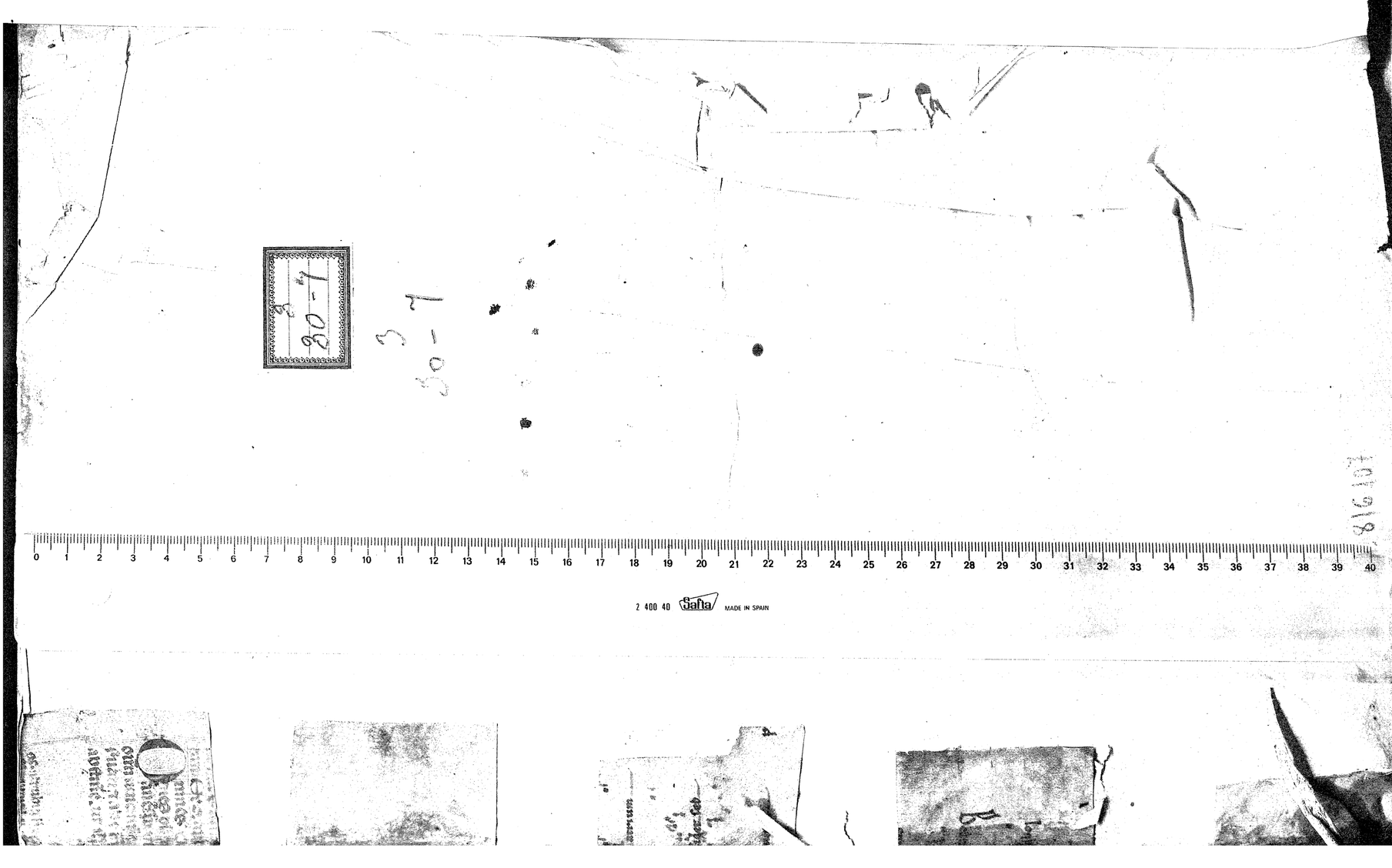
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40
2 400 40 Gafta MADE IN SPAIN

Del collegio della Compª de Jesus de Granada
R-10214

FELINI

VIRTVTI SIC CEDIT INVIDIA.

PRIMA IN QVINQVE DECRETAL. LIB.

PARS, STVDIO PERVIGILI ET FIDE OPTIMA recognita, typisq; elegantissimis, multoq; pulcherrimis, nunc tandem recusa, quàm hactenus usquam ornatior, integrior, simulq; locis propemodum infinitis diligentissimè iuxtà, ac fidelissimè restitutis auctior facta. Quæ autem à nobis restituta sunt (insigniora dicimus) ut interim fidem ac diligentiam erga te nostram cognoscas, hac nota * consignauimus.

Haud temerè uincit, qui æmulatur.

LVGDVNI, *ad candentis Salamandræ insigne, in vico Mercenario, apud Senetonios Fratres.*

Anno 1549

BIBLIOPOLA

ingenuo, probo pióque Lectori. S.

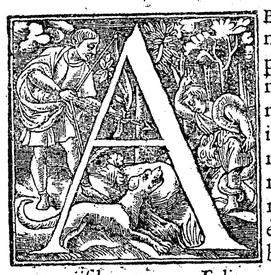

BBATIS PANORM. EDITIONEM cum iſtis ſuperioribus diebus propemodùm affectam candide Lector cerneremus, commodùm cogitare cœpimus, ecquid deinceps in tuam gratiam incudi deſtinaremus: ecce derepentè multorum, eorumq́, cum doctiſsimorum: tum etiam amiciſsimorum uirorum, preces, aut uerius, imperia uariis è locis afferuntur: ut quibus tum ueſtibus ac ornamentis Panormitan. donaremus, iiſdem quoque Felinus ornaretur: cum multis de cauſis, tum quòd ejuſdem farinæ Author eſſet: quódque inter id genus Authores, nullum æquè ad manum habere referat, atque eum ipſum Felinum; cum ob multa pleraque alia, quæ in huius paleſtræ Authoribus ſummoperè deſyderantur: tum ob unam rectè interpretandi ſyncæram ac ueram methodũ, καὶ οἰκονομίαν, ordinemq́. In quo priores ſic antecelluit, ut paucos admodùm poſteriores ſimiles ſibi uix reliquerit. Taceo eiuſdẽ ſermonis concinnam pro rei natura puritatem & caſtimoniam haud aſpernabilem, qua in eruendis, ſimulq́ fideliſsimè interpretandis locorum ſubdifficilium ſenſibus, ſic uſus eſt: ut nõ tàm Interpretem, atq́ Authorem ipſum agere uideatur. Quæ cùm adeò ipſe unus ſedulò præſtet, ut non magis interpretandi onus ſuſcepiſſe, ac cœteris exemplum propoſuiſſe ſit credendus: non potuimus equidem nos diutius ſuſtinere, donec huiuſmodi & honeſtiſsimis, & ſimul reipublicæ utiliſsimis uicti precibus, Felinum ipſum incudi ſubderemus, tanta Mehercule diligentia ac fide repurgatum, ut expunctis multis erratorum millibus, ne quo tempore quidem primùm Felinus ipſe in lucem prodiit, integrior, aut purior uiſus ſit. Et id eò magis, quòd iam noſtra tibi placere cœpiſſe conſtantiſsimis argumentis nobis liqueret. Quo fit, ut in poſterũ uiribus totis, bonisq́ animis, ſimus nos enixuri: ut ex officina quicquam noſtra non prodeat, niſi integerrimum iuxtà ac emaculatiſsimum, quod uel tecandidis oculis lectitante, confirmatum iri haud diffidimus. Valebis interim Lector probe, & quæ in præſentia lubenter tradimus, candidè ſuſcipere, iiſdemq́ lætè fruiſci, ne grauẽre.

Felini in Decretalium librum Primum Commentaria.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitio teſtis varia & difficilis, nullam facit probationem.*
2 *Confeſsio facta in iudicio inõe ſultæ, & ex abrupto, qualiter reuocari poſsit.*
3 *Communis uſus loquendi præfertur propriæ uerborum ſignificationi in ſtatutis. & nu. 5.*
4 *Appellatione fratrum, utrum mendicantes tantùm, an etiam alij monachi comprehendantur.*
6 *Verba intelligẽda ſunt ſecundum communem uſum loquendi in citationibus.*
7 *Statutum cogens fratres ad compromittendum, intelligendum eſt de fratribus naturalibus tantùm.*
8 *Mulier dotata ea dicitur ex communi loquendi uſu, cui dos relicta eſt, cum nubet.*
9 *Ad cognoſcendum, quis dicatur de diſtrictu, comitatu, uel ciuitate, attenditur communis loquendi uſus.*
10 *Statutum excludens bannitum ab omni exceptione, non intelligitur de exceptione, quæ dicitur facti, ſeu iuris excluſiua.*
11 *Communis uſus loquendi præfertur propriæ ſignificationi, in interpretatione ſtatuti, legis, & cuiuslibet etiam odioſæ alterius diſpoſitionis communis. & nu. 13. & 14.*
12 *Veſtis appellatione, quæ res veniant.*
15 *Teſtes quo pacto deponere debent ad probandum communem uſum loquendi. & nu. 16. 17. & 18. & 19.*
20 *Quibus caſibus paria ſunt legere ſuperficialiter, & legere maturè.*
21 *An concludat depoſitio teſtis aſſerentis ſe ſcire, quia uidit, & legit.*
22 *Nõ põt dici qd factũ præſente aliquo, niſi intellexerit, & n. 23.*

Eiuſdem Felini in Primum Decretalium Librum Præfatio.

ON ſum, qui neſciam, feruentiſsimi tyrones, quod eleganter legitur apud Hieronymum, in epiſtola ad Præſidium, & in epiſtola contra Vigilantium, & in expoſitione ſymboli in prin. dum dicit, qui ſcribit, multos ſumit iudices, alter in alterius libet ingenium. Et quod per eundem ad Marcellinum, librorum multitudine & ſilentio, ſed fortius ſecuritate & otio ſtudioſo dictantes indigent. & quod dicitur per illuſtrem Venuſinum poẽtam: Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquã Viribus, & verſate diu, quid ferre recuſent, Quid valeant humeri. Quæ ſentẽtiæ, ne dicam, me minimũ lectorem in hac ordinariæ lectionis ſella digniſsima vix continuo ſeptẽnio iam elaborantem, & quotidianæ horarum canonicarum lectioni ex debito mãcipatum, ſed & veteranum quemlibet ordinis noſtri militem & terrere, & ab hoc periculoſiſsimo ſcribendi munere retrahere, & penitus diuertere meritò deberent. Cæterùm, veſtrùm omniũ in capite meo vis atq́ poteſtas inuitum me, & reluctantem ad hoc induxit. Quod enim iuſsit, voluitq́ tam venerandi cætus veſtri corona, illi aduerſari, aut vlteriori diſputatione reſiſtere nefas duxi, quanuis ad petita, nec lingua valeat: nec in corpore notæ ſufficiant vires: nec vox, aut verba ſequantur. ¶ Notabo itaq́ varia ac diuerſa in iure errantia, quibus materiæ tactæ per ſcribentes opulentiores erunt, truncatis opinionũ conflictibus, nõ prolixitati, nec breuitati immoderatè inſiſtẽdo, iuxta doctri. Hieronymi ſuper Hieremiam libro ſecundo in prin. reprehenſibile, inquit, nimis in ſcripturis ſiue longitudini, ſiue breuitati cõnexum: quia primum ſenſus legentium onerat, ſecundum præcidit ſtudioſorum deſideriũ. Imitabor Valerij ſententiam lib. iiij. c. j. multa & magna breuiter ſunt dicẽda.[a] Cum verò ab æmulis pro eorum vigilanti officio carpi iſta contigerit, non paruis elucubrata vigilijs, memores erimus eius, quod pulchrè Martialis inquit: Ecce iubet quidam, pallet, ſtupet, oſcitat, odit: Hoc volo: nunc nobis carmina noſtra placent. Et eis vice noſtra reſpondebit Hieronymus in prologo Paralipomenon; dicens: Sæpe rodentes in publico detrahunt: quod in angulis libenter legunt. Et quanquam per legentium abuſionem præteriri ſoleat proœmium iſtud Gregorianum, tamèn arbitratus iſtud ex communi errore, non ex ratione molitum, non imitando eos, referam quædam nõ leuia dicta doctorum in hoc proœmio, quæ per eos alibi extenſius non ponuntur, præſertim cum eis aliquid non ineptè addi poſſe cognouerim.

a uiter ſunt dicẽda.

b

PROOEMIVM.

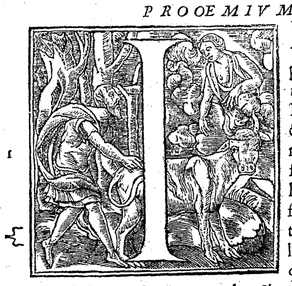

NGloſsa prima. Ibi: *difficultatem ingerebant*. No. do. Abb. iunctõ tex. in ver. ſanè j. eo. † cõtra teſtes vario modo loquentes, quia affertur verus. facit tex. j. c.* qui ambulat*. §. ſed aliud. v. q. v. vbi teſtis repẽtinè loquẽs præſumitur mendax. Si verò morosè loquitur, præſumitur dubius. c. ponderet. l. diſt. ¶ Adde text. in c. fin. xliiij. diſtin. ibi: loquacitate incauta. per quem dicit ibi Do. quòd incauta loquutio dicitur, quæ fit ſine aliqua deliberatione præcedente. Vnde dicit idem Domi. in d. c. ponderet. quòd antequam quis loquatur, debet cogitare & præmeditari quid loquatur.[b] & eſt optimus tex. de pœ. diſt. iij. c. inter hircum. vbi dicitur: virtus lẽta eſt, & omniũ percunctatrix, iniquitas autem omnia præcipitat. Et tex. in c. ſciendum. xxix. diſt. dicens, q̃ qui iudicat antequam intelligat, incidit in labyrinthum erroris. ¶ Ex quo infert ibi ſingulariter Domi. † q̃ confeſsio facta ex abrupto in iudicio, & abſq́ deliberatiõe, poteſt reuocari tanquã erronea ex interuallo, etiã non aliter docto de errore. quod not. ad materiã. l. non fatetur.

1 1

2

Acceſsiones ad Felini Prælectiones luculentiſsimæ, Authore Benedicto à vadis Iuriſconſult. lõgè excellentiſſ.

a ¶ Sunt dicenda. Adde, quia breuitas eſt amica modernis: vt eſt tex. in l. fin. §. j. C. de appel. & in. l. j. & ibi Bar. in. j. no. ff. quod met. cau. Ad quod adde Spec. de aduo. §. conſequenter. verſi. ad eius. Facit etiam quod habetur p Car. in cle. j. §. nos itaq́. de jureiuran.

b ¶ Quid loquaſ. Adde Spe. in tit. de except. §. iiij. ver. Item no. & vt per eum in tit. de aduoca. §. iiij. iuxta prĩ. & §. j. verſi. item quod eſt nimiũ. & §. iiij. verſ. hic tamen. & ſeq. §. vj. ver. ſunt etiam quædam, & verſ. deinde accedat. & ſeq. facit dictũ Xeno. Phi. aput Valeriũ maxi. in. c. ij. lib. vij. dixiſſe aliquando me pœnituit, tacuiſſe verò nunquàm.

a ¶ Obscurè. Adde q̃ obscura rñsio in iudicio est declaranda: Bal. in l. qui se patris. in iiij. col. in ver. D. autè Nico. C. vñ liber. aliâs habet ꝙ nõ facta: q̃ respondere obscurè, & nihil respõdere, sunt paria: vt est tex. in l. de ætate. §. nihil interest. & ibi. Bart. ff. de interro. act. & Spe. de test. §. iij. vers. quid ergo, ꝙ incerta responsio nõ tenet. & in ti. de interroga. quæsi. in iudi. §. j. vers. hic quoq; & per Ale. in. d. §. nihil. Sed pro materia ampliãda, quæro contra quem obscuritas sermonis interp̃tari debeat, dic cõtra, p̃ferentẽ, vt est tex. in l. veteribus. ff. de pac. & ibi vide Bald. qui dicit. ꝙ obscuritas nocet ei, qui fundat intentionẽ suam in verbis obscuris, & ideò prout dicit ibi Ange. ꝙ in obscuris sumi debet, quod minus est. Et ad prædicta adde etiã tex. in l. Labeo scribit ff. de contrahen. emp. & in. l. si arborem. §. hęc lex. & ibi Bar. de ser. vrb. prædio. Sed quid de obscuritate verborum iudicis & testiũ, cõtra quẽ interpretetur vide Do. & Bar. i. l. interstipulantẽ. §. Stichũ. ff. dever. ob. & i. l. ab executiõe. de ap.

b ¶ Nõ põt. Adde Bal. in Marg. ver. testis. xiij. col. & in. l. hac cõsultissima. iij. col. C. qui testa. fac. pos.

c ¶ Per Bar. quẽ vide ibi. i. ij. co. i ver. p̃terea ppts. & adde eũ. i. l. j. circa med. i ver. cõis em vsus ff. de suis & legi. & adde tex. i. l. cũ de laniõis. §. asinã. & ibi Bar. de fũ. istr.

d ¶ Loquẽdi, Adde tex. i. c. ex lris. j. de spõsa. & Bar. i l. Labeo. de supel. leg. & Ale. i. l. j. §. remouet. de post. ff. de confes. & c. finaj. de confes. Et infert Domi. ex eodem tex. contra iudicem, cui de mane mittitur ꝓcessus & eodem die fert sententiam. Et idem ipse notat in. d. c. ponderet. potuisset allegare Bar. in. l. prolatã. C. de sentẽ. cum concordan. quas dicam in. c. eccleſiaj. ti. ij. Et adde Ro. in singulari suo. ccccl vj. incip. an illi. vbi facit singul. tex. in. d. §. sed aliud. inferens, ꝙ ex hoc alij testes præferũtur. & vide Archi. & Domi. in. §. sed aliud. vbi exponunt repentinum. i. indiscretè & inconsideratè loquẽtem, dicẽtes hoc esse in arbitrio iudicis. Et cum istis potest addi, quod not. Bald. in. l. vnica. C. de emen. Iusti. Codicis. vbi dicit, quòd fides testium dicitur vacillare propter nimiã obscuritatẽ. Vnde Bar. in. l. ea. ff. de contrahen. emp. testem obscurũ æquiparat tacenti verum. Et ideò dicit Domi. in. c. vnũ orarium. §. aliâs. xxv. dist. Et in. c. erit autem lex. iiij. dist. quòd positio obscura excusat respondẽtem obscurè

a adeò quòd hoc dicto, põt ex interuallo responsionem reuocare. Sic etiam Bald. in. l. fi. C. de sentẽ. redarguit iudices verba obscura in sententijs ponẽtes. Et do. Car. & Ioã. de ana. in. c. de simonia. per illum textum. j. de simo. reprehendũt litigantes facientes positiones in tricatas, & doctores non ponentes doctrinas claras, allegant tex. hîc. Sic etiam Bar. in. l. quicquid. ff. de ver. obli. inuehit contra quẽdam scribam cui⁹ dictamen non intellexit Papa Ioan. quia obscurum. Similiter glo. in. §. sed hæc solennia. in. stitu. de verborum obligatio. inuehit cõtra habentes vnũ in ore, & aliud in corde. & hinc est, ꝙ de essentia legis est, quòd sit clara. c. erit autẽ lex. iij. dist. Ideo statutum ambiguum non meretur allegari, nec est nulla sententia contra ipsum lata secũdum Bal. in. c. fin. j. de constitu. Et idem de lege ambigua, vt non possit allegari ad decisionem causæ. dixit notanter Bal. in. l. in ambigua. ff. de leg. Et plenè post alios per Imo. & Ro. in. l. cum prolatis. per illum tex. ff. de re indi. & ideò ignorantia iuris obscuri excusat, per do. Cardi. in clemen. fina. in iiij. quæstio. de regula. & in clemen. j. in. §. hanè. in. iij. opp. de vsur. & in cle. j. in. xxv. quæst. de rebus eccle. non alie. cum si. Et propterea exceptio obscura habeatur pro nõ exceptione. secundũ Barto. in. l. iij. §. si duobus. per illum tex. ff. de adimen. lega. Probatur in. l. Titiæ textores. ff. de leg. j. Et obscurum est, quod intelligi non potest.

b [1] l. ij. ff. de his, quæ pro non script. haben. & l. ita fidei. ff. de iure fisc. & per glos. ij. in. l. veteribus. ff. de pac. ¶ In ea. gl. ibi: legentium & studentium. No. ꝙ appellatione studentiũ non comprehenduntur legentes, quod intelligit domi. Anto. ex communi vsu loquendi, sed de proprio significato bene comprehenduntur, quia legens intẽdit studio. allegat tex. in §. illud. in prœmio ffor̃ũ. Sed putat domi. Abb. post multa, quòd si priuilegium est fauorabile, appellatione studentium veniant legentes, secus in odiosis quia non propriè studentꝰ vt est dictum per. c. fin. de magi. sicut j. dicetur in quæstio. an appellatione scholarium veniant doctores. Et ad tex. in prœmio ffor̃um, respondet, quòd ibi studium capitur pro loco studij. sicut in. c. cum ex eo. de ele. in. vj. & in. c. ij. de priui. eo. lib. Et fatetur, quòd actus legendi est communis & doctori & scholari: per cap. non magnoj. ne cle. vel mo. Sed ex communi vsu loquendi comprehenduntur tantùm doctores loquentes. Et pro dilatanda ista quæstio. sufficiat remittere ad Ioan. And. in regula. cum quid prohibetur. in. v. colum. de re iud. in. vj. in mercu. vbi allegat plurima, de quibus meminit hîc domi. Abb. eo principaliter non allegato.

c ¶ † Ex quibus vtiliter inferunt domi. Anto. & do. Abb. hîc, vtrum in materia scripta, puta statutorum, communis vsus loquendi præferatur, proprio significatui vocabuli? concludentes, quòd sic, post Barto. in. l. nõ dubium. C. de legi. per. l. Labeo. de supel. leg. cum ibi allegatis per Bar. & per no. per Ioan. And. in simili in. c. fundamenta. de elect. in. vj. dum singulariter dixit, ꝙ licet appellatione nepotis, veniat filius filij, vel filiæ. l. Iurisconsultus. ff. de grad affinit. tamen ex communi vsu loquendi comprehenditur etiam filius fratris, vel sororis etiam in materia odiosa secundum eum: de quo in specie aliâs scripsi in. c. per tuas j. de proba. Sed insistendo in confirmatione prædictorum, de quibus plenius non tangitur alibi per nostros, restringo in cumulum plurima dicta hactenus ab alio nõ aggregata, quæ cum diuersos casus decidant gratiosa erunt in practicando, quàm fortè in scribendo subiunctis demum nonnullis declarationib⁹.

d ¶ Adde tex. in. c. quanquam. ij. quæstio. vj. ibi, secundũ vocabula, quæ vsus obtinuit. & ibi no. Domi. & idem de dictis testium not. Innocen. in. c. cum causam. el. j. j. de testi. & in cap. cum clamor. in fin. eo. titu. & gloss. in. l. j. C. de vsu. & in §. rescriptum. insti. de inuti. stip. & pulchrè do. Anto. in repeti. c. vestra. in pen. chart. j. de coha. cle. & Bar. in. l. Lucius. ff. de infa. & Specu. in titu. de test. §. nunc tractandum. circa fi. versi. hoc quoq; dicens notanter, quòd in teste verbum possidere importat detinere propter communem vsum loquendi. Et idem Bar. & alii, in. l. stipulatio ista §. hoc quoque. ff. de verb. oblig. & domi. Anto. in cap. cum ad sedem. in. xx. colum. de restit. spol. & in. c. cum causam. in. xxix. col. j. de proba. vnde dixit Bal. in. c. quanto j. de iud. ꝙ dictum testis dicentis: Titius possidet iuspatronatus, exponitur. i. quasi possidet. Et adduci posset in materia quod not. Bar. in. l. frugẽ. ff. de verb. sig. vbi dicit, ꝙ obligatus dare decem corbes frumenti intelligitur de nobili propter communem vsum loquendi. Et ideo dixit. d. Abb. in. c. causam. el. j. in. ij. co. j. de iudi. † ꝙ appellatione fratrum, veniunt soli mendicantes, propter cõmunem vsum loquendi, licet omnes monachi propriè dicantur fratres: vt ibi pro tanto dixit Bal. in. l. qui te patris. in. iij. colũ. C. vnde libe. & in. l. j. in. vj. colum. de ser. fug. quòd licet duæ negationes faciãt vnam affirmationem. c. nõnulli. cum fij. de rescri. tamen secus de cõmuni vsu loquendi. Similiter dixit Ang. in. l. ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verb. ob. ꝙ si sunt bãniti omnes de tali domo, includuntur etiam spurij, propter communem vsum loquendi, licet propriè non sint de domo, vt per Bar. in. l. tutelas. ff. de ca. di. & Imo. in. l. ex facto. §. si quis rogat⁹. ff. ad Treb. cum si. † Similiter dixit do. Abb. in. c. sanè. in fij. de for. compe. ꝙ licet vidua dicatur propriè, ꝙ nunquã fuit nepta. l. malum. §. vidua. ff. de ver. sig. tamen in statutis & alijs dispositionibus intelligitur de illa, cuius maritus mortus est, propter communem vsum loquendi. Et dixit do. Car. in cle. & si principalis. in. iij. q. de rescri. ꝙ ad cognoscendum quis ex pluribus vicarijs dicatur principalis, attenditur communis vsus loquendi. Sic etiam. d. Car. in cle. ne in agro §. præfatæ. in. v. q. de sta. mo. dicens, ꝙ facta mentione armorũ, non veniunt illa de quibus in. l. armorum. ff. de ver. sign. Sed illa, quæ de communi vsu dicuntur arma. Et ideo dixit Matthesi. no. xcvj. ꝙ in statutis etiam exorbitãtibus & correctorijs verba capiuntur secundum communẽ

d vsum loquendi. d alleg. Bar. in. l. j. in prin. ff. de suis & le. vnde infert, ꝙ licet de proprio vocabulo, appellatione bestiarum veniant feræ, vt leones, & vrsi. l. j. §. bestias. ff. de postu. tamen communis vsus loquendi, per quem etiã animalia domestica dicuntur bestiæ, præualet. De quo etiam per Ange. in dicto §. bestias. Similiter etiam Matthe. not. cij. incipiente, Nota, quòd si capitulum. subtiliter mordet domi. Bartol. in. l. prima. ff. de duobus reis. reprobantem inquisitionem, quæ dicit Titium per violentiam cognouisse Bertam, vt non concludat, quasi potuerit violentia esse Titio illata, quia secundum ipsum repugnat communi vsui loquendi. Similiter dixit Bal. in titu. de pa. Constan. in ver. opizoni. quòd omnis intellectus non consonans auribus vulgi, est extraneus. Vnde

e dicit Spe. in titu. §. de cita. §. j. in prin. & in medio, † quòd verba

verba scripta in citatiõib⁹ intelliganꝰ scdm cõem vsũ loquẽdi. Et sing. dixit Io. an. in addi. Spe. in ti. de fruc. & iter esse. ver. sed quid si debitor. ꝙ quicqd sit de iure, tamẽ ex cõi vsu loquẽdi noĩa debitorũ nõ dicunt bona immobilia. Et ideo cõsuluit Old. cõsi. cxxj. inci. ad primã. q. ꝙ inuestitus de vno castro, nõ dicit inuestit⁹ de territorio castro adiacenti: quia cõis vsus loquẽdi capit castrũ id, qđ muro circũdat: licet sec⁹ de rigore iuris: vt ibi p eũ allegãtẽ ꝓ casu. c. ego Lu. lxiij. dist. Similr dixit Ber. i cõsi. inci. Quærit vtrũ grad⁹, ꝙ si in cõputatiõe graduũ, soleuit in loco cert⁹ mod⁹ cõputãdi ille ꝙ ualet cõputatiõi Iurisconsultorũ. De quo tamẽ p Bal. in. l. ij. C. de suc. edi. † Adde etiã Pe. de anc. cõsi. clxxxiij. inci. apud me ista. q. vbi cõsuluit, ꝙ statutũ cogẽs fratres ad cõpromissũ, cõprehendit fratres naturales tm̃, ꝓpter cõem vsum loquẽdi. Et ideo dixit signãter Bald. in. c. licet. de of. deleg. Et sequit ibi. d. Abb. ꝙ si fit legatũ fratri talis Abb. & habeat fratrẽ Car. intelligẽ de illo, & nõ de aliquo mõachorũ, ꝓpter cõem vsum loquẽdi Et ideò Pet. de anch. & Imo. i. c. qđ à tej. de cle. cõiu. mordẽt Bar. i. l. mulier. §. cũ. ꝓponeref. ff. ad Tre. dicentẽ, ꝙ vidua nõ definit castè viuere, si secũdo nubat: per. c. Nicena. xxxj. di. Ideò nõ ꝓdit legatũ: quia secũdum eos repugnat cõis vsus loquẽdi. per quẽ nõ videt castè viuere. Et adde quãdo no. Bal. in. l. nõ fine. C. de bo. quæ li.

8 vbi dicit, † ꝙ in statutis illa dicitur dotata, quã cõmunis vsus appellat dotatam: puta, cui dos est relicta danda tpe quo nubet. Et ideo dixit Bald. in. l. j. ad fin. C. vnde vir & vxor. ꝙ statutũ Mutinæ disponẽs, ꝙ mulier trãsiẽs ad secunda vota dimittat dotẽ æqualiter filijs vtriusq; matri monij, habet locum etiã in illa, quæ tẽpore mortis est vidua: quia licet propriè non dicatur dotata, quia nõ subest matrimoniũ: tamẽ secus est de cõi vsu loquẽdi. Et adduci põt quod no. Lud. cõsi. xiij. inci. nescio quid dubitationis. vbi dicit, ꝙ quãuis appellatiõe instrumẽti veniat etiã scriptura priuata: vt per Spe. in tit. de dila §. nũc dicamus. ver. itẽ no. per. l. j. ff. de fide instru. tamẽ secus in statutis propter cõem vsum loquẽdi. al⁹. Bar. & bene. in. l. j. C. de iura. cal. Similiter dixit Bar. in. l. sciẽdũ §. illud. ff. de ædi. edi. ꝙ vt quis veniat appellatiõe artificũ in statutis, attẽdit cõis vsus loquẽdi. Adde etiã. d. Car. in cle. ne Romani. §. sanè. in. vj. q. de elec. vbi dixit, † vt ꝙ in cognoscẽ

9 do quis dicat de districtu, comitatu, vel ciuitate, attẽdit cõis vsus loquẽdi: qui secundũ eum attẽdit in statutis & alijs dispositionibus habẽtibus verba ambigua. Bene facit quod no. Inn. in rub. §. de fi. instru. dicẽs quòd appellatiõe instrumẽtorũ in materia stricta nõ veniũt testes propter cõmunẽ vsum loquẽdi: licet sec⁹ de iure, p. l. in exercendis. C. de fi. instr. Et pulchrè cõsuluit Pau. de cast. cõs. xlv. ĩcip. viso pũcto in. iij. co. Et ꝙ licet appellatiõe dom⁹ posit cõprehẽdi apotheca, p quã ex domo sit ingressus: tamẽ i statutis loquẽtib⁹ de capto, vel insultato i domo: illa propriè dicet dom⁹, i qua cõtinuè habitat, nõ ipa apotheca, ꝓpter cõem vsum loquẽdi. Similr dixit. d. Abb. in c. si interj. de spõsa. ꝙ statuta odiosa loquẽtia de vxore nõ cõprehẽdũt spõsam de ꝑsenti, ꝓpter cõem vsum loquẽdi licet verè sit vxor. ¶ Sic dixit Bal. i. l. perẽptorias in. vij.

10 col. C. sen. resc: nõ pos. † ꝙ statutũ excludẽs bãnitũ ab omni exceptiõe, nõ itelligit de exceptiõe, q̃ dicit facti, seu intẽtiõis exclusiua: quia potiꝰ est allegatio, quã exceptio, nisi cõis vsus loquẽdi appellaret illã exceptionẽ. Ad idẽ notab. cõs. Car. cxij. inci. factũ sic se habet. vbi plenè dixit ꝙ licet dicat decedere intestatus, ꝓpriè ille, q põt testari, & nõ testat⁹ est: vt plenè ꝑ Bar. in. l. j. ff. de suis & legi. cũ cõcor. tnẽt in statutis venit intestabilis: vt furiosus, & si miles: ꝓpter cõem vsum loquẽdi. Et dixit notanter Bal. in. c. fi. in. ij. col. ver. & noj. de cau. pos. & ꝓprie. ꝙ noĩe cẽsus, vel ficti, nõ venit ille cõtract⁹, q est de natura horũ verborũ: sed q sic noĩat in ea regiõe. Et ita saluatis testib⁹ dirimũt multæ qõnes, scdm eũ. Et iõ dixit lmo. i. c. inter

11 corporalia. §. sed neq; j. de trãsla. Præla. ꝙ si à cõtrahẽtib⁹ proferunt verba, q̃ vnus eorũ itelligit vno modo, & alio modo, præualet intellect⁹ habẽs ꝓ se cõmunẽ vsum loquẽdi: etiã cõtra ꝓpriã verborũ naturã. Et dicit Ioan. de Ana. c. cũ dilecti. in. ij. col. post Pet. de ancj. de accu. ꝙ licet verba apta importare delictũ, & etiã nõ delictũ, in dubio interpretant in nõ delictũ: vt soleniter ꝑ Bart. & alios in. l. nõ solũ. §. sed vt ꝓbari. ff. de ope. no. nunt. tamẽ fallit, nisi ex cõmuni vsu loquẽdi sonarẽt in delictũ, per tex. ibi. Et adduci põt quod no. Bal. in. l. j. in. ij. colũ. C. de ser. fu. vbi refert cessatã fuisse inq̃sitionẽ dicẽtẽ, ꝙ famulus mãdauerat dño: quia sermões debẽt verificari secundum cõmunẽ opi. ¶ Adde etiã quod plenè, ꝑsequit Pet. de Anch. cõs. ccxxxij. inci. qa in primo q̃sito. versus fi. dũ probat, ꝙ illa verba testatoris: relinquo vxorẽ dominã. &c. exponunt. i. gubernatricẽ, vt erat testatore viuente, nõ verã dominã: put sonãt verba, ꝓpter cõem vsum loquẽdi. Similiter dicũt Raph. Fulg. & Lud. Ro. in. l. q ante Calẽdas. de verb. ob. ꝙ si, ꝓmitto soluere ante mẽsem Februarij. exponif. f. inceptũ, ꝓpter cõmunẽ vsum loquendi. & no. Bal. in. d. ver. opizoni. quãuis de iure intelligat ante mensem. f. finitũ. & ꝑ Bal. & alios in. l. ij. §. creditũ. ff. si cert. peta. ¶ Et adde do. Ant. & Abb. in capitul. nam & Rex. §. de verbor. significat. vbi dicunt per illum tex. † ꝙ

11 in interpretatione legis & cuiuscunque etiam odiosæ di spositiõis, cõis vsus loquendi prꝫualet proprię significationi. Et iõ dixit Bal. i. l. ij. in. ij. col. ver. itẽ no. C. de rerũ permu. ꝙ statutũ, ꝙ de qualibet capra soluat gabellã: nõ extẽdit ad permutationẽ: quod vulgus intelligit de emptiõe, licet ꝓpriè in ꝑmutatiõe dicat esse emptio. ¶ Ad idẽ elegãs cõsi. Bal. incip. In nomine dñi. an dicat maledicere. Vbi dicit, ꝙ licet videar maledicere & blasphemare dicẽs: maledict⁹ sit Deus: vt, al dispeto de Dio. p. c. j. de maledi. tamẽ ex cõmuni vsu loquẽdi, ista sunt potiꝰ verba iniuriosa, quã maledictio: ꝑ. l. quoties. §. fi qs nomẽ. ff. de hær. inst. scdm intellectũ gl. & ita in statutis nõ omnis cõtumelia est blasphemia, sed maledictio. ¶ Adde etiam quod no. do. Car in cle. ij. in. v. q. de vita & hone. cle. vbi

12 dicit, † ꝙ licet appellatõe vestiũ, veniamt omnia tegẽtia corpus. l. vestis. §. j. de auro & argen. leg. tamẽ in materia pœnali secus, propter cõmunẽ vsũ loquẽdi: vnde infert

a ad caligas per illũ textũ. Et etiã a adde Bald. in. l. cũ de. vel l. cõstãte. C. de donatiõib⁹. vbi refert se cõsuluisse, cũ qui dam imperit⁹ tabellio scripsisset: talis relinquit filiæ suę centũ iure restitutiõis. quia simplicitas cõtrahẽtiũ abutẽs vocabulis, nõ inficit veritatẽ secũdũ eũ. Et dixit Bal. in. l. oẽs dies. C. de ferijs. ꝙ statutũ loquẽs de ferijs intelligitur secundũ cõem vsum loquẽdi. Et cũ istis adduci põt text. in. l. fideiussor. §. fideiussor. ff. de fideiuss. vbi licet minus propriè, ꝑ abusionẽ tñ intelligi pñt. Et gl. in. c. statutum. §. cũ autẽ. in ver. vnã dietã. de rescri. in. vj. & in. c. nõnulli. in prin. capit. j. de rescri. cũ fi. ¶ † Modò istis decursis amplia primò omnia p̃dicta, vt habeãt locũ in legib⁹

13 peritorũ & alijs dispositionibus cõditis, etiã â iure doctis secũdũ do. Ant. hîc. Cui adde tex. & ibi eundem do. Ant. in. c. quãuis. in ver. vsus obtinuit j. de ver. sig. & Dy. & Ray. & Bal. in. l. quod si nepotes. ff. de test. tu. & Bar. in l. stipulatio. §. hoc quoq; in fi. ff. de ver. obli. Et ifud videtur indubitatũ per dicta iura. & quia si fic interpretãtur dicta Iurisconsultorum, & etiã diuinam scripturã secũdum. d. Abb. in. c. maiores. ad fi. de bap. fortius dicta statutorũ. Et ratione oppositum Lud. Ro. nõ rectè aliter tenuisse in rub. ff. de no. ope. nun. Mouebatur ex legib⁹ aliquando reprobãtibus cõmunẽ vsum loquẽdi. quibus respondetur, ꝙ sunt casus speciales, in quibus errat comm unis vsus nimium insensatus. Ita textus in. l. ita vulneratus. ff. ad legem Aquilianam. & in. l. si dictum. ff. de eui c. & in. l. item prætor. ff. de suis & legi. cum si. nec est vero simile Bart. aliter ita sensisse in. l. qđ si nepotes.

a ¶ Aduerte, qm̃ in neutra lege hoc dicit Bal. in. extantibus prælectionibus: sed in. l. fi cũ ante. C. de don. ante nup.

a ¶ Secũdũ Bar. quē adde etiā ad hoc ī. l. cũ delanionis. §. aſinā. & vide eũ in. d. l. j. in princ. alle. in text. circa medium. de ſuis & leg. ſed cõtra tñ tenet ipē in l. ſi quid earũ. de leg. in. iij. & ī rub. de ope. no. nũ. in ij. col. in ver. ſed circa vnũ ad fi. ver. & in. l. j. §. poteſtatis. ad fi. in ver. in ſtatuto. verò licet debeamus. ff. de pœ. Et adde ꝙ locũ habet in ſtatutis, qñ ligabat tempore ſtatuti cõditi: Bart. & doc. in rub. de oper. no nun. & Alex. in. l. v. in prin. de ver. obli.

b ¶ Introduxit. Et adde, ꝙ cõis vſus loquẽdi curſu lõgi tpis inducit: vt p Bar. ī. l. Labeo. ſæpius ēt alle. ī. ij. col. in verſ. q̄ro ergo dũ dico cõem. ff. de ſupel. le. & ī. l. j. ī pe. col. ad fi. ī verſi. ex his ergo apparet. C. de dig. li. xij.

c ¶ Didiciſſe. Sed quid ſi ſciuit à teſtibus, quid depoſuerint, vel deponere velint. dic idē, ꝙ nõ dicitur didiciſſe: vt p Bal. in. d. l. inciuile. alle. in tex. verſi, & no. ar. Sed qđ ſi p ſaltus, licet nõ ſeriatim vidiſſet, legiſſet, vel audiuiſſet originale legis dic idē, ꝙ nõ dicitur didiciſſe. Ita Bar. & doc. in auth. qui ſemel. in v. col. verſi. venio ad quartam. & ibi Bal. in pe. col. ver ſed pone ꝙ quis. Et ad materiā iſtā adde Sali. in. d. auth. qui ſemel. in vlti. colũ. in. vij. & viij. q. & Io. An. in. c. vltra tertiā. j. de teſti. Sed ſi qs legit copiā ſumptam ex originali, nõ tamē manu eiuſdē notarij: dic idē, ꝙ nõ dicitur didiciſſe. Sec⁹ autem ſi manu eiuſdē notarij, vt ſin. p Io. de Imo. in. l. fi. ff. quemad. teſta. aper.

ff. de teſt. tut. Sed loquitur in verbis non habētibus vulgare ſuum diſtinctũ. ꝑut habēt latinũ: vt verbũ liberi, & verbũ filij: quia tũc interpretanť à peritis, & nõ à vulgo. Põt etiā exemplificari ex ſubtiľr examinatis in. l. q ſe patris. C. vñ lib. in differētia illorũ verborũ nolo adire: & nõ volo adire: quę hñt ꝓpriũ vulgare. Quimino ipſemet Ludo. Ro. in. l. in teſt. mil. tenuit hãc ampliationē, quòd iſta ꝓcedāt etiā in diſpoſitionibus peritorũ reprobãdo Bal. in. l. j. in vlt. col. de ſuc. feu. in illa. q. ampliſſima, an inteſtabilis dicať inteſtatus deceſſiſſe. in qua oēs tenētes ꝙ ſic, põderāt principaliter cõem vſum loquẽdi: vt p Bar. ī. d. l. j. de ſuis & legi. & Ro. cõſi. cxxxij. & Pau. de ca. cõſi. xxviij. & Imo. in. c. cum tibi. de teſta. cum multis alijs. & tenentes cõtrariũ in iſta. q. fatētur primā opinionem eſſe verā de cõi vſu loquẽdi. Et ita trãſeo, licet aliàs aliter notet Bal. in. l. lege duodecim tab. quaſi ad finem. C. de legi.

14 hęr. & Imo. ī. d. c. cũ tibi. ¶ † Secũdò amplia prædicta, ēt ſi ſtatuto caueretur, ꝙ verba ſtatutorum intelligantur ꝓut iacent: qa adhuc recipiũt dictā interpretationē: ſecũdũ Ia. But. ī ꝓœ. ffor ũ. quē ſequiť. d. Ant. hîc. Quib⁹ adde Bal. ī. l. oēs populi. ī pe. q. ff. de iuſti. & iur. Ibi idē dicit. etiam ſi ſtatuta deberēt intelligi ad lrām. Et idē dicit Bal. ī. l. de quib⁹. in pe. char. ff. de legi. & in. l. data opera in. v. char. C. q accu. licet alijs verbis ipſe vtať ī. l. ij. C. de patri. q fil. diſtr. ad quod vide Bar. in. l. oēs ppľi. ī fi. vij. q. ff. de iuſti. & iur. Imo. in. l. Cæſar. ff. de public. & vectigi. De dicto verbo, ꝑut iacet: vide Petr. de Anc. cõſi. ccccxiij. in ci. viſo pũcto. Nihilominus ſuper illis ſunt tria notabilia Primũ ſi ſtatutũ diceret, ꝙ verba debeant intelligi ſecũdũ ꝓpriā ſignificationē: nõ haberet locũ cõis vſus loquē

a di, ſecũdũ Bart.[a] in. l. Labeo. ff. de ſupel. leg. qa cõis vſus loquẽdi nõ eſt ꝓpria ſignificatio: vt ipē latè ꝓbat. Et hoc multũ notat Lu. Ro. in fin. ccccxxvij. inci. cõis doctrina. pro quo vide quod not. Sal. in. l. cũ antiquiorib⁹. C. de iure deli. vbi dixit, ꝙ opi. Bar. in. d. l. de ſuis & leg. nõ ſeruaretur Bononiæ, vbi viget tale ſtatutũ. Et idē dicas, ſi ſtatuto caueretur, ꝙ ſtatuta intelligãtur nullo extrinſecus addito, ſecũdũ But. ī. d. ꝓœmio ſforũ. quē ſequiť. d. Ant. &. d. Ab. hic, & Ro. in dicto ſing. & ſentit Bar. in. d. l. La

15 beo. & Bal. in. l. oēs populi. in. xij. col. ¶ † Secũdò no. ꝙ ad ꝓbãdũ cõem vſum loquẽdi, nõ ſufficit ꝙ teſtes dicãt, ꝙ cõiter ſic dicitur: ſed bñ debēt dicere ſe ita audiuiſſe dici: aľs nihil cõcluderēt, tãquã de ꝓprio ſenſu nõ deponētes: ſecũdũ Bar. in. d. l. Labeo. Ad quòd vide tñ Bal. in. l. de quib⁹. circa fi. ff. legi. & omnino. d. Ant. in repe. c. fi. ī vj. col. de cõſue. Et cõtra hæc nõ parũ faciēt, quæ ſtatim dicenť in alia materia de teſte deponēte nõ p ſenſum, ſed

16 per cauſam ſenſui propinquã. ¶ † Et adde quòd ad cognoſcẽdũ cõem vſum loquendi attẽdiť maior pars ciuitatis, vel loci, ſecũdũ. d. Ab. in. c. ex parte. j. de cēſi. ꝑpter gl,

17 ibi in ver. primo caſu facit notabilē. ¶ † Et adde, quòd q allegat cõem vſum loquẽdi, habet ipſum ꝓbare & difficile eſt hoc ſecũdũ Io. de Ana. in. c. j. in. vij. co. j. de ſagitta, & Pau. de ca. conſ. cclxxxiiij. inci. præſuppoſito quodam ſtatuto. ¶ Tertiò cogitabã, an dici poſſet, ꝙ vbi eſſet aliquis cõis vſus loquẽdi apud perſonas viles & oĩno idiotas, nõ receptus ab alijs magis ītelligētibus, fortè ille nõ præualeret. Sic credo voluiſſe Bal. ī. l. ij. ver. nec puto. C. de ſucceſ. edic. & in. c. j. de ſucceſ. feu. & ita ꝓcedere. l. ita vulneratus. cũ ſi. ad leg. Aq. licet multi ex p̄allegatis fortè hoc nõ ſenſerint. nec iſtud repugnaret primæ ampliationi: qa aliud eſt dicere, ꝙ verba peritorũ recipiũt aliã interpretationē. & aliud cum diciť, ꝙ ipē cõis vſus loquẽdi, nõ debet cauſari ab inſenſata vulgari aſſertione. Hoc tamen nõ pono ꝑ cõſtãti, maximè qñ maior pars vulgi

b etiã vilis introduxit[b] ĩter ſe certũ vſum loquẽdi ꝓpter prędicta. quæ oĩa bñ nota: qa ſunt ſatis quotidiana & ha

18 ctenus ĩdiſcuſſa. ¶ In ea gl. ibi: *vt his lectis & intellectis*. no do. Ab. ꝙ intelligere nõ ſequiť ã legere. Nã multiplex eſt legere vt hîc p eũ inferētē, nũqđ teſtis cõcludat, ſi dicit ſe ſcire, quia legit. & videť ꝙ nõ eſt ſufficiens cã ſciētiæ: qa potuit legiſſe, nõ tñ intellexiſſe. Sed cõtrariũ ipſe determinat: quia ſufficit cã propinqua ſenſui: puta vidi: quia pręſens fui & audiui: quia p̄ſens erã. Nã dictũ teſtis intelligiť multũ pingue. & ex hoc dicto declarať cã. Nã ſi primò dicit ſe ſcire, & poſteà reddit cãm, quia legit, vel p̄ſens erat: diciť intelligere, quod ipſe legẽdo intellexerit, & adhibẽdo pręſentiã audiuit. alle. Io. An. in. c. ij. de teſt. li. vj. Bar. in. l. j. ff. de au. tu. text. in. l. diē proferre. §. corã. ff. de arbi. & xj. q. iij. eorum. Propriè tamē legere importat lectionē viſualē & intellectiuã. c. pręlectis. xxv. di. Et ideò, qđ nõ venit ex mēte, nõ diciť legi: vt no. Inn. in. c. P. & G. j. de offi. dele. circa fi. dicēs nõ dici errorē in ſententia expreſſum qui colligiť virtualiter ex verbis ſnĩæ. Faciũt ēt iſta ad ſtatuta puniētia legētē aliquid, vtrũ includant lectionē viſualē, aut ēt mētalē, in quo attẽdiť cã ſta

19 tuti ſecũdũ. d. Abb. hîc. ¶ † Adde primò glo. no. in. c. cũ perſonæ. in ver. integraliter. de priui. in. vj. quæ dicit, ꝙ ſola lectio priuilegij, nõ dat materiã litigandi, ſed copia lucrubata. Ex qua infert ibi Do. circa fi. principij, ꝙ ex ſimplici trãſcurſu, ſeu lectione inſtrumēti, nõ præſumitur quis informat⁹ de cõtētis in eo. vñ qui taliter vidiſſet dicta teſtiũ, nõ repelleret à ꝓductiõe, quaſi ipſa didiciſſet. Et iõ dicũt Bal. & Imo. in. l. ij. § inſpecto. ff. quẽad. teſt. ape. ꝙ oportet dicta teſtium ſint intellectualiter & maturè viſa: aliâs nõ dicunť didicita, per illũ tex. Vñ dixit Do. in. c. ſciẽdũ. in fi. xxviij. diſ. ꝙ diſcurrēs teſtis non põt dici eorũ dicta percũctat⁹ ꝑut requirit. c. vltra tertiã. s. de teſt. p tex optimũ in illo. c. ſciẽdũ. Et dicit ſingulariter Bal. in. c. cõſtitut⁹. el. ij. j. de teſt. quòd qui caſu fortuito nõ ad finē ſciẽdi legit atteſtatiões, nõ diciť didiciſ

c ſe.[c] Itē dixit Bal. in. l. inciuile. ff. de leg. de eo, qui acceperat legere atteſtationes, & notari⁹ abſtulit eas ſibi de manib⁹. Idē repetit Bal. in auth. qui ſemel. in pe. col. C. de ꝓ

20 ba. ¶ † Sed cõſydera, quia fortè duob⁹ caſib⁹ paria ſunt legere ſupficialiter diſcurrẽdo, & legere maturè. ¶ Primus, quãdo materia eēt talis, cuius ſubſtãtialis effectus poſsit quodãmodo ictu oculi pcipi: puta, qñ quis ſcit in genere de qua materia tractet ſcriptura: licet ignoret ſecũdũ quid in indiuiduo: & ſtatim vidẽdo cognoſcit, an ſit ſermo affirmatiu⁹, vel negatiu⁹. & hoc facile eſſet cognoſcere indiſtinctè teſtes. Ad hoc adduco verba Baldi in. c. vltra tertiã. j. de teſti. dũ inter alia dicit, quòd. l. inciuile. ff. de legi. nõ ꝓcedit, qñ viſa eſt ſubſtãtia & intellecta, licet oĩa lecta nõ ſint. per. l. j. § j. ff. de his, q in te. delē. ¶ Secũdus caſus eſt, qñ quis legeret ſuccinctè. & vltra lectionē faceret actũ denotãtē cõſenſum ſup materia, quę eſt ſcripta, quã anteà nõ ignoraſſet. Ita colligi põt ex no. p Bar. in. l. cũ tabernã. § idē quæſijt. ff. de pig. & in. l. quoeñ. ff. de cõſti. pec. & in. l. ſi abſentis. C. ſi cer. pe. & Bal. in rubr. C. de fid. inſtru. in. xviij. col. verſi. q̄ro quid de literis. & in. l. literas. C. mã. cũ cõcor. quas dicam in. c. nõ iuſtè. j. de ꝓcu. poſt do. Abb. ibi. In quib⁹ diciť, ꝙ legēs literas debiti, & eas ſimpliciter retinēs, videť confiteri debitum. Quod intellige, dũmodò teſtes, quib⁹ vidẽtibus legit, habuerint prius earũ copiã: vt docet Matthefil. nota

21 bi. xxviij. in fi. ¶ † Adde etiã tex. no. in. c. legimus. xxxviij. di. p quē apertè deciditť, ꝙ dicit do. Abb. de pœna legentis rē prohibitã legi: vt attẽdať cauſa prohibitionis. Itē inquãtũ dicit. d. Ab. ſufficere, ꝙ teſtis dicat ſcio, quia legi: adde. d. Car. in. c. cũ cãm. j. de teſt. & Bald. in. l. teſtiũ. in. iiij. colũ. C. de teſti. vbi dicũt ſufficere, ꝙ teſtis dicat, ſcio: quia præſens fui: quia ex quo hoc allegat pro cauſa ſciētiæ per debitũ modũ, ſubintelligitur & intellexit. Et ſi dicať põt eſſe præſens, & nõ audiuiſſe. Reſpõdet Bald. quòd hoc nõ poteſt eſſe: quia teſtis contrariũ aſſeuerat, ex quo verbũ præſens includit ſenſum & intellectũ, per d. l. teſtiũ. vbi idē tenet Bar. & idē Bar, in. l. hæredes pa-

lã. ff

lam. ff. de teſt. & Bal. in. l. j. C. de erro. aduoca. propter gl. ibi, in ver. pñtib⁹. & Bal. in. l. ſi nõ ſpeciali. poſt prin. C. de teſt. & do. Ant. & Imo. in. c. ſuper eo. j. de teſt. cog. per illũ tex. in ver. qui interfuerũt. & ibi do. Cardi. dicit eſſe tex. expreſſum pro dicto ſuo ī. d. c. cum cãm. Sed ad idē facit tex. in. c. j. in ver. pñtibus multis. j. de poſtu. Pręla. Itē no. d. Ab. & Imo. in. c. ꝑuenit. el. ij. j. de teſt. cog. reſpondẽdo ad tex. ibi, in ver. adſtãti bus & vidētib⁹. quòd nõ negat, quin ſatis fuiſſet dicere adſtãtib⁹. pro qua reſponſione facit quod ſtatim diceť. Et adde Do. in. c. vt circa. § j. in pe. co. de elec. in. vj. vbi ſaluat teſtē dicētem ſcio: qa corã me geſtũ fuit. nã intelligiť, & intelligēte: ꝓpter gl. ī ver. corã Similiter Lud. Ro. in. l. j. in prin. ī. vj. col. ff. de ver. ob. cõcordat tñ prædictis. per. d. l. teſtiũ. & repreh ẽdit Bar. ibi

22 motũ per illũ tex. cui ſtatim reſpõdebitur. ¶ † Adde etiã Do. in. c. in patris. in. iiij. col. ſuper gl. in ver. præſente. ij. q. j. per quã colligit, ꝙ non dicitur factũ pñte aliquo, niſi intellexerit. Pro quo aũt addit gl. fi. in. c. teſtes. iij. q. ix. Et hoc ipſe notat ad ſtatuta requirētia pręſentiã alicuius: qa nõ ſufficit præſentia, ſi probeť eũ nõ intellexiſſe: quia no. ¶ Et adde, quòd vbi puniť præſentia alicuius in actu: intelligiť de præſentia ex propoſito, ſecũdum gl. valde notabilē. in cle. j. in ver. præſentiã. de baptiſ. & ita intelligit iura in ea allegata. Et iſtis adde Inno. poſt do. Ant. in. c. auditis. in prin. j. de ꝓcu. & in. c. auditis. in princi. j. de ele. vbi dicũt, ꝙ in teſte ſufficit dicere ſcio, quia audiui. alle. l. j. ff. de auto. tu. Et in dictis iuribus poniť verbũ, & intellect⁹ ad cautelã, ꝑ qua reſpõſione facit. c. audiuimus. j. de ſimo. & c. audire. xxxiiij. di. & l ſæpe audiui. ff. de off. præto. cũ. ſi. Vbi verbũ audire includit intelligentiã pręſumptiuè, & ſufficit probationē cõcludere pręſumptionē iuris. vt dixi in. c. in præſentia. § de proba. Et iſtis adde Pau. de caſ. cõſi. ccij. inci. ad primũ quæſitũ. vbi ſuſtētat inſtrumētũ dicēs actũ pręſentibus teſtibus: vt probet eos intellexiſſe ex vi verborũ prędicta. ¶ Si tñ aliquis deponeret de intel

a ligētia nõ ꝓpria: ſed alterius, nõ ſufficeret[a] dicere ſcit, qa præſens fui, ſecũdum Bar. in. d. l. j. & in tracta. de teſte. in v. col. & do. Flo. de ſan. Pe. iu. l. ob carmē. § fi. ff. de teſt. & Paul. in. l. j. § fi. quaſi in fi.* ff. de bon. poſſeſ. ſecũdum tab.

23 ¶ † Vnde dixit Do. in. d. c. in patris. quòd ſi ſtatutũ reqrit præſentiã, oportet probare, ꝙ præſens intellexit. Et iõ dixit Bal. in. lij. § volũtate. ff. ſol. ma. & in. l. ſi ſine. in. ij. q. C. ad velle. & in. l. fi.* § ſancimus. ver. neceſſitate.* C. de bo. q̄ lib. ꝙ vbi quis vult probare aliquē cõſenſiſſe actui, nõ ſufficit, quòd probet eũ interfuiſſe: tñ in inſtrumēto procedere poſſet dictũ cõſiliũ Pau. de ca. ¶ Itē inquantũ dicit. d. Ab. ꝙ veniēs ex mēte alicuius ſcripturæ, nõ diciť in ea expreſſum. adde. d. Ant. & Imo. in. c. translato. in ti. ij. & quæ ibi dicētur. Et dũ gl. hîc enumerat ſenſus corporeos: vide ſimile in. l. quod meo § ſi vẽditorē. ff. de acqrē. poſ. & do. Ab. hîc, in. q. an carēs aliquo ex prædictis ſenſibus, poſsit teſtis eſſe: fiet mētio in. c. ſciſcitatus. j. de reſcri. & circa alias partes huius gl. tranſeo cum dictis doct. hîc: qui licet multa dicant, tamen non ſint magnæ importantiæ, nec aliquid ad rem.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio non vitiatur, in qua Papa appellat illos filios, inter quos poßibile eſt, quòd ſint Epiſcopi. in princip. Et iunge nu. 2. vbi plenius declarat.*

3 *Doctores, an veniant appellatione ſcholarium. & ibi infert Abbas. nu. 4.*

5 *In diffinitione vnius correlatiui, ſemper debet poni reliquum.*

6 *Statutũ, ſi permitteret aliquem emere ſine ſolutione gabellæ: intelligitur, quòd poßit etiam vendere. nu. 7.*

8 *Quod ſtatuitur in actore, locũ habet etiam in reo. & vide ibidem limitationem ſuper hoc. nu. 9. & 10.*

11 *Pœna adulterij non intelligitur de cognita per vim.*

12 *Maritus & vxor quamuis ſint correlatiua, tamen iniuria facta viro, non extenditur ad vxorem.*

13 *Doctor licet non veniat appellatione ſcholaris: tamē venit rector etiam in odioſis. vide fallentias tres. num. 14. 15. 16. adde nume. 17.*

18 *Doctorum appellatione, an veniant licentiati.*

19 *Remißio iniuriæ, an probetur per ſalutationem.*

20 *Papa, quando ſcribit carentibus gratia ſedis Apoſtolicæ: vt ſchiſmaticis, & ſimilibus: loco ſalutationis, dicit ſpiritum conſilij ſanioris.*

21 *Papa, ſi ſcribit vniuerſitati vt vniuerſitati, niſi quòd aliud proteſtetur, videtur approbare.*

22 *Quæ perſonæ poßint alteri acquirere ſine ceßione. Et an regula iuris ciuilis, de qua in § alteri. inſti. de inu. ſtipu. procedat de iure canonico. nu. 23. Et an iuramentum in ipſa ſtipulatione facta alteri, validet eandem ſtipulationem.*

25 *Promittens alicui decem dandæ puellæ maritandæ, licet abſenti, obligatur.*

26 *Promittens cogitur implere promiſſa per viam denuntiationis Euangelicæ.*

27 *Quando per ſtipulationem abſenti quid acquiritur, quo pacto id intelligi debeat.*

29 *Argumētatio, an procedat à nomine proprio: de hoc ponit primam concluſionem, cum ſuis appenditiis. nu. 28. 30. 31.*

32 *Argumentari, an liceat à nomine appellatiuo, & ab etymologia: de hoc ponit ſecundam concluſionem cum ſuis limitationibus. nu. 33. 34. 32.*

36 *Mutatio nominis proprij ex cauſa permittitur. Ponit tertiam concluſionem cum ſuis limitationibus. 37.*

38 *Clericũ ſe mētiēs, aut faciens actus clericales, qualiter punitur.*

39 *Nomē appellatiuũ, ſeu datũ ab euentu, durat ſtante habitu etiã ſi ceſſet exercitiũ. Hanc cõcluſionem limita, & nu. 41. 42. 44. 45.*

43 *Deſcriptus in matricula alicuius artis, ſi artem ipſam nõ exercet, non habet priuilegia ipſius artis.*

Regorius Epiſcopus. ¶ Omiſsis alijs, quæ additione non indigent, not.

1 tex. ibi, *dilectis filijs*. † ꝙ non vitiatur diſpoſitio, in qua Papa appellat filios illos, inter quos poſsibile eſt, ꝙ ſint Ep̄i: quib⁹ ſi ſeparatim ſcriberet, appellarētur fratres. c. quã graui. j. de cri. fal. ſecũdum. d. Ab. hîc. ¶ Sed cõtra hoc videť facere glo. in. c. j. in ver. fratrib⁹. de renũ. in. vj. in. c. j. in eo. ver. de off. deleg. eo. li. vbi diciť, ꝙ Papa loquēs permixtim de Cardinalibus, appellat eos fratres: quia inter eos ſunt aliqui Ep̄i. Secus dũ in particulari loquiť de eis: quia nõ Ep̄os, appellat filios. c. dilecto. in prin. j. de prębē. & c. cũ dilectus. j. de teſti. Et ſic denominatio fit à digniori miſto inter plura minus digna. c. à qua. de cõſe. ecc. vel alta. cũ ſi. quæ dicã in. c. ex literis. j. de cõſti. ¶ Sed pro ſol. vide do. Card. in procemio Clem. in. j. col. vbi refert Zenze. dicere, quòd cum in ſtudio ſint pauci Ep̄i, magis inſpiciať multitudo aliorũ, propter quã ſæpe vtimur vocabulo, quod nõ cõuenit alijs, ſecũdũ ipſum: quæ ſol. nõ ſatiſfacit cõtrario. Cũ etiã in collegio Cardinaliũ poſsint eſſe pauciores Ep̄i, quã nõ Ep̄i. Et fortè ob hoc aliter ſoluit. ſ. ꝙ. c. quã graui. loquiť cũ ſpecificè ſcribit Ep̄is: vt Ep̄is. Sed cum ſcribit, vt ſcholaribus, ſunt ibi Ep̄i, vt diſcipuli: meritò nõ attẽdiť dignitas ſp̄ualis. Pro qua ſol. facit qđ no d. Ab. in. c. auditis. in. iij. col. de ele. dũ diciť, ꝙ qñ Ep̄s eſt in ſtudio, vt ſcholaris, nõ præcedit re

2 ctorē. & facit. c. collatis. cũ ibi alleg. de app. in. vj. ¶ † Sed pro veritate iſtius ſol. eſſet videndũ, an Papa loquens ad Cardinales cõſideret Ep̄os, q ſunt inter eos, tãquã Ep̄os, an tãquã Cardinales. Ideò aliter ſol. Do. in procemio. vj. in pe. col. ꝙ loquimur in materia in qua de neceſsitate ex iuris diſpoſitiõe ſunt Ep̄i. & tũc Papa ad illos loquēs, appellat fratres. c. fundamēta. de elec. & c. In noĩe dñi. xxiiij.

a ¶ Non ſufficeret. Adde Bart. in. l. j. §. fi. ff. de aut. tut. ſed vide Car. cõtra tenentē in cle. cauſam. §. intimatio. de elect. q. v. vide Inn. in. c. cũ in iure. de off. deleg. & per Alexã. conſil. clxxix. iiij. parte. & conſilio. xlij. & lxxij. j. parte. in vlti. col.

dif.aſs nõ. Et ita hîc: quia raro prçſumũtur Epĩ eſſe in ſtu
dio cũ fiãt promotiones epatuũ de his, qui ſunt eminẽtis
ſciẽtiæ.c.cũ in cũctis.j. de ele. Et hãc ſol. ſenſit etiã Do.
in.c. In noie dñi.in not.xxij.di.colligens, quòd vbi Papa
loquit ad vniuerſitatẽ in qua cõiter ſunt Epĩ, appellat eos
fratres. Secus ſi non cõiter, ſed per accidens: vt in ſtudio.
3 ¶ † In tex.ibi. *doctoribus & ſcholaribus*. per iſtã copulã &,
quæ ponit inter diuerſa, iuxta gl.in ru.ff.de iur.& fa. ign.
inferũt hîc Io.de lig.d.Car.&.d.Ab. quòd appellatiõe do
ctorũ nõ veniũt ſcholares. Et hoc ampliant, etiã in mate-
ria fauorabili p iſtũ tex. licet aliter dicat hîc Io.and. Item
ampliat.d. Ab. etiã ſi ſcribat ſub noie vniuerſitatis p iſtũ
tex.ibi, *vniuerſis*. licet aliter dixerit Io.de lig. Et ad dictũ
principale mouẽtur: tũ ꝓpter cõem vſum loquẽdi: tum,
qa hñt ſe doctores & ſcholares, vt correlatiua: vñ ſignifi
catũ vnius excludit alterũ.per.c.j.de inſti.& in.c.poſtula
ſti.de cõceſ.præbẽ. Et hoc etiã per Bal.& Imo.in.l.j ad fi.
ff.ſo.ma. Hoc tñ limita, niſi fieret mẽtio de ſcholarib⁹ cir
ca actũ indiuiduũ: qa ex iure correlatiuo cõprehẽdũtur
etiã doct. Puta, ſi ſcholarib⁹ ꝓhibet, ne audiãt: qa ex hoc
cẽſent ꝓhibiti doct. vt nõ legãt, ſecũdũ Io.de lig. hîc, per
4 c.ij.ne cle.vel mo.li.vj. ¶ † Ex quo dicit.d. Abb. inferri,
quòd etiã reſpectu pœnæ[a] diſpoſitũ circa vnũ ex correla
tiuis, extẽditur ad reliquũ, qñ correlatiua vniformiter ſe
habẽt: aſs ſecus. Et dicit facere qđ no. Bar. in auf. q ſemel.
C.qũo & qñ iu.& Bal.in.l.nemo.C.de ſac.ſan.ecc. Et ideo
ſi inſtitutio, ſeu ſtatutũ imponit pœnam vẽdẽti certã rẽ:
illa pœna intelligit repetita reſpectu mẽtis, vt hîc per eũ
5 dicentẽ iſtam etiã valde notanda. ¶ † Adde primò dictũ
Philoſophi in.vj. Topicorũ. vbi dicit in diffinitiõe vni⁹
correlatiui, ſemper debet poni reliquum. Et paulopoſt:
impoſsibile enim, inquit, vnũ correlatiuũ cognoſci ſine
reliquo. Et adde Pe.de Anch.in repe.c.j.in.xj.char.j.de cõ
ſti. vbi dicit, ꝙ licet in materia correcta, tantũ cenſeatur
correctũ, quãtũ exprimit.l.pręcipimus.C.de app.l.fi. C.
de indi.vid. Et ſubdit, quòd etiã reſpectu pœnæ lex extẽ
ditur ad correlatiua.alleg.Bar.in.d.l.nemo.qa in his ver
bis eſt cõnexitas ſecũdum eũ.facit quod no.Bart.in.l. fi.
C.de acce.quòd ſtante ſtatuto, quòd nullus poſsit emere
ſine licẽtia alicuius officialis, includitur etiam venditor.
Et dicit eſſe expreſſum in.l.j.C.de cupreſ.lib.xj.& ibi etiã
hoc no.Bar.dicẽs, ꝙ eoipſo, ꝙ imponitur pœna ementi,
imponit vendẽti.& dicit notarius in.l.ij.ad.l.viſcelliã.&
ibidẽ in ſimili no.Bar.in.l.ſi cõuenerit.ff.de pac.& in.l.ſi
ab eo.C.de le.her. Similiter dixit Do.poſt Imo. in.c.eos.
6 in.j.colũ.de tẽp.ord.in.vj. † ꝙ ſi ſtatutũ ꝑmittit aliquid
emere ſine ſolutione gabellæ, intelligitur etiã permitte-
re vẽdere. Et idẽ Ro.in.c.cupiẽtes.§.deniq̃.de elec.in.vj.
dixit ibi eſſe gl.i ver. decætero.ꝙ lex diſponẽs de correla
tiuo, extendit ad aliud, etiã ſi de eo nihil dicat. Et iõ dixit
Io.An.in ru.j.de ſpõ. duo.§.fruſtrà.dicebat in antiq̃s. &
de ſpõſa.duorũ, qa iſtud ſubintelligit iure correlatiui. Fa
cit qđ no.d.Ab ic.dilect⁹.el.j.de ſi. ꝙ vbi lex declarat, ꝙ
ſine aliquo vitio poſsit dari pecunia in bñficialib⁹: puta
i caſu de quo ibi cẽſet ẽt declarare, ꝙ liceat recipe. Et idẽ
d.Ab.in.c. qa clerici.de iurep.dicit, ꝙ lex pœnalis loquẽs
de emptore, extẽdit ad vẽditorẽ. Et hanc dicit eſſe cõem
theoricã Legiſtarum in.l.fi.de accep. Simile dixit Bar.&
gl.in.l.inuit⁹.§.j.ff.de reg.iur.ꝙ ſtatutũ ꝓhibens notariũ
recipere aliqd vltra ſalariũ, prohibet etiã volẽtẽ dare.de
quo p gl.in.c.j.j.de ſi.& ibi aliàs dixi. Et adducipõt elegãs
7 cõſi.Pau.de Caſt.xxj.qđ inci. Cõitas alicuius terrę. † Vbi
examinãs, an liceat emere annuos redit⁹ ſine vſura: dicit
inter alia ſe feciſſe vni Thelogo tale motiuũ ꝓ parte af-
firmatiua, in qua reſidet: videlicet, licitũ eſt habẽti talem
reditũ pecuniariũ cuicũq̃ vẽdere.l.dudũ. C. de cõtrahẽ.
emp. ergo licet emere ꝓpter naturã correlatiuorũ. Sicut
ecõtrariò nõ licitè emit, qđ nõ licitè vẽdit.alleg. Aug. ſu-
per Euãge. Eiecit emẽtes & vẽdẽtes. vt ibi lati⁹ p eũ. Sic
etiã Bal.in.c.ij.in vl.col.j.de ꝓb.alle.d.l.vnicã.C.de cupſ.
dicẽs, ꝙ natura correlatiuorũ eſt cõis vtriq̃ extremo. Et
vno cõtrahẽtiũ ꝓhibito, vel p miſſo, alter cẽſet ꝓhibit⁹
vel permiſſus.p.c.ij.de mutu.pet.cũ ſi. Sic etiã dicitur, ꝙ
8 diſpoſitũ de actore extẽdit ad reũ iure correlatiui. † Vñ
dixit Do.latè in.c.j.de do. & cõtu. in.vj. ꝙ ſi actor obti-
nuit ſpãlẽ cõmiſsionẽ, ꝙ in cã ciuili reus debeat cõpare-
re pſonaliter in iudicio: tenet etiã ipſe actor cõparere p-
ſonaliter. Facit gl.in Clẽ.ſæpe.in ver.voluerit.de verb.ſi
gni.dicẽs, ꝙ ſi actor impetrauit, vt cã plenaria tractetur
ſummariè, ita etiã cã recõuẽtionis debet tractari ſumma
riè.& pulchrè no.Bal.in.c.à nobis.in vlt.colũ.de except.
9 ¶ † *Sed* iſta & ſimilia limitant dupliciter. Priõ, vt nõ ꝓ
cedant reſpectu pœnæ, ſecũdũ.d.Abb.in.c.j.in vlti.col.
de loc. vbi dicit, ꝙ licet diſpoſitio odioſa extẽdat ad cor
relatiua reſpectu peccati, p pdicta nõ tñ reſpectu pœnę:
tum, qa pœna nõ extẽdit ꝓpriũ caſum.c.pœnæ.de pœn.
diſ.j.tñ & cõſtitutio q̃ extẽdit ex idẽtitate rõnis, nũquã
extẽdit reſpectu pœnę: vt fuit doctri.Io.An..c.diſpẽdia.
de reſcri.in.vj.quã refert & ſequit ibi Do.in.iiij.colũ.&
Imo.poſt.d.An.in.c.fi.in.c.col.de reſcri.&.d.Abb.hîc in
alia.q. Et idẽ no.Ioan.An.in.c. ſi fortè.de ele. in.vj.& ibi
Do.in.iij.col.&.d.Ant.in.c.ij.in.xiij.col.j.de cõſue. facit
ſingulare dictũ Io.An.in.c.tibi, q.de reſc.in.vj. vbi dicit
ꝙ licet decretũ Papæ afficiat ignorãtes.c.j.de cõceſ. pbẽ.
in.vj.nõ tñ reſpectu pœnæ.facit gl.in cle.nolẽtes. in ver.
ex nũc.de hære.& qđ dicetur poſt Imol. & alios in.c.fi.j.
de cõſtit. vbi cõſtitutio, q̃ aliâs extẽdit ad præterita, non
extẽdit reſpectu pœnæ. Et iſta limitatio, q̃ videt æquiſ-
ſima euertit dicta.d.Abb.hîc, & quorũdã aliorũ, de qui-
bus.j. ¶ *Sed* tñ veri⁹ eſſe puto id, quod no.d. Abb. hîc, &
alij præfati, ꝙ pœna impoſita vni ex correlatiuis, procẽ-
dit in alio, cõſiderãdo ꝙ qñ nõ ſubeſt per oĩa eadẽ ratio:
tũc prædicta nõ ꝓcedũt in ſequẽ. limitatione. Vbi autẽ
eſt eadẽ rõ, tũc ipſum correlãtiuũ nõ expſſum, cõprehẽ-
dit tacitè vi verborũ: & nõ dicit fieri extẽſio, imò habet
ꝓ expſſo: iuxta gl.in.c.j.in ver. Italiæ.de tẽ.or.in.vj. quæ
loquit etiã reſpectu pœnę. Et cõcor.Pe.de Anc.in repe.
c.j.in.viij.char.j.de cõſt.& Io.de Ana.latè in.c.cũ ſit Ro-
ma.j.de ſi.Pe.de Anc.cõſ.xcij.inc.ſup.d.dubio no.Bal.in
l.illud.in.j.col.C.de ſac.ſan.eccl.p eũdẽ.in.l.j.C.de inter-
di. Eſt tex.quẽ ſæpe Bal.alle.in.l.his ſolis.ibi tacitè cautũ
putam⁹.C.de reuo.do.vbi illud habet ꝓ expſſo vbi ineſt
eadẽ rõ. Et facilè adducerẽ plurimas glo. cõtra dictũ Io.
An.in.d.c.diſpẽdia.ꝙ imò reſpectu pœnæ, lex extẽdatur
ex idẽtitate rõnis. De quib⁹.d. Ant. in repe.c.fin.in. iiij.
char.j.de cõſue.& Imo.in.l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol.mat.&
cõtra Ioan. An.in ſuis terminis.c.diſpẽdia.tenet.d. Abb.
in.c.fi.in.iij.col.j.de reſcr. Et ꝓpriè in ꝓpoſito de corre-
latiuis firmat etiã Do.in.d.c.j.de tẽp.or.in.vj.in.iiij.col.
ver.fallit ſecũdò.dicẽs, ꝙ qñ lex imponit cuilibet corre-
latiuo ſuã pœnã ꝓut facit in.c.ij.§.j.eo.titu.fit extẽſio ad
caſum hñte ſe correlatiuè ad caſum expſſum, etiã reſpe-
ctũ pœnæ. alle.Bar.in.l.liberorũ.p illũ tex.ff.de infa. vbi
ex idẽtitate rõnis ſtatutũ pœnale de vxore, extẽditur ad
maritũ. Et dicit optimè facere gl.in.c.ij.in ver.re⁹.de cõ
feſ.in.vj.& ad idẽ alle.gl.in.c.cupiẽtes.§.pe.in ver. de cæ-
terò.de ele.in.vj. Et hãc ponit ꝓ vna fallẽ.ad regu.ꝙ cõ-
ſtitutio pœnalis nõ extẽdit reſpectu pœnæ: vt nõ ꝓce-
dat in correlatiuis. Et ſic etiã trãſire poſſet cũ regula di-
ctũ Io.An.in.d.c.diſpẽdia.& vide Do.in.d.c.ij.de cõceſ.
in.vj. vbi ex.d.gl. colligit cõſtitutionẽ pœnalẽ extẽdi ad
correlatiuum.& idẽ latè not.Bald.de emẽte & vẽdẽte in
10 rubr.de reb.cred.ad fin.vbi vide. ¶ † *Secund*o modo li
mitatur prædicta, vt non procedant, quando non eſt ea
dem ratio in vtroq̃ correlatiuo: vt per Sali. in.l. prope-
randum.§.C.de iudi.ſuper gloſ.in verſicu. euacuabitur.
In qua cõcludunt Cy.& Ang.pœnam illius tex. loquẽtis
in actore nõ procedere in reo, ꝓpter diuerſitatẽ rõnis.
Item

a Pœnæ. adde tex. in.l.j & ibi Bart. C.de cupreſ. libr. xj.& adde etiam idem in correcto rijs.l.fi.in prin.& ibi Bart. C. de indi.vid.tol.& vide Gemi. in ca. j. de temp.or.li.vj.

Itẽ latè probat Pe.de Anc.in.c.canonum.in .xj. char.lo-
quens in terminis.d.l.properandum.& auf.qui ſemel.C.
qũo & qñ iud.& quod ibi Bar.iungẽdo ſimul dicta iura.
Idẽ latè Io.de Ana.in.d.c.ſup eo.in.iij.&.iiij. col.de vſu.
probãs ꝙ licet dare & recipere ſine correlatiuo, tñ aliqñ
recipiẽs ad vſuram non peccat. Et ſic nõ procedunt à pa-
ri. quod exemplũ declarat etiã Imo. idẽ tenens in.c. debi-
tores. in vl.col.de iureiur.& ſic limitãs prædicta. Et Pet.
de Anc.in Cle.j.in prin.in.iij.q.de vſu. Itẽ latè no.d. Abb.
in.d.c.j.de loca. propter gl.ſing.ibi volẽtem, ꝙ pœna im
poſita locatori non extendatur ad conductorem, in quo
nõ eſt eadẽ ratio. Et alle.text.in cle.j.de conſan.& affi. vbi
tex.punit cõtrahentẽ cũ moniali.&.j.eadem pœna afficit
monialẽ: quaſi aliâs nõ cõprehenderetur. Et ad hæc vide
Inn.in.d.c.j.in.vj.co.& ideò dixit Ioã. An.in.c.nõ debet.j.
de te.ꝙ iſte tex.loquẽs de accuſato, nõ ꝓcedit in accuſa-
tore propter diuerſitatẽ rationis. Item Io.de Ana. in.c.fi.
in.vj.col.de Iudęis.dicens, ꝙ pœna venditoris non ligat
emptorẽ, quãdo ipſe nõ deliquit per.c.quia clerici.de iu-
11 repa. ¶ † *Simile* dicit de pœna adulterij, vt non procedat
in adultera cognita per vim, licet ſint correlatiua: vt per
gl.in.c.debitores.de iureiu.& ibi per Imo.bene facit qđ
no.Bal.in.l.j.C.de ſer.cõi manumiſſo. vbi dicit per illum
tex.cum gl.ſtatutũ cõpellens emere non cõpellit quẽ ven
dere.& ad.l.vnicam.C.de Cupreſ. reſponde, ꝙ ibi prohi-
bitio fiebat ratione rei: & ideò cõprehendit vendentem.
Secus vbi verba diriguntur ad alium contrahentẽ ex ſpe
ciali ratione. Ad idem quod no. Lud.Ro de mente Bart.
in.l.multũ.ff.de ver.ob.vbi dicit, ꝙ prohibit⁹ in alterius
territorio emere, non poteſt ibi vendere. Reſpondet ad
prædicta, quòd nõ procedit, vbi eſt diuerſa ratio. facit.l.
12 iij.in prin.ff.de iniu. ¶ † Vbi quãuis vxor & maritus ſint
correlatiua, tamẽ iniuria facta viro, nõ cẽſetur facta vxo
ri, ſed bene ecõtrà: quia ſubeſt ratio diuerſitatis: cũ vxo-
res debeãt defendi à viris, nõ ecõtrà. Bene facit quod no.
Ant.in.c.vniuerſitatis.in.ij.col.j.de ſent.exc. vbi dicit eſſe
bene notandũ ex dictis Io. An.ibi, ꝙ vbi vnũ correlatiuũ
nõ proportionat alteri, prædicta nõ ꝓcedũt. Vnde lex di
ſponẽs de poteſtate viri erga filios, nõ extendit ad vxorẽ:
quia hæc materia ei nõ ꝓportionatur. alle. §.iuxta. inſtit.
de exhæ.li. Et de materia aliquid per Pe.de Anc.in.c.j.de
hæ.& Bal.in auf.qui ſemel.in vlti.col.C.qũo & qñ iu. Et
no.ꝙ vbi lex imponit diuerſas pœnas cuilibet correlati-
uo, illis ſtatur: vt per Do.in.c.j.de tẽ.or.in.vj.per.c.ij.eo.
ti.& li.& de his ſatis ꝓ nũc. Cæterũ in propoſito, ꝙ cõti
13 neatur appellatione ſcholariũ. † *Subdit* hîc Io. An. ꝙ licet
non veniat doctor, qa deſinit eſſe ſcholaris: tñ venit do-
ctor etiã in odioſis: qa nõ deſinit eſſe ſcholaris. ſicut ap-
pellatiõe monachorũ, venit Abbas: qa nõ deſinit eſſe mo
nachus: c.fi.de ſi. Et dominus familiæ appellatiõe familię:
& Patricij, appellatione plebis.in.§.plebis.inſti.de iure na
tu.gen.& ciui. ¶ Nec ob. ꝙ appellatiõe capituli, nõ com-
a prehẽdatur Prælatus: vt per gl.in Cle.ij.[a] in ver.eiſdẽ.de
æta.& qua.quia ille deſinit eſſe canonic⁹, & efficit caput,
ſecũdũ Inn.in.c.irrefragabili.de of.or. *Sed* rector nõ de-
ſinit eſſe ſcholaris. vt dixi. Tñ iſtud dictũ Io. an.eſt valde
arduũ & mẽti tenẽdũ ad ſtatuta de ſcholaribus loquẽtia,
ſecundũ do. Abb.hîc. *Sed* cõſydera, quia fortè nõ differt
iſta qõ ab illa: an appellatiõe collegij veniat caput colle-
gij: quia licet Epiſcopus deſinat eſſe canonicus: nõ tñ oĩs
Prælatus deſinit eſſe de collegio. ¶ In qua.q. vide.d. Ant.
in.c.poſt electionẽ.in.iiij.col.j.de conceſſ.præb. vbi dixit
per illum tex.in parte deciſa cũ gl.iij.ꝙ imo appellatione
capituli, venit caput capituli. Idẽ gl.in.c.eã te.in ver.feciſ
ſe.j.de reſc.& Arch.in.§.ſed illud.xlv.di. Cõtrariũ tenẽt.d.
Abb.& Imo.in.d.cle.ij.& Abb.in.d.c.eã te.in notabilib⁹:
& Do.in.d.§.ſed illud allẽgãdo gl.in cle.j.de re. ¶ *Sed* veri
tas eſt, ꝙ in materia ſtricta nõ cõprehẽdit.quia prælatura
alterat ipſum ſimplex. vnde nõ cõprehẽdit ſub ſimplici:
vt ꝓbat in ſimili tex.optim⁹ in.c.ſtatutum.de eleç.in.vj.
Per quẽ tex. dicit do. Abb.in.c.bonę.el.j.in.j.col.de poſt.
Præla. quòd in materia ſtricta appellatione clericorũ, nõ
veniunt canonici propter qualitatem, quæ alterat ipſum
ſimplex. de quo in ſpecie dicetur ibi. Et ideò per illũ text.
dicunt in propoſito do. Abb.& Io.de Ana.in.d.c.fi.de ſi.
ꝙ ſi ſtatutum punit ſcholares portantes arma, non cõpre
hendit rectorẽ. Et hanc concluſionem de prælato reſpe-
ctu collegij, tenet Imo.in.d.c.poſt electionem.in.j.col.&
14 procedit regulariter. ¶ † Fallit primò, niſi fiat ſermo in
materia cõmuni collegio & capiti: per tex.in.c.ea noſcit.
j.de his, quę fiunt à Prælato.& ibi Hoſt.do. Ant.& Imo.
15 ¶ † *Secundò* fallit, niſi propter carẽtiã Prælati ſcribere-
tur capitulo: quia tunc creato prælato incumbit ei expe-
16 ditio mandati: vt patet ex gl.in.d.c.eam te. ¶ † Tertiò fal
lit in Prælato, cuius prælatura non eſt diſtincta à iure ca-
pitulari: vt eſt archipresbyter & ſi. *Sed* prædicta proce-
dũt in Prælato habẽte iuriſdictionẽ in collegio ſine quo
collegiũ facit vnum corpus. Tales enim non dant nomen
collegio, cũ poſsit eſſe ſine capite, ſecundũ Inn.in.c.cũ nõ
ignores.j.de præb.cũ cõcor.quas dixi in.c.ex literis.in ter a
tio notabili.j.eo. Ita no.do. Abb.in.d.c. poſt electionẽ.in
iij.col. facit quod no.Bar.in.l.qđ cõſtitutũ.per illũ tex.cũ
gl.ff.de teſt.mili. vbi dicit, ꝙ priuilegiũ cõceſſum hoſpi
tali, non cõprehendet eius rectorẽ, qñ nõ eſt de corpore
hoſpitalis: ſecus ſi eſt de corpore. ¶ Hæc fallẽtia ꝓcedit
vbi de cõſuetudine, vel alio iure ſpeciali dicti Prelati infe
riores ab Epiſcopo habẽt vocẽ in capitulo: ſed de iure cõ
muni ipſi nõ veniũt appellatione capituli: imò Papa ſcri-
bendo capitulo, non videtur in materia odioſa ſcribere
Archipresbytero, vel ſimilibus: ſed ſolis canonicis, quos
videtur conſiderare prout de iure eſt, non prout de iure
ſpeciali.c.j.de conſt.in.vj. vt concludit Do.in.c.fi.in.iiij.
col.de præb.in.vj. maximè per.c.eam te.in verſi. Decano
& capitulo.j.de reſc. Facit.c.ex parte Decani. ibi: Decan⁹
& capitulum.j.de reſc.& ibi.d. Anto.d. Abb.& Imo.in.c.
bonæ.el.j.in ver.in ver.ꝓpoſito.&.c.de poſt.Præl.& in
c.cũ inter. in verſi. Decanus & capitulũ.j.de elec.cũ ſi. In
quibus de ſtilo curiæ eſt, tales exprimere ſeparatim. Et
hinc eſt, quòd non habent vocẽ in capitulo de iure: quia
illa eſt propriè ex iure canoniæ, ſecundũ Imo.in.c.ij.j.de
conſti. Nec ſunt de corpore, quod cõſtituitur ex Epiſco-
po & capitulo, ſecundũ.d. Abb.in.c.cum olim.in.v.col.
de re iud.in.c.auditis.in.j.col.de ele. ¶ Non obſt. regulæ
prædictæ.c.fi.de ſimo.cũ alijs prææalle. quia loquuntur in
materia fauorabili, in qua bene venit caput collegij, ſecũ
dũ prædictos. Et ita no.Do.i.d.§.ſed illud.&.d. Ant.in.d.
c.ea noſcitur.& Do.in.d.c.fi.de ſi. attẽta doc.Io. An. ibi.
& Bar.& aliorũ in.l.ij.in prin.ff.de ver.ob.dum dicũt, ꝙ
poteſtas diſpenſandi eſt fauorabilis, licet diſpenſatio ſit
odioſa, in.c.j.in fi.de fil.preſ. in.vj. ¶ Et iſtis adde.d.Car.
in.d.cle.vt hi, qui in pe.char.ver.quartò quæro.de ęta.&
17 qua. vbi traditur pro regula generali: † ꝙ reſpectu voca
bulorum diſpoſitio non extendibilis facta de collegio nõ
concernit caput collegij. Ad.c.poſt electionem. dicit, ꝙ
ibi diſpoſitio non eſt reſtringibilis. Et de hoc latius per
eum ibi, & in Cle.j.in prin.in.x.q.de reg. vbi dicit ſe dice-
re non tacta alibi. Et iſtis adde, ꝙ appellatione Prelati nõ
comprehenditur capitulum ſecundum do. Ant. in.c. gra
18 ue.in.iiij.no.de præben. ¶ † Vtrum autem appellatione
doct. veniant licentiati. vide Bal.in.l. Athletæ.ff.de excu.
tut. qui dicit, ꝙ non. Et infert ad prætorem, qui ex forma
ſtatuti tenetur habere ſecum doctorem, vt non ſufficiat
habere licentiatũ. *Similiter* dixit Bal.in.l.j.pe.col.ff.ſolu.
ma.ꝙ excommunicatis doc.nõ includuntur licentiati. Et
idem Bal.in ſimili in.l.pe.ff.de mili.teſta.& in.l.qui indi-
gnus.ff.de Sena. De quo tamen vide notanter per Dom.
poſt Pet.de Ancha.& Imol.in procœmio.vj.in. iiij. colũ.
vbi dicũt, ꝙ in iſta materia larga & fauorabili, ſec⁹: per.d.
l.pe. Et idẽ no.Bal.ibi.& in.l.ſed & reprobari.in fi.ff. de
exc.tu.& in auf.habita.in.viij.col.C.ne fil.ꝓ pat.& Rap,

a ¶ In cle.ij. Vide Car.in.j.col.& plenius ibi in.§.j.x.q.& in cle.j. op.iiij. de reg.& in.q.fi.in fi. Et adde text.in c. poſt electionẽ. de conceſ. præbẽ.

a ¶ Per salutationē. An & qñ iniuria remittatur p salutationē, vide Arc. in d.c. olim, alleg. in text. de iniur. & dam. da.

b ¶ Nō iniuriā. Sed quid si iniuria remissa sit in foro pœnitētiali: an potest suscitari in foro iudiciali. dic q nō, si est facta plena remissio, secundū Bal. in c.j. §. iniuria. in fi. col. ver. quæro vtrū iniuria, de p. iura. fir. a & gl insti. de inin. §. fi. Sec' aūt si solus rācor remissus b sit, vel si dubitatur secundū Bald. vbi ā. vide Bar. & doc. & d. Alex ā. in l. fi tibi §. quīd. in vl ti. q. vbi Bal. Pau. de ea. & oīno Als xā. in j. co. ver. extra gl. quærit. ff. de pac. & oīno p Io. An. in add. ad Spe. de lo. §. nunc verò aliqua, ver, itē pone cū quidā. & p Alex, in l. nō solū, §. iniuriarū. ff. de iniur. vbi ponit eā remitti etiā in foro pœnitētiæ per cōfessionē sacerdoti factā cū iuramento: cū sacerdos possit alteri acquirere, secūdū Bal. ibi fin. de quo etiam p Io. An. in add. ad Spe. in ti. de instr. edi. nūc aliqua. & Bar. & Imo. in c. de his, de accu. & Bald. in l. ij. C. de li. & eo, li.

c ¶ Validatur. Adde Bar. in l. fi quis p eo. ff. de fideiuss. vj, mēbro. & Alex. in l. stipu. §. alteri. iñ. col. de verb. ob. & Bart. & Imo. in c. cum contingat. de iureiur.

in l. mulier. §. j. ff. ad Trebel. & Ludo. consi. cccxxxiij. inci. quo ad primum articulum. Et ibi sentit, q licentiatus factus doctor, non præcedit alium, qui post eius licentiam acceperat gradum ante eum. Et allegat ad idem Pe. de Ancha. in c. j. de paro. & Ioā. de lig. in c. capitulum. de rescri. Et quod in simili no. Io. An. in c. fi prope. de rescri. in vj. Sed bene facit. c. quamuis. eo. tit. & lib. & optimè l. j. in fi. de consul. li. xij. De qua meminit Barto. in l. j. ff. de obseq. & pridie fuit in facto Ferrariæ. De quo etiam per Ang. de are. in §. quædam. in x. col. versi. quæro de quæstione. insti. de act. vbi aliter videtur inducere. d. l. j. de cō sul. & variare à prædictis, de quibus tamen mentionem non facit. ¶ In tex. ibi, *salutem*. effectum huius salutationis ponit glo. in procemio. vj. in ver. benedictionē. quam declara, vt hīc per do. Abb. Et adde Bal. in l. filio. in prin. ff. de libe. & posthu. vbi dixit, † q probatur remissio iniu 19 riæ per salutationem. [a] alle. c. omnes qui. xxiiij. q. j. Quod intellige, nisi lis iam esset contestata super iniuria, vel pars citata: quia tūc videtur remisisse rancorem, sed non iniuriam, [b] secundum domi. Anto. in c. olim. in fi. j. de iniur. Et q ista differant, est glo. ordi. in c. si quis constitutus. xc. dist. Et adde quòd econuerso non salutans, præsumitur inimicus, secundum gloss. eo. in. c. cum Adrianus. lxiij. dist. dummodò prius fuerit solitus salutare, secundum. d. Abb. in c. ad hæc, in pe. col. de app. & in c. cum super. super glo. j. de offic. dele. & in c. repellantur. de accu. 20 ¶ † Et adde, quòd cum Papa scribit carentibus gratia sedis Apostolicæ: vt schismaticis & similibus loco salutationis, dicit spiritum consilij sanioris, secundum Io. An. hīc, per. c. admonere. in princi. xxxiij. q. ij. nisi salutaret ad captandam benevolentiam, prout fecit Gregorius. xij. scribens fautoribus benedicti, quos pro schismaticis habebat, secundum do. Anto. hīc, dicentem se fuisse oratorem eius ad Regem Franciæ: cui addit Do. quòd. d. Ant. vita functus illo anno, nō vidit optatum finem eius schismatis; vt hīc per eum. ¶ † Et subdit. d. Anto. hīc, quòd si Papa ex certa scientia scribit collegio, vel vniuersitati, vt vniuersitati: nisi aliud protestetur, videtur approbare, c. indemnitatibus. §. fi. de elec. in. vj. & Cle. attendentes. de statu. regu. vbi fit talis protestatio. Et sic datur intelligi, q ea omissa videbatur status illarum approbari. Et ita tenet Inn. in. c. cum ab ecclesiarum. de off. or. nisi vltra consensum requireretur dispensatio: & vbi sic esset, remittit do. Anto. ad Inno. in. c, veniens. j. de fi. presby. & in. c. diversis fallacijs. de cle. cōiu. & gl. in. c. ij. de schisma. & Bar. in l. quidam cōsulebant. ff. de re iud. Et sequitur hoc simpliciter Domi. ¶ Sed in hoc vltimo, quando actus tacitus sapiat dispensationem; dic, vt per Abb. in. c. prætereà. de testi. cog. cum conclusionibus, quas aliàs ibi dedi. ¶ Et ad dictum principale do, Anto. adde Pet. de Ancha. idem tenentem in. c. statutum. in princip. in. v. col. ver. sed quid dicens de castris. de rescri. in. vj. & Bar. in extraua. de pa. Constan. in versi. Lombardiæ, & in l. fi, post princi. ff. de colle. illi, & do. Card. in cle. si sumus. in. ij. responso. in. iij. oppo. de sen. excom. vbi respondet ad illum tex. prima facie probantem contrariū. ¶ Et adde do. Car. in. c. solitæ, de ma. & obe. vbi ex suprascriptis colligit, q ex sola denominatione, non acquiritur alicui dignitas, De quibus vide per Ludo. Roma. in l. ex hac scriptura. in. ij. col. ff. de don. ¶ In gl. in ver. *seruus*. † No. tres personas, quæ per stipulationem possunt alteri quærere sine cessione. De multis alijs: vt hīc per do. Anto, & Abb. & Do. ponentes de procuratore, de nuntio, de officiali, de arbitro, de notario & de sacerdote. Et optimè refert Lud. Ro. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. in. ix. col. ff. de verb. oblig. Et habetur per glo. meliorem de corpore iuris secundum Ange. & Imo. ibi. in. l. huiusmodi. in prin. ff. de leg. j. per gloss. in l. pe. C. si quis alteri, vel sibi. per Bar. in. l. ij. ff. rem pu. sal.

fo. in. l. j. in vj. col. C. per quas perso. no. acqui. per Pet. de Anch. consi. cccxxxvj. inci. viso themate. & seq. per Bald. in. l. j. §. huius studij. ff. de iusti. & iur. & authen. generaliter. in. vij. col. C. de episco. & cle. & in. c. j. in vlt. col. de fide instru. & in. l. ij. in fi. C. vt in pos. leg. in. l. non aliter. vbi latissimè. ff. de adopt. & in. l. j. §. exigere. ff. de magi. conue. & in. l. post quam liti. C. de pact. & in. l. si quis emancipatum. C. de dona. per Ange. & Imo. in. l. v. §. fi. ff. de verbo. obliga. per Bal. & Ang. in. l. eum pro quo. ff. quod quisq; iur. per Barto. in l. possessio. §. j. ff. de acqui. poss. per Inn. & do. Abb. in. c. dudum. de conuer. coniug. & in. c. fi. de sepul. per Cyn. in authen. sacramenta. C. si aduer. ven. per Bald. in. §. cum autem impubes. insti. de adopt. Quorum dicta referre post posui posito pro vero, quod de iure canonico competat absenti efficax remedium ex stipula 23 tione alteri facta eo absente, quicunque sit ille. ¶ † Circa quod dicunt hīc do. Anto. & Domi. q regula iuris ciuilis, de qua in. d. l. alteri. procedit etiam secūdum canones quo ad hoc, vt non possit agi iure ordinario: per. c. quanquam. de vsur. in. vj. quod exigit, vt fiat à publica persona. Et quia obligatio debet sumere initium à persona cū qua contrahitur. l. quæcunque. ff. de actio. & obliga. Et idem sentit gloss. in capit. constitutus j. de procu. & gloss. v. in fi. c. si cautio. de fid. instr. Firmat Roma. in authen. similiter. in. vj. colum. verfi. secundum quod. per. l. licet. ff. ad. l. fal. quicquid senserint glo. in versi. promitto. in fi. c. quoties. j. q. vij. ¶ Sed omissa via ordinaria, prouideri po 24 test secundum eos duplici remedio. ¶ † Primum, vt interponatur iuramentum in ipsa stipulatione: quia tunc c ex iuramento validatur [c], quia dirigitur Deo: & ipse recipit pro absente. vnde non habet locum. d. l. quæcunque. Quod confirmat hīc do. Abb. ex. c. debitores. iuncto. c. j. de iureiuran. inducendo in casu fortiori: vt hīc per eum dicentem in isto casu indubitanter procedere glo. in. d. c. quoties. Et ita no. Imo. post do. Ant. in. d. c. cum contingat. in. xj. char j. de iureiur. & Pet. de Ancha. in cap. licet. in penulti. colum. de iureiuran. in. vj. Et Ioan. Fab. in §. fi quis alteri. de inuti. stipula. & Bal. in. l. pactum. in. ix. q. C. de collatio. & in authen. sacramenta. in vlti. colum. C. si aduersus vendi. & Pet. de Ancha. in Clemen. j. de iureiuran. & in Clemen. j. in princip. de vsuris. & Ludo. in. d. §. fi stipuler. in vlti. colum. Sensit Barto. in. l. cum quis decedens. §. codicil. ff. de lega. iij. Etiam si promittens diceret: faciam in veritate, secundum Bald. in proposito in rubr. C. res inter alios acta. in. iij. colum. Hoc tamen remedium non prodesset de iure ciuili: per text. cum glo. in l. certum. §. si quis absente. ff. de confess. nisi in casu. l. rationes. & in authen. quod obtinet. C. de probat. & per Bart. in l. cum quis decedens. §. codicil. ff. de lega. iij. videlicet in eo, qui in suo testamento iurat se teneri Titio absenti: sed tamen etiam extra istum casum prævalet canon legi inter laicos, per no. in. d. c. cum contingat. & facit. c. licet. de iureiuran. lib. vj. & capit. quamuis. de pact. eod. lib. vj. 25 iunctis not. in l. pactum. C. de colla. ¶ † Et ex isto remedio sequitur vnum valde singulare: quòd si intuitu Dei promisi tibi, q darem puellæ maritandæ absenti. x. obligor: quia promissio est facta Deo vbique præsenti: & adest persona, cui quæritur obligatio, secundum domi. Abb. hīc. Et respondet ad capit. iuramenti. xxij. q. v. dum videtur probare contra hoc remedium, q non differt quo ad Deum simplex promissio & iuramentum. Et dicit, q quando simplex loquela continet perfidiam, seu mendacium: vt quia venit ad decipiendum, seu fallendum: ita tantùm operatur apud Deum, quantum iuramentum. Sed vbi ista cessant, simplex loquela obligat, ex quo nō affuit persona, cui quæreretur obligatio; aliàs sequeretur, q nunquam posset quis mutare voluntatem: cōtra. c. fi. de procu. in. vj. & cle. j. de renun. Et ideò cū absenti

senti non sit quæsitum ius. c. si tibi. de præb. in. vj. l. absen
ti. ff. de do. bene potest voluntas * mutari * iuxta. l. mutare.
26 contrario sensu, de reg. iur. in. vj. ¶ † Secundum remediū est, q etiam nullo præstito iuramento cogatur ad exonerandum conscientiam promittentis per viam denuntiationis Euangelicæ: iuxta. c. nouit. de iud. secundū do. Ant. & Do. hīc. Pro quibus adducitur: quia ex stipulatione alteri facta oritur naturalis obligatio: vt probat do. Abb. in. c. dilecti. in. viij. col. de arb. & in. c. cōstitutus. in vj. col. de proc. & in. cautio. in pe. col. de fid. instr. & Bar. in extraua. ad reprimen. in ver. figura. in fi. & Pe. de Anc. in. d. c. licet. in pe. col. & Bar. in. l. cum lex. in pen. co. ff. de fideiuss. & in. l. fi quis p eo. in. vj. mēbro. ff. eo. ti. vbi cūq; enim lex non resistit, licet non assistat, oritur naturalis obligatio. l. j. & ibi Bart. ff. de noua. iuncta. l. obligari. in in prin. ff. de auc. tut. no. Bar. in. l. fi non sortem. per illum tex. ff. de condi. inde. Et hæc lex huic stipulationi nō resistit, quāuis non assistat. Patet ex no. per gl. in. l. stipulatio ista. §. alteri. in ver. conuenies. ff. de ver. ob. ¶ Et q pro naturali obligatione habeat locum denuntiatio. tenet Inn. in. c. nouit. de iud. & ibi. d. Anto. in isto proposito, in. iij. col. versi. ex his decidit Bart. post Bal. in. d. extraua. ad reprimen. in ver. denuntiatis. Et sentit Bal. in aut. ad hoc. versi. sed hīc dubitatur. C. de vsur. Et non sit mirum, quare est q ex pacto nudo agitur remedio ordinario in terris ecclesiæ solùm propter obligationem naturalem, secundū Imo. in. c. quæ in ecclesiarū. in. xiij. col. de cōsti. & omnes in. c. j. de pac. & non sic in ista stipulatione: quia in pacto nudo illa naturalis nascitur cum maiori firmitate & fo
mento iuris per assistentiam illius * cui fit pactum, * & cu
27 ius interest pactum seruari. ¶ † Hoc autem remediū intellige sanè, quando verba stipulationis concepta sunt in persona stipulatoris: puta promitto tibi q dabo Titio: quia tunc patet, quòd volui me tibi obligare. Et sic ex ta li consensu oritur naturalis. Sed si dixissem tibi præsenti: promitto Titio, q dabo ei decē. tunc stipulatio est prorsus inutilis: nec oritur naturalis obligatio: vt est. gl. no. in l. stipulatio ista in. §. si quis insulam. in ver. fieri. ff. de ver. ob. quā no. Ang. ibi: & in. l. j. ff. de pac. & do. Abb. in. c. dilecti. & in. d. c. constitutis. & in. c. si cautio. dicens ibi, q tunc cessat hoc remedium. Et sic dicit intelligenda esse di cta sua hīc, vbi in hoc remedio nō cōsentit. d. Ant. prout dicit se nouissimè facere ibi. Et isto casu habent locū ea, quæ dicta sunt: de mutatione propositi dixi in fine præcedentis remedij. Et q tunc nulla etiam naturalis obligatio oriatur, probatur in. l. j. §. quod seruus. in ver. nullius momenti. ff. de stip. ser. & in. d. §. alteri. insti. de inu. stip. in ver. nihil agit. cum si. ¶ Et secundum prædicta intellige Bal. in. l. q fi procurator ex re. ff. de proc. & l. cōparationes. C. de fi. insti. Et ita teneo quicquid aliàs scripserim in. d. c. si cautio. maximè dum induxi. d. c. quāquam. quia illa inductio tollitur attento, q ibi nullū est speciale: imò ius commune, quòd persona publica illam stipulationē recipiat. Et sic ibi est ibi casus pro regula, quā dixi. s. ante
28 ista remedia. ¶ Extra gl. tangunt hīc omnes plenè, quando liceat arguere à nomine proprio, vel appellatiuo. Et quando liceat nomē mutare, an cessante exercitio, cesset nomē: quia Io. An. hīc insistit in etymo. huius verbi Gra gorius. de quo dic, vt hīc per eum, & alios. Sed prædicta expedio cum aliquibus conclusionibus ex dictis doc. hīc,
29 & alibi permistim restrictis. ¶ † Prima conclusio: à nomine proprio non procedit argumētatio: quòd talia po nātur ad nutum. l. si quis in fundi. ff. de le. j. & mutatur ad libitum. l. j. C. de no. mu. & j. dicetur secundum. d. Ant. d. Abb. & do. hīc inferentes. Quòd si aliquis nomine proprio vocatur Perusinus, nō sequitur q sit de Perusio, all. Bar. in prin. Infortiati. & qā no. glo. in. l. Imperatores. in fi. & in. l. assumptio. ff. ad muni. Et idem no. d. Abb. in. c. j. in pe. col. de iud. & Barto. inferens ad repres alias in. l. fi. in pe. colū. ff. ad muni. Et allegat text. in. l. sed & reprobari. §. amplius. ff. de exc. tu. quem alle. Ange. in. d. prin. Infortia ti. cum concor. ibi addit Ludo. Roma. & idem Ange. in l. j. C. de mun. libro. x. vbi dicit secus esse, si dicitur talis de Perusio. Et no. d. Ant. in. c. de Fracaj. de spon. per quem tex. dicit hīc Do. q idem est dicere Petrus Francigena, quod de francia. & idem dicere Romanus, quod subiectus Romanis. alle. cap. ius quæsitum. l. diftin. & gloss. in cap. quanto. lxiij. dist. & text. in Florentinum. lxxxv. dist. & Archi. xxiij. q. iij. c. cum perimus. in suprascriptione. a & text. j. q. j. c. scriptum. Et de his per Petr. de Ancha. incip. de vi. & honest. cleri. in. vj. & in clemen. j. eod. titu. & Bal. in. l. fi non speciali. in. iij. colum. C. de testa. & in. d. §. amplius. & Bar. in tract. represa. in. vij. parte. argu. j. istius
30 partis. ¶ † Subdunt tamen hīc doct. imponenda esse pulchra nomina filijs: quia ex malo nomine sæpe oritur fini
a stra suspicio [a]. Allegant quod habetur in tex. & gl. in. l. fa cta. §. si ea danda. ff. ad Trebel. in simili gloss. in. c. licet. de elect. & refert Ioan. And. hoc dixisse sororem suam. in. c. cum secundum j. de præb. Et eleganter deducit hoc quidam Paulus Vergerius hyster in libello de ingenuis moribus. in princip. & Maria. Senen. doctor immortalis, in
31 c. cum dilectaj. de excel. Præla. ¶ † An autem ad sufficientem demonstrationem personæ sufficiat afferere eius nomen proprium, si non dicitur de appellatiuo: vide Bart. quòd non. in. l. j. ff. de libe. & posthu. per. l. hac consultissima. in princip. C. qui testa. facere. poss. & l. forma. in princip. ff. de censi. nisi esset aliquod nomen rarum & singulare, de quo nulla posset esse dubitatio: vt not. glo. patua. & ibi docto. in. d. l. hac consultissima. & gloss. fi. Barto. & alij in. d. l. j. & Barto. in. l. demostratio. in. vij. q. ff. de condi. & demon. & in. l. libellorum. in. vj. colū. ff. de accu. Et Bald. in. l. certum. ff. si certum petat. Vel nisi probatum esset plures non esse eiusdem nominis: quia tunc sufficit expressio solius nominis proprij, secundum Barto. in l. si rem. ff. de rei vendi. & domi. Anto. in cap. ij. in ij. col. de libel. obl. vel nisi expressa esset qualitas adhærens personæ secundum Imol. in cap. ex transmissaj. de renun. per illum text. in versi. P. rubens. Et concordat ibi Imo. cum eo quod dixi de singularitate, dando exemplum Bidelli sui, qui vocabatur Cerberus. Omnia limita, nisi statutum pro forma requireret certam expressionem: vt per Barto. in. d. l. j. ff. de libe. & posthu. & Petr. de Ancha. in repe. c. j. in. lxij. versicu. quæro etiam si statutum. j. de constitu. ¶ † Secunda conclusio. à nomine appellatiuo & ab 32 etymologia licitè arguitur. per capit. fotus j. de verbo. significa. & l. si pupillus. §. territorium. ff. de verbo. signi. quia nomina appellatiua sunt immutabilia. d. l. si quis in fundi. secundum domi. Anto. do. Abb. & Domi. hīc. & Bar. & omnes in. l. ij. §. appellata. ff. si cert. peta. De qua conclusione vide Bald. in. c. j. §. si quis de manso. in vlti. colū. de iudi. per Barto. in. l. j. in princip. ff. de tute. & in. l. j. ff. de test. & in. l. j. in princip. de acquir. poss. & in. l. omnes populi. in. vj. q. principali. ff. de iusti. & iur. & in. l. liberorum. versicu. ij. principaliter. ff. de verbo. signifi. & in. l. j. per illum tex. ff. de fur. per Bald. in. l. non fine. C. de bonis quæ libe. per domi. Anto. & Imo. in cap. cum secundum, 33 j. de præb. ¶ Et in dictis locis limitatur † primò ista conclusio: nisi nomina appellatiua haberent diffinitionem, & illa diffinitio repugnaret etymologiæ. vnde licet testamentum dicatur testatio mentis, non tamen omnis testatio mentis est testamentum: quia repugnaret diffinitioni codicilli. Et licet mutuum dicatur de meo tuū: non tamen quoties fit de meo tuum, est mutuum. Similter dixit Ioan. Andr. in capit. j. de consecra. eccles. libro. vj. quòd non omnis locus, in quo ponuntur cineres hominis dicitur cœmiterium. latius etiam per prædictos, quorum dicta limitat Salice. in dicto. §. appellata. & Rapha. Cuma. in lege prima. de acquirenda possessiōe. esse vera

a ¶ Suspicio. Facit quod habetur in Cle. exiui. §. cæterum. in fin. & ibi Car. de verb. sign.

in sermone affirmatiuo;vt in dictis exẽplis. Secus si ne-
gatiuè;quasi dicas,quòd vbi non est testatio mentis,non
est testamentum,& similiter de secundo exemplo.¶ Sed
hanc declarationem reprobat Lud.in.d.l.j. & Ful.in.d.§.
appellata.quia in re mobili non cadit propriè pedum po
sitio:& tamen cadit possessio.l.si rem mobilem.eo.tit.&
per doc.in.d.l.j.Similiter dicitur furtum à furuo,id est ni
gro:& tamẽ furtum etiam factum de die dicetur furtũ.
l.j.ff.de fur.Vnde siue negatiuè, siue affirmatiuè loqua-
34 mur,procedit ista limitatio.¶ †Secũdò limita,etiã quan
do nulla esset diffinitio,nisi nomẽ appellatiuum esset im-
positũ:non ex essentiali natura rei,sed ex eo,qđ desydera
tur,& rationabiliter debet esse in nominato:quia tũc nõ
arguitur à nomine appellatiuo. Vnde licet Imperator di
catur Augustus,quasi augens:tamen si non auget impe-
riũ,nõ desinit esse Imperator. Et sic põtifex, quasi pontẽ
morũ faciens:si non facit,non perdit nomen.Istã doctri
nam tradit do.Abb.in.c.j.in pe.col.de iud.dicẽs hoc esse
35 bene notandum.¶ †Tertiò limita,vt procedãt, quando
in ipsa etymologia verbi non datur excessus in aliquo,&
consonat diffinitioni:secus si daretur excessus: vt quãdo
plus importaret,quàm nomẽ:quãdoq; plus nomẽ quàm
etymologia:quod potest esse tribus modis.¶ Primo quã
do etymologia excedit nomen:puta presbyter:quia dici-
tur quasi præbens iter.c.cleros.xxj.di.& tamẽ multi hoc
facientes nõ dicuntur presbyteri.¶ Secũdus modus est,
quando nomen excedit etymologiam. Exemplũ priuile-
giũ dicitur lex priuatorum.iij.di.c.priuilegium.Et tamẽ
potest esse lex existẽtium in dignitate:vt ibi per gl.¶ Ter
tius modus, quando etymologia excedit & exceditur.
Exemplum:Rex dicitur à regendo.hîc excedit etymolo
gia nomen:quia multi non existẽtes Reges regũt.Sic etiã
multi nõ existentes Imperatores imperant. Item nomen
tũc excedit etymologiam:quia hoc nomen Rex sumptũ
est à regno,sub quo includuntur omnes regimina haben
tes.c.solitæ.de ma.& obe.Ita dixit ad literam Vguitio in
c.priuilegia.iij.di.quem nõ refert ibi Arch.secundũ Do.
hîc:& etiam ibi dicens esse notabilia verba.¶ Quartò li-
mita,nisi nomen appellatiuum esset impositum fictitiè
secundum Do.hîc dicentẽ esse tex.notabilem,in.c.iij.de
regula.j.¶ Quintò limita,nisi esset impositum ab euẽtu:
vt in Scipione Africano sic appellato ob victam Africã:
non quia Africanus:vt no.gl.iij.in.l.licet.j.de elec.quam
36 ad hoc no.Do.ibi,& hîc.¶ †Tertia conclusio: mutatio
nominis proprij ex causa permittitur,secundum.d.Ant.
& Abb.& Do.hîc.Et Do.post alios in procemio Sexti.
in vl.col.ponentes causam,quare mutatur nomen Papę.
Et idem de profitentibus.& alleg.l.j.C.de no.muta.Ideò
dixit Bald.in.l.j.C.ad legem viscelliam.quòd Gebellinus
potest se intitulare Guelfum:vt sit capax officiorum. Et
dicũt Bar.& Bal.in.l.filium.C.de suis & legi. quòd filius
Guelfi potest facere se Gebellinum.& idẽ dicunt de alijs
nominibus sectæ:secus in nominibus gentis , secundum
37 eos.¶ †Hanc conclusionem limitat Ange.in. d.l.j.C.de
nominis mutatio.non procedere in seruo,per illum tex.
& ibidem Bal.in prin.C.& docto.hîc,& in dicto procœ-
mio.Item limitat non procedere in mutatione facta in
fraudem:vnde infert,quòd descripti in libro fumãtum,
non possunt sibi mutare nomen.Et idem dicit de inuen-
to de nocte.& sequitur Io.de Ana.in.c.ea,quæ.de simo.
Ideò dicit Bar.in.l.falsi.ff.de fal.ꝙ talis fraus punitur pœ
na falsi.Et sequitur Io.de Ana.post Pet. de Anc.in.c.acce
dens.in.v.col.j.de cri.fal.& idẽ Bal.in.l.j.C.quæ res vend.
non pos.loquens de artifice mutante signum proprium
cum alieno vel vsurpante sibi alienum in fraudem: secus
si non in fraudem nõ sint signa deputata de publico. De
quo per Bar.in tractatu de insignibus & armis,cũ cõcor,
¶ Similiter dixit Bal.in rub.C.de fi.inst.in.v.col.ver.ve-
nio ad secundum.quòd qui mentitur nomen suũ in con

a ¶ Permittitur. Ad materiam istã vide plenè per do. Alex.in.j. Consti. ff.§.nos.& p Bald. in.l.j.C. de hære. insti.

b ¶ Signum. Adde ꝙ aliàs teneretur de falso. Bald.post Gul.in.l.compara tiones.vlt.co.C.de fi.instr.& do.Fra. Pad.in.d.l.j.cõsti. C.allega.in tex.& Lanfr.in.c.quoniã contra.ver.instrumenta.ij.co.de p. ba.Itẽ nec nomẽ, vt ibi per eos. Et adde, ꝙ nec valet instrumentum cũ signo notarij non consueto. Bald.& Philip.in.c.significauit.de appel.per tex.ibi,& per.l.fi. ff.de asses.& inst. de publ.iud.§. itẽ videndum.

trahendo,vel in instrumento,punitur de falso:per.l.Pau
lus.ff.de sol.Et idem est in vsurpantibus sibi nomen fal-
sum:puta in mentiente se militem:per.l.eos.ff.de fal . Et
ibi Bar.infert ad mentientem se doctorem,vt puniatur
pœna falsi.Et tenet Pet.de Anch.in.c.vt Apostolicæ.de
priui.in.vj.& Ana.j.in rub.de mag.in.vj.co.& in rubrica
de cri.fal.in.vj.col.Et aliquid per Lu.in sing. dccccxxxiij.
inci.quæ vtitur.& Bar.in.l.reddatur.C.de pfes. & med.
lib.x.Et facit quod no.Bar.in.l.sub prætex.in fi.C.de sa-
38 crosan.eccle.vbi dicit,†quòd mentiens se clericum , pu-
nitur arbitrio iudicis.Sed vltra hoc faciens actus clerica-
les punitur pœna falsi.Et idem de mentiẽte se Comitem,
vel notarium: cum non est,secundũ Bal.in.l.data opera.
in.xx.col.C.qui accu. nisi olim fuisset:quia ingerendo se
officio,à quo fuit deposit⁹,mitius punitur propter prę-
mordium veritatis secundũ eum.¶ Et quòd notario nõ
b liceat mutare signum,[b] no.Bal.in procœmio.C.de Archi.
in.c.cum redemptor.xij.q.ij.facit.§.oportet.in aut.de fi-
de instru.vbi etiam ex signis fit comparatio.Et de istis vi
de Bar.in.l.demonstratio.ff.de condi.& demõ.de eo,qui
vocabatur Petrus:& fecit se vocare Petrucium.Et dixit
Bal.in procœmio digestorũ.in.xij.q.quòd nõ valet episto
la,vel scriptura,in qua scribens mutauit nomen . Et ista
declara,vt subtiliter per Bald.in.l.fin.in.vj.q.C.de hære.
insti.dum dicit,ꝙ si loquens in prima persona mutat si-
bi nomen,etiam in fraudem,actus non vitiatur. Secus si
loquatur in tertia persona:nisi faceret actum in prima:
vt si Petrus diceret:Ioannes te desponsat:quia attenditur
factum,per text.notabilem in.c.tua nos.de spon.secun-
dum ipsum.Pro quo facit gloss.in.l. quæ extrinsecus. in
versi.appellatione.ff.de verbo.oblig.dicens,ꝙ valet sti-
39 pulatio:promittis istum equum:& ibi est bos.¶ †Quar
ta conclusio.nomen appellatiuum,seu datum ab euentu,
durat stante habitu,etiã si cesset exercitiũ ipsius nominis
secundũ Ia.Bu.& Bar.in pœmio digestorũ.&.d.Ant.&
do.Abb.& Domi.hîc:quia Imperator non minus dici-
tur Augustus,licet non augeat.Et hoc quando habitus
de facili est reducibilis ad actum. Vnde non minus dici-
tur mercator licet actu non mercetur.nec scholaris li-
cet nõ semper intret scholas.Et hinc est secundum eos,
quòd ecclesia habens curam habitu,non desinit esse pa
rochialis, licet non habeat actu,secundũ gl.in.c.licet ca
non.in versi. parochialis. de elect.in.vj. Et doct.in.c.de
multa. de præben. & quãuis in dictis locis cõtrarium di
catur in hoc vltimo. & no. Bal.in.l. sed & milites.§.fi. ff.
de exc.tuto.& in.l.si is,qui.§.fi.ff.e.ti.& per Imol.in cle.
in plerisq;.in.iij.col.de elect.& Pet.de Anch.in.c.j.in vl-
tit.col.de elec.in.vj.cũ si. Tamẽ hoc nõ obstante:cui per
vnã limitationem respondebitur trãsire põt conclusio,
quæ est valde notabilis: secundũ Doc. hîc: quia quãdoq;
fiũt legata mercatoribus, vel scholaribus, vel similibus
vt illi percipiãt de legato, qui sunt tales habitu, sed non
exercitio. Et pro hoc facit gl.magna añ fi.in. c. statutũ:
de elect.in.vj.secundũ eũ.Pro quo vide Bart.in.l.j.per il
lum text.C.de colleg.lib.xj.& in ru.C.de nauicula.lib.xj.
Et hinc est,ꝙ doctor etiã non docẽs,dicitur doctor,secũ
dũ Petr.de Anc.in.c.j.de paroch.& do.Abb.in.c.j. in vl
40 tit.col.de iu.¶ †Quid aũt si est ignarus,vel nõ aptus do
cere: an gaudeat priuilegio : pulchrè disputat do. meus
de Aret.in.c.clerici.j.de Iud.Et ꝙ gaudeat, facere põt vl-
tra ipsum tex.in fi.in.c.quæ ipsis.xxxviij.dist.ver. vix iũ-
41 cto.c.ij.in fi.de cogna.spi.in.vj.¶ †Hãc conclusionẽ li-
mita primò, secundũ Do. hîc:nisi apparẽt verba requi-
rẽtia habitũ & actũ simul.allegat not.per gl.in.d.c. licet
canon.& text.in.c.j.in fi.de cle.non resi.in.vj.Qñ aũt est
simplex locutio,procedãt prædicta secũdũ eũ. Pro quo
facit optimè in simili solẽne cõsil.do.Car.cxxxv.qđ inci
pit : Titi⁹ ciuis feltrẽsis.vbi cõsuluit,ꝙ licet statutũ phi-
bẽs forẽsem acqrere bona in loco,nõ cõprehẽdat mulie
rem nup-

rem nuptã extra locum: quia nõ desinit esse ciuis : vt per
Bar.in.l.Imperatores.§.idẽ rescripserũt.ff.ad municip.&
Bal.in.c.cũ quidã.ff.de iuris.om.iud.& d.Ant.consi.iiij.
inci.Visa forma.ad fi. cũ cõcor.Tamẽ istud nõ procedit.
statutũ non loquitur simpliciter decisiuè,sed vtitur ver-
bis denotãtibus actualitatẽ facti:puta,ꝙ habẽs acquirere
sit ciuis faciens factiones.&c.quia non dicetur nupta ta-
42 lis.& ideo erit incapax secundum eũ.quod no.¶ †Secũ-
dò:limita nisi scholaris deuertisset à studio & vagaretur
sine causa quia:tũc non gaudebit priuilegio scholaribus
indulto,secundũ Colle. & d.Abb.hîc,per text.in.c.cũ ex
eo.in ver.studentes.de ele.in.vj.& per tex.in.c.generali-
ter.in ver.nõ deuastãtes. xvj.q.j. Et idẽ no.d.Abb.in.c.j.
in vlt.col.de iu.& Io.de Lig.in procœmio Cle.& ideò di-
xit Spe.in ti.de reo.ver.sed quid si scholaris . quòd dispo
sitio.l.j.C.qui ætate.nõ procedit in scholare nõ studẽte,
per.c.gloria.ibi:bene vixisse.xij.q.ij.bon⁹ tex.in.c.Abba
te.de ver.sig.& pulchrè Pe.de Anch.cõsil. ccxxviij.inci.
primò inquirendũ est.dũ probat,ꝙ nõ seruiẽs in diuinis
sine causa,nõ gaudet priuilegijs collegij.¶ Est verum,ꝙ
Bar.in.l.sub prætextu.C.de sac.san.ecc.& in.l. semper.§.
fi.ff.de iur. immu. & Bal.in procœmio Digestorũ.in.vj.
col.& Lu.in.l.scriniarios.per illũ text.C.de te. mi. dicũt
43 indistinctè,† ꝙ si descriptus in matricula alicuius artis,
artẽ ipsam nõ exercet,non habet artis priuilegia. & facit
tex.in.l.ne quidã.C.de test.mil.& in. d.l.semper.§. nego-
tiatores.Sed tamẽ videt distinguendũ,vt per.d.Card.in
procœmio Cle.in.ij.co.& d.Abb.hîc:videlicet an aliquis
ex causa destiterit ab exercitio,aio tñ redeũdi:an verò ta
liter destiterit & sine causa:ꝙ de hoc nulla sit verisimili-
tudo.In dubio autẽ non præsumitur animus desistendi.
Probatur in.§.pauonũ.Insti.de rer.di. Et inspici debet cõ
suetudo proxima,nõ remota.l. Mela.§.j.ff. de ali.& ciba.
le.Et ita intellige prædicta.& ista confirmari possunt ex
eo,quod no.d.Ant.in.c.cũ desyderes.de sent.exc.& in.c.
Raynutius.in.xx.col.j.de testa.& in.c.in nostra.j.de proc.
& Bal.in.l.j.C.de iur. & fac.ign.& Bald.in.l. militẽ.C.de
proc.& Sal.in.l.nõ prohibẽtur.C. qui acc.cum cõcor. In
quibus dicitur, ꝙ milites nõ exercentes militiam nõ gau
dẽt priuilegijs militũ. Bene facit quòd dicit de vidua nõ
castè viuente:per Bal.in.l.his solis.per illum tex.C.de re-
uo.do.& in.l.cõsentaneũ.in vlt.col.C.quomodo & quã-
do iu.per Ang.in.l.cũ quædã.ff.de iur.om.iud.per Spec.
in ti.de tu §.nũc dicendũ.v er.itẽ excipitur.cum si. bonus
tex.in.c.dicat aliquis.ad fin.xxxij.q.iij.facit.l.fi.ibi pristi-
44 nũ exerceãt.ff.de excu.tu.¶ †Tertiò limita : vt nõ pro-
cedat cõclusio secundum Do.hîc , quando materia esset
talis quæ requireret habitũ & actũ simul & aliquis priua
retur exercitio:quia dato, ꝙ retineret nomẽ appellatiuũ
& de facili esset reducibilis ad actũ:nõ tamen retinet pri-
uilegia nominis.Vnde canonicus excõmunicat⁹,licet re-
tineat in habitu nomẽ canonici,& de facili possit absol-
ui:nõ vocabitur ad electiouẽ : vt not.Inn.c.cũ dilectus.j.
de consue. & c.cũ Cumana.j.de ele. secundum eum. Pro
quo facit similis doct.Bald.in.l. sub prætextu. vbi dicit,
quòd quædam sunt quæ dantur clericis in honorem or-
dinis clericalis,non immediatè propter seruitia, quæ fa-
ciũt ecclesiæ,vt priuilegiũ fori.Et istud habẽt clerici etiã
nõ seruiẽtes. Quædã verò feruntur clericis immediatè
propter seruitia,vt præbenda,& qui non seruit,non de-
bet eã habere: nisi sit impeditus in re literaria : vt ibi per
45 eum. ¶ †Quartò limita ex dictis Bartol. in.l. legatis.in
princ.ff.de leg.iij.vbi dicit,quòd ad acquirendum nomẽ
alicuius artis , quam quis potest assumere à seipso , non
sufficit semel ipsam exercuisse : per.l.j.in prin.ff. de trib.
Quod limitat Bal. in rub.C.de consti.pecu. in vlti.q.nisi
hanc vnicam mercantiam præcedat professio,vel descri
ptio in matricula mercatorũ.& generagiliter quando ex
vnico actu quis assumat nomen,vide dom.Abb.in.c.j.in
vlt.col.de iud.vbi ponit regulã cũ tribus exceptionibus.

latè per Io.de Ana.post Pe.de Anch.in.c.j.in prima char
ta.de cle.percus.per Do.in.c.j.de vi.& hone.cle.in.vj.Et
a qui dicantur artifices[a],mercatores,[b]& negotiatores: vi-
b de per Fed.consi.ccvij.incip.nos Grisofolus.per Lud.in
l.si publicanũ §.de rebus.ff.de pub.per Bar.in trac.de te-
ste.in ver.cerdonẽ. & in ver. mercatorem. per Imo.in.c.
fi.de vi.& hone.cle.per do.Card.& Imol.in.c.relatum.el
ij.de testa.per Ang.cõsi.xxxiij.incip.supradicta prima re
formatio.per Imo.in cle.fi.de testi.per Dom.in.c.quan-
quam.de censi.lib.vj. Albe.in.ij.parte statutorum.q.cc-
vij.& quęstione.ccix.per Bal.in.l.j.C.de exerci.Et in cõ-
silio incipi.statuto cauetur,quòd nullus artifex.per Ioã.
de Ana.in.c.j.col.j.de sagitta.per Domi. in.c.sicut.xlvij.
dist.per Pet.de Anch. in repeti.c.j.in.xlvij. char.versicu.
quæro quis dicatur mercator.de constitu. per Bartol.in
l.mariti.§.j.ff.de adult.& ibi ponit de hac quarta limita-
46 tione.¶ †Vltimò inquantũ quantum tangunt hîc dom.
Ant.& dom.Abb.vtrũ nomen Papæ,vel antipapæ sit ap
ponendũ in instrumento:dic, vt per eos.& aliàs satis scri
psi in.c.j.de fid. instru.Similiter dũ tangũt vtrũ scholaris
ex mora in studio,sortiatur ibi domiciliũ:dic vt per eos:
plenius p Imol.in.c.dilectus.el.ij.j.de resti.& ibi dicetur.

SVMMARIVM.

1 *Homo qualis debet esse, si non vult subijci legis exercitio. & nume.2.*
Fieri quotidie dicitur etiam illud, quod fit aliquo interuallo in-
3 *terposito.*
4 *Habitasse in ciuitate continuè dicitur, qui communiter stetit: dato, quòd aliquando casu occurrente habitauerit per annum in comitatu. Adde aliud exemplum.nu.5.6.7.& 8.*
9 *Lex positiua, an sit seruanda in foro conscientiæ. Vide remissiuè.*
10 *Similitudo tanquã superflua est reijcienda. hoc habetur pro regula. Fallit in certis casibus.nu.11.vsque ad finem.*

PROOEMIVM.

REx pacificus ¶ Procœmium
istud non sum-
matur , sed pro summario diuiditur:
vt hîc p doc. qui colligũt multa ex eo:
sed solũ refero duo ,quibus est adden-
dum.¶ Et primò not. ex prin.secundũ
1 domi. Abb.qualis debet esse homo,† si non vult subij-
ci exercitio legis.debet enim esse pudicus,pacificus, mo
destus.Lex enim non esset necessaria,si homines ratione
regerent.Nã per legẽ nemo cõpellit bene facere , sed ma
le facere prohibetur.xxiij.quæstio. v.ca.ad fidem. Vnde
dicit Innocen.in cap.pastoral.de offic.ordi. quòd homi-
nes intantum ratione regi , quòd non subijcerẽtur legi,
id est exercitio legis.Ad hoc capitu. de Constantinopo-
politana.xxij.distin.Et per hoc declaratur illud:Qui spi-
ritu Dei aguntur non sunt subiecti legi.c. licet.de regu.
quia non sunt sub exercitio legis , ex quo ducuntur lege
priuata.De qua lege priuata & publica est bonus text.in
c. duæ sunt.xix. quæst.prima.secundum ipsum. ¶ Adde
gloss.ordi.in Clemen. ad nostrum. in ver.secundò ieiu-
nare.de hær.quæ dicit , quòd quis non posset esse adeò
perfectus,quin subijciatur legi traditæ à superiore: saltẽ
quo ad habitum. quam gloss.reassumit Inno. in rub.j.de
consti.in.v.colum.&dom.Car.in.d.cle.ad nostram.ver.
secundo.& domin. Abb.in.c. solitæ.in.ij. colum.de ma-
io.& obedien.dicens,quòd.d.cap.licet.debet intelligi de
lege peccati : non autem de lege iurisdictionis per illum
2 textum ibi:super bonos & malos. ¶ †Fatendum tamen
est secundum,quòd exercitium iurisdictionis non com-
petit contra bonos.vnde si non esset peccatum: non o-
porteret habere superiorem : sed homines essent æqua-
les.d.capitul.de Constantinopolitana. Et secundum ista
intellige:quod not.ibi Dom. dum dicit , quòd viuẽs re-
ctè,nõ est subditus iudici , sed æqualis. Et de his etiã per

a ¶ Artifices. Vide quod no.in.l. fi.ff. de excu. tu.& ibi Bar. in vtraq; lect. vbi dicit,ꝙ ppriè ille dicit artifex, qui de præsenti p se artem exercet: nec qui in præteritum exercuit.& adde Bart.Cæp.in l.eũ, qui vectigal. de ver. fig. Itẽ adde do.Alexã.in.j. Cõstit.ff.ad quod etiã adde Bar.l.legatis. §. ornatricibus.in fi.ff. de leg. iij.

b ¶ Mercatores. vide Bal. in tract. de de mercatore. & per Bart.& Ale.in j.consti. ff.& in.l. ij.ff.de fur.& in.l. legatis ser. de leg. iij.& gl.& Bart.in l.j.§.j.in princ. ff. de trib. ꝙ mercator non dicitur, q solũ vnũ actũ mercãdi exerceat: sed ex cõsuetudine emẽdi & vendẽdi. Et vide per Ang. & do.in.l. Titius. §.fin.de excu.tut. vbi etiã vide,an appellatione mercatorũ , veniat locator equorũ in statutis:ad quod vide etiã Bart.& Bal.in d.l.legatis. Sed qd de eo, qui mutuat dic ꝙ non dicitur mercator: quia cõtractus mutui nõ est vltro citroq; obligatoribus.Angel.in.l. cuicunque.§.Labeo.de in stit.& probatur in

l. quęsitum. §. sed & ipse. de fun. in stru. & adde Ar. lxxxviij. dis. eijciēs. qui dicit vsurarium dici mercatorem, sicut & ille qui per ancillas exponit. Sed quid de eo, qui artē exercebat, sed nunc de præsenti non exercet? dic ꝙ dicitur mercator, dummodò eā nō deliquerit animo non exercendi eam, qui præsumitur à ꝓximis: non à remotis. Ia. but. in. procœmio ff. & Alexan. in. l. semper. §. negotiatores. ff. de iur. immuni.

Imo.in.l.tā his.§.j.ff.de do.cau.mor.& bonus text.in .c.
oīs aīa.j̄.de censi.per quē dicit ibi do.Abb.ꝙ nemo pōt es
se in hoc seculo, qui nō recognoscat superiorem. Et fa-
cit.c.nulla.xciij.dist.Et dicit Io.de lig.in.d.c.licet. ꝙ vbi
re vera cōstat aliquem ductū spiritu diuino, non credit
ꝙ subsit alicui legi humanæ, intelligit legi impeditiuæ il
lius spiraminis, vt ibi. Et quia lex spiritus superat omnē
legē inferiorē, tamē quia est quasi impossibile hoc scire,
tunc in casu dubij subijcitur legi dispositiuæ. Et ista est
ratio, quare ibi petitur licentia, vt videatur quo spiritu
mouetur. Dicit etiam.d.Abb.ibi, quòd iustus liber est à
lege peccati, sed nō à potestate superioris, allegādo gl.in
d.cle.ad nostrū. Et istis adde, quæ dixi aliâs in.c.fi.de prę
sum.declarādo, qūo intelligatur tex.hîc, & in.c.oīs ætas.
xij.q.j.dū dicitur, quòd natura prona est ad malū, & tn̄
quilibet præsumitur bonus, vt dixi ibi. Et dixi etiā ibi.
3 vtrum vitia & virtutes sint nobis à natura. ¶ † Secundò
no.ibi.quotidie, ꝙ illud pōt dici quotidie fieri, quod fit
ab aliquo interuallo interposito. Nā nō quotidie lites ge
nerantur, quod inducūt do.Anto.Imo.do.Abb.& Do.
hîc ad concordiā testiū, qui dicūt quē resedisse: vel posse
disse, vt non vitieť dictū, si aliquo interuallo nō resedit,
vel nō possedit. Itē dicūt de dictione semper, allegando
Dy.in.l.j.ff.sol.mat.quia intelligitur, id est, tēporibus cō
gruis, vt etiā tenet Arch.in.c.sacerdotibus.xxxj.dist.&
gl.in.c.si quis voluntate.l.di.& gl.j.in.c.si clericus laicū.
de for.cōpe. ¶ Et ꝙ similes intelligantur ciuiliter, vide
gl.& ibi Archi.in.c.sacrosan.xxij.dist.vbi dicitur, quod
de verbo sine intermissiōe, & ibi vide pulchrè Do. latè
inferentē ad dicta testiū, quod etiā ipse facit multū soli-
citè statim in locis allegandis. Idē si dicatur, nunquā dies
præteriti, vt probat tex.& ibi Do.ad fi.in.c.tenere.xxxj.
dist. Idē de dictiōe nūquā vt est tex.cū glo.in.c.nūquā.de
conse.di.v. Idē si dicať omni tēpore, vt est gl.in.c.j.lxxx-
v.di. Idē si dicať indeclinabiliter fieri, quia intelligitur de
horis debitis, & nō cōtinuè, vt no.gl.in.c.j.de offi.Arch.
Idē si dicať cōtinuê, per.c.cū causam.in verb.cōtinuê, &
ibi do.Abb.j̄.de ele.& tex.in.c.fi.in fi.de ver.sig.in.vj.&
in.c.cū olim.de cā pos.& proprie. Idē si dicat impræter-
missè, vt in.c.deniq̄.xxj.di.& ibi Do. Idem si dicatur die
noctuq̄. secundū Arch.& Do.in.c.statuimus.xlij.di.&
in.c.sacrosan.super gl.xxij.dist. Idē si dicať assiduè, secun
dū gl.fi.in.c.de quibusdā.& ibi Do.xxxvij.di. Et text. in
c.ij.& ibi Domi.xxij.di.& in c.freqūēs.iiij.di.& in.c.fre
quens.de restit.spo.in.vj.& in procœmio.vj.in.viij.col.p
do.facit gl.pe.in.c.fi.de ver.sig.in.vj.vbi dicitur de con-
tinuo domestico, vel commensali: intelligitur ciuili mo
do, & ibi Do.allegat multos tex.facit tex.in.l.si quis ita.
ff.de hære.insti.vbi qui est obligatus esse cū aliquo, non
intelligitur oī momento. Et multa de prædictis.alle.do-
4 cto.hîc. ¶ † Adde Ang.in.l.j §.j.de flu. vbi dicit per illū
tex.ꝙ ille dicitur semꝑ habitasse in ciuitate, qui cōmuni
ter stetit, dato ꝙ aliquādo casu occurrente habitauerit
etiā per annū in comitatu. Et dicit, ꝙ testis dicēs se vidis
se semper Titiū possidere, intelligitur de tēpore possedi
bili, nō dū dormiebat, aut comedebat, aut absens erat. al
legat no.in.§.sed ebūt.in auť.de iudi.& tex.in.l. ab hosti-
bus. §.sed quod simpliciter.ff.ex quib.cau.maio. Idem de
verbo semper, dixit Ang.in auť.de hære.& fal.in prin. p
tex.ibi.& facit gl.in authen.vt determinatus sit numer⁹
clericorum.in ver.semper. ¶ De istis ponit copiosè Lu
do.Ro.in consi.suo.cclxiij. Viso puncto.& in.l.j.ff.solu.
mat.bonus tex.in.l.j.§.quotidiana.ff.de aqua quoti. Idem
quod Ang.in.d.l.j.de flu.& idē Bal.in.l.aduersus.in fi.C.
de vsur.& in.l.foramē.ff.de ser.vrb.pręd.& Spe.in ti.de
teste.§.postquā.ver.quid si plures.in fi. ¶ Et adde Lud.
ro.in.l.si ita stipulatus essem.cū.l.seq.ad fi.ff.de ver.obli.
5 † Vbi dicit, ꝙ si testator legat ad pias cās, demū sub cōdi-
tiōe, si hæredi dederit ecclesia decē tribus terminis con-
tinuatis: nihilominus cōsequetur legatū, quāuis dederit
tēporib us interpellatis. Et ita dicit se nouissimè pōdera
re tex.in.l.paul⁹ rn̄dit §.Caius.ff.de libe.cā.vbi dicit, ꝙ si
relinquitur libertas alicui, si cōtinuò seruierit hęredi, de
bebitur libertas, ēt si seruierit annis iterpellatis, facit tex.
in.c.cæterū.de res.vbi dicit cōtinuè fieri, qđ fit modico
interuallo. Ad idē.c.cū de bn̄ficio.in ver.cōtinuò guber
natū.de præ.in.vj. Et tn̄ vno mortuo interuenit electio
alterius, vt in simili no.do.Ab.in.d.c.cū cām.facit tex.in
l.cū delaniōis.§.Sabinus.ff.de fun.inst. Per quē dicit Bar.
ibi.& Lud.ro.in sing.dclxxxj.inci.cōiter sunt statuta, ꝙ
stāte statuto, ꝙ q p tot annos steterit in ciuitate, efficiať
ciuis.& aliqs stetit nō cōtinuè illis annis, sed pro maiori
parte, & tn̄ peruenit ad tp̄s, erit ciuis, facit tex.melior de
iure in.c.significatū.j̄.de præb.in ver.quotidie.& in versi.
quāto frequētius salua honestate. Et ibi no.Inn.d.Anto.
& alij. Facit gl.j.in.c.nunquā.& in.c.hi qui.xxj.q.j. Et fa-
cit gl.solēnis.in.c volumus.xvj.q.iiij.dicēs esse ꝓbatā cō
tinuā possessionē probādo extrema. Sequiť.d.Ant.in.c.
accidētibus.de priui.& .d.Abb.in.c.cū ecclesia.in.v.col.
de cā pos.& ꝓprie.latè Lud.in.l.Celsus.ff.de vsuc.cū ibi
allegatis. ¶ Sed ista & silia intellige sanè, quādo dicta ver
ba iunguť actui, quē impossibile est singulo momento
adimpleri. Sed vbi possibile esset, tūc denotat cōtinuita-
tē tp̄is nō interpellati. Ita ꝓbat tex.in.c.sacerdotib⁹.xxxj.
di.vbi dicit, semp castitas obseruet, & intelligitur cōti-
nuato tēpore. Et ita per illū tex.limitat pręḋicta Do.ibi.
Et idē repetit in.c.si laicus.ea.di.ibi, sit ex Gangrens.&
in.c.sanctimonialis.per illū tex.cū glo.xxiij.di. Vbi sancti
monialis debet portare habitū semper.& intelligitur si-
ne interuallo. Et hoc mō intelligi pōt.l.Meuia.ff.de ma-
nu.test.& quod no.Bal.in.l.si ea.C.de cōdi.inser. ¶ Silr
pręḋicta de dicto testiū intelliguť, nisi intercessisset ma
gnū interuallū, per quod cōsuluit Pet.de anc.in cōsi.cc-
xcj.inci. Visis articulis.vbi reprobat testes dicētes eū cō-
tinuè possedisse, qui diu absens erat. ¶ Similiter credo, ꝙ
dictū Ro.in.d.l.si ita stipulatus, nō posset extēdi extra ca
sum suū, q procedit fauore pię causæ, sicut.l.Paulus.pro
cedit fauore libertatis. Aliâs enim si verbū illud tribus
annis cōtinuatis cōiungatur actui possedibili, videť nihil
importare, si sufficeret pręstatio interpellata. Bene facit
quod sentit.d.Abb.in.c.fi.de frig.vbi dicit ꝙ trieniū, de
6 quo ibi debet esse cōtinuū, nō interpellatū. ¶ † Vltimò
inquātū.d.Abb.hîc latê examinat, an lex positiua sit ser-
uāda in foro cōsciētiæ, vide eū latius in.d.c.j.de cōstit.&
ibi diceť. ¶ Et dū tāgit, qn̄ rubricæ possunt allegari. Ad-
de, quæ aliâs dixi in rub.de acc.& dū tāgit, an extrauagā
tes pn̄t allegari: Adde q̄ dixi post eū & alios.in.c. pastor.
7 de fi.inst. ¶ Sed nō omitto, ꝙ Do.hîc ponit regulā, † ꝙ
silitudo tanquā supflua est reijcienda, per istū tex. Fallit
8 in qnq̄ casibus secūdū eū vltra alios. ¶ † Primò, quādo
aliqua dari posset dissimilitudo quātuncunq̄ modica. al
leg.no.in.c.fi.de exce.præla.& no.istum tex.in versi. ni-
miam similitudinem. ¶ Secundò fallit, quando diuisio-
ne aliqua posset iuuari.allegat.c.literas.de restitu. spoli.
¶ Tertiò fallit propter difficilem separationē, vt si clau
sula aliqua separetur ab alijs connexis, totus intellectus
confunderetur.alleg.l.j.C.de no.Codi.compo.& .l. secū
da §.si quis autem.C.de ve.iur.enu. ¶ Quartò fallit, quan
do repetitur, vt aliquid addatur, vel declaretur, allegat.c.
super quæstionum.iuncto.c.cum te.de off.dele. ¶ Quin
tò fallit, quando idem ponitur in diuersis titulis ꝓpter
diuersum respectum.allegat cap.significantibus. de lib.
ob.& cap.significantibus.de appella. ¶ Sextò fallit vltra
Domi.vt per Ioan.and.in.c.nobis.in prin.de iure patro.
dum ponit, quare principia capitulorum in hoc libro nō
resecantur, quia fuit, ne confunderentur illi, qui tūc stu
duerant priores compilationes, sicut hodie esset confu-
sio, si mutata hac compilatione, mutarētur principia no-
bis nota

bis nota, secundū ipsum. Et istę fallētiæ sunt notabiles se-
cundū Do. quia per ipsas possunt saluari positiones & ar
ticuli, si de nouo fierent in iudicio: vt non obstāte prima
positione, his respectibus, possunt aliæ fieri, secundū eū,
qui hoc notat. Et adde quę aliàs dixi in.c.licet causam.j̄.de
præb.dum tetigi, ꝙ post terminū ad probandum, potest
probatio prima declarari. ¶ Et quādo simile dicať idem,
dicetur in.c.capitulum.de re. Et de argumēto à simili, di
cetur post.d.Abb.in.c.trāslaj̄.de cōst. ¶ Vlt.ad hoc ꝓœ-
miū iūge, qđ no.Io.an.post Vin.in.c.j.in fi.de pur.ca.vbi
dicit, quòd resecata non passim in iudicijs allegāda sunt.

De summa Trinitate & fide catholica. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Confiteri potest quis non solùm ea de quibus habet verā scientiam: sed etiam quæ firmiter credit.*
2 *Opinio vehemens, an habeatur pro scientia.*
3 *Deus tribuit legem humano generi per Moysen & alios Prophetas.*
4 *Legere, quando quis potest per alium, quæ debent concurrere?*
5 *Ecclesia vniuersalis est vnica: & an errare possit?*
6 *Claues ecclesiæ sunt duæ: vna est potestatis, altera scientiæ.*

CAP. I.

FIrmiter. ¶ Loco summarij diuidiť
p doc. cū qbus in materia ista
tacitè transeo: quia sine pfecta
Theologia expediri nō potest.
Ipsam omittunt Do. & Imol.
hîc, nolentes ponere falcem in
alienā messem. Sed incidenter,
extra materiā refero aliqua di-
1 cta aliorū, quib⁹ est addēdū. ¶ † Et primô no.secūdū.d.
Ab.ibi, *simpliciter confitemur.* ꝙ q pōt cōfiteri nō solū ea,
de quib⁹ habet verā scientiā & cognitionē: sed etiā q̄ fir-
miter credit. Sicut etiā patet in positionib⁹, ad quas quis
rn̄det p verbū credit: vt in.c.ij.de cōfes.in.vj.& quod ibi
no.p gl.in.c.cū cām.de iur.cal.in.l.ij.C.eo.p Inn.in.c. ex
literis.de iureiu.& in.d.c.cū cām.vbi dicit, ꝙ interroga-
tus de veritate, pōt rn̄dere de his, in qbus habet indubita
tam credulitatē.& ita residet.d.Ab. ¶ Adde Bald.in.l.fi-
liū.ff.de his, qui sunt sui, vel alien.iu.vbi dicit, ꝙ si testis
dicit scio ꝓ certo talē esse filiū talis: nō loqtur incōgruè.
Sed intelligiť de ea certitudine, q̄ haberi pōt: qa ꝓ certo
sciri non pōt: vt ibi. Et dixit Do.in.c.de capitulis.per illū
tex.x.di.ꝙ qs diciť ꝓ certo scire, qn̄ est certificat⁹ ab vno
fide digno.allegat ēt.c.sicut ꝓ certo de simo.& Archi.in
c.in domo.de pœn.di.iiij.facit gl.in.l.Titio fundus.ff.de
cōdi.& demō.de qua diceť in.c.cū cōtingat.de res. Et pro
d.Do.est bo.tex in.c.j.j̄.de scrut.& ibi.d.Ant. circa prin.
&.d.Ant.in.c.quoties.in vlt.col.de test.& in.c.inquisitio
nē.in.vj.col.de ele.& in.c.ex literis.in.ij.col.& in.c.fin.in
iiij.col.de iureiu.& Arch.& Io.de fantu.in.c.testes.iij.q.
ix.& Imo.in.l.in repudiāda.ff.de ac.hær.& Pau.de Cast.
in.l.si posthumus.§.fi.p illū tex.in ver.quē scio.ff.de li.&
post.allegat etiā text.in.l.si qs ita.§.pe.ibi.& si * certior fa-
ctus.aliâs, & si credat. * ff.de test.tute. Et dixit Dom.post
Arch.in.c.beati.ij.q.vij.ꝙ etiā cū iuramēto pōt qs asser-
tiuè id, qđ nō vidit: sed tenet ꝓ indubitato.& allegat etiā
2 tex.in.c.Iulia.xj.q.iij.& Inn.i.d.c.cū cām. ¶ † Et adde gl.
notabilē in.l.si qs extraneˀ.§.sciēdū.ff.de acq.hær. q̄ sen-
tit, ꝙ vehemēs opi.cōsona veritati idē operať, qđ certi-
tudo.& ibi de eo exclamat Bal.dicēs, ꝙ multa sunt, de q-
bus nō pōt haberi vera certitudo: tn̄ vehemēs opi. iūcta
cū veritate, idē operať, qđ certitudo.& sunt verba Old.
in.d.§.sciēdū. Ex qb⁹ fecit Pe.de Anc.stupidū cōsiliū cōs.
ccclxvj.inc. Viso diligēter pūcto.determinās ꝙ in substi-
tuto casu, quo masculus nō nascať, pōt haberi ista cōdi-
tio pro impleta, ēt ante partū: si ex vehemēti coniectura
fœt⁹ fœmineus sit in vtero. Et posteà hoc appa ret ex par
tu: quia præcedēs opi.verisimilis attētis pluribˀ, de qui-
bus ibi iūcta veritate posteà detecta, facit illā opi. habe-
ri ꝓ certitudine. Vnde dict⁹ subdit⁹ trāsmittet hæredita
tem, etiā si eā adierit ante partū. Et idē ipse cōsuluit con-
si.ccclxxxv.inc. Visis diligēter.allegādo etiā Inn.in.d.c.cū
causam. ¶ Itē, ꝙ vehemēs opi.habeať ꝓ sciētia, vide glo.
in.l.ij.§.pe.in ver.sciāt.ff.de aqua plu.arc.& in.l.si duos.§.
pe.in versi. scire.ff.vti pos. Et sentit glo.in.l.si liberi.ff.de
pec.& gl. notabilis in.l.si paterfa.in ver.scit.ff.de hær.in-
sti. Et illā notātibi Bal.& Imo.& Bar.in.l.qui bona.§. qui
alieno.ff.de dā.infec.& .d.Anto.d.Abb.& Imol.in.d.c.cū
cām.& subtiliter p Bal.in vlt.col. Et faciūt ista.ad.q.Fed.
cōsi.xxiij.inci. Titi⁹ elect⁹ in Prælatū.& cōsil.cclxv. inci.
Domine Alex.de eo, q iurat se nō credere, & posteâ con
uinciť de cōtrario, vtrū dicať piurius, quasi assertiuè fal-
sum asseruerit. ¶ Et de hoc, qn̄ rn̄dēs p verbū credo, ob-
ligeť quātū rn̄dens p verbū scio, vel ita est: remitto pro
nunc ad.d.Ab.in.d.c.cū cām.in.iij.col.de iur.cal.& Bald,
in.l.ij.C.eo.ti.& Pet.de Anc.in.c.ij.eo.tit.in.vj.& Io.de
Ana.in.c.j.in.j.col.de deli.pue.& Bald.in.l.fi.C. arb.tui,
Et.d.Ab.in vnico.in vlt.col.de lit.cōte. Et gl.in ver. cre-
derē.in.c.cū ad sedē.de resti.spo.& Bar.in.l.j.de interro.
act.& Bal.in.l.iij.C.quib⁹ ad liber.procla.nō licet.& in.l.
ij.§.quod obseruari.pręallega.& Do.in.c.j.de cōfes.in.vj.
&.d.Abb.in.c.at si clerici.in prin.in.xvj.colū.de iudi.&
Io.de Ana.in.c.cū oporteat.in pe.col.de accu. Et Dom,
in.c.fi.de iureiu.in.vj.ver.sed nū qd.& Bal.in.l.data ope-
ra.C.q accu. ¶ Et exponerē istū tex. *in verbo simpliciter.* i.
sine ambiguitate, secundū Lu.in.l.j.§.si quis simpliciter. a
in.j.col.ff.de verb.obl.vbi allegat istū tex.deinde tractat
de alijs diuersis significationib⁹ huius verbi, reputās istā
vtilē inuestigationē ꝓpter statuta, q̄ dicūt, vt in positio-
nibus respondeať simpliciter.de quo ibi per eū inferentē
Bar.ibi, & Bal.in.l.j.C.de ędi.act.& posteâ ibidē.in.v. co
lum. Lu.aliter loquiť. Et hoc facit ad cōmissiones rescri-
ptorū dicentes: ꝓcedas simpliciter. De quo verbo ponit
etiā Bar.in.l.de ætate.§.qd aūt.&.§.nihil. ff. de interro. a-
cti.& in.l.j §.si accusatus.ff.ad Turpil.p Bal. in.l. manife-
stissimi.C.de fur.& in.l.gallus.§.j.ff. de liber.& posth.&
in.l.fi.C.de dotis promis.& in.l.iubemus.C.de app.& in
c.sup literis.j̄.de rescri.per Bar.in.l.bona fides.in prin.ff.
deposi.& in.l.ædē.C.loc.in.iiij.col.per do.Ant.in.d.c.cū
dilecti.in.ij.col.de iudi.per.d.Ant.in.c.ex parte.el.j.de of
fi.deleg.p gl.j.in.c.ei, cui.de p̄b.in.vj.per gl.in ver. simpli
citer.in.c.is, qui.de ele.per gl.Bal.&.d.Cardi.in.c.pen.de
offi.dele.per Imo.in cle.sæpe.de vęr.sig.per Bar.& alios
in.l.j.in prin.per illū tex.ff.de vul.& pup.& Bal.in.l.inte
stato.C.de suis & leg. ¶ Secūdò not.in versic. *hæc sancta.*
3 ꝙ † Deus tribuit legē generi humano p Moysen[a] & alios
a Prophetas. Ex quo colligitur, quòd licet quis possit per
alium docere, non potest tamē per alium discere. Per qđ
arguit hîc Goff.& sequitur Io.An.do.Anto.& do.Abb.
contra nobiles & delicatos mittētes repetitores ad scho-
las: ipsi verò iacēt in lecto. Sūt enim quædam, quę sic re-
quirunt operā personalem, quòd per alios expediri non
possunt.l.inter artifices.ff.de solu.& cap.fin.de offic.de-
lega. Per quæ iura & similia latè disputat Io.And.in regu
4 la, qui per alium.in Merc. † Vtrum doctor possit legere
per substitutum inuitis illis, quibus operas suas locauit.
In quo domin. Abb. transiť cum Barto.in.l.nemo.ff.de
duo.reis.vbi, quòd si doctor erat solitus sæpe substitue-
re ex causa: videtur tacitè actum, vt possit substituere ex
causa, Et sic contractus recipiat interpretationē ex cōd,

a ¶ Per Moysen, Adde prout habes Exo.xxxiiij, & xxxv.

a ¶ Sanctorũ. Quæ aũt requiratur in canonizatiõe ſanctorũ dic ſecũdũ Inn. i. cauidium⁹. j. de reliq. & ve. ſanc. ꝙ regulariter requirũt probationes de fide & excellẽtia vitæ & miraculis eius. de teſt. venerabili fratri noſtro. Et ad. de ꝙ canonizatio ſanctorũ ſecundũ Inn. vbi. ſ. eſt canonicè & regulariter ſtatuere, ꝙ aliquis honoret̃ pro ſancto: puta ꝙ fiat officiũ ꝙ eo ſolẽne: ſicut ꝙ aljs ſanctis, q̃ ſunt eiuſdẽ cõditionis: vt ſi cũ feſſor, fiat officiũ cõfeſſorũ: ſi martyr, martyrũ. Sed quid ſi quis nõ dicit ſanctum, q̃ eſt: vel dicat eũ eſſe, q̃ nõ eſt: an peccat⁹ dic quòd ſic. quia abominabilis eſt Deo, & Chriſtum violat. vt p Spe. in tit. de fer. §. j. ver. ſolẽnes. Sed nũqd fundẽda ſit oratio ad nõ ſanctũ? dic quòd ſic ſecundũ Inn. loco alleg. ad aliquem virũ qui creditur bonus: vt pro ſe intercedat ad Deũ: quia De⁹ fidem illorũ attendens etiã ſi ille nõ eſt bonus, preces eorũ acceptaret, arg. xxxij. diſt. c. præter hoc. §. verũ. xv. q. vlt. c. fin. non tamẽ licet de eo facere officium ſolenne, vel preces ſolennes. Sed nunqd poſſit aliꝰ, quã Papa canonizare? dic quòd nõ, prout per Inn. loco allegato.

perſonæ. quod no. ſecundum ipſum: qui pro hoc allegat l. excepto. C. lo. Et ſubdit idẽ eſſe, ſi erat cõſuetudo in ſtudio, vt quis poſſit aliũ ſubſtituere: quia hoc videt tacitè actũ. argu. l. quod ſi nolit. §. ſi aſsidua. ff. de ædi. edic. quod etiã no. vt cõſueta intelliganꝰ appoſita in cõtractibus. tacit. l. cũ quid. ff. ſi cer. pe. cũ aljs alleg. per eũ hîc & in. c. cũ M. in. ij. col. vbi de hoc dicetur. j. de cõſti. His verò ceſſantibus tenet, quòd nõ poſſit per aliũ legere, niſi æquè bonũ: & in cõtractu hoc actũ fuerit. p. d. l. inter artifices. magna tamẽ eſt differẽtia inter doc. Nã ſi vnus habet candẽ peritiã reſpectu diſciplinæ, fortè nõ habet peritiã reſpectu docẽdi, & ipſam diſciplinã tradẽdi, ſecũdũ ipm poſt d. Ant. hîc. ¶ Adde, quòd nõ poſſit Bal. in. l. ſi. ff. de excu. tu. vbi dicit per illũ tex. in ver. per ſeipſum. quòd ad hoc, vt doctor habeat ſalarium, debet legere per ſe, & nõ per ſubſtitutũ. allegat etiã gl. in. l. j. C. de mãcipijs & colo. lib. xj. Et idẽ dicit Bal. & Sal. in. l. j. §. ne autẽ. C. de cad. tol. per illũ tex. per quẽ etiã ita diſputãdo tenuit Bar. Brixien. & tenuit Io. An. in. d. regula, qui per aliũ. Idẽ Pe. de Anc. in d. c. is cui. in. j. col. de offi. dele. in. vj. & in. c. extirpandæ. §. qui verò. de præb. & gl. pe. in. l. quiſquis. la. j. C, de Epiſ. & cle. & Spe. in ti. de ſolu. §. vtrũ. ver. quid ſi docto. & ſentit ipſe in ſimili in tit. de cauſa poſ. & proprie. §. j. ver. quid ſi promiſit. Et ſimile de vaſallo in ſeruiẽdo domino ponit gl. in. c. latorẽ. xxxiiij. q. ij. & Bal. in. d. l. quiſqs. la. j. ¶ Hæc aũt cõcluſio limitatur in dictis locis, vt nõ procedat quã do cõſuetudo aliter ſe haberet: vt etiã per Bar. & Imo. in d. l. nemo. & facit quod no. d. Car. in cle. j. in. xiiij. q. de of. vic. de quo fiet mẽtio in. c. cũ oẽs. ſuper gl. fiꝺ. de cõſti. Itẽ nõ procedit dicta cõcluſio, quãdo legeret per ſubſtitutũ de cõſenſu eorũ, quorũ intereſt ſecundũ d. Card. in. c. fiꝺ. de offi. deleg. Itẽ ſi ſubeſſet infirmitas, vel neceſsitas ſecũ dũ Bal. in. d. l. ſi. ff. de excu. tu. arg. l. ſi potuerit. ff. de manumiſ. teſt. ¶ Et aduerte, quia illis caſibus, quibus quis poteſt legere per aliũ, videt neceſſariũ, quòd alia cõcurrant: puta, ꝙ legat per doctorẽ, nõ per ſcholarẽ, ꝓpter notabilẽ doctrinã Bal. in. l. parabolani. C. de epiſc. & Cle. Vbi ex illo tex. aureo latè colligit, quòd qui non eſt ad electionẽ idoneus à principio, nõ põt per aliũ ſurrogari. & reprobat iudices electos ad officia nõ cõpetẽtia ciuibus, qui in abſentia ſubſtituũt ciues: vt ibi per eũ. Vnde ſi forẽſis ex ſtatuto nõ poſſet regere cathedrã matutinam, prout Bononiæ ſeruatur: non poterit doctor illã regẽs ſubſtituere forẽſem, per hãc doctrinã. Itẽ requiritur, quòd neceſsitas quę facit doctorẽ legere per aliũ, ſit talis, quæ cauſet impoſsibilitatẽ, & nõ ſufficeret, ſi cauſaret ſolã difficultatẽ: vt decidit Spe. in, d. ver. quid ſi doctor. quia in obligationibus volũtarijs, quibus quis nemine ſe cogẽte, ſubijcit, ſola difficultas nõ immutat obligationẽ. alle. l. cõtinuꝰ. §. cũ ita. ff. de verb. ob. Et ideò cõſuluit Spe. in ti. de ſta. mo. §. j. xxix. quòd doctor legens, ſi ꝓponat ingredi religionẽ, prius finiat cõdu. ctã ſuã. allegando Hoſt. de obl. ad ratioci. §. quis obligatus. ver. quid de illo. Itẽ requirit, quòd ſubſtituat æquè peritũ, ſecundũ Bart. in. d. l. j. §. ne aũt. C. de cad. tol. & in. d. l. nemo. & do. Abb. hîc. Ex quo ſequit, quòd difficile foret inuenire ſubſtitutũ doctori ſingulari. Et idẽ de ſoléni ſcriptore dixit Bal. in. l. ſi hi. C. loca. Et pro eo, quod ſuprà dicitur, neminem poſſe per aliũ addiſcere: facit quod dicitur de actibus cõcernentibus indiuiduã completionẽ: quia per aliũ expediri nõ poſſunt: vt de adulterio dixit gl. in. c. ſciant. in ver. alio. de elect. in. vj. & l. j. §. ſed & ſi cũ quis. in. c. per hãc. ff. de vi & vi ar. & d. Abb. in. c. mulieres. in. ij. col. de ſen. excom. & Io. And. in regula, rati, in Merc. & Arch. in. c. omnes. xvj. q. vij. cũ ſi. cõmittitur tamen mãdato, quo ad effectus ciuiles: vt per Do. in. d. c. ſciãt. in. iij. col. & Bal. in. l. non ideò. in. xj. q. de accu. & Bar. in. d. §. ſed & ſi concor. ¶ † Tertiò no. in ver. vna verò. quòd vnica eſt eccleſia vniuerſalis. Et de iſta dicitur, ꝙ errare nõ põt. c, loquitur. &, c. arrepta. xxiiij. q. j. ſecundũ doc. hîc. Quibus adde Do. in. c. decretũ. in. ij. co. xix. di. vbi dicit, ꝙ hoc nõ intelligitur de Papa: quia errare põt, vt ibi. Itẽ dixit poſt Hugo. ꝙ Papa cũ Cardinalibus adhuc intantum errare nõ põt, licet aliqui errent. Et adde, quòd iſtud etiã errare non põt intelligi. ſ. in fide, ſeu articulis fidei. Nã pro hoc orauit Chriſtus ad patrem ibi: Ego pro te oraui Petre, vt non deficiat fides tua. In alijs autẽ eccleſia vniuerſalis bene poteſt errare: quia eadẽ ratio eſt in eccleſia vniuerſaliter repreſentata à toto concilio, quæ eſt in eccleſia particulari. Poſſet enim eccleſia vniuerſalis errare excõicãdo fortè illũ, qui nõ erat excõicandus ex aliqua cauſa latẽti. iuxta. c. inquiſitiõi. de ſentẽ. exc. Et declarat. d. Abb. in. c. à nobis. el. j. in prin. e tit. Exponẽs etiã illud, quod dicitur eccleſiæ deberet ſe conformare iudicio Dei. c. vt noſtrũ. vt eccle. benefi. quia intelligitur inquãtũ poſsibile eſt: aliàs nõ. Vnde in occultis errare poteſt. & ſic non conformare ſe Deo, qui ſolus nouit ſecreta. c. erubeſcãt. xxxij. di. & d. c. vt noſtrũ. ſecundũ eũ. ¶ Et iſta faciunt ad. q. vtrum eccleſia poſsit errare in canonizatione ſanctorũ, [a]quam tetigi in. c. venerabilis j. de teſt. referẽdo Cardinalẽ ſancti Sixti in tractatu de poteſtate Papæ. q. xlj. ¶ † Vltimò nõ. ibi, *ſecundum claues eccleſiæ*. quia duæ ſunt claues eccleſiæ. Et dicunt doc. ꝙ vna eſt poteſtatis, altera verò ſcientiæ: quòd habens exercitium clauis, debet eſſe diſcretus. Alij dicũt, ꝙ vnica eſt clauis. ſ. poteſtatis: ſed requiritur alia clauis ad exercitiũ. pro hoc c. tãtaj. de exceſ. præla. vbi de claue fit mẽtio in ſingulari. Alij dicũt, ꝙ vna eſt clauis in foro cõtẽtioſo, alia pœnitẽtiali. de quo per gl. xx. di. in prin. & xxj. di. c. j. ſecundũ. d. Abb. ¶ Adde Do. xx. di. in ſumma. & Pet. de Anc. in regula, peccatum. in. v. q. de reg. iur. in. vj. per Card. in repe. c. noſtra. in. xviij. char. de pœ. & remiſ. per Bal. in. l. ſi. in fi. C. ſi à non compe. iud. per Hoſt. in ſum. de pœ. & remiſ. §. j. per do. Abb. poſt gl. j. in. d. c. licet. in. j. col. de elec. latiſsimè per omnes in. iiij. ſententiarum. diſt. xix. maximè per Richar. ponentem. xxx. q. Et aliquid dixi aliàs in quodam tractatu meo de indulgentia plenaria.

a ¶ † Præſuppoſitis aljs, quæ circa præludia iſtius Rubricæ tangunt hîc docto. præſertim do. Anto. & Imol. conſiderandum eſt inquantum per expoſitores dicitur, ꝙ conſtitutio dicta eſt: quaſi ſimul ſtatuitio: quia Papa ſolus non poteſt condere legem: maximè in arduis, in quibus tenetur requirere do. Card. per. c. per venerabilẽ. §. rationibus. qui filij ſint legi. No. Ioan. mona. in. c. ſuper eo. de hære. in. vj. & Bald. in. l. cum multa. C. de bo. quæ lib. & Ioan. de lig. in tractatu de bello. & domi. Card. in repe. c. perpẽdimus. in. vij. colum. de ſenten. excom. Et ideò dum glo. iij. diſtin. in ſumma appellat epiſtolam decretalem, quam Papa facit ſine Cardinalibus, intelligitur in materia non ardua, ſecundum Moder. hîc. ¶ † Adde elegans conſilium domi. Card. cxxviij. incipiens: ad quẽdam in carcere. Vbi dicit, ꝙ ardua geſta per Papam, ſine Cardinalibus, non obligant ſucceſſorem; quia debet eorum conſenſum requirere. Vnde reuocatæ fuerunt collationes

De Conſtitutionibus *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio quid ſit: & vnde dicatur.*
2 *Geſta ardua per Papam ſine Cardinalibus non obligant ſucceſſorem: quia debet eorum conſenſum requirere.*
3 *Scriptura, an ſit de eſſentia legis. & nu. 4.*
5 *Scriptura an ſit de eſſentia gratiæ apoſtolicæ.*
6 *Fiat, quod ponitur à Papa in ſupplicationibus, intelligitur ſcilicet pro tunc & non in futurum.*
7 *Conſtitutio, an debeat ſcribi ſecũdum idioma legislatoris, an ſecundum idioma eorum, ad quos dirigitur. adde nu. 8.*
8 *Ius vnde ortum habuit.*

lationes Cæleſtini, factæ ab eo ſolo. allegat Io. mo. in. d. c. ſuper eo. Idem tenet do. Car. & Imo. in. c. ex geſtis. de cle. non reſi. & d. Abb. in. c. quæſiuit. in. j. col. de his, quæ fiunt à maior. par. ca. in diſputatione incip. Epiſcopus, & quidam rector Parmen. in. xiiij. col. & in c. j. in fi. de offi. leg. & in. c. literas. in. v. col. de reſti. ſpo. & in. d. c. per venerabilem. in. iiij. col. & Pet. de monte in ſua monarchia. xxx. & xxxv. col. & do. Ant. poſt Hoſti. in. c. requiſiſti. in. vij. col. de teſt. & Ioan. And. in. c. antiqua. de priui. & ibi do. Anto. in. j. q. do. Card. in c. petitio. de homi. & ibi Ana. in. vij. col. & Archi. in. c. ſunt quidã. xxv. q. j. & in. c. cum redemptor. xij. q. & in. c. Adrianus. lo ſecundo. lxiij. di. & Do. in. c. j. in notabilibus. de renun. in. vj. & Bal. in. l. fi. in ver. & ideò vrbanius. C. de diuer. reſc. & do. Card. conſil. cl. incip. quæſitum fuit ſæpe à me. in. v. char. Et faciunt iura, in quibus Papa dicit de fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu: vt in. c. ad apoſtoli cæ. de re iud. in. vj. & in. c. j. de ſchiſma. eod. lib. cum alijs, quorum adnuntia nihil importaret. Et multa accumulauit Ioan. Andr. in alio propoſito in regula, nullus ex conſilio. in vlt. col. de regu. iur. in. vj. in mercuria. ¶ Sed ꝙ imò Papa poſsit ardua expedire ſolus & actus teneat: & per conſequens conſtitutio melius dicatur communis ſtatuitio, non autem ſimul ſtatuitio, probatur ratione: quia illa nõ dicitur poteſtas libera ad exercitium, ſi alius requiritur: vt probat glo. vulgata. in cle. dudum. in ver. liberè. de ſepul. No. Ioã. An. in. c. licet. de præb. in. vj. ſed Papa habet poteſtatem liberã: ergo non tenetur alium requirere. Et quòd ſit libera, patet per Cle. ij. vt lit. pen. & c. ij. de præ. in. vj. c. ſignificaſti. ad fi. de elect. & text. optimus in. c. cuncta. in ver. ſine vlla ſynodo. ix. q. iij. Et ideò dicitur, ꝙ ſoli Petro datæ ſunt claues, per illa verba quodcunq; &c. xxiiij. q. j. c. quodcunq; Ad idem quod ſcribit Aug. de Ancho. ordinis Eremitarũ in tra. de poteſtate eccleſiaſtica. Et refert Archiepiſcopus Florẽtinus in ſecũda parte tertiæ partis ſuæ ſummæ ſub rubrica de poteſtate Papæ. xiij. charta. vbi probat, ꝙ Papa in canonizatione ſanctorum non tenetur de neceſsitate requirere conſilium Cardinalium: quia Cardinales non aſsiſtunt Papæ per modũ determinationis ſeu limitationis: ſed magis miniſterij & conſilij ſecundum eum. Pro quo facit: quia cum eccleſia militans ſit exempta ad inſtar triumphantis, ſecundum gl. in ver. eccleſiæ, in cle. j. de hær. rationabile eſt, ꝙ ſicut in iſta eſt vnicus Deus, cui omnia obediunt: ita in iſta ſit vnicus vicarius, qui omnia cõceſſa ſolus poſsit. ¶ Ad id quod no. Io. An. in. c. ſanè. de conuer. coniu. vbi dicit, ꝙ ſolus Papa creat Card. & ſequitur ibi do. Ant. ſentiẽtes, ꝙ non tenetur eos requirere de neceſsitate in creatione Cardinalium. Ad idẽ tex. optimus. in. c. fundamẽta. §. decet. de elec. in. vj. & ibi gl. in ver. contingeret. quæ dicit, ꝙ non compellitur cõſulere fratres. Et idẽ glo. j. in. c. ad apoſtolicæ. de re iud. in. vj. & ibi Do. in. iij. col. & glo. noua in extrauaganti Benedicti. xij. vas electiõis. ſuper ver. cõſi. & plenior in extrauaganti. Cle. vj. vnigenitus. ſuper ver. conſi. dicentes Io. Mo. ideò aliter dixiſſe in. d. c. ſuper eo. quia cum eſſet Cardinalis prompte ſuſtentabat partes collegij Cardinalium: ideò ſuſpectus. & ipſemet in ſua gl. extrauagantis Bonifa. viij. excommunicamus. ſuper ver. clericos. retractat ſuã opinionem, quam in prærogatiuam Cardinalium aliàs tenuerat in ſimili. in. c. j. de ſchiſma. in vj. dicens forſan mihi non credendũ: quia pro me dixi. Et ſic videtur iſta opinio communis, quam tenet Io. de Ana. in. c. firmiſsimè. in. j. col. de hære. & do. Abb. in. d. c. ex geſtis. & Do. in. d. c. ſuper eo. dicens idem de Imperatore quo ad ſuos barones. & allegat Hugo. in*. c. in iſtis*. §. leges. iiij. diſt. Bene facit glo. j. in. d. c. in iſtis. iiij. d. & gl. in. c. Anaſtaſius. xix. diſt. & gl. in ver. Cornelia. in. c. quodcunq; xxiiij. q. j. & in. c. legimus. in ver. maior. xciiij. di. & gl. fi. in. c. nemo. ix. q. iij. In quibus habetur, ꝙ dictum Papæ prævalet dicto concilij [a]. Quod ampliare videtur do. Abb. in. c. maiores. in. j. col. de baptiſ. per illum text. etiam vbi agitur de fide & ſacramentis, contra quaſdam glo. de quibus per eum ibidem. ¶ Et iſta pars videtur ſuſtentabilior & ſadducta in oppoſitum, loquuntur de honeſtate. Et ſic loquitur. d. §. rationibus. prout apertè colligitur ex tex. & gl. in d. §. decet in fi. ſi eſſet conſuetudo in contrarium, nõ valet: quia eſt contra ſupremã poteſtatem principis: ergo nulla: vt per Inno. in. c. bonæ. el. ij. de poſtu. præla. ſecundum do. Abb. in. d. c. ex geſtis. Et idẽ ſi de hoc eſſet lex expreſsè: quia par in parem. & c. c. innotuit. de elec. Et per tacitam cõtrauentionem eam tolleret, iuxta. l. quidam conſulebat. cum materia. ff. de re iudi. maximè in facto proprio. iuxta cle. j. de prob. Et cũ iſtis cõcor. Pau. de ca. conſil. cclxxx. quod incipit: in Chriſti &c. In facto præſenti allegando gl. Gul. in extraua. execrabilis, quæ incipit. ſ. Cardinalium. & Arch. in. c. quamuis. de offi. ordi. in. vj. Bene facit, quod no. beatus Thomas. in. iiij. di. xiiij. in fi. vbi dicit, ꝙ Papa non vtit̃ baculo, ſicut Epiſcopi. & aſsignat inter alias ratiões vnã: quia. ſ. nõ habet coarctatã poteſtatẽ, qđ curua tio baculi deſignat. Et ſic vult, ꝙ habeat liberã poteſtatẽ. Et dixit Bal. in. c. j. in. j. co. qui feu. da. poſ. quòd habẽs plenã & integram adminiſtrationem nõ tenetur alterius conſiliũ ruminare.

3 ¶ Tangunt etiã hîc ſcribẽtes dubium diſputabile: videlicet vtrũ † de eſſentia legis ſit ſcriptura: & dicunt cõiter, ꝙ nõ. & ſic põt probari per teſtes, ſecũdũ. d. Ant. & d. Abb. & Imo. hîc imitates Io. An. qui de hoc ad ſaturitatem ſcripſit in regula, nemo poteſt. de reg. iur. in. vj. Idẽ tenet Io. An. & Do. in. c. j. per illum tex. de renũ. in. vj. & Io. An. in Spe. in rub. de conſti. & in. c. fiꝺ. de conſue. & ibi do. Anto. in. v. q. & Bart. & Rap. in. l. humanũ. C. de leg. & Ang. in. §. ex non ſcripto. Inſti. de iur. natu. & Bald. in. §. omnem. Inſt. eo. ti. & adducitur tex. in. l. j. in ver. * vel de plano interlocuta eſt. ff. de conſtit. Princi. * & in. c. conſuetudo. in ver. Romæ. j. diſt. & in. c. j. in ver. nõ ſcripta. de iureiur. in. vj. & in. c. ſi qs. in ver. vel nõ ſcriptam. j. q. v. & in. c. inſtitutus. xxv. q. j. in ver. in noſtra præſentia. & in Cle. dudum. in ver. verbo, vel ſcripto. de ſepul. quę iura allegat Io. And. in. d. regula. Et ideò dicũt Io. An. & ibi Bal. in addi. Spe. in ti. de lege. §. finiſ. ver. ſed pone legatus, quòd de eſſe cõſtitutionis non eſt ſcriptura, etiam ſi contineat excommunicationẽ. quod no. ad. c. j. de ſent. excom. in vj. Idem dicas de ſtatuto Epiſcopi excõicante ſine ſcriptis, ſecũdũ Do. ibi in prin. in. iij. co. & inc. Romana. §. caueãt. in vlt. col. de ſent. exc. in vj. Hanc partem tenet Io. And. in. c. j. de poſtu. Præla. in. vj. & do. Abb. in. d. cle. dudũ. ad fi. & in. c. j. in. v. col. de poſtu. Præla. & Arch. in. c. in primis. in. v. col. ij. q. j. & Pe. de Anch. in repe. c. ſeq. in. x. char. & ideò dicit Bald. in. l. j. §. fi. C. de cad. tol. ꝙ perdito volumine ſtatutorũ poteſt eorũ tenor ꝓbari per teſtes: quæ probatio eſt quoddã notoriũ, ſecundũ eũ. Facit. l. j. in fi. C. de emẽ. Iuſti. Cod. dum præcipit Imperator, vt cõſtitutio ponatur in ſcriptis, vt ſciatur. & ſic præſupponit, ꝙ nõ minus eſt ſtatutũ. Et idem dicitur in plurimis conſtitutionibus authenticorum. & facit. c. duo ſunt. in ver. ſcriptis cõfirmata. xix. q. j. ¶ Sed ꝙ de eſſentia legis ſit ſcriptura, tenet Alb. in prima parte ſtatutorũ. q. xiiij. & in. l. de quibus. poſt glo. ff. de legi. & in. l. humanũ. C. de legib. Itẽ tenet ibi Sal. poſt Cyn. dicens hanc eſſe cõem opinionẽ per text. ibi: & in. l. lege. C. eo. tit. & in. d. §. ex nõ ſcripto. Idem Bal. in. d. l. de quibus. in. x. oppoſitione. Et ideò dicit Bald. in. c. in cauſis. de re iud. quòd de eſſe conſtitutionis eſt, vt ponatur inter alias conſtitutiones: aliàs dicitur extrauagans, per auf. habita. C. ne fi. pro pa. & per no. in. l. cũ prolatis. ff. de re iu. Et hãc partẽ tenet Do. poſt Arch. in c. lex eſt. per illum tex. j. di. & in. c. conſuetudinis. per illũ tex. xj. di. Et faciũt multa iura addũcta per Io. An. in dicta regula, nemo. Facit gl. in ver. interpretat⁹. in prin. in. c. j. de poſt. Præ-

a ¶ Cõcilij. Sed pro ampliatione materiæ, quæro nunqd Papa poſsit ſe ſubijcere cõcilio generali? dic ſecũdũ Io. An. in. c. cũ veniſſent. de iud. & gl. in. c. ſanè. de of. dele. cõtra tamẽ no. in. c. nos ſi incõpetenter. ij. q. vij. vbi Papa ſe ſubijcit aliorũ iudicio. vide Io. Pe. de Peru. in. l. eſt receptũ. de iuriſ. om. iudi. vbi Alex. & doc. poſt Bar. & niſi ſe ſubijciat iudicari non poteſt à concilio: prout eſt glo. in. d. c. nemo. ix. q. iij. alle. in tex. & gl. in c. mãdaſtis. ij. q. iij. c. concilia. §. hinc xvij. diſtin.

la.dicẽs,ꝙ interpretatio Principis redigẽda est in scriptis. Et concordãt gl.in.§.ex his omnibus*.c.sicut*.xj.q.j.& in.l.si de interpretatiõe.ff.de legi.& in.l.j.C.de legi. Idẽ etiã tenet Bal.in ru.qui feu.da.pos.& facit tex.in.§.singulorũ.in ver.tũc.& in ver.scribi.inst.de rer.diui.& in.§.cũ ita*c.consuetudo*.j.di.& vtraq; opi.sine pericu
4 lo sustineret.¶ † Nihilominus prima pars fundat fortioribus iuribus:sed eã declara ex verbis Bal.in.d.l.humanũ.ad fi.cũ quo transit Pe.de Anc.in.d.regula,nemo.dicẽdo,ꝙ aut quærit an scriptura sit de forma substãtiali legis,vel statuti.& dicẽdũ est,ꝙ nõ. Aut quæritur,an sit de forma accidẽtali.i.ad inducẽdã obligationẽ ex lege, tũc requirit scriptura:quia ante scripturã lex non ligat. Sicut dicit in cõtractu,qui prius habet esse,quàm obliget:vt in cõtractu conditionali. Et per hãc distinctionẽ facilè cõcordant rationes & iura vtriusq; partis.& facit tex.in.d.c.duæ sunt.in ver.cõfirmata.& in c.lex.& in c.ex verbis.j.dist.& in.l.sed & ea.& in.l.imò magnæ.ff. de legi.bonꝰ tex.in.c.j.de postu.Præla.ibi solẽniter editã ac publice ꝓmulgatã. Et ideò dicit Bal.in.c.j §.decedẽti.in pen.co.qui feu.da.pos.ꝙ æquitates humanæ nõ habẽt in se põdus statuti:nisi sint
5 roboratæ scriptura.¶ † Quid aũt de cõsuetudine:dic vt ꝑ.d. Ant. plenè in.c.fi.in.iiij.co.de cõsue.& Ang.in.d.§.ex nõ scripto.& Bar. in.d.l.de quibꝰ.in.iiij.col.cũ cõcor.¶ Et possunt ista merito induci ad vtilẽ.q.vtrũ scriptura sit de substãtia gratię apostolicę:quam ponit Io.An.post Arch.in procemio.vj.& ibi Do.in.§.vniuersitati.& Bal.in.d.l.humanũ.in fi.& in.l.fi.in fi.C.de ser.cõ.manu.& in l.si qua per calũniã.in.ij.col.ver.deinde.ver.videtis.C.de Episc.& cle.& in.l.fi.in.j.col.C.de sen.resc.nõ pos.& in.l.falsus.in.xj.col.C. de fur.in ver.nunc vidẽdũ ecõtrà.& Inn.in.c.cõstitutus.in gl.sed in omni.de resc.& Bar.in.l.fi.ff.de Cõsti.Prin.& in.l.idẽ Vlpianꝰ. ff.de excu.tut.& gl.& Arc.in.c.institutionis.xxv.q.j.& Do.de Rota cõclusione.cccclxxj.inci.Signata supplicatione.in antiquis.& in cõclusiõe.ccccxxij.inci.licet Romanæ.in impressis. Et solẽniꝰ decisione.cccclvj.inci.circa secũdũ dubiũ.in eisdẽ.¶ Et cõclusio est, ꝙ statim etiã prolato simpliciter verbo,dicitur gratia facta,ante literarũ cõfectionẽ:sed nõ potest probari,nisi per literas. Nõ ergo requirit scriptura ad effectũ gratiæ:sed ad eius probationẽ.& ideò si Papa moreret ante cõfectas literas,gratia nõ expirat. Et literæ successoris debent mẽtionẽ facere de dispositiõe prædecessoris.quod est valde notabile & mẽti tenendũ,secundũ Bal.ad literã,in.d.l.humanũ. Pro quo vide quod no.Do.de Rota deci.lxij.quæ dicit: Itẽ no.ꝙ vbi gratia. Vbi ex istis inferũt,ꝙ si qs morit signata sibi supplicatiõe,illud beneficiũ vacat per eius mortẽ;per hoc nõ tamẽ ꝓbaret reseruationẽ Papæ ex tali signatura expirasse: quia oportet eã probare per trãsumptum registri Apostolici:vt ibi plenius. Et adde do. Abb.in.c.in nostra.ad fi.de resc.vbi dicit,ꝙ malè facit capitulũ recipiẽdo,vt prælatũ illũ,quẽ Papa pronũtiauit Episcopũ, si nõ ostẽdit literas:licet de pronũtiatione cõstet,& illa sola fecerit eũ Episcopũ:vt.s.post Bal.in.d.l.humanũ. Vnde prouidet quædã extrauagãs Bonifacij octaui,quæ incipit,iniunctæ.ꝙ obediẽtes talibus promotis in curia nõ ostẽdentibus literas,incurrẽt graues cẽsuras. Et de ipsa meminit Pau.de Liaza.in cõmẽto.c.nullus.de elec.& super rub.insti.& in cõmento.c.ij.j.de cõces.præb. Et tales pronuntiati appellãtur electi.secũdũ.d.Abb.in.c.tua.j.de his, quæ fi.à
6 Præla.sine cõsensu capi.¶ † Et ista verificãt vnã solẽnẽ decisionẽ Car.in.c.quisquis.j.de elec.vbi refert se obtinuisse in quadã ardua causa:ꝙ illud fiat,quod Papa ponit in supplicationibꝰ,intelligit ꝓ tũc.idest de præsenti,& nõ de futuro.& mirat de glo.ibi. Adducit etiã stilũ curiæ,secũdũ quẽ ad illã diẽ semꝑ cõficiũtur literæ. Et facit illud Genesis.j.& fiat lux:& facta est lux.secũdũ ipsum, quẽ sequit ibi Dom.ante fi. Et hoc placet:licet de verbo fiat,aliter dicat Bal.in.d.l.fi.C.de seruo cõi manumis. Et rõnẽ quare gratiæ nõ possint ꝓbari ꝑ testes:assignat.d.Car.cõcordãs cũ prædictis in procemio Clemẽtinarũ.§.sanè.in.v.q.quia difficilimũ & quasi impossibile esset scire à testibus oẽm cõtinẽtiã gratiæ,& omnẽ formalitatẽ:nõ tñ est oĩno impossibile.aliàs in nullo priuilegio permitteret ꝓbatio tenoris ꝑ testes:qđ tñ permittit:vt in casu.c.cũ olim.el.ij.& ibi ꝑ Inn.de priuile. Et dicũt Do.de Rota.in dicta deci.in c.circa secũdũ. ꝙ licet supplicatio assignata habeat fundamẽtũ necessariũ:tñ ante cõfectas literas est quædã res informis,quæ posteà eis confectis,reducit ad suũ vsum perfectũ per adiectionẽ clausularũ.

Et hinc est,quòd ante cõfectas literas nulla dispẽsatio ꝓdest:vt in regula cãcellariæ Romanæ quæ incipit:itẽ cũ cõcessiões.quia multa petunt,quæ posteà ex stilo limitant,qñ reducit signatura ad formã:vt ibi dicit. Tribꝰ tñ casibꝰ admittit ꝓbatio ꝑ testes in hac materia.¶ Primꝰ est,qñ agit de ꝓbãda aliqua qualitate ipsius gratię: vt ꝓbat tex.notabilis in.c.auditis.j.de rest.in inte. Et ibi valde notauit.d.Ant.&.d.Abb.ꝑ quibꝰ optimè facit gl.in.c.duobꝰ.in ver. appareat.de rescr.in.vj.& in.c.si à sede.in eodẽ verbo.de prębẽ.in vj.quæ dicũt,quòd prioritas gratię põt ꝓbari ꝑ testes.¶ Secũdus casus est,qñ sumus in foro conscientiæ:quia in eo põt quis vti gratia cõcessa ꝑ Papã:licet nõ habeat literas,secũdũ.d. Abb.in cle.dudũ.ad fi.de sepul.ꝑ illũ tex.in ver.quẽ sic intelligit.¶ Tertius casus est,qñ agit de ꝓbãdo tenore gratiæ:cuius literę sunt perditę:quia ꝓbata amissione,probat tenor ꝑ testes,per.d.c.cũ olim.& ibi latè
7 per oẽs,& ꝑ Bar.in.l.sicut iniquũ.C.de fid.instr.cũ cõcor.¶ † Vlterius vltra oẽs quæri põt in hac Rubrica nõ ab re,nec impertinẽter,vtrũ cõstitutio sit ꝓferẽda secũdũ idioma legislatoris:an verò locorũ,quibꝰ dirigit,si in eis nõ est idẽ idioma. Et rñdet Lu.Ro.in l.j.§.fi.in.v.col.ff.de verb.ob.ꝙ dictãda est secundũ idioma vsitatũ inter eos,quibus dirigit:per tex.in aut.de nõ alienã.§.alienatiõis. ver.pe.& in.l.sed & si pupillus.§.proscribere.ff.de instito.ibi literis Græcis,an Latinis:puta secundũ loci cõditionem.&c. Facit quod no.ibi Pau.de ca.& do.Anto.in.c.fi.in.j.col.de eo,qui mit.in pos. causa rei ser.facit tex.in.c.lxxxvj.di.ibi,à Græcis Græca:& Latinis Latina lingua edita sunt.facit.l.j.circa fi.ver.ne aũt ꝑ scripturã.C. de vet.iu.enu.facit.c.oportet.vij.q.j vbi oportet verbi ordinẽ ꝓ audiẽtis capacitate dirigere.&.c.si rector.xliij.di.&.c.fi.ea.di.&.c. quoniã in plerisq;.de of.or.bonus tex.in cle.ne in agro.§.sanè in singulis.de stat.mo.ibi,ꝓpter iuniores & rudes vulgariter exponant. Ex quo inferunt ibi doc.vt refert.d.Car.in.§.regula.quòd testibus idiotis vulgarizari debẽt capitula,sup quibus examinant. allegant Spe.in ti.de teste.§.tractãdũ.& sequit Do.in.d.c.septuaginta.facit quod ipse no.in.c.locutio.in fi.xxxviij.di.vbi dicit,quòd si Græcꝰ ꝓducit in testẽ in Italia:verba capitulorum debẽt sibi vulgarizari verbis Græcis adhibito interprete. Et ideò docet Bald.in.l.j.C.de erro.aduo.ꝙ vbi aduocatus cõfitet præsente clientulo ignorante linguã latinã:nõ scribat notarius actũ præsente parte,ex quo non intellexit. Ad quod etiã vide Bar.in.l.si quis filiabus.in fi.ff.de test. tut.& pro istis vide gl.in.l.decreta.ff.de re iud.& gl.Bart.& Bal.in l.iudices.C.de sent.& interlo.om.iud.vbi sñia,quæ fert inter Græcos à iudice latino,ferẽda est verbis Græcis. Et ista cõfirmãt decisionẽ Romani,quæ in se est rationabilis,maximè ne subditi inducãtur in laqueũ,cõtra.c.de vidu.xxxvij.q.j,& talis debet esse legis natura.iiij.di.erit aũt.ibi,nõ captiosa. Facit tex.in aut.vt factæ nouæ cõstitutiones.circa mediũ. Sed quatuor casibꝰ videtur aliter di
8 cendũ.¶ † Primus est,quãdo ab illis,ad quos cõstitutio dirigit,intelligit idioma cõditoris:quia põt ex illo lex dictari,vt probat in.l. j.in prin.ff.de exc.tut.& ibi per Bar.¶ Secũdus casus est,quãdo cõstitutio indifferenter cõcernit oẽs nationes:quia sufficit editio in lingua latina tanquã cõmuniori. Ita probat ex verbis Lu.in.d.c.fi.& in.c.cũ secũdũ.& in.c.quo ad trãslationẽ.de tẽp.ord.¶ Tertius est,qñ cõstitutio cõcernit certũ genus hominũ diuersi idiomatis: qui tamẽ habitãt inter Latinos:quia sufficit eadẽ lingua Latina.& tales sunt iudices. Ad hoc induci põt.c.post miserabilẽ.de vsur.c.& si Iudæos.&.c.in nonnullis.j.de Iudæ.iunctis dictis Bal.in.l.iuris ignorantia.C.qui admittitur.¶ Quartus casus est,quãdo constitutio cõcernẽs certũ genus certi idiomatis promulgatur in loco, in quo sit copia hominũ vtriusq; linguæ. Et in.l.bonorũ.ff.de bon. pos.tit.generali:puta in cõcilio generali.ita põt allegari in.c.fi.j.de baptis. Si aũt ex curia mitteret Græcis epistola decretalis, videtur reddẽda literis Græcis:iuxta.c.in noĩe patris.lxxiij.di.ibi,hãc operã Græcis literis minutã decernimus:maximè vbi sunt in curia docti vtraq; lingua:vt cõiter est per.c.ij.de priuile.in.vj.&.c. Adrianus.el.j.lxiij.di.ibi,Anastasius vtriusq; linguæ peritus. Vbi autem apud legislatorẽ nõ est taliũ virorũ copia,excusaret: & incũberet onus his,quorũ interest adire trãslatores:vt satis probat tex.in.l. ij.§.pe.ibi:in græcã vocẽ trãsformare.C.de vet.iur.enuc. Et isto casu crederẽ,quòd duo mẽses de quibus.in.c.ij.j.e.nõ currerẽt,nisi à die quo interpres adiri potuisset. An aũt possit lex ꝓmulgari partim

tim literis Græcis,partim Latinis? videt quòd sic:arg.l.j. ff.de cõtrahẽ.emp.&.§.itẽ pretiũ.inst.de emp.& vẽdi. Et facit qđ de sñia scribit Bal.in.l.iudices.C.de sen.& inter. om.iud. Et qđ de testamẽto scribit per eundẽ in.c.ad audientiã.el.ij.j.de rescrip.quæ oĩa no.tanquã prius nõ tractata.¶ Vltimò sciendũ,quòd do.Ant.& Imo.hîc plenè tractãt de multiplici specie iuris.& vnde vnũquodq; ius ortũ habuerit. De quo dic, vt per eos. Et dicit hîc Do. quòd de hoc satis posuit Gratianus à prima di.vsq; ad se
8 ptimã. Latè etiã per Arch.in prin.decretorũ.† &.d.Ant. in.c.firmiter.§.hæc sancta.in.ij.co.s.ti.j.per beatũ Tho. ij.ij.q.lxvij.art.ij.cũ seq.& per Archiepiscopũ Florentinũ.in quodã tractatu de legibus. Et dixit glo.in.c.principiũ.in ver.superbię.de pœni.di.ij.quòd ius cœpit à ruina Angelorũ. Et inquantũ doctores instãt,vt in diffinitionibus cõstitutionis: Adde quæ dicent in.c.proxi. Et tene mẽti,qđ dicit hîc.d.Abb.de statuto in præiudiciũ certæ personæ.de quo latius dicetur in cap.cũ omnes.j.eo.titu.

SVMMARIVM.

1 *Iuris canonici constitutiones omnes ligant.*
2 *Statutum Episcopi,an dicatur statutum canonum.*
3 *Ius municipale,an veniat appellatione iuris.*
4 *Sanctio verbum & dogma,quid significent?*
5 *Constitutio canonis ligat omnem creaturam:quia conditori canonis & vicario creatoris omnis creatura subdita est.n.6.7.9.*
8 *Sponsus ecclesiæ est ipse dominus Iesus Christus.*
10 *De necessitate salutis est subesse Romano pontifici.*
11 *Canones omnes ligant.& hoc habetur pro regula.*
12 *Dicens,vel credens canones non ligare,tanquam conditi sint à non habente potestatem:debet vt hæreticus reputari.vide limitationes ibidem.*
13 *Canones transgredientis pœna qualis sit.nu.14.*
15 *Constitutio generalis,qualiter cognoscitur.*
16 *Quicquid statuitur in fauorem ecclesiæ,intelligitur ius generale: nisi contrarium inueniatur expressum.*
17 *Papa quãdo respondet ad consultationem alicuius,an videatur condere ius commune.*
18 *Verba Iurisconsulti narrantis factum,an possint allegari?*
19 *Lex abrogata in quibus casibus potest allegari.nu.20.*
21 *Lex concilij,in quibus casibus obligat.*
22 *Veniens contra legem concilij ex contemptu,peccat mortaliter. vide alium casum.nu.23.*
24 *Papa solus,an possit tollere constitutiones concilij: vide fallentias inferius.nu.25.*
26 *Scripta Papæ,quæ sunt contra ius,præsumuntur in dubio obtenta per importunitatem.*
27 *Papa nunquam præsumitur vti plenitudine potestatis,nisi illud exprimat.*
28 *Potestas quam Papa habet supra ius,difficilius extenditur ad constitutiones Concilij.*
29 *Papa non potest tollere legem ciuilem quo ad forum seculare:licet non subijciatur legi ciuili.adde.nu.30.*
31 *Princeps licet sit solutus legibus,non tamen est solutus dictamine rationis.nu.32.*
33 *Papa subijcitur vinculo iuramenti.*
34 *Papa licet nõ ligetur lege positiua,adstringitur tamẽ mẽte legis, & æquitate naturali determinãte aliquid circa peccatũ.n.35.*
35 *Papa non potest dispensare,vt aliquis saluetur sine confeßione.*
36 *Pagani & Iudæi non sunt subiecti canonibus.*
38 *Lex canonica punit Iudæos delinquẽtes contra legẽ veteris test.*
39 *Regula huius capituli,an procedat in foro conscientiæ.*
40 *Hæres obtinens hæreditatem ex testamento facto sine solennitatibus:an teneatur in conscientia.*
41 *Gabella,quæ non est licitè imposita,potest licitè fraudari.*
42 *Testimonium falsum ferens qualiter puniatur.*
43 *Contra præscriptionem statuti super pœna non potest quis vexari in conscientia.*
44 *Bona amissa,an quis possit licitè retinere*
45 *Declaratio qualiter requiratur in pœnis incursis?*
46 *Reus condemnatus ex delicto,an teneatur in conscientia soluere condemnationem.*
47 *Lex ciuilis & canonica,an sint seruandæ in conscientia?*
48 *Iudices possunt ex magna causa transgredi leges & canones.*
49 *Episcopus quando potest statuere contra ius canonicum.*
50 *Fauore reipublicæ potest obuiari statutis.*
51 *Verba,liberam facultatem:quid importent? Et ibidem de clausulis insertis in rescriptis,videlicet:committimus iudicio tuo.& de multis alijs per ordinem vsque ibi:primum est.*
52 *Iudex,an poßit tollere exceptionem sub forma verborum posita in rescripto.*
53 *Habens procedere,vt vir bonus,debet procedere,vt in propria causa faceret:vt non faciat alteri,quod sibi fieri non vellet.*
54 *Quando casus non est decisus per leges,aut canones,tunc est sequenda sententia doctorum. Ponit pro regula, quam limitat quinque modis per ordinem vsque ibi, Secundò nota.*
55 *Opiniones quando sunt hincinde probabiles, laudatur iudex, qui diuidit materiam diuisibilem.*
56 *Iudex,qui imitatur opinionem magistri sui, excusatur in syndicatu.*
57 *Arbiter potest iudicare secundum sensum suum.fallit in certis casibus vsque ad finem capituli.*

CAP. I.

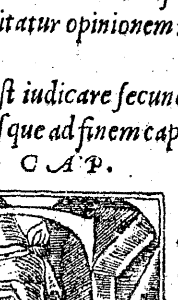

1 Canonum statuta.¶ † Iuris canonici statuta omnes ligant:& eorum ritu tàm in pronuntiando, quàm in decidendo iudicia sunt regulanda.hoc dicit. Primò statuit:secundò confirmãdo declarat:ibi: *& nemo.* Et imitando semper do.Abb.clarum & vsitatum aurigam nostrũ. ¶ Primò no.quòd appellatione canonis,venit omnis cõ
a stitutio ecclesiastica.[a] Vnde largo sumpto vocabulo canon idem est,quod cõstitutio ecclesiastica vel canonica. Et dicitur canon idem,quod regula:quia hominẽ ducit ad regulatam vitam. Strictè autem sumitur pro constitutione edita in concilio generali:vt no.glo.iij.di.in summa ponẽs etiam quid sit decretalis epistola,dogma, sanctio,interdictum,& mandatum. Et de pragmatica sanctione,vide glo.in.c.j.de re.permu. Et scias quòd omnis canon,seu constitutio ecclesiastica potest appellari lex: per.c.lex.j.di.secundum do.Abb.hîc.¶ Addit Bald.hîc,
2 † quòd statutum Episcopi non dicitur statutum canonum.quia sequeretur,ꝙ ius municipale esset ius commune. Sed in contrarium adduco Cal.in tit.de regula.consi. xix.inci. Abbas habet priuilegium.vbi cõsuluit, ꝙ habẽs potestatem dispensandi super irregularitate imposita à canone,potest dispensare cum monacho irregulari ex celebratione facta post incursam excommunicationem ex constitutione ordinis.¶ Et adde Cal.in tit.isto consilio xvj.inci. An canonis appellatione.vbi idem consuluit de statutis capituli,vt possint dici canones.¶ Sed saluando Bal.dicendum est ista procedere in materia larga:puta,si datur facultas dispensandi,quæ est fauorabilis:vt no.Io. an.in.c.fi.de simo.& ibi dixi. Sed in materia odiosa appellatione canonis,intelligitur per excellentiam solùm de promulgato à Papa:vt voluit Pau.in cle.j.de priui.per illum tex.in prin.vbi in materia odiosa ponuntur,vt diuersa canones & statuta inferiorum.& hoc reputat sin
3 gulare do.Car.ibi in prin.in.xxvj.q.¶ † An autẽ appellatione iuris,veniat ius municipale: ponit do. Abb.in rubrica.j.de consue.& ibi dicetur.¶ Et istis adde Imo.s.in rub.in.j.co.& do.Abb.s.in procemio.& eundẽ in procemio Clementinarum.vbi facit singula.glo.ibi.in verbo sanctio.& vide Inno.in.c.j.iij.col.de concess.præben.in vj.vbi concordat cum glo.iij.di.in summa, quam etiam

a ¶ Ecclesiastica. Adde di.iiij.c.canon. Et adde, ꝙ in vna significatione est id,qđ in cõcilio generali,vel prouinciali statuit.& sic capit hîc. Sed propriè dicit canõ ꝓmulgatus à Papa: licet quandoq; dicantur etiã statuta ꝓuincialia.in.d.§. porro. secundum Card.post glo.in Cle.j.xxvj.q.de priuil. In alia autẽ significatiõe videtur ab emphyteuta solui.& sic videtur sumi ab Azo. in summa.C.de iu.emph.versi.ex hoc autẽ cõtradic. Et adde ꝙ etiã dicit illud,quod sumitur ꝓ pedagio, vel vectigali.ff.de pub.& vectiga. Et adde, ꝙ qñ Papa vult cõdere canones, possunt Epi cõtradicere, quòd nõ cõueniũt cõsuetudini regiõis eorũ.di.iiij.erit aũt lex.& no.in.c.seq. ver.iudicẽ.vbi quęritur,an sñia Papę pręualeat sñię Episcoporũ.& dicit ꝙ nõ:qa orbis maior est vrbe.xviij.di.legimꝰ.post medium.& ibi glo.ꝙ statutum concilij præiudicat statuto Papæ.arg.contra ibi.

ſequitur do. Abb. in. c. quia. v. col. de iudi. & vide Domi. poſt alios ſuper dicta gl. vbi dicit, ꝙ licet illa ſint propria nomina conſtitutionum: tamen quãdoq; permiſcentur. & Arch. in. c. ſi Romanorum. xix. di. quòd decreta dicuntur conciliorum: decretales Romanorum pontificum:

4 aliorũ verò patrum ſcripta opuſcula nũcupãtur. ¶ †Et de verbo ſanctio, vide etiam domi. Car. in Cle. ij. vlt. col. de vi. & hone. cle. vbi refert Matth. dicentem, ꝙ obligat ad mortale. Et de hoc etiam per doc. in. c. ſi omnes. xix. di. & gl. in Cle. ſæpe. in ver. conſtitutione. de verbo. ſigni. Et de verbo dogma, vide glo. pen. in Cle. j. de vſu. Et de verbo ſtatutum, vide Albe. in prima parte ſtatutorum. q. j. vbi inter alia dicit, quòd licet iura antiqua appellarint ſtatuta, ius municipale. l. ſemper. §. j. ff. de iure immu. ca. nouerint. cum ſi. de ſen. excom. tamen iura noua appellant ſtatuta etiam leges communes: vt in libro feudorum, in

5 cap. j. de conſtitutis cõtra lib. ¶ †No. ſecundò, quòd conſtitutio canonis ligat omnem creaturam. Vnde dicit Inn. b qui quotidie allegatur, ꝙ conditori canonis & vicario creatoris omnis creatura ſubiecta eſt. Pro quo do. Abb. allegat illud Io. x. Fiet vnum ouile, & vnus paſtor. c. ſi. j. de baptiſ. & nihil excipit à ſubiectione paſtoris. Et ideò Innocen. in. c. quod ſuper his. de voto. exponit illa verba,

8 quodcunq; ligaueris. ſ. præcepto, vel ſtatuto. & optimè facit illa authoritas ad propoſitum: quia nihil excipit, dicendo quodcunq;: ſecundum do. Abb. hîc. ¶ †Pro dicto

6 Inn. faciunt notata per Epiſcopum Florentinum in ſecũda parte tertiæ partis ſuæ ſummæ, ſuper rubrica de ſtatu ſummi ponti. Vbi poſt Aug. de Anch. in tractatu de poteſtate eccleſiaſtica, aſſumpto Pſalmiſta pro themate: dũ dicit, Minuiſti eum paulomin⁹ ab Angelis. &c. latè probat, ꝙ nedum circa terreſtria, cæleſtia & infernalia gerit Papa vicariatũ Chriſti: ſed etiã ſuper Angelos bonos & malos, quibus eſt maior iuriſdictione, ſacramentorũ adminiſtratione, cognitione, & prẽmio. Et referũt Chryſoſtomũ dicere, ꝙ homini mortali omniũ, quæ in cælo, & quæ in terra ſunt poteſtatem cõmiſit Deus: & validiorẽ cælo eccleſiã eſſe mõſtrauit. Et omnia probãt ratiõibus efficaciſſimis, quas referre omitto: non quia inutiles nobis ſint: ſed quia per ipſos videri poſſunt. per quã rõnem omittam etiã rationes ſequentiũ dictorũ. ¶ Et adde Inn. latè in. c. quod his. de voto. & in. c. ij. de trãſlatione Epiſc. & Bal. in. c. j. in. j. col. q feu. da. poſ. & ibi dicit, ꝙ Papa eſt pater patrũ, & cum omni prælato concurrit in poteſtate & iuriſdictione. Allegat Ioã. mo. in. c. ſi eo tempore. de elect. in. vj. & dici poteſt, quod diſputat beatus Tho. in tractatu cõtra errores Grẽcorũ. q lxvj. vbi probat, quòd Papa eſt primus & maximus omniũ Prælatorũ: allegãdo

10 inter cætera Chryſoſtomũ ſuper Matthẽũ in expoſitiõe huius verbi: Acceſſerunt diſcipuli ad dominũ dicẽtes: qs eſt maior. vbi dicit: quoddã humanũ ſcãdalũ cõceperũt: ꝙ in ſe iam occultare non poterant: & tumorẽ cordis nõ ſuſtinebant in eo, ꝙ viderãt Petrũ ſibi præferri & præhonorari. & vide beatum Tho. in dicto tractatu. q. lxxj. vbi probat, quòd Papa in totã eccleſiã Chriſti vniuerſalem prælationẽ habet. & inter alia allegat Chryſoſtomũ ſuper homilia. lxxxv. di. dicentẽ: Iacobum localiter in loco terminauit: Petrũ autẽ totius orbis magiſtrũ & doctorẽ. Et allegat eundem ſuper actibus Apoſtolorũ dicentem: Petrus à filio ſuper omnes, qui filij ſunt accepit poteſtatẽ: non vt Moyſes in gente, ſed in vniuerſo orbe. allegat etiam Io. x. fiat vnum ouile. &c. Et dicit gl. in. c. ſerpens. in ver. quod Deo. de pœni. di. j. ꝙ Papa obtinet vicem Dei

a in terris. a & per illum tex. dicentem, ꝙ Cain commiſit ſacrilegium dicendo mendacium Deo, infert ꝙ dicens mẽdacium Papæ poteſt accuſari de priuilegio ſacrilegus. Subdit beatus Tho. in dicto tractatu. q. lxvj. ꝙ dicere Papam habere vniuerſalis eccleſiæ primatum, eſt error ſimilis errori dicentium ſpiritum ſanctum à filio nõ procedere. ¶ †Nam ipſe Chriſtus filius eccleſiã conſecrat, & ſibi conſignat ſpiritu ſancto: quaſi ex ſuo charact ere & ſigillo. Et ſimiliter Chriſti vicarius ſuo primatu & ꝙdẽ tia vniuerſalẽ eccleſiã, tanquam fidelis miniſter Chriſto ſubiectã ſeruat. Et ad tex. in. c. nullus. cũ ſe. xcix. di. vbi Papa prohibet ſe appellari vniuerſalẽ Papã. Rñdet beatus Tho. in tractatu cõtra impugnantes religionẽ: quòd hoc non eſt: quia ipſe habeat authoritatẽ immediatẽ & plenã in qualibet eccleſia: ſed quia nõ præſicitur cuilibet particulari eccleſiæ: vt proprius & ſpecialis illius eccleſiæ rector. Sic enim ceſſarẽt omniũ aliorũ põtificũ dignitates, ſecundũ eũ. Et adde beatũ Tho. in. ij. parte. q. viij. art. primo. & iiij. ſententiarũ. di. xv. ꝙ Papa eſt caput vniuerſalis eccleſiæ. & ꝙbat rõnibus. Et dicit Bal. in. c. j. in. j. colũ. quis dicaẽ dux, marchio, comes. quòd Papa tanquã pater patrũ, cũ omni Prælato concurrit in iuriſdictiõe & pote

9 ſtate. allegat Io. Mo. in. d. c. ſi eo tempore. & dicit, ꝙ Papa eſt ſummus ſacerdos b. & ſcias quòd Io. ſcotus in quodam b ſuo tractatu de perfectiõe ſtatuũ, diſputãdo cõcludit in ix. q. ꝙ Papa eſt vicarius Chriſti: non ſolũ inquãtũ Chriſtus fuit eccleſiæ Prælatus: ſed inquãtũ fuit totius Iudeę dñs: & quòd iuſtẽ de ſtatu & bonis fideliũ põt ordinare.

8 ¶ †Adde etiã beatũ Tho. in tractatu ſuo cõtra impugnãtes religionẽ: vbi probat, quòd ſponſus eccleſiæ, propriè loquẽdo eſt Chriſt⁹. Alij aũt dicũtur ſpõſi, ſicut miniſtri, ſpõſi exterius cooperãtes ad generationẽ ſpiritualium filiorũ: quos quidẽ nõ ſibi, ſed Chriſto generãt. Qui quidẽ miniſtri intantũ ſponſi dicũtur, inquantũ vicẽ veri ſpõſi obtinẽt. Et ideò Papa qui obtinet vicẽ veri ſpõſi in tota eccleſia vniuerſalis eccleſiæ ſpõſus dicit. Et quanuis Epiſcopus ſuæ diœceſis ſpõſus ſit & presbyter ſuæ eccleſiæ: nõ ꝓpter hoc ſequit, quòd ſint plures ſpõſi vni⁹ eccleſiæ ſecundũ ipſum. Et. rõ eſt. qa ſacerdos ſuo miniſterio cooperatur Epiſcopo tanquã principali. Et ſimiliter Epiſcopi Papæ: & Papa Chriſto. vnde Chriſtus, Papa, Epiſcop⁹ & ſacerdos nõ cõputanſ, niſi vt vnus ſpõſus eccleſię. & de

9 hoc per eundẽ in. iiij. di. xxxviij. ¶ †Et iſtis etiã adde beatũ Tho. in ſuo tractatu de Rege & rego ad Regẽ Cypri: vbi latè probat, ꝙ omnes Reges & Principes Chriſtiani: & per conſequens omnes fideles tenenẽ eſſe ſubditi Romano pontifici. & dicit Inn. in. c. j. in fi. de offi. ord. ꝙ Papa eſt vicarius ſummi Regis: & præeſt Regibus & Imperatori. Et ſi quis eorũ eſt rixoſus etiã notoriè, & exiſtẽte infamia, vel accuſatore poteſt contra eum procedere. Et hoc dictũ ſequitur Do. in. c. certã. x. di. & vide Inno. in. c. cũ oporteat. poſt prin. gl. magnæ. de accu. vbi dicit, quòd vniuerſi ſubſunt Papæ. & dicit Inno. in. c. cũ dilecti. de fo

10 ro compet. ꝙ Papa eſt ordinarius omnium. ¶ †Et vide beatum Thomam de erroribus Græcorum conſi. lxxij. vbi probat, quòd de neceſsitate ſalutis eſt ſubeſſe Romano pontifici. & allegat Cyrillum in libro theſaurorũ: & Maximianum in epiſtola directa orientalibus. Et vide eũ dem in dicto tractatu. c. lxviij. vbi probat quomodo Papa habet plenitudinem poteſtatis. Et vide eũdem in. iiij. xix. di. vbi probat, ꝙ habet ipſam, ſicut Rex in regno: ſed Epiſcopi aſſumunt in partẽ ſolicitudinis, quaſi iudices ſingulis ciuitatib⁹ præpoſiti. ꝓpter quod eos ſolos vocat fratres. facit. c. ad honorẽ. de autho. & vſu pal. &. c. decreto. ij. q. vj. Et dicit do. Car. in. c. ad hoc. de of. Arch. ꝙ Papa dicitur cardo omniũ eccleſiarũ. & idẽ Hoſt. in ſumma in ver. iij. eo. ti. facit tex. in. §. j. in auf. de eccl. ti. Et ꝓ iſtis facit: qa ꝓcedit præſcriptio, per quã quis eximit penit⁹ ab Imperatore, & nõ eſt acephalus: quia ſubeſt Papæ. & ad ipſum recurrit ꝓ iuſtitia cõtra illos. qui in terris ſuperiorẽ nõ habẽt: vt per do. Car. in cle. paſtoralis. §. rurſus. de re iud. & do. Abb. in. c. j. de proba. & ibi dixi in. ij. notabili. Et iſta ſint adducta ſolùm ad probandũ ſuperioritatẽ Papæ in omnes. ¶ Generaliter aũt de eius poteſtate aliqua dicentur in. c. quæ in eccleſiarum j. eo. & per quæ verba fuerit

a ¶ In terris. Imò & vicarius Petri, non Dei. lxiij. di. ergo Ludouicus, vide tex. cũ gl. & Car. 5 in cle. j. in prin. de iureiur. xcvj. dist. Cõſtãtinus, quòd imò Dei, nõ puri hominis vices gerit. de trãſla. p totũ. & eius legatiõe fungitur. xix, dist, ſ. omnes.

b ¶ Sacerdos. Adde d. Sozi. cõſi. lxiiij. inci. Viſa bulla Bonifãcij, & laudo. ver. tertio loco dicto. in. j. pte. char. xxiiij. quòd Papa vnicus eſt fons iuſtitiæ fugans tenebras. Nam in eo præſumuntur illa tria cõcurrere, quę conſyderantur in actibus hominis: bona volũtas, modi congruitas, con ueſſa poteſtas,

fuerit Petro data poteſtas, diceturj. eod. cap. tranſlato.

11 ¶ †Capio modò gl. primã, ſecundam, & quartã cum dictis omniũ doctorum pluribus additis. Ex quibus prius præmiſſa regula, ordinaui decem fallentias ad iſtũ tex. in quo ſtat regula: quòd canones ligant omnes. Et iſta regula ante omnia confirmãda eſt: vt ſit adeò vera: quòd qui contrauenerit canoni: maximè ex cõtemptu, peccet mortaliter: vt plenè habetur in. c. nam concupiſcentiam j. eo. diſtinguẽdo inter legẽ præcepti & conſilij: & ſuper modo cognoſcendi, quando obliget ad mortale. Et in tantum procedit iſta regula, quòd dixerit gl. reputata ſing. in. c. ſacerdos. ij. quæſtio. vij. quòd à Prælato non ſeruante canones, poſſunt ſubditi leuare obedientiã ante latam ſuper hoc ſententiã. Et ſequitur Lud. Romanus in ſingulari. ccccxx. incipien. curialis. Sed intellige ipſam, vt per domi. Abb. in. c. cum nõ liceat. in. j. col. de reſcri. & in. c. ſciſcitatus. in. ij. col. in tit. proxi. & in. c. ego. N. de iureiu. in. ij. col. dummodo non ſeruet ex contemptu: imò ſi iſta gl. intelligeretur de non ſeruante ex ſimplicitate, eſſet falſa: ſecundũ Domi. in. d. ca. ſacerdotes. & no. domi. Car. in cle. j. in. x. q. de ætate & quali. Quomodo autem cognoſcatur contemptus, ſcripſi optimè in. c. quidã. in v. declaratione. de iureiuran. & aliquid diceturj. in. iij. fal

12 lentia. ¶ †Et in tantũ procedit iſta regula, vt dixerit gl. ſing. in. c. generali. in ver. nihilominus. de elec. in. vj. quòd credens canones non ligare tanquã ſint facti à nõ habente poteſtatem legis condendæ, poteſt vt hæreticus condemnari. & ipſam approbat do. Car. in. d. cle. j. & ibi latè Imol. & Domi. in. c. ſi Papa. in penul. col. xl. diſt. & in. c. huic ſedi. xvij. diſt. & in. c. j. de libel. xx. diſt. in fi. & Pet. de Anch. in repetitio. huius. c. in. xj. char. ver. ſed quæro vltra pœnam. & Imo. in. c. j. in prin. de vi. & ho. cle. & hîc, & Io. de Ana. in. c. j. in. j. col. de maledi. & in. c. per tuas. el. ij. ad fi. poſt alios ibi de ſimon. & domi. Abb. in. c. ij. in. vj. col. de fo. comp. vbi per ipſam dicit, quòd inducentes nouam religiouẽ irrequiſito Papa peccant mortaliter: quia tranſgrediuntur legem: de qua in cap. fin. de relig. domi. Quinimo plus voluit gl. in. d. verbo nihilominus. quòd tranſgreſſor canonis eſt deponendus. quod intelligunt hîc Ioann. de Ligna, & Imola duobus concurrentibus. ¶ Primò, dũmodò tranſgrediantur ex contemptu: aliàs non: per id, quod notat Arch. poſt beatũ Tho. in. c. quicunq. lxxxj. di. & ibi etiã vide Do. vbi dicũt, quòd tranſgrediens canonẽ ex concupiſcentia, vel ira, vel alia cauſa: non dicitur principaliter notus cauſa tranſgrediendi: ideò non punitur de contemptu. Secus ſi ex nulla cauſa: vt dixit gl. in. c. Metropolitanum. ij. q. vij. & dixit in d. c. cum quidam. Secundò intelligunt, dũmodò trãſgreſſor fuerit monitus: per. c. cum non ab homine. & c. at ſi clericij. de iudi. quę iura licet probent, tamen æqua eſt limitatio. Nec ob. quòd verba huius capituli ſint affirmatiua: & per conſequens non requiratur monitio. iuxta do ctrinam auream Imo. & Io. And. in. c. extirpãdæ. de prẽben. quam plenè examinaui in. c. ij. de magiſt. quia procedit, vbi agitur de pœna mitiori imponenda. Secus vbi agitur de pœna grauiori: vt eſt depoſitio: ſecundũ Imol. hîc ſub dubio tamen. & ſequi videtur Io. de Ana. in. c. prætereà. in. iij. col. de apoſta. Et reuera eſt magna limitatio ad no. in. d. ca. extirpandæ. Sed fortè no procedit: tum quia eſt contra intentionem multorum, quos in. d. ca. ij. adduxi. Tum quia vbi agitur de depoſitione, non requiritur intentio, ſecundum glo. in. d. cap. indignè. xij. q. ij. ¶ Adde aliud requiſitũ ad dictam depoſitionem, videlicet dũmodò pluries contrauenerit. Secus ſi ſemel: ſecundum Pau. & Imo. in cle. j. de æta. & qua. & Do. in. c. generali. in. viij. col. prælleg. per. c. Honoratus. lxiiij. diſt. Et adde aliud requiſitum, dummodò lex quam tranſgreditur, non imponat ſpecialem pœnam trangreſſori: quia tunc illa ſuffi ceret: ſecundũ Ioan. An. & Do. in. d. c. generali. vbi vide,

13 ¶ †Generaliter autem de pœna tranſgredientis legẽ, vel ſtatutum, vbi non eſt certa pœna, vide Bald. in. l. nemo martyres. C. de ſac. ſan. eccl. & in. l. legis virtus eſt. ff. de lega. & in l. non dubium. in prin. C. de legi. & Bart. in. l. prę

14 tor. in prin. ff. de ope. no. nũcia. cum concor. ¶ †Et iſtis adde quòd veniens contra canones incurrit infamiam canonicã, ſecundũ do. Abb. in. c. illud. in. iij. not. per illum tex. de ma. & obe. Et ex iſtis cõfirmatur ſatis regula prædicta. ¶ Modò dubia in ea occurrẽtia expedias per fallẽtias. ¶ Fallit igitur primò in conſtitutionibus particularibus reſpectu certarum perſonarum, vel locorum: quia iſtas non tenẽtur alij ſeruare, ſecundũ gl. j. & omnes hîc. & facit tex. in. *c. ſtatuimus*. §. his. lxj. di. & in. c. non autẽ.

15 vij. q. j. ¶ Cognoſcitur autẽ † cõſtitutio generalis multis modis. de quibus per gl. ordi. in. c. vt circa. in verſi. perpetuo. de elect. in. vj. Et latè Bal. in. l. iij. per illum tex. C. de legi. Et ibi dicit, quòd ex verbis cognoſcitur conſtitutio particularis: puta, ſi eſt interlocutoria Principis, no redacta in corpore iuris: vel ſi eſt ibi verbum concedimus; vel verbũ donamus: vel verbum diſpenſamus, ſeu aliud

16 ſonãs relaxationẽ iuris cõmunis. ¶ Et adde, quòd † quic quid ſtatuitur in fauorẽ eccleſiæ, intelligitur eſſe ius generale: niſi contrariũ inueniatur expreſſum, ſecundum Cal. in authẽ. niſi rogati. C. ad Tre. in. ij. col. per tex. in. §. hoc ergo. in auth. de non aliená. ¶ Et ſub hac fallẽtia includi poteſt notabile dictum Arch. in. c. Priſcus. lv. diſt. vbi dicit, quòd quando Papa ex certa cauſa facit legem diſpenſantem cõtra regulas: illa lex non eſt ſeruãda in iudicãdo, ſi ceſſat eius cauſa: ſed ſtandũ eſt regulis. & ita intelligit illum text. Nec ob. quòd aliquãdo Papa reuocat illud, quod fuit ſtatutum diſpenſatiuè: quaſi per hoc videatur, quòd ſtaret, niſi reuocaret. Patet in. c. cum ex literis. in ver. nos igitur. de reſt. in inte. & in. c. licet ex quadam. de teſtj. quia reſpõdetur, vt latè per Do. in. c. Priſcus. quod ſit ad tollendã dubitationẽ, non quòd ſit neceſſariũ. & facit. c. j. in fi. de pœnis. ¶ Hanc fallentiã intelige ſanè, niſi lex concernens certũ genus perſonarũ, vel certũ locũ, redacta eſſet in corpore iuris, prout ſunt plurimæ in hoc volumine: quia tunc efficitur lex generalis, & ab omnibus eſt ſeruanda: niſi appareret de cõtraria voluntate Principis: prout apparet in d. c. nõ autẽ. cũ ſi. & in c. & qualitas. cũ ſeq. xvj. q. j. in. c. ſciendũ. xxix. di. Ita dixit Ho. in. c. cũ ſupj. de ſepul. allegat §. ſed qđ prin. Inſt. de iu. nat. gen. & ci. & gl. no. in. c. cõſtitutis. de cõcеſ. præb. Nec mirũ ſcđm eũ, quia ſententia Principis lata inter certas ſubſtãtias, facit ius gñale. c. in cauſis. de re iud. & ſequitur ſolus Do. Et idẽ tenẽt Io. An. & do. Ant. in. d. c. cũ ſuper, & vide bonã gl. xix. diſt. in ſumma. & omnino do. Abb. & Imol. poſt alios in c. jj. de loca. ¶ Et pro iſta declaratio

17 ne facit optimè: † quia quoties Papa reſpõdet ad cõſultationẽ alicuius, quãuis dirigat verba ad caſum cõſulẽtis: tñ cenſet cõdere ius cõe, ſecũdũ gl. fi. in. c. cõſolationi. de tẽpo. ordi. & gl. in. c. ex tua. de fil. presb. quas glo. approbat do. Car. in cle. fij. in. ij. oppo. de præbẽ. & do. Abb. in. c. ſi. in. iij. col. de iu. cal. & in c. j. in §. de dolo & contu. & in. c. paſtoralis. in prin. de excep. & in. c. ſi diligẽti. in xv. col. de for. cõp. & in. c. cũ ſimus. de regula. & Imo. poſt Car. in. c. in noſtra. in. iij. col. in tit. proxi. Et Ana. poſt Car. in. c. ij. col. de adul. & Ana, in. c. j. in. x. co. de vſu. & in. c. ſi. in vlti. col. de deli. pue. & Imo. in c. jin. ij. col. de vita & ho. cleri. Do. in c. de libellis. circa me. xx. di. & eſt tex. nõ ſolitus al.

18 c. ex multa. in prin. de voto. ¶ † An autẽ verba Iuriſcõſulti narrãtis factũ, vel allegationes, poſſint allegari pro lege? Dixit Lu. Ro, cõſi, cxc, qđ inci. Spectabilis dñe. dicefore gl. fin. in. l. j. in gl. magna. ibi: vel dic tertiò. C. quãdo non peten, partes. & allegat Io. An. in. c. dilectus. el. iij. de præbẽ. & idẽ dicit do. Abb. in. c. per venerabilẽ. in notabilibus. qui. fil. ſint legi. & gl. in ver. facto in fi. in. c. auditis. de elec. in cle. ij. in ver. vſu. prope fi. de iu. Et facit gl. in

A nquãdo Papa reſpondet ad conſultationem alicuius, dicatur, cõdere canonem:

An vera iuriſconſulti narrantis factum, vel allegationes poſſint allegari.

ver. non teneris. post princ. in. c. ij. de do. & contu. in. vj. Per quā dicit ibi Domi. in. iiij. col. quòd nō licet arguere â verbis legis narrātibus factū. Ad quod etiā allegat glo. in. c. j. in ver. collationē. de re. permu. in. vj. ibi satis potest dici. Et ideò dixit Fede. in cōsi. cccix. inci. viso, pūcto prædicto & motiuis. quòd verba narratiua legis nō constituunt ius. Idem Sal. in l. qui se patris. in. vj. col. C. vnde libe. & in l. accusationē. in. vij. col. C. qui accu. & ideò dicunt Ioan. & do. Anto. in. c. publicato. de elec. & do. Ant. in. c. cum apostolica. de his, quæ fiunt à Prælat. quòd non licet sumere arg. à contrario sensu ex verbis narratiuis legis: per. c. si Papa. de priui. in. vj. quod intelligit Imo. in. d. c. cū apostolica. nisi intentio legis fundaretur in illis verbis narratiuis. argum. cl. j. de prob. ¶ Et hinc solet dici, quòd si ex decisione Iurisconsulti non remanet allegatio partis impugnata, illa etiā potest alleg. ex quo in legē refertur: secūdū Innō. c. proxi. in. iij. col. Et ita videmus plerunq; allegari per doc. authenticos Decretales in ea parte, in qua referūtur allegationes partiū. ¶ †Fallit secundò regula huius tex. in cōstitutionibus abrogatis secundum gl. & doc. hîc, & glo. in c. nouit. in ver. videlicet j. de iudi. imò vtēs ejs, incurrit pœnā falsi, secundū gl. & Bar. in l. fi. ff. de fal. & Pe. de Anch. consi. cccclxxxiij. incip. prima facie. in. j. col. Et idē de producente sciēter statutum correctū: secundū Bal. in. l. j. post prin. C. de Iusti. Co. cōfir. & de differentia inter arrogare, & derogare, vide gl. §. leges. *c. in istis. iiij. dist*. ¶ Excipiūt tamē certi casus per do. Ant, Do. & Imo. hîc: quibus de lege abrogata fieri potest mētio. ¶ Primus, quādo nō adducitur ad decisionē sed in arg. secundū gl. & Bar. in. d. l. fi. & in. l. j. in fi. prin. ff. de cōiungē. cū emā. lib. & Do. in. c. frequēs. ver. illū. in fi. deresti. spo. in. vj. & in. c. authoritate. de cōcef. præbē. in. vj. ad fi. Et ita limitatur tex. in auth. de nau. vsu. in prin. Ibi cōstitutionē precedentē in totū esse inutilē, secūdum Nic. de Neap. in. d. l. j. quòd correcta lege nō dicitur correcta eius ratio: nisi expresè dicatur. l. eos. ff. de cap. di. facit gl. in. c. fuerūt. &ibi Do. vij. dist. *Si* tamē esset lex abrogata, quia erat iuri nouo cōtraria: nullo modo posset allegari: vt sentit Io. Andr. post Inn. in. c. jj. de purg. cano. per tex. ſ. in præmio in fi. secundū do. Ant. Imo. & Do. hîc. Et idē si posita fuisset extra iuris volumina: secundū Bal. post Odof. in auf. dos data. C. de donat. ante nup. & & in. c. trāslatoj. eo. & Bar. in. d. l. fi. j. & Imo. hîc contra Ant. nisi allegetur à cōditore legis, prout fit in. c. Raynutius j. de testa. secundū Do. in. c. si Romanorū. in. iij. col. xix. di. ¶ Secūdus casus est, quādo lex nō est in totū abrogata: qa in parte nō abrogata potest allegari, secūdū Bal. in. l. j. in. iiij. col, C. de lati. lib. tol. Ad idē vide Pau. de Ca. in. l. j. C. de Iu. Co. cōfir. vbi dicit, quòd si in statutis nouis nō sunt annullata antiqua, & occurrat casus nō decisus à nouis, sed à veteribus, aliter tamē quàm disponat ius cōmune: debebit causa decidi per statuta vetera, postquam nō sunt â nouis reprobata. Et sic dicit se cōsuluisse in ciuitate Senarū per illum tex. à contrario sensu. Et idē fortè sensit Par. in. l, omnes populi. in fin. ff. de iusti. & iure. ¶ Alius casus est, quādo lex abrogans reprobaretur per c. cū omnes j. eo. ibi; secundū priorē cōsuetudinem. Idem esset, quādo lex abrogata trāsiuisset in priuilegium non subditi, secundū Inno. in cap. nouit. super ver. Theodosius. de iudi. & Io. An. in Spec. in tit. de censi §. nunc dicendū. cum cōcor. quas aliās dedi in. c. j. in. j. notabili. de proba. Idem, si lex abrogata est canonizata secundū gl. in. c. in primis. in ver. lex Cornelia. ij. q. j. quam sequitur do. Ab. in. c. j. de præsump. & Imol. in. c. ijj. tit. j. & hæc limita, dummodò sit canonizata per Papam. Et est gl. licet ipse non dicat. in cap. j. in ver. tractatus. & ibi Do. in. iiij. col. de reb. eccle. non alie. in. vj. ¶ Idem, si esset dicendus casus præteritus ante legem abrogatam, secundum Barto, in. d. l. fi. de fal. & Bal. in d. l. j. C. de Iusti. Co. cōfir. nisi lex

Quibus casibus de lege abrogata potest fieri allegatio.

19

noua disponeret expresè de præteritis: vt ibi. Idem etiā, si allegaretur ad corroborationem legis nouæ. per. c. super eȷ. de cogna. spiri. ¶ Idem quando lex abrogata concordaret cū lege noua. secundū Arc. in. c. fi. de offi. leg. in vj. ¶ Et licet Imo. hîc dicat se hoc nō intelligere: tū exēplificari potest, si fortè nouus legislator annullās omnes veteres leges conderet nouas in aliquibus illis cōcordes. Idem, quando lex non est correcta in substātia, sed solùm in cortice exempli, secundū do. Ant. in. c. quod dilectio. de consang. & affi. per illum tex. iuncto. c. nō debet. eo. ti. Idem, si allegaretur pars legis decisa, seu resecata solū ratione superfluitatis: secundū Do. in. c. si Romanorū. xix. dist. allegat Archi. post gl. in. c. fi. de offi. leg. in. vj. Idem si allegantur, vt ostendatur de eius errore, fortè ne conditor nouæ legis incidat in errorē, per quem lex fuit abrogata. probatur in. c. legimus. xxxvij. dist. Idem, si allegetur ad cognoscēdum mentē latoris legis abrogatæ, iuxta gl. in ver. valet. in. d. c. nouit. & gl. j. in fi. in. c. quicūq; xj. q. j. Idem, quando lex allegatur per non recognoscentē in superiorem obrogantem legem, secundum dom. Anto. & Do. hîc: per tex. cū gl. fi. & ibi Arch. in. c. cum deuotissimam. xij. q. ij. Item, si allegatur nōvt obseruetur, vel probet: sed vt sciat quis eam confutare, secundū Do. in. c. legimus. el. ij. xxxvij. dist. vel vt plura sciamus, secundum Io. de Ana. in rub. de fortileg. in. ij. col. Idem, vt tactum fuit, si allegaretur ratio legis abrogatæ: quia illa stat etiā abrogata lege, secundū do. Ant. Imo. & Do. hîc: nisi etiā ratio esset sublata, secundū eos. & Do. in. d. c. fi Romanorum. Ex quo nota, quòd correcta lege, non semper dicitur correcta eius ratio: iuxta. d. l. eos. Nam sic ecōtrario: vt traditur in. d. c. nouit. super ver. valet. Et latè per Imolā, in. c. post translationem. in. xix. col. de renun. & Sali. in auth. ingressi. in. ij. col. C. de sacrosan. eccles. & est gloss. in. l. j. ver. prouidentia. ff. de autho. tuto. & text. optimus in. c. miramur. iuncto cap. à multis. de æta. & qualit. Et ita ad hanc fallentiam habes circiter. xxiiij. restrictiones.

20 ¶ Fallit tertiò regula huius tex. †quando canon non imperat, sed cōsulit. secundum gl. quam intelligunt omnes de consilio perfectionis: vt homines perfectiores reddantur: iuxta illud Euāgelij: Si quis te percusserit in vna maxilla. &c. Et talibus consilijs non ligantur etiam religiosi: vt in cle. exiui. de ver. sig. Idem dicit do. Abb. hîc: vbi constitutio loquitur de honestate: quia tunc nō obligat etiā ad veniale. & remittit ad Inn. in. c., de vita. & hon. cleric. & tex. *in. c. denique. §. hæc* & si legibus. iiij. di

21 stin. ¶ †Hæc regulariter procedunt: tamen in tribus casibus lex consilij obligat. ¶ Primus est, vbi quis adstrinxit se consilijs: vt faciunt profitentes paupertatem, castitatem, & obedientiam. quæ licet perfectionis sint, tamen ex quo per professionem quis subijcit se eis, omnino ligatur: non ex vi canonis consulentis, sed ex vi voti, vel obligationis, secundum domi. Imol. Dom. hîc per. c. cum ad monasterium. in fi. j. de sta. mo. cum fi. ¶ Et hinc colligitur ratio, quare religiosus in talibus magis meretur, quàm alius, qui ad hoc se non adstrinxit: quia subijcit se Deo, vt aliter facere non possit, secundum Archi. in cap. si quis. j. quæst. ij. referentem beatum Thom. ij. ij. q. xxxv. arti, vj. quem ad literam sequitur glos. solennis eo non allegato. in clemen. vnica. in verbo, seipsum. de relig. & vene. san. Et pulchrè per Richardum de media villa. in. iiij. sententiarum. distinct. xxxviij. quæst. vj. arg.

22 ij. Et hinc est, †quòd religiosus delinquens, mitius punitur, secundum domin. Abbat, in cap. cum quidam. de iureiurando. & ibi dixi in prima declaratione. ¶ Alius casus est, quando quis venit contra legem consilij ex contemptu: quia tunc peccat mortaliter: secūdum glossam in cap. quis autem. x. dist. quam valde not. Domin. ibi. & do. Abb. hîc, & in cap. j. in. iiij. col. de vi. & hon. cle

Modos autem cognoscendi contemptū ponit Do. in. c.

nullus. lv. di. quem retuli in. d. cap. cum quidam. Sed istis dictis adde no. per Io. And. in ca. dilecto. super ver. contemptis. de sent. excō. in vj. & ibi Do. in. ij. col. & omnino Calde. in tit. de sent. excom. consi. iiij. incip. facerdos. & do. Car. in cle. j. in prin. xxxix. q. de priui. Et ista verificant quod no. Io. And. & ibi do. Ant. & Imol. in c. sacris. quod met. causa. vbi dicūt, quòd regulariter communicans excommunicato incurrit solum peccatum veniale: nisi faciat ex contemptu. & hoc etiam sensit gl. in. c. sicut Apostoli. in ver. aduertendo. xj. q. iij. Et ideò dicit beatus Tho. ij. ij. q. clxxxvj. art. vlt. circa medium. quòd ratione contemptus aliquid efficitur delictum, quod non erat. No. glo. mag. in fi. in. l. j. §. fi. ff. fi quis ius di. non ob-

{ tem. & Dom. in c. *vnum orariorum *. §. criminis. in. ij. col.

xxv. dist. dicens, quòd peccatum veniale ex vsu & cōtemptu efficitur mortale. a Et subdit in. ij. col. quòd licet non confitens de venialibus leuibus non peccet: tamen si ex contemptu omittit, peccat mortaliter. bene facit etiam glo. penul. in. c. duo sunt. xcvj. dist. dicens, quòd tantò maior est contumacia, quantò ex minori resurgit: quia dicitur maior contemptus. Et simile sensit glo. in c. vlt. xiiij. q. vltima. & vide Domi. in ca. de libellis. in fin. xx. dist. vbi dicit, quòd non omnis inobediens dicitur contemnere. & dicit gl. no. in c. qualis. xxv. dist. quòd peccans ex con-

b temptu, dicitur peccare in Spiritum sanctum b. Et illum text. valde no. ibi Domi. in. ij. col. quòd ille dicitur peccare ex contemptu, qui obstinatè perseuerat in malo, & contumaciter vilipendit. quod no. secundum eum. Similiter dicit Domi. & in. c. consuetudo. circa me. quòd qui certificatus de excommunicatione celebrat, videtur tanquam obstinatus contemnere. & dicit Do. in c. scilicet il lud. xlv. di. per illum tex. quòd monitus non desistens dicitur cōtemnere. Et cum istis iunge quod dixi in. c. cum

23 quidam. ¶ †Tertius casus est, quando lex continet consilium reuerentiæ: quia obligat secundū omnes hîc, per c. ad aures. cum gl. in ver. consilio. de æta. & quali. & per tex. in gl. in ver. hortamur. in cle. j. de testi. Et dicitur consilium reuerentiæ, quando materia est necessitatiua: sed propter reuerentiam eius, cui loquitur, vtitur lex verbo consultiuo, non præceptiuo secundum doc. hîc. Quibus adde, quæ dicentur in. c. nam concupiscentiam j. eod. vbi dicetur, quomodo cognoscatur, quando lex consultat, vel præcipit. Et dicit ibi Domi. in. ij. col. quòd dicitur consiliū perfectionis, quando aliàs permissum est alicui resistere actui. Sed lex consulit vt tasistat, vt magis Deo placeat: vt no. gl. in ver. propter Deum. in. c. solitæ. de ma io. & obe. vt illud: si quis te percusserit. &c. Consilium verò reuerentię est, quando consulitur actui, vt non faciat actum ob aliquam reuerentiam superioris: tamen super hoc omnino non prohibet exercitium actus firmiter & fixè. Et istud probat glo. fi. iuncto tex. in. d. c. ad aures. & gl. in ver. humiliter. in c. testamentū. vj. dist. ¶ Et ad istū casum vide etiam gl. in c. Mattheus. in ver. consulis. de si. & Dom. post Arch. in. d. §. hæc & si legibus. iiij. dist. & in

d c. testamentum. versus fi. vj. di. & in. c. sponsus. xxiij. dist. & in. c. generali. in pe. co. de elec. in. vj. & do. Abb. in. c. ad Apostolicā. in iij. col. de regula. & Imo. in. c. cum contingat. in. vij. col. de iureiur. in repe. & quod not. d. Ant. & Imo. in ca. dilectus. el. ij. de præben. & Bart. in l. cum pater. §. Iulianus. ff. de leg. ij. Fallit quartò prædicta regula

e in Papa, qui non subijcitur canonibus, secundum gl. hîc in ver. ab omnibus. quam sequūtur doc. per iura in ea allegata. & per. c. non dubium. de sen. exc. & ca. proposuit. de concef. præben. & per rationem. c. innotuit. in fi. de electi. Et hinc est, quòd Papa habet potestatem dispensandi in omnibus statutis ecclesiæ, secundum beatum Tho. in quodlibetis, quodlibeto. iiij. art. xiiij. & Domi. latè in c. lector. xxxiij. dist. & Io. And. in ca. per venerabilem. super glo. ij. qui fil. sint legi. Et hinc est, quòd Papa potest

a committere non episcopo, vt conferat chrisma, secundum Bona. in. iiij. di. vij. super literam. & dicetur in cap. quanto. de consue. Et hinc est, quòd Papa potest vnico verbo quem pronunciare sacerdotem, secundum Ang. in. l. ij. C. de crimi. sacrile. facit quod no. Inno. in cap. j. de fac. vnct. Vbi dicit, quòd si non esset cōstitutio ecclesiæ, b sufficeret dicere, sis presbiter: absq; alia solennitate. Et hinc est etiam, quòd Papa solo verbo potest facere Episcopum, secundum Ang. in. l. j. per illum text. C. de sent. pas. Et hinc est, quòd sine causa omnem dilationem tollit, abbreuiare potest, secundū Pet. de Anch. & Imo. in. c. exore. p illū tex. de his quæ fi. à ma. par. c. Et hinc est, q; Bar. Brix. in suo magno repertorio. in ver. Papa. non fuit ausus affirmare, quòd Papa nō possit eligere successorem, licet glo. affirmet, & omnes sequantur in c. Apostolica. viij. q. j. quia hoc est prohibitū solùm iure positiuo. Potest tamen hoc alia ratione probari: quam subtiliter ponit do. Abb. in rub. de testij. ¶ Et amplia primò ista, & similia, etiam si Papa ex sola voluntate moueretur, secundum Inno. in c. cum ad monasterium. circa medium. de statu mona. quam sequitur. d. Abb. in ca. at si clerici. §. de adulterijs. in vj. col. de iudi. & in. c. cum ex literis. in ij. col. de resti. in integ. & in cap. fraternitatis. de schisma. & Imo. hîc. & probat tex. & gl. & Bar. in l. relegati. ff. de pe. Nisi lex positiua haberet in se quandam rationem diuinam, vel naturalem: vt est lex prohibens pluralitatem beneficiorum. Elegantissimè per do. Abb. in repe. cap. per tuas. in xj. col. de arbi. & in ca. per venerabilem. in princ. qui fil. sint legi. & in. c. de multa. in iiij. col. post. Io. An. & alios pulchrè de præben. in. d. c. cum ad monasterium. c & per do. Car. in rep. cap. perpendimus. de sen. excom. in viij. col. & Bal. in l. rescripta. in fi. C. de preci. Impe. offe. & do. Abb. in. c. qui in ecclesiarum. prope fij. eo. quos vide. ¶ Ampliat secundò etiam si Papa vellet, quòd constitutio anteà obseruata haberetur pro infecta: & per consequens gesta ejus virtute: secundum gl. in ver. pro infectis. in cle. j. de immu. eccle. quam do. Car. ibi dicit esse sing. & se nescire alibi. & eam sequitur etiam Imo. in ca. cæterum j. de rescrip. & ibi eam limitabo. Et sic etiam Pa d pa potest facere non factum haberi pro facto. c. is qui fidem j. de sponsa. & non scitum haberi pro scito. cle. j. de concef. præben. & ad d. gl. vide quæ dixi in ca. fij. eo. in. j.

24 fallen. ¶ †Amplia tertiò etiam in constitutionibus concilij: quia solus Papa potest potest eas tollere sine concilio: secundum gl. in ver. cōcilium. in c. vbi periculum. de electi. in vj. quam facit sing. ibi Domi. in. iij. col. & dom. Abb. in c. significasti. in ij. col. de ele. & in ca. ex parte. de capel. mo. & facit. c. cuncta. in vers. fine vlla synodo. ix. q. iij. ¶ Et quòd Papa sit supra cōcilium, probat subtiliter beatus Tho. ij. ij. q. cv. arti, j. & amplissimè Pet. de monte, in sua monarchia. in. ij. parte. Et hinc est, quòd concilium nihil potest statuere sine authoritate Papæ: secundum beatum Tho. in tractatu contra impugnantes religionem. & ipse congregat cōcilium. d xvij. di. per totum. Ad hoc bonus text. in. ij. c. significasti. in fin. Et hinc est, quòd concilū non confirmat constitutiones Papę: quia confirmatio est superioris, sed approbat: Papa autē confirmat constitutiones concilij, secundum Host. in. c. qualiter. el. ij. de elec. & sequitur do. Car. in. d. c. significasti. in x. contrario. Pro quo faciunt verba Bald. in. l. si imperialis. in. j. col. C. de legi. vbi dicit, quòd confirmatio est manifestum signum superioritatis. Et dicit gl. in. c. licuit. in ver. particulare. xvij. di. quòd Papa interpretatur statuta cōciliorū. Et allegatur gl. in. c. domino sancto. in. ver. conciliorum. l. di. quòd decreta concilij sumunt robur à Papa. quod declara ex dictis do. Abb. in ca. consensus. de reb. eccle. nō alie. & in. c. jj. de spō. in. c. j. de pact. dū ostendit differētiā inter decreta, in qbus est scriptū in cōcilio: & in quibus est scriptū ex cōcilio. ¶ Si tamen de fide agi-

a ¶ Mortale. Adde Abb. in ca. testimonium. de testi. & gl. iiij. dist. c. denique.

b ¶ In Spiritum sanctū. & adde quòd tunc dicitur irremissibile, quia nō de facili remittitur. Barto. in. l. qui ea mente. in. vlti. col. ff. de fur. & gl. in ca. qualis. xxv. dist. alleg. in text. Item adde, quòd peccatū in patrē, videtur quòd fit per impotētiam: sed peccatū in filium, quòd fit per ignorātiam. & ista remittūtur, vt ibi in gl. & est gl. ordi. de cōse. dist. j. ca. potest. vbi loquitur de peccato in Spiritū sanctū, quod non remittitur. & vide dom. Io. An. hîc in tractatu de Epis. iiij. lib. ij. parte. j. q.

c ¶ Canonibus. Ad de gl. in cap. nulli. de sent. excomm. & ibi Vin. Tācr. Goffr. & Phi. & glos. in cap. si aliquem. eod. tit. & g'o. in. c. si inimicus. xciij. dist. in gl. c. statuimus. de sen. excom. in. vj.

d ¶ Concilū. Ad de Bal. in tract. de schisma. xv. colū. Item adde, q; per collegiū Cardinaliū, nō tamē p vnū Cardinalem. Bal. in. c. olim. j. de rescriptis.

tur, aliter in hoc loquendū eſt, ſecūdū Ho. in ſumma de diſpenſa. §. j. ver. alicuius etiā. vbi dicit, quòd Papa nō po teſt diſponere contra concilia loquentia de fide. No. b. Tho. in quodlibetis, quodlibe. xiiij. & glos. in c. ſicut ex. ver. præſumit. xv. diſt. & in c. multis, in ver. ex principali. j. q. iij. & facit optimè gl. in c. in iſtis. iiij. diſt. & gl. ij. in c. Anaſtaſius. xix. di. per gl. in. ver. cōcilia. in c. quodcunque. xxiiij. q. j. & in c. legimus. in ver. maior. xciij. di. no. do. An. in c. quo ad trāſlationē. de off. dele. in. ij. col. in c. maiores. in. j. col. de baptiſm. Et huic ampliationi adde, quod dicetur proximè in verſi. ſecūda declarario. ¶ Am plia quartò ex notatis per Bal. in. l. digna vox. C. de legi.

a ¶ Legibus ciui libus. Adde Spe. in tit. de ſententia. §. viij, verſic. non valet.

qui Ang. in. l. Princeps legibus. ff. de legi. per Bal. in. c. j. §. ad hoc. in. ij. col. ver. pone Epiſcopus ſtatuit: de pa. iur. fir. & in. l. j §. ſimiliq; modo. & ibi Angel. C. de lati. li. tol. per Bal. in l. ſi cū ipſe. C. de cōtrahē. emp. & in auth. quibuſcūq; in fi. C. de ſac. ſan. ec. in. l. ſi conſul. ff. de ado. per Bart. in. l. j. in prin. ff. quod quiſq; iur. per Do. poſt Ioan. And. in ca. ij. in. v. col. de conſti. in. vj. per Pe. de Anch. in rep. huius. c. in. xij. q. per Car. in rep. ca. de illis. in vij. q. de rapto. per Bar. in. l. Lucius. per illū tex. ff. de fideic. li. per Io. An. in regula cui licet. de re. iur. in. vj. vbi concludit, quòd Epiſcopus nō ligatur proprio ſtatuto. cū quo cōmuniter trāſeunt ꝓdicti. ¶ Recipit autē hęc. iiij. fallētia.

27 vij. declarationes. ¶ † Prima colligit ex dictis beati Th. inj. ij. q. xcvj. ar. vj. vbi quęrēs vtrū oēs ſubiaceant legi: ſubdit, quòd lex ſui ratione habet duo. Primò ex regula humanorū actuū. Secundò habet vim coactatiuā. Dupliciter autem poteſt quis eſſe ſubditus legi. Vno modo ſicut regulatū regulæ. Et hoc modo oēs, qui ſubduntur poteſtati, ſubijciuntur legi, quā fecit poteſtas. Alio modo ſicut coactū cogēti. & hoc modo homines virtuoſi non ſubijciūtur legi, ſed ſoli mali. Poſteà ad. l. Princeps legibus. dicit, quòd Princeps dicitur ſolutus legibus quo ad vſum coactiuam legis. Nullus enim propriè cogitur à ſeipſo: lex autē nō habet virtutē coactiuā, niſi ex Principis poteſtate. Ita ergo Princeps dicitur lege ſolutus: quia in ipſum nullus poteſt iudiciū cōdēnationis facere. Vnde ſuper illud: Tibi ſoli peccaui domine. dicit, ꝙ Rex non habet hominē, qui faciat eius iudiciū. Sed quantū ad vim directiuā Princeps ſubiacet legi propria voluntate, per. c. cū omnes. ibi, patere. & cī. eo. ſecundū ipſum. Bene facit tex. cū ibi allegatis in gl. j. in. l. digna vox. C. de legi. & in. c. eccleſia. j. de elec. & in. c. in cauſis. de re iudi. Et de hoc ſunt multi tex. xxv. q. j. c*. confidimus. cum capitulis

26 ſeq. & elegāter ibi Gratianus in. *c. Ideò. §. his ita. per totū. vbi ſemper vide. ¶ Et hinc eſt, quòd † ſcripta Papæ, quæ ſunt contra ius, præſumūtur in dubio obtenta per importunitatē: ſecūdū gl. in. c. j. in ver. noſcaf. de cōſt. in vj. & Ho. &. d. Ant. in. c. nulli. de ſen. exc. & d. Abb. in. c. ex parte. de of. deleg. eſt gl. xix. di. in ſumma. & plenior in c. paſtoralis. in ver. cōſona. de ſi. inſt. Et hinc eſt, ꝙ cōfirmatio Papæ, quę poteſt referri ad actū iuridicē factū, & etiam poteſt referri ad actū non iure factū: in dubio refertur ſolū ad iuridicē factū: ſecūdū Inn. in. c. dudū. ad fi. de deci. quod dictū de facili nō inueniſ alibi, ſecūdū do. An. ibi: & de ipſo meminit Bal. in. l. bonorū. C. q admit. dicens ꝙ vbi factū ſuperioris pōt referri ad ius cōmune, nūquā præſumitur diſpēſatio, nec cōfirmatio actus nullius. & hinc eſt, ꝙ Rex faciēs actū authoritate regia, debet exprimere ſe facere authoritate regia, ſecūdū Bal. in c. j. §. idē ſacramenta, in pe. col. de pa. iur. fir. ¶ Et hinc eſt,

27 ꝙ † nūquā prę ſumit vti plenitudine poteſtatis, niſi hoc ex primat, ſecūdū Inn. in. c. innotuit. ante fi. de ele. & ſeqtur Bal. in. l. ſi teſtū. C. de teſ. & in prœmio feudorū in. xij. col. & d. Abb. in. c. ad hæcī. de reſcr. & Lu. Rom. in. l. j. §. nūtiatio. in. iiij. col. ff. de ope. no. nū. & Bal. in. d. bonorū. & Ang. in. l. bene à Zenone. in. j. col. C. de quadri. preſcr. & Bal. in. l. ij. circa mediū. C. de cōmu. re. alie. Et videtur tex. nō ſolitus allegari in. c. propoſuit. de conceſ. præbē. vbi autē actus Principis nō poteſt ſubſiſtere de poteſtate ordinaria, nec poteſt referri aliquid iuridicè factum: tūc vt valeat, qd' facit ex certa ſciētia, bene præſumitur vti plenitudine poteſtatis, ſecundum Pau. de Ca. in. l. ex imperfecto. C. de teſt. & in ſuo elegāti cōſ. cclxxx. inci. in Chriſti & c. in facto preſenti nō intēdo. in. iiij. col. vbi vi

28 de, & perpetuò notabis. ¶ † Secūda declaratio eſt, ꝙ plenitudo poteſtatis, quam habet Papa ſupra ius, difficilius extēdit ad cōſtitutiōes cōcilij, quàm ad alias: p tex. in. c. poſt trāſlaī. de renū. ibi, durū nimis * extiterit cōtra tā* ſolēne cōciliū. & c. vī dixit Bal. in. l. humanū. in. iij. not. C. de le. ꝙ etiā ſi Papa diceret nō obſtāte quacunq; lege: nō tollit legē cōcilij, ſed de ipſa requiritur ſpecialis mention. Et allegat Arch. in. c. j. de cōſt. in. vj. & hoc ſequitur Lud. Ro. in. l. ſi verò § de viro. in. xxiij. fallē. ff. ſol. ma. & Io. de Ana. in. c. cū in diœceſi. in vl. col. de vſu. & eſt optimus tex. in ca. eā te. de æta. & quali. in. c. exp te. de capel. mo. licet aliud dicat ibi Inn. & fortè dicē in. c. nōnulli. de reſcr. vbi. tex. facit pro opi. Lud. per locum à ſpeciali,

29 iuncta ſuprāſcriptione. ¶ † Tertia declaratio eſt, quòd quāuis nō ſubijciatur legibus ciuilibus[a]. c. filius. de teſt. & in. c. inter hæc. xxxiij. q. j. tamē nō poteſt ipſas tollere, quo ad forū ſeculare, ſecundū gl. or. in regula, poſſeſſor. de re. iu. in. vj. Et ibi Pet. de Anc. in vl. col. & Imo. hīc & eſt alia gl. in. c. ij. in ver. ciuili. & ibi Do. de arbi. in vj. not. Bal. in. c. fi. de re iu. & do. Ab. latè in. c. eccleſia. in. vij. colī. e. & Imo. in. c. ij. in. j. col. de reſc. & do. Ab. in. c. rela tū. el. j. in fi. de teſt. Et iō dicit do. Ant. in. c. ij. de adulte. ſe credere, ꝙ Papa ibi potuerit mitigare ius ciuile in foro ſuo, ſed non in foro ſeculari. Et ibi dicit d. Car. ſe reſpondiſſe in facto, ꝙ illi Decretali nō ſtat inter laicos ſubiectos imperio. per c. ſi duobus. vbi optim. tex. in fiī. de ap. Bene facit gl. l. in. c. fiī. eo. & gl. ſolēnis in Cle. diſpendioſam. in ver. vſuris. ante fi. de iud. dicēs, ꝙ Papa nō intēdit nec poteſt tollere ordinē iudiciariū in terris imperij. & ſeqtur Bal. in. l. eos. ad fi. & in. l. ſi pro te. C. de vſur. Lud. Ro. in rep. auth. ſimiliter. in. xv. char. ver. xxiiij. qd' licet. C. ad. l. fal. Et iō dicit Inn. in. c. inquiſitioni. de ſen. exc. ꝙ laicus nō ſubiectus Papæ tēporaliter, nō tenet ei obedire, ſi qd graue præcipit in nō pertinētibus ad ſpūalia. de quo dicetur in. c. ſi qn̄. de reſcr. Si tamē ageretur de materia cōcernēte aſam, poſſet Papa diſponere cōtra ius ciuile, etiā in terris imperij: vt in dictis locis: & in ſpecie de hoc p Io. de Ana. in. c. interfecti. in. ij. col. de homi. Et Spe. in ti. de diſpu. & alle. §. porro. ver. ſed nūqd cauſa. vbi ſem per vide. & Inn. in. c. cū cōtingat. in. iiij. col. de iureiur. & do. Abb. in. c. licet ex ſuſcepto. in. vij. colī. de fo. cōp. ver. xiiij. caſus. & p oēs in. c. pe. & fiī. de ſecū. nup. cū ibi alleg. ¶ Idē, vbi eſſemus in terris eccleſiæ. quia in vtroq; foro prævalet canō legi ciuili: vt in locis prædictis: & in ſpecie de hoc per Imo. hīc in rep. c. quintauallis. in. vij. char. ver. & no. diligēter. de iureiu. & Lu. Ro. in. l. ij. C. de ſucce. edic. & Pet. de Anchar. in repe. huius cap. xxxīx. char. ver. occurrunt aliæ quæſtiones. & Imo. in cap. quæ in ec cleſiarum. in. xiij. colī. eod. dum ſic ampliat. cap. j. de pac. & eſt text. in d. cap. ſi duobus. & ibi pulchrè dom. Abb. in. ij. col. & Domin. in c. Abbate §. præfatus. in. iij. col. de re iu. in. vj. & Bal. in. l. j. in ij. col. C. q bo. ced. poſ. & Imo. in. l. ex facto. §. ſi qs rogatus. in. x. col. ff. ad Treb. & Bar. & Bal. in. l. priuilegia. C. de ſac. ſan. ecc. Et huic declarationi ſeruiūt, quæ dicētur in. c. eccleſiaſticos: in prima. q. illius materiæ. ¶ † Quarta declaratio eſt, ꝙ prædicta regula non

30 ꝓcedat etiā reſpectu Imperatoris, ſecūdū gl. hīc: qd intelligi pōt dupliciter. Primò reſpectu legū ſuarū: & clarum eſt p. l. Princeps. ff. de leg. Secūdò reſpectu canonū. & in hoc diſtingue ex prædictis, an canō cōcernat ſpūalia, vel nō, ſecundū Do. hīc poſt alios. Quibus adde do. Car. cōſil. ij.

ſi. ij. inci. circa ſtatutum. vbi dicit, quòd licet de honeſta te Princeps ſubijciatur legibus ſuis. l. digna vox. C. de legi. non tamen ſtatutis populi Romani. Et ideo conſuluit, quòd diuus Nicolaus marchio Aſten. genitor illuſtriſſimi ducis noſtri Ferrariæ non ligaretur etiam de

31 honeſtate ſtatuti populi Ferrarien. ¶ † Quinta declaratio eſt, quòd licet princeps ſit ſolutus legibus, non tamen eſt ſolutus dictamine rationis. nec vlla authoritas Principis, vel ſenatus poteſt facere, quòd Princeps non ſit animal rationale: vel ſit ſolutus legibus naturæ, ſecundum Bald. in l. ij. in x. colum. C. de ſer. & aqua. Et ideò dicit Bald. in cap. filij. ſi de feu. fue. contro. inter domi. & agna. quòd ſi Imperator legitimat ſpurium, ſtante legitimo, eſt vnum pecus: nec habet præ oculis iuſtitiā publicæ honeſtatis. ¶ Et ideò dicit Bald.

32 in. l. & in legatis. C. ad leg. falci. † quòd Deus, Princeps & Eccleſia vtuntur iure communi in caſibus à iure expreſsis. Et pro hac declaratione vide quæ ſcripſi plenè in cap. j. in. j. not. de probat. dum propter illum text. deduxi, quòd Princeps ligatur ex contractu, allegando potiſsimè ſolenne conſi. domi. Card. cxlvij. incip. dominus noſter Papa. vbi ſemper videndum. ¶ Sexta decla

33 ratio eſt, † quòd Papa ſubijcitur vinculo iuramenti: quia hoc deſcendit à lege diuina, cui ſecundum domi. Anto. hīc velit, nolit Papa ſubijcitur. xxv. q. j. c. ſunt quidam. Et idem de voto, ſecundum ipſum & do. Abb. Imo. & Domi. hīc, allegātes Inn. in. c. cūm inter Pe. de renū. & gl. in. c. quāto. in ver. abſolui. de iureiur. Et voluit hic ſingulariter do. Ant. ꝙ ſeipſum abſoluere nō poteſt: ſicut nec ſeipſum abſoluit à peccato: per no. in. c. omnis. de pœ. & remiſ. Et grauiter inuehitur Greg. xij. qui non poterat ſe abſoluere à iuramento, quod præſtiterat de renunciando papatui: vt hīc per eum, & alios. Quibus adde Pet. de Anc. in. c. venerabilem. ad fi. de elect. vbi dixit, ꝙ ſi ille, qui iurauit in materia diſpenſabili, nō habet ſuperiorem, poteſt ipſemet ſecum diſpenſare. Et hoc crederem verius, quando fieret cum cauſa: vt dicit hīc do. Abb. Nec obſtaret regula. c. fi. de inſti. & c. per noſtras. de iure patro. quia reſponderi poteſt dupliciter. Primò, ꝙ alteri abſolutio cōmitti pōt: iuxta gl. in. c. ſanè. el. j. de offi. deleg. Secundò, ꝙ illa eſt regula iuris poſitiui, cui Papa nō ſubiacet: vt. s. dictum eſt. ¶ Septima & vltima de-

34 claratio ſatis connexa præcedenti, eſt † : quòd licet Papa nō adſtringatur lege poſitiua, adſtringitur tamen mente legis & æquitate naturali determinate aliquid circa pec catum. Ita videtur ſentire Io. An. in. c. ſignificaſti. de fo.

35 cōpe. ſuper ver. iuriſdictioni. dicēs, † ꝙ mens. d. c. omnis vtriuſq; ſexus. fortè adſtringit Papā quo ad Deū. Et ſequitur. d. Ant. Domi. hīc. & do. Abb. in. d. c. ſignificaſti, in. vij. col. colligens, ꝙ cōſtitutio Papæ fundata ſuper iure diuino adſtringit Papā quo ad mentē: licet non quo ad verba & pœnas, quæ adduntur vltra ius diuinum. Et in eo quod tangit de. c. omnis. dic, ꝙ licet malè faciat in ſua perſona, non ſeruare illum canonē: tamen nō habet locū in eo pœna ibi inſerta, ſecundum Imo. hīc. Pro quo vide Aſtēſanū in ſua ſumma. li. v. ti. x. arti. v. vbi dicit, ꝙ

a Papa tenetur confiteri, [a]ſed non tenetur ſeruare conſtitutionem. c. omnis. Dixit tamē Do. in. c. iuſtū. ix. diſt. ꝙ nō ſeruando illū canonem peccat Papa ex quadā ratione naturali, quæ ita adſtringit Papā, ſicut alium, per illū text.

36 ¶ Et adde, ꝙ † Papa non poteſt diſpenſare, ꝙ quis ſaluetur ſine cōfeſsione. Sed bene diſpēſare poteſt, quòd vnus differat tempus ſtatutum, in. d. c. omnes. ſecūdū beatum

b Tho. in. iiij. di. xvij. [b]quē allegat Car. ſancti Sixti. q. xlvj. ſui tractatus de poteſtate Papæ. Ex quo dicto dubitari poteſt, an procedat dictum Domi. in. d. c. iuſtū. dum ſentit, quòd peccet non ſeruando circunſtantias dicti canonis. Secundum prædicta intellige, quod no. do. Abb. in c. ſanè. el. ij. in fi. de offi. deleg. & in. c. omnes. Principes. & in. c. cum inferior. in princ. de maio. & obe. & in repe. c. eccleſia. in. iiij. colī. eo. & eo. & do. Ant. in. d. c. omnis. in j. q. vbi dicit, quòd Papa obligatur illo canone ex decentia

37 equitatis, non ex neceſsitate. ¶ † Fallit quintò regula huius tex. in Iudæis & Paganis, per. c. gaudemuſ. de diuor. & c. de infidelibus. de conſang. & affi. & c. fi. qui filij ſint legi. & c. fi. cum gl. de diuor. Ratio eſt, quia de his, quę foris ſunt, nihil ad nos. c. multi. ij. q. j. Et hinc eſt, quòd in ſucceſsionibus vtimur lege veteris teſtamēti: vt per Cal. in teſt. conſi. xxx. & do. Flo. in. l. maximū vitiū. C. de lib. prete. vbi ſic refert fuiſſe cōſultum in hæreditate Iudæi xxx. miliū ducatorum. Ad hoc etiam vide Cal. in iſto tit. conſi. x. incip. lex Moſaica. in tit. de conſue. conſi. ij. incip. conſuetudo, quæ habet. & quod no. Pau. de Ca. cōſi. ciij. incip. viſa quadam ſcriptura. & Lud. Ro. conſi. cliij. incip. in Chriſti. & c. præmiſſum laudū. in fi. Et idem de cathecumino ſentit Do. in. c. audite. in. ij. no. in. xxxiiij. di.

38 Excipiūtur certi caſus. ¶ † Et primò tres poſiti per Do. in. d. c. multi. in. iiij. col. Cuius dictis adde glo. fi. in. c. conſtituit. xvij. q. iiij. Alius caſus eſt, quando delinquunt contra legem ſuam vete. teſt. quia lex canonica punit eos: vt

a per Io. And. in. c. quod ſuper hisī. de voto. dum inter alia refert de mandato Papæ crematum fuiſſe librum Iudæorum thalmot: quia malè interpretabat legem Moſaicam. Et hoc reaſſumit Pet. de Anc. in repe. regulæ, ea quæ. in ix. char. ver. vj. quæro. de regu. iur. in. vj. Idem quādo delinquunt in opprobrium Chriſtianæ religionis: vt in. c. ſæpe. xxviij. q. j. & Pe. de Anc. in. d. ver. ſextò quæro. Et in ſuo conſi. xij. incip. Iudex ſpiritualis. Item quo ad leges ciuiles: quia illis ſubijciūtur: vt per gl. ij. in. c. ius quæſitū. j. diſt. & habeſ in. l. nemo. & in. l. Iudæi. C. de Iudæis. Quod fortè limitatur, niſi lex eorum repugnet legi ciuili, per prædicta. Et de alijs caſibus vide Do. in. c. inulti. liij. di. & aliquid in. c. præſenti. ea. di. & Arch. in. c. fi quis ſuadēte. xvij. quæſtio. iiij. de Græcis vide gl. fi. in. c. de libellis. xx.

39 di. ¶ † Fallit. vj. ſeu potius declaratur prædicta regula: vt non procedat in foro conſcientiæ: vbi agitur ſolùm de ſalute animæ: vt videntur probare verba Innoc. in. c. quia propter. de ele. vbi dixit, ꝙ quamuis in electione nō fuerit ſeruata forma data à canonibus: dummodo interuenerit purus conſenſus eligentium, tenet in foro conſcientiæ. De quo dicto facit feſtum do. Abb. in. c. j. in fi. de reſti. in integ. dicens, quòd valet in omni actu, in quo eſt prēmiſſa ſolennitas iuris poſitiui: vt in foro animæ non teneatur quis ſibi de hoc facere cōſcientiam, ex quo non interuenit aliqua deceptio: & affuit conſenſus habētium actum explicare de iure naturali. Et idem de electo repetit Inn. in. c. ſi celebrat. de cler. excō. & ſequitur Do. in c. j. in princip. de ſpon. in. vj. per illum tex. probātem,

40 quòd † actus pōteſt eſſe nullus de iure poſitiuo, ſed non de iure naturali. Et idem eleganter de electione no. Pet. de Ancha. in regula beneficium. in. vij. q. de regu. iur. in b vj. Bene faciunt examinata per ipſum in regula poſſeſſor. in. j. q. eod. titu. & li, de hærede ex teſtamento carente ſolennitatibus iuris, & habente conſenſum in purum teſtatorem: an licitè teneatur in conſcientia. & concludit, ꝙ ſic, ceſſante fraude. De quo per Card. pulchrè in diſputatione inci. Bononienſi ſtatuto. Et ideo dixit do. Abb. in. c. relatum. el. j. in. ij. colū. de teſt. ꝙ cōtractus mulieris factus ſine fraude, valet in foro conſcientiæ etiam non ſeruata forma ſtatuti loquentis de conſenſu propin. Et idem domi. Abb. in. c. porrectum. in ij. col. de regu. dixit propter gloſſ. ij. ibi, ꝙ profeſsio facta omiſſa forma, quæ traditur in regula, ligat quo ad Deum. ¶ Hanc fallentiā intellige procedere non generaliter, ſed ſolùm in certis caſibus, quos ſpecialiter enumero. Primus eſt, ꝙ canō, vel lex fundatur ſuper prę ſumptis: qa in foro animę certū ſit prę ſumptionē illā nō eſſe verā prævalet ibi veritas, qñ lex indueerae p ſumptionē iuris & de iure, ſcdm

Lex canonica punit Iudæos delinquentes contra legem vete. teſta. ¶ Confiteri. Adde quòd hoc ideò, qa præceptum cōfeſſionis eſt de iure diuino, ſecundum Schotū. in. iij. diſ. xvij. q. vnica, & Theologos, cōtra gl. ſi ſum. de pœni. diſt. v. & Abb. in d. c. omnis. alleg. in tex. vbi vide. Et ꝙ confeſsio ſit de iure diuino, probāt per ar. à contrario ſuper illud Io. xx. quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. ergo quorum non remiſeritis, non remittuntur. Sed ſacerdos non remittit, niſi confiteatur: ergo tenetur ex præcepto Chriſti. Hanc rationem facit Pe. Aureol' in iiij, diſ. xvij. q. j. Et ꝓbatetiā per id, quod no. Io. An. in. c. ſignificaſti. j. de fo. cōpe. vbi ten et, ꝙ Papa de neceſsitate tenetur cōfiteri. ¶ xxvij. Vide ad hoc ibi Richar.

Vtrum hæres in teſtamento nō ſolenni, rectè poſit bona poſsidere in foro conſcientiæ.

Io. An. in proposito in c. is qui fidē de spō. Cuius verbis hāc doctrinā firmat do. Abb. ibi, & Pet. de Anc. in d. regula possessor. in xj. colū. versi. adducit simile. Et Bald. eleganter. in l. cum quis. in. x. col. ver. quæritur, an lex positiua. C. de iu. & fac. igno. & Cal. in disputatione, quę incipit: vsurarius emit. in vlt. col. & Richar. in iiij. sententiarum. di. xxxviij. q. j. art. iij. & solenniter Arch. & Ioan. de Ana. in c. ex literis. in xj. colū. de rap. & in c. in ciuitate. in viij. col. de vsu. & do. Abb. hīc. Est tex. opti. in c. inquisitionē. j. de sen. excō. & ibi do. Ant. & tex. in c. tua nos. j. de spōsa. Quos tex. declara semper, vt per Rich. in d. art. iij. Et hinc est, ꝙ licet condemnatio iniusta non suspensa per appellationē liget in foro cōtentioso, in quo lex præsumit pro sententia. c. in præsentia. j. de renū. & l. Hæreni⁹. §. Caia. ff. de euic. nō tamē semper in foro conscientiæ: vt no. d. Ant. in c. quod sicut. in pe. col. inver. d. c. iiij. de ele. & Bal. in dispu. inci. statuto cauetur. in x. col. Et d. An. in. c. plericq; in vj. col. versi. ex his patet. de immu. ec.

¶ Secundus casus in quo procedit hæc fallentia, est quādo lex est iniusta: quia non tendit in vtilitatem cōmunē: sed princeps edidit eā propter suā vtilitatē, cōtra. c. erit autē. iiij. di. Ité potest esse iniusta: quia excedit authoritatē condētis. facit. c. vt animarum. de cōsti. in vj. vel ex forma. quia non distribuit æquē onera subditis, sicut debet facere bonus paterfa. hæc sunt verba beati Tho. ij. ij. q. xcvj. arti. vj.

¶ Ex quibus verbis infert hīc do. Abb. ꝙ †licitè fraudari potest gabella, quæ non est licitè imposita[a]. Et allegat Bar. in. l. vectigalia. ff. de pub. vbi dicit per illū tex. ꝙ talis fraudator nō tenef Deo, necꝙ mūdo: quia quando sunt sine permissu Principis, sunt extorsiones, nisi ipsimet ciues eas ibi imponerent: vt ibi per eum. Et sic haberes incidenter vnū casum, in quo licitè fraudatur gabella. Pro quo vide Host. & alios in. c. innouam⁹. j. de censi. & declarā ex notatis. c. super quibusdā. vbi tex. optij. de ver. sig. ¶ Alius casus est, quādo gabella vel solutio pedagij est minus barbarica, secūdum Bal. in. l. ij. C. de iure annul. aur. puta, quādo soluitur vltra tertiā octauæ partis, secūdum Bal. in rub. ff. de re. di. in ix. col. per. l. fi. C. de vectiga. ¶ Ali⁹ est, quādo cessat causa, per quam ab initio licitè fuit imposita: puta refectio pontis nunc submersi, secūdum Host. in sum. de cēsi. §. ex quibus. ver. sed quid est, mercatores. vt etiā per Bal. in l. veluti. ff. de iust. & iure. & in l. cum proponas. C. de naut. fœno. & in rub. de consue. ad fi. & in rub. C. de fi. instru. in xj. col. & do. An. s. in procemio, Rex pacificus. in iij. col. & eleganter per Pet. de Anc. in regula, possessor. in. xxvij. co. ver. tertiò quæritur. ¶ Tertius casus in quo ꝓcedit hæc fallentia, est vbi à lege imponitur pœna: quia respectu pœnę non procedit in foro conscientiæ: sed satis est, ꝙ sacerdos imponat pœnitētiā pro delicto, secundū glo. vulgatam, in. c. fraternitatis. xij. q. ij. quam dicit do. Abb. sequi scire alibi. ¶ Et confirmat duplici ratione. Primò, quia pœna imponitur per iudicem in foro contentioso. in. c. interfectores. §. in hoc cap. c. xxxiij. q. ij. Secūdò, quia pœna imponitur, vt cætēris metus incutiatur. l. aut facta. in fi. ff. de pœnis. quæ ratio cessat in foro animæ. Hinc singulariter dicit Inn. in c. sicut dignum. de homi. ante fi. ꝙ si quis infert damnum proximo, non ex proposito, nec lata culpa: nō tenetur reſarcire damnum in foro pœnitentiæ: sed satis est reddere pœnitentiā. Secus est in foro contentioso. l. qui occidit. ff. ad leg. Aqui. & c. fi egressus. & c. fi. de iure. Quod dictū sequitur do. Abb. hic, & in c. cū causam. in vj. col. j. de test. & in c. quoniā cōtra. in xij. col. de proba. & in c. dilecti. in v. col. de arb. & Lu. Ro. in singulari. c. vij. inci. pridie. Et aliās dixi in d. c. sicut dignum. Potest etiam esse alia ratio glo. in c. fraternitatis. quia peccatum non videtur dimittendum non dato eo, quod ablatum est. regula, peccātum. à cōtrario sensu. de reg. iur. in vj. sed impositū loco pœnæ non est super eo, quod est ablatū, sed vltra. ergo eo nō soluto, dimitti potest. ¶ Quibus rationibus ostenditur nō esse mirū, si sit differentia inter forum contentiosum, ecclesiasticum & conscientiæ. & ita facit Arch. in d. c. fraternitatis. super ver. recipiat. vbi pro foro cōtētioso allegat. c. pe. ea. causa. q. vlt. Et quia ecclesiastica persona potest petere fructus perceptos & ꝓcipiēdos. c. grauis. de rest. spo. Et pœnā conuentionalē. c. dilectij. de arb. Et interesse. c. peruenit. & c. constitutis j. de fide. Ité facit. c. quoniā. in fi. ibi, soluat quadruplū. xviij. di. & .c. cū deuotisimā. xij. q. ij. & .c. procuratores. in fi. ibi tantūdem. de censi. Et adde verba Tho. de quibus j. in. ij. limita. & Bal. ibi repe. l. data opera. in. xxiij. col. ver. sed quid de bānito. C. qui accu. vbi expresè dicit dict. gl. procedere quo ad forū pœnitētiale, non quo ad forum cōtentiosum. ¶ Propterea pro d. gl. facit dictū Vin. in. c. j. de cust. Euch. quod refert ibi d. Abb. vbi dicit, †ꝙ ferens falsum testimoniū, puniat de falso, & de omni damno inde sequuto: tamen in foro animæ punitur de solo testimonio, nō de damno. Sed tamen hoc dictū nō admitterē: quia cum in isto casu non cōmittatur falsum sine dolo. l. querela. C. de fam. lib. Pe. de Anc. cōsi. xx. videtur iste ratione doli, vel saltem latæ culpæ teneri ad damnum, cui dedit causam: per id quod no. An. in. c. ad aures. circa prin. de ęta. & qualit. & Host. Io. An. & do. Ant. in c. calūniā j. de pœn. & do. Abb. in. c. j. in iij. col. de iura. cal. & .d. Ant. in. c. tua nos. de ho. cū cōcor. quas ibi dedi: dū dicunt, ꝙ aduocatus tenetur in foro conscientiæ de eo damno: quia partim iniustè illatū est ex patrocinio suo. Et ita in proposito, maximè: quia vt dicit Bal. in. l. presbyteri. la. ij. in fi. C. de Epis. & cle. Error in teste est, & lata culpa. & fatetur Inn. in d. c. sicut dignum quòd ad emendationē damni sequuti ex lata culpa, tenetur quis in conscientia. Vbi autem testis per obliuionē, vel negligentiā in nō præmeditādo, ab eo ineptè testificaretur, [b]quòd pars ex ipso patitur damnum, procederet dictū Vincē. cū obliuio in teste sit lata culpa, secundū Bal. in. d. l. presbyteri. ¶ Et per prædicta cōfirmatur opinio gl. in d. c. fraternitatis. Et de illa gl. fit etiā mētio per do. Abb. in. c. suā. de pœnis. per Imo. in. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de ver. ob. per do. Abb. in d. c. cum causam. & per do. Ant. in c. fi. in iij. col. j. de præscri. & ꝑ Bal. in. d. l. data opera. xxj. col. C. qui accu. non pos. &. d. Abb. in. c. fi egressus. j. de iniu. & in procemio huius libri. vers. Rex pacificus. & in. c. dilecti. in v. col. j. de arb. & in. c. fi. in vl. col. j. de arb. & in. c. fi. in vlt. col. j. de sepul. in. c. audiuimus. j. de simo. per do. in c. quoniā quidē. in pe. col. xviij. dist. per Lu. in repe. rubricæ. ff. de arb. in fi. ꝑ do. Matth. suo no. xxiij. Per illā gl. dicit Bal. in. l. post decisionē. C. de fur. ꝙ in foro animæ attenditur sola satisfactio. Per illā gl. dicit Ro. in rub. ff. de acqui. hære. ꝙ hæres nō cōficiens inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditatis in foro conscientiæ. de quo abundè per Io. de Ana. in. c. in literis. in. viij. col. j. de rap. ¶ Per illā gl. dicit Bal. in auf. ad hæc. in. vj. col. C. de vsur. ꝙ †cōtra præscriptionē statuti super pœna, non potest quis vexari in foro cōscientię. Per illā gl. dicit Bal. in l. iubemus. §. sanè. C. de sac. san. ecc. quòd malæfidei emptor teneatur soluere in foro cōscientiæ rei pretium, non pœnam. Et Bald. in. l. id, quod pauperibus. in. ix. q. C. de Episc. & cle. & in l. quibus diebus. §. dominus. ff. de condi. & demon. dicit quòd executor habens satisfacere de debitis testatoris ad exonerandum eius animam, non tenetur soluere pœnas. Per illam glo. dicit Bal. in. l. j. in fi. C. de vecti. & comi. quòd conscientia non ligat, quos natura non ligat. Per illā gl. dicit Pet. de Anch. in. c. si propter. post prin. de rescri. in. vj. in c. j. de consti. eo. lib. ꝙ iurā inducta ad vindictam cessant in foro conscientiæ. Per illam glo. dicit do. Ant. in. c. j. in iij col. de dolo & contu. ꝙ pœna. l. si quis in tantā. C. vn de vi. cessat in foro conscientiæ. Per illam glo. dicit Pet. de Anc.

a ¶ Imposita. Pro quo articulo vide Ang. de Peru. gl. & Alex. in. d. l. vectigalia, allega. in text. post Bart. & Bal. in. c. j. quę sint regalia. Et adde Ange. in. d. l. ij. C. de iure au. anul. all. in tex. & ꝑ Bal. in l. j. C. de cad. tol. & in. l. iij. C. de nau. fœno. & adde Alexan. in l. si publicanⁿ. §. in omnibⁿ vectigalibⁿ. de publi.

b ¶ Testificaretur. Sed quid si obscurè loquatur ex do Io: dicidē, quòd tenetur ad interesse: & falsariⁿ testis dicitur. xxvij. quæstio. ij. c. ne qs. & Bar. in. l. ea quę. ff. de cōtrahen. emp. & in. d. l. presbyteri. alle. in textu. C. de Epis. & cler. & Bald. in. l. nullū. C. de test. & in. c. j. si inter do. & vasal. lis oria. & ang. in auf. de testibus. in prin. & Bald. in mar. ver. testes xij. col. & l. præscriptione. in fine. & ibi Bar. C. si cōtra ius.

de Anc. consi. xlij. inci. pro clariori. ꝙ religiosi nō debēt capere bona sibi debita in pœnam hæredis administrationis ante executa legata, quando executio ex hæredis administratione non fuit impedita. Per illam gl. consuluit. d. Ant. consi. xlix. inci. Casus emphyteota. ꝙ non debet prę latum priuare emphyteutam alienantem eo irrequisito, quando ſtatim reuocauit alienata. ¶ Recipit tamen glo. d. c. fraternitatis. quinq; limitatiōes. Et primò limitatur secundum do. Abb. hīc, nisi lex imponeret pœnam ipso facto: quia tunc non putat ipse, ꝙ possint teneri bona publicata cum bona conscientia: quia ius est ſtatim quęsitū fisco: vt no. in. c. ij. de prescri. in. vj. secundum ipsum, qui etiam idem tenet latius in. c. dilecti. in. vj. col. j. de arb. per no. in simili. in. l. commissa. ff. de pub. vbi pœna ipso facto commissa exigitur ab hærede: licet aliās hæres non teneatur ex delicto defuncti. C. ex delic. defun. per totū.

44 ¶ †Nec ob. huic limitationi, licet ipse non dicat, ꝙ quis in conscientia licitè retinet bona ipso iure amissa, vt dēdo præscri. c. ij. de præscri. in. vj. quia ibi erat ignorātia pœnæ. Patet ex tex. in ver. bona fide. Nec etiā ob. quòd pœna non conficientis inuentarium sit imposita ipso iure. l. fi. §. si verò. C. de iure delib. Et tamen non incurrit in foro conscientiæ: vt dictum est: quia lex imponit illam pœnam propter præsumptionem fraudis. Ideo si veritas est in contrarium, non ligat lex in foro conscientiæ: secus si verè interuenisset fraus. Es quibus habes duas nouas restrictiones ad hanc limitationem d. Abb. ¶ Nō ob. etiā

45 huic limitationi, †quòd in pœnis impositis ipso iure, requiratur declaratio. c. cum secūdum. de hære. in. vj. quia non requiritur declaratio ad hoc, vt pœna incurrat (est enim iam incursa) sed ad hoc, vt bona possint cōprehendi per fiscum, cui non constat de delicto incurso, secundum Bar. in. l. eius, qui delatorē. ff. de iur. fis. Nec in declaratis imponitur pœna: nec de ea fit mētio. sed dicitur delictum commissum esse: quo declarato, statim pœna iam incursa exigitur, secundum do. Abb. in. c. peruenit. el. j. de ap. Et prius non debuit apprehendi: quia fortè nō constabat secundum do. Abb. in. c. verum. in vlti. col. de fo. comp. Et hinc est, ꝙ si delictū est notoriū, non est necessaria alia declaratio, secundum do. Abb. in cle. præsenti. de censi. & .c. cum non ab homine. in. xij. col. de iudic. Et Do. in. d. c. cum secundum. in princ. si ergo pœna est debita ipso iure, non possit exigi: non obstat quin quantum ad Deum, reus nō teneatur rem verè alteri debitā

46 restituere. Aliās enim esset parva differentia: †an pœna imponatur ipso iure. an per sententiam, si semper incipieret esse debita solum à die declarationis. Sed declaratio fit, vt sciatur delictum. quæ no. tanquā prius non tacta.

¶ Limitatur secundò. d. gl. nisi reus esset condemnatus de delicto: quia tenetur in conscientia soluere condēnationem. Ita firmat Bal. in. l. id, quod pauperibus. in. ix. q. C. de epi. & cle. Et simpliciter refert Pet. de Anc. in. d. regula possessor. in. xxv. co. ver. iij. quæro. No. beatⁿ. Tho. ij. ij. q. lxij. ar. iij. vbi dicit, quòd condemnatus ad pœnā, tenetur eam soluere quo ad Deum: quia per sententiam quæsitum ius fisco: vt in præcedenti limitatione. Vnde vult ibi beatus Tho. multum in terminis, quòd tex. Exo. xxij. ibi: quinq; boues pro vno restituat. & in. c. fi bosj. de iniur. cum fi. intelligantur quo ad pœnam, quæ imponitur per iudicem. Et ideo ante, quàm quis sit condemnatus per iudicem, non tenetur restituere plus, quàm accepit. Et ex dictis beati Tho. argu. seq. multum declaratur dictum Inn. in. d. c. sicut dignum. & impugnantes dictum glo. & dictum Inno. non videntur vidisse beatum Tho. Et per hanc limitationem infertur, quòd capto in bello iusto, non licet quo ad Deum fugere, secundum glo j. in. c. ius gentium. j. dist. quia ratione captiuitatis est acquisitum dominium à lege. vnde non licet priuare dominum re legitimè quæsita, secundum Do. ibi. & do. Abb. in. c. sicut j. de iureiur. ¶ Limitat tertiò, vt non procedat, quando pœna non delcēdit à lege: sed ex partium conuentione: quia tunc pars ex arbitrio magis libero & spontaneo se obligat: & ideo tenetur soluere in foro conscientiæ, secūdum Pet. de Anc. in. d. regula possessor. Est enim perinde, ac si condemnatio interuenisset, postquā pacto quis se alteri obligauit. ¶ Limitatur quartò, nisi pœna legalis esset subrogata loco æstimabilis interesse & impossibilis restitutionis: puta pro membro, vel debilitato, vel truncato: quia cum illud ablatum restitui non possit effectualiter, ipsa pœna subrogatur loco eius ablati. Vnde sicut absolutio impeditur non restituendo ablatum: ita non restituendo subrogatum loco illius. Ita eleganter determinat Pe. de Ancha. in regula peccatum. in xxiiij. col. versi. sed dubium remanet. de regu. iur. in. vj.

¶ Et per hoc deueniri potest ad intellectum glo. in ver. per violentiam. in cle. pastoralis. de re iu. cum qua trāsit d. Abb. in. c. j. in. iiij. col. de test. cog. Et in. c. si verò. el. j. ad fij. de iureiu. & in. c. sicut. el. iij. in. ij. col. eo. ti. & Lud. in. l. stipulationes non diuiduntur. in. xiiij. col. ff. de verb. ob. cum fi. quia si captus ex causa iusta fugiat, peccat morta liter attento, ꝙ peccatum propter quod est captus non potest restitutione dimitti: puta homicidium, proditio, vel quid simile: & ideo cum pœna succedat loco satisfactionis, non remittitur, nisi satisfaciat in ipsa. d. regula peccatum. ¶ Ex quo fortè attentari posset, ꝙ vbi fugeret ille, qui esset captus ex furto, vel damno, taliter ꝙ imminet satisfactio: & non esset condemnatus: non tenetur redire, simodò satisfacit. per hanc rationem. Maximè: quia ignoscit lex ei, qui sanguinem suum qualitercū que redemit. l. j. ff. de bo. eo. qui sibi mor. consci. propter quod pauci reperiuntur, qui ad carcerem vllo casu redierent: vt dicit Pet. de Anc. in. d. regula possessor. ver. tertiò quæro. Imò. d. gl. penitus reprobatur in. d. regula peccatum. per tex. in. d. c. fraternitatis. Et faciunt verba Bar. in. l. verius. de prob. vbi dicit, ꝙ fugiens nunquā tenetur redire, per. d. l. j. Sed tamen prædicta glo. potest procedere cum saluatione prędicta. quam alibi non reperies: licet etiam Imo. post. d. Anto. in. d. cle. pastoralis. in. xxiij. col. eādem gl. reprobet. ¶ Limitat. v. & vltimò gl. in. d. c. fraternitatis. vt habeat locū in solutiōe pœnę quę sit pœna ex parte vtriusque, & cōferēs lucrū dānū passo. Sec⁹, si esset pœna ex parte soluētis, sed nō ex parte recipiētis: puta in satisfaciēdo damnū passo siue lucro dānificantis. Ita declarat pulchrè Do. ꝑ gl. fi. ibi, in. c. cōmissa. §. fi. de elec. in. vj. Quodintellige, ni fidamnū esset datū ex culpa leui, vel leuissima: vt. s. dictum est post Inn. in. d. c. sicut dignū.

¶ Extra prædictos tres casus nō ꝓcedit regulariter hæc

47 †exta fallentia: quinimo †lex ciuilis & canonica seruāda est in foro conscientiæ, qn̄ est iustè facta ab habēte potestatē: & fundans se super certo, secundum glo. j. ibi, iure poli. in. c. quæ in ecclesiarum. & ibi Bald. & aliōs j. eod. Et domi. Abb. eleganter in. d. procemio. & Pet. de Anch. consil. xxj. incip. videtur prima facie. & Ioan. And. in. c. ij. de verb. sign. lib. vj. Et beatus Tho. pulchrè in. ij. ij. q. xcvj. quem refert summa Pisana in ver. lex. §. vtrum leges humanæ. & Inno. in. c. cum contingat. in. xxiiij. charj. de iureiur. Et de his etiam per Pet. de Anc. in repe. c. si propter tua debita. in. xxiij. col. ver. ex prædictis distingue, an lex canonica. de consti. in. vj. Et ideo dicit Bald. in. c. j. in omni. de testi. post princip. ꝙ quia lege humana excusatur, non peccat: nisi sit contraria legi diuinæ. c. fin. de præscr. Et ideò in foro conscientiæ leges seruandæ sunt: aliās sequeretur, ꝙ omnis legū forma & subtilitas duceret ad inferos: & sciētia legum esset magis damnata, quā maleficiorum secūdū eū. Et ideo dicit Cal. in ti. de cōst. cōsi. xx. inci. an si statutū ciuitatis. & consi. Pe. de Anc. de

48 quo. s. pximè, †ꝙ statutū disponēs, ne mulier possit relinquere, nisi tantū extraneis in præiudiciū filiorū: valet

An lex ciuilis & canonica sint seruandæ in conscientia.

in foro conſciẽtiæ. Quod aliâs limitaui conſulendo Ferrariæ: niſi hæreditas eius eſſet adeò opulenta, ꝙ exceſſus quantitatis taxatæ à ſtatuto parum præiudicat venientibus ab inteſtato: quia tunc legatarius quantũ ad cõſcientiam, videtur tutus. Et inter cætera mouit me ſolẽne cõſilium Pet. de Anc. xlj. quod incipit: prima facie: vbi ſic limitat ſolenniter tex. in c. quicunq; xij. q. iiij. Ad quod vide quæ latius reaſſumpſi in c. eccleſia. in. ix. q. circa medium j̃. eo. maximè poſt. d. Abb. conſi. lxij. Et cõfirmatur hæc ex dictis Cald. in. d. diſputatione vſurarius emit. in pe, & vl. col. cum quo tranſeo pręter quã in eo, quòd dicit emptorẽ rei eccleſiaſticæ nõ eſſe tutum in conſciẽtia, quando alienatio fuit facta omiſſa forma canonũ, in caſu tamẽ licito: quia cõtrariũ tenet. d. Ant. in. d. c. pleriq;. &. d. Abb. in. c. fi. in fi. de reſt. in integ. Pro quibus facit, quia canõ requirens ſolẽnitatem fundatur in pręſumpta fraude. & ideò ceſſante pręſumptiõe ceſſat quo ad Deũ. Et ſic intelligе allegata in princ. huius fallentiæ: maximè

49 quod no. Abb. in. c. relatum. quia † ſtatutum requirens conſenſum propinquorum fundatur in præſumptione fraudis. Eſt verum per Lu. Ro. in. l. is cui. in vlt. col. ff. de ver. ob. nititur probare, ꝙ lex ciuilis non obliget ad peccatum: ſed rationes ſuæ procedunt ſolùm, vbi lex nõ eſt iuſta vel repugnat legi diuinæ, vel canonicæ: vt in locis prędictis. Quæ autem ſint illę leges, vide in ſumma Piſana in loco prędlle. ver. ſed nunquid. vbi ponuntur. xvij. Et no. ꝙ vbi lex nutrit peccatum, eſt ipſo iure nulla, ſecũ

50 dũ do. Abb. elegãter in. c. fi. in. iiij. col j. † de preſcriptio. nec eſt opus irritatione: quod no. ad ſtatutũ nutriẽs pec-

51 catum. ¶ Fallit ſeptimò regula huius text. † niſi iudices ex magna cauſa tranſgrediantur canones: vt ſentit hîc Inn. in vl. gl. Et ex iſto dicto infert Bal. in. l. & ſi ſeuerior. in. iij. col. C. de infa. ꝙ in pupillo cõmittente homicidiũ, poteſt ratiõe ætatis commutari pœna mortis. Et ex iſto dicto infert Bal. in. l. ſi quis filio. § hi autem. ff. de iniuſto teſt. ꝙ propter metum periculi, vel ſcãdali, poteſt magiſtratus legem tranſgredi. ¶ Et ex iſto dicto infert Bal. in l. obſeruare. in. x. q. ff. de off. procon. & leg. & excuſatur in ſyndicatu is, qui ob multorum ſalutem tranſgreditur ſtatuta. Et ex iſto dicto dicit Bal. in. c. Obertus. qualiter olim feu. alie. poſ. ꝙ propter caſum terribilem, licitũ eſt tranſgredi leges. Et ex iſto dicto infert Bal. in. l. quid ergo. § pœna grauior. ff. de infa. ꝙ nõ dicitur periurus, qui ex cauſa tranſgreditur ſtatuta. Ex iſto dicto dicit Bal. in c. ij j̃. re iu. quòd æquum eſt quando ꝙ legem tranſgredi. & ꝙ iſtud dictũ ſaluat multos aſſeſſores. Et ex iſto dicto dicit Sali. in. d. l. & ſi ſeuerior. ꝙ ſicut poteſtas iurat ſeruare ſtatuta: ita etiam leges. ideò eas imitãdo poteſt ex cauſa tranſgredi ſtatuta. & de iſto dicto meminit etiam do. Abb. in. c. ſuper his. j̃. de accu. & Bald. in. c. j. § iniuria. de

52 pa. iura. fir. & hîc. ¶ † Et pro iſto dicto allegetur tex. no. in. l. ſi hominem. ff. man. vbi procurator generalis ex magna cauſa poteſt inhibere procuratori ſpeciali. Et p illũ tex. dicit Bal. in. d. l. omnes populi. ff. de iu. ꝙ Epiſcopus ex magna & euidenti cauſa poteſt ſtatuere contra ius canonicũ. & per illum tex. Bal. in rub. C. qui admi. in prin. ꝙ poteſtas ex magna & euidenti cauſa poteſt venire contra ſtatuta iurata. Et per illum tex. dicunt domini de Rota conſi. cclxij. inci. in religioſo in nouis. ꝙ Epiſcopus ex magna cauſa poteſt diſpenſare contra ius canonicũ etiã concilij. Et idem do. Abb. in. c. at ſi clerici. § de adult. in vj. col. de iudi. & per illum tex. dicit glo. in. c. tẽpora. xxv. q. vij. & in. c. latorem. xxxij. q. iij. ꝙ inferior poteſt mutare pœnitentiam iniunctam à Papa ex magna cauſa. & ꝙ emergentiæ caſus horribilis inducant iuſtã tranſgreſsionem legũ: probat concluſio diſputata per Pet. de Anch. ſub quo reſpondit do. Abb. videlicet ꝙ diſpõ. c. cũ non ab hominẽ j̃. de iud. non habet locum in homicidio horribili cõmiſſo per clericũ: puta pro aſſaſinaméto, vel parricidio: quia non data incorrigibilitate, de qua ibi ſtatim poteſt degradari: vt per Pet. de Anc. conſi. cclvij. Et per do. Abb. in. c. at ſi clerici. in prin. in. xxij. co. de iud. & per Pet. de Anc. in regula, ea quæ. in. ix. q. de re iud. in. vj. do. Abb. & Ana. in. c. j j̃. de ho. facit gl. in. § per contrarium. inſt. de hære. quæ. ab inteſt. dicens, ꝙ propter immanitatem criminis fertur ſententia cõtra mortuũ. Vnde dicit gl. ſing. in. l. ij. ff. arb. fur. cæſa. ꝙ propter immanitatẽ criminis reus mortuus tradi poteſt beſtijs in cibũ. facit tex. in. c. mulier. xv. q. j. vbi pecus traditur morti propter immanitatem criminis. Facit text. in. l. per omnes. C. de defen. ci. vbi ꝓpter immanitatem criminis denegatur reo audientia. & ꝓpter iſta facit tex. in. l. ſed & reprobari. § fi. in verſi. maximè diſciplinatos homines. ff. de excu. tu. per quem dicit Bal. ibi, ꝙ propter eminentẽm ſciẽtiam alicuius licitũ eſt cum eo trãſgredi leges & ſtatuta. facit c. de mulcta. in fi. j̃. de præben. ¶ Et iſta ſunt dicta admodum trita, quæ poſuit Ludo. Ro. in conſi. cccviij. incip. omnipotentis. &c. in terminis propoſitæ conſultationis. in vl. col. & in. l. ſi verò. § de viro. in. xlvj. fallen. ff. ſo. ma. & adde Bal. in. c. Rodulphus j̃. de reſti. & in auf. & nouo iure. in. iij. no. C. de ſer. fugi. & in. l. j. in. iij. no. per illum tex. C. de preci. Impe. off. vbi ſequitur do. Inno. hîc bene facit. d. l. ſi hominẽ. Pro qua vltra præallegata addo Bal. in repe. l. ij. in. xj. char. verſ. venio ad ſecundum. ff. de iure iur. vbi dicit, ꝙ ex magna cauſa poſſet Epiſcopus facere ſtatutum, quòd certo caſu inramentũ non validaret contractum, per tex. in. d. l. ſi hominẽ. Per illũ text. dicit etiã d. Abb. in. c. ſi quis cõtra clericũ. in. xvij. col j̃. de fo. cõp. quod à delegato Epiſcopi poteſt appellari ad vicarium Epiſcopi ex magna cauſa: puta, ſi Epiſcopus eſt abſens, ſicut in. d. l. ſi hominẽ. procurator generalis prohibet procuratori ſpeciali, ne attẽtet negotium ſibi cõmiſſum. per illum tex. do Ange. in tract. de ſyndicatu. no. clxxxiij. ꝙ officialis, qui ex alia euidenti vtilitate reipub. venit contra ſtatuta non tenetur in ſyndicatu. Per illum tex. dicit Bal. in. l. error. in fi. C. de iur. & fa. igno. quòd procurator ex magna cauſa reuocat cõfeſsionẽ domini. Per illũ tex. dicit Abb. in. c. deceętero. in. iij. col j̃. de re iu. quòd ex magna cauſa poteſt nudus executor admittere exceptionẽ. per illum tex. dicit. d. Abb. in. c. nouit. in. iiij. col j̃. de iudi. ꝙ ex magna cauſa poteſt papa exercere iuriſditionẽ temporalẽ in præiudicium gladij imperialis. Per illum tex. dicit Bal. in. l. ſi vt proponis. ver. ſed nũquid nũtius. C. quomodo & quando iud. ꝙ quãdo ꝙ procurator reſcindit vtilitatẽ domini. per illũ tex. d. Abb. in. c. ij. in pe. col j̃. de proba. & in. c. fi. ante fij̃. de conſue. ꝙ ex cauſa nouа poteſt induci conſuetudo contra legem reprobãtem omnem conſuetudinẽ. Per illũ tex. dicit Bar. in. j. conſti. C. quibus. ꝙ in generali poteſtate cõdendi ſtatuta nõ venit facultas corrigendi antiqua, niſi ex magna cauſa. Per illũ tex. dicit Bal. in. l. ſi in aliquẽ. ff. de of. ꝓcõ, & le. ꝙ generalis viſitator poteſt corrigere malefactũ à ſpeciali viſitatore. Per illum tex. dicit Bal. in. d. l. ſi hominẽ. ſe mille vicibus dixiſſe, ꝙ officiales poſſunt tollere ſtatuta ſpecialia ex cauſa nouа, vel de nouo veniẽte ad notitiã. Per illũ tex. dicit Lud. cõſi. xxxvij. incip. viſo puncto, quòd legatus de latere poteſt corrigere propriam cõſtitutionem ex magna cauſa: aliàs non. Per illũ tex. & per. c. ſignificauit. de of. ord. dixit do. Car. in. c. ſi duuiſti. j̃. de of. dele. & ibi bona glo. quòd ex magna cauſa poteſt ordinarius ſe impedire de cauſa cõmiſſa delegato. Per illũ tex. & multa alia facientia ad propoſitum conſuluit Pe. de anc. con ſi. lxxx. inci. domina Ezalina. quòd Abbatiſſa habens diſtribuere bona teſtatoris põt ex ſuperuenienti paupertate ſui monaſterij retinere bona pro ipſo monaſterio. Ad quod vide do. Car. in cle. j. in. xxx. q. de teſt. Et illum tex. valde etiam põderat do. Abb. in ſua diſpu. inci. Epiſcopus & quidam. & communiter in antepe. col. & Lud.

Ro. in

Ex magna cã poſſunt iudices tranſgredi canones & leges.

Quãdo Epiſcop' poteſt ſtatuere cõtra ius canonicũ.

Ro. in cõſi. ccxxv. quod incip. omnipotẽtis &c. quo ad primum. in. iiij. col. facit quod no. Bald. in. l. fi. ff. de Sena. ꝙ lex quæ tranſiuit in contractum poteſt ex cauſa noua reuocari. Ad idẽ adduci poteſt tex. in. § fi. in fi. xxij. q. ij. & in. l. diui fratres. § j. in verſi. niſi magna ſit cauſa. ff. de lib. cau. & in. § mandatum. in fi. inſti. mãdati. & in. l. iij. in prin. ff. de condi. inde. & in. l. iiij. § ait prætor. in fi. ff. de re iu. & in. l. filiusfa. § fi. ff. de procu. & quod no. Ioan. An. & Spec. in ti. de deleg. § reſtat. ver. quid ſi ſtatuto. in fi. addi. quæ incipit Old. ¶ Adde etiam quod not. Bart. in. l. cũ Nauarcorũ. C. de naui. lib. xj. vbi dicit, ꝙ ſtante ſtatuto, † quòd priores nihil faciant contra ordinamenta adunantiæ generalis: tamen ſi cognoſcunt priores aliquid ordinatum eſſe: ſecus obſeruantia eſt damnoſa reipubl. poſſunt illud remouere: per textum ibi. & in. l. legatum. ff. de vſufr. leg. bon. text. in. l. vt gradatim. § quoties. de mu. & hono. Et facit optimè quod no. Bart. in. l. ambitioſa. ff. de decret. ab ordin. fa. & Ioan. And. titu. de inſtru. edi. § compendioſè. verſic. ſed nunquid. tractando quando inferior poſsit per cõſuetudinem diſponere contra legem ſuperioris. Nihilominus Ludoui. in dicto. § de viro. in. xlij. fallentia. non audet firmare domi. Innocent. hîc. Sed dicit, quòd in tali emergentia caſuum inopinatorum conſuli debet ſuperior, per textum in. l. diuus. la. vltima. ibi Imperatori reſcribatur. ff. de fallẽ. vt latius per ipſum. Pro quo vide Abbatem in terminis in capitul. dilecti. el. ij. in ſecunda columnaj̃. de appellat. vbi latẽ idem dicit quærendo vtrum à delegato Epiſcopi poſsit appellari ad eius vicarium. Et diſtinguit vtrum Epiſcopus ſit præſens, vel abſens. & ſic intelligit. d. l. ſi hominem. & ita puto limitanda omnia prædicta, vt non procedant, quando ſuperior conſuli poſſet. ¶ Nec eſt conſonum, quod dixit Baldus in dicta rubrica. C. qui admitt. quòd Poteſtas authoritate propria poſsit tranſgredi ſtatuta iurata ex cauſa: quia aliàs nunquam eſſet petenda abſolutio à iuramento: quia non conceditur, niſi exiſtente cauſa: vt tradit in. c. j j̃. de iureiur. Imò dixit Baldus in authentica. hodiè. C. de iudi. quòd minoribus magiſtratibus & poteſtatibus tertiarum, non eſt licitum tranſgredi leges vel ſtatuta propter emergentiam caſuum: cum iurent præcisè ſtatuta: ideò debent ea tenaciter obſeruare: nec ab eorum forma recedere. Bene fatendum eſt, quòd vbi ſuperior non poteſt adiri: & periculum eſt in mora, prædicta

a procedunt,[a] per. c. vnicum. ad fi. ne ſed. va. in vj. Et per id, quod ſingulariter dixit Innocen. in. c. venerabilem j̃. de elec. vbi dixit, quòd etiã in iuramento licito poteſt quis contrauenire propria authoritate imminẽte neceſsitate inuitabili. & ſequuntur docto. ibi & Bal. in. l. non dubium. C. de legi. cum concor. ¶ Et prædictis adde, quòd vbi aliquid fit contra regulas iuris ex cauſa: illa cauſa exprimenda eſt, ſecundum Ludo. conſil. cccclxxxiij. incip. dubitatur j. in penultima columna. allegans Innocentium in. c. præterea. de dilatione. quem ita ſingu. allegat Oldraldus conſilio. cclvxxvij. ſecundum eũ. ¶ Fallit octauò regula iſti⁹ tex. quãdo in aliqua diſpoſitiõe dirigunt ad iudicẽ verba importantia liberã volũtatem, vel facultatem: quia tunc non tenetur ad obſeruantiam iuris: vt col

ligitur ex no. per do. Ant. & Imo. hîc dicentes, quòd in his, quæ committuntur facultati iudicis, poteſt vti ſuo ſenſu. Exemplum eſt not. in Cle. diſpendioſam. de iudi. in verſic. poteſt. iuncta. l. quicquid. ff. de iudi. & ex no. per Ioan. An. in Spe. de cita. in. § ſequitur. ver. ſed nũquid tradetur. in fin. addi. ¶ Et de his verbis, liberam facultatem, † quòd non importent arbitrium

51 boni viri, vide Barto. in. l. alimen. in. ij. colũ. ff. de ali. & cib. leg. Et facit, quod de verbo liberè dicitur in. c. j j̃. de reſcri. Nec ob. c. j. § fi. de pac. iur. fir. per quem text. dixit ibi Bald. quòd licet talia verba videantur ſignificare præciſam libertatem: tamen intelligunturſeruato ordine iuris: quia text. ibi non dat domino liberam fa- b cultatem: ſed dat eam, quando prius conuicerit vaſallum. Et de iſtis verbis liberam facultatẽ,[b] vide Imo. in. c. quæ in eccleſiarum. in. ij. col j. e. per illum text. vbi dixit, quòd intelliguntur de facultate non regulata à iure. Et idem ipſe ſentit in. c. j. in tertia columnaj̃. titu. proxi. & in. c. cum dilectus. in vltimo notaj̃. de conſuetudine. & in. c. primo. in ſecundo not. de officio ordinarij. & in clementi. ſæpe. circa finem. de verborum ſignificationi. & Baldus in. l. prima in princi. verſic. iiij. modo liberum. C. de ſacro ſanctis eccleſijs. poteſt etiam omitti conſuetudo ſecundum Imolam in. c. irrefragabili. in princi. infrà de officio ordinarij. & de verbo liberè. dicetur in dicto capitulo primo. ¶ Et quid ſi dicatur, committimus iudicio tuo⁹ dic quòd importat arbitrium boni viri, [c] ſecundum dominiũ Anto. & Imol. hîc. quibus adde gloſſam in. c. trita. in ver. iudicauerit. xxxv. quæſtione vltima. & Petrum de Ancharano in dicta clementi. ſæpe. & Baldũ. in. l. voluntatis. in ſecunda colũna. C. de fideicõ. & Raph. c & Imo. in. l. ſi ſic. ff. de leg. j. Facit quod no. Bal. in. l. in vendentis. in. ij. colum. C. de contrahen. emp. quòd iudicium æquiparatur diſcretioni, iuncto eo quod dicetur in ſeq. q. Aliter tamen de hoc verbo iudicio, dixit Ange. in. l. ſi fic. & in. l. Thais. § Lucius. ff. de fideicom. lib. Sed no. bene prædicta, cum quibus concor. Bened. de plumbino in. d. § Lucius. & facit. c. illud. de cle. excom. mi. & c. inter corporalia. ad finj̃. de tranſlatio. Epiſco. & tex. in. c. verumj̃. de fo. compe. & in. l. cum prætor. § j. cum gloſ. in ver. iudi. ff. de iudi. ¶ Et ſi dicatur, diſcretioni tuæ: dic, ꝙ importat arbitrium boni viri, ſecundum do. Ant. & Imol. hîc. Quibus adde gloſ. ij. in. c. cum virumj̃. de reg. & do. Abb. in. c. cum autem. de iure pa. & Imo. in. c. eccle. ante fij̃. e. & do. Ant. in. c. cum inferiorij̃. de ma. & obe. dũ exponũt c. nos ſi incõpetenter. ij. q. ij. Et quãdo dicimus de arbitrio boni viri. intelligit, i. nõ de voluntate libera ſed ſecundũ ordinẽ iudiciariũ: cũ iudex dicatur bonus vir, vel cõtinuus. ff. de verb. ſig. & p Bar. in. l. ſi ſocietatẽ. § arbitrorũ. ff. proſo. & Do. in locis allegatis & allegandis. Et ſi dicatur, prout tibi viſum fuerit: vide Bal. in ti. de pac. Conſtan. in verſic. in animam noſtram. vbi dicit hæc eſſe verba voluntatis, non arbitrij. alleg. l. creditor. § Lucius. ff. mand. not. per Ioan. Andrę. in. c. ſecundo. de jur. cal. in. vj. vbi plus dixit, quòd à ſententia lata virtute talis commiſſionis, nõ poteſt appellari. & idẽ Inno. in. c. fij̃. de ferijs. & Bald. in. l. ceſſante. in print. ç. quomodo & quãdo iu. Quod reprehẽdunt

[a] Procedunt. Vide plenè per Iaſ. May. j. l. j. C. de pci. Imper. of. in. j. not. cum concor. ibidem per eum ſignatis. Et limita, & dic prout per Bald. Sali. & Iaſ. May. vnde in d. auth. hodie. al. leg. & text. Et adde quod habetur per Fran. de Are. in. d. auth. hodie. quem vide.

[b] ¶ Liberã facultatem. Adde Bal. in c. j. §. fi. per illum tex. de pace iu. fir. & domi. Alex. de Imol. in. l. ſi ſic. in j. colũ. verſicu. qd de verb. liberã. ff. de lega. j. Et adde oĩo Pa. in. c. j. p illum tex. de his q fi. à tua. parte cap. vbi dicit etiam, ꝙ verbũ facias ſecũdum voluntatem tuam: refertur ad abſolutam volũtatem, & non ad arbitrium boniviri. Et adde eriã Bart. in. d. l. ſi ſic. in fin. princ. & vide Bal. in rubr. C. de poe. iudi. qui ma. iudi. in. ij. quæſtione.

[c] ¶ Boni viri. And. Bar. in extrauag. ad reprimen. verſ. videbitur. cõtra glo. in. l. Thais. §. Lucius Titius in teſtamento. & ibi Bart de fideic. lib. & Lud. in rub. de arbi. iiij. col. & Lãfrã. in tract. de arb. j. part. viij. col.

do. Ant. & Imo. hîc: quia dicta verba visum fuerit: important arbitrium boni viri. l. si fideicõmissa. §. quànquam. de le. iij. Et ita tenet Lap. & Do. in. c. ij. de iur. cal. in vj. allegãt gl. fi. in. c. j. de confes. eod. lib. & glos. in. c. ij. in ver. visum fuerit. de arbit. in. vj. & in. c. super his. in verficu. arbitriũ. de accu. ¶ Et si dicatur, cõmittimus vo lũtati tuę: nõ est cõmissari⁹ subiect⁹ regulis iuris, secundum Anto. & Imol. hîc: quibus; adde Ludo. in. l. filiussa. ff. de dona. & Bald. in. l. si cũ ea. C. de do. promis. & do. Abb. in. c. Abbate. in vj. colũnã. de verborum significationibus. & domi. Anto & Abba. in. c. j. de his, quę fi. à ma. par. cap. & in. c. ij. circa princi. de seq. pos. & fru. & Anto. in. c. ex parte. in pen. not. de cõsuetu. & Bald. in. l. cum anteà. in. ij. colum. C. de arbi. & Bartolus in. l. centesimus. §. fina. ver. quæ est virtus. ff. de verbo. obliga. & Bald. in. l. finali. in princi. C. de contrahend. empt. & in. l. j. in prin. ff. de mili. test. & Imol. in. l. j. ff. de lega. ij. & Bal. in. l. voluntas. in. ij. colum. C. de fideicomissa. & in. l. si post tres. in. xj. colum. ff. si quis cau. & in l. cum quidam. ff. de lega. ij. & Bartol. & Imol. in. l. finali. ff. de præto. stipu. & Do. in. c. habeo. xv. j. distinctio. & in. c. scimus. xliij. distinctio. & in. c. de iudæis. & in. c. beatus. & in. c. qui emendat. xlv. dist. & in. c. antiquis. liij. distinc. & in. c. nasci. lv. distinct. & in. c. satis peruersum. eadem distinctione. & Bart. in. l. creditor. §. Lucius. ff. mand. & Angel. & Imol. in. d. l. si sic. & Barto. in extrauagan. ad reprimend. in ver. videbitur. & Imol. in cle. sępe. in vlti. char. ¶ Et si dicatur, conscientiæ tuæ committimus: remittit hoc Imo. ad glos. in. c. statutum. §. assessorem. in ver. relinquatur. de rescrip. in. vj. quæ dicit, quòd potest sequi quod voluerit: nec poterit appellari. [a] Quod ipse intelligit quo ad hoc, vt iudex teneatur deferre app. tamẽ bene potest appellari quo ad finem, vt negotium deuoluatur ad superiorem: vt ipse possit deliberare, an id quod gestum fuit possit reuocari. arg. c. pastoralis. §. præterea. de offic. dele. Allegat glo. quæ sic debet intelligi. in cle. j. in ver. oneramus. de iure pa. de quibus glos. meminit etiam Baldus. in. l. j. in. ij. col. ver. pone, quòd statutum dicit. C. de reb. cre. & in. c. j. §. sacrum. in fi. de consue. recti feu. & aliter ipsas cõcordat Bal. in. l. ij. circa fin. C. de sentẽ. ex peri. re. cum quo cõcor. verba. d. Antoñ. in. c. significasti. el. j. de ho. vbi aliàs de hoc dixit post Ana. Cum Imo. hîc concordat pulchrè dominus Abbas. in. d. clemen. j. ¶ Et subdit Do. in. dicto. §. assessorem. quòd quando testator imponit alicui, vt distribuat eius bona secundum suam conscientiam: potest nihilominus Episcopus dicere rationem distributionis: per illam glossam. Quod dictum extollit pro multum quotidiano: & idem sentit expresse Old. consi. lxj. incip. cum Regi Franciæ. in fi. Facit quod not. Ioãnes Andræas in ti. de instrumen. edi. §. nunc aliqua. ver. sed nũquid. per Pe. de Ancha. in cle. j. de testi. per Bal. in. l. nulli. C. de Episcopis & clericis, & in. l. captatorias. C. de testa. mili. ¶ Et de hoc verbo, conscientiæ, vide Angelum & Imolam. in. l. ab executore. in princip. ff. de appel. & in. l. inter stipulãtem. §. j. ff. de verborum obligationib. & Angelum & Paulũ de Castr. in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nun. & Do. in. c. secundo. de iur. calum. in. vj. Roma. in. l. qui bona §. qui damni. ff. de dam. infec. & in repeti. rubri. ff. de arbi. in iij. col. & Lap. allega. xv. in fi. & Bal. in repetitione. l. ij. in. xxiiij. char. ff. de iureiuran. & in. c. sacerdos j. de offi. odina. & Petrũ de ancharano consilio. cccl xxvj. incipit: primò & ante omnia. vbi dixit executorem taxantem alimenta secundum conscientiam, teneri ad vocandum hæredes. ¶ Et si dicatur, facias iustitiam: dic, quòd includit potestatem decidendi: secundum Do. in. c. quoniam. per illum textum de immu. eccle. in. vj. & Petrus de Ancharano. & Imol. in cle. auditor. de rescrip. & Petrus de Ancharano. in. c. præsentia. in. vj. not. de proba. Et duo important videlicet, vt seruetur ordo iudicarius. & pronuntietur de iure secundum Angelum post glos. in authentica de hæred. & fal. §. exhæredatos. Et si fit commissio de veritate & iustitia, intelligitur de veritate, cui ius patroci natur. Et ideò non poterit condemnare ex nudo pacto, secundum Baldum. in. l. nemo. in fin. C. de senten. Et quòd non possit omittere iuris tramitem: tenet Baldus in. c. cum veniss. j. de test. potest tamẽ inducere partes ad concordiam. Probatur in authenti. si quis verò. C. de iud. & in. c. causam, quæ. in verficu. concordia, vel sententia. de test. & in. c. querelam. de fimo. & Baldus in. l. pe. ff. de iusti. & iu. q. ista verba, quod iustum est, decernas: restringuntur ad petita. allegat Comp. in. c. super literis j. de rescri. Et ita dicit debere intelligi responsa dominorum temporalium. & dicit Baldus in. l. iustitia. ff. de iustitia & iur. quòd ista verba, de iustitia & veritate, & iure pronunties: important observantiam iuris communis & municipalis. ¶ Et ista decidunt dubium, vtrum si Princeps rogatus super remissione sententiæ committenda, dicat: fiat iustitia: an poterit reuideri: quod Baldus relinquit indecisum in. c. ij j. de offi. deleg. Sed quòd possit corrigi, probant verba glos. & Angel. in. dicto. §. exhæredatos. ¶ Et si dicitur, sola facti veritate inspecta. [b] respondet dominus Antonius in. c. secundo. in not. j. de iur. calũ. quòd ista verba plus important, quàm quòd cognoscat summariè & sine figura iudicij. Et no. Ro. cõs. xx. quod icipit viso pũcto. ante fi. Et de ista clausu. multa ponũt Do. de Ro. deci. xxxiij. in. c. qñ cõmittit. in nouis. & latissimè. d. Abb. in. c. dilecti j. de iud. vbi tenet, q nulla solẽnitas iuris positiui, vt̃ remota, sed simplr cauillatio & supflua subtilita s. g̃ cõclusiovr cõtra Bal. ī. c. j. §. iuestitu. de no. for. fide. & ī. l. j. iuxta prin. C. de iure deli. & Ro. ī ru. ff. de ar. tñ ipam tenet do. mẽ de Are. ī. d. c. dilecti. vbi est vidẽdũ. ¶ Et si dicat, reiecta iuris subtilitate: vide Bal. in. l. si mãcipiũ. §. si cõmuni. in addi. ff. de eui. vbi dicit, q tũc reꝰ cõuẽtꝰ nõ potest opponere exceptionẽ certi ordinis Quod põt esse verũ qñ ordo est de causa ad causam in ead. perso. sed qñ esset de psona ad psonã. sicut in fideiussore, & principali, esset maⁱ⁹ dubiũ: qa priuilegiũ cõcessũ fideiussori. p. aut. pñte. C. de fideiu. est fundatum in æquitate. & ppterea nõ videt posse tolli p ea, q̃ ipse not. in. l. fi. §. sed & si quis. in princip. C. communia de leg. dicens, quòd quando agitur contra tertiũ possessorem hypothecaria, arbiter qui procedit de æquitate, non potest reiicere exceptionem excusationis. & vide textum in. l. si fideiussor. §. quę dam. ff. mand. vbi probat, quòd ista verba

[a] ¶ Appellari. Ad. de Ludo. in rubr. de arb. iij. col. Sed quid si dicat, super quibus tuam conscientam onerat⁹. quid importat? vide. d. Sozi. cõsil. lx. incipi. viso elegantissimo cõsilio. vers. circa quintam dubitationem. cum vers. sequen. in. j. parte char. ciiij.

[b] ¶ Inspecta. Vide Barto. in extrauagã ad reprimen. & omnino per Ioã. Papi. in sum. in li. reali. ver. sine strepitu. in fin. & Lanf. in cle. sæpe. ij. col. de ver. sign. & Ioã. de Imo. in d. c. dilecti. alle. in tex. de iu. Et adde q hæc clausulanõ facit agi ex pacto nudo. Bal. in. l. ne mo. in fi. C. de sen. quia intelligitur de veritate legib⁹ roborata. Sed qd si dicatur, quòd procedaf & decidaf summariè simpliciter, ac de plano sine strepitu & figura iudicij, ex sola facti veritate inspecta: quibuscũq; solẽnitatibus, aut ordinib⁹ iudiciarijs præter missis: qd importatin ꝓcedẽdo, & quæ omittuntur & quæ non, vide d. Sozi. ī cõs. xcvj. inci. viso ꝓcessu. circa me. j. col. in j. parte. char. clxij.

verba significant iudicem debere inspicere ipsum factũ principale: non autem exceptiones non respicientes ipsum factum principale. de quo etiam per doc. in. d. ca. dilecti. ¶ Et si dicatur, committimus arbitrio tuo: vide Imo. in. l. filiusfa. ff. de doñ. vbi dicit, q important arbitrium boni viri: nisi dirigantur verba ei, qui aliàs haberet iudicare, vt bonus vir: quia tunc intelliguntur de libero arbitrio: vt verba aliquid operẽtur secundum eũ. Et ita potest intelligi quod not. Innoc. in. c. fi j. de fer. & vide Bald. in. l. milites. in. iiij. col. ver. ij. ponamus. & ver fi. iij. ponamus. C. de test. mi. vbi ponit de prioribus habentibus plenum, liberum, & generale arbitrium. & vide Bald. in. l. presbyteri. la. j. in. v. col. quæro pone, quòd potestas. C. de Epi. & Cle. vbi dicit, quòd si potestas habet arbitrium procedendi sine aliqua solennitate, non põt procedere ad snĩam nisi sibi constet de facto. Et ideò non credit dictis testium non iuratorum. & vide Bald. in. c. j. in fin. in tit. de allodijs. Et vide do. Ant. in. c. significauerunt. in. xj. col. de test. vbi dicit, q licet sit in arbitrio iudicis dare quartam dilationem: tamẽ si fuerit iniustè denegata potest per superiorem concedi. ¶ Et adde quòd ista clausula important summariam cognitionẽ in procedendo, non in decidendo, secundum glo. in cle. sæpe. in ver. defensiones. de ver. sig. Et idem Bart. in. l. si in lege. in princ. ff. loca. docens, quòd ad hoc vt arbitriũ [a] sit plenum, dicatur in procedendo & condemnando. Et quòd importet rectum arbitrium, probatur in. l. hac lege. in ver. arbitrio. iuncta. l. fi. in fin. C. de pac. conuen. & vide Bal. in. l. cùm anteà. in. iiij. colũ. C. de arbi. vbi dicit, quòd ratione liberi arbitrij non potest iuri alterius derogari. & maximè quando læsio est vltra dimidiã. allegat gl. in. d. cle. sæpe. & vide. d. Abb. in. c. j. iij. colj. de seq. pos. & fruc. vbi ponit, quòd hoc verbum arbitrium intelligitur de iurisdictione: nisi ex circunstantijs & alijs verbis, quæ sequuntur, appareat quòd sonet liberam voluntatem: vt ibi. & facit. c. ne innitaris j. e. ¶ Et si dicatur videas quid iuris: vide Ange. & Imo. in. l. fi fundum sub conditione. §. Stich⁹. ff. de leg. j. vbi dicit, quòd iste poterit decidere omne dubium, quod elici potest ex puncto. Similiter dicit Angel. in. l. eius, qui in prouincia. ff. si cer. peta. quòd per ista verba responderi potest, nedũ causæ principali, sed etiam appenditijs. alleg. not. in. c. iij. j. de consuetud. Et facit quod habetur in. c. tua nos j. de spon. & in. c. j. de offic. deleg. & in. c. j. de restitu. in integ. & vide Angel. in. l. quærebatur. ff. de test. mili. vbi dicit illum text. in ver. quid iuris. esse quotidianum: quia cõsultor electus cum illis verbis, potest inuestigare omnia antecedentia, & sequẽtia & annexa puncto: per. d. l. eius qui. Ad idem vide Ange. in. l. qui quadringenta. ff. ad legem Falcidiã; & latè Mod. in. c. intimasti. ī. ij. col. de app. ¶ Et si dicatur, procedas de facto: vide Barto. in consil. lxxxij. incipiẽ. punctus quęstionis vertẽtis. vbi dicit, quòd importet hoc, quòd posit procedi de facto sine causæ cognitione & probatione, per textum cum glos. mag. in princip. in. l. ictus fustium. ff. de inofficio. & important quòd potest procedere, etiam si iuris rigor repugnet, per textum cum glossa, in. verficu. reducere. in. l. verum. §. ex facto. ff. de mino. Et sic concludit, quòd tũc valet sententia: licet ordo iuris seruatus non fuerit. & vide Baldum in. c. consanguineij j. de re iudica. ¶ Et si dicatur, procedas de iure & de facto: vide Imol. post alios in c. quintauallis. in. iiij. distinctionej. de iureiuran. & Bal. in. l. solam. in fin. C. de testa. vbi dicit, quòd potest procedere ad instar arbitratoris aliàs deputati. Et vide. d. Abba. in. c. cum tempore. in. iiij. colum. ver. an autem j. de arbi. vbi dicit, quòd iste modus loquendi, non est ita approbatus prout ille simpliciter & de plano. &c. quia potest admitti probatio, etiam non legitima. Et ideò in fert post Lapum in allegationibus, quòd Prælatus com promittens in causa ecclesiæ non posset apponere illam clausulam in compromisso. Et subdit Bal. in. d. l. solam. quòd poterit credere testi reddenti nullam, vel malam causam dicti sui. Potest tamen testes recipere die feriata & omisso iuris ordine. Et hîc adde Ludo. in. l. j. in fin. princi. ff. de verb. oblig. & Bald. in. l. si non speciali. in fi. C. de testa. & Bald. in. d. l. j. ff. de mili. test. & Baldus in. l. limites. C. eod. titu. ¶ Et si dicatur, pronunties secũdum sensum tuũ: intelligitur de ꝓpria volũtate, secundũ do. Anto. & Imol. hîc per istum textum. Et idem Do. in. c. relatum. xxxvij. d. Contrarium putat hîc dominus Abbas quia proprius sensus est, vt iudicet, vt bonus vir. sicut de verbo, si existimaueris: si placuerit: & similia dicitur in. d. §. quanquàm. vt hîc per eum. Pro quo facit text. in. l. Diuus. in versi. sensu saniori. ff. de offi. præsi & in. c. vtinam. in verficu. sensu suo. lxxvij. di. Et quod dicit Apostolus. j. ad Roma. Tradidit illos Deus in sensum reprobatum. facit. l. fina. in versic. regalem sensum contemnat. C. de le. Intellige nisi dicta verba iungantur cum verbis denotantibus iuris obseruantiam: prout in tex. nostro. Et similiter dicitur de verbo, prudẽtiæ tuę j. eod. c. ne innitaris. vbi intelligitur de mala prudentia, propter verba adiuncta. Et facit illud, inflatur sensu carnis suæ, non tenens caput. ¶ Et si dicatur, secundum mẽtem tuam: [a] vide Bald. in. l. voluntas. C. de fideicom. vbi dicit, quòd intelligitur prout est regulata à iure: ac si diceretur secundum iudicium tuum. Et dicit Bald. in. l. fi. C. de pœ. iu. qui ma. iud. quod importat, id est secũdum cõscientiã tuã. ¶ Et si dicaf, secũdũ libitũ tuũ: importat liberã volũtatẽ. l. fideicõmissaria libertas. la. ij. ff. de fideic, libe. no. Imo. in. l. fi sic. ff. de le. j. & Bar. in. l. alio in. ij. col. ff. de ali. & ciba. le. & in extraua. ad repri. in ver. videbiť. ¶ Et si dicaf, secũdũ prudẽtiã tuã: dic, q importat arbitrium boni viri, Imo. in. c. ne innitaris j. e. & d. Ab. in. c. j. in. iiij. co. de seq. pos. & fru. Nisi p aliaverba adiũcta iportet de prudẽtia mala: put ī. d. c. ne ī nitaris. licet aťr p illũ tex. dicat ibi do. Ant. & malè, secũdũ eos. ¶ Et si dicaf, ꝓcedas ꝑuia rõne: vide latè Imol. in. c. ex insinuatiõe j. ti. ꝑxi. vbi dicit post do. Ant. q sonat in monitionẽ, nõ ī cõditionẽ. ¶ Et si dicaf, secũdũ cor tuũ: dic. q iportat liberã volũtatẽ. & ꝑbaf in summa. xj. q. iij. ibi, non ex corde vestro: sed ex ꝓcepto diuino. ¶ Et si dicaf, secũdũ cõscientiã: vide vltra ꝑdicta tex. in. c. nõ solũ. de regula. in. vj. q ꝑbat, q intelligiť de bona. & no. Bal. in dispu. sua incip. ſtãte statut. & vide ipm oino loquẽte pulchrè de cõscientia. d. l. fi. C. de pœ. iu. q ma. iud. Et vtrũ teneaf citare: vide Bal. ī. l. cẽtũ. in. iij. col. C. vñ cog. & Ro. ibi. & in ru. de arb. in. iij. col. Et q nõ reꝙraf citatio, tenet Bal. in. d. l. certũ. p no. p gl. in cle. j. de of. dele. & dicit Bal. ī. l. ij. in. ij. col. C. q̃n prouuo. nõ est ne. q sufficit ī tali cõmissõe taťr & quaťr inquirere: quia ad nullũ ordinẽ arctat. & alle. gl. in. d. cle. j. vide ẽt Bal. in. l. fi. C. de test. & in. d. l. captatorias. & Imo. post Ang. ī. l. illa. ī. iiij. co. ff. dever. ob. ¶ Et si dicaf, scdm bene placitũ tuũ: vide Ab. ī. c. verũ. ī. ij. co. de fo. cõpe. & Bal. in l. fi. §. j. C. cõmu. de le. vbi dicũt, q iportat arbitriũ bõi viri. ¶ Et si dicaf secũdũ ꝑiuũ tuũ: ꝑt vti iuris rigore. e. de grad. xxxv. qõ. v. ¶ Et si dicif, secũdũ qd tibi vr̃: vide Bar. ī extraua. ad repri. ī ver. videbif. & Ant. ī. c. cũ. ad sedẽ j. de rest. ſpo. & iportat arbi. boni viri. ī. l. Labeo. ff. de sta. ho. no. do. Ant. ī. c. g̃rẽti. īpe. no. p illũ tex. de ver. sig. & Lap. ī. alleg. lxix. & do. ī. c. catholica. ī notab. xj. dist. facit. s. quoddicũ, est de ver. visum fuerit, post gl. ī. c. ij. in ver. visum. de corp. vit. ¶ Et si dicaf, leuato velo. [b] vide Bar. in. l. ne qd. ad fi. ff. de incẽ. ru. & nau. vbi dicit, q idẽ importat, quod summariè. Idẽ si dicaf manu regia: vt ꝑ Bal. ī. l. ij. ī prin. ff. de iust. & iur. ¶ Et si dicaf, secũdũ sm tuũ: dic, q nõ iportat volũtatẽ liberã, sed regulatã rõne: vt ꝑbat in. c. ficut in sacramentis. de cõse. dis. iiij. ibi: ꝓcipiat quę sunt spiritu, ne vt animalia viuãt. Faciũt verba

[a] ¶ Secundùm mẽtem tuam. Adde Alex. in. l. fi fic. in ij. col. in ver. quid de verbo conscientiæ. ff. de le. j. cũ concor. ibi per eũ adductis.

[b] ¶ Velo. adde textum in. l. de submersis. & ibi glo. j. C. de nau. lib. xj. & Io. Pap. in ver. si. fine strepitu. in libel. reali.

a ¶ Vt bonus vir. Quis autẽ dicatur bonus vir. Reſpõ de, ꝙ iudex: vt eſt tex. in l. ſed ſi vn⁹. §. prætor. & ibi Bar. ff. de iniur. & eſt tex. in l. conti nuus. §. cũ ita. de ver. obl. & in l. vir bonus. iu. ſolui. & gl. no. in. c. potuit. in ver. celeri. ad fi. de loc. itẽ Epiſco pus dioœceſanus in caſu cle. j. de ſe pul. ſecundũ Car, ibi. xij. not. Itẽ ar chitectus in arte ſua. Ang. in. l. qui Iuminibus. ff. de ſer. & Ale. conſi. clxxiiij. in. ij. par te. vbi etiam dicit ad eũ tãquam in arte peritũ: vt bo nũ virũ eſſe recur rendũ, quãdo eſt iis de facultate tol lẽdi inuito vici no, l. planè. ff. fa er. & Bar. poſt gl. in l. ſocietatẽ. §. a arbitrorũ. iij. col. in ver. quærit gl. qs eſt iſte bonus vir. ff. pro ſoc. Itẽ executor teſtamẽ ti in arbitrando, quæ ſint pauper res virgines, quã do factũ eſt reli ctũ dotiũ pro vir ginibus pauperi bus maritãdis, ꝙ executore malè arbitrante recur ritur ad iudicem, Bal. in authẽnta. prætereà. C. vnde vir & vxor.

b ¶ In ſyndicatu. Adde do. Sozi. cõ ſil. xliij. inci. in præſenti cõſulta tione. verſic. pro qua allegat ibi. nã dicebat in prima parte. char. lxxx. iiij.

Io. mo. in. c. fundamenta. de ele. in. vj. relata per Domin. ibi in fi. & Bal. in l. tutor. §. quæ tutoribus. ff. de excu. tu. & facit. c. licet. de regula. & c. duæ ſunt. xix. q. ij. ibi, ſpiritu Dei ducũtur. &c. de quibuſdã ex prædictis. Et quædã alia ponit latè quidam dom. Cathalchinus de viſo. in rep. l. ne quicquã §. vbi decretũ. ff. de off. procõ. nuper ab impreſſo ribus diuulgata. Sed circa hæc: & ſimilia ſubiũgo quatuor notanda. ¶ Primũ eſt, ꝙ † verba importantia liberam vo lũtatem nõ operãtur ſecundum effectũ ſuum quo ad ter tiũ: ſed ſolũ inter eos, de quibus diſpoſitio loquitur. Quo autẽ ad tertiũ ſeruabitur ius cõe ſecundũ Imol. hîc. per. c. ſuper eoj̃. de off. dele. & c. paſtoralis j̃. de priui. Quod eſt di ligenter mẽti tenendũ pro limitatione. d. §. Lucius. ſecũdũ eũ. Et idẽ tenet Lap. alle. lxj. incip. viſis literis. in. ij. colũ. & ſequitur do. Ant. hîc. ¶ Secũdò no. quòd † quæcũq; clau ſula ponatur in cõmiſsione, ſub quacũq; forma verborũ, nunquã prætextu talis cõmiſsionis, poterit iudex auferre exceptionẽ acquiſitã parti, quãtũcunq; ſit de rigore iuris inducta: quia per huiuſmodi clauſulas iudex habet poteſta tẽ circa proceſſum, & circa ea, quæ facit ipſe: nõ circa ius quæſitũ parti ante proceſſum. Ita ſoléniter voluit Bald. in extrauagã. ad repri. ſuper ver. videbiẽ. iuxta fi. de quo excla mat Matthæſil. not. xv. inci. ꝙ ſi iudex. ¶ Tertiò not. ꝙ per dictas clauſulas nunquã tollitur, quin actus via regia & o miſſo iuris ordine, debeat notificari parti. Si enim notifi catur, videtur proceſſum doloſè. Hoc probat gl. not. in. l. ij. C. de decu. li. x. Per quam Bal. in. l. eos. §. Apoſtolos. in. ij. col. C. de app. refert ſe conſuluiſſe, quòd arbitri, quibus data erat poteſtas prorogandi compromiſſum abſentibus partibus, non poſſunt efficaciter dici prorogaſſe: niſi ſal tem poſtquã facta eſt, notificetur partib⁹. quod bene not. & idem Bal. in. l. j. in vl. col. C. de ſen. ex peri. rec. & Ro. in l. filiuſſa. ff. de do. & Spe. in ti. de arb. §. excipitur. ver. ſed po ne. ¶ Quartò nota, † quòd habens procedere, vt bonus vir, debet procedere, vt faceret in propria cauſa: vt alteri nõ faciat, quod nolet ſibi fieri: per. l. j. ff. de ſolution. quam facit ſingularem Baldus in l. prima. C. de his, quæ pœne no. Reliqua in materia huius. viij. fallen. ꝓſequere, vt per Imo. Ro. in l. filiuſſami. ff. de do. & Imo. & Pet. de Anc. in d. cle. ſæpe. & Ro. in d. ru. de ar. & Anto. & Imo. hîc. ¶ No nò fallit regula huius decretalis, † quando caſus occurrẽs non eſt deciſus à canonibus, nec à legibus: quia tũc imitan da eſt doctorum ſententia: per tex. in. c. j. j̃. de deci. ibi, non lege, ſed arbitrio magiſtrorum. & ibi do. Ant. & do. Ab. in c. ſunt nõnulli. in ver. tãtorũ igitur patrũ. xvj. & in. c. ij. de preſby. non bapti. ibi do. patrum ſententiam teneas. & in. l. ſi idem cũ eodẽ. ff. de iuriſdi. om. iu. Per quam dicit ibi An gel. ꝙ ad deciſionem cauſæ poſſunt ſecundum defectum allegari dicta Doctorum. & refert Io. de Ana. in. c. ciuita te. in. xvj. colj̃. de vſu. & latè & pulchrè per Matthæſ. in cõ tractu de electione opinionum. Et vbi doc. diſcrepãt, imi tanda eſt regularis opi. ſecundum Io. an. & omnes hîc. pro quibus eſt tex. in. c. nouimus j̃. de ver. ſig. ibi opi. à pluribus approbata. & ibi do. Anto. in. c. de iudicijs. iij. q. iij. ibi, in quo plurimi concordant. & l. j. ff. de offi. quæſto. ibi, cre brior apud veteres opi. & glo. in. c. fi. de pœ. diſtinc. j. & in c. j. in ver. decætero. de poſtu. præla. in. vj. Et ideò iudicãs contra communem facit litem ſuam: nec excuſatur in ſyn dicatu: vt per Barto. & Angel. in. l. fi. §. de pœ. iud. qui ma iud. & do. Abb. in. c. prudentiam. in princ. de offi. deleg. & Pet. de Ancha. in cle. ne Romani. de ele. & Ang. in. l. termi nato. C. de fruc. & lit. expen. & do. Ant. in. c. ex literis. in. j. col. de ſpon. & Abb. in. c. j. de deci. & Do. in. c. quis neſciat. in notabi. xj. diſt. Et illa dicitur cõmunis, quam plures gra uioresq; accipiũt. c. in canonicis. xix. di. & in iij. c. recede. §. verum illa ſententia. de pœ. di. iiij. ¶ Hîc limitantur primò, niſi opinio paucorum doctorum, vel vnius fundare tur ſubtiliori & meliori ratione: quia illa præponitur cõ muni opinioi, ſecũdũ Io. An. & oẽs hæc alle. d. Abb. bonũ tex. in. c. Capellanus. in ver. ſubtiliori rationẽ j̃. de fer. & in l. ij. ibi: non ex multitudine. C. de vete. iur. enuc. & idem. d. Abb. in. d. c. capellanus. in. ij. col. & in. c. ex. literis. el. j̃. j̃. de ſpon. & d. Abb. in. d. c. de libellis. xx. diſt. & Ioã. de Ana. in c. tua. in. v. colj̃. de vſur. & Imo. i. c. cũ ꝙdã. §. ꝙ dicit el. ij. ff. de acq. hęre. & Bal. i. c. ne innitarisj̃. e. & do. Ab. i. c. cũ ſint de deci. & in. c. j. j. col. de ſum. tri. i. vj. & i. c. j. i. v. col. de po ſtu. Præla. eo. lib. & d. Abb. in. c. iij j̃. de cenſi. & in. c. vt debi tus. xiiij. colj̃. de app. ¶ Secũdo limito, niſi cõtra cõmunẽ opi. ſit authoritas gl. quia illa quantũ ad veritatẽ prævalet ſecundum vulgatam doctri. Iac. Butri. in. l. vnica. C. qui ꝓ ſua iuriſ. ſequitur Imo. in. c. cum contingat. de iureiurã. in vj. char. & Bal. in. l. hæreditas. C. depo. & in. l. precib⁹. C. de impu. & alijs ſub. & d. Ant. in. c. j. in prin. de offi. dele. & Bal. in. c. j. de natu. Feu. & in authẽ. ceſſante. C. de leg. hære. & Sali. in. l. traditionib⁹. C. de pac. & Do. in. c. relatũ. xxx vij. di. & Imol. in. c. paſto. in princi. in. xiij. colj̃. de reſcript. ¶ Tertiò limita, niſi opi. ſinguli vni⁹ doc. ꝓtiſvel mĩoris eſſet pro mĩmonio: quia illi ſtat cõtra cõmunem: ſecũdũ Hoſt. in. c. ſi virj̃. de cog. ſpi. de quo exclamat. d. Abb. ibi. & Imo. in. l. j. in. ij. col. ff. ſo. ma. & d. Abb. in. c. j. de re iudi. ¶ Quartò limita, niſi eſſet opi. Archi. ſuper. vj. quia illa prævalet alijs: ſecundum Rot. in anti. deciſ. deci. ccclviij. ¶ Quintò limita, niſi vna opi. faueat poteſtati clauſũ: quia prevalet nõ fauentibus, ſecundũ Hoſt. in. c. rurſus j̃. qui cle. vel vo. & ibi Io. An. ꝑpe fi. & in hac fallen. poſſunt referri quinqu e notanda. ¶ Primò ꝙ cuicunq; licet magno com mentatori nõ tenemur ſtare: niſi probet opinionem ſuam per authenticam ſcripturã Ita dicit Archi. in. c. nolite. xj. q. iij. per illũ tex. qué inducit cõtra ſcholares dicentes: hæc opi. cõmunis eſt. & dixit animosè. d. Car. conſil. lxxv iij. lo quẽs de Ioan. And. ꝙ nec ſibi, nec alteri voluit vnquam in opinionibus cedere: niſi quãtũcunq; vrgeat ratio. ¶ Secũ dò not. † ꝙ quandocũq; ſunt opiniones hincinde probabi les laudatur iudex, qui diuidit per medium materiam diui ſibilem: vt eleganter ꝓbat Pe. de Anc. conſi. ccvj. incip. in ter cõtraria & varia & cõſimilia. ¶ Tertiò not. quòd lex habens duos intellectus ſi nõ poteſt allegari, eius deciſio nem eſſe tanquam legem ſecundum Baldum in. l. in ambiguo. ff. de rebus dubijs. ſentit gloſſ. fina. in a princi. in. c. j. de conſtitu. in. vj. ¶ Quartò nota quòd vbi gloſſ. vel alius reperit plures opiniones, præſumitur in dubio approbare vltimam ſecundum gloſſam in. l. qui filium. ff. ad Trebellianum. & Ludouicũ. in conſilio. lxxxiij. inci. quæro à te. & Hoſti. & Ioannes andræas in. c. j. de ſente. ex com. in. vj. & Ludouicus in. l. iij. §. Neratius. ff. de acquiren da poſſeſſione. & Imol. in. c. finali in pe. cha. de præſcri. & Bal. in. c. primo an apud. iu. vel do. & facit tex. in. c. capella nus. in ver. poſterior ſententia deferri. ¶ Quintò nota quòd † iudex, qui imitatur opinionem magiſtri ſui excu ſatur in ſindicatu, b ſecundum Oldra in. l. j. in. §. quæſitum ff. de fun. inſtruc. & domi. Abbas in. c. j. in. vij. columnaj̃. de poſtu. Prælato. & Angelũ in. l. terminato. C. de fructi. & lit. expen. quia tenetur diſcipulus defendere opinionẽ magiſtri ſecundum Ioã. And. in. c. omnẽ. ſ. de ma. & obe dien. intellige, niſi veritati repugnet iuxta illam Philo ſophi: amicus Socrates: amic⁹ Plato: magis amica veritas. ¶ Sextò nota ꝙ ſententia cõtra cõem opi. doc. nõ eſt ipſo iu re nulla ſicut lata cõtra legẽ ſecũdũ Ang. poſt. Imo. in. l. q romę. §. duo fratres. ff. de ver. ob. ¶ † Decimo fallit regula huius decretalis in arbitro qui põt iudicare ſuo ſenſu ſecũ dũ Io. an. hîc. & ſenſit gl. fi. hîc. & allegat. l. qualẽ. ff. de arbi. ¶ Hoc limitaſ primò niſi in ſententia exprimeret errorẽ iu ris ꝑ id ꝙ hr̃ſ. l. apud celſum. §. itẽ qrit. ff. de do. except. ſecũ dũ Imo. hîc, ꝑ quo vide do. Ant. in. c. quintauallis. in. xxxij. col. §. de iureiurando. & gloſſa. in verb. iniquam. in. l. diem proferre. §. ſtarc. ff. de arbitrio, & in. l. iij. in. §. commiſſę. ff. eo. ¶ Secũdo limitaſ niſi expreſsè dictum fuiſſet in cõpro miſſo quòd iudicaret de iure ſecundũ Bar. ſoléniter in. d. §. ſtari. De quo dicetur in. c. cũ dilecta. j̃. de reſcrip. ¶ Tertiò limitatur, niſi ſit arbiter iuris, qui debet pronuntiare ſecundũ iura. Ex quo poteſt appellari ab eius ſententia: vt per Pet. de Ancha. in. c. ab arbitris. de offi. deleg. in. vj. & Bart. in. l. fi. C. de iudi. & Bal. in. l. qd ergo. §. ex cõpromiſ ſo. ff. de infa. & in. l. Imperator. ff. de tranſ. & in. l. ſi dictũ. §. ſi cõmiſero. ff. de euic. cũ concor. Et de hac fallentia vi de etiam per Bal. in. c. ex literisj̃. eo. & in. l. ſi irruptione. ff. fi. regun. & Imo. in. c. paſtoralis. in princ. in. v. colũj̃. de reſcr. Et per has fallẽtias concluſa ſunt noſtro ordine o mnia neceſſaria dicta doc. in hac decretali q̃ citius fuiſ ſent expedita, ſi ordinariè ſcriberem. Sed tarditatẽ nemo opponat labori ex vrbanitate, non ex debito aſſumpto.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio reſpicit futura, non præterita.*
2 *Statutum, an valeat, quòd vnus puniatur pro alio.*
3 *Retractatio actus, an ſit pœna.*
4 *Ignorãtia iuris procedẽs ex lata culpa nõ excuſat delinquentẽ.*
5 *Libellus, an debeat exprimere dolum in maleficijs.*
6 *Prohibens factum damnatum in iure: & addens pœnam non li gat probabiliter ignorantem reſpectu pœnæ.*
7 *Lex à quo tempore ligare incipit: cum ſex limitationibus.*
8 *Scientia conſtitutionis, an præſumatur poſt lapſum duorum men ſium.*
9 *Libellandi practica contra volentes eſſe hæredes, vel non.*
10 *Poſt duos menſes, an admittatur ignorantia promulgationis con ſtitutionis.*
11 *Ignorantia, an probetur per iuramentum. Et ponit pro regula, quòd ſic. Fallit in ſeptem caſibus: vt nu. 12. 13. 14. 15. 16. 17.*
18 *Iuramento alicuius non ſtatur de conſiſtentibus in animo, quan do eſt præſumptio contra eum. 19.*
20 *Caſus certus eſt, in quo poſt iuramentum admittitur probatio.*
21 *Bannum vt liget opus eſt, vt proclametur per totam ciuitatem.*
22 *Incipiens bladum extrahere extra prouinciam, ſi interim fiat ſtatutum, ne bladum extrahatur, non comprehendit ipſum: quia iam incœpit extrahere.*

CAP. II.

1 Cognoſcentes. ¶ † Conſtitutio reſpicit futura, non præterita. h. d. Et materia ſummarij expedietur in. c. fij̃. eo. ¶ In gl. prima in fi. decla ra hanc gl. prout no. gl. in. c. antiquaj̃. de priui. & Bald. in rub. C. res inter alios acta. & gl. & Arch. in. c. renouãtes. xxij. dif. & beatus Tho. in ſecunda ſecũdę. q. cviij. art. vlt. & Arch. in. c. hi ergo. xxvij. q. j. & mens gl. eſt, ꝙ ſine culpa & cauſa nõ eſt quis puniendus: vt hîc. & in regula, ſine culpa. de reg. iur. in. vj. Sed ſi ceſſat culpa, dũtaxat poteſt imponi pœna ratione cauſę ſuſibſtẽtis. & intellige cauſę, ſcilicet legitimę. Nam ſi non eſt legitima, nõ dicitur cau ſa, ſed occaſio. c. nouit j̃. de iudi. c. ſolitę. de maio. & obed. Et hinc eſt, quòd propter publicã vtilitatẽ poteſt quis priuari re ſua. l. itẽ ſi verberatũ. ff. de rei vend. & dicetur in. c. quę in eccleſiarum j̃. e. Et de multiplici culpa, vide Lud. Ro. cõſi. ccccvj. incip. quo ad primũ. & gl. in §. præ tereà. Inſti. qui. mo. re. contrahi. ob. & Bal. in. l. pig. C. de
2 pig. ac. ¶ Et iſta faciunt ad. q. ampliabilẽ, † vtrũ A valeat ſtatutũ, ꝙ vnus puniatur pro alio. de quo per Bal. in rub. C. res inter alios acta. & in. l. ij. C. de conſti. pe. & in. l. j. C. ne fil. pro pa. & in. l. dotis tuę. C. de iur. do. & in. l. ſi qua. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. Et in. l. de quibus. in. ij. col. ff. de leg. & in. l. j. ff. ſi ex nox. cauſa aga. & in. c. ex re ſcripto. de iureiu. & in rub. C. de exerci. & in. l. ſancimus. C. de pœ. & in. l. obſeruare §. proficiſci. ff. de offi. procon. & in. l. ſi quis in tantam. in. iij. col. C. vnde vi. & in. l. ſi fi lius. C. de bo. proſcri. & in. l. fin. §. j. C. de re iudi. & in auf. ſi captiui. C. de Epiſc. & cle. & per Bal. Ang. & Imo. in leg. Cornelia. ff. de vul. & pup. & per Ang. & Sal. in. l. ſanci mus. ſuperius allegata per Ang. conſi. lxij. incip. Nobilis miles dominus Raymundus. per Bar. in. l. cum filius. §. in hac. ff. de ver. ob. & in diſputa. inci. Perufinę ciuitatis. per Bal. in auf. & omnino. in. iij. col. C. ne fil. pro pa. per Alb. in. j. parte ſtatutorum. q. lvij. per Ioan. de Ana. in. c. vbi pleniſsimèj̃. de deli. puero. per Ioã. de Platea in rub. C. de decu. lib. x. per Lud. Roma. plenè in. l. filiuſſa. ff. ſol. mat. Et magis communis opinio eſt, quòd valeat ſtatutũ ex cauſa, quòd vnus puniatur pro alio: dummodo nõ corporaliter. Et de hoc vltimo eſt gl. reputata ſingularis in c. nemo. in ver. ſupplicium. xxxiij. q. v. de qua meminit etiam Io. An. in addi. Spe. in tit. de fideiuſ. §. j. in verſ. quę autem ſit differentia. & latè Sal. poſt Cy. in. l. ad cõmentarienſem. C. de cuſt. reo. & Pe. de Anch. & Imo. in rub. j̃. de fideiuſ. & Lud. Ro. conſi. xv. Et ſeipſam limitat illa glo. niſi eſſet cõſuetudo, ꝙ quis pro alio puniretur pœna corporali. quod no. ſecundum Ro. ſingulari cõſi. xxx. incip. tu ſcis. & Pet de Anch. in. d. rubr. & Bal. in. d. cõſil. incip. in nomine domini. videtur, ꝙ vigore dicti arbitri.

¶ Sed circa hoc dictum ſoleo ſubſiſtere: quia aut cõſue tudo eſt irrationabilis, & non debet valere. c. fij̃. de conſue. Aut eſt rationabilis: & pariformiter deberet valere ſtatutum. conſequens eſt falſum: & in locis prædallegatis: ergo & antecedens. ¶ In gl. in ver. *diſpendijs*. no. ſingulari
3 ter ſecũdum d. Abb. in eo quod ponit tanquã diuerſam retractionem actus & damnũ. † quaſi retractatio actus nõ ſit pœna. & vltra alios, pro hoc vide text. in. c. ſi quis presbyterorum. de re. ecc. nõ alie. & in. l. eius qui delato rem. ff. de iur. fiſ. & in. c. pe. de poſtu. præla. no. d. Abb. in prœmio Decretalium. in ver. Gregorius. col. & Io. An. in. c. fi. de el. e. in. vj. & in regula, odia. de reg. iur. in. vj. & Bal. in. l. nemo. C. de ſac. ſanc. ecc. & d. Car. & Io. de Ana. in. c. ex inſinuatione. de ſimo. & Imo. in. l. ſi verò §. de vi ro. ff. ſol. mat. & Pet. de Anc. & Do. in. c. fi. de ele. in. vj.

¶ In contrarium, ꝙ ſit pœna videtur text. in. c. fi religio ſus. de elec. in. vj. & in. l. ſenatus. ff. de contrahen. emp. & in. c. diſpendia. iuncto prin. cum ſi. de reſcri. in. vj. & in. c. cum ſecundum. de prębẽ. in ver. iniuriã. & in. c. bonæ. el. ij. de elec. & in. c. decenter. lxxxix. di. & in. c. ſtatutis. ij. q. j. & in. c. petiſtisj̃. de priui. & in. l. fi. C. de fi. inſt. & in. c. ſuper literisj̃. ti. prox. & in. l. turpia. ff. de le. j. Et ibi Bal. & Imo. & gl. vulg. in. c. decet. in verſ. proceſſus. de immu. ecc. in. vj. & d. Abb. in. c. fi. in. viij. col. de fer. & Io. An. in d. c. diſpendia. ſentit Bartol. in. l. ſanctio. ff. de pœ. Pro quo concor. vide Bal. in. l. nõ dubium. C. de leg. cum quo tranſit Pet. de Anc. ſ. c. proxi. in repe. in. xj. char. in verſi. iuxta prædicta quæro. & do. Abb. hîc aliter etiam diſtin guit Imo. in. c. fi. in. x. colũj̃. de pac. & Ro. in. l. prætor. in prin. ff. de ope. no. nun. Sed tranſeo cum Inno. quem ad hoc nemo allegat, in. c. ſi verè. circa mediumj̃. de ſen. excõ. vbi dicit, ꝙ irritatio cõtractus nõ eſt naturalis pœna cõtrahentium contra legem, vel mandatum ſuperioris. Naturalis autẽ pœna eſt, vbi pœna corporalis, vel pecuniaria, vel prout iudici videbitur, vbi pœna nõ eſt ſtatuta, ſecundũ eum. De quo etiã per Do. in. d. c. nemo deinceps. in. ij. col. de elect. in. vj. & Bal. in. c. j. in. ij. col. de reſcrip. & do. Car. in cle. j. ij. q. de reg. & Paul. in prœmio Cle. in ver. de cætero. & gl. antepe. iuncto text. in. c. j. de poſtu. Præla. in. vj. ¶ In gl. fi. pertranſeũt hîc doct. gl. per quatuor. q. Prima eſt, vtrũ lex, vel ſtatutum afficiat verè ignorãtes? ¶ Secũda vtrũ lex incipiat ligare poſt duos mẽ ſes à tẽpore publicationis ipſius? ¶ Tertia, vtrũ ſciẽtia le gis præſumatur poſt lapſum duorũ menſium? ¶ Quarta, vtrũ poſt dictũ tẽpus admittaẽ probatio in contrariũ? & expedio dicta doctorũ per cõcluſiones cũ additionibus. ¶ Circa primã faciã tres cõcluſiones. Prima eſt, ꝙ ignorãtia iuris procedẽs ex lata culpa nõ excuſat delinquentẽ & æquiparatur dolo per. l. magna negligẽtia. ff. de ver. & rer. ſig. & l. quod Nerua. ff. depo. & plenè per Bar. ibi, & in. l. j. ff. ſi quis teſt. liber eſſe iuſ. fue. Et dicit lata culpa, pu

A An valeat ſtatutũ, quòd vnus puniat pro alio.

Retractatio actus an ſit pœna.

Prima quæſtio eſt, vtrũ lex, vel ſtatutũ liget ignorantes.

¶Ignorantia iuris procedens ex lata culpa.

a ¶Ignorans. Ad de Spec. in ti. de conſti. ver. reus verò econtra. & Bal. in marg. ver. conſtitutio. ver. j. & Alexã. in. l. omnes populi. x. col. de iuſti. & iu. ꝙ conſtitutio nõ ligat ignorantes, qui ignorantiam probãt dilucidè: ſed ignorantes ſupinè ligat, ſicut ſcientes: vt quia ſit generalius vbique. Pau. de caſt. conſil. cxlv. quia generalis conſtitutio non iuſtè ignoratur: vt ibi.

¶An in maleficijs libellꝰ debeat exprimere dolũ.

ta,quia homines loci cõmuniter ſciebãt latę.ff. de verb.
ſig.¶ Fallit primò,vbi lex reqrit dolũ expreſsè,vel taci-
tè,quia tũc ſolùm pro modo culpę,eſt puniẽdus,nõ au-
tem dolus ſecundũ Bar.in.d.l.qđ Nerua.&.d. Abb. hic,
per.c.ſi quis ſuadẽte.xvij.q.iiij.iuncto.c.ſi verò.el.ij.de
ſen.excõ.vbi percutiẽs clericum ignoranter nõ incurrit
pœnã dicti canonis,& dicit requirere dolũ expreſsè,quã
do verba ſtatuti hoc importãt:tacitè verò,quãdo punit
actũ,qui fit in perſonã alterius:vt ſi ſtatutũ dicit,ꝙ qui
percuſſerit aliquẽ,puniaꝛ tali pœna. Nam iniuria nõ põt
eſſe ſine dolo.xv.q.j.c.j. Et vide Ang.in.l.ſi quis id,quod
§.doli.ff.de iur.om.iu.vbi dicit per illũ tex.ꝙ vbi dolus
4 requiritur,ignorãtia iuris excuſat à dolo.¶ †Fallit ſecũ
dò in caſibus,in quibus,lata culpa nõ æquiparaꝛ dolo.de
quibus per Bar.in dictis locis.&.d.Abb.in.d.c.ij.de de-
po.& Lud.in.l.in actionibus.ff.de in lit.iur.& Bald.in.l.
data opera.C.qui accu.in.v.col.& in.l.quicũq́.in.vj.col.
C.de ſer.fug.& in.l.cũctos.circa vlti.char.C. de ſum.tri.
& Ang.ſolẽniter in.l.j.ſi quis teſt. lib.&c.& Pau.de Ca.
cõſi.xciij.& Bal.in.l.pignus.in.viij.col.C.de pign.actio.
& Bal.& Pau.de Caſ.in propoſito in.l.j.ff.de leg.& Bal.
in.l.j.ff.ne quis eum.cũ concor.in quibus dicitur,ꝙ vbi
requitur expreſsè dolus,nõ ſufficit ꝓbare latam culpã.
Idem vbi agitur de pœna corporali. Contra quod vlti-
mum Ang.exclamat in.d.l.j.& in.d §.in actionibus. per-
tex.in.l.milites.C.de cuſt.reo.& in.l.quid ergo.§.abortio
nis.ff.de pen.Sed ex verbis Ol.cõſi.xcij.inci.Rex habebat
5 caſtrũ.videꝛ ꝙ dicta iura ponant caſum ſpecialẽ. ¶†Et
adde,ꝙ nõ oportet,quòd libellus in maleficijs exprimat
dolũ,vbi actus de ſui natura ſemper malus eſt ſecundum
Ang.in.l.ſi vacãtia.C.de bo.vac.lib.x.per.l.j.C.de fica.&
Bal.in.l.nec exemplum.C.de fal.& facit quod ipſe no.in
auꝛ.habita.in.vj.colũ.C.ne fil.pro pa.Et de his dixi aliâs
plenius in.c.latorj.de homic.concluſio.ignorantia iuris
procedẽs ex culpa leui,vel leuiſsima excuſat à pœna cri-
minali,& obligat ſolũ ad reſarctionem dãni:ſecundum
Cy.in.l.data.C.qui accu.per.l.qui ędes.ff.incen.rui.nau.
Niſi eſſet factus exceſſus,qui nõ poſſet puniri per reſar-
ctionẽ damni:quia tunc criminaliter puniri poterit,ne
ſit impunitus,ſecundum do.Abb.hîc ita intellìgentem
tex.gl.& Bar.in.l.reſpiciendũ.ff.de pœnis:vt hîc per eũ,
cui adde no.in.l.locis.s̃.alleg.& Ang.in.l.is,qui cũ telo.
C.de Sica.& Inn.in.c.ſicut dignum.de ho.& Bar.in.l.ij.
ff.de offi.prefec.vrb.& Pe.de Anch. conſi.ccccliiij.inci.
pro deciſione quæſiti.& Salic.in. l. quæ fortuitis.C. de
pig.acti.& in.l.data opera.C.de accuſ.& Pet. de Anc.in
cle.j.& Do.&Bal.in.l. ex morte.C.ad leg.aql. ¶ Tertia
6 cõcluſio.†Statutũ prohibens factum damnatũ in iure,
& addens pœnã,non ligat probabiliter ignorantẽ reſpe-
ctu pœnæ,ſecundũ Do.poſt Io.An. plenè in.c.ij.in pe.
col.de cõſti.in.vj.quia habẽs anmiũ delinquẽdi nõ debet
puniri vltra mẽſuras intẽtatas,per.c.ſi verò.cl.ij.de ſent.
excom.Non ob.ꝙ dans operam rei illicitę puniꝛ de caſu
ſubſecuto:& ſic vltra intentionem: quia verum eſt, vbi
ſufficit culpa:puta pro irregularitate.c.lator.de ho.ſecus
vbi requiritur dolus ſecundum ipſum:vel ſecus,vbi agi-
tur de alia pœna,quàm irregularitatis.Patet ex text.in.l.
ſi quis ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de cap.& in.l. verum.la
ij.& in.l.qui iniurię.in prin.ff.de fur.Item,quia ratione
pœnæ eſt contemptus ſuperioris,in quo iſte non eſt.&
voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficia.c.cũ vo-
luntate.de ſen.excom.Item videtur caſus in.d.c.ij.vbi nõ
ponitur ſpeciale in excõmunicatione. ſecundum ipſum
poſt do.Ant.ibi idem Io.An.in Spe.de conſti.ver. quid
ſi extraneus.& ver.ſeq.Et facit queſtio diſputata per Io.
An.in regula cum quis.in mercu.de cõmittendo adulte-
rium ignoranter.¶ Contrarium tenet Cy.& Bar.in.l.j.
C.de ſum.tri.per.l.vulg.§.ſi quis æs.ff.de fur.& per.l.ſciẽ
tiam §.qui cum aliter.ff.ad legem Aquil.Idem tenet Pet.

b ¶Ligare. A quo tempore autẽ liget cõſtõ. vide omnino. d. Alexa. de Imol. in. l. oẽs populi. viij. q. de iuſti. & iur. & ad. de Spec. in tit. de conſti. & ibi. Et an forenſes, & an delinquentes, vel contrahentes. ibidem in verſic. & not. ꝙ conſtitutio. Et adde Pau. de Ca. conſ. cxlv.

de Anch.in.c.j.in.xij.q.s̃.eo.& gl.ma.& do. Ant.& do.
Marianus in.c.à nobis.el primo.de ſen.excom.Et Pe.de
Anch.in.d.c.ij.de conſti.in.vj.reſpondens ad illũ tex.ꝙ
loquitur in materia ſpeciali,in qua requiritur cõtẽptus:
& ignorans,nõ contemnit.l.ſi ignorans.ff.loca. Et idem
Bart.in.l.j.ff.de Sica.Imo.hîc poſt Ioã.de lig. reſpondẽs
ad iura proximè allegata:dicit,ꝙ prima opi.procedit vbi
pœna imponitur ipſo iure:quia nòn ligatur probabili-
a ter ignorans. ᵃ Secus,vbi eſt imponenda per iudicem,
quia tunc iuſtè poteſt illam imponere contra attentantẽ
factum damnatũ.& de hoc dicto meminit etiã Imo.in
c.ſi.in.iiij.col.j.eo.¶ Sed.d.Ant.hic dicit,quòd nõ puni-
tur pœna ſtatuti:ſed aliter ratione culpę.per no.per glo.
& Bar.in.d.l.j.ff.de leg.Sed do.Abb.in.d.c.à nobis.dicit
ꝙ ſecunda opinio eſt verior de iuris rigore.cum in facto
dãnato nõ ſit probabilis ignorantia:ſed de æquitate pri-
ma opinio procederet ſecundũ eũ.¶ Pro prima opi.ad-
duci põt primò text.in.c.ſi quis cũ matre.& in.c.ſi quis
cũ duabus.& in.c.quidã fornicatus.xxxiij.q.vl. vbi dans
operã facto damnato,& ignorans qualitatẽ:per quã de-
beret magis puniri excuſaꝛ à pœna illius qualitatis.¶ Se-
cundò facit text.in.c.nullus.l. di. & in.c. quoniam.xlvij.
di.cum concor.quas dicam in.c.ſi.j.eo. vbi conſtitutio,
quę aliàs extendiꝛ ad pręterita:puta declaratoria nõ extẽ
ditur reſpectu pœnę:quod nõ eſt ex alia ratione,niſi vt
ignorãs nõ ſubijciaꝛ pœnę.¶ Tertiò pro hoc facit:quia
dũ reus incurrit pœnã,videꝛ cõcurrere quædã ratio na-
turalis ad pœnã:vt probat tex.in.l.Imperatores.ff.de iu-
re fiſ.ibi:te huic pœnæ ſubdiſti.No.Inn.in.c.in nr̃a.quaſi
in fi.de iniur.& Bar.in.l.ex hoc iure.in vlt.col.ff.de iuſt.
& iur.&.d.Car.in.c.paſtoralis.in prin.in.vij.q.de re iud.
cum concor.Ignorans autem non cõſentit.c. cum olim.
de re iud. Et obligantis requiritur conſenſus:ſaltem in-
terpretatiuè.l.prima.ff.de pact.cum ſimi. ergo hic non
poteſt cadere præſumptio alicuius conſenſus,per conſe-
quens nec pœna. ¶ Quartò facit:quia conſtitutio no-
ua non ligat ignorantes: vt hic. ſed iſta reſpectu pœnæ
eſt noua:ergo &c.Et quòd ſit noua, probatur ex verbis
Do.*in.c.in iſtis.*in §.leges.iiij.diſt.& Barto.in.l.ſi. C.de
proxi.ſacro.ſcri.libr.xij.& facit.l.iuriſgẽtiũ.§.adeò.ff. de
de pac.&.l.edita.C.de edend. ¶ Quintò facit.l. eũ qui §.
pe.ff.de iureiur.Ex quibus hãc partẽ aliâs arguendo ſu-
7 ſtinui.¶ Circa ſecundũ,vtrum †lex incipiat ligareᵇ poſt
b duos mẽſes à tpe publicationis ipſius? ex dictis omnium
pone concluſionẽ cũ fallẽtijs,cõcludẽdo ꝙ ſic per text.in
auꝛ.vt factæ nouæ cõſtitutiones.alle.in gl.& erit iſtud tẽ
pus à die publicatiõis factæ in prouincia ſecũdũ.d.Abb.
hîc:licet Io.And.in data Sexti diſtinguat inter iura Papę
& Imperatoris:& nõ bene ſecundũ ipſum. Tũ, quia ius
ciuile de hoc loquẽs nõ reperiꝛ immutatũ à iure canoni-
co.ergo illi ſtandũ eſt,p.c.j. de ope.no.nunc.Tũ etiã per
tex.in.c.j.de poſtu.Præla.& in.c.quod dicitis.xvj.diſ.vbi
dicitur de prouincia.Et idẽ Imo.hîc:niſi cõſuetudo eſſet
ꝙ ſolũ publicarentur in curia:quia illi ſtaretur per.c. cũ
dilectus.de cõſue.ſecundũ eũ.& vide quod no.do.Card.
in cle.dudũ §.nos etenim.in.v. q. de ſepul. ¶ Limita pri-
mò,vt nõ ꝓcedat cõcluſio in ſtatutis particularibus: qa
ſtatim poſt publicationẽ ligãt præſentes:ſed de abſenti-
bus eſt arbitriũ,quãdo præſumuntur ſciuiſſe de publica
tione:nec certa doctrina dari põt, ſecũdũ Hoſ.in proœ-
mio ſummæ §.cõſtitutio.in ver.quid de cõſtitutionibus.
& tãgit Io.An.ſuper gl.ſi.li.vj.in nouel. & Bart.in.l.oẽs
populi.in.vj.q.ff.de iuſti.& iur.& Bal.in.l.leges ſacratiſ-
ſimæ.C.de leg.& Fede.conſil.ccxlj.& Pet.de Anc. in re-
pe.c.præce.in.xxxj.char.ver.q̃ro etiã,an ſicut in legibus.
& Old.in conſ.ccxix.& Do.in.c.quod dicitis.xvj.diſtin.
De conſtitutionibus autem concilij prouincialis, dic vt
hîc p do.Abb. ¶ Secũdò limita, niſi quis ſciret cõſtõnẽ
ante lapſum duorũ mẽſiũ,ſecũdũ gl.in.c.ij. in ver. hacte
nus.

nus.de re.eccl.non alie.in.vj.& Barto.in.l.omnes populi.in.vij.
q.de iuſti.& iur.& Hoſt.in ſumma huius ti.in §.quoniã.& Io.de
de lig.d.Car.Imol.& do.Abb.hîc, & Do.in.d.c. quod dicitis.&
in.c.propoſuiſti.lxxxij.di.& ſentit Bal.hîc:licet.d.Ant.nõ firmet.
pro ipſo facit:quia dicta auꝛ.vtiꝛ verbis ſonãtibus,ꝙ lex nõ liget
prius:ſed iſtud nõ tollitur dupliciter.Primò per regulã,cũ quid.
de reg.iur.in.vj.& per.c.cũ cõtingat.de offi.dele.vbi fruſtrà ex-
pectatur euẽtus,cuius nullus expectaꝛ effectus.& per tex.qui for
titer facit ſecundũ Imo.hîc in.c.j.ver.nec ſi fortè.de cõceſ.prębẽ.
in.vj. Et licet ſit allegatio partis:tamẽ ex quo nõ reprobaꝛ, videꝛ
per cõſequẽs à Papa approbari.Et pro hac limitatiõe facit qđ no.
Bar.in.l.cõtra.ff.de legi.& in.l.quæro.ff.de acti. emp.& Bal.in.l.
ij.C.de peri.& cõmo.rei vẽ.& Lud.in ſing.vbi dicũt,ꝙ qui ſcie-
bat ordinatũ eſſe in cõſilio de minori pretio tritici,& ante publi
cationẽ talis ſtatuti vẽdidit pro p̃tio ſolito,teneꝛ emptori ad in-
tereſſe.¶ Tertiò limita,niſi ſit cõſtitutio priuilegiatiua: quia nõ
operaꝛ effectũ antequã innoteſcat priuilegiato:ſecũdũ Bar.in.d.
l.oẽs.populi.&.d.Abb.& Imo.hîc.per.d.c.j.ver.quia in priuile-
gijs.de cõceſ.præbẽ.li.vj.Et optimè facit tex.in.l.qui abſenti.ff.
de acq.poſ.& qđ no.gl.in.c.quãto.ij.q.j.Idẽ no.d.Car.poſt mul-
ta in prœmio Cle.§.vniuerſitati.in.v.q.& Bar.in.l.ſi.ff.de conſti.
prin.& Do.in.c.ignorãtia.xxxviij.diſt.Et pro hoc,ꝙ priuilegia-
tum nõ dicaꝛ acquiſitũ ante notitiã eius,vide qđ dixit Bal.in rub.
C.qui admit.in.vj.co.ver.vel dic,ꝙ iſtud decretũ.& Pet.de Anc.
cõſi.cccxcj.inci.præmitto.& Do.in.d.c.j.& Lu.Ro.in.l.qui ab-
ſenti.prællegata.& Bal.in.l.ſi.ff.de cõſti. Prin. & in.l.falſus.C.de
fur.vbi dixit,ꝙ operanꝛ hoc,quod reuocari nõ poteſt: per.l.qui
fundos.C.de omni agro deſer.li.x.quã allegat Bal.in.l.qui ſe pa-
tris.C.vñ liber.& bene facit.c.ſi tibi.de præbẽ.in.vj.& vide Bal.
in.l.leges gñales.ver.tertiũ ſi iubeꝛ.C.de leg.vbi dicit,ꝙ ſtatutũ
priuilegiatiuũ nõ indiget publicatiõe:quia ceſſat cauſa ꝓpter quã
eſt neceſſaria publicatio,ſcilicet gñalis obſeruãtiæ:ex quo viderẽ
tur prædicta ꝓcedere ſolũ reſpectu notificatiõis ipſius priuilegia
ti.Sed tñ putarẽ cõſiderandũ,vtrũ natura ſtatuti ſit talis,ꝙ indi-
geat obſeruãtia aliorũ:vt ſi fieret ſtatutũ,ꝙ quilibet de tali domo
habeat certũ reditũ à pluribꝰ exigendũ:quia ſaltẽ quo ad illos ob-
ſeruãtia eſt gñalis.¶ Pro iſta limitatiõe adduci põt elegãs deciſio
Io.mo.in.c.gñali.de elec.in.vj.in additionibꝰ,vbi dicit ꝙ ſi Papa
trãſtulit Epm abſentẽ & abſoluit eũ à vinculo priori:vt eſt mo-
ris.c.ij.§.ſicut ergo.de tranſla.*Epiſc.c.bonę.ij.in fi.de poſtulat*.
Præla.tñ nõ vacat prior cathedralis eccl̃ia:quia abſolutio nõ eſt
pura,ſed cõditionalis.l.ſi.cõſenſerit.& ꝓbat per multa iura.& ſic
dicit in curia declaratũ:niſi cõſtet Papa aliud voluiſſe.Et hoc di-
ctũ refert & ſequiꝛ Io.An.latè in regul.ꝙ ob gratiã.in mer.& ple-
nè Lu.Ro.cõſi.cccxlv.Ad idẽ qđ no.Pau.Caſt.in cõſi.xj.incip.in
cauſa p̃ſenti.vbi tenens indiſtinctè,ꝙ priuilegiũ nõ q̃raꝛ abſẽti:
cõſuluit ꝙ mulier põt repudiare donationẽ ſibi factã nõdũ acce-
ptatã omiſſa ſolẽnitate ſtatuti loquẽtis de alienationibus mulie-
rũ:quia loquiꝛ vbi ius eſt q̃ſitũ iure.qđ nõ eſt hîc,p. d.c.ſi tibi.in
ver.vt tuũ.Nõ ob.l.magis puto.§.fundũ.ff.de reb.eo.quia loqui-
tur in legato,qđ acqriꝛ ignorãti:licet reuocabiliter cũ depẽdeat
à volũtate iuris tãtũ.Ad idẽ,qđ no.Bar.in.l.Labeo.ꝓpter gl.par-
uã.ff.de iureiu.vbi dicit,ꝙ dilatio ſtatuta abſenti nõ currit:niſi
fuerit ſibi notificata.bo.tex.& ibi Bal.in.l.ij.ibi:ad notitiã eius p-
ducendo.C.vbi in rẽ act.no.gl.pe.in Cle.appellãti.de app.& Bal.
in.l.j.in fi.C.de tẽp.app.& in.l.ſi ea.C.q accu.& in.l.eos.§.apoſto
los.C.de app.& in.l.j.in.ij.col.C.de ſen. ex peri.reci.& in.l.j.ff.ſi
qs cau.Ad idẽ ſolẽnis diſputatio Iac.de bel.in diſputatiõe:Peruſi-
ni elegerũt.quã poſuit in auꝛ.de col.§.& hac.l.ꝓhibemus.& quod
no.Cal.in ti.de offi.deleg.cõſi.v.vbi dicit,ꝙ valẽt geſta p legatũ
ante,quã ſciat reuocationẽ.Facit qđ no.Do.in.c.ignorantia.xxx-
viij.di.& Bar.in.l.ex ea.ff.de mili.teſt.Et ideò diſputat plenè Do.
de Ro.deci.cccclvij.in nouis:vtrũ teneãt geſta per executorem
Apoſtolicũ,qui nondũ ſciebat ſe reuocatũ,& erat:de quo p Inn.
in.c.ſi.in.xxj.col.de præſum.& Io.An.in regula,eũ qui.de regu.
iur.in merc.&.d.Car.in cle.ij.in pe.q.vt lit.pen.& Bar.in.l.mul-
tum.ff.de condi.& demon.& Bal.& Ro.in.l.ſed & ſi de ſua.ff.de
acqui.poſ.Et iſta inducunꝛ cõtra Bar.in.l.ſi.C.de ſent.paſ.in.iij.
col.vbi dicit,ꝙ reſtitutio deportati acquiriꝛ abſenti & ignorãti,

ſicut de libertate ex teſtamẽto relicta diciꝛ,in.l.eiꝰ q in ꝓuincia.
ff.ſi cer.pe.Cui reſpõderi põt,ꝙ ſit ſpãle in vltimis volũtatibꝰ: vt
ſentit Bar.in.d.l.ſi.ff.de cõſti.Prin.& expreſsè Pau.de Caſt.in.d.
cõſi,& facit.l.cũ pater.§.ſurdo.ff.de leg.ij.vel ꝙ ſit ſpãle fauore li
beratiõis deportati,ſicut eſt ſpãle in libertate ſerui.¶ Hãc limita
tionẽ ĩtellige,vt reqraꝛ certitudo in pſonã priuilegiatã:ſed reſpe
ctu eiꝰ cuiꝰ dãnũ tãgit priuilegiũ,nõ reqriꝛ notitia:vt ꝓbaꝛ in.d.
j.ver.nã ſi alicui.& ver.ſimiliter.de cõceſ.prębẽ.in.vj.Eſt verũ ꝙ
gl.in prœmio cle.in ver.decętero.intellexit illud ꝓcedere in pri
uilegio nõ inſerto in corpore iuris p viã cõſtitutiõis. Nã qñ hoc
eſſet,imitareꝛ naturã cõſtitutiõis,nõ prius opareꝛ, quã de ſeipſo
ſcireꝛ,Sed tñ etiã in inſerto idẽ eſt reſpectu eius,quẽ lędit,ſecũdũ
Lu.Ro.cõſi.cccxxx.inci.oĩpotẽtis.&c.circa primũ.in pe.col.p.l.
pe.vbi hoc no.Bar.in terminis.C.de decu.li.x.quẽ tex.dicit Lud.
eſſe ſingularẽ,& ſe neſcire alibi:& mirari,ꝙ à nullo Cano.allegeꝛ
cõtra gl.in.d.prœ.cle.¶ Quartò limita,niſi ſit cõſtitutio habens
clauſulas decreti,ſi ſecus actũ fuerit.&c.qa ſtatim ligat:ſecũdũ.d.
Ant.& latiꝰ Imo.hîc:qa p̃dicta clauſula ligat ignorãtes.c.j.de cõ-
ceſ.p̃bẽ.in.vj.&.c.ſi poſtquã.&.c.ſi bñficia.de præbẽ.e.li.vj.& in
c.pe.in ver.licet ab ignorãtibus.e.ti.&.li.& no.gl.in ver.attẽtari.
in cle.j.de cõceſ.prębẽ.& in.c.eo tpe.in verbo ignorãter.per illũ
tex.de elec.in.vj.No.d.Abb.poſt alios in.c.cęterũ.in vlt.col.j.de
reſcriptis.Et hãc limitationẽ no.etiã Pau.in prœmio cle.& Lap.
in cle.j.de elec.adducẽs no.p Arch.xix.di.c.j.ſup gl.j.cuiꝰ verba
potiꝰ faciũt in oppoſitũ.Nec ob.ꝙ clauſula decreti videaꝛ adijci
per modũ acceſſorij.qa ſecũdũ ipſum trahit ad ſe principale,&
immutat eius naturã:ſicut in ſimili diciꝛ in.c.debitores.j.de iure-
iur.Et ꝓ hoc facit:qa decretũ Principis facit ignorantẽ haberi ꝓ
ſciẽte,quo ad retractionẽ actꝰ:vt in dictis iuribꝰ.Nõ vbicũq́ prę
ſupponiꝛ ſciẽtia cõſtitutiõis,nõ eſt opus publicatiõe:vt dixi in ſe-
cũda limitatiõe p̃cedẽtis arti.ergo dicta limitatio vr̃ vera.¶ Cõ-
trariũ firmat.d.Car.in cle.j.in.xviij.q.qa decretũ appoſitum ſub
cõdi.ſuſpendiꝛ in euẽtũ cõditionis.Cle.j.de cõceſ.p̃bẽ.Sed cũ cõ-
ſtitutio ꝓmulgaꝛ,eſt ſub cõditiõe quo ad vim ligãdi,ſcilicet ſi pu
blicaꝛ:& ſi lapſi fuerint duo mẽſes. Et iſta ratio multũ vrget ſecũ
dum eũ reſpõdentẽ ad iura,q̃ dicũt decretũ ligare ignorantes,ꝙ
ibi diſpoſitio ſemp tenuit,& tacitã cõditionẽ habuit.Et ideò per
alias rõnes firmat Ro.cõſi.cxxx.in.v.co.ver.quo ad tertiũ,in quo
quęriꝛ.Et poſito,ꝙ prima opi.eſſet vera,quã tñ nõ affirmo:limi-
ta,niſi cõſtitutio eſſet pœnalis,qa decretũ reſpectu pœnę nũquã
afficit ignorãtes,ſecũdũ gl.iij.in Cle.nolẽtes debere.& Io.An.in
c.tibi,q.de reſcri.in.vj.& ſentit Arch.xix.di.c.j.allegãdo bo.tex.
in.l.ſi.ff.de decre.ab or.fa.Et ſic habes duos caſus,in q̃bus decretũ
nõ ligat ignorãtes.¶ Quintò limita,niſi cõſtitutio ponat tẽpus,
poſt cuiꝰ lapſum vult ligare:qa ſtãdũ eſt tẽpori determinato. ſic
intellige.c.cũ ſingula.de prębẽ.in.vj.adeò,ꝙ ſi cõſtitutio dicat:ꝙ
ex nunc vult ligare,immediatè ligat.Intellige reſpectu nullitatis
actus:nõ aũt pœnę reſpectu,qa abſurdũ eſſet ad pœnã ligare igno
rãtes:vt hîc.& no.gl.in.d.cle.ij.in ver.ex nũc.Nã verba gñalia de-
bẽt reſtringi ad hoc,vt abſurdũ nõ includãt ſecũdũ.d.Abb.hîc:q
ita dicũt intelligẽdã eſſe.l.nõ dubiũ.C.de legi.&.c. vides.x.di.cũ
cõcor.in q̃bus diciꝛ geſta cõtra legem,eſſe nulla.¶ Et hîc adde,ꝙ
vbi cõſtitutio emanat ſup materia,q̃ nõ eſt ſemp in vſu:ſed cõtin
git p interualla,nõ ſufficit tñ legẽ eſſe ſemel ſtatutã & publicatã:
vt populꝰ nõ excuſeꝛ ab ignorãtia:ſed debet occurrẽte caſu in ho
minũ memoriã reduci.Ita declarat Pet.de Anc.in.c. vbi piculũ.
in fi.de elec.in.vj.p illũ tex.in fi.ver.& ne tã ſalubre.facit et gl.in
c.j.j.de loca.& ibi vide Imo.¶ Sextò & vltimò limita,niſi ſit con-
ſtitutio,q̃ poſsit ex aliqua cauſa extẽdi ad p̃terita:puta ſi eſſet de-
claratoria,vel alteriꝰ naturę cõprehẽdẽtis p̃terita:vt in caſibꝰ di
cẽdis,in.c.ſi.j.e.qa ſi extendiꝛ ad p̃terita,fruſtra expectabunꝛ duo
mẽſes ſecũdũ oẽs hîc.Et idẽ dicas de cõſtitutiõe extrauagãti reda
cta in corpore iuris:qa ſtatim ligat cũ ſemel habuerit tẽpus duo-
rũ mẽſiũ à tpe publicatiõis ſuę:ſecũdũ.d.Ant. & Imo.hîc.Nũqd
autẽ regulę cãcellarię habeãt vim legis gñalis poſt publicationẽ.
Et qd de deciſiõibus Rotę:tetigi poſt.d.Car.in.c.paſtoralis.de fi.
8 inſtr.¶ Circa tertiũ vtrũ p̃ſumaꝛ † ſciẽtia cõſtitutionis poſt la-
pſum duorũ mẽſiũ,decide,vt colligiꝛ ex p̃dictis.Nã in cõſtitutio
nę inferioris tẽpus præſumptæ ſcientiæ eſt arbitrariũ ſecundum

a ¶Poſſent. Adde Bal.in.l.mandatū C.mād.iiij.q. per tex.ſin.in.l. iubemus.C. de defen. ci.& vide eum in l.etiā.vj.col.C.de execu.rei iudi.

b ¶Quòd ſic. Ad de gl.in.l.ſi cui.§. his de criminib⁹. de acc.Et adde,ꝙ verum, cum agiť de his quę ſunt intrinſeca: ſecundū Laud.in cle. j.de conſan. & affi. & ſecundū Car. vbi q.vi ij.

c ¶Ignorātiā. Sed qd ſi ſtatutum dicat,ꝙ ignorantia non poſſit probari per iuramētū? dic,ꝙ omnino afficit ignorantes. Bald.in.d.l.j.alle. in tex.in ſin.ff.de leg.& do. Ale.in l. de pupillo.§. nuntiationem.de oper.no.nun.

loci qualitatē:quia viciniores citius præſumun
tur ſcire.c.quoſdam.&.c. quanto.j. de præſum.
In conſtitutione Imperatoris præſumitur ſci-
eutia poſt duos menſes à publicatione facta in
ꝓuincia.d.auť.vt factæ nouæ cōſtitutiones.Idē
dicas in cōſtitutione Papę reſpectu prouinciæ
in qua publicať.Si aūt publicatur Romæ: dicit
hic do.Abb.tꝑs fore arbitrariū:cū durum ſit ex
tendere illā auť.ad cōſtitutionē Papę Romę pu
blicatā:cū habeat adſtringere ꝓuincias vniuer
ſi.Et ſic limitat dictū dictū.Io. An. prælle. ſe-
cundū eum.cuius verba inducas ad extrauagā-
tes & regulas cācellariæ,quæ publicātur ſolùm
Romæ.¶ Et poſſent iſta non immeritò adduci
ad materiā citationū,quæ fiunt ꝑ edicta publi-
cata.De qbus dixit do.Car.cōſi.cliiij.inci. redē
ptoris.&c.in.q.quæ vertiť inter And.ꝙ iſta ci-
tatio,nunquā eſt valida regulariter per cle.j.de
iu.Etiā ſi eſſent multi,quorū intereſt. quia ſi tā
git eos oēs ſingulariter,non dico vniuerſaliter,
oportet eos nominatim citare. Sed vbi vniuer
ſaliter tāgit,bñ valet,per.l.ij.C. de decur. Et iō
cōſuluit ipſe,ꝙ edictum ꝑ qď iubenť vaſalli ve
nire ad inueſtiturā accipiendā infra tempus,ſub
pœna priuationis,arctat eos,ex quo ſunt certi.
Et idē cōſuluit Car.in cōſi.xxvj.inci.Abbas ſan
cti Bñdicti.in ſecūdo dubio.de quo nunquā ſis
oblitus:qa poteris infringere mille ſimilia edi-
cta.Et ſic cōcluditur,ꝙ vbi eſt aduerſarius cer-
tus,nunquā ſufficit citatio per edicta.Ad qď vi
de diligenter Bal.in auť.ſi oēs.§.ſi ſe ab hære.ab
ſti.& Bar.in extraua.ad repri.in ver. per edicta.
Imò fortius dixit Do.in.c.ſi.de elec.in.vj.ꝙvbi
contradictor eſt incertus:ſi tñ de facili potuiſ-
ſet ſciri,nō valuit citatio gñalis:vt ibi ꝑ ipſum.
Pro quo optimè facit,quod no.Bal.in.l.curato
ris.C.de iure delib.vbi dicit,ꝙ non ſufficit pro
clama generale:ꝙ qui vult eſſe hæres cōpareat:
ſed debēt citari illi,quos ꝓxima cā ſucceſsionis
tāgit:per.l.j.§.denuntiari.ff.de ven.inſpi. Simi-
le no.idem Bal.in.l.nā Diuus.ff.de adoptiōibus
&in.l.obſeruare.§.ꝓficiſci.ff.de offi.procon.Et
9 iō dicit elegāter Ang.in.d.l.ſi curatoris.† ꝙ ſin
gulariter eſt notāda forma, qua vtunť practici
aduocati.Nō enim dirigunt libellum in genere
cōtra volentē eſſe hæredem defuncti:ſed ſigilla
tim nomināt proximos: vt eſt dictū: quos faci-
unt interrogari,an velint eſſe hære des. Idē no.
Ange.in.l.ſi quis inſtituať.ff.de hære.inſti. Vbi
aūt aduerſarius nō eſt certus, valēt tales citatio
nes,ꝑ tex.in.c.ſi.j.qui ma.acc.poſ.& ibi ꝑ Inn.&
oēs per Bar.in.l.ſi.de iure do.per Bal.in.l.fin.C.
de edic diui Adri.tol & in.l. qnquaginta.ff. de
excu.tu.& in.l.poſtquam.C.ſi cōtra ius,vel vti.
pub.ꝑ Imo.poſt Inn.in.c.ſi.in vlt.col.de ma. &
obe.& ꝑ do.Abb.poſt do.Car.in.c. venerabilis
in pe.col.de iudi.per Inn.in.c.Albericus. de te-
ſti.& in.c.præterea de ap.per Bald.in.l.ij. C.de
teſt.per Lud.cōſ.ccccx.inci.omnipotētis.&c.vt
clarior reddať per Ange.in.l.ſi diu.ff.ex quibus
cau. in poſ.ea. & in ſuo tractatu de inuentario
poſito hodie poſt eius lec. authenticorum im-
preſſam.¶ Et vbi eſt facta talis citatio in certo
termino,auditor cōparens poſt terminum, do
nec iudex impoſuerit ſilentium illis,qui non cō
paruerunt in termino,ſecundū Inn.in.d.c.ſi.Et
ſequitur Bal.in.l.diffamari.C.de ingenu.& ma.
& Ang.facit feſtum,in.l.j.C. vt nemo priua. in
ferens,ꝙ audiretur talis volens probare. Hoc

Practica libellandi contra volētes eſſe hæredes, vel non.

intellige,dummodo res ſit integra.d.c.ſi.qui ma.acc.poſ. ¶Item
intellige,niſi eſſet terminus legis: qa eo elapſo,nō audiť ſecūdum
Inn.in.d.c.ſi.ꝑ.l.ſi ob cōmiſſa.C.de adul.Et ſeqtur Bal.in.l.ſi ꝓ ea
C.qui accu.& in.d.l.diffamari.& in.c.j.in prin.quo tꝑe miles. de
quo etiā ꝑ Ang.in.l.ſi inſulā.ff.de ver.ob.& gl.in Cle.ſępe.in ver.
nō obſtāte.de ver.ſi.ꝑ Pau.de Ca.cōſi.xxxj. Et intellige prædicta
a dūmodo edicta ponantur in tali loco,ꝙ ꝑ quēlibet legi poſſent,[a]
ſecundū Pau.de Ca.in.l.ſed & ſi pupillus.§.ꝓſcribere.ff.de inſti.ꝑ
illū tex.¶ Et ad materiā pōdera dicta Arch.in.c.ſi.quaſi in ſi.xxij.
q.ij.in ſi.vbi diſputat,an Saul Rex debuerit punire filiū, q come-
derat,ſtāte publico edicto patris,ne quis ederet:qď ipſe dicebat
10 ſe nō audiuiſſe.¶ † Circa quartū & vltimum, vtrum poſt duos
mēſes admittať ꝓbatio ignorātiæ cōſtitutionis?non eſt dubium,
ꝙ admittitur ꝑ.c.ſi.qui ma.accu.poſ.&.l.ſi.ff.de decre.ab ord.fa-
ci.Sed ſtat difficultas,vtrū ſufficiat iuramētum, in quo ſunt mul
tæ varietates.de quibus hîc per ſcribē.Sed omittendo eorum or-
11 dinem,eſt videndum generaliter,† vtrum ignorātia probetur ꝑ
b iuramentum.Et in hoc generaliter videtur,ꝙ ſic:[b]vt per glo.or.
in regula,præſumitur.de reg.iur.in.vj.& tex. cum ibi allegatis in
d.c.fin.& glo.in.c.innotuit.de ele.gl.in.c.propoſuiſti.lxxxij. diſt.
in ver.approbatur.& in.c.ſtatutum.in ver.primum. de reſcri. in
vj.& in.c.j.in ver.ſcienter.de temp.ordi.eo.li.& in.c.qui huma-
nis.xij.q.ij.Et per tex.in.c.ſi verò.el ſecundo.j.de ſenten. excom-
munica.& in.c.paſtoralis.de excep.& in.c.nulli.de elec.in.vj.&in
l.ſi tutor.C.de peri.tuto.& in.d.§.proſcribere.& in.l.non omnis.
§.à barbaris.ff.de re mili.& per Arch.in.c.in primis.ij.q.j.& per
12 alios de quibus.j.¶ Fallit primò iſta regula:† niſi ignorantia,quæ
allegatur poſſet alio modo probari,quàm per iuramentum: quia
tunc iuramentum nō ſufficit,ſecundum do.Car.in Cle.j.in. viij.
q.de conſangui.& affi.per not. in.c.præſentium. de teſti.in.vj.Et
ſubdit poſt Laudunum,quòd vbi iuratur, præſumitur ignoran-
tiam non fuiſſe affectatam:quia non præſumitur deierare.c.lite-
ras.j.de præſum.&hoc eo caſu,quo ſufficit iuramentum ſecundū
eum.¶ Fallit ſecundò,niſi lex præſumat ſcientiam.&determinet
13 ſuper tali ſcientia:† quia ad tollendam hanc præſumptionem, nō
ſufficit iuramentum,ſecundū Pau.& Do.in.c.eo.in verbo ſcien-
ter.de temp.or.in.vj.per tex.opti.in.c.vidua.j.de regula.& ibi ha-
bes exēplum.An aūt aliquo modo admitteretur alia probatio cō
tra hanc præſumptionem iuris & de iure:dixi aliâs in. c. quanto.
j.de præſum. ¶ Fallit tertiò, vbi agitur de præiudicio alterius,
14 † quia tūc ignorātia non probatur per iuramentū,ſecundū Do.
poſt Pau.in.d.c.eos.per tex.in.c.ex inſinuatio.de ꝓcu. Quòd in-
tellige primò verū,quādo iuramentū non iuuatur aliquibus prę
ſumptionibus ſecundū eum alle.Pau.no.per ſe in Cle.cōſtitutio-
nē.in gl.magna.de ele.Secundò intellige,qñ agitur de graui præ-
iudicio:ſecus ſi de leui,ſecundum do.Abb.in.c.quoſdā. ad ſi.j.de
15 præſum.per.d.c.ꝓpoſuiſti.lxxxij.di.¶ Fallit † quartò,niſi ſtatu-
c tū prohibeat allegare ignorātiā[c]:quia valet,ſecundū Bart.in.l.di-
uus.in prin.ff.de fal.& Bal.in.l.j.ff.de legi.&.d.Abb.in.c.ad falſa-
riorū.in prin.de cri.fal.Facit tex.in.d.c.vidua.& in.§.pen. in auť.
in medio litis ſacras iuſsiōes nō fieri.ibi,nec ignorātiā in ea ꝓpo
nat.& in.l.ſicut.in ſi.C.de pſcri.xxx.an.ibi,etiā ſi legis ignorātiā
excuſare tentauerit.Eſt verū,ꝙ Bal.in.l.j.in.iiij.col.ver.itē dicta
cōſtitutio.C.de cadu.tol.& Sal.in.l.ita nobis pudor.C.de adul.&
in.l.ſenatus.C.de his,q ſibi adſcribūt.Et Lud.in.l.j.in.§.nūtiatio.
ff.de ope.no.nunt.& in.l.j.§.occiſorū.ff.ad Silla.& Ana.in.d. c.ad
falſariorū.vidētur intelligere tale ſtatutū de ignorātia ſupina:ſe-
cus de iuſta.Sed iſta eſſet nimia reſtrictio ad ſtatutū.quia nihil o-
peraret.Et ſicut lex aliqñ firmat pedē præſumēdo ſcientiā.d.c.vi
dua.cū ſi.præalleg.Idē videť poſſe dici ſtatutū ex cā iuſta.l.oēs po
puli.ff.de iuſt.& iu.niſi ꝓbaretur ignorātia illis modis,quibus ali
quādo admittitur ꝓbatio cōtra præſumptionē iuris, & de iure,
16 quos dixi in.d.c.quanto.¶ Quintò fallit,† niſi agať nedū de ꝓbā
da ignorātia,ſed de ꝓbāda iuſtitia ignorātiæ: quia ad hoc ꝓban
dū nō ſufficit iuramentū,ſecundū Bal.in.l j.ver.itē apparet.C.ad
17 Macedo.ꝑ no.ibi.& in.c.paſtoralis.j.de exce.¶ Sextò fallit,† quā-
do allegať ignorantia eius,qď publicè notū fuit,& cuius non eſt
veroſimilis ignorantia:vt notant Do. de Rota deci.ccccxlij.inci.
extra Rotā petebatur conſilium:vbi ſequuntur opi.Bal.cōſulen-
tis contra

tis contra Petrum fratrem ſuum,ꝙ clericus qui non
fuit abſens à diœceſi,nō poteſt per iuramentū probare
ignorantia edicti epiſcopalis publicè promulgati:quia
allegat turpitudinē ſuam.i.dolū pręſumptū in lata cul-
pa.Vnde nō debet audiri ad excuſationē delicti,cū de-
buerit ſcire:eſto,ꝙ re vera fuiſſet ignorans.arg.l.quod
te.ff.ſi cer.pet.Item iuramentū nō valet,niſi deferatur
ſibi à iudice.c.ſicut.de proba.c.ſi. de iureiu.Sed iudex
nō debet deferre iuramentū in ſupplementū probatio
nis ei,contra quem eſt vehemens præſumptio ex facti
qualitate ſine authoritate vt no.in.l.j.C. qui & aduer.
quos.Iura autē quæ allegātur in regula loquunť,quan-
do ignorantia eſt veroſimilis ſecundū ipſos poſt Bald.
18 ¶Pro hac opi.adduco,ꝙ † in cōſiſtentibus in animo
alicuius,nō ſtať eius iuramēto,quando eſt pręſumptio
cōtra eū:vt dicit Bar.in.l.inter omnes §.rectè.ff.de fur.
& Bal.in auť.cui relictū.C.de ind.vidui.cū cōcor.quas
aliâs dedi in.c.ſignificaſti.el.j.j.de homi.Sed contra iſtū
præſumiť per iura prædicta.& probat ignorantiā ſolo
dicto:ergo illi nō ſtatur.facit dictū notabile Bart.in.l.
omnes.la.ij.C.de agrico.& cenſi.li.xj.vbi dicit,ꝙ rece-
ptans ignoranter illū,qui notoriè eſt bānitus nō excu-
ſatur ratione ſuę ignorantiæ.Et ſic tolliť vna ratio di-
cti Petri cōtrariū tenētis:vt in dicta deciſione,dū dicit
ꝙ licet pſumať nō eſt pręſumptio iuris,ſed de iure,qa
licet admittať probatio,nō tamē per iuramentū:vt di-
ctū eſt.¶ Hāc opi.tenet etiā.d.Car.i cle.cōſtitutionē.
§.cæterū.in.vij.q.de elec.& Inn.d.Ant.& Imo.hîc di-
centes,ꝙ ignorātia legis debet probari dilucidè. & ſic
nō per iuramentū:quia nō probatio dilucida,ſecundū
gl.in.l.ſi.in prin.ff.quod met.cau.& Archi.& Do.in.c.
pia.ſuper ver.apertiſsimis.de excep.in.vj.&.d.Abb.in
c.cū dilectus.in.xxiiij.col.de ord.cog.& glo.in.l.cū de
indebito.ff.de proba.& in.c.cupiētes §.quod & per vi
ginti.in verſi.facta fide.de elec.in.vj.cū cōcor.Et addu
cit etiam do.Ant.hîc.in ver.nō facilē.j.de poſtu.præl.
attento ꝙ nihil ſit facilius,quā probare per iuramen-
tum.& cū iſtis tranſeo:licet do.Abb.dicat etiā arbitra
19 rium.¶ Aduertendū,ꝙ † vbi qs nedū iuraret ſe igno-
raſſe,ſed vltra probaret plenè cauſam ignorātiæ,quia
ſcilicet abſens,vel infans,vel carceratus, vel ſimile iu-
ſtum impedimentū,poſſet tūc ignorantia probari iu-
ramento,probata plenè eius iuſtitia.& ſic fatetur Bal.
in rationibus:quas adducit in dicto cōſi.dicens,ꝙ iura
loquētia de probanda ignorātia per iuramentū,loquū
tur vbi ignorātia eſt veroſimilis:ſed nō explicat,an il-
lud quod facit eā veroſimilē,poſſit probari iuramēto.
& videť quod nō,per id ꝙ eſt dictū in prę cedēti fallen.
Et quia tales actus iuſtificāt ignorātiā,nō ſunt de cōſi
ſtentibus in animo.& cū iſtis videtur cōcor.Cald.cōſi.
iiij.in ti.de ſent.excō.& do.Car.cōſi.xxxvj.latè inci.li-
te in Ro.curia pendēte.& Do.de Ro.deci.cclxiij.inci.
ſi propter negligentiā patroni informis.Et idē dicas,ſi
cōſtitutio nō fuit promulgata:quia licet fuerit ſolen-
niter edita,nō ligat.& probať iuris ignorātia iuramē-
to ſecundū.d.Abb.latè conſi.xxxv.inc.facti cōtingen
tia talis eſt in ciuitate Senarū,per.c.j.de poſtu. Pręlat.
&.c.erit autē.iiij.diſt.vbi de eſſe legis eſt ꝓmulgatio &
editio.& hoc no.Et iſtis adde beatū Tho.in quodlibe-
tis,quodlibeto.xxix.vbi poſt multa videtur dicere,ꝙ
agens cōtra cōſtitutionem Papę,quā neſcit propter ne
gligētiā,nō excuſať.Si verò habet ſufficiēs impedimen
tum:puta,quia eſt in carcere,vel vltra mare,excuſatur.
20 ¶ Fallit ſeptimò & vltimò,† niſi aduerſarius proba-
ret contrariū per legitimas probationes:quia tūc elidi
tur probatio ignorātię facta per iuramentū, ſecundū
Bart.in.l.ſi cui.§.ijſdē.ff.de accu.& ibi habes exemplū.
& not.gl.in ver.affectata.in.c.eos.de tēp.or.in.vj.quā
alle.Io.de Imo.in.l.qui bona.§.qui damni.ff.de dam.in-
fect.bene facit quod no.An.in.l.qui reſtituere.ff.de re
vēdi.& in.l.qui vas.ff.de fur.& in auť.de exhibē.reis.in
princ.cū cō.cor.quas aliâs dedi in.c.ꝓpoſuiſti.j.de pro
ba.vbi dicitur ꝙ ſtāte ſtatuto,ꝙ de certa re,ſtetur iura
mēto alicuius,tamē admittiť probās cōtrariū per legi
timas probatiōes.¶ Vlterius inquantū.d.Aut.hîc re-
21 fert Arch.in.c.quod dicitis.xvj.diſt.dicere,† ꝙ ad hoc
vt bannū liget,oportet ꝙ vadat per totā ciuitatē.Ad-
de Bald.qui ipſum ſequiť.in.c.j.in.v.col.in tit.de mili.
vaſal.qui cōtu.eſt.& Do.in.d.c.quod dicitis.Sed intel-
lige verū,niſi bannū eſſet publicatū in locis eminētio-
a ribus ciuitatis:qa tūc ſufficit.[a]ſecūdū do.Abb.& Imo.
hîc.per.c.j.in ver.ſolēniter.de poſtu.Præla.& per.d.c.
quod dicitis.vbi nō eſt neceſſe ſingulorū auribus incul
care,ſecūdū eos.Pro quibus facit gl.in ver.publicè.in
cle.j.de ſepul.& in.c.exceptionē.in ver.publicè.de ex-
cep.& tex.in.l.ſed & ſi pupillus.§.proſcribere.ff. de in-
ſti.ibi.*non in loco remoto,ſed euidenti*.Et bona glo.in.c.ſi
capitulū in ver.factā.ibi,ſufficit ꝙ in loco congruo.de
cōceſ.præbē.li.vj.& in terminis de bāno.no.Fede.con
ſi.ccxij.inci.ſuper themate prę miſſo ante ſi.¶ Vltimò
22 inquantū dicūt hîc Hoſt.Io.And.& do.Ant.† ꝙ ſi ali-
quis volens portare bladū extra territoriū incepit ex-
trahere,poſteà caſu deſiſtit.Si interim fiat ſtatutū im-
ponens pœnā extrahēti,nō impediet ipſum extrahere,
ex quo prius incœperat per.l.Cęſar.ff.de pub.¶ Adde
quod in ſimili dicit Bar.in.l.j.C.de naufra.lib.xij.vbi
dicit ꝙ ſi volēs conducere nauim ad vnū locū:fuit tra-
ctus vi venditorū ad aliū locū:non tenetur ibi ſoluere
gabellam:per.d.l. Cæſar.& per. l.interdū §. ſi propter.
ff.de publ.& ibi hoc ſequitur Lud.Similiter dicit Bal.
in auť.habita.in.viij.col.C. ne fil.pro pa.ꝙ prohibitus
ingredi locū,ſi illuc trahatur per vim, nō incurrit pœ
nam per.d.l.Cæſar.Et ideò dicit Alb. in ſecunda parte
ſtatutorū.q.xiij.ꝙ ſtatutū puniēs ducentē ſues per por
tam ciuitatis,non ligat illū,qui fugiens deprædatores
cōduxit eos per portā ciuitatis:per.d.l.Cæſar. per quā
etiā infert,ꝙ ſi finita treuga aliqui de vna parte ingreſ
ſi nauim conducūtur ad aliā partē vi ventorū,non poſ
ſunt ab hoſtibus captiuari.Et intellige dictū Hoſtiē.&
doc.hîc,quādo qs deſiſtit fortuitò ab incœpto:vt fuit
in caſu.d.l.Cæſar.Secus ſi ſponte diſtulerat: quia tunc
ex quo ſtatutum imponit pœnā extrahēti, cōprehen-
dit talē,qui extrahit nunc,ex quo prius nondū porta-
uerat:ſecundū Imo.hîc.Mouetur per gl.in Cle.ij.in ver
ſi.in poſterum.de æta.& quali.& in cle.j. in verſ.depu-
tatis.de teſt.niſi ex quo iam cœperat, ageretur de eius
maximo dāno,& adeò ꝙ factū ſequens poſsit dici ha-
bere neceſſariā dependentiā à præcedenti. iuxta glo.in
cle.j.de teſta. ſecundū eū. quod bene not.Et adde quæ
dicentur in.c.ſi.eo.ad intellectū dictarum glo.

a ¶Sufficit. Adde Ang.in.l.j.§. hæc ſtipulatio.viij.columna.ff.ſi cui cui plus qnā ꝑ leg.fal. facit. c. cū in tuæ. de his,qui ma.acc.poſſ. Et adde Roſ. in.l.j. in rub. ſi qs ius di.nō obtēpe. & Io.And. in cle. grauis.ver. præconio.de ſent. excō. vnde adde, ꝙ bannum publicè factū quis ſcire præſumitur, Inno. in c.j.de poſtu.præla.& Bal.in marg. decretū.ver.iij. ar. contra in authen. qui ſemel.C.quomodo & quando iudex.& ibi dom. quod verū eſt: niſi quis ſit abſens ex neceſsitate: qa bānitus,vel ex voluntate, ſecundū Bar.in.l.planè. in prin.in lec.Nicol. de Neap. ff.de excu.tu. vnde nō ligat bannitos, ſecūdum Bart. ibi. Itē omnes ligat:ſecūdum Bal.in.d.c.j. alle.in text.in.iiij. col.verſ. deprædari dominos.de milite vaſ.qui contu. eſt.

SVMMARIVM.

1 *Abolito titulo Regis,an ſit abolita lex eius.*
2 *Statuta facta à carente iuriſdictione,qualiter cognoſcitur an valeant,vel non.*
3 *Cōnexū, quod cōprehendiť intellectualiter,nō dicitur cōprehēdi expreſsè.Ponit exēplū in inſtrumento guarētigiato.*
4 *Inſtrumētū quādo nō pōt reprobari,niſi per aliud inſtrumētū: an aliud quod ex eo reſultat,habeatur pro expreſſo. nu.5.*
6 *Connexa ea dicuntur,quæ eandem originem habent.*
7 *Beneficiū vnitū, an poſsit peti per impetrātē: & qualiter cognoſcitur,quòd beneficium ſit principale.ibidem nu.8.*
8 *Officia duo,ſi vniuntur, an perfectus in illis, habeat duplex ſalarium.*
9 *Claues principaliter fuerunt traditæ Petro Apoſtolo.*
10 *Iudiciū idem eſt de ſimilibus ad ſimilia.Et adducit multa exēpla ad probandum.& quæ dicantur ſimilia.nu.11.*
12 *De ſimilibus ad ſimilia:non proceditur in certis caſibus.*

vſque ibi, vltimò tangit hîc. &c.

13 *Lex, vel ſtatutum, an poßit ſemper extendi ad ſimilẽ caſum: vſque ad finem capituli.*

CAP. III.

TRanslato. ¶ Quod de vno cõnexorũ ſtatuiť *ad aliud cõnexum extendiť.* vel ſic, Poteſtas legis cõdẽdę & mutãdę, eſt penes vicarium Dei: & quod de vno cõnexorũ diciť, de alio dictũ intelligitur. h. d. ¶ Primò inquantũ per iſtũ tex. dicit hîc Bal. ꝙ

1 † abolito titulo Regis, eſt abolita lex ſua. Intellige de Tyrãno, nõ de alio, propter glo. in. l. decernimus. C. de ſac. ſanc. ecc. Et adde text. in. c. fraternitatis. j. de hęreti. Et ꝙ poſsint allegari leges Principis aboliti, vt iuſtę. vide tex. in. c. inquiſitiõis. de hære. in. vj. ibi per Fede. tũc in deuotione Ro. ec. exiſtentẽ. bo. tex. in. c. turbat. &. c. qui de mẽſa. xxxvj. di. & in. c. ij. in ver. gentiliũ. j. de cõceſ. præbẽ & per. d. Car. in Cle. j. in. vj. not. de magi. & do. Abb. in. c. j. in vlti. col. s. de ſum. tri. vbi bonus text.

2 ad fi. ¶ Et ad cognoſcendum, † quãdo ſtatuta facta à carente iuriſdictione valeant: vide Bal. in. d. l. decernimus. & qđ de lege lombarda. no. Bal. in. ſi inuita. C. de nup. & in auť. dos data. C. de do. ante nup. Et quomodo intelligať Bal. hîc, dũ ſentit legẽ Moſaicã eſſe abolitã: vide gl. ord. & ibi ſcribẽtes in *. c. non peccatũ *. §. his ita. vj. diſt. & Imo. in. l. ſtipulatio hoc modo cõcepta. ff. de ver. ob. & beatũ Tho. ſecunda ſecũdę. q. lxxxvj. arti. j. &. d. Abb. & Imo. in. c. j. j. de cõſue. & ibi diceť. ¶ Secũ

3 dò eſt addẽdum: quia dicunt. d. Ant. & Imo. hîc, ꝙ † illud cõnexum, quod cõprehẽdiť intellectualiter, nõ dicitur cõprehẽdi expreſsè. Et inferunt ad duo pulchra. Primò, ꝙ beneficiũ datũ inſtrumẽto guarẽtigiato, vt cõtenta in eo habeãt executionẽ paratã, nõ intelligitur in his, quæ intellectualiter ex eo eliciunť. Vnde ſi in eo cõtinetur factum: nõ tamẽ poterit ex eo intereſſe cum illo priuilegio ſtatuti: quia intereſſe venit virtualiter. l. ſtipulationes nõ diuidũtur §. Celſus. ff. de ver. ob vnde nõ eſt expreſſum. ¶ Secũdò inferunt, ꝙ ſi in ſententia exprimitur aliquid, propter quod datur in alio tacitè cõcluſio cõtra ius, nõ eſt ſententia nulla, ex quo in ipſius verbis nõ eſt aliquid cõtra ius expreſsè, ſed virtualiter. Et allegãt Inn. qui hoc dicit in. c. P. &. G. ante fi. gl. magnę. j. de offi. dele. ¶ Adde pro iſtis notabilibus dictis do. Ant. s. in proœ. in. xj. col. & ibi do. Abb. in. vij. col. vbi dicũt, ꝙ nõ dicunť legi ex tenore illa, quæ eliciuntur virtualiter. Et cõfirmat. d. Inn. in. d. c. P. &. G. quod etiã valde no. Bal. in. c. quod trãſlationẽ. j. de offi. leg. & Do. in. c. quiſquis. in. iiij. col. q. v. Et do. Ant. in. c. ij. de teſt. cog. &. d. Abb. in. c. excõmunicato. in. iiij. col. j. de reſcri. &. d. Ant. & Imo. in. c. j. j. de re iudi. & Do. in c. intantũ. in. iij. col. in. xxj. di. & do. Ant. in. c. cũ cõtingat. in. j. col. j. de reſcri. & in. c. ſicut. prope fi. j. de re iud. ¶ Adde etiã gl. no. in. l. iuriſgentiũ. §. quod ferè. in ver.

Quando inſtrumentum non poteſt reprobari, niſi per aliud inſtrumentum.

4 approbetur. ff. de pac. quæ dicit, ꝙ † vbi nõ poteſt reprobari inſtrumentũ, niſi per aliud inſtrumentũ: tamẽ id, quod tacitè, vel intellectualiter reſultat ex inſtrumẽto, poteſt reprobari per teſtes, quaſi non ſit expreſſum. & idẽ Bar. in. l. j. C. de Apo. pub. lib. x. ¶ Adde etiã do. Ant. cõſi. ſuo. xxiij. inci. quia hîc agiť. in. vj. col. vbi dicit, ꝙ in caſu. c. Abb. de priuil. in. vj. nõ diciť expreſsè cõcedi ſolennis benedictio: niſi de ea ſpecialiter nominatim dicatur. allegat. c. poſtoralis. §. j. j. de reſcrip. & in. c. vt circa. in ver. omnia. & ſingula. de elec. in. vj. Ad idẽ quod no. Bal. in. l. legẽ. in prin. C. loca. vbi dicit, ꝙ tacita recõductio, de qua ibi, nõ erat ſub forma ſcripturæ, ſicut prima: qa ſcriptura debet videri & legi: & nõ ſufficit intellectus ſeparatus à carne. i. intelligẽtia pura. Ad idem quod no. Bal. in. l. generali ad fi. C. de ſac. ſan. ec. vbi dicit, ꝙ ſcriptũ & nõ ſcriptũ, nõ differt, niſi quo ad executionẽ paratã. Ad qđ vide Bar. in. l. fi. in. vj. col. ver. procedo vlterius. C. de edic. diui Adri. tol. Ad idẽ vide Bar. in. l. j. in fi. in prin. ff. de his, quę in teſt. delen. vbi dicit, ꝙ iſtrumẽtũ nõ mereť executionẽ in his, quæ veniũt ex tacita ſtipulatiõe, ſed expreſſa. Et idẽ Bal. in d. §. qđ ferè. Ad idẽ quod no. gl. in cle. ij. in ver. ſpecialis. de offi. ordi. & in. c. inquiſitores. in ver. expreſsè. de hęre. in. vj. & in cle. j. in. ver. expreſsè. de prębẽdis. probãtes, ꝙ talia verba requirũt expreſſam mentionẽ: nõ autem quę cõprehendatur ex verbis quantũcunque generalib⁹. Ad idẽ quod no. Bal. in. l. ſi quãdo. §. gñaliter. C. de inof. teſt. & ibi Sali. vbi dicunt, ꝙ ſi filius accepit certã quantitatẽ patrimonij dicẽs, quòd nõ vult plus accipere in bonis paternis: tamẽ põt petere ſupplementum legitimæ: quia ad illã requiritur expreſſa renuntiatio: ideò nõ ſufficit, ꝙ virtualiter eliciatur ex dictis verbis. Ad idem qđ no. Bal. in. l. ij. C. de patri. q ſi. diſtr. vbi dicit, ꝙ ſtãte ſtatuto, ꝙ ſtatuta ſeruenť ad literã nõ fiet extẽſio: quia litera eſt, quæ oculo videť, nõ quę intelligitur. Ad idẽ quod no. Do. in. c. humanũ genus. j. di. in. v. col. vbi infertur ex gl. in ver. prohibeť. ꝙ illud nõ dicitur expreſſum, qđ cõtinetur ex mẽte, vel quadã cõſequentia verborũ. Et ideò infert, ꝙ vbicũque in reſcriptis beneficialibus ex iuris diſpoſitione requiritur expreſſa mentio, non ſufficiat mentio deſcendens ex cõſequentia verborũ, ſed requiriť expreſſa. Et idẽ do. Abb. in. c. ad aures. de reſcrip. cũ cõcor. Similiter. inferunt. d. Ant. & Do. hic, ſtãte ſtatuto, ꝙ poſitioni reſpõdeatur verbis expreſsis, ſi in reſpõſione ponať vnũ verbum, per qđ aliud ſequitur, nõ videť expreſsè, ſed intellectualiter reſpõſum. ¶ Sed cõtra pdicta & dictũ An. & Imol. hîc, eſt deciſio formalis Bal. in. l. ad pbationẽ. la prima. C. de proba. vbi dicit, ꝙ ſtipulatio præſumpta diciť de tenore inſtrumẽti, eſto ꝙ in inſtrumento nõ ſit ſcripta. Allegat gl. in. d. §. qđ ferè. & alias, dicẽs primũ cõſiliũ, qđ ipſe edidit, fuiſſe ſup hoc. Et idẽ ipſe tenet in. l. vnica. §. & vt plenius. C. de rei vxo. act. per illũ tex. & in. l. vbi adhuc. in. viij. col. C. de iure do. Facit qđ ipſe no. in. l. j. in. ij. col. C. de fideic. & Imo. in. l. j. ff. ſol. mat. maximè p. l. ſi duo patroni. §. pe. ff. de iureiur. Ad idẽ quod no. Pet. de Anc. cõſil. clxxxvj. inci. viſa diligẽter. vbi ad intellectũ clauſulæ bullę Bonifacij conceſſę populo Ferrarieñ. in qua priuanť nõ expreſsi in inueſtitura, ſi eã nõ petierint. Dicit, ꝙ illi dicunť expreſsi, q cõprehendunť tacitè ex verbis inueſtituræ ſumpta interpretatiõe à iure cõmuni. Et ſubdit gñaliter, ꝙ vbicunque requiriť expreſsio in perſonis, vel rebus, ſufficit ꝙ includanť ſub natura verbi expreſsi. Ad idẽ quod no. Bar. in. l. ſi qs ad declinãdã. C. de epiſ. & cler. vbi dicit, ꝙ licet Epiſcop⁹ nõ ſit expreſsè deſcriptus in teſtamẽto: tñ habet bñficiũ. l. edicto. C. de edic. diui. Adri. tol. quia repręſentat pauperes expreſsè ſcriptos in teſtamẽto. ¶ Ad idẽ qđ no. Ang. in. l. ſi ita ſtipulat⁹. §. Chriſogon⁹. ff. de ver. ob. vbi dicit, ꝙ ſtatutũ loquẽs de ſcriptura priuata manu debitoris, vt debeat executionẽ paratã, habet locũ in ſcriptura ab eo ſubſcripta: qa videť virtualiter totã ſcripſiſſe. Ad idẽ tex. in. c. cũ olim. in fi. ibi, patebat expreſsè. de cẽſi. p quẽ dicũt. d. Ant. & do. Abb. ibi, ꝙ inſtrumentũ diciť clarè & expreſsè pbare, nõ ſolũ qđ cõtineť in eo directè, ſed etiã indirectè. & ꝙ inſtrumẽtũ mandabiť executiõi, etiã in his, quæ in inſtrumẽto indirectè probanť. & ſic. d. Ant. eſt ſibi cõtrarius. Ad idẽ qđ no. d. Abb. in. c. ſup quæſtionũ. in prin. in. ij. col. de offi. deleg. notans valde illũ tex. in ver. liquido. ꝙ ſi intentio ſcribentis elicitur ex cõi ecturis, dicitur liquidò cõprehendi. Ad idem quod no. Ang. in. l. ait prætor. in prin. ff. de ope. no. nũ. vbi no. illũ text. cũ gl. ꝙ illud dicitur expreſſum, qđ tacitè ineſt, & ex mẽte colligitur

colligiť. Et per hoc dicit virtualiter appellantẽ ab interlocutoria ſatis dici ſigillatim cauſam grauaminis exprimere: ſi cõprehendiť neceſſariò ex verbis: licet in indiuiduo non exprimat. qđ eſt notabile ad intellectũ Cle. appellãti. de appel. Et idẽ ipſe poſuit cõſi. cxiij. inci. quędam domina Nanna. & in. l. vbi autẽ §. q illud. ff. de ver. ob. & in. l. j. C. de lib. & poſth. de quo per Inn. in. c. ij. de oper. no. nũ. cũ cõcor. Et de gl. in. d. l. ait prętor. meminit Lu. Ro. cõcordans cũ pręd ictis. cõſi. cclxxj. incip. In Chriſti. &c. vis tota pſentis dubitatiõis. Et qa per hoc redditur dubiũ dictũ. d. Ant. & ſequaciũ hic: nec reperio aliquẽ ponentem hæc omnia ad confectũ, ideo pro nunc credo dictũ ſuũ malè ſuſtẽtabile p proximè adducta. ¶ Sed gñaliter, vtrũ illud quod reſultat, habeať pro expreſſo? dicerẽ, ꝙ ſic: maximè p. d. c. cũ olim. præter,

5 quã in duobus caſibus. ¶ † Primus, vbi illud, qđ venit virtualiter, nõ deduciť taliter, ꝙ de neceſsitate inferat: ſed perſuaſiuè, vel argumẽtatiuè. ¶ Secundus caſus ſit, quãdo lex, vel ſtatutũ facit mẽtionẽ de tenore: qa quod virtualiter eliciť, nõ diciť de tenore: vt p gl. quę ſic loquitur in. d. §. qđ ferè. Idẽ, qñ requiriť, ꝙ aliquid exprimať expreſsè, ſigillatim & formaliter, vel ſimilibus modis: quia oportet, ꝙ exprimať propter gl. in. d. c. inquiſitores. Et Do. in. d. c. humanũ. Et nõ ſequiť: illud, qđ eliciť, habeť pro expreſſo: ergo vbi requiriť expreſſa mentio, ſufficit quòd eliciatur: qa dico, ꝙ licet fingať expreſſum quo ad hoc, vt ęquipareť expreſsis. d. c. cũ. olim. tñ vbi pro forma requiriť expreſſa expreſsio, nõ ſufficit ęquipollens per viã intellectus: licet fortè ſufficeret æquipollens per verba omnino ſimilia, & idẽ per omnia importantia: vt j. dicam: nec procedit indiſtinctè dictum Ange. in. d. l. ait prętor. vt patet ex notatis in dicta Cle. appellanti. & in. d. c. ij. Et pro hoc facit quod no. Bar. in legitimos. in princ. ff. de legi. tut. & Cy. Bar. & Ang. in l. fi. §. omnẽ. C. ad Tertul. & Bar. Pau. de Caſt. & Ludo. Ro. in. d. l. prætor. in prin. & Ang. in auť. vt hi, qui obligatas §. fi. vbi dicunt, ꝙ in in inſtrumento tutelæ, vel curę, tutor vel curator promiſit vtilia facere, & inutilia pręteremittere, non ſufficit niſi addatur, & pupillum defendere, quia ſic requirit text. in. d. §. omnem. quamuis Bal. ibi. & in. d. l. legitimos. dicat, quòd ſi non dicitur hoc verbum defendere, ſed æquippollens, ſufficeret, vltra illa verba, vtilia facere. &c. quæ non importãt ſpecialem defenſionẽ. quod bene no. ad declarationẽ prædictorum. quia per hoc videtur, ꝙ ſufficerent verba omnino æquipollentia: licet non eſſent iſta formalia, quæ requiruntur à lege, vel ſtatuto. Facit optimè. l. ij. iuncta. l. j. ff. de libe. & poſthu. & iſta omnia tanquàm prius non reducta, ſubmitto iudicio peritorum. ¶ In

6 tex. ibi. † *ſub eadem ſponſione*. Nota ſecundum Bald. hic ꝙ propter ſimultaneam orignẽ, in vnam naturam ſpecies diuerſæ annectunť quando eſt eadem origo in cauſa efficienti. Ad hoc ergo, vt aliqua ſint cõnexa, nõ ſufficit ꝙ eodẽ tempore ſint facta, niſi ſimul. ¶ Nõ obſtat, ꝙ caſus omiſſus remanet in diſpoſitiõe iuris cõmunis: quia nõ diciť omiſſum, quod eſt cõnexum, ſecundũ eũ dicentẽ: ꝙ vendita vacca venit vitulus, qui eſt in corpore: & etiam qui nondum paſcitur herbis. Facit tex. in. l. quid ergo. §. ſufficit. ff. de contrario iudicio tutelæ, per quem colligit ibi Bal. ꝙ connexorũ idem eſt iudicium. & pulchrè per eundem de cõnexis in. c. j. de capitaneo, qui curiam vẽdidit. Facit glo. in. c. quia intantum. j. de præben. vbi diſpẽſatio extenditur ad connexa. ¶ Adde notabile cõſilium Paul. de Ca. xxx. dicit, ꝙ procurator apponens manus ad connexa mandato, non dicitur excedere fines mandati. Et idem in delegato dixit glo. j. in. c. licet ergo. vij. q. j. Et idem in arbitro dixit Inno. in. c. cum dilectus. de arbi. Et idem in teſte dixit Bal. in l. peremptorias. circa fi. ver. quęro actor. C. ſen. reſcin. non poſ. Et hîc adde Imo. in. c. cum. M. in. xviij. col. j. eo. vbi dicit, ꝙ per collationẽ præbendæ conſuetæ conferri canonico, confertur canonicatus: nõ, quia ſit acceſſorium (eſt enim dignius) ſed ratione cõnexitatis: argu. c. ſi quis obiecerit. j. qõ. iij. Et ſic rñdetur motiuo Petri de Anch. cõtrariũ tenentis in regu. acceſſoriũ. in. viij. opp. de reg. iur. in. vj. & vide Bal. in. c. cũ oẽs. j. eo. vbi dicit ꝙ licet aliquid ſit connexũ, non tamẽ eſt idẽ. vnde cœmiterium eſt annexũ eccleſiæ: nõ tamẽ eſt eccleſia: & clauſtrum eſt annexũ domui: non tamen eſt domus. ¶ Et ad de Bal. in. l. j. prope fi. C. qui bo. cede. poſ. vbi dicit, ꝙ licet milites noſtri temporis non habeãt inſignia obſeruantiæ veteris, habẽt tamẽ inſignia obſeruãtiæ nouæ: q̃ iure cuiuſdam trãſlationis ſucceſſerũt loco veteris, per illũ text. ¶ Subdit Bal. hîc poſt multa, ꝙ ſi villa annexa alteri habet ſtatuta, quæ non ſunt cõpaſsibilia cũ ſtatutis alterius: ſeruantur ſtatuta villæ dominantis: ſecus ſi ſunt cõpaſsibilia. In quo vide Io. An. in Spec. in rubr. de treu. & pa. in pen. col. & Bald. in. l. cũctos populos. C. de ſum. tri. & Bar. in. l. j. §. cohæredẽ. ff. ad legẽ fal. & in. l. vnica. C. de Metropol. Beryto. li. xj. & Inn. in. c. paſtoralis. j. de priuileg. & glo. in. c. j. ne ſe. va. & in. c. recolẽtes. de ſta. mo. &. c. & tẽporis. q. j. quod Bal. in. l. etiã. C. de iure do. & in. l. quicquid. C. de aduo. diuer. iudi. Et Bar. in ſuo tractatu de Tyberiade. in ru. de inſula. verſi. ſed quæro illę gentes. & in. l. ſi cõuenerit. §. ſi nuda. ff. de pign. ac. & eius dicta cõiter tenentur in hoc. ¶ Sed adde notata per Ange. conſi. ccxliij. inci. pũctis præpa. & ibi pulchrè, ꝙ ſi Papa vniuit monaſteriũ ſancti Põtiani prope Lucã monaſterio de monte Oliueti diœceſis Lucanę: beneficiũ ſubiectũ ſancto Pontiano cõſuetum cõferri clerico ſeculari mntat naturã, & efficitur monaſteriũ, ſicut alia beneficia mõtis oliueti: dũmodò vnio fiat per incorporationem: ſecus ſi vniretur quo ad vnionẽ, vel protectionem: vt ibi per eũ. Et fuit. d. Bar. in. d. §. ſi nuda. quã etiã approbat do. Ant. in repe. c. fi. in pe. col. j. de cõſue. &. d. Floria. in. l. repetũdarũ. §. Hermaphroditus. ff. de teſt. & do. Abba. in. c. j. de relig. do. in. vj. colũ. ¶ Limita etiã dũmodo vnio fiat ppetuò: ſecus ſi ad tẽpus ſecũdũ Bald. poſt Cy. in. d. l. etiã. C. de iure do. Et Pet. de Anc. in repe. c. canonũ ſtatuta. in. xxix. char. in ver. iuxta. s. eo. dicentis, ꝙ ſi banniti nõ poſſunt morari in diſtrictu, poterũt tamẽ morari in caſtro vnito diſtrictui ad tẽpus. Vide Bal. in. l. ſi quãdo. in fi. C. de app. vbi dicit, ꝙ qñ vnũ officiũ vnitur alteri, illud quod vniť, extinguitur, adeò ꝙ ſi appelletur ab eo, qui retinet illa duo debet indiſtinctè appellari ad ſuperiorẽ officij: cui facta eſt vnio nõ habita cõſideratione vniti. & eſt bona gl. ſecundũ eũ cũ. c. j. ne ſe. va. ¶ Limita iſta ſecũdũ Inn. in. d. paſtoralis. vbi dicit, ꝙ ſi eccleſia, cui facta eſt vnio, eſt grauata debitis: nõ poſſunt alienari res eccleſiæ vnitę, vt ſatisfiat. Et idem de bonis caſtri vniti decidit Bar. in. l. j. de Metropo. beryt. & in. d. §. ſi cohęredem. Pro quo facit quod no. Archi. xxj. q. j. in ſumma. circa fin. vbi dicit, ꝙ ſi eccleſia matrix non ſoluit iura epiſcopalia, nõ poſſunt eccleſiæ ab ea depẽdentes propter hoc interdici, nec eorum bona pignorari, & allegat in arg. c. dudum. ij. de elec. &. c. ſanè. de offi. deleg. licet aliud velit do. Ant. in. c. eam te. in vlti. col. de æta. & quali. & fortè opinio eius procederet in eccleſia pleno iura alteri incorporata. ¶ Et iſtis adde Pet. de Anch. conſi. ccx. incip. pro impetrante. vbi pulchrè declarat, quando impetrans beneficium vacaturum, quod ſpectet ad collationem talis, poſsit petere beneficium vnito beneficio illius. & cõcludit, quòd ſi ſunt æquè principaliter vnita, quòd non habebit illud, quod eſt vnitum: ſecus, ſi acceſſoriè. Et in dubio, quomodo præſumatur vnio, recurritur ad cõiecturas, videlicet præeminẽtiam denominationis, obſequia, & ſimilia: vt ibi per eum vtiliter: & per Old. quaſi in eiſdẽ terminis. cõſi. ccxxiij. inci. factũ tale eſt, dominus

An beneficium vnitum poſsit peti ab impetrante.

Clemẽs. & cõsi. cclx. inci. quod vnio. cũ tribus seq. ¶ Et
7 istis adde, † ꝙ ex denominatione cognosci potest, quod
beneficiũ sit principale ex duobus vnitis, secundũ gl. in
ver. ecclesijs. in cle. per literas. de præbẽ. quo nõ apparẽ
te, attendit quod est dignius, secundũ do. Ant. & Imo.
ibi. Et an sic subiecta principali parte alicuius castri do-
mino, intelliganť subiectæ aliæ partes: vide Lu. Ro. ꝙ
nõ, cõsi. cccciiij. inci. omnipotẽtis. &c. an dictũ castrũ.
allegãdo Bal. in. c. j. §. ad hæc. de pa. iura. fir. ¶ Et de ista
8 materia quãdo duo diuersę naturæ vniunť, † vide etiã
quod not. Ang. in §. illud. in auf. vt iudic. fine quoquo
suffr. vbi ponit, si duo officia vniunť, an illis præfectus
habeat duplex salariũ & duplicata onera. & vide etiam
Ang. in auf. vt deter. sit nu. in fi. ꝑ Bal. & Ang. & Imol.
in. l. ex pupillari. & in. l. sed si plures. § filio. ff. de vulg. &
pup. per Ang. in. l. de quibus. ff. de leg. per gl. in. c. cũ ca-
pellã. de priuil. per Bar. in. l. inficiãdo. § infans. in fin. de
fur. ¶ In gl. ij. ibi, *in Petrum*. Dic secũdũ d. Ant. & alios
post Phi. ꝙ primò sacerdotiũ fuit translatum in Chri-
stũ qui fuit de tribu Iuda, Aaron, qui fuit de tribu leui.
Nam primò sacerdotiũ erat apud illã tribũ, scilicet le-
uiticam. Ratio: quia de illa tribu nõ poterãt promoue-
ri: sed Christus posteà trãstulit in Petrũ & successores.
¶ Et sic no. secundũ do. An. & Abb. & Imo. & Do. hic,
ꝙ testes cõcordantur per multiplicationem actus. vt si
aliqui testes dicũt, ꝙ possessio fuit tradita & aliqui di-
cunt, ꝙ fuit tradita alteri, scilicet debemus intelligere,
ꝙ vtrisq; fuit tradita successiuè: vt hîc per eos. Pro qui-
bus facit. c. j. de cõsti. in. vj. vbi dictio post, denotat actũ
mediatũ & immediatũ. & ibi Do. in. ij. no. infert ad sa-
luationẽ testiũ. addẽdo gl. in ver. sed tertia. in. c. cũ Vin-
tonien. j. de ele. & tex. in. c. fi. j. de excess. Præla. facit gl. in
l. in operis. ff. loca. quę dicit, ꝙ dicitur fieri simul, quod
fit cũ prioritate & posterioritate tẽporis[a]. Et ita ad te-
stes no. Bar. ibi, & in. l. si plures. ff. de iniur. & gl. in cle. ij.
de appel. in ver. decernimus. & ibi. d. Ant. refert de hoc
fuisse maritũ quendã Flo. & facit in. c. bonæ. de elec. Et
in hac gl. dubitãt doc. per quæ verba fuit trãslata pote-
stas in Petrũ: de quo dic, vt per. d. Abb. hîc, qui optimè
loquit. Sed adde do. Car. sancti Sixti in tractatu de po-
testate Papæ. q. xxiij. vbi dicit prophetã prędixisse, quã
do dixit: eduxit me de lacu miserie & de luto fecis, &
statuit supra petrã pedes meos. ¶ † Et adde, qd̃ habetur
in summa Pisana in ver. Papa. vbi ad illud, quod Petro
principaliter fuerint traditę claues: no. Euangeliũ Luc.
c. v. cũ dns dixisset Apostolis, vt laxarẽtretia: soli Petro
dictũ fuit: Duc in altũ. Idẽ probat Raymũdus in tertio
lib. xxvij. rubrica: dũ soli Petro dictũ fuit, vt piscaretur
hamo, vt præeminentior iurisdictio significaretur, &
denotaretur maximus Christi successor secundũ eum.
& vide tex. in. c. in illis. lxxx. di. cũ dicit: nec inter Apo-
stolos fuit par institutio, sed vnus præfuit oĩbus. Facit
quod habeť in Euãgelio Io. c. primo, dũ dixit Christus
Petro, & vocabẽre Cephas. c. nulla. xc. iij. dist. &. c. eccle
siastici. xliiij. Ecce sacerdos magnus, qui in diebus suis
placuit Deo, & inuentus est iustus. & Deuter. xviij. Su-
scitabo prophetã de fratribus vestris, quicũque illũ nõ
audierit, illius ego vltor existã. Et vide Arch. in. c. scri-
pturę. viij. q. j. vbi declarat illa verba. Euãgelij: Diligis
me plus alijs. &. c. Itẽ, ꝙ per illa verba: Pasce oues meas.
fuerit data potestas Petro. vide Inno. ibi. c. licet ex susce
pto. in gl. magna. de fo. cõpe. & do. Abb. ibi in. ix. col. &
in disputatione sua incipiente: Episcopus & quidam re
ctor. in. xix. col. no. glo. in ver. pasce. in. c. significasti. de
elec. & in. c. in nouo. in ver. commendare. & ibi Archi.
& Do. xxj. di. & gl. ij. in ver. cõsiderandum. l. di. & gl. ij.
in cle. pastoralis, de re iud. ¶ In gl. fi. in fi. No. gl. iuncto
10 text. qui quotidie allegatur, † ꝙ de similibus idem de-

bet esse iudicium. & subdit hîc do. Abb. ꝙ allegans simi
le, habet hoc probare, saltem coloratè: quia non est cre
dendum, nec stãdũ simplici verbo arguẽtis. Ad hoc. c.
cum dilecta. de confir. vti. vel inuti. &. l. ei. ff. de proba-
ti. &. c. actor. vj. q. j. negãs verosimile coloratè inductũ,
habet probare dissimilitudinem. ad hoc. c. ij. de transla.
Præla. ¶ Nec sufficit allegare aliquam dissimilitudiné
in genere: sed debet esse dissimilitudo in eo, ad quod fit
comparatio. Vnde non expedit, vt tota res sit alteri rei
similis, sed satis est, quòd sit similis in eo, ad quod fit cõ
paratio: vt probatur in. d. c. dilecta. Nã similitudo non
est aliud, nisi rerum inter se differentium comparatio.
De quo per Io. An. in. c. nõ potest. de præbẽ. in. vj. Et sic
limita dicta doct. secundũ do. Abb. ¶ Adde Cy. in. l. nõ
b possunt. ff. legi. *vbi* quærens, quod dicatur simile, [b]al-
legat Philosophũ in. vj. Metaphisicæ, dicentẽ: quorum
qualitas est vna, dicuntur similia: & illa quorum substã
11 tia est eadẽ, dicuntur eadẽ. ¶ † Et quę dicantur similia,
c habet in dubio declarari per iudicẽ secũdũ eũ. ad quod
vltimum vide Inn. in. c. causam. ij. in gl. ij. j. de iud. Et ꝙ
procedatur de similibus ad similia, est regulare. & pro-
batur in §. item si adhuc. ver. & huic simile. Insti. man-
da. & in. c. in causis. de re iud. cum simi. & per Bal. ponẽ
tem diuersa genera similitudinis, in. l. data opera. in. vij.
col. C. qui accu. nõ poss. ¶ Et ampliantur ista etiam in
pœnis maleficiorũ, in quibus procedi potest per simi-
lia, secundum gl. in. l. fi quis id quod. ff. de iurisd. om. iud.
& idẽ no. Inn. in. c. qualiter. ij. de accus. & est tex. in. c. j. §.
porro. cum seq. quæ fuit prima causa benefic. amit. quẽ
tex. dicit ibi Bal. esse meliorem de corpore iuris. ¶ Ad
hoc pulchrè Bal. in. l. j. C. de interdi. dicens, ꝙ stante sta-
tuto, ꝙ percutiens aliquem in platęa, puniatur capite,
habet locum in eo qui percutit in palatio dominorum.
¶ Et si statutum punit percutientem in gula, habet lo-
cum in percutiente in maxillis: quia quo ad periculum,
est locus similis. Et vide do. Abb. in. c. cõstitutus. in se-
cundo notabili. j. de app. vbi dicit per illum text. quòd
procedit arg. à simili: licet illud non sit omnino simile:
quod dicit no. Et adde, ꝙ vbi duo sunt similia, magis si-
mile est eligendum, secundum Bal. in. d. l. data. ¶ Et ad-
de, ꝙ vbi in statuto diceretur: & idem de similibus: tũc
statutum potest latè interpretari: secundum Bald. in. l.
de quibus. in. xx. col. ff. de legi. & ibi Io. de lig. in. c. fin. in
pe. col. de consue. & ibi do. Ant. in. xij. col. & Imo. in. l. si
verò. §. de viro. ff. solu. mat. & procedit arg. à simili: da-
to, ꝙ sit aliqua dissimilitudo: vt. s. per do. Abb. & per
eundem in. c. quemadmodum. per textẽ. de iureiur. &
do. Ant. in. c. non debet. de consangui. & affini. in pen.
12 colum. ¶ † Sunt tamen certi casus, in quibus non pro
ceditur de similibus ad similia: puta in casibus expres-
sis de per se in iure: quia casus prouisus & expressus
non indiget aliqua interpretatione: nec iuris similitu-
dine, secundum Bald. in cap. inter cæteras j. de rescript.
per. l. fina. C. de pact. conuen. & facit. l. continuus §.
cum ita. de verbo. oblig. Et idem dicit Bald. in. l. si quis
seruo. C. de fur. Idem dicas, vbi tractatur de legum cor-
rectione, secundum Bald. in dicto capitulo, inter cetæ-
teras: per not. in auf. quas actiones. C. de sac. san. ecc. Et
hac ratione dicit hoc argumentum non habere locum
in priuilegijs concessis contra ius commune. Et idem
in hoc ipse dicit in. d §. porro, dicens fore gl. sing. in §. itẽ
mista. Inst. de act. & allegat simile in. l. fi. in vers. aureos.
ff. de in ius voc. ¶ Itẽ nõ arguitur à simili, quando est
aliquis casus: in quo cõstitutio extẽdit ad præterita. se-
cundum Io. An. in. d. c. detestanda. de cõcess. præbẽ. in
vj. & Bal. in. j. c. circa fi. in ti. an maritus succedat vxori
in feudũ. ¶ Idem si diceret statutum, quòd statuta in-
telligantur ad literam prout iacent: quia nõ fiet exten-
sio ad

a ¶ Temporis. Ad de tex. in. l. fi fun dus. §. fi duo. & ibi Bar. in. ij. not. ff. de pig. & vide Bar. in. d. l. in ope ris. alle. in text. ff. loca. in. j. oppo.

b ¶ Simile. Vide. d. Alexã. in. l. quod Nerua. ff. depositi. & adde, ꝙ secũ dum Physicũ & philosophum: si mile nõ est idem l. non possunt. ff. de legi. & l. ad si- a militudinẽ. C. de Epis. & cle. & ad de Bart. in. l. Ner ua. in. ij. col. in fi. ver. opp. nullum simile. & Bal. in. l meminimus. in ver. no. in. §. cum igit. C. de le. hære.

9

c ¶ Per iudicem. Adde Bal. in ad di. ad Spe. in ti. de dispu. & alleg. ver. si statutum dicat.

fio ad similia, secundũ Bald. in. l. ij. in pe. col. C. de pa. qui
fi. distra. ¶ Itẽ si statutũ læderet in aliqua parte ius natu
rale, secundũ Bal. in. c. j. in titu. an agnatus, vel cognatus
succedat in feudũ. Idẽ quando statuens fuit motus sola
voluntate, & nõ habet de ratione: secundũ Bal. in. l. iij.
C. de iur. do. ¶ Item vbi statutũ odiosum loquitur per
dictionẽ taxatiuã, secundũ Bal. in. l. fi. C. de interdic. ma-
tri. ¶ Idẽ vbi imponitur pœna priuationis: quia illa nũ
quam imponitur, nisi lex expresse hoc dicat, secundum
Bal. in auf. ex testamẽto. C. de colla. per tex. in. §. finaut̃.
in auf. de nõ eligẽ. secundò nubẽ. Facit gl. in. c. fi. in fin. de
iurepatro. cũ concor. Et de ista materia, quæ valde dila
tabilis est, dic vt etiã tradit̃ per Do. in. c. relatũ. xxxvij.
di. &. xliiij. di. in sum. per Bal. in Spe. in tit. de dispu. & al-
le. in. l. si quis nõ dicã rapere. in. j. colũ. C. de Epi. & cle. &
in. l. iij. C. de insti. & subst. & in. l. si extraneus. ff. de cõdi.
ob cau. per Bart. in. l. Gallus. §. & quid si tantũ. ff. de libe.
& post. per gl. in. c. de quibus. xx. dist. & in. c. cõsuetudo.
j. dist. per Bal. in. l. si te. C. de insa. & in. l. trãsigere. in. iiij.
col. & in fi. C. de trãs. & in. l. ij. in princ. C. quæ sit lõ. con-
sue. & do. Abb. in. c. de multaj̃. de præbẽ. & in. c. ad audiẽ
tiã. de cleri. nõ resi. Et ibi dicit, ꝙ sicut casus exceptus à
iure, extenditur ad similẽ casum per identitatẽ rationis:
vt optimè probat. c. cũ dilecta. de cõfir. vti. vel inuti. ita
casus exceptus à statuto extẽditur ad similẽ: vbi statutũ
disponeret, nõ cõtra ius, sed præter ius. Sed vbi dispone-
ret cõtra ius cõe, dicit ꝙ fortè diceremus oppositũ: quia
casus à statuto nõ prouisus, debet remanere in dispo-
sitione iuris cõmunis. l. cõmodissimè. ff. de liber. & posth.
¶ Et istud multũ declarãt prædicta, ꝙ si aliqua dispo-
tio nõ legalis, disponit in vno casu, ille nõ trahitur ad si-
miles, in quibus ius cõe aliter disponit: quia casus omis-
sus &c. ¶ Sed prædicta procedũt, vbi casus omissus nõ
est decisus à iure cõi: vt etiã per do. Abba. hîc, & ad hoc
seruit elegans cõsiliũ Pet. de Anch. cccl. quod incipit: ex
serie testamẽti, vbi cõsuluit, ꝙ substitutus filio naturali
ro, nõ est vocatus, si filius nũquã nascitur: licet tunc vi-
deatur prima facie fortuitus vocatus: quia iste est omis-
sus. ergo &c. Et dat doctrinã, ꝙ casus contingens præter
ordinationẽ disponẽtis, nunquã includitur, etiã si sit in
eo maior ratio disponẽdi. Et mouetur pręcipuè per tex.
optimũ. in. c. cui de modo sacerdotali. de præbẽd. in. vj.
Quod fortè locũ habet in dispositione hominis: sed in
statuto fit extensio ad casum omissum, etiam odiosum
ex maioritate, vel identitate rationis: vt fortiter pro-
bat Sali. in quodã cõsi. quod est in cõsi. Pe. de Anch. cõs.
cccxlv. incip. in quæstione prædicta arguitur ad partes.
Et intelligerẽ, vbi per talem extensionẽ nõ veniret con
tra ius. vt. s. dixi. ¶ Et pro istis facit elegãs cõsilium do.
Ab. xvij. quod incipit: stante statuto. Vbi dicit ꝙ si statu
tum prohibet mulierẽ testari irrequisitis filijs, vel nepo
tibus, vltra certã summam nisi in casu necessitatis, ꝙ qn
ipsa alienat in isto casu necessitatis, nõ tenet eos requi-
rere: ꝙ iste casus, vt omissus, remanet in dispositione iu
ris cõmunis: vt ibi per eum. Cætera dic in locis præalle-
13 gatis. ¶ † Vltimò tangit hîc do. Abb. vtrũ lex, vel statu
tũ possit semper extẽdi ad similẽ casum: & pro nunc trã
seo cum dictis suis: quia ad attingendum perfectè mate
riã, opus esset longo tractatu: sed remitto ad solemnem
tractatum domini Matthæi de Matthesil. de extensione
ad notata per Imo. in. l. si verò. §. de viro. ff. sol. matri. &
do. Anto. in repe. c. fi. j. de consue. & per Domi. in. c. j. de
tem. ordi. in. vj. & Inno. in cle. j. de elec. Et quãuis pela-
gus sit amplissimum, tñ rememoro quatuor dicta quo
tidiana. ¶ Primò, quòd licet in materia correctoria, pro-
cedatur strictè, & non fiat extẽsio: vt per gl. in Cle. in gl.
vt hi, qui. in vers. eisdẽ. de æta. & qua. tñ vbi agitur de
salute animæ & euitando peccato, dispositio correcto
ria & odiosa de tali materia loquẽs, extenditur ab iden-

¶ Fauore rei pu blicæ extenditur lex.

tritate rõnis. Fuit theorica Ioã. An. in. c. ex tenore j. qui fi.
sint leg. & sequuntur ibi do. An. & do. Abb. Idẽ no. Bar.
in auf. sacramenta puberum. C. si aduer. venditorẽ. ver.
quæro vtrum ista auf. habeat locum in casibus. & dom.
Abb. in. c. quæsuit j. de diuor. & Do. in. c. pro humani.
§. fi. in. j. col. de homi. in. vj. & do. Ant. in. c. ad eminẽtiã.
in fij. de sen. excõ. & Lu. in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsu.
& Imo. in rep. c. cum contingat. in. xxxvij. charj̃. de iure
iuran. & istud seruiet ad multa. ¶ Aliud est notandum
quòd lex quæ aliàs non extenditur, si est facta in fauorẽ
reipublicæ, potest extendi ab identitate rõnis: fuit dñi
Bar. in. l. si constante. in. ix. q. ff. so. ma. & in. l. ij. §. exerci-
tus. per illum tex. ff. de his, qui no. infa. & in. l. quemad-
modum. C. de agri. & censi. li. xj. & exclamat Lu. Ro. de
hoc, consilio. cv. incipi. in Christo. &c. viso themate. &
ex hoc consuluit Paul. de Ca. cõsi. xxiij. incipi. Viso pun
cto. in. iij. co. ꝙ statutũ Brixiæ per quod potestas potest
committere appel. à diffinitiua, extendi potest etiam ad
appel. ab interlocutoria: quia in hoc versatur vtilitas pu
blica, ne cogatur ire Venetias pro impetratione com-
missionis. Sed potius fuit dictũ de diffinitiua, quã de in
terlocutoria: quia de illa poterat esse maius dubium: cũ
sit maioris importãtiæ. & hoc no. ¶ Tertiò not. quòd
vbi constitutio esset eluſoria, si nõ extenderetur: tunc
etiam si sit exorbitãs & correctoria, extenditur. Proba-
tur ex gl. in Cle. j. de sepul. in ver. sepelik. in fi. in qua ha-
bes exẽplũ & est optima gl. in. c. quãquã. in gl. fi. de vsu.
in. vj. extendẽs illã constitutionem odiosam de testamẽ
to ad codicillos & omnem vltimam volũtatẽ, ne sit elu
soria. Et hanc doctrinam multũ not. Io. de Ana. in rub.
de apostatis. in. vj. col. & dicit dom. Matthæus in dicto
tractatu se habuisse hanc doctrinam do. An. de Bu. dum
sub eo disputando sustinuisset. & facit. c. si ciuitas. ibi, ne
vilipẽdi valeat. de sen. exc. in. vj. & in. l. nõ dubiũ. ibi, nec
pœnas insertas. C. de leg. & c. cõmissa. §. j. de electi. in. vj.
¶ Quartò no. ꝙ licet Bar. in. l. j. ff. de ver. sig. dixerit, ꝙ
lex non põt extẽdi, qñ in ea nõ est expressa rõ: tñ Bald.
in. l. maximum vitiũ. in. vj. col. C. de li. præte. in pulchra
q. limitat hoc non procedere, qñ cognoscimus, ꝙ solũ
vna ratio potest reddi: quia ex illa cõiecturata possum⁹
legẽ perinde extendere, ac si esset in lege expressa. & hoc
per no. reassumit Pau. de Ca. consi. suo. cccxxxiiij. & do.
Ab. in. c. fi. in. iiij. col. de resci. & do. Philippus' in. c. sug
gestũ. in prin. de appel. inducens ad hoc illũ text. & Pau.
de Ca. consi. cccxlvij. & pulchrè Imo. in. l. si. in. iij. colũ.
versi. & no. diligenter. ff. de hære. insti. & facit glo. sing.
dum dicit, nam ob quam aliam. in. l. quãuis. C. de fidei-
com. & quod not. Sali. in. l. si serui vestri. C. de noxa. &
sequitur etiam dominus Abb. in capitul. cum inter vni
uersas. in tertia columnaj̃. de electione. & ista sufficiant
tanquàm magis quotidiana. Reliqua dic, vt in locis prę
allegatis.

SVMMARIVM.

1 *Veniens contra legem, an semper peccet mortaliter?*
2 *Lex præcepti, qualiter cognoscitur?*
3 *Quando materia subiecta est præcepti, quidlacunque sint verba legis, vel canonis, impropriantur: & important præceptum.*
4 *Si non est dubium, quòd materia sit consilij, tunc qualiacunque sint verba, impropriantur, vt importent consilium.*
5 *Vbi non constat, an verba sint præcepti, vel consilij, attendantur eius verba: an sint consilij, vel præcepti.*
6 *Et quæ sint illa verba, vide in sequentibus. nu. 7. 8. Et vide ibi dem pulchras limitationes.*
9 *Religiosi si veniãt cõtra regulã suã, an semp peccẽt mortaliter*

nume. 10 excipit tres caſus. vt nu. 11. 12.
13 Veniens contra ſtatutum laicorum, an peccet.
14 An ratione partis falſæ poſſit licitè negari tota poſitio? de hoc vſque ad finem capi.

CAP. IIII.

NAm cõcupiſcenti ã.

¶ †Omne prohibitum à lege, pecca
tum eſt, & qđ ſequit ex eo. h.d. ¶ Tã
gunt hîc doc: vtrũ veniẽs contrà legẽ
ſemper incidat inpeccatũ mortale. Et
dic regulariter, ꝙ ſic, per. c. ij. de maio. & obe. & c. qđ p̃
cipitur. xiiij. q. j. notat Bar. in. l. ſi quis pro eo. in v. mem
bro. ff. de fideiu. & domi. Car. poſt Matthæũ in cle. ij. in
vlt. col. de vi. & hone. cle. & in cle. dudũ. §. fin. de ſepul. &
Domi. poſt Archi. & Io. And. in. c. deteſtanda. de ſcõce.
præbẽ. in. vj. etiã ſi ſit lex Principis ſecularis: vt not. glo.
in. c. quis aũt. x. diſt. ẽt ſi ſit ſtatutũ municipale: vt ſentit
glo. iij. in. c. ij. de cõſt. in. vj. quã ibi notat Do. in antepe.
col. Et idẽ in legibus ciuilibus, vt dixi in. c. j. in. vj. fallen
tia ad fi. s̃. e. Amplia etiã ſi in. l. p̃ceptiua ſit alia pœna im
poſita ſecundũ Do. in. c. perpetuæ. in notabilibus. per il
lũ tex. de ele. in. vj. & dicit ad idẽ eſſe optimũ text. in. c.
cõmiſſa. in fi. e. tit. & li. & ibi hoc etiã repetit Do. Et di
cit idẽ Dñicus in. c. In nomine dñi. in. vij. co. xxiij. di. ꝙ li
cet electio facta de Papa nõ ſeruata iſta forma teneat: tñ
Cardinales eam omittẽtes peccãt mortaliter. ¶ Hoc in
tellige, qñ lex eſt p̃cepti. d. c. quod p̃cipitur. Si aũt eſt cõ
filij: regulariter nõ obligat[a] niſi ſi certis caſib[9] quos decla
raui in. c. j. in. iij. fallen. s̃. eo. Et ali qd etiã per do. Abb. in
cle. j. de cele. miſ. Et Arch. in. c. in malis. xij. q. iiij. ¶ †Co
gnoſcitur aũt lex p̃cepti tã ex materia ſubiecta, quã etiã
ex verbis, vt hîc latè per oẽs, & Do. in *. c. denicꝙ *. §. hæc
& ſi legibus. iiij. diſt. & Imo. in. c. cũ cõtingat. in. xv. char.
de iureiu. & do. Abb. in. c. j. in. iiij. col. de vi. & ho. cle. &
in. c. clerici. la grande. in. j. col. eo. tit. & in Cle. j. de teſti.
de quorũ dictis feci tres cõcluſiones inſertis aliorũ di
ctis. ¶ Prima cõcluſio. ſi nõ eſt dubiũ, † ꝙ materia ſubie
cta eſt p̃cepti, tũc qualiacunq; ſint verba legis, vel cano
nis, impropriãtur, & importãt p̃ceptũ. ꝓbatur in. c. ro
go. & ibi gl. & Arch. xj. q. iiij. & in. c. reuertimini. xvj. q.
j. iuncto dicto Archi. ibi, dũ exponit hortor, id eſt p̃ci
pio. Facit. c. j. in ver. hortamur j̃. de teſta. & gl. in cle. j. in
eo. ver. de teſt. & in. c. ſicut inquit. ij. q. vij. bonus text. in
cle. exiui. verſ. itẽ qa p̃ter. de verb. ſig. & no. Archi. in. c.
ignorãtia. xxxviij. diſt. & gl. in. c. notũ. ij. q. j. etiã ſi eſſent
verba denotantia conſiliũ reuerentiæ: vt per gl. in. c. ad
aurẽ. de æta. & quali in ver. cõſuls. cũ concor. quas dedi
in. d. c. j. in. iij. fallentia. s̃. eo. ¶ † Secunda concluſio ecõ
uerſo, ſi non eſt dubiũ, ꝙ materia eſt conſilij: tunc qua
liacunq; ſint verba, improprianẽ vt importẽt cõſilium.
Probatur in. d. c. dilectiſsimis. cũ gl. in ver. præcipimus.
xij. q. j. & in. c. ſi quis ingenuus. coniuncta gl. j. in fi. xxix.
q. ij. & in. c. hac ratione. xxxj. q. ij. Et bene facit quod no.
glo. fi. in. c. non ſolũ. xxviij. q. j. & gl. in. l. cũ pater. §. in
terdũ. ff. de leg. ij. & gl. ij. in. c. qui partẽ. lx. diſt. & in. c. do
mino ſancto, in ver. neceſſe. l. diſt. & in. c. mandaſtis. ij. q.
v. & in. c. Guiliſarius. in ver. mãdauit, xxiij. q. iiij. probat
in. c. magnæ. de voto. in ver. vouete. iuncto. c. j. in verſ. li
berum. eo. tit. & in. l. age. C. de tranſactio. & in. l. ij. ff. mã.
& Inſti. eo. tit. §. j. no. Barto. in. l. j. in. iij. colum. C. de pac.
Domi. in. c. ſponſus. ad fin. xxiij. diſt. & pulchrè Archid.
in. c. ignorãtia. xxxviij. diſt. Ex cuius verbis dicit ibi Do.
notabil. quòd verbum monitionum, ſtat præceptiuè,
quando profertur in materia præcepti: & econtrario,
quando verbum præcepti ſtat monitiuè, quando mate
ria non eſt præcepti. ¶ Tertia concluſio, quòd † vbi
non conſtat, an materia legis ſit præcepti, vel conſilij,
& poteſt habere ſe ad vtrunq; tũc attendantur eius ver
ba an ſint conſilij, vel præcepti, & ſecundũ illorũ naturã
denominatur lex. Datur exẽplum, ſi lex diceret inhibe
mus. Nam æquipollet inhibitio præcepto ſecũdũ Arc.
lvj. diſt. in ſumma. in fi. vbi dicit, ꝙ in expreſſa prohibi
tione ſemper continetur præceptũ. Idẽ de de verbo in
terdixit. xxxij. di. Et allegat hîc do. Arch. in. c. ſi nõ licet.
xxiij. q. v. vbi hoc non dicit. Idẽ de ver. iniũgimus. ſecun
dũ gl. in Cle. quia contingit. in verſ. iniungimus. de reli.
do. & de verbo iubemus. No. gl. in. c. poſtoralis. in verſi.
de more. de re iud. & in cle præſenti. in ver. iubemus. de
cẽſi. & ibi do. Abb. Idẽ ſi dicitur: mãdamus. ſecundũ do.
Ant. Imo. hîc. & Archi. in. d. §. hæc & ſi legibus. iiij. diſt.
vbi concludit, ꝙ conſtitutio in dubio dicitur p̃cepti: ni
ſi ratio ſubiectæ materiæ, vel verborũ aliud inducant.
¶ Et adde, ꝙ ſi lex loquitur per verba exhortatiua, vel
cõſultiua, nõ ligat cõtrauenientes ad peccatũ. d. §. hæc & ſi
& d. c. quod præcipitur de verbo oportet, ꝙ ſit neceſsi
tatis, allegat hîc do. An. gl. in. c. dño ſancto. l. di. & eſt gl.
in. l. j. in verbo oportet. ff. de iuſti. & iure. Et aliqñ eſt ho
neſtatis ſecundũ ſubiectam materiã: vt no. glo. in. c. v. in
ver. oportet. xx. v. q. ij. De qua meminit gl. in. c. j. in ver.
oportet. de præſcrip. in. vj. Et idẽ do. Abb. in. c. fi. in pe.
col. ibi quod me. cau. ¶ De verb. aũt debet, † ꝙ ſit neceſ
ſitatis, vide glo. in cle. attendentes. in ver. debet. de ſta
tu mo. & Bar. in. l. iij. C. de pig. quẽ ſequit Io. de Ana. in
c. iij. ẽ. de adul. Et limita, niſi iungat cũ verbo ſapiẽte con
filiũ, vt ſi dicat humilite, r debet. ſecũdũ gl. in. c. teſtamẽ
tũ. in ver. debet. vj. diſt. & Do. hîc. & de hoc etiã per do.
Abba. in. c. cum locũ. in. ij. colj̃. de ſpõ. & in. c. intellexi
mus. in. iij. colj̃. do. iud. in. c. j. in. ij. col. & dol. de cõt. & in
c. cũ ſup in. ij. col. de cã poſ. & ꝓprie. & in. c. j. de deſpõ.
impub. Et ibi dicit per illum tex. ꝙ ratione ſubiectæ ma
teriæ, põt verbũ debet. importare honeſtatẽ, etiam vbi
additur verbũ omnino, per illũ tex. quẽ etiam pro caſu
ſpeciali allegat gl. in. d. cle. attendentes. ¶ Adde iſtis gl.
in. l. ſæpe. ff. de offi. præſi. quæ dicit ꝙ verbum mando,
importat neceſsitatem, non tamen adeò p̃ciſam, quin
poſſet per alium expediri. Sed verbũ p̃cipio, [b] operat
ꝙ nõ per aliũ. & ſequitur Imol. in Cle. ſæpe. de ver. ſig. &
Bal. in. l. legis virtus. ff. de leg. Et ꝙ præceptum magis ar
detet, quã mandatũ, vide Bar. in cle. fi. in. j. q. ad fi. de pro
cu. & in. c. qm̃ Abbas. & de offi. deleg. & in cle. j. in octa
uo notabili. de iu. ¶ Et eſt vtilis dicta differẽtia in alio:
† quia ſi committitur cã per verbũ p̃cipio, in materia,
in qua potuerit iudex procedere vt ordinarius, efficiẽ de
legatus: quia cõmiſsio fit alio modo, quã ineſſet cum ex
hoc nõ poſsit delegare, vt aliàs poſſet. Et ad hoc vltimũ
vide gl. & doc. in. c. cũ aliquibus. in ver. facultatem. dere
ſcrip. in. vj. Et gl. ſi. in. c. hi, qui. de præbẽ. in. vj. & gl. pe.
in. c. licet. vbi bonus tex. de off. or. & tex. in. c. graue. eo.
tit. cum concor. ¶ Et quòd verbum mando, nõ impor
tet regulariter neceſsitatem, vide Archi. in. c. quiſquis.
xiiij. q. j. Et quomodo mandatũ eſt vltra cõſiliũ, & citra
præceptũ, vide Archid. omnino in. c. quod præcipitur.
poſt prin. ea. cauſa & quæſtione. ¶ Et iſtis adde Imo. in
c. eam te. per illum textj̃. de reſcrip. & Roff. in rub. de ac.
mãda. in libellis iuriſcanonici: vbi non admittit differen
tiã inter mandatum & præceptum: quia non eſt de iure
ſcripto. ¶ Sed tamen prædicta tenentur communiter,
vt etiam per Specu. in titulo de legato. §. reſtat. verſi. ſed
licet. tunc mandatum. & in. §. finitur. verſ. ſed pone de fa
cto. per Imo. in Clement. finali. in ſecunda col. verſic. ij.
gro. de procurato. & in. l. qui in aliena. §. is puta. ff. de ac
quirenda hæreditate. & Bar. in. l. ſecũda. C. cõmunia de
lega. & Bald. in. l. penulti. C. quomodo & quando iudex.
& Ro. in. l. j. §. j. ff. ſi quis ius dicenti nõ obtẽper. ¶ † De
aliquibus autem verbis fit dubium: puta de verbis im
peratiuis: & concluditur ſecũdum dominũ An. d. Ab
bat. & Imo. hîc, quòd aut cõſuetudo eſt introducta ſu
per hoc

An veniẽs contra legẽ ſemper peccet mortaliter.

a ¶ Nõ obligat. Ad de tex. ij. q. vj. qui deſiſtat &. c. ij. in fi. de maio. & obe. & xiiij. q. j. c. fi. & per Abba. in. c. omnis. de pœ. & remiſ.

b ¶ Prẽcipio. ꝙ verbũ præcipio differat à verbomãdo: vide gl. & Alex. in. l. & quia. de iuriſd. om. iudic. in pe. colũ. & glo. & Alexã. in. l. ſæpe. de off. præſi. alle. in tex. & Archid. xiiij. q. j. c. quod præcipitur.

2

3

b

4

5

6

7

per hoc: & illi ſtatur. c. cum dilectus. de cõſue. & bñ ꝓbat in cle. exiui §. nos itaq; de ver. ſig. *Si* verò nõ extat conſue tudo & materia ſit in ſe grauis & ponderoſa: & tunc ſi cã fuit cogitata & põderata p ſuperiorẽ, inducit p̃ceptum: aliàs ſecus. Exẽplum in dicto Euãgelij: Si quis te percuſſe rit in vna maxilla &c. Nã illud exhibe, non importat præ ceptum. xxiij. q. j. c. paratus. vbi tex. op. ſecundum prædi cta. ¶ Prædicta tñ recipiunt ſex notabiles limitationes. Prima limitatio colligitur ex notatis per Io. An. in. c. fi. ſu per gl. de cog. ſpi. in. vj. & ibi per Do. vbi dicunt, ꝙ ſi con ſuetudo reſiſtit, vt quia cõiter fit contrariũ: tunc attẽdaẽ lex loquens per verba p̃ceptatiua adeò, vt eius cõtrauen tio reputeẽ leuis culpa. Ad quod vide Archi. in. c. violato res. xxv. q. j. vbi etiã latè probat prædictã concluſionẽ, ꝙ veniens contra canonẽ peccat mortaliter: & maximè, qn ex hoc põt excõicari per capitulum, ſi quis oẽm. j. qõ. vij. &. c. generali. &. c. ſi quis dogmata. xxv. q. j. Ergo peccatũ mortale. xj. q. iij. c. nemo. Refert autẽ Io. de Deo. dicentẽ hoc verum qñ ex contemptu hoc fit, ſcilicet cõtra cano nes per. c. nulli. xix. diſt. aliàs falſum eſt. Quotidie eñ faci mus contra honeſtatẽ & moderamẽ canonũ, & eſt venia le in quibuſdam. xxv. diſt. *c. vnum* ordarium*. §. nũc autẽ. in fi. Sed hoc dicit Archi. ſe intelligere ſecundũ id, quod habetur in. c. quia per ambitiones. ibi, non recipientes. lxiiij. diſt. & ita reſidet volens, vt puto ꝙ hoc non proce dat, vbi obſtinatè quis perſeuerat: per illum tex. quomo do autẽ cognoſcatur contemptus dixi in. c. j. in. iij. fallen tia. s̃. eo. ¶ Secundò limita, niſi id quod lex p̃cipit, funda retur principaliter ſuper vtilitate eius, cui mandatur. Nã tunc materia nõ põt dici p̃cepti: vt dicit tex. & ibi glo. in in. l. cum pater. ff. de lega. ij. & plenè Io. de Imo. in. c. cum contingat in. xv. char. ver. d. An. hîcj̃. de iureiu. ¶ Tertiò limita ex eo, quod ſingulariter dicit beatus Tho. in hac materia ſecunda ſecundæ. q. clxxxvj. art. ix. in reſponſiõe ad ſecundum articulum dum dicit quòd vbi lex loquitur per verba communia, puta, ſtatuo: vel decerno: vel quid ſimile: tunc non obligat contrauenientem, ſaltẽ ad mor tale: quod reputat hic. d. Abb. multum notabile. Et aſsi gnatur ratio: quia ſicut non omnis contrauentio legis in ducit mortem temporalem: ita non debẽt inducere mor tem æternã. Nam quodlibet mortale eſt morte dignum xxv. iij. diſt. c. decernimus. Et ex quo lex aliquando loqui tur per verba ſtrictiſsima, aliquãdo per verba nõ ita ſtri cta, debet eſſe differẽtia in quãtitate peccati qđfacit adcõ ſtitutionẽ religionum, in quibus dicitur, ſtatuimus ordi nauim[9]. &c. ¶ Sed conſidera, quia in dubio verba impor tant p̃ceptum vbicunq; rõ ſubiectæ materiæ, vel verba ipſa aliud non demonſtrãt, ſecundũ Archi. in. d. §. hæc & ſi legibus. &. d. Ant. & Imo. hîc. Et dicta verba ſtatuimus: ordinauimus, & ſimila, ſunt apta importare præceptum ergo &c. ¶ Itẽ, quia ſtat regula. &. c. ſi quis. de ma. & obe. in ver. non obediẽt. &. c. qui reſiſtit. xj. q. iij. dicens pecca re mortaliter non obediẽtẽ ordinationi ſuperioris Præ lati. ¶ Quòd verbũ decerno, importet neceſsitatẽ, ꝓbat tex. in. d. §. hæc & ſi legibus. ibi, decretã neceſsitatem im portat. & expreſsè no. Archi. in. c. j. lxxvj. diſt. ſuper ver. decernimus, dicens ꝙ importat neceſsitatem. & ſequitur do. Ant. hîc dicẽs ſe ita reſpõdiſſe vni magiſtro. ¶ Ad il lud, ꝙ non omnis contrauentio debeat inducere morta le: dici poteſt, ꝙ quantò lex ſtrictius loquitur tantò grauior eſt contrauẽtio: quia etiã in peccato mortali eſt da re gradus, iuxta notata in. c. cum quidam. s̃. de iureiur. Et hoc erit peccatum mortale: licet non in tãto gradu ſicut quando verba ſunt ſtrictoria, poteris tamen cogitare. ¶ Quartò limita ex eo, quod no. do. Abbas. in. c. licet ex quadam. in tertia columna primi. de teſtibus vbi dicit, quòd ius diuinum eſt de neceſsitate ſalutis: non ſic ius humanum. & allegat Archidiaconum in capitul. vtinam lxxvj. diſtinctione, vbi dicit, quòd licet veniens contra

a ius diuinum, ſemper peccet mortaliter, [a] non tamen, ſic ligatur veniens contra ius humanum. Nam ille poteſt euitare mortale, ſi habet aliquam cauſam rationabi lem contrauenien di. & remittit ſe ad dicta ſua hîc: vbi tamen hoc non attingit. & vide latius Archidiaconũ. in d. loco: vbi expreſsè ponit hanc differentiã inter ius diui nũ & humanũ. & ſic no no. ꝙ vbi lex humana eſt inducta certo reſpectu, cõtraueniens legi, & non illo reſpectu nõ peccat. Ad quod vide omnino do. Ab. in. c. qm̃ cõtra. de proba, in vlt. notabili. & quod dixi ibi, & in. c. j. in. vj. fal lentia. s̃. eo. ¶ Quintò limita ex dicto Bal. in. l. ab eo. in. ij. col. ver. ſed quid ſi propter. C. quomodo & qn̄ iudex. vbi dicit, quòd ſi quis errat in ſubtilitatibus legũ, nõ peccat mortaliter, & ideò veniẽs cõtra legem, quia nõ intellexit

b eius verum ſenſum propter obſcuritatẽ, excuſatur. [b] & al legat ſnn. in. c. per tuas. de ſimo. in. ij. co. bene facit qđ no. do. Car. in Cle. fi. in. iiij. q. de reg. & in Cle. j. xxv. q. de reb. ec. non alie. & in Cle. j. in. §. ſanè. in. iij. opp. de vſur. & Bal. in. l. j. C. de errore calcu. & in. l. j. C. de no. Codi. cõ. & per oẽs in. l. cũ prolatis. per illũ tex. ff. de re iu. cum cõcor. In q bus error iuris obſcuri, vel quo ad ignorantiã: vel quo ad inualiditatem actus, nõ cõſideratur. ¶ Sextò declara præ dicta, vt nõ ꝓcedãt in religioſis cõtrauenientibus conſtitu tiõibus regulę. Sed in ipſis dic, vt per beatũ Tho. ſecũdaſe cundæ. q. clxxxvj. arti. ix. quẽ refert & ſequit Arch. in. c. j. xxvij. q. j. & Imol. hîc, cõcludentes, ꝙ non omnis cõtrauẽ tio regulæ obligat ad mortale: per. d. Cle. exiui. Sed cõſi derantur verba cuiuſlibet capituli regulæ: aliàs vita religioſorum eſſet periculoſior, cõtra. c. nos nouimus. xvij. q. ij. Nec ob. ꝙ veniãt contra votũ, quo ſoleñiter ꝓmiſe rũt ſeruare regulã: ſed ſolùm ad tria ſubſtantialia regulæ & veniendo contra iſta obligantur ad mortale. In alijs ſo lùm ad veniale, niſi in tribus caſibus. ¶ Primò, vbi ex cõ tẽptu cõtrauenit ſecundũ prædictos, quibus adde quod dixi in terminis in. c. cum quidã j̃. de iureiu. ¶ Secundò ni ſi aſſumeret in conſuetudinẽ: quia veniale per cõſuetudi nẽ efficit mortale: vt in. *d. c. vnum* §. criminis. xxv. diſt.

12 ſecundũ do. Abb. hîc. ¶ † Tertiò, vbi quis veniret cõtra p̃ceptũ, ſiue oretenꝰ à præla. factum, ſiue in regula expreſ ſum: quia hoc eſſet facere contra obediẽtiæ votũ, ſecun dũ beatum Tho. vbi s̃. Iſta reaſſumit elegãter. d. Ab. in. c. relatũ. in. ij. colj̃. ne cle. vel mo. ſentiẽs, ꝙ inter prædicato res & minores non ſit illa differentia, quã ibi no. Ho. Et adde, ꝙ conſuetudo longiſsimi tp̃is tolerata per ſuperio rem monaſterij, excuſat cõtrauenientes regulæ, etiam in verbis p̃ceptiuis. & probatur rõnibus, de quibus per eũ. Pro quo bene facit quod no. d. Card. in. c. cũ ad monaſte riũj̃. de mo. vbi dicit, ꝙ ſi in certo monaſterio nõ eſt me moria, ꝙ vſus carniũ ſit prohibitus, aſſumẽs de nouo ha bitũ, nõ peccat ſequendo mores aliorũ, maximè Papa ſci ente & toleratẽ. Et idẽ dicit de alijs rebus cõcernentibus ſoleñitatem, Et ſequit ipſum do. Ab. in. c. Deus, qui. in. ij. col. de vi. & ho. cle. confirmãs ex dictis beati Tho. de qui bus s̃. Et per rõnẽ, quia ſi votum pariter concerneret oĩa contenta in regula fruſtrã ſpecificè notarenſ illa tria, pau pertas, &c. vt in. c. cum ad monaſterium. in fin. Per quod apparet, ꝙ contenta in regula non ligant ex voto: vt ibi per eũ, qui fortè, vt iudex in cauſa propria ſæpe iſta reaſ ſumpſit. Et adde Bal. in. l. fi. in vl. q. C. ſi ſer. extero. vbi di cit, quòd religioſi tenentur ad tria ſubſtantialia regulæ ex voto. Sed ex accidenti ad orationes & ieiunia & obſer uantia ſuarum conſtitutionum. & ſuper his poſſet diſpẽ ſari, licet cõtra ſubſtãtialia. Non allegat Archidi. qui hoc dicit in. c. j. de reli. domi. in. vj. & ibi aliquid per Domin. in penul. colũ. & per eundem in. c. ij. in antepe. colum. de cõſti. in. vj. Pro quibus vide Arch. in. c. de monachis. xvj.

13 q̃ó. j. vbi idem repetit. ¶ † Quid autem de contrauenien te ſtatuto laicorum non habenti concurſum legis diuinę vel canonicæ, an incurrat peccatum; vide Innocenti. in. c.

a ¶ Mortaliter. Ad de Barto. in aut. ſa cramenta. C. ſi ad uer. ven. in. ñ. col.

b ¶ Excuſatur. Sed quid ſi peccatum ineſt legi, ſtatuto, vel conſuetudini; dic ꝙ nõ valet lex ſtatutũ, vel cõſue tudo: ergo &c. vt per Spe. in titu. de diſpu. & allega. §. v. & ver. ſed nũqd in cã. vndeadde, ꝙ illud ſtatutũ, qđ fine peccato ſerua ri nõ põt, etiã ve ni ali, debet caſſa ri. c. fi. & ibi. Sic. in ñ. col. ver. no. abo. lẽdã. & do. de pre ſcrip.

Veniens cõtra ſta tuta laicorum, an peccet.

cum cõtingat.in.vj.char.ver.& sic per prædicta. de iure iur.vbi probat,quòd non: quia laici nequeunt obligare ad peccatũ.Et reputat hoc nouũ,& ab alijs non tactũ: p quod dicit aperuisse veritatẽ in arti.difficili.de quo ibi per eum.¶ Sed an istud dictũ sit verũ recurrere oportet ad ea ,quæ dixi in.c.j.in.vj.fallentia.s̃.eo.& notata in locis ibi allegatis:vt etiã dico in repe.c.ecclesia.in.j. q. ꝑpe prinj̃.eo.& de istis sæpe interrogaberis.¶ In gl.ij. in fin. no.ꝙ licitè negaf cognitio totius subiecti,rõne partis in cognitæ.Ex † quo inferũt do.Ant.Imol.& Do.hîc,vtrũ rõne partis falsę,posit negari tota positio & quia ipsi nõ instant, dic vt per glos.in.c.ij.de cõsef.in.vj.in gl.magna & in.c.pñtiũ.in ver. sigillatim.de testi.in.vj.per do.Ant. in.c.cũ Apostolus.j.de cẽsi.ꝑ eundẽ.& do.Ab.in. c. vnico.de plus peti.per do.Ant.& Inn.in .c.dilecto.de ma.& obe.per Bal.in.c.j.s̃.eo.per Spe.in ti.de lit.cõtest §.nunc dicẽdũ.circa prĩ.& in ti.depos̃i.§.vij.ver.xj.& ibi Io.An. per Domi.in.d.c.ij.& in.c.nõ loca .xl.di.per Pe.de Anc. in.d.c.ij.in.iiij.col.per Paul.de leaza.in cõmento.c.ex pteĵ.de cõse.per Bal.in.l.ij.§.quod obseruari.in antepe.colũ.C.de iura.calũ.per Ang.in.l.si quis cũ totũ.ff.de exce. rei iudi.per Bal.in.l.j.in.iij.col.C.de lit.contest.& in.l.ea quæ.in.ix.col.C.de cõd.ind.per Bar.& oẽs alios in.l.j.§.si quis simpliciter.ff.de verb.ob.per do.Car.consi.xxxviij. incipi.quidã habẽs vnũ filiũ.¶ Et breuis conclusio est,ꝙ nõ debet negari tota positio,ª sed admitti pars vera:quia petẽs totũ,nõ videf excludere partẽ.¶ Limitaf hoc primò,nisi faciẽs positionẽ protestef,ꝙ nõ nõ vult habere partẽ:quia tunc põt totũ negari,secundũ gl.in.d.c.ij. facit.c.cũ Apostolus.de cẽsi.& c.cũ ad quorũdam j̃.de excess. Præla.¶ Secundò limitatur, nisi materia sit indiuidua:quia poterit tota negari:ex quo cõfitendo partẽ cõfiteref totũ,secundũ Bar.in.d §.si qs simpliciter.¶ Tertiò limitatur , nisi petens petat id,quod est debitũ,sed qualificatè:puta in diẽ vel sub cõditione qa negari põt.& tunc non cẽsetur esse debitũ,ex quo est sub cõditione contra ctũ.qualitas em facit rẽ cẽseri oĩno diuersam.d.l.j.§.si qs simpliciter.& latius in dictis locis.Et hodie inoleuit practica,ꝙ faciens positionem,dicit ,petatur de tanto:& si non credit de tanto:dicat de quãto,secundum Ange.in d.l.si quis cũ totum.ff.de excep.rei iud.

a ¶ Tota positio. Adde do.Alex.in l.j.§.fi stipulanti. de verb.ob. vbi ẽt per Bar.qui tenet idẽ,per text.in. d. l.si quis cũ totũ.de except.rei iu. s̃.in tex.al.cuius opin. est cõis , secundũ Alex.ibi qui dicit verũ, si sit falsa in ꝑte,in q̃titate nõ. Si in qualitate:tũc põt tota negari.& sic dicit ipe debere intelligi dictũ gl.in.c.ij.de cõfes. in.vj.s̃.in tex.alle. & in.c.pñtiũ . de test.eo.li. qcquid dixerit Bal.in.d.l. ij.§.qd' obseruari. s̃.alle.in tex.C. de iur.calum.

An rõne partis falsæ posit licitè negari tota positio.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Constitutiones decretorum sunt præferendæ singularibus opinionibus.*
2 *Verbũ prudẽtiæ tuæ, positum in rescriptis,qualiter accipitur.*
3 *Dicta sanctorum patrum sunt imitanda.& vide fallentias treis super hac sententia.nu.4.5.&.6.*
7 *Certi sunt casus,in quibus dicta sanctorum patrum præualent dictis Papæ.*
8 *Sancti patres quando habent inter se diuersas opiniones, quæ præualeant?*

CAP. V.

1 NE innitaris.¶ † Constitutiones decretorũ singularibus opinionibus præferendę sunt. h.d. & vide bo.gl.in.c.j.in glo.ij. lxxiiij. di. ¶ In tex.ibi, † *prudentiæ tuæ.* not.secũdũ Ant.& Do.ꝙ hoc verbũ facias secundũ prudẽtiã tuã,intelligiẽ ẽt de prudẽtia à iure nõ iformata,ẽt si dirigant ad psonã aliãs ĩiure instructã.quod not.pro arbitris,quibus daf ptãs,vt faciant secundũ prudẽtiã suã.Sed Imol.& latius do.Ab.hîc tenẽt cõtrariũ:quia licet hîc ponãtur impropriè pro malo sensu,vt denotant alia verba,tñ aliãs intelligiẽ prudẽtia, voluntas submissa rõni.Nã vbi deficit rõ,est fatuitas , non prudẽtia. Pro hoc,quia verbum placet, & multa similia huic verbo prudẽtia,importãt arbitriũ boni viri:vt latè dixi in.c.j.s̃.eo.Et adde ꝙ intelligendo de prudentia male,non est superflua ista decretalis:attẽto.c.j.s̃.eo. qa hîc additur de dictis patrũ vltra id,qđ ibi dicitur de canoni bꝰ.nec est de indubitabili iste tex.intelligẽdo de mala prudentia:quia plerunq; vitia opposita virtuti,mentiuntur se virtutes:vt in.c.sæpe.xlj.dist.Opponiẽ autem prudentiæ astutia,dolus,fraus,& sĩlia:vt latè per. b. Tho.secundæ.q.vlt.ꝑ totũ.Et ió ne qs opinef talia vitia,tãquã prudẽtiã ꝓdominari dictis sanctorũ,inducta est hæc authoritas.Et de hac virtute prudẽtię,& quotuplex sit , & de multis alijs,vide.b.Tho.ij. secũdæ.q.xlvij.cũ se.¶ † In tex.ibi, *sanctorũ patrũ*.Collige regulã ex text.ꝙ dicta sanctorũ patrũ sunt imitãda. Ad idẽ tex.xx.di.c.j.& fi.c.cũ Apostolica.& ibi.d. Ab.de his.q̃ fi.à ꝓla.no.Inn.in.c. cũ venerabilis.in.iij.co.de exce.bo.tex.in.c.sunt nõnulli. in ver.tãtorũ patrũ.xvj.q.j.& in.c.sancta Romana.xv. dist. vbi dicitur,ꝙ debẽt seruari vsq; ad vnũ iota.& est glo.in c.noli meis.ix.dist.& illud est regulare.¶ † Fallit primò vbi sunt dicta retractata, ꝓut fecit Au.q multa de suis dictis retractauit:vt in li.suo retractationũ , secundũ oẽs. Ad hoc facit.c.quod loco.xxvj.q.iij. Et faciũt quæ de statutis & legibus correctis dixi in.c.j.in.ij.fallẽtia.s̃. eodẽ. ¶ † Fallit secũdò,qñ inter eos est varietas:quia licet eligere opi.quã quis vult,secũdũ Io. An.hîc:quẽ oẽs sequunf. Dat exẽplũ de Salomone dãnato,in quo sunt opin.& de corpore beatæ virginis,an fuerit assumptũ in cælum:vt hîc per eos.Quibꝰ adde Bal.idẽ tenẽtẽ in.l.captatorias.in vj. col.ver.& ideò cõsulo.C.de testa.mili.& Ang.in.l.cũ platis.ff.de re iudi.& in.l.fi.C.de pœna iudic.q malè iudic.& Bal.in.l.rescrip.in.ij.col.C.de ꝓci.Impera. offe. & Ange.& Imo.in.l.q Romæ.§.duo fratres.ff.de ver. obli. & beatũ Tho.in.iiij.sentẽtiarũ.di.xiij.q.ij.arti.j.Et quãuis Io.de san.in.c.hæresis.xxiiij.q.iij.dicat,ꝙ eligens sibi vnã opi.errat:qa est in peccato spõtaneo.& sequiſ Io. de Ana.in.c.j.in.ij.colj̃.de hæretic.Tñ ꝓ cõi opi.vr̃ multũ facere tex.in.c.in quibus.xxij.qõ.ij.& ita tolerat ecclesia in multis articulis extra fidẽ,vbi est varietas inter Scotistas & Thomistas:vt in materia cõceptiõis virginis, & si milibus.Et qđ dicũt doc.de Salomone,vide gl.in.c.Salomõ.xxxij.q.iiij q̃ dicitꝙ fecit pœnitẽtiã,& fuit salꝰ.Sed hoc nõ reperiẽ in aliquo loco authẽtico. secũdũ Arc.ibi: audio tñ ꝙ Hieron̄y. in sua apologia appellat eũ sanctũ: 6 ita dicẽs qbusdã à dño releuatũ. ¶ † Fallit tertiò,vbi dicta sanctorũ patrũ essent cõtraria decisioni summi Pontificis:quia illa ꝓualet,cũ sibi data fuerit potestas legis cõdẽdæ.s̃.eo.c.trãslato.nõ illis:vt est gl.xx.di.in sum.& no. do.Abb.hîc.Pro quo optimè facit Cle.j.§.fi.de sum. tri. Et hinc est,ꝙ in decisionibus causarũ ꝓualẽt canones: vt est gl.in.d.sum.No.Archid.& Do.in.c.augustinus.xxvj. di.& facit.c.de libellis.xx.dist. ¶ Sed sunt tres casus, in q bus dicta sanctorũ ꝓualẽt scriptis Pa.similiori rõne fundanf.¶ † Primus,vbi Papa scribit inter pretãdo, nõ aũt legẽ faciẽdo: ꝓut fecit Inn.iiij.Et ita ipse no.i.c.per tuas. ij.in.ij.colj̃.de simo.& Archi.& clarius Do.xx. distin.in sum.& meminit do.Ab.in.c.capellanꝰ.in.iij.colj̃.de fer. Et dicit Host.in.c.solet.de sen.excõ.in.vj.& sæpe audiui Inn.viua voce dicentẽ,ꝙ non intendebat,vt gl. suæ facerent ius.& refert ibi Io.An.¶ Secundus casus est,vbi agitur de interpretatione diuinæ scripturæ:quia prævalent dicta sanctorũ,secundũ gl.xx.di.in sum.& Archi.& Do. in.c.Augustinus.xxvj.dist.& facit.c.de libellis.xx.distin. Saluo,nisi ageretur de materia necessaria ad salutẽ de fide,vel sacramẽtis,secundũ do.Ab.hîc,quia in istis si Papa errat,corrigitur à solo cõcilio.c.nulli fas.xix.dist. c. si Papa.xl.di.Et ꝙ hoc facit.d.Cle.j.§.fi.¶ Tertius casus est vbi dictũ sanctorũ patrũ est fundamẽtũ noui vel veteris testamẽti:vt est gl.in ver.illorũ.in.d.c.de libellis.& tex.& gl.in.c.fi.xxxvj.q.ij.& no.d.Abb. in.c.quali.& qñ.el.ij.in prinj̃.de acc.& hic Lu.Ro.in singulari.dclxxix.inci.dicas quæ authoritas. qa ex quo contra nouũ vel vetus testũ, constat

constat de eius errore.xxv.q.j.c.sunt quidam.¶ Sed cõsidera,ꝙ cessante hac ratione inferri posset, ꝙ hoc non ꝓcederet,vbi Papa faceret legẽ expresè limitãtẽ ius diuinũ:quia cũ hoc posit ex cã:vt dicetur j̃.e.c.quæ in ecclesiarum,nõ prævalebit authoritas sancti. Vbi aũt authoritas sancti habet ꝓ se canonẽ,vtrũ prævaleat alteri canoni,cõsyderabitur quis canon sit posterior: vt patet ex capi.tria.&.c.placuit.xxxvj.q.ij.iuncto.c.finj̃.de rap.

2 ¶ † Quãdo aũt sancti patres habẽt inter se diuersas sententias,quæ ꝓualẽt.vide gl or.in.c.vt veterũ.ix.di.quã ap probat Lu.Ro.in.l.si verò.§.de viro. in.xv.fallẽtia.ff.soma.& in.l.j §.fi.ĩ.ij.col.ff.de ver.ob.&in.l.j.in.v.col.ff.si cer.pet.&.d.Ab.hîc.Et ex ipsa trahit ibi Do.notabile argumentũ,ꝙ sicut gl.vult stari magis vni,quã alteri, attẽta ꝓfessione cuiusq; :vt Hieronymo in translatione scripturarum,Gregorio in moralibus.&c. qa magis in illis insistebant:ita etiã in testibus eiusdẽ professionis habentis diuersa mẽbra:vt si circa vulnerũ qualitatẽ discordat iudiciũ Physicorum & Chirurgicorũ,magis stetur Chirurgicis tãquã magis in ijs versatis:licet Physici idẽ profiteãtur,secundũ eum.Quod no,ad examẽ doctoris:qa in approbatiõibꝰ data varietate inter doctores vtriusq; iuris,prævalebũt voces eorũ,qui magis versanf in ea facultate,in qua fit examen:dato, ꝙ alij in ea non versati, eam profiteantur,propter dictum gl.quod bene no.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Statutũ,si fiat in odium alicuius particularis personæ,an possit ab eo appellari.nu.2.*
3 *Statutum factum sine iusta causa in præiudicium tertij.tandiu tenet,quandiu ille tolerat:sed eo supplicante,vel querelante,reuocabitur.*
4 *Iniquitas statuti,nunquam transit in rem iudicatam.*
5 *Legis natura est plura comprehendere.*
6 *Quemadmodũ ex cã põt statui in præiudiciũ singularium personarum:ita potest fieri in fauorem personarum singularium.*
7 *Canonici super quibus statuere possunt.*
8 *Fauorabile est redire ad ius.*
9 *Episcopus,quando possit statuere sine capitulo.*
10 *Capitulum,an possit statuere sine episcopo:vsque ibi, nunquid autem &c.*
11 *Ecclesiæ inferiores,an possint statuere sine episcopo.*
12 *Congregato collegio,vtrum tacentes habeãtur pro consentientibus:& ponit limitationes treis.*
13 *Vniuersitates,an possint statuere.*
14 *Illi possunt statutis suis pœnã adijcere,qui habẽt iurisdictionẽ.*
15 *Habentes rem communem,vt singuli,non possunt super illa disponere,nisi omnes consentiant:etiam si mille essent contrarium.& vide fallentias.*
16 *Pro debito vniuersitatis,potest imponi collecta.*
17 *Regula est,quòd in rebus collegij, valet quicquid maior pars collegij facit. vide fallentias.*
18 *An maior pars collegij possit deputare aliquid de bonis cõmunibus pro paupere studente inuita minore parte.*
19 *Casus,in quibus nõ habetur respectus ad partem saniorem,sed ad maiorem.*
20 *Maior pars quando esse dicatur.*
21 *Pars expulsa à collegio,non facit collegium.*
22 *Absentes lõge à ciuitate,an sint vocãdi ad actus capitulares.*
23 *Actus capitulares quando noceant extitijs.*
24 *Canonici,an possint separatim consentire in actibus capituli: vel an debeant,vt collegium congregari.Et ponit pro regula,quòd debeant collegialiter consentire, non singulariter. Super qua regula ponit sex notabiles declarationes. nu.26. 27.28.29.30.31.*
25 *Vniuersitas non tenetur de delicto,nisi delictum fuerit commissum ab vniuersitate communicato consilio.*
32 *Familiaris factum,an præiudicet domino.*
33 *Certi sunt casus,in quibus nulla consuetudo excusat non residentem.*
34 *Qualiter sit intelligendum,quòd vocandæ sint duæ partes.*
35 *Antiquior de collegio,an possit congregare alios.*
36 *Statuta alicuius professionis,etiã si sint contra ius approbãtur.*

CAP. VI.

VM omnes.¶ Absq; causa rõnabili nõ põt maior pars capituli tollere cõsuetudinem,priuatã vtilitatẽ nutriendo. .d. Diuidit,vt hîc per do.Et quæ veniunt examinãda in gl. nõ tangã in no tabilibus.¶ Per istũ tex.infert hîc.d. Abb.ad dictũ Bar. 1 in.l.oẽs populi.ff.de iust.& iur.vbi dixit,ꝙ si † statutum fit in odiũ alicuius particularis psonæ, põt ab eo appellari.ar.l.j.in fi.ff.de doli exce.Sed dicit do.Abb.ꝙ appellatio nõ est necessaria,sed sufficit cõtradictio,per istum tex.vbi nõ fuit appellatum ab iniquitate statuti.Sed superior fuit aditus per viã querelæ: nec mirũ: quia cum nec extraiudicialia transeant in rem iudicatã:põt grauamen nedũ per appellationem:sed per querelã tolli:vt in c.cõcertationi.de ap.in.vj.Subdit etiam do.Abb.hîc,ꝙ tale statutum est ipso iure nullũ.Et quòd ibi fuit reuocatio facti, imò simplex prouisio aduersus iniquitatẽ. Et probat hoc per.c.erit aũt lex.iiij.di.vbi lex debet esse iusta & honesta & rõnabilis.ª& idem tenere dicit Bar.in.l. 2 oẽs populi.ꝙ sit nullum ipso iure.¶ † Sed ꝓ declaratione huius articuli facias breuiter tres cõclusiones. Prima cõclusio,si statutum fit ex cã rationabili specialiter contra aliquem in eius præiudicium valet,& tenet. Ita dicit Ang.in.l.impetrata.C.sen.rescin.non pos.allegat.l. neq; Dorotheũ.&.l.Doctitij.C.de decu.li.x.&.l.Antiochensium.ff.de priuile.cred.& alia.& ita dicit pridie cõsuluisse sex do.Item tenet do. Ant.Imo.& Do.hic.& Bal.in.re pertorio ad Inn.in ver.statutum.in.iij.q.& Ang.pulchrè in cõsl.xij.inci.nobilis miles.do.Raymundus de Bertholomeis.vnde dicit Bal.in.l.amissione.§.qui deficiunt. ff. de cap.dimi.ꝙ spãlis persona põt iudicari hostis rebellis & bãniti,& priuari ciuitate.Idem Bal.in.l.j.ff.de leg.bonus tex.in.l.venditor.§.si constat.& ibi Bar.ff.cõ.prædi. &.l.j.in gl.ij.in ver.detrahi.ff.de his,qui sunt sui,vel alieni iur.Nec ob.c.erit aũt.iiij.di.quia respõde,vt in fi.tertiæ cõclusionis sequentis.¶ Hãc conclusionẽ limita primò dummodo oẽs de concilio sint in hoc concordes.& non sufficit maior pars secundũ Ang.elegãter.consi.cclxvij. inci.visis &examinatis.allegat glo.in.l.ij.dũ refert Io.C. quę sit lon.cõsue.Et ita dicit intelligi Dy.in.§ si constat. & est limitatio notabilis ad.l.quod maior.ff.ad municipa.ꝙ qua facit optimè qđ' not.Bal.in.l.milites.prope fi. C.de te.mi.vbi dicit,ꝙ si priores habent amplã potestatem à populo faciendi statuta,tamen nõ pñt talia statuta facere.Et idem no.Bar.in.l.toties.ff.de pollici.& in.l. ambitiosa.in.ij.col.ver.quæro posito.ff.de decre.ab ordi.& Ang.elegãtissimè consi.cxxxvij.inci. visis omnibus statutis. Sed ista limitatio posset procedere,vbi lex fieret generalis sine causa,qđ fieri põt:vtj̃.dicetur.Secus si cũ causa:quia maior pars sufficeret,secundũ Imo.in.c. fi.in.xxij.col.in ver.circa secundã partẽj̃.de cõsue. & ibi limitat gl. in.d.l.ij. ¶ Secũdò limita,dũmodo ciuitas reficiat æstimationẽ dani,qđ' infert insonti ex cã pro bono publico,secundũ moder.in.l.fi.in.iij.col.ff.de ap.reci.Et ita intelligunt.d.§.si cõstat.quẽ ad hoc faciũt sing. & sic dãnũ mitigaf. Et pro hoc vide oĩno,quæ dicẽtur in.c.quæ in ecclesiarũ.in secũda cõclusionej̃.eo. ¶ Tertiò limita,dũmodo tale statutũ fiat à populo libero vẽdicante sibi iura imperij,vel regalia:quia talis põt apponere manũ ad reseruata Principi:vt in.c.per venerabilẽ cum ibi noj̃.qui fi.sint legi.Secus,si nõ sit liber, secundũ Bar.in.l.Antiochẽsiũ.ff.de priui.cre. quẽ sequuntur. d. Ant.&Do.hîc dicẽtes,ꝙ si tñ fiat,nõ est nullũ ipso iure vt in sequẽ.conclusione.¶ Sed aduertit hîc Imo.& non

a ¶ Et rationabilis. Adde Car.in cle. j.§.j.vlt.q.de fe. pos.&.xvj. q.iij. inter cętera.&ibi gl.fin.

malè, ꝙ etiã populus nõ liber posit ex cã statuere, p. d. §. si constat. sicut Eps: cũ capitulũ ax iusta cã alteri ecclesiæ præiudicet: vt per gl. & do. in. c. cõstitutus j. de reli. do. Sed dictũ Bar. posset procedere, vbi fieret statutum gña le sine cã: quia populus liber poterit, per ea q̃j. dicã: aliàs
3 nõ. Ita tenet Imo. in. c. pxi. i. iij. co. ver. & p p̃dicta. ¶ † Secunda cõclusio. statutũ factũ sine iusta & apparẽti cã in p̃ iudiciũ tertij, tãdiu tenet, quãdiu ille tolerat. Sed eo q̃re lãte, vel supplicãte, reuocabit. & hoc nõ facta illa differẽ tia, quã facit Bar. in. d. l. oẽs populi. an statutũ sit gñale, vel psonale: sed cõsiderato solũ, an in se cõtineat aliquam iniquitatẽ. Ita cõcludit generaliter. d. Ab. in. c. consuluit. iij. ad fi. de ap. cui addunt moderni ibi solũ hoc, videli-
4 cet † ꝙ iniquitas, seu iniustitia statuti, nunquã transit in rẽ iudicatã. vnde q̃cunq; ex interuallo citra remedium appellationis, pót seq retractatio iniqui statuti, & ita est tex. sing. hic secũdũ eos. Pro quibus vide Bal. in. l. j. §. fimi liq; mõ. in fi. C. de lat. lib. tol. vbi dicit, ꝙ fortior est sñia diffinitiua iudicis, quã statuti: quia à sñia statuti pót sem per Principi supplicari. ¶ Et ꝙ statutũ iniquũ teneat do nec irritetur, no. Ang. in. l. ij. in prin. per illũ text. ff. ꝙ qꝫ iuris. vbi ꝑbatur, quòd dolus in statuẽdo non reddit statutũ nullũ ipo iure. ¶ Et ꝓcedit cõclusio, ét si statutũ fiat in actu fauorabili: quia ad instantiã illius, q coactus cõsenſit reuocabitur: secũdũ moder. in. l. fi. ff. de. ap. rec. p tex. quẽ dicũt singu. in. l. fi priuatus. ff. qui & à q. Et vide pe. de Anc. & Imo. in. c. fij. de his, quę fiunt à maiori par. ca. Vbi ét tenent, statutũ nõ eẽ nullũ, put tenent hic oẽs, excepto. d. Ab. & sic limitatur. c. erit aũt lex. iiij. di. per d. l. ij. quod quiꝙ iuris. Et pót dici, quòd non est ꝓpriè lex sed bñplacitũ: vt statim dicẽt post Bal. Neq; sequitur non est honesta: ergo nulla. Patet instãtia ex seq. limitatione, & ex eo quod no. gl. in. l. j. §. fexũ. in ver. ꝓtor ratus. ff. de postul. & qđ ibi Ang. Et de istis vide quod no. Pet. de Anc. cõsi. lxiij. inci. q̃rela exposita. in. iij. col. & Bar. in l. dotalẽ. ff. de manumiſ. testa. & Bal. in. l. ij. §. cũ posteà. ff. de origi. iu. & d. Ab. in. c. fi. iij. col. j. eo. & in rubr. s. eodẽ.
¶ Hãc cõclusionẽ intellige verã, qñ statutũ cõcernit cer tũ hoiem. p tex. in. l. fi. ff. de ap. reci. & in. l. j. de doli exce. Secus si statutũ est gñale: quod pót oibus adaptari: puta, ꝙ filia dotata nõ succedat qa tũc nõ pót de ini qtate redar
5 gui, & est propriè statutũ. Aliàs aũt non: † quia de natura legis est plura cõprehẽdere, aliàs nõ est lex: sed quoddã bñplacitũ: iuxta. l. j. ff. de cõsti. pecu. Ita declarat Bal. in. l. iudicib⁹. in prĩ. C. de ap. & in. c. ad nostrã, ĩ fi. de ap. & cla rè ĩ. l. qſqs. C. quorũ ap. nõ reci. Et ibi addit ꝙ etiã si esset verbũ gñale sed effectu singulare pót cõtra statutũ oppo ni semp exceptio doli; per tex. quẽ dicit no. in. d. l. j. de do li exce. Aliàs lex populi gñalis seruanda est, secũdũ eum.
¶ Et ideo dicit Bald. in. j. constitu. C. in. §. quibus. in fine. ꝙ licet valeat statutum generale cogens ad compromittendum: tamen secus in cogente personam specialem: arg. l. toties. ff. de pollicitatio. Similiter dixit Bal. in. l. ne mo. in fi. C. de iudæis. ꝙ licet statutũ posit p legẽ gñalẽ li mitare ꝓtia rerũ, oibus vẽditoribus nõ tñ certis personis: Et idẽ magist raliter no. Bar. in. d. l. totis. & in. d. l. Antio chensium. & d. Floria. in. dict. §. si constat. quibus Adde Bald. in. l. ij. C. quibus ad liberta. procla. non licet. vbi dicit per illũ rex. quòd valet statutum quòd qui capit bãni
a tum, fiat dñs eius. ª qđ alibi nõ reperitur, secundũ eũ. Vide etiã Bar. in. l. pe. in fi. C. de fi. instr. & iur. haftæ fis. li. x. Adde etiã Bal. in. l. j. in. vj. col. C. ex delic. defun. vbi dixit ꝙ à pœna per statutũ imposita, nõ pót appellari. qđ limi ta, vt per ipsum ibi, & per gl. in. c. cupiẽtes §. ꝙ si. in ver. priuatos. de ele. in. vj. cũ cõcor. ¶ Et dũ dixi, ꝙ etiã si cõ stitutio vtatur verbis gñalibus si tñ ex cõiecturis pót col ligi, ꝙ sit edita in dãnũ tertij, potest ipse conqueri. Adde do. Ab. in ru. s. eo. vbi pro hoc allegat Bar. in. d. l. om nes. & iste tex. est menti tenendus: secundum eũ. Pro quo vide Bal. in. d. l. quisquis. & in. c. cũ ordinẽ. j. de rescri. vbi allegat Io. mona. dicẽtem, ꝙ verba nõ pñt dici gñalia, qñ nõ pñt verificari, nisi in vno indiuiduo. & quòd statutũ debet esse gñale non solũ verbis, sed etiã facto. & hoc est quotidianũ secundũ eũ. Pro quo facit cõsiliũ. d. Petri de Anc. consi. cl. quod incip. optimis rõnibus. & cõsi. xj. ma ximè in subscriptionib⁹. vbi reprobat statutũ terræ Spalatri. quod generaliter imponebat onus frumẽto deferẽ do ex vna porta: qa in effectu, licet nõ in verbis, pręiudicabat molẽdinis Archiepiscopi circa illã portã existẽtibus. Et idẽ in similibus terminis ipse cõsuluit latè, cõsi. c. cxiij. inci. p cõitate. sed in eisdẽ terminis cõtrarium cõsu luit Bal. vt dicit in. d. consi. d. Pe. xj. Et idẽ latè Cal. in tit. de cõstit. cõsi. xxj. quorũ dicta fundãtur sup publica vti litate: & sic cũ cã fit, statutũ. & ideò in illis terminis forte sustineret eorũ opin. maximè, vbi pc̃pul⁹, esset liber: & ex cã faceret statutũ: puta, quia esset impotẽs. In cã aũt cõis Spalatri cõcurrebat violatio iuris ecclesiastici: ideò secus p nota. in. c. fi. de immu. ecc. in. vj. cũ cõcor. ¶ Ter-
6 tia cõclusio, sicut ex cã pót fieri † statutũ in p̃iudiciũ singulariũ: ita cã pót statui in fauorẽ singulariũ. Ita no. Alb. in. j. parte statutorũ. q̃ò. xxij. & est text. in. l. neq; Doro theũ. C. de decuri. lib. x. Et ita dicit ibi Ioan. de Platea. tenuisse Ang. p illũ tex. in. d. l. Antiochẽsiũ. & facit optimè tex. in. l. Dotitij. C. de decur. li. x. Idẽ tenet Bald. in. l. leges gñales. ver. iij. fi iubereſ. C. de leg. & ibi dicit, ꝙ tale statutũ nõ indiget publicatione: quia cessat ratio per quã aliàs statuta publicant. s. vt gñaliter obseruẽtur. & retuli in. c. ij. ver. tertiò limita. s. eo. Hanc cõclusionẽ tenet etiã Pe. de Anc. in. c. si ꝓpter. in. x. no. de rescri. in. vj. per illũ tex. & est bo. tex. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. faci. ¶ Nec ob. tex. in. c. erit aũt lex. iiij. di. in ver. nullo priuato commodo. & in. l. j. in versi. cõe p̃ceptũ. ff. de legi. & in. l. iura. ver. gñaliter. ff. e. tit. quia rñdet ex doctrina Bal. in auth. habita. in. iiij. col. C. ne fili. pro pa. dũ dicit, ꝙ tribus modis dicit aliqd ordinari ad bonũ cõe. Et tertius mod⁹ est, quando ordinant statuta ad bonũ singulare alicuius, qui priuilegiũ meretur rõne virtutis: vt ibi, & in. l. Aquilius. ff. de don. & in. l. j. §. j. cũ si. ff. de iust. & iu. Et ex hoc datur occasio multiplicãdi virtuosos vtiles reipub. & ista rñsio seruit etiã ad primã cõclusionẽ. s. posità: vt non dicatur lex ex toto in danũ priuati: sed etiã in fauorẽ cõis bõi.
¶ In gl. j. ibi, *in præiudicium aliorum, & malo zelo*. & reddẽ dis rationibus nullitatis istius statuti insistunt hîc oẽs dã do diuersos intellectus: & reputat diuinativus intellect⁹ Cõpo. & ideo reprobat, quia defuit consensus Eps. iuxta c. cũ consuetudinis j. de cõsue. quia nõ fundat se Papa super ptãte statuentiũ, sed super iniustitia statuti. Vñ dic breuiter, ꝙ si fuisset oibus cõe, valuisset contra antiquã consuetudinẽ, etiã si aliquid statuissent: dũmodo facerẽt ad vtilitatẽ ecclesiæ: vt quia indiget suffragio ministrorũ, secundũ oẽs cõiter hîc. Pro quibus facit tex. cũ glo. ij. & ibi Rrch. & Ao. in. c. tenere. xxxj. di. vbi probat valere statutũ ecclesiæ, ꝙ canõici adstringant ad cõtinuã residẽ tiã. de quo vide gl. ĩ ver. ĩ tẽplo. i. c. ꝓpositi. lxxxij. dis. & Inn. in. c. fij. de cle. nõ resi. Et ex dic. Cõpo. colligit hîc do.
7 Abb. notabile, ꝙ † super residẽtia, & sic super statu eccle siæ, nõ possunt canonici statuere: sed solũ de his, de quibus diceturj. ¶ Sed forte in casu isto potuissent statuere sine Episcopo: dato q̃ esset statuere super statu ecclesiæ, si æqualis fuisset constitutio: quia per remotionem consuetudinis, quæ hîc vigebat, status ecclesiæ reuertebatur ad ius commune, quo omnes iubentur residere. Ideò nil mirum si propter reditum ad ius commune, tollitur solennitas aliàs necessaria. ar. l. si vnus. §. pactus. in ver. in pri stinã naturã redijt. ff. de pac. & c. ab exordio. xxxv. dist. in.
¶ Et confirmatur iste intellectus quatuor exẽplis & vno simili. Ex qbus ostẽdit cõsensum alterius aliàs necessariũ posse omitti ꝓpter reditũ ad ius cõe. ¶ Primò ex eo, qđ

not. d.

no. d. Ant. in. c. statuimus. in. j. col. j. de transa. vbi dicit, ꝙ
8 licet † Prælatus inferior nõ possit regulariter trãsigere, sine cõsensu Episcopi. c. decætero. eo. tit. tñ qñ agitur de recuperãdo pristino iure ecclesiæ deperdito, poterit facere transactionem sine consensu Epi, ad hoc, vt res faci lius reuertatur ad naturã suã. Et dicit esse tex. de hoc fin gularem in. c. j. de pac. in. vj. & illum tex. ad hoc etiã allegat do. Ab. in. c. veniens. in. vij. colj. de præscri. ¶ Secundò probatur exemplo eius, quod dicit Do. d. c. ab exordio. vbi dicit, ꝙ licet clericis iam promotis nõ possit su perior inducere asperiorẽ vitã eis inuitis: vt habetur in c. propositi. lxxxij. di. & per gl. or. in regula, quod oẽs. de re. iu. in. vj. tñ si inducit asperiorẽ vitã redeũdo ad sta tũ antiquũ à quo erant collapsi, nõ requirit cõsensus om nium. ¶ Tertiò probatur ex tex. in. c. cũ Apostolica. ver. in reuocationej. de his, quæ fi. à Præla. vbi solẽnitas con sensus capituli necessaria in alienatione rerũ ecclesiæ nõ requiritur in actu, per quẽ res ecclesiæ reuertitur ad naturã suã. & per Io. An. in Spe. in tit. de locato. §. nunc aliquo. ver. xv. in adi. priua. ¶ Quartò probatur ex decisio ne cõsilij Fed. de Se. consi. xiiij. vbi dicit, ꝙ licet exempt⁹ nõ possit se alteri Prælato submittere sine consensu præ lati, tñ in eũ, qui aliàs erat suus ordinarius Prælatus, pót se submittere alio non requisito: quia res facilè redijt ad statũ suum. quod disputat latè. d. Ab. in sua dispu. quæ in cipit, duo clerici ordine insigniti. Et ad hoc facit quæ dicentur in. c. cũ accessissent j. eo. per illũ tex. ¶ Quintò pro isto intellectu adduco dictũ do. Ab. in. c. ad audien-
9 tiã. in. ij. colj. de cle. nõ resi. vbi cõcludit, ꝙ licet † Episco pus in statuẽdo super statu ecclesiæ debeat requirere capitulũ. c. nouit j. de his, quæ fi. à Præla. tñ si vult statuere tollendo cõsuetudinẽ super nõ residentia canonicorum
a pót hoc solus, ª qñ ecclesia valde indiget ministris: vbi aũt non indigeret, requiritur cõsensus maioris partis, secun dũ eũ. Et sic intellige eũ in suo consilio. lxvij. incipiẽ. Eps Lucanus. Et ad hæc faciunt, quæ dicent in. c. cũ accessisſent. in primis chartis j. eo. per illum tex. ¶ Cæterũ ad illud, quod colligit. d. Ab. hîc ex dictis doctoribus, canoni cos non posse statuere sup residẽtia, vel aliàs super statu ecclesiæ sine cõsensu Epi. adde Pe. de Anc. idẽ tenentẽ in repeti. c. j. in. xiiij. char. ver. in. vj. q. s. e. & Do. in. c. catholica. xj. dist. & in. c. cõtumaces. l. di. & Old. cõs. clxxxj. inci. de authoritate. & do. Ant. in. c. cõstitutus. in. x. col. vers. oppono primò j. de rescri. & ibi Imo. in. j. & in. xiij. col. & ideò dicunt hîc Io. de ligna. & Pe. de Anc. quod nõ po sunt canonici sine Epo bona cõia capituli distinguere p præbẽdas: quia alteratur status ecclesiæ. quicquid in hoc dixerit gl. in. c. sacerdos. in ver. domibus. j. q. ij. ¶ Et ideo nõ sufficit, si ex post superueniat consensus Epi. Do. post Io. de monte merlo. in. c. susceptum. in. j. col. de rescri. in vj. & Bal. in. c. j. de alie. feu. paterni. Et oẽs in. c. cũ cõsuetudinis j. de consue. Nec sufficit authoritas vicarij nõ ha bentis ad hoc speciale mãdatũ: secũdũ Fed. cõsi. cclxiiij. quod incipit, si canonici. quæ sequitur Lud. Ro. in singu lari. ccciiij. inci. ex longeua. Vnde dixit Do. in. c. ij. col. de offi. vica. in. vj. ꝙ in taxatione numeri canonicorum requiritur cõsensus Episcopi, vel vicarij habentis ad hoc speciale mandatũ: quia soli canonici nõ possunt numerũ mutare. no. d. Ant. in. c. cum accessissent. in. iiij. col. vers. omnia hæc verã j. eo. allegando Fede. cõsi. cclvij. Sufficeret tamẽ confirmatio Papæ sequens, secundũ. d. Anto. in c. cum. M. in. vj. colj. eo. per illum tex. & sentiunt docto. hîc: dũ respondent ad. c. cum dilectus j. de cle. non resi. fa cit capitu. constitutus j. de rescriptis. ¶ Vbi autem canonici facerent statuta in pertinentibus ad ipsum capitulum, tenent: vt per gloss. ordinariã quæ ponit exempla in capit. secundo. in versiculo statutum. de verbo. sig. li. vj. quam approbãt hîc latè. d. Ant. & Imo. & do. Ab. in c. cum consuetudinis. infrà de consuetu. & facit gloss. in c. cũ aliquibus. in ver. statutũ. de reseri. in. vj. Nec ob. ꝙ statuere sit iurisdictionis, quã capitulũ nõ habet, nisi se de vacante: quia respondebitur in fin. huius articuli ibi.
10 quartò est aduertendũ. ¶ † Aliàs aũt regulariter nõ pñt: statuere canonici, sine Episcopo. Fallit qn sedes epalis va cat: secundũ Fed. consi. xv. inci. capitulũ ecclesiæ: quia si capitulũ habet iurisdictionẽ epalem in illo casu: ita pót statuere super statu ecclesię, sicut ipse Eps. & durat statutũ etiã in tẽpus futuri pastoris: vt ibi per eũ, quẽ sequi tur Pe. de An. in dicta repe. & Imo. post do. Anto. in cle. ne Romani. in. iij. col. de ele. Facit gl. pe. in Cle. vl. de rer. permu. dicẽs, ꝙ capitulũ succedit in his, quæ sunt iurisdictiõis epiſcopalis, & quæ Episcopus habet facere vnà cũ capitulo: sed istud est huiusmodi in. d. c. cõsuetudinis. ergo. &c. ¶ Et hoc amplia, etiã si vellẽt facere statutum cõ trariũ alteri statuto Episcopi, secundũ Do. xviij. dist. in sum. in. iij. col. post Lap. in. c. vnico. de ma. & obed. in. vj. per rationem p̃dictã, per quã improbat gl. & Archi. con trariũ tenẽtes in. c. fi qua de rebus. xij. quia licet nõ possit capitulũ reuocare statutũ ecclesiæ reuocando iura & bo na spectantia ad ipsam ecclesiã, per hoc nõ sequitur, quin possit reuocare statutũ, quod fortè tẽdit ad noxã: & face re aliud statutũ rationabile: quia per hoc est vti iurisdi ctiõe cõcessa: vt per Do. in. d. loco. & in. c. vnico. in. xiiij. q. de ma. & obe. in. vj. & Pe. de Anc. in. c. jj. ne sede va. & Imo. in. c. ij. eo. tit. vbi idẽ tenent. Nec ob. ꝙ inferior nõ tollit legẽ superiorẽ. Cle. ne Romani. de ele. cũ si. quia in quãtũ capitulũ succedit Episcopo nõ inferius, sed par: sę cundũ Car. cõsi. xxxviij. inci. quidã habens vnũ filiũ: in se cundo dubio. licet prædicti hoc dicãt. ¶ Aduertendum est tamen quatuor modis. Primò, ꝙ in his, quibus capitulũ non succedit, in his nõ potest statuere. Ideò dicit hic
a Do. Car. ꝙ statutũ factũ ab Episcopo in materia feudi, non pót per capitulũ reuocari: quia in specialiurisdictio ne non succedit: vt in. c. verum j. de fo. cõp. & est gl. in. c. scriptũ. in ver. tẽporis j. de ele. & ibi no. do. Abb. in. vj. co lũ. & do. Car. in Cle. attẽdẽtes. in prin. in. iiij. q. de sta. mo. cum concor. ¶ Ex hoc etiam infert. d. Car. ꝙ si Eps fecis set statutum contra aliquos, qui subiecerãt se spõte sibi: & aliàs non erant sibi subditi, tale statutum non pót ca pitulũ reuocare: quia competit illud ius Epo iure specia li. Et ista dicta dicit hîc do. Car. fuisse bis disputata & ob tenta bononiæ per Cal. Sed in vno alio ipse discrepat ab eo, dum dixit, ꝙ si capitulum nõ vult statuere, sed dispẽ sare, non potest: cũ dispensatio competat Episcopo de iu re speciali: quia imò secundũ eum est iurisdictionis. & ita dicit se consuluisse, & est consilium suũ. xxxviij. præallẽ quod aliàs retuli extẽsè in. c. j. ij. q. j. de iureiu. tangendo, an capitulum sede vacante possit absoluere à iuramẽto.
¶ Secundò est aduertendum, quòd vbi non immineret necessitas statuendi, non posset capitulum sede vacante facere statuta in materia: in qua aliàs non posset viuente Episcopo: quia cum istud sit voluntariæ iurisdictionis: vt est glo. hîc. & do. Lap. in. c. j. de consti. in. vj. & concer nat totam diœcesim, non transit in capitulũ propter do ctrinam gl. solẽnis. in. c. j. in ver. capituli. de hære. per quã post multa ita determinat Do. in sum. xviij. di. in. iiij. co lum. sed vbi subest necessitas secus: quia licet non sit act⁹ contentiosæ iurisdictionis: tamen sufficit, quòd sit iuris dictionis necessariæ: vt probat ex dictis do. Ab. in. c. cũ olim. in. iiij. col. ver. extra gl. de ma. & obe. vbi reprobat decisionem glo. in dicta Cle. j. tenendo, quòd imò capitu lum sede vacante possit visitare: nõ quia sit falsum illud ꝙ in his, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis capitulũ nõ succedat: sed quia actus visitandi est necessarius. c. sopitæ cum fij. de censi. Et sic sentit, quòd sufficit iurisdictionẽ esse necessariam, licet non sit contẽtiosa. Et idẽ probatur ex multis dictis Do. in dicto. c. vnico. & Do. in dicto c. olim. cum dicunt capitulum succedere in multis, q̃ nõ

Secunda conclusio.

a ¶ Dominus eius Adde d. Alex. in j. cõst. ff. §. omnes.

Capitulum, an possit statuta facere sine Episcopo.

a ¶ Solẽ. quid autẽ possit facere Epus sine capitulo: not. lxxv. dist. c. si quis. xij. q. j. c. fine. c. a lię nationis. &. ca nõs. xv. q. j. c. Epi scopus. & c. nullus & in tit. de his, q̃ fi. à præ. Sed in q̃ bus casibus requi rat consensum capituli. vide Ab. in c. j. & in. c. nouit, alleg. in tex. eo. ti.

sunt iurisdictiõis cõtẽtiosæ, sed necessariæ. ¶ Tertiò est aduertendum, quia si vellent canonici statuere vacante sede in præiudicium Prælati, vel ecclesiæ, nõ valeret statutũ, etiã si iurarẽt statutum ipsum obseruare, vt voluit Lap. alleg. xx. loquẽs de statuto facto à capitulo super diminutione charitatiui subsidij. Et hoc intelligerẽ in his quæ de iure cõi, vel laudabili & approbata cõsuetudine cõpetunt Epõ: secus si præiudiciũ afferretur sibi in iure nõ canonicè quæsito: cũ tũc cessent rõnes de quibus ibi per Lap. ¶ Quartò est aduertendũ, quia videretur capitulũ nõ posse facere statuta aliquo casu, cõtra glo. in d. c. ij. de verb. sig. li. vj. quia penes ipm nõ est iurisdictio: vt dicit hic Inn. ergo nec ptãs statuẽdi. Cõsequẽtia patet ex no. per Bar. in l. oẽs populi. in j. q. prin. ff. de iust. & iu. dũ dicit, ꝙ qui nõ habet iurisdictionẽ nõ põt statuere. & sentit Inn. in. c. cũ accessissent ẽ. e. Sed rñde ex dictis Bal. in l. nulli. C. de sen. & in l. decernimus. ver. redeo ad primũ. C. de sac. san. ec. & Pe. de Anc. in repe. in. c. canonũ. in. xij. char. ver. primò q̃ro. s. eo. & Ang. in. d. l. oẽs populi. vbi dicunt, ꝙ statuere super decisiõe causarũ, & sic super his quæ pertinẽt ad iurisdictionẽ est iurisdictionis propriè, per. d. l. nulli. & ibi Bal. Aliàs statuere nõ est iurisd. vt sentit ꝓpriè Bart. in. l. oẽs. qa oẽs populi põt statuta facere: vt ibi. & etiã vniuersitates in negotijs ad eas spectãtib⁹. l. receptitia. in fi. & ibi gl. fi. C. de cõst. pe. & l. fi. & ibi Bar. ff. de colle. illi. & tñ oẽs vniuersitates nõ hñt iurisdictionẽ. Patet in l. si duas. § . est aũt. ver. decet. ff. de excu. tuto. No. Bar. in l. j. ff. de dã. infe. & Inn. in. d. c. cũ accessissent.

a ¶ Secundũ Inno. vide eũ in. d. c. in Genesi. in. j. colũ. in gl. sua in verb. collatio. & adde Ange. in. l. inuitũ de ser. vrb. præd.

¶ Reliqua in hac materia maximè de cõsensu Epi dicentur in. c. cum consuetudinis. de consuetudine. Et videtur de mirabili opini. Cal. in isto ti. consi. ij. vbi voluit valere statutũ canonicorũ, per quod ordinãt perpetuũ officiũ in ecclesia: maximè si tale statutũ fuerit diu obseruatum Epo nõ reluctante. Et vide eũdẽ in. d. ti. cõsi. iij. vbi notãter cõsuluit, ꝙ nõ valet statutũ canonicorũ factũ à duabus partibus nõ vocatis alijs, qui sunt præsentes in loco nisi fieret statutũ in aliquo illorũ casuũ, quibus absentes sunt vocãdi, de quibus j. dicetur secũdũ eũ. Et hoc dictũ limita ex his, quæ concludentur j. in. q. an in oibus arduis sint absentes vocãdi. ¶ † Nũquid aũt ecclesię inferiores posint sine Epo statuere. dicit hic do. Ab. ꝙ nõ in grauibus. sic intelligẽs Inn. hîc, qũi hoc dicit in. c. requisisti. in fin. glo. magnæ j. de test. & c. cum accessissent j. eodem. cũ eũ Epus sit generalis sponsus omniũ ecclesiarũ suæ diœcesis, quælibet ecclesia est regẽda prouidẽtia Epi gñalis. c. regẽda. x. q. j. quod est notabile secundũ do. Ab. hîc. Et idẽ. d. Ant. Imo. & do. hîc cõcludẽtes, ꝙ in his, in quibus ecclesiæ habẽt administrationẽ põt eo mõ statuere, quo capitulũ statuit ecclẽ. cathedrali: vt hîc per eos. ¶ Quibus adde. d. An. idẽ tenẽtẽ in. c. Imperatorũ. in. ij. co. ver. in causis inferioris j. de iura. cal. & in. c. cõstitutus. in. x. colũ. ver. dicũt docẽ j. de rescri. Et do. Ab. in. c. j. in. iiij. colũ j. de his, quę fiũt à ma. par. ca. & Bal. in, reperto. Inn. in ver. statutũ. in. ij. q. Et do. post Archi. in. c. catholica. in prin. xj. di. & Bald. in. c. cũ consuetudinis j. de cõsue. & Do. in c. ij. in fi. de ver. sig. li. vj. & Gul. de mõte laud. in cle. j. sup ver. inualescãt. de cele. miss. & do. de Ro. deci. clxvij. quæ incipit, de collatiõe præbẽdarũ. in fi. & vide tex. in cle. cupientes §. ꝙ si fortè. in ver. statuta pœnalia faciãt. de pœnis Per quẽ dicit hîc Do. ꝙ põt per sua statuta adijcere pœnas iuri cõi. & idẽ do. Car. ibi in notabilibus. & vide eundẽ in. d. Cle. j. in versi. ne igitur. in. ij. q. vbi cõcludit, ꝙ tales non põt facere statutũ super residentia: quia pertinet ad Epm. c. contumaces. & c. non oportet. de cõse. dist. v. Et idem tenet hîc do. Valeret consuetudo, maximè in religiosis, per quã non per viã statuti sed dispensationis, ali quibus datur licentia se absentandi: dũmodo ecclesia nõ patiatur damnum in diuinis, secundũ d. Card. post alios in dicta cle. j. dicẽtes, ꝙ. c. cõtumaces. prędicalle. loquitur in clericis immediatè ad Epm spectantibus. ¶ Alio modo declarantur etiam ista ex dictis Hosti. Io. An. & d. An. in c. ij. j. de insti. vbi dicunt, ꝙ isti Prælati inferiores põt in suis ecclesijs vnà cum capitulo determinare numerũ canonicorũ, licet Eps possit corrigere, si malè fuerit determinatus, secundũ eos. Sed contrariũ tenet Arc. in. *c. nulli Episcopo*. §. si ergo. xij. q. j. motus per tex. vbi est casus in. l. in ecclesijs. in fi. C. de Epi. & cle. Sed credit hic Do. quisolus tãgit hoc dictũ Ho. & sequaciũ esse verius. Pro quo dicit esse text. op. in. c. nimis. lo. j. j. de exce. Pręla. vbi non spectat ad Epm determinare numerum fratrum minorum & prædicatorũ in ecclesijs suis. Nec dicatur, ꝙ illud est ideo, quia sunt exempti: quia tunc non erant exẽpti, secundum eum alle. Inn. in. c. nimis. lo. ij. eo. tit. & idẽ tenet Do. xviij. di. in sum. in pe. colũ. tamen opi. Arch. tenet do. Ab. eo non allegato in. d. c. ij. de insti. propter di. Inno. in. d. c. requisisti. quia ex hoc mutatur status ecclesiæ. & tenendo hanc partem dici posset ad. c. nimis. lo. j. quòd ibi non mutatur status ecclesiarum: quia nõ percipiunt religiosi reditus, sicut clerici. Et bene facit quod proximè dixi post do. Car. in. d. cle. j. bene crederẽ quòd vbi Prælatus inferior haberet ex consuetudine, vel priuilegio ius creandi præbendas & canonicatus in suis ecclesijs, procedere posset prima opin. per id quod notat Cal. in tit. de præben. consi. xiiij. quæ omnia tanquã noua sunt notanda. De quibus etiam vide aliquid per Do. in. c. fi. in. ij. col. de of. vica. in. vj. & d. Ab. in. c. edoceri. in fi. ij. col. de rescri. Iuxta hæc posuit Inn. singulare dictum in. c. vestraj. de loca. ꝙ nõ valet statutum Episcopi in cõcernentib⁹ ecclesias inferiores: nisi illi quorũ interest cõsentiant, vel ad minus sint præsentes. quod dictũ pro notabili sequuntur hîc. d. Ant. & Imol. ¶ Adde Fede. cons. xvij. & Archi. in. c. pronuntiandũ. ad fin. de cõse. di. iij. & d. Ab. in. c. fi. in. iij. col j. de ferijs. & cõsi. lxxij. incipi. in negotio Guidonis. & Alb. in. ij. parte statutorũ. q. cc. & do. Ant. in. c. quę in ecclesiarũ. in vlt. coj. eo. & d. Ab. in. c. ex literis. j. eo. qui oẽs sequunt hîc. d. Inn. Est verũ, ꝙ Io. An. & d. Ant. in. d. c. vestra. dicunt, ꝙ non sufficit pœnitẽtia: quia in præiudicialibus tacẽs non cõsentit: secũdũ Inn. [a] in. c. in Genesi. de electio. ¶ Sed dicit do. Ab. & bene, in d. c. vestra. ꝙ illud fallit, vbi aliquis vocatur, vt cõsentiat vel contradicat: quia si est actu pñs, & non cõtradicit: habetur pro consentiente, propter illud. d. Inn. Vnde dicũt do. Ant. & d. Ab. in. c. nõne. j. de præsum. ꝙ taciturnitas eius, qui cõtumax est in respondẽdo, habetur pro cõsensu per. c. si post præstitũ. de confes. in vj. & l. de ætate. §. q tacuit. ff. de interro. act. & no. Bar. in. l. ij. C. qñ fiſ. vel prius. ¶ Ad idẽ gl. in Cle. dudũ. in ver. recusare. de sepul. & quod no. Inn. in. c. licet super verſ. recusare. de regula. & tex. in. l. nulla differẽtia. ff. de aut. tu. Bene facit quod no. Inn. in. c. j. de his, q̃ fi. à ma. par. c. vbi dicit, ꝙ licet minor pars capituli nõ posit appellare, qñ ali qd fit à maiori in p̃iudiciũ tertij: quia eorũ nõ interest: tamen põt contra dicere: imò ad hoc tenentur: aliãs tacendo illaqueantur peccato: quia videntur consentire iniustè gestis. qui eũ tenetur loqui, & tacet, habetur pro consentiente. Et de hoc dicto exclamat do. Abbas ibi, & in capit. j contineba tur. in vltima colum. eodẽ titu. & in. c. in causis. in secunda colum j. de electio. Ad quod vide etiam Io. de Ana. in c. veniens j. de simo. & d. Ab. in. c. dilectus. lo. ij. in tertia col. eodem tit. & in. c. gratum. in prima colum j. de postula. Præla. & de his etiam per Roma. in. l. quæ dotis. in xxix. colum. ff. fol. ma. ¶ † Et ex his resultat [A] vna doctrina multum quotidiana, quòd vbicunq; aliquod collegiũ congregatur, vt singuli consentiant, vel dissentiant: si tacent, habentur pro consentiẽtibus per prædicta. ¶ Hoc limita tribus modis. Primò, vt nõ ꝓcedat vbi agitur de alienatiõe rei ecclesiasticæ: qa in ea requirit cõsensus expressus: secũdũ Arc. in. c. sacerdotes. xvj. q. iij. & in. c. fine

Ecclesiæ inferiores, an possint statuere sine Episcopo. 11

A Quando tcẽtes habentur pro cõsentientibus.

12

exceptione

exceptione. xij. q. ij. & Io. and. in regula, is qui tacet. de regu. iur. in vj. in merc. Et hoc, quando agitur de alienatione perpetua: secus si temporali, secundum glo. in. c. continebatur j. de his, quæ fi. à præla. & in. c. j. in ver. perpetuas. de reb. eccle. non alie. in. vj. Ioan. an. in Spe. super rubrica de eccle. non alie. ¶ Secũdò limita, ꝙ dummodò ad respondendum detur aliquantulum deliberatio: quia taciturnitas post interrogationem nõ statim habetur pro responsione: vt dicit Inn. in. c. in cunctis. in prin. ij. colũ j. de ele. & sequitur Bal. in. l. ij. §. ij. ff. ꝙ si actor. C. de iura. calũ. ¶ Tertiò limita, vt nõ procedat, quãdo illi tacerẽt propter timorem non audentes contradicere his, quæ pronuntur per id, quod no. Do. post Vgo. & Archid. in c. de eo. ver. quæro pone. l. dist. vbi dicit, ꝙ si canonicis tacentibus Episcopus contulit præbendam in eorũ præiudicium, possunt eo mortuo agere cõtra institutũ: nec nocet taciturnitas, quòd de facili viuente Episcopo contradicere non poterãt. [a] & facit. c. j. quia metus causa. & ꝙ tacens etiam propter verecundiam non obligetur, est glo. in. c. plerique. in ver. tacent. ij. q. vij. & gl. pe. in. c. vnus quisq; xxj. q. iiij. no. Bar. in. l. prima. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non datur. cum concor. quas aliãs dedi, in. c. nonnej. de præsump. limitando secundum do. Abb. dũmodò causa cognita constet, ꝙ ipsa reuerẽtia fecerit quem tacere: vt sentire videtur tex. in. d. §. quæ onerandæ. in ver. causa cognita. aliãs sola præsentia non inducit sufficientẽ respectũ reuerentiæ, per tex. fing. in. c. vnico. §. porro. de despõ. impu. lib. vj. vt latius dixi in. d. c. nonne. vbi inuenies, an & quãdo tacens præsumatur cõsentire. ¶ Et aduerte, ꝙ ista puto procedere, vbi illi de collegio vocentur, vt cõsentiant, vel dissentiãt: sed vbi simpliciter in eorũ præsentia vnus gerens nomine aliorum actũ arduũ. & ipsi tacerẽt, certè quãuis incurrãt peccatum ex non contradictione: si tamẽ actus requirit ad sui validitatem eorũ consensum, nõ valebit. Ita declarat do. Abb. & sic eum intelligo in. c. in causis. in j. colum j. de ele. per id, quod ibi dicunt doc. non valere cõpromissum in facto electis. Si fiat ab vno nomine aliorum ipsis

13 præsentibus, & nõ cõtradicentibus. ¶ † Tangunt etiam do. Ant. Imo. & Do. an aliæ vniuersitates possunt statuere cõcludentes cũ Host. contra Inn. ꝙ si vniuersitas non habet rectorem potest statuere & pœnam adijcere: secus si habet rectorem, in quẽ transtulit iurisdictionem: quia nõ potest sine eo statuere. arg. l. si curatorem. C. de in integ. restit. mi. Et idẽ dicit Ang. in. l. j. in prin. ff. si quis ius di. nõ obtempe. & istud est regulare. ¶ Fallit primò, quãdo rector habet iurisdictionẽ tãtũ, & nõ administrationem: quia in pertinentibus ad illam potest vniuersitas statuere. ar. l. j. §. ij. ff. quod cuiusq; vni. no. Nam sicut proposito suo dat iurisdictionẽ supra se. l. fi. C. de iurisd. om. iudi. ergo eadẽ ratione possunt facere statuta circa administrationem sibi reseruatã, secũdũ prædictos. pro quibus vide Pe. de Anc. in rep. c. j. in. xij. char. ver. j. quęro. s. eod. vbi dicit, ꝙ vniuersitas quæ nullã habet iurisdictionem, sicuti vniuersitas castri, vel villæ, nõ potest facere statuta, nisi super his, quæ nõ pendẽt à iurisdictiõe, sed ad rerũ suarũ administrationẽ. allegat in fi. gl. in d. c. ij. de ver. sig. li. vj. & facit gl. ij. in. l. vacuitas. C. de decu. li. x. Et idem dicit de vniuersitate habente iurisdictionem, quã trãstulit in superiorem. ¶ Fallit secũdò quando vacat rectoris officiũ: quia sicut succedit vniuersitas ecclesiastica Prælato. c. cũ olim. de ma. & obe. & dixi. s. Ita etiã secularis secundũ Imo. hîc, qdicẽtẽ ita sentire vltimatè Hostien. & d. Ant. hîc: licet Do. aliter eos referat limitãdo d. c. cũ olim. vt procedat solùm in ecclesiasticis, sed non

14 assignatur bona ratio differentiæ. ¶ † Et subdũt omnes prædicti hîc, ꝙ eo casu, quo vniuersitas potest statuere, potest etiam pœnã adijcere statuto. arg. l. j. ff. si quis ius di. non obtẽ. nisi eo casu, quo habet solam administratio

Illi possunt statutis suis pœnam adijcere, qui habent iurisdictionem.

a ¶ Non poterãt. Vnde adde, ꝙ taciturnitas consensum non arguit, quãdo tacẽs contradicẽdo nõ posset impedire actũ geri, vt not. in. l. Caius. de pig. ac. & per Sal. in. l. in uitus. C. de procura. & Bar. in. l. Titia. la. j. §. Lucia. post glo. de leg. j. & in. l. quæ dotis. in pe. col. in vers. ij. casu. quando respicit. ff. fol. mat. vbi alle. Pe. de ancha. & Bal. in. l. si fine. C. ad velle. in ij. col. in vers. iiij. quæro. aliter dic ꝙ sic: vt in. d. l. Caius. & l. inuit⁹. C. de ꝓcura. & Alexand. in. l. Lucius fol. mat. & Inno. in. c. ex parte. de rescrip.

b ¶ Professiõis suę. Et adde, ꝙ non separatim in forma singulorum, sed vniuersaliter debent statuta sua facere: vt per Inn. hîc in gl. in vers. coęquetis. & Bal. in marg. vniuersitas. vers. j.

Habẽtes rem cõmunem, vt singuli, non possunt super illa disponere nisi omnes cõsentiant, etiam si mille essent contra vnũ dissentientẽ.

15 ¶ † In ea. glo. ibi: *nihil valet, nisi omnes consentiant*. Not. gl. quæ in hoc & in seq. allegatur pro magistra, ꝙ habentes rem communem, vt singuli, non possunt super illud disponere regulariter, nisi omnes consentiant: vt l. per

fundum.allegata in glo.Et ad hanc regulam vide etiã gl.
in.c.quod omnes.de reg.iur.in.vj.& gl.& Dyn.in.c. iu
re cõmuni.eo.ti.& li.& glo.iij.in.c.ſi Archiepiſcopus ꝟ.
de temp.ord.& in.c.quia propter.in ver.vice omnium.
de ele.& ibi do.Ant.in.xij.col.& eundem in.c.in cauſis.
in.j.&.ij.col.eo.ti.& in.c.conſtitutus.lo.ij.in.ij.colũ.de
appel.& Imo.in.c.j.ꝟ.de his,quæ fi.à ma.par.ca.& Inn. in
c.in noſtra ꝟ.de iniurijs.& in.c.humilis.circa prin.de ma.
& obe.& Archi.in.c.quia Epiſcopi.v.qõ.iij.& Do.in.c.
Nicena.xxxj.di.& ideò dicit Bald.in.l.fiſtulã.ff.de ſerui.
vrb.pręd.ꝙ ſi ſunt plures habentes domũ cõmunem,nõ
poteſt aliquid fabricari vno inuito & exẽplifica: vt ibi
per eum.bo.tex.in.l.ſi quis hac §.quoties.ff.qui & à qui.
Et in.l.fi.& ibi Bal.C.de auƭ.pręſtan.Et pulchrè Bart.in
l.& ſuũ §.fi.ff.de pac.& in.l.nulli.añ fi.ff.qđ cuiuſq; vni-
uerſi.nomi.Et ibi dixit,etsam ſi eſſent mille,factũ oĩm
nõ nocet vni.Et per hanc regulam decidit Old.q.cõſil.
xxxij.inci.q.talis eſt.de quodam habente partem pro in-
diuiſo in vno molendino,an poſsit reſiſtere alijs volenti
bus vendere.& aliã.q.decidit Lapus allegat. lxxxv. inci.
vtrum Romana eccleſia.Et vide pulchrã doctri.do. An
to.in.c.ſi diligenti.in.j.col.ꝟ.de fo.cõpe.vbi dicit,ꝙ ſi,pri
uilegium eſt conceſſum collegio,vt collegio,renuntiari
non poteſt ei per ſingulos etiã ad cõmodũ ſingulorum:
vt ibi.Sed vbi eſſet cõceſſum vniuerſis,vt ſingulis, pro-
ut fuit in.d.c.ſi diligenti.põt renũtiari per ſingulos: vt
ibi.Dicitur aũt cõceſſum,vt ſingulis,ſecũdum eũ,quãdo
ius cõceſſum etiã ſub nomĩe collectiuo cõcernit vtilita
tem ſingulorũ.Nec ex oppoſito priuilegij aliqua inferƭ
iniuria,aut vituperiũ vniuerſo:aliâs aũt hoc ceſſante di
citur cõceſſum collegio,vt collegio.ad hoc.l.ciuibus.ff.
de re.dub.quod bene no.¶ Recipit aũt iſta regula.v.fal
lentias,de quibus hîc in gl.& per Dy.in.d.regula, quod
omnes.& per gl.fi.in.c.epiſcop⁹.lxv.di.& gl.in.c.j.ſi plu
res.xvj.q.vij.& Bar.pulchrè in.l.quod maior.ad fi.ff.de
munici.& Hoſt.in ſum.huius ti §.qñ.in.ij.col.ver.cum
quæritur.ad fi.§.¶ Et prima fallẽtia eſt,vbi maior pars
vtitur re ad vſum ſuũ naturalẽ deſtinata:vt in.§.in com
mune.inſti.de re.di.¶ Pro qua fallentia no.quod no. In
no.in.c.cum ſuper eo ꝟ.de re.do.Ant.Imol.& do. Abb.
poſt Hoſt.in.c.cũ dilecti.in.ij.colũ.ibi.quod me.cau'a.
vbi dicũt,ꝙ licet ad inducendã vitã ſtrictiorẽ religionis
requiratur cõſenſus ſingulorũ:vt per gl.in regula,quod
oẽs tãgit.de re.iur.in.vj.& Archi.in.c.geſta.lxxxiiij.diſ.
Et Lap.alleg.lxxxv.in.j.col.tamẽ vbi agiƭ de reformatio
ne,per quã reducunƭ ad antiquũ ſtatũ, ſufficit cõſenſus
maioris partis.Et idem tenet Do.in.c.ab exordio.xxxv.
di.& poteſt eſſe ratio:quia vtuntur re ad vſum ſuũ de-
ſtinata.¶ Secũdò fallit,vt in gl.vbi agitur de dilatiõe cõ
cedẽda.de qua in.l.maiorẽ.ff.de pac.& in.l.fi.C. qui bo.
ce.poſ.¶ Tertiò fauore adminiſtrationis bonorũ pupil
li.l.iij.ff.de admi.tu.&.l.fi.C.de bo.auƭ.iu.poſ.¶ Quar-
tò fauore litiũ dirimẽdarũ.c.prudentiam.de of.dele.&
c.fi.ꝟ.de re.iu.¶ Quintò in caſu.c.poſtulaſti.de iur.patr.
ſed ſecundũ do.Car.& Imo.hîc melius facit.c.iij.e.tit.
vbi,ſi eſt diſſenſio inter plures patronos,ſtatur maiori
parti,licet cõpetat eis iuſpatronat⁹,vt ſingulis:quod eſt
fauore eccleſiarũ.¶ Fallit ſextò in re cõpetente pluribꝰ
vt ſingulis,non iure ſingulorũ:ſed iure eccleſię:vt in prę
bẽdis,quæ cõpetũt ſingulis canonicis,nõ vt collegio:ſed
tamẽ cõpetũt iure eccleſiæ,& nõ iure ſingulorũ. Super
ipſis enim põt altera pars ſtatuere deputando ad vſum
piũ,ſecũdum.d.Abb.hîc,per tex.in.c.fi.ꝟ.de his,quæ fi. à
maio.par.ca.quẽ dicit ſe neſcire alibi.& ſic nedũ maior
pars diſponere põt de bonis ca.vt hîc,per doc.ſed etiam
de ipſis præbendis cõpetẽtibus pluribus,vt ſingulis.&
idem no.d.Anto.& Imo.reiectis alijs intellectibus in.d.
c.fi.Sed hoc intellige,quando diſponũt ſup reditib⁹ ſu
perfluis:quia tunc propriè diſponũt de re ad vſum deſti

Fallentiæ à prędi
cta regula.

a ¶ Pars colleg.ad-
de Abb. ſicul.&
Phi.in.c.cõſtitu-
tus.ꝟ.de ap.&.d.
Alexan.in.ꝟ.oẽs
populi.iij.col.de
iuſt.& iur.& in
d.l.quod maior.
alle.in tex.

natum.xij.q.j §.fi.ſecundũ do.Abb.in.c.fi.in fi.hîc. Et de
tex.in.d.c.fi.meminit etiã do.Abb.in.c.cũ olim.in pen.
co ꝟ.de cõſue.Et ſubdit do.Abb.in.d.c.fi.ꝙ ſolus epiſco-
pus põt cõpellere canonicos ad dandum cõgruã portio
nẽ fabricæ,de eo,quod eis ſupereſt vltra cõmodũ eorũ
victũ,per tex.in.c.j.&.c.de his ꝟ.de eccl.ędi.& in.c.ſi mo
nachus.xvj.q.j.& per not.per Io.an.in.c.ſi propter tua
16 debita.de reſcrip.in.vj.¶ †Et ex hac fallentia infertur,
ꝙ ſi collegium,vel vniuerſitas non habet bona: ex qui-
bus ſatisfacere poſsit,pro debito,poteſt imponere colle
ctam ſingulis de vniuerſitate:& cogi poſſunt per ſupe-
riorem,ſi habent bona,vnde ſatisfacere poſsint: vt per
glo.ord.in.l.j.§.ꝙ ſi nemo.in ver.proconſul.ff.quod cu
iuſq; vniuer.no.quã ſequitur do.Abb.hîc & Pe.de anc.
Imo.& do.Abb.in.d.c.fi.Pro quibus vide glo.fi.in.c.cũ
dilecta ꝟ.ti.prox.cũ cõcor.quæ ibi dicenƭ.¶ Septimò fal
lit in caſu notato per Bar.in.l.eadẽ.§.Cato.ff.de verbo.
ob.dũ dicit,licet iniuria tangat oẽs hæredes,tamen ad ſa
tisfaciendũ ſtatuto loquẽti de pace,ſufficit habere pacẽ
à maiori parte,per iura allegata.ſ.in.ij.fallentia.& ſequi
tur Pet.de anc.tn cle.ij.de iur.pa.& idẽ Bal.in.l.ij. C. de
lib.& eo.lib.& Cy.in.l.j.§.fi.ff.de vẽ.inſpi.tñ in hoc cõ-
muniter tenet cõtrariũ:vt per Ang.in.l. pro hærede §.
fi.ff.de acqui.hære.& Ro.in.d.§.Cato.& Salic.in.d.l. ij.
quia vindicta tangit ſingulos,& iura allegata per Bar.lo
quuntur quoties maior pars creditorũ remittit partem
17 debiti:ſecus ſi totũ debitũ,prout eſſet hîc.¶ †In ea.gl.
ibi: *ſi verò ſunt plures, vt collegiũ*.No.aliã regulã,ꝙ in reb⁹
a collegij valet quicqd facit maior pars collegij:[a] pro qua
vide tex.gl.& Bar.in.l.quod maior.ff.ad munici.& glo.
in.c.j.in ver.tractatus.de re.ec.nõ alie.in.vj.& in cle. pa
ſtoralis.in prin.ver.plures ꝟ.de reſcri.& hîc allegatos in
regula præcedẽti.& do.Car.in cle.j.in.x.q.de re.permu.
Et hîc adde do. Abb.in.c.cũ in veteri.in.iij.col.ꝟ.de ele.
vbi ex dictis Hoſt.colligit vnũ,quod reputat ſingulare:
videlicet,ꝙ vbicunq; eliguntur ſimpliciter plures ad cõ
ſulendũ, vel conſentiẽdũ,ſeu aliquod officiũ extra iudi
ciũ exercendũ,valet quicquid facit maior pars: dũmo-
dò minor nõ cõtẽnaƭ,quod eſt mẽti tenẽdũ ſecundũ eũ.
Et amplio regulã etiã quando agitur de deſtructiõe ei⁹,
quod fecit tota vniuerſitas:vt latiſsimè per do. Abb. in
ſermone habito per eũ in cõcilio Baſilieſi inci. maximũ
onus.in.xxv.col.per rõnes,quas ibi videatis.¶ Fallit pri
mò iſta regula,qñ fit actus in fauorem perſonarũ nõ im
minẽte neceſsitate,ſed ſolũ ex mera volũtate:quia tunc
requiriƭ cõſenſus oĩm,ſecundũ Io.and.c.vni.de re.per-
mu.li.vj.& glo.hîc,cũ qua cõcordãt Inn.Hoſti.Io. and.
do.Anto.& Imol.hîc,& Pau.in cle.vnica.de re.permu.
& Inn.in.c.humilis.in fi.gl.ij.de ma.& obe.& Io.and. in
regula,quod omnes.iu mercu.& Fede.in trac. de re. p
mu.q.xx.Et ideò infert hîc do.Ant. ꝙ cõtradictio vni⁹
impedit relaxationem banni,vel pœnæ:quia tales & ſi-
miles actus nõ ſunt neceſſarij.Subdit tñ poſt Hoſtieſ. ꝙ
hoc caſu ſtatutũ nõ eſt nullũ,ſed reuocari põt vno inſtã
te,& etiã citra appellationẽ,per.c.cõtinebaƭ ꝟ.de his,quę
fi.à præla.&.c.quis aũt.liiij.diſt.vt hîc per eũ.Et hãc fal
lentiã tenet etiã Inn.in.d.c.humilis.in.ij.col.inferẽs, ꝙ
non valeret trãſactio capituli,niſi omnes cõſentiãt:cum
ſit actus volũtarius:niſi ſecundũ eũ tẽdat euidenter in
vtilitatẽ eccleſiæ.Et iſtis adde Bal.in.l.j.in prin.ff.de ma
gi.cõuen.vbi dicit,ꝙ in actu nõ neceſſario nec cõſueto,
illi ſoli obliganƭ,qui cõſenſerũt,nõ totũ collegiũ,etiam
ſi maior pars cõſenſiſſet.Et ĩfert ad cõdemnationem la-
tã cõtra ſyndicũ cõſtitutũ à maiori parte,in caſu nõ ne-
ceſſario:vt ſoli cõſtituentes teneãtur.Et idẽ dicũt de a-
ctu,per quẽ incidũt in excõmunicationẽ,vel pœnã pecu
niariã:quia ipſi ſoli tenenƭ.Similiter dicit Bal.in.l.p fun
dũ.allegata in gl.ꝙ ſi maior pars pluriũ collegarũ in off.
facit aliquid contra,vel præter naturã officij, nõ obli-
gantur.

gantur non conſentientes.alle.d.l.§.j.ff.de magiſ. conue.
& Inn.hîc.Similiter dicit Ang.in.d.l.per fundum,ꝙ fa-
ctum per maiorem partem non obligat abſentes in his,
18 quæ ſunt de genere prohibitorum.alle.d.§.j.¶ †Hãc fal
lentiã declarat Io.an.in.d.regula,quod omnes.& hîc:vt
nõ procedat quando maior pars ſtatueret aliquid vtile,
quãuis non neceſſariũ.Nã cõcludit poſt Cõpo.& Hoſt.
hîc,ꝙ maior pars põt deputare aliquid de bonis cõmu-
nibus in ſubſidiũ pauperis ſtudẽtis inuita parte minori:
qa hoc eſt vtile eccleſiæ.Secus ſi deputaret de bonis prę
bendarũ,quãdo ſuperfluerẽt:maximè quia eſt hoc cõce
dere ad vſum naturalẽ,ſecũdum eos dicentes ita tenere
do.Ant.Sed caue:quia in lect.mea impreſſa dicitur do.
Ant.tenere cõtrariũ:quia nõ applicabitur hoc ad vtilita
tem eccleſiæ ſed extrinſecam.Tamẽ dicerem ſicut dicit
Compoſ.attendendũ eſſe in facto,vtrũ probabiliter ſpe
retur hoc futurũ in vtilitatẽ eccleſiæ, attenta qualitate
clerici ſtudentis & paucitate literarum.Et cũ eo, quod
dixi de vtili concor.Lap.alle.cxxxj.inc.nunquid maior.
& conſidera Bal.in.d.l.j.de ma.cõue.expreſsè ſentit, ꝙ
nedũ ſi eſt neceſſariũ,vel vtile,ſed etiam ſi eſt cõſuetum
ſufficit maior pars.Iſta procedũt tenendo opi.huius gl.
ſed tenendo indiſtinctè ſiue iſta ſit neceſsitas tantũ, ſiue
vtilitas tantũ,ſufficiat ꝙ aliquid fiat à maiori parte. per
d.l.quod maior.quæ indiſtinctè loquitur: iſta non eſſet
ita dubia.Et ita tenet do.Car.in cle.j.in.x.q.de re. pmu.
&.d.Car.&.d.Abb.hîc,niſi ſecundũ eum maior pars ali
quid ſtatueret redundans in dedecus capituli. Sed hoc
ceſſante tene contra gl.propter regulam.d.l.maiorem.
ſecundum eos.Et in hoc conſidero,quòd licet opi.gl.&
ſe.ſit æqua quòd non conſentientes non obligentur ta-
ctu nõ neceſſario,nec vtili:tamẽ videƭ imputandum eis
cur nõ appellauerunt.iuxta.c.j.de his,quæ fi.à ma.par.c.
per quem tex.videtur,quòd citra appellationem & con
tradic.teneant geſta maioris partis,etiam minus rõna-
biliter.Sed cõcluderẽ,ꝙ actus voluntarius tenet, niſi à
minori parte oſtẽdaƭ de irrationabilitate:per.d.c.j.Et ſi
militer actus vtilis tenebit: cum nõ ſit in eo dare irratio
nabilitatem.¶ Fallit ſecundò prædicta regula, ſi illi de
capitulo vellent aliquid facere cõtra priuilegiũ,vel con
ſuetas cõſtitutiones ſuas:quia vnus ſolus põt cõtradice-
re ſecundũ Inn.in.c.accedentibus.quaſi in medio verſi.
imò plus dicimus ꝟ.de priuile.Et ſequitur do.Abb.in.c.
veniens.in.ix.col.ꝟ.de præſcri.bene facit quod no.Inn. in
c.humilis.de ma.& obe.Ex cuius verbis infert Lud.Ro.
in rubri.ff.de arbi.in.xvij.col.ꝙ vbi maior pars vult ſta
tuere contra id,quod omnes ſimul ordinaſſent,nõ põt:
ſed requiritur conſenſus omniũ.De quo per eũdẽ in cõ
ſi.ccclij.in.iiij.col.Sed Bal.in.l.fi.in prin.C.de auƭ. præ-
ſtan.tenet in hoc cõtrariũ dicẽs,ꝙ cõtra cõmunẽ ordina
tionem põt maior pars venire:quia repræſentat vniuer
ſos.allegat.l.aliud §.referƭ.ff.de reg.iur.¶ Poſſet diſtin-
gui vtrũ mouerenƭ ex neceſsitate tãtùm,an ex volũtate,
vt vult Inn. quẽ prædicti nõ notãt.in.d [illegible] in fi.
ij.gl.Et iſto caſu procedat dicta diſtinctio neceſsitatis.
Et pro Bal.faciunt not.per gl.Arch.& Do.in.c.in his.
xj.di.& in.c.dilecto.per doc.ꝟ.de prębẽ.& in.c.cũ acceſsiſ
ſent.ꝟ.e.cum cõcor.quas ibi dicã,vbi dicitur, ꝙ poſſunt
illi de collegio collegialiter tollere ſtatuta ſua,vel aliter
diſpenſare cũ eis etiã iuratis.Et non diciƭ, ꝙ requiratur
omnium cõſenſus.vnde ſtabit regulariter.d.l.quod ma-
ior.cum ſi.¶ Pro hoc etiã facit,quia in condẽdis ſtatu-
tis ſufficiunt duæ partes ex tribus:vt per Bar.in.l.oẽs po
puli.in.ij.q.ff.de iuſt.& iur.& ibi dicetur poſt do.Abb.
& in tollendis ſtatutis ſufficit eadẽ ſolẽnitas,quæ requi
ritur in eis cõdendis:vt per Bar.in.d.l.omnes populi.er
go &c.Et facit gloſſ.in.l.cum proponeretur.ff. de lega.
ij.de qua per Bal.in.l.ij.C.de bo.poſ.ſecundũ tabu.& in
l.errore.de teſta.¶ Tertiò fallit,vbi agitur de admitten
do ad vocẽ in cap.vnũ extraneũ:quia vn⁹ ſolus impedit
voluntatẽ aliorũ,ſecundũ Cõp.in.c.ſcriptũ ꝟ.de ele.quẽ
poſt alios refert,& ſequiƭ.d.Abb.in.ij.co.dicens eſſe no
tabile verbũ.& Lu.Ro.in ſing.cccclxx.inci.quia heri.In
tereſt enim cuiuſlibet,ne forinſeci admittãtur: cum ex
hoc diminuaƭ cuiuſq; poteſtas,ſecundũ ipſos.Pro qui-
bus facit,quia licet vnus de collegio poſsit dare vocẽ p
aliũ,etiã inuito collegio in electione:vt latè no.d. Abb.
in.c.quia propter.§.pe.per illũ tex.à ſpeciali ꝟ.de elect.nõ
tñ vocẽ ſuã dare põt extraneo:cũ interſit collegij:ne ei⁹
ſecreta extraneis pateãt:vt ſentit Io.an.ĩ regula,quod ali
cui.in mer.& expreſsè.d.Abb.in.c.cõſtitutus.in pe.col.
ꝟ.de app.& ſic intelligiƭ.c.pe.de ele. in.vj. ſecundũ eum.
¶ Quattò fallit,vbi tractatur de reformatione alicuius
officialis in ciuitate:quia licet in electione ſufficiat ma-
ior pars, tamen in reformatione requiritur omniũ con
ſenſus:vt eſt tex.in authẽ.de defen.ciui.§.& ſi quidẽ. in
ver.nullo reluctãte.quẽ oẽs faciunt ſing.ſecundũ Ludo.
in rub.de arbi.in.xvij.col.& illũ tex.alle.Bald.in.c.quo-
ties ꝟ.de pact.& Ang.in.l.iuriſgen.§.fi.ff.de pac.& Ludo.
Ro.in.d.ſing.inci.quia heri.& ſing.dclxxvj.inci.ad eligẽ
dum.& illũ tex.allegat Bar.in.d.l.quod maior.& in.l.o-
mnes populi.in.ij.q.principali.dicẽs,ꝙ ponit caſum ſpe
cialem.¶ Quintò fallit,vbi tractatur de reuocatione li
bertatis in ſeruitutem,ſecundũ Lud.in.d.rub.per text.
in.l.ſi quis hac.§.quoties.ff.qui & à quibus.quẽ Ange.&
Rayneri⁹ faciũt ibi ſing.ſecũdũ eũ.Et ratio ſpecialitatis,
erit fauor libertatis.¶ Sextò fallit in caſu notabili, quẽ
ponunt.d.de Ro.deci.mihi.ccccliiij.inci.vtrum,ſi à gra
uamine.in anti.& eſt hodie de app.lij.vbi dicũt,ꝙ ſi ap-
pellatum fuit à pluribus delegatis Apoſtolicis,& maior
pars non deferat,& minor deferat:præualet delatio mi-
noris partis,cõtra regulã.d.l.quod maior.tum propter
reuerentiam ſedis Apoſtolicæ:vt in.c.ſi duobus ꝟ.de ap.
Tum,quia maius dignum.&c.allegãt in fi.gl.& Arch.in
c.j.in fi.de iur.pat.in.vj.& glo.in.c.ſi capitulo.de cõceſ.
e.lib.Et cũ hoc dicto tranſit ſimpliciter Ludo.in.l.ij. in
prin.in.xiiij.col.ver.quid ſi concurrat.ff.de ver.obl.Sed
in cõtrariũ facit quod no.Bal.in authen.hodie.verſ.ſed
quid ſi appellauit.C.de ap.vbi dicit,ꝙ ſi ex duobus iu-
dicibus vnus dat Apoſtolos,alter dat refutatorios, per-
inde eſt ac ſi apoſtoli non eſſent dati:quia inter diſcor-
des nulla eſt iuriſdictio.allegat.l.Pedius.§.fi.ff.de arbi.Et
ſequũtur moder.in.c.fi.in.vij.q ꝟ.de ap.niſi dicas Rotam
ponere caſum ſpecialem in appellatione ad Papam. ſed
huic ſpecialitati ob.regula.l.quod maior.&.d.Bal. ideo
cogitabis.¶ Septimò fallit,vbi maior pars nõ fuit in col
legio,& vult ratificare extra collegium illud,quod fecit
minor pars:quia requiritur conſenſus omnium,ſecũdũ
Lud.in.d.rub.de arb.per tex.in.c.in cauſis ꝟ.de elec.quẽ
pro notabili dicit allegari à Bal.in.d.l.per fundũ.de ſer.
ruſt.præd.¶ Octauò fallit in caſu Bal.in.l.ſi adſcribatur
ad fi.C.de app.quãdo actus debet expediri à duobus col
legijs.Nam non ſufficit maior pars iungendo vnũ colle
gium cũ maiori parte alteri⁹:ſed requiritur maior pars
vtriuſq;:quia minor pars non reputatur membrum col
a legij:[a] & ſic non dicetur factũ ab vtroq; collegio.allegat
no.in.c.à collatis.de ap.in.vj.per Io.and. Ad quod vide
Angel.in.l. liber homo.§.Titius.lo.j.ff.de hære. inſti.&
do.Ant.in.c.ſcriptum.in.v.co ꝟ.de elect.& ibi Imo.in.ij.
col.& do.Ant.in.c.j ꝟ.de paroch.& pulchrè conſuluit.d.
Abb.conſi.lvij.inci.ex infraſcriptis literis.in.viij.colũ.
vbi dicit,ꝙ ſi Papa mandat Epiſcopo Seneñ. vt aliquid
expediat cũ cõſulibus,non ſufficit, ꝙ Epiſcopus cũ ali-
quibus cõſulibus faciat maiorẽ partẽ. Sed requiriƭ ipſe
& maior pars conſulũ,per tex.quẽ dicit no.c.paſtoralis.
ꝟ.de reſcrip.vbi qñ iunguntur in ſimili plura corpora,non
vt facientia vnum corpus,ſed vt diuerſa:ad hoc,vt act⁹
dicaƭ factus ab oĩbus,ſeu maiori parte,oportet ꝙ inter-

a ¶ Collegij. Sed
quid ſi maior pars
collegij cedat, &
remanet minor?
dic ꝙ repræſen-
tat collegium, &
poteſt vti ſigno
collegij conſueto:
vt per Bal.l.fi. C.
pro ſo.

ueniat consensus partis cuiuslibet corporis. Hæc intelli
ge, vbi actus expediri habet tāquā à duob⁹ corpibus. Se
cus si ambo vnirentur vt vnū: quia tunc elicitur maior
pars habito respectu ad totū numerū personarū, secun
dū d. Abb. pulchrè in d. c. pastoralis. in fi. prin. & cogno
scetur an coueniant, vt corpora separata, an vt vnū cor
pus ex coniecturis, & subiecta materia: secundum eum.
¶ Nonò fallit, vbi agiť de impediendo actum ne fiat per
vniuersitatē: quia tunc sufficit cōtradictio minoris par-
tis, per. c. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. & ibi oēs doc. imò
sufficit cōtradictio vnius. c. Nicena. & ibi Arch. & Do.
xxj. di. intellige, dūmodo allegetur rōnabilis cā, cur non
fiat: vt in dictis iuribus. vnde dicit in. c. fi. in vlti. col. j. de
præsump. ꝙ vnus solus cū iustitia pōt impedire vniuer-
sos. all. Archi. & bene in. c. Episcopū. lxj. di. & ibi dicit, ꝙ
præualet ille oībus alijs. Et subdit, ꝙ vbi capitulum sola
voluntate contradicit Prælato valet, quod facit Præla-
tus secundū id, quod not. gl. in. c. j. lxv. di. Subdit Bal. in
d. c. fi. ꝙ si publicato scrutinio electionis & collatione fa
cta, oēs de cap. recedant, vnus solus singulariter remanēs
in ca. eligere poterit. all. Arch. & bene in. c. si fortè. nō lō
gè post mediū. lxv. di. de quo etiā per. d. Abb. in. c. in cau
sis. in. v. col. de ele. ¶ Decimò fallit, vbi collegiū, vel vni
uersitas vult facere statutū nō generale, sed derogans iu-
ri singularium personarū, quia nō sufficit cōsensus maio
ris partis, sed requiritur omniū cōcordia: secūdū Ang. cō
si. cclxvij. inci. visis & examinatis. Ita dicit notare gl. secū
dū eū, in. l. ij. ver. sed lo. dicit. C. quæ sit lon. cōsue. Et ita
intelligit. l. venditor §. si cōstat. ff. cōi. præd. & all. Inn. in
ru. j. de cōsue. dicentē, ꝙ vbi cōsuetudo derogat iuri sin-
gulariū personarū, oportet illorū tacitū, vel expressum
consensum interuenire, & sic dicit intelligi Inno. in. c. in
nostra. j. de injur. & quod no. in. l. si quis in bello. ff. de ca.
¶ Et facit ista fallentia ad. q. vtrū maior pars vniuersita
tis posit p impositionē oneris grauare singulos de vni
uersitate, de quo per Bar. Imo. & Ro. in. l. iiij. §. actor. ff.
de re iud. & gl. in. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. & Bal.
in. l. ij. in vlt. col. C. quæ sit lon. consue. & in. l. etiam. C. de
exec. rei iud. Et videť cōcludi, ꝙ si fit ex cā necessaria, pos
sit. & facit. c. fi. de his, quæ fi. à ma. par. ca. secus si ex cā vo
luntaria, vt fideiussor: de quo aliud dicetur in. c. cum di-
lecta. de rescri. ¶ Vndecimò fallit, quando requiritur iu
dicium pluriū per viā cōsilij, quia cū requirens non te-
neatur ipsum sequi. c. cum in veteri. de ele. plenè Bart. in
l. j §. si plures. ff. de exer. cū concor. potest minorem par-
tem præferre maiori: nec actus vitiatur: secundū Ioā. an.
& alios in. c. nec Epi. j. de tēp. ord. post Inn. quē etiam se-
quuntur Imo. & Ang. in. d. l. ad Imperatorē. ff. de app. &
Ang. in. l. maiorē. ff. de pa. & Io. an. in. c. nullus ex cōsilio,
de reg. iur. in. vj. & Bal. in. vj. quæsti. off. de off. cōsul. Se-
cus si arctaretur nedū requirere, sed imitari eorū cōsiliū
quia tūc tenetur imitari maiorē partē, vt in dictis locis.
¶ Duodecimò fallit, vbi ex forma legis, vel statuti requi
reretur consensus omniū. Tūc enim licet quod fit à ma-
iori parte, videatur fieri ab oībus per fictionem. d. l. ma-
iorē. tū isto casu nō sufficit: secūdū gl. no. in. vj. vbi picu-
lū. §. idem quoq. in ver. singulis. de ele. in. vj. Et hoc, vt di
ctio vniuersalis expressa aliquid operetur. & facit quod
no. d. Abb. in. c. cōstitutis. ij. j. de appel. cuius dictū poneť
paulò post. ¶ Decimotertiò fallit, quādo maior pars nō
est sanior: quia actus non tenet: sed requiritur copulati-
uè, ꝙ sit maior & sanior, vt per gl. or. in. §. nunc ergo quę
ritur. lxiij. di. & in. c. ecclesia. lo. vltimo. in gl. fi. j. de elect.
& ibi plenè per do. Abb. in. ix. co. cum se. & ibi Bal. in fi.
& per gl. Arch. & Do. in. c. canonum. xix. distin. per do.
Abb. in. c. prudentiam. in prin. in. iij. col. de off. dele. p gl.
in. c. ea noscit. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. in ver. sanioris.
& d. Abb. in. c. quia propter. in. v. notabili. de ele. p Imo.
in. l. Pōponius. aliâs incipit, si vni. ff. de re iud. per Bal. in
in. l. iij. in prin. E. de test. per Bal. in. l. in albo. C. de decu.
li. x. per glo. in. l. vbi absunt. ff. de tut. & cur. da. ab his. &
Do. & Arch. in. d. c. Nicena. qa multa iura copulatiuè re
quirunt maiorē & saniorē partē. d. c. quia propter. & c.
corā. e. ti. & c. j. de his, quę fi. à ma. par. cap. cum alijs alle-
gatis in. d. c. ecclesia. quāuis Inn. in. d. c. quia propter. &
Cōp. in. d. c. ecclesia. exponant &, pro id est: sed malè, vt
in locis prædictis. vide tū quod sequiť. ¶ Decimoquar-
tò fallit notanter, quando capitulū vult cōmittere vices
suas in certo actu aliquibus de capitulo: quia talis subde
legatio, seu substitutio, debet fieri de licentia oīm: scdm
Arch. post Hug. in. c. Eps. xvj. q. vij. quod est quotidianū
19 & nō tritū. ¶ † Modò ad intellectū prædictorū, collige
quatuor notanda. Primò nota duos casus, in quibus non
habeť respectus ad sanioritatē, sed solū ad maioritatem.
¶ Primus est in actibus merè prophanis, & non ecclesia
sticis, secundū doc. in dictis locis, & gl. in. d. l. vbi absunt.
quia iura ciuilia requirunt maiorē partē. l. maiorē. ff. de
pac. l. nominationū. C. de dec. li. x. l. aliud §. refertur. ff. de
reg. iur. & maior dicitur dignior. d. l. maiorē. Et caue, qa
etiā in ecclesia maior pars in dubio præsumiť sanior, ni-
si cōtrariū probeť, secūdū do. Ant. in. d. c. ea noscit. ¶ Se
cundus casus est in electiōe Papæ. per. c. licet. j. de ele. vbi
de sanioritate nihil dicitur secundū Do. in. d. c. Nicena.
20 ¶ Secūdò no. † ꝙ nō dicitur maior pars partiū cōpara-
tione minoris: sed respectu totius collegij: vt est text. in
c. ecclesia. lo. j. j. de ele. Et est speciale in electione prouin
cialis de ordine minorū, quæ valet facta à maio. par. re-
spectu partiū minorū. cle. exiui. §. demū. de verb. sign. Et
idē possent illi de vniuersitate inter se statuere: vt est gl.
no. in. c. si cui. in versi. præter. de ele. in. vj. Pro quo facit
in simili gl. in. c. constitut⁹. in ver. oīm. j. de ap. Per quam
no. ibi. d. Abb. in pe. col. ꝙ illi de vniuersitate possunt sta
tuere, vt non valeat actus à maio. par. factus: vt in. c. qa
propter. de ele. j. vel nisi propter istā reformationē impe
diretur vtilitas ecclesiæ secundū. d. Ab. ibi. ¶ Tertiò no.
21 † ꝙ si maior pars collegij est expulsa ratione partialitatis
vel sectæ, actus factus ab ea nō tenet secūdū Bald. in. l. j.
ff. quod cuiusq vniuer. no. vbi dicit, ꝙ si maior pars ex-
pulsorū de ciuitate Tuderti, recognouit Papā in dnm,
nō nocet actus populo: secus dicit, si non essent expulsi
sub noīe sectæ: quia tūc faciūt collegiū licitū. alle. Inn. in
c. cū ex iniuncto. j. de ope. no. nū. Et de hoc plenius proxi
mè diceť. ¶ Quartò no. ꝙ tūc demū maior pars præiu-
dicat absentibus, quando in maiori parte oēs repræsentā
tur: vt in negotijs vniuersitatū. d. l. quod maior. secus in
iuribus singulariū personarum, secundū Bal. in auť. si o-
mnes. ad fi. C. si minor se ab hære. absti. ¶ In eadem glos.
ibi: *dum tamen alij absentes vocentur.* hoc est clarum intel-
ligendo de illis, cui non sunt in capitulo, tamen sunt
in ciuitate, quia ex quo sunt in loco, debet oēs vocari. in
l. iij. C. de decu. Et clarè per Cal. in ti. de consti. consi. iij.
per Fed. cōsi. cij. inci. nobilis quidam. per Abb. in. j. parte
statutorū. q. clxiij. intelligendo sanè, vt diceť in fine pri-
22 mæ op. seq. allegādo Fed. cōsi. cxlviij. ¶ † Sed maius du-
biū est in illis, qui sunt extra ciuitatē, & longè absentes:
an isti sint vocandi ad actus capitulares, in quo sunt duæ
opi. & quælibet diuersimodè fortificatur. ¶ Prima fuit
opi. glo. or. in. c. præsentiū. in ver. ipsorū. de testi. in. vj. ꝙ
a absentes non vocantur,[a] nisi in tribus casibus, de quib⁹
in ea. Et hanc opi. tenet hîc do. Car. & Imo. qui dicūt hāc
esse cōmunem. Et cōfirmant, quia alienatio rei ecclesia-
sticæ est res ardua: vt de se patet. & tamē in ea nō vocanť
absentes, vt est tex. cum gl. in. c. hoc ius. x. q. ij. ibi, maio-
re parte ibidem seruientiū consentiente. Et hāc opi. seq
tur Bal. hîc dicens, ꝙ illi tres actus exceptantur, quia in il
lis quodāmodò pendet status ecclesiæ. Et dicit se addere
quartū, videlicet in alienatiōe magnarū rerū, puta nobi-
lium grāgiarū, quæ æquiparantur causis status. l. propter
litem. ff.

a ¶ Non vocantur. Pro qua materia vide plenè & notabiliter dom. Ias. May. in. l. placet. in. v. co. C. de sac. san. eccl. cum alijs concor. per eum pro & cōtrà in hoc passu allegatis. & vide Bart. in. l. nulli. in fi. quod cuius. vniuersi. no. qui dicit per. l. ij. de decurio. libr. x. ꝙ absentes sunt vocandi etiā qnādo maior pars sufficit, vel duæ partes, contra Ange. in auť. de alie. & em. §. hoc etiam. ij. col. ver. sed tūc est videndū. colū. ix. Et ad materiā istam vide & adde, quæ latè & singulariter habenť per Panor. in. c. ij. s. de oper. noui nū. in vlti. col. & in. c. j. de his, quæ fi. à maio. parte. c.

litem. ff. de execu. tu. Secus si in alienationibus tolerabi
lis præiudicij. Et quod dicit. d. glo. de electione, intelli-
ge secūdum eā de electione, quæ tribuit ius & titulum:
non de electione œconomi, vel Guardiani, qui reuocā
tur, vt procuratores. Et istis non ob. l. iij §. causa cogni-
ta. ff. de bo. pos. vbi absentes vocantur: quia ibi materia
pertinebat pleno iure ad absentem: hîc non, quia quod
cōe est, meum nō est. Hāc opi. tenet etiā Bal. in auť. hoc
ius porrectū. per illum tex. & alle. Arch. in. d. c. hoc ius.
vbi hoc tenet super ver. ibidē. Et hāc opi. sentit Bar. in
l. oēs populi. in. iij. col. ff. de iusti. & iur. Et firmat Imo.
in. c. cū apostolica. j. de his, quæ fi. à præla. & Cal. in titu.
de cōsti. li. iij. & Imo. in. c. fi. in. iij. col. j. de ma. & obe. di-
cēs, ꝙ ista est cōis opi. & tenenda, per. d. hoc ius. Idē te-
net etiā Oldra. cōsi. x. inci. impugnať electio. in pe. co. &
Fed. cōsi. ccxxvij. inci. si potero. in fi. & Bal. in. c. cū olim.
prope fi. j. de re iud. & Cal. in tit. de his, quæ fi. à præla. cō
si. iiij. & d. Ant. in. c. cū inter vniuersas. in. ij. col. j. de elec.
& Fede. cōsi. cxliij. inci. casus talis est. aliqui sunt canoni
ci. Et ibi plus dicit extra dictos casus: puta, ꝙ nō solū nō
sunt vocandi absentes, sed etiā beneficiati præsentes in
terra, & nō seruientes in diuinis, non vocabunť: per. d. c.
hoc ius. in ver. seruiētiū. quod no. & sequiť Lau. de Ro-
dul. in repe. c. sine exceptione. in. xxij. col. ver. insup quæ
ro. vij. xij. q. ij. addens, ꝙ licet illa nō sint verba Fede. tū
satis videnť ab eo approbari, ex quo inseruit in suo ope
re. ¶ Secunda opi. fuit Inn. in. c. ij. vltra mediū. j. de no.
ope. nū. vbi dicit, ꝙ in negotijs arduis semper debēt vo
cari absentes: nisi expressè statuatur cōtrarium. Et hanc
opi. sequitur ibi do. Ant. in. iij. col. ver tene mēti. dicēs,
ꝙ licet totus mundus recurrat ad gl. in. d. c. ij. tū intelli-
gi debet secūdū. d. opi. Inn. ibi. & ipsum etiā sequunť. d.
Ant. & Do. hîc, & do. Ant. in. c. licet de vitanda. in. iij. co
lum. j. de ele. & in. c. humilis. in. iij. col. de ma. & obe. & in
c. j. ad fi. ne se. va. & Do. in. c. ij. in. ix. col. de testi. in. vj. &
Do. & Abb. in. d. c. ij. de ope. no. nū. & in. c. j. ad fi. de his
quæ fiūt à ma. par. ca. Et facit gl. ibi in ver. cōstitutū. quę
ad hoc non solet allegari, secundū eū. Et probať ista opi.
quia qua ratione vocari debent absentes in casibus enu-
meratis in. d. gl. videlicet propter eorū arduitatē: eadē ra
tione debent vocari in casibus similis importantiæ, po-
tissimū cū nō sit facere extensionē in materia nō fauora
bili. Ad hoc bo. tex. in. c. cū dilecti. j. de cōfir. vti. vel inu-
ti. per quē do. Abb. ibi in. j. col. infert, ꝙ nedū cōstitutio
sed etiā casus exceptus extendiť ad idētitatē rationis. Vn
de. d. Abb. ibi & hîc improbat gl. in. d. c. ij. & allegat etiā
Bar. in. l. serui. ff. de vsuc. & fatetur ꝙ in materia restrin
gibili secus est: vt per gl. in. l. j. C. de pat. qui fi. di. vt ibi p
eū. & per eūdē pulchrè in. d. c. cū inter vniuersas. in. iiij.
col. dū ostēdit, ꝙ sola causa arduitatis induxit dispositio
nem illorū triū casuum: quia dato, ꝙ hoc ibi non expri-
matur, tamē ex quo aliqua ratio coniecturari pōt, illa su
mēda est: & ab ea, pōt fieri extensio, acsi esset expressa. al
legat Bald. & bene in. l. maximū vitiū. in. vj. col. C. de lib.
præ. cui quātū ad hoc adde Pau. de ca. cōsi. cccxxxiiij. &
do. Abb. in. c. fi. in. in. iij. col. j. de rescri. Bene facit gl. in. c.
statutū. in prin. in versi. copia. de. rescr. in. vj. quam sequi
tur do. Abb. in. l. j. in prin. j. de arbi. Et in. c. pastoralis. in
prin. j. de rescri. & ibi dicetur. quæ volunt, ꝙ arbitri iuris
debent assumi in casibus in quibus est eadē ęquitas, quæ
in casibus à iure expressis loquētibus de arbitris iuris. Et
tenendo hanc opi. quæ facilius sustentatur: respōdet hîc
d. Abb. ad. c. hoc ius. ꝙ alienatio rei ecclesiæ facta in casu
licito, non est res magni præiudicij. Et adde, ꝙ vbi esset
maximi præiudicij, non procederet. d. c. hoc ius. vt. s. di-
xi post Bal. hîc. ¶ Vel pōt dici, quòd illud est speciale, ne
fortè ecclesia, quæ patitur necessitatē, habeat diu cū pe-
riculo expectare. Vel expone seruiētiū. i. deputatorū ibi
ad seruitiū. Non ob. etiā. c. fi. de ma. & obe. vbi in arduis
sufficiunt præsentes, quia ita mandauit ibi superior: se
cundum gl. ibi. Et aduerte, ꝙ licet ibi sentiat tūc demū
vocādos absentes, qn præsentes maiorē partē nō cōsti-
tuunt, tamē idē videť si cōstituāt maiorē. ar. c. ij. de arb.
in. vj. vbi licet præualeat cōsensus maioris partis, requi-
ritur tamē vocatio absentis. Et licet arbitri consentiant,
vt singuli, tamē eorū cōsensus requiritur ad instar colle
gij: ex quo præualet maior pars: vt dicetur. j. proxi. vers.
quarta declaratio. Facit etiā. l. nominationum. C. de de
cu. vbi propter pauciores, qui interesse non possunt, di-
citur nō retardandā executionē, quasi innuat, ꝙ debet re
quiri, si pōt. Nec est mirū, ꝙ licet actus posit valere fa-
ctus à maiori parte, tamē sunt inquirendi absentes, & sic
solēnitas prima facie leuis videatur necessaria contra. l. j.
de ven. inspi. cū si. quia pōt effici nō leuis, si fortè illi vo-
candi traherent alios in suam sniam: vt in simili no. Bar.
post Old. in. l. j. §. si plures. in. iiij. col. fi. de exer. & d. Card.
in cle. j. in. x. q. de of. ord. cū concor. & sic prædictæ duæ
opi. videntur corroboratæ. Et quāuis. j. dicať, cōmunior
tamē regula videtur sustētabilior. ¶ Sed vtraq opi. de-
clarat duobus modis. Et prima declaratio sumitur ex di
ctis Bar. in. d. l. oēs populi. in. iij. col. præalle. Et do. Abb.
hîc, videlicet, qn aliqui sunt absentes ex propria culpa:
vt quia propter delictū fuerūt expulsi: vel relegati. Vnde
non sunt vocandi ad aliquē actū per. l. amissionem. §. qui
defi. ff. de ca. dimi. & c. præter hoc. xxxij. di. Et idē no. d.
Abb. in. d. c. bonæ. lo. j. in. j. no. j. de elec. & in. d. c. ij. in vlt.
col. de oper. no. nun. Sed vbi sine culpa, vt si timore Ty
ranni stant extra dicendū fortius, ꝙ ad hoc, vt actus va-
leat semper vocabunť, siue sint negotia ardua, siue leuia,
vt saltē mittāt procuratores, secundū Inn. pulchrè, in. j. d.
c. ij. de ope. no. nun. Pro quo facit quod no. Bar. in. l. si qs
à filio. §. si parti. ff. de leg. j. vbi diciť, ꝙ si pars remanens in
populo, submittit terram alicui dno, nō requisitis exiti-
tijs, actus nō tenet. Quod intelligit Bal. ibi, si est factus â
minori parte: sec⁹ si à maiori: allegat Inn. in. d. c. ij. Et sub
dit, ꝙ si exititij cōstituunt maiorē partē, apud eos diciť
esse ius vniuersitatis, & sequitur ibi Imo. Nisi secundum
eum exititij etiā cōstituentes maiorē partē, essent expul
si iustè, quia tūc eorū iura extincta sunt. d. §. qui deficiūt.
Et adde Lap. alleg. lxxxv. quę incipit, vtrū Romana eccle
sia, vbi dicit non tenuisse submissionē factā per Tuder-
tinos de terra illa in fauorē Papæ: quia non fuerint re-
quisiti iniustè expulsi. Et pro hoc, ꝙ expulsi nō perdant
ius suum, facit optimè tex. in cle. j. de fo. cōpe. & text. in
c. ij. j. de arbi. Per quē no. ibi. d. Ab. ꝙ clericus exulans sine
culpa, nō debet priuari beneficio. Et probať in. c. tanta.
ver. post atroces. de exces. præla. & ibi. d. Ant. in. j. col. &
per eundē in. d. c. ij. in. iiij. co. ver. quęro, an exul. de ope.
no. nun. & Do. in. c. si Eps. de sup. neg. præla. in. vj. & pro
cedit hoc etiā respectu distributionum quotidianarū, si
talis consuerat interesse diuinis, secundū Io. an. in. c. vni-
co. de cle. non resi. in. vj. Cal. latè in ti. de præbē. cōsi. xvij.
23 ¶ † Et generaliter, quādo actus vniuersitatis noceāt exi
titiis absentibus, vide vltra prædicta per Bal. in. l. omnes
populi. in. vj. col. ff. de iusti. & iu. & in. l. ij. in. iij. col. ff. de
iurisdi. om. iud. & in. l. decernimus. in vlt. col. C. de sacro
san. eccle. & in. c. j. in prin. de pa. tenē. & do. Ant. in. c. fin.
in. xxxv. co. de cōsue. & Pe. de anc. in. c. fundamēta. de ele.
in. vj. & d. Ab. in. d. c. ij. de ope. no. nun. & Bal. in. l. cūctos
populos. in lec. in. xij. col. ver. sed quæriť. C. de sum. trini.
vbi dicit, ꝙ vniuersitas iniustè expulsa de proprio terri-
a torio, pōt facere statuta[a]: quia volūtaria iurisditio vbiq
exerceri pōt. allegat Inn. in. d. c. ij. ¶ Similiter dicit Bald.
in. l. vnica. ad fi. C. de monop. ꝙ ordinamēta intrinseco-
rum nō nocēt iniustè expulsis: & ipsi possunt cōfinia eis
data corā iusto prætore spernere, secundū eū dicentē se
cus, si iustè procedit. Ergo secunda opi. s. relata, qn sunt
absentes ex causa volntaria: quia regulariter non sunt

a ¶ Statuta. Adde Flo. in. l. testatrix. §. fi. ff. si ser. ven. & Lud. in. l. j. v. col. ff. quod quisq iur. & plenè p d. Alex. in. d. l. oēs populi. ij. col. Et adde Bal. in. d. l. testatrix. & in. l. j. C. de cadu. tol. & in. ij. quemad. test. aper. & Bar. in. l. si quis à filio. de lega. j.

vocandi,nisi in arduis,licet.do. Ab.hîc destruẽs,quæ di
xit in locis præallegatis,dicat esse eos vocãdos solũ in ca
sibus positis,per.d.gl.& no.bene per prædicta.¶ Secun
dò declara dictas opi.nisi absentes essent in loco adeò re
moto,ꝙ attẽta qualitate actus faciẽdi,nõ possunt absq;
periculo vocari:quia tũc nõ videntur aliquo casu vocan-
di:vt sentit glo.in ver.præsentes.in.c.fi.de maio.& obe.
& est tex.optimus in.c.vnico.in fi.ne sede vacan.in.vj.&
in.l.si longius.ff.de iud.cũ concor.quas dicã post scriben
tes,in.c.ex parte.j.eo.¶ Et in hac parte gl.adde no.dom.
Ang.cõsi.cclxv.quod incipit,nõ est dubiũ,ꝙ ciuitas An
chonomitana.ad fi.vbi dicitur,ꝙ illud quod dicitur nõ te-
nere gesta,etiã à maiori parte in præiudiciũ vocandorũ
qui nõ fuerũt vocati:vt in hac gl.cũ cõcor.nõ procedit
qñ maior pars facit actũ nõ simpliciter,vt maior: sed tã
quã præposita & magistra totius societatis ex pacto,vel
statuto.Et de hoc dicit esse casum in.l.itẽ magistri.ff. de
24 pac.vt latius per ipsum.¶ In ea.gl.ibi: *debent consentire*
a *vt collegium,non tanquam singuli.*[a]No.ex gl.ꝙ generaliter
in actibus capitularibus,seu collegiatis,nõ sufficit cano
nicos,seu illos de collegio separatim cõsentire:sed opor
tet ꝙ sint tanquã collegiũ cõgregati,& collegialiter con
sentiant.Et quãuis aliqui dixerint hoc esse speciale in ele
ctione,per.c.in Genesi.j.de elec.& istos sequitur Io.an. hîc
& glo.sua in ver.tractatus.in prin.in.c.j.de reb.ecc. non
alie.i.vj.tñ Io.Cal.d.Ant.Bal.d.Car.Imo.Do.&.d. Ab.
hîc tenent glo.indistinctè:quia ratio posita in.c.in Gene
si.ver.quẽadmodũ.est generalis.& quia liberius & matu
rius fit deliberatio per cõgregatos.Et ideò ampliant præ
dicti.d.gl.etiã ad alios casus,in quibꝰ vigeret eadẽ ratio:
iuxta gl.i.l.fi.ff.de offi.ꝓcu.Cæs.secũdũ Imo.& hãc opi.
tenet etiã Inn.do.Ant.& do.Abb.in.d.c.in Genesi.& In-
no.i.c.auditis.j.de ele.& Bar.in.l.oẽs populi.in.vij.colũ.
ver.iij.quæritur.ff.de iust.& iur.& gl.in.c.j.lxiij.di.& in.c.
nominationes.ij.q.vj.& do.Ant.in.c.quoniã.in.iij. col.
ver.quæro,an patroni.j.de iur.pat.& Imo.post do. Car.
in.c.cũ accessissent.in notabilibus per illũ tex.j.eo.& Io.
ana.in.c.fi.in.j.co.j.de sortile.& Pet.de anc.in.c.j.in.xvj.
char.in ver.quæro,an cõsensus.& Io.de lig.in repe.in.c.
cũ dilectus.in.iij.col.j.de cõsue.& Bal.in repe.§.ius aũt ci
uile.in.v.col.ver.itẽ quæro,quia dictũ.Insti.de iure nat.
gen.& ciui.& in.c.Imperatorũ.in.j.col.de iur.calum.&
Imo.in.c.eam te.in.iij.col.j.de rescr.& Bald.in auth. hoc
ius.in.ij.col.ver.sed pone,ꝙ aliquid.C.de sac.sanc.ecc.&
Ang.in.l.& suũ §.fi.ff.de pac.& Arch.in.c. sine exceptio
ne.xij.q.ij.& Car.cõsi.cix.incip. vacantibus canonicatu
& præbenda.& do.Abb.in.c.cũ ecclesia.in.ij. col. super
gl.j.de cau.pos.& proprie.& in.c.gratũ.in.ij.col.j.de po
stu.præla.& Bal.& Ang.in.l.non ambigitur.ff.de leg.Lau.
de Rodul.in repe.c.sine exceptione.in.xxiij.col.ver.quæ
ro octauò.xij.q.ij.& Bal.in.l.j.in.v.col.ff.de off.consu.
Vnde dicit Bal.in.l.fi.in.ij.col.C.qui bo.cede.pos.ꝙ vbi
nõ est capitulũ totũ,vel maior pars capituli,non potest
ibi esse actus capitularis.alle.Io.mona.in.c.cũ expediat.
in fi.de elec.in.vj.¶ Et ideò Ang.cõsi.suo.ccxliij.inci.Vi
sis & discussis consilijs,eleganter cõsuluit absoluendũ
esse capitulũ ab impetitione vnius,qui in libello dedu-
xit,ꝙ capitulũ impediuit quosdã cõductores vti & frui
certa re:quia nõ dixit,ꝙ capitulariter eos impediuerint.
& allegat gl.quã allegat hîc do.Abb.in.l.sicut.§.j.in ver,
25 j.ff.quod cuiusq; vniuer.licet nõ bñ firmet.† Sed hoc fir
mat & decidit gl.secũdũ eũ in.l.si ex dolo.§.sed an muni
ceps.in ver.possunt.ff.de dolo.& in.l.aliud §.refertur.ff.
de reg.iur.& in.l.metum §.animaduertendum.in verb.
collegiũ.ff.quod met.causa.Quas gl.bene no.ad proban
dum,ꝙ vniuersitati non imputatur delictum factum
ab illis de vniuersitate non præcedẽte tractatu & com
municato consilio super delicto.& ideo cõsuluit Pau.
de ca.cõsi.lxxxj.incip.in Christi &c.in causa fortij,nõ

a ¶Singuli. Qualiter autem debeãt consentire,an singuli separatim vel omnes congregatim,Odof.& vide etiã & adde Ale. in.l.& suum. §. hodie.ff.de pactis & in.l.omnes populi.iiij.col.de iusti.& iur. & in.l. qđ maior ad munici.& Ang.in.d. l.omnes populi. & Bal.in addi.ad Spec.in tit.de instru.edi.vlt. char. & Specu.in tit.de syndico.ver. quid si vnus.& Bald.in mar.ver. cõsensu. ver.j.& per Lud. in sing.ver. cõsensu.ver. vbicunq;. & facit etiam qđ per domi.Alexã. in suo consi.xlij. iiij.parte,vbi vide,

sufficere,ꝙ ꝓbatũ fuerit hoĩes vnius terræ cõbusisse cer
tũ fœnũ,ad hoc vt libellꝰ cõtra vniuersitatẽ terræ pro
cedat,quia nõ fuit probatũ,ꝙ fecerunt cõicato cõsilio.
vnde agendũ erit cõtra singulares,qui hoc fecerũt. alle
gat Bar.in.l.aut facta.§.fi.in vlti.col.ff.de pœ.per.l.sem
per.§.j.ff.quod vi aut clam.Et pro tanto refert Ioã.de
lig.in cle.j.de pœ.se corã Papa defendisse ciuitatẽ Bo
nonieñ.vt non posit puniri tanquã rebellis:licet quibus
dam,vt singulis,opponeretur rebellio,etiã si oẽs de ciui-
tate fecissent,vt singuli,nõ vt corpus, ex quo ad hoc
non processit tractatus collegialis.Et refert ibi Imo.in
ij.col.&.Car.in ver.ciuitas.in.ij.q.Ita etiã tenet Do.
post Io.an.in.c.Felicis.§.fi.de pœ.in.vj.in.iij.col.& .d.
Abb.post alios in.c.dilectus.lo.ij.circa fi.j.de simo. &
Ant.consi.clxiij.inci.cũ multitudo.¶ Plus dicit Bart.
in.d.l.aut facta.ꝙ etiã si leuato vexillo, & pulsata cam-
pana fueruut homines ad aliquid faciendũ congregati:
nõ tamẽ dicitur delinquere vniuersitas , si deliberatio
nõ præcessit.Et idẽ no.do.Ab.in.d.c.in Genesi.in. iiij.
col.Amplius sentiũt Do.de Ro.in tit.de do.& cõtu.de
ci.j.in antiquioribus,ꝙ citatio facta coram Decano &
certis canonicis capitulantibus,nõ cõstituit capitulũ
in cõtumacia:nisi probetur,ꝙ superuenientibus alijs cano
nicis fuerit reiterata citatio.Ad quod licet satis insistãt,
tñ nõ pono dictũ eorũ pro cõstanti,qñ illi capitulantes
cõstituebãt capitulũ:sed credo,ꝙ præsupponãt alios nõ
defuisse tũc ad capitulũ vocatos.Ampliatur etiã ista gl.
cũ cõcor.secũdũ do.Ant.& Imo.in.c.cũ olim.in.ij. col.
j.de arbi.vt procedat nedũ in principali actu agendo ꝑ
capitulũ,vel cõuentũ,sed etiã qñ actus habet expediri ꝑ
aliũ,cũ assistentia capituli,vel cõuentus:quia illa assistẽ-
tia in tractando,vel consulendo,debet esse capitularis,
& hoc colligũt ex dictis Host.ibi.Facit.c.cũ ad monaste
rium.ibi,ne seorsum.j.de sta.mo.secundũ eos.Sed ista gl.
& allegata pro ea recipiũt sex notabi.declaratiões.¶ Pri
26 ma declaratio est,† ꝙ si illi de collegio habẽt consentire
circa actũ,qui tenet sed per ipsos potest irritari,ad hoc
vt ista facultas irritandi cesset:possunt ei etiã non colle
gialiter renuntiare.Et ita singulariter voluit Bal.hîc,di-
cens ꝙ si ab aliquibus de capitulo cõtẽptis,poterat actꝰ
validus infringi ratione contẽptus:illud vitiũ cõtemptꝰ
potest per singulos separatim purgari:quia nõ fundat a-
ctum,sed remouet obstaculum:& actui adminiculatur.
27 quod bene no.¶ Secunda declaratio est,vt prædicta ꝓ
cedãt, quando actus qui habet expediri per collegiũ,cõ-
sistit in iure:& ex ipso agitur de iure efficaciter creãdo.
Sed vbi actꝰ cõsistit in facto ad executionẽ iuris iam cau
sati,sufficit cõsensus collegialiter præstitus. Ita voluit
Inn.in.c.bonæ.secũdo.super ver.temerè recedit.j.de po-
stu.præla.vbi dicit,ꝙ si Papa mandat capitulo,vt eligat,
vel præbendã conferat,debet hoc fieri collegialiter .Se-
cus si facta collatione per Papã mandet capitulo,vt illũ
recipiãt i canonicũ.Nam cũ hæc sit nuda receptio facti,
nõ exposcit actũ collegialem.vnde si collegium non con
gregatur,potest quilibet,& tenetur consentire.Et idem
notant Inno.do.Ant.& Imo.& Abb.in.c.eam te.j.de re-
scri.& Imo.hîc.in.xj.col.& Archi.in.c.j.in fi.lxiij. dist.
& Bal.in.l.sicut.ff.quod cuiusq; vniuer.no.Pe.de Anch.
in.c.cũ aliquibus in.j.co.de rescrip.in.vj.& do.Ant.latê
28 in.d.c.bonæ.in.xv.col.ver.no.gl. ¶ † Tertia declaratio
est,vt prædicta procedant,quando fit mentio de colle-
gio per verba denotantia cõmunionem collegiatiuè:vt
si scribitur capitulo.Secus si per verba denotãtia singu-
laritatẽ:vt si scribatur canonicis:quia tũc sufficiet cõsensus
singularis,non collegiatus,eũ videantur cõsiderari canoni
ci,vt singulares.Ita voluit Ho.in summa de rescri.§.quã
do consti.ver.quid si Papa.& sequitur hîc Ant.& Do. fa-
cit etiã vulgata decisio Old.cõsi.c.inci.in executiõe.vbi
dicit ꝙ si in instrumento,vel aliqua dispositione dicitur
canonicos

canonicos aliquid fecisse nõ probatur,ꝙ capitulũ fece-
rit:quia talis sermo verificari potest in duobus tm̃.Secꝰ
si dicitur capitulũ fecisse:quia importatur capitulũ, vel ma-
ior pars secũdũ eũ.& sentit Spe.in ti.de syndi.ver. por-
ro,si in instro.dicẽs,secus si diceretur,oẽs canonici .vel si
diceretur de canonicis:& eorũ noĩa scriberentur.Et cõcor.
etiã Pe.de anc.& Imo.in.c.quãto.de his,quæ fi.à præla.
& Cal.& do.Car.&.d.Abb.in.c.ij.de cõiug.lepro. Sed
aduerte,quia dictũ Old.& sequaciũ procedere põt in
materia inducta ad finẽ probationis:vt instrumẽtũ, te-
stis,& similia:quæ cũ habeãt de necessitate cõcludere.c.
in præsentia.j.de proba.verbũ canonicis,cũ possit verifi
cari in duobus,nõ ꝓbat de capitulo.Sed vbi in alia ma-
teria fit mentio de canonicis,perinde videtur ac si ista in-
definita æquipolleret vniuersali.s.omnibus,& sic videa
tur scriptũ capitulo.& ita tenet Do.in.c.ad decimas .in
prin.de restitu.spol.in.vj.& in.c.si canonici.in princ.de
offi.or.in.vj.per illos tex.in ver.canonici.Et idem tenet
Do.hîc in notabilibus,per illũ tex.in ver.canonici Tre
censes.licet inaduertenter transeat posteà ipse Do.ad fi
nem cũ.d.Hosti.in §.quando.Quod dictum non puto
procedere per proximè dicta.cum quibus cõcor.Bart.
in.l.rescriptum.in prin.ff.de pac.sentiens,ꝙ vbi aliquid
committitur Antianis,nõ põt actus expediri per duos
ex eis.Et perinde est ac si scriberetur collegio Antiano-
rũ,per illũ tex.opi.verò,Old.rectè saluari põt,vt dixi:li
cet contra ipsam indistinctè teneat Do. in locis prædi-
29 ctis.¶ † Quarta declaratio est,vt prædicta procedãt in
casibus expediendis per singulos,vt vniuersos,sed si ha-
bent expediri per singulos,vel à pluribus non faciẽtibus
certũ collegium,possunt separatim consentire, secũdũ
Bal.in.l.j.in.v.q.ff.de off.cõsu.Et ibi dicit,ꝙ qñ nõ gene
ratur præiudiciũ,nisi ipsis facientibꝰ singulariter,nõ opor
tet vt collegialiter cõsentiãt.Allegat.l.per fundũ. ff. de
ser.ru.præd.&.l.fi.in ver.nouissimo act.ff.cõia prædio.
Et idẽ no.do.Ant.Imo.& Do.hîc,& bene facit text .in
cle.j.de ap.¶ Sed hoc intellige,vbi actus valere põt re-
spectu cuiuslibet separatim consentiẽtis,sed vbi maior
pars præualet minori,etiã in spectãtibus ad oẽs iure sin
gulari:puta in casibus positis.s.post gl.tunc debẽt colle
gialiter consentire,secũdũ Bar.in.l.oẽs populi.per.l.&
suũ.§.fi.ibi,cõueniũt in vnũ.ff.de pac.quia possit minor
pars ad suam sentẽtiã maiorẽ inducere.iuxta no.in.c.ij.
de arb.in.vj.Et idẽ tenet Bal.in.l.fi.in prin.per illũ text.
C.qui bo.ce.pos.& facit.l.si in tres.ff.de arbi.& est opti
mus tex.in.c.venerabilẽ.j.de elec.tenẽdo opi.Hosti. ibi,
ꝙ electores imperij eligãt,vt singuli,nõ vt collegiũ .Ex
quo dicit.d.Ab.esse casum ꝓ dicto Bar.in.d.l.oẽs.& il-
lũ tex.not.etiã Lap.ad hoc in cle.ij.de iu.pa.licet.d.Car.
ibi,in ver.& vt facilius.aliter sentiat.tenendo,ꝙ electo-
res imperij eligant,vt collegiũ.Bene facit etiã quod no.
Bal.in addi.ad Spe.in tit.de instr.edi.in vlt.char.in ver.
inter executores.vbi dicit,ꝙ executores nõ debẽt sepa-
ratim votum suum exprimere,sed simul.ar.l.itẽ si vnꝰ.
§.fi.ff.de arb.Et hoc dicit tutius,& verius,quia officiũ
non debet diuidi.¶ Et ex istis infert vtiliter do.Ab.hîc,
& in.c.in Genesi.in.vj.col.ver.ad vnum tñ aduerte.j. de
elec.& in.c.iij.in fi.j.de iur.pa.ꝙ vbi sunt plures , quàm
duo patroni,nõ possunt singulariter præsentare, sed si-
mul:quia est actus,in quo maior pars præualet minori.
d.c.iij.licet ad hoc cõiter alij nõ aduertãt,secũdũ eũ. cũ
quo cõcor.Lap.in.d.cle.ij.in addi.ꝑ.d.c.venerabilẽ. Est
verũ,ꝙ vbi præsentatio pertinet ad aliquos,vt collegiũ
debent indubitanter simul præsentare:vt voluit Io. an.
in.d.c.iij.& Do.in.c.sicut.in.ij.col.de elec.in.vj.& Lap.
alle.lxxviij.in.ij.col.& alle.viij.& Pau.in.c.nobis.ij.col.
ver.pone plures.de iur.pa.&.d.Ant.hîc,& Fed.cõsi. cij.
inci.nobilis quidã.in.ij.col.& cõsi.ciiij.inci.primò quæ
ritur.In dubio aũt nõ videntur patroni præsentare,vt col
legiũ:vt per gl.magnã.in fi.c.bñficiũ.de regula.in.vj .Et
ideo tũc dicũt pdicti,ꝙ pñt separatim cõsentire. Cuius
cõtrariũ tenuit.d.Abb.in pdictis locis,& bñ.& ita aliâs
habui cõsulere Ferrariæ:& obtinui per iura prædicta.
30 ¶ Quita declaratio est,† ꝙ pdicta ꝓcedãt,vbi absentes
vocati volũt venire psonaliter:sed si nõ vellẽt psonaliter in
teresse,dato,ꝙ p hoc impediatur debita & matura colla-
tio,q̃ fieri posset:tñ nõ coguntur venire personaliter: sed
satis est,si cõstituũt ꝓcuratorẽ in quocũq; actu,etiã ces
sante impedimẽto,pter,quã in actu electiõis. Ita latè no,
do.Ab.in.c.qa ꝓpter.§.pe.j.de elec.p illũ text.à spãli. qđ
dicit esse mẽti tenẽdũ.Et intellige,dũmodò vocẽ suã cõ
mittat vni de collegio:aliâs verò interesset collegij , ne
secreta pateãt extraneis:vt.s.dixi.& ita sentit Io.an.in re
gula,qđ alicui.in mer.in pe.co.& firmat expsè.d.Abb.
in.c.cõstitutꝰ.i pe.col.C.de ap.sic intelligẽs.c.pe.de elec.
i.vj.¶ Et ad istã declarationẽ facit decisio elegãs.d. Ab.
in.c.ij.in.v.col.j.de re iud.vbi dicit,ꝙ in actibꝰ,in qbus
reqritur præsentia capituli,seu cõsensus,põt capitulũ depu
tare aliquos:& illi repræsentabũt totũ capim.alleg. Ar-
chi.in.c.Eps.xv.q.vij.Et quod no.i.c.irrefragabili.§. ex-
cessus.de of.ord.& in cle.j.de hære.quod est bñ notãdũ
scdm eũ.¶ Sed aduerte,ꝙ istud dictũ ꝓcedere pt vbi na
tura materiæ tractãdæ nõ reqrit de necessitate psonarũ
cõparitionẽ.& facit tex.in.c.pe.j.de iur.cal.vbi citatꝰ,vt
faciat præsentiã sui,põt cõparere p se,vel p ꝓcuratorẽ;
vbi natura causæ nõ reqrit psonalẽ cõparitionẽ:sed aliâs
secũdũ ꝓpriã significationẽ vocabuli,ille dicitur se psenta
re,q psonaliter facit copiã sui:vt p gl.or.in cle.dudũ.i ver-
bo psentari.de sepul.Ex qua infert.d.Ab.in.c.cũ parati.
de ap.j.ꝙ vbi in statuto reqritur psentia ꝓpiquorũ,nõ suf
ficit,ꝙ propinquꝰ mittat ꝓcuratorẽ.& idẽ Ang.in.l.Ti
tius.ff.qb.mo.pig.vel hyp.sol.Et ideò dixit Bal.in cõsi.
inci.factũ tale est:Cecolꝰ Petri.ꝙ nõ sufficeret ratifica-
tio.& id ẽ Bal.in.l.j.i vl.char.C.q admit.Et diceretur de hoc
in.c.cũ cõsue.j.de cõsue.¶ Quapropter prima facie vide
tur,ꝙ vbi reqritur psentia capituli in materia ardua , non
possent cõmittere vices suas vni ,vel duobꝰ canonicis:
nisi darẽt collegialiter eis formalẽ commissionẽ:qa ex quo
tũc cõmissarij habẽt intẽtionẽ deliberatã à capitulo,par
ui referre videtur,ꝙ ipsi nomine capituli expediãt.ar.c. is
qui.de of.dele.in.vj.& eorũ,q̃ no.in.l.quod qs.C.de ꝓ-
cur.Nihilominꝰ attẽta doctri.d.Ab.in.c.qa ꝓpter . qđ
põt qs cessante etiã impedimẽto extra casum,de quo ibi
cõmittere vocẽ suã,videretur trãsire posse dictũ.d.Ab.in
d.c.psertim.cũ cõmittitur vox alteri de collegio:vt di-
xi.Illud autẽ quod no.d.Abb.in .d.c.cũ parati .cũ cõcor.
ꝓcedit in statutis,in quibus illud verbũ psentia, capietur
ꝓ vera,nõ ꝓ ficta.p no.in.l.iij.§.hæc verba.ff.de neg.ges.
31 ¶ † Sexta declaratio respectu eorũ, quæ dicta sunt de
delicto facto à populo nõ cõicato cõsilio,est,vt intelligã
tur secũdum Pe.de anc.in elegãti cõsi.cliij.inci.in Chri
sti &c.ex narratis in facto.in.vj.co.in delicto momẽta-
neo,vt homicidiũ:secus vbi delictũ habet cãm successi-
uã & cõtinuã,sicut rebellio,guerra,& sisia,qa si ciuitas
ppetrat hæc,vel patitur à suis ppetrari,istud vr verè deli-
ctũ ciuitatis.Satis eñ declaratur volũtas factis.& habetur
perinde ac si cõsultè istud fieret,cũ ab eis ꝓhiberi possit
scdm eũ latè,quẽ seqtur Io.de ana.i.c.dilectꝰ.ij.i.xj.co.j.de
simo.Et idẽ tenet Pet.de anch.in cle.j.de pœ.& seqtur do.
Car.in ver.ciuitas.in.ij.q.Pro hoc,qa sequeretur,ꝙ si aliq
ciues inuaderẽt castrũ alterꝰ,ꝙ posteà ciuitas tenet:vel
si ciues deprædarentur bona alterꝰ,& ciuitas receptaret
prædã & captiuos,ꝙ nõ tenerentur:quod est absurdũ :se-
cũdũ eos.¶ Pro quibus adduco,quod pulchrè decidit
do.Abb.in.c.cõstitutis.lo.j.& in.c.cũ cãm.in vlt.char.j.
32 de test.vbi dicit,ꝙ † licet factũ familiaris nõ imputetur do
mino:vt in.c.cũ ad sedẽ.iũcta gl.mag.de resti.spo.& per
doc.in.c.Petrus.j.de homi.cũ cõcor.quas aliâs ibi dedi:

tamẽ vbi delictũ familiaris habet cãm,& dñs nõ prohi-
a bet,præſumit de eius cõſenſu factũ[a]:quod dicit.d. Abb.
eſſe ſuum dictũ nouũ.Et pro iſtis etiã facit quod no.Sal.
in.l.j.C.de ſedi.vbi dicit,ꝙ delictũ in omittẽdo imputat
vniuerſitati,licet nõ ſit factũ cõicato cõſilio:ſecus in cõ-
mittẽdo ꝑ prædicta,vt ibi ꝑ eũ:quẽ vide.Ad hæc etiam
facit,qa cõtumacia cap.ligat ſingulos de capitulo , adeò
ꝙ ex illa cõtumacia ſine alia citatione,pñt excõicari , ſe-
cundũ Io.an.in.c.Romana.§.in vniuerſitatẽ.de ſen. exc.
in.vj.Et hãc declarationem ponit etiã Bar.in.d.l.facta.§.
ſi.quẽ prædicti nõ allegãt,dũ limitãt dictũ ſuũ:niſi ciui-
tas ratificaret delictũ expreſsè,vel tacitè:vt retinẽdo ca-
ſtrũ ab hoĩbus obſeſſum.Et ita etiã dicit tenere Inno.&
bene in.c.graue.prope prin.ĵ.de ſen.excõ.¶ Qñ aũt mi-
nor pars vniuerſitatis cõtradixit maiori deliberãti de-
linquere,quomodo minor excuſet:dic,vt per Inn.in. d.
c.grauẽ.& plenius per Barto.in.d.l.aut facta.ff.de pœ.&
aliquid per Bar.in tracta.de Tyrãno.& plenè per.d.Ab.
& Io.de ana.in.d.c.dilectus.de ſimo.& ibi aliâs poſui tra
ctando generaliter,qñ vniuerſitas puniatur de delicto.
¶ In gl.pe.ibi,*pars debent eſſe*.Inn.cũ quo cõiter alij trãſ
eũt,dicit,ꝙ circũſcripta conſuetudine debet eſſe æqua-
litas reſpectu ſalarij:ſed reſpectu teſtiũ & aliorũ neceſſa
riorũ,attendunt merita:maximè vbi præbendę nõ ſunt
diſtinctæ.Et hoc procedit etiã reſpectu bonorũ cõmu-
niũ mẽſæ groſſæ capituli,ſecũdũ eũ.Cui addit.d. Abb.
idẽ in cibarijs.& allegat.c.nõ cogant.cũ gl.xj.diſt.& glo.
in.c.Epiſcop[9].xij.q.ij.& tex.in.l.ſed & ſi quid.ff. de vſu-
fru.ibi,alere & veſtire ſecundũ dignitatẽ.& in.c.cum ad
monaſteriũ.de ſta.mo.niſi cõſuetudo faciat oẽs ęquales
ſecũdum eũ.¶ Adde.d.Ab.in.c.nobis.de iurepatro.vbi
dicit,ꝙ patronus ſuſtẽtat ab eccleſia ſecundũ qualitatẽ
generis ſui,tã in veſtibus quã in cibis.Et prædicta ponit
do.Abb.in.c.ſtatuim[9]ĵ.de ma.& obe.no.Bal.in.c.ad au
res.ĵ.de reſcr.allegãdo.d.l.ſed & ſi quid.quã etiã allegat
gl.in.c.deniq̃.iiij.diſt.Et dicit Bald.in.d.l.ſed & ſi quid.
ꝙ abbas debet ſe melius cæteris induere.facit gloſſ.in.c.
cõquerente.de cleri.non reſiden.& in.c.clericus ab inſtã
ti.xxj.q.j.& in.c.cũ adeò.in glo.fi.ĵ.de reſcript. volentis,
ꝙ in conſideranda ſufficientia beneficij,attendat nobili
tas & dignitas clerici.¶ Adde etiã tex.in.l. habitatio .ff.
de ven.in poſ.mit.ibi,ſecundum dignitatẽ cibaria præ-
ſtanda.Et ibi dixit Nico.de Neapo.ꝙ meliores expenſæ
debent fieri familiaribus Cardinalium,quã alijs.vñ dici
tur in*.c.vnũ orar.*.§.criminis. xxxv.diſt. ꝙ peccatũ eſt
adminiſtrare pauperibus delicata cibaria.¶ Et ſimiliter
dixit gl.in.l.itẽq̃.§.Labeo.ff.man.ꝙ in taxandis expen-
ſis ruſtico vincenti cãm,non cõputatur equus:quia de-
buit ire pedes.Et idẽ Io.an.in ti.de teſte.§.qualiter . ver.
teſtes aũt exhibendi.& Bal.in.l.qñ liberi.in prin. C. de
teſt.& in.l.nimis graue.C.de teſt.&.d.Ant.in. c. finẽ. in
b xx.col.ĵ.de dolo.& cõtu.Simile dixit gl.in.l.ſeruus[b]vrba
nus.de leg.iij.& in.c. Vulteranæ.xij.q.ij.& gl.& Archi.
in.c.j.xvj.q.vij.¶ In glo.fi.in fi.intelligit Hoſtiẽ .dũmõ
in abſentia quis deſeruiat ꝑ vicariũ,vel aliâs in abſentia
deſeruiat eccleſiæ:aliâs nõ valeret cõſuetudo tãquã one
roſa eccleſiæ,per.c.j.de cõſuetu.ſecũdũ eũ & alios , Sed
do.Abb.remittẽdo ad ſuã repe.c.extirpãdæ.§.quia verò
ĵ.de p̃b.tenet,ꝙ ceſſante magno præiudicio eccleſiæ,va
leat cõſuetudo,qñ nõ ſeruiat etiã ꝑ vicariũ.Si verò ec-
cleſia patitur dãnũ in miniſtris,tenet dictũ Hoſtiẽ.aliâs
aũt tenet indiſtinctè hãc gl.Nã quilibet clericus ſaltẽ de
ſeruit eccleſiæ vniuerſali.Facit quod no.Inn.in.c.cũ ian
dudũ.ĵ.de præbẽ.Nã olim ſine ſeruitio ſpãli ſubuenieba
tur clericis indigentibus ex bonis cõibus eccleſiæ.c.vidẽ
tes.xij.q.j.ſecũdũ eũ.¶ Sed cõclude ex dictis.d.Ant.do.
Car.Io.de Imo.& Do.hîc,& Arch.ĩ.c.ſacerdotib[9].xxxj.
di.cũ quo trãſit ibi Do.& ex dictis Hoſt.Io.an.&.d.An
to.in.c.ex parte.ĵ.de cõceſ.præbẽ.& do.Maria.de Senis,

a ¶ Factũ,Ad quod adde do.Flori. in l.is cuius in fi. ff. ſi ſerui.ven.& in l.ſi colonus.in fi. de aqua plu. arc. & l.præce.§. idẽ Iulia.& l.licet gratis.in fi.nau. cau. po.ſtabu.
In gl.pe. faculaas & merita diſtinguunt veſtimenta & charta.

Ruſtici dicuntur ire pedes.

b ¶ Gl.in.l.ſeruus. Vide etiam illam gl.quæ eſt in verbo ex libellis.dicentem etiam ꝙ ruſticorum cibaria ſunt panis groſſus,caſeus,faba,& cepa:non pulli.

in eleganti repe.in.c.ex tuæ.in.xxxiiij.col.ver.ſextò li-
mitatur.ĵ.de cle.nõ reſi.ꝙ regulariter valeat conſuetudo
ꝙ quis non reſideat:nec etiã ſeruiat per alium.per no.in
c.gratia.de reſcr.in.vj.& in cle.gratiæ.de reſcr.& per gl.
pe.in.c.dudũ.de ele.Et hoc procedit etiã ſi ex ordinatio
ne teſtatoris eccleſia deberet conferri vni,ꝙ ibi quoti-
die celebraret:quia valet conſuetudo,quòd per alium ce
lebret ſecundum Lap.alle.xxxvj.inci.vtrum abſq̃ diſpẽ
ſatione.Quinimo dixit Inn.in.c.ex tuæ.circa med.verſi.
itẽ oportet,ꝙ prædicti.de cler.nõ reſi.ꝙ valet cõſuetu-
do,vt nõ petita licẽtia cleric[9] abſentet ſe à beneficio ſim
plici nõ relicto vicario.dummodò nõ cã vagãdi:quia ad
hoc etiã nõ ſufficeret licentia prælati.& ſequitur ibi do.
Ant.in vlt.col.Et adde.d.Abb.in.c.licet.in fi.de præbẽ.
& in.c.tuę.in fi.ĵ.de cle.nõ reſi.vbi dicit,ꝙ licitè abſentat
33 ſe quis à nõ curato cauſa ſtudij nõ relicto vicario.† Qđ
limita,niſi eccleſia nõ curata ĩdigeret ſeruitio miniſtri:
quia non valet cõſuetudo,ꝙ nõ dimittatur vicari[9] ſecũ-
dum.d.Ab.in.d.repe.§.qui verò.Sunt tñ quinq̃ caſus,in
quibus nulla conſuetudo excuſat nõ reſidẽtẽ.¶ Primus
eſt in beneficio curato per.c.licet canõ.de ele.in.vj.licet
certo caſu diſpenſetur,quòd deſeruiat per vicarium.de
quo in.c.cũ ex eo.de ele.in.vj.de quo aliquid ĵ.dicã. ¶ Se
cundus caſus eſt,qñ eccleſia cathedralis patitur defectũ
in miniſtris,ꝑ no.in.d.§.quia verò.& no.in.c. peruenit.
de app.¶ Tertius caſus eſt,qñ quis abſens ex cã iniuſta:
quia tunc videtur,ꝙ nõ valet conſuetudo,niſi deſeruiat
per vicarium,ſecundum Io.de lig.& Imo.hîc. ¶ Quar-
tus caſus eſt in beneficijs regularium etiã manualibus,&
ſine cura:vt dicit tex.in cle.ne in agro.§.ſanè.la.ij.de ſtat.
mo.niſi diſpenſaretur cã ſtudij:vt ibi dicitur.& ponit il
le tex.caſum ſpãlẽ in eo,quod reprobat hãc cõſuetudinẽ
ſecundum.d.Car.ibi.in.iij.op.¶ Quintus caſus eſt in di
ſtributionibus quotidianis per.c.j.& ibi gl.in ver.probã
tes.& in.c.receperint.de cler.non reſi.in.vj.¶ Et inquã
tum volunt prædicti non valere cõſuetudinẽ,ꝙ in cura
tis ſeruiat abſens per vicariũ cum ſit electa induſtria ꝑ-
ſonæ.ar.c.fi.ĵ.de of.dele.& c.is cui.e.ti.li.vj.cum cõcor.
¶ Adde Archi.idẽ tenentẽ in.d.c.ſacerdotibus.quẽ vi-
de & ipſum ſequitur Do.in.c.fi.cõtra Imo.ibi,de reſcri.
in.vj.in pe.col.Et ſi diceretur quõ diſpẽſatur:rñde ſecũ
dum do.Car.in cle.j.in.xiiij.q.de of.vicar.ꝙ non agitur
de magno præiudicio eccleſiæ ponẽdo vicarium ad tp̃s
maximè:cũ approbetur vicarius à ſuperiore . Nec obſt.
quòd aliqñ valet conſuetudo,quòd etiã vbi eſt electa in
duſtria perſonæ expediatur actus per ſubſtitutũ:vt vo-
luit pũctualiter Bar.in.l.nemo eſt,qui neſciat.ff.de duo.
reis.prout do.Ab.& ibi dixi in.c.firmiter.in.iij.co.C.de
ſum.tri.dum dicũt valere conſuetudinem,quòd doctor
ſeruiat ꝑ ſcholarem:quia illud tolerari põt in caſu Bart.
& ſimili.vbi de conſenſu eorũ,quorum intereſt inducta
eſt conſuetudo:ſed cũ hîc propter officiũ det beneficiũ.
d.c.fi.de reſc.in.vj.tenderet cõſuetudo ad tollendũ pro
pter quod id eſt inductũ beneficiũ.& ſic quaſi contra na
turã actus:contra.c.ij.cũ gl.de cõſue.lib.vj.ſecundũ Do.
in.d.c.fi.licet de Bar.nihil dicat de conſenſu ſuperioris
firmatur conſuetudo:quia ſicut expreſsè nõ poſſet tolle
re ius:ita nec tacitè ꝑ conſuetudinẽ irrationabilẽ.¶ Ad
de iſtis Arch.in.c.quia frater.vij.q.j.in glo.quæ incipit,
notandũ eſt.vbi dicit,quòd ſi Ep̃s cũ canonicis ſtatuat,
quòd canonici abſentes nihil percipiãt præiudicat abſen
tibus cã ſtudij,etiã ſtantè conſuetudine, quod abſentes
percipiãt præbendã.Allegat no.hîc,quia rationabilis cõ
ſtitutio ſeruanda eſt,per iſtũ tex.Et ſubdit,quòd excuſa
rentur abſentes,ſi dimitterent tantũ de præbẽda,quòd
congruè poſsit prouideri gerentibus eorum vices.& ſic
propriè loquitur Arch.licet ipſum aliter referat Pau.de
Leaza.in diſpu.ſua,quæ inci.vſurarius ceſsit.in.vij. col.
& vide do.Abb.conſi.lxvij.quod incipit,Ep̃s Lucanus.
vbi per

vbi per iſtũ tex.cõſuluit,ꝙ valet cõſuetudo,ꝙ canonici
nõ reſideãt,nec ſeruiãt per vicariũ.& ꝙ Ep̃s non põt pri
a uare non reſidentẽ:niſi citet[a] ſolẽniter,vt ibi per eũ . &
per eũdẽ in.c.ad audiẽtiã.ĵ.de cler.non reſi.¶ Extra glo.
ponit hîc.d.Ab.duo vtilia,quib[9] eſt addẽdũ.Primũ eſt,
ꝙ ad hoc,vt actus vniuerſitatis valeãt,debẽt ſimul con
uenire ſaltẽ duæ partes,per.l.nulli.ff.quod cuiuſq̃ vni-
uer.no.Ex quib[9] duab[9] debet ad minus maior pars con
ſentire,& ſufficiet,quia ſi duæ repræſentãt totã vniuer
ſitatẽ.d.l.nulli.& l.nominationũ.C.de decu.li.x.ergo fa
ctũ à maiori parte iſtarũ duarũ ,dicet factum ab ipſa to
b ta[b].Et hanc dicit eſſe cõem opi.Canoniſtarũ & legiſta
rũ,licet aliqñ gl.variauerint,vt hîc per eũ allegantem ad
prędicta Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iu.& iur.& in.d.l.nul
li.& Inn.in.c.ij.ĵ.de no.oper.nũ.& ibi cõuenirẽt plures,
quã duæ partes,tũc requirit cõſenſus maioris partis cõ-
ueniẽtiũ:& nõ ſufficeret maior pars duarũ partiũ ,ſecũ
dũ eũ ſubdentẽ,ꝙ tertia pars nõ vocata à duabus poteſt
agẽdo de cõtẽptu reſcindere factũ à duab[9]:ꝑ.c. quod ſi-
cut.de ele.¶ Adde.d.Ab.eadẽ dicẽtẽ ĩ.c.j.ꝓpe fi.ĵ.de his
quæ fi.à ma.par.ca.& quòd debeãt cõuenire ſaltẽ duæ
partes,& ꝙ ſufficiat maior pars illa.Vñ tenet Do.in .c.
vnico.§.ſi verò.de cle.ęgro.in.vj.& Do.Ant.in.c.licet . ĩ
iiij.co.ĵ.de ele.dicẽs illũ tex.ponere caſum ſpãlẽ.& dicit
ibi do.Abb.in.iij.co.per illũ tex.quòd inquãtũ ibi ponit
regula probat opi.Bar.in.d.l.oẽs populi.quòd in ſtatu-
tis condẽdis ſufficit maior pars collegij:nec requirit, ꝙ
duæ partes cõſentiãt.Cũ p̃dictis etiã cõcor.d.Ant.& ibi
plenius do.Ab.in.c.cũ inter vniuerſas.ĵ.de elec.in.iij.co.
ver.quo ad tertiã.& ibi dicit,ꝙ licet aliqua iura require
re videant duas partes.d.l.nulli.& l.planè.e.ti.tñ ſufficit
ꝙ duæ partes reſidentiũ ſint præſentes.& geſta à maio-
ri parte illarũ duarũ,dicunt geſta à toto.c.& ſic cõcor-
dantur dicta iura.& cũ iſtis etiã cõcor.gl.in.c.bonæ . ij.
in ver.temere.de poſtu.pręla.& ibi.d.Ant.in.xv.co.ver.
no.gl.& ibi etiã do.Ab.in.viij.co.ver.& in fi.gl.& Ioan.
an.in Spe.in ti.de defen.in prin.in.j.addi.& Bart.in.l .ij.
ff.de decre.ab or.fa.& Spe.in ti.ſyndi.in prin.ver.itẽ qđ
nõ eſt.& Lap.alleg.ſua.cxxxj.ĩci.nũquid maior pars . &
gl.in aut.hoc ius porrectũ.in ver.maiorẽ.C.de ſac.ſanc.
eccl.& in.l.aliud.§.refertur.ff.de reg.iur.&.d.Anto.poſt
Ioã.an.in.d.c.j.de his,quæ fi.à ma.par.ca.& ibi Imo.latê
&.d.Ant.in.c.humilis.in.iij.co.de ma.& obe.&.d.Abb.
in.c.ij.circa fi.de no.ope.nũ.de quo per Imo.in.d.c. hu-
milis.in.iiij.col.dicit hanc eſſe cõem opinionẽ,vbi licet
conetur laborioſè oſtendere,ꝙ de rigore iuris canonici
ſufficiat maior pars eorũ,qui debẽt vocari,licet non fa-
ciãt duas partes vocandorũ:vt volunt multæ gl.Et ꝙ de
iure ciuili requirant duæ partes,nõ quidẽ vocãdorũ,ſed
totius vniuerſitatis:vt ibi latius per eũ dicẽtem ſe pone-
re noua & quotidiana.Sed nõ recedo ã prædictis , quæ
cõmuniter tenent:vt ipſe fatet,inquãtũ dictũ eſt vocan
34 das eſſe duas partes:intellige de reſidẽtib[9].† Nã abſentes
non vocantur,niſi in arduis,vt.ſ.dixi.& ita ſentiũt præ
dicti,& gl.ma.in fi.in cle.quod circa.de elec.& ideò,nec
ipſi,nec carentes voce cõputãtur in numero duarũ par
tiũ.quã tu declara,vt ibi ſubtiliter,per.d.Car.in.vij. qõ.
Et quòd reſidẽtes nõ vocati poſsint agere de contẽptu,
no.etiã.d.Ab.in.c.bonæ.ij.ĵ.de poſtu.præla.& in locis.ſ.
alleg.¶ Secũdò tangit hîc.d.Ab.vnũ nõ tactũ,nec deci-
ſum ab alio ſecũdũ eũ:videlicet vtrũ ad validitatẽ actus
oporteat neceſſariò,ꝙ interueniãt duæ partes.& ponit
duas concluſiones.¶ Prima eſt,ꝙ vbi eſt aliquis ad quẽ
ſpectat cõgregatio vniuerſitatis,ſi eo mandante nõ ve-
niunt omnes, poſſunt præſentes explicare actum etiã ſi
non conſtituãt duas partes,vel etiã maiorẽ partẽ reſidẽ
tium quaſi ex tali mandato conſtituantur in contuma-
cia,quæ tollit ius vocis.& allegat Inn.in.c.j.de maio. &
obed.& in.c.ij.de oper.no.nun.& in.c.cum nobis olim.

de elec.vbi vocati non veniẽtes faciunt ſe alienos.& ita
dicit ſentire gl.in.d.cle.quod circa.& Io.an.in.c.in cau-
ſis.de electi.¶ Secunda concluſio ſua eſt,ꝙ non exiſten-
te eo,ad quẽ ſpectat cõgregatio,ſi inſtat finis termini,po
teſt minor pars vocare maiorẽ,qua nõ veniente expe-
diat actũ.per no.in.d.c.in cauſis.& in.d.cum nobis olim.
Si aũt terminus non inſtat:tunc oportet,vt conueniant
duæ partes,quæ mouent tertiam:ne poſteà ageret de cõ
temptu,& ea non veniente ipſæ duæ partes expediant.
Et hanc opi.dicit putare veriorem.licet Bar.in.l.omnes
populi.voluerit,quòd oporteat ſemper intereſſe duas
partes.& not.bene ſecundũ eum.¶ Adde do.Ab. ponẽ
tem latius eaſdem concluſiones.in.c.cum nobis olim.in
vlt.charta.ĵ.de elect.vbi ſemper vide.Et ibi etiam addit,
vtrum ſi congregato capitulo in debito numero:aliqui
exeant poſsint remanentes actũ expedire.& conſyderat
tres caſus,de quibus per eũ.Cũ hoc vltimo adde Pet.de
anc.in ſua repe.c.j.in.xvj.char.ſ.e.& Archid.in.c.ſi for
te.lxv.diſt.quem allegaui cum Bal.ſ.in.ix.fallentia.ad.l .
quod maior.ad municip.Adde etiam dom.Abb.in.c.in
cauſis.in.v.col.ver.ſed aduerte.ĵ.de electio.vbi etiã reaſ
ſumit latê,quòd citatio habentis facultatẽ conuocandi
collegium conſtituit non venientes in contumacia:adeò
ꝙ ſine eis poſſunt actum expedire.Et ibi plenius reſpon
35 det ad motiuum Bart.in.d.l.omnes. ¶ † Sed dubiũ eſt,
quando in collegio non eſt,qui habeat congregare vtrũ
antiquior poſsit congregare adeò,quòd non obedien-
tes vocationi ſuæ conſtituantur in cõtumacia.& in hoc
Inno.dixit ꝙ ſic.in.c.j.ĵ.de ma.& obed.licet dicat , quòd
non poteſt eos mulctare. Et hoc dictum ſequuntur ibi
domi.Anto.Imo.Do.& latius.d.Abb.&.d.Ant.in.c.cũ
nobis olim.in.viij.col.de elec.& ibi domi.in.vj . colum.
& Bart.in.l.j.ff.de albo ſcrib.& do.Abb.in.c. quæſiuit.
de his quæ fi.â maio.par.ca.& Bart.in.l.obſeruare.C. de
decu.lib.x.& Bald.in.l.fi.C.de fid.inſtrumen.& in rubr.
C.pro ſo.circa prin.& in.c.imperialem.§.præterea.in vl.
col.C.de prohi.feu.alie.per Fede.& Ludo.Ro.in.l.ſi ve-
rò.§.de viro.in.liij.fallentia.ff.ſolu.matri.& do.Card.in
c.licet.de elect.& do.Abb.in.c.cum cauſa.in penulti.co.
de offi.delega.& in.c.auditis.in.ij.colũ.de elect.& Imol.
hîc in vlti.col.& l.j.§.fuit quæſitum.ff.ad Trebel.& Pe.
de monte in ſua monarchia.in.xj.col.& Bal.in.c j.in.vj.
col.de iud.& do.Card.in clemen.j.§.Abbate.in fi.de ſta.
mo.& Bal.in.c.quoniam contra.in.xvj.colum.ĵ.de pro-
ba.& in titu.de pac. Conſtan.in ver.in nomine Chriſti.
Et non intelligas de antiquiore ætatæ,ſed reſpectu ante
rioris receptionis,vt probatur ex gloſſ.in verſicu. anti-
quiores.in.c.fin.de conſuetu.in.vj.quam multum nota,
ibi Do.ad fin.pro literis Papæ facientibus mentionem
de canonico antiquiori .Bene facit,quod notat domi.
Abb.in capitu.primo.infrà de pen.vbi dicit,quòd illud
quod dicitur de facto maiore in diuiſione bonorum,in
l.prima,per Barto.C.de his,qui ſe defe.lib.x.cum con-
cor.intelligitur de maiore ratione diuturnioris admi-
niſtrationis bonorum,non ratione prioris natiuitatis,
quod nota. Sed quòd congregatio nullo caſu ſpectet ad
antiquiorem,ſentit expreſsè domi.Abb.hîc,& in dicto
capitu.cum nobis olim.& in dicto.c.in cauſis.dum dicit
quòd deficiente illo,qui de iure, vel conſuetudine ha-
bet congregare,debent duæ partes conuenire & congre
gare tertiam.Et ſi inſtet periculum,poteſt minor pars
hoc facere & conſtituere non venientes in contumacia.
ergo hoc non ſpectat ad antiquiorem. Et quòd debeat
fieri congregatio per duas partes,tenet domi.Innocen.
in capitu.ſecundo.de noui operis nun.verſus fi. verſic.
ſi autem nullus eſt.& ſequitur ibi Ioan.and.in.ij.colum.
& domi.Abb.in fi.& Lap.alleg.cxxxj.incipiente, nun-
quid maior.Et licet non faciat mentionem de opinio.
Innocen.ſuprà alleg.in contrarium:tamen dicit dictum

a ¶ Niſi citet. Sed quid,an per ſolũ epiſcopum ſine capitulo priuari poſsit canonicus, quia non reſidet, vide Oldr.conſil. cxciiij.ꝙ non,

b ¶ Ab ipſa tota. Ad quod vide omnino per.d.Alexand.de Imol.in apoſt.ponentem xij. limitationes ad hoc.Et adde, ꝙ nec factũ minoris partis nocet vniuerſitati , vt ibi:& tenet Alexan.in ſuo conſi . xcv.iiij.parte.Itẽ adde,ꝙ nec dicit feciſſe vniuerſitas ex eo, ꝙ inſtrumentum dicat eã feciſſe, quia potuerunt duo ex ea feciſſe , vt per Alex.ſing.ſuo cõſilio.cxcvij.ij.parte.

hoc secundum Inn. esse verũ de iuris rigore: sed ꝙ de æq̃tate sufficiat, ꝙ maior pars conueniat: dato ꝙ non cõstituat duas partes. ar. l. quod maior. & illa poterit alios cõuocare, ne impediatur, vel deseraẽ vtilis prouisio ecclesię: secundũ eũ. Quod vltimum sentit expresse do. Abb. in dictis locis. Idem loquitur de termino instante, seu periculo in mora, qbus cessantibus videtur congregationẽ debere fieri à duabus partibus. Quod etiã tenet Cal. in tit. de iurepa. consi. xj. addens, ꝙ si tñ fiat congregatio solũ à maiori parte, & alij postea non opponant de cõtemptũ, valebit actus: & ꝙ valeãt gesta per non habentẽ potestatẽ congregandi: probat in. c. cõcilia §. hinc etiã. xvij. di. quẽ ad hoc no. Pe. de monte in sua monarchia. in. xij. col. ex quibus ista. q. redditur dubia. ¶ Pro concordia assumi possunt verba Pet. de anc. in repeti. c. j. in. xv. char. ver. secũdò quæro. s. e. videlicet ꝙ prima opi. procedat in collegijs ecclesiasticis, in quibus deficiente capite antiquior congregabit. & sic intelligit Inn. in. d. c. j. dum loquitur de causa. Secũda opi. procedat in vniuersitate seculari, quæ deficiẽte magistratu, de quo in. l. ij. C. de coll. fund. patri. li. xij. cõueniẽt duæ ptes, & poterũt alios vocare, & nõ veniẽtes cõstituere in mora & expedire actũ. ¶ Et istis adde, ꝙ si duæ partes nõ vellẽt congregari, põt maior & etiã minor se cõgregare. & si tps labit in p̃iudiciũ eorũ, põt actũ expedire cõstitutis alijs ī mora: vt per Pet. de anc. in. d. c. j. in. xvj. char. nec mirũ secũdũ ip̃m: qa nõ semp ad validitatẽ actꝰ req̃rit maior ps, vt p gl. in. c. si capitulũ. de cõcess. p̃bẽ. in. vj. vñ in citatioibꝰ & denũtiatioibꝰ vniuersitati faciẽdis, nõ semp req̃runt due ptes vt p Bar. in extra. ad reprimẽ. in ver. citatio. & de hoc vide etiã. d. Ab. post alios. latẽ ī. c. cũ nobis olim. in vlt. co. j. de elec. ¶ Vltimò p istũ tex. dicit. d. Ab. in. c. qđ clericis in. xij. co. j. de fo. cõp. † ꝙ si hoĩes alicuius p̃fessioĩs hñt aliquod statutũ deuiãs à iure cõi, secũdũ illud iudicabiť, nedũ si agãt corã iudice suo: sed ẽt si corã alio ĩter seipos litigẽt: qa hîc corã Papa vtebanť ista sua cõsuetudine, nõ iure cõi: & secũdũ eã Papa iudicat. Et sic vñ hîc casus secũdũ eũ cõtra gl. q̃ cõtrariũ dixit in. l. ij. C. de cõsti. pec. alleg. etiã. c. ex literis. & c. eũ j. e. & l. die sabbato. C. de Iudæis. vbi in iudicãdo respicit Princeps cõsuetudines & statuta litigã. & illã gl. reprobat ẽt Cy. in. d. l. ij. secũdũ. d. Ab. vbi. s. ibi: & hoc est p̃sequẽ. Et inquãtũ tetigi. s. in prin. an p̃lat⁹ inferior possit in sua ecclesia taxare numerũ bñficiorũ: addeDo. in. c. fi. in. ij. col. de off vica. in. vj. & adde. d. Ab. in. c. edoceri. ij. col. in tit. p̃xi. vbi dicit, ꝙ

a prælatus inferior potest facere statuta[a] in ecclesia sine authoritate Episcopi, quando non concernunt statum ecclesiæ, sed modum viuendi. & ibi habes exemplum.

Statuta alicuius professionis, etiã contra ius approbantur.

§ ¶ Statuta. Adde & etiam' pœnalia vt est text. in cle. fin. §. quod si. & ibi Card. de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rerum ecclesiarum ad hoc, vt valeat, oportet quòd cõsensus personarum sit legitimus.*
2 *Princeps secularis potest per suam legem limitare, vel interpretari ius diuinum. Vide limitationes. nu. 16. 17.*
3 *Statutũ, quòd bannitus occidatur impunè valet: ponit autem nouem casus, in quibus tale statutum nihil operatur, nec excusat homicidam. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.*
13 *Statutum factum ad vindictam non valet.*
14 *Statutum, quòd liceat occidere bannitum, licet non sapiat pœnam eò quòd à statuto permittitur, tamen respectu delicti nõ sapit innocentiam.*
15 *Homicida est culpandus, qui non ex necessitate officij, sed ex priuata inimicitia occidit.*
18 *Imperator non potest disponere super matrimonio.*
19 *Papa ex causa potest interpretari & limitare ius diuinum constitutione, vel rescripto.*
20 *Papa dispensat in matrimonio contracto de præsenti ex causa.*
21 *Papa, an possit statuere contra epistolas Pauli.*
22 *Omnis actus tollens debitum ordinem ad Deum, non fit sine peccato.*
23 *Papa non potest dispensare cum Rege habente vxorem sterilẽ: vt aliam ducat.*
24 *Papa non potest dispensare, vt quis sine baptismo, aut sine confessione saluetur.*
25 *Papa, vbi dispensat sine causa vera in his, quæ sunt de iure diuino, dispensatus non est tutus, quo ad Deum.*
26 *Princeps potest dispensare ex causa rationabili, & non aliàs, super his, quæ sunt de iure naturali gentium.*
27 *Imperator non potest cuiquam tollere dominium rei suæ, nisi subsit causa legitima, quæ fauorem publicum respiciat.*
28 *Princeps auferens viro priuato rem suã propter aliquam causam, debet ei rei ablatæ pretium soluere.*
29 *Princeps licet possit auferre rem alicui cum causa: si tandem causa illa cessaret, debet res restitui ei, cui ablata est, si fieri potest.*
30 *Princeps, vel habens iura principis, non potest auferre rem sibi non subiecto, etiam cum causa.*
31 *Papa, an possit disponere de rebus patrimoniorũ clericorum.*
32 *Inferior à principe non põt etiã cum causa auferre rẽ alicui.*
33 *Casus, in quibus saluatur opi. Pau. de ca. pro duce Mediolani.*
34 *Ponuntur sex limitationes valde singulares ad. l. bene à Zenone. quæ est. C. de quad. præscrip. quæ diligenter sunt considerandæ. nu. 35. 36. 37. 38. 39.*
40 *Papa, licet non possit aliquem priuare re sua sine causa, tamen in beneficialibus potest quem priuare pro libito voluntatis suæ, nume. 41.*
42 *Papa, an possit sine causa deponere Episcopum?*
43 *Papa non potest Episcopum transferre absque legitima causa.*
44 *Papa licet respectu beneficiorum habeat latissimam potestatẽ, secus tamen est respectu bonorum ecclesiæ.*
45 *Princeps licet possit auferre alicui rem suam cum causa: hoc tamen intelligitur certitudinaliter, sed non occasionaliter. & ponit exemplum.*
46 *Papa, vbi aliàs non potest tollere ius quæsitum alteri à iure naturali sine causa, tamẽ vbi illud ius venit tanquã accessoriũ ad ius ecclesiasticum, sublato principali, etiam solo verbo, potest tollere accessorium: quod aliàs per se non tolleret.*
47 *Princeps potest aliquem lædere modica læsione, etiã sine causa.*
48 *Princeps potest auferre sine causa id, cuius ipse fuit causa, vt acquireretur.*
49 *Princeps potest tollere modum acquirendi.*
50 *Princeps potest præiudicare ecclesiæ in bonis acquirendis, sed non in quæsitis.*
51 *Princeps potest reuocare priuilegium suum sine causa, sed non contractum.*
52 *Princeps sicut non potest sine causa cuiquam tollere directum dominium. ita etiam nec vtile.*
53 *Princeps, vel populus liber facie ndo cum inimicis pacem, an possint pacisci, ne subditi repetant res suas?*
54 *Statutum non posse fieri contra ius naturale sine causa, qualiter sit intelligendum.*
55 *Imperator licet possit mihi tollere actionem, quæ est de iure ciuili, non tamen potest facere, vt ius mihi non reddatur.*
56 *Pactum nudum non meretur executionem in foro ciuili.*
57 *Cõuentio nuda põt habere executionem in tribus casibus. n. 58.*
59 *Pactum nudum in terris ecclesiæ parit actionem.*
60 *Princeps, si aliquid fecit, præsumitur rectè fecisse: ita quòd nõ admittitur probatio in contrarium, quod limitatur sex modis. nu. 61. 62. 63. 64. 65. 66.*
67 *Beneficia data paupertati, non competunt illi, qui sua culpa incidit in paupertatem.*
68 *Bannitus, si timet sibi vim inferri, non tenetur comparere.*
69 *Vasallus potest sibi acquirere nouum vasallum infeudando, etiam sine licentia superioris domini: non tamen infeudare ecclesiæ. Quæ regula recipit sex declarationes.*
70 *Vasallus non potest relinquere feudum pro anima sua. quod tamen limita quatuor modis. nu. 71. 72. 73. 74. quos diligẽter vide, quia pulchri & vtiles sunt. Feudum an dari possit in dotem. vide. nu. 75.*

Vasallus,

76 *Vasallus, an possit renuntiare feudo inuito domino. & concludit, quòd sic. Quod tamen limitat quinque modis. 77. 78. 79.*
80 *Emphyteuta non potest renuntiare emphyteusi inuito domino.*
81 *Honor seruatur alicui in memoriam pristinæ dignitatis.*
82 *Nouitius exiens de religione, in qua assumpserat habitum religionis: licet possit vti vestibus secularibus, non tamen debet vti lasciuis in memoriam pristinæ religionis.*
83 *Iussus Papæ excusat vasallum inferentem arma contra dominum.*
84 *Vasallus inuito domino non potest feudum alienare. & hæc est regula: quæ tamen recipit nouem declarationes.*
85 *Verba non aliter, nec alio modo, quam significationem importent.*
86 *Dicens tu mentiris saluo honore tuo, an faciat iniuriam.*
87 *Vasallus retento penes se vtili dominio potest alienare fructus feudi: etiam locando eos ad longissimum tempus.*
88 *Vasallus potest alienare feudum irrequisito domino dãdo ipsum alteri agnato qui erat proximior: & debebat succedere in illo feudo.*
89 *Vasallus potest alienare feudum diuidendo ipsum inter se, & alium consallum eiusdem feudi.*
90 *Hanc tamen declarationem limitat tribus modis: vt nu. 91. 92.*
93 *Prohibita alienatione feudi, an semper sit prohibita diuisio.*
94 *Vasallus Episcopi potest alienare feudum in capitulum ipsius Episcopi etiã si inter eos sint bona discreta.*
95 *Statutum inhabilitans fœminas extantibus masculis, an habeat locum in bonis feu dalibus, vel emphyteuticis.*

CAP. VII.

QVæ in ecclesiarum. ¶ Constitutio laicorum ecclesiam, seu eius bona, non adstringit. Primò ponitur constitutio. Secundò eius cassatio, ibi: *volentes*. & materia summarij ponet in. c. ecclesiaj. eo. ¶ No. iuncta gl. j. ꝙ valẽt statuta populi, etiam respectu rei conscientię. de quo dictũ fuit in. c. j. in. vj. fallentia. s. eo. Et inquantum do. Abb. hîc extẽdit quæstionẽ illam, quando vniuersitas secularis possit facere statuta: ad de quę dixi. s. c. proxi. vbi sunt euacuata eius dicta. & dum allegat gl. in ver. pro infectis. in cle. j. de immu. eccle. adde quæ dicentur

1 post Inn. in. cæterũj. ti. prox. ¶ † No. secũdò ibi: *sine legitimo. &c.* ꝙ ad hoc, vt valeat alienatio rerũ ecclestasticarũ, oportet quòd consensus personarũ sit legitimus: id est secundũ leges & canones informatus. Ex quo infertur, ꝙ non valeat alienatio, nisi ser-

a uata forma tradita à iure, & in casu à iure cõcesso. aliàs aũt cõsensus nõ põt dici legitimus. Ad hũc intellectũ adducit Cal. istum tex. in. c. j. de resti. in integ. quod est cõtra gl. in sum. xij. qõ. ij. & in c. fine exceptione. in ver. p̃futurũ. eadẽ causa. & q. quæ volũt sufficere formã esse seruatã, licet alienatio nõ fiat in casu licito. Et p primo dicto allegat hîc do. Abb. tex. in cle. j. de reb. ec. non alie. & facit. c. j. eo. tit. in. vj. secundũ eum. Et adde ꝙ dictis glo. ꝙ valeat

b alienatio seruata forma in casu nõ licito.[b] Hoc. idem tenentem in summa de reb. ec. non alie. §. iij. ad fi. Et adducitur ratio: quia fiat ter diceremus, nunquã in hoc casu peteret ecclesia restitutionẽ in integ. quia fi illa duo concurrerent in contractu etiã non esset læsa. si autẽ deficerent, contractus esset nullus cuius cõtrariũ præ

c supponit restitutio in integ. quia præsupponit cõtractũ valere[c]. c. j. de resti. in inte. ¶ Sed pro opi. do. Abb. ꝙ cõtractus sit nullus, vbi alienatio quãuis olenanis nõ sit in casu licito: vide gl. in versi. redire. in. c. j. de resti. in integ. Et ibi eũ sequunt do. Ant. & d. Ab. & ibi etiam latè Imol. in vlti. & penul. col. & Imo. hîc. in. vj. col. & Do. post Io. an. & omnes jn. c. ij. in prin. in. ij. col. de reb. eccle. non alienan. in. vj. & dom. Abb. in. c. nulli. in. iij. col. de reb. eccle. non alie. & Host. & do. Abb. in. c. tuaj. de his, quæ fiunt à præla. & Hostien. in sum j. de resti. in integ. §. in quibus. ver. itẽ in contractibus & potest: vt in dicto. c. ij. in ver. forma & casibus à iure permissis. & in. d. cle. ij. in ver. necessitas aut vtilitas. facit. l. magis puto. §. fi æs alienum. ff. de reb. eo. vbi non sufficit alienationem rerum minoris fieri eum solennitate legitima: nisi etiã fiat ex causa legitima & ī casu cõcesso. ¶ Vno casu soluat opi. cõtraria: videlicet, qñ alienatio fieret cũ solẽnitate ī casu cõcesso apparẽter: vt qa credat subesse vtilitatẽ ecclię, & existẽter & verè sit cõtrariũ, qa tũc cõ

; tractus tenet: sed datur restit. in integ. secundũ. d. Ant. in. c. cum Apostolica, in. vj. colũj. de his, quæ fiunt à præla. & sequitur ibi Imo. & idem Imo. post Io. an. in. d. c. j. de resti. in integ. & ideò cessabit restit. in integ. vbi etiã apparenter est facta alienatio in casu nõ licito a quia erit nulla, sed cõpeteret restitutio, vbi est licitus apparenter. & sic cessat ratio in contrarium adducta. Casus autem licitos in materia enumerat Host. in sum. de reb. ec. non alie. §. ex qui. cau. & glo. in dicta sum. Et ꝙ non sit nulla ipso iure alienatio, quando est in casu licito, saltẽ apparenter, est gl. in. d. c. cũ Apostolica. in ver. profuturũ. & gl. j. in. c. ad nostramj. de reb. ec. non alie. no. Archi. xij. q. in sum. & do. Ant. post Io. an. in. c. j. circa prinj. de so. Et duas differentias in simili inter actum nullum existentem & apparenter, ponit Pau. de ca. consi. xxvij. in ij. co. ¶ Vlterius per istũ tex. cum gl. posuit hîc Inn. aliqua dicta famosissima tractando de potestate Principis in statuendo: & ipsa reassumunt hîc ordinatè do. Ant. do. Imo. & d. Abb. inserentes dicta legistarũ, in. l. fi. C. si contra ius vel vti. pu. & Cy. in. l. rescripta. C. de precj. Impera. offe. Et dictis suis & aliorum alibi in cumuculum restrictis, resecatis superfluis, feci su prascriptas conclusiones quatuor declarantes. ¶ Primò, an Princeps statuat contra ius diuinum. ¶ Secundò, an circa ius gentiũ, vel naturale. ¶ Tertiò, an circa ius ciuile, vel positiuũ. b ¶ Quartò, an in dubio præsumatur moueri

2 ex causa. ¶ Prima cõclusio †, Princeps secularis põt per suã legẽ limitare, seu interpretari

d ius diuinum[d] ex causa. vnde licet lex diuina dicat, non occides: tamẽ in multis lex tolerat homicidium: vt in toto tit. ff. de fica. Similiter licet lex diuina contentetur de duobus, vel tribus testibus. c. in omnij. de testi. tamen lex vult hoc non procedere in certis casibus. Patet in. l. hac consultissima. C. de testa. & in. c. præsul. cũ fi. ij. q. iij. Et hanc conclusionẽ ponunt oẽs præ c dicti. & Bar. in j. consti. Digestorum. in. v. col. ver. item quæro, quid. de rescrip. & gl. fi. in. l. j. ff. de consti. prin. & Bal. in auf. ad hæc. in. ij. co. C. de vsu. & in. l. ij. ad fi. ver. secundò quærit. C. de preci. impe. offe. Et tales leges valent etiam quo ad forũ cõscientiæ: vt dixi in. c. j. in. vj. fallentia. s. eo. Et quod dixi per viam legis, procedit etiam per viam consuetudinis, quę tantum potest circa ius diuinum, quatũ lex: vt per do. Abb. in. c. fi. in. ij. colũj. de consue. Et quod dixi in principe, procedit etiam in populo habente d iurisdictionem imperij, secundum prædictos: quia potest ea in terris suis, quæ potest Princeps, vt per Barto. in. l. acta. §. de amplianda. ff. de re iudi. & in. l. infamem. ff. de publi. iudi. & in. l. hostes. ff. de cap. & per omnes in capi. per venerabilem. infrà qui fil. sint legi. Et talis est populus Flo-

c rentinus, sub cuius mercede nunc viuo. secundum Baldum in dicta. l. hostes. & ibi dicit idẽ de ciuitate Pisana. Idem de Florentinis tenet domi. Abb. consilio suo. xcj. in sexta columna. & consilio vlti. & Lud. Romanus consilio cccclvj. & dicit domi. Abb. in dicto consilio, quòd tantam potestatem habent in suo territorio, quantam Imperator in suo. Et quòd ista posint induci etiam statuto, no. Petrus de ancharano consi. cc. incipiente, iure diuino. in prima columna. & plerique allegandi in sequen. cõclusione. ¶ Per istam conclusionem infertur principaliter secundum omnes prædictos, quòd valet statutum, quòd bannitus impunè

¶ Tradita à iure. Quæ autẽ solẽni tates requirantur & exigant ad alie nationis validitatem, & ex quibꝰ redditur nulla alienatio: vide no. per. d. Soci. cõsil. xv. inci. visis præ dictis publicis in strumẽtis. ver. circa quã cõsultatio nẽ. cũ ver. fe. in. j. pte. charta. xxj. et ver. postq̃ nõ ostensum. cũ versi. fe. char. xxiij. & cõsi. xxix. incip. viso quodã istius mẽto. ver. verùm prædictus non obstantibus, & vtrũ cũver. fe. in. d. parte char. lv. & ver. in principaliter. char. lvj.

¶ Non licito. Ad dẽ, ꝙ in dubio præsumitur facta ex iusta cã, si interuenerit cõsensus capituli & superioris, vt p do. Soci. cõsi. inci. visis prædictis publicis instrũmẽtis. ver. tertiꝰ verò tractatus. cir. prin. in. j. pte. char. xxiiij.

¶ Valere. Sed ad de, ꝙ nũq̃ obstat quominꝰ fiat sibi reintegratio possessionis. quod est singulare. fidẽ mdo. Soci. in consi. suo. xxix. inci. visto quodam instrõ ver. verũ prædictis non obst. ibi & si apud. i. j. pte char ta. liiij.

¶ Ius diuinũ. Ad de Lud. Ro. i fin. ver. testis. & vers. qd si ciuitas. &c.

¶ Florentinus. ad quod adde. d. Soci. consil. lxxxj. incip. in præsenti consultatione. circa mediũ, colũ. in. j. parte. char. cxxxix. ꝙ ciuitas Florentiæ cũ suo comitatu & districtu, non recognoscit superiorẽ: ex quo præscripsit merum & mixtum imperiũ. Et tantã potestatem habet in populo & sibi subditis, occasiõe dictæ p̃scriptionis, quantum Im

perator in vniuerſo. Et adde quòd idē dicēdū eſt de ciuitate Senarū, cùm ſuperiorē non recognoſcat, & Principis habeat poteſtatem, ſecundū præ
2 ſa. d, Soci. in conſi. ſuo. lxxiiij. inci. in præſenti conſultatione. ver. iiij. Pro hoc ibi, quoniam magnifica. in d. parte. char. vij.
¶ Occidaſ. Adde Flo. cōtra Pau. de ca. in. l. binas ædes. de ſerui. vrb. prędi. & adde qđ refert
Flor. in. l. ſi is, q bi
nas. de vſufruc. q
gdā diſputās ter-
minauit, nō poſſe
occidi: licet alij cō
muniter cōtrà te-
neāt, per .c. ſi. ſed
do. And. de mon.
vbia. in cōſil. ſtatu
to cauetur, q bā-
nitus, concordat
opi. q procedit di
ctum Bar. in locis
ſ. in tex. alle. & in
cōſilio ſuo incip.
ſtatutū caſtri ple-
bis in bānitis ex
graui delicto. i. in
pſonā, nō ſi in pe
cuniā. vide Bald.
in cōſ. ſup pūctis
mihi. Bald. depu.
trāſmiſſis. q pōt
occidi ſcđm verā
4 opi. & d. Nell⁹. in
tra. bannitorū. ij.
partis. ij. tpis. vij.
q. vbi dicit hoc eſſ
ſe cōe apud do.
quidecōtra. Adde
Pau. de ca. in. l. in
ſcius. in. ij. colū. in
prin. ver. ſic ergo
no. ff. de li. & po-
ſthu. q loquiſi ca
ſu tamē. & Ang.
in cōſil. lxxxiiij.
inci. viſo thęmate
5 in fi. ibi, an tale
ſtatutum ſit vali-
dū. vide do. Soci.
cōſi. clvij. incipi.
præſens conſulta
tio pulchra & ſub
tilis, attentis ſtatu
tis. in princ. in. j.
parte charta. x.
a ¶ Delegari. Adde
Alexā. & Pau. de
6 ca. in. l. ſi cū dotē.
§. trāſgrediamur.
ſo. matri. & Ale.
in. l. non ſolùm.
§. ſi mandato. de
iniur. & in. d. l. cū
fundum. §. fin., de
vi & vi ar. alle. in
text. Adde tū, q
is cui permittit
poteſt cōuocatis 7
amicis vindictam
ſumere impunè.
Pau. de ca. in. l. re
fectionis. cōia prę
dio. & Bar. Cepo.
de ſer. vrb. c. xx-
iiij. vbi dicit ſtatu 8
tū ſic intelligi. Et
ſi ſtatutū p mittat
cōperentē vindi-
ctam, tenetur de
exceſſu, ſi percuſ
ſus à ſolo, per cu
tiatur cum multi
tudine amicorum. Bal. in. l. ſi familia. ff. de iu. om. iudi.

occidaſ[a] qa bānit[9] eſt trāſfuga & hoſtis ciuita a
tis. l. amiſſionē §. j. ff. de ca. dimi. Hoſtis autem
ciuitatis pōt impunè occidi. l. j. ff. ad leg. Cor.
de ſica. & in. l. minimè. ff. de reli. & ſump. fune.
Et ita no. Bar. in. l. vt vim. & in. l. omnes popu-
li. in. xiij. co. ff. de iuſti. & iur. in dicto §. primo.
& in. l. vbi pactū. C. de tranſact. & in. l. ij. C. qñ
liceat ſe ſine iud. vin. & do. Ab. poſt alios. in. c.
fij. de cōſue. per Pe. de anc. in. c. j. in. iij. principa
li quæſito. ſ. e. p Bal. in. d. l. ij. & l. data opera. C.
qui accu. nō poſ. & in. l. decuriones. C. q. cau. in
fa. irro. per Albe. in. iiij. parte ſtatutorū. q. xvij.
& per. d. Ant. in. c. ſi verò. jj. de ſen. exc. p Do.
[in*. c. nō eſt peccatū* §. his ita. circa mediū. diſ.
vj. Imò dixit Bar. in. l. ij. C. qn li. ſe ſine iud. vin.
q nō valet pactū factū cū bānito de eo nō of-
fendēdo; quia eſt cōtra vtilitatē publicā. & eſt
de hoc ſolēnis diſputatio Bar. q inci. Lucanę ci
uitatis ſtatuto. In hoc tū de offendēdo bānitū
collegi nouē caſus, in quib⁹ ſtatutū nihil opaſ,
nec excuſat homicidā. ¶ Prim⁹ caſus eſt, † qñ 4
hoc ſtatutum nō fieret ex cā legitima. vñ dicit
Hoſt. in. c. fij. de cōſue. q ſi ſtatutū hoc p̄mitte
ret p̄ pecuniario debito, nō valeret. & eſt glo.
iiij. q. j. in ſum. circa mediū. & ſequunt hoc do.
Ant. Imo. & Do. dicētes, q oportet, vt bānnū
ſit pro culpa digna morte. Bene facit quod no
tat Bal. in. l. ſi mora. ff. ſol. ma. vbi dicit, q ſtatu
tū diſponēs ſimpliciter, q bānitus p̄ maleficio
poſſit impunè offendi, nō intelligitur de bāni
to propter cōtumaciā: qa nō eſt p̄prię malefi-
ciū, ſed culpa: vt ibi dicit gl. & dicē ī. c. ex lris.
j. eo. ¶ Secūdus caſus eſt, † qñ fili⁹ occideret pa 5
trē bannitū: quia nō iuuaſ ſtatuto, q nō p̄ſumi
tur ad hūc caſum cogitaſſe Dy. & Ang. in. l. ſi
adulteriū cū inceſtu. §. liberto. p illū tex. ff. de
adulte. & Ang. in aut. de inceſt. nup. in prī. quo
rū opi. tenēda eſſet ante factū: tn ſi caſus occur
reret, tenēda eſſet opi. cōtraria, quā ſeqt Bar. ī
d. §. liberto. & Pet. de anc. in rub. j. de his, qui fi.
occi. & ibi Io. de ana. quē ſequor. ¶ Tertius ca 6
ſus eſt, † qñ quis occideret bānitū pēdēte qōne
ſup validitate bāni & apparēte poſteà bānum
eſſe nullū, ſcđm Bal. in. l. vniuerſa. ppe fi. C. de
preci. ⁊ Impe. offe. allegat Dyn. in. l. ſi quis. ff. de
iniuſto irrito q teſta. & Bar. in. l. j. §. ſi ſeruus. ff.
de acq. poſ. ad quod vide Lud. ro. ibi & p Bar.
in. l. nō putauit §. nō quæuis. ff. de cōtrahēdo. &
Ang. in. l. cū verò, in prin. ff. de fideicō. liber. &
Bal. in. l. appellatiōe. C. de ap. & in. l. j. C. ſi à nō
compe. iudi. & in. l. eum, qui duas. C. de adul. &
in. d. §. ſi quis. ¶ Quartus caſus eſt, † quādo bā-
nitus toleratur in ciuitate: quia talis tolerātia
præſtat ei ſecuritatē, licet nondū ſit de bāno
cancellatus, ſecundū Saly. in. l. nullus. C. de iud.
& ſequitur Io. de ana. in. c. ſicut. in. v. colj. de lu
dæis. dicēs hoc eſſe ſingulare dictū, & ſe vidiſ-
ſe ſeruari Bononię. Quintus caſus eſt, † quādo
quis offenderet, vel occideret non ritè bannī-
tum, ſecundum Barto. in. l. j. ff. de adul. & Ange.
in. l. iij. ver. condēnatū. ff. de re iudi. & Bal.
& Imo. in. l. hujuſmodi. §. ſi ita cui. ff. de leg. j. &
Ang. in. l. fi. C. ſi ex fal. inſtru. & Bal. in. l. noſtrā
in. iij. co. C. de teſt. & Ang. ī. l. ſi duo. ff. de acq. hær. & ī. l. filiꝰ. ff. de
lib. & poſt. & Bal. & Saly. ī. d. l. eū, q duas. niſi de hoc eſſet p̄babilis
ignorātia, ſcđm Bar. ī. l. j §. ex hoc reſcripto. ff. de vē. inſpi. ¶ Sext⁹
caſus eſt, † qñ bānitus occideret ſeipſum: quia ex eo, q eſſet banni
tus, non euitat pœnā. de qua. ff. de his, qui ſibi mor. cōſci. per totū
ſecūdū Io. an. in Spe. in ti. de pœ. §. j. in prin. in ver. ſed quæro. vbi
refert Rich. Malūbræ dicentē fuiſſe punitū quēdā doctorē pœ-
na ſtatuti, qui eſſet bannitus, interfecit ſeipſum. Ad hoc no. in. c.
contingit. primoj. de ſen. exc. per gl. in. l. pactū inter hæred ē. in gl.
mag. circa medium. ff. de pac. per Bar. in. l. Stichus. ff. pecu. leg. &
10 in. l. cuſtodias. ff. de pub. iud. cū cōcor. ¶ Septimus caſus eſt, † qñ
occidens bānum ignorabat eum eſſe bānitū: quia nō videtur tūc
occidiſſe, vt miniſter reipub. ſecundū Bal. in. l. ſi quis hæredē. C.
de inſti. & ſubſti. ſub cōdi. fac. & Pe. de anc. in repe. c. canonum. in
xxxix. char. ver. quærit etiā Bar. ſ. eo. & Bar. in. l. inter omnes. §. re
ctè. ff. de fur. De quo per eundem, & doc. in. l. oneroſa. ff. de infa.
& l. ſi quis in graui. §. vtrū. & ibi per Lud. ff. ad Sil. & Bar. in. l. fi. C.
de cri. expi. hær. & Lud. latiſsimè in repeti. in. l. j. in. xxviij. ſcolū. C.
de hære. inſti. facit elegans dictūm do. Ant. in. c. quāto. in fij. de iu
reiur. vbi dicit, q in foro pœnitentiæ debitor nō euitat periuriū
nō ſoluendo termino iurato, quē ſibi ignoranti creditor prorо-
gauerat: licet ſecus in foro cōtentioſo: quia non eſt in mora. ¶ O-
11 ctauus caſus eſt, † quādo occideret extra territorium, in quo non
viget tale ſtatutum: quia ibi non erit tutus ab homicidio, ſecundū
Pet. de anc. in. c. rep. c. j. ſ. e. in. xvij. char ver. iij. principaliter. vbi
vide. & per Imo. in cle. paſtoralis. in. iiij. col. de re iud. & Bal. in re-
per. Inno. in. c. excōmunicatus. xij. q. ¶ Nonus & vltimus caſus eſt
12 † quādo ſtāte etiā legitima cauſa mortis fieret tale ſtatutū ad ran
corē vindictæ: quia nō valet: ſecūdū. d. Anto. Imo. & Do. hīc alle
gantes gl. in. c. eps §. ſi ergo. xj. q. iij. tex. in. c. non eſt credulis. & in
eo. c. miniſter. xxij. q. v. & beatus. Tho. ij. ij. q. lxiiij. arti. iij. & Ioā.
an. in Spe. ſuper rub. de cō. ſtū. Et gl. fi. quā vide in. c. cōſuetudo.
j. di. & ideò ſtatutum florentiæ remittens conſortibus vindictas
interfectorum conſanguineorum ſuorum, non valet: cū hoc cō-
promittat ex rancore vindictæ, ſecundum eos. Et idē tenet Do.
[in. d. c. cōſuetudo. ꝓpter gl. ibi. & in. *c. nō eſt peccatū*. §. his ita. vj.
diſt. ¶ Procedit ergo dictū ſtatutū de bānito, qñ fit ad bonū cō-
mune ciuitatis & iuſtitiæ: quia tunc talis occiſor videtur deputa
tus executor iuſtitiæ. & in dubio p̄ſumitur ſtatutū hoc conce-
dere propter bonū publicū. ſecundū Bal. in. l. j. C. quādo licet ſe ſi
ne iudi. vindi. Quinimò dixit do. Abb. in. c. fi. in. iij. colj. de cōſue.
allegādo Io. an. in. d. rub. de cō ſti. q qñ ſtatutū nō daret læſo, vel
conſortibus hanc facultatē cauſa vindictæ, ſed daret ius occiden
di defenſorem læſo tāquā miniſtro legis: vt faciat ſibi iuſtitiā, va-
let. quod eſt notabile verbū. & nunc tranſeo: licet aliās dubitaue-
13 rim. ¶ Et ſi diceres, † q iſtud eſt dare legē verbis, non ſenſui: quia
oīno animus erit cū rancore propter præſumptū odiū. Reſpon-
deri pōt, q ſufficit ſtatuentes ad bonū intuitū hoc cōcediſſe, ſcili
cet pro intereſſe publico. vnde ſi occidēs hoc nō intēdit, peccat q
dē: ſicut etiā peccaret nō læſus à bānito occidēdo eū ex odio: vt ſ.
dictū eſt, & j. dicē. vnde animus eius non attendiſ, ſed intētio ſta
tuentiū. Et iſtis adde, quod no. Rich. in. iiij. ſenten. di. xxxvij. q. ij.
arti. j. vbi dicit, q ſi vir procurat apud iudicē, vt vxor adultera in
terficiaſ, nō amore iuſtitiæ, ſed libidine vindictæ, peccat mortali
ter. Et dicit Inn. in. c. dudū. ſecundo, in gl. quæ incipit, q electionis
tempore. de elec. q eccleſiaſticus nō debet admittere illū, qui ac-
uſabat libidine vindictæ: quia peccat. & ſequitur Arch. in. c. quæ
rendū. ij. q. vij. ponens ſigna cognoſcendi. ¶ Cæterū, quia de vali
ditate ſtatutorū nō ſemper diſputari poteſt: vnde dicit Lud, Ro.
cōſil. cccxcij. in. ij. col. q Florētini nolunt, vt diſputetur de validi
tate ſtatutorū ſuorū. Ideò no. q tale ſtatutum de vindicta proce-
dit, vbi quis eā faceret proprijs manibus. ſecus ſi per aliū: vt eſt gl.
ordi. & ſingularis in. l. cū fundū. in ver. poſteà. ff. de vi & vi ar. Per
quā dicit Bal. in. c. ad noſtrā. in. j. colj. de proba. q poteſtas occidē
b di priuato conceſſa, non poteſt delegari. [b] & de ipſa meminit Bal
in. l. accuſationis. C. quod met. cauſa. & in. c. j. §. quia verò. de pac.
iur. fir. tenen. & in. l. ad officiū. in fi. C. cōi di. & in. l. vt vim, in. iiij.
col. ff. de iuſt. & iur. in repeti. l. j. in. iij. col. C. vnde vi. & in. l. ij. in
xvij. col. C. de ſerui. & aqua. & ſentit Bar. in. l. non ſolū. §. ſi mādā
to. in. ij. q. ff. de iniu. ¶ Hoc intellige, quādo ī priuilegiū cōtra ius
commune

cōmune conceditur alicui vindicta: quia nō explicat per
aliū. & facit. l. ſi ſeruus, ſi hæredi. poſt prin. ibi, perſonæ
dūtaxat. ff. dē ſtatu. lib. ſecus vbi cōpeteret vindicāti de
ire cōi: quia tunc poteſt alteri cōmitti. & ſuccedit regu
la, qui per aliū. de reg. iur. in. vj. Ita videſ ſentire Bal. in
d. §. ſi quis. ver. quæro nunquid, ſi poſſum. Et ſic tranſire
pōt, quod ipſe no. in. l. Gracchus. C. de adult. per illū tex.
in ver. patrį parūerunt. Per quē nō videtur inferendum
generaliter contra glo. præalle. attēto, q lex tolerat vin
dictā, aliquando nō: quia foueat vindicantē, ſed vt re-
maneat excuſatus, potius propter iuſtū dolorē, quē dif
ficile eſt tēperare. l. ſi adulteriū cum inceſtu. §. Imperato
res. ff. de adulte. Et hinc eſt, q ſi occiditur adulter ex in-
teruallo, nō excuſaſ occidēs, vt. l. quod ait lex. §. quod ait
ff. de adul. vnde ceſſante hac ratione in expediente per
aliū, ceſſare videſ legis permiſsio. Et ideò ſuſtinendo in
diſtinctē gl. in. d. l. cū fundū. poſſet intelligi: niſi ille alius
vindicans eſſet filius læſi, cui lex permittit vindictā. Et
ita loquitur. d. l. G racch⁹. quā ſic intelligit Bar. in. d. §. ſi
mandato. Et ratio ſpecialitatis in filio ſit, quia cenſeſ ea
dē caro cū patre: vt in. §. hac authoritate. xxxv. q. j. & l. fi.
C. de impu. & al. ſub. Facit. l. ſciendum. §. legati. ff. de leg.
Et tex. elegans in. l. cū ſimus. prope fi. C. de agri. & cenſi.
li. xj. cū cōcor. quas aliās reduxi in. c. afferte j. de præſum.
& hanc conſiderationē not. tanquā nouam. ¶ Et gene-
raliter circa dictū ſtatutum de occidendo bānitū colli-
14 ge tria notanda. ¶ † Primò, q licet occidere bānitū, nō
ſapiat pœnā, ex quo à ſtatuto permittit: tn reſpectu de-
licti, nō ſapit innocentiā. quia homicidiū ſine immun-
dicia eſſe nō poteſt. Ita dicit Bal. in. c. j. in. j. coj. de iud. Si
militer dicit Bal. in. l. ij. xx. char. ver. ſup. v. ff. de iureiur.
in repetitione. q dictū ſtatutum non diſponit ſuper ali-
quo ſpirituali, ſed ſolū ſup pœna tēporali, ſuper qua ſta
tutū pōt diſponere, tam æquè, q iniquè: quia in tempo
ralibus habet ſummā poteſtatē, ſecundū eū. Sed per hęc
nō inferas, q occiſor peccat, quādo facit zelo reipubli-
cæ & animo exequendi ſtatutū. Sed tunc demū peccat,
quando animo fundendi ſanguinem humanum, & ex
odio. No. Io. an. in. d. rubri. de conſti. & beatus Tho. ſe-
cunda ſecundæ. q. lxiiij. & Bal. in. l. vt vim. ff. de iuſti. &
iure. & Albe. in. iiij. parte ſtatutorū. q. xix. & ſic intellige
Bal. in. c. fij. de præſcrip. in prin. ¶ Ex quo ſequiſ, q vbi
à lege, vel ſtatuto permittitur homicidiū ad vindictā,
non excuſatur talis in foro conſcientiæ. Et de hoc gl. in
c. inter hæc. xxxiij. q. ij. dicēs patrē occidentē adulterum
filiæ nō excuſari in conſcientia: quia lex cōcedit ad vin-
dictā. & cū eo cōcor. Archi. ibi. & pulchrè Ioā. de ana. in
c. inter feciſti. in. ij. colj. de homi. & do. Ab. in. c. veniēs.
ſecūdo. in fij. de ſponſa. & in. c. cū eſſes j. de teſta. & Ri-
char. in. iiij. diſt. xxxvij. q. arti. j. ¶ Et ſi diceres, q imò il-
la gl. probat, q priuatus occidēs bānitū vigore ſtatuti,
peccat: inquantū dictū, q nemo excuſat ab homicidio,
niſi quē canō excuſat: & q canō excuſat ſolū iudicē: er-
goiſte nō excuſabitur. Reſponderi pōt, q ſicut canō cō-
cedit iudici, ita etiam cōcedit miniſtro ſuo. c. miles. cū
multis ſi. xxiij. q. v. Cū ergo glibet ſurrogatus à lege mu
nicipali loco miniſtri iudicis, dicitur factum à iudice,
quod ſit à tali. arg. regulæ, qui per aliū. de reg. iur. in. vj.
Et qa ſurrogatū ſapit naturā. &c. in cle. j. de ſup. ne. prę-
la. cū ſi. ¶ Vtrū autē ille exequatur, vt proficiat reipub.
vel malo animo, ſtabitur dicto ſuo in foro conſcientiæ,
per no. in. c. ſignificaſti. primò j. de homi. cū cōcor. Quæ
omnia nota: quia alij nō declarant. ¶ Nota ſecundò, q
ſtante dicto ſtatuto ſuper licita occiſione banniti, poſ-
ſunt etiā ſibi bona auferri impune, ſecundum Bal. in. c.
in literis. in. j. colj. de reſt. ſpo. ponderantem ad hoc pro
valde ſingulari ibi, in ver. prædo, in fi. Et idē Bal. in fin.
circa mediū. C. ſi contra ius, vel vti. pub. allegat p̄x. in. l.
j. §. quod prætor. ff. de alea. per quē dicit melius probari
quā alibi: q illa verba impune offendi, intelliguntur in
b ære, & in pſona[b]. Idē tenet Bar. in. l. nec in ea. ff. de adul.
& Bal. in. l. iij. in fi. C. ſi pen. ap. mors interue. & Pau. de
ca. in. l. in ſuis. per illum tex. ff. de li. & poſt. Quod intelli
git viuente bānito: ſed eo mortuo nō licet in bonis ſuis
furari, ſecundū Bal. in. l. ex hoc iure. in. iij. col. ff. de iuſt.
& iur. Pro quo facit quod no. Pau. de ca. conſi. xxxj. vbi
dicit, q vigoreꝺicti ſtatuti, non licet bannitū mortuum
ſpoliare, niſi ab ipſo occiſore, dummodo incontinenti:
quia ſicut ſibi licuiſſet prius offerre bona, poſteà occi-
dere: idē ſi ſtatim poſt occiſionē faciat: quia ea, quæ in-
continenti &c. in. l. lecta. verſ. dicebā. ff. fi cer. pe. c. offic.
de electio. ¶ Et iſtis adde Bar. in. l. ij. ff. de ſepulchro vio
lato. & Pe. de Anch. in cle. j. in. j. opp. de conceſ. præb. &
do. Cardi. in repe. c. perpendimus. de ſen. excō. in. vj. col.
vbi dicūt, q licitū ſit bannitū occidere: ergo & vulnera
re. Et adde, q ſi ſtatutū ſimpliciter diceret, q liceat ban-
nitum offendere, intelligitur etiā occidendo, ſecūdum
Bar. in ſuo notabi. conſil. clxxxviij. inci. ſtatuto caſtri ple
bis. & Io. an. in Spe. in ti. de conſtitu. §. j. ad fi. & Bal. in. l.
iij. ff. de adimen. leg. & Pau. de caſt. in. l. in ſuis. ff. de libe.
& poſth. & Ang. conſi. cclxxxiiij. incip. viſo themate. in
fine. & facit. c. ſi. de homici. in. vj. de quo etiā Bal. in ſuo
peculio. in ver. bannitus. vbi ponit vnam limitationem
ad hoc, quæ tollitur per dictum conſilium Bar. ¶ Nota
15 tertiò, † q ſtante ſtatuto, q homicida non poſsit eſſe
de prioribus: ſi aliquis occidat bānitū, nō ex officij ne-
ceſsitate, ſed ex priuata inimicitia non poteſt eſſe de
numero priorum: & eſt infamis infamia facti, ſecundū
Bal. in. l. decuriones. in fi. C. de infa. quia licet homicidiū
ſit tolerabile, tamen non eſt laudabile. Secus in iudice:
cum faciat pro executione iuſtitiæ & ex neceſsitate. Et
ſi tamen ſtatutum diceret, q poſſet occidi licitè & im-
punè, non eſſet maleficium propter illud aduerſiū lici a
tè. Quod enim licet, maleficium nō eſt, ſecundum eum
per. l. ſi is qui aggreſſorem. C. ad le. Cor. de ſic. ibi, nullam
calūniā metuendā. Et hoc dictū ſequitur. d. Io. de ana. in
c. ij. perfodiens. in. iij. coj. de homi. Quæ omnia no. ad in
tellectū dicti ſtatuti. De quo etiā aliqua ponit. d. Flor.
de ſanc. Pe. in. l. minimè. ff. de reli. & ſump. fu. ¶ Ex p̄dī-
cta hac ampliationē ad concluſionem. ſ. poſitam de po-
16 teſtate Principis circa ius diuinum: limita eam † primò
ſecundum oēs hīc, dummodò Princeps ſtatuat in mate-
ria, quæ per ipſum ius diuinū reperitur aliquando limi
tata: ſicut in iſto non occidens, quaſi ſemel limitata, ſem
per ſit ex cauſa limitabilis. Secus dicunt, ſi nūquam fuit
limitata: puta, ſi vellet ſtatuere, q liceret contrahere ma
trimonium cum matre. Et pro hoc facit dictum Bal. in
l. ſi. in. ij. col. C. ſi contra ius, vel vti. pub. vbi dicit, quòd
virtute ſtatuti permittentis occidere bānitum, non eſt
licitum mulierem bannitam adulterare: cum adulteriū
17 nunquā ſit de iure diuino permiſſum. ¶ † Secundò limi
ta, dummodo Princeps interpretur ius diuinū ſtatuen-
do in his, in quibus habet iuriſdictionē. ſ. in rebus pro-
phanis, ſed in ſpiritualibus interpretatio pertinet ad Pa
pam, ſecundum d. Ab. hīc, per. c. per venerabilē. in fi. q
fil. ſint legi. & per id quod no. Fed. de Se. cōſi. xcvj. inci.
apparet quædā lex. vbi dicit nō valere ſtatutū laicorum
cōuincens vſurariū ex certis cōiecturis: quia cū in talib⁹
nō habeāt laici iuriſdictionē, nō pñt ſtatuere etiā inter-
pretādo. facit. c. tuāj. de or. cog. & quod no. Bar. in. l. Ti-
tia. ff. ſol. mat. ſcđm eū. Et iſtud multipliciter cōfirmari
poſſet, præſertim ex notatis per. d. Ant. & d. Abb. in. c.
j. j. de ſpon. per Bal. in. l. & ſi contra. ad fi. C. de nup. p Fe-
de. conſi. xxxv. per. d. Abb. cōſi. lxxxiij. inci. ſtāte quadā
cōſtōne, p gl. in. c. j. xxx. q. iij. p Arch. & Do. in. c. Euthe-
miū. §. hīc colligit. ij. q. iij. & p oēs ī. c. fi. C. de ſec. nup. In
18 qb⁹ dicit, † qñ nō potuit Impator diſponere ſup mri-
monio, ēt ex cā rōnabili, faciēdo, q nō ſit mrimoniū,

Homicida eſt cul
pandus qui non
ex neceſsitate of-
ficij, ſed ex priua
ta inimicitia occi
dit.

¶ In ære & in[a] p-
ſona. Pro qua ma
teria vide Ange.
etiam Io. and. de
Perufio. in. l. finō
ſpeciali. C. de teſt.
& Iaſ. May. omni
no in. l. oēs popu
li. xxv. col. de iuſ.
& iur. & Flor. in
l. ſi is, qui. binas.
de vſufruct. & p
Alex. in apoſtil.
ad Bar. in. l. j. C. ſi
cōtra ius, vel vtil.
pub. & vide eum
in. l. j. C. de hære.
inſti.

vbi eſt de iure diuino. & non procedit titulus. C. de interdic. matri. inter pup. & vi. &. C. ſi rec. prouin. &. C. de ſec. nup. cum ſi. quia nõ pertinet ad Imperatorẽ de talib⁹ diſponere. Similiter dicitur de iuramento, de quo per Imo. in repe. c. cum cõtingat. xlvij. char. verſi. nũc reſtat videre. ff. de iureiur. vbi ſemper vide. & tangitur in pluribus locis, de quibus memini in quadam rep. mea. c. ijj. de ſpon. & plenè per do. Abb. in diſputatione inci. ſtante ſtatuto. cõſi. ſuo. lxxj. inci. in hac cã. nec poſſunt ordinatiões alicuius poteſtatis ſecularis valere in talibus, etiã ſi ſumma ratione iuſtificentur; vt patet ex no. per Io. an. in c. ſtatutum. de hære. in. vj. & Pet. de anc. cõſi. xvij. & omnes. in. c. jj. de ſpon. propter defectũ poteſtatis: vt ibi aliâs plenè dixi. ¶ Limita tertiò, vt in caſibus, in quibus Princeps poteſt ſtatuere contra ius diuinũ debet exprimi cauſa rationabilis. Quãuis enim aliâs præſumat cauſa: vtj. in. iiij. concluſione. tamẽ hoc caſu nõ præſumitur: quia nõ debet inferior violare ſtatutũ ſuperioris ſine apta cauſa: ſecundũ do. Abb. hîc: per id quod no. Inno. in. c. quãto j. de cõſue. vbi idẽ dicit de Papa. nedũ qñ ſtatueret cõtra ius diuinum: ſed etiã, quando ſtatueret cõtra vniuerſalẽ ſtatum eccleſiæ. & ſequuntur multũ, vt ibi dicẽ. ¶ Et iſta limitatio confirmat ex ſequẽtibus, & eã ponit etiã Bal. quẽ vide in. l. ij. ver. ſed dubitatur. C. de iur. au.

19 anul. & hæc ſunt quo ad Principem ſeculare. ¶ † Secunda cõcluſio. Papa ex cauſa poteſt interpretari & limitare ius diuinũ cõſtitutione, vel reſcripto: licet in totũ tollere non poſſit: quia inferior. &c. cle. ne Romani. in princ. de elec. & quia ius diuinũ eſt immutabile. v. &. vj. di. per totũ. no. gl. in. c. à nobis j. de deci. Et ita cõcludũt hîc oẽs doc. & Inn. in. c. ſuper eo. in fij. de biga. & in. c. poſt tranſlationem. in fij. de renũ. & latè Pet. de anc. in repe. c. j. in iiij, char. ſ. eo. & in regula, poſſeſſor. in. vij. col. & ſeq. de reg. iur. in. vj. vbi ad hoc dat plurima exempla, ſubdens hoc potius laborioſum, quã ſubtile eſſe. Bene facit. c. licet j. de fer. & ibi no. do. Abb. in. ij. notabi. & text. in cle. præſenti. de cenſi. in ver. negotiãdi, & in. c. nõ minus. ibi Epiſcopus & clerus j. de immu. ec. iuncta glo. in ver. diui no. in. c. quanquã. de cẽſi. in. vj. Et vide multa exempla p Cal. in diſpu. inci. Bononien. ſtatuto cauet. in. vij. col. & latè per Albe. de roſa. in. j. parte ſtatutorũ ante mediũ illius partis. q. xlvj. & Hoſt. latè in ſum. de reſcrip §. quas vires. ſub §. poteſt autẽ. & Io. an. in. c. cũ ad monaſteriũ. de ſtat. mo. & in regula, ſemel Deo. de reg. iur. in. vj. vbi elegãtiſsimè loquitur. aliquid per Do. in. c. cognoſcam⁹. xlij. di. & in. c. vt cõſtitueretur. l. diſ. per Bald. in §. ius aũt ciuile. in. v. col. ver. deinde principaliter. inſtit. de iur. na. gen. & ciui. per beatũ Tho. in. x. diſt. xxvij. q. iij. arti. j. circa fi. per do. Abb. in. c. ſignificatũ. in. j. notabi. de regula.

20 ¶ Et hinc eſt, † quod in matrimonio etiã de præſenti cõtracto, diſpenſat ex cauſa, a vt per gl. & oẽs doc. in. c. ex publico. de cõuer. coniu. cũ cõcor. & etiã in cõſummato, vt per Io. an. ſoleniter i regula, act⁹. de re. iu. ĩ. vj. vbi ſemp vide. Et de ipſo meminit Bal. in. l. ſi filius. ff. de adop. Et ad hoc propoſitum multa inuenies per Pet. de anch. conſi. cccl xvj. incip. reuocaſ in dubiũ, inquãtũ pro filio Regis Angliæ laborioſè cõſuluit, quod Papa ex cã poſſit diſpẽſare, vt vxorẽ patrui defuncti nepos, id eſt filius fratris, acciperet in vxorẽ. Et de hac poteſtate in matrimonialibus, vide omnino per Hoſt. in ſum. qui cle. vel vo. §. quis nocẽs. ver. videt igit, quod summ⁹ Pontifex, & latiſsimè modernos: ſ. do. Ia. de Ferraria, in. c. ad diſſoluendũ. in. v. char. cum quinq; ſeq. j. de deſpon. impube. & Pet. de anc. in. c. j. in. j, col. de ſponſa. in. vj. & in cõſilio, quod allegabitur in ſequenti ampliatione. ¶ Et idẽ videamus in voto, vt per glo. & doc. in. c. nõ eſt votij. de voto. Idẽ in iuramento, vt per omnes. in. c. quanto j. de iureiur. Idẽ in irregularitate prouẽiente ex homicidio, vt per Io. de ana. in. c. ad audientiam j. de homi. cum concor. Idem in diſpenſando cum obligatis ab officiũ: vt per do. Abb. in. c. j. in. iij. co. j. de celeb. miſſa. Et iſtis adde beatum Tho. in ſuis quodlibetis, quodlibeto. iiij. arti. xiiij. vbi dicit, quod Papa nõ diſpenſat contra ius diuinũ, tamen ex magna & euidenti cauſa diſpenſat, vt bigamus promoueat. Poteſt tamẽ diſpenſare, quod ſacerdos non indutus veſtibus ſacris, conſecret corpus Chriſti. Et idem in alijs, quę proceſſerũt ex conſtitutione humana, vt ibi latius per eũ, quẽ refert. Car di: ſancti Sixti in tracta. de poteſtate Papæ. q lxiiij. & vide Inn. in. c. j. j. de bap. vbi dicit, quod Papa põt ex cauſa mutare verborũ formã in baptiſmo: puta facere, quod dicatur: Ego te baptizo in nomine trinitatis. Ex quo inferri põt, quòd vbi à lege diuina datur certa forma, poteſt eã mutare in æquipollentem, quod non eſt in alijs, quibus eſt data certa forma: vt dicetur in. c. cum dilecta j. de reſcr. Neq; liceret inferiori mutare dicta verba baptizando: aliâs actus eſſet nullus, ſecundũ eundẽ. in prin. eiuſdẽ capituli. ¶ † An autem poſsit Papa ſtatuere contra epiſtolas Pauli ẽdic remiſsiuè, quia alij non tangunt, vt per Pe. de anc. conſi. cxviij. incip. cũ ca bigamos non promouendos. per gl. & Do. plenè in. c. lector. xxxiiij. diſt. per Inn. & omnes, & maximè Domi. in. c. ſuper. de bigamis. per Arch. in. c. ſunt quidam. xxv. q. j. per Car. ſancti Sixti in dicto tract. q. lxiij. per glo. in. c. propoſuit. de conceſ. præben. & ibi per do. Abb. in. v. col. & per Imo. in. xiiij. col. & per Imo. in. c. quanto. in ſecunda colum j. de conſue. per Io. de ana. in. c. ſi vir. in. ij. col j. de adul. per Spe. in tit. de legato. §. nunc breuiter. ver. j. nec contra Apoſtolum. & per Ioan. and. poſt glo. in verſic. durum. in. c. poſt trãſlationem. infrà de renuu. Et tranſeo cum dictis do. Abb. in cap. propoſuit. cũ quo cõcor. Domi. in. c. fi. in fi. xxvj. diſtin. ¶ Et iſta concluſio ampliatur primò ex dictis beati Thom. in tracta. contra impugnantes religionem. quẽ refert domi. Cardi. quæſtio. lxiij. vbi dicit, quòd Papa poteſt facere leges contra ſtatuta ſanctorum. Et reſpondet ad. c. ſunt quidam. xxvj. qó. j. quod loquitur vbi dicta eorum concernunt fidem. Idem tenet Archiepiſcopus Florentinus, in tertia parte ſuæ ſummæ ſub titul. de poteſtate Pepæ. quæſtio. xxiiij. allegans gloſſ. in. c. ſicut. xv. diſtin. Et addit quoſdam dicere, quòd poſſet tollere ſingula, ſed non omnia, quia iſtud eſſet deſtruere vniuerſalem ſtatum eccleſiæ. & ita reſidet. ¶ Secũdò amplia, vt procedat concluſio etiam ad effectus concernentes laicos in temporalibus, & in hoc plus poteſt, quàm Imperator. ſecundum domi. Abb. hîc. allega. capi. primo. de ho. in. vj. vbi etiam ex cauſa graui concernente ſtatum totius Chriſtianitatis ſtatuit Papa contra laicos in concernentibus ius diuinum. Adde Pet. de anch. conſi. cccl. quod incipit, viſo & diligenter inſpecto. in tertia columna. vbi vult, quòd Papa diſpenſando poteſt approbare matrimonium nullum ex defectu inducto à canone, etiam mortuo altero coniuge in præiudicium eorum, quibus excluſa prole prius illegitima bona obueniebant etiã in terris imperij: & validatur matrimonium ex nũc prout extunc. Sed vbi fuiſſet impedimentum legis diuinæ, poteſt ex cauſa validare matrimonium exnunc: non autem vt extunc, quaſi plus poſsit contra ſuam conſtitutionem legis canonicæ, quàm legis diuinæ. Et iſta ſapiẽter colligit ex dictis Ioan. and. in. c. per venerabilem. ſuper gloſſ. ij. infrà qui fi. ſint leg. & hoc bene not. ¶ Adde etiam not. per dominum Anto. in cap. cum omnes. infrà de teſt. & ibi latè per domi. Abb. in repetitione, dum voluit, quòd diſpoſitio huius capituli procedit etiam in teſtamentis laicorum, adeò quòd etiam in terris imperij non requirantur ſeptem teſtes: quia ex quo Papa fundat ſe ibi in iure diuino, viſus eſt corrigere leges. de quo per alios ſcribentes, maximè Imo. in. d. c. cum eſſes. & Ludo. Ro. plenè in repe. auf. ſimiliter. C. ad leg. falc. in xxiiij. priuilegio vltimarũ volũtatũ, & aliquid p Imo. in c. ijj.

a ¶ Ex cauſa. Adde, quod Papa ex cõſenſu cuiuſcunq; ſponſi ex poteſtate abſoluta, põt matrimonium diſſoluere, nulla legitima cauſa ſubſiſtente. ex poteſtate verò ordinaria põt aliqua rationabili cauſa ſubſiſtente: vt no. per do. Soc. conſi. xxviij. inci. circa primum quæſitum. ver. nec obſtat, ſi diceretur. in. j. parte. char. iiij. & in d. conſi. in ver. circa. ij. q. cum verſ. ſe. vſq; ad finẽ. habes, an & quãdo Papa ſuper matrimonio diſpenſare poſsit.

a

c. ij j. de prob. cũ concor. ¶ Cæterũ limitatur iſta cõcluſio vno modo, videlicet, niſi Papa vellet diſponere circa ius diuinũ, quod in lege veteri, vel noua nõ reperiſ limitatũ, ſecũdũ oẽs hîc, dicẽtes tamẽ quod vbi ex cauſa vellet limitare iſtud nũquã limitatũ, poſſet. In quo cõſiderabã, quod hoc mõ nulla erit differẽtia inter limitatũ & nõ limitatũ: quia ſemper requiriſ cã. Sed crederẽ, quod in præceptis decalogi, & vbi agiſ de peccato: quod ſemper fuit peccatũ, nullo modo poſsit diſponere. Et moueor per doctrinã Richar. de media villa in quarto ſentẽtiarũ. di ſtin. xxxiij. q. ij. arti. ij. in ver. videtur ergo mihi. vbi concludit, quod Papa per ſuã diſpenſationẽ nõ poſſet ex quacũq; cauſa diſpenſare ſuper cõcubitu cõcubinario. ¶ Et di

22 cit magiſtraliter, † quod vbi actus nullo modo põt fieri bene, neq; abſq; corruptione debiti ordinis ad Deũ, talis actus per quãcũq; diſpenſationẽ, nõ põt eſſe ſine peccato. Dat exemplũ in cõcubinatu: vbi cõcubitus ſemper eſt cũ muliere, q̃ nõ eſt ſua, quãtũ ad talẽ vſum, nec ſimpliciter, nec ad temp⁹. & quicũque vtitur re nõ ſua, quãtũ ad vſum, nec ſimpliciter, nec quãtũ ad tempus, corrũpit debitũ ordinẽ ad dñm rei. Et quia multipliciter non eſt ſuijpſius, ſed Dei, vir copulãs ſe carnaliter cũ muliere nõ ſua, quãtũ ad talẽ vſum debitũ ordinẽ ad Deum corrũpit. Et ideò hoc licitũ eſſe nõ poteſt, niſi p̃ authoritatẽ diuinã. Reſpõdet ad illud Geñ. xxj. de Abraham, qui ex diſpenſatione copulauit ſe Sarræ: cui Sarra ſecundum rei veritatẽ fuit vxor. ſed quia nõ habuit authoritatem matriſsfamiliãs, nec proles ei ſuccedere poterat, quo ad hoc erat ancilla: vt ibi per eũ ponẽtẽ aliã doctrinã: quod omnis actus tollens debitũ ordinẽ proximi ad proximum, nõ põt fieri ſine peccato mortali per quãcũque diſpẽſationẽ. ¶ Et pro iſtis vide quod no. Bal. in. c. lator.

23 j. de re iu. vbi dicit, † quod ſi Rex habet vxorẽ ſterilẽ, non poſsit Papa diſpenſare, vt poſsit ducere aliã vxorẽ, vel cõcubinã: quia ſcriptura dicit, duo in carne vna. Et concubinatus fornicatio eſt, cõtra quã ordinatur matrimoniũ, ſecũdũ eũ. Et pro prædictis adduci poſſent, quæ latè habẽtur in ſumma Aſtẽſana. lib. j. tit. iij. arti. ij. vbi relatis multis Theologis cõcludit, quod Papa nõ põt diſpenſare ſuper præceptis Decalogi. & tangit in eadẽ ſumma li. iij. titu. in fi. Et idem tenet Io. de Ana. poſt Io. an. in. c. cũ Chriſtus j. de hær. allegando Spe. in tit. de delegato. §. nunc breuiter dicẽdũ. ver. ij. quia licet præcepta Decalogi non ſint articuli fidei: ſunt tñ articularia fidei: id eſt adeò annexa eis, quod ſine ipſis ſalus haberi nõ poteſt, ſecundum eos. ¶ Et per hãc limitationem infero ad id, quod not. beatus Tho. in. iiij. di. xvij. qó. xlij. vbi dicit, quod Papa non põt nouos articulos fidei facere, aut editos remoue

24 re. Et adducit rõnes ex quibus infert, † quod ſicut non põt diſpẽſare, quod quis ſine baptiſmo ſaluetur: ita nec, quod ſaluetur ſine confeſsione: licet poſsit diſpenſare in confeſsione, ſecũdum quod obligat de præcepto eccleſiæ. Et hęc dicta extẽsè ſequitur do. Cardi. in. d. tractatu. xlvj. bene facit quod no. do. Abb. in. propoſuit. in. v. co. j. de cõceſ. præben. vbi dicit, quod Papa nunquã diſpenſare põt cõtra Apoſtolũ, inquãtũ de fide ſcripſit: per tex. in. c. ſi is, qui præſt. xj. q. iij. vbi habẽtur verba Apoſtoli ad Galathas j. dicentia: etiã ſi vos, aut Angelus de cælo euangelizauerit vobis, præterquã quod vobis euangelizati ſum⁹, anathema ſit. Et idem gl. in. c. ſunt quidam. xxv. q. j. & Spe. in tit. de leg. §. nunc breuiter. ver. j. nec eſt cõtra Apoſtolũ. Et quod dictũ eſt de articulis fidei, declara, vt per Io. an. in. d. c. cum Chriſtus. niſi ſtatueret interpretando articulos, vt aliter credatur, quã prius credereſ: vt ibi per eũ. Et cũ iſtis cõcor. Ang. in. l. bñ à zenone. C. de quad. preſc. dicẽs, quod Papa non diſpenſat in pertinẽtibus ad articulos fidei: ſed bene in his, quæ pertinent ad vniuerſalem ſtatũ eccleſiæ: quia in his eſt maior Apoſtolo. allegat Inno. in c. ſuper eo j. de biga. Et iſtis adde Io. and. in. c. per venerabilem. ſuper gl. ij j. qui fil. ſint legi. vbi dicit, quod Papa nõ poteſt diſpenſare, vt valeat matrimoniũ, in quo non affuit cõſenſus. Et adde pulchra verba Fran. de marone. in iiij. diſt. xix. q. j. ar. ij. vbi quærens, vtrũ Papa ex plenitudine poteſtatis omnia poſsit. a dicit, quod à Chriſto non eſt data poteſtas Petro in his, quæ ſunt iuris diuini, vel naturalis: licet poſsit ea interpretari. Nec põt deſtruere leges, quas ipſe Deus inſtituit. nec obligare ad culpam, vt quod mendacium iocoſum ſit peccatũ: quia talia ſunt de iure diuino: licet poſsit per obedientiã præcipere, ne fiat ſeu dicatur mendacium iocoſum. quod præceptũ ſi quis tranſgrederetur, incurreret peccatũ inobedientiæ: quia præceptũ tranſgreditur, nõ quia veniale efficiat mortale. Itẽ nõ põt ſoluere illud præceptũ: nõ furtũ facies. nec quod matrimoniũ cõſummet: & alia huiuſmodi. Nec etiam noua facere, ſeu addere ſecundũ ipſum formaliter. ¶ Ex quibus omnibus videtur, quod dictũ doc. hîc, dũ dicũt, quod cum cauſa poteſt limitare præceptũ Dei nunquã limitatum: malè põt explicari, & malè practicari: quia nulla cã põt eſſe legitima ad faciendũ, quod facit de peccato non peccatũ. & ideò debet ſibi reputare hoc impoſsibile. ſi- a cut pulchrè dicit do. Cardi. in. c. licet j. de ele. in repet. c. perpendimus. in. vij. col. de ſent. excõ. & cõſi. cxlj. quod ſecũdum Theologos omne indecens eſt impoſsibile Deo. facit. c. ſi Paulus. xxxij. q. v. non tamẽ nego quin opin. doc. ſit ſuſtẽtabilis caſu, quo poſsit dari cauſa legitima: quod non erit facile attentis his, quæ de cõcubinatu dixerũt ſ. Richar. & Bal. & iſta no. quia per alios nõ declarãtur.

¶ Demum in hac concluſione illud omittendum non

25 eſt, quod multos tangit: videlicet, † quod vbi Papa diſpenſat ſine cauſa vera in his, quæ ſunt de iure diuino, diſpenſatus non eſt tutus quo ad Deũ: vt eſt glo. ord. & ibi per omnes in. c. non eſt voti. in glo. ij j. de voto. quã ſequitur etiã Imo. in. c. cum olim. in. ij. col j. de cle. coniu. & in. c. j. in. v. & xiiij. col. ſ. eo. & do. Abb. in. c. cũ veniſſent. in. v. col j. de iudi. & in. c. ſignificaſti. in. v. col. de elec. & Ioã. de ana. in. c. j. in. vij. col j. de ſimo. Et idẽ no. Inno. in. c. ij j. de renũn. loquens in diſpenſatione ſuper iuramento. Et idẽ ſequitur ibi do. Ant. & Imo. extendentes ad omnẽ diſpẽſationẽ iuris diuini. Et idẽ Rich. in. iiij. di. xxxviij. q. ix. arti. j. in fi. ſo. dicens, quod vbi non eſt cã diſpenſandi rationabilis, non eſt diſpenſatio, ſed diſsipatio. & alleg. Ber. in libro de conſideratione ad Eugeniũ Papã. in. xxiiij. c. Idẽ generaliter tenet beatus Tho. ſecunda ſecundæ. qó. lxxxiij. ar. vl. & latè per Io an. in. c. de multa. in. iij. col. de præben. quem ſequuntur ibi oẽs pulchrè. Idẽ tenet Inn. in. c. cũ ianuadum. in fij. de præbẽ. & do. Pet. poſt Io. an. in c. dudum. el. ij. in vlri. colj. de elec. & do. Abb. in. c. cum adeò j. ti. proxi. & in. c. conquerente. circa prin. de cle. nõ reſi. & in. c. conſtitutus. in. iiij. coj. de relig. do. & Pet. de anch. in. c. j. in. viij. col. verſi. ex his decidif. ſ. e. & do. Ab. in. c. cum eccleſiaſticæ j. de excep. & in. §. qui verò. in repe. in. xxxvj. col. ver. ſextum examinandum j. de præbẽ. vbi latiſsimè & Spe. in ti. de lega §. nunc oſtendendũ. verſi. xxiij. & Io. an. in regula ſemel Deo. de re. iur. in. vj. Et in regula actus legitimi. de reg. iur. in. vj. & Pet. de anc. in repeti. c. ſi propter. in. ij. & iij. opp. de reſcrip. in. vj. & in regula, poſſeſſor. xxviij. col. ver. quintò quæro. de regulis iuris. in. vj. & domi. Abb. in diſputa. Epiſcopus & quidam rector Parmenſis. in. xvij. col. & in iſtis locis, quod ſi probatur diſpẽſationẽ fuiſſe ſine cauſa in his, quę ſunt iuris diuini, diſpenſatio non tenet, etiam in foro contẽtioſo: quia in talibus non præſumitur cauſa, ſecundum do. Abb. hîc. & pulchrè Pet. conſi. cccviij. incip. niſi legibus & canonibus. & j. dicetur. Si verò exprimitur cauſa, quæ re vera nõ docet falſa, & tñ eſt falſa: ille nõ eſt tutus quo ad Deũ. Bo. tex. in. c. manet. xxiij. q. j. & i. c. ſentẽtiã. xxxv. q. ix. & in. c. ſi. xxv. q. j. verſus ſi. ibi valet ergo. & adde, quod tunc diſpẽſans peccat, vt in dictis locis expreſsè

¶ Omnia poſsit. Adde. d. Soci. cõſi. xiij. inci. præſens eõſultatio eſt ſatis. ver. xiij. cũ ver. ſe. in. ij. parte char. xvij. quod Papa omnia ferè poteſt, dũmodo cõtra fidem non veniat, & in oibus, & p omnia, põt dicere quicquid ſibi placet, auferendo etiam ius ſuũ, cui vultquia non eſt, qui ei dicat, Cur ita facis. Et eius volũtati non eſt reſiſtendum. cũ dẽ factis ipſius dubitare, ſacrilegium eſſe videaſ: vt per eũdẽ Soc. in cõſi. clxiij. incipien. Viſa bulla Bonifacij. verſic. quinimo. in caſu noſtro. in fi. in. j. parte. char. xxiij.

no. Archi. in c. sunt quidam. xxv. q. j. &. d. Abb. in. c. per venerabilem. in prin. qui fi. sint leg. Vbi autem dispensat cõtra ius positiuum, sufficit sola voluntas, secundum Inno. in. c. cum ad monasterium j. de sta. mo. & Spec. in. tit. de le. §. nunc breuiter. circa fi. & alios, quos allegaui in. c. j. in. iiij. fallen. s. eo. & tunc præsumitur causa, quo ad dispensatũ, per infrà dicenda. & hæc sunt quo ad primam cõclu. de iure diuino. ¶ Tertia cõclusio. ex causa rationabili, & nõ aliter, † põt Princeps statuere contra ea, quæ sunt de iure naturali, vel gentium, secũdum omnes hîc. & in. d. l. fi. C. si cõtra ius, vel vti. pub. dũmodo interpretando nõ in totũ tollendo, quia ius naturale immutabile est. v. dist. per totũ. & propter cõclusionem. C. de bo. dam. per totũ. C. ex qui. cau. fer. liber. acc. per totũ. &. C. de quadrien. præsc. l. bene à zenone. & l. si quis sepulchrũ ff. de relig. &. c. quorũdam j. de iud. vbi Papa inducit seruitutem certo casu cõtra libertatẽ, quæ est de iure naturali. facit. c. vergentis j. de hære. Et hinc est, q si Imperator, vel alius Princeps statueret sine cã, q certo casu dominium de vno in alium trãsferatur: nec in foro animę, nec in foro ciuili seruanda est talis cõstitutio, secundum Arch. & Do. in. c. ius ciuile. j. dist. Et quãuis non dicant, sunt verba Inno. in. c. quia plerique. paulò ante fij. de immu. ec. de quibus facit festum do. Cardi. cõsi. cxlvij. inci. dominus noster Papa. ad finem. & sequitur etiã Domi. in. c. j. in. iij. col. de sum. Trini. in. vj. Et dicit hîc domi. Ab. hanc esse rationem opinionis Legistarum & Canonistarum, q vbi certum est causam non subesse, nõ potest Princeps statuere in dãnum priuati in his, quæ sunt de iure naturali, per clemen. pastoralis. de re iudica. vbi etiam Imperator non potest tollere ea, quæ sunt de iure naturali. & sic nõ potest alicui auferre rem suam sine cã: quia licet habeat iurisdictionem in vniuerso. l. deprecatio. ff. ad legem Rhod. de iac. non tamen habet dominiũ rerum priuatarum, quæ olim fuerunt concessæ occupãtibus. insti. de rer. diui. quasi per totum. Et procedit conclusio etiam respectu bonorum infideliũ. Nã sine causa, nec Papa, nec Imperator potest eis auferre bona. de[3] quo remittunt ad Inno & alios plenè in. c. quod super his j. de
27 voto. ¶ † Causa autẽ legitima est fauor publicus, p tex. principalem in hac materia. in. l. item si verberatum. ff. de rei ven. vbi fundus tertij datur ad vsum militibus fauore reipublicæ. Hanc conclusionem tenet etiam Bart. in procẽ. ff. orum. in ij. col. per tex. quem dicit meliorem de mundo. in. l. venditor. §. si constat. ff. cõmu. prædi. Per quod dicit, q nec Princeps, nec ciuitas potest aliquem
a priuare dominio rei suæ sine causa[a]. Ad hoc etiam vide Bar. in. l. j. in fi. ff. de constitu. Princi. & glo. Bart. & alios in. l. venia. C. de in ius vocan. & Domi. in. c. authoritate. de priuilegi. in. vj. & Bald. in. l. fi testamentum. C. de testamen. & Ang. are. in. l. si constat. ff. de appel. & Bart. in l. iubemus nullam. in princip. C. de sacrosan. eccle. & præterea in locis allegandis per totam hanc conclusionem, & ex dictis Bal. in. l. rescripta. in. iiij. co. ver. no. ergo hîc aliqua de Principis potestate. C. de preci. Imper. of. &. d. Abb. in dispu. Episcopus & quidam rector Parmensis. ¶ Per istam cõclusionem infert Bal. in. l. rescripta. ad fi. C. de preci. Impe. of. q si aliquis habet ab Imperatore potestatem legitimandi spurios, etiã post mortẽ parentũ: & mortuo patre cõtingat, q veniẽtes ab intestato adeãt hæreditatem ante legitimationẽ, nõ potest legitimatio sequens eis obesse: quia dominiũ acquisitũ de iure gentiũ, nõ põt sine causa[a] ab eis auferri. ¶ Per istam cõclusionem infert Bar. in. l. quæcunq. C. de fi. instru. & iure hastæ fis. li. x. q pro publica vtilitate illi, qui emerũt à fisco bona exbãnitorum, possunt cogi restituere ipsa reuertẽtibus bannitis, si hoc est in capitulis pacis. ¶ Per istã cõclusionem cõcludit Pet. de Anch. in rep. c. si propter. in ij. &. iij. op. quòd si Princeps per rescriptum concedit rem meam sine causa alteri, non teneor in foro cõscientiæ obedire. ¶ Per istam cõclusionem infert. d. Car. c. q diligentiã j. de ele. q si bannito conceditur restitutio plenissima, recuperat bona alienata per fiscum non obstante confiscatione: licet dicat, hoc nõ debet fieri. Ad quod vide Pe. de an. in consi. cccc. quod incip. probata tãta vi. respõdet ad. c. quãuis. de rescri. in. vj. & plenè ponit Bar. post eũ, & alij in. l. gallus. §. & quid si tantũ. ff. de libe. & posthu. cum concor. Et cũ istis adde glo. pe. in. l. Barbarius. ff. de off. præto. quæ dicit, q Princeps potest alicui auferre rem suam cũ causa: sed nõ sine causa. Et licet omnia dicantur esse Principis: intelligitur quo ad protectionem: secundum ipsam. Ad quod vltimũ vide etiam glo. iij. in. l. si. C. de quadrien. præscri. & gl. fi. in. c. ius milij. dis. ¶ Pro ista conclusione est tex. in. c. in nostra j. de iniur. quem pro multum solenni ad hoc propositum inducit do. Car. consi. lxxxvj. inci. do. Nicolaus marchio Astensis: quia secundũ vnũ intellectum stante discordia inter nobiles & populares Brixiæ: cõmune Brixiæ facta pace fecit statutũ, q vna pars ab alia nõ repetet damna perpessa propter discordiã: & sic commune abstulit singulis de vniuersitate actiones suas. Et secundum aliũ intellectũ est sensus, q cõmune fecit statutũ, q neutra pars posit à cõmuni petere restitutionẽ dãnorũ: & hoc derogãdo alteri statuto, per quod cõmune se obligauerat. Et secundum hãc lec. fortius & singularius probat hoc c. secundum eum, q etiam se liberando, põt vniuersitas tollere actionẽ: quod ideo est mirabile: quia ex quo præsupponimus, q cõmune se obligauerat per aliud statutũ ad dictam restitutionem: illud statutũ trãsfuerat ad naturam contractus, vel priuilegij: & succedit posteà doctri. Inn. in. c. nouit. de iud. cum concor. quas dicam in. c. cũ M. ferraj. e. Sed illa procedit secundum eũ, quando vniuersitas obligasset se non subditis: secus vbi subditis, qa ex causa prouĩ fuit ibi causa pacis, potest tollere actionẽ singulorum, etiam veniendo contra propriũ cõtractũ. quod ipse multum no. in facto arduo. De quo aliquid dicitur j. proxi. ver. tertia declaratio. & est bene notandum ad ampliationẽ. Et istis adde, quæ dicentur in fi. huius cõclusionis. ¶ Modò aduertendum est, quoniam istacõclusio doc. continet duo membra, quorũ quodlibet separatim multipliciter declarandum est ex dictis docto. alibi. Est enim primum membrũ, q cũ causa potest Princeps tollere ea, quæ sunt iuris naturalis. & ad istud dabuntur quatuor declarationes. Secundum membrũ est à cõtrario, quòd sine causa nõ potest. Et circa istud dabunt sex declarationes: & demũ tria notãda. Ex quibus multa anteà sparsa & intricata erunt ordinata. ¶ Prima declara-
28 tio primi membri est, † q licet ex causa Princeps posit vni auferre rem suam & dare alteri: tamẽ illud est verum dũmodò soluat pretium rei illi, cui eã aufert, secundum Archi. formaliter in. c. per principalem. post prin. ix. qõ. iij. allegat. l. vlt. C. pro qui. cau. fer. liber. acci. sed vult allegare. l. serui. vbi bonus tex. ibi, pretium à fisco percipiãt. & glo. in. l. fi. eo. ti. Et adde q illud, quod dicitur: omnia sunt Principis: intelligitur scilicet fiscalia. Alleg. Odo. in l. bene à zenone. C. de quadrien. præscri. & ita intelligit d. l. ita verberatum. &. l. Lucius. ff. de eui. & hoc vltimò tenet etiam Archi. in. c. quãuis. xxiij. q. viij. contra Hosti. in summa de prescrip §. quæ exigantur. ver. & licet. vbi dicit, q omnia sunt Principis quo ad proprietatẽ & maius dominium: quia imò solũ quantum ad iurisdictionẽ generalẽ: vt ibi per eum allegantem, etiam Spe. in tit. de ferijs §. quoniã. ver. xxiij. quæritur. vbi idẽ tenet. ¶ Hãc declarationem tenet etiã Ang. are. licet nõ alleget Arch. in. l. fi. in. ij. col. ff. de ap. reci. dicẽs, q illi priuato debet reflci æstimatio rei suę, per tex. in. d. l. venditor. §. si cõstat. ff. cõmu. prędi. vbi satisfaciat dño. Sed tu vide Bal. in. d. l. serui. vbi dicit eleganter per illũ text. q si ciuitas vult facere

Tertia conclusio.

Imperator non potest tollere dominium rei suæ cuiquam sine causa.

a ¶ Sine causa. Adde do. Alex. in. j. consti. ff. & in ru. ff. si cer. pet. & in consil. xciij. iiij. parte. & consil. c. xxxvj. j. parte, & Pau. de ca. consil. cv. & per Old. cõsil. cxxiij.

Exul beneficio Principis restitutus, recuperat bona sua, licet iam sint addicta fisco.

facere aliqua fossata per agrũ alienum, debet ei soluere pretiũ. Et similiter dicit, q si respublica, propter delictũ vnius cõsortis destruit domũ cõem, tenetur socio insonti soluere pretiũ partis suæ. allegat etiã. l. mulier in opus salinariũ. ff. de. c. & quod no. in. l. j. in prin. ff. de iu. & iur. & in. l. j. &. C. de deser. lib. xij. Et subdit, q licet Princeps priuet aliquẽ dominio suo, non tamẽ gratis. per illũ tex. quẽ multũ no. & cũ ijs sunt per illũ tex. cõcor. gl. licet dicat nõ seruari, in. l. si locus §. fi. ff. quẽad. ser. amit. & Bar. in. l. fi. §. Titius. ff. de pig. acti. & in. l. hactenus. §. j. ff. de aqua plu. ar. Et hãc declarationẽ ponũt etiã Bal. & Ang. in. l. itẽ si verberatũ §. j. ff. de rei vẽdi. & Ang. clarè cõsi. cxxxvij. inci. visis omnibus statutis & reformatiõibus. in. iij. col. & d. Ab. in. c. omnes leges. iiij. col. j. di. allegãdo gl. in. d. l. si locus. & Bar. in. d. §. Titius. Facit gl. in. c. j. §. ad hæc. in ver. nõ põt. de pa. iur. fir. quæ dicit, q si vasallus pdit feudũ sine culpa ex facto dni, tenet dominus de alio feudo ei ꝓuidere. Per quẽ infert ibi Bald. in. vij. col. q si Papa aufert beneficiũ vni sine cã tenet ei ꝓuidere de alio simili. quod dicit esse notatu dignũ. Similiter dicit Inn. in. c. nisi cũ j. de renũ. q si cogit Epm inuitũ sine culpa sua renũtiare, debet ei ꝓuidere de bono cãbio
31 & dicet in seq. mẽbro in prima declaratione. Et ista limita, nisi inter laicos dispõneret Papa, dispõnẽdo principaliter in materia spũali, & cõsequẽter in tpali: per id
29 quod dicet in tertia declaratione sequẽ. mẽbri. ¶ † Secũda declaratio est, q licet cũ cã posit Princeps auferre
a rẽ suã vni, tñ si cã illa cessat, debet res ipsa sibi restitui, [a] si põt secũdũ Inn. in terminis, in. c. qa plerique j. de immu. eccle. & do. Ant. & Imo. hîc. Aliâs in foro contẽtioso & cõscientiæ, actus Principis nõ tenet cessante illa cã. & facit tex. in. c. prisc. is. & ibi Arch. & Do. lv. di. vbi dicit, q lex dispẽsatiua cessat, cessante cã dispẽsatiõis. Adde idẽ in terminis elegãs cõ. Lu. ccccliij. qd inci. in Christi. &c. vbi cõsuluit, q licet statutũ Perusinũ irritaret ex cã cõtra ius natrale oĩa pacta creditorũ facta cũ debitoribꝰ cessantibꝰ, vel fugitiuis, ne intuitu inopiæ inducerẽtur ad pacta nimis larga & liberatoria: tñ per hoc nõ irritãtur pacta facta cũ eis, postquã ad pinguiorẽ fortunã illi puenerũt: qa tũc cessat illa cã statuti. ergo & statutũ. Et per hoc allegat inter cætera tex. cũ glo. in ver. donec. in c. cũ tuj. de vsu. vbi odiosa cõstitutio edita contra vsurarios, odio vsurę cessat cessante vsura, secundũ eũ, qui etiã pro hoc allegat tex. in. l. fi. C. q nõ pos. ad liber. perue. per quẽ dicit Bal. ibi, q si mulier priuatur patria, ex forma statuti, ꝓpter maritũ bannitũ: eo mortuo reuerti põt. allegat etiã. l. j. C. de nau. fœno. p quã dicit ibi Bal. q cõstitutio aliqd pmittẽs, ꝓpter periculũ, cessat eo cessante. Et adduci pnt gñalia iura, de qbus i. c. cũ cessante. j. de ap. & in. c. post trãslationẽ. de renun. p gl. & do. Sed sufficiat remittere ad Lud. Ro. cõsi. ccccxvij. inci. omni potẽtis. &c. in ꝓposito. vbi plurima allegat cõtulẽdo, q si aliqs populus cogit soluere cẽsum superiori ꝓtegẽti terrã eius: & illa terra demoliat, nõ cogit amplius soluere. Similiter Lud. Ro. consi. cccclix. incip. omnipotẽtis. &c. In ꝓposito cõsuluit, q bñficiũ ciuilitatis cõcessum à forẽsibus Pisanis ꝓpter concordiã inter eos existẽtẽ, cessat rupta inter eos guerra. & allegat multa iura, de q
30 bus p eum ibidẽ. ¶ † Tertia declaratio est, q princeps, vel habens iura principis, nõ potest etiã cum cã auferre
b rem suam non sibi subiecto: [b] vt determinat solenniter do. Pau. de Ca. in suo consi. cclxxxj. inci. in Christi. &c. primum dubium procedit. in pe. col. dicens, q Papa nõ potest alicui laico sibi non subiecto tpaliter, aliquo modo etiam cum causa per suũ rescriptum auferre dñium rei suæ: quia cùm iste sit actus iurisditionalis: vt not. in d. l. fi. C. si contra ius vel vtili. Iurisditio non potest exerceri in non subditos. arg. c. per venerabilem j. qui fil. fint leg. Imo vult fortius, q hoc procedat etiam in clerico, qui non esset subditus, nisi ratione clericatus: quia non esset suppositus tpali iurisditioni Papæ. Nam dominiũ
a rei, quã non haberet, vt clericus, sed vt laicus, quilibet, puta ex successione, vel suo contractu aliunde, quàm de bonis ecclesiæ nõ posset sibi Papa auferre, sicut nec laico cum habeat, vt laicus. ar. l. si pater. §. j. ff. de adop. Ad hoc. l. de eo. §. fi. cum simi. ff. ad exhib. secundũ eũ qd bñ no. Bene facit, qd nouissimè dicit idẽ do. Pau. cõsi. ccxvj. inci. præsuppositio sine prẽiudicio. in. ij. col. ꝓbans, q Papa non põt tollere laico ius quæsitum, p legẽ canoni cã: sicut Imperator non põt tollere clericis ius à lege ciuili tum. Et cum istis vide Imo. in cle. j. in. iiij. co. vt lit. pen. vbi dicit, q Papa nõ potuit ꝓprio motu declarare Florentiæ, q hospitale priuatũ esset publicum. Et vide etiã Pau. de Ca. consi. clvj. inci. in Chro. &c. viso & examinato. versus finẽ. Et ibi idem dicit de Imperatore respectu laici sibi non subditi. & alle. Inn. in. c. in nostra j. de iniur. & in. c. nouit j. de iudi. super ver. Theodosi⁹. vbi licet Imperator posit reuocare in præiudicium sibi subditi legẽ suã: tñ secus in lege concessa non subdito. & ibi Pau. tenet idẽ, qd dictũ est de clerico: licet ibi nõ exprimat, q etiã cum cã non posit: † vt exprimit in alio consilio.
31 ¶ Similiter do. Anto. in. c. constitutus j. de reli. do. dixit, q plenitudo potestatis Papæ in clericos respectu ecclesiarum, nõ procedit respectu bonorum suorũ patrimonialium: de quibus Papa non põt ad libitũ dispõnere, sicut nec princeps secularis, de bonis subiectorum. Et dicit do. Abb. in. d. c. constitutus, in. iij. col. q hoc dictum est singulare: & q non recordatur se alibi legisse ad ampliationẽ eius, quod dicit Inn. in. c. inquisitionij. de sen. excõ. de quo fit mentio in. c. si qnj. de rescrip. q Papa nõ põt dispõnere de temporalibus laicorum: vt idẽ sit de tpalibus clericorum. Sed p dicto. d. Ant. est tex. notab. in. d. c. cum dilectus j. de iure pat. per quem dicit ibi do. Abb. in. iij. no. q in patrimonialibus clericus censẽt laicus. vnde non põt à Papa priuari patrimonio suo: sicut nec laicus ab Imperatore: per no. hîc. Sed in istis locis nõ exprimitur id, qd est maioris importantiæ: videlicet, q etiã cum cã non posit Papa præiudicare clerico in patrimonialibus. de quo. ss. & optimè. d. Inn. in. d. c. inquisitioni. de quo in tertia limitatione sequentis membri. & puto istud verisimum in terris non subiectis Papę. Vbi aũt Papa dispõneret in terris suis, non solũ circa clericos: sed etiã circa laicos, potest ex cã eis tollere ius quæsitum: vt sentit do. Pau. in. d. consi. & est in terminis cõsil. d. Car. lxxxvj. quod inci. d. Nic. &c. vbi consuluit, q Papa potuit ex causa irritare contractũ solenniter initum inter Bononienses & Marchionem Ferrariæ, qui promiserat eis dare nouantulam & bazanum: quia cum oẽs essent subditi Romanæ ecclesię, potuit Papa ex causa in ter eos hoc: maximè, quia cum illæ sint terrę ecclesię, nõ potuerunt taliter obligari. ¶ Et istis adde quod no. do. Abb. consi. xlj. inci. saluatoris. in vl. col. q Papa in terris subiectis temporaliter ecclesię, habeat illam potestatem quã habet Imperator in terris imperij: tenet do. Ant. c. per venerabilem. in. viij. col j. qui fi. sint leg. post Io. An. ibi, per. c. licet. cum ibi not. de fo. compe. &. c. fi duobus in finj. de app. Et facit gl. ij. & ibi latè Do. in. c. nouit j. de iud. dum traditur, q potestas gladij temporalis fuit originaliter apud Papam. vnde dicit Ia. Butr. in prœmio Codic. de dona. Constan. fuit qnædam resignatio potius, quàm donatio. Et bene facit à fortiori vna decisio
32 Pau. de Cast. in fi. sequẽ. declara. ¶ † Quarta declaratio est, q inferior à Principe non potest etiam cũ causa alicui auferre rem suam, secundum Bal. in. l. ij. in. x. colum. ver. no. quòd plenitudo. C. de serui. & aqua, vbi dicit, q solius Principis priuilegium est auferre, & alteri dare de plenitudine potestatis. Et ideò concessa Comiti potestate legitimandi spurios, non intelligitur cõcessa per hoc

¶ Restitui. Adde, Sozi. cõs. cxliij. inci. visa bulla Bonifacij. ver. videm⁹ etiam in simili. in ij. parte. char. xxa iiij.

b ¶ Subiecto. Adde Paul. de Ca. consi. clxvj & cõsi. ccxvj, & Ab. in. c. suggestũ. de deci. & in. c. nouit. de iudi. vbi etiã vide Inn. & do. Sozi. cõsi. cxliij. inc. visa bulla Bonifacij. ver. si. quinimo etiam. in. ij. parte. char. xxiij.

Papa, an potest dispõnere de rebus patrimonialib⁹ clerici.

a ¶ Legitimis. Adde d. Sozi. cõ. ccxij. inc. prima cõsultatio. dicendũ. ver. qbus præmissis. circa prin. ij. p te char. 86. ꝙ Comes Palatin⁹ nõ põt legitimare in præiudiciũ filiorum: nisi sup hoc spãlẽ habeat potestatem à principe. Gñalis enim cõcessio potestatis, ad ea nõ extẽditur, quæ supremæ inerant Principis potestati, secundũ eum. vnde dicit ipse, ꝙ licet legitimandi sit sibi concessa potestas: vt possit legitimare quo ad successiones, ac si esset de legitio matrimonio natus: tamen per hãc generalẽ potestatẽ nõ censetur habere potestatẽ legitimandi existentibus filijs legitimis: nisi subderetur illa clausula: dũmodo. &c. vt no. per eũ in suo cõsil. ccxlvj. inci. eleganter & subtiliter. versi. sed restat nunc. in d. ij. pte. char. cxxxj.

b ¶ Quod Ang. in d. l. itẽ. Adde qđ contra Angel. ad hoc cõsuluit do. Sozi. & eũ referẽdo contra eum tenet in suo consil. cxliij. incip. visa bulla Bonifacij. ver. secundũ fundamẽtũ est. in. ij. parte. cha. xxiij.

a facultas præiudicandi legitimis,[a] vel iuri quæsito, vel ra
dicato alteri secundũ ipsum ibi & in. c. domino guerrã.
in. vij. col. ver. est aũt sciendũ. ti. hîc finitur lex. Et in. l. re
scripta. ad fi. ver. ex prædictis apparet. C. de preci. Impe.
of. & latè per Pau. de Ca. in. l. Gallus § & quid si tantum.
ff. de li. & post. & Bal. in. l. cum filius. ff. de test. mi. & do.
Ant. in. c. per venerabilẽ. in. xxij. col. & ideò dixit Bar. in
proposito in. l. toties. ff. de polli. ꝙ si ciuitas dedit alicui
potestatẽ statuendi in pertinẽtibus ad bonũ publicum,
nõ censetur dare potestatẽ priuandi quẽ iure suo, etiam
ex causa boni publici. Et dicitur in. c. oẽs. circa prin. s. e.
Et hinc est. ꝙ Princeps cõcedendo inferiori aliquid de
sibi reseruatis, intelligitur semper cõcedere vt ea exerce
at cum debita causæ cognitione, & non cũ illa plenitudi
ne potestatis, quã habet cõcedens, secundũ Inno. in. c. cũ
ad monasterium. in gl. nisi ex causa. in fi. de sta. mo. & in
c. dudũ. ij. in vlti. col. ver. item & si Papa. j̃. de ele. & in. c.
veniẽs. in gl. j. ad fi. j̃. de fi. presby. & do. Abb. in. c. at si cle
rici § de adulterijs. in. ix. col. j̃. de iud. & in. c. præterea. in
pe. col. j̃. de testi. cog. & Bal. in. l. si testamentũ. post prin.
C. de testa. & Imo. in. c. j. in. x. col. § eo. & in. c. de multa. j̃.
de præbẽ. & in. l. quidã consulebant. ff. de re iud. & dicit
Bal. in. c. j. in. iij. colũ. si de inuest. inter do. & vas. lis oria.
ꝙ solus Princeps in suo rescripto põt mãdare: facias sic.
sed inferior à Principe debet mandare: facias iusticiam.
alle. Inn. in. c. significantibus. de offi. deleg. Et ideò dixit
Fed. de Senis consi. cc. ꝙ legatus non põt sine causa aufer
re vni ecclesiæ, & dare alteri: licet secus sit in Papa: vt in
sequenti membro dicetur. Et idẽ sentit Bal. in. c. j. in. ix.
col. ver. quæritur. de ijs, qui feu. dare pos. & clarè de lega
to consuluit Ro. consi. xxxvij. inci. in Christi. viso pun
cto & c. d. Car. consi. lxvij. inci. tenor talis est: plebs san
ctæ Mariæ de cẽto. in. ij. char. Possent tamẽ ista per Prin
cipem specialiter concedi inferiori, secundum Bald. in
d. l. ij. de ser. & aqua. Et pro ista declaratione optimè fa
cit gl. or. in. c. fi. in gl. mag. ad fi. de hære. in. vj. de qua per
do. Abb. in. c. j. in prin. j̃. de rescri. & ibi opportunè dice
tur, quæ voluit, ꝙ inferior à principe non cõmittit cau
sam ap. re. ¶ Sed hãc declarationem & omnes decisiões
dicẽtes, ꝙ in generali cõcessione non cõprehendũtur ea
quæ sunt Principi reseruata specialiter. Intellige in con
cessione facta magistratui tẽporali, qui non cõstituitur
dominus & Princeps prouinciæ. Secus in eo, qui perpe
tuò cõstituitur princeps & dominus: vt sunt Reges, &
Duces, Comites & simi. qui ex priuilegio inuestituræ
concesso ei ab Imperatore, vel Papa super gubernatio
ne plenaria & perpetua consequitur omnes prærogati
uas reseruatas concedenti in materia cõcessa. & ideò ta
les possunt legitimare, & rem alterius auferre cum cã.
Ita latè & multũ solenniter determinat Pau. de Ca. lo
quens de Duce Mediola. cõsi. suo. ccxxv. inci. in Christi.
ad primũ. prope fi. per rationes de quibus per eũ. Quòd
perpetuò no. quia est aurea limitatio. Sed tamẽ nõ est si
ne dubio: quia nõ probat eam efficaciter: & repungnant
allegata per ipsum in eodem consilio, scilicet ꝙ in gene
rali inuestitura nõ veniunt illa reseruata. Et contra ipm
videtur decisio Pet. de Anc. consi. cccxxvij. inci. visis di
ligenter actis & actitatis. in. iiij. col. vbi dicit, ꝙ licet do
minus veronæ esset generalis vicarius Imperatoris: non
tamen potuit restituere ad famam: quia in generali com
missione tales casus non veniunt. allegat. c. fi. de offi. vi
ca. in. vj. & l. j. ff. de of. eius, cui mã. est iurisdictio. Ad idẽ
qđ no. do. Abb. ver. lxj. inc. Saluatoris eiusq; genitricis.
vbi dicit, ꝙ dominus Arimini & terrarũ marchiæ An
chonitanæ, & alij qui recognoscũt Papã in superiorem
nõ dicuntur principes: nec possunt committere causas,
nec tollere appellationem: vt ibi per eũ. ¶ Sed cogitabã
ꝙ stantibus istis saluari potest. d. Pau. de ca. in tribus casi
33 bus. ¶ † Primus est, quãdo in priuilegio perpetuæ inue
stituræ essent illa verba, quæ refert fuisse in priuilegio
ducis Mediolani: videlicet possit ea facere in ducatu Me
diolani, quæ nos & Romani Reges & Imperatores gere
re possumus de plenitudine potestatis. Nã isto casu vir
tute horũ verborum vel similiũ, fortè procedit dictum
suũ. Et ideò nil mirũ si ipse respõdẽdo ad illud, ꝙ talia
nõ transeũt. Respõdet secundo loco, ꝙ illud est verũ: ni
si sint talia verba in priuilegio: quasi non satis fretus de
prima respõsione. Et hoc modo intelligo cõsi. Ang. ccx
iiij. quod incipit, in cã accusationis. in. iij. col. dum dicit,
ꝙ dux Mediolani habet in suo ducatu plenitudinẽ pote
statis: & quicqd sibi placet, est lex. ¶ Secũdus casus, quã
do Papa, vel Imperator constituens vicariũ perpetuum
certi loci in concessione solet exprimere alia grauiora:
quia tũc in simplici cõcessione illa subintelligũtur, quæ
cõsueta sunt exprimi. Ita in terminis decidit Lu. Ro. lo
quens de domino Fran. cõsil. lix. inci. in Christi nomine
& c. ad discutiendũ. in. ij. col. dicẽs esse tex. singularem in
c. quod translationem. ver. & si quædam. j̃. de offi. deleg.
bene faciunt quæ dicẽtur in. c. cum. M. F. in tertio not.
j̃. eo. ¶ Tertius casus est in Principibus, qui in suis terris
de facto vicẽ Imperatoris obtinent. & fortius in his, qui
non recognoscunt imperium. Ita dicit Io. And. in addi.
Spe. in ti. de instru. edi. § porrò. in addi. quæ incipit: hæc
subscriptio. in fin. remittens ad dicta sua in. c. super qui
busdam. vbi bonus tex. j̃. de ver. sig. & in. c. cum te. de re
iud. Facit quod de Rege Franciæ dicitur in. c. per vene
rabilẽ. j̃. qui fil. sint legi. Et quod no. Bar. in. l. hostes. ff. de
captiuis. & in alijs locis allegatis. s. in prima cõclusione.
Quod procedit in his, qui nõ recognouerunt imperiũ
à tanto tẽpore, cuius initij memoria nõ existat. An autẽ
hoc possit ꝓcedere in subiectis Papæ, nõ aggredior nũc,
sed vide do. Car. in cle. pastoralis. ver. vt illud. in. ij. op
po. de re iud. & in cle. præsenti. in. vij. q. de censi. & Old.
consi. ccliiij. & oẽs in. c. nouit j̃. de iud. & ibi aliquãdo di
cetur. & ista sunt quotidiana. ¶ Secundũ verò mẽbrum
huius cõclusiõis erat, ꝙ Princeps sine cã, non põt iuri a
licuius præiudicare auferẽdo vni, & dãdo alteri: vel qd
simile faciendo. ¶ In quo ante declaratiões non omitto,
b quod Ang. in. d. l. itẽ [b] si verberatũ. dixit, ꝙ Imperator de
plenitudine ptãtis põt auferre dominiũ rei alicui, nulla
subsistente cã. Et dicẽs cõtrariũ mentitur: secundũ eũ, ꝑ
l. bene à Zenone. C. de quadri. præscri. Et infert ad certas
cõcessiones factas à Papa de bonis quorũdã perusinorũ
vt ibi per eũ. ¶ Et idẽ voluit Ange. in. l. iiij. § si is ꝓ quo.
ff. quod quisq; iur. & in. l. oẽs. C. de quadri. præscri. ꝑ. d. l.
bene à Zenone. Sed nihilominus tenẽda est opinio con
traria, ꝙ sine cã nõ põt. & est cõmunior & rationabilior
secundũ Raph. Ful. in. d. l. fi. C. si contra ius, vel vtili. pu.
dicẽtem se ita cõsuluisse: quia vbi Princeps ius vnicuiq;
nõ tribuit, non est in eo iustitia, vt ibi per eũ. ¶ Sed pro
34 intellectu. d. l. bñ à Zenone. † vbi donatio Principis de
re alterius cõualidatur quadriẽnio elapso, adeò ꝙ domi
nus rei amplius non auditur: est aduertendum: quia illa
lex non intelligitur ita simpliciter, prout eã inducit An
35 gel. sed recipit. v. limitationes. ¶ † Primò enim limita
tur, vt habeat locum, quãdo fiscus bona fide possidebat
credens, ꝙ res esset sua. quia tunc donatio eius confirma
tur dicto spatio tẽporis: aliâs non. Ita illam leg. intelligit
Bar. in. l. fin. post prin. ibi, fallit ratione possessionis. C. si
contra ius, vel vtili. pu. Et fuit intellectus Iac. de Aret. in
l. ij. C. de com. rer. alie. & sequuntur ibi Bald. & Ang. Et
ideò dicit Bal. in. l. j. in. ij. colũ. C. de hære. vel act. ven. ꝙ
ad hoc, vt acquirens à fisco non possit euictionem pati,
& vt derogetur iuri tertij, oportet quòd fiscus possede
rit & cum solennitate alienauerit rem, vt propriam. Et
dicit, ꝙ antiqui intellexerunt. d. l. bene à Zenone. Et idẽ
sentit Bal. in. l. fi. C. si aduer. fis. ponens etiam, quid si alie
netur res, vt aliena, vel creditum fisci. Et subdit Bald. in
d. l. ij.

ꝙ si emptor possidet, præsumitur etiam fiscũ pos
sedisse in dubio. Sed si emptor nõ possidet, sed agit, præ
sumitur cõtrariũ: nisi probet fiscũ bona fide possedisse.
¶ Et pro istis dictis vide omnino do. Abb. in. c. pe. in. ix.
col. ver. ego incipiã. j̃. de re iud. vbi dicit, ꝙ. d. l. bene Ze
none. debet intelligi, quòd Princeps tradit rẽ suã ratio
ne possessionis, quam habebat. Tunc enim cõtractus te
net: sed is cuius est res, debet agere ad pretium cõtra fi
scũ. Et hoc dicit esse notandũ: quia multi errant in intel
lectu illius legis secũdum eũ. & hunc intellectũ probat
opti. text. in. l. ij. C. de cõ. re. alie. vbi speciale est in fisco,
ꝙ rem, quã habet cõem cũ priuato, põt totã vẽdere: li
cet socius possit partẽ à fisco petere. Et ideò per locũ à
spãli ibi probatur, ꝙ vbi fiscus nõ habet cõionẽ in re pri
uati, nõ põt illã vendere. Vnde intelligitur. d. l. bene. vt
dictũ est. Et pro hac limitatione ad illã legẽ, est gl. nota.
vltra prædictos, in. l. j. in versi. distrahatur. C. de ven. re.
fis. li. x. volẽs illam leg. non procedere, vbi Princeps scit
rẽ esse alienã. Quod etiã apertè decidit do. Abb. in. c. ij.
prope fi. de re. ec. nõ alie. quia tũc priuaret Imperator a
liquẽ sine cã, qđ non põt: vt traditur hîc secundũ eũ. Et
per hãc primã limitationẽ respõdetur ad. l. bene à Zeno
ne. ex qua respõsione nascitur vna limitatio ad hoc secũ
36 dũ mẽbrum. ¶ † Sed vlterius, nec vltra ꝓpositũ, limita
& secundò illã. l. bene à Zenone. nõ habere locũ in eccle
sia donataria Principis: quia rẽ alienã nõ præscribit qua
driẽnio, secundũ gl. in ver. cõsensu, in. c. quicũq; militũ.
xij. q. ij. Et sequit Lu. Ro. in fin. dcxxv. qđ inci. regula est
dicẽs quasi oẽs doc. Italiæ idem consuluisse mulieri de il
la gl. mentione nõ facta. & allegat illa gl. bonũ text. in. c.
placuit. j. & ibi gl. xvj. q. iij. & est gl. in § quas actiones. in
ver. quadriẽnij. * i. d. c. placuit *. ¶ † Tertiò limita, vt nõ
37 ꝓcedat in rebus ecclesiæ donatis alteri à Principe: quia
ille nõ præscribit, nisi spatio quo alius bona ecclesiæ præ
scriberet: non aũt quadriennio: vt est tex. in. d. c. quicũq;
38 militũ. in versi. seculari. de Principe. ¶ † Quartò limita,
vt indistinctè non teneat de iure canonico: vt est gl. sin
gu. in. c. ij. in ver. irrita. de re. ec. nõ alie. quod intelligũt
ibi doc. scilicet in præiudiciũ ecclesiarũ. Sed inter laicos
sentiũt, maximè. d. Abb. ꝙ ꝓcedat intelligendo eã, vt di
ctũ est. Et ꝑ hoc facit: quia aliter intelligẽdo non ꝓcede
ret in terris ecclesiæ: per tex. in. c. si duobus. j̃. de appel. &
ibi ꝑ do. Abb. cũ cõcor. quas dixi in. c. j. in. iiij. fallẽ. s. eo.
39 qđ si esset verum, multũ eneruaret. d. leg. ¶ † Quintò li
mita illã legem, dũmodo Princeps donet rẽ alienã, dicẽ
do se facere de plenitudine potestatis, secundũ Bal. in ꝓ
œmi. huius libri, in. ij. col. Et ibi dicit, ꝙ omnis modicus
error, rumpit illã leg. tñ hæc limitatio repugnat illi legi
indistinctè loquenti: nec videtur necessaria intelligẽdo
eã secundũ primã limitationẽ. Ad quã fortè Bal. nõ con
syderauit. in. d. proœ. nec etiã in. d. l. bene à Zenone. in
prin. dũ dicit in aliquibus lec. ꝙ illa lex habet plus de bo
no, quã de æquo bono. ¶ Recipit mõ hic secundũ mem
40 brum septem declarationes. ¶ Prima est, ꝙ † licet Papa
nõ possit priuare quẽ iure suo sine cã: tamen in bñficiali
a bus põt quem priuare[a] pro libito suæ voluntatis: vt latè
per Arch. in suo tracta. de hæresi. incipiẽ. sanctissimo in
Christo patri. in. xv. char. ver. & quia tanta est præemi
nentia. vbi dicit, ꝙ in talibus Papa est dominus quãtum
ad vsum: quia eis vti potest, sicut placet, & decet suã po
tentiam, siue statum. alleg. xij. qõ. ij. c. bonæ rei. &. c. per
principalem. ix. q. ix. &. c. nunc verò. ea. causa. &. q. Et bo
nus tex. in. c. ij. in prin. de præbẽ. in. vj. & in cle. j. ad fi. vt
li. pen. vbi dicitur, ꝙ in talibus habet plenã & liberã po
testatem. Et istud etiã voluit Pau. de Cast. consi. cclxxxj.
præalle. in. iij. col. quia dominium rerũ ecclesiasticarum
propriè loquendo non est apud aliquam ecclesiam, sed
apud Christum. secundũ Inn. in. c. cum super. de cã pos.
& proprie. cuius Papa est vicarius cum omnimoda ptã
te in terris. Vnde cũ aufert rem alicui particulari eccle
siæ, potius dicit auferre administrationem, quàm domi
nium. iuxta. c. ij. de dona. quia dominiũ est potius apud
ipsum Papã: cum sit apud Christum cuius ipse est vica
rius: vel apud ipsam ecclesiã catholicã, quæ est vnica. c.
loquitur. xxiiij. q. j. cuius ipse est Princeps. pro decisione
alle. gl. & doc. in. c. cõstitutus. j̃. de reli. do. & in. c. antiqua.
j̃. de priui. Et ad intellectum huius rationis de dominio
rerum ecclesiæ, vide omnino do. Ab. in. d. c. cũ super. in
ix. col. & Do. pulchrè in. c. vnico. in. iij. col. ver. quare ec
clesia. de sum. Tri. in. vj. & Imo. in. c. cõstitutus. in. ix. col.
de rescri. & ibi fortè dicetur propter gl. magnam. ibi, in
ver. administratio sola. ¶ Pro ista declaratione vide do.
41 Ant. in. c. constitutus. j̃. de reli. domi. vbi dicit, † ꝙ de re
bus ecclesiasticis põt disponere Papa, vt vult, etiã sine cã
remouendo vnũ à beneficio suo. per. d. c. ij. de præbẽ. in
vj. Et hinc est, ꝙ in talibus multò magis põt authoritas
Papæ, quã in alijs: vt sæpe insistit dom. Abb. videlicet in
c. cum à nobis. in. ij. co. ver. ego credo. j̃. de test. & in Cle.
j. ver. ego limitarẽ. de proba. & in. c. inter quatuor. in. ij.
col. ver. an aũt de absoluta. & de ma. & obe. & in. c. cũ in
ter. in. ij. i co. ver. ego verò. de exce. j̃. & in. c. j. in. iij. no. de
fi. inst. & hîc etiã in. c. cũ inter. R. in. iij. col. de ele. & in. c.
ea quæ. in fin. de re iudi. Et hinc est, ꝙ licet in rescriptis
præiudicantibus iuri alterius requiratur clausula nõ ob
stante: vel secunda iussio, per notata in dicta. l. rescripta.
C. de preci. Impe. offe. & in dicta. l. fi. C. si cõtra ius. & di
cetur in. c. nõnulli. in prin. j̃. de rescriptis. tamen in bene
ficialibus valet rescriptũ sine dicta clausula, si aliter con
stat de intentione Papæ: secundum do. Ant. & Imo. hîc
post eũ. in. xiij. co. Similiter no. Imo. post Ioã. An. in. d. c.
ex parte. in. ij. col. j̃. eo. Et hinc est, ꝙ Papa absq; alia reser
uatione põt ex sola voluntate præuenire omnes collato
res beneficiorum: vt per Feder. in tractatu permutatio.
beneficiorum. q. iiij. Et hinc est, ꝙ põt sine cã concedere
immunitatẽ vni ecclesiæ cõtra aliã, secundũ gl. fi. in. c. cõ
questus. ix. q. iij. & Arc. in. c. reseruatis. xxv. q. ij. & Host.
in. c. fi. de cõfir. vti. vel inut. facit gl. in ver. à quocunq;. in
c. cõstitutus. præalle. ¶ Per istã declarationem infertur
ad illã gl. reputatã singularem in. c. per principalẽ. ix. q.
42 iij. quæ dicit, † ꝙ Papa põt sine causa deponere Episco
pum, licet dicatur secus, si vellet omnes Episcopos depo
nere: quia istud esset turbare vniuersalem ecclesiã. Et eã
sequitur Domini. & ibi do. Car. consi. lxxxv. inci. vene
rabilis vir. & in cle. j. in vlti. notabili. vt lit. pen. & domi.
Abb. in. c. translato. s. eo. & Dom. in. c. in istis. iiij. dist. &
Imo. in. c. ad supplicationem. in vlti. notabili. j̃. de renun.
& Pet. de monte. in sua monarchia. in. xiiij. &. xlviij. col.
& Domi. in. c. j. in. iij. col. x. dist. bene facit gl. in. c. si gra
tiosè. de rescri. in. vj. Per quam dicit ibi Domi. in penul.
colũ. ꝙ Papa in titulis beneficialibus habet pro ratione
voluntatem. & quòd ad libitum potest prælato auferre
titulum beneficialem. ¶ Sed do. Card. in consi. cxlj. inci.
sanctissimus dominus noster. dicit, ꝙ licet dispositio ple
naria beneficiorum spectet ad Papam: tamen ita debet
hoc intelligi, vt euitetur inconueniens: ne alicui fiat in
iustitia. Et dicit non esse verum, ꝙ sine causa potest quẽ
priuare beneficio, vel episcopatu. Sed debet intelligi cũ
causa. & ita dicit intelligendam. d. glo. Mouetur, quia ac
ceptans beneficium sibi collatum, videtur per quasi con
tractum se obligare ad administratiõem illius. c. nisi cũ
pridem. § verum. j̃. de renun. ibi: sponsam tuam: cui de fi
gẽdo manum apud extraneum de fide media copulasti.
quem tex. cum glo. j. dicit se solitum allegare pro singu
lari. Et hæc est ratio, quare beneficiatus non potest di
mittere beneficium suum sine licentia superioris. c. ad
monet. &. c. quod in dubijs. j̃. de renun. talis ergo contra
ctus non debet sine causa dissolui. Allegat no. per Inno.
hîc, & tex. in. c. j. de proba. Vbi ex contractu cum subdi-

a ¶ Priuare. Adde ꝙ idẽ tenet & cõsuluit. d. Soci. ꝑ fundamento decisionis. versi. qbus præmissis. in fin. in. ij. parte. char. viij. & in cõ. clxiij. inci. visa bulla Bonifacij. ver. secũdus casus in. d. parte. char. xxv.

Papa non potest absq; causa legitima Episcopũ deponere.

a ¶ Episcopatũ diuidere. vide oĩno gl. ad hoc. in. l. ij. in versi. castella. C. de offi. præfec. Affri. & tex. ĩ. c. quod translatiõnẽ. de of. deleg. & l. in. c. sicut. de excef. Præla. & xvj. q. j. c. pręcipimus.

b ¶ Cambio. Facit quod habef per Bald. in. c. j. §. ad hoc. de pace iur. fir. & per Alex. in. l. prohibere. §. planè. quod vi aut clam.

c ¶ Dare cõsanguineis. Speculũ habes de Papa Alexand. vj. qui voluit eius filiũ Valentinũ regẽ totius Italiæ creare & res & bona ecclesiæ in turpes vsus vsq; ad vltimũ eius vitæ consumere. Et dominus omnipotens iustus bonus & misericors, q punit & præmiat. cle. dudũ. §. fin. & ibi Car. sep. ecclesiã suam, & italiã totam liberauit, eos secundũ eorũ merita puniẽdo & pręmiãdo: cum. d. Alex. Papa ex hac vita nõ dũ cõtẽtus. xvj. Augusti. M. ccccciij. migrauerit. & filius eius ille tũ Valẽtinus, tũ Cæsar noĩatus: cũ valẽtinus non Cæsar, imò hodie die. 18. aprilis M. ccccciiij. in arce Tarpeia, nihil reperiaf: vñ si tibi placet, q de eorũ vita & moribus aliqd, scripsi in apost. meis in le. Sali. sup. C. in ti. p so. & in lec. Alex. super. iiij. Deci. qui fil. sint le. in. c. quod aũt. vnde ad id, quod hîc dicit tex. Ad de Bald. in. pe. C. de bo. quæ li. & de pa. cõstã. §. successorij. Et Bart. in. l. pe. ff. de off. præsid. q hoc in Cle. j. de iureiur. & Io. And. in addi. ad Spe. titu. de instr. edi. §. nunc aũt. versi. quid si

to initio Princeps ligatur: vt latius per ipsum in. d. cõsi. Et p hac parte contra. d. gl. vide do. Abb. in disputa. inci. Episcopus & quidã rector permensis. in. xiiij. col. & in. c. fi. in pe. & vlt. col. de cõfir. vti. vel inuti. Et adducit quatuor rationes: quarum vnam dicit esse subtilem & verissimã: quia videlicet Christus non tribuit potestatẽ soli Petro, sed omnibus Apostolis: & ipsi tanquã capiti vt habetur in. c. translato. s̃. eo. & dicit Petro: pasce oues meas. Vnde si vellet deponere sine causa, non diceretur pascere, sed necare. Et iõ sicut Petrus non potuisset vnũ Apostolũ remouere ab apostolatu sine causa: ita nec Papa Episcopum: cum episcopi sint loco Apostolorũ. lxv. dist. c. quorum vices. Pro hoc allegat glo. in. c. j. x. distin. quæ dicit, q Papa inuito Episcopo non põt episcopatũ
a diuidere: [a] ergo multo min⁹ ei auferre. Et hinc videmus,
43 † q Papa omni cã cessante, non põt Episcopum trãsferre inuitum: vt per Io. An. in regula, quod ob causam. de reg. iur. in. vj. nisi subesset causa, puta incõpensabilis resistentia populi, etiã iniusta. quia tunc põt eum transferre cũ bono cambio: vt per Inn. in. c. nisi cũ pridem. in. ij. col. j. de renun. & tũc fit remotio sine culpa, sed non sine causa. & hoc casu, quãdo cessat omnis cã surgens ab episcopo: sed alia subest. & procedere posset dicta gl. secundum do. Ab. in dictis locis, quẽ vide. ¶ Et idẽ tenet Lu. Ro. consi. cccxlv. inci. omnipotentis. &c. circa principiũ. in. vj. col. ver. ex his igitur. & sentit do. Abb. in. c. cõstitutus. in. iij. col. de relig. do. Addẽs, q tẽpore suo statutum fuit in concilio Basilieñ. vt nec Episcopus, nec Abbas possit trãsferri inuitus sine causa rationabili. Et idẽ do. Abb. in. c. fi. in fi. de postu. Præla. dicens ita fuisse statutũ hîc Pisis in concilio, cui præfuit Alex. Papa. Circa quod vide ipsum latius ibi, per Ioan. An. in. d. regula, quod ob gratiã. & Arch. in * c. sint *. § ecce. vij. q. j. & Fede. in tractatu permuta. benefi. q. ix. xxiiij. ex vj. &. xxx. & per gl. fi. in. c. Episcopus de loc. & in. c. omnis. vij. q. j. per Lud. in. l. liberta. in pe. col. ff. sol. ma. per do. Abb. in. c. quæsitũ. j. de rerũ permu. & in. c. quoniã. in. j. col. j. de iurepa. & in. c. j. in pe. col. de ele. per Ang. in. d. l. bene à Zenone. in j. col. & per Lu. in. d. cõsi. Et cõiter dicitur, q requiritur
b cã rationabilis, & q prouideatur de idoneo cãbio. [b] propter quod vltimum videtur, q Papa non possit cogi inuitus cedere: cũ sibi non possit dari bonũ cãbium. secundum Inn. in. c. nisi cum pridẽ. in. xvj. col. ¶ Sed contrarium tenet do. Card. consi. cl. inci. quæsitum sæpe fuit à me. in ver. quintus modus. probans, q ad sedãdum schisma põt concilium cogere Papã, vt cedat, & contẽtetur
44 de cambio nõ æquè idoneo. ¶ Et quãuis † respectu bñficiorum latissima sit potestas Papæ, tamen respectu bonorum ipsarum ecclesiarum, secus est. Vnde non põt auferre bona vnius ecclesiæ & dare alteri sine causa: vt no. gl. Arch. & Do. in. c. j. x. di. & gl. in. c. j. in ver. iustitiam. xxij. dist. & ibi no. Arch. & Do. & not. Archi. in. c. j. xij. dist. Et ideò dicit Arch. post Hug. in. c. nõ liceat Papæ. xij. q. ij. q Papa peccat mortaliter, si vult res ecclesiasti-
c cas cõsumere in turpes vsus, vel dare consanguineis: [c] vt eos diuites præ alijs faciat: vel vt ipsi construãt palatia, & huiusmodi. Et similiter dixit Pet. de Anc. consi. cccv. inci. tres domini magnifici & illustres. ad fi. q licet Papa super rebus & bonis ecclesiasticis habeat plenissimã ptãtem: tamen hoc est verũ, vbi apparet, q vult ea vti. Sed vbi præcedit lex derogatoria voluntati suæ p ut in casu dicti. c. nõ liceat. nõ valet eius dispositio contra illã leg. nisi de ipsa faciat mentionẽ. alle. no. in. l. rescripta. & in. l. vniuersa. C. de preci. Impe. offe. An aũt si essent alię clausulæ denotãtes certã scientiã sufficeret: dicetur in c. nonnulli. j. de rescri. Et in talibus in dubio pręsumitur moueri ex cã, secundũ do. Ant. in. d. c. cõstitutus. quẽ sequitur ibi do. Abb. in. ix. col. & Do. in. c. j. x. dis. quod intellige in Papa: secus in inferiore. Vñ legatus Papæ etiã cum cã non põt facere talia, secundũ Fed. consi. cc. in. c. qd' permutatio. & Ludo. consi. xxxvij. Facit qd' no. do. Abb. in. c. fi. in fi. j. de transa. dum dicit, q legatus non dispẽsat in his, quæ deuiant à iure naturali. & faciunt quę
45 dixi. s̃. in vlt. declaratione primi mẽbri. ¶ † Secunda declaratio huius secundi mẽbri est, vt intelligatur, quãdo nõ certitudinaliter Princeps aufert alicui dominiũ rei suæ. secus quãdo nõ certitudinaliter, sed occasionatiuè: secundũ Do. hîc. Dat exẽplum: quia Princeps põt cogere quẽ, vt cõpromittat super iure suo. Patet in. c. cum inter. R. ibi, coẽgit inuitũ. j. de ele. & tamẽ possibile est, q arbiter auferat sibi de iure suo. Sed istud nõ facit certitudinaliter: quia põt esse, q arbiter non auferet. Et per hoc dicit saluari posse statuta ciuitatũ, quæ disponunt, vt partes cõpellantur ad cõpromissum. Item fit illud ex causa legitima ad lites dirimendas, secundũ eum. ¶ Sed in hoc possunt duo cõsyderari. ¶ Primò, q in casu dicti. c. cũ inter. non coegit Papa cõpromittere, sed componere. Et ideò dicit do. Ab. in. iij. col. q attento, q res erat dubia propter pẽdentiã litis. l. quod debetur. de pecu. potuit Papa illũ cogere. quod intelligitur secundum eum solũ in beneficialibus per prædicta. Aliâs autẽ non credit, q hoc posset sine causa. Et cã iusta posset etiã esse in quolibet iudice, quãdo partes diu litigassent, & res esset multũ dubia: quia tunc etiã per excõicationẽ cogi possunt componere: vt est tex. aure⁹. xc. di. in. c. placuit. De quo facit festum do. Ab. in. c. humilis. de ma. & obe. in. iiij. no. & in rub. de treu. & pac. & in. c. cũ pridem. in ij. col. de pac. & in. c. nouit. in. ij. col. de iudi. cũ concor. de quibus in ca. ij. de mu. peti. Ex his verbis bene surgit notabilis limitatio ad prædicta, videlicet q licet Papa ex sola voluntate in beneficialibus non possit quẽ priuare beneficio: vt. s̃. tñ potest quẽ cogere ad cõponendum: quia hoc nõ est certitudĩnale dãnum per ablationem iuris quæsiti. & per authoritatẽ Do. hîc. Item attẽtari põt in cõpromisso, licet hoc nõ probetur ibi. ¶ Secũdò est cõsiderandũ in hoc dicto Do. vbi princeps, vel statutum cogit compromittere, nõ videtur etiam occasionaliter ius auferri: quia si arbiter partẽ iniustè lædat, nõ perit ius partis, prout in alijs arbitris, attento q ab arbitro necessariò põt appellari, secundũ Bar. in. l. fi. C. de iud. & in. l. j. § interdũ. ff. à qui. ap. non li. & Bal. in. l. diem proferre. § stari. ff. de arbi. & Pe. de Anc. in. c. ab arbitris. de offi. deleg. in. vj. cũ concor. de quibus dicetur in c. suspicionis. j. de offi. deleg. æquiparantur tales potius delegatis, quã arbitris: vt per do. Ant. & Abb. j. in. c. fin. de re iud. per do. Abb. in. c. cũ olim. ad fin. de rescrip. & Bar. l. venales. C. quãdo prouo. non est neces. & in. l. Imperatores. ff. de transa. & ideò in ipsis nõ procedit. l. si dictũ. § si promisero. ff. de euic. secundũ Bal. ibi, & Pet. de Anc. in. d. c. ab arbitris. & declara, vt per Bal. in. l. j. C. de
46 peri. & cõmo. rei vend. ¶ † Tertia declaratio est, q vbi aliâs Papa non tollit ius quæsitũ alteri à iure naturali sine causa: tñ vbi illud ius venit tanquã accessoriũ ad ius ecclesiasticũ, in quo Papa habet pleniorẽ potestatẽ, potest sublato principali etiã solo verbo tollere accessoriũ: qd' aliâs de per se nõ tolleret. Ita voluit Inn. in. c. ij. s̃. de voto. per illũ tex. vbi papa tollit obligationẽ quæsitã laico disponẽdo Principaliter super voto. & sequitur ibi do. Ant. nec dissentit hîc do. Abb. licet det alium intellectũ, per quẽ probat aliud notabile: quòd vbi contractus laicorũ est iuratus, põt per Papã tolli cũ cã, tollendo iuramentũ, qđ est principale. Et sic habes casum, in quo inter laicos disponit super contractu temporali ad limitationẽ eius, qđ dixi in prima declaratione præcedentis mẽbri. Et hîc etiã adde bo. tex. in cle. dudũ. § nos etenim. ibi conuentiones, statuta, & pacta. de sepul. per quẽ dicit Lud. Ro. in. l. sciendum. in. lxxij. colum. ff. de ver. oblig. q Papa potest tollere nudo verbo cõtractus celebratos

celebratos in spiritualibus, quantũcũq; sint de iure gentiũ. & dicit illũ text. singularẽ & vnicũ: secus dicit in tẽporalibus. per no. hîc. Et istis adde, quod no. Pe. de Ancha. in. c. j. in. iij. col. ver. circa hoc cõcurrit mihi dubiũ. de cõsti. in. vj. Et pro hac declaratione facit. c. ex literis. cũ si. j. de iure pa. vbi aliqñ disponit quis in materia per viam accessionis, in qua non disponeret principaliter. Facit do. Bart. in. l. inter oẽs § ratione. ff. de fur. cũ con-
47 cor. ¶ † Quarta declaratio est, q etiam sine causa põt Princeps aliquẽ lædere modica læsiõe, secundũ do. Anto. Imo. & do. Abb. hîc per tex. in. l. quoties. C. de preci. Impe. of. vbi Princeps dat debitori dilationẽ: vt interim non possit conueniri à suis creditoribus: in quo nõ censetur eis afferre magnam læsionẽ. Sed non posset sine causa concedere, vt non possit debitor vnquã conueniri, secundũ Inno. & alios hîc. Facit tex. vulgaris in. l. thesaurus. ff. ad exhi. per quem dicit Bal. in. l. qui accusare. C. de edẽ. q vbi agitur de modico præiudicio, admittitur probatio per iuramẽtũ. No. do. Car. in cle. constitutionẽ. § insuper. in. ix. q. de ele. & do. Abb. in. c. veniens. ij. in. v. col. vers. nunc restat. j. de test. & in. c. ex ratione. in. vj. col. versi. sed aduerte. de ap. Et ideò dicit Petr. de Anch. cõsi. cclviij. inci. subtiliter. quòd non est mirum, si de iure ciuili recusatio ordinarij põt fieri, etiã sine cã quia in leuibus, & in quibus de facili potest alius subrogari: sufficit pro ratione volũtas. per. l. quia poterat. ad Treb. Et facit quod no. Inn. in. c. dilecto. de testi. secundum eum. Et ideò dicit Bal. in. l. iudices. in. ij. opp. C. de iudi. q vbi sentẽtia nõ parat plenũ præiudiciũ, sufficit probatio summaria: per. d. l. thesaurus. Et per illã leg. dicit etiã Bal. in rub. j. de iudi. in. iiij. col. q vbi de modico præiudicio tractatur, & alteri prodest, quãdoq; sufficit iuramentum calumniæ, inspecta qualitate iurãtis, si & hoc iudici videbitur. Et hîc adde Bal. in. l. j. ff. de consti. Prin. vbi dicit, q si Princeps excedit iustitiã partis, nunquã præsumitur velle excedere, nisi in modico. alle. d. l.
48 quoties. ¶ † Quinta declaratio est, quando Princeps ex voluntate sua fuit causa, q aliquis acquireret dominiũ, ipse eãdem rem põt sola voluntate auferre, secundũ Ange. in. l. Antiochensiũ. ff. de priui. credi. vbi dicit, q Princeps sine causa põt alicui auferre rem, quã ipse illi donauit: sed peccat mortaliter secundum eum. Et ideò dicit Ang. in. l. Lucius. ff. de euic. q Imperator põt auferre sine cã rem acquisitam ex præscriptione, seu vsucapione: quia talis modus acquirẽdi inductus fuit ab eo, & ab eo põt auferri sine cã. Ad idẽ vide Bal. in. l. fi. in pe. col. ver. sed immediatè oppono. C. sen. rescin. nõ pos. vbi dicit, q quædam sunt iura, quæ quis põt acquirere, etiam cõtra Principis voluntatẽ: quia acquiruntur de iure gẽtiũ sicut dominia. & ista non possunt auferri sine causa. Secus in his, quę sunt de iure ciuili. vt iudicia & sñiæ. Nã in istis potẽtior est authoritas Principis. & ideò infert, q licet ex sñia sit translatũ dñiũ, tñ valet rescriptũ Principis rescribentis, non obstante sñia & ex ipsa perdetur dominium: quia venit consecutiuè ad sñiam: & rescisso principali rescindif accessoriũ. l. si ex causa. § j. ff. de mino. secundũ eum. Et ideò dicit Paul. de Cast. in. l. cũ hæredes. ff. de acqui. poss. se consuluisse, quòd Princeps sine causa põt legitimando spurium, vel aliter auferre hæreditatem illi, qui per aditionem ab intestato eam acquisiuit: qa talẽ acqsiõnẽ introduxit ius ciuile: vt ibi. & idẽ ipse tenuit in. l. ij. ff. de testa. Et istis adde do. Abb. cõ. lxxxv. inci. illud in summa. ad fi. Vbi tenet, q si Princeps disponit in cõsequẽtiã tollendo ius priuati, valet eius dispositio: vbi illud ius erat quæsitũ mediãte iure ciuili: sicut quando signat supplicationẽ contra sñiam à qua non poterat appellari: & sic fecerat ius inter partes: l. res iudicata. ff. de reg. iu. & cõtra eã restituit in integrũ c. cũ ex literis. & c. auditis. de resti. in inte. Et restituẽdo minorẽ in integrũ, nocet ei cui ex cõtractu quęsitũ erat ius: vt ibi per eum, qui tñ præsupponit id ex cã fieri. & per eundẽ in. c. cũ olim. in. ix. col. ver. an aũt Princeps. de re iu. ¶ Sed in hac declaratione videndi sunt duo ca-
49 sus. ¶ † Primus est, qñ lex dedit modũ acquirẽdi dñiũ, & ipsum modũ tollit Princeps sine cã, ante, quã qs dñiũ acquisiuerit. & hoc fieri põt, puta, si tollit venientibus ab intestato ius adeũdi: quod est de iure ciuili. l. obuenire. ff. de ver. sign. & nõ dicif in bonis nostris. l. pretia rerum. vbi text. notabilis. circa medium. ff. ad leg. fal. De quo fecit festum Bal. in aut. si qua mulier. in fi. C. de sac. san. ec. Vñ legitimando simpliciter spuriũ, etiã sine cã, põt tale ius tollere: quia non est quęsitũ dñiũ. & his, quę sunt inducta à iure ciuili, sufficit sola voluntas: secundum oẽs hîc. ¶ Secũdus est, qñ iã est acquisitũ dñium auxilio legis: quia tunc tale dominium nõ põt alicui auferri sine cã: nõ quia modus acquirendi nõ sit à iure ciuili: sed quia ipsum dominiũ iã acqsitum est de iure naturali & gentium. l. ex hoc iure. & ibi Bar. in. ij. co. ff. de iust. & iur. Et ista est consyderatio Bald. in. l. ij. ver. sed contra prædicta. C. de iur. & fac. igno. & in. c. dño guerrã. in j. col. in tit. hic finif lex corã. & in. l. fi. C. de iure au. anul. & l. Deo nobis. ad fi. C. de Epis. & cle. & in. l. rescripta. § fi. C. de preci. Impe. offe. & in. l. nã ita Diuus. ff. de ado. & Pau. de Ca. in. l. Gallus. § & quid si tñ. ff. de li. posth. & in suo eleganti consi. ccxv. incip. super primo dubio. in penul. col. vbi vide & latissimè per do. Flo. de sancto Petro in disputatiõe sua, quæ incipit: Baro quidam de nobili stirpe. in. xj. chart. ver. descendo igitur ad quartum. Et facit quod no. Bal. in. l. j. in. iij. col. ff. sol. matri. &. in l. causas. in fi. C. de transac. Et ista consideratio põt tri-
50 pliciter cõfirmari. ¶ † Primò, quia in multis casibus facilius permittitur, quòd ius quęrendum nõ quæraf, quã quod ius quęsitũ alicui auferaf. Sicut dicif, q prælatus præiudicat ecclesię in quærẽdis nõ in quæsitis. secundũ Inn. in. c. fraternitatis. de doñ. & gl. in. c. fi. xvj. qõ. vj. & oẽs in. c. verũ. de cõdi. appo. & do. Abb. in. c. cõtingit. j. j. de sen. excõ. cũ cõcor. & est vulgatum cõsiliũ Fede. ix. q Prælatus põt repudiare legatũ quærẽdum ecclesiæ. Ex quo cõsilio infert do. Abbas cõsi. xxxj. incip. in ciuitate Messana, in prin. q Eps põt remittere quartã: & successor nõ põt reuocare, secus si iã data esset. Similiter consuluit Pau. de Cast. cõsi. xj. q statutum prohibẽs mulierẽ, vel alium alienare, nõ extẽdif ad repudiationẽ donatiõis nõ acceptatæ: quia est perdere ius nondum quęsitum. argu. c. si tibi. de præben. in. vj. Et similia collige ex dictis do. Abb. in. c. oĩpotẽs. in. ij. nota. de accu. & consi. xlv. & Inn. in. c. quod in dubijs. de renũ. & Inn. in. l. ij. in iiij. col. ff. de cõdi. inst. & d. Abb. in. c. veniẽs. in. vj. col. j.
51 de rescri. cũ multis alijs. ¶ Secundò cõfirmaf ista cõsideratio ex verbis Bal. in. l. qui se patris. in. xj. q. ver. & scias. C. vñ lib. vbi dicit, q spãle est in principe, vt possit reuocare suũ priuilegiũ, ex quo est alteri ius quæsitũ etiã sine cã. per. l. qui fundos. C. de omni agro deser. Sed si nõ est priuilegium, sed cõuentio: tunc nõ põt reuocare, nisi secũdũ ipsius rei naturam: per. l. fundi. de fund. patri. Et subdit, quòd si princeps recipit pretium, significat venditionẽ, etiam si vteretur verbo indulgemus, vel simili verbo: ita quòd esset irreuocabilis contractus, & non priuilegium: vt ibi per eum sentientẽ, quòd quæsita mediãte Principe, nõ reuocanf ab eo, quando sumpserunt robur à iure naturali. ¶ Tertiò confirmaf per tex. in. c. j. de proba. cũ cõcor. quas aliâs ibi dedi in. j. no. & possent applicari hîc: vbi licet princeps contrahens cum priuato sit causa, quòd ille acquirat, etiam si contrahat modo inducto à iure ciuili: tamen illum contractum nequit Princeps reuocare, quia dominium ex cõtractu acquisitum est de iure naturali: ex quo tolluntur quædam. s̃. allega. maximè domi. Ange. in. d. l. Antio-

Imperator. & notaf per domi. Sozi. cõsi. xiij. in ci. pñs consultatio est satis. versi. quintus & forti⁹. circa fi. in. j. parte char. xviij.

q̃ tam fili. qui patrocinatur [illegible] y quen refert et seq. [illegible] fin. integri possessio in 3 par. [illegible] .5.

chēſiū.dum loquitur de præſcriptione:& maximè quia præſcriptio inuenta eſt cum cā.ergo ſine cauſa nō tollitur ius ex ea quæſitum.Similiter faciunt cōtra Ang. in d.l.Lucius.ff.de euict.dum dicit, ꝙ princeps pōt donationē reuocare ſine cā. ¶ Sexta declaratio eſt,ꝙ vbi princeps habet rē cōem cum alio,etiā diuiſibilem,ſicut pōt partē ſuam pro libito vēdere:ita etiā ſimul cum illa parte ſocij,etiā ſine cauſa ſoluto ei pretio: vt eſt tex.in.l.ij. C.de cō.re.alie.qui ponit ſpeciale in Principe, ſecundū d.Abb.in.c.pe.in.ix.col.de re iud.quē allegaui in princ. huius membri.Et illum tex.allegat etiā Bar.in.l.fi. ſi cōtra ius,vel vti.publi.& eſt tex.ſimilis in.l.j.C.de ven.re. fiſc.li.x.dicens hoc procedere,etiam ſi ad fiſcum minima portio pertineret:vt totū vendat reſiduo pretij reſtituto ſocio.Eſt tamē ęquum,ꝙ Princeps venditurus rē cōmunem prius requirat conſortē & alterū ei præferat,ſi tantū vult dare quantū alius:ſecundū Bal.in.l.ij.ar.l.neceſſe.ff.de in diem adie.&in.l.j.de priui.cre.quod no.ad limitationem.l.dudum.C.de cōtrahen.emp. ¶ Septima & vltima declaratio eſt,quòd ſi Princeps poſsidet rem alienā credens eam eſſe ſuā,& eam donet, vt ſuā,confirmatur donatio ſpacio quatuor annorū in præiudiciū veri domini,ſecundū Bar.in.d.l.fin.C. ſi contra ius, vel vti.pub.p tex.in.l.bene à Zenone.C.de quadri.præſcri.
52 quā declara,vt dictū fuit in prin.huius mēbri. ¶ † Demum in hoc ſecundo membro annecti poſſunt tria notanda.Et primò,ꝙ ſicut per reſcriptū Principis nō poteſt auferri dominium directū abſq; cauſa:vt.ſ.dictum eſt:ita nec vtile,ſecundū Bart.in.l.ij.per illum tex.C.de fun.patri.li.xj.& ſequitur ſignāter Pau.de Ca.cōſi.clvj. inci.viſo & examinato.in fi.inferēs,ꝙ Papa non poteſt vaſallo auferre feudum ſine cauſa:cum in eo vaſallus habeat vtile dominiū.Et pro hoc tex.& ibi Bald.in.c.j.de noua for.fide.Et non intelligas ſolū de vtili dominio ac quiſito à Principe:quia tunc clarum eſt rarione contra
a ¶ Primeuum ius Ad qđ adde do. Soz.q idē tenet ī ſuo cōſi.clxiiij.in ci. viſa bulla Bonifacij.ver.omitto,ꝙ in.ij. parte. char.xxiiij.vbi dicit,ꝙ Princeps licet poſsit alicui auferre iura & defenſiōes iuris poſſiuit tū adhuc pōt iuſtitiā conſequi manu regia ſicut iure primeuo. & ꝙ Impera tor poſsit tollere actionē & exce. & ea,quę ſunt de iure ciuili vide.d. Alexan.de Imol. poſt gl.l.ſi is pro quo. ff. qđ qſq; iur.& in rub.ff.ſi cer. pe. vbi dicit verum, cū clauſula ex certa ſciētia vel cum clauſula, non ob. Item ade etiam, ꝙ pōt tollere dominiū ex ſententia quæ fitū. quod eſt de iure ciuili. vt per eum in.j. Conſti. ff.§.omnem.

cūs quo ipſe ligatur: vt in dictis iuribus. Sed procedit etiam in vtili dominio aliter acquiſito. Nec ob.ꝙ id fit inductum à iure ciuili:& per cōſequens ſolo cōſenſu tolli poſsit:vt dictum eſt.ſ.quia reſpondet ex verbis Bart. in extrauag.quoniā nuper.in ver.rebellando.in. iiij.co. ver.item quæro.vbi dicit,ꝙ effectus vtilis dominij,eſt etiam de iure gentium,licet eius natura orta ſit à iure ciuili.allegat tex.in.§.fi.Inſti.de vſu &habi.vbi dicit ſ vſum & ſimilia,quæ ſunt de effectu dominij eſſe de iure gen-
53 tium. ¶ † Secundò no.in hac materia,quòd ſi Princeps vel populus habens iura Principis cōponat cū inimicis paciſcendo,ꝙ de bānis hincinde datis,non fiat per ſubditos querela:talis tranſactio nō nocet ſubditis,ſecundum Hoſt.in.c.quāto ꝯ.de iureiur.& ſequitur.d. Anto. ibi.in.ij.col.& no.Do.propter gl.ſi.quæ hoc probat in c.authoritate.§.fin.de priuile.in.vj.Et plenè per omnes poſt Inno.in.c.in noſtra ꝯ.de iniu.Et hinc eſt,quòd emptores rerum deprędatarum in bello nō ſunt tuti in cō ſcientia:licet per dictam tranſactionem prohibeantur moleſtari.ſecundum Hoſt.in ſum.de pœ.&re.§.quibus & qualiter.in pe.col.ver.ſed pone guerra.Et ita reſpondit Pe.de Anch.finita guerra inter Ianuēſes & Venetos. Et alia vice finita guerra inter Florētinos & Senēſes:vt ipſe refert in repeti.regulæ,pactū.in.xxxix.ver.ſed moueo vnā quæſtionem.de reg.iur.in.vj.Eſſet enim abſurdum,ꝙ dominus per ſuā renuntiationem auferret ius ſubditi,ſecundū Inn.in.c.dilectis.in gl.j.quaſi in fin ꝯ de ap.Et ſequūtur Do.de Ro.in nouis.deci.cccl xxj.incip. item ſi præſupponimus.Bene facit.d.Hoſt.in.c.dilecti. de ma.& obe.dum dixit,ꝙ Princeps non pōt terram ſuam alteri ſubijcere inuitis hominibus illius terræ.Et ſequitur Bal.in.c.generali.ſi de feu.fue.contro.& in.l.qui cunq;.in vlt.col.C.de ſer.fug.cum concor.quas aliās dedi in.c.j.in vlt.nota.de proba.Si tamen pax aliter habe-

rī nō poſſet,niſi per remiſsionem taliū dānorū,valet:& operatur etiā in foro conſciētiæ,ſecundum Hoſt.in.d. ver.ſed pone.& Pet.de Anch.in loco prædicto.Et faciūt notata in hac cōcluſione.Et quod Bal.&Ang.in.l.bene à Zenone.C.de quadri.præſcri.vbi dicūt, ꝙ ciuitas pro pace habenda pōt res priuatorū donare. ¶ Tertiò not.
54 † quòd iſtud,quod dicitur nō poſſe fieri ſtatutū contra ius naturæ ſine cā:eſt verum,quādo ſtatuentes priuant quæſitis iure naturali alium,qui nō eſt de ſtatuentibus. Sed ſi ipſe eſſet de ſtatuentibus verè,vel interpretatiuè ſtatutū valeret. & is in quē transfertur talis res vigore ſtatuti,pōt etiam licita conſcientia retinere. Ita probatur ex.d.Io.An.in.c.fi.de immu.ecc.in.vj.dum dicit, ꝙ ſi ciues ſtatuūt,ꝙ ſi non ſeruetur certa forma in alienatione rei per cōtrahentem,cōtractus nō valeret, & res applicetur fiſco:tale ſtatutū valet,etiam ſine cauſa:quia ipſum fecerūt omnes ciues verè, vel interpretatiuè:& poſſunt ſibi etiam ſine cauſa præiudicare. Et hoc dictū ſequitur Do.ibi ſimpliciter.Sed ad hoc ꝓpoſitum alle
a gat ipſum pro notab.in.c.non eſt peccatum §.is ita.pro pre ſi. vj.diſt.Tamen nō videtur multū importare,per ea,quæ dixi in.c.cum oēs.in prin.in.ij.conclu.ſ.eo.videlicet,ꝙ per viā ſtatuti generalis,fieri pōt ſtatutū præ iudicans tertio etiā ſine cauſa.Sed prædicta loquuntur de ſpāli derogatiōe facta iuri alterius, per reſcriptum. Et facit qđ no.Bal.in.l.fi.C.quo.ap.non rec.dum dicit, ꝙ valet ſtatutum,ꝙ in cauſis ipſius ciuitatis procedatur de plano,& appellatione remota.de quo per Bald.in.l. prolatā.in pe.col.ver.quæro,ſi ſtatutū.C.de ſen.Et hęc ſunt quo ad tertiā concluſionē,quæ nullibi reperies tā clarè deducta. ¶ Quarta cōcluſio eſt,ꝙ princeps poteſt ſtatuere & reſcribere circa ius poſitiuū:quia eſt.ſ. ipm c.propoſuit ꝯ.de concel.præben.ſecundum omnes hīc. quā cōcluſionem amplia & poſteā declara diuerſis modis:vt ſcripſi.ſ.in.iiij.fallen.ſ.eo. ¶ Vnū tamen non eſt omittendū, quod dicit hīc Inn.limitādo hanc cōcluſio
55 nē:videlicet, † ꝙ licet Imperator nō poſsit tollere alicui actionē,quæ eſt de iure ciuili per.l.ij. ff.de origi. iur.& eſt communis opi.licet quidā contrà:vt no.in.l.ex hoc iure.ff.de iuſt.& iur.non tamē pōt facere, quin iuſtitia
a mihi reddatur.vnde reditur ad primeuū ius,[a] in quo nō erāt iuriſdictiones:ſed manu regia adminiſtrabatur iuſtitia.d.l.ij.Et ſic habes caſum,in quo ſine actiōe forma li,quis pōt agere ex ſola obligatione iuriſgentiū. & ita ſimpliciter ſequitur hīc.d.Abb.Sed magis hoc pōderat do.Ant.inferens,ꝙ licet de iure ciuili nō agatur ex naturali ſumma obligatione & nuda cōuētione:de rigore tn per viā iuſtitiæ talis ſola naturalis, habebit executio nem officio iudicis lato:ſecūdū qđ olim ex puro iure gentium miniſtrabatur iuſtitia.quod dicit eſſe bene notandū.Et quòd agatur officio ſuperioris,alleg.Io.And. in.c.nouit ꝯ.de iu. Et ſimile de ſeruo,qui quādoq; agit: tn non pōt habere actionē:quia incognitus à iure ciuili.l.iij.ff.de his,qui ſunt ſui, vel alie. iur. Sic & Imperator,qui nō pōt obligari de iure ciuili,cōpellitur ad exe
a cutionē eius,quod ꝓmiſit:vt in.c.j.de proba.ſecūdum ipſum quē ad literā ſequitur hīc Do.Et de iſtis dictis facit etiā mentionē do.Ant.in.c.ex parte.ij.de offi.deleg. & in.c.fi.in.iiij.col ꝯ.de præſcri.& Pau.de ca.in rub.ff.ſi cer.pe.& Imo.in cle.ſæpe.de verb.ſig.in pe.col.ver.tertio caſu.Et faciunt verba Bar.in.l.Iulianus verum debitorem.in.viij.col.ver.dices tu.ego video.ff.de cōdi.inde. ¶ Sed declaro duobus modis. Primò,vt procedat, quando actio innititur naturali æquitati: quia non pōt per reſcriptum tolli.quia in impetrāte & cōcedente inducit peccatū.& ſic eſt cōtra ius diuinum.Sed vbi actio nō innititur ęquitati,ſed ſolū rigori:vt in chirographo poſt biēnium & in re iudicata contra veritatem: bene poteſt reſcribi,cum clauſula non obſtante. Ita declarat

Bal.

Bal.in.l.reſcripta.in fi.C.de preci.impe.of. Pro quo facit quod no.Cy.& Bal.in.l.digna vox. C.de legi. vbi dicunt,ꝙ ſi pactum factum à Principe fundatur naturali æquitate,eſt ſeruandum:quaſi ſentiat,ꝙ vbi non ſubeſt naturalis æquitas ſuadēs pacta ſeruari,Princeps in foro ſeculari nō poſſet cōueniri.Ad idem quod cōcludit do. Abb.in rub.de appel.in.iiij.col.vbi dicit, ꝙ ſicut Princeps ſtatuit,ꝙ poſt duas ſententias nō liceat tertiò prouocare:& ſicut à ſententia principis non pōt appellari: nec tenetur admittere ſupplicationem,ſi non vult.ix.q. iij.c.cuncta per mundū.Ita etiam ſi committit cauſam ap.re.pōt ex cauſa ſtatuere,vt non liceat appellare:ſicut diſponit in præfecto prætorio & in ſenatu. l.j. qui. ap. non licet.l.vnica.C.de ſenten.præſe.præto.videtur eā confidere in delegatum ſuum,adeò, vt arbitretur eum ita rectè iudicaturū,ſicut ipſe: attēto etiam ꝙ exceptio rei iudi.fuit inducta ad iuris rigorem ſeruandū,ſecundum gl.in.c.paſtoralis.de re iud.& in.c.veniens.de iure iur.& fortè dicetur poſt do.Ab.in.c.j.in.ij.noꝯ.ti.proxi. ¶ Secundò declara limitādo,vt dictum do. Ant. nō
56 procedat in foro ciuili: † quia in eo non fieret executio ipſius pacti nudi:ex quo ius ciuile,diſponit,ꝙ nō habeat effectū executionis:& ſic magiſtratus nō tenetur ipſam obligationem exequi quo ad effectū actionis: licet ipm pactum ſit ſufficiens quo ad extraneum,ſecundū no.in l.iuriſgentium.§.j.de pa.ſecundū Inn.hīc.pro quo addu citur:quia dato,ꝙ de iure gentium nō eſſent introductæ actiones,tamen bene erant introducta veſtimenta pactorum,ſcilicet cōtractus innominati.iuxta.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iur.& etiā contractus innominati cū veſtimento rei interuentu.d.l.iuriſgentiū. iuncto ver. ſed ſi alio.& eo iuregentium etiā erant introductæ conuentiones iur.d.l.iuriſgen.in prin.Et ſic apparet, quòd differētia erat inter cōuentiones veſtitas & nudas. Nec reperitur,ꝙ de iure gent. ipſa conuentio nuda haberet executionem,quā habebant conuentiones veſtitæ.Bene fatetur hīc Imo.quòd tribus caſibus habere pōt naturalis obligatio,& per cōſequens nuda conuentio exe
57 cutionem. ¶ † Primò,quādo adiretur Imperator pro executione ipſius obligatiōis naturalis: quia peccaret ſi non faceret illam exequi:per id quod dicit Inn. & Cōp. hīc.Pro quibus facit quod no.d.Cardi.poſt Zen.in clemen.paſto.in prin.in.iij.no.de re iud.vbi dixit,ꝙ Princeps cōpellit facere iuſtitiam cōpulſiōe nō præciſa, ſed cauſatiua:ſcilicet debiti officij &affectiōis. allegat procemi.Clemen.&.l.j.ff.de ſepa.bo. ¶ Secundus caſus eſt per viam denuntiationis Euangelicæ, per quā non eſt
58 dubiū, † quòd pōt peti executio obligationis naturalis deſcendētis ex pacto nudo in foro eccleſiaſtico:per no. per Inn.in.d.c.nouit.& Bar.in extraua.ad repri.in ver. per denūtiationem.in.iiij.col.ſecundū ipſum.Pro quo vide Bal.in auf.ad hoc.in.vj.col.ver.ſed ponamus ſtatuto cauetur.C.de vſur. vbi dixit, ꝙ ſi loquat ſtatutū per quæcunq; verba, ſiue diſponēdo, ſiue fingendo, nō poteſt ipſe verā iuſtitiam abolere, in qua fundatur Euangelica denuntiatio.alle.Inn.hīc,& in.c.plericq; in gl.ma.
a verſi.item quia tutius & in ver.ſed de hoc fortè ꝯ.de im
59 mu.ec.& Bar.in.d.extrauag.&idē voluit Ang.in.l.ſi certis annis.C.de pac. ¶ Tertius caſus eſt,vbi ſumus in terris eccleſiæ:quia etiam in foro ſeculari pactum nudū parit actionem:vel ſaltem officiū iudicis,per.c.j ꝯ. de pac. ſecundū Imo.hīc notanter.Pro quo vide Bal. in.d. auf. ad hæc.in.iij.col. ver.ſed dubitatur primò. vbi dicit,ꝙ d.c.j.de pact. intelligitur de clericis, vel de laicis ſubiectis eccleſiæ quo ad temporalem iuriſditionem,In alijs aūt nullū eſt remediū:niſi per viā denuntiationis Euangelicæ,vt per eum. ¶ Sed vtrū hoc ſit verū indiſtinctè, ꝙ ex nudo pacto oriatur actio de iure cano.vide Sali.in l.legem.in.vij.q.C.de pac.& Moder.in.§. in perſonā. in

pe.& vl.col.inſti.de act.vbi conantur oſtēdere,ꝙ non: reſpondendo ſubtiliter ad.c.j.de pac. & ibi aliquid dicetur. ¶ Extra iſtos tres caſus,tenet hīc Imol.ꝙ ſublata actione non pōt implorari officiū iud.circa quod fuerunt opi.vt patet ex no.per Bal.& Ang.in.l.planè.& in l.fi.ff.de peti.hære.& do.Ant.in.c. item cū quis.in pen. col.de reſti.ſpo.& Pet.de Anch.in Cle.j.de ſequeſt.poſ. & fru.& Bal.in.l.j.in vl.col.C.de condi.inde.& Sal.latè in.l.ita nobis pudor.C.de adul.& Bart.in.l.j.§ & parui. ff.quod vi,aut clā.&Bal.in.l.iij.§.nouiſsimè.ff.nau.cau. ſta.& Bal.inſti.de act.in prin.cum concor. Et cōiter diſtinguitur,aut actor locupletaretur cū iactura conuenti,ſi nō poſſet implorare officiū iudicis: & poteſt. Aut non locupletaretur,vt in exceptione præſcriptiōis, vel pacti de nō petendo ex cā lucratiua facti:& non poſsit: vt latius in dictis locis.& per Imo.in.l.fin.ff.à quib.ap. nō li.Ex quo videtur fortè,ꝙ poſſet concordari opi. d. Ant.& Imo.hīc,& aliter non inſto: quia iſtud nūc oc-
60 currit. ¶ † Quinta cōcluſio eſt,ꝙ in dubio præſumitur quòd Princeps moueatur ex cauſa rationabili, dato ꝙ non appareat,ſecundū Cy.in.l.fi.C.ſi cōtra ius,vel vti. pub.& in.l.reſcripta.in.ij.&.iiij.q.C.de preci. Impera. of.vnde dicit ibi Cy.quòd ſi Princeps ſine alia cauſę cognitione mādat alicui,vt aliquē in furca ſuſpendat: pōt ille ſine pacto exequi:quia pro Principe præſumitur,ꝙ iuſtè procedat.Et hāc cōcluſionē tenet etiam.d. Abb.in c.quāto.in.v.col.ver.ſi tamen Papaꝯ. de iureiu.& in.c. in cauſis.in.ij.no.de re iud.& in.c.cū veniſſent.in.v. colū.de iud.& cōſi.lxxxiiij.inci.illud in ſumma.ad fi. & in c.cum inter.in.ij.col.de exce.& in.c.niſi.in.ij.col.de of. leg.Et do. Anto.in.c.quia pleriq;.in antepe. col.de immu.ecc.& in.c.conſtitutus.in.v.col.de relig.do.& Do. in.c.grandi.in.iij.col.de ſup.neg.Præla.in.vj.&in.c.j.x. diſ.& gl.ſi.reputata ſin.& ibi Bar.in.l.relegati.ff.de pœnis.Facit.c.cum à nobis.in fi.de teſt.bo.tex.cū gl.in cle. vnica.de proba.Et pro hoc adducitur: quia ſi in iudice præſumitur cauſa & iuſtitia.c. in præſentia. de renun. c.ſicut.de re iudi. fortius in principe,qui eſt ſuper oēs. Et adeò procedit iſta cōcluſio,vt nō admittatur proba, tio in cōtrariū,ſecundū Cy.in loco præalleg.quē multum ſequūtur hīc do. Ant.& Imo.& do.Abb.& Do.in d.c.j. Et ꝓcedit etiā in his,quæ ſtatuit circa ius diuinū ſecundū do.Ant.& Imol.in.c.ij.de renun.dicētes,quòd non pōt opponi diſpenſato à Papa ſuper iuramēto,vel voto:quòd diſpenſatio fuerit ſine cā:quia præſumitur in foro cōtētioſo,ſecundū eos. ¶ Recipit tn iſta cōclu-
61 ſio ſex limitationes.Et prima eſt, † dūmodò in Principe poſsit præſumi aliqua cā:quia tūc præſumitur illam pectori ſuo ſculptā cām dediſſe reſcripto.Secus vbi nullo modo pōt imaginari,ꝙ ex aliqua iuſta cā iſtud fecerit:quia tūc actus nō tenet eo caſu,quo regitur cā. Ita ſentire videtur prædicti:ſed expreſsè Imo.poſt do.Anto.in.c.nā cōcupiſcentiā.in.ij.col.ver.extra gl.ſ. eo. Et eſt limitatio neceſſaria:quia aliās ſequereſ,ꝙ ſemper actus teneret:quia ſemp præſumereſ cā.& ceſſarēt multa ex prædictis,quod eſt inconueniens.Et hinc eſt,ꝙ in hac materia cōſiderātur tres caſus.Primus, qñ de cauſa apparet.Secūdus,qñ eſt dubiū, quæ cā fuerit: & tamen aliqua potuit eſſe.Tertius eſt,qñ cōſtat nullā potuiſſe ſubeſſe.Et de hoc loquitur iſta limitatio, quā not.quia ceſſante iſta cōſyderatiōe, eſſet fruſtratoriū inſiſtere in his,quæ pōt Princeps cū cā, & quæ ſine cā: quia nūquā eſſet dare,ꝙ diſponeret ſine cā:attēto, ꝙ ſemper præſumeretur cā.quod eſſet ridiculū.An aūt ſit verū indiſtinctè,ꝙ vbi vna cā ſubeſſe pōt,illa præſumatur:dicē ſi fi
62 ne huius cōcluſionis. ¶ † Limitatur ſecundò,vt nō procedat,qñ Princeps eſt obligatus in his,quæ ſunt de iure naturali:puta ex ſuo cōtractu:aliās poſſet de facili euacuare omnē contractū cū eo firmatū: quod eſt cōtra.l.

Princeps ſi aliqd fecit,præſumitur rectè feciſſe ita ꝙ nō admittitur ,ꝓbatio in contrarium. quod limitatur ſex modis.

Cæsar.ff.de publi.& in.c.j.de proba.secundū Abb. hîc, dicentē ex hoc se solitū dicere principem non posse suo vasallo sine causæ cognitione tollere feudum:quia in feudo est quidā cōtractus,in quo vltro citroq; nascitur oblig.c.de forma.xxij.q.v.& in.l.liber homo.ff.de ver. ob. Et de natura feudi est, vt nō auferatur, nisi cū causę
a cognitione[a].c.vnico.de feu.sine cul.non amit.secundū eum. Ad quod vide eundē in Clem.j.in fi.de ꝓba.vbi dicit seputare,ꝙ si Papa per verba narratiua,vellet quem suo iure priuare;nō pōt, nisi probata culpa:per.d.c.vni cum. Et ideò dicit Bal.in.c.j.de na.feu.ꝙ Fede.primus, qui fecit cōe Papiæ cōmittere in certis castris,nō pōt re uocare sine culpa cōis.& dicit Lu.Ro.cōsi.cccliij. quod incip.Spiritussanctus.&c.¶ Quæritur primò ad fi. ꝙ si resolutio cōtractus initi cū principe esset in ipsius pote
d state,nō inueniretur,q cōtraheret cū Principe. & sic careret omni cōmercio,qd' esset valde graue.l. hi, qui.C. de Apost.Et sic sentit ꝙ sola volūtas isto casu nō habea tur pro cā in Principe.¶ Limita tertiò,vt præsumatur pro Principe respectu subditorū tantū:nō aūt respectu aliorū,secundū do.Ab.hîc:per id quod no.Inn.in.c. inquisitioni.de sen.exc.vbi dicit, † ꝙ si Papa mādat laico, fibi nō subiecto tēporaliter,ꝙ alicui det rem suā,nō tenetur ei obedire:si non apparet legitima cā obediendi: cū non sit ei subiectus temporaliter.Ad idē cle.pastora lis.de re iud.vbi ꝓbatur,ꝙ Rex nō fuberat Imperatori secundū eū.¶ Pro quo vide Pau.de cast.in duobus con fi.relatis in conclusione præcedenti in tertia declaratio ne primi mēbri.Et quod per istud dictū Inn. infert etiā do.Abb.in.c.cum à nobis.in.ij.col.de testi.& in.c.inter quatuor.in.ij.col.de ma.& obe.cū concor.alleg.in præ ceden.cōclu.in prima declaratiōe secundi mēbri. Et vi de domi.Abb.in.c.ad audientiam.in.iij.colj.de prescri.
64 ¶ † Limita quartò, nisi ex mādato Principis timeretur scandalū futurum,seu turbatio Christianitatis,vel ma gnum peccatū:quia nō est Principi obediēdū. Nec præ sumitur legitima cā,secundū do.Abb.hîc alleg.Inno.in d.c.inquisitioni.vbi in hoc posuit notabile dictum: de quo fiet mentio post do.Abb.in.c.si quādoj.de rescri. ¶ Et pro hac limitatione vide do.Ab.in dispu.inci.Epi scopus & quidā rector.in.xxj.col.ver.venio ad tertium mēbrū.vbi dicit,ꝙ in dispositione Papę,per quā altera tur status vniuersalis ecclesiæ,requiritur euidens cā. & in tali casu,nō presumitur.alle.no.dictū Inn.qui hoc te net in.c.vj.de consue.Et vide ibi do.Abb.in.iiij.col.no tanter illud dictū ad propositū huius limitationis:& qn in talibus possit Papa disponere,erit dicendū ibi.Et hāc limitationē ponit Lud.Ro.cōsi.cccclxxxiij.inci. Saluatoris.&c.Dubitatur primò vtrū electio.in pe.col.allegando Inn.in.d.c.quāto.Et aliud notabile dictū eiusdē in.c.pen.de dila.cū dixit,ꝙ vbi alicui ex aliqua cā licitū est à regula iuris recedere,nō sufficit cām subesse:nisi il
c la per illū,cui hoc de iure competit exprimatur. Quod dictū ad cōcludendū idē in Papa, quādo disponit super vniuersali statu ecclesiæ,alle.Old.consi.cclxxxvij.secun dū eum.Sed in meis nō dicit hoc, & facere pōt consiliū
65 lxv.quod inci.circa hoc veniūt tria. ¶ † Limita quintò dūmodo Princeps disponat motu ꝓprio: secus si ad in stantiā partis:quia tūc præsumitur potius ad importu nitatē,quā ex iusta causa rescribere,secundū Ludo.Ro. cōsi.cccexxxvj.inci.omnipotentis.&c. quod indultum Petri.in.vj.colū.per.l.j.C.de peti.bo.subla. li.x.Et hinc est,ꝙ in talibus patitur Princeps,vt inferior nō obedi at,sed rescribat Principi,vel expectat secūdam iussio nem.c.si quādoj.de rescri.&.c.cum teneamurj.de præ bē.& idem ponit Ludo.de Ro.in.c.si verò.§ de viro.ff. solu.mat.¶ Limita textò,vt latè & singulariter per do. Ab.in.c.j.in.j.col.de cau.pos.& propr.& in.c. cū olim.
66 in.xj.colj.de re iud.vbi dicitur, † ꝙ nō præsumitur pro iustitia sentētiæ,quā fert Princeps parte non citata:per tex.in cle.pastoralis.ver.nec prædicta supplicatio.de re iudi.nisi etiam cōtra subditū non pōt Princeps supple re defectū citationis,vel defensionis.per tex. iuncta gl. in.l.fi.C.de leg.vbi nō valet sentētia Principis sine cita tione in cā ciuili.Et ideò istis non interueniētibus non præsumitur sentētia principalis,secundū eum,dicētem ita limitari debere dicta Cy.in.d.l.rescripta.Et ad idem vide do.Abb.in.c.in causis in.ij.no.de re iud.Bene facit quod no.Bal.in.d.l.fi.dicēs, ꝙ etiā corā Principe nō est omittēda causæ cognitio per ventilationē & examina tionē,quæ est de iure gentiū.Et infert,ꝙ Princeps non pōt ferre sententiā parte non citata.Similiter dixit Bal. in.l.j.in.ij.col.ver.sed hîc quæritur.C.qūo & qn iud. ꝙ
d nō valet statutū,ꝙ sentētia posit ferri parte nō citata[b] per.d.cle.pastoralis.nec mirū:quia secundū Bart. in extrauag.ad reprimen.in ver.fine sign.in.ij.col.& Imo.in cle.sæpe.in.xlij.col.ver.habetis expedita citatio videtur esse inducta de iure diuino, quādo Deus citādo primū hominē dixit:Adā vbi es.¶ Sed hic est bene aduertēdū: quia si vera est cōclusio omniū doc.hîc & in locis,de q- bus.s.quòd Princeps ex cā possit alicui auferre rem suā & ꝙ ex cā possit disponere in his,quæ sunt iuris diuini & naturalis. ꝙ in dubio cā presumatur, præterquam in casibus prædictis:& videret à fortiori,ꝙ si ex certa scię tia procederet,vel daret facultatē procedendi cōtra nō citatū & non defensum,dato ꝙ hoc nō debeat facere fi ne causa:tamē si facit,præsumatur facere ex aliqua iusta cā.Et ꝙ ad hoc possit subesse causa,patet exemplū in.d. c.cū olim.in ver.& licet absenti.& in ver.liquido.& ita expresè tenet Bal.in.l.nec cās.ver.fuit quæstio antiqui tus disputata.C.de ap.dicens,ꝙ valet sententia Imperatoris parte nō citata,per illū tex.vbi valet eius sententia cā non cognita.Alle. etiam gl.in.l.is qui reipu.cā abest. ff.ex qui.cau.ma.quæ dixit,quòd si iusta est cā,valet fa ctum Principis etiā sine citatiōe.Non ob.d.Cle. pasto ralis.quia si Imperator processit cōtra nō subditū prin cipaliter,sed Romanæ ecclesiæ,secundū eum. Quā rn- sionē improbat do.Abb.licet de Bal.nil dicat. in. d.c.j. quia tex.in.d.Cle.pastoralis.ver.nec prædicta. expresè dixit,ꝙ etiā cōtra subditum non pōt Princeps supplere defectū citationis.Sed pōt aliter respōderi,ꝙ ideò non valuit ibi processus:quia nō apparuit,ꝙ ibi vellet Impe rator validare illā sententiā latam cōtra nō citatū. & in dubio non præsumitur vti plenitudine potestatis:secū dum Inn.in.c.innotuit j.de elec.& Bal.in.l.bonorum.C. qui admit.cū concor.Et nō sufficiebat clausula supplē tes:ibi posita:quia illa nō tollit defectus naturales, secū dum Host.in.c.j.de transa.& Archi.in.c. Cenomanen sem.lvj.dist.& Spe.in ti.de le.§ nunc ostendendum.ver. xviij.cum si.Et aliās est defectus citationis,cū sit de iure
c naturali:[c] vt cōtra indefensum non procedatur.d. Cle. pastoralis.Et pro istis etiam vide Bal.in.l.j.in princi.C. qūo & quando iudex.vbi dicit,ꝙ in processu Principis non requiritur citatio:dummodò cā subsit: vt est gl.in d.l.is,qui rei.& est antepe.secūdū eum.& in dubio præ sumitur causa:vt est dictum.Et vide Imo. post Inno.& Hosti.in.c.in nostra.in.viij.colū.ver.quanta fuit so.de procu.vbi dicit,ꝙ & Papa de plenitudine potestatis po test procedere partibus absentibus.Facit qd' no.Bal.in l.fi.in ver.extra opp.ꝙ non valet.C.de fru.& lit. expen. & quod no.do.Abb.in.d.c.cum olim.in.ix.col.versi.an aūt.vbi refert se consuluisse,quòd si Princeps concedit alteri gratiam præiudicialē nullo vocato, præsumitur facere ex causa.Idem in materia legitimationis firmant Bar.& alij in.l.Gallus.§ & quid si tantū. ff. de li.& post. per.l.ij.in fi.ff.de nata.rest.& Bal.in.l.nā ita Diuus.ff.de adop.& in.l.ij.in.viij.col.C.de ser.&aqua.cum concor. ¶ Ex quibus redditur dubia ista.vj.limitatio. Et videt concluden

a ¶ Cognitiōe. Add de Bal.in.l.qui se patris.x.col.C.vñ libe.& gl. & Bal. in.c.j.§.notandū. qui feu.pa.pos.

b ¶ Non citata.Add de.d.Sozi.consil. clxiiij.incip. visa bulla Bonifacij.ver. cōtrariam tamē opi.in.ij. parte char.xxv.

c ¶ De iure natur. 63 Adde Bal.in.l.cū fratrem.ad fin.C. de his qui. vt in di.& ad Sil.&do. Sozi.idē tenentē in suo consil.xij. inci. quoniam in pītiarum.ver.& per Bar,in extrau.in.j. pte. char. xv.Et adde ꝙ citatio est de iure diuino:nec ꝙ Pa pam vel Impera torē dispensatur tam in ciuilibus, quā in criminali bus: nisi in causis beneficialibus:qa Papa sine cā & ꝙ libito voluntatis pōt priuare quē beneficio: vt per præfatū Sozi. in cōsil.clxiiij. inci. visa bulla Bonifacij.ver. contrariā tamen opin,in.ij. parte. char. xxv. & an & quando, & in qua cā,& p quem tolli possit & an non requiratur,& quando & quid in impetratiōe rescripti: vide per eūdem Sozi.in suo cōsi. cclxvj. inci. in cā quę vertitur.ver. sed tamen nō ob stantibus.cū ver. se.i.d.parte.char. clxxviij.

concludendum,ꝙ præsumatur pro sententia Principis lata sine citatione.Ex quo sequitur corollarium,ꝙ hæc quinta conclusio volens in Principe præsumi causam, procedit etiam si disponat in his,quæ sunt de iure natu rali:puta auferendo alicui rem suam,vel quid simile fa ciendo.¶ In quo corollario sæpe consyderaui, quòd li cet sit fundatum authoritatibus doc. tamen non proba tur iure expresso.& si est verum, sequitur iste effectus, ꝙ quasi semper omnis dispositio Principis contra ius di ninum,vel naturale,erit valida:quia rarò jeueniet,quòd ad saluandum actum non possimus imaginari & diuina re aliquam iustam cām:qua imaginata, illa semper præ sumetur,& actus valebit:vt dixi in prima limitatiōe. & tamen possibile erit, ꝙ illa causa imaginata in veritate non subsit.Et ideò consyderando gl.in.d.l. antepe.ff. ex qui.cau.ma.& doc.in locis allegatis in præcedenti con clu.& verba do.Abb.in.c.fi.in fi.in.iiij.col.ver. sustēn tando j.eo.& in rubrij.de ap.in.iij.col.ver.finaliter.Ta men fortè attētari posset,quòd vbicunq; dictum est. s. dummodo cum causa fiat:intelligamus scilicet apparen ti,vel expressa:aliàs valde inane esset hoc requirere, sci licet causam,si sic est, quòd semper præsumeret. Vnde meritò do.Abb.hîc,&in locis.s.alleg.limitauit hanc cō clusionem non procedere, vbi Princeps vult rumpere proprium contractum.Sed si bene aduertantur ratiōes quæ eum mouent,probant generaliter idē esse vbicūq; vult alicui tollere ius suum. Et ad idem facilè seruirent rōnes,in quibus feudantur quasi oēs limitationes datæ huic cōclusioni.Quę aūt dicta sunt.s. ꝓximè de actu par te nō citata,& similia:fatēda essent,dūmodò ex cā,quæ appareret:sicut in.c.cū olim.de re iud.exprimit cāomis sæ citationis:scilicet,q liquidò cōstabat de subreptione Et ꝓtereà in intellectu huius materiæ,est valde cogitā dū.Illud aūt certū sit,ꝙ in foro cōscientiæ,vbi pars scit causā nō subesse,nō tenet Principi parere:secūdū Imol. hîc post Inn.in.c.inq̄stioni.de sen.excō. qa in foro poli nō inceditur per præsumptiones:vt dixi in. c.j. in prin. vj.fallētiæ.s.eo.Et ita latè tractat Pet.de Anc. in rep.c. si ꝓpter.in secunda & tertia opp.de rescriptis.in.vj.vbi semper vide.¶ Demum circa prædicta restaret videre, quādo Princeps scribit modis prædictis,quibus clausu lis sit opus.Sed quia plenius tāgitur in.c.nonulli j.de re scrip.quàm in hac Decretali,quæ satis onerata est.Ideò erit ibi aliquid dicēdum.¶ In gl.ij.in fi.sentit glo. quòd si quis sine culpa incidit in egestatem, tunc ei sit subue niendū.& loquūtur iura gl.respectu eleemosynæ,vel al terius subuentionis.Et facit.c.quiescamus.xlij.di.ꝙ qd' sentit hîc Io.An.ꝙ et ꝙ pauperi ex culpa sua succurren dū est,ne egeat.Quod intelligit Imo.si aliter viuere nō
a pōt.[a] aliās sibi imputet.Pro quo facit.l.bona fides.ff.de dep.&.c.pasce.lxxxvj.di.&.c.studeat.in fi.l.dis.&.l.neca re.ff.de lib.agno.in fi.¶ Subdunt hîc do.Car.& Imo.re spectu huius Decretalis,ꝙ valuisset statutum saltē quo ad feuda laicorū,si præuidisset solū de alienatione fien da à vasallo,qui pauper effectus esset sine culpa sua:quia ex hac iusta causa potuisset statutum iuri tertij præiudi care,per prædicta:& maximè,cum præiudiciū nō esset graue,attēto ꝙ is in quē alienabatur,recogniturus fuis set olim vtile ab alienante,& directū à domino. ¶ Et in
67 quātum sentit Io.An.& prędicti †,ꝙ beneficia data pau pertati,nō competunt illi,qui ex culpa sua peruenit ad paupertatem.Adde tex.in.l.pe.ff.de iure dot. quem di cit hîc Bal.esse valde no.quòd beneficium,ne quis con ueniatur vltra quā facere possit,non competit ei,q pro pter maleficium deuenit ad inopiam.Et per illum text. dicit etiam Bal.in.c.sedes s.eo.ꝙ paupertas,qua captio sè obuenit,non prodest.Pro hoc.l.fin.§ fi.ff.de his, quæ in fraud.cred.vbi tex.ꝙ beneficium cedendi bonis non competit ei,qui dissipauit bona in fraudem creditorū.
b & illum pro sing.ponderat Ang.ibi.& in.l.j.[b] C.qui bo. ce.pos.& in.l.is,qui bonis.de ces.bo.& Bal.in.§.fi. Insti. de acti.& in.l.j.in.j.q.C. si quid in frau. patro. Ad idem l.etiam.§.licet.& ibi omnes doct.ff.sol.mat. vbi marito facto pauperi ex culpa sua non competit in restitutione dotis beneficium:ne cōueniat plus,quàm possit.Simili ter dixit Bar.in.l.si cū dotem.§.si post.ff.sol mat.& Bal. in auf.quod locū.C.de colla.ꝙ pater nō tenetur iterum
c dotare filiam,quæ dissipauit[c] dotem.¶ Et idem dicunt de filio,qui culpa sua perdidit bona data sibi iure legitimę. & idem Bal.in.l.scimus.& in.l.omnimodo.§.imputari. ff.de inoffi.test.Et pro his facit dictum no.Bar. Ang.& Imo.in.l.mulier.§.cum proponeretur. ff. ad Treb.dum dicunt,ꝙ si filia dissipauit fructus fideicommissi, computantur sibi quo ad dotem:secus si non malitiosè con sumpsit:vt ibi per eos.Pau.de Cast.in auf.res,quæ.C.cō munia dele.& Pau.de Cast.in consi.xiij.in.ij.colū. quid
a autē de bonis datis filio pro alimentis:vide Bal.in auf.fi captiui.C.de Episcopis.& cle.& in auf.contra rogatos. C.ad Treb.& Pau.in.d.consi.& bonum tex.in.l.Impera tor.ff.ad Tre.Ista faciunt,quòd iura loquētia de redem ptione captiuorum,non habēt locum in captiuis ex ma leficio. quod firmat Bald.in auf. contra rogatos. C. ad Treb.per.d.l.bona fides.¶ Ex quo infert, quòd illa au then.non habet locum in talibus.Tamen in hoc contra rium voluit glo.or.in.c.sacrorum.xij.q.ij.quem sequi tur Ioan.de Ana.in.c.significauit.in.iiij.colj.de Iudæis. allegando etiam Bald.in.l.illud.in prin.C.de sac.san.ec- cle.Et idem Bal.in auf.similiter.in prin.C.ad legem fal. & Bal.Imo.& Ro.in.l.quāuis.ff.sol.mat.Facit.l. si quis pro redemptione.in versic. pijssima.C.de dona.¶ Nec istud repugnat prædictis:quia non agitur hîc de auferē do iure alicuius,eo inuito:vt subueniatur ei,qui ex cul pa sua indiget subuenire. Secus si ageretur de alterius præiudicio,vt probant prædicta.& faciunt no. per An b gel.Imo.& Ro.in.l.Marcel.§.res quæ.ff. ad Trebel. Vbi
c dicunt, quòd licet hæres possit alienare bona fideicō- missi pro redimendo se captiuo,vt ibi. tamen si est ca ptiuus ex maleficio,secus est:tum quia delinquens per dit priuilegium aliās sibi concessum.l. sed si ex parte.§. quanquā.ff.quod cum eo.l.etiam.§.j.ff.solu.matr.Tum etiam,quia istud est in præiudicium fideicommissarij: cui culpa hæredis non debet obesse:vt ibi latius per eū. & Fulg.aliter sentientem,in authen.res quę.C.commu nia deleg.¶ Non ob.etiam opi.glo.in.d.c. sacrorum.ꝙ culpa sua non debet esse proficua captiuo ex maleficio. regula,mora.de re.iur.in.vj. cum ibi allegatis: quia ve rum est, quando culpa est ordinata ad illud: scilicet,vt sit sibi proficua:aliās secus.Patet ex.l.iiij.in princip.ff.si quis cau.& notat Bar.in.l.ij.§.fin.eo.tit.Et facit qd' no. gl.& doc.in.c.statutum.§.j.in verbo,non audens ibi,dū dicit:vel fortè regulatus.de rescriptis.in.vj.& est tex.in c.quia diuersitatem.de concess.præben.in versic.licet ex culpa sua.& ibi do.Abb.ad finē.facit quod no. Ange.in disputatione incipiente:Bononiēsis à causa ciuitate bā-
68 nitus.iiij.di.:vbi concludit, † quòd excusatur bānitus,si non comparet,nec mittit procuratorem, quādo timet vim inferri,nedum sibi:sed etiam causæ: vt si est repul sus propter partialitates,vel habeat causam cum poten te.Et hoc etiam si sit bannitus ex culpa sua: quia nō fuit principaliter ad hunc casum ordinata.allegat.l. si vehen da.§.idem iuris.ff.ad legem Rhodiam de iactu.Itē quia istud commodum non contingit principaliter ex culpa sua:sed in quandam necessariam consequentiam.l.rele- gatorū.§ fi.ff.de interdi.& relig.l.siue hæreditaria.& ibi glo.ff.de neg.gestis.Et idem tenet Io.An.post Archi.in d.c.statutum.& ibi Domi.in.vij.col.¶ In glo. in versi.

a ¶ Nō pōt. Adde Lu.Ro.in fin.ver si.ius.ver.quęro, quę differētia est xxiij.& tex.in.l. si locus.§.fin. ff. quemad. ferunt. amit.& adde spe cu.in tit.de instr. edit.§.xiiij.versi. sed an pauperes & sc.item ꝙ pa nis.& ver.sed qua liter subuenietur & in ti.de sta.mo. ver.quartò quęri tur.& adde Ab. in ca.à nobis. de iurepa. &.j.q.vij. exigunt.

b ¶ In.l.j.vide Bal. & Pet.de suza.

c ¶ Dissipauit do tē.Adde do.So zi. qui idē tenet in suo cōsi.lxxv. inci. circa præ sentē consultatio nē.ver.j. quia vl tra. circa prin.in j.parte char. cxx ix.

69 *feudum dare poteſt.* Nota glo. † ꝙ vaſallus poteſt ſibi ac-
quirere nouum vaſallum infeudando ei feudum, etiam
infeudando ſine licentia ſuperioris domini. & videtur
expreſſum ĩ titulo de lege Cõradi. § ſimiliter. & no. j. do.
Abb. in c. tranſmiſſa. per illum textũ. in. iiij. no. j. de foro
cõpetenti. & Bald. in. c. j. in fine princi. qui feu. da. poſ. &
placet doc. hîc: dũmodò non infeudet eccleſiæ: quia tũc
deterioraretur conditio prioris domini: vt in. c. ſi clien
tulus. allegato in gl. de quo. j. nec poteſt vaſallus relinque
re feudum in vltima voluntate eccleſiæ ratione prædi-
cta, ſecundum do. Abb. hîc. de quo etiam. j. An aũt tran-
ſeat feudum in monaſterium, ſi vaſallus ingrediatur mo
naſterium, remittunt doc. ad no. in. c. in præſentia. de ꝓ
ba. ¶ Recipit aũt iſta gl. vj. declarationes vltra doc. hîc.
Prima eſt, vt non procedat in feudo eccleſiæ: quia vaſal
lus non poteſt ipſum alteri infeudare ſine conſenſu præ
lati: ſecundum Bald. per verbum fortè. in. c. j. § prętereà.
de capitulis Cõra. Pro quo vide tex. in. c. ij. de feud. qui
tamen loquitur in alie. ex toto aſſe. ſed mouetur Bal. fa-
uore eccleſiarum. & quia quod omnes tangit. & c. l. fi. C.
de auſ. præſtan. & vt amputetur occaſio malignandi: vt
ibi per eum confirmantem poſt gl. ibi opinio. huius gl.
¶ Sed iſta limitatio fortè eſt contra mentem huius gl.
quinimo eſt cõtra tex. in. c. cum Apoſtolica. j. de his, quę
fi. à Præla. ſecundum vnũ intellectum do. Abb. ibi. in ij.
col. dum dicit, ꝙ ideò potuit ibi feudatarius eccleſię cõ
cedere feudũ alteri eccleſiæ nõ requiſito domino: quia
non deſinebat eſſe vaſallus eccleſiæ dominæ, ſed acqui-
rebat ſibi alium vaſallum. ¶ Secunda declaratio eſt, ꝙ
quando eſt appoſitum pactũ expreſſum de non alienan
do, non habet locum gl. iſta, ſecundum Bal. in. d. § præte
reà. vt pactũ aliquid operetur. alleg. no. in. l. ſed & ſi quis
§ quæſitũ. in fi. gl. magnæ. ff. ſi quis cau. Et quia quando
prohibitio noua additur prohibitioni veteri: tunc ha-
bet ampliare, ſicut dicimus econtra in promiſsione: vt
notãt docto. in. l. j. § nuntiatio. ff. de ope. noui nun. & §.
ſanctiſsimas. in auſ. de aliena. & emphyteu. ſecundũ eũ.
In quo conſydera, ꝙ iſta non eſt alienatio: vt dicit do.
Abb. in. d. c. cum Apoſtolica. Nec verba ſunt interpre-
tanda contra propriam ſignificationẽ, vt feudatarius in
cidat in pœnam: ideò cogita. ¶ Tertia declaratio eſt, ꝙ
ille, quem vaſallus inueſtiuit de feudo, tandiu habebit
feudum, quandiu vixerit primus vaſallus, vel eius filij:
qui non potuit vaſallus plus iuris alteri concedere, quã
ipſe haberet. c. Daibertum. j. q. vij. Ita dixit Spe. in tit. de
feu. § ij. ver. xxxviij. ¶ Et ideò dicit Bal. poſt Iac. de Bel.
in. c. j. § rurſus. ver. ſed pone miles. de controuerſia inue
ſti. quòd ſimiles, qui alteri cõceſſerat feudum, moritur
ſine hærede, redibit feudum ad dominum cũ omni in-
cremento: per illum textum: quia materia erat ſic ordi-
nata naturaliter. Et idem Bal. in. c. cæterũ. in fin. j. de iu-
dic. & in. c. j. in. j. notabili. de aliena. feu. ¶ Quarta decla
ratio eſt, ꝙ ſi primus vaſallus vẽdat ſecundo: & ſecũdus
tertio: & tertius vẽdat pro alodio, quòd reuocatio & vẽ
dicatio non pertinet ad primũ & ſecundũ vaſallum: ſed
ad primum habentẽ directum dominium: quia ſecũdus
dans, vel quiuis vlterior nullũ habet dominiũ. & ſic nul
la vendicatio cõpetit: ſecundũ Io. And. in. d. ver. xxxviij.
¶ Quinta declaratio eſt, ꝙ laicus habens decimas in feu
dum ante concilium Lateranenſe, non poteſt eas alteri
infeudare: per. c. prohibemus. & ibi doc. de deci. niſi quã
do concedit eas eccleſiæ, vel loco religioſo cum conſen
ſu Epiſcopi: per. c. cum Apoſtolica. de his, quæ fi. à præ-
la. An autem poſsit cum conſenſu Epiſcopi alteri laico
infeudare? communiter tenetur, ꝙ non: vt per Io. And.
in cap. ij. j. de feu. per. d. c. cum apoſtolica. à ſpeciali. & ibi
etiam per doc. & per do. Abb. in. d. c. prohibemus. & in
ſua diſputatione, quæ incipit, Augerio. in. xij. col. ver. ij.
principaliter. vbi ſic limitat iſtam gl. Ex quo ſequitur, ꝙ

Vaſallus poteſt ſibi acquirere nouum vaſallum infeudando, etiam ſine licentia ſuperioris domini: non tamen infeudare eccleſiæ.

a ¶ Me⁹. Adde Bar. in. l. ſi quis à liberis. §. ſi quis. de liber. agn. & in. l. claudius. in vlt. colũ. ver. ij. caſu, qñ eſt pugna. ff. qui po. in pig. ha. & Bal. in. l. j. ij. colũ. ver. quæro teſtator. C. cõia de leg.

decedẽte tali feudatario ſine ſucceſsione, eccleſia ad quã
decimæ reuertuntur, non poteſt eas alteri laico infeuda
re. Sed tamen do. Car. in. d. c. ij. in. x. q. tenet contrarium
in vtroq; dicto, dãs cautelam, quòd ſi talis vult dare de-
cimas alteri laico, renũtiet eis in manibus Epiſcopi, qui
poteſt poſteà alium inueſtire. & idem gl. ij. in. d. c. prohi
bemus. Et hæc opinio præualet de conſuetudine, ſecun
dum Imo. in. d. ca. ij. in. vij. char. licet communis opi. ſit
in contrarium. & iſta ſæpe accidunt. ¶ Sexta declaratio
a eſt, quòd vaſallus vaſalli mei nõ dicitur vaſallus meus:[a]
vt notat gl. fi. in. c. legitur. lxxxj. diſt. & Bal. in. c. cum di-
lecti. in. iiij. col. de dolo & contu. & Spe. latè in ti. de feu.
§ ij. ver. xiiij. vbi dicit, quòd homo hominis mei, nõ eſt
homo meus: per. l. Modeſtinus. ff. de ver. ſigni. ſicut nec
libertus liberti mei, non eſt libertus meus. l. ſi quis à libe
ris. § liber. ff. de libe. agnoſ. Vnde infert, quòd licet vnus
baro ſit homiligius Regis, tamen homines illius baro-
nis non ſunt homines regis. Sicut dicitur de ſubditis epi
ſcopi, reſpectu Archiepiſcopi. iij. q. ix. c. nullus Primas:
c. paſtoralis. j. de offi. ordi. & hoc refert gl. breuis in Cle.
j. in verſi. exiſtere de iureiuran. & ibi Inn. in. xvj. col. Ad
hoc vide Bal. omnino in. d. c. j. § rurſus. ad fi. de contro-
uer. inueſt. tamen hoc dictum non intelligitur, quando
homines vaſalli ſunt inueſtiti à domino ſuo de feudo, in
quo ipſe dominus habet ſolum vtile: ſed de ſubditis ſim
pliciter vaſallo alterius. Stat ergo difficultas, ſi ipſe va-
ſallus concedit ſubdito ſuo feudum, quod ipſe recogno
ſcit à Rege, an ipſe quo ad illum ſubditum dicatur do-
minus ſuus reſpectu directi? In quo dicit Bal. in. c. cæte-
rum. ad finem. j. de iudi. quòd quando vaſallus alienat de
voluntate domini, deſinit omnino eſſe feudatarius tam
quo ad poſſeſsionem, quâm quo ad vtile dominium: vt
no. in. l. ſi vt certo. § ſi duobus vehiculum. ff. commo. ſe-
cus ſi vaſallus acquirat ſuo nomine alium vaſallum ſibi:
quia tunc non deſinit eſſe vaſallus domini ſui: nec cedit
feudum alterius: ſed concedit. & ſic reperitur vtile do-
minium ſuperius, & vtile ſub iſto: vt no. in ſimili per gl.
ſubtilem in. l. ex aſſe. ff. ad Tre. & patet in. c. imperialem.
§ illud quoq;. de prohi. feu. alie. per Fed. ſecũdum eum.
Et addit, quòd ſi ſum feudatarius Regis & de meo feu-
do acquiſiui plures feudatarios, orta inter eos contro-
uerſia, cognoſcam ego, & non Rex: quando à me reco-
gnoſcunt feudum. Et ad hoc vide etiam Bald. in. l. ij. C.
vnde cog. Vbi dicit, quòd licet Rex in vniuerſali regno
Apuliæ conceſſo ſibi in feudum ab eccleſia, habeat tan-
tum vtile dominium, ſicut habebat vaſallus in feudum
c. j. & ibi no. de inue. & de re. alie. fa. no. Hoſti. in ſumma
de feu. § quod ius acquiritur. per Bal. in. l. j. in vlti. colũ.
C. ſi plures vna ſententia. & in. l. j. in. xviij. col. ff. de con-
feſsis. Tamen ſingularia feuda, quę concederet ipſe Rex
in regno, dicentur eſſe directi dominij ipſius Regis. per
no. per glo. ibi. Et ſic in iſtis ſingularibus feudis retine-
bit poſſeſsionem ciuilem: quam non retineret, ſi nõ ha-
beret directum dominium: vt per glo. fi. & docto. in. l.
j. C. vti poſ. Sed Lud. Ro. non putat hoc ibi eſſe verum:
quia ſi directum eſt apud eccleſiam, & vtile tantũ apud
Regem tanquam vaſallum, ſequitur ꝙ apud Regem nõ
poteſt eſſe aliquod directum dominium inſolidum. d.
§ ſi duobus. & ideo melius eſt locutus Bal. in. d. c. cæte-
rum. licet Ro. ipſe non alleget. Et vltra ipſos videtur a-
perta deciſio Ioan. And. pro dicto eorum, in. d. ver. xxx-
viij. Et ſecundum prædicta intellige notata per do. An
to. in. c. potuit. in. v. colum. verſi. ſed dubium eſt. j. de lo-
ca. & Bal. in. d. l. j. in. iij. colum. verſi. dic breuiter. C. vti
poſsi. & per domi. Anto. in. d. c. cæterum. in vlti. colum.
verſicu. quæro quid ſi feudatarius. ¶ Cæterùm, inquan
tum dictum eſt poſt do. Abb. quòd vaſallus non poteſt
relinquere feudũ pro anima. ꝑ tex. in. c. j. § donaret. qua-
liter olim feu. alie. poſ. ¶ Adde Bald. in. l. voluntas. in. j.
col. C.

col. C. de fideicõ. vbi dicit, ꝙ filia prohibita alienare ex
tra familiã, non põt legare extraneo pro anima: per. d.
§ donare. Et per illũ tex. Lud. Ro. in auſ. ſimiliter. in. x.
col. ver. xv. & ſeq. deſtruit duo dicta Bart. Primũ dictũ
Bal. in. l. ſi ſponſas § cõceſſa. ff. de do. inter vi. & vxor. dũ
dicit, ꝙ ſi res eſt donata cum pacto, ꝙ non poſsit aliena
ri: tamen ad pias cauſas põt alienari. ¶ Secundò dictum
Bal. in. l. fin. per illum textũ. C. de ſac. ſan. ecc. dum dixit
tum prohibẽs minorẽ, vel mulierẽ alienare ſine certa ſo
lẽnitate, non procedit ſi alienat in eccleſiã. Nã hæc duo
dicta ſunt cõtra tex. in. d. § donare. ſecundũ eum. de quo
j. ꝓximè dicetur. ¶ Et adde Bal. in. c. imperialẽ. in prin.
iij. col. ver. quæro ergo. de proh. feud. alie. vbi dicit, ꝙ ſi
vaſallus legauit feudũ eccleſiæ, nõ tenetur dominus eã
inueſtire: quia duraret apud eccleſiã in infinitum. Et in
hoc eccleſia eſt deterioris cõditionis. alleg. no. in. l. ſi ita
quis. § ea lẽge. ff. de ver. obli. Et cum iſtis concor. Bal. &
Imo. hîc: quia eccleſia eſt de perſonis prohibitis: in ca.
clientulis. de alie. feud. Et iſta cõcluſio ampliatur adeò,
ꝙ ſi relinquitur feudũ pro anima, nõ debetur: ſecũdum
Bal. in. l. j. in antepe. co. ver. quęro vlterius. C. de ſac. ſan.
eccl. aile. c. j. circa mediũ. in titu. qualiter feud. põt olim
alie. & quod habetur in. c. filius. j. de teſta. & in. l. vxor pa
trui. C. de lega. Et idem videtur velle Bal. in. d. § donare.
in. ij. col. ver. ſed ego quæro. Pro quo facit quod no. gl.
in. c. ſi Epiſcopus. xij. q. v. & Inno. in. d. c. filius. & Pau. de
Ca. in. l. cũ alienã. C. de leg. & Bar. in. l. apud Iulianum. §.
cõſtat. ff. de leg. j. & quod ſentit gl. xij. q. ij. in ſum. vbi ha
betur, ꝙ legatũ de re. eccl. nõ valet, etiam quo ad hoc, vt
debeatur æſtimatio. Sed quia in hoc eſt varietas, & con
trarium tenet Bal. in. d. l. cum alienã. & Bal. Imo. & Pau.
de ca. in. d. § conſtat. & Hoſt. in. d. c. filius. & latiſsimè. d.
Abb. & ibi in rep. c. cũ eſſes. in. ix. col. ver. venio ad quæ
ſtiones: & primò quæro. eo. ti. & facit qđ no. Spe. in tit.
de loc. § nũc aliqua. ver. xcvij. Ideo hanc ampliationẽ ali
ter non firmo: ſed cũ pendeat ab intellectu. d. c. filius. re-
mitto ad Lud. Ro. profundiſsimè de eius intellectu lo-
quentẽ in. d. auſ. ſimiliter. in. x. priuilegio piæ cauſæ cir-
ca teſtamenta. & doc. in. d. c. filius. ¶ Erit ergo in propo
ſito regulariter verũ, ꝙ feudũ pro anima relinqui nõ po
a teſt[a]. Ad cuius regulæ intellectum dantur quatuor limi
70 tationes. † Et primò limita ex dictis Hoſti. qui plenè &
altius omnibus ponit hanc materiã, in ti. de immu. ec. §.
inquantum. in. vij. col. ver. ſed nec illa immunitas maxi
mè. ibi, ſolutio qualitas feudi. & c. Vbi dicit, ꝙ iſta habẽt
locũ in feudo, quod nõ eſt perpetuũ: ſed ad tẽpus. & in
quo ſeruitiũ non põt præſtari per aliũ. Sed vbi iſta duo
ceſſant, põt feudum relinqui pro anima: quia cũ nõ aga
tur de præiudicio domini, nõ debet eſſe vnus plus dete-
rioris conditionis, quã alius, in quẽ tale feudum aliena-
ri põt: vt ibi per eum oſtendentẽ, ꝙ text. in. § donare. nõ
potuit aliter præiudicare eccleſijs. & hoc dictũ ſequun-
tur hîc in paucis Ioã. An. Domi. & alij communiter, &
Cal. in tit. de feu. conſi. x. & Lud. Ro. conſil. cxcix. inci. in
Chriſti, præſens ſtatuti particula. & in ſin. liiij. inci. Tu
ſcias ꝙ vaſallus. & ibi fatetur ſe ignoraſſe hoc dictum in
repe. d. auſ. ſimiliter. videlicet, ꝙ. § donare. non procedit
indiſtinctè de iure canonico: ſed non aperit, an per hoc
ceſſent dictæ impugnationes ſuæ, quas ibi fecit contra
Bal. fundatæ in. d. § donare. ¶ In quo reſpectu primæ: vi
delicet an pactum de non alienando, intelligatur etiã in
piã cãm? dic, ꝙ iſtud pendet ab alio dubio. ſ. quando va
leat pactũ de non alienãdo. de quo per Bart. & alios in. l.
ſi ita quis. § ea lege. ff. de ver. ob. & in. l. ea lege. in. iij. col.
cum ſeq. C. de condi. ob cau. & Petr. de Ancha. in conſi.
ccccxj. & Bal. hîc & in. c. at ſi clerici. j. de iudi. cũ concor.
In quibus etiã ponitur de alienãte rẽ eccleſiæ. Et videſ,
ꝙ vbi prohibitio tenet, operetur etiam in alienatione,
quæ fit in eccleſiam: niſi prohibitus alienare ingrediaſ

monaſteriũ: vt latius in dictis locis. Et pro hoc vltimo
facit, quod dicetur prope ver. iij. limita. Aliter tamẽ nõ
affirmo: quia dictũ Bal. in. § cõceſſa. ſequitur Ludo. in. d.
conſi. & ſentit etiam Bal. in. d. § donare. dum dicit, ꝙ eſt
ſpeciale in feudo. & latè ipſe firmat hoc in. d. § conceſſa.
in recollectis. Sed in ſecunda impugnatione videtur cõ
trariũ, ꝙ imò mulier, vel minor poſsit alienare ſine ſo-
lẽnitate ſtatuti: quia alienat in piam cãm: vt per. d. Abb.
in. c. relatum. el. j. in. j. col. ſ̃. de teſta. poſt Bal. in. l. gene-
rali. C. de ſac. ſan. ecc. & tetigi in. c. j. in. vj. fallentia. ſ̃. eo.
¶ Eſt verum, ꝙ in hac prima limitatiõe ſubdit ſingula-
71 riter Imo. hîc, † ꝙ videtur intelligẽda, quando feudum
relinquitur alicui pauperi pro anima: ſecus ſi eccleſiæ,
cum cẽſeatur de perſonis prohibitis: nec in illa trãſfera
tur feudum. c. ſi clientulus. de alie. feu. & facit. c. ij. § pe.
in fi. de le. Conra. vbi feudum nõ poteſt dari alteri per-
ſonæ, per quã fieret deterior conditio domini, ſecundũ
eum. Sed tamen iſtud eſt contra deciſionẽ Hoſt. in loco
præalleg. & ſequacium qui non faciunt hãc differentiã
inter eccleſiã & pauperẽ. Et obſtant etiã rationes Hoſt.
ibi, quas imitando poſſet dici, ꝙ ſicut diſpoſitio § dona
re. nõ potuit nocere eccleſijs, quãdo natura feudi nõ re
pugnat tranſlationi in eccleſiã: vt. ſ̃. ponitur pro cõſtan
ti. Ita nec alia iura per notata in. c. eccleſia. j. eo. maximè
per. d. Abb. ibi in verſic. ad primum dico. Nec iſto caſu
immortalitas eccleſiæ facit deteriorẽ conditionẽ domi a
ni: cum non loquamur in feudo temporali, ſed perpe-
tuo. Nec eſt expeditum, ꝙ eccleſia dicatur de perſonis
prohibitis, maximè niſi ſeruitium ſit per ipſam præſta-
bile. Patet ex no. per. d. Ant. & alios in. c. in præſentia. de
proba. per Arch. in. c. ſi qua mulier. xix. q. vlt. per Bal. in
auſ. niſi rogati. C. ad Treb. per Bal. in rep. l. de quibus. ff.
de leg. cum concor. quas aliâs dedi in. c. in præſentia. de
prob. Et quãuis iſtud videatur ſuſtẽtabile: tamen in pra
ctica multum valeret authoritas Imo. ¶ Secũdò limita
72 dictã concluſionẽ, † niſi vaſallus daret eccleſiæ feudum
francum & exemptum à legibus pœnalibus feudorum:
quia talis alienatio pro anima tenet, ſecundũ Bal. in. c. in
ter dilectos. in. iiij. col. ver. ſed nunquid. j. de fi. inſtr. & in
l. ſi plures. in. ij. col. C. de condi. inſer. & in auſ. niſi roga-
ti. in. iiij. col. ver. & fuit quæſtio de facto. C. ad Treb. &
vbiq; allegat dictum. c. inter dilectos. ¶ Quòd autẽ di-
b catur feudum francum, [b]vide aliquid per Bald. in. d. l. ſi
plures. ſed plenius in. c. j. in vlt. col. ver. alia quæſtio for-
matur ab Old. de capitaneo, qui curiam vendidit. in vſi.
feu. Nã francũ eſt, quod ſui iuris eſt, nulli ſeruituti ſub-
iacens: & cui onus imponi non poteſt: niſi illud de quo
in feudi præſtatione fuit dictum. Infeudatur enim tũc
etiam proprietas. Nam ex pacto omne dominium con-
cedi poteſt feudatario, ſecundum Io. mo. in ca. Abb. de
re iudi. in. vj. quem etiam Bal. alleg. in. l. j. in. xxv. colum.
verſi. quæro, an valeat confeſsio tutoris. C. de confeſ. Et
aliquid per Ioan. And. in Specu. in rubrica de præſcrip.
73 ¶ Tertiò limita, † niſi feudum trãſiret in eccleſiam ſi-
mul cum vaſallo: quia tenet alienatio: donec viuit natu
raliter vaſallus ingrediens monaſterium: vt latè per In-
no. & omnes in. c. in præſentia. de proba. gloſſ. & Bal. in
c. j. de benefi. fœmi. Sal. in auſ. ingreſsi. C. de ſac. ſan. eccl.
Ioan. And. in Spe. de ſta. mo. § j. ver. xlv. & Bal. in. d. auſ.
niſi rogati. & hîc cum concor. quas aliâs dedi in. d. c. in
præſentia. vbi etiam reſpondi iuribus facientibus in cõ
trarium. & poterit monaſteriũ præſtare ſeruitium per
ſubſtitutum: vt in dictis locis. & Ioã. An. in Spe. in ti. de
feu. § j. verſi. xxj. & probatur in. c. j. § ſi quis deceſſerit. &
ibi no. ſi de feu. fue. controuer. & in. l. quiſquis. cum glo.
& ibi no. doc. & in. l. ad ſimilitudinem. C. de Epiſ. & cle.
An autem hæc limitatio procedat, vbi vaſallus non põt
ſeruire per ſubſtitutũ: vt quia eſſet electa induſtria per-
ſonæ: examinantur in locis præallegatis, maximè in. d. c.

a ¶ Non põt. Ad. de Bar. Cęp. in. c. j. xxviij. differentia. de cogn. feu. & Iac. alu. in. c. j. an agn. vel fil. & Pau. de Ca. conſi. clxj. & d. Soz. cõſi. xix. incip. pro deciſione prædictę. ver. circa quã q. cũ ver. ſe. char. xxxiij. & ver. nec obſt. char. xxxiiij. vbi plenè, an vaſallus, ſeu feudatarius poſsit inſtituere hæredẽ extraneũ in feudo. vel ab inteſtato decedens, trãſmittat feudũ ad ſuũ hæredem extraneũ: aut an reuertatur ad dominũ Et an poſsit donare inter viuos, vel cauſa mortis: vel relinquere, vel legare pro anima.

b ¶ Francũ. Vide nota. per Paul. de Caſt. in ſuo cõſil. ibi. iij. colum.

in præſentia. vbi eſt locus proprius. & ibi dicta multũ ſeruiũt ad totã hanc quæſtionẽ. ¶ Quartò limita ſingu
74 lariter † niſi habẽs feudũ ab eccleſia, velit ipſum trãſfer re in aliã eccleſiã, etiã nõ requiſita eccleſia domina: qa poteſt, vt p hoc eripiat de manibus laicorũ illud feudũ. Nã honeſtius eſt, quòd penes eccleſiam ſit, quã penes laicum: præſertim cũ omnes eccleſiæ ſint vna eccleſia & membra vniuerſalis eccleſię. c.j.§. vna verò. de ſum. Tri. & decidit. d. Abb. in. c. cũ Apoſtolica. in. ij. col j. de hijs, quæ fi. à Præla. motus per illũ tex. niſi potuis habẽs decimas vnius eccleſię in feudũ donaret eas alteri eccleſiæ prima nõ requiſita. quod fuit ratione prædicta ſecũ dũ eum: & ſic habes caſum generaliter, in quo feudum trãſit in eccleſiam. Sed cogitabam, an dici poſſet, q ille tex. nõ ſit hoc modo dilatandus: quia loquitur in feudo decimarũ obtẽto ante cõſiliũ. de quo in. c. prohibemus. de deci. Cuius reparationẽ & reuerſionẽ ad eccleſiã, adeò deſyderabat lex canonica, quòd ad quancunq; eccleſiã rediret cũ cõſenſu vaſalli, valebat alienatio: dũ modò exiret manũ laicã. Modò trahere hunc ſpecialẽ reſpectũ, quẽ habuit ille tex. pro recuperatione rei ſpiritualis, ad omne aliud feudũ eccleſiæ., nõ puto ſuſtentabile: quia ſi eccleſia inueſtiuit laicũ de re temporali in feudũ, negari nõ põt, quin agatur de intereſſe eccleſiæ ex alienatione feudi. Fit enim eius cõditio deterior: cũ ſpectaret eius reuerſionẽ in multis caſibus, quibus feudum reuertit. & hæc ſpes firmiter queſita, perditur per alienationẽ in aliã eccleſiam: nec ſufficit, q oẽs eccleſiæ ſint largè vna eccleſia: quia per hoc non debet auferri vni & dari alteri. c. cũ cauſæ. de præben. aſs nunquã eccleſia reſtitueretur in integrũ aduerſus aliã eccleſiam: cõtra. c. auditis j. de reſti. in integ. quia poſſet dici vnam non dãnificari, ſi alia haberet. quod eſt abſurdũ. Et ideò iſta limitatio procedere põt ſolũ in caſu. c. cũ Apoſtolica. ſ. feudi decimarũ. ſed extẽdere ad omne feudũ, eſſet periculum & ideò poteris cogitare: quia iſtam cõſyderationẽ nõ reperio ab alio ſcriptã. ¶ In ea. gl. ibi, *nec feudum dari põt in dotem.* [a] Intellige verum, † qn pater filiæ
75 vult ſibi dare feudũ in dotẽ: vt perpetuò ſit dos ſua, ſed ſi daret, vt habeat, donec vaſallus viuit, bn põt, ſecundũ Inn. & oẽs per illũ textũ j. de donatio. inter virũ & vxorem. & Ioan. And. & do. Ant. & oẽs hîc. & Rotã. in nouis deciſio. cxcix. incipiente. pater põt dare feudũ. & gl. Hoſt. Io. And. in. c. ij. de feud. & Spe. in titulo de feu. §. ij. ver. xix. & Cy. in. l. voluntas. C. de fideicõ. & facit qd no. Sal. in. l. fi. C. de reb. eccl. nõ alie. Et ideò dixit Bald. in. c. j. in prin. an maritus ſuccedat vxori in bñficio. q fœmina habens feudũ fœmineũ, non põt ipſum dare in dotẽ alteri mulieri: ſed pro ſeipſa bene poteſt dare in dotẽ: quia nõ eſt ex toto alienatũ, quod in dote ꝓpria retineꝫ. Poteſt etiã dare modo prædicto, ſecundũ eum. Et idem Lud. Ro. cõſi. ccclvij. inci. omnipotentis. circa propoſitam. ad fin. & ſecundum prædicta intellige Ioan. And. in ti. de loca. §. nunc aliqua. verſic. xix. vt per Imo. in. d. c. ij. de feu. in. ij. col. mortuo ergo vaſallo, vel muliere feudataria, reuertetur feudum ad eũ, ad quem ex forma inueſtituræ reuerti habet: non autẽ remanebit marito ſecũdũ prædictos. Secus eſt in emphyteuſi: quia põt dari in dotẽ filiæ. & mortuo patre filia poterit retinere, ex quo eſt trãſitoria ad hęredes. vt p Spec. de loca. ver. cix. & ibi per Io. And. vbi dicit idẽ in donatione propter nup. Et de hoc per Innoc. in. c. potuit. in xiiij. colj. de loca. Et aduerte, quia inquãtum prædicti doct. ſentiunt, quòd hoc ſit ſpeciale fauore dotis, videtur velle, q aliãs nõ liceret feudatario, vel emphyteutę concedere rem alicui ad vitam ſine conſenſu domini. pro quo facit: quia iſta eſt alienatio. Cle. j. de re. ec. non alie. vbi tranſlatio ad longum tempus eſt alienatio. & per Bar. in. l. j. §. quod ali. ff. de ſuperficiebus. & in. l. pe. §. inſtituto. ff. de leg. ij. cum concor. niſi cõcederet qs feudum faciẽdo alium vaſallũ ſuum: vt. ſ. dictum eſt. ¶ In ea. gl. ibi. *l. interdum.* licet illa lex non probet cõtrarium
76 vt oñdunt hîc doc. tamen ſtatur huic opi. cõtrariæ † q vaſallus poſſit renuntiare feudo inuito dño. per text. in c. j. de vaſal. qui cõtra conſtit. Loth. Et aſsignatur ratio quia cum cõcedatur feudũ principaliter in fauorẽ vaſalli, põt ipſe fauori ſuo renuntiare. c. ad Apoſtolicam j. de regularibus. ſecus in alijs cõtractibus: quia ex poſtfacto ſunt neceſsitatis. l. ſicut. C. de act. & ob. Et hãc opi. tenet etiã Arch. in. c. de forma. xxij. q. v. allegãs, q caſu d. c. j. & Spec. loquẽs tamen de cõſue. in ti. de feu. §. quoniã. ver. xxviij. in fi. & Hoſti. expreſsè in ti. de feu. §. fin. ver. eſt & in ſumma. & Bal. in. l. j. in. xij. q. ff. de re. diui. & in. l. cum Archimedorã. in fi. C. vt in poſſ. leg. Et iſtud ponitur pro regula, q vaſallus inuito domino renũtia
b re põt feudo. [b] Sed fallit in quinq caſib⁹. ¶ † Primò fal
77 lit, vbi renuntiatio eſſet nimis intempeſtiua ſecundum Ioan. And. & oẽs hîc: per ea, quæ habentur. in. l. ſed etiã ſocius. §. fi. ff. pro ſo. vbi permiſſa libera renuntiatione ſocietatis, non intelligitur de intẽpeſtiua. Et idem tenet Io And. in addi. Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua. verſi. cxxviij. ponens exemplũ, qn vaſallus renuntiat feudo tẽ po re, quo guerra intimeꝫ domino ſuo. Pro quo exemplo facit: quia tunc ſeruitiũ incipit eſſe certum. Vnde vaſallus incipit efficaciter obligari: & ſic non põt dimittendo feudum reijcere onus: vt dicit glo. notabilis in. l. incola. la. ij. ff. ad municip. volẽs, q poſt impoſitum munus, non poſſit renuntiari incolatui: vt ibi per eum. In quo vltimo latè inſtat Lu. Ro. in. l. is, cũ quo. ff. de aqua plu. ar. Et facit quod no. Spe. in tit. de cenſi. §. j. ver. item pone quædam vicinia. Et hanc fallentiã, & dictum exẽplum ponit etiã Bal. hîc, dicens non valere renuntiationem vaſalli, tempore quo dominus eſt in bello. arg. l. filiæ meæ. ff. ſo. ma. Niſi poſſet conſuli indemnitati domini, prouidẽdo de vaſallo æquè idoneo, ſecundum eum. quod no. & bene facit ad hæc. c. j. de renun. ibi, tãto diſcrimine. & quod ibi Imo. in notabilibus. ¶ Secũdò fallit vbi renuntiaret nõ in manibus domini, ſed alterius: quia non nocet domino ſecundum prædictos. ar. l. ſeruitutes §. pe. ff. de ſerui. vrb. præd. & quod habetur in. c. quod in dubijs j. de renun. & in. c. cum temporeꝫ. de arbi. & ſequitur Bal. in. c. j. in ti. de ali. feu. paterni. in. ij. co.
78 ¶ † Tertiò fallit, quando pro feudo præſtatur certum ſeruitium: quia tunc vaſallus non põt renuntiare feudo ſecundum gl. in. c. j. l. in fi. de capitaneo, qui curiã vẽdidit. & in. c. j. imperialẽ. §. calidis. & ibi Bal. de prohi. feu. alie. per Fede. & Io. An. in. d. ver. cxxviij. & Dy. & Bart. in. l. is, cum quo. ff. de aqua plu. arc. & Bal. in proœmio feudo. in. vij. col. ver. ſed ſtatim quæritur. & in. c. j. ad fi. de vaſallo, qui contra conſtit. Lotha. & Pau. de leaza. in c. potuit. in. vij. col. de loca. ver. defende Vin. Et adducitur ratio: quia dominus eſt quaſi in poſſeſsione ſeruitij ex quo ſeruitium certum eſt: ergo non debet dominus eo ſpoliari. arg. notatorum in. c. querelam. j. de elec. Vbi aũt ſimpliciter conceditur non cauſa certi ſeruitij, procedit regula: qa obligatio incerta quouſq; nõ certificaꝫ nõ põt vaſallũ obligare. l. vbi aũt non apparet. ff. de ver. ob. ¶ Hãc fallentiã intellige, qn præſtatio ſeruitij cõtinet dationẽ: ſed qn cõtinet factũ tantũ, videt q vaſallus nõ cogaꝫ præciſè ad ſeruitiũ, ſed liberet præſtãdo intereſſe: p regulã. l. ſtipulationes nõ diuidunt. ver. Celſus. ff. de ver. ob. ſecũdũ Bal. in. d. ꝓœmio. Niſi p iuramẽtũ ſe obligaſſet ad actũ: qa tũc virtute ipſius põt ꝑcisè cõpelli, ꝓpter gl. vulgatã, in. l. ſi pecuniã. ff. de cõd. inde. p quã ita tenet Bal. ī. d. ꝓœmio: & ſeqt Lu. hîc, ſolũ ponẽs in p poſito in. d. l. is cũ quo. & pẽdet à qõne trita: an iurm debeat ſeruari in forma ſpecifica: ī qua aſs ſatis laborauit in
79 c. ad nrã m. lo. jj. de iureiu. Et intelligas ſecũdũ Bal. † hîc de iura

de iuramento ſpecifico obligãte ad certum factum, nõ aũt de implicito, per qd per iuramentũ ſe obligat: quia tunc quilibet vaſallus concluderetur in hoc dicto: cum quilibet iuret. d. c. j. de forma. Et pro hoc de iuramento facit, qd no. Bal. in auf. habita. in. x. col. ver. ſed contra hoc oppono. C. ne filius pro patre. vbi dicit, q ſcholaris cõuentus corã rectore, non põt ipſum declinare rationẽ iuramenti, quo eſt ei adſtrictus. Ad hæredem tn iurantis nõ tranſiret dicta virtus iuramenti, ſecundũ Bal. vbi. ſ. per no. per Inno. & alios in. c. veritatis. de iureiur. Et hæc fallentia cõiter tenetur: vt in locis prædictis. & ſeruaretur in practica, propter autoritatem gl. in. d. c. j. ſecundũ Imo. hic: licet de rigore iuris ſentiat contrariũ propter tex. in. c. j. de vaſal. qui contra conſti. Loth. indi
80 ſtinctè loquentem. ¶ Ex his infertur, † q emph. nõ poteſt renuntiare emphyteuſi inuito domino: cum teneatur ad præſtandum ſeruitium certum per viam dandi. Vnde dimittendo rem, non põt ab hac obligatione per ſonali liberari. & probatur in. l. quicunq. C. de fun. patrimonia. lib. xj. & ita infert Pau. in. d. c. potuit. & Ioan. An. in. d. ver. cxxviij. niſi pactum, vel conſuetudo aliud inducat, ſecundum eum. Nec videtur, q ex omni cã iuſta poſsit emphyteuſis dimitti: vt ſentit ibi Spec. niſi eſſet talis, ex qua à iure liberetur: vt in exemplo ibi poſito, per Spe. quãdo tota res perijt. iuxta. l. j. C. de iur. emphy. & hoc eſt de mente Bar. in. d. l. is, cum quo. & vide etiam Imo. in. d. c. potuit. in. ij. col. Bald. in. l. ij. in. ij. col. C. de iure emphy. ¶ Quartò fallit, quãdo feudum non habens certũ ſeruitium conceditur per ſtipulationem. & ſic per contractum nominatum in. l. iuregentium. §. quinimo. ff. de pac. quia tunc renuntiari non põt, per. l. ſicut. C. de ac. & oblig. & no. in. l. ex placito. C. de re. per mu. Regula aũt procedit in contractu innominato, in quo non interuenit ſtipulatio. Ita declarant hîc Ioã. de lig. & do. Car. & ſentit Spe. in. d. ver. ccxxviij. in titu. de feud. ¶ Quæ opi. ſi eſſet vera, quaſi nunquã haberet locum renuntiatio feudi inuito domino, cum communiter hodiè in quolibet cõtractu ſoleat apponi ſtipulatio ſecundũ Imo. hîc, qui propter hoc eam nõ ſequitur. Et idem tenet Bal. in. d. proœm. feudorum in. viij. col. addit tamen, q tenetur ad intereſſe. & credendum eſt, q ſenſerit vbi obligatio conſiſtit in faciendo, nõ in dãdo: quia tunc nõ tenetur ad intereſſe. Idem etiam Bal. in. c. j. de vaſal. qui cõtra cõſti. Loth. quia ex quo annihilatur feudum per renuntiationẽ, videtur tolli ſtipulatio, quę venit acceſſoriè feudo. ar. l. non dubium. C. de legi. & c. inter dilectos j. de fide inſt. quæ tamen parũ vrgent, cũ præſupponimus tunc nõ poſſe renũtiari. ¶ Et per hoc etiã limitãdo Imo. facit: quia ſicut incertitudo impedit obligationem cõtractus innominati, ita etiam nomina ti. d. l. vbi aũt. & l. triticũ. ff. de verb. ob. Et quia iſta ſola ratio incertitudinis eſt illa, quę facit valere renuntiatio nẽ inuito domino: vnde non requiritur diſtinctio præ
81 dicta. ¶ † Fallit quintò, ſeu declaratur notabiliter ſecũdum Hoſt. d. Ant. & Imo. hîc. & do. Car. in cle. paſtoralis. §. deniq. in. vj. q. de re iu. vt licet vaſallus poſsit inuito domino renuntiare feudo. & non teneatur ei ſeruire: tamen non debet eum offendere in memoriam priſtini dominij. ar. l. ſeruos. C. de. q. vbi qui ſemel fuit ſeruus alicuius, non torquetur in caput eius, in memoriã præcedentis dominij. Quod dictũ confirmari poteſt: quia videmus in ſimili, q memoria & reliquiæ priſtinę qualitatis etiã abolitæ, multum operantur. Vnde dixit gl. no. in. c. ſi qui Epiſcopi. xcij. di. q ſi clericus fuit promotus ad epiſcopatum: & ſine culpa, fortè ob inſolentiã populi, nõ potuit epiſcopatũ conſequi, renuntiauit promotioni: non põt deponi ab alio, quã à Papa in memoriã priſtinæ promotionis. ar. l. ſi. ff. de decur. vbi, qui
a deſijt eſſe decurio, nõ torquetur in memoriã prioris di
gnitatis. ¶ Et hinc eſt, q ei qui ſemel fuit legatus, ſemp debetur reuerentia in memoriã priſtinæ dignitatis, ſecundũ Spe. in ti. de leg. §. finitur. in fi. per. l. vnicã. cũ ſuis concor. C. de Comi. qui prouin. regunt. lib. xij. vbi comes poſt depoſitũ officiũ gubernaculorũ prouinciæ, fungitur priuilegio vicariæ dignitatis. ¶ Et hinc eſt, q qui depoſuit officium aduocationis, eſt in dignitate, & appellatur clariſsimus: vnde torqueri non põt. & debet in eo ſeruari. l. ad egregias. ff. de iureiu. ſecundũ Bart. in l. j. per illum tex. C. de aduo. diuer. iu. Et hinc eſt, q qui ſemel fuit Abbas depoſito officio ſine culpa, obtinet primũ locum in choro & cõuentu, poſt Abbatẽ in memoriã priſtinæ dignitatis, ſecundũ Ioã. de Lig. in cle. ne in agro. de ſta. mo. & ſequitur ibi Imol. in. xxxj. col. ver.
82 j. in vl. q. ¶ † Et hinc eſt, q nouitius exiẽs de religiõe, in qua aſſumpſerat habitum, licet poſsit vti veſtibus ſecularibus: nõ tn debet vti laſciuis in memoriã priſtinæ religiõis, ſecundũ Io. An. in. c. cõſuluit. in. ij. colj. de re. per d. l. ſeruos. & ſequif ibi d. Ant. & d. Abb. dicẽs hoc eſſe conſiliũ. Et hinc eſt, q ſi monaſterii expulit monachũ, & in alio monaſterio fuerit receptus, debet primũ monaſterium puidere ſibi de neceſſarijs, ſecundũ Io. And. in capitu. fin. prope fin. de regu. in memoriam priſtinæ fraternitatis. Et hinc eſt, quòd mitius punitur ille, qui fuit notarius, & modò depoſitus conficit inſtrumenta, quàm ille qui nunquam fuit notarius in memoriam priſtini officij, & ꝓpter primordiũ veritatis, ſecundũ Bal. in. l. data opera. in. xxij. col. C. qui acc. nõ poſ. Et iſta ab alio non deducta ſeruient ad multa. ¶ Nihilominus iſta fallẽtia nõ ꝓcedit in duobus caſibus. Primus eſt, qn dominus offenderet ipſum olim vaſallum: quia poteſt ſe contra eum defendere: vt per gl. in. c. vnico. in fi. in ti. hîc finitur lex. facit. c. vnicũ. qualiter dominus proprie.
83 priue. vbi ſi dominus offendit vaſallum, priuatur eoipſo proprietate. & ſic vaſallus põt eũ offendere. ¶ † Secundus caſus eſt, quãdo talis olim vaſallus requireretur à Papa: vt moueret arma cõtra illũ, cuius fuit olim vaſallus: quia juſſus Papæ præiudicat illi fidelitati primò præſtitæ. ar. c. venientes. de iureiu. & l. Imperatores. in prin. ff. ad mu. Hos duos caſus reperio notatos per. d. Card. in certis ſuis notis cauſarum, quæ ſunt poſt conſilia. & eſt no. ccix. vbi is tangit de quodam Comite Alb. qui deſijt eſſe vaſallus ducis Mediolani, & effectus eſt vaſallus Papæ. Et idẽ videt ipſe ſentire, etiã ſi factus eſſet vaſallus alterius, & ei iuraſſet fidelitatẽ: quia videt iuraſſe etiã cõtra primũ dm: quod tamen nõ affirmat. Sed tenẽdo etiã hũc tertiũ caſum, poſſet cõfirmari: quia ſublata cã feudi eſt ſublatũ ipſum iuramẽtũ, quod regulaꝫ ſecũdũ materiã, ſup qua ꝓſtaꝫ. l. fi. C. de nõ nu. pe. c. ad noſtrã. el. j. de iureiu. Et facit. c. ij. de ſpõſa. & quod ibi dicit de iuramẽto ꝓſtito ab hoĩe homini. Et q vellet multũ inſiſtere huic ratiõi, fortè cogereꝫ cõcludere, q imò iſta fallẽtia iuris nõ ꝓbeꝫ: tn ipſam nõ moueo: tũ ꝓpter eius æquitatẽ. ſ. cõfirmatã: tũ ꝓpter autho. Hoſt. & alio rũ hîc. Sed caue in ſecũdo caſu, quẽ dixi: qa tũc demum iuſſus Papæ excuſat venientẽ cõtra iuramẽtũ, qn Papa ſcit de iuramẽto: aliãs nõ, ſecundũ. d. Ant. & alios in. c.
84 cõſtitutus j. de teſti. cũ cõcor. quas ibi dicã. ¶ † Extra gl. p intellectu prædictorũ reſtat cõcludere, q vaſallus inuito dño nõ põt regulr feudũ alienare. Et hoc ꝓcedit ſi
a ue p cõtractũ inter viuos, ſiue in vltima voluntate: vt in c. j. de ꝓhi. alie. feu. & ſi alienet amittit ipm, & notarius ſcribẽs grauiter punit: vt ibi. Iſta regula ponit in. c. j. de ꝓhi. feu. alie. p Lotha. & in. c. j. de vaſal. q cõtra cõſti. Lotha. ¶ Et hinc eſt, q nõ põt alienare, etiã in aliũ cõuallũ, ſecũdũ Bal. ī. c. j. ver. q̃to an vaſall⁹. de ꝓhi. feu. ali. p Fed. niſi i caſu, de quo ibi p eũ. Et hinc etiã eſt, q nõ põt
a inſolutum dari creditori [a]: vt no. Bal. in. d. c. j. de prohi. feu. alie. per Fed. in ver. ſed nunqd ex cõſuetudine. Nec

Iuſſus Papæ excuſat vaſallum in ferentẽ arma contra dominum.

a ¶ In dotẽ. Adde Alexã. in. c. ij. de feu. & i. c. potuit. iiij. q. de loca. & Bar. Cępo. in. c. j. xv. diſtin. de col. feud. & omnino vide Ro. dec. ccij. per Innoc. & ad. de do. Soz. conſi. xix. inc. pro deciſione prædictæ. ver. verũ prædictis minimè. circ. fi. cum ver. ſeq. in j. pare. char. xxx. iij.

a

b ¶ Feudo. Vide tn Hoſt. in. l. cũ fructuarius paratus. ff. de vſufr. & in. l. loci. §. fi. ff. ſi ſer. vendi. & in. l. ſi ab ſente. de vſufr. & in. l. ſi alienus. §. ſui. ff. de noxa. & vide Bar. Cæ. de ſer. vrb. cxliij. & Car. hîc. & in cle. ij. §. deniq. vij. q. de re iudi.

a ¶ Creditori. vide Bar. in. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. de dam. infec. & d. Sozi. cõſil. xix. incip. pro deciſione prædictæ. veſific. circa quã. q. cum ver. ſeq. char. xxiij. in j. parte.

etiã in emphyteuſim perpetuã cõcedi, vel ad longũ tẽ-
pus locari:quia hoc nõ ꝓcul diſtat ab alienatiõe. in aut.
de non alie.aut nõ permu.§.alienationis.Etiã cum pacto
ꝙ nõ intelligatur trãſlatũ vtile dominiũ:quia videretur
factũ in fraudẽ:iuxta notata per Cy.in.l.codicillis.§.inſti
tuto.ff.de leg.ij.tenet Bal.in.c.j.de prohi.feu.alie.ꝑ Fe.
in.iij.col.ver.quæro nunquid vaſallus.Nec põt vaſallus
a feudũ pignorare[a].d.c.j.de prohi.feu.alie.per Fed.niſi pi
gnoraret dño.c.j.cũ materia.j.de feu.Et in generali obli
gatione,vel hypotheca,nõ venit feudũ ſecundũ Spe. in
ti.de pig.§.j.ver.ſed nũquid feudũ.& Bal.in.l.ſi voluntas.
C.de fideicom.& ſentit Bar.in.d.§.inſtituto.& latè Ro.
poſt Bal.in.l.ſi cõſtante.§.quoties.ver.itẽ inquantum.in
iij.q.&c.ff.ſol.mat.cõtra Bar.ibi.Et ſi dominus eſſet bã
nitus,vel excõicatus,pro hoc nõ excuſatur vaſallus,qui
alienat ſine cõſenſu ſuo,ſecundũ Bal.in.c.j.in ti. hic fini
tur lex.Et iſtã regulã deducit latè.d.Marianus de Senis
in ſuo conſi.inci.clariſsimus Rex Martinus,quod eſt in
ordine meo.lxiij.¶ Recipit aũt iſta regula nouẽ decla-
ratiões,quarum quatuor retuli.ſ.imitãdo gl.& doc.Pri
ma fuit,quãdo vaſallus vult ſibi facere alium vaſallum.
Secũda,qñ relinquit pro anima.Tertia, quãdo datur in
dotẽ.Quarta,quãdo renuntiat ipſi dño. Quas intellige
& declara:vt.ſ.Quinta declaratio eſt,quando in aliena-
tiõe eſt illa clauſula,ſaluo iure dñi:ſecundũ Bal.in.c.j.§.
donare.in vl.col.qualiter olim feu.alie.poterat.& idem
Bal.loquens de emphyteuſi.in.l.fi.C.de iur.emphy. Ad
quod vide eũdẽ in aut.quas actiones.in.vj.col.ver. ego
habui.C.de ſac.ſan.ecc.Et idẽ in feudo ſecũdum Iac. de
Aluarotis in.c.j.in prin.in antepe.col.de prohi.feu.alie.
per Fede.& Bal.in ti.de pa.Conſtã.in verſi.liuellariç.in
xxv.col.Ad idẽ quod no.Bal.in.c.j.§.hoc quoq̀.ad fi.de
ſucc.feu.vbi dicit,ꝙ ſi vaſallus alienat ſub iſta cõditiõe:
alieno ſi,& inquãtum poſſum:aliter nõ.nullum ſuſtinet
amiſsionis periculum:niſi in caſu pulchro &ſin.de quo
ibi per eũ.¶ Sed iſte modus non eſt tutus, ſecundum.d.
Abb.in.c.ij.ad fi.j.de feu.vbi allegat Bal.& bene,in.c.j.§.
fi.in vlt.col.ver.ſed pone pater.quæ fuit prima cau. bñ.
amit.Et idẽ vltra ipſum voluit etiam Bal.in.l.j. in pen.
col.ver.quæro,quid ſi ꝓhibita.C.de his,quæ pœnæ no.
quia cum nõ ſit denuntiatum dño,videtur fieri clam.Et
ante factũ,vel in ipſo facto,requirit licentia. Factũ au-
tẽ,id eſt traditio,eſt cõtrarium ꝓteſtationi.Facit quod
notãt Hoſt.&Io.An.in.c.eã te.de iureiur.vbi dicunt,ꝙ
85 † iſta clauſula,ſaluo honore dñi: non releuat vaſallum
alienãtẽ.Et idem dicit de verbo ſaluo iure:quia malè ius
ſeruat,qui totũ eueruat:Ideò taliter alienãs incidit in cõ
miſſum,ſecundum eos.Et ſequitur ibi.d.Car.d. Ant.&
Imo.& Ro.ſin.clxxvij.inci.tu habes,ꝙ vaſallus.¶ Salua
tur tñ dictus modus,ſi dicat,ſaluo iure dñi:&non aliter
nec alio mõ.ſecundũ.d.Abb.in.d.c.ij.& Bal.in loco per
eum allegato:quia tunc intẽdit alienare,cũ poſsit:&nõ
aliter,& ſic nihil videtur actũ,iuxta no.in.l.ſi qdẽ.C.de
exce. & in.l.ſi quis locuples.ff.de manu. teſt.Facit quod
no.Bal.in aut.ingreſsi.in.iiij.q.quæro ſecũdò.C. de ſac.
ſan.eccl.vbi dicit,ꝙ aliud eſt dicere,profiteor ſi mihi li-
cet retinere fundum:& aliud,ſi additur,& nõ aliter:nec
alio modo,quia iſta verba habent vim conditionis.alle.
no.in.l.ſi quidem.C.de exc.Et idẽ tenet.d.Abb.in.c.inſi
nuante.ad fi.qui cle.vel vouẽ.& hoc modo procederet
dictum Bal.in.d.§.hoc quoq̀.vbi propriè ſic loquitur.
¶ Eſt verum,ꝙ contra iſtã ſaluationem tenet Bal.in ꝓ-
poſito in.d.l.voluntas.quia adhuc factum eſt contrariũ
proteſtationi.Et pro hoc facit:quia dicta verba,& non
aliter:operantur vbi agit de declarando actu non præiu
diciali:vt traditur per Bal.poſt gl.in.d.l.ſi quidem. ſec⁹
vbi actus eſt præiudicãs alteri:quia dicta verba nõ pro-
ſunt.¶ Vnde dicit Bal.in.l.j.in.xiiij.co.ver. demũ quæ-
ro.C.de cõfeſ.ꝙ in re facta,nõ valet ars verborũ. Simili

a ¶ Pignorare.Ad de Ale.con ſi. ſuo ij.iij.part. & do. Soz.conſi. xix.ſ. all.ver. verũ prædictis minimè. cir.prin.in.d. parte char.xxxv.

b ¶ Alienatiõi.Ad quod facit, quod habetur per.d.Sozi. in ſuo conſil. xix.inci.pro deciſiõe pdictæ. ver. verum prædictis mininè.circa pri. j.pte.char.xxxiij.quem vide.

c ¶ Locare. Adde Angel. in aut. de non alien.§.hoc igitur.& Lau. in l. in quorum. de pigno.& Bald.in authen.ei qui. de bon. aut.iu.poſ. &Ale.in.l.ſi filio §.fi.ſol.ma.& in ſuo conſi.pen. in iiij.parte. Qualiter aũt modicum tẽpus intelligat: vide.d.Sozi.cõſi. xxxij.inc. ex his quæ ſuperi⁹.ver. circa primã quæſtionem.circa medium.in.j. parte. char.lxiij.

De natura iſtorũ verborũ, Nõ aliter,nec alio mõ.

d ¶ Anni. Adde But.in.c.ad Apoſtolicæ. de don. vbi loquitur de locatione facta ꝑ Prælatũ de quinquẽnio in quinquẽniũ.quod nõ valet, ſecundum Lap.in col.xij.

ter dicit Bal.in.c.fi.in.ix.col.ver.aduocati dicũt.j.de con
feſ.ꝙ iſta verba,& nõ aliter,nec alio modo: nõ proſunt
ad cautelã:quia in præiudicialibus nõ valet proteſtatio.
allegat no.in.d.l.ſi quidẽ. ex quibus vidẽtur iſti ſeipſos
intricare.¶ Sed cogitabã,ſi pro cõcordia poſſent cõſy-
derari tres caſus.¶ Primus,qñ vaſallus fecit cõtractum
alienationis cũ clauſula,ſaluo iure dñi, & non aliter. &
non deuenit ad traditionẽ:& tunc dominus non poſsit
eũ priuare:cum eius ius nõdum ſit læſum.Ita ſentiũt prę
dicti,& maximè Io.An.in.d.c.eã te. ¶ Secũdus caſus eſt
qñ vaſallus tradidit rẽ.& per hãc traditionem ſolã agit
de præiudicio domini:vt quia tradidit caſtrum,quod à
domino nõ facilè recuperabit:& tunc cum dolus fuerit
in traditione,debet purgari ꝑ amiſsionẽ feudi.Et proce
86 dunt ꝓximè dicta, † ꝙ in re facta non ꝓſunt artes ver-
borum,vel ſimulatę ꝓteſtationes:ſicut dicit de eo, ꝗ di
cit:tu mentiris:ſaluo honore tuo,ſecundũ.d.Car. &.d.
Abb.in.d.c.eã te.&Bar.& alios,in.l.ſi quis extraneus.ff.
de acqui.hære.& Bart.in.l.itẽ apud.§.ſi quod dicitur. ff.
de iniur.cũ cõcor.Et iſtum caſum conſyderauit Bal. in
d.c.j.§.fi.dicens ſe ita cõſuluiſſe cõtra dictam cautelam.
¶ Tertius caſus eſt,quãdo deuentũ eſt ad traditionẽ cũ
dicta conditiõe,ꝙ ſit ſaluum ius dñi:& res põt ſine diffi
cultate haberi pro non alienata:& tunc cũ parum inter
ſit domini,ꝗ põt rem ad libitũ reſcindere,fortè ſuſtine
rẽtur opiniones prædictæ ꝓpter dicta verba, & nõ ali-
ter,nec alio mõ:quia nihil videtur actum,vt prædixi:&
facit qđ dicetur in ſequẽti declaratione.& ita credo ſen
ſiſſe oẽs prædictos:& ſic intelligi debere quod not.Bar.
in.l.ſi quis locuples.per illũ tex.ff.de manu.teſt.& ſequi
tur Bal.in.d.§.loc.quoq̀.dum dicunt valere alienationẽ
prædictã,ſi dicatur,ſi domino placuerit:vel vẽdo,ſi do
minus nõ reuocauerit:aliâs res ſit inepta.& hoc mõ prę
dicta remanẽt clariora:poſſumus tamẽ adhuc cogitare.
87 ¶ † Sexta declaratio eſt,ꝙ vaſallus retento penes ſe vtili
dñio,põt alienare fructus feudi,etiã locãdo eos ad lon-
gum,vel lõgiſsimũ tẽpus:dummõ in tali locatiõe ad lon
gum,vel lõgiſsimum tẽpus,ſit expreſsè dictum,ꝙ nullũ
vtile dominiũ trãsferat in cõductorẽ. Ita declarat Bar.
hîc & Inn.in.c.ad audientiam.de re.ec.nõ alie.& Bal. &
Imo.in.l.ſi domus.§.fi.ff.de leg.j.& in.d.l.codicillis.§.in-
ſtituto.ff.de leg.ij.Nec iſtud videtur fieri in fraudẽ,pro
ut dixit Bal.aliter tenẽs in.c.imperialẽ.in prin.in.iij.col.
de prohi.feu.alie.per Fed.quia ceſſat fraus ex quo agit,
ꝙ non trãſeat vtile dominiũ.& ſic non eſt alienatio,ſed
trãſlatio ſolius cõmoditatis,reſeruato omni dominio.
Bene facit.l.neceſſario.§.fi.cũ ibi no. ff.de pericu. & cõ.
rei vẽ.& in.l.cũ manu ſata.§.fi.ff.de cõtrahẽ.emp.& no.
Bal.in.l.fi.C.de iur.emphy.¶ Vbi aũt fieret ſimplex lo-
catio feudi,omiſſa dicta reſeruatiõe, non ꝓcederet iſta
declaratio:quia ſimplex locatio ad lõgũ, vel longiſsimũ
b tẽpus,eqpollet alienationi,[b]ſecundũ.d.Abb.& Imol.in
d.c.ad audientiã.per illũ tex.&.d.Ant.& alios in.c.nulli.
eo.ti.&.d.Abb.in.c.fi.in vlt.col.de ædi.edic.& Dy.&Ia.
de Aret.& Bart.& cõiter oẽs in.d.§.inſtituto.reprobata
gl.ibi.cõtra quã etiã tenet Bal.in.c.j.in.x.col. ꝗ feu.da.
poſ.&in.c.imperialẽ.in.iiij.col.de ꝓhi.feu.alie.per Fed.
& in.c.j.§.aut ſi liuellario.qui.mo.feu.amit.& Bal.&Sal.
in.l.fi.C.de re.alie.nõ alie.& Ang.in.l.j.§.fi. ſi ager vecti.
vel emph.pe.& aut.de alie.& emphy.§.ſi verò aliqs.cum
cõcor. de qbus ꝑ Io.de Ana. in.c.fi.in pe.col.j.ne præla.
vi.ſuas.Secus ſi ad nõ longũ tẽpus ſecundum Bal.in.d.l.
volũtas.in.ij.col.ver.ſed qđ ſi vaſallus. quia ꝓhibitus a-
c lienare nõ ꝓhibetur ꝓ modico tpe locare[c],ſecundũ Ar
ch.in.c.iudicatũ.lxxxix.diſt.& ꝑ Bar.& alios in.l.cotẽ.§.
qui maximos.ff.de publica. & omnes in cle. j. de reb.ec.
non alie.in.d.c.fina.ne præla. ¶ Similiter ſi in locatione
ad longiſsimum tempus diceretur, ꝙ tot eſſent locatio
d nes,quot eſſent anni[d]:non eſſet cautela tuta, quaſi præ
ſumatur

ſumatur factum in fraudẽ,ſecundũ Bal.in.d.c.j.in prin.
in.x.col.ver.extra quęro.qui feudum dare poſſunt.pro
quo facit quod no.Spe.&Io.An.in ti.de don.§.j.ver.qd
ſi aliquis donat.& Bar.in.l.Modeſtinus.ad fi. ff.de don.
& in.l.ſancimus.§.ij.C.de dona.& per Bal.in.l.ij.C. quã
do dies lega.ce.cum concor. In quibus dicitur nõ vale-
re donatiõem vltra quingentos aureos,etiam ſi dicatur
ꝙ tot ſint donationes,quot ſummæ,diuidendo in ſum-
mis paruis.Et bene facit,quod no.Ang.in.§.ſcire aũt.in
aut.de nõ alie.vbi dicit,ꝙ licet ſimplex colon⁹ teneatur
ſoluere penſionẽ expectato biennio.l.cum domini hor
reorum.&.l.quæro.§.inter locatorem.ff.loc.Tamẽ ſe-
cus eſt in colono ad magnum tempus: qa acquiſiuit ius
in re & expectabitur triennio,ſicut de emphyteuta pri-
uati,eſt ibi tex.cum gl.cum in eo ſit eadem ratio ſecun-
dum eum.qđ bene no.Ad idem,quod no.Car. in cle.j.
§.fi.in.ij.q.de re.ec.nõ alie.vbi dicit, ꝙ licet conductor
ad modicum tempus nõ habeat poſſeſsionem naturalẽ
nec ciuilẽ:tamen cõductor ad lõgum tẽpus naturaliter
poſsidet:& habet vtile dominiũ.alle.c.potuit.j.de lo. &
c.olim.j.j.de re.ſpo.Et ſic apparet hanc cautelã eſſe inu-
tilem:licet aliud dixerit Bal.in.d.§.aut ſi liuellario. in fi.
¶ Similiter ſi fiat locatio ad tẽpus nõ longũ cum pacto
de reuocando de tempore in tempus:nõ valet talis cau
tela:quia iſtud nõ differt ab alienatiõe:ſecundũ Lap. al
le.xij.quæ incipit diſputat hîc.&.d.Car.in cle.j.§. fin.in
pe.q.de reb.ec.nõ alie.& Ang.cõſi.clxxxj.inci.ex forma
& ſerie.ad fi.vbi elegãter loquitur de iſto mõ cõtrahen
di,qui eſt nouus & in iure nõ examinatus ſecundũ eum
& hoc tenendũ eſt.Et ita vidi cõſultum per illuſtres vi
ros:licet aliter ſentiat Bal.in.d.l.voluntas.& iſta omnia
habes domeſtica:quia vtilia ſunt & per alios nõ ordina
88 ta.¶ † Septima declaratio eſt,ꝙ vaſallus irrequiſito do
mino põt alienare feudũ dãdo ipſum alteri agnato,qui
erat ꝓximior:& debebat ſuccedere in illo feudo, poſt
mortẽ dãtis:quia eſt potius refutatio,quæ fit agnato ꝓ
ximiori.Ita cõcludit Bal.poſt longã diſputationẽ in.c.
j.in.v.col.de alie.feu.& pro plena introductiõe ad hãc
declarationem vide ſemꝑ ipſum.Et adde,ꝙ ſi ſunt mul
ti agnati,& fieret alienatio in vnum in præiudiciũ alio
rum,alij poſſent reuocare pro parte eos cõtingẽte, vel
in totum ſi in totum eos cõtingat,ſecundum Bal.in.c.j.
§.hoc quoq̀.in pen.col.ver.vij.communia.de ſuc.feu.
per.l.filiusfa.§.Diui.ff.de leg.j.& no.in.l.poſt mortem.
C.de fideic.& in.l.cum pater.§.à filia.ff.de leg.ij.Tamen
quia in hoc non contẽnitur dominus,vt eſt dictum:nõ
admittuntur agnati,niſi aperta eis via per mortem va-
ſalli, ſecundum ipſum:per no.& hoc ipſe intelligit, niſi
per annum taceant agnati à die ſententiæ: quia perinde
eſt acſi conſenſiſſent alienationi,per.c.Titius filius.ſi de
feu.vaſal.fue.interpel.ſecundum eũ.Et ſecundum præ-
dicta intellige etiã no.per Bal.in.c.vnico.in vlti.col. de
vaſa.qui cõtra conſti.Loth.& quod no.Imo. poſt Io.de
lig.in cle.ij.in fin.de iurepa. ¶ Octaua declaratio eſt,ꝙ
89 † vaſallus põt alienare feudum diuidendo ipſum inter
ſe & alium cõuaſallum eiuſdem feudi:vt eſt tex.in.c.j.§.
præterea ducatus.de prohi.feu.alie.per Fed. Sen. dicit
enim potius quædã renuntiatio,quã alienatio:vt in prę
cedenti declaratiõe.Et eſt bo.tex.in.c.j.in princ.ibi, nõ
eſt libellus,ſed quædam refutatio de alie.feu.paterni.&
no.Bal.in.l.ſi plures,in.ij.col.C.de condi.inter.Sicut di
citur in ſimili,ꝙ patronus põt dare ſuũ iuſpatro. alteri
cõpatrono ſine conſenſu Epiſcopi,qui aliâs requiritur:
vt ꝓbat tex.no.iuncta gl.in ver.liberè.in Cle.ij.de iure
pa.& eſt tex.ſecundũ vnum intellectum in.c.ex inſinuã
te.j.de iurepa.& gl. in.c.nemini.xvj.q.vij.Et hinc eſt,ꝙ
diuiſio facta inter fratres de feudo, nõ excludit ius ac-
creſcendi altero moriẽte,quãdo in diuiſiõe aliquid re-
mãſit viuẽti:ſecus ſi nihil:quia portio accreſcit viuẽti.

Ita no.Bal.in.l.j.in vl.col.ver.ſed an diuiſio. C. qñ non
pe.par.¶ Similiter dicit,ꝙ ſi emphyteuta diuidit rẽ ec
cleſiæ cũ alio emphyteuta,nõ tenet eccleſiã reqrere,ꝑ-
ut aliâs:vt no.Fed.cõſi.ccxxviij.inci. factũ eſt tale: duo
fratres.& Bar.cõſi.lviij.inci.& ex themate ꝑdicto. ꝑ.d.
§.præ.ducatus.etiã,qa nõ ꝑiudicat dño:vt ꝑ eũ ibi. &
in.l.qui Romæ.§.duo fratres.in.x.q.ff.de ver.ob.& in.l.
domus.§.fi.ff.de le.j.& in.l.& iõ.ff.de cõdi.fur.& in.l.cũ
ij.§.ſi vni.cum ſe.ff.de trãſ.& in.l.j.C.de impo.lucra.de-
ſcri.li.x.& Lu.Ro.in.l.ſtipulationes non diuiduntur.in
xviij.col.& ſeq.ff.de ver.ob.& Bal.in.l.volũtas.C. de fi
deicõ.& Sal.in.l.ea lege.antep.col.ff.de cõdi.ob cau.De
quo etiã ꝑ Bal.in.c.imperialẽ.in prin.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ
Fed.& Cal.in ti.de loca.cõſi.x.& Spe.in ti.de loc.§.nunc
aliqua.verſi.lxxij.& ver.cxlvij.& Bal.in.l.ſi familiæ. C.
90 fam.er.&Car.cõſi.xvij.¶ † Hãc declarationẽ limita tri
bus modis:Primo,vt nõ ꝓcedat in feudo dignitatis:pu
ta regni,ducatus,marchionatus,comitatus,vel alterius
a hñtis iuriſdictionẽ:quia tale feudũ nõ diuiditur,[a]ſed de
bet apud vnũ tñ reſidere:vt eſt gl.in.c.licet.in gl. fi.j. de
vo.& ibi plenè.d.Abb.in.iij.col.& eſt tex.in.d.§.præ.du
catus.&eſt gl.fi.in.c.ſi hæredes.j.de teſt.Et rõ adducitur
quia talia melius regũtur ab vno ſolo,quã à plurib⁹.Vñ
inquit philoſopus in.ij. Metaph.in fi. entia nolũt malè
diſponi:pluralitas principatuũ eſt mala:vnus ergo Prin
ceps.& hoc latè deducit Pe.de Anc.cõſi.cccxxxv. quod
incipit:ꝓ maiori intelligẽtia.in.j.col.&Old.cõſi.xxiiij.
quod.inci. eleganter circa negotiũ,de quo agitur.in. vj.
col.& conſi.xxiiij.quod inci.prima.q. & cõſi. lxix.quod
inci. conſueuit dubitari.in pen.col.bo.tex. in.c. apibus.
vij.q.j.& hoc idẽ teſtatur Senec.in prima tragœdia: Nõ
capit regnũ duos. Vnde apud poætã dicitur: Fraterno
primi &c.&alibi:omnis ptãs impatiens conſortis erit.c.
qđ aũt.xxiij.q.vij.Facit.c.eſto.xcv.diſ.ibi,vnus domin⁹
& vnum baptiſma.& Apl's ad Ephe.iiij.vnũ caput,vnus
b ſpũs,vnus dñs[b].Vñ dicitur in.l.ij.§.nouiſsimè.ff.de ori.
iur.neceſſe eſt reipublicæ conſuli ꝑ vnũ. & dicitur in.c.
qm̃ in pleriſq;.j.de off.or.& in.l.iij.ff.de off.ꝑfec.vigi.&
in aut.quomodo oportet Epõs.in prin. Monſtruoſum
eſt in vno corpore eſſe plura capita.Vnde dicitur in ti.j.
ad fi.c.de ſum.tri.volo pater ipſi vnũ ſint in nobis,ſicut
& nos vnũ ſumus.Iõ dicit gl.mag.in fi.in.c.nõ autẽ.vij.
q.j.ꝙ qui crederet eccleſiã vniuerſalẽ,ſaltẽ poſſe habere
duo capita,eſſet hæreticus.& eſt glo.plena in cle.ad no-
ſtrã.in ver.eccleſiæ.de hęreti.& ſequit Abb.in.c.at ſi cle
rici.in prin.in.xxj.col.de iudi. & in.c.j.j.de parochijs.&
in.c.quoniã.in.ij.col.& Car.in cle.j.§.porro.in.ij.qõ.de
iureiur.& ideò Arch.in.c.nõ aũt.in.vij.q.j.refert Augu
ſtinum dicẽtem,ꝙ neſciebat iure prohibitũ,ꝙ duo poſ-
ſent habere vnũ epiſcopatũ:quaſi ſentiat,ꝙ nõ acceptaſ
ſet ſuũ.¶ Cæterũ quãuis talia diuidi nõ poſſint, tamen
c exercitium ſeu adminiſtratio diuidi põt[c]:vt eſt deciſio
Bar.in.l.inter tutores.in fi.ff.de admi. tu, vbi ex hoc in-
fert,ꝙ ſi vnus ex illis delinquat in territorio alteri com
d miſſo,non poteſt ab eo puniri:[d]quia cũ iuriſdi. ſit cõ-
munis,par in parẽ non habet imperium.c. innotuit. cũ
ſi.de elect.Item infert,ꝙ propter delictum vnius ex eis
poteſt ſuperior exercere iuriſdictionem in bonis vtri-
uſq̀:quia illa diuiſio habet locum inter eos,non quo ad
alios:vt ibi ſecundum eum.Quæ verba reaſſume,vt per
Bal.plenè in.d.§.præ.ducatus.& tetigit Bal.in authenti.
hoc amplius.in.iiij.colum.C.de fideicommiſſ.& Bart.in
l.fin.ff.de re.di.&.d.Abb.in ſimili.in cap.querimoniam.
ad fin.C.de iur epa.& no.Bar.in.l.arbor.§.iudex.ff. com
muni diui.& in.l.Lucio.§.j.ff.de aqua quotid.& æſtiua.
& in.l.ſi vni ex pluribus.verſicu.v.quæro. ff. de re iudi.
Et facit deciſio Ioan.Andr.in addi.Specul. ſuper rubri.
de re iudi.& fuit Old.licet ipſe non dicat,conſil. ibi in-
cip.thema tale eſt.Et adde,quòd ſi tales domini ſunt di-

a ¶ Non diuiditur. An feudũ dignitatũ, videlicet ducat⁹.&c. ꝓut hîc in tex.ſit diuiſibile de cõſuetudine, vel de iure. & qualiter intelligat.§.ꝑterea ducatus.c.iperialẽ. de ꝓhi.feu.ali.ꝑ Federi.vide no.ꝑSozi.q eũ declarat ꝑ decẽ notabiles declaratiões in ſuo cõſ.clxv.ĩci.viſis inueſtituris. ver. circa ſecũdã dubitationem.cũ ver. ſe.in.ij. pte char. ccvij.& ver.j. per tex.cũ ver.ſe.in q bus eſt ꝑmiſſa diuiſio, & in qbus nõ,char.xxix.In quibus aũt locis feuda dignitatũ pręter regalia diuidũtur contra diſpoſitionẽ.d.tex. c. imperialem.§. præterea ducatus vide ꝑ eũ in ſuo cõſi.cclij.inci. viſis inſtrũs conceſ. verſ.ij. dico.circa pri.in.d.pte char. cl.Item, an & qñ feudũ dignitatis diuidi poſsit:&an in materia feudorũ argumẽtis legalib⁹ vtẽdũ ſit, vel cõſuetudo attẽdi debeat: vide ꝑ eũ in conſi.cclxxviij.inci.in.q. vertẽte.in prin.cũ ver.ſe.in.d.parte char.cxcvj.

b ¶ Vnus domin⁹. Adde Ro.conſil. xij.& in char.xij.

c ¶ Diuidi põt.Adde ꝙ idẽ tenet.d.Sozi.ĩ ſuo cõſ.clxv.ĩci.viſis ĩueſtituris ver.ij.principaſr rñdet. in.ij. parte charta. xxviij. & ver ꝑterea ꝑdictũ circa mediũ charta.xxix. & ꝙ exercitiũ ſeu adminiſtratio diuidi poſſet, adde ꝙ ꝑ loca,& tẽpora.ſecũdũ Bar.in.d.l.inter tutores.alle.in tex.& ꝑ Bar.in cõſi.j.qrit an iuriſdictio.Et ꝙ ſit indiuiſibilis,eſt gl.ij. in.c. prudẽtiã. de of.dele.& Car. in Cle.fi.j.q. de ꝑb. & Paul.de ca.cõ. clxj.ſed vide Bar, in.d.l. inter tuto.

d ¶ Puniri.vide bar

to. in hoc cõtrariũ in.l.cũ ex ratione. in fin.ff. de excu. tu. ſed vide Bal. in d.§. præterea ducatus. ij. col. alleg. in text. qui aliter lo- quitur, & ibi diſtinxit.

ſcordes in vſu iuriſdictionis, poſſunt compelli diuidere exercitiũ vtendo alternis temporibus, ſecundũ Ang. in l. ij. §. ex his. ff. de ver. ob. & ibi per Ro. in. vj. co. &. d. Ab. in. c. fi. in. j. colꝫ. de re iu. pro quibus eſt gl. fin. in. c. licet. in gl. ma. in fi. xxvj. q. iij. & eſt no. dictum ad intellectum Cle. ij. de iurepa. ¶ † Secundò limitatur iſta declaratio: dummodò oēs vaſalli cõueniant & cõcordent in facien
91 da diuiſiõe feudi: aliâs vno diſſentiente nõ poteſt fieri: ſecundum. d. Abb. cõſi. lxxxij. inci. quãquã in his dubijs. in vlt. co. quia licet in aliorum bonorum diuiſiõe ſufficiat vnum ex ſocijs prouocare: quia nemo cõpellitur eſſe in cõmunione: vt. ff. &. C. cõmuni diui. per totum. tamẽ in diuiſione bonorum feudalium debent oēs concordare: aliâs diuiſio fieri non põt. Ita dicit eſſe tex. ſi bene põderetur in. d. §. præ. ducatus. ibi, ſi conſortes voluerint: & hoc nõ reperitur ab alio ponderatum, ſecundum eum.

92 ¶ † Tertiò limitatur reſpectu eius, quod dictum eſt de emphyteuta: quia illud intelligitur in emphyteuſi recepta per patrem pro ſe & filijs & hęredibus: quia cum ſit locus iuris accreſcendi inter dictos filios: vt per Bart. in l. ſi mihi & Titio. ff. de ver. ob. talis alienatio, quę fit inter eos, dicitur potius quædã renuntiatio: ſecus in emphyteuſi, ſi à princ. ſit cõceſſa duobus: quia inter eos nõ eſt locus iuri accreſcendi. d. l. ſi mihi. ideò nõ poſſunt inter ſe alienare: quia nõ ficeret præiudicium: cum ipſe offerens iuſtum pretium debeat cuicunq; præferri. l. ſi. C. de iu. emphy. quæ ratio ceſſat in diuiſiõe feudi. Et ſecun
93 dum hãc limitationem intelligitur opi. Gul. de cu. in. l. cum leg. §. ſi vni. ff. de tranſ. & Bal. in. l. dudum. C. de con
trahen. emp. ¶ † Generaliter autem quando prohibita alienatione ſit prohibita diuiſio: & quãdo nõ. vltra præ
dicta vide gl. & Nic. de Neap. in. l. ſi pupillorum. in prin. per illum tex. ff. de re. e. & Lud. cõſi. clxxxij. inci. in Chri &c. in caſu ꝓpoſito. ad fi. & Bal. & Sal. in. l. iubemus nul
li. C. de ſac. ſan. eccl. & Bal. in. l. j. in prin. in. v. no. ff. de re. e. & Flo. in. l. Lucius Titi⁹. ff. fami er. & Bal. in. l. diuiſionem. C. cõia vtriuſq; iud. per Albe. in. j. parte ſtatutorũ
94 q. cxv. & Imo. in. c. nulli. in fi. ff. de reb. ec. nõ alie. ¶ † No
na & vltima declaratio eſt, ꝙ vaſallus Epiſcopi pot alienare feudum in capitulum ipſius Epiſcopi, etiam ſi inter eos ſunt bona diſcreta. Ita cõſuluit Car. ſoleniter in ti. de feu. conſi. xj. inci. an feudatarius. & hoc ꝓpter maximam cõiunctionem, quæ eſt inter Epiſcopum & capitulum. c. nouit. de his quæ fiunt à Præla. c. requiſiſti. de teſt. per quam non videtur epiſcopus in generali ꝓhibitione alienationis excluſiſſe ſuos. arg. c. ij. de poſtu. Nec hanc cõiunctionem tollit diſtinctio bonorum, quę cauſatur ex vno corpore. & facit. d. c. requiſiſti. ſecundum eum. Quod facit ad multa, ſi eſt verum: & pro ipſo adduco, quod no. Hoſt. in. c. poſſeſſiones. de reb. eccle. nõ alie. vbi dicit, ꝙ ſi Epiſcopus eget in epiſcopatu ſuo aliqua camera, vel domo, quæ eſt capituli, põt illã emere à capitulo: quia nõ dicitur exire extra eccleſiã. ar. l. volun
tas. C. de fideicom. vbi prohibito alienare, non prohibe
tur alienare in familiã prohibentis. Ad idem quod not. Bal. in. l. dudum. in fin. C. de contrahen. emp. vbi dicit, ꝙ Epiſcopus, qui iurat nõ alienare res epiſcopatus, poteſt donare ca. ſuo: quia nõ exit de corpore eccleſiæ. alle. gl. in Cle. fi. de reb. ec. non alie. &. d. l. voluntas. Sed contra hãc declarationem eſt deciſio Car. expreſſa in ſuo cõſi. xxxvij. quod incipit, caſus, feudum quoddã. vbi conſuluit, ꝙ Epiſcopus non põt inueſtire capitulum ſuum de feudo deuoluto ad ipſum Epiſcopum: quia nõ licet Prælato cõditiõem eccleſiæ facere deteriorem. Hinc eſt, ꝙ factum prælati nõ præiudicat eccleſiæ: niſi cõicato conſilio cum ſuo capitulo: vt no. glo. iij. in. c. ij. de or. cog. & conditio eccleſiæ fieret deterior in hoc, ꝙ feudum ſolutum infeudari alicui perſonæ, trãſfertur in capitulum, quod nunquã moritur. c. ſi gratiosè. de reſcrip. in. vj. qa

An prohibita alie natione, ſit prohibita diuiſio.

continuatur. Idem in. c. diuerſis ſuppoſitis. l. proponebatur. ff. de iudi. & ſic nunquã eſſet ſpes, vt reuertatur ad eccleſiam. Itẽ poſſet eſſe, ꝙ debebantur ſeruitia perſona lia, quæ nõ poterit præſtare capitulum, ſicut de monaſterio dicitur in. c. in præſentia. de prob. ſecũdum eum. ¶ Ad idẽ quod no. Imo. poſt Gul. in Cle. ij. in. x. col. ver. quærit Gul. de re. ec. non alie. vbi dicit, ꝙ ſi vaſallus epiſcopi vult alienare feudum in capitulum ipſius, non põt Epiſcopus huic actui authorizare: nec etiam capitulum inueſtire de directo dominio: quia in tali alienatiõe non põt ipſe eam faciens authorizare: ſed requiritur authoritas Papæ: vt ibi per ipſum: qui per hoc ſentit, ꝙ aliena re in capitulum, ſit auferre epõ. ¶ Ad idẽ facit: quia vaſallus non põt alienare in agnatos domini: quia non ſunt feudi participes, ſecundũ Bal. in. d. l. voluntas. in pe. col. ver. quæro conceſſum. niſi in conceſſione diceretur, ꝙ extra agnatos non alienet: quia à cõtrario ſenſu alteratur natura feudi ſecundũ eum. Et licet dictum iſtud poſſit intelligi de agnatis inueſtiti: tñ idem puto de agnatis domini: per ratiões. d. Card. Ex quibus videtur, ꝙ in capitulum nõ poſſit feudũ alienari. & hoc credo verius ꝓ dictas rationes, nedũ vbi bona eſſent diſcreta: per no. in c. edoceriꝫ. de reſcri. ſed etiã cõia: per illã rationẽ, ꝙ feudum liberum Epiſcopi, non rediret amplius ad eũ ſolũ: & cum interſit epiſcopatus, ne qđ propriũ eſt, efficiat commune: & ſic deſinat eſſe proprium: per no. in. l. ſerui electione. §. Labeo. ff. de leg. j. Et ꝓ prædictis vide ono. d. Abb. in. c. ſicut. in vlt. col. de iureiu. vbi latè examinat, an donatio facta capitulo ab Epiſcopo de bonis menſæ ſuæ, præiudicet ſucceſſori: & videtur tenere, ꝙ non. Ex quo adhuc magis redditur dubia hæc declaratio: pote-
95 ris tamẽ cogitare, quia non inuenio alibi tactũ. ¶ † Poſtremò vnum nõ omitto ad qđ iſte text. primo aſpectu inducitur: videlicet vtrũ ſtatutum inhabilitãs fœminas extãtibus maſculis, habeat locũ in bonis feudalibus, vel emphyteuticis eccleſiarũ. Nã per iſtum text. videtur, ꝙ nõ: cum de talibus bonis non poſſint laici diſponere. Et ꝓ hoc vide. d. Car. cõſi. ij. inci. circa ſtatutum. vbi cõſuluit in ſplẽdidiſſima patria noſtra Ferrarię: cum non ſtãte dicto ſtatuto veniant fœminæ pariter cum maſculis. Idẽ tenet Bal. per aliã rationẽ in auf. ſi quas ruinas. in. v. col. ver. ex hoc ſequi. C. de ſac. ſanct. ec. quia hoc non eſt ius hæreditariũ, ſed eſt quæſitum ius filiæ tẽpore cõtractus. Facit qđ no. d. Abb. cõſi. lxxij. inci. in negotio Guidonis. dũ dicit, ꝙ ſtatuta laicorum nõ extẽduntur ad bona emphyteutica eccleſiarum, per iſtũ tex. Nihilominus contrariũ eſt tenendum: quia iſte tex. intelligitur de ſtatutis præiudicãtibus eccleſiæ: quod non videtur facere prædictum ſtatutũ: quia diſponit qualiter ſuccedãt ipſi laici, præferẽdo maſculos. & hoc nõ nocet eccleſię. Nec obſt. ꝙ fœmina veniat iure inueſtituræ: quia pater, quãdo fecit ſe ſimpliciter inueſtire, videt in dubio retinuiſſe cõtractum: vt valeat modo, quo iubet ſtatutũ: & cẽſetur cogitaſſe, ꝙ veniãt fœminæ ordine ſucceſſiuo, videlicet deficiẽtibus maſculis. Et quãuis iſta ratio multum dilatari poſſet, tamẽ ſufficere puto remittere ad Pet. de Anc. qui ita ꝓ ipſam elegãter conſuluit in ꝓpoſito, poſt longã diſputationẽ cõſi. cxviij. inci. viſis & diligẽter ruminatis. per totũ cõſiliũ. Et idẽ no. ipſe in cõſil. ccccxiij. inci. poſt quã iſta dña. & eſt deciſio Bar. in. l. vt iuriſurãdi §. ſi liberi. in. ij. ver. ff. de ope. lib. Itẽ prædicta vera, niſi eſſet ſtatutũ. Quã tenet etiã Bal. in. l. liberti, libertæ q̃. in x. col. ver. ſed quid ſi ſtatutũ. C. de ope. li. cũ certa declaratiõe, quã ibi vide. Et iſta ſufficiãt ſuper iſta decretali: in qua licet multa dicta eſſe videãtur: tamen pauca ſunt reſpectu eorum, quæ dici potuiſſent ex prædictis: & eorum ordinatio difficilior mihi fuit, quã inuentio. Modò cogimur hic finem ſcribẽdi facere pro hoc anno, ne impediantur extraordinariæ lectiones, quæ propter ca

lores

lores præcipitantes poſt noſtram de more expedientur.

SVMMARIVM.

1 *An in literis Papæ ſufficiat exprimere primam literam nominis proprij.*
2 *Beneficium quando non vacat per mortem beneficiati.*
3 *Statuentes poſſunt recedere à ſtatuto confirmato à ſede Apoſtolica, vel alio ſuperiore & redire ad ius priſtinũ, etiã non obtenta licentia à ſuperiore. Et procedit hæc regula, vbi cõfirmatio nõ erat neceſſaria. n. 5.*
4 *Statutum concernens vtilitatem publicam, non poteſt reuocari per capitulum canonicorum: ſecus ſi eorum vtilitatem priuatam ſpectet.*
6 *Clauſula decreti, quando eſt in confirmatione ſtatuti, videlicet ſi ſecus factum fuerit, irritum ſit & inane: ſtatuẽtes non poſſunt ipſum ſtatutum reuocare. & nu. 7.*
8 *Nullatenus dictio, quid importet.*
9 *Statuẽtes ſi fecerunt ſtatutum non ſua authoritate, ſed ſuperioris, non poſſunt iſtud tollere.*
10 *Statuentes, vel eorum ſucceſſores. ſi veniunt ſcienter contra ſtatutum, videntur ipſum tollere.*
11 *Numerus præbendarum & canonicorum, ſi eſt ſolum iuratus, poſſunt canonici ſublato prius ſtatuto, augere numerũ. Quod fallit in vno caſu, ſcilicet quando iurans ſeruare contenta in ſtatutis, vt ibi habetur. nu. 12.*
13 *Numerus canonicorum, ſi eſt confirmatus tantùm, & non iuratus, poſſunt canonici ipſum augere.*
14 *Canonici poſſunt creare in ſua eccleſia dignitatẽ non nouam: puta Archidiaconatũ, vel Archipresbyteratum: quãuis creare dignitatem omnino nouam ſpectet ad Papã. Hanc cõcluſionem declarat duobus modis. & nu. 15. & nu. 16.*
17 *Numerus canonicorum licet ſine cauſa non poſſit minui, vel dignitas ſupprimi. tamẽ cum cauſa, puta ob diminutionem reditus, poteſt per Epiſcopum, vel capitulum dignitas ſupprimi.*
18 *Patronus, licet propter negligentiam perdiderit poteſtatem præſentandi ita mẽ ſuperior conferens iure deuoluto, non poterit aliter conferre, quàm ſe habeat inſtitutio in natura beneficij.*
19 *Surrogatum ſapit naturam eius, cui ſurrogatur.*
20 *Cauſa neceſſitatis multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur.*
21 *Actus poteſt expediri ſine conſenſu eius, qui requiri debet neceſſitate imminente.*
22 *Neceſſitas tanta, ſi imminet alienandi bona eccleſiæ, ita quòd ſuperior conſuli non poteſt: Epiſcopus poteſt alienare, non obſtante iuramento de nõ alienando inconſulto Romano Pontifice.*
23 *Epiſcopus, an poſſit applicare menſæ ſuæ fructus beneficiorum vacantiũ.*
24 *Quando ab homine eſt expreſſum, quomodo priuilegium finit curſum ſuum, illi ſtandum eſt.*
25 *Priuilegium conceſſum ad aliquid faciendum perditur ſpatio decẽ annorũ, ſi priuilegiatus eo non vtitur. Et hãc regulam limita. vt nu. 26. 27. 29.*
26 *Facultas quando præſcribi poteſt. nu. 27.*
Conſuetudo, an inducatur per actus negatiuos.
27 *Facultatem habẽs faciendi molendinum pro ſuo libito, ſi non fecerit per decem annos, an perdat illam facultatem.*
28 *Contrauenies priuilegio dato ad aliquid non faciendum, videtur ipſi renuntiare, & conſequenter ipſum amittit.*
30 *Prælatus eccleſiæ poteſt duobus caſibus præiudicare eccleſiæ.*
31 *Priuilegium tollitur vnico actu in quinque caſibus.*
32 *Statutum qualiter differt à conſuetudine.*
33 *Actus, qui non poteſt fieri à principio ſine licentia ſuperioris, poteſt tamẽ refici ſi erat deſtructus abſque illius authoritate. De hoc ponit multa exempla & limitationes.*
34 *Solennitas, quæ requiritur in confectione inſtrumenti, requiritur etiam in refectione ipſius.*

CAP. VIII.

Vm acceſsiſsent. ¶ Dignitas ſublata de eccle. per ſtatutum capituli confirmatum per Papam, vltẽrius non cenſetur vacare: niſi per contrariũ actum ſtatutũ fuerit reuocatum. h. d. ¶ Et omiſſis alijs notabilibus, quibus nihil addere. No. pri
1 mò tex. ſecũdum Imo. hîc, in ver. G. Tulleñ. quòd † in literis Papæ ſufficit exprimere primam literã nominis proprij. facit. c. G. perpetuus. de fi. inſtr. &. c. P. &. G. de offi. delega. &. c. cum inter. R. de

ele. &. c. cum inter. P. de renun. &. c. cum. C. de foro. compe. in. vj. cum alijs ſimilibus. ¶ Hodie tamen de conſuetudine curiæ apponitur nomen extensè, ſecundum eum. alle. l. ij. ad fi. C. de vet. iur. enu. vbi nomina prudentiũ non ſcribuntur ſignis, ſed extensè. ¶ Adde Archi. xxv. q. ij. in ſumma, vbi dicit, quòd propria nomina impetrantium extensè debent ſcribi: ſecus de nominibus eorum contra quos impetratur. Idem dicit Spe. de reſcrip. preſenta. §. igitur. ver. & quoniam ex forma. & ibi Io. And. in add. allegãdo. d. l. ij. ¶ An autem in libello debeat exprimi nomen & cognomẽ: vide per gl. & doc. in. c. j. de libel. obla. & Spe. eo. tit. §. quid ſit libellus. in prin. & Bart. & alios in. l. j. ff. de lib. & poſth. & in. l. demonſtratio. ff. de condi. & demon. & Nic. de Neap. in. l. AEmilius. ff. de admi. tu. cum concor. de quibus per. d. Marianum. in. c. de lib. ob. in. ij. char. verſicu. iij. & quod ipſe ponit in. c. qualiter. ij. arti. xxj. ¶ Et quando nominãtur eccleſię, an exprimatur nomen ſancti: vide glo. in. c. quamuis. j. de præben. in. vj. in verbo extendi. & ibi Do. in. iiij. col. cõcludentem, ꝙ non in eccleſia cathedrali: ſecus in inferiori, vbi eſſet locus ſolennis habens eccleſias matrices: vt in eccleſia Pratenſi, & ſimilibus ſecundum Io. An. & Do. ibi, & Imo. in. c. cũ adeò. per illum tex. de reſcr. & per Lap. alle. xv. in fi. Et quando erratur in demonſtrationibus, vide Imo. & alios in. l. ſi quis in fundi. ff. de leg. j. & in. c. ſignificãteſ. de reſcrip. & quod ibi dicetur. ¶ No. ſecundo ex iſto tex. vnum caſum, in quo per mortem beneficiatæ perſonę, non vacat beneficium. Aliud eſt, quando præbendæ non ſunt diſtinctæ: nec numerus canonicorum diſtinctus, ſecundum Imo. hîc, per. c. dilecto. j. de præbẽ. & facit. c. ex parte. cum materia j. de conceſ. præben. ¶ † Alius caſus eſt, quando beneficium eſt de menſa Prælati: ſecũ
2 dum Imo. hic æquiparãtem ipſum vſufructuario: quo mortuo ius ſuum conſolidatur cum proprietate. c. cum conſtet j. de pig. Et ꝙ nõ vacet tale beneficium, eſt glo. in ver. non vacet. in Cle. j. de exceſ. Præla. & in Cle. j. in verſi. haberent. de reſcrip. Ad idẽ quod no. Imo. in. c. Abbatem. in. ij. col. j. eo. vbi tenuit contra Io. And, &. d. Ant. ꝙ literæ ſuper beneficio vacaturo, non extenduntur ad beneficia, quæ ſunt de mẽſa. ¶ Quomodo autem cognoſcantur talia beneficia: remittit hîc Imo. ad dicta per ſe poſt Hoſt. in. c. vt ſuper. de reb. ec. non alie. & not. omnes in. d. Cle. j. de exceſ. præla. vbi bona glo. in ver. ad menſam. ¶ No. tertiò, ꝙ † ſtatuentes
3 poſſunt recedere à ſtatuto cõfirmato à ſe. Apo. ſeu alio ſuperiore: & redire ad ius priſtinũ, nõ obtenta alia licentia à ſuperiore. Et ad idem tenet Bar. in. l. omnes populi. in. xvj. col. ver. iuxta prædicta quæro. ff. de iuſti. & iur. Bal. Fulg. & Pau. de Ca. in. l. omnium. C. de teſta. per illũ tex. vbi teſtamentum confirmatum à Principe poteſt à ſolo teſtatore reuocari. Idem tenet Bald. in extrauagan. de pa. Conſtan. in. ix. colũ. ver. deinde quæro: pone, ꝙ Princeps cõceſsit. & in. l. ex placito. in. iij. col. C. de re. permu. & Pet. de Ancha. in. c. cum aliquibus. in princ. de reſcr. in. vj. & in. c. ſuggeſtum j. de deci. & in repe. c. j. §. eo. in verſic. ſed hîc incidenter quæro vtrum in reuocando. & Ang. & Imo. in. l. Paulus. la. j. ff. de re iud. & do. Abb. & alij in. c. dile-

Quando per mortem beneficiati nõ vacat beneficium.

Statutum reuocaſ, cum ſtatuentes faciunt actum contrarium ſtatuto.

cto. p illū tex. optimū à cōtrario ſenſuꝫ. de p̄b. & per Imo. i. l. teſtaméti factio. ff. de teſt. & doc. i alijs locis ſtati allegādis. Nihilomin⁹ p clariori intelligētia opi. q̄ ſup hoc nō videnť cōformes, notāde
4 ſunt ad hāc cōcloſionē quatuor declaratiōes. ¶ Pria declaratio ē, † p ſtatuētes p̄nt tollere ſtatutū cōfirmatū, dūmō cōcernat prīcipaľr fauoré eorū. Nā illi renūtiare p̄nt, ſicut de priuilegio dicit, i. c. p illorū. de p̄b. ſec⁹ ſi cōcerneret fauoré aliorū, vel ius publicū ita, p nō merè ipos ſtatuētes, qa tūc p̄dicta nō ꝓcedūt. ſcdm. d. Ab. hīc. & ita itelligit Bal. i. d. l. oīm. Nā ex quo ſupior cōfirmat, videnť facere diſpōnē ſuā. ar. c. ſi Apliçe. de p̄b. i. vj. & l. j. C. deve. iur. enucl. Et tūc ſuccedit regula. c. iferior. xxj. di. & cle. ne Romani. de elec. p hoc qđ no. Inn. i. c. accedētib⁹. de priuil. vbi dicit, p ſi ſtatutū ecleſiæ cōcernit prīcipaľr vtilitatē eccleſiæ, nō p̄nt canonici expſsè vl tacitè illi renūtiare. & ſeq̄ Ab. hīc. Et idē voluit Ang. i. d. l. oīm. C. de teſt. Pro qb⁹ addduco, qđ no. d. Car. cōſi. cxxx. inc. in quadā eccleſia cathedrali: vbi dicit, p ſtatuta capſi cōfirmata p Papā, nō p̄nt p canonicos tolli, quatenus cōcernit fauoré publicū: puta cultū diuinū. Pro hoc qđ no. Inn. in. d. c. accedētib⁹. in. ij. co. dū loq̄t de priuilegijs honorabilibus, vel vtilib⁹, & dixi in. c. cū oēs. ſ. e. in ij. fallētia. ad. l. qđ maior. ff. ad muni. Ad idē vide Lap. alle. lxxxvj. inci. in qōnevertēte. in. iij. col. vbi dicit, p q̄n ex ſtatuto cōfirmato eſt ius alteri q̄ſitū: tūc nō p̄t ſine eius cōſenſu p ſtatuētes tolli: p
5 no. in. l. nō amplius. §. j. ff. de lag. j. & ibi vide Bar. ¶ † Secunda declaratio eſt, p vbi ſtatutū nō teneret ſine cōfirmatiōe: & ſic cōfirmatio fuit neceſſaria: nō p̄t tūc per ſtatuētes tolli. Sed regula procedit, vbi cōfirmatio nō fuit neceſſaria. ita voluit Bart. in. d. l. oēs populi. & Saly. in. l. fi. C. de iur. om. iu. & in. l. oīm. C. de teſta. Pro quibus vide Bal. in. c. cū oēs. ſ. e. vbi elegāter dicit, quòd Epiſcop⁹ ſolus p̄t reuocare ſtatutū factū à ſe & ca. qñ cōſenſus capituli fuit ad bene eſſe: ſecus ſi de neceſſitate. ¶ Simile dixit Bal. in. c. decerni mus. in. ij. col. ꝯ de iud. p ſi Papa cōfirmauit iuriſdictionem, quæ nulla erat, non dicit iuriſdictio ordinaria ſed delegati: quia perſona dñi inſpicitur nō ſerui. arg. l. debitor. §. ſi is. ff. de le. ij. vt ibi per eū. Et ideò dixit Bal. in. d. l. ex placito. in. iij. col. p vbi Papa cōfirmat ſtatuta valida, nō efficiunť Papalia: ſecus ſi inualida, & tūc ſi neipſo tolli nō poſſunt. Et rō huius declarationis eſt: quia eadē ſolennitas requirit in deſtruēdo, quæ in cōſtruendo: vt in auf. econtrà, ſi filius. C. repu. & in auf. de defen. ciui §. nō habente. Facit qđ no. in. l. eū proponeret. ff. de le. ij. Per quā dicit Bal. in. c. ſi quis feu dū. ſi de feu. fue. cōtro. inter do. & agna. & in. l. v nica. in pe. col. C. de cad. tol. in. l. fi. in vlti. col. C. de fideic. & in. l. ij. col. C. de bo. poſ. ſecundum tab. & in. l. errore. in. j. col. C. de teſt. p vbi ex forma ſtatuti ad probationē actus geſti requiritur certa probatio, eadē requirit ad deſtructionem eiuſdē actus. Pro hoc gl. iij. in. c. quāuis. de proc. in. vj. dicens, p ſi mādatū nō fuit intimatū in iudicio iudici, vel partis: nō eſt opus, p eius reuocatio eis intimet. ¶ Et ſecū dū hāc declarationē puto ſaluanda eſſe verba eorū, qui aliquando ſimpliciter firmauerunt ſtatuta cōfirmata nō poſſe per ſtatuētes reuocari: vt per Bal. in. c. conſtitutus ſ. e. & in. d. l. oīm. Et ideo dixit Bal. in rub. ſ. e. in. iij. co. ver. quæro. p ſi Papa cōfirmat ſtatutū laicorū ſuper eccleſijs, nō debet decætero de capitularibus amoueri. Et p deſtructio actus pertineat ad confirmationē, qñ cōfirmatio fuit neceſſaria, vide quod no. Ang. in §. decętero. p illū tex. in auf. de defen. ciui. vbi dicit, p ſi officialis per vnū eligit, & per aliū cōfirmat: ſi poſteà agatur de eo deponēdo ꝓpter crimē, non poteſt reuocari ab electore, ſed à cōfirmatore. Vnde infert, p officiales caſtrorum cōmunis Peruſij, quos poteſtas & capitaneus eligūt & priores cōfirmāt, poſſunt ſolū à priorib⁹ remoueri. ¶ Hāc declarationē intellige, qñ ſtatuētes vellēt ſimpliciter tale ſtatutū tollere aliud ſtatuēdo: ſec⁹ ſi tollēdo ſtatutū redirēt ad ius cōe. qa poſſunt ſine authoritate ſuperioris: ſecundū Bar. in. d. l. oēs populi. per. l. ij. ff. de teſta. & l. hac cōſultiſſima. §. ſi quis aūt. C. de teſta. Et dicit videri caſum hīc: vbi ſublato hoc ſtatuto reuiuiſcebat dignitas: & per cōſequēs reuertebatur res ad terminos iuris cōmunis. Et idem tenet Bal. in. d. l. ex placito. dicens, p ſi Papa cōfirmat ſtatutū, p pater poſsit inſtituere filiū illegitimū: tale ſtatutū intelligitur Papale: tñ in fauoré populi: & ideò ppls p̄t ipm reuocare redeūdo ad ius cōe. Probat ergo iſte tex. ſcdm ꝓxime dictā nam doctrinā notabilē & quotidianā: p ad hoc, vt res reuertať ad ius
8 cōe, à quo p viā ſpāle exierat, p̄t inferior venire cōtra diſpōnē iu perioris: qđ aliàs nō poſſet. Facit. c. ab exordio. xxxv. di. & l. ſi vn⁹. §. pact⁹ ne peteret. ibi: in priſtinā naturā redijt. ff. de pac. Et p cōfirmatiōe huiꝰ doctrinæ adduci poſſent optimè q̄dā dicta, q̄ poſui in. c. cū oēs. ſ. e. ſup gl. p̄bādo, p vbi aliàs req̄rit cōſenſus ſuperioris, illud fāllit, vbi agit de redeūdo ad ſtatū antiquū. Et adduci poſſet gl. no. in c. iij. in verbo, enumerādū. de p̄b. in. vj. q̄ ꝓbat, p vbicūq; fit aliqua cōceſsio, p quā recedim⁹ à iure ſpāli: & redimus ad ius cōe, ſemp fit latiſsima interꝑtatio, etiā cōtra ꝓpriā naturā. & eſt gl. fing. ſcdm. d. Mariā. de Se. in repe. c. quaſr. ij. q. v. artic. xvj. & j. de accuſ. vbi ꝓ hoc etiā inducit. c. j. de pac. in. vj. & qđ no. Bal. in. l. ſi qs ad declinādū. i lec. noua ī fi. C. de Epiſ. & cle. vbi vult p in caſib⁹, qb⁹ videť aliàs neceſſaria cła, nō obſtāte: talis cła non eſt neceſſaria, qñ p id qđ diſponiť, redit ad ius cōe. Ad idē adduco tex. in. c. ij. in. ij. col. ver. cū nō ſit. de deci. in. vj. niſi reſtrictio priuilegij cōceſsi ſup noualib⁹ cēſeret pia & benigna: & p ipam res magis redit ad ius cōe. Ad idē p gl. ſi. in cle. ſæpe. de ver. ſig. & ibi Imo. in. xlj. co. vbi dicit, p licet cā ordinaria de cōſenſu partiū nō efficiať ſummaria: vt p gl. in. d. c. de cauſis. de off. dele. cū cōcor. tñ ſecus ecōuerſo: qa res reuertiť de facili ad ius cōe. ¶ Ad idē qđ not. Spe. in tit. de inqſitio. §. j. ver. ſed nūqd inqſitores. Vbi dicit, p ſi nō appetv trū ſupior voluerit dare inqſitorē, vel iudicē: p̄ſumit p in dubio voluerit dare iudicē: qa cū inqſitio dicať remediū extra ordiuariū, p hāc interꝑtationē res redit ad ins cōe. & ſeqtur do.
6 Abb. in. c. exhibita. in. iij. co. de iud. ¶ † Ad idē qđ no. Io. an. & do. Ant. in. c. inter dilectos j. de excęſ. Præla. dū dicūt, p ſi executor Apoſtolicꝰ nulliter cōferat, & aſſr nō apparet de intētiōe Papæ, reuertiť collatio ad ordinariū, & nō ad Papā: qa hæc eſt cōformis iuri cōi. Et ibi dicit Inn. p flumina vñ exeūt, reuertunť. Ad idē qđ no. Fed. cōſi. xiiij. vbi dicit, p licet exēptꝰ nō poſsit ſe ſubmittere extraneo ſupiori ſine licētia Papę: tñ ordiario aliàs ſuo bñ ſe ſubmittere p̄t, qa hoc mō res redit ad ius cōe. Et latè p. d. Ab. in ſua diſpu. inci. Duo clericali ordine inſigniti. & in. c. ſignificaſti. i. iiij. co. de ſo. cōpe. Ad idē qđ no. d. Ab. in. c. cū veniſſent. in. j. col. de reſti. in inte. vbi dicit, p valet cōſuetudo p Epſ̄ puideat de ꝓlato oīb⁹ eccleſijs ēt collegiatis, licet in alijs habeat ſolā cōfirmationē: quia p talē confirmationē res reuertiť ad naturā ſuā & ad ius cōe. Ad qđ vide gl. mag. i. c. quāquā. in prī. de ele. in. vj. Ad idē qđ no. d. Ab. in. c. veniēs. in. ix. co. ver. cōcludēdo p̄dictā j. de p̄scri. vbi dicit p pactū, vel tacita renuntiatio ꝓlati p̄t p̄iudicare eccłiæ, qñ per hoc redit ad ius cōe. & hoc ſiue p̄iudiciū ſit leue, ſiue graue. p. c. j. de pac. i. vj. Ad idē qđ no. d. Ab. cōſi. ſuo. xxv. inc. canonicus regularis. in. ij. co. vbi dicit, p licet cleric⁹ nō poſsit cōſentire i aliū iudicē ſine cōſenſu ſui Epi. c. ſignificaſtij. de fo. cōpet. tñ fallit in clerico ſubiecto ꝓlato inferiori ab Epo ex iure ſpāli: qa ſi cōſentit in Epm, nō req̄rit licētia illi⁹ ꝓlati: cū ex hoc iuriſdictio redeat ad ius cōe. ar. d. c. ab exordio. Et iſta dicta iūctis bis, q̄ dixi in. d. c. cū oēs. ſæpiſsimè inſeruiēt; nec inuenies alibi deducta, oīb⁹ ēt moderniſsimis p q̄ſtis, à quorū nullo has & ſiles accumulatiōes habuiſſe me vnqua repies. Nā ſi qn modernorū laborib⁹ vtor, eos noīare nō erubeſco. In quo magis experiētiæ, quā detractorib⁹ meis ſe mēti
7 ri ſciēt⁹, credas obſecro. ¶ † Tertia declaratio eſt, p vbi i cōfirmatiōe ſtatuti eſt cła decreti: videlicet, ſi ſec⁹ actū fuerit, irritū ſit & inane: nō p̄nt ſtatuētes ipm reuocare, vt eſt tex. in. c. dilecto. ad fi. in ver. niſi fortè j. de p̄bē. quē ꝓ fin. no. ibi. d. Ant. Imo. & d. Ab. poſt gl. i ver. cła, & Imo. in. l. ex facto. i prī. ff. de vulg. & pup. Et ꝓcedit ēt ſi cōfirmatio facta ſit fauore ſtatuētiū, qa p dicta cła vr ſupior hre ꝓ illicito, qđ fieret in cōtrariū, ſcdm. d. Ab. i. c. dilecto. in. iiij. col. ¶ Et p iſta declaratiōe facit vulgata doctrina, q̄ habet, p vbicūq; in aliqua diſpōne apponiť dicta cła annullatiua, ibi conſenſus ptiū nihil p̄t opari. Ad qđ vide gl. i. c. ſtatutū. i prī. in ver. cōmittať. ibi ſed hodie. de reſcr. in. vj. ſcdm quē in ſuis terminis latè cōſuluit. d. Car. cōſi. lxxij. inci. o is à me charitatis. in. primo dubio. Ad idē gl. in. c. j. e. ti. & li. & in. c. diſpēdia. in ver. ꝓceſſus. e. tit. & li. & gl. in. l. à diuo pio. in verbo actiōe. ff. de rit. nup. de qua meminit Bal. in. c. lator. in fi. de re iud. & in. l. cū multer. ff. ſo. ma. & i l. nō dubiū. in. xij. col. ver. declarādo Dy. C. de legi. & in. l. iubem⁹. §. ſanè. poſt prin. C. de ſac. ſan. eccl. & in. l. ea, quæ. C. de dona. ante nup. Et idem not. Archid. & Domi. in. c. cum de beneficio. de prę ben. in. vj. de quibus j. fiet mentio in alio propoſito. Idem etiam
8 no, lo, de ana. in. c. quia fruſtra. in. iij. col. j. de vſu. dicens, quòd † vbi

a ponitur verbum nullatenus[a], vel ſimile. habet vim clauſulæ decreti: propter glo. in Cle. j. in verbo nullatenus. de ſeque. poſ. & fruct. ¶ Facit gl. in Cle. vt hi, qui. in ver. nullomodo. de æta. & quali. tūc etiam ſi hoc fit ſtatutum fauore patris, non poteſt pars tacitè, vel expreſsè renuntiare: per. d. c. dilecto. ſecundum eum. Et pro his facit: quia vbi aliquid eſt datū pro forma, non poteſt conſenſu partium tolli, ſecundum Bar. in. l. de his. C. de trāſ. & Bal. in auf. iubemus. C. de iud. & in. l. fi. §. & hoc ſi quidem. C. de iur. deli. Et vbi ponitur clauſula decreti, videtur illud eſſe datum pro forma, ſecūdum Bal. in. l. j. ff. de lib. & poſth. & ſequitur Pe. de Anch. in. c. j. in xlij. char. ver. quæro ſi ſtatuto cauetur, p notarij de conſti. & ibi volunt, p ſi ſtatutū requirit cū clauſula decreti, p in inſtrumento apponatur nomē contrahētis, patris, & aui: nō ſufficiat nomē cōtrahentis, etiam ſingulariſsimum, quia illa clauſula decreti importat, quòd p forma neceſſaria illud eſt inductum. quod bene no. & dicetur plenius de hoc in. c. cum dilectaj. de reſcri. ¶ Hanc declarationem & prædicta limita, niſi ſtatutum confirmatum cum clauſula decreti, haberet in ſe conditionem reſolutiuā tacitè ſubintellectam: quia illa eueniente, poteſt ſtatuto cōtraueniri ſine cōſenſu ſuperioris. Ita colligo ex dicto Pet. de Anch. & d. hīc. qui in hac materia dicunt, p ſi augentur fructus prębendarū, poteſt augeri numerus canonicorum, nō obſtāte ſtatuto confirmato cum dicta clauſula: quia ſubintelligitur conditio, niſi facultates excreſcent: vt in. c. proxi. fecūdū eos. Pro quibus vide in terminis Hoſt. & Io. An. in. d. c. dilecto. vbi ſic limitant illum tex. & ſequitur ibi.
9 d. Antj. c. proxi. in. iij. col. & eſt bene notādū. ¶ † Quarta declaratio eſt, p vbi ſtatuentes fecerunt ſtatutum non propria authoritate, ſed vice & authoritate ſuperioris, nō poſſunt ipſi ſtatutum tollere, ſed ſuperior. ita no. Bart. in. l. ij. in fi. ff. de op. leg. & conſuluit Lu. Ro. conſi. cxvj. inci. in Chriſti. &c. viſis neceſſarijs. quia non videntur ipſi ſtatuentes ſtatuiſſe, ſed illi quorum authoritate ſtatuerunt, ſecundum Bar. in diſputa. inciꝑte: Adunantia generalis. in ſolutio. quæſtionis. & facit. c. hi, qui de præben. in. vj. & in. l. ij. C. de vete. iu. enu. cum concor. allegatis in dictis locis, quomodo cognoſcatur, qua authoritate in dubio videantur ſtatuere: vide latè Barto. in. d. diſpu. & in. l. ambitioſa. in. ij. colū. ff. de decre. ab or. fa. ¶ Et iſta ſufficiāt in hac quæſtione, in qua annecti poſſet generali ter, quando per inferiores reuocari poſſunt confirmata per ſuperiores: loquendo in alijs materijs, quā in ſtatutis. Sed quia alij non tangunt & pertinentius cadit in tit. de confir. vti. vel inu. ideò ſufficere puto, remittere te ad Spe. in tit. de ſen. §. vt autē. verſi. quid ſi Papa. & Inn. in. c. j. de confir. vti. vel inuti. & Bald. in. l. reſcripta. in iiij. col. C. de preci. Impe. offer. & gl. fi. & doc. in. c. ex frequētibus. j. de inſt. & do. Ant. & Imol. in. c. quoties. vbi bo. tex j. de pac. & in c. veniens. vbi etiam bonus tex j. de trāſ. & Pau. de Leaza. in ſua elegant diſpu. quæ incipit: religioſo Papa contulit. & d. Ant. in. c. cū R. ſuper gl. jj. de elec. & Fede. de Sen. in ſuo tracta. primo benefi. quæſtio. vij. & do. Ant. & d. Car. in Cle. j. §. præmiſſa. in. j. oppo. de ſup. neg. Præla. & do. Ant. & Imo. in. c. per tuas. j. de ma. & obe. & Bal. in. c. illud. eo. ti. & in. c. decætero. de re iudi. & Lap. allegatiōe
10 ix. cum concor. ¶ † Vltimò probat notanter iſte tex. ſecūdum. d. Abb. quòd ſi ſtatuentes, vel eorū ſucceſſores veniunt ſcienter contra ſtatutum, videntur ipſum tollere. Itaq; per vnicū actū contrariū ſtatuto collegialiter factū tollitur ſtatutum. & quia ſuper gl. tā
b gitur, quando per vnum actum tollatur priuilegium: [b] & quid de conſuetudine: ideò cū illis poterit hoc pertinentius annecti. ¶ In gl. ij. ibi, *ſine authoritate*. Primò tangitur ſuper iſta glo. de poteſtate Epiſcopi & capituli in augendo, ſeu creando nouas prębendas, vel dignitates. Secundò de poteſtate eorundem in ſupprimendo. & omiſſo ſtylo doctorū, expedio breuiter per concluſiones inſer
11 tis authoritatibus ſcribentium alibi. ¶ † Ad primū ſit prima cōcluſio: ſi numerus prębendarum & canonicorum eſt per ſtatutū iuratus, poſſunt canonici ſublato prius ſtatuto, augere numerum: vt no. in. c. dilectoj. de præben. Nam cum ipſi poſsint tollere ſtatutum, quod eſt principale: poſſunt etiam tollere iuramentum, quaſi ſit præſtitum per alterum alteri: & non Deo principaliter: ſicut dicit in. c. ij j. de ſponſa. Et ſimiliter p Inn. in. c. cū venerabilis. de exc. de reuocatiōe confeſsionis acceſſorię ad inſtrumentū: & hoc qñ nō eſt principaliter in fauoré ſtatuētiū: vt in caſu noſtro. Et p ſtatuētes poſsint ꝓpria authoritate tollere ſta
a tutū iuratū: vide p oēs in. d. c. dilecto. & elegā- a ter. d. Car. in Cle. j. in. ij. char. ver. iij. gro. p totā illā q̄ſtionē. de reg. p Io. An. in Spe. ti. de iureiu. §. j. ver. pe. in add. incip. de ſtatuto corporū. Et Arch. & Do. in. c. vnico. de cle. nō reſi. in. vj. & in. c. ſi à ſede. de præb. eo. lib. & Bar. in. l. omnes populi. in. xv. col. ff. de iuſti. & iur. & d. Ant. in c. cū. M. in. ij. co. j. e. & Imo. poſt Car. & d. Ant. in ꝓpoſito in. c. cōſtitutus. in. viij. col. de reſcr. & Arch. in. c. omne. xxij. q. j. & Albe. in. j. parte ſtatutorū. q. xvij. & Pet. de Anc. in repe. c. ſ. eo. in. xxv. char. ver. quęro vlterius. & Bal. in repe. ius autē ciuile. in. x. col. ver. vlteriꝰ quæro. inſt. de iu. nat. gen. & ciui. ¶ Et ſi prius nō tollūt ſtatutum, quā contraueniāt: ſed ſimpliciter cōtra ueniant, nō incurrunt periuriū: quia præſumū
b tur facere animo tollendi ſtatutum: & de hoc prius cogitaſſe: cū nemo præſumatur delinque
c re: nec immemor propriæ ſalutis. j. q. vij. c. ſaluberrimū. vt per Pau. de Leaza. in. d. Cle. j. de reg. quē ſequiť ibi. d. Car. & Do. in. c. his. xj. di. & latè Imo. in. d. c. dilecto. circa med. ver. item aduerte in quantū vult reſpondēdo ad doctri nā Inn. in. c. prętereà requiſiti. de ap. per quam aliud non voluit. d. Anto. in. c. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. Et p effectus iſti eodē tępore orientes, nō cōſundāt ſe adinuicē, ꝑbat. d. Car. in. d.
12 Cle. j. ver. oppono ad hoc. ¶ † Vno caſu fallit iſta cōcluſio: videlicet, quando canonici iuraſſent ſeruare cōtenta in ſtatuto, non referēdo ſe ad ſtatuta: vt quia dixerūt: Iuramus nō augere numerū. Nā tūc cū videant principaliter obligari ex iuramēto, nō poſſunt illi cōtrauenire, ſecundum Io. de lig. in. d. Cle. j. & ibi. d. Car. & Bal. in pœmio feu. in. viij. col. & d. Abb. in. c. dilecto. in pe. col. & d. Car. Imo. & d. Abb. hīc, & Do. in. d. c. in his. Secus ſi retuliſſent ſe ad ſtatutū, addēdo, put in ſtatutis cōtinetur: vt in dictis locis: & hāc differētiā bene no. Sed iſta fallētia ꝓcedit, vbi illud quod iurāt, nō cōcernit principaliter vtilitatē eorū: quia videnť iurare Deo: & ideò cōtrauenire nō poſſunt. Secus ſi concerneret vtilitatē eccleſiæ: quia vt dixi in cōcluſione poſſunt collegialiter contranenire do ipſum iuramētū adinuicē remittere: per. d. c. ij. de ſpō. & ibi hoc ita no. d. Ant. allegādo. d. additionē Io. An. & Spe. & ideò in caſu noſtro ceſſat hæc fallentia, licet aliud ſentiat hīc do. Abb. Ad quod vide etiā Do. in. c. cum nō deceat. in vlt. col. de ele. in. vj. ¶ Et aduerte, quia vbi nō poſſunt cōtrauenire ſtatuto iurato, vt eſſet in caſu proximè declarato: tamē ſi cōtrauenirent, actus tenet: ſed incurrūt periurium, ſecundū do. Abb. hīc: per id quod no. Io. And. c in regula, quod femel. de reg. iur. in. vj. vbi per multa cōcludit, p ſecundū teſtamentū rumpit primū iuratū: ſed teſtator incurrit periurium. Et idē in propoſito tenet Io. An. in. d. ver. quid ſi aliquis. & ſequitur. d. Anto. & Imo. in. d. c. j. de his, quæ fi. à maio. par. ca. ampliantes hoc etiā ſi ſi quis iuraſſet nō reuocare. Pro quib⁹ facit gl. fing. in. c. fi. in ver. reuocatis. de procu. in. vj. & quod no. d. Anto. poſt alios in. c. ſua. de offi. vica. & Arc. in. c. vltima volūtas. xiij. q. ij. & Imo. in repe. c. cū contingat. in. xiij. char. ver. Itē per prædictaj. de iureiu. & Lud. Ro. in. l. ſtipulatio hoc modo conc. ff. de ver. ob. & Fed. in tract. ꝑmu. benefi. q. xxxv. & ibi Lap. in addi. & Do.

¶ Nullatenus, de hac dictiōe nullatenus, vide gl. fin. in auf. ſi qua mulier. C. ad Vell. & Car. in Cle. ſup literis. de reſc. quòd inficit actū ipſo iure. Itē vide text. in c. Romana. §. ſentētias. de ap. in. vj. facit etiā tex. in. c. Romana. §. in vniuerſitate. de ſent. excę. li. vj. & tex. xj. q. iij. c. excellentiſsimus. quòd eſt dictio, quę adimit poteſtatem.

¶ Priuilegiū. Dicerū quo ad eum actū tantū & depēdētes ab eo eo: quo ad alios actus, de quibus priuilegiū loquiť Bal. in margā. ver. ſtatutum. ver. vj. & in. l. ij. C. de iu. do. impe. & per Cy. in. l. volun tariæ. & ibi Sal. C. de exc. tu. & Bart. in. l. beneficiū. & ibi Alex. ff. de cōſti. Princ. in fi. qui dicit, p ſi priuile. giū continet actū momentaneū, p̄ditur per vnicū actū cōtrariū: nō ſi habet actū ſucceſſiuū: vt ibi. p actū tamen contrarium imperfectum, non renūtiatur priuile gio, ſecūdū Car. in Cle. fæpe. C. ſi tñ. ij. q. de ver. ſig. per hūc tex. & ſino vide p Alex. in cōſi. cxvij. ij. parte. & Abb. in. c. ſuggeſtū. de iure pa. Inno. i. c. accedētib⁹. circa princ. & c. ſi de terra. de priui. & p. d. Sozi. in ſuo conſi. lx. inci. viſo elegātiſsimo cōſi. ver. circa ſecundā. etiā cū verſ. ſeq. in j. parte. charta. ciij. ¶ Delinq̄re. Adde Alex. in ſuo conſ. cvj. iij. parte. & cōſi. precedēti. quod eſt Vinc. Paleo. vbi limitat, niſi q̄n delictū eſſet ſibi ſa uorabile. per gloſ. ſing. in. l. qui iuraſſe. ſ. ſi pater. de iureiur. & per Alex. conſi. lxx. j. parte. ij. col. & vide not. per eum in. l. j. de his, qbus vt indi.

in.c.j.*cũ in ſubſtit*.in.vij.colũ.ver.ſed pone,ꝙ in eccleſia collegiata.de re.permu.in.vj.&.d. Abb.in terminis in.c.cũ ad monaſteriũ.in.iij.col.ver.noj̃.deſta.mo.& Io. An.in regula nõ eſt obligatoriũ.de reg.iur.in.vj.¶ Eſt verũ,ꝙ.d. Ant.in repe.c. ſequẽtis,in ij.col.ver.ij. præmitto.dicit in propoſito noſtro,ꝙ licet actus tẽporalis teneat cõtra iuramẽtũ:vt in dictis locis. & pro ipſo vide, quę ſcribit Rota.deci.ciiij.inci nota,ꝙ vbi aliqs,qui ſtylo moderno eſt.de proc.viij.in antiquis.ſed tamẽ in locis prædictis non fit iſta diſtinctio. Et iſta omnia cõmuniter tenent:licet ſup ipſis multa & magna ſint extenſa in locis prælegatis:& preſertim p Do. in.d.c.in his.xj.diſtinctio.vbi ſemp vide. Et ibi etiã pulchrẽ habetis vtrũ canonicꝰ,q iurauit ſeruare ſtatuta,incurrat piurij̃ impetrãdo à Papa priuilegiũ cõtra ſtatuta.de quo p totã deci.ccxciiij. inci.licet quis iuret.quæ hodie eſt in ti.de iureiu. vnica in nouis.

¶ †Secũda cõcluſio:vbi numerus eſt cõfirmatus & nõ iuratꝰ,poſſunt canonici ipſum augere. Facit text.hîc.in fi.& quod habetur in.c.quia diuerſitatẽ j̃.de conceſ.præbẽ. niſi in confirmatione ſit clauſula Decreti:per tex.in.c.dilecto. Sed tamẽ etiã tunc ſi faculta tes exereſcerẽt,poſſent numerũ augere,ſecũdũ.d. Abb.hîc, per.c. ſequẽs. Per quod apparet hãc tacitã conditionẽ ſubintelligi.& dixi.ſ.in.iij.declaratione.& ex ibi dictis eſt declarata iſta concluſio. ¶ Vbi verò numerus eſt iuratus,& etiã cõfirmatus:dic,ꝙ eo caſu, quo ſola confirmatio impedit:fortius impediet,vbi habet ſecum iuramẽtum,& ecõuerſo. Sed vbi quodlibet per ſe nõ ſufficit: nec etiã ſimul iuncta:quia iure nõ probat,ſecundũ.d. Car. Imo.& do. Abb.hîc de mẽte aliorũ.&.d. Ant.in.c.proxi.ver.ſecũdò præmitto. ¶ †Tertia cõcluſio,quãuis creare dignitatẽ nõ nouã pertineat ad Papã.c.j.xxij.di. tamẽ poſſunt canonici dignitatẽ non nouã:puta Archidiaconatũ,vel Archipresbyteratũ creare in ſua eccleſia: per tex.hîc in fi. Nã iſta dignitas erat extincta:& ex facto Epiſcopi nouiter inſtituta ſine licẽtia Papæ. Nec obſtat,ꝙ iſtud cõtingat ex cõſequẽti ſuperioris dignitatis:quia cũ dignitas eſſet prorſus extincta,debet dici noua creatio:per.c.in nouo.xxj.diſt. quod etiam tenet Io. An.& alij ſecundũ.d. Abb.hîc. ¶ Hãc concluſionẽ declara duobus modis. †Primo,dũmodo authoritas Epiſcopi interueniat.aliãs ſolũ capitulũ nõ poteſt,ſecundũ Hoſt.in ſumma huius tituli.§.quãdo cõſtitutio.ad fi.ver.cũ queritur,an capitulũ.& Do. in.c.j.xxij.diſt.& Io.An.d. Ant.& Imo.& Do.hîc,& alios ꝓxime allegandos. Quia cũ iſtud tãgat ſtatum eccleſiæ,non poteſt à ſolo capitulo expediri:iuxta doctrinã Inn.in.c.requiſiſti.in fi.glo.mag. de teſt.cũ concor. quas dedi in.c.cũ omnes.ſ.eo.& non ſufficeret authoritas vicarij nõ habentis ad hoc ſpeciale mandatũ,ſecundũ Do. poſt Io.de Deo in ſuis quęſtionibus,in.c.fi.in.ij.col.de off.vicarij.in.vj.& Fede.cõſi.cclxiiij.inci.ſi canonici.& ſentit Lap.allegatione vltima.in princ. ¶ Non obſt. iſtẽ tex. quẽ ſcribentes nõ videntur conſyderare,vbi non interuenit conſenſus Epiſcopi, quia iſtud toleratur ex quo reuertebatur res ad ſtatũ antiquũ:quo caſu conſenſus aliãs neceſſarius nõ requiritur:per ea, quæ.ſ. dixi. Et ſic limita hanc declarationẽ.& bene facit quod diceturj̃.ſuper glo.fi. poſt Do.hîc. ¶ An autẽ ſufficeret tacitus cõſenſus Epiſcopi: vide Cal.in iſto tit.cõſi.ij.vbi probat,ꝙ ſic.& de eo fiet mẽtio plenior in.c.cũ cõſuetudinis j̃.de cõſue. ¶ An autem requiratur licẽtia Papæ,vide.d. Ant.d. Abb.& Imo.in.c.cũ olim.de conſue.concludentes,ꝙ non:licet ad cautelã peti poſſet,prout fuit petita ibi. Et ſubdit hîc Imo.poſt alios econuerſo,ꝙ ſolus Epiſcopus iſta nõ poteſt ſine capitulo:cum tangat capitulũ. Allegat.c.nouit.&.c.quantoj̃. de his,quæ fi.à præla. Ad quod eſt deciſio Dy.in.l.in concedẽdo. ff.de aqua plu.arc.vbi dicit ꝙ Epiſcopus nõ poteſt creare canonicos de nouo in eccleſia ſine conſenſu canonicorum,quia agitur de eorũ prẽiudicio.& hîc per illũ tex.dum dicit:cum enim minuitur ius eorum,conſequens eſt exquiri,an cõſentiant. ¶ Et adde,quòd ſi nõ ageretur de eorũ præiudicio:fortè,quia cõſtitueretur dos: vel aucti eſſent reditus:vt in ſequenti declaratione:tamen adhuc credo neceſſarium conſenſum capituli:per id,quod notãt.d. Ant, &.d. Abb.poſt Goff.in.c.cum nos.de his,quæ fi.à Præla.& Arch, & Do.in.c.Epiſcopos.xxiiij.di.vbi dicunt,ꝙ in actibus tangentibus cõmuniter Prelatum & capitulum,ſemper requiritur conſenſus capituli.& eſt tex.in.c.ea noſcitur.de his,quæ fiunt à Præla.& ibi.do.Ant.poſt Hoſt.in.ij.col. Vnde.d. Anto.in.c.ad aures. circa medium.de temp.ord.ꝙ ſi Prælatus præcipiat ſubdito aliquid de ſpectantibus ad prælatum & capitulũ,cõmuniter ſubditus poteſt
16 contradicere ſimpliciter:nec tenetur appellare. ¶ †Secundò declaratur dicta concluſio, dũmodo creata dignitate cõſtituatur ſibi dos:aliãs creatio non tenet.ſecundum do.de Rota in antiquis deciſione.dxxiiij.inci.Epiſcopus creauit vnã dignitatem. per tex.in auf.vt nullus fabricet oratori domum.§. fi.& per Hoſt.in ſumma de eccle.ædi.§.ij.ver.ſed & primo. Si tamẽ vniret illi dignitati incontinenti vnam eccleſiã,ſufficeret ſecundum Rotam,vbi.ſ. Sed ſi pro dote aſſignaretur vnum prædiũ ipſius eccleſiæ,in qua creatur dignitas,requireretur eadem ſolẽnitas,quæ requiritur in alienatione rei eccleſiaſticæ:aliãs aſſignatio nõ teneret,ſecundũ Cal. in tit.de prębẽ.conſi.xiiij.quod incipit,plebanus. ¶ Et in taxanda dote qualis reſpectus habeatur ad dotes aliarum dignitatum non conformes:vide.d. Abb.conſi.lvij.quod incipit,ex infraſcriptis literis Apoſtolicis.in.ix.col.ver.venio nunc ad ſecundũ. ¶ Aduerte tamen,quia ſi reditus capituli eſſent augmentati,iſta declaratio nõ procederet per omnia. Nam augmentũ erit loco dotis:per tex. hîc,& j̃.proxi. Vbi autẽ eſſent diminuti,non poteſt creari noua dignitas,ſecundũ omnes hîc,& Do.in.d.c.j.xxij.di. quia tot ſunt ponendi in eccleſijs,quot reditus expoſcũt.c.jj.de inſti. ſecundũ eos. & facit.c.cum olim.ibi,dummodo j̃.de conſue. Quod tamen puto intelligendũ:niſi aliter conſtitueretur dos,quãm de bonis capi
17 tuli:vt prædictum eſt. ¶ †Ad ſecundũ circa hãc glo. videlicet de poteſtate prædictorum in ſupprimendo dignitatem, vel minuendo numerũ præbendarum,vel canonicorũ:pone concluſionẽ:Licet ſine cauſa nõ poſſit numerus minui,vel dignitas ſupprimi.c. ex parte j̃.eo.tamẽ cum cauſa,puta ob diminutionem reddituum, poteſt per Epiſcopum & capitulum dignitas ſupprimi:ſecundum omnes hîc.& in locis prælegatis.& quod vltra eos ampliat hîc.d. Abb.& bene,etiã ſi à Papa fuiſſet præfixus numerus,vel dignitas creata:ſicut econuerſo non obſtante confirmatione,poſſunt prædicta augeri auctis facultatibus:vt.ſ.in.ij.concluſione. Per quam rationẽ videtur idem dicendũ,etiã ſi in confirmatione ſit clauſula decreti:ſicut ea nõ obſtante:econuerſo ſit argumentum auctis facultatibus:vt.ſ.& ſentit Imo.hîc,licet.d. Abb.in fi.huius articuli aliter dicat ſine lege locutus:ſed poſſet intelligi,vbi non euenit dicta diminutio. ¶ Hãc cõcluſionem limita primò,niſi aliquis alius à capitulo conſtituiſſet illas præbendas,ſeu dignitates:quia nõ poteſt illas capitulum diminuere ſine authoritate fundantis,vel hæredis.ſecundũ Hoſt.notabiliter hîc,quẽ omnes ſequuntur &j Arch. in.c.monaſteriũ.xvj.q.vij. ¶ Et per hoc dictum dicit hîc Cald. ſe obtinuiſſe,ꝙ Epiſcopus nõ poteſt diſpenſare contra inſtitutionẽ beneficij,vel ipſam immutare:vel contra eã venire ſine conſenſu patroni.de quo faciunt hîc feſtum.d. Ant.d. Abb.Imo. & Do. inferentes,ꝙ ſi in inſtitutione beneficij collatio eſt faciẽda presbytero, non poteſt Epiſcopus ſine licentia patroni diſpenſare:vt cõferat non presbytero. Et addit pro hoc do. Abb.notabile dictum Inn.in.c.fi.de cleri.non reſi.vbi dicit Epiſcopum non poſſe cõtra ſtatutum beneficij diſpenſare.& faciunt no.in.c.at ſi clerici.§. de adul.de iud.ſecundũ eum. ¶ Pro dicto iſto Cald.multum vtili & quotidiano,licet ſatis vulgato:vide Bald.in.l.ſi quis presbyter.in tertio notabili.C.de Epiſc.& cle.vbi dicit per illũ tex.ꝙ ſi Epiſcopus vult eccleſiam ſimplicem facere collegiatam,requiritur conſenſus patroni. Idem,ſi vellet eam erigere in cathedralem, ſecũdũ Pet.de Anc.in.c.cum inferior.de ma.& obe. ¶ Idem,ſi vellet eam alteri vnire:ſecundũ Paulum de Leaza.in cle.ne in agro §. ad hoc. de ſtat.mo.& Abb.hîc,&.d. Car.conſi.xcix.inci. Papa vniuit.ad finem allegãdo Inn.in.c.ſuggeſtum.de iurepa. ¶ Idem,ſi vult authorizare permutationi.ſecundũ Cal.in tit.de rer.permu.conſi.ij. de quo per Do.in.c.vlt.in vlt.col.eo.ti.in.vj.& Lap.allegatiõe.xcvj. quæ incipit:beneficia vacantia.in fi.& do.de Rota dec.cccvij.quæ incipit:permutatio.in nouis.cccxxxj:quæ incipit:ſuppoſito.verſi. ſicut tertio.& Inn.& alios in.c.qđ in dubijs j̃.de renun.&.d. Abb. in.c.cum dilectus.in.ij.colj̃.de iurepa.& eſt gl.j.& ibi do. Abb.in e.cum dilectus. Idem ſi Epiſcopus vellet alienare bona eccleſiæ patronatæ:quia patronus cum cauſa contradicere poteſt, ſecũdum d. Abb.poſt Inn.in.c.vnico.in vlt.colũj̃.vt eccleſiaſtica benefi.de quo per Pet.de Anch.conſi.cxvj.incip. Ex narratis.&.d. Abb.in.c. ſuggeſtum

ſuggeſtũ. ¶ Et pro iſtis optimè facit tex.in Clemẽ. quia contingit.in prin.de relig.do.cum gl.in verbo apoſtolicæ.vbi inferior à Papa etiam legatus non poteſt alterare pias intentiones teſtatorũ,& ibi plenius.d. Car.& Imo.
18 ¶ †Ex hoc dicto Cal.infert hîc Imo.ꝙ licet patronus ꝓpter negligentiã perdiderit poteſtatẽ præſentandi:tamẽ ſuperior conferens iure deuoluto,non poterit aliter cõferre quã habeat inſtitutio & natura beneficij. quod tene menti. Et pro ipſo facto dictũ Bald.in.l.ſi puella.C.ſi mãc.ita alie.fuerit.vbi dicit,ꝙ ſi executor,qui de mãdato teſtatoris habebat aliquid diſtribuere in pauperes cũ conſilio prioris prædicatorum,fuerit negligens, ſuccedẽs ei iure deuoluto,tenetur eã formã ſeruare:quia non receditur à forma,quæ perpetua eſt:ſed à perſona,quod dicit eſſe mẽti tenendum. & facit quod no. Bar.in.l.multum.ff.de condi.& demõ. Facit etiã quod no.d. Abb. in c.cauſam.j.in.iij.colj̃.de elec.vbi dicit,ꝙ ſicut Epiſcopꝰ habet tẽpus præfixum ad conferendum beneficium,quãdo confert iure proprio:ita quãdo confert iure deuoluto:vt propter negligentiã patronorum. alle. Rot. deci. lv. ¶ Bene facit quæſtio diſputata per Io. And.in regula cõtra eum.de re iu.in.vj.in mercurialibus. de Epiſcopo in quẽ deuoluitur electio competẽs certis monachis habẽtibus eligere de gremio vnius monaſterij:vt ipſe Epiſcopus ad idẽ teneatur. De quo vltra Io. An. eſt caſus in Cle.j.ibi: illa valet.de ſup.neg.præla.ſecũdũ Lud.Ro.in fing.ccccxciiij.inci. Pone quòd arbitriũ.nã vult ibi text. optimus ꝙ ſi ſuperior Epiſcopꝰ habet conferre iure deuoluto beneficia regularia,debet cõferre eiſdẽ perſonis, quibus Prælati regulares tenebãtur conferre. ¶ Ad idẽ quod no. Io. An. poſt Inno.& Compo.in.c.publicato.in xiiij.q.de elec.vbi dicit, quòd ſi publicato ſcrutinio moriuntur omnes canonici corruẽte tecto:ſubſtituti de nouo tenentur eundẽ eligere:quia per publicationẽ quæſitũ eſt nominato ius,quod per caſum nõ perdit. Ad hæc etiã tex.cũ gl.in verbo ſurrogãtes.in.c.dilectoj̃.de prębẽ.vbi †quando vnus alteri ſurrogatur, vt ſit idẽ in iu-
19 dicãdi miniſterio,cenſetur adſtrictus per omnia eiſdem modificationibus,quibus primus.& eſt tex.in.l.ſi iudex cui certa tẽpora.ff.de iudi.& facit illud generale, quòd ſubrogatum ſapit naturã.&c.l.ſi eum.§.qui iniuriarũ.ff. ſi quis cau.&.§.fuerat.inſt.de act.&.c.eccleſia.jj̃.vt li.pẽ. & vbiqꝫ per doct. ¶ Sed hoc dictũ Cal.reſtringitur breuiter tribus modis. ¶ Primò dũmodo prædictæ conditiones appoſitæ per patronum in fundatione beneficij ſint appoſitæ cum conſenſu Epiſcopi aliãs nõ tenent: vt no.d. Ant.poſt Cõpoſtel.in.c.cũ dilectus.in.xj.col. ver. quæritur,an ex ſtatutoj̃.de conſue.& ſequitur ibi Imo. in.ix.col.ver.itẽ aduerte.quia.d. Ant.dicit hoc bene notãdum pro iſtis,qui ordinãt capellas,& diſponũt de modo conferẽdi aliter,quã ius diſponat:quia nõ poſſunt ſine conſenſu Epiſcopi:per illum tex.cum concor. ¶ Secũdò reſtringitur,vt nõ procedat,quando patronus cõſentiret,vt dictæ cõditiones alterẽtur:vt ſentiunt oẽs doc. hîc. Et quod vtilius eſt:idẽ dic ſi hæres patroni conſenti ret,Ita expreſsè dicit hîc.d. Abb.quod bene no. Et p iſtã reſtrictionẽ conſului Ferrariæ,& obtinui:vt pro vna vice poſsit Epiſcopus conſentiente hærede patroni,cõferre beneficium non habenti qualitates in fundatione appoſitas,Sed ex dicto do. Abb.hîc,probatur idẽ ſi ex toto vellet Epiſcopus cum capitulo ex cauſa illas cõditiones auferre cum conſenſu patroni,vel hæredis: quod bene no. ¶ Nec mirum,ſi hæres venit contra factũ defuncti: quia cum authore Epiſcopo hoc facit,non videtur ei im putãdum.ar.l.iuſtè poſsidet.ff.de acqui.poſ. ¶ Sed huic vltimo de hærede obſtare videt,quod no.d. Car.in Cle. quia contingit.in prin.in.v.q.& ibi Imo.in.v. col. verſi. hoc vltimum.vbi dicunt contra Lap.ibi,ꝙ licet de conſenſu eius qui ordinauit aliqd ad pium vſum,poſsit Epiſcopus legatum mutare:tamen ſecus de conſenſu ſui hæ
a redis[a].quia hîc non agitur de vtilitate ipſius,cui poſsit renuntiare:ſed de voluntate defuncti ſeruanda. facit quod no. Bar.in.l.legatum.ff.de vſuf.leg.& in.l.legatum.ff. de admi.re.ad ci.perti.ſecundum Imo.& dicit ibi.d. Car. ſe pluries ita dixiſſe in.c.nos quidẽj̃.de teſt. Et quãuis termini illi videãtur aliqualiter diuerſi à noſtris,tamẽ vtro biqꝫ videtur eadẽ ratio. Quapropter conſyderabã duos caſus,qui poſſunt in hac materia occurrere. ¶ Primus eſt,quando de conſenſu patroni vult Epiſcopus conferre beneficium aliter,quã eius natura dictet diſpenſando pro illa vice.& tunc videtur,quòd cõſenſus hæredis ſufficiat. Et ꝓ hoc induco,quod no.d. Ant.in.c.fi.ante medium.ver. Vincentius autẽ.de teſt. vbi dicit,quòd ex causa vtili relictũ pro anniuerſario poteſt vna vice ad aliud expendi,& redire poſteã ad ſolitũ debitum. Et quando Epiſcopus vellet diſpenſare in propoſito ex cauſa neceſ- a ¶ Sui hęredis. Ad de Bal. in.l. ſi quis ad declinãdam .C. de Epiſc.& Cle.& in.l.fi.ſi aduer. vẽpi.& in.l.fin. quæ ſub mo. Et ad materiã hãc vide etiã Pau.de Ca. conſi. xvj.& Pe.de Peruſio in trac. quærę epiſcopal.ca. ix.v. co.vbi dicit nõpoſſe legatum piũ cõuerti in aliũ vſum: niſi ſit cõmiſſum cõſcientiæ alicuius executoris . Sed Bal.cõtrà.in.l. executorem.ij̃. col.de execu.rei iudi.vbi vide.
Cauſa neceſsitati multa permittuntur, quæ aliãs non.
ſaria eccleſiæ,hoc videtur poſſe etiã inuito patrono: vt j̃.dicetur. ¶ Secundus caſus,quãdo Epiſcopus vellet in totum ſupprimere beneficium patronale,vel in totum tollere conditiones illi annexas:& tunc aut hoc nõ fit ex cauſa neceſſaria:& credo,quòd non poſsit etiam cũ con ſenſu hæredis patroni;per rationẽ tex.in.d. Cle.quia cõtingit.& per dictum prędictorum:licet aliud ſentiat hîc do. Abb. Aut ex cauſa neceſſaria:puta in caſu doct. hîc, quãdo decreuerũt facultates adeò,ꝙ opus eſt illã dignitatẽ,vel præbẽdã tollere:& eſt impotens ad illas conditiones nũc,& nõ reperitur perſona idonea,quæ eã velit taliter conditionatã:& tũc,credo,quòd procedat iſta reſtrictio,adeò quòd etiã inuito hęrede fortè fieri poſſet. Et moueor per id,quod no. Inn.in.d. Cle.quia cõtingit. in.v.col.ver. Lapus hîc limitat.vbi dicit illũ tex.non procedere,quando legata conuerti nõ poſſunt ad vſum deputatum. Et idẽ.d. Ant.in.d.c.fi.de teſt.ver.hoc dictum quotidie contingit. Et idẽ in propoſito ceſſantibus rediActus poteſt expediri ſine conſenſu eius, qui debet requiri neceſsitate imminente.
tibus ceſſare debet ordinatio teſtatoris.& pro hoc facit ſequens reſtrictio. ¶ Tertiò reſtringitur dictum Cald.
20 †niſi immineret neceſsitas,per quam pro vtilitate eccleſiæ moueretur Epiſcopus ad diſponẽdũ de beneficio patronali,aliter quã eius natura exigat: quia etiã patrono inuito hoc poterit,ſecundũ.d. Abb.hîc.fin.per id,quod no.do.de Rota deci.cccvij.inci.ꝓmutatio.in nouis. vbi dicit:ꝙ ſi patronus ſine cauſa nõ vult conſentire permutationi beneficij, poteſt Epiſcopus hoc facere ſine eius conſenſu:quia patronus non debet impedire magnã vtilitatẽ eccleſiæ.facit.c.de his,quæ fi.à ma.par.ca.ſecundũ eum. ¶ Confirmari poteſt hoc ex eo,quod ipſe no.in.c. nullus.de iurepa.dũ dicit,quòd ſi ex forma ſtatuti debet requiri conſenſus propinquorum in contractu minoris,ipſi requiſiti denegant conſentire,vbi attenta neceſsitate non debebant denegare:poteſt ſuperior cauſa cognita licentiare minorem:vt contrahat. Et ita dicit ſe conſuluiſſe,per tex.ibi.& in.d.l.ſi cum dotẽ.§.eo autem tempore.& ibi no.Bar.ff.ſol.ma.& idem no.do.Abb.in c.tuæ.in.j.col. de cle.non reſi.& Bal.in.c.j.in.iij.colũ.de conſue.rec.feu.& in.l.j.per illum tex.C.de nup.& in.l.j. ad fi.C.qui admit.& Pet.de Anc.in.c.j.in.xl.char.ſ.eod. cum concor. Et ꝙ in caſu neceſsitatis nõ requiratur cõſenſus illius,qui aliãs requireretur,probat dictum Inno. in.c.niſi cum pridem.de renun.de tranſlatione Epiſcopi inuiti propter periculum ſcandali. Ad idem quod dicitur ob neceſsitatẽ reipub. auferri aliquãdo rem ab inuito.l.venditor.§.ſi conſtat.ff.communia prædi.cũ con
21 cor.allegatis in.c.quæ in eccleſiarum.ſ.eo. ¶ †Et ꝙ propter neceſsitatem poſsit actus expediri ſine cõſenſu eius, qui aliãs deberet requiri probat tex.elegãs in.l.tutor qui repertoriũ.ff.de admi.tut.vbi cauſa neceſsitatis põt tutor inuẽtario nõ confecto adminiſtrare bona pupilli.qđ aliãs ceſſante neceſsitate facere non poteſt. Et per illum

tex.decidit.d.Abb.in.c.fi.in.ij.col.ver.omnia prædicta.
22 j.de ecc.ædif.† quòd si imminet necessitas alienãdi bona
ecclesiæ cathedralis,& exigit tãtam celeritatẽ, quòd su
periorẽ cõsuli non patiat:potest Episcopus alienare,non
obstãte iuramẽto de nõ alienãdo inconsulto Ro.Põtifi-
ce.Et facit.l.si longius.ff.de iud.&.c.j.in fi.ne se.vacã. in
vj.cũ alijs allegatis per eũ.& per gl.in verbo distantiã.in
c.cũ ex literis.j.de resti.in integ.Similiter dicit.d. Ant.in
c.inter quatuor.j.de cle.nõ resi.quòd licet clericus non
possit se absentare à residẽtia ecclesiæ suę sine licẽtia Prę
lati.c.relatum.eo.tit.tamẽ si est arctatus tali necessitate,
quòd nõ potest petere licẽtiã,licitè potest se absentare.
Idẽ de obligato ad ieiuniũ & cõstituto in periculo,pro-
pter qđ nõ potest superior adiri pro dispensatione,secũ
dũ beatũ Tho.ij.ij.q.lxxxviij.art.ij.ad fi.&.q.cxlvij.art.
iiij.ante mediũ.Quòd autẽ necessitas sit causa sæpissime
violãdi regulas iuris,colligitur ex his,quæ aliâs adduxi in
c.querelam.j.de iureiur.Et per hæc sunt declarata dicta
Cal.hîc:quæ no.tanquã nouissima.¶ Secũdò limita hãc
cõclusionẽ de suppressione,dũmodo bona Episcopi &
capituli sint diuisa,iuxta no.in.c.edoceri.j.de resc.si enim
essent cõmunia,cõclusio nõ ꝓcederet:quia Episcopꝰ au
thorizaret in facto ꝓprio:quod esse nõ debet.l. pupillꝰ.
ff.de aut.tu.Facit Cle.si vna.de re.eccl.non alie.nec capi
tulũ per se solũ hoc posset,per.c.nouit.de his,quæ fiunt
à Præla.Et ideò recurreretur ad Archiepiscopũ, vel ad
Papã.ar.c.nullus.j.de iurepa.Ita dicit Host.in.d.ver.con
querit,an capitulũ.& in.c.ex parte.j.eo.& sequuntur hîc
Io.An.Cal.d.Car.&.d.Abb.¶ Sed.d.Anto.Imo.& Do.
hîc dicũt,quòd imo si volũt applicare mẽsę capituli etiã
diuisæ,quòd nõ possunt sine licẽtia Papæ.allegant gl.in.
verbo,mensæ.in.d.Cle.si vna.Si aũt volunt applicare ad
aliũ vsum:puta ad augmẽtũ capellaniæ,vel mãsionariæ,
vel ad fabricã:& tunc possunt etiã si bona sint cõmunia.
& allegãt ad hoc Io.An.in addi.Spe.in tit.de his, quę fi.à
Præla.in fi.in ver.& vt patet.Et vnũ addit hîc Imo. val-
de notabile,si est verũ:quia licet mẽsæ capituli applicare
nõ possint,cum hîc tangatur cõmodũ totius capituli:vt
est dictũ:tñ si vellẽt applicare vni præbẽdæ,vel etiã sin-
gulis possent:quia non authorizant in facto proprio:cũ
aliud sit applicare capitulo:aliud singulis canonicis, Nã
aliud capitulũ,aliud singuli canonici:vt in.c.*episcopus.
§.*qui manumittitur.xij.q.ij.Et ita potest saluari ista li-
tera:dum dicit,inter canonicos ipsos.Mouetur ꝑ tex.in
d.Cle.si vna.in prin.in ver.præbẽdę.& per gl.ibi,in ver-
bo:ipsi capitulo.quæ bene faciũt.¶ Sed aduerte,quia ibi
nõ probatur,quòd possit applicare omnibus prębẽdis,
prout dicit Imo.& esset satis mirabile:quia tãgit hęc ma
teria omnes,ex quo tãgit cuiuslibet cõmodũ in singula-
ri.Et cõtra hoc multũ facit,quod notãt Io.And.Pau. de
Leaza.&.d. Anto. in.c.cũ nuntius.j.de testi.& Bar.in.l.
si tantũ.§.vniuersitatẽ.ff.de re.diui.& Bar.in.l.parentes,
in fi.C.de test.& doc.in.c.iij.loco.de ꝓb.cũ cõcor. quas
aliâs dedi in.c.insuper.in.v.fallẽtia.j.de test.In qbꝰ patet,
quòd quo ad ferendum testimoniũ,maior pręsumit affe
ctio collegij in his,q̃ tangũt singulos,quã in his q̃ tãgũt
vniuersos.& facit.l.ij.C.qñ & q.quarta pars debeat.vbi
dicit,ꝙ solet negligi,qđ cõiter possidet.Si ergo fatet hîc
Imo.post alios,ꝙ capitulũ est suspectũ,vbi agitur de ap
plicãdo capitulo,vt vniuersis:fortius idẽ dicẽdũ, quãdo
applicatur eis,vt singulis.Quãdo autẽ applicaretur vni,
vel duabus præbẽdis,secus esset,cessante dicta ratiõe. Et
ideò opi.Imo.nõ puto sustentabilẽ,quãuis cõgitare pos
23 sitis. ¶ † Et ista facerẽt ad q̃stionẽ,vtrũ Episcopꝰ ex cau
sa possit applicare mensæ suæ ad tempus fructus benefi-
ciorũ vacãtiũ?De qua vide per gl.in verbo cũ capitulo,
in.c.vnico.j.vt eccl.benefi.& ibi omnes,pręsertim Imo,
plenissimè,& per gl.in verbo cõcedimus.in.c.si propter
tua debita.de rescr.& ibi Do.vij.col.& beatũ Tho.ij.ij,

a ¶ Cessat. Adde text.in.l. Titia,§.vsuras.& ibi Bart.de le.ij.&.l. ex facto de vul.& pup.& Bald.in.l.j.in.ij.col.in ver.& ideo.ff.de off.eius cui mã.est iuris.& vide omnino per.d. Alexã.,in.l. excusant.§.non solùm.ff.de excu.tu.in a postil.& per d. Sozi.consi.cl.inci. & & nos introducemus.ver vj.confirmatur,circa medium. in.j. parte. char.ccxxviij.

b ¶ Eo nõ vtit. Adde,ꝙ idẽ tenet. d. Sozi.suo consilio clxiiij.incipiẽ.visa bulla Bonifacij.versic.j. quia videtur dici in.ij.pte char,xxv.

An Episcopꝰ possit publicare mẽsę suæ fructus beneficiorum vacantiũ

q.ar.iiij.in fi.&.d.Ant.in.c.j.j.de ecc.ædifi.& nõ est per-
tinens materia.¶ Et cõmunior conclusio est,ꝙ sic:dum-
modò fiat ab Episcopo cũ capitulo ex causa rationabili,
& palam,& nomine ecclesiæ:& alteri nõ cõpetant dicti
fructus primi anni ex iure speciali.Et sic limitatur dicta
Cle.si vna.vt procedat in applicatiõe perpetua:secus in
tẽporali cõcurrentibus prædictis:vt latius in dictis lo-
cis.Et vide quod no.d.Abb.in.c.pastoralis.in.j.co.vers.
sed quæro nunquid Episcopus.j.de priui.vbi dicit, ꝙ ex
causa potest Episcopus cũ capitulo applicare vnã eccle-
siã religiosis:vt cõuertãt eã in vsus ꝓprios.per.c.cõsulta
tionibus.&.c.pastoralis.j.de dona.¶ Et vnũ ad hãc ma
teriã adde,videlicet,ꝙ totalis suppressio beneficij nõ po
test fieri,nisi quãdo beneficiũ vacat:diminutio autẽ re-
dituũ bene fieri potest ex causa,dũ nõ vacat. Hæc pro-
bantur in.c.j.j.de re.eccl.nõ alię.in.vj.& in.d.Cle.si vna.
inducendo,vt per.d.Abb.in.c.ad hæc.j. de exces. Præla.
vbi vide.¶ In glo.pe.in fi.habes quinq; opi.in materia,
qualiter perdat priuilegium.In qua tot sunt opiniones,
quot sunt capita,per quæ discurrit ista materia, secũdũ
d.Abb.hîc,subdentẽ,ꝙ longissimũ esset singulos casus
discurrere.Et ideò omissis superfluis imitando vestigia
sua,& dictis aliorũ hincinde sparsis,insimul reductis,fie
ri possunt tres regulæ:ex quibꝰ cũ fallẽtijs opportunis,
erũt reducta principalia capita intricatæ & quotidianę
materiæ.¶ Prima regula est:vbi à lege, vel ab homine
24 est expressum,† quomodo priuilegiũ finit cursum suũ,
illi standum est.Patet in.l.quoties.C.de prec.Impe.offe.
Et hinc est,ꝙ si est datũ ob certam causam,illa cessante,
ipsum cessat[a].c.suggestũ.j.de * decim.*& melius in.c. ge
a neraliter.xvj.q.j.Et hinc est etiã,quòd priuilegiũ datum
ad agendũ,durat tãto tẽpore,quãto durat ipsa actio:vt
l si eum.§.qui iniuriarũ.ff.si quis cau.sed si dat,excipien-
dũ est perpetuũ:quia quæ annalia sunt.&c.l.purê.§.fi.ff.
de doli excep.nisi in casibus,quos ponunt Car.& Inn.in
c.plerũq;.j.de rescr.& ibi dicetur.& vide Spe.in fi.de in-
stru.edi.§.nũc autẽ.ver.pe.vbi ponit nouẽ modos,qui-
bus perditur priui.de quibus etiã per gl.& doc.in.c.sug
25 gestũ.j.de deci.¶ Secũda regula est,† ꝙ priuilegiũ datũ
ad aliquid faciẽdum,perditur spatio.x.annorum,si pri-
b uilegiatus eo nõ vtitur[b]:vt est tex.no.in.l.j.ff.de nundi.
vbi dicitur,ꝙ si Princeps concedit ciuitati priuilegium
nundinarũ:& ciuitas nõ vtitur eo per decennium, illud
perdit.Et per hoc dicit ibi Bar.ꝙ si Princeps dat priui-
legiũ studij generalis,quo ciuitas nõ vtitur per decen-
niũ,perdit illud.Et hãc regulã ponit etiã Spe.in.d.versi.
pe.& Bar.in.l.licitatio.§.earum.ff.de pub.& in.l.fi.ff.de
cõsti.Prin.& Io.An.in.c.ij.de immu.ecc.in.vj.& gl.hîc,
& doct.in locis præalleg.& Pet.de Anc.cõsi. cclv. quod
incipit:in quæstiõe,quæ vertitur,ad fi.gl.& in.l.falso.C.
de diuer. rescr.& gl.in.c.j.xxv.q.ij. Reperio tamen Ar-
chi.quẽ nemo allegat in.d.c.j.vbi dicit,ꝙ ratio.d.l.j.est:
quia qui nundinas impetrat,facit præiudicium multo-
rum.Vnde breuiori tẽpore amittit,cũ sit odiosum.Secꝰ
si in præiudicium singularis personæ:quia tunc est per-
petuũ,per.d.l.falso.Et ibi etiã hoc tenet gl.sed quia non
reperio à doc.approbatã hãc restrictionẽ,ideò nõ aude
rẽ per eã distruere hãc regulã,qua quotidiè vtimur.Nec
ob.d.l.falso.quia loquitur in rescripto,cuius natura est,
vt non perdat vires per non vsum:nisi data impetratio
ne secũdi,per.c.plerunq;.j.de rescr.& ibi do.Abb.in.iij.
notab.signanter colligit hãc differentiã inter priuilegiũ
& præscriptionẽ.¶ Hãc regulã limita primò, dũmodo
priuilegiatus vsus non fuerit priuilegio,cum potuit.Se
cus si per ipsum nõ stetit,quominꝰ vteretur priuilegio:
sed non potuit:quia occasio se nõ obtulit:quia per hoc
priuilegium non perdit.Et ad hoc induci potest tex.no
tabilis in.l.vnꝰ ex socijs.§.fi.cum.l.seq.ff.de ser.rust.præ-
di.vbi nõ perditur seruitus mihi debita,deducẽdo aquã
in fundo

in fundo meo: ideò non vtor,quia fons exaruit. Et ita
per illum tex.tenet gl.or.in.c.Abbate sancti Syluani.in
verbo ibidẽ.ante fi.j.de verb.sig.& ibi.d.Ant.&.d.Abb.
ꝓpe fi.notãtes ex ea,quòd nõ vsus priuilegij volũtarius
tollit priuilegiũ.Secus in nõ vsu necessario.quia qui ne-
quit vti,nõ est in culpa,vel mora. Ad idẽ quod no.Ioã.
An.in.c.Ioãnes.in.iiij.col.ver.ibi verò vsus.de cleri.con
iug.vbi dicit,ꝙ non vsus nõ tollit legẽ,quãdo homines
non sunt vsi,quia casus nõ accidit.Vnde dic,ꝙ si â mille
annis nõ est natus aliquis Hermaphroditus:& sic homi-
nes non sunt vsi lege de eo iudicãdo loquẽte,per hoc nõ
26 est illi legi derogatũ.¶ Ex quo infert † ꝙ ꝑ actus negati
uos,nõ inducitur consuetudo.Quod vltimũ declara:vt
per.d.Abb.ibi.ad fi.per.d.Ant.in repe.c.fi.in.xxiiij.col.
ver.ex his infertur consue.& aliqd per d.Abb.in.c.fi. in
xvj.col.ver.vlt.circa hãc remissionẽ.j.de fo.cõpe.& per
Cy.in.l.ij.C.quæ sit lon.cõsue.& Bal.in.l.de qbus.in.xij.
col.ff.de legi.& do.Abb.in.c.fi.de rest.spo.¶ Ad idẽ qđ
no.Bar.in.l.filius de decur.lib.x.vbi dicit per illũ tex. ꝙ
si aliqua ciuitas tenetur facere exercitum,quãdo Prin-
ceps facit,& per centum annos stetit Princeps quòd nõ
fecit exercitũ:quia non fuit necessariũ.per hoc nõ per-
dit ius suũ.Et idẽ repetit Bar.in.l.cum scimꝰ.post prin.
C.de agrico.& cẽsi.li.xj.Idẽ dices,si occurrente necessi-
tate,Princeps non requisiuit:quia sufficiebãt sibi gẽtes
suæ.vnde nulla desidia potest ei imputari, si alios obli-
gatos non requisiuit,quibus non indiguit.Et sequit Lu.
Ro.in rub.ff.de arb.xxj.col.ver.xij.facit gl.pe.in Cle.j.
de for.cõpe.& gl.ij.in.c.plerũq;.j.de rescr.Ad idẽ quod
no.Inn.in.c.dilectus.de capel.mona.in gl.quæ incipit ex
eo ibi.Itẽ si contrarium diceretur:vbi dicit,ꝙ si aliqua
ecclesia,vel persona ita se habet ꝑ plurimos annos,ꝙ nũ
quã opposuit iurisdictionẽ in eũ exerceri:ꝓpter hoc nõ
amittit Episcopus ius iurisditionale,quod habet in ea.
Ad idẽ quod no.Ange.consi.cxciij.quod inci.iam sunt
octuaginta anni.ad fi.vbi dicit,quòd si Ianuẽses obtinue
runt contra Florẽtinos represalias,quibus pluribus an-
nis nõ sunt vsi:quia nullus Florẽtinus trãsiuit per eorũ
districtum:per hoc non est præscriptum cõtra dictã cõ
clusionẽ represaliarum.¶ Ad illud quod no.Io.And.in
addi.Spe.super rub.de feu.& refert.d.Abb.in.c. ad au-
diẽtiã.in vlt.col.j.de rescr.& ibi aliqd per Imo.vbi dixit,
ꝙ vasallus nõ præscribit libertatẽ aduersus dominum,
qui eius seruitio vsus non est:quia nõ occurrerũt casus,
in quibus esset opus eius seruitio.Ad illud,quod in simi
li no.Ang.in.l.malè agitur ad fi.ver.quandoq; pẽsio nõ
soluitur.C.de præscr.xxx.an.& quod no.Bar.& do.Flo
ria.in.l.hoc aũt.in prin.ff.de ser.rust.prędio.quę omnia
no.tãquã prius non reducta ab alio antiquo,vel moder
no.¶ Limita secũdò hãc regulã,vt intelligatur,quando
est data simpliciter facultas aliquid faciẽdi:quia nõ vten
do,cũ potest,perditur.Secus vbi facultas faciendi est po
sita formaliter in expressa & libera volũtate eius,cui sit
concessio:quia illi nullo tẽpore præscribitur.Et ita est
gl.aurea & multũ nota.in.c.vt priuilegia.in gl.pe.in fi.j.
de priuil.de qua fecit festum ibi.d.Ant.quẽ vide,& eam
sequitur Cal.in tit.de præscr.consi.j.Et ad eius intelle-
ctũ vide Io.An.& Io.de Lig.in.c.fi.de cõsue.in.vj.& ibi
Do.plenè.in prin.in.ij.col.vbi latè concludunt,ꝙ cano
nici nõ vtẽdo facultate optãdi,data eis cõsuetudine , nõ
perdunt ipsam facultatẽ vllo tẽporis spatio.& allegant
dictã gl.Et per illã gl.cõsuluit Cal.in tit.de præbẽ. cõc.
xix.inci.in operaria.quia licet canonici multo tempore
non proposuerint clericum operariæ,sed laicũ:per hoc
non est præscriptum per laicos,quominus canonici pos
sint eligere clericum.Et allegat simile de eligẽtibus,qui
multo tẽpore elegerunt per scrutiniũ,vel de gremio ec
clesiæ:vt pro hoc non amiserint facultatem eligẽdi ali-
ter.¶ Sed aduerte,quia videtur difficile assignare diffę
rentiã inter consistẽtia in expressa facultate,& in tacita:
vt dicit do.Abb.in.d.c.vt priuilegia.Priuilegiũ faciẽdi
nundinas,cõsistit in mera facultate priuilegiati:sicut pri
uilegium datum in casu.c.vt priuilegia. Et ideo ꝓpter
gl.ibi non videtur faciẽda doctrina vniuersalis,secundũ
eum.Sed solùm ꝓcedit,quando priuilegium est conces-
sum respectu certi loci & temporis:vt in casu illius.c.vt
priuilegia.vbi religiosi habebãt priuilegiũ celebrãdi in
certo loco tẽpore interdicti.Nã non accedẽdo ad locũ
illo tẽpore,nõ possunt dici in negligẽtia nõ vtẽdo.¶ Et
ideò infert.d.Abb.ibi,ꝙ priuilegiatꝰ simpliciter,vt pos
sit celebrare tẽpore interdicti:si non celebrat tẽpore in-
terdicti per.x.annos,perdit priuilegium.& hoc quãdo
conceditur personis:secus si ecclesiæ,per.j.dicẽda.¶ Sed
tamẽ.d.Abb.nõ respondet ad decisionẽ omnium doct.
in.d.c.fi.de consue.in.vj.& ideò tenẽdo ipsam,quã non
reperio improbatã,videtur quòd sicut per nõ vsum nõ
tollitur consuetudo optãdi:ita nec priuilegiũ.quod cõ-
sistit in mera & expressa facultate:quia si canonici pos-
sunt optare,& sæpe non optẽt,non videntur desistere:
quia velint consuetudini renũtiare:sed quia cum sit po-
situm in facultate eorũ,cum velint optare:*etiam* non
optando,satis dicuntur vti facultate sibi concessa, quæ
est vt optent,vel non:& potius vtuntur consuetudine:
vt ibi per Do.Non est sic in.l.j.ff.de nũdi.quia nõ dicit
formaliter,vt faciant si velint:sed est simplex concessio.
& in hoc consistit ista difficultas:vt etiã per do. Ant.in
27 d.c.vt priuilegia.& vidi aliâs in ardua quæstione:† cum
Imperator daret in suo priuilegio vni nobili facultatẽ
faciendi molẽdinũ cum ista clausula:videlicet ad libitũ
volũtatis tuæ.& ipse per multos annos nõ esset vsus hac
facultate,quòd eam non perdit:per prædicta,quæ sunt
quotidiana & multũ conferẽtia.¶ Hãc limitationẽ de-
clara dupliciter.& primò,vt procedat in priuatis:secus
in ecclesijs secũdũ Io.An.hîc,qui fortè vult quòd in ec-
clesijs requiratur spatium.xl.an.si tale priuilegium esset
eis cõcessum.Facit secundũ Imo.in.c.de quarta.de præ-
scri.& facit quod dicetur.j.in tertia limitatione sequen-
tis regulæ.Sed intellige hoc in priuilegio concesso eccle
siæ:secus si personis ipsius ecclesiæ.Et probatur hæc dif
ferentia ex gl.in.d.c.vt priuilegia.quę non suadet ex eo,
quòd priuilegium esset datũ personis ecclesiasticis: sed
ex eo,quòd erat in mera earum facultate.¶ Secũdò de-
claratur:nisi mera facultas aliquid faciẽdi cõpetat nõ ex
priuilegio,vel consuetudine:sed ex actione nata ex con
tractu:quia huic præscribitur,sicut alijs actionibus : vt
elegãter cõsuluit Ang.consi.liiij.inci. Gulielmus & Frã
ciscus.vbi concludit,quòd stante conuentione , in qua
est facta mentio de vẽdendo,quandocunq; soluatur cer
ta quantitas:quòd huic iuri & obligationi pręscribitur:
sicut actio ipsa ex stipulatu,silentio.xxx.annorum extin
guitur.l.sicut.&.l.si quis.§.j.C.de præscr.xxx. ann.l.j. C.
de anna.excep.¶ Nec ob.si diceretur de iure offerẽdi in
a mera facultate consistẽtis,cui non præscribitur[a]:vt per
gl.in.l.cum notissimi.in verbo,[illegible]oponere.C.de præscr.
xxx.ann.d.l.j.in verbo ꝓ socio.& in.l.pignori.ff.de vsu
ca.& ibi per Bar.quia datò,quòd hoc ꝓcederet,de quo
in locis.j.allegatis.Respondet Ang.ꝙ in dicto casu non
nascitur actio:nisi primò fiat obligatio,sicut in pignora
titia.l.si rẽ.§.omnis.ff.de pig.act.Sed casu prædicto actio
ipso iure competit:licet exactio ope exceptiõis fieri nõ
possit,nisi pretiũ offeratur.l.Iulianus.§. offerri.&.l. qui
pendentem.ff.de act.emp.Igitur si ipso iure competit,
& est nata actio,extinguit spatio prædicto.Et hoc am-
plia secundum Ang.*ibi,nisi*in instrumento essent illa
verba:quandocunq;,& ad omnẽ volũtatẽ dicti empto-
ris:quia talia verba non possunt tacitè tollere exceptio-
nẽ longissimi tẽporis,sicut nec expressè.per Bal.& alios
in.l.nemo põt.ff.de leg.j.& in.l.j.ff.de vsuca.&.d. Abb.

Si quis habet facultatem faciendi molendinũ pro libito suo:si non fecerit per decem annos, an perdat.

a ¶ Non præscribit. Adde,ꝙ si nõ i pignoribus est appositum pactum legis commissoriæ, tunc odio creditoris iuri offerendi non præscribitur. Ita sing.not.text. Bald.in.c.j.de feu. da.in vicẽ legis cõmis.licet aliqui,vt ipse refert. exponant illum tex.aliter,prout dixit.d. Alexã.de Imo.in suis apost.& Bart. in.l. cũ notissimi. alle.in text.versic. quæro vtrum iuri offerẽdi.vbi vide, & adde Bal.in suo consi.xiij.j.vol.

in rub. de præſcri. cum concor. Quinimo in iſtis terminis Ang. plus voluit Pet. de Anc. conſi. cccxxvij. viſis diligenter actis & actitatis in. ij. alle. quòd ſufficiant. x. anni ad conſtituendum illum in mora. & probatur rationibus, de quibus per eum: quia hoc non affirmo. ¶ Generaliter autem, quando facultas præſcribatur[a]: vide per Bar. in. l. viam publicam, vbi bonus text. ff. de via pub. & per Bar. Bal. & Sal. in. l. cum notiſsimi. §. j. C. de præſcri. xxx. an. per gl. & Bar. in. l. pignori. ff. de vſuc. per Bart. in. l. fi. ver. iuxta prædicta quæro. ff. de condi. ex lege. per Bal. & Sali. in. l. licet. per illum tex. C. de iure delib. per Ange. de Are. in §. actionum. in. lj. col. ver. aduertas tamen. inſti. de acti. & do. Abb. in. c. quoniã frequenter. §. in alijs. in pe. charj. vt lit. non conteſt. per Bal. in. c. j. de feu. dato in vicem. l. commiſſoriæ. per glo. in §. finitur. in ver. modum, inſti. de vſufr. & in. l. corruptionem. C. de vſuf. per Bald. in. l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. ann. per Pet. de Anc. in fi. de conſue. in. vj. per Ang. in. l. centeſimis. in princ. ff. de verobli. & in. l. malè agitur. C. de præſcrip. xxx. an. per Bal. in
28 l. arboribus. ff. de vſuf. ¶ Tertia regula eſt: † cõtraueniẽs priuilegio dato ad aliquid non faciendũ, videtur ipſi renuntiare. & conſequenter ipſum amittit. ar. c. priuilegiũ. xj. q. iij. cum concor. hîc alleg. in prin. huius gloſſ. Et ponunt doct. in regula præcedenti allegat. & eſt caſus hîc: & in. l. ij. C. de iure do. impe. quæ optimè facit ſecundum do. Abb. qui etiam allegat, quod no. Bar. in. l. j. C. de his, qui ſpon. mune. lib. xij. vbi videtur velle, quòd priuilegiatus, ne ſoluat præſtantias, ſi ſponte ſemel ſoluit, præiudicat ſibi in futurum: niſi fuerit proteſtatus: vt ibi. & no. hoc vltimum ſecũdum. d. Abb. hîc. ¶ Et adde etiam Bar. in. l. ij. ff. de veteranis. & Pe. de Anc. conſi. cclv. ad fi. & no. Io. And. in regula acceſſorium. de reg. iur. in. vj. in mer. concludens quòd doctor priuilegiatus, vt non teneatur diſputare ſi diſputat, videtur renuntiare priuilegio. Ad idem quod no. Ang. in. l. j. §. ſi quis tutor. ff. quando appellandum ſit. vbi dicit, quòd ſi habens immunitatem à datijs & collectis, deſcribitur in libro talium grauaminum. & ſi ciens hoc non appellet infra. x. dies, perdit exemptionem: per illum tex. quem dicit eſſe peregrinum & communiter ignoratum. & ſequitur ibi Ange. de Are. hoc multum notans, & dicens nunquã exeat mẽtem tuã. Et idem tenet And. de Barulo in. d. l. j. C. de his, qui ſponte. Et quòd abutens priuilegio perdat eius commodum. vide tex. opti. in. c. recolentes. verſic. ſi enim j. de ſta. mona. per quem conſuluit Pe. de Anc. cõſi. ciiij. inci. contra fratres. quòd licet onera impoſita habẽtibus bona in communi, non extendãtur ad mendicantes: quia ea non habent: tamen ſi de facto tenent, extenduntur ad eos: nec poſſunt prærogatiua mendicitatis allegare, cui per abuſum renuntiauerunt: per illum tex. Et illi conſilio ſubſcripſit ſe. d. Ant. vt patet in conſi. ſuo. cccviij. inci. vt. §. ſolenniter. Facit etiam quod no. Bart. & Ange. in l, vſum aquæ. C. de aqueduc. vbi dicit quòd vtens priuilegio ſtrictè, non poteſt poſtea eo vti largè. ¶ Hanc regulam limita primò, dummodo ſuperior nihil ſibi reſeruauerit. Secus ſi ſibi aliquid reſeruaſſet: quia non poteſt tũc priuilegiatus renuntiare priuilegio, niſi quatenus particulariter eum tangit, ſecundum omnes hîc: per tex. in. c, cum temporej. de arbi. & in. c. cum veniſſent j. de inſtit. ¶ Ad idem bonus text. in. c. ij. ibi, non tam ſuum, quàm noſtrum. j. de reſti. in integ. & in. c. cum olim. ij. circa medium. ver. nos igitur j. de priui. & idem no. do. Abb. in. c, ſignificaſti. in. v. col. ver. his tamen non obſtantibus j. de ſo. compe. & in. c. cum dilectus. in. ij. col. j. de relig. do. & ſentit do. Abb. in. c. dilectus. prope fi. de capel. mona. & in. c. cum olim. in vlti. colj. de præſcri. Bene faciunt latè notata per Ioan. And. in regula ſcienti. de reg. iur. in. vj. in memoriali. vbi concludit, ꝙ ſententia lata contra exẽptum circa exemptio. nõ nocet ſuperiori, cuius intereſt exemptum nõ eſſe alteri ſubiectum. & ſequitur. d. Abb. in. c. j. in. viij. col. ver. hoc puto procederej. de re iudi. & in. d. c. cum tempore. & plenius in ſua diſputatione, quæ incipit duo clericali ordine inſigniti. in primo dubio.
29 ¶ Secundo limita, † dummodò contraueniatur priuilegio directè: ſecus ſi non directè. Vnde ſi quis habet priuilegium generale, ne ſubeat aliqua munera publica, vel honores, & ſpõte acceptauit vnum: non præiudicat ſibi in alijs. Nec etiam in illo ſi denuo eligatur ad illud, ſecundum do. Abb. hîc, per tex. in. l. voluntariæ. C. de excu. tu. niſi acceptaſſet officium, ex quo ſit promotio ad alia officia, puta decurionatum. iuxta. l. j. de his, quæ ſpon. quia ratione connexitatis videtur ſibi præiudicare. argu. c. tranſlato. de conſti. ſecũdum ipſum. Ad hoc facit notabilis doctrina. d. Ant. in. c. accedentibus. in. ij. col. ver. per prædictaj. de priui. vbi dicit, ꝙ quando actus repugnans priuilegio, eſt incompaſsibilis cum ipſo priuilegio: nec in eo poteſt cadere alia præſumptio, quàm renuntiationis: tunc ſemper per contrauentionem etiam vnico actu factam, iudicatur renuntiatio. ſecus vbi poteſt cadere alia præſumptio, quàm renuntiationis. Exemplum ſecundi in receptione facta in canonicum de mandato Papæ: quia videtur facta potius animo obediendi Papæ, quàm renuntiandi priuilegio, vel ſtatuto, loquentibus de numero: vt no. in. c. conſtitutus. in tit. proxi. ¶ Et hãc fallentiam tenet etiam Cyn. in. d. l. voluntariæ. & ſentit Barto. in. l. ij. in fi. ff. de decur. Bene facit doctrina Pau. de Caſt. in conſi. xxv. incipien. in Chriſti. &c. ſuper primo dubio, in. iiij. col. vbi dicit, ꝙ actus & voluntas tacita, vel taciti, non ſic latè ſunt interpretandi, ſicut expreſ ſi ſed eatenus, quatenus ſe extendunt actus, ex quibus tacita voluntas reſultat. Allegat. l. j. §. Iul. ff. de itine. actuq; priua. & quod no. in. l. fin. C. ne filius pro patre. & in. d. l. voluntariæ. & quod no. Barto. in authen. qui rem. C. de ſacr. ſanct. eccle. Et dicit ad hoc colligi plures bonas concor. ex notatis per Io. And. in. d. regula, acceſſorium. Et idem dicit ſentire glo. in verbo partibus in fi. in Cle. ſæpe. de ver. ſig. ¶ Et hanc limitationem facit deciſio Ioan. And. in regula, inſpicimus. de regu. iur. in. vj. in Mercurialibus in ſolutione quæſtionis. vbi dicit, ꝙ ſi canonici aliquem recipiunt vigore literarum ſuarum concedentium aliquid contra ſtatutum, vel conſuetudinem eccleſiæ: puta, quòd non teneatur promoueri: cum de conſuetudine ſit: ſecus ſi ipſe receptus iurat ſeruare ſtatuta, & conſuetudines eccleſiæ: tamen tam receptio, quàm iuramentum intelliguntur fieri ſecundum formam literarũ. & iuramentum habet tacitas conditiones, ſcilicet quatenus non repugnat literis. Et hoc dictum ſequitur Pau. de Caſt. conſi. cccvj. quod incipit, in Chriſti. &c. Aduertendum, ꝙ ſi mala redditione. Et per hãc limitationem poteſt intelligi dictum Barto. in. l. fina. ff. de conſti. Princi. dum dicit, ꝙ priuilegium, quod operatur effectum ſuum vno momento, tollitur etiam vnico actu: ſecus ſi habet effectum ſucceſsiuum. per. d. l. voluntariæ. ¶ Tertiò limita, dummodo talis contrauentio fiat ab eo, qui poſſet expreſsè renuntiare priuilegio: aliàs non procedit. ¶ Et hinc eſt, ꝙ ſi perſonæ eccleſiæ, cui eſt datum priuilegium contraueniunt priuilegio, non perdit eccleſia priuilegium, niſi. xl. annis contra eam præſcribatur. Ita eſt caſus in. c. accedentibus j. de priui. cui eſt ſtandum. licet de alio tempore dicatur in cap. ſi de terra. eod. titu. per c. de quartaj. de præſcrip. ſecundum omnes in. d. c. accedentibus. & domi, Petr. de Peru. in tractatu de quarta parochiali. in. v. c. in. xxj. col. illius. c. ver. ex prædictis inſurgit deciſio. vbi ex his decidit vnam. q. de qua ibi. Et ex hoc infertur, quòd ſi in caſu huius cap. priuilegiũ reſpexiſſet vtilitatem eccleſię, vnica contrauẽtio canonicorũ nõ præiudicaſſet canonicis qui nõ poſſunt tollere priuilegiũ eccleſię: vt decidit Ian. in. d. c. accedẽtibus. circa medium

a ¶ Præſcribat. Adde quod facit, an iuri adeũdi. & c. cũ ſit quedã facultas, ſecũdum quoſdã: vt Sal. in. l. licet. C. de iur. deli. & Bal. ad quod adde do, Sozi. in ſuo conſi. lxiiij. inci. in cauſa vertẽte. verſ. ſeq. in. j. parte. charta. cx. & conſi. xxxj. inci. in preſenti cõſultatione in dicta pte, char. cxxxix.

diũ. ver. imò plus dicimus. quem ſequitur hîc. d. Abb. Et per hoc etiã inferri poteſt, quòd ſi ſingulares de populo cõtraueni rent priuilegio conceſſo populo: per hoc non perdit ciuitas priuilegiũ: quia actus eorũ nõ nocet vniuerſis: niſi præceſſerit tractatus, per ea quæ dicta fuerũt in. c. cũ omnes. §. eo. Et ſic intellige quod not. And. de Burulo in. d. l. j. C. de his qui ſpõte. dũ loquitur de immunitate vectigalium cõceſſa à Rege Apuliæ Ianuenſibus, & huic olim felici populo Piſano, ꝙ per ſolutionẽ factam ab aliquibus de populo nõ perdi derũt eã. ¶ Et cõſidera, quòd hîc plus poteſt præſcriptio, quàm pactũ: quia licet pacto nõ poſsit ſemper renũtiare priuilegio: puta in caſu. d. c. cũ tẽpore. vel in caſu ſequẽtis limitationis: tamen præſcriptione amitti poteſt. Simile eſt, quòd bona eccleſiarũ non poſſunt expreſsè alienari, niſi in certis caſibus: & tamẽ poſſunt per præſcriptionẽ amitti. c. de quartaj. de præſcrip. Similiter videmus in quæſtione, de qua per omnes in. c. j. de dolo & cõtumacia. ſecundũ illos, qui tenent, quòd prælatus in bonis eccleſiæ poteſt incurrere pœnam. l. ſi quis in tãta. C. vnde vi. De quo tamẽ dic, vt ibi. & vide quod dicetur in ſequenti limitatione. & ſic tacitũ aliquando differt ab expreſſo propter ſubiectã materiã. Et prædicta declarat hîc. d. Anto. & latius Imo. niſi priuilegiũ cõcerneret miſtim eccleſias & perſonas: quia per cõtrauentionẽ perditur in totũ. Et ita intelligũt tex. in. c. ſequẽ. attento, quòd taxatio numeri poteſt prodeſſe & eccleſiæ & perſonis. & ita tenet Inn. in. d. c. accenden
30 tibus. quod bene no. ſecundũ Imo. hîc. ¶ † Et pro intelligẽtia huius limitationis nota duos caſus, quibus Præla tus tacitè præiudicare poteſt eccleſiæ in priuilegio eccleſiæ. Primus eſt, vbi ex hoc oriretur leue præiudiciũ. Secundus, vbi ex tacita renũtiatione rediretur ad ius cõmune. Iſtos caſus ponit. d. Abb. in. c. veniens. in. ix. col. ver. concludẽdo prædicta. de præſcri. probãs ex dictis Inno. ibi, & ex alijs, de quibus per eũ. Et idẽ ipſe not. in. c. dilecti. in prin. de foro cõp. ſentiẽs ibi probari ambos dictos caſus. & in hoc fortè minus bene. quia priuilegiũ, de quo ibi nõ videat cõcernere principaliter eccleſiã. Et pro dicto ſecũdo caſu faciũt quę dixi. §. e. c. j. in. ij. char. ver. hãc declarationem. ¶ Quartò limita, niſi in priuilegio eſſet clauſula decreti: vel alia prohibitiua. quia tunc nec ꝙ per cõtrauentionem, neque per præſcriptionem amitti poteſt. Ita Arch. in. c. cũ de beneficio. de præbẽ. in. vj. dũ dicit, ꝙ ſi Papa dat priuilegiũ Abbati, prohibẽdo ne beneficia monaſtica cõferat clericis ſecularibus: dato, ꝙ contra illud priuilegium lõgo tempore factũ fuerit: tamẽ nõ eſt ei derogatũ: quia apparet de intẽtione Principis, quã inferior abrogare nõ poteſt: vt ibi latius per eũ. quẽ ſequitur Io. And. & do. in. iiij. col. vbi dicit hoc eſſe bene notãdũ. Hoc etiã ſequũtur do. de Rota, deciſione. ccxiij. inci. itẽ no. gl. in antiq̃s. & Bal. in. l. ſolẽnib. in fi. C. de fi. in
31 ſti. dicẽs hoc mẽti tenẽdũ. ¶ Et latè cõfirmari põt exhis, quæ dixi. §. in tertio notabili, in tertia declaratione, probando ꝙ vbi eſt clauſula decreti: ibi cõſenſus partiũ nihil operatur. Nec eſt mirũ, ꝙ etiã iſto caſu præſcriptio nõ currat: quia ſicut cõtra obediẽtiã nõ præſcribitur. c. cũ nõ liceatj. de præſcri. Ita nec cõtra illud, quod ſuperior præcepit. quia præſcriptio induceret vitiũ inobediẽtiæ: ſecundũ prædictos. Ex quo habes rationẽ differẽtiæ inter hũc caſum & præcedentẽ. ¶ Quintò limita, niſi faciens contra priuilegium ſuum proteſtetur, quòd non intendit ei renuntiare: quia proteſtatio iuuat, ſecundum Bartol. in. d. l. j. C. de his, qui ſponte. & ſequitur domin. Abb. & hîc. & ita conſuluit Ludoui. Ro. conſi. cclij. inci. pro deciſione. in fi. & no. Bal. in. c. plerũque. in tit. proxi. Et ibi dicit idẽ eſſe ſi exẽptionẽ ſoluat, cũ hoc, quòd immunitas ſua ſit ei ſalua. & eſt tex. in. d. l. j. Et dicit Bal. in regula, acceſſoriũ. de reg. iur. in. vj. in ſuis apoſtillis. quòd poteſt quis proteſtari, ꝙ nõ intẽdit renũtiare priuilegio: & valet proteſtatio: cum actus volũtarij poſsint per proteſtationẽ limitari. l. ij. ff. ſi quis cau. & ſequuntur Mod. in. c. ſolicitudinẽ. in fij. de ap. Et faciunt, quæ dicẽtur in. c. proxi. tractãdo de proteſtatione declaratoria animi in dependẽtibus à poteſtate proteſtantis.
¶ Sextò limita, dummodo actus cõtrarius priuilegio ſit fortitus effectũ: aliàs ex ſolo conatu, nõ dicit ꝙs ei renũtiare. Ita in terminis dicit. d. Ant. poſt Rotã examinãdo aliã materiã in. c. paſtoralis. in. viij. co. ver. ſed eſt dubiũ, an poſſetj. de cauſa poſſ. & ꝓprie. & cõfirmari poteſt: qa licet in criminalibus conatus regulariter puniatur pro effectu. l. ſi quis cũ telo. C. ad legem Corne. de ſicar. & l. ſi quis nõ dicã. C. de Epi. & cler. vt aliâs examinaui in. c. jj. a de præſum. Tamẽ in ciuilibus ſecus eſt: vt per Bal. & ibi ſentit gl. parua. in. l. ſi cõſtiterit. C. finiũ regũ. Et idẽ ipſe no. in. d. l. ſi quis nõ dicã. in. ij. co. ita intelligẽs. l. j. ff. quod quiſq; iuris. & facit. c. fij. de ſpon. Et quod no. Bal. in. l. ſi quis à ſe. in pe. col. ver. tertiò quæro. C. ad legẽ Iul. de vi.
¶ Septimò limita, dũmodo priuilegiũ ſit natũ ex vnico actu momentaneo: puta ex ſtatuto, vel priuilegij cõceſſione: quia etiã vnico actu tollitur. Secus ſi eſſet quæſitũ ex conſuetudine: quia tũc ſicut nõ eſt inductũ vno actu, ſed pluribus: ita multiplici cõtrauẽtione tolli debet. ar. c. jj. de regu. cũ cõcor. Ita dicit Inn. in. c. accedẽtibusj. de priui. & ſequitur. d. Ant. hîc in fi. allegãs etiã Ho. in. c. ad audientiã. in gl. ij. de cle. nõ re. Idẽ tenet Do. hîc, allegans Arc. qui hoc tenet in. c. in his. in fi. xj. diſtin. & eſt gl. trita, in. l. nemo. §. tẽporalis. ff. de reg. iu. quã ſequitur Bald. hîc, & in. c. j. §. notandũ. circa mediũ. qui feu. da. poſ. & in l. j. poſt prin. ver. pone, quòd ſunt latę. & in. l. ij. ad fi. ver. deinde quęrit. C. quæ ſit lõ. cõſuetu. & in. c. j. in prin. vẽr. adde, quòd cõſuetudo. de feu. cognitio. & d. Abb. in fi. in xij. col. ver. ſed quæro circa iſtã partẽj. de conſue. Bal. in l. ij. in princ. ff. ſol. mat. & in. l. de quibus. ff. de legi. & in. l. fi. in princ. per illũ tex. C. de ſer. & aqua. & Do. in. d. c. in his. in. j. col. notãs hoc pro limitatione materiæ noſtræ. Et in hoc ſubdit. d. Abb. in. d. c. fi. quòd cõſuetudo. x. annorũ ſufficiet ad tollẽdã cõſuetudinẽ: [a] & ſic intelligit gl. a in. d. §. tẽporalis. quæ de hoc in ſpecie nihil videtur dicere. Sed tamen pro d. Abb. facit, quia ſiue cõſuetudo, quę tollitur, ſit contra ius, ſiue præter ius, iſta quæ eum tollit, eſt præter ius, vel ſecundum ius: & ideò ſufficiunt x. anni: ſicut in omni conſuetudine, quæ non eſt contra ius: vt eſt gloſ. ord. in cap. fi. in. gloſ. iiij. de conſuet. in vj. cũ concor. quas dixi in. c. fij. de cõſue. Et ideò ſi ageretur de tollenda conſuetudine inducta cõtra ius, per. xl. annos: iuxta d. c. fi. nõ per hoc requirũtur. xl. anni ad eã tollendã: quia per hanc contrariã res reuertitur ad ius commune. Ideo in deſtruendo, non eſt opus ea ſolennitate, quæ fuit neceſſaria in conſtruendo: vt dixi. §. in. iij. notabili. ver. hæc intellige. ¶ † Sunt tamen quinque caſus, in
31 quibus vnicus actus tollit conſuetudinẽ. ¶ Primus eſt, quando illi inter quos eſt inducta conſuetudo, faciunt collegialiter & ſcienter actum contra conſuetudinem: quia tunc ſicut actus factus contra ſtatutum, tollit ſtatutũ, vt infrà dicetur: ita tollit cõſuetudinẽ. Procedunt ergo prædicta in actu facto ab aliquo priuato, ſcientibus & patiẽtibus alijs. Ita declarat domin. Abbas in cap. pro illorum. in. ij. columna. verſicu. in conſuetudine eſt magnum dubium. infrà, de præben. Et fuit formaliter conſideratio domini Anto. licet ipſe non dicat in cap. fin. in. xxij. colum. verſi. eſt dubium, an vnico actu. infrà de conſue. niſi inſiſtit in dando exemplum. Et in hoc caſu procedere poteſt opin. Imo. hîc: qui indiſtinctè tenet cõtra gloſſ. in. d. §. temporalis. motus æquiparando fractionẽ ſtatuti & conſuetudinis: quæ æquiparatio procedit intelligendo: vt eſt dictum. Et hunc caſum limita prout proximè limitabit concluſio de frangẽdo ſtatuto: videlicet niſi per viam gratiæ fieret actus contra conſuetudi

a ¶ Conſuetudinẽ. Ad quam materiam adde Paul. de Caſt. in. l. cum cõſuetudo. de legib. & Bal. in mar. ver. ſi. ſtatutum. ver. ſi. & Alex. in. d. l. nemo. de reiudi. alle. in tex. & Pan. in. c. fin. in. x. col. in prin. in ver. ſed q̃ro circa iſtã proceditur. de cõſue. & dom. Sozi. ſuo cõſi. cxcij. inci. capio difficultatem. ver. nec præmiſsis obſtat. in fin. in. ij. pte. char. lxvij. & in conſi. ſuo. vij. incip. nũc quæſitorum. ver. vlterius ad prædicta in fi. in. j. parte char. vij. vbi dicit, quòd conſuetudo per vnicũ actum ei contrariũ ante perfectam & completã ſeu præſcriptam conſuetudinem interrumpitur: ita quòd de nouo neceſſariũ eſt incipere præſcribere conſuetudinem.

nem: vel niſi conſuetudo eſſet in vtilitatẽ eccleſiæ. ¶ Secũdus caſus eſt, quãdo vnicus actus factus ab vno nõ eſt momentaneus, ſed continuus: quia ſi durat tanto tẽpore ſcientibus illis de populo, quãto fuit inducta cõſuetudo, dicitur ſublata conſuetudo. Ita ſentit. d. Ant. in. d. c. fi. de cõſue. & videtur eſſe caſus in. c. cum de beneficio. de præb. in. vj. Et pro hoc facit conſilium Pe. de Ancha. cliij. inci. in Chriſti. & c. ex narratis. in facto, quod retuli in. c. cum omnes. ſ. e. declarando, quãdo imputatur vniuerſitati factũ à ſingulis: in vlti. declaratione. ¶ Tertius caſus eſt in cõſuetudine, quæ nõ requirit præſcriptionẽ: quia etiam ſecunda recens tollit priorẽ, ſecundũ Bal. in c. j. §. notandũ. in. ij. col. qui feu. da. poſ. per text. allegatũ in. l. Mella. §. j. ff. de ali. & cib. le. vbi id quod teſtator facie bat tempore proximo morti, dicitur ſolitum ab eo fieri: licet antea diuerſimodè id feciſſet. & ſic in cognoſcendo teſtatoris conſuetudinem, non conſideratur præſcriptio. ¶ Quartus caſus eſt, vbi agit poſſeſſorio: quia tũc conſuetudo non præſcripta derogat præſcriptioni. Sed prædicta procedunt, vbi agitur petitorio. Ita dicit Bal. in c. j. in prin. de feu. cog. alle. Io. An. in. c. cum eccleſia. in gl. jj. de elec. vbi vide alios doct. & maximè d. Ant. in pe. col. Et per ibi dicta intelliges hunc caſum, & adde Fede. de ſenis conſi. ccxxxiiij. inci. ſuper primo puncto. in pen. col. vbi dicit, quòd vbi plures vario modo præſentauerunt, vt patroni, vltimus eſt potior in præſentatione ſiẽ da: quia vbi agitur poſſeſſorio, vltima poſſeſsio præualea. all. no. in. c. cum eccleſia. de cauſa poſ. & proprie. & in c. querelam. de elect. & in. c. conſultationibus. de iurepa. ſecus vbi agitur petitorio. Nam poſſeſsio non præſcripta legitimo tempore, nõ tollit præcedentẽ præſcriptã. alle. no. in. d. c. cum de beneficio. ¶ Quintus caſus eſt, vbi conſuetudo erat in fieri, ſed nõdũ cõpleta: qa vnus actus contrarius interrũpit eã: cũ appareat de tacito cõſenſu populi, ꝙ nõ velit inducere conſuetudinẽ faciẽdo actũ contrariũ. ar. l. vbi repugnãtia. ff. de reg. iur. in. c. ſolitudinem. in fin. de appellationi. Ita dicunt dom. Ant. &. d. Abb. in. d. c. fi. de cõſue. in ſitu ꝓnotato. ¶ † Differt aũt in ꝓpoſito ſtatutũ à cõſue. quia licet ad tollẽdã cõſuetudinẽ requirant regulariter plures actꝰ cõtrarij: vt eſt dictum: tamẽ ſtatutũ tollit vnico actu cõtrario, ſicut vnico actu factũ eſt, ſecundũ. d. Ab. hîc in vltimo no. Et idẽ videt velle Hoſt. & Io. An. in. c. ad audiẽtiã. de cle. nõ reſi. ſecundũ eũ. Vide. dom. Abb. ibi in fi. vbi hoc firmat dicens eſſe diligẽter notandũ, ꝙ ſi ſtatuẽtes faciũt ſcienter
a cõtra ſtatutũ, videnſ ipſum tollere, ª nec requirit lapſus alicuiꝰ tpis, ꝓut in tolleda lege Principis: iuxta. c. fij. de conſue. & hoc eſt regulare. ¶ Fallit primò in ſtatuto ſa uorabili eccleſiæ, qa per vnicã cõuẽtionẽ nõ tollit: imõ vnus de eccleſia ſolus ꝑt reſiſtere oibus, & facere actũ retractari. Ita notãter dicit Inno. d. c. accedẽtibus, quẽ ad hoc ꝓderat. d. Abb. in. d. c. pro illorũ, in. ij. col. de ẽbẽ. & ſequunt alij, qđ dixi in. c. cũ oẽs. ſ. eo. ¶ Secũdò fallit in ſtatuto cõfirmato cõtra clauſulã decret. per tex. in. c. dilectoj. de præb. & dictũ eſt. ſ. proxi. verſic. iiij. limita. ¶ Tertiò fallit in ſtatuto cõfirmato cõfirmatione neceſ ſaria: per no. in. l. oĩm. C. de teſta. Et iſtę tres fallentiæ ꝑbant ex dictis. ſ. in. j. no. in declarãdo, ꝙ ſtatuẽtes poſsint tollere ſtatutũ cõfirmatũ. ¶ Quartò fallit, qn ſtatuentes contrauenerũt ſtatuto, diſpenſando de gratia: qa quod ob gratiã alicuius cõcediſ, ad cõſequentiã trahi nõ debet. c. petiſti. vij. q. j. regula, priuilegiũ. de regu. iur. ĩ. vj. Ita decidit. d. Car. cõſi. cxxx. inc. in quadã eccleſia cathedrali. Et dicit, quòd de conſuetudine gratioſa facta contra ſtatutũ ad tempus, nõ poſſunt argui reſpectu diſpõnis ꝑpetuæ: qa cũ hæc ſint ſeparata de vno, ad aliud nõ inferſ. c. ij. de trãſla. Epiſ. & idẽ ſentit Io. An. in. d. regula. acceſſoriũ. in fi. ¶ Gl. ſi. no. bñ iſtã gl. ſecundũ Do. hîc
33 † quòd actus, qui nõ poteſt fieri à principio ſine licẽtia ſuperioris, poteſt tamẽ refici, ſi erat deſtructus abſq; illius authoritate. Et ſic facit ad q. quòd patronus poteſt reficere, vel reẽdificare ſine licentia Epiſcopi eccleſiã, in qua habuerat ante ius patronatus, ad finem vt retineat ius patronatus, etiã ſine licẽtia Epiſcopi. & remittit Do. ad gl. & doc. in. c. iiij. j. de iure pa. ¶ Adde gl. in ver. creatũ. in prin. in cle. fi. de reſcrip. quæ dicit, ꝙ beneficiũ ante data literarũ ad beneficia ſuppreſſum, & poſt datã renouatũ, nõ dicitur nouũ. & allegat iſtã gl. & quod ipſe not. Io. An. poſt Ho. in. c. ſignificauit j. de cẽſi. vbi dicit, ꝙ licet Epiſcopus nõ poſsit imponere nouũ cẽſum: vt ibi: tamen antiquũ poteſt renouare: quia nõ videſ facta deterior cõditio eccleſiæ, ſi id qđ ab initio ſibi impoſitũ fuerat, reuertiſ. ar. l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pact. ibi, in priſtinã naturã redijt. Ei hoc dictũ ſeq̃ hîc. d. Anto. licet. d. Vb. cõtrariũ teneat: nõ qa ratio prædicta nõ ſit vera: ſed quia præſcriptio currere poteſt in cẽſu debito inferiori à Principe: nõ obſtãte. l. cõperit. C. de præſcri. xxx. an. quę loquitur de debito principi in ſignũ ſubiectionis. ſecundũ eũ. ¶ Adde etiã tex. in. c. Iudęi & in. c. cõſuluit j. de Iudę. allegat. in gl. vbi prohibẽtur Iudęi nouas ſynagõgas erigere: ſed nõ veteres, vel ruẽtes reficere. Et per illũ tex. decidit vna qõ, de qua per gl. in verbo domũ. in. c. j. de reli. do. in vj. & alia de qua per gl. in. c. ꝑ tuas. in verbo de nouoj. de do. Et de qua ꝑ gl. in. c. vt officiũ. §. ad ꝓmiſſa. de hæreti. in vj. Et alia de qua ꝑ gl. in verbo, inueſtire. in. c. ij. de feu. Et hinc eſt, ꝙ prohibiti ædificare caſtra, nõ ꝓhibẽtur reficere ſecundũ Bal. & Ang. in. l. j §. ædificare. proprie. gl. ibi, in verbo reficere. ff. de mortuo infe. & Pet. de Anc. in d. c. conſuluit. Et hinc eſt, quòd de inſtrumẽti refectione non ſoluitur gabella: licet ſtatutũ dictet eã ſoluẽdã de cõfectione inſtrumenti, ſecundũ. d. Ant. in. d. c. iij. de Iudæ. ¶ Hęc & ſimilia limita duo. modis. ¶ Primò, vt habeãt locũ, quando ædificatũ nõ eſt funditus deſtructũ, vel aliãs materia penitus abolita. Sed vbi iſta nõ cõcurrũt, reficiens dicitur de nouo facere: prædicta nõ procedunt. Hãc doctrinã poſuit Hoſt. in ſum. de eccl. ædifi. in fi. Ex qua infert, quòd in ædificãda eccleſia dirupta requiritur licẽtia Epiſcopi: ſecus in reficiẽda nõ dirupta. Bene facit tex. in. l. fi ita legatũ. §. fi. ff. de lega. j. vbi dicitur quòd ſi teſtator poſtquã legauit domum, eã particulatim reficit, adeò, vt nihil ex priſtina materia ſuperſit: tamẽ tenet etiã legatũ. Sed ſi eã funditus deſtructã erexit in ædẽ, eſt reuocatũ legatũ, quaſi ſit alia domus. Et pro primo mẽbro vide tex. optimũ in l. proponebat. ff. de iudi. vbi nauis adeò ſępe refecta, vt nulla tabula in eadẽ permaneret, quę noua nõ eſſet, nõ dicitur noua nauis, ſed eadẽ. Ad idem. l. quid tamẽ. in prin. ff. quẽad. vſufr. amit. vbi dicit, ꝙ demolitis ædibus & nouis cõſtructis finitur vſusfructus: ſecus ſi partes reficiãtur: licet omnis pars noua facta ſit. & vide iura allegata per gloſſam in dictis locis. ¶ Ad idem quod not. dom. Abb. in. d. cap. conſuluit. vbi dicit, quòd ſynagõga funditus corruit, non eſt licitum eam reficere: quia eſſet nouã facere. Ad idem quod not. dom. Cardin. poſt Ioann. de lig. in Clem. fin. de reſcript. in. vj. q. vbi intelligit gl. ibi, de qua. ſ. quando reuocatur beneficiũ ſuppreſſum, in quo per ſuppreſsionẽ nõ erat omnino extinctus titulus. Secus ſi erat extinctus: quia tunc eſt noua creatio: & non habet locum illa gloſſ. Et iſtud eſt magis conſonum, quàm id quod tenet ibi Imo. in. v. col. poſt. d. Ant. videlicet, ꝙ ſemper ſuppreſsio dicatur facere ceſſare dignitatem: nõ autem ipſo iure extinguat. Et rationes eorum poſſunt tolli cõſiderando quædam ſubtilia, quæ latè ponit Bald. hîc ſuper iſta gloſſ. Et præſertim dum dicit, ꝙ noua creatio eſt illa, quę nõ eſt ad inſtar: nec recipitur ab alio principio, ſed dat principiũ, ſeu eſſe. Hoc enim dicit nouũ in rerũ natura, imperaſ, vt dignitas noua, non vt ſuppreſſa. & in ea requiritur authoritas Papæ. Illa verò dicitur creatio non noua, quæ fit de dignita

Statutum differt à conſuetudine.

¶ Tollere. Adde Bal. in margarita. verſi. vj.

gnitate, nõ oĩno extincta: puta quãdo ſupereſt aliqua ſpes, vel iudiciũ reparationis, vel habitus aliquis, vel aliqua figura remãſerat, vel memoria in codicibus eccleſiæ nõ cãcellatis. vt hic latè, & ſubtiliter per eũ. Et bene facit. l. inter ſtipulantẽ. §. ſacrã. in fi. ff. de ver. ob. vbi dicitur, ꝙ nauis diſſoluta animo reficiendi ſi reficitur, dicitur eadẽ. Secus ſi nõ animo reficiẽdi: quia ſi poſteà reficitur, nõ dicit eadẽ: & idẽ dicit de eccleſia, ſecũdũ Bar. ibi. q alle. Goff. in ſum. de ec. ædi. facit quod not. Bar. poſt gl. & Dy. in. d. dãni. §. ſi is, qui vicinas. ff. de dam. infec. vbi dicit, ꝙ ſi ruſticus promiſit dare aquam frigidã domui vnius nobilis in æſtate deſtructa domo, & ea refecta ceſſat oblatio: niſi fuiſſet impoſita intuitu perſonæ: vt ibi per eũ & alios. ¶ Per hãc primã limitationẽ cõcordatur cũ prædictis id, quod no. Baldus in. l. ſi vt proponis. la. ij. C. de nup. vbi dixit, quòd ſtãte ſtatuto eccleſiæ, ꝙ nullũ fortalitiũ poſsit fieri inconſulto Papa aliqs velit reædificare ædificiũ olim ꝓpter rebellionẽ fundiꝰ deſolatũ, nõ põt. Et no. verbũ fundit ª: qa ſecª, ſi nõ fundit ª: vt ꝑ. d. Ab. i. d. c. cõſuluit. ¶ Ad idẽ qđ no. Bar. i. l. nuptiæ. ff. de ritu nup. vbi dicit, † ꝙ ſolẽnitas q̃ reqrit ĩ cõfectiõe iſtrumẽti, req
34 rit ĩ refectiõe qñ fuit amiſſum. Adde etiã gl. j. i. c. iij j. de iurepa. q dicit, ꝙ reficiẽs eccleſiã oĩno fundit ª deſtructã, dicit nouã facere, & efficit patronus: ſecus ſi nõ deſtructam funditus reficiat. Et per ipſam dicit ibi. d. Ant. in vlt. col. quòd de cõtractu totaliter refecto, debet ſolui gabella ſtãte ſtatuto. de quo. ſ. Secª ſi totaliter nõ reficiſ: per eũ, in. d. c. iiij j. de Iudæis. ¶ Ad idẽ quod no. Inn. in Ru. de cõſe. eccl. vel alta. vbi dicit, ꝙ ſi eccleſia ex toto collapſa erigit, etiã ex eiſdẽ lapidibus, debet de nouo cõſecrari. Secus ſi ſucceſsiuè partes ruẽtes reædificarẽtur: vt ibi per eũ. ¶ Ad idẽ gl. in. c. de monachis. xviij. qõ. ij. q̃ dicit, ꝙ in refectione monaſterij totaliter deſtructi, requirit licẽtia Epi: ſecus in reparatiõe nõ totaliter deſtructi. allegat. d. c. Iudæi. ¶ Ad idẽ qđ no. Bart. & alij. in. l. ſi qs ædificiũ. ff. de ope. no. nũ. vbi dicũt, ꝙ reficiẽti ædificiũ ex toto deſtructũ, põt denũtiari nouũ opus: ſecus ſi nõ erat ex toto deſtructum. Et ſecundũ ꝓdicta intellige, q̃ no. Io. de Ana. in. d. c. iij. & c. ſignificauit j. de Iudæis. ¶ Secũdò limita ꝓdicta, niſi quis vellet caſtra deſerta, vel turres inhabitatas reficere ad ęmulationẽ, vel iniuriã alterius: qa ſicut nõ licet ea de nouo facere ad hũc finẽ. l. qui ꝓincias. & ibi gl. C. de ædifi. pri. l. quicũq;. C. de fundis limitoꝓhris. li. xj. & ibi gl. & Bar. in l. opus nouũ. & ibi Bar. ff. de ope. publ. ¶ Et pulchrè Bal. in. l. j. ad fi. C. qui teſta. fa. poſ. Ita nec licet reficere: vt voluit Inn. in. c. Piſanis j. de reſti. ſpo. & ſequiſ ibi. d. Ant. & Imol. in vlt. col. & Lu. Ro. in. l. ſi verò. §. de viro. in. xliiij. fallẽtia. ff. ſolu. mat. & d. Ab. in. d. c. Piſanis. in vlt. col. declarat hoc elegãter: vt habeat locũ in poſſeſſore iniuſto, ſeu Tyrãno: qa ſi vult de nouo in habitare caſtra, vel loca inhabitata ad iniuriã, vel ęmulationẽ alterius, nõ põt: qa nõ licet vti re ꝓpria ad iniuriã vel ęmulationẽ alterius. l. j. §. denięq;. ff. de aqua plu. arcẽ. & glo. in. c. cũ ecc. Vulte j. de elec. Sed ſi hoc non facit ad iniuriã alterius, vel ęmulationẽ, ſed ad cõuerſationẽ, & augmẽtum patrimonij, vel honoris ſui: putat hoc licere, etiã ſi alijs inferaſ timor, ſeu dãnũ. ar. text. quẽ dicit opti. in. l. ſi in eo. ff. de aqua plu. arcẽ. & p. d. c. cõſuluit j. de Iudæ. nec poteſt allega. præſcrip. quia non habitaret veluti erat actus meræ facultatis, qui nõ præſcribiſ: vt per Io. An. in. c. Ioj. de cle. cõiu. cũ concor. Niſi fuiſſet prohibitus, & acq̃uiſſet prohibitioni, ſecundum eũ: cũ quo trãſeo addẽdo pro hoc vlt. quod ipſe not. multũ: in fin. terminis. in. c. ſignificante. in primo no. de app.

SVMMARIVM.

1 *Æquipollere videntur talia verba: Talis agit pro tali vel nomine talis.*
2 *Actus, vbi eſt proportionabilis ſolum procuratori, agens nomine talis: videtur agere nomine procuratorio. ponit multa exempla.*
3 *Verba pro tali: exponuntur, id eſt, loco talis.*
4 *Verba ad inſtantiam talis, tantum eſt dicere, quantum ad petitionem.*
5 *Numerus canonicorum, an debeat augmentari, augmentatis facultatibus?*
6 *Clauſula ſolita apponi de ſtylo curiæ debet ſubintelligi, ſi caſu non fuit apposita. De hoc ponit multa exempla & declarationes vſque ibi. Gl. pri.*
7 *In ſimpliciter rogatione notarij, ſubintelliguntur taciè conſueta.*
8 *Perſona coniuncta, ſicut poteſt agere pro cõiuncta perſona, præſtando cautionem quòd dominus habebit ratum: ita conſors eiuſdẽ litis poteſt agere pro conſorte ſine mãdato, præſtita prius cautione. vide limitat.*
9 *Dilatoria ſuperueniens poſt litem conteſtatam, non poteſt apponi, quando poſt ſuperuenientem dilatoriam agitatus eſt aliquis actus vlterior circamerita cauſæ, cũ parte aduerſa. Hãc cõclu. tractat vſque ad aliã gl.*
10 *Duo ſpecialia, an & quando poſsint cadere in eodem ſubiecto.*
11 *Canonicus non admittitur ad agendum pro canonico ſine mãdato: licet ſit coniuncta perſona.*
12 *Excreſcentia redituum, an frangat numerum præbendarum ipſo facto.*
13 *Laicus qualiter poteſt habere præbendam in eccleſia.*
14 *Præbenda ſolita conferri canonico, ſi confertur clerico, videtur collatus canonicatus. vide in ſeq. quid dominus Feli. de hoc ſentiat.*
16 *Canonicatu collato, an videatur collata præbenda.*
17 *Canonicus factus poteſt poſſeſſionem præbendæ vacantis tempore collationis authoritate propria apprehendere.*
18 *Canoniam habens, an habeat vocem in capitulo.*
19 *Canonicus ſoluens aliquid pro ſua receptione, an committat ſimoniam: licet illud conuertatur in diuinum cultum. vide. num. 20.*
21 *Conſuetudo poteſt inducere, vt laici aliquid dent clericis, etiam vt illud applicetur in eorum vſus priuatos.*
22 *Canonicus, ſi augmẽtat reditus, an tales ſint diuidẽdi inter alios canonicos.*
23 *Canonicus receptus vltra numerum, an habeat iura canonicalia. Receptus vltra numerũ, an debeat intereſſe tractatibus capituli, & percipere de omnibus emolumentis: vide limitationes.*
24 *Inſtallatio, an ſit de ſubſtantia, vt quis dicatur canonicus.*
25 *Iudices duo nõ habentes ſe, vt ſuperior & inferior: ſi cognoſcũt pariter de vna eademque cauſa, tenet proceſſus coràm vtroque. De hoc vſque ibi, vlterius hic do. Abbas.*
26 *Moniales, an poſsint ſine peccato mortali lucrum laborum ſuorum ſibi appropriare, & de eis vtere: vſque ibi reſtat. vbi incipit tractare materiam proteſtationis.*

¶ Proteſtationis materia.

27 *Prima concluſio. Proteſtatio eſt facienda illi, quem proteſtatio tangit. Ab. ab hac concluſione ponit tres fallentias. nu. 28. 29. 30.*
31 *In hac proteſtatione quot requiruntur. Proteſtatio, an valeat ſine cauſæ expreſsione.*
32 *Proteſtans, vbi non habet aduerſarium in eo ſuper quo proteſtatur: quia ab ipſo ſolo pendet, ſufficit taliter proteſtari, quòd poſsit dicere ſe proteſtatum fuiſſe.*
33 *Proteſtatio facta iudici antecеſſori in officio non prodeſt coram ſucceſſore: ideò oportet coram ipſo eam reiterare.*
34 *Proteſtatio, quando ſit alicui non ſufficit, quòd ſimpliciter taceat: ſed requiritur expreſſus conſenſus ad hoc, vt ſibi noceat.*
35 *Ab hac concluſione ponit quinque fallentias. nu. 36. 37. 38. 39.*
40 *Proteſtatio poteſt fieri etiam per tertium, cuius intereſt: puta ſi Titius proteſtatur tibi inhibendo, ne ſoluas Sempronio crediteri tuo.*
41 *Ad hanc concluſionem adiungit duas declarationes. nu. 42.*
43 *Negotiorum geſtor proteſtari non poteſt.*
44 *Hæc concluſio patitur tres fallentias. nu. 45. 46.*
47 *Procurator ſine aliqua dubitatione proteſtari poteſt, & patitur hæc concluſio vnam limitationem. nu. 48.*
49 *Proteſtatio poteſt fieri procuratori in caſibus, in quibus ſcientia procuratoris nocet domino. Hæc concluſio patitur tres fall. 50. 51. 52. Proteſtatio vbi poteſt fieri domino, non eſt facienda procuratori.*
53 *Proteſtatio poteſt fieri marito, pro vxore.*

¶ Secunda pars principalis, ſcilicet quando, & in quo loco ſit facienda proteſtatio.

54 *Sufficit proteſtari quandocunque, dummodo ante perfectum actum.*
55 *Proteſtatio poteſt fieri etiam tempore feriato.*
56 *Omnis actus extraiudicialis poteſt fieri tempore feriato.*
57 *Proteſtatio poteſt fieri in eccleſia.*
58 *Proteſtatio poteſt fieri de nocte: ſi haberi poteſt copia eius, cui facienda eſt proteſtatio.*

¶ Tertia pars principalis, qualiter faciẽda ſit proteſtat.

59 *Proteſtatio poteſt fieri etiam ſine ſcriptis.*
60 *Fallit in quinque caſibus.*
61 *Proteſtatio, quando ſit in iudicio inhibendo, vt nulla fiat nouitas ſuper tali poſſeſſione, debet fieri cum expreſsione cauſæ.*
62 *Proteſtatio debet ſuam proteſtationem probare.*
63 *Denuntiator litis, debet dimittere venditori copiam citationis & libelli.*

64 *Protestator, vel denũtiator litis non solùm debet dicere litem esse motam: sed etiam debet impellere venditorem: vt vadat ad defendendum.*

65 *Venditor licet sciat litem esse motam emptori: tamen adhuc emptor debet facere denuntiationem venditori.*

66 *Protestans coram iudice, quòd per actum, quem facit, non intendit consentire in eum tanquam iudicẽ debet addere, nisi in quantum de iure teneor. aliàs potest vt contumax puniri. ibidem.*

67 *Protestari semel sufficit, vt quis constituatur in negligentia.*

¶ Quarta pars, quis sit effectus protestationis.

68 *Prima cõclusio. Protestatio facta simpliciter nõ operatur, nisi in illo actu, qui tunc fit: vel postea inconti nenti.*

69 *Aduocatus debet esse cautus, quòd dicat facta tali protestatione.*

70 *Si Titius dicat creditori Meuij, ne ipsum Titium recipiat in fideiussorem: quia protestatur se nõ velle teneri, talis protestatio impedit obligationẽ.*

71 *Homicidiũ imputatur mandãti, etiã si mãdat. vius occiderit ex interuallo.* 3

72 *Protestatio contra substantiam actus, seu contractus non valet. hæc conclusio limitatur tribus modis. & nu. 73. 74. 75. 76.*

¶ Quinta & ultima pars, qualiter finitur protestatio.

77 *Protestatio tollitur per factum contrarium protestationi, & recipit sex fallentias ista conclusio.*

78 *Protestans, quòd per actum quem facit, non intendit contrahere matrimonium, valet protestatio.*

79 *Protestatio facto contraria, valet in iudicialibus, saltem quo ad hoc: videlicet, quia iuuat protestantem quousque reiciatur per iudicem.* 4

80 *Intrudẽs se, vt canonicũ supra numerũ taxatũ, & canonici eum tolerant diu, eum permittendo participare de emolumentis: per hoc non est fractus numerus: nec acquiritur ius canonicale.*

CAP. IX.

CVm. M. Ferrarienſis. ¶ Nõ obſtan, certo canonicorũ numero, etiã per Papã confirmato, prouidẽdũ eſt receptis vltra nuẽrũ de ſuperexcreſcentibus fructibus: maximè ſi volũtariè per canonicos fuerint recepti. h. d. Diuide, vt p do. Et omiſsis notabilibus quę additione nõ indigẽt, expediẽda ſunt dicta neceſſaria eũ omni poſsibili diligẽtia: tũ propter vtilitatem materiæ, quę quotidiana eſt: tũ intuitu & reuerentia honoratiſsimi capituli noſtræ eccleſiæ maioris Ferrar. in quo creatis duabus noui pbẽdis, numerũ canonicorũ. ex. xij. ad xiiij. reduxit Paulus Papa ſecũdus, prout olim hîc fuiſſe dicitur. poſteà vnã ex vetribus immediatè vacantem, tanquã Apoſtolicæ ſedi reſeruatam, ceſſante ſolita optiõe, cõtulit mihi immerito hodiernus Papa Sixtus quartus ad ſpõtaneas preces diui ducis Herculis Principis noſtri potẽtiſsimi. ¶ Nota primò ibi: *pro se ac quatuor.* &c. ſecundũ d. Ant. & Imo. hîc, † quòd iſta æquipollere videntur: videlicet talis agit pro tali, & nomine talis. Ad idem allegant tex. in. c. ſua nobis de ap. & in. l. fideicommiſſa. §. interdum. ff. de leg. iij. & in. l. dominus Sticho, & ibi glo. ff. de pec. leg. & in. l. ſi cum emptore. §. fi. iuncta gl. in. j. opp. ff. de pact. & text. in. l. ſi per ignorantiam. C. de condic. inde. ¶ Et ſubdunt, † p vbi actus eſt proportionabilis ſolùm procuratori dicitur agens nomine talis, in dubio agere: vt procurator, vel conſors eiuſdem litis: per text. hîc cum gloſſ. & in. l. poſt mortem. ff. quando ex fac. tu. & in. c. dilecti filij j. de fo. cõpe. Secus ſi materia ſubiecta eſt proportionabilis, etiã nõ procuratori: quia tũc poteſt agere: vt negotiorũ geſtor. Et ideò agendo pro tali non videtur in dubio agere: vt procur. ſed vt talis, niſi pars aduerſa ſcierit eũ procu. & per Bar. in. l. j §. nuntiatio. ff. de ope. no. nunt. ſecundũ eos. ¶ Adde, quod voluit Bart. in. l. ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. ff. de ver. ob. in pe. col. vbi dicit, quòd ſi Titius procurator tutus ab initio cœperit agere cauſam procuratorio nomine tuo; quanuis poſteà in proſecutione aliquę actũ exerceat ſimpliciter, tamẽ intelligitur repetita illi qualitas. ſ. procuratorio nomine, per illũ tex. cũ gl. & no. Bar. in. l. qui ſeruũ. per illũ tex. ff. de interr. act. & Bar. in. l. procu. qui pro euic. ff. de procura. ¶ Adde etiam quod no. Bar. in. l. ſi fundũ per fideicõmiſſum, in princ. ff. de le. j. vbi dicit per illũ tex. quòd ſi procur. dicit: ego Titius nũcio tibi, ne ædifices in tali re Sempronij: vel vendo tibi talem rem Sempronij, ſemper videtur vendere procuratorio nomine, & non nomine ſuo. & ſequitur ibi Imola. dicens pro hoc eſſe ſingulariter notan, & forte alibi non reperiri. Idem not. Bartol. in. l. in familiæ. per illum tex. C. fa. ercisc. & Bartol. in. l. mater. ad fin. C. de rei. vendi. & ibi etiã Bal. in fi. & facit. l. ab vno. C. de neg. ge. ¶ Adde etiã qđ no. Bar. in l. qui in aliena. §. is putat. ff. de acqui. hære. vbi dicit, per illũ text. quòd ſi dominus dedit ſpeciale mandatũ Titio, vt emat, vel aliũ actũ faciat. & Titius ſimpliciter fundũ illũ emit, non facta mẽtione officij: intelligitur procuratorio nomine emiſſe. & probatur in. l. poſt dotẽ. ſecundũ ſextam lect. Dy. ff. fol. mat. & ibi latè per Lu. poſt alios in. iiij. col. ¶ Recipit tamẽ hoc dictũ certas declarationes, quas collige ex dictis aliorũ. in §. is putat. & ex notatis per Bar. & alios in. d §. nũtiatio. & Bar. etiã in quodã cõſilio incipiente: ſuper hoc pũcto, an ſufficiat ſi dicas. cum cõcor. de quibus per Ro. in. d. l. poſt dotẽ. in. vj. col. cum pluribus ſeq. ¶ Et quòd paria ſint dicere pro tali, vel nomine talis: vide Sal. latè. in l. ij. in. j. col. C. qui accu. & no. Bald. in. l. j. C. per quas perſo. nobis acqui. & in. c. ij. per. d. Antj. de reſti. in inte. ¶ † Et quãdo exponitur pro tali. id eſt, loco talis: ſecundũ Bar. in. l. ſi is, qui pro empto. ff. de vſuc. Et ita capitur in ti. ff. pro tuto. & aliquãdo pro tanquã: vt in ſtatuto dicẽte, p aliquis habeatur pro ciue: vt per Bal. in. l. Ruffinus. ff. de teſt. mil. & Bar. in. l. iij. §. ſi emãcipatus. ff. de cõtratab. cũ cõcor. & de hac dictione vide etiã Bar. in. l. quibus diebus. §. Termilius. in. iij. col. ff. de cõdi. & demon. & in. l. Lucius. §. à te peto. ff. de le. ij. & Bald. in. l. j. in. ij. col. C. de nõ. nu. pecu. & Imo. in cle. fi. in. ij. col. de procur. & Do. in. c. cõſuetudo. j. di. & do. Abb. in pulchra. q. in c. ex partej. de ſpõ. ¶ Nota ſecundò ibi, *ad inſtantiam*, † quòd tantũ eſt dicere ad inſtantiã, quãtũ ad petitionẽ, ſeu preces. quod no. ſecundũ do. Ant. hîc: quia facit ad multa, maximè pro inſtrumentis & actis iudicij: in quibus dicitur: ad inſtãtiam talis promiſit, dedit &c. Et intellige iſtũ tex. nõ de precibus carnalibus, ſed iuſtis & ſpiritualibus: vt per gl. in. c. tuãj. de æta. & quali. & in. c. ſunt nonulli. j. q. j. ſecũdum. d. Ab. hîc. Adde gl. in. c. Moyſes. in verbo, rogauerint. & ibi Do. viij. q. j. & gl. fi. in. c. in quibuſdã. j. q. j. & glo. in ſum. viij. q. ij. & in. c. j. ea. q. & cauſa. & in. c. veniã. in verbo, deprecamini. xxxv. q. ix. & gl. in. c. vt noſtrũ. in verbo animi. & ibi. Imol. poſt aliosj. de ecc. benefi. & beatũ Tho. ſecũda ſecũdæ. q. c. ar. v. ad fi. & quod habeẽ in ſumma Piſana, in verbo, acceptio perſonarũ. vertrũ peccet Epiſcopus. & de ſententia lata per preces: vide gl. in. c. quatuor. ad fi. xj. q. iij. & An. in. l. venales. C. quãdo ꝓuo. nõ eſt ne. & tex. in l. furti. §. pactus. ff. de infa. & Ho. & do. Ant. in. d. c. tuam. ¶ Nota tertiò ibi: *mandamus cum in constitutione. &c.* q in conſtitutione de certo numero, etiã per Papã cõfirmato, intelligiẽ clauſũla: niſi reditus eccleſiæ in tantũ excreſcãt, quòd pluribus ſufficiãt. Ex quo videtur, † p augmẽtatis facultatibus eccleſię, debet numerus canonicorũ augmẽtari: & ſic antiqua cõſtitutio tolli. An autẽ per hoc frãgatur numerus ipſo iure, dicetur j. poſt. d. Ab. ſuper gl. in verbo, ſine præiudicio. infrà. Et hic adde tex. in auf. vt determinatus ſit numerus clericorũ. ver. poſteà verò. p quã dicit ibi Ang. primò, q licet fũdas eccleſiã, taxauerit numerũ clericorũ: tamẽ au ctis facultatibus debet numerus augeri. ¶ Secũdò dicit, q ſi ſtatuto Epiſcopi cauetur, quòd quilibet præbẽdatus, debet tenere capellanũ pro altari prębendæ: & poſteà vniatur præbenda eccleſiæ curatæ, debet eius rector etiã t enere capellanũ in dicto altari, ex quo ſibi vnitæ facultates dictæ præbendæ. Tertiò dicit, quòd ſi vni eſt vendita pro tanto pretio gabella totius comitatus: deinde ille comitatus multũ augeaf: põt augeri pretiũ dictę gabellæ. de quo remitttit ad Gul. de cu. in. l. itẽ ſi fundi. ff. de vſuf. & ibi p Cy. in addi. Et hoc pro nũc nõ affirmo: per tex. in. l. id qđ. ff. de peri. & cõmo. rei vẽ. vbi q cogebaf pati dãnũ, ſi res empta fuiſſet deteriorata, patiẽ etiã cõmodũ, ſi melioraf. ¶ No. quartò diligẽter ibi, *ſicut cõſueuit.* & tene menti, † q clauſula ſolita de ſtylo curiæ, debet ſubintelligi, ſi caſu nõ fuiſſet expreſſa. Sic dicimus in cõtractibus, vt videãtur geri ſecũdũ cõſuetudinẽ loci: licet hoc nõ exprimatur in cõtractu. Ad hoc l. q. d' ũ nolit. §. q aſsidua. ff. de ædi. edi. & not. Bar. in. l. nemo eſt, q neſciat. ff. de duo. reis. quẽ refert hîc. d. Ab. ad idẽ allegãs. c. cãm gj. ti. pxi. vbi clauſula ſolita poni in certo loco: ſi trãſponiẽ cõtra ius, intelligiẽ inſerta in loco ſuo. Et iſtũ text. not. multũ. d. Ant. & Im. hîc. & Bal. dicẽs nõ eẽ meliorẽ tex. in iure. q il lud, quod ſolet apponi in cõtractu, habetur pro appoſitio, etiam ſi non fuit ſcriptum. & de hoc tetigi aliàs in. c. ex literisj. de fi. inſtr. ¶ Et quia ad hũc locũ ſemper recurrimus, confirma multipliciter ex his, quæ tunc dixi pluribus additis. Et adde in primis text. not. in. l. ſi.

in. l. ſi. in fi. C. de fideiuſ. per quem dicit ibi Bal. quòd notarius ſimpliciter rogatus, intelligitur rogatus cum clauſulis conſuetis[a]. Et per illum tex. dicit etiam Bal. in. l. j. ad fi. ff. ſolu. ma. quòd notarius in inſtrumento dotis debet apponere obligationẽ hypothecariam, etiam ſi ſibi non fuit dictũ, ex quo ſolet apponi. Et per illũ tex. dicit etiã Bal. in ru. C. de ſi. inſtr. in. iij. col. quòd ſi partes dicunt ſe rogaſſe notariũ, vt amicũ: & notarius dicit ſe rogatũ, vt notariũ: creditur ſibi: quia ita cõſueuit fieri. Et per illum tex. dicit etiã Bal. in. l. fideicõmiſſa. §. ſeruo. de le. iij. quòd ſi clericus ſecularis impetrat beneficiũ nõ cõſuetum dari clericis ſecularibus, non valet impetratio: quia Papa etiã motu proprio nõ præſumitur velle aliter, quàm fit conſuetus reſcribere. Et per illũ text. dicit etiam Bal. in rub. C. de his, quæ in frau. cre. in vl. col. quòd notarius ſimpliciter rogatus, poteſt apponere renuntiationes cõſuetas. quod declara vt ibi per eũ. Et per illum text. dicit etiã Bal. in. l. Imperator. in pe. co. ff. de ſta. ho. q notarius ſemper videtur rogatus, vt cõficiat inſtrumentũ in forma cõmuni: quia præſumitur ſoleniter rogatus. & præſumiẽ ſolẽnitas in inſtrumẽtis. Et per illũ text. dicit etiã Bal. in. l. ita demũ §. j. ff. de proc. quòd notarij poſſunt apponere clauſulas conſuetudinarias, quando ſunt plenè rogati & no. Bar. in. l. ſi prius. §. rectè. de aqua plu. ar. d §. per aſsidua. & ibi etiã Bar. no. idem. ¶ Et adde Inn. in. c. olim. in prinj. de ver. fig. vbi dicit, q omnis diſpoſitio, ſiue legalis, ſiue vltimarũ volũtatũ, ſiue cõtractuũ, recipit interpretationẽ à conſuetudine[b]. & ſequitur. d. Abb. in c. certificari. in prinj. de ſepul. ¶ Et hinc eſt, quòd ſi teeũ cõtraho: vel te procuratorem cõſtituo: videor expreſsè mandare, quòd facias ea, quæ ſunt de conſuetudine. l. ſi pignore. §. fi. ver. vſu. & ibi no. doct. ff. de pig. act. Facit c. cæterũ. in verbo, terræ cõſuetudo. de donat. No. Bar. in l. ſi procurator. in prin. ff. de his, quæ in frau. cre. & plenè in l. bene à zenone. C. de quadr. præſc & Bal. in rubr. C. de exerci. ad fi. & Lu. conſi. cxiiij. inci. viſis. ſ. conſultis ad fi. ¶ Et hinc videmus, quòd habens poteſtatẽ venendi bona fiſcalia, poteſt dare fideiuſſorẽ euictionis: & apponere omnia pacta pœnalia, ſecundũ morẽ regionis: vt dicit An. in. l. ij. ff. de iuriſ. om. iudi. per. d. l. bene à Zenone. Et hinc eſt, quòd promiſsio Prelati ſimplex de renouanda emphyteuſi: intelligitur ſecundũ quod eſt conſuetũ, ſecundũ Ang. in §. emphyteuſim. in auf. de non alie. ¶ Et preceptũ ducis de cogẽdis debitoribus fiſci pro arbitrio exactoris: intelligitur de coactione inducta à conſuetudine: ſecundũ Bal. in. l. j. C. ſi ob. publicas penſita. Et cõductio ſimpliciter facta de domo, intelligiẽ pro penſione cõſueta, ſecundũ Sali. in. l. excepto. C. loca. quæ eſt ad hoc ſing. ſecundũ eum. Et cõducens operarios, tenetur eis miniſtrare victũ, & ferramẽta: ſi eſt cõſuetũ, ſecundũ Bal. in. l. liberti. in. v. col. C. de oper. li. ¶ Et ſi habentes vendere gabellas alicuius ciuitatis, faciunt pacta cõtra illud, quod eſt conſuetũ, nõ tenẽt: ſecundũ Bart. in l. j. C. de paſcuis pu. vel priua. lib. xij. Et colonus tenetur ſoluere illud, quod eſt cõſuetũ vltra penſionẽ ſolui, licet nõ fuerit dictũ: ſecundũ Bar. in. l. domini prędiorũ. C. de agri. & cẽſi. li. xij. Et ſi Epiſcopus citauit aliquem nõ expreſſo loco, intelligitur, vt compareat in conſueto, ſecundũ Pet. de Anc. in. c. cum Epiſcopus. de offi. or. in. vj. Et citatus ſimpliciter nõ expreſſa hora: intelligitur pro prima, qua iudex ſolet ſedere, ſecũdũ Inn. & do. Abb. in c. cõſuluit. & de of. dele. & no. Inn. in. c. cum nobis olim. vltra mediũ. de elect. & dixi aliàs poſt. d. Ab. in. c. ij. de teſti. co. ¶ Et hinc eſt etiã, quòd verba teſtatoris ſimplicia ſemp recipiũt reſtrictionẽ à ſtylo patriæ, cõſuetudinario, vel ſtatutario[c]. At qđ vide Bar. Ant. & Imo. & Ro. in l. hæredes. §. cũ ita. ff. ad Treb. & Pe. de Anc. in. l. tres fratres. ff. de pac. vnde dicit Bal. in. l. precibus. in xvij. col. C. de impub. & alijs ſubſti. q teſtator præſumiẽ cogitare de ſtatuto patrię ſuę. Et dicit Imo. in. c. potuit. ad fi. de loca. q inueſtitura emphyteuſis accepta p ſe & filijs ſuis, non cõprehẽdit fœminas, ppter dictũ Arc. in. c. ſi qs ſuadẽte. xvij. q. iij. niſi cõſuetudo loci in talibus includat etiã fœminas. ¶ Et hîc eſt etiã, q ſi Prelatus cõceſsit ſimpliciter rẽ in emphyteuſim, cenſet cõceſsiſſe in tertiã generationẽ, ſi ſic ſe habet cõſuetudo loci, ſecũdũ Bal. in addi. Spe. in tit. de loca. ¶ Et hinc eſt, q cõceſſa poteſtate teſtãdi, ſubintelligiẽ ſecũdũ qđ eſt cõſuetũ in loco, ſecundũ Bal. in. l. ſi. poſt prin. C. de fideicõ. Facit. l. ſi quãdo. in prin. C. de inoff. teſt. & qđ ibi Bal. ¶ Et hinc eſt etiã, q procurator datus ad fideiubendũ, poteſt renũtiare beneficio ordinis: quia de cõſuetudine omnis fideiuſſor renũtiat, ſecundũ Bar. in. l. ſi fraudator. ff. de his, quæ in frau. credi. Ex quo cõſuluit Lud. Ro. in. d. conſi. cxiiij. vel ſequẽti. q procu. habẽs poteſtatẽ obligãdi dominũ ad certã quantitatem, etiam cõditione taxatiua, poteſt ipſum obligare ad cãbia ſoluẽda pro illa quãtitate: ſi de cãbijs eſt conſuetudo in loco. Et vide eũdẽ cõſ. lix. inci. in Chriſti &c. ad diſcutiendũ. in. ij. col. vbi dicit, q ſi cõſueuit Papa in inueſtituris, quas facit vicarijs tẽporalibus terrarũ eccleſiæ, cõcedere iuriſdictionẽ publicationis bonorũ & vltimi ſupplicij, ea duo poſteà veniũt etiã vbi in cõceſsione nõ exprimũtur. per. c. quod trãſlationẽj. de offi. leg. Ad idẽ tex. optimus in. c. ij. j. tit. proxi. ibi, & nõ apponatur quẽ ibi no. Imo. ¶ Hæc omnia & his ſimilia declaranda ſunt de neceſsitate tribus modis. ¶ Et prima declaratio ſumẽda ex dictis Io. An. in add. Spe. in tit de inſtr. edit. §. inſtrumẽtũ in. iij. col. ver. quid ſi à cõtrahẽtibus. vbi dicit, q † in ſimplici rogatione notarij, tacitè veniũt cõſuetа. Vnde in cõtractu, quo trãſfertur dominiũ poteſt addi clauſula precarij: quia per eũ efficacius peruenitur ad mentẽ cõtrahentiũ. ſed hoc intelligit de cõſuetis generalibus: ſecus in ſubſtãtialibus. Illa enim à principio ſic inſunt cõtractibus, quòd ſine illis actus vitiatur. alle. l. teſtamẽtũ. C. de teſta. & c. tuæ. & c. tua. in fi. de ſpõ. Et per hãc declarationẽ ſequitur, quòd vbi de iure, vel de ſtylo curiæ aliqd ſolet, & debet exprimi ad euitandã ſubreptionẽ: & eſt ſubſtãtiale: nõ ſufficiet, quòd ſoleat exprimi ad hoc, vt valeat diſpoſitio: quod multũ tẽperat prædicta. & facit. c. ad noſtrã. & c. porrecta. de cõſtr. vti. vel inuti. cñ ſi. Quõ autẽ cognoſcatur, quæ ſint de ſubſtantia: vide Bal. in. l. etiã. in. j. col. C. de execu. rei iudi. & in repe. l. j. in iij. col. C. qui accu. & in. l. ad exactionẽ. C. de do. pmiſ. & in rep. l. j. C. de ſac. ſan. ec. & do. Ab. in cõſ. lxxij. inci. omnipotẽtis. & c. in negotio Guidonis. in. ij. col. vbi dicit, q ſubſtãtialia ſunt illa, ſine q̃bus actus cõſiſtere non poteſt. Talia* nõ* ſunt accidẽtialia, & latius in dictis locis. Et ad hãc declarationẽ faciũt verba Bar. in. l. q eq̃d adſtringendæ. ff. de ver. ob. dũ tãgit, quãdo tacitũ habeatur pro expreſſo. ¶ Secũda declaratio eſt, vbi in aliqua diſpõne habenẽ p expreſsis ea, quę cõſueuerũt exprimi, intelligiẽ de cõſuetis cõiter. & vt plurimũ: ſecus ſi rarò ſolitũ ſit aliqd fieri: vt probat in. l. Seio §. medico. ff. de annu. leg. Et ibi hoc no. Bar. ita limitans, quod conſueuit dici, procuratorẽ poſſe conſueta. & all. in ſimili. l. fiſtulas. §. fruméta. ff. de cõtrahẽ. emp. & bene facit dictũ ca. quod trãſlationem. ver. ſæpe. ¶ Tertia declaratio eſt, quòd licet in generali conceſsione veniãt accidentalia, vel ſolẽnia conſueta exprimi, vt eſt dictum: tamen nõ ſemper ex multiplici actuũ frequẽtatione inducitur cõſuetudo. Et ideo, ſi aliquis per viã meræ & gratuitæ facultatis, aliquid ſit ſolitus cõcedere: per hoc nõ obligatur perſeuerare, ac ſi firmata eſſet cõſuetudo. Hoc declarat. d. Abb. vltra alios in. d. c. quod trãſlationẽ. in. ij. col. per id quod no. Inn. in c. cum eccleſia Sutrinaj. de cauſa poſ. & proprieta. Vbi dicit, q ſi miles aliqs hoſpitaretur amicũ ſuũ in domo, per hoc nõ eſt inducta cõſuetudo, vt teneaf eũ in futurũ hoſpitari, cũ fuerit profectus ad illã ciuitatẽ. & cõcor. Cy.

a ¶ Conſuetis. Ad quod adde Paul. de Ca. in. l. ij. ff. de iuriſd. omn. iu. & Per. de ſu. in. l. in omnibus. ff. de ar. & notat. in l. ſi pignore. §. fin. ff. de pigno. ac. & vide plenè per. d. Aſe. in. l. ſi finita. in prin. de dan. infec. & in. l. ſi prius. §. j. de aqua plu. arc.

b ¶ Conſuetudine. Adde idem tenẽtem do. Sozi. ſuo cõſi. cxj. inci. abũ dè & ſubtiliter. ver. nec in tali. in prim. parte. char. cxxvij.

c ¶ Vel ſtatutario. Adde Alex. cõſi. xiiij. iiij. parte & d. Sozi. conſi. xlij. incip. primũ huius. ver. nam quis. circa princi. in. j. parte. char. cliij.

in.l.ij.C.quæ sit lon.consue.& Io.An.in.c.Ioãnes.de cle.
coniug.& Bar.in.l.cum de in rem verso. ff.de vsu.& Ar
chi.in.c.seruitiũ.xviij.q.ij.& Do.in.c.consuetudo.j. di.
& latè Pet.de Anch.in regula, sine posses.ad fi.de reg.iu.
in.vj.& multi alij, nisi id factũ fuisset tãto tẽpore, cuius
initij non esset memoria secundũ Io. An.in.d.c. perue-
nit.de censi.& Bar.in.d.l.cum de in rem verso.& Ang.in
l.si certis annis.C.de pac.cum concor.& de materia etiã
vide Bal.in.l.si quis sub conditione.ff. de condi. insti. &
do. Ant.& Imol.in.c.cũ olim.j.de consue.& in.c. ex par-
te Astensis.& ibi Abb.j. de conces.præbẽ. & quod habe-
tur in.c.constitutus.j.de rescri.& Lu.Ro.consi.ccclxxvj.
inci.omnipotentis &c. quæstio est nunquid. ¶ Gl.j.ibi:
cùm essent consortes eiusdem litis. No.hîc speciale in consor
8 te eiusdẽ litis† quòd sicut coniuncta persona potest age-
re pro coniuncta sine mandato, præstando cautionem,
quòd dominus habebit ratum.l.sed & hæc.ff. de procu.
c.nonnulli.in fi.de rescr.Ita consors eiusdẽ litis potest a-
gere pro consorte sine mãdato, præstita prius satisdatio
ne: vt in iuribus allegatis per gl.hîc. & per gl.j.in.c. cum
dilecti.de do.& cõtu. Et consortiũ cõtraditur ex cõmu-
nitate litis & causæ.l. si petitor. ff. de iu. & traditur in
cle.si religiosis.de procu.secundum do. Ab.hîc. ¶ Hanc
conclusionẽ limita primò, nisi causa esset criminalis: vt
est gl. in.c.cum dilecti.j. de dolo & cõtu. Et eam.not.do.
Ant.hîc:& ibi in vj.col.& de ipsa meminit Bal.in.l.ij.C.
de consor. eiusdem litis. quia in criminali nõ comparet
quis per aliũ.l.seruum quoq.§.publicè.ff.de procur.Sed
do. Maria in commento c.veniens.j. de accu. in pe.char.
ver.xxxv.fallit.alle.Bal.in.d.§.publicè.dicentẽ, quòd re-
gula de qua ibi, fallit in consortibus eiusdem litis.ar.no-
tatorũ in.c.hoc quippe. iij.q.vj. & quod no.Inn. in.c.li-
cet.j.de accu.Sed dicit.d.Maria se hoc intelligere, quan-
do ageremus de delicto annexo, aut correlatiuo: vt puta
adulterio: incestu vel simili: aliâs dicit se nõ videre, quòd
licet plures dicantur cõmisisse vnũ delictũ, quòd vnus
possit interuenire pro alio: quia ex separatis non fit illa-
tio, secundũ eum. & sic habes hãc limitationẽ restrictã.
¶ Et iuxta hoc subdit hîc Do.in. iij.col.quòd vbi agitur
de crimine ciuiliter, admittitur cõsors: secus si crimina-
liter. & ita intelligit gl.in.d.c. cum dilecti. & in.d.c. hoc
a quippe. ¶ Secundò limita, dummodò lis sit cõtest.[a] cum
omnibus consortibus, secundũ.d.Anto. & sequaces hîc
per tex.in.l.ij.C.de Cõsor. eius.lit.Ex quo sequũtur duo
effectus.Primus est, quòd cautio rati, quam.s.dixi: præ-
standa à consorte, potest etiã post lit.cont.præstari: quia
si consors prius nõ admittitur, non est mirũ, si hoc spe-
cialiter toleratur in hac dilatoria: sicut in quacũq;, quæ
oritur post lit.cõt.c.insinuãte.j.de of.dele.facit.c.pasto.j.
de excep.& c.præsentiũ.j.de testi.& ad hoc est glo.in.d.l.
quæ semper pro singulari ad hoc allegatur secundũ Bal.
hîc. ¶ Et hic incidenter & vtiliter est aduertendũ: quia
9 Io.An.ponit vnũ casum, in quo† exceptio dilatoria su-
perueniens post lit.conte. non potest opponi: videlicet,
quando post superuenientẽ dilatoriam agitatus est ali-
quis actus vlterior circa merita causæ cum parte aduer-
sa: quia tunc sicut lit.cõte.sequẽs dilatoriã excludit eam.
c.inter monasteriũ.j. de re iudi.l.ita demũ.C.de proc. ita
primus actus iudicialis sequens post dilatoriã superue-
nientem: quia habetur loco lit.cont.Ita decidit Io.And.
hîc: sequitur.d. Ant.hîc,& Bar.in.l.Pomponius.§.rati.ff.
de proc,& idẽ not.do. Ant.in.c.exceptionẽ.j.de excep.in
v.col.ver.aduerte.in.c.fi.in.xix.col.j.de confes. & Bal. in
authẽ.si*testis productus* dicatur.in.ij.col.de testi.& in
l. eleganter.§.si quis post, in apostillis.ff. de cõd.inde.per
l.ij.§.si autem reus. C.de iur.calum.Et fuit opi. Vltramõ
tanorũ, quã sequitur Cyn.in.l.nihil.C.de proc.& allegat
quod nõ.gl.in.c.j.in verbo, absentia.de ele.in. vj.& Inn.
in.c.ij.j. de dila.vbi dicitur, quòd vbi lis non cõtestatur

a ¶ Contest. Adde Car.in Cle.j.ix.q. & plenius in Cle. iij.xj.q.de procu.

primus actus, qui solet fieri post lit.contest.habetur pro
litis cõte. ¶ Et hæc intellige de exceptione dilatoria non
habente causam continuã.Secus si esset continua & suc-
cessiua: puta, quòd quis non audiatur: quia si post ipsius
superuenientiã non fuerit opposita, sed fuit processum
ad vlteriora, talis processus præiudicat quo ad actum fa
ctum: sed exceptio potest opponi contra fiendos. Ita di-
cit Bal.in.d.§.si quis post.dicens hæc esse verba aurea Ia.
Bu.ibi.in lec. ¶ Sed cõtra prædicta tenet Bar. in.l.nihil.
C.de procur.dicẽs nõ reperiri iure cautum, quòd post-
quam semel lis est contest. actus sequentes habeant effe-
ctum litis cõtest. nec in eadẽ lite videtur posse multipli-
cari litis contestatio.ar.l.proprias. C. de leg. Fatetur ta-
men, quòd in casibus, in quibus nõ fieret litis conte. pu-
ta, quãdo proceditur summariè, vt in Cle. sæpe.de ver.
sig.Primus actus, qui agitaretur inter partes circa meri-
ta causæ bene habet effectum litis contestationis. & sic
intelligit.l.nulla.C.de proc. Et licet Canonistæ commu
niter transeant cum præcedenti opi. Io.An.tamẽ hæc vi
detur melior secundum Imo.hîc.Pro qua adducit no.in
c.j.de proc.in.vj.dicitur per gloss.in verbo, ab eo. & ibi
Do.quòd licet procurator, qui lit. cõte.est, possit alium
substituere: tamẽ secus est, si fuit substitutus post lit.con
te.vt ibi patet.Et si esset vera dicta opi.Ioan. And. quòd
actus qui fieret post lit.contest. haberetur pro litis con-
testatione, posset illum substituere, quod tamẽ negatur:
ibi secundũ eum. Tamen præcedens opi. videtur magis
fundata: quia si orta exceptione dilatoria, pars eam non
opponit,& transit ad vlteriora: videtur tacitè illi renun-
tiare. arg.c. gratũ. cũ si.j.de of.deleg. & per quod dicitur
de iudice procedente ad vlteriora, quod videtur eam rei
cere per processum ad vlteriora: vt per Bar.in.l.si autẽ,
§. quæcũq;.de neg.gest.& in.l.à procedente. C.de dila.&
in.c.ex parte. iij.cum si.j.de ap. ¶ Et pro hac parte vide-
tur tex.in terminis in.c.insinuante.ver. quocirca.j.de of-
fi.dele.vbi per processum ad vlteriora videtur quis rece
dere à dilatoria superueniente. Et ita per illũ text.firmat
ibi Abb.in vlt.col. hoc multũ notan.& cõfirmat solùm
ex gl.in simili in.d.c.j.in ver absentia. de ele.in. vj. Non
obstat licet ipse nõ dicat illud quod dictum est de reite-
ratione contestationis litis: quia nõ dicitur quòd omnis
actus habeat vim litis conte. propriè, postquam semel
contestatio facta est, sed præsumitur illum actum ha-
bere effectum contestationis litis quo ad excludendam
dilatoriã.Nõ obstat quòd dicitur post li.cõte.substitutũ
nõ posse substituere.quia hoc nõ est expeditum, vt patet
ex notatis in.d.l.nulla.maximè per Pau.de Ca.& cõmu-
niter Mo.qui imitãdo vltimã glo. ibi.& Cy.tenẽt cõtra
Bar.tamẽ poteritis cogitare. ¶ Sunt etiã alij casus, qui-
bus dilatoria superueniẽs post li.cõte.nõ potest opponi:
sed quia nõ rectè conueniunt hîc: ideò sufficiat tetigisse
hunc, quẽ solũ ponit hîc Io.And. reliqui essent dicẽdi in
d.c.insinuãte.vel.in.c.pasto.j.de excep. ¶ Secundus effe-
ctus resultãs ex ista secũda limitatione, est, quòd vbi con
sortes nõ sunt simul lit.cõte. sed quilibet per se dedit peti
tionẽ suã, & inchoauit aliã instãtiã de per se: nõ admitti
tur pro alio, etiã si eodẽ tẽpore, & eadẽ causa, & corã eo-
dẽ iudice, moueãt ius agendi.Ita dicit hîc.d. Anto.in.vj.
col.ver.videte gl.habet hîc.&c.& sequitur hîc Dom. &
Imo.qui tamẽ addit, quòd inuitio reo nõ videtur posse
dari isti separatim petitiones, ne super eadẽ re in diuersis
instãtijs fatigetur.per no.in.l.in hoc iudicio.ff.fami. erc.
Ad idẽ.l. nulli.cũ materia.C. de iu.& l.j.ff. de quibus re-
bus ad eundẽ iudicẽ adeatur.& facit quod dicetur.j.ad in
tellectũ horũ iuriũ post Inn.hîc. ¶ Limita tertiò hãc cõ
clusionẽ, dũmodò ius cõsortũ sit indiuiduũ, secus si diui
duũ: vt hîc in gl.secũdũ.do.Car.& Imol.hîc cõtrariũ te-
nẽt: quia sufficit, quòd lis sit cõmunis pluribus circa ean
dẽ rẽ, licet diuisibilẽ.Patet in pluribus agentibus actione
fami

liæ erc.vel communi diuidundo.Nã tales habẽtes rem
cõmunem, vel hæreditatem communem, dicuntur con
sortes in ipsa re, vel in ipsa hæreditate.l.j.&.ij.C.de con
sor.eius.lit. ¶ Sed, fortè gl.voluit dicere, ꝙ quilibet præ-
tendebat titulũ per se separatũ de alia cã:& sibi præben-
dam distinctam assignari.& hoc respectu nõ erant con-
sortes: sed alio respectu inquantũ intendebant infringe-
re statutum de numero.Vel secundũ.d. Car.&.d. Anto.
inquãtum prætendebant cõmunionem in fructibus sup
excrescentibus,& hoc respectu poterunt dici consortes.
& sequitur hîc.d.Ab.& Imo. ¶ Est tamẽ in hac materia
vna differentia inter rem diuiduam & indiuiduam, quia
si est diuidua, potest etiã ante lite.cõtest.vnus agere pro
parte sua.l.j.C.de cõsor.eius.lit.Sed si est indiuidua sec[9]:
& alijs prohibẽtibus agere non potest.l.si petitor. cum
gl.j.in fi.ff.de iudi.& no.Bar.in.d.l.ij.C.de consor. eius.
lit.Ad quod vide omnino Ang.de Are.post Raph.& Io.
de ana.in.l.si quis separatim.§.fi.ff.de ap. ¶ Limita quar
tò, nisi consors esset persona aliâs inhabilis ad agendũ,
quia cõsortiũ nõ est in causa potens supplere duos effe-
ctus, videlicet defectũ mandati:& defectũ personæ. ar.
c.ex tuarum.de aut.& vsu pal.&.c.nõ potest.de præb.in
vj.Et hoc tenet Pau.de Leaza.in cle. religiosus.de pro-
cu.intelligens illam cle.dũmodò religiosus habeat mãda
tum à consorte.& sequitur hîc.d. Ant.dicẽs hoc bene no
tandũ. ¶ Et idẽ tenet hîc Do.motus noua consideratio
ne: quia consors habet præstare cautionẽ de rato: vt hîc
in gl.quã monachus præstare non potest: cum non ha-
beat proprium.Nec monasterium potest obligare pro
alio.c.ex parte.cum materia.j.de accu. ¶ Non obst.d.cle.
religiosus.quia illa intelligit, ꝙ pro consorte potest re-
cipere mandatũ: vt pro illa agat sine alia licentia Abba-
tis.& in mandato constituens cauet pro illo: ar.clem.j.de
procu.secũdũ eum.Sed.d.Car.in.d.cle.religiosus.in. xj.
q.in fi.tenet contra prædicta, ꝙ monachus potest agere
pro consorte sine mandato: quia non apparet ratio dif-
ferentiæ inter monachum & non monachũ quo ad hoc,
ex quo monachus potuit agere.& per consequens dici
consors litis: ergo ita iudicabitur de eo, sicut de quo-
libet consorte: secundum eum. ¶ Et licet de ratione
dominici hîc nihil dicat, tamen cogitabam, an dici pos-
set, quòd licet monachus non habeat proprium: per
hoc non sequitur, quin posset præstare cautionem fide-
iussoriã.Et ista sufficiant, quia licet cautio ista sit præto
ria,& oporteat satisdare: vt dicit glo.antepe.in.l.ij.C. de
consor.eius.lit.& satisdatio debeat esse sufficiens & non
simplex.l.prætoriæ.la.iij.ff.de prætor. stipula. dixi post
Imo.in.c.ad nostrã.el.j.de iureiur.No.Bal.in proposito
in.l.sancimus.in.iij.op.C.de ver.sig.& gl.& omnes in.l.j.
C.de procu.tamẽ non videtur, quòd debeat esse cũ hy-
poteca bonorũ.per.l.j.in prin.ff.qui satisda.cog.vbi obli
gatus satisdare, liberatur datis fideiussoribus. nisi iudex
attentis pluribus aliter arbitraret: vt per Bar.in.d.l.præ
toriæ.la.iij.in ver.quæro, an hoc sit verũ.& Ang. in. d.l.
j.Et sic non stringit ratio dominici, quæ etiã procederet
solũ in monacho, sed non in omni alio inhabili.Et hanc
partẽ videtur etiã tenere Imo.in.d.cle.reli.in.iiij.no. dũ
dicit per illũ tex.ꝙ consortium litis nõ solũ solũ supplet
defectũ mandati, vt hîc in gl.sed etiã supplet inhabilita-
tem personæ ad procurationẽ suscipiendam. Dubium
remanet in hoc vtrum sicut religiosus, qui est inhabilis
in iudicio, efficitur habilis ratione consortij,& per con
sequens non indiget mãdato per prædicta: ita sit in quo
cunq; inhabili, ꝙ efficiat habilis.Et licet.d. Ant.vt prędi
xi dicat, ꝙ non: tamen prima facie videretur distinguen
dũ, an causa sit indiuidua, vel nõ: per id quod in simili di
xit.d.Ant.post Cal.in fi.in.c.post cessionẽ.de prob. vbi
dicit, ꝙ licet excõmunicatus efficiatur habilis in iudicio

quando venit, vt reus, tamẽ non efficit habilis, qñ vellet
defendere se & aliũ habentẽ causam cõmunẽ, quia con-
sortiũ nõ supplet inhabilitatẽ personæ quo ad excõmu-
nicationem, cũ nulla subsit necessitas agendi pro consor
te, vel defendendi, saluo nisi causa esset indiuidua.l. ij.§.
ex his.ff.de verb.obl.licet secus sit in habilitate religiosi.
quia etiã pro re diuidua aget pro cõsorte, quia ex quo ha
bet esse pro se in iudicio, põt etiã esse pro consorte: cum
per hoc nõ prius distrahat à cõtẽplatione secũdũ eũ. Et
idem expressè sentit Imo.in eisdem terminis in.d.cle.re-
ligiosus.in fi. ¶ Nihilominus pro generali oĩm prędicto
rum conclusione possunt distingui duo casus. Aliqñ &
primò, persona inhabilis efficitur habilis ex iure speciali
puta excõicatus ex causa defensiõis,& tũc nõ efficit habi
lis, vt agat pro cõsorte, sed solũ pro se. ¶ Fallit primò in
materia indiuidua.Secũdò in religioso, vt est dictũ.Ali
quando persona inhabilis nõ reperitur habilitata aliquo
casu.& tunc clarũ est, ꝙ cõsortiũ nullã vtilitatẽ sibi pręs-
stat quo ad ingressum iudicij.& sicut non agit pro se: ita
nec pro consorte.& hoc quo ad cõmodũ resultãs ex po
tentia actiua: vt ipse pro se cõpareat. Secus, si ex virtute
passiua, quia tunc si cõsors suus habilis cõpareat, prode
rit iudiciũ consorti inhabili: dũmodò materia sit indiui
dua, per id quod no.d.Ant.in.d.c.post cessionẽ. sicut in
pluribus casibus aliquis cõsequitur ex persona alterius,
quod ex sua cõsequi nõ potest.l.si cõmunẽ.ff.quẽad.ser.
amit.c.authori.de conces.præben.li.vj.l.si is, qui duos.&
ibi Bar.ff.de lib.le.c.sacris.j.de sepul.cũ si. ¶ Non ob.prę
10 dictis, † ꝙ duo specialia nõ possunt cadere in eodẽ subie
a cto.[a] l.j.& ibi gl.C.de do.promis.Et sic non videt, ꝙ ali-
quo casu ratio consortij suppleat mandatũ,& habilitet
aliqñ inhabilẽ, quia rñderi põt tripliciter.Primò negan-
do, ꝙ ista duo descendant ex eodẽ fonte: quia quòd inha
bilis habilitet, est ex indiuiduitate materię,& ꝙ suppleat
mãdatum est ratione cõsortij,& non est incõueniens, ꝙ
in eadẽ materia surgant ex duplici fonte duo specialia.l.
si quis rem.§.j.ff.de pollici.iuncta.l.fi.C.de sac.sanc.ec.vt
per do.Car.in cle.quod circa.in.xx.q.de elec.& in cle.ij.
in.viij.q.vt lit.pen. ¶ Vel secũdò, ꝙ contrariũ procedit,
nisi duo specialia concurrentia in eadẽ materia sint indu
cta ambo à iure cõi, vt dicit Bald.in.l.j.in fi. C.qñ lic. ab
emp.disce.Et ꝙ religiosus habilitetur rõne consortij, &
non sit opus mandato, est inductũ ex dispositione.d.cle.
religiosus. ¶ Vel tertiò, ꝙ sicut in hac materia consortij
ius inducit ex cã alia specialia, videlicet ꝙ quis admittat,
sine mandato:& ꝙ cautio rati petatur post lit.cõtest. qa
vnũ speciale oritur ab alio.Ita etiam hîc: quia eoipso, ꝙ
lex habilitat religiosum pro consorte: ex hoc sequitur
aliud propter alia iura, ꝙ nõ sit opus mandato. Vnde nõ
repugnat, ꝙ concurrãt duo specialia, quorum vnum de-
scendat ab alio, vt per Bar.in.l.j.C.de dot.promis.& Do
mi.in.c.non oẽs.ij.q.vij.per Bal.in.l.j.in antepe.col. C.
de fur.& Bar.in.l.si is qui pro emptore.ff. de vsuc. quas
responsiones no.etiã ad alia. ¶ In ea.gl.ibi: *habebat manda
tum ab alijs, aliàs non fuisset admissus*. ¶ No.semper hoc di
11 ctũ secũdũ.d.Abb.hîc, † ꝙ canonicus nõ admittitur ad
b ad agendũ pro canonico sine mãdato,[b] licet specialiter
sit coniuncta persona.Intelligit ergo ius ciuile de coniũ-
ctis ratione sanguinis.Et optimè facit secundũ. d. Abb.
in.c.j.j.de procu.& remittit ad dicenda in.c.nonnulli.j.ti
tu.proxi.vbi de hoc nihil tangit.Cum ista gl.concor. d.
Ant.Imo.& Do.hîc,& Spe.& Io.an.in titu.de rescript.
præsenta.§.ratione impetrantis.ver.sed nunquid cano-
nicus.& Host.latè in summa.de rescri §.quæ possunt. in
vij.char.versi.xcvij.ibi.& nunquid pro canonico.& do.
Abb.in.c.coram.in.ij.col.de offi.deleg.& in.c.fi.in. iij.
col.de postu.licet contrarium velit gl.ij.ibi, ad fi. dũ di-
cit de coniunctis ratione eiusdem ecclesiæ, quod verbũ

a ¶ Subiecto. Ad. de Old.cõsi. lxxix.in c. ꝙ duo specialia. secus, quando oriũtur ex diuersis fontibus, prout per Bart.in d.l.si is, qui pro emptore.alleg.in tex.pro.l.singularia. si cert.peta.

b ¶ Sine mandato. Adde Alex.in.l. non solum.§.qui alieno.de procu.

multi libri non habent, secundum Imo.ibi. Et cum istis
etiam cōcor.do.Abb.in.c.cum dilectus.in.iij.colū. pro-
pter gl.primam ibi.j.de consue.Et do.Ant.dom.Abb.&
Imo.c.fi.de proc.licet gl.fi. ibi.in fi. & gl.ij.in fi. in.c.j.e.
tit.voluerint contrariū.Et allegat etiam Arch.in.c.sta-
tutū §.cum verò.de rescript. in vj. qui per omnia refert
Host.in.d. ver.sed nunquid canonicus. vbi ita dicit esse
de stylo curiæ.& dicit Io.An.in.d.add. se ita habuisse ab
auditore contradictoriarū. Et pro hoc facit.d. Cle.reli-
giosus.per quam dicit ibi. Imo.in prima opp. quòd fra-
ternitas spiritualis non supplet inhabilitatē personæ. Et
ideò generaliter dicitur in dictis locis, quòd vbicūq; sit
mentio de coniunctis,intelligitur de coniunctione car-
nali.¶ Et adde,quòd si coniunctus spiritualiter præten-
dit interesse ex impetratione facta cōtra cōiunctū ,non
potest ei cōtradicere: sed sufficit, quòd impetrator ca-
ueat de rato,secūdū Ho.in loco præalleg.dicentē,quòd
cum ipse vellet opponere impetratori tanquā cōiūctus
coniunctione spirituali subdito suo: non fuit tandē ad-
missus.Et verū,quòd quantū ad ius reuerentiale, nō mi
nus,imò plus cōsideratur cōiunctio spiritualis,quā car-
nalis.c.qualis.in ver.multò ampliori.ij.q. vij.& c.picta-
tium.ibi,multò magis.xxx. q.iij.Sed quo ad iudicialia &
alios effectus,quibus attenditur ius sanguinis : secus est.
Vnde videmus, quòd frater nō testificatur pro fratre.l.
parētes.C. de testi. Spe. in tit.de teste.§.j. ver.sed nūquid
frater.& tamen canonicus testificatur pro canonico : vt
est gl.in.c.cum.R.canonicus.in ver.socij.j.de off.dele.&
ibi per scribē.Fatetur tamen do. Ant.& Imo.hîc, quòd
si canonicus habeat mandatū à canonico,poterit pro il-
lo postulare,seu aduocare,& etiam pro ipso agere : quia
talis fraternitas surgens ratione fraternitatis spiritualis,
nō supplet defectū mandati : sed bene tollit inhabilitatē:
quia vbi clericus nō posset pro extraneo in iudicio secu-
lari agere:poterit ꝓ canonico,dūmodò habeat mādatū:
non tamē potest agere pro canonico sine mandato : li-
cet cōiunctus pro alio coniuncto per sanguinē posset a-
gere,secundū eos, ita intelligentes gl.in.c.fi. de postula.
¶ Sed huic dicto prima facie repugnat tex. in.d.cle.reli-
giosus. vbi mandatum datum religioso ab alio religioso
eiusdem claustri : & sic coniuncto coniunctione spiri-
tuali , non facit religiosum habilem ad agendum . Et
per ipsum dicit ibi. Imola vt prædixi, quòd coniunctio
spiritualis nō supplet inhabilitatē personæ.Sed potest di
ci,quòd prædicti loquūtur in mādato dato ab eo,qui da
re potest.sed in casu illius cle.sicut religiosus nō potest si-
ne licētia agere:ita nec procuratorē cōstituere.vnde da-
ta nullitate mandati,nō potest ibi cōiunctio aliquid ope
rari.Tamē ista respōsio nō est tuta:quia nō aperitur ibi,
an religiosus cōstituēs haberet licētiā cōstituēdi, vel nō.
Vnde istud dictū doc. nō est sine dubio. An autē cōiun-
ctus maxima amicitia equiparetur cōiuncto sanguine in
materia ista, vel simili:tāgit hîc do. Ant.sed cōgruentius
poterit tangi in.c.nōnulli, vel in.c.ex parte Decani.in ti.
proxi.vel in.c.corā.de offi.deleg.post do.Abb.quia non
patitur hæc decre. hunc passum,tanquā satis onerata do
te sua.& circa prædicta adde,quod no.do.An.& Imo,in
c.edoceri.in.iiij.col.in tit.proxi. dum tangunt, quando
Prælatus agat pro capitulo in bonis cōmunibus, vel di-
scretis,vt coniunctus. iuxta cap.requisisti.j.de testamen.
¶ Item adde ꝙ canonicus non excōmunicatus potest pe
tere absolutionem ab excommunicatione pro canonico
excommunicato sine mandato , secundū Rotā in nouis
decisionibus.ccccxxv.hodie sub tit.de procur. xxxvj.al-
le.Host.in.c.Roman.de sent.excommunicat.in.vj.& li-
mita,vt ibi per eos.¶ In glos. in ver. *sine præiudicio*.trac-
ctatur hîc aliqua de materia protestationis. Sed ea ex cer
ta scientia reseruo post omnes glo. ¶ In ea. gl. in fi.infe-
12 runt hîc doct. †vtrum excrescentia redituum frangat

a ¶ Est canonicus. Adde quòd præbenda potest esse sine canonia, sed non econtrà:Rot, decisi.ccccliiij.

numerum præbendarū ipso facto. & videtur, quòd sic:
propter conditionem subintellectam. de qua in tex. Sed
vera cōclusio videtur secundum do. Abb.vt non fran-
gatur ipso iure:per.c.fi. de verb.sign.Sed est in potestate
rumpendi. sic intellige conditionē illam , de qua in text.
Item tot sunt instituendi in ecclesijs , quot ex reditibus
eius possunt sustentari.c.j.de inst. Et si aliqui fortè sunt
recepti vltra numerū, debet numerus præbendarum au
gmentari ex superexcrescentia redituum:non tamen an-
tiquæ præbendæ confundantur : sed de accrescentibus
fructibus nouæ creentur præbendę pares cum antiquis:
vt est tex.hîc.& alibi non ita probatur bene, secundum
do.Abb. hîc.& est etiam conclu.do.Anto.Io.de Imo. &
Do.hîc,qui latè se extēdunt in ea. ¶ In gl.in ver. *recepe-*
13 *runt*.No.primò ex gl.secundum do. Abb. †quòd laicus
potest habere præbendam in ecclesia , sed nō canoniam.
quasi velit gl.quòd canonia sit ius spirituale proueniens
eipso, quòd aliquis recipitur in canonicū. Præbenda est
quid temporale dedita canonico ratione officij & cano
niæ.Hoc intelligit,ipse,quando præbenda est per se con
sistens in mera temporalitate. Nā quādo singulariter cō
sideratur,consistit in mera temporalitate : quia ex bonis
temporalibus constituitur.& sic intelligit Inn.in.c.maio
ribus.de præbē.Sed vbi prębēda est annexa canonicatui,
dicitur ius spirituale ratione canoniæ.Ita probat text.in
c.dilecto.j.de præbē.vbi appellatur præbēda,ius spiritua
le indiuiduū. Et ita declarat hîc do. Abb. Ad quod vide
d.Car.in cle.fi.in.ij.q.de præbē. vbi ponit quomodo du
plex est canonia:vna cohærēs præbēdæ:ita quòd ea pos-
sessa posidetur præbenda. & ea vacāte , vacat præbēda:
sicut quando cōfertur canonicatus & præbenda simul.
Alia est per se ad tempus , sed finaliter consolidatur præ
bendæ:vt quando Papa cōfert canonicatū,nulla pręben
da vacāte:& mandat illū, cui cōtulit poni in possessionē
iuriū canonicaliū ante habitā præbēdam. Et hac forma
vtitur curia Romana per.c.si clericus.in fi.de præben.in
vj.vt ibi per eum.Et adde eundē ibi.in.xj.q.vbi declarat
pulchrè,quomodo duplex est præbenda.vna spiritualis,
& alia tēporalis.Et ibidem.in.xiiij.q.declarat in quo dif-
fert præbēda à canonia. Ex his etiam per Imol. ibi. in.j.
char.& ex illis dictis prædicta redduntur clariora.Et ad-
de do.Abb.in.c.maioribus.de præbē.vbi declarat, quā-
do præbenda dicitur spiritualis,vel temporalis. De hoc
etiam per do.Car.consi.cxxxj.incip. Sanctissimus. ad fi.
vbi facit singulare.d.ca. dilecto.Et de ista gloss .meminit
Do.in.c.placuit.xxxij.dist.dicēs, quòd laicus potest esse
in ecclesia præbendatus,licet nō canonicus. & per Imo.
c.ij.de cōsti.& pulchrè etiā per Archi.in.c. si quis. el.iij.
j.q.iij.dum ostēdit differentiā inter ius canoniæ & perce
ptionē fructuū præbēdæ.Et diffinitio.præbē.ponit Ar-
chi.in.c.alienationis.super ver.præbēdam.xij.q.ij. & ibi
etiam quomodo aliud est præbenda , aliud beneficiū.Et
de istis vide per Host.in sum.in tit.de præben.§.j.per Pe.
de Anc.in rub.de cōces.præbē.in Cle.& in repe.Cle.j.e.
tit.& bonā gl.in.c.is cui.in gl.fi.in fi.de sentē.excommu.
in.vj.& per Rotam cōcln. ccccxxxvij.incip. quidam ha-
14 bens.in nouis. Suadebat hîc Compost.†quòd propter
communionem,quæ est inter præbendam & canoniam,
si præbenda solita conferri canonico, confertur clerico:
videtur etiā collatus canonicatus. Et sic limitatur quod
dictum est , quòd non omnis præbendatus est canoni-
a cus[a]:vt non procedat in præbenda consueta conferri
canonico.arg. translato.§. eod. Fatetur tamen quòd tu-
tius& decentius facit collator , si dicat:confero tibi pre-
bendam cum plenitudine iuris canonicalis. cap. propo-
suit.de conces.præben. Et hoc dictum sequuntur hîc Io.
Andr.do.Ant,Imol.Dom.& do. Abb. & Archid.ad lite
ram in cap.si clericus.de præben. in.vj. & ibi latè Dom.
in.ij.colum. & do. do Rota pulchrè. deci. cccclviij. inc
quæritur.

quæritur quāti tpis.in.ij.col.& Gul.de mō.Lau.& Zen.in cle.si.
de pb.& sentiūt hîc do.Car.& Imo.& sequitur Fed.cōsi.ccxcj.in
cip.quia in pñti.in antepe.col.ver.& videte.qđ no.Cōpo.& Do.
post Lap.in.c.si postquā.in.ij.col.de pbēdis.in.vj.& Do.in.c.si §.
j.in primo no.de consue.in.vj.& .d.Car.cōsi.cv.incip.dñs noster
Papa.in.j.char.& do.Abb.in.c.ex parte.j.ad fi.j.de spō.& do.Car.
15 in cle.fi.in.j.col.j.de resc.¶ †Est verū,ꝙ Pe.de Ancha.& Imo.in
d.c.si clericus.& Pe.de Anc.in repe.regulæ,accessorium.in.xliiij.
col.ver.confirmat etiā opinionē meā.de regu.iur.in.vj.tenent cō
trariū:quia cum præbenda sit accessorium ad canonicatū,nō pōt
accessoriū trahere ad se principale,nisi exprimatur.Et inducit.d.
Pe.quod ipse ēt no.in cle.cū ei.in.x.no.de conces.præbē.& text.
in.c.cū ecclesia.de præbē.in.vj.vbi cōfert̄ præbēda clerico: & tñ
nō est canonicus.Nec aliquo iure probat̄ dicta opinio,secundūm
eos.& facit.c.nōnulli.j.de mag.Et in hoc etiam variauit.d.Ant.in
c.eā te.j.ti.proxi.& ibi.Imo.in vlt.col.ver.itē etiā secūdū hūc tex.
dicētes,ꝙ collata pbenda,nō intelligitur collatus canonicat9,per
illū tex.Et hoc dicunt verū in collatione necessara:puta ex māda-
to Papæ.sed in volūtaria,quæ fit per ipsum capitulū,ꝓcedat opi.
Cōp.hîc.& remittit ibi Imo.ad hîc notata nihil firmādo.¶ Nihi
lominus prima opi.videt̄ posse simpliciter trāsire.Primò,quia ꝑ
ipsa est gl.in.c.proposuit.in verbo inuestiuit.j.de conces.præbē.
volens,ꝙ per asignationē præbēdæ dicitur qs inuestitus de cano
nicatu.Secundò per tex.in.c.peruenit.ij.ad fi.j.de appel.dum dicit
pbenda sua priues,& eā alij conferas.Sic patet,ꝙ sola collatio p-
bendæ habet vim collationis canonicatus.Tertiò facit text.in .c.
proposuit.de cle.excō.vbi inuestitus fuit solū de pbenda: & nihil
dicitur de canonicatu,secundū Do.in.c.si clericus.rñdentē ad il
lud,quod dictū est de accessorio,ꝙ hîc nō venit canonicatus iu-
re accessorij,sed iure cōnexitatis.d.c.trāslato.Ad.c.cū ecclesia.&
c.quia nōnulli.rñdet,ꝙ ibi præbenda de sui natura non erat insti
tuta pro canonico.Et do.hîc loquūtur de pbenda consueta cōfer
16 ri canonico:vt ibi per eū.¶ †An aūt collato canonicatu dicatur
collata præbēda.vide.d.Ant.& Imo.in.d.c.eā te.vbi dicit,ꝙ non:
per illū tex.vbi mādatur recipi in canonicatū,& vltra hoc præbē
dā cōferri:quasi per vnū nō cōprehendatur reliquū.Ad idē text.
in.c.pe.in fi.de præb.in.vj.vbi dicitur, ꝙ q factus est canonicus.
per Papā nō habet ius in præbēda,sed ad præbendā.Et per illum
tex.dicit do.Car.in Cle.fi.de rescrip.in.j.col.ꝙ licet collata præ-
benda intelligatur collatus canonicatus iure annexionis: vt hîc
per do.nō tñ sic ecōuerso:sed vltra collationē canonicatus requi
rit̄ collatio pbendæ.& est tex.æquè bonus,in.c.fi. de cōcess.pbē.
in.vj.¶ Sed hæc opin.ꝓcedit,ꝙ tpe quo cōfert̄ canonicat9 pben
da nō vacat:puta,qa cōfert̄ canonicatus vltra numerū canonica-
tuū:quia tūc nō cēset̄ collata præbenda . Ita loquūtur dicta iura.
Et ideò vacāte præbēda nō pōt ꝓpria authoritate eā apprehēde-
re:qa antequā sit sibi collata,ēt si petierit eā sibi cōferri,habet ius
ad rē nō in re,vt in dictis iuribus Et bñ ꝓbat̄ in.c.si postquā.de p
ben.in.vj.Sed si tpe collationis canonicatus vacat etiā præbenda
consueta cōferri canonico,censetur illa sine alia expressione col-
lata.Ita distinguit & determinat Lap.in.d.c.si postquā.& sequitur
ibi Do.in.j.col.Et mouētur ad primū mēbrū, ꝑ tex.ibi.Ad secū
dū verò per no.hîc:vt sicut collata præbēda canonicali,dicit̄ col
latus canonicatus:ita econuerso.¶ Et secundū hāc distinctionē,
intellige,quod no.gl.reputata sing.in.c.si manachus.in gl.ij.xvj.
q.j.quæ dixit,ꝙ ex quo quis est electus canonicus,statim plenè ha
bebit fructus præbēdæ.Ad quod etiam vide latè Pet. de Ancha.
in.d.regula accessoriū.in.xl.col.ver.& per hoc patet ꝙ præbēda
&c.vbi dicit,ꝙ eoipso,ꝙ cōfert̄ canonicatus,videt̄ collata prębē
da vacās illi canonicatui deputata :& ꝓbat ꝑ rōnes.Idē tenet do.
Car.in consi.suo.cv.inc.sanctissimus.allegādo Lap.in repe.c. Ia-
cobus* j.de simon.*& sentit do.Abb.in.c.mandatum.in.j.nota.j.
17 de rescript.¶ Et ex his sequitur,†ꝙ factus canonicus pōt posses.
præbēdæ vacātis tpe collationis authoritate ꝓpria apprehēdere
vt latè comprobat Pet.de Anchara.in regula sine posses.in. xxxv.
col.versi.& quia hæc possessio.de reg.iu.in.vj.Et ibi etiam tenet
ꝙ pōt agere possessorio recuperandæ,dato,ꝙ possessio sibi non
fuerit tradita.quæ tñ duo nō sunt sine dubio:per ea,quæ scribūt
Do.de Ro.in contrariū.decisi.cclxxv.quæ incip.petenti se resti-
tui.in nouis, & per dom.Abba.in.c. trāsmissam.in.ij. chart.j. de
18 elect.Et esset extēdendum hoc in.c.ij.j.de cōsue.In ea.gl.ibi, †*qui*
habet canoniam,habet vocem.¶ No.hoc & limita ex tex. in.c. ex eo.
de elec.in.vj.Itē limita ex tex.in cle.vt hi,q.de æta.& quali.Et in-
quātū ibi dicit̄ nō valere cōsuetudinē , ꝙ mancipati diuinis offi-
cijs habeāt vocē,nisi in sacris.¶ Adde,ꝙ nō procedit in cōuersis:
quia licet de iure nō habeāt vocē.di.c.ex eo.in fi.tamē ex cōsuetu-
dine pscripta eā habere possunt:vt est gl.in.c.cū.ex eo.in gl.fi.quā
dicit hîc Imo.esse mēti tenēdā ad limitat.d.cle. & idē per illā glo.
colligit.d.Abb.ī.c.ij. ꝑpe fi.j.de cōsue.Et adde Do.ī.d.c. ex ea. ī fi.
vbi pro hoc allegat,qđ no.Hos.in.c.ea quæ.de sta.reg.qui dixit,ꝙ
de cōsuetudine priuilegio,vel pacto in fundatione apposito, cle-
ricus secularis,pōt vocē habere in.c.regulari. Secus ex post facto.
& illā gl.in.c.cū eo.no.Imo.in cle.vt hi,q.in.vj.col.& do.Abb. in
c.j.in fi.de procu.vbi vide.& in.c.cū olim.in pen.col.de arbit. vbi
istud de cōuersis latè declarat.De quo etiā ꝑ Archi.in. c. Abbatē.
xviij.q.ij.per Do.in.c.mulier.xxiij.dist.ꝑ Spe. in tit. de syndi.in.§.
j.ver.quid de cōuersis.per Lud.in sing.ccclxvj.inci.fuit à me quę
situ.per.d.Abb.in.c.& si Christus.in.ij.col.j.de iureiu.per Inno.&
alios in.c.ij.de insti.¶ Et dū dicit ista gl.ꝙ vox, est ius canōiæ.Ad
de Inn.in.c.ij.j.de insti.Et ex hoc sequit̄,ꝙ cessante cōsuetudine, a-
lij qui nō habēt canoniā:vt prępositus,archipresbyter,& similes,
non habēt vocē:vt per Do.in.c.fi.in.iiij.col. de pben.in.vj.& do.
Abb.in.c.cū olim.in.v.col.j.de re iudi.in.c.auditis. in.ij.colū.j. de
elec.Et ideò tales nō veniūt appellatione capituli de ꝓpria signi-
ficatione:vt probaui in procemio huius libri,super gl.tāgēdo,an
appellatione collegij veniat caput. ¶ Vnū etiā scias in materia, ꝙ
licet existēs in sacris nō habeat vocē.d.clem.vt hi,qui.tamē si tales
admittātur ad actus capitulares & pstationē vocis : licet vox eo-
rum nō cōputetur in numero,actus nō vitiatur.Ita dixit Io.And.
in regula,quod alicui gratiosè.in fi.de reg.iur.in.vj.& sequitur,d.
Abb.in.c.fi.in.iiij.col.ver.Itē cōtra hūc intellectū.j. de procur. &
in.c.cū super.in.iiij.colum.j.de offi.dele.¶ In gl.in ver. *perciperēt*.
19 nisi simoniacū fuisset.¶ No.bene,†ꝙ si receptus facit pastū,ꝙ ni
hilominus rōne canoniæ cōmittitur simonia. sed nō probatur ꝑ
tex.quę gl.alleg.& melius facit.c.per tuas.iij.j.de simo.& hāc glos.
20 declara:vt hîc ꝑ do.Ant.& Imol. post Inn . ¶ †Sed ad vnū valde
quotidianū aduerte:videlicet inquantū inferūt hîc Host.Ant. &
Imo.ꝙ si statutū ecclesiæ disponit, ꝙ in receptione canonici sol-
uatur pro paramētis,vel aliquo spectāte ad diuinū cultum,vel fa-
bricā ecclesiæ,ꝙ poterūt deducere in pactū & ante factū possunt
exigere cautionē de soluēdo tale quid:per.c.significatū.de præbē.
secundū eos.Nā cōtra hoc dictū est tex.in.c.ex multis.versus fin,
j.q.iij.vbi dicitur nihil debere exigi à beneficiando , etiā vt illud
conuertatur in fabricā,vel aliā vtilitatē ecclesiæ,ne bñficia videā
tur pretio cōcedi.Et ideo per illū tex.reprobat hîc Do.dictū do.
dicēs sibi videri ꝙ ibi sit tex.expressus contra eos.¶ Sed do.Abb.
hic distinguit,an istud petatur rōne cōsuetudinis:& liceat.An ve
rò ratione statuti:& ꝓcedat.d.c.ex multis,quia statutū non habet
principiū volūtariū,sed necessitatiuū.Et paria sunt petere expres
sè, vel cū editione statuti.Cōsuetudo verò habet principiū volū
tariū:nā ex paritate,vel liberalitate poterūt recepti nouiter aliquid
dare vtilitati ecclesiæ applicādum.Et ex istis oblationibus volun
tarijs poterit īduci laudabilis cōsuetudo.& sic ītelligit.c. ad Apo
21 stolicā.j.de simo.¶ Et adde,†ꝙ licet posit induci cōsuetudo , vt
laici aliquid dent clericis:etiam si illud applicetur in vsus eorum
priuatos:vt ibi est tex.per hoc non valet consuetudo, ꝙ clericus
det clericis aliquid applicādū in vsus proprios,per prædicta:quæ
loquuntur solū de eo,quod datur clericis pro fabrica, vel opere
pio.Et rōnē differentiæ inter id quod dant laici,& id quod dant
clerici,ponit.d.Abb.in.c.Iacobus.ad fi.j.de simo.& sequit̄ ibi Io.
de An.quia laici in dubio ex quo cœperūt liberè soluere clericis,
videntur per cōtinuationē se obligasse sub nomine cuiusdā obla
tionis,quæ cōiter fit clericis.c.omnis Christianus.de conse.dist.j.
Sed in clericis,qui recipiūtur in canonicos & ex cōsuetudine so-
lēt dare aliquid canonicis:nō cōcurrit ista psumptio oblatiōis.ar.
c.nouū genus.j.de deci.Et hāc rōnē sentit hîc.d.Abb.in fi.& est ad
ditio.Et hāc cōsiderationē ad.c.ad Apostolicā habuit do.Abb.in
pulchra.q.in.c.cū ab omni.in.iiij.col.de vi.& hone.cle. Et ista te

neas, quamuis Ioannes de Ana. in capitul. ſicut pro certo. ad finem j. de ſimo. non facta mentione de domi. Abba. hîc dicat ſe nõ videre in hac materia differentiã aliquã: an petat ratione ſtatuti, vel cõſuetudinis. Et per prædicta nõ videtur ꝓcedere, quod no. Alb. de Ro. in. j. parte ſtatutorũ. q. lxxx. dũ dicit valere ſtatutũ, ꝙ qui recipitur in canonicũ, ſoluat pallium eccle. alle gat. l. pen. §. fi. ff. de le. iij. Et ſecundũ iſta intelligeid, quod ſcribit in ſumma Piſana in verbo ſimonia. in. ver. vtrum, qñ recipit. ¶ An aũt licet nouiter recepto aliqd ſponte dare dicit hîc Inn. quẽ alij ſequũtur, ꝙ ſic, etiã ſi ibi ſit ſtatutũ aliquid exigẽs ꝓ eo. Alle. hîc. d. Abba. c. & ſi qõnes. de ſimo. & c. cõſuluit j. de vſur. & c. emẽdari. j. q. j. Sed conſidera: quia qñ extat ſtatutũ, per quod recipiendi rogãtur ſoluere videre, ꝙ licet ſoluãt non petiti, nõ dicãtur ſponte ſoluere imò exacti: per tex. ĩ. l. nouiſsimè. C. quod fal. tut. auf. in ver. cõpulſus. Aut metu, ne compelleat: per quẽ dicit ibi Bal. ꝙ qñ qs ſcit ſe poſſe cõpelli, licet ſponte faciat, dicitur facere cõpulſus. ¶ Ad idẽ quod no. Io. An. in regula, bona fides. in prin. de reg. iur. in. vj. in Mer. vbi dicit, ꝙ qui ſoluit nulla coactione adhibita: tñ ſi ſciebat ſe poſſe cogi, dicit inuitus ſoluiſſe. Ad idẽ qđ no. Io. An. in. c. pe. el. ij. ſup verbo, extor
a quẽtes j. de iurep. vbi dicit ꝙ licet verbũ extorq re, & ver. exigere denotẽt violẽtiã *. l. ſi deicõmiſ. §. ſi rẽ ſuã. ff. de le. iij. tñ vbi ꝓcedit petitio illius q ſolet extorquere, dato ꝙ poſteà qs vltrò ſoluat, adhuc dicitur petẽs extorſiſſe. & ſequit Io. de Ana. in. c. ij. in. xiiij. colũ. de delic. pue. ¶ Ad idẽ quod no. Pe. de Anc. in cle. pñti. in. v. no. de cẽſi. vbi dicit, ꝙ in caſu illius Cle. ſatis dicit facta exactio', ſi laici ſimpliciter petunt, & clerici ſoluũt. Et idẽ no. Io. de Ana. in. c. ſicut tuis. in. j. colj. de ſimo. Pro hoc facit ẽt, quia ex quo extat ſtatutũ, per quod quis põt cogi, videt me tu ſtatuti ſoluere, etiã ſi nõ petat: quia vt dicit Bal. in. l. oẽm. ad ſi. C. ad Tertul. met⁹ ſtatuti eſt iuſtus metus & terribilis. facit quod no. Bar. in l. creditor. in fi. principij. ff. de ſo. vbi dicit, ꝙ dicens ſe fuiſſe exactũ, ſufficit ſi doceat factũ fuiſſe ſtatutũ pœnale & graue, vt oẽs ſoluãt ẽt ſi nõ probat ſe exactũ per vim. Vñ dicit Bal. in. l. fallus. ad fi. C. de fur. ꝙ ſoluẽs timore ſtatuti, dicitur habere iuſtũ metũ. Idẽ. d. Ant. de Imo. poſt Hoſt. in. c. j. de off. dele. Io. An. & oẽs in. c. ſignificauit. de cenſi. & Pe. de Anc. cõſi. lx. inci. in cã quæ vertit. cũ cõcor. ¶ Et in propoſito eſt tex. opt. in. c. dilectus ſecundoj. de ſimo. in fi. ibi, qđ fuerit ſine taxatione ſ gratis⁹ oblatũ. Vbi nõ licet recipere à ſpõte ſoluente, qñ præceſsit taxatio. Et per illũ tex. decidit do. Abb. de directo contra id, quod tenuit hîc, dicẽs ꝙ ſtãte ſtatuto, ꝙ nouiter receptus in canonicũ, teneatur certũ qđ ſoluere: ſi ceſſante exactione aliquid ſponte ſoluit, eſt ſimo. quia ſolutio nõ poteſt dici ſpõtanea, ex quo præceſsit taxatio. & ſequũtur ibi ſimpliciter Io. de Ana. & d. Maria. Et iſtud puto verius, etiã ſi ſtatutũ non ſit pœnale: quia in materia ſimonię põderatur ſolũ petitio. Et qui petit per ſtatutum, dicitur ſatis expreſsè petere, vt. ſ. dictum eſt. & facit. l. Paulus rñdit. ff. rẽra. ha. Et hæc no. quia militãt in pluribus eccleſijs cathedralibus, in quibus per ignorantiã iuris verã, vel affectatã, multi miſerabiliter inuoluunt crimine ſimonię. ¶ Generaliter aũt vtrũ pro receptione in in eccleſia, vel à nouo canonico, vel à nouitijs etiã monialibus, liceat aliquid exigere: vide per ſcrib. in. c. qñ j. de ſimo. per Io. de Ana. in ru. eo. ti. per. d. Ab. latè in. c. nõ ſatis. per illũ tex. eo. tit. & in. d. c. Iacobus. per. b. Tho. in. ij. ij. q. c. arti. in. iij. in fi. per Bar. in. l. Titia. ff. de ver. ob. per Bal. in. l. fi. in vlt. col. C. de ſpõ. per Pet. de Anch. cõſi. iij. incipi. in paucis verbis. & in ſumma Piſana. in ver. ſimonia. el. vj. per tot. illũ. §. per Arch. & Do. in. c. ſi quis deſpicit. xlij. diſt. ¶ In gl. in ver. *per induſtriam*. in fi. dicit Hoſ.
22 hîc, † ꝙ aut augmentatio redituũ per induſtriã canonici fit circa prædiũ ſuæ præbẽdæ, & dicit ibi, nec cõpellitur diuidere inter alios. Aut prædia cõia canonicis ex induſtria vnius augmẽtantur: & tunc diuiduntur inter oẽs: quaſi in cõibus reditibus nõ referat vnde proueniat augmentũ: vt hîc ſecundũ Io. And. Et per hoc dicit. d. Ant. ſe ſemel conſuluiſſe, ꝙ reditus eccleſiæ qui ſunt cões in ter rectorẽ eccleſiaſticũ & clericũ ipſius, licet fuerint augmenti ex induſtria rectoris: nihilominus debent ęqualiter diuidi. & ſequitur hic Do. Sed. d. Ab. dicit hîc ſe credere, ꝙ etiã ex præbenda ſingulari poſſet aliquid ſubtrahi. ſi aliqd ſupereſt deductis neceſſarijs ipſi canonico: quia bona præbẽdarũ ſunt canonici & eccleſiæ. & canonici poſsidẽt nõ iure ꝓprio, ſed iure eccle. xij. q. j. c. fi. cũ. c. ſe. *Si* ergo vna ꝓbenda multũ abũdaret & alia eſſet multũ tenuis: poſſet Epũs cũ cap. ex præbẽda abundanti ſupplere defectũ tenuis, ſicut ex bonis eccleſię põt ſuppleri alteri. c. j. de reb. ec. non alie. in. vj. Nec eſt curandũ de induſtria canonici: quia ad hoc tenebatur. Itẽ ſuperfluũ debet deputari ad piã cãm per Epm & capitulũ. d. c. fi. & ſic ad vſum deſtinatũ ſecũdũ eũ. Pro quo optimè faciũt, ꝙ reduxi in. c. oẽs. ſ. eo. in ver. fallit ſextò in re cõpetẽte. & c. dũ dixi, ꝙ minor ps canonicorũ põt diſpõere de reditib⁹ ſupfluis vnius præbẽdæ allegãdo. c. fij. de his, quæ fi. à ma. par. ca. Sed conſidera: qa vt dicit. d. Ab. in. c. cãm. in. iiij. colj. de iud. cõiter præbẽdæ cõferunt ciuibus optimi ſtatus & conditionis, & qui multum præ alijs honorant ſecũdũ eũ. Et ideo difficile erit videre, qñ ex ꝓbenda per ſe aucta, poſsint aliæ impinguari, quaſi ſibi ſuperfluant reditus. & quia cũ tales cõiter ſint dediti, vel ſtudio vel laudabilibus & honoratis curis, nedũ vna prębenda, ſed vix multa beneficia ſibi ſufficiũt. per. c. de mulcta. in fi. de ꝓben. & quicquid exponunt cã ſtudij, dicitur expoſitũ in vtilitatẽ eccleſiæ, ſecundũ Do. in. c. cũ ex eo. de elect. in. vj. Et ideò gl. in. c. cũ adeõ j. de reſcri. vult ꝙ in ſimplici clerico ſufficiat tale beneficiũ, qđ nõ ſufficeret nobili. Vnde attẽtis his & ſimilibus difficile practicaretur opi. d. Ab. volendo allegare, ꝙ reditus vni canonico ſuperfluerẽt, & eò maximè, quia non ſolũ vult, ꝙ reditus ei aliqñ auferri poſsint: vt in d. c. fin. ſed etiã ipm melioramẽtũ factũ ex induſtria ſua: ex quo ẽt alij retraherent à meliorãdo. qđ' eſt abſurdũ: cũ vix reperiant ne dũ meliorãtes, imò raro reparantes & nõ dilapidãtes Etiã facit. l. iij. C. de allu. ibi, ne doleant diligentes. &c. Et faciũt iſta ad. q. de qua per. d. Abb. hîc poſt glo. & de ea dicẽt paulò poſt. in ver. vlti.
trãgit. ¶ In gl. ĩ ver. *vltra numerũ*. No. gl. ad quã quotidie fit remiſ
23 ſio, cũ quæritur, † an receptus vltra numerũ, habeat iura canonicalia? In quo fuerũt etiã opi. quas oportunè referũt hîc do. Abb. & Imo. & dic vt per eos. Sed ex multis dictis ſuis & aliorũ alibi, cõclude regulariter ꝙ ſic: vt hîc ꝓbãt Cal. & Imol. quia ex quo canonicus eſt, debet habere iura canonicalia, ſiue ſit recept⁹ authoritate Papæ, ſiue authoritate capituli. Et hinc eſt, ꝙ põt eſſe dele
{ gatus Papæ: ſecundũ Gul. de mõte Laudu. in extrauag. Ioan. ſedes Apoſtolica. ¶ In gl. incip. *cũ integritate. *Et Domi. poſt Io. An. in. c. ſtatutũ. in prin. de reſcrip. in. vj. in. j. col. Et talis põt habere dignitatẽ cõſuetã cõferri canonico, ſecũdũ Do. in. c. ſi is cui. de ꝓb. in. vj. per illũ tex. in ver. ſed ſi. & debet intereſſe cõibus tractatib⁹ & participare de omnibus emolumentis aliorũ canonicorũ, ſecundũ Fede. de Se, cõſi. ccxcj. inci. quia in pñti. in. iiij. col. verſi. an iſti recepti. & alleg. antiquos hîc. ¶ Hãc cõcluſionẽ limita primò niſi capitulũ recepiſſet canonicũ hoc adiecto, vt ſit ſupernumerarius, ſecundũ do. Ab. hîc: quia per hoc patet, ꝙ nõ voluerũt frangere numerũ. ſed quoddã ius extraordinarium dare. Et ſic ꝓcedit gl. hîc: quia taliter receptus nõ habet ius integrũ: ſed eſt quoddã ꝓparatoriũ ad futurũ ius integrũ obtinẽdũ: & ex quo numerus nõ frangit, nõ cõnumerat in alijs. Et per hoc infert do. Abb. ad receptos, vt ſupernumerarios in collegio, an habeãt vocẽ in eo? Vbi

autem

a ¶ Violentiã. De verbo extorquere, adde gl. in. c. ad ſedem. de cõuer. cõi. & c. cũ olim. el. ij. de pruuil. & Cle. ij. §. ſanè. & ibi Card. de pœnis. De verbo aũt exigere, limita niſi in caſibus per gl. ord. in. l. ſoluẽ do. ff. de neg. ge. & per gl. & Car. in Cle. fi. de cẽſi.

aute receptus ſimpliciter recipitur, procedit cõcluſio ꝓ dicta: quia videtur frãgi numerus: vt hîc in verbo. in de rogationẽ ſuæ cõſtitutionis, ſecũdum eum. ¶ Limita ſe cundò niſi aliquis reciperetur de mãdato Papę mãdãtis ſimpliciter aliquẽ recipi: qa per hoc nõ frangit numer⁹ ſecũdũ no. cõiter in. c. ꝓ illorũ. j. de ꝓbẽ. & talis nõ habet ius integrũ. Nã Papa in dubio nõ videtur derogare numero, ſed potius creare quoddã ius extraordinarium ꝓ paratorium ad integrũ ius obtinẽdum. Ita. d. Ab. hîc. Et idẽ no. Imo. in. c. cõſtitutus. in fij. de reſcrip. & ſic põt intelligi. c. dilect⁹. j. j. de prębẽ. vbi vide do. Ab. in vl. no. Sed vbi Papa nõ mãdat ſimpliciter quẽ recipi, ſed cum plenitudine iuris canonicalis, ꝓcedit dicta cõcluſio: ſecundũ. d. Ant. in. c. pro illorum. ad fij. de ꝓben. Pro quibus facit ſecundũ Do. hîc quia iſta verba cũ plenitudine iuris canonicalis. includũt perceptionẽ quotidianarum diſtributionũ: vt eſt tex. expreſſus in c. fi. §. in illis verò. de cõceſ. ꝓbẽ. lib. vj. & ibi etiã vide Do. idẽ tenentem. Et addit, ꝙ ſtatutum loquens de canonicis cõprehendit iſtos. ¶ Limita tertiò, niſi eſſet cõſuetudo, ꝙ tales non haberẽt iura canonicalia: quia talis cõſuetudo, quæ cõiter eſt, vbiq valet. Ita decidunt Do. de Ro. deciſ. ccccxlvij. inci. ſi legatus. in nouis. & Imo. poſt. d. Ant. hîc. & Imo. in cle. fi. in. ij. co. de ꝓben. & ibi do. Card. in iiij. q. & ſeq. in. d. conſi. ccxcj. & Pe. de Anc. in regula, ſine poſ. in. xxxviij. col. ver. ex ꝑdictis patet deciſio. de regu. iur. in. vj. & Imo. in Cle. ij. in. iiij. col. de ætа & quali. & in. c. veniens. in. vij. colj. de renun. & adde prædictis conſiliũ Car. quod addidit hîc in fi. ¶ Et inquãtũ ſuper
24 iſta gl. inſiſtunt hîc. d. Ant. Imo. & Do. † Vtrum inſtallatio ſit de ſubſtãtia ad hoc, vt quis dicat canonicus? Ad de Pe. de Ancha. in. d. regula, ſine poſſeſ. in. xxxij. col. & Imo. in. c. propoſuit. in. xj. col. ver. circa quartum. de cõceſ. præben. & aliquid per do. Ab. in. c. ij. in fij. de cõſue. & alijs omiſsis placet mihi diſtinctio, quã ipſe ponit in c. tráſmiſſam. in. iij. colj. de elect. in ver. cõclude ergo totã materiã. Et ibi vide aliquid per Imol. qui videtur mutare ea, quę dixit hîc, & aliàs de hoc dixi in. c. ne Deij. de ſimo. ¶ In gl. ſi. in fi. qũo potuerit hîc fieri reuocatio ex vitio litigioſi, proſequuntur latè Imo. & do. Abb. poſt Imo. ex cuius dictis colligẽ vnum ſingulare in materia titu. vt lit. pen. De quo dic, vt per eos, de quibus nihil adderẽ. & per eoſdẽ collige aliquas declarationes ad. c. nõ noſtrũj. de ap. de quibus hîc per eos. & ibi dicendæ eſſent. ¶ Extra gl. poſuit hic Inn. vnũ dictũ, qđ' quotidie
25 allegatur: videlicet, † ꝙ ſi duo iudices non habentes ſe vt ſuperior & inferior, cognoſcunt pariter de vna eadẽ cã: tenet proceſſus coram vtroq factus. Nã ex quo ambo habent iuriſdictionẽ in illa cã, imputãdum eſt parti non
a excipiẽti. *Si aũt excipit de prouentione alterius, debet remitti. & ſi non remittitur, põt appellare: ſecundũ eum. Et refert hic Compo. ita fuiſſe ſeruatum in quadã cã mediolanenſi: vbi. viij. litigantibus ſuper vna ꝓbenda coram diuerſis iudicibus, fuit mandatũ per Papã, vt oẽs irent ad vnum. & hoc dictum Inn. ſequuntur oẽs hic: & Bal. in. c. paſtoralis j. de reſcrip. & in. l. j. ff. de offi. conſul. & Lu. Ro. in. l. j. ff. de acqui. hære. & Ang. in. l. ſi is à quo. ff. de rei ven. & Pe. de Ancha. in Cle. quandiu. de app. & ſentit Imo. in. l. cum procurator. § dominus. in vltima colum. ff. de ope. no. nun. & per Sal. in. l. qui de crimine. in antep. col. C. qui accu. per Imo. in. c. cæterum. ad fi. in tit. j. etiã. d. Anto. in. c. ſi duobus j. de ap. & in. c. j. de cau. poſ. & proprie. Et de iſtis verbis Innocen. meminit Angelus in. l. penultima. ff. de hæredibus. dicẽs ſe ex hoc dicto dediſſe cautelam cuidam, qui commiſerat delictũ de quo poterat cõueniri coram duobus iudicibus: vt ſi potius vellet cõueniri corã vno, quã corã alio, ſuppo-
neret accuſatorẽ, qui eũ accuſaret corã iudice deſydera
to. vnde corã alio eſt tutus petẽdo ſe remitti ad priorẽ iudicẽ, per iſtud dictũ Inno. ¶ Et adde, ꝙ ſi probaretur de iſta fraude, nihil ꝓdeſſet prætio: vt in terminis decidit Bal. in. l. ſi ſeru⁹ plurium. ĩ prin. ꝑ illũ tex. ff. de le. j. dicens, ꝙ ſi delinquẽs procurauit accuſari in curia, in qua imponitur minor pœna: talis prætio nihil ſibi ꝓdeſt. Et idẽ dicit Ang. ibi ſubdẽs idẽ eſſe, ſi ꝓcurauit accuſari, vt nõ inquiraf cõtra eũ. Et ſic limitaf. l. ſi quis poſteà. cum ſi. ff. de iud. & ꝑ cõſequẽs ita pulchrè limitaf. d. Inn. hîc. Facit tex. in. § tria onera. in ver. affectare. inſti. de excu. tu. & quod no. Io. An. in. c. fij. de teſt. & de eo, qui accuſauit Titiũ: vt repelleret poſteà eũ ad teſtificandũ cõtra ſe tanquã ſuſpectũ. cũ cõcor. quas aliàs ibi induxi ad probandũ, ꝙ priuilegia affectata nõ proſunt. Et facit in propoſito de prætẽtione elegãs cõſil. Pet. de Anc. cõſil. cxcij. qđ inc. magnifice & illuſtris Princeps. in fi. Et de dictis verbis Inn. hîc meminit pulchrè Bal. in. l. nulli. ad fi. C. de iud dicẽs, ꝙ ſi apparet de prætẽtione, ille iudex eſt potior: ſed ſi non opponat exceptionẽ prætentionis', ſed remiſsionis ad eũdẽ iudicẽ: *qua nõ apparẽte, *debet reus eſſe cautus, quòd ſi nõ opponit, ſibi imputet. & in oppoſitione vtef verbis, de quibus hîc ꝑ Inn. ſecũdum ipſum. ¶ Sed cõſydera, ꝙ vbi nõ cõſtat de prætẽtione, põt iudex à quo q⁹ remiſsionẽ petit ad parẽ iudicẽ, rñdere ſe eſſe parẽ. & ꝙ reus vtaf illis verbis corã alio. Propterea dic per j. dicẽda, ꝙ Bal. ſentit reũ debere vti verbis Inn. hîc. ícũ primũ cõpareat corã alio iudice pẽdẽte iam proceſſu corã alio, & reo ignorãte de prætẽtione: vt dicã, laboriоſum mihi eſſet corã ambobus rñdere. & nõ negat Bal. ꝙ debeat opponi de prætẽtione, vbi apparet: ſed loquit, vbi de ea nõ apparet. Et tunc redditur pulchrũ dictũ Inn. ad amplationẽ. l. ſi qs poſteà. ff. de iudi. vt etiã circa actũ ꝓtẽtionis poſsit reus euadere multiplicationẽ ꝓceſſuũ. Et ꝙ vbi apparet de ꝓtẽtione etiã data paritate iudicũ, illa poſsit opponi: tenet Bal. in auf. ſed nouo iure. in pe. col. verſ. ſed, pone in ciuitate Peruſij. C. de ſer. fug. dicẽs, ꝙ ſi nõ opponit de prævention e, tenebit proceſſus vtriuſq; & debet opponi ante lit. cõte. cum cõte. cũ ſit declinatoria, ſecundũ eũ. & alleg. Inn. hic. Et ad hoc vltimũ vide Bal. in. l. peremptorias. in fi. C. ſen. reſcin. nõ poſ. vbi dicit, ꝙ poſt lit. conte. in ſecundo libello nõ põt opponi exceptio prætẽtionis: quia lit. cõte. reus cogit oĩno ꝓcedere in cã. in auf. q ſemel. C. quo & qñ iud. Et idẽ tenet Bal. in diſpu. accuſ. de vi turbatiua. in. x. col. ver. ij. ſi exceptio litis pendentis. &c. ¶ Et ex iſtis habes duo aduertenda in practicãdo dictũ Inn. hîc. Primũ, vt nihil dicaf de ꝓuentione, ſi de ea nõ cõſtat. Secundũ, vt petitio remiſsionis fiat ante lit. conte. Tertiũ
a adde, ꝙ non excipiatur de incõpetentia: quia ambo compe tentes ſunt, vt docet Ang. in. d. l. ſi quis poſteà. quẽ vide. Quartum adde, ꝙ nõ excipiatur corã primo: quia ſi
b fuiſſet contumax corã eo, nõ audiretur ᵇallegãs penden tiã litis, ſecundum Ang. ibidẽ. Pro quo vide Bar. in. l. ſepulchri. ver. circa primum eſt vidẽdum. ff. de ſepul. vio. & in. l. quamuis. de de dam. infect. & Bal. in. l. ſenatus. C. qui accu. & Imo. in. c. de his j. de accu. cum concor. dicendis in. c. ex tenore j. ti. j. dum limitabitur. l. vbi acceptũ. ff. de iud. Quintò adde, quòd iſta non procedunt in cauſa hæreſis, vbi non eſt locus prævention i: ſed inquiſitores ſimul & ſeparatim prę cedere poſſunt. c, vt officiũ. de hær. in. vj. ſecundum Ange. in. d. l. ſi quis poſteà. ¶ Vl
26 terius do. Abb. tãgit hic in quadam additione † vtrum moniales poſsint ſine peccato mortali lucrum laborum ſuorũ ſibi appropriare, & de eo viuere: per id quod dictum eſt ſuper glo. in verbo, per induſtriã. Et concludet vt per eum. Cui adde do. Card. conſi. ſuo. xvij. quod incip. authoritas cardinalis. in regula monialium. ad fi. vbi latè probat, quòd monachus põt habere res ad vſum

a ¶ Excipiẽti. Adde Bar. in. l. ſepulchri in. j. col. ff. de ſepul. vio. & Pe. de ſuz. in. l. vbi cœptum. ff. de iudi.
b ¶ Nõ audiretur. Adde do. Alex. in. d. l. ſepulchri. alle. in text & in l. prætor. & in. l. ſeq. §. Celſus. de dã. infe. vbi omnino vide poſt Bar. ibi & Ang. quite net cõtra Bar. vel niſi renuntietur primæ inſtantię nõ põt adiri alius iudex. & per Inno. in. c. ſuper literis. de reſcri. & per Io. Andr. in add. ad Specu. in

tit. de ap. §. j. in q bus. versi. quid si victus. Sed tu dic melius per Alex. in. d. §. celsus. ꝙ si reus cõtumax co rã iudice cõparet & reficit expẽsas & cõtumaciam purgat: põt corã secũdo iudice op po. excep. preuẽ. tionis, seu litis pẽ dẽtis corã alio, ẽt si primus inhibe at secũdo. Si verò nõ reficit expen sas, & cõtumaciã nõ purgat, potest trahi reus coram alio iudice, nõ ob stante exceptio. præuentionis.

ex dispositione Prælati. alleg. Io. An. in. c. ij. super gl. pro prium. de sta. mo. & non solũ res, sed etiam pecuniã: dũ tñ ipsam in proprios vsus nõ expẽdat nec alicui det sine licentia Abbatis: sed ipsam teneat paratus eã resignare, qñ abbas voluerit. & alleg. Ioã. An. in. c. cũ ad monaste riũ. super verbo deprehensus. & sup ver. proprietate. de sta. mo. Imò inter fratres, minores, quibus est in dicta al tissima paupertas, possunt habere vsum rei: qa hoc non reperit eis ꝓhibitũ: imò est permissum de libris, vtensi libus & alijs in priuilegio. Nico. tertij. in ver. ad hoc cũ fratres ipsi. &c. vt latius in. d. cõsi. Car. ¶ Adde etiã Ioã. An. in regula, nõ est obligatoriũ. de reg. iur. in. vj. vbi cõ cludit valere statutum factũ ab Abbate & cõuentu cã vitandæ murmuratiõis & scãdali, ꝙ singulis monachis det quolibet anno certa quãtitas pecuniæ ꝓ emẽdis sibi vestimẽtis & alijs necessarijs. Et ꝓbat rõnib⁹, de qb⁹ ibi ad plenũ. & sequit do. Ab. in. c. edoceri. in. ij. colꝫ. de res. & in cõsi. suo. lxxxviij. quod incipit: facti contingentia. in. v. col. quia illa pecunia succedit loco necessariorũ. & sic eo iure cũ illis censetur, quia subrogatum sapit natu ram. &c. in. §. fuerat. inf. de act. ¶ Eadẽ reassumit do. Ab basin. c. cum ad monasteriũ. in. ij. col. de sta. mo. dicẽs va lere cõsuetudinem, ꝙ moniales prouideãt sibi de necessarijs ex lucro manuũ suarũ. Et addit post Io. An. ibi, ꝙ religiosus nunquã dicitur habere proprium, qñ aliquid tenet sciẽte & patiente superiore paratus ad eius libitũ dimittere: sicut seruus habẽs pecũlũ, vel ipsius administrationem, nõ propterea dicitur habere propriũ dñiũ. Pro hoc. l. quã Tuberonis. §. sunt quidã. ff. de pact. Vnde in his & similibus casibus, detinet religiosus nõe monasterij. & cũ istis cõcor. Cal. in ti. de reg. cõsi. ij. dicẽs ꝙ de licentia prælati possunt religiosi habere vsum rerum, quæ vsu cõsumuntur, ẽt pro toto tpe vitæ suæ. & allegat extrauag. xxij. quæ inc. ad cõditorẽ. Et ista limita, vt nõ ꝓcedãt in religiosis, qui talia tenent sine licẽtia superioris: quia nõ excusantur etiã à cõsuetudine: vt consuluit latè Cal. in tit. de cõsue. cõsi. iiij. & in tit. de reg. cõsi. j. vbi semper vide: quia ibi vult, ꝙ licet de licẽtia superioris posit retinere ad vsum vestes libros & pecuniã & similia: secus tñ de immobilibus, vel alijs bonis ex legato, vel proprio artificio sibi obuenientibus. ¶ Credẽ tñ ꝙ in libris & similibus, de quibus. ŝ. sufficeret tacitus consensus superioris: sed expressè non daret licentiã concurrente hoc, ꝙ religiosus habeat propositũ dimittẽdi ad omne libitũ superioris. & hoc sentiũt prædicti, maximè Abb. in. d. cõsi. lxxxviij. dũ dicit, ꝙ tunc dicitur religiosus habere propriũ, qñ detinet clã ignoran te superiore. & alle. Io. An. in. d. c. ij. Et de materia vide etiã quod no. Abb. in. c. ij. in. iij. col. ver. sed vltra doct. de mo. Et ista no. quia tangũt religiosos: vt maximè qui non sunt de obseruantia informantes cõscièt ias suas largas ex proprio sensu. ¶ Restat postremò videre in materia protestationis: an & qñ tollatur per factũ contrariũ: in quo solo insistũt hîc do. Abb. d. Ant. Imo. & Do. Reliqua aũt in materia protestatiõis dimittũt: tũ quia periculosa est: secundũ do. Ab. tum, quia in duob⁹ locis sufficienter & pfectè tractatur: videlicet primò per Io. mo. in regula, in Generali. de reg. iur. li. vj. in Mercu. Secundò per Bar. in. l. non solũ. §. morte. ff. de ope. no. nũ. vbi adeò ordinatè & eleganter tractat, ꝙ post eum nemo ausus est velle amplius materiã totaliter amplectì: verumtñ quia ad hoc sæpe in hac materia recurritur, possumus ordinare breues additiones ad dicta cõia, do. ex certis articulis & decisionibus sparsis, tãgẽdo aliqua per cõclusiões limitatas circa mẽbra principalia Io. mo. ibi. ŝ. videlicet: primò circa illam qõ. cui, & à quo sit facienda protestatio. ¶ Secundò circa illam, qñ & in quo loco sit facienda protestatio. ¶ Tertiò circa illam qua liter sit faciẽda protestatio. ¶ Quartò circa illã, quis sit effectus protestationis. ¶ Quintò circa illam, quomõ finiatur ꝓtestatio. Et hęc est propria materia huius Decretalis. Ad primã collige summariè nouẽ cõclusiones.

27 Prima conclusio sit hæc: † illi facienda est protestatio, quẽ interesse tãgit. l. si mandassem. ff. manda. l. vnica. cũ materia. C. de satisda. per Cy. in. l. mandatũ. C. manda. & scribẽ. in. c. mandato jũ. de procu. & in. c. ex parte Decanij. de resci. cũ concor. ¶ Fallit primò, seu intelligitur,

28 † vbi ille, quẽ ꝓtestatio tangit, est certus: sed si est incertus, sufficit hanc protestationẽ publicè proponi, secundũ Bar. in. in. d. §. morte. in. iiij. col. ver. qñ ꝙ per hanc ꝓtestationem. per. l. pupillus. §. proscribere. ff. de insti. Facit. c. ex insinua. de procur. & quod no. Do. in. c. fi. infin. de elec. in. vj. vbi dixit post Pe. de Ancha. ꝙ vbi non reperitur certus aduersarius, sufficit generalis citatio per edictum, & qualiter ista debeat fieri, traditur per oẽs in c. cum in tuaj. qui ma. accuſ. pos. & in Cle. j. de iudi. cum cõcor. quas dedi in. c. ij. ŝ. eo. ¶ Fallit secundò, † vbi ma

29 teria tangit aliquẽ secundariò, nõ principaliter: quia sufficit protestari ei, quẽ tangit principaliter: secundũ Ioã. An. in. d. regu. in generali. in. vj. per. c. pastoralis §. fij. de offi. or. vbi contra iudicẽ facientẽ aliquid ad commodũ partis, fit protestatio coram eo: non coram parte. quia principaliter agitur de rescindendo facto iudicis: sicut corã iudice appellatur, nõ corã parte. l. cum quidã. ff. de app. l. eos. in fi. C. eo. bene facit gl. fi. in. l. quãuis. depac. in vj. Per quã refert ibi Do. signãter in. vj. col. ꝙ actus nõ dicitur verti in detrimentum alterius, qñ non affert ei principaliter detrimẽtum, licet secundariò sic. Ex quo decidit, ꝙ si ex forma statuti debent vocari illi, in quorum detrimentum fit actus: intelligitur qui simpliciter & directè damnũ pati possent, nõ secundariò. quod bene notat secundũ eum. Et pro ipso vide Inn. in. c. humilis. de ma. & obe. vbi notanter dicit nõ esse citandos illos, quos incidenter põt negotium tangere, sed sufficit citare principalem, cuius interest. Est text. optimus in. l. j. §. denuntiare. ff. de ven. inspi. ibi, hæredi. iusti. non etiam substituto. quẽ tex. allegat Bal. notanter in. d. c. humilis. & in rub. C. de succeſ. edi. & in alijs locis, de qbus aliàs.

30 ¶ Fallit tertiò † vbi non põt haberi copia illius, contra quẽ esset protestandum: quia sufficit protestari secundũ formã. d. c. pastoralis §. fi. & l. vt perfectius. ver. si autem C. de anna. exc. & l. j. §. dies. ff. qñ app. sit. & c. si iustus metus. de app. Et in hac fallẽtia not. duo. ¶ Primò no. ꝙ in

31 hac protestatione requiruntur tria. Primo, † ꝙ fiat con gruo tpe. i. in tpe, quo actus põt geri: puta appellatio: vt probatur in. l. ij. in verbo, intra dies legitimos. C. de his, qui per me. iudi. non app. & in. c. fi. de app. in ver. in tra tẽpus. facit. l. bonorũ. & quod ibi Bar. ff. rem ra. ha. ¶ Secundò requiritur, ꝙ fiat publicè: id est corã publicis personis, aut coram iudice cuiuscunq; fori. d. l. ij. in ver. publicè. & quod ibi Bal. satis tñ foret coram honestis viris per. d. c. fi. ¶ Tertiò requiritur ꝙ talis protesta tio contineat causas metus. d. c. fi. & d. l. ij. Et dicit Bald. ꝙ non tenetur exprimere causam causæ. arg. l. scio. ff. de app. nisi postea in prosecutione appellationis. Ad quod vide Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in. xj. q. ff.

32 de no. ope. nun. ¶ Secundò no. † ꝙ cessante cã, propter quã nõ potuit quis coram aduersario protestari, debet protestationẽ reiterare coram eo, secundũ Imo. in. d. c. fi. in pe. col. de app. & per id quod no. Bar. in. d. §. si quis ipsi prætori. in. iij. opp. vbi dicit, ꝙ si emptor fuit protestatus se non posse denuntiare venditori litis motum quia nescit, vbi scit: tñ ipso venditore postea apparente debet sibi denuntiari: aliàs protestatio nõ sufficeret: vt ibi. Sed hoc intellige verum in casu illo simili, vbi protestatio fit ad consequendum ius de nouo: sed vbi fit protestatio

Hic tractat materiam protestationis.

protestatio solùm ad conseruandum ius protestantis, sufficit semel fieri: secundum Bal. in. d. l. ij. circa fi. C. de his qui per me. iud. puta in casu illo, & simili, vbi protestatio sortita est semel effectu ipsius appel. ¶ Et, in hoc aduerte: quia istud est verũ qñ non solũ protestatus est, sed etiã actũ expediuit corã personis idoneis: puta quia volẽs appellare nedũ protestatus est, sed appellauit corã illis personis: quia tũc est rescissa, seu suspensa sententia per appellationẽ. & sic est sibi ius quæsitũ: secus si ꝓtestatus est simpliciter in decẽ dies: tñ nõ appellauit: qa etiã post terminũ tenetur requirere iudicẽ. & tãdem eo non inuito appellare in forma prædicta: quia tũc bene intendit aliquid de nouo acquirere. f. rescissionẽ sententiæ. Et illa protestatio nuda opata est solũ, ꝙ lapsus tẽporis non nocet: sed nõ est operata appellationẽ. Ita sub tiliter declarat. d. Mat. Matthesilanus in. l. j. §. dies. ff. qñ app. sit. & sequit ibi Ang. de Aret. in. iiij. col. ver. quæro an sit volẽs, per. d. §. si quis ipsi. Et in hoc casu dicũt loq gl. in. c. cupientes. §. ꝙ si per. xx. in versi. proposita. de ele. in. vj. dum dicit donec Papa sui copiam fecerit. & loquitur in electo, qui tractabat de nouo iure acquirendo. f. confirmatione legitima. & illam gl. sequitur etiã Imo. post do. Ant. in. c. plerunq; in. iij. col. in tit. proximo. & Do. in. d §. quod si. in pe. col. quẽ omnino vide. ¶ Et per hæc pulchrè infert paulò post do. Matthe. in. d. §. dies. ꝙ si appellãs habuit terminũ à iudice à quo, ad præsentãdũ se corã iudice ad quẽ, iuxta. c. personas. de app. & appellans cõparuit vltima die in loco, vbi iudex ad quẽ consueuit sedere: & eius pñtia requisita, & non habita, ꝓ testatus est: non tenet die sequẽti cõparere: & iterũ pro testari: quia cũ per appellationem sit rescissa sententia, dicitur iste tractare de iure conseruando, non de nouo iure acquirendo. Et hanc qõnem dicit semel fuisse de facto. & sequitur etiã Are. ibi. in. vj. col. quæ omnia not. tãquã quotidiana. & adde Alex. in. d §. si quis ipsi. in. iiij. col. ¶ Secunda conclusio, vbi protestans non habet aduersarium in eo super quo protestatur: quia ab ipso solo pendet, sufficit taliter protestari, ꝙ possit docere se protestatũ fuisse: secundũ Io. An. & Bar. in locis primò allega. Et probatur in. l. at si quis. §. plericq; ff. de relig. & sump. fu. & in. l. pro hærede. in primo & secũdo resp̃o. ff. de acqui. hære. Et idẽ no. Bar. in auth. sacramenta puberũ. in. ij. co. C. si aduer. vẽ. & Cy. in. l. ij. ĩ. ij. q. C. si quid in frau. pa. & Bar. in. l. quæcũq; in fi. principij. ff. rem ra. hab. & facit glo. ij. in. l. Põpo. la. j. & ibi clarius Bar. ff. de neg. gest. & not. Bart. in. l. certum. §. si quis absente. ff. de conse. & do. Abb. in. c. Cumana. in. iiij. colũ. vers. nec tñ credas. de elect. Bene facit quod no. Ang. in. §. fi verò expressim. in. iiij. col. versi. ex hoc patet. in auth. de hæredi. & falci. vbi dicit, quòd licet confessio quæ emanat absente parte, non præiudicet. d. §. si quis. tñ fallit in obligatione, quæ non tendit ad obligandũ confitentem alteri: sed tendit principaliter ad probandum aliquid, ex qua probatione absenti quæritur obligatio. Vnde si quis approbat aliquod instrumẽtũ tanquã verũ, vigore huius approbationis, oẽs quorum interest, poterũt agere cõ

33 tra approbantem: per illum tex. secundũ eũ. ¶ † Tertia cõclusio. Protestatio facta iudici antecessori in officio nõ prodest corã successore: ideo oportet corã ipso eam reiterare. Ita dicũt Mod. in repe. c. ex rõne. in. xxj. colũ. ver. ij. quæritur j. de appel. & ita dicũt Bar. consuluisse. & facit. l. edictũ. ff. de iudi. vbi requirit corã successore alia & noua citatio. dato ꝙ corã antecessore oĩa edicta primò expedita fuissent, qđ nota secundũ eos. ¶ Quar-

34 ta conclusio vtilis & quotidiana sit ista: † Non sufficit regulariter, ꝙ is cui fit ꝓtestatio, simpliciter taceat: sed requiritur expressus consensus, ad hoc, vt protestatio si

a bi noceat. a Ita sentit Bar. in. d §. morte. in vlt. col. & in. l. j. C. de lit. conte. & no. gl. iiij. Inn. Host. Io. An. & do. Abbas in. c. Cumanaj. de elec. & Io. An. in. c. in Genesi. e. ti. & Arch. in. c. Diaconi. xxviij. dist. & do. Card. post Pau. in Cle. j. in fi. vt lit, pen. & est tex. non cauillando in. l. fi. §. itẽ si prædixerit. ff. nau. cau. caup. sta. ibi, consenserũt vectores. & probatur ex doctri. Inno. in. c. in Genesi. de ele. cũ cõcor. quas aliàs dedi in. c. nõnej. de præsump. dũ dicit, ꝙ in actu onerosò tacẽs non præsumit cõsentire. Et istud est propter hoc sustentabilius: licet in proposito aliter voluerit gl. in. d. §. itẽ si prædixerit. & gl. in. c. j. xxvij. dist. & gl. expresior in. l. si fideiussor. in princi. in ver. recusare. ff. qui satisd. cogã. cum quibus concordat Pau. de Ca. Ro. & Ful. ibi, & Ro. in. d. §. morte. & Imo. in. l. prætor. §. hoc interdicto. propter gl. j. in ver. adduci tur. ff. de ope. no. nũ. & Fulg. in. l. pacta nouissima. C. de pac. & Ro. in. l. quæ dotis. in vlt. col. ff. sol. mat. & consi. xxxij. incip. omnipotentis. &c. in casu proposito. & sen-

a tit Imo. hic in effectu: licet multa videãtur dicere. & eadẽ ponit in. d. §. morte. Et idẽ do. Ant. hîc latè & obscurè. & cum istis aliàs transiui in. d. c. nonne. Sed fundamẽta eorũ potius reduci possunt ad fallentias, quasj. colligi ad regulã, quã contra regulã, licet intẽtio eorum fuerit potius facere regulã in cõtrariũ. Et tenẽdo hanc cõclusionẽ nihil erit spãle in casu singulariter notato per Inno. & alios in. c. fij. de condi. appo. licet do. Abb. ibi. in ij. col. ver. & nota bene. hoc dictũ videatur ponere pro

35 speciali. ¶ Fallit primò in casibus, in quibus † tacens habetur pro consentiente in actu onerosò. Et qui sint illi colligitur ex dictis Bar. & aliorũ in. l. quæ dotis. ff. sol. ma. & enumeraui aliquos in. d. §. nonne. & hoc in[e] propo sito sentit Bar. pro doctrina in. d. §. morte. in vlt. colum.

36 ¶ Secũdò fallit, † vbi is cui fit protestatio, nõ simpliciter tacet: sed facit actũ tacitũ denotantem consensum, per tex. cum ibi no. in. l. filiusfamiliàs. ff. ad Mace. vbi pater videtur approbare mutuũ factũ filio solũ recipiendo & retinendo literas rogantes eum, vt satisfaciat. & ita adaptatur ille tex. per quem Imol. hîc multa dicit. Et ideò acceptans & retinens scripturam protestationis, vi debitur illi consentire, per illum tex. quod not. Et hunc intellectũ ad illam legem ponit Bar. in. l. quo enim. ff. rẽ ra. ha. dicẽs, ꝙ ibi nõ fuit certa sciẽtia & patiẽtia: sed receptio & retentio literarum. Et ita etiã hunc text. intelligit Bal. in ru. C. de fi. instr. in. xj. col. ver. quæro quid de literis. & Bartol. in. l. Titius. ff. de consti. pec. & Bartol. & Bald. in. l. si absentis. C. si certũ petatur. & Bald. in. l. fi. C. ad Macedo. & Bartol. in. l. cum ad tabernam. §. penulti. ff. de pig. & Bal. in. l. si literas. C. mãda. Et ideo nõ sufficeret, ꝙ de mutuo fuisset aliquid dictum patri per nũtium: quia sola sua audientia ambasiatæ absq; alio actu non sufficeret. Expresè volunt isti: & sensit Bart. in. d. l. si filius. licet Paul. de cast. latè in. d. quo enim. & Imo. hîc aliter dicant. Et pro hac fallentia facit tex. in Clemen. j. de procu. vbi acceptans literas mandati, videtur cõsentire & velle esse procurator. & per illum text. Mouebatur Lu. Ro. in dicto. §. morte. cõtra dictam regulam: sed rectius est dicere, ꝙ per illam Clement. limitetur regula modo prædicto. & satis colligitur ex dictis do. Card.

37 ibi in tertia opp. & in. vj. quæstione. ¶ Fallit tertiò, vbi ageretur de paruo præiudicio eius, cui fit protestatio: vt colligitur ex no. per Bar. in. d. l. quæ dotis. in vlti. coliunctis verbis præcedentibus: dum tractat, an pręsens & tacens in actu difformi non cadente in contractu, vel quasi, prout est actus protestationis, videatur consentire. Et distinguit, an agatur de magno præiudicio. & nõ videtur consentire. l. penul. ff. de fur. Secus de modico. l. quam Tuberonis. §. sunt quidam. ff. de pec. l. Labeo. cum glos. de aqua plu. ar. & ad hoc etiam reduci potest glos.

38 gl. in. d. l. si fideiussor. ¶ Fallit quartò, † vbi ille qui protestatur, agit de exonerando se ab obligatione, quæ habet oriri ex pacto non præambulo, sed secuturo: quia

a ¶ Sibi nocet. An & qñ protestatio afficiat protestatũ tacentẽ & non cõtradicentẽ: vide no. per do. Sozi. in suo cõsi. cvij. in ci. vt in gõnum. ver. trãseo ad secũ dũ. cũ ver. seq. in j. parte char. cxx vij. Et adde ꝙ nõ afficit tacentẽ nõ cõtradicẽtem, qñ fit cõtrahenti ad ad exclusionẽ iuris eius. Angelũ Lud. & Paulũ de Ca. & gl. in. d. l. si fideiussor. ff. qui satisf. cog. alleg. in tex. de qua plenius per Alexã. & singularitẽ ĩ suo cõsi. vij. & do. Sozi. in. d. consili. in ver. quã cõclusionẽ. in fin. Et adde d. Alex. in suo cõsi. cvij. iiij. parte. vbi dicit ꝙ protestatio nocet parti tacenti, & nõ contradicenti: per. d. gl. & gl. in. l. fi. §. si ꝓdixerit. nau. posita. & per glo. xxxij. di. c. j & vide Ale. in. d. l. quę dotis. vlt. char. so. matrimo.

ſi aduerſarius nõ cõtradicit tenet, & iuuat proteſtatio ſecundũ Imo. ſubtiliter in. d. c. Cumana. in. iij. col. per. c. j. xxvij. diſt. vbi proteſtatio iuuat ſuper facto continentiæ ſecuturo, ad quã nondum erat proteſtãs obligatus. Ad idem alle. l. ſi fideiuſſor. in prin. ff. qui ſatiſ. co. vbi iuuat proteſtatio erga habentẽ fideiubere: vt non vtatur priuilegio in actu fiẽdo. Procedit ergo regula, vbi proteſtans erat iam obligatus ex actu præcedenti, put erat magiſter nauis, in. d. §. itẽ ſi prædixerit. qui iã receperat res eius, cui proteſtabatur: meritò tex. ponderat cõſenſum alterius. Similiter procedit regula, vbi quis nondũ eſt obligatus, ſed erat futurus obligari, ratione facti p̃ambuli, per. d. §. itẽ ſi prædixerit. quia quicquid dicat ibi Bar. ſecundũ eum, ſi magiſter nauis proteſtatur hoſpitibus, etiam ante, quã intrẽt nauim, nõ nocet eis proteſtatio, niſi cõſentiant: quia ex quo eſt in officio nautarũ, obligatus eſt ad cuſtodiam rerũ in naui ponendarũ, iuxta no. per Bar. in. l. furti. ff. nautæ cau. ſtabu. Et licet hunc modũ loquẽdi ſenſerit Bar. ind. §. itẽ ſi prædixerit. tñ clarius in hoc loquitur Imola in. d. c. Cumana'. & eſt no. eõſideratio, quã dicit eſſe ſubtilem, & nõ reperiri ab alio declaratã. & pro ipſa facit quod proximè dicetur.

39 ¶ Fallit quintò, † vbi proteſtatio nõ ſtat in meris finibus, p̃teſtationis, ſed vltra procedat dando, vel promittendo aliquid: quia tunc aduerſarius recipiẽdo factum non reiecta proteſtatione, videtur ſimul ipſum recipere proteſtationẽ, cum non poſit partem facti recipere & partem reijcere. per no. in. c. cũ olim j. de cenſi. Ita ſingulariter poſuit p̃ doctrina. d. Car. in. d. c. Cumana. per illũ tex. vbi canoni admiſerũt capellanos cum proteſtatiõe. Ideò ex quo capellani acceptauerũt, vt intereſſent, videntur acceptaſſe cum ſua qualitate. ¶ Sed hanc doctrinam limita eſſe veram, niſi proteſtans concedat alteri id, quod ſibi nõ competebat de iure: quia acceptãs factũ, videtur acceptare qualitatem. Sed vbi omnino id ſibi competebat, ſecus: quia licet acceptans ſimpliciter facta: tamẽ præſumitur poſteà magis velle vti iure ſuo, quàm cõceſſione aduerſarij: vt ſubtiliter decidit ibi do. Abb. in. iij. col. per rationes, quas ibi vide per eum. Pro quo facit præcedens fallentia. ¶ Quinta concluſio ſit

40 iſta: † Poteſt fieri proteſtatio etiam per tertium, cuius intereſt: puta ſi Titius proteſtatur tibi inhibendo, ne ſoluas Sempronio creditori tuo: & debet proteſtationi pareri, quando ſit cum cauſa vera[a] & apparenti: vt eleganter per Bar. in. d. §. morte. in. vij. col. verſi. circa primum. Et per Bal. Ange. Imo. in. l. hæres. la. j. ff. ad Treb. & Barto. in. l. ſi à furioſo. cum ſeq. in fin. ff. ſi cer. peta. & per doctos in. l. penul. per illum tex. cum authen. ibi poſita. C. depoſi. facit. l. iij. C. de noua. & l. fin. ff. de lege cõmiſſoria. ¶ Declaratur duobus modis iſta concluſio.

41 Primò dum dixit †, q̃ requiritur cauſa vera & apparens, vt habeat locum in priuato: ſecus in iudice inhibẽte: quia in ipſo præſumitur cauſa. c. ſicut j. de re iudi. & c. in præſentia. de renun. Et ita no. Bar. in propoſito in d. §. morte. per. l. ſi. ff. de leg. commiſ. & ibi etiam hoc tenent Barto. Bald. Pau. de ca. & Pet. de Anch. in. d. Cle. j. Et q̃ huiuſmodi inhibitioni ſit parendum, patet ex no. per Ioan. And. & dom. Anto. in. c. ſignificauit j. de cenſi. per Ioan. And. in Spe. in tit. de ſolu. §. nunc aliqua. verſi. illud autem. & per Arch. in. c. dixit. xiiij. q. v. in fin. cum concor. in quibus dicitur, q̃ iudex poteſt præcipere debitori, ne ſoluat creditori condemnato, etiam ſi debi-

42 tum ſit iuratum. ¶ Secunda declaratio eſt, † quòd contra talem proteſtationem eſt duplex remedium. Primum, vt creditor caueat debitori de defendendo eum aduerſus dictam proteſtationem, iuxta. l. is à quo. cum l. ſequen. ff. de rei venditio. & l. pen. ff. de petiti. hæred. Ita notat Innocẽtius in cap. ſanè. ij j. de officio delegati. ¶ Secundum remedium eſt ſecundũ do. Card. & Imo. ibi: vt agatur contra proteſtationem condictione ex. l. diffamari. C. de inge. & manu. & idem Imo. in. l. hæres. la. j. ff. ad Treb. Ad quod vide etiam Spe. & Io. An. in ti. de emp. & ven. §. nunc dicendum. ver. vlti. not. & Lu. de Ro. in. l. de die. in princ. ff. qui ſatiſda. cog. & Imo. Pau. de ca. & Ro. in. d. §. ſi is cui. ff. de ope. no. nun. & Ro. in. d. §. morte. in fi. & quod no. Bar. in. l. j. §. huius autẽ interdicti. ff. vti poſſi. ver. vtrum cõtra diffamatorẽ. ¶ Sexta

43 concluſio. † Negotiorum geſtor proteſtari nõ poteſt. Ita ſentit pro regula Bar. in. d. §. morte. dum dicit, q̃ nõ potes denuntiare debitori Titij, cuius nomẽ eſt mihi ceſſum. iuxta. l. nomen. C. quæ res pig. obl. poſ. l. iij. C. de

44 noua. ¶ Fallit primò †, in caſibus, in quib⁹ ſufficit ſciẽtia illius, ad cuius commodum fit proteſtatio: ſed concluſio procedit, vbi requiritur certioratio facta per ipſum. Qui autem ſint illi caſus, remittit Bart. vbi. ſ. ad dicta ſua in. l. facta. §. hæres. ff. ad Treb. vbi vide poſt prĩ.

45 ver. Ia. de Are. dicit. ¶ Secundò fallit † in proteſtatione incitatoria per id, quod not. glo. Bart. & alij in. l. ſi ſeruum. §. nunc videamus. ff. de ver. oblig. vbi concludunt,

46 † q̃ negotiorum geſtor poteſt conſtituere debitorem meum in mora per proteſtationem: per text. not. in. l. ſi quis ſolutioni. §. j. ff. de vſur. ¶ Tertiò fallit in proteſtatione facta ad finem: vt quis non faciat. id quod tenetur non facere: quia iſta fieri poteſt à quocunq; : vt colligitur ex dictis Ange. in. l. prohibere. in prin. per illum text. ff. quod vi, aut clam. Et ita illum tex. intelligit Bar. in. d. §. morte. Et iſtis adde Bal. in. c. j. in prin. quo tempore miles. vbi decidit, q̃ negotiorũ geſtor poteſt intra annum petere inueſtituram ſecundum formam illius capituli, domino ratum habente. ¶ Et adde Bal. in diſputa. incip. Accuſatus de vi turbatiua. verſi. quid autem dicemus. in. xiij. col. vbi latè ponit, q̃ ſi non admiſiſti meum negotiorum geſtorem volentem ingredi poſſeſſionem meam, acquiritur mihi interdictum vnde vi. alle. Bart. in. d. l. prohibere. in princ. ¶ Septima concluſio: †

47 Procurator ſine dubio proteſtari poteſt nomine domini, ſecundum Bar. in. d. §. morte. & Inno. in. c. cum in iuuentute. de præſum. & non requiritur ſpeciale mãdatum, [b] ſecũdum Bar. in. l. j. iuxta prin. ff. de libe. agno. & in. l. de pupillo. §. cum procuratorio. ff. de oper. noui nuntia. & Ange. Imo. & alios contra gl. ibi. Idem domi. Card. in cle. cauſam. in. xj. q. de ele. & ibi Imo. in. xiij. col. niſi in caſu, de quo ibi per glo. in ver. ſpecialiter. ¶ Hãc

48 concluſionem limita, † vt non habeat locum in cõiuncta perſona: quia licet aliàs poſsit egere ſine mandato. l. ſed & hæc. in prin. ff. de procura. non tamen proteſtari poteſt, vt probatur in. l. tutor. ff. de mino. & ibi hoc no. Bald. per illum text. Quod intellige, niſi eſſet proteſtatio, quæ fieri poſſet à quocunque: vt. d. leg. prohibere.

49 ¶ Octaua concluſio: † Procuratori fieri poteſt proteſtatio in caſibus, in quibus ſcientia procuratoris nocet domino: ſecundũ Bar. in. d. §. morte. per. l. procuratoris. in prin. ff. de tribu. & l. apud Celſum. §. quæſitum. ff. de dol. except. & probatur in Clem. cauſam. de electione.

50 ¶ Fallit primò, † vbi requireretur plena notitia domini: quia nõ ſufficit, q̃ fiat proteſtatio eius procuratori: ſecundũ Ro. in. d. §. morte. alleg. glo. in. d. cle. cauſam. in ver. appellatum. & illã ſequitur ibi do. Car. in. §. intimatio. in. vij. q. & etiã Imo. in antepe. col. dicens poſt Butr. ibi, eam bene no. q̃ vbi requiritur dominũ habere ſciẽtiam alicuius facti, non ſufficit procuratorem ſcientiã illam habere, etiam ſi ſit procurator ſpecialis. ¶ Fallit

51 ſecundò, † vbi proteſtatio poteſt fieri domino: quia nõ eſt facienda procuratori, ſecundum Ioan. An. poſt Ioã. Mona. in regula, in generali. in. vij. col. ver. ſed quærit. de regu. iur. in. vj. per. l. aut q aliter. §. & ſi fortè. ff. quod vi aut clam. & in. d. cle. cauſam. in princip. & idem tenet Bart. in. d. §. morte. in pen. col. verſi. quæro cui debeant fieri. per

a ¶ Cauſa vera. q̃ in proteſtatione requiratur cauſa: adde Bal. in. l. edicto diui. de edi. diui. & in. l. j. C. de præd. in li. xj.

b ¶ Speciale mandatũ. Adde Bald. in. l. actione. §. renũtiare. ff. p̃ ſoc.

fieriper tex. in. l. ſi dictũ. §. ſi præſente. ff. de eui. & idẽ Io. And. in. c. ſi. de dolo & contu. Facit quod dicitur in illa quæſtione, an citatio poſsit incipere à procuratore omiſſo domino, qui erat in ciuitate. de qua per doct. in c. ſi. de eo, qui mit. in poſ. & Bar. in. l quanuis. ff. de dam. infec. & in. l. meminerint. C. vnde vi. & Bart. in. l. ſolent. per illum tex. ff. de alimen. & cib. leg. & ad hæc faciunt no. per Bar. in. l. de pupillo. §. nuntiationem. in fin. ff. de ope. no. nun. & Angel. in. d. l. aut qui aliter. ¶ Hanc fallentiam limita, vbi dominus eſſet præſens, & intelligeret quando proteſtatio fit procuratori: per text. in. l. ſi dictum. §. ſi præſente. ff. de euic. in verſi. & non ignoran te. & ibi gloſſ. Sed vbi eſſet præſens in ciuitate & ignorans, procedit fallentia. Et ita intelligitur ille text. licet Pau. de ca. in. l. ſi procuratori præſentis. ff. de verb. obl. indiſtinctè tenuerit, q̃ ſemper poſsit fieri procuratori: per. d. §. ſi præſente. Sed intellige, vt eſt dictum. & facit quod no. Innocen. in. c ex parte Decanij. de reſcri. cum

52 concor. ¶ Fallit tertiò † vbi in actu requiruntur ſcientia & fides alicuius in actu concernente perſonam: quia proteſtatio debet fieri ſibi, & non procuratori, ſecundum Bald. in. l. item veniunt. §. petitã. per illum tex. ff. de peti. hæred. in lec. & latius in addit. Secus dicit vbi proteſtatio eſt in rem ex parte eius, cui fit ſicut nuntiatio noui operis: quia vbi non agitur de actu perſonæ: meritò poteſt fieri procuratori. Ita intelligit. l. de pupil. §. j. ff. de oper. no. nũtia. vbi nedum domino, ſed cuicunq; repræſentantium perſonam domini poteſt fieri proteſtatio. ¶ Adde tamen, q̃ in dicto caſu ſcilicet, vbi agitur de ſola ſcientia, ſufficit vndecunq; ſciuerit etiã citra viam proteſtationis: vt probat tex. in. d. §. petitam. verſi. quid ergo. Sed ad hoc, vt proteſtatio faciat eum haberi pro ſciente, non ſufficit, q̃ fiat procuratori. Et hoc operatur iſta fallentia: & eam puto intelligendam

53 ſicut declaraui præcedentem. ¶ Nona cõcluſio: † Proteſtatio exonerans proteſtantem & alium non grauãs, poteſt fieri marito pro vxore: vt dicta. l. aut qui aliter §. & ſi fortè. quem tex. ita intelligit Bar. in dicto §. morte. tractando proteſtationem declaratoriam ad finem illius articu. ſecus vbi agitur de aggrauando alium: ſecundum eum. concor. Ang. in. l. mora. in. iiij. column. ff. de vſur. Et idem videtur de proteſtatione facta amico illius, cui proteſtatio dirigitur per dictum §. & ſi fortè. in verbo amicis. & facit gl. in dicta clemen. cauſam. in verbo plenam. in fi. Et per has concluſiones ſunt ſummata attinentia ad primam partem, videlicet de perſonis p̃teſtantibus, & quibus proteſtatio fiat. ¶ Circa ſecun-

54 dam partem, † videlicet quando, & in quo loco facienda ſit proteſtatio, notari poſſunt quatuor cõcluſiones. Prima concluſio: ſufficit proteſtari quãdocunq; dummodo ante perfectum actum: vt per Bar. in. d. §. morte. in prima proteſtatione. & Ioã. An. in dicta regula generali, in. viij. col. verſi. frequenter quæritur. vbi vide. & not. Bart. in. d. §. item ſi prædixerit. dicens, q̃ haberet hoſpes proteſtari ante, quàm receperit hoſpites in domo. ¶ Similiter dixit Ang. notanter in. l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. j. per text. quòd appellantur principia ea, quæ ante dictum ſermonem legata ſunt. nec intereſt in qua parte teſtamenti proteſtatio apponatur. Ad idẽ l. ſi ita ſcriptum. ff. de lega. j. vbi ſufficit, q̃ proteſtatio inſeratur in fine. Quod intelligit ibi Bar. & alij ſequuntur, dummodò ante actum conſummatum inferatur: aliàs non: vt not. glo. in. l. in concubinatu. in verbo, fine teſtatione. ff. de concubi. & gl. in. l. pe. iuncto tex. ff. pro empto. Vnde infert Imo. in. d. l. ſi ita. quòd ſufficit, ſi in fine ſcripturæ exceptionum oppoſitarum contra libellum, reus dicat ſe in iudicem non conſentire. ſicut in princip. ſcripturæ hoc dixiſſet, adeò quòd per priores non videtur in iudicem cõſenſiſſe. & not. Bar. in. l. quidam conſulebant. in vltima col. ver. quid ſi ſemel. ff. de re iudi. & Bal. in. l. exceptionem. C. de probatio. & in. l. fin. C. de iud. & in procemio. C. in penul. col. & Ange. in authen. de exhiben. reis. §. j. & Sal. in. d. l. fin. C. de iudi. & Imo. in. c. inter monaſterium. de re iudi. & ibi per do. Anto. Et iſtis adde bonum tex. in ca. conſulti. in finj. de regula. ¶ Hanc concluſionem limita ex eo, quod ſcribit Ang. in. l. j. §. hæc ſtipulatio. in vlti. col. ff. ſi cui plus, quàm per legem falci. in repe. dum dicit, q̃ ſi hæres non conficit inuentarium, vel proteſtatur ante, quàm adeat hæreditatem, vel ſe ei immiſceat: non poteſt amplius ſe tueri tanquam factus ſit certus de viribus hæreditatis. & ſic videtur ſentire q̃ oporteat proteſtationem fieri tunc à principio actus. ¶ Sed pro veritate & intellectu huius dicti, de quo ipſe exclamat, videas per Pau. de ca. conſi. ccx. incip. In chriſti. &c. paſſus de quo quæritur, vbi diſtinguit, an quis ſpe certiſſima aduerit hæreditatem: & tunc actus videtur perfectus, nec amplius iuuat proteſtatio. Aut non ſpe certiſſima: & proteſtatio poteſt etiam fieri: imò non videtur neceſſaria. vt ibi latius

55 per eum. ¶ Secunda concluſio: † Proteſtatio fieri poteſt etiam tempore feriato: vt ſentit Barto. in. d. §. morte. dum dicit omni tempore. & in. x. col. ver. videamus de tempore congruo. Et non ſolùm procedit hoc in p̃teſtatione declaratoria: ſed etiam in illa, per quam quis conſtituitur in mora, ſecundum Bart. in. l. cum filius.

56 §. fin. ff. de verbo. oblig. Et ibi ponit pro doctrina, † q̃ omnis actus extraiudicialis poteſt fieri die feriata. per. l. dies. C. de fer. Et huc adde Specu. in titu. de arbi. §. ſi. ver, ſed nunquid amicabilis compoſitor. vbi dicit, quòd cũ arbitramentum magis accedat contractui, quàm iudicio. §. ſi verò contigerit. in authent. vt differentia iudi. poterit fieri etiam die feriata. Et hinc eſt, quòd poteſt

57 appellari die feriata. vt eſt gl. in. c. *appellatio. *in ver. lecta. de app. in. vj. no. do. Ant. & Ab. in. c. ſi. de ferijs. & gl. Bar. & Bal. in. l. j. C. de fer. cum concor. ¶ Hanc concluſionem limita: niſi actus ad quẽ quis incitatur per proteſtationem, eſſet expediendus in iudicio: quia tunc dies feriata non eſt congruum tempus: niſi diceremus, quòd proteſtatio fieret die feriata, vt actus fieret die non feriata. Ita Bart. in. d. §. morte. probãs hoc vltimum ex eo, quia dicitur de citatione die feriata ad diem feriatam: vt plenè per ipſum & alios, in. l. j §. nuntiatio. ff. de ope. no. nuntiatio. Et eodem modo non poteſt quis proteſtari, vt die feriata fiat actus, etiam extraiudicialis: qui ſecundum bonos mores expediri non poſſet die feriata: puta, vt faber operetur diebus feſtiuis, ſecundum Bart. vbi ſ. Quod etiam intelligerem, niſi proteſtatio fieret

58 pro die non feriata, per proximè dicta. ¶ † Tertia concluſio. proteſtatio fieri poteſt in eccleſia. ſecũdum Bal. in. l. nemo Apoſtolorum. in fin. C. de ſacroſan. eccle. per tex. in auf. ſi quis ei. C. de adulte. Facit quod not. Barto. in. l. actus. C. de fer. dum dicit, quòd. c. decet. de immuni. eccle. in. vj. procedit in actibus iudiciarij s contẽtioſis, non voluntarijs. Et hanc concluſionem ſentit Ioan. And. in. d. regula, in generali. & Bartol. in. d §. morte. in verſ. in omni loco. ¶ Quarta cõcluſio, † proteſtatio fieri proteſt de nocte, ſi haberi poteſt copia eius, cui facienda eſt proteſtatio, ſecundum Bal. in. c. fin. in prinj. de appel. Simile dicitur de app. per. l. j. §. dies. cum ſeq. in verſi. ſuprema hora. ff. quando app. ſit. de quo per Bal. in auf. hodie. in penul. col. C. de app. per glo. in. c. ab eo. de app. in. vj. per Bal. in. l. j. C. de ferijs. & Mod. in. c. fin. in. viij. q. j. de appel. Et de ſimilibus vide tex. & doct. in. l. nõ minorem. de tranſac. & ibi bonus tex. in ſimili. dum loquimur de tranſactione. & aliqua dixi in cap. conſuluit j. de offic. deleg. Et hæc quo ad ſecundam partem huius ma

Proteſtatio põt fieri, etiam tempore feriato.

Omnis actus extraiudicialis põt fieri tempore feriato.

Proteſtatio põt fieri, in eccleſia.

Qualiter facienda ſit proteſtatio.

59 teriæ.¶ Circa tertiam partẽ,† videlicet qualiter fienda
ſit proteſtatio,notari poſſunt tres cõcluſiones. Prima
cõcluſio:Poteſt fieri proteſtatio,etiam ſine ſcriptis .l.
fi.ibi,in ſcriptis,& ſine ſcriptis.C.de negotijs geſtis. &
l.pactum.la.j.C.de pactis. & not.docto.in locis ſæpe al
legatis.videlicet in.§.morte.& in.d.regula.in generali.
& Pet.de Ancha.in Clementina,cauſam.in vltimo no.
de electio.& eſt glo.ordi.in.§.conteſtationem. in verb.
in literis.in authẽ.de temporibus non ſolutæ pecuniæ.
¶ Et hinc eſt,quòd iſte caſus non enumeratur per gl.
magiſtram,in.c.j.in verbo in ſcriptis.de cenſib.in.vj.li-
cet aliud dixerit glo.in.c.cupientes.§.quod ſi per. xx. de
electi.in.vj.in verſicu.propoſita.quam reprehendit ibi
Pet.de Ancha.& refert Domi.in pen.columna.de quo
etiam per Bar.in.l.de pupillo §.meminiſſe.ff.de de noui
operis nuntia.& Barto.& Bald.in.d.l.fina.de nego.ge-
ſtis.& Imo.in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.in fine.
ff.de noui oper.nuntia.Et quãuis Ioã.mona. in diffini-
tione poſita in dicta regula,in generali,dicat proteſta-
a tionẽ eſſe inſinuationem clamoſam.[a]&c. tamen etiam
in ſcriptis fieri poteſt ſecundum Bar .in dicto.§.morte.
¶ Sed nec eſt credendum Io.mona.aliter ſenſiſſe: cum
etiam ſcriptura dicatur clamare.c.cum morte.de cele-
brati.miſſa.in verſic.lex Moſaica clamat.Facit.l. Arria-
ni.& quod ibi Bar.C.de hære.vbi dicit,quòd lex ſem-
per loquitur. Ad idẽ tex.in.c.magnaj.de voto.in verſi.
vox clamat Prophetica.& ibi:Trecenſis eccleſiæ ſuſpi-
ria.&c.facit gloſſ.iij.in.c.conſtitutionem.de ſenten.ex-
com.in.vj.& gl.in Clemen.fi.in verbo,per literas. eod.
tit.cum alijs,quæ allegat Rom.in.l.j.in principio.ff.de
verbo.oblig.& ſic ſaluantur verba Ioan.mona.dato,ꝙ
clamare propriè ſignificet vocem.c.ſit rector.xxxij.di
ſtin.ibi,clama,ne ceſſes:quaſi tuba exalta vocẽ tuã. &.l.
itaq; ſi ſeruum.ff.ad legẽ Aqui.&.c.cũ clamor.de teſti.
cum concor.de quibus per Cal.in certo ſuo repertorio
60 authorit. ſacræ ſcripturæ.in verbo clamare.¶ † Sunt
tamen quinq; caſus ſpeciales,in quibus proteſtatio de-
bet fieri in ſcriptis.Primus in caſu auf.hanc autẽ quere-
lam.& ibi per Cy.C.de non nu.pe.& in.d.c.cõſtitutio-
nẽ.¶ Secundus vbi proteſtatio ſuccedit in locum actio
b nis[b],per.l.vt perfectius.C.de anna.exceptio.Hos duos
ponit Bar.in.§.morte.& ſequitur ibi Imo.& idem Ioã.
And.in dicta regula,in generali.& Nico. de Neapo. in
l.ſcire oportet.§.oportet.ff.de excuſa.tutor.¶ Tertius
caſus eſt in caſu auf.presbyteros.la vlt.C.de Epiſco. &
cleri.& eius rationẽ aſsignat ibi Bald.& Rapha. Fulgo.
¶ Quartus caſus eſt,vbi agitur de periculo irreparabi-
li.per tex.in auf.ſi quis ei.C.de adul.quẽ Ludo.facit ſin-
c gula.in.d.§.morte[c].& dicit Sali.in.d.auf.quòd idem,vbi
agitur de aliquo periculo.¶ Quintus caſus eſt in.§.ſi qs
princi.in auf.vt cũ de appel.cog.& ibi per Iaco.de Bel-
61 ui.& Bar.¶ Secunda concluſio.† Proteſtatio, quæ fit
in iudicio inhibẽdo,vt nulla fiat nouitas ſuper tali poſ
ſeſsione,debet fieri cum expreſsione cauſæ aliâs eſt ina-
nis.Ita Bal.in.l.fina.in.viij.oppo.C.de edic.diui Adria.
tollen.per.l.j.C.de prædijs curia.lib.x.ibi,caſibus qui-
bus.&c.Et facit quod no.Bart.in.l.ſi de pupillo §.ſi quis
ipſi.in.xix.ff.de oper.no.nuntia. vbi dicit quòd prote-
ſtans ratione impedimenti,debet exprimere cauſam ꝓ
teſtationis:ſcilicet impedimentum.& ſequitur do. An
to.in.c.fi.in.iiij.col.C.de appel.Et ideò dicit Bal.in addi
tio.Specu.in tit.de teſta.in vltima colum.quòd prote-
ſtans,ne fiat nouitas ſuper tali poſſeſsione,debet expri-
mere ius excluſiuum iuris agendi:quia debet conclude
re,cum ſit ad inſtar exceptionis.argumen.l.j.§. Labeo.
ff.de flumi.& ſi eſt generalis, debet declarari parte pe-
tente.per not.in.l.fi.C.de anna.except.Et adde quòd in
tali proteſtatione ſufficit allegare poſſeſsionẽ ſuam,cũ

a ¶ Clamoſam.Sed nunquid clamores & proteſtationes æquiparẽtur vide Specula. in tit.de pig.§.j.ver. ij.nota.

Proteſtatio debet fieri in ſcriptis in quinq; caſibus.

b ¶ Actionis. Ad de idem tenentẽ do.Frã.de Areti. in.l.ſi quis. C. de neg.geſt.

c ¶ §.morte. vide ibidem omnino per do.Alexã.in xxj. colũ. & per Lanfran.in.c.qm̃ contra.ver. ſentẽtias.vj.col.de probatio.

ſua interſit.& ſi actor poſteà probauerit ius ſuum,habe
bit reus allegare cauſam meliorẽ ſecũdũ Pau.de ca.in.d.
l.finali.de edic.Diui.& ſentit Bald.ad finẽ. Et operatur
iſta proteſtatio,quòd manus iudicis ſunt ligatæ:vt non
poſsit procedere ad miſsionem non citato proteſtante
qui poſsideat:aliâs erit locus pœnæ.de qua in.l.memine
rint.C.vnde vi.ſecundum Sal.in.d.l.fi.¶ Hanc conclu-
ſionem declara duobus modis.Primò,dummodo pars
opponat de generalitate proteſtationis:aliâs ea non op
ponẽte,videt ꝙ fortè valeat proteſtatio ſine cã per id
qđ no.An.in.l.j.ff.de exceptio dũ dicit ꝙ valet exceptio
generalis ꝑte nõ opponẽte,ſeu declarari petẽte:per no.
in.d.l.fi.C.de ann.exce.& ſic limita Bar.in.d.l.j.¶ Secũ
dò declara,vt nõ procedat in proteſtatiõe declaratoria
voluntatis,ſecundum Barto.in dicto.§.morte.in prin-
cipio huius materiæ.in.ij.quæſtione.vbi dicit,quòd in
tali proteſtatione voluntas eſt pro ratione.per. l. quia
poterat.ff.ad Trebel.Idem dicas in proteſtatione iudi-
cis:quia pro ipſo præſumitur cauſa:vt dixi.ſ.in.v.con-
cluſione primæ partis. Aliâs autem videtur quòd regu
lariter requiratur cauſa in proteſtatione nedum in ca-
ſu,de quo loquitur iſta concluſio:ſed etiam in alijs, per
62 id quod dixi in dicta quinta concluſione.¶ † Tertia cõ
cluſio:Ad hoc vt valeat,& alteri noceat ꝓteſtatio fun
data ſuper facto non veroſimili:ſeu pro quo nõ præſu
mitur:oportet quòd proteſtans eam probet.Ita colligi
poteſt ex dictis Barto. in dicto.§.morte.in ſecunda ſpe-
cie proteſtat.verſiculo,quandoq; præcedit aliqua cau-
ſa.dum dicit,ꝙ volens offendere bannitum,non tene-
tur credere ei,ſi proteſtetur ſe eſſe cancellatum de ban
no:niſi hoc probet ex quo non præſumitur.allegat.l.nõ
omnis.§.fin.in fine.ff.de re mil.& alia de quibus ibi per
eum.Pro quo facit tex.cum glo.in.c.ſicut j.de ſen.excõ.
per quem infert ibi do.Ab.quòd nulli delinquenti cre-
dendum eſt de abſolutione, niſi oſtẽdat inſtrumentum
abſolutionis.¶ Hoc tamen exmplum de bannito decla
ra,vt per Imo.in.d.§.morte.videlicet,niſi bãnitus dicẽs
ſe bannitum,eſſet paratus venire ad iudicẽ:quia tũc de-
bet ei credi:maximè,cũ actus offendẽdi ſit irrectratabi
lis.quo caſu auditur excipiens, qui aliâs non audiretur
vt per Car.poſt Paul.in Clementina prima.in.v. quæ-
ſtione.de re iudicata.& Ludoui. poſt Baldum in.l.ſi fe
riatis .ff.de fer.& Bald.in.l.prima.C.qui accuſa.& in.l.
ab executione. C.quo.appellati. non recip.& Baldus in
l.eum qui duas. C.de adulter.& Imol.in.l.qui à latroni-
bus.§.primo.ff.de teſt.& in.l.iij.§.ſi ſeruus.ff.de acquirẽ.
poſ.¶ Quando autem ille,cui fit proteſtatio nullam ha
bet iuſtam cauſam credendi ſe poſſe facere contra eam,
ſufficit ſimplex proteſtatio:vt per Barto.in.d.§.morte.
verſiculo proximè allegato.cũ quo alij doc.tranſeunt.
63 ¶ † Quarta concluſio:Ad hoc,vt valeat proteſtatio,
ſeu denuntiatio,quam emptor cui mota eſt lis,facit vẽ
ditori:oportet ſibi oſtendere & dimittere copiam cita
tionis & libelli emptori dati,ſecundum Barto.in dicto
§.morte.in penultima columna.ver.examinemus.& in
l.empti.C.de euictionibus.& Ang.& Imo.in.l.in execu
tione.§.in ſolidum.ff.de verbo.obli.& do.Car. pulchrè
in Clemẽ.cauſam.infi.de elect.per illum tex.quẽ ad hoc
propoſitum extollit ad ſydera.Et ex ipſo poſteà infert
generaliter,ꝙ omnis intimatio,quæ obligat ad aliquid
præiudiciale,debet fieri in dicta forma:quod perpetuò
not.quia communiter ignoratur ſecundum eum . Di-
xit tamen Ang.in.l.emptor.& in.l.empti.in ſecunda.&
& in.l.ſi cum quæſtio.C.de eui. quòd de ſtylo eſt,quòd
ſufficit venditorẽ citare ſimpliciter facta mentione de
motiõe litis.Et pro hoc facit:quia vbi citatio fit autho-
ritate iudicis,præſumitur fieri ex cauſa: vt dixi.ſ.in .v.
conclu.¶ Sed adde ,quòd etiam circunſcripto iſto ſty-
lo non

lo,non teneretur emptor dare copiam citationis ſibi fa
ctæ & libelli ſibi dati:ſed ſufficit venditori porrigere,
vel legere illa,quæ ſibi oblata ſunt:niſi ipſe peteret eo-
rum copiam:quia tũc dari debet.Ita loquitur tex.in.d.
cle.cauſam.cum gl.in ver.petita.& ita debet temperari
64 finis illius Clemẽ.quã ſic intellige.¶ Item oportet,† ꝙ
proteſtator,vel denuntiator emptionis,non ſolùm di-
cat litem eſſe motam:ſed ꝙ interpellet venditorem,vt
vadat ad defendendũ,ſecundũ Bar.in.d.§.morte. Alleg.
l.ſi parentes.&.l.ſucceſſores.&.l.emptori.C.de euic.idẽ
Bal.in.l.ſi cum qõ.C.de euic.& Io.And.in Spec.in ti.de
emp.& ven.§.fi.ad fi.Sentit Bal.in.c.j.de inueſti.de reb.
alie.fac.& expreſsius in.c.j.in.ij.col.ſi de feu.vaſ.ab ali-
quo fuerit interpellatus.Idem Pau.de Caſt.cõſi.ccclxx-
vj.inci.Chriſti &c.effectus primi dubij.per.l.qui abſen
tem.C.de procu.Idem.d.Abb.poſt.d. Ant.in.c.fi.in.ij.
nota.per illum tex.qui bene facit j.de emptio.& vendi.
& Hoſtien.in ſum.de empt.& vend.§.ad quid teneatur.
ver.item ſi conuentus.& Ang.in.l.ſi rem.§.quolibet tẽ-
pore.ff.de euic.& ſentit Ang.in.l.ſi dictum §.præſente.
ff.eo.tit.& ita intelligas tex.in.l.ſi controuerſia.in verſ.
autho.eius denuntia.C.de euic.& in.l.emptor fundi.in
ver.denuntiauerit.C.de euict.Non tamen eſt opus vti
formaliter his verbis:videlicet,ad defendendũ:ſed ſuf-
ficiunt æquipollentia,ſecundum Bal.in.l.ſi parẽtes.C.
de euic.in aliquibus lec.Pro quo facit quod no.Ang.in
l.denuntiaſſe.ff.de adult.& conſi.clxxv.incip.In facto
proponitur.vbi dicit ſufficere,ſi denuntiatur,ꝙ liti aſsi
ſtat.& ſentit Bal.in.d.l.ſi cum quęſtio.dum refert iura
diuerſis verbis in hoc vtentia.& hæc communiter tenẽ
tur,*ſecundum* Ro.in.d.§.morte.licet aliter loquatur
Bal.in.l.j.C.de pericu.& cõmo.rei ven.& in.d.c.j.ſi de
feu.vaſ.fuer.interpel.& Imo.in.d.§.morte.¶ Ex his in-
65 fertur † quòd licet venditor ſciret litem motã eſſe em-
ptori,tamen adhuc tenetur emptor facere dictã denun
tiationẽ,ſecundũ Bar.& alios in.d.§.morte.quia vbi de
nuntiatio fit non ſolũ ad certiorandũ,ſed ad intimandũ
vt aliquid fiat,vel nõ fiat:debet talis denuntiatio fieri
etiã ſcienti.Ita probatur in.l.denuntiaſſe. iuxta prin.&
ibi plenè per Bar.in terminis.ff.de adul.Idẽ tenet Spec.
in titu.de emptio.& ven.§.fi.ad fi.& do.Ant.do.Car.&
Pet.de Anch.in.c.fi.de emp.& vẽ.& Ang.in.l.in execu.
in prin.ff.de verb.obl.& Ang.& Imo.in.l.cũ ex cauſa.
eo.tit.dicentes,nõ oportere,ꝙ tunc denuntietur lis mo
ta:ſed vt veniat ad defendendũ per.d.l.denũtiaſſe.in ra
tione ſui.Et cum iſtis tranſit etiam Imo.in.c.cum inter
vniuerſas.de elec.& Bar.& Rap.in.l.ij §.fi.ſol.matri.&
Ang.in.l.ſi rem.§.quolibet tempore.ff.de euic.& Petr.
de Anch.in Cle.cauſam.in.xv.no.de elec.& do.Abb.in
c.fi.de emp.& vẽ.& Bal.in.d.c.j.ſi de feu.vaſ.fue.inter-
pellatus.¶ Eſt verum,ꝙ aliqui volũt contrarium:vide-
licet non eſſe neceſſarium denuntiare ſcienti:vt Paul.
de leaza.in.d.fi.in pe.col.de emp.& vẽ.& Imo.ibi latè.
& hîc in vlt.col.& in.d.l.ij.ſol.mat.& Iaco.de Belui.in
l.emptor.C.de euic.& eſt gl.parua in aliquibus libris.in
l.j.in verb.adeſſet.C.de pericu.& commo.rei ven.No.
Abb.poſt multa.in.l.iiij.in.iiij.col.C. de euic.maximè
propter regulam,eum qui certus eſt.de regu.iur.in.vj.
& arg.in.c.cum ceſſante j.de app.cum ſimi.Sed pręce-
dens opi.videtur tenenda tanquam communior & tu-
tior:nec eam mutarem propter diſtinctionem Bald.in
l.j.in.ij.col.C.de pericu.& commo.rei vend.Quam ſe-
quitur ibi Sali.vt videlicet diſtinguat,an venditor ſci-
uerit ab alio,quàm ab emptore:& tũc oporteat empto
rem denuntiare.An verò ſciuerit ab emptore:& tunc
ſufficiat.Si iſta diſtinctio procederet,non video quan-
doq; in denũtiatione oporteret dicere:quòd veniat ad de
fendendum:& tamen hoc requiritur ſecũdum multos
ſ.allegatos.Nam conſiderabam, quòd Bald.fundat ſe-

cũdum membrum diſtinctionis in hoc,videlicet quòd
emptor non præſumitur denuntiare ad alium effectũ,
quàm vt venditor veniat ad defendendum:vnde ex iſto
fundamento ſequitur quod prædixi.Et ideò cum iura
requirant pro forma hanc denuntiationem, non ſuffi-
cit quem eſſe certum,niſi certioretur.Ita expreſsè not.
Dy.in dicta regula,eum qui.& Bar.in.d.l.denuntiaſſe.
cuius doctrinam ad hoc propoſitum pro argumento
not.do.Abb.in.d.c.fin.¶ Et iſtis adde verba Ang.in.d.
conſil.clxxvj.vbi dicit,ꝙ quando emptor denuntiat,
debet denuntiare congruo loco & tempore,vt autho-
a ri patẽre poſsit copia defenſionis.[a]per.l.ſi rem §.fi.ff.de
euic.¶ Item in hac mataria notãtur aliqui caſus,in qui-
bus dicta denuntiatio non eſt neceſſaria:ſed congruen-
tius pertinet ad.c.fin.de empti.& vendi.quàm ad hanc
materiam,in qua prædicta poſui:quia concernunt for-
mam certæ proteſtationis.¶ Quinta concluſio:Prote
65 ſtans coram iudice,† ꝙ per actum quem facit,nõ inten
dit cõſentire in eum tanquã in iudicem:debet addere,
b niſi quantum de iure teneor:[b]aliâs hoc non dicẽdo po-
teſt,vt cõtumax puniri.& fatuus eſt qui aliter proteſta
tur.Ita decidit Inn.in.c.Cumana.poſt prin.ver.ſed ecce
aliquis fatuus aduocatus.de elec.& eſt additio.¶ Et de
iſta practica facit feſtum Imo.hîc.xij.& pe.colũ.dicens
eam eſſe ſingulariter menti tenendam:quia ſæpe con-
tingit.& ſequitur Ange.in.l.non videtur.la.ij.ff.de iu-
di.dicens ſe eam practicaſſe contra quendam magnum
aduocatum,qui ex hoc fuit valde iratus.& ſequitur etiã
Ang.conſi.ccxiiij.incip.cauſa accuſationis productæ
per Philippum.dicens eſſe caſum in.c.ex parte.j.ver.ad
intelligentiam.ibi,noluit ſtare.de verb.ſig. quem text.
licet ipſe non dicat.allegauit Innocẽ.vbi.ſ.qui enim ita
declinat,non vult ſtare:ſicut ergo nullatenus compa-
rens iuriſdictionem declinat.l.ex quacunque.ff.ſi quis
in ius voca.ita comparens & proteſtans ſimpliciter,
quòd non intendit conſentire, ſecundum Ang.dicen-
tem hoc eſſe notabile dictum. Sequitur etiam Bald.in
c.j.iij.colum.de mili.vaſal.qui contu.eſt.& in.l.ij.per il-
lum text.C.vbi quis decuria.vel cohorta.& in.c.j.in fi.
in titu.an apud iudicem,vel curiam.& Ange.in authẽ.
de exhiben.reis.§.j.in.ij.colum.Imol.in.d.§.morte. & in
l.quidam conſulebant.in pe.col.ff.de re iudic.& in.l.ſi
ita ſcriptum.ff.de lega.j.& Ioã.An.Imo. & do.Abb.in
d.ca.Cumana.& domi.Abb.hîc, & in.c.fina.de dol.&
contu.& Ludoui.Roma.in.l.qui in aliena.§.fin.ff.de ac-
quirend.hæredita.& Bal.in authen.habita.in.xiiij.col.
C.ne filius pro pat.& facit quod not.domi. Anto.in.c.
ſi diligenter.in.xj.colum.verſicu.quæro,quia litera di-
cit j.de foro competen.& Specu.in titu.de compe.iudi.
adi.§.j.in.iiij.colum.verſic.ſed quomodo. ¶ Eſt verũ,
quòd domi.Anton.in.d.c.Cumana.in vlti.colum.dicit
ſe non videre iſtam fatuitatem:quia ex quo pars litigat,
non poteſt dici contumax.Nec eſt curandum de prote
ſtatione verbali:quia ea non obſtante,poteſt ſequi prin
cipale iudicium:ex quo ille litigat:nec intereſt aduer-
ſarij,ex quo comparet, & litigat ſecundum eum.Sed
domi.Abb.ibi.in.viij.colum.ſaluando Innoc.& etiam
domi.Anton.dicit,ꝙ ex quo proteſtatur,licet de fa-
cto,ex hoc contemnit iuriſdictionem iudicis:& de iſta
contumacia poteſt puniri.l.vnica.ff.ſi quis ius dicenti
non obtempe.& ſic ſaluatur Innoc.Sed non reſpectu
partis,quam dicta proteſtatio in nullo lædit:nec nocet
proceſſui:quia eius validitas pendet ab officio publico,
non à conſenſu priuati.l.priuatorum.C.de iuriſdi.om.
iud.& ſic ſaluatur domi.Anto.Et ſubdit do.Abb.quòd
licet iudex poſsit illum condemnare,non tenetur.facit.
l.non quicquid.ff.de iud.Poteſt etiam diſtingui aliter,
vt per Domi.ibi eleganter.in.v.colum. videlicet:quòd
aut iſte proteſtans dicit,ꝙ nullo modo vult conſentire

a ¶ Defenſionis. vide gl. in.l. emptorẽ.§.j. de act. emp.Et adde Bar. in.l.aut qui aliter. in prin. & ibi gl. ff.qđ vi,aut clam. Sed quid ſi vẽditor ſit abſens,& extra territoriũ: an teneatur emptor denuntiare? dic, ꝙ nõ,Bar. in l.ſi ancillã.ff.pro ſuo.niſi per eum fieret quominus ſibi denuntietur. per.l.ſi ideò.§.fi. de euict.ſed tunc debet proteſtari, ꝙ non ſtat per ipſum, ꝙ denuntiet.Barto.in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi.in.ij. colũ.de oper.no.nũ. Bal. vero. in.l.ſucceſſores.in fi.C.de euic. dicit ꝙ emptor debet facere quicquid poteſt ad denuntiãdum , licet nõ inueniatur vẽditor,cui denuntietur:ſed Bart.in l.ſi dona.§.ſi purè.ff.de eui.dicit, ꝙ emptor vadat ad domum venditoris,& ſi non inueniat,quærat eũ vbi eſt.& ſi vicini neſciant, ſufficit:& ideò ſcribãtur dicta eorum. quod no.& vide per gl. in.d.l. aut qui aliter. §.j.,& per do. Alex. de Imo.in. d.§. ſi qs ipſi.

b ¶ Teneor. Adde, ꝙ vel dicat cum clauſula,nõ cõſentit: niſi quatenus ſit cõpetens. Bal. in marg.ver.cõtumax.verſicu.v.& Ang.& docto.in d.l.nõ videtur.alleg.in tex.& per domi.Alex.in.d. §.morte. ſæpius in tex.alleg.in fi. de oper.no.nun-

in eiꝰ iuriſdictionē: nec vult aliquā legitimā cauſam alle
gare, quare in eum conſentire nō velit. Nec reſpondere
aliquo ſuper quo citetur. & tunc procedat dictum Inn.
quia poſito, ꝙ non eſſet iudex in principali: eſt tamen
iudex in iſto incidenti, an ſit iudex. c. ſuper literis. in tit.
j. vnde licet iſte compreat, non cōparet eo modo, quo
debet: ideò debet iudicari cōtumax. c. Nicolao. & quod
ibi no. de appe. Aut ipſe proteſtatur ſimpliciter, ꝙ non
intendit conſentire in eum: tamen ipſe comparet, & ſu
ſcipit dilationes per iudicem aſſignatas: ita ꝙ omnino
non repugnat præceptis iudicis: licet ſic proteſtetur. &
tunc procedit dictum But. quia cautum eſt ſibi ſic pro-
teſtari, ne per actus quos facit, videatur approbare per
ſonam iudicis, contra quam poteſt recuſationem oppo
nere vſq; ad lit. conteſtat. iuxta. c. inter monaſterium.
de re iudi. Et aduerte, quia oportet hanc proteſtationē
reiterare in alijs actibus, ſecundum Abb. hīc, de quo di
cetur j. in. iiij. parte. in prima concluſione, quæ propè ſe
quitur. ¶ Sexta concluſi. Ad hoc, vt † proteſtatio con-
ſtituat quem in negligentia, ſufficit ſemel proteſtari. l.
Titia. §. vſuras. ff. de lega. ij. not. Domi. in. l. mora. ff. de
vſur. & eſt gloſ. in cle. j. in verbo requiſierint. de hęre.
& tenet Bar. in. d. l. mora. & in dicto §. vſuras. & ibi per
Imol. Eſt tamen tutius ſæpius proteſtari, ſecundum gl.
in. c. cupientes. §. quòd ſi in verbo propoſita. de elect. in
vj. Et aliquando eſt neceſſarium: puta ad hoc, vt pars
conſtituat iudicem in negligentia circa cauſæ expedi-
tionem: per text. in. l. ſi. §. illud. C. de tempo. appe. & in. l.
properandum. §. ſinautem vtraq;. C. de iud. Sunt etiam
alij caſus, quibus oportet ſæpe proteſtari, ſeu interpella
re. & colligi poſſunt ex his, quæ dicentur in. c. ex literis.
j. eo. ¶ Demum in hac tertia parte vtrū ceſſante impe-
dimēto, debeat reiterari proteſtatio: vide quod dixi. §.
in prima cōcluſione primæ partis. ¶ Circa quartam
partem: videlicet † quis ſit effectus proteſtationis: dic,
vt latè per Io. An. in dicta regula, in generali. in. xij. col.
verſi. nunc quæritur ad quem eſt recurrendū. Sed vltra
ipſum adaptari poſſunt in materia duæ cōcluſiones no
tabiles. ¶ Prima concluſio. Proteſtatio facta ſimpliciter, nō operatur, niſi in illo actu, qui tūc fit, vel poſteà
inconti nenti: ſecundum Barto. in. d. §. morte. in princi
pio huius materiæ. Et ipſe ſentit in. l. item quia. §. fi. ff. de
pact. & in. l. qui aliena. §. fin. ff. de acqui. hære. & l. Titia:
§. penult. ff. de verbo. bli. & domi. Ant. & Imo. & Bart.
hīc & Sali. in. l. pacta nouiſſima. C. de pact. per. l. cum in
plures §. locator horrei. ſecundum vnū intellectum. ff.
loca. & in. l. per retētionē. cū gl. in verbo rata. C. de vſur.
Et facit quod dicetur in fi. tertiæ limitationis proximè
ſequentis. ¶ Et ex hoc infertur, ꝙ ſi proteſtor coram
iudice, quòd non intendo conſentire in eum: tollitur
hæc proteſtatio per actum ſequentem nō repetita pro
teſtatione. ſecundū Ioan. Ant. Imol. & domi. Ab. hīc. &
Io. And. in regula, exceptionē. de reg. iu. in. vj. in Merc.
vbi alios allegat: & Hoſtien. in ſum. de conſtitu. §. quan-
do. verſi. ſi ſit nuda proteſtatio: ideo ibi: cauti aduocati
ſemper repetunt. &c. vbi dicit cautū eſſe, ꝙ ſemper di-
catur, ſalua tali proteſtatione. Ad idē quod no. d. Anto.
in. c. j. in vlt. char. de litis conteſta. vbi dicit, ꝙ ſi proteſ-
tor, ꝙ per reſponſionē meam ad libellū nō intendo li-
tem cōtestari: hæc proteſtatio iuuat quo ad reſponſio-
nem, quæ fit incōtinenti: ſecus ſi ex interuallo. Ad quod
etiam vide Bal. qui iſtud limitat in. l. j. in. iiij. col. ver. &
pro hoc ſoluit quæſtio. C. de lati. lib. tollē. Et ideò dicit
Archi. in. c. Diaconi. xxviij. di. ꝙ cauti aduocati ſemper
repetunt, & dicūt ſalua proteſtatione, quam feci dico.
&c. Ad idem quod no. Archidia. in. c. Diaconus. xxvij.
di. vbi dicit, † ꝙ proteſtans non intēdit litem cōtestari
per actū, quē facit, ſi poſteà reſpondeat ex interuallo in
illo iudicio, nō repetita proteſtatiōe, videtur ꝙ habeat
recedere. & ſequit̄ do. Ant. & do. Car. & Imol. hīc. Hāc
concluſionē intellige & limita primò: vt dixi in prote-
ſtatione ſimplici. Secus ſi habet verba denotātia tēpus
futurū: quia extenditur etiā ad actus futuros, ſecūdum
Imol. hīc, & in. d. §. morte. & ſentit Inno. in. c. Cumana.
per. l. ſi ita. la. ij. ff. de fideiuſſo. qa actus futurus nō ope-
ratur vltra intentionē agētis. l. nō omnis. ff. ſi cer. pet. l.
obligationū ſubſtātia. §. fina. ff. de actio. & oblig. Et ita
poteſt intelligi tex. & quod ibi Bar. in. l. ſi tibi liberū. ff.
de actio. empt. quē latè declarat Imo. in. l. quoties. §. ſed
ſi cum primum. ff. de hæredi. inſtituen. & per eundem
70 in. l. j. §. penult. ff. de verb. obliga. ¶ † Et hinc eſt, quòd
ſi dico creditori Titij, quòd nō recipiat me in fideiuſ-
ſorem: quia proteſtor ſibi, quòd ſi me reciperet, nole-
bam teneri: talis proteſtatio cum reſpiciat futurū tem-
a pus impedit fideiuſsionem ſequentem[a], ſecundū Salic.
& Paul. de caſtr. in. d. l. pacta nouiſſima. & traditur per
Spec. in tit. de fideiuſſo. §. j. ver. quid ſi fideiuſſor prius. &
per Angel. quem vide in. l. mora. in. iij. colū. ff. de vſu. &
Bar. in. d. §. morte. in. vij. col. & ibi latius per Roma. tangentē, quid ſi occurrat caſus maximè neceſſitatis, an va-
leat iuramentum de non fideiubēdo, de quo ibi per eū.
¶ Secundò limita, niſi tempore proteſtationis ſimpli-
cis ſubſit cauſa proteſtandi, quæ etiam perſeueret tem-
pore actus poſteà facti ex interuallo: vt ſi quis timore
potentis proteſtetur ſe non conſentire: & idem timor
ſubſit ex interuallo, ſecundum Barto. & Angel. & alios
in. l. qui aliena. §. fina. ff. de acquiren. hæred. per not. per
Innocē. in. c. j. per illum text̄. quod metus cauſa. & in. c.
cauſam matrimonij̄. de offic. delega. & quod not. Bar-
tol. in lege penultima. poſt mediū. ff. de condictio. ob
turpem cauſam. Et ſentiunt iſti, quòd per dictam prote
ſtationem actus redditur nullus, quod eſt ſatis conſo-
num: quia licet iura allegata per eos dicant ſimplici-
ter, quòd dicitur durare metus: & ſic videatur quòd
debeat actus reſcindi actione, quod metus cauſa: tamen
ex alio reſpectu dicitur actus nullus. Tum, quia prote-
ſtatio declarat conſenſum non adeſſe. l. at ſi quis. §. pleri-
que. ff. de relig. & ſum. fu. Tum, quia non videtur à pro-
teſtatione recedi, ſecūdum dominum Abbatem expreſ-
sē in capitul. tua nos. ad fin. infrà de ſponſa. Ergo perin-
de habetur, ac ſi proteſtatio repeteretur. Et hoc modo
remanet iſta limitatio pulchra & magni effectus: & eā
intellige ſanè, quando proteſtatio eſt facta coram alijs:
quia timebam proteſtari coram potente: iuxta. l. ſecun-
da. C. de his, qui per me. iud. & cap. j. cum materia. infrà
quod metus cauſa. Sed vbi contractus eſſet celebrandus
coram alio, dato quòd potens vir me cogeret: oportet
proteſtari coram illo, cum quo contractus eſſet facien-
b dus. aliās proteſtatio clandeſtina, [b]nihil operaretur: vt
per Baldum in. l. clari. C. de fideicom. Nec ſola proteſta
tio facta coram alio facit nunc cōſenſum abeſſe, quādo
pendet à voluntate duorum: vt in prima concluſione.
Et iſta conſyderatio eſt de mente Pauli de caſtro in dic-
ta. l. qui aliena. §. fin. & ſi contraheret facta proteſtatione
coram alio reſcinderetur contractus per actio. quod
met. cauſa. non autem eſſet ipſo iure nullus virtute pro
teſtationis: per rationem prędictā. & ita intelligas hanc
limitationem. Et pondera circa cauſam, quod no. dom.
Abb. in capitul. cauſam, prima. in ſecunda colum. verſi.
ex his poteſt ſolui quæſtio. infrà de offic. delega. vbi di
cit, quòd ſi proteſtatio fit à muliere in abſentia viri de
non cōſentiendo alienationi rei ſibi hypothecatæ pro-
pter metum & reuerentiam mariti: per hanc ſolam pro
teſtationem non probatur metus: ſed oportet, quòd ꝓ-
betur modo, de quo ibi per eum. & per Imol. ibi in fin.
qui ſecus dicit eſſe in ꝓteſtatiōe facta in præſentia viri:
vt ibi per eum poſt dominum Cardinalem. ¶ Tertia
limitatio eſt, vt non procedat iſta concluſio in actibus de-

Sufficit ſemel proteſtari, vt ꝙs cōſtituatur in negligentia. 67

a ¶ Sequentē. Ad. de idē tenentem Dy Bar. & do. in l. ii quis in princ. de le. iij. & Fran. Padua. & Alex. in. d. l. pacta nouiſſima. Sed adde 68 ꝙ cōtrarium eſt verius: quia proteſtatio præcedens actū, qui dependet à voluntate vtriuſque partis, nō operaē: ſecundū Bart. in. l. qui aliena. §. Celſus in fi. de acq. hær. Sed limita lingu. vt per Io. And. in addi. Spec. de iureiur. in rubri. & Alex. in. l. nō ſolum. §. morte. ſæpius alle. in text. in addi. videlicet: niſi fideiuſſor obligaret ſe pro morīe te: quia etiā ſi iuret in proteſtatione obligatur.

b ¶ Clandeſtina. an quādo, & quo caſu proteſtatio fit clam, & non parti: & an etiam in actib⁹ dependētibus à volūtate duorū iuuat: vide no. p. d. Sozi. ſuo cōſi. cclx. iij. inci. Capio primū cōſultationis arti. ver. vlt. addo. 69 in. ij. parte, chart. clxvij.

bus dependentibus à ſola voluntate proteſtantis: quia tunc pro
teſtatio ſimplex trahetur ad actū poſteà factū, etiā ex interuallo.
Ita ſentiūt Bar. & Ang. in. d. l. pacta nouiſſima. in diſpu. ſua dū al-
legant. d. l. qui in aliena §. fi. & l. ſi mihi & tibi §. fi. ff. de leg. j. & ita
pōt intelligi tex. in. l. ſi quis. in prin. teſtamēti. ibi eodē teſtamēto,
vel codicillis. ff. de leg. iij. vbi proteſtatio facta in teſtamēto tra-
hitur ad actū in codicillis poſteà factū quādocunq; fiāt codicilli,
vbi in codicillis ſpecialiter derogetur proteſtationi. Sed cōmu-
niter tenetur, ꝙ imo cōcluſio procedat etiā in actibus dependen
tibus à mera volūtate: quia in iſtis nō pōt aſsignari bona ratio di
uerſitatis. Nec differunt in hac materia niſi ſolū reſpectu eius qđ
dictū eſt. ſ. in. j. parte, videlicet, ꝙ in dependētibus à duobus de-
bet fieri proteſtatio corā altero: ſecus in dependentibus ab vno.
Et hinc eſt, quod Bar. in. d. §. morte. in. v. col. & in. d. l. qui in alie-
na. §. fi. expreſsè impugnat hanc limitationē: dū loquitur de adi.
hæredi. quæ depēdet à ſola voluntate vnius. & tenēdo hoc reſpō
detur ad. d. l. ſi quis. in prin. & ad. d. l. qui in aliena. ꝙ vbi verba ex-
preſsè reſpiciebant futurū: aliās nō traherētur ad actū factum ex
interuallo: ſed incōtinenti tantū. & ita illa iura ſignāter intelligit
Bart. in. d. §. morte. Et Cy. in. d l. pacta. Non obſt. etiam. d. l. ſi ita
ſcriptū. ff. de leg. j. quia reſpondent Imo. & Roma. in. d. §. morte.
ꝙ ibi nō fuit actꝰ factus ex interuallo: cū fuerit factus in vltima
volūtate. Patet, quia tex. ibi dicit, ꝙ fingitur nō datū illud, quod
eſt adēptum. Sed illa fictio nō habet locū, quādo ademptio fit in
alia vltima voluntate: vt ibi no. gl. ¶ Et per hæc eſt tenēda con-
cluſio, præterquā in duabus præcedentibus limitationibus: licet
Bal. in. d. l. pacta. teneat cōtra iſtā concluſionē indiſtinctē, per. d.
l. ſi ita ſcriptum. Et idē ſentit in. l. item quia. §. fi. de pac. ¶ Sed cō-
muniter tenetur cōcluſio per iura & rationes in ea deductas. Ad
contraria proximè reſponſum eſt. ¶ Nec obſtat, quod not. Inn.
in. c. ad audientiam j̄. de homi. & Bal. in. l. j. in. iiij. col. C. de ſeruis
fugiti. & in. l. non ideò minus. in. vij. col. C. de accu. cum concor.
In quibus dicitur, quòd homicidiū ĵmputatur mandāti: etiam ſi
mādatarius ipſum cōpleret ex interuallo. & ſic nō ꝓſumitur mu
tatio volūtatis: quia ibi nullus actꝰ poſt mandatū interuenit, per
quē præſumi poſsit animum mutatū, prout præſupponitur hīc:
72 vbi faciens actum nō repetita proteſtatione videt tacitè ab ea re
ceſsiſſe, per dicta iura. ¶ † Secunda cōcluſio: Proteſtatio contra
ſubſtantiā actus ſeu contractus, regulariter nō valet, ſecundū. d.
Ant. & Imo. hīc, per. l. cū precario. ff. de preca. inducendo eam: vt
hīc per eos. Et per illā legem infert Bar. & Ang. ibi, & Ang. in. l.
ſi eum. §. vſusfructus. ff. de ſol. & in. l. & in perpetuum. ff. de pro-
curatoribus. & Lud. in. l. alia §. eleganter. in vlti. col. ff. ſol. mat. &
in. l. j. §. ſi ſtipulanti. in. xj. col. ff. de verb. obli. & in. l. ſtipulationes
nō diuiduntur. in. xliij. col. ff. eo. titu. ꝙ ſi cōſtituens procurato-
rem proteſtatur, ꝙ non vult eum reuocare: tamen poteſt reuo-
care: quia hoc eſt de natura mandati procuratorij, etiam ſi iura-
ret: vt per gl. vulgarē ſin fi. in verbo, reuocatus. de procur. in. vj.
Cui adde omnino Imo. in repe. c. cum contingat. in. xiij. char. de
iureiu. Et aliquid per Pau. de caſt. cōſi. lv. inci. in Chriſti &c. Ve-
nerabilis vir. in. iiij. col. Similiter dicitur in conſuetudine, quòd
non valet cōtra ſubſtantiam actus: vt in. c. ij. de cōſuetudi. in. vj.
& ibi per Io. Andr. in glo. mag. quæ etiam inducit di. l. cum pre-
cario. & no. glo. in. c. aqua. de conſecrat. eccle. vel alta. & bene fa-
cit tex. in. c. j. j. de coniug. lepro. ¶ Et ideò dixit Petrus de Anch.
conſi. cciij. inci. in quæſtione ſupradicta. quòd clauſula quæ ap-
ponitur in aliqua diſputatione contra naturam actus, qui cele-
bratur, habetur pro non appoſita. alle. l. ſi ita quis. ff. de hære. in
fin. & l. j. §. j. & ſequen. ff. ſi vſusfru. peta. ¶ Ad idem vide domi.
73 Abb. pulchrē in. c. fin. in ſecundo notabili. de condi. ap. & Imol.
in. c. vnico. de cōmo. ¶ † Hæc concluſio limitatur vt primò pro
cedat quādo actus ſtante proteſtatione, nō poteſt cōmodè trāſfi-
re in alium contractum: ſecus ſi poſſet trāſfire in aliū contractū,
ſecundū prædictos hīc, per. l. vbi ira donatur. ff. de do. cau. mor.
Vbi donatio cauſa mortis iuncto pacto, ꝙ non poſsit reuocari,
erit donatio inter viuos, quæ habebit effectum poſt mortem do
nantis. & ſic illa additio contra naturam cōtractus, mutat ipſum
in aliam ſpeciem contractus. Et ita etiam Bart. latè ibi: pro quo
allegat etiā Imol. hic dominū ſuum Fran. de rampo. in rep. l. j. ff.
de condi. cauſa data. Et idem eſt de mente Bal. in. l. ij. in. j. col. ver.
74 oppo. quòd non valeat. C. de iure emp. ¶ † Limita ſecūdò, vt in-
telligatur in proteſtatione facta extra iudiciū: quia illa nō valet
in caſu prædicto: ſed ſi fieret in iudicio operaret hoc, ꝙ vitiaret
contractum: quia pretestans repelletur, vt contrarius: ſecundum
Imo. poſt do. Anto. hīc, per. c. ſolicitudinē j̄. de ap. quicquid dicat
ibi gl. & idem repetit hīc Imo. in pe. col. quem̄ referunt moder.
in. d. c. ſolicitudinem. in fi. vbi vide. & declarabitur ille tex. in ſeq.
75 arti. ¶ † Limita tertiò, niſi proteſtatio cōtra ſubſtātiam actus in
ducat peccatum in actu: quia tunc proteſtatio nō eſt ex toto in-
ualida: ſed operatur hīc hoc, quòd vitiat ipſum actū: ne data vali
ditate actus, ſequat̄ illud peccatū: vt eſt in caſu. c. fi. de cōdi. appo.
& ibi habetis plenè per gl. & docto. & ita no. Imo. hīc: & hoc in
telligit in matrimonio carnali. & declara vt pertinētius ponit in
d. c. fi. Sed in matrimonio ſpirituali proteſtatio cōtra ſubſtantiā
ipſius ex toto eſt inutilis. ¶ Et hinc eſt, ꝙ ſi in profeſsione prote
ſtetur quis velle retinere bona propria: talis proteſtatio etiā ac-
ceptata per eos, quibus fit, nō valet. nec vitiat profeſsionē, ſecū-
dum Imo. hīc, dicentem hanc eſſe communem opinionem. Pro
qua allegat gl. in authen. ingreſsi. C. de ſacroſanc. eccle. & in. c. ſo-
let. xxxij. q. & Io. An. in. c. fin. de condi. app. & ibi aſsignat rationē
differentiæ: quia in matrimonio carnali obligatio quæritur ei,
cui fit proteſtatio: meritò eius acceptio vitiat actum. Sed in pro
feſsione obligatio quæritur Deo, cuius obligationem non po-
teſt impedire conſenſus recipiētis profeſsionem. Et ampliat hoc
Imo. ſiue in actu profeſsionis emanet tale pactum: ſiue ſequatur,
quicquid dixerit gl. in. l. per ſeruum. ff. de vſu & habi. ſecudū eū.
Allegat Fran. de rampo. in loco proximè allegat. & domi. Ant.
hīc: & in hoc articu. nihil addo extenſè: tum quia exigeret diſcur
ſum nimis longū: tum quia abundè examinatur per Ludo. Ro.
in. l. j. §. ſi ſtipulanti. ff. de verbo. obli. in. vj. col. & ſeq. & ibi inue-
nietis relatas opiniones. ¶ Et vltra allegata per eum tetigit etiā
dom. Card. in cle. eos. in. vj. q. de regula. & ibi per Imol. in pe. co-
lum. & per eundem poſt Bal. in. l. cætera §. item quæri poteſt. ff.
de lega. j. per Lap. allegatione. xxix. incipien. primò quæritur. in
viij. col. per Archidia. in. c. non dicatis. in princi. xij. quæſtio. j. &
plenius in. d. c. ſolet. per Bald. in. l. j. ante fi. C. de lati. liber. tol. per
Pet. de Ancha. in regula nemo poteſt. de regu. iur. in. vj. & Bal. in
l. ſi ita quis. de hære. inſti. per Imol. in. d. l. vbi ita donatur. & ali-
quid per Ange. conſilio. cclviij. incip. primus punctus. in. iij. co-
lum. per Paul. de Caſt. pulchrē, conſilio. cccv. inci. in Chriſti &c.
viſa quadā cōuerſione, ſeu dedicatione. latiſsimè per Bald. in. d.
authen. ingreſsi. in. iiij. col. & ſeq. & ibi latè Sali. in. viij. col. per. d.
Abb. & Moder. in. d. c. fi. de condi. app. & Bald. in. l. ſi Titius. de
condi. inſti. per do. Abb. in capi. penul. in fin̄. de voto. per domi.
76 Ant. in ſuo repertorio iuris ciuilis. in verbo: monachus. ¶ † Re-
liqua quo ad iſtam concluſionem proſequere, vt hīc per domi.
Anton. & Imol. quibus nihil adderem. & ponunt de proteſta-
tione contra ſubſtantiam rei in diſpoſitione deductæ: vel con-
tra accidētalia, ſine quibus res eſſet inutilis vel ſequētia ipſius cō
tractus. Dic, vt per eos: & aliquid per do. Abb. conſilio. lxxij. in-
cipien. omnipotentis &c. In negotio Guidonis Paul. in. ij. co-
lum. & ibi inuenietis exemplum notabile, quæ dicantur contra
ſubſtantialia: & quæ contra accidentalia contractus. Quæ ver-
ba notabis ad intellectum gloſſ. in. d. c. non putamus. & faciunt
optimè quæ ſcribit Bald. in. l. j. in. j. nota. C. commu. Vide etiam
Bald. in cap. j §. nulla. in vltima colum. per quos fiat inueſtitura.
vbi ponit quando valeat pactum contra diffinitionem contra-
ctus. & vide eum in. l. etiam. C. ad Velleia. ¶ Circa quintam &
vltimam partem, quomodo finiatur proteſtatio, quæ propriè
attinet ad materiam huius Decretalis, non diſcedas ab ordine
domi. Anton. & Domi. hīc: qui melius cæteris & clarè loquun-
tur. & pleniſsimè etiam ponit Domi. in capi. j. xxvij. diſtinct. &
vbi etiam reaſſumit dicta domi. Anto. hic multum latè & ordi-
natè. & aliquid etiam per Imol. poſt domi. Anto. in. l. ſi tam an-
guſti. ff. de ſeruitu. & Bal. in dicta. l. pacta nouiſſima. tamen ne de
ſint aliqua dicta aliorum: & vt aliqua principaliora referantur,
77 colligi poteſt vna regula cum ſex breuibus fallentijs. ¶ † Eſt
enim regula, quòd proteſtatio tollitur per factum contrarium

¶ Qualiter finiatur proteſtatio.

a ¶ Proteſtationi. Adde Alexan.in d.§.morte. ſæpiꝰ in tex.alle.de ele. & in'addi.& glo. in.l.tã anguſti.de ſerui.& gl.in Cle. j.de procur. vide tamen Card.ibi. in.vj.q.qui dicit ꝙ imò ſi proteſtatio habet ſua ſubſtantialia,rumpit factum.c.fi.de eõ di.appo.& tenet Cardi.hic.

a proteſtationi.[a] Et ita pro regula videtur cõmuniter ſupponere doct.hic, & in.d.l.pacta.& gl. j.ibi.do.Ant.in.c.olim J̃.de cẽſi.vnde dixit Bal. in.l.Neſennius.ff.de neg.geſt.quòd proteſtatio nihil operatur,ſi ab ea receditur per factum cõtrarium:quia facta derogant verbis.alleg. iſtũ tex.&.d.§.locator horrei.¶ Et habet locum iſta regul.etiã ſi proteſtatio ſit cõtraria conſecutiuis facti:vt eſt propriè caſus hîc:vbi non valet proteſtatio,quòd receptus in canonicum nihil percipiat de canonicatu:quia perceptio talium iurium eſt quid conſecutiuum ad receptionẽ: ne ſit inane nomẽ canonici.c.relatum J̃.de præben.& ita notant hîc do.Ant. & Domi.hîc,& eſt ſimilis.tex.in.c.Diaconi.xxviij. di.vbi proteſtatio nõ impedit id,quod venit conſecutiuè ad ſacrum ordinem , videlicet continentiam. Sed hoc intelligeſanè,quando illud cõſecutiuũ oritur ex diſpoſitione iuris communis,cui nequit proteſtans derogare,prout in dictis caſibus. Secus ſi factũ depẽdet à mera volũtate proteſtantis:quia tũc proteſtatio vitiabat illud cõſecutiuũ. Et ita declarat do.Abb.latè in.c. Cumana.in.vj.col.ver.iij.contra prędicta.de elec. motus per illũ tex.vbi habes exemplum. Et ad hanc declarationẽ vide Domi.in.c.j.xxviij.di. in.iiij.co.verſi.iiij.principali.¶ Recipit autem iſta regula fallentias & declarationes,quæ colligi poſſunt ex lõga diſtinctiõe Do.vbi.ſ.¶ Sed principaliter fallit primò,quãdo actus contrarius proteſtationi pendet ſolũ à volũtate proteſtantis,ſecundũ prædictos,dãtes tria exempla.vnum per.c.hæc eſt fides.xxiiij.q. j. Aliud per.l.ſi quis in princip.teſtamenti.ff.de leg.iij. Aliud per.l.ſeruũ.ff.de vſu & habi.Ad idem.l. qui in aliena.§.fin.ff.de acqui.hęre.& gl.& Bal. in.l.vt debitũ.C.de hære.actı.Sed vbi nõ pẽdet à facto proteſtantis , procedit regula per.c.j. quod met.cau.vbi, ſi nõ fuiſſet iuſta cauſa,ſcilicet metus,proteſtatio facta per mulierem,nõ valebat:quia actus celebratur cũ Deo & eius miniſtris.¶ Ad idẽ bonus textus,& ibi Bar.in l.pro hęrede.§.Papi.ff.de acqui.hæredi.Et pro iſtis facit:quia ſicut cõditio mente retenta,non prodeſt,ex quo purè cõtrahit quis cum aliquo. l.ſi repetenti.C.de condi.ob.cauſam.ita & proteſtatio facta parte ignorãte, non debet prodeſſe:ex quo poſteà gerit actum purè cum parte.¶ Ex quo infert Bar.in.d.§.morte.nõ valere proteſtationem,in qua quis dicit ſe nõ intendere fideiubere:ſi poſteà ea non repetita ſimpliciter contrahit. Si tamen pendet etiam à facultate alterius:& ille cõſentiat,valet proteſtatio.d.c.Cumana.& colligitur ex notatis per gl. in.d.l.pacta nouiſſima. ¶ Ad hanc fallentiam poteſt etiam reduci,quod no.Io.An.in.c.ſi delegatus.de offi. dele.in.vj. & ſequitur ibi Do. in.j.colum.dicentes,quòd ſi delegatus commit tens vices ſuas, donec eas reuocauerit, proteſtetur quòd per proceſſum quem poſteà fecerat,nõ intendit reuocare:valet proteſtatio, & cenſetur durare:nec per actum ſequentem tolli.& allegant bona iura,& pondera:vt dixi quòd pendeat à facultate. Nam vbi hoc non eſſet,nihil operaretur conſenſus partis:vt ſentit hîc do.Anto. inducendo.d.c.j. quod met.cau. vbi conſenſus illorum Epiſcoporum nõ multum ponderatur , ſed magis metus: quia conſentire illi ſimulationi dependebat à Deo,cum

78 quo contrahebatur obligatio.¶ † Scias tamen vnum caſum, in quo euaneſcit proteſtatio facta de conſenſu vtriuſque: videlicet quòd quando quis proteſtatur,quòd per actum quem facit,non intendit contrahere matrimonium: quia talis proteſtatio facta ex iuſta cauſa,vel conſenſu alterius, impedit matrimonium: vt in locis ſtatim allegandis. Tamen fallit,niſi poſt contracta ſponſalia ſequatur copula:quia tunc indiſtinctè recedi videtur à proteſtatione.not.domi.Anto.& domi.Abbas poſt alios.in cap.tua nos.infrà de ſpõ.& domi.Anto.in.c.veniens.ij.eo.titu.& domi. Abbas in cap.per tuas.ad finẽ.de condictio. app. per.c.conſultationi.de ſpon.& per not.in.l.ſecunda.C.quod metus cauſa.Et ne per proteſtationem inducatur turpitudo proteſtantis & peccatum:& ideò ſponſalia tranſibunt in matrimonium. iuxta capitu. is,qui fidem J̃.de ſpon.Saluo, niſi ante copulam renuntiarent ſpõ ſalibus de futuro:quia tunc copula nihil operaretur quo ad matrimonium,ſecundum Abba.in capitul.per tuas.quæ nota.quia
79 quotidie accidũt.¶ † Fallit ſecũdò in iudicialibus,in quibus valet proteſtatio contraria facto:ſaltem quo ad hoc,videlicet:quia iuuat proteſtantem quouſque reijciatur per iudicem , & non audiatur:vt eſt textus nota ſecundum intellectum Ioan. And.in capitul. ſolicitudinem.infrà de appellatio.& not.Imol.hîc in penultima columna.concludens,quòd licet iſti poſsit denegari audientia in futurum tanquàm ſibi contrario.dicto capitul. ſolicitudinem.tamen ſatis eſt,quòd ſi audiatur,valet proteſtatio.Pro hoc facit:quia text.ibi dicit non eſt audiendus.vnde non inducit nullitatem in futurũ,niſi opponatur exceptio,& repellatur proteſtans:ſecundum Innocen.& Domi.in capitul.quia fruſtra.infrà de vſufruc.per Bartol.in.l.abſentem.ff.de pœnis.per Bald.in l.non dubium.in fin.ff.de legi.cum ſimilibus.¶ Et intellige hoc, vbi proteſtatio ſit ſuper dependentibus à facultate proteſtantis: ſecus ſi non eſſet in facultate ſua.Et ita intellige gloſ.in Clemẽ. gratiæ.de reſcrip.Et ita declarant etiam moder.in dicto capitu. ſolicitudinem.in vltima colum.licet aliter loquantur ibi.Domi. Anto.& domi.Abbas & Imol.& Hoſtien.in ſumma huius titul. §.quando.verſicu.quid ſi proteſtatio. Et pro iſta fallentia facit dictum Innocent. in capitul. Cumana. de election. cum concor. quas ſuprà dedi.vbi poteſt quis proteſtari,quòd non intendit in iudicem conſentire.& tamen iſta proteſtatio eſt contraria facto: per quod,ſi nõ eſſet proteſtatio,obligãretur,per.l.ſed & ſi ſuſceperit.ff.de iudi.& iſta etiam ſic declarat Imola in dicto.§.morte. ¶ Fallit tertiò quando factum contrarium proteſtationi, non procedit à libera volunt ate proteſtantis, ſed contra voluntatem ſuam.quia non vitiatur tunc proteſtatio,ſecundum Ioannẽ Andreæ poſt Hoſtien.in capitul.Cumana.in ſecunda columna. de election.Et ita intelligunt illum textum. tamen in hoc imitanda eſt potius authoritas eorum , quàm fundamentum : quia in illo textu non erat proteſtatio contraria facto , ſed cõtra conſecutiua facti,quæ pendebãt à poteſtate proteſtantis: vt ibi per domi. Abbatem.in ſexta columna.quam ſuprà allegaui.¶ Fallit quartò in foro conſcientiæ,in quo ſtatur proteſtationi declaratoriæ voluntatis:licet fuerit factum aliud in contrarium : vt colligitur ex dictis domi.Anto.& domi.Abb.in capitul.tuaj̃.de ſponſa. vbi dicunt per illum textum, quòd ſi proteſtans quòd non intẽdit contrahere matrimonium per aliquem actum , poſteà contrahat, non obligatur quo ad Deum,ſi dicit ſe non habuiſſe animum recedendi à proteſtatione, niſi ſecuta eſſet copula:ſecundum eos,& dictum eſt ſuprà.¶ In foro autem contentioſo per contractum matrimonij ſimpliciter factum recedi videtur à proteſtatione. Et pro hac differentia inter forum conſcientiæ & contẽtioſum, faciunt quæ dixi in capitu.primo. in ſexta fallentia.ſuprà eodem. oſtendendo,quòd in foro conſcientiæ attendatur ſola veritas, & ſtatur dicto eius, qui ateſtatur de qualitatibus occultis animi ſui.¶ Fallit quintò,vbi proteſtatio interpretatiua actus futuri, fit ex cauſa iuſta,quæ concurrit etiam tempore ipſius actus : quia tunc etiam ſi actus cõtrarius fiat ex interuallo,valet proteſtatio. Ita probatur ex eo,quod notant domi.Anto.& domi.Abbas in dicto capitul.tua nos.vbi dicunt,quòd ſi timens metũ ſibi inferri, & ſe in actu non auſurum proteſtari , proteſtetur ꝙ per verba aliqua non intendat contrahere matrimoniũ cum Berta:ſed

ꝙ per

ꝙ per metum faciat:talis proteſtatio vitiat contractum matrimonij poſteà ſimpliciter factum etiã ex interuallo,etiam ſi pars non conſenſerit proteſtationi,vel eam ignorauerit:niſi ſecundũ eos ſequatur copula non habens vim præciſam.¶ Et pro hac fallentia facit optimè.c.j.quod metus cauſa.&.c.Lotharius.xxxj.q. ij.per quæ iura idem tenet domi.Abb.hîc, & Do.clarè in.c.j.in ix.colum.ver.hîc verò.xxvij.diſtinc.Et adduci poteſt quod not. in ſimili glo ordi.in.c.licet.in glo.finali.de iureiuran.in.vi.dicẽs, quòd iuramentum primò interpoſitum in caſu licito, derogat ſecundo. Circa quam vide plenè Imol.in cap.cum cõtingat.in xxxvij.char.de iureiuran.in repe.& Barto.& alios in.l.ſi prædiũ. C.de iure dotium.& Bart.in dicta.l.ſi quis pro eo.in tertio.mem bro.ff.de fideic.&.l.is cui bonis.in fin.ff.de verborum obligatio. ꝙ per Specu.in titu.de empt.& vend §.ij.verſicu.quid ergo.cum verſic.ſeq.& Imol.in.l.ſi æſtimatis.ff.ſolu.matrimo.&.l.cum vir. ff.de vſucap.Et per Bald.in.l. duobus §.idem Pomponius. ff.de iureiurand.& in.c. veniens.in fin.de iureiuran. vbi ponit de filia tradenda nuptui,quæ primò iurat non alienare:deinde in præſentia patris alienat cum iuramento. ¶ Fallit ſextò & vltimò, vbi factum contrarium proteſtationi non eſt factum certum & determinatum contra proteſtationem:ſed eſt dubium,& non ita patens ad tollendum proteſtationem præcedentem . Item limitat domi.Anto.in dicto.c.tua nos. ad finem.de ſponſa.ita dicens tenere Ioan.An.ibi.& ad hoc facere quod not. Innocen.in c.j.quod metus cauſa.& adduci poteſt quod not.Paul.de Caſtr. conſilio.ccv.ſuper primo dubio.in.iiij.columna in verſicu.nam actus & voluntas.&c. ¶ Ad idem vide Angel.in.l. metum. la grande,in princip.in penulti.colum.ff.quod metus cauſa.vbi dicit,quòd actus qui præſumptiuè & non verè venit contra proteſtationem,non tollit proteſtationem.¶ Ad idem quod no.hîc domi.Abb.poſt alios,dum dicit,quòd vbi proteſtatio venit ad dandum certum intellectum facto multipliciter intelligibili,nõ tollitur per factum ſequens:licet prima fronte videatur contrarium:ſed debet intelligi ſecundum proteſtationem precedentẽ. Et intelligit,quando proteſtatio fit in præſentia illius,cuius intereſſe vertitur:vt hîc per eum,quem hîc declara ex eo,quòd ipſe ſubdit paulò J̃.videlicet,vbi ex iuſta cauſa non auderet proteſtari.& dictum eſt.ſ.in primo articu.principali.Et iſta ſufficiant per modum additionum ad totam hanc profundiſsimam materiam de qua ad ſaturitatem exorditur hic domi.Anto.& Domi. eum abbreuiãs,& latè per Domi.in dicto.c.j.xx.diſtin.& doct. in locis.ſ.alle.Et ad materiam etiam conuenit quod tetigi in.c. cum acceſsiſſent.ſ.eo.in.v.limitatione ad illum articulum,quando per actum contrarium renuntietur priuilegio. Item conuenit,quæ dixi in.c.quæ in eccleſiarum.ſ.eod.ad fin.in.v.declaratio ne illius articuli,quando vaſallus iuratur per proteſtationem fa
80 ctam in alienatione feudi,dicẽdo:ſaluo iure domini.&c.¶ † Vltimò circa ea,quæ dixi.ſ.ſuper gl.in verbo, vltra numerum.adde domi.Cardi.conſil.cix.incipien.vacantibus canonicatu & prębenda.vbi conſuluit,quòd ſi aliquis ſe intruſit,vt canonicum.ſ. numerum taxatum : & canonici eum tolerant diu , etiam permittendo eum participare de emolumentis:per hoc non eſt fractus numerus:nec acquiritur ius canonicale. Et ibi etiam ponit qualiter frangatur numerus:& eius deciſio ſeruiret ad multa. Et mouetur quia nihil poteſt dici factum à capitulo,niſi quod capitulariter concludit.vt per gl.in.c.in Geneſi.in verbo conſenſus.de ele.cum concor.quas dixi in.c.cum omnes.ſ.eod. ¶ Item quia ad fracturam numeri requiruntur actus poſitiui.c.dilecto. in verbo creando.de præben.& hîc in verbo,receperunt. Ergo tolerantia nõ ſufficit:quia non habetur loco tituli,etiam in perſona,quæ poteſt tacitè diſpenſare. Cle.ſi ſummus.de ſenten.excommunica.facit.c.cum iandudum.de præbẽ.Nec ob.quod fuit ei reſponſum de rectit.bus:quia iſte actus,licet ſit poſitiuus,tamẽ eſt actus executiuus & acceſſorius ad principale:cum habẽti præbendam debeantur fructus.c. relatum J̃.de præbend.& ex actu acceſſorio non infertur principale:licet ſit econtrà.c.ſi confirmationem.de elect.in.vj. & regula, acceſſorium. de regul.iuris. eo.libr.¶ Item iſti actus facerent fidem in poſſeſſorio,nõ in petitorio.d.c.dilecto.quod optimè probatur ſecundũ eũ ibi,iun-

cta gloſ.in verbo,per hæc.quæ dicit quòd tractare aliquem pro canonico,non fecit eum canonicum: quia requiritur canonica electio:hæc tamen faciunt præſumptionem, ſecundum Archid. in.c.contra morem.c.di.Sed præſumptio illa tollitur ex probatione contraria nullitatis tituli,de qua ibi per eum.quod conſiliũ tene mẽti ad hæc,& aliaſimilia.Et optimè cõfirmari põt ex dicto Arch.& Do.in.c.de eo.l.di.vbi dicũt,ꝙ ſi canonici tacuerũt, quãdo Epiſcopus in eorũ damnũ cõtulit canonicatum,poſſunt mortuo Epiſcopo agere contra illum,vt remoueatur,etiã ſi diu tacuerũt,quãdo viuẽte Epiſcopo nõ fuiſſent auſi cõtradicere.&
81 facit.c.j.J̃.quod met.cau.¶ † Adde etiã pro iſto cõſilio notabile dictũ Inn.in.c.olim.iij.in fij̃.de reſti.ſpo.& ſequunſ.d.Ant.Imo. & Do.in.c.gratum J̃.de offi.deleg.vbi dixit,quòd per actum conſiſtentem in pati,nõ renuntiaretur appellationi:quia actus tales non arguunt conſenſum,ſicut actus conſiſtens in agere:vt eſt gl. ſ.c.proxi.in ver.contrauenerunt.vbi dixit Ioan.per quam dicũt etiam do.Anto.in.c.veniens.in.iij.colj̃.de ſi.presby.ꝙ actus ſupe rioris conſiſtens in pati, nunquam inducit diſpenſationem,allegando Inno.in.d.c.olim.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione religioſorum,an veniant fratres tertij ordinis ſancti Franciſci.Et qui veniant appellatione religioſorum.nu.2.*
3 *Approbare ſtatuta laicorum reſpectu eccleſiarum, & eccleſiaſticarum perſonarum,ſpectat ad papam tantùm.& in generali confirmatione ſtatutorum non intelligitur confirmare,quæ ſunt contra libertatem eccleſiarum.& nu.4.*
5 *Papa an poſsit ſe ſubijcere iuriſditioni Imperatoris.*
6 *Papa,an poſsit facere,vt iudex laicus iudicet clericos.vſque ibi,in glo. ſecunda.*
7 *Bona clericorum patrimonialia,an gaudeant priuilegio cũ bonis eccleſiæ.*
8 *Statutum laicorum non poteſt diſponere ſuper bonis patrimonialibus clericorum.*
9 *Bona patrimonialia clericorum,an præſcribantur, ſicut bona laicorum?*
10 *Clericus vbi eſt ordinatus ad titulum patrimonij ſui,tunc etiã in caſibus à iure expreſsis,bona ipſa patrimonialia gaudẽt priuilegio clericorũ.*
11 *Caſus in quo clericus maiorem habet prærogatiuam in bonis patrimonialibus,quàm in bonis eccleſiæ.*
12 *Iudex ſi pronuntiat non viſis actis,vel ſine cauſæ cognitione:an ſententia teneat.& hæc diſputatio longa eſt.*
13 *Executor miſſus qualiter debet procedere?*
14 *Iudex,ſi non potuit inſtrui ex breuitate temporis,an ſententia ſit nulla?*
15 *Decretum interpoſitũ à iudice ſine cauſæ cognitione, eſt ipſo iure nullũ.*
16 *Arbitrator,ſi laudauit ex abrupto,arbitramentum eſt nullum.*
17 *Sententia lata ſine cauſæ cognitione,eſt ipſo iure nulla.Et concludit poſt longam diſputationem.*
18 *Quam concluſionem limitat ſex modis:quos vide nume.19.20.21.22.23.*
24 *Sententia lata nullis factis probationibus,an teneat?*
25 *Miſſus in poſſeſſionem inordinatè & ſine cauſæ cognitione, non facit fructus ſuos.*
26 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere,quòd liceat pronuntiare ſine cauſæ cognitione.*
27 *Diſpenſatio facta ab inferiore à Papa ſine cauſæ cognitione, non valet.*
28 *Interlocutoria lata ſine cauſæ cognitione,eſt ipſo iure nulla:ſicut dicitur de ſententia diffinitiua.*
29 *Omiſsio ordinis iudiciarij in cauſis ordinarijs,ſicut reddit proceſſum nullum:ita omiſsio ordinis qualiſqualis in extraordinarijs.*
30 *Iudex ſi aliquem ſpoliauit ſine cauſæ cognitione,ante omnia eſt reſtituendus.*
31 *Reſcriptum vetans cauſæ cognitionem,eſt ſuſpectum de falſo.*
32 *Iudicium inchoatum ſuper rebus,quæ breuiſsimo tempore corruptionem patiuntur,eius tractatus non debet eſſe longus.nume.33.*
34 *Commiſsio facta à iudice ſine cauſæ cognitione, nõ tranſit in ſucceſſorẽ.*
25 *Ordo iuris non ſeruatur in curia Regis Francorum.*
36 *Statuta laicorum,quando comprehendant clericos, vel eccleſias?*
37 *Leges Imperatorum,an comprehendant clericos?*
38 *Papa quãdo fundat deciſiones ſuas ſuper legibus Imperatorum? Vbi enumerat multa iura Papæ & Imperatorũ,quæ operepretium eſt videre*
39 *Leges dicuntur iuſtæ,tribus modis.*

40 *Leges ciuiles, an ligent in foro conscientiæ.*
41 *Lex ciuilis, si concernat peccatum, non est seruanda in foro canonico, nec in foro ciuili.*
42 *Interficiens adulterum in casu à lege permisso, an sit tutus in foro seculari in terris imperij.*
43 *Lex ciuilis si deuiat à iure canonico: est seruanda in foro ciuili, & Canon in foro canonico.*
44 *Canones præualent legibus in terris subiectis temporaliter Romanæ ecclesiæ. Ex quo resultant quatuor effectus: vt nu. 45. 46. 47. 48.*
49 *Canon habet locũ in terris imperij: vbi casus nõ est decisus per ius ciuile.*
50 *Inferiores à Principe non possunt facere generalem interpretationem legum: sed specialem sic.*
51 *Leges, si cõtrariantur Canonibus, in materia miserabilium personarum, præualent canones, etiam in foro ciuili.*
52 *Lex ciuilis, vbi non reprobatur à canone: si tamen fouet lucrum proximo odiosum, vel rigorem quendam, non est seruanda in foro contentioso canonico.*
53 *Lex ciuilis & canonica, vbi contrariantur in materia non concernente peccatũ: illa præualet quæ benignior est ad inducẽdũ euitationẽ pœnæ.*
54 *Lex ciuilis & Canon si discordant in materia feudorum, cui potius standum sit?*
55 *Lex, vel statutum semper seruatur, vel consuetudo illius loci, vbi causa agitatur.*
56 *Pœna legis imposita contrahenti matrimonium, non odio contractus, sed fauore filiorum, valet.*
57 *Pœnæ legales impositæ contrahentibus secundas nuptias infra annum luctus, non sunt correctæ de iure canonico: vbi ex contractu earum resultat turbatio & incertitudo prolis.*
58 *Lex ciuilis valet disponens circa accidentia temporalia ad actum spiritualem: puta super dote.*
59 *Statutum puniens contrahentem matrimonium turpiter, valet: puta sine consensu patris.*
60 *Lex ciuilis non valet in materia spectante ad ecclesiam, dato quòd de illa principaliter non disponat: sed procedat tollendo lucrum, quod aliàs dederat.*
61 *Lex quæ prohibet mulierem raptam nubere raptori, an sit seruanda de iure canonico?*
62 *Leges prohibentes matrimonium inter certas personas non prohibitas de iure canonico, puta inter tutorem & pupillam: non habent hodiè locum.*
63 *Statutũ imponens pœnam amissionis dotis mulieri nubenti viro indigno sine consensu patris: an hodiè habeat locum.*
64 *Lex ciuilis non valet disponens præsumptiuè in materia spirituali, stante lege canonica in contrarium.*
65 *Lex ciuilis disponens in materia spirituali: non valet etiam si non reperiatur lex canonica in contrarium.*
66 *Statutum irritans contractum iuratum, quando valeat, vel non. Hæc est longa altercatio: tamen multoties occurrit: & maximè in partibus Italiæ: vbi multa statuta conferunt.*
67 *Clericus hæres non implens voluntatem defuncti, priuatur hæreditate, sicut laicus.*
68 *Lex ciuilis, quando respectu certæ causæ attribuit alicui iurisdictionem vniuersaliter, talis lex comprehẽdit etiam clericos actiuè & passiuè, in quibus viget illa qualitas, super qua fundatur illa iurisditio.*
69 *Statuta quæ dicantur contra libertatem ecclesiasticam, vel non.*
70 *Statutum, si ponit extra protectionem communis omnem declinantem forum potestatis, an sit contra libertatem ecclesiasticam?*
71 *Cautelas, quando clericus nõ incurrit penas statuti: vide nu. 72. 73. 74. 75.*
76 *Statuta laicorum, an valeant disponentia, quòd prædia peruenientia ad ecclesiam subijciantur oneribus à populo imponendis.*
77 *Testator legando fundum ecclesiæ, potest disponere, quòd pro dicto fundo teneatur soluere pro communi onera & collectas.*
78 *Statutum, si disponit quòd mulier excludatur extantibus masculis: an mulier monacha excludatur.*
79 *Statutum non loquens specialiter de ingredientibus, vel ingressis monasteria, sed generaliter, quòd nulla mulier succedat extantibus masculis: comprehendit etiam monachas.*
80 *Statutum si disponit, quòd masculi excludant fœminas: an clericus gaudebit priuilegio huius statuti contra fœminas? & concludit quòd sic.*
81 *Statuta laicorum non disponentia de ecclesijs vel clericis: nec in materia tangente priuilegia, vel iura sua: sed simpliciter aliquid honestè disponunt: an debeant valere quo ad clericos.*
82 *Statutum si inuitet donationem non insinuatam, quando excedit certam summam, si fiat talis donatio clerico, non facta insinuatione, non tenebit.*
83 *Testamentum laici, in quo clericus instituitur, non seruatis solennitatibus legis vel statuti secularis, non valet.*
84 *Statutum, si dicit quòd res dotalis non possit alienari, si clericus emat, nõ valet alienatio.*
85 *Item ponit hîc quatuor notabilia, quando ecclesia ligatur statutis laicorum, vel non: quæ videntur. nu. 86. 87. 88.*
89 *Statutum prohibens alienationem fieri in non subditum, an comprehendat clericos: vide limitationes. 90. 91. 92. 93.*
94 *Statutũ si disponit, quòd de quolibet relicto ad pias causas, soluatur duo solidi certæ fabricæ: an cõprehẽdat ecclesias? & concludit, quòd non.*
95 *Statutum laicorum nõ præiudicat ecclesiæ: etiam si eodem momento prodest ecclesiæ.*
96 *Statutum laicorum, quòd nulla persona apprehendat possessionem sine licentia dominorum populi: an comprehẽdat clericos? & concludit, quòd non, sequendo opi. do. Abbatis.*
97 *Statutum laicorum reuocans aliud statutum suum, quod est merè priuilegiatiuum ecclesiarum: puta quòd debeatur omni anno certa eleemosyna alicui pio loco: an valeat? Et quid si clerici committerent ingratitudinem contra latorem legis priuilegiatiuæ. ibidem. nu. 98.*
99 *Statutum laicorum imponens pœnam consanguineis clericorum propter inobedientiam ipsorum clericorum, an valeat?*
100 *Laici quare per præscriptionem nocent ecclesijs acquirendo eorum bona: & non per consuetudinem, vel constitutionem.*
101 *Consuetudo, quæ præfert primogenitum in hæreditate: an noceat clerico secundogenito?*
102 *Statutum laicorum editum contra concubinas clericorum, an valeat.*
103 *Clerici coniugati, an ligentur statutis laicorum?*
104 *Exempla sex ponit de scriptis in iure, quando sub verbis generalibus non includuntur ecclesiæ, vel ecclesiastice personæ: vsque ibi.*
105 *Clericus negotiator non est immunis à gabella in concernẽtibus negotiationem.*
306 *Clerici sunt immunes à gabellis, quas soluunt itinerantes in passibus, pro rebus quas deferunt. Excipit tres casus: vide ibi.*
107 *Episcopus qualiter debet prouidere, ne clerici grauẽtur statutis laicorũ? & ponit tria remedia. & nu. 108. 109.*
110 *Dicta de clericis, intelliguntur etiam de clericis constitutis in minoribus ordinibus.*

CAP. X.

ECclesia sanctæ Mariæ.

¶ Statutũ generale laicorũ ad ecclesias, vel ecclesiasticas personas, vel earũ bona, in earũ præiudiciũ nõ extẽdit: nec etiã speciale, etiã si eorũ comodũ & fauorẽ cõcernat. h. d. Diuide, vt per doc. Et imitabor do. Abb. referẽdo eũ tàm in lect. quã in repetit. solũ, vbi additiõe op⁹ est, faciẽdo solũ ex dictiõib⁹ aliã repetionẽ vltra suam. ¶ Not. primò, q laicorũ qdã sunt religiosi, & qdã nõ. Et scias, q verbũ religiosi, capitur largissimè largè & strictè: per do. Abb. Et adde plenius Ioan. An. in rubj. de reg. & ibi per dom. Ant. & do. Abb. qui inferũt notabiliter, q in dispositione odiosa †appellatione religiosorũ, nõ veniunt illi, qui nõ profitent tria substantialia. & ideò nõ veniũt fratres, vel sorores tertij ordinis sancti Fracisci, vel Iesuati: vel aliæ mulieres mãtellatæ. Secus in dispositione fauorabili secundũ eum. De quo etiã per do. Abba. in c. dilecta. in. j. de maio. & obe. & in c. cãm. j. in. ij. col. de iudi. Et de materia vide. d. Car. cõsi. M. xxxix. inci. in aliquibus locis. & ibi signãter voluit, q iura quæ prohibẽt nouas religiones creari incõsulto Papa. c. fij. de rel. domi. & c. j. e. ti. in. vj. non intelliguntur de illis, qui inducunt nouũ modũ viuendi religiosè, nõ facta professiõne: quia illi nõ inducũt nouã religionẽ, ex quo illa non est pro priè religio: per p̃dicta. Quod dictum confundit ea, q dixit Abbas in c. ij. in penul. colum. in versi. & ex his concludo quid dicẽdum. de

bas in. c. ij. in pen. col. in ver. & ex his cõcludo qd dicẽdũ. de fo. cõpe. dũ dicit, q viuentes in vnũ, vt religiosi: & nõ trãsferẽtes se ad regulas approbatas, sunt in peccato mortali. qa hoc nõ videt̃ p̃cedere, vbi nõ cõcurrunt requisita in religione p̃pria: prout est p̃fessio per prædicta. qd bene no. Et p̃ ista deci. do. Cardi. facit qd notdo. Abb. cõsi. lv. inci. in. q. quę vertitur inter fratres sancti Francisci. maximè in. iiij. col. ver. & primo ad iura, quæ videnf multũ stringere, dũ loquif de Iesuatis: & tenet eorũ vitã esse approbatã, nõ vt religiosorũ p̃priè: sed vt laudabiliter viuentiũ sine p̃fessione. Et vide in hac materia do. Ab. cõsi. cv. inci. Christi. de cuius ordine. &c. p euidẽtia. vbi multa ponit maximè in. iij. colũ. vbi dicit, q fratres de la scala & fratres tertij ordinis, & similes, habẽtes modũ viuendi approbatũ, dicunf p̃sonæ Deo deuotæ: sed nõ sunt p̃priè religiosi[a]. ¶ Adde etiã Do. in. c. vt officiũ. §. verũ. de hære. in. vj. vbi ex dictis Archi. infert, q † in statutis & alijs dispositionib⁹, quæ strictè interpretanf, appellatiõe religiosorũ, intellige de illis, qui susceperũt habitũ in religione. Quod dictũ limita: nisi statutũ sic intellectũ redderet superfluũ: & nihil adderet iuri cõmuni, secũdũ Pe. de Anc. in dicta Rubrica. de reg. vbi dicit se cõsuluisse Senis, q statutũ prohibẽs religiosum assumi ad officia, intelligit de religiosis largo modo: puta de rectore hospitalis habente certũ deuotũ habitũ: qa si intelligeret de religiosis pro priè, cũ eis iura interdicãt officia secularia: statutũ nihil adderet iuri cõmuni, secundũ eũ. De quo tamẽ dubitat ibi. d. Abb. tũ, p̃pter p̃dicta: tũ qa sufficit, q statutũ operet hoc, q ex ipso cõpetat ius agẽdi. iuxta doctri nã Bar: in. l. iij. §. sed, rẽ. ff. de leg. iij. & in. l. j. ff. ad leg. fal. & in. l. nõ solũ. ff. de rei ven. cũ fi. Sed hæc respõsio indigeret longiori exanime, vt patebit ex dicendis in. c. cũ dilectus j. de cõsue. & maximè ex notatis per Matthesilanũ no. suo. lxxx. inci. no. Bar. vnde eã pro nunc aliter affirmare nõ curo. ¶ An autẽ appella. religiosorũ, veniant religiosi trãslati ad ecclesias seculares: & quid de clericis secularibus, scripsi aliàs in. c. tua nos. de iureiur.

3 ¶ † Not. secundò reseruatũ Papę. s. approbare statuta laicorũ respectu ecclesiarũ & ecclesiasticarũ p̃sonarũ, quia inferior ab eo nõ põt laicis cõmittere negotia ecclesiastica. c. ij. de iudi. Et de Papa allegant etiã in simili doct. hîc. in*. c. præter hoc. §. ad hoc. in verb. Ducibus. xxxij. dist.* vbi dat facultatẽ laico excõmunicandi. Ad idẽ gl. & Archi. in. c. bene quidẽ. xcvj. dist. in ver. præter Romanũ Pontificẽ. Et laico cõmittit causam criminalem clerici: vt in. c. Mennã. ij. q. v. & cõfirmãdo talia statuta, facit ea sua. l. j. C. de ve. iu. enu. c. fi Apostolicæ. de

4 p̃bẽ. in. vj. secũdũ doc. ¶ † Adde tñ, q in gñali cõfirmatiõe statutorũ, quã facit Papa, nõ ĩtelligif cõfirmare ea, quę sunt cõtralibertatẽ eccl̃arũ, secũdũ Bal. signãter in l. oẽs populi. in. vj. col. ff. de iust. & iu. alle. Inn. in. c. j. ad fij. de trãsa. vbi hoc nõ dicit. Dicũt tñ ibi Inn. Host. & Io. An. q licet statuta laicorũ sup ecclesiasticis sint ipso iure nulla, tñ si Papa illa in suis lris inserat approbãdo, valebũt: p tex. hîc, & in. c. pe. de cõfir. vti. vel inuti. Et p hoc dicto Bal. facit quod no. Gul. de Cug. & Bal. in. l. j. ff. de his, q sunt sui, vel alie. iur. & Bal. in. l. j. in. ij. no. C. de monopolijs. & Bal. post Cy. ĩ. l. cũ oportet. ĩ prin. in iij. co. C. de bo. q̃ li. & Bal. in. c. j. ĩ prin. p illũ tex. p quos fiat inuestitura. & in. l. nec dãnosa. C. de preci. Imperat. offerẽ. & Ro. in. l. qđ seruus. ff. de acq. pos. vbi dicũt in gñali cõfirmatiõe statutorũ, vel priuilegiorũ, vel alterius dispositiõis, nũquã intelligif cõfirmatũ aliqd illicitũ. & bene facit. c. fi gratioseè. in fi. de rescrip. in. vj. &

5 in. l. fi. pcurator. in prin. ff. de cõdi. inde. cũ fi. ¶ † Ex his infert hîc Io. An. an Papa possit se ipsum subij cere iurisditioni Imperatoris, vel laici. Et cõcludit q nõ irrogaret iniuria Deo, si vicarius suus iudicaret à laico. &

ideò cũ nõ agat̃ p̃cipaliter de honore Papę, sed Dei, nõ põt illi priuilegio renũtiare. Et respõdet ad. c. nos si cõpetẽter. ij. q. vij. q ibi iudiciũ sumif p descriptiõe: & q ex nimia humilitate Papa ibi subiecit se iudicio Imperatoris: vel qđ factũ narrat: & de iure fieri nõ põt. Et istã decisionẽ Io. And. approbãt hîc. d. Ant. Ab. Imo. & Do. &. d. Ant. post Io. An. ĩ. c. significasti. i. j. coj. de fo. cõpe. & ibi. d. Abb. latè, in. vij. col. Idẽ tenet ibi. d. Car. in. ij. oppo. respõdens melius ad. d. c. nos si cõpetẽter. q ibi Papa subiecit se, volẽs spõte recipere correctionẽ, tãquã monitionẽ, nõ q fecerit illũ suũ iudicem. Idem tenet Archi. in. d. c. nos. & do. Abb. in. c. at si clerici. in prin. in. xiij. col. de iud. dicẽs hoc esse notandũ contra multos, q ruditer allegãt. d. c. nos. Idẽ ipse tenet in. c. P. & G. in pe. col. de of. dele. Et tenẽdo hãc partẽ, nõ ob. l.

a ¶ Religiosi. Quoe autem sint species religiosorum, vide plenè per do. Sozi. suo cõsi. xiij. incip. præsens consultatio est satis. versi. est enim aduertendum. cũ fi. ver. seq. prima parte. char. xix.

a næ est receptũ. ff. de iur. om. iu. vbi videt, q superior iudex possit se subijcere inferiori, & respectu cõtentioseiurisditionis, qa respõdet hîc Imo. q ibi poterat sup̃ior p̃rogare iurisditionẽ inferioris: qđ nõ est in casu isto, in quo clericⁱ nõ prorogat iurisditionẽ laici. d. c. fi diligẽti. de fo. cõp. Et nõ dicit tũc minor iudicare maiorẽ: qa p̃rogatio facit de maiore minorẽ: & ecõuerso, secũdũ eũ. ¶ Sed cõtrariã opi. q imò Papa possit se subijcere laico. tenet gl. in. c. in synodo. in verbo Apostolicã. lxiij. di. & gl. j. ĩ. c. nemo. ix. q. ij. & Vgu. & Io. de Fantu. & Do. ĩ. c. nos si. incõpetẽter. dicẽtes, q expositio data hîc p Io. An. post Vin. ad illũ tex. nõ cõgruit, vt ĩ verbo terminent. & in verbo diffinitũ. sentit gl. ĩ præmio Sexti, in verbo seruⁱ, & ibi Do. ĩ. vij. co. colligit, q Papa possit iustè p̃rogare iurisditionẽ iudicis secularis. & hoc dicit fieri potiⁱ ex humilitate quã ex debito. & idẽ sentit Arch. in. c. fi qs sup his. vij. q. ij. vbi dicit, q Gregoriⁱ submittẽdo se ibi iudicio alteriⁱ, ex humilitate, loquif. Et ista opi. p̃cedere posset loquẽdo de plenitudine potestatis Papę de qua doc. hîc nõ sentiũt. Sed q̃ẽdo, an de iure fieri possit: pria opi. est verior: p. c. fi diligẽ. & c. significasti. de fo. cõp. & ad. d. c. nos. est multiplex rnio: vt ibi patet. Adde istis btm Tho. in. iiij. sentẽ. di. xix. q. j. vbi p̃bat, q Papa nõ põt dare alicui facultatẽ, q eũ ex cõicet. & ipm ad literã refert & sequif Car. sancti Sixti in tractatu de ptãte Papę. q. xxv. ¶ An autẽ & qualiter possit Papa se subijcere cõfessori? dic, vt p. d. Ant. post alios in. c. oĩs. in. iij. eo. de pœ. & remiss. & p̃ gl. & d. Ab. in. c. fanè. lo. j. de of. dele. cũ cõcor. quas ibi dedi. ¶ Subdit huc do. Abb. iuxta p̃dicta se plus putare, † q Papa nõ põt facere, vt laici iudicio suo iudicent clericos. & sic subijcere clericos iudicibus laicis: qa hoc priuilegiũ fori habẽt clerici à Deo: vt no. Inn. in. c. ij. de maio. & obe. & alle. bonã glo. in. c. fi Imperator. in ver. discuti. xcvj. di. & gl. in. c. quãquã, in ver. diuino. de cẽsi. in. vj. Et papa nõ potest tollere ea, quæ sunt de iure diuino. xxv. q. j. c. sunt qdã. fatet tñ, q papa põt eos facere suos delegatos: vt no. in. c. Mennã. ij. q. v. & in. c. ij. de maio. & obed. ¶ Addatis do. Car. idẽ formaliter tenentẽ in repeti. c. perpendimus. in prin. de sen. excõ. & do. Abb. latè in. d. c. ij. de maio. & obe. & in. c. literas. in. v. col. de resti. ĩpol. & in. c. pposuit. in. iiij. col. de cõcess. præbẽ. & Ludo. Ro. in singulari. ccccxxiiij. incip. sed an possit facere Papa. & l. si verò. §. de viro. in. vj. fallẽtia j. fol. mat. Et ita inferũt omnes prædicti, propter gl. in. d. c. fi Imperator. & eam etiã pro notabili allegat Old. cõsi. lxxxiij. incip. an Episcopus. in pen. col. & do. Abb. in. c. at si clerici. in. xiiij. col. de iudi. & in. c. fi. in. x. col. de for. cõpeten. & in. c.* non minus.* in. iiij. colum. de immunita. eccle. Imol. in clemen. j. in. j. colum. de offi. ordi. &, cum glo. concord. domi. de Rota. decisio. ccxxxv. quos refert Domi. in*. c. in istis*. §. leges. in. ij. colum. inj. di. Ex quo inferunt, quòd iudex laicus ex cõsuetudine nõ potest quærere iurisditionẽ in clericos: cũ ab eo sint exẽ-

pti iure diuino per pdicta.ergo consuetuto nulla.c.fi. de consuetu.Et cum illa gl.concordat Inno.in.c. nouerint.in gl.magna.in prin.de sent.excom.& do.Card.in Cle.j.in prin.in.xv.qõ.de vita & hone.cleri.¶ Subdit do.Abb.in.d.c.ij.de maiori.& obedi.quòd esto,quòd istud non esset priuilegium iuris diuini: tamen nõ potest dare Papa hanc potestatem iudicibus secularibus: quia esset turbare vniuersalem statũ ecclesię:quod est prohibitũ Papę:vt sing.no.Inn.in.c.quãto.j.de consue. cum cõcor.ibi dicendis.Item istud esset contra rationẽ naturalem,ꝙ inferior iudicet superiorem:c.cum inferior.de maio. & obed.Et clerici dicũtur maiores quocunqꝫ laico.c.quis dubitet.xcvj.dist.&.c.duo sunt.xij. q.j.&.c.j §.quia verò.de sacra vnctio.& in.c.sacerdotibus.xj.q.j.&.c.j:in fi.xvij.dist.Item aliter esset contra rationem naturelem,videlicet quòd quis cogeretur coram suspecto iudice litigare:contra.c.quia suspecti.iij. q.v.Quod patet:quia clerici sunt infesti laicis.c.laicos. ij.qõ.vij.&.c.clericis.de immuni.eccle.in.vj. ¶ Et pro limitatione do.Abb.quòd aliquę causę clericorũ possunt per Papam delegari laicis:adde tex.in.c.officium. xxxij.dist.vbi commisit duobus ducibus causam clericorum simoniacorum,dando sibi potestatem deponẽdi eos.bonus tex.in.c.Mennam.ij.quęstio.vij.vbi fortius patet, ꝙ arbitrio fœminę Reginę Francorum cõmittit Papa purgationem infamię, quam de simonia patiebatur quidã Episcopus.Ad idem tex.in.c.verum: de foro compe.in.c.solitę.de maior.& obe.c.Roma.§. debet.de appel.in.vj.& vbiqꝫ per doct.vbi ratione feu. quod tenet ecclesia à domino temporali,subijcitur clericus iudicio in cõcernentibus feudum. ¶ Nota tertiò optimum textum secundum Do.hîc,qui facit in arg. Populus ciuitatis de temporali iurisditiõe ecclesiæ potest facere statuta contra canones,quæ ligent ipsos laicos:quia hic valuit statutum, quo ad ipsos laicos:licet tale statutum nõ extenderetur ad ecclesiam. ergo quo ad illos remanet validum:& tamen erat contra canones,quòd possessio auferretur alienãti,& assignaretur agenti lit.pend.quod singu.not.secundum Domi.hîc, qui dicit se eliâs vidisse dubitari de hoc:& alibi non dicit.¶ Addatis Cald.latè idem tenentem in isto titu.cõsil.xviij.incipien.an ciuitas.de temporali.&c.dummodò faciant statuta rationabilia,& peccati non inductiua.quia etiã si statuant cõtra canones,valet statutum. Et quæ dicãtur rationabilia, statur arbitrio iudicantis. allegat gl.in.c.j.in verbo rationabilia,quorum simile reperitur à iure expressum.Et infert valere statutũ, quòd extantibus masculis filijs fœminæ non succedant: quia licet sit contra canones,est tamen cõforme iuri diuino veteris testamẽti.De quo Numeri.xxvij.c. & vide Do. in addi.ad dictũ cõsilium.vbi pro ista conclusione dixit videri casum in.c.Ray.in fi.iuncta glo.s̃.de testamen.Et si diceretur,quòd ibi consuetudo erat cõtra legem ciuilem,non contra legem canonicam: expresè respondet, quòd ex quo in casibus nõ decisis à lege canonica est approbata lex ciuilis.c.j. de oper.no.nuntiati.Satis dicitur contra ius canonicum illud,quod est cõtra ius ab eo approbatum:quia ea nostra facimus.&c.c.Apostolicæ.de præbend.in.vj.¶ Adde etiam do.Abb.in.c. quod clericis.in vl.col.j.de foro compe.vbi latè idem tenet, dicens facere tex.opti.in.c.veniẽs.j.de iureiurã.vbi ciuitas Tudertina,quæ est supposita ecclesiæ fecit statuta,& habebat cõsuetudines speciales:nec Papa reprobat, nisi quatenus tangunt ius & honorem Principis. ¶ Nec obst.ꝙ canones dicant non valere statuta contra canones.c. qđ super his.cum si.de maior.& obedi.Et loquuntur de statutis edendis à clericis & concernentibus statum clericalem:secus in concernentibus ipsos laicos, & non tangẽtib⁹ reseruata Papę, vel cõtra bonos mores:vel vbi casu non expresè non resistit. His enim casibus valet statutum,secundum ipsum.Et cum istis etiã cõcordat Card. consi.ij.incip.circa statuta.loquens de ciuitate Ferrariẽsi.Idem sentit Bal.loquens de statuto Spoleti.in.l.ex placito.in.iij.col.ver.& hæc faciunt.C.de rer. permuta. Et sic sentit,ꝙ habeat potestatem faciendi statuta.Et idem sentit in.l.j.in.ij.co.C.qui bon.ce.pos.licet in istis duobus locis non exprimat de statutis contra canones. Et p prædictis optimè facit.c.final.de consue.vbi simpliciter dicitur,ꝙ potest induci à quibuscunqꝫ consuetudo rationabilis contra canones.ergo à paritate rationis idem in statutis rationabilibus. Facit etiam. c.cum venissent. de,eo,qui mit.in poss. causa rei seruã. dum loquitur de consuetudine,licet posset respõderi, quòd nõ apparet, quòd loquař de populo subiecto ecclesiæ Romanæ. Et prædicta puto verissima:licet Bald.in.d.c. venientes. in penul.co.& Bart.in.l.si quod.in.iiij.no.C.de legationi. lib.x.Bal.in.l.omnes pop.ff.de iusti.& iu.velint,ꝙ requiratur cõfirmatio superioris.quod nõ videtur necessariũ per prædicta.Et istis adde Bald.in.c.si duobus. ad fi.j.de app.vbi dicit,quòd statuta ciuitatũ imperij præualent canonibus,per illum tex.vbi ad Papam non appellatur in talibus terris.Quod intellige iuxta glo.in regula:possessor.de reg.iur.in.vj.de qua dicetur.j.in.j.q. ¶ In gl.ij.
7 in fi.no.gl.ꝙ † bona patrimonialia clericorum gaudent eorum priuilegio cum bonis ecclesiæ:licet iste text.hoc non probet:vt hîc per do.Abb.allegantẽ ad idem glo.in c.ex literis.in verbo obligata.de pig.& in.c.fi.in ver.facultatibus.de vita & hone.cleri.in.c.similiter.in gl.xvj. qõ.j.¶ Adde quod no.do.Ant.in.c.j.j.de consue.vbi dicit de facto se dixisse,quòd sicut non possunt collectari
a res ecclesiæ:ita nec patrimonialia clericorum[a].& sequitur ibi Imo.& idem no.domi.Ant.in.c.nõ minus.in.iij. no.j.de immu.ec.& facit tex.in auť.item nulla cõmunitas.in verbo nec ab earum ministris.C.de Epis.& cle.& sentit expresè Spe.in ti.de cle.coniug.§.j.ad fi.ver.quid si clericus.Adde etiã do.Abb.in.c. si clericus. in.ij.no.j. de for.cõpe.vbi dicit,quòd detinens bona patrimonialia clerici,potest conueniri coram iudice ecclesiastico: quia quasi sacrilegus censetur.Alle.etiam,quod no.Inn. in.c.cæterũ.j.de iud.vbi dicit,quòd clericus spoliat⁹ potest suum spoliatorẽ coram iudice ecclesiastico trahere: quia sacrilegij crimen est ecclesiasticum.ca.in canonibus.xvj.q.j.Ad idem,quod no. Old.consi. lxxiiij. incip. an Episcopus possit declinare forum. vbi disputando probat,& concludit quòd clericus pro bonis patrimonialibus gaudet priuilegio fori.Et eius dicta ad literam sequiř Pe.de mõ.in sua monarchia. in.lx.col. ver.quartò quęro.licet de Old.mentionem nõ faciat.Et idem latè probat do.Abb.in.c.qualiter.j.de iud.&.d. Maria.in c.ex parte.in antepe.col.de foro cõpe.& facit.l.decernimus.in verbo.siue de ecclesiasticis, siue de proprijs.C. de Epis.audi.cum cõcor.allegatis in dictis locis.¶ Et si-
8 militer infert hîc do. Abb. in antepe.col.ꝙ † statutum laicorum non potest disponere super bonis patrimonialibus clericorum:& quòd vbi agitur reali,clericus non potest cõueniri coram laico.& probat ratiõibus de quibus per eum respondentem ad.c.solitæ.de ma.& obed. ¶ Adde do.Cardi. post Pau.in Cle. præsenti.in.ij.nor. de censi.vbi dicit,ꝙ bona clericorum nõ habentia onus annexum,sequuntur personam tanquã accessoria:ideò gaudent eodem priuilegio,quo ad forum.Et retẽta hac ratione reprobat illam,quam ponit gl.in.d.c.ex literis. scilicet quòd bona clericorũ sunt hypothecata ecclesię, si ipsi malè administrãt.Nam ista ratio *nõ*cõcludit generaliter:quia cessat in non habente beneficium. Ideò præcedẽs melior secundũ eum:cũ quo cõcor.ibi Imo.ij. col.Et idẽ in hoc sentit.d. Abb.in.d.c.ex literis.in fi.Pro quibus allego glo.fi.in fi.c.Episcopus.j.de præbend.quæ

vult,ꝙ

a ¶ Clericorũ.Sed quid si bona patrimonialia sunt peruenta clerico ex successione,de quibus prius collecta soluebatur? dic ꝙ omnino nõ teneť:vt per Bar. in suo cõsi. punctus quæstionis talis est :Quidam Titius olim de Perusio.& Io.de por.in consi. suo omnipotẽtis Dei postulato suffragio.Et ad hoc vide Spe.in *terminis* in ti.de cle.cõiug.in ver.ad huius autẽ arti.Ad de tamen ꝙ clericus succedẽs laico teneť ad collectas præteritas.i.prius impositas. Bal.in cõsi.factũ tale est quidã laicus.&c. & Alex.in.l. Titio.ad muni.Sed quid pro rebus sibi datis à fratre laico in fraudem? dic, ꝙ sic: vt per Spec.in loco alle. in vlt.co.ver.quid si fratres.

vult,ꝙ clericus etiã nõ beneficiatus, sed solùm intitulatus ad titulũ patrimonij sui, gaudet priuilegio clericali in bonis patrimonialibus. Et ipsam etiã ponderat ibi.d. Abb.dicẽs rationẽ gl.in.d.c.ex literis.non esse sufficientem.¶ Adde etiã istis.d. Abb.in ca.cũ sit generale.in. ij. col.de foro compe.vbi latè probat, quòd licet ille text. prouideat contra malefactores ecclesiæ: vt possint in vtroque foro conueniri: tamen idẽ est in bonis clericorum:per text. vbi dicit esse casum rotundum in cap. similiter. & ibi etiam gloss.xvj. q.j. Ad idem quod not. do.Ant.in.c.venerabilis.in pe.col. versi.aduerte tamen. de iudi.vbi dicit, quòd in causa clerici litigantis coram Episcopo de bonis proprijs,nõ currit instãtia : sicut nec in bonis ecclesiæ.Et ponit pro regula, quòd bona clericorum gaudent priuilegio ecclesiarũ. Ad idẽ quod not. do.Abb.post Inn.& do. Ant.in.c.cęterũ.in.x.col. in versi.no.ex omnibus prædictis.de iudi.vbi dixit, quòd nedum dicitur sacrilegiũ in bonis ecclesiæ, sed etiam in patrimonialibus clericorum. Et pro prædictis est etiã gl. in.l.numerũ.§ patrimoniorũ.in verbo, Pontifex.ff. de mune.& ho. & sequitur ibi Franci. Tigrini allegãdo gl. in.d.c.similiter.Et idẽ sentit dom.Card. referendo Matthæum in.cle.j.xvij.q.de vi.& hon.clerj.& hanc partem indistinctè sentit Dom. in.c.quanquam.super gl.in ver. ipsarũ.de censi. in.vj. ¶ Sed nihilominus prædicta recipiunt vnam vulgatã restrictionẽ : videlicet, vt habeant locum in casibus suis:vt nõ sit generaliter verum, quòd patrimonialia clericorum gaudeant eodem priuilegio cum bonis ecclesiarum. Et ita tradit do.Ant.in.c. si diligenti.in vlti.colũ.versi. satis puto.de præscrip.faciendo regulã,gaudẽt priuilegijs ecclesiarũ:vbi apparet expressum:vel est omnimoda ratio:aliâs non.& ibi dat tres instantias,in quibus nõ æquiparãtur.& per eas infert prędictam regulam. Et hanc doctrinã refert & sequitur ibi Imol.& plenius do.Abb.dicens se semper tenuisse ita.& idem ipse tenet hîc,& in.c.j. de consue. & in.d.c.ex literis.de pig.& d.Abb.& Imo.in.d.c.fi.de vi.& ho.cle.&.d. Abb.in.c.j.in.ix.col.de do.& cõtu.& Lud. Ro.in.l.vsucapionem.ff.de vsuca.& videtur fuisse decisio Archi.in dicto.c.quanquam.de censi.in vj. super verbo ipsorum. & ibi.gl.in eo.verbo.de qua facit festũ. d.Abb. in dicto c.fi.Et idem sentit do.Ant.in.c.fi.in.iiij.col.de sol. ¶ Et
9 hinc est, † quòd bona patrimonialia clericorũ præscribuntur,sicut bona laicorũ,secundum gl.in.c.possessiones.xvj.q.iiij.& sequitur Lud.sing.ccccl xiij.incipi.tu sis generale.Similiter dixit Spec.in ti. de resti.in inte.§.qualiter.ver.sed nunquid.& glo.ij.in cle.j. de restit.in integ. quòd in bonis patrimonialibus nõ competit clerico restitutio in integrũ eodẽ modo,quo cõpetit in bonis ecclesiæ.Similiter dixit gl.in.c.si tributũ.in verbo,potestatem.xj.q.j. quòd prædia clerici cessantis à solutione tributi,vendi possunt:licet secus in prædijs ecclesiæ.Et dicit.d.Car.in.c.j.in.ij.col.ver.ex his infero.de do.& cõtu. quòd non per omnia censentur eodẽ iure bona ecclesiarum & clericorũ.Et quod gl.in.d.c.ex literis. procedit, quo ad alia priuilegia, vt quo ad immuuitates. & idẽ dicit.d.Cardin.in dicto.c.fi.de vita & honesta. clerico. Similiter dixit gl.in.c.nouum genus.de deci. & gl.j.in.c.si quis laicus.xvj.qõ.j.quòd licet de bonis ecclesiarum clerici non soluant decimas:vt d.c.nouum.tamen secus de patrimonialibus. Et hinc etiam est, quòd licet de bonis ecclesiæ non possit clericus propria authoritate cõpromittere,tamen secus de patrimonialibus:quia compromittere potest etiam in laicum, secundum glossam.ij.in c.si diligenti.de foro compet.quam sequitur & declarat ibi.d.Abb.post alios.in.viij.col.& Ioann. Andr.in addi. Spec.in tit.de arbi.§.fi.ver.in sum.& not.d. Ant.& Imo. in c.cum tempore.ad fi.j.de arbi. Et ideò dicit do. Abb. in d.cap.venerabilis,de iud.in.vj.col.ver.v.lect.miratur de eo,quod ibi dicit domi.Ant.vt s̃. retuli:& concludit contra eum,quòd clerico litigãti de bonis proprijs,etiã in iudicio ecclesiastico, currit instantia, sicut laico :per prædicta.Similiter.d. Abb. in dicto capitulo primo. de consuetu.miratur de dom.Antonio ibi, & tenet contra ipsum,propter doctrinam ipsius,in dicto.c. si diligenti. vt ibi latius per ipsum.& per Imo.in repe.c.fi.in penult. col. de præscri. vbi latè reassumit dictam doctrinam.d. Ant.declarãs optimè quomodo intelligatur illud, quod de præscriptione dixit gl.in dicto c.possessiones.¶ Qui autem sint isti casus in iure expresi, remittit ipse ad no. per Ioan.And.in. c.j.de cleri.coniug.in.vj.& ad no.in.c. fi.de vita & honestate clericorum.Et aliqua colligi possunt ex allegatis pro parte contraria & per.d.Car.in Clemen.j.in.xvij.q. de vita & honestate clericorum.vbi videtur ponere.xv. priuilegia clericorum.& per d. Ant.in fi.iiij.colum.de sol.¶ Et retenta prædicta doctrina, qua
10 quotidie vtimur: nota duo.Primò,quòd † vbi clericus est ordinatus ad titulum patrimonij sui : tunc etiam in casibus à iure non expresis,bona ipsa patrimonialia gau-
a dent priuilegio clericorũ.[a]Ita videtur velle glo.in.c.Episcopus.in gl.fi.in fi.j.de præben.Et licet à doct.nõ videatur specificè ad hoc notari, tamen pro ipsa potest quispiam adducere:quia ex quo patrimoniũ subrogatur sibi loco beneficij, non videtur deinceps esse simplex patrimoniũ tẽporale & profanũ, sed quasi quædã spiritualis merces & præmiũ pro seruitijs exhibendis altari ordinatum:vt sic surrogatũ sapiat naturã illius. &c.§.fuerat.insti.de ac.¶ Et tenẽdo hoc pro vero limitarẽ, nisi aliquo casu esset dãnosum clerico,quòd dicta bona reputarentur,vt ecclesiastica:puta respectu testãdi, vel alienandi. arg.regulæ,quod ob gratiã.de reg.iur.in.vj.Et bene faciunt no.per Bar.in.l.iij.§. si emancipatus.ff. de cõtrata. & Bal.in.l.si Ruffinus.C.de test. mili.& d. Ant.in.c.fi.in xx.col. de foro compe. cum concor. in quibus dicitur, quòd priuilegium datum alicui, vt habeatur pro ciue: intelligitur præter,quã in onerosis. ¶ Sed nihilominus cõtra prædicta,videlicet, quòd imò dicta intitulatio ad patrimonium,nihil operetur:in hac materia est gl.ordi. in cap.tuis.in verbo.sustentari.de præben.volens, quòd de tali patrimonio teneatur soluere decimas. & eam sequitur ibi dom. Abb. & concludit etiam post eam illud quod s̃.dixi de alie.vt ibi latius per eum.¶ Secundò no.
11 † casum,in quo maiorem prærogatiuã habet clericus in patrimonialibus,quàm in bonis ecclesiæ: videlicet in iure patr.cõpetente sibi ex patrimonio. Nam illi nõ derogatur per literas apostolicas non facientes de eo mentionem:secus in competente ratione ecclesiæ: secũdum. d. Abbatẽ in c. cum vos.j. colũ. de offi. ordin. & Imo.in.c. dilectus.in penulti.col.de offi.le.& domi.Abb.in.c.Abbatem.post mediũ.j.de rescr.& in.c.finali.l.de iurepatrona.& est tex.in cap. cum dilectus. eodẽ tit.Per quem dicit ibi do.Abb.in.iij.no. quòd in patrimonialibus clericus censetur laicus.& tetigi in tractatu meo de iu.patrona.incipiente, sæpenumero.in versi.ampliaui.ver.& faciũt quæ dixi in.c.quæ in ecclesiarũ.s̃.eo.in ver.iij.declaratio.vbi probatũ fuit, ꝙ Papa non potest præiudicare clerico sine causa in patrimonialibus.¶ In gl.fi.ibi, *sententia nulla*.Inducitur hæc gl.per scribentes hîc,ad.q.quoti-
12 dianam : † vtrum sententia lata non visis actis, vel sine causæ cognitione, sit ipso iure nulla : an verò irritanda. In quo passu omisso pro nũc ordine scribentiũ & omni superfluitate truncata, procedã plenius & clarius cæteris,fortificando vtranqꝫ partem: demum concordando per limitationes,subiunctis nonnullis dictis ornantibus materiam.¶ Et quòd prædicta sententia non sit ipso iure nulla,videtur primò probari per tex.in.c. Bertoldus. de re iud.ante fi.ibi, quia causam non recipit sufficienter instructam.&ibi, sententiam ipsam duximus irritãdam.

a ¶ Priuilegio clericorũ. Ad quod adde Pan. in.ca.si diligenti. in vlti. col.in ver. nõ ob. de præscr.& Car. in Cle.fi. in prin. de censi. Et adde tex.in.c.quanquã cũ gl.in ver.ipsarũ.de cẽsi.qui probat,quòd clericus sit priuilegiatus, etiam in patrimonialibus & proprijs, per.c.similiter.xvj.q.j. & ibi gl.in ver.ecclesię. & glo. & Abb.in d.c.Episcopus.alle.in tex.vbi dicit verum, etiã si nõ habet beneficiũ. sed quid in bonis communibus cũ fratre suo : dic ꝙ sic : vt per Spe.in ti.de cle. coniu.in ver. quid si clericus.

& ibi dixit Inn.in gl.incip.no.ſententia.quòd hoc ſolùm ſufficit ad caſſationẽ ſententiæ:videlicet quòd iudex probationes condemnati non viderit.quæ verba præſuppo nunt validitatem ſententiæ,niſi caſſetur.& ſequitur for maliter Bal.in.l.ab eo.in.iij.col.verſicu.extra quæro. C. quomodo &[d] quando iudex. ¶ Secundò ad idem text. in in.c.cum ad ſedem j̃.de reſti.ſpo. in ver.nos prioris acta iudicij reſcindentes.vbi Papa irritat ſententiam: motus in effectu, quia acta non examinauerat.& illum textum no.Franciſ.Tigrini.in.l.properandum.in prin.C.de iudi.dicens ibi probari,ꝙ talis ſententia non eſt ipſo iure nulla.¶ Tertiò ad idem text.in cap.cum ex literis.vltra medium & ante.finem j̃.de in inte. reſtitut. vbi quando plenè de meritis cauſæ non videbatur inſtructus. vbi aduerſus ſententiam latam nõ præcedente plena inſtructione cauſæ,datur reſtitutio in integ,præſupponit eam valere. & ita illum textum ponderat ibi domin. Abb.in iij.col. reprehendens allegantes eum pro parte contraria.¶ Quartò ad idem textus hîc in verſi.*irritum reuocan tes*.vbi per ſententiam irritatur ſententia lata ſine cauſæ cognitiõe;quòd proſupponit ipſius validitatẽ.¶ Quintò ad idem textus in leg. argentarius.§. cum autem.ff.de eden.dum.dicit,ſi nõ probauit:ſi probantem iudex non curauit:de ipſo, aut de iudice conqueri debet.vbi videtur,quòd citra remedium appellationis & querelæ, ſententia lata non viſis iuribus partis,non ſit nulla.Et illum textum ponderat Bald. in cap.j.§.item vaſallus. de controuer.inue.in.j.col.ver.ſed nunquid tenet ſententia.dicens ſententiam latam non admiſsis probationibus,non eſſe nullam.& de text.meminit etiã Bal,ad hoc in.l. prolatam.in.ij.col.verſi.ſed communiter dicimus.C. de ſenten.& interlo.omn.iud,ſubdens illam.l.argentarius.eſſe tex.expreſſum in hac materia.& de ipſa meminit Bal.in l.mancipia.iij.col.ver. ex hoc iure. cõdemnari quẽdam. C.de ſer.fugi. ¶ Sextò poteſt adduci tex. in.l.nec cauſas. C.de app.ponderando per locum à ſpeciali: dũ probat, quòd ſententia Principis lata ſine cauſæ cognitione, eſt nulla. Et idem probatur in.l.fi.in verbo,cognitionaliter examinauerit.C.de legi.quem text.not.ibi Bald.in.ij.no ta.& do.Abb.in.c.cum olim.in.xij.colum. de re iudi. & in.c.j.in.ij.col.de cauſa poſ.& propri.Et ratio ſpecialitatis in ſententia Principis poteſt eſſe, quia ab ea non appellatur:vt dicta.l.nec cauſas.& l.j.ff.à quibus appell.nõ licet.Ideò ceſſante iſta ratione ſpecialitatis: in alijs videtur ſententia valere,niſi per appellationem retractetur. l.ius ſingulare.ff.de leg.cum ſi.¶ Septimò facit quod notat Imol.poſt do.Anto. in.c.cum cõtingat.in.v. colum.
13 de reſcrip. vbi dicit: † quòd ſi executor miſtus procedit leuato velo, nullatenus ſe informando, partes poſſunt appellare,& cauſa deuoluitur ad curiam.¶ Octauò & vltimò pro hac parte ſunt authoritates excellentium doctor. & ita tenet Ange.l. iudices. C. de iudi. dum dicit, quòd ſi iudex non viſis actis pronuntiat, iuſtè ab eo appellatur.Idem tenet Bal.in.l.is apud quem.in.iij.col. verſicu. idem dico, quòd licet iudex. C. de eden. vbi dicit, quòd licet iudex non examinauerit acta: tamen ſententia non eſt ipſo iure nulla:licet iudex malè faciat pronuntiare non viſis actis probatorijs. alleg. l. ſi de meis.§. fi. ff. de arbi.Idem ſentit Specula.in titu. de ſenten.prola.§. quoniã. verſi.item oppone, quòd iudex. Idem tenet Inno.in.c. prudentiam. ſuper verbo excommunicationis. j̃.de offi.deleg. in ver.item nec ob.vbi dicit,quòd ſi mandatur iudici aliàs habenti iuriſdictionem, quòd ſi talis probauerit talem rem ſibi deberi, condemnet Titium & ipſe condemnet eum,non probato debito, tenet ſententia: quia contra ius litigatoris. per cap. cum inter.de re iudi. Et ſic vult valere ſententiam omiſsis probationibus.& eius dictum ſæpe allegatur ad vtilia propoſita:vt per Bald. in.l. præſcriptione. in.iiij.col.C, ſi contra ius,

a ¶ Nulla. Ad qđ adde idem tenentem domi. Sozi. ſuo conſi. cl. inci. pſtantiſsime doc. verſi.j.quia tale iuramentum. in. ij. parte,char.vij.

vel vti.pub.& in.l. non dubium. in.viij.colum.C. de legi.& domi. Abb.in cap. cauſam quæ. in vlti.colum̃. de iudi.& Imo.in cap.fin.in penul.col̃.de præben. & dom. Abb.in.l.cum dilecta.in.vij.col̃.titu.proxi. cum cõcor. quas aliàs poſui in.d.cap.prudentiam.¶ Et hanc partem tenuit etiam Paul. de Leaza. in cle. diſpendioſam. de iudi.& in cle.paſtoralis.de re iudi.& Lap.alle.xxviij.incipi. delegata cauſa. & Bal.in.d.l. nec cauſas.& in.l.petẽdæ.in princi.C. de temp.in integ.reſti.peten.Et ibi dixit,quòd dilatio probatoria conceſſa ſine cauſæ cognitione, valet:quia interlocutoria etiam iniuſta tranſit in rem iudicatam.ca p.cum ceſſante.de app.& iſta vltima ratio multum videtur facere pro hac parte:quia cùm iniquitas ſeu iniuſtitia, quæ oritur ex præcipitatione ſententiæ, ſit contra ius litigatoris, & ipſa non habeat in ſe errorem iure expreſſum,non videtur nulla ipſo iure:per. d. capi. cum inter.de re iudi. ¶ Sed in contrarium quòd talis ſentẽtia ſit ipſo iure nulla,[a] adduci poteſt primò ratio: quia ſententia lata contra ſolitum ordinem iudiciorum, eſt eoipſo iure nulla.Probatur in*c.ei qui appell.* §.diffinitiua.ver.item ſi contra ſolitum.ij.quæſt.vj.& facit gloſ. xj.q.iij.in ſum. Sed ſolitus eſt neceſſarius ordo iudiciorum, quòd iudex cuncta rimetur.ca. iudicantem.xxx.q. v.caj̃. occidit hominem. xxiij. qõ. viij. omittens autem cauſæ cognitionem, non dicitur percontatus, & rimatus:ergo ſentẽtia nulla.¶ Secũdò adducitur, quia tranſactio & ſententia æquiparantur.l. patris.C. de tranſact.l. eleganter.§.ſi quis poſt.ff.de condi.inde.cap.j.de lit.conteſt.in.vj.ſed authoritas prætoris interpoſita ſuper tranſactione ſine cauſæ cognitione eſt nulla.l.cum hi §.ſi prętor.in verbo nullius momenti.ff. de tranſact.quem text. ſummè no.Imo.in.l.quidam conſulebant.ff.de re iud. ergo idẽ dicendũ in ſententia. ¶ Tertiò videtur text. in.c. primates.ij.qõ.j.vbi text.loquẽs de ſententia lata contra reum,non viſis legitimis probationibus,dicit: irritam eſſe cenſemus.¶ Quartò adducitur tex. in Clemen. paſtoralis* §.verum quia.*de re iudic,in verbo, iudicantis præcipitatione proceſsit.iuncto verſi. dici ne ergo meruit ſententia.& ita tenet ibi Imola per illum tex. in colum.iij. ¶ Quintò videtur text. in.l. ex ſtipulatione.ad fin.C.de ſen.& interlo.om.iu.ibi,ſi nihil cauſa cognita, ſecundum iuris rationem pronuntiatum eſt: vox ſuadẽtis præſidis actionem tuam perimere, ſi quam habuiſti minimè potuit.& per illum tex.dicit ibi Bal. ad fi.quòd interlocutoria lata ſine cauſæ cognitione, eſt ipſo iure nulla. ¶ Sextò videtur text. in.c. ad audientiam j̃.de appel.ibi,ſine cauſæ cognitione.& ibi,denunties non tenere.¶ Septimò facit tex.in auth,quomodo opor.Epiſcopos §.oportet.in verbo,pro nihilo.& ibi Ang.in primo no.dicit hîc non videri tex.apertũ,quòd iudex qui pronuntiat non diſcuſsis exceptionibus, & ipſis non receptis,cum debent recipi,punitur:& ſententia lata per eũ eſt nulla.¶ Octauò hanc partem tenet dom.Anto.poſt Ioan.An.in repe.c.noſtra.in.xvj.colum.de coha.cler.& & mu. & Bartol.in.l.ij.in princip.ff.de iud.& in.l.quod ſi iuſsit.ad fi.ibi,probo per rationem.ff. de re iudic.& l. ij.in.ij.col.verſ.iij.modo legitur.C.de edẽd.& in.l.properandum.§.& ſi quidem.in prin.C.de re iudi.&.d.Anto.& Imo.hîc poſt multa.&.d.Ant.poſt Inno.in.c. poſt ele.in.xj.alle.in penul.col. de conceſ. præbẽd. & Imo.in clemen.diſpendioſam.in.ix.col.verſi.quæro, an ſententia.de iudi.& ibi.d.Car.in.iij.colum.verſi.op.ad hoc de capit.nos.& hic Innocen.in capitul.tua.ante fi.ver.ſicut enim in alijs cauſis.de cohabita.cle.& mu.& Bar. in extraua.ad repri.in verbo,ſummariè. poſt princ.& fin.& Spe.in tit.de offic.iudi.§.poſtremò.ver.ij.videndum.& Pet.de Ancha.conſil.ccl.incip. in cauſa & quæſtio.quæ vertitur inter nobilem virum. d. Robertũ Mauoreſcenum,& glo.ij.quæſtione.j.in ſumma.& glo,& ibi Ioan.

de Fan.

de Fan.in.c.primates.eadem cauſa & quæſtione.& Imo.in.c.ad au
14 dientiam.in vlt.no.¶ † Nonò ad hanc partem eſt vulgata ordinaria deciſio Bar.in.l. prolatam.in fi.C. de ſen. vbi dicit per illũ tex. quòd ſi ex breuitate temporis præſumitur, quòd iudex nõ potuit inſtrui,ſententia eſt nulla,tanquã lata ſubitò: contra.l.ij.in verbo nõ ſubditas.C.de ſent.ex pericu. reci.& ſine cauſæ cognitione cõtra.d.l.ex ſtipulatione.& dicit optimè facere ca.cum ex literis.de reſtitutio.in integ.& licet tex.potius probet contrariũ ſecundum d.Abb.ibi,de quo memini.ſ. tamen ipſe ſequitur iſtam deciſionẽ cum temperamento.de quo dicetur j̃.in.ij.limitatione.& iſtud.d. Bar.ſequitur etiã.d.Anto.in locis.ſ.allegatis.& d.Ant.&.Abb. & Imo.in.c.ij j̃.de re iudi.ita temperantes illũ tex.& Pe.de Ancha.in c.fi.in fi.de re iudi.in.vj.& in regula,ea quæ.in.viij.col. de reg.iu. in.vj.& Cal.in ti.de iudi.cõſi.vlti.& Imol.in.c.in præſentia. in ix. col.verſiculo,quid autẽ,ſi allegetur de renuntiatione.in.vj.& Petrus de Anc.conſi. xxxvj.incipien. viſa quadã petitione & conſil. clxxx.incip.viſis conſilijs.in.j.col. & bene facit gl.in.l.ſed & ſi per
a prætorem §.quoties.in ver. vnius diei.ibi, aliàs quomodo in vna die.ff.ex quib.cau.ma & tex.in.l.ſi finita.§. non autẽ ſtatim.in verbo, Interuallũ aliquod debeat intercedere.ff.de dam.infe.& quod no.Ang.in.l.ij.§.ſi dubiteſ. per illũ tex.in fi.ff.de iud. & tex.in.l.ſi ita fuerit.in verbo prꝛcepti feſtinatione.ff.de ma.teſt. ¶ Decimò ad hanc partẽ eſt alia ſolennis deciſio Bar.in.l. multũ.poſt mediũ. ver.item facit.ff.de cõdi.& demõ.vbi dicit, quòd ſi iudex pronuntiauit cõtra aliquẽ tanquã contra cõtumacẽ cum ipſius contumacia,non eſſet iudici nota:licet in veritate contumax eſſet, nõ valebit proceſſus:qa iudex ignorabat illud principale, propter quod pronuntiet,& ius pronunciandi.allegat Inn.in.c. cũ contingat.ſuper verbo iuſtè.de offi.dele.Pro quo dicit eſſe tex.in.l.hæc autem §.j.in verbo,conſtare liquereꝙ prætori.ff. ex qui. cau.in poſſ.ea. & ibi etiã Bar. hoc repetit, dicẽs ſe ita reſpondiſſe ſuper quodam proceſſu facto per generale ducatus Spoleti. & idẽ dicit Bar. in l. ſi finita.§.Iul.in.vj.co.ver.quæro vtrũ iſta contumacia.ff.de dam. infec.& in.l. quæſitũ.ff.de re iudi. & in.l.iij.C.de eden. ¶ Et hanc theoricã Bar.multũ cõmendat do.Ab.in cap.quoniã cõtra. in ix. col.ver.iij.not.ex gl.de proba.& in.c.ad noſtrã.el.iij.in pe. col.de iureiu.&in.c. cum ex officij. in.xij.col.de præſcri. & ibi Bal.in fi. & dom.Abb.in.c.fi.in viij.col.de foro compe.& Cle.præſenti.de cenſi.in.c.P.& G.in fi.de offi.dele.& dominus Anto.in c.cum dilecti.in.vj̃.columna.ver. vltimò aduerte. de dolo & contumacia. & in ca.cum dilecti. in.iij.col.de electi.& Imo. in ca.ex tenore.de foro cõpe.& Cal.in titulo de dila. cõſilio vlt.& domi.Car. & Pet. de Anch.in clem.ij.in fi. vt lit.pen.& do.Card.in. c.fina.in prima col.de eo,qui mit.in poſ.& not.Bal. in.l.generaliter §. his de præſentibus. in fi.C.de re.cre. & in authen.matri & auiæ. C. quando tu.offi.fun.poteſt.& in.c.eum,qui res.in vltima col.C. de procura.& in.l.ceſſante.in fi.C. quomodo & quando iudex. & in.l.ij.C. de ſportulis.& Bart.Imol.& Ro.in.l.ſed ſi de ſua.§. cũ autem.ff.de acquiren.hæ.& Paul.de Caſt.in.c.ij.de offi.dele.ibi bona gl.in ver bo oſtenderit.& ibi do.Abb.in fi.principij.Facit.c.ex parte Aſtẽſis de conce.præben. & quod ibi not. domi.Abb.in. iij. columna. verſicu.ex hoc no.& ibi gl.optima in cap.ſæpe.in verbo perẽptoriẽ in fi.de app.quam notat ibi ſolus Bald.in.j. col.& in.l.falſus.in viij.col.ver.item dubitatur de iudice.C.de fur.& ibi in verbis prę cedentibus videtur Bal.hoc limitare, niſi aliquo modo conſtaret
b per indicia de contumacia citati.alle.not.in.c. venerabilib.§.ſecus de ſen.excomm.in.vj.& ſequitur Lu.Ro.in.l.ſed & ſi ſua. præalle. Limitat etiam Bal.in.d.auth.matri. vt non procedant in actibus voluntariæ iuriſdictionis,& dat exemplum,de quo ibi. ¶ Vndecimò pro hac parte eſt conſi.Pet. de Anch. xxix. quòd incipit:viſis
15 diligenter actis & actitatis.vbi conſuluit,quòd † decretum interpoſitũ à iudice ſine cauſæ cognitione, eſt ipſo iure nullum. Allegat.l.magis puto.§. ne paſsim.ff. de re.eo. & Bar.in.d.l. prolatam. & alia de quibus per eum.Pro quo etiam vide Paul.de Caſt.conſi. lxxxix.incipien.Chriſti.&c.ſuper eo, quod quæritur.vbi plus voluit,quòd ſi notarius rogatus de interpretatione decreti, ſciebat interueniſſe cauſæ cognitionem: non creditur ſibi: quia diligens inueſtigatio, quæ requirit cauſæ cognitionem, non potuit fieri tempore inſtrumenti confecti: ſed requirebatur temporis interuallum.ideò de ea potuit tunc notarius eſſe rogatus.iuxta no.per gl.& Bar.in.l.j. C.de fi.inſt. lib.x.& Bartol.in.l.ſi Stichum.ff.de verb.obligat. & eſt doctrina Inno. licet ipſe non dicat in c.quoniã contra.de prob.cũ concor.quàs alias ibi dedi.Subdit etiã Pau.quòd imò ſi eſſent verba iudicis,nõ creditur ſibi:cũ eſſet in ſua poteſtate omittere cauſæ cognitionẽ. ideò verba enuntiatiua nõ probant:vt per Bart.in.l.ſi for tè.ff.de Caſtren.pecu.cũ cõcor.debuit ergo de a cauſæ cognitione & debita inueſtigatione fieri ſcriptura de per ſe diuerſa ab eo, ſuper quo interponitur decretũ, ſecundũ eũ dicentẽ hãc hanc eſſe mentẽ Spe. in tit.de procur.§.j. verſi. quid ſi ſolũ per libellũ.Et adde hîc Bal.& Sali. in.l.j.C.ſi aduer.dona. vbi dicunt,quòd decretũ interpoſitũ cauſa nõ cognita, eſt nullũ [a] maxime quando continet aliquam remunerationẽ,vel repudiationẽ, vel alienationẽ. quod eſt perpetuò menti tenendũ,ſecundũ Ang. de Are.in.§.tripli.in.iij.col.Inſti.de actio. licet prædicta cõſilia nõ alleget. ¶ Duodecimò eſt alia deciſio Bal.in.l.captatorias.in.iij.col. verſi.iij. quæro.C.de teſtamẽ.mili.vbi dixit:teſtator cõmiſit declarationẽ certorũ debitorũ Seio, qui declarauit indiſcuſsè, & præcipitanter, ꝙ deberent reſtitui Caio,tanquã ab eo fuerint illa debita extorta:an valeat talis declaratio. Et refert Bar.conſuluiſſe, ꝙ non:quia nõ eſt ſecutus formam boni viri.alle. l.Thais ancilla.§. ſororẽ.ff. de fideicom.li. & aliquid debet ei cõſtare requiſito hærede. per.l.ciuitatũ legati. ff. de vſufru. leg.Et hoc dictũ ſequitur Io.de Ana.in.c.cũ ſit in fi.de Iudæis.& Lu.in repe.rubricæ.ff. de arbi.in.iij. col. & ibi etiam alle.dom. Anto.in.c. ſi pro debilitate.de offi.delega.ꝙ ſententia lata ad conſilium ſapientis præcipitatum,eſt nulla: licet hoc nõ dicat dom.Ant.in libro meo: nec in aliquo ex multis,quos volui videre.¶ Deci motertiò & vltimò ad idẽ facit deciſio Bal.in
16 c.j.ad fi.de inueſti.in ma.fac. vbi dicit, † ꝙ ſi arbitrator laudauit ex abrupto, arbitramentum eſt nullum. & ita dicit fuiſſe pronuntiatum.& hoc dictum ſequitur Abb.in.d.c.quintauallis. in pen.col.de iureiur.& d.Car.conſi.cxliij.inci.in Chriſti nomine, magiſter Bartholomeus de Mainentis cõducit communi Ferrariæ.&c. in.j.char. Pro quo etiam vide Bal.in.d.l.prolatam.in vlt.col. quẽ multũ ſequitur Ludo. in.l. ſciendũ.in pe.co.& in.l.ſi quis arbitratu.in.vj. col.ff.de ver.ob.& in.d.rubr.in.iij.col. Ad idẽ quod not.Pet.de Anc.cõſi.cxciiij.incip.prædictis ſubtiliter. in princ.vbi dixit,ꝙ abſolutio à b iuramento præſtita, non præmiſſa cauſæ cognitione,eſt nulla. [b] alle.not.hîc, & in.d.l.prolatam.Ad idem quod not.Lud. Ro.in.l.j.§. ſi qs ita.ff.de ver.ob.in.ij. col.ver. hanc autem opi. vbi dicit,ꝙ ſententia lata ſecundum conſilium ſapientis à iudice non lectum, eſt nulla. Not. Bal.in.l.j.in.j.col.C. de ſen. ex peric. reci. & ſimiliter dixit Bal.in.l.tribunus.§.aliquis.ff.de teſta.mili. quòd licet Epiſcopus confirmet vnũ ex geſtis per ſuum vicarium, nõ per hoc videtur alia reprobare.iuxta ca.nonne. de præſum. quando alia non legit,neꝙ examinat. Ad idem quod not. Angel.in.l.ſi ab arbitro.§.j.ff.qui ſatiſd.cog.vbi dicit non valere capturam,quam iudex decreuit contra allegatum ſuſpectum de fuga:niſi ſaltem ſummarie cognouerit de qua-

a ¶ Eſt nullũ. quãdo autem decreta primum ſecundũ dicantur nulla: & quãdo iudex poſſit illa reuocare: vide notabiliter p d.Sozi. conſi. ſuo xviij.incip, proſequendo ordinem. ver. & poſito ꝙ. cum verſi. ſequẽ. char.xxix.& ver. & ſic etiam ſequitur in.j. pte char. xxx. Sed nũquid quãdo decretum eſt ipſo iure nullũ, ſit neceſſariũ aliquod iudicium nullitatis intentæ dic quòd non: quia lex hoc facit. Non enim opus eſt hoc à iudice petere:ſed ſufficit in iudicio ius ſuũ deducere. Et ſi opponaſ de ſentẽtia, vel decreto: debes replicare de nullitate. Ita per eundem Sozi. habes in.d.conſi. & verſi. circa medi. char. xxv. & ver. primum quia ex quo. char. xxxj. Quod eſt nota. pro modo practicandi. Et quòd decretum ſine cauſæ cognitione ſit nullũ, adde Do. & Alex. in.l. bonorum.C.qui admit.& Fed.de Se. ſuo cõſ. cxxxvij. & cõſilio cxxxvij.

b ¶ Eſt nulla. Facit qđ habetur etiam per.d.So.ſuo conſi.cxv.incipi. circa primã quæſtionem.ver.prætereà.not.in.j. parte. char. cclxxx. iij. quòd Papa abſolutionem à iuramento non probata læſione concedere nõ poteſt. &adde Bal.in.l.ſi. in.j.col. ver. conſulunt tamen docto.C. de non numpecu.

litate perſonæ capiendæ, ponderando ea, de quibus per eum ibi. & in ſua repe. l. nemo carcerem. C. de exac. trib. lib. x. Ad idē quod not. Fede. conſi. cclj. incip. caſus talis eſt: Iacobus de Cremona iudex collateralis. vbi conſuluit, quòd præceptum factū iudici ſeculari per eccleſiaſticum ſine cauſæ cognitione, eſt nullū. Ad idē quod no. Bal. in Spe. in ti. de app. in. vij. char. ver. not. quòd iudex. vbi dicit, quòd ſi iudex appellationis tulit ſententiam, non viſis actis primi iudicis, ſententia eſt nulla. Et idem ſi acta nō fuerunt coram eo producta. alleg. gl. & Bart. in. d. l. ij. C. de eden. Ad idem quod no. Lu. conſ. ccccliiij. quod inci. de re præſenti. iiij. &c. ad fi. vbi dicit, quòd miſsio in poſ. ex ſecundo decreto ſine cauſæ cog-
17 nitione eſt nulla. Ex quibus omnibus apparere poteſt: † quòd licet paſſus iſte ſit diſputabilis, tamen hæc ſecunda pars ſuſtentabilior & communior videtur: videlicet, quòd ſententia lata ſine cauſæ cognitione ſit ipſo iure nulla. & ſic trāſeat in rem iudicatam. Nec ob. vltima ratio pro parte contraria, quòd talis ſententia ſit contra jus litigatoris: quia talis ſentētia eſt etiā jus contra ſcriptū diſponens talem ſententiā nullam: vt eſt in iuribus prælegatis.
¶ Sed hanc concluſionē poſſumus limitare ſex modis, per quos
18 adducta in contrarium pro maiori parte ſaluantur. ¶ † Limita igitur primò, vbi iudex vidiſſet ſaltem iura vnius partis, & alia pars fuiſſet negligens in producēdo iura ſua: quia ſentētia tenet: ſecundū Ioan. de Fan. & Dom. in. c. primates. ij. q. j. Dom. e. cauſa & qō. in ſum. in. ij. col. ver. crederem ſic poſſe diſtingui. & Bal. in l. ab eo. in. ij. col. C. quomodo & quando iu. Et bene probatur in c. prout. de do. & contu. & in. c. ſuborta. de reiud. vbi valet ſententia non viſis actis partis contraria eis. Et ideò dicit Bal. in. d. l. pro latam. in. j. col. quòd vbi iudex noluit recipere aliquas probatio-
19 nes, ſententia eſt ipſo iure nulla. allegat glo. hīc. ¶ † Secundò limita, niſi ſententia lata eſſet adhibito interuallo temporis aliquali: ſed tamen minori, quàm exigat materia: quia tunc ſententia non eſt nulla: ſed habet in ſe aliqualem præſumptionem cauſæ cognitæ. Et ita procedit tex. in. d. c. cum ex literis. quem ita declarat ibi dom. Abb. multùm notans ipſum in ver. non plenè. ¶ Ex quo infert dictū Bart. in. d. l. prolatam. procedere quando apparet iudicem fuiſſe prorſus ignarum de mente cauſæ: & hoc attenta maxima temporis breuitate. Et pro hoc etiam facit tex. qui ſic poteſt intelligi in. d. c. cum Bertoldus. in ver. ſufficienter. quem ita intelligit Lud. in. l. ſciendū. in pen. col. ff. de ver. obli. Ad idem vide etiā quod not. dom. Abb. in. c. afferte. in. ij. col. de præſum. vbi dicit, quòd gl. hīc & dictū Bart. in. l. prolatam. debet intelligi, quando nihil fuit agitatum in cauſa. Secus vbi fuit agitatum, licet nullæ probationes factæ fuerint: quia poterat iudex moueri ex aliquibus præſumptionibus, quas ipſe ſolus elicuit iudicio intellectus: vt ibi bene probatur. vnde imputatur parti non appellanti ſecundum eum, qui conſuluit iudici: vt faciat ſcribi in actis præſumptionem, per quam ſe mouit, vt iudex ad quem, cui adhuc nō conſtet, ſententiam retractet. iuxta not. per Inno. in. c. quoniam contra. de prob. dum dicit cautū eſſe, vt iudex faciat ſcribi in actis rubrorem, vel pallorē teſtium. Ad quod vide etiam Ang. in. l. Lucius ff. de infa. Et dicit Abb. poſt Hoſt. in. c. cum contingat. in pe. col. de offi. deleg. & quod dixi in. c. quoniam contra. ¶ Et hanc limitationem ponit hīc Abb. in repe. in. v. col. per. d. ca. afferte. ad quod
20 vide Paul. de Ca. in. l. ſciāt cuncti. C. de proba. ¶ † Tertiò limita, niſi feratur ſententia ſuper facto notorio, quia tenet, licet fuerit omiſſa ſolita cauſæ cognitio, ſecundum dominum Abb. hīc in repe. & in. c. ad noſtram. in. iij. col. de iureiuran. per tex. gl. & Bar. in l. ictus fuſtium. ff. de his, qui no. infa. vbi probatur ſecundū vnam lec. quòd non requiritur in notoriis cauſæ cognitio: imò nec ſolēnitas ſentētiæ: ſed ſufficit præceptū. Ad idē quod not. Bar. in. l. ij. §. de frumētaria. ff. de admi. re. ad ciui. perti. vbi dixit, q valet ſententia lata pte abſente & nō citata, quādo cōſtat nullā defenſionē parti competere. quod dictū multū ſequitur. d. Abb. in c. ex inſinuatione. quaſi in fi. de appel. & in. c. j. in ij. col. de cauſa poſ. & in. c. cū olim. in. vj. col. de re iudi. & in multis alijs locis. ¶ Adde etiā huc tex. in auf. ſi quis. C. de adulte. ibi, nulla ratione quæſita, habent puniendi licētiam. & in. l. Diui fratres. §. j. ibi, & euidētes probationes. ff. de lib. cau. & quod ibi not. Benedictus de plūb. Et hinc eſt, quòd ſi iudici aliquid conſtat per confeſsionem partis, non curatur de ineptitudine proceſſus: vt probatur in. c. j. &. ij. de accuſa. in. vj. not. Bal. in. l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. reo. & Inno. in. c. qualiter. ij. cum concor. de accuſa. & ibi aliās declaraui. An autem aliqualis ordō requiratur in notorio? dic, vt per Inn. in. c. tua. ad fin. de coha. cle. & mulie. & in. d. c. ad noſtram. cum ſi. ¶ Et adde præcedenti limitationi id, quod ſcribit. d. Car. in. d. conſi. cxliiij. in. ij. char. vbi dicit, q arbitramentum latum ſine debita cauſæ cognitione non eſt nullum: quòd tempus decurſum inter diem compromiſsi & laudum, non eſt adeò breue: quin poterit adhiberi aliqua cognitio. alle. d. c. cum ex literis. ſecus ſi procedit ex abrupto, & dicitur eſſe diligendum Bald. in. c. j. de inueſti. in ma. fac. alle. ſ.
21 in ver. xij. ¶ Quartò limita, niſi ſententia lata ſit ſine cognitione parte præſente, & non reclamante: quia tunc valeret. & videtur parti imputandum: cum non reclamauerit: ſecundum. d. Anto. & Imo. in. c. quoniam contra. in vlt. char. de prob. per id, quod in ſimili not. Barto. in auf. ſi quis in aliquo. ad finem. C. de eden. dum dixit, quòd ſi ſententia enuntians lit. conteſt. iuramētum calumniæ, & alia, lata fuit partibus præſentibus, & non contradicentibus, probantur illa acta præceſsiſſe. per. l. j. C. de relat. vbi etiam idem dixit Bart. & idem Bart. in. l. acta. in prin. ff. de re iud. & in. l. fi. ff. quando app. ſit. & Bal. & Sal. in. l. emancipatione. C. de fid. inſtru. & Ang. in. l. hi, qui ad ciuilia. in fi. C. de appel. & Bald. in. l. ex his. in. iij. col. C. de teſta. mili. & Lud. in. l. qui in aliena §. fi. ff. de acqui. hære. cum concor. quas aliās dedi in. d. c. quoniam. in. v. concluſione. Et hanc limitationem firmat etiam Lap. alle. xxiiij. quæ incipit, delegata cauſa. &. d. meus auditor Rotę in ſuo repertorio. in ver. ſcientia. in pe. col. ¶ Sed de iſta dubitatione poteſt dubitari ex his, quæ dixi in. d. c. quoniā contra. poſt Lud. in. l. ſciendum. in. xxv. col. ff. de verb. obli. & Raph. Cu. in. l. fi. ff. quando appel. ſit. quia pars tacens nō videtur ſibi præiudicare: cum ſciat ius ſuum ſaluum durare. l. ſicut §. nō videtur. ff. qui. mo. pig. & hypo. ſol. Ex quo omiſsio cognitionis cauſæ reddit ſententiam nullam.
¶ Non obſt. dictum Bartol. in. d. auth. ſi quis. cum concor. quia licet præſente parte, & non reclamante, præſumatur acta interceſſiſſe: non tamen præſumitur cauſæ cognitio, ex quo conſtat contrarium propter breuitatem temporis: vt per Angel. in. d. l. prolatam. ¶ † Quintò limita: vt iſta intelligantur in ſententia condēnatoria: ſecus in abſolutoria: quia illa non requirit probationem:
22 ſed ſufficit præſumptio iuris, quæ eſt pro reo. Nam abſolui debet actore non probante. l. qui accuſare. C. de eden. Ita limitat Bald. in. l. licet. in. j. colum. C. de iud. quod dictum intelligerem in abſolutione ab obſeruatione iudicij, non in abſolutione à diffinitiua: per id quod not. Bartol. & omnes in. l. properandum. §. & ſi quidem. C. de iudi. Nam vbi actor ſe abſentauit, non datis dilationibus ad probandum: non poteſt dicere liquere de cauſa: ſecundum ipſos. ſecus vbi eſſent datæ dilationes ad probandum, & actor ſe abſentaſſet. Nam tunc poteſt abſolui reus diffinitiuè: vt ibi dicitur, & per eos in. c. prout. de do. & contu. Et idem eſt vbi terminus eſſet præfixus expeditioni cauſæ de conſenſu partium. Nam ille terminus habet vim termini dati ad probandum, ſecundum Inno. in cap. ſuper eo. lo. ij. de appel. Spec. de ſen. prola. §. nunc viden dum. verſi. illud. & Bar. in. l. ſi demeis. §. fin. ff. de arbi. & plenius Ludo. in. l. admonendi. in. iiij. colum. ff. de iureiu. cum concor. Item iſta limitatio non procederet in caſibus, in quibus non procedit regula. d. gl. qui accuſare. quos enumerauit ibi Bartol. & Bald. & alij. & gloſ. magiſtra in. c. vt noſtrum j. de eccle. benefi. per Specul. tit. de probationi. §. probare. ver. nunc ad propoſitum. cum ſeq.
23 ¶ † Limita ſextò, & declara aduertenter prædictam concluſionem, vt procedat quando conſtat non fuiſſe cognitum de cauſa: quia de hoc euidenter denotatur temporis breuitas. Item vbi hoc non cōcurret, ſed appareret, quòd nō vidit acta, vel probationes alterius partis: quia tunc apparet, quod fuit lata ſententia ſine cauſæ cognitione: ergo nulla per prædicta, ſecundum quod infrà dicetur. Sed vbi lata eſſet ſentētia, etiā condēnatoria, nullis datis dilationibus ad probandum: talis ſententia tranſit in rem iudicatā, ſecundum Barto. in. d. l. prolatam. & dom. Anto. hīc poſt multa: quia licet dilationes ad probandum ſint de iuſtitia: tamen non ſunt de ordine ſubſtantiali. Hinc eſt, quòd ſi omittātur, aut nimis abbreuientur, eſt proditum remedium appellationis & nullitatis. c. j.

¶ Nec excuſatur, quòd non probauit ex eo, quia non fuit ſibi aſsignata dilatio: quia probationes fieri poſſunt nulla data dilatione ad probandum. l. in crimine. & ibi Bart. ff. de adul. Nec ob. quòd non videatur de cauſa liquere: quia ſola aſſertiōe partiū potuit de cauſa liquere. l. ſi. C. ſi per vim, vel alio modo. & vbi pars eſt citata, vel præſens, & audit, ſatis dicit de cauſa cognitū: vt eſt tex. not. in. l. in cauſæ. la. j. §. cauſa. ff. de mino. & ſentit Inn. in. c. prætereà. in gloſ. ij. de dila. & dilationes debent peti à partibus. l. à procedente. in ver. poſtulari. C. de dila. & iudex non impartitur officium nō petitum. l. iiij. §. hoc autem iudi. ff. de dam. infec. Et iſtud eſt tenendum per prædicta, & ſtatim dicenda: licet aliud dicant dom. Abb. & Imo. & Bal. in. l. pe. in penul. co. C. ſi aduerſ. rem iudi. & in. d. l. prolatam. Nec ob. quod not. Inn. in. c. tua. de cohabita. cleri. & mulie. quia non loquitur in dilationibus, ſed quando abſque cauſæ cognitione proceſſum eſt. Fortius concludere videntur do. Anto. & Imo. hīc, quòd ſi dilatio fuit petita & denegata, & oblata defenſio, & non admiſſa: ſed tamē ſi ſententia eſt lata præſente parte, vel citata, non eſt nulla: ex quo eſt lata cauſa cognita. d. §. cauſa cognita. & ita allegant Bartol. in. d. l. prolatam. Et idem vult hīc domi. Abb. in repet. Per id quod no. Inno. in. c. poſt electionem. de conſt. præben. & bene facit tex. in. c. dilectus filius. & in. c. ex parte j. tit. proxi. vbi licet pars proponat exceptiones & defenſiones ſuas, & iudex non admittat, debet appellari: quia hoc eſt contra ius partis. & ſi nō appellaretur, valeret ſententia. Facit cle. cum à repulſione. de appel. & ibi vide Petr. de Anc. pro hoc etiam text. in. c. conſtitutus. iiij. j. de teſti. ibi: ſi reus per violentiam ſit expulſus, & non pateat ſibi aditus ad iudicem, & non ſit admiſſus ad probandum, valet ſententia, niſi appelletur. & ad hoc illum text. not. ibi Bal. & Imol. Idem videtur etiam vbi pars obtinuit probationes incontinenti: vt ſingulariter probatur in. c. interpoſita. de appel. in prin. & eſt imputandum nō appellāti: cùm poſsit iudex, *vbi *ibi videtur, audientiam de negare. l. ſed ſi per prætorem. §. ſed ſi cum deſiero. ff. ex quib. cau. ma. Et ſecundum hoc declara quæ dixi in. iiij. limitatione: vt intelligatur, quando conſtat de cauſa non fuiſſe cognitum ex conjecturis prædictis: ſed vbi hoc nō cōſtat, procedūt proximè dicta. ¶ Similiter & fortius videntur concludere domin. Anto. & Dom. hīc poſt Cal.
24 † quòd ſentētia condemnatoria lata nullis factis probationibus teneat. & idē Bar. & Bal. in. d. l. prolatā. per tex. in d. l. argentarius. §. cū autē. in verbo, ſinō probauit. Et idem tenet Bal. in. l. pen. in pe. colum. ver. conſydera ergo. C. ſi aduer. rem iudica. & hic: quia media cauſę. & ſic probationes, non ſunt de ordine ſubſtātiali: licet ſint de iuſtitia. Et pro hoc optimè facit à fortiori. d. c. interpoſita. inducendo: vt. s. & imputatur non appellanti. l. ij. C. ſi ſæpius in integ. reſti. fue. poſt. & iſtud eſt ſubſtantiale per tex. hīc reuocātes. & ſentit Inno. in cap. cum. Bertoldus. de reiu. in loco allegato. in prin. huius arti. licet gl. d. Car. & Imo. hīc, per gl. ij. q. j. in ſumma & in. d. l. prolatā. aliud teneat. nec pro eis facit. c. cum Bertoldus. quia dicit irritandam. Item iudex vidit ibi aliquas probationes. Nec etiam facit. c. primates. ij. q. j. quia licet dicat irritā, tamē dicit iniuſtam, & retractandam: ita quòd verbum irritam, intelligitur: id eſt, irritandam. igitur non eſt nulla. & pro prędictis etiam facit quod no. Bal. in. l. j. in. iij. col. C. de eden. vbi dicit, quòd iſtud, quod dicitur ſententiā eſſe nullam, ſi iudex non vidit acta: intelligitur de actis, per quæ ſubſtātiaē iudiciū, puta nō viſo libello; nō viſa lit. cōte. ſecus in actis probatorijs. Nā licet iudex ea non examinauerit, propter hoc ſententia nō eſt nulla: licet iudex malè faciat non viſis actis probatorijs. l. ſi de meis. §. fi. ff. de arbit. Nam per probationes non ſubſtantiantur iudicia, ſecundum Bald. firmantem quæ proximè dicta ſunt. Et ſecundum hæc verba Bal. intellige glo. in. §. ſuſcepto. in verbo conteſtatio. circa medi. in authen. de exhi. reis. dum dicit non valere ſententiam non præcedente litis conte. & probationibus. & ſic copulatiuè loquitur. Et hanc ſecundam limitationem firmant latè Moder. in repe. c. dilecto. in antepe. charj. de appel. illud non ponentes in iſto paſſu. ¶ Expeditis iſtis limitationibus, per adducta pro & contrà, poſſunt ſatis commodè concordari: ſupereſt colligere vndecim notab. facientia ad ornatū
25 huius materiæ. ¶ Et primò not. † quòd miſſus in poſſeſſionem inordinatè, & ſine cauſæ cognitione, non facit
a fructus ſuos, a ſecundum Inn. in. c. conſultationibus. poſt princ j. de iurepa. & ſequitur Bal. in. l. ij. in pe. col. de ſer. Et idem not. Lu. in. d. conſi. cccliiij. ad fi. non allegando Innoc. ſed alia iura. & bene facit conſi. Petr. de Anchara. cxxvij. incip. ſatis inaduertenter. ad finem. ¶ Secundò
26 nota, † quòd Epiſcopus non poſſet ſtatuere, quòd liceret pronuntiare ſine cauſæ cognitione, ſecundū Bal. in repe. l. ij. in. ij. char. ver. ſed quid de conſtitutione epiſcopali. ff. de iureiur. alle. Ioan. And. in. c. fi. de app. in. vj. Pro quo facit: quia cauſę cognitio eſt de iure diuino: ſecundum Abb. in. c. j. in. iij. colū. de cauſa. poſ. & proprie.
27 ¶ Tertiò no. q † diſpēſatio inferioris à Papa ſine cauſæ cognitione non valet: nō ſolùm ſi fit ex ordinaria poteſtate, ſed etiam ex ſimplici indulto Papæ, qui contra ius
b comitte poteſt ſine cauſa diſpenſare; b iuxta no. in cap. quæ in eccleſiarum §. eo. Ita dicit Inn. in. c. cum ad monaſterium. in fi. glo. inci. niſi ex cauſa j. de ſta. mo. & in. c. dudum. ij. in vlt. col. ver. idem & ſi Papa mandat. de elect. & in cap. veniens. poſt prin. de ſi. presby. & no. d. Abb. in. c. prętereà. el. ij. in. ij. col. de teſti. cog. & Bal. in. l. ſi teſtamētū. poſt prin. C. de teſti. & Imol. in. l. quidā cōſulebant. ff. de re iud. & in. c. j. in. x. col. de conſti. & in. c. de multa j. de præben. & do. Abb. in. c. at ſi clerici. §. de adul. in viij. col. de iudi. & Ioan. de Ana. in. c. fi. in. ij. col. de ſimo. facit gl. j. in fin. c. j. ſi quis ſine examinati. lxxxj. diſt. cum concor.
28 ¶ Quartò no. † quòd ea, quæ dicta ſunt de ſententia, videntur procedere etiam in interlocutoria. & ita no. Bal. in. l. ex ſtipulatione. per illum text. C. de ſen. & Bart. in. l. ſi. per illum text. in ver. cauſa cognita. ff. de fer. & in. l. à procedente. C. de dilati. per illum tex. in verbo, non aliās ſine cauſa cognita. Facit, quod not. Inn. in. c. cum veniſſent. in gl. & malè, quia lite pendente j. de reſti. in inte. dicens, quòd præceptum ſine cauſæ cognitione non tranſit in rem iudicatam & neceſsitatem. & ſequitur ibi do. Abb. & not. Pau. de Caſt. conſi. xxxix. & Ludouic. Rom. in. l. de pupillo. §. meminiſſe. ff. de operis not. nū. & d. Ab. b in. c. conſanginei. ad fi. de re iudi. & domi. Abb. in cap. ex parte. primo. in vlt. colum. propter gl. fi. ibi j. de verborum ſignifi. Bartol. in. l. non fatetur. ff. de confeſ. Sed cōtra iſtud non videtur tenere Bal. in. l. penul. in prin. C. de temp. in integrum reſtitu. pe. dicens ſe credere, quòd dilatio conceſſa ſine cauſę cognitione valet: quia eſt interlocutoria. Facit text. in. l. j. in fin. ff. de conſti. Prin. ibi, vel de plano interlocutus eſt. & in. c. interpoſita. in prin. j. de appel. vbi, ſi iudex appoſita exceptione incontinenti eā reijcit: nec admiſit probare volentē, valet ſentētia, ſi non appelletur. Facit quod notat Bartol. in. c. j. in. j. colum. de dilationi. vbi dicit, quòd in proceſsibus arbitrarijs, prout eſt in dilationibus, non habet locū. l. prolatam. ſæpe allegata. Et ita dicit eſſe caſum ſingula. & menti tenendum in dicto. cap. j. vbi eſt neceſſe appellare. Vnde prima facie credērē ita concludendum in iſta quæſtione, prout cōcluditur in alia: videlicet, quādo quæritur vtrū ad introlocutoriā ſit neceſſaria citatio. De qua remitto pro nunc ad Inno. in cap. querelam. ad finem. & in cap. auditis. de procurat. & ibi per dom. Anto. Imol. & Abbatem & Bald. in. l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de officio procon. & Lud. in. l. ſi poſt. ff. de oper. noui nun. & in. l. j.

a ¶ Suos. Adde Bar. & Alexan. plenè poſt gl. in. l. ſed & filege. §. ſcire. ff. de peti. hæred. & glo. in. l. ſi fur. §. j. ff. de vſuc. & Bal. in. l. j. C. de his, q. vt indig. & omni no per Alex. conſi. xx. iiij. parte. & cōſi. cij. eadē parte. Sed nunquid ſi quis virtute iniuſti docreti poſſeſsionem ingrediatur, poterit accuſari & puniri de vi lucratiua? dic, quòd ſic: vt p do. Sozi. ſuo conſil. xviij. incipi. proſequendo ordinem. ver. vt de actibus iudicialibus, circa medi. in j. parte char. xxx. & conſi. clviij. incip. viſis proceſſu ſententijs, ver. primus caſus eſt, quā do. cum duobus verſ. ſeq. in. ij. pte.

b ¶ Diſpēſare. Adde Bar. in. l. Barbarius. xij. col. ff. de off. præto.

ff.de arbitris.cum concordantijs infinitis: in quibus vi-
detur communiter dici, quòd si interlocutoria sit ma-
gni præiudicij, requiritur citatio,per.c.j. de causa pos.
& proprie.&.c.inter quatuor.de maio.& obedi.&.l.nã
ita Diuus.ff.de adoptionibus.cum similibus. secus si est
parui præiudicij,vel nullius.per textum optimum in.l.
ille à quo.in prin.ff.ad Trebel.de quo facit ibi festũ An-
a gel.¶ Et de præcepto facto sine causæ cognitione:[a] dic,
vt per Bartolum & Imo.latè in.l. filiusfa.§. Diui. ff. de
leg.j.per Baldum in.l.quoties.C.de fideicom. per Bar-
tolum, Angelum,& Imolam in.l.publicorum. de publi
cis iudicijs.per Io.And.in Spec.in titulo de iurisdi. om.
iud.in fi.& de sen.prola.§.species.versic.sed nunquid iu-
dex.& Imo.in.c.constitutus.in.viij.colũ.de fideiussori.
29 cum concordantijs.¶ Quintò no. † ꝙ sicut omissio or
dinis iudiciarij in causis ordinarijs,reddit ꝓcessum nul-
lum.d.l.prolatam.cum concordan. ita omissio ordinis
qualisqualis in extraordina.Ita Pet.de Anc.consi..clxiij.
incip.visis diligenter omnibus,de quibus suprà fit men
tio.in.iij.col.ita dicens sentire Inn.subtiliter in.c.tua.ad
fi.de coha.cleri.& mulie.dum dicit,quòd in notorijs,&
si non omnis,tamen aliquis ordo seruandus est. Et ita
dicit Pet.de Anc.se dixisse in.c.j.de officio deleg.Et per
illa verba Inno.dixit in proposito Bal.in.l.ius alimento
rum.ff.vbi pupil.educ.debeat. quòd decretum iudicis,
vel mandatum factum sine causæ cognitione non habe
tur pro nuda citatione.¶ Ad idem quod notat Imo. in
l.fi.ff.de lib.& posthu.vbi dicit per illum tex.quòd libel
lus ineptus vitiat iudicium,in quo proceditur sine figu
ra iudicij.Quod limita,nisi ex narratione posset com-
prehendi intentio actoris,secundum Bartolum in ex-
trauag.ad reprimẽdũ.in ver.figura. in.iij.col.ver.& ad-
uertendum,quòd illa petitio. & facit gl.in.l.vinum. cũ
concor.ff.si certum pet.Et huc adde Bal. in.c. quoniam
contra.in antepenul.col.de proba.vbi declarat quando
in causis breuibus requiratur aliqualis fides actitatorũ
distinguendo,an pars sit præsens,an non: & notabiliter
loquitur ad intellectum eorum,quæ no. Bar.in auf.ni-
30 si breuiores.C.de sen.ex per.reci.¶ † Sextò not.ꝙ licet
spoliatus à iudice non sit ante omnia restituendus,cum
pro eius authoritate præsumatur:iuxta gl.or. & Archi.
in.c.præsentium.vij.q.j.& per Hosti. in summa de rest.
spo.§.quando facienda,in prin.& Arch. in.c.quorundã.
lxxiiij.dist.& in.c.hoc quippe.iij.q.vj.& omnes in.c. cõ
querente.de rest.spo.&.d. Ant.& Imo.in.c.ex insinatio-
ne.de procu.cum concor.tamen si iudex aliquem spolia
uit sine causæ cognitione,ille ante omnia restituendus
est,si petat:secundum Archid.& Do.in.c.notum.ij. q.j.
Et bene facit quod not,d.Card.in cle.j.in fi.de cele.mis.
vbi dicit, ꝙ regulariter quando iudex procedit sine cau
sæ cognitione,censetur tanquã priuatus: nec sibi obe-
diendum est.per no.in.c.conquerente.Et ad idem vide
d.Abb.in.c.dilectus.j.in.iiij.no.de rescrip.bene facit gl.
fi.in.c.causam.j.de offi. delega. per quam colligit ibi.d.
Abb.quòd spoliatus virtute sententiæ nullę restituitur
ante omnia.Et no.d.Ant.hîc in vlt.no.per istum tex. &
plenius omnes in.c.cum causam.j.de offic. deleg. vbi est
31 tex.¶ Septimò no.† ꝙ rescriptum vetans causæ cogni-
tionem,est suspectum de falso.tex.in.c.ij.in titu. proxi.
& ibi Imol.post alios dicens, ꝙ ad hoc quotidie allega-
32 tur.¶ Octauò no.† ꝙ vbicũꝗ iudicinm inchoatur su-
per rebus,quæ breuissimo tempore corruptionem ac-
cipiunt,eius tractatus non debet esse longus: sed debet
iudex ita celeriter & leuato velo expedire,quòd res sup
qua litigatur,corruptionem non accipiat.Ita dicit Bar.
in.l.j.ff.de glande legenda.per illum tex. vbi causa simi-
lis debet expediri tribus diebus,si sic exigit eius natura.
Et pro hoc infert,quòd causa prioratus, seu cõsulatus,
qui durat duobus mensibus, debet ita citò expediri, ꝙ

a ¶ Sine causæ cognitione. Quòd non valeat,& nũꝗ transeat in rem iudicatã:adde Innoc.in.c. cum.venissent.iiij.col.magna.ver.vel dic,& melius. de restit. in inte. Quod verum in contẽtiosis,non in voluntarijs:vt ibi. & tenet Bald.in marga.ver. mandatũ, ver.xj.

b ¶ Sit factus. Adde tex.in.l.nõ videt.§.qui iussum. de re.iur.per glo. ord.& adde quod no.in.l. nõ est matrimoniũ. per gl. ff.de nuptijs & l. quoniam iudices. C.de appel.& no. in.l. si quis id qđ §.fi. versi.doli.de iur. omn.iudic.& Spe.in tit. de ob. & sol.§.ij.illud.& l.quanquã.in glo. ff.de aqua pluuia ar.& text. in cap. quisquis manda. to.in sexto.

tempus non incipiat transire. quod dicit esse multũ no.
& remittit ad no. ꝑ se, in.l.si prius.in.x.q. de oper. noui
nun.& sequitur Lud.in.l.stipulationes non diuiduntur.
in.xxxiiij.col.ff.de verb.obl. & in.l. si verò.§.de viro.in
xl.fallen.ver.xvij.ff.sol.mat. Et dicit, quòd tali casu po-
test procedi die feriata.alleg.cap.fi.die iud.faciunt not.
per Bar.in.l.is à quo.ff. vt in pos.leg.& l.iiij.§. condem-
natum.ff.de reg.iur. cum concor.ideò dicit Bald.in.l.j.
post prin.C.de temp.app.quòd ibi tota instantia breuis
est,ibi & singula eius membra. alleg.not.in cap. de cau-
sis.de offi.deleg. dicit tamen Bal.in.c.ij.j.de re iudi.quòd
bona festinatio permittitur, quando plenè de causa li-
quet iudici:mala autem prohibetur : puta si non liquet:
quia tunc debet differri.l.si de meis.§.fin.ff.de arb.¶ No
33 nò not. † quòd illud, quod dicitur, quòd iussus iudicis
b excusat à pœna,etiam si non rectè sit factus: [b] vt per gl.
& doct.l.iustè possidet. ff.de acqui.post. debet intelligi,
dummodò iussus emaneat nõ rite:id est non seruato or
dine iudiciario:quia tunc non excusat à pœna: secũdum
Bartol.in.d.l.iustè.in princ.& ibi per alios.& ita intelli-
34 git.l. meminerint.C. vnde vi.¶ Decimò not. † quòd li
cet cõmissio iudicis super aliqua executione duret etiã
re integra in tempus successoris : puta, licentia data de
capiendo debitore : vt per Bart. in.l.fundi.ff.de acquir.
pos.tamen si illa licentia , vel commissio fuit facta causa
non cognita,non transit in successorem,secundum An
gel.in.d.l.fundi.quia finito officio, finitur virtus licen-
tiæ.l.fi.cum glo.ff.de pœ.& ita etiam finitur potestas e-
xequendi secundum eum : quem sequitur ibi Imol.licet
recedat ab eo in exemplo, quod dat Ang.Ad quod etiã
vide Ang.in.l.si per epistolam.ff. de acquir. hæreditate.
¶ Vltimò no.quædã quæ inseri possunt,tamẽ reprehen
dendo: Accelerantes præcipitant iudicia.& vide Specu.
in tit.de app.§.nunc breuiter. versi.item secũdum quos-
dam.vbi loquens de quadam lite sibi commissa & incho
35 ata ante natiuitatem suam:subdit, † quòd ex tanta ven-
tilatione illud saltem finaliter euenit, quòd veritas ex-
quisita splenduit in lucẽ:inuehitur contra stylum curiæ
regis Franciæ,vbi nõ seruatur ordo iuris:& malè , secũ
dum eum: quia iniquitas omnia præcipitat.c. inter hir-
cum. de pœn.di.j. Nec est sententia præcipitanda.vj.q.
c.quæro:vt ibi latius per eum.Et dicit Pet. de Anchar.
consi.ccliiij.incip. ex verbis dictæ sententiæ. in fi. quòd
non est mirum , si Venetijs sententiæ non transeunt in
rem iudicatam : imò perpetuò corã certis auditoribus
sententiarũ potest ostendi de iniquitate sententiæ: quia
nimis de facili contra absentem indefensum & inauditũ
pronuntiãt, meritò de facili posteà querelãtem audiũt:
vt l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.Et facit glo. trita in
l.si minor.ff.de euict.& quod not.Inno. in.c.querelam.
in.ij.col.de elec.& Bald.in.l.si pacto,quo pœnam. C.de
pact. cum concor. In quibus dicitur , quòd gesta de fa-
cto , & parte inaudita , possint etiam parte inaudinata
reuocari.Et pro istis facit etiam text.in cap.ad nostram.
in verbo causarum meritis.de consue.per quem Bal.ibi
inuehitur cõtra iudices fabricãtes sententias, non rumi
nato processu. Facit.c.licet.xlv.distinctio.ibi , post mul
tarum experimenta causarum.facit c.ponderet.l.distin.
Per quem textum exclamabat ibi Domini.contra iudi-
ces,quibus de sero mittitur processus, & de mane iudi-
cant.& non allegat Bart.qui idem dixit in.l.prolatam.fa
cit.c.sciendum xxix.ibi* quia medullitus non indagant:*
in erroris labyrinthum* intricando impinguntur: * &
ibi Domini.in.ij.not.Facit tex.in.c.non in perpetuum.
xxiij.quæstio.iij.ibi:præcipites ruunt.& ibi gloss.dicit,
quòd iudices non debent esse præcipites ad excommu-
nicandum: quia iniquitas omnia præcipitat : sed virtus
lenta est,& omnium percõtatrix. Allegat.d.c.cum inter
hircum. facit.c.summopere.xj.q.iij.ibi,nõ leuitate , aut
furo

furore ducti sunt præcipites , sed causis diligenter ventilatis. Fa-
cit.c.cum apud Thessalonicam.xj.q.iij. & c.iudicantem. xxx.q.v.
& pulchrè Specu.in ti.de probat.iud.§.j. post principium. & vide
Ioã. And.in.c.qualiter.j.de accusatio.vbi refert Hieronymum su
per Hieremiam.lib. xx.dicentem:Non potest maturitas esse cõsi-
lij:vbi nullus est ordo iudicij.Bernar. in libro contra Pluuiacen-
sem,dum dicit:Nullus quidem ordo, quicquid recipit inordina-
tum.& est tex.in.*c.qui ambulat*.§.sed aliud.v.q.v.vbi testis prę-
cipitanter deponens, est suspectus. Quem pro singu. allegat Ro.
consi.ccccl ix.incip.an illi,qui cleriter.& dom.Abb. in procemio
Decretalium.in.v. col.& ibi dixi , & dicit Inno. singula.in.c.cum
ex literis.in glo.hoc non videtur.de restitutione in integrũ.quòd
literæ apostolicæ, vel mandatum Papæ viua voce,non præceden
te causæ cognitione,non habet vim sententiæ.quod ibi no. dom.
Abb.in.iij.colũ.Et infert, quòd vbi requiritur causæ cognitio,si
Papa mandat,sine causæ cognitione:non valet mandatum,nisi ap
pareat de certa scientia.quod pro quotidiano not.ibi domin.Ab.
¶ Et istis adde Bald.in.l.si cum ipse.ff.de excusati.tutor.vbi inue-
hit contra iudicem festinanter descendentem de bancho. & vide
Ioan.And.in.c.pastoralis.de iurepatr. vbi dicit, quòd eoipso con
uincitur Episcopus de malitia, quòd probatur eum non admisis-
se pręsentatũ sine examine,& pręcipitato iudicio.¶ Demũ de ista
materia nimis forte extensa, vide aliquid per Oldr.consi.cclj. per
Bal.in procemio Digestorũ.per Domi. in.c.Roma.§. caueant.in
ij.colum.de sent.excommu.in.vj. quæstio.j.per Ang. in.l. bono-
rum.C.qui admit.per Sal.in.l.si accusatoribus.in.ij.oppo.C.de ac
cu.per Bal.in tit.de pa.Constã. in verbo scientia. per Pet.de An-
cha.in. c.si fortè.de elect.in.vj.per Pau.de Cast.in.l. qui Romæ.§.
duo fratres.in fi.ff.de verb.obliga.per Bal.in.c.ij.de rescr. & in.c.
nouit.de offi.lega.bonus text.in.l.si pater.§. Sticho.in verbo satis
liquere prætori.ff.de fideicom. liber.& in.l.j.§.in summa:in versi.
causa cognita liquidò appareat.ff. quarum rerum actio nõ datur.
cum similibus. Et ista sufficiant in hoc eleganti passu , nullibi per
hunc modum expedita.¶ Extra glo.restat videre propriam & am
36 plissimam materiam huius:videlicet, † an & quando statuta laico
a rum comprehendant clericos,vel ecclesias?[a] Et generaliter quan-
do valeant in materijs spiritualibus,vel ecclesiasticis.quam mate-
riam satis plenè examinant hîc scriben. & præsertim domi. Abb.
in sua famosa repeti. ¶ Sed quia materia quotidiana est , & in ea
plurima necessaria addere oportet vltra eum : ideò inhærendo
vestigijs suis more solito, reduxi cõmentum suum per viam sum-
marij,& multa aliorum dicta hincinde sparsa, quãtò breuius pos-
sibile erit.Et quia propter diuersitatem casuum, nõ vidi modum
tractandi omnia secundum vsitatum stylum meum : ideò expe-
dietur materia per quæstiones.xx. ¶ Et prima maior cæteris tra-
ctabit de legibus Principum:reliquæ quæstiones de constitutio-
37 nibus inferiorum. ¶ † Quæritur igitur primò , vtrum leges Im-
peratorum comprehẽdant clericos? dic regulariter, quòd sic,per
textum optimum in.c.j.de noui operis nuntiatio.& in.c.si in ad-
iutorium.x.distinct.& in.c.quoniam.& in.c.de capitulis.& c.quis
autem.cum multis ibi positis. Et ratio colligitur ex text. in.c. fin.
xvj.quæstio.iij.vbi , venerandæ Romanæ leges diuinitus per ora
Principum promulgatæ.Facit.c.super Specula.de priuilegijs.vbi
dicitur sancta ecclesia legum secularium , nõ respuit famulatum.
Ad idem.c.cum ad verum.xcvj. distinctio. cum similibus allega-
tis per Domi. Abb.in.c.inter alia. in primo notabili. de immuni-
tate ecclesiæ. Et ita per doctores firmat Hostien. in.c. fina. de so-
38 lu.& dominus Abb.& alij in ista quæstione allegandi.¶ † Et hinc
est, quòd Romani Pontifices in decidendis causis,& negotijs eccle
siarum & clericorum sæpissime fundant suas decisiones in dictis
legum.Patet in.c.ex antiquis.liiij.distinctio.in.c.accusatores.& c.
cuius in agendo.iij.quæstio.viij.in.c.legibus.& in.c.cum deuotis-
simam.xij.q.ij.in.c.visis.xvj.quæstio.ij.in.c.id constituimus.xvij.
quæstio.iiij.& in.c.ij.de aliena.iud.mu. causa fac.in.c.innotuit. &
c.dilecti.de arbi.c.nouit.de iud.c.j.de iura. calũ.c.j.de confess.c.ad
vltimum.&c.pastoralis.de causa poss.c.in causis.& c.cum à nobis.
de testamen.& c.venientes.de iureiu.c.j.de re iudica. cap.secundò
requiris.de appel.c.cum dilecta.de confirma.vti.vel inutili.c.cum
ab omni.de vit.& hone.cle.c.ij. de conces. præben.cap. inter alia.

de immu.ecc.cap.ij.de spon.ca.diligenti.de si-
mo.c.calumniam.de pen.cap.quid per nouale.
de verb.signifi.cap. authoritate.& ca. dudum.
ad fi.de conces.præben. in.c. cum secũdum.de
hære.eod.lib.cap.si iudex laicus.de sent.excom
mu.eod.lib.& in.c.inquisitionis.de hære. eod.
lib. Et ideo dicit Archi.in ca.inter hæc. xxxiij.
quæst.ij.caueas tibi,ne dicas canonem legi ob-
uiare,si concordare potes. Et ad illum textum
dum dicit , sancta Dei ecclesia mundanis nun-
quam constringitur legibus. supplet legibus ta
libus , qualis erat illa , de qua fit ibi mentio.Et
tenetur ecclesia exequi , quod in lege humana
continetur.per capit.ideò.xxv. dist.secundum
eum.pro quo facit gl.in ca.fin.in ver. collyrio.
xxix.di.¶ Confirmantur ista à fortiori ex not.
per beatum Thom.ij.ij.q.xcvj.quem sequitur
summa Pisana.in verbo lex.§. vtrum leges hu-
manæ , dũ dixit ꝙ leges humanæ si iustæ sunt,
habẽt vim obligationis in foro cõscientiæ à le
ge æterna,à qua deriuãtur:secũdũ illud Prou.
viij.Per me Reges regnãt , & legũ conditores
39 iusta decernunt.¶ † Et dicuntur iustæ, tribus
modis,secũdũ Th.Primò ex fine. scilicet quan
do ordinãtur ad bonum cõmune. Secundò ex
authoritate,quando.s.lex lata non excedit po-
testatem ferentis.Tertiò ex forma, quando sci
licet secundum æqualitatem proportionis im
ponunt subditis onera ad bonum commune.
& secundum hoc leges huiusmodi onera im-
ponentes iustæ sunt , & obligant in foro con-
40 scientiæ:secundũ ipsum , cum concord.† Et ꝙ
tales leges ligent in foro conscientiæ , tenent a
multi,quos allegaui in.c.j.§.eo.in.vj.fal.per to
tũ:sed maxime in. c. fi.vbi vide. Et ex ibi dictis
restringẽdo illam fallentiam allegari potest do
ctrina ad cognoscendum , quãdo lex ciuilis nõ
militat in foro conscientię:sed specialiter vide
xviij. casus enumeratos in dicta summa loco
præallegato. versi. sed nunquid inter leges. Et
his,quæ dixi in.d.c.j. adde omnino Imo.in re-
peti.ca.cùm contingat.xvj.char. ver.& sic per
prædicta videtur.de iureiuran.vbi concludit,
quòd contraueniens legi seculari , vel statuto,
non peccat mortaliter : nisi disponat materia
aliàs damnata à lege diuina,vel canonica : quia
seculares non possunt facere peccatum,vbi nõ
est peccatum.Et probat rationibus,de quibus
per eum, dicentem hoc diligenter notandum,
& nouum,& ab alio non tactum. Sed an sit ve
rum,pendet ex prædictis & ex notatis in locis
proximè allegatis , in. d.vj.fal.vbi vide latius.
Et per prædictam conclusionẽ sequuntur no-
tabiles effectus, de quibus dicet visis limitatio
nibus conclusionis. Recipit autem prædicta re
gula.iiij.limitationes.Prima est, vt non proce
dat in legibus specificè disponentibus super ec
clesijs & eccclesiasticis personis : vt sunt leges,
quæ habentur. C.de sac.sanct.eccl. & de Episc.
& cle.per totum , & multis similibus. Nam li-
cet non sint in damnum ecclesiarum , nec re-
pugnent canoni, tamen non sunt etiam de ho-
nestate seruandæ. Ita nouissimè & elegãter de-
cidit hîc.d. Abb. in lec.& plenius in repe. con-
tra Cal.in.c.j.de ope.no.nun.per plures ratio-
nes : sed præsertim duas.Primò, propter defe-
ctum potestatis in statuente , scilicet Imperato
re, qui est inferior clericis.Secũdò, per augmen
tum superioritatis, quod denotaret obseruan-

a ¶ Vel ecclesias. Ad istam materiã vide & adde Pau. de Castro consil. ccxcix.inc. ad primum quæsitũ. & sing.per.d. Alex. in.ij.parte. consil. ccix.& seq. & cõsil.xcij.& consil. lxxxvj.iiij. parte & per dom.Sozi. suo consi.lvj.inci. viso decreto illo. ver.j.pars. cũ ver. se.vsque ad fin.in j.parte char.c.

tia illarum legum. & alleg. Inno. in. c. primo. de re. ecc. non alie. in vj. vbi dicit ꝙ ſolẽnitas inducta per Imperatorem in alienatione rei eccleſiaſticæ. de qua in auth. hoc ius. C. de ſac. ſan. ecc. nõ eſt ſeruanda: quia nõ potuit diſponere ſuper hac ſolẽnitate ponẽdo falcem in alienã meſſem. Quod dictũ ſequitur etiã. d. Abb. latè. in. c. inter alia. de immu. ec. in. ix. col. ¶ Et iſta limitatio poteſt amplia ri, etiã ſi tales leges eſſent incorporatæ in decretis: quia niſi aliqui canones faciant de ipſis mentionẽ, nõ dicũtur canonizatæ ex eo ſolo, ꝙ Gratianus eas inſeruerit. Ita probat gl. in ver. tractatus. in d. c. j. quæ eſt allegãda tanquã ordinaria ad hoc, ſecundũ Do. ibi in. iij. ver. & no. bene. Et hãc limitationẽ fortè ſenſit Ang. cõſ. xxix. inci. Titius exiſtẽs. in. ij. col. dũ dicit, ꝙ tẽpore, quo Roma triũphauit ſub imperio, gubernabat Imperator totũ mundũ. & hæc eſt ratio quare præcipiebat etiã in materijs ſpiritualibus. Sed hodiè diſpoſitio eccleſiarũ, & clericorũ nõ ſpectat ad Cæſarẽ, ſed ad ſolũ Papã, per iſtũ tex. ſecundũ eũ. Et pro iſtis vide omnino. dom. Abb. in. c. in præſentia. in. viij. col. ver. ego in hoc dubio aliter ſen tio. de probati. ¶ Duobus tamẽ caſibus ſeruari poſſunt dictæ leges, ſecundũ. d. Ab. hîc. Primus, niſi eſſent merè priuilegiatæ: quia tunc ceſſat ratio ſuperioritatis, cũ nõ ſubditis poſsit priuilegiari. c. nouit. de iud. ¶ Secũdus, niſi lex eſſet fundata ſuper ratione naturali: quia poterit allegari, non ratione leg. ſed ratione naturali. ar. l. ſcire oportet. ff. de excu. tu. & hos caſus ſatis claros aliter non
41 confirmo. ¶ † Limita ſecũdò dictã regulam: niſi lex ciuilis concernat peccatũ. quia talis nõ eſt ſeruãda, nec in foro canonico, nec in foro ciuili, ſecundũ. d. Ab. hîc. per. c. fi. de præſcri. Et poteſt iudex ſecularis cõpelli, vt illã nõ ſeruet. per. c. licet. de iureiur. in. vj. & hoc voluit Bar. in. l. fi. C. ſi contra ius, vel vti. pub. & in. l. priuilegia. C. de ſac. ſan. ecc. & gl. ord. in regula poſſeſſor. de reg. iur. in vj. & d. Ant. in. c. clerici. in fi. ſ̃. de iudi. & d. Ab. hîc, in repeti. ca. cũ eſſes. in. j. col. de teſta. & omnes. in. d. c. fi. maximè Imo. ibi in repeti. in primo notabili. vbi hoc ſignanter extendit, etiam ſi lex ciuilis nutriret peccatum ſolũm veniale: per id, quod in ſimili dicitur de iuramento inductiuo peccati venialis: quod non tenet, vt gloſ. & Arc. in. c. ſi aliquid. xij. q. iij. & Arch. & Io. And. in. c. quãuis. de pac. in. vj. domi. Anto. in capitul. ſi verò. de iureiuran. cum concordan. ¶ Et ex iſta fallentia reſultant plurimi effectus, vt p̃ſertim correctio legum, quas enumerat ſumma Piſana in loco p̃
42 allegato. ¶ Item poſſet non abſurdè inferri, † quòd interficiens adulterum in caſu à lege permiſſo, non eſſet tutus in foro ſeculari, etiam in terris imperij. quia talis permiſsio eſt illicita & nutritiua peccati: vt dicit glo. in capitu. inter hæc. xxxiij. quæſtione ij. quam ſequitur. d. Abb. in. c. veniens. ij. de ſpon. & in dicta repe. c. cum eſſes. in. ij. charta. & not. Richard. in. iiij. diſt. in. xxxvij. q. ij. art. j. Sed tamen tutius eſt tenere, quòd in terris imperij & alijs eccleſiæ non ſubiectis, tales impunè homicidium committant, ex quo lex permittit. Et ita ſentit Ioan. de Ana. in. c. interfecisti. in ſe cunda colum. de homi. Quemadmodum valet ſtatutum, quòd bannitus poſsit impunè offendi: vt plenè dictum fuit in. c. quæ in eccleſiarum ſ̃. eo. Nec obſtat, quòd lex permittens adulterum occidere, induxiſſe videatur hoc cauſa vindictæ: vt aliqui dicunt: ergo ſit illicitum: per ea, quæ ibi dixi: quia hoc non videtur lex conſyderaſſe: ſed potius tolerare illud homicidium, tanquam excuſabile propter magnitudinem doloris, quem temperare difficillimum eſt. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. Imperatores. ff. de adulte. Et hoc patet manifeſtè: quia nullo caſu licitum eſt adulterium occidere ex interuallo: ſed ſolùm toleratur, quando ſit eodem impetu. l. quod ait lex. §. quod ait. ff. de adult. vbi dicitur, quòd nõ poſt
43 diem, *filiam occidat, vel contrà: ſed id licet vno ictu & *vno impetu. Si eñ eſſet ad vindictã, nõ fieret differẽtia, an ex interuallo, an incõtinẽti: ſicut de bãnito dicit in loco p̃allegato. ¶ Item per hanc limitationẽ intelligit illud dictũ: ꝙ q peccat legis authorita te, nõ peccat. l. Gracchus. C. de adul. Nã fallit vbi lex eſt nutritiua peccati. & ita no. Bal. in. c. omni. de teſt. poſt prin. ¶ Et ſi diceret, ꝙ ex quo ſunt ꝓmulgatę diuinitus, nõ poſſunt dare cãm peccato. d. c. fi. xvj. q. tertia. Dic quòd illud intelligitur de legibus non nutrientibus peccatum. Ibi loquitur ille textus de legibus, de quibus ibi fit mentio: ſcilicet priuilegiantibus eccleſiã, a d quas videtur Princeps diuinitus moti. ¶ Et hinc eſt, quòd appellatione iuris diuini, non venit ius ciuile, vt latè per Domi. poſt Ioan. Andr. in. c. ij. de præſcrip. in. vj. Sed appellantur leges humanæ. cap. quo iure. viij. diſtinct. & leges exterorum & leges ſeculi. c. de accuſatoribus. iij. quæſtio. v. Nec etiam leges canonicæ ſunt propriè diuinæ: ſecundum dom. Abb. in. c. non debet. in. iij. not. de conſangui.
43 & affi. ¶ Limita tertiò dictam regulam: † niſi lex ciuilis etiam extra materiam peccati deuiet à iure canonico. Exemplum in. c. ij. de arbi. in. vj. Nam tunc cõmuniter dicitur, quòd lex eſt ſeruanda in foro ciuili, & canõ in foro eccleſiaſtico. per not. in. d. c. cũ eſſes. & in. c. j. de ope. no. nun. ſecundũ d. Abb. poſt alios hîc, & do. Ant. in. d. cap. j. in. ij. colum. de ope. noui nuntia. Bartol. in. d. l. priuilegia. & dom. Abb. in. c. clerici. in princip. de iud. & gloſ. in regula poſſeſſor. de reg. iur. in. vj. Facit quod not. in Clementi. ij. in verbo eccleſiaſticis. & in verſicu. vſuris. ante fin. de iud. & ibi. domin. Card. in xj. quæſt. & Bal. in. l. eos. in fi. C. de vſuris. vbi dixit, quòd in foro ſeculari Papa non poteſt tollere ordinem iudiciarium, allegando glo. in. d. clemen. ij. quam etiam ad hoc allegat dom. Ab. hîc, & in. c. quod clericis. in. ij. colum. de foro competen. & Cald. in diſputa. incip. ſtatuto. in penulti. colum. ¶ Sed pro intelligentia
44 omnium verborum huius limitationis notandæ ſunt. viij. declarationes. ¶ Et prima eſt, † quòd in terris ſubiectis temporaliter eccleſiæ Romanæ, canones prævalent legibus, etiam inter laicos in foro ſeculari indiſtinctè ſecundum do. Abb. hîc & in lect. & in repet. text. in cap. ſi duobus. de appellatio. quem facit ibi ſingula. valde dom. Abb. in. ij. colum. Nam ibi in terris eccleſiæ, licet laico appellare ante ſententiam: & appellatur omiſſo medio. quæ duo nò permittuntur de iure ciuili: vt in iuribus ibi allegatis per eum. ¶ Item ſentit glo. expreſsè in c. ij. in verbo ciuili. de arbi. in vj. dum dicit, quòd in locis quæ non ſubſunt temporaliter eccleſiæ, ſeruatur in illa materia ius ciuile: ergo ſecus in his, quæ ſubſunt. Idem gloſſa in. d. regula poſſeſſor. Ex quibus reſultare poſſunt multi & magni effectus. vt patere poteſt multa conſideranti. Et pro nunc nota. iiij. effectus, per quos cogitare poteris de ſimilibus. ¶ Primus eſt, quòd † in terris eccleſiæ pater tenetur alere ſi
45 lium ſpurium & dotare filiam. per text. cum ibi not. in cap. cum haberet. in fi. de eo qui dux. in ma. quam pol. per adul. Secus erit in terris imperij, de iure ciuili. per authẽ. ex complexu. C. de incenup. Ita ex prædictis infert Imol. in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. in
46 x. colum. ff. ad Trebellianum. ¶ Secundus effectus, † quòd in terris eccleſiæ † dictum arbitratoris poteſt homologari per cap. per tuas. du arbit. licet ſecus de iure ciuili. & ſic in terris imperij, vbi taciturnitate decem dierum, nõ homologatur, ſicut dictum arbitri. per. l. pen. C. de arbi. Ita infert Imol. in repet. cap. quintauallis. in. vij. char. in verſicu. xj. differentia. de iureiu. ¶ Tertius effectus,
47 † quòd in terris eccleſiæ ex nudo pacto, competit actio per text. cum ibi not. in capi. qualiter. de pact. licet ſecus in terris imperij: per not. in. l. iuriſgen. §. igitur nuda. ff. de pact. Ita infert Imol. in. c. quæ in eccleſiarum. in. xiij. colum. ſ̃. eodem. ¶ Quartus effectus,
48 † quòd in terris eccleſiæ proceditur ad recuſationem iudicis ordinarij ſecularis, ſecundum canones: non ſecundum leges. Ita infert dom. Abb. in. c. licet. ex ſuſcep. in fi. de foro competen. ¶ Se-
49 cunda declaratio eſt, † quòd etiam in terris imperij ſtatur Canoni in materia, in qua non eſt expreſſa deciſio iuris ciuilis: ſed ſunt opin. inter Legiſtas. Nam etiam ſi contrarientur Canoni, tamen ei eſt ſtandum in vtroq; foro. Ita dicit. do. Anto. in repe. c. per venerabilem. in. xxxvij. col. ver. not. ij. caſum generalem. qui fil. ſint leg. & in. c. ſuper literis. in prin. iij. co, ver. iij. no. de reſcr. & d. Anto. in. c. j. in princ. per illum tex. de iura. cal. & in cap. fraternitatis. in. xxxij. col. de teſti. & in. c. ſi neceſſe. in. ij. colum. de don. inter virum & vxo. & Imol. in. c. relatum. in. ij. colum. de offic. delega. & Io. de Ana. in. c. ſi. in. vl. col. de delic. pue. & domin. Abb. in. c. cum tempore. in vlti. col. de arbi. Et facit quod no. do. Ant. in. c. ſuper. de priuile. Et mouentur iſti per dicta iura, in quibus Papa decidit dubia Legiſtarum. ¶ Et intellige ſanè, vt iſtud procedat, quando dubium reperitur deciſum de iure canonico: ſed vbi quæreretur deciſio noua de re non deciſa, recurrendum eſſet in dubijs legum ad Imperatorem, non ad Papam: ſecundum do. Abb. poſt do. Ant.

do. Ant. in. c. licet ex ſuſcepto. in. vij. colũ. verſi. xiiij. caſus. de foro compe. per tex. in. l. fin. C. de legi. vbi interpretatio dubiorũ legaIum ſpectat ad Principẽ. ¶ † Item intellige iſta in interpretatione generali: ſed ſpecialem poſſunt facere etiam iudices, ſecundum Inn. in. c. cum ſpeciali. in. ij. col. ver. fatemur tamen. de ap. quem ſequitur Abb. in. c. cum veniſſent. in. ij. col. de iudi. in. c. j. in. j. no. de iura. cal. & in. c. capellanus. in. j. col. de fer. & in. c. inter alia. de ſen. excom. & in. c. j. in vlti. col. ſ̃. eo. & ibi Imo. in. xiij. colũ. & Petr. de Anc. in repe. ibi in. v. char. & Imo. in. c. fi. in. ij. col. ſ̃. eod. & in. c. ve1 niens. in. vj. col. de renun. ¶ Tertia declaratio eſt, † ꝙ ſi leges contrariantur canonibus in materia miſerabilium perſonarum, prævalent Canones etiam in foro ciuili. Ita no. d. Ant. & Imo. in. c. clerici. de iud. allegant inter alia gl. ij. in. c. relatum. j. cum materia de
a teſt. vbi in concernentibus piam cauſam prævalet canon legi [a]. Et quæ dicantur miſerabiles perſonæ: vide per eoſdem, in. c. ſignificã
52 tibus. de offic. deleg. & in. d. c. clerici. ¶ Quarta declaratio eſt, † ꝙ etiam vbi lex ciuilis non reprobatur ab eccleſia: nec continet peccatum, ſi tamen fouet lucrum proximo odioſum, vel rigorẽ quẽdã, non eſt ſeruanda in foro contentioſo canonico. Ita. d. Abb. per viam Theoricæ. in. c. filius. in. iiij. no. de teſt. per illũ tex. quẽ dicit ad hoc ſing. Nam lex ciuilis diſponens legatũ rei alienæ ſcienter factum valere, non reprobatur expreſsè aliqua lege canonica: nec cõtinet in ſe peccatũ: cũ procedat ex præſumpta mente teſtatoris. & tamẽ dicit ibi, ꝙ Epiſcopus nõ debet illã legẽ obſeruare: quia mouet quodãmodo lucrũ odioſum hæredi. nec fundata æquitate naturali. & ita debent limitari notata in. c. j. de ope. no. nũ. & facit. c. dilecti. de iud. & c. j. de do. & contu. ſecundũ eũ. & hoc nota perpe
53 tuò ad multa. ¶ Quinta declaratio eſt, † ꝙ vbi lex ciuilis & canonica cõtrariantur in materia cõcernẽte peccatũ, illa prævalet, quæ benignior eſt ad inducendũ euitationẽ pœnæ. Et ideò ſi lex ciuilis hoc operatur, illa procedit etiam in foro eccleſiaſtico. Ita colligitur ex dictis Archi. in. c. quod à partibus. ſuper verbo ſabbati. lxxv. di. vbi dicit, ꝙ licet ſecundum computationẽ eccleſiæ, & canonũ, dies naturalis incipiat à veſpere præcedentis diei, & duret vſq; ad veſperã ſequentis diei, in diuinis officijs ordinationibus clericorum: vt in. d. c. j. de ſe. & c. de vſu. de cõſecra. di. ij. d. c. quod à partibus. & c. quod in die. ea. di. Tamen in pactis, in cõtractibus & omnibus alijs ſtandum eſt iuri ciuili: ſecundum quod dies incipit à media nocte, durans vſq; ad aliam mediam noctem. l. more Romano. ff. de ſe. c. cõſuluit. de of. deleg. Et ideò infert Arc. quòd ſi iuraui me daturum die dominica, non ero periurus, ſi dedero vſq; ad mediam noctẽ ſequentẽ. & alleg. gl. quæ hoc dicit in. d. c. j. in verbo vſq; ad veſperã. ante finẽ. de conſe. di. iij. & ſic præponitur lex canoni: quia benignior ad euitandũ periurium. arg. cũ tu. de teſt. ſecundũ eum, quẽ ſequitur Do. in. c. cõſuluit. in penul. col. de offi. deleg. & Bal. in. c. ego enim. in. j. col. de iureiur. dicens, ꝙ arbitrio boni viri erit committendũ: an in hac ſolutione, quæ fit de nocte committatur fraus. Ad quod vltimũ verbum vide eundẽ in. l. accepta. in. ij. col. C. de vſu. & Salic. in. l. non minorem. in fi. C. de tranſactio. ¶ Scias tamen, ꝙ vbi propter reuerentiam alicuius feſti imponitur pœna delinquenti, fiet computatio diei ſecundũ canones de veſpera in veſperam: quia durat ipſum feſtum, cuius reſpectu imponitur pœna, ſecundũ Fed. conſi. xlv. inci. factũ tale eſt: ſtatuto cauet. Et ſic limitantur. ¶ An autẽ intelligatur de maleficio cõmiſſo in nocte ipſius ſancti, ex quo ſtatutum loquitur de die? dic, vt ibi per eũ cõcludentẽ, ꝙ nõ propter cõmunẽ vſum lo54 quendi. ¶ Sexta declaratio eſt, † ꝙ licet in materia feudorũ caſus non deciſus in feudis, ſit decidendus à iure cõmuni. c. j. §. Vbertus. de feu. cog. Tamẽ ſi occurrat, quòd diſcordẽt à legibus, potius ſtãdum eſt canonibus etiã inter laicos ratione iuramenti, quod præſtatur in inueſtitura feudi. Ita dicit Bal. in. c. imperialem. §. fi. in. iij. col. ver. porro. in feudis de prohi. feu. alie. per Fed. per no. in. c. nouit. de iud. Et exemplificat, vbi ageretur de recuſando iudicem in materia feudi: vt ibi per eum. Pro quo faciunt no. in. c. cum laicus. de ſo. compe. in. vj. & quod per illum tex. pulchrè infert do. Abb. in. c. cum veniſſent. in penul. col. de inſti. & Imo. latè in repe. c. cũ contingat. de iureiur. in. xxxiij. char. ver. nunc reſtat deſcẽdere ad
55 ſextum membrum. ¶ Septima declaratio eſt, † ꝙ hæc omnia procedunt, dum quæritur de vi cõprehenſiua legis: & vbi agitur de deciſionibus cauſarum, quo caſu procedunt, quæ dicentur: ſed ſi cauſa agitatur in iudicio ſeculari, vel eccleſiaſtico: tene hanc regulam ſecundũ do. Abb. hîc: quòd ſemper ſeruabitur lex, ſtatutum, ſeu conſuetudo illius loci, vbi cauſa ventilaſ. Ideò, ſi cauſa clerici ventile tur corã ſeculari, ſeruabitur in præparatorijs lex laicorum: & econuerſo. Ita dicit ſe intelligere gl. in. c. quod clericis. de fo. compe. & non extendere ſtatutũ ad clericos: ſed regulariẽ cauſam ſecundum naturã fori, vbi agitatur, iuxta no. per Inn. in rub. de conſue. Et ab hoc nemo diſcrepat: ſecundum eum inferentem ad caſus notandos: videlicet reſpectu appellandi ab interlocutoria reſpectu peremptionis inſtantiæ. & alijs de quibus hîc per eũ, cuius dicta aliter nõ diſcutio: quia nõ eſt propriè materia. Vnde remiſsiuè extende hoc: vt latius per eum poſt alios in. d. c. quod clericus. in. iij. colũ. cum ſeq. per Do. in. c. conſuetudo. in vlti. col. j. diſt. per do. Ant. in. c. j. in. vj. col. ver. vnũ non admitto. ſ̃. e. & ibi per Imo. in. vj. col. verſic. an autem, ſi quæratur. & in repet. c. cũ contingat. in. xxxiij. char. de iureiur. per Cal. latè in diſpu. inci. ſtatuto ciuitatis. per Io. An. in Spec. tit. de conſtit. §. a j. ver. aliter. per Pet. de Anc. in regula, ea quę. in vlt. char. ver. xxvij. & vltimò in regula, poſſeſſor. in vlt. col. de reg. iur. in. vj. per Imo. in. c. relatũ. in. j col. de teſt. ꝓ Pet. de Anc. in rep. c. j. in. xxviij. char. verſi. accedat quęſito. ſ̃. eod. per Abb. in. ij. parte ſtatutorũ. q. ix. ꝓ Pe. de Anch. cõſi. xl. inci. in. q. ꝓ Do. poſt Arch. in. c. nõ ita. in. ij. col. ij. quæſtio. vj. per Spe. in tit. de feu. §. j. ver. ſed pone. & in tit. de inſtrumen. edi. §. compendioſè. verſi. ſed quid. de conſuetu. & in tit. de feu. §. qualiter. ver. debet informari. per Bar. in repeti. l. ij. in vltima char. ver. xxxiij. quæro. C. quæ ſit longa conſuetudo. Et limita prædictam concluſionem do. Abb. hîc ex declaratione Fede. ¶ Octaua & vltima declaratio eſt, ꝙ ius canonicũ diſponens circa ordinatoria litis, debet ſeruari in foro ciuili, qñ diſponit ſuper materia: q̃ etiã in foro ciuili eſſet admittẽda ex diſpoſitiõe iuris canonici. Ita declarat Do. in. c. §. ij. in. vj. col. pia. de exceptio. in. vj. ita colligẽs ex gl. ibi, in verbis eccleſiaſticis, & in verbo apponaſ, qđdicit eſſe notãdũ: quia per hoc habeẽ vna limitatio ad gloſſ. in. l. ij. in ver. vſu. de iudi. volentem, quòd regulariter Papa non immutat ordinem iudiciarium in foro ſeculari. & ſic ſunt expeditæ. viij. declarationes tertiæ limitationis huius primæ quæſtio. ¶ Limita quartò regulam huius primæ quæſtionis, niſi lex ciuilis diſponat in materia ſpectante ad eccleſiam imponendo pœnam etiam in caſu rationabili & laudabiliter ſe mouendo: quia tenent etiam in foro ciuili, & non ſufficit iuſtam eſſe legem: niſi fiat ab habente poteſtatem, ſecundum Abb. hîc. & per cap. penult. & fin. de ſecund. nup. Vbi corriguntur leges punientes mulierem contrahentem matrimonium infra annum luctus: quia ſunt editæ in odium matrimonij, ſeu contrahentium. Et iſtam dicit eſſe communem concluſionem Legiſtarum & Canoniſtarum. not. in. l. j. C. de ſecun. nup. & in. l. liberorum. ff. de his, qui not. infa. & in. l. decreto. C. eo. ti. Et ita dicit ſe dixiſ
{ ſe, in. d. c. fi. *vbi* eadem ponit' & aliqd no. in. c. clerici. in prin. de iud, per illũ tex. & ibi Bal. in

¶ Legi. Ad quod adde Bal. in. l. j. in vlt. q. C. de ſac. ſan. eccl. & Io. de Imo. in. l. illa inſtitutio. de hære. inſtitu. & melius per. d. Alexan. in. l. captatorias, C. de teſt. mil.

princip.¶ Sed ad plenam intelligentiam horum verborum, ſunt notandæ octo declarationes, ex quibus quatuor primæ conátur reſtringere hanc limitationem. & aliæ quatuor eam ampliát, ſeu
56 extendũt. ¶ Prima declaratio reſtrictiua eſt, † ꝙ pœna legalis impoſita contrahenti matrimoniũ, non odio contractus: ſed fauore filiorũ, valet ſecũdũ Pe.de Anc.in rep.c.j.in.viij.char.ver. quædá verò leges.ſ.e.& d.Ant.in.c.j in.ij.co.de ſpõ.& Do.in.c.placuit. in.ij.col.& xxxij.di.& Bald.in.l.decreto.in fi.C.de infa.& Pet.de Anc.cõſi.xvij.inci.ex prædicto themate.in prin.& Bal.in.l.ſi qua mulier.in fi.C.ad Tert.& Bal.poſt Bar.in l.j.in pen.col.C.de ſec. nup.& Ang.in auf.de non eligen.ſecundo nubẽ.in prin.in.ij.col. & Inn.in.d.c.fi.Exemplũ in l.hac edictali.C.de ſec.nup.vbi ſeruat certa portio filijs primi matrimonij, patre tranſeunte ad ſecunda vota. Similiter dicit Inn.in.d.c.fi.nõ eſſe correctã.l.omnem.C.ad Tertul.& tex.in.§.ſi autem tutelam.in auf.de nupt.dum puniunt matrem ſecundo nubentem, agnita tutela filij, & tutore non peti to. Et idem Ange.in.d.§.ſi autẽ.allegando Hoſt.in.d.c.fi. ad quod vide Bal.qui videtur limitare in.l.cũ oportet.§.fi.in fi.C.de bon. quæ lib. ¶ Sed iſta declaratio eſt intelligenda in pœna appoſita ex facto culpoſo: vt in caſu.d.l.omnem. vbi punitur culpa matris aliâs vbi puniretur ex ſolo contractu matrimonij, non procedũt leges ciuiles ſecundũ.d.Abb.hîc: & in.d.c.fi. per rationes iudicio meo ſatis concludentes, de quibus per eũ. Nec ob. fauor filiorum quia eſt irrationabilis, cum tendat ad præiudiciũ mulieris: & reſtringit facultatẽ contrahendi matrimonium. & in fauorẽ vnius, non debet alteri fieri iniuſtitia. c.ex tenore.de for.cõpe. ſecundũ eũ. ¶ Subdit tamen.d.Abb.in.d.c.fi. quòd in iudicando & conſulendo graue eſſet recedere à cõmuni opi.doc. quàm à nullo viola tam repetit. Et tenen.do opi.ſuã. Non.ob.ſi diceretur, quòd lex ciuilis non punit ſecundas nuptias odio ipſarum nuptiarum, quaſi volens ab eis aliquem retrahere: ſed mota pietate erga filios primi matrimonij attento, quòd amor ſecũdi coniugis deducit, vt plurimum eos in tantam obliuionẽ patris vel matris, quòd nihil eis remaneret de bonis ſuis: quia licet do.Abb.hoc nõ tangat reſpon deri poteſt, ꝙ ad ſuſtentandam legẽ ſecularem loquentẽ in talibus materijs, non ſufficit allegare eius iuſtitiã & laudabilitatem: quia nullitas ſua cauſatur ab impotentia conditoris, qui per ſuã legem quoquomodo non poteſt intimidare libertatem datam à iure diuino. ¶ Et iſta reſponſio patet ex allegandis proximè in.iiij.decla ratione. Quando autẽ punit factum culpoſum, non intimidat matrimoniũ: ſed punit fraudantẽ ipſos filios ex culpa: & iſta puto ſuſtentabilia & vera conſideratis bene rationibus do.Abb.& quaſi omnibus his quæ dicentur in hac.iiij.limitatione. ¶ Secũda decla
57 ratio reſtrictiua eſt, † ꝙ pœnæ legales impoſitæ cõtrahẽtibus ſecundas nuptias infra annũ luctus, non ſunt correctæ de iure cano nico, vbi ex contractu earũ reſultat turbatio & incertitudo prolis, ſecundũ Bal.in.l.liberorũ.ff.de his, qui notã.infa. vbi ita refert conſuluiſſe Pau.de Leaza.& Ray. quia iſtud videtur rationabile, & non contra mentẽ Apoſtoli permittentis ſecũdas nuptias, attẽto ſcãdalo, quod ſequi poſſet. Sicut etiã aliâs prohibetur vſus matrimonij ad euitandũ ſcãdalum: vt.v.di.c.ad ejus. & xxxiiij.q.iiij. in ſumma. & in.c.non oportet. Et hãc opi. recitat ſimpliciter Bal. in.l.decreto.C.de infa. prout refert hîc.d. Abb. exemplificando hãc declarationẽ: vt hîc per eum. Idẽ tenet Pe.de Anc.in rep.in.c. j.in.viij.char.ver.iuxta prædicta.ſ.eo. ¶ Sed hanc declarationem impugnat.d.Abb.hîc in lec.& in repe.& expreſsius in.c.fij.de ſec, nup.per eaſdem rationes, quibus vtitur contra præcedentẽ, licet fateatur eam eſſe ſatis probabilẽ: vt latius per eum in dictis locis: ſed ſpecialiter non reſpondet ad illud de turbatiõe prolis. Niſi dicas, ꝙ generalis & libera permiſsio populi non patitur vllam reſtrictionem. & dicit Pau.de Ca.in.d.l.decreto. ꝙ licet iſta declaratio videatur ſibi rationabilis, tamen requiſitus noluit conſulere,
58 ſecundum opinionẽ iſtã Ray.& Pau. & ideò tutius eſt tenere cõtrarium ſequendo.d.Abb. ¶ Tertia declaratio reſtrictiua eſt, † ꝙ valet lex ciuilis diſponens circa accidentia temporalia ad actum ſpiritualem: puta ſuper dote, ſecũdum.d.Abb.hîc per.c.Ray j. de teſta. & per no.in.c.j.&.ij.de dote poſt diuor.teſti. & vbi lex contrariatur Canoni: ipſa ſeuabitur in foro ſeculari tantũ, & canõ in foro canonico: per id quod no.Inn.in.c.de prudentia.de do.inter vir.& vxo.dum dixit, quòd cauſa dotis eſt miſti fori. Et ideò erit locus præuentioni: ſicut de crimine ſacrilegij dicitur in.c.cum ſit generale.de for.compe.niſi ex diſpoſitione legis ſequeretur turbatio, vel intimidatio matrimonij: per ea quæ dicentur in ſequenti declaratione, ſecundũ do. Abb.hîc. Sed do.Ant.in.c.clerici. ad fi. de iud. vbi dicit, quòd licet in materia miſta quælibet lex ſeruetur in ſuo foro, tamen fallit in ſua materia pia. Et exẽplificat in materia dotis, in qua canon debet prælegi indiſtinctę: quia tales cauſæ piæ ſunt ſub protectione eccleſiæ. per no.in.c.licet ex ſuſcepto. & in c.ex tenore.de for.cõpe. & gl.in.c.cũ eſſes.de teſt. Et idẽ videtur ſequi Imo.in.d.c.clerici. quare de materia dicendum eſt, vt ordinatè per omnes in.d.c.de prudentia. per Ang. & Mod.in.l. j.ff.ſol.ma. per Bal.in.l.in contractibus.in fi.C.de non nu.pe. per Bal.in.l.j.C.de do.promiſ. per Pe.de Anc.pulchrè conſi.xvij.inci. pro ſolutione.ad fi.ibi, venio ad aliud dubium. per glo.in verbo, dependentibus.in.c.ij.de iud.in.vj. & do.Car.in cle.ij.in vlt.char. verſic.xxx.quæro.de iud. Et in dictis locis, vbi commuuiter cõcludit, quòd.q.dotis mota ſeparatim ſine aliqua diſputatione ma trimonij: ſit merè ſecularis. Propter quod dictum dom. Abb.hîc fortè ſuſtineretur contra dom.Ant.in.d.c.clerici. vnde dixit Bal. in.c.j.in.x.col.qui feu.da.poſ. quòd papa poteſt dare iudicem inter duos laicos ſuper cauſa dotis. ¶ Quarta declaratio reſtrictiua eſt, † quòd valet ſtatutum laicorum puniens contrahentem matrimonium turpiter: puta ſine conſenſu patris, ſecundum Bal. in rub.ſ.eod.titu.in.v.col.dicentem, ꝙ in his, quæ ſunt de ſubſtantia matrimonij, non poſſunt ſtatuere laici, ſed bene circa qualitatem. Nam ſi reipublicæ intereſſ, vt non fiat ſcandalum in populo, tenet adiectio pœnæ: ſicut tenet lex, ne malis moribus ciuitas informetur.l.j.C.de ſecun.nupt. quam ſecundum ipſum non ſeruant canoniſtæ. & dicit ſe videre, ꝙ homicidium eſt contra naturam. & tamen per accidens eſt permiſſum.xxiij.q.v.per totũ. Itaque plerunque conſyderatur accidens magis, quàm natura: quia accidentia cauſam obnubilant.l.j.§.beſtias.ff.de poſtu. ſecundum eum. Idem tenet Bald.in.c.clerici.in.ij.colum.de iudi.dicens, ꝙ in hoc non punitur matrimonium: ſed qualitas matrimonij, ſcilicet clandeſtinitas & corruptio.alle.l.iij.§.ſi emancipatus.ff. de cõtratabul. Secus ſi tangeret ſubſtantiam matrimonij. Sic dicit procedere dictum Ioan.And.in.c.ſtatutum.de hære.in.vj. Idem Bal. in.c.tenor.in fi.de re iud.dicens, ꝙ in matrimonijs poteſt apponi
59 pœna per ſtatutum ciuitatis*præter*quàm quo ad impediendam ſubſtantiam matrimonij. allegat Archi.in.c.vbi non eſt.xxx.q.ij. Idem Bald.in.l.omnem.circa fin.C.ad Tertul.dicens ſe credere, ꝙ determinatio Ioan.And.in.c.ſtatutum.non ſit vera: quia contrahere ſine conſenſu patris, eſt contra bonos mores omnium, maximè prudentium. & inducit odium capitale.d.§.ſi emancipatus. vbi inducit exhæredationem filij. Ideo valet ſtatutum, non quia veniat contra ſubſtantiam matrimonij. Hoc etiã nõ poteſt facere, niſi Papa: ſed quia punit malos mores in republica facinora ſeminantes. Idem tenet Gaſp.Cald.latè in.c.j.de clande.de ſpon. dicens ſe vidiſſe ita conſultum. & idem tenet Lap. Abb.& Ioan.de ſancto Georgio in.d.c.ſtatutum. & videtur opi. multum iuſta. ¶ Sed contra iſtam declarationem eſt deciſio Ioan.And. ordinaria. & communiter approbata in.d.c.ſtatutum. lo.j.de hęre.in.vj. vbi tenet prædictum ſtatutum non valere: licet referat contrarium fuiſſe obtentum in publica diſputatione Boñ. ¶ Mouetur principaliter: quia negari non poteſt, quin iſte metus ſtatuti impediat matrimonium contrahi directè, vel indirectè. ergo nõ debet valere. ſicut in ſimili dicitur in.d.c.ſtatutum. & c.gemmaj. de ſpon. vbi ne impediatur libertas matrimonij, prohibetur in eo pœna. ¶ Et hanc deciſionem ſequitur do.Abb.hîc. & Pet.de Ancha. & Do.in.d.c.ſtatutum. & do.Ant.&.d.Abb. & alij in.c.j.de ſpon. & Ang.conſi.xxix.incip. Titius exiſtens de nobili progenie. & domi.Abb.conſi.xij.incip.caſus talis eſt: Magnificus dominus. Ioan.in.iij.col. & in repe.incip.ſtante ſtatuto in.x.colum. & Iaco. de But.reuocans, quod olim tenuerat in.l.j.ff.de conſti.Princip. Fede.cõſi.xxxv.inci.in Chriſti. &c. Pro ſolutione dubiorũ. & in rep.c.j.in.viij.char.ſ.eo.&.d.Car.& Gaſ.Cal.in.d.c.gemma. & d. Mari.de Sen.conſi.iij inci.Lap.Caius.in fi.& Do.in .c. placuit.in iij.col.xxxij.diſt.&.d.Anto.conſi.xl.inci, viſa forma contractus dotis

dotis & viſis ſtatutis. Et ibi etiam dicit ſe putare in materia dotis, quæ infertur omittẽti formã ſtatuti: quia matrimoniũ de difficili contrahit̃ ſine dote & obligatione reſtitutiõis dotis: ſtatuta obuiantia quoquomodo fructui dotis, tollerẽt liberã facultatẽ matrimonij cõtrahẽdi. Vnde cõſuluit, ꝙ ſtatutũ Mutinæ, phibẽs obligationẽ dotis in cõtractu matrimonij cũ perſona Bononiẽſi, nõ valet: quia impediẽdo realẽ obligationẽ bonorũ pro reſtõne dotis, aut dationẽ inſolutũ: indirectè tollit facultatẽ exigẽdi dotẽ: vt ibi latius p eũ. Et ab hac opiniõe nõ eſt recedendũ p rationes deductas plenè in dictis locis. pro quibus faciũt etiã ſequẽtes declarationes. ¶ Quinta
60 declaratio extenſiua eſt, † ꝙ valet lex ciuilis in materia ſpectãte ad eccleſiã: dato, ꝙ de illa principaliter non diſponat, ſed ꝓcedat tollẽdo lucrũ qđ aliãs dederat: vt eſt gl.no.in.c.de puell.in verbo nullatenus.xxxvj.q.ij. quã ſequit̃ Fed.cõſi.xxxvj.inci. caſus talis eſt: marit⁹ vxori. & do.Abb.hic.dũ voluit illa gl.ꝙ licet lex j.C.de rap.virg. priuet mulierẽ raptã bonis raptoris, quæ ei in pœnã lex dederat, ſi cũ eo cõtrahat matrimoniũ: tñ talis lex nõ tenet. quia timidaf mulier ad cõtrahẽdũ matrimoniũ permiſſum ei à lege diuina & canonica. c.cum cauſa. de rap. c.tria.xxxvj.q.iij.ergo.&c. Et cõſequẽtia patet ex prædictis in proxima declaratiõe. & idẽ etiã tenet.d.Abb.in.c. cũ in cauſa.in.ij.col.de rap.& in.c.j.in.j.col.de ſpon. & ſentit Ro.in rub.ff.ſo.ma.in.ij.col. ¶ Sed contrarium in iſtis terminis tenet gl.or.in.c.cũ ſecundũ.in verbo certo ꝙ caſu. de hære.in.vj. & ibi Io.An.Do.& alij dicẽtes, ꝙ in terris imperij ſeruabitur lex ciuilis per rationẽ, de qua ibi per gl.Idẽ tenet Do.in.c.placuit.in.iiij.col.xxij. di.& d.Abb.in repe.c.p tuas.in.xj.col.de arb.& d.Ant. in.c.j.de ſpõ.& Sal.latè in.d.l.j.in.vj.col.ver.ex.v.parte no.C.de rap.vir. Mot⁹ inter cętera: quia lex videt cõceſſiſſe illa bona ſub cõditione, ſi talis nubat: quæ eſt honeſta. nec viduitatẽ inducit: ideo ſeruãda.l.legatũ. & l.filię. ff.de annu.le. Et hæc pars eſt tutior ſecundũ eũ. Et iſtam rationẽ poſuit etiã Io.An.in.d.c.cũ ſecundũ.in nouella. licet Sali.multa ex dictis deciſionibus alleget, & cum eo trãſit ſimpliciter Ioã.de Ana.in.d.c.cum cauſa.in.v.col. ¶ Ex quibus colligit Do.in.d.c.cũ ſecundũ. ante ſi. principij, quòd leges diſponentes, vt aliqui nõ cõtrahãt matrimoniũ: ligãt cõtrahẽtes in terris, quæ ſunt de tẽpore iuriſdictiõe eccleſiæ, quãdo pœna cõſiſtit in his, quæ erãt ſibi cõceſſa ex beneficio iuris ciuilis. Et iſtã partem multi facilè tenerẽt: maximè, quia tex.in.d.c.cũ ſecũdũ. videf approbare dictã legẽ etiã quo ad iſtos terminos. ¶ Nihilominus in diſputando fortè facilius ſuſtinetur opi.d.Abb.hîc, quicqd aliãs dixerim: qa dato, ꝙ lex aufert lucrum, quod ipſe dedit: tñ negari nõ poterit, quin auferẽdo certo illo caſu illud lucrũ, intimidetur matrimoniũ: quo cõceſſo, ſtatim ſequit̃ nullitas legis in vtroque foro: per ea quæ dicta ſunt in proxima declaratiõe. ¶ Ex quibus iſta ratio remanet fortiſsima: quinimo fortè attentari poſſet, ꝙ nõ eſt honeſta lex puniẽs mulierẽ dicto caſu: attẽto quòd mulier rapta inueniet cũ difficultate aliũ maritũ, poſtquã ſemel eius fama denigrata
61 eſt. † Et ideò nubendo raptori, videtur potius cõſulere honori ſuo. vnde faciẽdo hoc permittente lege diuina & canonica, non debet puniri. & iuſtè tenet bona raptoris: cum illa pœna fuerit impoſita rationabiliter in odiũ raptoris. & bona mulieri collata, nõ debẽt ei tolli: * prætextu * dictæ conditionis: quia illa conditio tanquã impeditiua matrimonij, reijcitur. & diſpoſitio remanet pura: ſicut dicitur in ſimili in.§. ſed hoc præſenti. in auf. de ſan.Epi. per gl. & doc. in.c.in preſentia. de prob, quòd bona alicui delata conditione impediẽte religionis ingreſſum, dicuntur perinde relicta, ac ſi nulla cõditio adeſſet. Nec ob. quòd de dicta lege fiat mẽtio in.d.c.cũ ſecũdũ. quia nõ fit diſpoſitiuè, ſed enũtiatiuè, ſeu narratiuè, ad oſtẽdendũ caſum deciſum ab Imperatore in fortioribꝰ terminis. & ideò talia verba nõ faciũt ius: ſecũdũ Hoſt. poſt gl.in.c.ij.in.iij.col.de dolo & contu.in.vj. & dixi in c.j.ſ.eo. oſtẽdendo, ꝙ aliquando vtimur legibus etiam abrogatis ad cognoſcendũ animũ legiſlatoris & in argumẽtũ: nõ tamen approbãdo. & iſta nõ reperies per alios
62 declarata. ¶ Sexta declaratio extenſiua eſt, † quòd leges prohibẽtes matrimoniũ inter certas perſonas nõ, phibitas à iure canonico: puta inter tutorẽ & pupillã: vel inter rectorẽ prouinciæ & mulierẽ ſibi ſubditã, & ſimiles perſonas: nõ valẽt, ſecundũ.d.Abb.hîc in repe. & Fed.latè in.d.conſi.xxxvj.&.d.Abb.cõſi.xv.& gl.in.c.j.xxx.q. iij. licet illud ſenſerit gl. quæ loquitur arguẽdo in.c.cõſti tutũ.vij.q.j. Idẽ etiã tenet Bal.inſti.de excu.tu §.fi.& Sal. in.l.ſi.C.de interd.ma.&.d.Ant.in.c.per venerabilẽ.in vij.col.qui fil.ſint legi. & Imo.in.l.ſi filius à patre.§.ſi qs eo tẽpore.ff.de lib.& poſth.& Lud.in rub.ff.ſo.ma.in.ij.
ſ col.& Arch.in*.c.Euthemiũ*.§.hinc colligitur.ſup verbo, fori.ij.q.iij.&.d.Ant.&.d.Abb.in.d.c.j.de ſpõ.& in d.c.fi.de ſec.nup. ¶ Dixit tamẽ Sali.in.d.l.fi. de interdi. ma.& in.l.j.C.ſi quacũ.prædi.poteſtate. quòd non ſunt correctæ leges faciẽtes matrimoniũ nullũ, ratione præſumpti terroris: vt in caſu.d.l.j. Sed hoc admitterẽ, quãdo ex aliqua rationabili cõiectura appareret de ſufficiẽti metu. Sed ex eo ſolo, ꝙ rector prouinciæ cõtrahat ma a trimoniũ cũ prouinciali nõ videtur induci efficax præſumptio metus, etiam ſi lex præſumeret: quia legi præſumptiuæ nõ ſtatur in materia ſpirituali, vbi veritas eſt in cõtrariũ, ſecũdũ Bal.in.l.cũ quis.in.x.col.C.de iur. & fac.ign.cũ cõcor. quas dixi in.c.j.in.vj.fall.ſ.e. ¶ Per iſtã declarationẽ cũ duabus præcedentibus, ſequuntur tres effectus. ¶ Primus eſt, ꝙ leges, quæ exigũt inſtrumenta dotalia in matrimonio cõtracto ob legitimationẽ prolis.l.iij.C.de na.lib.cũ cõcor. nõ ſunt de neceſsitate ſeruãdæ ſecundũ.d.Ant.&.d.Abb.in.c.j.de ſpõ.& Ang.in.d. conſi.xxviij.& omnes in.c.tanta. qui fil.ſint legi. ¶ Secũ dus effectus, ꝙ nõ valet ſtatutũ puniens cõtrahentẽ ma- a trimoniũ cũ hominibus alterius ciuitatis* ita ſentit expreſsè Bal.in.l.nemini.C.de nup.dum in hoc ſubmittit ſe Io.An.in.d.c.ſtatutũ. Et pro hoc multũ faciunt dictæ duæ declarationes. & quod no.Bal.in.l.omnes populi.in viij.col.§.ſed nunquid ſtatutũ.ff.de iuſt.& iu. Sed tamen in hoc multi aliter ſenſerunt: vt per Bart.& Ang.in.l.& dicimus. C.de murilegulis.lib.xj.cũ quibus cõcor. Bart. in.l.j.§.ius naturale.ff.de iuſt.& iur.& in.c.clerici.de iudi.&.d.Car.& Gaſp.Cal.in.c.gẽmaj.de ſpõ.& Bal.in.l.ſi matre.C.de ſuis & leg.& Bar.in conſi.inci.lator præſentis ſchedulæ. Lud.in rub.ff.ſol.ma.in.vij.col. motus per c.ſuper eo.de cog.ſpiri.iuncto.c.j.eo.tit. Cui tamẽ reſpõ deri poteſt conſyderãdo differẽtiam inter conſuetudinem & ſtatutum: prout in propoſito conſyderat ibi do. Abb. ¶ Tertius effectus eſt, quando non valet ſtatutum
63 † imponens pœnam amiſsionis dotis mulieri nubenti viro indigno ſine conſenſu patriſsiita tenẽdum, per prædicta: licet aliud ſenſerit Pet.de Anch.in.d.conſi.xvij.& Bal.in certis apoſtillis in.c.ſtatutum.de hære. in.vj. vbi ſubdit aliud fortè ſuſtentabilius, quòd valeret ſtatutum priuans dote puellam contrahẽtem matrimonium ſine conſilio patris: cum hoc non tollat ſibi arbitriũ. Ex quo non tenetur illud ſequi, per no.in.c.cum veteri. de elect. & aliquid dicetur in.c.ex parteJ.eod. ¶ Sed in diſputando iſtud etiam reprehenderetur: quia filia ponẽs ducere aliquem non verifimiliter gratũ patri, timens eius indignationem, retrahetur à contrahendo. & ſic ſtatutũ
64 intimidabit matrimoniũ contra prædicta. ¶ † Septima declaratio extenſiua eſt, quòd nõ valet lex ciuilis diſponens præſumptiuè in materia ſpirituali ſtante lege canonica in contrariũ. vnde ex ſola cohabitatione maſculi & fœminæ non præſumitur matrimonium, ſed adulteriũ

¶ Alterius ciuitatis. Sed quid de ſtatuto, prout eſt in hac ciuitate Venetiarum, ꝙ puellæ viro locãdæ vel maritandę quibus conſtituæ eſſent, ſeu in poſterum conſtituentur dotes ſup impreſsis eiuſdem ciuitatis, nubere nequeant extra ciuitatem, comitatum, vel diſtrictum dictæ ciuitatis, ſub certa pœna: an, quomodo, & qualiter procedat, & intelligẽdum ſit: vide not. per do. Sozi. ſuo conſil.xxxv. inci. circa prædictam cõſultationem. in princ. cum omnibus verſi. ſeq. in j. parte. char. lxx.

c. aliter. xxx. q. v. licet aliud dicat tex. in l. in liberè. ff. de ritu nup. cui ſtandũ nõ eſt. etiã in foro ſeculari, ſecundum do. Abb. hîc: quia in talibus leges non dedignantur. &c. c. clerici. de iud. in aut. vt cle. apud p. Epiſcopos. in prin. Similiter licet lex ciuilis tollat Epiſcopo cohabitationẽ cuiuſlibet mulieris. auf. Epiſcopo nullam. C. de Epiſc. & cle. tamen ſtandum eſt iuri canonico, ſecũdum quod poteſt habere non ſuſpectam. c. interdixit. xxxij. diſt. & conſequenter matrẽ, vel ſororem non ſuſpectã, poteſt Epiſcopus habere in ſua cohabitatiõe, ſecundũ do. Abb. hîc. ¶ Cui adde reſpectu primi dicti no. p ipſum poſt alios, in c. illud. de præſum. cum concor. quas aliàs ibi dedi in cognoſcendo, quãdo cohabitatio cũ aliqua alia cõiectura probat matrimonium. Et reſpectu ſecundi dicti, adde no. per Arch. & Do. in c. quorundã. xxxiiij. diſt. & in d. c. interdixit. & per Hoſt. in ſum. de cohabitatio. cleri. &

65 mulie. §. j. cum ibi allegatis. ¶ † Octaua & vltima declaratio extenſiua eſt, quòd non valet lex ciuilis præſumptiuè diſponens in materia ſpirituali, etiam ſi non reperiatur lex canonica in contrarium: quia cum in iſtis nõ poſſit ſecularis cognoſcere: ergo nec præſumere, ſecundum do. Abb. hîc: qui pro hoc etiam allegat Fed. conſi. cxvj. inci. apparet quædam lex. vbi dicit non valere ſtatutum laicorũ, per quod ex certis coniecturis contractus præſumitur vſurarius. & ſequitur etiã do. Abb. in. c, cũ contingat. in. xviij. colũ, de iureiur. & Pau. de Ca. conſi. lxix. inci. viſis & ponderatis. in. ij. col. ¶ Hanc declarationem limita eſſe veram, quando lex principaliter diſponit circa actum ſpiritualem: ſecus ſi ſuper actu temporali, cui eſt annexus ſpiritualis, ſecundũ do. Abb. hîc. Qui ita intelligit & ſaluat Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. dũ dixit valere ſtatutum laicorum, ſi in certo caſu præſumit contractum ſimulatum, licet ſit appoſitum iuramentum in contractu: dummodo hoc præſumat ex causa rationabili: aliàs poſſet in fraudem iuramenti lex præſumere ſimulationem. Alle. d. Ant. in. c. cum contingat. Vbi autem ſtatutum irritaret iuramentum non præſumendo ſimulationem contractus, vel aliàs cauſam contractus annullatiuã, nõ valere voluit[a] Bar. in. d. l. omnes.

a ¶ Voluit. Pro qua materia vide etiã per do. So. ſuo cõſi. ccxxxix. iuxip. præſentis conſultatiõis difficultas. ver. ex quibus concludo. ibi, quare tertio. & ver. cõfirmantur præmiſſa. in. ij. parte. charta cxvij. &. cxviij. & & conſi. cclxxix. inci. viſa donatiõe facta. ver. circa primũ nõ inſiſtẽdo. ibi, quib⁹ præſuppoſitis. in. d. parte, charta. cxcviij.

a & do. Abb. plenius in diſputatione ſua inci. ſtante ſtatuto. ad quem hîc ſe remittit. ¶ Et iſta verba do. Abb. ſunt notanda pro concluſione iſtius. q. quæ tamẽ longiſsima

66 eſt: ſed quotidiè occurrens: videlicet, † quãdo valeat ſtatutum irritans contractum iuratum, quam velut impertinẽtem expedio ſolùm remiſsiuè: vnde eam proſequere, vt in dictis locis. & per do. Abb. latiſsimè in dicta diſputatione, ſtante ſtatuto. in primo dubio. & in. xxxiij. col. ver. quarto dubium. cum ſeq. & in. c. cum contingat. in. xiiij. ver. nunc ad prædicta applico duo dubia. de iureiur. & in repetitio, c. per tuas. in. x. col. de arb. & conſil. ſuo. lxxj. inci. in hac cauſa, quæ ad præſens vertitur per Fede. conſi. cclxxij. inci. In nomine domini, amen. Statuto ciuitatis Peruſij cauetur. per Ludo. Roma. conſi. xij. inci. in Chriſti. &c. viſo pacto propoſito. & conſi. cccxxxvij. inci. omnipotentis. &c. In caſu propoſito aduertendum cenſeo. per Pe. de Ancha. conſi. cccxxv j. inci. viſis facti narratione. &c. in. ij. col. per do. Card. conſi. lxxxiiij. inci. Nobiles viri do. de vinciguerra. ad fi. per Pau. de Caſt. conſi. lxv. incip. viſis & conſideratis omnibus. & conſi. xcvj. inci. Chriſtj. &c. Notandum eſt primò, q licet donator cui. ad fi. per Bal. latè in repe. l. ij. in. xx. char. ver. ſuper, v. ff. de iureiuran. & in. c. j. in. iiij. col. de prob. per Imo. in repe. c. cum contingat. in. xvj. &. xxj. char. de iureiur. per Pet. de Anc. in rubri. ea, quæ. in. xxx. col. verſi. tertiò quæro de iuramento. & in regula, acceſſorium. in. x. colũ, verſi. aduertatis domini: quia iſta conſideratio Barto. de regu. iur. in. vj. & in repe. c. j. in. xxiij. char. ver. ego etiam conſului. de conſti. in conſi. ſuo. ccxxvij. inci. in Chriſti. &c. legitur in canone per Bal. poſt Bar. in. d. l. omnes populi. in. viij. col. & per Bal. & Sal. in authen. ſacramenta pub. C. ſi aduer. ven. & ibi per Pau. de Caſt. in repe. in. xvj. col. per Bar. in quodam conſi. inci. quæro, dicit ſtatutum minor. per Bal. in. l. iuriſgen. §. & generaliter. ff. de pac. & in. l. neque patron⁹. prope fi. C. de oper. liber. & ibi Sali. per Ange. in. l. de quibus. ad fi. ff. de legibus. per Bald. in. l. ij. in. ix. q. C. de reſcin. vend. per Bal. & Pau. de Ca. in. l. fi. ff. qui ſatiſ. cog. per Bal. in. l. pactum. C. de eo. & in rub. ff. de iureiu. & in. c. j. §. item ſacramenta. de pa. iur. fir. & in. l. non dubium. C. de legi. & in. l. ſi quis inquilinos. §. fi. ff. de leg. j. & in. l. j. C. ſi aduer. dona. & in. l. fi. C. de non nume. pec. & in. l. ij. in fi. C. de indict. vidui. per Raph. & Pau. de Ca. in. l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſ. & in locis allegatis per prædictos, maximè per Ludo. in dictis conſilijs. Ex quibus dictis multa extendi poſſent, vbi melius caderet &c. ¶ Ex prædictis iſtis quatuor limitationibus, cum neceſſarijs declarationibus, remanet modò firmior regula: Quòd leges ciuiles extenduntur ad eccleſias & clericos, ex qua ſequuntur plurimi effectus: de quibus hîc per do. Abb. dum dicit, q lex rationabilis non contradicens canoni, & generaliter loquens, poteſt adduci in fauorem clericorũ. Et ſubdit quòd lex illa dicitur præiudicialis clericis, vel eccleſijs, quæ eſt apta afferre ſemper incommodum. ſecus ſi poteſt habere aliquãdo commodum: & aliquando incommodum. Et ideò lex diſponens de contractibus locato, depoſito, & ſimilibus: ex quo non contradicit canoni, ſeruabitur quo ad eccleſiam. Inducit. c. j. de ope. no. nun. &. c. eccleſia. j. vt lit. pen. cum ſimi. vbi Papa per leges ciuiles iudicat inter clericos. Et licet aliquando lex noceat clerico, puta condemnato ex depoſito: tamen aliàs poſſet. pdeſe ſibi agenti ex depoſito. ¶ Et iſta latè deducit etiã Pet. de Anc. in. d. repe. c. j. in. vj. char. ver. circa iſtam doctrinam, quam reaſſumit hîc. d. Abb. & ipſum alleg. in repe. c. licet in lec. nihil de eo dicat: vtrobiq; ſubintrat. q. An eccleſia teneatur ad confectionem inuentarij. concludẽ do contra. d. Pe. quòd non, ſicut de fiſco dicitur in. l. j. §. an bona. ff. de iur. fiſci. & ad hoc alleg. Bar. in. l. j. C. de ſacroſan. ecc. de quo arg. tanquã incidenti remitto ad gl. Io. An. d. Car. Imo. &. d. Abb. in. c. j. de teſt. & Ang. in. d. l. fi. §. ſi verò poſtquam. C. de iur. delib. & in. §. ſi verò quidam. in aut. de alie. & emphy. & in. l. j. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui plusquã per legẽ Falci. & Bal. in. d. l. fi. in prin. in v. &. vj. quæſtio. & in. l. cum â matre. C. de rei ven. & Pe. de Anc. conſi. cccciij. inci. & prima facie. & Ludo. in rub. ff. de acquir. hær. per gl. & Imo. in. c. j. de ſol. per Io. de Ana. in. c. in literis. in. xiij. col. de rap. per Arch. in. c. Epiſcop⁹ qui filios. xij. q. ij. per Bar. & Sal. in authen. ſed cum teſtator. C. ad legem Fal. per Bald. in authen. ſicut alie. C. de ſac. ſanct. eccle. ¶ Sequuntur etiam alij ſimiles effectus ex concluſione prædicta: vt hîc per do. Abb. in repe. di-

67 centem, † quòd ſi clericus hæres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hæreditate. iuxta authen. hoc amplius. C. de fideicom. Item in caſibus, in quibus quis, vt indignus, hæreditate priuabitur. Nam priuabitur & clericus. de quibus. ff. &. C. de his, quib. vt indig. Item ſi non petit tutorem pupillo, priuabitur ſucceſsione. l. ſciant. C. de legi. hære. Item hæreditatẽ non aditam, non tranſmittit; ſicut nec quilibet alius. l. vnica. §. in nouiſsimo. C. de cad. tollen. Item in caſibus, quibus per ius ciuile eſt prouiſum: vt perdatur poſſeſsio, etiam clericus eam perdet: vt laicus, l. fin. C. de acquir. poſſeſ. iunctis notatis in. c. olim. el. j. de reſtit. ſpol. Et idem videtur dicendum in caſibus prædictis, & ſimilibus de eccleſijs, quod de clericis, ſaluo reſtitutionis beneficio, & alijs priuilegijs in ſuis caſibus eccleſijs & clericis conceſsis: vt in toto titulo de ſacroſanct. eccle. cum ſimilibus; ſecundum ipſum. Cuius verba ſunt ſignanda propter plurima. & maximè contra nos puros Caſoniſtas, credentes omnia

omnia poſſe inter clericos decidere ſolis Canonibus. Quinimo dixit. d. Abb. in. c. inter alia. in. j. no. de immu. ecc. quòd etiã vbi nõ deficit Canon, poteſt allegari lex, per illũ tex. per quẽ reprehendit gl. contrariã dicentem in. c. ſi in adiutoriũ. x. diſt. dixit tamen. d. Ant. poſt Hoſt. in. c. ſuper ſpe. per illum tex. de priui. quòd nõ debet Canoniſta decidere cauſas per caſum legũ, & omittere Canones: quãdo de materia illa diſponũt, & ecõuerſo. ¶ Similiter per prædicta reprehenditur vulgatum dictum Hoſt. in. c. cõtinebatur. de his, quæ fiunt à Præla. qui voluit, q lex quoties. C. de rei vẽd. nõ procedat in vẽditione facta clerico, vel eccleſiæ. Nã ſecundũ. d. Ant. Imo. &

b do. Abb. ibi, ex opi. Hoſt. non eſt inducenda correctio iſtius legis. quod no. contra Imo. in Cle. j. in prin. de renuntia. ecc. & Lu. in auf. ſimiliter. in. ix. col. ver. xij. C. ad legẽ fal. & cõſi. lxx. in. iij. co. vbi faciũt feſtũ de illo dicto Hoſt. quod tamen ſaluari poteſt in duobus caſibus, de

68 quibus per. d. Ant. & alios in. d. c. continebatur. ¶ † Vltimò non omitto in fi. huius primæ. q. per id, quod ſingulariter tenuit. d. Abb. in. c. cæterũ. in. ij. col. de iud. vbi dixit nouiſsimè per illum tex. quòd quãdo lex ciuilis reſpectu certæ cauſæ attribuit alicui iuriſdictionẽ vniuerſaliter, talis lex comprehẽdit etiã clericos actiuè & paſsiuè, in quibus viget illa qualitas, ſuper qua fundatur illa iuriſdictio, per illũ tex. vbi habes exemplũ. Et dicit poſſe defendi: quia hæc diſpoſitio Imperatoris poteſt ſe habere ad commodum & incommodum reſpectu clericorum: quia ſi ſunt domini feudi, habent iuriſdictionẽ: vt ibi per eũ. Pro quo poteſt adduci, quod ſcribit Bal. in. l. teſtamenta omnia. in. ij. col. C. de teſt. vbi dicit, quòd ſi ſtatutum mittat legata nõ inſinuata coràm capitaneo citatis citandis: & occurrat clericum inſtitui in teſtamẽto, in quo fiebant laicis legata: & ipſi petẽtes inſinuationem legatorum, fecerũt citari dictum hæredẽ clericum coràm iudice laico, valet citatio. Et ſequitur ibi Pau. de Ca. dicẽs ſe idẽ conſuluiſſe nondum viſo Bal. & multi timuerunt conſulere. Et idẽ tenet Sal. in. l. cõſulta. eo. ti. & Pe. de Anc. in repe. regulæ, ea quæ. in. lxij. col. de regu. iur. in vj. ver. pro plenori. & eſt ſub. q. xvij. ad finẽ. de reg. iur. in. vj. Et idẽ videtur velle Ang. in. l. j. §. hæc ſtipulatio. in viij. col. ver. ſolùm reſtat videre. ff. ſi cui plusquãm per legẽ fal. & ſequitur ibi Imo. Sed tamen ibi do. Abb. in. d. c. cæterum. impugnatur ibi cõmuniter ab omnib⁹ modernis: quia licet ex approbatione iuris canonici: de qua ibi laicus habeat iuriſdictionẽ in clericum. Hoc tamen non eſt dicendũ generaliter, vbicunq; lex dat iuriſdictionẽ laico reſpectu certæ qualitatis, vel incerto genere cauſarum: quia cõceſsio, de qua ibi eſt odioſa: ergo non extendenda. c. P. &. G. de off. deleg. ¶ Secũdò, quia ſequeretur, q ſi clericus eſſet negotiator alicuius artis,

a incontinenti poſſet conueniri ſub iudice laico[a] per. l. fin. C. de iuriſ. om. iud. & ſic perderet ſtatim priuilegiũ clericale, contra. c. fi. de vita & hone. cler. & facit. c. ij. ne cleri. vel mo. vbi requiritur monitio. ¶ Tertiò, quia cũ Imperator, vel conditor legis nullã habeat iuriſdictionem in clericum, impoſsibile eſt, quòd ea in alium tranſtulerit. c. Daibertũ. j. q. vij. ¶ Nõ ob. q in huiuſmodi caſib⁹ põt contineri priuilegiũ clericorũ: quia ſatis eſt ad hoc, vt nõ valeat, q cõtineat grauamẽ. & cleric⁹ etiã volens nõ poteſt in laicũ cõſentire. c. ſi diligẽti. de for. cõp. Non ob. dictũ Bal. in. d. l. teſtamẽta. cũ cõcor. quia vt ipſe declarat, illa citatio potiꝰ poteſt dici edictũ, quã citatio. & edictũ omnes adſtringit. c. ſi. qui ma. accu. poſ. & potius videtur citatus ad voluntatẽ eius exquirẽdã, quã ad causam. Et licet ibi requiratur citatio, tamẽ ille actus eſt potius volũtariæ iuriſdictionis ſecundũ eũ. Pro quo facit, qd dicetur j. in. viij. q. ver. ſecundum quod vtiliter. quòd omiſsio inſinuationis vitiat teſtamẽtũ laici, in quo cleri cus inſtitut⁹ eſt. Sed in caſu. d. Abb. agit de mera iuriſdi-

ctione fori cõtentioſi: tutius tamẽ eſſet etiã in caſu Bal. recurrere ad Epiſcopũ, ſi eius copia haberi poteſt, ſecũ dũ Ang. in. d. §. hæc ſtipulatio. quæ omnia no. ¶ Expedita. j. q. prin. & de legib⁹ Principũ, ſequif videre de cõſtitutionibus inferiorum, qñ ligẽt clericos, vel eccleſias, & quãdo nõ. ¶ Vnde ſecũdò principaliter quæro de. q. dubia, & ad ſequẽtes neceſſaria: videlicet quæ ſtatuta dicantur contra libertatẽ eccleſiaſticam. & in hoc breuiter lo

69 quẽdo ſunt tres opi. ¶ † Prima opi. eſt, q illa dicunt contra libertatẽ eccleſiaſticã, ex qbus tollunt, vel diminuuntur priuilegia cõceſſa eccleſijs, vel eccleſiaſticis pſonis à Papa, vel à Principe. Et hãc opi. tenent Cy. & Sal. in auf. caſſa[b]. C. de ſa. ſan. ecc. & Bal. in. l. cũctos. C. de ſum. Tri. & cõſil. clxxxvij. inci. domini priores. & Bal. in. §. ius aũt ciuile. in vlt. q. inſti. de iur. na. gen. & ciui. & in auf. ſtatuimus. in fi. C. de Epi. & cle. ¶ Secũda fuit opi. quòd illa dicãtur cõtra libertatẽ eccleſiaſticã, ex quibus clerici efficiũtur timidiores. Et hãc tenẽt Bar. & Ang. in. l. j. §. quæ onerãdæ. ff. qua. re. ac. nõ da. Bar. in. d. auf. caſſa. & ſequif ibi. Bal. allegãdo gl. in auf. de nõ alie. §. vult enim. in ver-

a bo de genere. quæ dicit, quòd gen⁹ clericorũ audax eſſe debet, cũ defendant legeDei dicẽtis: Nolite tãgere Christos meos. i. ſacerdotes. & cũ hac opi. trãſit. d. Abb. in. c. nouerint. de ſen. excõ. & hîc in repe. & Pe. dẽ Anc. in repe. c. canonũ. in. xxj. char. ver. quæro circa hoc, quæ dicãtur. S. e. ¶ Tertia fuit opi. quòd illa dicantur cõtra libertatẽ eccleſiaſticã, ex quibus impediuntur clerici facere ea, quę ſunt ſibi cõceſſa â iure cõmuni, ſecundũ. d. Ang. & Imo. hîc. & in. c. cũ terra. de elect. & Fulg. in. d. authẽ. caſſa. & Bal. latè & ſubtiliter in rep. l. cunctos populos. in. xxxviij. col. ver. nunc de. iij. mẽbro. C. de ſumma Trinitate. quia fortius eſt acq̃ſitum illud, quod cõpetit iure cõmuni, quã quod cõpetit iure ſpeciali. §. quia verò ſimile. in auf. de nõ alienã. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de milit. teſt. Et iſta opi. videtur iuri cõſona, per quã generaliter b dici põt, q ſtatutũ prohibẽs clericis nõ, phibita à lege canonica, vel diuina: dicaf eſſe cõtra libertatẽ eccleſiaſticã & clericorũ: attenta diffinitione libertatis. ff. de ſta. ho. Et ad hoc reduci poſſunt ea, quę latiſsimè ſcribit. d. Car. in iſta. q. in repeti. c. ppendimus. in. iiij. char. ver. nũc examinãda eſt. ij. q. de ſen. excõ. Et ibi habes, quòd verũ eſt, qd dixi. ſ. de ſecũda opi. Sed quòd cõiungi debet etiã cũ prima, quã ipſe intelligit, nedũ vbi loquitur libertas omniũ eccleſiarũ loci: ſed etiã particularis eccleſiæ: vnde decidit duas. q. ¶ Prima, q ſtatutum laicorũ diſponens, q nõ reddatur ius tali Prælato contra ſuos debitores, eſt contra libertatẽ eccleſiæ. & idẽ ſi ab vna ſola eccleſia exigantur collectæ. ¶ Secundò decidit circa quoddã ſtatutum factum in terra Prati, q nullus præſumat allegare, q Præpoſitus eccleſiæ Pratẽſis nõ habeat iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalẽ in loco: quòd tale ſtatutum eſt cõtra libertatem eccleſiæ: quia violatur libertas Diœceſani. Et ideo quomodocũq; violet immunitas eccleſiæ, dicitur violari libertas eccleſiarũ: vt ibi per eũ. & p eundẽ cõſi. cxlvij. inci. ſtatuit ciuitas. Vterbiẽſis: vbi aliqua de prædictis replicat. & vide Lapũ allex. cij. inci. an cõſtitutio ſit cõtra libertatẽ. vbi per doctrinas & exempla ſufficiẽter oſtendit modum cognoſcendi talia ſtatuta. Et infert cõtra certum ſtatutum Florentinũ permittẽs cuicũq; habere regreſſum cõtra bona tẽporalia eccleſiarũ, ac ſi tenerentur per quẽcunq; laicum, ſubdens in fi. non pdeſt cautela, per quam in fine ſtatutorũ fiunt proteſtatiões, quòd non intendunt offendere libertatem eccleſiaſticã. Et de materia aliquid per eundem alle. cj. inci. In ciuitate Florentiæ. in fi. per Do. in. c. fi. in. ij. no. de immu. eccl. li. vj. ¶ Tertiò quæro nõ ab re, nec extra ppoſitũ: vtrũ clerici dicanf de populo? in quo cõiter tenet opi. d. Ab. in. c. j. in princip. de vi. & hone. cle. quòd in materia priuilegiata dicuntur de populo: per. c. dilecti. cum ſua ma-

Quæ ſtatuta dicãtur contra libertatẽ eccleſiaſticam.

¶ Laico. Adde Bal. in addi. ad Spe. in tit. de reo. in. ñ. co. in prin. ver. ſcholaris. & de cle. cõiug. ver. ſi autẽ cleric⁹. vbi ẽt dicit quòd nec habet priuilegia.

¶ In auf. caſſa. Vide ibi Old. Et adde Bal. in Marga. ver. eccleſia. ver. j. in princip. & per Alexã. de Imo. in conſi. ccx. & ſeq. in. ij. parte. & cõſi. xvj. iij. parte.

teria de foro compe.& per id quod no.Bart.in.l.j.ff. ad muni.Sed in mrteria odiosa quæ est strictè interpretan da:secus per tex.cũ glo.in.c.si sententia.de sen.excõ.in.vj. Et sic dicit limitari tex.in.§.plebiscitum.Insti.de iur.nat. vbi appellatione pop.veniũt vniuersi ciues existẽtes in
a ciuitate[a].Idẽ no.d.Abb.in.c.j.de præbẽ.& Pau.de Cast. cõsi.ccxcvj.inci.ad primũ dicendũ,quòd clerici. & Bal. in.c.quæ in ecclesiarũ.in.xij.col.s.eod.& Imo.in Cle.in plerisq;.in.v.col.de ele.& Pet.de Anc. consi.cccxxxvj. inci.visto themate,& consi.seq.& ibi noluit,q; appellatio ne officialiũ populi venit Episcopus & eius vicarius. Et pro dictis suis est decisio Bal.quam non allegat in.l.j.§. huius studij.ff.de iusti.& iur.vbi dicit,quòd si stante statuto,quòd nemo trahat aliquẽ Perusinũ extra curiã Perusinã,non prohibetur trahi ad curiã episcopalẽ Perusi nã,quia illa etiã dicitur curia Perusina.alle.c.cum ecclesia Sutrina.de causa pos.& proprie.¶ Et istis adde in si mili Io.An.in.c.fi.de offi.dele.in.vj.vbi dixit,q; tex.quòd in materia fauorabili appellatione distrctualiũ veniũt etiã clerici.Et inducit ad.q.de qua ibi elegãter.p Do.in prin.de quo fit mẽtio j.facit per Io.An.tex.in.c.accidẽs. Io.ij.vt li.non contest.¶ Et ex illis verbis Ioã.An.infert Pet.de Anc.in.c.dilecti,quòd priuilegiũ concessum cer tæ nationi,puta Siculis,cõprehẽdit etiã clericos.Ad qđ pondera tex.in.c.ad decorẽ.de insti.& dicit latè.d. Car. in.d.c.dilecti.quòd clerici dicũtur esse de prouincia: vt dicit latè Old.consi.j.inci.q.est,q; clerici dicũtur de vni uersitate in fauorabilibus.& ipsum recitat & sequit Pe. de Anc.in regula,ea quæ in antepe.char.ver.xxj.quæro. de reg.iur.in.vj.¶ Et pro prædictis facit,quod no.Bal. in.c.j.de noua for.fide.dicens,q; omnes homines haben tes incolatum in ciuitate,veniũt appellatione populi & populariũ,per tex.in auf.de quæst.in prin.ibi,ciuitas no stra populosa *est turbis* diuersorũ hominũ,quẽ tex. alleg.Bal.ad hoc in.c.j.s.de offi.ord.¶ Et à prædictis non recederẽ:licet.d.Car.in Cle.in plerisq;.de ele.in prin.dicat,q; nunquã nomine cleri venit populus:nec econuer so.Et si qua inueniantur cõtraria speciales ponũt casus, secundũ eũ.Pro quo adduci possent multa iura,quæ ali quando exprimunt clerũ & populũ,quasi vt diuersa: vt in.c.duo sunt.xij.q.j.& in.c.nulli.& ibi Do.xlij.di.& in c.qui in aliquo etiã ibi Do.lj.dist.& in.c.vt commissi:in verbo clerũ & populũ.& habet in.vj.& in.c.nostri.lxij. dist.& in.c.nomine.in prin.xxiij.di.& in.c.vbi periculũ. §.super his.de ele.in.vj.& in.c.Romana.in prin.de cẽsi. eo.li.& in.c.ex parte.Io.j.de priuil.cũ si.¶ Et istis adde, quod ibi dicetur.lxxvij.q.v.opi.tamẽ Bar.post Pau. de Ca.in.d.c.ccxvj.¶ Et de prędictis etiã copiosè scribit.d. Alex.de Imo.quẽ vide in.l.de populo.in prin.in.iij. col. ver.vtrũ autẽ clerici.de ope.no.nũ.Et adde Cal.in trac. de ecc.interdi.in.ij.mẽbro.q.xxvij.vbi vult,q; religio sus non desinit esse de populo ante professionẽ, etiã in odiosis,& in materia pœdera bene tex.in.c.duo sunt.xij.
70 q.j.laici laos græcè:quod est populus latinè.¶ †Quar tò quærò,si statutum ponit extra protectionem cõmu nis omnẽ declinantẽ forũ potestatis:an sit cõtra libertatẽ ecclesiasticã:& respondit do. Abb. hîc in repe.quòd sic:quia reddit clericos timidos ad allegandũ priuilegiũ fori,si conueniãtur corã potestate.& alle.Bal.in.d. auf. cassa.& Bar.in.d.§.quæ onerãdæ.qui hoc dicunt.& idẽ voluit Ang.in.d.l.filiuff.§.diui.ff.de le.j. Sed subdit hîc d.Abb.quòd ex alio capite hoc statutũ nõ extẽditur ad clericos.s.ex defectu intentionis statuentis,qui in dubio nõ intendebat cõprehendere non subditos.¶ Ex quibus verbis resultat notabilis effectus:videlicet,quòd taliter statuẽtes nõ sunt excõicati:quia finõ intẽdũt disponere de clericis,nõ videnẽ esse in casu.d.c.nouerint.Et ita expressè sentit.d.Ant.in.c.tua.j.de deci.in princ.dũ dicit, quòd tale statutũ in sua generalitate ita debet restringi, vt clericos nõ cõprehendat:ne videãtur statuẽtes dispo suisse cõtra libertatẽ ecclesiasticã:vt ibi per eũ.Et idẽ te net Lap.alle.xxx.inci.cõsi.fuit.in.ij.col.Et quòd talis in terpretatio fieri debeat,adduci posset in simili gl.vulga ta in Cle.j.in verbo facere.de vsu.probãs quòd in statu tis nunquã colligitur arg.à cõtrario sensu,quando ex ta li argumẽto statuẽtes inciderent in pœnã.[b]Et ita ipsam põderat Ro.in sing.cviij.inci.tu habẽs.& cõmuniter tenetur.Et idẽ Bal.in.l.si eũ.§.qui iniuriarũ.ff.si quis cau. & Laurẽ.de Rodul.in tractatu de vsu.q.cxlviij.& Bald. & Imo.in.l.Gallus.§.ille casus.ff.de lib.& posth. Et facit quod no.Bar.in fi.in.l.j.si procurator.in.ij.col.ver.& p istũ tex.ego dico.ff.de cõdi.indebi.dũ dicit,quòd generali mãdato nõ venit aliquid,p quod dominꝰ posit incidere in pœnã.& itẽ Bar.in.l.iij.§.si ꝓcurator.ff. quod quisq; iur.& Bal.in.l.ab executione.C.quorũ app.nõ re cip.& Pe.de Anc.consi.cccix.cũ cõcordã.¶ Et istis adde Bar.in.l.si qs sub conditio.ff.de cõdi.insti.vbi etiã tenet tale statutum nõ valere quo ad clericos:nec intelligi de clericis:quia verba generalia nõ porriguntur ad illicita. & sequitur Bal.in.l.fi.§.in cõputatiõe.in fi.C.de iure de lib.Et idẽ tenẽt multi ex allegãdis j.in cautelis huius ma teriæ maximè Pet.de Anc.in regula,ea quæ. & faciunt quæ no.Imo.in Cle.pastoralis.in pe.col.maximè in ver. & si dicatur.de re iud.¶ Ex quibꝰ videtur incautè locu tus Ang.cõsi.xlvij.inci.statuto ciuitatis Florẽtiæ.dũ sen tit expressè,quòd tale statutum nocere debeat clericis. ¶ Cõfirmantur prædicta p ea,quæ scribit Do.post Ioã. An.in.c.eos.in.j.col.maximè in ver.itẽ si fic intelligeret. de immu.ecc.in.vj.dũ dicit,q; statutum generaliter loquens nõ debet trahi ad sensum puersum,ad quẽ videat dispositiõe cõtra libertatẽ ecclesiæ:vt in exẽplo,de quo ibi.¶ Ad idẽ qđ no.Anto.in.c.relatũ.j.post prin.de test. dicens,quòd statutũ generaliter irritãs testamentum nõ positum in memorialibus,nõ debet ita intelligi indistin ctè,vt præiudicetur testamẽtis ad pias causas.Et idẽ no. Cal.in dispu.inci.Bononiẽsi statuto cauetur.ad fi.quem sequitur Pe.de An.consi.cclxiij.inci.supradictum statu tũ.& quod pœna apposita declinãti potestatẽ non licet clericos,tenet Bal.in.l.j.ad fi.C.de indi.vidui.etiã si non puniret declinantẽ,sed eius cõsanguineos:quod ipse ꝓbet solenniter.Et facit quod dicam j.q.xiij. & quod no. bal.in.l.ij.in.j.co.vt in posi.leg.vbi dicit,quòd si testator instituens clericum,grauat eum,quòd det Titio centũ, subijciendo eũ iurisdictioni seculari:non valet illa sub iectio:quia est contra ius publicum.per.l.nemo potest.
71 ff.de leg.j.iuncto.c.si diligenti.de fo.compe. ¶ †Et re tentis prædictis,non videtur labor in inueniendo caute las,ex quibus clericus declinans iurisdictionem potesta tis,non incurrat pœnam dicti statuti: ex quo statutum ipsum non ligat.Sed tamen,quia de facto seculares iudi ces aliquando mandant tales pœnas executioni:vt dicit do.Abb.in.c.si diligenti.in fin.de foro compe.ideo no ta quinque cautelas,quas reperio in ista materia.¶ Pri ma fuit Iac.But.in auf.statuimus.C.de Epis.& cle.videlicet quòd clericus non declinet:sed dicat: non possum respondere coram vobis:quia habeo decretalem,si dili genti.inhibentem & punientem clericum litigãtem co ram seculari:aliãs libenter responderem.& cum hoc vi detur transire Pe.de An.in.c.seculari.in vlt.no de foro compe.in.vj.& Albe.in.iiij.parte statutorũ.q.lxxv.inci pi.existente potestate.in fi.Pro quo etiam vide Bar.in.l. ij.C.de accu.idem tenentem:& Bald.in.l.reos.in.x.col. ver.sed hîc quæro,an filius.C.de accu.& Imo.in.l.pe.§. ad crimen.in.viij.char.ff.de publi.Sed ista cautela fortè non prodest cum effectualiter declinet. & non refert, an aliquid fiat verbo,vel facto.c.ex parte.de app.secun dum Ioan.de lig.in.d.c.si diligenti.& sequuntur ibi do. Anto.& do.Abb.in fine tamen ipsam saluat Bald.in.d. authen.

a ¶ In ciuitate. Ad quod adde Car.in Cle.j.iij.q.de immu.ecc.& qui dicãtur populi, vide do.alex.post Bar. in.l.in ꝓuinciali. §.j.de op.no.nun. & ibi in addi.& in lect.& ibi dicit, quòd etiã forẽses dicuntur de popu lo,& quod etiã ve niãt aduenæ appel latiõe populariũ. tex.est fin.in auc. de quæstore post prin.Sed ex quot hominibus cõstat populus:dic q; ex decẽ hominibꝰ.gl. x.q.j.c.j.p.c.vnio cũ glosse.x.q.iij.& Bald.in auc. quod locũ.in fi.C.de col la.& vide Bar.in.l. prætor.in prin.ff. vi bo.rap.& in.l.j. ff.de probatio.

b ¶ In pœnã. Adde do.Alex.in.d.l.si eũ.§.q iniuriarũ. all.in tex.si qs cau. & in.l.oẽs populi. pe.col.de iusti.& iur.Et in quibꝰ ca sibus debet sumi, & in quibus non: vide do.Sozi.cõsi. suo.clxv.inci.visis inuestituris.versi. prætereà.cũ versi. 79 se.in.ij.parte.char. xxix.& cõsi. ccl xxviij.inci.in quæ stione vertẽti.ver. prætereà non de bet.in.d.pte char. cxcvx.

auf.statuimus.dicẽs,q; aliud est dicere se nolle,aliud nõ posse.alle.l.ab administratione.C.de leg.& l.cum filius.
72 §.non videtur.ff.de leg.ij.quæ optimè probant.¶ †Se cunda cautela est,q; clericus nõ declinet,sed pro suo in
a teresse compareat superior[a],& eum reuocet ratione sui interesse.ar.c.si iudex laicus.de sent.excom.in.vj.sicut di cimus in seruo.l.seruus.ff.de pub.iud.& in domino fun di respectu vasalli.c.ex transmissa.de foro cõpe.Ita do cet Bar.in.d.l.pe.§.ad crimen.in.iij.col.ver.itẽ opp.de.l. Lucius.quẽ sequitur.d.Ant.in.c.veniens.de accu.& do. Abb.in.d.c.si diligenti.dicens hoc esse notandũ.& Bal. in auf.statuimus.dicens se ita vidisse practicari hãc cau telam,ponit Do.nullum allegãs.in.d.c.si iudex.in prin. & ibi dicit per illum tex.quòd aliud est,q; clericus oppo nat de incompetentia secularis: & aliud quòd à superio re repetatur.¶ Et adde,quòd Episcopus committens ta lem reuocationem,seu inhibitionẽ,tenetur partem ci tare secundũ Archi.quasi in terminis.in.c. quæ Lotha rius.ante fi.ij.q.j.quem sequitur Bal.in.l.presbyteri.j.in iij.col.C.de Epis.& cler.& Lud.Ro.in.l.si finita.§. Julia
73 nus.ff.de dam.infec.¶ †Tertia cautela est,quòd clericꝰ compareat in habitu & tonsura:& dicat:offero me co ram vobis litigare paratum,dummodo possim.Ita Bal. /Ang.& Imo.in.l.iiij.quæ incipit:nolle.ff.de acquir.her. Ita sentit Bal.in.d.auf.statuimus.ver.ij.dico.vbi semper vide.Et idẽ Bal.in.l.filius.ff.de his,qui sunt sui, vel ali iur.dicens q; clericus comparendo in habitu & tonsura, non dicitur declinare forum:sed forũs declinat eum.Et ista est declinatio passiua,non actiua: quia lex declinat secundum eum. Et est similis modus loquendi in.l. qui in dignus.ff.de senato.& in.c.si.de vi.& ho.cle.& ibi per doct.maximè Pet.de Anc.Et ista cautela est satis cõformis primæ.Potest etiam clericus dicere,q; statutum est contra libertatem ecclesiæ:& ideo non seruandũ,secun
74 dum Abb.in loco in prima cautela allegato.¶ †Quarta cautela est,vt protestetur,q; non intendit consentire in iudicem secularem:quia licet litiget,per hoc nihil iuris ditionis habebit iudex secularis.per.d.c.si diligenti.Lex enim declinat iurisditionem pro clerico,etiam inuito. & factum legis non obligat eum ad pœnam:cum nõ sit in culpa.Ita Bal.in.l.ab administratiõe.C.de leg.de quo facit mentionem Ang.ibi & Pau.de Ca.quem omnino vide.& idem no.Bal.in.l.j.in fi.C.de natu.lib. dicens, q;
75 est cautela.¶ †Quinta cautela est,q; iudex ecclesiasticꝰ petat declarari & expressè statui,q; tale statutum nõ in telligatur de clericis:& ad hoc cogat iudicem seculare. Ita Pet.de Anc.in repe.regulæ,ea quæ. in vlt.char.ver. xxvj.quæro.de reg.iur.in.vj.allegãdo in simili Ioã.An. in.c.si.de immu.eccle.lib.vj.Et idem dicit sentire Bal.in auf.statuimus.C.de Epis.& Cle.& est solennis & efficax practica ad totam materiam huius Decreta.q; dubitari potest an statutum liget eccleſiã. & sequitur Do.in.d. c.si.in.ij.col.& Bal.in.l.iubemus.la.j.C.de sacrosan.ecc.
76 ¶ †Quintò quæro,vtrum valeant statuta laicorum ex quibus indirectè prædia peruenientia ad ecclesias subij ciantur oneribus à populo imponendis.Et in hoc Bart. tenet,q; sic,in.l.rescripto.§.sciendũ.ver.sed quæro vtrũ. ff.de mune.& hon. dando cautelam,q; omnia prædia ci uiũ,quæ sunt in comitatu sint tributaria & affecta one re tributorum pro collectis imponendis. Ita dicit colligi ex dictis Inno.in.c.postulasti.de foro compe.& ita di cit feciſſe Perusinos,qui ex hoc imponunt collectas o mnibus possessionibus,quæ peruenerunt ad ecclesias, vel clericos post legem factam cum transiuerint ad ecclesiam cum onere suo.Et hanc cautelam Bart.sequitur do.Abb.in.c.quod clericis.in.xiiij.col.de foro compe. allegando Barto.in authen.item nulla communitas.C. de Epis.& cleri.& Archi.in.c.j.de immu.eccle.in.vj.qu, tamen specificè hoc non dicit,sed firmat aliud: videli-

cet quòd res consueta collectari,amittat hoc onus transeundo ad ecclesiam:per rationes quas ibi latius sequitur Domi.post Imo.ibi:& maximè,quia collectæ non inhę
b rent rei:sed imponuntur tum ratione personæ:[b] tum propter bona.Et hinc est,q; imponuntur solùm subie ctis[c].d.§.sciendum.sed clerici non sunt subiecti:vt hic.er go &c. Et ad omnia iura,quæ possunt allegari in con trarium,respondetur quòd loquuntur in prædijs tribu tarijs:& sic quãdo onera sunt annexa rebus:vt per Bar. in consi.incipi.punctus quæstionis talis est.& Bald.in.l. placet.C.de sacrosan.eccle.Et ita residet Domi.in.d.c.j. imitando istos,qui per hoc sentiunt,q; si prædia sunt tri butaria transeant cum onere suo,prout.s.dixit Bar.Et a
cum istis verbis Domi.concor.do.Abb.consi.liij.inci. quidam Andræas.P. in fi.sed tamen Bald.in.d.l.placet. aliter loquitur,quãm dicat Domi,vt j.patebit dictam cautelam Barto.approbat Cald.in titu.de cẽsi.consi.ij. inci.statuto Perusino cauetur.& est consi.collegij Peru sini valde plenum & approbatum à Cald.& non est con tra libertatem ecclesiæ secundum ipsos: quia aliud est imponere collectam pro rebus ecclesiæ,quæ non sunt affectæ onere tributorum ante,quãm veniant ad eccle siam.Et istud est contra liber.ecc.& c.j.de immu.eccle. in.vj.Aliud est,quando onus tributi est impositum an te,quãm res veniat ad ecclesiam:quia illud est secũdum dispositionem iuris canonici,quo cauetur,vt tributum soluatur.c.si tributum.xj.q.j.vt ibi per eos.Et idem te net Cald.in titu.de constitu.consi.vij.inci.an si statuto, & Barto.in.l.fi.C.de exac.tribu.lib.x.& in.l.placet.C.de sac.san.eccle.Et idem sentit Barto.consi.suo.clxxx.inci. si aliqua possessio.in fi.& in.l.j.quasi in fi.C.de mu.& in quo loco.li.x.Et dictam cautelam sequitur etiam Ang. in consi.xxiiij.incip.Ecclesia tenetur ad munera.intelli- b ¶ Personę An col
gens hoc habere locum,quando munus tributi est cer lectæ quæ hodiè
tum:puta duo denarij pro tornatura quolibet anno.Se imponuntur per
cus in collectis,quæ imponũtur extra ordinem:quia li sonis,si res trãseũt
cet statutum vocet illas collectas tributum:tamen quia de personain per
est extraordinarium, & incertum donec declaretur & sonã,trãseant cum
imponatu,non potest declarari in præiudicium eccle onere:videp Sozi.
siæ,postquam res peruenit ad ecclesiã:per rationes quas consi.suo.ccxliij.
ibi vide per eum.¶ Item pro dicta cautela Bar.vide sem inci.in presenti cõ
per Pet.de Anch.consi.suo,mihi.cxcviij.incip.habet sta sultatione.ver.con
tutum communis Pistorij.vnde respondet quibusdam firmare videtur,&
rationibus in contrarium facientibus:subdens se idem in.in.ij.parte.char.
tenuisse in.d.c.j.de immu.eccle.in.vj.referendo in disp. cxxvj.
Old.quem dicit ita tenere.Et pro hac parte vide etiam c ¶ Subiectis. An
Bald.in.c.cum venissent.in pe.col.de eo,qui mit.in posi. necesse sit psonã
vbi dicit valere statutum,quòd clerici qui non soluunt esse subiectam im
munera pro patrimonialibus,pro quibus debentur col ponenti,dũ colle
lectæ loco tributorum ex hypotheca descendente ab ctæ imponuntur:
æstimo communis,non audiantur in iudicio: quia tale vide do.Sozi.suo
statutum est laudabile propter bonum publicum, dicit consi.cclxxxviij.
tamen se de hoc alibi aliter scripsisse.¶ Sed contra di inci.circa primã.
ctam opi.Bart.& sequacium tenet do.Abb.in.c.si.in fi. q.ver.j.vna cõside
de vi.& hone.cleri.maximè propter fraudem.Nam istæ rationẽ.cũ ver.se
cautelæ veniunt de directo contra priuilegium concessum quen.in.ij.parte.
eccleſiæ per Imperatorem.de quo in.l.quisquis.C. char.ccvj.
de sacrosanc.eccle.vt latius per eum.Idem tenet Bald.in l.placet.C.de sacrosan.eccle. dicens opinionẽ Barto.esse falsam:quia ecclesia hodie non tenetur ad tributum: vt ibi gloss.Et ideò si res tributaria tranſit ad eam,non tenetur,nisi ad tributa præteriti temporis:ad futura autem non:per authen.item nulla communitas.C.de Epis co.& cleri.Et per hoc derogatur omnibus fraudibus statutorum,quæ fiunt in præiudicium ecclesiæ.& ideò Bar.non dicit verum,nisi tributum procedat ex ordina tione Principis:quia illud bene agnoscit ecclesia,ad quã vadit res tributaria.d.c.si tributum.secundũ eum.Idem tenet etiam Bald.in.l.fi.in vlti.col.C.fine censu,vel reli-

quijs.Primò,quia ſtatuere,ꝙ munus miſtũ ſit merè rea
le,implicat cõtradictionẽ,& eſt mutare nomina appella
tiua:quod eſt impoſsibile.l.ſi qs in fundi.ff.de le.j. ¶ Se
cundò,quia nõ debet dari via fictionibus in præiudiciũ
eccleſiarũ.Eſt enim fictio,quòd mun⁹ miſtũ fingat̃ me-
rè reale.& quod eſt prohibitum vna via,non debet alia
concedi.alle.Hoſt.& Io.And.in.c.poſtulaſti.de foro cõ
pe.¶ Tertiò,quia licet huiuſmodi collectæ habeãt cau-
ſam de præterito ex generali ordinatione ſtatuti: tamẽ
formã habẽt poſtquã res eſt facta eccleſiæ:impoſsibile,
eſt autẽ quòd tũc formetur obligatio,vbi inuenit̃ per-
ſona,quæ non poſsit affici:& res mutauit ſtatũ.l. ſeruus
Stichus meus.ff.de ma.teſt.Non igitur inſpicitur tẽpus
legis conditæ,ſed tempus in ſoluendo collectã diſtribu
tã:vt in exẽplo,de quo per eũ.¶ Quartò,quia ſtatutum
de ſoluẽdis collectis habet in ſe conditionẽ poteſtatiuã.
ſ.ſi imponentur.quæ conditio non poteſt retrotrahi in
prẹiudiciũ tertij poſſeſſoris.l.potior.&.l.qui balneũ.ff.
qui potio.in pig.ha.ſecũdum eũ.¶ Et quãuis iſtis ratio-
nibus videatur reſpõdere Pe.de Anc.in.d.cõſi.ccxcviij.
tamen ad illud de fraude præſumpta non videtur accõ
modatè poſſe reſpõderi.& ita per illam rationẽ firmat
latè* Lud.Ro.* in.l.ſi publicanus.ff.de publi. ſubdens,ꝙ
aut ſtatutum facit expreſſam mentionẽ quãdo prædiũ
perueniret:& clarum eſt, quòd nõ tenet:auť.caſſa.C.de
ſacroſan.eccl.&.d.c.nouerit.Aut loquitur generaliter:
& tunc tale ſtatutum tanquã odioſum non cõprehẽdit
eccleſiã:per no.hîc.Et ſubdit Ludo.ſe neſcire ad quid ſit
opus iſtis cautelis.Poſito enim,quòd laici eorũ prædia
tranſferant ad eccleſias:tamẽ non poſſunt poſteà graua
ri pro collectis illis prædijs imponẽdis.Sed dic quòd te
nentes dictã cautelã non dubitauerunt de hoc:ſed cõſy-
derauerunt quòd facultates populi diminuuntur ꝓpter
multa prædia,quæ acquirunt̃ eccleſiæ.Nã ſi nõ poſſunt
collectari,remanet populus minus potẽs ad ſuſtinendũ
onera cõmunia,à quibus ſubleuatur per collectas. ¶ Et
hãc partem contra Bar.tenet etiã do.Car.in repe.c.per-
pendimus.in.xxx.col.ver.venio ad tertium.de ſentẽ.ex-
cõ.Circa quã põderare oportet.c.j.in fi.de cenſi.p quod
mouet̃ Bart.in.d.conſi.clxxx.&.d.Abb.in.d.c.j. & in.c.
non minus.in.vj.col.de immu.eccl.dixi aliquid in.c.ve-
rum.de foro cõpe.¶ Sed retenta hac ſecũda opi.pro ve
77 riori & ſuſtentabiliori,no.incidẽter tria.¶ †Primò, ꝙ
teſtator legãdo fundũ eccleſiæ poteſt diſponere, quòd
pro dicto fundo teneatur ſoluere pro cõmuni onera &
collectas à quibus hoc non appoſito erat eccleſia exẽpta
de iure cõmuni.Ita Pe.de Anc.conſuluit conſi.ccxxliij.
inci.dubiũ fecit prẹdicta.q.quia licitũ eſt cuicũq; priua-
to donanti res ſuas eccleſiæ,adijcere cõditiones & one
ra:& eccleſia tenetur illa ſeruare:vt in.c.verũ.cũ mate-
ria de condi.appo.Et adeò hoc eſt verũ,ꝙ ſi bona tranſ
ferantur in eccleſiam ſub prædicta conditione ꝙ eccle-
ſia non ſubeat onera impoſita,licitum eſt laico propria
authoritate ea capere.ar.d.c.verũ.& no.Hoſt.& Io.An.
in.c.verum.de foro cõpe.ſecundũ eũ.¶ Secundò no.ꝙ
quando eccleſia acquirit poſſeſsionẽ,quæ prius erat ẹſti
mata,ſeu allibrata in libro communis,eoipſo dicitur exi
mi ab onere collectarum:nec ad eas ſoluendas tenet̃ cle
ricus illius eccleſiæ.Ita conſuluit Bar.in cõſi.clxxx. inci.
ſi aliqua poſſeſsio.per rationes,quas ibi vide.Et intelli-
git iura in contrarium facientia:vt loquãtur in prẹdijs
tributarijs & oneribus merè realibus.ſed conſiliũ ſuum
loquitur in miſtis,prout ſunt collectæ.Sed an in tributa
rijs ſit ſecus,pendet vt vides ex dictis.ſ̃.¶ Tertiò no.ꝙ
vbi populo eſt impoſita collecta, ſeu præſtantia pro
certis annis,& eis non cõpletis bona alicuius ciuis per-
ueniant ad eccleſiam:tenetur eccleſia ad reſiduũ illorum
annorum,ſecundum Ang.latè in conſi.cciij. inci. Inter
ordinamenta.quia licet eccleſiæ nõ poſsit imponi colle
cta de nouo pro re in eã tranſlata:tamẽ ſi iam fuit impo
ſita tranſit ad eccleſiã cum onere illo,ſicut ad quẽcunq;
ſucceſſorẽ.per.l.incola iam muneribus publicis deſtina-
tus.ff.ad munici.etiã ſi poſtquã eccleſia acquiſiuit, decla
raretur ſigillatim portio cuiuſlibet poſſeſsionis:quia ꝓ
hoc dicitur noua impoſitio:per.l.hæredes palã. ver. ſed
ſi notã.ff.de teſta.vt ibi eleganter per eũ. ¶ Sextò quæ-
ro,vtrum ſtante ſtatuto,ꝙ maſculi excludant fœminas
a abinteſtato,excludatur mulier monacha?[a] Et breuiter
conclude,quòd ſi aſſumpſit monachatũ ante ſtatutum,
non excluditur:ſecus ſi poſt:ſecundũ.d. Abb.in.c. quod
clẽricis.in.xiij.col.de foro compe.ver.& faciũt hoc per
plures rationes,quas ibi videre potes.Sed adde Pau. de
Ca.idẽ tenentẽ elegantiori ſtylo,cõſilio ſuo.cccxxxv.in-
ci.in Chriſti.primum dubium de quo quæritur,& ſcias
78 ꝙ ibi in effectu ponit duas concluſiones.¶ †Prima con
cluſio eſt,quòd ſi ſtatutum expreſsè excludit moniales,
nõ valet hoc,& indiſtinctè:licet Bar.in.l.fi.in.iij. col.C.
de pac.& Bal.in.l.Deo nobis.C.de Epiſ.& cleri. & Pet.
de An.in repe.c.j.in.xxj.char.ver.quæro etiã,an valeat:
limitant hoc,vbi ſtatutũ præcedat ingreſſum,& vtatur
verbis præſentis non præteriti:puta dicendo, ꝙ ingre-
b diens monaſteriũ nõ ſuccedat.[b]Et ſic confert effectum
ſuum in tẽpus,quo ingreditur, quo tempore adhuc eſt
laica:quia ſecundũ Pau.de Ca.etiã tũc nõ valet. Nã licet
dicat ingrediens:tamen poſteà ſubdit,non ſuccedat. qđ
eſt verbum futuri temporis.& ſic refert ſe ad tẽpus,quo
delata eſt ſucceſsio:quo tẽpore ꝓpriè ſit cõcluſio prius:
vt ipſe probat.ſed tunc reperitur monacha & exempta
à iuriſdictione ſtatuentium.ergo ſtatutum nõ poteſt in
illã operari.¶ Itẽ ex alio capite:quia traheret voluntatẽ
monachandi à propoſito religionis: ergo nullũ:vt in.§.
ſed hoc præſenti.in auť.de ſan. Epiſ.Itẽ cõtra libertatem
eccleſiaſticã:quia timidiores efficiũtur ad ingrediendũ:
& per ingreſſum efficiuntur deterioris cõditionis:vt ibi
per eum. ¶ Hãc concluſionẽ tenet etiã ipſe Pau.de Ca.
in.l.ſi qs id quod.ff.de iuriſ.om.iud.& Bald.in.l.omnes
populi.in.xij.col.ver.ſed quid ſi ſtatutum dictet,ꝙ mo-
nachus.ff.de iuſti.& iur.& Ang.pulchrè in diſpu.ſua in-
ci.nobilis quidã genere.in antepe.col.ver.ad vnũ tamen
diligenter &c.& Do.poſt Imo.in.c.quãuis.in.v.colũ.de
pac.in.vj.& Ro.per multas rationes in.l.ſtipulatio hoc
modo concepta.in.v.col.ver.circa illud verò exemplũ.
ff.de ver.obl.&.d.Abb.hîc in repe.in.xxiiij.col.ver. cir-
ca iſtũ caſum.& Nicolaus de vbaldis modernus auditor
Rotæ.in tract.de ſucceſ.abinteſta.fo.clxxxix.ver. ſed an
valeat ſtatutum.Bene facit quod no.Pe.de Anch.conſi.
cclxviij.inci.pro & contrà.vbi dicit,ꝙ non valeret ſtatu
tum,ꝙ vxore ingrediente religionem,maritus lucretur
certam partem dotis:quia retraheretur fortè mulier à
profeſsione.ergo &c.d.§.ſed hoc præſente.Et per prædi
cta dubito de eo,quod dixit Do.in.c.legem, primo nõ.
liij.diſ.vbi dicit valere ſtatutum laicorũ inhabilitãs ſibi
ſubiectos ad clericatũ,quando hoc facit ex legitima cau
ſa.¶ Nec ob.tex.ibi.quia illa lex fuit per Papam ſpeciali
ter approbata:aliâs non tenuiſſet per ea,quæ dicta fue-
79 runt in.j.q.¶ †Secunda cõcluſio Pau.de Ca.in.d. conſi.
eſt,ꝙ ſtatutum nõ loquens ſpecialiter de ingrediẽtibus:
vel ingreſsis monaſteriũ:ſed generaliter,ꝙ nulla mulier
ſuccedat extante maſculo,excludit etiam monachas: cũ
eſſent rationes prædictæ:nec efficiuntur deterioris con
ditionis propter ingreſſum.Et oſtendit latè domi.Pau.
quòd ſicut ceſſante ſtatuto omnis potentia ſuccedendi
oritur à iure cõmuni:ita extante ſtatuto oritur ab ipſo.
Et cum iſta limitatiõe & incapacitate ſemper ſuccedit,
ſ.niſi eſſent maſculi:& non dicitur ſtatutum ligare mo-
niales,vel eas efficere impotentes ad ſuccedendum:quia
iſtud efficit dudũ.ſ.tẽpore ſuę natiuitatis,& ſic ante,quã
de ingreſſu eſſet cogitatio.Et tenendo contrarium ſe-
queretur

a ¶ Monacha.Adde Alex.in ſuo cõſi.ccxj.antepe. colũ.poſt Sal.in.d.auť.caſſa.pe.co.C.de ſacroſan. eccle.all.in tex.& per.d.Sozi.cõſi.lxxxj.inci.in præſenti conſultatione.ver.his tamẽ non obſtantibus.cũ ver.ſeq.vſq; ad vl.in.j.parte.char.cxl.& plenius in conſi.ccxxx. inci.viſo teſtamẽto de Calẽ.ver.iij.& vl.in.ij.pte char.cxc.& conſi. cclj. inci,circa primã difficultatẽ,in prin.cũ verſ.ſequẽ.vſq; ad ver.ſecunda difficultas ſubtilior in dicta parte. char.cxx.& char.cxxij.

b ¶ Non ſuccedat.Pro qua materia vide not. & plenè per do. Sozi. ſuo conſi.ccxlj. incip. circa primã difficultatẽ.ver.ſed poſito.in.ij.pte char.cxxj.

queretur abſurdum,quòd ſi fieret hodie lex imperialis confor-
mis dicto ſtatuto:non ligaret moniales per eãdem rationem, per
quam videntur non ligari ſtatuto:quod eſſet ridiculum,ſecundũ
eum:cum quo etiam concor.Lu.in.d.l.ſtipulatio.in. viij.col. per
id quod in ſimili no.Ioann.An.in regula,ſine culpa.in vlt.q.de re.
iur.in.vj.dicens,ꝙ ſtatutum excludens à ſucceſsione regni ſecun-
dogenitum ſtante primo,excludit illum etiam clericum effectũ:
quia ante clericatum in eum iniecit vices ſuas.Et hanc concluſi-
onem tenet etiam do.Ab.in.d.c.quod clericis.dicens ita cõſuluiſ-
ſe.d.Anto.& Pet.de Anc.& Lap.alle.cj.inci.in ciuitate Florẽtiæ.
de qua fiet mentio in ſeq.q.& facit quod dicam in.xv.reaſſumen-
do quod eſt dictum de ſecũdogenito clerico. ¶ Et prædictis ad-
de do.de Rot.in antiquioribus impreſsis per rubricas, in titu.de
conſue.deci.j.inci.ſuppoſito de conſuetudine.vbi volunt, quòd
ſi conſuetudo excludit ingredientem religionem à bonis pater-
nis,ſi ingrediens poſteà exit apoſtatando, & de facto contrahat
matrimonium:adhuc remanet inhabilis virtute cõſuetudinis. de
cuius validitate non tangunt:ſed ſimpliciter eam prẹſupponunt.
quod no.¶ Et ad hãc ſecundam concluſionem vide omnino Sali.
in.d.auť.caſſa.quem reaſſumunt do.Fran.& Arch.in.c.quod cle-
ricis.in fin.de foro compe.volentes non poſſe dici,ꝙ ante ingreſ-
ſum ſtatutum iniecerit vinculum:imò iniecit ſolùm tempore ſuc
ceſsionis deferendæ.& tunc eſt profeſſa: ergo non nocet. de quo
cogitabis.quia iſta eſt additio notata perfunctoriè. ¶ Cæterùm,
quia communiter talia ſtatuta ita demum excludunt fœminas,
dummodò videlicet fuerint dotatæ,dicas,ꝙ etiam monialis de-
a bebit dotari:aliâs excluditur à ſtatuto.[a]ita Pet.de Anc.conſi. ciij.
inci.in paucis verbis.latè probat, ꝙ matrimoniũ ſpirituale,quod
b contrahitur inter ipſam & monaſterium, nõ debet in hoc eſſe de
terioris cõditionis,quàm matrimonium carnale.[b]Et inducit in-
ter cætera auť.niſi rogati.C.ad Trebel.attenta ratione ipſius,quæ
eſt vt legatum dotis ſub conditione nuptiarum, debeatur etiam
ingredienti monaſterium:ne impediatur vita cõtemplatiua.Quę
ratio procederet etiam hîc,ſi filia volens profiteri, excluderetur
etiam à dote ſtante maſculo:vt ibi per eum.Pro quo facit,quod
no.Bal.in.l.fi.in.ij.col.ver.ſed pone,ꝙ filia non vult nubere.C.de
dot.promiſsio.vbi dicit,quòd filia volẽs ingredi monaſterium,
debet dotari.Et ita dicit colligi ex dictis Bart.in.l.j.§. ſi parens.ff.
ſi quis à parente fuerit manumiſſus.¶ Modò eſt dubium quoti-
dianum,vtrum illud quod offert pater ſimpliciter in altari, quã
do filia profitetur,debeat computari loco dotis?Bar.dixit,quòd
ſic in.d.l.ſi parens.dicens,quòd illa pecunia computatur in legiti
mam:& eſt ad ſimilitudinem dotis:quæ computatur in legitima.
l.quoniam in nouella.C.de inoffi.teſt.Cuius dotis loco ſuccedit
id,quod ponitur ſuper altari,ſecundum eum, dicentem ita dici
in vulgari.Et ita ſimpliciter refert & ſequitur Bal.in.d.l.quoniã.
in fi.dicens ſe credere hoc verum.& eſt menti tenendum ſecun-
dum eum.¶ Sed reperio quendam Petr.de Per.in ſuo tractatu
de ſocietate,in.xj.parte.in.iiij.q.vbi latè tenet contrarium:vide-
licet quòd dicta oblatio facta in altari,non dicatur dos,nec in ea
verificetur ſtatutum loquens de dotata.Et mouetur potiſsimè:
quia verba ſtatuti loquentia de dotata, intelliguntur de dotata
c propriè [c]reſpectu matrimonij carnalis.Nam conſiderauit ſtatu-
tum dotem propriè,quæ remanet apud filiam:& cenſetur patri
monium filię.l.vnica.C.de rei vxo.actio. Sed illa pecunia obla-
ta nõ eſt ipſius filiæ,ſed monaſterij:quia illa eſt incapax proprij.
c.cum ad monaſterium.in fin.de ſta.mona.Item probat, quòd ſi
eſſet loco dotis,eſſet ſimonia.& latè inducit no.in.c.non ſatis.de
ſimo.Et hoc modo non excludetur mulier profeſſa à bonis pa-
ternis vigore dicti ſtatuti,ſecundum eum latius loquentem poſt
quendam alium Pet.de Peru.quem refert ita conſuluiſſe. ¶ Et
pro iſta opi.adduci poteſt,quod not.Bal.in auť.niſi rogati.in.ij.
col.verſic.quæro nunquid monaſterium. C. ad Treb.vbi dicit,
quòd executores deputati ad virgines maritandas, non poſſunt
dare illam quantitatẽ virginis intrãtibus monaſterium:quia hoc
nõ habẽt in mãdatis.& ſic vult, ꝙ per illud qđ datur moniali,nõ
datur pro matrimonio. & ſic neq; dicit̃ dos,iuxta not.in rubr.
ff.ſolu.ma.¶ In contrarium tamen facit,quod incidenter firmat
do.Dionyſius de Peru.conſi.xx.incip.& ſi doctrina cæcũ illumi
net.prout refert & ſequitur do.Maria.in repe
ti.c. qualiter.lo.ij.quæſtio.viij.artic.pe.de ac-
cu.vbi dicit,quòd ſtatutum diſponens aliqd
contra cognoſcentẽ mulierem nuptam: habet
locum in cognoſcente monialem:quia dicitur
matrimoniũ contrahi cum eccleſia,ſeu Chri-
ſto.c.hi,q.&.c.videas.&.c. quæ Chriſto. xxx-
vij.q.j.¶ Sed fortè hoc dictũ non ſuſtineret̃,
tum propter prædicta:tum,quia ſtatuta debẽt
d intelligi in caſu vero[d]& proprio,vt per Bart.
in.l.iij.§.hæc verba.ff.de neg.geſt.& in.d.l.j.§.
hoc interdum.ff.de fonte.cum cõcor.Et iſtud
matrimonium ſpirituale,nõ videtur verũ ma-
trimoniũ:nec fuiſſe in conſyderatione ſtatuti.
& faciunt no.per Io.An.& do. Anto.in.c.tua.
80 de ſpon.¶ †Septimò quæro,ſtante dicto ſta-
tuto,quãdo maſculi excludant fœminas: vtrũ
clericus gaudebit beneficio huius ſtatuti cõtra
e fœminas.Et concluſio eſt,quòd ſic:[e]vt latiſsi-
mè concludit Lap.alle.c.inci.an ſtatutum ex-
cluſiuum fœminarum.& latius alleg.ſeq. quæ
incipit in ciuitate Floren.per ratiões ſolennes,
quas ibi videre potes.& ſequitur do.Car.in re
pe.c.perpẽdimus.in.xxiij. col.ver. ſed quæro,
quid ſi cõſtitutio.de ſen.excom.& do.Abb.in
d.c.quod clericis.in.xiiij.col. ver.hæc vera.ſe-
cundum Lap.hîc,& in repe.in.xxviij. col.ver.
ſecundus caſus.& in.c.conſtitutus.in.ix.col. de
reſti.in integ.per tex.ibi.& in.c.cum dilecti.de
for.compe.& in.c.ſi in adiutorium.x. diſt.per
quæ iura idem tenet Bald.in.l.cunctos popu-
los.in lectu.in.xj.col.verſi.ſed hîc vlterius quę
ritur.C.de ſumma trini.¶ Non obſt.iſte text.
quia intelligitur,quãdo ſtatutum ſpecificè di
ſponit de clericis,ſeu eccleſijs tũc em nõ valet:
ne notet̃ ſuperioritas reſpectu ſtatuẽtis.Et hoc
vult iſte text. in ratione ſui,ibi ſunt à quibus
ſi quid motu proprio.Et ſi diceretur, quòd ra-
tio hîc poſita in prin.procedit,etiã quando ſta
tutum loquitur generaliter,prout diſponebat
hîc,reſpõde ſecundũ do.Abb.in.d.c.quod cle-
ricis.ꝙ procedit,quando ſtatutum nõ infert cõ
modum ſimpliciter,vbi loquitur,quãdo præ-
cipiendo,vetando,vel prohibendo:quibus ca-
ſibus nõ extenditur ad eccleſiã.Et ita vult iſte
tex.ibi:tributa facultas.i.poteſtas.Secus ergo,
ſi ſimpliciter infert commodũ:ſecundũ eum.
¶ Ex quibus verbis tollitur motiuum Ioan.de
Imo.hîc.& Matthęi Mattheſilani no.cxj.incip.
nota lucroſam cautelam.& Pet.de Anc.in rep.
c.j.in.xij.char.ver.opi.Bal.ſ̃.eo.& Lud.in ſing.
ccccl j.inci.habeo factũ in caſu Cardinalis. qui
nõ viſis prædictis aliter determinat iſtam.q.&
minus bene.¶ Et pro dicta reſpõſione ad iſtũ
tex.vide Do.in.c.fi.in prin.in.ij.col.de offi.de
lega.in.vj.Ad hãc.q.facit,quod dicetur in ſeq.
81 q.verſi.opi.tamen Bar.¶ †Octauò quæro,&
eſt.q.potiſsima in hac materia,ſi ſtatuta laico-
rum,nõ diſponunt de eccleſijs,vel clericis:nec
in materia tangente priuilegia,vel iura ſua:ſed
ſimpliciter aliquid honeſtè diſponnut:vtrum
debeant valere quo ad clericos,vel eccleſias.Et
in hoc eſt opi.vulgata Bart.quòd ſic,in.l.cun-
ctos populos.in.viij.col.ver.quartò quæro.C.
de ſum.Trinitate.per.c.cum veniſſent. de eo,
qui mit.in poſ.& in.c. conſtitutus.de reſtit.in
integ.&.c.cũ cauſam.de re iud.vbi retractatur
actus,quia fuit cõſuetudo mala:ſecus ſi fuiſſet
bona.Alleg.glo.fi.in.l.ex ea.ff.de poſtu.Et hãc

a ¶ Statuto. Ad quod facit quod dicitur per.d.Sozi.cõſi.ſuo.ccxxij.inci.præſens cõſultatio cõſiſtit.verſi. cõfirmãtur prædicta.ibi:ſi ergo.in.ij.pte char.xcviij.quẽ omnino vide.

b ¶ Carnale. Adde idẽ tenentem. d. Sozi.ſuo cõſi.ccxxij.inci.præſens cõſultatio. verſic. cõfirmant̃ prædicta. circa mediũ. in. ij. parte char. xcviij.

c ¶ Propriè. Sed quid ſi ſit dotata à patre nõ de bonis ſuis,ſed maternis:an ſtatutũ verificet̃? dic, quòd nõ,vt p do.Sozi.ſuo cõſi.xxx.incip.quãuis ex his ver.Nec obſtat,ſi diceret̃. circa fi.in j.parte char. lix. Et quomodo tale ſtatutũ intellgatur,& quando locum habeat, vide per eum in cõſil. lxxxiij. inci. viſa prædicta facta ver. quintò moueri.in. j. parte. char.cxlj.& cõſi. xcij.inci.circa primum huius ver. ſecundam dubitationem in dicta parte.chart.cliij.

d ¶ Vero. Ad qđ adde etiã do.Soz. ſuo conſi.cxxix. incip. præſtantiã iuris.ver.ſecũdò oſtẽditur.in fi.in j.parte char.cc.

e ¶ Quòd ſic. Ad. de Alex.plenè in ſuo conſil.ccxj.j. col.ij.parte.&.d. Sozi.ſuo conſilio ccxxx.incip. viſo teſtamento de Calen.verſi.ij.& vltim.in.ij.parte. charta.cxc.

opi.videtur sequi Do.in.c.j.in.j. col.de iur eiu.in.vj. indncens
pro ea illũ text.licet dicat cõmuniter teneri contrariũ.¶ Et ex
hoc infert Bar.vbi.s̃.ꝙ si ex statuto laicorũ instrumentũ debet
exequi sine libello:ligabit ecclesiã,cuius causa agitẽ corã Episco
po.Idẽ dicit de statuto irritante testamentũ nõ insinuatũ in me-
morialibus cõmunis.Nã procedit vbi fuerit legata pro ecclesijs,
secundũ eũ.Sed cõtra Bar.tenẽt hîc do.Ant.Imo.Do.&.d. Abb.
& Bal.in.d.l.cunctos.in lectu.in.xj.col.&.d.Abb.in.c.tua.lo.j.ad
fi.de deci.per illũ tex.& Cald.in isto tit.cõsi.xj.& do.Car.in.d.c.
cũ causam.& in.d.c.cũ venissent.in.vj.col.&.d.Ant.&.d.Abb.&
Imo.in.d.c.quod clericis.& Do.in.d.c.Romana.§ j. de sen.excõ.
in.vj.&.d.Ant.in sua disputa.stãte statuto.in.xxij.colũ. ver. ista
theorica Bar.nunquã mihi placuit.quia consuetudo,vel statutũ.
laicorũ,nõ põt adstringere clericos.c.j.x.dist.c.quæ in ecclesiarũ
s̃.eo.Itẽ quia clerici sunt maiores laicis.& allegãt etiã tex.in.§.ple
biscitũ.instit.de iur.natu.vbi statutũ plebis nõ ligauit patres.Itẽ
si nõ valet,quãdo disponit cõtra priuilegiũ ecclesiarũ:vt fatetur
Bar.multominus debet valere,si disponit cõtra cõcernentia ius
cõmune:quia facilius tollitur,quod cõpetit de iure speciali,quã
quod de iure cõmuni.l.ei⁹ militis.§.militia.ff.de mili.test. ¶ Nec
ob.ꝙ statutũ sit bonũ & æquũ:quia istud nõ dat authoritatẽ sta
tuenti,secũdũ Bal.Pro quo facit quod no.Io.An.in.c.statutũ.de
hære.in.vj.cũ cõcor.allegatis in.j.q.Et si diceretẽ,ꝙ sicut clericus
vtitur dicto statuto cõtra laicũ in foro seculari,ita deberet ecõ-
uerso laicus vti cõtra eũ,tanquã istud nõ sit vi statuti,sed vi iuris
cõmnnis.Responde,ꝙ ista ratio nõ valet:quia istud statutum nõ
est factũ ad postulationẽ clericorũ,secundũ Bal.vbi.s̃.Et pro ista
respõsione facit gl.fi.in fi.in.c.ij.de mutu.peti.cũ his,quæ ibi al-
le.d.Abb.in col.ij.probãs,ꝙ nõ tenetẽ quis recipere cõtra se illud
quod ad eius postulationẽ nõ est ei cõcessum.Et si diceretẽ,ꝙ sic
præceptũ guarẽtigiæ habeat paratã executionẽ,secundũ Cyn.in
l.j.C.de cõfes.Respõdet Bal.ꝙ ista ratio nõ est vera:quia præci-
piens tabellio est iudex authoritate imperiali.ergo nihil põt præ
cipere clerico.Idẽ si authoritate Papali:quia est purus laicus.vn-
de in clericũ nihil põt.c.si diligenti.de for.cõpe.Non ob.gl.in.d.
l.ex ea.quia loquitur inter laicos:sed iste clericus nõ est subditus,
secundũ eũ.Nec ob.iura allegata per Bar.quia respõdet Io.de lig.
in.d.c.quod clericis.quẽ alij sequuntẽ,ꝙ in dictis iuribus erat con
suetudo iuxta clericorũ & laicorũ:& ideò debeat seruari in foro
ecclesiastico.Secus,quãdo cõsuetudo esset tantummodo laicorũ:
quia illa nõ ligat clericos,saltẽ in foro suo,secundũ Cy.in.l.ij.ad
fi.C.quæ sit long.cõsue.per no.hîc.Et hanc respõsionẽ clarè ap-
probat.d.Abb.in.d.c.cũ causam.in.iij.no.& in.d.c.cũ venissent.
in.ij.no.¶ Potest etiã dari alia respõsio ad.d.c. cõstitutus.de qua
ibi per.d.Abb.in.ij.col.quẽ videas.Opi.tamẽ Bar.saluari põt plu
ribus casibus,cõsyderando generaliter quoties in materia ista cõ-
cluditur statutũ operari erga clericos,quod ex discursu materiæ
sæpe apparet,tamẽ specialiter saluatur in quinq; casibus.Primus
est,quãdo statutũ nõ vtitẽ verbis præceptiuis, vel arctatiuis,sed
priuilegiatiuis:vel cõcedendo immunitatẽ in aliquo casu:quia si
proferẽ per nomina apta ex proprio significato clericos cõprehẽ
dere,illos cõprehẽdit.Ita probatẽ ex his,quæ dicta sunt in præce-
denti.q.Et ita etiã decidit Do.in.c.fi.in prin.in.ij.col.de offi.de-
lega.in.vj.dicens pro hoc facere.c.ad Apostolicã.de simo.Et idẽ
no.Pau.de Ca.cõsi.ccxcvj.incip.in Christi &c.ad primũ dicẽdũ.
per tex.optimũ in.c.dilecti.de fo.cõpe.Quẽ etiã ad hoc alle.Bal.
in.d.l.cũctos populos.in.xj.col.in lect.Nec est absurdũ,ꝙ clerici
gaudeãt beneficijs statutorũ populi,licet nõ supportẽt onera:qa
sufficit,ꝙ subeant onera spiritualia,secundũ Pau.de Ca.in.d.cõ-
sil.Et sic nõ sunt similes omnino forẽsibus,à quib⁹ laici nullũ ha-
bent subsidiũ.Quod verbũ not.in tota materia ista ad euitandã
æquiparationem, quæ sæpe fit de clericis ad forenses;quia nõ est
bona,per id quod dictum est.¶ Et ad hunc primum casum adde
notanda verba do.Abb.in.c.cum dilectus.in pe.col.ver.sed con-
trarium hîc statuit.de fi.instr.maximè dum dicit quòd iste text.
intelligitur in his,quæ sunt iurisdictionis cõtentiosæ:secus si vo
luntariæ:inferens ad casum,de quo ibi per eum,quem scias addu
cere ad similia.¶ Sed hunc primum casum declara dupliciter ex
dictis Bal.in.l.de qbus.in.xvj.col.ver.vj. quæro.ff.de legi.¶ Pri
mò,dummodo clericus volens vti beneficio statuti,vtatur cum
sua forma.vnde stante statuto, instrumenta mandantur execu-
tioni,nisi sint lapsi.x.anni,& clericus volẽs ita vti tali statuto de-
bet eo vti infra.x.annos,quibus elapsis agat iure cõmuni.Et idẽ
voluit Bal.in.l.j.in fi.C.de cõtrahẽ.emp.¶ Secũdò declara,vt nõ
procedat quãdo statutũ excluderet clericos à beneficio suo exce-
ptuando eos.Nã hoc põt:secundũ Bal.in.d.l.de quibus.qa qui nõ
impedit beneficiũ,nullã tamẽ facit iniuriã.qđ bene no.Et ꝓ hoc
adduci põt,qđ no.Do.in.c.sancta.ij.q.vij.vbi dicit,ꝙ valet statu
tum vnius ciuitatis disponẽs,ꝙ illud ius seruetẽ in ciuitate forẽsi-
bus,quod illi seruẽt in sua ciuitate ipsis statuẽtibus.Et ideò cum
clerici nõ patiantur allegari cõtra se statuta laicorũ:videntẽ simi-
liter laici posse recusare,ne clerici allegent ipsa contra eos.Facit
quod no.Bal.in repe.l.j.in vlti.char.ver.super.v.C.de sac.san.ec.
dũ dicit in similibus terminis,ꝙ quis põt suũ beneficiũ remoue-
re.¶ Hæc intelligo,nisi statutũ priuilegiatũ,quod reuocatur, fa
ceret mentionem de clericis,& ab eis esset acceptatum:quia tune
non posset fortè in eorũ præiudicium reuocari.per ea,quæ j.di-
centur in.xij.q.¶ Et si statutum diceret simpliciter,ꝙ nõ subie-
cti nõ gaudeãt bñficijs statutorũ:an includantẽ clerici?dicit Bald.
in.d.l.de quibus.quia generalis est determinatio statuti:& nulla
ratio cogit contrarium dicere secundum eũ,ꝙ nõ:quia videtẽ pri
ma facie cõtra illud,qđ proximè notaui post Pau.de Cast.contra
æquiparẽtes clericos forensibus.Nisi dicas saluãdo vtrũq;,ꝙ il-
lud est verũ,ꝙ nõ sunt forẽses per ea quę dicta sunt in.iij.q.& tã-
tũ nõ sunt subditi.& sic quãdo statutũ expresè excludet nõ sub-
ditos,ipsi etiã excludentẽ,per prædicta.quæ no.tãquã alibi nõ re-
ducta.Et adde aliã rationẽ pro dicta cõsyderatiõe Pau.de Ca.qa
si clerici dicerentẽ forẽses,nõ procederet iste primus casus:qa nũ-
quã gauderẽt beneficijs statuti laicorũ:per id qđ scribit Ang.cõ-
si.lxxij.inci.In statuto Florẽtino.& Ludo.consi.ccxxiiij.incip.in
Christi &c.ista captura ante fi.& Pau.de Ca.cõsi.cccxliij.inci.in
Christi &c.Statutũ.ad fi.vbi dicunt,ꝙ forẽses nõ gaudẽt benefi-
cijs statutorũ:per.l.j.ff.de tut.& cur.da.ab his.& tex.hîc:licet al-
legãdo istũ tex.videantẽ errare,per ea quæ dixi in fi.præcedẽtis.q.
¶ Secũdus casus saluãs opi.Bar.est,quãdo cõsuetudo est permi-
scuè inducta in loco tã per clericos,quã per laicos:secũdũ.d.Ant.
hîc,& Do.& Imo.in.c.ad nostrã.per illũ tex.de præb.& Host.in
summa.de cõsue.§.fi.in.ij.col. ver.sed pone,ꝙ inter laicos.& alios
quos.s̃.adduxi in respõsione ad iura allegata per Bal.quæ hoc ꝓ-
bat.¶ Tertius casus est,quando clericus agit in foro ciuili:& su-
mus in ordinarijs iudicij.Nam tunc est seruandum ius laicorum:
quia lex canonica consentiens,ꝙ ibi causa agitẽ, censetur etiam
velle,ꝙ agitẽ secundũ modũ illius iudicij.Ita gl.in.c.qđ clericus.
de foro compe.Et ita etiam alle.d.Ant.Imol.d. Abb.& Do.hîc.
& Io.An.in addi.sup ru.de cõsti.Propterea dixit in ꝓposito Ar-
chi.in.c.nõ ita.ij.q.vj.ꝙ cleric⁹ litigãs in iudicio seculari,nõ po-
test appellare ante sententiã:nisi in casib⁹ à iure ciuili permissis:
sed laicus litigãs corã ecclesiastico,bene appellaret.p.c.super eo.
de appel.Et hoc dictũ sequuntẽ hîc omnes prędicti,&.d.Ab.in.d.
c.qđ clericis.in.iiij.col.& in.c.qualiter.in.iij.no.de iudi.& Pet.de
Anch.cõsi.xv.& in repe.c.j.in.xxviij.char.ver.accedat.q.s̃. eo.&
Do.in.c.cõsuetudo.in vlti.col.j.di.Et faciũt optimè quæ dicta
sunt in.j.q.in.vij.decla.iij.limitationis.Et ꝙ in ordinatorijs litis,
attendantẽ statuta fori,in quo litigatẽ:alle.hîc Do.glo.in Cle.ij.in
verbo,vsuris.de iudi.& Cal.in dispu.inci.statuto ciuitatis caue-
tur:ꝙ si ab actore.Vbi super isto casu latissimè instat.Et ideò di-
xit Lap.alle.xxxj.inci.nõ valuit.ꝙ clericus litigans in iudicio se-
culari,arctat statuto disponente sup exhibitione mandati:& in
dictis locis,& alijs quæ allegata sunt in.d.vij.declaratiõe:innuẽs,
quòd secus est in decisorijs.Nam in illis non seruabitur statutũ
laicale cõtra clericũ litigantẽ in foro seculari:qđ præ cęteris exa-
minat Cal.in.d.dispu.de quo fit longa mentio per omnes in.d.c.
quod clericis.per iura & ratiões,de quib⁹ per eos.& Pet.de Anc.
in dicta regula,ea quæ.in vlti.char.& per.d.Ant.in dispu.incipiẽ
te:Stante statuto municipali.in.xxiij.col.& se.de quo fiet mẽtio
in.q.xiiij.in fi.¶ Quartus casus est,qñ statutum seu consuetudo
cõcernit solennitatẽ actus adhibẽdã tẽpore cõtractus, & tũc siue
sit statutum clerici,siue laici,nõ valebit actus:nisi solennitas fue-
rit obser-

a rit obseruata:[a]quia non potuit subditus cõtrahere etiã
cum non subdito spreta lege sui superioris: imò pecca-
uit.c.ij.de maio.& obediẽ.nulla fuit contracta obliga-
tio propter resistentiam statuti.l. cum lex venditioni-
bus. ff.de fideius.& sic contractus nõ potuit ex vna par
te susibstere.l.Labeo.ff.de ver.si.& ideo clericus cõtra-
hendo cum laico omissa solẽnitate statuti,nulliter con-
trahit.Ita do.Abb.plures rationes adducens hîc in repe.
in vlt.char.in.d.c.quod clericis.in.ix.col.dicens,quòd si
do.Car.&.d.Ant.consyderassent istum casum,sic fortè
aliter scripsissent.Et adducit in simili Fede.consi.lxxxv.
inc.statuto ciuitatis Perusinæ.vbi latè cõsuluit, ꝙ stan-
te statuto,quòd nobis non licet recipere cessionẽ actio-
nũ contra populares : nõ valebit cessio facta nobili per
ecclesiam:quia statutum disponit in casu licito & inter
subditos:nec in fraudem:nec in alio modo infringendo
licet.&c.Et hoc consilium sequitur Paul.de Cast.consi.
clix.inci.In præsenti causa,visis & examinatis.in fi. quia
non dãnificantur clerici, vel ecclesiæ : cum alijs cedere
possint non magnatibus. Propter quas decisiones vidi
b consultum per immortalem virum.d.Alex.de Imo.[b]ꝙ
inuestitura facta per clericum laico, nõ vocato posses-
sore,iuxta formam statuti laicalis, esset nulla. Modò ex
82 isto casu deciduntur duo. ¶ † Primum est, quòd si lex,
vel statutum irritet donationem non insinuatam,quan
do excedit certam summam: si fiat talis donatio clerico
non facta insinuatione,non tenebit,secundum do.Ab.
in.d.c.quod clericis.per not.in.l.sancimus.C.de do. Sed
hoc intellige sanè,quando fit donatio ipsi clerico intui-
tu ipsius.sed si fieret ecclesię, est maius dubium,an vitie
tur donatio ex defectu insinuationis. Et licet gl.Gul.de
Cu.& Bal.in.l.illud.C.de sacrosan.ecc.& glo.in.§.si mi-
nus.in aut.de non alie.& gl.Bal.& Ang.in.d.l.sancimus.
in prin.& Ange.in.l.si quis pro redemptione.§ fin. C.de
donatio.dicant,quòd vitietur: tamen communiter te-
c netur.[c]vt per Bar.in.d.l.illud.& Lu.Ro.plenè in.l.Mo-
destinus.in.ij.col.ff.de dona.& Host.& Io.An.&.d.An-
to.in.c.fi.de fide instr.& dom.Abb.in.c.relatum.lo.j. in
ij.col.de testa.& Io.Andr.in Spe.de instru.edit §.porro.
additis.lex illa vult.& Cal.de donat.consi.iij. & Io. An.
d.Ant.& Imo.in.c.ad hoc.de test.& Pau.de Cast.consi.
iij.incipiente,In Christi.&c.omisso ordine.quia in ec-
clesia cessat causa legis requirentis insinuationẽ:vide-
licet suspicio fraudis.Itẽ,qa donari põt imperio sine in
sinuatione.d.l.illud.&.d.l.sancim⁹.in prin.ergo de ecc.
vt lati⁹ in dictis locis, qbus adde Bal.in.c.fi.in.ij.co.ver.
83 pone statuto cauetẽ.de vi.& hone.cle. ¶ † Secũdũ,qđ se
quitẽ ex isto quarto casu casu est,ꝙ testamẽtum laici,in
quo cleric⁹ instituitẽ seruatis solẽnitatibus legis vel sta-
tuti secularis:puta registratiõe vel simili,nõ valet secũ-
dũ Bar.in.d.l.cũctos.& Imo.hîc in pe.col.&.d.Abb.in
d.c.qđ clericis.& in repe.in vlt.char.ver.ex hoc infero.
licet ipsemet aliter dixerit in eadẽ repe.in pe.char.ver.
ij.q.& in.d.c.relatũ.lo.j.secut⁹ simpliciter Bald.in aut.
cassa.de sacrosan.ec.tñ meli⁹ ꝓbatẽ:qđ ipse decidit exa-
minãdo in dictis locis.& facit decisio Bal.in.l. testamẽ
ta.in.ij.col.ver.vlti.formo.C.de testa.de qua cũ suis cõ
cor.memini.s̃.in fi.primę.q.vlt.nõ omitto.¶ Alia aũt
opi.ꝓcedere põt in testamẽto ad pias causas,ĩ quo suf-
ficit seruare solẽnitatẽ iurisgẽtiũ.c.relatũ &.c.cũ esses.
de test.& ita seipsum limitat.d.Ab.in.d.c.qđ clericis.&
Imo.hîc,cũ qbus cõcor.Cal.in isto tit.consi.vlt.& do.
Ant.& Imo.in.d.c.relatũ.lo.j.& in.c.fi.de re.ec.nõ alie.
& Bal.in.l.cõsulta.in fi.C.de te.& Cal.in dispu.inc.Bo-
noniẽsi statuto cauetẽ.in pe.col. ver.saluo.ꝙ si ecclesia.
& Pet.de An.cõsi.ccliij.inci.supradictũ statutũ.dicẽtes
ꝙ omissio registratiõis reqsitę à statuto,nõ vitiat testa
mẽtũ ad pias causas.Bene facit qđ no.Bal.in.l.generali.
ad fi.C.de sacrosan.ec.dicẽs,ꝙ stãte statuto, ꝙ mulier
nõ possit cõtrahere,vel testari sine cõsensũ ꝓpinquo-
rum:tamẽ poterit donare ecclesiæ sine illa solẽnitate.
& sequitẽ.d.Abb.in.d.c.relatũ.lo.j.& hîc in repe.in pe.
char.ver.& circa istos.& Pe.de Anc.in repe.d.c.j.xxij.
char.versi.dicit etiã Bal.s̃.eo.de quo.tñ per Lu.in aut.
similiter in.xj.col.ver.xvj.C.ad.l.fal.& ꝑ Bal.in.l.hęre
ditas.§ j.ff.de pet.hęre.¶ Et ista ꝓcedũt,vbi ipse cleri-
cus instituitẽ hæres in testamẽto carẽte solẽnitate statu
ti.Quid aũt,si ipse ĩstituat aliũ,nõ seruata dicta solẽni-
tate?dicit hîc Imo.ꝙ valet testamẽtũ:qa statutũ nõ vi-
detur ligare clericũ:licet Bar.finaliter sentiat.in.d.l.cũ- a
ctos.& malè secũdũ eũ.Sed caue,qa in hoc dictũ ꝓce-
deret,vbi cleric⁹ institueret clericũ.sed vbi institueret
laicũ,verior est opi.Bar.secũdũ Bal.pulchrè in aut.cas-
sa.in.ij.col.ver.v.quo.C.de sacrosan.ec.qa cũ hæres sit
laicus,põt per suũ factũ priuari cõmodo testamenti,qđ
nõ facit registrari,sicut priuaretẽ,si non vindicaret necẽ
defuncti.l.in cogitione.cũ si.ff.ad Silla.secũdũ eũ & se-
84 quitẽ.d.Ab.hîc in repe.in pe.char.versi.ij.q.¶ † Quin-
tus & vltim⁹ casus saluãs Bar.est,qñ statutũ concernit
rẽ:puta si dicit,ꝙ res dotalis nõ possic alienari.Nã si cle
ricus emit,nõ valet alienatio:qa mulier inhabilitat ad
alienãdũ,vnde naturalis obligatio nõ oritẽ.d.l.cũ lex.& b
l.nõ dubiũ.C.de legi.Nec dicitẽ hoc statutũ ligare cleri-
cos:sed tantũ subditũ:& impedit obligationẽ oriri ex
cõtractu,& sup re sua põt qs statuere.l.i re mãdata.C.
mãda.& no.Bar.in.l.rescripto.ff.de mune.& hon.& se c
cundũ hãc legẽ iudicabitẽ cõtract⁹ in vtroq; foro:qa si
nõ valet cõtract⁹ nõ debet ex eo iudicari.Ita decidit.d.
Ab.in.d.c.qđ clericis.in.x.col.& hîc in rep.in vlt.char.
subdẽs vtrobiq; sec⁹ esse,qñ statutũ cõcernit ꝑsonã iu- d
bẽdo:vt aliqd faciat post cõtractũ:puta,qa cõprehen-
dat possessionẽ,vel qd simile:qa nõ ligabitẽ clericus:vt
lati⁹ ꝑ eũ,quẽ aliter nõ refero:qa nihil adderẽ.¶ Quod
d aũt dixit Bal.in.d.l.cũctos.[d]de instrumẽto guarẽtigiæ
pẽdet in effectu ex iã dictis.& j.dicẽdis.Circa istos duos
casus tñ ꝓ spãli & pleniori informatiõe:vide quod ad
hoc latissimè.d.Benedictũ de Bargis de Aretio in trac.
de guarẽtigia.in.xviij.col.ver.descẽdo igitẽ ad quartum
principale dubiũ.vbi istũ passum solenniter examinat:
cõcludẽs,ꝙ cõtra clericũ nõ põt peti executio dicti in-
strumẽti.Et ꝙ cleric⁹ ita põt opponere cõtra ipsum in-
strumentũ,sicut si nõ fuisset guarẽtigiatũ:saluo nisi i-
pse cleric⁹ vteretẽ adminiculo eiusdẽ statuti,ꝑ id qđ no.
Bal.in.l.omni nouatiõe.C.de sac.san.ec.& in.l.fi.in fin.
C.de cõtrahẽ.emp.vbi lati⁹ ꝑ eũ.¶ Cæterũ ad subtilio
rem cognitionẽ horũ duorũ casuum,quos.d.Ab.vt re
tuli affirmat ab alijs nõ cõsideratos,videatis vos.d.Car.
in repe.c.ꝑpedim⁹ j.de sen.excom.in.xxiiij.col.vsq; ad
xxx.maximè in ver.his attẽtis veniẽs ad secundum &c.
¶ Cui⁹ dicta aliqualiter intricata colligo breuiter per
85 quatuor notabilia.¶ Primũ notabile est,ꝙ ecclesia li-
gatẽ statuto laicorũ,in quo adijcitẽ cõtractui nõ ecclesia
stico certa forma obseruabilis sine magna difficultate;
puta ꝙ nõ teneat vẽditio,nisi prius fiat ꝓclama in pa-
latio:an qs velit cõtradicere:vel nisi alienans sit maior
xxx.annis,vel nisi intersint duo ꝓximiores.Nã ex cau-
sis istis possunt iusticari talia statuta:vnde ita debet fa-
ueri ecclesiæ:vt non turbetẽ iurisdictio laicorũ,sicut de
viduis dicitẽ in.c.ex tenore.de fo.cõpe.Et ista cõsydera-
tio vera est.& nõ fit ab aliquo scribẽte scđm eũ. ¶ Sed
crederẽ esse aduertendũ,dũ loquitẽ tam de ecclesia,quã
de clerico.Nã respectu clerici videntẽ sustẽtabiles opi,
per ea,qnæ dicta sunt in.iiij.casu,& in locis ibi allega-
tis.sed respectu ecccleſiæ fortè esset distinguẽdũ, vtrũ
actus cui statutũ dat formam requirat necessariò duas
personas,scilicet laicum & clericum reprẽsentatum ec-
clesiæ:an verò perfici possit dato,quòd tunc clericus
nõ interueniat.¶ Primò casu procedat notabile istud

a ¶ Obseruata. Vide tamen Alexã. de Imo.in consi. ccxj.ij.p

b Alexan.de Imo. quem vide in cõsil.xciij.ij.parte.

c ¶ Tenetur. Adde Pau.de Cast.suo cõsi.xxx.vbi plenè.

d ¶ L.cunctos. Vide Bal.ibi contra Bart.in.ix.col.in ver.sed hîc dubitatur.& in.d.authen.cassa.iiij.q.de sacrosan.ec.& in marga.versic.ecclesia.ij.col.Ad quod adde Pau.tenentem cũ Bal.in.c.quod clericis.in.v.colũ.j.de foro cõpe.& omnino Paul.de Ca.suo consi.ccxcvj.

propter cõnexitatẽ quandã reciprocam, quæ eſt adeò
inter cõtrahẽtes:ꝙ ſicut teneť laicus,ita rationabiliter
teneri debet cleric⁹.¶ Secũdo caſu fortè ſecus eſſet per
illud,quod dictũ eſt de teſtamẽto nõ regiſtrato,in quo
eccleſia inſtituiť:qa valet nõ ob.ſtatuto.Et iſtud prima
facie cõſonaret:ſed ob.fortiter illa cõis concluſio.quã
s̃.reſtrinxi,de donatiõe facta eccleſiæ ſine inſinuatione.
Nã inſinuatio videť facilè facta obſeruabilis,qua tamẽ
amiſſa nõ vitiat dicto caſu.Et ſi diceret,ꝙ.d.Car.bene
exceptat cõtractũ eccleſiaſticũ:reſpõderẽ,ꝙ exẽplifi-
cat in legatis ad piã cauſam,quæ regulanť lege canoni-
ca:ſed regulariter oẽs alij cõtractus ſunt fori ſecularis,
ſecũdũ eũ.Et ideò extra caſum legatorũ difficile putarẽ
inuenire caſum,q diceret cõtractus eccleſiaſtic⁹.Et ad-
huc ob.qđ eſt dictũ de donatiõe quæ nõ videť inducere
cõtractũ eccleſiaſticũ.& tñ nõ ſubijciť ſtatuto,p prædi
cta.Quapropter hoc primũ not.d.Card.nõ habeo pro
multũ ſubſtẽtabili.Nec ob.iuſtitia & æquitas,in qua ſe
fundat:qa iſta nõ dãt poteſtatẽ ſtatuẽtibus:ſi eã nõ ha-
bẽt,vt in ſimili dicit Bal.in.d.l.cũctos populos.& ideò
86 nõ tedeat vos cogitare.¶ Secũdũ notabile eſt,ꝙ eccle-
ſia nõ ligať ſtatuto laicorũ,in quo cõtractui adijciť for-
ma,quæ nõ eſt ſine magna difficultate obſeruabilis. Et
ideò decidit.d.Car.ꝙ ſtatutũ Paduę prohibẽs fieri trãſ
lationẽ immobiliũ in nõ ſoluentẽ onera,niſi cũ licẽtia
Principis,debet ita intelligi,ꝙ ad eccleſiã nõ extendať.
Et æquiparat difficultatẽ impoſsibilitati:p.c. breui.de
iureiur.& ideò ſicut qñ præcisè cõtract⁹ prohibeť,ſta-
tutũ nõ ligat eccleſiã:vt dicã in ſequenti.q. ita qñ per-
mittiť,ſed cũ magna difficultate.Et intelligit difficulta
tẽ dupliciter,vno mõ pro tali,q̃ de iure cenſeať impoſsi
bilitas:ſicut in caſu prædicto,vbi reqriť Principis licẽ-
tia.per.c.filius.cũ ibi no.de teſta.&.l.apud Iul.§.cõſtant.
ff.de leg.j.cũ cõcor.¶ Alio modo etiã ſi nõ ſit tãta,dũ-
modo ſit difficultas:per no.in.d.c.breui.& in.c.qđ te.ff.
ſi cer.pe.& maximè cum inhabilitatio,vel ſimplex,vel
ſub certa forma,ſit quædã pœna:ſicut apparet in excõ-
municato,qui eſt inhabilis ad act⁹ publicos.c.ad probã
dam.de re iudi.Et in vſurario,q remoueť à dignitate.c.
cũ inter dilectos.de exceſ.Præla.vnde cõcludit,ꝙ ſtatu
tũ reddẽs trãſlationẽ difficilẽ tali difficultate,quæ poſ-
ſit propriè dici difficultas,nõ eſt ſeruandũ quo ad eccle
ſiam.quæ omnia no.ſecũdũ eũ. ¶ Cõfirmari põt iſtud
notabile primò ex eo,quod no.Do.in.c. ab exordio.in
fi.xxxvj.di.vbi dixit,ꝙ ſi teſtator mãdat aliquod legatũ
fieri pro anima in loco,in quo ſine difficultate fieri nõ
põt:poterit Epiſcopus mutare legatũ:ſicut ſi nõ poſſet
fieri iuxta.c.nos quidã.de teſta.Et moueť propter gloſ.
ibi in verbo impleri.quæ ponit pro impoſsibili illud,
quod de facili impleri nõ põt.Et idẽ ipſe dixit in.c.in ca
nonicis.poſt principi.xix.di.motus ex dicto Hugo.ibi,
qui exponit tex.nõ poſſunt.ſ.de facili.¶ Secũdò addu-
co,quod no.Do.in.c.gratia.in pe.col.de reſcrip.in.vj.
vbi dicit,ꝙ ſi teſtator mãdat fieri eccleſiam,quę nõ põt
ædificari ſine licẽtia Papę:tale ſtatutũ põt cõmutari à
ſolo Epiſcopo:qa cũ nõ poſsit fieri ſine diſpẽſatiõe,cen
ſetur impoſsibile:moueť propter glo.pe.ibi,quæ pro-
bat,ꝙ illud quod nõ põt fieri niſi cũ diſpẽſatiõe,nõ dici
tur poſſe fieri.No.Inn.in.c.paſtoralis.in prin.de cauſa
poſ.& proprie.& oẽs in.d.l.apud Iulia.§.cõſtat.cũ ſimi.
¶ Tertiò induco,qđ no.Bar.in.l.j.§.quęſitũ.ff.de ap.&
in.l.ij.in.j.co.ver.qro,quę eſt ratio.ff.de app.reci.vbi
dicit,ꝙ ſicut de iure ciuili licet appellare ante ſentẽtiã,
quãdo præiudiciũ nõ poſſet reparari cũ diffinitiua.d.
l.ij.cũ ibi no.ita etiã qñ põt reparari,ſed cũ difficultate.
¶ Quartò adduco quod no.Bal.in.l.fi.ff.ſi cert.pe.& in
l.decẽ.ff.de ver.obl.& Ang.in.l.exitus.ff.de acqui.poſ.
& Cyn.in aut.præſente.in.ij.q.C.de fideiuſ.cũ concor.
vbi dicũt,ꝙ ſicut nõ eſt opus excutere principalem:ſed

a ¶ Clericum.Ad quam materiam adde Pau.de Ca. ſuo conſi.cxcvj. inci.poſſet quis dicere.& Alexã. conſi.ccxj.ij.col. ij.parte.

primò grauari põt fideiuſſor,qñ cõſtat principalẽ nõ
poſſe ſoluere:ita etiã quãdo cũ difficultate ſolueret:for
tè quia Tyrãnus,vel alius potẽs,qui nõ facilè cõueniri
põt:p.l.ij.in prin.cũ gl.ff.q ſatiſ.cog.vbi fideiuſſor de-
bet eſſe idone⁹ facultatib⁹ & facilitate cõueniẽdi.Facit
etiã.c.ad audiẽtiã.lo.j.ibi,nõ poſſunt ſine magna diffi-
87 cultate.de eccl.ædific.& iſta ſeruiẽt etiã ad alia.¶ † Ter
tiũ notabile eſt,ꝙ ſtatutũ prohibẽs contractũ,nõ ligat
eccleſiã,qñ talis prohibitio multũ ſibi p̃iudicaret:vnde
ſtatutũ prohibẽs vendi bona,nõ ſuſtinẽtibus onera,nõ
ligat clericos,ſcđm ipm:quia licet nõ ſuſtineãt onera,
nõ ꝓpttereà debẽt min⁹ bene tractari,quã laic⁹ ſuſtinẽs.
per.c.nõ minus.de immu.ecc.aliâs priuilegiũ eccleſiæ
eſſet dãnoſum:cõtra.l.quod fauore.ff.de leg.Itẽ qa per
hoc violareť libertas eccleſiaſtica,ex quo per eã clerici
eſſent deterioris cõditionis.Fiunt etiam timidiores ex
hoc:vt ibi p eũ:cui adde,quod dicã expedito ſequẽti no
88 tabili.¶ † Quartũ notabile eſt,ꝙ ſtatutũ prohibẽs cõ-
tractũ,ligat eccleſiã,qñ nõ ſit eccleſiæ aliquod præiudi
ciũ.Vnde ſi diſponit,ne arma alienentur in nõ ſubditũ,
vel quid ſimile de his,à qbus clerici prohibenť, valebit
etiã cõtra eos.Idẽ puta,ſi ſunt talia,quæ poſſunt cõpete
re clericis,dũ tñ nõ ſit notabile pręiudiciũ eccleſiarũ:&
appareat aliqua cauſa rationabilis,per quã moti fuerũt
ſtatuẽtes.Et infert ad ſtatutũ diſponens,ꝙ certa bona,
quæ ſunt in cõfinib⁹:nõ alieneť in nõ ſubſtinẽtes one-
ra:ne poſsit cõtingere finiũ variatio.Vel diſponit,ꝙ ali
quæ domus,quæ ſunt ad vſum publicũ:licet ſint ſingu
lorũ:nõ poſsint trãsferri in nõ ſubditũ:ne cõtingeret,ꝙ
à tali in quẽ trãſlatæ fuerũt,nõ poſsint haberi in loca-
tione pro vſu publico:vt quia ille locare nollet,vel nõ
ſine magno emolumẽto,in quo pręiudiciũ fieret cõmu
ni.Iſtis caſibus dicit,ꝙ nõ tenebit alienatio facta in ec-
cleſiã:& ſubdit ſe ſcire,ꝙ iſta omnia ſua noua:tñ putat,
ꝙ cũ cæteri diligẽter inſpexerint,videbũt ꝙ de radice
iuris vera procedũt:& maximę innituť ęquitati:vt ec
cleſiæ cõſerueť in iure ſuo,& laicorũ iuriſdictio ex to
to nõ cõfundať.iuxta.c.peruenit.xj.q.j.Et iſta duo no-
89 tabilia declarabunť in.q.ſeq.¶ † Nonò q̃ro iuxta pro-
ximè dicta,vtrũ ſtatutũ prohibẽs alienationem fieri in
a nõ ſubditũ,includat clericũ?ᵃ & in hoc Io.An.ſolẽniter
pręcęteris firmat indiſtinctè,ꝙ nõ.in.c.fi.de immu.ec.
in.vj.& ipſum refert & ſequiť ibi Do.Idẽ tenet Bald.in
l.filiusfa.§.diui.in.iij.col.ver.ſecundũ pũctũ.ff.de le.j.&
ſequunť ibi Ang.& Imo.allegãtes Io.An.in.d.c.fin.Idẽ
etiã tenet Bar.in.l.fi.prope fi.ver.ex hoc cõcludit.C.de
ſac.ſan.ecc.& in.l.dudũ.C.de cõtrahẽ.emp.& in.l.fi.C.
de exacto.lib.x.& do.Abb.in.d.c.relatũ.lo.j.& Ang.cõ
ſi.xlviij.inci.quidã Frãciſcus.& do.Abb.cõſi.xxvj.inci.
quidã officiales.in.ij.co.& Fede.cõſi.xlv.inci.ſtatuto ci
uitatis Peruſinæ.prope fi.& do.Ant.in.c.tua nuper.in
prin.per illũ tex.de deci.& do.Abb.in.c.à nobis.lo.j.in
prin.de ſen.excõ.¶ Et iſta eſt cõmunis opi.per rationes
Io.An.in.d.loco:quæ videri poſſunt:ideò reaſſumere
nõ eſt expediẽs:quãuis Bal.teneat cõtrariũ in.c.at ſi cle
rici.ver.ſed adhuc quæritur de tali dubio.de iu.& in.c.
quæ in eccleſiarũ.in.ij.col. ver.ſed quæritur nunquid
ſtatutũ.s̃.eo.& in repe.l.cũctos populos.in. xix.ver.ſed
quid ſi ſtatutũ diſponit.C.de ſum.tri.Nã hoc põt fieri
per pactũ:vt no.gl.in.l.ſi quis.§.ea.l.ff.de ver.obl.vbi va
let pactũ,ne res trãſeat in eccleſiã,multofortius de hoc
põt fieri ſtatutũ:iuxta glo.in rub.C.de decre.decurio.
lib.x.cũ concor.Et quia iſtud ſtatutũ fuit editum pro-
pter cõmune bonũ,ſcilicet ne bona tranſeant ad eccle-
ſias:pro quibus bonis nõ poſſunt poſteà eccleſiæ graua
ri pro neceſsitatibus reipublicæ.c.nõ minus.de immu.
eccle.Nec eſt cõtra priuilegium cõceſſum eccleſiæ.in.l.
fi.C.de ſacroſan.vbi in acquiſitione dominij eſt priui-
legiata:quia illud priuilegium operatur poſt contractũ
validum

validum factum cum eccleſia.Sed quando contractus non eſt va
lidus:vt in caſu noſtro propter ſtatutum ipſum annullans, tunc
non habet eccleſia priuilegium:ergo ſtatutum non videtur con-
tra eccleſiæ limita.ſecundum ipſum.¶ Quibus obſtantibus tenẽ
da eſt communis opi.per.d.c.fi.in verbo vendant.de immu.eccl.
in.vj.vbi non poteſt eccleſia indirectè inhabilitari ad emendum
à laicis:quia tollitur libertas eccleſiaſtica,etiam aliter quã tollen-
do dictum priuilegium:vt dictum fuit.s̃.in.j.q.& probat Io. An.
in loco præallegato.Nec ſemper procedit arg. de pacto ad ſtatu-
tum:vt per Imo.in.l.alia.§.eleganter.ff.ſol.mat.& Do. in.c.cõſue
tudinis.xj.di.&.d.Ab.in.c.cum dilectus.in.ix. col. de arbi. Et per
alios,quos puto allegaſſe in.c. cum dilectus. de conſue. & maxi-
mè vbi eſt ratio differentiæ,prout eſt hîc:vbi pactum ſit ſuper iu
re proprietatis ad ipſum paciſcẽtem,ꝙ nõ cõcurrit in ſtatuto: nec
ſufficit, quòd concurrat cauſa honeſta & vtilis reipublicæ: quia
hoc non dat poteſtatẽ ſtatuẽdi:vt ſæpe dictũ eſt:maximè in prin.
præcedentis quæſtionis:poſt Bald.in.d.l.cunctos.¶ Retenta igi-
tur iſta cõi opi.reperio eam poſſe limitari tribus modis attentis
90 iam dictis.& j̃.dicendis.¶ † Primò limitatur, niſi ex tali prohibi-
tione ſtatuti eccleſia pateretur præiudicium non notabile: vt di-
ctum eſt in.iiij.no.præcedẽtis qõnis.poſt.d.Car. in repe.d.c.per-
pendimus.& exemplum habes.s̃.ſecundũ eum.Pro quo vide oĩ-
no eundem cõſi.cxlij.inci. Statuit ciuitas Viterbiẽſis. vbi modus
principaliter ex his,quæ refert ſe dixiſſe in.d.repe.conſuluit ſolẽ-
niter,ꝙ ſi ſtatutũ diſponit,ꝙ mulier habens filios non poſsit face
re aliquẽ contractũ extra ipſos,niſi vſque ad certã quantitatẽ, ta-
le ſtatutũ operatur,etiã in cõtractu quẽ faceret cũ clerico,vel ec-
cleſia:quia nec directè,nec indirectè eſt in graue præiudiciũ eccle
ſiarum.& ex cauſa fieri voluit, vt bona conſeruarent filijs, quæ
non debent ab his excludi,etiã conferẽdo in eccleſia.c.quicunq;.
xvij.q.iiij.Et emanauit ad coercendã facilitatẽ mulierum,quæ fa
cilè ſeducuntur etiã contra cõmoda propria, ſeu filiorũ:ſecundũ
eum.Nec obſt.d.c.fi.de immu.eccle.in.vj.imò facit pro, ſi rectè
intelligatur:ſecundũ eũ.Nam procedit, quando ex forma prohi-
bitionis colligitur,ꝙ in derogationẽ eccleſiaſticæ libertatis talia
fiũt: vt quia ſit mentio de clericis:vt ibi. Vel prohibitio eſt talis,
ꝙ vergit in enorme præiudiciũ eccleſiarum:vt in exemplis ibidẽ
poſitis.ſed intelligendo indiſtinctè,ꝙ nunquàm teneat ſtatutum
laicorum quo ad contractus celebrandos: cum eccleſia etiam ſi
non agatur de præiudicio eccleſię,per obſeruationem ſtatuti eſt
euertere iuriſdictionem laicorum.contra.c.venerebilẽ.de elect.
& in.c.nouit.de iudi.& in.c.cauſam.lo.ij.qui filij ſint le.& facit
glo.ſing.in.c.quod clericis.de for.compe.ſecundum eum ita re-
ſidentem.¶ Ad idem adduco,quod no.Pet.de Anc. cõſi.xxj.in-
cip.videť prima facie,vbi in eiſdẽ terminis cõſuluit:ꝙ valet dictũ
ſtatutũ,& ſi expreſsè prohibeat relinqui pro anima in præiudi-
ciũ filiorũ.Et moueť potiſsimè per.d.c.quicũq;.& eſt etiã inſer-
tum hoc conſiliũ inter cõſi.Cal.in tit.de cõſti.cõſi.xx. Sed ibi in
fi.diciť ꝙ nõ placuit Gaſpari Cal.licet nihil allegaret.¶ Sed iſta li
mitatio videť aliqualiter dubia.Primò,quia iſtud non videtur
leue præiudicium eccleſiæ,videlicet inhabilitare eã,vt nõ ſit cer
to caſu capax hæreditatis.¶ Secũdò,quia in teſtamentis ad pias
cauſas vtimur iure gen.conſcripta ſolẽnitate iuris ciuilis.c. cum
eſſes.de teſta.l.j.& ibi per doc.c.de ſacroſan.eccle.¶ Tertiò per
id quod eſt dictũ in.iij.no.præcedẽtis.q.ꝙ prohibitio ſtatuti nõ
ligat eccleſiã,quãdo eſſet multũ præiudicialis.Et ita eſt hîc,vbi
in effectu videnť militare rationes de quibus per Ioã.and.in.d.c.
fi.¶ Quartò,quia ſaltem vno caſu videreť dictum ſtatutum non
valere:videlicet vbi filij,vel veniẽtes abinteſtato ſunt adeò diui
tes:quòd propter inſtitutionẽ factã de eccleſia cõtra formã ſta-
tuti nõ depauperanť:quia ceſſat fundamentũ prædictorũ, videli
cet.d.c.quicunq;.xvij.q.iiij.Et pro hoc adduco,quod ſcribit Pe.
de Anc.cõſi.mihi.xlj.inci.prima facie videť dicẽdũ.vbi cõſuluit,
ꝙ diſpoſitio.l.cũ auus.ff.de cõdi.& demõ.&.l.cũ acutiſsimi.C.de
fideiuſ.quæ volũt,ꝙ fideicõmiſſum,vel relictũ alteri poſt mor-
tem filij,nõ debetur,ſi filius decedit cum liberis,non habet locũ,
quãdo eſt relictum pro anima filij,& nati nõ depauperanť.Et in-
telligit.d.c.quicũq;.prout iacet,quando ex tali delicto ſequereť
totalis priuatio & exhęredatio filiorũ.Nõ aũt vbi de amplo pa-
trimonio teſtator pro remedio animæ ſuæ diſpoſuit:vt ibi lati⁹
per eũ.Bene facit quod ipſe no.in repe.regulæ,poſſeſſor.in.xiij.
col.ver.quidã verò venerabilis.de reg.iur.in.vj.vbi poſtquã la-
tiſsimè cõcludit,ꝙ inſtitutus ex teſtamento minus ſolenni licitè
retinet in foro conſcientiæ,ſi concurrit verus conſenſus teſtan-
tis.Limitat,niſi teſtator incõſultè pręluliſſet extraneum propin
91 quis:quia nõ eſt ſecutus ordinẽ charitatis.† ¶ Et ideò hæres non
licitè tenet in foro conſcientiæ:poſteà ſubdit,ſaluo niſi cõſangui
nei eſſent diuites:& inſtitutus indigens.& ita dicit ſibi reſpon-
diſſe in ſcriptis fratrem Thadæum de vrbe veteri,ordinis prędi
catorũ.& eſt cõſyderatio multum æqua,ſecundũ eũ.¶ Nihilo-
minus iſtis non obſtantibus ſuſtineri poteſt iſta limitatio per ea,
quæ etiam ſcribit do.Abb.conſi.lxiij.incip. ſtante quadam con-
ſtitutione,quam prædicta ſcribens nondum videram,niſi in ter-
minis proprijs cõſuluit valere tale ſtatutum,etiam in relictis ad
pias cauſas.Et mouetur multis ſolennibus fundamẽtis, quæ per
vos videbitis,& maximè æquiparando hanc portionem debitã
filij ex ſtatuto portioni debitæ à iure communi.ſed illam non re
cipit eccleſia excluſis filijs.d.c.quicunque.ergo nec iſtam.¶ Item
vbi lex defert bona in alium ex delicto alicuius,eccleſia ipſa bo-
na non recipit:hinc eſt,quòd teſtamentum ad pias cauſas de bo-
nis damnatorũ nõ tenet:vt per Io.And.in.c.ij.de vſu.in.vj.ergo
fortius idẽ in bonis,quæ deferunť ex æquitate prout filijs.Item
quia vbi lex prohibet aliquẽ teſtari fauore alterius:nũquã fauo-
re piæ cauſæ talis prohibitio cenſeť remiſſa:vt per Bart.in.l.j.in
vj.col.ver.quartò quęro.C.de ſan.ſan.ec.p.c.licet.§.fi.de ſepul.in
vj.vbi eſt caſus.¶ Ex quibus in effectu cõcludit,ꝙ eccleſia capiẽ-
do ex taſtamẽto caperet bona aliena.& tenẽdo hãc partẽ,quam
apparet conſulendo tenuiſſe.d.Car.Pe.de Anc.&.d.Abb.reſpõ-
deri poſſet ad cõtraria rationibus proximè dictis.¶ Sed ad quar
tam rationẽ,quando ſunt præteriti filij diuites inſtituta eccleſia,
poterimus cogitare:& fortè dicit poſſet,quòd procedat in foro
meræ cõſcientiæ:tñ doc.prædicti ad ipſam nõ aduerterũt:& pro
92 prædictis facit limitatio ſequẽs.¶ † Limitať ſecũdò dicta cõmu
nis opi.vt habeat locũ,qñ ſtatutũ generaliter prohibet alienatio
nem in nõ ſubditũ:ſecus ſi nõ ꝓhiberet gñaliter & indirectè trãſ
lationẽ in eccleſiã,ſed certo caſu:qa tũc valeret etiã reſpectu ec-
cleſiæ.Ita ſignãter decidit Fede.in ꝓpoſito cõſi.xxxv.inci.ſtatu-
to ciuitatis Peruſinæ,in fi.vbi dicit,ꝙ ſtatutum augeret portio
nem debitã filijs de iure naturæ quæ eſt tertia ad dimidiã:& po-
ſteà teſtator relinqueret filio tertiã & reſiduũ eccleſiæ,certè ec-
cleſia nõ haberet totum,ſed habebit dimidiam ipſe filius: qa ex
quo tale ſtatutũ valet vt no Dy.in regula,indultũ.de reg.iur.in
vj.oportet,ꝙ eccleſia reſtituat reſiduum ſecundũ formã ſtatuti.
d.c.fi.xvij.q.vlt.Aliud eſt enim p ſtatutũ aliqd diſponi,p quod
omnis via & mot⁹ trãsferẽdi dñium rerũ in eccleſiã ꝓhibebať &
ſine cauſa.& tũc nõ valet aliud ex iuſta cauſa ſtatutum facere per
quod ſubdit⁹ reddať inhabilis ad cõtrahẽdũ cũ quacũq; perſona:
ſecũdũ ipſum:& hoc dictũ ſimpliciter refert & ſequiť Do.in.d.
c.fi.in vlt.col.de immu.ecc.in.vj.¶ Sed cõſydera,ꝙ iſta limitatio
eſt multũ cõformis præcedẽti.& ideò quicqd circa illã dixi,poſ-
93 ſet circa iſtã adaptari.¶ † Limitať tertia dicta cõcluſio,vt ꝓce-
dat,qñ ſtatutatũ gñaliter prohiberet omne cõmerciũ laicis in ec
cleſias,ſeu eccleſiaſticas pſonas,qa nõ valet:& ita loquiť.d.c.fi.Si
verò interdiceret cõmerciũ certarũ rerũ tãtũ:tũc idẽ,ſi acqſitio
fiebat eccleſiæ:qa vẽdebanť Prælato recipiẽti pro eccleſia.Nã ta
le ſtatutũ eſſet cõtra priuilegiũ cõceſſum eccleſiæ.de quo in.l.fi.
C.de ſacroſan.ecc.vbi ex quacũq; vẽditione facta eccleſiæ, acqui
ritur ei dñiũ ſine traditiõe:& p cõſequẽs diciť eſſe cõtra libertatẽ
eccleſiaſticã.iuxta no.p Inn.in.c.nouerint.de ſen.excõ.Sed ſi acq
reretur tãtũ clerico,nõ eccleſię,tũc ſtatutũ valeret:cũ nõ ſit cõ-
tra priuilegiũ:vt in.d.l.fi.quæ nõ loquiť in clerico,nec p dictũ ſta
tutum reddunť clerici timidiores: cũ diſponat ligando ſubditũ
vt nõ alienet.Ita limitat Ang.conſi.xlviij.in.c.quidã Franciſcus.
dicẽs ſe hoc dicere potius allegãdo,quàm decidendo, & ſubijcit
ſe determinationi.Nã intrare hãc materiam nõ eſt ſine periculo
animæ ſecundũ eũ:ſed tñ de iſta limitatiõe dubitari põt,per ea,
quæ dixi.s̃.in.ij.q.principali tenẽdo,ꝙ ſtatuta dicũt cõtra liber-
tatẽ eccleſiaſticã,etiã ſi ſunt ſolùm cõtra ea,quę de iure cõmuni,

& nō in priuilegiū habēt eccleſiaſticę perſonæ. Ex quo ſequiſ q̄ hīc non attēditur, an tollatur
94 priuilegiū clericorū, an nō. ¶ † Decimò quæro vtrū ſtatutū laicorū, q̄ de quolibet relicto ad pias cauſas ſoluant duo ſolidi certæ fabricę, operetur aliquid cōtra eccleſias quibus fiūt legata. Sol. dic, q̄ nō ſecundū. d. Ant. cōſi. xlv. incip. ſtatuto ciuitatis Parmæ, quia detrahēdo de relictis ad piā cauſam eſt violare immunitatem eccleſiaſticā. & ideò non valet, etiā ſi in genere loqueretur nō facta mētione eccleſię, ſecundū Io. An. in. d. c. fi. de immu. ec. in. vj. & idem dicit de hoſpitalibus ſubiectis Epiſcopo: quia talia ſtatuta ſibi nō nocent, per no. per Spe. in tit. de ſta. mo. §. j. ver. xxvj. & per Hoſt. in ſum. de reg. §. j. verſi. quid de ruſticis. cum alijs cōcor. quas ipſe vtiliter allegat ampliās hæc: etiā ſi tale ſtatutū eſſet cōſuetudine approbatum, per. c. j. de cōſuet. Nec ob. q̄ hoc deputetur vſui pio: quia nō altare diſcooperiendum, vt alterū veſtiatur c. cū cauſam. de præb. cū ſi. ſecundū eum. Idē in proprijs terminis, etiā de hoſpitali cōſuluit. d. Abb. in terra ſancti Geminiani cōſi. xxvj. inci. quidā officiales: maximè per. c. fi. de reb. ec. non
a alie. vbi laici nō ſtatuūt ſuper mortuarijs,[a] nec generaliter ſuper alijs, quæ ſunt annexa ſpirituali. Et iſta relicta ad pium vſum dicuntur ſpiritualibus annexa: quia deputanſ ad vſum ſpiritualium, ſicut de mortuarijs dicit in. d. c. fin. ad idē alle. c. relatū. lo. j. de teſt. vbi in quæſtiōe tēporali de numero teſtiū ponit tex. regulam, q̄ quo ad relicta facta ad pias cauſas debet ſecundum canones nō ſecundum leges terminari. & alia etiā adducit, de quibus ibi per eū. Eſt verū, q̄ ſi laici faciunt ſtatutū, vt fabricæ eccleſię per teſtatores legetur tantū: licet tale ſtatutū poſſit ligare clericos, vel eccleſiā: tamen valet quo ad præiudiciū ipſorū ſubditorū: ſecundū Do. in. c. quo iure. in fi. viij. di. vbi hoc dicit eſſe perpetuò notandum. & colligit ex dicto Hug. & Archi. ibi, qui dicunt q̄ priuilegium imperiale datū eccleſiæ alicui ſup cētenaria ꝓſcriptione, ſi nō eſt cōfirmatū à Papa, nō prodeſt cōtra aliā eccleſiā: ſed bene cōtra laicos. Et idē dixit Hu.
in. c. j. x. di. q̄ dictū ponderat etiā Do. ibi in. v.
95 col. ad iſtud de fabrica. ¶ † Et ex iſtis elici pōt regula, q̄ ſtatutū laicorū nō ꝓiudicat eccleſiæ, etiā ſi eodē mom̄eto ꝓdeſt alteri eccleſiæ. Bene facit q̄ no. Bal. in. l. ſi teſtamētū. ver. per ſtatutū aūt. C. de teſt. vbi dixit, q̄ ꝑ ſtatutū ciuitatis nō pōt alterari vſus illorū, quæ relicta ſunt ad pias cauſas: etiā de loco pio ad locū piū: quia plus & min⁹ eſt in loco, ſicut in tēpore. alle. l. ſi teſtamētū §. fi. ff. de fideiuſ. & Epiſcop⁹ eſt tutor vltimarū volūtatū ad pias cauſas: nec debet ꝓmittere hoc, q̄ laici ſpūalitatem vſurpēt, ſicut nec cōtra laici ꝓmittūt iuriſdictionē ſibi vſurpari. alle. l. cōſulta. eo. ti. Et ad prędicta facit q̄ no. Lu. Ro. in ſing. ccclxiij. inci. reuerēdus. vbi dicit, q̄ nō valet ſtatutū laicorū q̄ pro exequio defunctorū nō poſſit, niſi rātū expēdi ꝑ. d. c. fi. de reb. ec. nō alie. & dicit ſe ita reſpondiſſe vni Cardinali. & ſe ita cōſultū. ¶ Meminit tū legiſſe Bal. ſed loc⁹ nūc nō occurrit, limitātē poſt dicta: niſi ſtatutū limitet impēſam funeris cōcernentē pompā inutilē clericis: puta circa veſtes lugubres & ſimilia: ſed p̄dicta ꝓcedūt in cōcernentib⁹ clerū: vt in cæra & ſimilib⁹. & cū inuenero denuo Bal. dicęſ vobis. ¶ Recipiūt tamē iſtā notabilē declarationē: videlicet, vt habeāt locū, q̄n ex ſtatuto laicorū alteraren̄ ipſa relicta ad pios vſus, vel in eorū diſtributione ꝓiudicaret locis pijs. Sed ſi ꝑ ſtatutū laicorū iſta nō fierēt: ſed poti⁹ iuuaret ipſa diſtributio & facili⁹ expediret, valeret ſtatutū. Et ad hoc vide Pe. de An. in rep. c. j. de cōſti. in. xxj. char. ver. quæro ꝑ ſtatutū laicorū. dū dicit valere ſtatutū cōcedēs cuidam priori fraternitatis laicorū, q̄ poſſit exigere & diſtribuere legata ad pias cauſas ſecūdū no. ſtatutorū: q̄a potuit ſtatutū accumulare hāc poteſtatē poteſtati, quā habet Epiſcop⁹: vt ſic inter eos ſit locus prędictioni: ſicut cōtingit in plurib⁹ habētibus à lege iuriſdictionē inſolidū. l. j. ff. de offi. cōſul. Facit. c. ſi hoc. cū materia. de hære. in. vj. Facit etiā q̄ de executiōe cōtractus iurati dicit in. c. fi. de ſo. cō pe. in. vj. & de reſtitutiōe vſurarū ad quā etiā laic⁹ cōpellit. iuxta no. in. c. cū ſit gn̄ale. de ſo. cōpe. & in cle. ij. de iudi. Itē hoc cōcernit vtilitatē publicā: vt relicta ad pias cauſas, mandent̄ executioni. c. ius publicū. j. di. & ita dicit. d. Pet. ſe vidiſſe cōſultū. ¶ Et placēt hæc. d. Ab. hīc in rep. in. xxiij. q. Pro q̄bus adde quod no. Spe. in tit. de inſtr. edit. §. nūc aliqua. in princ. ver. datiui verò. vbi ſentit, q̄ à populo poſſunt dari executores teſtamētorum: & ipſum ſequit Bal. in auf. hoc ampli⁹. in. v. col. ver. quæro ad cuius petitionē. C. de fideiuſ. dicēs, q̄ ꝑ ſtatutū ciuitatis poſſunt deputari executores teſtamētorū. Pro quo etiā alle. l. ciuitatibus. ff. de le. j. Bene facit q̄ d no. Bal. in auf. oēs peregrini. in. j. col. C. cōi. de ſucceſ. vbi dicit, q̄ valet cōſuetudo, q̄ bona peregrinorū morien tiū debeāt diſpenſari ꝑ ſyndicū ciuitatis, ꝓ alimētis carceratorū. Nā cū ibi morian̄, ibi domiciliū etiā habere intelligunt. alle. no. in ſimili in. c. beneficiū. de reg. iu. in. vj. Et iſtæ deciſiōes ſunt magnę authoritatis: tū cōſydera vtrū nimis gn̄aliter loquiſ. Si enim eſſemus in caſu, in quo executio ſpectaret ad Epiſcopū, & præuenire ab executore dato à ſtatuto, nō video quomodo petitio talis nō ſit in vilipēdiū authoritatis epiſcopalis: maximè q̄n fuit
96 negligēs. & ideò cogita. q. nunc occurrit. ¶ † Vndecimò quæro vtrū ſtatutū, q̄ nulla ꝑſona apprehēdat poſſeſſionē alicui⁹ eccleſiæ ſine licētia dominorū populi, aliquid operet cōtra clericos. Ang. cōſuluit, q̄ ſic cōſi. xxiij. inci. nulla ꝑſona. loquēs de ſtatuto populi Florētini ī quo, niſi hoc remediū fuiſſet inductū immine bant quotidie ſcādala & pericula etiā rēpub. tāgētia ꝓpter potē tes agnatiōes, quæ ſunt ibi: & ex inordinata voragine & ambitio ſo appetitu' cupientiū ꝓmoueri ad beneficia, ꝓpter q̄d licitè potuit fieri ſtatutū ſup petitiōe dictæ licētiæ: vt ibi ꝑ eū. ¶ Sed cōtrariū determinat. d. Ab. cōſi. lxxxiij. incip. preſens dubiū in effectu cōſiſtit: q̄a tale ſtatutū eſt cōtra libertatē eccleſiaſticā duplici ter. Primò, q̄a tollit clericis priuilegiū per q̄d ſola eccleſia adminiſtrat eccleſiaſtica. c. ſi Imperator. xcvj. di. c. fi. de reb. ec. nō alie. Itē priuilegiū datū clerico, q̄ in ſuis actibus nō teneanſ vti ſecularibus. c. ij. de iudi. cū ſi. Itē violaſ ſummū & principale priuilegiū tributū à Chriſto in vicariū ſuū & ſucceſſores: videlicet quodcū que ligaueris &c. ¶ Quia nō ſeruaſ, q̄d ipſe præcepit executori: videlicet vt mittat impetrantē in poſſeſſionē, quā timore pœnę tradere nō pōt. Secūda eſt cōtra libertatē eccleſiæ, q̄a ex hoc ſtatuto clerici efficiunſ timidiores, ꝓ ea quę dixi. ſ. in. ij. q. nō valet, vnde apprehēdens dictā poſſeſſionē ſine licētia, nō incidit de iure in pœnā ſtatuti. nec notari⁹ de ea rogat⁹, nec teſtes. Quinimò ſtatuētes ipſa ſtatuta ſeruari faciētes ſunt excōicati ipſo iure, per c. nouerint. &. c. graue. de ſen. excō. ſecūdū eū. Et iſtud puto veri⁹ nō obſtā. cōſideratiōe Ang. q̄a in ſtatuēbus nō ſufficit rationabi litas ſtatuti, niſi etiā cōcurrat potētia: vt ſæpe fuit. ſ. poſt Io. An. in. c. ſtatutū. de hære. in. vj. Ex quo inferri poſſet cōtra Principes & dominatiōes, q̄ ꝑ gn̄ales, ꝓbatiōes ſtatutū: vt q̄s beneficiū impetret ſine eorū licētia Papę, videnſ incurrere excōicationē ipſo
97 facto, ꝑ prędicta. ¶ † Duodecimò quæro vtrū valeat, ſtatutum laicorū reuocans aliud ſtatutū ſuū, q̄d eſt merè priuilegiatiū eccleſiarū. Puta, q̄ debeaſ omni anno alicui loco pio certa eleemoſyna. & in hoc Bar. dixit: q̄ nō in. l. priuilegia. C. de ſac. ſan. ec. q̄a talia nō debēt ab aliquo minui ꝑ illū tex. Et per hoc etiā dicit videri tex. in. c. ad Apoſtolicā. de ſimo. vbi laici coguṅ ſeruare laudabiles cōſuetudines: ergo non poſſunt eas reuocare. Idem tenet Do. in. c. j. in. vij. col. ver. oppono vlt. de cōſti. in. vj. dicēs optimè facere tex. in. d. c. ad Apoſtolicā. ¶ Cōtrariū tenēt Ful. & Pau. de Caſt. in

a ¶ Super mortuarijs. Ad quod ad. de Lud. in ſingu. verſi. reuerendiſ. Card. ſancti Marcelli.

Ca. in. d. l. priuilegia. & Sali. in auth. caſſa. in. v. q. C. de ſacroſ. eccl. & Cy. & Imo. in. l. non amplius. in prin. ff. de leg. j. quia per ſtatuētes poteſt eorum ſtatutū tolli. in. §. ſed naturalia. verſi. ea verò. Inſti. de iure nat. gen. & ci. per Bar. in. l. omnes populi. in. iij. q. principali. ff. de iuſti. & iur. Ad idem facit tex. in. l. ſi quis curialis. C. de Epiſ. & cle. vbi ſecundum Bal. probatur, q̄ quāuis laici non poſſint per ſua ſtatuta in præiudicium eccleſiarū diſponere, vt hīc: tamen poſſunt tollere priuilegiū per eoſdē laicos indultū clericis. Et ad idē nō. Bal. in. d. auf. caſſa. bene facit quod no. Bal. in. l. de q̄bus. in. x. col. ver. ſextò quæritur. ff. de leg. vbi dicit, q̄ ſtatuentes poſſunt à principio ſtatuere, q̄ ſtatuta ſua priuilegiatiua non cōprehendāt clericos: vt retuli ſ. in. viij. q. ver. hūc primum caſum: quia qui non impedit beneficium, nullam facit iniuriam. Similiter dixit Ful. in. d. l. ſi qs curialis. q̄ priuilegia collata eccleſijs per Principes & generales cōſtitutiones poſſunt ꝑ ipſos Principes cōtrarijs conſtitutionibus reuocari: quia non poterūt ſibi imponere legem à qua recedere non poſſunt: vt. l. ſi quid in prin. teſtamenti. ff. de le. iij. & ita dicit mirabiliter probari in. d. l. ſi quis curialis. ¶ Pro prima opin. multum facit tex. in. d. ad Apoſtolicam. per quem dicit Do. quaſi in terminis in. c. quæ in eccleſiarū. in. iij. col. ver. venio ad tertiū. ſ. eo. q̄ ciuitas non poteſt ſtatuto reuocare cō ſuetudinem, per quam laici debebāt aliquid eccleſiæ ſoluere. Ad idem quod not. Inn. in. c. nouit. ſuper verbo Theodoſius. de iudi. vbi dicit, q̄ licet Imperator reuocet legem conceſſam in priuilegium eccleſiæ: tamen priuilegium adhuc durat. & ſequitur Arc. in. c. quicunq; xj. q. j. dicens, q̄ Imperator non potuit auferre eccleſiæ priuilegium, quod ſemel conceſsit. alle. l. perfecta. C. de dona. quæ ſub modo. &. c. non enim. in fi. xxij. qō. ij. & not. in. c. fi. de dona. & illud dictum Inn. ſequuntur doct. & ibi aliās recitaui. Idē voluit Inn. in. c. nuper. in glo. ij. de teſt. Et propterea dixit Paul. de Ca. cōſi. ccxvj. incip. præſuppoſito ſine præiudicio. q̄ licet Papa poſsit tollere legem canonicam, etiam in præiudicium ſuorū ſub ditorum ſecundū Inn. in. c. cum ad monaſterium. de ſtatu mo. per c. propoſuit. de conceſ. præben. Tamen in præiudicium laicorum non poteſt eā tollere, ſicut econuerſo Imperator non poteſt ſua in præjudiciū clericorū, ſecundū Inno. in. d. c. nouit. quod verbū not. Et tenendo hanc partē poſſet reſponderi ad. l. ſi quis curial. quòd Imperator de facto reuocauit illud priuilegiū: ſed non po-
98 tuit de iure reuocare. ¶ † Quid autem ſi eccleſia, vel clerici committerēt ingratitudinem aduerſus latores legis priuilegiatiuę: an tunc ſaluari poſsit opi. iſta ſecunda, pendet ex not. per Imo. in. c. cum. M. in. iiij. col. ver. aduertendum. ſ. eo. & do. Card. in cle. j. in pen. char. ver. prætereà donatio. de iureiur. & Spec. in tit. de dona. §. j. verſi. quid ſi aliquis Baro. & Do. in. c. vnico. §. ad hoc. in. ij. col. de reli. do. in. vj. & d. Abb. in. c. fi. in fi. de do. Et videtur quòd tunc poſsit reuocari priuilegium, quando eſſemus in caſibus, in quibus delictum prælati nocet eccleſiæ. de quibus per glo. in regula delictum. de reg. iur. in. vj. & in. c. cum dilectus. in verbo dolum. de ord. cog. concor. aliās nō propter dictam regulam, deli-
99 ctum. ¶ † Decimotertiò quæro vtrum valeat ſtatutum laicorū imponens pœnam conſanguineis clericorum, propter inobediē tiam ipſorum clericorum. Et in hoc Bar. dixit, q̄ non in. l. j. in fi. de his, quæ pœnæ nomine. per illum text. Ad idē quod no. Bart. in. l. is penes. C. de agrico. & cenſi. lib. vj. vbi dixit per illum text. q̄ non valet ſtatutum grauans colonos clericorum pro factis ipſorum clericorum. & eſt iniquum & iniuſtum ſecundum eum. Et idem not. Bal. in. l. j. in princ. C. de Epiſ. & cle. dicens per illum text. no. contra excutores, qui non poſſunt capere clericos. & tamen capiunt colonos eorum. Ad quæ vide etiam Ang. in. §. quia verò leonis. in auf. de non alie. Et ideò dixit eleganter Fede. con ſil. cxj. incip. quæſtio talis eſt: an Diœceſanus. in pen. colū. q̄ licet a coloni eccleſiarum, vel habentes prædia eccleſiæ ad affictum, nō ſint exempti pro parte ſua à collectis & grauaminib⁹, prout ſunt ipſę eccleſiæ: tamē ſi propter hoc laici nimis grauarent eos: vt nō carerent omni eo, q̄ ſuod non poſſunt exigere ab eccleſia: Epiſcopus debet reſiſtere: quia veniunt contra. c. fi. de immu. eccl. in. vj. quod dictū perpetuò no. ¶ Adde etiam Ang. in. l. j. ff. in ius voc. vt eant. vbi dixit poſt Bal. in lect. antiqua, q̄ ſtatutum grauans cō ſanguineos clericorum eorum intuitu, eſt contra libertatem eccleſię quia clerici efficiuntur timidiores propter gloſ. ibi, quæ dicit: Nemo vnquā carnem ſuam odio habuit. & eſt tex. in. c. non æſtimemus. xiij. q. ij. allegant bonum text. in. c. ſciant cuncti. de elect. in. vj. ibi: vel cōſanguineos eorum. vbi metus illatus conſanguineis clerici habetur pro illato ipſi clerico quo ad intimidādū clericum. Idem not. Bal. in. l. j. ad fin. C. de indi. vidui. vbi loquens in iſtis terminis probat latè non valere ſtatuta, quòd clerico declinātē iuriſdictionem poteſtatis conſanguinei teneantur ſoluere pœnam: quia ſi non valet ſtatutum prohibitorium: ergo nec pœnale. Pro qua ratione vide gloſ. in. l. ſi patronus. §. fi. ff. ſi quid in frau. patroni. & do. Abb. in. c. ſignificantibus, in fi. de offi. deleg. & quod ibi dixi. Et hoc dictum Bal. retuli. ſ. in. iiij. q. & ſequitur Petr. de Anc. in repe. c. j, in, xxij. char. verſi. adde quod no. Bal. ſ. eo. Et idem no. Lap. alle. xxx. inci. conſilium fuit. ver. vij. ad ſtatutum. & cum iſtis cō cor. etiam Imo. in. l. hęres meus. §. fi. ff. de condi. & demon. per illum tex. vbi ſicut nō poteſt imponi pœna contrahenti matrimonium: ita nec patri, vel alteri, cuius timore deſiſtat à contrahendo. No. etiam Ro. in. l. nolle. ff. de acquirē. hære. Bene facit quod not. Bart. in. l. d. pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. in. ix. q. ff. de no. ope. nū. vbi dicit, q̄ ſi iudex conſueuit malè tractare cō ſanguineos eorum, qui appellant ab ipſo, vel laboratores terrarum ſuarum: iſte eſt iuſtus metus, quo ad excuſandum non appellātem. iuxta c. fin. de app. & facit gl. in cle. ij. in verbo quomodolibet. de ſent. excō. quod not. do. Card. in Cle. j. in prin. in. xiij. no. de excel. Præla. vbi dicit, quòd iniuria facta domeſtico meo occaſione mei, dicitur facta mihi: per tex. ibi. Et facit. l, iſti quidā. in fi. ff. quod met, cau. q̄d not. ſing. ſecundū eū. Bene facit deciſio Rotæ. cccclxj. quę eſt in ti. de renun. vij. inci. itē dubitatur. in nouis. vbi dicit, q̄ ſicut caſſatur renūtiatio beneficij facta per metum periculi imminentis perſonæ clerici. c. ſuper hoc. de renun. Ita ſi p ericulum imminet conſanguineo ſuo. Et loquuntur in clerico, cuius fratres & parentes perijſſent in carceribus: niſi renūtiaſſent beneficio. & allegant. d. c. ſciant cuncti. Per quem text. voluit Lud. Ro. mirabiliter in ru. de arbi. in. xxiiij. co, ver. quid autem ſi cōpromiſſum. quòd vulnerans conſanguineum clerici, quia clericus aliquid *ei*fecit, eſt excōmunicatus, ſicut ſi vulneraſſet clericum. & ibi etiam dicit non valere ſtatutum puniens conſanguineum appellantis. alle. Bart. in. d. l. hæres meus. §. fi. ¶ Sed iſtud de vulnerante conſanguineum clerici, non probatur in. d. c. ſciāt generaliter: ſed eſt ſpecialis excōmunicatio lata in caſu illius capituli. Et hinc eſt, q̄ percutiens ipſum clericum in caſu illo incurrit nouā excōmunicationē vltra excōicatio a nem canonis ſi quis ſuadēte. xvij. q. iiij. ſecūdū Do. poſt Pau. ibi in. ij. col. v. Contra Lud. facit d. c. ſi quis. in verbo, clericū. quæ dictio in, [a] denotat intrinſecitatē: vt per Bal. in rub. ſol. mat. & in. l. Gallus. §. ille caſus. de lib. & poſth. cū cōcor. Pro prædictis facit tex. in. c. quicūq; in verbo, in bonis ſuis, vel ſuorū. de ſent. excō. in. vj. per quē dicit Pet. de Anc. in. d. c. ſciant cūcti. q̄ ille dicit frāgere pacē, qui cū promiſiſſet Titiū nō offendere, offendit cōſanguineū ſuū. Et facit quod no. Io. An. in regula, fruſtra. in. ſ. Merc.

a ¶ Dictio, In. De hac dictiōe in vidē Flo. in. l. j. §. hæc verba. de his qui deie. vel effu. & in Spe. de diſp. & alle. §. iiij. ver. vel in. & per Bar. cōſi. ſuo in Chriſti nomine amen. in conſulta &c. q̄ Old. cōſ. xlix. & per Alex. conſil. xxj. iiij. parte.

& intellige quãdo nõ apparet,ꝙ offendat ex alia cauſa,quã ex illa, de qua fuit facta pax:aliàs ſecus,per no.p.d. Ant.& Imo.in.c.ij.de nũtia.cũ cõcor.quas ibi dedi.Facit etiã ad hoc.l.iij.§.ſi tutori inimicus.ff.de ſuſpe.tut.& qđ no.ibi Bar.& Bal.in.§.pœna.inſti.de iniur.& tex.in lege Corn.ff.de iniur.& in.§.patif.inſtit.eo. titu. quod no.Imo.in.c.dilect⁹.de app.& qđ habef in.c.authore.§.fi.de priuile.in.vj.cũ ſi.¶ †Decimoquartò quęro,q̃ eſt ratio,ꝙ laici p̃ præſcriptionẽ nocẽt eccleſijs acqrẽdo earũ bona.c.de quarta. cũ ſi.de preſcrip.& nõ per cõſuetudinẽ,vel conſtitutionẽ:vt hîc. Reſpõdeo ſecũdũ Pau.de Ca.cõſi.clix.inci.in Chriſti &c.in p̃ſenti cauſa.in ſi.ꝙ iſtud toleraf,qa preſcriptio rerũ eccleſiæ robora tur iure cõi:& per eã p̃ſonæ clericorũ, vel eccleſiæ nõ efficiunf de iure laicorũ:ſed cõſuetudines & ſtatuta nõ toleranf:qa clerici,vel eccleſiæ efficerenf de iuriſdictiõe laicorũ:qđ nulla præſcriptione,vel cõſuetudine põt induci:ſicut nec per expreſſum cõſenſum clericorũ.c.ſi diligẽti.de fo.cõpe.iũcto.c. ſi.de cõſue.ſecundũ eũ,qui decidit valere conſuetudinẽ,ꝙ clericus nõ ſuccedat in maioribus,tãquã diſponat in perſonã nõ ſubiectã:vt ibi lati⁹ per eũdẽ.¶ †Decimoquartò q̃ro vtrũ cõſuetudo,q̃ p̃fertprimogenitũ in hæreditate excluſis alijs fratribus noceat clerico ſecũdogenito?& ĩ hoc extat vulgata diſpoſitio Io.An.in regula,ſine culpa.in merc.in vlt.char.de re.iu.in.vj.cui⁹ ratiões pro & cõtra videri poſſunt.Ideo referre nõ expedit.Et cõcluſio eſt,ꝙ nocet clerico:præſertim,qa talis ſecũdogenitus in natiuitate ſua iam ligatus erat dicta cõſuetudine,per quã ipſi primogenito debebantur bona,etiã inuito patre.vt in precedẽti.q. probauit ibi Io.An.& ideo clericat⁹ ſubſequens illud ius quæſitũ primogenito,auferre nõ potuit.Et iſtã deciſi.ſequunf hîc.d.Ant. Imo.& do.Ab.& eſt vtilis ad plura:vt patet ex his,quæ dixi.ſ.in.vj.q.ver.ij.cõcluſio. vbi allegaui multos ipſam ſequẽtes:dũ dicit,ꝙ ſtatutũ excludens fœminas excludit eã,quæ poſt ſtatutũ ingreſſa eſt monaſterium propter vinculum ſibi iniectum ante profeſſionẽ. Et ſequif etiã do.Abb.in.c.quod clericis.in.xvij.col.ver.hęc omnia ꝓcedũt.de fo.cõpe.inferens generaliter,ꝙ vbi ius agẽdi cauſaretur ex facto clerici,vel quaſi:vt quia fuit cũ eo contractũ.vel q̃n ante clericatũ:tũc ex quo ius agendi eſt ortũ ante clericatum, iudicabitur in vtroq̃ foro,ſecundũ ius ciuile.& dicit eſſe bonũ tex.in.c.cõſtitutus.de reſti.in inte.bene faciũt no.per Io.An.& do.Ant.in.c.j.de ob.ad ratio.& Bar.in.l.j.ff.de pe.& Bal.in.l.officiales.C.de Epiſ. & cle.cũ cõcor.In quib⁹ tradit,ꝙ ſuperueniẽtia clericat⁹,nõ impedit cauſam pri⁹ inchoatã corã ſeculari.& facit qđ de preuẽtione tradit in.c.,ppoſuiſti.de fo.cõpe.& in.l.cũ quædã puella.ff.de iur.om.iud.cum ſi.¶ Sed pro declaratione dictæ deciſionis vide ſemper Cal.in diſpu.inci.ſtatuto ciuitatis cauetur.in vlti.col. vbi dicit eam eſſe extendendã ſolum ad caſus,qui ſortiuntur virtutẽ ſuã ante clericatũ:ſicut in illo exemplo Io.An.vbi ſola primogenitura cõferebat ius primogenito.ſecus vbi actus habuiſſet initiũ ante clericatũ:vt conſummaref poſt clericatũ.Et ideò ipſe decidit,ꝙ ſi ſtatutũ prohibet probari ſolutionem debiti per teſtes:& laicus poſt ſolutionem factus clericus velit probare per teſtes,poterit:quia nõ ligaf à tali ſtatuto in deciſorijs:vt dictum eſt,& hîc,& in.d.c.qđ clericis.cũ materia. Nec dicit iniecciſſe vinculum ante clericatũ ex eo,ꝙ cõtraxit exiſtẽs laicus:qa actus probationis imminet tẽpore clericatus,ſecundũ eũ:quẽ ſequif Petr. de Anc.in regula,ea quæ.vlt.col.de regu.iur.in.vj.& in repe.c.j. in.xxviij.char.ver.accedat.q.diſputata.ſ.eo.Et iſta eſt neceſſaria & bona declaratio:aliàs* verò *multa abſurda ſequerentur:quia cũ nemo naſcatur clericus:& cõmuniter ſtatuta iã facta ſint tẽpore,quo quis naſcif,videremur ſemp iniecciſſe vinculũ ante clericatũ.quod nõ eſt dicẽdũ,etiã q̃n in materia habuiſſet ſolum principium ante clericatũ.Quòd aũt ius primogeniti ſit inchoatum & integraliter acquiſitũ etiam ante mortem patris,probat Ioan. An.in.d.regula,ſine culpa.in.x iij.col.ver.& principalis.cum ſeq. & nõ repugnat deciſio Cal.& Cy.quod.ſ.dixi de iure agẽdi orto ante clericatũ:quia aliud eſt velle probare nũc,qđ prius non fuit probatũ,& aliud eſt deducere in iudicio actionem quæſitã ante clericatum:vt de ſe patet.¶ Et pro iſta declaratione Cal.de modo cognoſcẽdi effectũ vinculi iniecti ante clericatum:vide ſemper in hac materia diſpu.do.Anto.quæ incipit,ſtãte ſtatuto municipali.in deciſione ſecũdi dubij,quæ eſt.in.xxv.col.ver.ad propoſitum hîc applicãdo.vbi poſt longum & magiſtralem diſcurſum decidit.q.ibi diſputatã,cõcludendo ꝙ ſtatutum inducendo præſcriptionẽ decem annorũ ſuper debito ex negligentia creditoris,non nocet clerico hæredi creditoris,contra quem erat decurſa pars tẽporis:qa dato & nõ cõceſſo,ꝙ aliàs ſtatutũ illud valeat:& ꝙ ſtatuta quæ iniecerũt vinculũ ante clericatum, ligẽt clericũ:tamẽ qa tẽpus cœptũ & quod pro parte erat decurſum non dũ erat cõpletũ,quãdo clericus effectus eſt hæres.ideò ligabitur tali ſtatuto:cũ nõ dicatur in eũ iniecciſſe vinculum perfectum:vt ibi per eũ.De quo ſis memor ad multa, quæ in ſimilibus caſibus occurrere poſſent:maximè propter diſtinctionem,quã præmittit dictę deciſione. Pro qua bene faciunt quæ not.Do.de Ro.in tit.de for.compe.deciſioni prima,in antiquioribus. ¶ †Decimoſextò quæro,vtrũ valeat ſtatutũ laicorũ editum cõtra cõcubinas clericorum. Et in hoc Pet.de Anc.conſi.cxcij.incip. magnifice & illuſtris Princeps.arguit primò,ꝙ ſic:quia talis fornicatio eſt dãnata vtroq̃ iure.xxviij.di.per totũ.l.omnia priuilegia.C. de ſacroſan.eccle.Et laici puniũt perſonã ſibi ſubditam,nihil attentando contra Canones:imò potius eos iuuando.Pro hoc facit diſputatio Pilei doc.antiqui,qui determinauit,ꝙ quis poteſt accuſare mulierem,quę cõmiſit adulterium cum Papa:licet Papa accuſari non poſſit.ar.l.adul.ff.de adul.¶ Item,quia tales mulieres ex nullo capite poſſint dici de foro eccleſiæ,quia delictum nõ debet ſibi tribuere immunitatem.& de ipſis non videtur Canon cogitaſſe:ſed reliquiſſe iudici ſeculari,attẽto quòd Canones imponũt pœnas hoc caſu clericis:& de fœminis nihil dicũt:quaſi nihil ad eos pertineãt.¶ In cõtrariũ arguit:qa cõtra ſtatutum eccleſiaſticũ nõ licet laicis aliquid attẽtare directè:vel indirectè: ſed hîc nõ poteſt procedi cõtra fœminam,quin clericus infametur,ſaltẽ de facto,propter cõnexitatem.c.tantis Daniel.lxxxj.di. Et ſicut non poſſunt laici clericos accuſare,cum ſint eis exoſi.c. nullus laicus.& c.laicos.ij.q.vij.ita non videntur per hanc viam indirectam poſſe eorum crimina publicare.¶ Tandem diſtinguit inter fornicationem occultã & notoriã.Primo caſu nõ valet ſtatutum,ſecũdo ſic.Et ita ſaluanf rationes pro vtraq̃ parte adductæ ſecundũ eum,quem videre potes.Et idẽ ipſe replicat in rep. regulæ ea quæ.in pe.char.ver.xxiiij.quæro.de regu.iur. in.vj.dicens ſe feciſſe conſilium à petitione Principis Caroli de malateſtis.& cum iſta deciſi.tranſit Ioan.de Ana. ſimpliciter in rubr.de adulte.in vlt.colum.¶ Sed aduerte,quia dom. Pet.præſupponit vnum,quòd eſt omnino falſum.ſ.ꝙ Canones nõ diſponãt de cõcubinis clericorum.Patet ex tex.in c.quidẽ.lxxxj.diſt.vbi dicitur ꝙ efficiuntur ſeruæ,& Epiſcopus debet eas vendere:& hoc ſi nõ habẽt filios.ſed ſi habuerint filios claudãtur in monaſterio,ne filij pereãt,ſecundũ gl.j per.c. fraternitatis.xxxiiij.di. vbi vide gl. & tex.in.c.ij.de coha.cle.& mu.in verſic. fœmina verò canonicè iudicetur.& ibi gl.Et adde tex.cum glo.magi.c.eos.in verbo, indulgemus.xxij.diſt.vdi dicit,ꝙ cõcubina clerici debet puniri per Epiſcopũ.& ſi nõ põt eã punire,tradat eam iudici ſeculari.& hoc ſequunf ibi Arch.& Do.aſsignãtes rationẽ:quia clericus inſacris eſt adſtrictus voto caſtitatis,& illa fornicatrix cõmiſit inceſtum & ſacrilegiũ.c.virginib⁹.xxvij.q.j.Et crimẽ ſacrilegij punitur in iudicio eccleſiaſtico.c.quiſquis. xvij.q.iiij.&.c. cum ſit. de fo.compe.Item dicunt,ꝙ ideò aditur iudex ſecularis in defectum,& nõ principaliter:quia talis nõ efficitur ancilla de iure ciuili,ſed de iure canonico:vt dictum eſt.& ideò propter hoc exi mitur à iuriſdictione ſeculari.Et adde domi.Abb. poſt dominũ Anto.in.c.cum ſit generale.in.xiij.colum.de foro competen. & domi.Abb.in.c ſi concubinæ.de ſenten.excom.vbi etiam tenent idem,quòd concubina clerici eſt de foro eccleſiæ.& allegant gl. in.d.c.eos.Ex qua colligit ibi Domi.quòd familia clerici etiam ſi ſit prohibita retineri,dicitur eſſe de foro eccleſiæ.Et iſtud poteſt ſuſtineri non ex eo quia tales protegat:ſed quia committunt delictum eccleſiaſticum, eccleſia eos non punit. Item in honorem clericorũ:ne per laicos ſcandalizentur:vt conſyderauit Pe. de Ancha.¶ Ex quibus in effectu dubito de eo, quod ipſe dicit de concubina non occulta : quia ſimpliciter dicitur , quòd eſt de foro eccleſiæ.nec aliter diſtinguitur in dictis iuribus de qbus ſi do.

ſi domin.Petrus tunc fuiſſet memor , fortè vt puto , aliter ſenſiſſet.Nec propter delictum notorium,efficitur competens ille, qui eſt incõpetẽs,ſecundũ Bal.in.l.criminis.in fi.C.qui accu.&in l.magiſteriæ.C.de iuriſ.om.iudi.& Ang.in.l.magiſtratibus.ff.de iuriſd.om.iud.per.c.at ſi clerici.in prin.in verbo,confeſsi. de iudi.licet aliquando iudex competens,cui tamẽ eſt interdicta iuriſdictio certis caſibus,poſsit in illis procedere ratione notorij.Patet in.c.Romana.§.notoria.de cenſi.in.vj.&.c.j.de pœn. eo. libr. per Bal.poſt alios in.l.j.C.ne quis in ſua cauſa.per do.Ant. & domi.Abb.in.c.cum veniſſent.de iudi.cum concor.¶ Putarem tamen non mediocriter aduertendum eſſe ad rationes & fundamẽta,quæ mouent Pet.de Anch.ad inualidãdum dictum ſtatutum in caſu non notorio:videlicet,quia per ipſum deteguntur crimina clericorum,& infamantur ſaltem de facto:quia iſta ratio,quã ipſe latè probat , poteſt vtiliter extendi ad multos caſus ſimiles: & in eis à paritate rationis decidit,quod ſtatutum nõ valeat,vbicunq̃ talis effectus ſequeretur:quod reputo notandum. Et cauſa exempli infero ad id,quod no.Ange.in.l.j.in princi.ff.de his,qui no.infa.de iudice ſeculari,qui remitteret clericum à ſe captum ad eccleſiaſticum præcedentibus tubis,quia licet non incurrat infamiam iuris.ſecundum Ange,incurrit tamen infamiam facti.Imò dicit Do.in.c.ſi iudex laicus.in fine.de ſenten.excom.quòd laicus remittens clericum ad Epiſcopum ignominioſè,poteſt per Epiſcopum puniri:quia illatio magni ruboris pœna eſt.c.quem pœnitet.de pœ.diſt.j.Et ſic videtur laicus excommunicatus,per no. in.c.nuper.de ſenten.excom.ſecundũ eum,quod nota.¶ Et ideò conſuetudo,vel ſtatutum hoc dictans,non tenet tanquã emanãs ſolũ ad oppobriũ clerici : per p̃dicta.Et idẽ in ſimilibus,per iura allegata in.d.conſi.do.Pet.maximè per.c.in ſcriptis.xcvj.diſt.vbi dicitur Conſtantinum Imperatorem dixiſſe:ꝙ ſi proprijs oculis videret clericũ peccantemcooperiret eum propria chlamyde,ne ab aliquo videretur . ¶ Poteſt etiam cã exempli inferri ad ſtatutum Venetorum:quo cauetur quòd laici vulnerantes clericos puniantur ſolùm in quinq̃ ſolidis:quia videtur potius fauere in iuriantibus clericos.& ideò non valet ſecũdum Domi.in.c.ſit rector.in.j.col.xliiij.diſt.& in.c.factæ.circa me.iiij.di.¶ Et hoc no. quòd poſſet fieri ſtatutum per Epiſcopũ,ꝙ clerici delinquẽtes in laicos,puniantur tali pœna,qua puniuntur laici tale delictum cõmittentes per ſua ſtatuta:dum tamen tale ſtatutũ,vel talis pœna non ſit contra canones,ſecundũ Do.in.c.dignũ.in fi.iij.q.ix.& in c.quia iuxta.v.q.vj.& ĩ.c.neq̃ vllũ.xvij.di.¶ † Decimoſeptimò quæro,vtrũ clerici cõiugati ligenter ſtatutis laicorũ?& in hoc intelligitur reſponſio ex dictis Lap.alle.cxviij.an clericus . maximè in vl.col.videlicet,ꝙ ſi contraxit cum vnica & virgine,& incedit in habitu & tonſura:prout requirit.c.vnicum.de cle.coniugato. in.vj.non ligatur ſtatutis,quorum obſeruantia tolleret ſibi priui legium canonis & fori reſeruatum ſibi in.d.c.vnico.Et ideò ſtante ſtatuto florentino:ꝙ non ſoluẽs debitum infra meſem,debeat condẽnari in ſingulis annis,in duobus ſolidis,non poterit ex hoc clericus coniugatus carcerari, etiam ſi ſit caſus,in quo licitè poſſet clericus carcerari,ſecundum eum:quia dictũ.c.vnicum.reſeruat iſtis priuilegiũ Canonis eo modo, quo prius habebant:ſed p̃ iura antiqua retineri non poterant ſine pœna excõicationis.c. ij. de for.compe.ergo nec hodie.& hoc dictum ſequitur Do.in.d.c. vnico.in vlt.col.¶ Sunt autẽ multa alia priuilegia clericorum de quibus per Io.An.in.d.c.vnico.vbi etiã ſe remittit ad not.in.d.c. nouerint.& in illis non gaudebunt iſti priuilegijs illis & cõſequẽter ſtatuta laicorũ illis repugnantia ligabũt eos:licet non ligarent clericos nõ cõiugatos.Et cõcludit Lapus in.d.alleg.quòd clericus cõiugatus pro debito ciuili,nõ põt carcerari.Et oſtẽdit à fortiori,ꝙ quẽadmodũ in materia percutiendi,cũ perſona eſt priuilegiata,ſicut clericorum.Et ꝙ illo priuilegio gaudet,etiã ſi momento tenereꝰ recluſus, eodẽ mõ ſit priuilegiatus:vt per indirectum nequeat ſuæ p̃ſonæ fieri aliqua impreſsio:vt ibi latiſsimè per eũ. de clerico autẽ in minoribus tĩm,dicetur aliquid in.q.vl.verſ. iiij. ſcias.¶ †Decimooctauò quęro gñaliter de exẽplis ſcriptis in iure circa practicã huius text. & materiæ ſuæ,q̃n ſub verbis gñalibus non includantur eccleſiæ vel eccleſiaſticę p̃ſonę.& pono.vj. exẽpla,p̃ quæ poſſent alia trahi.¶ Primũ exẽplũ colligitur ex no tatis per Pe.de Anc.cõſi.mihi.cl.incip.optimis rationibus.vbi cõſuluit,ꝙ ſtãte ſtatuto,ꝙ portãtes frumẽtũ extra portã ad molendinũ,ſolueret.x.exceptis portãtibus extra certã portã,in qua ſolueret.xv.tale ſtatutũ nõ tenet reſpectu Archiep̃i Spalatẽſis: quia nocebat molẽdinis ſuis,ad quæ erat iter ſolũ per illã portã exceptuatã,& ſolutio ibi fienda debebatur ſibi,reliquæ verò reipub. Nã tale ſtatutũ indirectè nocebat eccleſiæ:cũ hoies traherentur ab acceſsione ad illam portã:& ét molẽdina eius deſtituẽbãtur â ſolito curſu.Et ad hoc multa inducit:maximè.c.ſi.de immu.eccl. in.vj.Et idem tenet do.Ab.hîc,in repe.in.xxij.col.licet nõ alleget dictũ cõſi.ſed Pe.de Anc.qui idẽ replicat,in repe.c.j.in.xxij.char. ver.quæro de.q.in qua cõſului.ſ.eo.¶ Sed adde, ꝙ cõtrarium cõſuluit Io.Cal.in iſto tit.conſi.xxj.inc.Eps habens extra ciuitatem. & idẽ cõſuluit Bal.in eodem facto.& eſt eius cõſi.inter cõſi.Pe.de Anc.conſi.xj.inc.factũ in quo patitur conſi.tñ in duobus cõſilijs ibi ſequẽtibus,videlicet Gaſpar.Cal.& collegij Bononienſis approbatur opi.do.Pe.per alias rationes longas,quas ibi vide:& cũ illis tranſeo.¶ An autem poſsit fraudari Eps,cui ex cõſuetudine debetur certa meſura grani in vrbẽ delati,portãdo farinã,& non granũ:vide ſubtiliter Rotã deci.dcccxxxv.quæ eſt.viij.in titu.de conſue.in anti.& inci.Eps habet.& videtur refidere in opi. ꝙ ſic: licet ſummarium aliter dicat.¶ Secundũ exẽplum patet ex dictis Bar.cõſi.clxxxvij.inc.dñi priores artium.vbi cõſuluit, ꝙ ſtatutũ laicorũ dãs licẽtiã cõductoribꝰ poſſeſsionũ,vt liberè poſsint eas dimittere,nõ extẽditur ad cõductores rerũ eccleſiaſticarũ p̃ text. hîc,& in.c.quæ in eccleſiarũ.ſ.eo.Et licet loquatur q̃n ſtatutum nominatẽt eccleſias,vt occurrit ĩ caſu ſuo:tñ idẽ eſt,q̃n gñaliter loquitur:tũ p̃ rõnes ſuas:tũ p̃ ea q̃ dixi.ſ.i.iiij.q.in prin. Et ſubdit Bar.ꝙ ſtãte eodẽ ſtatuto,ꝙ nullus officialis de hoc cognoſcere poſsit,habebũt clerici reqrere priores populi:vt de iudice ſibi p̃ uideant,quo negligẽte eccleſiaſticus cognoſcet cõtra illos cõductores:iuxta no.in.c.ex tenore.& in.c.licet ex ſuſpecto.de fo. cõpe.facit.c.qualiter.cũ materia.de iud.¶ Tertiũ exẽplum patet ex dictis Pe.de An.cõſi.ccliij.in.c.ſupradictum ſtatutũ:vbi cõſuluit ꝙ ſtante ſtatuto,quòd debitũ p̃ſcribatur per quinquẽniũ non habet locũ cõtra eccleſiã p̃ iſtũ tex.& per id qđ no.Cal.in diſp.incip.ſtatuto ciuitatis cauef.de quo memini.ſ.in.xiiij.q.dicẽdo , ꝙ ſtatutũ laicorũ irritãs ,p̃bationẽ,aliãs de iure validã,nõ extẽditur ad eccleſias:vt ,p̃bat Pe.de Anc.in.d.cõſi.ꝙ ẽt ſi eccleſia ſuccederet illi qui fuit negligẽs qnquennio,hoc noceret eccleſiæ,q̃n exercitiũ actiõis cõtra eccleſiã incipit currere ſolùm poſt mortẽ eius cui ſuccedit:vt in caſu de quo ibi.quæ verba nota ad id, quod dictũ fuit in.d.q.xv.in fi.poſt do.Ant.in diſp.ſtãte ſtatuto.¶ Quartum exẽplũ patet ex dictis do.Abb.hîc in repe.in vlt.char.ver.& infero.vbi infert ad ſtatutũ:ꝙ vbi in loco ſunt Iudæi fœnerãtes & viget ſtatutum ſeu prouiſio inter eos & populum,quòd nõ teneatur vſurarius reſtituere pignus ei, qui probauerit ſe dñm rei pignoratę,niſi prius reſtituto debito,pro quo res fuit pignorata dño inſcio.Nã tale ſtatutũ nõ includit clericos:quia non potuit fieri in præiudicium non ſubditi,maximè clerici nec poteſt dici ꝙ ſtatutũ cõcernat rẽ:quia ſi res erat clerici, non ſubijcif iuriſdictioni laicorum.c.fi.de vi.& hone.cle.& c.j.de immu.ec.in.vj.Si laici extranei,ad id idem,cũ fuerit res delata ad locũ furtiuè & cõtra voluntatẽ dñi:& ſic nõ põt dici de iuriſdictiõe ſtatuẽtis,ſicut diximus in re mobili,quæ nõ eſt permẽſura in loco:vt no.in.c.ſi. de for.cõpe.& in.l.ſi hæres abſens.ff.de iud.fecũdũ eũ.Et idem repetitur in.d.c.qđ clericis.in.xj.col.dicens hoc eſſe notandum & facere ad multa.¶ Quintum exẽplum patet ex dictis Io.An.in.c. grauem.ſuper verb.ſed bãno.de ſen.exc.vbi dicit,ꝙ ſtatutũ laicorũ factũ pro cõi vtilitate,ꝙ vadẽs de nocte ſoluat tantum:non includit clericos.Et ita dictum teneri ibi Vin.& Ab.& ſequitur ibi do. Ant.in.ij.co.dicit tñ,ꝙ per ſuum iudicem ſunt coercẽdi , per c.bene quidẽ.xcvj.diſt.Ex quibus verbis tractat ibi intricatè do. Ant.vtrum ſtatutum laicorum puniens dãna data in agris per beſtias,cõprehendat dãna data per beſtias clericorum.& an iſti, vel paſtores teneantur? de quo ibi per eum,qui videtur concludere, quòd paſtores teneantur.¶ Adde etiam hîc,quòd no.Bald.in.c. cum non ab homine.in vlt.col.de iud.vbi dicit,ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ homines villæ teneantur capere malefactores,non intelligitur

a de clericis malefactoribus.[a] ¶ Sextum & vltimum exemplum patet ex eo quod no. do. Ant. in c. j. in fi. de cẽſi. vbi dicit ſe credere, ꝙ ſtatuta quæ diſponunt, vt aliqua pars gabellę ſoluatur de alienatione, vel donatione: non ligãt eccleſiã. & hoc dicit notandũ: licet Bart. aliter velit in l. oẽs populi. ff. de iuſt. & iur. & malè ſecũdũ eum. Et idẽ ipſe replicat in c. nõ minus. in vlti. col. de immu. ec. dicens, ꝙ eccleſia non tenetur ad gabellas, quæ ſoluũtur de cõtractibus, vel donationibus lucratiuis. alleg. l. ſancimus. la. ij. C. de ſacroſanc. ec. quæ bene facit, & eſt canonizata. xxiij. q. viij. in. c. ſancimus. & ibi Archi. declarat intentionẽ alterius leg. quę eſt, vt ſi curiales rẽ ſuam ex titulo lucratiuo in aliũ tranſferrent, certam partẽ fiſco ſoluat recipiens, & ad idem non tenetur eccleſia de bonis in eam tranſlatis. Et cũ iſtis videtur etiã cõcor. Bald. in l. pacet. in. ij. col. de ſac. ſan. ecc. in verſi. quæro iuxta hoc. & in l. j. in fi. C. de contrahẽ. em. vbi optimè loquitur limitando ſignanter: niſi cleri cus vellet vti adminiculo ſtatuti diponẽtis ſup contractu: quia nõ poterit eo vti, niſi obſeruet ſtatutũ: & ſic ſoluat gabellã. Nec eſt hoc cõtra libertatẽ eccleſiaſticã: quia aliud eſt cõtrahere, aliud ſub certa lege alicuius p̃ſtationis ad ſtatu
-{ ti *obſeruationẽ *inuitare: vt l. Titio centũ. §. j. ff. de cõdi. & demõ. vbi tex. not. ſecundũ eũ. de quo etiã memini. ſ. in. viij. q. ver. quintus caſus.

a ¶ Malefactoribꝰ. Ad quod adde Andr. Barba. ſuo conſi. ſcripſit. iiij. col. poſt cõſ. ciij. Alexã. iiij. parte.

105 in fi. ¶ † Et adde, ꝙ clericus negotiator non eſt immunis à gabella in cõcernẽtibus negotiationẽ: vt per Fed. cõſi. cxj. inci. qõ talis eſt, vlti. col. per tex. cũ gl. in cle. præſenti. de cẽſi. & bene facit. c. recolẽtes. poſt prin. de ſta. mon. ibi, ſi in relictis &c. & qd̃ principaliter per illũ text. cõſuluit do. Pe. de Ancha. cõſi. mihi. ciiij. incip. contra fratres &c. Dicẽs, ꝙ ſi fratres minores poſſident immobilia de facto; debent ſubijci oneribus, quibus ſubijciũtur non mendicãtes. Et facit qd̃ in ſimili pulchrè ſcribit. d. Car. in cl.
106 paſto. in. ij. col. ver. oppo. ¶ † De gabellis autẽ quas ſoluũt itinerãtes in paſsibus ꝓ rebus, quas deferũt, dic ꝙ ab iſtis clerici ſunt imunes: vt in cle. p̃ſenti. de cẽſi. no. Bar. in. l. j. in fi. C. de mu. & in quoloco. li. x. & Bal. in. l. placet. Fallit in tribꝰ caſibꝰ. ¶ Primus vbi deferũt res cã negotiationis. d. Cle. p̃ſenti. & ibi gl. in verbo negotiandi. ¶ Secũdꝰ vbi deferũt res alienas. d. cle. in verſi. ꝓprijs. à cõtrario ſenſu. ¶ Tertius, vbi gabella imponitur pro refectione viæ quã plauſtra, id eſt currus deſtruũt: quia ſicut clerici tenentur ad refectionẽ viarũ. l. ad inſtructionẽ. C. de ſa. ſan. ec. per do. in. c. nõ minus. Ita ad ſolutionem gabellæ ad refectionem deputataꝫ ſi clerici via vtunt. Ita dixit Bal. in. d. l. ad inſtructionẽ. ſubdẽs, ꝙ ad hoc clerici nõ poſſunt cogi per ſecula res. per. c. j. de immu. eccl. in. vj. qd̃ no. ad materiã. d. c. nõ minus. vbi plenius per ſcriben. maximè per do. Ab. & Cal. in ti. de cẽſi. cõſ. ij. cum ſimi. ¶ Decimononò quæro quid habeat agere Eps ad hoc, vt clerici nõ grauẽtur de facto ſtatutis laicorum? & in hoc reperio tria remedia.
107 ¶ † Primũ eſt ꝙ vbi ſtatutũ generaliter loquitur: & põt vtiliter dubitari: ne inferat p̃iudiciũ clericis, vel eccleſijs, põt cogere illos, ad quos pertinet: vt declarent, quòd ſtatutum illud nõ extenditur ad clericos, vel eccleſias. Ita docet ſingulariter Ioannes Andręas in capitu. finali. de immunitat. eccleſiar. in ſexto. & ſequitur ibi Do. in. ij. col. & do. Ant. & Imo. in. c. j. de cõſue. & Pet. de An. in repe. ea, quæ. in pe. char. ver. xxvj. quæro. de regu. iur. in. vj. & in rub. eiuſdem tit. in vlt. colũ. dicens hoc eſſe menti tenẽdũ. Sequitur Bal. in. l. iubemus. la. j. poſt prin. C. de ſac. ſanc. ecc. Facit optimè, quod in hac materia pulchrè ſcribit Bal. in auf. ſtatuimus. in fi. C. de Epi. & cle. vbi dicit, ꝙ ſuperior non debet pati, vt talia ſtatuta vigeant: & ad ipſum pertinet inſtare, vt corrigantur. & alle. Bartol. in. l. quadam extrauaganti. Bene facit, quod in ſimili no. Barto. in. l. ſub prætextu. ff. de extraordi. crimini. vbi dixit, quòd poteſtates & capitanei terrarum poſſunt videre ſtatuta & ordinamenta iſtorum diſciplinatorum: & ſi ibi inueniunt aliquid qđ non pertinet ad regionẽ, poſſunt illud collegium diſſoluere. & ſequitur Bal. in. l. j. poſt mediũ. C. de monopo. & in. c. j. §. conuenticulam. in. ij. col. de pac. iur. fir. & ibi dixit, quòd etiã Epi habẽt po
108 teſtatem in talibus. ¶ † Secundũ remediũ eſt, ꝙ ſi notorium eſt
-{ ſtatutum eſſe contra libertatem eccleſiaſticam Epꝰ illud põt tollere vel mãdare vt tollatur, & nõ obſeruet. & põt decernere illud nõ tenere etiã nullo citato. Ita ſingulariter dixit Archid. in. c. quæ Lotharius. prope fi. ij. q. j. & ſequitur ibi Do. in. c. fin. in. ij. colum. poſt Lap. ibi de immu. ecc. in. vj. & Bal. in. l. presbyteri. la. j. in. iij. colum. C. de Epiſ. & cleri. & Ludo. in. l. ſi finita. §. Iuli. ff. de damno infecto. Et eſt caſus iſte notabilis, in quo omittetur citatio: quia conſtat defenſionem non competere non citato. Et facit quod in ſimili no. Bar. in. l. ij. §. quod de frumentaria. ff. de admi. re. ad ciui. perti. & do. Abb. in. c. veſtra. prope fin. de coha. cle. & mu. c. cum ſit Romana. prope fi. de ap. & in. c. bonæ. lo. j. in. iiij. col. de ele. Et bene faciunt quæ ſcribit Lu. valde accumulatè conſ. ſuo. ccclxxxiij. inci. Saluatoris &c. dubitatur primò vtrũ electio. in vlt. col. ad conſil. ccccxcviij. inc. oſpotẽtis &c. in p̃miſ. cõſultatio. ¶ Ter
109 tium remediũ exequẽtiũ eſt, † ꝙ Epiſcopus cogat tales à iure excõicatos: vt cãcellent ſtatuta, nõ per ſignaturã, vel apoſtillã, quæ denotat eã nõ tenere: ſed per totalẽ abraſionẽ adeò, ꝙ in poſterũ nulla appareãt veſtigia taliũ ſtatutorũ. Ita Bart. in auf. caſſa. circa fin. §. de ſac. ſan. ec. quia tex. ibi nõ p̃cipit vacuari verbo, ſed aboleri & cancellari de volumine ſtatutorum, quod dicit mẽti tenẽdum ad multa: & ſe vidiſſe hoc practicari in ciuitate iſta Piſarũ. & ſequitur Bal. ibi in fi. & do. Ab. in. c. nouerint. in princ. de ſent. exc. per illũ tex. in verbo, debebãt amoueri. & Pe. de Anc. in repe. c. j. xxij. char. ver. an ab iſtis pœnis. ſ. eo. Et ex hoc inferunt omnes iſti & Lap. alle. xcij. inci. an conſtitutio. in fi. ꝙ non ſufficit ſi in fine voluminis ſtatutorũ, ſit vnũ ſtatutũ proteſtans, ꝙ ſtatuẽtes nõ intendunt aliquid ſtatuiſſe contra libertatẽ eccleſiæ: quia per hoc nunquã cãcellantur, prout requirũt dicta iura ſecundũ eos: dicas tamẽ ꝙ licet dicta proteſtatio nõ ſufficiat ad euitãdas cenſuras. d. c. nouerint. & c. graue. tamẽ ſufficit quo ad hoc, videlicet vt contrafaciẽs ſtatuto qđ eſt cõtra libertatẽ, nõ incurrat pœnã ſtatuti, ſecũdũ. d. Ab. cõſ. lxxxiij. inci. p̃ſens dubiũ, in fin. ¶ Cõſydera etiã quia ſpeciale videt in iſta cãcellatione ꝙ requiraꝫ totalis abolitio in odiũ criminis: & ne deſ occaſio, ꝙ talia ſtatuta de facto ſeruentur, vel poſteris relīquaꝫ eorũ memoria. facit in ſimili. l. qm̃. C. de Epiſ. & cle. in verbo aboleaꝫ dãnoſa memoria. Sed in alijs caſibꝰ, vbi regrif cãcellatio, nõ refert ꝙ illud, qđ eſt cancellatũ adhuc legi poſsit. Et ſic intelligit elegãs dictũ Bald. in. l. nihil. la. j. ff. de adimen. le. vbi dixit per illũ tex. ꝙ ſtãte ſtatuto, ꝙ cãpſores teneãtur cancellare rationes, de qbus fuerit plenariè ſatisfactũ. & aliqs fecit contra poſtã, in qua dixit ſibi integrè ſatisfactũ: perinde acſi cancellaſſet. Et idẽ etiã tenet Bar. in. l. emptor. §. Lucius. in fi. ff. de pac. & Pau. de Ca. cõſi. xxxv. inc. in Chriſti &c. Viſo inſtrumẽto. & per Ant. & Imo. in. l. j. ad fi. ff. de his, qũ in teſt. delẽ. & Bal. in. l. Labeo. §. j. ff. de pac. & l. ſi creditoris. C. de fideicõ. Et de cãcellatione, quæ fit cũ pœna p medias literas, vide in gl. in. l. ſi quis petitionem. in verbo inducaf. ff. de pe. hær. & gl. j. in. l. inductũ. C. de ſo. & iſta nota. ¶ Viceſimò & vltimò in hac materia, pro complemento aduerte quatuor dicta. ¶ Et primò vide vnam quæſtionem, quam tetigi in. c. quæ in eccleſiarum. in fi. ſ. eodem. videlicet vtrum ſtatutum laicorum inhabilitans fœminas extantibus maſculis, habeat locum in bonis feudalibus, vel emphyteuticis eccleſiarum. ¶ Secundò tene menti, quòd omnia ſtatuta & iura quæ emanant diſponendo de liber. eccleſiæ, trahunt ad præterita quia nõ ſunt noui

ſunt noui iuris promulgatoria, ſed antiqui declaratoria. nunquã eñ licuit laicis de talibus ſe intromittere. c. bona quidẽ. xcvj. diſt. Ita dicit Do. in. c. ex antiquis. in. iij. col. liiij. diſt. allegando Vincẽ. in. c. fiñ. eo. & ibi etiam dicamin. ij. fallentia. per quam hoc dictum cõfirmatur, & etiam limitatur: vbi talis lex adderet pœnam: quia quo ad illam non trahitur ad præterita, per ea quæ ibi dicẽtur. Faciunt optimè verba Bal. in auf. ſtatuimus. in prin. C. de Epi. & cle. ¶ Tertiò, ſi dubitatur vtrũ aliquo caſu valeant ſtatuta laicorum contra ius canonicũ in terris eccleſiæ: vide quod dixi. ſ. in iſto. c.
11 in vlt. no. ¶ † Quartò ſcias, ꝙ quę in hac materia dicta ſunt de clericis, intelliguntur etiam de conſtitutis in minoribus: ſecundum Bal. in. c. cũ veniſſent. de eo, qui mit. in poſ. & ibi dixit, ꝙ ſtatutũ de compromiſsis neceſſarijs, nõ ligat clericos in minoribus. Nec mirum, quia clericus in minoribus nõ eſt de foro ſeculari. c. ij. de foro cõpe. & ibi. per do. ergo nec ſubijcitur ſtatutis fori: quia iſta ſunt paria. ſecundũ Inn. in rub. de conſue. & Spec. in tit. de cõſti. §. j. ver. & no. cum concor. Ad idem quod no. Bal. conſi. c. inci. Venetianus. vbi conſuluit, ꝙ ſtatutum loquens de ſolẽnitate teſtamenti & de compromiſſo inter coniunctos, non ligat clericum. Ex quo vidi conſultum per ſolennem virum Alex. de Imo. ꝙ clericus non ligatur ſtatuto diſponente, quòd niſi fit facta repudiatio hæreditatis infra ſex menſes, intelligitur eſſe hæres legitimus: & allegabat id quod notat Bal. in. l. j. in fine. C. de contrahẽ da empt. de quo memini. ſ. in. viij. qõ. ver. quintus. caſus in fin. & faciunt multa quæ dicta ſunt in illa. viij. q. per totum. & q. xviij. ver. ſextum exemplum. ¶ Et adde quòd non valet ſtatutum laicorum, quòd ille qui obtinuit inhibitionẽ à iudice eccleſiaſtico fienda ſeculari, debeat ſe expediuiſſe circa eam infra certum tempus: vt no. & probat do. Abb. in. c. ij. in fine. de eo, qui mit. in poſ. poſt. d. Cardi. ibi, & eſt quotidianum. Et iſta ſufficiant de hac ſolenni & profunda materia: ex quibus aperietur via ad multa occurrentia.

Incipit tabula huius Repetitionis.

POſtremò pro faciliori inuentione omniũ eorum quæ deciſa ſunt principaliter & incidenter in iſtis. xx. quæſtioni bus, collige breuiſsimè circa centũ concluſiones cũ pluribꝰ corollarijs, quæ in eis expediunt ſum mando quamlibet quæſtionem ſeparatim.

¶ Prima quæſtio habet Concluſiones. xxiiij.

¶ Prima cõcluſio. Leges ciuiles regulariter valent quo ad clericos & eccleſiam. Secunda cõcluſio. Valent etiam in foro cõſcientiæ: vt ibidẽ. ver. *confirmatur*. Tertia concluſio. Non valent, ſi ſpecificè nominãt eccleſias vel clericos: niſi ſint merè priuilegiatiuæ vel fundentur ratione naturali. in ver. *recipit autem*. Quarta cõcluſio. Non valet lex ciuilis in foro canonico ſi concernit peccatum. Ex quo infertur nouiter ad occidẽtem adulterum in caſu permiſſo à lege ciuili. Et dicitur, quòd eſt tutus in terris imperij, ſed nõ eccleſiæ: & ibi declaratur illud vulgatum, qui peccat leg. authoritate &c. & hoc in verſiculo, *limita ſecũdò*. Quinta concluſio. Vbi lex ciuilis deuiat à leg. canonica, etiam extra materiam peccati, quilibet ſeruatur in foro ſuo: vt in verſiculo, *limita tertiò*. & recipit octo declarationes, quæ patent ex concluſionibus ſtatim ſequentibus. ſexta cõcluſio. Canon præualet legi in terris eccleſiæ. Primum corollarium. Pater in terris eccleſiæ tenetur alere filium illegitimum. Secundum corollarium. In terris eccleſiæ dictũ arbitratoris, poteſt homologari. Tertium corollariũ. In terris eccleſiæ ex nudo agitur. Quartũ corollariũ. In terris eccleſie p̃ualet canon in recuſatione iudicis; vt hîc in ver. *ſed pronegligentia*. Septima cõcluſio. Statur canoni, vbi Legiſtæ dubitant: & hoc ſi canõ iam decidit. ſecus ſi quæreret deciſio: quia princeps adeundus eſt. Itẽ ſecus, vbi ageret de interpretatiõe ſpãli. & hoc in ver. ſecũda declaratio. Octaua cõcluſio. In materia miſerabiliũ pſona rũ p̃ualet canõ vbiq; in ver. *ſecunda declaratio*. Nona cõcluſio. lex mouẽs lucrũ odioſum, nõ ſeruat in foro can. in ver. *quarta declaratio*. Decima concluſio. lex benignior canone, p̃ualet illi vbiq; circa peccatũ. ¶ Corollariũ: Ad euitãdã pœnã cõputaꝫ dies more romano. & ibi qñ quis dicat delinquere in die vnius ſancti ſi deliquit in nocte: in verſic. *v. declaratio*. Vndecima concluſio. Caſus non deciſus in feudis, deciditur per Canones propter iuramentũ in verſiculo. *vj. declaratio*. Duodecima concluſio. In præparatorijs, ſemper quælibet lex præualet in foro ſuo: verſiculo. *vij. declaratio*. Tertiadecima concluſio. Lex canonica in præparatorijs præualet in foro ciuili offic. verſiculo. *viij. declaratio*. Quartadecima concluſio. Lex imponens pœnam rationabilem in materia eccleſiaſticanon tenet. verſiculo *limita quartò*. Quintadecima, concluſio. Pœna tranſeuntis ad ſecunda vota, etiam fauore filiorum, eſt ſublata. verſiculo. *prima declaratio*. Sextadecima concluſio. Idem ſi reſultat dubium turbationis prolis. verſiculo, *ſecunda declaratio*. Septimadecima concluſio. Idem ſi deponit in dependentibus à matrimonio: vt ſuper dote contrariando Canoni. verſiculo. *iij. declaratio*. Decimaoctaua concluſio. Statutum puniens matrimonium clandeſtinum, non valet. verſiculo. *iiij. declaratio*. Decimanona concluſio. Lex tollens lucrum à ſe datum in ſpiritualibꝰ non tenet: puta de bonis raptoris, ſi contrahit cum rapta. verſic. *v. declaratio*. Viceſima cõcluſio: leges prohibentes matrimonium inter perſonas non prohibitas à Canone, non valent. verſicul. *vj. declaratio*. Primũ corollarium. Idem de legibus exiſtentibus inſtrumenta dotalia in legitimatione. Secundum corollarium. Idẽ in ſtatuto puniente deſpõſantem alienigenam. Tertium corollarium: Idem in ſtatuto puniente nubentem indigno. & hoc in verſicu. *vij. declaratio*. Viceſimaprima concluſio. Non valet lex diſponens præſumptiuè in materia ſpirituali: puta matrimoniũ inter cohabitantes. verſiculo. *viij. declaratio*. Viceſima ſecunda concluſio: Idem ſi diſponeret p̃ſumptiuè in materia ſpirituali, non repugnando Canoni: puta præſumendo iuramentum ſimulatum, nõ præſumerent ipſum contractum ſimulatum: de qua præſumptione contractus iura dant remiſsiones principales. xl. Viceſimatertia concluſio: Extra caſus prædictos ſtat firma prima concluſio. Primum corollarium: Leges loquentes de contractibus operãtur inter clericos, licet non ſemper profint. Et ibi remiſsiuè, an eccleſia teneatur conficere inuentarium. Secundum corollarium authenti. hoc amplius. C. de fideicom. titu. de his, qui. vt indig. Et ſimiles ligant clericos. Tertium corollarium: etiam vbi no, deficit canon, non poteſt allegari lex. Quartum corollarium. l. quoties. C. de rei vendi. procedit in clerico. & hæc ſub verſi. expeditis iſtis quatuor. Viceſimaquarta concluſio: Lex ciuilis dãs iuriſdictionẽ vniuerſalẽ reſpectu certæ cauſæ, nõ includit clericos habentes illam cauſam actiuè, vel paſsiuè: niſi in materia feudi: vt in ver. vlti mò. non omitto. Et ibi incidenter vtrum citatio quorum intereſt, facta à clerico, arctet clericum. ¶ Quomodo. ij. habet vnam cõcluſionem, & tria corollaria. Concluſio: Illa ſtatuta ſunt contra libertatem eccleſiaſticam ex quibus impediuntur clerici in cõceſsis ſibi à iure cõmuni, vel priuilegijs. Primũ corollariũ: Statutum, ꝙ non reddatur ius tali Prælato contra ſuos debitores, eſt cõtra lib. eccle. Secundum corollarium. Idẽ in ſtatuto, ꝙ nemo dicat propoſitũ terræ prati, nõ habere iuriſdictionem epiſcopalẽ. Tertium corollariũ: Idem de ſtatuto permittente habere regreſſum ad bona temporaliũ eccleſiarum, ſicut laicorum. ¶ Quæſtio iij. habet vnam concluſionem, & quatuor corollaria. ¶ Concluſio. Clerici dicunt̃ de populo in fauorabilibus. ſecus in odioſis. & ſic intelliguntur corollaria. ¶ Primum corollarium. Appellatione officialium populi, venit Epiſcopus & eius vicarius. Secundũ corollariũ. Qui non poteſt trahi extra curiam Peruſinã, nõ põt hic etiam extra curiã epiſcopalem Peruſinã. Tertium corollariũ. Priuilegiũ datũ vni natiõi, puta Siculis, cõprehendit etiã clericos. ¶ Quartũ corollariũ: Clerici ſunt de vniuerſitate. ¶ Quæſtio. iiij. habet tres cõcluſiones. ¶ Prima cõcluſio. Statutũ puniẽs extra protectionẽ cõis declinãtẽ poteſtatẽ, nõ intelligit de clericis. Secunda concluſio. Verba generalia ſtatutorũ, debent ſemper ita intelligi: vt nõ trahãt ad impoſsibilia, vel illicita. & cõſequẽter vt nõ ligẽt clericos: ne ſtatuentes ſint excommunicati. Tertia cõcluſio. Ad euitãdas coactiones factı in caſu dicti ſtatuti, ſeruiunt qnq; cautelę de qbus ibi: in ver. *retentis*. ¶ Qõ. v. habet quatuor cõcluſiones. ¶ Prima concluſio. Nõ valet ſtatutũ faciens p̃dia laicorum tributaria, adeò ꝙ teneanꝫ ad onera conſueta, poſtquã fa-

Tabula præcedentis Repetitionis.

cta sunt ecclesiarum. Secũda cõclusio. Põt testator legãs fundũ ecclesiæ, apponere onus: vt ꝓ ipso soluant collectæ consuetæ. Tertia cõclusio. prædiũ æstimatũ in oneribus cõis trãsiẽs ad ecclesiã, desinit esse æstimatũ. Quarta cõclusio. Prędiũ puenięs ad ecclesiã post impositum tributum, nondũ totaliter exactus tenetur ad residuũ, etiam si ex post declaret sigillatim portio cuiuslibet prædij. ¶ Quæstio. vj. habet septem conclusiones. ¶ Prima conclusio. Statutum expresè excludens moniales ext ãtibus masculis, nõ valet ẽt si præcedat ingressum monasterij. Secunda cõclusio: Idẽ est de statuto, ꝙ vxore ingrediente religionẽ maritus lucret certam partẽ dotis. Tertia cõclusio incidens: nõ valet statutũ laicorũ inhabilitans sibi subiectos ad clericatũ. Quarta cõclusio. Statutum non loquens specialiter de ingredientibus vel ingressis monasterium: sed generaliter ꝙ nulla mulier succedat extante masculo, excludit etiam monachas. & hoc in ver. *secunda conclusio*. Quinta conclusio. Ad hoc, vt monialis excludaſ, oportet ꝙ sit dotata sicut aliæ non moniales: vt in ver. *cæterum, quia communiter*. Sexta conclusio. Illud qd̃ pater offert simpliciter in altari filia profitẽte non cõputaſ loco dotis. vt in ver. *modò dubium est*. Septima cõclusio incidenter. Dispositio loquens de virginibus meritandis non procedit in professis. ¶ Quæstio. vij. habet vnam cõclusionẽ. ¶ Cõclusio. Gaudet clericus beneficio statuti excludentis fœminas extãtibꝰ masculis. & ibi ad istũ tex. datur clara rãsio seruiẽs ad multa. pro qua facit. ij. conclu. sequentis. q. ¶ Quæstio. viij. habet conclusiones sexdecim. ¶ Prima cõclusio: Statutum laicorũ non disponẽs de ecclesijs, vel clericis: nec in materia tangente priuilegia, vel iura sua, sed simpliciter, vel ecclesias. fallit in casibus sequentiũ cõclusionum. ¶ Secunda cõclusio. Statutũ vtens verbis merè priuilegiatiuis extenditur ad clericos, si eius verba non repugnant. & hoc in ver. *opi. ramen Bar.* quod declara ex duabus cõclusionibus sequentibus. & ibi incidenter, ꝙ clerici non sunt similes forensibus: quia subeunt onera spiritualia. Quod etiam fortificatur in seq. conclusione. ver. *& adde aliam rationem*. ¶ Tertia cõclusio. Ad hoc, vt statutum prosit clerico, oportet ꝙ vtatur eo cum sua forma. vnde si vtitur statuto de mãdando instrumẽto executioni, nisi sint elapsi decem anni: habebit eo vti infra illos. ¶ Quarta cõclusio. Potest statutũ excludere clericos à ꝺ beneficio suo: vt eis nõ prosit. & ibi incidenter, ꝙ valet statutũ vnius loci, ꝙ idẽ ius seruetur forensibus, quod in terra forensiũ seruatur statuentibus. ¶ Quinta conclusio. Consuetudo permiscuè inducta tam per clericos, quã laicos, ligat clericos. ¶ Sexta cõclusio. Clericus agẽs in foro ciuili ligatur statutis laicorũ circa ꝓparatoria: secus in decisorijs: vt in ver. *tertius casus*. ¶ Septima cõclusio. Statutum cõcernẽs solẽnitatẽ actus adhibẽdã tẽpore cõtractus, operatur in cõtractu nõ inito inter clericũ & laicũ. Et ibi incidẽter, ꝙ statutũ irritãs cessionẽ actionũ factã nobili cõtra populare, trahi tur ad cessionẽ factã nobili per ecclesiam: vt in vers. *quartus casus*. ¶ Octaua cõclusio. Defectus insinuationis requisitæ à statuto irritat donationẽ factã clerico: nisi fieret intuitu ecclesię: vt in ver. modò ex isto casu. ¶ Nona cõclusio. Defectus registrationis, vel alterius solennitatis requisitæ à statuto, vitiat testamẽtum in quo clericus instituitur: secus in testamento ad pias causas: vt in versi. *secundum quod viliter*. Et ibi quòd donatio facta ecclesiæ non requisito consensu propinquorum, aliãs necessario, valẽt. ¶ Decima conclusio. Valet testamẽtũ clerici instituẽtis clericũ, nõ obstã te defectu solẽnitatis statutarię. Secus si instituerẽt laicũ: vt in ver si. *& ista procedunt*. ¶ Vndecima conclusio. Statutũ, ꝙ res dotalis non valeat alienari, extẽditur ad alienationẽ factã in clericũ: quia concernit rẽ. in ver. *quintus casus*. ¶ Duodecim a cõclusio. Contra clericũ nõ põt peti executio instrumenti guarẽtigiati cum efficacia virtutis sibi tributæ à statuto: nisi ipse vtatur eodẽ auxilio: vt in ver. quod autẽ dixit Bar. ¶ Decimatertia cõclusio. solẽnitas statuti adiecta cõtractui, si sine magna difficultate est obseruabilis, ligat ecclesiãm: puta ꝙ minor nõ contrahat sine proximioribus, vel nulla sit venditio, non præcedente proclamate. & hoc in ver. *cæterum sed & subtiliorem*. ſcdin ver. ſe. refricaſ istud. in dubiũ propter cõem conclusionẽ. de qua. ē. proximè. ¶ Decimaquarta conclusio. Vbi forma prædicta non esset obseruabilis, licet sit possibilis, tamen cum magna difficultate, statutum non ligat ecclesiam. ¶ Corollariũ. Statutũ prohibens alienationem in non subditum sine licẽtia Principis, nõ valet quo ad ecclesiam: vt in ver. *secundum no*. ¶ Et ibi incidenter quatuor dicta vtilia, quòd sæpe parificaſ difficultas & impossibilitas: vt in versi. *confirmari potest*. ¶ Decimaquinta cõclusio. Statutũ ꝓhibens contractũ, nõ ligat ecclesiã, qñ talis ꝓhibitio multũ sibi præiudicaret: puta si prohibet vendi non sustinentibus onera: vt in ver. *iij. no*. ¶ Decimasexta conclusio. Statutum prohibens cõtractum ligat ecclesiam, qñ nõ fit ei aliquod ꝓiudiciũ: puta ne arma alienentur in nõ subditũ. vel hoc prohibens de bonis, quæ sunt in confinibus, vel domibꝰ, quæ sunt ad vsum publicũ. & istud fortificatur latius in se. q. ver. *retenta igitur*. vsq; ad ver. limitatur. ¶ Quæstio. ix. habet cõclusiones quinq;. ¶ Prima conclusio. Statutum prohibens alienationẽ fieri in non subditum, nõ includit clericum. Fallit vt in cõclusionibus sequentibus. ¶ Secunda conclusio. Vbi ecclesia non patere tur præiudicium notabile, valet dictum statutum. ¶ Tertia conclusio. Contractus factus in ecclesia per mulierẽ habentem filios vitiatur ex statuto irritante ipsum vltra certam summam fauore filiorum: vt in ver. *retenta igitur*. & ibi tangitur & non deciditur quid si filij essent adeò diuites, ꝙ ex hoc non dãnificarẽtur. & ibi incidenter, quòd. c. quicunq;. xvij. q. iiij. non habet locũ illo casu. ¶ Quarta conclusio. Statutum prohibens certo casu alienationẽ in non subditum, valet respectu ecclesię. & ibi habetur, ꝙ si statutum auget legitimã debitam filijs, testator relinquat eis minus. Residuum verò ecclesiæ, tenetur ecclesia ad supplementũ ecclesiæ: vt in ver. *limitatur secundò*. ¶ Quinta conclusio. Statutum prohibẽs cõmercium certarũ rerũ cũ non subdito, impedit cõtractũ factum cũ clerico nõ intuitu ecclesiæ: vt in ver. *limitatur. iij.* quod tamen non affirmatur. ¶ Quæstio. x. habet quatuor conclusiões. ¶ Prima conclusio. Statutum laicorum, ꝙ de quolibet relicto ad pias causas soluantur duo solidi fabricæ, non operatur contra ecclesiam legatariã. ¶ Secunda conclusio. bene operatur respectu laici legatarij: vt in ver. est verũ. ¶ Tertia cõclusio. Statutum laicorũ non præiudicat ecclesiæ: vt eodẽ modo ꝓsit alteri ecclesiæ. vt in ver. & ex istis. Et ibi incidẽter, ꝙ statutũ nõ põt alterare relicta ad pias cãs, etiam de loco pio ad locum piũ. Itẽ, ꝙ non põt limitare expensas, quæ fiunt in exequijs mortuorũ. ¶ Quarta conclusio. Potest statutum laicorũ iuuare relicta ad pios vsus, etiam dando executores testamentorũ ad pias causas: nisi derogaret ptã ti Episcopi. ¶ Quæstio. xj. habet duas conclusiones. ¶ Prima cõclusio. Non valet statutum laicorum prohibens capi possessionẽ beneficij sine litera dominij, & statuẽtes sunt ipso iure excõicati. ¶ Secunda conclusio: Idẽ in prouisione Principis, ne eo irrequisito aliquis beneficiũ impetret: nisi hoc faciat cum licentia Papæ. ¶ Quæstio. xij. habet conclusiones tres. ¶ Prima conclusio. Nõ valet statutum laicorum reuocãs aliud statutum, quo etiam elee mosynæ fiebant ecclesiæ. ¶ Secunda conclusio incidenter. Sicut Imperator non põt reuocare legem, quæ transiuit in priuilegium clerici: ita nec Papa legẽ suam, quæ transiuit in contractũ laici: vt in ver. pro prima op. ¶ Tertia conclusio. Quibus casibus delictũ priuati nocet ecclesiæ, eisdẽ propter ingratitudinẽ, põterũt laici reuocare prædicta: vt in versicu. *& tenendo*. ¶ Quæstio. xij. habet vnam conclusionem, & duo incidentia. ¶ Conclusio. Non valet statutum laicorũ puniens consanguineos clericorũ intuitu ipsorum clericorum. ¶ Primũ incidens. Impositio grauaminũ facta colonis clericorum in restaurationem eius, quod à clericis exigi non potest, est nulla. ¶ Secundum: percutiens consanguineũ clerici dicto casu, non est excõicatus, cõtra Lud. ¶ Quæstio. xiiij. habet conclusiones duas. ¶ Prima cõclusio. Laici in ꝓscribendo nocent ecclesijs, & non statuendo: quia personæ laicorum, vel ecclesiæ nõ efficiuntur de iurisdictione laicorum, sicut per statutum. ¶ Secunda conclusio. Non valet consuetudo, ꝙ clericus non sucedat in maiora. ¶ Quæstio. xv. habet conclusiones duas, & duo corrolaria. ¶ Prima conclusio. Consuetudo præferens primogenitum secundo, nocet clerico secundogenito. ¶ Secũda cõclusio. Ita demum dicitur statutum iniecisse vinculum ante clericatũ, si sit virtualiter perfectum: secus si post clericatũ recipiat non executionem solam, sed ad cõplementum potẽtiæ prius inchoatæ. ¶ Primum corollarium. Si statutũ ꝓhibet ꝓbari solutionẽ debi

tiper

tiper testes, & laicus post solutionem factus clericus velit proba re per testes, poterit. ¶ Secundũ corrolarium. Statutum inducẽs præscriptionem decẽ annorum super debito ex negligentia creditoris, non nocet clerico hæredi creditoris, cõtra quem erat de cursa pars tẽporis data, & non concessa validitate statuti. ¶ Quæstio. xvj. habet duas conclusiones: corollaria duo: & vuũ incidẽs. ¶ Prima conclusio. Non valet statutũ laicorum contra concubinas clericorũ etiã notorias. Secunda cõclusio. Idem de statutis laicorũ factis solũ in opprobriũ clericorũ. ver. *putaremus tamen*. Primum corrollarium: Nõ valeret statutũ, ꝙ clericus remitteretur ãſeculari ad ecclesiasticum præcedẽtibus tubis. Secundũ corrollariũ: Idem in statuto, ꝙ percutiens clericũ puniaſ in quinq; solidis. & ibi incidẽter, ꝙ Eps posset statuere: vt pœna clerici offendentis laicum, esset eadem, quæ imponitur laico offendenti clericũ ex forma statuti dũmodo nõ repugnet Canoni. ¶ Quæstio xvij. habet vnã cõclusionẽ, & vnũ corrollariũ. ¶ Conclusio: Clerici coniugati ligantur statutis laicorũ: quatenus tangitur priuilegiũ cano. vel fori. ¶ Corrollariũ: non põt per laicum carcerari vllo modo. ¶ Quæstio. xviij. habet conclusiones septem. ¶ Prima conclusio: Non valet statutum nocẽs indirectè molendinis Epi: vt in exemplo vulgato Epi Spalensis. de quo ibi. Et ꝙ si Epo debetur pars mensuræ grani: & aliquis defert farinã, nõ tenetur ac si portaret granũ. Secunda conclusio: Statutũ laicorum dans licentiam conductoribus possessionum, vt liberè recedãt, nõ nocet colonis clericorum. Tertia conclusio. Idẽ in statuto vt debitũ præscribatur quinquennio. Quarta conclusio: Idem in statuto, ꝙ dñs rei pignoratæ ipso inscio non recuperet eam à ludæo: nisi soluto debito: quia non nocet, clerico, nec alteri non subdito. Quinta conclusio: Idem in statuto puniente euntẽ de nocte: quia non nocet clerico. Sexta conclusio. Idem in statuto puniente dãna per bestias: tamen pastorales clericoram tenebuntur. Septima conclusio: Idem in statuto de soluendis gabellis pro cõtractu lucratiuo. & ibi tres casus, quibus clericus itinerãs tenet ad gabellas. ¶ Quomodo. xix. habet quatuor conclusiones. ¶ Prima conclusio. Põt Eps cogere laicos, vt declarent, ꝙ statuta sua mõ ligãt clericos. & ibi ꝙ superiores nõ debent pati, vt vigeant statuta, quę nedum expresè, sed tacitè possunt obuiare libertati ecclesiasticæ. & ibi, ꝙ superior ciuitatis põt cassare statuta disciplinatorũ nõ consonãtia religioni. Secunda conclusio. Etiã nullo citato põt Eps pronuntiare talia statuta esse nulla: vt in ver. *secundum remedium*. Tertia conclusio. Põt episcopus cogere laicos, vt talia statuta nedũ cãcellẽt, sed abradãt. Quarta conclusio: Nõ euitant statuentes excommunicationẽ ex protestatione facta in si. statutorũ in fauorẽ libertatis ecclesiasticæ. Et ibi, ꝙ illa protestatio operatur, ꝙ contraueniẽs illi statuto, non incurrit eius pœnã. Et ibi incidenter, quòd sufficit aliãs cancellatio per signaturã, vel cõtra postam. ¶ Quæstio. xx. & vlt. habet conclusiones sex. ¶ Prima conclusio: remissiuè de statuto laicorũ inhabilitante fœminas extãtibus masculis: an habeat locũ in bonis, quæ sunt directi dñij ecclesiarũ. & ibi dicit ꝙ sic. Secunda cõclusio. statuta & leges in fauorẽ libertatis ecclesiasticæ trahuntur ad ꝓterita, tãquã iuris primeui declaratoria. Tertia cõclusio. remissiuè valẽt statuta laicorũ ẽt in terris ecclesię repugnãtia canoni: si aliãs sunt iusta & sine peccato: vt ibi dicitur. Quarta cõclusio. quę dicta sunt de clericis intelliguntur etiam si sint in minoribus. Quinta conclusio. Statuta de compromissis necessarijs non ligant clericos. Sexta conclusio. Idẽ in statuto, ꝙ nisi facta fuerit repudiatio hæreditatis intra certũ tps, intelligatur esse hæres legitimus. Quæ oĩa subijcio correctioni eorũ, quibus ad hæc ordinãda & inueniẽda omni labore sublato ad reprehẽsionẽ solã liberius tps deinceps supererit. Nihil proderit emendasse librum, nisi emendatio librariorũ diligentia conseruetur.

SVMMARIVM.

1 *Doctores legentes faciunt collegium licitum & approbatum.*
2 *Doc. an possint dare certam formam in examinatione scholaris.*
3 *Ius patronatus, quod habet vniuersitas scholarium in aliqua ecclesia: an dicatur ecclesiasticum?*
4 *Interpretatio statuti ecclesiastici, si sit necessaria, recurritur primò ad ius canonicum: secundò ad stylum curiæ. Pro interpretatione aũt statuti se*

cularis, recurrendum est ad ius ciuile.
5 *Vniuersitas habet iurisdictionem in singulos de vniuersitate.*
6 *Doctor quando potest reprobari: vel non.*
7 *Episcopus, qui ordinauit aliquem ad sacerdotium, & admisit eum successiuè ad duas ecclesias curatas, potest repellere eum vocatum ad tertiã, si reperiat eum indignum.*
8 *Citatio, interpellatio, vel monitio extraiudicialis an sint plures necessariæ: vel an sufficiat vnica. Et concludit, quòd sufficit vna tãtùm: ponit tamen multas fallentias: quas facile est videre per discursum.*
9 *Pœna quando dicatur perpetua, vel tẽporalis: & ponit conclusionem primam: vbi non constat de intentione dispõnis punientis: quia non dicit, quòd pœna esset perpetua: vel pro quanto tempore: sed simpliciter dixit, quòd esset ad tempus. intellige de decem annis: & vide vsque ibi. Secunda conclusio.*
10 *Vicarius perpetuus non dicitur, qui est constitutus ad bene placitum superioris.*
11 *Dispositio pœnalis nullam tẽporalẽ præfinitionem tacitè, vel expresè cõtinens, in dubio censetur perpetua. Quæ conclusio recipit duas declarationes: & tres limitationes. nu. 12. 13. 14. 15. 16.*
17 *Bãnitus, si comparet infra terminum positum banno, resoluitur bannum in vim simplicis citationis.*
18 *Clericus suspensus pro contumacia, præstita obedientia, celebrare potest absque alia relatione suspensionis.*
19 *Doctor priuatus doctoratu propter delictum, non potest iterato examine redoctorari.*
20 *Condemnatus in absentia, præsumitur in dubio potius condemnatus pro contumacia, quàm propter malam causam.*
21 *Iudex non potest arbitrari pœnam perpetuam, quando pœna relinquitur suo arbitrio.*
22 *Pœna capitalis, non intelligitur de morte.*
23 *Iudex nõ põt arbitrari pœnã mortis, nisi ꝓpter excessũ grauis facinoris.*
24 *Iudex non potest arbitrari pœnam mortis in delictis attentatis, non tamẽ consummatis.*
25 *Iudex non potest arbitrari pœnã mortis, vbi lex vel statutum committit pœnã arbitrio iudicis, per verbũ moderari, vel modificari.*
26 *Vbi datur iudici arbitriũ imponendi pœnam arbitrariam, & limitatur, vt non possit mortẽ arbitrari, statur illi limitationi.*
27 *Contumacia non est crimen: fallit in quinque casibus, vt nu. 28.*
28 *Concellarius studij, licet teneatur sequi voces doctorũ, qui examinãt doctorandũ: si tamẽ ei constat, quòd ex affectione, vel odio approbarẽt, vel reprobarent aliquem iniustè, non tenetur sequi voces eorum.*
30 *Scholaris, qui vult intrare ad examen, si habet aliquem doctorem suspectum ex legitima causa, potest eum recusare.*

CAP. II.

EX literis. ¶ Pœna apposita ꝓpter contumaciã, in dubio intelligit tẽporalis, & non perpetua. h. d. & est casus nota.
1 ¶ No. primò ibi: *vniuersitatis ipsorum* † ꝙ doc. legẽtes faciũt collegiũ licitũ & approbatũ. vñ pnt facere statuta & alia, quæ sunt vniuersitatis explicare. Nec mirũ, quia exercẽt ꝓfessionẽ licitã: ergo faciũt vniuersitatẽ. l. fi. C. de iurisdict. om. iu. Et reprobat hîc do. Ab. glo. ibi dicẽtẽ, secus in scholaribus. Nã idem est in eis: ex quo habẽt materiã licitã cõueniẽdi in vnũ. & Allegat Inn. in. c. cũ ab ecclesiarũ. de off. or. & Bart. in. l. fi. ff. de colle. illi. Pro qbus dicit esse text. in. c. qa in causis. iũcta suprascrip. de ꝓcu. & s. in salutatio. Grogoria. in verbo, vniuersis. Per qd̃ verbũ, infert, ꝙ in cõcernẽtibus totũ studiũ, faciũt do. & scholares vnã vniuersitatẽ adeò, ꝙ doc. nihil pnt sine scholaribus, nec ecõtrà: per regulã qd̃ oẽs tãgit. lib. vj. Et idẽ dicit apertè sentire Bar. & bñ, in. d. l. fi. C. de iur. om. iu. & Bal. in auf. habita. in. vj. col. ver. iij. q̃rit. C. ne fi. ꝙ pat. ¶ Et infert do. Ab. ad qstionẽ: An do. possint dare certã formã in examinatione
2 scholaris examinãdi ꝓ doctores? & cõcludit, † ꝙ in tãgẽtibus merè scholares: ipsi habẽt statuere, & ecõtra in tãgẽtibus vtroq; , debẽt oẽs cõuenire. Et facit qd̃ no. Inn. in. c. vestra. de loca. & tex. in Cle. j. de cẽsi. secũdũ eũ. Adde do. Abb. in disput. inc. Gadulphus. in. v. & v. j. col. & in prœmio Decre. versi. Gregorius. in. j. colũ. & ibi tenet lmo. in. iij. col. & do. Abb. in. c. fi diligẽti. in antepe. colũ. de for. cõpe. & do. Abb. & lmo. in. d. c. quia in causis. in. j. colũ. vbi

An doctores possint dare certã formam in examinatione scholaris.

tenent, quod est dictũ. s. scholares facere vniuersitatẽ. Adde Bal. in. d. auf. habita. in. iij. co. versi. sed quid de collegio. vbi dixi, q̃ doc. collegij nõ possunt statuere contra formam antiquitus in stitutã, vel magis grauẽ doctorãdis. Et tale statutũ est ambitiosum. & si est appositũ iuramentũ, debet per Epm relaxari: quia est cõtra vtilitatẽ publicã: vt ibi per eũ. & sequitur Pe. de Ancha. in repeti. c. j. in. xiiij. char. versi. quæro vltrius, de consti. Et adde do. Inn. in. d. c. in nostra. vide quæ dixit in. c. cũ omnes. s. eo. in versi. nunquid aũt eccleſię inferiores. Est verũ, q̃ do. Carhîc, & Sali. in. d. l. fi. C. de iur. om. iud. tenẽt opi. gl. in. d. l. q̃ scholares per se non faciunt vniuersitatem. sed cõis opi. est in cõtrariũ. per dictum c. quia in causis. Et ita etiã tenet Sal. in. d. auf. habi. ad fi. nisi scholares essent in loco, vbi non viget statutum. & ibi per eum. Et vniuersitas scholarium dicitur ecclesiastica, ẽt si in ea sint aliqui laici: quia propter mixturã clericorum maius dignum. &c. secundum Imo. hîc & alle. Bar. in. l. fi. ff. de colle. illi. in ver. sed coram quibus conuenientur. vbi hoc intelligit, q̃n maior pars est clericorum: vel sunt æquales numero. sec⁹, si maior pars est laicorũ: quia tota vniuersitas dicet secularis, secundum ipsum. & sequitur do. Ab. hic. & in. d. c. fi diligenti. per istum tex. q bene facit. Et hoc idẽ voluit do. Flo. in. l. repetũ darũ. §. hermaphroditus. in fi. ff. de testi. & Bal. clarè ĩ. d. auf. habi. in. xxv. col. v. er. dicto de scholaribus. & Pe. de Anc. in regula, ea quæ. in. lvij. col. ver. xvj. quæro corã quo. de regu. iur. in. vj. & Bar. in. l. cũ senatus. ad fi. ff. de reb. du. & do. Ab. in. c. cũ ab ecclesiarum. in. ij. col. de offi. ordi. & do. Car. in. c. accepimus. in fi. de fid. instr. & est optima gl. in. c. j. de loca. in gl. iij. & ibi do mi. Abb. in. iij. col. dicens illam gl. probare pl⁹, q̃ nedum vniuersitas cẽsetur ecclesiastica in casibus prædictis: sed etiam singuli. Et ideò laici singulares conuenientur coram ecclesiastico, ex quo pro maiori parte sunt clerici. quod est dictum singulare, si est verum secundũ eum. & sic videtur de hoc dubitare. ¶ Sed vltra ipsum est decisio Ang. in contrarium. in. d. l. fina. ff. de colleg. illici. vbi intelligit dicta Bar. q̃n consyderatur vniuersitas. vt vniuersitas: secus in materia respiciẽte ius singulorũ. Vnde dicit, q̃ si vniuersitas habet pascua, ad quæ singuli de vniuersitate ducũt bestias suas ad pascendũ licet invniuersitate sint plures laici, tn̄ clericus nõ posset conueniri corã laico. [a] Et istud puto verius per c. *Episcopus. §. qui *manumittitur. xij. q. ij. &. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc.

¶ Et ista faciunt ad. q. de qua per Io. de lig. in. c. dilectus. lo. iij. de præb. † vtrum ius patronatus quod habet vniuersitas scholariũ in aliqua ecclesia, dicat ecclesiasticum. & concludit, q̃ vbi maior, vel par numerus est clericorũ, dicitur ecclesiasticum; aliàs autẽ seculare. ¶ An autem in dubio præsumatur dotatum de patrimonio clericorũ, vel de eorum beneficijs: nõ decidit. Sed dici posset in dubio, q̃ censetur dotatum de bonis beneficiorum: quia cum clerici talib⁹ pijs vsibus licitè distribuãt fructus ecclesiarũ, secundũ Inno. in. c. Episcopus. de præben. & cõcor. do. Abb. in repe. capit. cum esses. ad finem. de testamentis. cum concor. Credendum est q̃ potius posuerint de bonis beneficiorum quàm patrimonij. in quo tn̄ cogitabis. ¶ Nota. ij. ibi,

[a] ¶ Corã laico, q̃n aũt aliqua vniuersitas fit commista ex clericis & in ea sit maior numer⁹ laicorũ q̃n clericorũ, corã quo iudicesic cõueniẽda, an corã iudice laico, an ecclesiastico? vide plenè. Et no. per do. Sozi. in suo cõsi. xxj. in cip. q̃m in presentiarum. ver. circa tertiam. q. circa fi. cum ver. seq. in. j. parte. char. xvj.

[b] ¶ Rector. Ad q̃d adde do. Ale, de Imo. in. l. ciuitas. si cert. pet. & in. l. fi. de col. illi,

4 *tam iuris canonici, quàm nostri moris.* quòd † pro interpretatione statuti ecclesiastici recurritur primò ad ius canonicũ. secũdò ad stylũ curiæ. In interpretatione aũt statuti secularis, recurrẽdũ est ad ius ciuile, secundũ do. Abba. hîc. Pro quo vide quod scribit Bald. in. l. j. in. ij. col. ver. & sic no. C. qui bo. ce. pos. vbi dicit, q̃ in terris imperij debent statuta laicorũ interpretari, secundũ ius ciuile: in terris aũt eccleſiæ cõcordari potius cũ iure canonico: quia ibi prę ualet Papa. Et sequit simpliciter Pet. de Anc. in repe. c. j. in. xxxix. char. ver. occurrũt alię. q. ŝ. eo. facit glo. in regula, possessor. de re. iur. in. vj. cũ concor. quas dedi. ŝ. c. proxi. in. j. q. ver. prima declaratio. Adidẽ quod no. Bal. in. l. si nõdũ. in fi. C. de fur. vbi, q̃ cũ sacri legiũ largius sumatur per canones, quã per leges, statuta Epi de sacrilegio loquẽtia interp̃tabuntur secũdũ Canones: & statuta populi, secũdũ leges. q̃ intellige, nisi popul⁹ fit subiectus eccleſiæ: p ꝓximè dicta. Ad idẽ quod no. Bal. in. l. fi auiæ. ad fi. C. de succ. edi. cũ dicit, q̃ statutũ laicorũ loquens de gradibus consanguinitatis interpretatur secundũ ius ciuile. Sed de hoc dicendum est, vt ibi latius per doc. concludentes idem in statuto Epi: nisi loquere⁹ in materia matrimoniali, per rationes de quibus ibi licet aliter dixerit Io. An. in addi. Spec. in rub. de succ. ab intest §. j. ¶ Et de materia qualis debeat esse interpretatio statutorũ quę nõ cõgruit hîc, prosequere not. per Bar. in. l. oẽs populi. in. xij. col. ver. vj. principaliter quæro. ff. de iust. & iur. per Bal. in. l. maximũ. vitiũ. in. xvj. col. C. de lib. præte. & in. l. meminimus. C. de legi. hære. & Io. An. in regula, pro possessore. de reg. iur. in Mer. per Bal. in. l. j. C. quæ sit long. cõsue. & in. l. cõtractus. in. ij. col. C. de fid. instr. & in. l. ita nobis. C. de adul. & in. l. acceptã. in vltima col. C. de vsu. & in. l. milites. in pe. col. C. de testamen. mili. & in. l. eò, quòd à multis. in fi. C. si cer. pet. & in. l. j. C. de fid. instr. & in. l. ij. C. an ser. ex suo facto. & in. l. quicunq̃. C. de ser. fugi. & in. l. j. in fin. C. per quas perso. & in. l. cum alleg. C. de vsur. & in authent. ad hoc. in secunda colum. C. de eo. titul. per Bartolum in. l. si quis sub conditione. ff. de condi. insti. per Angelum consilio. cclxvj. incipiente punctus statuto ciuitatis. in fin. & consi. lxvj. incipiẽ. municipali lege. ad fi. ¶ No. † quòd vniuersitas habet iurisdictionem in singulos de vniuersitate: ita quòd licet non possit quis sibijpsi legem imponere. l. penulti. ff. de arbi. facit capitul. fina. de pœn. & remiss. & in capitu. fina. de insti. cum ibi allegatis. tamen vniuersitas, vt corpus potest imponere legem illis de vniuersitate & subiectis corpori. Et per hoc potest inferri ad intellectum. l. fina. C. de iurisd. omnium iudi. Nam vniuersitas licet non habeat rectorem: tamen potest sibi legem imponere: quia ad esse vniuersitatis non requiritur necessariò, quòd sit ibi rector. [b] facit. l. prima. ff. quod cuiusque vniuer. nomi. Not. Innocen. in capitul. cum ignores. de præbend. secundum dominum Abbatem hîc. Et ad hoc faciunt not. per Bartolum, Angelum, & alios in. l. iiij. §. actor. ff. de re iudi. per Petrum de Anch. & Imo. & domi. Abb. in capitul. final. infrà de his, quæ fi. à ma. par. ca. per Bartolum in. l. aut facta. §. fina. ff. de pœn. per Ioannem de Ana. latè in capitul. dilectus. lo. ij. in penul. colũ. de simo. per glo. in. §. si quis igitur ex hinc. in versic. persoluet. in authenti. quibus mod. na. effi. sui. per Baldum in. l. etiam. in. iiij. colum. C. de excu. rei iudi. cum concord. ¶ Quòd autem de essentia collegij, rel vniuersitatis non sit, quòd habeat caput: vide Archidia. in capitul. sicut vnaquaque: super verbo, castè regat. xxj. quæstione ij. & Barto. in. l. fin. in prima colum. versicu. per quas personas. ff. de col. illi. & domi. Anto. in capitul. cum omnes. in pe. col. ff. de cõstito. & dom. Abb. in capitul. j. in. ij. not. de procu. & do. Cardin. pulchrè in. c. j. in. xij. colum. ver. decimò quæro. de regu. & Bart. post glo. in. l. nulli. in princ. ff. quod cuiusq̃. vniuersi. no. & Barto. in in rub. C. pro socio. in princip. Et infert ibi ex hoc, quòd si rector collegij ordinat⁹ est mortu⁹: & si vacat rectoria: nõ tn̄ vacat societas: sub nomine societatis potest agere & conueniri: vt ibi per eũ. Et allegant omnes isti Innocen. in dicto capit. cum ignores. Quẽ etiam refert dominus Abbas in capitul. accedentes. in prima columna. de præscrip. & ibi dixit, quòd clerici ciuitatis possunt facere inter se licitum collegium sine Episcopo, vel alio capite, & congregari pro officijs celebrandis & alijs actibus concernentibus ipsos clericos. ¶ Et de illo dicto Inuocen. meminit etiam domi. Cardi. consi. xxxiij. incipi. in hac dubia quæstio. & ibi dicit, q̃ licet

licet collegium ecclesiasticum careat capite à quo cæteri gubernentur, tamen cura illorũ de collegio, est penes ipsum collegium. Et ibi in. ij. char. probat, q̃ quis põt esse maior, seu principalis in collegio: & tn̄ non habeat iurisditionem in collegio. Et prosequitur dicta Hosti. in c. de mulcta. de præbẽ. dum loquitur de Archi. Ebredunensi quem dicit se instituisse. Et cũ istis concord. Inno. in. c. dilecta. in princ. de excess. Præla. & ibi do. Ant. in. ij. col. ver. circa primũ. ¶ Sed contra Inn. in. d. c. cum non ignores. cũ concor. tenet Bal. in auf. habi. in. xvj. col. ver. fi. ij. quæritur an vniuersitas. C. ne fi. pro pa. dicẽs, q̃ nõ cadit in intellectu, q̃ aliqua vniuersitas possit esse omnino sine capite: quia esset monstruosa, contra. c. nulla ratione. xcij. dist. ideò oportet q̃ habeat prælatum actu vel potentia. vnde si essent mille congregati, & Papa interdixisset eis electionem rectoris, nõ esset collegium. Caput enim est de esse corporis. licet non sit vnum caput, tamen maior vniuersitatis est princeps & caput: secũdũ eũ. Pro quo adduco gl. in. c. vnico. in gl. fi. circa mediũ. de schisma. in. vj. quæ dicit quòd nõ est longũ ab hę resi dicere, q̃ collegiũ Cardinaliũ vacante sede Apostolica sit sine capite: imò habet caput ecclesiæ generale & propriũ, scilicet Christum: aliàs esset res monstruosa, q̃ esset sine capite. ¶ Quapropter Dominicus in. d. c. vnico. in fi. intelligit dictũ Inn. in capite speciali: sicut est set, qũ capitulum in vna ecclesia nõ haberet particulare caput. Sed gl. in. d. c. vnica. intelligitur de capite vniuersali: quia nõ põt esse aliquis, qui nõ habeat supra se aliqd caput, saltẽ vniuersale, secũdũ eum. Et licet ipse non dicat, fuit declaratio Io. de Imo. in. c. statutũ. de elec. in. vj. vbi ad saluandũ opi. Inn. à dicta impugnatiõe Bal. intelligit Inn. de capite speciali: sed dictũ Bal. procedit in capite generali: puta Epo, vel Papa: quia tali respectu non posset quis esse sine capite. aliàs vniuersitas esset acephala: contra. d. c. nulla ratione. & sequitur simpliciter Do. in. c. statutũ. in fi. Pro quibus facit qd̃ no. do. Car. in. clepastoralis. ver. vt illud. in. ij. op. de re iu. vbi dicit q̃ Principes, qui per ꝓscriptionẽ non recognoscunt superioré nõ sunt sine capite: quia omnino recognoscũt Papam, apud quẽ est habitus iurisditiõis tẽporalis: per not. in. c. nouit. de iudi. Idẽ no. Archi. in trac. de hęre. in. xv. char. ver. & quia tãta est præeminẽtia. ¶ Sed licet ista cõcor. Io. de Imo. sit clara & cõtineat veritatẽ: tn̄ credo, q̃ Inn. & Bal. hoc non cõsiderauerũt tanquã non ignorãtes: q̃ necesse est omnino subesse vni capiti generali. per. d. c. nulla. sed loquuntur, vt puta de capite speciali. Et ideò teneri, põt illud verbũ, quod dicit Bal. in. d. auf. habita. ad quod isti non aduertũt: videlicet, q̃ ipsa maior pars collegij est loco capitis. & sic non destrueretur dictum Inn. q̃ oporteat in quolibet collegio esse caput: sed supplebitur sic, q̃ loco capitis principalis, est ipsa maior pars, secundũ Bal. per rationes suas. & ista non reperies sic declarata per alios. ¶ Vltimò scias, q̃ iste tex. diuersimodè allegatur. Nã per ipsum dixit Bald. in. c. j. circa prin. de cõuer. feu. apud pares termi. q̃ scholaris, qui nõ vult iurare rectori, non debet haberi pro scholari. Ita per istũ tex. dicit Bal. in. c. cũ quidam. de iureiur. q̃ doctor ꝓpter periurium posset deponi à dotoractu: tn̄ peracta pœnitẽtia posset Episcopus secũ dispensare. argumen. huius cap. ¶ Et per istũ tex. dicit etiam Bald. q̃ l. nemo. ad fi. C. de summa Trinita. q̃ clericus ejectus de consortio clericorum priuilegia & ejectus de cõsortio aduocatorum, non habet eorum priuilegia. & ciuis expulsus perpetua expulsione de ciuitate, non est amplius ciuis. & dicit quòd sine causa, non debet quis expelli. in allegat tex. in. §. primo. in authenti. vt iudi. sine quo quo suffrag. Et per istum tex. inferri potest ad id, quod dicit Bal. in. l. placet. C. de Episcopis & cleri. vbi dicit q̃ doctor salariatus, qui aduocat contra formam statuti, debet tolli de matricula & priuari salario. & q̃ deliquit in officio, est priuãdus in matricula officio, secũdũ eũ. ¶ Et per istũ tex. dicit etiam Bald. in. c. post translationem in fi. de renun. q̃ reprobatus à collegio ꝓpter ignorantiam, si factus doctor. doctoretur, potest ad collegiũ recipi. Et adde quòd iura ciuilia loquentia de exauthoratione, seu degradatione militum, extendi possunt ad exauthorationem doctorum & clericorum, secundum Bar. in. l. ij. §. ignominiæ. in fine. ff. de infami. Et pro clariori intelligentia prædictorum, vide quæ dicentur. j. super glossa. iij. ¶ Ex prædictis & ex tex. colligitur secundum Imol. hîc, quòd semel admissus ad collegium, põt ex causa expelli & priuari de collegio. & quòd semel approbat⁹ ad doctoratũ, potest ex causa reprobari. ¶ Ad de glo. j. in. c. fina. de renũtia. per quam & per iura in ea allegata dicit ibi Imo. in. j. columna, quòd doctor qui in legendo reperitur insufficiens, põt reprobari & remoueri à docendo. ¶ † Et Adde Bar. in. l. sed & reprobari. ff. de excu. tu. vbi per illum tex. cõmendat Epm Capuanum, qui reuertentes à studio cum priuilegio doctoratus, fecit iteratò examinari, & non merentes priuilegio priuauit. Et ideò dicit Bar. in. l. Grammaticos. per illũ tex. C. de profe. & medi. lib. x. q̃ doctor non legens vtiliter scholarib⁹, potest reprobari. & per illũ tex. dicit do. Ab. in. c. de illis. lo. j. in fi. de dispon. imp. q̃ doctor & qui libet cuiuscũq̃ professionis, si reperitur inutilis, potest reprobari. Nec est speciale in medico: vt quidam dixerũt, per. l. vt gradatim §. reprobari. ff. de *muner. & ho.* Allegat Bart. in. d. l. sed & reprobari. Et quòd doctor repertus inutilis posit degradari: no. do. Abb. in. c. j. in fi. de mag. allegando. d. l. sed & reprobari. Ad idem, quod not. Io. An. in Spe. in tit. de instru. edi. §. nũc aliqua. in. x. col. ver. sed nunquid. vbi dicit, q̃ si executor nolens obedire testatori, distribuit certam summam dando scholari pauperi, quẽ putabat studiosum & doctũ: deinde appareat non esse talem: potest quod dedit repetere. Et dicit Bal. in. l. fin. in. xj. col. ver. xvj. quæritur. C. de hęre. instit. q̃ si delegatur causa vni doctori, quem posteà appareat esse hominem grossum, potest vt suspectus recusari. ¶ † Fortius dixit Old. consi. xviij. incip. circa primũ articu. q̃ Eps qui ordinauit aliquem ad sacerdotium admisit eũ succesiuè ad duas ecclesias curatas, põt repelle re eũ vocatum ad tertiã, si per diligentiorem inuestigationem reperiet eum indignũ. Et hanc sententiã reassumpsit Io. An. nõ facta mẽtione de Ol. in addi. super rubri. de iure pat. & vt nõ sit de indubitabili, intelligit ipsum nedũ si tertia curata esset maioris curæ: sed etiã si æqualis, vel minoris, quàm essent primæ: per rationes Oldr. quas per ipsos vide. Et cum Old. transit simpliciter Pet. de Anc. in rep. c. si propter tua debita. in. x. col. de rescri. in. vj. & declarat, vt p̃ do. Ant. in. c. fi. in fi. de æta. & quali. & per gl j. & ibi Archi. in. c. placuit. x. q. j. & glo. iij. in c. veniam. xxxv. q. ix. Et vide quæstionẽ, de qua per Bar. Fulg. & Lud. in. l. cum quid. ff. si cer. pet. an Abbas, qui *dedit* fundũ scholari reuerso à studio posset ei auferre si nescit causam defendere. Et pro prædictis facit. l. pe. C. de assess. & l. si qui aduocatorum. C. de postu. & c. nulli. de electio. in. vj. & c. degradatio. de pœnis. cum simil.

¶ † In glossa. j. in fi. Istud procedit in citatione iudicali, quæ regulariter debet esse trina, vel peremptoria, & de ista nihil tractatur hîc: sed plenissimè per omnes in c. consuluit. de officio delegat. per Barto. in. l. si finita. §. Iul. ff. de dam. infec. per Inn. & omnes in. c. ad petitionẽ. de accu. cum limitatio. & concor. quæ inueniuntur in dictis locis exquibus multa extẽdi possent. Sed respectu citationis extraiudicialis, de qua hîc agitur, colligi potest breuiter regula cũ nouem fallentijs principaliorib⁹. Est em̃ regulare, q̃ sufficit vnica citatio, monitio, seu interpellatio [a] extraiudicialis, secũdũ do. Ant. d. Ab.

6

7

8

¶ Seu interpellatio. qn̄ vnica interpellatio sufficiat: vide Alex. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. de opere. no. nun. & in cõsili. iij. part. & consili. xxix. iij. parte.

Imo.& Do.hîc.& eſt gl.in.c.ſi Eps.in verb.regia. xviij. di.quã ſequitur ibi Archidi.& Domi.& gl.in Cle.j.in verbo,requiſierit.de hære.& ſequitur ibi Imo.in.vj.co lũ.& do.Car.in verſi.duco tñ.in vltima col.verſ.xviij. quæro.& idẽ glo.in Cle.j.in verbo factã.in fi.de deci.& ſequitur ibi Imo.in.x.col.& do.Cardi.in.xxv.q.& no. Io.in.c.ego enim.ſuper verbo vocatus.de iureiur.& ſequitur do.Ant.ibi.& eſt etiam gl.in.c.cupiẽtes.§. quod ſi per.xx.in verbo propoſita.de elect.in.vj.& eam facit ibi no.Do.in pen.col.ver.no.iſtam gloſſ.idem pulchrè Inno.in.c.cum nobis olim.in gl.inci.ſed nunqd eo ipſo de elec.vbi fecit ſibi magnũ capellum de dictis gloſ.in d.c.ſi Eps.ſecundum do.Ant.in.c.tua nos.& de teſt.Idẽ etiam tenet Bart.in.l.qui Romæ.§.coheredes.&.§.Seia. ff.de verb.obli.& Lud.in.l.ſi ex legati.in prin.eo.tit.& conſi.cccxvij.inci.omnipotentis.&c.in propoſito ca ſu dicens eſſe gl.ord.in.l.ſi tempora.C.de fide inſtr.lib. x.Idẽ no.Bal.clarè & diſtinctè,in.l.qui crimẽ.in.iiij.co. ver.viij.quæritur.C.qui accu.& in.l.nam ita Diuus.in iij.col.ff.de adop.& Imo.in.l.ex conſenſu.§.ſi.in antepe. col.ff.de appe.&.l.ſi finita.§.ſi plures.in. viij.colũ.ff.de dã.infec.& Bal.in.l.ad peremptoriũ.ff.de iud.& in auf. Item nulla communitas .poſt prin.C.de Epiſc.& cleri. & in.l.ſi.in.xv.col.ver.iiij.quærit.C.de edic.diui Adri. tollen.vbi vide:& in.c.j.in.v.col.ver. quæro vtrum in denuntiatione.de mili.vaſal.qui contu.eſt. ¶ Amplia iſtam regulam,vt procedat etiam in citatione iudiciali, quæ nõ fit litigatoribus.Ita colligitur ex gl.in.d.clemẽ. j.de hære.& ex eo quod not.ibi domi.Cardi.dicẽs per ipſam probari ſingulariter, quòd cum quis ex iuris diſpoſitione tenetur ad intereſſe ad certum actum etiam iudicialem,ſufficit vnica requiſitio.Et per illam glo.di cit Do.hîc,& in.d.c.ſi Eps.in ſi.& in.c.ſi contra vnum in.ij.col.de offi.deleg.in.vj.ꝙ etiam in citatione quaſi iudiciali,ſufficit vnica interpellatio.& dicit nunquàm ſibi placuiſſe opi.dñi ſui dom.Ant.qui æquiparat quaſi iudiciale merè iudiciali:vt ipſe voluit hîc.& in .d.ca. tua nos.& in.c.non minus.de immu . eccl.& in.c.cauſa. de offi.dele.Nam dixit contra gl.in.d.cle.j.de qua cum oppoſuiſſet ſibi do.in ſcholis mutauit do.An.ſnîam,vt refert Do.in.d.c.ſi contra vnũ.¶ Nec obſt.gl.in.d.c.cũ cauſa.quia opi.ſua reprobatur per do.Card.Imo.& Ab bas ibi & etiam do.Ant.ibi in lec.vlt.quæ eſt impreſſa. & mouetur per gl.in.d.cle.j.licet Imo.& do.Abb.aliter referant eam fortè non viſo vltimo opere ſuo.& cõtra gl.in.d.c.cũ cauſa.tenet etiã Pau.dicens eam falſam, in d.cle.j.prout refert & ſequit Do.in.d.c.cũ cauſa.¶ Et pro iſta ampliatione facit quod no.Bal.in.l.ſi.§.cum igi tur.in.vij.col.ver.extra quæritur.C.de iur.deliber.vbi dicit,ꝙ quando citantur hi,quorum intereſt ad confe ctionem inuentarij,ſufficit vnica citatioquia non fit ꝓ priè ad lites:ſed ad intereſſendũ certo actui,quaſi extra iudiciali. Allegat gl.in cle.j.Facit alia gl.in Cle.j.in verbo citationes.de iud.dicens,ꝙ ad perpetuandam iuriſdi ctionem:ſufficit vnica citatio.Dicit tñ ꝙ prima citatio videtur extraiudicialis,& cum ipſa concor.Arch.in.nõ ita.ij.q.vj.& do.Anto. & Abbas in.c.propoſuit.de fo. compe.& Fed.conſi.xcvij.item pro hac ampliatione, facit gl.in.d.§.quod ſi per.xx.in verbo propoſita.Cæte rùm,limitatur iſta regula generaliter ſecundũ Do.hîc & in.d.c.ſi Epiſcopus.& in.d.c.ſi contra.in omnibus ca ſibus,in quibus iura requirunt trinam citationem. Et ita dicit ſe intelligere iura allegata hîc,per do.Anto.cũ ſi.ſed tamen pro pleniori doctrina poſſunt diſcurri ali quæ fallentiæ.¶ Fallit enim primò vbi inferior inter pellat ſuperiorem,ſeu ita proteſtatur:quia talis act[9] de bet eſſe trinus ſecũdũ do.Ant.& Imo.hîc:& do.Ant.& Imo.& do.Ab.in.d.c.cũ cãm.& Lu.Ro.in.l.de pupil.§. ſi quis ipſi prætori.ff.de oper.no.nun.Mouẽtur per.c. j.de ſup.negli.præla.vbi etiã hoc ponit do.Anto.in.ij. no.& illũ tex.facit no.Bal.in.c.j.in prin.in.iiij.colũ.de mili.vaſal.qui contu.eſt.dicens per ipſum , ꝙ per trinã requiſitionem reuincitur duricies,ſeu pertinacia Præ lati,ex qua recurri poteſt ad ſuperiorem.Et per illũ tex tũ dicit gl.no.in Cle.dudũ,in ver.recuſarunt.de ſepul. ꝙ ſuperior requiſitus ter,& non reſpondens , habetur pro recuſante.& eam ſequitur Imo.in.xviij.colũ.& ibi do.Abbas dicens eã ſingu.ad multa ſimilia.Et maximè ad probãdum, ꝙ quando inferior habet conuincere ſu perioꝛẽ de negligẽtia,requiritur trina requiſitio.Et hoc eſt bene notandum pro extenſione.d.c.j. Et idẽ per illũ tex.tenet.d.Abb.in.c.ij.in pe.col.de accuſ. Pro quo vi de do.Ant.in.c.dilecto.in.iij.co.verſ.quãdoq; iudex eſt in deliberando.de app. vbi dicit, ꝙ ſi iudex poſt trinam requiſitionem expectato reſponſo , nihil dicit: habetur ac ſi non velit appellationẽ admittere. alleg. Hoſti.in.c. interpoſita.de appel.qui hoc dicit per di. capit.j. ¶ Sed hanc fallentiam reprobat Lu.Ro.conſ.cccxxvij.incip. omnipotẽtis.&c.in caſu propoſito : per tex.in cle.quãuis.de app.vbi in parte erga iudicẽ ſufficit interpellatio vno cõtextu multiplicatiua.& tamẽ illa cẽſetur vnica:ſi cut appellatio vno contextu geminata,vnica appellatio cenſetur.alleg.c.Lotharius. xxxj.q.ij.& gl.ij.in.c.ab eo. de appel.in.vj.& no.gloſ.magnã in.l.iiij.ff.de pig.actio. Et idem firmat Lu.Ro.ſing.ccccxxxiij.inci.ergo dixi,di cens ſe malè dixiſſe in.d.§.ſi quis ipſi.ſequẽdo do.Anto. Et pro iſta impugnatione videtur eſſe deciſio Bart. in.l. mora.in prin.ff.de vſu.in.l.Titia Seio.§.vſuras.ff.de leg. ij.vbi dicit, ꝙ ſtante ſtatuto,vt inſtãtia pereat lapſis ſex menſibus:niſi per actorẽ ſteterit quominus cauſa ter minetur, ſufficit ꝙ actor ſemel interpellauerit iudicẽ:[a] & ſic ſuperiorem ipſius actoris,ꝙ cauſam expediat.per d.§.vſuras.& per.d.l.mora.cũ gl.parua.& deci.Bar.in.d. §.vſuras.approbant ibi Rap.& Imo.¶ Nec ob.l.j.ff. de lib.dimiſ.per quã Bal.in.d.§.vſuras.aliud tenuit:quia re ſpondendũ eſt,vt per eos,qui in ſua reſponſione ſentiũt dictũ Bar.procedere in cauſa principali,nõ in cauſa ap pellationis:per.l.fina.§.illud.in verbo,ſumma ope.C. de temp.app.Et idẽ ſentit Ange.cõſi.cxxxviij.inci.quidam Matthæus produxit.contra Bald.& ſequendo hanc im pugnationem reſpondetur ad.c.j.de ſupp.negli. Præla. ex dictis Domi.in dictis locis.& do.Car.& Io.de Imol. in.d.c.cum cauſa.dũ dicũt, ꝙ ibi non vltra proceſsit, ita requirendo ſpecialiter ibi. Et ſic iſta prima fallẽtia non erit talis,qualẽ ſ. dixi:ſed talis videlicet, vt regula nõ ꝓcedat in caſu.dicti.c.j.Pro quo facit ſequens fallentia,ta men cogitandũ eſt propter authoritates pro iſta fallen tia primò adductas,quibus multi adhærent.¶ Fallit ſe cundò in caſu auf.ſtatuimus.C.de Epiſ.& cle: videlicet in iudicibus recuſantibus miniſtrare iuſtitiam clericis: quia poſt trinã requiſitionem iuriſdictione priuantur. ¶ Fallit tertiò in caſu.c.j.de mil.vaſal.qui contu.eſt .vi delicet quando dominus conqueritur de vaſallo:dicens eum incidiſſe in culpam, per quam meretur amittere feudum. Nam tunc vaſallus debet ter citari.& illũ text. ita allegat Lud.Ro.in.d.§.ſi quis ipſi prætori.tamen vi detur loqui in citatione iudiciali.¶ Fallit quartò,ſi ha beo proteſtari,quòd non ſtat per me,quominus expe diatur:ſed ſtat per aduerſarij caſum,vel dignitatẽ, pro pter quem,vel quam impedior actum expedire . Nam hoc caſu ceſſante impedimento,debeo iterum proteſta ri,ſeu denuntiare,ſi per denuntiationẽ intendo aliquid iuris de nouo acquirere,ſecundum Bart.in.d.§. ſi quis ipſi.ita intelligentem illum. Ex quo infert,quòd ſi emp tor fuit proteſtatus ſe non poſſe denuntiare venditori litẽ motã,quia neſcitur vbi ſit:tamen ipſo venditore poſteà apparẽte,debet ſibi iteratò denũtiari: aliàs pro teſtatio non ſufficeret.De quo vide,quæ dixi in.c.cum

a ¶ Iudicẽ. Vide tñ dñm Sozi.ſuo cõ ſilio.xxxj.incip. proſequendo or dinẽ.ver.ſed qm. in.j.parte. charta lxñ.quæ dicit, ꝙ tẽpus inſtantiæ currit etiam ſi ſte tit per iudicẽ:nec per partes pñt re gulariter per viã directã inſtantiã prorogare: nec ꝙ expreſſum,nec ꝙ tacitum conſen ſum:ſed inſtantia currit,etiam ſi im pediatur iudiciũ agitari ,ꝓpter ca ſum fortuitũ, aut ſimile impedimẽ tum:ſed neceſſa ria eſt reſtitutio.

a ¶ Ter denuntiaue rit. Quod tamen intellige fieri de bere ter,per inter ualla dierũ,& non ſimul:vt eſt tex.in l.ſi conuenerit. de pig.ac.& ibi doc, & Alex.vbi poſt gl.dicit, ad minus vnam diem debe re intermediare.et ibi per Pau.de ca. & Lud.in.l.de pu pillo .§. ſi qs ipſi, & ibi per Alexã. de oper. no. nun. Et adde glo.no.in c.cum ab vno . de appella.in.vj.

b ¶ Per tẽpora. Sed quid ſi dicat per tempus? dic quòd intelligitur devno anno:vt per gl.in c.tenere. xxxj. di, & de conſec. diſt. iiij.c.omni tempo re,& per Alex. in d.l.ſine preſinito. alle.in tex.de pœ. nis.

M.in.j.q.proteſtationis.ver.fallit.ij.ſ.e.Et ibi dictis adde no.per Ange.Imo.Ludo.& Pau.de Ca.in .d.§.ſi quis ipſi.vbi declarant dictum Bar.¶ Fallit quintò,vbi quis tenetur de leui culpa ex cõtractu:quia dicitur feciſſe de bitam diligẽtiam,ſi ſolùm ſemel petijt eam ſibi reſtitui. Ita allegatur tex.no.in.l.ſi.§.ſi.in ver.inſtantia.ff.de pig. ac.& quod ibi gl.& ita no.Imo.poſt Bart.in.d.§.vſuras. ¶ Fallit ſextò in caſu.l.iiij.ff.de pig.act.vbi ſi eſt actum inter debitorem & creditorẽ,de non vẽdendo pignus:
a poteſt tamen vendi,ſi creditor ter denuntiauerit[a] debi tori,vt ſoluat.Et illum caſum reputat ibi Bart.ſingu.in materia ſua.Et intellige,niſi per pactũ eſſet data alia for ma interpellationi:per id,quod no.Bar.in.l.Titio.§.Ti tius.ff.ad munici.vbi dixit per illum tex.ſecundũ vnam lec.ꝙ valet pactum de vendẽdo pignore nulla monitio ne præcedẽte.de quo etiã per Bald.in.l.creditor.la.ij.C. de remiſ.pig.& in.l.ſi.C.de iur.do.imper.per Angel.& Imo.in.l.debitoribus.ff.de re iudic. ¶ Fallit ſeptimò in proteſtatione,quæ fit iudici in cauſa appellatiõis:vt cau ſam expediat:ſecundum Bal.in auf.ſi appellatione.C.de temp.app.& Sal.in.l.ſi.§.illud.C.e.tit.per illũ tex.in ver. ſumma opi.Raph.& Imo.in.d.§.vſuras.& Ang.in conſi. allegato.ſ.in fi.primæ fallentiæ.¶ Fallit octauò in caſu auf.licet.C.de Epiſ.& cle.vbi ad hoc,vt executor teſta menti conſtituatur in negligentia,per quam perdat po teſtatem exequendi,debet ſemel, vel bis moneri:quod declara,vt per Imo.poſt do.Car.in.c.nos quidem. ad ſi. de teſtamẽ.¶ Fallit nonò in monitione,quæ fit,vt quis priuetur:vt nõ agat,vel accuſet.iuxta.l.diffamari.C.de inge.manu.& l.ſi ea.C.qui accu.cum ſi. Nam debet eſſe trina:& propter vnicam non priuatur.Ita Ange.in auf. de hær.& fal.§.ſi quis autem nõ implens.in.ij.col.ver.& ex his infero.per illũ tex.& in auf.de eccl.ti.§.finauté per illum tex.Nec ob.c.licet.de accu.quod ipſe non allegat, vbi illis ſemel monitis,vt accuſarent,fuit poſteà impoſi tum perpetuum ſilentiũ:quia illud fuit propter reſpon ſionem eorũ,qui primò interrogati dixerũt ſe nolle accuſare.& ſic limitatur hæc fallentia ſecũdum do.Maria num ibi,in vlti.char.per id quod dicitur de citato , qui dixit:nolo venire.de quo per Inno.in.c.ad petitionem. de accu.& gl.in.c.de illicita.xxiiij.q.iij.cũ concor.Et de veritate huius nonæ fallentiæ latè ſcribit do.Marianus in repetitione.c.ſi hæredes.de teſta.quã non vidi:ſed ad eã ſe remittit in.c.licet.Sed Lud.Ro.in.l.quandiu.§.j.ff. de acqui.hær.reprobat dicta Ang.per rationes vrgẽtes: quibus non obſtantibus dicit iudicem pronũtiaſſe per Ang.non attentis clamoribus Lud.cum quo tranſeunt Moder.in lib.maleficiorum,ſub ver.necnon ad quere lã.in.xlij.col.ver.quæro,an iudex poſsit.Et cõtra Ang. tenet Alex.de Imo.vnico verbo,in.l.ſi.in prin.ff.de fe rijs.Et eſt additio dicens, ꝙ Ang.non poſuit pro cõſtan ti:& bene:quia iura quæ ibi adducit , loquuntur in ca ſibus ſpecialibus.¶ Et in iſtis caſibus,& ſimilib[9],in qui bus requiritur multiplex monitio,ſufficiet eodem con textu facta:ſecundum Lu.in.d.§.ſi quis ipſi prætori. per tex.in cle.quãuis.de appel.licet tales proteſtationes vno cõtextu factæ reputẽtur alibi pro vna:vt dixit gl. mag. in.d.l.iiij.de pig.act.& in.c.ab eo.in verbo,inſtanter.de appel.in.vj.Sed hoc dictum deprehendi poteſt ex dictis ipſius Lud.in locis allegatis.ſ.in prima fallẽtia:dum po nit talem interpellationem pro vna nõ pro trina . Illud enim nõ eſt ſæpius proteſtari:ſed ſæpius loqui : vt dicit Bar.& alij in.d.l.iiij.per gl.ibi.& arg.l.Mevius.§.eũ qui, ff.de leg.ij.No.glo.in.d.c.ab eo.Pro hoc etiam tex.in.d. cle.quãuis.ibi,propter communem obſeruantiam liti gatorum:tamen iuris cenſura erat in contrarium. ¶ In gl.in verbo,*in perpetuum*.ibi,*ſed circa talia*.¶ Pro intelli gentia materiæ,videlicet quando pœna cenſeatur tem poralis,vel perpetua:diſtinguunt hîc latè do.Anto.do. Abb.& Imo.& Do.reaſſumptis dictis Inn.in.c.cũ bo næ.de æta.& quali.in.c.ſi.de off.leg.& antiquorum hîc. Et licet clarè loquantur: tamen reduci poſſunt eorum dicta ad duas concluſiones limitatas cum opportunis
9 declarationibus multis vltra eos inſertis . ¶ †Prima concluſio[9]eſt ,vbi non conſtat de intentione diſpoſitio nis punientis:quia non dixit, ꝙ pœna eſſet perpetua,vel pro quãto tẽpore:ſed ſimpliciter dixit,quòd eſſet ad tẽ pus:intelligitur de.x.annis.tex.eſt in.l.fine præfinito.ff. de pœnis.quem prædicti faciunt ſing.Et dixit ibi Bar.ꝙ non habet tex.concor.& idem dicit Bal.in.l.j.poſt prin. C.de poſtu.Et iſtæ interpretationes temporum,quæ nõ determinantur,capiũtur in alijs materijs diuerſimodè. Et hoc patet ex tex.in.l.inter illam.§.ſi.ff.de ver.ſig.vbi, ſi dicitur facito in diebus:intelligitur de biduo.& no.gl. j.in.l.eum,qui Calendas.ff.de ꝓver.ob.Ad idẽ glo.& Bal.
b in.l.vſuræ.C.de vſu.vbi,ſi dicitur per tẽpora.[b] intelligi tur de duobus annis. Ad idem tex.in.l.excipiũtur. ff. ad Sill.vbi ſecundũ cõmunẽ intellectũ,ſi dicitur non multũ tẽpus:intelligitur per ſex mẽſes.& tex.& ibi Bar.in.l.iij. §.ſi ita.ff.de annu.lega.vbi,ſi dicitur de tribus terminis: intelligitur de tribus annis.de quo per Lud.in.d.l. eum, qui Calendas.facit gl.in.c.pe.de cenſi.in verbo,aliquot. an dicẽs,quòd verbũ aliquot annis , verificatur in duo bus.& verbum in diebus,intelligitur de biduo.Si autem iudex imponeret pœnam duraturam vſq; ad beneplacitum ſuum:videtur quòd perinde ſit,ac ſi duratura eſſet perpetuò,prout regulariter eſt in pœnis:vt j. dicetur.ni ſi aliter declaret beneplacitum ſuũ,per tex.in.l.iuriſperi tos.in prin.ff.de excu.tut.vbi illud,quod non habet cer tum finem,dicitur eſſe perpetuum . Ex quo poteſt eſſe perpetuum:licet etiam poſsit eſſe temporale.& illũ tex. ſummè no.Bar.ibi,& in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi.in. iij. q.ff.de ope.no.nun.& Cy.in.l.quiſquis.C.ſi cert.pet.& ibi Bal.in aliquibus lec.& eſt glo.in Cle.ij.in verbo, elec tionẽ.de reſcrip.quæ dicit, ꝙ poteſt quis dici habere di gnitatẽ,licet ſit ad beneplacitum:quia ſatis eſt,quòd po teſt eſſe perpetua.Et idem tenet do.Car.in Cle.j.in.x.q. de elec.illum dici adminiſtratorẽ perpetuum, etiam qui eſt remouibilis ad nutum.& dicit ſe ita reſpondiſſe in fa cto:licet illam gl.non alleget.& eſt bonus tex.in.l. ſuffi cit.ff.de condi.inde.vbi,ſi incertum ſit,an actio ex teſta mento ſit temporalis,an perpetua:proceditur ac ſi eſſet perpetua.Et ita allegat illum tex.glo.j.in ſi.in.c.ſi.de ſo lu.& gl.loquens expreſsius in.c.ſi.in verbo perpetuas.de reſcr.in.vj.Et ibi dicit Do.in.ij.col.illã gl.bene eſſe no tandam.quòd ſtatuta diſponẽtia circa actus perpetuos, includunt etiam actus,qui poſſunt eſſe tẽporales & per petui.Et ideò dixit Rota in tit. de præb.deci.j.in anti quioribus.quòd commenda dicitur perpetua,quãdo fit vſq; ad euentum conditionis,quæ poteſt verificari:pu ta donec Titius habuerit poſſeſſionẽ epiſcopatus.¶ Sed pro vtili intelligentia iſtorũ eſt aduertẽdum ad duos ca ſus.Primus eſt,quãdo diſpoſitio loquẽs de beneplacito, profertur ſub nomine officij,vel dignitatis ipſius profe rentis:& tũc,quia eius morte non finitur diſpoſitio,niſi ſucceſſor reuocet:meritò habetur pro perpetua. ¶ Se cundus caſus eſt,quando diſponens vtitur verbis perſo næ ſuæ.& tunc non habẽt locum prædicta:quia eo mor tuo ceſſat beneplacitum.& ideò dicitur temporale . Ita tex.probãs hæc duo in.c.ſi gratioſè.de reſcrip.in.vj.per quem tex.ad propoſitum noſtrum dixit Bar. magiſtrali ter in.l.centeſimis.§.ſi.ff.de ver.ob.in ver.tu ergo dicas, ꝙ ſi iudex dixit:pono te ad confinia,donec voluero, eo mortuo eſt reuocata cõfinatio:quia volũtas morte præ finitur:vt ibi eſt caſus.Secus ſi dixiſſet, donec poſtati placuerit:quia officium non moritur.d.c.ſi gratioſè.Et ſimiliter dixit Bal.in ꝓœmio ſforum.§.hæc autem tria. quòd ſi dicat,pono te ad cõfinia vſq; ad mei beneplaci-

tũ:expirat morte. Et dicas, quòd ſicut finitur in primo,
caſu eo mortuo: ita reuocato, ſeu aliâs officio functo.
ſecundum Bar. & Bal. in dictis locis. & Bal. in. l. more. in
vlt. col. ff. de iur. om. iud. & Bal. in. l. fi. in. vj. q. C. de con-
trahen. emp. & Bal. & Sali. in. l. fi. C. de aduoc. diuer. iudi.
10 ¶ † Et ſecundũ prædicta intellige, quod no. Inn. in. c. cũ
nõ ignores. de præben. dum dixit, ꝙ ille non dicitur vica
rius perpetuus, qui eſt poſitus ad beneplacitum ſuperio
ris. Nam intelligerem: vt eſt dictum, niſi ſuperior vtere
tur verbis dignitatis ſuæ. Et ideo, ſi poneretur à capitu-
lo, vel collegio, attendendum eſſet, an poneretur ad be-
neplacitum illorum de collegio, an verò diceretur vſq;
ad beneplacitum collegij, vel capituli. Quod diligenter
no. quia facit ad. q. quã Ferrariæ vidi in facto, dũ eſſem
ſcholaris: vtrum licentia data religioſo, quòd licitè ſta-
ret extra monaſterium vſq; ad beneplacitum legati, ex-
pirauerit legato reuocato. Nam videtur, quòd ſic: cum
illud officium finiaſ eo reuocato: vt traditur per omnes
in. c. quoniam Abb. de offi. deleg. & conſequẽter finitur
beneplacitum: licet ab aliquibus magnę authoritatis fue
rit dictum contrarium, per. d. l. iuriſperitos. & profecto
non bene: quia illa lex cũ concor. loquitur in diſpoſitio-
ne concernente dignitatem. & vbi verba diriguntur ad
dignitatem: vt patet in. d. c. ſi gratioſè. ¶ Subdit Bart. ad
propoſitum noſtrum in. d. l. centeſimis. §. fi. & ſequitur
ibi Ang. quòd ſi iudex diceret pono te ad confinia ad vo
luntatem meam: ille non eſt confinatus, niſi iudex decla
ret ſe velle eum eſſe confinatum: quia videtur cõditio-
naliter locutus ac ſi dixiſſet ſi voluero per. l. poſt dotem
ſecũdum. v. lec. & gl. ff. ſol. mat. pro quibus facit quia di-
a ctio ad,[a] poſita in certo euentu, facit conditionẽ, ſecun-
dum Bar. in. l. j. in. v. col. ff. de condi. & demõ. ex quo tol
luntur motiua Imo. & Rap. aliter tenentium in. d. §. fin.
¶ Eſt maius dubium, ſi iudex dixiſſet, pono te ad confi-
nia, quo ad reuocauero. Nã Bar. ibi tenuit, ꝙ morte in-
ducatur reuocatio, ſeu declaratio reuocatæ voluntatis.
per. l. vxorem. §. pe. ff. de lega. iij. Et idem tenet Bar. in. d.
l. poſt dotem. Sed communiter tenetur, ꝙ imò nõ indu
catur reuocatio: vt tenẽt Ang. & Imo. in. d. §. fi. & Bal. la
tè in. d. l. fi. in. vj. col. ver. vj. quæro. C. de cõtrahẽ. emp. &
in proœ. ff. orum. §. autem tria. maximè per. l. quæſitũ. §. j.
& l. cum precario. §. j. ff. de preca. vbi precariũ non reuo
catur morte: quia conceſsio intelligitur facta tacitè do-
nec reuocetur: vnde per mortẽ non inducitur reuoca-
tio: vt ibi. Secus ſi cõcederetur, vel concedi intelligatur,
quo ad vellet cõcedens: quia morte finietur. l. iiij. ff. loc.
Et ita declarat Bal. in. l. ſi in diem. §. j. ff. de cond. & demõ.
11 ¶ Secunda concluſio: † diſpoſitio pœnalis nullam tem-
poralẽ præfinitionem tacitè, vel expreſsè continens, in
dubio perpetua cenſetur. Caſus eſt in. l. ſeruus. C. de pe.
per quem dicũt ibi Cy. Bar. Bal. & Sal. & Bar. in. l. inter
Caſtellianũ. ff. de arb. & in. l. ſi quis adulterium. quòd ci
uitas ſimpliciter dãnata ad murorũ deſtructionẽ, debet
perpetuò ſtare ſine muris. bonus tex. in. l. fi. C. vt lit. pẽ.
per quem dicit ibi Bal. ꝙ natura ſententiæ eſt impone-
re ſilentium perpetuum: & ꝙ vbi iudex aliquid diffini-
tiuè mandauit, tacitè videtur ineſſe, ꝙ illud debeat per-
petuò ſeruari. Facit gl. j. prope fi. in. c. ad Apoſtolicæ. de
re iu. in. vj. dicens, ꝙ omnis ſententia eſt perpetua, & fer
tur ad perpetuam rei memoriam. Et allegat bona iura
no. Pe. de Anc. in. c. ij. in. iij. col. de conſti. in. vj. & Cle. ij.
in. viij. col. de vi. & ho. cler. & Io. de Anc. in. c. j. in. ij. no.
ne Præla. vi. ſuas. Et ad propoſitum huius concluſionis
facit opti. tex. in. c. commiſſa. ver. porro. de elec. in. vj. &
in. c. ad aures. in verſi. ne ipſis, aut hæredibus eorum. de
pœ. & in. c. in nomine domini. in ver. ſine omni retracta
tione deponatur. xxiiij. di. & in. c. j. in fi. in verbo, perpe-
tuò diffidat⁹. de homi. in. vj. & in. c. ſuper eo. in fi. in ver.
irrecuperabiliter. de rap. & etiam ſi lex non vteretur tali
bus verbis: pœna nihilominus præſumitur perpetua:
per. d. l. ſeruus. & no. glo. in. c. quãuis. in verbo in perpe-
tuum. de pœnis. in. vj. & expreſsius glo. in. c. cupiẽtes. §.
cæterum. in ver. perpetuò. de elec. in. vj. operãtur tamẽ
talia verba vnum ſingularem effectum, videlicet ꝙ vbi
aliâs Epiſcopus poſſet diſpenſare, non poterit, quando
talia verba apponũtur: vt vult gl. in. d. §. cæterũ. & Hoſt.
in. d. c. ſuper eo. cum concor. quas dedi in. c. at ſi clerici.
§. de adul. de iud. ¶ Ad iſtam concluſionem faciunt etiã
no. per Bar. Ang. Imo. & Ro. in. l. permiſceri. ff. de acqui.
poſ. in. q. vtrum iudex, qui per ſententiam iuſsit quẽ in
poſ. mitti, poſsit eum in poſterum à moleſtia tueri. & fa
ciũt no. per Bar. & alios in. l. ſi fideiuſſor. §. meminiſſe. ff.
de le. j. & Bar. conſi. cxxxj. inci. præcepit arbiter. & Bal.
poſt Cy. in. l. ſi quis hæredem. C. de inſti. & ſubſtit. cum
concor. in. q. illa, vtrum ſufficiat, ꝙ ad euitandam pœnã
pars contrauenit ſententiæ arbitri, licet poſteà conue-
niat. Ita faciunt no. per Bal. in. c. j. §. ſi duo. de pa. te. vbi di
cit, ꝙ depoſitus ab officio nunquam ad id aſpirare po-
teſt. Et dicit Bal. in. l. ij. in princ. C. de indi. liber. ꝙ tabel-
lio ſemel depoſitus propter crimen, non poteſt denuo
creari per comitem palatinum: & ſi per Principem reſti
tueretur ad famam, non tamen eſſet reſtitutus ad offi-
cium ſecundum eum. Et ſequitur Lud. in. l. ſi verò. §. de
viro. in. xxxviij. fallentia. ff. ſol. mat. & dicit Bal. in. l. man
cipia. in vl. col. C. de ſer. fug. & condemnatus in ſyndica-
tu, nunquam redibit vlterius. bonus text. in. l. ſi aliquid.
C. de ſuſcep. & arca. lib. x. & ibi Bar. vbi non poteſt quis
exercere officium, in quo ſemel deliquit. Facit text. in
l. iudices. C. de digni. lib. xij. quem alle. Bald. in rub. C. de
pœna iudi. qui ma. iud. ad fi. dicens, quòd aſſeſſor in vno
loco damnatus de barataria, non poteſt in alio eſſe aſſeſ
ſor. & illum text. allegat notãter Bal. in. l. militibus. C. de
teſt. mili. dicens, ꝙ condemnato de fide rupta in officio,
nunquam ſibi poteſt aliquid reſeruari prætextu officij:
quia notarius condemnatus de falſo, nũquam inſtrumẽ
b ta conficiet[b]. & de his etiam per Pe. de Anch. in cle. j. de
exceſ. præla. ¶ Cæterùm, licet prædicta concluſio ſecun
da procedat regulariter recipit tamẽ tres notabiles de-
12 clarationes. Et prima eſt, quòd † concluſio procedit, vbi
iudex diffinitiuè pœnam imponit: ſecus ſi interloquen-
do: quia tunc durat ſolùm, donec offficio functus eſt.
per tex. in. l. fi. ff. de pœ. per quem ita tenent omnes hîc.
& glo. j. in. l. & puto. ff. de poſtu. & Spe. in ti. de leg. §. ſu-
pereſt. ver. ſed nunquid poteſt ex aliqua cauſa. & Bal. in
l. j. poſt prin. C. de poſtu. aſsignans rationem, quia inter-
locutoria potius pertinet ad authoritatem interloquen
tis, & ad tuendam eius dignitatem, quâm pertineat ad
ordinariam pœnam. ar. l. * programma. * & l. interlocu-
tio. & l. fi. C. commi. vel epiſtolas. Cũ enim feratur ſum
matim & extra ordinem, non debet eſſe tantæ efficacię,
ſicut diffinitiua quæ fertur cum magna ſolennitate: &
iſtud communiter approbatur ſecundum eum. ¶ Limi
13 ta tribus modis hanc cõcluſionem. † Primò, vt nõ pro-
cedat in interlocutoria, per quã quis ſuſpenditur ab offi
cio & beneficio: quia illa durat donec ſatiſfaciat, ſecun-
dum Inno. in. c. bonæ. de æta. & quali. quẽ ſequitur Imo.
14 hîc. ¶ Secũdò limita, † niſi imponatur pœna depoſitio-
nis ab officio: quia ſemper intelligitur in dubio talis pœ
na eſſe perpetuò impoſita. ita gl. j. & fi. in. c. j. l. diſt. quas
ſequitur Do. in fi. dicens, ꝙ in hoc ſunt notandæ, nec de
facili reperientur ſimiles. Et optimè facit. c. ij. ea. di. ſecũ
15 dum ipſum. & idem ipſe repetit in. d. c. ij. ¶ † Tertiò li-
mita, vt habeat locum in pœna ſucceſsiua: ſecus in mo-
mentanea: puta ſi condemnatur ad certam quantitatem
pecuniæ, vel ſimilẽ pœnam: quia intelligitur perpetua.
Nam facta executione nõ recuperabit ſecundũ. d. Ant.
& alios omnes hîc & Arch. & Do. in. c. j. l. di. allegant. c.
16 ad audientiam. de cri. falſi. ¶ Secunda declaratio eſt, † ꝙ
concluſio

a ¶ Dictio ad. De hac dictione ad, vide Arch. de reſcr. c. ſi gratioſè. li. vj. lxxv. iij. di. c. preſby. & per doct. & Io. de por. in. l. fin. ff. de verb. obl.

b ¶ Cõficiet. Quod limita: niſi cauſa cognita ſit ſibi reſeruatum per iudicem ius ipſum: quod poteſt ſecũdum Bald. in. l. depoſitum. C. depo. & in. l. iubemus. §. ſanè. C. de ſac. ſan. ecc. & per. d. Alexan. in. l. ſi quis. §. cogentur. de eden. & in. l. ij. ad. l. Iul. repe.

concluſio procedit, vbi quis cõdemnatur pro crimine.
ſecus ſi pro contumacia: quia tunc limitatur pœna ad li
mites contumaciæ. caſus eſt hîc not. quẽ ad hoc allegant
omnes prædicti. & maximè Bald. in. d. l. j. C. de poſtu. &
Bart. pulchrè in. l. ſi quis adulteriũ. §. j. ff. de adul. & Do.
poſt Ioan. de Fan. in. c. quãuis. in fi. de pœnis. in. vj. Et per
iſtum tex. dixit Do. in. c. contumaces. in vl. col. l. di. ꝙ cle
ricus depoſitus propter contumaciam poteſt reſtitui p
Epiſcopũ: quia illa pœna debet durare ad limites cauſæ,
propter quã ponitur: ergo ceſſante cõtumacia, illa etiã
ceſſare debet, vt hic. ¶ Et per iſtũ tex. dixit Pau. de Caſt.
17 conſi. xxxj. inci. in Chriſti. &c. ſuper primo quæſito. † ꝙ
ſi bãnitus cõparet j. terminũ poſitũ in banno, reſoluitur
bannum in vim ſimplicis citatiõis: quia ceſſat cauſa ban
ni: vt hîc. Et ita per iſtũ tex. dicit tenere Bal. & bene in. d.
l. j. C. de poſt. Quid autẽ ſi cõpareat poſt terminũ: dic, vt
per Bal. in. l. ita demũ. ad fi. C. de proc. & Pau. de Ca. lati⁹
in. d. cõſi. Et per iſtũ tex. dixit Bal. in auſ. habita in. x. col.
C. ne ſi. pro pa. ꝙ priuatio eſt perpetua, ſuſpenſio eſt tẽ-
poralis. ¶ Et per iſtum tex. dixit Innoc. in. c. ſicut. j. poſt
18 prin. de coha. cle. & mu. † ꝙ clericus ſuſpenſus pro con-
tumacia, præſtita obediẽtia, celebrare poteſt abſq; alia
relaxatione ſuſpenſionis. facit tex. in. c. j. de ſup. ne. Præ-
la. per quem no. ibi. d. Ant. ꝙ pœna impoſita ratione cõ-
tumaciæ regulatur ad limites contumaciæ. Et per iſtum
tex. dixit Bal. in. l. acceptam, in. ix. col. ver. xix. quæritur.
C. de vſu. ꝙ ſi ſcholaris eſt priuatus de matricula, nõ de-
bet de iure rematriculari: licet velit commiſſum errorẽ
purgare, ſed de gratia admitti poteſt. Si autem non eſt
priuatus, ſed ſuſpenſus à matricula: tũc de iure debet ad-
mitti. Et idem in excõmunicato parato ſe emẽdare: quia
excõmnnicatio habet vim ſuſpenſionis: & ideo redeũti
nõ clauditur gremiũ. & ita loquitur iſte tex. ſecundũ eũ.
¶ Ad quod etiam vide Bald. in. l. ij. quaſi in fi. C. de lib. &
19 eo. liberis. vbi dicit, † ꝙ doctor priuat⁹ doctoratu pro-
pter delictum, non poteſt iterato examine redoctorari.
& alle. illud Ver. Facilis deſcenſus auerni. &c. ¶ Ad idẽ
quod no. Bal. in. l. circa medium. C. de ma. vindi. vbi di-
cit, quòd notarius publicè exauthoratus per ſentẽtiam,
nunquã reponi poteſt in poſſeſsionẽ tabellionatus. & fa
cit optimè. c. commiſſa. ver. porro. de elec. in. vj. Et cum
iſtis dictis conueniunt, quæ dixi in vlt. no. Et iſtum tex.
alle. etiam Bal. in. l. puto. ff. fa. erc. in aliquibus lec. pbãs,
ꝙ ceſſante contumacia ceſſat eius pœna. & facit. l. j. §. ſi
frater. ff. de col. bono. Et ſecundum iſta intellige gl. fi. in
in. c. dictũ. lxxxj. diſt. & in. c. ſicut qui. xx. q. j. quas glo. ita
videſ intelligere Arch. ibi remittẽdo ad no. hîc. ¶ Am-
plia primò hanc declarationẽ, etiã ſi in impoſitione pœ
næ propter contumaciã apponeretur verbũ perpetuô.
a quia exponitur donec ſe corrigat,[a] ſecundũ gl. approba-
tam in. c. clericos. in verbo perpetuã, de coha. cle. & mu.
Et no. Arch. in. c. ſacerdotes. x. q. j. ſic exponẽs illum tex.
in ver. excommunicatione perpetua. ¶ Idẽ gl. in regula,
actus legitimi. de reg. iur. in. vj. & in. c. reperiunſ. in ver-
bo perpetua. j. q. j. & gl. fi. in. c. de viduis. xxvij. q. j. ¶ Am
plia. ij. etiam ſi pœna poſſet referri ad delictum & contu
maciã: quia ſi non apparet de intentione proferentis, in
dubio refertur ad cõtumaciã. Ita videtur cõcludere hîc
Imo. poſt Goffr. per no. in regula. in pœnis. de regu. iur.
in. vj. & hîc per eum. ¶ Pro quo facit optimè text. in. l. ſi
20 ideo. ff. de euict. † vbi cõdemnatus in abſentia præſumiſ
in dubio potius cõdemnatus propter contumaciã, quã
ppter malam cauſam. & per illũ tex. dicit ibi Bar. quòd
bannitus & cõdemnatus de falſo poteſt cõficere inſtru-
mẽta: quia potius videtur condẽnatus propter cõtuma
ciam, quàm quia fecit falſum. Et traditur per Bald. in. l.
abſentẽ. ff. de pœ. & in. l. ſi ſuperatus. ff. de pig. & in. l. Pa-
pi. §. meminiſſe. ff. de inoff. teſt. & pulchrè Bal. in. l. j. in vl
ti. col. ver. item, an cõdemnatus. C. de confeſ. & d. Abb.
in. c. in cauſis. in vl. col. de re iu. & do. Ant. conſi. xxix. &
Bar. in. l. cum filius. in prin. ff. de verbo. ob. cum cõcor.
Niſi conſtaret de delicto ex actis: quia tunc non pcedit.
l. ſi ideo. vt per gl. ſing. in. l. ij. in verbo abſens. C. de con-
trario iud. tut. de qua facit feſtũ Bal. ibi. & in. l. ij. C. qui-
bus res iud. non nocet. & in. l. ingenuum. ff. de ſtat. ho. &
Io. de Ana. in. c. fraternitatis. in. v. col. de hære. cũ cõcor.
& eſt caſus in. c. cum olim. de re iud. ibi, & licet abſenti.
cum de ſubreptione liquidò conſtet. &c. ¶ Fallit tamen
iſta declaratio in duobus caſibus. Primus eſt, vbi contu- a
macia tranſit in ſpecificũ delictum: quia tunc pœna pro
ipſo impoſita, intelligitur perpetua, ſecundum. d. Ant.
Do. & expreſsius do. Abb. hic, ita intelligentes. c. ex tuę.
de cleri. non reſi. vbi ſi clericus eſt contumax in reſidẽdo
in beneficio ſuo, pœna priuationis eſt perpetua: quia illa
contumacia tranſit in delictum non reſidentis. Et idem
voluit Imo. hîc: licet dicat poſſe aliter reſpõderi ad illũ:
videlicet, ꝙ ibi conſtabat de mente proferẽtis, quòd in-
telligebat de priuatione perpetua: quia mãdat de bene-
ficio alteri prouideri: vt ibi patet. ¶ Fallit ſecundò, vbi
pœna appoſita propter cõtumaciã fuiſſet momẽtanea,
ſecundũ do. Abb. hîc: per ea, quæ dixi. ſ. Et ex iſta decla-
ratione. ij. colligitur, ꝙ contumacia propriè nõ eſt deli
21 ctum. de quo dicetur j. ¶ Tertia declaratio eſt, † ꝙ iſta
ſecunda concluſio non procedit, vbi pœna relinquitur
arbitrio iudicis: quia non poteſt tunc arbitrari pœnam
perpetuam: ſed temporalẽ, ſecũdũ. d. Car. hîc, & in. c. de
cauſis. de off. dele. quia hoc dixit tenuiſſe Alb. de Roſa. p
tex. ſing. in. l. j. in ver. temporarij. ff. de furibus & balnea
rijs. Idem ſentit Bal. in. l. & ſi poſt tres. in. x. col. ff. ſi quis
cautio. vbi dicit, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ cõmittens maleficiũ
debeat condemnari in mille, vel alia grauiori pœna non
poterit iudex arbitrari pœnam mortis. Et idẽ tenet Lu.
Ro. in repe. rub. de arbitris. in. xij. col. ver. itẽ, an ſi ſtatu-
tum. allegando quædam alia dicta Bal. de quibus per eũ
tenentem contra gl. tritã. in. §. in ſumma. inſtit. de iniur. b
quæ allegatur in arbitrarijs poteſt iudex imponere pœ-
nam mortis. ¶ Adde etiã Bal. in. l. j. C. ne ſine iuſſu Prin
cipis. vbi dicit, ꝙ in arbitrarijs iudex non poteſt arbitra
ri pœnam publicationis bonorũ: per text. ibi, quẽ idem
etiam tenet Bald. in. c. j. de pa. te. in prin. in. v. col. ver. ſed
hîc quæro, an ratione generalis arbitrij: ergo multomi-
nus mortem. ar. l. in ſeruorũ. §. fi. ff. de pœ. cum ſi. ¶ Et p
iſta declaratione allegatur inter legiſtas tex. in. l. j. § expila
tores. ff. de effrac. vbi dicit tex. pœnam expilatorum eſſe
arbitrariã. Poſteà ſubdit, ꝙ iudex nõ excedit pœnã me-
talli. Ad idem: quia pœna criminis ſtellionatus non eſt
determinata à iure: ſed eſt in arbitrio iudicis poſita: & ta
men excedit pœnã metalli. quod probãt duo iura ſimul
iuncta: videlicet. l. j. §. pœna aũt. ff. de crimi. ſtellio. Item,
quia mulcta quę datur à iudice, datur ex arbitrio ſibi da
to: & tamen non excedit pecuniariã. hæc duo probãtur
in. l. ſi qua pœna. & in. l. aliud. ff. de ver. ſi. & in. l. mulcta-
rũ. C. de modo mul. ¶ Item facit: quia in arbitrijs iudex
debet moderari pœnã. c. inquiſitionis. in prin. de accu. &
moderatio diminutionẽ ſignificat. c. fi. de verb. ſig. ergo
non imponet mortẽ. quia hoc non eſſet moderari. Item
facit optimè gl. in. d. c. inquiſitionis. in ver. alioquin. quæ
probat, ꝙ vbi pœna eſt cõmiſſa arbitrio iudicis, non po
teſt imponere parem pœnam illi, quam lex imponit pro
ſimilib⁹ delictis. Sed certè mors ſemper eſſet par ei, quæ
eſſet maior: ergo illã nunquã imponet. ¶ Et tenẽdo hãc
22 partẽ, poſſet reſponderi ad gl. in. d. §. in ſumma. † ꝙ dum
dicit de pœna capitis, non intelligitur de morte natura-
li: per id quod no. Io. An. in. c. quãto. in vlt. col. ſuper gl.
de iure iu. vbi poſt Goff. & Hoſt. refert Io. gloſſatorem
defendiſſe quendam, qui falſauerat monetam Bononiẽ.
vt non puniref morte: licet ſtatutum diceret talẽ puniẽ
b dũ pœna capitis: quia pœna capitalis eſt multiplex[b]. l. ij.

a ¶ Se corrigat. Facit tex. in. l. iuriſperitos. & ibi Bar. in lec. Nic. de Neap. ff. de excu. tut.

b ¶ Multiplex. Adde ꝙ pœna capitis eſt triplex. ſ. mortis, ſeruitutis & amiſsiõis ciuitatis: vt in iuribus hîc allega. & maximè in. l. hos accuſare. §. omnibus. cũ gl. de accuſ. & per. d. Alexã. de Imo. in d. l. ij. ff. de pu. iud. alleg. in tex.

ff.de pub.iud.& per Inn.& Io.An.in.c.qualiter.lo.ij. de
accu.& ꝑ gl.in.§.est & inter.in ver.irrogat. Insti.de pub.
iud.& in.l.imperiũ.in ver.potestatẽ.ff.de iurisdi.om.iu
di.latè Ang.in.l.absentem.in vlt.co.de accu.cũ concor.
Et hoc dictũ Io.An.sequuntur cęteri in.d.c.quãto.&.d.
Abb.pulchrè in.c.at si clerici.in prin.in.xxj.col. de iud.
& Ana.in.c.j.in.ij.co.de ho.& Pet.de Anc.in cle.pasto-
ralis.in.x.no.de re iud.& do.Marianus in repet.c.quali-
ter.ij.q.xiij.art.xvj.de accu.& Imo.in.l.ij.ff.de pub.iud.
allegans ad idẽ tex.in.l.qui cũ maior.§. is demum. cũ se.
ff.de bo.lib.& tex.cũ gl.in verbo capitis.ff.de acc.Et se-
quitur etiam Io.de Ana.in.d.c.qualiter §.ad corrigẽdos.
in.iiij.col.dicens se allegare pro hoc bonũ tex.in.l. cum
patronũ.ff.de iu.pa.& tex.cũ gl.in.l.fi.C.quæ res vendi.
possunt.vbi dicit Bal.ꝙ quandoq; pœna dicitur multis
modis:vt pœna capitalis intelligitur de mitiori,quæ sit
inter illos modos:quod tene mẽti,secundũ Ana.qui pro
hoc etiã allegat gl.quã dicit reputari sin.in.l.j. in verbo
capitali.C.ne Chri.mãci.quæ vult,ꝙ vbi sit mentio de
pœna capitali,intelligit̃ de mitiori:& sic de pœna perpe
tui exilij,vel deportationis.Facit ad idem gl.fi.in.l.fi.C.
de vete.numis.po.lib.xj.& tex.in.l.verũ.§.fi.ff. ꝓ socio.
vbi appellatione interitus,non solũ venit mors:sed etiã
maxima,aut media capitis diminutio.Facit etiã cũ istis
tex.in.l.eos.§.super his.C.de app.& glo.in.l.criminali.in
ver.sed capitale.C.de iurisd.om.iud.Et ꝙ verba sunt ca
piẽda in benigniori significatu in criminalibus,est text.
nota.in.l.interpretatiõe.ff.de pœnis.& fortè per prædi
cta emanauit stilus assessorum,qui in sententijs capitali
bus mandant caput amputari:ita quòd anima separetur
à corpore.de qua practica meminit Raph.Ful.in.l.præ-
senti.ff.de his,qui ad eccl.cõfug.¶ Sed cõtra hãc declara
tionẽ,ꝙ imò in arbitrijs iudex possit imponere pœnam
etiam mortis:tenẽt hîc Imo.&.d.Abb.sequẽtes gl.in.d.
§.in summa.pro qua do.Abb.allegat tex.in.l. sacrilegij.
ff.ad legẽ Iuliã pe.vbi text.imponit pœnã arbitrariã:&
tamẽ narratiuè subijcit,ꝙ quãdoq; fuit imposita, pœna
mortis.Itẽ,quia iudex debet arbitriũ suũ informare se-
cundum pœnas statutas in similibus criminibus .c.tuæ.
de pœ.& ibi dicitur,ꝙ pro magnis criminibus debet im
poni pœna depositionis.Itẽ,quia pœna debet correspõ
dere qualitati & quãtitati criminis.c.nõ afferam⁹.xxiiij.
q.j.l.respiciendũ.ff.de pœ.& hæc duo iura multũ faciũt
pro hac parte secundũ.d.Abb.¶ Et hãc opi.quã in pun
cto iuris credo veriorẽ,tenet etiã Bal.in.l.j.vbi bo. tex.
C.de his,qui latro.occul.& Bar.in.l.fi.ff.vbi pup. educ.
deb.& Imo.in.c.inquisitiõis.in prin.j.de acc.& ibi Ana.
in fi.prin.allegãs etiã Imo.in.l.ij.ff.de pub.iud.& Bal.in
c.j.§.iniuria.de pa.iu.fir.vbi in princ.dicit,quòd contra
dãtem alapã potestati alicuius terræ,potest iudex arbi-
trari pœnã mortis.Et allegãt gl.in.d.§.in summa. quam
etiã sequitur.d.Abb.in.c.cũ te.in.ij.col.de re iudi.Et ꝓ
ista parte facit glo.fi.in.c.dictũ.xxxj.dist.quę dicit,ꝙ iu-
dex potest arbitrari pœnã perpetuæ intrusionis in mo-
nasteriũ:ergo potest imponere pœnam perpetuã.& se-
quitur.d.Abb.in.c.tuæ.prope fi.de pœnis.Ad idẽ quod
no.Bal.in.l.incredibile.in fi.C.de pœnis.vbi dicit,ꝙ iu-
dex potest imponere pœnam, ꝙ quis stet perpetuò in
ecclesia.Facit quod no.Bal.in.l.de submersis.C.de naui
cula.lib.xij.¶ Ad idẽ facit in.l.saccularij.§.sunt quędam.
ff.de extraordi.cri.vbi ponentes lapides ex quorũ pro-
spectu mors respicientibus contingebat,puniuntur pœ
na extraordinaria arbitrio iudicis.Et tamẽ dicit ibi text.
ꝙ pœna istorum extenditur vsq; ad mortem:quia deli-
ctum eorum mortem comminabatur.Ad idẽ tex.in.l.j.
C.de his,qui latro.occul.in ver.nõ ignaro iudice.ibi se-
uerissima commotiõe ꝓut tua celsitudo iudicauerit.&
sic committebatur arbitrio.& verbum seuerissima im-
portat mortem.l.j.cũ gl.C.nè liceat signum saluatoris.

a ¶ De naturali.Ad. de tex.in.l.fi.C.de his,qui ve. æta.& gl.xv.q.ij.placuit, & per do.Alex.de Imo.in suo consil, iiij.parte.

b ¶ Significatu.Ad. de.q.Sozi.suo con sil.lxxxiiij.inci.vi sa prædicta facti, ver.ix.moueor.in fi.in prima parte, charta.xclj.

facit.l.si qui adulterij.in verbo seuerissimè.C.de adulte.
iuncta.l.castitatis.&.l.quamuis.eo.tit.& glo.in.l.ij.C.de
eunuchis.& in.l.cum seru⁹.in verbo,summo supplicio.
ff.de condi.ob causam.¶ Ad idẽ text.in.d.l.ij.C.de his,
qui latro.in ver.tribuni.ibi,acerrima pœna ꝓ arbitrio
virorũ illustriũ ferientur.& appellatione acerrimæ pœ
næ venit pœna mortis.tex.cum glo.in.l.j.C.de seditio-
sis.Ad idem etiam tex.in.c.ad abolendã.circa med.iun-
cto.c.excommunicamus.de hæreti.vbi hæretici, q pro
arbitrio iudicis secularis puniuntur debita animaduer-
sione sunt puniendi & animaduersio mortẽ cõprehen-
dit:vt probatur in.l.imperiũ.ff.de iur.om. iudi. & in.l.
respiciendũ.in fi.ff.de pœ.¶ Ad idem etiã tex.in.l.lex Iu
lia.§.hodie.in ver. extra ordinem.& in ver.capite plecti
debent.ff.ad leg.Iul. repe.ad idem.l.qui cũ maior.§. his
demũ.in ver.iudicãti placuit.ff.de bo. liber. facit quod
no.Bal.in.l.eos.§.super his.in ver.extra no.C.de ap .vbi
dicit,ꝙ ad hoc,vt causa dicatur capitalis,sufficit aptitu-
do legis,quòd possit arbitrium iudicis euenire conside-
ratis demeritis rei.ar.l.fi.C.de iniur.¶ Posset etiã atten
tari,ꝙ imo verbum,pœna capitis.positũ per gl.in.d.§.in
summa.intelligatur de morte.Primò,quia gl.dicit capi
tis,vel status:per quam disiunctiuam videtur sensisse,nõ
tam de morte ciuili,prout status,quàm etiam de natu-
rali.¶ Secũdò,quia vbi verba possunt verificari tam in
morte ciuili:quàm in naturali:in dubio intelligũtur de
a naturali[a].l.ex ea parte.§.insulã.ff.de ver.ob.l.cũ pater.§.
hæreditatem.ff.de le.ij.Statius.§.Cornelio.ff.de iur.fisc.
c.susceptum.& ibi per doc.de rescrip.in.vj.& verba ca-
b piuntur in potiori significatu[b].l.j.§.j.ff.si ager vect.c.si
quẽ.de sen.excõ.& etiã in statutis verba capiunt̃ ꝓpriè.
l.iij.§.hæc verba.& ibi Bart.ff.de neg.gest.c.in nostra.&
ibi Inn.de iniur.Pœna autẽ capitis propriè intelligitur
de morte naturali:& impropriè de morte ciuili,secũdũ
gl.ij.in.l.trãsigere.C.de transac.Modò sic est,quòd ver-
bum puta capitis sępissimè apud legislatores ponitur ꝓ
morte naturali:ergo de illa videtur intelligenda.d.gl.Et
hoc probat tex.in.d.l.saccularij.§.sunt quidam.in verbo
vsq; ad pœnam capitis.& in.l.j.in verbo punitur capite.
eo.tit.& in.l.j.in verbo capite puniatur.C.de fal.mo.&
in.l.capitalium.§.solent.in verbo capite plectendi.ff. de
pœ.& in.l.j.in ver.capite punitur.C.de eunu.& in.l.ne-
mo.in ver.supplic. capitis.C.de malefi .& in.l.præsenti.
C.de his,qui ad eccl.confu.per quem text.reprobat ibi
Alb.de Rosa.id quod no.Io.An.in.d.c.quanto.de iure-
iur.Cæterum,quia parui refert in hoc insistere attẽto,
ꝙ pro illa gl.sunt text.s̃.inducti:ideò retenta hac parte
nota circa ipsam quinque declarationes.¶ Prima decla
23 ratio est,† ꝙ iudex non potest arbitrari pœnam mortis:
nisi propter excessum grauis facinoris.Ita Bal.in.d.c.j.§.
iniuria.de pa.iur.fir.& in.l.fi.ad fin.ff.de re.diuisi.Et ita
intelligitur gl.in.d.§.in sum.secundũ enm. ¶ Et adde,ꝙ
si circunstantiæ delicti suadent minorẽ pœnã, & iudex
arbitretur mortẽ tenet sententia,ex quo habet arbitriũ:
sed malè facit.& pro hoc potest appellari secundũ Imo.
hic no.per gl.& Bar.in.l.si qua pœna.ff.de verb.sign.Et
hanc declarationem ponit etiam Ana.post Imo.in.d.c.
inquisitionis.in fi. princip.& Imo.in.l.ij.ff.de pub. iudi.
24 ¶ † Secunda declaratio in delictis attentatis,non tamen
consummatis,non potest iudex arbitrari pœnam mor-
tis.Ita Bal.in consi.suo incip.in Christi nomine amen.
scire oportet quis sit titulus criminis.per.l.j.in fi.de ef-
fracto.Et pro hoc dicit facere,quod no.Spe.in ti.de ac-
cu.§.j.versi.quid si primo.& Cy.in.l.si quis cum telo.C.
de Episco.& cleri.vbi dicunt,ꝙ pœnæ capitales de con
suetudine generali non imponuntur pro delictis perfe-
ctis.Et quia hoc est satis de naturali,quam maximè de-
bent obseruare habentes arbitria.l.quòd si Ephesi.§.j.ff.
de eo,quod cer.lo. Et ad hanc declarationem faciunt,
quæ

quæ aliâs reduxi in.c.j.in.ij.no.de præsump. tractando
quando in delictis conatus puniatur pro effectu.¶ Ter
25 tia declaratio,† vbi lex,vel statutum committit pœnã
arbitrio iudicis per verbũ moderari,vel modificare: nõ
potest imponere pœnam mortis.Ita do.Marianus in.c.
inquisitioni.in prin.de accu.sic intelligẽs gl.ibi,in verbo
alioquin.& quòd talia verba importent diminutionem:
no.etiã glo.in Cle.j.in verbo moderationem.de iurepa.
& in cle.ne Romani.in prin.in ver.modificari.de elect.
& est tex.in.c.statutum.de præben.in.vj. secundũ eum.
¶ Quarta declaratio est,ꝙ gl.in.d.§.in summa.procedit
quando datur arbitrium inter pœnas à iure concessas &
expressas:vt est in actiõe iniuriarum:quia ius exprimit,
ꝙ pœna iniuriarũ potest esse corporalis & pecuniaria:
sed vbi iudici datur simpliciter arbitrium puniendi,vel
exaggerandi pœnas non potest arbitrari pœnas mortis:
quia ex hoc non intelligitur concessum arbitriũ trãseun
di ad species pœnarum capitalium.Ita consuluit Frã.de
Albergotis.de Aretio in ciuitate ista Pisarum.& incipit
consilium,quidam cæcus de Fulginio habitator ciuita-
tis Pisarum.alleg.l.j.§.expilatores.ff.de effracto.per quẽ
tex.limitat dictum Inn.in.c.j.de cõstitu.dicens,ꝙ iudex
non potest transgredi leges,quãdo ex hoc fieret trãsitus
de vna specie delicti ad aliã speciẽ:puta de specie non ca
pitali ad capitalẽ. Non enim potest pœnam capitalẽ im-
ponere pro eo delicto,quod nõ est capitale.Et istud con
silium reperio allegatũ in quadã disputatione facta Fer-
rariæ per do.Ang.de Aretio.& inci.Attolus Caium ag-
gressus.in pe.charta.vbi de hoc facit magnum festum:&
huic consilio subscripsit se Bal.in consilio alleg.in secun
da declaratione secundum eum:& bene faciunt quæ scri
bit Pau.de Ca.consi.xxvj.inci.in Christi.&c.viso pũcto
26 in vlt.col.¶ Quinta declaratio est,† ꝙ vbi datur iudici
arbitrium imponẽdi pœnam arbitrariam.& limitatur,
vt non possit mortẽ arbitrari ,illi limitationi statur : &
non procedit gl.in.d.§.in summa.Et idẽ vbi limitatur,ne
imponat aliam pœnam perpetuam.ar.l.diligenter.ff.mã
da.&.c.cũ dilecta.de rescri.Et ita debẽt intelligi omnes
leges allegatæ in prin.huius declarationis tertiæ quibus
per hoc est respõsum:secundũ Imo.hîc.Et postremò de
materia arbitrij iudicis in impositione pœnarũ,vel alia:
dic vt per doc.in.d.c.inquisitioni.in prin.& in.c.de cau-
sis.de offi.dele.& vtrobiq; dixi.Et ad prædictam decla-
rationẽ tertiam faciunt verba gloss.fi.in.l.pe.C.si aduer.
lib.& in.l.j.in ver.seuera.C.ne li.po.& glo.penul.in fi.in
27 c.si canonici.de offic.ord.in.vj.¶ † In ea.glo.ibi,*pro con-
tumacia, & non pro crimine*. Nota,ꝙ contumacia non est
crimen.& in hoc multæ reperiũtur opi.quas nec refer-
re,nec ordinare intẽdo:tum propter earum varietates:
tum quia per doc.hic non examinantur:ideò remissiuè
expediẽdo,vide latè ꝑ Cy.in rub.C.de cri.stel.& ibi per
Ang.& Sal.& per glo.ordi.Arch.& Do.in.q.j.in sum.
per Lud.in.l.lex Corne.ff.ad Silla.per Imo.in.c.j.de ma
io.& obe.per Bal.in.l.legis virtus.ff.de leg.per Bar.in.l.
a omne delictum[a].§.contumacia.ff.de re mili.per Bal.post
glo.ordi.in.l.j.§.fi.ff.si quis ius dicen.non obtẽ. per Bal.
in.l.j.§.nunc tractemus.ff.de tu.& ra.di.per Imo.in.l.pe-
nult.§.ad crimen.in.xiiij.col.ff.de pub.iud.per Bald.in.l.
fi.C.de crimi.stel.per gl.Bal.Imo.& Ro.in.l.si mora.ff.
sol.matr.per Bal.in.l.j.C.de in li.iur.per gl.in.l.si plures.
ff.de admi.tuto.per Bal.in.l.& multis.C.de app. & pul-
chrè in.c.testimonium.ante fi.de test.& ibi colligit ex di
ctis Inn.ꝙ banniti,vel condemnati propter contuma-
ciam,non dicuntur condemnati de crimine:nisi statutũ
hoc dictaret,ꝙ condemnaretur de crimine:& quòd pu
niatur ac si crimen esset probatum:quod dicit esse valde
notandum.¶ Et ista videtur communis conclusio,ꝙ cõ
tumacia per se non sit delictum:pro qua multum facit:
quia si esset delictum,non posset quis ab homine ex cõ-
municari propter contumaciam:quia ab homine nemo
excommunicatur pro delicto:sed solùm pro contuma-
cia:vt per glo.or.in.c.nemo.xj.q.iij.& domi. Abb. in.c.
28 j.in.iiij.colum.de iudi.cum concor. ¶ Fallit commu-
nis opi.in quinque casibus,in quibus contumacia puni-
tur:vt delictum & eos pulchrè enumerat Do.iiij.q.j.in
summa.ideò aliter non refero:quia nihil adderẽ:sed dic,
vt per ipsum.¶ Extra gl.dicit hîc incidẽter inter cætera
29 Ioan.de lig . vnum quotidianum, † ꝙ licet cancellarius
studij teneatur sequi voces doc.qui examinant doctorã
dũ,ex quo funguntur vice testium.l.nulli.C.de aduo.di.
iudi.tamen si ei constaret,ꝙ ex affectione,vel odio ap-
probarent,vel reprobarent aliquem iniustè,nõ tenetur
sequi voces eorũ.ar .l.iij.ver.tu magis.ff. de test. Et per
id quod no.in.c.qnoniam contra.de proba. & sequitur
Imo.hîc.Adde Sal.idem tenentem in.l.memini.C.de ad-
uo.di.iu.vbi dicit,ꝙ in dicto casu potest cãcellarius ꝓ-
pria authoritate approbare,vel reprobare:nec perhorre
scat,ꝙ in foro iudiciali hoc sibi non constet : quia tales
probationes potius sunt cõmissæ eius cõscientiæ,quàm
disputationi.alle.no.in.l.iubemus.C.eo.ti.& in.l.j.C.de
secun.tab.Et cum istis concor.Pe.de Anc.in.c.dilectus.
de consue.quem alle.Io.de Ana.in.c.nemo presbytero-
rum.de simo.Et adduci posset,quod no.Barto.in.l.j.§.si
plures.ff.de exer.&.d.Ant.in.c.intimasti.in.ij.col.de ap.
& in.c.cum olim.in.iiij.col.de arb.& Bal.in.l.manifestis
simi.ad fi.C.de fur.& Ang.consi.clxxxiij.& consi.ccxiij.
& Pau.de Ca.consi.xv.vbi dicitur,ꝙ iudex non tenetur
sequi consiliũ sapientis iniustũ.¶ Sed aduerte,quia Bal.
notanter in aut.habita.in.iij.col.C.ne fil.pro pa. intelli-
git prædicta esse vera,quando numerus approbãtium,
vel reprobantium est statutus ad inquisitionem & non
ad diffinitionem:secus si esset statutus pro forma substã a
tiali ad diffinitionem:quia non potest ab eorum dicto
recedi.alle.l.nemini.§.iurisperitos.C.de aduo.di.iud.Sed
tamen etiam isto casu vidẽtur procedere prædicta:quia
potestas data sub forma,est interpretanda secundũ iura:
secundum.d.Abb.satis in simili.j.c. proxi. post medium
& iura volunt,ꝙ iudex non sequatur dicta testiũ susce-
ptorum.d.l.iij.de test.ergo &c.tamen poteris cogitare.
30 ¶ Et adde,† ꝙ si scholaris,qui debet intrare examen ha-
bet aliquem ex doctoribus suspectum ex causa legitima
potest illum recusare,secundum.d. Abb.in.c. causam.ij.
de offi.deleg.quia doctores sunt ibi,vt testes,vt per Bar.
in proœ.ff.veteris.& dictum est.s̃.& testes debent care-
re omni suspicione:vt no.in.c.in literis.de test. secundũ
eum.¶ Et ista sufficiant in hoc.c.duo sequentia differa-
mus ad secundum diem quadragesimæ propter frigus.

a ¶ In.l.omne delictum,vide ibi domi.Alex.de Imo. & in.d.l.j.§.fi.ff.si quis ius dic.nõ ob. & ple.in.l.si mora.in.ix.col.ff.sol. matr.

SVMMARIVM.

1 *Canonici non possunt sine causa rationabili restringere numerum canonicorum,seu numerum præbendarum.*
Executor habens exequi causam cum consilio:si illud omittit, actus est nullus.Et de hoc,quando quis tenetur requirere cõsil.aliâs actus est nullus, si fiat sine consilio:tractat vsque ibi.sed hîc sunt.&c.
2 *Factum contra ordinem datum,seu constitutum , an sit prorsus nullum.*
3 *Papa per suum præceptum,vbi inhibet habenti iurisditionem: ne ea vtatur suspendendo eam simpliciter:actus factus vigore talis iurisditionis suspensæ,est nullus.*
4 *Superior quando iniungit aliquid sub forma habenti aliâs potestatem,transfert potestatem illam,in alios:in casu quo mandatarius non seruat formam:tunc actus factus omissa forma non valet.*
5 *Superior quando prohibens,ne aliquid fiat,nisi certo modo disponit in vtilitatem tertij:actus factus omissa forma est nullus.& nu.6.*

7 *Dictio nullatenus, quando apponitur in prohibitione ſuperioris: tantum importat, quantum clauſula decreti irritantis.*

8 *Quando in commiſſione legis, vel hominis conferentis iuriſditionem qualificatam apponitur aliqua adiectio non pertinens præciſè ad modum vel formam: ſed ad actus expeditionem, omiſſio talis qualificationis non vitiat.*

CAP. XII.

1 EX parte. ¶ †Non poſſunt canonici ſine cauſa rationabili reſtringere numerum canonicorum, ſeu numerū præbendarū. h.d. Et omiſsis alijs, quæ hîc ponūtur: quia nihil add erē: tene principaliter mēti, quę ſcribuntur hîc per Do. de eo, qui habet expedire actum cum conſilio alterius: an & quando poſsit illud omittere, Pro cuius articuli clariori intelligentia perſtringedicta doc. inſertis aliorum dictis alibi per vnam concluſionem declaratā. ¶ Eſt enim cōcluſio, ꝙ executor de quo hîc, & alius ſimilis habens expedire actum cum conſilio alterius, ſi illud omittit, actus eſt uullus tanquā nō ſit ſeruata forma mādati. per. c. dilecta. de reſcri. Ita Vinc. hîc, quem oēs ſcribentes hic referūt & ſequuntur. Idem tenet gl. fi. in. c. nō eſt. de cōſue. in. vj. dicens ſententiam latam nō requiſito conſilio eius, qui conſuli debebat, eſſe uullam. & ibi dicit Do. poſt Arc. & Io. And. ꝙ à tali ſententia non eſt opus appellare. & no. latè Io. And. in addi. Spe. de requi. cōſi. §. j. ver. vt autē. Bar. in. l. j. §. ſi plures. in vij. col. ver. iiij. quæro. ff. de exercito. & d. Abb. in. c. ad apoſtolicā. in fi. de regula. dicens generaliter, ꝙ vbi requiritur cōſiliū alterius: niſi requiratur actus eſt nullus: alleg. c. nouit de his, quæ fiūt à Pręla. & idē dixit ipſe per illū tex. in. c. cō olim. in. iij. col. de arbi. & in diſpu. ſua incip. Augerio. in. xxv. col. ver. moueor principaliter. not. per eundē. in. c. fi. in fi. in. ij. col. de eccl. ædifi. & Bal. in. l. j. in. iij. col. ver. ex dicto ergo Rofr. C. ne liceat in vna eademq́ꝫ cauſa. & ibi aſsignat rationem, ꝙ vbi eſt prius, & poſterius ibi eſt ordo: ſed cōſiliū eſt prius, quā conſiliatum: ergo datus eſt ordo. l. prolatā. C. de ſen. Itē, quia cōſilium poteſt trahere alium ad ſuā ſententiam. vt ibi per eū. & Io. And. in regula, nullus ex conſilio. in. iij. colū. in mercu. ¶ Et ſi diceretur, ꝙ iſta videtur leuis ſolennitas: ergo eius omiſsio nō vitiat. l. j. §. fi. & ibi Bart. ff. de ven. inſpi. no. Bar. & alij in. l. ij. §. prius. ff. de vulg. & pupill. & Io. And. in addi. Spe. in ti. de inuenta. ver. & no. & Ang. in. l. j. §. hæc ſtipulatio. in antep. col. ff. ſi cui plus, quā per legem falcid. cum concor. Et ꝙ ſit leuis ſolennitas patet: quia licet habeat quis requirere conſilium alterius: non tamē tenetur illud ſequi: vt probat tex. in. c. j. de cap. mona. & ibi. d. Abb. in. ij. col. & tex. in. c. cū veteri. de elect. & ibi per. d. Ant. & d. Abb. & latè per eundē poſt alios, in. c. cū olim. in. iij. col. de arbi. per illū tex. niſi in caſibus enumeratis ibi. & per Domi. in. c. hinc etenim. l. iij. col. xlix. diſt. & Bar. pulchrè in. d. §. ſi plures. in. v. col. & Bal. in rub. C. de exer. in. iij. col. & Io. And. in. d. regula. nullus ex conſilio. & Arch. in. c. abeuntibus. xliij. diſt. cū cōcor. de quibus pertinentius eſſet dicendū in. d. c. cū olim. nec alij tractant hîc. ¶ Ad hoc reſpondet pulchrè Bart. poſt Oldr. in. d. §. ſi plures. verſi, quartò quæro. quòd quædā eſt ſolennitas propter quam facti ſubſtantia, poteſt mutari, ſi omittitur; & iſta non dicitur leuis [a]. argu. l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſac. Sed hîc cōſilium alterius poteſt trahere petentem conſilium in ſententiam conſulti. l. item ſi vnus, in fin. & l. ſequen. ff. de arbit. ergo non eſt leuis ſolennitas cum contingenter poſsit eſſe non leuis. quam reſponſionem approbat. d. Card. in ſubtili dubio, in Clemen. j. in. xj. quæſtio. de offic. deleg. ¶ Et ampliatur prædicta concluſio, etiam ſi conſultor eſt mortuus; quia ſi eſt nominatus ſub nomine dignitatis, eſt expectādus ſucceſſor: & ſi conſultor viuit, & eſt abſens, ipſe expectandus eſt. Ita Io. And. poſt antiquos hîc, & in. c. vnico. ne ſe. va. in. vj. tum vt ſeruetur forma mandati: tum etiam per. c. quoniā Abb. de offic. deleg. & ſequūtur alij hîc, & Do. in. c. fin. §. *in illis verò. * in. j. colū. de conceſ. præben. in. vj. non obſt. l. turpia. §. j. ff. de leg. j. vbi legatū mulieri, ſi nubat arbitratu Seij debet: licet Seius ſit mortuus. facit. l. filia. j. reſpon. ff. de cōdi. & demō. quia reſpōſio colligitur ex gl. in. d. l. turpia. quòd conditio illa erat inutilis fauore nuptiarū: vnde etiam viuo Seio nubens ſine eius arbitratu legatum habuiſſet. per. l. cum tale pactum. §. reſcriptum. aliâs ſi arbitrio. ff. de condi. & demō. ſecundū Io. And. do. Anto. Imo. & Domi. hîc. ¶ Sed vltra omnes in hoc aduerte. nam iſti expreſsè ſentiunt, ꝙ conditio ſi talis nupſerit cū conſilio Titij, dicatur inutilis: conſydero enim, quòd reſpōdent ad illam. l. turpia. in materia conſilij. & ſi non ſentirent hoc, dediſſent aliam ſolutionem: videlicet, quòd ibi requirebatur conſenſus: hîc verò conſiliū. Sed contra iſtam intentionem Do. reperio no. & expreſſum conſilium Pau. de Caſt. in terminis, cōſi. lxvj. in Chriſti. &c. videtur dicendū, quòd dicta filia. vbi voluit ꝙ diſpoſitio. d. §. reſcriptū. intellgat vt iacet: videlicet vbi ptās nubēdi eſt poſita in arbitratu talis. & ſic tenebatur requirere conſilium, & ſequi: meritò dicitur, quòd poteſt inducere viduitatem: ſed vbi habet requiri conſilium tantū, dicit ipſe ſecus eſſe: quia cū nō teneatur ipſum ſequi, vt prædixi, hoc non poterat viduitatem inducere: ideò non ſeruatur, nec reprobatur à iure. Et ita dicit tenere Pet. & Cy. in. d. l. turpia. per text. in. l. Theopōpus. ff. de dote præle. in verbis græcis, vel eorū expoſitione. Et per rationem: quia requirere conſilium conſanguineorū & amicorū in matrimonijs contrahendis non eſt contrariū matrimonio: imò eius naturæ conſuetum. l. viduæ. & l. in copulandis. C. de nup. vnde concludit, quòd cōditio, ſi nupſerit de cōſilio talis, nō ſpernitur: nec reprobatur à iure. Ex quo conſuluit. d. Pau. ꝙ hæredes grauati de maritanda filia teſtatoris cum conſilio Titij, ſi eam maritauerint Titio inconſulto, perdūt hæreditatē. iuxta authen. hoc amplius. C. de fideicō. Eſt verum quòd Imo. in. d. §. ſi arbitrio. referens Cyn. idem ibi retinere. videtur inclinare in contrarium: quia multa poſſunt interuenire impedimenta, propter quæ non poterit ita bene requirere conſilium: & ſic omnino non eſt libertas matrimonij contrahendi. ¶ Et pro iſta conſyderatiōe ſua videt eſſe deciſionē ſatis apertā Io. An. & aliorum hîc: de quibus ipſe mentionem nō facit. Sed pro diſt. Pet. & do. Pau. facit: quia licet differatur poteſtas nubendi requiſitione talis conſilij, non tamen conditio reprobatur: vt probat tex. in. d. l. cum tale. §. Meuiæ. & in. l. ſed ſi hoc. §. fina. eod. titu. per quæ iura videtur, quòd nō obſtante hac dilatione ſeruari debet voluntas teſtatoris hoc caſu: quia conditio inducens viduitatem reſpectu certi temporis valet: vt ibi retenta hac opinio. Petr. & ſequitur alius effectus, quòd legatū factū mulieri ſi nupſerit cum conſilio Titij proprio noīe expreſſo, nō debetur ſibi mortuo Titio incōſulto: qa ſi tex. in. l. turpia. non procedit in requiſitis conſilij: ergo legatum non debetur. Et iuxta prædicta ſubdunt hîc doct. quòd ſi perſona conſulenda eſt nominata proprio nomine & moritur non reddito conſilio, mandatum expirat. & eſt expectanda ſecūnda iuſsio: quia fines mandati non poſſunt adimpleri: vt per eos hîc. & per Bald. in. c. ſi non pro debilitate. in. j. commento. in. iij. ca. de offic. delega. & Do. in. c. ſi pro te. in vltima colum. de reſcrip. in. vj. ¶ Recipit prędicta concluſio tres limita. Prima, vbi in expectatione conſilij immineret periculum: vt concludit hîc domi. Abbas per text. in. c. fina. ne ſede vacan. in. vj. non eſt alibi, ſecundum domi. Cardi. in Clement. j. in. vj. q. de ſup. negli. Præla. Et de ipſo meminit Rota deci. ij. de iurepatro. in antiquioribus. Et non ponitur ibi aliquid

a ¶ Non dicitur leuis. Pro qua materia vide Bart. in. d. l. cum hi. alleg. in tex. & in. l. fin. §. ſi verò poſtquā. in fi. C. de iure delib. & Bal. in rub. C. de ſucceſ. edi. in. ij. co. verſic. & ſi quid in prædictis. & do. Alex. de Imo. in l. j. in fi. de liber. & poſthu. per Bald. etiā in. l. hac cōſultiſsima. iij. col. ver. eſt autē leue. C. qui teſt. fa. poſ. & vide no. per do. Alexā. in ſuo cōſi. lxx. in iiij. parte.

ſpeciale in collatione, prout voluit Io. de lig. & ſequitur Domi. in. d. c. fi. §. in illis verò. Sed attenta ratione periculi pōt extēdi ad omnē ſimilē caſum. l. cū pater. §. dulciſsimis. ff. de leg. ij. Facit. l. ſi longius *. §. j. * ibi, ne dū pater expectatur. ff. de iudi. & l. ſi cū dotē. §. eo aūt tpe. ver. quod ſi latet. ff. ſo. mat. Per quæ iura hanc limitationem ponit Bar. in. d. §. ſi plures. in. vj. col. ver. quæro. ij. quæ ſequitur d. Abb. hîc, & in. c. fi. in fi. j. de elec. Bene facit in. c. fina. in ver. in remotis. de teſt. in. vj. & c. ſi is cui. in ver. ſucceſſorem expectādo. de offi. dele. in. vj. Et ꝙ ratione inſtantis periculi, poſſet actus expediri nō requiſito eo, qui aliâs requirendus erat. Faciūt inter cætera multa, quę allegari poſſent. quod no. Inn. in. c. venerabilē. de elec. & tex. c. nihil. ibi: ita ꝙ iterū valde remoti. de elec. & quod no. d. Abb. in. c. fi. ver. oīa prædicta. de eccl. ędi. cū cōcor. ibi alleg. per eum. & do. Card. in Cle. j. in. xxix. q. de re. eccl. nō alie. & quod ipſe no. in Cle. j. iiij. q. ad fi. ibi, finge enim difficilē. de offi. ordi. & quod no. Do. in. c. j. ad fin. ibi, ſi verò in breui. de ſta. mo. in. vj. quod no. Ang. in. l. ſi vacantia. in. x. col. ver. dictat ſtatutū ciuitatis Peruſij. C. de bo. vac. lib. x. facit tex. in. l. ait prætor. §. ſi debitorē. ff. de his, quæ in frau. cre. & quod habetur per Petr. de Anch. cōſ. clxxxviij. incip. in auxiliū veritatis. & quod no. Inn. in. c. vt famæ. de ſen. excō. bonus tex. in. l. ſi quis filio. §. hi autē ipſi præueniēdi cauſa periculi. ff. de iniu. teſta. In quibus locis plura & diuerſa reperies ad id quod dixi. generaliter autē ꝙ ratione periculi ſæpe rūpantur regulæ, vide Ro. in. §. de viro. in. xl. fal. ſo. ma. Et hanc limitationem declara dupliciter ex his, quæ ſtatim ſubijciā. ¶ An aūt abſente eo, qui requirēdus eſt, debeat requiri eius vicarius vel perſona loco eius dimiſſa: pondera vltra alios hîc quod ſcribit Archi. lxiij. di. in. c. Reatina. poſt medium: vbi dicit, ꝙ ſi de conſuetudine eſt, vt aſſenſus regis, vel Archiepiſcopi requiratur ante electionem: & ſic ſit abſens extra regnum, vel Archiepiſcopatū, ſufficit vicariū talis perſonæ requiri. Alle. cōpoſt. in. c. qđ ſicut. de elect. dicentē ſe ita obtinuiſſe in cauſa Cantuarienſis Epiſcopi & canonicorū Roſenſiū. ar. c. ex frequētibus. de inſti. Et hoc ſequitur Bal. in. c. cū venera. de conſue. ſed ipſum reprobat Ludo. ſingu. dcciij. inci. ex longeua & inueterata. ¶ Primò p. d. c. vnicū. ne ſede vacā. in. vj. vbi in caſu dictæ abſentiæ nō eſt opus conſilio. ¶ Secundò per id qđ no. in conſi. cclxiiij. dicens, ꝙ cōſenſus Epiſcopi requiſitus ad validitatē ſtatuti canonicorū, non poteſt præſtari per vicariū. per. c. ſi. de offi. vicar. in. vj. per quē tex. dicit Lud. ea quæ ſunt voluntariæ iuriſditionis, non tranſire in vicarium. Et cōtra Arc. tenet Ang. in. l. adoptio. in. ij. col. ff. de adop. licet ꝓ ſe alleget Archi. in. d. c. Reatina. & ineptè. Nihilominus cogitabā teneri poſſe dictū Archi. per. d. c. ex frequētibus. & maximè quia ſic dicit fuiſſe obtentum. Nō ob. d. c. vnicū. quia reſpondeo dupliciter. Primò, ꝙ loquitur vbi habet requiri conſilium. ſed Arch. loquitur de aſſenſu. inter quę duo eſt in propoſito magna differentia: adeò quòd. c. vnicum, non procedit, vbi requiritur conſenſus: vt ibi per gl. in ver. conſi. Sicut nec iſta limitatio prima procedit, vbi requiritur conſenſus: quia omnino habendus eſt ſecundū omnes hîc. & eſt tex. opti. cū gl. in ver. aſſenſus. in. c. ſi pro te. de reſcrip. in vj. & in. l. fi. C. de contrahen. emp. Et ideo vbi requiritur aſſenſus, reſultat iſte effectꝰ, quòd poterit interponi per vicarium propter dictū Arch. quòd intelligo, vbi materia eſt apta includi ſub generali mandato: aliâs ſecus. Et ita ſaluo conſi. Fed. qui loquitur propriè de cōſilio præſtando in materia, quæ requirit ſpeciale mandatū. ſ. collationis præbendarum. ¶ Secūdò reſpondeo, ꝙ ideo in. c. vnico, nihil dicitur de vicario: quia in illa materia collationis beneficiorum nil poteſt vicarius ex generali mandato, quando agitur de collationibus. d. c. ſi. ſecus in inſtitutis. d. c. ex frequentibus. & ibi per Imo. & ideò non mirum, ſi in. d. c. vnico. Papa nihil dixit de vicario. ar. l. nam ad ea. ff. de leg. Et quia talia pendent ex gratia conſtituētis vicarium: & ideò non habentur in conſyderatione. l. apud Iulia. §. conſtat. ff. de leg. j. no. Inn. in. c. paſtoralis. de cauſa poſſ. & proprie. cum concor. ¶ Vnde cogitabā, ſi poſſet dici, ꝙ in caſu. c. vnici. requireretur conſilium vicarij habentis aliâs mandatū ad beneficia conferenda. & crederē, quòd ſic propter dictum Archi. in. d. c. Reatina. ¶ Non ob. quòd ea, quæ ſunt volūtariæ iuriſdictionis, non tranſeant: quia iſtud eſt falſum. Patet ex dictis Do. in. c. ſi. de offi. vica. in. vj. vbi dicit, ꝙ dare licentiā pro ordinibus & omnia alia, quæ ſunt volūtariæ iuriſdictionis cōpetunt vicario [a] ex generali mandato. Facit quod not. Cald. in tit. de offi. vica. conſi. iiij. vbi dicit, ꝙ ex generali mādato poteſt vicarius prorogare tempus executoribꝰ piarū voluntatū: & tamen iſtud eſt voluntariæ iuriſdictiōis: quinimo dicit. d. Card. in cle. j. in. xvij. q. de officio vica. ꝙ vicarij generales poſſunt omnia exceptis prohibitis. in. c. ij. in fi. de offi. vica. in. vj. ¶ Ex quibus retento dicto Arch. videtur reſultare vna declaratio ad hanc primā limitationem, vt intelligatur, niſi perſona abſens dimiſerit vicariū. quia ille conſulendus eſt: fateor tamen ꝙ facilè ſuſtineretur, quod dictum Archi. procedat ſolùm vbi requiritur conſenſus: ſed vbi requiritur conſiliū, ꝓcedat opinio Lud. pro. d. c. vnico. quod ſimpliciter loquitur. tamen vtroq́ꝫ caſu tenerē dictū Arch. per prædicta. ¶ Alia declaratio eſt, ꝙ vbi requiritur cōſenſus eius, qui eſt abſens non poteſt actus expediri: niſi dimiſiſſet vicariū. & hoc de conſenſu proſequere, vt aliqualiter p Do. in. d. c. ſi pro te. in vl. col. in ver. cōiungēdo ſimul. & eius dicta extende ad caſus, in quibus conſiliū capitur pro cōſenſu: de quibus in locis allegatis in cōcluſione. Et ſic aduertenter limita prædicta. & intellige, ꝙ conſenſus requiratur per viam ſubſtātiæ [b]: ſed ſi per viā acceſsionis procedat. l. ſi longius. §. j. ff. de iud. ¶ Secunda limitatio prędictæ concluſionis eſt: vt omiſsio requiſitionis conſilij vitiet actum, ita demum ſi à lege, vel a b homine trahitur à principio poteſtas cum limitatione, ſeu qualificatiōe dictæ requiſitionis. & ita loquitur. c. nouit. de his, quę fiūt à pręla. Nā etiā ſine clauſula decreti actus aliter factꝰ erit nullus: ſecus eſt, ſi habenti prius poteſtatem mandatur, vt procedat cum conſilio Sempronij: quia ſic non apponitur clauſula decreti tenet actus omiſſa requiſitione cōſilij. licet omittens veniat puniendus: quoniam mādatū videtur potius emanare tunc ad excitādam, quàm ad impediēdā iuriſdictionem. Et ille videtur actum facere potius ex iure ſuo & ex priori poteſtate, quam habebat. ita ſolenniter dicunt hîc. d. Abb. & Imo. allegantes gl. ſingu. & optimam in ſimilibus terminis. in Cle. j. de iurepa. in verbo inhibentes. Pro qua dicit do. Abb. optimè facere c. dilectus. ij. de præben. vbi valuit collatio facta per canonicos contra mandatum Papæ. nec fuit irritata: licet canonici ex trāſgreſsione mandati, aliter fuerint puniti. ¶ Et de illa gl. ſæpe fit præcipua mentio per ſcribētes: & eam approbat ibi. d. Card. in. iij. q. & Imo. in. iij. col. & d. Abb. poſt antiquos ibi, & Lu. Ro. conſi. cciij. in Chriſti. &c. Quo ad primum in. ij. col. & d. Abb. conſi. xcj. incip. quo ad primum dubiū. in. vj. col. & in ſua diſputa. Augerio. in. xx. col. vel. ij. probat. & Pet. de Anch. in. c. ſtatutū. §. fi. verſic. aduerte. de reſcr. in. vj. & in Cle. j. de ſe. poſ. & fruc. in fi. & in regula, ea quæ. in. xij. col. verſi. Ex quibus infertur. de reg. iur. in. vj. & conſi. vj. inci. viſo. themate. & conſi. xxj. viſa quadam petitione. & conſi. ccccxvj. viſo & diligenter ponderato. in. iiij. col. & in. c. prouidè. de ele. in. c. cum dilecta, in pe. col. de reſcr. & ibi Imo. in. iiij. col. & do. Car. in cle. j. in princi. in. vj. q. in. ij. ar. ij. partis. de ſup. neg. Pręl. & Do. poſt Imo. in. c. j. §. pe. de offi. ord. in. vj. & ibi concludunt, ꝙ excommunicatio lata contra prohibitionem illius. c. eſt valida: quia ibi non tribuitur

a ¶ Vicario. Ad qđ adde Bald. in mar. in ver. vicarius. verſicu. ij.

b ¶ Subſtantię. Sed nunquid poſsit cōſenſus, quando requiritur præcedere actum, vel contēporaneè habeat interuenire cum actu: vel ſufficiat, quòd interponatur ex interuallo, vide no. per. d. Sozi. ſuo conſil. xv. inci. viſis prædictis publicis inſtrumentis. ver. ſi verò dicamꝰ. cum ver. ſeq. in. j. parte. char. xxv.

vicario iurisdictio de nouo & nõ apponitur decretum.
Et cum istis etiam concor. Do.in.c.fi.in.iij.colũ.de sup.
2 neg.Præla.in vj.Nam gl.in versi.præmissa.dixit,† quòd
factum contra ordinem datum à lege non valet.Et ipse
intelligit hîc,quando lex tribuit iurisdictionem iudici:
aliâs non habenti dando certam formam:vt ibi per eũ:
& per doct.gloss.in.d.cle.j.de deci.Imò aperta non vul-
gata.in.c.prudentiam.in.ij.col.ibi,secus esset,si non exer
citium.de offic.deleg.Licet in contrarium posint mul-
tum notari verba Bal.in.l.comparationes.in.iij.col. ver
sic.iij.oppono.C.de fi.instru.Et adde,quòd vbi esset ap-
positum decretũ prædicta non procedunt:vt dixit ipsa
gloss.& est text.in.c.si eo tempore.de elect. in vj. quic-
quid circa ipsum dicat Imo.in.d.cle.j.¶ Sed hîc sunt no-
tandi diligenter sex casus, in quibus non procedit opi.
3 doct.gloss.in.d.Cle.j.& doct.hîc.¶ Primus est,† vbi Pa
pa per suum præceptum inhibet habenti iurisdictionẽ,
ne ea vtatur suspendendo eam simpliciter:quia actus fa-
ctus vigore iurisdictionis taliter suspensæ, est nullus. Ita
latè & eleganter decidit do. Abb.in.d.c.dilectus,lo.ij. de
præben.ad fi.& alle.quod no.Innoc.in.c.fi.de accusa.vbi
dixit,ꝙ alienatio facta per Prælatum, cui Papa prohi-
buerat ne alienaret est nulla.& alle.Innocẽ.in.c. Ray.de
test.vbi dicit,ꝙ collatio facta per Prælatum, cui Papa
mandauerat,ne conferret,est nulla.& alleg.Io. An.in.c.
constitutus.j.de conces.pręben.vbi dixit idẽ in collatio-
ne:& ad hoc facit.c.veritatis.in fi.de do.& contu.&.c.vt
nostrum.de app.Ad idem.c.si soli.&.c.fi.de conces.prę-
ben.in.vj.vbi collatio facta contra mandatum executo-
ris Papę non tenet:ergo fortius,si est facta contra man-
datum Papæ.& est bona gloss.in.d.c. si eo tempore. &
asignat do.Abb. rationem: quia quando Papa directè
præcipit,ne ordinarius certum quid faciat,videtur tunc
sibi auferre potestatem exercẽdi actum:sed quãdo man-
dat,vt conferat ecclesiam Titio,vel faciat aliud,quod ex
potestate ordinaria poterat facere,actus contrarius mã-
dato non habenti ecclesiam decreti valet propter di-
ctam gloss.&.d.c.dilectus.quia non intendit Papa aufer
re mandatario potestatem,quam ordinariè habet ad il-
lum actum,sed puniendus est:quia illud mandatum indi
rectum,quod non auferret potestatem aliâs competen
tem mandatario,ita dicit restringendum.d.c.cum dile-
ctus.ij.per prædicta,quæ possunt adduci ad similia secũ
dum eum.Et pro ista doctri. & do. Abba.facit dictum
Bal.in.l.j.in prin.ff.ne quis eum,qui in ius voc.vbi dicit,
ꝙ fortior dicitur prohibitio illa,quæ simpliciter prohi-
bet ne aliquid fiat,quàm illa,quæ prohibet fieri aliqd si-
4 ne certa solennitate. ¶ Secũdus casus est,† quando supe-
rior iniungens aliquid sub forma habenti aliâs potesta-
tem,transfert potestatem illam in alios,in casu quo man
datarius non seruet formã.Nam tunc actus factus omis
sa forma,non valet:& transfunditur potestas in illum
surrogatum.text.est in.c.cum in veteri.versic.alioquin.
de elect.quem text.habuit ibi do.Card.prima facie pro
fortisimo cõtra.d.gl.sed saluat restringẽdo,vt est dictũ.
Ad idem est text.æquè bonus in.d.cap.si capitulo.vbi si
mandatur canonicis aliâs potestatem habentibus,vt cõ-
ferãt certum beneficium dato executore, & illis negli-
gentibus exequatur per solam præsentationem litera-
rum, ligantur manus canonicorum : vt prouisio alteri
facta per executorem valeat.Nam ex quo superior trans
fundit potestatem in executorem in defectum mãdata-
riorum,videtur eis adempta potestas in casu contuma-
ciæ & inobedientiæ.Et ita limitatur.d.gloss. secundum
do.Abb.in.d.c.cum in veteri.in.iij. colum. & in.d.disp.
Augerio.xxvj.colum.ver.& per hoc patet responsio ad
omnia contraria.& sentit do.Card.in.d.cle.j. dum dicit
illam gloss.limitari per.d.c.cum veteri.¶ Tertius casus
5 est,† quando superior prohibens,ne aliquid fiat,nisi cer-
to modo disponat in vtilitatem tertij:adeò ꝙ est sibi ius
quæsitum:quia tunc actus factus non seruato illo mo-
do,nullus est:ne sequatur duplex absurdum, quòd infe-
rior veniat contra factum superioris, & ꝙ tollatur ius
alteri quæsitum: ita limitat seipsam gloss.in.d .Cle.j. &
eam plus alijs sequitur ibi Imo.in.vj.colum. & in repe.
c.cum contingat.in.xxxvj.char.versi. quarto casu con-
sidera duos casus.de iureiur.& in.c. quanto. in.vj. colũ.
de consue.& ita probatur in.c.si soli.de conces. præben.
in.vj.ibi,aut executor.& in verbo,præsertim.à contra-
rio sensu:vbi collatio ordinarij contra præceptum exe
cutoris factum de conferendo impetranti est nulla:quia
per gratiam Papæ iam erat affecta præbenda & ius quę-
situm Imperatori:si tamen nullitas potius esset damno-
sa illi hîc,quàm vtilis,procederet doc.d.gloss.quia actus
esset validus.Et ita esset in casu dic.cle.j.vbi ex pręsenta-
tione quæsitum est ius præsentato.cui non est fauor a-
ctum institutionis prohibitum esse nullum:imò potius
interest,ꝙ valeat.& ita tenet Imo.ibi,& in.d.c.cum con
6 tingat.¶ Quartus casus est,† quando sumus in habenti-
bus perpetuam causam prohibitionis. Nam in talibus
semper videtur latêre vitium,etiam post actum.& ideò
sufficit ea prohibere,etiam si lex nõ dicat contrà factum
esse irritandum.Et ita intelligitur.l.non dubium.C.de le
gi.& ita restringit se gl.in.d.Cle.j.Procedat ergo illa gl.
vbi sumus in habentibus causam prohibitionis tempo-
ralem.Et pro hac deci.est gl.ord.ibi,per scribentes. in.c.
tua.de spon.duo.& ita declarant Abb.& Imo.in.d. cle.j.
& Imo.in.d.c.cum contingat.& ideò dicit do.Abb.in.c.
ad dissoluendum.ad fi.de despon.impu.& si Papa præci
pit aliquibus ne contrahant matrimonium.& causa prę-
cepti est perpetua:puta si prohibetur ad euitandum pec
catum,si cõtrahunt matrimonium est nullum.Si autem
causa est temporalis,puta propter pendentiam litis, vel
venerationem dierum,vel similem casum non superdu-
raturum:tunc matrimonium tenebat.& alleg.gl.in.d.c.
tua nos.bonus text. in.c. ad Apostolicam.de regular.&
quod ibi no.do. Abb.in pe.colum.ver.sed certè hæc sol.
7 ¶ Quintus casus est,† quando in prohibitione superio-
a ris apponiť dictio nullatenus,[a] qa quo ad nullitatẽ actus,
tantum importat,quãtum clausula decreti.Ita dicit Zen
ze.in cle.j.de seque.pos.& fru.inferens,ꝙ absolutio ordi
narij facta non seruata forma illius Clemen.est nulla:p-
pter illud verbum ibi positum. Et hoc multum no.ibi
do.Anto.colligens,ꝙ vbi ius loquitur per verba vniuer
salia nullatenus,vel omnimodo:tacitè videtur in se ha-
bere decretum,& tollere facultatem dispensandi. Pro
quo alle.gloss.in Cle.ij.in verbo,nullo modo.de æta. &
quali.quam dicit tenendam.Et hanc conclusionem sim-
pliciter refert,& sequi videtur do. Card.in.d.Cle.j.§.si
qui autem.in.vj.q.& eam etiam tenet Innoc.ibi,in. viij.
colũ.Pro quib⁹ est expresè deci.Archi.quod ipsi nõ alle
gant in.c.quoniam.super verbo nullatenus.de immu.ec
cle.in.vj.vbi dicit,ꝙ absolutio facta non seruata forma
illius cap.non tenet.quia illa litera specialiter hoc prohi
bet in illo verbo.¶ Est verum ꝙ gloss.in.d.Clemen.j.in
verbo,nullatenus.de sequestr.posses. videtur velle con-
trarium.scilicet ꝙ imò illud verbum non habeat vim
decreti.& ipsam sequitur Dom.in.d.c.quoniam.Sed ve
riorem puto primam opi.nec placet illud, quod subdit
Imol.in dicta Clemen.j.dicens,quòd in casu illius Cle.
stare potest dictum Zenze.& tamen in alijs casibus nõ
obstante verbo nullatenus, haberet locum dicta glossa
in.d.Clemen.j.de iurepat. Mouetur:quia de iure anti-
quo non habebat ordinarius potestatem absoluendi,ni-
si in casibus in quibus nõ prohibetur:secus in casu pro-
hibito & reseruato,per.c.nuper.de sen.excom.Nam con
syderabam,ꝙ ista verba nihi importẽt: ꝙ imò Episcopi
habẽt potestatẽ absoluẽdi ab omni excõicatiõe, nõ reser
uata

a ¶ Nullatenus. De hac dictione vide vbi dixi in Apo.s. eo.in.c.cum accessissent.in.iij.col.

uata Papę.d.c.nuper.Modo illa nõ est reseruata:ergo cõpetit alia:
& per cõsequens forma tradita in.d.cle.j.de seque.pos.accedit po-
testati prius competenti.Et ideò tenẽdo opi.Zenzelini, non põt
hoc casu procedere doctrina gl. in.d.Cle.j.de iurepa. Et pro ipso
facit quod de verbo nullatenus scribit Angel.Imol.in.l.si quære-
mus.ff.de testa.cũ concor.de quibus aliâs.¶ Sextus & vltimus ca-
sus est,quando in cõmissione legis vel hominis conferente iuris-
dictionẽ qualificatam,apponitur aliqua adiectio non pertinẽs p̃-
cisè ad modũ,vel formã:sed ad actus expeditionẽ,ꝙ omissio talis
qualificationis non vitiat actũ.Ita prædictam gl.declarat Paul.de
Ca.consi.cccxxiiij.inci.in Christi nomine videtur dicendum &c.
referens,ꝙ si statutũ mandat iudici,vt causam expediat infra cer
tum tẽpus,valebit sententia etiã post tẽpus:quia tempus non dat
iudici modum,vel formam procedendi:sed solam expeditionem
accelerat.alle.l.si in lege.ff.loc.Nec istud est de substãtialibus per
tinentibus ad modum,vel formam secundum eũ, allegando pro
hoc in terminis dicti statuti,Bal.post alios in.l. properandum. in
princi.C.de iudi.cum concor.quas etiam dixi in.c.venerabilis.de
iud.& hoc quo ad secundam limitationem.d.conclusionis.¶ Ter
tia limitatio prædictæ conclusionis est,vt procedat,quando quis
arbitratur requirere cõsilium eius,qui est capax & habilis in red-
dendo consilio:sed si nõ esset talis actus factus eo inconsulto, te-
net secũdum Bar.in dicto.§.si plures.in.vj.col.in ver. Et pro hoc,
quando quis facit.& Bal.in rub.C.de exerci.in.iiij.colum. vers.&
ex prædictis.vbi exemplificat in executore testamenti, cui iuniũ-
gitur:vt exequatur cum consilio Guardiani frãtrum minorum:
quia ille est inhabilis.Cle.exiui.§.verum.de verb.sig. Imò simplex
monitio pauperum non potest ei committi,secundum.d.Cardi.
ibi.& Bal.in auť.ingresi.in.ij.& vlt.C.de sac.san.ec. & Do.in.c.j.
in prin.in.ij.col.de test.in.vj.re pbãdo Bar. in tractatu minorica-
rum.iij.li.in.ij.col.ver.qñq3 cõmittiť. Si tamẽ testator diceret, ꝙ
cõsulẽd⁹ sit frater minor:aliâs executio nõ teneat,nec poterit exe
cutor ex eq,ne recedat à forma testamẽti.Et iõ cũ nõ posit reqre
re,pinde erit,ac si executor datus non esset:secundum Bal. in.l.id
quod pauperibus.in.v.col.versi.quid ergo,si testator.C.de Epi.&
cler.in.ij.col.& in.d.auth.ingresi.& per eundẽ in.d.rubr.de exer-
ci.in.iiij.col.& idem in similibus.¶ Ista sufficiant quo ad supplen-
da dicta do.hîc.reliqua de requisitione consilij:dic vt per Bart. in
d.§.si plures.Et de requisitione cõsilij sapientis, dic, vt per omnes
in.c.si pro debilitate.vbi aliâs dixi de offic.dele. Vnum non omit-
to,quòd si committitur,vt aliquid fiat cum conscientia Titij:suf
ficit Titiũ consulere.nec est opus eius opi.sequi.Ita Ang.in.§.em-
phyteusis.ij.per illũ tex.in auth.de alie.& emphy.inferens ad sta-
tutum requirens in contractu mulieris cõscientiam propinquo-
rum:nec erit frustratorium eos requirere,ex quo non est opus se
qui:quia si viderint contractum fore dãnosum mulieri,poterunt
eum impedire secundũ eum.Pro quo vide quod est dictũ.s.in cõ-
clusione.ver.& si diceret.¶ Et adde Bal.in rub.de exer.in.iiij.col.
versi.quid si verba dicunt.vbi dicit plus,ꝙ vbi aliquid debet fieri
cum cõscientia alterius,sufficit notificatio,nec requiritur cõsiliũ,
vel cõsensum:quia hæc verba non sonãt.alle.Io.An.in.c.cũ in ve-
teri.de elec.qui hoc non dicit.sed tene menti propter authorita-
tem Bal.Et hoc limitat,nisi requiratur cõscientia eius, qui habet
ius dicere & discernere.alleg.gl.in.l.j.C.de secũ.tab.¶ Vnũ etiam
tene mẽti,ꝙ actus spectãs ad aliquẽ cũ cõsilio aliorum,nõ dicitur
spectare cõiter ad istũ & illos:ex quo nõ tenetur eorũ cõsiliũ seq.
Ita Rota in ti.de rescri.deci.lxxiij.in antiquis.incip.no. quòd vbi.
quod perpetuò no.non solũ ad intellectũ.c.vnici.ne se.vac.in. vj.
sed generaliter ad omnia similia.Bene facit quod not.do.Abb. in
c.non potest.in fi.de re iudi.dicens, ꝙ in casu decretalis nõ de cõ-
sue.in.vj.non dicitur ea assistere:vt iudex cum eius consilium nõ
teneatur Episcopus iudicans sequi.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio respicit futura & non præterita.in princ.cap. quæ regula regula recipit quatuor ampliationes.*
2 *Fallit autem hæc regula sex modis.vnus est quando lex noua disponit nominatim de præteritis.nu.3. Quæ tamẽ prima fall. limitatur sex modis.*
5 *Declaratio iuris antiqui trahitur etiam ad præterita. vt nu.4. & hæc est secunda fallentia huius Decretalis: quæ fallentia patitur quatuor limitationes.nu.6.7.8.*
9 *Lex noua, vbi annullat actum ex causa de præterito: tũnc lex trahitur ad præterita. Et hæc est fallẽtia huius Decretalis.*
10 *Lex noua quando concernit modum ordinandi, seu præparãdi causas: tunc includit etiam pendentes. Et est quarta fallentia huius Decretalis.*
11 *Factum præteritum, quando expectat perfectionem suam & complementum à facto futuro: tunc lex noua ipsum comprehẽdit vel tollit, si exceptio oritur post statutum, subiacet statuto, etiam ratione contractus facti ante statutum.*
12 *Constitutio, vel statutũ, quando dat exceptionem.*
13 *Lex vel statutum quando aliquid indulget, etiamsi loquatur per verba futuri temporis, non extenditur ad futura.*
14 *Lex noua quãdo imponit pœnam pro aliquo delicto: quæ pœna est congrua & conueniens delicto magis, quàm pœna legis veteris: tunc in puniendo eos, qni deliquerunt ante legem nouam, seruabitur lex noua.*
15 *Lex vel constitutio confirmans trahitur ad præterita.*
16 *Item fallit decimò regula huius Decretalis in alijs dispositionibus, præter, quàm constitutionum: quoniam regulariter dispositio simpliciter prolata concernit præsentia, vel præterita, non futura. Et sic habes decem fallentias ab hac Decret.*

CAP. XIII.

a QVoniam.[a] ¶ Constitutio futu
ra respicit, & non præterita:
nisi de præteritis in ea cauea-
tur.h. d. & est cõmunis diui-
sio.Et pręmissis alijs quę ad-
ditione non egent:assumo principalẽ materiã
commentatam sufficienter per do.hîc, maxi-
mè per Imo.reassumentem dicta Bar.qui ma-
gistraliter scripsit in.l.omnes populi.in.xvj.co
lum.ver.v.quærit.de iusti.& iu.& habetur latè
per Bal.& Sali.in.l.leges & constitutiones.C.de
legi.& Do.in.c.ex antiquis. in.iij.col. liiij.dist.
& per alios de quibus.j.Sed tamen,vt multa be
ne comprehandãtur,cogitaui dicta istorum &
aliorum ibi posse reduci ad vnã regulã cũ qua-
tuor ampliationibus & x.fallentijs, discurren-
do dicta magis necessaria, & hacten⁹ satis cõfu
sa & sparsa.Regula est illa,de qua in summario,
cũ cõcor.de quibus p Do.hîc: & per Ho.in gl.
1 summæ huius ti.§.quando† cõstitutio.in fi.Et
ampliatur primò, vt pcedat etiã si ratio legis
antecesserit legẽ: quia per hoc prohibitio legis
nõ trahitur retro ad tẽpus antecedens: sed solũ
ad futurum,secundũ Bald.& Sali.in.l.testiũ.C.
de te. per illũ tex.in no. Nec habet ista amplia-
tio conformitatẽ cũ secunda fallentia,de qua.j.
quia aliud est declarare & interpretari ius anti
quũ iam conditũ,& aliud moueri ex ratione le
gis,q̃ nõ declarať, sed assumiť p firmamẽto in
lege noua,nõ intepretatiua veteris.¶ Scđo am
2 plia etiã si.l.vel statutũ vteretur† verbis substã
ctiui modi, quæ possent importare præteri-
tum & futurum. Nã in proposito importabũt
solùm futurum:puta, si statutum dicit, si quis
comiserit. secundum dominum Abbat. hîc &

a ¶ Quoniã.ad materiam huius tex. vide omnino Alexan. de Imo. in.l. oẽs populi.viij.colũ.de iusti. & iur. & in.l. illicitas. in prin.de offi.præ.si. & in.l. cũ lex. de legi.& in cõsi. suo. lxxxix. iiij. parte. & Paul.de cast.cõs.xxlxvij.

in.iiij.not.alle.Bar.in.d.l.omnes.& quod not.Inn.in.c.ſignificaue
runt.de teſti.vbi ponit de natura ſubiũctiui , & pulchrè refert ibi
do.Card.inferens ad. q.de qua aliâs ibi dixi. Et adde Bal. in.d.l.le-
ges.in.iiij.colũ.vbi dicit quòd in ſtatutis futura ſubiunctiui acci-
piuntur pro ſimplici futuro:vt no. gl.in.l.cũ tale.§.fi.in verbo di-
xerunt.in fi.ff.de cõdi.& demon.quã Cy.dicebat ſing.ſecundũ eũ.
benefacit gl.ij.in.c.ad hoc.j.de reſcrip.ex qua colligit ibi do.Abb.
in.ij.col.quòd ad euitandas abſuditates & odia reſtringenda, ſub-
iunctiua quãdoq; important ſolũ præteritũ:quãdoque futurum,
ſecundum quod melius conuenit materiæ ſubiectæ. & ita dicit
eſſe in verbis ſtatutorum,allegando Bart.in.d.l. omnes populi.Et
dicit hîc Imo.in.ix.colũ. idem eſſe in omni verbo apto importare
dicta duo tempora : quia in ſtatutis interpretatur ſolũ de futuro.
alle.gloſſ.fin. in prin.c.vnici.de cle. non reſi.in.vj.& in.c.ij.in ver
ſi.commiſerint.de cõſti.in.vj. quæ hoc probant. & ita not.per eas
Do.in.c.vnico.in pe.col.& in.d.c.ij.in vlt.col.¶ Et ampliatur iſta
ampliatio,etiam ſi cõſtitutio ſit antiqui iuris declaratoria:ſed ha-
bet verbum promulgatorium noui iuris : puta ſtatuimus, Vel eſt
lex noua reſpectu pœnæ , Ita probat gl.in.d.c.vnico,quã habet be-
ne not,ſecundũ Do.ibi.& hoc per ea,quæ dicentur in.ij.fali.Vno
caſu ceſſat iſta ampliatio,videlicet vbi lex vtens verbo ſubiuncti-
uo,ve ſimili,inducit remiſſonem pœnæ: quia trahitur tũc ſolùm
ad præterita ſecundum Imo.& Domini.in.d.c.ij.per.l.cum lex.ff.
de leg.& quod ibi Bart.cum concor.quas dicã.j. in vij.fal. ¶ Am-
plia tertiò ex dicto Bar.in.l.illicitas.ff.de of.præſi.vbi dicit,quòd
ſtante ſtatuto,quòd iudex debeat reſcindere de facto venditiones
factas per minores,non ſolùm intelligitur de factis ante ſtatutum
propter verbum factas præteriti temporis : ſed etiam de futuris:
tum quia lex eſſet modici effectus : tum quia natura eius eſt com-
prehendere futura:vt hîc.Facit tex.in.c.j.quod met.lib.vj.in ver-
bo,exortas.Quod extenditur etiam ad eas,quę exorquebuntur in
futurum,ſecundum omnes ibi : imò vult ibi Ioan.An.quòd illud
verbum non intelligatur de præteritis.Ex quo dicit ibi Dom.eſſe
incidenter notandum: quòd etiam ſi lex loquatur per verbũ præ-
teriti temporis , non trahitur ad præterita , ſed ad futura: ex quo
cogitabam,an idem dici poſſet in caſu Bar.in..d.l.illicitas. ¶ Hoc
modo iſta tertia ampliatio erit talis : videlicet etiam ſi lex vtatur
ſimpliciter verbis præteriti temporis? Ad quod vide etiam dom.
Abb.in.c.tj.in.ij.notab.s̃.eod.& Imo.in.Cle.fin.in.vij.col. ver.ij.
fallit.de reſcri.& Domin.in.c.ne aliqui.in.ij.col.de priui.in.vj,vbi
colligit ex dictis Ioann. Andr.ibi , quòd conſtitutio loquens per
verba præteriti temporis extenditur ad futura, quando verba &
ratio conſtitutionis adaptantur futuris. Et cum iſtis inſeri poteſt
elegans deci.Bar.in.l.Iulianus.l.fi.ff.de condi.inde.vbi dicit, quòd
ſi eſt facta reformatio , ꝙ omnes repreſaliæ reuideantur per duos
bonos homines; & quæ fuerint approbatæ, ꝙ valeant : & quæ fue
rint reprobatæ non valeant;iſto medio tempore ante,quàm reui-
deantur licitè poterit fieri executio repreſaliarum: quia verba re-
formationis non habent vim excluſiuam de præſenti : ſed ſolùm
dubium eſt ne in futurum inducatur excluſio:vt ibi per eum.Pro
quo faciũt ea,quæ ſcribit Lud.eum allegans in repe.l.j.in vl.char.
C.de hære.inſt.facit quod no.Bal.in.l.illud.in fi. C.de ſacroſan.ec,
in quibuſdam lec.vbi dicit,quòd licet ſtatutum annullet teſtamen
tum non inſinuatum.j. ſex menſes:tamen interim ex eo agi poteſt:
quia ab initio valet:licet accidentaliter poſsit annullari. Ad quod
etiam vide eundem in.l.cum mulier.in.xiiij.colũ.ff.ſol.ma.& hoc
not.¶ Amplia quartò.d. regulam etiam ſi effectus actus præteri-
ti expectaretur in tempus futurum: quia ſi actus eſt perfectus non
includitur in lege noua:vt eſt tex.in.l.iubemus, C.de teſt. vbi for-
ma data teſtamentis non extenditur ad teſtamenta iam condita:li
cet pendeant vſque ad mortem teſtatoris , ſecundum dom. Abb.
hîc,& Ang.in auſ.vt cũ de app.cognoſci.in prin. ver.aduerte pro
declaratione.& de hoc exẽplo dicet paulopoſt in ver.ſed ad intelle
ctũ.¶ Ex iſta ampliatione fortè inferri poſſet ad ſtatutũ, ꝙ vir lu-
cret dimidiam dotis mortua vxore in matrimonio & ſine liberis:
vtrũ procedãt in illa, quę nupta eſt ante ſtatutũ & morit poſt ſta-
tutũ? In quo Bar.dixit, ꝙ ſic in.d.l. oẽs populi,quia mors propter
quã ſurgit lucrũ erit poſt ſtatutũ. ¶ Sed Imo.hîc ſing. tenet oppo
ſitũ.in.xvj.co. qa ex cõtractu dotis fuit quęſitũ ius hæredibus mu
lieris de reſtitutione dotis ſol.mat.Et ideò ſtatutũ ſuperueniẽs nõ
debet tollere obligationẽ alteri quæſitã:licet adhuc non habuerit
effectũ.Inducit optimè qđ no. Inno.in.c.ſtatuimus.de maio.& o-
be.circa mediũ verſi. Itẽ no. ꝙ priuilegium.vbi dixit quòd recepti
in canonicos authoritate Papæ , ante illã decre.præcedẽt maiores
ordine poſteà receptos iuxta antiquũ ſtylũ:licet prębẽdas aſſequã
tur poſt illam Decre. Et ſic etiã intelligitur ille text. qa licet præ-
bendã ſint habituri poſt legem nouam:tamen ius in præbenda eſt
quęſitũ prius ex receptione facta dicta authoritate per c.hi,qui.de
præben.in.vj.Et ideò per illam legem nouam : vel per iſtum text.
tale ius non tollitur.& hoc dictũ latè etiam ſequitur Imo.in.v.co
lũ.per quod apparet idem dicendũ in propoſito,& eſt vtile ad hãc
materiam & multa ſimilia. Et iſta impugnatio Imol. fortificatur:
quia licet executio ſit de facto:tamen venit in omnimodam cõne-
xitatem:& conſequentiã facti præteriti non veniret ita conſecuti
uè:ſecus eſſet per ea,quæ dicentur.j. per fallentias. & vide quæ ibi
allegabũtur in.ij.declaratione, quæ optimè faciunt pro hac quar-
ta ampliatione.¶ Item per Imo.contra Bart.in.d.l.omnes.adduci
poteſt,quod ſcribit do.Abb.in.c.veniens.in.ij.col. de cõuer.con-
iu.vbi contra gl.& ſequaces ibi concludit, quòd licet maritus mu
lieris adulteræ ingrediatur religionem,& contra vxorẽ excipien-
tẽ de adulterio mariti,ipſe replicet de ingreſſu religionis : hoc nõ
iuuat eũ,quominus debeant adulteria cõpenſari:quia ante ingreſ-
ſum erat quæſitum ius mulieri ex adulterio mariti. & ideò per in-
greſſum non tollitur,vt ibi per eũ.¶ Ad idẽ quod ſcribit Do.poſt
Ioan.de lig.& Imo.in.c.deteſtanda.in.ij.col.cũ tribus ſeq.maximè
ad fi.in ver.iſtud dictũ Io.de Imo.de cõceſ.præbẽ. in.vj. vbi dicit,
quòd Ille tex.irritans prouiſiones beneficiorum faciendas,nõ irri
tat factas nondũ executas : quia conſtitutio noua non includit a-
ctũ de præterito habentem executionem de futuro.alleg.iſtũ tex
tum.in.d.c.ſtatuimus.¶ Nec ob.tex.ibi in verbo,*iuribus vacamus.*
& in verſi.*nulllum deinceps obligari*.quia intelligiť reſpectu promiſ-
ſionum futurarũ,nõ reſpectu præteritarum. Et per multas ratio-
nes Io.mo.relatas ibi per Do. oſtendi poſſet in propoſito, ꝙ pro-
miſsio facta per recipientes dotẽ de reſtituendo eã in caſu ſo. ma.
non debet vitiari ex ſuperuenientia ſtatuti, licet effectus promiſ-
ſionis ſequi habeat ſtatutum:quia iam obligatio nata eſt:vt ibi per
eos.¶ Pro quibus facit quod no.gl.in.Cle.dudum.de ſepul.de qua
.j.dicetur.Ad idem facit in ſimili text.in.c. fi.de conuer.coniu.vbi
ius quæſitum mulieri nõdum in ſe productum tollitur ex ſuper-
uenientia mutationis, quę anteà potuiſſet illud ius impedire.Ad
idem.l.ij.ff.de manumiſ. vbi manumiſsio ſerui legati facta per hæ
redem deliberante legatario non reuocatur : licet mox legatarius
repudiet legatum.Ad idem l.generali.in fi.ff.de ritu nup. ibi,quę-
ſita liberis dignitas,propter crimen partis auferenda non eſt.& fa
cit.l.ij.ff.de iti. actuq; priua.cum multis ibi alleg.per glo.in verſi.
tranſactum.& per gl.in clauſula,factum legitimè.lib.vj.¶ Eſt ve-
rum,quòd Pe.de Anc.ſequitur do.opi.Bar.conſi.mihi.cxviij.in-
ci.viſis & & diligenter ruminatis.in fi.Et ex ipſa couſuluit , quòd
ſi pater inueſtitus eſt de emphyteuſi pro filijs maſculis & fœmi-
nis,poſteà per ſtatutum fœminę inhabilitentur ab emphiteuſi:cer
tè excludetur mortuo patre:quia effectus rei ante ſtatutum incho
atæ efficitur poſt ſtatutũ.¶ Sed nihilominus puto opi.Io.de Imo.
hîc ſuſtẽtabiliorẽ per prædicta:maximè propter dictũ Inn.in.d.c.
ſtatuimus.Propter qđ de iſta deci.do.Pet.rputo ſatis poſſe dubi-
tari:attento, ꝙ ius quæſitũ dictis filiabus eſt firmũ viuente patre:
vt per Bar.in.l.vt iuriſiurãdi.§.ſi liberi. ff.de ope.lib.cum concor.
vbi autẽ ius nõ eſſet firmũ in alia materia,haberẽt firmũ locũ quę
dicẽtur in.d.quinta fallẽtia.Et hinc eſt, ꝙ Inn.in.c. ſtatuimus.& I-
mo.hic ſecus dicũt in materia illius.c.in recepta authoritate.c.tm̃
ante illã Decr.q nõ habet ius ita firmũ:per not.in.c.inter cætera.
de præbẽ.¶ Sed ad intellectũ huius amplatiõis aduerte in eo , qđ
in prin.dixit de teſtamẽto facto ante legẽ nouã,& mortuo teſtato
re poſt ipſam:qa illud demũ,qñ teſtator ſuperueniẽs poſt legẽ no
uã nõ habuit facultatẽ mutãdi teſtm̃ tempore ſuę egritudinis:ſed
ſi mors nõ fuit repẽtina: imò tpe ſuę egritud.habuit poteſtatẽ mu
tãdi teſtm̃,& vtẽdi ſolẽnnitate legis nouę:& nõ mutauit teſtm̃,nõ
tenet;ita ſing,dicit Ang.in auſ.vt factæ nouę cõſtõnes.§.j.motus ꝑ
illũ text. à cõtrario ſenſu. ¶ Et qa volũtas eſt ãbulatoria vſque ad
mortem

e mortẽ[a].l.qđ ꝑ man⁹. ff.de iure codi. ſed inſpecto tẽpore
mortis illud teſtamentũ dicitur factũ poſt ſtatutũ.ergo
&c. Et idẽ ſentit Ang.in.d.auſ.vt cũ de ap.cog.qđ repu
to bene notãdũ ꝓ ſolẽni limitatiõe.d.l.iubem⁹. C.de te-
ſti.vbi nõ repio aliquẽ de hoc mẽtionẽ facientẽ: reliqua
quo ad iſtã ampliationẽ ꝓſequere ex dicẽdis.j.in. v.fallẽ-
tia.¶ Modò reſtringiť regula huius Decr.ad.x.fallẽtias:
& ſic vltimũ cõmentũ huius tituli correſpondebit ſtilo
2 primi.Nã primò fallit † in caſu claro,quẽ text.ponit:vi-
delicet vbi lex noua diſpõit nominatim de ꝑteritis.& ita
fit in Cle.ij.in fi.de iudi. cũ ſi. ¶ Hãc fallẽtiam limita ſex
modis.¶ Primò,vt nõ habeat locũ in negotijs iã deciſis
ſecundũ oẽs hîc,& in locis primò allegatis;per text. in.l.
cauſas.C. de tranſac.& per verba generalia nõ præſumiť
legiſlatorẽ voluiſſe reuocare quæſtiones deciſas.ar.c.ex
multiplici.cũ gl.de deci.bonus tex.in propoſito cũ gl.in
verbo irritari.in.c.ex tua.de fi.preſby.Et ita etiam not.
Bar.in.l.fi.per illũ tex.C.ſentẽ. reſcin.nõ poſ.& gl. & ibi
no.do.Ab.in cle.dudũ.§.nos etenim.in verſ.pacta. de ſe-
pul.quæ ad propoſitum voluit ꝙ lex irritans pacta prę-
terita,nõ intelligitur de pactis ſuper quibus emanaſſet
ſentẽtia & cõfirmatio Apoſtolica. Et idẽ ſi ſolũ ſenten-
tia ſecundũ.d.Car.ibi in.vij.q.quẽ vide,& adde.d.Abb.
in.c.non debet.de cõſan.& affi.vbi dicit, ꝙ effectus cau
ſati per ſtatutum reuocatum nõ reuocatur.Et ideò ex-
cõicatus ex lege antiqua indiget abſolutione etiam poſt
legem reuocatam propter gl.ibi in verbo,libere. quod
vltimũ limitabitur paulòpoſt.& idem no.Do.in. c.j .in
iiij.col.de conſti.in.vj. ¶ Procedũt iſta quomodocũq;
præterita ſint deciſa ſecundũ Bart. in.l.j.§.fi. ff. ad Ter-
tul.& ibi refert ſe conſuluiſſe, ꝙ filia diuiſerat cũ fratri-
bus bona patrimonialia & ſtatutũ nouũ excludẽs fœmi
nas exprimat etiã præterita nõ extendetur ad illa bona
diuiſa,per text.ibi in authen.vt cũ de ap.cognoſcitur.in
princ.&.§.j.Et idẽ dicit Bart.in.d.l. oẽs populi.ſubdẽs,ſi
ſunt deciſa iuramento,vel trãſactione in.d.c. cauſas. de
tranſac.Et no.etiã Ange.in conſi.liij.inc.q.propoſita. in
vl.col.comprehenduñť tamẽ etiã deciſa in duobus caſi-
bus.Prim⁹ eſt vbi lex noua diceret, ꝙ omnia geſta prius
habeãtur pro infectis:quia etiam deciſa erũt annullata.
Ita eſt tex.cũ gl.in ver.pro infectis.in cle.j. de immu.ec.
quem ad propoſitũ põderat Pet.de Anch.in repe.c.j.in
xxxij.char.verſic.& licet iſta ſit communis doc.s̃.eo.in-
telligẽs.d.glo.in his,quæ ſtatuta ſunt ſimpliciter de iure
poſitiuo: qa ea reuocat Princeps,vt ex tunc:ſecus in his,
quæ ſunt iuris diuini,vel gẽtium:per notata in ſimili in
c.per venerabilẽ.ſuper glo.ij.qui filij ſint legi.Et ad iſtũ
caſum facit etiã text.in Cle.dudũ.§. nos etenim. & illam
gl.in.d. Cle.l.tanquã valde ſingu. Approbant ibi domi.
Car.Imo.& do.Ab.& Imo.poſt do.Card.in.c.cęterũ. in
vij.col.j.de reſcri.& do. Car.in Cle.j.ver.duro.in.ij.op.
de hære.& Pet.de Anch.conſi. mihi.cxxxvij.pro domi-
na Paula.ad fin.domi.Abb.in capitul. per venerabilem.
in.v.colum.& in.c.ſi aliquando.de ſentẽ.excom.& in.c.
quæ in eccleſiarum.in.j.no.s̃.eo.& Dom.poſt Io.And.
in.c.fin.in.ij.colum.de elec.in.vj.&.d.Abb.in.c.non de-
bet.in fin.de conſan.& affi.& in.c.paſtoralis.§. verum.in
iiij.col.de ap.& Do.in.d.c.in.iiij.col.de conſti.in.vj.in-
ferentes, ꝙ excommunicatus vigore legis antiquæ non
indiget iſto caſu abſolutione.& illã gl.facit ſing.Cald.in
ti.de reſcri.cõſi.xij.inc.an ſi opponitur.dicẽs per ipſam,
quòd impedimenta inducta à iure poſitiuo,nedum poſ
ſunt per Papam ſola voluntate tolli:ſed effectus eorum
præteritus iam põt ex ſuo reſcripto haberi ꝓ nõ facto.
Sed iſtis adde.d.Car.in.c.ad petitionẽ.de accu. vbi limi-
tauit.d.glo.vt non procedat reſpectu iuris quæſiti ter-
tio vigore primæ conſtitutionis,vel cõmiſsionis:quia ſi
decernit eã haberi pro infecta intelligitur ſaluo iure al-
teri quæſito: vt occurrit in cõtingẽtia facti, de qua ibi ꝑ
eũ.& ſeqtur ibi Io.de Ana.in.vij.col.¶ Sed cõtrariũ de-
cidit.d.Car. met quẽ ipſe nõ allegat in.c. quia diligentia.
de elect. dicẽs ꝙ ſi Princeps reſtituit bannitos cum clau-
ſula : nõ ob.quacũq;.q.præcedente, quã vult haberi pro
nõ facta:recuperabũt bãniti etiã bona alienata ꝑ fiſcũ &
alijs empta.& ſeqtur ibi Imo.ad fi.dicẽs tamẽ quòd for-
tè emptores habebũt regreſſum aduerſus fiſcũ:vt ibi per
eũ.Et pro hoc vltimo dicto Car. etiã in præiudiciũ ter-
tij irritet præterita:vide.d.Abb.cõſ.xxxiiij. inci.illud in
ſumma de iure quæritur.in.iiij.col. ver.nõ ob. ꝙ medio
tẽpore. Nihilominus æqua & ſuſtentabilis eſt.j.opinio.
Ad id quod dicit.d.Car.in.d.c.quia diligẽtia.põt reſpon
deri vt iã eſt dictũ ſecundũ Imo. per quã reſpõſionẽ ceſ-
ſat præiudiciũ tertij. Ad illud autẽ qđ dicit.d. Abb.in.c.
cõſi.dicit poteſt, ꝙ loquitur in iure exiſtẽti in ſpe,nõ au-
tẽ firmiter quęſito:& maximè ex cauſa oneroſa. Et ad ſic
tenẽdũ ſeruienti,quæ dicẽtur in ſequẽti caſu, ea quæ di-
cta fuerunt plenè poſt alios in.d.c.quę in eccleſiarũ.oſtẽ
dendo, ꝙ princeps nõ præſumitur velle tollere ius quæ-
ſitũ quarto, niſi appareat cum habita notitia de tali iure
vti verbis & clauſulis denotãtibus eũ moueri ex plenitu
dine poteſtatis:imò, ꝙ etiã cun cauſa non poteſt tollere
ius tertij:niſi ei aliter ſatisfaciat , vt ibi dictũ fuit in ver.
modò aduertendũ.poteritis tamen cogitare.de hoc quo
ad primũ caſum reſtringentẽ hanc limitationem primæ
fallentiæ. ¶ Secũdus caſus , in quo cõprehẽdũtur deciſa
facta mẽtione præteritorũ eſt, quãdo conditor legis no
uæ expreſsè diceret , ꝙ trahi deberet ad præterita etiam
deciſa:quia tunc trahetur:vt eſt gl.repu.ſing.in.d.l.cau-
ſas.C.de trãſac.in gl. fi.in fi. quã intellige in cõſtitutione
hoc dictãte.ſecus in reſcripto, per quod non poteſt tolli
ius tertij,ſecundũ Bar.in.l.fi.C.ſi cõtra ius , vel vti.pub.
ſed tamen inter reſcriptũ & ſtatutũ difficilè reddetur in
hoc differẽtia.& ideo vtroq; caſu requiritur ratio ratio-
nabilis abſorbens ius alterius : & valebit:vt hîc latè per
do.Abb.cui aliud nõ addo: quia pendet hoc totũ ab his,
quæ ſatis accumulatè dicta ſunt in.d.ca. quæ in eccleſia-
rum.videlicet de poteſtate Principis tollendo ius tertij.
Et ideo proſequere & declara multipliciter ex ibi dictis
& in terminis pro iſto caſu vide Pet. de Anch.in.d.c.ca-
nonũ.in.xxxij.char.ver.ex cauſa etiã.vbi idem tenet , di-
cens ita fuiſſe ſeruatũ in patrimonio dicti Petri.Nam cũ
propter terrarum calamitates annis.xxx.elapſis oportuiſ
ſet homines illius patrię vendere poſſeſsiones pro modi
co cauſa redimendi ſe à captiuitate:fuit facta lex , ꝙ reſti
tuto emptoribus pretio, omnes contractus haberentur
pro infectis.ad hoc adducit alia , de quibus per eum. Li-
mita ſecundò hanc primam fallentiã,vt non procedat in
præteritis,in quibus licet non ſit lata ſentẽtia, eſt tamen
cõcluſum in cã:quia illa nõ extẽdiť , etiã ſi dicat expreſsè
de ꝑteritis.Ita dixit.d.Car.hîc,per tex.in auth.vt cum de
ap.cognoſciť.in prin.ſed cõtrariũ tenet hîc Imo.dicẽs, ꝙ
ille tex. requirit duo copulatiuè: videlicet cõcluſum eſſe
in cauſa : & relationẽ factã ſuperiori.vnde ſola cõcluſio
non ſufficit ſecundũ eum dicentẽ Cõpo.hîc idẽ tenuiſſe.
cõſiderabã, ꝙ pro opi.d.l. Car. primò multũ facit vulga
tũ dictũ Io.mo.in.c.ij.de reſti.in integ.in.vj.vbi dixit, ꝙ
paria ſunt eſſe iudicatũ, vel eſſe cõcluſum in cauſa. & ſe-
quitur Bal.in.l.error.iiij.colũ.C.de.iur.& fac.igno.& in
l.incerti.C.de interdi.& eſt bonus tex.in.c.auditis.de ꝓ-
cu.& in.c.paſtoralis.de cauſa poſſ. & in.c. cũ dilectus.de
fi.inſtr. cũ cõcor.quas aliâs ibi reduxit enumerãdo circa
xxij.caſus,in qbus tantũ operatur cõcluſio in cauſa, quã-
tũ ſentẽtia.¶ Secũdò cõſydera, ꝙ ratio fallẽtiæ præcedẽ
tis ſatis videtur limitare in caſu iſto:videlicet ne fiat prę-
iudiciũ ei , cui per deciſionẽ eſt quæſitũ ius & lis ſopita.
d.l.cãs.Si em̃ ꝑtes renũtiãt productioni iuriũ:& ſic cõclu
dũt in cauſá , videť quodãmodo paciſci & tranſigere. Et
ita iudiceť prout probatũ eſt nolle alio iure vti.& ſic ille

a V[illegible] ad mortem. Ad qđ adde bonum tex.in.l.j. C. de ſacroſan.ecc.& in.l.quòd ſi iterũ. de adi.leg. & inſt. eo.tit.& in.l. cum hîc ſtat⁹.§.j.ff. de do.inter virum & vxo.& per glo.in l.ſi quis emphi.de lega. iij. & ꝑ Spe. in tit.de arbi.§.ſe. quiť de quibuſdã.in pe. char.ver ſicu. ſed nunquid verbum.

cui noceret lex noua videretur reduci ad instaurationē rei, quasi virtualiter vltimæ. ¶ Tertiò considera, quòd relatio iudicis non videtur aliquid operari quo ad effectum cognoscendi: an lis dicatur decisa, vel non: quia expectatur adhuc sententia post ipsam, & nō aliud: sicut sine ipsa. Et ideo, qui vellet tenere op. d. Card. posset dicere, quòd in. d. auth. copula resoluitur in disiunctiuam ex quo ponitur inter ea, quæ videntur importare idē quo ad propositum. ar. c. monasteria. in fi. de vita & hone. cleri. & c. ij. de rescr. cum simi. Nihilominus in practica seruaretur, vt puto opi. Imo. quā indubitāter crederē verā in illis casib. in qbus pōt post cōclusionē in causa adhuc fieri probatio. Nā sicut ius partis, quę vult reprobare nō est tunc in totū sigillatū: & cessant prædictę cōsyderationes: Ita etiam nec erit ei præclusa via vtēdi lege noua disponēte de præteritis. Qui autē sint illi casus, posui aliās in. d. cum dilectus. enumerando. xiiij. ex dictis Domin. ibi, & alibi, & super istis tanquā per Dom, non enucleatis, cogita. ¶ Limita tertiò hanc primā fallentiā: vt non procedat in negotijs pendētibus per viam appellationis, quia licet lex noua comprehēdat illa præterita nominatim, tamen nō comprehendit illa in quibus iudicatū est: licet pendeāt corā iudice appellationis. Ita tex. in. d. aut. vt cū de ap. co. in prin. quia iudex appellationis succedit loco primi: & ideò tenetur iudicare secūdū ius cōe, qđ vigebat in prima instantia. Et ideò nō omnes hi, & in locis in prin. allegatis. & gl. in. c. licet canō, in ver. decætero. de elect. in. vj. & glo. fi. in l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. & Pau. de Cast. consil. lxxxvij. in causa Fortij. ad fi. & Angel. in aut. in medio litis sacras iussiones nō fieri §. super hoc. dicēs illū tex. esse diligenter not. q licet lex expresse prouideat de causis pendētibus & futuris: nō tamē habebit locum in causis, quæ pendēt per viam appellationis; ita quòd sententia erat lata; vbi autem lex expresse nomināt pendentiā per appellationem: tunc res est clara, sicut sit in. d. Cle. ij. de jud. in fi. & in alijs iuribus ibi allegatis in gl. fi. ¶ Intellige hanc limitationem in spectantibus ad decisionem & merita causæ: quia in illis iudex appellationis debet seruare iudexea, q̄ debet seruare causę principalis: vt est dictū. Et no. Inn. in rub. de cōsue. & gl. & Arc. & Do. in. c. illud. xij. di. Sed in his, quæ cōcernunt ordinē procedēdi, nō procedit hæc limitatio: quia in illis debet sequi tribunal ipsius iudicis & nō iudicis causæ principalis. Ita colligitur ex glo. in. d. c. licet canon. no. post Inno. & do. Abb. in d. rub. de consue. in. ij. col. ver. quartò tractat. & est gl. in terminis in. d. Cle. ij. in gl. fi. in fi. de iudi. Nam in concernentibus ordinē iudicij, semper attenditur locus, vbi causa agit. l. iij. in fi. ff. de testi. & not. in l. j. C. de de eman. lib. & per do. Ant. & dom. Abb. in. c. quod clericis. de fo. cōpe. cū si. Quinimo lex noua etiā nihil dicēs de ꝓteritis, ad ꝓterita pendētia & ịchoata quatū est respectu ordinatoriorū iudicij: vt dicetur j. in. iiij. fallentia. licet aliās pendentia regulariter nō extendatur: vt ibi dicetur. Et hęc procedūt, vbi lex emanat motu proprio Principis: si autē ad instantiā partis, secus: vt paulò post dicetur. ¶ Item intellige hanc limitationem, vbi constitutio est omnino noua, sed si est declaratoria, trahitur ad causas pendentes per oppositionem: licet non ad decisas: vt hic expresse per Imol. post Vincent. in. iij. col. de quibus fit mētio j. iij. limi. secundæ fallētiæ. ¶ Limita quartò hanc primā fallentiam, vt non procedat in negotijs præteritis, quæ pendēt in prima instātia, secundum Bart. o. in. d. l. omnes populi. per text. cum rubro. in auth. in medio litis sacras iusio. non fieri. sed istud no potest limitari secundum domin. Abb. hic quando lex emanat ad instantiam partis lit. pend. Secus si motu proprio Principis: & exprimet, quòd vult ad præterita trahi secundum eum, quem intelligo in lege cōcernēte decisionem litis. Si enim cōcernit ordinaria iudicij, omnino trahitur, etiam si de præteritis nihil dicatur: vt j. dicetur in iiij. fallentia. & ita puto sensisse domin. Abb. & cum ipso cōcor. hic Imo. pulchrē in. viij. col. ver. sed aduerte: quia compo. ¶ Consydera ad id, quod scribit Bal. post. Bart. in. l. sancimus. C. de sacrosan. eccles. vbi dicit, quòd statutum non trahitur ad pendentia in deciſorijs, etiam si faciat mentionē de pendentibus. per. d. authē. in medio litis &c. secus in lege communi: per text. in. d. l. sancimus. ex quo videtur restringi opi. do. Abb. & Imo. hic: sed tamen ipse Imo. non admittit hanc differentiā inter legem & statutū in proposito: qa statutū habet vim legis, [a] in lo cō suo. l. omnes populi. de iusti. & iur. Et statutū factum motu proprio trahitur, sicut ipsa lex secundum eum. & fortè melius. Et pro istis facit gloss. in. l. qui autem. ff. si quis cau. per quam not. ibi Bald. quòd pars potest vti litis priuilegio Principis emanante motu proprio. & notat Bar. in. j. circa mę. versi. sed quid si esset lata. ff. de pœ. & per Bar. & Bald. in. l. ij. C. vt lit. pen. ¶ Modò aduerte: quia non improbabiliter posset quis sustinere indistinctè hanc limi. quòd lex, vel statutum faciens mentionem de præteritis non extendatur ad pendentia, in iudicio se quendo Bar. in. d. l. omnes. & dico in concernentibus decisionem litis. Namde præparatorijs est clara, vt j. in. iiij. fallentia. Et hic per text. in. d. auth. in medio litis. qui loquitur de omni constitutione secundum Bar. Non obst. quæ de motu proprio dicta sunt: quia dupliciter responderi potest. Primò, quòd de nutura legis, vel statuti, non est vt fiat ad partiū postulationē: sed semper fiunt motu statuentium pro communi vtilitate. c. erit autē. iiij. di. ¶ Secundò responderi potest, & melius, posito quòd fieret motu proprio, nō tamē propter hoc sequitur, quòd pars litigans debeat pati ꝓiudiciū ex lege noua, etiā si dicat de præteritis: ex quo nihil dicit de his, q̄ deducta sunt in iudicio. ¶ Et ad hoc adduco, qđ not. Ho. d. Ant. Imo. & d. Abb. in. c. causam, lo. ij. de testa. vbi solenniter decidunt, quòd priuilegium concessum pendēte lite etiā motu proprio superioris, non nocet parti aduersæ: vt latè no. Ioan. And. in ti. de dolo & cōtu. §. fi. ver. porro. in addi. de hoc interesse: quia princeps non videtur velle tertio præiudicare, etiam si quid faciat motu proprio. Pro qua ratione est gl. in Cle. Romanus. in ver. validā. de prēben. cum cōcor. multis, quas aliās dedi in. c. causam. Nec ob. tex. cū gl. in. d. l. q autē. Per quē se mouet Bal. in. d. l. j. de pœ. qa ibi priuilegiū cōcessum erat ꝓpter publicā vtilitatē, secundū Io. And. in addi. & alijs modis etiā respondetur: vt ibi per eū. Nihilominus hāc impugnationē nō ponerē omnino pro constāti. Primò, quia priuilegiū est ad vtilitatē priuati. iij. di. priuilegia. & magis restringit. c. porro. de priui. c. ex multiplici. de deci. qa nō debet nocere, l. ij. §. meritò. ff. ne quid in lo. pub. & ideò non restē infertur de priuilegio ad legem communē, vel municipalem: quæ pro omnium vtilitate emanat. d. c. erit autē. vn de si lex nominatim trahit ad se præterita, includit pendētia in iudicio, in quibus non videtur posse dari ratio, quare non debeant ita includi, sicut alia præterita non deducta in iudicio, ex quo iudicium omnino pendet, id est non est inclusum, vel iuratum: dummodò talis lex nō emanet ad partis postulationē: vt omnes fatentur. ¶ Secundò pro opi. domin. Abb. & Imol. hic multum facit: quia in. ij. & in. iij. limitatiōe huius primæ fallentię presupponitur pro firmo, secundum omnes doct. in eis alle. quòd si non est conclusum in causa, vel si non est iudicatū lege noua, nominatis præteritis, trahit ad causas pendentes. Modò si diceremus, quòd nō trahatur ad pendentes, in quibus non est cōclusum, *vel* iudicatum, frustra poneretur aliquid speciale in illis casibus: sed solùm generaliter deberet dici quòd ad pendentia non trahitur: quia includerentur etiā illæ duæ limitationes. Hoc autē esset contra expressam intētionem omniū doct. & ideo transi

[a] ¶ Vim leg. Adde text. in. l, cunctos populos. de sum. ma Tri. & in. l. cōstitutionibus. ff. ad municip. & in §. j. eo. ti. lib. vj.

transire possumus cū opi. do. Ab. & Imo. Non tamen sine aliquali scrupulo, per prædicta, ad quæ ipsi nō aduertunt. De alijs autē extra iudicialiter pendentibus dictū est aliquid in tertia ampliatione: & latius dicetur j. in. v. fallētia. ¶ Limita. v. hāc. j. fallentiā, nisi præterita essent diurnitate tēporis cōprobata: quia lex noua annullando præterita non porrigitur ad talia. Ita decidit Angel. consi. liij. inc. in. q. proposita. in vlt. col. alle. text. in. l. qua in prouincia. §. diuus Marcus. ibi, mouetur tēporis diuturnitatē. ff. de ritu nup. & in §. alienationes. in auf. de nō alie. dum dicit tanta documētа lōgo tēpore facta cōmouere, multæ essent tergiuersationes. & in §. hæc igitur oīa. in auth. de Arm. dum dicit antiquiora perscrutari, & superiora tēpora ascēdere magis esset cōfundere, quā legē facere. & huic dicto dicit Ang. cōsonæ regulam iuris, q̄ in nouis constituendis euidēs debet esse vtilitas: vt recedatur ab eo, quod diu æquū visum est. l. ij. ff. de cōsti. prin. ¶ Et ista limitatio est æquitati cōsona, pro qua adduci posset. Nā sicut lex, quæ de sui natura concernit futura nō rūpit ea, quæ posteà vniuersali cōsuetudine introducūtur. l. nō recepta. vt in. *c. deniq;* §. hæc & si legibus. iiij. dist. & gl. in. c. j. de treu. & pac. cū cōcor. Ita in simili lex loquēs de præteritis nō videatur includere præterita diu obseruata. Sed in practica haberē pro difficili sustinere hāc limitationē tribus rationib⁹. ¶ Primò, qa iura allegata per Angel. non vrgent, vt in eis sit specialis mentio solū de futuris saluis ꝓteritis. ¶ Secūdò, quia ratio. c. ij. §. eo. videlicet, ne res quæ culpa caret. & c. est generalis ad omnia præterita demonstrās æquū esse: vt nō immutētur. & tū tex. hic vult, q̄ facta mētione præteritorū illa veniāt: sentiēs nō obstare tunc illam rationem. ¶ Tertiò, quia si præterita non sunt decisa, nō videtur agi de eorū præiudi. si autē per diuturnā cōsuetudinem sunt approbata, & effectui emācipata, illa nō rescindentur tanquā decisa: vt in prima limitatione huius fallentiæ. Et ideò pro sustētatione Ang. cui nō reperio contestē, neq; cōtradictorem, poteris cogitare. Et ꝓ ipso facit aliquid secūda limitatio sequentis fallētiæ: sed nō vrgenter: quia ibi nō fit mētio de præteritis: prout hic. ¶ Limita. vj. hāc primā fallentiā, nisi irritare præterita induceret iniquitatem, quæ dari nō posset: & per quā æquitas seruari nō posit: nec reg. iur. subijci. Nā tūc lex noua esset iniusta & iniqua, si ad talia præterita porrigeretur. Ita dixit Ang. in loco. s. proximè allegato. alleg. tex. in auth. hæc cōstitutio interpretatur. & c. §. j. & in authē. de trien. & se. §. sancimus. Et alia de quibus per eū. Et hęc limitatio est sustētabilis & æquissima, vbi ista occurrerent, sed vt dictū est in præcedenti limitatione ista iniquitas nō videtur posse aliter surgere, quàm ex decisione iam facta in præteritis: quo casu iam dictū est legem non trahi ad decisa. vbi autē pēderent, videretur standū huic tex. voléti indistinctè legē posse præteritā nominare. Et ad hāc cōsyderationē vide omnino Do. post oēs, maximè Io. de sancto Geor. in. c. deliberatione. §. volentes. de offi. lega. in. vj. dum declarant, quòd illa constitutio comprehendens præterita non comprehendit futura ex quorum irritatione resultaret rigorositas magna. & hæc omnia quo ad primam fallentiam regulæ huius Decreta. Quibus adde, quòd statutum trahens ad se præterita, debet restringi tanquam exorbitans à iure communi: per id, quod eleganter dixit Bartol. in. l. prætor. ij. §. erit itaque. in secunda colum. versicu. secundo casu. ff. vi bono. rap. dum dicit, quòd si aliquo statuto cauetur, q̄ habeat locū etiā in præteritis, cū hoc exorbitet à iure cōi: per istū tex. cū cōcor. non intelligitur repetitū in statutis seruentibus, licet aliās secus: vt ibi per eū. no.

4 ¶ Fallit secundò, quòd regula huius Decre. in† cōstitutione declaratoria iuris antiqui: vt trahatur ad ꝓterita, secundū omnes hic. & in locis primò allegatis per text. in auth. de filijs ante dot alia instrumenta natis. § j. Et no. gl. fi. in prin. in data. vj. libri. quia declarando nihil de nouo inducit. l. hæredes palām. ff. de testa. & potius ligat cōstitutio antiqua, quàm noua declaratoria, secundū d. Abb. hic. Et ideò dicit dicit Bald. in. l. nō dubiū. in ij. col. C. de le. quòd in plus se habet declaratio, quā constitutio: quia declaratio respicit præterita: sed constitutio futura tantùm. Et hanc fallentiam ponit etiā Fede. consi. cxij. inci. amice charissime. in. ij. col. & Do. post Imo. in. d. c. deliberatione. & d. Abb. post alios. in. c. fi. in fi. in xvj. col. de præscrip. dicens, quòd constitutio declaratoria iuris diuini cōprehendit ꝓterita. Et cum istis concor. do. Car. Io. de Ana. inc. c. cū Christus. de hære. & facit. c. cum in cūctis. §. hoc sanè. & ibi gl. de elect. & tex. in. c. ex antiquis. liij. dist. per quem dicit hic Vinc. quòd statuta & iura disponentia de libertate ecclesiastica, respiciunt præterita: quia quia nunquam licuit laico de his se intromittere. c. bene quidem. xcv. distinctione. & sequitur hic. Ioan. And. & Domi. in. c. ex antiquis. in retuli pro notabili in c. ecclesia. ad fi. s. eo. Et de hac fallentia est tex. quē reputo meliorem de iure in auth. de rap. mul. quæ rap. nu. in fin. ibi, tanquā si lex nostra ab initio cū tali interpretatione promulgata fuisset. Et amplia hanc fallentiam, etiam si lex declaratoria vteretur verbo apto ad condendā legē nouā: vt est gl. no. in. cle. j. in verbo, censemus. se concess. præb. ¶ Hanc fallentiā limita quatuor modis. Primo, [a] †nisi in lege declaratoria essent apposita verba per quæ appareret mentem authoris non fuisse comprehendere præterita. Exemplum patet in. c. fin. de sponsa duo. & in c. j. de postu. Præla. in. vj. in quibus est verbū decætero[a]. Facit etiam quod habetur in. c. aqua. de consecra. eccle. vel alta. in. c. vnico. ad fi. de cleri. non residen. in. vj. & in Clemen. j. in verbo decætero. de vsu. cum simi. secundū do. Ant. & Imo. hic dicentem hanc limitationem esse satis claram. Idem tenet Do. in. d. c. ex antiquis. per text. in c. suspectos. iij. q. v. in verbo temporibus futuris excludimus. & ibi etiam hoc notat Domi. ¶ Secundò limita hanc secundam fallentiam, nisi† constitutio antiqui iuris declaratoria reperiret communem obseruantiam in contrarium: quia tunc quo ad illa, & in his, quę iam perfecta sunt, videtur noui iuris editoria. & ideò non trahitur ad præteritum: vt not. glo. in cap. j. in verbo, decæterо. de postula. Præla. in. vj. per quem ita tenent domin. Anto. & Domin. hic, & domin. Anto. in. c. fi. in vlti. colum. de sponsa. duo. & Ioan. de Anania, post domin. Anto. in cap. cum tu. in. iiij. colum. de vsu. & Domin. in. d. cap. j. in penulti. colum. dicens ex illa glos. colligi vnam limitationem ad not. hic. & dicit esse finalem in ca. vnico. in verbo, receperint. de cler. non resi. in. vj. & ibi hoc etiam repetit Domin. ponderando illam glos. in vlti. colum. Facit quod not. Angel. in dicto consilio. liij. relato in. v. limitatione præcedentis fallentiæ in iuribus hic allegatis. & qđ no. Imo. in cle. statum. in. iij. col. ver. videte. de electio. & in Clemen. prima. in. xiiij. col. versi. clarius potestis dicere. de electio. post Bertran. ibi. ¶ Sed quia Imo. & domin. Abbas hic, licet diuersis vijs aduersantur aliqualiter huic dicto domi. Anto. ideò pro concordia ex dictis suis & aliorum alibi, distinguere oportet duos casus. ¶ Primus casus est, quando consuetudo præterita est dubia: quia ius contrarium erat multipliciter intelligibile. & tunc procedat hæc limitatio: secundum. d. Abba. hic quia ille probabilis error sustentabit gesta in præteritum. & ita intelligit gloss. in. d. cap. paulò post confirmabitur. Et si diceretur, vt dicit hic Imol. quòd licet ista sit iusta causa dandi solum legibus futuris: tamē si lex simpliciter loquit declarādo, cōprehēdit etiā hoc casu præterita. ¶ .d. c. j. ver. decætero. à cōtrario sensū & hoc motiuum tetigit Ab. in. c. fi. post prin. ver. in contrariū posset adduci. de spon. duo. ¶ Respōderi potest, quòd illud

[a] ¶ Decęтero. de hoc verbo decætero. vide Card. in Cle. in plerisq;. xv. q. de elect. & in Cle mē. j. xvij. quæst. eo. tit.

verbum sit positum ad maiorẽ expressionem: & per hoc non colligitur argumentũ à contrario sensu: quia resultaret absurdum propter alia iura videlicet propter l. Barbarius. ff. de officio prætoris. cum materia. Et quia injiceretur laqueus ei, qui nõ peccauit cõtra. l, iubemus. C. de testam. ibi: quid enim peccauit antiquitas. & contra iura allegata in dicta quinta limitatione præcedentis fallétiæ, per gl. in. d. verbo decætero. Et nõ est mirũ, quòd lex aliquando exprimat verba, quæ aliàs subintelligebãtur: quia vt dicit Ioan. And. ad multa in. c. nimis. lo. j. de excess. Prela. sæpe bis idẽ ponitur ad euitandã malitiosam & sophisticã interpretationem. vnde dicit dom. Car. in Cle. j. in prin. de pœnis. quia licet text. ibi dicat, quòd lineam masculinã non sequitur. quòd si hoc nõ fuisset dictum veniret linea fœminina: quia iam erat sancitũ. in c. vbicunq; de pœn. in. vj. sicut etiam dicit. d. Abb. in ca. venerabili. de offi. dele. quòd illud quod subintelligitur sæpe ponitur ad maiorẽ expressionẽ. Et ideò dicit Paul. de Ca. consi. xcix. in. ij. co. q; gl. iuris ciuilis appellant hãc inculcationẽ verborũ. & dicit. d. Car. in Cle. j. in prin. in ix. not. de priuile. quod sæpè vtimur locutionibus improprijs causa maioris expressionis: vt etiã concor. sunt ibi in gl. in verbo, vtamur. quinimo in proposito dicit d. Car. in. d. cle. j. de elect. in. xvij. q. quòd etiã si non esset verbũ, decætero, illa constitutio non traheretur ad præterita. Est verum, q; gl. in Cle. si vna. in ver, decernimus. de reb. ecc. non alien. sensit, q; declarata irrationabilitate primæ opi. videantur sublata etiã præterita, pro quibus vigebat cõsuetudo. Et ideò Do. hãc clarius, quàm. d. Anto. limitat hunc casum. nisi lex noua declaret irrationabilitatem præteritæ consuetudinis. sed dicas, vt subtiliter dicũt Pau. de Lea. & Zenze. in. d. cle, si vna, quos latè sequitur ibi. d. Car. in pe. col. & etiã Imo. in vlt. co. q; Papa ibi damnat effectũ consuetudinis, & ipsam consuetudinẽ de nouo inducendã: sed prius facta cassari non debent. quia pro præterita consuetudine erat probabile dubiũ propter opi. doct. quas in illa materia ipsi remouerãt, ex quibus rationabiliter excusantur prius gesta. Et ideò ex illis dictis docto. remanet ille casus confirmatus, imò ampliatus, etiam si lex declaret veterem consuetudinem, non fuisse rationabilem, quicquid dicat Dom. Et ad hoc etiam bene faciunt quę scribit. d. Car. in Cle. j. in prin. in xxvj. q. de re. eccle. non alie. & do. Abb. in. c, capellanus. in ij. co. de ferijs. & optimè facit, quod statim dicetur in. iij. limitatione huius fallentię. Dicas tamen, quòd non tenere tactus gestus ante legem declaratoriã vigore opinionis, vnius doct. pro qua non esset consuetudo in illo loco secundũ Imo, post. d. Anto. in. d. Cle. statutũ. in. ij. col. ver. do. Anto. putat, de elect. & ideò dicit ibi. d. Card. in ij. q. q; de acquisitis ex tali op. tenetur quis ad restitutionem: licet aliã pœnã nõ in currat: vt in quarta limitatione huius fallen. & secundum ista potest intelligi dictum Do. in. c. perpetuò. in. ij. col. verfi. no. istud dictũ. de censi. in. vj. vbi colligitur ex dicto Ioan. Andr, quòd si Papa per viam declarationis approbat vnam de opin, contrarijs, illa declaratio trahitur ad præterita. ¶ Secundus est quando consuetudo præterita non reputabitur rationabilis à viris doctis. & tunc ista limitatio nõ procedit. Sed imò constitutio declarans trahetur ad præterita: & non sustentabuntur virtute talis consuetudinis, secundum dom. Abb. hîc. Pro quo vide text. opti. in cap. inter dilectos. in ver. excusatio. de excessi. Præla. & text. in c. aqua, de consc. eccl. vel alta. per quem colligit domi. Abb. ibi, quòd gesta virtute talis consuetudinis sunt nulla: nisi de misericordia tollerentur: prout fit ibi. & in c. iiij. versic, decætero. & in. c. cum venerabilis. in ver. corruptela. & in verbo decætero. de consuetudine. & in cap. fi. in verbo decætero. de sponsa. duo, & in cap. j. in ver. corruptelam. & in verbo decætero. de consue. in. vj. & in clemen, j. in verbo decætero. de elect. vbi iura in tali casu vtuntur ministerio verbis excludentibus præterirum tempus: & tunc res est clara. vt not. hîc Domin. fic restringens istum casum. Et ita reducas, quod scribit Domin. post Ioan. Andr. in cap. Abbates. in prima colum. versic. quæro, an Abb. de priui. in vj. & in. c. vnico. in. j. col. ver. Io. mo. soluit de biga. in. vj. & in. d. cap. ex antiquis. in. iij. colum. ver. & hæc limitatio. & ibi ponit modos cognoscendi verba, quæ excludunt præterita tempora: puta verbum decernimus, statuimus, vel per hanc nostram constitutionem alleg. glos. in d. cap. j. de cler. non resi. in vj. Et idem in verbo decætero, deinceps, [a] in posterum, [b] & similibus: quibus appositis. l. nullo casu trahitur ad præterita secundũ eũ. & hæc quo ad secundã limitationem ad hanc fallentiã secundã. ¶ Tertiò limita † hanc secundam fallentiam: nisi secundum opi. doct. præcedentem lata fuisset aliqua sententia. quia licet constitutio noua declaret errorem illius opin. tamen sententia non reuocabitur, secundum Vincen. hîc latè, quem sequuntur Ioann. Andr. dom. Anto. Imol. & hîc, & Domin. in cap. ex antiquis. in. iij. colum. Mouentur per. l. Barbarius. ff. de offi. Præto. & per not. per Inno. in cap. nihil. de elect. Et quia iudex debet indicare secundum leges scriptas & non scriptas: in auth. de leno. §. omnes. columna. in vj. Et ideo satis videtur, quòd iudex iudicet secundum intellectum, qui tunc seruabatur. Facit quod no. Domin. in capit. humanum genus. in. iij. columna. j. vbi dicit, quòd non imputatur ei, qui tenuit opin. probabilem: licet superuenerit lex illam declarans & reprobans. Facit quod not. Inno. in cap. per tuas. de fi. cum concor. ¶ Excipiuntur ab ista limitatione tres casus. ¶ Primus est, quando à sententia esset appellatum: quia si pendente appellatione superueniat lex declaratoria, illa sequenda est: secundum Vincent. & prædictos hîc. per capit. cum causa. de re iudi. vbi iudex app. reuocat primam sententiam, quæ erat fundata in consuetudine. & hoc dictum reputat hîc Imo. multum notabile ad limitationem eorum, quæ suprà dixi in. iij. limitatione primæ fallentiæ: in qua habitum fuit, quòd lex noua nominans præterita, non trahitur ad pendentia, per viam appellationis. Et ratio specialitatis est hîc: quia cum per declarationem appareat veritas, illam debet iudex imitari. cap. veritate. viij. distin. sed in alijs casibus debet sequi iura, quæ vigebant tempore primæ sententiæ per iura alleg. in. d. limitatione. ¶ Secundus est in sacramentalibus, in quibus sententia lata vigore opi. veteris nouiter reprobatæ est reuocanda. Ita concorditer dicunt omnes prædicti propter periculum animarũ. & alleg. cap. veniens. de presbyt. non bapti. & sequitur Domin. in. d, cap, ex multis. Tertius casus est in sententia lata pro matrimonio, quæ mero iure est inualida, docto de eius errore. Ita dicit solus Imola hîc, & contra omnes prædictos per. l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adulte. vbi cum apparuerit matrimonium non posse subsistere, debent coniuges separari. Fatetur tamen, quòd est iusta causa dispensandi per Papam per tex. in. l. qua in prouincia. §. diuus Marcus. ff. de ritu nupt. vbi fuit dispensatum ex tali causa: & sic facit etiam ille textus secundum eum, quòd matrimonium non tenebat detecto errore. Nec obstat capit. fin. de sponsa. duo. imò potius facit pro: quia sanè intelligendo ibi interuenit tacita dispensatio Papæ, ex quo vsus est verbo, decætero. secundum Imol. hîc. ¶ Ista sua opin. vt dixi, est contra omnes prædictos volentes, quòd imò sententia super matrimonio lata non reuocetur, ex lege noua declaratoria. Et pro nunc cogitabam, an distingui posset hoc modo: quòd aut opinio in qua fundauit se sententia, erat probabilis doctorum, & approbata per consuetudinẽ: tunc procedat opinio cõmunis per ea q; dixi in secũda limitatiõe huius secũdæ fallẽtiæ. Et fa

cit. c.

a ¶ Deinceps, de hoc verbo deinceps, vide gl. in Cle, eos de reg.

b ¶ In posterũ. De hoc verbo, in posterum. vide gl. & Car. in Cle. j. xvij. q. de censibus.

cit. c. obijciuntur Iacob. xxxij. q. iiij. & ibi, quãdo mos erat crimẽ, non erat maximè: quia dolus tãtùm inficit coitũ. c. in lectũ. xxiiij. q. ij. Aut erat opi. non approbata à consuetudine manifestè erronea. & tunc procedat opi. Imo. quia ita erat in iuribus per eum al legatis, vbi fit mentio de coniunctis incestuosè in figura matrimonij. ¶ Quartò limita † hanc secundam fallentiam, nisi lex declaratoria imponat pœnam de nouo. quia respectu pœnæ non trahetur ad præterita: secundũ do. Ant. do. Abb. Imo. & Do. hic allegat quod no. Paul. in procc. Cle. in verbo, decætero. & text. cum glos. in Cle. j. ver decætero. de vsur. quam glo. not. ibi do. Abb. & eam facit fing. d. Car. ibi, in prin. in. ij. colum. Et not. etiam Imo. ibi. in vj. col. allegans pro ipso. c. dixit Sara. xxij. q. iiij. vbi dicitur, quòd pœna criminis ex tempore legis est. Et idem no. do. Abb. in. c. fin. de spon. duo. & Do. in. c. vnico. in vlti. col. de cle. non resi. in. vj. põderans gl. ibi, in verbo receperit ibi: item nec pœna. Idem not. do. Card. in. Cle. statutum. in. ij. q. de elec. & Do. in. c. quoniam. xlvij. dist. ponderãs illum text. in verbo post hanc diffinitionem. Ioã. de Ana. in. c. j. in. ij. col. ne Præla. vices suas. per illum textũ in verbo decætero. & in. c. cum Christus. post do. Car. ibi, de hære. & do. Ant. & Do. & Ana. in. c. significasti. in. iiij. col. de foro compet. & Dom. in. c. j. in prin. in. ij. col. quod me. cau. in. vj. & do. Abb. in. c. quoniã. de fi. dicentes hoc optimè probari ibi in ver. de his autem inducendo, vt per eos facit glo. in verbo, ex nunc. in cle. nolentes. in fin. de hære. Bene facit, quod not. Domi. §. leges. in. ij. colum. iiij. di. vbi dicit, quòd constitutio continens aliquid, quod est iuris diuini, si vltra disponit, regulatur in eo: vt lex positiua. ita ponderat. c. ij. de consti. in. vj. Ita etiam in proposito constitutio declaratoria addens aliquid, iudicatur vt ius nouum in eo, quod addit. Bene facit quod no. Io. And. in. c. disponenda. de rescript. in. vj. vbi dixit, quòd constitutio, quæ aliàs extenditur ex identitate rationis nũquam extenditur respectu pœnæ. & sequitur multum Do. ibi in. iiij. co. & Imo. &. And. in. c. fi. in. v. co. de rescrip. & do. Abb. in procc. Decretali. §. Gregorius. in. iiij. col. & domi. Anto. in. c. fin. in. xiij. colum. de consue. & idem no. Ioan. And. in. c. fi fortè. de elec. in. vj. & sequitur ibi Do. in. iij. col. facit fing. dictum Io. And. in. c. tibi, qui. de rescr. in. vj. & ibi per Do. ad fi. vbi dixit, quòd licet decretum Papæ afficiat ignorantes. ca. j. de concess. præben. in vj. non tamen respectu pœnæ. Facit quod notat dominus Abbas in ca. primo. in vlti. colum. de loca. vbi dicit, quòd in correlatiuis non fit extensio respectu pœnæ: licet aliàs sic: ibi per eum. De quo tamen videf aliter sensisse in dicto procemio. in. j. char. Bene facit quod latè scribit Dominicus post Ioan. And. in. c. ij. in pen. colũ. de consti. in. vj. vbi concludit, quòd statutum prohibens factum damnatum à iure, non ligat probabiliter ignorantem respectu pœnæ: licet omnino faciat actum prohibitum. de quo fuit dictũ in. c. ij. §. eod. Ad idem quod not. dom. Abb. post Ioann. Andr. in cap. significasti. in. vij. colum. de fo. compet. vbi dicit, quòd constitutio positiua fundata in iure diuino, ligat Papam, sed non respectu pœnæ. ¶ Non ob. huic limitationi text. in. c. cum tu. de vsur. ibi, siue antè siue pòst. & ibi per pœnã, quã statuimus. quia ibi statũ cõcernebat ordinatoria iudicij. quo casu nõ habet locũ regula huius tex. & dicef in. iiij. fallentia. nõ enim deciditur ibi, qualiter debeat decidi causa vsurarũ: sed qualiter vsurarius debeat cõpelli ad restitutionẽ vsurarũ. Et ideò illa cõstitutio meritò includit futurã restitutionẽ, secundũ do. Abb. hîc. & fuit de mẽte Inn. ibi, & latè ibi per Ana. in. iiij. col. Et ideò dicit Do. hîc, in. d. c. ex antiqs. in. v. col. q; ibi pœna imponitur nõ restituẽti vsuras, qđ erat de futuro. & sic nõ dabat formã prẽteritis, sed futuris quo ad pœnam. Et idẽ sentit Bal. in rub. C. de vsur. in. ij. col. Et ex ista responsione in foro ad id, quod no. do. Car. in Cle. statutũ. in. ij. q. de elect. vbi dicit, quòd emolumenta recepta ante illam Cle. subiacent restitutioni: quia illi non fecerant ea sua, licet quo ad incurrendũ pœnã illius Cle. sint excusati. Et sic expresse sentit, quòd q; malè aliquid percipit ante legẽ declaratoriã, tenetur restituere: & sic ad actũ de futuro. Bene facit vltra oẽs tex. optimus in ca. cũ singula. in verbo, circa eos ibi, alio qn. de prẽb. in. vj. vbi iniũgitur illis beneficiatis in prætritũ: vt dimittãt beneficia eo modo, quo ibi sub pœna nouiter introducta: quia actus dimittendi est de futuro, meritò includitur sub lege. & faciũt quæ j. dicẽtur in. v. fallẽtia. ¶ Excipit hîc solus Imo. vnum casum ab hac limitatione, videlicet vt intelligatur in pœna, quæ imponitur ipso iure. Sed si veniret imponẽda per iudicem, videtur quòd possit illam ponere pro facto præterito ante constitutionem, si non erat punitum. Et ita dicit se intelligere. c. cũ tu. de vsur. & mouetur per id, quod ipse dixit post Io. de lig. in. c. ij. in. vij. colum. s. eo. vbi dixit, quòd statutum puniens nouiter factum dãnatum à iure, ligat probabiliter ignorantem, respectu pœnæ, quando pœna non imponitur ipso iure: sed venit imponenda per iudicem, qui videtur eam iustè imponere attentanti factum dãnatum. ¶ Sed hoc dictum reprobat Io. de Ana. in. c. quoniam. in. ij. colum. de simo. dicens, quòd est contra illum text. vbi pœna imponenda per iudicem, non imponitur de his, quæ litẽ præcesserant. Pro hac impugnatione facit, quod indistinctè concluxum fuit in. d. capitul. ij. suprà eo. tenendo contra Ioann. de lig. quòd omnino pœna legis nouæ super facto dãnato, non extendatur ad ignorantes. Et istud consonat per rationes ibi adductas, quæ seruiunt in proposito, & ea, quæ latè dixi. s. corroborãdo hãc quartã limitationẽ. ¶ Fallit tertiò regula huius Decre. vbi † lex noua annullat actũ ex causa de præterito: secundum Bar. in. d. l. omnes populi. per. l. pe. in fi. C. de inceſt. nup. & sequuntur do. Ant. & Imo. hoc. Sed hoc limitat do. Ab. dummodò causa nullitatis sit de præterito, ita q; inferebat nullitatem ipso iure. Secus autem si actus tenebat, in odium inducitur de nouo cassatio: quia tunc non debet trahi ad præterita, attento q; annullatio actus super iure quæsito est pœna: vt ipse no. in. c. ij. s. e. cũ cõcor. ibi allegatis. & respectu pœnæ cõstitutio nũquã trahitur ad prætera: vt proximè dictũ est. ¶ Fallit quartò, vbi † lex noua concernit modũ ordinandi, seu præparandi causas: quia includit etiam pendẽtes: secundũ gl. in. d. l. licet ea nõ. in verbo, decætero. & glo. fi. in Cle. ij. de iud. & ibi Imo. in vl. col. & Bar. & Bal. in. l. ij. in fi. alle. in. l. fi. C. de iura. cal. per illũ tex. & Bart. in. d. l. omnes populi. & Bal. in ti. de pa. Constã. §. hoc quod nos. in. vj. col. versi. tertiò no. quod iudex. & d. Ant. Imo. & do. Abb. hîc. & est cõis opin. secundum Imo. hîc. Et ideò statutum disponens, q; debitor, de quo constat per instrumentum guarentigiatũ, debeat capi, extenditur ad debitorẽ & instrumentum confectũ ante statutum: quia non dat modũ decidendi causam, sed præparandi: secundum Barto. in. d. l. omnes. & do. Ab. hîc. Pro quibus vide Bald. in. c. fij. vt lite pen. & ibi dixit, q; statutum de causis compromittendis habet locũ etiã in litibus pendentibus: quia istud respicit magis ordinem procedendi: id est coram quo & qualiter procedatur, quàm decisionem causæ. Et vide Bal. in. d. l. Leges. in. ij. col. C. de legib. vbi dicit quòd si vnum officium habet duos iudices & adiungãtur eis tres, videbuntur adiuncti etiã in litibus pendentibus coram primis: quia statutum respicit formam processus. Nec obst. auf. in medio litis. &c. quia loquitur in lege emanãte ad decis. causæ. Et ita dicit se cõsuluisse Florentiæ de iudicibus fallitorum. & hanc fallentiam ponit etiam Bal. facta mentione de hoc consilio in. l. sancimus. in fi. C. de sacrosan. eccle. & idem consuluit in illo casu collegium Perusinum per multas rationes. Et est in consilijs Ange. consil. ccxj. incipiente, primum est videndum, vtrum dicti iudices. ¶ Hãc fallentiam limita, vt non procedat in processu iam facto: sed solùm in processu, qui restat: secundum Ange. in dicto consi. per dictam l. fin. C. de iura. cal. ibi, in primo post hãc legem ingressa. Et idem glo. in. d. c. licet canon. quam sequitur communis opin. secundum Imo. hîc. & sequitur. d. Abb. in. c. venerabili. in. ij. colũ. de iudi. Et potest esse ratio: quia istud esset ligare præterita perfecta, quod non est de intentione legis. vt est dictum in. iij. ampliatione. & nõ est mirum, q; causæ inchoatæ ex factis prætcritis ligentur lege noua: quia secundũ Imo. hîc processus fiendus est. quid futurum, merito comprehenditur. iuxta gl. in Cle. ij. de æta. & quali. & in Cle. j. de testa. de quibus fiet mentio in sequenti fallentia. Disputatiuè tamen teneri posset, q; ista. iiij. fallentia nunquã procederet se cundũ Imo. hîc in causa appellationis, per text. in auf. vt cũ de accog. in prin. vbi apertè dicitur secundũ eũ, q; talis causa, nedũ debet determinari secundũ legẽ antiquã: sed examinari secũdò generaliter etiã in causa principali. videtur idẽ per tex. cum suis cõcor. nisi lex noua loquẽs de ordinarijs expressè nominet lites pẽdentes: prout fit in dicta. l. ij. C. de iura. calũ. cum si. tamen communis

opi. est illa, de qua, ſ. ſecundū eū in ſuſpenſo remanentē. ¶ Sed aduertē primò, quia tex. in. d. auth. vt cum de app. cog. non dicit aliquid de examinatione, licet loquatur de examinatoribus in iudicibus. Et dicit, ꝙ debeant dare terminū negotio ſecundū veteres leges, quæ verba non important examinationē, ſed vltimationem quæ fit per ſententiā: vt de ſe patet. & ſic loquitur de deci. ¶ Secū dò aduerte, quia mirum eſt, ꝙ Imo. non attribuat hanc ſuā impugnationem: quia Ia. de bel. qui latè ita tenuit in. d. auth. vt cū de ap. volens, quòd conſtitutio deponens ſuper ordinatione iudicij, nō trahatur ad pendentia. Et inducit multa iura, in quibus fit mentio de cauſis pendentibus, per quæ apparet à contrario, quòd aliàs nō comprehendebātur. Et eius dicta refert Io. And. in. d. c. licet canō. dicens propter hoc nō eſſe recedendum à gl. ibi. Et quòd illa iura exprimunt pendentia: quia iuſtum & æquum eſt ſic fieri per iſtud non dare legem præteritis, imò actis futuris, ſecundum eum. Sed opi. Ia. de bel. & Imo. hîc ſaluari poſſent in actibus proceſſus futuri, qui veniunt per viam executionis ad actus præteritos: quia ſi lex diſponit ſuper iſto actu, & non ſuper executione, non trahetur ad excutionē: per text. hîc, & in. c. ſtatuimus. de ma. & obe. ſecundum Do. in. d. c. licet canon. Quando autem actus eſt partim de præterito, partim de futuro, dicendū eſt vt generaliter dicetur in ſequenti fallentia. Et ad rationē Imo. fundatā in iſto tex. iam reſponſum eſt, ꝙ iſtud eſt potius ligare futura, quàm præterita. Et li cet iura ſuper iſtis vtātur verbis ꝓteriti tēporis: per hoc nō debet argui à contrario. ſecus eſſet, ſi non vterentur. vt no. gl. fi. in fi. in d. Cle. ij. de iud. Pro qua facit, quod dixi. ſ. in ſecunda limitatione ſecundæ fallentiæ. v. er. & nō eſt mirū. Item, quia reſultaret ab ſuditas ad iſtū text. volentē, quòd lex concernat futura: & ipſe proceſſus futurus eſt reſpectu actuū futurorū: licet cauſa pendeat. vbi autem eſt iudicatū, vel facta relatio, ſecus eſt: per prædicta. Et iſtis adde quod no. Bart. in. l j. ff. de pœnis. vbi dixit, quòd per deciſionem cauſarū præteritarū licitè allegatur lex hodie abrogata, quæ
11 tunc vigebat. ¶ Fallit quintò regula huius Decre. † quando factū de præterito expectat perfectionē ſuā & cōplementū à facto futuro: quia lex noua ipſum comprehendit: vt eſt gl. & ibi. d. Ab. in. Clem. ij. in verbo, in poſterū. de ęta. & quali. Ex qua etiā hîc colligit ibi Imo. poſt. d. Ant. in. viij. col. dicens, quòd vbi conſtitutio certam dat formā actui: licet actus ille fiendus in futurum habeat ortū ex cauſa de præterito: tamē ſubijcitur cōſtitutioni nouæ. Et ſimiliter dicit ibi. d. Car. in. v. col. illā glo. eſſe ſing. & ſignandam, ꝙ quando cōſtitutio concernit aliquid productiuū pluriū effectuū, concernit præterita reſpectu effectuum futurorum. Illam gl. no, etiam Do. in. d. c. licet canon. in. v. col. quā vide. Bene facit gl. Gul. de monte Lauduno in extrauag. Io. xxij. ſuſcepti, ſuper verbo vacantium. Ad idem quod notat Bald. in. l. ſi ita ſcriptum. ¶. fin. ff. de lega. ij. vbi dicit, quòd ſi ſtatutum dat præmium capienti bannitum & præſentāti eum poteſtati: comprehendit eum, qui cœpit ante ſtatutum, & præſentauit pòſt. Simile eſt quod not. Bald. in, l. illā. poſt mediū. C. de dona. dicens, quòd ſi ſtatutū excludit filiam dotatam à ſucceſsione dotantis, includit dotatas ante ſtatutum, ſi moritur dotans poſt ſtatutum: ſecus ſi mortuus eſſet ante ſtatutum: vt ibi per eum, & per illū text. ¶ Ad idem quod no. Domi. poſt Ioan. And. in. c. auaritiæ. in. ij. colūm. de elect. in. vj. dicens quòd illa conſtitutio comprehendit etiā electum, qui ante electionem legitimè adminiſtrabat, fortè, vt œconomus propter verbū gerere, poſitum in text. quod nedū prohibet officiū adminiſtrationis recipere, ſed gerere, & ſic actus præteritus nondū finitus ligatur. Similiter dicit Do. in. c. fi. in. j. col. de ele. in. vj. ꝙ in electionibus factis ante illam conſtitutionem debet fieri confirmatio, ſecundum formam, de qua ibi: quia non datur forma electioni præteritæ, ſed confirmationi futuræ. & alleg. glo. in. d. Clemen. ij. de vi. & hone. cleric. & ibi Imol. in. vj. colum. ver. no. bene hanc gloſ. Et per allam glo. Bald. in. d. l. omnes populi. in. viij. colum. ff. de iuſti. & iur. quod ſtatutum prohibens fœminis certa genera veſtiū; intelligitur etiam de veſtibus anteà factis: quia eas nō potuerunt portare. Idem etiam ſentit gl. cum prædictis in Cle. j. in verbo trā ſiuerunt. de reg. & gl. fi. in fi. in. c. j. de iniu. in. vj. quam ad hoc not. ibi Do. & gl. in. Cle. j. de teſt. ſtatim allegan. ¶ Recipit autem iſta fallentia duas declarationes. Prima eſt, vt non procedat, quando per extenſionem legis nouæ ad executionē de futuro fieret reſtrictio ad actum de præterito faciendo ipſam duriorem & aſperiorem, quàm eſſet tempore actus geſti. Iſta decidit Dom. in. c. ante trienniū in no. xxxj. diſt. per illū tex. vbi conſtitutio diſponebat ſuper ſeruanda deinceps caſtitate Diaconorū orientali: tamē nō extenditur ad illos, qui contraxerant matrimoniū ante. Et per hoc faciunt no. per. d. Ant. Io. &. d. Abb. in ca. cum dilectus. quod met. cauſa. & Arch. in. c. geſt. lxxiiij. diſt. & Imo. Ant. & d. Ab. in. ſuper eo. de reg. & Arc. in. c. certe. xij. q. j. cū concor. in quibus habetur, quòd lex noua imponens religioſis aſperiorē vitā, in dubio nō trahitur ad receptos ante legē. quod ſoleo limitare, niſi lex noua reduceret eos ad ſtatū conſuetū, à quo eſſent collapſi: vt per Do. in c. ab exordio. xxxv. diſt. de quo aliàs. ¶ Sed declaratio huius fallentiæ eſt, vt nō procedat in futuris, quæ à nullo ſunt ſeparata, ſed omnino connexa cū præteritis: habet omnimodam dependē tiam, adeò, ꝙ nō poſſet cōſtitutio reſpicere de futuro: quinetiam tangeret actū præteritū: quia tunc talia futura regulantur tanquā præterita. Ita declarat. d. Abb. in. c. paſtoralis. §. verum. in. j. col. de ap. & hic motus, per gl. or. in Cle. in verbo deputata. de teſta. & ibi habet exemplū, qđ reaſſumitur per. d. Abb. hîc, & in. d. Cle. j. inprin ci. vbi facit illā. gl. ſing. Et idem. d. Car. ibi. in. ij. col. dicēs eā valere ad multa. ideò tanquā ſing. reaſſumit etiā, ibi Imo. clarè, in. iij. co. ver. no. bene ſing. glo. & latius & clarius idē Imo. in. d. Cle. ij. in ix. col. ver. ſed contra prædicta. de æta. & qua. & in. d. ca. ex antiquis. in. vj. col. ver. iij. quando reperitur, dicens pro illa gl. optimè facere tex. in. c. fi. §. fi autē. de cōceſ. præb. in. vj. vbi conſtitutio nō induc it executionē actus de futuro, qui venit connexè & acceſſoriè ad actus de præterito. Nec colligas ibi argumentū à contrario ſenſu, ꝙ vbi illud nō exprimeretur, ſecus eſſet, quia obſtat verbū certum eſt, ibi poſitū, denotans illā legē nō eſſe in hoc noui iuris promulgatoriā. Subdit Do. in. d. c. ex antiquis. ꝙ vbi factū de futuro habēs cōnexitatē cum facto de præterito, poteſt includi abſq; eo, quod tangitur factū de præterito: tūc cōſtitutio extēderet ad tale factū. Et hoc voluit glo. in. d. Cle. j. licet clarè non exprimatur. Sed ꝙ ſic voluerit, patet ex tex. in. c. ſuper eo. j. de app. quē alle. ſecundū eū. Ad quod vltimū vide eundē in. c. licet canon. in. v. co. vbi pro hoc no. gl. ibi. & glo. fi. in cle. ij. de tu. & faciunt notata. ſ. in iſta vltima fallentia. ¶ Sub iſta declaratione plurima includi poſſunt: & maximè tex. hîc iuncto. c. ſtatuimus. de ma. & obe. Nā ſedere iſtos nouos canonicos ante alios, eſt quid futurū, & tamē cōſtitutio nō cō prehendit illos, ſecundū Do. hîc. & optimè faciunt notata per Io. And. in regula, ſine culpa. in merc. dū ponit, quòd legitimatio primogeniti nō tollit ius primogenituræ quæſitū ſecundo legitimè nato. Itē facit tex. in. l. teſtiū. C. de teſt. ibi, is ſcilicet qui iā ſine ſcriptis. & c. vbi forma data in probandis ſolutionibus nō intelligitur de ſolutionibus cœptis, ſed de futuris. Facit elegans conſiliū Fed. ccxciiij. factū tale eſt, an conſtitutio Clementis. vbi latè cōcludit, quòd Guardianus fratrum minorū deputatus executor ante Cle. exiui. de ver. ſig. poteſt exequi poſt ipſam Cle. ne remaneat deluſa opinio teſtatoris, qui fretus fide habita in tali viro excuſabiliter eum elegit lege nō condita: vt ibi per eū. Item conueniunt ea, quæ dixi. ſ. in iij. ampliatione ea, quę omnia ſeruiunt etiā huic declarationi. ¶ Eſt verū ꝙ d. Ant. & do. hic reprobant opi. Fed. in. d. cōſi. volentes, ꝙ imò Guardianus datus executor ante. d. Cle. non poſſit poſt ipſam exequi: quia de d. Cle. dat formā acceptationi executionis & actui, qui erat de futuro: ergo ipſum includit propter gl. in. d. cle. ij. de æta. & qua. & cum concor. In hanc opi. videtur tacitè inclinare hîc Imo. per aliam rationē. videlicet quia. d. Cle. videtur procedere declarando. ergo trahitur ad præterita: vt, ſ. in. ij. fallentia. & tanto fortius, quanto executio eſt de futuro, & negari non poteſt, quin iſte punctus ſit dubius, & fortius per pertinaces dilatabilis. ¶ Sed fortè poſſet ſic diſtingui pro concor. opi. quòd aut edita. d. clem. teſtator adhuc viuebat, & habebat locum opinandi ſtorum: quia imputandum eſt ei, cur teſtamentum non correxit, ſi non fuit repentina morte inuaſus. Et hoc optimè probatur per id, quod dixit Ang. in. d. authē. vt cum de app. co. quam retuli. ſ. in fi. tertię amplia. & ceſſant multę rationes Fede. Aut teſtator mortuus erat ante. d. Cle. & tunc procedat opi. Fede. per rationes ſuas multū æquas, quibus nō ob. ꝙ illa Clc. dat formam acceptationi:

quia

quia licet acceptatio ſit actus futurus, tamen eſt adeò cōnexꝰ cū teſtamento, ꝙ ea facta impoſsibili, irritatur in ea parte teſtamentū. & ſic tanguntur neceſſariò præterita, qđ eſt cōtra hanc ſecundam declarationē, & cōtra. d. l. ij. ampliationē. Nec ob. ꝙ illa cle. procedit declarādo, quia declaratid, quod habebat cōmunē opin. in cōtrariū, ſecundū Imo. hîc. Et ideo non trahitur ad, præterita, per id quod eſt dictū. ſ. in. ij. limitatione ſecūdæ fallentiæ. ¶ Et ꝓ hac parte adduco diſputationem Iac. bu. no. & optimè inſeruientem, quę ſequitur Pet. de Anc. in repe. c. j. in. xxxiij. char. ver. ſubij cio. q. ſ. e. vbi refert. q. diſputatā per do. Iaco. in qua concludit, ꝙ fratres nō teneāt dare quartā parochiano de legato obueniēte eis ex teſtamēto cōdito ante cle. dudū. de ſepul. licet ipſum legatum habeāt ex poſt. Et pro hoc faciunt multa de quibus ibi. & facit optimè quod eſt dictū in. iij. amplia. huius regulæ. Ex quibus inferi poteſt, ꝙ ius quæſitū fratribus ſuper integritate legati, non debet eis auferri, per legem nouam ſimpliciter loquentem. Et quāuis quo ad terminos illarum cle. iſta nihil hodiè profint, tamē ad deciſionē ſimiliū. q. maximè in cōſtitutionibus & ſtatutis, quæ de nouo quotidiè fiunt, mirū in modum ſeruire poſſent. Et eſt bene no. quod ſignāter ſubdit Fed. d. cōſi. ccxciij. in fi. videlicet, ꝙ licet Guardianus non poſsit eſſe executor: vt in. d. cle. exiui. fi tamē nul
a lo¡ opponente executꝰ fuerit, valebit executioª: ſicut clerico cōſtituto in ſacris eſt interdictū officiū tabellionis. & tamē ſi inſtrumenta cōficiat, valent ſecundū Io. an. poſt Hoſt. in. c. ſicut. ne cleri ci vel mo. Et hîc nō eſt interdictū propter vitiū ſuæ perſonæ, vel defectū: ſed propter ſtatum ſuæ perſonæ & perfectionis regulæ, ſicut dicitur de Epō, qui propter dignitatem perſonæ ſuæ nō debet aliquę per ſe verbare. Et idē in ſimilibus exēplis poſitis, ꝓ Io. an. in regula, nō pōt quis. de reg. iur. in. vj. ſecūdū eū. Et in multis iuris articulis ſunt aliquę perſonæ prohibitæ ab aliquo actu: ſi tamen illū actū exercuerint nemine ſe opponēte, valet. ſicut de mili te, ne ſit procu. & de excōicato ne agat. l. filiuſſa. ff. de procu. &. c. pia. de excep. in. vj. & hoc dictū Fed. ſequunt per no. d. Ant. Imo. & Do. hîc, & Lud. latè cōſi. ccccxc. inci. oipotentis & c. quo ad primum. in pe. co. Et ex ipſo poteſsumere doctrinā valde viſitabilē, ꝙ actus factus per perſonam, quā lex inhabilitat ſolū propter honeſtatē valet, ſi nō opponat. Quod perpetuò no. ad materiā. l. nō dubiū. C. de legi. cū concor. ¶ Demū, vt iſta fallentia ſit clarior, non omitto nouam opi. Io. de Imo. hîc, ꝙ inhærens vni motiuo, per quod in hac materia voluit multa noua attentare firmat, ꝙ
13 imò cōſtitutio noua reſpiciens executionem nunquam extendit ad executionem actuū præteritorum futuram: niſi vtatur verbis præteriti temporis, quod eſt cōtra gl. doc. in hac fallētia allegatorū. Mouet dupliciter. Primò, quia tex. in. d. cle. ij. de æta. & qualit. dicit: ſunt mācipati. & tex. in cle. j. de teſta. dicit dēputatis. quæ verba de ſe ſunt apta cōprehendere præterita nondū executa. Et ideò ſumpto arg. à cōtrario ſenſu, ſi nō eſſent illa verba ſtaret firma regula huius Decre. à qua non eſt recedendū in alijs caſibus nō habētibus illa verba. ¶ Secūdò moūetur ex dictis Barto. in. d. l. omnes populi. in. v. q. dū dicit, ꝙ ſtatutū preferens maſculum fœminæ in ſucceſsione abinteſtato, nō habet locū ſi is, de cuius bonis agitur mortuus eſt ante ſtatutū, licet fœmina nondum habuiſſet portionē ſuā cōdit o teſtamēto. ergo lex noua cōprehendit execu. actuū præteritorum ſecundū eū. ¶ Puto ſequendā eſſe opin. cōem, quā ipſemet Imo. latè ſecutus eſt in locis hac fallentia allegatis. Et qa iſtud cōprehendere executionē, quæ non immutat actū præteritum, eſt propriū officiū legis: quia cōcernit futura. Non obſtat, ꝙ in illis cle. ſint verba præteriti temporis: quia pōt rīderi ſufficienter ex his, quæ dixi. ſ. in. ij. limitatio. ſecūdæ fallentiæ. ver. primꝰ caſus. ibi, & nō eſt mirū. Et ex his, quę dixi in. iij. fallē. ver. diſputatiuè, tamē: videlicet ꝙ ad maiorem expreſsionē ſint poſita illa verba, prout dicit gl. fi. in ſimili propoſito in cle. ij. de iudi. ibi, dato tamen. Et hinc eſt ꝙ in hac materia qñcūq; lex nouatur vtitur plenioribus verbis, vbi non oporteret, patet in. c. fi. §. ſi autem. de cōceſ. præb. in. vj. vbi dicit, ꝙ cōſtitutio noua non trahitur ad præterita cōnexa inſeparabiliter cū futuris. & dicit certū eſt: ex quo verbo apparet, ꝙ ſæpe fit mētio ad cautelā de eo, quod ſubintelligebatur ſine expreſsione. Quare aūt hoc fiat, rīde ex dictis in. d. ver. primus caſus. & eſt tex. in cle. j. ad fi. ibi quāuis ēm. de pœnis.

Non ob. dictum Bar. in. l. oēs populi. ff. de iuſt. & iure. quia ibi ſumus in caſu quarē ampliationis. de qua. ſ. & ſecūda declaratio huius fallentię, in quo caſu hæc fallentia non procedit: valet, vbi executio tāgi nō pōt ſine mutatione actus præteriti ſcilicet iuris iam quæſiti fœminæ ex morte alterius, ꝙ ius ſtatutū non tollit: vt in ſimili dixit ipſemet Imo. hîc cōtra Bar. in q. reſtituendæ dotis. de qua in. d. iij. ampliaxione. Et no. Bal. in propoſito. in. d. l. illa. C. de do. Et pro cōpleméto huius fallentiæ, vide aliqua per Do. in. d. c. ex multis. in vlt col. quem non refero: quia ex prædictis deciduntur. ¶ Fallit
12 ſextò regula huius decret. † vbi cōſtitutio dat exceptionem, vel tollit: quia ſi exceptio orię poſt ſtatutū: ſubiacet ipſi ſtatuto reſpectu contractus facti ante ſtatutum, ſecūdū Bar. in. d. l. oēs populi. & d. Ant. Imo. & d. Abb. hîc, per. l. teſtamentū. C. de teſta. & l. pe. C. de vſu. Et facit quod habetur in. l. fiſcus. ff. de iure fiſci. niſi aliud exprimeret in ſtatuto. & ſic pōt intelligi, quod habetur in auſ. hæc conſtitutio innouat. a ſecundū Imo. hîc. ¶ Et ex hac fallentia inferūt prædicti, ꝙ ſi ſtatutū nouū diſponit, vt cōtra inſtrumentum guarentigiæ admittaſ ſola exceptio ſolutionis, inſtrumentum cōfectū ante ſtatutū ſubiacebit ſtatuto: quia concernit ordinem procedendi. & ſic ſumus in quarta fallētia de qua. ſ. & nō poterunt opponi aliæ exceptiones, quæ eſſent ortę poſt ſtatutū ſecūdū iſtos. Vbi aūt eſſent prius ortę, poſſent opponi: quia non intendit ſtatutū tollere ius ante quęſitū. Subdit etiam Bar. & ſequunt prędicti, ꝙ facto ſtatuto, ꝙ poſſeſſor bonę fidei præſcribat quin q annis poſſeſsio cœpta ante ſtatutū nō cōputatur, ſed debet inchoari quinquēniū de nouo per rationes, quas vide per Bar. cui nihil addo.

Et ad hanc fallentiā, vide quod no. Ang. in. d. authen. vt cū de appel. cogno. in fi. principij. &
13 Bal. in. d. l. leges. in fi. ¶ † Fallit ſeptimò regula huius Decr. vbi lex ſeu ſtatutū, aliquid indulget: quia etiā ſi loquatur per verba futuri tpis nō extenditur ad futura: ne detur materia deliquendi. De hoc eſt tex. ſing. limitans hanc materiā. in. l. cum lex. ff. de legi. per quem tex. dicūt ibi Bar. & Bal. poſt ſtatutū diſponens, ꝙ quili bet bannitus extrahiſ de banno ſoluendo. x. nō habet locū de banniendo in futurū, quia dare ł materia delinquendi. Ad hoc dictum ſequitur hîc do. Ant. & Imo. Idē Domi. in. d. c. ex antiqs in. vj. col. & hîc, adducēs pro hoc, quia lex priuilegiatiua nō ſequitur naturā legis. alleg. glo. in pro œ. cle. in verbo, decęterо. quę pro facto dicit contrarium poſt prin. ibi, quo caſu imitari debet. De bānito fuit originale dictū Odof. vt refert & ſequitur Sali. in. l. ij. C. de generali aboli. dicens beneficium talis ſtatuti nō extendi ad poſteā accuſatos. Nec ob. iſte textus cum ſimi. quia in deciſiuis lex dat formam futuris negotijs. & idē in ſolennitatibus adhibendis, ſed in remiſsionibus pœnarum ex beneficio cōceſsis, ſecus: ne detur via delinquēdi ſecundum eum. Facit quod no. idem Sali. poſt Iac. But. in l. caſtitati. in. lj. col. C. de adulte. vbi dicit, quòd reſcriptum dans remiſsionem pœnæ infligendæ ante delictum cōmiſſum non valeret, quia inuitat ad delinquendum, & quia remitti non poteſt id, ad quod quis nondum eſt adſtrictꝰ. & quia remiſsio fit pœnitenti, ſed pœnitere &

a ¶ Executio. Sed quid ſi teſtator vltra procederet an nullando actū ſine conſilio Guardiani fratrum minorum. dic, ꝙ tūc omnino eius conſiliū eſt ſequendū & valebit eiꝰ executio, ſecundum Bal. in rubri. C. de inſtito. in. iiij. co. ver. ſed quid ſi teſtator. & in auth. ingreſſi. ij. co. ver. quid ſi teſtator. dicit ꝙ de ſacroſan, ec. cōtra Bar. in. l. j. §. fi plures. in. vj. col. in ver. & per hoc dico, ꝙ quando. ff. de exerci.

operari simul non potest fieri, non consentiente oppositorum cõ
tradictore, secundũ eũ, & sunt verba dantis vulgata: dum loquit
de Eremita, qui credit se posse absolui ante peccatum. Et hanc fal
lentiã ponit etiam Bal. in l. si ita. in j. col. ff. de aur. & argen. lega. &
Do. post Imol. in c. ij. in. ij. responso. in vlt. col. de consti. in. vj. &
Bal. & Imo. in l. cũ in ij. ff. de iniusto testa. & Bal. in l. omnes po
puli. in xj. col. ff. de iusti. & iur. & do. Abb. in c. ij. in. ij. not. s̃. eo. &
Bal. in l. leges. in iij. col. C. de legi. & do. Ant. in c. quia circa. in vl
tima col. de priui. & Imo. in cle. fi. in. xvij. col. versi. ij. fallit. de re
scri. & Albe. in quarta parte statutorũ. q. lvj. incip. similis. q. Old.
& Ang. consi. lxvj. incip. municipali lege ad fi. & Bal. in c. fi. ad fi.
de præscri. benefacit elegans consi. Fede. cclxxviij. incip. factũ ex
quo iure consilium &c. vbi latè consuluit, quòd statutum non po
test habilitare prolem illegitimam ad successionem, ne aperiatur
via adulterijs, & copulę illicitę. Et quia statutũ caueret honestatẽ
contra, c. erit autem. iiij. dist. Ex quo consilio pulchrè infert Do.
c. j. §. ij. in fi. de fil. presb. in. vj. quòd non valet statutum Epi habili
tans omnes filios legitimos ad minores & simplicia beneficia: qa
aperiret viã peccato. secus in dispensatione, quæ sibi cõpetit: quia
illa fit cũ causæ cognitione: vt per Inno. in. c. cũ ad monasteriũ. de
stat. mo. quæ non potest dici accedente tali statuto, per quod in
duceretur dispensatio nimis indiscreta & vaga. & ibi latè per eũ.
14 ¶ †Fallit octaua regula huius Decre. vbi cõstitutio noua impo
nit pœnam pro aliquo delicto, quæ pœna est congrua & conue
niens delicto magis, quàm pœna legis veteris: quia tunc in puni
do eos, qui deliquerunt ante cõstitutionem nouã, seruabitur ista
constitutio noua, secundũ Bar. in. d. l. omnes populi. quẽ sequun
tur hîc. d. Ant. & Inno. & ideò dicit Bar. ibi quòd cũ Patauini fe
cissent legem: ne quis sub pœna capitis venderet sal Venetis sine li
centia: deinde per secũdam legẽ fuisset mutata illa pœna in pecu
niariam: debebit ille, qui vendidit tempore primæ legis hodie pu
niri per legẽ nouã: quia prima pœna fuit nimis rigorosa secundũ
eum. Idem in similibus. Et mouetur per text. in. l. pe. ff. si ex noxa.
causa aga. vbi seruus delinquens in seruitute, & accusatus in liber
tate, non punitur vt seruus, sed vt liber. ¶ Hanc fallentiam intelli
ge primò, secũdum prædictos, in pœna, quæ augetur vel diminui
tur ex causa, quia in ea imponenda inspicitur tempus sententiæ,
non delicti: vt est dictũ. Sed vbi esset pœna ordinaria delicti, de
bet inspici tempus delicti. per. l. j. ff. de pœnis. &. c. fin. de sentent.
excom. Et ideò hæc fallentia loquitur de pœna cõgruentiori: vt
hîc per do. Abb. post alios. & per Pet. de anc. clarè in repe. c. j. xxx
iij. char. ver. quid in delictis. ¶ Secundò intellige hanc fallentiã in
pœna imponenda per sententiam: secus si imponitur ipso iure:
quia tunc attenditur semper primum tempus, secũdũ Io. an. in. c.
fi. de elec. in. vj. dat exemplũ in. c. Felicis. & in. c. exigit. de censi. in
vj. Et sequitur Do. in. d. c. fi. in. vij. col. allegans rationem: quia qñ
statutum imponit pœnam ipso iure, dicitur executoriũ: per not.
in. c. licet cano. de elect. in. vj. Ad idẽ facit. c. fi. de sentent. excom.
vbi in pœna delicti per ius ipso inre imposita, attenditur tempus
delicti quo ad tollendum illam pœ. posito ꝙ superueniat causa,
propter quam aliter deberet delicto satisfacere. Dicit Io. an. in. d.
c. fi. de elect. in. vj. & sequitur ibi Domi. ꝙ vbi lex secunda vellet
primã haberi pro infecta: tunc etiam pœna prius imposita ipso iu
re esset sublata, per tex. cum glo. in cle. j. de immu. eccle. & bene fa
cit quod dixi. s̃. in. j. limitatione primæ fal. Reliqua do. Io. and. in
d. c. fi. reducas ad. l. omnes. & docto. hic. & de materia vide etiam
per Albe. in. j. parte statutorum. q. lxxxv. & in. iiij. parte. qõ. liij. &
per Io. de lig. in repetitio. c. cum dilectus. in. ix. colum. de consue.
& Bal. in. l. leges. Et facerẽt hæc ad. q. de persona, quæ tẽpore sen
tentiæ mutauit statum, quem habebat tempore delicti: puta si ef
ficitur clericus, quæ iura debeant attendi in eo puniendo: an iura
quæ considerant primum statutũ, an quæ considerãt secũdũ. De
quo vide ad. saturitatem per Ioan. and. & domi. Ant. in. c. j. de ob.
ad ratio. Bal. & Ang. in. l. j. ff. de pœ. Bal. in. l. officiales. C. de Episc.
& cleri. & in. l. cum quædam puella. ff. de iurisd. om. iud. & in. l. j. C.
an seruus ex suo facto. & in auf. causa, quæ cum monacho. C. de
Episco. & clericis, & Ange. in. l. si quis posteà. ff. de iud. Pet. de an
cha. in regula, ea quæ. in. liiij. col. ver. iij. quæritur. de regu. iuris. in
vj. Ioan. de ana. post Pet. de anch. in. c. ad falsariorum. in. xiij. colũ.
de cri. fal. d. Card. in cle. ne in agro. §. quia verò. in. vij. qõ. de stat.
mo. Arch. in. c. j. xj. q. j. Specu. in ti. de reo. in princ. ver. quid pen
dente. Iac. but. in. l. pe. ff. si ex noxa. causa, aga. Bald. in. cum non ab
homine. in vlt. col. de iud. & in. c. j. de mili. vas. qui bellica arma de
posuit. gl. ij. Bald. Ang. & Imo. in. l. nemo potest. ff. de leg. j. Bal. in
l. affinitatis. C. cõmunia de suc. & in. l. ij. C. ne in pos. leg. & in. l. quę
dam. C. de fideicom. Bar. Brix. in. q. venerea. inci. aliquis litigabat.
Iac. but. in. l. quisquis. la. ij. C. de Epis. & cle. Imo. in. c. eam te. in. ij.
col. de rescrip. do. Ab. in. c. clericis. in. xij. col. de fo. compe. Bal. in
l. idem Vlpianus. ff. de excu. tu. & Pe. de anc. latissimè in dispu. inc.
15 laicus quidam. ¶ †Fallit nonò regula huius Decreta. in constitu
tione confirmante: quia trahitur ad præterita, secundũ Ia. de bel.
quem refert Bar. in. d. l. omnes populi. Et facit. c. j. de trãsac. & qd'
habetur in. l. bene â zenone. C. de qua. præscri. & intellige, si con
stitutio vtitur verbis, quæ possunt importare præteritum tem
pus: aliàs non: secundum Bar. ibi. & sequitur Imo. hîc inferens, ꝙ
in casu. l. si quis argentum. C. de dona. confirmantur donationes
præteritæ: quia lex vtitur verbo factas, vt hîc latius per Imo. ¶ Li
mita hanc fallentiam: dummodo actus confirmatus retro habue
rit vigorem, sed si sumit vigorem ex confirmante, tunc confirma
tum trahitur ad tempus confirmationis, non econtrà secundum
Bal. in. d. l. leges. in vlti. col. & ibi dicit idem in confirmatione. Nã
aut habet vetustiorẽ causam efficacem ad infirmandum: & tunc
trahitur retro. Aut non habet vetustiorem causam: & tunc non
trahitur retro. Ista probantur in ratione sui in. l. obseruare. in fi.
ff. de offi. proconsul. & in. l. si quis priore. ff. ad Treb. & in. l. tribu
nus. §. vlti. ff. de testa. secundum eum. & sequitur Pet. de anc. in. d.
repeti. c. j. in. xxxiiij. char. ver. quid dices. s̃. eo. Et hoc modo intel
lige, quæ scribit Bal. in. l. ex placito. in. iiij. col. versi. sed pone actũ
est. C. de re. permu. dum subtiliter ponit vtrum qui intentauit cõ
dictionem ex statuto inualido, posit obtinere si lite pen. superue
nit confirmatio. de quo ibi per eum. ¶ Decimò & vltimò potest
16 dici, †ꝙ regula huius Decre. fallit in alijs dispositionibus præter,
quàm constitutionum: quoniam regulariter dispositio simplici
ter prolata concernit præsentia, vel præterita, non futura. Patet
in. c. ad audientiam. Io. ij. de eccl. ædi vbi priuilegium non trahi
tur ad ecclesiam futurã. & in cle. fi. de rescri. vbi literæ ad benefi
cia non trahuntur ad ecclesias futuras. Idem in rescriptis ad lites:
in. c. fij. de rescrip. & emptio non trahitur ad futura. l. Rutilia Pol
la. ff. de contrahen. emptio. Idẽ in iuramen. c. clericis. de iureiur. c.
ij. de renunt. Idem in arbitrio. l. de his. ff. de arbi. Idem in transa
ctione. l. aquilina. ff. de transac. Idem in renuntiatione, vt per Bar.
& alios in. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. dicto. c. ij.
de renunt. Idem in pignore. l. iiij. C. de vsur. Idem in exceptione cõ
cessa capellis. gl. in. c. cum appella. de priuil. per Car. in cle. j. in. iiij.
opp. de censi. Idem in confiscatione: quia non trahitur ad bona fu
tura. c. felicis. vltra medium. de pœnis. in. vj. Bar. in. l. si tibi mãda
uero. §. is cuius. ff. man. Et renuntians ferijs, non intelligitur renun
tiasse futuris, secundum Bar. in. l. ij. ff. de fer. Et generaliter de alijs
renuntiationibus: dic, vt per Bar. in. d. §. duo fratres. in. x. qõ. cum
concor. quas dedi in. d. c. ij. Et facta liberatione ab omni obliga
tione orta ex sorte, non est facta liberatio ab obligatione orien
da ex sorte, secundum Abb. consi. x. Et vicarius habens mandatũ
ad casus Episcopo competẽtes & competituros, non potest expe
dire casus nouiter de iure speciali Episcopo competentes, puta
habilitare spurium aliquem ex dispensatione Apostolica. secun
dum Rotam pulchrè in ti. de offic. vica. consi. iij. in antiqoiorib⁹.
¶ Verùm ista & multa his similia, quæ facilè adduci possent exi
gerent per se tractatum longum, & à materia nostra extrauagan
tem. & pro concordia aliorum iurum, quę videntur istis aduersa
ri, fiunt multa verba, quæ ad fallentiã reduci possent: sed omitto.
Hanc autem fallentiam posui, non quia multum necessaria esset:
sed ne vltima decretalis tituli inuideret primæ, cuius dos similiter
per. x. fallentias expedita fuit. ¶ Et ideo generaliter, an & quando
dispositio legis, vel hominis fauorabilis, vel odiosa trahatur ad fu
tura: prosequere, vt solenniter & magistraliter per Bar. in. l. si ita.
ff. de auro & argen. leg. & latè per. d. Ant. in. c. quia circa. in pe. &
vlt. col. de priui. Et latissimè per Imo. in cle. fi. in. xvj. col. cũ. xx. se
quen. de rescri. per Archi. in. c. frater noster. xvj. q. j. per Do. post
Ioan. and.

Io. an. in. c. si confirmatis. de elec. in. vj. per Io. an. & Do.
in. c. licet. de priui. in. vj. cũ concor. de quibus in dicti sio
cis. Et scias, ꝙ ad hoc multa inuenies per quosdam Mod.
in famoso tractatu de serui. vr. prædio. c. j. q. v. dum exa
minat de illo, qui promisit pro certis annis coquere pa
nem pro certo pretio: vtrum teneatur ad id pro eodem
pretio, si familia multum crœuit. Et ibi inferuntur mul
ta. & multa ponit Lud. in. l. damni. §. is, qui vicinas. ff. de
dam. infec. & Albe. q. xiiij. in prima parte statutorũ. per
Io. an. in Spec. de renun. & conclu §. j. ver. ꝙ si quis renũ
tians, per Do. in. c. authoritate §. fi. de priuile. in. vj. per
Car. in tit. de regula. consi. xviij. per Bald. in. c. ad nostrã
lo. ij. in. iij. col. de iureiu. cũ si. ¶ Et per has. x. fallẽtias pu
to expedita omnia potissimũ necessaria ad materiam hu
ius Decre. Si qua desint necessaria recurre ad docto. hîc
scribentes. Quod tamẽ rarò opportunũ erit tam in ista
Decre. quàm in toto isto ti. In quo in omnibus articu
lis examinatis nihil omisi ex his, quæ post longissimam
indaginem & solennem lucubrationem inuenire potui.
Itaq; finem facio fessus cõtinuo iugo tolerato per trien
niũ: in quo vltra quotidianæ lectionis pondus, hoc opu
sculum ex mera vrbanitate &. s̃. debitũ paulatim publi
caui. In hoc feliciter renouato gymnasio Pisano: vbi in
ter primos professores primũ locũ gubernaculorũ in
ter Canonistas triennio occupaui. Errores quos in hoc
opere commisisse formido, magis in electione, quàm in
ordinatione & fideli opinionũ relatione, attribuat pius
lector iuuentuti nostræ. Si qua autem bene ordinata, &
ex omni iurium pelago vtili compendio perstricta for
tassis videbuntur, attribuatur omnium bonorum largi
tori: cui gratias plurimas agens dicã cum Marone: Clau
dite iam pueri riuulos, sat prata biberunt. Nam patriæ
& patria potestas repatriare me cogunt, propter fidem
de redeundo datam: cursu isto cælo fauente feliciter
consummato. M.ccclxxvij.xv. Augu.

Commentariorum Felini in titul. de Constitutio.
FINIS.

Compendiosum opus super titulo de Rescriptis, collectum Pisis Felino Sandæo dictante.

a RDINABVN. *tur omnes articu li tacti per docto res, quasi mate riam apostillan do ex pluribus ab alijs insimul non reductis. Nõ trãsportãdo, neq; vsurpando dicta doctorum, maxi mè modernorum: vt sunt præ cæteris Marianus de Se nis, Andreas Siculus, Alexander Imolensis, & præ ceptor meus colendissimus Franciscus Aretinus, his omnibus re & fama anterior, & felici vita adhuc su perstite posterior. De quibus meritò dici posset, vt ille: Quod ipsi non viderunt, totus mundus ignorat. Ab istis quædam luminum faces mihi velut in obscu ro posito eminus accenduntur, & tanquàm è sublimi specula, qua gressum tendere oporteat, eorum vesti gijs & vocibus monemur: vt de se inquit Ruffinus in princi. historiæ ecclesiasticæ. Stilo etiam compẽdio siore vtar, quàm vsus fuerim super Ti. præcedẽti: Cũ gaudeãt breuitate moderni. Tum, quia re vera longè vtilius est multos passus succi plena breuitate decisiuè perstringere, quàm paucos longo stilo examinatos ampliato ostentatricéq; superfluorũ discursuum circuitu diffusius cæteris dilatare: attenta commentario rum multiplicata vsq; ad nauseam caterua: quorũ mul tiloquia denuo inculcare, vel iterũ more quorũdam ad literã trãscribere, nõ expedit: sed potius ipsis quo dammodo repertoria contexere, perquàm necessariũ est adaptatis concordia & ordine, magnis ac inextri cabilibus pœnè varietatibus. Quæ in tot voluminum vastissimo pelago ad numerum capitũ numeros sen tentiarum efficientes confusionem in dies maiorem pa riunt, fatigataq; plerunq; delicatorum mentes, quadã immensæ profunditatis inaccessibilisq; labyrinthi ob scura confusione perterritas de viribus tandem diffi dentes, cœptiq; itineris pœnitentes prope ad desperationem ac diuinæ huius scientiæ postergationem perducunt. Qua de re notabilibus, quæ ex more eliciũ tur glossarũmq; & opinionum communiter reiectarũ vorticibus, extẽsius in lectionis cursu deductis: ea dũ taxat stilo potius glossam, quàm commentum sapiente coagulata, scribendo percurram: quæ studentium ani mos post aliorum veterum ac modernorum amplissima a cõmenta discursa: suaui quodam & ab eis desiderato flagrantium flosculorum ornamento terso ac resoluto breuiloquio depascant. Et ad instar physici in egritu dinis calce vocati, omnem rugatæ frontis nebulam ali quantisper demulceant, mitigent, alleuient. Scio scri ptum esse: Nihil dictum, quin prius dictum. Et apud Horatiũ: Scribimus indocti, doctiq; poëmata passim. Plura tamen prius dicta: sed non prius ordinatè redu cta, imò errantia: & sæpe aduersantia, rudémq; & in digestam, vt ille, facientia molem, constanti & inde fessa solicitudine vobis iure vestro, sic âme exigẽti bus ordinatissima palpabiliq; claritate componere pro viribus enitar. Fretus in primis diuino auxilio postu lato, vt docet Iacobus in prima epistola: In fide, sine vlla hæsitatione. Debinc pertinaci ista ac diuturna assiduitate vestra, quæ studium mirificè supra omnia excitat: & timiditatem in scribendo meam omniũ ma ximam, inanimat, accendit, impellit. Necnon & libro rum meorum copiosa satis multitudine: sed magis lõ ga cum eis præterita familiaritate, non riuulorũ, sed fontium vbertate decocta. Protestatione & recogni tione imbecillitatis & insufficientiæ meæ præmissa, ad proœmium opusculi à me in Tit. præcedente editi, constanti nõ ficta humilitate, semper repetita. De cæ lo enim iuxta Aquinatem satyrum, cecidisse memor sum. Cognosce teipsum.*

¶ Iacobus. Et ad. de Act. c. xvij. & c. in nomine. & ibi Abbas. de testi. & c. non licet. xvj. q. v. j. q. j. cũ Paulus. & . xxv. q. vij. non obseruetis. tex. in authen. de quæstio. & in authen. de armis. in prin. col. vj. & tex. in. l. in nomine domini. C. de of. præfec. Affri. & Bal. in proœ. quarti libri. C. & in Specul. de adu. §. vj. ver. sup. positis. & de instru. edit. §. ij. ver. ficu. ante omnia. Et adde ꝙ tria operatur in omni opere. s. bonum principium, medius medium, & optimum finem vt per Bar. in prima consti. fforũ. in prin. & in auf. quomodo oportet Episcopos. in princi.

De rescriptis *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum habet vim constitutionis inter partes, quasi dicat: non inter alios.*

2 *Reſcriptum habet vim legis inter partes.*
3 *Impetrator reſcripti, an poſſit inuito aduerſario renuntiare reſcripto. Et videtur concludere, quòd ſic: exceptis quinque caſibus immediatè ſequentibus.*
4 *Reſcriptum contra ius eſt ſuſpectum: & ſi conſtat de mẽte reſcribentis, mutat naturam, & potius eſt priuilegium.*
5 *Reſcripta, an ſint ſtrictè intepretanda?*
6 *Surrogatus in ius, quod defuncto competebat, quomodolibet, acquirit poſſeſſionem, quia poſſeſſio quæſita & apprehenſa iuris eſt.*
7 *Agere quilibet poteſt pro re eccleſiæ alienata, ſicut pro inuaſa.*
8 *Beneficium quid ſit, & qualiter diffiniatur?*
9 *Cancellaria Papæ poteſt omnes cauſas, quæ ſunt de communi iuſtitia vni committere, abſque ſpeciali mandato.*
10 *Signare reſcripta Papæ, quis poſſit abſente vicecancellario? & dicit quòd vnus Cardinalis de mandato Papæ.*
11 *Impetrans reſcriptum per ſubreptionem, non eſt falſarius, nec excommunicatus ipſo iure.*

Onſydera Primò, verba Ioã. An. continuantis hanc rubricã dũ dicit, † ꝙ reſcriptum habet vim conſtitutiõis inter partes: quaſi non inter alios. ¶ Limita ex dictis Archi. & Do. in. c. ignorantia. xxxviij. diſt. vbi dicunt, ꝙ ſi datur certa formadiſ finioni cauſæ, poſteà emergat aliud ſimile negotiũ, põt eadẽ forma diffiniri, per. c. licet. xvj. q. iij. ibi: tunc formã ꝓ cæteris cognitionibus ſcripſimus. &. c. multi. ij. q. j. ibi formã ad oĩa ſimilia. Et idẽ notat Io. an. in. c. ꝙa enim. de iudic. Et dicit Lud. ro. cõſi. cclx. in ꝓpoſito caſuein prin. quòd impetratio facta per reſcriptum ad poſtulationem vnius cõceſſum, ſuper iuris, vel apoſtolicæ regulæ intel lectu, facit ius generale quo ad oẽs. per. l. fi. C. de legi. & ꝓ no. in. c. in cauſis. de re iudi. ¶ Quæ intelligas pr ocedere in reſcripto principis, ſed in reſcripto inferioris etiã ha bentis poteſtatem legis cõdẽdæ, nõ inducit ex eo, ſiue re ſcribat, ſiue iudicet, aut epiſtolã trãſmittat Ange. in. l. j. iij. col. ff de ferijs. propter gl. ibi, quæ incipit: imo dero gat. & ſequit ibi Alex. poſt alios, quicquid dixerit idem An. loquens de epiſtola ducis Venetorũ. in. l. itẽ veniũt. §. cæterũ. ff. de peti. hære. Quem etiã reprobat Alex. cõ ſi. mihi numero oĩm voluminũ cõtinuato. cccclxj. inci. aliãs de facto cõſultus, aliãs eſt in. iij. vol. xcvij. v bi reſpõ det ad. d. §. cæterũ, qd loquit in habẽte poteſtatẽ principis Opinio aũt Ang. i. §. cæterum. poſſet ꝓcedere, qñ illud reſcriptũ eſſet inſertũ inter cõſtitutiones, cõditas ab infe riore à Principe, qui põt ius ſtatuere in territorio ſuo, ſecundũ And. Sic. hic. ¶ Conſydera ſecũdò: dũ vult Ioã. and. in. d. cõtinuatione, † ꝙ reſcriptũ habet vim legis[a] in ter partes. Et adde Rotã de dolo & cõtu. c. ij. in antiqo ribus. vbi dicitur, ꝙ reſcriptũ cõceſſum vni parti, vt ei[a] aduerſarius poſsit cõpelli perſonaliter cõparere cõtra re gulã. l. fi. C. de procu. &. c. j. de iud. in. vj. operatur idẽ in ipſo impetrante. Et dicit Bal. in. c. j. ꝙ. e. ꝙ reſcriptũ remo uens appellationẽ, intelligit etiã remouere appellationẽ ipſius impetrãtis. Et dicit gl. in cle. ſæpe. in ver. voluerit. de ver. ſig. ꝙ ſi actor obtinuit per reſcriptũ, vt cauſa de ſui natura plenaria agitetur ſummariè: erit idẽ, ſi eodẽ iu dicio ipſe recõueniat. & ſequitur Do. in. c. j. ij. col. de do. & cõtu. in. vj. & Ab. in. c. fi. ij. col. de mu. pet. vbi aliãs re duxi alia in ſimili de æquitate in iudicio inter actorẽ & reum ſeruãda. Et in propoſito dicit etiã Bal. in. l. fi. ij. co lum. C. de fruct. & lit. expẽ. ꝙ ſi ex reſcripto principis ob tinuit vaſallus, vt à feudo nõ caderet propter nõ ſeruata fœdera feudi. Eodẽ modo dñs nõ amittet dñiũ directũ, ſi eadẽ nõ ſeruauerit: quod aliãs amitteret. c. j. §. eadẽ. de Conra. dixi in. c. dilecti. ij. colũ. de maio. & obe. Et dicit Bar. in. l. in ſacris. la. iij. in fi. C. de proxi. ſacro. ſcri. li. xij. ꝙ reſcriptum cõceſſum vni parti in ſolutione ſportula rum, prodeſt etiã alteri. ¶ Quæ oĩa & his ſimilia limita primò, niſi cõceſsio eſſet facta motu ꝓprio ſuperioris, vt per gl. in. d. cle. ſæpe. & Abb. in. d. c. fi. de mutu. pe. per tex. in. l. iij. in prin. ff. quod quiſ. iur. & ibi plenè ſcriben tes. ¶ Secũdò niſi odiũ aut fauor ſpecialiter in vna par te tãtùm aliud inducat, ſecũdũ Bald. cẽ. proxi. in fi. ¶ Et adeò procedũt illa, vt fiat longa quæſtio: † Vtrũ aduer a rio inuito poſsit impetrator renũtiare reſcripto. de quo recurre ad oẽs ſcribentes in. c. cõquerente. de reſti. ſpol. Bal. ponit in. l. petendæ. ij. col. C. de tẽp. in integ. reſti. pe. gl. in cle. cõſtitutionem. in ver. nolle vti. de elec. Rota de ap. dec. xlv. in antiquis. Do. in. c. quoniã. poſt prin. de im mu. eccle. in. vj. Imo. poſt gl. pe. in. c. cũ olim. x. col. de of. dele. Ang. in. l. obſeruandũ. ff. de iudi. Imo. in. c. ex teno re. j. colẽ. But. & Abb. in. c. exliteris. in prin. de fi. inſtr. Ang. in. l. iij. in prin. ff. quod quiſ. iuris. Et cõmunior con cluſio eſt, ꝙ poſsit renũtiare: vt etiã per Bal. in. l. j. C. vt li te pẽ. & Marianũ de Senis in. c. fi. in. iij. col. de cri. fal. Etiã ſi motu proprio fuit cauſa cõmiſſa ad vtilitatẽ priuatã: Abb. in. c. ex conqueſtione. iij. col. ¶ Fallit primò, niſi reſcriptũ afferat alicui ius vltra inſtantiã. Bal. in. l. poſt quã liti, inſi. C. de pac. ¶ Secũdò, dũmodò ſatisfaciat reo de expenſis. But. j. e. c. ſuper literis. vij. col. ver. or aduer te. ¶ Tertiò, niſi iam reſcriptũ fuiſſet præſentatũ itudici. But. j. eo. c. ex parte Decani. xj. colũ. ver. not. primò. Sed Abb. cõtrà in. d. c. ex conqueſtione. quia ante citationẽ licitũ eſt pœnitere. auf. qui ſemel. C. qũo & quãdo iu. Et quia per præſentationẽ ante citationẽ nõ cõfertur exer citiũ iuriſdictionis: vt per eum latius: & per dictũ dom. meũ Fran. de Are. cõſi. xxxiij. cõſultatio præmiſſa. ij. co. ¶ Quartò, niſi iam emanaſſet citatio. Abb. poſt alios. in d. c. ex conqueſtione in. vj. col. & Lud. Ro. cõſi. cccxliij. ex themate. pe. col. ¶ Quintò, niſi reſcriptũ eſſet ad bo nũ publicũ, quia ei non renuntiat impetrator. Hoſti. in d. c. ex conqueſtione. etiã ante præſentationẽ, ſecundũ Abb. ibi. ¶ Hos quinq; caſus reſtringe: niſi falſus ꝓcu rator reſcriptũ impetraſſet. & cõmiſsio infundat nouũ habitũ & exercitiũ iuriſdictionis. Rota de app. lxj. dec. item fuit dubitatũ, & per me. &c. in nouis. Nã tali reſcri pto indiſtinctè renuntiari põt: ſecus ſi tale reſcriptũ in funderet ſolum exercitiũ iuriſdictionis habenti eã habi tu: vt in cõmiſsione, quæ fit auditori Apoſtolico ſecun dum Rotã ibi. ¶ Ex quo fortè idẽ eſſet quando ſcribere tur ordinario excitando iuriſdictionẽ ordinariã, iuxta c. licet. &. c. graue. de of. ord. vbi dixi, qũo cognoſcat iſta excitatio. Et ratio in auditore eſt, quia cõmiſsiones quæ fiunt in auditoribus, potius ſunt diſtributiones nullã iu riſdictionẽ dãtes, ſecũdũ Rotã ibidẽ. & eo tit. lxij. & de iudi. v. & de offi. dele. xiij. in nouis. Vbi cõcluditur for tius, ꝙ impetrationes cõmiſsionum, quæ fiũt talibus, va lent etiã obtentæ ab excõicato. ad limitationẽ. c. j. e. tit. in. vj. vbi hoc ſequitur Do. x. col. ver. quid ſi ad inſtãtiã. intelligens eſſe verũ, ꝙ auditores habent ordinariam in cognoſcendo: ſed in pronuntiando delegatã: vt no. gl. j. in cle. auditore. de reſcri. & Rot. de re iudi. xvj. in nouis eſt ſi. & ita intellige gl. iij. in fi. in. c. ſolet. de ſent. excõ. in vj. quã no. ibi Do. in prin. in pe. co. dixi latius ĩ. eo. non nulli. §. j. xxj. col. ver. fallit quartò. Cõmiſsiones tamẽ quę fiunt ab ipſis auditoribus ſunt ſtrictiſsimè interpretãdę. Ro. de do. & cõſ. xviij. itẽ ſi impetretur in nouis. Et iſtis adde Nic. auditorem Rotæ in repertorio. fo. clix. ij. col. verſi. reſcripta ſunt cõmunia. ¶ Ad diffinitionem reſcri pti adde tex. in. l. falſo. C. de diuer. reſcr. ibi ad ius reſcri buntur. ex quo tex. ſumpta eſt diffinitio ſecũdũ Bal. ibi. Et eſt bona gl. in. c. j. in ver. noſcatur. de conſti. in. vj. di cens, ꝙ † reſcriptũ cõtra ius eſt ſuſpectũ. & ſi conſtat de mente

a ¶ Vim legis. adde Ioã. de por. in. l. fi and us. iiij. col. fol. mat. Quod in tellige ſi ſit cõfor me iuri commu ni. quo caſu po teſt allegari addif ferentiarum deci ſionem. gl. in ver. ſubſcriptionem. & doc. in. l. j. C. quomodo & quã iud. & in. l. ĩ. C. de leg.

2 mente ſcribẽtis, mutat naturã, & potius eſt priuilegiũ.[a] & no. ibi Do. x. col. & dicit Io. an. in. c. olim. de verb. ſig. ꝙ ſi priuilegium eſt propriè cõtra ius. vnde illud fruſtra precibus imploratur & c. l. j. C. de theſau. li. x. & xxv. q. ij. in ſumma. Vnde reſcripta dicũtur modici præiudicij Bal. in. l. j. C. de diuer. reſcri. Et recipiunt interpretationem à iure communi. Bal. hîc per. c. cauſam j. eo. vbi la tius videbitur. Et vbi Princeps vocat priuilegium, & ſi gillatur ſigillo priuilegiorũ, nõ eſt neceſſaria alia clauſu b la, quia ſatis apparet ipſo facto, ꝙ tũc vult infringere le gẽ. ideò nõ requiritur clauſula nõ obſtante. Bal. pulchrè in. l. lapilli. iij. co. ver. ego dico. ff. de re. di. Et vnã differẽ tiã inter reſcriptũ & priuilegiũ ponit Abb j. e. plerũq;. ¶ Signa autem cognoſcendi reſcri. ad lites, ponit Cal. in iſto ti. conſi. v. & vlti. dicã j. e. ad audientiã. ij. ¶ Cæterũ 5 ex eo. † quod dicit reſcripta ſtrictè interpretari impu gnat hîc late And. ſic. aureũ & vulgatũ dictũ Inno. in. c. Ẽpi. de re. eccle. nõ alie. dũ dixit delegatum datũ cũ clau ſula ad ius & proprietatem eccleſiæ reducas malè alie nata poſſe cognoſcere & iudicare de occupatis, licet ꝓ priè non dicant alienata manente proprietate. l. alienationis. ff. de verb. ſig. Quia iſtud eſſet reſcriptũ latè inter pretari propter quod cõmuniter damnatur Inno. ſecũ dũ eũ. qui idẽ dicit in. d. c. Epiſcopi. Et ſentit Abb. vltra ipſum in. c. nonnulli. §. j. in notabili j. e. ¶ Tu verò ſeque re Inno. quem approbat Specu. de reſcript. præſenta. §. ratione quoq; formæ. ver. item ꝙ in reſcr. Arch. in. c. & ſi illi. xij. q. ij. & in. c. reuera. in fi. c. iij. q. ix. Bal. in. l. iube mus. la. ij. in fi. C. de ſac. ſan. ec. in. l. ſi mulier. §. qui in poſ ſeſsionẽ, in fi. ff. quod met. cauſa in. l. j. ff. de cõſti. princi. Lu. conſi. cccxliij. vj. col. ſentit Inno. in. c. cũ olim Abb. ſuper ver. mentio. ibi, imò plus. de offi. dele. Et eſt text. in. c. j. de reſti. in integ. & ibi Inn. in ſecundo no. & Ab. in iij. col. & facit tex. & quod ibi Bar. in. l. ſi minoris. C. de iure fiſci. lib. x. Vnde dicit Bald. in. l. ſi de proprietate. in vl. col. C. ſi à nõ cõpe. iu. ꝙ reſcriptũ: Conqueſtus eſt ta lis de Titio, qui iniuriã ſibi de re ad ipſum pertinente fecit, concludit petitoriũ & poſſeſſoriũ. alle. Inno. facit in. d. c. Epiſcopi. ¶ Et ideò dicit Rot. vt lit. pen. v. deci. 6 in nouis. † ꝙ ſurrogatus in ius, quod quomodolibet cõ petebat defuncto, acquirit poſſeſsionẽ: quia poſſeſsio quæſita & apprehenſa iuris eſt. Bene facit. l. ſi quis à ſe fundũ. ibi poſſeſsionis iura reparentur. C. ad legẽ Iul. de vi. quẽ tex. no. ibi Bal. pro. d. Inn. præalle. Eſt verũ, ꝙ ali quando in reſcriptis, dicitur deperdita & alienata: redu cas ad euitãdã opinionẽ cõtrariã Inn. quæ tamẽ nõ eſt vera. Ita dicit Card. in cle. ij. in prin. in. ix. q. de reli. do. & ibi Imo. in. viij. col. ver. no. bene gl. ¶ Et dixit Lap. al. ij. 7 dicebatur in prin. † ꝙ ſicut pro re eccleſiæ malè alienata, quilibet agere põt etiam non Prælatus, ita pro inuaſa. & ſequuntur Bu. Imo. & Abb. in. c. cum olim. de teſti. Sed vide ibi dũm meũ de are. in. iij. col. vbi impugnã do La. & prædictos, vult, ꝙ dictũ Inn. in. d. c. Epi. loquẽs in deleg. nõ debeat extendi adeò, vt facultas data cuilibet de clero, per. c. ſi quis presbyterorũ. de re. eccle. non alie. habeat locũ pro recuperanda re. eccle. non alienata ſed inuaſa, vt ibi per eũ. Ex hisremanet roboratũ dictũ Iun. ¶ Ad rationem in cõtrariũ rñdet Abb. in. d. c. Epi. ꝙ reſpectu virtutis extenſiuæ reſcriptũ ſtrictè interpre tatur j. e. c. Rodulphus. cũ ſi. Sed reſpectu virtutis com prehenſiuæ, quo ad vim verbi, ſecus. aliter etiã reſpon debitur infrà. ¶ Scias etiam pro huius puncti cõplemẽ to, quòd vbi reſcriptũ narrat ſpoliũ, vel verba concer nẽtia poſſeſsionẽ: non poterit reduci proprietas. Ita vo luit collator Rotæ cõtra alios coadiutores. in ti, de cau. poſ. ix. deci. Item ſi committat. in ti, in nouis. ¶ Nec ob. dictũ Inn. in. d. c. Epi. quia ſecundũ ipſum verba poſita in reſcripto, ea quæ de bonis ſapiunt & ſapere poſſunt tàm petitorium, quã poſſeſſoriũ. Secus vbi ſimpliciter narratur de ſpolio, & ſubinde obtinetur cõmiſsio, quia non venit proprietas ſecũdũ eũ contra alios ibi. Quem ſequit Abb. in. c. j. iij. co. de ſe. poſ. & fruc. poſt Bu. ibi ad fi. Hoſt aũt limitat, niſi ſpoliatus dicat rem ad ſe pertine re, quia per hoc verbũ ptinere, trãſit cognitio petito rij. Ita firmat Rota præalleg. de ca. ix. in no. licet collec tor inſiſtat etiam contra hoc, vt ibi per eũ. Et opi. Ro tę cõtra collec. ſequitur But. in. d. c. j. & ibi latius Abb. b iij. colũ. quia verbum pertinere, eſt latiſsimũ[b] & aptum comprehendere tàm petitorium, quã poſſeſſorium. c. cum ad ſedem. de reſti. ſpo. c. cũ venerabilis. de excep. & l. verbum illud pertinere. ff. de ver. ſig. & per Bal. in. d. l. ſi de proprietate. in penul. col. C. ſi à non compe. iud. & per But. in. c. cum eccleſia. in prin. iiij. col. de cauſa poſ. & propri. vbi etiã ponit, an ſufficiat apponere hoc ver bum, per viã cauſæ: vt peto rẽ, quia ad me pertinet. Cæ terum, quando ſit ſimplex cõmiſsio, bene transfert po teſtas cognoſcẽdi tã ſuper petitorio, quã ſup poſſeſſo rio. Sed ſecus, ſi ſimpliciter ſuper altero tantũ: vt ꝓ Ro tam But. & Abb. vbi. ſ. Quòd autẽ verbũ pertinere, ſuf ficiat ad petitorium & poſſeſſoriũ. Notat etiã Bal. in. c. inter dilectos. iiij. col. propter gl. ibi de fi. inſtru. Et ſuffi ceret dicenti rem ad aliquẽ pertinere, ſi docet, ꝙ per tinet ex poſſeſsione, vel quaſi etiã ſi ad alium ptineat ꝓ prietas. Rota de reſcrip. xliij. quidã impetrauit in anti quis. quæ eſt etiam de præbẽ. v. in antiquioribus. Volẽs b ꝙ ſi Papa ſcribit pro beneficio pertinẽte ad collationẽ talis, intelligitur etiam ſi pertineat, ſolũm quaſi poſſeſ ſio, licet ad alium ſpectet ꝓprietas: niſi diceretur ad ius & proprietatẽ. Ad quod etiã vide Cal. de præben. conſi. xxiij. & Rotã de iurepa. xiij. in antiquis. & Io. an. in re gula, mora. in. j. q. in Mercu. ¶ Et facit ad hoc conſi. Ma riani de Senis mihi. lviij. viſis & diligenter, vbi cõſuluit abſoluendũ inquiſitũ: quia dicebatur in inquiſitione rẽ ptinere ad talẽ. Nã poterat pertinere aliter, quã iure do minij: ergo nõ concluditur fuiſſe furtũ. allegat Bart. in conſi. videt dicẽdum dictos accuſatos. Sed ſi diceret ſpe ctat, tunc bene denotat etiam dñiũ: vt ſentiũt prædicti, & firmiter Albe. in dictionario. in ver. ſpectant. alle. Ho ſti. in. c. licet cauſam. de prob. notat Io. Petri. in ſua pra ctica, quæ vulgò dicitur Papiẽſis. fo. vj. ad fi. in ver. ſpe ctat & pertinet. Inn. & Io. an. in. c. dilecto. in ver. ſpectã tia. de offi. Archid. De verbo aũt cõpetit, vide Do. in c. oẽs leges. in vlt. col. j. di. Itẽ ad rationẽ ſupradictã. per And. ſic. contra Inno. in. d. c. Epi. rñdet etiã aliter Abb. in. d. c. j. iiij. col. de ſeq. poſ. ꝙ licet dicat hoc, ꝙ reſcripta ſunt ſtrictè interpretanda, tñ põt dici, ꝙ vbi verba pa tiuntur ſunt latiſsime interpretãda, cũ contra ius nihil concedãt: ſed ſolũ actionis exercitium corã iudice dele gato. Ad quod tene menti tex. ibi: & prælleg. d. Inn. ſe cundũ eũ. Cætera de reſcriptorũ interpretationibus di cã j. e. c. cauſam. & in pleriſq; locis huius ti. ¶ Circa diffi c nitionẽ aũt beneficij[c] dicit Io. an. in. d. c. olim. de ver. ſig. 8 † ꝙ aliquando capitur large, iuxta. c. Vbertus. de mili. vaſ. qui contu. eſt. prout eſt conceſsio gaudium tribuẽs &c. Sic accipitur in. c. ordinarij. §. ſi verò. de offi. ordi. in vj. & per gloſſ. ſi in. c. quia circa. de priui. & in. d. c. olim. Propriè verò eſt beniuola actio præter ius, quæ latè in terpretatur in. c. cũ dilectus. de dona. Niſi ſit ad benefi cia eccleſiaſtica. c. quãuis j. de præben. in vj. dicẽtur in. d. c. cauſam. Et de natura beneficij late per Bal. in. l. benefi cium. ff. de cõſti. Prin. & ibi melius omnibus per Albe. de Roſa, in. iij. col. ver. ex prædictis patet. ¶ Breuia dicun tur, quæ à ſolis ſecretarijs conficiuntur, & per Papam ſi c gnantur in cera rubea auulo piſcatoris, eandẽ vim habẽ tia, quã reſcripta. Ita dicit gl. ij. in ſuprſcriptione in ex trauaganti, vnigenitus. fo, impreſſarum. cxv. facit. c. j. de feu. guar. ibi breue teſtatum. vbi exponitur, id eſt publi cum: ideò ſic appellatum quia fit breuibus verbis, ſecũ-

a ¶ Priuilegium. Ad quod adde d. Sozi. ſuo conſi. c. lxxiij. incipi. viſa bul. Bonifacij. ver fi. ſic primũ fundamẽtum. ibi ex quib[b] patet. in. ij. char. xxiij. ꝙ reſcriptũ cõceſſum contra diſpoſitio nem iuris cõmu nis, conſequẽter dicitur priuilegiũ proprio ſtricto & ſumpto voca bulo.

¶ Eſt latiſsimũ. Adde idẽ tenen tẽ do. Soci. ſuo cõ ſi. viij. inci. viſis & diligenter inſpe ctis. verſi. ij. princi paliter. circa me dium. in prima parte. char. viij. & conſi. xlviij. in ci. in primo præ ſentis conſultatio nis. circa mediũ. iij. col. in. d. parte char. lxxxix. & cõſi. cxj. inci. con ſideratis omnib[b]. ver. præceſsit. circa medium. inſ. d. pte. char. cccxxv. & adde Flori. il. j. §. j. ff. de ſer. vrb. prædi. vbi di cit poſt Inn. in. c. cum eccleſia Su rrina. j. de cauſa poſſeſ. & propri. quòd ſi eſtfunctũ verbo, conſuetu do, importet peti torium, vt ſi dicit ꝙ pertinet ad me de conſuetudine. de quo etiã per Bald. in addi. ad Spe. in ti. de cau ſa poſ. & pro. ver. qui agit. & adde d. Alex. de Imo. in ſuo conſi. xlij. iiij. parte. & Fed. de Se. in conſi. c. lxxxix. conſi. la tum &c.

¶ Beneficij. Bene ficiũ quod dicat. vide Bal. in mar. beneficium. ver. vij. & Hoſt. in. c. dudum. de elec.

dum Bal. & Ia.de Alua.in.c.j.in prin.de contro . inuest.
¶ Demũ nota quinq; introductoria ad materiam. Primò ꝙ omnis,qui nõ prohibetur,potest impetrare.Hostiẽ. hoc tit.§.quis possit.Etiam seruus.l.j.&.l. vniuersis. C.de ꝓpreci.Impe.offe.Vnde Rota de iud.v.in nouis.& Egi .belle.deci.dccxxx.commissio impetrata .tandẽ firmãt filiumfa.posse impetrare non obstante patria potestate.Ponunt etiã Bar.& Bal.in.d.l.j.quãdo possit quæri quis impetrauit.quibus adde,ꝙ hæreticus nullo casu impetrat.c.quicunq;.§.ad hoc.de hær.in . vj. Et dicit Imo.post Car.s.tit.quæ in ecclesiarum.in notatis.quod pro vtilitate publica quilibet potest impetrare : dũmodo non sit aliãs inhabilis.Et intellige de inhabilitate expressè repellente ab impetrãdo:vt hæresis,& excommunicatio:non de qualibet inhabilitate:vt sic tollatur vna ratio And.sicu.hĩc,sumpta ex dicto Bal.in.l.si quis.§.hi quoque.ff.ad Sill.de his etiã j.eo.c.nonnulli.j.§. ¶ Secundò no.†ꝙ cancellaria Papæ põt omnes causas, quæ sunt de communi iustitia cõmittere absque speciali mandato.Bellemera decis.dcij.incip.cancellaria.Nõ tamen signat ea : in quibus est opus plenitudine potestatis Papæ:puta committendo causam pendentem in partibus: vt per eundẽ Belle.deci.xlvj.excep.dixi j.eod.c.super .in vj.regula.& aliquid j.eo.c.cum dilecta in prin. ¶ Tertiò no.†ꝙ vbi non est vicecancellarius ,signat vnus cardinalis de mãdato Papæ.& illi signaturæ ſtatur respectu signati:& respectu assertæ cõmissionis designando.Belle.dec.dcxxxvj.suppositoꝙ domino nostro.¶ Quartò no.ꝙ causæ beneficiales vltra summam.lx.flore.de camera nõ cõmittuntur Cardinalibus,& commissio est nulla ita est constitutio in curia Ro.quæ omni anno publicatur in Rota primo die octobris.Et refert Frã. Pauinus super extrauag.ad onus.quæ est in tract.suo de sede vacã.fo.xxxviij. ¶ Quintò & vltimò no.†ꝙ impetrans literas.d.Papæ tacita veritate,vel suggesta falsitate, non est excõmunicatus ipso iure.Richar.de media vil . quar. sen.di.xviij.q.ij.arti.ix.respondet ad iura excõmunicantia falsarios,quæ allegaui in.c.ij.versi.præsumitur j.eod. quod loquitur in falsantibus literas,modis in iure expressis,vel æquiualentibus.de quibus in.c.licet.de cri.fal.inter quos non est iste.& sequitur Arch.flo.in secũda parte tertiæ partis suæ summæ.cxvij.censurarũ addẽs Pet. de Anch.in.c.ad falsariorũ.de cri.fal.vbi dicit,ꝙ impetrans,vel vtens rescripto subreptitio,punitur pœna.c. super literis j.eo.non tamen incidit in pœnam.d.c.ad falsariorum.Et dictum Car.prælle.sequitur etiam Astẽsanus in sua summa.lib.vij.tit.ij.arti.xxiiij.& frater Frã. de platæa in tractatu de excõmunicatione. in verbo excommunicatio.lo.ij.§.xxxij.Idem dicẽs post Richar.vbi s.de literis Apostolicis,sub alio nomine impetratis.

a ¶ Appellationẽ. Adde Bar.in.l.fi. in.j.co.in fi.C.de sen.& tex.in. l. j. §.interdũ.& ibi Bar.in.l.& ij.op. ff.qui.ap.non licet.& per Spe.in tit.de app.§.in quibus.ver.xij.quãdo appellatio .& se.no.plenè ꝑ do. Sozi.consi.suo.c. xcv.incĩ.circa primum consultationis articulum .in prin.in.ij .parte. char.lxx.

b ¶ Legatus . Ad huius tex. materiam vide no.plenè per do.Sozi. suo consi.xcvj .in ci.viso processu. circa mediũ.ij .colum. in . j .parte. chart.lvij.vbi etiã quid de gubernatore alicuius ciuitatis ex potestate à Pontificè attributa ,vbi etiã an talem potesta tem poterit delegare.

filijs adoptiuis.iunge similiter nu.8.9.

10 *Dispositio secunda contraria primo priuilegio , non derogat ei, nulla de primo facta mentione,& hoc ponitur pro regula,secundum omnes:quæ regula patitur sex fallentias.nu.11.*

12 *Lex,vel Princeps,vbi ponit clausulam derogantem priuilegijs non intelligitur in dubio de inserto in iure.*

13 *Mentio non est facienda de primo priuilegio in secundo, quando primum priuilegium est nullum,vel subreptitium.*

14 *Rescriptum ad lites quãdo est contrarium priuilegio:à quo cauſatur priuilegio ius peremptorium.vt est videre super non solutione decimarum:non facta priuilegij mentione valet.*

15 *Iure communi sublato non intelligitur sublatum statutum simpliciter illi conforme.Hanc cõclusionem limitat.xij .modis.*

16 *Populus,si seruaret legem mille annis,non inducitur consuetudo,quia non seruat animo inducendi consuetudinem,sed seruandi ius commune.*

CAP. I.

Sicut Romana. ¶ Omissis superfluis addẽdo primis dictis,quæ ponit hĩc Abb.†ꝙ Princeps possit effectualiter tollere appellationem* vide Ab. in rub.de appel.iiij.col.ficut lex prohibet appellare.ix.qõ.iij.c.cuncta . ¶ Et tollit terram appellationem.Nec dicitur tollere defensionem:quia præsumitur causa:vt delegato tantũ confidat ,quantum de seipso.*Sed caue*:quia si ista esset defensio iuris naturalis, non præsumeretur causa Abb.s.tit.proxi.c.quæ in ecclesiarum.vlt.col.ibi,hoc dictũ videtur durum.& in. c.cũ olim in pen.col.de re iudi.& in dispu.incip .Episcopus. col.xxj.Ideò Phili.in. c.pastoralis.in prin.in.xiij.colũ.de app.nõ putat hĩc sumi defensionem ,prout in cle.pasto. de re iudi.sed tanquã inductam à iure ciuili:sicut & recusatio,quam Princeps tollere potest secũdũ eũ.Pro quo vide Do.de app.non solũ.lib.vj.Abb.in.c.dilecti.vj.colũ.ibi:sed tu dic lãtius.de excep.dum dicit,quod cle.pasto.intelligitur de defensione vim vi.&c.post Bald.in.l. cũ mulier.ix.col.ibi:ideò dic,ꝙ triplex est defensio.ff.so. mat.& sequuntur latè moder.in lib.maleficiorũ.in verbo.Et est quædam inquisitio.xxiiij.col.& Ang.are. Insti.de excep.in prin.in.xxiiij.colũ.cum cõcor.quas dixi in.d.c.dilecti.& ideò nõ fine causa Bart.in.l.omnes populi.xij.col.vbi iuxta præmissa,ff.de iusti.& iur .volens ſtatutum non posse appellationem tollere, non fundat se,quia appellatio sit defensio,sed super iure superioris. iuxta.c.venientes.de iureiur.& ista tene quãuis And.Sic. hĩc impugnet communem rationibus per prædicta sublatis.Quibus adde Saly.in.l.fi.C.de sen.dicẽtẽ,ꝙ ita potest tolli à Prĩcipe recusatio,sicut appellatio.& latè Phi. de appel.c.postremo.iij.col.& alijs,quos reduxi ,de excep.c.cum inter.Respõdendo motiuis And.Sic.destruẽtis communem.de foro compet.c.ex transmissa.xij.col.

b 2 Legatus †non committit causam sublato iuris ordine.Abb.hĩc allegãdo gl.in.c.fi. in gl.maiori,quãsi in fi.de hære.in.vj.Adde Do.in.d.c. quæ in ecclesiarum.iij.col.s.ti.proxi.& ibi Imo.pe.col. Ana.in.c.cum in diœcesi.v.coi.de vsur.Abb.in.c.dilecti in.xij.col.de iud.in.c.quo ad.& in.c.nisi.de offi.dele. & in.c.super quæstionum.in prin.in.j.col.de offi.dele.Card.di.in cle.iij.in fi.de iud.& in.c.sæpe,qõ.x.& seq.de verb. sig.& pulchrè Bal.in.l.nec quicquã.& fi.ff.de offic.procon.& leg.& Vitalis in li.de clausulis.fo.vij.post mediũ. & Alex.post Imo.in.l.nemo potest,j.col.de le.j.& Do. in.c.iudex.pe.col.de off.dele.in.vj.& Phili.in.c.postremo.iiij.col.de ap.In quibus locis extollitur dictum glo. Per quam dixit Abb.in.c.j.in.j.col.de transac.ꝙ legatus non potest supplere defectum iuris commissum in contractu.Ex per illã glo.dixit Abb.in.c.fi.in.ij.not.de con fir.vti.vel inuti.ꝙ oĩa tendentia ad violationem iuris, sunt

sunt prohibita legato.Per illã gl.dixit Saly.in.l. fi. C. de
a sent. quòd legatus nõ põt cõmittere causam app.re.[a]Sequitur Imo.& Ang.Are.in.l.j.§.fi.ff à quibus app.non licet.Pro quib⁹ est gl.mag.in fi.in.c.quo ad.& dicit Rota de iud.in.vj.in antiquioribus.ꝙ talia prohibentur legato,etiã si partes cõsentirent,ꝙ ea attentaret.¶ Et dicit Bal.in.l.j.ad fi.ff.de off.præfec.præto.ꝙ legat⁹ Papæ nõ facit cõtra prohibitiones iuris.allegat Io.an.in.c. nemo deinceps.de elect.in.vj.Et istis adde gl.fi.in fin.in cle.ij. de rescri.& in cle.sæpe.in verbo mandamus.de ver . sig. & in.c.indemnitati.in verbo sine strepitu.de elec.in.vj. quæ gl.videntur similes prædictæ.facit.c.dilectus.lo .j. de præbẽ.& no.Spe.de le.§.supereſt.ibi, sed nunquid legatus.Et dicit Spe.in illo tit.§.nunc ostendendũ.ver.legatus,ꝙ legatus nõ põt cõmittere causam,quæ ibi pendet.concordãt alij de quibus per Phi.in.c.vt nostrũ. circa fi.in.iiij.q.de ap.Et dicit Fed.cõsi .cc. ꝙ permutatio. ꝙ legatus Papæ nõ põt tollere ius alterius. Facit quod dicit Bal.in.l.ij.x.col.ver.& ideò licet Imperator. C. de serui.& aqua.¶ Amplia ista.Etiã si Papa concessisset legato legationẽ cũ clausula ap.re.quialicet operetur ,quo ad sententias per eũ ferẽdas:nõ tamẽ põt legatus concedere hoc suo delegato.Bal.in.l.ij.C.de app.facit.c. sup qõnum.in prin.§.fi verò.de offi.deleg.¶ Amplia secundò. Etiã si Papa cõmittat alicui vniuersitatẽ cãrum cũ plena & oĩmoda potestate.Bal.in.d.l.ij.& sequitur Imo.in.l. j.ff.à quibus app.nõ licet.xxxiij.co.& Vitalis.vbi.s.Pro quo vide omnino Bal.in.l.j.circa mediũ.ff.de test. mil. vbi sentit,ꝙ si Papa concesit vni Comiti plenũ & libe rũ regnũ ciuitatis Tuderti.non per hoc poterit illi commitere causas summariè & de plano. ¶ Modò declara prædicta quinq; modis alibi nõ reductis.Primò vt non procedãt in principibus non cognoscentibus superiorẽ quia licet sint minores Papa & Imperatore , tñ possunt facere huiusmodi cõmissiones.Phi.post Abb.in.d.c.pasto.in prin.quibus adde Lud.ro.in rub.de arb.in.vj .col. ibi,tu verò allega.vbi exemplificat in domino florentino propter.d.Bal.in.l.ij.C.de seruit.& aqua. Adde Bart. in.d.l.j.ff.à qui.ap.non licet.& facit quod ipse no.in.l.in famẽ.ff.de pe.iudi.& in.l.j.§.de qua re.ff.de postu.cũ cõcor.quas ordinaui.de præscri.in.c.cũ nõ liceat . tractando quomodo possint tales non recognoscere superiorẽ iuridicè.¶ Secundò declarat,vt ista non habeãt locũ in inferioribus à principe seculari,qui habent potestatem ſtatuendi contra iura:quia possunt cõmittere ap.re.Bal. in.l.fi. C.quorũ ap.& Pau.de ca.cõsi.ccxxv.inc.super primo dubio.in.iiij.col.ibi,quartò principaliter.dicens,ꝙ gl.in.d.c.fi.procedit solũ in ecclesiasticis. ¶ Quare autẽ ecclesiastici habeant minorẽ ptãtẽ in tollẽdo iura,quàm seculares,dixi in.c. ꝙ super his.in.ij.col.de ma.& obe.& ad hanc declarationẽ vide etiã Alex.in.d.l.nemo. ¶ Tertiò declara,vt nõ habeant locum in appellatione ab interlocutoria:quia illã potest remouere inferior à Principe.l.fi.C.de sen.& interlo.om.iu.secundum intellectũ quẽ sequuntur ibi Bar.& Ang.& Sali.& And.sicu .in .c. quoad.in vlt.char.de offi.leg.& Vitalis in libro de clausulis.fo.vij.¶ Sed iste intellectus cõmuniter non tenet: vt per Bar.in.l.fi.ff.à qui.ap.non licet.& Bal.in.d.l.fi. & in additionib⁹ Spe.in ti.de ap.ver.clausula ap.re.& Imo. in.d.l.j.à qui.ap.nõ licet.in.xxv.col.& Phil.in.d.c .pastoralis.in prin.in.iiij.col.concludentes,ꝙ talis inferior potest hanc clausulam apponere:vt deseruiat iuri.i. vt appellatio nihil operetur,nisi secundũ iuris dispositionẽ. ¶ Quartò declara,vt non procedat in Eõ,qui per viã ſtatuti disponeret super modo procedendi,etiã faciẽdo de nouo causam summariã.Bald.s.tit.proxi.c.cũ oẽs.vl ti.co.quia aliud est cõmittere:aliud ſtatuere . Statutum enim est generale & fauorabile:sed delegatiões sunt particulares,& quodãmodo odiosæ.*Sed hoc reprobat An.*

a ¶ Appellatione remota. Adde.d. Alexan. de Imo. in consi.cvij .iiij. parte.

Sicu.in cle.ne romani.in.iiij.char.ibi:ego verò puto.de elec.per illũ tex.in versi.tolli.quia ita tolleretur ius ſtatuẽdo.sicut cõmittendo.Inducit etiã Bal.in.l.omnes populi.in.vj.col.ibi,sed hĩc dubitaf.de iusti.& iur . vbi firmat nõ valere ſtatutũ Epi cõtra ius canonicũ.est text. in c.quod sup his.de ma.& obe.Et pro ista impugnatione vide oĩno Ang.in dispu. Astẽsis miles.xxv.col.ibi:de secundo,an valeat,vbi vult Epm nõ posse ſtatuere, vt cõtra vsurariũ sufficiant probationes imperfectæ propter gl.in.d.c.fi.Et sic intelligit eã etiã in ſtatuto.& idẽ Fed. consi.xvij.inci.quomodo talis est .cũ concor. de quibus ꝑ Ana.in.c.cũ in diœcesi.v.col.de vsur.Certos aũt casus,quib⁹ põt Eps ſtatuere cõtra canones:dixi latè in. d. c.quod super. ¶ Quintò declara,vt ista nõ ꝓcedãt, qñ legatus ex magna causa induceret ad cõmittẽdũ cãs sine ſtrepitu.&c.puta attẽto ſtatu loci & rei.& ita Imo. importãtissimè in.c.fi.ij.no.de trãsa.per illũ text.qui bene facit,& sequitur Alex.in.d.l.nemo põt.Ad idẽ quod no. Bal.in.d.l.oẽs populi.dicens,ꝙ Eps ex magna & necessaria cã põt ſtatuere cõtra canones.ar.l.fi hominẽ.ff.mãda
a ti.Per quã legẽ multa alia dicunt in simili,vt dixi in.c.j. in.vij.fallẽ.s.ti.proxi.& in specie de hoc dicto Bald.dixi in.c.quod super.Et intellige hanc conclusionem,dũmodò de causa appareat:quia in inferiore non præsumitur vt per Inn.de ele.dudũ.lo.ij.versus fi.cum fi.

3 Valet †secundũ priuilegium contra primũ generale nõ facta mentione primi,siue cõtineat ius cõmune,siue aliquid vltra.Hostien.Ioan.an.And.de Bu.Car.Imo.& doc.hĩc,& Do.in.c.quoniã.xviij. di. ꝓ regulã,gñi.cũ fi.de reg.in.in.vj.¶ Limita tex modis.Primò dũmodo primũ cõferat ius ad rẽ,sicut erat hĩc priui legiũ de appellãdo,& sicut de prẽb.c.dudũ.li.vj.de cõferendo.*Sec⁹* si est acquisitũ ius in qualibet specie cõtenta sub gñe,vt est cõcessio decimarũ.Ita ꝓcedat gl.in regula gñi.&.xxv.q.j.in summa. Ita Ab.hĩc,quẽ sequit And. sic.Idẽ Ab.de ꝑscri.c.veniẽs.iiij.col.ibi,ꝓ quorũ cõcordia.& Frã.de are.cõsi.lxxvij.inci.i Christi.& c.Diligẽter visis.ver.circa secundũ.Est verũ,ꝙ Imo j.e.c.cũ ordinẽ. v.co.dicit ꝙ i practica seruaref simplr,ꝙ spãle nõ deroget gñali,propter dictas gl.simpliciter loquẽtes. tñ ipe hĩc dicit veriorẽ opi.Hos.cõtra illas gl. ¶ Obstat huic limitationi.c.quãuis.de ꝑbẽ.in.vj.in verb. deuoluta.& in verbo siſi rõne.Et sic ius erat actu qsitũ .propterea dñs meus de are.in spãli cõmẽto huj⁹ Decre . impugnat hãc limitationẽ:nihilominus tene ipam,tũ ꝓ rõnes vrgẽtes Ab.tũ etiã ꝓ regulã.c.postulaj.e.Ad idẽ,quæ sit differẽtia,quæ sit inter ius ad rẽ & in re,in.c.pe.& fi.de prẽb.in vj.vt dicẽ post Io.anj.e.cãm.Ad idẽ qđ no.Do . post Io.an.in.c.j.in.iij.co.ibi,qđ si est cõcessum.de pac.in. vj. vbi firmat post Io.de mõte murlo.ꝙ secũdũ priuilegiũ spãle datũ vni ecclesiæ,vt possit oẽs liberè sepelire non prẽiudicat primo cõcesso certis religiosis,ꝙ eis irrequisitis eorũ parochiani nõ sepeliãtur alibi.& allegant glo. hĩc.Facit etiã.v.limitatio ſtatim sequẽs:& quod no.Bu. de deci.dudũ.Ad.c.quãuis ꝑpe erit trñsio. Tripliciter restringit ista limitatio.¶ Primò nisi secũda cõcessio haberet in parte diminuere,vel differre exercitũ primæ. ita propriè lóquit.c.dudũ.de præb.in.vj. secundũ Do. hĩc.¶ Cõsidera,ꝙ qua rõne princeps nõ præsumit tollere primũ in totũ:eadẽ rõne nec diminuere. vñ respectu diminutionis dubito de hoc.Et ad.c.dudũ.nũdet sequẽs restrictio,tñ pro illa restrictione vrget decisio Do.post Imo.in.c.fi.ibi:vltimò oppono.de cõsue.in.vj.vbi dicit ꝙ licet impetratio tacens de ſtatuto ecclesiæ nõ valeat j. e.c. cõstitutus.tñ illa procedit,qñ impetratio infringet ſtatutũ:secus si suspendit pro vna vice.Quod dictũ non affirmo:quia obstat,quod dixi,& etiã quod est dictũ de sepultura post Io.de mõte murlo.quia ibi ex toto non tollebaf priuilegiũ.¶ Secũda restrictio est:dũmodò pri

SVMMARIVM.

1 *Princeps potest tollere appellationem.*

2 *Legatus non potest committere causam sublato iuris ordine. Super qua conclusione vide declarationes & ampliationes vsque ibi. valet priuilegium &c.*

3 *Priuilegium secundum contra primum generale valet ,non facta mentione primi: siue contineat ius commune,siue aliquid vltra.*

4 *Priuilegium continens idem quod ius commune,debet ita intelligi,vt aliquid addat iuri communi.*

5 *Princeps si concesserit alicui iudici facultatem acquirendi de aliquo maleficio:poterit ille iudex virtute huius priuilegij inquirere,vel procedere non præcedente fama.*

6 *Priuilegium si sit datum ecclesiæ,quod nulla currat contra eã præscriptio: videtur etiam tolli præscriptio longissimi temporis.*

7 *Verbum filij,in priuilegijs,licet non intelligatur de adoptiuis: fallit tamen si non potest verificari illud priuilegium,nisi in*

mum priuilegiũ cõcernat dãnũ bursale ipsius priuilegiati. Secus si nullũ dãnũ bursale. vt facultas conferendi beneficij, quia in secũdo speciali nõ est opus dicere de primo. Ita Do. post Pau. in. d. c. dudum. & ita procedat. d. c. quãuis. & etiã. c. dudũ. ¶ Tertiò restringe, dũmodo priuilegiũ primũ cõtineat particularia habitu & actu certi tudinaliter, vt in exemplo decimarũ certæ parochiæ. Secus si in confuso, vt habitu tm̃, nõ actu: puta si aliqui religiosi sunt priuilegiati de exemptione decimarum pro quatuor possessionibus ab eis noiandis: & ante noiationem ali⁹ impetret priuilegiũ, ꝙ p certa possessiõe illi te neantur ad decimas. Nã hoc secũdũ derogat noiationi, quã illi vellẽt facere de ista. Ita Imo. post Card. ẽo. c. cũ ordinẽ. in. v. col. ¶ Limita secũdò, dũmodò primũ priuilegiũ cõtineat in totũ ius cõe, sed si cõti net ius speciale, tũc nõ valet secũdũ tacès de illa parte. Inn. de præscri. c. veniẽs. in gl. vel interdicto. quẽ ibi extollit Car. in. iiij. op. & But. in. iiij. col. & Imo. in. j. col. latè Ab. in. vj. colũ. inducens. c. ij. de fi. presby. in. vj. Idẽ Io. an. in Spe. de test. in. j. q. super rubri. per. c. ij. §. j. de deci. in. vj. & Pet. de an. in. c. fi propter. in. xj. col. ibi. secũdo hoc probatur. de rescri. in. vj. & Do. in. c. quoniã. xiiij. di. per. d. c. fi propter. ¶ Cõsidera, ꝙ ista limitatio videt cõtra intellectũ Host. ap probatũ hĩc ab oĩb⁹: dũ vult ꝙ priuilegiũ de quo hĩc, operaret tres effect⁹ circa facultatẽ appellãdi. s. ꝙ tertiò, & sine scriptis, & ex interuallo. ergo habebat in se partim ius cõe, partim cõtrariũ: & tn̄ nõ fuit necessaria mẽtio ipsius: ad quod nullus aduertit. ¶ Cogitabam duas sponsiones. Primã capiẽdo verba solẽ⁹ But. hĩc. in. iij. co. ibi, sed salua ip̃m: dũ dicit, ꝙ isti effectus erant vltra, sed nõ cõtra ius. loquit aũt limitatio quãdo cõtra. quod di ctũ nemo cõcederet: quia nõ probat, ꝙ nõ fit cõtra ius. ¶ Secũda respõsio põt colligi ex verbis Abb. dum approbat Host. ex eo: quia illæ interpretationes nõ derogabãt iuri priuatæ personæ. quia qn̄ hoc esset, nõ fiunt, vt dicit in prima declaratione sequẽtis cõclusionis, sed offendebãt solũ ius cõe. Hoc mõ restringitur hæc limitatio, dũmodo particula, quæ est cõtra ius cõe, ita prosit priuilegiato, ꝙ etiã tollat ius alterius, qa de ipsa erat facien da mẽtio. Secus si solũ ꝙ sit priuilegiato, quæ not. tãquã ab alijs nõ discussa. ¶ Limita tertiò istud, ꝙ valeret priuilegiũ nõ facta mẽtiõe alteri⁹ priuilegij cõtinẽtis idẽ, quod ius cõe, vt nõ ꝙcedat in literis ad bñficia, quia sunt magis strictæ. c. quãuis. lo. j. de præb. in. vj. Ita But. Imo. Do. hĩc inducũt dictũ Io. Mo. & Io. an. i. c. j. de fi. presby. in. vj. dicẽtiũ, ꝙ si in ecclesia est statutũ, vt illegitimus nõ recipiat in canonicũ: licet istud sit de iure cõi, tn̄ si quis ꝑetrat in illa ecclesia nõ fact⁹ mẽtiõe statuti, nihil agit. Ad idẽ allegat Do. quod no. Io. an. in. c. fi motu. de prẽb. in. vj. Et dicit Io. mo. vbi. §. Papam ita pronuntiasse, qa clausula, nõ obstãtibus posita in lr̃is Papalibus nõ iustificat pson̄ã impetrãtẽ. & hoc dictũ Io. an. multũ põderat Alexan. consi. lxij. inci. nobilis vir Philonus. ad fin. licet Bal. malè ipsum referat in. c. naturales. in fi. fi de feu. fue. cõtro. inter do. & agna. ¶ Nõ obstat. c. quãuis. de præbẽ. in. vj. vbi spãle derogat primò gñali nõ noiato, quia rñdet hĩc Do. ꝙ secũdũ priuilegiũ nõ tollit ibi effectũ primi, sed differt. Bene facit quod ipse no. c. si ꝓpter. in. vj. de rescrip. in. vj. dũ colligit per gl. ibi, in ver. impediri. ꝙ multũ differt, an aliqua disp̃ositio tollat effectũ alterius an differat. ¶ Cõsidera, ꝙ Io. mo. & Io. an. loquuũtur in statuto iurato, vel cõfirmato. quo casu cõstat clausulam nõ obstãtibus nõ extendi ad talia. gl. in. c. cũ nõ deceat. de elec. in. vj. & in cle. dudũ. in verbo pacta. de sepult. dicet satis j. e. cõstitut⁹. Quid aũt si esset simplex statutũ sine tali robore? hoc ipsi omittũt, & fortè tũc sec⁹. ¶ Primò quia Do. ibi. in prin. in pe. col exp̃sè põderat robur ad ditũ statuto dictis modis, quasi sec⁹ ibi eẽt simplex. ¶ Secũdò quia vbi nõ infringit statutũ, sed pro illa vice sp̃ẽdit: nõ nocet tacuisse ip̃m, secũdũ eũ. Do. post Imol. in. d. c. fi. de cõsue. in. vj. Tn̄ hoc dictũ non placuit mihi heri, in ver. tripliciter. ¶ Tertiò fortius, quia sublato iu re cõi, videt sublatũ statutũ illi cõforme, vt j. examinabitur. Vnde cogita, quia But. & alij hĩc indistinctè loquũtur. & tenẽdò eos posset dici, ꝙ hoc operat odiositas literarũ ad bñficia. ¶ Limita quartò. Nisi ius gñitũ sit, vel grendũ ex priuilegio nõ reuocabili, qa si nõ reuocat exp̃sè, minus tacitè. Quæ aũt illa sint: vide Inn. de iudi. c. nouit. sup ver. Theodosius. cũ cõcor. multis, quas ibi addidi post moder. ponẽdo, qn̄ priuilegiũ cõcessum nõ subdito, habeat vim cõtractus. Et restringe hãc limitationẽ illis modis, qb⁹ ibi restrinxit Inn. ¶ Limita quintò. Dũmodo priuilegiũ spãle nõ absorbeat gñale in totũ, sed ei aliquale detrahat. Host. hoc ti. §. itẽ an p̃iudicet. in prĩ. dicẽs, ꝙ nõ vitiat ex eo, ꝙ nõ faciat mẽtionẽ, sed ex defectu intẽtionis. ar. c. in his. de priui. & c. ad audiẽtiã. & c. suggestũ. de deci. Idẽ dicũt hĩc Host. But. Imo. & Do. ꝙ hac differẽtia inducit. d. c. dudũ. & c. quãuis. & sequit do. Abb. sup gl. ij. dicẽs esse bonã limitationẽ. ¶ Cõsidera, ꝙ licet nõ probetur iure, tn̄ fortificat ex prima limitatione, & ex his, q̃ ꝙ ea dicta sunt. vbi aũt ageret de iure ad rẽ, ꝙcederet simpliciter regula suprà posita. ¶ Limita sextò & vlti. Nisi id, quod cõpetebat mihi ex iure cõmuni & ex priuilegio incipiat etiã mihi cõpetere de iure spãli originato à partiũ cõuentione: qa semp de illo iure faciẽda est mẽtio. tex. no. de p̃scri. c. cũ olim. vbi hoc extollit ab vlti. col. ibi ex vltimo dicto. Cętera ad regulã gñi, pouit hĩc magistraliter Bal. dixi q̃dã de of. leg. c. nisi. Quid aũt de statuto oĩno cõforme iuri, dicet j. Tãgit ẽt But. Do. & Ab. hĩc. & lati⁹. d. me⁹ Frã. Are. De clausula non obstãte lege, dicet post Ab. j. e. c. nõnulli. vbi meli⁹ cadit & fiet diligẽs metio eorũ, quæ de nouo ponit hĩc do. meus in speciali commento huius ca.

4 **Priuilegium** † cõtinẽs prima facie idẽ, quod ius cõe, debet ita intelligi, vt ali qd addat iuri cõi. Host. & oẽs alij hic p. c. i his. de priuil. & c. pasto. in prin. de ap. & l. j. in fi. ff. ad muni. no. Bal. in auf. habita. in. iiij. notab. C. ne fi. ꝙ pa. aliqd Cal. de offi. Archi. cõsi. j. Adde Pe. de anc. cõsi. mihi. clxxxij. inci. pro parte eccleſiæ. vlt. co. dicẽtẽ, ꝙ priuilegiũ datũ Epõ, vt posit testari: intelligit de bonis ab eccl̃ia quæsitis, nõ de p̃monialib⁹: ꝙ dictã regulã .qm Eps de p̃monialib⁹ bonis iam disponere põt de iure cõi. §. interdicimus. in auf. de eccl. ti. no. in auf. licẽtiã. C. de epi. & cleri. Et dicit Bal. in. l. iij. §. fi is ꝙ quo. ff. qđ quisq̃ iur. post med. ꝙ cl̃a, exceptiõe remota. posita in rescripto nõ intelligit de iusta[a]: p. l. ita nobis. C. de adul. Sec⁹ si in priuilegio. p. d. regulã. Intellige dũmõ sit apposita clausula, nõ obstãte. vt ibi ꝙ gl. & Alex. dixi. de offi. dele. c. ex parte. lo. ij. Et dicit Bal. tit. proxi. cũ olim. ad fi. ꝙ si Papa cõcedit Epo facultatẽ creãdi nouã dignitatẽ, quod iam Eps poterat, intelligit etiã fine cõsensu capituli. Et dixit Bal. in. l. j. iiij. col. ibi, quintò oppono. C. si seruus extero. ꝙ facultas testãdi data simpliciter monacho ꝙ Papam, intelligit de bonis, quæ de facto tenet. Et dicit Ab. post Car. in. c. fi. quasi in medio. de p̃b. ꝙ mandatũ, ꝓuidendi de bñficio in certa eccl̃ia, includit canonicat⁹: si in ea nõ sunt alia beneficia: licet aliàs secus: de præb. c. quãuis. lo. j. in. vj. vt lr̃e operẽtur. ¶ Et dicit But. in. c. at si clerici. § de adult. vj. co. ibi, nunqd aũt. de iudi. ꝙ licet dispẽsatio sit stricti iuris. c. j. in fi. de fi. p̃sby. in. vj. nõ tamẽ ita arctãda, ꝙ nihil gratię cõferat, sed sufficit ꝙ aliqd, sed modicũ operet. Dixit ẽt Bal. in. l. nullus. C. ad leg. Iul. maie. † ꝙ si Princeps cõcedit iudici ius inquirẽdi de aliquo delicto, de quo prius inq̃rere poterat, virtute hui⁹ priuilegij poterit ꝓcedere nõ p̃cedẽte fama. Quod dictũ extollit Lud. ro. in repe. l. j. in xxv. col. C. de hære. insti. Ang. are. in li. maleficio. in verbo, fama publica p̃cedẽte. & Frã. Pauinus. in cõsi. pueri Tridentini.

Tridẽtini. post cõsilia Old. impressa. inci. partes considero. &c. in. ij. col. Dũmodo superior hoc mãdet ꝓprio motu. Sec⁹ si ad petitionẽ partis. gl. j. in. c. j. de acc. in. vj. quã extollit Aug. de Arimino in addi. ad dicta maleficia. fo. ij. ¶ Quinimo voluntdo. Abb. & Phili. in. c. pasto. in prin. in vltimo notabili. de ap. ꝙ etiã rescripta habẽtia clausulã odiosam, debẽt ita exponi, vt aliqd operẽt ꝓ illũ tex. qa sic gñaliter dicit de oĩ disp̃one, etiã impropriã do. per. c. fi sentẽtia. in fi. de sen. excõ. in. vj. Et dixit But. j. e. c. cã te. in vlti. co. ꝙ si verbo simplicis mãdati de cõferẽdo bñficiũ, p̃nt adaptari hñti, & nõ hñti ptãtẽ cõferẽdi: p̃sumit ei scriptũ, vt executori: vt aliqd operentur. ¶ Et dixit do. meus de are. cõsi. xv. pe. col. ver. circa ter-
6 tiũ. ꝙ ꝓ priuilegiũ datũ ecclesię, ꝙ nulla cõtra eã currat præscriptio, videt remoueri p̃scriptio tpis lõgissimi, qa aliàs parũ operaret. Cũ de iure sola p̃scriptio lõgissimi tpis currat contra ecclesiã. c. illud. de præscrip. & allegat Bal. in. c. j. §. ꝑterea. de capi. Cõra. & alia de quibus p eũ: subdẽtẽ, ꝙ tamẽ curret cẽtenaria p̃scriptio: quia illi nõ est derogatũ p verba gñalia, vt locis alle. ab eo. & ab Alexã. in. l. nemo põt. ad fi. de leg. j. ¶ Et dixit Bal. in. l. fi qs posthumos. in prin. ff. de lib. & posthu. propter gl. ibi, ꝙ
7 † licet aliàs in priuilegijs verbũ filijs, nõ intelligat de adoptiuis. c. adoptiuus. fi de feu. fue. cõtrouer. Spec. de lo. §. nũc aliqua. ver. lxviij. Tn̄ fallit, vbi verbũ filijs, nõ posset verificari, nisi in adoptiuis: vt fi erat talis, qui nõ poterat gñare, vel cleric⁹ in sacris. Et dicit Bal. de pace Cõstã. in ver. cassent. ꝙ vbi dicit cassent, & irritent: ista geminatio importat nullitatẽ ipso iure: vt aliquid operet.
a licet aliàs verbũ futuri tẽporis operet ferẽdã sententiã[a]. gl. in. c. fi diligẽti. in verbo, perdãt. de fo. cõp. cũ fi milib⁹. Et hoc dictũ Bal. multi sequũtur, sed præcipuè Maria. de Senis. cõsi. mihi. liij. d. Ang. Maurocenus. vj. col. dicẽs ꝙ ista verba fiat statim & incõtinẽti, si i materia, in qua aliâs vnũ de ipsis requireret: tn̄ si ꝓ aliquod interuallũ proferanť ita coniunctiuè, tollẽt prorsus omne interuallũ. quod no. ad similia. ¶ Lõgũ esset & nimis impertinẽs ostẽdere, ꝙ idẽ est in omni disp̃one, sicut in statutis. de quo ad faturitatẽ scribit Alex. in. l. iiij §. prætor. in iiij. &. v. col. ff. de dã. infec. Et idẽ in legatis. l. Senatus. §. fi. ff. de leg. j. & ibi scribẽtes: maximè Alex. ponẽs quinq̃ aurea dicta. Et vltimo illorũ dictorũ adde Pau. cõsi. lxxv. & dixit Bal. in rub. C. de cõtrahẽ. emp. in. ix. q. ꝙ in cõtractibus quodlibet verbũ debet ita interpretari: vt ali-
b quid operet. [b]Et dicit Bal. s̃. in hac rubri. ꝙ in rescriptis nihil debet esse ſuperfluũ. Et dicit gl. in. l. fi. ff. quod me. causa: ꝙ syllaba non debet ſuperfluè apponi. Bona gl. in l. post quã. in gl. j. C. de pac. Et pulchrè Phi. in. c. pastoralis. in prin. in j. col. de app. & Lud. in repe. l. j. xxv. col. C. de hære. insti. & Alex. cõsi. xxxiij. Viso themate. & Ludo. cõsi. clxxx. si admittimus. versi. secũd ò principaliter. & est aureus tex. in. l. fundus, qui locat⁹. ff. de fund. instr. vbi legato fundo cũ instrumẽto: si in eo est instrumẽtũ dñi & coloni: intelligit de instrumẽto domini. Nisi dñs nullũ instrumẽtũ habeat, quia tũc intelligit de instrumẽto coloni: ne verba sint ſuperflua. ¶ Per quẽ text. dicit egregiè Bal. in. l. quibus diebus. §. dns. ff. de cõdi. & dem.
8 † ꝙ licet testor mãdãdo, vt soluant debita, nõ intelligat de p̃scriptis cũ bona fide: tn̄ si nulla alia debita habebat, nisi p̃scripta, intelligit de illis. Sic etiã ꝓ illũ tex. dixit solẽniter Bal. in paucis verbis, in. l. si ita scripſiſſet. ff. de le. ij. ꝙ licet legato credito, intelligatur de puro, nõ in diẽ, nisi adijciatur: vt ibi. tn̄ si nullũ habeat creditũ purũ: in telligeretur de eo, quod habet in diẽ. ¶ Ex quo videtur posse inferri limitatio ad vnum, quod ſubdit ibi Bal. ꝙ licet mãdatũ de restituẽdis vsuris nõ intelligatur de extortis post mandatũ: tamẽ fallit, si tũc nullas extorſerat. Et in omni simili casu. quod est aureũ: vt etiã dixi in. c. sedes. in. vj. limitatione j. e. vbi vide. Quoſdã aũt casus, quibus toleratur ſuperfluitas dixi in. c. solitę. in fi. de ma. & obe. ¶ Facit etiã ad hæc quod dixi post Ab. in. c. po
9 ſtulaſti j. e. ꝙ † licet literæ ad eccleſias cathedrales quo ad beneficia earum non includãt canonicatus: vt dicũt oẽs in. c. fi. de præbẽ. tamẽ fallit vbi non ſunt ibi alia beneficia. Quod dictũ & ſimilia intellige ſaluo eo, quod de beneficio monoculari ſcribit gl. in clemen. j. de præben. & dixi j. eo. in noſtro corollario. xxiiij. Et ſaluo notabili dicto Albe. in. l. ſi cum dies. §. j. in fi. ff. de arbit. videlicet quando nõ poteſt venire illud, quod ſubeſt & plura ſunt nominata, vt in exemplo, de quo ibi. Et his adde quòd licet legato blado, quod quis habet in ciuitate non veniat: quod habet in diſtrictu, tamen ſi non habet, niſi in diſtrictu de illo intelligitur. Albe. in. l. j. §. j. col. j. ff. de of fi. præ. vr. per. d. l. fundus qui. Sicut dicitur etiam de teſtatore, qui legat chartas, ꝙ ſi non habet aliàs chartas, tunc libri continentur. l. librorum. de leg. iij. ſecundum eum.

Declara duobus modis iſta & ſimilia aduertenter. Primò dummodò tales interpreta- a
tiones conferant ius, & tertio nihil auferant, vel ſolùm offerant lucrũ quærendum. ita tex. hĩc cum ſuis concor. Sed vbi præiudicaretur alteri in iure quæſito vel infertur damnum, tunc exponitur ſimpliciter priuilegium ad terminos iuris communis, prout iacet: ita Cy. & Bal. in l. ſi quando. C. de inoffi. teſt. per illum text. vbi ſi Princeps concedit liberam teſtamenti factionem: intelligitur non omiſſa ſolẽnitate inducta in alterius vtilitatem etiam ſi aliàs ille erat teſtabilis. Et ſequitur. d. meus. hĩc, addens, ꝙ nec excludit legitimam, quæ non dicitur pro priè lucrum, ſed quaſi. & allegat glo. in. l. ij. C. de iur. & fac. igno. addit etiam tex. in. l. etiam in princ. ff. de bonis libe. vbi ſi Princeps concedit liberto liberam teſtamẽti factionem, poteſt teſtari. & excluditur patronus contratabu. quia agitur de ſuo mero lucro. ¶ Adde Io. and. in. c. certificati. ij. col. ibi, ſecundò quæro. de ſepul. quem ſequuntur ibi But. & Abb. & Do. in. c. j. ij. col. de pac. in vj. post Archi. & Io. and. ibi. vbi dicit, ꝙ priuilegium cõcedens liberam ſepulturam non inducit liberationem à quarta canonica: ſed operatur acquiſitionem nouam iuris funerandi. Et inducit ibi Abb. d. l. ſi quando. dicens, quòd ibi ſufficit, quòd in habilis habilitetur: vnde non poterit quem ſine cauſa exhęredare ſecundum Bal. ibi. Ad quod vide eum omnino in. l. j. ff. de mil. teſt. Sed non aperiunt iſti quid ſi prius cõpetebat ius funerandi, vtrũ conceſsio erit inanis? In quo Ludo. ro. in. d. l. j. de hær. in iſti. dicit, quòd tunc videbitur data exemptio à quarta. allegat Pet. de Peruſio. in. d. c. certificati. Contra quod videtur prima facie iſta declaratio. Niſi dicas, quòd reſpectu quartæ non aufertur damnum iuris quæſiti, ſed ſimplex ceſſatio lucri. Tamen cogita, & non dicas. Ergo pari ratione vbi prius non competebat ius funerandi: debet intelligi data dicta exemptione: quia non eſt op⁹, b
quòd fiat interpretatio: vt operet omnes effectus, quos operari põt: vt in proxima reſtrictione. Et cum iſtis cõcordat Pet. de anc. in. d. c. ſi propter. xj. col. ver. reſtat reſpondere. Et quod dictum eſt de læſione iuris quæſiti, intelligit dñs meus de are. hĩc, quãdo reſultaret læſio certa, & indubitata, & temp vniformiter. Nã ſi reſultaret talis læſio, nõ vr̃ fiẽda reſtrictio. all. de app. c. paſt. ¶ Adde iſtis ẽt oĩno Balj. e. c. cũ ordinẽ. v. col. ver. pone ergo, vbi oſtẽdit, quõ verba reſcripti nihil opant, qn̄ iuris rõ nõ patiť: vt qa qđ exprimiť, ieſt de neceſsitate, & i quolibet cõtigẽti. Et loqť de cl̃a apposita i lr̃is ſup refidẽtia. ꝓ quã nõ tollit, qn̄ Eps ſup ea diſpẽſare poſſet: licet ꝓ hoc dicta cl̃a videať nullus operatiõis, vt ꝓ Io. an. i. c. licet canõ. §. fi. de elec. in. vj. dicã etiã j. e. c. cãm. ver. interpretatio reſcripti. ¶ Scdò declara, dũmõ interꝑtatio, ꝑ q fit lædat ius cõe quãtomin⁹ poſsibile ẽ. Ab. i. d. c. certificari. iij. co.

a ¶ Ferendã ſentẽtiam. Adde idem eſſe etiã ſi ex verbo futuri tẽporis adiungatur aduerbium, mox: vel ilico, vel funditus & ſimilia, quia in telligitur ipſo iure non per ſententiam: vt ꝓ glo. in auẽ. de ieſt. nup. in prin. in gl. quę incipit: ſed nunquid. & ibi Ang. & in auẽ. de nup. §. ſi verò expectet. & per gl. in l. decernimus. de fac. ſanc. ec. & in l. j. §. ſi pecunia, depo. Itẽ fallit, ſi à teſtatore proferatur. ita Bal. in l. j. in fi. C. de his, quæ pœ. no. i le. antiqua. Item fallit in verbo cadat à iure ſuo, quia non per ſententiã ſed ipſo iure intelligitur. Salic. in. l. ij. in. iij. col. de iure emph. per. l. fi. C. de loca. & omnino vide per Alex. de Imo. in l. Imperator. ff. de iure fiſ.

b ¶ Operetur. Ad quod adde. d. So. ſuo cõſi. xlvij. in ci. in primo præſentis conſultationis. circa fi. j. col. in. j. parte. char. lxxix.

bo.tex.in.c.eos.§.j.de temp.or.in.vj.Per quem dicit ibi Do.in prin.q̃ data alicui libera ptãte faciẽdi actũ, quem facere nõ poterat: tamẽ in eo debet seruare canonicam formã. ¶ Similiter dixit Do.in.c.fi pro debilitate.in notabilibus.de offici.deleg.q̃ is, cui cõceditur electio libera nõ potest eligere nõ idoneũ. ¶ Similiter dicit Archi. viij.q.ij.q̃ licet priuilegiũ datũ Episcopo super collatio ne certæ præbendæ, intelligitur accedente cõsensu. ¶ Similiter dixit Cal.de regula.cõsi.xxij.q̃ mandatum Papæ de vendẽdis fructib⁹ certi monasterij reseruati Apostolicæ sedi vni monacho, intelligitur dummodò cum licentia superioris illius monachi. Simile dixit Car.de rescrip.consi.viij. Quæ duo consilia non soleo affirmare attenta.l.itẽ Vlpianus.ff.de excu.tu.& quod scribit Old. in consilijs nouiter impressis vltra cõsueta.cõsi.cccxxv. incip.thema quæstiõis.cum pluribus seq. ¶ Similiter dicit Egi.Belle.deci.ccccxix.si auditori.& seq. Quòd cum judex super interlocutoria debeat remittere ad primũ non constito de grauamine: capit. vt debitus. de accu. istud habeat locũ etiam si sit datus cum clausula, q̃ & super toto negotio procedat.de quo dixi j̃.e.c.causam.ver. interpretatio rescripti. Similiter consuluit latè.d.Marianus cõsi.mihi.xxiij.inc. bonæ memoriæ Pius secundus. q̃ indultũ Pij datũ Abbati Florentino: vt posset facere vnionẽ absq̃ alicuius superioris licentia non tollit consensum conuentus. Et est decisio Thomæ fastoli audito ris Rotæ, dubio.v. Et ideo vidi cõsultũ à quodam Andræa Bentio aduocato cõsistoriali, q̃ in casu cle.dudum. de sepul. volentes cõfiteri religiosis, de quibus ibi, debẽt petere licẽtiam à parochiano. Verbũ autẽ liberẽ de quo ibi intelligitur respectu ipsorũ religiosorũ, qui non sunt curati, qui non possunt sine licentia parochiani audire cõfessiones. gl. in cle.j.de priuil. in versi. speciali. Modo autem sine illa possunt: sed ipsi volentes confiteri non sunt priuilegiati super non petenda licentia. de qua in.c. omnis. de pœ.& remiss. & de qua vbi agitur de iure nouiter creando ex priuilegio, nunquã est remissa solennitas iuris, nisi quatenus exprimitur. d.l.si quando. ¶ Tamẽ in casu dictæ cle.dudum. hodie declaratum est contrariũ: quòd imò etiã à sacerdote non sit opus licentia: vt in cõstitutione Eugenij.iiij. quæ incipit Gregis nobis crediti. confirmata per Nicolaum quintum in cõstitutione prohibitionis nostræ, in quibus puniri mandatur, vt hæretic⁹ contrariũ affirmãs. ¶ Et ex prædictis pridie cõsului Florentiæ, q̃ indultũ Papæ datum certis religiosis non exẽptis, quòd possent liberè eligere sibi sacerdotẽ ad curam suarum animarum: debet intelligi, vt ipsi eligãt, & hoc operatur gratia: deinde ordinarius loci confirmet. Cui⁹ contrarium dicebant aliqui ruditer capientes verbum liberè, propter prædicta de quibus mentionẽ non faciebant. De verbo autem liberẽ⁹ dicetur aliâs. Multa ponit And.Sic.in.c.j.de offi.ordi. ¶ Modò cõsidera. Stãte ista secunda declaratione quomodo facultas liberè appellandi, de qua hîc põt operari tot effect⁹, quot sibi attribuũt doc. Videtur eñ facienda interpretatio, vt minus offendatur jus commune, quàm fieri possit, sicut etiã de statuto dicitur tit.seq.c.cum dilectus. nisi dicas de mẽte istorum esse, quòd non operetur omnes dictos effectus, sed vnum quem pars elegerit. ¶ Considera etiã aliud, q̃ aliquando sumus certi: q̃ verba priuilegij sunt contra ius: tunc non datur eis alia interpretatio. Ita loquitur.c. in his.de priui.cũ si. ¶ Aliquãdo verba nõ sonant in priuilegium, tunc per viã verisimilitudinis, vel interpretationis reducemus ea: vt operent. Ita transeũt prædicti. Quibus adde Inn.in.c.dudũ.in fi.de deci.dũ dicit q̃ cõfirmatio Papæ, quæ põt potest referri ad actũ, qui est aliqs & validus, & etiã potest referri ad actũ, qui erat nullus contra ius: refertur in dubio ad actum validum duntaxat, quod alibi non inuenies secundum Butri.ibi, Cui adde Paul.de cast.in pluribus locis, quæ extẽsè posui de exce. c.cum inter. discusso hoc dicto. ¶ Et ex prædictis videtur posse attentari, q̃ sublato iure communi, nõ sit sublatum priuilegiũ continens idẽ, qd̃ ius cõmune. Si eñ debet ita intelligi, vt addat iuri, ergo differt ab ipso, quãuis fortè hoc sit dubiũ, quia infrà firmabitur, q̃ sublato iure communi est sublatum statutum illi conforme. Ni fi dicas, q̃ dicta illatio nõ procedit, quando verba priuilegij nullo modo sunt apta addere iuri communi. Sed si possunt addere, tunc non est reuocatum tale priuilegiũ, sicut etiã dicitur de statuto: vt j̃.pe.col.ver.limita secundò. ¶ Aliæ declarationes dari possent, in quibus, aliquãdo in alijs materijs verba nihil operantur, sufficiant ista ad rem propriam. In alijs casibus vide magistraliter Do. in.c.fi Romanorum.in.iiij.col.xix.dist. vbi ponit quinq̃ fallentias, quas etiam ipse ponit in.c.fi Papa.in fi.principij.de priuilegijs.in.vj. Et ad quartã adde omnino Alexan.cõsi.xxxiij.viso themiate. Et vide etiam Do.in. c. fi duo.in princi.in.iiij.col.de procu.in.vj.& Io.an. But.& Abb.in.c.solitæ.de maio.& obe.& Bal.in.c.veniens. de præscri.ante fi.ibi.ego dico, q̃ idem. Vbi dicit, q̃ quãdo priuilegiũ venit ad corroborationẽ iuris quæsiti nõ derogat iuri quæsito: sed ipsum iuuat, tollendo omnem dubitationem: quæ omnia nota tanquã nouiter adapta. Et ad hæc vltima vide, quæ dixi in.d.ca. solitæ. ¶ Ad intellectum cap.vt debitus. vide etiam gloj.eo. cæterũ. & in.c.pastoralis.§.quoniam.in versi.eneruatur j̃.eodẽ. quæ concordant cum ista. sed tene communem intellectum, quòd regulariter attenditur data: dummodò primum rescrip.prius præsentetur, quàm de ipso excipiatur coram iudice secũdò impetrato: nisi impetrator fuerit impeditus & protestatus fuerit secundum Abb.post alios hîc. & But.in.c.plerunq̃.penul.colum.&.c.si autẽ. in princip, infrà eodem, & in.d.c.vt debitus.xvj.colum. & ibi latè Philip.colum.seq. Bene facit tex.ibi, in versi. prius, quàm delegato fuerint assignatę. ergo simplex exceptio de eis nondum assignatis, nihil operatur. Et ideò sit cautus, qui citatur, ante, quàm cõpareat coram secundis, vt præsentet suas primas: posteà compareat excipiẽdo de eis, secundum Do.hîc.

10 Secunda †dispositio cõtraria priuilegio primo non derogat ei, non facta eius mentione. Istud pro regula præsupponunt hîc omnes per capi. veniens. de præscrip. cum concor. de quibus per Nicol. Millium in repertorio. fo.cxlj.colum.§. priuilegium nõ insertum. & Ludoui.Rom.consi.ccccxxxvj. quòd indultum Petri. & est gloss. j.in.c.quoniam.xviij.distin. & in c.j.in versic.consuetudinem. de capel.mo.in.vj. Et ideò dicit Bald.hîc, quòd si princeps concesserit mihi immunitatem: posteà generali lege, vel priuilegio imponit onera, non tollit meum priuilegium: nisi de ipso fiat mẽtio⁹, & dicit esse tex.cum gloss.singulari in .l. decurionibus. quæ est lex.iiij.C.de silentiarijs.li.xij. Et addit hîc And. Sicu.quòd Bald.extollit illum text.cum glo.in.l. prima. post princ.ibi.& ideò Princeps.ff.de consti.Princi.in.l. dotale.in fin.ff.de test.mi.&.l.si cum mihi.ibi & per hoc alia die consului.ff.de dolo.in authen.habita.in.iij. not. C.ne fi.pro patre.in.l.non plures.in fin.C.de sac.sanc. ecle.in.l.vnica.ante medium.C.de Iustiniano Co.compo nendo.in.c.j.in fine.quo tempore miles.Bartol.in.l. sed & posteriores.ff.de legi. ¶ Adde Lud.Ro.d. consi.ccccxxxvj.iij.colum.ibi.iij.principalis ratio.Imo.& Pau.de cast.& Alexan.in.l.si mihi & tibi.§.in legatis.de lega.primo.Lud.in.l.si verò.§.de viro, decem fallen.solu.mat. Bald.in.c.veniens.in.ij.colum.de præscri.in.c.graue.de offic.ordi.Archid.in capitu.renouantes.xxij.distin.glo. in dicto.c.primo.de capel.mo.in.vj.Pau.de castr.consi. cxxxij.notandum. penul.colum.quem omnino vide.& Bal.in.l.si quis ad declinandũ.xvj.col.ver.idem absurdũ videtur

a ¶ Liberè. de hoc verbo liberè vide etiam.d.Ias.may. in.l.j.C.de ss.san. eccl.circa mediũ primæ col.

b ¶ Mentio. adde And.Bar. consil. scripsit.vij. colũ. quod est post consi.ciij.Alexã.iiij. parte.& in consi. vlt.in.d.iiij, parte, ad fi.

a

b

videtur.C.de Epi.& cle.& Pe.de Anc.cõsi. mihi.clvj.viso diligẽter tenore. Fortius dicunt Raph.& Ludo.in.l.hac consultissima. C.qui testamenta fa.pos.quòd si lex prouidet vno casu speciali, requirendo in eo solẽnitatẽ, quæ tamẽ generaliter requiritur etiã in alijs: si posteà lex noua generalis tollat illã solẽnitatem, non cẽsetur tollere in casu illo. Inducunt gl.ibi, quæ fortè hoc non probat: licet dictum sit menti tenendũ secundũ Philip.corneũ.vj.colum. ¶ Sed illud dictũ tollit Baptista de sancto Seuerino.in.l. omnes populi.de iusti.& iur.fo.xxxj.ibi, decimò quæritur. inferẽs q̃ vltima reformatio dans generalem formã rebus in cõcilio ꝓponendis abolitis veteribus formis, non censetur abolere formã olim specialiter datam concilijs ad rebelles pertinentibus, etiã si est eadem cum generali abolita. sic dicit fuisse iudicatũ Florentiæ. ¶ Considera duo. primò, q̃ Phili.Corneus in.l.in testamen. in fi.C.de testamentis. dicit fortè hoc procedere ita demum, quãdo in illo casu speciali requirebatur maior solẽnitas, quã in illis casibus. ¶ Secundò cõsidera, q̃ sublato iure communi, est sublatum ius speciale ipsum simpliciter continens. Patet in priuilegio per iam dicta in statuto, per infrà dicenda. Et habet locum regula etiam in rescriptis, quia cõtra alteri⁹ priuilegiũ non valent nõ facta de eo mentione. Bal.in.l.fi.C. si cõtra ius. & in locis alleg. circa glo.in.d.l.decurionibus.

11 Fallit dicta regula in sex casibus. Primò, †vbi secũdum priuilegium est speciale: primum generale, quia secundũ derogat primo, nõ facta eius mentione. & de hoc satis dictũ est. §. Etiã si ambo claudant in corpore iuris: quia siue species præcedat, siue sequatur, semper præualet. Imo. hîc de mente aliorũ. Et Papa condendo iura non facit mentionem de iure cõtrario. c.j. de cõsti.in.vj. & sequentes fallentiæ loquuntur data paritate priuilegiorum, vel respectu generalitatis, vel respectu specialitatis. ¶ Fallit secũdò, vbi primũ priuilegiũ cõtinet solũ ius cõe, quia sicut de iure cõmuni regulariter nõ fit mentio: ita nec de isto. Inn. & omnes hîc. Intellige primò, nisi materia esset talis, in qua de ipso iure cõmuni esset facienda mentio, quia tunc etiã fiet ad derogandũ priuilegio. Illos aũt casus dicemus j̃.e.c. nonnulli. intelligẽ secũdò, nisi ex ipso priuilegio esset quæsitũ ius vltra ius cõmune in specie & certitudinaliter, vt est dictũ in prima limitatione primæ conclusionis. Demum restringe hanc fallentiam per omnes limitationes ibi positas. Et aduerte, quia licet in cõcessione priuilegij non sit necessaria mentio communis: tamẽ secus in rescripto quod datur contra ius: vt latè videbitis in.c. nonnulli. in princ j̃.eo. ¶ Fallit tertiò. Vbi primũ priuilegiũ derogans iuri cõmuni, est insertũ in corpore iuris, quia eius mentio nõ est necessaria, sicut de iure communi. Non sic vbi primum est extra corpus: quia cũ fit facti, præsumitur Papæ incognitum. c.j. de constitu. in vj. ita cõmuniter docto. hîc. Vnde de priuilegio Cistercien sium clausoj̃.eodem capitu. cum ordinem. non est necessaria mentio. Sufficit exprimere eorum ordinẽ. ita Ioan.and.But.Imo.& Do. ibi. Contrariũ firmat hîc Abb. quia aliud est, q̃ secundum sit iuri insertum: in cuius promulgatione Princeps mouetur cum debita informatione: aliud quod conceditur extra ius, vbi concurrit tanta maturitas: nec verosimilis recordatio iuris ꝑpter impetrãtium importunitatẽ: sequitur hîc And. & trãsit dominus meus de Aretio. ¶ Tutius est tenere communem. Primò, quia stante hac ratione, nunquã valeret priuilegiũ nõ facta mentiõe iuris cõmunis contra secundam fallentiam proximam. & glo.in ver. noscatur. in.c.j.de consti.in.vj. ¶ Secũdò, quia cõmunem tenet ibi Domi.in.c.ignorantia.in.ij.colum. vbi conclude, si quærit. xxxviij.di.& in.d.c.j.iiij.col.ibi quæro. quia dicitur. ¶ Tertiò, quia quo ad effectum reuocatorium, ita iudicatur de priuilegio clauso in iure, sicut de iure. glo.in.c.vt circa.§.j.in ver.corporali. ibi: Item priuilegium de electione.in.vj.& ibi Domi. ¶ Quartò per id, quod not.Ioan.and.post Hostien.in.c.ex parte.lo.j.super ver, cæteris. de deci. dicens, quòd priuilegium clausum in iure facit ius commune inter nominatos. de quo est ibi efficax arg. secundum eos. ¶ Quintò propter gl.in procc.cle.in ver.decætero. ibi: hoc verum. nisi diceres, q̃ sicut ius commune non ligat, nisi à tempore duorum mensium post publicationem. glo.s̃.tit.proxi.in.c.ij. ita nec priuil.in corpore iuris clausum. ¶ Sextò, quia facilius fit extensio talium priuilegiorũ, quã aliorum non insertorum. Ab. in.c.fi.in.iij.colum.ibi, nec obstat quod priuilegium.de iur.calũ. Et caue: quia facit ius inter nominatos nõ inter alios. gl.ij.in.c.cõstitutionem.de reg.in.vj.& gl.in regula, quæ à iure.in fi.lib.vj.& in cle.dudum.in ver.de iure. Et de sepul. licet quandoq̃ talia priuilegia extendantur per ius ad alios. l. quòd si minor. ff. de mino. No. Io.an. post Vin. de priui. sanè ex quibus patet non differre reuocationem talium priuilegiorum à reuocatione iuris communis. & sic sustentatur ista fallentia: ad quam etiã seruit consi. Old. ix. de quo dixi j̃.e.c. postulasti. ad fi. ver. limita secũdò. ¶ Excipiuntur ab ista fallentia duo casus secundum Io.and. But. Imo. & Do. hîc. Primus, quãdo priuilegium clausum in iure haberet clausulam derogatoriã ad priuilegia: quia tũc deberet de eo facere mẽtionẽ. Exemplum in.c.eam te. de æta.& qual.& in.c. fi propter. de rescri. in.vj. Secundus casus, quando non clausum in iure continere iniquitatem manifestam, vel esset contra iuris ordinem indu ctum. not j̃.c.proxi.& hoc clarum. ¶ Vnũ in propositis bene no.

12 vltra alios, q̃ †vbi lex vel Prĩceps ponit clausulã derogatẽ simpliciter priuilegijs, nõ intelligitur indubio de insertis in iure. glo.in auf. quà in prouincia. in verſi. illic. in fi. C. vbi de cri. agi opor. quã ibi extollit Bar.in.ij.oppositione.& Bal.in.iiij.col.ver.tertia fo. Vnde cautela est, q̃ priuilegiatus super immunitate faciat eã inseri in statutis: quia noua impositio ei derogans non operabitur: ni si etiam faciat mentionem de insertione, secundũ Paul.de castr. ibi. & sequitur Bar.de Verona cautela.lxxvj.inci.domini & Principes. Ad idem etiam gl.ij.in.§.omnes.in versi. compelluntur. & ibi Bal.& Pau.de ca.faciens de hoc magnũ festum.ff.de iudi.& in l.hæres absens.in princi.in versi.excusatur. & ibi Bartol.ff.de iudi.& Bar.in extrauaga.ad reprimen.in ver.non obstantibus.vlti. colum.& Nico.Milius in repertorio.fol.xxvij.§.clausula generalis.& Pau.de ca.in.l.j.in prin.ff.de le.& Lud.in.l.fi verò.§.de viro. xxiij.fallen.solu.matri. quicquid fortè senserit glo.in.d.c.vt circa. ¶ Modò posset sic opponi. Si fortius est insertum, quã nõ insertum quare est, q̃ impętrans non tenetur facere mentionem de inserto, sed bene de non inserto, per prædicta. ¶ Secundò si præsumpta scientia, quã habet Princeps de inserto facit, q̃ nõ est necessaria eius mentio in concessione priuilegij cõtrarij, quare est, q̃ clausula derogatoria priuilegiorũ, non censetur etiã de insertis cogitare? ¶ Respondeo ad primum fatẽdo absolutè, quòd est fortius quo ad hoc, vt princeps difficilius eũ tollat. Facit .l. eius militis.§. militia missus. ff. de mili.te. vbi difficilius tollitur, quod est iuris communis, quã quod est iuris specialis & priuilegij. ¶ Sed ad cognoscendũ quãdo velit tollere insertum, vel non insertũ, fit differentia nõ ratione maioris fortitudinis, sed respectu inuestigãdi eius mentẽ. Et in hoc nõ præsumitur mens sua dirigi ad nõ inserta cũ sint facti. c.j. de cõsti. in.vj. Sed ad inserta: secus, quia præsumuntur ei nota. & sic nõ indigent nominatione. ¶ Ad secundũ dic, q̃ licet vtroq̃ casu præsumatur scire inserta, tñ in concessione priuilegij sumus certi, q̃ vult derogare inserto sibi noto, posito q̃ insertũ sit potentius, sed in derogatione priuilegiorũ nõ sumus certi de quibus senserit. Et ideò cũ posit sentire de nõ insertis, in dubio intelligitur de illis, & nõ de insertis. ¶ Quorũ remotio plus iuris tollit parti cõtra quã opponitur clausula derogatoria. ¶ Si diceres cõtrà nõ debet pl⁹ operari tacitũ, quã expressum. notat in.l.cũ quid. ff. si cer.pe. Sed dãdo priuilegiũ iam tacitè vult derogare insertis, nihil dicẽdo de eis, vt. s. ergo idẽ, q̃n expẽsè derogat priuilegijs, vt tm̃ operet expressum, quãtũ tacitũ. Solutio. Dando priuilegiũ scimus pro certo, vt dixi, q̃ vult derogare iuri & priuilegio in eo inserto, hæc est natura priuilegij. sed in alia dispositione nõ per viã priuilegij: neq̃ tacitè neq̃ expẽsè derogãdo priuilegijs derogabit insertis, nisi de eisdicat saluo, nisi cõdẽdo legẽ fieret lex specialis in materia, de qua est priuilegium corpore iuris clausum, quia bene tollitur secundũ Barto. in extraua. ad reprimendã. ¶ Puto etiam dictas gl. procedere, si in illa materia non reperiretur aliud priuilegiũ extrauagãs, quia nõ cõstat, q̃ Princeps sciuerit hoc. & sic q̃ direxerit mentẽ ad derogandũ solũ inserto, sed cogitabat de priuilegijs extrauagantibus, si qua essent, & sic habuit animum limitatum. Illis aũt nõ extantibus, nõ trahit clausula ad inserta tãquã ad ꝛcogitata. Bñ fateor, q̃ si cta, nõ obstãtib⁹

priuilegijs,apponereſ in priuilegio: & priuilegium per ſe abſq; dicta clauſula eſſet ſufficiens ad tollenda priuilegia inſerta,prout cõiter eſt: certè tunc illa clauſula ad cautelã appoſita ,nõ faceret q; etiã inſerta non eſſent ſublata: quia ex quo etiã ſine vlla clauſula eſſentſ ublata :vt in prin. huius fallentiæ:non debet ipſa clauſula inducta ad augmentum, operari diminutionẽ. l. legata inutiliter. ff. de le. j. & ſic nocere,nõ aũt prodeſſe. Sed quæcũq; dicta ſunt ,loquunt vbi clauſula derogatoria ponitur in materia nõ apta per ipſam tollere priuilegia, quia tunc operatur, q; tollit non inſerta: nõ aũt inſerta: niſi de eis dicat. Sic intellige hunc quotidianũ & ſubtilẽ punctum , quẽ nõ reperi declaratum
13 ab aliquo. ¶ Fallit quartò dicta regula. † Vbi primũ priuilegiũ eſſet nullũ , vel ſubreptitiũ: quia tũc de ipſo non eſt neceſſaria mentio in. ij. Do. in. c. quoniã. iiij. col. xviij. di. alle. doc. in. c. pe. ſuper gl. de cle. nõ reſi. Faciũt dicenda latè j. e. ex tenore. propter gl. ibi dicẽtẽ, q; de primo reſcripto elidibili non eſt neceſſaria mentio.
14 ¶ †Fallit. v. Vbi reſcriptũ ad lites eſt cõtrariũ priuilegio ,à quo cauſaſ priuilegiato ius perem ptoriũ. Puta ſuper nõ ſolutione decimarũ : qa nõ facta priuilegij mẽtione valet quo ad dandam iuriſdictionẽ, ſed eſt ſaluum priuilegiato ius excipiendi peremptoriè. Ita But. Imo. Do, & Abb. hîc. & trãſit And. ſic. nihil addens. Mouenſ per. c. j. in fi. de lit. cõte. in. vj. per quẽ text. latè oſtendit Car. cõſi. xciiij. Nobiles viri. in. j. char. q; id, quod cõcernit negotiũ principale, nõ põt obijci reſcriptio per modũ obreptionis. & no. Rota hoc ti. lv. deciſ. not. q; vbi quis. in antiquis. Rationẽ ponit hîc Imo. quia nõ impeditur ingreſſus litis per exceptionẽ peremptoriã, niſi ſit de illis, de quibus in. d. c. j. & per Bar. in. l. cõquerebatur. ff. iud ſol. cum concor.

¶ Quatuor modis reſtringitur hæc fallentia.

¶ Primò, vt dixi, dũmodo illa exceptio ſit per emptoria. ¶ Secus ſi dilatoria: quia allegando eam impeditur ingreſſus litis. & ſic effectus reſcripti ſecũdũ prædictos, & Abb. & Imo j. eo. c. cũ ordinẽ. ij. col. ¶ Secũdò reſtringe, vt nõ p cedat, niſi in literis ad beneficia, in quibus taciturnitas ſtatuti, priuilegij, vel alterius iuris ſpecialis indiſtinctè vitiat reſcriptum. Imo. hîc per c. cõſtitutus j. e. Et põt opponi obreptio invim dilatoriæ ad impediẽdũ proceſſum. & etiã per emptoriè ad merita cauſæ. Philip. pulchrè in. c. dilecto. j. no. de ap. Rationẽ ponit Imo j. eod. c. cũ ordinẽ. iij. co. quia tales literæ creãt ius de nouo: ideo facilius inualidantur, vt not. glo ſſa in. d. c. j. In reſcriptis aũt ad lites non creat ius ne nouo: ſed inducit iuriſdictio iudicis. Et pro iſtis eſt tex. in. c. fi. de præſum. vbi exceptio cõcernens merita põt in beneficialibus opponi in vim dilatoriæ cõtra reſcriptũ , & ibi pulchrè Imo. in. j. no. & Car. in. ij op. Et idẽ Do. in. d. c. j. in fi. & Abb. pulchrè poſt Vinc. & alios in. c. ex parte. B. ad fi. de fo. cõpe. ¶ Tertiò reſtringe in reſcripto impetrato cõtra exẽptos, quia de ſtilo curiæ eſt, licet nõ de iure, q; ſi de exemptis nõ fit mẽtio: poteſt reſcriptũ ante omnia elidi: licet taceat ſolũ peremptoriam. quia fortè aliũ iudicẽ daret Papa contra exemptos, & aliũ cõtra non exemptos. Hoſt. & Io. an. de priuil. c. ex parte. in fi. & ibi But. & Ab. & Imo, poſt Gaſ. Calj. e. c. cũ ordinẽ. in fi. ¶ Quartò reſtringe;

a ¶ C. dilectus. vide ibi Inn. in glo. ſua ſuper verbo mentio. & in. c. dudũ. j. de priuil.

b ¶ Ea tacita, vide Bald. in marg. in verb. priuilegiũ.

Niſi impetrãs ad lites expreſſerit falſitatẽ notoriã: vt ſi falsò dicat ſe clericũ: vel cum ſit pluralis in beneficijs incompaſsibilibus, dicat ſecũ diſpẽſatũ: quia obſtat ſibi prima fronte defectus proprietatis. Adde, quòd ſubreptio vitiat reſcriptum ipſo iure Ab. poſt Vin. & alios. de fo. cõpe. c. ex parte. B. vlt. col. vbi aliàs poſui. ¶ Et ibi vide. d. meũ Fran. de Are. ad fi. qui de hoc dubita t per rationẽ ſubtilem, de qua per eum, vbi etiam inuenies quid de alia excep. notoria. ¶ Fallit. vj. d. regula, vbi reſcriptum præcedit priuilegiũ quia priuilegiũ tunc nõ prædominatur reſcripto, nec nocet cauſæ iam inchoatæ, niſi fiat mentio proceſſus. But. Imo. Do. & Ab. hîc per. c. cauſam. lo. ij. de teſt. &. c. dilectus. a vt lit. pen. Et quãtum ad hũc effectũ dicitur lis pendere, ſi facta eſt citatio ſecundũ formã. in cle. ij. vt lit. pẽ. ita gl. iij. ibi. & Ang. cõſi. mihi. cxcij. in Dei nomine. &c. ordinamẽtũ factũ. & But. & Abb. in. d. c. cauſam. & Abb. in. c. fi. ad fi. vt lit. pẽ. Intellige primò hîc, niſi impugnãs priui legiũ propter litis pendentiã nõ expreſſam priusſ ipugnaſſet ipſam litis pẽdẽtiã: quia tũc nõ poterit ipſum impugnare. Pet. de Anch. conſi. xiij. viſo proceſſu, & limitat vt ibi facit regula ex eo. cũ con cor. Intellige ſecũdò, vt dixi, niſi res eſſet integra & cauſa adhuc non penderet, tempore impetrati priuilegij, quia bene valet, niſi dolosè fuerit obtentũ: fortè habita notitia reſcripti. Ab. hîc. Qd intellige, vt in iuribus per eũ allegatis, vbi hæc materia plenius ponitur maximè per ipſum, in. c. fi. vt lit. pẽ. ¶ Et ad hoc vide oĩno Egi. Belle. cõcluſio. Rotę. dccxl. licet propter appellationẽ. vbi latiſsimè & ſubtiliter inuenies, quando impetratio facta vitietur propter tacitã pendentiã litis: & q; vbi alteri parti nihil p̃iudicaſ, neq; in poſſeſsioe, neq; in titulo, nõ nocet tacuiſſe litis pẽdentiã. ¶ Vide etiã quæ dixi j. e. c. ſuper literis. ver. vj. regula. & ibi ſatis de reſcripto nullũ ius cõferente, ſed ſolũ litem pendẽtem. Et ad hoc
b de iure, vel priuilegio obtento lit. pen. ea tacita: b vide Hoſt. & oẽs maximè Ab. & d. meũ de Are. in. c. cauſam. lo. ij. de teſt. vbi dicũt q; priuilegium cõceſſum etiã motu proprio nõ nocet cauſæ pendenti. No. q; priuilegium nõ dicit ſubreptitium ex tacita pendentia litis, quando non concernit deducta in lite futura: puta, ſi diſputatur de fructibus malè perceptis, & impetratur priuilegium de percipiendis. Abb. latè cõſi. in impreſsis. xcix. in cauſa. &. q. quę in præſentiarũ vertitur inter canonicos. Et ſcias, q; valet, & tenet priuilegiũ impetratũ li. pẽ. ſed non quo ad illã litẽ, quã decidit: ac ſi tale priuilegium nõ fuiſſet impetratũ. Ita habetur in. d. c. fi. & in d. c, cauſam. & per Car, conſi. xciiij. nobiles viri. ver. iiij. objcit. Et plenius cõſi. lxvij. tenor talis eſt: plebs ſanctæ Mariæ de cento. ad fi. vbi dicit, q; omnia iura dicentia nõ valere priuilegiũ obtentũ li. pen. intelligiſ quo ad illã litẽ, alle. Inn. in. d. c. fi. vt lit. pẽ. qui expſ sè dicit, q; lite finita valere põt. & facit ad hoc ille text. ſecundum Car. vbi Papa mãdat procedi, ac ſi illa indulgentia obtẽta nõ fuiſſet, nõ autẽ mandat pronuntiari eã nullã, vel vitioſam. & alle. tex. ſimilem. in. c. j. de cõſir. vti. vel inuti. Et. d. Car. in. c. cũ olim. in fi. de præſcri. q; nõ valet priuilegiũ in materia, in qua fuit lata ſnia, quæ trãſiuit in rem iudi. quo ad ipſam ſniam, ſi nõ fecit de ea mẽtionẽ. ita dicit ſe cõſuluiſſe, & eſt dictũ cõſi. lxvij. dixij. eo. ſuper literis. ver. vij. regula. Cætera vide latius in. d. c. fi. & oĩo per Egi. di cta deci. licet propter &c. Qualis aũt mẽtio debeat fieri de priuilegio, qñ oportet de eo mentionẽ facere, & præſertim quãdo pri mã dat formam ſequẽtibus, eſt. q. ardua. dicetur j. eo. nonnulli.

15 **Sublato** †iure cõmuni, nõ intelligiſ ſublatũ ſtatutum illũ ſimpliciter conforme. Ioã. de lig. in. c. j. de conſti. in. vj. per plura maximè per illũ tex. loquentẽ indiſtinctè. Rndeſ, q; procedit vbi cõcurrit ratio nõ præſumendi reuocationẽ. ſ. vbi ſtatuta ſunt ſcognita. Secus in poſito, vbi ſunt cognita cõtenta in eis. Ad idẽ, quiã ſunt diuerſæ authoritates, ergo vna ſublata remanet alia, ar. c. ex tuarũ. de autho. & vſu pallij. Solutio. Verũ, vbi vna nõ eſt ſupflua, prout hîc. ¶ Hãc parte tenet etiã hîc But. & Do. & idẽ Do. in. c. ij. xiij. col. quia habet ſubſtantiã ab authoritate ſtatuentis. Solutio, Illa authoritas nõ facit, q; habeat nouum robur. Idẽ Alb. in ſecunda parte ſtatuto. qõ. ccxx. Vltimò quærit ipſe Bar, q; põt agi cõdictiõe ex ſtatuto. all. Bar. in. l. j. ff. ad le. falci. Solutio, quando hoc eſt, bene procedit iſta opinio: vt dicetur in ij. limitatione. Idẽ Io. de platea. in. l. j. C. de coll. donatorum. libr. x. quia cum ſint duo vincula diuerſimodè originata, non poſſunt

vno modo

vno modo tolli. l. nihil. ff. de reg. iur. ¶ Solutio maior eſt falſa: vt j. patebit. Hanc partẽ firmat hîc And. Sic. in cle. j. in. xxv. col. de ele. Dic, & ſolue vrgentiora eius motiua. Inducit. c. ij. in verſi. ſpecialius. de præb. in. vj. & ibi Do. vbi ſpecies reaſſumens ius cõmune in genere potentior eſt. Solutio: verũ vbi ſpecies nõ repetit forma liter genus, ſed aliquid addit. vbi aũt nihil, ſecus. & ita in propoſito. Non ob. c. ij. quia ibi conſuetudo addebat iuri communi ſecũ dum quod omnia beneficia largè ſunt in manu Papæ. non tamẽ ita, q; etiam ab ordinarijs perueniri non poſſet. Modò illa conſue tudo circa vacantia in curia ligabat manus inferiorũ: meritò dixi ſpecialius: quia non erat merè repetitiua iuris generalis. ¶ Itẽ ad-
16 ducit, quia † accidens qualificatũ adueniens enti, facit rem alteri9 ſpeciei. c. ſtatutũ. cum gl. iuncto. c. licet. de elect. in. vj. ¶ Solutio. Verum, vbi accidẽs alterat ipſum ſimplex prout ibi colligiũ: ſed hoc ſimpliciter repetit. ergo non qualificat. Probatur cõſequentia ex primo argumento partis contrariæ. de quaj. prope. Et ex multis exemplis Pet. de anc. in. d. c. j. dum probat, q; ſimilis diſpoſi tio concurrens cum alia ſibi pari nõ auget eius effectum: maximè per. l. qui bis. ff. de ver. obl. ¶ Itẽ adducit gl. j. in. c. cũ dilectus. de cle. non reſi. Solutio. Reprobant eã ibi Io. an. Bu. & Ab. Idẽ ponderat gl. i. d. c. j. de cõſt. in. vj. q; ſublato iure cõmuni remanet cõſuetudo illi cõformis legitimè præſcripta: ergo & ſtatutũ. ¶ Solutio gl. dicit totũ oppoſitũ, demũ adducit multa iura facientia mentionẽ de iure cõmuni & conſuetudine ſimul. ergo differunt de cẽ ſibus. ſopitæ. de teſt. cũ eſſes. de eo, qui mit. in poſſ. cum veniſſent. ¶ Solutio. licet illi de quibus in dictis iuribus vellent ſe tueri etiã conſuetudine: nõ reſtat, quin ſit ſublata ſublato iure aliàs nunquã prodeſſent iura diu obſeruata corrigere, ſi remaneret cõſuetudo Ad quod tamẽ vide, quod dicetur in fi. huius articuli. cõis opi. eſt cõtra prædictos. Quod imò ſit ſublatũ ſtatutũ propter gl. ſolennẽ in. d. c. in gl. ma. Et ibi ita cõcludit egregiè ſuprà omnes Pet. de anch. per quatuor col. quas nõ neceſſarió de verbo ad verbũ tranſcribit hîc And. Sic. Idẽ tenet Car. hîc dicẽs verũ eſſe, q; ſublato vno vinculo non tollitur aliud: vbi cõſtat ſtatuẽtes voluiſſe illud ſtatutum valere alia ratione. Sed hoc non apparente, præſumendũ eſt, q; illud ſtatutum ſit potius declaratio iuris cõmunis, quã vinculũ de per ſe. Probat ſic. Si enim aliud eſſet, diceret ius ꝓpriũ ipſorum ſtatuentiũ, ſed non eſt ius eorũ propriũ: ergo cõmune. Quòd non ſit propriũ probaſ per. l. ius ciuile. ff. de iuſti. & iu. qa tunc ius noſtrũ facimus cũ iuri naturali addimus, vel detrahimus ſed hîc nihil additur, vel detrahiſ iuri cõmuni: ergo nõ eſt ius ſtatuẽtiũ, ſed replicatio iuris cõmunis: quia plus timeri ſolet. &c. vt hîc in fi. j. gl. Idẽ Bal. hîc: quia Princeps ſcit effectũ ſtatuti: vnde nõ cẽramus de modo ſciendi. ar. l. qui iure. ff. de mili. teſt. Idẽ Bal. Ange. & Floria. in. d. l. ius ciuile. & Bal. in. l. omnes populi. vl. col. ibi, nonò no. ff. de iuſ. & iu. & Bal. in. l. fi. C. quæ ſit lõ. cõſue. & in rub. qui feu. da. poſ. & Sal. in. l. fi. ad fi. C. ſi cõtra ius, vel vti. pu. & Lud. cõſi. ccccxcvij. diligenter perſcrutatis. j. co. Et. d. Ang. in repe. §. ex non ſcripto. inſti. de iu. na. q; ſi cõſuetudo redacta eſt in ſtatutum, nihil noui inducit. Ideò ſuccubuit aduocatus qui intentauit cõditionem ex ſtatuto ſecũdũ eũ ibi. & Raph. cu. in. l. j. ff. ad leg. Fal.

Limita duodecim modis hanc cõmunẽ opi. Primò, niſi ſtatutum habeat diuerſam materiã à iure cõmuni, propter qualitatẽ perſonæ ſtatuẽtis: quia ſi eſt ius prætorium: vt ſunt ſtatuta magiſtratuũ. l. ius ciuile. ff. de iuſt. & iur. Bar. in. l. v. in prĩ. de ver. ob. & ibi Mod. & Abb. & And. Sic. in. c. fi. de off. le. Ita limitat ſolus Alex. in. d. l. j. in. xxiij. co. ad. l. fal. ex quo infertur, q; ſtatutum Epiſcopi ponens remedia in materia iuris, non erit ſublatũ, quia differunt à iure. Inſt. de perpe. & tem. ac. in princi. gl. Et adde Bal. in. l. data opera. in. vij. col. ver. item notãdũ eſt. C. qui accu. dũ ponit, q; iudex debet imitari pœnã ſtatuti omiſſa pœna iuris cõmunis: ¶ Limita ſecundò, niſi lex prouideret per imploratiõnẽ officij iudicis. Statutum verò dirigens verba ad iudicẽ adderet remedium cõditionis ex ſtatuto, iuxta. l. vnicam. ff. de condict. ex. l. & gl. de ſepul. cer. ificari. quia tunc remanet ſtatutũ Butr. Imo. & Do. hîc. Ita Bar. in. l. iij. §. fi rẽ. de leg. iij. cũ cõcor. de quibus p. Ale. in. l. properandũ. §. finaũt alterutra. C. de iud. & ita But. in. c. ex parte. ij. de ver. ſig. per illũ tex. cũ gl. j. in fi. Sed vbi exdiſpoſitione iuris cõmunis eſſet introducta condictio ex lege, tunc ſtatutũ non minat ipſam actionem. Ita But. & Imo. & Do. hîc. Hoc modo tollitur argumentũ Raph. cu. in. d. l. j. ad. l. fal. qui conabaſ probare, q; ſtatutũ nõ inducat nouum remediũ. Ad quod vide etiã Matthefil. notabi. lxxxj. inci. Nota, q; Bar. tenet. Quãdo aũt ſtatutum de beat ita intelligi, vt addat iuri cõmuni, tangunt hîc doc. prædicti. dicã ti. proxi. cũ dilectus. ¶ Ponit latè And. ſicj. e. c. cauſam. Et ſufficientiſsimè Pau. de ca. Phili. Cor. & Alex. in. l fi. §. in cõputatiõe. C. de iur. deli. & Imo. Lu. & Alex. in. l. iiij. §. prætor. ff. de dã. infec. Sub iſta limitatione clauduntur multa: maximè dicta Bart. in. d. l. j. ad legẽ fal. quẽ ſequũtur ibi Nic. de Nea. & Pau. de Ca. & Pau. in l. ſi ita ſtipulatio facta. ff. de ver. ob. Sic intellige Abb. in. c. fi. de obſeruatione ieiuniorũ. ¶ Limita tertiò, niſi ſtatutũ eſſet iutatum, vel confirmatum. Do. in. j. de fi. presby. in. vj. propter gl. allegatas ſ. in. v. col. in concluſione de priuilegio generali & ſpeciali. in. iij. limitatione. ¶ Firmat Alex. in. d. l. j. & cõſi. mihi. cccxxxv. aſſumo. in cõſultatione præmiſſa, quaſi in fi. Et ſentit Bal. in. l. receptitia. in pe. col. de conſti. pe. dicens, q; qui iurat ſeruare ſtatuta, tenetur ſeruare cõtinẽria ius commune ſublatum. ¶ Limita quartò, niſi ius commune tollatur reſcripto. gl. ij. in. l. j. C. de colla. do. li. x. quã ad hoc extollit Salic. in. l. j. ad fi. C. de diuer. reſcri. Et in. l. fi. C. quę ſit lõ. cõſue. & in. l. j. C. de ſeruis reip. manumittendis. Et And. ſic. & hîc & Alex. cõſi. proximè alle. Dic contra ſecũdũ Alex. in. d. l. j. qa, imò gl. in. d. l. j. æ qparat reſcriptũ & legẽ ſecũdũ eũ. & fortè nõ bñ, qa imo diuerſificat. Sed qcquid ſit, qua ratione ſtatutũ tollat lege, eadem videtur tolli reſcripto, dummodo ſit conceſſum à tali, qui poſit ius & ſtatu. tollere. cogita. Et ad hanc limitationẽ vide etiam Sal. in. l. fi. verſus fi. C. ſi contra ius, vel vti. pu. ver. iij. limitatio. vbi pulchrè commemorat gl. in. d. l. j, ¶ Limita. v. niſi emanat ſtatutum ſuper caſu iuris dubio eum certificando. Imo. in cle. ſtatutum. pe. co. ibi ex prædictis no. limitationem. de electio. propter gl. ibi. in ver. conſuetudine. Idẽ But. Imo. & Do. hîc propter glo. j. in cle. j. de elect. ¶ Limita. vj. niſi ſtatutum ſit conditum ab his, qui poſſunt ius tollere. Do. poſt Imo. in. d. c. j. de conſti. in. vj. & Bar. in. l. j. C. de ſer. reip. ma. dicens, q; gl. magiſtra in. d. c. loquiſ correctè. ſ. in ſtatuto Epiſcopi. & ſequitur hîc And. Sic. facit doctrina Bar. in. l. & quia. ff. de iur. om. iu. q; confirmans actum, quod poſſet reuocare, videtur de nouo concedere. ¶ Contrarium tenet Imo. in. d. l. j. in prin. ff. ad legẽ fal. niſi ſit certum, q; aliàs velit de nouo diſponere, qd in dubio nõ præſumitur, vt ibi per gl. in ver. dedit. & Bar. in. d. l. & quia. & nimis eneruaretur opi. cõmunis. ¶ Limita. vij. Niſi ſtatutũ ſit antiquius lege correcta. Domi. poſt Imo. in. xiij. co. ꝓpter glj. tit. proxi. cũ dilectus. in verbo cõſtitutũ. Idẽ Imo. in. d. l. j. & Maria latè in. c. fi. xiij. col. ibi. j. cõclu ſioj. tit. ꝓxi. quia erat effectũ ius ſpãle, & propriũ populi. & ceſſabat ratio dictæ. l. ius ciuile. niſi ſuſtineretur eadem ratione, qua lex poſterior quia ea correcta corrigitur ſtatutũ. vt dicetur in noua limitatiõe. ¶ Limita. viij. niſi ſtatutũ haberet aliã rationẽ, quã lex correcta. Do. poſt Imo. in. d. c. j. But. Imo. & do. hîc: quia cenſeſ quid diuerſum per. c. cõſuetudo. j. di. ſed in dubio non præſumitur in ſtatuto alia ratio, ſecũdũ prædictos hîc, quod no. ¶ Limita. ix. niſi lex noua diſponat cõtra antiquã, nõ aũt cõtra rationẽ ibi poſitã: qa remanet ſublato iure. Et ſic ſtatutũ ſcãm allegata ĩ pxi. limitatiõe ꝓpter gl. de iu. nouit. in verbo, videlicet. ¶ Cõſidera, q; verũ eſt, q; ſublata rõne legis, bñ eſt ſublata lex gl. & Bar. in. l. j. in prĩ. ĩ ver. prouidẽtia. ff. de legi. tu. latè Sali. in aut. ingreſsi. in. ij. col. C. de ſac. ſan. ecc. Imo. in. c. poſt trãſlationẽ. xix. col. de renũ. & in. l. ij. §. fin. ff. de dona. & in. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſo. ma. vbi tollũt q̃dã faciẽtia in oppoſitũ, eſt tex. clarus in. c. miramur. de ſeruis nõ ordi. iũcto c. de multis. de ẽta. & qua. Sed q; ſublata ſimpliciter. l. remaneat ei9 rõ: intelligerẽ, vbi eſt rõ naturalis, put loqſ. l. ea. ſ. de ca. di. non tñ crederẽ, q; iſta rõ ẽt naturalis daret maius robur ſtatuto: quia ſi legi, nihil addebat rõnib9. ſ. poſitis: ergo abolita. l. ceſſat ſtatutũ, ſtãte ratione, vt ratione: nõ vt. l. cõi, vel ſtatutaria. ¶ Limitarẽ. x. niſi lex eſſet reuocata ab eo, qui nõ poſſet reuocare ſtatuta: vñ ſi clerici feciſſent ſtatutũ cõforme legi ciuili, nõ eẽt abrogatũ ea ſublata tũ ꝓpter defectũ ptãtis. iuxta cõſi. Inno. de iudi. c. nouit. in verbo Theodoſius. tũ ẽt, qa ſtatutũ addit nouũ robur ligando clericos, quos nõ ligabat lex ciuilis, vt latè deduxi ĩ rep. c. ec. in. vj. q. de cõſti. Et iſtud facilè ſuſtineret, licet tactũ nõ reperiã. & facit prĩa limi

tatio huius articuli. ¶ Limita.xj.dūmodo tol latur lex cōmunis diſponendo contrariū eius, quod de iure communi erat diſpoſitū: ſecus ſi ſimpliciter caſſatur ius cōe. Salic.in.d.l.j.C. de ſeruis reip.manu. quod non videtur in ſe habe re rationem vrgētē. ¶ Limita vltimò, niſi cor rectio ſtatuti haberet afferre ſcādalū in loco. gl.ma.in medio in.c.ſuper eo,de'cog.ſpi.quām extollūt ibi Abb.& Alex.de nouo,ad limitatio nē materiæ noſtræ. vnde ſi eſſet ſcandalū in lo co contrahere in quinto gradu,nō eſſet ibi ſer uanda lex noua.facit.c.j.e.tit.vbi ad hoc eſt o ptimum arg.ſecundum eoſdem ibi. ¶ Demū
19 incidenter no.q† ſi populus mille annis ſeruare legē,non inducitur conſuetudo, quia non ſeruat animo inducendi eā,ſed ſeruandi ius cō mune. Ita Io.de lig.in.d.c.j.de Cōſt.in.vj. cui⁹ verbū reputat notabile Do.ibi,in hoc,& Bu. hīc.& Imo.in.l.j.ad legem fal.dicēs bene facere,quod no.Bart.in.l.ij-§.fi.ibi,quandoq; prin ceps,vel alius.ff.de ſup.le. ¶ Scias etiam,q licē tiatus ab Epo,vt ſemel poſsit ingredi monaſte ria monialium:ſi poſteà cōcedat epiſcopus, vt certo die quilibet poſsit ſemel ingredi:& ille,in grediatur,eſt conſumpta ſua licentia. Alb.in ſe cunda parte ſtatutorum.q.clxxxj.inc.per dīm fratrem.vbi multa adducit,maximè.c.ſi paup. de præben.in.vj. Et ex iſtis alleuiati ſunt labo res eorū, qui in poſterum examinabunt hanc ſubtilem Decretalem. Nec putes aliquid vſur patum ex dictis doctoris mei.d.Franci. Are.in ſpeciali eius cōmento:quoniam de eo facta eſt mentio vbi oportuit,& fiet in.c.nonnulli. in prin.j.e.propter quædam dicta,quę ponit ſer uientia ad hæc,& ibi dicenda.

a ¶ Ex parte. Adde d.So, ſuo conſil, clxiiij. incip. viſa bulla ¶ Bonifacij, ver. cōfirmantur etiā præmiſſa, in ij. parte char. xxx iiij. q. iſta clauſu la ſi preces, &c. in quocunq; manda to & reſcripto ad litē & beneficia ſubintelligo.

b ¶ Expreſſa. Ad de quod habetur per Bal. in authē, qui ſemel. C. quo modo & quando iud. & per. d. Ale xan. de Imo. in. l. Imperator, de iu ris fiſ.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, ſi preces veritate nitantur, ſubintelligitur in reſcripto Apoſtolico. in prin.*
Periurus eſt priuandus beneficio, non priuatus ipſo iure.
2 *Pœna priuandi aliquem ipſo iure, non incurritur, ni ſi ſit iure expreſſa.*
3 *Collatio facta periuro, vel aliàs criminoſo, eſt ipſo iure nulla.*
4 *Prouiſio facta criminoſo virtute literarum, eſt ipſo iure nulla propter earum odium.*
5 *Clauſula, ſi preces veritate nitantur, vel ſi ita eſt, non facit conditionem, nec fundat, vel inchoat in riſdictionem, ſed dat inſtructionē ad procedēdū.*
6 *Iudex, ſi admittit aliquem ad actum vetitum: puta ad probandum per teſtes poſt concluſionem in cau ſa ſub conditione, ſi iurauerit non habuiſſe eorū notitiam: ſubintelligitur alia conditio, videlicet: & quòd ita ſit: vnde probato poſteà, quòd habue rit eorum notitiam, examinatio erit nulla.*
7 *Quæ dicta declarat dupliciter. 9.*
8 *Priuilegium referens ſe ad aliam diſpoſitionē, quas vires recipiat, vel perdat.*
9 *Princeps, ſi dicat: Sicut genitor noſter genitori tuo fundum conceſſit: ſic & nos concedimus: non ha bet nceſſe vaſallus primam conceſſionem oſten dere.*
10 *Sententia, ſi contineat non ſequentes formam ſtatuti & ſtatutum eſt nullum: ſententia eſt nulla.*
11 *Inſtrumentum, ſi contineat talia verba: cōfiteor prout in tali inſtrumento continetur. & ibi nihil ſit ad propoſitum, non dicitur aliquid confeſſus.*
12 *Diſpoſitio facta ad inſtar alterius, non valet eo non apparente: vel data inualiditate eius, ad quod fit relatio.*
13 *Conditio, ſi preces veritate nitantur, non conditionat ſubſtantiam reſcripti, ſed exercitium.*
14 *Stilus curiæ facit, quòd præſumitur contra reſcriptum, vel priuilegium de uians ab eo: ideo commiſſarius poteſt ſuperſedere.*
15 *Libellus formatus contra conſuetudinem curiæ, poteſt à iudice reijci.*
16 *Sigillum curiæ Romanæ requirit imagines amborum Apoſtolorum. ſcilicet Petri & Pauli, quia reputantur pro vno.*
17 *Præcisè verbum importat abſolutè, & ſine cauſæ cognitione & ſimpli cem executionem exceptione remota.*
18 *Impetratio reſcripti ſuſpecti de falſo, mittitur ad Papā, & mittitur viēs ſub cuſtodia ligatus.*
19 *Copula, an & quando requirat probationem omnium copulatorum.*
20 *Contractus ſi nominat certa loca per copulam, puta dicendo de omnibus terris, quæ ſunt in comitatu & villa & vocabulo montis Albericī: il la copula facit, quòd non venit in contractu aliquis fundus, in quo nō concurrant illa tria copulata.*
21 *Reſcriptum, libellus, vel articulus, quando plura copulat circa vnum eſſe ctum: in quo ſunt omnia neceſſaria, copula reſoluitur in diſiunctiuam.*
22 *Cauſa, an & quando ſit probanda in libello, vel reſcripto.*
23 *Qualitas in libello, vel reſcripto quando debet probari, vel non vide caſus hīc enumeratos. nu. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34.*
24 *Actor, quando videatur ſe adſtringere ad probandum deducta. Et eſt hæc quæſtio valde prolixa propter varias declarationes & opiniones & reſtrictiones, quam materia extendit vſque ad verſicul. leges inſertæ.*
25 *Leges inſertæ in decretis non ſunt approbatæ, etiam ſi liber ille eſſet appro batus.*
26 *Conſenſus Principis nullum robur tribuit iniquæ legi.*
27 *Papa licet reprobet quædam ſtatuta, fortè contra libertatem eccleſiaſticā per hoc non videtur confirmare alia inualida, niſi fuerint diſcuſſa.*
28 *Confirmatio etiam ex certa ſcientia, non prodeſt in defectū ſubſtantialium, puta incompetentiæ iudicis & falſitatis narratorum.*
29 *Confirmatio executionis nullæ, non valet.*
30 *Liber Decreti non eſt approbatus.*
31 *Liber Decreti quo tempore fuit compilatus.*
32 *Libri, qui ſunt approbati. De hoc vſque ad. c. ſequens.*
33 *Innocentius commentator Decretalium, quantæ fuerit authoritatis:*
34 *Authoritates diuinæ poſſunt pro iuribus allegari.*
35 *Chronica, ſeu libri hiſtoriales, an probent.*

CAP. II.

a 1 EX parte. [a] ¶ In reſcripto Apoſtolico ſub intelligitur † clauſula, ſi preces veritate nitantur. Et ſi reſcriptū prohibet cauſę cognitionem, eſt de falſitate ſuſpectum. h. d. Et dicit Inn. q ad confirmationē ſententiæ nō debet ſibi vendicare locum: niſi veritas ꝓbationū, qđ eſt no. ſcdm Bal. in auf. ſi qs litigātiū. ij. no. C. de epiſco. audiētia.

2 Periurus † eſt priuādus bñficio, nō priuat⁹. Sentit Abb. poſt alios hīc addit And. Sicu. Car. & Abb. dē iureiu. c. querelā. & gl. pe. in fi. in. c. fi. de iurepa. quæ dicit, q pœ na priuationis nō incurrit: niſi iure exprimat. facit gl. xv. q. viij. in ſumma ſecūdum eū. Adde tu gl. in cle. ij. in verbo ſuſpēſus in prin. de vita & ho. cle. q̄ dicit, q nullus priuatur beneficio, niſi exprima tur. Bñ facit gl. ij. in fi. de offi. ordi. c. cū vos. No. Abb. in. c. fi. in fi. de preſump. & in. c. cū venerabilis. xj. col. de excep. allegādo gl. in d. c. fi. ¶ Et dicit Inn. de elec. bonæ. lo. ij. in gl. poſt mortē. cir. med.

3 q† pœna priuādi quē ipſo iure, nō incurrit: niſi ſit iure expꝛſſa[b] qđ verbū meli⁹ facit ad ꝓpoſitū, quā p̄dicta, q̄ exprimūt de pœna ipo iure. Facit tex. in auf. de nō eligē. ſecū. nubē. ibi, nec eſt lex tale qđ dicens. Pro quē dicit Bal. in auf. ex teſtō. v. co. C. de ſecū. nu. q. nihil inducit priuationē, niſi quod iure cauet. Et ſequit Ana. in. c. j. in. ij. col. de maledicis. ¶ Sed cōtra cōem. Quòd imò piur⁹ ſit ſtatim priuatus: tenet And. Sic. per iſtū tex. in verbo amouereť. & p d. c. querelā. ibi, remouētes. iūcta theorica But. in. c. fi. iij. col. ibi. iiij. &c. de poſtulando. vbi dixit, q verbū ſpolieť. licet ſit de futuro tamen denotat ſolam amotionem ma nualem. & præſupponit priuationem iam iure factam: & ſic dicit fuiſſe dictum in facto. ¶ Prætereà hīc æquiparatur renuntians & periurus: ſed renuntians eſt priuatus. capitu. quod in dubijs. ibi ſpoliari. de renuntia.

& ibi

& ibi But. contra Hoſt. Ergo idē infamia priuat ipſo facto militē militia. l. ij. §. j. ff. de his, qui no. infa. ſed periurus eſt infamis. gloſſ. in. d. c. querelā. Et facit. l. ſiquis maior. C. de tranſacti. ergo & cle ricum. iuxta gl. in. l. miles. ff. de re iudic. & hæc eſt veritas ſecun dum eum. ¶ Vrget primum argumentum, alia non. Quoniam ad ſecundū dicitur, q iſta commiſsio! relata ad factum præſupponit hæc duo digna priuatione. ¶ Prætereà ipſa renūciatio, nō priuat ipſo iure. Imo. poſt Hoſt. in. c. quod in dubijs. iij. &. iiij. col. de re nun. ¶ Ad tertium q infamia. Solutio. Iſtæ militiæ non æquipa rantur in propoſito. Abb. in. d. c. querelam. & in. c. j. de cler. egro. Nec eſt expeditum, q periurus ſit infamis: vt not. de teſta. c. teſti moniū. ¶ Sed pro primo argumento adde Abb. poſt Cal. de pac. c. cum clerici. Imo. in. d. c. fi. de poſt. vl. no. Abb. in. c. ex parte. iij. no. de cle. non reſi. But. cōſi. xxvij. Viſis præſentibus. Sed in cōtra rium facit. c. de multa. de præbē. in verbo, ſpolietur. iuncta extra uag. execrabilis. quæ addit ipſo iure. ¶ Ad idē. c. poſtulaſti. de cle. excom. minis. in verbo ſpolietur. iuncto. c. clerici. e. ti. vbi non per dit ipſo iure. Pro hoc. c. vergentis. de hære. in ver. ſpoliari. iuncto c. cū ſecundū. e. ti. in. vj. vbi requirit ſententia. Ad idē. d. c. quod in dubijs. iuncto dicto Imo. ibi exponentis ſpoliādi. i. priuandi. Ad idem tex. hīc in verbo, amoueretur. iuncto verbo ſentētiam. ergo pronuntiauit priuādo. Ad idē. c. ſi autem. de coha. cle. c. audiuim⁹ de colluſione. c. ad falſariorū. in fi. de cri. fal. & vbiq; exponūt doc. ſpoliare. ſ. per ſentētiā. Dici poſſet inſpiciēdam materiā ſubiectā. Si enim per alia iura apparet requiri ſententia tūc huiuſmodi ver ba importāt ſentētiā. Facit in ſimili. c. ij. cū glo. de fo. cōpe. & c. ſi quis. cum gl. xxiij. di. vbi exponitur ſit. i. fiat propter alia iura. Vbi aūt in materia alibi explicitè, nō declarata lex vtitur verbo ſpolie tur, fortè ſt arent doctrinæ prædictæ. Pro quibus facit. c. cum bo næ. in fi. de æta. & qual. vbi non differt à ſpoliare. quæ verba deno tant priuationē ipſo iure, ſecundū Card. in. c. perpendimus. xlvij. col. ibi. ego dico melius. de ſen. ex. Pro quo vide Old. cōſi. cxcv. ar ticuli domini Arnoldi. poſt prin. vbi dicit, q in materia. c. ex tuæ. de cle. nō reſi. nō eſt neceſſarius ordo iuris. Tū propter verbūm ſpoliare, de quo ibi: tum, quia nō reſidere, eſt quid notoriū. ergo nō requiritur ordo. c. quoniā. de fi. presby. Requiritur tamē priua tio: ſed nō ſolēnis ſecūdūm Ab. in. c. ex parte. lo. j. in. iij. no. de cle. nō reſid. niſi faciat actū, per quē videat habere eccleſiā ꝓ derelic̄ta, ſecūdū But. in. c. ex tuæ. de cle. nō reſi. ante ver. opponо ſecun dò. Et ita etiā Ab. in rep. c. extirpādæ. §. qui verò. xvj. colū. ibi. hoc etiā videť ſentire Ol. de preb. Cū ergo in propoſito per iura addu cenda appareat periurū non eſſe priuatū, verbū remouētes. ſ. pō deratū, non denotat ſolā facti remotionē, ſed ſentētiā. Quòd au tem periurus nō ſit priuatus ipſo facto, firmat Inn. in. c. inter di lectos. poſt prin. de exceſ. præla. & omnes in. d. c. querelā. & Do. viij. di. c. quo iure. ad fi. Dantes doctrinā, q nullū crimen priuat ipſo iure: niſi ſit iure cautū. Videmus idē in homicida, ſecundum Inn. & alios in. d. c. cum noſtris. de'conceſ. præbē. Do. poſt Archi. l. di. ſtudeat. ij. col. Car. in cle. conſtitutionē. §. cæterū. in fi. de elec. Ana. in. c. ij. iiij. col. de cle. pug. in duel. & in. c. fi. de homi. Io. and. in c. quāquā. de elec. in. vj. Arch. viij. q. j. c. in ſcripturis. Imo. de iure iur. c. cū contingat. ad fi. Rotā vt lit. pen. xiiij. itē Titius. vltra me dium. ibi ad dicta iura in nouis. Bal. in. l. Barba. x. col. ver. ſed quid de ſeruo. ff. de of. prēto. in rep. nō in lectura. Abb. in. c. fi. pe. no. de exceſ. præla. Bal. in. l. cū fratrē. iij. co. C. de his, quibus vt indi. Lu do. in. l. ſi is cui bonis. iij. col. de ver. ob. Pe. de anc. in regula pecca ti. in. j. op. lib. vj. Cal. de præb. cōſi. xx. Et de acc. quarto. & Imo. in c. niſi cū pridē. in. vj. col. ibi no. bene hunc tex. de renun. Niſi in ca ſu. c. j. de homi. in. vj. Probat in. c. c. clericus. in verbo priuetur. ne cle. vel mo. in. c. ex literis. in ver. cedat. & in verbo amouentes. de exceſ. præla. & in. c. quæſitū. de tēp. or. in verbo priueť. Non obſt. c. miror. in verbo, priuatus. l. di. quia Card. & Ana. in. c. inquiſitio nis. in prin. de accu. exponunt. ſ. per ſentētiā per prædicta, de quibus aliās feci mētionē, ibi. ad. c. in quibuſdā. in verbo prorſus amit tant. de pœ. Solutio. loquitur in feudo & hīc no. quibus adde, qđ

4 dicetur j. e. ſcīſcitat⁹. in prin. ¶ † Collatio tamē facta periuro, vel aliās criminoſo, eſt nulla. Fed. conſi. l. inci. an collatio. allegat Ho ſtien. de exceſ. præla. inter. idem Abb. in. d. c. querelam. & Rota de iurepa. v. ad fi. in nouis reprehendendo quendam Cardinalē, qui ſequutus Inn. de conceſ. præbē. cū noſtris. malè ponderabat. c. po ſtulaſti. de cle. ex. mi. c. cū bonæ. de æta. & qua. &. c. accedens. de ac cu. Et hāc partē tenet Inn. de ap. cōſti. lo. ij. in gl. deficit totus poſt prin. quem ſequit Abb. in. d. c. cū noſtris. ad fi. Idem Nic. in reper torio. fo. lxxix. §. irregularis, vt homicida dicēs nō eſt verū: q Inn. aliter dicat in. d. c. cū noſtris. licet velit, q beneficia acquiſita hoc defectu licitè teneanť quouſq; iſti priuenť, nō dicit collationem valere. Et in hoc communiter errat vulgus, allegando Inno. idem Abb. in. c. de elec. cum in cūctis. §. fi. pe. col. de ele. per illum tex. in verbo amittat. quod importat ipſo iure ſecundū eū. & forte malē propter gl. j. in. l. amiſsione. §. j. ff. de ca. di. quæ dicit, q ſonat in fu turū. & raro inuenies ſimilē ſecūdū Bal. ibi. Et no. gl. & doc. in. l. ſi quis in tantā. in verbo amittat. C. vñ vi. Et ſic etiā reſpondebitur ad. c. quāquā. in verbo deuoluať. de elec. in. vj. & hāc partē tenet etiam Ab. in. c. j. in vlt. col. de re iu. & in. c. fi. in vlt. col. de præſum. & in. c. graue. iij. col. de præb. dūmodo collatio fiat indigno tali in dignitate, quæ ipſo facto impediat vires collatiōis. vt in quatuor defectibus, de quibus in. d. c. cū in cūctis. in prin. aliās nō. ſed certè rarò erit indignitas, quæ non ſit talis propter illū tex. in verbo vi ta & moribus. & hanc partem ſentit Egi. Belle. concluſiōe. clxxij. collatio facta. ¶ Limitatur iſta opi. vt non habeat locū in electio ne. Ita Io. an. in. c. auditis. ſuper gl. vl. de elect. ibi ſed quid ſi eligiť criminoſus, quē ſequunť ibi But. & Do. vj. col. & Do. v iij. q. j. in ſcripturis. volentes electionē factā ſcienter, de criminoſo nō eſſe ipſo iure nullā: niſi crimē inducat irregularitatē, vel ſuſpenſionē maioré. iuxta. c. fi celebrat. de cle. ex. mi. alle. Cōpoſt j. e. c. ¶ Contrariū firmat But. in. d. c. cū noſtris. viij. col. dicens electionē non valere. Alle. Cal. in. d. c. querelā. & ſequit Nic. Mil. fo. xxix. ij. col. §. clericus. licet ſit homicida. & q electio nō valeat, tenet Hoſt. in c. j. de poſt. prælat. & in. d. c. cū in cunctis. p illū tex. in ver. vita & moribus. cum quo reſidet Arch. in. d. c. in ſcripturis. in fi. & eis nō adductis, idē tenet Inn. in. d. c. auditis. in fi. per. d. c. cū in cūctis. iūcta. l. nō dubiū. C. de legi. idē Ab. in. c. dilecti. iij. no. de exce. ¶ Reſpondet Imo. in. d. c. auditis. ad id, quod j. dicet de collatione, q il la habet in ſe incluſam virtualiter confirmationē gl. iij. c. j. de ele. in. vj. cū cōcor. Dicendū j. e. c. eam te. ſecus in electione. Poſſet reſponderi ad. l. nō dubiū. q in. c. cū in cūctis. ponitur pœna priuationis poteſtatis eligendi: ergo actus tenet, quādo nullitas eius re ſpicit præiudiciū alterius, non illius, qui punitur. Bar. in. l. prætor in fi. in prin. ff. de ope. no. nun. Idē eadē eſt lex prohibens & puniēs tunc actus non annullať, Ab. in. c. ij. iij. co. de teſt. Ideò fortè iſtud de electione eſt verū: ſaluo niſi fiat de perſona irregulari, vt illegi timo, bigamo, homicida, vel ſimili: vt fatetur Io. an. vbi ſ. idē ſi fieret de notoriè incapace: vt laico, fœmina, infante, vel ſimili: ꝓpter verba Abb. in. d. c. fi. de preſump. ¶ Sed contrariam partem, in collatione, q imò valeat mero iure facta periuro, vel aliās crimi noſo: tenet Lap. in addi. ad. d. conſi. Fed. l. & Imo. in. d. c. auditis. ad fi. de elec. & d. c. querelam, in fi. quia ſi periurus eſſet incapax ti tuli beneficialis, ſequereť q beneficiatus incurrens periurū eſſet ipſo facto priuatus. Cōtra prædicta inducit etiam. d. c. inter. de exceſ. præla. intelligēdo verbū irritandā propriè. Prætereà ſecun da electio non valet, niſi caſſetur prima. c. cōſiderauimus. de elec. ergo prima tenuit. Ad regulā infamibus reſponde, q poſſunt ex cludi: ſed non ſunt ipſo iure incapaces. Idē tenet Nico. Mil. d. fo. xx ix. allegādo But. in. d. c. cū noſtris. Idē Egi. Belle. deci. dcclj. patro noſ. ſ. in fi. ſequēdo Car. ſancti Euſtachij. ſ. reprehēſum ab alia deci. præalle. de iurepa. v. in no. Idē no. Cōpoſt. & Io. an. in locis al legatis ad id, quod dixi de ele. ſ. in ver. limitatur. & Ioā. an. in. c. du dum. lo. ij. de ele. in. vl. co. in gl. hoc non facit ad rē. & in. d. c. inter dilectos. in gl. non ſolum. & iſta ſunt loca authētica & ſolidæ au thoritatis non collecta ex riuulis. ¶ Conſidera in tanta varietate: quòd fortè tā collatio, quā electio videtur valida. niſi fiat perſo næ irregulari: vt homicidæ & ſi. vel prorſus incapaci, vt fœminæ infanti, & ſimilibus: in quibus dať oīmoda & notoria inhabilitas per prædicta, quicquid aliās ſcripſerim in. d. c. querelā. & in. c. fi. in iij. cōcluſiōe. de ſump. & ita expreſsè vult Inn. in. d. c. cū in noſtris. quaſi in fi. tertiæ gl. dicēs nō tenere electionē factā de illis, in qbus ius dignitatis cadere non pōt: vt ſunt oīno illiterati, mulieres, & infantes. ¶ Et adde, ſi Papa mandat conferri beneficium, quod di-

cit de iure vacare ad certū crimen: licet reuera non inducat illud crimē vacationē ipso iure: tamen ſtandum eſt literis Pet. de anc. conſi. mihi. cclxxxviij. vltra alia ſoleniter, quia talis narratio Principis operatur certā ſcientiā & prouiſionē in illo actu per. l. quidā. ff. de re iu. & l. idē Vlpi. ff. de exc. tu. Et ſubdit, q̄ ſola ſimonia & hæreſis priuāt quē ipso iure. quod bene no. ¶ Pendet hoc conſilium Pe. â materia cle. j. de proba. nunquid dici poſſet de erroribus Papæ in iure maximē in literis ad partis petitionē cōceſsis: dicam j. e. cauſam. ¶ Limita etiam omnia prædicta: † niſi prouiſio facta criminoſo, vel infami fiat virtute literarum ad beneficia: quia propter maximā earū odioſitatē, erit ipso iure nulla. Cal. de præbē. cōſi. xx. & de accu. quarto. licet aliās collatio valeret per prædicta, cū quibus ipſe concordat. Adde etiā Bal. in. d. repe. l. Barbarius. x. col. vbi dicit, q̄ ſi Papa cōfert epiſcopatum Apoſtatæ ignorans eū apoſtatā, nō tenet collatio: quia hoc ius non cadit in apoſtatā: ſecus dicit in homicida. all. Inno. in. d. c. cum in noſtris. Et hæc nota: quia mirificè inſeruiēt. Nec ad ea introduceris ex apoſtillis, vel recollectis modernorum, quas ferè oēs domeſticas habeo: & vbi inſeruire poſſunt, vt vides, allego: cupiēs potius honorē dare, quā aucupari indutis plumis alienis: quę fucata honoris principia tādem turpius dehoneſtāt, patefacto matrice fonte riuulorū: vt indies cū rubore experiuntur pleriq; leuiſsimi cōmentantes, quorū delubrioſa furta palam detegūt moderniorū operum multiplicatæ hincinde impreſsiones.

a ¶ Vel ſi ita eſt. Adde q̄ clauſula ſi preces. &c. & clauſula, ſi ita eſt. idē important, & ſubaudiuntur, in reſcriptis Apoſtolicis ſi: expreſsè non continent ſecundum Spec. in tit. de reſcrip. præ. §. ratiōe quo q̄ defectus. in ver ſic. Itē q̄ non eſt ibi clauſula.

b ¶ Iuxta. Qualiter autem hæc dictio iuxta, exponatur: vide per. d. Soci. ſuo cōſil. cc. xj. inci. breuiter conſultationē prę miſſam. verſacce dat etiam q̄. in. ij. parte. char. lxxx. v. & Old. conſil. xlix. aliās. cxvcij. in concesſiōe cuiuſdam donationis. &c. & Alex. cōſi. viij. iij. parte.

Clauſula, † ſi preces &c. vel ſi ita eſt[a], nō facit cōditionē, nec funda, vel inchoat iuriſdictionem, ſed inſtructionem ad procedēdū. Bal j. e. ſuper literis. x. colū. ibi eſt clauſula, ſi præces. & ſequitur hīc Andr. Sic. ¶ Adde Rotā de filijs presbyte. iiij. deciſ. in antiquis. & qui filij ſint leg. j. in antiquioribus, quæ dicit, q̄ clauſula ſi non fuerit paterne incontinentiæ imitator, non inducit conditionē, præſertim extrinſecā: quæ reddat mādatū cōditionale, ſed eſt dare formam, quę etiā ſine expreſsione intelligif. Idē Inn. clarè in. c. inter dilectos. in. ij. co. ibi, ſed quid dices de exceſ. prę la. ¶ Et dicit Sali. in. l. præſcriptione. iij. col. verſi. iterato. Ad idē, quia cōditio. C. ſi contra ius, q̄ iſta clauſula locū ſibi vendicat, quando Princeps nō eſſet aliās cōceſſurus, qđ qñ ſit ipſe, ibi declarat ponēdo materiā. c. ſuper literis j. eod. ¶ Dixit etiā Egi. bel. deci. iiij. inci. falſi expreſsio: ſe conſuetum dicere, q̄ iſta clauſula nō inducit nouā formā: nec partis vocationem neceſſariā. ¶ Et vide Rot. de offi. deleg. ij. in nouis. vbi dicitur, q̄ clauſula ſi ita eſſe inueneris. facit executorē miſtū, & reqritur citatio. Sed caue, quia Rota de dolo & cōtu. xiiij. in antiqs tenet de ſtilo, q̄ clauſula ſi inueneris. nō requirit citationem: ſecus in clauſula, ſi repereris. ¶ Idem ſentit. e. tit. xvj. Fortè melius eſſet dicere econuerſo propter illud Ouidij: Tu nō inuēta reperta es. Quaſi ad inueniēdum pcedat indago: reperire aūt ſit caſuale. & ita ſentit ſummarium dictæ diſpoſitionis. xiiij. Tamen vſus obtinuit, q̄ reperio, & inuenio, non differāt: ſecundū Vallam in elegantijs & Iunianū in verbo excogitare. ¶ Et not. q̄ † ſi iudex admittit aliquem ad actū aliās vetitum: puta ad probandum, per teſtes poſt concluſionem in cauſa ſub conditione, ſi iurauerit non habuiſſe eorum notitiā, ſubintelligitur alia cōditio: videlicet: & q̄ ita ſit. vnde probato poſteā, q̄ habuerit eorum notitiā, examinatio eſt nulla. Pau. de ca. latè & ſin. in. l. ſi cū patrono. C. cō. vtr. iudi. propter gl. ſing. & alia, quæ dicit ſe adduxiſſe in facto, quod guſta ad multa: puta ad. c. paſtoralis. de excep. & ſimilia iura: quæ dant iudici poteſtatē admittendi, ſub cōditione dicti iuramenti: ſecus tamen in iuramento litis deciſiuo. l. j. &. ij. de in li. iu. vt latius per Pau. Cui adde Abb. in. d. c. paſtoralis. iij. colū. ibi: vel niſi aduerſarius. & ibi dixi. ¶ Et dicit Bald. in. l. vniuerſa. C. de diuerſis reſcriptis. q̄ in his, in quibus princeps habet notitiam plenā, non eſt opus de iure ciuili dicta clauſula: puta in ſententia lata abęo. & tunc ſi apponit exponif, ſi pro quia: ſicut in ſimili dicitur de dictione iuxta quod ſtat cauſaliter. de ver. ſig. Abbate. & dicef

8 j. ¶ Declara hęc dupliciter. † Primò, niſi in literis ad beneficia pontur dictæ clauſulæ in his, quæ à iure non præſumūtur: puta ſi eſt doctor, vel de tali domo: quia tunc propriè eſt conditio & de forma. ſecus ſi à iure præſumitur, vt ſi eſt idoneus. Inn. & alij. in. c. fi. de præſump. vbi aliās latè reduxi. & gl. maior. & omnes in cle. j. de offi. deleg. & Bal. in. l. præſcriptiōe. C. ſi cōtra ius. Sed in reſcriptis ad lites, procedūt prædicta: quibus adde Inn. in. c. prudentiā de offi. delega. & quæ ibi dixi. Et vide Cardi. poſt Pau. in cle. j. & ij. q. de conceſ. præb. vbi etiam diſtinguit, vt eſt dictū in literis ad beneficia. No. Bal. in. l. ij. vlt. col. C. quando prouocare. & Pau. in

9 l. eū, qui §. j. ff. de acquirenda hæred. ¶ Secundò declara. † Quia licet dicta clauſula non ſapiat conditionem quo ad vim reſolutiuam: id eſt, q̄ aliter factum non teneat: tamen habet vim ſuſpenſiuam adeò, q̄ pœna reſcripti non incurritur, niſi verificatis precibus, Pet. de anc. conſi. mihi. ccxxxv. per prædicta. ad fi. dicens, q̄ ſi Papa pręcepit ſub pœna excommunicationis latę ſententię, & tamen non fiat, non incurritur excommunicatio, ſi narrata ſunt falſa, quia ſubintelligitur conditio ſi preces &c. quæ ſuſpendit excōmunicationem. Inn. & alij. de ap. prętereà requiſiſti. Idem ſentit Car. Inn. & Abbj. eo. ſi quādo. ¶ Pro quibus vide Innj. c. conſtitutus. vij. co. dicentē, q̄ licet cōditio, quæ tacitè ineſt non reddat rē conditionalem per prædicta, tamē ſuſpendit actum, ſicut expreſſa. allegat gl. in. l. item quia. in verbo malè petitur. ff. de pac. quam ſequitur Lud. in authen. ſimiliter. in. xij. char. C. ad legem falc. dicens ſe plenè dixiſſe in. l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. Nico. deneap. in. l. plane. in prin. eo. titu. licet aliter gl. l. ita demum. in prin. ff. de arbi. quæ tollitur, vt per Alex. in. d. l. item quia. ¶ Scias etiā q̄ licet exprimere conditionem, quæ ſubintelligitur, nō faciat actum conditionalem: vt eſt dictū: tamen quando exprimitur in materia, in qua non preſumitur qualitas à iure, ſed conditio ſubintelligitur: facit actum conditionalem. glo. fin. in. c. jj. de ſponſa. in. vj. Pro cuius intelligentia vide late Iac. zochum. in. c. ad audientiam. iiij. colum. de ſpon. Et de materia per Bal. Imo. in. l. qui filiabus §. fi. ff. de lega. primo. & Imo. in. l. miles §. j. ff. de lega. ij. But. Abb. &

10 Imo. de iureiurand. quemadmodum. ¶ Scias etiam, quòd † aliquā do in literis Papæ dicitur iuxta tenorem talium literarum, vel ſecundum, vel prout. Et dubitatur an iſtæ dictiones importent cōditionem, id eſt ſi ita eſt, prout dicitur contineri i in diſpoſitione nominata: cum illa dictione iuxta, vel ſimili. Ad quod reſpondet Ludo. conſi. cccxxxvj. circa propoſitam. circa medium. Quòd autem ponuntur in priuilegijs, & intelliguntur talia verba ſtare cauſaliter, acſi diceretur, quòd ita eſt: vt eſt caſus in dicto capitu. Abbate. verſi. contra quod fuit. de verbo. ſigni. vbi iſta verba ſecundum præteriti temporis morem exponuntur, quia mos prętę riti temporis ſic obtinuit. Et ideò non erit opus probare illud: quia verba illa narratiua probantur, niſi contrarium probetur. c. j. de proba. Quę tamen non probationem in cōtrariū, quādo Papa enuntiaret factū à ſe, & in eo ſe fundaret. Aut dictum verbum iuxta, vel ſimile ponitur in reſcripto, & tunc ſtat cōditionaliter, id eſt, ſi ita eſt. All. Lud. gl. fi. c. quoniam Abbas. de offi. deleg. quę aperte firmat hāc differentiam inter priuilegia & reſcripta, allegando. c. examinata. de cōfir. vti. vel inuti. &. c. quia diuerſitatem. de conceſ. prę ben. Sed certe videf, q̄ non ſit diſtinguendum inter priuilegia & reſcripta. Sed quòd ſit inſpiciendus modus loquendi

7 qui pōt eſſe duplici mō. Aliquando tales dictiones iuxta, [b] ſecūdū prout

a prout, [a] & huiuſmodi proferuntur ſiue in priuilegio, ſiue in cōtractu, vel ſimili materia: de cuius natura eſt diſponere aliquid de nouo, & in diſpoſitione cōcedit aliqd certū: & refert ſe diſpoſitio ad aliud per tales dictiones: & tūc non ſtant cōditionaliter. quia natura principalis diſpoſitionis continētis clarè certū quid, nō eſt referre ſe quaſi cōditionaliter ad aliud. vnde etiam ſi illud nō appareat iſta falſa demōſtratio, nō vitiat diſpoſitionē. Ita dicit Bart. in. l. eū qui §. Iulianus. per illū textū. ff. de cōſtit. pecu. dicēs, quòd ſi in ſententia dicitur: condē no tea d vnū par caponū omni anno, ſecūdū qđ tui anteceſſores cōſueuerūt. Iſta verba nō faciūt conditiōem imo ſimpliciter condēnant. & inter alia adducit gl. in. d. c. quoniā. Per quā dicit, q̄ iſta verba cōfirmo ſentētiam ſicut iuſta eſt: nō faciūt cōditionē: cū proferātur in actu diſpoſitiuo. Et dicit Ab. in. c. examinata. ad ſi. de confir. vti. vel inuti. q̄ ſi in cōfirmatione facta à Principe infor mato, & cū clauſula ex certa ſciētia dicatur: cōfirmamus prædictā ſententiā, ſicut prouidè lata fuit, exponitur. i. quia, puidè lata fuit, & nō ſtat conditionaliter. Et idem optimè Bar. in extrauag. ad reprimendā. in verbo, put. ver. ad cuius intelligentiā dicēs, q̄ in legibus, priuilegijs cōtractibus & ſentētijs, quæ fiunt animo aliquid diſponēdi: & quæ fiūt cū cauſæ cognitione, talia verba ſtant cauſaliter. i. quia ita eſt. Vnde ſi dicitur: concedo tibi ve ctigal tantæ quantitatis, put hactenus cōſuetum eſt: exponitur. i. quia ſic conſuetū eſt, ſecundū eū: quē clarè re aſſumit do. meus de Are. conſi. lxxxvj. diligēter viſis. in iij. co. ¶ Vnde dicit Io. An. in addi. Spe. de feu. §. ſi igitur

11 in. j. additiōe. † Q̄ ſi Princeps dicat, ſicut genitor noſter geniori tuo feudū cōceſsit: ſic & nos cōcedimus: nō habet neceſſe vaſallus primā conceſsionē oſtēdere: per dictum. c. Abbate. niſi talis eſſet cā: qua nō exiſtente dans nō cōceſsiſſet, qđ haberet probare: quia hoc diceret, ſe cundū eum per. l. cū tale §. falſa. ff. de condi. & demō. Sic etiā dixit Pau. de caſt. conſi. cccxx. in cā decimali. q̄ ſi in ueſtitura decimarū habet iſtā clauſulā, videlicet iuxta formā antiquarū inueſtiturarū cū appareat certitudo diſpoſiti: de quo facta eſt inueſtitura. ſ. de decima fructuū certi loci: illa verba iuxta, &c. nō faciūt cōditionē: ſed modū: per. l. pe. C. de inſti. & ſubſti. Et nō eſt probare antiquas inueſtituras. allegat dictū. c. Abbate. & Bar. in dictis locis: & etiā in. l. admonēdi. poſt prin. ff. de iure iur. & in. l. edita. verſus fin. C. de eden. & Bal. in. l. j. circa fin. C. de epi. & cle. quæ ſunt bonæ allegationes ad hoc. Et dicit Bal. in. d. l. admonēdi. ij. col. q̄ ſi lege priorū ſtatuitur, q̄ quilibet ſoluat collectā infra decē dies ad pœnā quāti pluris, ſecundum formā ſtatuti: certè ſi de hoc nullū ſtatutū reperiretur, lex habet effectū. per tex. cum gl. ibi. & in. d. §. Iul. Et q̄ libellus, vel ſtatutū referens certitudinaliter aliā diſpoſitionē non requirat ipſius apparentiā: aliās ſic, no. Bar. in. l. edita. in antepe. col. loquens in libello. & Bal. in. d. l. loquēs in ſtatuto. ¶ Aliquādo verò priuilegium vtitur relatione ad aliud, per dictiōem iuxta, vel prout, & ſimiles, & refert ſe ſuper eo, de quo in priuilegio concedentis p ſe & clarè nō conſtat, neq; certè: & tunc priuilegiū non valet: niſi illa relatio declaretur per illud, ad quod fit relatio. Ita dicunt quaſi oēs prædicti. & ſecundū Are. in. d. cōſi. eſt caſus expreſſus in l. ſi ſic §. j. & ibi Dy. & Bar. ff. de leg. j. & in. l. legauit. ff. de libe. le. vbi habes, q̄ ſi cōcedo tibi quicquid iuris habeo in tali loco: ſi nō apparet quid iuris ibi habeam, nihil eſt cōceſſum. Notat Ol. cōſi. cxliij. viſo priuilegio. & Ang. in. l. ſi locus. ff. de acquiren. po. ſecūdū prædicta. itaq; intellige gl. in. d. c. quoniā Abb. ¶ Et dicit ibi Imo. in. viij. col. q̄ etiā in cōfirmatione dictæ dictiones non ſtāt conditionaliter, ſed cauſaliter: quādo fiunt ex certa ſcientia per id quod habetur in d. c. examinata. Ad hæc facit qđ no. Bal. in. c. j. §. fi. qualiter feu. alie. poſ. dicens, q̄ quādo ſtatutū remittens ſe ad aliud nō dat formā certā: oportet videre ſtatutū ad qđ ſit remiſsio. Sed ſi per ſe dat certā formā, non oportet de ipſo perſcrutari. ¶ Cōueniūt etiā in hoc plures cōcordantiæ, quas ſimpliciter ponit Alex. in. d. l. admonēdi. in. iiij. col. ff. de iureiur. circa dictum Bar. prælegatū: & circa naturā dictarū dictionum. Et bene facit allegans conſiliū Lu. cccv. quo ad ſeptimū. ad fi. & q̄ ipſe ponit cōſi. xxj. & cōſi. ccj. pro deci. in prin. Et dicit Old. cōſi. ccxxx. factum tale eſt, q̄ ſi ſcribitur de beneficio certi valoris ſecundū taxationē decimæ: & vacet vnū non taxatū, nō includitur in gratia. & ſequitur Io. An. in addi. Spe. ſuper rubrica de cōceſ. præben. & Pet. de Anch. in repeti. Cle. j. xlvj. col. de conceſ. præben. ¶ Et dicit Bal. in. c. cum cā. poſt prin. de re iud.

12 † q̄ ſi in ſentētia dicitur: nos ſequentes formam ſtatuti &c. & ſtatutū eſt nullū, ſententia eſt nulla, per. l. qui teſtamēto. ff. de excu. tut. vbi melior tex. de iure ſecundū eum. Faciunt q̄ ſentētia referente ſe ad acta nō probantia plenè ſcribūtur in. l. j. C. de erro. cal. in. l. ex diuerſo. §. fi. ff. ſol. ma. & in. c. quoniā. de proba. Et cōſuluit do. meus de Are. cōſi. lxviij. excellēs dñe. nō valere cōpromiſſum factū ſuper lite aliās agitata, ſi de illa lite nihil appa

13 reat. ¶ Et dicit Bal. in. l. ij. col. C. de erro. aduo. † q̄ ſi qs dicit: cōfiteor, put in tali inſtrumēto continetur. & ibi nihil ſit ad propoſitū, non dicitur aliquid cōfeſſus. latè Lud. cōſi. ccxciij. hæc cōfeſsis. dixi in. c. cū venerabilis. de excep. facit. l. qui plures habebat libertos. ff. de vſufru. le. vbi habitatio relicta, put in codicillis eſt deſignatum, nō dicitur relicta aliquo modo: ſi nihil eſt de ea in codicillis. Simile eſt de teſte dicente: dico, put aliās dixi, vt per Bar. in. l. eos. ff. de fal. & Bal. in. l. ſi. in. ij. col. C. de re iud. cū cōcor. Quomodo aūt priuilegium datū ad in ſtar alterius reguletur ab illo: & quid ſi illud limitaref, an intelligatur limitatum: hæc & alia vide omnino per Ab. in. c. ſuper ſpecu. ij. col. ne cle. vel mona. dum allegat gl. in Cle. dudū. in ver. cōfeſsionem. de ſepul. & Bal. in. l. omnia. C. de ſacroſan. eccle. & per Old. cōſil. ccc. factum tale eſt. in. v. col. cū concor. Et dicit Ab. poſt alios in. c. inter dilectos. viij. col. de fi. inſt. q̄ cōceſsio, quæ fit non certa: ſed cū clauſula ad inſtar priuilegij aliās cōceſsi, nihil prodeſt: niſi alia cōceſsio appareat. & idē ſi eſt dictio iuxta, vel prout: tūc enim ſtāt talia cōditionaliter. Et dicit gl. ſi. in fi. c. j. de fi. inſtr. q̄ cōmiſsio facta iudicibus, vt procedāt iuxta, vel ſecundū formā priorū literarum: nihil operaf, ſi primæ literæ nō apparēt. Facit. c. quia intentiones. de priui. & c. cū dilecta. de cōfir. vti. vel inuti. vbi innouatio priuilegij nō tribuit nouū ius, ſi de innouato nō apparet, etiā ſi innouatio fuit facta ab habente poteſtatem de nouo cōcedendi. ſecūdū Ab. in. c. ex parte. j. in vlti. no. de priui. Et do. Pet. de Anch. conſil. mihi clxxxiiij. viſis cōſilijs. vlti. col. q̄ ſi cōcedūtur literæ reuocātes literas, quæ reuocabant alias literas: per hoc nō datur nouum robur illis reualidatis, ſi aliās erant nullæ. ſed ſolū tollitur obſtaculū, ſi quod eis aſſerebant literæ

14 vltimò reuocatæ. ¶ † Et q̄ diſpoſitio facta ad inſtar alterius, nihil valeat eo nō apparente, vel data inualidate eius, ad quod fit relatio: vide Card. conſi. cxix. monaſterium ſancti Iuliani. & quod no. gl. penul. in. c. ſi Romanorū. xix. diſt. & in. c. vt veterum. ix. diſt. gl. & An. in. l. ſi donatio. C. de dona. in. c. j. in princi. in. iiij. col. de ſenten. excō. in. vj. Pe. de Anch. in Cle. penul. col. de proba. Arch. & Do. in. c. præſentiū. vij. q. j. & quod dixi j. in iſto. c. ad fi. ver. literæ inſertæ j. eo. glo. & omnes in. c. penul. de confir. vtili vel inutili. Arch. in. c. ſynodo. lxiij. diſt. Secus ſi ſit ſpecifica & certa mentio eius, ad quod fit relatio ab habente poteſtatem de nouo cōcedendi: vt eſt dictum poſt Bar. in d. l. admonendi. cum concordatis ibi per Alex. & Bal. in. l. vnica. ver. in omnibus. C. de ca. tol. Bene faciunt plenè notata per Bar. & alios in auf. ſi quis

a ¶ Prout. pro qua dictiōe vide Domi. & Fran. de padua. in. l. put. de fol. & Alex. in cō ſi. iij. ij. parte. vbi plenè. & iij. cōſi. lxvj. j. parte.

in aliquo. C. de eden. & quod no. Bal. in l. ciuile. in fi. ff. de legib. & Alex. conſi. xlvj. viſis & accuratè. &c. vj. col. Quæ omnia licet ſint dilatabilia guſta diligenter cũ ſeruiãt ad intellectum clauſulæ: ſi ita eſt, vel ſi preces. &c. quibus verbis æquipollent prædicta: ſcilicet iuxta, put.

¶ Dixit etiã circa prædicta Egi. Belle. deci. clxxvj. audi tor quòd iſta clauſula, ſi reperies, æquipollet iſti: ſi tibi conſtiterit, quæ requirit citationem. gl. in Cle. præſenti. in verbo conſtiterit. de cenſi. & in Cle. ij. eodem. de pœ. & Rota hoc titu. xv. in antiquis. Et dicit Car. conſi. xcviij. Papa innuit quòd etiam in reſcriptis datis motu proprio debet intelligi clauſula, ſi preces. &c. maximè quãdo cauſæ mouẽtes Papam ſunt tales, quibus ceſſantibus de iure cõmuni diſpoſitio non teneret. dixi. eodẽ ad aures. in. v. cõclusione. Et dixit Car. in. c. fin. ij. col. de præſump. ꝙ cum in reſcriptis ſubintelligatur clauſula, ſi preces. illud ſubintellectum eſt loco cauſæ: & ideò ſicut cauſa adiecta impedit effectũ, ſi eſt falſa. l. demõſtratio. §. j. ff. de cõditionibus & demonſtra. c. quia circa. de
15 conſan. & affinitate. ita & iſtud. ¶ Et no. † quòd iſta cõditio, ſi preces: nõ dicitur conditionare ſubſtantiam reſcripti, ſed exercitium: & habet hunc ſenſum quòd inuita parte, vel opponẽte procedi valeat: ſi preces. &c. But. j. eo. c. ſuper literis. vj. col. ibi, canoniſtæ dicunt. & non eſt abſurdum, ꝙ in reſcriptis apponantur affirmatiuę, vel negatiuæ cõditiones, quæ ſubintelliguntur. Io. Anj. eodem. c. mandatum. ſuper gl. ij. & de ſepul. certificari. qõ. ij. Et ibi dicit, ꝙ exprimere qualitates ſubintellectas nihil operatur. alleg. iſtum text. in quo vide Abb. infrà eodem. c. cum dilecta. in penul. col. vbi dicetur. Iſta adde ad vtilitatem in libro de clauſulis in verſi. clauſula ſi preces. quod eſt fo. ix. Et ad. §. dicta de clauſula ad inſtar vel prout, ſecundum. &c. vide quæ ſoleo ponere in. d. c. quoniam. de offi. delegati. & in. d. c. inter dilectos. de fide inſtrumen. poſt Bellenzinum ibi. in. xxiiij. nota. qui multa ponit. ſed. §. ſint commemorata plura valde, quã in dictis locis. Aliqui p Fir. in repertorio in verbo prout. Et de dictione ſicut, [a] latè Lud. conſil. cccxxviij. præſens conſultatio. iiij. col.

16 **Stilus** †curiæ facit, ꝙ præſumitur cõtra reſcriptũ vel priuilegiũ deuiãs ab eo: ideo commiſſarius põt ſuperſedere. Ab. hic per iſtũ tex. cũ gl. fi. ldẽ Ab. in. c. ex parte. Io. j. in fi. de offi. dele. & in. c. cum inſtantia prope fi. de cẽſi. c. ex parte. de capel. mo. Et iſta præſumptio falſitatis eſt ſufficiens ad cõdennandũ de falſo, quo ad pœnã criminalẽ. c. porrecta. de cõſir. vti: vel inuti. & ibi Bu. ij. no. & Nic. Mil. in repertorio. fo. cclx. §. reſcriptum apoſtolicũ: & ideò dixit Cal. hoc ti. cõſi. viij. ad fi. ꝙ ſtilus curiæ habet, vt in defectu ętatis dicatur: tecum ſuper dicto defectu de vberioris gratię dono diſpenſamus: ideò omiſsio talis ſtili reddit gratiã nullam, etiam ſi de ætate fiat mentio enuntiatiua: quod nõ affirmo. ꝓpter. d. Car. de quo ver. dicitur aũt. Dixit etiam Lapus alleg. xxxiij. inci. de ſtilo. ꝙ factũ oraculo viuæ vocis Papæ, valet quãdo de hoc conſtat ſecundũ ſtilum curiæ. al legat Io. an. de appel. cõſtit. & ſequitur Ana. in. c. excõi-
17 camu. §. quia vero. in fi. de hære. ¶ † Et iſta ꝓcedũt etiã in libello formato cõtra ſtilum & conſuetudinem: quia poteſt à iudice reijci. Ange. in. l. j. ff. de offi. aſſeſ. allegat gl. in. l. de quibus. ff. de leg. in ver. inueterata. ibi, reſpondeo ſi is. Similiter dixit Bal. in rub. C. de emen. Iuſti. Codi. in fi. ꝙ nedum in inſtrumento fit comparatio literarum: ſed etiam ſtili. Facit. c. licet. §. pe. ibi, in modo dictaminis. cum gl. in verſi. ſcripturæ. de cri. fal. Similiter narrat Plutarchus de Pyrrho rege Epirotarum: ꝙ propter ſtili inæqualitatem ſtatim perpendit falſitatem literarum, quas ei tranſmitti curauit Lyſimachus, tanquàm à Ptolomeo Rege ſcriptas. Non enim ſcriptum erat, vt conſueuerat: pater filio ſalutẽ. Sed Ptolomeus Rex Pyrrho regi ſalutẽ. Similiter dixit Ange. in. l. fi. C. de canone largi. tit. lib. x. quòd excuſatur non cõparens, quando ci tatio habebat verba non cõſueta: puta cum de ſtilo dicere tur ſub pœna decem librarum: in ea diceretur ſub pœna æris & perſonæ. Idem dicit de bulla inſolita. Et ideò dixit gl. j. in. l. ſi quis ſub conditione: quæ eſt lex ſeptima ff. de cõdi. inſti. ꝙ clauſula inſolita inducit præſumptionem latentis fraudis: & eam extollit Bal. ibi poſt Bar. & Ang. in fi. & Bal. §. eo. in rub. in prin. & in. c. ij. loco. vlt. col. de proba. & in. l. cum de conſuetudine. & in. l. nam ad ea. ff. de legi. & in. l. etiam. in. ij. col. C. de execu. rei iudi. Et pulchrè in addi. Spe. de arbi. ver. nimia cautela. & in. c. j. ad fi. prin. ibi. Et concludo, ꝙ alteratio de feu. dato inuicem commiſſoriæ. & Cepola in lib. de ſimulationibus. ver. noua præſumptio. & Imo. in. c. ad noſtrã. xij. col. de emp. & ven. Similiter etiam dicunt Bu. & Ab. in
18 c. quòd ſuper his. de fi. inſtr. ꝙ literæ cõtra ſtilum curiæ ſunt ſuſpectæ de falſo: per tex. ibi. & de præben. c. cum te neamur. &j. eo. c. ſi quando. & in. l. Labeo. ff. de ſta. libe. ibi, morẽ agentium ſequi debemus. Et vult regula cancellariæ. xxv. incipiens: Item voluit: ſtatuit, & ordinauit ꝙ reſcripta & commiſsiones contra tenores & formas conſuetas remittãtur ad cancellariam Papæ ad inſtãtiã eorum, quorum intereſt. Et dicunt Bal. & Pau. de Caſt. in. l. vniuerſa. C. de preci. Impera. offe. ꝙ Vrbanus Papa reſpondit ambaſiatoribus Peruſinis, ꝙ non poterat eis dare reſponſum in camera propter ſtilũ curiæ, per quẽ cauſæ vniuerſitatum proponuntur & deliberantur in publico conſiſtorio: & ideò vocãtur cauſæ conſiſtoriales per illum tex. Et idem dicunt reſpondiſſe Carolum Imperatorem eiſdẽ oratoribus in ciuitate Lucana. Vnde dixit Bal. in. l. de quibus. xj. co. econtra quæritur. ff. de leg. ꝙ literæ ducis Venetorũ non plumbatæ ſunt ſuſpectæ poſtquam de ſtilo vtũtur plumbo. Et dicit Alb. de Ro. in procemio. ff. ſuper rubrica in fin. de ſe ẽredere, ꝙ ſi Papa ſcriberet ſub nomine proprio non intitulando ſe Papam, literę non facerent fidem. Similiter dicit Car di. in. c. quòd ſuper his. de fide inſtru. ꝙ præſumitur cõtra literas non habẽtes tractatus ſolitos. ¶ Et Ang. in. l. bene à Zeno. C. de quadri. preſcri. idẽ dicit, ſi primæ literæ non ſunt longæ. Et Archi. xxv. q. ij. in ſumma. ponit multa ſimilia de quibus Spe. latè hoc ti. §. j. ver. qm ex fo
18 ma. &. §. ſeq. per totum. Et dicit Do. xj. diſt. † quis neſciat requiri in plumbo imagines amborum Apoſtolorum: non[2] vnius tantùm: quia reputãtur pro vno: vt ibi in gl. Et non eſt opus, quòd dies & annus ſint in plica bullarũ: vt vulgus ait. Lud. conſi. ccciiij. circa primum. in princi.

b Dicitur autem ſtilus, [b] forma rectè ſcribendi à conſuetudine Roma. eccle. approbata. Bald. in rubrica. §. eo. iij. col. Et dicitur à ſtilo ferreo: cuius firmitatem imitatur Bal. in. l. de quibus. & licet oriatur ex facto, tamẽ eſt qd iuris. Rota. de conſuetu. xv j. in antiquis. Et differt à conſuetudine: quia illa eſt generalis. Stilus autem reſpicit ſolam ſcripturam. Io. An. in. c. fi. de conſue. Maria. in rub. de conſue. fo. iij. ad fi. Pro quo vide Alberi. de Roſate in rep. d. l. de quibus. xxxiij. col. ibi: in quo autem differant. vbi tandem dicit ſe credere, quòd ſtilus eſt in ſcribẽdo, vel dictando tantùm. vnde dicimus, ſtilus curiæ ſic ſe habet. & dicitur fortè à ſtilo, quo ſcribitur in tabulis, ſecũdum eum. Et vbi ſtilus omittitur, & nihil fit contra ſtilum: vel præter ceſſant prædicta. Cal. ſingulariſsimè in ſuis notis cauſarum no. cxlvij. Obijcitur contra iura, in fi. loquens contra Cal. in. d. conſi. viij. huius tituli. ¶ Et non eſt neceſſariũ dicere, ſic ſeruat curia. Niſi hoc a Papa per modum declarationis, vel conſtitutionis procedat. Alb. in dictiona. in ver. curia. in fi. retulj. eo. Rodulphus. xxxvj. col. Et not. quòd ſi in literis eſt clauſula inſolita, vel non communis, ſi facit lineam, augetur taxa in quatuor groſsis turonenſibus: linea eſt quæ habet. cl. literas,

a ¶ Sicũt. De hac dictione vide etiã d. So. ſuo cõſi. ccl ſj. inci. quoniã in præſenti conſultatione. ver. ſj. qa dicit cũ ver. ſeq. in. ij. parte. charta cxlvij. eo. Bar. in conſi. teſtator legauit &c. & Bal. & doct. in. l. edita C. de eden. & Bal. in marga. ver. ver bum. ver. ſj.

b ¶ Stilus. Quot aũt modis dicat ſtilus: vide plenè per. d. Iaſonem May. in. l. j. C. de ſacroſan. eccle.

teras, ſeu. xxv. dictiones. Sed ſi clauſula nõ facit lineam, non auget taxã. hæc habẽtur in extrauag. Io. xxij. Cũ ad ſacroſan. & xij. Turonen. faciunt aureũ vnũ cunei Florentini: vt in extrauag. Benedicti. xij. vas electionis. pen. col. Et de iſtis taxis vltra dictã extrauagãtem habent hodie curiales ſpecialem libellum, maximè propter noua officia multiplicata in cãcellaria Papæ per Sixtum quartum: ex quibus verificatum eſt magis adhuc dictum Alphonſii Regis Neapolitani, qui vt refert Antonius Panor. in aureo libello de dictis Alphonſi. poſt prin. dicebat harpias non amplius inſulas colere, ſed ex inſulis in Ro. curiã migraſſe: ibiq; iam domiciliũ conſtituiſſe. Et quia apponit manus literis Papæ, vel in magno, vel in modico, etiam vt addat punctũ, eſt excõmunicatus excõicatione papali. Ita dicit Hoſt. præceptum fuiſſe hodie in ſumma de cri. fal. §. qualiter. iiij. col. ver. ſed hodiè præceptũ. Et refert Archiepi. Floren. in. ij. parte tertiæ partis. c. de cẽſi. xvj. inci. Hoſt. in ſumma. licet non dicat in quo loco ſummæ iſtud ſit. Et limitat, niſi effectus literarũ iam expiraſſet: & illa appoſitio manus non reuocaret eum. allegat Richar. & bene in. iiij. di. xviij. q. xij. arti. iiij. vbi vide. Et cum ea concordat Aſtenſanus in ſua ſumma. li. vij. ti. ij. ver. xxiiij. quos etiã refert frater Frã. de Platæa in tractatu reſtitutionũ. in verbo excõicatio. el. ij. §. xxxij. ver. v. & ibi etiam multa inuenies de pœna falſificantiũ literas Papæ. Et dic, ꝙ excõicantur in proceſſu annali: qui fit per Papam die Iouis ſancto: vt in cõſtitutione Martini quinti poſita per Archi. in dicta parte cenſurarum. c. lxxij. incip. Martinus. Et idem ſtatuit Eugenius quartus: ſecũdũ quod ponit dictus Franciſ. de pla. in verbo excõicatio. iiij. ver. &ibi etiam refert dictũ Hoſtien. de excommunicatione mutantis ſyllabam, vel punctum cauſa correctionis. De pœna autem falſificantis literas delegatorum Papæ & inferiorum: vide tex. in c. ſi quis Epiſcopus. l. diſt. Et omnino Abb. in. c. olim. in j. notabili. j. e. Plenè Maria. de Senis in. c. ad falſariorum. de cri. fal. ¶ Et iſtis adde quod dixi in. c. nonnulli. §. j. in vij. ampliationẽ. j. e. Et quod dictum eſt dictam excommunicationem & priuationem cõmodi literararum in curri, etiam ab imponente manũ literis Papæ circa non ſubſtantialia, vel circũſtantias non neceſſarias: puta in cognomine, vel agnomine, & ſimilibus: reputat mirabile Marianus de Senis in. c. fi. iij. col. de cri. fal. Et putat, ꝙ tamẽ talis nõ incurreret pœnã legis Corneliæ de falſis. cũ dolo careat. Audiui, ꝙ pœnitentiarij Papæ, nõ intelligunt dictam cõſtitutionem loqui de appoſitione manus, per quam nihil ſubſtantiale alteratur.

19 a **Verbum** †præciſè, [a] importat abſolutè & ſine cauſæ cognitione & ſimplicè executionẽ exceptione remota. Car. hîc. Itẽ importat actum factum abſolutè. in. c. cõtra Chriſtianos. de hære. in. vj. Item importat clauſulã derogatoriam ad futura ſtatuta Ab. hîc. Dicit tamen Bal. hîc, ꝙ non excludit legalem interpretationem. Contrariũ dicit Ant. hîc per iſtũ text. vbi importat ſine cauſæ cognitione. Sed de hoc, quãdo ſtatuta debent intelligi ad literã, vel præciſè, vel prout iacent, vel non gloſſari, quam interpretationem excludant, non cadit cõgruè huc. Fortè dicetur de conſue. cũ dilectus. vbi Domi. ponit in fin. propter gl. pe. ibi. in fin. Pro nunc vide principaliores remiſsiões: videlicet Bar. in. l. omnes populi. pe. col. ibi. quid ſi in volumine ſtatutorum. ff. de iuſt. & iu. Bal. in aut. ſi qua mulier. in. C. de ſacroſan. ec. Ang. in. l. ſi ita ſcriptum. ff. de lib. & poſthu. Bal. in. l. nõ dubiũ. iij. col. C. de legi. Bal. in. l. ij. C. de pat. qui fi. dif. Alex. poſt Paul. in. l. j. in. vj. col. & in fi. ff. ſi cer. Pet. Imol. Ludo. in. l. Cæſar. ff. de pub. Lud. ſing. ccccxv. communis doctrina. Abb. in procẽ. Decre. vj. col. Bal. omnino in. l. maximum vitium. ij. col. C. de li. præ. Pau. conſi. cxcvj. ſuper hoc puncto. v. col. ibi: ſed his non obſtantibus. Ange. Aret. in. l. j. §. interdum. vlti. col. ff. à quibus appel. non licet. Alexan. in. l. poſt aditam. ad fi. C. de impube. & alijs ſubſtitu. Bal. in. c. in pũtia. v. col. de proba. Alex. conſi. l. viſis & opportunè ponderatis. ij. & pe. col. Fran. de Are. conſili. cix. coegiſtis me. in prin. & plenius cõſi. cxlv. licet ſtatuta. Pau. de Caſt. in. l. Iulianus. ff. de condi. & demon. Car. omnino cõſil. lxxiij. tutius nũc ſunt, ver. ad ſeptimum. tex. ab omnibus ferè allegatum in extrauag. Nico. iij. exijt, qui ſeminat. ad fi. ibi gl. non fiant, niſi forſan, &c. Bal. in. l. fi. C. de hæredi. inſti. Do. in c. relatum. j. co. xxxvij. diſtin. Bar. Sozi. in aurea repe. l. j. xxviij. char. verſi. ix. limita. ff. de vulg. & pupilla. Pau. de Anc. in repe. c. j. §. ti. proxi. de fo. compe. Copioſè Alex. in. l. iam hoc iure. ff. de vul. & pup. Baptiſtam de ſancto ſeuerino ĩ. d. l. omnes populi. folio. xliij. poſt omnes ibi. And. Sicu. in repe. l. cum acutiſsimi. C. de fideicom. fol. xxiij. cum tribus ſequentibus. Sed de hoc verbo præciſè dixit Bal. in. l. ij. in. ij. col. C. de execu. rei iud. ꝙ in ſtatuto importat, vt nullo modo poſsit ab eo recedi. allegat gloſſ. fin. in. l. placuit. C. de iudi. Et dicit Baptiſta in. d. l. omnes. fo. xix. ſequẽdo Abbatem hîc: ꝙ Guido de ſuza plus voluit, ꝙ circa ſtatutum habens tale verbum, non poſsit dari parabola, neq; mutari: & conſonũ eſt, quòd habeat vim clauſulæ derogatoriæ: ſed dicere quòd non
a ſit mutabile, videtur falſum ſecundum Bapti. ibi bene, ar. l. ſi quis. in prin. ff. de lega. iij. facit. c. innotuit. de elec. vbi par in parem. &c. ¶ Et adde quòd iurans ſeruare ſtatuta præciſè, debet obſeruare tenaciter & à forma ſtatuti non recedere. Bal. in auf. hodiè. C. de iudicis. Et iſtud verbũ præciſè importat etiam omnimodè & indiſtinctè: vt ſentit glo. in. l. ſemper. §. demonſtratur. ff. de iure immu. quam allegat Bald. in rub. ſuprà titulo proxi. dicens, quod importat etiam obſeruantiam ad vnguem. Dixit tamen Bal. in. l. exceptionem. vl. col. C. de proba. quòd licet reus teneatur per ſtatutum reſpondere præciſè accuſationi poteſt opponere incompetentiam fori propter gl. in Cle. j. de ſequeſt. poſſ. cum ſi. Dixit etiam Bal. in. l. omnes populi. vl. char. quòd iſtud verbum poſitum in ſtatuto præcedit omnia ſtatuta aliter diſponẽtia. Et dicit Bal. in. c. iij. §. titu. prox. quòd verba præciſa Papæ recipiunt tacitam conditionem & interpretationem. Et idem Bald. in. l. commiſſoriæ. C. de pact. inter emp. & vẽ. Et iſta adde ad Firma. in reperto. in ver. clauſulæ ſtatutorum. ver. hoc ſtatutum. vbi ſequitur latè dictum Card. hîc; licet per errorem allegetur ibi Card. in Cle. ij. de reſcri. vbi hæc non ponit.

a ¶ Præciſè. de hoc verbo præciſè, vide plenè per. d. Iaſo. May. in. d. l. omnes populi. alle. in text. in. xx. viij. col. cum concor. & confirmationibus ibidem per eum ſignatis vbi pulchrè. & p Alex. de Imo. in cõſil. lxxx. quod incipit. viſo & oportunè animad uerſo. j. parte.

20 **Impetratio** † reſcripti ſuſpecti de falſo, mitti tur ad Papam: vt hîc. & mittitur vtens ſub cuſtodia ligatus. Bal. Car. & Imo. hîc, per illũ tex. ibi, *compellas*. ¶ Simile dixit Bal. in. l. eo, qui ſup his. C. de appel. ꝙ in caſu. c. ſi iudex. de ſen. excõmuni. in. vj. fit remiſsio ſub cuſtodia fida. Et fiunt iſtæ remiſsiões expenſis illius, qui petit ſe remitti. Andræ. Sic. hic dicit ſe conſuluiſſe. alleg. Bal. in. l. generaliter. c. ij. C. de re. cred. nõ aperit, quid ſi reus hoc non peteret: & tunc videtur ꝙ expenſis fiſci: iuxta no. in Cle. j. de hære. ¶ Conſidera tex. in. c. ij. de cri. fal. & in. c. memoriam. allegato in glo. vbi tales iubẽtur retineri: nihil dicitur de mittendo ad curiam, fortè mittendus eſt data ſuſpicione falſi: ſecus ſi eſt ſuſpicio ſurreptionis, ſecundum Imo. hîc. Quod nõ placet: quia dicta iura loquuntur etiam de falſo: & facit doctrina ſtatim alleganda: vnde fortè iſtud de mittendo, cum exigat grauem expẽſam propter cuſtodias, nõ eſt faciendum, niſi Papa informatus committat de captura. & dicit Pet. de Ancha. in dicto. c. ij. ꝙ ſi clericus prætentaret talia iudici laico, poſſet ab eo detineri, vt remittatur ad Epiſcopum: per not. in ſimili. de ſent. excom. vt famæ. ſed eum retinere non debet: vt ibi latius per Card. & Ana. ¶ Et adde, ꝙ quando iam facta eſt cõ

dénatio,& expectatur relatio superioris debent isti detineri vinculis arctioribus. Bal. & Imo. in.l.si quis filio. §.eius.ff.de iniust.test.per illum tex.& vide Arc.&Do. in.d.c.in memoriam.dicẽtes,ꝙ quædam est falsitas proueniens ex expresione falsitatis facta Principi. & istarũ literarũ præsentator non carceratur, quia largè dicuntur falsæ.l. si quis obrepserit.ff.de fal. Quædã consistũt circa fabricatiõem,vel mutationem ipsarum: de qua in c.licet.de cri.fal.& tunc potest carcerari.d.c.ij.nisi offerat fideiussores.c.si clericos.de sen.exc.in.vj.dummodo non sit magnum delictum:quia non relaxaretur ad cautionem fideiussoriam per.l.Diuus.de cust.reo. secundũ eos.Pro quo vltimo dicto facit glo.trita.xxiij.q.v.cum homo.dicens,ꝙ vbi agitur de pœna corporis,non cadit fideiusio.No.Pet.de Anch.& Imo.in rub.de fideiusso. cũ concor.quas dixi in.c.legebatur.de maio.& obe.&in c.ius generale.j.dist.& de testi.c.cũ venissent:de sen.excom.contingit.el.j. Et hic posset sequi pœna mortis cõparabilis prius degradando, iuxta.c. ad falsariorum. de cri.fal.¶ Modò sequitur difficilis materia pro qua sem per huc recurritur:videlicet an & quando narratio copulatiuè facta requirat probationem & veritatem omnium copulatorum.In qua aliorum vario stilo omisso reducas capita per regulam affirmatiuam cum sex fallentijs rerũ diuersarũ mistura & ordine nouo cõpositis.

21 Copula coniungit & operatur,ꝙ † vbi ponitur inter duo, debet regulariter dispositio verificari in vtroq;.[a].l.si hæredi.ff.de cõdi.inst.cum concor.de quibus ibi coniungit hic in glo.Quæ regula licet recipiat plurimas declarationes:tamen colligendæ sunt principaliores:licet in isto passu nihil ponat vltra doct. An.Sic.excepto vno dicto,de quo j.in secũda restrictione tertiæ fallentiæ. ¶ Et prius no.quod no.Lud. consil. 22 cxvj.inci.viso diligenter.iij.col.ꝙ † si in contractu nominantur certa loca per copulã:puta dicendo de omnibus terris,quę sunt in comitatu & villa &vocabulo mõtis Alberici:illa copula facit, ꝙ non venit in contractu aliquis fundus,in quo non cõcurrant illa tria copulata per.d.l.si hæredi plures. Et subdit, ꝙ natura copulæ sequens enumerata ea restringit,per.l.quæsitum.§.j.de le. iij.vbi si legetur argẽtum & omnis suppellex:& quicqd in fundo Semproniano habet testator,est sensus horum verborum,ꝙ intelligitur legata ea tãtùm supellex, quæ in fundo Semproniano est,& nõ alia: & hoc ob virtutẽ ipsius copulę.Vnde dicit Lud.in.d.consi.quod in dicto contractu veniunt solùm terræ,quæ sunt in dicta villa & comitatu &monte:etiam si prius dictum esset,quòd vendebantur terræ simpliciter.Nam subdendo & quicquid est in tali loco,est sensus ꝙ alibi sita non veniãt.tene menti. Et iunge remissiões,quæ dicentur in fine huius materiæ post sextã fallentiã.¶ Fallit primò dicta regula. Vbi copula ponitur inter impossibilia. But.Imol. Domi.& Abb.hîc.Exemplũ de testamento & codicillo vt per eos,& per Bar.in.l.si is,qui ducenta.§.vtrum.§.de re.dub.& Imo.in Cle.in plerisq;.de elec. ¶ Fallit secundò,Vbi copula ponitur inter ea,quæ non sunt diuersa: quia tunc stat expositiuè,pro ideò secundũ prædictos. Quibus adde tex.in.c.monasteria.in fi.de vi.&ho.cle.&

b ibi doc.Natura enim copulæ est poni inter diuersa[b].gl. in rub.ff.de iu.& fac.ign. ¶ Intellige primò. Nisi ista nõ diuersa saltem differant:vt genus,& species:quia tũc copula non diuersificat.Imo.in.l.si cum dotem.§.finautem in princi.ff.solu.ma.quia licet ibi copula ponatur inter alimenta & medicinas:non tamen sunt diuersa: imo appellatione alimentorum veniunt medicinæ:sed differũt vt genus & species.alleg.glo.in rub.C.de serui. & aqua. quæ idem dicit allegãdo illud: Discipulis eius & Petro. & sic genus & speciem:nõ quòd ibi esset diuersitas:sed quędam singularitas,secundum Bal.ibi.¶ Et ideò dicit Bar.in.l.in fraudẽ.§.neq; instrumenta.ibi,vl.iste.§.est de iurefisci.ꝙ appellatione instrumentorum veniant acta, per iura,quæ allegat.Et licet ibi ponantur per copulam non sunt diuersa: quia non repugnan ꝙ inter genus & speciem quandoq; cadat copula.allegat.l.fi.§. cui dulcia. ff.de vino tri.& oleo leg.Facit quod no.Bar.in.l.j.&.ij. ff.ad legem Aquil.per illũ text.in verbo,quadrupedem vel pecudẽ.vbi alternatiua ponitur pro id est. Intellige secundò,nisi ista duo non diuersa veniãt vnum ad aliud vt accidẽs:prout in.l.j.ff.de pac.vbi dicitur pactũ duorum placitus & cõsensus exponitur.id est placitus consensus.vnde no.ibi Bar.ꝙ quando copula ponitur inter duo:quorum vnũ necessariò ineat alteri,illa duo resoluũtur in vnũ. Allegat etiam illud: Arma virũq; cano.i. armatũ virũ cano.Simile no.gl.ij..l.vbi pactũ. C.de trã sa.vbi,si alternatiua ponitur inter genus & speciem:ex-

23 ponitur pro ideſt.& ibi Bar.¶ Fallit tertiò.† Vbi plura copulãtur in rescripto,libello,vel articulis circa vnũ effectum,in quo nõ sunt omnia de iure necessaria: quia copula resoluitur in disiunctiuã.glo.& omnes doct.hîc per.c.cum iandudum.de præbẽ.&.c.significauit.de ap. cum gl.in verbo earum.Et Pe.anch.in.c.præsentiũ.§.testes.de testi.in.vj.Bal.Imo.& Lud.in.l.Titia.ff. sol. matri.Bu.Abb.& Imo.in.c.licet.de proba.But.& Imol.de iudi.c.exhibita.vlti.col.Bar.& alij in.l.diuus.ff. de re iudi.Bal.in.l.j.in fi.C.de condi.inser.Bar.in.l.Fulcinius.§. cum hoc edictũ.circa prin.ff.ex qui.cau.in poss.ea.Dy. in regula nullus pluribus.Arch.& Dom.j.dist.c.omnes leges.glo.pe.de elec.is qui.lib.vj. Domi.in.c.quoties.in fi.ij.q.j.c.propter gl.ibi.Nico.Mili.in reperto.fo.clviij. §.rescriptum.ij.Marianus copiosè consi.mihi.xxv. visa & intellecta.in vlt.char.Lud.consi.cccl.xix.circa prin.an tepe.col.Et Fran.Paui.in tractatu ne se.vacã.fo.ij.ad fi. & Signorellus de Mediolano consi.cxlviij.in quęstione exceptionum propositarum.ad finem:& alij prope adducendi.Extenditur ista fallentia etiam si plura deducãtur in eodem.c.secundũ prædictos hîc contra Archi.in d.§.testes.cum quo trãsit ibi Do.Item ampliatur etiam si pars iurasset,se credere omnia vera.gl.in.c.vt circa.in verbo probare.de ele.in.vj.quam ibi no.Do.in.§.j.in fi. Et dixit Rota hoc titu.xiij.in nouis.& latius Egi.Belle. deci.dccxxxv.si impetrans.ꝙ qui narrauit beneficiũ vacare per constitutionem execrabilis.& per.c. de multa. de præben.& per.c.licet.de elec.in.vj.non tenetur istos modos vacationis probare: sed sufficit probare vnum per no.hîc Subdit tamen subtiliter Rota & plenius etiã Egi.ꝙ oportet probare primum modũ:& non sufficeret eo omisso ꝓbare alium:quia statim, quòd firmauit vnum modum vacandi est impossibile:ꝙ vacet alio modo.facit.c.suspectum.de rescri.in.vj.quod not. Et caue: quia But.in.c.exhibita.prope fi.de iudi.non referẽs hoc videtur aliter limitare Rotam & sentire, ꝙ possit supplicans incipere ab alia vacatione,nõ à primo deducta. & fortè non bene per dictam rationem.Et adde,ꝙ si impetrans secundũ beneficium narrat se habere aliud à se dotatum & fundatum facta mẽtione de corpore beneficij,non tenetur probare fundationem & dotationem de quibus superfluò dixit Rota hoc ti.x.decis. in nouis. Sequitur Bu.in.c.literę.in.j.co.de dila. & dicit Rota de rescrip.vij.decis.in nouis.ꝙ licet plura narrentur in cõmissione obtenta:quorum aliqua sunt vera,aliqua falsa: si ex veris potest sequi effectus & conclusio,valet commissio.alleg.notata hîc.Et dicit Egi.Belle. conclusione xxviij.licet plura.Et Rota hoc tit.xxiij.in antiquis.ꝙ si plura narrantur,vt obtineatur restitutio contra sententiam sufficit vnum necessarium esse verũ:licet alia sint falsa.allegant no.hîc.Similiter dicit Lap.allegatiõe. xxiiij.in fi.ꝙ vbi plures cansę narrantur in rescripto: quarum aliæ sunt surreptitiæ narratæ,aliquæ non:procedẽ

dum

a ¶ In vtroq;. Adde.d.Sozi.consi. cclj.incipiẽ.quoniam in presenti consultatiõe.ver. secundum dicit. in fin.in.ij.parte. char.cxlij.

b ¶ Inter diuersa. Vide oĩno Bald. in.l.j.vj.q.C.quando non pet. par.

dum est super illis,super quibus Papa se fundat.& si illæ sunt veræ,non attenduntur aliæ falsę.allegatur no.hîc bonus tex.eodem titul.si eo tempore.libr.vj.vbi subreptio vnius partis non vitiat totum rescriptum,dicetur j.eodem.c.sedes.Et dixit Egi.Belle.cõclusione.cccclviij.conclusio.quòd si de mandato &c. quòd clausula committens causam super ecclesia parochiali: necnon super iuribus,prouentibus,& reditibus ipsius,operatur quòd nedum causa beneficialis,sed etiam prophana super pecunijs & decimis videtur commissa.Similiter dixit Bar.consi.cxciij.commune Lucignani.quòd si conductor petat remissionem ex duabus causis, quarum quælibet per se sufficeret,& probet, debet obtinere.

26 ¶ † Et cum istis est notabilis theorica Innocen.in.c.ex parte.lo.j. de priuile.post prin.ibi ad hoc sic respondemus. Vbi dicit,quòd non oportet probare causam in rescripto,vel libello appositam: dummodo constet de re,cuius causa vel demonstratio dicitur:ni si talis causa,vel demonstratio sine qua literas non habuisset,neq; libellus esset receptus,/vel nisi essent apposita in conditione, per l.cum ita.§.de legato.&.§.falsum.ff. de cõdi. & demõ. Quæ verba extollit ibi do.Abb.in fi.& Archi.vj.q.j.in.c. actor. circa prin.& Bal.in plurĳbus locis.Nam in.l.j.in prin.in.v.col.ibi extra quæri tur.ff.de edendo,dicit per hoc,ꝙ si actor allegauit in libello plures causas,& quælibet est in sua specie rationabilis &perfecta,sufficit vnam probare.Similiter Bald.in.l.si mater.C.de contrahen. emp.dixit,quòd proponens copulatiuè duas causas,non tenetur vtranq; probare:nisi requirantur respectu vnius effectus.alle. In no.vbi.s.Similiter Bar.in.d..c.imperialẽ.§.fi.ij.col.de prohi.feu. alie.per Fede.dicit,ꝙ non est opus probare prolata enunciatiuè, vel non facientia ad causam.Alle.Inn.vbi.s.Similiter dicit Bal.in l.ij.ad fi.C.communi.diuidund.ꝙ causa libelli est probanda quãdo est talis sine qua libellus non fuisset receptus.Alle.Inno.vbi.s. quod dicit esse nota.dignum.Et illud sequitur etiam Bal.in.l.prę scriptione.in fi.C.si contra ius.& in.l.Titia.in princ.ff.sol.ma.Et Do.post Ioã.An.in.c.j.in. iiij.colũ.de litis cõtest.in.vj.& Pau.de Ca.in.l.interpositas.ad fi.C.de transi.dicens,ꝙ vbi aliquid narratur in libello per modum causæ ad intentionem agentis, semper

a necesse est illud probare[a] tanquã substantiale.alle.Inno.in dicto.c. ex parte.Et hoc perpetuò tene menti:quia potest de facto frequẽter contingere.& melius gustatur per practicam, quã per doctrinam secundũ eum.¶ De illo aũt qui agit ex causa falsa,& probauit de vera,vide Pau.in.l.si is ad quem.ff.de acqui.hære. cum concor.de quibus per Alex.ibi.in fi.Cum istis adde Do.in.c.ij.in vlt. col.de pac.in.vj.vbi colligit ex verbis Io.An.Et ꝙ si probatio est verificabilis & conclusiua in omni intellectu,prodest probãti:licet habeat ambiguos intellectus.Ex quo dicto intulit Alexã.in.l. inter stipulãtẽ.§.j.ff.de ver.ob.ꝙ si accuso Titium,ꝙ occidit Seiũ & testes deponũt alternatiuè,ꝙ occidit eum gladio,vel cum clauo:licet videantur deponere incertè & ambiguè:tñ quia vterq; intellectus concludit homicidium,habetur pro probatione certa.quod nota.¶ Adde etiam istis Bal.in.l.minoribus.vlt.colũ.C. de his,quibus vt indig.vbi dicit,ꝙ in casu cle.appellãti.de ap. pluribus causis expresis sufficit vnam probare,etiam si non dixit nõ se adstrigens.facit.c.significauit.&.c.significante ibi:aut earũ altera.de ap.No.Ab.eo.ti.c.cum cã.in fi.est gl.fi.in fi.de iudi. exhibita.no.Car.in.d.Cle.appellanti.iij.q.Et Phi.de ap.vt debitus. xix. col.ibi.xvj.quæritur.¶ Adde etiam Lapum allegatione.lxv.quidam corã iudice.iiij.col.vbi dicit,ꝙ narranti plura in libello sufficit probare necessaria.¶ Non obstat istis.l.si hæredi, cum concor.de quibus in regula:quia secundũ Bal.hîc loquuntur in actu, qui recipit dispositionem à sola voluntate disponentis. hæc autẽ loquuntur in actu,qui disponitur secundum legis dispositionem non apparente clarius mente disponentis: iuxtaj. dicenda. Licet Car.in.d.c.licet cãm.ver.quãquã.ij.co.de proba.velit indistinctè ꝙ semper vtraq; pars copulæ est probãda, quãdo habet duo subiecta,& duo prædicata.i.per duas cathegoricas:vt si dico,ꝙ sunt corrupti:& ꝙ falsum dixerunt:& fuit opi. Archi.in.d. c.ij.de testi.in.vj.damnata per Bart.in.d.l.Diuus.& communiter per oẽs prædictos.

Restringitur quinq; modis hæc tertia fallentia cum suis similibus.Primò nisi vnum ex nar-

27 ratis veniat,vt qualitas:tunc † non sufficit probare narrata:nisi probetur qualitas.Bu.d. Imo. & Abb.hîc.Abb.& Phi.de appel.c.significauit. vlt.no.Bal.in.l.certi.§.quoniã.vlti.col.ff.si cert. pe.But.& Imo.in.d.c.exhibita.Bal.Imo. & Ro. in.d.l.Titia.so.ma.Bar.& omnes in.l.Diuus.ff. de re iud.Bar.in.l.Fulcinius.§.j.ff.ex qui. cau.in pos.ea.Ro.hîc ti.de.tit.vij.in no.in addi.est tex. in.c.ab eo.de elec.in[o]vj.vbi succũbens in probãda qualitate,succumbit in toto:quod nõ esset si non videretur ad vtrunq; se adstrinxisse. Et iõ dicit Bal.hîc,ꝙ vbi aliquid venit ad informationem alterius,oportet probare vtrũq;.per.l.habebat.ff.de instito. Et hinc est, ꝙ accusans de pcussione cum sanguinis effusione, quæ maiorem pœnam exigebat,non obtinet probata solùm percussione.Cy.Bal.& Sal.in.l.ij.C.de proba.Abb.in.c.examinata.iij.col.de iudi.Pulchrè Maria.post Ab.in.c.cõquestus.ad fi.de fo. compe.Flor.in.l.j.in prin.ff.ad leg.Aqui.Bal.in.l.in

a causis.C.de accu.& Io.An. in addi.Spe.in ru. de accu.& inquisi.¶ Et hinc est,ꝙ sermo qualificatus videtur vnum caput indiuiduum. Bar.in.l. Aurelius.§.idem quæsijt.prope fi.ff.de li.leg.sicut iniuria verbis qualificata dicitur vnica: vt proditoriè occidisti. Bart. in.l.item apud.§.sed quod dicitur.ff.de iniur. cum concor. Et ideo qui dixit mutuum fuisse factum de certo mense,non obtinet:nisi probet tempus.Ang. consi. mihi.clij.in.q.vertente.ij.co.per.l.denuntiasse. §.quid tamen.ff.de adul.& dicit Lud.consi.clxvij.Antonius.ꝙ si accusator dicit Titium commisisse adulterium cum dolo & fraude,non obtinebit,si probatur mulieris voluntas: quia volenti dolus non infertur:vt in regula,scienti.cũ concor.& alle.Cy.in.d.l.ij.Et accusans aliquẽ quòd incidit in pœnam statuti punentis facientem andatam cum hominibus armatis: non obtinet,si probat de andata,&non probat,ꝙ accusatus fuit ille,qui eam congregauit.Alexan.per prædicta consi.vlt.secũdę partis mihi.ccclxiij. viso processu inquisitionis.per aliqua ex prædictis.Et accusans crimen commissum de nocte si non probat,ꝙ de nocte fuit commissum non obtinet. Ludu. multa ad hoc ponens consi.cx. vbi vide.Excipiuntur ab ista restrictione casus nullibi examinati: in quibus non est necessaria

28 verificatio qualitatis.Primus est † in mandatis superiorum qualificatis. Nam resoluuntur in duo:vnum cum qualitate;aliud sine.vnde si mãdatur alicui,ꝙ compareat infra talem terminũ intelligitur, ꝙ compareat: & sic sine qualitate. Item cum qualitate.s.in termino.c.cum dilecti. de dolo & contu.& ibi Car.in.j.col.inferens, ꝙ tunc propositio qualificata nõ corruit sublata qualitate.Ratio specialitatis,quia mandatis oĩno parẽdum est:in alijs stat regula.d.c. licet causam.Et dicit Abb.in.c.fi.iij.colũ.de resti. spo.ꝙ mandatum qualificatum distribuitur in duo: quæ si non possunt simul ădimpleri, saltem fiat possibile,per illum tex.Et sentit gl.jj.eo.c.constitutus.vbi mandatum de recipiendo in canonicum cum assignatione præbendæ,si non potest in omnibus verificari, verificetur in vno. Et.d.Imo.in.d.c.cum dilecti.in.ij.col. ꝙ doctrinæ de quibus.s. loquuntur in sermone prolato à parte: quæ lo quendo qualificatè in eadem oratione videtur se adstringere:secus in iudice cuius verba latius interpretantur. Et dicit ibi

a ¶ Illud probare. Vnde adde ꝙ vtile est plures deducere causas in libello, & non adstringere se ad aliquod onus ꝓbationis superfluæ. quia satis erit ꝓbare quamcunq; cãm inferentem ad intentionẽ:tamen aliàs caueãt libellantes,quam causam exprimũt in libello: quia si illam nõ probãt succumbũt, etiã si ex alia vincere potuissent. & qñ fit vtile vnam causam exprimere: vide no. & plenè per.d.Soz. consi. xxxix.inci. visis & inspectis. circa medium.viij.col. in.j. parte. char. lxxix.

Ab.in.j.col.ꝙ iſto caſu reſoluitur præceptum diſtributiuè. quid aũt ſi qualitas poneretur pro forma:dicetur3̃.c.cũ dilecta. ¶ Secũ
29 dus caſus eſt. † quãdo qualitas ineſt ex natura rei:quia nõ eſt opus eam probare. Bal.in aut.habita.vj.col.ibi:ſed reuocatur in dubiũ C.ne ſi pro pa.dicẽs, ꝙ ſi ſcholaris conqueritur de furto, vel dãno,nõ eſt opus exprimere,ꝙ fuit iniuriosè: quia ſubintelligitur. Non aperit Bal.quid ſi inferatur,an tunc videatur ſe adſtringere ſed ſentit ꝙ non. Et faciunt proximè dicẽda. Et adde,quod ſcribit Ale.in.l.qui iuraſſe,in fi.prin.ff.de iureiu.vbi dicit,ꝙ ſi accuſo de periurio, & non addo,ꝙ ſcienter & dolosè ſi periurus:procedit accuſatio:quia eo ipſo,ꝙ in accuſatione fit mẽtio de falſo,intelligitur deductum quòd dolosè.alleg.l.nec exemplo.& ibi expreſsè Cyn.& Bal.C.de fal.quicquid dicat Pau.in.d.l.qui iuraſſe. ¶ Pro quo tamen habeo conſilium Car.xcvj.quæritur viſa.vbi reprehendit inquiſitionem,in qua nõ fuit deductus dolus. Et fortè nõ 33
bene,quando eſſet materia quæ à iure præſumitur dolo fieri:per c.j.de præſum. Et adde moder.in.l.maleficijs, in verbo ſciẽter &
30 dolosè. ¶ Tertius caſus eſt. † Quando qualitas quæ exprimitur, ſi alterat factum deductum:nec eſt de ſubſtantia.Bar.in.l.denuntiaſſe.§.quid tamen.ad fi.ff.de adul.dicens,ꝙ vbi remota qualitate non alteratur factum,vel ſpẽs criminis:tunc qualitas poteſt detrahi,per.l.in delictis.§.ſi detracta. ff. de noxa. ergo ſi poteſt detrahi, non videtur ſe adſtrinxiſſe. ¶ Similiter Bal.in.l.Titia.in.j. no.& ibi Imo.in.j.notabili.ſol.ma.intelligunt prædicta, quando qualitas alterat factum per.l. habebat.ff. de inſtitu.&.l. prætor. la.ij.§.hæc aũt.ver.docere.ff.vi bo.rap.Secus dicunt, ſi non eſt de ſubſtãtia actionis,vel defenſionis per dictum.§.ſi detracta. ¶ Pro tanto dicit Bal.in.l.j.pe.col.ibi.vj.quæritur. C. de condi.inde.& l.ſi.iij.col.ibi:tu verò iſta grammaticalia non cures. C. ſi ex falſis inſtr.ꝙ ſi allego,ꝙ teſtes corrupti falſum dixerunt:nõ videor me adſtringere ad corruptionem: quia ſola falſitas eſt potẽs irritare dicta teſtiũ.alle.d.§.ſi detracta.& reſpondet ad.c. licet cauſam.per quod doc.hic & in locis allegatis in prin.huius fallẽtiæ dicũt oppoſitum:& ſua reſponſio non eſt clara. Ideo in hoc Lu.Ro.ſubſiſtit in.d.l.Titia.Sed Paulus & Ale.in.d.l.diuus.ſecuti Bal. contra Bar.ibi dicunt:ꝙ ideo non ſufficit probare vnum tantùm.in.d.c. licet.quia non probauit falſitatem:ſed ſimpliciter corruptelam, quæ ſola non ſufficiebat:vt ibi per doc.ſuper glo.in ver. opponi. ¶ Prætereà fuerat ibi parti aſsignatus terminus ad reprobandũ perſonas teſtium,poſt quem non potuit allegare de corruptiõe: quia illa reſpicit perſonas:& cum iſtis tranſeo. Licet.d.mẽ.de Ar. in.d.c.licet.potius videatur ſequi Bar.in.d.l.Diuus.non viſo Paulo ibi. Meritò dixit Bal.in.d.l.j.capiendam eſſe doctrinam,ꝙ nunquam videtur quis ſe adſtringere:niſi quando qualitas mutat ſpeciem actionis,vel exceptionis:vel facit quem admitti ad id,quod aliãs nõ admitteret.Similiter dixit Bal.in.l.j.v.col.ibi, extra quæritur.ff.de edendo.ꝙ ſi qualitas non eſt ſubſtantia actionis:nec ea variatur libellus,non eſt opus eam probare.ſecus ſi inducit variationem libelli,etiam ſi non ſit de ſubſtantia actionis.vt ibi per eum.Similiter dixit Bal.hîc,ꝙ qualitas inepta &impertinẽs nihil adſtringit,puta ꝙ tempore contractus erat tẽpus nebuloſum.ſed illa qualitas eſt probanda,per quã actio,vel exceptio aſſumit iuris virtutem: vt latius per eum. Et pro iſtis facit, quod dicetur3̃.
31 verſi.iij.ſaluatio. ¶ Quartus caſus eſt, † vbi quis deduxit aliquid qualificatè,ſubiũcta clauſula:& omnes alias exceptiones mihi cõpetentes:oppono:quia non videtur ſe adſtringere ad probãdum omnes ſpecificatas.Bal.in.l.ſcire oportet.§.ſufficit. ff.de excu. tu. Bal.Ang.& Imo.in.l.Titiæ textores.ff.de le.j. & ibi tranſit Alex. Conſidera,ꝙ aliud eſt quærere,vtrum iſte videatur dicere ſe vel le poſſe probare etiam plura,quã deduxerit: & in hoc bene prodeſt iſta clauſula. Aliud eſt quærere, vtrum velit non eſſe adſtrictus ad probandum qualitatem deductã:& tunc non video, quõ in hoc profit iſta clauſula:licet iſti ſimpliciter loquãtur. ¶ Quin
32 tus caſus, † quando eſt clauſula ſaluo iure addendi & minuendi: quia licet aliãs nihil operetur,niſi quãtum ius permittit addere, vel minuere:glo.v.de fi.inſtr.c.inter Bu.ſ.ti.prox.c.cum.M.xxxviij.col.ibi:per hoc patet.Bar.in.l.nõ ſolũ.§.morte.x.col.de open.nun.tñ operatur hoc,ꝙ ſic proteſtãs nõ videtur cõnexim, ſed diuiſim voluiſſe loqui. Bal.l.Neſenpius.vlt.col.ibi,& p hoc dicit Bal.ff.de ne.ge. ¶ Cõtrarium tenet Bar.bellem.præceptor meus triennalis,demum honoratus auditor Rotę in.d.c.inter dilectos. xxxix.col.vbi ſuper illo.c.& toto illo ti.duntaxat,ſcripſit elegan-
ter: ſicut & ſuper certis titulis.iij.lib.Quẽ ſi curia Ro. non vocaſſet,habebat hæc noſtra ſcientia alterũ Ale. Alleuiaſſet eñ multos labores poſteris, ſicut & ille, q̃ hodie eſt lucerna ardẽs cathedris iuris ciuilis. ¶ Et in ꝓpoſito dicit ſimpliciter Bellem. ſe nõ videre quõ iſta clauſula poſsit diuidere qualificatè ꝓpoſita. Pro quo adduco dictum ſolius Car.in.c.licet.§.quãquã.j.col.de prob. vbi dicit,ꝙ clauſula,non ſe adſtringẽs:non põt facere verificari illam propoſitionem corrupti.&c.niſi probato vtroq;:quia habetvnũ ſubiectũ & vnum prædicatum. Sed tene dictum Bal.& vide eundem in repe.Padu.l.edita.iij.col.C.de edendo.& Peruſina. xxxiij.
co.ibi:de vi.quia hoc operatur illud verbum minuendi. Ad argu
34 mentum in oppoſitũ,patebit reſponſio in ſequenti caſu. ¶ † Sextus caſus eſt:vbi adiecta eſt clauſula,non ſe adſtringens ad nõ neceſſaria,ſecundum omnes hîc.& in.d.c.licet. & in. d. l. Diuus. & But.& Imo.in.d.c.exhibita. Et per iſtam effugiuntur dubietates Bar.in.l.circa.ff.de proba.Et iſta proteſtatio iuuat in materia diuidua,etiã ſi pars cõtradicit.Bu.in.d.c.cũ.M.xxxviij. ibi, per hoc ſecundò deciditur.& operatur,ꝙ videtur iterata actio, quæ ſup
fluit:ſed illa ex qua maior ſequitur cõdẽnatio.But.de iud.dilecti. antepe.col.Et operatur,ꝙ deducens tempus in accuſatione, non tenetur ipſum probare. Ana.poſt Car.de accu.c.qualiter.ij.§. debet.pe.col.Et operatur ad euitandam opinionem Arch.in.d.c.ij. de teſti.in.vj.cum quo tranſit Do.ibi: & Imol. in.d.l.diuus.licet communis opi.ſit in contrarium. ¶ Non aperiũt iſti, vtrum promiſit in deductis qualificatè.Car.dicit,ꝙ non,in.d.c.licet.vt dixi. Contrariũ expreſsè firmat Rota.de reſcri.deci.vij.in nouis.in ad
di.& videtur de mente omniũ in hac materia. Et credo eſſe verũ quãdo qualitas nõ habet ſpecificare ſubiectũ:ſed aliquid noui ſibi addere,ſine quo ſubiecto iudicari poteſt:quia tũc virtualiter erit duplex prædicatũ. Secus vbi qualitas cauſaret vnicũ ens non diuiduum,propter doctrinã Sal.de quaz̃.ver.tertia ſaluatio. Intellige tamẽ virtutem huius clauſulæ:dũmodò lex nõ det formã,ꝙ quis proponat omnia narrata eſſe vera:quia tunc iſta proteſtatio non iuuat. tex.cum gl.penul.in.c.is,qui.de ele.in.vj.& Bu.& Do.hîc. pro quibus vide Bal.in.l.nõ ideò.C.de libe.cauſa.vbi dicit,ꝙ iſta clauſula non releuat ab his,quæ de iure probãda ſunt. ¶ Intelligeſecundò. Niſi ageretur de annexis materiæ deductæ iuris myſterio:quia iſta clauſula non prodeſt in illis, etiam ſi non fuerint deducta.Do.in.c.Abbate.§.præfatus.iiij.colũ.ibi no. bene iſtam gl.de re iudi.in.vj.quem vide. ¶ Et addeiſtis Sal.in.l.in cauſis. C. de appel.& Bal.in.l.propter litem.§.j.ff.de excu.tut.d.Bal.& Ange.in.l.edita.C.de edẽ. ¶ Septimus caſus: † Niſi aliqua proponãtur negatiuè:quia nunquã videtur quis ſe adſtringere ad onus ꝓbandi:niſi lex eum adſtringat.Bal.in.l.cum te.in fin.C.de probat.
35 ¶ Octauus caſus.† Quãdo quis per modũ,per quẽ videtur ſe arctare narrauit plura,non in libello, ſed in capitulis: quia ſibi non præiudicat.Bal.in.l.pe.C.de ap.quia ſententia reſpicit libellum: non proſecutionem. ¶ Conſidera duo.Primò,ꝙ Do.in.c.ij.§.teſtes.iij.col.de te.in.vj.loquitur de capitulis.& etiam Abb.in.d.c. licet.xviij.col.ibi,quapropter ego. ¶ Secũdò conſidera, quòd licet ſententia reſpiciat libellũ:tamen libellus declaratur ex capitulis.Inno.in.c.ij.de or.cog.cum concor.Et procedit dicta ratio,ꝙ pars videtur velle;vt ſequatur ſententia iuxta modũ deductum: ergo non refert quo deducatur:tamen cogita:quia nõ declaratur
36 ab alijs. ¶ Nonus caſus. † In eo,quia etiam non probando ea,ad quæ ſe arctauit,abſoluetur actore nõ probante. Ab.hîc.& Flo.in l.circa.ff.de proba.per.l.voluntariæ.C.de exc.tu. Dic tamẽ,ꝙ in vno ſibi præiudicat:quia ſi probaſſet,nedum fuiſſet ſimpliciter abſolutus,ſed etiã pronũciatũ ius ſibi cõpetere.Inn.de reſti. ſpo.
ex cõqueſtione.& ibi latè Bu.& Abb.Dixi aliquid de re iud.c.cũ
37 cã.in prima additione. ¶ Decimus & vltimus caſus: † Vbi agiſ de vtilitate pub.de qua dicetur in ſequenti reſtrictione.&ex his claudit ur prima reſtrictio ad hanc tertiam fallentiam.

38 Reſtringe ſecundò hanc tertiam fallentiam. † Niſi quis expreſsè ſe adſtringeret ad probanda plura, quæ aliãs inſolidum ſufficerent:quia non probando omnia, ſuccumbet

cumbet.Ita oẽs hîc,&in.d.l.diuus.per.l.circa.ff.de proba.Et in.c. licet3̃.de proba.Et ita Bar.in.l.j.§.item quæſitũ.ff. de aqua quoti. & æſti,per illum tex.in ver.illud.& dicit Ang,conſil.mihi.cliij.in quæſtione vertente,ꝙ licet teſtes non deponentes de tẽpore probent:vt per Do.in.c.cum cauſam.ſuper gl.in ver.tempore. de teſti.tamen fallit vbi quis ſe adſtrinxit ad probãdũ tempus. ¶ Excipitur vnus caſus,videlicet vbi agitur de fauore iuris publici, in cuius præiudiciũ non currit talis arctatio:& iudex ſupplebit: vt ſentit gl.hîc.Et firmãt But.& Ab.Imo.& Do.hîc,& in.d.c.licet. Et videtur gl.in.c.vt circa.in ver.interdictã,quaſi in fi.& in.c.cupientes.§.cæterũ.in verbo,excludẽtes.& in verbo contumacia.& in.c.ab eo.in gl.fi.& in.c.ſi fortè.in verbo euidentem.ibi:ſed nun quid iudex.de elec.in.vj.No.Io.And.in regula,in famibus.&Frã. Pauinus in tractatu.ne ſede vacã.fo.ij.ad fi.& Bal.in.l.j.in vl.col. C.de condi.inde.allegando gl.or.in.d.c.licet.ver.adſtrinxit. in fi. ſuper qua dicit ibi But.xvj.col.ibi:inquãtũ gl.dicit, ꝙ in talibus poſſet pars incitare officiũ iudicis: vbi repelleretur, ſi parata eſt incontinẽti probare neceſſaria.Et ideò ſi quis accuſaret de poſſeſſione turbata certo die:& non probat diẽ: tamen reus punietur. ſi ſtatutum puniebat pœna fiſco applicãda.Ita dicit An.Sicu. hîc aliud noui nõ afferens,dicens ſe ita conſuluiſſe:licet cõtra eum allegaretur Bar.in.l.is,qui reus.v.col.ibi,venio ad.q.ff.de pub.iud. cuius dicto ipſe non reſpõdet.Sed Bar.intelligitur, quãdo expreſſio diei eſt in materia iterabili:in qua dies cauſare põt variationem delicti.aliãs non:vt ſoleniter per Bal.in.l.j.in.xxv.col.ibi:ſuper ſeptimo punctõ.C.qui accu. quem addead Io.de Ana.in.d.c. qualiter.§.debet.vbi ſequitur Imo.in.d.l.is qui.pe.char.ibi, extra gl.ſciendũ.Et ponit copioſè Aug.de Arimino in libro maleficiorum.fol.lxxiij.in medio.& latè Sal.in.l.cũ cauſis.iiij.col.C.de accu. ¶ Obſtat autem fortiter prædictis doctrina Bar.in.l. denuntiaſſe.§.quid tamen.ff.de adul.dum dicit,ꝙ non probata qualitate reus abſoluitur.Et quod no.Bal.poſt Cy.in.l.ij.C.de proba.dum ponit de illo,qui accuſauit de percuſsione facta cũ effuſione ſanguinis.Et dicunt,ꝙ ſi non probat de effuſione,nihil agit. Ad idẽ diſputatio Bar.incipiens iudex maleficiorũ: quã poſuit in.l.iiij.§. hoc autem.ff.de dam.infe.Et referunt Petr.de Ancha.& Ana. in c.ij.de col.deteg.vbi latè voluit,ꝙ in criminalibus regulariter nõ ſupplet iudex ex officio.Facit quod no.Bart.in.d.l.is,qui reus.de illo qui non probauit diem,quem dicit debere ſuccumbere, propter quẽ remanet res dubia. ¶ Cogitabam quatuor modis in quibus ſaltem ſeruari poſſet communis doctrina. ¶ Prima ſaluatio eſt:Vt iſtæ impugnationes ꝓcedãt,quãdo quis adſtrinxit ſe qualificatè:quia nõ probata qualitate,totus proceſſus corruit. Nam delictum probatum eſt aliud delictum,quã illud de quo eſt actũ, adeò,quòd atteſtationes illæ non probarent in alio iudicio:quia teſtes depoſuerũt extra articulum.&ſic non iurati contra.c.de teſtib3̃.de teſti.Sed vbi non fuit quis loquutus qualificatè:ſed diſtri
butiuè & expreſsè ſe adſtrinxit, ſi agitur de publico fauore, non potuit ſe adſtringere in damnum reipu.ſed bene ad exclusionem ipſius proponentis.Ita adaptat do.Abb.in.d.c.licet. xviij.col. ibi quapropter ego diſtinguerem. ¶ Et confirma id primum membrum,vt pulchrè per Frã.Are.in.d.c.licet.in.xxj.co. verſi.ſecũda ratio.dum oſtendit,quo remotio qualitatis alterat naturã ſubiecti:in propoſito tamen primum membrũ fortè debet reſtringi ex dicendis in.iij.ſaluatione. ¶ Secunda ſaluatio: Quòd in beneficialibus procedãt gl.prædictæ in quibus iudex ex officio facilius mouetur.Sed nihilominus non puto inter hæc eſſe differẽtiam: quia ſi qualitas eſt inſeparabilis,adhuc ſtat ratio de dictis teſtium non probantibus.Si aũt eſt ſeparabilis: tũc idem erit etiã in non beneficialibus:vt in.iij.ſaluatione:niſi dicas,ꝙ fauore eccleſiarũ facilius inchoaretur nouus proceſſus â iudice:vt in dictis gl.Quę omnia intellige in iudice ordinario.Secus in iudice delegato: qa habet ſeruare formam reſcriptiz̃.eo.c.cũ dilecta.Ideo ex quo impetrator ſe adſtrinxit ad vtrunq; probandum,non ſufficeret alterum probare:vt iudex ex officio aliquem deponeret.Ita ſolus Domi.hîc,non reſpondet ad iſtum tex. cum gl. niſi dicas, ꝙ hîc non ſe adſtringit. ¶ Tertia declaratio ibi, in fine accuſationis petitũ eſt reum condemnari ſecundum formam iuris & ſtatutorũ:quia videnſ deducta oĩa iura ex qbus reus põt puniri.&ſic ſimplex delictũ etiã ſine qualitate.Bal.in.d.l.ij.in pe.co.C. de ꝓba.De qua clauſula ꝑ Bart.in. l. rerũ.ff.re.amo.Bal.in.l.vnica.xij.col.ibi: dubitabatur, qa in fine accuſationis,C.de cõfeſ.& in.l, obſeruare.§.proficiſci,ad fin.q.xxxij.ff.de offi.procõ.& Moder.in.libro maleficiſuper verbo,contra formam iuris ſtatutorũ.fo.cxlvij. cum concor. de quibus ibi.& per Alex.in.l.Gallus.§.ſi eius. de libe.& poſth.in quibus nõ tangitur in ſpecie iſte punctus. ¶ Contra Bal.tenet ſolus Do. meus de Are.in.c.licet.pe.char.quia ex quo iſte dedu xit delictũ cum qualitate,videtur iſta generalis clauſula reſtringi ad caſum ſpecificatũ: eo mõ, quo fuit deductus;& qualitas adiecta in principali diſpoſitiõe,videt repetita in clauſula acceſſoria tẽdente ad eundẽ effectũ:Bar.in.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chyſogonus.ff.de verbor. obliga. Et ſicut cõcluſio limitat narrata.lnn3̃.eo.c.ſuper literis.ita narratio declarat cõcluſionẽ:vt not.de iudi.c.examinata.bonus tex.de fi.inſtru.c.interſecũdũ eũ. ¶ Cõſidera verba Sal.in.l.tutores.iij, col.ibi.ampliando tñ materiam.C.ad leg.Iul.de vi pu.vbi dicit,ꝙ duplex eſt adiectio qualitatis vna accumulat nouam delicti ſpecie: puta occiſti per aſſaſinamẽtũ:vel adulteraſti inceſtuoſè.alia nõ addit nouã ſpecie ad ipſum delictum: ſed eũ ſpecificat,ſeu fortificat:puta dãnum datum in turba.Primo modo ꝓbato delicto ſine qualitate,clarũ eſt ꝙ ipſum delictum eſt capax pœnæ,& poteſt ſequi cõdẽnatio:vbi quis nõ ſe adſtrinxit.l.ſi adulteriũ cũ inceſtu.in prin.ff. de adulte.& ideò reus poterit ex officio puniri:vt per eũ.Modò in propoſito,cũ accuſans petierit crimen puniri omni iure eũ puniẽte: nõ ſolùm gerebat in mente qualitatẽ adiectã crimini:ſed etiã ipſum crimen,veroſimiliter cupiẽs, quòd oĩa punibilia iuribus punirentur. Si ergo ipſa lex puniret delictũ ſine illa adiectione expreſſa, quãdo quis ad ipſum nõ ſe adſtrinxit,ita quãdo primò ſe adſtrinxit:poſteà ſeipſum ſubmiſit in diſtinctè legalibus pœnis,capiendo adiectionẽ qualitatis.ſecũdo modo.procedit impugnatio do.mei:quia illa qualitate ceſſante ceſſat actio, vel accuſatio propoſita.ar.l. Iul.§.ſed & ſi quis, ff.ad exhibẽ.& non põt ſequi condẽnatio,etiã ſi ſe nõ adſtrinxit.d.l.prætor.ver. dicere. Et dicit qualitas ceſſare cũ nõ ꝓbatur:qa nõ eſſe & non apparere,æqpollẽt.l.in lege.ff.de cõtrahẽ.emp. vt latius ꝙ Sal.cuius theorica multũ aperit hãc materiã. ¶ Optimè facit conclu.quã poſt multa firmat tãdẽ Bal.in.l.qd ergo.§.pœna grauior. v.col.ibi:iuxta hoc q̃ro de iſta.q.ff.de infa.dicẽs ꝙ ſi accuſator deduxit crimẽ qualificatè,& non ꝓbauit:ſi qualitas nõ variat delictũ,nõ tenet iudex cõdẽnare,tñ põt.Sec9 ſi alterat,vel variat delictũ.vñ Bal.ibidẽ.vij.co.ibi:iuxta hoc q̃ro egi. &c.tãdẽ firmat,ꝙ ſi egi tãquã de furto manifeſto:& ꝓbaui ſimplr furtũ,nõ cõdẽnatur re9:qa videor me adſtrinxiſſe ad illã qualitatẽ, quæ auget effectũ,&modum agẽdi variat.ſed fieri põt nouus libellus ꝑ illũ tex.vt ibi latiſsimè ꝑ eũ.& in.l.edita.C.de edẽ.ver.q̃ritũ. ſtatĩ allegãdo. Vide ẽt oĩno Al.de Roſa.in.d.§.pœna grauior.i.ix. co.ver itẽ q̃ro,quo ſciem9.vbi poſt la.de Bel.la tè diſtiguit, quot modis poſsit cõſiderari adiectio qualitatis ad crimẽ pr̃icipale.&an&qñ qua litate nõ ꝓbata crimẽ ſit punibile,vſ ñ. Quarta ſolu,qñ in ꝓceſſu inquiſitionis eſt cla:Super qbus oĩbus & ſingulis intendimus ex officio in-

¶ Super quibus omnib9.&c.Ad. de.d.Soz. conſil. clxxxviij.incipien.viſa bulla Pauli.ij.ver.& maximè propter clauſulam,cũver.ſeq. in. ij. parte, char. Ixñ. ꝙ clauſula, ſuper quibus oĩbus.&c.idem importat,quod in ciuilibus, petens ſibi ius & iuſtitiã adminiſtrari . & ibi quid importat.

quirere: quia illud verbũ singulis videtur protestari: ꝙ iudex non vult se restringere ad qualitatẽ. Bal. in. l. j. xxvj. col. ibi, & hoc vbi proceditur per inquisitionẽ. ſ. qui accu. quia tunc videtur iudex cõnexè inquirere. Idem Bal. in. l. ij. pe. col. C. de proba. Sequuntur Moderni in malefici. fol. cxlvij. ſuper verbo, omnibus & ſingulis. Quibus adde Bal. in. l. edita. in repe. Peruſina. xx. col. ibi: ſed quid contra, ſi actum eſt. &c. C. de eden. vbi dicit ſimpliciter: ꝙ in proceſſu inquiſitionis debet ſequi cõdemnatio, probato delicto ſine qualitate: ſine qua delictum eſt punibile. quia inquiſitio nõ habet annexã concluſionẽ ex narratis: neq; videtur vnquam inquirens ſe adſtringere ad qualitatẽ probandã. ſed verba inquiſitiõis ſunt narratiua & officium inquiſitiõis eſt inquirere & inuenta punire & hoc quo ad ſecundã reſtrictionem tertiæ fallẽtiæ. Vide tamen Lud. conſi. cx. vbi nõ tenet hanc ſolutionem in deductis connexè vel qualificatè. Sed rationes ſuæ facilè tollerentur. Et etiã alius caſus in hac ſecunda reſtrictione, in quo nõ ſuccumbit ille, qui probat factum ſine qualitate deducta non diſtributiuè, ſed qualificatè, videlicet quando aduerſarius ex hoc, ꝙ iudex eum abſolueret locupletaref cũ aliena iactura: qa tũc põt iudex iudicare ſuper facto ſimpliciter ꝓbato, ſecũdũ Bu. in. d. c. licet. in. xv. col. ver. quæro. cũ glo. ¶ Mouetur dupliciter vt ibi per eũ. quem ſequitur ibi Imo. in. vij. col. quod reſtringe tripliciter. ¶ Primò: niſi quis expreſsè ſe adſtrinxiſſet: quia tunc videtur cõueniſſe, vt aliter non obtineat. & ideo mos ei gerendus eſt. l. circa. ff. de proba. & l. ſi cõuenerit. ff. de re iud. ¶ Secũdò reſtringe. Niſi qualitas cõnexè deducta mutaret naturam facti: quia ſi nõ eſt probata, dicitur probatum aliud factum. l. denuntiaſſe. verſi. quid tamen. ff. de adul. & teſtes non probant tanquã deponẽtes extra articulum. C. de teſtibus. vt per Abb. in. d. c. licet: xviij. col. ¶ Tertiò reſtringe: niſi illud quod eſt probatum, non ſufficeret per ſe ad victoriam: puta, ſi publicatis teſtibus deducitur, ꝙ corrupti falſa dixerunt. Nam ſi probatur falſitas, & non corruptio, non prodeſt. Quia falſitas de per ſe deduci non poteſt. & ſequeretur, ꝙ probatio capituli, fraternitatis. de teſt. eluſoria eſſet: quia deduceretur ſemper directè cõtrarium cum corruptione, tãquã nouũ capitulũ: & non probaretur niſi falſitas. Ita expreſsè But. vbi. ſ. & ibi Abb. Iatius. Et aduerte ad omnia prædicta. Nam Abb. ibi primò nõ admittit differentiam, an qualificatiuè, an expreſsè quis ſe arctet. Poſteà aliter ſentit in ſi. illius materiæ. dum notat, ꝙ ſi quis expreſsè & apertè ſe non arctet ad duo, ad quæ diſtributiuè fuiſſet admiſſus, ſufficit probare alterum: quod ſatis ſit ad victoriam. Nam in iſtis verbis vult ſecus eſſe, quando non expreſsè ſe arctet. hoc aũt debet ꝓcedere in caſu prædicto declarato tripliciter, vt ſuprà.

Reſtringe tertiò hanc tertiã fallentiam, niſi deducta copulatiuè in iudicialibus, eſſent talia, ad quæ quis tempore, quo deducuntur non fuiſſet admiſſus diſtributiuè: volendo probare vnum tantùm. Ita pulchrè ſolus Abb. in. d. c. licet, xvij. colũ. ibi. hæc differentia, quam facit do. Anto. Puta ſi ſunt publicatæ atteſtationes: & quis non poteſt allegare falſitatem directò: ne videatur probare directo contraria miſcet corruptionem cum falſitate: vt ſic admittatur ratione noui articuli: & probat ſolam falſitatem, non ſufficit: quia miſcuit in fraudẽ corruptionem: vt directè probaret falſitatem. quod nota ad multa & credo tetigiſſe etiam heri.

Reſtringe quartò hanc tertiam fallentiam, niſi in libello ſit deducta ſolũ vna cauſa actionis: quia videtur ſe arctare ad illã, qua non probata ſuccũbit. Imo. hîc per. c. Abbate. ſ. præfectus. de re iud. in. vj. Bar. in. l. j. in prin. iij. col. ibi, veniamus ad cauſam. ff. de eden. Et in. l habebat. ff. de inſti. dicens per illum tex. ꝙ licet non oporteret exprimere cauſam actionis: tamen expreſsio arctat. Ad idem. l. ſi mater. ſ. j. ff. de excep. rei iudi. Et. l. & an eadem. ſ. actiones. c. titu. & vbique Bar. Quod intelige quatuor modis. ¶ Intellige primò, quando cauſa eſt expreſſa in libello: & etiam in proſecutione cauſæ. Secus ſi ſolùm cauſa eſt expreſſa in libello. Pau. de Ca. in. d. l. habebat. ad fi. principij. Allegat Cy. in. l. cum te. C. de proba. quaſi velit, ꝙ probando aliam, videatur illi inhærere. ¶ Intellige ſecundò. dummodò allegauerit vnam cauſam. Secus ſi plures: quia ſufficit probare concludentẽ. Bal. latè in. d. l. j. in prin. in. v. col. de eden. ¶ Intellige tertiò in petitorio: ſecus in poſſeſſorio. Vnde ſi dico: ſpoliaſti me poſſeſſione annui cenſus ex tali cauſa mihi debiti, licet non probem cauſam, ſufficit probatio ſpolij. Inn. in. c. querelam. in fin. de elect. & obtinuit Ange. vt ipſe ponit in. l. fi. in. j. col. C. de anna. excep. & in dicta. l. i. in prin. in. iiij. colũ. ibi ſequitur in glo. de eden. Pro quo dicit Bal. hîc, quòd qui intentat poſſeſſorium qualificatum, ſeu iuſtificatum dominio, non habet probare dominium: vt hîc per eum. Licet Andrę. Si. in. c. ij. in. xxxiij. col. de lib. ob. dicat ſe conſuliſſe contra Inn. ex dictis Bal. & Abb. in. d. c. querelam. Et Bal. in. l. ſolent. ſ. fina. ff. de offic. procon. in quibus locis ſimpliciter dicitur nõ oportere in poſſeſſorio allegare cauſam. ¶ Caderet iſte punctus ad materiam brocardicam, quando noceat expreſsio rei non exprimendæ. de qua vide tex. in. l. j. poſt princi. C. de rei vxo. act. in Cle. conſtitutionem. cum glo. de elec. in. l. expreſſa. ff. de regu. iuris. dixi de accu. c. ſuper his. & ĵ. eo. c. cum ordinem. in princi. ¶ Intellige quartò non procedere in appellatione â diffinitiua, in qua exprimens vnam cauſam, poteſt obtinere ex alia. Imol. hîc, per. l. ſcio. ſ. fi. ff. de appel. Rationem ſpecialitatis ponit Bar. ibi: ſecus dic in interlocutoria, in qua cauſa expreſſa eſt ꝓbanda, non alia. Clemen. c. appellanti. de appella. Sufficit tamen concludentẽ probare, ſi plures in ea deducantur: vt. ſ. in confirmatione huius tertiæ fallentiæ.

Reſtringe quintò hanc tertiam fallentiam. Niſi in pœnam calumniæ ius repellat non probantem propoſita ab aliis propoſitis. But. & do. hîc, per. c. fi forte. de elec. in. vj. Declarat, vt ibi per gloſſ. in verbo euidentem. Generaliter verò de repellando præſumptum calumnioſum: vide Inno. in. c. cum noſtris. ad fi. de conceſſ. præben. poſui de re iudi. decætero. ibi limita omnia. Ex his clauditur tota tertia fallentia, quam nota: quia melius eſt ordinata, quàm ea quę alhâs dixi in. d. c. licet causam. ¶ Fallit quartò dicta regula volẽs copulam requirere omnium concurſum, niſi ſequatur abſurdum. Bar. in. l. Gallus. ſ. etiam. de lib. & poſthu. ibi, ex hoc apparet. dum dicit de ſubſtituto cum filijs & hæredibus. ¶ Ad idem quod no. Ang. ibi, de emphyteuſi pro ſe, filijs & hæredibus. Et dicit quòd non oportet filium eſſe hæredem. No. Bal. in. l. Caius. ſolu. matr. & plerię. alij: tamen paſſus eſt profundus. Patet ex notatis per Alexan. in. l. quod dicitur. xxvj. colum. cum. x. ſequentibus. ff. de verbo. obli. Concluſio ſua eſt, ꝙ requiratur filium eſſe hæredem. Item ꝙ hæres extraneus fuerit capax: niſi illa verba eſſent prolata in materia de ſui natura non tranſitoria ad extraneos. Adde etiam Ana. de ſimo. c. querelam. ad fi. dum dicit, quòd ſi dico: vendo villam, & iuſpatronatus. exponitur: vt eſt cum iure patronatus. Vide Ioan. Andr. plenè in c. j. in. j. colum. de iure patro. in. vj. Adde etiam hîc conſil. Ludo. ciiij. reuerende pater. dum ponit, quòd licet ſtatutum Floren. dicat de ceſſantibus & fugientibus: tamen ſufficit ceſſatio. ¶ Fallit v. Vbi copula ponitur circa qualitatem, non autem vniformiter in omnibus partibus. Bar. conſi. ij. in fi. & in. l. fi. & in. l. Seia. ſ. Caio. ff. de fun. inſtru. dicens, ꝙ ſi dico: lego fundum inſtructum & centum: non cadit inſtructio in illis centum. Card. conſili. lix. in fi. quædam domina Agnes, voluit quòd ſi teſtator dixit, dentur x. pauperibus ſacerdotibus pro Miſsis: & cærei remaneant fratribus: non infert illa copula quòd neceſſariò ipſi fratres celebrent. Secus vbi qualitas vniformiter reſpicere poteſt vtrunq; puta lego fundum, ſi nauis venerit, & domum. intelligitur domus ſub conditione relicta, dicto. ſ. Caio. Et dixit Bartolus in. l. ſi legatarius. ſ. cum ita. de legatis. iij. quòd ſi dico. lego omni anno. x. corbes frumenti. & x. libras. dabuntur libræ tempore quo frumentum. ergo in fine anni, quando recolligitur. iuxta. l. firmio. ſ. pactus. & ibi notatur. ff. quando di. leg. ce. quod extollit Lo. in. l. qui hoc anno. in vlti. colum. de verbo. obli. ¶ Fallit. vj. Quando duo copulantur de per ſe, non reſpectiuè ad vnam ſpeciẽ. Bart. ſoleniter in. d. l. ſi is qui ducenta. ſ. proinde. ff. de re. dub. Imol. in Cle. in pleriſq; viij. col. ibi: item aduertendum. de elect. Exemplum in l. j. ff. de infamibus. & in. l. lege Julia. ff. de teſtibus. in. l. j. ff. de Sic. cum ſi. Pulchrè Bal. in. d. l. qui hæredi plures. dicens, ꝙ vbi veritas, vel falſitas alterius orationis nõ dependet à copulatis, non requiritur omnium exiſtentia. ¶ Et idem Bal. ſubtiliter in. l. j. pen. col. ff. de iuſti. & iur. dicens, ꝙ regulariter natura copulę extendit & non

a & non reſtringit [a] l. ea tamen adiectio. de le. iij. & legatum factum doctoribus & medicis Paduæ comprehendit tam doctores, quàm medicos. Nec oportet eſſe vtrũque: quia cum inſeritur copula ſubiecto generali, non copulat in dubio plures qualitates: ſed plura ſubiecta non dependentia vnum ab altero. Fuit quæſtio But. allegata in plurib⁹ ex dictis locis, vbi diſputando concluſit, ꝙ ſi legatur militibus & doctoribus, includitur ſimplex miles, & ſimplex doctor: quia materia eſt larga: ſed in materia ſtricta dicit Imol. in. d. Cle. in pleriſq; ꝙ reſtringitur. ¶ Vnde pœna impoſita à ſtatuto nobili & baſtardo percutienti, requirit vtranq; qualitatem ſecũdum eum. ¶ Ponit etiam ibi ſubtiliter Car. in. iiij. col. de propoſitione cathegorica & hypothetica: cuius dicta induxit Alex. conſulendo pro dominis Mirandule ad probandum, ꝙ ſi inſtrumẽtum declarat illas eſſe vel les, vbi eſt aliquantum profundus, & cannæ fortes & denſe, & vulgarij, non requirũtur omnia: ſed omnis locus habens vnam de illis qualitatibus eſt vallis. & incipit conſilium: Conſideratis verbis inſtrumenti. quod non reperi in impreſsis. Dixit etiam per pulchras rationes Tho. Faſtoli dubio Rotæ. xlvj. die mercurij. quòd clauſula adiecta poſt plura copulata, refertur ad vltimò nõtata. Vnde ſi dicitur: prouideatur Titio de præbenda & portionibus ac præſtimonijs cedentium, vel decedentium: illud cedentium, vel decedentium non refertur ad præbẽdam. vnde ſi vacat per priuationem, debetur. ¶ Multa alia de natura copulæ &, inculcauit ad ſaturitatem, & vltra Fran. Pauinus in trac. de poteſtate capituli. vacante ſede. fol. ij. ver. iij. præmitto. quem vidi bien nio poſt prædictorum editionem, & addidi in pleriſq; locis huius operis. Additio. ¶ Reliquas fallentias colligatis ex locis prędictis: maximè per Bar. in. d. ſ. proinde. Aliquid etiam But. in. c. veſtra. in. j. col. de coha. cle. Aliquid Alexan. conſi. xlviij. ij. col. & per Bar. in. l. antiquio ribus. in princip. C. de iure delib. Multa etiam in conſi. Alexan. cx. tertiæ partis. mihi verò. cccclxxiiij. circa primum dubium. v. col. dum vult pœnam impoſitam filio habitanti ſeorſum, & prouocanti ad diuiſionẽ non cõmitti: niſi vtrunq; concurrat. & ibi allegantur multa. & dixit Cal. de verb. ſign. conſi. ij. ꝙ vbi verba referuntur ad eundem effectum, copula nihil addit. Allegat. c. in ſynodo. lxiij. di. ibi: confirmamus & corroboramus. c. in nomine domini. xxiij. diſt. ibi decernimus & ſtatuimus. cum ſi. Sæpe enim ad maiorem expreſsionem fiunt huiuſmodi inculcationes: vt poſui latè de offi. deleg. c. venerabili. Signa autem prædicta, quia non inuenies alibi per talem ordinem coadunata & deciſiuè adaptata.

39 **Leges inſertæ** † in decretis, nõ ſunt approbatæ etiam ſi liber ille eſſet approbatus. Ioan. And. hic. Ex quo dicto infert Pet. de Anch. hîc, ꝙ generalis confirmatio non trahitur ad ſpecialiter reprobata. Facit gl. in verbo. acquiritur. in princip. l. j. ſ. fin. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iudi. Et ibi Bal. dicit, quòd generalis confirmatio priuilegiorum, non
b prodeſt priuilegijs iniquis. [b] Similiter dicit Bald. in. c. j. per illum tex. per quos fiat inue. ꝙ inueſtitura nõ prodeſt rebus iniuſtè poſſeſsis ſecundum Andrę. Si. hic. Ad quod vltimum vide quæ dixi ĵ. eo. c. poſtulaſti. fol. vlti. ¶ Conſidera, ꝙ non dicit Io. And. leges ideo non approbatas: quia ſint reprobatæ: ſed ꝙ non ſunt approbatæ: vt canones. tamen pro iſtis vide gl. Lu. & Alex. in. l. qd' ſeruus. ff. de acqui. poſ. vbi multa allegant. Quibus adde Bal. in. c. ea, quæ. in fi. de re iud. & in. c. ad noſtram. in. ij.
40 col. de proba. ¶ Et dicit formaliter Bal. † quòd conſenſus principis nullum robur tribuit iniquæ legi. Et dixit Baptiſta de ſancto Seuerino in. l. omnes. iij. char. de iuſti. & iur. ſe conſuluiſſe cõfirmationem ſtatutorũ certi

castri, debere intelligi ſine damno populi confirmantis: a
propter verba Bal. ibi. in. viij. co. ibi: ſed nunquid Papa. dum dicit, quòd licet Papa in ſpecie cõfirmaret ſtatuta cõtra libertatem eccleſiaſticã. Inn. in. c. j. de tranſ. tamen in dubio nõ præſumitur. Sed tu pro hoc vide Bal. de iureiur. c. veniẽtes. pen. col. vbi dicit, ꝙ Papa nõ intelligitur cõfirmare ſtatuta cõtra ſe. Et dicit Ab. cõſi. mihi. cxcij. in. q. hæredũ quondam domini Pe. ꝙ approbatio Palis de omnibus ordinamentis populi Tudertini, nihil operaſ in alienationibus factis ab illo populo de rebus ad Roma. ecc. ſpectantibus. ¶ Fortius dicit Io. An. poſt Vincen. de cẽſi. cũ inſtantia. prope fi. ꝙ Papa non poſſet priuilegiare aliquẽ Prælatũ, vel aliquã religionẽ, ne veniat ad eũ, vel ne poſsit eũ excõicare. Et inuehit cõtra ciſterciẽſes in eo, ꝙ nitũtur nõ permittẽdo monachos ire
b ad curiã. facit. c. pe. de immu. ecc. in. vj. Quod verbũ no- [b]
ta cõtra conſtitutiões Carthuſienſiũ punientes monachos, qui aliquid impetrant in curia. ¶ Amplius dicũt
41 Bald. & Imol. in. l. legata inutiliter. de leg. j. quòd † licet Papa reprobet quædam ſtatuta, fortè cõtra libertatem eccleſiaſticam: per hoc non videtur confirmare alia inualida: niſi fuerint diſcuſſa. p illum tex. & quod ibi Bar. Et intelligunt diſcuſſa, ſi fuerint lecta. vel ſecundum Paul. ibi, ſi conſtat ſuperiorem ſciuiſſe de inualiditate. Quæ dicta extollens Alex. conſil. mihi. lix. viſo inſtrumento. & titu. quæſtionis, infert in. viij. col. ꝙ confirmatio Papæ non validat ſtatuta debilitantia inſtrumenta. Etiam ſi excipiat ſolùm ſtatuta contra libertatem eccleſiaſticam. Et licet exceptio firmet regulam. l. nam quod liquidæ. ſ. fin. ff. de penu. le. non tamen facit quòd regula comprehendat alia, quæ non comprehendiſſet exceptione nõ facta. l. generali. ſ. vxo. per illum tex. ff. de vſu. leg. & ibi Barto. & Bal. in. l. j. in fin. ff. de regu. iuris. cum concor. Et idem quod Alexan. conſuluit Franc. Areti. acutius conſilio. viij. vbi omnino vide. ¶ Et iſtis adde,
42 † quòd confirmatio etiam ex certa ſcientia, non prodeſt in defectum ſubſtantialium: puta incompetentiæ iudicis & falſitatis narratorum. Sed ſolùm defectum ſolennitatis: vt in vocatione partis, & ſimilibus: ſecũdum Rotam egregiè. de confir. vtili. j. deciſi. in nouis. Quod extollit Do. in. c. j. in fin. de tranſa. & in. c. Cenomanenſe. ad fi. lvj. di. limitans: niſi interueniret certa ſcientia di cti defectus ſubſtantialis reddentis proceſſum nullum: quia nunc valeret confirmatio, & ſuppleret defectum poteſtatis gerentis actum. Et idem, in omni ſimili defectu, per tex. in ſimili, in. c. conſtitutus & ibi gloſſ. pen. de conceſ. præben. Et ita dicit poſſe intelligi dictum Inno. in. d. c. j. & facit gloſſ. iij. eod. titul. c. veniens. ſecundum eum. ¶ Et pro dicto Rotæ facit dictum Hoſtien. in. d. c. j. dicentis, quòd clauſula, ſupplentes. &c. ſupplet defectum ſolennitatis: ſed non defectus quibus actus redditur nullus: & ſuper quibus requiritur diſpenſatio: vt ſi impetrans erat excommunicatus, illegitimè natus, vel alium defectum naturalem patiebatur. & idem Spec. de lega. ſ. nunc oſtendendum. verſi. & no. Et pro hoc vltimo allegat ibi. Ioan. And. tex. in Cle. paſtoralis. de re iudica. in verbo cæterum. Et adde, ꝙ ſi quis oſtendat ſolum priuilegium Papę confirmans conceſsionem prædeceſſoris factam de aliquo caſtro: nihil probat, ſi originale non oſtenditur: vt latiſsimè diſputando concludit Albe. de Ro. in authenti. ſi quis in aliquo. C. de eden. dicens ſe ita allegaſſe in ciuitate Bergomi coram collegio ciuitatis: maximè per. c. fin. de priuileg. in. vj. & glo. quæ incipit, pro hoc. in. c. vt veterum. ix. diſtin. Niſi forte totus tenor authoritate iudiciaria eſſet per modum authenticationis & publicationis inſertus: quia tunc fidem faceret. allegat Bartho. Brix. quæſtione. cxxxiij. quæ incipit, ſæpe contingit. & Archi. in. c præſentium,

a ¶ Et non reſtringit. Adde text. in l. ſi ſtipulatus. in prin. ff. de vſu. & in. l. ſi quando. de le. j. & Bart. in. l. cum ita. ſ. fi. de lega. ſecundo.

b ¶ Iniquis. Adde Ludo. Ro. in conſili. ccxvij. quod incip. præſens cauſus. & d. Alex. de Imo. in cõſi. lviij. quod inci. viſo in ſtrumento & titulo quæſtionis. & vide omnino Bal. in. d. c. j. alle. in tex. in prin. ponentẽ aliqua pulchra in propoſito. & in. l. j. in. j. col. de cõſti. Prin ci. & ad quod ad de ſingularem & auream deciſionem Panor. in. c. inter dilectos. in vj. col. de fi. inſtr. ꝙ ſi priuilegium confirmatiõis impetratũ à Papa, vel à Principe ſit ſubreptitiũ, puta quia ſit cõfirmatorium alicuius inſtrumenti falſi vel ſimulati. & de his non ſit facta mentio Principi confirmanti: talis confirmatio eſt nulla, etiam qeſt fictus, ſi in. cõfirmatiõe opponũtur illa verba, confirmamus actum ſi de ſe eſt valid⁹ aliâs de nouo concedimus. Imo pl⁹ ſi adeſſet clauſula, ſupplentes de plenitudine poteſtatis omnes defectus tam iuris, q̃ facti, ſi qui ſunt: adhuc confirmatio nihil operaſ propter vitium ſubreptionis. qd⁹ bene nota. Et ad ſuprà dicta adde Ang. in. l. ſi. C. de tempo. appel.

vij.q.j Et ita intellige opi. Spe. de inſtru. edi. §. nunc aũt videndum reſtat. ver. quid ſi cõceſſum eſt alicui. & ver. præcedenti, & hæc dicta Alber. ſequitur vitalis in libro de clauſulis. fo. lx. ad quæ potes te dilatare ex copioſis cõ filijs poſitis inter cõſi. Alex. conſi. mihi. dciij. viſo puncto & accuratè pẽſato. & ſequenti. quę aliâs ſunt in quarto volu. & elegantiſsimè per Bellencinũ. in. c. inter dilectos. in. xxiij. no. cum ſex col. ſeq. de fi. inſtr. & quod dixi ſ. eo. c. ver. clauſula, ſi preces. vbi inuenies ſpatioſum cãpum de viribus confirmationis ex certa ſcientia. omitto, quia nimis digrederer. Sed ad priora dicta adde, † ꝙ non valet confirmatio executionis notoriæ nullius etiã ſi eſt confirmata per ſententiã. Abb. conſil. mihi. xcviij. nitar in præſenti cã. xx. col. ver. xj. quæſtio eſt. Facit conſi, Lud. cccxxviij. quo ad primũ. vbi dicit, ꝙ cõfirmatio ſententiæ non obſtat dicenti ſententiam nullã. Aliquid etiam per ipſum conſil. cccxxxvj. circa propoſitã. Et de clauſula, quatenus ritè & rectè proceſſum eſt, cõfirmamus. vide Vitalé vbi. ſ. fo. iiij. Et ad dictũ Hoſtiẽ. præal legatũ in. d. c. j. de tranſ. adde But. in. c. illa. de ele. Abb. in d. c. inter. viij. col. Bal. in proœ. Decre. iij. col. Cardi. con ſil. lxxxv. Abb. in. c, ea quæ. in fi. de re iudi. Bal. in rub. de conſue. ad finẽ. Alex. conſi. lxxix. ix. colum. Et dicit Bal. in ti. de pa. Conſtan. in ver. liuellariæ. ꝙ populus Romanus, nunquã fuit vſus dicta clauſula, ſupplentes. Et dicit Bal. in capitulo, cũ ordinem. xj. col. ver. quæro nũquid. j. eo. ꝙ certa ſcientia Papæ firmat ſententiã nullam: dum modo æſtimetur certa ſcientia. Reliqua liberius amplia bo aliâs: ne videar hic tranſplantare tit. de confirmatio. vtil. vel inutili. Lex poſita inter canones non dicitur canonizata. Io. And. & omnes hic: cum quibus tranſit An. Sic. Adde gl. ij. ibi: aliud ſecundũ leges. in. c. j. de excep. Et gl. in. c. ſuper eo. lo. j. de teſti. & ibi Abb. in fi. & gl. in. c. j. in verbo tractatus. circa mediũ. de rebus ec. non alie. in vj. quã reputat ibi Do. in. iiij. col. ordinariã in propoſito. ¶ No. pe. de Anc. in. c. j. circa. iiij. char. ſ. tit. proxi. & Nic. Milius in repertorio. fol. xcv. ver. lex licet ſit. Facit etiam gl. in. c, nunc aũt. ibi, proximã legẽ. xix. q. vlti. No. Car. in cle. j. in fi. ij. oppoſitionis. de ſequeſ. poſ. & fru. Secus ſi eſt inſerta in canone, ſecundũ omnes hîc: & glo. in verbo lex. in, c. in primis. ij. q. j. quã ſequitur Abb. de iudi. c. nouit. xv. col. & in. c. j. in primo no. de ꝓſum. Imol. in. c. j. in. j. col. ſ. tit. proxi. & ibi etiam in. ij. col. ſequitur dictum Io. An. hîc. Opinionem Gratiani reprobat glo. xiij. di. in ſumma, & gl. ij. xviij. di. in ſumma. gl. fi. in. c. de Syracuſanę*. xxviij. diſt. glo. in. c. Genoma. § cũ ergo. lvj. di. gl. in. c. ſtatuimus. §. his omnibus. lxj. di. glo. antepe. in c. valẽtianus. lxiij. diſt. gl. vnica. in. c. ſcire. §. neceſſario. & c. ſeq. lxxvj. di. gl. ij. in. c. ſicut Chriſtus. j. q. j. gl. fi. in. c. cũ ſcriptura. ea. cauſa & q. gl. in. c. quod quidã. §. opponitur. in ver. ptãte, ea. cauſa. &. q. &gl. in verbo. ſed nec in eo. §. opponitur. gl. ij. in. c. & ſi illa. §. breuiter. j. q. vij. gl. iij. in c. Euthemium. §. hinc colligitur. ij. q. iij. gl. iij. in. c. à iudicibus. §. ꝙ de arbitrijs. ij. q. vj. gl. j. in. c. ei qui appel. §. nullus. in ver. & hoc in notorijs. ea. cã. &. qõ. glo. j. in. c. ſi teſtes. §. ſoli teſtes. iiij. q. iij. gl. j. in. c. nullus. §. aliquando. iiij. q. iiij. gl. ij. in. c. teſtimonium. §. nec honore. xj. q. j. glo. in ſumma. xij. q. j. gl. in. §. cum ergo. ea. q. & cauſa. gl. ij. in. c, pe. xij. q. j. gl. j. in. c. non ſanè. xiij. q. j. gl. in. c. ſi quis. §. quę aũt. xvij. q. iiij. gl. in. c. ſi illic. §. ſed obijcitur. in verbo Achab. xxiij. q. iiij. gl. j. in. c. ſic quippe. §. ex his omnibus. xxvij. q. ij. gl. in. c. ſi quis cum. §. quãuis. xxxij. q. v. j. gl. in ver bo præſtitus. in. §. alij. econtra. de pœ. di. j. gl. pe. in. §. econtra. de pœ. di. j. gl. j. in eo. §. gl. in verbo quadragenaria. in c. de quarta. de reſcri. Arc. in. d. c. ei q *. §. diffinitiua. ver. de poſſeſsiõe. ij. q. vj. Car. in. d. cle. j. in. vj. col. de ſequeſ. poſ. ¶ Iſtas gl. non reperi ab alio collectas. Audio, ꝙ frater Gratianus, ſcilicet magiſter ſententiarum reprobatur in. xv. locis. Et vnum ponit But. poſt Io. An. de biga

a ¶ Approbatus, An liber Decretorum ſit approbatus, & authẽticus: vt allegari poſsit, vide Fede. de Senis, conſilio lxxvj. inci. domino auditori &c,

b ¶ Decretũ. adde quod fuit cõpilatus Anno, M. d. vt legit in libro qui dicitur Faſciculus temporum vltra glo. alleg. in tex. Quantæ authoritatis fuerit Innocẽtius, quartus, cõmentator decretalium,

c. debitum.

a Liber Decreti nõ reperitur approbatus[a]. Io. An. But. Imo. & Do. hic. & Ab. ſ. in proœ. §. rex pacificus. in. v. colum. & Nico. Milius in. d. §. lex licet ſit. ¶ Contrarium firmat Abb. hic, & Andr. Sicu. propter longam operis obſeruantiam. & hanc rationem dilata, vt per eos. Quibus adde Ioan. And. in. c. ex parte. in fin. de feu. vbi videtur firmare, ꝙ volumen Decretorum ſit approbatum: licet non dicta Gratiani. Idem firmant Arch. & Do. in. c. ſi quis neſciat. ix. di. & in. c. de his. lo. ij. in princi. l. di. Et idem ſentiunt, qui loquuntur de libro feudorum in rationibus ſuis in locis prope allegandis. ¶ Firmat etiam Abb. in proœmio ad cõmentum, qd' incipit Baſilicæ. ſuper Decreto. in. j. colum. Addens ꝙ dicta patrum & pontificum de quibus in Decretis ſunt approbata: non quia in eo volumine comprehẽdantur ſed authoritate ipſorum ſcribentium, quorum ſententiæ etiam extrauagantes ſunt generaliter per eccleſiam approbatæ. c. j. xx. diſt. c. ſi Romanorum. xix. di. & ita loquitur. c. cõtinebatur, in verbo cum in Decretis habeatur. de deſpon. impu. quia loquitur de decretis patrum, non de libro Decretorum. Et licet dicatur. ſ. in proœ. in fin. hac tantùm compilatione non excluditur Decretum: ſed intelligit de compilationibus, quas in capitulis in hoc libro poſitis prius compilauerant alij pontifices: de quibus per Ioan. And. in proœmio operis ſui: licet illum tex. nemo conſyderet in propoſito. Et ſicut liber Decreti eſt approbatus ab eccleſia, ita etiam authoritates quæ ſunt in eo, ſunt ſeruandæ, vt leges pontificales, etiam ſi ſint conditæ ab inferioribus â Papa. Ita dixit Arch. poſt Hugo. in. d. c. de his. lo. ij. in prin. l. di. & ſequitur ibi Do. in princip. Et iſta adde dictis Præpoſiti in arbore conſan. in. vj. colum. ¶ Rubricæ, quæ ſunt in Decretis non habent vim legis. Spec. & Ioan. Andr. de diſpu. & alle. §. ſi. in fi. Do. in. d. c. quis neſciat. Lud. in. l. ſti pulationes non diuiduntur. xxxij. col. de verb. obli. Archi. & Abb. in proœ. ad commentum decreti. Imo. latè in rubrica de verbo. oblig. iiij. colum. Et nullum earum compoſuit Gratianus prima excepta, ſecundum illos. Et vide glo. in. c. j. char. iiij. q. ix. quæ impugnat rubricã. Sed rubricæ aliorum librorum iuris habent vim legis: vt per Imol. in. d. rubric. Dixi aliâs in rubric. vt lit. non conteſt. Facit gl. in proœ. Sexti. in verbo titulis. & in §. hæc autem verba. de pœ. diſt. j. ¶ Aliquando etiam redarguitur ſuprаſcriptio gl. in. c. abſit. l. diſt. & in. c. futuram. in ſuprаſcriptione. xij. quæſtione. j. & in. c. propoſuiſti. in gl. j. xxxij. quæſtione. vij. Quo anno fuerit compilatũ Decretum [b], vide gl. in. *c. poſt appel*. §. forma. in verbo milleſimo. ij. q. vj.

44 De diuerſorum † librorum authoritate, Nota plenas remiſsionis vltra Bellencinum. in. c. ij. de feu. in. v ltima apoſtilla in preſſarum. Liber feudorum eſt approbatus, Ioã. Andr. poſt multa, in. d. c. ij. de feu. & Bal. & Iaco. Aluarotus in proœmio feudorum in primis chartis. Nedum quo ad leges Imperatorum: ſed etiam Vberti & aliorũ: vt quia Papa in multis capit. allegat illas conſtitutiones. tamen propter veterem & generalem operis obſeruationem. Amplia etiam in feudis eccleſiæ Bald. de iudi. cap. cæterum. Regula beati Benedicti poteſt pro iure allegari. Ana, conſili. lxij. ij. colum. per capitu. ſuper eo. de regula. Et idem de dictis ſancti Benedicti: vt j. dicetur. ¶ Sententiæ Inn. iiij. non habent vim legis. Inn. in. c. per tuas. lo. ij. de ſimo. Vnde dicit ipſe de elect. innotuit. ante fin. licet, forſitan mihi non credatur: loquendo de ſeipſo, Et refert Hoſtienſ. de ſen. excom. c. ſolet. lib. vj. ſe audiuiſſe ſæpe ab Inn. ꝙ nolebat vt ſuæ glo. facerent ius. Tamẽ exponitur, tanquã exceſſerit alios authoritate. quia fuit pater & organũ veritatis, ſecundũ Arc. in. c. pia. de excep.

excep. in. vj. Et ditauit nos dupliciter. ſ. ſoléni apparatu, vt magiſter: & conſtitutionibus, quas fecit, vt pontifex: quas nunc in. vj. habemus, ſecundum Io. An. in Spe. in rubrica. ne ſe. vac. vbi dicit, ꝙ fuit gratioſus ſemper nobilibus. Et grauiter fuit perſecut⁹ Federicũ Impetratorem: vt latè ponit Platina in opere pontificum. fo. ccl. Et iura ab eo condita numerat Io. An. in Spe. in rubrica de ſum. Tri. Et Arch. melius omnibus intellexit mentem Inn. ſecundum Imol. de teſtibus. teſtimonium, vl. col. Eſt verum, ꝙ Inn. cõmuniter loquitur cõſuse: vt dicit But. in. c. tanta. in. iij. col. de exceſ. Præla. Abb. in. c. non minus. in. ij. colũ. de immu. eccle. Et fuit ſubtilis nimiũ ſecundũ Abb. in. c. at ſi clerici. in prin. in. vij. col. de iudi. & Imo. in. l. ex diuerſo. §. fi. fol. mat. & Ana. in. c. continentia. ij. co. de clerico percuſ. Et vbi pro Inn. eſt gl. non dicas. Inn. tenet ſic: ſed eſt gl. cũ qua concordat Inno. ita docet But. in. c. cum cauſam. in fi. de verb. ſigni. Et ſi liber tuus Inn. habet vnam addi. in. c. fi. vt li. pen. quæ eſt ſuper ver. vt mentio. & incipit, nota, ꝙ priuilegium. dic, ꝙ habet etiam alias additiones, ſecundum Car. ibi in quarta oppoſitione. Iuuat hoc de Innoc. dixiſſe ob ſpecialẽ affectionem, quam ad ipſum prę ceteris ſemper habui merito ſuę authoritatis. ¶ Et de lege Lombarda fit mentio in. c. Raynaldus. de teſta. vbi dicit Io. de lig. in. xv. col. poſt Inn. ꝙ eſt ſpecialis liber, in quo ſpecialia iura ſuper dotibus ſtatuuntur. Et ſic colligitur ius Lombardorum approbari per canones: vt etiam in multis legibus canonizatis. Quod ipſe intelligit in his, quę faciunt pro nobis, non contra: quia illa lex approbat duellum, quod iura canoni ca reprobant. de cle. pu. in duel. per totum: vel latius per ipſum. Io an. de lig. in trac. de bello. c. clxxxiiij. cum ſequentibus. Et de hoc etiam videlicet de libro longobardorum: vide gl. in verbo vulgari. in. c. cum deuotiſsimam. xij. q. ij. quæ meminit de illa lege, quæ ſecũdum Arch. dicitur vulgaris. quia vulgaribus verbis compoſita: vel, quia à vulgaribus & rudibus. Et dicit Bal. in auf. dos data. C. de do. ante nu. ꝙ illa lex hodie non eſt lex, neq; ratio: & recteſt ab aula. Et refert Odof. dicere, ꝙ illum librum fecerunt nonnulli Reges, qui vocabantur longobardi in Apulia: qui primò venerunt de Romania & Sardinia: poſteà in Apulia ſic vocati, propter barbas longas. & de illa lege non eſt curandũ, ſecundum Bal. in. l. ſi finita. C. de nup. Et extincto regno eorum, extinctæ ſunt leges, ſecundũ Bal. ſ. ti. proxi. c. tranſlato. Dixit tamen And. de Iſer. in proœmio feu. ꝙ inter illas leges ſunt aliquæ imperiales: & illæ ſeruandæ ſunt, non aliæ dictorum Regum. Licet earum ratio allegari poſsit: quod vltimum reprobat Iaco. Aluarotus in. d. proœ. xij. col. dicẽs poſt Nic. de Neapo. ꝙ iſtud de ratiõe legis correctæ intelligitur de legibus, quæ ſunt in ſex voluminibus iuris ciuilis: quia aliqua correcta bene remanet ratio ipſius. l. j. & ibi Bar. ff. de coniung. cum eman. li. ſecus in legibus, quæ ſunt in dictis volumi nibus. Non aperit quid de legibus imperialibus, quæ ſunt in. d. lege longobarda: fortè ſentit eas & earum rationes eſſe correctas. ſed dicerem valere, vt extrauagantes. Et dicit Iac. illum librũ fuiſſe factum à Carolo, & appellari capitularium Caroli. allegat gl. quã non reperi in. c. j. xxxiij. q. j. Et vide gl. fi. in. c. quicunq; xj. q. j. ſuper qua. Arch. dicit legem longobardam eſſe inualidam. Quid ſit curia Bulgari: vide Bar. in. l. Titia. §. fi. de leg. ij. vbi dicit, quòd eſt nomen loci in ciuitate Bononiæ: vbi ſtetit Bulgarus. Et ad fugiendas contentiones etiam tẽpore ipſius fuerunt redacta quædam in ſcriptis, quæ obtenta fuerunt Bononiæ de conſuetudine. ¶ Liber pontificalis eſt approbatus. gl. in verbo pontificali. Cle. j. de iureiur. quia illius verba ponuntur ibi in tex. Idem dicit glo. de arbore per. c. cum ad ſedem. xxxv. q. v. Pondera hanc conſequẽtiam vtilem ad multa: videlicet iura allegant talem librum: ergo eſt approbatus. Et dicunt Hoſt. & Ioã. And. in. c. conſuluit. de ſer. non or. ꝙ presbyter non debet carere pontificali, nec etiam epiſcopus cum ad parochiam declinat. ¶ Authoritates diuinæ ſcripturæ ſunt approbatæ: & poſſunt tanquã leges allegari in cauſis. gl. in verbo eloquia. in. §. cognitio. in auf. vt iudi. ſine quoquo ſuffr. Sequitur Bal. in auf. ad hæc. ij. co. C. de vſur. Vnde gl. in. l. illud. ff. de offi. præſi. allegat prophetã. Et Bal. allegat Apoſtolum in rubrica. C. de fid. inſt. quẽ etiam allegant multi canones. de præben. c. cum ſecundum. de cenſi. c. cum Apoſtolus. cum ſi. Niſi haberemus legem contrariam authoritati diuinæ: quia tunc ſtabitur le-

a gi. [a] Paulus in. l. j. iiij. col. ff. ſi cer. pe. dicens non eſſe veram conſequentiam Apoſtoli: ſi filius, ergo hæres. Nec eſt fundata intentio creditorem hoc ipſo, quòd eſt filius: niſi etiã probetur hæreditatem acceptaſſe. l. prima. C. ſi vt ſe ab hæreditate abſtineat. Intelligerem, niſi authoritas diuina loqueretur in concernentibus animam: quia tunc nedum eſt ſuperior lege ciuili. C. fi. de ſecun. nup. ſed etiam canonica, vel conditore canonis. xxv. q. j. c. ſunt quidam. cũ ſi Et dicit Io. And. de ſepul. certificari: paulò poſt prin. quòd dicta Hier. poſſunt cauſas diffinire, prout ibi: in. c. cum Apoſtolicæ. de his, quæ fi. à præla. Fortius dixit glo. xxij. di. c. de libellis. ꝙ dictum vnius ſancti munitum authoritate veteris & noui teſtamenti præfertur deciſioni papali: ſecus ſi non eſt ita munitum. quã gl. ita intellige ſanè, vt dixi. ſ. ti. proxi. c. ne innitaris. Et ibi dictis adde Ang. de Anc. in lib. de poteſtate eccleſiæ. q. lx. ar. vj. vbi pulchrè ponit qũo poſſit Papa diſpenſare in dictis doct. qui per eccleſiam approbati ſunt. Et de libris ab eccleſia approbatis: & etiam de reprobatis. habes. xvj. di. p totũ. ¶ Aliæ ſcripturæ neq; approbatæ, neq; 46 reprobatę, pbãt i his, q̃ ponũt enũtiatiuè: vt † libri hiſtoriales & chronica. Bar. in. l. j. v. col. ff. ſi cer. pe. ſecus ſi diſponũt determinando: quia nõ ſtatur eis, niſi longiſsimo vſu fuerint approbatæ: ſecũdũ eum, quẽ ſequitur Milius in reperto. fol. clxiij. in verbo ſcriptura. §. fi. Et ita intelligũ tur dicta Pbiloſophorum & Phyſicorum. iuxta. l. ſeptimo menſe. de ſtatu ho. vbi dicta Hyppocratis allegantur. Et idem dicit ibi Bal. de dictis. Ariſtotelis. ar. l. ſi pater. ff. de ſol. de quo dixit Auerroys non fuiſſe inuentũ errorem in dictis ſuis ab an. mil. quingentis citra: putans naturam feciſſe in eius ingenium vltimum conatũ. Secus in dictis Virgilij, & aliorũ poẽtarum: qui aliquando reprobantur ſecundum Miliũ. vbi ſ. per. l. in tantum. §. fi. cum. l. ſeq. & ibi glo. ff. de re. diui. & de chronicis dicetur paulò j. Quid de pace Cõſtantiæ: vide Bal. ibi, in verbo hæc ſunt nomina. in vlti. col. Et de reſcriptis veteri- b bus, quæ ſunt in columnis, vel marmoribus [b] ponunt omnes, in. c. cum cauſam. de proba. vbi dixi. Et prouerbia vulgaria licitè allegãtur in cauſis. c. & ſi iudæos. de iudeis. Et ibi Io. An. facit. l. ſolẽt. in fi. ff. de offi. procon. & le. ſi chorus. de legi. iij. cum ſi. Et dicta ſancti Benedicti allegantur pro lege. Do. in. c. oratorium. lxij. di. per illum tex. in ſuprаſcriptione. Ad idem de regularibus ſuper eo. Deciſiones Rotæ non habent vim legis. Do. in. c. duobus. xj. colũ. de reſcri. in vj. & in. c. neq; xj. di. dicens idem de aliis dictis doctorum, de quo vltimo ſatis dixi in. c. j. in vltima limitatione. ſ. tit. proxi. Regulæ cancellariæ Apoſtolicæ non ſunt conſtitutiones generales. Pet. de An. conſi. mihi. ccxcij. efficacibus. Nec ligat gratias ſucceſſorum Papæ, niſi confirmentur ſecundum ipſum in. c. j. de conſti. in. vj. Idem Car. conſil. cj. redemptoris. & dico, ꝙ acceptatio, quia non intimantur ſecundum formam. auf. vt factæ nouæ conſti. Nec ligant ſaltem exiſtentes extra curiam, ſecundum eum. Soleo de hoc dubitare: quia quotidie in cauſis etiã extra curiam pendentibus allegantur: & fit de eis fides per literas vicecancellarij Papæ: & in cõcernẽtib⁹ poteſtatẽ legatorũ & virẽs expectatiuarũ & reſeruationũ, & huiuſmodi: adducũt

a ¶ Legi. Sed quid ſi authoritates diuinæ ſcripturæ ſint cõtrariæ, cui magis ſit ſtandũ. vide. d. Alex. in. l. j. xij. col. ff. ſi cer. pe. & gl. ix. di. vt verum. quòd Auguſtino magis credit in diſputationibus: Hieronymo in hiſtorijs & trãſlationibus. Gre. in moralib⁹ & autoritas & dicta illius eſt irrefragabile.

b ¶ Vel marmoribus. Adde ꝙ ſi ſcriptura de volũtate partium ſit facta in muris, vel lapidibus, valet & probat ſecundũ Bar. in. l. j. in fi. princi. ff. de bono. poſ. ſecundum tabu. & in. l. j. ff. de albo ſcri. aliâsnõ eſſet ſi ſit antiqua. vt in ſepulchris: quia nõ facit ius. Bal in. l. vel quod. ff. de reli. Bar. tamẽ contrà in. l. j. C. de relig. & ſump. fune. quod valet, & ꝙ bat in antiqua. vide Bald. in auẽ. quas actiones. C. de ſa. ſan. eccle. & Spe. de proba. §. videndũ. ver. ix, per libros antiquos. glo. Bar. & doct. in. l. monumentorum. C. de reli, & gl. xxiiij. q. ij. c. ſanè. & per Inn. in ru. de conſe. ecc. vel alta.

vbiq; vt leges generales. Et de eis iudicatur, vt de alijs canonib⁹: niſi dicas, q̃ communiter reſpiciunt materias trahẽtes originem in curia: vt in dictis exemplis. Et iõ ſi ad vires collationũ allegantur, reſpiciũt originẽ actuũ inchoatorum in curia Romana. Et ſi qua ipſarũ ſimpliciter diſponeret aliquid, in quo dicertur incidiſſe aliquis extra curiã: fortè tũc excuſaretur: niſi probaretur ex aduerſo aliqua notitia regulæ: & ibi procedãt rõnes Pet. & Card. in dictis locis. Cogitaj& pondera mentẽ Lud. cõſil. cclx. in ꝓpoſito ver. nec præmiſſis. ¶ De libris aũt veteris teſtameti, qui ſint authentici & allegabiles ad decidẽda dubia fidei: vide pulchrã gl. Nico. de Lira in procemio ad librũ Thobiæ. Et de alijs operibus ſacræ ſcripturæ: vide tex. plenũ. in. § ſancta Romana. xv. di. & longè plenius per Archiepiſcopũ Florentinũ multorũ opera nominantẽ in ſecunda parte tertiæ partis. lib. xix. c. v. incip. ad dilatandam materiã. Et de diuerſis ſcriptoribus ſacris & latinis: vide per multas epiſtolas Hie. collectas in regiſtro ſup eis cõpilato: per Theodorum auditorem Apoſtolicum in ſexto tractatu regiſtri ſecundæ partis ſupreſsionẽ: Parmẽſi. Et de multiplici ſcriptura quadã ante eccleſiam, quadam cum eccleſia, quadam poſt eccleſiam, pulchrè ſcribit Dantes Poëta Florentinus in ſua monarchia, in tertio lib. fo. ij. ver. introitu ad quæſtionem hanc. quãuis illud opus non allegem aliãs pro authẽtico: cũ ſecundũ doc. c. in. c. nouit. de iud. propter ipſum fuerit damnatus Dãtes, vt hęreticus. Et de authoritate & qualitate multorum, qui in iure ſcripſerunt, latè ponit do. Baptiſta de ſancto Seuerino in aureo tractatu de modo ſtudendi, qui incipit: cũ expurgaueritis. iij. char. verſi. notum tibi facio. Et vide Auguſtinũ de Anchona in li. de poteſtate eccleſiaſtica. q. c. art. iij. vbi ponit quomodo libri, qui legũtur in eccleſia triplici genere ſe habeant ad comprobationẽ eccleſiæ. Et ibi ponit quantum authoritatis habeant ſcripta multorum, quæ ab eccleſia, nec approbantur, nec improbantur. Et concludit in ſequẽti art. quòd iſtud non ſequitur: talis doctor eſt canonizatus: ergo prohibitum eſt aliter opinari, quã ipſe ſcripſerit. Nec ſequitur talis non eſt canonizatus: ergo dicta eius non ſunt recipiẽda. Bene ſequitur iſtud: talis eſt canonizatus: ergo licitè leguntur & tenentur eius opera: quæ omnia probantur latius per eum. Et dum ſuprà tactũ eſt de chronicis. adde q̃ in factis antiquis plenè probãt Do. poſt gloſ. j. in. c. placuit. xvj. di. & in. c. in nomine domini. vj. col. poſt gl. ij. xxiij. diſt. & in. c. j. circa mediũ. poſt gl. ibi. xxvij. di. & in. c. abſit. l. diſtin. poſt gl. ibi in ſupraſcriptione, quam legit ante ipſum capitulum. Et eſt etiam gl. in. c. inter dilectos. in ver. magis. de fide inſtrumentor. Et ex qua colligit ibi Bu. q̃ credit chronicis in publico inſtrumento. Et innuit illa gl. q̃ chronica probãt in iudicio, ſecundum Abb. ibi addentem gl. in. c. venerabilem. in ver. tranſtulit. de ele. & Bar. in. l. j. ff. ſi cer. pet. eſt alia in proœ. ff. §. hæc autem tria. in ver. vtribus. Dummodo ab antiquo talibus chronicis fuerit adhibita fides. Bar. & Angel. in. d. l. j. Abb. in. c. cũ cauſam. ij. col. de prob. Vel quãdo chronica fuerunt cuſtodita loco publico, & à perſona publica. Abb. in. d. c. cum cauſam. & dicit Do. in. c. quãuis. ante fi. xxj. di. propter glo. ibi, q̃ in factis antiquis ſtatur lib. hiſtoriarum. Facit quod no. Spe. de proba. §. videndum. ver. ix. per libros. & Inn. in rubr. de conſe. eccle. vel alta. cum concor. quas ſoleo dicere in. d. c. cum cauſam. De fide chronicorum vide etiam glo. in Cle. j. in verbo vrbano. & in glo. magna. in fi. de reli. & ve. ſanct. & in cle. j. in ver. Bononiæ. de magi. & Bellemerã deciſ. Ro. lxx. adminicula. & omnino Fran. Pauinum in aureo tractatu de canonizatione ſancti Bonauenturæ. fol. xx. ver. ad octauum. & ibi etiam vnde dicãtur Chronica. & q̃ non eſt de eſſentia ipſorum, quòd ſit eis inſcriptum nomen authoris. per no. per Ioan. Andr. in data Sexti. ¶ Vltimò pondera iſtum tex. ibi, *non fuit habita mentio priorum*. Ergo ſi fuiſſet habita valebant literæ remouentes cauſæ cognitionem. Facit pro dicto Bal. in ru. de offi. dele. & in. c. j. ſi de inueſti. inter do. & vaſal. lis ori. vbi dicit, q̃ ſolus Princeps poteſt in ſuo mandato dicere, facias ſic. Sed inferior debet dicere, facias iuſtitiam. Facit etiam. c. Raynutius. de teſta. ver. cum autem coram. G. diacono. & ibi latè And. Sicu. fo. xviij.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ſecundum, ſi non faciat mentionem de primo, valet primum & non ſecundum.*

2 *Reſcriptum ſecundum ad lites impetratum, non valet: niſi mentionem faciat de primo. Hæc eſt regula cum ſuis limitationibus.*

3 *Secundum reſcriptum tribuens collegam primo iudici, debet facere mentionem de ſtatu litis.*

4 *Mentio non ſolum eſt facienda de primis literis, ſed etiam de proceſſu: puta de receptione in canonicum.*

5 *Gratia, quando impetratur concernens reſcriptum, vel litem, non eſt neceſſaria eorum mentio.*

6 *Signatura ſufficit, quòd dicat: talis audiat. Nam ſi fuit præmiſſa narratio in commiſsione alteri facta: cenſetur reuocata tanquam conſtet de mente Papæ.*

7 *Reſcriptum impetratum in alia cã, non tenetur facere mentionẽ de primo.*

8 *Reſcriptum ſecundum ſpeciale non faciens mentionem de primo generali valet.*

9 *Reſcriptum ſecundum conceſſum motu proprio, non facta mentione de primo, valet.*

10 *Reſcriptum ſecundum valet non faciens mentionem de primo, quando primum reſcriptum fuit doloſè occultatum per annum.*
Reſcriptum ſecundum tacens de primo, an & quando ſit nullum, vel annullandum.

11 *Proceſſus factus vigore primi reſcripti reuocati per ſecundum valet, donec de ipſo excipiatur per partem.*

12 *Impetrator ſecundus poteſt ſuo reſcripto renuntiare: & primus impetrator poteſt conſentire, quòd ſecundus iudex procedat.*

15 *Excommunicatio inflicta per primum delegatum ante præſentationem ſecundi reſcripti, valet.*

14 *Iudex ſi poſt notam reuocationem procedat: & cognito, an ſua ſit iuriſdictio pronuntiet ſe competentem, & non appelletur: tenet ſententia.*

15 *Proceſſus tenet etiam in cauſa principali, ſi partes procedant coram iudicibus reuocatis.*

16 *Reſcriptum ſecundum non faciens mentionem de primo reſcripto, reconuale ſcit: ſi primum reſcriptum occultatur doloſè per annum.*

17 *Iudices primi, ſi ſciant aliunde reuocationem: ſed non per exceptionẽ partis, valet eorum proceſſus. Ab hinc ponit nouem reſtrictiones valde ſubtiles, & vtiles.*

18 *Clauſula motu proprio: inſerta in ſecundis literis inducit ſtatim reuocationem primarum literarum, habita earum notitia, etiam ante præſentationem. Et hoc pro prima reſtrictione.*

19 *Clauſula decreti, videlicet ſi ſecus factum fuerit: ſi eſt inſerta in ſecundis literis, proceſſus primorum iudicum erit nullus. Secunda reſtrictio.*

20 *Irritatio operatur effectum ſolum à die ſecundi reſcripti, ante eius notitiam: vbi nemini nocet irritari proceſſum iudicis reuocati. Tertia reſtrictio.*

21 *Licet quo ad partes reſcriptum ſecundum non operetur ante præſentationem: tamen quo ad proceſſum factum cõtra tertios trahitur retro eius virtus, & reddit eum nullum. Quarta reſtrictio.*

22 *Cauſa quando nõ concernit fauorem priuatum, ſed publicum: reuocatio iuriſditionis operatur ab hora notitiæ. Sexta reſtrictio.*

23 *Remotio iuriſdictionis, quam facit lex: puta mortuo delegante. operatur ſtatim ſi res eſt integra. Septima reſtrictio.*

24 *Reuocat. o iuriſdictionis facta propter delictum iudicis, operatur ipſo facto ante notitiam. Octaua reſtrictio.*

25 *Iuriſdictio quando nõ ſolum reuocatur, ſed etiam quicquid eſt actum per ipſam: tunc procedit regula ſuperius poſita: quia ſtandum eſt mandato Papæ ex quo reuocat omnia ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè. Nona reſtrictio.*

26 *Et has reſtrictiones intellige: niſi verba ſecundi reſcripti aperiant, quòd ſcribens non intendit reuocare primos iudices: niſi notificata eius potſtate conceſſa ſecundis.*

CAP. III.

1 CAeterũ. ¶ † Si in ſecũdo reſcripto per aduerſariũ impetrato nõ fiat mẽtio de primo, valet primũ, & nõ ſecundum, aliãs valet ſecundũ. Et ſi primũ fuit impetratũ cõi partiũ cõſenſu, nõ valet ſecundum: niſi etiã de hoc conſenſu mentionem faciat. ¶ Circa ea de quibus facienda eſt mentio, quatuor modis loqui poſſumus. Vno modo in genere: videlicet quæ ſint illa quorum expreſsio, vel taciturnitas vitiat impetrationem inſpecta mente ſcribentis. de hoc dicetur j. e. poſtulaſti. ¶ Alio modo, quãdo ſimpliciter impetratur

impetratur primũ reſcriptum ad lites: & tũc de quibus fit mentio dicetur j. eo. c. ſuper literis. ¶ Alio modo, qñ in beneficialibus impetrat primũ, vel ſecundũ reſcriptum & tũc quę ſint exprimenda, dicetur j. e. in noſtra. ¶ Alio modo, quãdo agitur de reuocando primũ reſcriptũ ad lites. & hæc eſt ꝓpriè materia huius. c. in qua vltra doc. addit And. Sicu. tex. in. c. ij. de do. & contu. per quẽ dicit fiendam eſſe mentionem, nedum de primo reſcripto: ſed de omni eleganti eius clauſula. Item etiam de proceſſu inde ſecuto, per. c. inter. de re iud. Limitat niſi primũ reſcriptũ eſſet nullũ, vel elidibile: per noj. eo. c. ex tenore. & ita reſidet nihil ponẽs de his, quæ dicãj. Et iõ collectis multis hinc inde ſparſis primò pone regulã. Secundò quatuor exceptiones regulæ. Tertiò ſeptẽ reſtrictiones.

2 De primo † reſcripto debet fieri mẽtio regulariter, vt hic cũ concor. Et nedum expreſſa, ſed expreſsiſsima. Inn. de offi. dele. c. ex literis. in gl. iij. quia reuocatio literarũ Papæ eſt odioſa & contra ius. vel ſecundũ Hoſt. Io. An. But. & Imo. ibi. Ratio eſt: qa fit contumelia iudici primo dato. l. litigatores. ff. de arbi. ¶ Vbi verò impetrantur primæ literæ ſi in eis aliqua falſitas exprimatur, vl veritas taceatur: nihilominus valent, & iudex procedit iuxta formã. c. paſto j. eo. Et ſic nõ requiritur tanta expreſsio, quãta in ſuperioribus, ſecundũ prædictos latius. Et non põt dari certa doctrina qualis mẽtio debeat fieri de clauſulis primarum: ſed arbitretur iudex, an ſint tales, quibus cõmemoratis difficilior fuiſſet ſecũda impetratio. Abb. in. c. ij. de dolo & contu. ij. colũ. ibi, ego puto, & ibi eſt tex. de hac expreſsiſsima mẽtione fiẽda ſecundũ Card. ibi ad fi. Et nedũ reſcriptũ ſed priuilegiũ tacens de reſcripto, nõ valet. Abb. in. c. j. ad fi. ſ. e. Et ſcias, q̃ vbi appellatio permittitur ſolũ certo caſu, oportet de illo ſpecialẽ mentionem facere. Abb. poſt Imo. in cap. ad noſtram. in fi. puta cum appellatur ab executore propter exceſſum modũ exequẽdi. ¶ Extenditur iſta regula quatuor modis. Primò, vt nedũ de primo reſcripto, ſed etiã de ꝓceſſu ꝓ ipſum inchoato, debeat fieri mentio. c. inter. de re iud. cum ibi allegatis. Et idẽ de proceſſu inchoato coram ordinario. Abb. ibi poſt gl. in ver. ſi dicat. in. c. vt debitus. de ap. & no. doc. hîc: & dicetur j. e. c. ſuper literis. ver. ſexta regula. ¶ Limita decẽ modis iſtã extẽſionem reſpectu proceſſus. Primò dummodò lis fuerit cõteſta. Bal. in. l. j. in fin. C. de rela. dicens curiam ſeruare, q̃ ante litem conteſtatam non eſt lis in aliquo ſtatu. Et ideo de ſtatu non põt fieri mẽtio ſecundũ ipſum, quẽ extollit And. Sicu. in. c. prudẽtiã. §. ſexta. viij. col. de offi. deleg. ¶ Obſtant tria licet ipſe non dicat. Primò, quia citatio eſt de proceſſu. c. quoniã. de proba. gl. in ver. formã. in. c. prudentiam. in prin. de offi. deleg. & tex. in. d. c. inter. loquitur de ꝓceſſu. ergo de citatione debet fieri mẽtio: & ſic de actu præcedente lit. cõteſta. ¶ Solutio. propriè citatio dicit præparatoriũ iudicij, & actus extraiudicialis. gl. iij. in Cle. j. de iudi. Vnde citatio, oblatio libelli, & alia quæ fiũt ante li. cõte. dicũtur iudicij ꝓœmia. a gl. in verbo ꝓœmijs. in auf. in medio litis ſacras iuſ. nõ fieri. §. fi. Ang. in. l. j. C. de præſcri. lõ. tẽ. Alex. copioſè in rubrica. C. de in ius vocan. in princ. ¶ Obſtat ſecundò, quia impetrare lit. pen. eſt aliquid innouare. gl. iij. in Cle. ij. vt lit. pen. Et citatio executa cauſat litis pendentiã: vt ibi. Et de pendentia debet fieri mentio in. d. gl. & no. Pet. de Anch. conſi. xiij. viſo proceſſu loquens propriè de pendẽtia inducta ex citatione: ergo de citatione debet fieri mẽtio cõtra Bal. lo quentẽ de ſola litis conte. ¶ Solutio. reſtringi poteſt dictum Bal. vt intelligatur in citatione non executa: quia non inducit pendẽtiam litis quo ad titulum: vt lit. pen. vt expreſsè dicitur in. d. cle. ij. Firmat Egidius concluſione. dcxix. ſuppoſito. ¶ Obſtat tertiò, deciſio Archi. & Domi. in. c. induciæ. §. ſpatium. ver. ei aũt. iij. q. iij. vbi firmant quòd debet fieri mentio de proceſſu etiã ſi nõ ſit lis cõteſta. Bene ſubdunt poſteà & multò fortius, vbi eſt lis cõteſtata optima rõne: quia viſæ ſunt partes litẽ cõteſtando approbare iudices: qui cõſenſus præſumptus eſt dignus mẽtione, ſicut de expreſſo dicitur hîc in tex. Et propter authoritatẽ iſtorum efficitur hæc limitatio difficilior. Contra quẽ me inclinat vrgẽs ratio: quia per citationem eſt perpetuata iuriſditio delegati. c. relatum cum materia. de off. deleg. Etiam per actus anteriores citatione: vt multi volũt. & latè diſputant in. d. c. relatum, vbi poſui. vnde videtur limitari vtraq; ratio, in qua fundatus eſt iſte tex. Siue quia reuocatio eſt odioſa: ſiue, qã eſt primo iudici ignominioſa. Ideò dictum Bal. nõ affirmo: niſi ſtilus curiæ, in quo ſe fundat aliter ſe habeat. Niſi dicas, q̃ poſtquã fit mentio de primo reſcripto, iã non curatur de verecundia iudicis: ideo illa nõ debet cõſyderari in taciturnitate proceſſus nõ ponentis litem in ſtatu: ſed ſolùm poſt litẽ conteſta. vel per prædicta poſt citationem executam. ¶ Limita ſecundò, niſi iudex coram quo lis pendebat pronuntiaſſet ſe incompetẽtem: quia non dicitur amplius pendere corã eo: ideò non eſt neceſſaria eius mentio. Ita in terminis Pet. de An. dicto conſi. xiij. viſo proceſſu. ¶ Limita tertiò, niſi proceſſus eſſet factus in cauſa, in qua ſententia nõ tranſit in rem iudicatam, puta in cã matrimoniali. But. poſt Io. An. in. c. tenor. in. j. col. de re iud. per illũ tex. Et quia ibi primus ꝓceſſus obſtat ſecũdo, tunc literas non habuiſſet, ideo debet fieri eius mentio. Secus, vbi proceſſus non repugnat impetrationi, vel proceſſui agitando. Idẽ Lap. allegatione. lxxxvij. incip. duo Prælati. iiij. col. quia ex quo ſententia non trãſit in rem iudi. omnino obtinuiſſet, etiã docto de ea. & idem Inn. in. d. c. tenor. in. j. col. dicẽs per illum tex. q̃ non nocet tacere proceſſum nullũ, vel qui non impedit ſecundum proceſſum. Et idem Car. ibi loquẽs de ſententia nulla: de quo dicetur j. eo. c. ex tenore. ¶ Conſydera, q̃ aut pendet proceſſus cauſæ matrimonialis, aut eſt lata ſentẽtia. Primo caſu videtur eadem ratio, quæ in alijs ſcilicet, & verecũdia iudicis: & tãto magis, ſi iam cœpit procedere: & quod ſi Papa ſciuiſſet, cõceſsiſſet difficilius. Probo, quia nõ apparet ratio ſpecialitatis in talibus quo ad proceſſum: quia ſicut Papa difficilius reuocat literas, à quibus eſt inducta pendentia litis: ita in iſtis in quibus etiam accedit conſenſus partis, maximè litem conteſtantis. Secundo caſu, vbi ſententia eſt lata, placet iſta dicta: quia ceſſat dicta ratio. Itẽ præſupponitur ſententiã non tenere: ergo ſuccedit regula, non præſtat. de regu. iur. in. vj. cum concor. Non ſic in proceſſu, qui in ſe poteſt eſſe validus. Non obſtat, quòd vbi non nocet ſententia, non nocent acta: quia non eſt generaliter verum: vt traditur in. c. pe. de re iudi. & per Alex. in. l. ſæpe. in vlti. char. de re iud. & in. l. ſi is ad quẽ. C. de edendo. dixi in. c. inter dilectos. de fide inſtr. Item intelligitur de nocumẽto, quo ad merita cauſæ: ſed quo ad validitatem ſecundarum literarum plus nocet pendentia actorum in cauſa matrimoniali, quàm ſententia, ratione prædicta verecundiæ iudicis, & inchoati proceſſus. Nec tex. in. c. tenor. loquitur in ꝓceſſu: ſolus Card. ibi: licet Butri. & Imola. dicant idem in proceſſu: de quo tex. non loquitur. tamen cogitabis. ¶ Limita quartò, niſi proceſſus ſit factus poſt appellationem: quia cũ per eam ſit receſſum à iudice, nõ teneor ſcire quid ipſe faciat. vnde tenet reſcriptum de illis nihil dicens. But. Car. Imo. & Abb. in. c. dilecte. de excep. Subdentes poſt Phil. quòd etiam de excommunicatione lata poſt appellationem, non eſt opus mentionem facere, quia eius validitas pẽdet ab exitu appellatiõis: ergo literæ carent omni ſubreptiõe ſecundũ eos. ¶ Limita quintò, niſi ꝓceſſus fuiſſet inchoat⁹ ea die, qua fuit facta impetratio. Egi. Belle. concluſione. dcxcix. ſuppoſito. & clarius hoc

a ¶ Iudicij ꝓœmia. Adde. d. Sozi. in ſua lec. C. de eden do. in ru. qui hoc idẽ probat autho ritate & ratione. Et primo p Bar. in. l. ſi inſulam. in vij. apoſt. j. partis ſi. de verb. obl. & per Bal. in auf. clericis. C. de Epiſc. & cle. & per glo. in cle. j. in verbo actiões. de Iudẽ. Ratione: quia iudicium ꝓpriè incipit à litis conteſt. allegat gl. in auf. in medio lit. non fie. ſa. for. co. vij. quam refert Ang. dicere nota. extra alibi. in. d. l. j. alle. hic in text. C. de preſcri. lon. tem. Hoc plenè & no. cum nõnullis remiſsionibus habes per Iaſon. May. in. d. ru. C. de eden. quem oĩ no vide.

firmatur in summatio illius cõclusionis: qđ est in tabula in isto ti. xlv. Neq; credo, ꝙ hoc sentiat cõclusio Rotæ. maximè quia dicit in fi. secus si præcessit plena citatio. Et vr̃ póderare solũ, ꝙ ibi nõ emanauerit plena citatio: iuxta cle. ij. vt lit. pen. poteris tamẽ melius perspicere verba Egidij. ¶ Limita sextò, dummodò noua commissio causę fiat alteri iudici. Secus si eidẽ, qui primò datus fuerat: quia fortè aliquid deficiebat in primo rescripto quo ad intentum actoris: quia valet secundum non facta mentione processus primæ cãæ: ex quo nõ agit de reuocatoria iurisditiõis: Domi. in. c. ex literis. ī pen. col. de offi. deleg. alle. Rotã. cccxxxiij. quidã dedit obiectum quę est hodie hoc ti. quarta in antiquioribus; vbi quidã dederat obiectũ de excessu summæ: & quia non expressit qualitatẽ excessus, bis fuit exclusus: obtinuit admitti ad probandũ obiectũ non obstante. c. vt circa. de ele. in vj. Tacuit de duabus sentẽtijs: valet impetratio: quia ex alio capite nõ excludebatur, nisi propter omissam formã. d. ca. vt circa. ex quo eidẽ auditori cã cõmittebatur, non nocuit dicta taciturnitas. quod no. ¶ Limita septimò, nisi cõmittatur cã in eodem statu, quo erat coram primo auditore: quia valet cõmissio: licet status causæ pũctualiter nõ exprimatur. Rota hoc ti. v. decisi. in anti quis. quia p acta primi iudicis poterit apparere, in quo statu est cã commissa. vnde perinde est ac si nominatim fuisset expressus. arg. l. nominatim. ff. de liber. & posth. sed caue dupliciter. ¶ Intellige primò sanè. Nisi per hãc cõmissionẽ cã auocaretur in totum à primo auditore: quia tũc requiritur mentio processus per prædicta, vel saltẽ illa clausula consueta, cuius causæ statum dignemini habere pro expresso. Tunc enim Papa cõmittendo alteri, videtur ex certa sciẽtia cõmittere & statũ causæ ꝑ expresso habere. Rota hoc ti. xx. decisi. in nouis. Dicens oẽs auditores in hoc remansisse, sequitur do. in. d. c. ex literis. & Nic. Mil. fo. repertorij. clix. iij. col. firmantes, ꝙ si non est appositа dicta clausula, non valet cõmissio. Facit qđ vltra alios discutietur j. c. nõnulli. in prin. in x. co. ver. fallit secũdò. Vtrũ clausula, omnia obstãtia pro expressis habẽtes: sufficiat semper. ¶ Intellige secundò attẽtissimè. Nisi primò auditori cõmissa essent aliqua in illa cã, vltra primã generalẽ cõmissionẽ, quæ nõ separẽt iurisditionẽ contentiosam. sed essent in modũ priuilegij cõcessa parti: quia nisi de hoc fiat mentio, illa nõ transeunt in subrogatũ. Egi. Belle. conclusione Rotæ. cccxxviij. si Papa ad instãtiam. quia secundus nõ subrogatur, nisi in causis iurisditionalibus & contẽtiosis: secus in his quæ sunt alterius naturæ: puta si primo auditori fuerat cõmissum, ꝙ faceret responderi litiganti de fructibus præbendæ vsq; ad triennium: quia in hoc non trãsit potestas aliqua in subrogatum. Ampliat etiam si secunda commissio haberet clausulam cum incidentibus dependentibus, emergentibus, & connexis: quia sub illa clausula veniunt solùm ea, quæ sunt eiusdem naturæ, videlicet causarum iudicialium, secundum ipsum, quẽ adde adde ad doctrinam Bar. bene seruientem in. l. ij. ij. colũ. ibi: sed contra hoc opponitur. ff. de iurisd. om. iudi. dũ dicit, ꝙ licet mandata iurisditione videatur mãdata etiam ea, quæ sunt maioris iurisditionis; vt ipse probauit: tamen intelligitur, dũmodò sint eiusdẽ speciei de iurisditione: secus si non essent eiusdẽ speciei. Nã tunc illa non videtur mandata. Ad quod vide omnino quæ dicẽ turꝫ j. eo. c. fedes. quæ signa tanquã cæteris incognita & aurea. ¶ Limita octauò, nisi falsa expressio pendentiæ litis interueniat in surrogatione obtenta in iure & lite: quia licet dicta falsitas impediat surrogationem in lite, non impedit surrogationem in iure. Latè Egi. Belle. conclusiõe. cv. falsa expressio. subdẽs, ꝙ si fieret mentio minus plena, vel nõ ex toto vera de statu litis: tunc non est subreptio: nec quo ad surrogationẽ in lite, nec in iure. ꝑbat

a ¶ Processus & causæ. Adde, ꝙ debet fieri mẽtio de ꝓcessu in spẽcie, non in gẽe. i. debet fieri mentio de articulo principali, de exceptiõibus, de iudicibus, & de litigãtibus, secundũ Abb. in. c. inter monasterium. in vlti. co. in prin. in vei. nũc extra gl. de re iudi.

qa nihil curaꝫ de expressiõe eorũ, quorũ narratio nõ inducit aliquẽ effectũ respectu qualitatũ, seu specierũ sub genere cõtentarũ. gl. in verbo, specié. in. c. pia. de exce. in vj. Bar. in. l. libellorũ. ff. de accus. Sed in quocunq; statu sit causa: ita cito Papa esset concessurus, vel denegaturus. ergo &c. Quia falsa expressio in superfluè narratis, non curatur: vt per eundẽ Egi. cõclusione quarta. Faciunt dicta in. c. præcedẽti. viij. col. versꝫ. fallit tertiò, vbi plura. ¶ Limita nonò & declara ex dicto Hostꝫ. in. d. c. inter monasteriũ. vbi dicit non esse necessariã extrinsecã mẽtionẽ processus, sed sufficere cõmemoratiuã: & sequitur ibi Imo. in fi. iiij. col. & Abb. in fi. ponẽtes hoc in arbitrio iudicis, sed de principalib⁹ articulis necessaria est mentio j. eo. c. cũ dilecta. & de excẽꝫ. de procu. in nostra. Et de iudicibus & litigatoribus, vt per eos: & idẽ But. & Imol. hic. ¶ Limita decimò & vltimò dummodò noua impetratio cõcernat deducta in lite: secus si futura etiã eiusdẽ materiæ: quia tacere litis pendẽtiam, nihil nocet. Abb. cõsi. xviij. in cã &. q. quæ in pñtiarũ vertitur: puta stante lite de fructibus beneficij in absentia malè perceptis, valet impetratio de percipiẽdis tacens litẽ. adducit inter alia. l. j. §. j. ff. de vsur. vbi licet pntes vsuræ debeantur lege ciuili, nõ tamen propter morã de præsenti pñt peti vsuræ tẽpore, ꝙ quo non põt debitor adhuc dici esse in mora. Ita hìc prouisio pro tẽpore futuro, nihil lædit dependẽtiã litis: vt latius per eũ. ¶ Optimè facit Rota de rescriptis. xxv. decis. in nouis. vltra mediũ ibi: & si dicatur. dicẽs, ꝙ nõ vitiatur impetratio ex taciturnitate iuris, ꝙ in bñficio potuisset aduersarius in futurũ consequi, si ego nõ impetrassem. Ex his claudit prima extẽsio ad regulã huius literæ volẽtis, ꝙ de primo rescripto fiat mẽtio. ¶ Extẽsio secũda est, etiã si impetratur colle ga primo iudici: quia† fieri debet mẽtio de statu litis gl. ij. de offi. dele. corã. & ibi Butri. in. iiij. no. & Abb. in pe. col. & Do. in. c. ex literis. pe. col. eo. ti. & And. Sic. in. d. c. corã. vj. col. p illũ tex. cõtrariũ tenet Balꝫ. e. cũ dilecta. vl ti. co. dicẽs, ꝙ vbi iudex addit iudici, non oportet facere mẽtionẽ ꝓcessus. qđ simpliciter extollit An. Si. de of. de le. c. prudẽtiã. §. vj. viij. col. nihil dicẽs de tex. in. d. c. corã. Idẽ tenet Arc. melius oĩbus in. d. §. spatiũ. ver. ei aũt. ibi, sed qd dices in casu dubitabili. iij. q. iij. quia datio secũdi rescripti nõ reuocat iudicẽ, nec gesta per eũ. Et qa tales literæ sunt quodãmodo gratiosæ: & sequtur ibi Do. quia cessant rõnes, quibus alꝫ reuocatoriæ restringunt: & cessat dedecus primi iudicis, cũ ei⁹ iudiciũ futurũ sit maturius. de of. dele. c. prudẽtiã. c. ne ꝙ defectu. ī fi. cũ ibi no. de ele. Rñdent ad. c. corã. ꝙ fuit narratio partis. Quã rñsionẽ corroborat Do. in. d. c. corã. vlti. co. tenẽs hãc partẽ inducẽdo illũ tex. vbi capitulũ sanctæ marię nõ oppo suit corã auditore subreptionẽ taciturnitatis: sed quia clausula apposita ī rescripto canonici Bononiẽ. nõ potest hr̃e locũ illo casu: & sic nõ defendebat se ex surreptione: imò præsupponebat lr̃as validas: sed ꝓpter aliud nõ valuisse subdelegationẽ. Datur alia rñsio, ꝙ ibi lis erat cõtestata: quo casu nõ dat adiũctus. iij. q. iij. d. c. inducię. §. offeraꝫ. sed est diuinatiua. Et no. ꝙ vbi datꝫ adiũctus⁹ post lit. cõte. debet de ipsa mẽtio fieri: secũdũ Arc. & do. vbi s. sentiẽtes exp̃sè necessariã esse, alꝫ mẽtionẽ ꝓcessus facti añ li. cõte. Ad qđ vide aliqd ꝑ Sal. in. l. ij. C. vt li. pen. post prin. vbi etiã infert, ꝙ nõ sufficit dicere nõ obstãte litis pẽdẽtia: sed dꝫ fieri mẽtio ꝓcessus & cãæ: a nõ tñ est opus dicere nõ obstãte ti. vt li. pen. licet cautela sit, ꝙ ponaꝫ secũdũ eũ. ¶ †Extẽsio tertia est: ꝙ sicut nõ solũ de primis lr̃is, sed ét de ꝓcessu est fiẽda mẽtio: ita nedũ de lr̃is ad bñficia, sed etiã de ꝓcessu ex his secuto: puta de receptiõe in canonicũ. Hostꝫ j. e. c. in nr̃a. & ibi Imo. pe. col. ¶ Extẽsio quarta & vltia est: ꝙ nedũ de primo rescripto & nedũ de ꝓcessu, sed imò ét de oĩ notabili clausula primi rescripti fiẽda est mẽtio. Bu. de ap. c. vt débit⁹. v. co. ī

tertio

a

3

4

tertio effectu clausulæ appellatione remota. allegat de resti. spo. ex cõquestione. & j. e. c. cũ dilecta. Idẽ But. hìc vlt. col. & in. d. c. ex cõquestiõe. tertio notabili. Et ibi Abb. in. iiij. not. dicentes idẽ de clausula ap. re. Pro quibus facit: quia cõsumptio, vel abrasio circa istã clausulã vitiat rescriptum. ªgl. in verbo cõsumptum. de fi. instr. c. inter dilectos. q uod nõ faceret, si nõ esset de substãtia. eo. ti. c. ex literis. Et vide Car. cõsi. cccxxxvij. factum sic se habet vacãti bus. & c. vbi multum extollit istum tex. dum requirit mẽtionem
b consensus partiũ b. Et idẽ dicit de processu per. c. bonæ. de confirmatione vtili. & in. d. c. inter. de re jud. Et dicit mirabile verbum Old. cõsi. cccxxiiij. factum tale est dominus noster Papa: ꝙ nõ sufficit facere mẽtionẽ de gr̃a expectãtis, etiã nisi fiat mentio de clausula anteferri, quãdo est inserta. Quæ aũt dicatur notabilis clausula, relinquitur arbitrio iudicis de subreptione cognoscentis. Abb. in. d. c. ex conquestione. & hæc quo ad extensiones.

Restringitur septem modis dicta regula hujus literæ. ¶ Primo ex dictis Io. An. in. d. c. ex literis. de o ffi. dele. vbi dicit, ꝙ si super appellatiõe impetrantur literæ & ante sentẽtiã fuerit appellatum, sufficit ꝙ de causa appellationis fiat mẽtio: sed si post sententiã, sufficit dicere de cã appellationis fiat mentio: sed si post sentẽtiã sufficit dicere de appellatio ne absq; exacta mentione primi rescripti, vel processus. Et post multa hæc est veritas secundũ Ioã. An. ꝙ in literis impetratis sup cõmissione appellationis nõ requiritur tanta subtilitas circa expressionẽ, vel suppressionẽ veritatis, quãta in alijs. Quia cõsiderata natura appellationis nõ impetrãtur ad alium impugnãdum sed potius ad impetrantẽ defendẽdum. de ap. c. cum spãli. §. porro & sunt de simplici iustitia. de cri. fal. c. accedẽs. imo fauorabiles & ampliãdæ, secundum eũ. Saluo nisi primò emanasset aliæ literæ in cã appellatiõis: quia esset idẽ dicendum in secundis, qđ hic dicitur. Imo. in. d. c. ex literis. ij. col. tradit j. eo. c. ex parte. bonus tex.
5 de cõfir. vtili. c. bonæ. ¶ †Secũda restrictio. Vbi impetratur gr̃a cõcernẽs rescriptum, vel litẽ, nõ est necessaria eorum mentio. Io. And. de elec. dudum. lo. j. ad fi. Sequtur But. in. c. ij. xiij. col. ibi: vel ad oĩa cõtraria. de rest. in inte. Et dicunt valere dispẽsationem, in qua tacetur accusatio criminis & eius pendẽtia. Neq; opus est vocare eos, qui eum elegerũt in executione gratiæ. Inn. de renũ. nisi super verbo indulgeri. Et ibi latè Imo. col. xx. quia nemini præiudicatur. Nec etiã accusatori: quia pœna nõ imminet, si quãtum in se est, probat: licet pœna non sequatur. Bñ facit Rota de rescrip. xxv. in nouis. dicẽs, ꝙ innouatio facta pẽdẽte lite valet: vbi nemini præiudicat. Saluo nisi esset interim quæsitũ ius alteri puta electo, secundum prædictos. per. c. fi. vt lite pen. No. Do. l. di. c. fi qs presbyter. & Abb. post Io. de li. de iud. c. at si clerici. §. de adul. xiij. col. dicentes, ꝙ dispensatio facta cum eo, qui erat priuandus, non præiudicat ei, qui impetrauerat illud cõferẽdum beneficiũ. ei, secuta priuatione. Idẽ Calde. in isto tit. cõsi. xij. & Car. xxxiij. in hac dubia cã. & Archi. & Do. in. c. fi quis presbyter. l. di. Et adde Frã. de Are. cõsi. vij. procedẽdum est breuiter. in. ij. col. vbi intelligit dicta doc. in. c. dudum. prout ibi per But. videlicet, qñ dispẽsans, vel habilitas scit collationẽ præcedentẽ fuisse inutiliter factã. Et ita etiã expresè vult Io. An. in. d. c. dudũ. dicẽs, ꝙ si tẽpore electionis, vel collatiõis patiebatur electus defectũ ordinum, vel ętatis: & Papa posteà dispenset cũ illo, nõ valet electio, vel collatio: nisi Papa de electiõe, vel collatiõe prius facta, faciat mẽtionem ipsius supplẽdo defectũ. & ita etiã dixit Inn. ibi: & sequitur But. pe. col. ver. ex his. infert Inn. tñ quãdo ageretur de aliqua dispensatione, quæ haberet tollere rescriptum, vel litẽ alicui motã: non aũt purgare aliquod vitiũ prouisionis de eo factæ: nõ videtur necessaria mẽtio rescripti, vel litis: vt est de mẽte prædictorum, quos vide. Et dicta Inn. & Io. An. in. d. c. dudum. sequitur etiã ibi simpliciter Do. ad fi. licet Imo. & Ab. ibi de hoc nõ tangant. Et ꝙ dispensatio superueniens validet electiõem irritabilẽ, vide etiã Cal. de ele. cõ fi. j. & Arch. & Domi. in. c. quicunq; ij. l. dist. An aũt validetur ꝑ cõfirmationẽ, latè ponit Pet. de Anc in regula. j. in. vj. q. de regu. iur. in. vj. cum concor. ab eo allegatis. ¶ Tertia restrictio. Si auditor primò datus remittit cãm ad cancellariã, tanquam procedere nõ valens, secunda impetratio tacens de hac prima, quæ euanuit, valet. Egi. belle. cõclusione. d. c. fi delegatus. ¶ Quarta restrictio.

6 †Sufficit, quòd signatura dicat talis audiat. quia si fuit præmissa narratio de commissione alteri facta, censetur reuocata absq; expressiori reuocatione, tanquam constet de mente Papæ secundum Rotam in isto titul. decisi. vj. in nouis. & ibi habes in additionibus, quòd debet fieri narratio de primo rescripto, & de rebus in eo contentis, & de personis iudicum. vbi autem ad eosdem fit impetratio, secus: vt etiam. s.
7 in. vj. limitatione. ¶ Quinta restrictio. †Recri ptum impetratũ in alia causa, nõ tenetur facere mẽtionẽ de primo. tex. hìc in verbo, eandẽ cãm. ¶ Amplia, etiã si esset eadẽ materia: dũmò nõ sit eadem cã. Io. de deo. q. xj. Et sequitur hìc Io. An. & Do. dicẽtes, ꝙ si aliquis narrauit se in renuntiatione circunuentum, & Titium simoniacè sibi subrogatum: & obtinuit sibi prouideri, si ita est: deinde Titius impetrat contra ipsum super reuocanda prouisione illi facta, ꝙ nõ est eadẽ cã, sed bene eadẽ materia: sentientes
a vt puto ꝙ sufficiat feciſſe mentionẽ prouisiõis facte: licet de cã, vel processu nihil fuerit dictũ. Cogita: qa seruiet ad multa. ¶ Sexta restrictio.
8 † Valet secũdum rescriptum spãle non faciens mentionẽ de primo generali, per. c. pastoralis. §. j. j. eo. Et aliàs audiui dñm meum de Aretio dicẽtem oretenus, ꝙ forte idẽ est: vbi secundũ rescriptum nõ euellet cãm de manibus primi iudicis: sed cõmittit certum articulum ipsius causæ. &
b iuxta Cle. j. de offi. dele. & videt tunc habere locum, quod de ꝓcuratore dicit in. c. peꝫ. de procu. cũ concor. Et intelligerẽ, nisi super illo articulo iam cœptus esset processus, per prædicta.
9 ¶ Septima restrictio. † Secundũ rescriptũ proprio motu cõcessum valet, nõ facta mentiõe primi. ita aliàs audiui allegari & extolli But. in. c. fi. in. j. col. de dila. per illũ tex. Et quia motus ꝓprius tollit subreptionẽ. c. fi motu. de præbẽ. in. vj. Hoc nõ affirmo. Primò, quia text. in. d. c. fi. & But. loquuntur in præceptis contrarijs, in quibus nemini præiudicatur: vt ibi per Abb. in vj. col. Sed hic agitur de præiudicio ꝓtis. Vnde nõ videtur, ꝙ ꝓpter motũ propriũ valeat secũdum tacẽs de primo. Fateor, ꝙ nõ põt dici subreptitiè impetratũ: sed bene dici põt, non est de intẽtione scribẽtis præiudicare iuri alterius fibi incognito. Io. An. & Do. in. d. c. fi motu. gl. in ver. validã. in Cle. fi Romanus. de præben. quia motus ꝓprius nõ nocet tertio. Ho. But. & alij de testibus. c. cãm. lo. ij. Bu. qui fi. sint legi. c. per venerabilẽ. xxxiiij. co. Abb. in. c. j. de iud. xij. co. ibi: tertia principalis. Do. in. c. fi propter. ix. co. de rescriptis. in. vj. Hinc est, ꝙ in beneficialibus motus proprius nõ facit secundũ impetrãtem præferri primo: nisi de eius literis mentio fiat. Imo. post Cal. & But j. eo. c. mandatũ. pe. col. Et ideo dicit Car. cõsi. xcviij. Papa vniuit, ꝙ vbi dicitur motu ꝓprio, debet intelligi si preces. &c. s. c. proxi. maximè, quãdo causæ mouẽtes Papã sunt tales, quibus cessantibus de iure cõi dispositio nõ teneret. dixi ad saturitatẽ in. d. c. cãm. & dico j. eo. ad aures. vj. col. versꝫ. v. conclusio. Fateor, ꝙ secundæ literæ reuocantes primas motu ꝓprio sunt valde fortiores: vt j. dicetur. Sed doct. ibi allegandi expreſ. è præsupponũt, quòd de primis fiat mentio. ideo hæc restrictio remanet fine fundamẽto. ¶ Vltima restrictio. Nisi primũ rescriptũ occultetur dolosè per annũ j. e. c. plerũq; & ex his facta est materia clara lõge

a ¶ Rescriptũ. quo casu aũt rescriptũ per rasurã non vitiaꝫ, vide do. Soci. cõsi. xv. inci. visis prædictis instrumentis. ver. quę quidem oĩa. circ. medium. in j. pte. char. xxvj.
b ¶ Consensus partium. Adde ꝙ si rescriptũ sit impetratũ de cõmuni cõsensu partium si secundũ impetratur non facta mentione de cõi cõsensu partium sed solũ de prio impetrato, secundũ tanquã surreptitium nõ tenet vt per. d. Sozi. fuo cõſ. clxiij. inci. visa bulla Bonifacij ver. cõfirmantur etiam præmissa. in. ij. parte chart. xxiij.

opulẽtius quã per ſcribẽtes hîc. Modò eſt videndũ, an ſecundum reſcriptũ non faciẽs mentionẽ de primo ſit nullum, vel irritãdũ.

10 Non eſt nullũ ſecũdum reſcriptũ tacens de primo, ſed ope exceptionis annullandũ, ſecũdũ omnes doctores excepto And. ſic. Et ante confirmationẽ cõmunis opinionis ſunt paucis verbis tollenda duo eius motiua plena multiloquio. Primò inducit iſtũ tex. ibi: *nec obtinent alicuius roboris firmitatem.* quæ verba important ipſo iure: ſicut j. eo. ca. ad aures. Illa verba, *vires nolumus obtinere.* important in beneficialibus ipſo iure, ſecũdum omnes ibi. Ad idem de renun. quod in dubijs. vbi idem dicitur de iſtis verbis: *nullam obtineat firmitatem.* & in l. prolatã. C. de ſententijs. ibi, *non obtinet authoritatem rei iudicatæ.* & exponitur, ꝙ eſt nulla. Sol. hoc nemo negat: ſed talia verba denotãt nullitatem ipſo iure in materia, in qua per alia iura nõ eſt declaratũ, ꝙ ſit opus exceptione: ſecus vbi eſt declaratũ prout in propoſito. quia in cõtentioſis ſubreptio nõ vitiat ipſo iure. dicetur j. e. c. ad audiẽtiam. lo. ij. patet j. c. plerũq; vbi ſecũdæ aſſumunt vires data anna li occultatione primarũ. ergo nõ erant nullę: quia nõ recõualeſcerẽt. regula, nõ firmaꝝ. lib. vj. Et iõ Do. hîc no. ꝙ in ſtatutis ſimilia verba, nõ denotabũt ipſo iure, quãdo repugnat aliud ſtatutũ. Similiter dicit lmo. in. d. c. ad aures. vltimo not. ꝙ iſta verba, *nullas vires.* etiã intelliguntur ipſo iure: ſalua tñ natura ſubiectæ materiæ alibi declaratæ. Facit qd' de verbo ſpolietur dixi in. c. præcedenti. in prin. Ad hoc. c. ſuper literis j. eo. in verbo nullatenus cognoſcat, ꝙ aliãs importet ipſo iure. Do. in. c. Romana. §. pe. de appel. in. vj. facit gl. in verbo nullo modo. in cle. ij. de æta. & qua. cũ ſi. & tamẽ ibi cognoſcit de precũ veritate. ¶ Et conſidera dũ dicit hic ſolus lo. An. ꝙ verba antiquæ cõpilationis dicebãt: nec ſecũdæ literæ de iure obtinẽt &c. exponebat de iure ſecundũ Gof. & trãſit Io. An. quaſi volẽtes, ꝙ ſi nõ dicatur illud de iure: iſta verba nõ denotẽt aliãs nullitatẽ ipſo iure. quod nullus cõſideraꝝ: nec puto ſuſtẽtabile, propter tex. in. l. ij. C. qñ ꝓuo. ibi, *nullas vires habere palam eſt.* & loquitur de ſententia cũ expreſſo iuris errore. ad idẽ gl. in verbo poteſtate. in. c. nihil eſt. de elec. & ibi. Abb. v. col. vbi iſta verba viribus careat, denotãt ipſo iure. Idẽ gl. fi. in. c. nouit. de his, quæ fiũt à præla. & Abb. de fide inſtr. ꝙ ſuper his. ꝓ illũ tex. facit. l. ꝓuidendũ. cũ gl. in verbo careat. C. de poſtu. cũ ſi. & ſic ſublatũ eſt primũ motiuũ And. niſi additio: ad quæ vide, quæ dixi j. e. Rod. ver. verba latæ ſentẽtiæ. Secũdò dicit ipſe nõ eſſe verũ, ꝙ alibi ꝓbetur iſtud ſecundũ reſcriptũ non eſſe ſtatim inualidũ. Et ad. c. plerũq; qd' eſt clauſis ī materia, dat & extollit quatuor reſpõſiones tãquã ſtupendas, quas breuiter reuoluatis. ¶ Prima ſolutio. Quòd ibi ſecundæ literæ fuerũt impetratæ poſt annum: quo caſu nõ erat neceſſaria mẽtio primarũ: quia lapſus anni fecerat eas elidibiles, iõ nõ indigẽtes mentiõe: iuxta gl. j. e. c. ex tenore. cũ concor. Dic cõtrà: quia primæ nõ ſunt elidibiles, nec inualidæ etiã poſt annũ, ſi interim aliæ nõ fuerũt impetratæ: imò primę ꝓ petuæ valebũt, nõ data impetratione aliarũ: vt declarat Abb. in d. l. plerũq; tertio notabili. & ibi lmo. in. iiij. col. per. l. falſo. C. de diuer. reſcri. ¶ Secũda ſol. ꝙ in iſtis attẽditur tẽpus pñtatiõis, non tẽpus datæ. gl. in. c. j. ſ. e. tũc arguit ſic tpe poteſtatiõis ſecũdarũ, & ſic elapſo anno primæ ſunt elidibiles: ergo nõ tenetur de eis facere mentionẽ. Dic cõtrà: quia imò attẽditur data nõ pñtatio: vt in tex. iſto: niſi vbi primus tardauit excipere de ſuo reſcripto conuẽtus per ſecũdas. de appel. vt debitus. Præterea nõ eſt poſsibile dicere, ꝙ tpe pñtationis excuſetur nõ faciẽdo mentionem de primo: qa mẽtio non fit verbis extra reſcriptũ, ſed in ipſo reſcripto. Modo à principio, qñ impetrauit nõ fecit mẽtionẽ: & tũc nõ poterat excuſari: cũ nondũ conſtaret de negligẽtia primi. ¶ Tertia ſolutio eſt, ꝙ ſecũdæ literæ nõ ſunt nullæ: ſed ſtant in pendẽti. allegat gl. ij. quaſi in fi. j. eo. c. ex tenore. Dic, ꝙ ſi ſtant in pẽdenti: ergo non ſunt nullæ. & ſic tenebunt geſta virtute earũ. Præterea nõ eſt poſsibile, ꝙ ſtent in pendenti: quia aut à principio voluerunt aut non dicitur reſcriptum ſtare in pendẽti, quando eſt ad cõfirmationẽ alterius materię, de cuius validitare nondũ cõſtat: quia tũc ambulat cũ illa paribus paſsibus, & valet, vel nõ, ſecũdũ illi? validitatẽ. & ſic log. c. bonæ. de cõfir. vtili. p qd' ꝓprie mouet ſe gl. i. d. ex tenore. hîc aũt reſcriptũ ſecũdũ dicit impetratũ ſimpl'r, nõ relatiuè. ¶ Quarta ſolutio, ꝙ licet ſecũdæ ſint ſtatim nullę tñ propter perfidiã primi alteratur diſpoſitio iuris, & recõualeſcũt ſecũdæ: ſicut aliãs propter magnã contumaciã inducitur, qd' aſs nõ induceretur. l. Fulcinius. ff. ex qui. cauſis in poſ. ea. Dic nõ eſſe iure cautũ, ꝙ actus nullus efficiatur validus propter alterius perfidiam. Itẽ. c. plerunq; nõ videtur aliud ponere in odiũ primi: niꝙ vbi ſuũ reſcriptum erat perpetuũ, mõ eſt tẽporale & finitũ: per quę patet opinionẽ cõem olim nõ eſſe mutandã propter hęc motiua profecto nõ conueniẽtia doctori tãtæ famæ. Sed ſtudio impuguandi cões opiniones ſæpiſsimè delirauit credẽs ea via ſe immortalẽ fore ad inſtar Neronis, qui ſecundũ hyſtorias deſyderio immortalitatis inſaniẽs Romã crudeli incendio ſubijcere nõ erubuit: vt aliqua nefandi facinoris perpetratione perpetuã ſui nominis memoriã poſteris trãſmitteret. ¶ Et pro opinione cõmuni vide Arch. in. c. ſi legibus. xxv. q. ij. vbi pro hoc arguit ſic. valet proceſſus ſecundi iudicij, & ſentẽtia ſecunda, ſi non excipitur de prima. c. inter monaſterium. de re iudi. Multo fortius valet proceſſus ex ſecundis literis, ſi nõ excipitur de primis. Adde etiã Butrij. eo. c. ex tenore. vbi exponit eo modo careat, ſcilicet non ipſo iure: ſed ſi excipiatur. Et pro cõi arguo ſic. Fortior eſt ſubreptio in literis beneficialibus, quã in literis ad lites: vt latè firmãt oẽs j. c. ad audientiã. Sed in beneficialibus valet mero iure ſecundũ reſcriptũ grauãs eccleſiam prius grauatã, nõ facta mentione reſcripti primi: ergo fortius reſcriptum ad lites. Minor patet per. c. tibi qui. in fi. de reſcriptis. in. vj. inducendo, vt latè per Imo j. eo. c. capitulum. iij. col. & c. mãdatum. vij. col. Nã ibi ſecundũ reſcriptũ ſuccumbit primo nõ nominato: tamen ſi primus impetrans fuit negligens, prævalet ſecundũ: quod eſſet impoſsibile, ſi à prin. fuiſſet nullum. regula, nõ firmatur. li. vj. ſecundũ eos.

Limita cõem opinionẽ duobus modis. Primò niſi ſurreptio cõmiſſa in ſecundo, habuerit originem ex cã fonditus annullante de per ſe. But. Imol. & Do. hîc per. c. j. hocti. in. vj. & c. ſua. de offi. Dia. vbi habes exempla. Sed certè iſtud non eſt limitare materiã, quæ tractat, quãdo ſecundũ reſcriptum efficiatur validum, vel inualidũ. Sed eſt ponere caſum in quo ſurreptio ad lites vitiat alios. dicemus j. eod. c. ad audientiã. lo. ij. Et dũ Abb. allegat. c. ſi eo. hoc ti. in. vj. vide quæ dicẽtur j. eo. c. conſtitutus. ¶ Limita ſecundò, dummodo impetrator primi reſcripti nedũ excipiat contra ſecundũ. ſed vltra hæc appellet, ſi non auditur: quia nõ appellãdo tacita vel expreſſa reiectio ſuæ exceptiõis faceret validũ proceſſum ſecundi reſcripti. But. Do. & Imo. hîc, qui dicit hãc eſſe cõem opi. Idẽ Imo j. eo. c. ad audientiã. ij. in. iiij. col. ibi, & per prædicta patet. & in. c. ex literis. in fi. de offi. deleg. Et rõ eſt, quia proceſſus ad vlterioria operatur tacitã pronuntiationẽ reiectionis exceptionis. c. ex parte. M. de appel. c. cũ dilecti. in fi. de elec. c. ſuborta. de re iud. vbi latè poſui. Prærereà ſecundũ Pe. de Anch. hîc, exceptio rei iudicatæ, vel iurisiurãdi, vel aſs per imens intentionẽ oppoſita, & non diſcuſſa, vel reiecta: nõ reddit proceſſum retro nullum. c. inter. de re iud. cũ ſi. ergo minus exceptio iſta nõ ſeruati ordinis datij. eo. c. paſtoralis. quia ante lit. conteſta. nõ eſt dare ordinem, cuius omiſsio vitiet ipſo iure. Allegat Bar. & Bal. poſt Spe. in. l. ſi quæramus. ff. de teſt. dixij. eo. c. cum dilecta. ver. vj. ſignũ. Item quia incidens & principale ſunt diuerſæ cauſæ, licet habeant à iure ordinem traditũ in procedẽdo. Sed in cauſis diuerſo modo adinuicẽ ſubordinatis, nõ vitiat præpoſteratio. l. j. C. de ap. ergo ſtandũ eſt regulæ generali, ꝙ grauatus appellet: quia non eſt iure cautum, ꝙ ſola propoſitio exceptionis ſubtrahat litigantẽ à iuriſditiõe iudicis meritò in. c. exhibita. deiudi. ponderatur appellatio ſecũdum eum. Pro quo optimè facit. c. dilecto. de ap. ¶ Eſt verũ ſecundũ Io. de lig. Ab. & An. Sic. hîc tenẽt cõtrariũ. Sed rationibus loã. de lig. rñdet hîc Car. & lmo. maximè ad. c. tuã. de ordi. cogni. ꝙ ibi iudex erat penitus incapax. ideò nõ potuit firmari proceſſus. Nec eſt verũ, quòd ſola exceptio ſit potens elidere: ſed eſt via ad operandum, ꝙ eius reiecto pariat grauamẽ. Ad rationẽ Abb. patet reſponſio ex iã dictis: quia ꝓcedendo in principali ad vlteriora, valet proceſſus. & omiſsio formę dicti cã. paſtoralis. nõ vitiat hanc tacitã pronũtiationẽ. Probo, quia ſi diſpoſitio illius ca. ligaret incontinenti manus iudicũ orta ambiguitate literarũ, non poſſet valere ꝓceſſus, qui parte approbante fieret poſt exceptionẽ. cuiꝰ cõtrariũ firmat ibi Ab. in. v. co. ver. ſe

cundus

cundus caſus, quẽ vide ad rõnẽ An. Sic, ꝙ ſufficit ſola exceptio ad ruinã ꝓceſſus ſequẽtis, qñ ꝓpoſita exceptione lex trãſfert iuriſdictionem in aliũ. l. j. & ibi Bal. C. ſi quacũq; prædi. pot. in qua rõne vtif more ſuo multiloquio merè oſtẽtatiuo. Conſidera primò in tellectũ illius legis circa ꝓceſſum iudicis recuſati: de quo latè per do. Alex. in. l. quia poterat. ff. ad Trebell. vbi multis relatis conclu

a ditur proceſſum valere recuſatore non appellante, [a] niſi duobus caſibus. ¶ Primus eſt caſus dictæ. l. j. in qua odio criminis iuriſdictio recuſati ſtatim euulſa ab eo radicitus transfunditur à lege in alium. ¶ Secundus caſus, vbi iam ſunt electi arbitri iuxta. c. legiti ma. de ap. in vj. quia tunc non valet proceſſus, per. c. iudex. de offi. deleg. in. vj: inducendo: vt per Domi. ibi: & in. c. quoties. lo. j. iij. col. ij. q. j. latè And. Sicu. de offi. deleg. c. ſuſpicionis. xxv. col. & Abbas in diſpu. duo clericali. cum concor. ¶ Conſidera ſecundò, ꝙ d. l. j. transfert iuriſdictionem totius cauſæ: ſed. c. paſtoralis. ſolũ cognitionem articuli pœnam validitatis literarum. & in hoc val de fuit deceptus And. Sic. Patet ex mente gloſſarum & omnium doc. & ibi clarè Ab. in primo notabili: neq; eliguntur arbitri ſup negotio principali: ſed ſolùm ſuper illa prequaliditate. Modò dico ꝙ etiam cõceſſo, quòd in iſto articulo ſit transfuſa iuriſdictio: tamen in negotio principali remanet in iudicibus datis per reſcriptum: & ideo proceſſus ad vlteriora, pet quã tacitè reijcitur exceptio habet fundamentum in pẽtate non transfuſa. Et licet iudices omittãt cognitionẽ illius articuli, tñ proceſſus vlterior cõualida tur ex tacita quieſcentia partis, ꝑ ꝓdicta no. Sic in caſu legis primæ. in qua extinguebatur in totũ iuriſdictio. Et iſta guſta tanquã ſubtilia & nõ declarata. ¶ Opus eſt in iſtis duplici aduertẽtia. Prima, dum omnes ſ̃upponũt, ꝙ ꝓceſſus delegati ad vlteriora operetur ꝓnuntiationẽ cõpetentię: quia iſtud eſt cõtra gl. in verbo ꝓceſſus. in fi. c. diſpendia. de reſcrip. in. vj. & in. c. ij. in verbo quorũ. eo. tit. & lib. Et vtrobiq; Do. & But j. eo. ſuper literis. xxiij. colũ. ibi: ſed aduerte, tu diceres. & Imo. in. l. ſi quæramus. iiij. colum. ibi tertiò fallit. ff. de teſtamẽ. & in. c. ij. de dila. poſt Innocenti. & alios ibi: & dicit valde vtilem eſſe expreſſam pronuntiationem ſuper competentia. Sed opi. iſtorũ procedit, quãdo iuriſdictio erat funditus nulla. vbi verò eſt exceptione elidibilis, prout eſt in propoſito, bene ſufficit dicta tacita pronuntiatio: But. in. d. c. ſuper. Ange. egregiè in. l. ij. in. vj. col. ff. ſi quis in ius vocatus. ¶ Pro cuius rei plena informatione vide, quæ dixi de re iudicata. c. ſuborta. in iiij. limitatione illarum ſeptem, quas dedi ad regulã loquentẽ de ꝓceſſu ad vlteriora. ¶ Secũda aduertẽda eſt, ꝙ licet cõtra ſecũdũ reſcriptum ſubreptitium oporteat excipere & appellare, nõ tamẽ ita eſt ſemper, quando excipitur contra primum reuocatum: ſed inſpicitur, an ſit reuocatum ipſo iure: & tũc ſufficit exceptio: imò notitia qualiſcũq; ſecus vbi nõ ipſo iure reuocatũ: vt hîc per Imo. in. xj. col. & iſta patebunt infrà conſyderando primã extẽſionem, & primam reſtrictionem.

11 Valet †proceſſus factus vigore reſcripti primi reuocati ꝓ ſecundum, donec de ſecundo excipiatur per partem. Iſtam regulam firmant hîc Inn. Cõpo. But. Card. Imo. Domin. & quanquam Gof. & Ioan. An. aliud ſentiant, per iura quæ ſuis locis infrà adaptabuntur. Inducitur pro regula. c. audita. in fi. de reſtit. ſpo. Et ratio: quia ſecũdæ literæ videntur datæ ſub conditione tacita: valet ſi pars vti voluerit eis: & ideò expectatur euẽtus animi ſui. Item, quia Princeps non videtur velle præiudicare proceſſui agitato ignoranter inter partes. Idem. Bald. in. l. falſus. xj. colũ. ibi, nunc videndum eſt ecõtra. C. de furt. per. d. c. audita. & propter communem errorem. ar. l. Barbarius. ff. de offic. præſid. Et oſtendit, ꝙ gratia facta per ſignaturam, ſtatim confert plenum ius: nec reuocatur morte concedentis: vt per Archi. in procę. vj. Reſcriptum ad lites gerit vim epiſtolæ, cuius effectus incipit ea recepta. Idẽ Bal. in. l. mãdatum. vlt. col. C. man. tollit rationem Pet. & Cy. qui dicebant proceſſum non tenere propter defectum fundamenti: ſcilicet voluntatis delegantis: quia imò eius voluntas eſt, vt nõ non abſtineatur authoritate reuocatoriarum ante earum præſentationem. Item Sali. ibi, in fin. dicẽs hanc regulam ſeruari in omni foro, per. l. qui abſenti. cum ibi notatis. ff. de acquirẽ. poſ. Et quia ſicut iuriſdictio quæſita per literas eſt ligata ante earum præſentationem, vt nihil agere poſsit: ita poſt præſentationem iuriſdi-

12 ctio eſt libera in procedendo ante præſcriptionem reuocatoriarum. alleg. Inn. & Hoſ. in. c. audita. Facit conſilium Cal. de offi. leg. iiij. vbi dicit, ꝙ tenẽt geſta per legatũ reuocatum à Papa in publico conſiſtorio ante notitiam. Et in dubio præſumitur reuocatio incognita. & dicta iſtorum, qui latius ſcribunt, refert hîc ſimpliciter ad literã And. ſic. plura ſcribẽs in iſto notabili paſſu. ¶ Adde pro regula But. & Imo. in. c. ij. de of. deleg. firmantes idem per illũ text. in verbo innotuerit. Et dicit Bal. in. l. j. in fin. C. vt lite pẽdẽte, ꝙ per reſcriptũ nõ ſẽtantum, non aufertur iuriſdictio. allegat Inn. in. c. audita. Et a veritas ſecundũ eũ. Et dicit Bal. in. l. ea, quę hoc poſt prin. C. de tẽpo. in inte. re. pe. ꝙ ideò Spe. fecit titulũ ſpecialẽ de reſcripti ſẽtatione: qa ante ipſam nihil fieri põt: & vtile eſt de ea confici inſtrumentũ, ſecundũ eũ. Et dicit Bal. in. l. iij §. j. ff. quod quiſq; iuris. quòd iudex nõ habet exercitium iuriſdictionis ante præſentationẽ reſcripti: & ideò inuito aduerſario põt ei renũtiari. Et dicit Lud. ſing. lix. fuit quæſtio Romæ. aliãs eſt in verbo, vicarius. quòd geſta per vicarum Epiſcopi reuocatum ignorantem reuocationẽ, tenẽt per. l. ſi fortè. ff. de offi. præſi. Sed cauue, quia in hoc & in caſu Cal. in. d. conſi. ſuffice ret notitia qualiſcunq; nõ ſic in ꝓpoſito vt infrà in prima extenſione. Et vide Rotã in nouis ccclvij. deciſi. circa tertiũ dubiũ: quam nõ repe rio poſitũ in rubricatis. vbi ꝓbat latiſsimè nõ cõferri, neq; auferri iuriſdictionẽ, ſaltẽ in exercitio ante ſẽtatas literas. bonus tex. de app. c. ſuper eo. lo. ij. in fi. & ibi pulchrè Phi. iiij. colũ. addendo Petr. de an. in. c. cum plures. de off. dele. in. vj. & in. c. cũ tibi, qui. de reſcri. in. vj. & ibi gl. in verbo ante. Et procedũt hæc, etiam ſi partes conſentirent, ꝙ procederetur ante præſentationẽ ſecundũ eum: quicquid dicat Bald. in. l. nec quicquã. §. vbi decretum. in fi. ff. de offi. conſu. ¶ Et vide Albe. de Roſa. in. l. Barbarius. pe. col. ff. de offi. præfi. vbi dicit, quòd de iure canonico tenent geſta per legatum, vel delegatũ reuocatum ante notã reuocatiõem: per. d. c. audita. & per alia de quibus per eum. ¶ Non tangimus hîc, quando delegatus, vel alius habeat iuriſdi. habitu, vel actu ante viſam commiſsionem aliunde notã. de quo dixi in. c. eccleſia. de conſtitu. in articulo de cauſæ cognitione. & in. c. cum ex officij. de præſcri. & in. c. ij, verſic, iij. limita. ſ. tit. pꝛoximo. Pulchrè ponit Nico. Milius fo. repertorij. lxxxv. verſi. iudex delegatus, & alius, dicetur infrà eodem. c. ſciſcitatus. apoſtillando apoſtillantes. Bart. in. l. multum. ff. de cond. & demonſtra. agitur hîc de effectu literarum reuocatoriarum.

Vt dicta regula claro ſtilo dilucidetur, not: primò quinq; corollaria. Secundò tres extenſiones. Tertiò nouem reſtrictiones omni ſuperfluitate truncata. ¶ † Primum corollarium. Poteſt ſecũdus impetrator renuntiare ſuo reſcripto. Bald. in. d. l. iij. §. j. Innocen. Ioan. de lig. & Car. j. eodem capitul. paſtoralis. & ibi Abbas in prima columna. verſicu. primus, quando citatus. & dixi ſuprà in rubrica. Poteſt etiam conſentire, quòd ſecundus iudex ꝓcedat cũ primo, quia reuocatio fit eius fauore. ergo &c. de regu. ad apoſtolicam. cum ſi. niſi eſſent ſecũdæ literę datæ motu proprio, Imo. poſt Bar. in. d. c. paſtoralis. xiij. col. & But.

¶ Nõ appellãte, vide omnino per Alex. in conſi. cl. xxxij. ij. parte & cõ ſi. lxxxvj. j. pte. & vide Paulũ de Caſt. cõſ. xxij. inci. circa primũ quæſitũ. & c. q. ire fert opiniones, & ſequitur Bart. in d. l. quia poterat. & vide Baldũ in marver., ꝓceſſus. Tu vide Arch. in c. cũ plures. de of. dele. in. vj. & Inno. in. c. vt debit⁹. de app. & in. c. cũ ſicut. de eo, qui mit. in poſſ. & in Spec. de recuſ. §. quale. ver. quid ſi delegatus.

hîc:quia deficit prima iurisdictio funditus:vt dicetur in prima re
strictione. Et istud esset eam dare de nouo:quod non potest fieri
pacto priuatorum.de fo.compe.c.si diligenti.& idẽ puto in casu
sextæ,septimæ,octauæ & vltimæ restrictionis.de quibus j.ea.rõ-
ne. ¶ Secundum corollariũ. Valet excõicatio inflicta per primũ
delegatum ante præsentionem secũdi rescripti. Nic.de media vil
la.iiij.lib.sententiarum.dist.xviij.q.iiij.arti.v.per.d.c.vt debitus.
& per glo.iij.de procu.c.auditis.obstat.c.cum contingat j.eo.cũ
gl.in verbo,secundo loco.vbi detecta reuocatione primarum li-
terarum,reuocatur excommunicatio lata per primos iudices.Et
in adaptando illum tex.quem Ric.non vidit,cum regula nostra,
& cum tex.in.d.ca.auditis.laborant scribẽtes ibi:& communiter
dicunt,quòd per absolutionem de qua ibi fit mentio,non infer-
tur excommunicationem non tenuisse:sed nũc absoluitur pœni
tens,qui primò contumax fuit iustè excõicatus. De qua respon-
sione turbatur ibi Imo.ix.col.ibi,sed aduerte:quia mens literę est
quòd declaretur processum fuisse retro nullum:vnde firmat spã
le esse in excõmunicatione:vt non teneat quod est cõtra Richar.
¶ Considera primò,quæ est ratio specialitatis. Secundò, ꝙ ipse-
met Imo.ibidẽ.ij.col.versic.vlterius quæri põt.videtur sequi pri
mam responsionem. Tertiò considera, vt rectè sentit Abb. ꝙ se-
cundi iudices fatebantur excõicationẽ tenuisse:quia hoc prępsup-
ponit absolutio,quam fecerunt,& publicari iusserunt. Et eam fe
cissent etiam primi data correctione excõicati. Tamen Abb.vide
tur dubius,dũ dicit,quicquid sit.&c.licet de Imo.nihil dicat. cui
posset aliter satisfieri dicendo,quòd tempore latæ excõmunica
tionis,iam erat exceptum de secundis literis. Hæc intellige,nisi ir
ritatio excommunicationis nemini noceret:quia non valet pro
14 pter tertiã restrictionẽ, de qua infrà. ¶ Tertium corollariũ. † Si
post notam reuocationẽ iudex procedat,& cognito an sua sit iu-
risdictio,pronuntiet se cõpetentẽ,& non appelletur:tenet senten
tia. Imo.hîc.ij.co.quia in hoc incidenti,an sit iudex,vel non erat
competẽs, per no.j.eo.c.super literis.per illum tex. Et facit quod
no.Inno.in.c.j.de offi.dele.in.vj.secundũ ipsum.de qua materia
latius in.d.c.super. Et contra istud corollarium oppone,& solue
prout fiet in sequenti. Et pro isto corollario facit:quia licet data
falsitate rescripti pronuntiatio super competẽtia nihil operetur,
nihilominus vbi rescriptũ est aliâs nullum,tñ emanauit à princi-
pe,pronuntiatio super cõpetentia firmat processum, & ita erat
hîc. Ad quæ vide quę dixi j.eo.c.super literis.circa.xxij.columna.
ver.fallit nonò.maximè in.ij.limitatione illius fallẽt. Circa dictũ
Lap.in.c.j.de rescrip.in.vj.& illud multũ importat, vt dicetur j.
in fi.secundæ restrictionis:tamẽ hoc nõ firmaui in.d.c.super.quia
iste scit de nullitate rescripti. Additio. ¶ Quartum corollarium:
15 † Si partes procedunt coram iudicibus reuocatis:tenet processus
etiam in causa principali. Imo.hîc post Inno.& compo. quia in fa
uorem ipsius impetrantis secundæ fuerũt concessæ cum con-
ditione subintellecta,si impetrans voluerit eis vti.& ideo sicut ex
presè posset eis renuntiare,vt in primo corollario:ita tacitè liti-
gando coram primis. Et est sententia Inn.in.c.j.de conces.præbẽ.
in.vj.& Abb.in.d.c.pastoralis.in prin.in.v.col.quinimo possent
partes consentire,quòd omnes iudices tã primi, quã secundi es-
sent iudices causæ principalis:vt ibi per Imo.xiij.col.& ibi diceť.
¶ Obstat his duobus corollarijs.l.priuatorum.C.de iurisd.om.
iud.&.c.si diligenti.de foro cõpe.vbi consensus partium nõ facit
iudicem,qui non est:sed iste primus est ipso iure reuocat⁹,vt hîc
in verbo exempta est.& in.c.ex literis.de offi.deg.ibi,apparet iu-
risditionem nullã penitus habuisse maximè nota reuocatiõe per
d.c.auditis. in fi. ¶ Soluti.ad.c.ex literis.datur specialis respõsio
de qua infrà in quarta restrictione. Vel,ad illũ tex.& alios respon
det Inn.Comp.But.& Car.hîc,ꝙ intelligantur dummodò exci-
piatur de secundis literis:& nõ excipiendo videtur pars in conse-
quentiam eis renuntiare,q solutio tutior est,quã sequens:vt etiã
in.ij.extensione. Secundò soluit Imol.ꝙ posito,quòd primæ lite
ræ essent ipso iure nullæ:tamen de æquitate validantur: ex quo
fauore partium erant nullæ:sicut dicitur in simili de testamento
in quo filius in potestate est præterit⁹:quia potest de æquitate re
conualescere filio approbante.l.filio præterito. cum ibi notatis.
ff.de iniu.test. Pro qua solutione adduco. Nam licet in eum, qui
nunquã habuit iurisditionem in cã,iurisditio non possit proro-
gari.d.l.priuatorum.tamen in eo qui habuit iurisdictionem cadit
ꝓrogatio in eadem causa:licet iurisditio fuerit extincta. Dictum
est singulare Inn.in.c.cum venissent.in.gl.ij.in fi. Illud autem con
stat de testibus:dũ dicit,quòd licet morte delegantis expiret ipso
iure iurisdictio delegata re integra:vt ibi no.gl.& omnes. & dice
tur in.vij.*restrictione,*tñ de consensu partium non potest pro
rogari. Sed caue:quia istud dictum Inn.refutatur ab omnibus, vt
dixi:quia non cadit ꝓrogatio vbi nulla est iurisdictio.l.licet si ma
nente.ff. de precario,dixi in.c.de causis.de offi.dele.ergo præsup
posito,ꝙ iurisdictio ipso iure euanuerit,nihil remanet cum quo
possit coniungi prorogatio,quæ præsupponit subiectum elõga-
bile. Vides ergo,quòd qua rõne impugnať dictũ Inno. eadẽ rõne
sol.Imo.hîc tãtò magis,ꝙ in casu Inn.agitur de reuocatione legis
hîc de reuocatione hoĩs.& prima deberet esse dulcior,per.l. Cel
sus.de arbi. Et tñ illa non est mutabilis partiũ consensu:ergo mi-
nus ista. Ideò dic,quòd vbi reuocatio hominis esset absoluta, nõ
habens aliquam conditionẽ tacitã,cessant ista corollaria : imò &
regula,vt patebit in pluribus ex restrictionibus sequentibus. Sed
vbi mẽs reuocãtis non est certa,habet in dubio subintellectã sæ-
pe dictam cõditionẽ:& ideo non dicitur tunc cõferri iurisdictio
nõ habenti,nec prorogari:sed potius remoueri tacitè obstaculũ
secundarum literarum,per quod poterat pars iurisdictionem tol
lere. ¶ Et ideò,quando indiscursu dictum aliquando doctores
primas literas reuocari ipso iure, est incautè dictum :quia non
semper verum , nisi in certis casibus:vt patet per prædicta , quæ
16 alij non declarant. ¶ Quintũ corollarium. ¶ † Sic secũdæ literæ
non facientes mentionem de primis reconualescunt,si primę oc
culentur per annum j.eo.plerunq;.ita primæ reuocabiles præsen
tationem secundarum reconualescunt,si secundus non vtitur se
cundis. Ita videtur esse de mente oĩm docto.hîc:qui volũt:ꝙ pri
mæ corruant,nisi per vsum secundarũ. Modò tripliciter extendi
tur dicta regula.

17 Extensio prima †. Etiam si primi iudices sciãt aliũde re
uocationẽ,sed nõ per excepti.partis,valet eorũ
processus. Inn.Car.& alij hîc:quia iura ponderant literarum rece
ptionẽ,non aũt notitiã.d.c.auditis.& ibi firmat Ab.pe.colum. Et
quia possibile est ꝙ secundus impetrator fortè non vtetur secun
dis,simplex earum notitia non operatur reuocationẽ.& ita intel
ligitur.c.ij.in ver.innotuerit.de offi.dele.secũdum Do.hîc.& fa-
cit Rota de offi.dele.vj.decisi.in nouis. Vbi aũt essemus in mate-
ria non habente dictam tacitam conditionem:tũc regulariter suf
ficit notitia vndecũq;:vt per Io.An.in regula.eũ,qui.& ita Cald.
in.d.consi.iiij.de offi.dele.& glo.in verbo,sciuisti j.eo.cum cõtin
gat. ¶ Secunda extensio. Et etiã si excipiatur de secundis, nõ sunt
reuocatæ primæ, nisi excipiens instet.& instare diciť,si appellat à
reiectione exceptionis. Car.hîc,per.c.cum dilecti.de ele.in fi.ibi:
non multum institerit. Et quia scribens intelligitur reuocare pri
mũ rescriptũ:si secũdus impetrator vtetur cũ effectu. Vnde nõ
appellando reiectione exceptionis,videtur illi renuntiare. argu-
mento de offi.de leg.gratum. Et inducit de ap.c.solicitudinẽ. vbi
comparẽs coram iudice à quo,videtur renuntiare appellationi:
& tñ illius iurisdictio erat translata ad iudicã ad quẽ. Ergo fortius
telligitur renuntiare hoc in casu,in quo nondum erat trãslata iu
risdictio ad iudicẽ secũdum:quia non reuocať iurisdictio ipso
iure:sed per vsum secundi rescripti,secundum ipsum, quem sim-
pliciter refert Imo.in.viij.col.& bene faciunt,quæ dicta sunt su
prà in secunda limitatione præcedentis articuli,de exceptione,q
opponitur cõtra secundas vltra,quã requiritur appellatio. ¶ Est
verum,ꝙ Imol.hîc in.ij.col.reuocat rẽ in dubiũ:maximè vbi re-
uocatio est directa:sed quia vt dicetur in.v.restrictione, ista diffe
rentia inter directam & indirectam,non probatur iure ideò ista
extensio stare potest,nisi in casibus,in quibus sufficit simplex no
titia:& ista percipientur ex infrà dicendis. Iura ergo ponderantia
pñtationem,intelliguntur de præsentatione cum effectu. ¶ Ter
tia extensio. Valet processus respectu etiam tertij impedientis iu
risdictionem. Ab.in.c.audita.in.vj.col.per.c.cum contingat j.eo.
vbi tertius debet obedire primis iudicibus,ex quo non habetur
disceptatio de præualiditate literarum. Et de hoc aliquid infrà
quarta

quarta restrictione. Modò sequuntur.ix.restrictiones,in quibus
per secundas inducitur statim reuocatio primarum in eis nomi-
natarum.

18 Prima restrictio magn. † Si in secũdis literis est clau
sula,motu proprio:inducitur sta-
tim reuocatio habita earum notitia vndecunq; etiã ante præsen
tationem. Inn j.c.cum contingat. But.Do.& Ab.hîc,& Ab.in .d.
c.auditis.pe.col.per.c.si duobus.cum gl.in verbo cognouerit. de
appel.& per.l.iudicium soluitur.ff.de iudi. Constat enim de volũ
tate superioris:nec est opus expectare aĩm partis. Et hinc est,ꝙ ẽt
si pars vellet,non posset renuntiare. Inno.Io.de ligna.& Car.in.c.
pastoralis.& ibi Imo.xiij.col.& Domi.hîc,per.d.l.iudicium.& fa
cit.c.fi.de of.dele.vbi cõsensus partium non mutat ordinẽ rescri
pti datum à Papa,non intuitu partium. Et ideò puto,ꝙ etiam si
habens tale rescriptum non vtatur eo infra annum, primum nõ
conualescit:si primus iudex de eo scit per regulam,nõ firmatur.
lib.vj. ¶ Fortius dicit hîc solus Imo.contra alios,quòd vbi prin-
ceps reuocat motu proprio,reuocatio operať,ꝙ subdito ante vl
lam notitiam secundarum,iudicium soluitur.& quod habetur in
c.vt nostrum.de app.facit vltra eum.l.Celsus.ff.de arbi. Sed reuo
catio, quæ fit à lege morte delegatis re integra , operatur statim
ante notitiã: vt dicetur in septima restrictione:ergo fortius ista.
¶ Adde,idem quia clausula decreti idem operatur,vt in sequen-
ti restictione.ergo & ista. Idem Imo j.eo.cum contingat.versus fi.
dicens finaliter velle Inno.ibi:ꝙ motus proprius operetur reuo
cationem sine vlla exceptione & sine aliqua scientia,per no.in.d.
c.vt nostrũ.& in.c.j.de conces.præben.in.vj.& est conclusio no
ua & fortis. Cogitabam si dici posset,quòd quãdo res est integra
operetur dicta clausula reuocationem ante notitiam:sed nisi pri-
mæ literæ iam dedissent causam processui,difficile est persuade-
a re, quòd processus factus per iudices hoc ignorantes corruat [a]
¶ Primò,quia licet simus certi de animo superioris in reuocan-
da iurisdictione: nõ tamen apparet de aĩo reuocandi processum.
Et ideò cum ista clausula recipiat iurisdictionem ad præsumptã
mentem cõcedẽtis:maximè vbi nocet tertio:vt fuit dictũ.s̃.colũ.
vij.in.vij.restrictione,nõ videť extẽdenda. ¶ Secũdò ꝑpter gene
ralitatẽ.c.auditis.cum alijs allegatis in regula,quæ in hac materia
simplicis ignorantiæ omissis generalibus,quæ inferunt idẽ in alia
materia.de quibus per Lu.in.l.si verò.§.de viro.in.lj.fallẽ .ff.solu.
mat. Tertiò,quia irritatio processus est pœna.glo.in verbo pro-
cessus.in.c.decet.de immu.ecc.in.vj. Abb.in.c.fi.viij.col.ibi, ego
puto.de ferijs.tex.in capit.dispendia.de rescrip.in.vj.in fi.ibi simi
li pœna.iuncto princ.ibi:nec processus valeat. & irritare cõmo-
da orta ex rescripto est pœna j.e.c.super.ibi,in pœnã nullũ ex lite
ris cõmodũ cõsequãtur. Sed clausula decreti nõ afficit ignorantes
quo ad pœnã:vt diceť paulò post in.ij.restrictione: ergo nec ista.
¶ Quartò,quia ęquiparatio huius clausulæ ad decretum,potest
euitari. Primò quia illi renuntiari potest,nõ isti:vt infrà dicetur.
Prætereà fortè illa clausula non afficit in proposito ignorantes:
vt infrà attentabitur:ergo cesset ęquiparatio:nec alicubi legitur,
ꝙ clausula motu proprio,afficiat ignorantes. ¶ Vrget magis illa
ratio de reuocatione legis attento, ꝙ multa possent esse facta an-
te notam mortem Papæ:& tamen corrunt oĩa gesta ab hora mor
tis citra:ergo & ista. Nisi dicamus, ꝙ reuocatio per mortẽ Papæ
fortior est:quia statim deficit radix iurisdictionis delegatæ non-
dum perpetuatæ. Sed ibi scribitur motu proprio,cũ in dubio nõ
videatur velle præiudicare:nisi quantũ apparet, dicemus satis es-
se,ꝙ reuocet à die notitiæ.& interim radix nõ sit extincta, prout
potest Papa velle,ꝙ nõ sit extincta prius,quã sciatur eius animus.
Quæ cõsyderatio nõ cadit eo mortuo:quia non potest stare in su
spenso virtus reuocationis:cũ interim non habeat fundamentũ,
in quo subsistat.& in hoc poteris cogitare:quia non declaratur ꝑ
aliquem scribentem, quem viderim.

19 Secunda restrictio. ¶ † Si in secũdis literis est clau
sula decreti: videlicet si secus
actum fuerit.&c.vel alia verba denotantia Principem ex tũc vel-
le retractare gesta priorum iudicũ , tunc processus erit ipso iure
nullus. Inn.in.c.j.de cõces.præbẽ.in.vj.& per illum tex. in verbo,
adijciebať.siue motu proprio,siue ad instantiã:secũdũ But.Imol,
Do.& Abb.hîc, siue iustè processerit siue non
secundũ Ab.in.c.audita.pe.col.de res.spo. etiã
si feratur excõicatio secundũ Rich.in loco alle
gato suprà in secundo corollario. Et not.etiam
do.in.d.c.j.C.ex parte.pe.co.quia natura decre
ti est afficere etiam ignorantes.c.pe. de præbẽ.
in.vj.c.si eo tẽpore. de ele.eo.lib.c.dudũ.in. ij.
col.ibi,& quidẽ.de præben.eod.li.Gl.in verbo
attentari.in Cle.j.de conces.præbẽ. Non tñ af-
ficit ignorantes quo ad pœnã Io.An.in.c.tibi q
ad fi.de rescri.in.vj.dicens,ꝙ licet afficiat igno
rantes,intelligitur afficere rem:puta beneficiũ
in quo scientia non requiritur:sed ignorãs nõ
ligatur ad culpam,vel eius pœnam. Et sic intel-
ligit Io.mo.ibi,per text. optimum in .l.ij. ff.de
decre.ab.or.fa.quem alle. Arch.in.c.j. xix.dist.
Facit gl.in verbo,ex nunc.in cle.nolẽtes.de hæ
re.&.c.ij.de consti.in.vj. dixi.s̃.ti.prox.c.fi. in
ij.fallẽ.ver.quartò limita. Et intelligas irritari
processum factum post diem datæ:vt sonant il
la verba,actum fuerit:non aũt gesta prius, nisi
de ipis etiam exprimatur:vt infrà in. lx. rescri-
ptione. ¶ Si diceres:Irritatio processus est pœ
na:vt.s̃.ergo etiã hoc casu processus stabit. Rñ
deo tripliciter. Primò,quia illud dictũ Io. An.
in.c.tibi.debet intelligi de alia pœna,quàm irri
tationis processus:quia possibile est ꝙ clausu-
la decreti nõ rũpat processum cũ de eo ꝑcisè lo
quatur . Et ista stant simul:videlicet non ligat
aliâs respectu pœnæ:& tñ ligat respectu proces
sus. Et dato ꝙ vtrũq; sit pœna,tñ de processu
necessariò oportet intelligere,quòd sit nullus.
¶ Secunda rñsio,ꝙ pœna annullationis proces
sus,non sit propriè pœna,propter doctrinam
Inn.in.c.si verè.de senten.exc.dũ dixit,ꝙ irrita
re actũ non est naturalis pœna:& sic intelligun
tur iura discrepantia: vt latè dixi.s̃.titu.proxi.
c.ij.vbi vide. ¶ Vel tertiò,ꝙ imò isto casu pro
cessus non irritetur,per id quod attẽtabitur j.
prope versi.collationis gratia. ¶ Limita hanc
restrictionem:nisi impetrator renuntiaret re-
scripto:quia non obstante decreto,valebit pro
cessus. Do.hîc,& in.d.c.j.§.ex parte.alle.Lap.in
c.pe.de ꝑbẽ.in.vj. Et patet in.c.si aũt.c.quia ple
que j.eo.& vide Domi.d.c.pen.vbi ponit post
Io.An.& Lapum impetrantẽ posse renuntiare
gratiæ habenti clausulã anteferrri.de qua j.eo.
capi. Hoc modo ista clausula & clausula motu
proprio stant:vt excedẽs & excessum quia vbi
est motus proprius,non cadit renũtiatio:vt su
prâ:& sic excedit. Ista verò afficit ignorantes;
non illa:& sic exceditur. ¶ Obuiat huic limita-
tioni anreum dictum Arch.in.c.cum de benefi
cio.de præben.in.vj.vbi dicit,ꝙ priuilegio da-
to monasterio:vt Abbas non possit conferre
beneficia monastica clericis secularibus,potest
per Abbatem renuntiari:saluo,nisi habeat clau
sulã decreti.& sequitur Rota de pri.tertia deci
si.in antiquis,& exclamat Do.ibi, & alij quos
posui in.c.cum accessissent.ver.quartò limita.
qui est versus fin.s̃.ti.proxi. ¶ Soluti. non erat
ibi priuilegium solùm in fauorem Abbatis:sed
etiam ecclesiæ & beneficiorum:in quibus non
minus voluit prouidere priuilegiũ monachis,
quàm Abbati.& potius est quædam prohibi-
tio Papæ,quã priuilegiũ. Vnde conuentio, vel
renuntiatio causaret inobedientiam;vt ipsi di-
cunt. Sed hîc rescriptum videtur cõtinere oĩa
merè in fauorem partis:sicut de clausula, ante-

¶ Corruat. Ad hu
ius materiam ad-
de no.in.l. iudex
datus. de iudic.&
Bal.in addi. Spe.
in tit.de remi.§.j.
& in.l.mãdatum.
iij.q.C.manda. &
in.l.si arbiter. in
ij.col.ver.sed po
ne.C.de sentẽ. &
omnino vide Pau
lũ de Cast. consi.
lix.inci. Venera-
bilis vir. Et adde
casum singula. in
l.si fortè.ff.de of-
fi.procon.

ferri dicitur in.d.ca.capitulũ.Obſtat ſol.& fortius.c.dilecto.ver.
niſi fortè.de præbẽ.per quẽ tex.dicit ibi Ab.poſt alios.in.iiij.co.
quòd ſtatutũ cõfirmatũ à ſuperiore cũ clauſula decreti.etiã ſi me
rè eſt in fauorẽ ſtatuentiũ,nõ põt ab eis reuocari.Quia videretur
ſuperior habere pro illicito,ꝙ fieret contrarium.Et iſta eſt theo
rica firma,ꝙ vbi eſt clauſula decreti,conſenſus partium nihil ope
ratur.gl.in.c.ſtatutũ.in princ.in verbo cõmittatur.ibi:ſed hodiè
de reſcrip.in.vj.cũ cõcor.quas poſui in.d.c.cũ acceſſiſſent.in alio
loco videlicet.j.char.ver.tertia declaratio.& aliquid dico.j.eo. c.
cum dilecta.in fi.quintæ ampliationis.Soluti.Fortè dici põt,ꝙ.c.
dilecto,cum concor.ideò non obſtant:quia hic conceſſio reſcri-
pti non eſt diſpoſitio pura:ſed habet in ſe tacitam cõditionẽ ſæpe
dictã:videlicet,ſi pars vti voluerit:quia nihil cogitauit reſcribẽs
niſi cõplacere parti.mõ vbi in clauſula decreti ſubintelligitur ali-
qua conditio,etiam ſi non exprimatur:tunc euentus conditionis
tacitè ſuſpendit vires decreti.Probaui in.d.c.cũ acceſſiſſent.alle-
gando Butr.& alios in.d.c.dilecto.dicentes,ꝙ ſi augerentur fru-
ctus præbendarũ,põt augeri numerus canonicorũ :non obſtãte
ſtatuto iurato & confirmato confirmatione habente clauſulam
decreti:quia ſubintelligitur clauſula,niſi facultates excreſcãt.per
c.cum.M.s̃.tit.proxi.vbi & hoc confirmat But.in.iij.col. Et ita
in ꝓpoſito:cum ſubintelligatur clauſula,ſi pars vti voluerit, ſe-
cundũ oẽs.Iſta nullus declarat.¶ Collationis gratia non aĩo deci
dendi fortius attentari põt:quòd imò clauſula decreti nõ opereꝛ
reuocationem literarũ ante notitiam:& ſic nec reuocationem ꝓ
ceſſus:imò nec reuocationẽ iuriſdictionis ante quàm pars cõſtan
ter excipiat de ſecũdis literis.Quia ſi verum eſt,ꝙ in ſecundis ſub
intelligatur conditio, ſi pars vti voluerit eis:prout fatentur oẽs
allegati in regula,tunc arguo ſic.Decretum appoſitum ſub condi
tione expreſſa,vel tacita,ſuſpenditur in euentum conditionis:ſed
hîc ineſt cõditio tacita,ergo &c.Maior ꝓbaꝛ in cle.vnica. in prĩ.
de cõceſ.ꝑbẽ.& ꝙ idẽ ſit in cõditiõe tacita,ꝓbaꝛ ex eo,qđ dixi ſ de
conditione,ſi facultates præbendarum creuerint:ꝗ eſt tacita.Ad
idem quod no.Car.in.cle.j.q.xviij. de elect.dicens,quòd licet cõ
ſtitutio noua habeat clauſulã decreti: tñ nõ ligat ignorãtes ſtante
duos menſes poſt publicationem:quia quo ad vim legandi ſubin
telligitur clauſula,ſi publicabitur.¶ Quæ rõ multum vrget ſ ſecũ
dum eum contra tenentes oppoſitum,quos retuli in.c.ij. verſic.
quartò limita.s̃.tit.ꝓx.Rñdet ad iura dicẽtia decretũ ligare igno
rantes:ꝙ ibi ſemper diſpoſitio ſtatim tenuit nullam cõditionem
in ſe hñs.Et iſtud dictum Car.amplius verbis limitat Lud.conſil.
cccxxx.circa primum.v.col.Ibi,quo ad tertium.in quo quæritur
oſtendẽs,ꝙ decretum appoſitum in materia condõnali tacita, nõ
operaꝛ ante cõditionis euentũ:quia clauſula acceſſoria ſubintrat
naturam principalis diſpoſitionis.c.ſi ſuper.de offic.dele.in.vj.&
per alia de quibus ibi.¶ Neq; ſit differentia vtrum in clauſula de
creti exprimatur verbũ ignoranter,vel non.gl.in verbo ignorã-
ter,in.c.eo tpe.de elec.in.vj.& ibi clarius doc.vnde geſta ignoran
ter erunt nulla ſolũ à die verificatæ cõditionis:ante à verò decre-
tũ ſtat in ſuſpenſo.Ex quibus ſi rectè perſpicis,nõ videtur in hoc
propoſito decretũ eſſe alicuius notabilis effectus:quia ſolus vſus
ſecundi reſcripti operatur nullitatẽ poſteà attentatorũ,etiam ſi-
ne decreto.& ipſum incipit operari poſt illum vſum, non prius.
Sed certè difficile obtineretur hoc in practica ꝓpter authoritates
doc.Et ad ar.occurrit vnica ſolutio,videlicet negando,ꝙ vbi eſt
clauſula decreti,ſubintelligatur cõditio ,ſi pars vti voluerit:quia
hoc nullus expreſsè dicit.Et ſicut non ſubintelligitur:vbi eſt clau
ſula motu proprio:vt in præcedenti reſtrictione:ita nec hîc:ne-
q; abſurdè dici poſſet contra Do.hîc,ꝙ huic clauſulæ renuntiari
non poſsit ad effectum ſuſtẽtãdi iuriſdictionẽ primi iudicis ſicut
nec renuntiari poteſt,vbi eſt clauſula motu proprio:quia decre-
tum videtur ita præciſsè eradicare iuriſdictionem,ſicut motus ꝓ
prius.Poteris cogitare ſuper hoc puncto nouiter ſuſcitato.Et ca
ue:quia in caſu iſtarum duarum reſtrictionũ videtur, ꝙ ſi iudex
pronuntiet ſe cõpetentẽ,& non appelletur valebit proceſſus agi
tatus vigore reſcripti reuocati:licet ſit nullũ propter dictũ Lap.
in Clementina.j.de reſcri.in.vj.de quo dixi.j.eo.c.ſuper literis. in
ix.fal.in.ij.limitatione illius fal.vbi tamen ipſum non firmaui in-
diſtinctè.

10 **Tertia reſtrictio.** †Vbi nemini nocet irritare pro
ceſſum iudicis reuocati,opaꝛ ir-
ritatio effectũ ſuũ à die datæ ſecundi reſcripti ante eius notitiam.
Ab.hîc & in.d.c.audita.per.d.c.j.ꝓpe prin.de conceſ.ꝑben.in.vj.
vbi non valet excõicatio Epi contra priuilegiatum:vt nõ poſsit
excõicari etiam ſi priuilegiũ ignorabaꝛ.& ita Inn.ibi.Adde Rotã
de ꝑbẽ.xj. deciſi.in no.vbi dicit,ꝙ capellani Papæ gaudẽt priuile
gijs capellanorũ,etiã ante notitiã priuilegij.Ideo ab ordinarijs ẽt
ignorantibus excommunicari nequeũt.alle.no.in.d.c.j.facit ple-
num conſilium Pau.xj.in præſenti.& quod ponit Ludo.in .l. qui
abſenti.ff.de acqui.poſ.quando priuilegiũ operaꝛ ante notitiã, te.
tigi in.c.ij.ver.iij.limita.s̃.ti.proxi.

21 **Quarta reſtrictio.** †Licet quo ad partes reſcriptũ
ſecũdũ nõ opereꝛ ante pñtatio-
nẽ:vt in regula: tñ quo ad ꝓceſſum factũ contra tertios,trahitur
retro eius virtꝰ:& reddit eũ nullũ à die datę.Ita eſt caſus in.c.ex li
teris.de offi.del.quẽ ita intelligit Inn.ibi:& firmat Bur.Imo.Do.
& Abb.hîc,& But.ad fi.& Do.ibi in.ij.col.dicẽs eſſe magnam re
ſtrictionẽ ad iura,quæ dicũt valere ꝓceſſum ſtante dubio iuriſdi
ctionis:quia procedũt quo ad partes,non quo ad tertium. Et eſt
differentia ſatis rationabilis,ſecundũ Imo.quia hîc in ptãte extra
neorum nõ eſt præſentare literas ab alijs impetratas :ſed bene eſt
in ptãte ipſarũ ꝑtiũ.Sed do.Abb.in.d.c.ex literis.in fi. dubitat de
hoc:qa ex literis de iuſtitia prĩcipaliter cõferꝛ iuriſdictio circa ꝑ
tes,ſecũdariò circa turbatores.c.j.de off. deleg. Vñ ſi in partes nõ
daꝛ iuriſdi.in prĩcipali añ pñtationẽ:ergo nec in acceſſoria. ¶ Tñ
rectè nõ recedit à cõi.Sed poſteà ĩ.c.audita.pe.col.licet primò fir
met cõem:tamen paulò infra ſubiũgit ſe putare cõtrariũ:quia im
putatur tertijs nõ obediẽtibus,ex quo impetrans,de cuius fauo
re principaliter agitur,nõ vtitur ſuis literis:per no.j.eo.c. cũ con
tingat.Nõ rñdet ad.c.ex literis.cui rñde,ꝙ ante proceſſum factũ
contra tertios,iam propoſita erat exceptio de ſecundis literis:ſe-
cundũ vnam lect.quã approbat ibi Car.non acceptans hãc diffe-
rẽtiã inter partes & extraneos.cũ quo videꝛ reſidere Imo.ibi in fi.

Quinta reſtrictio. Regula ꝓcedit in reuocatione
indirecta:puta non obſtantibꝰ
primis literis:ſecus ſi eſt directa:vt ſi addatur,quas reuocamꝰ. Ita
Inn.j.eo.c.cum cõtingat.dummodo de directa habeaꝛ notitia:ſed
in directa requiritur exceptio partis.& ſequitur But.hîc & clariꝰ
Do.hîc,in.d.c.j.§.ex parte.pe.col.de conceſ.ꝑbẽ.in.vj.& hîc . Sed
Imol.hîc: licet ſæpe firmet hanc reſtrictionẽ,tamen vltimatè eã
impugnat:quia tex.noſtri nõ vtuntur hac differẽtia:ſed ſolũ an ſi
at opportuna mentio primi reſcripti:an nõ.Hinc eſt quòd Inn.in
d.c.j.nõ ponit eã,neq; Ab. hîc:ſed bñ loco huius differentiæ põt
aſſumi illa, vtrum proprio motu,vel ad inſtantiam.& eſt clarior
modus loquendi , ſecundum Imo.

22 **Sexta reſtrictio.** †qñ cã nõ cõcernit fauorẽ priuatũ
ſed publicũ,reuocatio iuriſdictiõis
opaꝛ ab hora notitiæ. Car.& Imo.hîc:qa in ptãte ꝑtiũ nõ eſt mu
tare reuocationẽ.Iõ eius cõſenſus fruſtra expectaꝛ.de off.del.c.cũ
cõtingat.imò verba reſcripti pñt eſſe talia ꝙ incõtinẽti reuocarẽt
ab hora datæ,ſecũdũ eos ꝑ.l.iudiciũ ſoluit.ff.de iud.c.paſtoralis.§.
quia verò.de of.dele.diceꝛ.j.*in reſtrictione*vl.Facit ẽt dictũ cõſi
liũ cal.de of.dele.quartũ.& qđ dixi.s̃.c.prox.ver.ſecunda ſaluatio.
ponendo de eo,qui ſe adſtrinxit concernentibus fauorem publi-
cum:quia non curatur ſua adſtrictio.

23 **Septima reſtrictio.** †Remotio iuriſdictiõis , quã
facit lex,puta mortuo delegã
te,opaꝛ ſtatim ſi res eſt integra.gl.j.Hoſt.Io.An.Bal.But.Imo.&
Ab.in.c.cũ veniſſent.de teſt.Imo.hîc in.x.col.& in.c.lr̃is.in fi.j. e.
Io.An.Pau.de Leaza.Io.de li.& Do.in.c.ſi à ſubdelegato.de offi.
dele.in.vj.ꝑ.c.gratũ.de of.dele.&.c.ſi.§.offm̃.de offi.dele.in.vj.&
c.ſi cui nulla.in fi.de ꝑbẽ.in.vj.in verbo oĩno,qđ ĩportat ipõ iure.
gl.in.l.pecuniã.ff.de cõdi.indę.Et latius ꝓbaui , in.d.c.cum veniſ
ſent.poſt Are.ibi:& licet mitius agaꝛ cũ lege,quã cũ hoĩe.l.celſus.
ff.de arbi.tñ illud nõ ꝓcedit,vbi agitur de annullando actu.l.ſi li-
bertus.ff.de iurepa.Bar.in.l.ampliꝰ.ibi iſtud nõ placet.ff.rẽ ra.ha.
Abb.in.c.dilectus.lo.ij.ad fi.de præben.& in.c.cum olim, in pe.
colũ.de arbi.dixit de offi.dele.c.paſtoralis §.fi.

Octaua

24 **Octaua reſtrictio.** †Reuocatio iuriſdictionis facta
ꝓpter delictũ iudicis,operaꝛ ipõ
a facto añ notitiã.[a]Lud.ſin.lx.& licet vt dixi.Et ĩ ver.vicariꝰ. ꝑ.tex.
valde ſin.in.c.j.§.adijciebatur.de conceſ.ꝑbẽ.in.vj.no.Inn.de ac-
cu.qualiter.lo.ij.de do.& cõtu.veritatis.& dicẽs ꝙ ꝓlatus nõ diciꝛ
toleratꝰ,qñ eſt lata depoſitiõis ſnĩa.Et dicit Bal.in.l.nihil eſt.iiij.
col.de ele.ꝙ ꝓlatus depoſitus nõ põt cõtrahere,ẽt ſi ignoret ſe de-
poſitũ:per.d.§.adijciebatur.Et hinc eſt,ꝙ contractus geſti ꝑ eum
ſunt nulli.Do.in.d.c.adijciebatur.& in.c.eũ,qui.ij.colũ.poſt La-
pũ ibi.de ꝑbẽ.in.vj.& But.in.c.cõſultationibus.xx.col.de iurepa.
poſt Bar.in.l.Barbarius.ff.de offi.ꝓto.Et iõ dixit Ludo.in.l.is cui
bonis.vij.col.de ver.ob.ꝙ ſnĩa interdictionis adminiſtrationis la
ta in prodigum abſentem & ignorantẽ,ſtatim ligat per.d .§.adij-
ciebaꝛ.bona gl.in.c.propoſuit.& eſt pe.de cõceſ.ꝑbẽ.dicẽs,ꝙ lata
ſnĩa priuationis,ſtatim ꝑs ꝑdit dignitatẽ.& eſt vnica in iure ſecũ
dũ Car.cõſi.cxvj.quidam frater Benedictus.Aliquid Lap. alleg.
cxxvij.in fi.& aliquid Ana.in.d.c.qualiter.§.ad corrigendos.x.col.
& Abb.in.d.c.veritatis.pe.col.Et iſto caſu ſnĩa vicarij Epi,à quo
eſt abdicata ptãs eſſet nulla.Cal.de re iu.cõ.vlt.& Lu.in.d.ſin.Pro
tanto dixit Bal.in.l.quoties.in.j.col.C.de rei ven.ꝙ ſufficit, ꝙ qs
priuatus ſit,vt bñficiũ vacet.¶ Et ideo dixit Rota de iurepa.viij.
deciſi.in antiquis.ꝙ patroni ſtatim præſentare pñt & debẽt,ſi pri
uatus teneat de facto.& ſequitur Do.in.c.licet in fi.s̃.de ꝑben.i n
vj.Et facit qđ no.Do.in.c.fundamenta.§.pe.de elec.in.vj.dicẽs ꝑ
illum tex.ꝙ vbi quis eſt priuatus ipſo iure poteſt eligi alius rector
abſq; alia pronuntiatione ſuper priuatione.¶ Sed caue:quia non
ſufficit ſolũ latã eſſe ſentẽtiã ſuꝑ crimine digno priuatiõe,niſi ſnĩa
priuet ipſo iure.Inno.in.d.c.qualiter.ad fin. neq; valeret tunc pa-
tronorum præſentatio.Lud.conſi.ccccl xv.in re præſenti.etiam ſi
illi criminoſo ſententia lata ſuper crimine imponat condignam
pœnam:puta carcerem perpetuum.Rota de re iudi.diciſio.in an-
tiquioribus.vbi in hoc ſunt multa & bona:& pulchrè per Imol.
poſt Car.in.c.cũ noſtris.vl.col.de conceſ.ꝑben.caue etiã quia tex.
in.d.§.adijciebaꝛ.intelligitur de ſnĩa lata cõtra criminoſum ſpãlr
& certitudinaliter.Secꝰ ſi in gñe:puta,ꝙ q nõ fecerit ali qd,ſit pri
uatꝰ.qa talis nõ afficit ignorãtẽ,vel nõ declaratũ,etiã ſi cõueniat
illi ordinationi pœnali:ſecũdũ Alb.de Roſ.in.ij.parte ſtatutorũ.
q.cxix.inc.Idẽ Io.An.& Io.An.in reg.mora.iij.col.ver.nõ obſt.in
Mercu.Et dicũt,ꝙ etiã ſi ſit ſnĩa excõicationis,ꝗ cõtra tales fertur
licitè cõicaꝛ eis,donec declarati fuerint.& remittit Io.And.ad ſe-
ipſum.in.c.propoſuit.de cle.excõ.mi. ¶ Aduerte etiã,ꝙ licet lata
ſnĩa qs ſit priuatus,tamẽ ei ignorãti nõ currit tp̃s appellandi.Bal.
in.d.c.nihil eſt.per.l.furti.§.j.ff.de infa.Quãdo aũt cõdẽnatꝰ de cri
mine poſsit appellare,& qñ nõ,eſt materia longa & difficilis:vide
gl.& doc.in.c.Romana.§.ſi aũt.in ver.mãdet.de appe.in.vj. Abb.
& Phi.in.c.paſto.ad fi.prin.de ap.Bal.in.l.vnica.vij.colũ.C. ne ex
deli.Ang.de Aret.in.l.fi.§.iuſſus.x.col.ff.de app.Bal.in.l.j.viij.co-
C.de cõfeſ.Abb.in.c.cũ ſpãli.§.porro.iij.col. de ap.latè Moder. in
li.maleficiorũ.fo.ccxvj.cũ concor.ab iſtis allegatis. Cũ iſtis iunge
Bar.in.l.ſi cũ Cornelius.ff.de ſo.vbi dicit,ꝙ procurator effectus
ribaldus cẽſetur ſtatim reuocatus:per text.ibi,& in.l.cum quis.in
prin.eo.tit.ſequitur Pe.de Anc.in.c.nulli.in.ij.col.de elect. in.vj.
& in.c.ſi quẽ.in.iij.notabili.de procu.in.vj.Imo.in.c.propter ſte-
rilitatem.xvij.col.de loc.Pau.in.l.ſancimus.in prin.de teſt.in.l.ro
gaſti §.fi.ff.ſi cer.pe.& in.l.quod ſeruus.in fi.ff.depoſ.Et dicã in.c.
ex parte Decani.j.eo.ver.eo.ver.fallit.x.Cum iſtis,quæ noua ſunt
apoſtillabis.d.§.adijciebatur.

25 **Nona & vltima reſtrictio.** ¶ †Quando re
uocatur nõ ſolũ
iuriſdictio,ſed etiam quicquid eſt actum per ipſam: tũc nõ proce
dit regula:quia ſtandũ eſt mandato Papæ:ex quo reuocat omnia,
ſiue iuſtè,ſiue iniuſtè attentata.Ab.in.d.c.audita.vlti.col.bene fa-
cit gloſ.in Cle.in verbo,pro infectis,de immu.eccle.per quã dicit
hîc Card.ꝙ in his,quæ ſunt de iure poſitiuo,poteſt Princeps re-
uocare retro geſta:habendo ea pro infectis.De qua gl.tetigi in.c.
j.s̃.titu.proxim.in.ij.ampliatione.iiij.fallen. & plenius in capitul.
fi.in prima fallẽtia.eo.tit.Et ibi dictis adde Rotã de ꝑbẽ.xxiiij.in
antiquis. dicentem , quòd iſta verba acſi nulla reſeruatio foret,
includũt omnẽ reſeruationẽ iuris & hominis.Ali qd etiã no. An.
Sicul.in repe.l.cum acutiſsimi.fo.xxxvj.C.de ſi
deicõ.& in cle.j.in.xj.col.de elect.dũmodo ver
ba reuocatoria ſint clara. Secus ,ſi ambigua: pu
ta,ſi mandatur reuocari quicquid à certo tpe,
eſt immutandũ:quia intelligitur de mutatione
iniuſta:non de attentatis legitimè tex.aureus in
d.c.audita.& ibi Ab.in pe.not.& in vlt.col. ad
dens in ſimili glo.in.c.non ſolùm.de app.in.vj.
quæ dicit,ꝙ vtens pendente appellatione ſua
poſſeſsione,ſicut prius,nihil dicitur immutare
vel innouare.Facit deciſio Compoſt .j. eodem.
cum concordia.ibi dicendis. vbi dicit, quòd
iſta clauſula non obſtante collatione alteri fa-
cta,intelligitur de iniuſta , non de iuſta. & ad-
de Ludouicum conſi.ccclij.circa propoſitam.
vbi extollit.d.c.audita.licet in caſu Lu.fortè nõ
ſeruiat propter clauſulam reuocatoriam,quæ
ibi erat valde prægnans.¶ Has reſtrictiones in
26 tellige:† niſi verba ſecundi reſcripti aperiant
ꝙ ſcribens non intendit reuocare primos iudi-
ces:niſi inſinuata eis ptãte cõceſſa ſecundis. Ita
Do.hîc allegãdo dictũ.c.vnicũ.ver.non ſic. de
conceſ.ꝑben.in.vj.Et idem ipſe dicit ibi in.d .§.
ex parte.pe.col.ſubdens etiam ſignanter , ꝙ eo
caſu quo in beneficialibus valet proceſſus per
primas literas reuocatus factus ab his,qui iuſtè
ignorabant reuocationem,ſi non poteſt impu
tari negligentia ſecundo impetranti:poſſet pe-
tere retractationẽ.Ita dicit tenere Innoc.ibi,&
facere.c. tibi qui.de reſcri.eo.li.quod no.¶ De
geſtis autem à ꝓcuratore reuocato ignoranter
dicitur.j.eo.c.ex parte Decani.habes ex his ma
teriã ordinatã pluribus de nouo inſertis latius
quã per alios.¶ Ad illud de conſenſu partis:an
ſit neceſſarius in impetratione reſcripti , nihil
addo:quia in.c.cum olim.de re iud.poſui regu
lam cũ tribus declarationibus,additiõe incipi.
nõ oportet regulariter in impetratiõe.&c . imi
tando ꝑcipuè Pau.cõſi.aureo.lj. Vltimò vide
Car. conſi.xxvij.in Dei &c.cã.q. excellentiſsi-
mi legũ doctoris.&c.vbi voluit,ꝙ qui in tran
ſactiõe promiſit ſub pœna non impetrare iudi
cẽ,ſi impetrat facta mentione tranſactionis,nõ
incidat in pœnã:per iſtum tex.quẽ extollit.vbi
ſi aliqs tenetur nõ impetrare iudicem, vt quia
aliâs impetrauerat de cõi cõſenſu aduerſarij:&
nihilominus impetrat facta mentione de illo
conſenſu,nõ incidit in aliquam pœnã.Et quia
certum eſt iſtum actum eſſe licitum, ex quo
vult contrauenire authoritati ſuperioris : vt
ibi latius per eum.Pro quo facit dictum Rich.
in.iiij.diſtinctione. cxxviij.q.ix.art.iij.vbi tan-
dẽ firmat non valere votum,de nunquã peten
do à Papa diſpenſationẽ ſuper voto:quia eſſet
in præiudiciũ ſuperioris,cuius authoritas eſt
ſemper excepta,etiam in iuramento.c. venien
tes.de iureiu.An aũt,& qñ ille q promiſit non
agere incurrat pœnam ſupplicando: & quid ſi
nõ vtitur reſcripto:dicetur aliâs.Et fortè.j.e. c.
ex tenore.latè Pau.& Alex.in .l . ſi quis maior.
C.de trãſac. & Car.in cle.j.in fi.de reſcri.Alex.
conſi.xxxiiij.¶ Subdit etiam Car. hîc, quòd q
obtento delegato de cõmuni cõſenſu litigat co
ram ordinario,debet in expenſis condemnari,
per iſtum tex.Et ita dicit ſe conſuluiſſe. Et no.
quòd ſi curia dat tertium iudicem,non dicitur
commiſsio de communi conſenſu.Ioã.And.in
Spe.de reſcri.præſentat.§.ratione.quoq;.verſi.
item ꝙ non fiat mentio.

a ¶ Ante notitiã.ad de Io. de pra.in.l. ſi quis.§. vniꝰ.ff. de procur.& vide in tex.in.l.memi niſſe.de offi.pro. conſ. & Bal.in.l. falſus.C.de fur.

SVMMARIVM.

1 *Papa si mandat in rescripto de duobus inquiri alternatiuè ad certum effectum consequendum, sufficit alterum probare.*

2 *Filius sacerdotis non est semper illegitimus.*

3 *Seu, dictio alternatiua: quã naturã, seu vim habeat.*

4 *Electio debitoris regulariter est in alternatiuis. Et hoc est pro regula quæ patitur quinque fallentias. Et super quinta fallentia ponit decẽ restrictiões.*

5 *Pœna alternatiuè imposita, non datur optio reo.*

6 *Pœna vbi est trãslata in aliam alternatiuè non habet amplius electionẽ. Exemplum ponit ibidẽ. Super hac restrictione ponit octo aduertẽtias vsq; ibi. Secunda restrictio.*

7 *Verba legis, vel statuti, vbi diriguntur ad partẽ: tũc electio pœnæ alternatiuæ non est iudicis, vel partis. Secunda restrictio.*

8 *Manus arida, an sit membrum.*

9 *Lex vbi loquitur alternatiuè: & imponit pœnam augmentando: puta, vel si non destiterit propter talẽ pœnã imponitur talis: non est electio iudicis. Tertia restrictio.*

10 *Iudex potest dicere reo: Elige pœnam, quã velis: non dicetur electio rei, sed iudicis. Quarta restrictio.*

11 *Consuetudo, si introduxit impositionẽ vnius ex pœnis alternatiuis: iudex non potest aliam eligere. Quinta restrictio.*

12 *Vbi non sumus in pœnalibus, sed in remedijs proditis alternatiuè a iure in ciuilibus, etiam si verba dirigantur ad iudicem, electio est partis. Sexta restrictio.*

13 *Pœna vna alternatiua, quando includitur in alia: & sic sunt similes: alia autem excedit solùm in quantitate: vt si statutum dicat priuatum certum, vel quinquaginta: tũc imponitur pœna illorum quinquaginta. Octaua restrictio.*

14 *Pœnæ vbi imponũtur alternatiuè habito respectu ad qualitatẽ personarum: non est in optione iudicis eligere, quam velit imponere. Nona restrictio.*

15 *Pœnã minorem in dubio, debet eligere iudex. Decima restrictio.*

16 *Alternatiua est istius naturæ, quòd sufficit alteram esse veram. hæc est regula generalis: quæ regula patitur fallentias quinque vsque ad finem. c.*

a ¶ Seu. De hac dictiõe seu vide do. Sozi. cõ. suo. lxiij. in cã vertẽte. ver. capiendo etiã secũdũ ibi, nam dictio. & ibi. idcirco. in. j. par. char. cxj. inci. cõsiderata cõtingentia facti. ver. circa primã. in in fi. in. ij. parte. char. cxcix. & omnino per Ang. Are. in ru. insti. de excep. in j. col.

b ¶ Debitoris. Ad de Spec. in tit. de cita. §. in versi. sit ergo. & ver. quid si tres. & se. &. d. Sozi. consi. lvij. in ci. stantibus suprà scriptis. versic. quintus casus. circa medium. in. j. parte, charta. cj.

CAP. IIII.

INter cæteras.

1 † ¶ Si Papa mãdat in rescripto de duobus inquiri alternatiuè ad certũ effectũ cõsequẽdum, sufficit alterũ probare. Ad illud de patre Io. An. de quo per ipm in addi. Spec. in rub. de filijs presby. dicunt hîc Ab. & Imo. & Mari. in. c. veniens. in. ij. no. de accu. ꝙ non aperit, an fuerit legitimus: sicut nec aperit Bar. de se. l. quidam cũ filium. ff. de verb. ob. Et vide Bal. in. l. qui contra. C. de ince. nup. vbi ponit de sacerdote, cum quo mulier bona fide contraxit, nesciens de sacerdotio: & dixit ꝙ fauore prolis, nihil nocet sacerdotiũ. per. c. ij. qui fi. sint le. Facit gl. maior in. c. fi. de clan. de spon. & ibi Car. Et no. Bald. in. l. eam quã. viij.
2 col. ibi scias. C. de fideic. † Et sentiunt hîc doc. natum ante sacerdotium posse vocari filium sacerdotis, quod clarius probatur in. c. ad extirpandas. de fi. presby. per quẽ tex. dicit Albe. in j. par. statu. q. clvij. fuisse decisum, quòd natus ante adeptum regnũ dicitur primogenitus. Regis. de quo tñ per gl. in. c. iam itaq;. in ver. reatum. j. q. j. & in. l. imperialis. §. is illud. in ver. natæ sunt. C. de nup. & tex. cum gl. in. l. ij. §. in filijs. in ver. pertinet. ff. de decu. & in. l. senatoris filiũ. in ver. nec interest. ff. de sena. & in. l. senatores. C. de dig. li. xij. cũ multis alijs. Et dicit Io. An. post Ho. in. d. c. veniẽs. difficilẽ esse hãc probationem: videlicet probare quem esse filiũ sacerdotis. Et ad istũ text. supple maximè: quia respectu ecclesię paternę sufficit, ꝙ sit filius sacerdotis, vt excludatur. Et si est legitimus per. d. c. ad extirpandas. An autem Episcopus possit cum eo dispensare. vide Do. Archi. lvj. di. in sum. Et ista intellige respectu ecclesiæ occidentalis. Secus respectu oriẽtalis: quia nõ emisit votum cõtinẽtiæ. c. Nicena. xxxj. di. & c. cum olim. de cle. cõ. Cætera dic, vt per Host. in
3 sum. de fi. p̃sbyte. per totũ. ¶ † Circa materiam alternatiuę, quæ
a longa est adde primò dum ponunt Abb. & Imo. de dictione seu,[a] & siue, Bar. in. l. j. ver. quæro quid de coniunctione. ff de condict. inde. & in. l. si ita. ff. de au. & ar. le. & in. l. si is qui. §. vtrum. in. vj. op. ff. de re. du. Cy. & Bal. in. l. cũ quidã. C. de. ver. sig. gl. in. c. iij. ad fi. de post. prælat. ar. in. c. gñali. de elect. in. vj. & in. c. j. de statu re. eo. lib. & in capitul. statutum. §. cum verò. de rescriptis. eodem libro. & in. c. Romana. §. cũ aũt. de ap. eo. li. & in. c. ego Lu. lxiij. di. Car. in cle. j. §. porro. de sum. Tri. Bal. in. c. j. in. ij. cõmen. in fin. de iu. In no. & Io. An. in. c. j. de li. conte. in. vj. gl. in. c. in primis. in versi. mota. ij. q. j. Do. oĩno in. c. licet. in. ij. col. de offic. vi. in. vj. & in. d. c. generali. peñ. col. & in. d. c. Romana. in princ. & in. c. ad eius. v. disti. gl. in. l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. Bal. in. l. cũ quis decedẽs. §. fi. vbi opti. tex. de leg. iij. & in rub. ff. de interdi. gl. in ver. insulã. in cle. ij. de vi. & hone. cle. Io. An. & Host. in. c. ex parte. lo. iij. de resti. spo. Tho. fasioli dubio. xvj. Bri. in repert. in istis verbis. & inuenies, ꝙ aliqñ augẽt, aliqñ exponũt, aliqñ copulãt: aliqñ ampliãt, secundũ subiectã materiã. ¶ Et no. ꝙ si debitor ad duo alternatiuè, soluit vtrunq; ex errore: electio in repetẽdo est ipsius. Do. & Imola hîc, per. l. pe. C. de condi. inde. nisi essent duo rei debendi: quia cũ possint se per concursum impedire, datur electio creditori. l. planè. C. eo. tit. & ibi Bar. ita etiam declarant Bald. Et Sali. in. d. l. pen.
4 ¶ † Regulariter in alternatiuis electio est debitoris.[b] gl. hîc per le
b ges suas, quibus non ob. §. gñaliter. in ea alle. quia nõ fuit ibi legatũ alternatiuũ, sed factũ in genere: puta vnius serui. Nã electio est legatarij. vt plenius per gl. & Bar. in. l. legato generali. de leg. j. facit pro regula. c. fi. de consue. in. vj. ¶ Fallit primò. Vbi ex mente disponentis seruari debet ordo scripturę. Imo. hîc per. c. mãdatum. in fi. de præbẽ. in. vj. Facit quod habetur in. c. Metropolitano. lx. dist. & in. l. cũ pater. §. à te peto. ff. de le. ij. Et ideò dicit Car. hîc, ꝙ vbi constat de mente legantis, vel contrahentium, illi statur: per l. cõtractus. ff. de reg. iur. Facit gl. in. l. Lucio. ff. de leg. ij. quã reputat hîc Imo. meliorem oĩbus. quæ dicit, quòd si verba legantis diriguntur ad debitorẽ puta hæres dato. & ipse eliget. Aut ad creditorem: puta: Tu legatarie rem istam vel istã præcipito: & ipse eliget: data verborum ambiguitate, eliget creditor. i. legatarius: vt ibi. Sed in contractibus stat regula prædicta, per leg. plerũq; alle. in gl. Differt ergo contractus & legatũ in vno: quia vbi verba ad neutrum sunt relata, electio est creditoris in legato: sed in contractibus est debitoris. ¶ Fallit secundò: nisi alternatiuè esset adiectum aliquid in contractu, fauore creditoris ad eius cautionem: quia tunc non debitoris, sed creditoris est electio. Vnde si promisi dare centum, vel fideiussorẽ: cum illa adiectio sit fauore creditoris: potest dicere: nolo fideiussorem, sed centum. Bart. in. l. quãuis. in prin. ff. de pigno. actio. vnde Bald. in. l. fi. in. iij. col. ibi: quæro in isto. C. de petitio. hære. quòd licet in alternatiua soluẽdi electio sit debitoris: tamen in alternatiua exigendi electio est creditoris. Nota. Pau. in. l. cum proponas. C. de transa. & Pau. & Alex. in. l. iiij. §. si ex conuentione. ff. de re reiud. ¶ Fallit tertiò in legato quando non apparet ad quem dirigantur verba creditoris: vt iam dixi per. d. l. Lucio. & facit, l. in testamentis. ff. de re iudic. & ponit Ange. Are. in. §. hîc autem. institu. de actionib. ¶ Fallit quartò, in gratijs sub beneficijs alternatiuis: quia electio est beneficiati: & sic quasi creditoris. text. in. l. secunda. C. de castren. & mini. libro. xij. quem extollit Bald. & Ange. in. l. beneficium. ff. de constitutio. in principio. dicentes, quòd si vacãtibus tribus officijs princeps vni conferat alternatiuè omnia: electus eliget. & illum text. no. etiam Bal. in

d. l. Lucio. & in peñ. lij. co. ibi: quæro quid in mãdãte. C. de ver. sig. & Bald. in. l. qui duos. ff. de le. j. Amplia etiam si gratia fieret ad partis instantiã. Alex. in. d. l. qui duos. per. d. l. ij. in versi. voluerit impetrare. quicquid dicat ibi Imo. & Ang. Are. in. d. §. huic autẽ. moti per. c. si pluribus. de pręben. in. vj. vbi ponitur specialis casus in literis ad beneficia, non extendentibus secundũ Alex. & fa
5 cit. c. gratia. de rescri. in. vj. ¶ Fallit quintò, † in pœnis alternatiuè appositis: quia non datur optio reo: & sic debitori: sed iudici. glo. & Do. latè in. c. fraternitatis. xxxiij. dist. gl. v. Arch. xxxj. qõ. ij. in summa. gl. Imo. & Ab. in. c. à crapula. in verbo beneficio. de vi. & hone. cle. gl. fi. Ab. Ana. & Maria. latè in. c. sicut. de Iudæ. sentit glo. in. c. sicut dignum. in verbo, quinquennio. de ho. & ibi Ana. xv. col. no. Imo. in. c. cum omnes. xij. col. ibi, in gl. pen. in fi. s̃. tit. p̃ xi. Ab. post Host. in. c. ij. de coha. cleri. & mulie. & hîc, in. c. at si clerici. in prin. in. xx. colum. de iudic. & in. c. ad apostolicã. super glo. j. de reg. Bal. pulchrè, in. l. cunctos. in lect. ix. col. ver. ij. opp. C. de sum. trini. & in. l. data. vij. col. C. qui accu. Ang. in. l. nunquam plura. ff. de priua. delict. Sali. in. l. quicũq;. C. de ser. fugit. Do. in. c. j. in ij. col. de hære. in vj. & in. c. de causis. v. col. de offi. dele. Angel. de Are. in maleficijs. & ibi Ang. in addi. fo. cxviij. Host. Io. An. & do. in. c. j. de offi. vica. Pet. de Anc. & Imol. in. d. c. de causis. facit. l. j. C. de his, qui latro. occ. ibi, supplicio * corporali, aut dispẽdio facultatum, pro qualitate personæ, & * iudicis æstimatione. Sic intellige. c. fi. de malefi. c. clerici. de exces. præla. c. in memoriã. xix. dis. cũ si. Ratio principalis est: quia pœna est cõmẽsurãda delicto. xxiiij. q. j. c. non afferamus. Et hanc cõmensurationẽ nunquã faceret re⁹ quia semper eligeret minorem: & ideò frustra lex loqueretur alternatiuè. Lex autem exuberauit in pœnis, vt iudex, attentis debitis circũstantijs, possit leuius & grauius vlcisci. Probatur in. c. qm̃ frequẽter. in fi. vt lite non contest. & quia pœna non imponitur, nisi per iudicem. §. in hoc *. c. siue. de coniu. xxxiij. q. ij. *

Decem modis restringitur ista fallentia, quos collige plenius, quã aliàs dixerim in. d. c. si
6 cut. de Iudæis. Prima restrictio, † vbi pœna est translata in aliã alternatiuè, non habet amplius electionẽ: puta pro tali delicto puniatur in decẽ: vel si infra mensem nõ soluerit, perdat pedẽ. Abb. hîc latè post Bar. in. l. cum duobus. §. idem respõdit. lo. ij. ff. de pro so. sed recipit ista restictio octo necessarias aduertẽtias. ¶ Prima aduertẽtia: Si reus est creditor fisci pro dicta quantitate lapso termino euitat pœnam pedis: & est casus in quo fit cõpẽsatio cum fisco. Cy. in. l. si constat. C. de compen. Bal. & Sal. in. l. j. C. eo. ti. ¶ Secunda aduertẽtia: Si reus eodem tẽpore fecit multa delicta, p̃ quibus impõitur pœna verbis prædictis. s. æris cum subrogatiõe corporalis: si soluat pecuniam pro vna, non euitat corporalẽ in alijs. Alb. in. ij. par. statu. q. xliiij. inci. noua qõ. Et si puniretur morte, nullus amplius audiet p̃ alijs culpis pecuniarijs: quia crimẽ morte extinguit. C. si reus vel accu. mor. fue. l. j. Secus, si nõ fuit pœna mortis: vt sentit Alb. qđ tñ nõ affirmo p̃ id, qđ est dictũ hãc pœnã subrogatã nõ esse mutabilẽ: nisi modis. j. dicẽdis. ¶ Tertia aduertẽtia. Stãte dicto statuto, videlicet puniat in cẽtũ: aut amputetur ei manus: ista nõ est propriè alternatiua: sed est quædã pœna subordinata. s. corporaliter in defectũ pecuniariæ: & nõ propter naturã pœnæ corporalis. Bal. in. l. Lucio. ff. de leg. ij. alle. no. in. l. si quis id, quod. ff. de iur. om. iud. & l. fi. ff. de in ius vo. ad quod etiam vide Bar. in. l. ij. in. ij. col. ff. de pub. iu. ¶ Quarta aduertentia: Vbi fit talis subrogatio, causa dicitur capitalis, & non põt interuenire p̃curator: quia dicta subrogatio habet vim cuiusdam nouationis. ar. l. si pœnæ. ff. quando dies le. ce. Bald. in. l. si quãdo. §. fi. de le. j. addẽs, ꝙ cognoscitur alternatiua, quando fit prolatio sub vna verborum conceptione: vt lego fundum, aut decem. Sed trãslatiua, si dico lego fundum: vel si non dederis fundum, dabis centum, & sic in diuersa conceptione verborum: vt in illo tex. per quem infert, quod prædixi de causa capitali; quod etiam ipse ponit in. l. data opera. C. qui accu. in viij. col. ibi. idem notandum propter statuta. ¶ Quinta aduertentia: Quanuis iudici imposita sit necessitas seruandi formam statuti, prout iacet. l. j. §. is qui nauem. ff. de exerci. tamen si respu. & eius rectores velint potius pœnam pecuniariam post dictum tempus, quàm corporalem, cessabit corporalis. Bal. in. l. cõmissoriæ. C. de pac. inter emp. & ven. quia cũ respu. sit creditrix, subintelligitur in statuto, si creditori placuerit secundũ eum. Et idem Imo. in. l. si ita stipulatus. xxj. col. ff. de verb. ob. ibi. & ex prædictis. dicens, quòd iste reus fisco inuito non perdet pedẽ: per rõnem. l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. & facit quod dicetur prope ver. dubito de hoc. ¶ Sexta aduertentia: Quia Ludo. Ro. in. l. j. §. & post operis. ff. de op. no. nũ. Et Mar. in. d. c. sicut. in pe. col. Dicunt, ꝙ iudex post terminum põt eligere pecuniariã loco non corporalis. alle. Bar. in. d. §. idem respondit. quem etiam ita alleg. Moder. in maleficijs. fol. cxix. iij. col. ibi: quæro, si aliqs. & Bald. in. d. l. commissoriæ. hoc modo diceret Barto. contrariũ eius, ad quod alle. per Abb. & liber meus, loquitur prout Ab. allegat. Et istud est falsum, quòd iudex possit eligere secundum Rapha. Ful. in. d. l. quicunq;. C. de ser. fugi. licet dicat Bar. consuluisse contrarium: vt ibi refert Ang. se audiuisse à Bart. viua voce. ¶ Septima aduertentia: Stante dicto statuto puniente in decem, & subrogante pœnam corporis reus carcerabitur: quia causa est capitalis: vt. s̃. vnde volens carcerem euitare, soluat pecuniã fisco pendente causa: & in eum transferat dominium cum conditione, ꝙ si contingat eum condemnari: ex tunc dicta pecunia transeat in solutum, & non carcerabitur. Ita docent Ang. & Imo. in. l. sub conditione. per illũ tex. ff. de sol. facit quod habetur in. l. si reus paratus. ff. de procu. & per Bar. in. l. quis. ff. de cust. reo. & quod posui de re iud. c. cum te. de euitanda infa. per solutionem. & fortè tũc posset interuenire procurator: quia non est spẽs pœnæ capitalis. ¶ Octaua aduertentia. Si testator mandat hæredi, vt daret mihi fundum infra certum diem sub pœna decem: & non dedit, nõ possum petere fundum, si prius acceptaui legatum pœnæ: quia tunc est facta transfusio legati principalis in pœnam: secus si non acceptaui pœnam: quia tunc ea remissa possum petere legatum: videtur enim pœna inserta fauore honorati, non fauore grauati. Inn. in. c. Raynaldus. in glo. mirum. de testa. quem ita alleg. Bald. in. l. j. C. de his quæ pœ. no. vj. colum. ibi. secũdò quęritur: testator mandauit. Ex his declaratur prima restictio, cui etiam satis est conformis tertia.

7 Secunda restrictio. ¶ † Vbi verba legis, vel statuti diriguntur ad partem: tunc electio pœnæ alternatiuæ non est iudicis, sed partis. glo. in. l. quicunq;. C. de ser. fu. Bar. in. l. j. §. expilatores. ff. de effra. Abb. hîc, & in. c. si diligenti. xiiij. col. ibi. quæro. cum glo. de foro cõpe. Sic intelliguntur opi. variæ. de quibus per doc. in. l. quicunq;. & Ana. & Maria. in. d. c. sicut. ¶ Aduerte tripliciter. Primò, quòd si vna pœnarum alternatiuarum est mors: non potest reus illã eligere. Mari. in. d. c. sicut. v. column. per. l. aut dandum. §. ij. ff. de pœ. vbi reo morituro, non datur optio, quam mortem velit. quem tex. extollit Bal. in. l. j. ibi. quæro nunquid possit. C. de his, qui ad li. per. nõ pos. & Lud. in. l. si quis mihi bona. §. j. ff. de acquir. hære. & in sing. cxxxvij. quæro an iudex. Consydera, ꝙ tex. in. d. §. ij. cum gl. in ver. habeant. non loquitur quando pœnæ sunt alternatiuæ: sed quando est vnica. s. mortis. Tamen credo dictum verum à fortiori: per id quod dicetur prope. Si autem vna est corporalis, sed non mortis, altera pecuniaria: bene datur electio reo, secundum Maria. in. d. c. sicut. Dubito de hoc. Quia nemo est dominus membrorum suorum. l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. facit. c. contingit. lo. j. de sen. excom. Per quam rationem multa deciduntur in simili: vt posui. de offi. dele. c. pastoralis. §. quia verò. & in specie obst. dictũ Bal. in. d. l. quicũq;. pe. col. ibi: sed quid si est soluendo. dum dicit, quòd vbi quis debet fustigari, si non soluat, non potest præeligere fustigationem: imò cogitur soluere venditis bonis suis. allegat l. de pollicitationibus. ff. de pol. Et licet loquatur, vbi sermo dirigitur ad iudicem: tamen idem sentit, vbi ad partem. ¶ Quinimo dixit Ang. in. d. l. quicunq;. quòd si post terminum reus est soluẽdo, non auditur malens perdere pedem. Sed istud, quando est elapsum tempus, adapta per dicta. s̃. volente republi. non autem est in electione iudicis. Tamen hoc dictum facit à fortiori, quòd antè terminum non possit eligere pœnam corporis. Vnde dicit Ful. in. d. l. quicunque. quòd non est gerendus mos reo eligenti irrationabiliter pœnam corporalem causa non soluendi pecuniam. Fortius dixit Io. An. in. c. fi. de fo. compe. in. vj. quòd si reus est condẽnatus ad pœnam corporalem, si non soluerit: & non sit spes solu-

tionis, quia inopes: nõ potest reus prohibere volẽtẽ soluere pro eo. & qui pro eo soluet animo repetendi, poterit repetere etiam si reus dicat maluissem pdere pedẽ. Et sequunt ibi Pet. de anch. & Do. no. bal. & Imo. in. l. fi, circa pri. ff. de cõ. ide. Bar. i. l. Stich⁹. ff. de pœnis leg. Bal. in. l. fin. C. de neg. gest. & in. l. si quis id qd. ff. de iuri. omnium iudi. Pau. & Lud. in. l. quanuis. ff. sol. matri. & ibi Alexã. latius, insistens. ¶ Aduerte secundò: Quia non datur optio reo, vbi non cadit affectio, prout est in nummis. ff. de legatis tertio. l. nummis. vnde si dicitur, soluat. xx. vel. xxx. tunc nulla est electio: sed debetur quod minimum est: per no. in. l. si ita stip. & in. l. inter stipulantem. §. diuersa. ff. de ver. ob. Vnde dicit Bald. in repe. l. j. ff. de leg. ij. iiij. col. ibi: sed. v. oppono, quòd alternatiua nõ ponitur inter ineligibilia: puta in nummis, in quibus non cadit affectio nec probabilis electio creditoris: quia electio est cum ratione & intellectu. alle. Aristotelem: & nemo habens rationem eligit certum damnum: & ideò lex non reputat cadere electionem debitoris in summis: quia in maiori soluenda non cadit affectio . & benefaciunt dicta in præcedenti aduertentia de electione rationabi-
8 li. ¶ Aduerte tertiò: † Quia vbi electio rei redderet pœnam eluforiam, non habet locum hæc restrictio: puta si dicitur religiat reus amissionem pedis, vel manus: & ipse eligat amissionem manus ari dæ. Istud ,pbaf ex dicto Bal. in auf. sed nouo iure. vlt. col. C. de ser. fug. dum dicit, quòd iudex habẽs eligere nõ põt eligere illã: ga nõ dicitur manus. Sed contrarium tenet Ange. in. l. iij. §. penulti. ff. ar bo. fur. cæs. per illum text. vbi appellatione arboris cõtinetur sic ca, donec sit precisa à solo: licet eius radices defierint viuere. Idem Sali. in. l. secunda. C. vt intra certum temp: per dictũ §. penult. quẽ dicit esse cordi tenendum. habemus text. de hoc. j. qõ. j. sicut vrgeri. vbi dicitur, quòd manus carens sanguine est verum mẽbrũ. Et ideò Bar. Brixien. in sua qõ. quidam habens duas manus. decidit per illum tex. satis fieri statuto per amputationem talis manus cuius amissio, licet minus noceat, tamen quia causat corporis deformitatem, non dicitur ex toto inutilis. Et de hoc quando manus arida dicatur membrum, & quid de alio mẽbro, vide copiosè per Ana. in. c. j. ij. col. cum seq. do. Cald. & Ang. & Aug. in lib. malefi. fol. cvij. & vbi dicta manus esset talis, quòd melius esset nõ habere: puta si in ea pateretur quis morbum corrosiuum cum periculo inficiendi brachium: posset procedere ista aduertentia, secundum Maria. in. d. c. sicut. v. colum. cuius dictis adde prædicta.

9 **Tertia restrictio** reg. satis cõformis primę † vbi lex loquẽs alternatiuè ponit pœnas augmẽtãdo: puta, vel si nõ destiterit ,pter talẽ pœnã, imponat talis nõ est electio iudicis: qa vna. videt subordinata allter. Imo. in. c. nihil est. ij. col. de Alle. c. nullus. cũ ibi nota. vl. di. vbi fit similis aug mẽtio. Faciunt secũdũ eũ no. p Legistas in. l. sanctio. ff. de pœ. & ip Cy. in. l. qui sepulchra. C. de sepul. vio. & ita ,priè loquitur. c. qn in fin. vt li. non conte. ibi, ad alteram processurus, si hoc meruerit proteruitas cõtumacis. fa. gl. in ver. par pœna in. c. cũ tu. de vsuc.

10 **Quarta restrictio.** † Põt iudex dicere reo, eligequã pœnã vis: & nõ dicetur electio rei, sed iudicis attẽto ꝙ iudex non tenetur eius electionẽ seq. Ita declarat Sali. in. d. l. fugitiui. probans, ꝙ eius electionem nõ tenetur iudex sequi, quasi non videatur requirere eius consensum, sed consilium, vel voluntatẽ: & sic nõ tenetur sequi. per no. de arbi. cum olim, cum materia quam posui. s. tit proximo. c. ex parte. Et ꝙ ipse videatur elegisse, etiam si reus præelegerit: facit. l. item eorũ §. j. ff. quod cuiusq; vniuer. no. ibi, Parui enim refert, an ipe ordo elegerit, an is cui ordo dedit potestatem. & quod no. Bar. in l. vnum ex familia. §. j. ff. de leg. ij. cum concor. de quibus aliâs. Et intellige nisi vtraq; esset pœna mortis: quia non daf electio quo ad modum moriendi: vt. s. dixi. ver. aduerte tripliciter. licet verò eã dederit Sene. vt per R. o. sing. vbi alle.

11 **Quinta restrictio.** † Si consuetudo introduxit impositionẽ vnius ex pœnis alternatiuis, nõ posset iudex aliam eligere. Abb. hîc de æquitate. per. l. hodie. ff. de pœ. sed de subtilitate secus: quia in his, quæ sunt meræ facultatis, obseruãtia vnius nõ inducit cõsuetudinẽ. Fortè eñ sic placuit iudici: vt per Cy. & Io. An. in locis per eũ allega. cũ cõ-

cor. quas posui. de off. de quod transf. ¶ Considera gl. fi. in prin. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. Per quam dicit But. in. c. j. pe. colũ. s. tit. proxi. ꝙ si iudex imponit aliã pœnã, quã consuetã, dicitur excedere modũ: quia illa succedit loco pœnę ordinarię. Per illã gl. dicit Ab. i. c. licet. vl. col. de pœ. ꝙ vbi pœna nõ est expressa, debet imponi consuetudinaria: quæ si excediturdicitur modus excedi. Per illã gl. dixit Bar. in. l. seruum quoq; §. publicè. & si tu dicis. ff. de procur. ꝙ in pœnis arbitrarijs illud est certũ, quod est vsitatum. Per illa gl. dicit Bar. in. l. fin. circã prin. ibi, ꝗro in crimine. ff. de pri. deli. ꝙ in actione iniuriarum, & alijs, vbi nõ est certa pœna: illa cẽsetur ordinariaquam cõsuetudo taxauit. Et idẽ Bar. in. d. §. pœnã. iiij. col. ibi. quæro in criminibus. Per illã gl. dixit Bal. in. l. & si seuerior. ij. col. ibi oppono ꝙ iudex. C. de inf. ꝙ si constat de cõsuetudine, tũc pœna arbitraria redacta est ad ordinariã. Nã iudex habet sequi cõsuetudinẽ in pœnis, sicut legẽ scriptã. Per illã gl. dixit Bal. in. d. §. pœna grauior. in. xiiij. col. ibi no. ꝙ consuetudo habet vim statuti in pœnis imponendis: adeò, ꝙ propter cõsuetudinẽ licitè transgrediuntur iudices formã statutorũ. Vnde si ex statuto latro debet suspendi, & consuetudo addit, ꝙ trãscinetur per terrã, illa seruabitur. Per illã gl. dixit Abb. in. c. de causis. in fi. de offi. dele. ꝙ in pœnis tm̃ põt consuetudo, quantum lex. Pro illa glo. videtur tex. in. l. si quis eum. ff. de cust. reo. vbi põt cõsuetudo inducere pœnã. Pro illa gl. est etiam tex. in. l. sacculari. §. sunt quædã. ff. de extraor. cri. ibi hãc rem præsides grauiter exequi solẽt. Per quẽ tex. dicit Bal. in. l. quicunq; in. vj. col. C. de ser. fugit. ꝙ illud, quod est consuetũ fieri non dicitur amplius arbitrariũ, sed necessarium. Per illũ tex. dicit etiam Bal. in ti. de pa. Constant. in. viij. char. ꝙ consuetudo habet potestatẽ in sanguine hominis. Ita alleg. Ana. in. c. sicut. penul. col. de Iudæ. ¶ Modò considera, ꝙ si firmata est consuetudo per vniformẽ electionẽ alterius pœnæ, videtur alia pœna abolita: & ita habere pro se nedum legem, sed consuetudinẽ: ergo non est mutabilis. Sicut etiã dicit Abbas in. c. ea, quæ. de sta. mo. iiij. no. per illum text. à cõtrario, ꝙ consuetudo mutat pœnas regulæ ordinis, sequendo arg. Abb. non videretur posse induci in talibus consuetudo: quia omnis impositio pœnæ fuit à voluntate iudicis: ergo consuetudo nunquã potuisset radices figere. ¶ Prætereà, vbi per actũ reiteratum, quãuis voluntariè, res transit in aliam naturam, inducitur consuetudo. c. cum de beneficio. de præben. in. vj. bene verum, quòd vbi pœna legis nunquam fuit imposita: quia casus non euenit nullo tempore, aboletur: Ioannes An. de cleri. coniuga. Ioan. sed vbi non vsus habet implicitum contrarium vsum: tunc bene inducitur consuetudo: vt ibi per eũ, & latè Maria. in. c. cum consuetudinis. xj. col. de cõsue. dixi in. c. j. de treuga & pace. Hîc autẽ vna pœna est inusitata: alia à religione est vsitata: ergo prima abolita. ¶ Prætereà videntur iudices tanquã in hoc conformes habuisse respectum ad mores patriæ quibus certo respectu congruentior fuit pœna semper electa: vnde non fuit actus meræ facultatis. Et sic succedit dictum Bar. l. cum de in rem verso. ad fin. ff. de vsur. cum concor. quas posui in. d. c. quod transl. in quibus dicitur, quòd actus q referri põt ad aliquẽ respectum, non dicitur meræ facultatis. Et ista no. tanquã à modernis omissa: & cogitabis.

12 **Sexta restrictio.** † Vbi non sumus in pœnalibus, sed in remedijs proditis a' ternatiuè âiure in ciuili b, ẽt si verba dirigantur ad iudicem, electio est partis: qa satis est legi succurrere vtilitati priuatæ: Ab. ã. c. put. vj. col. ibi ex ꝓdictis ẽt collige. de dolo & cõtu. ,pter gl. fi. ibi iũcto tex. Per quã dicit ita limitãdã hanc materiã: & p tex. & qd' ibi Bar. in. l. cõsentaneũ. C. quomõ & qñ iudex. Ad qd etiam vide. c. qm̃. in fi. vt lite non cõtest. Et iam intellige, vt per Abb. in dicto. c. prout. propine. Et adde Bal. in dicto. §. pœna grauior. iiij. col. vbi dicit, ꝙ in ciuilibus eligit reus. l. plerũq; alleg. in gl. sed in criminalibus iudex. per. d. l. si fugitiui.

Septima restrictio. Si in pœnis vna pena dirigit verba ad iudicẽ: alia ad partẽ: puta vt̃ soluat decẽ, vt̃ iudex eũ cõdẽnet ad pedẽ: tũc est electio rei. Maria. i. d. c. sicut. allegat Bal. in. d. l. data opera. qa non est ,priè alternatiua: sed potius vna cõditionalis si non soluerit perdat pedem.

Octaua

13 **Octaua restrictio.** † Quando vna pœna alternatiua includitur in alia: & sic sunt similes, & alia excedit solũm in quantitate: vt si statutum dicit priuatum in centum, vel quinquaginta: tunc imponitur pœna illorum. So. quia in illis concordat vtraq; pars alternatiuẽ. iuxta e. j. de arbi. in. vj. ita dicit Domi. in. c. de causis. v. colum. ibi tertio casu, quando imponitur. de offi. delega. & in. d. c. fraternitatis. xxxiij. distin. propter gloss. fin. de homi. sicut dignum. ¶ Considera, quòd non sequitur, quin possit eligere summam maiorem, aliàs frustratoria esset alternatiua, bene debet eligere benigniorem: sed an teneatur dicetur j. Neq; dicetur esse eadem summa: quia vbi distincta est maior summa àminori, non dicitur ibi minor inesse maiori. l. ex facto. §. item quæro. ff. de vulga. & pup. vbi, si dicitur: Si filius decesserit ante annum decimum suæ ætatis, sis hæres: si ante quartumdecimum, sit Titius. Licet decedat in octauo: & sic ante quartumdecimum, non erit Titius: quia illa specialis summa derogat maiori.

14 **Nona restrictio.** † Vbi pœnæ ponuntur alternatiuè habito respectu ad qualitatem personarum: non est in optione iudicis eligere, quam velit imponere: sed debet illam imponere, quæ magis cõgruit qualitati personæ delinquentis. Domi. egregiè in. c. ante omnia. xxxv. distin. per illum text. in verbo, vt ordo patitur: puta si est in sacris: fustigetur: si in minoribus, suspendatur ab ordine. Ita important illa verba, per quę tenetur iudex ordinem inspicere, secundũ Vgo. ibi: quem Archi. non refert.

15 **Decima & vltima restrictio.** † Iudex in dubio debet eligere mino rem. gloss. in. d. c. de causis. in verbo, certa. & in dicto. c. sicut dignum. & in regula in pœnis. Et glo. in. c. hoc ipsum. xxxiij. qõ. ij. Et gloss. fin. in. d. c. sicut. de Iudęis. Ad hoc text. eod. tit. c. postulasti. Ita per ista, iura firmat Domiñ. in. d. c. fraternitatis. Facit. l. si præses. ibi: mitior erit sequenda. ff. de pœnis. Et idẽ Ana. post Car. in. d. c. sicut dignum. xvj. colum. Et cogitabis, an Ana. rectè mordeat illam glo. dicendo, quòd qui dicit de septennio, concordat in quinquennio. Et not. quòd illam debet imponere iudex, quam putat magis timeri. Domi. in. d. c. de causis. propter glo. ibi. Et est text. in dicto. c. quoniam. in fin. Vnde pulchrè dixit Archi. in. c. ea. vindicta. xxxiij. q. iiij. super gloss. quòd licet pœna corporalis reputetur maior, quã pecuniaria, tamen si Episcopus videt clericum verosimiliter magis timentem pecuniariam, quàm corporalem, iustè potest: imò debet punire eum in
17 rebus proprijs. ¶ Non aperiunt isti, *vtrum* istæ instructiones,
a quas dant iudicibus per verbum debet, importẽt necessitatem, prout regulariter importat verbum debet. a gloss. in Clemẽ. attendentes. in verbo, debet. de statu monacho. Latè Barto. in. l. iij. C. de pign. Sed hoc pendet à dubio magno, vtrum in commissis arbitrio iudicis possit appellari à malo arbitrio? quod nõ aggredior. omnes ponunt de causa pos. c. super his. propter duas glossas ibi: & Alex. ad saturitatem. in. l. j. ad fin. de lega. ij. & Demum
17 scias, quòd in hac electione debet pars citari. Bald. in dicta. l. si fugitiui. in fin. dum dicit, causa cognita: & in figura iudicij. ¶ Nec ignores, quòd stante statuto, quòd aliquis puniatur pœna pedis, vel alia: illud alia, intelligitur de simili. vnde non de pecuniaria: quia non conuenit in genere. Nec de morte: quia longè remota est ab amputatione membri. Bald. in. l. conuenticulam. v. colum. ibi. & istud nota, si statutum dicit. C. de Episcopis, & cleri. facit quod dicetur de dictione aliusj. eo. c. sedes. ¶ Reliqua dic, vt in locis prælegatis: & de arbitrio iudicis circa casus à iure non punitos, plenè ponitur in dicto capitulo, de causis. vbi posui. Et an posit iudex arbitrari mortem: dixi. s. titu. proximo. ca. ex literis. discussa glossa in. §. in summa. in fin. it. de iuiur. Et quando possit minuere pœnas iuris, & iustas causas minuendi, dixi de officio
16 leg. nisi speciales. Predicta verò nõ reperies alibi melius. ¶ † Sufb ficit vnam de alternatiuis esse veram, b vt hîc: & in regula, in alternatiuis. Fallit primò in casu. l. cum quidam. C. de verbo. signific. ille, vel ille sit hæres. erunt ambo. ¶ Fallit secundò fauore dotis in qua aliquando alternatiua non potest verificari: nisi in vno certo. Car. hîc per. l. Caius. ff. sol. mat. vbi ex stipulatione, vel pacto extranei dotantis acquiritur actio mulieri, etiã si stipulatio sit alternatiuè concepta in persona mulieris, & ipsius stipulantis: & persona stipulantis habetur pro non obiecta de æquitate, fauore dotis: vt ibi per doct. maximè Pau. in j. colnm. ibi, tertium est singulare. ¶ Fallit tertiò in alternatiua impropria, quæ appellatur subdisiunctiua. Lego Titio vinum, quod habeo Romæ, seu Bononiæ: venit vtrumq; But. Car. & Abb. hîc, per. l. si quis ita. de iur. & arg. leg. Intellige hoc secũdum Imo. solũ in legatis, in quibus fit plenior interpretatio, quã in contractibus: per regulã, contra eum. lib. vj. & l. vt teribus. ff. de pac. latè Bar. in. d. l. si qs ita. & alijs in locis. s. alle. de dictione seu, & siue. Legatum autẽ factũ per dictionẽ vel, nõ includet vtrũq; quia hoc iure non cauef, neq; aliter probaf in d. l. si qs. secundum Inn. hîc cõtra Car. ¶ Fallit quartò, vbi disiunctiua apponif verbis negatiuis: But. & Abb. hîc. Cõtrariũ tenet Imo. hîc, & in. l. si ita quis. ff. de verb. ob. & ibi Alex. qa siue sermo sit affirmatiuus, siue negatiuus, dispositio habebit effectũ, verificata altera parte. l. si quis ita stip. ff. de ver. ob. Verbi gratia: si nauis
b non veniat: aut Titius cõsul nõ fiat, dabo decẽ. Sufficit vnum nõ eueniſſe, vt teneat: sed ad euitandã pœnam, vt non teneat: bene verum est, ꝙ nullum illorũ debet accidere: secundũ Imol. In quo pro iuuenibus nota tria exẽpla: vel tres casus. ¶ Primus casus. Si dixi: si Teucer nõ venerit: vel Papa non morietur: dabo decem. Papa est mortuus, Teucer non venit: sum obligatus: sufficit non euenisse vnum ex his, quæ cupiebã nõ euenire. ¶ Secundus casus: neq; Teucer venit: neq; Papa est mortuus, sum, etiã obligatus: quia nullũ extitit. & ita optabã. ¶ Tertius casus: Teucer venit. & Papa est mortu⁹: nõ teneor quia nihil euenit de his, quæ sperabam. Ideò caue, dum Abb. dicit non teneor, si aliqd horum accidat. Voluit enim dicere: nõ teneor, si nullum istorum accidat: puta in exemplo suo. Imperator venit, & filius est natus, & sic concursus vtriusque ex alternatiuis faciendo ea non accidere, facit euitari pœnam. Bald. in
c l. Lucio. de lega. secundo. ¶ Adeò est vera prædicta regula, quòd ad veritatẽ alternatiuę &c. vt differit Vinj. eod. constitutus. quòd si Papa mandat capitulo facta mentione numeri iurati: vt, recipiant Titium, vel soluant centum: dato, quòd possent seruare iuramentum soluendo centum: tamen possunt recipere Titium: licet ex mandato non adstricti: quia eligunt viam suam authoritate superioris: & sequuntur ibi alij. ¶ Et adde. v. fallentiam: scilicet vbi disiunctiua cadit inter genus & speciẽ.
d l. fæpe. ff. de verb. sig. vbi dedi, vel c donaui, exponitur pro. i. latè. Bartol. in. l. quintus. de aur. & argẽ. lega. Et si conceditur priuilegium vni, vel hæredibus suis. vel: resoluitur pro. & Ludo. in singu. in versi. priuilegium. post Bald. in. c. j. de eo, qui sibi & hære. vbi dixit: quòd dictio vel, posita inter contrahentem & hæredem, ponitur pro &: ordine iuris seruato, per illum text. ¶ De materia aliquid Bald. in. l. ij. C. de obse. vbi exponit aut, pro &: licet naturaliter disiungat. Et dicit Bald. in. l. prima. in princip. in. v. colum. ff. de iusti. & iu. quòd inspecta propria natura d vocabuli, ad veritatem disiunctiuæ non requiritur vtriusque partit concursus.

a ¶ Debet. Adde Ang. & Petr. de Su. in. l. j. c. quomodo & quando iu. & Bald. in. c. j. in fi. apud quem vel quos cõtro. in vsi. feu. Fallit tantũ, quãdo qs habuit cõsiliũ sapiẽtis: quo casu cũ dicitur cõsil. debere credi, nõ cogit credere. Bar. in. l. bonorũ. ff. de bono. posf. Fallit etiã secundũ subiectã materiã quãdoqꝫ. sed. stat impropriè, & non dicit necessitatẽ. s. quã do dicit honestatẽ: vt est gl. xxv. q. j. c. j. secundum Phili. in. c. propositum. de ap.

b ¶ Esse verã. Adde. d. Sozi. consi. iij. incl. vt verã testatricis intẽtionẽ. in prin. ibi primo. ¶ Nam ipse in j. parte char. xcv. & ver. ad quartã rationẽ. char. xc. vj. ꝙ licet ad eius veritatẽ sufficiat alterã partẽ esse verã: tamẽ quãdo volũtas disponẽtis nõ põt verosimiliter verificari in qualibet parte sui, tũc disiuncta stat pro coniuncta. & ian. & in qbus, & qualiter procedat: & ibi p eum plenè habes.

c ¶ Vel. Pro qua materia, & de hac dictiõe vel, adde Flo. in. l. si via. de de seruit. rust. præ & vide in. l. si ita qs stipulatur. & ibi Ioã. de po. de verb obl. & Ang. de. Peru. glo. j. in §. j. de publi. & c. d. Alexã. in consil. lxxvij. iij. parte. ¶ Natura vocabuli. Ad qd' adde idẽ tenentẽ. d. Sozi. cõsilij. inci. vt veram testatrieis. in princ. iiij. colũ. in. j. parte. chatta xcvj.

Cap. Si quando. Prima Feli. ſuper Primo Decr.

Multa etiã ponunt Bal. & Sal. in. d. l. cum quidam. Bart. in. l. pediculis. §. argento. ff. de au. & arg. leg. Bal. in. l. generaliter. in prin. C. de inſt. & ſubſt. ¶ Alias fallẽtias collige ex Bar. in. l. is qui §. vtrũ. ff. de re. dub. Et memento in æternum, quòd id, quod eſt prohibitum ſimpliciter, eſt etiam prohibitum alternatiuè. Vnde, qui iurauit non venire contra contractum, licet poſsit ſimpliciter petere, vt ſuppleat pretium, in quo fuit deceptus: tamẽ ſi peteret alternatiuè contractum reſcindi: vel pretium ſuppleri, eſt periurus. Bal. in ſing. in. l. quæ ſub cõditione. §. de cõdi. inſti. per illum tex. ¶ Et adde, ꝙ ſi Papa cõfert beneficium illi, vel illi: vterq; habebit beneficium: & vel tunc ponit copulatiuè. Archi. vij. qõ. j. c. Paſtoralis. & ſi vnus non vult, accreſcit alteri, ſecundũ ipſum. & Do. ibi poſt quoſdã antiquos. ¶ Itẽ de materia alternatiuæ, vide multa bona per Alb. in ſuo dic. in dictione vel. Qui autem ſint actus, qui poſsint alternatiuè fieri: & qui non: poſsũ de app. c. ij.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum Papæ ſi dirigitur ad aliquem, debet illi obedire, vel allegare cauſam rationabilem, qua obtemperare non poſsit.*
2 *Superſederi in quibus caſibus poteſt, ne obediatur mandatis Papæ?*
3 *Prælatus mandans fieri iuſtitiam: ex quo mandato ſequitur mors: an ſit irregularis.*
4 *Papa ſi ſcribit pro notorio indigno tanta indignitate, quòd nutriatur peccatum: non eſt ei obediendum.*
5 *Papa poteſt facere de monacho non monachum.*
6 *Papa ſcribendo pro indigno, an videatur cum eo diſpẽſare. numero. 7.*
8 *Præceptum factum ab inferiore ſine cauſa, quas vires habeat.*
9 *Secreta Dei, an ſint talia, quòd de eis ratio reddi poſsit. vide ver. circa reddendam.*
10 *Secta Machometi, quare tanto tempore duret?*
11 *Ratio legis, ſi reddi non poſsit, ſufficit dicere ita ſcriptum eſt.*
12 *Ratio legis, vbi non eſt expreſſa in lege, ſed per aliã legem ſubintellecta: ratione ceſſante, non ceſſat lex: ſi illa ratio nõ eſt neceſſaria, ſed probabilis.*
13 *Prælatus debet eſſe paratus reddere rationem: intelligitur tamen præhabita deliberatione.*
14 *Reſcripti geminatio habet vim clauſulæ ex certa ſcientia.*
15 *Motus proprius, an poſsit aliter probari, quàm per expreſsionem.*

CAP. V.

1 SI quando †¶ Is ad quem reſcriptũ Papæ dirigitur debet illi pare-
re, vel rationabilem cauſam aſsignare: ꝙ parere nõ poſsit. Vide gl. in ver. nũtians. in. §. deinde cõ petens. in auf. de mand. Prin. quæ colligit argumentum cõtra miſeros Prælatos exequẽtes ſtatim literas Papæ iniuſtas: nec audẽtes ſuperſedere, etiã ſi rationabilis cauſa id ſuadeat. & ſequunt Bal. & Imo. hîc. Ideo dixit gl. in. l. puniri. C. ſi cõtra ius. ꝙ nõ debẽt timere: ſed veritatẽ ſequi: qa ſic placebũt Deo & Papæ: dũmodo ſecundũ Bal. ibi opponat falſitas, vel mẽdaciũ in ſubſtãtialibus, & per partẽ narratis. ſecus ſi cõtra narrationẽ Papę. ppter Cle. j. de proba. Et dixit Bal. in. c. cum teneamur. de prębẽ. in apoſtil. ad Inn. ꝙ etiã ſi literis Papæ dicat diſtrictè præcipiẽdo, mãdamus: tamẽ põt ſuperſederi ex cauſa iuſta. Et dũ gl. hic extẽdit iſtũ tex. ad Prælatũ præcipientẽ ſubdito. Adde gl. iij. in. l. quoniã. la. ij. C. de app. quæ dicit, ꝙ aſſeſſores debent reſiſtere iudici ad errorẽ inclinato. & ſubditi Prælato legẽ ignoranti, inſtruẽdo eũ. Facit. c. fi. de cle. non reſi. ibi: *niſi rationabilem excuſationem.* Vnde dicit gl. in. c. ſacerdotes. ij. q. vij. ꝙ Prælato non ſeruanti canones, licitè leuat ſubditus obdientiam. Iſta alleg. hîc And. Sic. ita reſidenſidẽs. ¶ Primò adde tex. de re iu. cum olim. vbi multa poſsũt ad probandum, ꝙ variatio in principe attribuitur in dubio circũuentioni, nõ errori. Tene ea mẽti. ¶ Secundò adde Abb. de præſcri. c. cũ nõ liceat. vbi tẽperat gl. in. d. c. ſacerdotes. dummodo nõ ſeruet ex cõtemptu. vide quæ dixi ibi: vbi etiã inuenies, quãdo dicatur nõ ſeruare ex cõtemptu. ¶ Tertiò ad illud de officialib⁹: vide Bar. omnino in li. de repreſalijs. q. vj. vbi ponit, quãdo imputeẽ eis nõ reſiſtẽtib⁹ poteſtati. pulchrè Ang. in. d. l. quoniã. cum concord. de quibus in lib. Ang. de maleficijs, ſub clauſula de conſenſu & deliberatione omni. iudi. fol. clxxviij. vbi etiam inuenies deciſum vnum, in quo Bar. dixit, cogita. in. d. vj. q. ¶ Quartò adde Bal. in. l. fi. in. j. col. C. ſen. reſcin. nõ poſ. vbi dicit, ꝙ etiã vbi Princeps ſcribit ex certa ſciẽtia: poteſt p bari contrariũ. ſ. de obreptione. de quo p eundẽ de pace Conſtã. ver. ſi quis. ibi, non admittẽdus. Hæc ſint quantum ad prædicta.

2 Superſederi †Igitur poteſt executioni præceptorum Apoſtolicorum ſuadente legitima cauſa in quo vide ſemper Pet. de Anc. conſi. mihi. cccviij. niſi legibus & canonibus. vbi eleganter exorditur ad excuſationem impugnantium gratias literarum Papæ: quia faciunt cum licentia legis, de qua hîc. Poſteà probat inualidam eſſe gratiam: quæ irritat compoſitionem iuramento firmatam tacito de iuramento, & non reſtituẽdo partem lęſam in priſtinum ſtatum. Et vide Bal. in procemio Decre. in. iiij. col. verſi. dicit colle. vbi dicit, ꝙ ſi Papa ſcribit pro intruſo, non eſt ei leuato velo obediẽdum. Alle. quod no. Archidia. in. c. quid culpatur. ſuper verbo legitimo. xxij. q. j. Et facit mentionem de glo. præalleg. quæ inuehit contra miſeros prælatos obedientes iniuſtis præceptis Papę. Per iſtum tex. Pet. de Ancha. conſi. cccxcj. præmitto pro clariori. Inſurgit more laicorum animosè & verbis fellatis contra quandam declarationem Papæ, dicentis qualiter fuerat animus ſuus reſeruare. &c. Quia tanquã iniqua & contraria iuri erat refutanda, per. l. quoties. de preci. Imper. offeren. maximè: quia tollebat ius alteri quæſitum contra. l. penulti. C. de decu. libro decimo. vbi ſtatuere iterum ſuper iam firmatis non eſt proponere remedium æquitatis: ſed calumniam præteritis inuenire. Per iſtum tex. & alia dicit Pet. de Ancha. conſil. ccxxxv. Per prædicta ſubtiliter &c. ad finem. quòd ſi res aliter ſe habet, quàm preſupponat mens reſcripti ad ſuperſedendum. & ſi contineat excommunicationem latæ ſententiæ: quia tacita conditio, ſi præſes &c. tenet etiam in ſuſpenſo. dixi. ſ. c. ij. Per iſtũ tex. dixit Car. conſ. clxvij. dominus noſter Papa. ad fi. ꝙ vbi agitur de grauiſsimo damno tertij, vel de malo futuro, vel ſcandalo tolerat Papa: vt ſuperſedeatur. alleg. tex. j. q. vij. & ſi illa. & hic: & Inno. in c. inquiſitioni. de ſen. excom. Per iſtum tex. dicit Cardina. conſil. cv. quæſitum ſæpe fuit à me in ſexto dubio. ꝙ ſtante ſchiſmate nõ eſt obediendum præceptis Papæ nutritiuis ſchiſmatis. Per iſtum text. dixit Ioan. de lig. de regu. ad Apoſtolicam. ij. colũ. ibi. ¶ Sed nunquid poterit monaſterium, ꝙ ſi Papa mandat monachis: vt aliquẽ recipiant, poſſunt tamẽ ei opponere crimina, vel defectus. Per iſtũ text. dicit Io. An. in. x. ad hono. de autho. & vſu pal. quòd non obſt. plenitudine poteſtatis, quæ eſt in Papa non eſt obediendum ei peccato imminente. Per iſtum tex. dicit Hoſt. in. c. propoſuit. de conceſ. præben. quòd omnes tenentur obedire Papæ quic quid præcipiat: niſi ſequi poſsit peccatũ. & ibi Abb. vlt. colũ. per iſtũ tex. dixit Bal. in. c. ij. ad fi. ſ. eo. ſi Papa mãdat cõfirmari ſentẽtiam, nõ intelligitur leuato velo: ſed cauſa cognita. & poteſt infirmari, ſi infirmãda eſt. Secus, ſi mãdatur executio dũmodo ſit aperta per diffinitiuã, quæ trãſiuit in rem iud. ¶ †Per iſtum tex. infer
3 ri poteſt ad caſum, qui Romæ occurrit Io. Papæ. xxiiij. qui cũ iuſſiſſet quẽdã Romanũ decapitari & illeladeò clamaſſet, ob id Papam eſſe irregularem, ꝙ populus de irregularitate pontificis ſcãdalizabatur, fuit iuſſu Papæ liberatus, vt refert Paris de puteo in lib. de ſyndicatu. fo. xxxij. Sed re vera iſte caſus longè anteà euenerat Hoſt. dum eſſet legatus Bonoñ. vbi reus condemnatus petẽs, vt dimitteretur prius ad legatum ad colloquendum de re ardua: cum nihil arduum dixiſſet turbatus legatus dixit: ducatur ad iuſtiam. Illo autem clamante multos eſſe irregulares: reſpondit legatus maledicatur, qui te docuit, eumq; remiſſum ad carceres poſteà liberauit. Ita narrat Io. de lig. in. c. ſententiam. in fi. ne cler. vel mo. dicens ſe hoc audiuiſſe à domino Pau. dum legebat. Et fundãtur iſta dicta in. c. ex literis. de excel. Præla. & in. d. c. ſententiã. vbi Prælati non imponunt proprio ore contra perſonam ſpeciale iudicium ſanguinis. Vnde dicit Bald. in. c. ij. in fi. de ma. & obe. quòd Papa poteſt imponere pœnam mortis ſtatuendo, ſed non exequẽdo: ſecũdum Inn. Et ſi proprijs manibus Papa occideret aliquem, fieret ſtatim irregularis. quod dicit valde no. dixi aliquid in capit. fi. in fin. de ma. & obe. Et ad executionem ſuperſedentis executioni iniuſti mandati: vide quòd de Petronio Romano ſcribitur in ſupplemento Chronicarum. li. viij. fo. viij. & retulit j. e. cũ dilecta.

verſic.

Cap. Si quando. De reſcriptis. 102

verſi. Amolia primò. Per iſtum text. dominus noſter. &c. Stupendè nos inſtruit ad impugnãda reſcripta. quorum executio tenderet in dedecus Apoſtolicæ ſedis, quæ ſecũdum eum patitur magnum vilipendium, quando ſine cauſa facit mutationes in eccleſiaſticis. ¶ Subdit eleganter quòd etiam vbi eſt clauſula, motu proprio: ſæpe eſt facta conceſsio ad inſtantiam impetrantium: quod not. Et ſubdit, ꝙ reſcriptum ad vtilitatem priuatam non
5 derogat reſcripto conceſſo ad publicam etiam facta eius mentio
a ne: niſi cauſa publica aliquid dicat etiam, ſi ſit ex certa ſcientia & motu proprio & ſequitur dicta glo. de Prælatis miſeris. & hoc de cauſa publica: adde ad dicta. ſ. eo. cæterum. Repõdet ad. §. qui autem. xvij. q. iiij. vbi ſacrilegium committunt, qui diſputant: an ſit dignus, quem Princeps eligit: & dicit, quòd imò ſi conſtat, ꝙ eſt malus, poteſt de hoc diſputari. Allegãt Lau. de Pinu. & Arch. ibi: vnde dicit Ioã. An. de ſen. excom. à nobis. Io. ij. quòd ſi eccleſia ligat, vel abſoluit errante claue: non valet quo ad Deum. facit glo. de iureiu. c. quanto. & de voto. non eſt. cum concor. Poſteà paulò j. ver. poſt cõſilium. cum Car. reprehenſus fuiſſet in nimia audacia, latè ſe excuſat ſubdendo hæc verba: ꝙ tanta fuit olim & hodie impetrantium ambitio, quòd ſæpe talia cõceduntur à ſede Apoſtolica: ex quibus prębetur materia cæteris dicendi, vbi eſt Deus clericorum. de voto. c. magnæ. Vide ſemper dictum cõ ſilium. Per illum tex. dicit etiam Abb. in. c. cum teneamur. de prębẽ. ꝙ etiam ſi Papa ſcribit cum clauſula, non obſtante ſcandalo. non eſt obediendum, ſi dubitatur de peccato. alle. etiam Inno. in c. inquiſitioni. de ſen. excom. ¶ Propter illud dictum Innoc. in. c.
4 inquiſitioni. infert hîc Abb. †quòd non valet collatio facta per Papam notorię indigno tanta indignitate, quòd nutriretur peccatum. Et idem Io. An. j. eo. cum adeò. & ibi But. Domi. & Imol. facit gl. j. in. c. eam te. de æta. & qua. & dicit Bal. in. d. c. cum adeò. ꝙ ſi conſtat de certa ſcientia, vbi Papa ſcribit pro indigno, nõ poteſt aliquid opponi: vnde ſi mandat prouideri impuberi nominata impubertate, obediendum eſt: dummodò ſit pubertati proximus, vel doli capax: ſecus ſi eſt infans, vel nõ doli capax, vel prodigus, cui per ſententiam eſt interdictum bonis: quia gubernacula nõ ſunt talibus committenda. ¶ Subdit paulò j. quòd ſi mandat aliquem recipi in canonicum: non obſtãtibus exceptionibus quibuſcunq;, non ſunt remotæ legitimæ. i. ſcriptæ in iure: ſed bene illæ, de quibus inter doctores eſt diſputatio. Dixit etiã Hoſti. de offi. ord. ſignificauit. quòd ſi Papa abſoluit excommunicatũ, qui eum in impetratione abſolutionis decepit: poteſt Epiſcopus non ſequi abſolutionem & reinducere in excommunicationem. Et idem dicit de alijs geſtis per Papam malè informatũ: niſi eſſet caſus, in quo Papa diſpenſare poſſet: aliàs autem nunquam debet ei obediri cõtra Deum. Et de hoc exclamat ibi Abb. ij. col. quòd legi, vel præcepto Papæ continenti peccatum per Papam non remiſsibile non eſt obediendum. Pro tanto dixit Bald. in præ. decre. iij. col. quòd ſi Papa ſcribit pro intruſo. non eſſet ei vllo modo obediendum. facit quod not. Archid. xxiij. q. j. quid culpatur. ſecundum eum referentem etiam. d. gloſ. de Prælatis miſeris. Et idem Abb. in. d. c. cum teneamur. quia papa non poteſt contra legem Dei. xxv. q. j. c. ſunt quidam. Sed Deus præcepit malum vitandũ, ergo ei parendum: quia nõ dedit Petro poteſtatem faciẽdi de peccato, non peccatum. xl. diſt. c. j. Ad hæc bonus text. ij. q. iij. Iulianus. cum ſeq. bona glo. in. c. paſtoralis. in verbo, conſona. de ſi. inſtru, Propterea dixit Hoſtien. de præben. graue. quòd vbi clerici reperiuntur indigni tanta indignitate, quòd ſine peccato non poteſt eis prouideri: melius eſt paucis dignis, vel vni tantùm digno multas eccleſias conferre. ſecus ſi non eſt tanta indignitas: quia conſtruenda eſt domus ex lapidibus, quæ occurrunt. & ſequuntur ibi alij. Et ideò ſi executor Papæ prouidet indigno tali indignitate, quòd ſi Papa ſciuiſſet, nunquã ſcripſiſſet pro illo: non tenet prouiſio. Abb. in. c. j. ad fin. de re iu. reuocans, quod dixerat in. c. fin. in fi. de præſump. Fortius dixit Inno. in. c. ne Dei. in gl. ij. de ſimo. quòd religioſus non tenetur obedire præcepto Papæ, quòd repugnat regulæ ab eo profeſſæ. Et ſequitur Martinus de laude in tractatu de Principibus. fo. xij. verſic. ſi Papa mãdat. facit quod ſcribit Lud. in. l. ſi verò. §. de viro. vij. fallen. ſolu. ma. extollens Inno. in. d. c. inquiſitioni. quem etiam extollit Nic. Mil. in repertorio. in verſi. Papa. §. xlviij. Papæ non eſt obediendum. &c. Intellige, niſi Papa ex maxima cauſa præciperet aliquid tale religioſo etiam, vt matrimonium contraheret, quia licet hoc non poſſet præcipere eo ſtante monacho. de ſtat. mo. cum ad monaſterium. in fin.
5 † tamen poteſt eũ facere de monacho non mo
a nachum: a quia dicit Inno. in. c. presbyter. in fi. primæ glo. de ſacra. non ite. ꝙ Papa poſſet facere, quòd non eſſet monachus: cum ipſe conſtituerit ordinem monachorũ: & quòd in monachatu non infertur character. Ad quod vide latius Ioã. An. in regula, ſemel Deo. in mercu. Et ſic intelligitur opi. ſancti Tho. ſecunda ſecundæ queſti. lxxviij. artic. vlti. vbi latè voluit Papam non poſſe diſpenſare cum religioſo profeſſo ſuper voto continentiæ: per. c. cum ad monaſterium. in fi. de ſtatu. mona. licet ipſe Thomas contrarium dixerit, in. iiij. ſententi. diſtinct. xxxviij. queſtio. j. artic. iiij. circa medium ibi. Sed hoc etiam non videtur ſufficienter dictum. Eſt verum, quòd vt aliàs latè dicam opi. Thomæ in ſecunda ſecũdę, quòd Papa nõ poſsit diſpenſare in voto ſolenni continentiæ: tenet Ioã. de turre Cremata, Cardi. ſancti Sixti in libello de poteſtate Papæ. queſtione. xxxv. & Albertus magn⁹ & Bona. in. iiij. vbi ſ. & Ray. in ſumma, de voto. & gloſſ. xxv. queſtione. j. c. ſunt quidam. Sed tamen communior eſt talia opi. Thomæ. in. iiij. cum qua concordat latè Ioan. And. in. d. regula, ſemel. & Petr. de Anch. conſil. mihi. cccxxxv. pro maiori intelligentia. Referentes, quòd quidam Remig. monachus & ſacerdos de ſanguine Regio Aragonum cum diſpenſatione Apoſtolica duxit vxorem, cum defeciſſent alij maſculi: ex qua ſucceſsit Petronilla, quæ ſucceſsit in regno, nupta Raymundo Comiti & Marchioni: ex quibus ortæ ſunt. viij. generationes illius domus Arogniæ. Et hanc partem tenet Inno. latè in. d. capitul. cum ad monaſterium. Archidia. latiſsimè j. d. capitul. ſunt quidam. Petr. de Ancha. in repetitio. capitul. j. xij. colum. ſ. titul. proxi. gloſſa in capitulo, cum olim. in verſicul. votum. de cleri. coniug. & ibi Abb. & Imol. Card. in poſt gloſſ. j. in Clemen. j. in. j. oppoſi. de conſangui. & affinita. Abb. in capitul. ruſtus. qui cleri. vel vo. Domi. latè poſt gloſſ. etiam Archidi. in. c. illo. xxxij. diſtinctio. Bald. in. l. reſcripta. v. colũ. ibi item diſpenſat. C. de precib. Imperato. offe. Archidiaco. in. c. cum in præterito. lxxxiij. poſt Lau. de Pinu. But. in capitu. j. in fine. de voto. Imol. poſt Gul. in Clemen. j. in vltima colum. de conſangui. & affinita. Petr. de Anch. in Clemen. abuſionibus. in. v. colum. de pœ. & re. Io. de Lig. in cõſi. in Chriſti nomine & beatæ virginis glorioſæ. Hoſtien. in ſum. de voto. §. qualiter, & cuius authoritate. ij. colum. verſi. ſed & de votis voluntarijs. Bald. in. l. ſi tibi filius. in fin. ff. de adop. Imol. in. l. in ſubſtitutione. poſt medium. ff. de vulg. & pupilla. Abb. dicens ita tenere omnes Canoniſtas in. d. c. cum ad monaſterium. in fin. Hoſti. in Summa, qui cler. vel vo. §. qui vouens. verſic. videtur igitur. Archidia. in ſecunda parte ſuæ ſummæ. titu. xj. ca. ij. verſiculo, ex diſpenſatione votorum. Petr. de monte in tractatu de Papa. & conci. xlvj. columna. verſicu. iiij. concluſio. Ioan. And. latè in capitulo. j. de voto. Elegãter Richar. de media

¶ Nõ monachũ. Adde idem tenẽtem. d. Sozi. cõſi. xcij. inci. circa primum huius conſultationis, circa medium. ij. colũ. in. j. parte. charta cliij. Quando papa poſsit diſpenſare ſuper voto ſolenni caſtitatis.

villa in.iiij.sentent.distinct.xxxviij.qō.ix.articu.j. latè Astesanus
eum referens in sua summa.lib.j.q.xx.articu.xj.Iac.zochus con-
ciuis meus latissimè in.c.iij.iiij.q.qui cle.vel vouen.Specu.de le-
ga.§.nunc. versicul.xv.sentit gloss.j.in.c.si custos.xxvij.q.j.Et po
tissima ratio est:quia licet propter repugnantiam non possit fa-
cere,quòd professus stante possessione non contineat: tamen po
test voto castitatis dispensatiuè sublato,licentiare eum,vt con-
trahat matrimonium ex causa.Et etiam ex isto argumento sequi
tur fortius,quòd sicut ex voluntate Papæ & ecclesiæ clerici in
sacris obligantur ad castitatem:ita ex sola voluntate posset Papa
statuere,quòd licitè contraherent:vt sentit Abb.in.c.cum olim.
de cle.coniu.Ergo si ex sola voluntate potest cum omnibus ita
statuere:fortius cum vno etiam sine causa dispensare & succes-
siuè cum pluribus singularibus. Nisi dicas,quòd cum prohibi-
tio coniugij fuerit ex magna causa,secundum Ioan. An.in.d.c.j.
etiam relaxatio debeat esse cum causa,secundum Nic. Mil.in re-
perto.in ver dispensatio.ad fin.Et dicit Bald.in.c.j.in fi.de mili-
te vasallo, qui bellica ar.depo.quòd professio non est sacramen-
tum ecclesiæ: vnde posset per Papam tolli.Et quòd de clerico
possit fieri non clericus:patet in.c.degradatio.de pœ.in. vj.Sed
quæ dicta sunt de causa vrgenti, communiter tenetur:& credo
ita seruari in curia,attento quòd Calixtus Papa tertius recusauit
dispensare super coniugio Diaconi, qui solum allegabat se legi
carnis non posse resistere: quamuis pro eo intercederet Eneas,
tunc Car.Senensis,qui posteà successit Cali.dictus pius.ij.vt in
suis epistolis in cardinalatu compositis.fo.pe.vbi scribit expectā
dum esse ab amico alterius apostolatum,qui mitior sit.

6 **Stat difficultas** Vtrum scribendo pro indigno scien
ter,videatur Papa tacitè dispensare:
si illa indignitas est ab eo dispensabilis:in quo Abb.hîc tenet,ꝙ
sic.Et idem Innocen.in.d.c.significauit.secus dicens in inferiore
à Papa.remittit ad not.in.c.ij.de schis. ¶ Sed contrarium etiam
in Papa firmant Ioan.An.But.& Domi.in.d.c.significauit.dicen
tes,quòd etiam eo casu:quo dispensare potest,non est ei paren-
dum:nisi dispenset expressè.alle.not.in.d.c.ij.quæ verba non vi-
detur vidisse Abb.hîc & Imo.ibi. ¶ Considera tria. Primò do-
ctrinam But.& Do.de fil.presby.c.veniens, dum dicit, quòd a-
ctus superioris consistens non in pati,sed in agere, operatur di-
spensationem:dummodo appareat, quòd de causa dispensatio-
nis cognouerit summariè:& tunc promouendo inhabilem:vide
tur dispensare.Et in dubio non præsumitur causæ cognitio in
ista tacita dispensatione licet Hostien.ibi aliter.quod Ioan. An.
putat falsissimum.hoc modo valde restringeretur opi.Abb.hîc,
& aliorū in simili materia,videlicet,quòd nisi appareat Papam
adhibuisse causæ cognitionem , non inducatur tacita dispensa-
tio per promotionem personæ inhabilis quamuis expressa inha-
bilitate.¶ Considera secundò,quòd hîc essent videnda tria du-
bia magna.Primum,quando Princeps promouēdo inhabilem,
videatur dispensare.De quo per omnes excepto Barto.in.l.qui-
dam consulebant.ff.de re iud.& per Anan.post alios.& in.d.c.ij.
& Ludo.consil.cccvij.in casu.& per multos alios hincinde.Redu
xi quædam in.c.præterea.de testi.cogē.¶ Secundò vtrum circa
defectus iuris positiui,possit Papa dispensare sine causa.de quo
aliquid Innocen.in.c.cum ad monasterium.in fin.de stat.mona.
& Ludo.d.consil.cccvij.in fin.& plenius per Io.And.& alios in
c.de multa.de præben.extollentes quædā aureà dicta beati Tho-
mæ,de quibus per Archidia.xj.distinctione.c.consequens.& de
hoc dicetur j.eod.ad audientiam.lo.ij.viij. *versi.viij.col.c. ista
procedunt.¶ Tertiò,vtrum in dubio præsumatur causa in Prin
cipe.de hoc satis dixi.s̄.ti.proxi.c.quæ in ecclesiarum.¶ Cōside-
ra tertiò aurea verba But.in prœmio Decretalium in.viij.col.
ibi:est igitur consensus.vbi dicit,quòd quando consensus Prin-
cipis exigitur per viam dispensationis,vtrum possit comprehen
di tacitè,omnes recurrūt ad no.in.d.c.veniens.& in.d.l.quidam.
& in.d.c.ij.In quibus locis reuera non deciditur propriè, quid in
Papa,vel Principe:sed de inferiore secundum eum.Dic ergo sic
in Papa,quòd aliquādo verba demonstrant inhabilitatem in eo,
pro quo scribit:vt si dicit:tali illegitimè nato volumus prouide-
ri,& ex certa scientia:& tunc dispensatum est. Aliquando verba
non denotant aliquam inhabilitatem:& tunc etiam si ex certa
scientia hoc facit,non videtur dispensare: nisi aliud exprimat.ad
hoc Cle.vl.de sent.excom.Differt ergo inferior ab ipso Papa:qa
in inferiore requiruntur verba dispēsationis:vel ꝙ præcedat cau
sę cognitio:sed in Papa sufficiunt verba denotantia inhabilitatē
secundum eum.Transeundo ergo pro nunc cum ista doctrina,
potest saluari opi.Abb.hîc.Pro quo etiam bene facit Rot.hîc ti.
xxxij.in nouis.dum ponderat.l.idem Vlpianus.ff.de excu.tut.fa-
cit dictum consi.Ludo.cccvij.&.c.cum olim.lo.ij. cum gloss.in
verbo,monachi.de priui.& glo.in verbo literarum:in.c.statutū.
de rescri.in.vj.latè ponit But.in.c. consultationibus.in secunda
7 & tertia chart.de iure pa.in repeti.¶ †De inferioribus autem à
Papa promouentibus scienter indignum:dicetur aliâs:vno solo
nunc incidēter commemorato,& à Prælatis hodiernis fixo ocu-
lo notando:videlicet,quòd Prælatus promouens scienter indi-
gnum,tenetur ecclesiæ,quam læsit ad interesse.Ita dicit Petr.de
Anch.se credere in Cle.j.in vlt.not.de æta.& quali.ad similitudi
nem magistratus,qui minus idoneo tutelam pupilli commisit.
Tenetur enim si contra tutorem malè administrantem,non po-
test pupillus habere regressum.l.j.§.nunc tractemus.ff.de tute.&
ra.di.Vide glo.pen̄.in.c.ad Apostolicam.de regula.& glos.fin.in
c.tales.*xxiij.dist.*Et dixit stupenda gl.in.l.qui cum vno.in prin.
in ver.tēporario.in fi.ff.de re mili.quòd Episcopus indignè pro-
motus meretur decapitari.Meritò dicebat Pius Papa secundus:
vt refert platina de vita Pontificū:Indoctum Episcopum asino
comparandum.quod verbum tractum puto ex vulgata glossella
Io.Mo.in.c.cum ex eo.de elec.in.vj.vbi super text.dum dicit ec-
clesiā permaximè indigere viris literatis:addit & non asinis ser-
ratis:& de his aliâs.Nam talia non sunt dilatanda propter illud
Terentianum:Veritas odium parit.Oportet enim,vt qui prin-
cipibus vult placere,ambulet inter laudem & placentiam,non
versus veronam :vt inquit,non tam facetè, quam grauiter,Pius
summus Pontifex in epistola ad Borsium ducem Ferrariæ,quæ
incipit:nemo verum de se minus audit,quàm publica potestas.
Et vide quod dico j..eo.pen.col.

Dicta per istum textum s̄. limita ex not.per
Pet.de monte.in li-
bro de potestate Papæ & consil.xxxix.column.vbi probat,quòd
in ciuilibus præcepto Papæ, quamuis durissimo debet obedire.
per capitul. in memoriam. xix. distinctione . ibi: licet iugum vix
ferendum &c.nisi contineat peccatum.Ita temperat dictum In-
nocent.in dicto capitul.inquisitioni.Imò subsistente magna cau-
sa & nota alijs potest præcipere contra vniuersale statutum eccle
siæ.Ita ponderat verba Inno j.titu.proxim.capitul.quanto. & di-
cetur prope.Secus,vbi non est talis causa:vt latius per dictum Pe
trum cuius vehementiæ dedit causam inobedientia concilij vlti-
mò celebrati Basileæ:& posteà quasi rebellionem nimis cōtinua-
ti contra mandata Eugenij.iiij. Sed è regione pro excusanda illa
inobedientia,vide longum sermonem domi. Abb.incipiē. maxi-
mum onus & humeris meis importabile. vbi iuridicè impugnat
rationes adductas ab orationibus Eugenij.De qua materia memi
nit etiam Archiepiscopus florētinus fauens Eugenio in summa
de vitijs, folio. clxij. versicu. schisma autem quod non regnat.
¶ Pro ista limitatione vide etiam Baldum, in.l. acceptam. in fin.
C.de vsuris.vbi dicit,quòd statutum est seruandum, licet durum
l.prospexit.ff.qui & à quibus . Sed præceptum Papæ seruandum
est:dummodo non inferat alteri iniustitiam: quia ecclesia vltrix
est iniustitiæ.capitul.si clientulus.§.si diuisum.de alienatione feu.
Et ideò dicit Archidia.in capitul .rescripta. vicesimaquinta quæ-
stione.secunda,quòd vbi præceptum Papæ parum, aut nihil no-
cet,obediendum est.Secus vbi multum:quia expectabitur secun-
da iussio:nisi ponat clausulam,non obstante canone à quo causa-
tur ius tertij:quia tunc videtur eum abrogare.capitu.ex parte.lo.
ij. de officio delegati. vt latius per eum ibi.Et etiam aliquid vice-
simaquinta quæstione secunda. in summa. ad fin. & facit gloss. j.
duodecima distinctione.cap.præceptis.& ibi ponit Do.de expe-
ctanda secunda iussione.Dixit tamē Bal.j.e.c.cū adeò.iij.col. rela
to Arc.vbi.s̄.ꝙ si dicta clausula nō obstāte sit apposita, vbi Papa
cōsueuit dispēsare,est expectāda.ij. iussio: nisi appareat de ꝓprio
motu

motu:vt quia fecit gratiam obsenti & ignoranti. Et hoc ipsum
exprimat alleg.c.si motu.de præben.in.vj. Quod verbum signa
per id,quod dicam in fin.huius cap.Auditur etiam volens pro-
bare,quòd rescriptum cum clausula non obstante,non emana-
uit à curia:secundum Archi.in.d.c.rescripta.per illum tex.Et cir
ca dictum Inno.in.d.c.quanto.non est sustinendus Papa faciens
contra generalem statum ecclesiæ.Vide ibi Abb.in.iiij.col.& in
c.literas.v.colum.de restitu.spolia.& in.c.significasti.iij. colū.de
electio.in.c.ad hæc.ad fin.j.eod.in.c.ij.de maio.& obedien.in ca.
nulli.de senten.excommu.in.c.proposuit.in.iiij.colum.de cōces.
præben.in.c.cum olim.in fin.de cleri.coniuga. Imol.post Cardi.
in.d.cap.proposuit.in.x.colum.Domi.in.c.quæ in ecclesiarum.
iiij.colum.versicu.vnde dicit.s̄.titu.proxi.Ang.in.l.bonæ à Ze-
none.C.de quadrien.præscript.Ludo.in capitulo,si verò.§.de vi
ro.in.vij.fallentia.ff.soluto matrimonio. Pet.de monte in tra-
ctatu de potestate Papę.cōsil.xxxix.&.xliiij.&xli.xcol.vbi semp
vide Ana.post Cardin.in capitulo, petitur. in vlti.columna.de
homi.Oldra.consil.lxj.ij.colum.¶ Communiter dicitur, quòd
potest disponere in concernentibus vniuersalem statum eccle-
siæ.fallit in duobus casibus. Primò , quando sua ordinatio non
habet iustam & apparentem causam.Et iste est vnus casus,in quo
in eo non præsumitur causa:vt expressè vult Innocen. in.d.cap.
qnantò.& expressius ibi Domi.& Abb.& Lud.consil.ccccIxxiij.
dubitatur.penul.colum.¶ Fallit secūdò,vbi decoloraretur vni-
uersalis ecclesia ex mutatione vniuersalis status ecclesiæ. per .c.
& si illa.j.quęsti.vij.&.c.memor.xxiiij. quęstio.j.Istis modis in-
tellige gloss.in.d.c.literas.in versi.dispensare.Innocen.in.c.super
eo.post medium.glo.ij.de biga.& in.c.cum ad monasterium. in
glo.nisi ex causa.paulò post med.ibi:item not.quòd quidam.de
stat.mona.Spec.de leg.§.nunc breuiter.in vlti.colum.gloss.in.c.
sunt quidam.xxv.q.j.gloss.fin.in.c.dilectissimis.xij.qō.j.But.cō-
sil.xix.quia hîc agitur.vj.colum. & in locis prællegatis inuenies
per varias quęstiones,quę dicantur cōcernere vniuersalem statū
ecclesiæ.Dixi aliquid in.c.ij. de maio.& obedien. ponendo,an
Papa posset tollere clericis priuilegium fori,vel canonicis . Sic
etiam multa alia de quibus in dictis locis,ex quibus multa exten
di possent.De qua materia vide etiam Nico.Milium in reperto-
rio:in versicu.Papa.§.xlviij.incip.Papæ non est obediendum. &
Ludo.consil.cccxlv.Circa primum.iiij.colum. versic. cæterum.
in seq.colum.versi.quinimo non potest Papa.¶ Reliqua de obe-
dientia præstanda Papæ,vide per plura dicta beati Thomæ &
aliorū collecta per fratrem Ioā.de turre cremata olim Card.san-
cti Sixti,in tract.de potestate Papæ. qō.xiiij.xv.xlix. &.lxviij.&
Archiepiscopi Flor.latissimè in.ij.parte tertiæ partis suæ sum-
mæ,sub rub.de statu summorum pontificum.in vltimis quæstio
nibus.& latè Ang.de Ancha.in lib.de potestate ecclesiæ.qō.xxij.
cum tribus sequentibus.& in omnibus suis articulis.Et ibi habes
de obedientia Regum & Paganorum & Iudęorum erga Papam.
Non ignores dictum Fran.de Marone,in.iiij.dist.xix.qō.j.quòd
Papa non potest facere,quòd illud quod est peccatum veniale sit
mortale:posset tamen per suum præceptum obligare:ne illud
fiat:& contraueniens peccabit mortaliter:non, quia veniale sit
effectum mortale:sed propter inobediētiam:quia sit contra prę-
ceptum.c.ij.de maio.& obedien c.quod præcipitur.xiiij.qō.j.&
latius per eum.Bene facit gloss.Deut.xviij.c.dum text.ibi dicit:
Prophetam suscitabo de fratribus vestris:quicunque illum non
exaudierit,illius ego vltor existam.glos.infert,quòd grandi pœ-
na puniendi sunt resistentes summo pontifici.Tamen ille tex.nō
intelligitur de Papa:sed de Christo,secundum gloss. Burgensis
ibi,quæ incipit:hoc quod dicitur hîc.Faciunt quæ recitaui in.c.
j.in primis chartis.s̄.tit. proxi.de præeminentia Papæ supra o-
mnes.¶ Et ad excusationem Cardinalium nō obedientium Pa-
pæ tempore schismatis:cùm non sit certus Papa:vide Petr.de
Ancha.consil.mihi.xvj.incip.contentio inter Papam Grego.Et
quòd cardinales non possint discedere ab obedientia Papæ non
hæretici:vide glos.j.in.c.Anastasius.xix.distin.quam ibi no.Do.
Et generaliter,an semper sit superiori obediēdum:vide latè Do.
in.c.nerui.iij.colum.xiij.distin.Et de effectu scandali:& quando
sit de eo curandum,& quando non:dixi satis de præscrip.c.nihil.
Sufficiunt hæc elongata fortè magis,quàm expediret:sed reuera
8 quæ omitto plura sunt,quàm quæ retuli.¶ †Dum Abb.alleg.in
fin.Innocen.in.c.ad aures.de temp.ord.de præceptis inferiorum
factis sine causa.Aduerte,quia dum dicit superiorem posse præ-
cipere subdito,etiam sine causa:loquitur in spectantibus ad offi-
cium suum:secus in non spectantibus.¶ An autem sit appellan-
dum in primo casu:dicunt ibi Hostien.& Ioan.Andr.quòd non.
& tale grauamen extraiudiciale non transit in rem iudi.& sequi-
tur ibi latè But.Non obst.dictum Inno.in.c.ij.in glo.& malè.de
resti.in integ.quia secundum Abb.ibi in.vj.colum.quando præ-
ceptum sit sine causæ cognitione,non in figura iudicij,nō transit
in rem iudi.ita loquitur Inno.ibi. Non dicit,quòd non valeat,si
sit causa non cognita:nisi excedat metas suæ potestatis:quia prę-
ceptum non adstringit,etiam si pars taceat,& nō appellet.quod
valde not.Abb.Et adde Petr.de Ancha.in regula,ea quæ.v.colū.
ibi:& hoc intelligo.de regul.iur.in.vj. Vbi dixit,quòd si præci-
pitur in spectantibus ad officium iudicis,omissa causæ cognitio
ne,non reddit pręceptum nullum:nisi esset notoriè iniustum.al-
leg.Innoc.& Ioā.And.in.c.ij.Et intellige sanè in his,quæ haben-
tur per iudicem terminari non in figura iudicij,sed in exequen-
do officio:vt cogere clericos ad promotionem,vel residentiam:
quia in talibus non reperitur traditus certus ordo,& præsumi-
tur pro iudice.Inn.in.c.innotuit.de eo qui fur.or.susce.Secus in
his,quæ deducuntur principaliter in iudicio,& habent per sen-
tentiam terminari.Debent enim expediri ordine iuris & causa
cognita.l.prolatam.C.de senten.quia officium iudicis est à iure
limitatum in talibus.C. commi.vel epi.programma.& per to-
tum:vbi mādata iudicum de soluendo debitum,siue pœnam,
non audita,nec examinata causa:non valent.Hoc modo intelli-
ge But.in.c.ex parte.lo.j.ad fin.ibi.iij.quod licet.de verbo.signi.
vbi dicit,quòd sicut post sententiam non reuocatur error.c.fin.
de confes.Ita nec post præceptum latum causa cognita.Secus si
non præcessit causæ cognitio,propter gloss.fin.ibi : quam bene
not.Sic intellige Barto.ff.de confes.l.non fatetur.& Abb.de ap.
c.peruenit.lo.ij.ij.colum.Et cum istis concordat Paul. consilio
xxxix.iij.colum.de quibus latè per Bald.in repe.l.ij.ff. de iureiu.
sol.vij.ibi:sed tu dic concordando istos. vbi ponit concordiam
longam inter Innocen.vbi.s̄.& Dyn.in.l.filiusfa.§.diui.de lega.j.
Et ista adde ad Imol.& Alexand.in.d.§.diui.vbi post plurimas
remissiones latè inuenies de istis præceptis iudicum nudis:id est
sine causæ cognitione.& eorum dicta replicare : vel mihi attri-
buere,vitiū esset,quod semper abhorrui:licet hodie reputetur
virtus à plurimis.

9 **Circa reddendam** †Rationem secretorū Dei,
vide Archidi.in.c.Nabucho-
donosor.alleg.in glos.vbi dicit posse reddi rationem in genere,
scilicet ex parte diuinæ bonitatis deinde dicit post Vgo.de san-
cto Vic.quædam esse secundum rationem:& ista sunt necessaria.
Quædam contra rationem:& ista incredibilia.Quædam.s̄.ratio
nem.& ista mirabilia. & sequitur hîc And.Sic.Adde beatū Tho.
in.ij.q.xix.xxij.&.xxiij.Et Egid.in.j.sententiarum.dist.xlvij. tra-
ctantes materiam prædestinationis.de qua ad plenum per Amb.
de Teruisio in suo quadragesimali sermone.xij.incip.Assumpsit
Iesus Petrum &c.Et sermone.xxxvj.opera,quę ego facio.&c.&
pulchrè dixit Aug.contra Pelagiū:Inscrutabilia & incōprehensi-
bilia nolo,vt interroges:quia quod lego,credo,& veneror:non
autem discutio.Et Greg.xxix.lib.mora. postquam quæsiuit,cur
sæpe boni damnentur.in fi.subdit,latent hæc sensus hominū,ne
quicquam de cuiuslibet fine cognoscant:quia diuinorum iudi-
ciorum abyssus,humanæ mentis oculo nullatenus penetratur,
Et apostolus ad Roma.xj..in fine. O altitudo diuitiarum &c.
Inscrutabilia sunt iudicia eius , & inuestigabiles viæ eius . de
pœnis.distinctione.iiij.cap.si ex bono.gloss.in ver.& tempore.
in Cle.j.de sum.Trini.Et in psal.xxxv.Iudicia Dei abyssus mul-
ta.Et dicitur Sap.iij.c.altiora te ne quæsieris:& fortiora te ne
scrutatus fueris : sed quæ præcepit tibi Deus,illa cogita sem-
per.Et vide Paulum Episcopum Burgensem in addit.quas fe-
cit ad Nico.de lyra:Apo.xiiij.capit.in illa addi.magna impressa:
10 in qua latè tractat † de secta Saracenorum.in.v.colum.ver.circa

quintum. vbi excusans à curiositate quæstionẽ, qua quærit, cur tantũ duret Secta saracenorũ: dicit ꝙ licet nõ sit quærẽda causa de voluntate Dei, quę est eiꝰ essentia: cũ sit prima cã omniũ: nihilominꝰ de eiꝰ effectibꝰ à sanctis & iustis viris quęrunt spáliter causę. Inducit in Hie. c. xij.[a] dũ dicit quare via impiorũ prosperat. & j. Plátasti eos. & radicem miserunt, & proficiunt. Et Abac. Deo loquẽs sic in j. c. ait: Mũdi sunt oculi tui, ne videas malũ: & respicere ad iniquitatẽ nõ potes. quare nõ respicis super iniquè agẽtes, & taces deuorãte impio iustiorem se. Et de his aliàs. ¶ Circa rationẽ legis dicit Pet. de Anch. in cle. j. de elec. ꝙ † si perfecta ratio reddi non põt, sufficit dicere: ita scriptum est. alleg. l. prospexit. ff. qui & à quibus. quia postquã lex est cõdita, iudicandũ est secundũ ipsam, nõ de ipsa. c. in istis. iiij. dist. quem tex. alleg. Ana. in. c. ij. ij. col. de delict. pue. ponens quædam alia, quæ eo tacito refert hîc And. Sic. ¶ Sed videt mirabilis. d. l. prospexit. quia l. verba. C. de adult. habet rationẽ subintellectã: ꝙ ideò mulier pendente tẽpore. xl. dierũ ad accusandũ, prohibetur manumittere seruos: ne fiat in fraudem euitandæ torturæ: cui serui subijci debẽt. Modò vult. l. prospexit. idem esse etiã in seruis: qui morã taxerunt in alia prouincia, nunquã versatiin ministerio mulieris: quo casu cessat ratio prohibitæ manumissionis. Et tamen nõ cessat prohibitio. & ita seruandũ est: licet sit durum: quia ita scriptũ est. Si diceres ergo cessante ratione legis, non cessat lex. contra adigere. §. quamuis. ff. de iurepat. cum si. Datur responsio cõmuniter approbata secundũ Bart. in. l. prospexit. & in. d. §. quãuis. ꝙ illud dictũ fallit, quando obseruantia legis etiã ratione carentis, solũ impedit lucri acquisitionẽ, quãuis indebitè: quia hoc nõ curatur: secus vbi quis pateretur damnũ, vel lucraretur indebitè: quia lex restringeretur, vt latius per eũ, quem sequitur Imo. in. l. si verò. iij. col. ff. sol. mat. & in. l. vbi purè. ff. ad Treb. Et ideò Bart. in. l. omnes populi. xxiij. col. ibi, secũdò quæro. ff. de iust. & iu. dixit, quòd phlegbotomans in palatio, nõ incurrit pœnam statuti. sed si statutũ priuaret lucro facientem ibi sanguinem: ille puniretur. quia licet deficiat ratio statuti timentis scandalũ, & honorãtis locũ, tamen nõ deficiet statutum postquã sequitur solacessatio lucri: per dictã. l. prospexit. ¶ Considera quinꝯ: ¶ Primò, quia videtur iniustum, quòd contrauenies legi: nõ autẽ quæ sint legis, amittat lucrum. Ideò intellectus Bart. non placet Sali. in. l. si serui. ij. col. ver. ista verba non videtur mihi perfecta. C. de noxalibus. Prætereà, in casu. l. prospexit. nedum sequitur lucri amissio: sed etiam corporis iniusta afflictio: quia secundũ Sali. in. d. l. verba fruſtratoria. esset prohibitio legis, prospexit. si illi absentes torqueri non possent. ¶ Considera secundò verba Bal. in. l. non dubium. iij. colũ. C. de legi. dum dicit, quòd sufficit legem esse rationabilem in sua generalitate: ideſt in generibus singulorum, non in singulis generũ. Dato ergo, quòd in aliquo singularissimo casu cessaret ratio legis, non tamen restringitur secundum eum. quem sequitur Pet. de Anch. in repet. c. j. ix. char. ibi: circa secundum articulum. s. tit. proxi. Sed certè adhuc videtur iniustum, quòd in illo casu quamuis singulari cessante legis ratione, lex affligat.

¶ Cõsidera tertiò verba Bal. in. l. j. in. ij. col. quæ sit longa cõsuet. vbi dixit. d. l. prospexit. esse singularem rectè intellectam: quia ratio eius, dicitur tacita ratio legis, verba. & ideo in casu formali emergenti, nõ possumus perimere formam legis: quia ex tacito non arguitur ad derogationẽ expressi. ¶ Sed certè licet in. l. verba. non esset expressa ratio, tamen vnica tantùm reddi potest, de qua in. d. l. prospexit. & ideò illa habetur pro expressa. Imo. in. l. si in fi. in. iiij. col. ver. eadẽ gl. ff. de hær. instı. alleg. Bald. in. l. maximum. v. col. versi. sed ista ratio Bar. C. de lib. præte. Not. Bal. in. l. quamuis. in princi. C. de fideicõmiſ. Sali. in. l. si serui. C. de noxa. Paul. consi. cccxxxiiij. præsens casus. in. ij. colum. & cõsi. cccxlvij. visa quadam. ij. col. Alexã. consi. xlviij. super hæfitatione. iij. col. Brix. in reperto. ver. lex. iiij. col. Abb. in. c. si. iij. col ℣. eo. in. c. cum inter vniuersas. iij. col. de elec. in. c. si. vj. colum. de re iudi. Philip. pulchrè in. c. suggestũ. j. no. per illũ text. de ap. Abb. in. c. secundò requiris. per illũ text. de app. sentit gl. in. l. tale pactum. ff. de pac. ¶ Considera quartò Bald. in. l. si quis seruo. iij. col. vbi ego dico C. de furt. vbi dicit, quòd dilatio legis æquiparatur dilationi statutæ à iudice causa cognita. vnde sicut illa pendente nihil innouatur. C. de dila. fiue pars. Ita in casu. l. prospexit. nihil est innouãdũ pendente spatio. lx. dierũ. Sed certè ista innouatio nõ videt respicere finẽ prohibitæ manumissionis, attẽta ratiõe. d. l. verba. & verosimili ignorãtia seruorũ absentiũ. ¶ Cõsidera quintò Bald. in. l. j. in. vij. co. ff. so. ma. vbi dicit, ꝙ vbi ratio nõ est expressa in lege, sed ꝑ aliã legẽ subintellectã rõne cessante, nõ cessat lex, si illa ratio nõ est necessaria: sed ꝓbabilis. Ita intelligit. d. l. ꝓspexit. & ita vult ꝙ vbi esset necessaria cessaret lex in casu singulari, in quo illa ratio nõ cõcurreret. qđ gusta. Sed certè hoc non est clarũ, ꝙ ratio. l. prospexit. expressa ibi nõ esset necessaria, attẽto, ꝙ nulla alia põt subintelligi ad. d. l. verba. Et ideò nõ fine causa dicebat Iac. de Are. in. d. l. nõ dubiũ ꝙ. l. ꝓspexit. caret spiritu. Et placent verba Sali. in d. l. si serui. quę est. l. ij. C. de no. ꝙ in casu. l. prospexit. ratio est scripta in lege quasi volũtas sit pro ratione. sed non est inferendũ ꝙ cessante cã finali legis, nõ cesset lex per ea, ꝙ latissimè colligit Imo. in. c. post trãslationẽ de renũ. ꝓbãdo latè & copiosè, ꝙ cesset lex quoties cessat ratio eius finalis. Et ibi inuenies, quæ dicat finalis,[b] vel impulsiua, hoc modo. l. prospexit. ꝓcedet in casu suo: & etiã in omni casu, in quo non apparet de causa finali legis, & fortè tenet, ꝙ cã de qua in. l. ꝓspexit. nõ fuit finalis, vel necessaria: ꝓut dixit Bal. in. d. l. j. so. ma. Et istis adde etiã glo. fi. in. c. j. de sepult. in vj. quæ nõ vides rationẽ legis, dixit: nõ sufficit ita scriptũ. Similiter gl. in. l. ij. in prin. in ver. anno. ff. de acqr. re. do. Refert Io. dixisse, soluat Apollo. facit gl. in ver. quadragesimũ. in Cle. nolentes. de hære. in quẽ tñ dic rationẽ: quia in Epo minoritas ætatis cõpensatur cũ examine, quòd maturius fit quã in promotione inquisitoris. Ab. in. c. cũ in cũctis. ad fi. prin. de ele. & dixit Bal. in. l. acceptã. vlt. q. C. de vsu. ꝙ statutũ, licet durũ, est seruãdũ. ꝑ. d. l. ꝓspexit. Intelligo, qñ nõ apparet de rõne. secus si appareret, & sit finalis: quia ea cessante cessabit statutũ: etiã si agit de solo lucro amittendo: vt firmat Ang. & Alex. in. l. quãuis. ad fi. ff. de in ius voc. & Bapt. in. l. omnes populi. fo. xxxiij. loquentes de Phlegbotomante. & c. contra Bar. vbi. s. & hæc nota: quia non reperies alibi.

Vbi verò agitur de iustitia positiua, sufficit in lege vel statuto voluntas pro ratione. Card. & Imo. hîc propter gl. aureã in. l. j. §. pueritiã. in versi. ꝓtor raptus. ff. de postu. ¶ Per illã gl. dicit Bal. ibi in §. si initiũ. in fi. ꝙ præscriptiones sunt de iustitia positiua: de quibus ratio reddi non potest. & sequitur hîc And. sic. ¶ Per illã gl. dicit Bal. in. c. cũ venissent. iij. col. de eo, q mit. in pos. ꝙ cõsuetudo præsumitur in dubio laudabilis, & bona ex quo ciuibus placet: quia qđ eis placet, generat cõcordiã, quæ ciuitatibus est vtilissima. ¶ Per illã gl. dicit Bal. in. c. ex rescripto. in. iiij. col. de iu. iu. ꝙ statutũ nõ dicitur irrationabile, qñ habet solùm rõnem motiuã. ¶ Per illã glo. dicit Bal. in rub. s. de consti. in ij. colum. ꝙ cõstitutio dicitur rationabilis eoipso, ꝙ nõ reperitur prohibita: licet eius rõ dẽmõstrari nõ possit. Allegat etiã Archid. viij. dist. c. fruſtra. dicentẽ, ꝙ oĩs cõsuetudo dicitur rõnabilis, quæ non obuiat canonis instıtutis. Per illã gl. dicit Pe. de Anc. cõsi. mihi. cclxiij. iure diuino. ad fin. ꝙ capitaneus ciuitatis non potest dicere reformatoribus statutorum, quare nõ reformauerũt prout ordi-

a ¶ Xñ. c. adde Iob xxj. c.

De ratione legis habentis volũtatem pro rariõe. 11

b ¶ Finalis. Vide omnino. d. Sozi. cõsi. clix. inci. in præsenti cõsultatione præmittẽs. versi. cõfirmãtur etiã prædicta. circa medium. in. ij. parte char. xv. qui dicit, ꝙ causæ quæ cohærẽt ipsi dispositiõi: & quæ inspecta iuris dispositione inducunt, & arctãt ad ita disponendũ, dicunt esse finales. Et adde ꝙ causa finalis in quacũque dispositione signat principale intẽtũ, vt ꝑ præfatum. d. Sozi. cõsi. cclj. inci. quoniã in præsenti cõsultatiõe. ver. cõprobatur. circa prin. in. d. parte. char. cxlij.

c ¶ Vel impulsiua, Quæ aũt dicatur causa impulsiua: vide in Spe. in ti. de fer. §. j. ad fin. versi. itẽ no. & in tit. de dif. & alle. §. post hoc. versi. vel illud statutũ, & in ti. de solu. §. cæterũ. v er. itẽ ꝙ fuit fi. & de instr. edi. §. nũc autem videndum. versi. item, ꝙ fuit ob causam.

ordinatũ fuerat, quãdo ipſi tenẽt locũ domini: quia pro eorũ motu præſumif: & refert verba Bal. in. d. §. ſi initiũ. ¶ Per illã gl. diſputãdo tenuit. d. Fede. de ſcalis, ꝙ in ſtatutis ſufficit volũtas pro ratiõe: vnde nõ dicif ſtatutũ irrationabile prohibẽdo, ne magnates ingrediant palatiũ: & ſufficit ratio ſaltẽ motiua: & ſequif Ang. in. d. §. pueritiam. ¶ Per illã gl. dixit etiã Ang. ibi, ꝙ ſi ex forma ſtatuti cõtra inſtrumentũ guarẽtigię non põt fieri probatio: niſi per publicũ inſtrumentũ habẽs teſtes paratos, & in iudicio ſeculari repulſus nõ põt ad curiã epiſcopalẽ recurrere ratiõe denegatę iuſtitię: qa non denegat iuſtitia ſeruãdo ſtatutũ: hoc tamẽ nõ affirmo: qa cõtrariũ tenet But. in. c. cũ Ioãnes. v. col. ibi ad primũ. de fi. inſtr. Bal. in l. fi. §. in cõputatione. ad fi. C. de iu. deli. & in auf. clericus. pdſt prin. ibi, adde ſecundũ Arch. C. de Epiſ. & cle. Bar. Veron. cautela. cclxxxv. ſtatutũ quãdo ꝙ. & But. & Imo. in. c. ij. de prob. vbi poſui in quarta intelligẽtia. ¶ Pro illa gl. pondera etiã gl. j. in fi. in. c. ius generale. j. di. ꝙ rigor iuris inducit aliquid cõtra naturalẽ æquitatẽ, & ſufficit ita eſſe ſcriptũ. & latè Do. poſt Bar. Et adde iſtis Ang. in l. iuſtitia. poſt medium. ff. de iuſt. & iur. vbi ponit in quo differt iſta iuſtitia naturalis & poſitiua: qa naturalis habet rationẽ vrgentẽ: poſitiua procedit ex mera voluntate ius ſtatuẽtis. Vnde dicunt aduocati in ſtatutis ſufficit ſtatutũ ita ſtatuiſſe. alle. gl. in. d. §. pueritiã. & dicit ſe neſcire alibi: & illa naturalis producit naturales effectus: & eſt apta producere & tollere naturalẽ obligationẽ. Poſitiua verò nec inducit, nec tollit. Exẽpl ũ in chirographo ante bienniũ. l. ſi pœnæ. ff. de cõdi. inde. ſecundũ eũ, qui etiã pulchrè ponit de dicto recurſu ad eccleſiaſticũ. Iſta declarãt. c. Corepiſcopi. alle. in gl. de ratiõe reddẽda. Dixit tamẽ Bal. in. l. iij. in. ij. col. C. de iu. dot. ꝙ vbi ſtatutum habet pro ratione ſolũ motũ ſtatuentiũ nõ trahitur ad ſimiles caſus. quod no. ad ea, quæ dixi de. l. proſpexit. Dicit etiã Archi. in. c. in primis. in. ij. col. ſuper ver. probata. ij. q. j. ꝙ vbi agit de reuocãdis geſtis per Principẽ, aſsignat diligẽter omnis ratio defectus: vt patiẽtius toleret, ſicut & Phil. Rex Francorũ oſtendit Ioanni Papæ xxij. eſſe reuocandã cõſtitutionẽ cle. v. prohibentẽ haſtiludia, & torneta quæ fiebãt à torneantibus pro auxilio terræ ſanctæ: ne euacuato ſtipẽdio militari oporteret eos retrocedere, vt multis euenerat: quoniã cũ per talẽ cõſtitutionẽ inciperet deficere ſolita militũ copioſitas: quæ per illos ludos cõſeruabaf: & augebat hac meliori ratione motus cõſtitutionẽ reuocauit: & incipit, reuocatoria: quia in futurũ. Facit. c. nõ debet. de conſan. & affi. cũ ſuis cõcor. in quibus ex meliori ratiõe legis reuocaf: ſicut & decretalis vnica. & ſchiſma. in. vj. edita per Boni faciũ. viij. in cõfuſionẽ domus de colũna: tũc de eccleſia malæ merẽtis fuit poſteà ob eius emẽdationẽ ſolenniter annihilata: per Benedic. xj. in cõſtitutione inci. dudũ bonæ memoriæ. & ſic de ſi. ¶ Dũ gl. hîc dicit † paratũ debere eſſe Prælatũ reddere rationẽ. &c. Intellige præmiſſa deliberatione. Inno. in. c. j. poſt prin. de ſum. Tri. Neq indecens eſt, ꝙ etiã aliquãdo conſulat peritos: quia ſæpe diſpẽſat Papa: vt viri minus literati, & in temporalibus inexperti, ſint Epiſcopi ſecundũ eum. alle. c. niſi. §. ne prõ defectu. de renũ. vbi vitæ integritas ſupplet ſcientiæ defectum. Quod verbum habeo prima facie pro mirabili. Nã cũ Apoſtolus præcipiat Epiſcopũ eſſe prędiũ ſcientia: vt. j. ad Thim. iiij. & etiam in multis locis adductis à Gratia. in*. c. qui eccleſiaſt. §. ecce. xxxvj. diſt. nõ videt ꝙ poſſit Papa diſpẽſare cõtra Apoſtolum. Sed reſponde, ꝙ Apoſtolus in ſua doctrina aliqua poſuit ſicut promulgans ius diuinũ. vt ad Gal. v. ſi circũcidimini, Chriſtus nihil proderit vobis. & multa huiuſmodi: & in hoc Papa nõ diſpenſat. Quædã verò ſicut propria authoritate ſtatuit: iuxta illud ad Corin. xj. cætera ſcũ venero diſponam. & in his Papa diſpenſat: & idem in nõ concernentibus ius diuinum. Ita declarat ſanctus Tho. quodlibeto iiij. arti. xiij. in fi. & in alijs locis no. per fratrem Io. de tucre. Card. ſancti Sixti. in trac. de pote. Papæ. q. lxiij. Et ꝙ Papa diſpenſet ex cauſa cõtra Apoſtolum exceptis pertinentibus ad generalem ſtatũ eccleſiæ, not. Inno. & alij in. c. ſuper eo. de biga. vide remiſsiones, quas dedi in. c. fi. ad fi. de ma. & obe. & in. c. quæ in eccleſiarũ. xj. col. de cõſtit. Sed poteſt quis pertinacius inſtare. Scriptũ eſt enim Oſeæ. iiij. Tu ſcientiã repuliſti: & ego te repellam, ne ſacerdotio fungaris mihi. Ergo illiteratura in ſacerdote eſt prohibita à Deo: & ſic ſuper iſtam non cadit papalis diſpenſatio: vtpote quæ non poteſt operari in prohibitis à iure diuino. c. ſunt quidam. xxv. q. j. Reſpondet, ꝙ ibi dominus loquitur de ſcientia diuina prophetis reuelata: quam illi ſacerdotes repellentes, à domino repellebantur: vt dicit glo. & ideò text. in. c. niſi. §. propter defectum. de renun. allegans iſtud dictum prophetæ, concludit quòd in Epiſcopo non requiritur ſcientia eminens de neceſsitate: ſed ſufficit competens. iuxta. c. cum in cũctis. de elec. Et ibi Inno. declarat, quæ ſit ſcientia eminẽs mediocris, & ſufficiens. Et dictum Innoc. in. d. c. de ſum. Trin. non intelligitur de illiterato penitus: tum, quia loquitur de minus literatis: tum quia omnino illiteratus eſt incapax dignitatis ipſo iure, ſicut infans: furioſus, & ſimiles: vt per Inno. in. c. cum noſtris. in prin. de foro cõpe. quem retuli in. c. ij. in. j. char. s. eod. ¶ De iſto loquitur. c. fin. de æta. & quali. vbi Epiſcopus propter omnimodam illiteraturam fuit depoſitus. Et de hoc plenè ponit Dom. in. c. ſedulo. xxxviij. di. & ibi etiam dicit, quòd ille qui ſcit perfectè loqui literaliter adeò, quòd officium ſuum bene exerceat, etiam ſi ignoret grammaticã, non dicitur omnino illiteratus. Alle. Io. An. in. d. c. fi. de æta. & quali. qui hoc latè ponit: & referunt ibi Butr. & Do. quos vide. ¶ Sed dices tu acutius, ſi ſufficit in Præla to ſufficiens ſcientia: ergo non eſt opus diſpenſatione. Ad hoc ergo, vt dictum Inno. qui loquitur de diſpenſatione aliquid operetur, videtur intelligendum de diſpenſatione ſuper ignorantia: quæ ſit minus, quàm ſcientia. Reſponderem, licet nõ legerim aliquẽ inſiſtentẽ in iſtis, quod Inno. exigit diſpẽſationem: quando duo concurrunt, quæ poſſent repellere electum: videlicet, ꝙ ſit minus literatus: & inexpertus in tẽporalibus. Nã & hoc ſecundũ repellit à promouendo. xxxix. di. per totũ. vbi autem cõcurrit totalis illiteratura, credo ꝙ ſi Papa diſpẽſaret: eſſet diſpẽſare directè contra ius diuinũ. Et ideò niſi ſubeſſet maxima & apparẽs cauſa, fortè ſua diſpenſatio nõ teneret: nedũ in promoto ad Epiſcopatũ ſed etiã ad beneficiũ curatũ. De tali illiteratura nõ ſoquif dictus §. propter defectũ. Nec fortè de tali põt intelligi. c. licet. de euitanda. de elec. quòd ſolùm potuit tollere exceptiones iuris poſitiui: nõ autem diuini: vel naturalis ſexus: puta, furoris & ſimilium, quibus æquiparetur penitus illiteratus, ſecundum Inno. in. d. c. cum noſtris. Nihilominus glo. in. c. j. ver. inſufficientem. in prin. & in fi. de renun. in vj. vult, ꝙ ſpeciale ſit in Papa: vt propter defectũ literaturę nõ poſsit deponi: quia ſolũ hæreſis facit eum poſſe deponi. c. fi Papa. xl. di. & eam ſequitur Do. in. d. c. ſedulo. iij. col. Pro reſponſione autem ad dictam rationẽ videlicet quomodo potuerit poſitiuum tollere inhabilitatem inductã ex diſpoſitione iuris. Diuini: potes dicere, ꝙ fuit ex cauſa: ne propter depoſitionem primi paſtoris cotingere poſſet turbatio mundi, qui de facili ſcandalizatur ex depoſitiõe põtificis. Tamẽ in hoc ſubſiſto.

14 Geminatio reſcripti † habetvim clauſulæ ex certa ſcientia. Ita probat iſte text. cum gloſſ. & expreſsius gloſſ. in capi. j. in verb. noſcatur. ibi, in reſcripto etiam dicimus, de conſtitutio. in ſexto. & gloſſ. j. in capitulo, reſcripta, xxv. quæſt. ij. Similiter habet vim clauſulæ nõ obſtante.

a ¶ Galat. v. Act. de Act. xv.

But. in. c. j. in. iiij. col. ſ. eo. in ver. ſaluari pōt dictū Legiſtarū. & in. c. quæ in eccleſiarū. in pe. col. verſi. quādoq; eſt dubiū. ſ. tit. proxi. Similiter habet vim clauſulæ, motu proprio. Bal. in. l. nec dānoſa. C. de preci. imper. offe. quē extollit Lud. in. l. ſi verò ſ. de viro. xxxj. failē. fo. ma. Et præpoſitus Mediolanen. in. c. per tuas. in. iiij. col. de diuor. & Alex. in. l. iiij. in prin. ff. quod quiſq; iur. addēs Io. An. & alios in. c. porrecta. de cōfir. vti. vel inuti. dicē tes, q; geminata cōceſsio intelligitur ex certa ſciētia cō cedētis. ¶ †Obſtat. c. ſi motu proprio. in fi. de præb. in vj. niſi dicas prout dicit Lud. illum tex. limitari in caſu prædicto. quæ reſpōſio repugnat illi textui in verbo ſolùm. Vel dicas, q; de proprio motu cōſtare pōt aliter, q; per exp̄ſionē: puta ex cōiecturis maximis. Vna eſt quādo prouidetur perſonæ exiſtēti in loco remotiſsimo. Rota in nouis. hoc tit. xxvij. deciſi. licet Romana. Sed iſtud reprobat Do. in. d. c. ſi motu. pe. col. quia ad conſequendos fauores motus proprij, lex ſe reſtrinxit: vt exigatur dicta expreſsio, dato q; poſsibile ſit de motu proprio aliter apparere poſſe: vt latius per eū. Pro quo vide Balʒ. eo. c. cū adeò. ad fi. ibi: ego puto. vbi firmat, q; etiam in gratia cōceſſa abſenti & ignorāti, debet expri mi motu proprio. & vltra iſtos facit ratio: qa poſsibile eſt, vel quòd ipſe abſens prius rogauerit Papam verbo, vel literis, vel alius pro eo. & ſic nulla abſentia arguit in fallibiliter motū propriū. Datur alia cōiectura: puta, ſi priuilegiū eſt clauſum in corpore iuris, quod dicitur datum proprio motu. glo. & Bart. in auf. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. Bar. in. l. j. in fi. de bo. vac. li. x. Datur alia, quādo gratia nō concedit̄ ſingularib⁹ perſonis: ſed ſub vniuerſitate: puta oībus eccleſijs: quia impoſsibile eſt, q; omnes ſupplicauerint. Bal. in. d. auf. quas. j. colum. ¶ Conſydera primò. Quòd in hoc vltimo potuiſſet aliquis ſupplicare p̄ omnibus: ſed dic ſatis eſſe quòd ad ſpecialem poſtulationem alicuius eccleſiæ nonna nauerit conceſsio. ¶ Secundò conſydera, quòd in iſtis exemplis adhuc obſtat dictum. c. ſi motu. præſertim, qa habet locum etiam in materijs non beneficialibus. Ioā. An. in Spec. de cauſa poſſ. & proprie. ſ. quia verò. verſic. quid de colligētibus. addi. ij. poſt med. dum dicit, quòd conceſsio facta de pedagijs in loco, vbi exigūtur alia pedagia, non valet: quia locum grauatum non præſumitur Princeps grauare. Limitat, niſi concedat motu proprio: & hoc exprimatur per dictū. c. ſi motu. Et ſic intelligit, quòd habeat locum in non beneficialibus. Sed contrarium firmat Pau. conſi. xxviij. in facto præſenti. iiij. col. dicens. d. c. ſi motu. procedere in gratijs, ſeu priuilegijs & non in alijs. Sunt enim illæ odioſiſsimę. c. quamuis. lo. j. de præben. in. vj. Et idem ſenſit Rota. xxvij. præalle gata, dicendo, quòd capitu. ſi motu. continet nouum & rigoroſum, neque extendendum: ponderant gloſ. final. in fin. ibi. quæ dicit ita ſcriptum eſſe: & tenendo hoc trā ſiret dictum Baldi, de quo ſuprà. præter, quàm in be neficialibus, vel priuilegijs: licet indiſtinctè vulgus eum ſequatur. ¶ Et nota quòd iſta ſtant ſimul, videlicet Prin cipem fuiſſe rogatum: & tamen cōceſſerit proprio motu, quaſi inclinatus non vi precum, ſed à ſeipſo. Bald. de offi. leg. niſi & econtra, vbi eſt clauſula motu proprio poſsibile eſt, quòd à precibus motus fuerit. Cardinal. cō ſi. allega. cxlj. ſanctiſsimus. Tamen regulariter capiuntur iſta propriè iuxta communem accidentiā & capiens aliter haberet onus probandi. Scias etiam, quòd geminatio actus operatur in multis alijs caſibus. [a]vt per Ludo. in dicto. ſ. de viro. tricesimaptima fallen. & aliquid per Præpo. in. d. c. per tuas. iiij. colum. dixi pluries vltra eos. de ſi. inſtru. ſi cautio. tractando de confeſsione extraiudiciali geminata, [b]& dicetur aliàs magis pertinēter. prędicta non reperies declarata. ¶ Vltimò notat ſolus Dominicus ex gloſſa finali, quòd prohibitum dicitur dupliciter ſcilicet expreſsè & implicitè. & dicens eſſe prohibitum non dicit falſum: licet ſit prohibitum implicitè: ſi non eſt prohibitum explicitè. Quod nota pro ſaluandis teſtibus, quorum vnus dicit fuiſſe prohibitum, alius non: pone ad. c. cum tu. de teſtib. vbi poſt alios dixi de concordandis teſtibus.

a ¶ Aliis caſibus, Ad quā materiā adde. d. Soz. cōſil. xxx. inci. in cauſa interpellationis ver. cōfirmaſ. circa. princ. in. ſ. pte. char. ccxxj. & cōſi. xv. incip. viſis p̄dictis publicis inſtrumentis. verſi. ij. verò tractatus. circa fi. in. j. parte. chart. xxiiij. & conſil. lxvij. incipi. circa primā. q. ver. circa aliam. q. ibi: nā in. d. parte chart. cxiij.

b ¶ Geminata. Pro qua materia vide plenè Paul. de ca. conſil. clxxij. & conſilio. ccc.

SVMMARIVM.

1 *Ciſtercienſes habent priuilegium: quòd non poſſunt conueniri per reſcriptum Papæ in materia ſuorum priuilegiorum, niſi fiat mentio de ordine.*
2 *Vbi non eſt neceſſarium aliquid exprimere: vel aliquam ſolennitatem adhibere ſi tamen exprimatur & ineptè, actus nō valet. Super hac regula adducit multa ſimilia.*
3 *Libellus ineptus, an vitiet proceſſum: quando cauſa eſt talis, quòd non erat libellus neceſſarius.*
4 *Priuilegium non poteſt trahi extra limites ſuos: & de hoc vide hīc multa exempla.*
5 *Statuta mercatorū in materia non concernente mercantias nō operantur in aliꝰ foro: ſecus quæ concernunt mercantias.*
6 *Dominus non tenetur de delicto familiarium: niſi quando delinquunt in materia, in qua vrebatur opera eorum.*
7 *Impetratio facta contra priuilegium fori: eo tacito non valet: ideò reſcriptum ſuper materia feudali tacito de feudo, non valet.*
8 *Priuilegiatus, an teneatur comparere allegaturus priuilegiū: hæc eſt magna materia in iure, quam hīc do. Feli. egregiè tractat arguendo affirmatiuè & negatiuè.*
9 *Priuilegium inſertum in corpore iuris, dicitur eſſe notorium.*
10 *Præſumptiones iuris inducunt probationem liquidiſsimam.*
11 *Notorium reſultans ex actis non indiget allegatione. Prima declaratio.*
12 *Notorij materia, quando habet concurrere in actu non ſimpliciter vt de ea habeatur notitia: ſed vt ſuper ipſa inſiſtatur & proſecutio fiat: tunc debet allegari. Secunda declaratio.*
13 *Notorium proponere tenetur ille qui eſt præſens in iudicio: & qui eſt abſens. Tertia declaratio.*
14 *Exceptio declaratoria ſi notoriè competit abſenti: ſi tamē hoc non eſt notum iudici, debet citatus comparere ad allegandum ſe eſſe talem. Quarta declaratio.*
15 *Exceptione notoria tutus, quando non comparet ad allegandū ſe eſſe de illis, quibus exceptio cōpetit, an proceſſus teneat.*
16 *Notorium, quod reſultat ex facto hominis, debet allegari per eum, etiam ſi eſt notorium præſumptione iuris. Quinta declaratio.*
17 *Probare teſtes eſſe infames infamia iuris, ſufficit: & fuiſſe tempore teſtimonij: nec opus eſt probare, quòd pro talibus reputabantur.*
18 *Notoria exceptio, vel præſumptio oriens ex facto proprio, quamuis debeat allegari: ſi tamen non allegetur, iudex poteſt ſe in ea fundare. Sexta declaratio.*
19 *Præſumptio reſultans etiam notoriè ex facto proprio, debet allegari: ſecus ſi reſultat ex facto alieno. Septima declaratio.*
20 *Dominus olim licet præſumatur nunc dominus, tamen requiritur, quòd qui fuit olim dominus, alleget ſe dominum in præſentiarum.*
21 *Priuilegium datum certo ordini vt non teneatur recipere aliquem ad ſuas eccleſias per literas Papæ: quæ non faciunt mentionem de ordine: non procedit in tribus caſibus, quos hīc ponit.*

CAP. VI.

1 CVm ordinem. † Ciſterciēſes ſunt priuilegiati, q; nō poſsint cōueniri per reſcriptū Papæ in materijs ſuorum priuilegiorum: niſi fiat mētio de ordine. ¶ Per locū à ſpeciali inferunt doct. nō eſſe neceſſariam mentionē aliorū ordinū: ſi tamen fieret mētio ordinis: & in ea enarretur: nō valeret impetratū. But. & Imo. hīc, per noʒ. eo. c. Rō dulphus

Et credo

Et credo, q; intelligant, quādo per alias demonſtrationes nō cōſtaret de corpore: aliàs ſecus. per notʒ. eo. ſignificaſti. Et iſtam deciſionē ſoleo inducere ad probandū, quòd

2 † vbi non eſt neceſſariū aliquid exprimere, vel aliquā ſo
a lēnitatem adhibere, ſi tamē exprimatur & ineptè, [a]actus non valet: quod cum ſeruiat ad multa: & ad hoc varia dicta collegerim, inſiſto parumper tanquā ſuper inueſtigatione noua. & confirmo quod dixi: deinde declarabo no uo modo inſertis optimis deciſionibus. Facit pro hoc dictū Inno. in. c. ſi. de procura. vbi dicit, quòd ſi in actu, in quo non requirebatur de neceſsitate authoritas ſuperioris, fuit poſtulata à non habente poteſtatē illam interponendi: non valet actus. Et ſequitur ibi do. Abb. in. iiij. co. ver. nunc deſcendendo. Et dicit Bart. in. l. edita. in. iiij. colū. C. de eden. q; licet expreſsio cauſæ nō ſit neceſſaria in libello parte non opponente. l. ſi. C. de anna. exce. tamen cauſa expreſſa in libello reddit eum nullū, ſi eſt inepta: vt
b peto. x. quia Rex eſt in frācia. propter gl. in. l. ij. ff. de doli excep. & ſequitur But. in. c. dilecti. in. iiij. col. de iudi. & Bal. in. d. l. edita. in repe. Paduana. col. xvij. & ibi Alex. vj. col. ver. ſimiliter nota. Notat Bar. in. l. j. in prin. ff. de edē do. Ad idē: quia licet iudex non teneatur exprimere cauſam in ſententia. c. ſicut. de re iudica. Tamen ſi exprimat & ineptā, vel falſam, vitiatur ſententia: vt per Inn. & alios in. c. in præſentia. de renū. cū ſi. Similiter licet nomen actionis omiſſum non vitiet libellū. c. dilecti. de iudic. tamen ſi exprimitur actio inepta, nec exprimitur alia cauſa, libellus reijcitur. c. examinata. de iudi. Et dicit Rota de reſcri. xlj. deciſ. in antiquis. quòd licet de iure non ſit neceſſaria expreſsio valoris in impetratione beneficij. gl. v. poſt prin. in Cle. de prębē. tamen ſi exprimitur falſus valor, vitiatur impetratio. dixiʒ. eo. c. ad aures. viij. cōclufi. Et poſſent adduci aliquæ regulæ, maximè. l. expreſſa nocent. cum ſuis concor. ff. de reg. iur. Et quæ allegātur pro & contra, in regula vtile. lib. vj. cū multis, de quibus per Azonē in libro brocardicorum rub. cccxc. inci. de vitiatis: quoniā ſapiunt materiam brocardicam. ¶ Sed aduer te: quia prædicta & ſimilia videntur cauſalia, ſeu ſpecialia & habentia in ſe particularem rationē. Vnde ex ipſis non eſt ſumenda regula: imò regula videtur ſumenda in oppoſitū: vt ſtatim videbis. Nam in caſibus præmiſsis, ſi ſolēnitas neceſſaria, non fuiſſet attētata, actus carebat vltio: & non conſtabat de inepta voluntate agentis, in qua erat de ſubſtātia actus, quòd eſſet apta: & ſi non exprimebatur, præſumebatur apta. Modò cum per ineptaam exprēſionem illa intentio, quæ de ſubſtantia requirit aptitudinem, ſit patefacta ineptè, vitiat actū, per regulam. c. cum ſuper, de offi. dele. quod potuit, noluit. &c. vnde dicit gl. nō inutilem huic propoſito. in ver. de nouo. & Cle mē. conſtitutionē. v elle, quòd plus nocet inepta locutio, quām ſilentiū, etiā vbi loqui non eſt opus. & ita loquuntur omnes deciſiones præallegatæ. Videmus in ſimili, q; lex non audit volentem probare cōtra id, in quo eſt præſumptio iuris, & de iure. c. is, qui. de ſpon. tamen ſi is pro quo præſumitur, confitetur contrariū in materia ab eius poteſtate dependente, admittitur, probatio talis cōfeſsionis. gl. & doc. in auf. ſed iā. C. de do. ante nup. Inn. in. c. qa pleriq; de immu, eccl. quod eſt ſolùm ex ea ratione, quoniam patefit defectus in ſubſtantialibus, ſine quibus lex non toleraſſet actū: ſed ipſum tolerabat præſumens pro eius validitate: cui nō opponebatur de euidenti contrarietate. Et abſque ſpecialiori reſpōſione, ad prædicta potes videre per te: quòd omnia reducuntur ad id, quod eſt dictū. Vnde nunc multis modis oſtendo, quòd inepta attentatio ſolennitatis non vitiat actū, quando actus aſſumit robur aliunde, quām ex illa ſolēnitate, & ſic eius ineptitudo non tangit vires actus fundatas in alijs cauſis. Et ſiue ſolennitas fuerit omiſſa, ſiue ineptè ſeruata, omniuo lex erat contenta; & firmabat pedem ſuper validitate actus debito modo expedit. Vnde dicit text. in. l. j. in prin. C. de rei vxo. act. quòd ſicut actio de dote cōpetit, ſi ſtipulatio nō fuit expreſſa, ita ſi fuit expreſſa inutiliter. Et videtur tex. arguere ſic: ſi omiſſa ſuppletur à lege: quare non debet inutiliter expreſſa haberi pro valida. & dicit text. in. l. iij. ff. de mili. teſt. quòd inepta ſolēnitas adhibita in teſtamento militis ex ſuperabundanti, non nocet: cū non eſſet neceſſaria. Et dicit tex. in. c. bonæ. lo. ij. de elect. quòd defectus in obſeruantia ordinis iuris non a
a vitiat proceſſum, quando proceſſus omnino deſe erat validus abſque illo ordine non ſubſtantiali. Et illum tex. valde no. Abb. in. d. c. ſi. iiij. colum. de procurat. & in. d. c. bonæ, v. col. ver. vlt. not. Inferens quòd libellus ineptus non vitiat proceſſum, quando cauſa erat talis: quòd † li-
3 bellus non erat neceſſarius. & alle. & no. in. l. vinum. ff. ſi cer. pe. Vbi de hoc eſt gl. magna in fi. quam multi ſequun b
b tur relati, ibi breuiter per Ale. [b]in fi. inferentem pulchrè ex ea, quòd licet ſententia lata ſuper inepto libello ſi nulla. [c]gl. magna in. fi. inſt. de obli. in prin. tamen fallit, quando non requirebatur libellus. Et dicit tex. in. Cle. ſæpe. in fi. de verb. ſig. quòd ſi in cauſa ſummaria proceditur plenariè, non vitiatur proceſſus. Not. But. in. c. cū dilecti. ij. col. ver. no, ex ver. aliôquin. de ele. amplians etiā ſi per omnia iudex non ſeruet modū in illa ſuperflua obſeruantia plenarij ordinis, per illū tex. vbi ſi compromiſſarij, q; non arctantur ad ſcrutandas voces capituli, de facto ſcrutantur eas: poſſunt pro libito eligere etiam contra volū- c
c tatem maioris partis. ¶ Et dixit Inno. in. c. inter dilectos. ſuper ver. publica. de fid. inſtr. quòd ſi inſtrumentum habet ſuas partes ſubſtātiales, nō vitiatur ex corruptione, vel amiſsione ſigilli: cùm non eſſet neceſſariū, niſi ſecundum Hoſt. ibi partes expreſsiſſent in contractu: quòd ſigillum eſſet de eſſentia. Et dicit Bal. in. d. l. iij. poſt princ. ff. de teſt. mili. quòd ſi electus in arbitrū & arbitratorem cœpit procedere, vt arbiter: & proceſsit inordinatè, valebit proceſſus: quia cū eſſet etiam arbitrator non tenebatur ſeruare ordinē iudiciariū, ſecundū Inn. in. c. quintauallis. ad fi. ibi. item nō facio vim. de iureiu. & cū Bal. cōcordat But. in. d. c. quintauallis. in. iiij. differentia. allegando alias authōritates de quibus per eū. Et vide multa iura alleg. per Io. And. in regula acceſſoriū. in. ij. col. de reg. iur. in. vj. quæ probant optimè prædicta: & eius deciſio vult, quòd vbi quis renuntiat legi eximenti eū ab aliquo onere, ſi attentat illud onus debet attentare ſoleniter. Exemplum in doc. qui non tenebatur diſputare: nā diſputando renuntiat priuilegio: & per conſequēs ſi nō ſeruauit ceremonias iniunctas à ſtatuto in actu diſputationis, incidit in pœnā ſtatuti. Et iſtud dictū poſſet etiam limitari multa ex dictis & dicēdis. Et dicit Pet. de Anch. cōſ. mihi. ccxx. iſte dominus executor. j. col. q; cum executor merus non teneatur ſeruare ordinem iuris: vt per Inn. in c. ſi. de præſum. & gl. in. Cle. j. de offi. dele. tamen ſi ex ſuperabundanti ſeruet ordinē, vel citet, non efficitur miſtus: nec nocent talia. alleg. d. c. bonæ. Itē Pet. de Anch. in d. cle. j. & ſequitur ibi Imo. in pe. char. ver. & hoc inducit. dicēs, q; ſi executor merus cœpit procedere, & miſtus: poteſt deſiſtere & procedere, vt merus. Inducit ſimile de arbitro & arbitratore ſimul, qui ſi cœpit vti poteſtate arbitri, poteſt procedere, vt arbitrator. Induceit notata in d. c. quintauallis. & in. d. l. iij. & per Bar. in. l. ſi dominium. ff. de fur. cū ſi. Et ſicut ineptitudo interueniēs in actu nō neceſſario nō vitiat: ita multò minus vitiatur ipſe actus nō neceſſarius bene ſeruatus. Ita ſcias diſſe Inn. in. c. nouit. nō longè poſt prin. ff. de iud. vbi vult, q; ſeruare ordinem iudiciariū, nunquā nocet. dixi. ſ. eod, cū dilecti. ver. amplia. v. circa. xij. col. Facit etiā ad prædicta deciſio ſolēnis Inn. in. c. examinata. circa fi. ibi, imò plus videtur de iudi. vbi dicit, quòd ſicut non eſt neceſſe exprimere in libello actionis nomen. c. dilecti. eod. tit. ita ſi exprimatur

¶ Et ineptè. Vide tamen. d. Alexā. de Imol. ſin. in. l. quādiu. C. qui admit. q; expreſsio inepta non vitiat, quando non fuit neceſſaria.

¶ Per Alexā. quē etiam vide ad hoc in. l. j. de off. aſſeſ. in addi. ad Bar. cōtra Inn. in. c. cum ad ſedē. de reſtit, ſpol. Et adde Bal. in. l. & ſi fine. C. ad Treb. & in. l. j. ij. co. C. de exe. rei iu. & in. l. j. ff. de li. & poſth. & ibi Imo.

¶ Sit nulla. An & quando ſententia lata ſuper libello inepto valeat: vide nota. & plenè per do. Sozi. cōſi. cxlvj. incip. viſo proceſſ. circa medi. vj. col. in. j. parte. char. cxx. vbi etiā quid, quādo in libello accuſationis omittitur locus.

Cap. Cùm ordinem. Prima Feli. ſuper Primo Decr.

& ineptè, valet libellus: dũmodò intẽtio ſit aptè expreſſa. Et ſequũtur ibi cõiter doct. & Alexã. copiosè in l. j. ad fin. principij. ff. de edend. & illud verbum dũmodò &c. Multũ facit pro cõcordia, quã. §. poſui: dũ vult Innoc. ꝙ inepta adiectio vitiet, qñ ex ipſa res ſubſtantiaſ: fateor, ꝙ ſuper illo dicto Inn. dicũtur multa & varia inter doc. vtriuſq; iuris, quos opportunè referũt And. Sic. & do. meus de Are. ibi. ſed tãdẽ cõis opi. eſt pro Inn. vt etiam per Alex. in. d. l. j Et dixi ſatis vltra prædictos in. d. c. exa minata. limitãdo, niſi actio eſſet nedũ inepta, ſed cõtraria ad intẽtionẽ: vt ibi per Are. in. v. col. qui ad propoſitum noſtrũ allegat aliqua pulchra: vt videri põt. Sic etiã intelligo Bar. in extraua. ad repri. in verſi. figura. iij. col. ver. & aduertẽdũ. dũ dicit, ꝙ inept⁹ libell⁹ nõ vitiat, vbi non eſt neceſſarius libellus: tñ dic, ꝙ ſi datur libellus ſolennis, debet cauſa finiri per ſolẽnem ſententiã, ſecundũ gl. ſi. in. l. proinde. la. ij. ff. ad leg. aql. quæ nõ eſt alibi, ſecũ dum Bal. in. l. diffamari. ij. col. C. de inge. & ma. Sed hoc declara, vt per gl. in. d. cle. ſæpe. ad fi. niſi cõſenſus partis fuerit tacitus: vt ſentit Alex. in. d. l. diffamari. in apoſtil. ad Bal. vbi vide. Et ad hæc adde Inn. in. c. cũ inter vniuer ſas. in fi. de elec. vbi dicit, ꝙ quãdo citatio nõ eſt neceſſaria: ſi tamẽ qs citaſ, nõ eſt opus eũ expectare. & facit tex. ibi probãs electionẽ valere: licet nõ fuerint expectati vo cati, nõ vocãdi. Quod facit ad multa ſecũdũ Abb. ibi in vlt. col. Et illud dictũ Inn. ſequit Ang. in. l. Diuus. ij. col. ff. de reſti. in inte. & dicit Bal. in. l. neq; natales. ad fi. C. de prob. quòd ſi executor merus citauit, nõ tenetur expe ctare. Et dicit pulchrè Rota de do. & cõtu. xv. deciſ. item ſi executor. in nouis. ꝙ citationi factæ ex ſuperabundan ti: puta ab executore mero nulla ineptitudo poteſt op poni. Et idẽ no. Lu. allegans bona iura cõſi. ccccxcvij. di ligenter. iij. col. Itẽ Cal. loquẽs de inepta congregatione vniuerſitatis, in ti. de iu. pa. conſi. xj. & ibi vult ſingulari ter, ꝙ ſi vocati venerũt non opponitur actui de inepta congregatione. Bene facit gl. Bal. & Alex. in. l. j. in prin. ff. de feriis. dũ dicunt, ꝙ ſpontanea cõparatio purgat ine ptitudinẽ citationis. Vide tamẽ Cald. de dil. conſil. ij. vbi voluit, ꝙ vbi dilatio nõ eſt neceſſaria: ſi tamẽ aſſignatur debet aſſignari congrua. Et dicit Bald. in. l. qui teſtamen to §. per contrarium. ff. de teſta. propter gl. fin. ibi, ꝙ cõ tra teſtes, qui recipiũtur ex abundanti, non poteſt oppo ni de inhabilitate. Et dicit Cal. in diſpu. Bononienſi ſta tuto cauetur. in fin. quòd ſi hæres, qui veniebat ab inte ſtato, adiuit ex teſtamento, quod erat minus ſolemne: tamen licitè tenet hæreditatẽ ſaltem in foro cõſciẽtiæ. Et dicit Florẽ. de ſancto Petro, in. l. inſulã. ff. de præſcri. ver. ꝙ ſi in accuſatione apponitur dies: cũ non eſſet ne ceſſariũ, & non probetur, non nocet, per illũ tex. vbi ad iectio falſi nominis, non vitiat contrariũ. quod dicit eſ ſe contra Bar. in. l. is, qui. ff. de publi. iudic. Sed tu vide q̃ in hoc dixi in. c. ij. circa. xiiij. col. ibi reſtringe. ij. §. eod. Et dicit Bar. in. l. demonſtratio falſa. vij. q. ff. de condi. & de mon. ꝙ error in demõſtratione ſuperflua nõ nocet. per d. l. j. C. de rei vxo. act. ſequitur Marian. in repe. c. qualiter. ij. q. xj. arti. xxj. de actu. addẽs no. per gl. Bart. & Ang. in. d. l. vinũ. ff. ſi certum peta. Et dicit Sali. in pulchra qõ. in. l. per diuerſas. xv. quæſtione. C. mã. quòd non neceſ ſarium, vel ſuperfluò appoſitum in libello, non vitiat, etiam ſi ineptè. allegat. l. ampliorẽ. §. in refutatorijs. C. de appel. & ſeipſum. in. l. edita. C. de eden. vbi vide eũ in. iij. colum. ibi: ſed præſuppoſito. Et dicit Ana. in capit. qua liter. lo. j. ad finem. in principi. de accuſ. quòd ſicut omit tere ordinem præmittẽdi inquiſitionem famæ ante in quiſitionem criminis, nõ vitiat parte tacẽte. c. ij. de acc. in. vj. Ita ſi ille ordo ſeruetur & ineptè non vitiat parte non opponẽte: ſecus dic vtroq; caſu, ſi pars opponatur: vt per eum ibi per illum tex. & per Domin. in capit. j. in fi. de accu. in. vj. ¶ Et dũ dixi de libello inepto, vbi libel lo non erat opus: adde Bal. in. l. & ſi ſine. ad fi. C. ad Trebel. & Bald. in. l. j. ad fi. ibi quæro, quid ſi in libello. C. de exe. rei iud. Et dicit Spe. de primo decre. §. ſequitur. ver. ſed quid ſi apponatur: ꝙ licet in miſsione in poſſeſsionẽ ex primo Decre. iudex adijciat cauſa cuſtodiæ: tamen il le miſſus verè poſsidebit. Nam ex quo dixit: mitto te in poſſeſsionẽ: adiectio inutilis non vitiat. ar. l. quæ extrin ſecus. ff. de ver. ob. & regula vtile. cum cõcor. lib. vj. nec imperitia iudicis potuit mutare formam iuriſdictionis. Bene faciunt multa, quæ ſoleo ponere in. c. ſignificante. in prinj. eo. oſtendendo, quòd inepta demonſtratio non nocet conſtito de corpore. & prædictam accumulationem à nemine alibi viſitatã, non negligas. quoniam & ſi certum ſit cum viris eleuati ingenij, nauſeam perituram: ceſſabit tamen nauſea, quando varijs occurrentijs in fa cto pulſati exquirent accurrata indagine iuris aperti de ciſionem indiuiduam. Accidit enim ſanis, quòd ea ſæpe faſtidiant, quæ poſteà egrotantes adorant: & expedire conſultantes per regulas generales eſt officiũ procurato rum, & eorum doctorum, quos vulgus poſitiuos appel lat. Et hæc verba habeas pro repetitis, quoties hæ honeſtæ aggregationes ſunt tibi tædio.

4 Limitata cauſa priuilegij, facit † priuilegiũ nõ poſſe trahi extra limites ſuos. Ita pul chrè probat gl. j. hic, ibi: ſuper alia re. Facit. l. in agris. ff. de acqui. re. do. vbi probatur, quòd limitata cauſa limi tatum parit effectum[a]. Bonus tex. in. l. & ita. §. ex hoc dicto. ff. nau. cau. ſta. vbi nauta tenetur, quando recipit, vt nauta: ſecus ſi vt amicus, vel vicinus. Per quem tex. dicit Gul. de cug. in. l. iij. C. quorum app. non re. quòd ſyndici habentes ſyndicare officiales, non impediunt ſe de geſtis extra officium. Sequitur Bal. in. d. §. ex hoc. inferẽs: quòd præpoſiti artium non cognoſcũt de non pertinentibus ad artem: puta de quadã ſucceſsione. Similiter dicit Bal. in. l. fi. C. ad Maced. quòd ſi ſtatutum dicit, quòd filiuſſa. mercator poſsit contrahere intelligitur ſolùm in factis mercantiæ. Et idem Bald. in. d. §. ex hoc. dicens, quòd ſi fi liuſſa. artifex tenetur ex contractu propter ſtatutum in telligitur, ſi contrahit in arte ſua. Similiter Bal. in. l. ij. ij. col. vbi confirmatur. de conſti. pec. dixit, quòd † ſtatuta 5 mercatorũ in materia non cõcernẽte mercantias, nõ o perantur in alio foro: ſecus quando cõcernunt mercan tias. Similiter Ange. in. l. j. C. ſi rect. prouinc. dixit, quòd poteſtas non tenetur de geſtis per ſuos officiales, extra vel ante officiũ. Et idem Bar. in. l. j. §. familiæ. ff. de publi. & Pet. de Anchar. in. c. ſi Epiſcopus. de offi. ord. in. vj. & quod no. Bal. in rub. C. de exer. Iſta allegat hîc Andr. Sic. cuius copioſitates nunquã inuenietis à me vſurpatas: ſed bene pingui fœnore amplificatas. ¶ Addatis vos Bal. in l. ij. C. vbi de ratio. vbi dicit, quòd officiales non ſyndicã tur de his, quæ non geſſerunt in officio: nec officij con tẽplatione. Dicit tamen Bal. in. l. obſeruare. §. proficiſci. ij. qõ. ff. de offi. procon. ꝙ licet de adulterio, vel obligatione extra tempus officij cõmiſsis, nõ poſsint ibi conueniri: tamen de eo, quod eſt factum intra terminos lo ci, & tẽporis officij, tenent. Et dicit Bal. in. l. j. §. huius ſtu dij. quaſi in fi. ff. de iuſti. & iu. ꝙ ſi notarius poteſtatis Bo nonienſis vice & noĩe cõmunitatis & poteſtatis & omniũ quorũ intereſt, vel intereſſe poſsit recepit promiſsionẽ de non cõmittẽdo maleficio ſub pœna mille, intelligitur de perſonis, quas officiũ poteſtatis amplectitur. Et ideò ſi aliquis deliquit Mutinæ erga Mutinẽſem, nõ incurritur pœna: quia licet tabellio ſit perſona publica non in toto mundo, tamen in eo, quod facit in iudicio attenditur ſolũ officiũ iudicis. Idẽ Bal. in. l. non aliter. in fi. ff. de ado. Et dicit Arch. in. c. j. ſuper ver. fautores. in fi. de hære. in. vj. quòd pœna ibi appoſita fauẽti hæreticis, intelligitur in actu ordinato ad finem fauoris: ſecus ſi eſt actus fauens ex animo: puta nõ habere carcerẽ ex auaritia. Et ibi do.

[a] Parit effectũ. Adde idem tenentẽ do. Sozi. in ſuo cõ ſilio. xxx. incip. proſequendo or dinẽ. verſi. ij. probatur. in. j. parte, charta. lxij,

Cap. Cùm ordinem. De reſcriptis. 106

ibi do. in prin. in pe. col. & dicit Bar. in. l. ne quid. in prin. ff. de in
6 cen. rui. & nau. quòd † dominus nõ tenetur de dilecto familiariũ: niſi quando delinquunt in materia, in qua vtebatur opera eorum. quod no. ad limitationẽ eius, quod dicitur Epiſcopũ teneri de ex ceſsibus cõmiſsis ab officiali ſuo: vt per Pe. de Anchar. & Domin. d. c. ſi Epiſcopus. de offi. or. in. vj. Rotã de offi. in. vj. deciſ. in nouis. & eo. tit. & nu. in anti. & eod. tit. j. deciſ. in antiquioribus. & Bar. in l. j. C. de exce. & exa. lib. xij. & Angel. in. §. his, qui. in auf. de iud. per Old. conſi. cxij. Rex habebat. Abb. in. c. ij. de reſt. ſpo. & in Cle. ij. in fi. de magi. qui limitant etiam aliter, vt aliàs dicetur. & dicit Car. poſt Matt. in Cle. j. de hær. §. fi. in. iiij. col. offendens familiã inquiſi toris, non cauſa iuuãdi hæreticũ, ſed propter ſpeciale odiũ, vel ob aliã cauſam: non dicitur velle impedire officiũ: & in eo non habet locum illa cle. Et dicit Abb. in. c. j. de offi. dele. quaſi in fi. quòd im pedientes delegatũ offendendo eum, non poſſunt ab eo puniri: ni ſi eius iuriſdictio ex hoc turbetur: quia videtur ſibi data poteſtas puniendi rebelles ſolùm in exercitio ſuę poteſtatis. & dicit extra uagans Inn. v. Apoſtolicæ. quòd exẽptio conceſſa officialibus Pa pæ: vt non poſsint per ordinarios adſtringi, vt in conſtitutione Ioã. xxij. cum Matth. de puntiano. quam habes impreſſam poſt cõ ſilia Old. intelligitur quando talis adſtrictio impedit officiũ eorũ: aliàs nõ. facit. c. cũ capella. de priui. Et dicit Bal. qui ſint rebelles in verbo, rebellando. in prin. quòd rebellis officialibus imperij in currit pœnas: de quibus ibi: dummodò rebellio concernat petita pro ſtatu imperij. ſecus ſi reſiſteretur eis non obediẽdo in alia ma teria: licet largo modo dici poſsit rebellio. ar. c. j. de offi. dele. non tamen quo ad dictas pœnas: quia non rebellat principaliter cõtra imperiũ. Et dicit Lu. conſi. cccxix. in cauſa Io. quòd prouiſio diſpo nens ſuper adhibenda fide theſaurario, non procedit, quando agi tur de materia non pecuniaria: & facit conſi. ibidẽ proximè proce dens. Et dicit Pet. de Peru. tract. de ſocietate. viij. parte. q. xl. quòd fideiuſſor pro parte cambij non tenetur promercantia etiam ſcri pta in libris cambij. & ita dicit conſuluiſſe Bal. quia fideiuſſor in cauſam certam non tenetur extra illam. plenè notatur in. l. quæ ro. in prin. ff. Io. Et dicit Lu. conſi. cclxx. pro deciſione in fi. ꝙ fide iuſſor iudicatum ſolui, tenetur ad id, in quo reus eſt cõdemnatus, reſpectu petitionis datæ ſuper principali negotio: nõ reſpectu ne gationis in iudicio factæ, vel reſpectu creſcentis cõtumaciæ. alle. glo. ordi. in. l. iij. ff. qui ſatiſ. cog. quæ hoc vult. Et inducitur ibi per Bal. ad pulchras. q. quas cõmemorat ibi Alexã. ante. l. ſi deceſſerit. immediatè ibi. all. etiam Bar. in alijs locis. Et dicit Dio. de peru. in l. cum duobus. §. cum duo. ff. pro ſo. quòd ſi aſſeſſor, vel alius offi cialis, tenetur cõmunicare lucra, intelligit de lucris ex officio ob uenientibus. ſecus ſi aliũde: quia eſt ſuũ lucrũ plenariè: per illũ tex. & dicit Pe. de Peru. dicto tract. parte. v. q. viij. quòd lucra obueniẽ tia ſocio extra materiã ſocietatis, nõ cõmunicãtur: per. d. §. cũ duo. & dicit Abb. de iudic. cæterũ. v. colũ. quòd poteſtas data domino in cauſis vaſallorũ, non egreditur controuerſias feudales. & dicit Lud. conſi. xlv. ꝙ ſyndicus non cognoſcit de geſtis ſyndicãdo, vt à priuato. all. Gul. vbi. ſ̃. Et dicit Lu. cõſi. cccxxxviij. in caſu propo ſito. in fi. quòd cõmunitas non tenetur de delicto officialis à ſe ele cti quãdo deliquit extra materiã officij. all. tex. & Bal. in. d. l. & ita. §. hoc edicto. ff. nau. cau. ſta. Et dicit Lud. cõſi. ccc. in caſu propoſito: quòd cõſules artiũ nõ cognoſcunt de cauſa artificum non ſpe ctante ad artẽ. all. Bal. in. d. l. & ita. valeret tamẽ cõſuetudo in contrariũ: per. c. cũ contingat. de fo. cõpe. ſecundũ eũ. Et dicit Bald. in l. j. prope prin. ff. de magi. cõ. ꝙ fideiubens pro fidelitate ſeruanda à caſtellano alicuius arcis, non tenetur de infidelitate: vel delicto quod cõmittitur extra cuſtodiã arcis apud priuatos; puta faciendo robariã. Et dicit Abbẽ. eo. dilectus. lo. j. ꝙ licet ſpoliatus à iudi ce non reſtituatur ante omnia. gl. vij. q. j. c. præſentiũ. tamen fallit ſi ſpoliauit, nõ vt iudex. Et dicit Io. And. in Spe. de cita. §. j. in prin. quòd nuntio non creditur, niſi circa officiũ. vnde ſi dicat citatum intuliſſe ei iniuriã, non creditur ſibi. ſequitur Abb. de app. cũ pa rati. iij. col. ¶ Ex quo intuli in facto, non debere credi nuntio, qui intimauit ruſticis ſequeſtrũ: ſi dicit eos nõdũ dediſſe dominoſuo frumentũ, quando intimationẽ fuit ſecutus. & dicit Lu. in. l. admo nẽdi. xvj. co. ibi aduertendũ. ff. de iureiu. ꝙ ſi mercator aliquid fa cit, ſeu ſcribat extra ſuũ exercitiũ mercantiæ, non habet ſcriptura fidẽ, quæ aliàs datur ſibi, vt mercatori. ar. d. §. ex hoc edicto. Idẽ Lu. cõſi. ccv. in puncto. & vtrobiq; alleg. Io. And. in Spe. dicentẽ idem in nũmularijs. Et dicit Ab. in diſputa. Gãdul. xvij. col. ibi. & attendendũ ꝙ non omnis &c. ꝙ diſpoſitio. l. fi. C. de iur. om. iu. dans iuriſdi. rectori collegij, intelligitur de collegio exercente aliquã negotiationẽ: vel profeſsionẽ. prout loquitur ille text. Secus in iſtis collegijs deputats pietatis cauſa: vel ſimilibus. qa eorũ rector nullã habet iuriſdictionem, ſed præeminentiã quãdam fraternalẽ. De quo ꝑBar. in. l. fi. ibi ſed circa hoc dubitatur. ff. de colle. illic. vbi po nit, an poſsit priuare beneficio ſocietatis. ¶ Et dicit Maria. de Sen. cõſi. mihi. xxv. viſa & intellecta. in fi. ꝙ ſtatutũ, quòd frater teneatur pro fratre mercatore: intelligitur. ſ. in factis mercantiæ, alleg. Bal. in. d. l. fi. C. ad Mace. ita dicẽs decidiſſe dominos octo de bailia Florentiæ, ad cõſiliũ ipſius Mariani. Et dicit do. meus de Aret. in. c. poſt ceſsionẽ de proba. ꝙ ſigillũ ordinarij non probat, niſi in ſpectãtibus ad officiũ ordinarij propter dictũ Bal. in. d. l. fi. licet a liter innuat Rot. de proba. xij. in nouis. Et dicit Bar. in. l. ne quid. in prin. ff. de incen. rui. & nauf. ꝙ domini non tenentur de delicto ſuorũ officialiũ: niſi quãdo delinquũt in miniſterio, in quo domi nus vtebatur opera eorum. Not. Abb. in. c. j. in. iij. col. de reſti. ſpo. ſic intellige dictũ Do. de offi. ord. ſi epiſcopus. ij. q. vj. cũ concor. quas poſui de homi. c. * Petrus. verſic. * falſh. vij. Et dicit Bal. in. l. ſi aduerſarius. C. de fi. inſtr. ꝙ ſtatutũ volẽs bannitũ haberi pro confeſſo: intelligitur de maleficijs in libro banni, non deſcriptis. Et di cit Bar. in. in. l. aut facta. §. j. ff. de pœ. ꝙ pœna appoſita inſtrumẽto pacis offendẽti me, vel meos adhærentes: intelligitur de offenſa ex inimicitia tũc ſopita. ſecus ſi emergat noua cauſa iniuri ę. Idẽ Imo. poſt Bu. in. c. ij. ad fi. de renũ. Lu. conſi. clxxxiij. in caſu propoſito. Bar. in diſpu. Lucanæ ciuitatis. in. j. dubio. Pet. de Anch. in. c. nulli. in. j. co. per illũ tex. de ele. in. vj. Ab. in. c. bonæ. lo. j. vij. col. de elect. & in. c. quẽad. j. col. de iureiu. Io. An. in Spe. in rub. de treu. & pac. Bal. Imo. Lu. & Alex. in. l. ſemel. ſo. ma. Ang. Af. Pau. & Ale. in. l. q ſeruũ. quã legũt ſub. l. qui inſulam. ff. de ver. obli. Alex. conſi. mihi ccccxcvij. viſo themate ſupraſcripto & atteſtationib. teſtiũ. latè Alex. in. l. ſi qs mihi bona. §. ſed quid. ff. de acqui. hæ. Et dicit tex. in l. antepe. ff. ex qui. cauſ. ma. ꝙ reſtitutio priuilegiata fauore abſen tiæ cauſa reipu. nõ extenditur ad dãna incurſa ex alia cauſa, quàm propter abſentiam. Et dicit text. in. l. ij. §. corporalis debilitas. ff. de vaca. mu. quòd immunitas conceſſa debilibus corpore, non pro deſt, vbi eſt opus conſilio, non viribus. Et iſta ſæpe inſeruient: & vt puto, nõ inuenies in apoſtil. modernorũ: quia longo tẽpore col legi. & facilè inuenies ſimilia per te: qui ſi nauſeatus tantã pinguedinẽ, dixeris hæc ſapere laborẽ, potius quàm ingeniũ: reſpõdebit
7 tibi cauſa præce. arti. ¶ Per iſtũ text. dicit hîc Bal. ꝙ † impetratio facta cõtra priuilegium fori, eo tacito, non valet. & ideò ſcriptum ſuper materia feudali tacito de feudo, non valet: quia licet re ſcriptũ ex forma ſui nõ ſit priuilegiatiuũ: tamẽ eſt priuilegiatæ rei datũ. Habet enim feudũ iudices ſpeciales. c. cæterũ. cũ materia. de iu dic. Ideo coram iudice impetrato poterit in primis opponi ſubreptio, declinando forũ. Et ſequitur hic Andr. Sic idẽ dicens de foro dato ſcholaribus: per auth. habita. C. ne fil. pro pat. Nec obſt. quòd de ordine nõ eſt. opus facere mentionẽ in alijs religioſis: vt hîc per doc. quia ex quo ſpeciale eſt in iſtis Ciſtercienſibus: quia habẽt ꝓ prios iudices, ita in ſcholaribus: vt latius per eum. ¶ Cõſydera primò, non eſſe verũ, ꝙ iſti Ciſtercienſes haberẽt ſpeciales iudices: imò firmat hîc Imo. in fi. ꝙ nõ ſunt excepti: quia nõ apparet, neq; præſumitur: per. c. ne Dei. de ſimo. ¶ Cõſidera. ij. ꝙ vbi ipſi habe rẽt ſpeciales iudices, rectè poſſet inferri, qd eſt dictũ de ſcholarib. & arg. de quo. ſ̃. nõ ꝓbat, ꝙ nõ ſit opus dicere de ſcholaſtico ordine: ſed ꝙ nõ oporteat exprimere cui⁹ facultatis ſit ſcholaris. ¶ Cõ ſidera. iij. verba Io. And. But. & Abb. de priuil. c. ex parte. lo. j. rela ta. ſ̃. e. c. j. ad fi. ibi: quartò declara. quia volũt, ꝙ de iure nõ ſit men tio exẽptionis in reſcripto cõtra exẽptos: qa eorũ exẽptio produ cit exẽptionẽ perẽptoriã: licet de ſtylo fiat mẽtio: quia Papa diffi cilius daret cõtra eos magis vnũ iudicẽ, quàm aliũ: præſertim ordi nariũ, cui ſunt exoſi. Modò ſi ita eſt, videtur in caſu vaſallorum & ſcholariũ nõ eſſe neceſſariã mẽtionẽ fori ſpecialis eorũ, æquiparã do eos exẽptis. Vnde diſtinguendũ eſſet, vtrũ materia reſcripti tẽ dat præcisè ad violandũ vires priuilegij quo ad merita cauſæ: &

tunc nõ sit necessaria mẽtio fori: quia in cõstri ctu causæ salua est ipsa peremptoria: vt hîc per doc. Si verò rescriptũ solũ repugnat foro, nõ autẽ materijs, super quibus sunt exẽpti: tunc procedant prædicta, ꝙ opponetur subreptio propter taciturnitatem huius declinatoriæ. & idẽ fortè in exẽptis: in quo cogitabis: quia non reperi declarantẽ. ¶ Inquantũ Imol. & Ab. latè distinguũt, quando rescriptũ debeat facere mentionẽ de priuilegio. Adde quæ dixi in c. j. s. e. additione. inc. secũda dispositio contraria priuilegio. ver. fallit. v. & inuenies quatuor declarationes ad. c. j. de li. cõte. in. vj. & vide ibidẽ. versi. fallit. iij. vbi est facta opportuna mentio de dictis doctorũ hîc: & de priuilegijs insertis in iure, de quibus dicetur aliquid in fi. huius. c.

8 Ad allegandum †priuilegium, an isti venire teneãtur, difficultas est maxima: varietates docto. dixi in voce. Sed pro opi. gl. hîc, quæ est, ꝙ fic, inducit And. Sicul. l. fi quis. allegatã in glo. vbi priuilegiatus debet comparere allegatur[9] priuilegiũ[a]. Sed illa lex inducẽs j̃. fortiori via. Alleg. etiã glo. in versi. alias. in cle. appellãti. de app. quæ dicit, ꝙ notorium debet allegari: sed ipsam allegat Imo. hîc. Posteà inducit pro opi. Host. contraria di. Inn. de iudi. c. cæterũ. dũ dicit, ꝙ. d. l. fi qs. nõ procedit in vasallo respectu feudi, iuncta equiparatione facta. s. post Bald. de istis ad vasallos. Rñdet etiã ad. l. fi qs. ꝙ non habet locũ in delegato citãte. alle. gl. in. c. accusatus. §. fanè. in ver. manifestè. de hęre. in. vj. demum distinguit, vtrũ citãs habeat iurisdictionem in loco habitationis citati, & ꝓcedat glo. aliãs nõ: propter dictũ Inn. aureũ. de ap. c. Romana. in. vj. dicẽtis, ꝙ. d. l. fi qs. procedit solùm qñ citat[9] est de territorio citantis. Ita tãdẽ residet An. sic. ¶ Cõsydera prĩò, ꝙ Inn. in. d. cæterũ. nõ dicit, ꝙ vasallus nõ teneatur ire ad allegandũ spãlitatẽ sui fori: sed ꝙ de ipsa nõ cognoscit citãs: vt ibi lati[9] ꝑ Bu. in. vj. col. ¶ Cõsydera. ij. ꝙ imò. l. fi quis. ꝓcedit in delegato. patet j̃. e. c. sup literis. vbi cognoscit, an sit sua iurisdictio. & ibi reprobabit. hîc sunt glo. in. d. §. sanè. ꝓpter glo. mag. in. c. j. de of. dele. in. vj. Itẽ oẽs doc. hîc sunt cõcordes respectu priuilegij non notorij, quod debet allegari à citato. & loquitur propriè in dele. ¶ Cõsydera tertiò, ꝙ si priuilegiatus non tenet venire allegandũ priuilegiũ suũ, nisi qñ est de territorio citãtis: ergo citatus à delegato nunquã teneretur venire: quia caret territorio: quod esset cõtra oẽs hîc. Nõ ob. dictũ Inn. in. d. c. Romana. in gl. idẽ dicim[9]. qa loquit in ordinario citãte notoriè nõ sibi subditũ: vt hoiem q est alteri[9] iurisdõnis, & in alieno territorio. & dicit ꝙ nõ vĩ iudicẽ cõtenere, nõ cõparẽdo. Et de hoc exclamat Ang. in. d. l. fi qs. dicẽs, nõ exeat memoriã tuã. Sed tu intelligẽ, nisi in lr̃is citatiõis exprimat tale, qd si esset verũ, citat[9] esset de iurisdõne citãtis. Ita sentit clarè Inn. in. d. c. Romana. qa qñ dixit, ꝙ in citatione debet exprimi tale qd, qd inferat citatũ subesse citatiõi: opponit de. d. l. fi qs. & soluit, ꝙ loquit in citato, q est in territorio citãtis, nõ alteri[9] judicis: volẽs, ꝙ in isto non req̃ritur talis exp̃sio causæ. ergo vbi citatus non est sibi subditus, prout in delegato, apertè vult quòd si exprimatur causa inferens eum subesse, debet venire ad allegandum priuilegium, si quod habet. ¶ Et hinc est, ꝙ citatio delegati non habens insertã copiã rescripti, nõ arctat citatũ Inn. & oẽs, de dilat. c. præterea. Bar. & alij in. l. ij. ff. quis in ius vo. cũ cõcor. Ex his apparet nõ procedere adducta per And. Si. vnde reduco pũctũ ad hoc, vtrũ notoriè priuilegiatus, teneatur cõparere, si citatur saltem ad allegandũ priuilegiũ asserẽs ei declinatoriam. & licet aliqua dixerim de ap. c. fi duobus. tamẽ quia pertinẽtius cadũt hîc, reassumendo illa & plura alia arguitur ad partes. ¶ Quod nõ teneat, firmãt Ho. Io. Cal. Bu. Do. Abb. hic, & Io. An. in regula sciẽti. de re iu. in vj. in Mer. Inn. in. c. venerabili. iij. col. de cẽsi. Bu. in. c. prudẽtiã. in prin. in. iij. col. ibi: tertiò, ꝙ vbi iudex. de offi. dele. Ho. de dolo, & cõtu. §. qualiter deprehẽdatur. iij. co. ver. quãdoq; ratione iudicis, Inn. in extraua. præsenti. quę hodie incipit, statutũ. vlt. colũ. de rescri. in. vj. Abb. in. c. fi diligẽti. pe. co. de fo. cõp. Bar. in. l. iij. per illũ tex. ff. de iud. Ol. cõsi. lxxxviij. an Episcopus. quasi in fin. Abb. post Inn. in. c. ij. vij. col. de dilat. Bald. egregiè in. l. generaliter. ij. col. C. de Epis. & Cle. Glo. in. c. cõuenior. in verbo, cõgruẽt. xxiij. q. viij. Butj̃. e. c. super literis. xxv. col. ibi. & per hoc patet, ꝙ si corã iudice. In quibus locis sæpe exẽplificat in clerico citato à laico. Et dicit generaliter idẽ esse, quãdo citatus etiã volẽs nõ posset habere citantẽ pro iudice: qa nõ valet processus: nec in principali: nec cõtumaciæ punitiuus. Spe. de cita §. j. ver. sed pone, ꝙ iudex. & in. §. pe. in fi. gl. in. c. clericũ nullus. xj. q. j. Quinimo dixit But. in. c. fi. vl. co. de libe. obla. quòd ad hoc, vt citatio nõ arctet citatũ, sufficit ꝙ nõ concludat ipsum regulariter esse subiectũ: licet aliquo speciali casu posset esse subiectus. alleg. Inn. in. d. c. ij. de dila. & dicit gl. in. c. placita. xv. q. iiij. ꝙ citatio notoriè iniusta, nõ arctet citatũ. & dicit Do. Ho. & oẽs in. c. olim. de exce. ꝙ citatus notoriè vltra vnã dietã, nõ tenet cõparere ad hoc allegandũ. Et dicit Card. post Lap. in Cle. ij. v. co. vt lit. pẽ. & ibi Imo. in. j. co. ꝙ licet processus factus ab habẽte iurisdictionẽ elidibilẽ valeat, si nõ fuit oppositũ. gl. in ver bo cõpetente. tamẽ fallit, vbi illa exceptio notoriè cõpetit: quia nõ est opus eã proponere. allegãt no. in Cle. pasto. ver. Pisana. de re iu dic. & j̃. de ap. c. ex parte. Et dicit Inn. in. c. ex parte. lo. j. in fi. gl. magnæ. de ver. sig. ꝙ citatus ad synodũ, si est notoriè exẽptus, nõ tenetur ire ad hoc allegandũ: sed si est dubiũ, cõpareat allegãs priuilegiũ suum, & recedat. alle. d. l. fi quis. Et dicit. Ioan. And. in Spe. de sent. §. iuxta. ver. itẽ no. ꝙ citatus vt veniat ad respõdendũ bãnito, non tẽetur cõparere ſtãte ſtatuto, ꝙ bãnito nõ reddatur meus. Et dicit glj̃. e. c. super literis. in ver. forsan. ꝙ si citat me vltra mare, q nõ est iudex meus: non teneor ire. Et dicit Bald. in. l. j. iiij. col. ibi pone, quòd in causa capituli. C. quomodo & quãdo iud. ꝙ vbi est notoriũ, nõ est disputare: sed disputatũ esse. sufficit enim esse notoriũ: nec necesse excipere secundũ eũ. Et dicit Arch. in. d. c. nõ ita. circa fi. ij. q. vj. Bal. in. l. ciues. C. de ap. ꝙ appellãs à grauamine notorio, nõ tenetur exprimere causam grauaminis. Quod tamẽ nõ affirmo, per ea quæ ponit Car. in. d. Cle. appellãti. v. q. propter gl. ibi. ¶ Et istis adde, ꝙ si papa facit vocari me absentem, querimonia in genere prolata: si vocatus nõ venio, nõ põt cõtra me procedere: quia citatio non arctat. Nã sunt casus in genere, in quibus de iure cõi. Papa põt reuocare: & qdã in qbus nõ potest. & ideo nõva let quod agitur in genere: vt in simili dicitur in. l. j. ff. de fer. Ita dicit gl. no. in extraua. vnã sanctã in ver. potestatẽ. in fi. quã vide. Et dicit Bal. in. c. j. ꝓpe prin. de institit. in ma. fac. ꝙ iura dicẽtia, ꝙ citatus debet indubio cõparere, vt summatim requiraf, an citãs sit iudex suus. l. ex quacũq; ff. si qs in ius vo. debẽt intelligi, qñ qs citat corã ordinario generali: sed quãdo est ordinari[9] singularis, vel inter paucos: sicut est dominus feudi, nõ tenetur citatus cõparere, nisi verè sciat iurisdictionẽ citãtis. Ita dicit tenere Inn. in. c. super literis j̃. e. & hoc nõ reperi alibi. Bene facit quod no. Inn. in. c. præterea. in fi. de dila. ex cuius verbis elicit Lud. cõsi. cccclxxxiij. quòd quando citatio, vel alius actus fit cõtra regulas iuris, ex aliqua causa: semp illa causa exprimẽda est: aliàs actus nõ arctat vocatũ. & cũ Inn. respectu citatiõis cõcor. Bar. in. l. j. & ij. ff. de fer. & Old. consi. cccxxxvj. ꝙ articuli. iij. col. allegans Inn. in. d. c. præterea. ¶ Ex his cõfirmatur opi. Io. Cal. Bu. Do. & Abb. hîc: ꝙ Cistercienses nõ tenẽtur venire ad allegãdũ priuilegiũ: de quo hîc: cũ sit notoriũ ꝓpter insertionẽ in corpore iuris. ¶ Contrariũ firmat hîc Ho. Bal. Gas. Cal. & Io. de Imo. licet ipse minus firmiter: quia iste tex. indu cit

a ¶ Priuilegiũ. Ad. de Bald. in mar. in verſ. priuilegium. verſi. ſi.

cit dilatoriã, per quã declinatur iudiciũ. Patet ibi minimè teneamini respõdere. ergo si illa nõ opponitur, videtur imputãdũ priuilegiatis, ꝓpter gl. aureã in. d. cle. ij. in verbo, competente. per quãm dicunt ibi Car. Imol. & Abb. valere processum iudicis, cuius iurisdictio potest elidi, fuit elisa. Non dicas fallit, si est notoria: vt ibi per Lap. Cardin. & Imo. & dixi infrà. quia contrarium firmat hic Imol. præter, quàm in exceptione loci notoriè non tuti: in qua est speciale secundũ eũ. secus in alijs. Præterea non sufficit suspicionẽ, quæ cõpetit cõtra iudicẽ, esse notoriã: sed debet allegari. Io. An. in. c. acedens. lo. j. vt lit. no. cõte. & ibi oẽs. ergo remanet speciale in exceptione loci nõ tuti. Ad idẽ gl. trita in. d. Cle. appellãti. dicẽs, quòd notoriũ debet allegari: cũ qua in suis terminis cõcordãt ibi Bar. Imo. & Ab. & Do. in. c. cordi. in prin. in. ij. colũ. post Io. An. ibi, de ap. in. vj. & idẽ no. Bal. in. l. cũ fratrẽ. iij. co. C. de his, quib. vt indi. Et est alia gl. satis similis & malè nota in. l. ea quidẽ. in gl. iij. C. de accu. Ad idẽ quod no. Io. Anj̃. e. c. super literis. xiij. col. vbi reprobãdo But. tenet, ꝙ imò ille, cui notoriè cõpetit exceptio, defectu iurisdictionis, tenetur cõparere ad eã allegãdã: ꝓpter glo. in. d. Cle. appellãti. & per id, qđ de suspicione notoria di-
9 ctũ est. ¶ Cõsidera etiã, ꝙ † priuilegiũ insertũ in corpore iuris dicitur notoriũ. Ita tenẽt oẽs hîc. Tunc arguo sic: legati tenẽtur venire ad allegãdũ priuilegiũ, qđ habẽt de re uocãdo domũ. d. l. fi quis. & illud est iure insertũ. l. ij. §. omnes. e. ti. ergo priuilegiũ notoriũ debet per citatũ alle-
10 gari. Et ista inductio nõ fit ab alijs. ¶ † Prętera pręsumptiones iuris inducũt probationẽ liquidissimã. gl. in. l. fi tutor. C. de peric. tut. l. licet Imperator. & ibi scribentes. de leg. j. gl. Ang. & alij in. l. j. C. de testa. mil. cũ fi. & tamẽ præsumptio iuris debet allegari. l. fi adulterij cũ incestu. §. idẽ Pollõi. ff. de adul. & ibi Bar. Ad idẽ qđ scribit Bar. in. l. j. in vlti. col. ff. de excep. dicẽs, ꝙ exceptio quãuis notoria, debet proponi. Idẽ Bu. de cẽsi. puenit. xvj. col. ibi, aduerte tamẽ. No. Bar. in. l. eũ, qui ita. §. qui ita. iij. col. ff. de ver. ob. & l. cũ quid. vlti. col. ff. si cer. pe. Ex quibus videtis difficultatẽ materiæ, quam perquisitis multis modernis, nõ potui inuenire adaptatam.

Ad glo. in Cle. appellãti. ¶ Pro declaratione huius pũcti & simil. collegi nouiter ex multis locis anteà non publicatis. vij. declarationes: quarum secunda tertia & quarta defendent primam partem: quæ est communis doctorum hîc contra glo.

11 Prima declaratio. †Notoriũ resultãs ex actis, nõ indiget allegatiõe. Rota. de appel. decis. ij. in nouis additiõe incipiente: circa istã materiã. in fi. volẽs, ꝙ vbi ex actis apparet iniquitas interlocutorię, sufficit dicere: appello propter iniquitatẽ sententiæ, quę est euidẽs ex actis. Gl. autẽ in. d. Cle. appellãti. intelligit de alio notorio, quàm de notorio cõstãte ex actis, vel ex tenore sententiæ. allegat Bu. in. d. Cle. appellãti. & dicit hoc esse valde notabile. Adde But. in. c. bonæ. lo. j. vj. col. ibi: procedũt hæc, qñ factũ j̃. ti. ij. vbi dicit, ꝙ si cõstat aliquid iudici, vt iudici ex actis: põt supplere in notorio, etiã si pars nõ petat. alleg. Inn. de censi. cum olim. & sequit Alex. in. l. j. ij. col. C. vt q̃ desunt aduo. Ad qđ vide etiã Abb. in. c. ex parte. B. ij. col. ver. & ex hoc. & ex tex. de fo. cõpet. & Car. in. c. pastoralis. in fi. de except. quẽ referã j̃. in. v. declaratione. ¶ Sed aduerte dupliciter: quia primò istud procedit, dũmodò sint talia, quæ non exigãt formalẽ petitionẽ, vel exceptionẽ: puta in tãgẽtibus actũ pium: vel materia peccati: vel si pars petere non posit de rigore, tamẽ ei æquitas subuenit: vt in casu Inno. in. d. c. cũ olim. de iudice fundate se in instrumẽto impugnato fauore impugnãtis. Sed si exigãt formalẽ petitionẽ, vel exceptionẽ, seruãda est gl. in. d. Cle. appellanti. qa licet notoria nõ exigãt libellũ formalẽ, exigũt tñ partis instigationẽ. Ita latè But. in. d. c. bonæ. inferẽs in. viij.
a col. ꝙ si cõstat ex actis, & est iudici notoriũ, ꝙ testis fuit ꝓxeneta, vel ꝓcutator in materia, i qua deposuit: nõ põt eũ repellere, præsens tacuit: quia nescit, an velit eũ repellere. Ita dicit se pridie respõdisse ad intellectũ. c. fi. de testi. in. vj. & gl. fi. in. c. j. e. ti. & li. & latè loquit. ¶ Scd'ò aduerte: qa declaratio ꝓcedit quo ad hoc, vt iudex possit se mouere, sed nõ tenet, ꝙ pars nõ instat, vt dicet j̃. in. vj. decla. Dicit autẽ instare, nisi ex libello, vel exceptiõib. collig̃ notoriũ. Bar. in. d. §. idẽ Poll. & Rota. de lib. obl. decij. in nouis. & Ab. in. c. fi cler. laicũ. in. vj. co. de fo. cõpet.

12 Secunda declaratio. † Vbi materia notoria habet cõcurrere in actu nõ simpliciter, vt de ea habeaf notitia: sed vt super ea vt insistaf, & fiat ꝓsecutio: tũc debet allegari & proponi. Ita loquit gl. in. d. cle. appellãti. sed vbi sufficit, quòd materia simpliciter notificet, nõ opus est eã ꝓponere, si de ea notorie cõstat. Ita declarat solus Imol. in. d. Cle. appellãti. iij. col. ibi: tẽpora. Tamẽ ista gl. inducit aureũ dictũ Inn. in. c. j. de offi. vic. vbi dicit, quòd sufficit, ꝙ notoriè appareat notoria iniustitia ex ineptitudine libelli. Sequit But. in. c. ꝓ tuas. vj. col. de sen. exc. Pet. de Anch. cõsi. mihi. ccvj. de iure cõi. Bal. in rep. l. ij. xxviij. char. ver si. sed oppono: qa si iudex. ff. de iureiur. Lu. in. l. lecta. ff. si cer. pe. & in. l. cũ mulier. xxxviij. co. ff. so. ma. & in. l. fi Titius. ij. col. ff. de ver. obl. & in. l. fi scire debemus. in princ. in pe. co. eo. ti. Imo. in. c. super hoc. ix. co. de renũ. & in. c. ab excõicato. pe. co. post Bu. ibi. vij. cojẽ. Ab. in. c. cũ inter. de cõsue. Bal. in. c. prætereà. post med. de offi. dele. & in. l. vnica. vij. co. C. ne ex dili. defun. & in. l. j. vj. col. C. qui accu. & Car. in. Cle. j. iij. q. de offi. ordi. Notat Inn. in. c. examinata. in vlti. gl. de iudi. Spe. de offi. iud. §. deseruit. ver. itẽ absoluit. super ver. in sentẽtiæ ꝓlatione. & Abb. in. c. cũ ecclesiasticæ. de excep. Quod dictũ Inn. pulchrè declarat Car. in. c. debitores. de iureiur. per illũ tex. Et etiã alio modo But. in. d. c. super hoc. in. v. col. Idẽ etiã dic de libello cõtinẽte pcm̃, scd'm̃ Car. in. c. ex parte. per illũ tex. de resti. spo. & c. Inn. in. d. c. j. vide Ab. in. d. c. examiata. xiiij. col. & in. c. fi cleric[9] laicũ. ij. co. de fo. cõp. & Bal. in. l. postquã liti. iij. col. ibi. vij. exceptio. C. de pact. & Ana in. c. intellexim[9]. in. iiij. col. de adul. In quibus locis inuenies gustatũ mirificè illud dictũ Inn. & etiã declaratũ: vt aliàs loco pertinẽtiori extẽsius dici poterit: & soleo tãgere in. c. dilecti. de iu. ¶ Cõsydera modò in ꝓposito, quòd quãdo exẽpt[9] nõ est notoriè exẽpt[9], sufficit ꝙ citat[9] veniat: & ostẽsa exẽptiõe recedat. Ita dicit Inn. in. d. c. expte. lo. j. ergo iste materia req̃rit solã notificationẽ. Si autẽ est notoria, nõ est op[9] ꝓpositiõe, neq; notificatiõne. Ita de exẽptiõe dicit Inn. vn cũ priuilegiũ, de quo hîc, ꝓpter insertionẽ in iure iã sit notoriũ. & sufficiat talẽ materiã notificare, a iure iã sit hîc notificata eius notorietas, releuat ab onere proponendi & notificandi. & sic pro opi. communi.

a ¶ Non tutus. Adquam materiã ad de Bart. in. l. metus. ex quib. causſ. ma. & Panor. in d. c. ex parte. alle. in in tex. in vlti. col. verſi. vnũ tamen præ cæteris & ibidem. per d. Phili. Peru. de appel. & per d. Ale. in. l. ij. ff. de ap. reci. & p Old. in cõſi. xliij. ñ. q.

13 Tertia declaratio & magna. Ille q est ꝑsens † in iudicio, tenet ꝓponere notoriũ, sicut cõtingit in appellãte. de quo loquitur gl. in. d. Cle. appellãti. sed absens citat[9], cui cõpetit notoriè declinatoria, vel alia cõtra partẽ, nõ tenet cõparere, nec aliter proponere, si nõ vult. Ita. Abb. in. d. cle. appellanti. in. c. ea parte. lo. j. in fin. de appellait. & in cap. si clericus. in. vij. colum. de foro. compet. quia talis citatio tanquam temeraria non arctat citatum ad aliqd: per d. cle. pastoralis. ver. Pisana. & no. Inn. in. c. ij. de dila. facit l. iij. q inci. nõ videf. la. j. ff. de iud. sed qñ est pñs; & nõ ꝓponit: videf tacitè renũtiare, nõ sic absẽs: qa nõ cõparẽdo nõ vĩ renũtiare. Tn cogita secũdũ eũ, in. d. Cle. appellãti. sed firmi[9] loqtur in. d. c. expte. & ibi Phili. v. colũ. aggrediẽs postẽa soleniter, qñ locus est notoriè non tutus. a Sed reuera nõ tut[9], an debeat appellari, vel mitti executor. & in hoc sequere eũ, addita ei Rota. de do. & cõtu. decis. v. in nouis & pulchrè ponit Alex. post Imo. in. l. de ætate. in

iiij.co.ff.ad Treb. quẽ vide oĩno ad hãc declara. Et ideò dicit Bal.hîc in.iij.col. q̃ p̃ſens tenet allegare priuilegiũ ſuũ:abſens verò nõ:qñ erat priuilegiatus in non veniẽdo ita quòd exẽptus.allegat.l.ij.ff.de in ius vo. ¶ Eſt verum q̃ Imo.hîc,& in.c.cũ ſuper.in fi.de offi.dele.reſtringit hanc decla.ſolũ ad exceptionẽ loci notoriè non tuti: per.d.c.ex parte.& dictũ ver.Piſana.ſed in alia exceptione competente citato,quãuis notoria,vult quòd debeat proponi per id quod no.Io.An. vt lit.non conteſt,accedẽs.Io.j.vbi dixit q̃ notoria ſuſpicio iudici allegãda eſt. Et dicit Imo.in.d.c.cum ſuper.q̃.d.l.non videtur. habet locum ſolùm in.d.exceptione loci nõ tuti:ſecus in alijs. tñ neq; hîc, neq; ibi firmat iſta, q̃ dicit: nec ſunt ab alijs declarata. Nihilominꝰ tenẽda eſt declaratio ꝓpter theoricam Inn.firmant.d.c.ij.de dila.& Hoſt.de contuma.§. qualiter.ij.col.ibi,nunquid eo ipſo.cum pluribus verſi. ſeq.& Spec.de cit §.j.ad fi.ver.item generaliter.& Bar.in l.ante ſententiam.iij.col.ibi:ſecundò principaliter quẽro.de app.reci.& Bu.poſt antiquos in.c.olim.de excep. vbi aliquid dixi.& faciũt multa allegata.ſ.pro opi.communi.Prætereà contra Imo.de alia exceptione notoria eſt deciſio Bartol.in.d.l. non videtur. vbi dicit,quòd.l. ſi quis ex aliena.non habet locum, quando ex forma citationis apparet,quòd quis non tenetur comparere:puta,ſi citatio nominat eum clericum, vel citetur talis de Florentia:cũ citetur apud iudicẽ Perufinũ de eo ,quod alibi factum eſt.Similiter dicit Bart. in.d.l.ſi quis.paulò poſt prin.q̃ ſiue citatus habeat declinatoriã foriratione iuriſdictionis:vt quia nõ ſit de illo foro,ſiue rõne priuilegij,vt exẽptus:non tenetur ire ad allegãdũ iſta:ſecus ſi eſt dubiũ. ¶ Si diceretur:fortè citatio prima facie iniuſta,habet aliquã ſaluationẽ:puta ſi ſeruus obtinuit citari ob iniuriã intolerabilẽ. inſti.de his,qui ſunt ſui,vel alieni iur.§.pe.ergo debet cõparere.rñdet Inno.in.d.c.ij. ſufficit,q̃ cõtineat citatio aliquid, quod ſecũdũ rationẽ & regulare curſum eſt illicitũ & iniuſtũ,nõ attẽto caſua li euẽtu. Et ſi prætẽditur aliquis caſus ſingularis, debet in citatione exprimi,ſecũdũ eũ.pro quo facit ſecũdũ Io. An.& Bu.ibi, qđ deciditur de notorietate,quæ ſemp poteſt habere aliquã excuſationẽ. ¶ Si diceretur,etiã notorium debet allegari.reſpõdet Bu.in.d.c.ij.xij.col.ibi:nec obſtat,ſi dicatur.&c. q̃ p̃ſuppoſita validitate citationis non excuſat qs à p̃ponendo notorio.Secꝰ,vbi eſt effectꝰ citatiõis notoriè iniuſtæ. Et cum iſta rñſione tranſit ibi Imol.notãs eam ꝓ limitatiõe dictę gl. nõ facta differẽtia in exceptione loci notoriè nõ tuti,vel alia. Idẽ Bu.in repe.c.veſtra. vltima char.ibi,ſecũdũ eſt principiũ. de co. cle.& mu. ¶ Si diceretur,contrà: Notoria ſuſpicio iudicis recuſabilis debet allegari.Hoſt.in.d.§.qualiter.vl. co. ibi:item ſi euidens eſt eſſe iudicem inimicum iũctis verbis ſequẽti.ibi.ſed in iſtis vltimis.& Cardin.poſt Paul.in cle.quia cõtingit.in prin.iij.co.de reli.domi.Et ibi Imo. in.iiij.col.& Io.An.& omnes in.d.c.accedẽs.licet gl. ibi. & glo.& Arch.aliter.ij.q.vj.quoties.Io.j.quã ibi reprobat Do.nõ tamẽ aſsignãs differẽtiam inter notorietatẽ loci non tuti,& notorietatem ſuſpicionis:quare prima non debeat allegari:ſecunda ſic,propter quod Imo.non ſemper firmauit hanc declarationem . Reſpondetur ex dictis Cardi.in.d.c.ex parte.verſi. ego dico,quòd interdum.& ibi Imo.in fin.& etiam Phil.& Car.in dicta Clementin.quia eoipſo,quòd quis citatur ad locum notoriè non tutum,ſtatim grauatur. Et idem dicas de omni iniuſta citatione:ſecus in citato à iudice notoriè ſuſpecto:quia nondum grauat.& fortè non grauabit,ſicut filius pro notorio ſuſpectus,põt eſſe iudex,ſi nõ recuſaſt.l.in priuatis.ff.de iudi.& ſicut prælatus in cã eccleſię ſuę,& oẽs.c.de iud.cũ veniſſent. Nõ dicas etiã in loco non tuto,fortè nõ grauabit:qa ibi agit de corpali læſiõe q̃ non eſſet retractabilis.ideo grauat eoipſo,q̃ arctat ad cõparendũ. Nõ ſic vbi agit de periculo læſionis quo ad iuſtitiã cauſæ:licet prędicti hoc nõ declarẽt. ¶ Remanet ergo firma hæc declara.iij.valde quotidiana. Et ratio eiꝰ nõ eſt illa, quã ſentit Imo.j.eo. c.ſuper literis.xiij.col.ibi. Dicit tñ.d.Ant.videlicet , q̃ imminet par periculũ in cõparẽdo ad allegãdũ locũ nõ totũ , ſicut ad litigandũ:quia iſta dupliciter tollit. ¶ Primò qa poſsibile eſt , quòd inueniret procuratorẽ,vel nuntiũ:cũ quibus tutè hoc allegare poſſet. ¶ Secũdò,quia ſequeret , q̃ vbi nõ immineret aliquod periculũ,ſed aliàs citatio eſſet notoriè inualida,nõ excuſaret à proponẽdo , cõtra multos p̃allegatos. ſcꝫm quos ratio declarationis eſt:qa citatio notoriè inualida ad nihilũ arctat.& ſic,nec etiã ad p̃ponẽdũ notoriũ.

14 **Quarta declaratio.** †Si abſenti cõpetit notoriè exceptio declinatoria,tñ nõ apparet,q̃ iudici ſit notũ eſſe eũ talem, cui illa exceptio cõpetat : debet cõparare ad allegandũ ſe eſſe talẽ.& hoc nõ eſt p̃ponere notoriũ,ſed p̃ponere id, de quo põt eſſe dubiũ , an ſit de materia notorij. Ita colligit ex dictis Car.in.d.Cle.qa cõtingit. in prin.in.iij.opp. ad fi.vbi dicit,q̃ ſi iudici nõ cõſtabat locũ notoriè nõ eſſe tutũ:debet iſtud proponi:qa ſcđm Pau.de Ca.cõſi.xxxix. quaſi in fi. põt eſſe aliqd notoriũ in ſe: & nõ cõſtare iudici.alle.Spe.noto.cri.§.j.per.§.ſed qualiter.&.§.fi. & Bal.in l.cũ fratrẽ.C.de his,qui.vt indig. & ideò oportet,q̃ etiã apud iudicẽ ſit certũ citatum nõ ſubeſſe ſibi.Bal.in.d.l.ſi qs.vñ Bar.dicit in.d.l.nõ videt.q̃ ſi in citatione,vel proceſſu iudicis ſecularis,nõ fit aliqua mẽtio, vel demõſtratio notitię clericatus:debet citatus cõparere ad dicẽdum ſe eſſe clericũ.Et idẽ ſentit gl.in.c. cõuenior. in ver. congrueret.Sed caue , quia reſpectu clerici dicẽdũ eſt ſecus: quia nullus proceſſus valebit detecto clericatu: vt tenẽt doc.in locis, de quibus dicã in fi.huius declara. ¶ Ex iſtis puto,q̃ ſi citatio in caſu huius Decret. nõ facit mẽtionẽ de ordine iſtorũ,nõ valet:ſicut nec reſcriptũ.& procedit opi.gl.quia licet priuilegiũ ſit notorium, nõ tñ eſt notoriũ iudici:quòd citati ab eo ſint de notoriè priuilegiatis. Similiter licet præiudiciũ legatorum ſit notoriũ,tamen poſsibile eſt,quòd citetur legatus,nõ vt legatus,ab ignoràte legationẽ : & tũc illa qualitas debet allegari. Sed vbi citatio appellat eũ legatũ:tunc veluti notoriè iniuſta nõ arctabit etiã ad allegandũ priuilegiũ: vt eſt de mẽte Bar. & aliorũ in.d.l. ſi qs.dũ intelligũt eã in dubio. Et ideo dicit Bal.in.l.generaliter.in.j.col.C.de Epi. & cle.q̃ ſi dubitatur , an aliquis ſit exemptus : debet venire ad allegandum priuilegium ſuum. Crederem tamen, quòd in dubio qualitas notoria præſumeretur nota iudici,quando eſſet notoriũ,in quo difficile caderet ignorãtia, quæ nõ eſſet ſupina,vel craſſa: licet prædicti nõ aperiant. ¶ Stat

15 difficultas:† quãdo tutus exceptione notoria, nõ cõparet ad allegandũ ſe eſſe de illis, quibus exceptio cõpetit: an proceſſus teneat? de quo aliquid per Abb.poſt gl.hîc. ſed plenius ipſe ponit de ap.c.ſi duobus.& ibi Phil.quorũ dicta pluribus de nouo inſertis reduxi ibi ad duas regulas cũ fallẽtijs.ideò hîc omitto. ſed in caſu huius.c. eſt dubiũ,an valeat proceſſus delegati ignorãtis iſtos eſſe Cſterciẽſes:quia tenendo,q̃ ipſi nõ poſsint renũtiare huic priuilegio tanquã dato ordini,iuxta.c.ſi diligenti.de fo. cõpet.nõ valeret proceſſus. In quo accurratè inſiſtit Bal. hîc,ſed adeò intricatè , vt eius intẽtio vix poſsit elici:tamẽ magis videt ſentire,quòd proceſſus valeat:quia vt dicit hic Inn.huic priuilegio renũtiare poſſunt,nec eſt dedecus ordini. Et quòd dicitur,reſcriptũ nõ valere,intelligitur ſi excipiat.& pro hoc facit gl.in verbo , cõpetente.in.d. *Clemẽ.*ij.vt li.pen.cũ cõcor. quas dixi in.d.c.ſi duobus.Et quod dico de iſtis, puto etiã procedere in caſu.l.ſi quis ex aliena.quo ad legatos.& idẽ in fi. Cæterum vbi iudex ſciret de exceptiõe,tũc ſi illa eſt notoria prout hîc , proceſſus non valet.Lap.Card.& Imo.in.d.Cle.ij.Si autem

autẽ nõ eſt notoria,licet eã ſciat , valet proceſſus.gl.in.d.Cle.ij. in ver.cõpetẽte.ſecus ſi careret iuriſdictiõe fundit⁹, & hoc ſciret:qa

c nõ valeret p̃ceſſus in negotio principali,*nec*cõtumaciæ punitiuus. ¶ Quæ oĩa intellige,niſi eſſet p̃ceſſũ cõtra clericũ à laico : qa etiã ſi de claricatu nulla habebaꝫ notitia,&nũquã cõparuerit:neq;

a appellauerit , totus p̃ceſſus eſt nullꝰ[a] detecto clericatu. Bal.in.l.generaliter.j.co.C.de Epi.& cleri.Spec.de cita.§.j. verſi.ſed pone Ab. de fo.compe.c.ſi diligenti.vlti.col.Bart.conſi. cccxv.clericus non ſub nomine.dixi ſatis in.d.cap.ſi duobus.

16 **Quinta declaratio.** †Notoriũ reſultans ex facto hoſis debet ab ipſo allegari, etiã ſi eſt notoriũ præſumptiõe iuris.Ita loq̃t gl.in.d. Cle. appellãti.& tex.in.d.§.idẽ pollioni. ſed notoriũ reſultãs aliũde,nõ indiget allegatiõe.Bu.in.d.c.veſtra.vlti.char.ibi , p̃ hoc dicebã pridie.vbi vult,q̃ cũ apparet ex proceſſu,q̃ in iudicio vti poſsidetis, ex parte vnius erat p̃dita poſſeſsio p̃ lõgũ tp̃s:videbaꝫ inducta obliuio iuris præſumptiõe.& licet hoc nõ eſſet allegatũ,poterat iudex in ea ſe fundare,tãquã notoria,ꝓpter theoricã Bart.in.l.eũ q̃ ita.§.qui ita.in.iij.co.ibi:moueo tibi vnũ dubiũ.ff.de ver.ob.dũ dicit,q̃ nõ eſt opus,vt reus p̃ponat exceptionẽ,quæ ineſt ipſi obligationi:puta,qñ à principio cõtrahit obligatio in die : vel in pacto appoſito incõtinẽti:qa videt ineſſe.l.lecta.ff.ſi cer.pe.Et idẽ in pactis,quę in obligatiõe tacitè intelligũtur:ſed exceptiõe,quæ nõ ineſt obli. ſed venit extrinſecus:vt pacti poſteà facti.& oĩs exceptio,quæ partiũ cõuentiõe nõ venit.Et ſequũtur multi,quos ibi colligit Alex.Adde Car.in.c.paſtoralis.ad fi.de excep.vbi idẽ tenet poſt Inn.ibi:cuius dictũ reputat ſing.ad hoc,q̃ exceptio, quæ ineſt ex ipſo cõtractu,eſt neceſſariò allegãda. Et illud dictũ Inn. ſequit etiã Bart.in l.lecta.v.col.ver.ſed tũc q̃ro.ff.ſi cer.pe.Secus dicẽdũ in exceptiõe, quæ nõ ineſt:vt ſi fuit appoſita poſt cõtractũ. Tñ in hoc Car.in.d. c.paſtoralis.tenet cõtta Bar.q̃ etiã qñ fuit adiecta ex interuallo, ſi ex actis de ea cõſtat, p̃derit reo,vt expreſsè vult Inn.ibi:ſecũdũ eũ. Pro quo facit qđ eſt dictũ.ſ.in.j.decla.Adde etiã iſtis tex.in.c.afferte.de præſump.p quẽ dicit ibi Ab.in vlt.no.q̃ licet ex facto p̃-

b tis,nõ debeat iudex moueri:niſi pars ipſum alleget.d.§.idẽ Pollio ni.qa fortè pars videt illi renũtiare[b] tacitè:qñ præſumptio oriꝛ aliũde,quã ex facto partis,põt iudex in ea ſe fundare:licet pars eam nõ alleget.p illũ tex.& idẽ Inn.de teſt.Ray.ſecũdũ eũ. ¶ Et iſtã doctrinã Abb.approbat Alex.in.l.j.ad fi.ff.de edẽ.in addi.Paduæ fatis:ibi,vel tu rñde.& Belle.in repet.c.ſi cautio.xviij.col.ibi:circa primũ.de fi.inſtr.& Ang.ſicul.in rep.d.c.Raynutius.fo.xxiij.ver. & ſi dicaf.& in.c.ex præſentiũ.j.col.de pig. Addẽs p̃ hoc Bar.à nemine põderatũ,ſecũdũ eũ in.l.neceſſarijs.ff.de acqui.hęre.ibi:nec habet neceſſe hoc opponere:qa ius inducit. Et ideo dicit Bal.in.d. l.generaliter.ij.col.q̃ exceptio cõpetẽs ipſo iure, nõ indiget allegatiõe hominis.Et vltra iſtos facit qđ no.Ba.in.l.j.C.de teſta.iiij.colũ.ibi:ſecũdò quẽro.& ibi Pau.Lu.& Alex.vbi firmãt cõtra Bart.

17 q̃† ſufficit p̃bare teſtes eſſe infames infamia iuris. & ita fuiſſe tẽpore teſtimonij abſque eo,q̃ p̃beꝫ, quòd habebãtur pro talibus: quia eoipſo,q̃ p̃poſitũ eſt crimẽ, ex quo dico teſtẽ eſſe dãnatũ , & factum infamẽ : præſumit quòd pro tali habeaꝫ. nec eſt opus allegare. Et ſequit do.meus de Areti.in.c.teſtimoniũ. x.col.ver.qa ſuperiusꝫ.de teſti. reſpondet ad gl.in.d.c.appellãti.qđ loquit,qñ expreſsio,vel præpoſitio alicuius iuris requirit pro forma.ſed in caſu iſto non requiritur.Et inducit Bartol.in.l. cum quid.ff.ſi cert. petatur, dum vult,quòd quando præſumptio reſultat ex facto tertij,ſatis eſt factum deducere abſque allegatione præſumptionis,quæ ex eo oritur.Et firmat, quòd non eſt opus allegare , quòd teſtis pro tali haberetur:licet prędicti in.d.l.ſimpliciter firmẽt, q̃ nõ opus probare,de allegatione nihil dicẽtes. Et ibi Phili. Cor.in hoc de allegatione remittit ad Bar.in.d.§.idẽ Pollioni. ¶ Et iſtis ad de Abbt.ti.pxi.c. cũ inter,ad fi.vbi dicit,q̃ id qđ reſultat ex iure, nõ oportet allegare:& iudex ſupplere põt.Similiter dicit Ab.in.c. fi.xxiiij.co.ibi:ſed quæro,an ſit neceſſe.de præſcrip. q̃ illud quod præſumit à iure,vel eſt de ſolẽnitate intrinſeca: nõ allegaꝫ. Vide q̃ dixi ibi:in.q.an in p̃ſcriptiõe debeat allegari bona fides:vbi receſſi ab opinio.Abb,ſecutus But.de cẽſibus,puenit.xvj.co. ¶ Et caue: qa id,qđ eſt intrinſecũ actioni,vel obligationi,cẽſetur allegatũ allegata actione,vel obligatione. Pulchrè Car.conſil.lxxiiij. Titius nũc ſunt.verſi.ad quintũ.Bal. in.l.filiæ.la.ij.C. de coll.& in.l. Iul.§. offerri. ff.de actione empt. & in.l.ſi pater. C.eo.tit. cũ concor.& tũc iudex tenetur ſub omnibus iudicare. Sed ibi aliquid non ineſt:tunc ſi elicitur ex deductis, nõ tenetur:vt in ſequenti declaratione.

18 **Sexta declaratio.** † Quanuis notoria exceptio, vel præſumptio oriens ex facto proprio, debeat allegari:tamen ſi nõ allegetur,poteſt iudex in ea ſe fundare:ſi eã à ſe percipit. Ange.in l.ſi.ff.de pet.hære.Imo.in.l.iiij.§.hoc autẽ.ff.de dam.infec.Facit gl.mag.in.l.age.C. de tranſac. & in.c.j.in verbo,publicè.de excep.in.vj.Et ita Bar.in.l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pac.& ibi Ange. & Imo.in.d.§.q ita. & ibi Ale.dicẽs, q̃ licet exceptio erroris,vel metus, debeãt p̃poni , propter gl.in.d.Cle.appellãti. tamen ſi proponum

a tur , põt iudex in eis ſe fundare. Et reputat iſtã declaratiõnẽ nouã ad illam glo. ſed reuera, vbi ex actis iſta apparent,res eſt clara,per authoritatẽ Bu.de qua. ſ.in.j. declarationẽ:quã poſteà extollit Alexã.in.d.l.j. C.vt quæ deſunt aduoc. Pro quo vide Car.in.c.paſtoralis.ad fi.de exce. vbi colligit ex dicto Inn.ibi tanquam ſingulariter:q̃ exceptio quæ ineſt cõtractui:nõ eſt neceſſariò allegãda : quoniã producto inſtrumento ab actore,illa ſtatim patebit. Et ſi fuit appoſita poſt cõtractũ , ſufficit q̃ ex actis cõſtet,ſecũdũ eũ,quicquid dixerit Bart.in.l.ſi pecuniã. Tamẽ nõ tenetur hoc caſu iudex ſupplere. Pau.& Alexand.in.l.vbi pactum. C. de tranſanct. per.l. non quicquid. ff. de iudi. reputantes hoc non tactũ ad limitationẽ gl.in repellẽdo actione carentẽ. Adde Spec.idẽ tenentẽ.de off.iudi.§. impedit.ver.j.& Ang.in.d.§.pactꝰ.vlt.co.quos ad hoc addit Alexã.in.d.l.j.vt q̃ de.aduo.vltra quẽ vide Angel.in.l.iuſtitia.§.j.ff. de iuſti.& iure.& Rotã de app.deciſ.xlvij. in nouis. & Abb.in.c. ſignificauerũt.iiij.co.de exce.vbi latius inſiſtit. Et ideò ſit cautus aduocatus , vt ſemper exceptionem proponat , ſecundum Ang.in.d.§.pactus.facit gl.in verbo poteſt.in cle.auditor.de reſcrip.cum ſi.

a ¶ Eſt nullus.vide tamẽ Car.in Cle. j.§.ij.opp.de excef.Præl.& d.Alexan.in.l.ij.ff.de app.reci.vbi contradicunt.vt valet proceſſus contra clericum,ſi neſcitur,an ſit clericus, nec allegeꝫ. quia interim habeꝫ p̃laico. & adde, q̃ ſi nõ compareat, multari poteſt: & patitur primũ decretũ : vt tædio affectus cõpareat ad allegandũ priuilegiũ ſuum: ſed quia non dicitur latitare, non patitur ſecundũ decretum, ſecũdũ Bal. in.d.l.cum non videtur alle. in tex. & vt plenè per.d. Alex.in.l.ij.j.col. ff. ſi qs in' ius vo. nõ ie. & ſn.l.ſi qs aliena. ff. de iudi. & in.d.l.ij. ff. de ap.re.& Io.And. in Mercuri.in. d. reg. ſciẽter.in. vj. ſ.in text.alleg. & Pet.de Anc.in.d. Clem.j. de excef. Præla.

Septima declaratio deſcẽdẽs deꝫ mente quintæ † præſumptionis, reſultãs etiã notoriè ex facto proprio, debet allegari.& nõ ſufficeret libellũ præſumptiuè cõcludere. Sed ſi reſultat ex facto alieno, nõ eſt opus illã allegare. But.in.c.ij.ij.col.de lib.obl.& in.d.c. ſi cautio. v.col.ibi ex his decidit Ab.in.d. c.afferte.Ang. in l.oẽs.§.Lucius.ff.de his;q̃ in frau. cred. Imo. in.c.ſuper hoc.ij.col.de renũ.Lud. cõſi.lxxvij. poſt prin.ſequentes Bar.in.l. cũ quid. vlti. col. ff.ſi cer.pe.vbi etiã per Ale.vij.col.& ibi habes exẽplũ,de eo,qui petit pecuniã,quã dicit ſe dediſſe.& non dicit ex qua cauſa. de quo etiã latè per Belle.in.d.c.ſi cautio.xj.colũ.& facit quod dicã paulo poſt de allegatione præteriti dominij. ¶ Cętera ad.d.§.idem Pollioni.& gl.in Cle. appellãti.collige ex his, quæ adduxi in.d. c.afferte. Quibus nouiſsimè adde , quæ ſcribit Alex.in.l.à diuo.§.ſi ſuper rebus.v. col.ibi: item ex hac glo.not.ff.de re iud.Et dicit Bald. in.l.ſi ſuper longi.v. colum.verſic. illud autem.C. de præſcrip.longi tempo.illud autem tene fixum cordi, quòd vbicunque diximus præſumi bonam fidem,intelligitur ſi allegetur, per.d.§.idẽ

b ¶ Renũtiare. Adde Bal.in.l. parentes.in.ij.col.verſi. ſed nonne teſtes. C. de teſti.& in.l. alia. C.de his,qui. vt indi.in vlt.col. verſic.tu dic.

Pollioni. vnde sit cautus aduocatus, vt de bona fide semper articu
let, secundum eum. Et dicit gl. in. l. certũ. in prin. in versi. confes-
20 sus sis. & ibi Bart. ff. de confes. quòd † licet olim dominus, præsu-
matur nũc dominus. l. siue possidetis. C. de prob. tamẽ requiritur
quòd ille, qui fuit olim dominus alleget se de præsenti esse domi-
num. Nec sufficeret allegare simpliciter dominium de præterito.
Notat Bal. in. l. edita. in repe. Paduana. in. xvj. col. C. de eden. & ita
communiter secundũ Alex. in. l. si minorem. ad fi. C. de in integ. re
sti. mi. Tamẽ contrariũ firmat An. Sic. in. c. ij. xxviij. col. ver. & in-
quantum dicunt hîc scribentes. de lib. ob. quia non oportet allega
re notorium, quod ius præsumit. inducit dictũ Bar. in. d. l. cũ quid
& alia multa; Pro quibus vide tu Rot. de lib. obla. decisi. ij. in no-
uis. quę expressè idem tenet, respondendo ad dicta Bar. in. d. l. cer-
tum. quem etiam reprobant Bu. & Imo. in. c. præterea. Io. ij. de trã
sac. per illũ tex. Et dicit Rot. in. d. tit. de lib. ob. respondendo ad. d. §.
idem Pollioni. quòd satis dicitur aliquid allegari, quando venit
ex præsumptione iuris, orta ex allegatis ex libello, vel exceptioni-
bus. Bene faciunt dicta per Abb. in. c. fi clericus laicum. vij. co. ver
sic. aduerte, quia secunda & tertia opi. de fo. compet. & quod dixi
§. in. j. declaratione. Et ad. d. §. idem. adde Bal. in. l. venia. ad fi. C. de
in ius vo. & in. l. alia. C. de his, quib. indig. dũ dicit, quòd error de-
bet allegari, post Bar. in. d. §. idem. ¶ Et dicit Pau. cõsi. clxxv. cõtra
superius cõsulta. ad fi. quòd petens iuramentũ relaxari ratione do
li, debet allegare deceptionem: aliâs non præsumitur: quia super
non allegatis, præsumptio non resultat. & dicit esse verba Bal. in
l. fi certis, iij. col. C. de pac. Et dicit Pe. de Anc. consi. mihi. cccl xxxj.
in casu præmisso. in. iij. co. quòd volens practicare. c. ij. de renũ. in
vj. debet allegare, quòd renuntians præsumitur mortuus ex infir-
mitate deducta. Et dicit Bal. in. l. nõ ignorat. iiij. col. ibi, in secun-
do. C. qui accu. quòd vbi allegatur nuda & rudis possessio, nun-
quam præsumitur dominiũ ex ea. vel aliquod ius: quia quod non
allegatur, non præsumitur, nisi tacitè includatur. Et dicit Bald. in
l. etiam. iiij. co. ibi & not. C. dę excep. rei iudi. quòd licet possessor
præsumatur dominus ad impediendum executionem. Cyn. in. l.
ob maritorum. C. ne vxor pro ma. tamen istud est verum, si allegat
se dominum. sed si non allegat, non præsumitur. Et idem Bar.
in. l. rem alienam. ij. col. C. de pig. act. & Bald. in. l. si super longi. iij.
col. C. de præscri. lon. tempo. Et dixit Alexan. in. l. qui in aliena. in
prin. ff. de acqui. hæredi. quòd oportet allegare iussum: prout te-
net ibi Bar. per d. §. idem Pollioni. quicquid dicat Bal. in. l. ij. C. de
legi. hære. & dicit Bald. in. l. alia. j. colũ. C. de his qui. vt indig. quòd
in expressa confessione, non præsumitur error: nisi allegetur. &
dicit Phi. in. d. cap. ad hæc. lo. j. iiij. colum. de appell. quòd licet ab
obtinendum in causa recusationis, sufficiat probare grauamen re
ipsa: licet non probetur, ꝙ fuerit ex mente iudicis: vt ibi per Imo.
& Abb. contra But. ibi, & Bart. in loco per eum allegato: quia læ-
siones in dubio præsumuntur fieri malo animo: ca. primo. de præ-
sumpt. Et sufficit probationem præsumptiuè concludere. ca. pro-
posuit. cum gloss. pe. de cle. excomm. mi. Nihilominus talis præ-
sumptio debet allegari. Et dicit Angel. de are. post Ana. in. l. eius,
qui. in fi. col. ff. de app. reci. quòd etiam de iure ciuili, grauamen no
torium debet exprimi in appellatione ab interlocutoria. Sic am-
pliatur: quod not. omnes post Ioan. And. contra Host. in cap. ac-
cedens. vt lit. contest. Et dicit Bald. in capi. ex tenore. ij. colum. de
testi. quòd non intentatum ab homine, non præsumitur à iure:
puta Titium viuere. allegat. d. §. idem Pollioni. sufficit tamen al-
legare vitam, & intentare: sed non est opus probare. quia præsu-
mitur viuere. l. ij §. si dubitetur. ff. quemad. testa. aper. Omnes isti
allegant. d. §. idem Pollioni. vel gloss. in. d. cle. appellanti. Et prædi-
cta sunt de honore lucrando & præstãt insolitos & amplos modos
intelligẽdi & gustandi gl. tritã in. d. Cle. appellanti. non apostillatã
neque commentatam istis modis, ab alio, quàm legerim. ¶ Vlti-
mò de priuilegijs insertis in corpore iuris, quomodo regulanten-
tur, vt ius commune: vide Domin. cap. ignorantia. xxxviij. distin,
& quæ dixi in cap. j. infrà eod. in pen. additione. versic. fallit tertiò,
dum probaui, quòd de priuilegio inserto in iure non est necessa-
ria mentio: sicut nec de iure, & quomodo est potentius, quàm
priuilegium non insertum. ¶ Et circa priuilegia similia priuile-
gio hîc inserto; vide Paul. consi. xxxij. quoniam adiectione. ij. col.
versi. in fauorẽ Chartusię pisanę. cõsuluit post Lau. de Rodulphis,
quòd si debet fieri mentio, nedum ordinis, sed locorũ: nulla vis
verborum sufficit, nisi loca nominentur. ¶ Et adde Rotam in isto
tit. xlviij. decis. in antiq. & eod. tit. xij. in antiquioribus. à quibusin
21 effectu habes, quòd † priuilegium datum certo ordini, vt nonte-
neatur recipere aliquem ad suas ecclesias per literas Papæ, non fa-
cientes mentionem de ordine: non procedit tribus casibus. ¶ Pri
mus, quando impetratur ad collationem prioris, qui in diœcesi
est vnicus illius ordinis: quia valent literæ tacentes de ordine, ex
quo non possunt verificari: nisi in illo: sed hoc bene percipio: quia
non sequitur, quòd Papa sciuerit illum esse de ordine priuilegia-
to. ¶ Secundus casus, quando est facta mentio de ordine, à quo
præcisè descendit ille ordo, de quo erat facienda mentio: & est
eiusdem naturæ, quamuis diuersi nominis, vel habitus: si fit men-
tio sancti Benedicti: à cuius ordine descendit ordo Cluniacensis,
qui habebat priuilegium. de quo suprà. Et istud gusta ad similia:
quia in casu huius Decre. si fortè ordo Cisterciensis descenderet
præcisè ab alio ordine, sufficeret mentionẽ facere de illo, à quo de-
scendit, & hoc reputo nouum. ¶ Tertius casus, quando quis im-
petrasset beneficium non regulare, neque spectans ad collationem
prioris: sed seculare spectans solũ ad eius præsentationẽ: quia non
est necessaria mentio ordinis. Nam ex quo priuilegium dicit,
quòd non teneãtur recipere: illa receptio importat beneficium,
in quo religiosi prouident, non in quo præsentant: quia tunc non
dicuntur recipere. Est verum, quòd si priuilegium diceret, quòd
circa ecclesias suas non valeãt literę tacentes de ordine, ille termi
nus suas, tanquam valde latus includeret omnes, in quibus habent
aliquod ius, etiam simplicis præsentationis. Ita procedit dictum
Inn. de præb. c. pro illorum. in prin. secũdum Rot. quæ in istis vti-
tur latiori discursu. & ista bene no.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non dicitur aliquis ante consecrationem. & vide extensiones, quas ponit in versicu. extenduntur. numero tertio ponit. 5. restrictiones. num. 5. 6. 7. 8.*
2 *Imperator ante coronationem an possit administrare?*
4 *Rector studij non dicitur rector ante confirmationem: nisi esset consuetudo in contrarium. nu. 5.*
8 *Electus & confirmatus in Episcopum, potest aliqua quæ sunt ordinis, quæ non potest alius.*
Dignitas acquiritur supremis magistratibus absque alia cõfirmatione. post nu. 8. ver. quinto restringitur.
9 *Mandatum directum ad illũ, qui est in potestate nostra, habet vim iussus.*
10 *Mandatum & præceptum differunt: quia mandatum expirat morte mãdantis & mandatarij: præceptum verò nunquã. Prima differentia inter mandatum & præceptum.*
11 *Commissio facta per verbum præcipio, operatur quòd actus non potest per alium expediri: secus si per verbum mando. Et hæc est secunda differentia inter mandatum & præceptum. Sequuntur aliæ tres differẽtiæ inter mandatum & præceptum versicu. Tertia differẽtia. Quarta differentia. Quinta differentia. vsque ad versiculum, infidelitas.*
Infidelitas præcedens, an noceat promoto. post nu. 11. in versiculo, infidelitas.
13 *Actus consistens circa merum factum, potest expediri per canonicos, etiã non capitulariter & qualiter differat, an aliquid spectet ad singulos, vt vniuersos: an ad singulos, vt singulos. ver. seq. Aliud singuli. &c. & iunge nu. 14.*
Qualiter aliquid fiat, vt à capitulo, vel vt à singulis: vide post nu. 14. Prima declaratio.
15 *Clausula, & quosdam alios: non comprehendit vniuersitates.*
16 *Sacerdos parochialis, an debeat reputari de vniuersitate quo ad commoda, vel onera vniuersitatis? quòd sic.*
Vicegerẽs, an dicatur ordinarius: & qualiter cognoscatur? vide post nu. 16. ver. Scriptum hic.
Papa, si scribit ei, qui conferre non potest de iure, vt conferat: videtur ei nouam potestatẽ dare. Sed si esset ordinarius collator, & propter certum casum specialem, non potest conferre, literæ non valebunt. post nu. 16. versi. si Papa.
Actus quasi completus, vtrum habeatur pro cõpleto vtiliter? post nu. 16 versi.

versi. erat iste.
17 *Capitulum non succedit Episcopo, in mandato facto Episcopo eo mortuo etiam in iam præsentatis.*
18 *Vicarius constitutus à capitulo sede vac. an possit quendam absoluere à peccato, cuius absolutionem Papa mãdauit alternatiuè Episcopo, vel eius vicario. post nu. 17.*
Tempus datæ regulariter inspicitur.
19 *Dies præsentationis, & non datæ, attenditur, vbi agitur de cognoscenda negligentia, vel inobedientia non adimplentis mandatum Apostolicum.*
20 *Tempus quo potuit præsentari rescriptum inspicitur. non tempus datæ, in computando anno, ad vtendum rescripto ad lites, ne per secundum reuocetur.*
21 *Præsentatio literarum inspicitur, vbi agitur de attẽdenda collatione, vel reuocatione iuris dictionis.*
22 *Tempus datæ non inspicitur in attendenda natura, & qualitate beneficij.*
Tempus datæ primarum literarum non inspicitur, quando literæ secundæ ad beneficia habent clausulã derogatoriã ad primas: sicut clausula anteerri. post nu. 22. ver. fallit sexto.

CAP. VII.

Amte. ¶ Si vacante sed. scribi-
tur capitulo, vt gerenti
vices Episcopi, quòd præbendam ali-
cui conferat, si creatur Episcopus man
dato nondum executo, & ad eum spe-
ctet collatio præbẽdarum, tenetur ipse
mandatum adimplere. hoc dicit. Et vide Fran. Pauinum
in libello de sede vacante. fo. xvij. ver. vlt. adde quòd Epi
scopus. & est ante pe. col. primæ partis.

1 Ante † consecrationem non dicitur quis promo-
tus in Episcopum: neq; põtifex. Abb. hîc post
Io. An. & alios per istum tex. & alia iura. Adde text. in. c.
tam literis. de testa. vbi non consecratus appellatur ele-
ctus. & ibi Abb. in. j. no. Vnde Bald. in. l. si nondum. post
princ. C. de fur. dicit, quòd ciuitas interficiens electum
non incidit in pœnam interficientis Episcopum. de qua
xxv. q. ij. c. ita nos. Et ideò dicit Ange. in. l. bene à Zeno-
a ne[a]. C. de qua. præscrip. & ante coronationem, non dici-
tur Imperator: sed Romanorum Rex. per illum tex. ibi,
ex quo insulas imperiales suscepim[9]. Similiter dicit Bal.
post Old. in. l. Athletæ. in prin. ff. de excu. tuto. quòd an-
te Biretum doctorale quis non dicitur doctor, etiam li
centiatus: per illum tex. in versi. sacris certaminibus co-
ronati. Et ideò dicit gloss. in verbo doctoratum. in Cle.
ij. de ma. quòd appellatione doctoratus nõ venit simplex
examen priuatum. Et adde glo. in Cle. j. in verbo Episco
pus. de fo. compe. per quam dictum Abb. hîc non proce
dit, quando in electo & cõfirmato est eadem ratio, quæ
in consecrato. Ista sunt substantialiter, quæ ad hoc pro-
positum ponit hîc And. Sicul. cum multiloquio maio-
ri. ¶ Addatis Bald. in. l. j. pe. col. ff. solu. matri. vbi dicit,
quòd vbi agitur de fauore: licentiatus æquiparatur do-
ctorato: quia est in potentia propinqua actui: vnde vi-
detur in actu. l. pe. ff. de mil. test. secus si tractatur de pœ-
na, vel odio, seu spe. Bald. in. d. l. pe. dicit contrarium: vn-
de potestas habens secum deducere doctorem, non suffi
cit, si ducat licentiatũ secundũ eum. & ideò Bald. in auf.
habita. in. vij. col. ibi, quid ergo de scholari. C. ne filij[9] pro
patre. dicit, quòd licentiatus potest adhuc dici scholaris.
Et dicit ibi Salic. in. xij. col. ibi quæro, quid de licentiato,
quòd si intrat scholas, gaudet priuilegio scholariũ. Ra-
tionẽ ponit Alex. post Rapha. in. l. mulier. §. j. ff. ad Treb.
& in. l. si cui purè. eod. titu. quia constat, ꝙ non doctor,
non habet priuilegia doctorum: & quia iste non est futu
rus doctor infallibiter: vt est etiam per Bart. in. l. legatis.
§. ornatricibus. ff. de leg. iij. & in. l. j. §. nec castrense. ff. de
col. bo. & Do. in proœ. Sexti in salutatione. in. ij. col. Et
dicit Lud. consi. ccxxxvij. opinionem. in fi. ꝙ ingrediens
religionem non rectè æquiparatur militi secularis mili-
tiæ, sed post ingressum. ¶ Et de Episcopo non consecra
to, quòd non dicatur Episcopus, allegat glo. in. c. j. de re-
li. do. In contrarium allegat gl. in. d. Cle. j. de fo. compet.
& ita remanet. Sed pro domi. Abb. hîc, & alijs, addatis
Bald. in procemio Decretalium. vij. colum. vbi dicit,
quòd Papa ante coronationem non appellet se seruum
seruorum Dei. & text. cum gl. in proœ. Clemen. in verbo,
pontificatus. vbi dicitur, ꝙ Papa non appellatur pon
tifex[b], nisi consecratus, benedictus, & coronatus. Et ita
no. Abb. ibi. & est glo. iij. in data sexti libri, de quo tamen
aliquid j. in secunda restrictione. Vnde dicti Franc. Ver-
cellensis. in. c. accedentibus j. de excess. Prælat. ꝙ electi ad
episcopatum, non possunt concedere indulgentias: per
illum tex. in verbo Episcopis. Et idẽ Arch. in. c. j. de pœ-
& re. in. vj. de quo j. aliter. cum istis concor. But. Imo. & a
Abb. in. c. tua. de his, quæ fi. à Præla. per illũ tex. & Abb.
in. c. d. tam literis in j. not. . per illum text. Et adde simi-
lẽ tex. in. c. nosti. in verbo, Lincõtinensis electus. de elec.
& ibi Abb. in. ij. no. Ad idem est tex. in. c. post translatio-
nem. de renun. & ibi But. in. j. no. & in. c. cum post peti-
ta. de elec. & in. c. ad audientiam. de spon. & in. c. j. de test.
cog. & in. c. dilectus. de pur. cano. & in. c. ꝙ ficut. de elec.
& in. c. cum dilecti. de do. & contu. notando suprascri-
ptiones. Et ideò dicit But. consi. xix. in nomine &c. quia
hîc agitur in. ij. col. ꝙ in spectantibus ad ordinem episco
palem appellatione Episcopi, non venit nõ consecratus
alle. gl. in. c. j. de reli. do. Et idem Ana. post Car. in. c. me-
minimus. in fi. de accu. & Old. consi. xiiij. ij. col. & Do. in
c. ficut viri. xl. dist. per illum tex. ꝙ in spectantibus ad or-
dinem episcopalẽ appellatione Episcopi, non venit non
consecratus. alleg. gl. j. in. c. j. de reli. do. & idem Ana. post
Card. in. c. meminimus. in fi. de accu. & Oldr. consi. xiiij.
ij. col. & Do. in. c. ficut viri. xl. di. & Imo. in Cle. j. de pœ-
nis. iij. col. post alios ibi: propter gloss. in verb. quem vis
Pontificem. & est quinta. & ideò dicunt Archi. Pau. &
Do. in. c. j. in pe. col. de offi. ord. in. vj. quòd ille text. in. §.
pe. non procedit in Episcopo nondum consecrato, con
tra Hosti. ibi: quia non est Episcopus. Et quia priuilegiũ
de quo ibi, quod conceruit pontificale officium, nõ cõ-
petit, nisi consecratus: propter gloss. v. in. d. Clemen. di-
gnum. de cele. miss. quam sequuntur ibi Pau. Ioan. de lig.
Imo. & Car. q. iij. contra Step. Et appellatione officij, in-
telligitur potius de officio respiciente ordinem, quàm
dignitatem. Allegat Domi. gloss. in Clemen. j. de priui
le. & est in verbo suspensionis: vel in verbo presbyteri.
Ad idem. c. ex literis. de excess. Præla. ad fin. vbi ista verba
pontificalis officij, respiciunt ordinem. Facit tex. cũ gl.
penul. in. c. cum Episcopus. de off. ord. in. vj. per quam di
cit ibi Domi. iuncto tex. in princi. cum simi. quòd sacra- b
mentalia, quę exercet episcopus dicuntur esse de spectan
tibus ad officium Episcopale & quia spectantia ad offi-
cium episcopale, non dicuntur iurisdictionalia: sed po-
tius sacramentalia. ¶ Ex prædictis dicunt Ioã. de sancto
georgio, Pet. de Anc. & Do. in. c. fi. de re iud. in. vj. quòd
priuilegium illius Decre. de legendo sententiã per aliũ,
non competit non consecrato: quia datum est dignitati
& honori episcopali: qui honor respicit propriè consecrationem & ordinem episcopalem. Probatur clarè in
c. ij. de transl. epis. & in. c. j. de ordi. ab Episcopo, qui renũ.
epis. secũdũ eos. Similiter dicit Do. post Arch. in. c. illud.
iij. col. xxiij. dist. quòd causa electi & confirmati non dici
tur Episcopi. Ideò non requiruntur in ea. xij. Episcopi
de quibus per glo. & doct. de re iudi. non potest. allegat
d. c. ij. ver. sed neq; vbi ante consecrationem ecclesia di-
citur vidua quo ad quędã. ¶ Similiter dicit glo. in Cle. j.
circa med. ver. ego enim in verbo futurus. de iureiur. ꝙ
electus in Imperatorẽ, non appellatur ante coronationẽ

a ¶ In. l. bene à zeno. vide ibi ad hoc Bar. post glo. ex Cyn. & plenè per Sal. ibidem & Bart. in extraua. ad reprim. ver. reę gibꝰ. & in. l. ex eo. de test. mil. & in l. sed & reprobari. in princi. de exc. tuto. per gloss. in §. ij. & Car. tenere contra Cle. j. de iureiu. Vide in Spe. de rescr. præsen. §. ix. ver. itẽ ꝙ obtentis. & Pau. de Ca. in consil. cxv. & Ioã. de pra. in. l. Publius. de cõd. & demonst., & plenè per Old. cõsi. clxxx. & consil. cxc. & vide etiam per Bald. in. l. j. consti. ff. in fi. princip. & per Spec. in tit. de renũ. fi. ver. item ꝙ fuit obtentum.

b ¶ Põtifex. de qua materia vide plenè per Spec. in tit. de rescri. præsent. §. ix. ver. itẽ quod obtentum & Bal. in tra. de schi. xiij. col. & adde. xxiij. dis. in nomine. & lxiij. distin. ego. & text. in. c. nihil. & c. licet. de elect. & per Bal. in. c. j. qui feud. da. possint.

2 Imperator, ſed Rex. De quo † vtrum videlicet Imperator ante coronationem poſsit adminiſtrare, vel priuilegia concedere: vide profundiſsimè, & melius quàm alibi, Sal. in l. bene à Zenone. j. col. cum. iiij. ſeq. C. de quad. præ. vbi inuenies, quòd ante coronationem nihil poteſt in adminiſtratione imperij: aliquid per Bal. in addi. Spe. de reſcr. preſen. §. fi. ver. item quod obtentum. additione inci. donatio poſt Spe. ibi latè ponentem de donatione Romandiolæ facta eccleſiæ ab Imperatore nondum coronato. Et dixit Brix. in repe. in ver. Epiſcopus. in. ij. col. ꝙ cum Baſileæ fuiſſet pronuntiatus vnus Cardinalis, nondum tamen habuiſſet inſignia, ſeu quaſi poſſeſsionẽ cardinalatus: fuit ipſe interrogat⁹, an poſsit ſe agere pro Cardinali. & non dicit, quid reſponderit: tamen ex allegatinnibus, quas facit, videtur dicere ꝙ non.

Extenduntur prædicta quatuor modis: habuimus Duos. Prim⁹ eſt etiã

3 † ſi ſit mentio de promotis: quia non veniunt non conſecrati: tex. hic. Secundus modus, etiam ſi fiat mentio de Pontifice. glo. in Clemen. dignum. & in Cle. j. de pœnis. ¶ Tertiò extende etiam ad illos, quibus hodiè prouidet Papa pronũtiando eos Epiſcopos, qui ante cõſecrationem vocantur elect. Abb. hic, & in. d. c. tua. differunt tamen ab alijs electis: quia non indigent alia confirmatione: & ideo adminiſtrare poſſunt, non obſtante ca. auaritiæ. de elect. in. vj. quia illa prouiſio Apoſtolica, habet vim confirmationis. & idem in omni electo à cõfirmatore. Inno. in. c. cum olim. in prin. de cauſa poſ. Abb. hic & in dictis locis. Adde gloſſ. iij. in. c. j. de elec. in. vj. & ibi Do. in princ. in. iiij. col. & glo. ij. eo. titu. vt circa & ibi Do. j. col. & Imo. in. c. auditis. iij. col. & quaſi ad finem. de elect. & ideò contra tales non proponuntur defectus per viam exceptionis: ſicut contra electos. iuxta. c. ſuper his. de accu. ſed ſimpliciter directa accuſatio. Ana. in. c. accedẽs. j. col. de accu. per illum tex. Et hinc eſt, ꝙ aſſumptus in canonicum, non via electionis, ſed prouiſionis: poteſt exercere ſpectantia ad ius canoniæ abſq; alia confirmatione, vel inſtallatione. Imo. in. c. cum. M. xxvj. co. ibi. ¶ Et pro eo, quod dixi. ſ. ti. proxi. pro quo vide Inn. idem tenentem formaliter in. c. conſtitutus. lo. ij. col. ibi. & in iſto caſu malè facit Epiſcopus. de appel. & dicit Bar. in l. Barbarius. in pe. co. ff. de off. præto. in lect. non in repe. quòd prouiſio eſt nomen pluribus adaptabile. Nam quandoq; ſapit electionem, quandoq; confirmationem, quandoq; vtrunq; ſimul. [a] Et ſubdit, ꝙ ille dicitur prouiſus, cui eſt prouiſum cum effectu; quia hoc verbum prouideat, habet plenum ſignificatum. alleg. Inno. in. c. in literis. de off. dele. Et adde Ro. de conceſſ. præb. xv. deciſ. in nouis. vbi firmat Rota & collector, ꝙ verbalis inductio in poſſeſsionem facta ab habẽte poteſtatem prouidendi & inducendi operatur vtrũq;. Et idem in actuali ſecundum Rot. ſed collectarius contrà: tamen pro Ro. etiam in actuali inductione latè cõſuluit Ludo. conſi. cccxxxvij. quo ad primum. Sed caue: quia iſti prouiſi, licet ſint veri Prælati. Bal. in. l. humanum. in fi. C. de leg. tamen in ſuis eccleſijs non debent recipi: nec de eis, quoquo modo ſe impedire: niſi oſtẽſis capitulo, vel collegio literis prouiſionis: per quas non efficiuntur Prælati, cum ſint: ſed probatur eos eſſe. Ita declarat Abb. in. c. noſti. j. col. de elect. dicens eſſe quandam extraua. voluit allegare extrau. Bonifacij. viij. iniunctæ. de qua ipſe meminit ĩ. eo. c. in noſtra. ad fi. Vide quæ ibi dicẽtur, & quæ dixi. ſ. titu. prox. in rub. & Abb. in. c. qualiter. in. j. col. de elec. & gl. in ver. vacante. in Cle. j. de hær. & ibi Abb. & eſt dicta extrauag. gloſſata poſt tractatũ Franc. Paui. de viſita. fo. lxxxiij. in qua memento, ꝙ conſtitutio, quę indies fit in curia de expediendis literis beneficialib⁹ infra certum tempus, non intelligitur de literis Epiſcoporũ promotorũ. Lud. conſi. cccxl. circa primũ. j. col. ¶ Quar

a ¶ Simul. Quòd. p. uiſionis verbum, ſit latiſsimum: ad. de per Car. in Cle. pleriſq;. in princi. xvj. quæſtio. & in Cle. cauſam. iiij. q. de elect. & melius in Cle. de præben.

4 tò extende prædicta etiam ad rectorẽ ſtudij: † quia non dicitur rector ante cõfirmationẽ, ſed electus. Bal. in auf. habita. xvj. colũ. ibi. & primò quæro, vtrum rector electus. C. ne fil. pro pat. propter gl. or. in. l. priuatorum. C. de iur. om. iud. & non debet adminiſtrare donec iurauerit in manibus eligentiũ: quia licet prius recipiat poteſtatem, non tamen recipit poteſtatis executionem. alleg. no. in auf. de his, qui admi. reci. in rubro & nigro. ¶ Limita, niſi eſſet ſtatutũ, vel conſuetudo, ꝙ eoipſo, ꝙ electus eſt, habeatur pro rectore: quia tunc nõ eſt neceſſaria confirmatio, niſi eſſent duo in diſcordia electi: quia tunc adeundus eſt ſuperior neceſſariò. Et ſequitur Abb. in diſpu. Gãdulfum. xvj. colũ. ibi. an autẽ electus. dicens Bar. in. l. ex eo. ff. de mil. teſt. & Inn. in. c. cũ ab eccleſiarũ. de offi. ord. ſentire quòd eſt dictũ. ſ. ꝙ eſt neceſſaria confirmatio. Hoc autẽ de conſuetudine admittit Abb. in caſu iſto & ſimili: vbi tractatur ſolũ de præiudicio ipſorũ priuatorũ: ſecus in collegijs eccleſiarũ, vel monaſteriorum: per. c. cum venerabilis ĩ. tit. proxi. ne cõtingeret indignũ præfici cũ diſpendio eccleſiarũ: ideò conſuetudo grauoſa eccleſiæ, non valet. c. j. ĩ. ti. proxi. ſecundũ eũ. ¶ Conſydera, quid ſi rector eligeretur, vel mandaretur eligi ab eis, qui habẽt eũ cõfirmare: tunc non indiget alia cõfirmatione: per id, quod eſt dictum proxima extenſione de prouiſione habẽte incluſam cõfirmationẽ virtualiter. Et licet prouiſus nõ appelletur adhuc Epiſcopus: quia reſtat conſecratio: tamen talis appellabitur rector: cum in eo non cadat conſecratio. illud autem de iuramento, non ſeruatur: ſecundum Abb. in. d. diſpu.

Reſtringuntur quinq; modis prędicta. Primò, † dummodò ſubiecta

5 materia cõcernat exercitiũ, vel decorẽ epiſcopalis ordinis. Secus ſi ſimpliciter cõcerneret iuriſdictionẽ: quia cũ iſta cadat in electo cõfirmato. c. trãſmiſſam. cum glo. de elec. diſpoſitio loquẽs in materia de Epiſcopo, verificat in cõfirmato tantũ. Ita Io. An. in. c. cũ ex eo. in. iiij. colũ. ibi. Et per id, idẽ dicendũ in elect. de elec. in. vj. volẽs, ꝙ licentiam, de qua ibi, poteſt dare confirmatus, licet nondum ſit Epiſcopus. Adducit gl. quartam ibi. & idẽ puto in Cle. j. pe reſcr. & glo. v. in. d. cle. j. de fo. cõpe. & refert ibi Do. in prin. in. ij. col. & ſic videtur Io. An. declaraſſe gl. ſuas in dictis locis: licet hanc declarationem attribuat ſibi Abb. in. d. Cle. j. & An. Sic. hîc, nullũ iſtorũ allegans. Addatis Rot. de offic. deleg. vlti. in nouis. & de reſcrip. xxiiij. in antiq. Et Egidium Belle. conclu. cclxij. mandatũ. vbi dicunt ꝙ confirmatus tantùm poteſt adimplere mãdatum factum prædeceſſori ſub nomine dignitatis: qa nõ eſt materia cõcernens propriè decorẽ dignitatis, ſed iuriſdictiõis. Fortius probat gl. ij. de foro cõpe. verũ ꝙ etiã ſi in tali materia fieret mẽtio de Epiſcopo cõſecrato, nõ excluderet cõfirmatus. & dicit Abb. in. c. at ſi clerici §. de adul. xij. col. de iudi. ibi. Et ita puto, ꝙ vbi Epiſcopi poſſunt etiã diſpẽſare, pót etiã diſpẽſare confirmatus. tantũ. Alleg. Inn. in. c. ſuffraganeis. de elec, ¶ Similiter dicit Beatus Tho. in. iiij. ſen. di. xx. q. j. ar. iij. ver. ad ſecũdã. ꝙ cõfirmatus tantũ pót dare indulgẽtias: quia hoc cõpetit ratione iuriſdictionis. Sequitur Abb. in. d. c. ſuffraganeis. & But. & Abb. in. d. c. accedentibus. de excel. Præl. & Cal. in noſtro. de pœ. & remiſ. & Pet. de Anch. in cle. abuſionibus. iiij. colũ. de pœni. & remiſſ. & in regula, ea quæ. ij. oppo. & in regula, peccatum. iij. oppo. de re. iur. in. vj. & alij. de quibus diffuſè per Ia. de zochis. in repe. c. omnis vtriuſq; fo. paruo. xciiij. ibi: ſed quæro, qd de electo in Epiſcopũ. de pœ. & remiſ. Bene facit glo. xvj. q. j. adijcimus, dicens, ꝙ Subdiaconus beneficiatus poteſt in eccleſia ſua prædicare. quia nonprædicat rõne ordinis, ſed ratiõe prælatiõis. Similiter dicit gl. in Cle. j. in verbo presbyteri. de priui. quòd aſſumptus ad curatã eccleſiã, nondum ſacerdos, poteſt dare licẽtiam, de qua ibi: quia non

non concernit ordinem. Pro hoc facit etiam quia licet ante receptum pallium nõ dicatur quis Archiepiſcopus. d. c. niſi. de autho. & vſu pal. tamẽ poſt cõfirmationem poteſt præcipere ſuffragneis: vt conſecrent electum, quod ipſe facere non poſſet: quia cõſecratio eſt ab ordine præceptum à iuriſdictione. d. c. ſuffraganeis. Facit etiã ad conſiliũ Ol. cõſi. cxciiij. factũ tale eſt, ſuppoſito. dicens, ꝙ non poteſt dici eccleſia vacare, quæ habet Epiſcopum cõfirmatum, vel pro confirmato habitum. Et quòd obuentiones debitæ Archidiacono ex conſuetudine vacante ſede epiſcopali, non debeantur electo Epiſcopo, & confirmato duntaxat. ¶ Adde etiam quòd non conſecratus poteſt dici Prælatus: licet non Epiſcopus. Abb. in. c. tam literis. in antepe. no. de teſt. per illum tex. in verbo, à prælatione. ¶ Nouiſsimè autem excipiatur vnus caſus ab iſta reſtrictione: videlicet quãdo ſumus in materia odioſa & valde exorbitanti: in qua verba debent capi propriè. quia tunc appellatione Epiſcopi, etiam ſi agatur de exercenda iuriſdictione: intelligitur ſolùm de conſecrato. Ita ampliſsimè diſputando firmat dominus Maria. de Senis, in diſput. quæ incipit: à ſacroſanctæ. & eſt tertia in ordine. decidens, quòd ſi Papa concedit Epiſcopo Senenſi: vt poſsit punire exemptos criminoſos notoriè Senenſis territorij: electus & confirmatus non poteſt punire exemptos territorij Senenſis alienæ tamen diœceſis: quia reſpectu iſtorum materia eſt exorbitans. Ideò verbum Epiſcopo, debet intelligi de illo, quem iure appellant Epiſcopum & ſic de conſecrato. Reſpondet ad glo. in. d. c. verum. & in dicta Clemen. j. de foro competenti. quòd loquuntur in materia, in qua eſt per omnia eadem ratio in confirmato, quæ in conſecrato. Ideo non dicitur fieri extenſio. Poteſt etiam dici, quòd glo. in. c. verum. non ſit vera. & capitur ibi verbum conſecratus, non propriè: ſed largè. Dicitur enim conſecratus eccleſiæ: cum ſit deputatus ad eius obſequium: ſicut res inanimata dicitur conſecrata Deo, quando dedicatur eccleſiæ. xij. quæſtio. ij. c. non liceat. & alia plura inducit, nihil allegans in terminis. ¶ Pro iſta concluſione, quæ poſſet multùm cõferre, addatis Imo. in Clemen. ij. ix. col. ibi, demum quærit gloſſ. de reſcript. vbi poſt But. reprobat glo. iiij. ibi motus. quia illa Cle. tanquam exorbitãs à regula. c. ſtatutum. de reſcrip. in. vj. non eſt extẽdenda extra vim vocabuli. Ita in propoſito, ſi diceres, non eſt extra vim vocabuli: cum in talibus appellatione epiſcopi, veniat confirmatus: vt. ſ. Reſpondetur hoc eſſe verum in iuriſdictione exercenda iure communi: ſecus ſi iure ſpeciali, vel exorbitanti, quale eſt iſtud: propter violentiam alterius diœceſis, cui ſuſpenſa exemptione fit iniuria, puniendo ſibi ſubditos. Facit. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de mili. teſt. cum his, quæ dixi in. c. j. ſ. eo. circa reſtrictionem priuilegiorum, quæ tertio præiudicant. & ſufficit quòd etiam in confirmato tantum poſsit hoc priuilegium aliquid operari: vt ſtatim dicetur. Præterea electus & confirmatus fingitur Epiſcopus, quo ad iuriſdictionalia. Card. poſt Zenzel. in Clemen. j. vj. queſtio. de pœnis. per dictum. c. ij de tranſla. Prælat. Modò in materia exorbitanti regulariter non venit caſus fictus. Barto. in. l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. geſt. & hæc adde dictæ diſputationi: per quæ remanet falſa gloſſ. in. d. cle. ij. de reſcrip. ſ. alle. ¶ Subdit tamẽ latè Maria. vbi ſ. & in. c. ad abolendam. viij. col. de hære. quòd dictus electus Senenſis, poterit procedere contra exemptos, qui ſunt in ſua diœceſi: quia materia non eſt exorbitans, & cum noceat ſoli concedenti, fit lata interpretatio. attento, ꝙ res de facili reuertitur ad ſtatum primeuum. xxxv. di. c. ab exordio. l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pac. dixi ſ. titu. proxi. c. cum acceſsiſſent. & c. cum omnes. Et iſta ſigna tanquam noua, & quæ te facient digito monſtrari. ¶ Secundò reſtrin

6 guntur prædicta † vt non procedant hodie in Papa: quia ipſe etiã ante coronationem eſt Epiſcopus, & ſeruus ſeruorum Dei: & non appellatur electus, ſed Papa: & contrarium dicens incurrit papalem excommunicationem: vt vult extrau. Clem. vj. quia nonnulli. fo. impreſſarũ. cxiij. de qua ſtupet gl. ibi nouiter facta: quia de ſtilo curiæ etiã moderno, ante palleationẽ & coronationem, non exprimit Papa nomen ſuum in bulla: & media bulla vtitur: & appellat ſe electum: ideò de illa conſtitutione iudicet Apollo: ſecũdum gloſſ. & hoc modo declaratur opi. gloſſ. in. d. proœ. Clementinarum. & in data Sexti. & ibi Io. in mercu. paulò poſt princip. facit mentionem. d. extrauagantis. ¶ Tertiò reſtringuntur prædicta in

7 Abbate: † quia ante benedictionem appellatur Abbas: Old. cõſi. xiiij. ij. colũ. allegat. c. j. de ſup. negli. Præl. & c. quoniam. lxix. di. & reprehendit Hoſt. qui tenuit contrarium. de æta. & quali. c. tuam. & de re iudi. c. inter mona. & licet poſsit per exceptionem reſiſti, ne benedicatur. c. meminimus. de accu. tamen non excipitur: quia non ſit Abbas, & ideò per electionem acceptatam vacant eius beneficia. licet in Epiſcopo non vacent ante conſecrationem. c. cum in cunctis. de elect. & idem firmant Ioan. And. But. & Card. in. d. c. inter. licet Archi. dubitet. xij. quæſtio. ij. alienationes. ſuper gloſſ. j. quia aliquando appellatur electus. d. c. inter. ſed non ſequitur, ꝙ non ſit Abbas, ſecundum Oldrad. ¶ Rationem differentiæ inter Epiſcopum & Abbatem ponit Ana. in. d. c. meminimus. in gloſſ. quia conſecratio confert ordinem in Epiſcopo. gl. in proœ. vj. ideò adhuc reſtat, quod eſt magis dignum: non ſic in benedictione, ſecundum eum. Pro quo vide Car. in Cle. attendentes. §. ſta tuimus. v. q. & ſeq. de ſta. mo. vbi dicit, ꝙ Abbas etiam ſine benedictione, poteſt ea quæ ſunt officij. d. c. j. de ſuppel. ne. Præ. Et benedictio potius eſt de ſolennitate & ad bene eſſe, quàm de ſubſtantia. & ante benedictionem poteſt vti paſtorali baculo: vt ibi per eum. & etiam Imo. in. viij. colũ. tenentes hanc reſtrictionem poſt Gul. & Zenze. ibi contra Hoſti. in. d. cap. tuam. & in. d. c. inter. Et idem pulchrè Abb. in. c. quanto. iij. colum. de off. or. vbi etiam tenet regulam. ſ. poſitam de Epiſcopo. Et iſtam reſtrictionem, licet æquiuocet allegando pro ea Hoſti. in. d. c. inter. Et idem dicas de Abbatiſſa propter glo. in. d. Clemen. attendentes. in verbo benedicti. Reliqua de iſta benedictione dixi in. d. inter. poſt Abba. in fin.

8 ¶ Quartò reſtringuntur, ſeu declarantur allegata in regula † niſi fortè electus & confirmatus in Epiſcopum aliquis Abb. quia licet etiam iſte appelletur electus, tamen differt ab alijs: quia poteſt aliqua, quæ ſunt ordinis, quæ non poſſet alius. Ita puto inferri poſſe ex not. deciſione Domi. in. c. is cui. j. colum. ibi: vidi dubitari. de elect. in. vj. vbi dicit ſe reſpondiſſe in facto, ꝙ Abbas datus adminiſtrator eccleſiæ cathedrali vacanti, poteſt conferre ſubditis illius eccleſiæ, ordines quos Abbates conferre poſſunt ſubditis ſuis. de quibus in cap. cum contingat. de æta. & quali. & in. d. c. quoniam. lxix. diſtin. Quia hoc habet ex ſua propria virtute: non poſſet autem prius iſtos ordinare ex defectu iuriſdictionis: non autem ex defectu quo ad habitum poteſtatis. Patet in. c. Abbates. in fi. de priui. in. vj. Cùm ergo datio adminiſtrationis tribuat ſibi iuriſdictionem, concurrit vtraq; poteſtas requiſita ad collationem ordinum. Non obſt. ille tex. dicens, ꝙ ſi adminiſtrator non eſt Epiſcopus, faciat per Epiſcopum adimpleri concernentia miniſterium conſecrationis. quia dixerit de Epiſcopo, tanquam interrogatus legiſlator, de perſona, quæ poſſet omnia concernẽtia cõſecrationem: nõ negat de alio, qui poſſet exercere partem de illis: vt eſt Abbas. Ita in propoſito ſi Abbas electus eſſet, poſſet ante cõſecrationem ea pauca, quæ poteſt Abbas quo ad ordines in ſubditos Epiſcopatus. Eadẽ ratione videretur idem in Epiſcopo ad aliũ epiſcopatũ tranſlato, ꝙ poſsit ea, quæ ſunt ordinis: & veniat appellatione Epiſcopi poſt confirmationem: quia conſecratio nõ reiteratur. gl. maior. in. c. prouida. de ele. in. vj. & gl. antep. in. c. poſt trãſlationẽ. de renũ. & dicetur tit. prox. c. quãto. Et dicitur tranſlatus poſt confirmationem & poſſeſsionẽ adeptam, quo ad dationẽ beneficiorũ, quæ habet gl. in. c. ſi quis iam trãſlatus. xxj. q. ij. Facit gl. ſi. in prin. in. c. ſi tibi cõceſsio. de præb. in. vj. latè Lu. cõſi. ccclv. vj. col. & Io. An. in regula, quod ob gratiã. in Mercu. Cal. de trãſ. Epiſco. conſi. j. Alb. conſi. cccix. factum ſuper quo cõſilium petitur.

¶ Dubito magis de Archiepiſcopo trãſlato ad alium epiſcopatũ: quia requiritur noua palleatio. c. bonę. el. ij. in fi. de poſt. Præla. ergo ante ſecũdam palleationem, dicitur adhuc electus. c. niſi. de auf. & vſu pallei. Rñ. fortè poſſet ea, quæ ſunt ordinis ratione cõſecrationis, quæ non reiteratur. ſed non dicetur Archiepiſcopus ante

9 palleationẽ. Cogita, qa *nullũ *ex prædictis reperies tactũ. ¶ Quintò reſtringuntur prædicta in quibuſdã ſupremis magiſtratibus tẽporalibus: puta conſulatus, in quibus ex electione acquiritur dignitas abſque alia confirmatione. Barto. in. l. j. §. Diuus. v. colum. ibi: quæro, quid ſi ſtat per electum. ff. de var. & extraord. cogn. dicens, ꝙ poteſtas & capitaneus, qui hodie aſſumuntur, tenẽt locum maiorũ & conſequũtur dignitatem à die electionis ſibi prę-

An literis nodum habitis, quis dicatur Prælatus.

sentatę. Facit. l. ex eo. & ibi glo. & Bart. de mili. teſt. & l. fi. C. de deci. lib. x. & l. Publius. in prin. ff. de cõd. & demõ. & ibi Bar. aliqd do. meus de Are. in. c. fi. de iud. ¶ Sed caue: quia iſtud ꝓcedit in ſupremis dignitatibus, de q̃bus in dictis iurib⁹, nõ in alijs, etiã poteſtatibus, vel capitaneis. Imo. in. c. ꝓpter ſterilitatẽ. xiij. col. de loc. Et Alex. poſt Bar. in. l. diẽ functo. x. col. ibi: iuxta prædicta. ff. de off. aſſeſ. Quia hodie multoties præſentant̃ taliũ electiões, etiã ante finitũ tp̃s p̃deceſſoris: vnde nõ eſt poſsibile dicere, ꝙ ſit tũc collata dignitas: quia eſſet in duobus eo dẽ tẽpore. Et in hoc ipſi latius inſiſtũt, ꝓpter illud dubiũ maximũ: vtrũ ſalariũ debeatur eis, vel hæredibus: ſi poſt electionẽ morte, vel alio imnediméto, prohibeaf magiſtratũ exercere. de quo dic, vt in dictis locis. ¶ Cõſydera, ꝙ ali quæ ſunt dignitates etiã ſupremæ quæ confirmationẽ req̃runt, ſicut imperiũ, rectoratus & ſimilia: & in iſtis ſequere prædicta. Aliquæ nõ requirũt cõfirmationẽ, ſed fiũt ab electorib⁹, quorũ electio eſt potius ꝓuiſio. & tũc ſi ſit ad magiſtratũ nõdũ vacantẽ, procedent proximè dicta. Si verò vacat, videf ꝙ dicanf magiſtratũ adepti: qa ceſſat dicta rõ officij nõ vacãtis. & nõ exigit confirmatio. Tũ cogita. & ex iſtis habes hãc materiã clari⁹, quàm alibi. De qua etiã per do. meũ Bar. Belle. de Mutina, in. c. tua. de his, quæ fi. à Præla. vbi alleg. ea, quæ ponit hîc An. Si. ſ. relata: cũ quibus cõcor. Abb. de elect. c. trãſmiſſam. in fi. ſed errat allegãdo gl. in Cle. j. de bapt. vult dicere in Cle. ij. de cele. miſ. quæ præcedit. ¶ Inquãtũ Bu. Do. & Abb. dicũt per iſtũ text. ꝙ appellatiõe, bis alle. hîc Abb. Vide eundẽ in ſalutatiõe Gregoriana, in. vij. col. vbi poſuit iſtã materiã. & inuenies generaliter, qñ appellatiõe collegij, veniat capitulum. & inter alia, ꝙ appellatiõe capi. nõ venit Prępoſitus & Decanus, & ſimiles: vt p Do. in. c. fi. iij. col. de præbẽ. in. vj. per tex. hîc, ibi: Decano & eccleſiæ. & tales nõ habent vocẽ, vt p Inn. in. c. ij. de inſt. & Abb. de re iud. cũ olim. vj. col. niſi conſuetudo aliud dictet. ſatis dixi in. d. procemio.

¶ Pro eodem. Add. de Alex. in. d. l. ſæpe. alle. in text. ff. de off. preſi. & per Bart. in. l. ij. C. cõ. dele. & Lu. in. l. j. §. j. de off. eius.

b ¶ Vel mandatis. Adde. d. Sozi. cõſ. xxxj. inci. proſequendo ordinem. ver. vj. ꝓbatur. in j. parte. char. lxiij. Sed nunquid per mutationem ſtatus ipſius perſonę mandantis. dic, ꝙ ſic, & quibus modis & caſib⁹: & an per mortem, & in quibus caſibus & in quibus nõ: vide plenè, & not. per præfatum. d. Sozi. conſil. clxxij. inci. multum abũdè & aleganter. ver. tertium eſt, quando. vſque ad ver. ſecũda difficultas. in. j. parte. char. xlij.

Inter mandatũ

† & præceptũ videamus breuiter quinq; nouas differẽtias, propter ea, quæ ſcribũt hîc doc. p iſtũ tex. Et primò præſuppone verba Pau. de Ca. in. l. j. §. j. ff. qd iuſſu. ꝙ mãdatũ directũ ad illũ, qui eſt in poteſtate noſtra, habet vim iuſſus, quibuſcũq; verbis domin⁹ vel pater loquatur: ſed mãdatũ ꝓpriè cadit in eo, qui nõ eſt ſubiectus poteſtati alterius. l. at qui natura. §. ſi liber homo. ff. de neg. geſt. vbi ſi mãdo homini libero, q̃ mihi bona fide ſeruit, non cadit ibi actio mãdati: quia quaſi ex ſeruili conditiõe tenebaf obedire: ſed cadit actio neg. ge. Et ſic mãdatũ propriè dirigit ad nõ ſubiectũ: præceptum verò ad ſubiectum. & hoc in contractibus. Et ita intellige Bar. in. l. ſæpe. ff. de of. fi. præſi. dũ dicit, ꝙ in contractibus, mãdo, iubeo, vel præcipio: non neceſsitant, per. l. j. ff. man. quia intelligitur quãdo nõ dirigitur ſubiecto. Et dicit Car. in Cle. j. in. viij. nota. de iudi. quòd mandatũ & iuſſus aliquãdo capiũtur pro eodẽ, a per illũ tex. Et dicit Laurẽ. Valla. ſua elegãtia. ccclxx. ꝙ mãdata dicunf proprię commiſsiões: & fiũt etiam per filiũ patri: ſed præcepta pertinẽt ad magiſtratus. & quòd iubeo, ſæpe ponitur pro exhortatiõe, allegat multa exẽpla & ipſum abbreuiat Iunianus in ſuo reper. in verbo edicere. Et vide eundem in verbo præcipere. vbi dicit, ꝙ aliquando importat præuenire: vt apud Verg. in xj. Exultãt animis, ſpecie iam præcipit hoſtem. Et in. vj. Omnia præcepi, atq; animo mecũ ante peregi. allegat Nonium Marcel. Dicit etiam Brix. in verbo delegat⁹. in prin. iiij. col. quòd differt mandare & delegare. Nam mandare, concernit plures cauſas: delegare vnam. allegat gl. in. l. j. §. qui man datum. ff. de off. eius, cui man. eſt iuriſ. Item per verbum mãdo, fit delegatio. l. cognitio. ff. de offic. eius cui manda. & l. ij. ff. de iuriſd. om. iud. ſecundum eum. ſed in iure differunt mando & præcipio his modis. ¶ Prima differentia: † Mandatũ expirat morte mandatarij, vel mandãtis b. c. gratum. iuncto. c. quoniam. de offic. delega. diſtinguendo: vt ibi. Præceptum verò nunquam: gl. j. in. c. dudum. xviij. q. ij. Specu. & Ioan. And. de deleg. §. reſtat. verſi. item mortuo mandatore. allegat Ioan. And. gl. in. d. c. dudum. & in. c. quod præcipitur. xiiij. q. j. quæ mouetur per tex. in §. & hoc verò iubemus. in auf. vt nulli iud. ¶ De cuius intellectu vide Io. An. in. d. c. quoniam. vbi videtur intelligere dictas glo. quando præcipitur actus nudi miniſterij: non quando exigit cauſæ cognitionem. quia tũc mortuo mandante, diſtinguetur an re integra. mortuo mandatario: & diſtinguetur, an ſub nomine dignitatis. Ad idẽ vide omnino Car. in Clemen. fi. in. j. q. de proc. & eſt in. iij. col. vbi poſt Pau. accuratè inſiſtit ſuper iſta expiratione per mortem. Tandem dicit, ꝙ in reſcriptis pręceptum neceſſariò ſtringit: mandatum non ſic: ſed quo ad finiendam poteſtatem morte, differũt. in hoc: quia præceptum communiter fit in materia, in qua is cui præcipitur, habebat poteſtatem: vnde ſtatim cum præceptum emanauit, habuit ſuum complementum. Et ideò indiſtinctè durat quãdocũq; moriatur, etiam ſi non ſit ſub nomine dignitatis: ſed vbi eſt verbum mando, diſtinguitur: vt. ſ. ¶ Nõ aperit, quid ſi præciperetur in materia, in qua quis non habebat poteſtatem: licet hoc non ſoleat fieri? tunc crederem, ꝙ facit illum delegatum propter quartam differẽtiam. de quaꝫ. Non quidem ſimpliciter quo ad omnia, ſed quo ad cognoſcendam poteſtatem, & naturam actus: nõ quãtum ad expirationem per mortẽ: per. c. ſi ſuper gratia. de officio dele. in. vj. & dicetur j. Et adde Imo. in. l. quæ aliena. §. is putat. ff. de acquiren. hære. vbi dixit per illum tex. ꝙ ſicut mandatum expirat morte mandantis. l. mandatum. C. man. ſic etiam iuſſus morte iubentis. Quod dicit notabile ad intellectum tit. quod iuſſu. Et intellige in contractibus: ſed in reſcriptis tene prædicta. & adde Hoſtien. in. c. tum ex literis. de reſtit. in inte. vbi dicit, ꝙ mortuo Papa non expirat legatio, quam iniunxerat Cardinali vltra mare in fauorẽ fidei. Et ſequitur Io. An. ibi. & in addi. Spe. de leg. §. finitur. verſi. ſed pone de facto. vbi etiam Specu. refert fuiſſe in facto. Et iſtis adde Cal. de offi. deleg. conſi. iiij. vbi diſtinguit, quando mandatum expiret re integra morte morientis. & in primis verbis videtur, ꝙ non ponat in hoc aliquam differentiam inter mandatum & præceptũ. ¶ Secunda differentia; † commiſsio facta per verbũ præcipio, operatur quòd actus non poteſt per alium expediri: ſecus ſi per verbum mando. per. l. à iudice. C. de iudi. Ita glo. ij. in. l. ſæpe audiui. ff. de offic. præſid. dicens ita ſeruare curiales domini Papæ & domini Imperatoris. & ſequitur Bal. hîc, & An. Sicul. dicens eam approbari per Imo. in Cle. ſæpe. de verbo. ſig. Sed caue: quia Imo. ibi in. vj. col. verſi. ſed aduerte. dicit, quòd de iure non videtur vera iſta differentia: per no. in. l. j. §. j. ff. quod iuſſu. vbi iuſſus & mandatum non differunt, quando diriguntur ſubiecto. Et per iſtam rationem idem tenebat Rofr. Beneuentanus: vt refert Card. in. d. Cle. fi. Nihilominus dicta differentia communiter approbatur. Et dicit Bal. in. d. l. ſæpe, quòd illa glo. non reperitur alibi. & cum ea tranſit ibi Ange. & pulchrè Bart. & Bal. in. l. j. in. iiij. co. ibi modò quæro. C. quomodo & quando iud. Et Bar. in. l. ij. in j. no. C. communia de leg. & Lud. in. l. j. §. ij. ff. ſi quis ius di. non ob. Negari non poteſt quin gloſſ. d. l. ſæpe. ſit mirabilis & multum limitans. l. à iudice. C. de iudic. vbi delegatus Principis regulariter ſubdelegare poteſt: quia fallit commiſsione facta per verbum præcipio, per prædicta. Ex quibus limitatur glo. xj. q. iij. c. rogo. cum concor. quas dixi. ſ. tit. prox. c. nam concupiſcentiam, ꝙ quomodocunq; ſuperior mandet inferiori, videtur pręcipere. Sed nõ eſſet tutum recedere à gl. in, d. l, ſæpe. quam totus mundus approbat

c ¶ Iubentis, Adde tex. in. l. ſi per epiſtolam. & ibi Bar. & doct. no. de acqui. hære.

bat, ſecundũ Alex. in. l. & qa. ff. de iuriſd. om. iu. Quãuis An. Sic. abea recedat, in. c. qm̃. iij. col. de off. dele. p tex. hîc, in verbo præceptũ dedimus, & mãdatũ. q potius facit. p. d. gl. intelligẽdo, ꝙ mandatũ monet, præceptũ arctat. & ſic differũt. adducit etiã q̃dã alia nõ vrgẽtia. ¶ Tertia differẽtia: qa præceptũ vel iuſsio emanat. ꝓpriè circa ea, q̃ incũbũt ex officio: mãdatũ verò nõ, ſecundũ Imo. in. d. Cle. fi. iiij. col. ibi, ſecũdò q̃ro. de. ꝓcu. vbi etiã dicit poſt But. ꝙ licet in actibus priuatorũ nõ differat iuſsio & mãdatũ: vt. ſ. dixi: tñ in ſuperiore differunt quo ad poteſtatẽ ſubdelegãdi. Et extollit gl. in. d. l. ſæpe. Itẽ differũt: vt in hac. iij. differẽtia Pro qua inducit. l. fundi. §. itẽ ſi amicus. ff. de acqr. poſ. per Bar. & alij ibi limitãt regulã. l. mãdatũ. C. mã. vt nõ ꝓcedat, qñ iniũgit id, qđ q̃s habebat facere: qa nõ expirat cõmiſsio morte eius. Vnde ſi iudex cõmiſit nũtio miſsionẽ in poſſeſsionẽ, nõ expirat cõmiſsio iudice mortuo, vel officio functo. Et idẽ Bar. in. d. l. & qa. ij. col. & alij. de q̃bus p Lu. Ale. & Are. in. l. fundi. Et idẽ ſi nũtius morit̃ re integra: quia trãſit in ſucceſſorẽ. Ang. in. §. & hoc verò. in auf. vt nulli iud. ibi: & no. quia hic videf caſus. Cũ iſtis vide Bar. in. d. l. & quia. j. col. ibi declaro, vt ibi. vbi dicit, ꝙ vbi mãdatũ ſit ei, q̃ aliàs habet iuriſ dictionẽ in his, q̃ pertinẽt ad ſuũ officiũ, dicit, ꝓpriè iuſſus: nõ autẽ delegatio. qa ante ſibi cõpetebat, etiã ſi dicaf mãdam⁹: ideo nõ expirat morte mãdãtis: vt in. j. differẽtia. Et idẽ An. & Bal. in. l. & quia. per. d. §. & hoc verò. & Bu. in. d. c. qm̃. & Rap. in. l. ſi per epiſtolã. ff. de acqui. hære. & in. d. l. fundi. ¶ Cõſydera, ꝙ licet iſte nõ dicaf delegatus quo ad expirationẽ: tñ act⁹ ab eo fiẽdus dicef factus authoritate mãdantis, qñ nõ eſt vſus verbis ſimpliciter excitãtib⁹ iuriſdictionẽ, ſed p̃ceptiuis: vt in ſeq. differẽ. ¶ Quarta differẽtia: quia vbi ſuperior cõmittit aliquid ordinario, qđ prius ad eũ ſpectabat, nõ efficit delegatus. c. graue. & c. licet. & ibi doc. de off. or.

a & ibi latè dixi. Tñ ſi fit per verbũ præcipio[a], diceſ fieri act⁹ authoritate præcipiẽtis, nõ ordinaria exequẽtis. gl. in. c. cũ aliquibus. in verb. cõcedimus facultatẽ. de reſcr. in. vj. & ibi Do. vl. col. Cõtrariũ tenet Gul. de Cu. in. d. l. ſæpe. quia cũ iudex teneret miniſtrare iuſtitiã, exprimit id, qđ aliàs inerat. l. munerũ. §. iudicãdi. ff. de mu. & ho. ergo expreſsio nihil debet opari. l. iiij. ff. de le. j. Rñdet Ale. in. l. j. §. ſi quis ſimpliciter. ad fi. ff. de verb. ob. ꝙ expreſsio fit aliter, quàm inſit. quia vbi ſine expreſsiõe tenebaf cognoſcere per ſe, vel per delegatũ: nũc ꝓpter verbũ præceptiuũ tenebiſ cognoſcere p ſe. ꝓpter gl. in. d. c. ſæpe. ¶ Cõſydera duos caſus: aliqñ p̃cipit id, qđ ordinarius prius poterat, & facere tenebatur: ſed nõ eo mõ, quo fuit præceptũ: & tũc cõſonũ eſt, quòd videf fieri actus præcipientis. Ita loquantur. d. gl. quia ordinarius tenebaf cõferre, ſed nõ i. li, ꝙ quo fuerat adſtrict⁹. ¶ Aliqñ & ſecũdo caſu tenebatur aliquid facere, ꝓut eſt prȩceptũ puta miniſtrare iuſtitiã in cã. & tũc fortè nõ dicetur delegatus aliquo reſpectu. ¶ Primò, quia Bar. & alij in d. l. & qa. dicũt, ꝙ talis iuſsio in materia oĩno cõpetẽte ordinario, nõ eſt delegatio. ¶ Secũdò, quia reuera exprimitur, qđ ineſt. Si dicerẽs nõ poteſt ſubdelegare: reſpõdebitur, ꝙ materia quæ cõmitti tur, eſt cõmiſſa eo modo, quo inerat: licet exercitiũ cõmiſsiõis ſit alteratũ. Et ideò quælibet iſtarũ rationũ infert, ꝙ nõ ſit delegat⁹, niſi in primo caſu. Cogitabis, quia nõ reperi apertũ iſtũ punctũ à ſucceſſoribus Alex. ¶ Quinta & vltima differẽtia ponitur p Ab. hîc, & clarius per Arch. in. c. qđ p̃cipitur. xiiij. q. j. vbi dicit, ꝙ mãdatũ eſt quoddã mediũ inter cõſiliũ & præceptũ: quia eſt vltra cõſiliũ & citra præceptũ. Mandatũ eñ cogit, ſicut præceptũ: & peccatur, ſi nõ adimpleatur. Et in hoc differt à cõſilio. & accedit ad p̃ceptũ: ſed pœna nõ infligitur antequã verbo p̃ceptiõis præcipiatur, & cõtẽnatur. Et in hoc differt à præcepto ſecũdũ eũ. Qñ aũt verba legis, vel ſuperioris dicanf cõſilij, vel neceſsitatis, dixi plenè ti. proxi. c. nã cõcupiſcẽtiã. tãgẽdo etiã aliqd de verbo mãdato & præcipio. Sed nõ dixi p̃dictas differẽtias, quas bene no. qa importãt, & non reperi ab aliquo reductas, & adde, ꝙ ſi Epiſcop⁹, cui Papa mãdat, vt ꝓuideat Titio, cõmittit alteri, vt prouideat vice ſua de primo vocaturo. & eueniẽte caſu cõferat ipſe ante illnm ſuum delegatũ: collatio valet, per. l. iudiciũ ſoluitur. ff. de iud. Et quia mãdatũ nõ arctabit Epiſcopũ. Ita fuit iudicatũ Romæ cõtra Guy. de Suza. ſecundum Abb. in. d. l. ſæpe. in fin. g. quia Guydo non aduertebat dictam. l. iudicium. Et iſtud eſt fortius, quàm id quod dicit Cald. de offic. vicar. conſi. ij. quẽ allegauĩ. eo. capitulum. c. quia non abdicauerat in caſu illo Epiſcopus à ſe poteſtatem conferẽdi beneficia: prout in caſu Alb. vbi dãdo delegatũ reſpectu certæ pſonæ videtur abdicare à ſe iuriſdi. voluntariã[a] in illa ſpecie, in qua committit illi vices ſuas.

Infidelitas

præcedẽs nõ nocet cõuerſo in ꝓmotionibus. Texhîc, quẽ ſimpliciter no. gl. & doc. limita tripliciter vltra oẽs. † ¶ Primò in eo, qui reuertitur ab hęreſi. j. q. vij. c. j. & per totũ: quia ꝓhibetur ordinari: & ſi prius erat ordinat⁹, nũc eſt aliorũ ordinũ incapax. c. ſi quis oẽm. ea. q. j. & cauſa. vbi pulchrè inducũtur exẽpla, per quæ etiã peracta pœnitẽtia durat inhabilitas: tamen diſpenſari põt cũ eis nõ paſsim, ſed gradatim, ſecundũ merita. gl. ſi. xij. di. c. nos cõſuetudinem. vnde diſpẽſatus in vno gradu, nõ eſt capax minoris etiã illi proximo. vt ibi in tex. ¶ Limita ſecũdò, niſi de recenti aliquis eſſet ad fidẽ conuerſus: quia dicit, Neophitus eſt inhabilis[b] ad ordines. xlviij. di. c. j. & per totũ: ne exiſtimet religionẽ Chriſtianã plurimũ eo indiguiſſe: vt in. c. j. e. di. Et quia ruit mur⁹, cui põdus tignorũ apponitur humore nõdũ exſiccato. c. fi. ea, diſt. Ad idẽ tex. cũ gl. in. c. cõſtituit. xvij. q. iiij. vbi ſecundũ intellectũ gl. Iudæi de nouo conuerſi, ꝓhibẽtur aſſumi ad officia publica inter Chriſtianos. Et eſt tex. fin. ſecũdũ Lu. fin. dclxiiij. ſcis, ꝙ Iudæis. & per alphabetũ in verbo, Iudæus. & latè Ana. de Iudæis. c. cũ ſit. ad fi. ¶ Vi demuſin ſimili plerũq; æquiparari aliqd de factũ nõ eſſe, vel eſſe de receti factum[c]. facit gloſſ. in Cle. ne in agro. §. ſanè. in verbo, nouitijs. de ſtamona. Per quam dicit ibi Abb. in ver. appellatione nouitiorũ. quòd proceſſus de recenti habetur ꝓ nouitio. Facit tex. ad hoc nõ vſitatus, in. l. j. ver. cæterũ. ff. de his, qui deie. vel eff. ibi: cũ adhuc ſecreta loca eſſent, modò cœpit commeari: nõ debet hoc edicto teneri: vbi quo ad illã pœnã, paria ſunt viã eſſe ſecretã, vel de recenti cœptã frequẽtari. facit tex. in. c. accuſatores. lo. j. iij. q. v. & gl. pe. de accu. c. cũ oporteat & ibi Abb. in fi, & Ana, in. iiij. col. & gl. in verb. b capitulis. in. c. per tuas. el grãde. de ſimo. & Io. An. de dele. §. ſeqtur videre. ver. itẽ ꝙ fuit ibi. Ita repellitur inimicus nuper reconciliatus, ſicut nõ recõciliatus. Facit dictũ Bal. in. l. obſeruare. §. proficiſci. vij. q. ff. de off. procõ. ꝙ ſtatutũ contra offendentẽ officialem, habet locũ in offendẽte officio functũ durãte ſyndicatu. Secus ſi nõ eſt in ſyndicatu, licet de ꝓximo remotus. vt per eum. & latè per Ange. & Aug. in li. malefi. fo. xciij. facit. c. illud. l. di. vbi ꝓhibẽtur ſacra inſtrumẽta ſuſcipere nuper à contagione b mandati. Faciunt denicq; multa, quæ in ſimili poſui ti. præce. c. eccleſia. in fi. art. de iudice ſententiã præcipitãte. hæc aũt nota, vt noua. ¶ Si diceretur, doct. hîc in diſcurſu appellat iſtũ de nouo conuerſum. Solutio *diuinãt: * vel Papa pro eo ſciẽter *ſcribens * diſpẽſat. ¶ Limita tertiò, niſi agaf de ꝑficiẽdo ad prælaturã: & ſit ali⁹, qui ſemper fuit Chriſtianus: quia cæteris paribus eſt ꝓferẽdus, q̃ ſemper fuit Chriſtianus. Ita põt inferri ex. d. Do. in. c. fideliorꝫ. l. diſt. vbi poſt Io. de ſiton. ſoluens difficultatem non ſolutam, ibi in glo. dicit, ꝙ ſi infimul concurrant ille, qui deliquit, & eſt emendatus: & iſte, qui nunquam deliquit, ſecundus præfertur. Si autem ſimul non concurrant: tunc ille, cõuerſus

Infidelitas præcedens, an noceat promoto.

¶ Verbum præcipio, operatur ꝙ actus nõ poteſt per aliũ expediri. Adde tu, ꝙ iſtud procedit, etiã quando delegatio fit per verbum iubemus. quod verbum importat neceſsitatẽ tũc non poteſt fieri ſubdelegatio. Ita dixit gl. in. d. l. ſæpe. ff. de of. præſi. & ibi Barto. & Bal. & Imo. in cle. ſæpe. de ver. ſi. reputãt ſingula. gl. illam.

¶ Eſt inhabilis. Ad de ꝙ prohibetur talis ordinari duabus de cauſis: vt ponit glo. in ſum, de tẽ. ord. §. ſequit quod dicitur Neophitus nouus in fide. e. di. alle. in text. quoniam à neos, quod eſt nouum: & phitos quod eſt fides.

¶ De recẽti factũ. Adde ꝙ factũ recens dicitur infra biennium. Hoſt. ca. cũ inter. & ibi doct. de re iud,

nõ repellit̃,ſi crimẽ nõ impedit ꝓmotionẽ,vel executionẽ ordinũ
poſt*ſentẽtiã.*Et quę ſint illa crimina,habes gl.or.& doc.de renũ.
c.niſi imò facili⁹ debet talis promoueri,q̃a didicit lapſis miſereri.
d.c.fidelior.cũ ſe.iuxta illud poetæ:nõ ignara mali &c. ¶ Et ideo
gl.ſup illo dicto Apoſtoli ad Hebræos.c.iiij.Nõ habem⁹ põtificẽ,
qui nõ poſsit cõpati infirmitatib⁹ noſtris:dicit impoſsibile eſt eũ
ſcire afflictorũ afflictiões,qui afflictiõis experimẽta nõ ſuſtinuit.
Hoc modo nõ ꝓcedit gl.in.§.fi.in gl.mag.ad fi.lxiij.di.quæ firmat
debere præferri emẽdatũ illi,qui ſemper fuit bon⁹.Et idẽ ſimplici
ter Abb.in.c.at ſi clerici.§.de adul.quaſi in fi.de iudi.licet nõ alle-
get gl.iſtã,ſed aliã in.d.c.fidelior.quę poti⁹ innuit cõtrariũ.Faciũt
verba.S.Tho.ij.ij.q.cvj.ar.ij.dũ ponit.q̃s magis teneat̃ ad redden
das gratias Deo:an innocẽs:an pœnitẽs.Ad hoc facit.c.quia tua.l.
di.vbi habet̃ illud Euãgelicũ:Gaudiũ eſt Angelis ſup vno pctõre
pœnitẽtiã agẽte,magis,quàm ſuper multis iuſtis.Et crederẽ,ꝙ vbi
cõcurreret emẽdat⁹ & ſemp bon⁹,ſi in cæteris nõ eſſent pares: &
in emẽdato præpõderarẽt plura alia merita compẽſantia errores,
deberet pręferri alteri:quãuis ſemper bono,nõ tñ tot meritis de-
corato:ꝑ.d.c.fidelior.cũ ſeq.Quæ omnia bene not.vltra Do.hîc.
¶ Circa varios intellect⁹ huius Decr.diffusè inſiſtũt hîc ſcribẽtes
quos oẽs ad literã recitat An.Sic.nihil vltra eos addẽs:ſed omiſſa
tali recitatione ſatis diſcuſſa in voce,videamus quædã fructuoſa,
quæ colligi poſſunt ex iſto diſcurſu indigẽtia guſtu & additione.

Mandatũ factum capitulo,nõ ligat ſingulares de capitu-
lo,quo ad iura ſingularia:oẽs hîc poſt Inno. &
addũt.c.fi.de pręb.in.vj.Intellige ſanè,niſi aliq̃s ſingularis haberet
cõferre vice & authoritate capitulari:quia tũc mãdatũ directũ ca
pitulo extendit̃ ad talem.Ro.de cõſt.j.deciſi.de cõceſ.prębẽ.xij.in
antiq.volẽs,ꝙ ſi hebdomadarij,q cãtant miſſam vice capituli, ha-
bẽt cõferre beneficia vacantia in illa hebdomada noĩe capitulari,
mãdatũ de beneficio ſpectante ad collationem capituli, includit
alia,etiã ſi eſſet beneficiũ:qđ teſtator diſpoſuiſſet eſſe cõferendũ
ab iſtis hebdomadarijs:q̃a videt̃ conſyderaſſe collationẽ capituli.
Et ſequit̃ Do.in.d.c.fi.q̃a vbi aliq̃s habet generalẽ poteſtatẽ exer-
cẽdi actũ,ſi ſuperuenit noua diſpoſitio dãs ſibi aliũ actũ,iſte actus
ſuperadditus cenſet̃ eiuſdẽ naturæ & poteſtatis,cuius erat primus.
per.c.cũ ab eccleſiarũ.de off.or.iuncto.c.ad abolendam.de hære.
quia ſi Epiſcopo dat̃ per legẽ poteſtas noua : intelligit̃ ordinaria,
ſicut prima.Facit de teſta.c.requiſiſti,vbi ſi pręlato legat̃ ab extra-
neo,intelligit̃ legatũ eo reſpectu,quo adminiſtrat bona eccleſiæ.
13 Actus † cõſiſtẽs circa merũ factũ põt expediri ꝑ canonicos,
etiam nõ capitulariter.Inn.Cõpo.Io.An.But,Imo.&
oẽs hîc.Addatis Inn.in.c.bonæ.lo.ij.ſuper verbo temerè receditj.
ti.ij.Arch.in.c.j.in fi.lxiij.di.Fed.conſi.ccxcj.j.col.de reſcri.in.vj.
Imo.i.c.cũ oẽs.xj.co.š.ti.ꝓxi.Do.in.c.eũ,q.quaſi in fi.de do.& cõ
tu.in.vj.& Abb.in ſermone inci.maximũ.habito in cõcilio Baſi-
lieñ.fo.xxvij.ver.præterea in ſchedula dicebat̃.Et dicit Do.in.c.
Romana.§.in vniuerſitatẽ.j.col.poſt Inn.& Io.An.ibi,de ſen.ex.in
vj.ꝙ in cõſiſtẽtibus in facto,quilibet canonicus tenetur,& cõpelli
põt ſpecialiter cõſentire.Exẽplifica,vt ꝑ doc.hîc:& latè But. in.d.
c.bonæ.xc.co.ibi not.glo.Ad hoc qđ no.Inn.in.c.irrefragabili.in
prin.de off.ord.dicẽs,ꝙ act⁹ cõſiſtẽs in facto:vt eligere,eſt penes
ſingulos.Cõſiſtẽs in iure,vt electio:eſt penes capitulum.Et ſequit̃
Flo.in repe.l.ciuitas.iiij.co.ff.ſi cer.pet.Cũ iſtis etiã cõcordat Frã.
Pauin⁹.in trac.de poteſtate capituli ſede vac.fo.v.col.vlt.in prin.
Fortius dixit Io.An.in.c.fi.in.j.col.de cõceſ.præbẽ.in.vj.ꝙ vbi ca
nonicus eſt recipiẽdus de neceſsitate,etiã ſi ex receptiõe tradat̃ ti-
tulus:puta,q̃ñ fit ad mãdatũ Papæ,q nõ cõtulit:tũc præſentes fa-
ciũt capitulum:& capitulariter illũ recipiẽt,etiã nõ vocatis aliter
abſentib⁹,q nõ poterũt dicere ſe cõtẽptos:cũ nulla propterea ele-
ctio eis cõpeteret.imò ſi fuiſſent præſentes oportuiſſet parere: tñ
præſentes nõ recipiẽt illũ hoc caſu ſingulariter.i.ꝑ cõſenſus ſepara
tim præſtitos ſecũdũ eũ.Et ita in hoc vltimo verbo cõcordat cũ
prædictis:ſentiẽs ſec⁹ eſſe in receptiõe tituli,nõ collatiua.ſed Do.
ibi in.ij.col.reprobat poſt Lap.Hoſt.ſ.ꝙ nõ ſint vocãdi abſentes
in receptiõe capitulariter fienda,quæ eſt collatiua tituli; quia vbi
act⁹ habet fieri capitulariter,debẽt vocari abſentes,q ſunt in diœ
ceſi quouſq; faciãt ſaltẽ maiorẽ partẽ:quia ſecũdũ Io.An.in.c.j.de
his quæ fi.à ma.parte ca.in actu vniuerſitatis debẽt eſſe præſentes
duæ partes de vocãdis.Ex quo ergo Papa ſcribit,ꝙ capitulũ reci-
piat,intelligatur de capitulo ꝓut iura dicunt eſſe capitulum: quia
reſcriptũ debet intelligi,ſecũdũ iuris ordinẽ.j.e.c.cãm.ergo det̃ cõ
gregatio quãtitatis à iure determinatæ.¶ Nõ aperit Do.vtrũ in-
tẽdat reprobare Io.An.ſolũ in caſu,quo loquit̃ de receptione titu
li collatiua,in qua vult,ꝙ adſint duæ partes,& bñ:an verò velit re
probare oĩa,quæ prædixi.Et ſic ꝙ etiã vbi receptio eſt facti , non
poſsit fieri ſingulariter.& licet verba Lapi ſimpliciter recipiãt pri
mũ modũ intelligẽdi:tñ rõ Do.videt̃ mihi multũ facere cõtra di
ctũ doc.hîc,& aliorũ cõiter ibi:videlicet,ꝙ ex quo literæ dicũt,ꝙ
capitulũ recipiat:intelligatur de capitulo,ꝓut iura dicũt.ſ.debito
mõ nũero cõgregato:ſed nõ eſſet tutũ recedere ab opi.cõi : q̃a ex
quo agit̃ de his,quæ ſunt facta appellatiõe capituli veniẽt etiã ſin
gulares.vt volũt doc.hîc.& in.d.c.Romana.& Bal.in.l.ſicut.ff.qđ
cuiuſ.vni.no.Et dicamus,ꝙ ꝓcedat rõ Do.in actu iuris collatiuo.
Et adde Ro.de cõceſ.præb.xv.in nouis.in prin.quæ dicit,ꝙ rece-
ptio illius,cui Papa cõtulit canonicatũ,eſt q̃d facti,& ſolũ quędã
executio.¶ Hoc mõ habes limitationẽ quotidianã ad gl.in.c.cum
oẽs.de cõſt.q̃ vult,ꝙ cõſenſus collegij nõ præſtit⁹ collegialiter nõ
valet.alias.v.limitatiões vltra poſui ibi.Quib⁹ adde ſeptimã,vide-
licet,niſi eſſet cõſuetudo,ꝙ cõſenſus præſtet̃ ſeparatim & ſingula
riter cũ expreſsiõe noĩs ſingulorũ.Bal.in aut.hoc ius.iij.co.ibi,ter
tiò dicebã.C.de ſac.ſan.ec.q̃a ex hoc decreſcit aliquid eccleſiæ:qđ
eſt aureũ,ſi eſt verũ.Et licet loquat̃ in alienatiõe rerũ eccleſiæ, tñ
ſenſit idẽ in alijs actibus.alle.Archi.q hoc nõ ponit xij.q. ij.c. ſine
exceptiõe.ſed vt dixi.j.de re ind.cũ cã.nõ videtur ꝓbabile:cũ hæc
cõſuetudo nõ ſit oneroſa eccleſijs,attẽto ꝙ illi cõſenſus ſeparatim
extorti plerũq; carẽt ea libertate,& maturitate,quam habẽt inſi-
mul & ſecretè*cõgregati* ergo nõ poſſet eccleſia facilè damnifica
ri.Cogita.Et ſcias ꝙ quicquid tractatur circa locũ,vbi conſueuit
capitulum congregari,non eſt propriè tractatus:ſed quoddã prę-
ludium,quod non facit rem deſinere eſſe integram:ſed cum inci-
pit tractari in capitulo,res deſinit eſſe integra.Bal.in rub.de poſt.
Præla.penul.colũ.allegat Inno.in.c.auditis.de elect.

Aliud ſinguli,aliud vniuerſi.gl.& doc.hîc multã faciũt dif-
ferẽtiã,vtrũ actus concernat ſingulares de capitulo:
an totũ capitulũ,ꝑ.c.*Epiſcopus q̃ manci.§.*q manumitti.xij.q.ij.
¶ Guſta iſtã differẽtiã ad multa.Per ipſam dicit Ro.de do.& cõ-
tu.in antiqo.ꝙ citatio facta corã Decano & certis canonicis capi
tularib⁹,nõ tñ in ſufficiẽti nũero,nõ inducit cõtumaciã:ꝑ quã illi
poſsint excõicari,quaſi cõtumaces in cã capituli:q̃a aliud ſinguli:
aliud capitulũ.Per iſtã differẽtiã dixit Cal.de præb.cõſi.xxj.ꝙ fru
ctus,q hoc anno diuidũtur,debent̃ ẽt canonicis nouis,dato quòd
ſint de annis p̃cedẽtibus eorũ receptionẽ:q̃a debent̃ capitulo ,vt
capitulo:nõ vt ſingulis.& capitulũ ſemp eſt idẽ.l.ꝓponebat̃.ff. de
iud.Per iſtã differẽtiã dixit Imo.in.c.ex literis.vl.no.š.ti.ꝓxi.ꝙ li-
cet nemo ſibijpſi imperet.l.pe.ff.de arb.cũ ſi.tñ capitulũ imperat
ſingulis de capitulo:q̃a aliud ſinguli.&c.Per iſtã differẽtiam dixit
Ab.de præſc.c.cũ nõ liceat.iij.no.ꝙ cleric⁹ iurãs ſubiectionẽ Epi-
ſcopo & capitulo,iuxta.c.cũ clerici.de ver.ſi.nõ eſt ſubiectus ſin-
gulis de capitulo: q̃a aliud ſinguli.&c.Per iſtã differẽtiã dixit Bar.
14 in.l.intantũ.§.vniuerſitatẽ.ff.de re.di.ꝙ † illi de vniuerſitate poſ-
ſunt teſtificari in cã vniuerſitatis,ſi materia nõ cõcernit ſingulos.
Notãt in.l.j.de teſt.inſup.vbi dixit ver.fallit quintò.Per iſtã diffe
rentiã dixit Pe.de Anc.cõſi.mihi.cc.viſis & põderatis.ꝙ ſi domi-
ni Veneti ꝓmiſerũt nõ ponere officiales in certis terris Regis Vn
gariæ:nec ſe impedire de eis ſub pœna:tñ ſi vnus ciuis Venetus eſt
electus ab hoĩbus illius terræ,poteſt acceptare officiũ: q̃a nihil fit
noĩe dñij Veneti tanquã noĩe vniuerſitatis,ſed ab illo,vt à ſingu-
lari.Per iſtã differẽtia dixit idẽ Pe.cõſ.cclxxiij.ad prædicta dubia,
ꝙ volẽs ꝓbare,ꝙ capitulũ aliquid fecit : nõ obtinet,niſi deducat,
ꝙ capitulariter fecerit.quia aliud ſinguli.&c.concordant plu res,
quos allegaui ad hoc.i.d.c.cũ oẽs.Per iſtã differẽtiã dixit Tho.Fa
ſtoli dubio Rotæ.xxiij.itẽ fuit cõſultũ,quòd procurator genera-
lis,cui eſt data poteſtas pro ordine,& pro ſingulis perſonis de or-
dine:nõ cẽſet̃ habere mãdatũ ad agẽdũ pro vno cõuẽtu illi⁹ ordĩs:
q̃a aliud eſt ordo in gñe,aliud ſingularis cõuẽt⁹:& aliud ſingularis
de ordĩe.Per iſtã differẽtiã deciduntur etiã plura de q̃bus ſtatim ma
ximè .ij. decla.Cæterũ iſta in his ſimilia recipiũt.iiij.valde notabi
les

les declarationes ab alijs nom reductas.
¶ PRIMA Declaratio ſumitur ex verbis Egidij con
cluſiõe Rotæ.x.Canonici capituraliter.vbi dicit , ꝙ co-
gnoſcitur,quãdo aliquid fiat,vt à capitulo,vel vt ſingu-
lis:hoc modo:puta,ſi conſtituitur ꝓcurator in materia
cõcernẽte totũ capitulũ:cẽſetur cõſtitutus nomine capi
tuli,ſi cõcernit ſingulares, nomine ſingulariũ. Si cõcer-
nit capitulũ & ſingulares,attẽditur,quod principalius.Si
nõ apparet,& pręceſſerũt aliqua ſigna capitulãdi : puta
ſonus cãpanę,locus capituli,ordo in capitulo:tũc pręſu
mitur capitulariter factũ.aliâs præſumitur totũ ſingula
riter præceſsiſſe.Poſteà decidit,ꝙ capitulariter conſti-
tuunt ꝓcuratorẽ in cã,quæ principaliter nõ cõcernit,ni
ſi certos de capitulo in ꝓcuratorio nominatos:nõ vide-
tur cõſtitutus ab illis particularibus:quia nõ fuerũt ibi,
vt particulares,ſed vt capitulũ repræſentantes. qđ bene
no.¶ Intellige ſanè:dũmodo cõſtet, ꝙ faciũt capitulari
ter.ſ.reſpectu loci & numeri:ſecus ſi faciũt hoc , non vt
capitulũ:ſed vt canonici,dãdo mãdatũ ad cauſas præbẽ
darũ ſuarũ,etiã ſi ſint capitulariter cõgregati,non tñ ca
pitulari numero:quia nõ dicet̃ procurator dat⁹ à capitu
lo,etiã ſi in mãdato obligent bona capituli.Ita pulchrè
Egi.dec.cviij.Si canonici.¶ Cõſidera primũ dictũ:quia
videt̃ difficilis intelligẽtiæ.Vult enim Egi . ꝙ ſi materia
cõcernit ſingulares:diſpoſitio facta à pleno capitulo, di
catur fieri,vt à ſingulis.Poſteà in exẽplo de procuratore
ſentit oppoſitũ,vnde videt̃ ſimpliciter ſequenda ſua pri
ma doctrina,habito ſemꝑ reſpectu,nõ vtrũ capitulũ ſit
cõgregatũ:q̃a hoc ſolũ nõ facit actũ capitularẽ,ſed vtrũ
ſint vocati abſentes:& tũc dicat̃ actus verè capitularis.
¶ SECVNDA Declaratio.ꝙ capitulũ dicitur reprę
ſentare perſonas viuẽtes,tñ nõ eſt perſona vera:ſed ficta
& repræſentatiua carẽs aĩa.Imo.in.l.mortuo.in fin.ff.de
a fideiuſ.Vñ excõicari nõ põt[a] per.c.Romana.§. in vniuer-
ſitatẽ.de ſen.excõ.in.vj.ſecũdũ eũ.Pro quo vide omni-
no Do.in.c.ſicut vir.ij.col.vij.q.j.vbi dicit , ꝙ actus &
paſsiões ꝓut cõſiſtũt in facto,ſunt ſingulorũ,nõ aũt col
legij,vel vniuerſitatis.bene ꝓbatur in.c.ij.de teſt.in. vj.
Cõſtat aũt,ꝙ vniuerſitas,vel collegiũ nõ eſt quid ſingu-
lare,niſi per repræſentationem. d.l.mortuo.Excõicatio
aũt ligat ſolũ verã perſonã nõ repręſentatiuã.c.pe.& gl.
de of.dele.& habentẽ animã rõnabilẽ.c.ſi quis.de re . ec.
nõ alie.& Baptizatã.xj.q.iij.c.Chriſtianus. quæ oĩa ceſ
ſant in vniuerſitate.ergo licet ſit perſona repræſentati-
ua,eſt tamẽ incapax excõicatiõis,ſecũdũ eũ.¶ Similiter
dicit Bal.in rub.C.ad Treb.ꝙ ſi iuraui te defendere con
tra oẽm pſonã:vel feci ꝓcuratorẽ cõtra oẽm perſonam,
b nõ venit vniuerſitas, vel reſpubl.[b] quia fit interpretatio
ſtricta abſq; iuris fictiõe.Et idẽ Bal.in aut. itẽ quæcũq;.
c.de Epiſc.& cle.Et dicit Arch.in.c.ij.de reſcri.in.vj.ſu-
15 ꝑ verb.tres,vel quatuor †.ꝙ clauſula,& quoſdã alios:[c]
c nõ cõprehẽdit vniuerſitates.& ſequitur ibi Ioã. And. in
prin.in.iij.col.& ibi Do.in.iij.col.Bal.j.e.c.ſedes.& in.d.
aut.idẽ & in.l.ſed ſi hac.§.qui manumittitur. ff. de in ius
vo.dicẽs,ꝙ per reſcriptũ cõtra hoĩes de tali collegio,nõ
põt cõueniri collegiũ:ſed tñ ſinguli.All.etiã notata hîc.
Et dicit Bal.in.c.j §.cõuenticulas.ij.no.de pa.iu.fir.ꝙ no
mine perſonę nõ cõtinetur ciuitas,vel vniuerſitas:cũ po
nant̃,vt diuerſa ibi.& in.l.fin.C.de erog.mi.ann.Et dicit
Bu.de præb.c.graue.iij.no.ꝙ ſtatutũ pœnale loquẽs de
vera perſona,nõ ligat repræſentatiuã: ꝑ illũ tex. vbi ſta-
tutũ de Prælatis,nõ ligabat capitula.& ideò ponitur ibi
ver.& hoc ipſum circa capitula.& no.Pe.de Anc.de his,
quæ fi.à Præla.c.nouit.& Frã.Paui.in tract.ne ſe.va.fo,
v.iiij.col.ibi.& no.ꝙ ſtatutũ.Et dicit Io.An.de elec.per
inquiſitionẽ.ſuper vlt.gl.ꝙ pẽdente inquiſitiõe cõmiſſa
cõtra collegiũ,poſſunt ꝓmoueri ſingulares de collegio:
niſi ſint noĩati in cõmiſsiõe.& idẽ Spe.in loco per eũ al-
leg.Et eſt pulchra limitatio ad.c.omnipotẽtis. dę accu,
de qua etiã per Bu.in.d.c.inquiſitionẽ.iij.colũ.cui adde
Arch.idẽ tenẽtẽ in.c.tãtis Daniel.ad fi.lxxxj.diſ.& alleg.
Vin.in.d.c.per inquiſitionẽ.Et dicit Bal.in.l.oẽs popu-
li.in antepe.col.ibi:ſed nũquid ſub iſto verb.ff.de iuſt.&
re.ꝙ ſtatutũ loquẽs de perſona: nõ intelligitur de ficta:
niſi ſtatutũ nominatũ ſe ad fictã extẽdat.& ideò cõpre-
hendit ciuitates & caſtra:quia nõ ſunt perſonæ: ſed vice
d perſonæ[d].l.mortuo.Et dicit Lud.cõſil. ccccxxxvj.ꝙ in-
dultũ Petri,ꝙ priuilegia derogãtia quibuſcũq; perſonis
nõ derogãt collegio auditorũ Rotæ: quia nõ venit ap-
pellatione perſonæ.Et dicit Lud.cõſi.cccc.quæritur an
ſtatutũ.j.col.ꝙ ſtatutũ cogẽs ad cõpromiſſum litigantẽ
cũ pſona,ceſſat in litigãte cũ vniuerſitate . Eſt eñ quod
dam corpus,quod ex multis cõſtituitur:& caret aĩa. d.
.§.vniuerſitatẽ.Itẽ quia aliud ſinguli.&c.vnde ꝓcurator
cõſtitutus ab vniuerſitate,nõ eſt idoneus in cauſa ſingu
lorum de vniuerſitate,dicit eſſe caſum no.in.l.ij.ff.quod
cuiuſq; vniuerſita.nomine.
¶ TERTIA Declaratio. Aliq̃ñ diſpoſitio legis de per
ſona loquẽtis,ꝓcedit in vniuerſitate,nõ vi vocabuli,ſed
legis extẽſiõe.Ita ꝓbãt verba Bu.in.d.c.graue.ꝑ illũ tex.
ibi & hoc ipm̃. qui ꝓbat ꝙ ſi nõ fuiſſet facta extẽſio, ſta
ret regula p̃dicta.Similis tex.in.l.j.iũcta.l.nihil intereſt.
ff.ad Maced.vbi diſpoſitio de perſonis trahitur ad ciui-
tates:ſicut etiã appellatione hominis nõ venit fiſcus.l.ſi
quis in tantã.ibi,apud fiſcũ,vel homines.vnde vi.& ta-
men tex.loquẽs de perſona extẽdit̃ ad eũ.gl.in.l.eos.§.cæ
teros.in ver.vſurarum.& ibi Bal.C.de vſu.Et ita iſta iu
ra declarat Lu.in.l.ij.in prin.in.iiij.col.ibi : ſecundò an
ſtatutũ.ff.de ver.ob.licet ibi noluerit decidere id,qđ de
cõpromiſſo decidit in.d.cõſi.cccc.in quo replicat eadẽ,
ſ.ꝙ in illis iurib⁹ & ſi.cõprehẽditur vniuerſitas ex ipſius
leg.extẽſiõe.ſicut etiã in.l.fi.§.ſed & ſi q̃s ſit nauta.ff.nau.
cau.ſta.vbi edictũ de nautis extẽdit̃ ad nautabatas.i.ma-
iores nautas,q exercẽt operas ſuas in naui: vt exercitor
patiatur eos portare res ſuas in naui. hoc modo rñderi
poteſt ad.l.quid ergo.§.fi.ff.ex q.cau.ma.iũcta.l.itẽ ait.in
prin.eo.ti.vbi edictũ prætoris habens verbũ ſi q̃s extẽdi
tur etiã ad ciuitates.licet Bal.poſt Dy.ꝑ illũ tex.recedat
à p̃dictis in.l.metũ.la.ij.§.animaduertẽdũ.ff.qđ me. cau.
volẽs ꝓcuratorẽ cõtra pſonas experiri poſſe contra vni
uerſitates.& dicit Bal.in.l.qcũq;.iij.co.ibi.no.tertiô.C.
e de ſer. fu. ꝙ noĩe pſonę ſignificant̃ maſculi & fœminæ[e].
QVARTA Declaratio.q̃ñ materia ſubiecta eſt apta
recipere extẽſionẽ:q̃a nõ agitur de odio, diſpoſitio lo-
quẽs de pſona,poterit trahi ad vniuerſitatẽ eadẽ rõne,
qua lex in dictis caſib⁹ plerũq; extẽditur.*Ita puto ſenti-
re*Lud.in dictis locis.pro quo vide Pet.de Anc.Imo.&
Abb.in.d.c.nouit.& Frã.Paui.in.d.trac.dicẽtes,ꝙ in ma
teria larga prædicta nõ ꝓcedũt.Faciũt no.ꝑ Do.in.c.cũ
in illis.§.j.ante fi.de pręben.in.vj.vbi dicit poſt Imo. ꝙ ſi
reſcriptũ eſſet generale & in materia fauorabili , qualis
eſt cõſeruatoria:appellatione pſonarũ,veniunt capitula
& eorũ capita:vt Epiſcopi.Secus in materia odioſa. Vñ
ſi impetratur de beneficio ad quorũcũq; collationẽ ſpe-
ctãte,nõ veniẽt ad capitulum,vel collegia.Ex quo, puto
fortè idẽ in derogatiõe facta iur.pat.laicorũ:vt nõ intel
ligatur de patronatu collegij,vel vniuerſitatis ſecularis:
qđ tñ nõ reperio tactũ.¶ Similiter dicũt Imo. & Abb.
in.d.c.nouit.ꝙ in materia larga appellatiõe pſonæ,venit
vniuerſitas.vnde dicit Pe.de Anc.in.c.dilecti.de for. cõ
pe.ꝙ priuilegiũ datũ ibi ciuib⁹ Anglicanis , cõprehẽdit
etiã cõitates & populos Angliæ.Et iſta ſentit Lu.d.cõſi.
ccccxxxvj.dũ dicit,maximè ſi priuilegia ſunt odioſa . &
in caſib⁹ iſtis nõ extẽditur materia per verbi impropria-
tionẽ:ſed ꝑ largã ſignificationẽ ſumptã,ex.d.l. mortuo.
ꝓut etiã declarat Bart.in.l.aut facta.§.fi.circa prin. ff.de
pœ.Quẽ reaſſumũt Ab.Maria.& Ana.de ſimo.c.dilect⁹.
lo.ij.examinãdo,q̃ñ vniuerſitas puniri poſsit,& ibi aliâs

a ¶ Nõ poteſt. Ad. de Specu.in tit. de ſen.excõ.verſi.itẽ nota:& Car.in cle. j.§.peñ.de hære.

b ¶ Vel reſpublica. Adde plenius do. Alexã.de Imo.in d.l.mortuo.ſępius in textu alleg . & vide etiã Bald.in.l. metũ. §. animaduertendum. quod me. cauſa.& in .l. quicquã.de ſer.fu. & glo. in.l. eos.C. de vſur.

c ¶ Et quoſdã alios. Sed nunquid dicta clauſula comprehendat clericos in reſcripto poſita cõtra laicos?dic,ꝙ ſic.Ro.in deci.lxxiiij.ſi clericus. in nota.

d ¶ Vice perſonæ. Ad quod adde.d. Sozi.in ſuo conſi. cxcvj.incip . circa præſentẽ conſultationẽ.ver.bene facit tex.ſtatim poſt mediũ.in.ij.parte. char.lxxj.

e ¶ Et fœminę. Adde idem tenẽtem d.Sozi.conſi.lviij. incipi.caſus legis municipalis.verſi. in alienatiõe, circa fi.in.j.parte.chart. cij.

dixi. Et ꝙ dicaꝫ vniuersitas persona repꝛesentatiua, not. etiã Bar. in. l. vsufructus. post prin. ff. de ſtip. ſer. & in. l. j. in. iij. col. ver. quæro etiã an capitulum. ff. ad mu. ¶ Ex his infertur ad iura, quæ aliquãdo dicunt vniuersi & singuli: ſicut in. c. generali. in prin. de elect. in. vj. & in. c. j. de ſup. ne præla. eo. li. & in. c. nimis. lo. j. in fi. de exceſ. Præla. Et ibi dicit Hoſt. ꝙ ſufficiebat quo ad mentẽ, dicere vniuerſi: ſed fuit additũ, & ſinguli: ad euitandas friuolas, licet ſubtiles occaſiões: ne quis fortè dixiſſet aliud vniuerſitas: aliud ſinguli. Alle. iſtũ tex. Vnde ī inſtrumẽtis & priuilegijs nõ poſſunt nimis ſpecificari ſpecificãda ad tollẽdã ſophiſticã interpretationẽ malignorũ, ſecundũ eũ: vt refert ibi Io. An. quaſi in fi. & tranſit But. in. ij. oppo. de. quib⁹ etiã memini. de off. dele. c. venerabili. Et ſunt verba accõmodabilia ad multas põderationes, quæ fiũt ſæpe maximè à Dominico, quãdo lex vtitur inculcatione ſynonymorũ. & arguit, ꝙ vnũ nõ cõprehẽdit alio expreſſo dicendo: aliãs hoc verbũ ſuperflueret. Nã talis argumẽtatio plerunq; eſt fragilis: vt vides. facit Cle. j. in fi. de pœ. Nõ tñ aperiũt doc. in. d. c. nimis. an præceptũ factum vniuerſis, cõprehẽdat ſingulos. & dicẽdo, ꝙ eſt exceptio friuola: innuũt, ꝙ ſic. Cõtrariũ ſentiũt dicẽdo ꝙ ſufficiebat quo ad mentẽ dicere, vniuerſi: quaſi ſec⁹ quo ad verba. qd⁹ veri⁹ puto in materia ſtricta per prædicta. ¶ Qui bus* adde* tex. in. c. quoniã. xlviij. di. iũcto. c. cõſecut⁹. de vſu. vbi probat rectè intueti, ꝙ dictio ſi quis[a], nõ cõprehẽdit vniuerſitatẽ in materia ſtricta, niſi per extẽſionẽ: licet illos tex. aliter inducat. An. Si in. d. c. dilecti. in fi. recedẽs ab opi. cõi. ¶ Poteſt etiã dici, ꝙ, c. cõqueſtus. nõ emanuit ad declarationẽ. c. quoniã. ſed iuris diuini prohibẽtis vſuras. Et ex iſtis alibi nõ accumulatis poſſet multa fabricare ocioſus cõtẽplator, iã exonerat⁹ à prædictorũ laborioſa inuẽtione. ¶ Cæterũ quãdo de materia vniuerſitatis imminet aliqd dubiũ, vltra ea, quæ ſunt in repertorijs, in ver. vniuerſitas. vide Alex. de Roſa. in toto tit. quod cuiuſ. vni. no. & dicta ſua colligunt ſummatim ab eo ibi, in rub. more ſuo. Et inter cętera meméto deciſionis ſuæ nõ vulgatę quã ponit in. l. j. ij. co. ver. vidi etiã dubitari. e. ti. Vbi dicit ſe vidiſſe dubitari, an ſacerdos [b] parochialis debeat reputari de vniuerſitate quo ad cõmoda, vel onera vniuerſitatis. Et cõcludit ꝙ ſic per plures rationes, quas ante ipſum formaliter ad literã poſuerat Ol. cõſi. xxxij. q. eſt, vtrũ ſacerdos. ¶ Nõ inſiſto: quia opportunè ſcripſi in. c. eccleſia. in. iij. q. de cõſti. Et ibi dictis adde hoc verbũ Alb. & etiã quod no. Bal. in. c. j. ad fi. de mi. vaſ. qui belli. ar. depo. vbi cõcordat cũ conſi. Old. & dicit Bar. in. l. jin. iij. col. ver. quæro etiã, an capi. ff. ad muni. ꝙ appellatione ciuiũ venit capitulũ canonicorũ. ¶ An autẽ dicaũt clerici de diſtrictu: dixit Ioã. An. ꝙ ſic. in. c. fi. de off. dele. in. vj. tetigij. e. c. Rodul. xx. col. ponẽdo, quid ſit diſtrict⁹: & vide Alb. in. ij. pte. in ſtatutis. q. j. in vl. chart. illius longæ. q. ver. & eſt attendendũ, ꝙ clerici. vbi dicit poſt Cu. Epiſcopũ, ꝙ clerici in odioſis nõ ſunt de vniuerſitate: ſed ſolũ in fauorabilibus. Et ibi etiã in. ix. col. iſti⁹ q. ver. nec obſtat. reprobat dictũ Io. An. in. c. fi. de off. dele. in. vj. dicẽs eſſe manifeſtè contra. c. accedẽs. lo. ij. vt li te nõ cõteſt. dicit tamẽ Alber. in. l. j. ꝙ cõtra illas rationes quæ ſunt Ol. facit quod ipſe no. in. ij. parte ſtatutorũ. q. xc. inci. ſi ſtatuto cauetur, ꝙ communitates. vbi tenet, ꝙ ſtatutũ obligãs cõitatẽ ad dãna data in ſuo territorio, nõ intelligitur de dãno dato in eccleſijs. Et ita dicit ſe obtinuiſſe poſt Gãdinũ, vult dicere, ꝙ ſicut eccleſiæ nõ ſunt de territorio; ita clerici non ſint de vniuer. ¶ Sed hoc nõ obſtante teneretur conſi. Old. quia imò eccleſiæ dicunt eſſe in territorio: licet nõ ſint ſubiectæ: ſicut dicitur de eccleſia exẽpta. quæ eſt in diœceſi. vt examinaui in. c. grue. de off. ord. Itẽ ſi eccleſiæ dicunt in fauorabilibus eſſe de diſtrictu & de populo: vt dixi in. d. c. eccleſia. profecto ita etiã dicentur de territorio in fauorabilibus. Cũ territoriũ & diſtrictus largo modo cõueniant, ſicut terere & diſtringere: vt dicẽſ j. eo. c. Rodul. Et in hoc nõ egredior aliter, ne incidã ī vitiũ impertinẽtię. Additio. ¶ Et ſuprà dictis adde ad Anto. d. Alex. in. l. ij. §. hõc etiã. C. de iu. cal. vbi dicit ꝙ appellatiõe perſonæ nõ venit vniuerſitas. & allegat circa. vj. ex allegationibus. ſ. eo nondũ viſo datis: quas dicit nõ ita plenè reperiri alibi. & ꝙ reqrerẽt altioré cõſyderationẽ. Allegat etiã Bal. nõ allegatũ fortè. ſ. in l. ij. C. de impu. & alijs ſub. & in ru. C. ad Treb. Additio.

Scriptum fuerat hîc, vt vicegerẽti, ſecundũ cõmunẽ intellectum Doc. hîc. Adde primò de materia vicegerentis. Vtrũ dicatur ordinarius: & quomodo cognoſcaſ: Card. in Cle. j. in. vj. op. de of. vi. cũ cõcor. de quib⁹ per eũ. & Ang. Are. inſti. de exce. in rub. fol. ij. iij. col. Batto. in. l. ſi filius. ff. de *leg. præſt. *And. Si. in. c. ſanè. lo. ij. in. j. no. de of. deleg. & in. c. j. xiiij. col. de of. leg. cũ alijs concor. de quibus ad ſaturitatẽ per Alex. in rub. ff. de offi. eius, cui mã. eſt iur. & omitto: quia nõ tãgitur hîc. Per iſtũ intellec. dixit Abb. Anti. quẽ ſequũtur hîc omnes ante Abb. modernũ: q nõ ponit, ꝙ ſi Præpoſitus Magolẽſis, vacãte ſacriſtia Magolẽſi, quã ipſe tenet de cõſuetudine, quãdo vacat: reciperẽt mãdatũ Papæ ſuper aliqua materia ſacriſtiæ pertinẽte ad ſacriſtiã: ſi ante executionẽ ſit creatus ſacriſta, ipſe habebit exequi, nõ Præpoſitus. Ex quo intellectu habemus hîc tex. valde ſin. quòd ſcribẽdo illi, qui repꝛeſentat aliũ, nunquã videtur in dubio ſcriptũ, vt executori: ſed vt vicegerẽti: qa ſi eſſet ſcriptũ, vt executori creato domino, nõ tranſiret in eo mãdatũ: & tamẽ tranſit, vt in iſto tex. Quẽ in hoc meritò omnes extollũt, ſecus dicẽtes ſi ſcriberetur capitulo ſubſiſtẽte Epiſcopo: quia nõ poſſet Epiſcop⁹ cõpelli plus, quàm ſi ſcriptũ eſſet extraneo: qa nõ eſt ſcriptũ capitulo vt vicegerẽti: ſed vt capitulo. Similiter ſi ſede va. ſcriberetur extraneo, vt cõferret loco & vice Epiſcopi: & hoc cõſtet: vt ſi dicatur: tibi gerẽti vices. tũc poterit cõferre antequã ſuperueniat collator, nõ eo ſuperueniẽte, ſecundũ Bu. Et caue: quia ſi ſcribitur capitulo, vt cõferat ſede nõ va. videt dari pro tũc noua poteſtas cõferẽdi: quia ſcit Papa, ꝙ capitulũ ſolũ cõferre nõ poteſt. Itẽ, ꝙ nõ gerit vices Epiſcopi. ſecus ſi ſcribit vac. ſede. quia nõ videtur dare nouam poteſtatẽ cõferẽdi: ſed reſpicere poteſtatẽ illius, cuius in genere vices regũt: vt clarè patebit in additiõe mediante ſequẽti. ver. inquãtũ dicit hîc. &c. ¶ Illud autẽ ꝙ literę reſpiciẽtes vicegerẽté, extẽdãtur ad nouiter creatũ: limita verũ in mãdato: ſecus in iuriſdictione delegata. quia per reſcriptũ cõtra vicegerentẽ, nõ conuenietur dominus nouiter creatus. Ita vtiliter dicit hîc Inn. Io. And. Bu. Imo. & Do. per. c. j. de alie. mu. iud. cauſa fa. Vbi innuitur à cõtrario, ꝙ ſi ille cõtra quẽ literæ impetrãtur trãſferat in aliũ poſſeſſionẽ, ſuper qua impetrãs volebat eũ cõuenire: nõ conueniẽt ille, niſi malitia eiꝰ interueniret, licet trãsferẽs geſſerit prius vices ſuas. Itẽ, quia reſcriptũ nõ extẽditur ad alium. ff. de off. dele. c. P. &. G. Neq; ad multos. c. ij. de reſc. in. vj. aſsignãt rationẽ differẽtię, quia iuriſdictio delegata adſtringitur. d. c. P. &. G. &ȷ. e. c. fi. Mãdatũ verò nõ: quia nõ debẽt reſtringi in obediẽtia, ſed potiꝰ ampliari. viij. q. j. ſciẽdũ. vbi hîc per eos. ¶ Ab iſta limitatione excipiũtur adueꝛtẽter duo caſus. Primꝰ eſt, vbi reſcriptũ impetratur contra prædeceſſorẽ: quia ſi res nõ eſt integra, tranſit in ſucceſſorẽ in beneficio, & ad aliũ ſucceſſorẽ vniuerſalẽ. Inn. Bu, & Imo. hîc, per. d. c. dilecti. de fo. cõpe. & ȷ. e. c. ſignificauit. & ibi dicetur. Ratio differẽtiæ eſt, quia maior eſt vnitas inter habentem dignitatẽ, & ſucceſſorẽ: quàm inter gerentẽ vices, & nouiter creatũ. Nam ſucceſſor cẽſetur eadem perſona cũ defuncto. in auf. de iureiu. à mo. mo. præſtit. §. j. Et iura quæ habet à prædeceſſore. l. hæreditas. ff. de re iud. Sed hic Epiſcopus nõ habet ſua iura à capitulo; ſed aliãs ex diſpoſitione iuris cõmunis. ideo nõ dicitur

a ¶ Si quis. De hac dictiõe, ſi quis. vide Bar. in. l. quæſi liabus §. j. & ibi Ray. de le. j. & Barto. in. l. ſi neceſſarias. §. fiannua. in. j. oppo. ff. de pi. act. &in. l. j. viij. col. j. verſicu. ſed contra prædicta. ff. de cõdi. & demon.

b ¶ An ſacerdos parochialis debeat reputari de vniuerſitate. adde tu, an forenſis prębendatus in aliqua ciuitate, dicatur ciuis illius ciuitatis. vide Bar. in. l. heres abſens. in fi. ff. de iudic. Innoc. in. c. ex ore. de priuile. & quod no. in. c. fi. de eo, qui mit. in poſſ. cauſã rei ſeruan. vide per ſcribentes in. c. dilectus. el. ij. de reſcrip. & c. ex parte. de fo. cõpe.

dicitur ipſius ſucceſſor ſecundum prædictos. Et caue: quia omnia verba eorũ non rectè adaptantur ad ſucceſſorẽ in beneficio: quia bene verũ eſt, ꝙ nihil trahit à vicegerẽte: ſed nec etiã à prædeceſſore: ſed à collatore. ¶ Secũdus caſus eſt, cõtra gerentẽ vices eſſet lis cõte. ita ſimpliciter Inn. Io. Aa. & Imo. hîc. Bu. nõ ponit hîc, ſed Do. intelligit, quãdo lis eſſet cõteſt. cũ defuncto: quæ verba ſunt obſcura. Et fort ęloquuntur ſolũ in ſucceſſore, qui trahit ius à defuncto: quia in illo bene diſtinguitur. Vtrũ eſſet. c. cũ defuncto lis conte. vel nõ ȷ. e. c. ſignificauit. cũ materia: ſed ſi diceres, ꝙ lis cõte. contra vicegerentẽ, operaretur trãſitũ iuriſdictionis delegatæ in nouiter creatũ: eſſet maxima reſtrictio ad prædicta. & ideo cogita. In iſtis adde Alex. in. l. & quia. in fi. ff. de iu. om. iu. vbi ponit, an mandatũ factũ poteſtati, trãſeat in vicegerentẽ. Et adde, ꝙ aliquis Prælatus gerat vices alicuius curati, ſede eius vac. per hoc ſolũ nõ dicitur iſte vicegerens habere beneficium curatum, etiam ſi ad teneatur ex conſtitutione Oldra. conſi. ccij. factum tale eſt. ſtatutũ eſt. quod no. ad multa.

Si Papa ſcribit ei, qui deiure cõferre nõ poteſt: vt conferat, videtur nouã ptãtem dare. Sed ſi eſſet ordinarius collator, & propter ſpecialẽ certũ caſum cõferre nõ poſſet: literæ nõ valebũt: quia cũ illũ caſum nõ ignoret Papa, non poteſt videri dare poteſtatẽ de nouo. Io. An. hîc poſt Bu. Adde Dom. in cũ. c aliquibus. ad fi de reſcri. in. vj. vbi idẽ tenet poſt Io. de ſancto Georgio. Per quã doctrinã dicit hîc Imo. iiij. col. ibi: tu potes etiã attentare, ꝙ excuſatio capituli fuit bona hic, etiã non creato Epo: quia habebant poteſtatem ordinariam conferẽdi va. ſede. ſed fortè ex aliquo caſu ſpeciali ad Epiſcopum ſpectabat collatio. Vnde cum Papa hoc neſciret, meritò ſe excuſabat: quia non dabatur poteſtas ex iſto reſcripto. ¶ Quòd autẽ de iure haberet conferre, ꝓbat ſic: Eps habet cõferre beneficia cum conſenſu capituli: vt plenè tractaꝫ per gl. &. Do. in. c. ecce. lo. vlti. de elec. Sed capitulũ vac. ſede poteſt cõferre beneficia ſpectãtia ad Epm & capitulũ. c. vnico, ne ſe. vac. in. vj. ergo eſt ordinarius collator. Sed certè ſomniauit in hoc Imo. licet ipſum ſimpliciter ſequatur And. Sicu. ¶ Primò, quia ſequeretur ex his, quòd nõ eſſet hic ſcriptum capitulo, vt vicegerenti: ſed vt ordinario collatori. ergo Eps creatus nõ teneretur. Cuius cõtrariũ firmãt hîc oẽs, & ipſemet Imo. in. x. colũ. ¶ Secundò, quia nõ eſt verũ, ꝙ capitulũ de iure cõmuni va. ſede ſit ordinari⁹ collator beneficiorũ: imò dicit tex. ne ſe. vac. * c. ij. * ꝙ hoc nõ eſt iure cautũ. & hoc pro indubitato præſupponit hîc But. & Do. in euidẽtialibus. & ſæpe ipſemet Imol. licet illa regula ex aliquo iure ſpeciali[a] poſſit fallere: de quo Papa nõ præſumitur ſcire. & ita loquiſ. d. c. vnicũ. in princ. ne ſede va. in. vj. ¶ Tertiò, quia nõ ſequiſ: Epiſcopus habet cõferre regulariter requiſito capitulo: ergo capitulũ ſemper ſuccedit: quia hoc modo nihil importaret regula. d. c. ij. Prætereà non eſt ſimpliciter fatendũ, ꝙ habeat requirere capitulũ, imò fit longa diſtinctio præſupponẽdis pro regula cõtrariũ. vt latè Ro. de cõceſ. pręb. iiij. deciſ. in nouis. Do. in. c. j. xxj. di. oẽs in. c. cũ eccleſia Vulterana. de ele. ¶ Præterea poſito, ſed nõ cõceſſo, ꝙ Epiſcopus haberet ſemp cõferre cũ cõſenſu capituli: nõ ſequiſ qđ dicit Imo. & An. Sic. videlicet, ergo ſumus in caſu. d. c. vnici. ſ. ꝙ capitulum ſede va. poterit cõferre: quia tex. ibi in prin. in ver. cõiter ptineat. loquiſ de collationibus cõpetentibus Epiſcopo & capitulo cõiter. nos loquimur, vbi requirit cõſenſus capituli. Et iſta valde differũt: qa requiſitio illius cõſenſus nõ facit: ꝙ collatio nõ ſpectet ad ſolũ Epiſcopũ: vt aperte dicit tex. in. d. c. vnico. ver. cũ verò. Et hinc eſt, ꝙ ſufficit impetranti exprimere collatorẽ: licet cũ aliquorũ cõſenſu habeat cõferre. vt optimè declarat Io. And. in. c. cũ in illis. iiij. co. ibi, in contrariũ põderanda videt. de pręb. in. vj. & ſequiſ ibi Do. in. c. fi. in j. co. p. d. c. vnicũ. & no. p Maria. in rep. c. poſtulaſti. xxxv. co. ver. quęro ȷ. e. ¶ Similiter dicit Rot. hoc tit. lxxiij. in antiq. ꝙ nõ videt collatio ſpectare ad te & me cõiter: licet in eius expeditiõe habeãte cõſulere. & idẽ Ab. de re iu. nõ põt. in fi. Similiter dicit Rot. de pręb. x. in antiquioribꝰ, ꝙ impetrãs beneficiũ ſpectãs ad collationem certi Abbatis, põt petere illud, qđ Abb. habet cõferre cũ cõſenſu alterius: ſicut ſi haberet ſolus cõferre. per. d. c. vnicũ. ver. cũ verò. ¶ Similiter dicit Ro. de cõceſ. præb. ij. deciſ. in antiquio. ꝙ ſi ſit mẽtio de beneficio ſpectãte ad preſentationẽ Abbatis, venit illud ad qđ præſentat cũ cõſenſu alterius: ſecus ſi ad ipſum & alium ſpectat cõiter collatio. per. d. c. vnicũ. ¶ Quẽ text. tãquã malè guſtatũ no. perpetuò ad materiã. l. ſerui electiõe. §. fi. ff. de le. j. videlicet, ꝙ nõ dicit ſpectare cõiter duobus id, qđ vnus fecit cũ cõſenſu alterius. Et ex his remanẽt dicta Imo. multipliciter defectuoſa, & quaſi æquiuocãtia in cognitiõe noſtrorũ terminorũ. ¶ Scias tamẽ, ꝙ in materia fauorabili, ſi fit mẽtio de beneficijs ſpectãtibus ad Epiſcopũ, veniũt etiã etiã ea, quæ ſpectant ad Epiſcopũ & capitulũ cõiter: puta, ſi Papa reſeruat omnia beneficia exceptis ſpectãtibus ad collationẽ capituli & Epiſcopi. Ita latè Cal. de pręb. cõſi. xx. Scias etiã circa iſtud, ꝙ nõ dicit ſpectare ad duos, quãdo vnꝰ fecit reqſitio cõſenſu alterius: & nihilominus actus põt etiam attribui tũc duobus, per id qđ dixit Hoſt. in. c. graue. de præb. Et ſequunt ibi alij, maximè Imo. iij. co. & Archi. & Do. in. c. j. xvij. di. dũ dixit, ꝙ ad hoc, vt cõſtitutio dicaꝫ concilij prouincialis: paria ſunt dicere, nos Archiepiſcopus de cõſenſu cõ epiſcoporũ. vel nos cõciliũ: ſecus ſi diceret de cõci. quia cõciliũ nõ tenet ſequi. c. cũ in veteri. de ele. Ex quo intulit egregiè Abb. in ſermone maximũ. habito in cõcilio Baſileæ cõtra oratores Eugenij. in. lv. col. ꝙ ita dicit cõſtitutio cõcilij illa, quæ fit per Papã cũ his verbis: videlicet de patrũ cõſenſu: vel cõcilio decernẽte: vt in. c. ſcelus. ij. qõ j. & in. c. nimis. de iureiu. ſicut de illo, qui intitulatur concilio, quod etiam retuli in. c. j. in prin. de pact. & eſt dictum nouiſsimum & non tritum.

Erat iſte Electus tẽpore huiꝰ mandati, Io. An. ſuper verbo commiſſę. poſt Fran. vercel. adde gl. quę ſentit oppoſitũ. in. c. dilectus. lo. ij. in gl. maiori paulò ante ti. de pręb. Et idẽ ſentit But. hîc in. iij. no. dicens eſſe arg. euidẽs, ꝙ electus & cõfirmatus nõ põt conferre. qđ reprobat Imo. in. x. colũ. ver. aduerte. quia ſufficit cõfirmatio: vt per gl. & oẽs, de electione. c. trãſmiſſam. ¶ Sed vnũ põdera accuratè, quod dicit hic Bu. iij. col. ibi no. ꝙ mãdatũ, ꝙ ſicut vicegerens, põt adimplere mãdatũ ſubrogato principali: ita quãdo cœptus eſt ſubrogari: licet nõdũ ſit perfectè promotus, propter ſpem proximæ promotionis, per quã differt: donec ſubrogeꝫ in totũ. Idẽ Bu. hîc pe. col. dicens, ꝙ expirat poteſtas vicegerẽtis, ſi eſt propinqua ſubrogatio: puta iã cœpta: per iſtũ tex. Idẽ. Do. hîc. in. xij. no. dicẽs, ꝙ ante perfectam promotionem. debet vicarius differre executionẽ, donec dominus ſubrogeꝫ, qñ iã cœptus eſt ſubrogari. Et idẽ Do. hic ad fi. & Imol. in. x. col. licet iſta dicta attribuat Ioã. An. qui in hb. meo nõ dicit hîc de propinquitate. Et eſt dictũ aureũ. ¶ Nõ aperiũt iſti, in quo gradu erat iſta propinquitas. ſi enim intelligeret, ꝙ eſſet electus & cõfirmat⁹, prout videt aperire Imo. iſta parũ importaret. Primò, quia licet nõ ſit cõſecratus, tamẽ nõ dicit eſſe ꝓpinquius poteſtati cõferẽdi: imò pfectus eſt quo ad hæc: ſecundũ gl. in. d. c. trãſmiſſa. bene propinquus eſt integrati tituli & dignitatis epiſcopalis: ſed reſpectu huius poteſtatis, nõ eſt propinquus metæ: ſed iam ad metã. Vnde credo mẽtẽ Bu. & Do. fuiſſe: ꝙ eo ſtatim electo expiret poteſtas vicegerẽtis: quia dicũt, ꝙ ꝓpter iſtã ſpem ꝓximi euẽtus debet differri executio mandati: ergo ſentiunt

a ¶ Iure ſpeciali. Videno. per Car. in Cle. ſi de beneficio. de præben.

Vtrũ actus quaſi cõpletus habeatur pro cõpleto vtiliter.

q̃ nõ esset cõfirmat⁹: quia nõ esset opus dilatiõe. ad idẽ gl. Io. An. hîc super ver. cõmissæ. ¶ Resultabit ergo ex his cõclusio valde solẽnis, q̃ sicut creato domino expirat potestas locũ tenentis: ita creatiõe cœpta: licet ille actus inchoatiuus adhuc faciat habilẽ ipsum cœptũ creari. Bñ facit qđ no. Bal. in. l. pe. ff. de mili. test. vbi dicit, q̃ potẽtia ꝓpinqua actui reputaf̃ pro actu. vnde cõsecrandus de proximo, habeẽ pro cõsecrato. Et dicit Ang. in. l. ex eo. ff. e. tit. q̃ pœna statuti de offendẽte eũ, quẽ rector iusit matriculari: licet nõdum esset descriptus. Et dicit Do. in. c. põderet. in fi. l. di. q̃ qui dicit in supplicatiõe: q̃ scribebat in regiſtro Papæ, nõ dicitur mẽtitus: licet nondũ cœpisset scribere dũmodo esset deputatus. Et idẽ Maria. in rep. c. de multa. de prẽb. lij. col. allegãdo Do. in. c. cũ illis. § j. in prin. de præb. in. vj. per illũ tex. in verbo scribimus. & cõprehẽdit, q̃ nondũ erat scriptũ. Et dicit Ab. in. c. ecclesiæ. iij. not. per illũ tex. q̃ Basilica gaudet priuilegio ecclesiæ, licet nõdum cõsecrata: quia est irreuocabiliter dedicata Deo, & de proximo cõsecranda. Et dicit Bal. in. l. si pro ea. vj. q. C. mand. q̃ sicut fideiussor cõdẽnatus agere põt: ita quãdo euidenter apparet, q̃ in breui cõdẽnabit. Et dicit Bal. in. l. ij. quasi in fi. C. de exhi. re. q̃ quãdo qs est plenè cõuict⁹ & cõfessus, nõ solũ mittit ad carceres, sed etiã in cõpedibus: quia tũc destinat⁹ est, & dign⁹ pœna. Et dicit Bar. in. l. emptor. § j. in fi. ff. de pact. & Bal. in. l. si creditores. in prin. C. de fideic. & Imo. in. l. j. ff. de his, quę in test. delen. q̃ bãnitus, qui soluit, & liberatus est à principe, vel iudice, nõ dicitur ampli⁹ bãnitus, etiã si actualis cãcellatio nõdum sit secuta. Secus si simpliciter soluisset: & neq; verbo, neq; facto esset cancellatus. Bal. in. l. Labeo. § j. in fi. ff. de pact. & ita intellige ipsum in l. huiusmodi § si ita. ff. de le. j. & ibi per Alex. Et intelligas multiloquiũ, qđ ponit Lu. de bãnito, in repe. l. j. xlij. col. C. de hæ. inst. concludẽs istũ posse impunè offendi ante cãcellationẽ. Et adde Petr. de Anch. cõsi. mihi. ccccxxj. fuisset expediens, vbi certo respectu æqparat proximũ articulo mortis mortuo. Hæc & his similia faciunt pro doctrina. s. elicita ex dictis But. & Do. hîc. Pro quibus etiã vide, quæ latè dicenf̃ j. e. cũ adeò. in. q. an destinat⁹ ad clericatũ habeaf̃ pro clerico. Et idẽ in similib⁹ destinatis: tñ diuersis modis limitanf̃ prædicta. quos rõne impertinẽtiæ omitto: sed inter alias limitatiões, vn⁹ est: nisi lex reqrat certũ actũ pro forma cõpletũ per. l. ex eo. ff. de mi. test. vbi nõ sufficit, q̃ sub militari stipẽdio iter fiat: nisi etiã in militũ numero referaf̃. supple, vel sit iussus cingi, per legẽ quæ sequit. Et ideò dicit Pe. de Anc. cõsi. mihi ccexc. iij. q̃ ante lapsum tẽpus de cõsecrãdis Episcopis nõ vacant priora beneficia: quia reqritur pro forma cõsecratio, vel lapsus tẽporis ad cõsecrãdũ: sicut in excõicato reqrit absolutio pro forma: de sen. excõ. c. cũ desyderes. &. c. qđ in dubijs. ¶ Alia est limit. nisi agaf̃ de pœna incurrẽda: qa nõ sufficit ꝓcessus sine effectu. c. perpetuæ. de ele. in. vj. iũcto. c. cũ in cũctis. § qđ clerici. de ele. & quod ibi Ab. in. j. col. ibi. & ꝓ istũ tex. facit. c. cõmissa. in princ. de ele. in. vj. cũ cõcor. quas posui de ꝑsum. c. j. iiij. fal. tractãdo, quando conatus puniaf̃ ꝓ effectu. ¶ Alia est: dũmodo spes ꝓximi effectus sit certa & infallibilis: sec⁹ si illud restat, posset nõ sequi ob impedimẽtũ iuris. Ita sentiũt doc. in. d. locis. maximè Abb. in. d. c. ecclesiæ. & Bal. in. d. l. pro ea. & Ale. in. l. j. § fi. seru⁹. ff. de acq. pos. in lec. noua. dicẽs cõtra Paul. ibi, q̃ si omnia necessaria ad bãnũ expedita sunt: & sola ꝓnũtiatio restat, nõ põt bãnitus dici: neq; vt *alias* bãnitus offendi: qa si pẽdẽte tẽpore ad appellãdũ à bãno offendi nõ põt. gl. & Bar. in. l. ex iudiciorũ. ff. de accu. cũ cõcor. multominus ante bãnũ. & sic cũ posibile sit, q̃ bãnũ retractef̃, spes nõ est de infallibili. ¶ Sed dices: vbi qs est electus, spes integræ promotiõis est fallibilis: quia fortè nõ cõfirmabif̃. sed in cõfirmato spes bene est certa: ergo prædicta nõ ꝓcedũt: qa volunt Bu. & Do. q̃ sufficiat quẽ esse electũ. Respõdeo, q̃ nõ dicũt, q̃ elect⁹ nõ habeatur pro Prælato quo ad hoc, vt ipse posit exequi: sed q̃ debet ꝑsederi vsq; ad cõfirmationem. & hoc operabitur ista cœpta creatio. Vnde stabit executio in suspẽso, propter quod crederem potestatem vicegerentis nõ expirare ipso facto: sed stare in suspẽso, & posse ad eũ redire, si cõfirmatio nõ sequereꝛ, quãuis prædicti nõ declarẽt ista. Super quib⁹ cogita tãquã super rebus nouis.

17 In mandato † Facto Episcopo nõ succedit capitulũ eo mortuo, etiam literis iam præsentatis But. hîc in fi. cõtrà Io. An. & firmius sequit Imo. & Do. hîc in fin. & An. Sic. addatis Arch. in trac. de hæresi. quem edidit ad instantiam Bonifacij. viij. infamati. de simonia. viij. char. sub. § post hoc quæro. ad fi. ibi ex quibus iuribus satis plenè patet. vbi dicit se nõ credere, q̃ mortuo Episcopo iurisdictio delegata Episcopi deuoluatur ad capitulũ imò reseruabitur futuro successori. & sequitur Fede. cõsil. xxx. an capitulũ se. va. post prin. & cõsi. cxxx. factum tale est, quædã domus. in fi. dicens q̃ potestas delegata quãuis perpetua nõ fit, tranſit ad capitulũ. & subdit q̃ episcopus dãdo generalẽ vicariũ dedit ei cõmittere ea, quæ cõpetunt ratione iurisdictiõis ordinarię, nõ autẽ ex potestate delegata. ¶ Pro quo vltimo vide omnino Rot. de offi. vic. decisi. vltima. in antiq. &. e. tit. iij. in antiquioribus. vbi dicit, q̃ licet pro futuris occurrentijs posit Episcopus aliquid cõmittere vicario de cõpetentibus Episcopo solũ in habitu, tamen cõpetitura in habitu & actu, vt futuras cõmissiones Papæ, nõ potest ei committere. Et ideò licet mãdatum vicarij diceret, q̃ posset dispensare in omnibus casibus, in quibus ipse Episcopus dispentare posset siue authoritate ordinaria, siue delegata, etiã si ab Apostolica sede cõmissa, tamen dispẽsationem posteà cõmissam Episcopo circa illegitimũ, nõ poterit vicarius adimplere. Multa allegat, maximè de offi. or. c. Romana. § j. lib. vj. Respondet ad. c. cõfirmationem. de ele. in. vj. vbi potest Metropolitanus cõmittere potestatẽ cõfirmandi electiones futuras, q̃ ille habitus potestatis competebat sibi ordinario iure. Sed hîc nulla habebat in talibus potestatẽ inclusam sub potestate ordinaria. quod bene not. ¶ Adde etiã Cardi. in Cle. j. ver. duro. viij. q. de hę. vbi post Pau. latè firmat idẽ quod Bu. hic: licet in potestate delegata à canone nõ firmet. sed in ea idẽ tenet Do. latè in c. vnico. iij. q. ibi. vij. an succedat. de ma. & obe. in. vj. Et adde Lu. consi. dcvj. in re presenti. in fi. vbi pulchrè concordat cũ prædictis, extollens verba Bu. de fo cõp. c. verũ. iij. col ibi, per quæ plures dixi. Vbi dicit se pluries dixisse, q̃ capitulũ vacante sede, non succedit in potestate literarũ executoriarũ quæ danf̃ in persona Episcopi: si cõferunt potestatẽ quæ nõ cõcurrit cũ potestate iuris cõmunis: propter famosum dictũ Inn. ibi, q̃ capitulũ succedit solũ in cõpetentibus Episcopo iure cõmuni, nõ iure accidẽtali. & est in glo. rescriptũ. in verb. ſpecilia. de elect. & ibi Abb. & Fede. d. cõsi. xxx. cũ cõcor. multis, quas reduxi in d. c. verũ. Scias etiam circa ista, q̃ in materia indifferẽti appellatione Episcopi intelligitur de solo Episcopo, nõ de Episcopo & capitulo. Abb. in. c. cũ Apostolica. in fin. de his, quæ fi. à Præl. inferens, q̃ si conceditur Episcopo facultas doctorãdi, non intelligitur, q̃ faciat doctores cũ consensu, vel consilio capituli. quod not. ¶ Faciunt hæc ad. q. nõ tacta: vtrũ vicarius datus à capitulo, sede va. posit absoluere quendã à peccato: cuius absolutionem Papa mãdauit alternatiuè Episcopo, vel eius vicario. Mihi de hoc interrogato videbatur primò, q̃ sic: propter gl. iiij. in Cle. ij. de rescript. quæ dicit, q̃ appellatione vicarij venit vicarius capituli vacãte sede. Quia est vicarius episcopalis iurisdictiõis. Et sequit ibi tandẽ Card. q. xiij. Itẽ, quia vicarius datus à capitulo potest absoluere de casibus reseruatis Episcopo. Fed. d. cõsi. xxx. quẽ extollit Ab. de ma. & obe. c. his, quę. in fi. Ergo sicut iste casus cõpeteret Episcopo, si adesset ita & isti. Itẽ, quia nõ præiudicat Episcopo: ergo &c. vt per Abb. in. d. c. his. & gl. in verb. casus. in Cle. j. de hær. respondit cõtrariũ: quia capitulũ *non* põt istum absoluere: ergo nec eius vicarius. Consequẽtia no. per. l. nemo potest. ff. de re iuꝺ. de iur. pa. c. quod autem. cũ si. Antecedẽs probatũ est. s. quia in mãdato facto Episcopo in materia nõ cõpetente sibi de iure cõmuni, capitulũ nõ succedit. Contraria procedunt in his, in quibus capitulũ succedit de iure. Non ob. gl. in. d. Cle. ij. quia imò negat, q̃ vicarius capituli dicaf̃ vicarius Episcopi. sed dicit, q̃ est vicarius iurisdictionis episcopalis. Et intellige de illa iurisdictione, quæ est in capitulo inquantũ repreſentat Episcopũ: non de omni iurisdictione episcopali; quæ non trãsit in capitulũ: quia maior ẽ non põt habere capitulum ipsum cõstituens. Non dicas ergo: licet capitulum nõ posit, tamen iste potest: cũ sit vicarius Episcopi. qnia hoc est falsum. Nam est vicarius iurisdictionis Episcopalis & ordinariæ. & sic illius, quã assumpsit à capitulo nõ delegatę: quæ nõ est in capitulo, nec in eo. & hæc not. tanquã noua & vtilia. ¶ Inquãtũ gl. ponit

ponit vtrum attendaf̃ dies datæ, remittũt oẽs ad. c. dilectus. lo. ij. de præb. vbi do. Abb. pulchrè ponit, quẽ formaliter recitat hîc An. Sicul. eũ nõ nominãdo, & nihil addẽdo. Aliquid etiã ponit hîc Imo. quẽ etiam recitat. Sed quia dictũ. c. dilectus. pertinet ad electiões ordinarias: ideò omisso oportuno discursu solũ, vt habeaf̃ notitia aliqualis hui⁹ articuli, collegi regulã cũ. vj. fal. pluribus de nouo insertis, vltra scribentes. in. d. c. dilectus. quibus tamen ex infrà scriptis aliquid addes.

8 Tempus † Datę regulariter attẽdit. text. hic & in Cle. fi. de rescri. vbi attẽdunt beneficia quę erãt tẽpore datę nõ hodie. facit. c. fi sup. de of. dele. in. vj. vbi qñ gratia est pfecta in rescripto, attenditur tẽpus datę, licet tẽpore executiõis decesserit cõcedens. Ad idẽ. c. fi. j. e. vbi nõ attẽdunt actiones ortę post datã. Ad idẽ. c. tibi q. & c. duobus. de rescri. in. vj. vbi in prælationib⁹ gratiarũ inspicit data. facit. c. si eo tẽpore. eo. ti. in. vj. vbi surreptio cõsideraf̃ respectu datę. Facit gl. e. ti. statutũ. in verb. canonicis. ad fi. q̃ in cõsideranda habilitate delegati attendit tẽpus datę. Et istã regulã in beneficialib⁹ firmat Imo j. e. c. capitulũ. v. col. & j. eo. c. in nostra. ij. col. reprobãdo gl. ij. in prin. & ibi. & j. e. c. Abbatẽ. j. col. reprobãdo gl. j. ibi. ¶ Fallit primò, in cõside randa habilitate impetrãtis: qa attendit tẽpus vacatiõis c. ei, cui. de præb. in. vj. Facit. c. is cui. e. ti. & libr. vbi ille idoneus tẽpore collatiõis nõ tẽpore datæ. Facit glo. in Cle. ij. in verb. cõstitut⁹. de æta. & quali. ibi tu dicas. Ex qua colligit Imo. post But. ibi. xij. col. ver. ex glos. no. q̃ vbi personę habilitas requiritur ad certũ actũ, sufficit, q̃ adsit tẽpore exercitij actus, ad quẽ exercitiũ applicatur. ¶ Intellige sanè: dummodo impetratio fuerit fine subreptione: puta, quia simpliciter petijt primũ vacaturũ: & nihil expresit: qa poterit habere beneficiũ, cuius nõ erat capax, quãdo impetrauit, si hodie est capax. Sed si tũc expresisset, puta petendo curatũ, vel nõ curatũ: nõ posset hodie habere curatũ, si tũc erat inhabilis. Ita Io. An. in. d. c. dilectus. inferẽs, q̃ si Papa motu proprio scripsisset pro curato, vel nõ curato: non haberet locũ. d. c. si eo. de quo facit festũ Ab. in. d. c. dilect⁹. Sed caue, per ea quæ ponit Do. in. d. c. ei, cui. in. viij. col. cum. vij. seq. vbi insistit in cõcordia illius tex. &. d. c. fi eo. tandẽ sequitur solutionẽ gl. ibi, cõcludẽdo post Imol. q̃ si in casu. c. si eo. concedẽs nihil dixisset de curato: nec etiam impetrans, per hoc non habebit curatũ per. c. cũ in illis. in prin. de præb. in. vj. Secus in præbẽda sacerdotali: qa si de ipsa nihil fuit dictũ: sufficiet quẽ esse habilẽ quãdo vacabit: qa in eo requirit minor idoneitas. & sic loquit c. ei cui. vt latius per eũ. ¶ Nõ aperit, si scriberetur motu proprio: vtrũ veniret curatũ: de quo dicẽ post Ab. j. c. proxi. v. coll. ver. v. cõclusio. Et q̃ in subreptiõe attẽ datur data. no. Io. An. Bu. & Imo j. c. proxi. dum loquuntur de eo, qui tacet dignitatẽ, quã habet tẽpore datæ. licet nõ hodie. Nec ob. huic fallẽtiæ gl. in. d. c. statutũ. qa secundũ Imo. in. d. c. fi. vlti. col. de rescri. loquitur in delegatione iurisdictionis, in qua imprimitur habitus tẽpore datæ rescripti: ideò secundũ illud tẽpus exigit habilitas. Vel latius per eum distinguentẽ pulchrè quo ad

19 hanc fallen. ¶ Fallit secũdò; † vbi agitur de cognoscenda inobediẽtia, vel negligẽtia nõ adimplẽtis mandatum

a Apostolicũ: quia attendit dies præsentationis nõ datę[a] ita text. in. d. c. fi capitulo. de concess. præ. in. vj. & in. d. c. dilectus. lo. ij. Idẽ in rescriptis ad lites, vbi attendit dies receptionis in cõputando tẽpore præfixo expeditioni causæ. de ap. super eo. lo. j. dũmodo apponaf̃ tẽpus numero dierũ, vel mẽsium. Secus si diceret, sit causa expedita tali die, vel ante tale festũ: quia tẽpus currit à die data. Io. An. ibi & alij cũ quibus trãsit Phi. iij. col. instruẽs impetrantem: vt differat præsentationẽ donec videat tempus idoneũ ad expeditionẽ: quando habet currere

20 à die receptionis. ¶ Fallit tertiò † in cõputando anno dato ad vtendũ rescripto ad lites: ne expiret per secũdũ impetratũ ab aduersario: quia nõ cõputatur à tempore datę, sed posibilitatis præsentandi j. e. c. fi autẽ. &. c. plerumq; vbi dicẽf̃. Et adde Old. consi. lvj. vbi ponit, quãdo incipiat currere tẽpus gratiæ de percipiẽdis fructi-

21 bus in absentia, per biennũ. ¶ Fallit quartò: † vbi agitur de attẽdenda collatiõe, vel reuocatiõe iurisdictiõis: qa inspicit literarũ ꝓsentatio: vt. d. c. sup eo. & ibi Phil. iij. col. &. c. audita. de resti. spo. gl. pe. in. c. sæpe. xxiiij. q. vlt. Habuim⁹ opportunè. s. e. c. cæterũ: quo ad reuocatiõem iurisdictiõis. Et dicit Io. An. q̃ delegat⁹ sortif habitũ iurisdictionis à tpe datę: sed exercitiũ tẽpore receptionis. per. d. c. sup eo. & j. e. c. pastoralis. propter quod dicit Do. hîc nõ valere collationẽ executoris, qui confert beneficiũ nõ receptis literis suæ potestatis: quia si nõ habet exercitiũ prius: ergo processus nullus. de offi. deleg. prudẽtiã. Et ita dicit se dixisse in facto. & idẽ ponit in. c. j. § j. de off. ord. in. vj. Pro quo vide Rot. amplissimè cõclu. ccccl viij. circa tertiũ. in nouis: vbi idẽ decidunt valde solẽniter. Et de ipsa loquit Mil⁹ in ver. gratia. in prin. & est vna de illis, quas nõ reperi in rubricatis de nouo. In quo ẽt vide Rot. de of. dele iiij. &. vj. decisi. in nouis. q̃ in hoc videnf̃ cõtrariæ. ¶ Quinimo est alia decisio. de cõcess. præb. iiij. in antiquioribus. vbi decidit punctualiter cõtrariũ eius, quod dixit Ro. vbi. s. & Do. hîc. Et dicitur per tres instantias ita fuisse obtentum in Rota: q̃ si data literarum precedit processum executoris, valet: licet tẽpore processus nondũ essent præsentatæ. Imò etiã si tẽpore processus nondũ erãt dati executores: dummodò gratia esset signata: & bullæ emanauerint sub data anteriori ipsius processus. Et est decisio mirabilis, in qua habeo noua pro & cõtrà, vltra prædicta: & aliquid dixi j. e. c. scisitatus. in vlt. char. ¶ Fallit quin

22 tò † in attendẽda natura & qualitate beneficij: quia non inspicitur tẽpus datæ, sed hodiernũ. Old. solẽniter consi. lviij. quidã impetrauit, dicẽs, q̃ si scribitur pro beneficio certi valoris: & tẽpore datę excedebat: sed hodie nõ: attẽditur tẽpus præsens. quia tunc quæritur plenum ius in beneficio. c. fi. de cõcess. prębẽ. in. vj. Inducit. d. c. ei cui. & alia multa, quæ latè reassumit Rot. de concess. præ. in vj. in antiq. vrban⁹ Papa. v. loquẽs de inspiciẽda taxa mutata. respdet ad. cõc. fi eo. q̃ ibi respectu curati, gratia erat ab initio subreptitia: ideò tẽporè nõ conualescit. Et ista ita Oldr. ponit Io. An. in Spe. super ru. de cõcess. præben. & Pe. de Anc. in Cle. vnica. de concess. præ. xlij. col. Et idẽ tenet Old. cõsi. clxviij. q. ij. loquens de cognoscẽdo valore beneficij. & idẽ no. Ol. cõsi. ccxxix. hîc sunt dubia. ibi, ad quartũ. ¶ Bene facit lõga disputatio Cal. quæ incip. impetrauit. do. beneficium curatum. & est fo. cv. vbi dicit, q̃ qui impetrauit curatum, non potest petere illud, quod hodie est simplex: licet tẽpore datæ esset curatum. Et eius dicta colligit Petr. de Anch. in. d. Cle. j. xvj. col. bonus tex. cum glos. in. l. si mater. C. ne de sta. defun. Per quem dicit ibi Bal. q̃ vbi beneficium aliquãdo fuerit curatũ: & nunc regitur, vt simplex: debet haberi pro nõ curato, & econtra: quia attenditur vltimus status & alleg. tex. in. l. Mela. § sed fi alimẽta. ff. de ali. & ci. leg. vbi dato diuerso stilo præstationis alimẽtorum, attenditur vltimus. ¶ Similiter dicit Rota de prob. xix. decisi. in antiq. quòd in materia. c. cum de beneficio. de præben. in. vj. sufficit probare beneficiũ fuisse rectum per clericos seculares decẽ proximis annis, vt dicatur seculare; nisi probetur cõtrariũ. ¶ Similiter dicit Lu. in. l. post dotẽ. xiiij. col. fo. ma. q̃ facta mẽtione consuetudinis, si allegãtur in eodẽ loco contrariæ cõsuetudines, prævalet vltima tanquã derogatoria aliarũ. per. d. § sed si alimenta. Similiter dicit Rota de sepul. j. deci. in anti. q̃ si ecclesia parochialis erigitur in collegiatam, portio quæ soluebatur An-

¶ Non datę. Pro qua materia vide Bart. in. l. si duas. in prin. in lectu. Nic. de Neap. ff. de excu. tut. & in falsus. in. viij. col. verficul. scias tamen. C. de fur. & Bal. in. § die lunę. de pa. Cõstan. & Spec. de rescript. præs. § fi. & per Archi. Ioã. And. & Gemi. in præ. vj. lib. & vide Car. in Cle. fi. in prin. de rescript. & in Clemẽ. j. in fi. de præbẽ. & in Cle. j. Et de censit. & Alex. de Imo. cõ fi. xlj, iiij. parte.

tonianis,ſoluet tãquã de collegiata,nõ tanquã de parochiali. ¶ Similiter dicit Ro.de reſcri.xliij.in antiq.& de iurepa.xiij.in eiſdem.& de præb.v.in antiquioribus.& Old.cõſi.cccxiij.thema queſtiõis tale eſt ad Reges Romanorũ,quòd ſi Papa ſcribit de beneficio pertinẽte ad collationem talis,nõ intelligitur de collatiõe,quæ pertinet quo ad proprietatem:ſed quaſi poſſeſsionẽ: quia præſens & vltimus ſtatus inſpicitur.quod not.Et pulchrè ponit Cal.de hoc.de præb.cõſi.xxxiij.an papa.Similiter dicit Lud.cõſi.cclxx.non video.&c.q̃ iſta clauſula valet,dũmodo nõ fiat præiudiciũ alicui graduato in facultate licita.Intelligitur etiã de illo,qui hodiè eſt graduatus:& habet gratiam,licet tẽpore dictæ clauſulę non haberet gratiã:nec eſſet graduatus.quia ille fauor nõ reſpiciebat gratiã,ſed perſonam. Ab iſtis excipitur caſus extrauagantis Io.xxij.Sedes Apoſtolica.folio impreſſarum.cj.vbi dicitur,q̃ dimembratio dicœceſum, non nocet expectatiuis prius datis,quarum fauore nõ attendit præſens ſtatus,ſed antiquus.Excipit etiã ſimilis caſus:quem dixij.e.c.in noſtra.corollario.xxxix.verfallit.v.Et ex iſtis apoſtil.Bald.in.d.l.ſi mater . Nec reperies iſta ab alio cumulata.¶ Fallit.vj.vbi literę ſecundæ ad beneficia habent clauſulã derogatoriã ad primas, ſicut clauſula anteferri:quia tũc nõ inſpicit data prima rum.c.ſi capitulo.&.c. ſi ſoli.de præbẽ.in.vj.latè Fed. conſi.ccxlj.quia in præſenti.vj.col.ibi,ſumus modò expediti de duob⁹.ponens multa in hac materia. ¶ Et de clauſula anteferri diceturj̃.e.c.capitulum.& vbi nõ cõſtat de prioritate datæ,recurre ad.c.ſi duobus.cum materia:de reſcrip.in.vj.Hæc omnia procedunt in conſyderanda natura vnius reſcripti.Quid autem ſi plura cõ currunt:an & quãdo ſtetur datæ:diceturj̃.e.c.capitulũ.

a ¶ Non valẽt literæ Ad quod ade Spe.de reſcri. præſen.§.v.verſ. item q̃ dixit.

b ¶ De qualitatibus beneficij.Ad de tu an ſit fienda mentio de qualitatibus beneficij impetrandi & beneficij iam obtenti: & de ordine annexo beneficio . & quid de valore beneficij: de omnibus iſtis vide.d.A.b.in iſto cj.ij. col. & in.c. poſtulaſti.j.eo.in fi. Adde, q̃ fallit hic in motu proprio:& in beneficiis datis à Papa alicui cauſa remunerationis : quia gratia valet etiã ſi nulla ſit. facta mẽtio de beneficio, quod habet. vide Iaſ. in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iure.

✠ *SVMMARIVM.* ✠

1 *Reſcriptum impetratum ad beneficia non valet,ſi in eo tacetur qualitas dignitatis impetrantis.in prin.*
2 *Mentio debet fieri in reſcripto de qualitatibus beneficij obtenti:& non ſufficit generalis.*
3 *Vbi lex requirit expreſsionem alicuius rei pro forma, oportet rem ſpecialiter,& non generaliter exprimere.*
4 *Valor beneficij,an & quãdo ſit exprimẽdus,habiti vel habẽdi?*
5 *Valor debet exprimi,nedum beneficij vacantis,vel vacaturi: ſed etiam valor omnium beneficiorum, quæ quis obtinet tempore impetrationis.*
6 *Gratia vbi conceditur motu proprio,non eſt neceſſaria aliqua mentio valoris.*
7 *Gratja motu proprio facta: quando tacet inhabilitatem concernentem perſonam,pro qua ſcribitur, veluti defectum natalium,& bigamiam:tunc præſumitur Papa habilitare.*
8 *Motus proprius nõ præiudicat,quãdo tacetur qualitas beneficij reſpiciens ius tertij:puta ſi eſt iuris patronatus laicorum.*
9 *Motus proprius nihil prodeſt,quando qualitates beneficij non tacentur,ſed exprimuntur cum clauſula motu proprio:& exprimitur falſum.&c.*
10 *Mentio valoris non eſt neceſſaria in literis Papæ beneficij obtenti,quod quis tenet,ſed offert dimittere.*
11 *Cardinalis impetrans beneficium,ſi exprimit falſum ualorem, non adſtringitur dicta regula:imò valet impetratio.*
12 *Mentio falſa valoris non nocet,quando verba literarum multipliciter denotant,quòd Papa libentius & iuſtius conceſſiſſet beneficium longè opulentius.*
13 *Beneficium,ſi eſt minoris valoris,quàm ſit dictũ:gratia nihilominus eſt ſubreptitia.*
13 *Valor beneficij dicitur deductis oneribus ipſius beneficij.*
14 *Diſtributiões quotidianæ nõ cõputãtur inter valorẽ beneficij.*
15 *Valoris beneficij tacituritas non vitiat impetrationem, quæ ſit ab ordinario.verſi.quartadecima concluſio.*
16 *Valoris beneficij expreſsio requiritur in beneficio vniendo,& beneficij,cui petitur vniri.*
17 *Poſſeſsio attenditur,quando quis debet conferre beneficium:*

non autem,an habeat ius conferendi.

CAP. VIII.

1 DAures.†¶ Nõ valet reſcriptũ impetratũ adbeneficia,ſi in eo taceat qualitas dignitatis impetrãtis. Solus Abb.hîc inſiſtit præ cæteris circa mentionẽ qualitatum beneficij impetrati & obtẽti:de qua materia plus habebimusj̃.e.c.in noſtra.vbi omnes ponunt.Solũ hîc videbiſ de tactis per Ab.& primò inquantum dicit poſt Io. An.& alios,q̃ nõ eſt opus facere mentionẽ de nobilitate.Contrariũ tenet hîc And.Sic. quia facilius reddunt nullæ literæ ad beneficia,quã ad lites:vt dicitj.e.c. ad audientiã.lo.ij. Et in literis ad lites debet fieri mentio nobilitatis.de offi.deleg.c.ſignificantibus.ergo & in iſtis.Poſteà cõtra hos inducit notj̃. eo.c.poſtulaſti.vbi tradit,q̃ diuitiæ nõ impediũt beneficiorum retentionẽ.Tandẽ cõcludit,q̃ ſi habet patrimonium amplũ,debet de ipſo fieri mẽtio. Prima ratio nõ ob.quia nõ eſt verũ,q̃ in literis ad lites ſit neceſſaria mentio nobilitatis.Sed.c.ſignificantibus.loquit in perſona,quæ dicit ſe pauperẽ volens fauores datos pauperibus:& erat nobilis:& diues.ergo ſecus,vbi impetratio non fundat in paupertate.Et ideo fatenr hîc But.& Imo.vt quãdo qs impetraret literas beneficiales,dicens ſe pauperẽ:ſi mẽtitur,non valent literæ[a].per.c.ſi clericus.de præbẽ.in.vj.Prætereà eſt falſum,q̃ de patrimonio quãuis amplo,ſit neceſſaria mentio:vt dicit in.d.c. poſtulaſti.Itẽ non ſequit,eſt fienda mẽtio diuitiarnm: ergo & nobilitatis:qa multi verè nobiles carẽt diuitijs: & multi diuites carent nobilitate.Prętereà nobilitas poteſt eſſe cauſa magis inducẽdi cõcedentẽ:nõ autẽ retrahendij̃.de præbẽ.c.de multa.in verb.ſublimes.Idẽ in diuitijs:qa ſecundũ gl.de ap.c.cõſtitutus.in verbo,impotentiã.per manus diuitũ eccleſiæ ſuſtẽtantur.& augentur:ſed à clericis pauperibus ſpoliantur pro ſubleuãdis eorũ familijs.Facit quod no.Lu.ſin.xxxviij.vtrum nobilis.Et faciunt plures regulę cancellarię præſupponentes nobilitatẽ potius iuuare,quàm impedire Imperatores.Facit glo.de pig.c.ex literis.cum ſi.dicens:quòd bona Prælati ſunt hypothecata eccleſiæ,ſi malè adminiſtrabit.& in Prælato paupere eccleſia cãret refugio talis hypothecæ.& de his aliàs plenius.

2 De qualitatibus †Beneficij obtenti,debet fieri mẽtio:& nõ ſufficit generalis.Ab.hîc poſt Caljeo.c.in noſtra. Cõtrarium firmat hîc And.Si.per text.in,c.is cui.in princ.de præbẽ.in.vj.in verb.perſonæ aliàs beneficiatæ,nõ dicit qualibus beneficijs.Et per tex.in eo.c.§.ſi.in verbo alia beneficia noſcit obtinere.nõ dicit qualia. Reſpõdet ad cle.ij.de offi.or.in verbo ſpecialis.& ad.c.in noſtraj̃.eo. in verbo expreſſam mẽtionẽ.q̃ ſufficit dicere ſe habere dignitatẽ:abſq̃ eo,q̃ dicat nomẽ dignitatis.Et dicit mẽtio ſpecialis & expreſſa,propter theoricã Bar.in.l.j.iij. col.ff.de vul.& pup.& dũ loquit de expreſsione multiplici.Et optimè facit dictũ Bar.in.l.j.ff.ſi qs in ius voc. nõ ie.vbi dicit,q̃ ſi ſcholaris renũtiat omni priuilegio fori:ſufficit,& eſt ſatisfactũ illi legi in verbo ſpecialiter. licet nõ dicat qualitatẽ ſui priuilegij.ſ.ſcholaſtici:qa nõ requirit ibi mentio ſingulariter & indiuidualiter. Et ſi diceret,ergo ſufficit dicere,nõ ob.q̃ ſit alibi beneficiatus:abſq̃ mẽtionę beneficij,per.d.c.is cui ſit. Reſpõdet q̃ debet intelligi de beneficio citra dignitatẽ:ſed ſi eſt dignitas,oportet ipſam,ſed nõ eiꝰ qualitatẽ,noſare:niſi impetrent beneficia minora.& ita tex.hîc ſecundum intell.Car.Et iſta latius reaſſumit And.ſij̃.eo.c.in noſtra.xij.col.motus inter alia vrgẽtia per.d.cle.ij.de offi. or.ſubtiliter inductã:qa Io.An.in.d.c.in noſtra.reſpondendo ad.d.c.is cui.dicit,q̃ loquit in gratia facta conferenti,

renti,nõ ei cui ſit collatio meritò ſufficit mẽtio generalis.Tunc ſic:dicta Cle.ij.loquit de legato cõferẽte:ergo verbũ ſpecialis,in ea poſitũ,nõ requirit mẽtionẽ indiuiduã.Vnde Io.An.percuſsit ſe proprio ligone ſecũdum ipſum inducẽtẽ alia ſine labore ſolubilia. ¶ Nihilominꝰ ſequenda eſt opi.cõmunis.Pro qua vide Io.An. j̃.e.c.in noſtra.ver.ſi.& ibi Do.iiij.col.& But.in.viij. col.& Imo.in ſi.qa† vbi lex [a]requirit,p forma expreſſionẽ,nõ ſufficit,platio ſub verborũ inuolucro. per.l. ſed & ſi qs.§.queſitũ.ff.ſi qs cau.&.c.quia ad agendum. de procu.in.vj.&.c.ſi.e.ti.& li.cũ caſib⁹ ibi ſignatis.Reſpõdet ad.c.nõ põt.q̃ ibi Papa nõ recitat formaliter id, quod cõtinebat in diſpẽſatiõe,in qua bene fiebat mẽtio ſpecificata.ſed in genere Papa reſpõdendo ſoluit dubiũ tantũ,de quo quærebat videlicet qd operet illa clauſula,nõ ob.nõ autẽ dubitabiſ de modo exprimẽdi.Similiter.d.c.is cui.reſpõdet,q̃ fiebat gratia cõferẽti:nec debuit,nec potuit beneficiũ nominari.Et idẽ Do.in.d.c. nõ põt.§.ſi.licet dicat & malè,q̃ ad illũ tex.nõ reſpõdet Io.An.& ipſe reſpõdet:vt.ſ.Cũ iſtis cõcordat Card.in Cle.ij.xiiij.q.dicẽs illã eſſe ſpecialẽ mẽtionẽ,quæ exprimit circũſtãtias & cõditiones,quę poſſent Principẽ alterare:& hoc propter odioſitatẽ taliũ literarũ.Et idem Imo.ibi vlti.col.poſt Zẽze.& Mari.in rep.c.poſtulaſti. xiiij.col.ibi.xv.trãſeũdo nũc qualitatẽj̃.eo.& Car.tãdẽ in.d.cle.j.ij.&.iij.col.& ibi etiã Imo.vj.col.licet glo.ibi videat velle,q̃ de qualitatibꝰ primi vacaturi nõ ſit neceſſaria mẽtio.Cũ iſtis cõcordat Ab.in.c.in noſtra.vlt. no.& Nic.Mi.in rep.fo.lxxiiij.ij.co.ibi:gratia in beneficialibus. per.d.Cle.ij.in ver.ſpecialius.Et idem Rota hoc ti.xxxj.deciſ. inantiq.no.q̃ Papa.Et dicit Nic.Mi. in rep.fo.lxxvij.ad fi.ibi:gratiã beneficij.q̃ de tribꝰ qualitatibꝰ obtẽti,debet fieri mentio:videlicet dignitatis, cõtinuę reſidẽtię,& curię.alle. But.in.d.c.in noſtra.in viij.col.dicit ſecꝰ de qualitate ordinis beneficio annexi: per.c.ei cui.de pręb.in.vj.& ſequit Nico.in.d.repe.fo. lxviij.in prin.Dixit tñ Rota de reſcri.x.deciſi.in nouis. q̃ expreſsio qualitatũ ſuperfluarũ nõ eſt neceſſaria:nec nocet earũ falſitas,ſi exprimant.& retuli in.c.ij.ſ. eod. Dixit etiã Do.in.c.ſi Apoſtolicę.in fi.de prę.in.vj.propter gl.pen.ibi eſſe regulã,q̃ in oĩbus literis,p quas ius antiquũ augmẽtat,vel cõſeruat,debet fieri mẽtio aliorũ beneficiorũ.Dixit etiã Do.in.c.nõ põt.in fi.prin.de præb.in.vj.q̃ oĩa iura arctãtia ad expreſsionẽ certarum qualitatũ in acquiſitiõe beneficiorũ,habẽt locũ etiã in impetrationibus diſpẽſationum ,ppter glo.ij.ibi,quã extollit ad ampliationẽ illorũ iuriũ.Dixit etiam Cal.de reſcri.cõſi.x.q̃ taciturnitas qualitatũ nõ nocet,quando ſunt qualitates,de quibus exprimẽdis iure nõ cauet.Et idẽ repetit de ſi.presby.cõſi.j.alle.gl.v.in Cle.j.de præben.Et iſtas theoricas no. aliã habebimꝰj̃.cõcluſiõe.ix. ex quibꝰ remanet ,pbata opi.cõis.¶ Nõ ob.dictũ Bart. in.l.j.ff.ſi qs in ius vo.primò,qa cõtra ipſum facit gl.in d.Cle.ij.in verbo ſpecialis.& in.c.in qſtores.in verbo b expreſsè.de hær.in.vj.cũ multis quę poſui.ſ.ti.pxi.trãſlato.Sed qa ibi poſui alia faciẽtia ,p Bar.quẽ etiã Legiſtæ ſequunt in.d.l.j.ideò ſit alia ſol.q̃ Bar.loquit in materia,in qua lex requirit mẽtionẽ adeò ſpecialẽ,q̃ reſultet informatio & claritas opportuna abſq̃ ſpecificatione indiuiduali.Satis eſt enim,q̃ qs renũtiet omni foro:nec eſt neceſſaria ſciẽtia qualitatũ fori.Sed loqmur nosvbi lex requirit mẽtionẽ ſpecialẽ tãta ſpecialitate, q̃ excludat ſubꝛeptionẽ.Vnde dicẽdo:Talis beneficiatꝰ petit beneficiari:nõ diceſ ſuperior informatꝰ informatione adeò opportuna,q̃ poſſit diſcernere,vtrũ iſte meritò ſit exaudiẽdus,an nõ:niſi intelligat naturã bñficij obtenti.& hoc qñ vult vtrũq̃ retinere.Idẽ fortè eſt,qñ primũ habet vacare:qa poſſet eſſe tale à quo Papa non vellet iſtũ remouere.& cõgruẽtius deberet manere in ea vocatione,in qua vocatꝰ eſt.Cle.j.de reg.fortè magis aptꝰ bñficio habito,quã ambito:meritò ſimplex nominatio prami beneficij dicitur ſpecialis ſpecialitate opportuna.Ita adaptabis nouiter gl.in.d.Cle.ij.cum not.dicto Bart. in d.l.j.cũ alijs,quæ dixi in.d.c.trãſlato.Et bene facit deci. Rotæ.de of.ord.iij.no.q̃ Eps.in antiqs. ¶ Et q̃ qualitates obtẽti bñficij ſint exprimẽdę,probat optimè à cõtrario Cle.ſi Romanꝰ.de præb.in verb.qualiacũq;. Neque apparet:q̃ ſi ageret de primis retinendis:quia motꝰ proprius non diſpẽſat.d.c.nõ põt. & iſta bene guſtabis. ¶ Neq; vrget inductio facta de.d. Cle.ij. quia licet declaret vires collationũ legati:tamẽ reſpicit impetratores,ſicut facit.c.ſi.de offi.le.in.vj. in verbo,tibi. Ad cuius declarationẽ emanauit.d.clem.ij. Quòd ita fit,vide Mari.cõſi.xiiij.Quærit à me Mari.vbi fortius cõſuluit, q̃ etiã ſi legatus nõ de latere,habet facultatẽ conferendi beneficia perſonis aliàs beneficiatis,tamẽ ſi impetrãs ab eo nõ facit mẽtionẽ de beneficio habito , nõ valet legati collatio:quia ſicut Papa qui põt ,puidere aliàs beneficiatis,nõ præſumitur velle hoc facere:niſi cũ cauſæ cognitione:ita nec eius legatus.vbi latius per eũ:licet Domi. quem ipſe nõ alleg.latè firmet cõtrariũ in.c.is cui.iij.colum.de præb.in.vj.dicens non reperiſſe iſtud tactũ.Sed eum reprobat Nic.Mi.in reper.fo.lxviij.in prin. ibi gratiam impetrãs.¶ Itẽ inquantũ Ab.extollit dicta Hoſtj̃. eo.poſtulaſti.q̃ in gratijs non arguitur à maioritate rationis:adde quæ ibi dicentur.

4 De expreſsione †valoris ſcribit hic Ab. quẽ vide & eius dictis ad dit hic And.Sic.q̃ attendit valor hodiernus,ſecundum Old.& nõ dicit vbi.dixi in.c.præcedẽti.v.fallẽ. Et addit Car.in.c.ſi.de præſumpt.vbi dicit,q̃ expreſsio falſi valoris nocet,etiã ſi fuit dictũ:vt aſſeritur. qa ſemper impetrãs faceret illuſionẽ.De hocj̃.cõclu.vij.Et dicit Andreas Sic.ſe cõſuluiſſe,q̃ onus probandi veritatẽ valoris,incũbit opponẽti:all.Bal.in cõſi.inci.plurima dubia ſun examinanda.ij.col.quia non præſumitur ſubreptio: niſi probetur.l.quoties.§.qui dolo.ff.de prob.Niſi Papa ſcriberet cõditionaliter:vt ſi tibi,cõſtiterit quantũ valorem nõ excedat.ſed de hoc j̃.cõcluſione.iij.Subditꝰ etiam And.Si.ſe mirari cur oporteat valorẽ exprimere ſemp: qa ſi pauperibꝰ eccleſijs deſeruiẽdũ eſt p pauperes,non eſt opꝰ mẽtiõe tenuis valoris.Et ſi beneficiũ eſt pingue, & impetrator nobilis ,vel doctor:nõ eſt opꝰ exprimere vbertatẽ valoris:qa nõ retraheret cõcedẽtẽ.de præb.c. demulta.niſi quãdo abũdãs clericꝰ impetrat beneficiũ tenue,per iſtũ tex.Et iſta reſidet latioribꝰ verbis.¶ Ad datis.xvj.nouiſſimas cõcluſiones circa iſtã expreſsionẽ valoris,de qua in curia & extra,quotidiè fit mẽtio:nec per aliquẽ ſcribentẽ eſt p ordinẽ dilatata.Et inſiſtã reformando,quę aliãs dixi.de p̃ſum.c.ſi.vbi poſui aliqua ex infrà diẽdis,maximè in tribꝰ cõcluſionibus.¶ Prima cõcluſio.De iure cõi nõ eſt neceſſaria expreſsio valoris [b]in impetratiõibꝰ.gl.v.poſt prin.ibi,ſicut nec habetur.in Cle.j.de p̃b.Et ibi Car.& Imo.j.col.& Cald. b But.Imo.& Doj̃.e.c.in noſtra.& Abb. hîc:ſiue loquamur de valore bñficij obtẽti,ſiue obtinendi:p rõnes de quibꝰ per eũ.¶ Secũda cõcluſio· Licet de iure dicta expreſsio nõ ſit neceſſaria:tñ ſi exprimit,& ſit maioris valoris:nõ valet impetratio.Rota in antiqs. de reſcri.xlj. deciſi.No.ſecũdũ opi.aliquorũ.& ſic expreſſa nocẽt.Facit gl.in verbo de nouo.in Cle.cõſtitutionẽ.de elec.quę dicit,q̃ plus nocet imperfecta locutio,quã ſilentiũ.etiã vbi loq nõ eſt opus.Et idẽ Car.latè cõſi.xxxiiij.inci.M. ccclxxxj.die.x.menſis Iulij.vbi inducit.c.cui de nõ.de præb.in.vj. Et qa in gratijs Apoſtolicis cauſa habet vim cõditionis:cũ ſubintelligit clauſula,ſi ita eſt.c.ij.ſ.e.Et cauſa adiecta in vim cõditionis,ſi eſt falſa vitiat.l.demõſtratio.§.j.ff.de cõdi.& demõ.Ita dicit ſe cõſuluiſſe Gaſ.

¶ Valoris. Adde Ro. in deciſi. lxxiij. impetrans. de ci.ccxc.in not.& adde Bal.in.l.ſi is qui res.§.eũ, qui ff.de excuſ.tut.

An & quando ſit exprimendus valor beneficij habiti,vel habendi.

Cal.& Io.de Fan.Et ſe ita obtinuiſſe Florẽtię in queſtio ne ardua.Etiã ſi talis obreptio fit p ſimplicitatẽ.alle.p no.gl.pe.in.c.ſi motu ꝓprio.de ꝓbẽ.in.vj.Et licet alleg. ignorãtia.de reſcri.in.vj.nõ tñ põt hic prætẽdi ignorãtia iuſta:qa impetrãs debuit ſe informare,vt lati⁹ p eũ. Et idẽ ipſe no.in.d.c.ſi.q.ij.& ibi Ab.iij.col.qa licet cõſtet de corpore bñficij:tñ nõ cõſtat de bona ſinformatio ne Papæ.Et ꝓ iſta cõcluſiõe facit,qđ dicit Ĵ.ver.quart⁹ casus.& in prima cõſyderatiõe ratiõe octauę cõcluſionis.An aũt ꝓcedat in collatiõe legati,vel ordinarij,dicẽtur Ĵ.cõcluſione.xiiij.Et pẽdet multũ iſta cõcluſio ab his,q̃ habenẽ in materia brocardica,qñ ſolẽnitas nõ eſt neceſſaria,tñ attẽtaf,& ineptè:an vitiet de qua ſcripſi ſ.e.c.cũ ordinẽ.in prin.¶ Tertia cõcluſio. Impetrãti di cẽti bñficiũ nõ valere plus,quã expreſſerit,incũbit onus ꝓbãdi.Car.in.d.c.ſi.dicẽs ita cõſuluiſſe.Gaſ.Cal.& Io. de Fan.ꝓpter doctri.Io.An.in.c.j.de lit.cõte.in.vj.& in regula:inſamib⁹.li.vj.cũ cõcor.q̃ dicenẽ Ĵ.e.c.cõſtitut⁹, vbi dicit,ꝙ impetrãs habet regulariter ꝓbare id,qđ aſſeruit:qa eſt cauſa ſuę intẽtionis.Nõ ob.text.in.l.cũ de leg.fal.ff.de ꝓba. vbi ſi dico patrimoniũ nõ valere:niſi tãrũ,eo ipſo dicor ꝓbaſſe,ꝙ cõtrariũ nõ ꝓbaſ:qa illud procedit ꝓpter preſumptiõem iuris.Nihil eñ præſumit ſoluẽdo:vt tradit.in.l.ſi verò.§.qui ꝓ rei.ff.q̃ ſatisd. cog.Sed iſta ꝑſumptio ceſſat in bñficijs,in quib⁹ ꝑſumitur eſſe redit⁹ ꝓ vita duorũ.c.vt quiſq̃.de vi.& ho.Ergo ſublata illa ꝑſumptiõe,qua dicit preſumi nõ ſoluẽdo remanet regula,ꝙ qs ꝓbet,qđ aſſeruit:ſecundũ Car.in d.c.ſi.Idẽ ipſe ponit cõſi.lxxj.vacãte.in fi.& Abb.in.d.c. ſi.Neq; agit hic de dolo probãdo:qa etiã ſimplicitas no cet:vt.ſ.vt no.Egi.deci.iiij.Cũ iſtis cõcordat etiã Mil. in verbo,gratia.ver.vij.Et Ro.de preb.deciſi.vj.in antiquiorib⁹.qa ſumma expreſſa in gratia eſt pars gratię: ideò ſuã aſſertionẽ habet ꝓbare.Facit ĩ ſimili cõſi.Ang. mihi.cclxx.Boni.Eps.vlti.col.vbi dicit narrãti in reſcripto redit⁹ eſſe diminutos,incũbit onus ꝓbãdi:ꝑ tex.in §.qa verò.in auf.de equali.dotis.& no.Cal.egregiè. de ꝓba.cõſi.x.Similiter dicit Ro.de ꝓba.ix.deciſ.in nouis. ꝙ impetrãs à collatore,vel nũcio habẽte ptãtem cõferẽ di bñficia certi valoris:teneẽ ꝓbare,ꝙ illud ſit infra taxã in literis collatoris cõprehẽſam.Similiter dicit Egi. cõclu.Rotę.cccclxxj.teſtis cũ fama,q̃ petẽs adiudicari ſibi bñficiũ ex mala expreſſione valoris alij facta,habet hoc ꝓbare:ſec⁹ ſi petit ſe abſolui tãtũ.puta,qa poſsidet tũc actor debet plenè ꝓbare.recipit tñ iſta cõcluſio.ij. fallẽ.¶ Fallit primò.Qñ null⁹ opponit de falſitate valoris:qa nulla eius ꝓbatio requirit;nec ei⁹ ꝓceſſus ex hoc foret iniuſtus:dũmodò de alijs plenè cõſtet.Ro.de preb̃.xix.deciſi.in nouis.licet eã ineptè alleg.& Mil⁹ in cõtrariũ in.d.verbo gratia,ver.vij.& iſtã fallẽtiam tenet Rot.de cõceſ.preb.lvj.in antiqs.Sed caue:qa ſi verũ eſt ꝙ valor videat exprimi in vim cõditiõis:vt dicã in.iij. cõcluſione,fortè hæc fallẽtia nõ ꝓcederet:qa talia debent iuſtificari.Cle.vnica.de cõceſ.prebẽ.Et iſtis adde Ro.de ꝓba.x.deciſi.in antiquis.q̃ cõcordat cũ cõſi.Bal. relato.ſ.p And.Sic.tñ ꝓdicta ſunt tenẽda.¶ Fallit ſecũdò in gratijs cõceſsis in forma pauperũ,de quib⁹ dicẽt Ĵ.eo.poſtulaſti,quia ibi dat gratia gñalis de omni bñficio cõpetẽti.Poſteà dicit noſtræ intẽtionis exiſtit:vt ꝓuideat de bñficio,cui⁹ redit⁹ talẽ ſummam nõ excedãt ideò cũ omne bñficiũ cõtineaf ſub regula,debet qualecũq; poſſe acceptare:niſi aduerſarius opponat,ꝙ excedit dicta ſummã & ꝓbet:quia paup nihil aſſeruit circa valorẽ.Ita Ro.preal.de preb.ĩ.vj.deciſi.in antiqorib⁹. & p Cal.de ꝓbẽ.cõſi.xvj.¶ Quarta cõcluſio.† Per ordinationẽ Vrbani Sixti nedũ debet fieri mẽtio de valore bñficij vacãtis,vel vacaturi:ſed etiã de valore omniũ beneficiorũ,q̃ quis obtinet tpe impetratiõis:aliãs gratiæ nulli⁹ ſunt roboris.Et idem in cõfirmationibus.Ita Ro.preall.de ꝓbẽ.in nouis.Et Abb.hĩc quę ordinatio ẽt hodie viget:vt in regula cãcellariæ.lxj.idẽ voluit,qđ in gratijs:vbi etiã dicit idẽ in expectatiuis:in quib⁹ debet fieri mẽtio de valore bñficiorũ obtẽtorũ,& in quibus, ſeu ad q̃ cõpetit ius impetrãti.& iſtũ ſtilũ curiæ ꝑſuppoñt oẽs Ĵ.alle.¶ Fallit.v.modis iſta cõcluſio,q̃ patebunt ex quinq; cõcluſiõib⁹ ſtatim ſequẽ.¶ Quinta cõcluſio.

6 † Vbi gratia fit motu ꝓprio,nõ eſt neceſſaria aliqua mẽtio valoris.Ita ſeipam reſtringit dicta ordinatio Vrbani:& dicta regula cãcellarię:licet tpe Vrbani fuerit hoc reſtrictũ ſolũ ad bñficia & dignitates Ĵ.vt ꝑ Pe.de Anc. cõſi.alleĴ.cõcl uſi.viij.Sed hodiè ſtat cõcluſio indiſtinctè,quã ẽt latè ꝓbat Pe.de Anc.cõſi.cxxxij.de natura & efficacia.&c.reaſſumpta regula Io.xxiij.q̃ erat cõformis hodiernæ.¶ Eſt verũ ꝙ Ab.hĩc tenet cõtrariũ:qa motus ꝓprius nõ operaf circa qualitates intrinſecas:ſicut etiã nõ operaf circa curã,vel iuſpatronatus laicorũ.& hoc ꝓpter defectũ volũtatis Principis:cõtra quem nõ operaf mot⁹ ꝓpri⁹.Facit gl.in cle.ſi Roman⁹.de ꝓbẽ.& ſequiſ hĩc And.Sic.& Mariĵ.eo.poſtulaſti.xvj.col.nihil addẽtes.Nihilomin⁹ quo ad terminos hui⁹ cõcluſiõis.ſ. reſpectu valoris,nõ eſt recedendũ à ꝑdictis:qa ipſamet regula ſe declarat.Et ita Ro.de præben.xix.deciſi.in nouis.Et multipliciter põt iuſtificari ꝑ Pe.de Anc.d.cõſi. ¶ Sed difficilimũ puto inueſtigare,vtrũ ſit vera opiñ. Ab.& ſequaciũ circa taciturnitatẽ curę & aliarũ qualitatũ ĩ literis datis ꝓprio motu.Et cõtra ipam primò eſt Rota in iſto ti.xxxj.&.lvj.deciſ.in antiq.dũ dicit,ꝙ vbi gratia fit ꝓprio motu:nõ eſt neceſſe facere mẽtionẽ,vlã de cura:nec de qualitatib⁹ intrinſecis bñficij.¶ Secũdò eſt dictũ Io.An.in.c.ei cui.in prin.ibi,ex quo igit nõ fecit.de præb.in.vj.vbi dicit,ꝙ ꝑuiſio Papæ mãdatis ꝓ uideri de dignitate ꝓprio motu,nõ eſt ſubreptitia:licet nõ exprimat curã illi annexã.& ſequiſ ibi Do.j.co.ver. q̃ro pone.¶ Tertiò ad idẽ,qđ no.Abb.poſt Ioã.An.de preb.dileĉt⁹.lo.ij.iij.co.dicẽs.c.ſi eo tpe.de reſcri.in.vj. nõ habet locũ,qñ ſcribiſ motu ꝓprio.Et hoc di ctũ Io. An.ſequiſ ẽt Lud.plura alia ponẽs de clauſula motu ꝓprio,cõſi.cccxxvij.Iſtę ſunt verſi.v.qa videm⁹.Tamen Ab.loquiſ,qñ ſit mẽtio de curato.¶ Quartò ad idẽ qđ no.Io.An.de preb̃.c.ſi motu.in prin.li.vj.dicẽs,ꝙ ſicut mot⁹ ꝓpri⁹ purgat vitiũ taciturnariorũ bñficiorũ:vt ibi:ita oẽm aliã taciturnitatẽ:qa nõ eſt dare rõnẽ diuerſam.¶ Quintò ad idẽ dicta regula curiæ,vbi in gratia motu proprio,nõ attẽdiſ qualitas valoris:& tñ etiã in illa poſſent cõcurrere oẽs rõnes.Ab.hĩc circa ꝑſumptã volũtatẽ Papę.¶ Sextò nõ videf verũ abſolutè,ꝙ motus ꝓpri⁹ nõ operef cõtra ꝑſumptã volũtatẽ Papę,oſtẽdit ſic:Mot⁹ ꝓpri⁹ purgat vitiũ taciturnitatis qualitatũ bñficij iã obtẽti.d.Cle.ſi Roman⁹.in verbo qualiacũ q̃.Modò fingaf caſus,ꝙ ꝓuideaf motu ꝓprio ꝑſonæ ſufficiẽtiſsimè bñficiatæ:certè nõ ꝑſumiſ ibi cõcurrere intẽtio Papę Ĵ.e.cũ ad actũ ſi.& tñ potẽtia motus ꝓprij ꝑferẽ huic ꝑſumptiõi.¶ Septimò,qua rõne eſt op⁹ dicere qualitates bñficij habiti in gratia motu ꝓprio:eadẽ rõne nõ videf neceſſariũ circa obtinẽdũ.Meritò dominus me⁹ de Are.de teſtib.c.cauſam.lo.ij.facto ſolũ hoc ſexto & ſeptimo motiuo,dicit ſẽ dubitaſſe ſemp de dicto Ho.& aliorũ ibi:dũ dicũt motũ ꝓpriũ nõ firmare gratiã cõtra,vel ꝑter ꝑſumptã intẽtionẽ cõcedẽtis:tñ videf remanere cũ eis:niſi qñ in impetrãte eſt ſola iſta inhabilitas,videlicet ꝙ eſt beneficiat⁹.Cogitabã nouiſſimè quinq; caſus ꝓ intelligẽtia prædictorũ.& ſecũdus ſuſtinebit hãc concluſionem cõtra Abb.¶ Primus eſt:

7 † Quãdo gratia motu ꝓprio facta tacet inhabilitatem concernentẽ perſonã,pro qua ſcribiſ:vt defectũ natalĩ:bigamiã,vitiũ corporis,& ſimilia:& tũc nõ præſumitur Papa habilitare[a].& poterit de talib⁹ opponi,nõ per viã ſubreptionis:qa pars nihil ſubrepſit:ſed per viã iuris

a Tunc nõ præſumitur Papa habilitare. Pone quòd motus proprius ſit cũ clauſula generali: videlicet, non obſtantibus ſtatutis:dic,quòd tollit omnia impedimẽta & obſtacula à ſtatutis eccleſiæ inducta; ſed nõ tollit impedimẽta iuris cõmunis: vt tenet Do.in.c.j. de fil. presbyt.in. vj. & ibi Io.de Imo.

iuris cõis:quia motus proprius nõ facit diſpenſationẽ ſuper talibus.Ita Io.An.& Do.in.d.c.ſi motu.ſuper gl.ij.in verbo validam. in.d.Cle.ſi Romanus.& Car.cõſi.xcviij.Papa vniuit.in princip. ¶ Secundus caſus eſt: Quando gratia facta motu proprio tacet qualitates beneficij obtẽti,vel eius quod cõfert:puta valorẽ eorum,& ſimilia nõ cõcernẽtia præiudiciũ tertij: & tunc gratia valet,per.d.Cle.ſi Romanus.in verbo,qualiacũq;.Et per id qđ de valore dixit Ro.& Pe.de Anch.vbi ſ.Et etiã Rota.de ꝑb.in.vj.deciſ.in nouis.Itẽ licet mot⁹ &c.cõtra Abb.hĩc; qđ ſigna ad limitationẽ.c.cũ de illis.in prin.de ꝑb.in.vj.¶ Si diceres.Nõ ꝑſumiſ Papa velle bñficiare bñficiatũ.Reſpõdeꝛ dupliciter.Primò,ꝙ ex quo à ſeipſo mouef, ꝑſumitur moueri ꝓ perſona digna oĩ beneficiorũ cumulo:ꝑ tex.in.*c.ſi qs ſuad*.§.q aũt.xvij.q.iiij.Secũdò,ꝙ act⁹ ꝓcedẽs à mera liberalitate Principis nemini ꝓiudicãs, eſt latè interpretãdus,etiã ſi materia ſit exorbitãs:vt pulchrè deducit Petr. de Anc.cõſi.mihi.ccxc.pro clariori euidẽtia.in prin. & optimè facit.c.ſi pluribus.de præbẽ.in.vj.& qđ dicef in.v.caſu.¶ Sed caue: quia quo ad curã iſte ſecũdus caſus videf debere intelligi, vbi Papa cõfert beneficiũ:quia tamẽ de cura illi⁹ nõ ſit neceſſaria mentio.& ita Rot.xxxj.deciſ.de reſcri.in antiq.Sec⁹ in beneficijs obtentis,de quorũ cura,ſi nõ ſit mentio,gratia nõ valet, & ita clarè Rot.de præbẽ.in.vj.deciſ.in nouis.idẽ dicebat.&c. De qua memi nit Nic.Mi.in reper.fol.lxx.in fi.Sed tamẽ nõ video reſpõſum ad

8 d.Cle.ſi Romanus.in verb.qualiacũq;.¶ Tertius caſus. † Quando tacef qualitas beneficij reſpiciẽs ius tertij:tũc motus proprius nõ præiudicat:puta,ſi eſt iuris patronat⁹ laicorũ.& in hoc exẽplo bene loquiſ Ab.Pro quo vide in terminis Rotã de reſcri.lxv. deciſ.no.ꝙ licet motus.in antiq.& de ꝑbẽ.vj.in nouis.& Car. conſi. cxviij.caſus talis eſt:agitatus eſt proceſſus.Et ꝙ regulariter nõ ꝓiudicetur per.d.clauſulã tertiò no.Car.cõſi.cxxxvij.ad fin.Et Vitalis in li.de clauſulis.fol.vj.& Do.poſt Io.de Lig.in.c.ſi propter. ix.co.de reſcri.in.vj.& Imo.poſt Calĵ.e.c.mãdatũ.pe.col.dicẽs,ꝙ iſta clauſula nõ facit impetrãtẽ ꝑferri primo:niſi de illo fiat mentio.& dicit Imoĵ.eo.c.cõſtitutus.x.col.ꝙ nõ tollit ſtatuta.& dicit Pe.de An.cõſi.mihi.xvj.dominus noſter Papa. & Rota de præb. j.deciſi.in nouis.ꝙ etiã ſi nominet ſtatuta,nõ nocet ꝓticularibus ſtatutis.Et dicit Do.in rep.c.poſtulaſti.xxvj.co.ibi:crederẽt tñĵ. eo.ꝙ mot⁹ ꝓprius nõ ꝓiudicat vnioni factæ ꝑ ordinariũ,ẽt nõdũ fortitę effectũ:qa mot⁹ ꝓprius nõ tollit ius q̃ſitũ alteri in re, vel ad rẽ.alle.gl.iij.& ibi Io.An.in.d.c.motu.licet ĩ hoc de vnioe aliud ſentiat Rota de re.pmu.iiij.deciſ.in anti.aliter ꝑ Do.Quorũ opinio ꝓcedere poſſet:vbi cũ clauſula motu ꝓprio eẽt clauſula gñalis:nõ obſtãtib⁹ qbuſcunq;,ꝑ q̃ gratia noſtra poſſet q̃olibet impediri,vel differri.qa tũc ꝑ talẽ clauſulã impedire intẽdit ius alteri⁹.& clauſula mot⁹ ꝓprij tollit ſurreptionẽ.arg.c.ſi propter.& qđ ibi Lap.de reſcri.in.vj.& ſeqr Maria.in prop.d.c.poſtu laſti.co.xj.de quo vltimo dicef Ĵ.e.c.nõnulli.Adde etiã Car.cõſi. cxlj.ſanctiſsim⁹.ꝙ ſecũdę literę ẽt motu ꝓprio cõceſſę,nõ reuocãt primas,nõ facta earũ mẽtiõe.Et adde q̃dixi.ſ.e.c.cęterũ.ver. vj.reſtrictio.& poſteà inferi⁹.ver.prima reſtrictio.Dũmõ ꝓiudicetur altcri in iure:ſec⁹ ſi eſſet præiudiciũ facti,putà poſſeſsiõis. Cal.hoc ti.cõſi.ciiij.Quod intelligerẽ niſi illa poſſeſsio eſſet colorata.c.cũ in noſtris.de cõceſ.preb.q̃ text.habet locũ,ẽt ſi ſcribaf motu ꝓprio.Abb.ibi.vij.co.& hic no.tãquã nouiſsima & practi

9 cabilia valde.¶ † Quart⁹ caſus eſt:qñ qualitas bñficij nõ tacef,ſed exprimif cũ clauſula motu ꝓprio.& exprimitur falſum:& tũc ſi qualitas malè expreſſa eſt talis,ꝙ ea meli⁹ intellecta, difficili⁹ litę emanaſſent:nihil ꝑdeſt mot⁹ ꝓpri⁹.Puta,ſi eccleſiã curatã litęr appellãt ſimplicẽ:vel eccleſiã valoris mille,dicũt valoris ducẽtorũ.Ita Pe.de Anc.cõſi.mihi.cxxxij.de natura & efficacia.reputãs hoc pulchrũ & nouũ:qa ꝑdicta oĩa loquunt vbi qualitates ſunt ſuppreſſę.Si verò qualitas malè exꝑſſa verofimiliter nõ difficultaſſet cõceſsionẽ,valebit gratia iſta.Pe.colligit exdoctri.tex. Ĵ.eo.c.ſup literis.in fi.Et hic mod⁹:aliud eſt ſupprimere,& aliud exprimere.qa primo caſu neſcim⁹ aliqd de bona,vel mala informatiõe:& ideò dici nõ põt gratiã nõ o pari vltra mẽtẽ Papę,quę nõ eſt apta:ideò eã nõ põt glossare.Sed vbi exprimit,iã ſcim⁹ ei⁹ animũ,& qđ deceptũ.vñ dici põt hoc eſſe cõtra ei⁹ volũtatẽ iã patefactã.& iſtud perpetuò no.¶ Bene facit cõſiliũ Pe.de Anc.

10 mihi.c.lxxxiij.viſis famoſorũ doctorũ.&c.vbi latè vult,ꝙ nõ tenent literę Papę:qbus ꝓprio motu mãdauit remoueri gñalẽ ꝓpter demẽtiã,ſi notorie cõſtabat de ejus ſano intellectu. vnde dicit Abb.de cõſan.& affi,qa circa.ante fi.ſemp tenuiſſe,ꝙ ſi in diſpẽſatiõe,vel gra motu ꝓprio cõceſſa,expreſſit falſa cauſa:nõ tenet.Et pulchrè dicit Car.cõſi.xcviij,Papa vniuit,ꝙ literę Papæ de vniẽda Abbatia ex certis cauſis:nõ valẽt etiã cõceſſę motu ꝓprio,ſi cauſę nõ ſunt verę ¶ Hoc mõ aduertẽter limitabiſ iſta v. cõcluſio,& regula curię in literis motu ꝓprio datis,exprimatur falſus valor,intellige cũ errore notabilis quãtitatis.Et ita firmat Pe.de Anc.cõſi.cxxij.¶ Neq; obſt.iſtis Cle.j.de prob,qa loquiſ vbi Papa pro cauſa ſuarũ literarũ fundat ſe in facto à ſe geſto:qa nõ põt fieri expoſitio inferẽs mẽdaciũ Papæ.ſed loquimur hic, vbi fundat ſe in facto alieno.Ita Car.d.cõſi,lxxxjij.Et dicas,ꝙ vbi fundat ſe in facto alieno:etiã tũc præſumiſ pro aſſertiõe ſua.Sed põt probari cõtrariũ:Abb.de priui.e.dudũ,circa med.ibi. & no. hĩc dictũ perpetuũ.¶ Quint⁹ caſus.Quando exprimunt oĩa exprimẽda,& bene:& tũc in illis ampliaf gratia propter motũ proꝓriũ.& nõ dicif ampliari vltra:ſed ſecũdũ verifimilẽ volũtatẽ cõcedẽtis.Tex.de preb.c.ſi plurib⁹.li.vj.& ibi habes exemplũ.& ita Do.ibi pe.notabili.¶ Nõ dicas:ꝙ fit ampliatio verborũ.ſunt eñ poti⁹ quidã fauores extrinſeci,ſecũdũ Car.in Cle.ꝑ literas.v.q. de ꝑbẽ.Et ꝙ verba nõ amplienf,eſt gl.iiij.ibi:de qua exclamat ibi Imo.iij.co.Et ita intellige Abb.in.d.Cle.ſi Roman⁹.dum dicit:ꝙ motus propri⁹ recipit interpretationẽ pinguiorẽ.ꝑ.d.c.ſi plurib⁹.bene facit dictũ Io.An.de ele.cũ in cunctis.iij.col.ſup verbo liberã.dũ dicit,ꝙ diſpẽſatio Papæ prorogãs electo tps cõſecrationis,nõ op⁹ aſ quin beneficia vacẽt lapſo tpe dato à iure ad cõſe crãdũ:niſi eſſet diſpẽſatũ motu ꝓprio.De quo exultat ibi Bu.iij, col.ver.no.qđ dicit.¶ Reliquas prærogatiuas clauſulę motu proprio.dixi in.c.cauſam.lo.j.de teſt.&ĵ.c.ſi e.ti.ſed prædictos caſus nõ reperi ab alio hoc modo diſtinctos.¶ Sexta cõcluſio. † Nõ eſt

11 opus in impetratione beneficij facere mẽtionẽ valoris beneficij obtẽti,qđ qs tenet,& offert dimittere.Ita ſeipam reſtringit in dicta regula cãcellariæ.lxj.Et hoc mõ eſt opus trepidare de eo,qđ dixit hĩc Ab.dicẽs,ꝙ debeat fieri mẽtio de rigore,licet ipſum ſequaf Maria.ad literã in rep.c.poſtulaſti.lviij.colĵ.e.Et nedũ vigore hui⁹ regulæ,ſed etiã de iure puto cõcluſionẽ procedere:qa nõ videf iſta eſſe qualitas impeditiua impetratiõis.& hoc quo ad valorẽ.Sed quo ad alias qualitates beneficij dimittendi, fortè eſſet idẽ:niſi ſequamur Abb.ea ratione,quã dixi.ſ.ꝙ poſſet eſſe beneficiũ talis qualitatis,ꝙ difficilius ab eo remoueret.Tamẽ nõ credo ſeruari in curia.An aũt oporteat facere mentionẽ de valore patrimonij in caſibus,quibus talia debẽt exprimi:dixi in.c.poſtu laſti.in.xviij.& vltima declĵ.eo.¶ Septima cõcluſio.Error in expreſsione valoris nocet,quãdo verba cõcipiũtur in.ij.vel.iij.per ſonã ꝑſonaliter:puta,vt aſſeris:vel vt aſſerit. Sec⁹ ſi in perſonaliter in tertiã perſonã,puta,vt aſſeritur. Rota hoc ti.iiij.deciſ. in antiq.& eo.tit.lxxj.Sed contrariũ firmat Ro.de præb.vj.in antiquioribus.quia nõ eſt veroſimile,ꝙ Papa hoc poſuiſſet in gratia,ſeu literis,niſi impetrans in ſupplicatione hoc poſuiſſet.& idẽ Car.in.c.ſi.ij.col.de præſum.licet cõſi.lxxj.incip. vacãte.in fi.videatur ſequi prędicta.¶ Cõſydera ſecundũ Abb.in.d.c.ſi.iiij.co, duos caſus.¶ Primus,quãdo talia verba literarũ ſunt cõcepta in perſonã impetrãtis:puta,expoſuit nobis talis &c.poſteà dicit,vt aſſerit.Et videf ꝙ impetrãs dixerit ita ab alijs aſſeri:nõ autẽ ipſe aſſeruerit:quia in generali ſermone,nõ venit ꝑſona loquẽtis.auf. ſi qñ.C.de nõ nu.pe.& ſufficit probare,ꝙ ita aſſeratur.¶ Secundus caſus eſt,quãdo oĩa verba loquũtur vniformiter, & videf ꝙ ipſe impetrãs oĩa aſſeruerit.& ideò habebit probare ea eſſe vera:quia videf ipſe feciſſe illam relationẽ.& ita cõcordant prædicta.¶ Cõſydera qd ſi in primo caſu nõ probaret,ꝙ ita aſſeretur; quia ſentit Abb.ꝙ nõ obtinebit.Et intelligerẽ,ꝙ probet aſſertionem cõmunẽ:nõ autẽ aliquorũ.iuxta ea,quæ dicũtur de probatiõe & famæ opinionis cõmunis:ꝑ Bar.in.l.de minore.§.tormẽta.ff.de quæſtio.cũ cõcor.Et adde iſtis Cal.in iſto ti.cõſi.viij.vbi dicit ꝙ iſta verba,vt aſſeris:videntur conditionalia,quaſi ita eſt.

11 ¶ Octaua cõcluſio:† Si Cardinalis impetrãs beneficiũ,exprimit falſum valorẽ:nõ ligatur regula prealleg.& impetratio valet.Pe.

de Anc. cõsi. mihi. ccxc. pro clariori. &c. quia sicut regula non ligat Papã: ita nec Car. cum sint pars corporis sui. Et adducit fundamenta amplissima ad probãdũ, ꝙ excellẽtia talium dominorũ, requirit specialẽ mentionẽ. Potes videre ipsum. & per eũdẽ cõsi. mihi. ccxcij. efficacib⁹.
¶ Cõsydera tria. Primò dũ dicit in quarto fundamento, ꝙ de stilo gratiæ factæ motu ꝓprio. Car. habẽt specialẽ naturã: qa nihil refert vtrũ in eis exprimaꝫ valor: an nõ. vnde si omissio valoris nõ vitiat: ergo nec superflua expressio. l. vnica. in prin. C. de rei vxo. act. Nã istã cõsequẽtiam nõ affirmo: per ea, quæ sunt dicta in. ij. cõclu. Sed ſtãte isto stilo esset vtilis ad regulã, quę tũc vigebat: per quã in gratijs factis motu ꝓprio de dignitatibus requirebat expressio valoris: hodiè secus: vt. ſ. in. v. cõclu. ¶ Secũdò cõsydera, ꝙ Pe. de Anc. multũ se fundat in verbis gratiæ, quæ innuebãt attẽtis meritis *illi*⁹ Car. Neapolitani: ꝙ papa voluisset: vt illud beneficium fuisset pinguius. ergo error valoris nõ vi detur cõsyderabilis: quia ista consyderatio est dubia: vt patebit in conclusione seq. ¶ Tertiò cõsydera, ꝙ ratiões quib⁹ nititur ꝓbare, ꝙ verba gnalia nõ ligant Cardinales in materia stricta, non sunt demonstratiuę, sed persuasiuæ. Et ideò sicut aliãs scripsi de fid. instr. c. qd̃ super his. de offi. dele. c. cũ in iure. difficilè sustineret hoc in pũcto iuris: maximè, qa vltra ea, ꝙ dixi in dictis locis, Old. cõsi. ccxj. ad ꝓpositũ &c. & cõsi. ccxciij. verũ aliqn̄. & cõsi. cccxxj. thema tale est: fratres. S. Ant. quẽ sequunt Pau. & Phi. in l. fi. in prin. C. de ver. sig. multũ latè probat: oppositũ: volens, ꝙ in materia stricta appellatione curialiũ, veniant Cardinales. Est verũ ꝙ Io. Mo. in. c. j. de schisma. in. vj. tenuit, ꝙ generales dispositiones odiosæ nunquã includũt eos. & sequit⁹ Lud. cõsi. ccccxcviij. in casu, quo queritij. col. & Abb. in Cle. j. in princi. de excess. Præ. Sed ipsemet Io. Mo. in extraua. excõicamus. super verb. clericos. & est fo. impressarũ. lxxxv. dicit totũ cõtrariũ, volẽs ꝙ illa extrauagans graviter puniens simoniacos, liget Cardinales. & idẽ in simi. Et retractat qd̃ ipse scripsit in. d. c. j. tanquã dictũ à persona suspecta: cũ esset Cardinalis. Ideò Archi. & Io. An. in. c. nemo. de elec. in. vj. dicũt, quòd dictio nemo, de qua ibi, ligat Cardinalẽ. & sequitur ibi Do. allegãdo Io. Mo. vbi. ſ. Et idẽ tenẽt Do. in. c. j. i. j. co. de schisma. in. vj. & sentit Car. in Cle. in plerisq. in fi. prin. de elec. ¶ Ex quibus dubito de ista cõclu, & de noua opi. Do. mei Bar. Bellẽzini. in. d. qd̃ super his. xvj. col. vbi voluit, ꝙ nulla dispositio generalis liget Cardinales, adeò ꝙ attentari põt & firmari secũdum eũ: ꝙ dispositio. c. cũ in iure. de offi. dele. nõ habeat locũ in Cardinali dicẽte sibi cõmissam esse causam. Et cõtra hanc opi. & cõtra dictũ cõsilium Pet. de Anch. incipiens pro clariori vide Franc. Paui. auditorem Rotæ cõmẽto extrauagãtis, ad onus. quod posuit post tractatum ne se. va. fo. xxxvij. vbi enumerans priuilegia Cardinaliũ subdit fuisse tẽpore suo sæpe iudicatũ in Rota, ꝙ regulę cãcellarię & alię dispositiones ligẽt Cardinales, quicquid scribat Pet. de Anch. & Lud. Ro. in locis præal. & hunc locum vidi post prædictorum; editionem. Additio. & adde quod dixi in rub. de maior. & obe. ¶ Nona cõclusio. † Mala expressio valoris nõ nocet: quãdo verba literarum multipliciter denotãt, ꝙ Papa libẽtius & iustius cõ ceſsisset bñficiũ lõgè opulẽtius. Pe. cõsi. prędal. ccxc. & est dictũ aureũ, si verũ est: sed de ipso ſemp dubitaui: qa qñ à lege data est forma alicui cõcessiõi, nõ sufficit, ꝙ sim⁹ in casu, in quo Princeps cõcessisset ẽt forma nõ seruata: sed ſemp illa est necessaria. tex. opti. in. d. c. si motu. in verb. quãtũ cũ ꝙ modicũ. vbi ꝓpter bñficiũ modicũ nõ expressum vitiat gratia: & tñ re vera ei⁹ expressio nihil alterasset animũ cõcedẽtis. Et in istis nõ arguit à maioritate rõnis: vt in se. cõclu. Et ideò Doj. e. c. sup lris. v. co. & j. e. c. postulasti. xv. co. & in. c. dudũ. v. co. de p̃b. in. vj. & Mariaj. e. c. postulasti. pe. co. & alij quos dicãj. e. c. in nostra. dãt doctrinã circa exprimenda in bñficialib⁹: ꝙ aut loqmur de his, q retraxisset, vel feciſſent Principe difficiliorẽ: & tũc ista debẽt noiarij. e. c. postulasti. Aut oĩno cõcessisset: & tũc ant talia sunt, q̃ de iure debẽt exprimi: & indistinctè exprimi debẽt. d. c. si motu. Aut nõ sunt expressa: & nõ retraxisset. & nõ est op⁹ exprimere. Facit etiã dictũ Bal. i. l. j. ibi: inſcõtrariũ. qa ista sunt verba formalia. ff. de lib. & posth. & qd̃ dicẽj. eo. c. cũ dilecta. ĩ. iiij. & x. ampli. ꝓbando, ꝙ forma legis, vel hoĩs, est seruãda ẽt si videaf supflua: vel si ea omissa, act⁹ melius adimpleret. facit etiã sequẽs cõclu. ¶ Decima cõclu. † Si bñficiũ est minoris valoris, quã sit dictũ: adhuc gratia dicit⁹ subreptitia. Ita sentit Do. post Pau. & Io. de Fan. i. c. quãuis. lo. j. in fi. in prin. de p̃b. in. vj. qcqd senserit ibi gl. in verbo, absq. Quã dicit Io. de fan. se vidisse correctã manu ꝓpria Io. An. q cõtra eã tenet. e. ti. c. cui de nõ. vbi est casus. Et idẽ Car. latè post Pau. in Cle. j. in princ. viij. q. de cõcess. p̃b. Et iste est casus in quo nõ attẽdit regula, ꝙ in maiori summa inest minor. l. qui quartã. cũ fi. de le. j. qa in istis odiosis, & bñficialib⁹, pl⁹ & min⁹ nõ se habẽt, vt pars & totũ: neq; vt maius & minus, sed vt species inuicẽ sepatę: vt ibi latius p Pau. quã etiã sequit Imo. ij. col. Et idẽ Pe. de Anc. ibi, & in Cle. vnica. xiiij. col. ibi. v. oppono. de cõcess. præb. vt plenius in. d. c. cui de nõ. & Mariaj. e. c. postulasti. lv. col. ibi, imò qd̃ est forti⁹, quicqd̃ dicat Bal. in. l. j. §. ne aũt. C. de cõi ser. manumiſ. ¶ Cõsydera primò, ꝙ ista cõclusio nõ ꝓcedit, vbi dicit de valore vsq; ad certã summã: qa venit oĩs quãtitas citra illã: Car. in Cle. j. in prin. iij. no. de cõcess. præben. gl. in. d. c. quãuis. in verbo, vsq. Idẽ si dicit talẽ valorẽ nõ excedit. & iste modus loquẽdi est in vsu. ¶ Cõsydera secũdò, ꝙ vbi cõcurrũt oĩs demõstrationes veręistа nõ videtur importare, ꝙ minus valeat: ergo videf sufficere, ꝙ cõstet de corpe: p. c. significãtej. e. Respõde ex doctrina Rotę de p̃b. xix. decis. in antiquioribus. ꝙ istud est verũ, vbi aliqd exprimit causa demõstrationis. vnde si dixit sacristiã esse dignitatẽ, cũ nõ esset: nihil nocet. Secus in his, quę dicunt causa limitatiõis, vel taxatiõis: vt in ꝓposito p c. susceptũ de rescri. in. vj. Et hoc extollit Abb. in. d. c. significãte. & dixi. ſ. e. c. sup literis. iij. co. ver. limita quartò. Nõ dicas: cõtra, cessat ratio, p quã sæpe dicũt doc. cur sit exprimẽdus valor. ſ. qa fortè nõ dedisset bñficiũ maioris valoris: qa iã dixi, ꝙ vbi ꝓforma reqrit expssio: nõ cõsyderaf: vt in p̃ce. cõcl. ¶ Vndecima conclu. qñ in lris dicit de valore secũdũ taxationẽ decimę, & re vera sit maioris valoris: iste error nõ nocet: dũmodo talis sit valor taxationis. Rota in isto ti. xxvj. Itẽ not. ꝙ vbi Papa. in antiquis. remittẽs ad notata in Cle. ij. vbi gl. in verbo, cõsuetã. de deci. tũ hodierna regula dicit, ꝙ fiat exceptio secũdũ cõem ẽstimationẽ, nõ secũdũ taxationẽ decimę. Scias tñ, ꝙ taxatio semel facta ab habẽte potestatẽ taxãdi, semp durat: etiã si permultos ãnos decima nõ fuit postea soluta. Rota de cõcess. pręb. xxxj. in anti. Et si in illis partib⁹ nõ est taxata decima, habebit rõ veræ ẽstimatiõis. Ol. cõsi. mihi. ccxxxv. factũ tale est. & sequit Io. An. in Spe. super ru. de cõcess. præb. & Pe. de Anc. in. d. Cle. vnica. xlv. col. ibi: sed tũc stat quomodò. de cõcess. p̃b. ar. l. in testamẽto. ff. de cõdi. & demõ. vbi nõ extãte monumẽto, de quo testator dixerat, attendit dignitas & substãtia defuncti. ¶ Subdit Ol. Io. An. & Pe. vbi. ſ. quòd quãtũ ad cognoscẽdã taxationẽ decimæ capellę vnitæ alteri ecclesię, retinẽt propriã naturã & qualitatẽ: quãtũ verò ad ẽstimationẽ vetã, cõputanf cũ beneficio principali. Et si gratia loquit decertaſ summa paruorũ turonensiũ. & in loco beneficij nõ est illa moneta, ẽstimat bñficiũ, secũdũ valorẽ intrinsecũ turonensiũ: & secũdũ valorẽ pecuniæ currẽtis in loco bñficij, nõ attẽto valore extrinseco turonẽsiũ. Rot. hoc ti. lxviij. not. ꝙ vbi est facta. in anti. Sed Ol. cõsi. clxviij. ad primã. ver. ad tertiã. vult, quòd attendatur valor intrinsecus; qa de communi vsu[a] nõ dirigitur ẽstimatio ad

a ¶ De communi vsu. Facit ad hoc quod not. & plenè habeſ per do. Sozi. consi. vj. incip. prædicta consultatio. in princ. cum ver. seq. vsq; ad fin. in. j. parte, char. v.

intrinsecum

intrinsecũ valorẽ pecuniæ, sed ad vsualẽ. l. j. in prin. ff. de cõtrahẽ. emp. & sequit Pe. de Anc. in. d. Cle. vnica. quasi in fi. & fortè meli⁹ de quo ẽt p Nic. Mi. in reper. fo. lxxij. ꝓpe fi. ij. col. ibi, gra si impetraf. Et scias, ꝙ duodecim turonẽses valet vnũ ducatũ boni põderis. & cunei florẽtini, extrauagãs electionis ad fi. ibi porro turonẽses ꝓdictos. fo. impressarum. xxviij. col. Et not. ꝙ noĩa librarũ & aliarũ monetarũ recipiũt interpretationẽ valoris inspecto loco bñficij, non loco impetrationis. Old. cõsi. clxiij. & Pe. vbi. ſ. Contrariũ latè ꝓbat Egi. deci. Rotę. ij. quia posset papa decipi: cũ ignoret locorũ cõsuetudines. vñ noĩari dñt floreni, & aliæ monetę: at tẽta summa, secundum quã currũt in curia. vnde stilus est, ꝙ dicatur de florenis cameræ apostolicæ. ¶ Duodecima cõclu. In cõputãdo valore bñficij, debẽt deduci onera: aliãs articulus impugnãs valorẽ expressum est ineptus: sed debet dicere, ꝙ valet tm̃ oneribus deductis. Rota de cõce. prębẽ. lij. decis. in antiquis. Et istud est regulare quoties fit mẽtio de reditibus. Bal. in. l. cohæredib⁹. ff. fa. ercis. & in. l. neq; in fi. C. de compẽ. per tex. in. l. fundi Trebatiani. ibi, ex locatione fundi redigere. ff. de vsufru. le. Et idẽ si fit mẽtio de fructibus. l. fructus. ff. ſo. ma. & ibi latè Bar. & oĩs scribẽtes, q ponunt certas fallentias: puta vbi agit de solutiõe decimarũ præ dialiũ. per. c. tua nos. ibi nõ quidẽ deductis sumptibus, aut semine
14 separato de decimis, vt latius per eos. Et adde gl. j. Car. & Imol. in d. Clem. j. de deci. ¶ Tertiadecima cõclu. † Distributiões quotidianæ nõ cõputanf in valorẽ pbẽdarũ. Ol. latissimè cõsi. cxviij. ex virtute gręe. quia sunt reditus casuales & incerti: nec attinent ad corpus præbẽdæ. Et idẽ Io. An. in. d. rub. de cõcess. præbẽ. & Pe. in d. cle. vnica. vlt. charta. miratus de Io. An. qui in. d. rub. vsurpauit sibi totũ cõsiliũ Ol. authore tacito. Et idẽ tenet Rota de re iudi. xxxj. in antiqs. qa danf rõne cuiusdã ministerij ꝑsonalis. Facit. c. fi. §. in illis verò. de cõcess. præbẽ. vbi istę distributiones ponũtur, vt diuersa ab eo, qd̃ daf rõne præbẽdæ. Idẽ Rota de præbẽ. vij. decis. in nouis. & de præbẽ. vlt. dub. in antiqs. Et Nico. Mil. in reper. in verbo, gra. q. vij. ¶ Aliqn̄ tñ ad maiorẽ expressionẽ facta mẽtione redituũ exprimit distributionẽ: licet reuera nõ includaf. Ita in tellige tex. & Do. in. c. fi. in prin. de rescri. in. vj. & c. cũ nõ deceat. de elect. in. vj, procedit ista cõclu. ẽt in mortuarijs: quia sunt incerta in anniuersarijs: nedũ sunt volũtaria soluẽtiũ, sed ẽt necessaria: quia nõ cõputãtur in valore beneficiorũ. Old. cõsi. ccvj. circa primũ articulũ, quẽ etiã vsurpat Io. An. vbi. ſ. Sed Pet. de Anch. in. d. Cle. vnica. pe. col. dicit, ꝙ qñ ista incerta cõiter redigũtur ad certã summã, videnf cõputãda in ẽstimatiõe. Exẽplificat in ecclesia sancti Antonij Venetijs: quæ per quæstores hincinde mendicantes cõiter ꝓcipit aureos quingẽtos annuatim. & in ecclesia sanctę Mariæ in mõte Bononiæ, quæ de oblationibus candelarũ ꝓcipit cõiter vltra aureos ducentos annuos. & idẽ in simili. Nam & talia in certa aliqñ vẽdunf. l. si iactũ. ff. de act. emp. c. j. &. ij. cũ ibi notatis ne ꝓlati vices suas. & nõ reperio à modernis consideratas has varietates. Cogitabã tres casus. ¶ Primus, qñ inter plures beneficiatos in eadẽ ecclesia, diuidunf emolumenta anniuersariorũ: & tũc in taxandis beneficijs singulorũ, talia nõ cõputãtur: quia non video differẽtiã inter hæc & quotidianas distributiões: cũ ista denf solũ interessentibus celebrationi diuinorum. ¶ Secundus casus, qñ ex aliquo legato rector ecclesiæ firmiter habet annuum reditum distribuendũ inter eos, qui intererunt anniuersario omnino fiendo & tunc crederẽ portionẽ ipsius rectoris computari in valore beneficij: secus in aliorum portionibus. quia licet ipse legatũ totũ percipiat, tñ ex quo alijs soluit, videtur esse expensa deducenda. ¶ Tertius casus, qñ ecclesia habet reditus incertos, qui cõiter redigi pñt ad vnã summã. vt in expẽsis Pe. de Anc. & hæc talia cõputenf p authoritatẽ Petri: de qua nũquã fis oblitus. ¶ Quartade
15 cima cõclusio. † Si ordinario quis exprimit falsum valorẽ nõ vide tur vitiari impetratio: qa in impetratione, quæ fit ab ordinario: non cõsideranf istæ expssiones, vel taciturnitates. cle. ij. de off. or. Et regula iuris, de qua in. j. conclu. repetitur limitata solũ in impetratione q̃ fit à Papa. ergo in alijs stet ius cõe. C. de test. l. sancimus Et si diceret ẽt vbi expssio nõ est necessaria, tñ si fit, & malè: noceet: vt. ſ. in. ij. conclusi. R. dicitur, ꝙ ibi est propter periculum: ne Papa decipiaf. q viso certo valore ꝓuidit ei cui fortè nõ prouidisset. quę rõ nõ cadit in ordinario, q ꝓsumitur informatus de qualitatibus subditorũ & ecclesiarũ suarũ. & dicere oppositũ inferret eũ nõ visitasse dicęcesim, vel malè visitasse. lõ talis exceptio de nigratiua honoris Epi reijcif. vnde dicit Car. in cle. ij. vl. col. & ordinarij semper videnf prouidere motu proprio, & ipsi ꝓuidẽt ecclesijs, Papa prouidet psonis. & iõ collationibus ordinariorũ nõ opponif subreptio, secũdũ eũ. ¶ In collatione verò legati nõ puto necessariã mẽtionẽ valoris, rõnibus. ſ. dictis. Sed si exprimeret falsus valor, fortè collatio nõ valeret: quia stat argumentũ dictæ conclu. ij. Et in prouisionibus legati habet locum allegatio subreptionis. c. fi. de of. le. in. vj. & d. cle. ij. Et põt dici circonuẽtus: quia prouidet psonis, sicut Papa, nõ ecclesijs, secũdũ Car. vbi. ſ. & strictius agitur in suis collationibus. hinc est, ꝙ si ipse conferat motu proprio habẽti aliud beneficiũ, qui ipsum nõ expssit, põt opponi de subreptione: vt profundissimè p An. Si. referẽtẽ oĩs. de of. le. c. nisi. col. xx. Licet in hoc cõis opi. sit in cõtrariũ. Et ista cõclu. vt vides tãgit casus per do. nõ decisos: de qbus vidi dubitari. ¶ Quinta decima cõclu. † In impetratiõe vnionis requirit mẽtio valoris bñficij veniẽdi, & eius cui petitur fieri vnio aliãs vnio: nõ valebit re gła cancellariæ. xxj. Itẽ voluit, ꝙ petentes. &c. Et idẽ vr̃ velle in cõfirmatiõibus vnionũ factarũ. Et idẽ Car. cõsi. xcviij. Paue vniuit.
17 ¶ Sextadecĩa & vlti. cõclu. † Attẽditur cõis æstimatio valoris pñtis tpis, nõ antiqui. Ol. cõsi. lviij. dixi. ſ. eo. proxi. ad fi. ibi fallit. v. Et idẽ Marij. eo. c. postulasti. vij. col. ibi: sed circa ꝓdicta. & dũ dixit ibi, ꝙ attenditur quis hodie sit in possessione cõferendi, nõ ãt ad quẽ spectet collatio: adde oĩno Ol. idẽ tenẽtẽ, cõ. cccxij. thema. q. tale est ad reges Romanorũ. & est de cõsilijs additis in. ij. impressione Romana: maximè per. c. cõsultationibus. cũ sua materia de iurepa. ¶ Limita prĩò. Nisi beneficiũ olim fuisset taxatũ: quia taxa semper durat. R. o. de cõcess. p̃bẽ. xxxj. dicit. in antiq. alle. sup conclu. xj. tamẽ qñ esset taxatio per viã decimæ fortè non operatur: cũ fienda sit mẽtio secũdũ ẽstimationẽ cõem, nõ secundũ nouãta-
xã: vt dixi in. d. conclu. ¶ Limita secũdò. Nisi post* impetrationẽ* opponeret de valore & testes deponerẽt de valore ꝑsentis tps: qa nõ probãt, nisi dicãt, ꝙ erat talis valoris tpe impetrationis. Alex. consi. mihi. lxxij. &. cccv. inspecto diligẽter processu in fi. quia nõ seqf res hodie est tãti redit⁹: ergo olim fuit. l. i cõsirmãdo, cũ ibi no, ꝑ Bar. ff. de confir. tu. Bal. in. l. si quis adulterij. C. de adul. Vñ dicit Bal. in. l. j. ad fi. ibi: quæro qualr probẽtur. C. de fru. & li. ex. ꝙ probãdo, ꝙ ex re aliqua percepti sunt tãti fructus aliquibus annis, nõ sequitur: ergo totidẽ nũc ꝓcipi pñt. Et intellige hoc qñ impetratio beneficij fuit facta tpe vacationis: licet vbi haberet gra ad vacatura, deberẽt deponere de tpe vacationis, non impetrationis: ꝑ ea quæ dixi in. d. ver. fallit. vj. ¶ An aũt tales testes debeãt assignare cãm sui dicti non interrogãti, pẽdet ex theorica Bar. in trac. testiũ. iij. col. ibi testis dicit fundum valere: vtrũ videlicet ẽstimatio indigeat magno discursu, vel non exẽplificando vt per eũ. quẽ sequitur Ab. de testi. c. cũ cã. Paul. in. l. ptia. ff. ad. l. Fal. Bal. in. l. solã. iij. col. C. de testi. in. l. fi. in fi. C. de iu. do. impe. dixi. d. c. cũ cã. & latius p Ale. in. d. l. ptia. Vnde in proposito cum habeat testis deponere de eo, quod scit, vel experiẽtia, vel cõi aliorũ auditu, non puto necessariã reddition̄ causæ. ¶ Et istis adde, ꝙ vnus testis cũ fama manõ, ꝓbat excessum taxæ datũ cõtra possessorẽ ꝓmodũ obiect⁹. Egi. conclusio. ccccl xxj. testis cum fama. Item adde, ꝙ si testes dicerẽt, ꝙ olim erat tãti valoris, præsumitur ꝙ hodiè fit eiusdẽ valoris. c. vt dixi j. eo. c. constitutus. in. j. col. Adde, ꝙ prædicta non hñt locũ in impetratione hospitalis, in qua non est necessaria mentio valoris: nisi excedat summam. c. ducatorũ: quia abinde citra non soluitur annata, secũdũ quod audiui, qñ fui Romæ. ¶ Et an sit facienda mẽtio de valore patrimonij, vel pstimonij, qd̃ habet impetrans: dixij. eo. c. postulasti. in. vj. declara. Addi. ¶ Postremò consydera, quòd quãdo expssio dicti voloris fieret, ẽt requirit propter annatã, quæ soluitur cameræ. Reliqua circa mentionem curæ & aliarũ qualitatũ, dicãj. c. postulasti. & in. c. in nr̃a. Et dũ Ab. extollit glo. hic, quòd ad impetrandum, in beneficialibus non requiritur speciale mandatum: vide quæ dicentur j. eo. c. nonnulli, vbi glo. penultima idem tenet.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum secundũ ab aduersario impetratum, valet licet non faciat mẽtionẽ de primo. quo dolo, vel negligẽtia nõ fuit primus impetrãs vsus.*

2 *Dolus non præsumitur: potest aũt probari ex coniecturis post. nu. 11. paulo post prin. ver. dum dicũt hic omnes. iunge numerum sequen.*

3 *Negligentia impetrantis probatur per lapsum anni, quando non est vsus rescripto infra annum.*

4 *Pœna imposita iudici aliquid non facienti, habet locũ si fuerit prius requisitus.*

5 *Pœna an cõmittatur, si non præcesserit interpellatio, post nu. 4. ver. & caue. & habes significatum in margine.*

1 *Vsufructuarius nõ facit fructus suos nisi præstita cautione de vtendo arbitrio boni viri: si tamẽ consentiente proprietario vsus est nulla præstita cautione, facit fructus suos.*

Temporalia ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum. hæc est regula post nu. 5. ver. temporalia. Quæ regula patitur quinque limitationes, continuãdo hãc regulã, & eius materiã vsque ad. c. adhæc.

CAP. IX.

a ¶ Rescripta sunt ppetua. Adde tu Bart. in. l. bñficiũ ff. de cõstit. Prin. in fi. in ver. quero ẽto tpe, vide Hosti. in. c. cũ ad sedẽ. de rescrip.

b ¶ Factis tm. Ad de Alex. de Imo. vbi plenè in. l. iurisgẽtiũ. §. fi fraudãdę. ff. de pac. & ibi vide gl. & bar to. & adde Bal. in l. quęfortuitis. iij. col. de pig. actio.

c ¶ Per cõiecturas. adde tu, q̃ dolus ex cõiecturis probaẽ. gl. est in. c. fi. de renũ. in. vj. in versi. cõiecturas. Bart. in. l. dolum, Pau. de Cast. consili. suo. lxxx. & bar. in. l. fi. C. de pba. vbi dicit verũ si sunt cõiecturæ indubitatæ, ita q̃ aĩm iudicis redat certũ. in Spec. de expẽ. §. fi. ver. tu autem.

d ¶ Negligentia ꝑbatur. Adde tu q̃ hoc intãtum, verũ est, q̃ negligẽtia nõ pot esse: vbi qs nõ est in mora. c. fi. de elect. & text. est in. c. ga diuersitatẽ. de cõcess. præbẽd. & nor. in. c. si cõ promissarius. in princ. de ele. in vj. negligẽtia ante est omissio illius qd̃ fieri debet, & pot; ideò in isto casu dicitur manifesta negligentia; & ita dicitur lata culpa. ff. mãda. l. si fideiussor. in princip. Salic. in. l. nomina. C. ar. tu. Adde Sali. in. l. fi nulla. C. de pi. act. vbi quærit, qñ dicatur lata culpa. & vide ad hãc materiam Ale. de Imo. in. l. idẽq. in princi. ff. pro so. & in. l. tutor, qui. §. pen. ff. de admi. tu.

e ¶ Bene deponere. Adde Bar. in. l. q testamẽto in fi. ff. de test. & in. l. solam. vbi etiam Baldus. C. de testi. &

Si autem. ¶† Valet secundũ rescriptũ ab aduersario impetratũ licet nõ faciat mẽtionem de primo: quo dolo, vel negligẽtia, primus nõ fuit vsus. ¶ Et facit cõtra Bald. in suo peculio. in verbo, rescripta. vbi dixit differre ius canoniçũ à ciuili: quia secũdũ ius ciuile rescripta sunt perpetuaa. l. falso. all. in gl. quia secũdũ Ab. hic. & j. eo. plerũq; iste tex. nõ corrigit, sed limitat illã legem & illa istũ tex. vt nõ dato secũdo rescripto, primũ sit perpetuũ. ¶ Dũ dicũt hic oẽs, q̃ nõ præsumit in dubio dolus: sed habet ꝑbari ex cõiecturis. per. l. quoties. §. qui dolo, ff. de proba. ¶ Fallit. j. in omittẽte id, qd̃ scit se debere facere. l. si procuratorẽ. §. dolo. & l. dolus. ff. mã. Secus si ignoraret. l. quod in alterius. ff. de regu. iur. ¶ Fallit ij. in faciẽte actũ simplr prohibitũ: quia ꝑsumitur dolus. c. jj. de ꝑsum. & ibi dixi. Secus si actꝰ est permissus, stat regula. ¶ Fallit. iij. qñ actus est aliq̃n permissus, aliq̃n prohibitꝰ, & sit clãdestinè: quia præsumit dolꝰ, si est in casu prohibito: secꝰ si fiat palã. l. fi. ff. de ri. nup. l. nõ intelligitur. §. fi qs palã. ff. de iu. fis. ¶ Fallit. iiij. in cõmẽtariense: quia debet probare se dolo carere, qñ carcerati aufugerũt. l. ad cõmẽtariensem. C. de cust. reo, & l. milites. ff. eo. ti. Ista colligunt ex latioribꝰ verbis Flo. in. d. §. qui dolo. & Bar. in. l. dolũ. C. de dolo. ¶ Dũ dicũt doct. ex cõiecturis probari dolũ. per. c. ij. de renũ. in vj. Adde Bar. in trac. testiũ. xlv. col. ibi, dolus. &c. vbi multa exẽpla põit: & in fi. illiꝰ art. dicit q̃ dolꝰ cõmittit tã verbis, quãfactis: fraus verò factis tmb. Ita dicit dixisse beatũ Tho. Credo, q̃ velit eũ alle. ij. ij. q. lxxvij. art. ij. Tñ interdũ sumit fraus pro specie distincta à dolo. Nã ad dolũ requirit, q̃ fiat cõtra aliquã psonã. Patet ex eius diffinitione. s. ad decipiẽdũ alterũ: fraus verò non contra psonã, sed principaliter fit contra legis præcepta: licet istis vocabulis plerunq; abutamur, secũdũ Bar. ¶ Et adde glo. ij. in. l. apud Celsum, in prin. ff. de doli exce. quæ dicit, q̃ mens dolosa cognoscit ex præfationibusc, suasiõibus, & monitiõibus. & sunt verba valde no. secũdũ Bar. ibi. & dixit gl. j. in. l. dolꝰ. C. de rescin. ven. q̃ cognoscit dolꝰ in emptore, quando vituperat rem dissimulando præsentia, nunciando futura. & dixit Baldusd in. l. si constante. §. si maritus. ff. soluto matrimo. quòd aliud est dolus præsumptus, aliud dolus verus. Nam ista verba dolus præsumptus designãt speciem doli: sed ista verba dolus ꝑsumptiuè ꝓbatus, ꝓlata ꝑ se designãt modũ ꝓbatiõis. Vñ dolus interdũ est verus, & verè ꝓbaf. l. si ex cã. §. nũc videdũ. ff. de mino. Interdũ ẽt dolꝰ ꝑsumptiuè probatur. l. q̃ro. §. fi. ff. de ædil. edic. Interdum ẽt dolus ꝑsumptus verè probatur. l. qd̃ Nerua. ff. depo.

2 c ¶† Interdũ ẽt dolus ꝑsumptiuè probatur: puta per cõiecturas & indicia, quæ nõ sunt probatiões directæ: sed inflexæ inferẽtes ꝑ modũ. Et adde Bar. in. l. postquã cõtractũ. ff. de donat. vbi pomit de signis alienatiõis in fraudẽ fiscꝰ. Faciũt cõiecturæ, quæ solẽt dari ad cognoscẽdũ cõtractũ simulatũ. de q̃bus ponit. xxvj. Bar. Veronẽ. in tract. simulationũ. & latè ſanctus Bernar. in trac. de cõtractibus. sermone. xxix. ar. c. j. & frater Io. de capistrano, in libello de vsuris palliatis. & Arch. florẽ. in. ij. ꝑte (uæ ſummæ. c. vij. inci. q̃ vsuræ vorago. fo. xxj. pulchrè Pau. cõsi. cccxxvj. in cã mota, dicẽs, q̃ pot probari simulatio & dolus, ẽt ꝑ alias cõiecturas, quã per illas, quas loco exẽpli ponũt iura. Et q̃ allegare ꝑsumptiões, quę in alijs materijs approbãtur à iure, est ꝓbare simulationẽ liquidissimè. p eũdẽ cõsi. cccxxix, visa petitiõe. p Pe. de Anc. cõ. mihi. ix. plurimæ cõiecturæ. & cõ. lij. ex ordine cõtractuũ. Lu. cõsi. cccciij. plures sunt, q̃ allegãt Pe. de Anc. cõsi. mihi. ccxxiij. ad corroborationẽ. Ab. cõsi. vj. quidã dñs Frã. & cõsi. quidã masſitarius. oẽs post bar. in. l. post contractũ. ff. de do. cũ cõcor. de quibꝰ ibi ꝑ Alex. in apostillis. & plenè firmãs in ver. vsurarius. dicit cũ multis alijs, q̃ lõgo folio indigerẽt. Et affirmãs ꝓ certo id de quo nõ erat certus, ꝑsumit dolo affirmasse: si postea reperiat cõtrariũ: quia nõ debet esse facilis ad temerariã affertionẽ. Pau. in. d. l. dolũ, p. l. fi qs affirmaueritin princi. ff. de dolo. iũcta. l. Iulianus. ver. quid tñ si ignorauit. ff. de ac. emp. Dũmõ tale mẽdaciũ sit ei ꝓficiũ alias nõ ꝑsumit in dolo. l. eleganter. §. fi. cũ. l. se. ff. de dolo. & est bene no. secũdũ Bar. ibi. & sequitur Alex. in. l. dolũ. ¶ Pro quo est optimus tex. di. xxxj. c. Nicena, ibi: licet esset nuptiarũ inexpertus. vbi ad ostẽdendũ ỹn cerũ animũ Pãnutij repugnãtis synodo, alle. q̃ cõmodũ nõ ꝑtẽdebat. Nõ dicas, fortè cupiebat nuptias experiri: quia ꝓhibitio ibi ꝓpositaloquitur de vxoribus ductis ante sacerdotiũ & ipse erat sacerdos. patet in verbo cõfessor. iũcto. c. oĩs. de pœni. & remiſ. Fac ẽt tex. cũ gl. in verbo ab eo. in. c. tertio loco. de ꝑsumptiõibus, Sed tñ vr, q̃ affirmans hoc, de cuius veritate nõ erat certus, nõ teneatur de dolo: quia secũdũ Alex. in. d. l. dolo. d. l. Iulianus. potius probat oppositũ: & ibi gl. in ver. iudicationẽ. qd̃ sequit Bar. & cõiter oẽs tñdẽtes ad. l. si quis affirmauerit. q̃ dolo ibi affirmauit: patet in ver. si callidè hoc feceris. Et adde, q̃ ꝓbaf dolꝰ eoipso, q̃ qs cõtrahit cõtra iura. C. de agri. & cẽsi. li. xj. l. quẽadmodũ. Facit regula, qui cõtra. lib. vj. & qd̃ no. Bar. in. l. sed & si. §. scire. ff. de peti. hære. & gl. ij. in. c. vulteranæ. xxij. q. ij. Dixi aliquid de reiu. c. cum cã. in fi. Reliqua circa actionẽ doli habemꝰ magistraliter per Ho. in summa de dolo. Et Ang. Are. in. § ꝑtereà. insti. de actio. co. xiiij, cum seq. de exceptione doli latè. Itẽ Ang. insti. de exce. in prin. in iiij. col. cum sex folijs. seq.

d 3 **Negligentia probatur** d† per lapsum anni, vt hîc. & est spãlis modꝰ, secũdũ do. hîc. Adde Bar. in trac. testiũ. col. iij. verſ. lata culpa. ibi omittẽdo seu negligẽdo. vbi pot alios modos: & qũo dicãt testes bñ deponere e de negligẽtia. Et dixit Bart. cõsi. cij. Charissime dñe isti vestri Nucerini. in prin. q̃ qñ quis teneret ad factũ certũ & limitatũ tpe & loco, eoipso q̃ illud nõ facit, est probata negligẽtia nisi ille oſtẽdat de impedimento. alle. l. iij. §. si ad diẽ. ff. de re mil. & l. ij. §. sed & si quis. ff. si qs cau. & ita in tex. nostro. Et dicit Lud. cõsi. cccxxxviij. in casu ꝓposito: q̃ si iudex ꝓnũtiat redeũdũ esse ad arbitros, à quo partes recesserãt, vel idẽ dicat arbiter: puta redeũdũ esse ad iudicẽ, vel in alios esse cõpromittẽdũ istud est negligere facere iustitiã. p. l. si cũ dies, vult dicere. l. non distinguemꝰ §. q̃situ. ff. de arb. Et vide Car. cõsi. lvj. Dũ reuerẽdus. vbi firmat theoricã q̃ lex vel statutũ loquẽs de negligentia, nõ figendo tps nũquã habet locũ, nisi præcedat monitio. vnde stante statuto, q̃ massarius capꝰ posit locare possessiões, in qbus cõductores sunt negligẽtes ad culturã, nõ pot locare, nisi moneant, & postea negligãt. ¶ Indu cit ꝑ casu tex. de concess. ꝓb. c. fi capso. lib. vj. vbi executor datus vt ꝓuideat negligẽte. c. debet prius cõpetẽtẽ terminũ ꝑfigere. c. quo elapso

elapso, & nõ prius, ipse prouidere põt: vt ibi in verbo ex tũc. cum gl. quia ex quo nullus terminus est assignatus à iure, nõ pot detegi negligẽtia: nisi assignet ab hoſe. c. si tibi. de ꝓb. in. l. mancipiorũ. ff. de op. le. & extollit doctri. Inn. de ꝓb. c. extirpãdæ §. qui verò. vbi dixit, q̃ vbi pœna imponitur à iure pro negligẽtia: & sic pro culpa negatiua: seu non faciẽdo cõmissa, tpe nõ adiecto, requiritur q̃ ꝑ cedat monitio, seu interpellatio: vt quis incurrat illã pœnã: Puta, q̃cunq; nõ fecerit resideãtiã sit priuatus: vel, si non soluat collectas teneatur. & c. quia requiritur monitio. Secus vbi pœna imponit pro facto affirmatiuo: puta, quicunq; intrauerit talẽ locũ vel furtum fecerit, nõ requiritur monitio, sed ipso facto pœnã incurrit: de ꝓbẽ. c. de multa. xvij. q. iiij. c. si quis suadente. Rõ est secundum eũ, qa nõ facta latẽt, facta verò patẽt. ¶ Sed qa de ista doctrina fieret longa lectio, omitto: quia ad saturitatẽ habemus per Ale. in. l. ita stipulatus. v. col. ff. de ver. ob. vbi eã format multipliciter, limitando duobus modis. ¶ Primò, nisi statutũ disponat idẽ, quod ius cõe: puta p̃cipiendo clericis residentiã: quia operatur monitionẽ vt aliquid operetur. Fe. consi. cviij. q̃ nõ fecit residentiã: faciunt dicta. s. eo. c. j. ad fi. ¶ Secundò limita, vt nõ procedat quo ad deũ.

a quia absq; monitione punitur oĩs negligentia: a quia ei nihil est occultũ. Ab. de rap. c. excõicatioĩ. & vltra Alex. vide An. & Augu. in maleficijs. fo. cxcv. Quibus adde Ab. in rep. d. §. qui verò. x. col. cũ duabus seq. vbi valde declarat dictã doctri. Aliqd etiã per. d. meũ de Are. de testi. c. cũ olim. v. col. ver. sed q̃ritur. Et cõsidera, vtrũ ex dictis suis posſit elici alia limitatio, videlicet nisi ageretur de conuincenda negligẽtia, qñ puniretur: quia dicũt ibi doc. post Inno. q̃ prælato negligente, inferior potest agere. non & dicitur aliquid de monitiõe. vide q̃ dixi ibi. & in. c. ij. de magi. Vbi Ana. in fi. post Abb. colligit ex dicto Io. An. ibi, q̃ vbi nõ ꝓfixo tpe deuolui tur ad aliũ ptãs aliqd faciendi propter negligẽtiã alterius, debet ad conuincẽdũ negligẽtiã, p̃cedere monitio. An aũt requratur trina, vel sufficiat vnica: dixi latè ti. p̃ced. c. ex literis. posita regula, q̃ sufficit vnica. iuxta gl. in verbo regia. xviij. di. c. si Eps. & in Cl. j. in ver. requisierit. de hær. subiunctis nouẽ fallẽtijs. de qbus ibi. ¶ Et q̃ in dubio ꝑsumat negligentia, vbi quis nõ fecit actũ debito tpe, dixi satis de exce. c. postoralis. ¶ Et caue, qa non sufficit in hac De cretali ꝓbare impedimentũ: nisi probet, q̃ impedimentũ fuerit cã immediata, quare non egit; & hoc probando diligẽtiã tpe impedimenti. Inn. & ibi dixi de præscri. c. ex trãsmissa. Abj. eo. c. plerũq;. & ibi ẽt, an iste impeditus debeat protestari. in quo dixit hîc Do. q̃ nõ. & fortè nõ bene: vt ibi dicetur. ¶ Et adde istis tex. in. l. si fideiussor. in prin. ff. mã. ibi, dissoluta negligentia prope dolum est. Et de negligentia in vtendo literis ad beneficia, dicetur in. d. c. plerũq;. vel j. eo. c. capꝰm. Et ad prædicta vide latè Paridem de puteo in trac. de syndicatu. fo. ix. ver. infrà. quãtũ tps. vbi latè ponit

4 modos puniendi iudices de negligẽtia. Et gñaliter dicitur, † q̃ pœna imposita iudici aliquid non facienti, intelligitur ita demũ hre locũ, si fuerit requsitus: vt id faceret, aliàs nõ: ita dicit Inn. post Bu. in. c. fi. in. viij. col. j. eo. motus per gl. fi. ibi in prin. dũ dicit, q̃ ita de mũ pnt à iudice repeti expẽsæ ĩ qb nõ cõdẽnauit cõdẽnãdũ. si fue rũt petitę corã eo: aliãs nõ. Et de ipsa in illis terminis fit mẽtio seriosa in pleriſq; locis ordinatis per Ale. in. l. properandũ. §. finaute alteratra, in. viij. col. C. de iud. cõcludẽtẽ cõem opi. esse pro. d. glo. quã vltra eum no. Ab. in. c. significauerũt. in. iij. colũ. de exce. & in c. cũ sit generale. ij. col. de fo. cõpe. & in. c. auditis. in fi. de procu. & in. l. licet cãm. vj. col. de proba. & in. c. fi. antepe. col. ver. circa vltimũ. de do. & cõtu. & ibi But. in. xxij. col. & Bal. in § hæc aũt oĩa. in sti. de pœna te. liti. ¶ Similiter dixit gl. iij. in. l. vniuersa. C. de preci. Impe. of. q̃ satisdatio, de qua ibi, ita demũ necessaria est si petat. & consuluit Fran. de Rap. & eius cõsiliũ est inter consilia Cal. de pen. iij. q̃ statutũ puniẽtẽ iudicẽ nõ faciẽtẽ certã cõdẽnationẽ, ítel ligitur si fuerit petita. Et dicit Bal. in. c. j. § iudices. iij. co. de pa. iur. fir. q̃ iudex negligẽs facit litẽ suam: sed non dicit negligere, si ps

b non petitb. all. gl. in. l. quicunq; ỹn ver. interrogari. C. de ser. fug. & alia. & ita intellige Bal. in. l. j. § sciendũ. C. de magi. cõue. dũ dixit ꝑ illum tex. fi. teneri iudicẽ, qui cãs quas potuit expedire, reseruauit successori: secundũ Alex. in. d. l. properãdũ. in prin. in. iij. col. ver. itẽ facit iste tex. vbi ẽt concordat cũ ꝑdictis. alle. gl. in. d. c. fi j. eod. Itẽ Phi. in. c. ex rõne. in fi. de ap. qũe vide. Et ita intellige multa, q̃

Lãfrã. in. c. qm̃ cõtra. versi. testes. in fi. & in ver. idem de negligentia, in iij. char. de probatio. C.

a ¶ Omnis negligentia. facit quod habetur per. d. Sozi. cõsi. ij. inci. se. quẽdo ordinem. ver. cõcludit circa fi. ij. col. in. j. parte. chart. iij. quòd negligẽtiã in administratione in eo, qui tenet diligentiã præstare, dicitur peccatum mortale. Et vnde dicaf negligẽs, vide per eũ in suo cõsi. xxxj. inci. p̃ sequẽdo ordinẽ. ver. vij. probatur. in fin. in. d. parte. char. lxiij.

b ¶ Nõ petit. Adde Bal. in. l. mancipia. C. de ser. fu. & d. Ale. in. l. argentarius. §. fin. ff. de edẽ. & Bal. in ad. ad Spec. in tit. de app. v. resiora. & in suo cõ. domino Papæ.

satione: quæ licet ipso iure cõpetat, tñ ab hoīe peti debet. l. si constat. C. de cõpē. secūdū Ro. deci. xxv. ñ. alle. ¶ Et ꝓcedūt hęc, ét si di ꝓpositio dicit ꝙ aliàs actus nõ valeat vt dicit Pau. in. d. l. peto. & ꝓbat gl. relata ad tex. in. d. l. vniuersa. quod no. Ad hæc ét quod notat Abb. in. c. pe. col. ibi: & no. vnū. de iudic. dicēs pœnā impositā iudici infra tẽpus nõ iudicāti, non incurrit si pars non institit. Facit. c. breui. cū ibi no. per gl. & do. de iure. & l. fi. C. vt intra cer. tẽp. & dictum Bar. in. l. Seius. ff. ad leg. fal. tex. in. c. ab eo. in ver. requisitus. de ap. in. vj. Cætera vide in repertorijs. in ver. negligentia.

Temporalia ad agendū, sunt perpetua ad excipiēdum §. vl. l. purè. ff. de doli exce. alle. in gl. quia in ptāte rei nõ est excipere cõtra actionē nõ ꝓducta: secus in ptā te actoris: vt hīc per scribētes. ¶ Limita primò dūmodò actio nũ quā fuerit ab actore intentata. Nā si actor intērauit actionē, & reꝰ non allegauit exceptionē expirat ius excipiendi: sicut ius agendi gl. ti. præce. c. cum accessissent. in gl. pe. post prin. ibi, quod est verum, si nemo agat: ꝑ iura de quibus in ea. Et dicit ibi Imo. in. viij. co. ꝙ idē est gnaliter, vbicūq; posset imputari i negligētia excipiēti. alī. tex. hic, & j. eo. c. plerūq; meliꝰ adaptanť sub. v. limi. ¶ Limita secundò, nisi tps ipsius exceptionis sit limitatū. Imola. ibi per. l. quoties. C. de preci. impe. of. facit secundū Imol. hæc. l. si ex cautione. & l. in cõtractibus. C. de non nu. pec. ¶ Limita tertiò. Nisi agatur de replicatione: quia cũ replicatio sit cõnexa actioni, illa finiť cum tpe actiõis. tex. cũ gl. ij. in. l. quæsitū §. in dolo. ff. de pecul. qa in ptāte actoris est replicare, qñ vult agēdo. Et est menti tenendū secundū Pau. de Ca. ibi, ꝙ replicatio doli est tpalis, sicut actio dolī: quia sicut fuit negligēs in agēdo ita in replicādo. Idē gl. in verb. tps. in. l. nā posteà. §. si minor. ff. de iureiur. Declara, vt per Io. And. de exce. c. à nobis. q. iij. vbi dicit, ꝙ replicatio se habet ad exceptionē, sicut exceptio ad actionē: quia non pōt replicari contra id, qđ non excipiť. hoc modo replicatio est perpetua cõpetens qñcunq; excipieť: nisi sit quid imputandū actori, si non egit: quia qua rõne expirat actio, eadē extinguetur replicatio. d. l. quæsitū. Et in hoc replicatio differt ab exceptione rei originalis: vnde si cõtra exceptionē rei iu. replico de appellatiõe mea, quā deserui, vel neglexi ꝓseq: sicut mihi obstaret hīc agēti, ita replicāti: nisi replicatiõe pa ret mihi ꝑpetua exceptio: puta nullitatis. iuxta no. ī. c. licet. de sen. excõ. in. vj. Et ista dicta sequiť Ang. Are. insti. de replic. in prin. in viij. col. ibi, ex hoc apparet. & But. & Abb. in. d. c. à nobis. Sentit Bar. in. l. j. in. j. col. ff. de exce. Et dicūt hīc But. & Do. ꝙ replicatio mensuratur vice actionis. alī. l. j. in fi. ff. qñ act. de pe. est an. Facit. secūdū Imo. quod habetur in. l. si qñ. C. de dilat. ¶ Limita quartò, dūmodò opponatur ante lit. conte. quia licet sit perpetua, tñ nõ est perpetua post li. conte. Archi. in*. c. si quis Episco*. §. exceptio. iij. q. vj. dicēs ita deberi limitari hanc regulā. ¶ Limita qntò, dūmodò exceptiões sint natæ & inceperint cõpetere: qa regulariter sunt perpetuæ. d. l. purè. Sed antè quā nascanť, pōt impediri earū natiuitas, per lapsum certi tẽporis. Ita declarat Pau. de Ca. in. l. nā & posteà. §. si minor. ff. de iureiu. dicens ita esse casum ibi: nā ante, quā restitutio sit cõcessa, nec exceptio, nec replicatio orta est, sed ſperatur oriri. Si ergo per lapsum tẽporis excluditur à restitutio ne petenda, non oritur sibi exceptio, secūdū eum. ¶ Limita. vj. ni si ius excipiendi competat, ex quo competit ius agendi: quia subla to iure agendi, tollitur ius excipiendi. Car. But. Imo. Ab. hic, per l. papiñ. §. fi filius. ff. de inof. testa. vbi filius exhæredatus possidebat & si hæres scriptus agat pro hæreditate, filius contradicendo excipiet de inofficioso testamento inducēdo querelā j. illud tps j. qđ ageret. vnde si est lapsum tps agēdi. f. quinquēniū: iuxta. l. cõtra maiores. C. de inof. testa. est finitū ius excipiēdi. Et est tex. no. secundum Bal. ibi, ꝙ possessor posset intentare querelā per modum exceptionis. ¶ Per illū tex. dixit Inn. de ap. c. dilecti. lo. ij. in fi. ꝙ qui appellauit à sniā, pōt eam prosequi excipiendo: puta, dicendo non exequaris hanc sniam: vel non confirmes electum: quia appellaui: dummodo excipiat j. fatalia. & sequitur ibi simpliciter Phi. v. col. ibi, quinto quæritur. Per illū tex. dixit Inn. de ap. super verbo peremptoriè. ibi, arg. cõtra pro prima parte. quòd quādo causa nullitatis est mista causæ appellationis, post tempora fatilia non potest appellans prosequi causam nullitatis: quia perit eisdem fatalibus, quibus perit iniquitas. quod secundum Ang. in. d. l. fi filius. est verū ex eisdem actis: sed de nouo bene posset intentari nullitas, non obstante lapsu fatalium. alle. no. ff. de ap. si expressim. est gl. de sen. excō. c. licet. lib. vj. cū concor. per. d. §. fi filius. dixit Inn. de or. co. c. cum dilectus. ij. col. super verb. exce. ibi, item hanc exceptionam proponet quòd licet exceptio ſpolij posit opponi agendo, & etiam excipiendo: vt ibi in tex. tamen circa tempus excipiendi distinguitur: ꝙ aut proponitur de eo, quod peruenit ad ſpoliantē: & pōt opponi in perpetuū. De eo autē, quod ad eum nõ peruenit, pōt excipi vsq; ad annum, sicut in interdicto dicitur in. l. j. in prin. ff. de vi & vi ar. quia infra idem tẽpus proponi debet exceptio j. quod agi potest. cõpelli inuitus agere: sed ob exceptionē, a quā habeo possum agere cõtra te inuitū iudicis officio implorato: vt declarem me tibi nõ teneri. Ita tex. in d. l. si pater. vbi nõdū in qetabať nec vexabatur. Et posito ꝙ ꝑbatio nõ periret: nec me diffamares: neq; litē inchoasses: nõ dicor temere moueri, volēdo ꝙ uidere futuris inequietationibus: sicut possessor iustus à nullo in quietatus pōt petere, pnūtiari se esse possessorē. in. l. iij. §. missum. & ibi Bar. ff. de ar. edicto. gl. & Bal. in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nū. Et post transitū in rē iud. pōt victor petere, vt snīa cõfirmetur, & declareť valida. Inn. in. c. j. de cõfir. vti. Et appellatione deserta, pōt appellatus petere pnūtiari sup desertiõe. Imo j. eo. c. ex parte. ſ. vij. col. Non ob. l. purè. qa nõ facit reus, ꝙ actor ipm cõueniat. nec istud petit: sed ei filētiū imponi. quinimo pōt petere cũ cogi ad faciēdū instrumētū quietationis: vt alius: ꝑ Alex. in. d. §. elegāter. Cuiꝰ dictis addeꝙ in tentās ista remedia, pōt vti foro ꝓprio, in quo eū cõuenire haberet actor: ꝙ licet iste spōte veniat, tñ venit, vt reus, sed voluntarius. Ideò forus rei originalis sequendus est. Bu. de fo. cõpe. fi clericus. in fi. cuius dicta vsurpat sibi Abb. eo. ti. si quis cõtra. j. col. vbi etiā dixi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum subiunctiuum exponitur in præteritum, vel in futurū secūdū quod melius cõuenit materiæ ad euitandas absurditates & in odiosis restringendis. in prin. ver. subiectū verbū.*

2 *Actus quando annullatur sub conditione, nisi aliquid interueniat: sufficit illud interuenire, etiam post actum, si lex annullans non expressit, quòd interueniret in actu, & ponit exēplum de testamento vsurarij, &c.*

CAP. X.

AD hæc. ¶ Nõ valent rescripta, per quę incerti iudices dãtur, vel futura negotia committuntur. h. d.

Subiunctiuum † verbū ad euitādas absurditates, & in odiosis restringēdis, exponiť in ꝓteritū, vel in futurū, secūdū qđ meliꝰ cõuenit subiectæ materiæ. Ab. hīc. & gl. ij. all. ét Bart. vt hic ꝓ eū. Et idē no. hīc. do. alī. gl. in. c. ij. in ver. cõmiserit. de cõst. in. vj. Addit hic An. Sic. gl. in. l. cũ tale. §. fi. in ver. dixerūt. in fi. ff. de condi. & demõ. q dicit, ꝙ subiunctiui accipiũtur pro futuro tpe in statutis. & eā extollit Bal. in. l. leges. la. ij. iij. col. C. de legi. no Ab. & Imo. tit. ꝓcedē. c. fi. & ibi aliquid dixi in. j. ampliatiõe. ¶ Adde Inno. de test. significauerūt. vbi dicit, ꝙ si aliqs dicit: peto aliquā dilationē: & si nõ datur, appello, valet appellat. quia est à grauamine futuro. Sed si iudex denegauit quartā dilat. & peto reuocari istā interlocutoriā: & ex nūc appello, si non reuocauerit, valet appellatio: quia est à grauamine iam illato per illā denegationē. Et si diceres verbū, reuocauerit, est futurū subiunctiui: & sic extendiť ad tps futurū. l. filij mater. §. fi. ff. ad Tertu. Respōdet, ꝙ hīc verbū ponitur ad cautelā: & sic superfluò. Nō em appellat, quia non reuocat, sed quia denegauit quartā productionē. & ista denegatio ꝑcessit appellationē. ¶ Quæ verba gustat ibi solus Car. col. vlti. inferens, ꝙ si statutum dicret, ꝙ maritus habens filios ex prima vxore, non posit constituere dotem secundæ: nisi de his, quæ euidēter receperit. Pone constituit dotē, posteà ex interuallo recepit. An iustificeť instrumentū cõfessionis dotis? dicit ꝙ sic, ꝓpter illud verbū receperit. qđ est futurū subiũctiui extensiuum ad tẽpus futurū. Itē, † quia annullatur actus sub cõditione, nisi aliquid interuenerit: sufficit illud interuenire etiā post actū, si lex annullans non expressit, ꝙ interueniret in actu. all. tex. gl. & Bar. C. de pre. Impe. of. l. vniuer. Et dicit pridie fuisse decisum publicè Ferrariæ, ꝙ valet testm vsurarij manifesti, qui decessit non ꝑstita cautione: iuxta. c. quāquā. de vsu. in. vj. sed dimisso ꝓcuratore ad præstandū post mortē, qui si ꝑstabit, iustificabit testm: quod reputat dictū nouum. Faciũt not. ꝙ Bar. & Imo. in. l. filio ꝓterito. ff. de iniu. test. & de hoc aliās. Et vide qđ extensè reduxi in. c. qm̃. in prin. in. v. colū. vt lit. nõ cõte. circa doctri. Bar. in. d. l. vniuer. ¶ Istud aũt ꝙ regulariter subiunctiuũ importet tẽpus futurū: li a mita attentè, nisi cesset verbū præteritum imperfectū subiunctiui, & pntis tpis optatiui: quia tunc distingue duos casus. ¶ Primus, qñ illud verbū pōt valere & operari faciendo relationē ad tps præsens: tũc non porrigiť ad futura: puta, ꝓmittis quicqđ te dare, vel facere oportet: tunc intelligitur de eo, qđ debetur ꝑsenti die, si aliquid debetur. l. cũ stipulamur. ff. de ver. ob. intelligendo ꝙ tex. ibi dicat, oporteret: prout cõiter hī secundū doibi facientes festū de hoc. ¶ Secundus casus. Qñ nõ posset valere seu aliqd operari faciēdo relationē ad tps prās: quia tunc verbū oporteret: bene trahitur ad futurū, secundū Bar. ibi. Pro quo alij all. tex. in. l. si debitor. §. vero simile. ff. de contrahen. emp. vbi dicitur: vendidi futurū pēdentis oliuæ: & stipulatus sum pro decē pondo olei, quod natū esset. illud esset, intelligitur in futurū: licet fit ꝓteritū imperfectū subiunctiui. quia tũc nihil erat collectum. Vnde si non colligerētur nisi. v. non erit emptio b nisi de quinq; Idē si esset verbū ꝓteriti plusquā ꝑfecti, b l. qui Romæ. §. Augerius. de ver. obli. vbi ista verba: promitto quicquid constiterit Titiũ tibi debere. respiciunt tempus futurum: tñ ex suo regulari significatu tempus plusquam perfectum subiunctiui videtur comprehendere præteritum. l. ij. cum gloss. ff. si liber inge. esse dic. secundum Ange. Imo. in. d. §. Augerius. & Barto. in. l. j. vij. q. ff. de iur. Codic. ¶ Et ista important, quia cũ testator iussisset solui debita de pecunijs quas habebat in mõte Florentiæ: posteà dixit illud, quod restaret, solutis debitis, de dicta pecunia relinquebat cuidam hospitali: & tpe testamēti solutis debitis restitissent mille: tñ posteà testator superuixit & plures alias pecunias in monte ac quisiuit: ita ꝙ solutis debitis, restabant tria milia. fuit iudicatum, ꝙ hospitali deberentur solū mille: secundum Pau. de Cast. in. d. c. cum ſtipulamur. quia in illis potuit tunc operari dicta dispositio tpe testamēti, ꝓpter verbū restarēt, qđ est ꝓteriti imperfecti subiunctiui. & præteriti tpis optatiui. Secus si tẽpore testamēti nihil superesset. per. d. §. verosimile. Ad quod vide Bar. in. l. si ita. ff. de au. & ar. le. ꝑ illū tex. dū ponit qñ testm cõprehēdat q fita, post testm. Itē dicit Pau. secus, si esset verbū ꝓteriti subiũctiui & futurū eiusdē subiunctiui: puta, si dixisset, illud quod superfuerit. per. l. solemus. cũ ibi no. ff. de cõdi. & demõ. sed in casu ꝑmisso loquimur in verbo, quod reperitur in pñti optatiui, & in præterito subiunctiui, nõ aũt futuro. & hæc quotidiana sunt. quibus adde Ol. consi. cccx. thema tale est: vacāte ꝓpositura. vbi dicit, ꝙ si rex Franciæ habuit priuilegiū sūper beneficijs, quæ à tali die in antea in regno suo vacare cõtigerit illud subiũctiuũ contigerit nõ cõprehēdit beneficiū, quod vacabat ante priuilegiū, & hodie etiā vacat eadē vacatiõe. sed intelligitur de his, quæ incipiēt vacare à die dicta in priuilegio. Mouef rõnibꝰ de qbus ꝑ eũ seruiētibꝰ ad multa si milia in hac materia. ¶ Adde ét istis, ꝙ verbū aptum importare ꝓteritū & futurū, iportat vtrũq; secūdū Lu. cõ. cccxxxiij. quo ad primū, dicēs, ꝙ cõstitutio concilij con-

relius §. certū. ff. de li. legat. quas sequuntur hīc Bal. Bu. Imo. & Ab. & do. Adde Imo. in. d. l. fi cõtēdat. vbi eas re
2 probat: quia si qs dubitat ne ꝑbatiões pereāt: vt qa habet solū testes, faciat eos examinari: iuxta. c. Albericꝰ. de testi. Et nõ debet esse in ptāte rei ꝓuocare ad iudiciū. d. l. purè. § fi. Sufficiat sibi suā exceptionē esse ꝑpetuam. Idē Sali. in. l. si pater. C. qui bo. ce. poſ. p. l. j. C. vt ne. inui. Nā creditor iā mouisset litē: vel diffamaret debitorem. ¶ Coēm opi. tenet indistinctè Pau. in. d. l. fi cõtendāt. Et Alex. optimè in. l. fi finita. §. eleganter. ff. de dā. infe. qa ve
6 rū est, † ꝙ nõ pōt cõpelli inuitus agere: sed ob exceptionē,
a a quā habeo possum agere cõtra te inuitū iudicis officio implorato: vt declarem me tibi nõ teneri. Ita tex. in d. l. si pater. vbi nõdū in qetabať nec vexabatur. Et posito ꝙ ꝑbatio nõ periret: nec me diffamares: neq; litē inchoasses: nõ dicor temere moueri, volēdo ꝓuidere futuris inequietationibus: sicut possessor iustus à nullo in quietatus pōt petere, pnūtiari se esse possessorē. in. l. iij. §. missum. & ibi Bar. ff. de ar. edicto. gl. & Bal. in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nū. Et post transitū in rē iud. pōt victor petere, vt snīa cõfirmetur, & declareť valida. Inn. in. c. j. de cõfir. vti. Et appellatione deserta, pōt appellatus petere pnūtiari sup desertiõe. Imo j. eo. c. ex parte. ſ. vij. col. Non ob. l. purè. qa nõ facit reus, ꝙ actor ipm cõueniat. nec istud petit: sed ei filētiū imponi. quinimo pōt petere cũ cogi ad faciēdū instrumētū quietationis: vt alius: ꝑ Alex. in. d. §. elegāter. Cuiꝰ dictis addeꝙ in tentās ista remedia, pōt vti foro ꝓprio, in quo eū cõuenire haberet actor: ꝙ licet iste spōte veniat, tñ venit, vt reus, sed voluntarius. Ideò forus rei originalis sequendus est. Bu. de fo. cõpe. fi clericus. in fi. cuius dicta vsurpat sibi Abb. eo. ti. si quis cõtra. j. col. vbi etiā dixi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum subiunctiuum exponitur in præteritum, vel in futurū secūdū quod melius cõuenit materiæ ad euitandas absurditates & in odiosis restringendis. in prin. ver. subiectū verbū.*

2 *Actus quando annullatur sub conditione, nisi aliquid interueniat: sufficit illud interuenire, etiam post actum, si lex annullans non expressit, quòd interueniret in actu, & ponit exēplum de testamento vsurarij, &c.*

CAP. X.

AD hæc. ¶ Nõ valent rescripta, per quę incerti iudices dãtur, vel futura negotia committuntur. h. d.

Subiunctiuum † verbū ad euitādas absurditates, & in odiosis restringēdis, exponiť in ꝓteritū, vel in futurū, secūdū qđ meliꝰ cõuenit subiectæ materiæ. Ab. hīc. & gl. ij. all. ét Bart. vt hic ꝓ eū. Et idē no. hīc. do. alī. gl. in. c. ij. in ver. cõmiserit. de cõst. in. vj. Addit hic An. Sic. gl. in. l. cũ tale. §. fi. in ver. dixerūt. in fi. ff. de condi. & demõ. q dicit, ꝙ subiunctiui accipiũtur pro futuro tpe in statutis. & eā extollit Bal. in. l. leges. la. ij. iij. col. C. de legi. no Ab. & Imo. tit. ꝓcedē. c. fi. & ibi aliquid dixi in. j. ampliatiõe. ¶ Adde Inno. de test. significauerūt. vbi dicit, ꝙ si aliqs dicit: peto aliquā dilationē: & si nõ datur, appello, valet appellat. quia est à grauamine futuro. Sed si iudex denegauit quartā dilat. & peto reuocari istā interlocutoriā: & ex nūc appello, si non reuocauerit, valet appellatio: quia est à grauamine iam illato per illā denegationē. Et si diceres verbū, reuocauerit, est futurū subiunctiui: & sic extendiť ad tps futurū. l. filij mater. §. fi. ff. ad Tertu. Respōdet, ꝙ hīc verbū ponitur ad cautelā: & sic superfluò. Nō em appellat, quia non reuocat, sed quia denegauit quartā productionē. & ista denegatio ꝑcessit appellationē. ¶ Quæ verba gustat ibi solus Car. col. vlti. inferens, ꝙ si statutum dicret, ꝙ maritus habens filios ex prima vxore, non posit constituere dotem secundæ: nisi de his, quæ euidēter receperit. Pone constituit dotē, posteà ex interuallo recepit. An iustificeť instrumentū cõfessionis dotis? dicit ꝙ sic, ꝓpter illud verbū receperit. qđ est futurū subiũctiui extensiuum ad tẽpus futurū. Itē, † quia annullatur actus sub cõditione, nisi aliquid interuenerit: sufficit illud interuenire etiā post actū, si lex annullans non expressit, ꝙ interueniret in actu. all. tex. gl. & Bar. C. de pre. Impe. of. l. vniuer. Et dicit pridie fuisse decisum publicè Ferrariæ, ꝙ valet testm vsurarij manifesti, qui decessit non ꝑstita cautione: iuxta. c. quāquā. de vsu. in. vj. sed dimisso ꝓcuratore ad præstandū post mortē, qui si ꝑstabit, iustificabit testm: quod reputat dictū nouum. Faciũt not. ꝙ Bar. & Imo. in. l. filio ꝓterito. ff. de iniu. test. & de hoc aliās. Et vide qđ extensè reduxi in. c. qm̃. in prin. in. v. colū. vt lit. nõ cõte. circa doctri. Bar. in. d. l. vniuer. ¶ Istud aũt ꝙ regulariter subiunctiuũ importet tẽpus futurū: li a mita attentè, nisi cesset verbū præteritum imperfectū subiunctiui, & pntis tpis optatiui. Secus si tẽpore testamēti nihil superesset. per. d. §. verosimile. Ad quod vide Bar. in. l. si ita. ff. de au. & ar. le. ꝑ illū tex. dū ponit qñ testm cõprehēdat q fita, post testm. Itē dicit Pau. secus, si esset verbū ꝓteriti subiũctiui & futurū eiusdē subiunctiui: puta, si dixisset, illud quod superfuerit. per. l. solemus. cũ ibi no. ff. de cõdi. & demõ. sed in casu ꝑmisso loquimur in verbo, quod reperitur in pñti optatiui, & in præterito subiunctiui, nõ aũt futuro. & hæc quotidiana sunt. quibus adde Ol. consi. cccx. thema tale est: vacāte ꝓpositura. vbi dicit, ꝙ si rex Franciæ habuit priuilegiū sūper beneficijs, quæ à tali die in antea in regno suo vacare cõtigerit illud subiũctiuũ contigerit nõ cõprehēdit beneficiū, quod vacabat ante priuilegiū, & hodie etiā vacat eadē vacatiõe. sed intelligitur de his, quæ incipiēt vacare à die dicta in priuilegio. Mouef rõnibꝰ de qbus ꝑ eũ seruiētibꝰ ad multa si milia in hac materia. ¶ Adde ét istis, ꝙ verbū aptum importare ꝓteritū & futurū, iportat vtrũq; secūdū Lu. cõ. cccxxxiij. quo ad primū, dicēs, ꝙ cõstitutio concilij con-

De testamento vsurarij manifesti qui decessit dato procuratore ad cautelandum.

a ¶ Sed obexceptionē quā habeo possum agere contra te inuitū iudicis officio. Adde tu, ꝙ debitor tuus ope exceptionis pōt implorare officium iudicis, ét si nõ pueniatur, neab aduersario ingeret. Ita Bald. in. l. j. §. j. in. ij. col. ver. item aduerte ff. qđ vi aut clā. & Bar. in. l. si societa tē. §. arbitratorū. in. iij. col. ver. quero, quo ius. ff. pro soc.

b ¶ Præteriti plusquā perfecti. Ad de Bar. in. l. si debitor. in. iij. no. ff. de cõtrahē. em. & Bal. in. l. fi. pe. co. in fi. ver si. deinde recipiamus. C. de Cod. & vide oino Alex. in. d. leg. sti pulamur. alleg. in tex. vbi post pau. de castro infert ad q. de verb. resſtaret. de qua. j.

cedens certas prærogatiuas his,qui per annũ laboraue-
runt in cõcilio,verificatur tã in his,qui laborauerũt an
te constitutionẽ,quã in his q laborauerũt post. ¶ Ad
de etiã tex.in.l.Plotiana.ff.de iu.codi,vbi sunt verba, si
quid ad hoc testm̃ pertinẽs reliquero,valere volo.& ea
quæ ante testm̃ scripta sunt,cõprehendũtur.Ad idem.l.
verbum erit.ff.de ver.sig.vbi,si dicitur cõfirmo , quod
in codicillis scriptũ erit.sit demonstratio p̃teriti tp̃is &
futuri.Vnde dicit gl.in Cle.j.in verb.j.mensem.in fin.de
concess.p̃b.ꝙ grã de præbẽda vacatura cõprehẽdit illã q̃
vacat tp̃e datæ:quia ex quo ẽt posteà vacat,dicitur vaca
tura.de quo dicetur.j.eo.c.cõstitutus.quia gl.iij.de p̃bẽ.
si postquã.lib.vj.fortè aliter sentit.¶ Ex his dicũt Imol.
& Pau.de Ca.in.l.hoc articulo.ff.de hæ.inst.& Pau.in.l.
fi.C.de ind.vid.& Pau.& Ale.in.d.l.cũ stipulamur . ꝙ si
dicitur:lego filiæ meæ,q̃ vidua fuerit.venit ẽt illa,quæ
vidua erat tp̃e testamẽti.Fa.disp.Ia.Bu.quidã pater ha-
bens.vbi voluit,ꝙ si dicitur:lego filiæ meæ,quæ marita
ta nõ fuerit.& tẽpore testamẽti habebat quandã filiã vi
duã,& aliã innuptã,ambabus dabitur legatũ.¶ Limita,
Nisi tp̃e testamẽti,testator sciret filiã esse viduã:quia in
casibus p̃dictis,dicti subiunctiui stabũt solũ in futurum
Imo.in.l.si ita legatũ.la.ij.ff.de condi.& dem̃. per illum
tex.Vbi si ita legatũ esset,cum nupserit,si nupta fuerit
tũc & hoc testator sciebat,alterũ matrimoniũ erit expe
ctandũ.Ad idẽ.l.hæc conditio filiæ.§.fi.cũ.l.se.quæ inci
pit,si iam facta.ff.de condi.& dem.vbi si dicitur ,lego si
nauis venerit:& iam venit ignorante testatore:debetur
legatũ.Secus si sciebat:quia expectabit̃ alius aduẽtus.Et
ideò si Papa sciret,quòd nũc aliquid vacat:& scribit de
vacaturo:non intelligitur de tũc vacãte.Imo in.d.l.hęc
conditio.Cy.in.l.cũ vxori.C.q̃n dies le.ce.Bal.& Ang.
in.l.Titius §.j.ff.de lib.& post.Expectatur aũt secundus
euentus,q̃n materia est apta reiterari:sicut aduentus na
uis,matrimoniũ,vacatio & similia.Sed vbi non caderet
reiteratio,inspicietur tp̃s pñs.Et dato,ꝙ loquẽs per ver
bũ futuri subiunctiui, sciat tunc conditionẽ extare: re-
fertur ad tẽpus pñs.Ita tex.in.d.l.si iã facta.verbi gratia,
lego Titio cũ pubes erit:si tũc iam est pubes,habebit le
gatum,etiam si testator sciebat:quia amplius non pote-
rat de nouo pubescere,vt ibi dicitur.Facit.d.l.Titius.§.
Lucius.vbi verba directa ad nasciturũ,includũt iã natũ
etiã si testator sciebat:vt ibi per Bal.¶ Et hæc no.tãquã
vtilia & apud nostros nõ reducta. Vtrũ certa cientia ęq
polleat plenitudini potestatis.Et vtrum debeat exprimi
certa sñia.Et vtrũ Papa possit cõmittere,recusatione re
mota:hæc oĩa posui de exce.c.cũ inter discussa:materia
gl.hîc,quæ ab oĩbus quotidiè & meritò extollitur.¶ Et
dũ Ab.alleg.d.Inn.j.ti.proxi.c.quãto.vide qđ ibi dicetur
& hãc gl.sequitur Lu.cõsi.cclxix.xj.col.Et procedit iste
tex.vbi est incertitudo respectu partiũ.j.e.c.pastoralis.§.
j.& habes exẽplum.Et limita:nisi daretur vnus iudex cũ
facultate eligendi collegã quẽ voluerit:quia talis incerti
tudo non vitiat. Do.l.dis.c studeat.per illũ tex.in versi.
studeat fraternitas tua collegarum numerum sibi socia-
re.Et si diceretur,cõmittimus tibi,& ei quẽ partes ele-
gerint,fortè adhuc procedit iste tex.quia videtur colle-
ga incertus,sicut de cõpromisso dicitur de arbit.c.inno
tuit.Sed si diceretur de collega,quẽ iudex & partes ele-
gerint,videt̃ ꝙ valeat.i.non sit incertitudo causans du-
biũ subreptionis,p̃pter no.verbũ Bar.in.l.si merces. in
prin.ff.loca.vbi dixit,ꝙ si locaui arbitrio eius quẽ elige
mus,nõ valet actus:quia possemus in eligẽdo discorda
re:secus si diceret̃ arbitrio duorũ : quorũ vnũ eliges tu,
alium ego :quia nõ possumus discordare:tñ nõ affirmo
in proposito:quia eligendo per partes vnũ vltra eligen
dum à iudice,possent partes discordare.

a ¶ Seu orationis. An & q̃n vitietur per defectũ vnius dictionis,seu orationis:vide plenè & no.per.d.Soz. cõsi.xv.inci. visis prædictis publicis instrumentis. ver.quæ quidem omnia.circa me. in.j.chart.xxvj.

SVMMARIVM.

1 *Falsa latinitas vitiat rescriptum Papæ & etiam si constaret de*
mente Papæ,& etiã si falsitas grãmaticæ esset solũ in vno
capitulo separato:quia vitiat totũ resciptũ.Etiam in statu-
tis quia per falsam grãmaticam vitiantur.nu.2.3.4.Et limi-
tatur hæc regula.xj.modis.quas limitationes vide vsque ad
c.ex parte ,suprà.
5 *Rescriptũ vitiatur per falsam grãmaticam ,nisi falsa gramma-*
tica poßit saluari per figuram. Et nisi falsa latinitas poßit
saluari per subditionem.nu.6.
7 *Falsa grammatica non vitiat in scriptis diuinis. Item nec vitiat*
in vltimis voluntatibus.nu.8.

CAP. XI.

AD audientiam.I.¶ Fal-
sa lati-
nitas vitiat rescriptũ Papæ.h.d.Et col-
ligẽdo totã materiã reductis pluribus
hincinde sparsis , amplia tex.v. modis.
posteà limita vndecim modis. ¶ Am-
1 plia igitur primò,Etiã † si cõstaret de mẽte Papæ.Lu.la-
tè cõsi.ccclxxvj.Quæstio est:nunquid,ad si . Et isto casu
perfectio intellectus,nõ supplet imperfectionẽ scriptu-
ręiuxta.l.cũ pater.§.cũ imperfecta.de le.ij.qa militatrõ
hui⁹.c.s.maturitas p̃pter multorũ oculos:vt hîc in gl.p
pter qđ p̃sumit̃ falsitas p̃sumptiõe,iuris & de iure secun
dũ eũ.Sed si esset defectus orationis aliter, quã p falsam
grãmaticã,nõ nocet:dũmodo colligatur mens Papę.ita
intelligit Inno.de fi.instr.c.ex parte.dũ dicit,ꝙ defectus
a dictionis,seu orõnis,[a] non nocet .dũmodo colligat̃ mẽs
Papæ.Exẽplũ:si dicit, volumus p̃uideri Titio de spectã
te ad talẽ ecclĩam,deficit bñficio,nõ nocet vel si diceret̃
volum⁹ Titio de bñficio spectãte ad collationẽ Epi,defi
cit p̃uideri:nõ nocet:qa cõstat de mente Papæ secundũ
eũ.Et reuera illud est mirabile,ꝙ p̃sumat̃ falsitas ex eo,
quia nõ creditur trãsire p tot man⁹ materia malè cõstru
cta.& hoc nõ habeat locũ in materia alr̃ defectuosa,nisi
dicas,ꝙ citius corrigeret vir doctus manifestũ errorẽ
grãmaticæ p̃pter honorẽ cãcellariæ,quã defectũ taliũ
verborũ,quæ subintelligunt̃:vel nõ arguũt ignorãtiam
sed inaduertẽtiã.¶ Amplia.ij.ẽt in literis aliorũ Princi-
pũ.Ab.hîc in fi.quia cũ cõmuniter habeãt cãcellarias or
dinatas & viris doctis repletas:est eadẽ rõ,quę in literis
Papæ.Idem sentit Barto.in.l.Plautius.in fine.ff.de au.&
argẽ.le.& Bald.in.l.eam,quam.in principio.C.de fidei-
cõ.li.Sed de hoc dubito: qa licet habeat multos & do-
ctos scribas:tñ vn⁹ nõ vidit lr̃as, quarũ expeditio alte-
ri cõmittit̃.Nõ sic in cãcellaria Papæ vbi trãseũt per.ix.
man⁹.& ideo nõ videt̃ æquiparatio bona: nisi stil⁹ inter
scribas Principũ haberet saltẽ de more reuisionẽ lr̃arũ,
2 p̃ut aliq̃n fit. ¶ † Amplia.iij. Etiã si falsitas grãmaticæ
esset solũ in vno capitulo separato:q̃a vitiat totũ rescri-
ptũ.Bal.hîc:q̃a deficiat tota authoritas & fides.ideo nõ
valet:quia fides eiusdẽ scripturæ est indiuisibilis. p text.
hîc:ibi,fidẽ nolum⁹ adhibere.&.ix.dist.in.c. si ad sacras.
¶ Est verũ,ꝙ de hoc dubitat Andr. Sicul.hîc, propter
c.si eo tp̃e.de rescri.in.vj.ibi subreptio in vna parte, nõ
vitiat totũ rescriptũ in partibus separatis. Sed rñde du-
pliciter.Priò,ꝙ aliud subreptio,aliud falsitas.Surreptio
non tollit,quin cõstet de voluntate Principis.in.c.sepa-
rato.sed falsa grãmatica facit videri rescriptũ esse extra
voluntatẽ,& extra cancellariã Principis :quia ẽst signũ,
quia totũ rescriptũ caret examine.Nã examinãtes vidis-
sent errorẽ.vel dic,ꝙ imò subreptio in vna parte vitiat
totũ.Sicut de instrumento & testimonio dicunt Innoc.
& alij.de hære.c.fraternitatis.& oẽs.C.de transac.l.si ex
falsis.Ad capitul.si eo.respondet Abb.j.eod.c.sedes.j.co
lum.quòd loquitur,vbi est subreptio in tacendo vero,
non autẽ in falso exprimẽdo.vel quòd loquit̃, vbi sub-
reptio est in parte,quæ non causat principaliter cõces-
sionẽ gratiæ:sed Papa aliunde mouet . vide qđ dicet̃ ibi.
¶ Amplia quartò,etiã in priuilegio.gl.& oẽs do.hîc.p
quibus

quibus facit quod no.Do.in.c.j.iiij.col.ibi,q̃rit Lap.de rescri.in
vj.dicens,ꝙ ille tex.habet locũ in priuilegio:quia appellatione re
scripti,etiã cõtinetur priuilegiũ.allegat no.per Inn.& cõpo.j. eo.
c.super literis:Facit.c.ex literis.de fi.instru.& ibi Abb.vlt.no.di-
cens,ꝙ strictius iudicatur priuilegiũ quàm rescriptum ad lites,&
facilius p̃sumitur falsitas in priuilegio.per tex.ibi.&.c.pe.de cri.
fal.& quod no.Inn.in.c.Episcopi.de re.ec.non alie.licet glo .in.c.
a Apostolicæ.hîc alle.in gl.faciat differentiã [a] inter rescripta & pri
uilegia:cũ qua simpliciter transit Bald.in.l.Imperator.la.j.in pri-
3 mo cõmento.in prin.de statu ho.¶ † Amplia. v. Etiã in statutis.
quia per falsam grãmaticã vitiant̃.Bal.hîc æquiparãdo statuta &
rescripta:nisi fortè essent statuta rusticorũ,qui non cognoscũt li
teras.ar.l.fi.C.de test.mi.Cõtrariũ in primo dicto tenet hic And.
Sic.quia statuta magis æquiparant̃ vltimæ volũtati. Bart.in.l.fi.
de reg.Cato.cum concor.de quibus per Ludo.in.l.j.in.iiij.qõ.C.
q̃n nõ pe.par.Et in vltimis volũtatibus nõ habet locũ iste text.vt
hîc in gl.ergo &c.& ita residet.Sed p Bal.facit:quia sicut iste tex.
extendit̃ ad priuilegia:itẽ ad rescripta principũ p̃pter maturitatẽ
in eis p̃sumptã attẽtis pluribus manibus,per quas transeũt:ita vi
detur in statutis,in quibus condẽdis & publicandis plures cõcur-
runt.Tñ contra Bal.facit alia rõ,quia approbato volu. statutorũ
error grãmaticæ non põt inducere p̃sumptionẽ falsitatis in par-
ticularibus statutis,sicut in rescriptis & priuilegijs.quib⁹ ideò no
tatur falsitas grãmaticæ,vt denotetur,ꝙ carent veritate. ¶ Li-
mita.xj.modis hanc deci.Primò dũmõ falsa latinitas sit manifesta
secus si dubitabilis.Bu.Ab.Imo.& do.hîc.per istũ tex.in verb.ma
nifestè.Idẽ Bar.in.d.l.Plautius.in fi.dicẽs istũ tex.procedere in vi
tio euidẽti: secus si nõ sit euidens,sed eliciatur per aliquã subtilita
tẽ.Et dicit Bal.hic,ꝙ in dubio verba dñt intelligi:vt nõ inferatur
peccatũ in cõstructione,si fieri põt.ar.l.plauti⁹.vbi dicit esse tex.
no.Sic.in.c.cãm.j.eo.verba rescripti peruertentia ordinẽ iuris,re
ducuntur ad sensum iuris per interpretationẽ.& facit.l.talẽ.ff.de
hær.insti.secundũ eũ.& facit limitatio seq.¶ Limita.ij.nisi error
grãmaticæ procedat ex defectu vnius literæ: siue litera deficiat,
siue loco vnius literæ sit posita alia.Ab.hîc,& eleganter Car.cõs.
xcv.nobilis & p̃stans amice optime.Inducit.c.ex parte.de fi. inst.
dicens per illũ tex.limitari istũ.Et loquitur Car.de vna indulgen
tia,in qua dicebatur p̃sentibus literis perpetuis tp̃ibus duraturas.
debebat dicere,duraturis,dũmodo varietas literæ non mutet
substantiã,vel inducat æquiuocationẽ:propter.c.inter dilectos.
de fi.instr.vbi defectus vnius literę in verbo Luitard⁹,vitiat.quia
inducit mutationẽ noĩs,& variationẽ personarũ.Et subdit,ꝙ ista
exceptio falsæ latinitatis,hodiè nõ admittit̃ in curia:& ꝙ hęc opi.
est æquior:sed ad sustinendum non facilis.& de rigore dicit plu-
res consulerent cõtrariũ.ad quod euitandũ suasit, vt dictæ literę
indulgentiæ reficerẽtur.quod nõ puto necessariũ,quia rñsio,da-
ta ad.c.interest.est approbata per oẽs in.d.c.ex p̃te.& Archi. xix.
di.c.in memoriã.circa med.Et istud factũ dictæ indulgentiæ po
nit etiã Abb.in.d.c.ex parte.attribuens Car.ibi:qui in lib.meo nõ
ponit.¶ Limitat.iij.nisi sit defectus orationis aliter, quã per fal-
sam grãmaticã:& non impediat perceptionẽ mentis literarũ.In-
no.in.d.c.ex parte.& Lud.consi.p̃al.& Archid.in.c. in memoria:
quia oculus officialium sæpe fallitur.& magis inspicitur sensus,
quã scriptura:& bulla tollit suspicionẽ:tñ vbi est talis grãmatica
erronea vitiatur rescriptum.& est speciale secundũ eos sentientes
ꝙ etiã defectus literæ inducens falsam grãmaticã,vitiet.de quo.j.
& ista sequitur Archi.latè in.c.Apostolicæ.alle.in gl.¶ Est verũ:
ꝙ Do.in.d.c.in memoriã.iij.col.restringit hîc ad literas conten-
tiosas,in quibus non ita facilè p̃sumitur falsitas:quia ius non con
ferunt.Secus in gratiosis:quia licet bulla faciat aliqualẽ probõnẽ
de mente Papæ tamen iudex habebit eã suspectã:cũ per eã tribua
tur ius impetrãti.& tales lr̃æ trãseunt p multas manus.alleg.Ho.
qui ita vult in.d.c.ex p̃te.& sequũtur ibi Bu.& Imo.Sed Car. ibi
putat illũ tex.procedere,etiam in literis gratiosis:ex quo nõ mu-
tatur sensus,& etiam in defectu syllabæ:vt ibi per gl.vel dictionis
vel oratiõis:vt ibi per Inn.vnde refert se vidisse decidi duo dubia
Florentiæ. Primò,quòd impetratio plebanatus sancti Pancra-
tij vacaret ,licet in literis diceretur Paneratij,posito eodem.pro
capitul.Respondet ad capitul.inter dilectos.& ibi mutabatur sen
sus ,secus autẽ ,vbi apparet per alias coniectu-
ras de mẽte Papæ.Aliud est quòd dum mãdare
tur executori: vt induceret ĩ corporalẽ,deficie
bat possessionẽ:fuit obtentũ,quòd non vitiare
tur rescriptũ:quia p̃cedentia & sequẽtia ostẽde
bant mentẽ scribẽtis:maximè dicendo:& indu
ctũ defendas.¶ Et ista sequitur ibi Ab.dicens,
4 † ꝙ iste tex. p̃cedit q̃n falsa latinitas est apparẽs
non aũt ex trãscursu pœnæ seu mutatione vni⁹
literę loco alteri⁹.qđ facili⁹ contingit & sic vult
ꝙ defect⁹ lr̃ę ẽt ĩducẽs falsam grãmaticã,nõ vi
tiat:sed pc̃m̃ falsitatis d; esse manifestũ,& im-
portãs licet nõ oporteat,ꝙ turbet intellectũ re
scripti.Ob.d.Bar.in.l.p̃ses.C.de sen.& Lu.in re
pe.l.j.viij.co.ff.de re iu.bal.& Ang.ĩ.l.j.§.fi.ff.de
hære.instit.vbi per multa dicũt,ꝙ disposi.l.ver
bũ volo.C.de fid.& dicti.§.fi.&.l.Titia.§.q Mar
co.ff.de annu.lega.vbi dicitur defectum verbi
principalis nõ vitiare vltimã volũtatẽ: p̃cedit
ex rõne speciali:qa plerũq; testatores anxij debi
litate nõ proferũt oĩa:sed in alijs materijs secus
est secũdũ eos:vbi dispõnes,q̃ aliàs solemniter
fiunt,non recipiũt subauditiones:sed trũcatus
sermo vitiat eas.l.id quod.C.de cõsti.pecu.vn
de si in sñiã sunt omnia,excepto verbo cõdẽna
mus,erit nulla:nec subintelligitur.¶ Sol. Non
obst.hîc dictum:quia contrariũ tenet Bart .&
Rapha.Pau.in.d.§.fi.Ni.de Matte. Bal.Pau. de
cast.Alex.& Cor.in.l.errore.C.de testa.per id
quod dicit̃ de vltima volũtate.Quod est dupli
ci rõne:cũ propter debilitatẽ vel fauorẽ testa-
mẽti.& ista bene cessat in sententia:tum p̃pter
reliqua verba testamenti operantia mẽtẽ testa
toris.Et ista nõ cessant in casu p̃dicto secundũ
Imo.in.d.§.fi.facit.§.affinitatis.instit.de nup.Et
sufficit ꝙ ex æquipollẽtibus cõstet de mẽte,vt
latè insistunt moderni,in.d.l.errore.quibus ad
de.c.in his.de ver.sig.¶ Propterea dixit Bal.in
d.l.Imperator.in primo cõmento. in princ.lo-
quens in rescriptis & priuilegijs,ꝙ non dicitur
falsa grãmatica,licet deficiat verbũ perficiẽs o-
rationem:quia secundũ eum subauditur, suffi
cit perfecta oratio mentalis:quia virtus huma
norum actuum nõ stat in vno modico atramẽ
to:sed in eo quod maximum est.s.in mente ho-
minis.Et paulò.j.ponit de notario,qui dixit Fa
cinã pro falcidia:& Valeriano,pro Velleiano.
vnde dicit Ang.in.l.qui habebat.ff.de manu.te
sta.quòd si literæ dicunt de ecclesia sancti mari
ni:cũ deberet dicere,Martini:non nocet per il-
lũ text.vbi idẽ dicit̃ de illo, qui dixit Catinum
pro Cratino.& dicit Spe.de rescri .præsenta .§.
j.igitur.ver.item quòd literæ. quòd licet con-
tra rescriptum possit opponi,ꝙ literæ in sylla
bis,& syllabæ in dictionibus,& dictiones in li-
nea , magis discretę sunt in vno loco,quàm in
alio:& inducitur æquiuocatio.d.c.infa. tamen
b defectus literæ non habet obstare[b].& idem di
cas de defectu puncti vel ti.Bal.in.d.c.ex parte.
per illum tex.vnde dixit Bald.C.de donatio.an
te nupti.l.cum ante.quòd si tabellio dixit, iure
restitutionis:pro institutionis:non nocet . Et
dicit Bart.in.l.demonstratio.in fi.prin.ff.de cõ
di.& de.quid si dicitur conradus,pro conradi
c no:non nocet,si aliàs de corpore constat[c]. Et
dixit Baldus in prœmio.C. in fine principij:
ꝙ syllaba superflua non nocet.& dicit Bal.hic,
ꝙ superfluitas in vna litera,vel syllaba: vel ver
borũ inculcatio non nocet nisi daret̃ alteratio

a ¶ Differentiam. Pro qua differentia vide oĩno per do.Ia.May.ĩ.l.fi. ff.de cõsti. Prin. & ibi & Bar.in.j. col.in fi.in ver. q̃ ro quæ est diff.& Bar.in.l. præscriptione.in.j.col.in fi.ver.dic ergo breuiter.C.si cõtra ius vel vti.pu.& Specu.in tit.de rescri. in princ.

b ¶ Obstare.ad qđ vide nota.per do. Sozi.cõsi. cxlvij. inci.viso p̃cessu. ver.præterea. ex prędictis.j.parte. chart.ccxix.

c ¶ Cõstat. Sed qd si quis sit vocatus nomine familiæ, omisso nomine p̃tis: vt puta,si diceretur do .Benedictus Vadi.dũdi ci deberet.do.Bñ di.Philip. de vadis.Dic ꝙ non vitiat vt no.per do. So.consi. lxxxix. inci.in cã agitata. ver.præterea ista. conclusio.in fi.in j.par.char.cxlix.

sensus p.d.c.inter.& ideò dicit Bar.ī.l.si qs ex argẽtarijs.§ si initiũ vij.co.ff.de eden.ꝙ si instrumẽtũ dicit in nomine:& deficit dñi: non nocet. Idẽ si dicat dñi,subintelligitur in noīe. ¶ Vñ inqt Bar. in.l.itẽ apud.§ sed qd dicit.ff.de iniu.ꝙ si dico meretrix:vel latro: subintelligitur es,licet nõ dicatur.& Bal.in.l.cõtractus.v.col.ibi sed quæro.C.de fi.inst.dicit ꝙ defectꝰ verbi ꝓmissiui in instrõ,in quo quis asserit se debitorẽ,nõ nocet.& dicit gl.in.c.& hæc diximus.in verbo,si cognouisses.xvj.q.vij.ꝙ imperfecta locutio nõ vitiat testimoniũ,vel instrm.bonus tex.in.l.iij.in prin. ff.de ann. le.vbi,si dicitur:volo ea ꝑstari æquis,subaudit portionibus. ¶ Limita.iiij. Nisi literæ papæ trãsirẽt extra suã cãcellariã:puta ꝑ camerã.Bu.& Do. hic & Do.in.d.c.in memoriã.iij.col.qa cessat rõ gl.hic cõtra secũdũ Imo.& Ab.hic:qa verisimile est ꝙ ẽt ꝑfecti literis camerę sint plures & periti.& licet tex.in.c.ꝑce.pòderet literas emanãtes de cãcellaria;retulit tñ se ad id quod contĩger accidit: sed nõ negat qn extra cãcellariã possint cõcedi literæ:& istæ sunt magis suspectę vt ꝓbat hic sufficiẽter Ab. ¶ † Limita.v. Nisi falsa grãmatica possit saluari ꝑ figurã.Ab.hic,& in.c.j.v.col.de iudi.ꝑ illũ tex.cum.gl.vbi exponit quẽ ꝑ qui.Et dicit Bal.hic,ꝙ ꝑ figurã pòt saluari mala grãmatica legalis.alle.l.eã,quã.C.de fidei.vbi idẽ tenet gl.j.& An.in lect.circa prin.& in repe.in.ij.col.ponens latè de antiposi, per quã peonitur casus pro casu:vt in.glo.j.c.vnic.in verb.vnctionẽ.de sac.vnctio.per illũ tex.ibi,vnctionem quã acce pistis,maneat in vobis.& Io.xiiij.sermonẽ,quẽ vos audistis.&c.& apud postã:Vrbẽ,quam statuo &c.& in psalmo:Lapidẽ,quem re probauerũt ædificantes,hic clausum est in caput anguli. ¶ † Limita vj. Nisi falsa latinitas possit saluari per subauditionem.Bal.in.d.l. eam quã.circa prin.subdens,ꝙ melius est saluare per subauditionem,quã per figuram:quia figurę corrũpũt regulas.Et de quadru plici subauditione,vide Bald.in.d.l.errore.Et scias,ꝙ per subaudi tiones non est inducenda iurium correctio.gl.trita in.c.cupiẽtes. §.ꝙ si in verbo petere.de elect.in.vj. quam Imo.facit fin.in.l.si verò.§.de viro.v.col.ff.sol.matri. & in.l.si cum in dotem.in fi. prin. eo.tit.& Ana.in.c.quia in omnibus.in ante.col.de vsur.& in.c.Iudæi.lo.j.de Iudæ.Tñ est alia similis.in.d.§.ꝙ si.in verbo priuatos. quasi in medio. ¶ Limita.vij. Nisi esset erratum in orthographia. quia licet sit pars grammaticæ,non vitiatur rescriptum.Bald.in d.l.Imperator.la.j.primo cõmẽto,circa prin.quia mala circũscri ptio literarum nõ vitiat.& licit sit error orthographiæ,nõ tñ est latinitas mala:quia est ars rectè scribendi,secundũ eum. Intellige nisi per talẽ defectũ haberi non posset intellectus verborũ :puta quia esset multipliciter intelligibilis.Bal.hic non in lectura,sed in apostil.quẽ ita allegat hic And.Sic.post Pe.de An. ¶ Limita.viij. nisi sit rescriptũ in corpore iuris clausum quia per malam latinitatem nõ vitiatur.Ita Bal.in.d.l.eam quã.in prin.& licet apertè nõ firmet:sed dicat ibi posse saluari per subauditionem:tñ puto dictum esse verũ:quia sicut dixi de statuto,non possumus dicere,ꝙ lex sit falsa,vel emanauerit ab alio quã à Iurisc̃onsulto,ex quo est in serta in iure:& ideo nõ est æquiparatio de tali rescripto ad alia, quæ ideò vitiantur propter falsam constructionẽ:quia ꝑsumunt falsa,& non trãsuisse per manus peritorũ.Sed ista ꝑsumptio non cadit in rescripto in corpore iuris inserto:quia sumꝰ certi,ꝙ emanauit per manus peritorũ.Et ideò si per subauditionẽ,vel figurã saluari nõ posset,adhuc crederẽ valere rescriptũ: quia ĩ diffinitione & essentia legis,de qua quarta di.erit autem.nõ ponitur de bona grãmatica.& rescriptũ insertũ habet vim legis:vt diximus.§.e. c.cũ ordinem. ¶ † Limita.ix.hanc materiam.vt non procedat in scripturis diuinis,secũdum Io.An.hic:per tex.in palea.c.indignũ xxxviij.di.vbi dicit Ang.indignũ vehementer existimo:vt verba cælestis oraculi,restringantur sub regulis Donati.& ante Augusti.fuit dictum Greg.super Iob.in fine prologi.Bonus tex.in.c.retulerũt.de consc.dist.iiij.quòd illa verba in nomine patria & filia & spiritus sancta.&c.non vitiant baptisma.Ad idẽ.c.si nõ sanctificatur.ea.di.& in.c.sedulo.xxxviij.di.vbi tex.exclamat per laicos qui mordent ꝓlatos,vel ministros ecclesiæ inuocantes Deũ cum Barbarismis vel solœcismis.Et dicitur Barbarismus secũdũ Arch.ibi,vnius verbi corruptela:vt cognoscerepenultima ꝓducta: & dicit à barbaris gentibus.¶ Solœcismus verò est vitiosa verborũ cõpositio:vt si dicitur,inter hominibus:pro inter homines & dicitur ab vrbe Solœ, q̃ nũc dicitur Põpeiopolis.quia apud alios cõmorantes suorũ & aliorũ linguã cõfuderũt,secundũ ipsum.& dicit ibi Do.ꝙ licet sacerdos in sacramẽtis ecclesiasticis peccet cõ tra regulas grãmaticæ,per hoc non vitiantur sacramẽta.alleg.d. c.si nõ sanctificatur. ¶ † Limita decimò materiã vt non ꝓcedat in vltimis volũtatibus.gl.hic cõiter approbatę plenè ponũt oẽs in.l. errore.C.de te.maximè,qn̄ defectus verbi principalis,vel aliorũ, verborũ vitiet testm̃ de quo ibi latius cæteris per eorũ. ¶ Limita xj.& vlt.in processu, vel sñia:quia nõ vitiantur propter malã grãmaticã.Bal.hic:quia ius ciuile vadit ad realitatẽ.Alle.Cy.in.l.am biguitatẽ.C.de testa.Et per imperitiã,ne res producat in esse de nouo:sed non resoluitur,quod productũ est.allegat.l.si filia.ff.aer.ibi,hæredũ imperitia iurisdictionis formã nõ mutat.Et qn̄ iudex possit emendare tales errores,an statim,vel postèa,vide scribẽtes in.l. actorũ.de re iud.Et dicit gl.in.l.ij. in verbo emendata. C.de sen.ex peri.reci.ꝙ iudex pòt emendare suã sententiã quo ad grãmaticã.Bal.ibi,in fi.dicit mente seruata.sentiẽs, ꝙ pñt aptari verba,sed non mens semel ex eis patefacta,licet incongruis verbis.allegat de conuer.coniug.dudum.ibi dummodò substãtia veritatis nõ mutetur.Demũ nõ ignores,ꝙ si habẽt refici literæ apostolicæ,in quibus est error ex culpa abbreuiatoris,qui fecit minutã,satisfiet de hac secũda expensa:nõ per impetrantẽ,sed ꝑ abbreuiatorẽ.Ita determinat extrauagãs Io.xij.cũ ad sacrosan.§.ad hęc.

SVMMARIVM.

1 *Capella non spectat ad plebem,sed requirit proprium rectorem.*
2 *Fundatio beneficiorum,& ad hoc, vt dotãs beneficia,efficiatur patronus requiritur approbatio Episcopi,sine qua nihil valet, quod agitur.*
3 *Ecclesiam habens principalem,& capellæ reditus in ea sitæ:nõ dicitur duplex in in beneficio.*
4 *Fructus relicti alteri sunt principalis rectoris ecclesiæ: etiam si testator nõdicat. Quod tamen limita:vt propè.*
5 *Appellans non potest renuntiare appellationi nisi quatenus tendit in suum fauorem:si appellatus recipit appellationem,vel aliàs interest sua,ne appellatione deseratur.*
6 *Appellationi interpositæ,vel interponendæ,quando possit renuntiari.*
Appellationi primæ non deferens:an possit eam prosequi.si appellans non prosequitur.post nu.9.versi. habes ergo notabilem. Nota in margine.
7 *Appellationis desertio,quando impediat appellantem & appellatum.*
8 *Delegatus datus super appellatione,potest pronuntiare desertam appellationem:& condemnare in expensis.nu.10.*
9 *Appellatio si est deserta,victor potest adire iudicẽ,qui sententiã tulit: & petere vt mãdet illã executiõi citato appellãte: si velit contradicere. Pars appellata,quando potest facere committi negotiũ principale post desertionem appellationis:vide post.10.ver. Et circa prædicta habes signatum in margine.*
11 *Iudex tertiæ instantiæ licet reperiat ex actis appellationem à secunda instantia esse desertam:si tamen de hoc non sit quæstio, potest nihilominus secundam sententiam confirmare.rationem subdit.*

CAP. XII.

X parte.S. ¶ Contra secundũ rescriptum nõ potest opponi de taciturnitate primi impetrati per appellãtem, de sua appellatione nõ habita mẽtione.h. dicit. ¶ † Capella non spectat ad plebẽ:sed requirit rectorem de per se.Ab. hic per ea, q̃ ipse allegat. Intellige nisi sit cõstructa in ipsa plebe,vel eius fundo.qa Prælatꝰ maioris ecclesiæ erit rector vtriusq̃.glo.iij.in.c.eam te.de æta.& qual.Quã extollit Ab.de elec.cum ecclesia.vj. col.ibi,adde tñ.Ni si capella ædificaret,vt esset bñficiũ per se stans: quia tunc de necessitate habebit ibi præsentari perpetuus rector.Inn.ibi:& vtrũ rector principalis habeat instituere,vel præsentare:vide Butr.de elec.querelã.iij.col.& Abb.de eccle.ędi.c.ad audiẽtiã.lo.j.& quia in hoc est varietas:vide quę expresè posui de exce.c.cũ venerabilis.& inuenies quid iuris habeat Eps in talibus.Naturã verò istorum altarium,siue capellarum † collige ex dictis Cal.de iurepa.cõ fi.vl.vbi dixit ad hoc,vt dotẽtur beneficia, & dotãs efficiatur patronus,requiritur approbatio Epi,sine qua nihil valent testatorum conuentiones.j.ti.prox.c.cũ dilectus.in verbo constitutum. & ibi diceꝭ.Et dicit Rota de iurepatro.x. decisi.ad fin.& de præb.

xvij.in antiquioribus.ꝙ nõ dicitur beneficiũ ante approbationẽ Episcopi.Et dicit Bal.in prælud ijs ante rubricã.j.de iud.ꝙ petẽs ecclesiã simpliciter:intelligit etiã petere capellã,quæ est de mẽsa.&c.Et ꝙ nõ dicat beneficiũ de per se,probat optimè iste tex.inducendo:vt per Abb. hic.Pro quo vide Rotã de preb.viij.decis.in antiquis.& tertia in antiquioribus.Vbi etiã dicunt,ꝙ si beneficium est in claustro,habens propriũ rectorẽ in eo officiantẽ, & reditus ab ipsa ecclesia:non dicit beneficiũ esse extra ecclesiã.Sed si haberet dotẽ,& reditus pro illo beneficio aliũde,& extra ecclesiã designatos:tũc dicit esse extra ecclesiã.Dicunt etiã † ꝙ habens ecclesiã principalẽ & parti culares reditus capellę in ea sitæ,nõ dicitur in beneficio duplex:quia capella venit secũdariò.iuxta.c.super eo.de præb.in.vj.vt latius per eos. ¶ Quibꝰ adde omnino Lapũ allegatiõe.cxvj.Testator iuisit.ad fi. vbi dicit ꝙ sine dispẽsatiõe pòt quis in eadẽ ecclesia habere titulũ & capellã nõ curatã,etiã requirentẽ celebrationẽ:& pòt esse canonicus & capellanus in eadem ecclesia:licet nõ possit esse duplex in canonia.Rationẽ differẽtiæ vide ꝑ ipsum. & est gl in extrauag.execrabilis.super verbo dispẽsationẽ.declarans optimè.c.j.de consue.in.vj.vt ibi ꝑ Do.in vj.col.videlicet,ꝙ habens plura altaria nõ dicat pluralis.Et ista opi.de canonicatu & capella,ꝙ sint cõpatibilia,ꝓcedit ꝓpter generalẽ cõsuetudinẽ,ꝑ quã canonici nõ tenentur residere.Secus enim,vbi in aliqua ecclesia, nõ esset ista cõsuetudo,secundũ.d.Abb.consi.cxciiij.ad clarã decisionẽ thematis narrati.Posset tñ illo casu Episcopus dispẽsare secũdũ ipsum post Fed.consi.cxx.quæsi tũ est,quid de canonico.Et adde glos.j.in fi.in Cle.ij.de deci.quæ dicit,ꝙ capellæ seu altaria nõ grauantur decimis à collectoribus impositis:quia nõ sunt beneficia. & ibi Imo.post Gul.l.col.dicẽtes secus si sint cõstructa, vt habeant presbyterũ specialẽ.& dicit Tho.fastoli dubio Rot.lvj.Secũdò dubitatur ftãdũ esse voluntati eius,qui ita capellã ordinat,vt nõ sit habitura sꝑalem rectorẽ.Intellige approbãte Episcopo ꝑ prædicta. Et adde Pet.de Peru.in tract.iiij.episcopali.c.vij.col.xxxj.ibi ,*quid si testator*.vbi dicit,† ꝙ fructus relicti altari sunt principalis rectoris ecclesiæ,etiã si testator nõ dicat.Limita nisi altare habeat bona distincta ab ipsa ecclesia:& illud quod obuenit,obueniat cõtẽplatione altaris. Abb.in.c.j. ꝓpe fi.de succes.ab inte.& ibi per An.Sic.de obla.quæ fi. ima gi.de quibꝰ,latius ꝑ Abb.& Bellenz.de his,quæ fi.à Præla.c.pastoralis.quod latius reassumpsi addẽdo eis multa in.c.dilectus.de off.ord.Et ad prædicta,quãdo capellani sonẽt in titulũ:adde omnino But.cõsi.xlj.in facto.S.Maria maioris.Et vide Ana.cõsi.xxiij.vbi vult,ꝙ fundans capellã in ecclesia,nõ tenet eã dotare.& ibi habes, ꝙ appellatiõe ecclesiarũ largè veniat capella,non strictè.Hęc no.quia sæpe inseruient,iunctis quæ dixi in.c.cũ venerabilis. ¶ Itẽ inquantũ hic Gof.But.Imo.& Do.ꝙ iste capellanus remotus nõ potuisset agere possessorio : quia nõ possidet sibi,sed domino:sicut dicit de colono.in.l.j. §.deijcitur.& in.l.fi.ff.de vi & vi ar.Cõtrariũ firmat hic Pe.de Anc.per.l.j.C.si per vim,vel alio modo.vbi propinqui,liberti,serui,& coloni possunt agere pro domino spoliato.Sed ista impugnatio esset bona præsupponendo,ꝙ.s.fuisset absens tempore istius admonitionis: quia ita loquitur.d.l.j.sed si fuisset præsens,procedit dictum Gof.& aliorum.

a 5 Si appellatus [a] recepit appellationẽ,† vel aliãs interest sua,ne appellatio deseratur:nõ pòt appellãs illi renũtiare,nisi quatenus tendit in sui fauorem.Inn.& hic sequunt omnes.Adde Inno.de accus.licet in fi.Cy.in.l.ꝑ hãc.C.de tẽp.app.Spec.de lib. cõcep.§.nũc dicamus.ver.porro.gl.& doc.in.c.. quãuis. §.cæterũ.de elec.in.vj.Bar.in.l.si qs libellos.C.de app. vbi dicit,ꝙ istud pòt ꝓdesse appellato:vt reuideat sententia,si in aliquo eũ leserit.l.amplioré.C.de app. ¶ Item, quia si appellatur ab interlocutoria,totũ negotiũ deuoluitur ad iudicẽ,ad quẽ:& sic appellãs renũtiãdo, nõ pòt redire ad primũ inuito aduersario.Simile in libello por recto iudici parte citata:quia ab inuitis reuocari nõ potest. gl.in cle.cõstitutiõe.de cõsti.auc.q semel.cũ materia C.quo & qñ iud.Sicut dicit de rescripto iã præsentato, cui impetrator renũtiare nõ pòt.Inn.de rest.spo.ex conquestione. dixi.s.in rub.hæc omnia addit hic And. Sic. 6 ¶ † Sed de isto articulo,quando [b] posit renũtiari appellationi interponendæ,vel interpositæ:vide Bu.Imo. & b Abb.de ap.c.interposita.§.ille deniq̃.& ibi ad saturitatẽ Phi.de Peru.& inuenies reprobata verba Barto.in.d.l.si qs libellos.dũ dixit,ꝙ appellãs ab interlocutoria nõ pòt a reuerti ad primũ iudicẽ inuito aduersario:qa ꝙ cã principaliter veniat tractãda corã iudice ad quẽ,si fuerit bene appallatũ.de appel.vt debitus.fuit introductũ fauore appellantis,cui iudex à quo foret suspectus.c. ad hæc. lo j.de app.Quæ ratio cessat in appellato.& plura alia inuenies ibi.quibus adde duo. ¶ Primò text.istũ malè gustatũ,& ꝙ bantẽ singulariter,ꝙ in præiudiciũ appellati nulla renũtiatio appellationis expressa,vel tacita operat desertionem. ¶ Secundò vltra loca ibi extensa,adde latè Ana.in.c.fi.iij.col.de cri.fal.Car.cõsi. cxxj.An.soleniter cõsi.mihi.clxxxiiij.A.& B.cõtraxerunt.& sequenti. An. Are.in.l.j.§.j.ff.à qui.app.nõ licet.Do.j.q.vj.si quis libellos.Rotã de renũ.& de re iu.xxij.q.de ap.xxij.& xliiij.in nouis.& Ana.cõsi.vj.Alex.cõsi.mihi.xxij.viso instrumẽto syndicatꝰ.ad fi.& ibi,ꝙ ꝓcurator sine speciali mãdato,nõ pòt renũtiare appellatiõi.& idẽ Bal.hic.Et de materia vide etiã in maleficijs fo.ccxiiij.ij.col.& ibi de renũtiatiõe in criminali.An aũt nullitati renũtiari possit: vide latè Phi.de app.c.dilecto.col.lxix.ibi.l. quærit. De his abũdè ꝑ Fir.in reper.in ver.appellatiõis renũtiatio. ¶ Et adde,ꝙ sicut appellãs non renũtiat appellationi in præiudiciũ appellati:vt est dictũ.Sic etiã nõ valet impetratio literarum facta ab appellãte in materia,in qua appellauit:nisi fiat mẽtio de appellatione , quãdo interest aduersarij eã prosequi.Ita firmat Inn.hic,& sequit copio b sè Lu.cõsi.cccxxx.circa primũ.j.co.dicens videri casum hic.Notat Archi.in.c.cõcertationi.de ap.in.vj.& sequit etiã Rot.de rescr.xxv.decis.Itẽ si reus.in nouis.limitans, nisi appellatus nullũ ius habeat:quia nõ pòt dicere,ꝙ sua interfit recessum fuisse ab appellatione.qd verbũ facit optimè ad omnia proximè dicta.dixi aliquid j̃. eo.c. sup literis.ver.vj.regula.vbi vide. ¶ Opponitur contra istũ tex.ibi, ꝓsequi nõ curauit.quia O.spoliãdo aduersariũ, fecit se indignũ appellationis beneficio.de ap.c,an sit.& tñ ista verba præsupponunt,ꝙ nõ curauit appellationẽ prosequi:ergo non erat priuatus eius cõmodo.Istud nemo tãgit excepto An.Sic.q dicit soluat Apollo. ¶ Dein de inferius soluit dupliciter.Primò ꝙ O.nõ curauit ꝓsequi eo,quia tacitè renũtiauit innouãdo spoliationem cõtra aduersariũ.Sed nõ tenet hãc solu.quia tex.videtur põderare,ꝙ nõ fuit ꝓsecutus post spoliationẽ simul cum aduersario. ¶ Secũda solutio,ꝙ non dicit curasse prosequi,si voluisset,nõ obstãte.d.c,an sit.videlicet reuocãdo attẽtata à seipso.& sic restituẽdo capellã.quo casu dixit singulariter But.in.d.c.an sit.ꝙ gaudere poterit appellatione propria.& pro eius dicto est casus hic:quẽ An.Si. multis verbis extollit. ¶ Profectò motiuũ istud fuit factũ hic prius & solutũ clarè per Abba. vt potes videre. Et vera solutio est,ꝙ iste O.tenebatur ꝓsequi nõ fauore ipsius:sed fauore appellati volẽtis ꝓsequi in eius præiudiciũ, nõ pòt resultare desertio:vt hic per Abb.& gaudebit appellans beneficio huius ꝓsecutionis ex persona appellati.vt j̃.dicẽt.Nec est verũ,ꝙ si appellans retractat attẽtata,gaudere posit appellatione:vt firmat Abb.in d.c.an sit.& ibi Phi.iij.col.per illũ tex.q non dicit,quòd

¶ Si appellatꝰ.Adde tu,ꝙ etiã si appellatus non recepisset appellationẽ:& sic re integra existente ,appellans renuntians appellationi debet cõdemnari in expensis.in.c. interposita. §. ille. de ap.& hoc in expẽsis rõne prosecutionis prohi.in. d, c.interposita.in.§. ille.

¶ Quando. Adde tu Bald.in.l. edita. in. xiij. colũ.C. de edẽdo.& in.l. per hãc.in fi.C.de tẽp. appel.Adde etiã, ꝙ si iudex detulit appellationi , non potest renuntiari ei.Bald.in.l. postquàm liti.in. vj.cõ lũ.in ver sic. tertiò quærit.C. de pac.

Appellans licet indignus sit prose qui suā appellationē, quando aliqd attētat post ipam: tamen appellato prosequēte dictā appellationē, appellans etiā prose qui poterit. Ita debet intelligi .c. an sit.j. de appel.

sit indignꝰ ꝓsecutione, sed appellatiōe. ergo appellatio
est perēpta totaliter quo ad eū. & ita gl. ij. hîc, & gl. mag.
vltra med. c. nō solū. de ap. li. vj. Preterea dicit tex. in. c. an
sit. ꝙ debet puniri in quo deliquit & quòd nō sufficeret
restituere attētata. ¶ Habes ergo notabilē declarationē
ad. d. c. an sit. videlicet, ꝙ licet nō deferēs ꝓpriè appella-
tioni, nequeat eā ꝓseq: tñ vbi appellatꝰ vult ꝓsequi, ne-
dū pōt etiā appellās prosequi tenet̃: aliâs cōdemnabit̃ in
expēsis. Ita tex. aureꝰ hîc, secūdū qđ declarat Ab. Et istud
adde ad. d. c. an sit. vbi nullꝰ ponit. Adde etiam aliud ꝙ. c.
an sit. habet locū vbi qs vult ꝓsequi propriā appellatio-
nē, cui nō detulit. Sed si nō detulit appellationi aduersa-
rij, deinde eā pœnitet, & vult eū ꝓsequi, pōt Rota plenè
de app. xliiij. in nouis. & sequit̃ Imo. & Phil. in. d. c. an sit.
qa nō imputat̃ mihi si nō defero appellatiōi aduersarij,
quā puto friuolā. Nō ob. regula ex eo. li. vj. quia in eodē
iudicio pōt desisti ab impugnatione acceptati actꝰ. Bar.
plenè in. l. post legatum. ff. de his, qui. vt indi. dicet̃. j. eo. c.
¶ Aliud nota, ꝙ q negat aduersariū appellasse, nō pōt se
fundare ex eiꝰ appellatiōe. Spe. dicēs obtinuisse, de app. §.
nūc breuiter. ver. sed pone appellatus. & sequit̃ hîc Imo.
post Car. v. col. dicētes cautelā, ꝙ appellatꝰ petēs reuoca-
ri attētata, fatebat̃ appellationem, quatenus ꝓ se facit. &
hoc vbi appellatus nō ꝓsequit̃: sed eo prosequēte pōt ap
pellatꝰ iura sua defendere, etiā si nō approbet appellatio-
nē. Imò secūdū Imo. hîc etiā si à principio appellatus nō
cōsentit appellationi: tñ ex quo appellās nō detulit pro-
priæ appellatiōi spoliando aduersariū, pōt appellatꝰ pe-
tere reuocari attentata, si voluerit. & videtur recedere à
prima cōtradictiōe. Tñ vtilius est secūdū eū seruare cau
telam Car. ꝙ acceptet quatenus pro se facit. Et dum di-
ctum est, ꝙ spolians appellatꝰ præsumit̃ renūtiare appel
lationi: adde Ange. in. l. fi. C. de temp. ap. vbi ad hoc alle.
Inn. hîc: & dicit Bald. in. c. ex parte Adæ. vij. colū. ibi. &
scias. de testi. quòd raro inuenies hoc alibi, quâm hic: ꝙ
eoipso, quòd appellās spoliat aduersariū, sententia trāsit
in rē iud. Et idē no. Matthæ. Mates. no. xxix. inci. no. ꝙ si
actor. inducēs etiā. c. cū teneamur. secūdū verā lec. de ap.

Quando desertio appellationis impediat appellantē & appellatum.

7 Cle. †Si appellationē. de ap. limitatur solēniter per
Ab. hîc: vt habeat locū, qñ neq; appellās, neq; ap
pellatus impetrauerūt in termino: vel non sunt ꝓsecuti.
Secus si appellatus impetrauit in termino: quia desertio
appellatiōis nō impedit eū ꝓsequi. & consequēter appel
lantē. Adde Fede. cōsi. cviij. pūctus. q. talis est. & Abb. in
c. ꝑsonas. vl. col. de ap. & Bu. eo. ti. sæpe. iiij. col. ibi, q̃ro,
an habeat locū. vbi dicit, ꝙ si appellatꝰ vult ꝓsequi cām,
super qua impetrauit ante desertionē, pōt & data via a-
ctionis, poterit appellās se defendere. Facit. c. cū inter. de
excep. Et sequit̃ Imo. in. d. c. sæpe. vj. col. ibi: & no. bene:
qa voluit Fed. &c. pōderās, quòd appellatus dicit̃ infra
terminū prosecutus, si solùm presentauit se ad iudicē cō
tradictur ū. & istud sufficiet: qa nō debet impetrare. Nā
vt bene intelligas, quāuis ante terminū iuris licet appel-
lato preuenire & impetrare: dūmodo nimiū nō ꝑcurrat
c. oblatæ. de ap. & istud præcurrere stabit arbitrio iudi-
cis: vt magis cōiter cōcludit̃ ibi. Tñ, vt ibi dicit tex. qñ iu
dex à quo abbreuiat terminū iuris, non debet appellatus
impetrare: nec etiā appellās ante terminū: vt ibi ꝑ glo. in
verbo appellata. per tex. in. c. sepe. in fi. & ibi gl. e. ti. & ex-
pectat̃ alia pars. c. ex insinuatiōe. cū gl. pe. de ap. & impe-
tratio non faciēs mētionē de termino hoīs, est nulla. d. c.
oblatæ. ver. & qdē. Tñ appellatio nō est propter hoc de-
serta: sed literæ nō valēt, & cōdēnatur in expēsis. Fed. cō
si. clxxj. in lectiōe, q̃ heri. Secus dicēs si impetrat: & nō re
cedit ante terminū. Adde etiā Ab. in. d. c. sæpe. iiij. vbi ap
probāt prædicta dicēs, ꝙ desertio non nocet appellato
volēti fortè prosequi cōfirmationē, seu reformationem
sentētie: & cōdēnationē expēsarū. Sed non putat Ab. vti
le appellato procedere prosequi appellationē: sed meliꝰ
est approbare desertionē, ne exponat se periculo cōtra-
riæ sententiæ, quā posset reportare in cā appellationis.
Poterit aūt expēsas cōsequi corā iudice à quo: vt ꝑ eū. e.
tit. reprehēsibilis. Adde etiā Rotā. de ap. in nouis. vbi iū-
cta additione noua inuenies, ꝙ diligētia appellati ꝓdest
appellatori. & ita limitat̃ Cle. si appellationē. Et dicit̃ ꝙ
nō sufficit, ꝙ appellatus infra annū dederit petitionē: sed
requirit̃, ꝙ institerit summa diligētia. sicut de appellāte
dicit̃ in. l. fi. in verbo summa ope. C. de tēp. ap. Qđ vltimū
pulchrè firmat etiā Abb. hîc. dicēs, ꝙ si ꝓpe fi. fataliū ap-
pellatus nō adhibuit possibilē diligētiā, prædicta nō ꝓ-
cederēt. qđ bene no. ¶ Adde etiā Ro. de ap. xxxvij. in no
uis. vbi firmātur prædicta. Sed caue in vno: quia præsup
ponit̃ ibi, ꝙ etiā in termino hoīs appellatus possit præ-
uenire appellātē in impetrādo cōtra text. in. d. c. oblatæ.
Sed dic, ꝙ illud. c. oblatæ. dū prohibet festinātiā illā, non
seruat̃ in Romana curia: nec attendit̃, ꝙ appellatꝰ nimiū
præcurrat etiā in termino hoīs: vt dixit Io. Mo. in rubr.
de resc. in. vj. & Rot. de ap. xv. decisi. in nouis. & sequitur
Phi. in. d. c. sæpe. x. col. ibi: tertius casus. vbi prædicta ap-
probat latè. Sed primò ꝑsupponit, quòd appellatus im-
petrauerit in termino hoīs, & potuerit. Et paulo. j. sub-
dit satis inaduertēter, ꝙ impetratio literarū ante termi-
nū hoīs, nō valet: per tex. ibi. & in. d. c. oblate. ideò sequit̃
dicta Fed. in cōsi. & Imo. ibi: ꝙ sufficit, si appellatus com
pareat in termino ad hoc, vt dicat̃ cœpisse prosequi ante
tēpus. Et dicit idē dicendū ꝑ oīa in tēpore iuris. ¶ Sed cō
tra prædicta cōiter approbata tenet hic solus Imo. in tri
bus locis, ꝑ tex. in. d. Cle. si appellationē. q̃ indistinctè ꝓ-
hibet appellato prosecutionē appellationis post fatalia:
neq; audit̃ aliqs post bienniū: nisi ex aliqua iusta cā resti-
tuat̃ in integrū: vt ꝑ gl. in aut. ei, q. C. de tēp. ap. Et oēs in
c. ex rōne. de ap. ¶ Ad istū tex. rñdet, ꝙ suprà nō valebat
prosequi cām principalē: sed desertionē & cōdēnationē
expēsarū. Neq; habet illa Cle. aliqd cōmune cū illo text.
quia illa prohibet prosecutionē sup eo, sup quo est ap-
pellatū: nō aūt prohibet petitionē declaratiōis desertio-
nis. & tūc recurrēdū est ad istū tex. vt in sequēti limi. Et
ostēdit Imo. ꝙ prædicta nō probant̃ ex dictis Rotæ. Di-
cit enim Ro. de ap. xvj. in nouis. ꝙ si in cā beneficiali fuit
appellatū ad curiā: & fuit legitimè intimata appellatio,
iuxta Cle. cām. de ēle. ꝙ licet deferat̃ dicta appellatio, tñ
cā dicet̃ esse in curia: ex quo semel fuit in curia. & sic nō
pōt impetrari cōmissio extra: quia secūdū Imo. nō dicit
Rota de lapsis fatalibus, ꝙ possit fieri ꝓsecutio in curia:
imò dicit oppositū, ꝙ oportebit ꝑ viā querelæ impetra-
re nouā cōmissionē in curia: & sic potiꝰ facit cōtra com-
munē. Sed certè nō facit cōtra: quia non tāgit aliquid de
impetratiōe facta in termino. ¶ Rñdet ad aliā decisionē
Rotæ. de ap. vj. & xxxvj. decis. in nouis. vbi dicit̃, ꝙ si ap-
pellās, cui est statutꝰ terminus ad prosequendū, est negli
gēs, & interim appellatus impetrauit cōmissionē, si vult
ea vti, gaudebit appellās eadē cōmissiōe: qa nō dicit Rot.
ꝙ diligētia appellati prosit sibi: vel appellatori post fata
lia. Solū vult, ꝙ ꝓsit in ꝓsecutione. s. faciēda infra tēpus
iuris: vt latius per eū. Et istā opi. prius tenuit Card. in. d.
Cle. si appellationē. vlti. col. ibi, dic ꝙ etiam si appellatus
cœpit prosequi ante lapsum fataliū. Tñ eis elapsis nō au-
diet̃ super principali, per illū tex. sed bene sup desertio-
ne & cōdēnatiōe expēsarū. & dicit hoc esse nouū: & aliâs
non bene* reseratū*. ¶ Cōsidera bene tria. Primò, ꝙ vbi
lapsus esset annus, & cessante impedimēto appellatus &
appellās nō fuerūt prosecuti: adhuc credo procedere im
pugnationē istorū: quia fatalia sunt elapsa: & appellatio
deserta: quā desertionē simpliciter pōderat. d. Cle. si ap-
pellationē. excludēdo ꝑ eā partes à prosecutiōe principa
lis negotij. Sed in vno differt annus à biēnio in materia
d. c. ex rōne. quia elapso anno datur impedito bienniū:
sed lapso biēnio non datur impedito triēniū: sed succur
ritur

ritur via rest. in inte. ¶ Cōsydera secūdò, ꝙ fortè in pra
ctica ꝑualerēt tot authoritates præal. cōtra Imo. & Car.
maximè propter decisionē Rot. de app. vj. in nouis, quæ
est etiā e. ti. lxv. in anti. vbi dicit̃ expressè, ꝙ. d. Cle. si ap-
pellationē. loquit̃ qñ neutra partiū prosequitur infra ter
minū: sed diligētia appellati prodest appellāti. Et idē sen
tit Egi. deci. ccclvij. tertia Martij. ¶ Et qñ Imo. dicit, ꝙ lo
quit̃ de tempore dato à iudice, & posteà superest tēpus
iuris: hoc nō placet. quia. d. Cle. si appellationem. pōderat
desertionē. Et tu scis, ꝙ lapsus termini hominis operat̃
desertionē data negligētia: sicut lapsus fataliū iuris. c. ꝑ-
sonas. in verbo extūc. & ibi clarè Abb. in. j. col. de ap. er-
go si Ro. vult, ꝙ diligētia appellati adhuc virescat post
terminū hoīs, sequitur ꝙ durat post desertionē. ¶ Præ-
tereà ꝓ cōi facit: quia appellatus tenetur adhibere diligē
tiā in prosequēdo: vt hîc signāter per Abb. & dixi. s̃. post
additionem Ro. de ap. in. vj. decis. in nouis. Si ergo elapsa
sunt fatalia, videtur ipse audiēdus in ꝓsecutiōe causæ. qa
in eo specialior est, quâm in appellāte. Voluit eñ appel-
lās integra fatalia: & ideo nō cadit in eo vlterior multipli
catio tēporū: sed appellatus nō habuit prosequi: nisi visa
negligētia appellātis appropinquāte fine fataliū: iuxta. c.
appellatore. ij. q. vj. Ideo esset magis asperū, ꝙ tēpora cur
rerēt sibi iā diligēti. & istā puto fuisse rōnē doc. licet eā
nō explicēt: & habet æquitatē. ¶ Cōsidera tertiò, ꝙ qc-
quid sit, vrget motiuū Imo. quòd. d. cle. si appellationē.
loquitur indistinctè. & ideò videtur militare etiā in ap-
pellato, q sicut fuit diligēs in prosequēdo, ita debuit esse
in finiēdo, interpellādo iudicē: sicut dicit̃ de appellante.
Nō enim cōsiderat illa Cle. breuitatē tꝑis ex parte appel
lati. Vno casu posset procedere opi. cōis, videlicet qñ nō
essent lapsa fatalia iuris: sed terminus datus appellāti ad
prosequēdū: qa dato, ꝙ per negligētiā appellātis inducat̃
desertio: tñ diligētia appellati nō erit inanis: & proderit
sibi & appellāti, & ita propriè loquit̃ Rot. in loco præal.
& ita Fed. d. cōsi. cviij. & Imo. in. d. c. sæpe. qui reuera nō
est sibi cōtrarius: quia ibi loquitur in termino hoīs: hîc
in termino iuris. Et ita Egi. cōclu. cclix. præfixo termino.
dicēs, ꝙ si appellāti prefigūtur. x. dies ad prosequēdū, in-
fra quos appellatus fecit causam cōmitti auditori, nō di
cit̃ appellatio deserta: licet ipse appellās nihil fecerit. secꝰ
si appellatus nō impetrasset. d. c. ꝑsonas. Remanebit er-
go limitata. d. Cle. si appellationē. hoc modo, videlicet vt
habeat locū in desertiōe facta lapsu fataliū iuris, etiam si
appellatus anteà impetrauit. secus in desertiōe causata ex
a lapsu termini hoīs, [a] in qua proderit diligētia appellati. Et
ita erit potētior dispositio leg. quā hoīs ad nullitatem a-
ctus. iuxta doct. Bar. in. l. amplius. ff. rē ra. ha. Rō differē-
tiæ inter desertionē inductā à lege, vel ab homine: quia
angustia tēporis præfixi appellāti, nō est ad finiendū, sed
ad prosequēdū. de ap. s̃. ex insinuatiōe. & ideo non debet
arctare appellatū. ¶ De multiplici verò terminorū assi-
gnatiōe, vide Abb. & Phil. in. d. c. ꝑsonas. Et istas adapta-
tiōes bene gustabis: quia nō reperi alibi declaratas, & sæ-
pe inseruiēt. ¶ Limitatur etiā. d. Cle. si appellationem. vt
nō procedat quātū ad prosequēdā desertionē & cōdēna
tionē expēsarū. Ia. Bu. Do. & Imo. hîc per istū tex. Quod
intelligit hîc Car. dūmodo sit dubiū super desertiōe: sed
si desertio est notoria secus. quia finita est ꝑ ipsam instan
tiā appellatiōis: ergo cessat officiū iudicis, ꝑ. l. iiij. cū ma-
teria. C. dep. & l. terminato. C. de fru. & li. exp. & c. ij. de
of. iu. ¶ Sed cōtrariū tenet hîc Imo. & huic rōni rñdet, ꝙ
ꝙ imò etiā data notorietate desertiōis, pōt iudex ad quē
implorato eius officio, pronūtiare super desertione. per
istū tex. indistinctè loquentē: & per. l. si præses. C. quō &
qñ iu. & Bar. in. l. eos. C. de ap. Fortiꝰ dicit Imo. ꝙ si esset
dubiū de desertiōe, & iudex ad quē pronūtiaret appellat
tionē nō esse desertā: & appellaretur à tali pronūtiatiōe-
tūc posset etiā procedi in causa principali: quia talis sen-
tētia faceret præiudiciū partibus. per. c. cū dilecti. in fi. de
elec. ita dicit esse de mēte But. in. c. ex rōne. de ap. & in. d.
8 Cle. si appellationē. ¶ † Et ideò Pet. de Anc. hîc, per istū
tex. dicit se obtinuisse in facto, ꝙ delegatus factus super
appellatiōe pōt pronūtiare desertā appellationē, & con-
dēnare in expēsis per istū tex. dicēs idē cōsuluisse & face-
re gl. in rub. C. qui dari tut. pos. cū istis cōcor. Sali. in. d. l.
eos. Et dicit An. in. l. tale pactū. §. qui prouocauit. in repe.
ff. de pac. ꝙ iudex appellationis pronūtiauit super deser-
tiōe, qñ partes trāsegerūt: sicut qñ lapsa sunt fatalia: licet
Bal. in. d. l. eos. in. ij. col. dicat, ꝙ vbi notoria est desertio,
sequēda est gl. ibi. Et subdit quòd nō dicitur notoria so-
lo cursu tēporū: nisi sit lapsum biēniū: vt latius per eum.
¶ Declara tamē dupliciter. Primò dūmodo appellās cō
paruerit aliquādo corā iudice ad quē. Secus si nō compa
ruit: quia corā eo nulla est instātia: ideò impossibile est,
9 ꝙ aliquā ferat sñiam. Ang. in. d. l. eos. ¶ † Secūdò declara
ex verbis aureis Ang. in. l. si cōtra maiores. C. de ap. vbi di
b cit, ꝙ si appellatio [b] est deserta, victor pōt adire iudicem,
qui sentētiā tulit: & petere, vt mādet illā executioni cita
to appellāte, ad cōtradicēdū cur nō sit executiōi mandā
da. & tenet̃ appellās cōparere & docere de prosecutione.
& si nō cōparet, vel nō docet, pōt ad executionē deueni-
c ri. [c] ꝑ tex. singularē ibi, quē infinitis vicibus dicit se practi
casse. Nec est opus, ꝙ pronuntiet super desertione. Et ita
euitabit̃ magnus circuitus: vt etiā per eū. cōsi. xxvij. visis
omnibus dictis actis. Et ꝙ nō sit opus pronūtiare super
desertione, quādo est notoria. faciūt not. per Legistas in
l. stipulatio. §. habet. ff. de ope. no. nū. & latius ꝓbat And.
Sic. hoc, ponēs in hac limitatiōe oīa prædicta. ¶ Addatis
multa vtilia: & alibi nō ordinata in hac quotidiana mate
ria. Et primò Rotā de ap. xiij. decis. in nouis. vbi, dicitur
10 † quòd delegatus datus in cā appellatiōis pōt pronūtiare
appellationē esse desertā: præsertim si cōmissum est sibi
negotiū principale: imò pōt confirmare primā sñiam si
voluerit: quia ex quo est cōfirmata à iure ꝑ lapsum fata-
liū, nō malè facit ipsam cōfirmādo. Alle. Inn. in. c. j. de cō
fir. vti. vel inuti. Et idē dicit Phil. in. d. c. ex rōne. xxxviij.
co. ibi: circa tertiū. dicēs esse tex. Sic etiā Ro. de ap. xxiiij.
decis. in nouis. vult, ꝙ etiā absq; alia noua cōmissiōe, au-
ditor datus in cā appellationis pōt de desertiōe cognosce
re. Inducit. c. sua. de ap. Et quia oēs causę solēt cōmitti in
curia cū incidētibꝰ depēdētibꝰ, & cōnexis. & hmōi deser
tio est vnū incidēs, siue emergēs, de quo tāquā de ꝑiudi-
ciali ante oīa est cognoscēdū. c. j. & c. tuā. de or. co. Et ita
etiā Thomas fastoli dubio Rotæ. ix. inc. secundū dubiū.
dicēs, ꝙ iudex ad quē pōt super desertione pronuntiare.
¶ Declara* primò id qđ* est dictū: dūmodo appellās cō-
paruerit corā iudice ad quē. aliâs non: vt. s̃. post Ange. in
d. l. eos. Pro quo vide Fede. cxxxiij. casus talis est: quidā à
sentētia. vbi dicit, ꝙ quādo nulla est facta prosecutio: &
fatalia sunt decursa, pronūtiatio super desertione, & con
dēnatio expēsarū pertinet ad iudicē à quo: per. c. reprehē
sibilis. de ap. & facit qđ no. Abb. in. c. fin. de sequest. poss.
¶ Secūdò declara illud, quod est dictū iudicē datū in cu
ria super appellatione posse cognoscere de desertione.
quia procedit quādo cā appel. est cōmissa principaliter:
quia cū habeat videre, an sit iudex, non potest hoc vide-
re, nisi cognoscat & iudicet de desertione. & tūc propter
articulū desertionis, non est opus noua citatione, post-
quā cā est deuoluta ad curiā: & valet pronūtiatio super
desertione contra absentē non citatū. Sed secus, vbi non
causa appellationis, sed desertionis principaliter cōmis-
sa: quia tunc ipsum articulū nec discutere, nec declarare
poterit, nisi parte legitimè vocata. Ita Rota, de ap. lix. de-
cis. in nouis. Et dicit Ro. ibid. lvj. ꝙ iudex datus sup de-
sertione ad instātiā appellati, non citat partē, quādo etiā
est datus in causa ap. quasi iudicaturus super accessorio:
secus si post fatalia detur principaliter super desertione.

a ¶ Hominis. Adde Ro. in decis. cccxxj. itē si appellat̃. & no. in. c. cū sit. j. de app.

b ¶ Si appellatio. Adde tu, quòd istud etiam tenuit Bart. in. l. tale pactum. §. qui prouocauit. in. ij. colū. in ver. itē aduerte. ff. de pact. sed ibi Bar. dicit, ꝙ si sententia remanet firma ꝓpter cursum fatalium, ꝙ iudex primus si esset ordinarius, exequit̃. & sic vult ꝙ non habent locum hęc in iudice delegato: prout videtur hîc tenere Fel. Cōsydera, quia multū stringit illa. l. si cōtra minores. quæ loquitur indistinctè.

c ¶ Deueniri. Adde Bald. in additi. ad Spe. in tit. de app. vers. si nemo. & in marga. ver. executor. versic. ix. & in authen. si quis litigātium. C. de epis. au. & adde etiam Ang. in consi. cxxxvj. incipiē. Dei nomine statutum prędictum. & Alexā. de Imo. in consil. xcv. ij. parte.

¶ Declara tertiò illud, quod eſt dictũ iudicẽ à quo poſ-
ſe incidẽter cognoſcere de deſertiõe: qa eſt verũ ſi ſit or-
dinarius. Sed ſi eſt delegatus à quo fuit appellatũ, nõ põt
cognoſcere de deſertiõe ſine noua cõmiſsione: qa eſt ali⁹
articulus à principali. Ita ſignãter Rot. de ap. xxix. in no-
uis. niſi cõmittat̃ ſibi de nouo: quia tũc põt, vt ibi. In quo
vltimò dic, ꝙ poterit recuſari. Abbas in. c. ad hoc. el. j. de
ap. qđ ad limitationẽ Rotæ no. ibi Phil. v. co. cõfirmãdo,
vt ꝑ eũ. ¶ Prædictis non ob. quòd ſit perẽpta inſtãtia &
iuriſdictio reuerſa ad primũ iudicẽ: quia rñſio colligitur
ex dictis Imo. hîc. Pro quo vide Fede. cõſi. cxxxiij. præal.
vbi dicit, ꝙ ſi cã fuit inchoata corã. ij. iudice, põt cogno-
ſcere de deſertione & abſoluere ab obſeruatione iudicij,
& cõdẽnare in expẽſis: neq; repugnat, ꝙ dicat ſe nõ iudi-
cẽ: & iſta faciat. quia cognoſcere põt de iſta exceptione.
videlicet, ꝙ ſentẽtia trãſiuit in rẽ iud. c. Romana §. ſi verò
vocatus. de ap. in. vj. Si poteſt cognoſcere: ergo cõdẽnare
in expẽſis. c. cũ appellationibus. de ap. in. vj. Cle. j. de reſc.
dicet̃. j. e. c. ſi. vbi etiã videbit̃, an ſit neceſſaria cautela Spe.
ꝙ primò cõdẽnet ĩ expẽ. poſteà dicat ſe nõ iudicẽ. Et iſta
not. cõtra Pet. de Anc. de Cle. ſi appellationẽ. quẽ ibi re-
fert Car. vl. col. vbi dixit, ꝙ ſublato principali, nõ poteſt
iudex appellationis cognoſcere de expẽſis. Quem poſteà
Car. ibi ad fi. impugnat per text. hîc. & de ap. c. Nicolao.
¶ Neq; ſunt iſtæ expẽſę victoriæ, ſed potius cõtumacię,
ſecũdũ eũ. Et ita ceſſat illa ratio de neceſſario, quod ꝓce
dit in expẽſis victoriæ. Expẽſæ aũt contumaciæ, ſeu fru-
ſtrationis veniũt: quia habuit iſte iuriſdictionẽ in cogno
ſcẽdo, an ſua ſit iuriſdictio. Et iſtis adde Bal. in. l. furti. §. j.
iiij. col. ver. venio ad tertiũ. ff. de infa. vbi dicit, ꝙ ſup de-
ſertione appellationis oĩno eſt neceſſaria pronuntiatio.
alle. gl. in. d. l. eos. ¶ Concludẽdũ eſt ergo attẽtis oĩbus: ꝙ
qui vult adire iudicẽ, vt pronũtiet ſuper deſertiõe appel
latiõis põt. Ita intelligat̃ Bar. in. d. eos. & ibi Sal. in ver. re-
uertor. ad gl. & etiã Flo. de ſancto Petro. aut vis adire iu
dicẽ à quo, ſi eſt delegatus non poteſt adiri: vt. ſ. Aut eſt
ordinarius: & tũc non poteſt adiri: vt pronũtiet princi-
paliter ſuper deſertione. quia corã eo nõ fuit appellatio,
vel deſertio principaliter vẽtilata. Aut adit̃, vt principa-
a liter exequat̃ ſnĩam. & hoc põt parte citata[a]. Bart. in. l. j. in
fi. ff. nil no. ap. Bal. Ang. & Sal. in. d. l. ſi contra. C. de app.
¶ Et erit tũc practica duplex, ſecundũ Ange. Aret. in. l. ſi
expreſsim. ad fi. ff. de ap. Prima, ꝙ abſq; alia declaratione
ſuper lapſu fataliũ, exequat̃ ſnĩam & ſatis eſt, ꝙ cõſtet ex
actis. Et ita Bal. in. d. l. eos. & ideò cũ fingatur non fuiſſe
appellatũ, remanet iuriſdictio primi iudicis in eiſdẽ ter-
minis, in quibus erat ante appellationẽ: vt firmat Pet. de
Anc. in. d. Cle. ſi appellationẽ. ¶ Alia practica erit, ꝙ ꝓ-
nũtiet fatalia eſſe decurſa, & ſnĩam remanere cõfirmatã,
quã exequendã decernat. ¶ Et nota duo. Primò quòd ſi
bienniũ nõ eſt elapſum, ſolus curſus minoris tẽporis nõ
infert deſertionẽ. Nã ante bienniũ põt interuenire impe
dimentũ, cuius probatio, vel improbatio conſiſtit in fa-
cto. & ideò dubiũ eſt. Ita Bal. in. d. l. eos. & fuit dictũ Bar.
in. d. l. j. in fi. ff. nil no. ap. pen. ꝓ qbus facit. d. Cle. ſicut. in
fi. de ap. dũ loquitur de biennio. ¶ Secũdò no. ꝙ ſi ꝑ ſta-
tutũ omnia tẽpora appellationis ſunt vtilia, nũquã ſen-
tentia poteſt executioni mãdari: niſi primò pronũtietur
appellationẽ deſertã, etiã ſi eſſent decurſa multa tẽpora.
quia tempora vtilia requirunt inquiſitionẽ facti. i. calcu
lationẽ & cõputũ dierũ nõ cõputandorũ. iuxta. l. iij. §. ad
diẽ. & quod ibi Bar. ff. de re mil. Ita Bal. in. d. l. eos. iiij. co.
ver. ex his apparet, quòd ꝑ ſtatuta. de quo valde exclamat
Phil. in. d. l. ex rõne. ꝓpe fi. & Ange. Are. in. d. l. ſi expreſ-
ſim. pe. col. ¶ Et circa prædicta adde etiã Ro. de ap. xxx-
vij. in antiq. vbi dicit̃, ꝙ poſt lapſum fataliũ, pars appella
ta nõ põt facere cõmitti negotiũ principale: nec eſt opus
noua citatiõe: quia negotiũ ſemel eſt ad curiã deuolutũ.
Tamẽ collector & ſummator cõtra: quia ceſſante appel-

a ¶ Parte citata. Ad. de Rotã. in deciſi. ccccxvij. ſi appelletur. & ſe. ſi à diffinitiua. in no.

latione ceſſat deuolutio ad curiam: ideò ſi appellatio eſt
deſerta, negotiũ principale cũ ſuis acceſſorijs deſinit eſſe
in curia. Et dicit Rot. ibidem. xxxix. & vij. deciſ. in antiq.
ꝙ iudex datus in cauſã ap. poteſt pronũtiare appellatio-
nẽ eſſe deſertã, vel confirmare, ſi voluerit primã ſnĩam.
Et ita intelligit Rotã de re iud. xxxiij. in antiq. vbi dicũt,
ꝙ auditor nõ procedit ad executionẽ ſentẽtiæ in qua ꝓ-
nũtiauit appellationẽ deſertã: niſi ſeruẽtur termini ſacri
palatij. ¶ Dixit etiã pulchrè Rota. de ap. xj. deciſ. in anti.
ꝙ ſi appellat̃ à ſnĩa lata ſuper deſertiõe, põt iudex eã reuo
care & reponere appellantẽ ad docẽdũ de diligẽtia. quia
reuera eſt interlocutoria. Nõ ob. de of. deleg. ſignificãti-
bus. vbi nõ reuocatur interlocutoria, per quã finitur iu-
riſdictio: quia fallit niſi ab ea ſit appellatum. quod no. &
idẽ Rot. concluſio. ibi ſequenti. ſ. duodecima. Et Egi. de-
ciſione Rotæ. cccxxiiij. Si iudex appellationis. ¶ No. etiã
ꝙ vbi appellatio eſt deſerta, auditor impetratus in cauſa
appellatiõis ſolũ habet pronũtiare appellationẽ eſſe de-
ſertam. nec proſecutio appellationis validat appellatio-
nẽ: nec impedit tranſitũ in rẽ iudi. Rota de app. in antiq.
¶ Not. etiã quòd dicit̃ deſerta appellatio, ſi infra fatalia
non ſit finita, etiã ſi eſſet concluſum in cauſa: Rot. de ap.
xxv. in antiq. Et licet ſentẽtia conſiſtat in facto iudicis: tñ
bene conſiſtit in facto partis, ꝙ petat ſnĩam ferri: vt di-
cimus in cõpenſatione: quæ licet ipſo iure cõpetat: tñ ab
homine debet peti. C. de compen. l. ſi conſtat. ſecundum
Rot. ibidẽ. Quæ ſubdit, ꝙ coram Papa nõ cadit deſertio
propter difficultatẽ habẽdi eius copiã. ¶ No. etiã, ꝙ ap-
pellationẽ nõ eſſe deſertã, poteſt probari docto de dili-
gẽtia appellãtis, iuncto iuramento procuratoris: iũctis
debitis coniecturis. Rot. de præb. xxxiij. in antiq. ¶ No.
etiã, quòd ſi iudex procedit deſerta appellatione ſtãte du
bio, an ſit deſerta: valet proceſſus. But. j. eo. ſuper literis.
xxviij. col. ibi, vidi dubitari. dũmodò prius pronũtiet ſe
cõpetentẽ. & ita pronũtiet, ꝙ firmet̃ inſtãtia: vt quia con
cludat appellationẽ deſertam non eſſe: qa tunc nõ ſubeſt
defectus poteſtatis, nec inſtantiæ: aliâs ſi nõ tollit̃ vterq;
defectus ex pronũtiatione, ſentẽtia eſt nulla: vt propter
defectũ poteſtatis: vel quia lata ſine inſtãtia. Ita intelligit
gl. maiorẽ in Cle. ſi appellationẽ. de ap. Idẽ Imo. hîc. viij.
col. & in. d. c. ſuper literis. xv. co. Et Phi. de ap. ex ratione.
xlij. col. & Imo. j. eo. cũ dilecta. vlt. col. reputãtes hãc eſſe
ſin. limitationem. ad. d. Cle. ſi appellatus. videlicet, niſi ſit
pronũtiatũ appellationẽ nõ eſſe deſertã: dũmodo fuerit
reuocãtũ in dubiũ per ipſas partes de deſertiõe: & ſequu
ta pronuntiatio ſuper nõ deſertione: quia ſi ab ea nõ fuit
appellatũ, valebit ſentẽtia, quæ poſteà infirmauit primã,
à qua fuerat in principali appelltũ. ¶ Et ꝓ iſtis vide not.
per Do. in. c. j. in. v. col. ver. quid ſi pronũtiatur. de reſcr.
in. vj. vbi tractat poſt Lapũ, quòd ſi orto dubio, an impe
trãs eſſet excõicatus, iudex pronuntiet ſe competentẽ: ſi
non appellet̃, valebit poſteà proceſſus, & ſentẽtia: poſi-
to, quòd in veritate reſcriptũ fuiſſet nullũ & impetratũ
ab excõicato. ¶ Adde etiã Egi. conclu. ccccxxxviij. iudex
11 &c. vbi dixit fortius, † ꝙ iudex tertiæ inſtantiæ, licet re-
periat ex actis appellationẽ à ſecunda inſtantia interpoſi
tã eſſe deſertã: ſi tamen de hoc nõ ſit qõ, põt nihilomi-
nus ſecundã confirmare: quia articulus deſertionis non
eſt diſcuſſus. & põt eſſe, ꝙ ſi diſcuteretur, deſertio excu-
ſaretur. & hoc maximè: quia non põt appellans de deſer
tione opponere. ¶ Conſydera, ꝙ iſta dant cautelã parti-
bus volentibus euitare Cle. ſi appellationẽ. vt fingãt eſſe
dubiũ de deſertione. & eã non probent ad hoc, vt pronũ
tietur appellationem non eſſe deſertã: quia ſi non eſt la-
pſum bienniũ, difficilè obuiabitur huic cautelę. ſed elapſo
biennio, non procederet ꝓpter notorietatẽ deſertiõis.
¶ Cogita etiã, ꝙ ſi infra bienniũ partes confiteant̃ appel
lationẽ non eſſe deſertã: quia vidẽtur ſtandũ cõfeſsioni:
niſi aliud appareat per text. in ſimili in. c. ſi. de prob. vbi
ſtatur

ſtatur cõfeſsioni partiũ, an fuerit lis cõteſtata. & tñ eſt ſo
lẽnitas, cui partes renũtiare nõ poſſunt, gl. de off. dele. de
cauſis. cũ concor. quas ibi dixi. ¶ Adde etiã Rotã Egidij
ccvij. auditor datus. vbi dicit̃, quòd auditor datus ſuper
cã appellatiõis & deſertiõis, ſi reperiat bene iudicatũ &
malè appellatũ, & appellationẽ eſſe modò deſertam: põt
pronũtiare bene proceſſum & malè appellatũ, & appella
tionẽ deſertã: quia de oĩbus his cõſtat ſibi. l. de qua re. ff.
de iud. ¶ Si diceret̃ nõ eſt hîc appellatio, ex quo deſertio
ergo non dicitur eſſe iudex ſuper articulo appellationis.
Rñde, ꝙ illud quòd appellatio deſerta habeat̃ ꝓ non ap-
pellatione: eſt in odiũ appellãtis, nõ aũt appellati. tñ non
firmat qđ eſt dictũ. ¶ Prærogatiuas remedij attentatorũ
pendẽte appellatiõe. & vij. effectus, propter quos eſt vti
lius quâm interdictũ vnde vi. ponit Phi. egregiè. de ap. c.
bonę. vj. co. facta mẽtione opportuna Inn. & aliorũ hîc,
propterea nihil addo. ¶ Circa quatuor limitatiões, quas
dat hîc Abb. ad. l. in cauſæ. la. ij. ff. de mino. Adde Bart. &
alios in. l. in ꝓuinciali. ff. de op. no. nũ. Et ad primã adde
etiã Abb. de prẹſum. c. illud. co. antepe. ibi. & aduerten-
dũ. Et põdera, ꝙ aliqđ dicit̃ à iure proditũ: & tñ eſt cõtra
ius, vt reſt. in integ. ſicut etiã diſpenſatio. j. q. vj*. c. reqri-
tis*. §. niſi rigor. & dicunt̃ contra ius. i. cõtra regulas iur.
¶ Ad ſecũdã limitationẽ adde Car. de teſt. c. ſignificauit.
ij. op. per illũ tex. vbi presbyter omiſit condictionẽ ex. l.
ſicut data. C. de liberali cauſa. electa via examinationis te
ſtium ad perpetuam memoriam: quia pinguior erat &
breuior. Et dicit ibi Abb. pe. co. ꝙ electio vnius remedij
non impedit aliud: per illum tex. cum glo. etiam ſi ambo
eſſent extraordinaria: vt ibi per Bal. But. & Imo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius non repellitur à iudicando propter crimen. Et quid de Prælato notoriè criminoſo. ibidem paulò poſt.*
2 *Clericus poſt ſententiam perdit beneficium, ſed ante ſententiam licitè retinet: licet ſit homicida. nu. 3.*
4 *Proceſſus iudicis, qui patiebatur defectum impeditiuum ſuæ poteſtatis, non occultum, valet ſi non fuit oppoſitum. Quid in delegato. ibidem. nu. 5.*
6 *Excuſare ſe non poteſt ratione infamiæ, vel inhabilitatis ille, cui eſt facta commiſsio: niſi impedimentum fuiſſet prius detectum: puta, quia condemnatus.*
7 *Teſtis poteſt ſe excuſare: dicendo non ſum habilis.*
8 *Electus debet manifeſtare defectum ſuum, ſi ſit tale impedimentum, quòd impediat exercitium officij, vel dignitatis.*
9 *Illiteratus poteſt eſſe iudex.*
10 *Iudex neſciens legare, an propter hoc ſit inhabilis?*
11 *Illiteratus non poteſt eſſe aduocatus.*
12 *Impedimentum collegæ debet eſſe notum collegis ad hoc, vt valeat eorum proceſſus. nec ſufficeret, quòd in veritate ſubeſſet impedimentnm.*
13 *Collatio executoris ante receptas literas eſt nulla. Rationem annectit.*
14 *Differẽtia, quæ ſit inter dandã & conſolidandã iuriſdictionem.*
15 *Actus geſti per procuratorem ante receptum mandatum valẽt de ſtilo curiæ ſacri palatij: ſi verè erat procurator.*
16 *Commiſsio ſi fiat vni ſoli deputatis duobus alijs, caſu quo ipſe nolit, vel non poſsit expedire, illa verba intelliguntur, quòd non poſsit per ſe, vel per alium.*

CAP. XIII.

SCiſcitatus. ¶ Reſcriptũ quo
ſcribitur pluribus
cũ clauſula, ꝙ ſi nõ oẽs: intelligit̃ tã de
impotẽtia facti, quàm iuris. h. d. Et dici
tur impotẽtia iuris, etiã qñ aliter legiti
mẽ nõ põt intereſſe: puta, qa eſt neceſ-
ſariũ, vt ſit teſtis in cauſa illa. tex. cũ gl. in verſ. excluſo. in
c. dilecto. de teſt. ꝑ quẽ multũ extendit̃ iſte tex. ſecundum
Abb. ibi. in. ij. col. ¶ Dũ tangit Abb. vtrũ allegãs impedi
mentũ debeat ꝓbare ſe fuiſſe conatũ: vt expediret actũ:
ſed ſe fuiſſe impeditum. ¶ Adde, quæ opportunè dixi in
c. ex tranſmiſſa. de prẹſc. ponendo multa vltra Alex. in. l.
a ij. §. & quod diximus[a]. ff. ſi quis cau. & in. l. de pupillo. §. ſi
quis ipſi. ij. col. de oper. no. nun. & Phi. de app. ex ratione.
xiiij. col. ponentes etiam de proteſtatione impediti.
1 Crimen † nõ repellit ordinariũ à iudicãdo[b]. Inn.
b hîc. adde Bal. in. l. cũ fratrẽ. ij. co. ibi, vnũ
ſcias. C. de his q. vt indi. vbi dicit, ꝙ notoriũ nunquã ha-
bet vires ad aliquẽ deponẽdũ, vel priuandũ: niſi ſequatur
ſnĩa depoſitiõis, vel priuatiõis. Et ideò licet aliqs ꝓlat⁹ ſit
notoriè criminoſus: tñ ꝑ hoc nõ eſt depoſitus ipſo iure,
etiã ſi ſit homicida. alle. Io. An. in. c. cũ ſecũdũ. de hære. in
vj. niſi ſit ei interdictũ ꝑ ſnĩam. In quo vltimo contrariũ
tenẽt cõiter Mod. in. l. is cui bonis. ff. de ver. ob. vt ibi per
Alex. iiij. co. ¶ Adde etiã Arc. viij. q. iiij. c. nõne. vbi dicit
ꝙ Abb. oppoſuit ſimoniã Epõ petẽti iura epalia: & vn⁹
Cardinalis iudex fuit interlocut⁹ nõ eſſe audiẽdũ Abba
tẽ. cui⁹ ꝓcurator appellauit: & Papa cũ Cardinalibus eũ
repulit cũ verecũdia. Primò, qa quãdiu ab eccleſia tolera
tur, nõ debet repelli: imò vt Eps debet ad oĩa admitti: vt
ibi. & ij. q. j. c. multi. Secũdò, qa cõtra electũ & cõfirma-
tũ nõ audit̃ qs in modũ exceptionis: ſed in modũ accuſa-
tionis. c. ſuper his. de accu. ergo multomin⁹ excipit̃ cõtra
Epm, fortè iãdiu in poſſeſsiõe exiſtẽtẽ. Refert tñ Roſ. di
xiſſe in ſuis libel. ꝙ iſta ſnĩa fuit dura. Sed ad iura ꝑ eũ alle
gata rñdet Do. in. d. c. nõne. ꝙ loquunt̃ in his caſibus, in
qbus cõfirmatio nõ valet. ſed vbi valet, ſec⁹: qa ꝑ eã cõfer
tur ius adminiſtrãdi. c. trãſmiſſam. de elec. Vnde licet po-
ſteà remoueret̃, tñ authoritate & tuitiõe cõfirmationis,
valẽt q̃ geſsit. ꝑ notata de elec. nihil. Sed caue: qa inſpecta
iſta rñſiõe fortè hodie ꝓcederet opi. Roſ. Quia cõfirma
tio electi ꝑ ſimoniã eſt hodie ipſo iure nulla, nullũ ius cõ
ferẽs: vt in cõſtitutiõe Martini qnti. c. multæ. Et alia inci
piẽte dãnabile. & Eugenij quarti, cũ deteſtabile. de qbus
fit mẽtio in ſumma Piſana. in verbo ſimonia. in vlt. addi
tiõe. Quas cõſtitutiões innouauit Paulus ſecũdus in con
ſtit. inci. cũ deteſtabile. impreſſa à quibuſdã poſt tractatũ
2 Archiepi florẽtini de cẽſuris. ¶ † Adde ẽt Bal. in. l. ij. §. mi
les. ff. de infa. ꝙ cleric⁹ ꝑdit beneficiũ poſt ſnĩam: ſed ante
ſnĩam licitè retinet, etiam ſit homicida. Alle. Inno. in. d.
c. cũ in noſtris. & ideò dicit Bal. in. l. Caſsius. in prin. ff. de
Señ. ꝙ in his quæ rõne officij qs facit: puta, ſi ſit Prælat⁹,
tenet quòd facit infamis, donec ſit priuat⁹. all. Inn. de acc.
c. qualiter. lo. ij. ad fi. Vnde irregularis & homicida rema
net in ſua prælatura, donec remoueat̃. all. no. in. d. c. cũ in
noſtris. in nouel. Et comes cõdẽnatus in mille ꝓ furto,
vel falſo, nõ ꝑdit comitatũ, quẽ habet à Rege, à quo nõ re
perit̃ amot⁹. Et ſubdit paulò. j. ꝙ iudici ordinario nõ põt
opponi infamia. all. Inno. hîc. ¶ Similiter dicit Ang. in. l.
prætor. §. nõ aũt. ff. de iud. ꝙ ſi impetrãs iudicẽ delegatũ
tacet, ꝙ eſt adulter vel homicida: ꝓpter hoc reſcrip. nõ
eſt nullũ, tanquã tacita veritate impetratũ. all. Inn. j. eo. c.
ſuper literis. q hoc vult in. iiij. co. ſup verbo, qualitate. in
prin. Quãuis ſi Papa hoc ſciuiſſet, nũquã dediſſet illũ iu-
dicẽ. Nec ob. tex. ibi. qa loquit̃ in cõcernẽtibus ꝓceſſum
negotij, vel iudicij. ¶ Similiter dicit Bal. in. l. Barbarius.
b de of. prę. in lec. nõ in rep. viij. co. ibi: qđ dicem⁹, ꝙ in oĩ-
bus dignitatib⁹, qbus eſt annexa iuriſdictio, ſiue ſint ſecu
lares: ſiue eccleſiaſticæ, valẽt geſta ab ordinario; licet mi-
nus digno, & cui officiũ eſſet per ſuperiorẽ interdicẽdũ.
alle. Inn. hîc. Et ſubdit, ꝙ ſubditi nihil poſſunt opponere
ordinario exiſtẽti in quaſi poſſeſsiõe iuriſdictiõis ſupio
re ſciẽte & patiẽte. ¶ Similiter dicit Bal. in. d. l. Barbari⁹.
in rep. x. col. ibi: ſed quid de ſeruo religiõis. homicida eſt
ver⁹ Eps quouſq; priuat̃: ſed remouẽdus eſt tãquã indi-
gnus. all. Inn. in. c. cũ noſtris. Sec⁹ dicit in apoſtata: qa eſt
incapax ꝓlaturę. Etiã ſi Papa ipm ꝓmoueat, niſi ſciret eũ
apoſtatã: qa videt̃ diſpẽſare. ſec⁹ in inferiore à Papa. quæ
verba de apoſtata nõ memini legiſſe alibi. ¶ Similiter di

a ¶ §. & quod diximus. & ibidẽ vide Bar. idẽ tenẽtem, & in. l. præſes. de app. & adde text. no. ſecũdum Bart. ibi. in. l. quod commeat⁹. ff. de re mil. & Bal. d. in. l. pecuniarijs. de ferijs. & Alexã. de Imo. in cõſi. xlix. ij. parte. & adde quod ſingul. dicit Bar. in. d. l. ij. all. in text. §. j. ff. ſi qs cauti. poſt Inn. in. c. pe. de dilatio. quòd cautela eſt, quòd quis notificet iudici impedimentũ: vt ſic ꝓceſſus poſteà fact⁹ ſit nullus. Nam ſi iudex ſciuerit impedimẽtũ, nõ poterit iuſtè impeditus in expẽſis condemnari: nec ſentẽtia contra eum ſuper principali valet. Ita dicit no. cõtra arg. Pau. de ca. in. d. l. ij. §. j. ff. ſi quis cau.

b ¶ A iudicando. Adde Spe. in ti. de dele. §. viij. ver. itẽ ꝙ compromiſit, & ſeq.

cit Rota. de exce. in antiq. quòd non eſt bona exceptio: ſi cõtra ꝓuiſum opponit crimẽ in modũ exceptionis: qa ꝑ exceptionẽ criminis. qs nõ deponit, niſi opponat ꝑ viam accuſatiõis. d. c. ſup his. ¶ Et aduerte, qa aliud eſt dicere, ꝙ homicidiũ nõ inducit priuationẽ dignitatis iã obtẽtę. & hoc eſt verũ. & ita Inn. in. d. c. cũ noſtris. Aliud eſt dicere, ꝙ nõ inducit nullitatẽ collatiõis poſt homicidiũ factæ. Et iſtud eſt falſum, neq; hoc dicit Inn. vt ꝑ Nic. Mil. in repertorio fo. lxxix. verſi. irregularis, vt homicida. Et Abb. in. d. c. cũ nr̃is. ad fi. Dixit in. c. ij. ſ. e. Et ibi dicta cõueniũt in multis cũ ꝓdictis trahẽtib⁹ originẽ à verbis aureis Inn. in. d. c. cũ noſtris. ¶ Cõtra opi. cõem inſurgit hic An. ſic. volẽs, ꝙ nedũ crimine priuãte ipſo facto: ſed etiã digno priuatiõe põt excipi contra ordinariũ, ſi ſit notoriũ. ¶ Mouẽt quadrupliciter. & cuilibet motiuo appone rn̄ſionẽ breuiſsimè. Primò inducit. c. nõne. viij. q. iij. ibi, ꝙ dubia ſuſpiciõe. ¶ Rñde: ꝙ ceſſat ibi ar. â cõtrario ꝓpter tex. in. c. ſuſcitati b⁹. xv. q. vl. in verbo, cõprehẽſus in adulterio, iũcta gl. cũ cõcor. de ꝙbus ꝑ gl. de præſc. cũ nõ liceat. ¶ Secundò inducit. c. q̃relã. de iureiu. in verbo remouẽtes. ergo ꝓpter piuriũ qs eſt priuat⁹ ipſo iure. Rñde primò, ꝙ illud verbũ nõ importat ipſo iure: vt dixi. ſ. e. c. ij. ¶ Secũdò rñde, ꝙ dato, ꝙ piurus eſſet ſtatim priuatus: tũc iſtud eſſet vnũ exẽplũ ad ſecundã limitationẽ. de quaj. ¶ Tertiò all. Arch. in. c. ſtudeat. l. di. vbi tenet cõtra Inn. in. d. c. cũ noſtris. ꝙ imò homicida ſit ipõ iure priuatus, ꝙ illũ tex. vbi indiget diſpẽſatiõe. ¶ Rñde primò, vt eſt rn̄ſum ꝓximè. ¶ Secũdò ꝙ motiua Arch. nõ inferũt, ꝙ ſit priuat⁹ ipſo iure: ſed qa neceſſaria eſt ei diſpẽſatio: vt licitè teneat, & nõ deponat ſecũdũ Do. ibi, q etiã notat verbũ ſnĩa. de quo ibi, ꝙ qđ apparet eccleſiam eſſe ſuã. ¶ Quartò alle. gl. in. l. ij. ſ. miles. ff. de his, qui no. infa. Rñde, vt ꝑ Abb. in. d. q̃relã. Iſtis ergo facilè retro poſitis ſtat cõis opi. Pro qua multũ facit dictũ Inn. de acc. c. qualiter. lo. ij. ad fi. dũ dicit, ꝙ ſnĩa lata ſup crimine digno priuatiõe, nõ priuat. dixi. ſ. e. c. cæterũ. viij. reſtrictiõe. Et tũ ſnĩa facit crimẽ noto riũ. c. fi. de coha. cle. ergo ſola notorieras criminis nõ priuat. ¶ Rõnẽ aũt differẽtię inter ordinariũ & delegatũ ponũt hic doc. triplicẽ. Primò, qa ordinarius remaneret iudex in alijs. Iſtã reprobat Imol. qa idẽ cõtingere poſſet in delegato ad vniuerſitatẽ cauſarũ. Secũda rõ: qa ordinarius habet offiñ de publico, in quo põt operari tolerãtia ſuperioris: ſed delegãs habet potiꝰ certũ miniſteriũ. Tertia rõ: qa iſtæ exceptiões impediũt, ne quis fiat iudex: nõ aũt factũ iudicẽ, ne poſsit iudicare. Sed delegatus nõ eſt factus iudex añ lit. cõte. cũ eius iuriſ dictio poſsit elidi. Et ſic demũ firmat ꝓpter lit. cõte. ſed ſuperior põt ab eo reuocare iuriſdictionem. Ordinarius verò recipit offiñ in cõfirmatiõe: ideò in eo ſec⁹. Quę rõ poſſet cauillari: qa ſi poſt lit. cõte. detegeret infamia priꝰ nõ nota, põt de eo obiici. p. c. inſinuatiõe. de of. dele. ideò ſecũda rõ melior ſecundũ Imo. ¶ † Et habet locũ opinio cõis etiã in Prælato notoriè criminoſo & incorrigibili, p. c. nõne. ſecũdũ Abb. hic cõtra Hoſt. in. c. j. de ceſſ. in. vj. Et ſi diceret ꝓpter hæreſim manifeſtã, licitè receditur à Prælato. glo. in. d. c. cũ nõ liceat. Et iſtud ſapit hæreſim. ſ. habere crimẽ notoriũ & eſſe incorrigibilẽ. gl. ſi. in. c. ſi ꝑ Pa. xl. di. rñde, ꝙ vbi ſit mẽtio de depoſitione, vel ſubtractiõe obediẽtiæ ꝓpter hæreſim, debet intelligi de hereſi ꝓriè ꝓut eſt error in fide, nõ de alijs q̃ largè dicunt hereſes: vt ſimonia. gl. j. in. c. ſi quis pecunia. lxxix. di. & Do. in. c. ſi Papa. Et dũ Ab. allegat gl. in. c. ſacerdotes. ij. q. vij, adde q̃ dixi poſt ipſum de preſc. c. cũ nõ liceat. Et ad prędictã regulã oppone, & ſolue, vt dico in fi. huius. c. ¶ Limitant primò ꝓdicta in excõicatiõe: quia illa ſemper opponi pnt cõtra quẽlibet iudicẽ in omni parte iudicij: vt plenè tradit de re iud. c. ad ꝓbãdũ. Facit. c. pia. in fi. de exce. in. vj. cũ ibi no. & ita oẽs hic. Secũdò limita, niſi excipiat de crimine inducẽte priuationẽ officij, ipo facto. Puta ſi fuit cõdẽnatus de crimine infamante: quia talis ſnĩa priuat ipſo iure. Abb. hic. ¶ Tertiò limita: Niſi iudex cõ miſiſſet crimẽ inducẽs ipſo facto nullitatẽ tituli dignitatis ſuæ: per id qđ dictũ eſt. ſ. de ſimoniaco, Apoſtata & ſi. In quo aduerte: qa nõ ſufficit talia fuiſſe cõmiſſa ad hoc, vt habeat ꝓ priuato: ſed requirit ſnĩa, nõ dico priuatiua: ſed declaratoria cõmiſſi criminis. per. d. c. cũ ſecundũ. de hæret. in. vj. & l. eius, qui delatorẽ. ff. de iu. fiſ. & ibi Bart. Tñ talis declaratoria nõ eſt neceſſaria, in. iiij. caſib⁹, quos nouiter induxij. e. c. Rodulph⁹. ver. ſed ſnĩa declaratoria. Additio. ¶ Quartò limita: niſi opponat ordinario impedimentũ naturæ inhabilitãs funditus ad iudicãdũ: per id quod dicẽt in ſequẽti additione. ¶ Quintò limita, niſi opponat ſeruitus: vt in eadẽ addi. ibi, conſydera bene. & prædicta no. quia non traduntur per alios ita clarè.

A Iudicium agitatũ cũ perſona inhabili valet: niſi ab initio litis fuerit oppoſitum.

4 Valet proceſſus † iudicis, qui patiebat defectũ impeditiuũ ſuæ ptãtis, nõ occultũ: ſi nõ fuit oppoſitũ. ¶ Primò cõſydera, ꝙ iſta cõcluſio ꝓcedit in delegato, nõ in ordinario: pp̃dicta. & de hoc aliqd j. ¶ Secũdò dic cõem opi. eſſe iſtã, ꝙ ꝓceſſus valeat. Et ita Inn. Bu. Imo. & Do. hic: quia iſtæ ſunt exceptiões dilatoriæ indũctæ à iure poſitiuo. Et ideò ſi nõ opponat, valet ꝓceſſus. Et ſequit Spe. de exce. ſ. ij. ver. ſed q̃ro de his. Et Archi. ij. q. viij. in ſumma. & Bal. in. l. quidã cõſulebãt. ff. de re. iu. j. col. ibi. & in iſtis caſibus. & ij. co. ibi: tu dic. Et Pe. de An. hic ꝓpter gl. in fi. in. l. ita demũ. C. de ꝓc. Et ſentit Bar. in l. j. C. de teſt. inquantũ dat practicã opponẽdi cõtra iudicẽ. Simile dixit But. in. c. j. de accu. valere iudiciũ cũ accuſatore inhabili, ſi nõ opponat. Et ſimile dixit gl. in. c. j. de iud. in. vj. in. l. quãuis. C. de adul. & l. filiuſſa. ſ. veterani. ff. de ꝓc. cũ ſi. valere iudiciũ A cũ ꝓcuratore inhabili, ſi nõ fuit oppoſitũ. ¶ Limitatur iſta opi. cõis niſi inhabilitas cauſet à defectu naturali: puta, quia furioſus, ſurdus, pupillus, vel aliud ſimile: quia ꝓceſſus talis iudicis eſt null⁹. Et de tali exceptiõe ſemper opponi põt: quia reddit iudiciũ retro nullũ, ſecũdũ Inn. hic: quẽ ꝑdicti extollũt. & ſequit Ang. in. l. fi. C. de exce. & Lu. in ru. de ar. viij. col. ibi: xviij. pone. Volẽs, ꝙ etiã ſi arbiter habet ptãtẽ cũ clauſula, nõ obſtãte aliqua iuris ſolẽnitate: tñ nõ cenſef remiſſa inhabilitas iuris naturalis: vt ſi eſt furioſus, ſurdus &c. all. Inn. hic. Secus in impedimẽtis iuris ciuilis: vt quia infamis, ſeru⁹, fœmina. &c. Et dicit ꝙ Ang. ſequitur iſta dicta in. l. cũ ꝑtor. ff. de iud. Et hoc eſt falſum, vt ſtatim videbis. & ideò Bal. in. l. bonorũ. la. ij. in. j. co. C. qui admit. dicit, ꝙ cõtra defectus iuris nat. nõ cadit diſpẽſatio iudicis. all. Inn. hic. Facit dictũ Hoſt. in. c. j. de tranſ. dicentis ꝙ clauſula ſupplẽs oẽm defectũ: nõ purgat tales defectus. & ſequitur Arc. in. c. Cenomanẽſem. lvj. di. & oẽs in. d. c. j. di xi in. c. ij. ad fi. ver. leges incertæ. ſ. e. ¶ Ampliatur iſta limitatio, etiã ſi talis iudex, pnũtiaret ſe cõpetẽtẽ. Bar. in. d. l. quidã cõſulebãt. j. co. & Buj. e. c. ſuper literis. xxiiij. col. ibi, ad. ij. cõtrariũ. & ibi dicẽt. ¶ Probant iſta generaliter, quòd licet exceptio defectus iuriſdictiõis ſit dilatoria: tñ põt opponi poſt lit. cõte. quia reddit iudiciũ retro nullũ. & idẽ dicas de omni exceptiõe, q̃ poſsit hoc operari, ſecũ

5 dũ Do. in. c. ſi quis epiſ. ſ. exceptio. iij. q. vj. dicẽtẽ eſſe tex. optimũ in. c. ad petitionẽ de acc. vbi qñ iudiciũ eſſet nullũ ex defectu iuriſdictiõis iudicis, põt hoc opponi etiam poſt receptas ꝓbatiões ſuper cã principali. al. etiã glo. pe. in. l. licet. C. de ꝓc. & in. c. in noſtra. in verbo momẽti. de ꝓcu. no. Sal. in. l. j. C. de iu. om. iu. & in. l. exceptionẽ. j. co. C. de prob. But. Abb. & Imo. in. c. exceptionẽ. de exce. & ibi dixit in. viij. limi: Et iſtis adde Bal. in ru. C. qui accu. in iij. col. ibi: ſed an poſſit; vbi loqũs de accuſatore dicit, ꝙ exceptio inhabilitatis orta à iure naturali põt opponi poſt lit. cõteſt. Sec⁹ ſi ꝓuenit à iure ciui, all. Inn. hic. ¶ Sed cõtra opi. cõem inſurgit Abb. rõnibus efficacibus, de qbus per eũ: quẽ ſequtur latè An. Si. inducẽs. l. ij. de re iu. & alia. Nõ ob. dictũ Bu. in. c. j. de acc. quia cõiter reprobat vt per

vt per Mod. in li. malefi. fo. clxv. & per Ang. l. j. ſ. accuſationẽ. ff. ad Turp. cũ cõcor. Similiter gl. in. d. c. j. de iud. in vj. reprehẽdit accuratè ꝑ Sal. in. l. quãuis. C. de adul. volẽ

a tẽ[a], ꝙ imo iudiciũ criãle actũ cũ ꝓcuratore eſt nullũ, nemine opponẽte. Et iſtã partẽ firmat ẽt Ang. in. l. cũ ꝑtor. ff. de iud. dicẽs nõ placere ſibi dicta Inn. hic, quãuis ſubtilia: qa lex reſiſtit potẽtiæ delegãdi. & reddit iſtos inhabiles & incapaces iuriſdictiõis. ergo iuriſdictio nõ conferẽ in eos. Et ideò obiect⁹ ptiũ nõ eſt de ſubſtãtia: qa priuati ſunt funditus radice iuriſdictiõis ſecũdũ eũ, quẽ ſequit Alex. in. d. l. qđ. vj. co. dicẽs idẽ tenere Imo. hic, qui in libro meo hoc nõ tenet. Sed ſequitur Bu. in. x. co. ver. circa ſecũdũ. Et hãc partẽ ſequamur, per quã nihil erit ſpãle in

5 impedimẽto iuris naturalis: ſed in quolibet alio. ¶ † Cõſidera bñ dũ Abb. tenet nullũ eſſe ipſo iure ꝓceſſum dele gati impediti impedimẽto iuris, nõ occulto: qa aliqua ex ſuis motiuis videnẽ inferre idẽ in ordinario: maximè dũ põderat. l. Barbari⁹. ff. de of. ꝑt. Et vult, ꝙ ſi ſeruit⁹ fuiſſet ibi nota, ꝓceſſus Barbarij nõ valuiſſet. & tñ illa lex loqt in ordinario. Iſtud aũt eſſet cõtra ea, q̃ diximus. ſ. ꝙ cõtra ordinariũ impeditũ impedimẽto nõ occulto, nõ põt opponi inhabilitas. Sed dicit, ꝙ illa cõcluſio loquẽs de ordi

c nario nõ ꝓcedit in ſeruo: qa eius ꝓceſſus eſt nullus: licet nõ opponat: dũmõ nõ habeat ꝓ libero. Ita firmãt Ang. in d. l. ꝑtor. ſ. nõ aũt. ꝑ. d. l. Barbari⁹. & latius Bal. in. d. l. Barbarius. in lec. ix. col. dicens, ꝙ ſubditi nihil pñt opponere cõtra ordinariũ, quãdiu à ſuperiore toleraf: niſi in exceptiõe ſeruitutis, in qua eſt ſpãle: quia iuriſdictio ę qparat dñio. l. q furere. ff. de ſta. ho. ergo vera acqſitio. ſ. ꝑpetua nõ cadit in ſeruũ. ¶ Alię rõnes Abb. iõ nõ opanf in ordi-

7 nario, q ꝓpter vtilitatẽ pub: quãdiu toleraf à ſuperiore, iuriſdictionẽ habet: p. d. c. nõne. vt. ij. q. iiij. Et hãc differẽtiã in ſpecie firmat hic Imo. niſi in caſibus. ſ. poſitis. & iſta no. ¶ Diſpõ. l. Barbari⁹. ff. de of. ꝑt. habet locũ etiã in delegato. gl. & oẽs hic. Fallit iſtud primò, qñ ignorãtia inhabilitatis eſſet ſupina. Inn. & alij hic. ¶ Secũdò fallit vbi partes ſciũt inhabilitatẽ: quia licet cæteri ignorẽt, tñ geſta in fauorẽ ſciẽtis ſunt nulla, aut irritanda. Cal. de re iu. ad probãdũ. & Abb. hic, dicẽtes ita limitari elegãter. d. l. Barbari⁹. Vide oĩno, q̃ dixi in. d. c. ad probãdũ. ¶ Tertiò fallit, qñ inhabilitas cauſaf ex defectu perſonæ delegati, ſed ex nullitate reſcripti: quia licet putaref eſſe validus, ꝓceſſus erit nullus. Imoj. e. c. cũ dilecta. viij. co. ibi potes

c dicere per illũ tex. Sed de hoc vide latius Abb. ibi. iiij. co. ibi: ſed cõtra prædicta. Cætera ad materiã dictæ. l. Barbarius. vide per ſcribentes ibi: & per Inn. de elec. c. nihil.

6 Nõ ſe † excuſat is, cui fit cõmiſsio ꝑtextu infamiæ, aut alteri⁹ inhabilitatis. Inn. hic, & cõiter alij. Et Spe. de dele. ſ. excipi. ver. ſed nũqd. p. l. nec infames. C. de dec. li. x. Et ita videf ꝓſupponi, ꝓ regula ab alijs ſtatim allegã da: quorũ varietas videf adaptabilis limitãdo regulã. vj. modis. ¶ Limita primò, dũmõ inhabilis eligaf, vel promoueatur ꝑ ſuperiorẽ: put fuit in. l. Barbarius. ſecus ſi impetret offiñ: qa punitur tacẽdo ſe inhabilẽ. Bal. in. l. quos prohibet. ff. de poſt. & hæc in apoſt. & in. l. Caſſius. pe. col. ff. de ſena. dicẽs ita intelligi debere. l. ij. C. ſi ſeruus, vel liber ad decu. aſ. li. x. ¶ Limita ſecũdò, vel declara: niſi tertius opponat de tali defectu. Ita no. An. Si. hic, propter dictũ Bar. & ſequaciũ in. l. vbi pactũ. C. de tranſ. dũ dicũt, ꝙ tertius põt opponere in fauorẽ inquiſiti, ꝙ occiſus erat bãnit⁹, & impunè offendibilis. Et ſubdit An. Si. ꝙ ſi offiñ eſt honorabile, põt ſe excuſare: ſec⁹ ſi eſt one

8 roſum: ſed vtraq; pars huius dicti eſt expugnabilis. perj. d dicẽda. ¶ Limita tertiò: dũmõ aſſumat quis vt delegatus: quia nõ tenetur ſe excuſare: cũ non deferatur ei dignitas. ſecus in ordinario: quia nõ eſt licitũ inhabili aſpirare ad dignitatẽ ordinariã: imò punitur. Ita An. in. l. cũ prætor. ſ. nõ aũt. ff. de iu. cũ conc. hoc mõ intelligatur hic cũ Bar. in. d. l. ij. ¶ Limita quartò: niſi impedimentũ fuiſſet prius

a Volentem. Adde ꝙ idem tenet Bart. in. l. pe. ſ. ad crimen. in vlti. col. ver. quæro quid ſi procurator. ff. de pu. iu. & Bal. in. l. ita demũ. in. ij. col. ver. ſed quid dicemus. & in. l. licet. in. iij. col. in verſi. ſed quo ad ſecũdũ membrum. C. de pe. & Bal. in. l. falſus. xij. col. ver. venio modò. C. de furtis. Adde Bart. in. l. filiuſſa. ſ. veterani. l. fi. ff. de ꝓcur. qui facit differẽtiam inter procuratorem, qui totaliter eſſe nõ poſſuit, & aliũ procuratorẽ. Adde etiã ꝙ Papa, vel Imperator de poteſtate ordinaria, non poteſt procuratorẽ admittere ex parte rei in cauſa criminali. text. eſt in c. veniens. de accu.

b ¶ Licitum. Adde tuvltra iſtos caſus, ꝙ licitum eſt etiã allegare turpitudi nẽ ſuã, quãdo agit de periculo. Alex. & no. hunc caſum qui cõprehẽdit multos caſus ſecũ. t. fauore eccleſiæ. Adde ad iſta dd. Abb. in. c. inter di lectos. de dona. in gl. in ver. turpitudinem.

¶ Turpitudinem, vide Alexã. omnino in. d. l. iuſtũ. ſ. procurator. in. v. co. ver. & pro huiꝰ declaratiõe. vbi ponit magiſtralem diſt. & plenã. ff. de iureiur. alle. in tex. & in. l. trãſactiõe. C. de trãſac. & in. l. ſi ſeruus. ſ. j. in fi. vbi ſimpliciter ſe remittit. ff. de leg. j. & Bald. in Mar. allegans verſi. j. & fi. & Spe. in tit. de recuſ. ſ. effectus. ver. ſed nũqd excommunicatio. & Alex. in cõſil. xxxviij. iiij. parte.

¶ Iudex. Adde tex. & ibi Bart. in l. ex parte. C. de decu. lib. x.

d Illiteratus † poteſt eſſe iudex[d], gloſſę & omnes hîc. & Spec. de legato. ſ. excipitur. ver. itẽ, ꝙ eſt illiteratus. & Abb. in. c. ex literis. j. no. de ſpon. gl. mag. in. l. certi. C. de iud. & gl. & doc. in. l. fi. C. de ſen. ex peri. reci. gl. magna circa med. in. l. ij. quod quiſq; iur. gl. ij. c. ad noſtram j. tit. proxi. Et gl. in verbo, ſciunt. in. c. qui vult. de pœn. diſt. vj. Bal. in proœ. Inſti. ſ. oẽs verò popu-

li.in fi. Ange.in.l.quidam confulebāt.ff.de re iudi.& alij
de quibus.j. ¶ Et poteſt illiteratus facere ſententiam legi
a per alium[a]: & per ſeipſum proferre verbū cōdemno,vel
abſoluo.Spe.de ſen.§.ſequitur circa prin.& ſequitur Imo.
hîc. Adde Arch.xj.q.iij.ſummopere.vbi ita dicit ſæpe fe
ciſſe Inno.iij.cum prolixas ferebat ſentētias:& ita vidiſſe
Bonoñ.fieri à peritiſsimis legum doct.Et ideo dicit Pet.
de Anc.in.c.fi.de re iud.in.vj.ꝙ Princeps cōmittēdo cau
ſam illiterato ſciēter,videtur diſpēſare,ꝙ legat per aliū.
alle.Bar.in.l.fi.C.de ſen.ex peri.reci.Vbi dicit, ꝙ ex quo
ciuitates communiter eligūt viros illiteratos in poteſta-
tes terrarum:vidētur velle ꝙ per alium legant.& refert
ſe ita reſpondiſſe in facto.Et ſi talis iudex pronuntiauit
verbo,& ſtatim dixit notario:& tu redige in ſcriptis in
præſentia teſtium non valet ſentētia.Sal.in.l.fi.C.de ſen.
ex peri.reci.per illum tex.ibi,de ſcripti recitatione pro-
ferāt.Et adde Do.xx.di.in ſumma.vbi dicit poſt mediū,
ꝙ ſufficit in iudice peritia cauſarum:quia defectum ſciē-
tię ſupplet aſſeſſor,quicquid dicat gl.ibi.Et videtur hoc
10 intelligere etiam in cauſis matrimonialibus.† quod not.
ad intellectūm.c.j.de conſan.& affin.ibi:& quòd ſtatuta
canonū nō ignorēt.¶ Et ſubdit, ꝙ q neſcit legere,p hoc
non eſt inhabilis,ſicut accidit in poteſtatibus Italiæ,ſecū
dum eū.Et dicunt Hoſt.But.& Abb.in.d.c.j. ꝙ ſi iudex
ignarus canonum iudicat in cauſa matrimoniali,ſenten-
tia tenet,ſed peccat:quia debebat alteri delegare,vel pe-
ritos conſulere.¶ Adde etiā Io.An.in.d.c.fi.vbi dicit de
cōnſuetudine ſeruari,ꝙ illiteratus poſsit legere per aliū:
dūmodo dicat:& ita pronuntio.Et ita etiam de iure te-
net Bal.in.l.iubem⁹.C.de teſt.& in.l.j.in.vj.co.C.de ſen.
ex peri.re.Et in.l.ſtatutis.e.ti.& Bal.Sal.& Alex.in.l. hac
conſultiſsima.C.qui teſt.fa.poſſ.quia vbi requiritur ex-
preſsio,ſufficit implicita per relationem ad certū:vt per
Bar.in.l.fi.ſi ita ſcripſero.ff.de condi.& demon.Sed ſi iu
dex recitaret per alium:& ipſe nihil diceret , procederet
regula.d.c.fi.cum concor.¶ Contrarium,ꝙ imò illitera
tus debet eligere ſententiā in verbis ſubſtantialibus, fir-
mat Do.in.d.c.fi.per illū tex.in verbo de reſc. recitatio.
Et Sali.in.l.ij,C.de ſen.ex pe.re.Et Ful.in.d.l.hac conſul-
tiſsima. Et ibi Phil.in.v.colū.per illum text.Fateř Do. ꝙ
conſuetudo in contrarium valet,ita intelligas Archi.in
d.c.ſummoperè.¶ Conſidera pro prima opi. ꝙ illitera-
tus dicitur,qui neſcit legere:imperitus verò literarū:qui
ſcit ſolū legere & ſcribere.Bart.in auř.ſed nouo.C.ſi cer.
pe.Si ergo de iure illiteratus poteſt eſſe iudex , ſequitur
ꝙ etiam de iure eſt diſpenſatus ab eo,quod facere neſcit.
ſ.à legendo ſententiam.¶ Quādo autē ſciret legere,pro-
cederet iſta ſecunda opi.Niſi aliquid haberet conſuetu-
do.Et vnum no.ꝙ licet aliâs non teneatur iudex ſequi cō
ſilium ſapiētis,niſi forma commiſsionis aliud dictet : vt
plenè per Bart.in.l.j.§.ſi plures.ff.de exerci.& per omnes
s.ti.proxi.c.ex parte.vbi poſui.Tamen fallit in iudicibus
illiteratis:quia ſi ſtatutum ſimpliciter dicat,ꝙ habeāt re-
quirere cōſiliū ſapiētis,intelligitur eos arctare:vt ipſum
ſequatur. But.de arb.c.cū olim.vl.col.quia videtur exigi
hoc cōnſilium quaſi pro homine inſenſato, ſecundū eū.
Intellige dummodo cōmuniter in loco illo ſoleant eligi
iudices & illiterati.aliâs ſecus:quia in dubio præſumptio
eſt pro peritia iudicis.l.j.C.de offi.iud.Et ſtatutum vide-
tur ſe retuliſſe ad communiter accidētia.l. nam ad ea.ff.
de leg.ſecūdū Imo.in.d.c.cū olim.Et iſtud bene nota p-
pter iudices,qui dantur extra ciuitates,qui communiter
ſunt imperiti.¶ Et licet in laicis ſit tolerabilis ignorātia
iuris:non tamen ignorantia conſuetudinis,vel iuris na-
turalis.gl.in.c.ſi in laicis.xxxviij.di.Et ibi dicit Archi.ꝙ
etiam in laicis conſtitutis in dignitate,eſt imputanda im
peritia:cum in ſcriptis debeant ferre ſententias. Sed hoc
non importat per prædicta.Dixit etiam Bald.in.l.fi. xj.
col.ibi.xvj.quæritur.C.de hæ.inſt.ꝙ cauſæ ſubtiles non
ſunt committēdæ groſsis doctoribus:quia propter igno
rantiam ſunt ſuſpecti.Ex quo no.cauſam iuſtæ ſuſpicio-
nis.¶ Sed cogita,ꝙ in caſu iſto,quem ponit hîc Abb. de
delegato Papæ ignorante theoricam & practicā , poſſet
prouideri per aſſeſſorem:vt in.§.aſſeſſorem.allegato per
Abb.Sed contra ipſum aſſeſſorem bene poſſent talia op
poni.¶ An imperitia aſſeſſoris excuſet iudicem,quin fa-
ciat litem ſuam:omitto,quia non tangitur hîc.ponit ſa-
tis Alex.in.l.ij.ad fi.ff.quod quiſq; iur.Cui adde Mod. in
li.malefi.fo.clxxxvij.ad fi.& ipſum Alex. pulchrè conſil.
mihi.lxv.habita ſuper cōtētis.in ſuperiore themate, &c.
11 ¶ † Et adde,ꝙ illiteratus[b] nō poteſt eſſe aduocatus.Abb.
b in ru.j.de poſt.¶ Pro quo vide gl.& Bar.in.l.ij.C.de poſt.
& no.ꝙ actus factus occaſiōe literaturæ pōt reuocari,ſi
cōſtet de defectu literaturę illius, q putabař doct⁹.Bar.
grāmaticos.p illū tex.C.de in.l.profeſ.& me.li.x.dicens,
quòd pmotus ad lecturā qui reperiř indoctus pōt priua
ri & degradari à doctoratu. Vnde refert Nic.de Neap.in
l.ſed & reprobari.ff.de excu.tu.ꝙ Eps Capuan⁹ reuertē
tes à ſtudio cū priuilegio doctorat⁹ faciebat denuo exami
nare & indoctos dignitate priuabat doctorat⁹.Et ſubdit,
ex lite vtinā ita fieret hodiè.Plura alia ad hoc dixi ti.prę-
cedētis. vl.no.ad fi.Quæ autē literatura reqrař in Præla
to:vide Inn.& alios.j.de elec.cum in cūctis.¶ Dū dicitur
hic de infamia.Intellige de infamia iuris,non autem fa-
cti:quia illa non repellit à iudicando:licet repellat teſtē.
per no.j.de teſt.c.teſtimonium.But.hîc.Contrarium di-
cit Imo.hîc:quia licet iudicare ſit onus.l.munerū.§ iudi-
candi.ff.mune.& hono.tamē eſt etiam honor, vt tangi-
tur de ap.vt debitus.per illum tex.Et infamia facti repel
c lit ab honoribus[c].d.l.ij.C.de dig.lib.xij. Et ideò dum di
ctū eſt.s.nō poſſe obijci,crimen contra delegatum:intel-
ligitur,niſi ex tali crimine reſultet infamia iuris,vel facti
apud bonos & graues,niſi fortè dicas ſecundum eū,infa
miam facti bene poſſe opponi:ne quis fiat iudex.& ita lo
quitur.d.l.ij.Sed poſtquā factus eſt iudex,non poſsit op-
poni.& ita loquitur But.& ita limitabatur.d.l.ij.ſecun-
dum eum.¶ Adde gl.j.in.l.Caſsius.ff.de Sena.quæ dicit,
ꝙ ille text.repellens infamē à iudicando & teſtificando,
procedit in infamia iuris & facti.Quinimo Cyñ.in.l.j.in
ij.opp.C.de ſum.Tri.intelligit dictam.l.Caſsius.de infa.
facti ſolùm:dum loquitur in iudice.ſed in teſte non ope
ratur inhabilitatem:ſed eius dictum debilitat. iuxta glo.
in.l.ij. §.duæ cauſæ.in verbo,fidem firmat.ff.de Car.edi.
& latè Bar.in.d.l.ij.iij.col.cum cōcor.de quibus profun-
dè per And.Si.repe.d.c.teſtimonium.xl.col. Et iſtud de
iudice non reperio multum tactum:& fortè procederet
indiſtinctè opi.ſecundum Imol.hîc,etiam poſtquam iu
dex eſt aſſumpt⁹.Et quòd infamia facti repellat ab hono
ribus. vide Ludo.conſi.ccxcvij.in caſu propoſitæ.ad fi.
12 Oportet Notum † eſſe alijs collegis impedi-
mentum collegę ad hoc,vt valeat pro-
ceſſus eorum:& non ſufficeret,ꝙ in veritate impedimen
tum ſubeſſet.Ita Petr.de Ancha.hîc: & ſequitur Andr.
Sicul.allegando etiam Petr.de Ancha.in.c.prudentiam.
de officio delegati . & ibi etiam Abbas ad fin. princip.
& Bar.in.l.multū.C.de cōdi.& demō.& in.l. hoc autē. §.
nō defendi.vbi bon⁹ tex.in ver.cōſtare prætori.ff.ex qb.
cau.in poſſeſſ.eat.¶ Adde in primis, q̄ latè dixi in c.eccle
ſia.verſi.ix. ad hāc partē.dicto ti.proxi.vbi plura adduxi
circa dictū Bartoli, in .l. multū. Sed in iſtis terminis ad-
de Lud.ſingu.xv.ſi cauſa committitur. vbi idem tenet.
¶ Fallit ſecundum eum in cauſis beneficialibus, in qui-
bus proceſſus & ſententia tenet,ſi emanant ab vno alio
impedito,vel nolente:licet de impedimento,vel volun-
tate alteri non conſtet. allegat Rotam quam in rubrica-
tis non reperi:ſed eſt deci. Egi.quæ allegabitur.j.in ver-
ſicu.eſt tamen caſus.Et facit aurea deciſio Rotæ de præ-
ben.xxxv.in antiquis.dicens,quòd valet proceſſus execu
toris

a ¶ Per aliū. An per notariū poſsit pnuntiari vide Bar. in.l.j.§.j.de poſt. & per Cy.in.l. certi iuris.C.de iudic. & ibi vide gloſ. & gl.in auř.de iud.§.j.& aliqd p Anch. & Imo.in.l.quidā conſulebāt. ff. de re iudi.

b ¶ Illiteratus. Adde Bar.in.l.j.ff.de var.& extra.co.

c ¶ Ab honoribus. Adde Barto.in.l.ſi cui.§.ſi quis . aliâs l.qui à latronibus. §.ſi quis.ff.de teſ. & in ſuo conſi.ſū. per Io. de diruto. &c.& per Pau.de Caſt.conſi. cxcvj. Qui autem dicantur de iure canonico infames : vide vj.q.j.c.omnes. & c.illi.& ſe.cū glo. Et prædicta limita,vt per Bar .in.l. j.de exc.tu. niſi p penuriā perſonarum.Sed nunquid poſsit infamis habere officia , quæ non ſunt dignitatis: vide Paul.de Ca.in cōſi.s.alleg.

toris de beneficio vacāte:licet ignoretur vacatio.Reſpō
det.ad.l.qui hæreditatē.ff.de acquir. hære.vbi aditio hæ
reditatis defuncti requirit certitudinē mortis.ꝙ loquiř
in cauſa prophana & in ſucceſsione,quę ſucceſsio ius ha-
bet prædeceſſoris:ſecus in propoſito.Itē quia in iſtis be-
neficialib. nō curař ita ſolēnis aditio , vel acceptatio, vel
ſucceſsio,ſicut in prophanis. quod verbū not. ad multa.
Et hinc eſt, ꝙ hæreditas prophana nō pōt adiri ſub cōdi
tione , per.l.actus.ff. de reg. iu.ſecus in aditiōe beneficij:
vt per Io.Mo.de præb.c.ſi tibi.li.vj.ſecūdū eos. vide etiā
Lu.cōſ.ccclij.ij.col.¶ Sed dicas regulariter, ꝙ imò in ca
ſu huius Decretalis ſufficit impedimentū exiſtere , dato
ꝙ ignoreř:vt pulchrè p Do.in.c. cū plures. de of.dele.in
vj. qa ſecundū Arc.ibi,eſt exiſtētia cōditiōis. verū eſt di-
cere illū eſſe iudicē:ne ſit prorogatio iuriſdictiōis: ſed ſo
la remiſsio probationis:vt ibi per eū.Pro quo vide Rotā
de proba.j.deciſ. in antiquioribus. qui dicit valere pro-
ceſſum duorū,ſi probabitur tertium fuiſſe impeditum,
etiā ſi in proceſſu neſciuerint de excuſatione , vel impe-
dimento tertij.¶ Adde etiā Rotā.ccccl xxvij.ſi executor
in nouis,quā nō reperi in rubricatis.vbi dicitur,ꝙ valet
proceſſus executoris cōtra intruſum : licet de intruſione
nō conſtet:ſi verè eſt intruſus.¶ Sed caue,quia loquun-
tur in executore mero, cui nō erat cōmiſſa cauſæ cogni-
tio.Patet,dū allegāt gl.& doc.in Cle.j.de offi.dele.& In-
no.in.c.fi.de pręſum. Vbi autē ferretur ſnīa cōtga aliquē
tanquā intruſum, licet verè eſſet intruſus:tamē de intru
ſione nō cōſtitit:nō putarē ſnīam valere tūc, pter dictū
Bar.in.d.l.multū. cū cōcor. poſitis in.d.c. eccleſia. Tunc
etiā & forti⁹ pter gl. ſolēnē Io.mo. in extraua. Bonifa.
viij.rē nō nouā.in gl.ma.poſt mediū.vbi firmat poſt mul
ta,ꝙ ſi Papa deponit dignū depoſitione,tñ nō cōſtitit ſi-
bi de cā depoſitionis , ſnīa eſt iniuſta , & debet reſcindi.
¶ Limita hāc partē duobus modis. ¶ Primò qñ verifica
tio cōditiōis inducit incremētū, vel cōſoliditatē iuriſdi-
ctionis.Secus vbi agitur de iuriſdictione,vel ptāte dāda.
Rota.de of.dele.in.vj.Itē ſi vnus .in nouis.dicēs,ꝙ etiā ſi
a quis ſit datus delegatus,[a] & hoc ſciat : tñ ſi procedit ante
pręſentationē reſcripti,proceſſus eſt nullus:quia nō attē
ditur hîc ſnīa,vel ignorātia:ſed iuriſdictio pēdet produ-
ctione reſcripti:per.c.ſuper eo.in fi.de app.ſit idē Bar.&
Bal.in.d.l.multū. Rota latiſsimè ccccl vij.deci. circa ter-
tiū dubiū. quā etiā nō reperi in rubricatis. vbi firmat lō-
go diſcurſu,ꝙ quantū ad trāſlationē iuriſdictionis in iu-
dicē,nō requiritur præſentatio literarū, ſeu ſciētia iudi-
cis,vel executoris: qa ex ſola volūtate Principis trāſfun-
diř habitus iuriſdictionis in ipſum , etiā inuitū. Sed quo
ad acquirendū exercitiū iuriſdictionis neceſſaria eſt lite-
rarū pſentatio. Et ideo iudex , vel executor ante ipſam,
nihil pōt:vt ibi per eos.Et idē firmat Do. poſt Pau. in.c.
13 j.§.j.de off.ordi.in.vj.¶ † Pro tanto dixit Do.pulchrè.s.
eo.c.eā te.in fi.ꝙ collatio executoris ante receptas literas
eſt nulla:quia ſi nō habet exercitiū ptātis ante præſenta-
tionē,vt dicit ibi Io.And. ergo nō valet actus , etiā ſi ha-
bet in habitu.allegat.d.c.prudētiā. Idē Lud.conſi.ccclij.
ver.quo ad tertiā.¶ Nō dicas,iſtud repugnat ei,quod eſt
dictū.s.de collatione beneficij vacātis, qñ ignorař vaca-
tio:quia ibi exiſtētia cōditiōis nō dabat ptātē,ſed exerci-
tiū ptātis.¶ Eſt verū,quod Rota de præben.iiij.deciſi.in
antiquis:in effectu firmat oppoſitū,dicēs ita fuiſſe obtē-
tum per tres inſtātias. & puto retuliſſe in.d.c. eā te. in fi.
Sed fortè nō procedit:tū propter plenā deciſionē Rotæ.
ccccl vj.circa ſecundū.in nouis:quā nō repertā à me in ru
bricatis refert Nico.Mil.in repertorio fo.lxix.in.ij.colū.
ver.gratia Apoſtolica.vbi latè firmat,quòd quo ad dan-
dam iuriſdictionem & poteſtatem executori gratia A-
poſtolica non cenſetur perfecta , per ſignaturā ſupplica-
tionis factā à Papa:ſed tūc demū perficiř, qñ ſup ea literę
ſunt cōfectę.Et latiſsimè rñdetur rationibus, de quibus
Rota,vbi.s.oſtendēdo,ꝙ in donatione executorū, par-
tes nihil operanř.Et poſteà deciſio ſequēs.ſ.ccccl vij.latè
probat neceſſariā eſſe pręſentationē.No.etiā Bal.in ru.
qui ſuc.te.aliâs eſt in fi.c.præcedētis. ¶ Generaliter aūt,
an,& qñ conceſsiones Papæ operenř à die,quo cōcedū-
tur,an à die notitiæ earū:vide oīno Alber. de Roſa. in.l.
beneficiū.in.iiij.col.verſi.de primo.ſ. de tēpore acquiſi-
tionis.ff.de cōſti.Prin.Et in alijs locis allegatis per Alex.
poſt Lud.in.l.abſenti.in prin. de acqui. poſ.in.l.diē fun-
cto.in pe.char.ver.iuxta prædicta.ff.de offi.aſſeſ.& in.l.
abſenti.ff.de do.in apoſtillis.Et quæ dixi plenius in.c.ij.
in.v.col.ver.iij.limita.niſi ſit conſtitutio priuilegiatiua
14 s.ti.prox.¶ † Qūo autē differāt iſta,videlicet: vtrū aga
tur de dāda,vel de cōſolidāda iuriſdictione: vide Rotā
de offi.deleg.iij.in nouis.itē ſi duo ex tribus.iūcta addi-
tione,q eſt ibi facta ex dictis Bald.in.l.falſus. ix. col. ibi.
ſed pone cām.C.de furt.qa iuriſdictio iſta apud duos re
ſidet inſolidū quo ad iuriſdictionē indiuiſibilē:ſed exer-
citiū debet eſſe cōe.vt latè traditur in.d.c.prudētiam.Et
ideò verificatio iſtius clauſulæ impotētiæ non accreſcit
iuriſdictionē,ſed exercitiū.& in iure accreſcēdi in indi-
uiduis nō requiriř ſciētia: quia ius accreſcēdi eſt de appē
dicijs rei principaliter ſcitæ.& ideò valet,quod ſit,ſicut a
quando accreſcit per prorogationē. ¶ Limita ſecundò:
dummodo agař de impedimēto perpetuò , vel tempo-
rali ineuitabi:quia illud non oportet intimare. Et ratio
eſt:quia ſine ope exceptionis impedit exercitiū iuriſdi-
ctiōis,& ideò ſufficit exiſtētia, quæ ſtatim verificat clau
ſulam impotentiæ.¶ Sed ſecus,ſi eſt impedimētum tale,
in quo eſt neceſſaria proteſtatio, vel exceptio:puta recu
ſationis,incōmoditatis,vel volūtatis.vt per Ioan. An.in
regula,eū qui.in Merc. vbi in hac materia ſcripſit latius
cæteris omnibus:quia licet collega ſit ſuſpectus, non ta-
men dicitur adhuc impotens ad iudicandum : niſi prius
recuſeř:ergo nō prius exiſtit conditio,transferēs iuriſdi-
ctionē. ¶ Similiter in impedimēto incōmoditatis : vt qa
nō vult perdere electionē:quia etiā tūc cōditio , nō dici-
tur exiſtere per ſolā incōmoditatē,ſed per executionē.Et
ita ſecundū eū propriè loquitur iſte tex.in ver.dūmodo,
qui pro neceſsitate.quē ipſe intelligit de intimatione im-
pedimēti incōmoditatis,vel aliâs euitabili.& maximè cū
tunc ſubdelegare poſsit. & collega tenetur clauſula non
obſtāte,admittere ſubdelegatū gl.in.c.corā. de offi.dele.
¶ Similiter in impedimento voluntatis: quia de ipſa de-
bet conſtare , vel per cōtumaciā ipſius requiſiti non ve-
nientis,vel per apertam reſiſtentiam.& prius non defer-
tur iuriſdictio collegæ.Et in iſtis caſibus, ſi impedimen-
tum non notificaretur : viderentur partes prorogare
iuriſdictionē.qđ in delegato fieri non poteſt.de of.dele.
P.& G.ſecundū ipſum,quē ſemper vide. Et pōdera:quia
ipſe & ſequaces apertè volunt,ꝙ verbū cōſtiterit,de quo
hîc in tex.nō importet,ꝙ cōſtet per intimationē:ſed cō-
ſtet in rei veritate,qñ impedimentū inhabilitat ſine exce
ptione. Et iſtā limitationē ſequiř etiā Do. in.d.c. cū plu-
res.¶ Sed dū Io.And.ponit, quòd cōſtabit de voluntate:
vide additionē Rotæ.de offi.dele.v.deci.Item ſi Epiſco-
pus.in nouis.vbi dicitur, quòd debet conſtare per trinā
requiſitionē.propter gl.in verb. recuſarūt.in Cle.dudū.
de ſepul.de quo dubito proter gl.in Cle.j.in verbo requi
ſierit.de hęre.Per quā probatur ſingulariter ſecūdū Car.
ibi in verſi.duro tñ.vlt.col.ibi.xviij.quæro.quòd * quan
do * quis tenetur intereſſe ad certū actū iudicialē,ſufficit
vnica requiſitio,qñ nō citatur litigator.Et iſtā cōcluſio-
nem approbant multi.& eſt cōmunis:vt ſatis dixi ti.prę-
cedēti.c.ex literis.ver.eſt em̄ regulare.& ver.fallit em̄ pri
mò.cōtra gl.in Cle.dudū.¶ Eſt tñ caſus vnus,in quo ſuf-
ficit conſtare de voluntate collegæ , licet nō fuerit alijs
intimata: videlicet in executoribus ad bñficia. Egi.belle.
deci.Rotæ,ccclix.cōdēnat⁹ p procuratorē. vbi dicit,ꝙ ſi

a ¶ Delegatus. Ad de tu , quòd delegatus incipit habere iuriſdictionem in habitu tempore dati reſcripti : ſed in actu die pſentationis . doct. vbi Ange.in. l.cū furioſus. ff.de iu. Imò dicit Ang.in d.l.cū furioſus. ꝙ delegatus añ præſentatū reſcripū, non poteſt procedere. qđ eſt verū ex parte opponētis de reſcripto non præſentato: aliâs proceſſus valet.Ita Bal.in.l. ne quicquam. §.vbi decretū.ff. de off. proconſul. & leg. Adde Bal.in. l.falſus.in.ix.col.C.de furtis.Inn.in.c.venerabili. de cenſi. & in cap. prudentiam.de offi.dele.

tertius executori requisitus de ꝓcedēdo ꝓ paupere, rñdet se procedere nolle: & alij duo executores hoc ignorātes ꝓcesserūt: valet ꝓcessus, & purificat gratiā. iuxta Cle. j. de cōcess. præbē. Resp̄ōdet ad not. p. Io. And. in. d. regula, eū qui. & Bar. in. d. l. multū. ꝙ loquunt in iudicibus. ¶ Et subdit, ꝙ in dubio isti p̄sumunt sciuisse volūtatem: nisi cōtrariū probet: cū uō teneant probatiōes recipere. Et cū hac decisione Egidij cōcor. Lud. sing. xv. ver. causa. §. alle legato. Et not. ꝙ nō valet prouisio, vel acceptatio nō verificata cōditiōe literarū: quando est cōditio. iuxta dictā Cle. j. etiā si cōditio subsit: qa literæ exigūt ꝓ forma p̄ambulā verificationē cōditionū. Rota de cōcess. præben. xxij. decis. in antiqs. Intellige, vbi fit gratia in forma pauperū: secus in forma cōi, dignū arbitramur. quia valet acceptatio, licet gratia nō sit purificata ꝓpter virtutē clausularū, q̄ in ea ponūt. Rota de cōcess. præbē. xxvj. in antiquis. Adde etiā in materia, quòd ꝓcurator nihil pōt ante notitiā mādati: ficut nec delegat⁹. Rota de ꝓcu. vij. in no
15 uis. ¶ † Subdit tñ in fine, ꝙ de sty lo sacri palatij valent actus gesti ꝓ ꝓcuratorē ante receptū mādatū, si verè erat ꝓcurator: & ante sniam exhibuerit mādatū: licet per rationes ibi adductas de iure videat cōtrariū. Et de dicto sty lo ponit etiā Rota de ꝓcu. vij. deci. in anti. Et ifis adde, ꝙ licet nō sufficiat collegā nolle adesse, nisi de hac volūtate cōstet: tñ, si notarius attestat in actis illū fuisse requisitū, & debito tpe expectatū, præsumit nuntiū retulisse eum nolle venire, secūdū Abb. cōsil. cxxxviij. præsidio altissimi. in. iiij. co. Itē, ꝙ clausula impotētię verificet collega nolēte interesse, habes tex. & doc. in. c. prudētiā. §. adijcimus. j. de of. dele. Ex istis apostillabis Bar. in. d. l. multū iunctis his, quæ dixi in. d. c. ecclesia. Et addes illis & istis oīno Nico. Mil. in repertorio fo. lxxxvj. co. ibi, iudex delegatus, si ignorat. & Alex. latè in. l. fed si de sua. ff. de acq. hære. post Imo. & Ro. ibi. & oīno Ang. Sicu. in. c. si clericꝰ laicū. xxvj. col. de fo cōpe. & Phi. de app. c. cū parati. ad fi. vbi ponit quatuor casus, quibus valet processus cōtra contumacē. verùm, licet iudici de cōtumacia non cōstet, valet: nisi citatus esset posteà illi actui p̄sens. Idē si iudex haberet de cōtumacia probabiles cōiecturas. Idē si periculū fuisset in mora. Idē & quartò, si cōsuetudo esset, ꝙ primò notaret in actis actus iudicis: posteà relatio, vt ibi per eū. ¶ Et iō docet Ang. cautelā in. l. bonorū. la. ij. ꝓpter gl. ibi. C. qui admit. quòd facias semp describi in actis, ꝙ iudex sciens
fecit. adde etiā mirabile dictū Bal. in rub. qui suc. te. aliās est in fi. c. præcedētis: dū dicit valere collationē Episcopi de beneficio vacāte, licet nō vacaret, vt credebat Episcopꝰ. & ista nota tanquā vtilia, & alibi nō ordinata. ¶ † Circa istā clausulā impotētiæ, vide Rotā de of. dele. quarta deci. in nouis. vbi dicit, ꝙ si cōmittit vni soli potestas, de putatis duobus alijs, casu quo ipse nolit, vel nō possit expedire: illa verba intelligūtur, ꝙ nō possit. f. per se, vel per aliū. Et ideò si cōmittit alteri vices suas, valet cōmissio. & illi duo nihil possūt. & ibi lōga additio volēs in effectu, ꝙ ista clausula, si nō potes: verificat q̄n de iure, vel de facto nō pōt nec per se: nec per aliū: vt excōicatus. Secus si pōt per aliū: licet ipse de facto nō possit: vt ibi latius: vbi non fit mentio de text. in cap. coram. de offi. deleg. qui in fin. videtur probare cōtrarium. Sed respōde ex dictis doctorum ibi, de quibus per Abb. in vlti. colū. ¶ Et no. ꝙ cessante impedimēto debet collega requiri, & cū eo ꝓcedi. Abb. de of. dele. c. q̄n Abb. j. col. per illū tex. cū gl. j. in fi. quā extollit. Et hoc vbi est clausula, ꝙ si nō oēs. sec⁹ in clausula hodie vsitata, vnus vel alter. &c. quia si vnus incipit, alij nequeūt se impedire: nisi data eius infirmitate, vel malitia, vel alia iusta causa. c. cū plures. de off. dele. in. vj. ¶ Vltimò, dū est dictū, quod regulariter ꝓpter crimē iudex nō repellit: obstat gl. de off. delega. c. infinuāte. dicēs, quòd facilius repellitur iudex, quàm testis: iuncto cap. testimonium. de testib. vbi propter crimen testis repellitur. Solutio. Facilius repellitur iudex quo ad causas inducentes suspicionem, non quo ad alias inhabilitātes: quia maior requiritur inhabilitas in repellēdo iudicem: vt hîc per But. & Imol. ¶ Quibus adde gloss. in *cap. mi ramur. *. §. his authoritatibus. in verbo gladio. xxiiij. q. j. quæ dicit, quòd exceptio per quam possem aliquem repellere à testimonio contra me, non prodest, vt posim eum repellere à iudicando contra me, etiam si sit criminosus, quandiu toleratur. Et potest assignari ratio: quia cum à dicto testis non appelletur, potest magis nocere. ideo in eo exigitur maior integritas. Tamen cogita: quia finis suspicionis respicit integritatem conscientiæ & morum. Ergo qua ratione iudex facilè est suspectus de iniustitia: eadē ratione videtur suspectus testis de mendacio. vnde videntur debere purificari. Tamen ratio præcedēs communis est. sed cogitabis: quia nunc occurrit.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio reuocationis rescriptorum pertinet ad arbitros, si iudices in cognitione sibi nō deferant: nec in vnam possunt incordare sententiam. in princi.*
2 *Quatuordecim sunt causæ, propter quas pater potest exhæredare filiū: tamen idem est in alijs causis similibus, vel grauioribus. num. 3.*
4 *Dubium quando est, an iurisdictio pertineat ad iudicē ecclesiasticum, vel secularem: non coniunguntur: nec vterque cognoscit: sed maior præfertur.*
5 *Rescriptū vnū potest dici posterius altero, ratione vnius horæ.*
6 *Literæ plures si habeant eandem datam, quæ debeant præferri. vide post nu. 5. ver. ad identitatem datæ.*
7 *Rogationes plures, si reperiuntur factæ vno die, quæ debeat præferri?*
8 *Testamenta duo, si reperiantur vno tempore facta, quod debeat præferri?*
9 *Inuestituræ duæ, si reperiantur factæ eodem tempore, præualet illa, quæ est plenior.*
10 *Corpora duo, quando confusa in vnū habent exercere actū, ita quòd nō remanent ambo integra: statur maiori parti respectu monitū ꝓsonarū simul vnitarū. post nu. 8. ver. vbi duo corpora*
Arbitri electi ad cognoscendum de competentia iudicū, si pronuntient illos esse iudices competentes, illi erunt iudices: si à talibus arbitris non appelletur.

CAP. XIIII.

1 PAstoralis † ¶ In qōne reuocatiōis rescriptorū recurrit ad arbitros: si iudices in cognitione sibi nō deferāt: nec in vnā posūt cōcordare sniam. h. d. vsq; ad. §. qñ. Et addēdo perordinē tactis hîc, per Abb. ¶ Pro opinione Io. And. in. c. pia. de exce. in. vj. ꝙ arbitri iuris nō eligūt, nisi in casib⁹ à iure exp̄sis: vide Archi. iij. q. v. qa suspecti. in prin. ibi, tu dicas. Et ibi Do. in. ij. col. Idē Abb. de fo. cōp. c. verū. v. co. & Do. c. ab arbitris. in fi. de of. deleg. in. vj. & in. d. c. pia. §. ij. ibi, sed a est opinio. Et ibi Pe. de Anc. iiij. co. & Lu. in fin. cccclxvij. fi allegatur
a cā suspiciōis: qa nemo inuit⁹ cogit cō ꝓmittere a. l. iij. de arbi. ¶ Cōtrariū ꝓbat gl. in. c. statutū. in prin. in ver. copia. ad fi. de resc. in. vj. cū qua trāsit Do. ibi post Imo. in fi. principij. & sequit Abb. hîc, & in. c. j. in. j. notab. de arbi. in. c. cū speciali. ij. notabili. de app. & ibi Phi. iij. notabili alloḡdo Abb. hîc. ¶ Pro qbus facit primò, qa licet à iure sint exp̄sis certi casus, in qbus vocari debent canonici absentes, de qbus p gl. in verbo ipsorū. in. c. ij. de testi. in vj. tamē debent etiā vocari in alijs casibus, vbi est similis rō. Inn. in. c. ij. de oper. noui nun. cū cōcor. quas dixit tit. præcedenti, cum omnes. ¶ Secūdò facit quo no. Inn. de app. cū speciali. super verbo suspecti. & ibi alij & Pau. cōsil. xxij. dicētes, ꝙ licet in iure exprimāt certę causæ suspi
2 cionis: tñ idē in similibus. ¶ † Tertiò facit, qd not. solus Gul. de Cu. in auc. licet. C. de li. ꝓte. vbi dixit: licet sunt in iure

iure specificatæ quatuordecim causæ, ex quibus potest pater filium exhæredare. §. aliud quoque capitulum. in authentico: vt cum de ap. cogno. glos. de iureiur. c. quintauallis. tamen idem est in alijs causis, quæ sunt similes, vel
2 grauiores illis. ¶ De quo facit festum Alexā.ª in. l. si quis id, quod. iiij. col. ff. de iurisd. omn. iud. dicens se idē consuluisse in Tuscia in facto ponderoso. Et est consiliū mihi cccxliiij. super themate & dubijs: licet in contrariū ego habeam Host. à nemine allegatū in summa. de test. §. qualiter infirmētur. vj. col. ibi: sed & si alia causa. ¶ † Quartò
3 facit gl. in. l. fi. in verb. voluerit. C. de reuocā. dona. quam pro sing. extollit ibi Sali. quæ dicit, ꝙ licet ibi enumerentur certæ causæ ingratitudinis: & posteà tex. dicat ex his tantūmodo causis: & posit donatio reuocari. Tamē idē erit in habentibus eandē rationem: licet ibi non enumerentur. ¶ Quiutò facit, quod scribit Abb. Ana. & Maria de fino. c. cum sit. dicentes: quòd licet procuratio debeatur superiori in casibus à iure expressis. Tamē idem in similibus, licet cōtrariū dixerit ibi Vin. & in. c. cōquerente. de offi. ordi. But. in. c. proposuisti. de cōsec. eccle. vel alta. ¶ Sextò facit. c. cum dilecta. & ibi Abb. de confir. vti. vel inuti. ¶ Septimò facit quod not. do. Abb. post Ioā. And. in. c. ex parte Adę. x. col. ver. & sic not. ex hoc dicto Ioan. And. de testi. & multa similia possent adduci, in quibus fit extēsio ad aliū casum, in quo est eadē ratio: de quibus ad saturitatē per But. in. c. fi. de consue. Sed prædicta seruiūt in specie. quia loquūtur, quādo certi casus sunt specialiter à lege expressi cōtra regulas. & tamē extēdūtur ad similes. ¶ Tenendo hanc opin. respondet ad rationem in contrarium, licet prædicti nō respondeāt, quādo dicitur cōpromittere. hoc est verū in coactione, quæ fit ab homine ita: vt cōpromittens dicatur habere arbitrū, qui non fit iuris. sed vbi talis arbiter erit arbiter iuris, vel statuti prout in proposito, non erit coactio similis illi: de qua loquitur. d. l. iij. ¶ Patet, quia electio arbitri, qui non fit arbiter, iuris p̄iudicat compromittenti. l. diem proferre. §. stari. ff. de arbi. l. fi dictum. vel. §. si compromisero. ff. de euic. Sed vbi eligitur arbiter iuris, vel statuti minus p̄iudicat: quia succurritur coacto: vnde ab isto potest appellari. c. ab arbitris. Bart. in. l. fi. C. de iudi. cum concor. quas posui in. c. fi. ad fi. de re. iudi. ¶ Considera duo. Primò quòd ad glos. in. d. c. statutum. posset responderi, ꝙ in casu illo bene loquitur: quia vt dicit ibi Do. post Imo. in fin. principij. de causa commissa vni delegato ordinarius se intromittit. c. sanè. lo. ij. de offi. dele. c. studuisti. de offi. lega. Traditur in. c. significauit. de offic. ordi. meritò recurrendum erit ad arbitros. ¶ Et si diceres disputare, an locus sit insignis, de quo agitur in casu illius glos. non est disputare de causa commissa. Responderetur licet isti non tangant, quòd sicut ipsa cuusa per commissionē Papæ est abdicata à manibus ordinarij. capitu. vt nostrum. 5
de app. Ita etiam ista, quæ sunt de appenditijs causæ. ar. b
c. fi annuum. de iudi. in. vj. & Clem. ij. de iudicijs. in verbo, eas quoquomodo tangentibus. ¶ Cōsidera etiam, ꝙ casus illius glos. modicum differt à casu. c. suspicionis. de offic. dele. quia sicut ibi arbitri eliguntur super suspicione iudicis: ita in casu illius glos. eliguntur propter suspicionem iudicis: licet non super suspicione: quia solū quādo facit separatim, recurritur ibi ad arbitros. ¶ Considera secūdò, quòd ex prædictis videtur aperiri via ad hoc, videlicet, ꝙ vbi in iure sunt aliq casus specialiter exceptua tià regulis: licet dicatur standum esse regulæ, nisi in casibus à iure expressis: tamen illi casus expressi semper poterunt extendi ad similes paris, vel maioris rationis. Quā illationem puto periculosam: tum propter regulam, quę à iure. lib. vj. tum quia sequeretur quòd in casu glo. maioris. de rescri. susceptum. lib. vj. mors ciuilis æquipararetur naturali in casibus similibus expressis in iure. ¶ Similiter doctrina But. de præscri. c. fi diligēti. approbata per

plures, quos retuli tit. præce. ca. ecclesia. in princip. quòd bona patrimonialia clericorum gaudent priuilegio bonorum ecclesiæ solùm in casibus à iure expressis, haberet locum in similibus. ¶ Similiter licet dicatur Archiepiscopum nihil posse in diœcesibus, vel subditis suffraganeorum: nisi in casibus à iure expressis. cap. j. de supplenda negli. Prælato. in. vj. gl. de offi. ord. c. pastoralis. tamen idem esset in similibus. Modò concedere, quòd in istis exemplis & similibus, quæ dixi in voce posset fieri talis extensio: esset firmare conclusionem, quam nullibi reperio a
firmatā. Vnde in effectu volens subtilizare materiam haberet necessariò eam reducere ad materiam extensionis, in qua datur regula, quòd casus correctorum, vel exorbitantes non extenduntur. l. fi verò. §. de viro. cum vulgaribus. ff. solut. mat. Dantur fallentiæ plures, de quibus ponit Do. xij. ni fallor. cap. primo. iiij. columna. de temp. or. in. vj. plenè Imol. in. d. §. de viro. & But. in. d. c. fi. & dominus meus de Aret. in tractatu de extensione. & alij, de quibus puto dixisse tit. præcedenti. c. translato. vndè istæ extensiones possunt fieri, quando concurrunt rationes & specialitates. de quibus in dictis locis.

4 Limitatur † iste tex. vt non habeat locum in ordinariis. Inno. infrà eod. cap. super literis. iiij. colum. ibi: alij dicunt quòd simul. Et sequitur Imol. hîc. j. colum. & But. de foro competenti. capi. sanè post medium. & Abbas eod. titu. verficu. iiij. colum. & sentit Inno. de iudi. c. cæterum. & ibi extollit But. iij. co. ibit nota hoc colligens, quòd vbi est dubium, an iurisdictio spectet ad iudicē ecclesiasticū, an ad secularē, nō conjunguntur ꝓut hic: nec vterq; cognoscit: sed maior p̄fert, & maior cēset ecclesiastic⁹, si cōcurrat cū seculari secūdū eū, de quo nūquā sis oblitus. ¶ Sed Io. An. in regu. in obscuris. in. fi. in Mercu. & in. c. j. de priui. in. vj. & in. d. c. sanè. tenet ꝙ hoc. c. locū habeat, etiā in ordinarijs. facit. cū illorum, de sen. exc. fi Ab. discretio nō sufficit. dicēcesani Epi prouidētia est adhibēda. facit gl. in verbo ortus. in. l. nulli. C. de Epis. & cle. dicēs, ꝙ si testator erat subdit⁹ vni Episcopo ratione originis, alteri ratiōe domicilij, ambo b
conuenient in executione relicti pij: sed de hoc aliās.

¶ Prima opi. videtur cōmior. Tamē dicit But. in. d. c. super literis. pen. char. ibi, aduerte tñ ad practicā, ꝙ si alter p̄occupat, ille cognoscet de hoc articulo. per. l. fi quis posteà. ff. de iudi. Sed si ambo eodē tēpore receperūt, puto satis ꝓcedere hāc Decretalē: quia eadē est ratio in ordinarijs, & hoc ius nō est exorbitans, sed nouiter disponens. ¶ Et istā opi. cōmemorat etiā But. Butꝫ. c. cū cōtingat. vj. col. ibi, vltimò quæro. Et tenēdo hoc, limitarem, nisi concurrat ecclesiasticus & secularis propter dictū Inn. in. d. c. cæterum. maximè propter authoritatem & prærogatiuam fori ecclesiastici. & hæc nota.

5 Ratione vnius horæ † vnum b rescriptū pōt dici posterius licet habeat datā eiusdē diei cū alio. Io. An. Butr. Imol. Abb. & Do. hîc, saluātes secūdā lect. quā gl. hic nō firmat ibi: sed certè secundū dictū ꝓpter glo. in verbo, si non appareat. in. c. pen. de rescri. in. vj. & in. c. fi à sede. in verbo apparet. de præb. e. lib. ¶ Adde gl. in gl. fi. in. l. si ex pluribus. §. fi. ff. de sol. quæ dicit, ꝙ ratione horæ vnū instrumētū dicitur prius altero. Et ipsam extollit Bal. pro sing. in. l. Imperator. la. j. j. commento. v. col. ibi. & not. q dies. ff. de sta. ho. & in. l. præscriptione. viij. colum. C. si contra ius. & in. l. fina. iiij. colum. ibi, quapropter interdum. C. de edi. Diui. & in. l. cum proponas. in fi. C. de interdi. matri. & j. eo. c. capitulum. j. col. & ista alle. hîc An. Sicu. dicēs ꝓpria se cōsuluisse super quādā præbenda. Et eadē ponit in. c. cōsuluit. xiij. col. de offi. dele. addēs Bar. in capitul. ego, in princip. de iureiur. & in cap. quoniam. de proba. & in capitu. ij. de confes. & hîc, & in. d. c. cōsuluit. facit. l. Titius. §. Lucius. in verbo. hora diei. vj. & in

a ¶ Cōpromittere. An & quando qs ad cōpromittēdū necessitetur: ex quo de iure communi cōpromissa sunt volūtatis, nō necessitatis: vide not. & plenè per do. Sozi. suo consi. iiij. inci. visis actis & actitatis. circa princi. j. parte. char. iiij. & adde gl. in. l. furti. §. qui iussu. ff. de infa. & ibi vide Ange. & adde text. & ibi etiā Ang. in auth. vt di. iu. §. j. co. ix. & Bu. & Imol. in c. j. de mut. pe. & Lanfran. in tract. de arbi. vij. parte. xlv. quęst. & adde 16
dom. Sozi. consil. ccxxj. incip. visa & diligenter fac. versi. concurrit etiā, quia in. ij. parte. char. xcvij.

¶ Vnū. Adde ꝙ idē tenet gl. in. c. fiā fede. de præb. in. vj. & est in verbo appareat.

¶ Ale. vide eund. in. l. maximū. C. de li. præte. qui tenet contrarium.

verbo cœlo albescẽte. i. in aurora, secundũ gl. ibi. ff. de libe. & posth. ¶ Sed aduerte: qa gl. prædictæ ꝑsupponũt, ꝙ cõstet de hora vtriusq; rescripti: ergo à cõtrario, si cõstet de hora vnius, & nõ alterius, non videt constare de prioritate. Et est ratio: qa ex quo habẽt datã eiusdẽ diei, potuit aliud rescriptũ esse ante, & etiã post illam horã. Tamen vidi consultum contrarium. Primò propter dictũ Bal. in. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex qui.

a ¶ Dictio plus. De hac dictiõe plus, vide omninoAle. in. l. cum furti. ad fi. cum cõcor. ibi per eum signatis, & in cõsi. suo. xc, iiij. parte.

a cau. maio, vbi dicit, quòd licet aliàs dictio plus, [a] nihil releuet in teste: vt ꝑ Bar. in. l. Celsus. ff. de vsuc. & per Do. in. c. fi. de dila. Tñ si interdicto vti possidetis testes sunt hincinde pares: sed testes vnius partis dicunt de eodem tẽpore, cũ dictione & plus: melius probãt. sequitur do. meus de Are. de testi. c. cum causa. j. col. Pro quo facit dictũ Sali. in. l. ij. xj. col. C. de rescin. vend. vbi dicit, ꝙ testis deponens in materia illius legis, per dictionẽ & plus: ꝓbat excessum dimidiæ. quia sufficit excessus etiã in vno nũmo. Et sequit Ale. in. l. & si post tres. iiij. col. ff. si quis cau. cõtra Bal. & Imo. in locis per eũ allegatis. ¶ Scd'ò al legabat in dicto cõsilio dictũ Io. de platæa in. l. j. de iure fis. lib. x. vbi dicit, ꝙ licet ibi præferat fiscus prætẽdens rẽ sibi obligatã aduersus aliũ, qui dicit sibi donatã: fi nõ apparet de prioritate: vt ibi secundũ vnã lec. Tamen non obstante tali priuilegio fisci, donatarius probat de certo: licet posset se habere ad prius & posterius: tamen præfertur donotarius: qui probat de tempore certo. Al legat Martinum in simili in. l. de rebus. C. de donationi. ante nup. facit quod no. ibi. Cyn. & Bald. dicentes, quòd probatio certi & determinati temporis obtinet cõtra il lũ, qui probat de tẽpore, quo potuit se habere ad prius & posterius. ¶ Sed dubito de istis. Quia in casu Bal. in. d. l. ab hostibus. propter dictionẽ & plus, constabat de vlteriori tempore, ex quo non apparet de hora alterius. ¶ Similiter quo ad casum docto. in. d. l. de rebus. potest dici, quòd qui in proposito probat solùm de die, satis dicitur facere probationem certam & liquidã: ex quo lex contẽtatur de illa, circa datam rescriptorũ. Et ideò probatio horæ facta ex aduerso, non obfuscat in aliquo hãc probationem: quia potuit illa hora fuisse posterior. ergo probatio non concludit: prout debet necessariò. de prob. cap. in præsentia. Item obstat decisio Rotæ statim alleganda, & ideò cogitabis.

Ad identitatem datę vltra doctrinas, quę ponũtur. in. d. c. pe. de rescri. in. vj. nota aliquas. Et priò, ꝙ vbi ad essentiã substãtialẽ actus aliqd debet esse prius altero: si vtrũq; reperit factũ eodẽ die, ꝓsumit in dubio præcessisse id, qd' præcedere debuit: puta, si apparet, ꝙ certa die collega notificauit collegis impedimentũ euitabile: & ipsi eadẽ die pronũtiauerũt: præsumit notificationẽ præcessisse. Sed vbi de substãtia actus, illud nõ debebat præcedere, tũc debet probari præcisè, ꝙ præcesserit, prout in casu dicti. c. fi à sede. ¶ Hãc theoricã expressè sentit Rota de presump. j. deci. in antiqoribꝰ, ꝓpter gl. pe. de sentẽ. exc. c. venerabi libus. in. vj. & in Cle. fi. in ver. creatũ. de rescr. quod facit ad proximè dictũ. Et hinc est, ꝙ si apparet fuisse vna die datã à legato Papę licẽtiã Abbati dandi fundũ in emphiteusim: eadẽ die fuerit datus: præsumitur, quòd licentia præcesserit: quia debuit præcedere, aliàs non valuisset actus, tanquã forma non seruata. Alex. consil. mihi secundum vnicum numerum. ccccxlv. lecto & discurso laborioso processu. v. col. allegat quod not. Bald. in. l. cum in testamento. §. hæc verba. ff. de hære. inst. dicentem per illum text. quòd in dubio ille actus præsumitur præcessisse, qui debebat esse præambulus ad alium. Dixit etiam Rota de excep. in secũda. in nouis. quæ melius stetisset in fit. de præsumpt. ꝙ si apparet fuisse appellatũ in vna hora, & eadẽ impetratã cõmissionem appellationis: præsumitur appellationem præcessisse: quia præcedere debet.

Dixit etiã Rota vt lit. pendẽ. xiij. c. in nouis. & Egi. Belle. decisi. ccxcix. ,superposita. ꝙ si eodẽ die cursor citauit & citatus impetrauit cõmissionẽ illius causæ, ꝓ qua fuit citatus: præsumit quòd impetratio præcesserit. & dixit de hoc. ꝯ. eo. c. super literis. ante fi. sextæ regulę. ¶ Et etiã alia doctrina: quòd si in literis fit mentio reuocationis: illæ semper præsumuntur posteriores. Bal. hîc allegat notata in. l. cùm proponas. C. de codicil. Sed caue, quia gl. j. ibi probat contrariũ: sed tamẽ reprobatur per Iac. de Aret. Pe. Cy. & alios ibi: quia codicillus in quo est facta ademptio legati, censetur posterior. Sicut enim in natura adẽptio est posterior, ita præsumitur: secundũ Bal. ibi. ¶ Et si diceretur, ꝙ in casu illius gl. nõ dixit adimo: sed, nõ lego. Respondet ibi Sali. quòd licet loquatur negatiuè: tñ apud intelligẽtes illa verba habent vim adẽptionis: aliàs forent ab insipiente prolata. Et ideo vtroq; casu procedit opinio doctorũ ibi, quam etiã sequitur Bal. in. c. ij. de offi. delega. dicẽs, quòd vbi in diuersis scripturis concurrit priuatio & habitus: priuatio semper præsumitur posterior. Et idem Bal. in procœmio. C. §. quibus. j. col. dicẽs, quòd si eodẽ die reperitur promissio & refutatio, præsumitur promissionẽ præcessisse. ¶ † Est etiã alia doctrina: Videlicet, vbi vnũ prius est scriptũ, quàm aliud. Bal. post Bar. in. d. §. quibus. dicens, quòd vbi eodem reperiũ tur plures rogationes, non præsumitur prius & posterius: nisi vnum fit prius descriptũ in vno libro. per text. ibi, in. l. fi quis. §. si initium. ff. de eden. & idem Bal. in. d. l. de rebus. Pro quo vide. c. pe. de elec. in. vj. ibi: is, q instrumento primò extitit nominatus. faciunt quæ dicentur de ordine literæ ꝯ. eo. c. cum dilecta. ¶ Limita, nisi ex ordine intellectus appareat instrumentũ secundo loco scriptum debuisse præcedere: quia præsumitur errore secũdo scriptũ: Bal. Ang. & Imo. in. d. l. cũ in testamẽto. §. j. de hæred. instit, dicentes, quòd instrumentũ emancipationis præsumitur præcessisse donationem factam à patre filio: quia aliàs nõ valeret. l. ij. C. de inoffi. dona. Et bene facit, qd' est dictũ. s. post Rotã. de præsump. deci. j. in antiquioribus. Et idẽ puto in casu priuationis & habitus: quòd priuatio præsumitur posterior, etiam si prius fuit scripta. ¶ Est etiã alia doctria. Puta, si agit de fauore priuati cõtra fiscũ. tex. est. in. l. nõ puto. in princ. ff. de iure fisci. Et ibi dicit Bar. ꝙ si fiscus opponat instrumentũ contra priuatum, & priuatus ostendat aliud eodem die confectũ: & nõ apparet de prioritate, instrumẽtum priuati, præsumitur prius. Et hoc pro mirabili extollit Matt. no. lxxvj. nota vnã regulã. & c. dicẽs, quòd licet fiscus habeat multa priuilegia, tamen in casu dubio magis fauetur priuato. Similiter Bal. in. l. dotis. C. de iure do. dicit, quòd si concurrit vnum instrumentũ pro fisco, aliud pro dote: & nõ apparet de prioritate, præsumit prioritas pro instrumento dotali. ¶ Sed caue: quia licet ita simpliciter dicant isti: tamen lex, non puto, intelligitur, qñ tractatur de lucro fisci & dãno priuati in pœna applicãda fisco: sed vbi agitur de dãno fisci, in dubio præsumitur pro fisco. Iac. de Bel. in. l, vnica. in fi. de cadu. tol. per text. in. d. l. j. C. de iure fisci. li. x. secũdum vnã lec. quã sequitur etiã Bar. ibi. & Sali. in. l. si debitor. C. de pri. fisci. & Alexã. in. l. j. in prin. ff. so. mat. ¶ Est etiã alia doctrina, quòd vbi nõ constat de prioritate, si vnũ instrumentũ cõtinet obligationẽ dotis, ꝓsumit præcessisse. Bar. & alij. in. d. l. j. sol. matri. Et idẽ si vnũ loquat de cõducta, vel salario alicuius doctoris. Bal. ibi: quia causa studij & dotis æquiparãtur: vt collegit ibi Bar. ex gl. fi. ¶ † De duobus autẽ testamentis contrarijs ab vno eodẽ tẽpore cõfectis, vide plenè Do. in. d. c. pe. vij. col. de rescrip. in. vj. Cui adde, quòd si vnũ est ad pias causas, præsumit posterius. l. ud. in auth. simpliciter. xxix. co. ibi. xij. C. ad leg. fal. Et si vnus est institutus in duobus testamentis, quomodo debeat adire. vide Ang. & Imo. in. l. eum qui. in prin. ff. de acquiren. hæred.

reme

rememorantes factũ arduũ. ¶ Scias etiã quòd si instrumentũ incipitur ante mediã noctem, & finitur post: debet poni actus consummati. & sic diei sequentis. Inno. de offi. deleg. c. consuluit. & sequitur Bal. in. l. si quis cum §. j. ff. de vul. & pup. quia semper attẽditur momentũ, quo actus perficit. & istud no. qa fuit in facto secundũ eum.

a ¶ Scias etiã, ꝙ si vn[a] cõtractus sequit aliũ inter easdẽ ꝑsonas eodẽ die, loco, & testibus, præsumũtur facti incõti nẽti vnus post aliũ. Bar. in. l. pe. §. fi vir. ff. so. ma. Et iõ dicit Bar. cõsi. clxj. ꝓponit, ꝙ syndicus. &c. ꝙ qñ duo cõtractus sequunt vnus post alterũ incontinẽti: licet nõ dicat inter ꝑtes, ꝙ scd's fiat ꝓpter primũ: tñ præsumit, ꝙ vnus sit factus gratia alterius, ꝙ inuicẽ correspõdeãt. ¶ No. Pe. de Anc. cõsi. mihi. liij. dñs Nico. verus. Abb. & Bal. cõsil. thema prædictũ. in quo de duobus quærit. & Raph. cõsi. vr̃ prima frõte. & Bal. in repe. l. petẽs. xx. col. C. de pac.

8 & de his alꝫs. ¶ † Et scias, ꝙ qñ apparẽt duæ inuestituræ factæ eodẽ tẽpore, prævalet quæ est plenior. Bal. in. c. j. in prin. in. v. col. quid sit inuesti. Itẽ cæteris paribus data duplici collatione eodẽ tẽpore duobus facta, illa præfertur, quæ primò fuit acceptata. Cal. de præbẽ. cõsi. vij. ad fi. Et prædictis adde oĩno multa, q̃ dixi. s. eo. c. pen. char. ver. de cõcursu. vbi posui varias qõnes de ista materia cõcursus: maximè in collationibus bñficiorũ. Et dicit Bal. in. l. si duas. circa mediũ. ff. de excu. tuto. quòd id, quod fit vna die, simul fieri vr̃: nisi appareat, quod prius, & quod posterius. Et est vtile ad plures impetrantes ad eadẽ die, secundũ eũ, dicentẽ etiã illũ text. nõ esse cõtra. c. si à sede. de præbẽ. in. vj. quia illa Decre. loquit in bñficio & fauore: sed illa litera loquit in onere. & vbi cõstat de ordine. ¶ Circa casus positos hîc per Ab. super gl. maiori. Adde ad scd'm Imo. s. eo. c. cæterũ. iiij. col. vbi probat post antiquos, ꝙ si pendẽte lite super præualiditate literarũ, vel etiã illa nõ pẽdẽte: scd's impetrans patiat, ꝙ procedat in principali: valet processus. Et adde And. in. l. ij. in prin. in. iiij. col. ibi. vj. fallit. ff. si quis in ius voc. non ie. vbi ex isto tex. colligit casum, quòd delegatus nõ cognoscit, an sua sit iurisdictio. ¶ Et subdit, ꝙ si proponit exceptio reuocationis, sed producit solũmodo rescriptũ scd'æ delegationis: & tàm delegatus in primo, quàm in secũdo ꝓcedit in causa: & cõtrarias sniãs ferũt: illius sentẽtia prævalebit, ad quẽ declaratũ fuerit iurisdictionem spectare. Sed si rescriptũ nõ fuit productũ, valet snĩa illius, q priò incœpit procedere. per. c. audita. de resti. spoli. & c. cũ in iure. de offi. dele. & per Inn. s. e. c. cæterũ. & ad istud attẽde singulariter secũdũ eũ. ¶ Dicit etiã Inn. hîc, ꝙ si partibus placuerit, possunt prorogare iurisdictionẽ istorũ omniũ delegatorũ vtriusq; rescripti, vt de principali cognoscere possint. & sequuntur hîc Io. de lig. Car. & Imo. per id, quod habet in. l. j. ff. de iudi. & in. c. j. j. de iud. ¶ Nõ obstat. c. cũ super ꝯ. de offi. dele. per quod Host. hîc tenet cõtrariũ: quia secundũ prædictos ibi, ille qui erat iudex, associabat sibi aliũ oĩno nõ iudicẽ: hîc secus. ¶ Limita secundũ But. & Imol. dũmodo secũdæ literæ non fuerint præsentatę. vel si fuerint præsentatę fuerũt cõcessæ ad impetrationẽ partis, quæ fauori suo renũtiare potest: secus si secundæ teuocãtes primas fuissent cõcessę motu proprio, & ostẽsæ: quia tũc cũ iurisdictio deficiat funditus in primis iudicibus, non potuit prorogari tacitè, vel expressè: quia ęsset de nouo dare, cõtra. c. si diligẽti. de foro cõp. de quo latius dixi in. d. c. cæterũ. prima restrictione. vbi etiã inuenies, an oporteat istas fuisse ostẽsas. ¶ Limita etiã hãc decretalẽ: nisi geminata rescripta impetrẽtur ad diuersos iudices super diuersis causis: quia nõ habet locum dispositio huius ca. Lud. consi. clx. breuiter dicitur inferens, quòd cum vnum rescriptũ fuisset impetratum in causa principali: aliud in causa restitutionis, tendens ad rescissionẽ latæ sentẽtiæ, non habeat locum iste text. Inducit verba Inn. hîc: dũ dicit, quòd istud procedit vbi

æqualia sunt iudicia: & consequenter iudices pares. Ad idẽ ponderat Inn. hîc, dum dicit istud. c. non procedere, dum dubitatur, an iurisdictio primi iudicis sit reuocata per literas ad iudicẽ appellationis impetratas: quoniam tunc solũ iudex appellationis cognoscet: quia in diuersa causa sunt factæ impetrationes literarum. ¶ Quòd non possit appellari à iudicibus qbus alij detulerũt, tenet Inno. Io. de lig. & Car. hîc dicens dictum Inn. esse subtile: & secundũ illud cõsuluisse Sali. ¶ Ad istud de modico grauamine, respondet, quòd licet prosit habere iudicẽ fauorabilẽ: tñ hoc non videtur interesse æstimabile. Et ideò nulla pars potest dici grauata: cũ nihil sit diminutũ de iure suo: secus si diminueretur. Ita loquitur. c. de appellationibus ꝯ. de appel. Contrariũ tenet Host. Imo. & Abb. quia à iudice vnius rescripti pronuntiante suam esse iurisdictionem, appellari potest. c. dilecti. & c. significauerunt. de excep. ergo ita hîc. Pro hoc gl. hîc, in verbo sopiatur. volẽs, quòd à sententia arbitrorũ possit hoc casu appellari. & tamẽ attenta ratione Inno. videretur idem in sententia eorum super articulo reuocationis. Facit. c. ab arbitris. de offi. dele. in. vj. & per qd' tenet hîc Abb. in notabilibus posse ab istis arbitris appellari.

a ¶ Si vnus. Adde tu, ꝙ si duo testamenta reperiãtur eadẽ die cõfecta: & quod prius, vel posterius sit, non apparet: neutrũ valet. l. j. §. j. & ibi Bar. ff. de bo. pos. secundũ tab. & in l. sisduas. in princi. in lec. Ni. de Nea. in vlt. col. ver. vlt. dicit gl. ff. de exc. tuto. quãquã cautela est, ꝙ hæres adeat ex vtroque secundũ Ang. in l. eũ qui. ff. de ac. qui. hęredi. Fallit hoc, quãdo in vno sunt scripti extranei, & in alio instituti venientes ab intestato: tunc in dubio debemus ꝓsumere pro venientibus ab intestato. Ita Barto. in d. l. j. §. j. ff. de bo. poss. secundũ tab. Itẽ fallit, quando in altero continetur adẽptio ad alterum: quòd illud prævalet ex coniectura posterioritatis. Ita Bal. & alij in l. iij. ij. C. de codicillis.

Vbi duo corpora confusa in vnum habent exercere actum, ita quòd nõ remanent ambo integra: statur maiori parti respectu omniũ personarum insimul vnitarum. Secus, quando plura corpora, quorum vnum in aliud non confunditur, iunguntur: quia oportet, ꝙ habeatur maior pars vtriusq; corporis, cõsyderãdo vtriusq; partis vtrũque corpus. Ita probat gl. hîc in verbo, plures. Quã extol lũt pro sing. Bu. Imo. & Abb. hîc, quos simpliciter refert & sequit And. Sic. ¶ Adde Bal. in. l. si ad scribatũ. ad fi. C. de app. vbi dicit, ꝙ qñ actus debet expediri à duobus col legijs, nõ sufficit maior pars, iungendo vnum collegium totum cum minori parte alterius. Sed requiritur maior pars vtriusq; qa minor nõ reputat mẽbrũ collegij. ¶ Et iõ dicit Ab. cõsi. lviij. ex infrascriptis lr̃is. viij. col. ꝙ si Papa mãdat Epo, vt aliqd expediat cũ cõsulibus populi: nõ sufficit, ꝙ Eps cũ aliqbus facit maiorẽ partẽ: sed requiritur maior pars ipsorũ cõsulũ, per istũ tex. cũ gl. ¶ Et adde Abb. post alios. in. c. fi. ꝯ. de parochijs. vbi per illũ tex. ponit, qd est dictũ, qñ corpora cõiungũt, vt faciãt vnũ corpus: qa tũc inspicit maior pars personarũ congregatarũ. Et idẽ dicit sentire Bartol. in. l. fi. ff. de collegijs illi. ¶ Adde etiã text. in. c. scriptũ ꝯ. de elec. per quẽ Abb. ibi repetit prædicta. Addẽs, ꝙ vbi diuersa corpora cõiũgũtur in vnũ ad actus expeditionẽ, nõ vt diuersæ vniuersitates: sed vt vnũ corpus, cõputantur voces ꝑ capita. Et posteà infert ad cõciliũ generale: in quo ꝓcedit per nationes: & oportet ad validitatẽ actus, ꝙ concurrat maior pars nationũ: licet fortè in maiori parte nationũ essent pauciores ꝑsonæ numero: vt qa fortè alię nationes cõtradicẽtes sunt plures numero ꝑsonarũ. ¶ Et subdit, ꝙ ex circũstãtijs cognoscit, an conueniãt in diuersa corpora, an vt faciẽtes vnum corpus. Si eñ dantur voces in vnũ, non põt dici, vt conueniãt, nisi tãquã vnũ corpus. Et ista dicta reputat importãtia Baptistæ de sancto Seuerino in repe. l. omnes populi. xxiij. chart. ff. de iusti. & iure. Aliquid etiã ponit Abb. de offi. dele. c. cũ te. versus fi. ¶ Et istis adde oĩno Abb. consil. mihi. cxxxij. casus in effectu talis est: quidã testator. vbi latè ponit qũo cõputent voces diuersorũ corporũ: ad hoc vt qdlibet corpꝰ videatur repẽsentari debito numero vocũ. Et vult post multa, ꝙ si certis cõsulibus & hæredibus cõmittitur distributio piorũ relictorũ: veniũt cõsules, vt principales, habito maiori numero eorũ: & hęredes requirũt ab eis. Multũ inducit dicta Io. An. de ele. c. scriptum. quẽ vide. Ad hæc etiã vide Abb. in. c. in singulis. j. colum. de stat. mo. & in. c. fi. ij. col. de ma. & obe. & Lu. cõs. xcix. viso ꝙ

posito qõnis.vbi per istũ tex.& ꝑ d.c.scriptũ. & alia iura vult, ꝙ si testator cõmittit distributionẽ cõsulibus certæ artis & hæredibus suis:cõsules habebũt vnã vocẽ tñ, & vnã hæredes:vt vr̃ loq de eodẽ casu,de quo loquit̃ Ab.in d.cõsi.Et dicit Ang.in.l.ij.ff.de rei vẽ.ꝙ si duæ villæ, vel duo castra,vel duo monasteria religiosorũ cõfluũt ad habitandum in vnum:non erit vna villa:non vnũ castrum: non vnum capitulũ.Et idem de populis & similibus propter gl.ij.ibi,dũ dicit: & tamen quilibet durat populus: non repetitur ad hoc melior gl.in iure,secundũ eũ intelligentẽ.Nisi ita se miscuerint ad cohabitandũ:vt cõstituerent vnũ corpus.sicut videmus in vnico grege:vt fit vn⁹
9 grex.alle.Inno.in.c.dilecta.de exces.p̃la.¶ †Circa p̃dicta tñ scias,ꝙ vbi actus cõmittitur vni nomine collectiuo & alteri p̃sonę,illud collectiuũ est ꝓ alia dimidia.Angel.& Imo.in.l.liber hõ.§.Titius.el.j.ff.de hære. instit. dicentes per illum text.quòd si rectori & vniuersitati scholarium
a daretur potestas eligendi notarium:tantã[a] vocem habet rector solus,quantã tota vniuersitas:nisi secũdũ Imo. de mente statuentiũ appareat aliud fuisse.ar.l.cũ virũ.C.de fideicõ.¶ Simil'r dicũt Ang.& Imo.in.l.interdũ.in prin. ff.de hære.insti.ꝙ si in aliquo actu dent̃ voces capitaneo & antianis,vnã habebit capitaneus,vnã antiani.Similiter dicit Bal.in.l.fi.in princ.C.de impu.& alijs sub.quòd nomẽ collectiuum ponitur pro singulari persona:ideo si eis adiungitur alius specialiter nominatus, ille habebit dimidiam vocũ,& tota vniuersitas illa aliam,quia apud intellectũ habetur pro singulari persona. Bonus tex.in.l.si qs Titio.ff.de vsuf.accre.vbi tñ habet vnus noĩat⁹,quantũ plures innoĩati nõ cõiuncti ꝑ nomẽ collectiuũ.Et iõ ibi Bal.infert de pœna imposita capitaneo & antianis: & de
b arbitrio dato capitaneo & priorib⁹.[a]Nã in istis exemplis quilibet est ꝓ dimidia,ac si essent duæ singulares p̃sonæ, secundũ eũ.Et dicũt Ia.bu.Bal.& Ang.in.l.qm̃.la.ij.C.de ap.ꝙ si Papa cõdẽnauit Abb.& cõuentũ in cẽtũ: dimidiã soluet Abb.& aliã dimidiã cõuent⁹.Et dicit Sali.quòd si potestas cũ suis officialibus cõdemnatur in centũ: potestas soluet dimidiã.Similiter dicit Bal.in.c.j.qui feu.dare pos.si prælatus in capitulo incidit in pœnã.l.si quis in tantã.C.vnde vi.cap̃lm tenet̃ ꝓ dimidia,& Prælat⁹ pro alia. An autẽ in illã pœnã incidere possint:vide Abb.in.c.j.de do.& cõtu.¶ Et illa p̃sona, q habet secũ vocẽ vnius personæ alterius corporis obtinebit: quia ibi est maior pars propter dimidiã iuncta vna cũ voce alterius dimidię.Albe.de rosa.in scd'a parte statutorũ.q.clxxxviij.Paduæ est statutũ dicẽs,ꝙ si quis non potest torqueri: nisi sit deliberatum per potestatẽ & priores:obtinet vox potestatis & vnius prioris: quia ibi est maior pars. Et ista fuit opinio Hostien.in.c.postulati.de conces.præb.Sed est communiter reprobata:tum propter gl.hîc, & prædicta:vbi oportet, quòd illud nomen collectiuum verificetur in maiori parte.Tũ propter multas alias rationes, quas pulchrè cõtra Host.dilatat Ioã.An.in.c.à collatiõe.de ap.in vj.probãs, ꝙ si Episcop⁹ habet secũ vnũ canonicũ cõcordem,non præualet votum suum voto aliorũ canonicorũ:quia ad hoc, vt cognoscatur vox capituli, requiritur maior pars. Ergo habendo vocem vnius canonici, non habet vocem capituli. Et dicta Ioan.Andr.reassumit ibi latè Dom. Sequitur etiam Fed.consi. ccxxxij.in Christi. &c.vacantibus canonicatu & præbẽda. in fi.& Lap.alle. xxxij.in fi.& But.& Abb.in cap.postulasti.& in.c. quanto.de his,quæ fi.à præla.& Do. in.c.fi. circa mediũ.de re iu.in.vj.& Bal.in.c.j.in fi.prin.in tit. cui dabitur sacramẽtum.& glo.in.c.vnico.in verbo,à sensu. ne sede va.in.vj. & Abb.hîc,& in.d.c.scriptũ.& per Lud.consi.ccclxvj.ad fi.quæ omnia bene not. Dicas etiam ad materiam huius
10 decre.†ꝙ si arbitri pronũtiarent illos esse iudices,qui nõ sunt, & ab eis non appellaretur, illi possent cognoscere de causa.glo.fi.& omnes hîc.¶ Sed finge, ꝙ vnum rescri-

a ¶ Tantã.Adde qđ no.Ho.Io.Andr. & do.Ab.in.c.postulasti.de cõcess. præb. Fed.de Se. in consi. suo'inci. ad Episcopũ & capitulũ. d.Abb.in consi. xxxvij.inci.casus in effectu talis est.

b ¶ Et prioribus.facit quod no.habetur per do.Sozin. consi.iiij.versi.ex quibus verbis. circa medium.in prima parte.char.xl.

c ¶ Nõ in actu. Ad huius tex. materiam vide doct.& Pe.de Su.& omnino per. Ang.in.l.cũ furiosus. ff. de iudi.& quod per Bar.in.l.multũ.de condi.& demon. &.d.de Ro.in deci.ccclvij.circa tertiũ dubiũ.&c. & in decisi.cccxlvj.si si vn⁹,in no.& Baldus in.l.nec quicquam.§.vbi decretũ.ff.de offi.procõsu.& le.& in.l. fals⁹.ix.col.et Bal. in marg.ver.delegatus. ver.viij.& ver.ix. Et quis dicat̃ delegatus, & quando potestas dicatur delegata; vide no. per d. Sozinum.consil. cclx.incip. in causa manutensis.ver.j. quia cõcessa. cum ver.sequen. char, clx, & in versicu. aliquãdo & quintò.ibi.nam. char, cxcj.

ptũ reuocet aliud ipso facto,sicut qñ est datũ motu proprio:vt latè dixi.s̃.eo.c.cæterũ.in prima restrictione.tũc dubito de ista gl. quia si illi iudices reuocati funditus carẽt iurisdictione,cõsensus partiũ expressus, vel tacit⁹ nõ videt̃ posse eã reuocare.per.l.priuatorũ.cũ si.C.de iurisd.om.iu.maximè cũ p̃sentatio illius rescripti semel denotauerit animũ impetratoris:quod magis irritat aliud rescriptum.Cogitabis:quia nunc occurrit.Demũ adde, quòd nullus istorum potest alteri mandare,quòd in causa non procedat:quia sic mandando ingereret se officio.Ang.in l.quæ omnia.j.col.per illũ tex.ff.de proc.allegat Inn.hîc.

SVMMARIVM.

1 *Habitus iurisdictionis potest delegari.*

2 *Perpetuatio iurisdictionis circa expressa, an operetur in nõ expreßis: concludit,quòd non.quæ regula patitur.v.fallentias.*

Citatio facta contra vnum ex correis perpetuat actum contra alium correum.post nu.2.versi.fallit primò.

3 *Perpetuatio iurisdictionis fit per solam citationem.*

Quoniam ¶ Per clausulã generalẽ positã in rescripto ante expressionẽ rerũ & personarum: delegatus habet iurisdictionẽ in habitu &
c non in actu[c]. Hoc primò.Speciales literæ derogant literis generalibus,quanquã de illis nullã faciãt mentionẽ.Hoc secundò.Nõ dicitur dispositio generalis, qñ nõ cõprehendit totũ genus:sed venit verificanda solũ in vna specie cõprehensa sub genere. Bar. in.l.si domino. ff.de leg.j. per text.ibi.& in.l. si hæres.ff.de op.le. bonus tex.cũ glo. de off.deleg.c.ex parte.el.j. & ibi exẽplũ vtile: de quo hîc ꝑ Abb.¶ Adde Paul.de Ca. in.d.l. si domino. vbi dicit idẽ,quod Bar.ibi:de illo,qui habet expectatiuã. & pro ipso dicit esse casum in.d.c.ex parte.qui secũdũ eũ est fundat⁹ in dictis legibus.Idẽ Abb.in.d.ex parte.faciẽs festũ de illo tex.pro opi.Bar.dicit etiã Paul.vbi.s̃.ꝙ post gratiã primi, vacet præbenda, quã Papa alteri conferat, nõ facta mentione de primo expectãte,qui poterat acceptare eã: nõ valet gratia tanquam surreptitia. alle.d.c.ex parte.Et hæc nota ad intellectũ regulæ gñalis. de re iu.in vj.Sensus gl.in verbo eneruatur.est,ꝙ si per literas speciales sit citatio, procedatur authoritate ipsarũ. secus si fiat ꝑ primas.Cõtrariũ tenet Io.mo.in rub. de rescr.in.vj.videlicet,ꝙ habẽs scd'm rescriptũ sp̃ale citatus à primo põt excipere,ꝙ primus nõ est iudex:quia materia de qua loqtur scd'm rescriptũ,est specialiter cõmissa.Et ista sunt paria,ꝙ qs nõ habet iurisdictionẽ, vel* habeat,*sed nõ quo ad id,de quo agit̃ in speciali casu.c.cũ olim. de of.dele.Et ita But.Ab.& Do.hîc.Tamẽ dicit Imo.ꝙ in practica difficilè obtineret̃ cõtra gl.qa Io.And.& antiq trãseũt cũ ea. ¶ Salua gl.duob⁹modis.Primò secũdum Abb.hîc,qñ secũdus impetrator specialis esset negligẽs: qa sicut primæ tollunt̃ al's ꝑ solicitudinẽ scd'i,& negligẽtiã primi.s̃.e.c.si autẽ.Ita scd'æ reuocatoriæ pñt tolli ꝑ negligẽtiã scd'i, & solicitudinẽ primi. Sed vbi nõ põt scd'o adscribi negligẽtia,gl.malè loquit̃: qa prim⁹ semꝑ obtineret: qa facili⁹ põt iudicẽ recurrere.¶ Dubito de ista saluatiõe ꝓpter verbũ penit⁹. de quo in tex.quod importat ipso iure.gl.fi.in.l.si aduocationũ.C.de postu.ergo si primæ generales quo ad ipsam speciẽ,sunt ipso iure reuocatæ,nõ vident̃ posse reuiuiscere.ar.l.si res.§.aream.ff.de sol.¶ Posses rñdere hoc modo:quia videmus tex.s̃.eo.c.cęterũ.qđ secũdæ non facientes mentionẽ de primis, nõ obtinẽt alicuius roboris firmitatẽ.& tñ per negligentiã primi valẽt: ergo nõ sunt ipso iure nullæ: quia ꝑ alia iura sic declarat̃.vnde hîc põt dici pariter ecõuerso,ꝙ primæ recoualescãt per negligẽtiã scd'i impetratoris.Sed certè illud,qđ de negligẽtia dicit̃.s̃.eo.c.si aũt,& j̃.eo.c.plerũq; nõ loquit̃ præcisè in casu isto,in quo videtur iste tex.vltra determinare dicẽdo, ꝙ circa speciẽ specificatã in secũdis literis,primæ penitus eneruant̃. Tñ opinio Abb.est æqua & fuit prius Car.hîc.

¶ Secun

¶ Secundã saluationẽ ponit Do.videlicet,si ante pręsentationem secundi,est facta specificatio per primũ:quia primũ rescriptũ obtinebit in illa specie,ex quo ante præsentationẽ secũdæ literæ nõ operãtur effectũ.c.audita.de resti.spo.dixi.s̃.e.c.cæterũ.¶ Sed cogita:quia vt dicit ibi Abb.primus semper obtineret: quia facilior est sibi aditus ad iudicẽ.vnde si nõ põt imputari negligentia secũdo nõ videtur prodesse ista festinãtia primi.Secus si fuisset negligens secũdus.Et intellige, ꝙ primus dicat̃ esse solicitus per specificationẽ factã de p̃sonis,vel rebus:& nõ aliter:ꝓpter dictũ Dñici,de quo.s̃.Et cõsidera,ꝙ de iuris rigore multi tenerẽt hãc saluationẽ indistinctè præsupposito,ꝙ ante p̃sentationẽ secundæ non
1 operentur effectũ.¶ †Habitus iurisdictiõis de quo hîc põt subdelegari.gl.hîc cõiter apꝓbata.Et vltra rñsionẽ Abb.ad.c.Romana. de offi.ordiñ.in.vj.respondet hîc But.& Imo. ꝙ Archiep̃s habet ibi iurisdictionẽ sub cõditione,si appelletur. & sic non habet habitu iurisdictionẽ,quo ad determinatas personas.Adde in primis gl.fi.in.c.ex tenore.de fo.cõpe.& gl.j.in.c.licet ex suscepto.eo.tit. quæ ponit sp̃alem casum,in quo habens iurisdictionẽ in habitu, delegat habitũ & exercitiũ.s.i.Papa quo ad iurisdictionem tẽporalẽ.¶ Sed istud pẽdet ex notatis de iudi.c.nouit.Vtrũ impetratori sit concessum exercitiũ iurisdictionis temporalis accumulatiuè ad Papã,an priuatiuè.& per extrauagantẽ Bonifacij.viij.vnã sanctam.videt̃,ꝙ accumulatiuè.Adde etiã pulchra verba Io.And.de ele.si cõfirmationẽ.in.vj.dũ ꝓbat,ꝙ Archiep̃s potest delegare potestatem cõfirmandi suffraganeos in posterũ eligendos:quia sicut negotia futura per vniuersitatem causarũ delegari possunt.c.per hoc.de hæreticis.in.vj.l.solent.&.l.se.ff.de iurisdi.oĩm iudi.ita & ista.Ad.c.si j̃.eo.respõdet,ꝙ ibi præiudicatur ordinariæ potestati: hîc non. Prætereà ibi non extenditur ad futura: quia non fuerũt cogitata,neq; expressa. Ad.d.c.Romana.respõdet,ꝙ non ꝓhibet cõmissionẽ futurarũ appellationũ simpliciter,sed in diœcesi suffraganei.& de illis, q nõ sunt sibi subiecti.¶ Pręterea permittitur ibi facere,vbi hoc vult cõsuetudo:ergo talis cõmissio nõ est cõtra substãtiã rei:qa nõ valet cõsuetudo.c.ij.cũ gl. maiori. de cõsue.in vj.Quã rñsionẽ no.qa fortè clarior est rñsiõe doc.hîc.Et adde Rotã de offi.vicarij.vltima.in antiquis.& tertia in antiquioribus.vbi habet̃,ꝙ Episcopus põt cõmittere vicario exercitiũ ex causis futuris,si descẽdat ab habitu suæ ordinariæ potestatis: sed non posset cõmittere aliqd,in quo nõ haberet adhuc habitũ, neq; exercitiũ: Puta causas sibi per Papã delegandas, vel dispensationes ei cõmittẽdas.quia potestas nullo mõ cõpetens cõmitti non põt.Nõ est sic in casu Io.An.in.d.c.si cõfirmationẽ.quia ibi confirmatio,vel cõsecratio cõpetebat in habitu potestati ordinariæ.sed ista nec actu, nec habitu includitur sub ordinaria,secundũ Rotã.¶ Similiter dixit Pau.in.d.c.Romana.§.j.ꝙ qui potest esse delegatus Papæ si eũdo ad studiũ cõmittit vni causas, quæ sibi cõmittentur in futurũ, valet cõmissio:quia non habet in illis habitũ iurisdictionis,sed capacitatis tm̃.respondet ad illũ tex.quatenus ꝓbaret cõtrariũ,ꝙ loquitur de ordinario:q bene potest cõmittere causas futuras. Similiter dixit Rota.de off.dele.vj.in nouis. ꝙ executor ad bñficia non põt dare potestatẽ collegis suꝑ purificatiõe gratiarũ, quæ sibi cõmittent̃.Rñdet Rota ad dictũ Io.An. vbi.s̃. ꝙ loquunt̃ in cõmittẽte cãs,siue negotia futura expediẽda iure ꝓprio:sec⁹ si alieno.¶ Similiter dicit Egi.cõclusione.xxij. secundũ magnã partẽ. &c.ꝙ iudex datus in cã appellationis, de qua constat: nihil põt in negotio principali:sed bñ põt pronũtiare se incõpetẽtẽ. Et subdit Egi.conclusione.xxviij.& c. ꝙ cõmissio facta suꝑ appellatione nõdũ interposita,est nulla.Et si eadẽ die fuerit interposita appellatio,& facta cõmissio:in dubio præsumitur appellationẽ præcessisse, secundũ eũ.Cõcor.Rota de except.scd'a decis.in nouis, allegata.s̃.¶ Cõsydera rñsionẽ doc.hîc ad.d.c.Romana.in qua videt̃ velle, ꝙ ibi adhuc nõ cõpetebat iurisdictio etiã in habitu: nã istud videt̃ dubiũ. Primò ꝑ id quod no. Rota, vt dixi de vicario: quia vult,ꝙ potestas pro causis futuris põt cõmitti,& in illis videt̃ cõmittẽs hr̃e habitũ,sicut in istis.Prætereà in casu gl.& doc.hic,nõ videt̃ dr̃ia quo ad casum.c.Romana.qa iste habet iurisdictionẽ in habitu cũ cõditione, si genus specificat̃.Ita ibi Archiep̃s cũ cõditione,si fuerit appellatũ.Prætereà, si nõ haberet ibi potestatẽ in habitu, nõ valeret cõsuetudo,ꝙ cõmitteret id, qđ habet tanquã cõtra naturã rei: vt est dictũ.Et iõ magis videt̃ plena rñsio Ioã.And.in.d.c.si cõfirmationẽ.quod ibi prohibetur in diœcesi suffraganeis. de illis qui non sunt sibi subiecti:nõ qa deficiat habitus, sed ꝓpter honorẽ suffraganeorũ.Nã in ꝓprio territorio posset fieri talis cõmissio:vt exp̃ssè sentit Io.And.¶ Et circa.d.c.Romana.vide qđ no.Abb. de testib.c.significauerũt.iiij.vbi dicit,ꝙ licet à futuro grauamine non possit appellari.c.dilecto.& c.cum cessante.de ap.tñ põt appellari sub cõditione,si grauaberis.quia videt̃ perinde ac si diceret:appello ex tũc.& tenet appellatio.vnde licet propter honorẽ iudicis,nõ debeat ita appellari: tñ si appellatur, valet:vt ibi per eũ. ¶ Cõtrarium tenet ibi dñs meus do.Fran.de Are.in.vj.co.per.d.c.Romana.§.j.vbi nõ põt cõmitti cã sub cõditiõe,si cõtingat appellari. Vnde sicut ibi nõ põt fieri cõmissio in cã appellatiõis, ne aliquo modo lędat̃ iurisdictio suffraganei: ita ne tali appellatiõe lædatur honor iudicis.¶ Posset respõderi, ꝙ ibi est specialiter ꝓuisum propter dictã rationẽ: nõ quia de iure actus nõ posset valere.Patet, qa potest validari cõsuetudine:& iõ nõ videtur extẽdẽdus.Tñ nõ affirmo dictã opi. Abb.qa obstãt alia multa, de qbus ibi per dominũ meũ.Et si diceret̃:delegatus in casu huius gl.põt cõmittere habitũ:ergo Episcopus põt cõmittere vicario habitũ pro futuris delegationibus.cuius cõtrariũ est dictũ.s̃.Respõde, ꝙ in casu isto cõpetit habitus mediãte rescripto.Sed in alio casu nõ cõpetit aliqd, sed mera capacitas futurarũ cõmissionũ. Et sic etiã in casu Paul.& Do.in.d.c.Romana.§.j.dũ loquuntur de eunte ad studiũ.¶ Et no. ꝙ iurisdictio cõpetẽs solũm in habitu nõ potest ꝓrogari: tñ suspẽsa patet.qa aliud est ius finiri in aliquo,aliud exercitiũ impediri.al legat.l.ꝙ si fortè.§.fi.ff.de so.& l.si plurib⁹.ff. de admi.tu.Et refert se consultũ in facto nullibi hoc reperisse in certis scriptis Bar. nõ in lectura.in.l.nec ille.ff.de tut.& cura.datis ab his. & idem Pet.de Anc.de of.dele.c.cũ plures.li.vj.¶ Cõtrariũ firmat hîc Andr. Sic. qa iurisdictio intelligitur prorogari cũ eisdẽ qualitatibus & formis,cũ quibus erat iurisdictio prima.gl.fi. prope fi.de præben. hi, qui.li.vj.sæpissime allegata à Bal.sed prima iurisdictio hîc erat solũ in habitu:ergo illa sola est prorogata.Ad istud dic fatẽdo,quòd prorogetur solus habitus, sed sicut habitus prius erat reducibilis ad actũ:ita nũc post prorogationem, sicut & hîc in subdelegatione.¶ Mouet̃ etiã,'quia prorogatio est extẽsio.l.sed si manẽte.ff.de p̃cario.sed iurisdictio non põt extẽdi:ergo nec prorogari.Vnde lapso tpe pręfixo delegato nõ poterit exercere iurisdictionẽ,quo ad ea,q̃ sibi cõpetebãt in habitu tm̃,secundũ eũ.¶ Cõsydera, ꝙ licet post tps non possit fieri prorogatio. d.l.sed si.tñ prius põt fieri & ꝓrogatio & extẽsio:quæ videntur synonyma.c.de causis.de of.dele. Sed aduerte:qa An.Sic.p̃supponit vnũ,qđ videt̃ impossibile, volẽdo exẽplificare dictũ Petri. qa prorogatio tp̃is debet fieri de cõi partiũ cõsensu.d.c. de causis. Si ergo prorogatio debet fieri de iurisdictione,quæ est in habitu:oportet ꝙ cõsentiãt p̃sonæ exprimẽdæ.& sic exp̃sio personarũ p̃cedet ꝓrogationẽ.Ergo nõ ꝓrogabitur habitus,sed exercitiũ:qa facta expressione p̃sonarũ,habet exercitiũ.tex.est hîc.Ergo exẽplũ istud videt̃ indoctè positũ.¶ Si diceres:fiet prorogatio cũ consensu partiũ expressarũ: vt operet̃ quo ad personas nondũ expressas. Solutio. qua ratione perpetuatio in expressis nõ operatur in nõ expressis:eadẽ nec prorogatio. ¶ Si diceres,sicut actus cõmunis vl'i iurisdictioni,vt electio notarij,perpetuat etiã quo ad nõ expressa:vt dicetur j̃.in.ij. fallẽtia. ita prorogatio facta cum consensu expressarum, tanquã actus generalis ad omnia commissa operabitur quo ad personas nõ expressas. Solutio.hoc modo esset dare casum, in quo prorogatio tẽporis fieret sine consensu partium, quarum interest: quia illi non expressi ad hoc non consenserunt. ergo cum causæ sint diuiduæ, consensus vnius partis non pręiudicabit alteri: quia nimium restringeretur d.c.de causis.Vnde dictum Bart. & Petr.de Anch. de prorogatione habitus,debebit alio modo exemplificari.

2 Perpetuatio †circa expressa in rescripto non operatur regulariter quo ad non expressa. glo. hîc,Io.And.But.& cõmuniter oẽs.& Bal.in.c.licet vndiq;. de off. dele.dicens,ꝙ si sit generalis delegatio,puta in causis pupillorum, continet in se vniuersa capitula,tunc perpetuatio in vno non operat̃ in alio:per.l.quid tamẽ.ff.de arbi.Idẽ Bal.in.l.mandatũ.iij.col. C.man.dicens,ꝙ mandatũ factũ ab officiali ratione officij,finitur

morte mandantis in his, quæ non sunt inchoata. Et dicit esse gl. notabilem in capi. ne aliqui. in verbo cœpta. de hære. in. vj. & idem Sali. ibi. vj. col. ibi oppono octauò. & fuit Lud. & Ale. in. l. & quia. ff. de iur. omn. iud. Quibus ex infrà dicendis poteris plura addere. & pro prædictis est. text. in. d. cap. ne aliqui. per locum à speciali. & text. clarior in cap. §. vt officium. de of. dele. in. vj. vbi potestas conseruatoris, qui præponitur vniuersitati agendorũ, extinguitur mor te præponentis re integra, quo ad non cœpta. ¶ Contrarium tenuit Bart. in. d. l. & quia. vlti. col. ibi quæro, quid si committantur. dicens, ꝙ si cõmissio est vniuersaliter facta, videt vnica cõmissio. & ideo incipiẽdo in vna causa: ita videtur induci ppetuatio quo ad oẽs, sicut quo ad illã. Est eadem ratio secũdum eum, Secus dicit si plures causę fuerint nominatim commissæ: quia propter vnã perpetuatã nõ perpetuantur aliæ. Ita intelligit glo. & Inn. in. d. c. licet. qa fuerunt plures delegationes. ar. scire. debemus ff. de verb. oblig. Et ista partem tenet etiam Innoc. in. l. ij. §. sed & si quis. ff. de donat. & Angel. & Sal. in. d. l. & quia. & Andr. Sic. hîc. Mouetur ipse propter gl. ij. in Cle. j. de test. dicentem, ꝙ vbi actus est gestꝰ & gerũdus, sicut lex noua nõ ligat gesta, ita nec gerenda. Et ideo à simili casu nostro cum aliqua sunt cœpta: aliqua incipienda, sicut mors Papæ non operatur in cœptis: ita nec in incipiendis. Nihilominus prima pars communiter tenetur propter tex. in ea allegatos. Nec obst. glo. in. d. Clem. j. quæ reuera est alterius propositi vt satis fuit dictum de ea ti. præcedẽti. c. vlt. fallentia. v. ¶ Sed dic, quòd inductio eius infert solũ hoc, quòd perpetuatio in expressis operatur in aliis, quę sunt connexa illis: & hoc fatendũ est, vt ſtatim dicetur in. j. fallẽtia. Et istam partem tanquã cõmunem sequuntur alij infrà allegandi. Sed sup dicta cõmuni opinione ordinaui nouissimè quinq; fallentias. ¶ Fallit primò in cõnexis. Io. And. Bu. Inn. & Abb. hîc. ar. l. fi. C. de duobus reis allegatæ in gl. vbi citatio facta cõtra vnũ ex correis perpetuat actum contra alium correum. Bene faciunt dicta Cyn. in. l. mandatum. C. man. vbi vult, ꝙ fidelegatur iudicium vniuersale, vt petitiõis hæreditatis: perpetuatum sup̃er vna re, est perpetuatũ sup̃er omnibus rebus eiusdem hæreditatis & accessorijs: tã præsentibus, quã futuris: quia propter naturã vniuersalis iudicij, videtur repetita omnia etiam minima. Est enim vna actio inspecto iure, qđ metimur ex persona agentis. l. j. in princ. ff. si pars hære. pet. Idẽ, si delegatur iudiciũ generale: vt negotiorũ gestorũ, vel tutelæ: vt ibi latius. & sequitur latè Bald. hîc. ¶ Similiter dicit Fed. consi. iiij. qõ talis est. in fi. ꝙ commissio facta de absoluendo plures excommunicatos expirat morte cõmittentis quo ad non absolutos, licet cœpta sit in aliquibus absolutio: nisi negotiũ omnium, qui debuerunt absolui, sit cõnexũ. Ad idẽ quod in alio proposito notãt hîc Cõpost. Io. And. But. Imo. & Do. dicentes, quòd si executor habens potestatem prouidendi ad beneficia in prouincia fecit inhibitionẽ in duabus ecclesijs: postea moritur delegans, poterit iste prouidere etiã in alijs ecclesijs, in qbus nõ inhibuit: dũmodò inhibitio fuerit generalis. quia licet fuerit in certis locis, tñ est vnicũ negotiũ. s. prouisionis in ꝓuincia faciẽdæ. Secus dicũt si in vna, vel plurib⁹ inhibuissent, dicẽtes se velle in altera earũ ꝓcedere: qa tũc nec mortuo, nec viuẽte mãdatore, poterit in alijs exeq. & remittũt ad noꝝ. eo. c. ¶ Fallit secũdò: nisi feciſſet actũ cõem tã ad expſſa, quã ad non expſſa, ꝙt est acceptatio rescripti, vel electio notarij. Ita But. & Do. hîc dicẽtes se nõ videre, ꝙ tales actus nõ sint cões, etiã ad contentos sub cla generali. Et sic est perpetuata quo ad omnes. Idẽ dicunt, si solũ facit exprimi res, vel personas. Nec ob. iste tex. vbi ante expressionẽ non habet exercitiũ: quia verũ est sup̃er principali, sed sup̃ præambulis bene habet, sicut actu habet iurisdictionẽ ad subdelegandũ: vt. §. dixi. Et ita etiã ad faciendũ exprimi res, vel personas. Idem But. de offi. dele. licet vnicuiq; vij. col. ibi quæro, plures causæ. dicẽs, ꝙ vbi delegato sunt cõmissa plura negotia, perpetuatio in vno non operatur in alijs: nisi anteà esset factus actus cõis oibus negotijs. Idem Imo. hîc, & Do. in. d. cap. ne aliqui. Bene facit quod not. Io. And. & But. de fi. presby. c. ex tua. ad fi. dicẽtes, quòd habẽs potestatẽ dispẽsandi cũ illegitimis, vt promoueantur, si fecit actũ cõmunẽ omnibus dispensationibus, nõ perdit hanc potestatem mortuo Papa: aliãs secus. Et idẽ Ioan. And. in Spec. de dele. §. videndum. ver. quid si is. ita intelligens Spec. ibi. ¶ Et intelligunt isti de potestate data per viam commissionis: puta de dispensando cum certis: quia gratia nondum est facta: sed committitur fienda. Secus si per viam gratiæ factæ: puta de dispẽsando cũ incertis. Nã quoad habẽtẽ dispensare gratia est facta. Ideò non expirat mortuo Papa etiam re integra: per cap. si cui nulla. de præben. in. vj. & firmat Fede. consil. lxxxviij. casus talis est: Papa concessit. Et ista sunt de mente Archi. xviij. q. ij. dudum. & ibi. & istud argumentũ est ad quæstionẽ. Et pulchrẽ no. Do. in. c. ij. ij. col. de præben. in. vj. dicens, quòd gratia de conferendis beneficijs vacantibus in curia personis incertis: durat mortuo Papa, etiam re integra. Et ista fallentia de actu communi, posset etiã fortè procedere in casu. de quo per Fede. d. cõsi. cxj. ¶ Aduerte duobus modis. Primò ꝙ exẽplum de acceptatione rescripti nõ est bonũ: quia secundũ Imo. hîc per hoc nõ exercetur aliquis actus iurisdictionis circa cõmissa sub cla generali. Et profecto pro hoc multũ vrget alia rõ: qa si acceptatio esset actus cõis: sequeretur quasi semper perpetuatio quo ad oĩa. Nã iurisdictio non exercetur ante præsentationẽ rescripti. de rest. spo. c. laudita. Vnde semper perpetuatio in vno actu operatur in alijs: qa illum actũ præcesſit acceptatio. & sic actus cõis. Vnde vix posset dari actus, q nõ esset cõmunis: cũ oĩs actus sequatur præsentationẽ. est verũ, ꝙ acceptatio operatur ꝓpetuationẽ. Et dicit cõis, quo ad specificata in rescripto: sed nõ quo ad specificãda. secũdũ Imo. ¶ Secũdò aduerte: qa fallentia ꝓcedit tenẽdo, ꝙ ad perpetuandã iurisdictionẽ delegati, sufficit actus anterior citationẽ: vt per gl. iij. in d. ca. ne aliqui. cũ suis sequacibus. Secus si teneremus, ꝙ solùm per citationẽ: quia citatio nõ est actus cõis: nisi in casu sequentis fallentiæ. & ideò operaretur solũ [a] in causa, [a] in qua cõmittitur citatio. Quæ autẽ sit verior opinio, dixi satis latè de offi dele. c. relatũ. tenendo cõmuniorẽ: ꝙ per solam [a] citationẽ inducitur perpetuatio. Tum, propter. c. fi. in fi. de offi. leg. cui in effectu non datur accommodata responsio. Tum ꝓpter multa, quæ accuratius cæteris adducit Do. in. d. c. licet. & ideò ista fallentia haberet tantã difficultatem in practica, quantã in se habet ille passus. ¶ † Sed posito, ꝙ in cõmissione iudicialiter expediẽda, requiratꝰ citatio: tamen in expedienda extraiudicialiter, est secus: & tũc procedẽt quæ dicta sunt de dispensatione & potestate, in qua præcesſit actus cõis: puta acceptatio: vt est de mente prædictorum: licet nullus clarè insistat in hoc: scilicet, qui sint actus cõmunes in extraiudicialibus. Et si acceptatio est actus cõis, profectò vt plurimum perpetuabitur. Posset etiam dici actus cõmunis, si mandarentur vocari illi, cũ quibus habet dispensari, vel fieret actus similis. De acceptatione nõ affirmo, licet Imo. hîc quo ad iã specificata fateatur cũ alijs, acceptatio nẽ esse principiũ aptũ ad perpetuandũ. Cogitabis. ¶ Fallit tertiò ista materia: nisi facta fit ista citatio ad exprimẽdas res, vel personas: quia tunc est perpetuata iurisdictio in omnibus contentis sub cla generali. Prædicta verò procedũt, vbi est citatio sup̃er re expressa in rescripto. Ita But. in. d. ca. licet. viij. co. ibi, pone datus est delegatus. & Imo. in. vij. col. ibi item subintellige. ar. l. fin. C. de anna. exce. Et ista fallẽtia securior est, quã prꝫcedẽs: qa citatio ipsa est apta perdurare vltra hoc, ꝙ est actus communis omnibus inclusis sub clausula generali. Et rationem assignat Do. in. d. c. licet. iiij. col. quia ex quo citatio nõ dirigitur magis ad vnã causam, quã aliã ex inclusis: ista locutio in definita comprehendit oĩa. c quia circa. de priui. Facit c. cũ plures. in fi. de offi. dele. in. vj. vbi per actum vnius ex delegatis perpetuatur iurisdictio quo ad omues colligas. ¶ Fallit quartò: Nisi citatio esset facta super vna re vel de persona aliqua ex contentis sub clausula generali. quia censet perpetua iurisdictio quo ad alias res & personas, cũ sit tota vnica iurisdictio quoad illos vniuersaliter cõmissa. Ita But. & Do. in. d. c. licet per. l. scire debemus. ff. de verb. ob. vbi, si est vnica cõceptio stipulationis cõtinens sub se plures res, etiã separatas, cẽsetur vnica stipulatio. Puta, si quis promittat omnes seruos suos, licet secus, quando res exprimuntur in stipulatione: quia tũc censent esse tot stipulationes, quot res. Contrarium tenet Imol. in. d. c. licet. viij. col. & hîc: quia fortiter obstat d. c. fi. & d. c. ne aliqui. à speciali. Vnde sicut nõ durat potestas delegati ad vniuersitatẽ causarum quo ad nõ cœpta: quæ tamen cõprehendebantur sub clausula generali: ita nec hîc. Respõde ad. d. l. scire. ꝙ nihil attinet ad præsentẽ materiã, quia illa censetur vnica stipulatio quo ad effectũ, de quo dicit ibi Bar. ſ. ꝙ res contenta in stipulatione non intelligitur esse specialiter promissa: ne propriè peti possit: vt promissa, sed tanquã inclusa in ipsa stipulatione. Sed tamen clausula generalis de qua hîc, licet fit sub vnica conceptione cõprehendens plures per sonas, tamẽ ex quo sunt specificatæ perpetuatio facta in vna, non operatur in alijs: vt etiã satis videt expressum ꝫ. e. c. significauit. secundum eũ. ¶ Fallit. v. & vltimò. Ni fi commissio generalis ad plura cõcernat vtilitatẽ Apostolicæ sedis: quia perpetuatio in vna operatur in alijs. Sal. in. l. mandatum. viij. col. ibi, oppono octauò, per. l. si quis mancipijs §. si impubes. versicu. quemadmodum. ff. de insti. Vbi mandatum institoris à tutore constituti. & sic ab officiali durat tutore mortuo, quia semper ¦ agit nomine pupilli. & ad eius vtilitatem. vnde ipse pupillus facere dicitur. Ita etiam in iurisditione demandata, à Papa ad vtilitatem sedis Apostolicæ. & super illo §. fi impubes. est fundata, dispositio dicti. c. ne aliqui. quia extirpatio hæreticorum concernit id, quod est proprium Iesu Christi & consequenter eius vicarij. Et ista intelligentia ad illum tex. est subtilis & canonistis incognita, secũdum eum. Et subdit, ꝙ vbi cõmissio fieret nomine Apostolicæ sedis, non expirat mortuo Papa, per. c. si gratiosè. de rescri. in. vj. iuncto. c. quoniam Abbas. de offi. deleg. Et firmat Bal. ante eũ in. l. more. iij. colũ. ibi, tertiò quæro. ff. de iurisd. omniũ iudi. ¶ Ex his infert Salice. ꝙ mandatum Regis, vel alterius domini temporalis, qui iurisdictionem transmittit ad posteros, iuxta no. de voto. c. licet. non expirat mortuo: quia successor videtur eadem persona cũ defuncto: qui videtur mandare nomine dignitatis. Et idem Bal. ibi subdit, etiã Sali. ꝙ si comes Romandiolæ, vel Marchiæ ex sua iurisdictione faceret officialem, cui dedisset vniuersalem iurisdictionẽ contra turbantes pacificum statũ prouinciæ: ꝙ eo mortuo, vel aliãs officio functo, nõ puniretur iurisdictio inchoata in persona illius, etiã in causis inchoandis. Quæ omnia diligenter no. tanquã alibi nõ reducta. & de ipis interrogaberis quoties eueniet casus mortis Papæ. vt expertus sum. ¶ Vltimò vide Rotã. de do. & cõtu. xviij. in nouis. Itẽ si impetretur, vbi volũt ꝙ iudex datus contra Titiũ & alios, quorũ interest, potest in prima citatione verificare nominatim illud genus, sed nuntius non, etiam si auditor det ei potestatem verificandi: quia in illum nominandum non habet iudex iurisditionem ante suam cõminationem. ergo processus factus contra illum non valet consequenter nec citatio, quæ est de processu, vt ibi per eos latissimè. & sequitur Lud. consi. ccxlij. quo ad primum. vlt. col. Vbi etiam consuluit, ꝙ delegatus datus cum clausula, vel aliãs sua interesse putans, si citat sic simpliciter illos, quorum interest, nullo nominato, citatio non arctat illũ, qui est in possessione: & impetrator præsumitur verosimiliter hoc scire.

a ¶ Per solam. Adde tu, ꝙ do. Abb. hîc in isto. §. quoniam. in fi. qui dicit, ꝙ si expressio personarũ fit sine citatione, non est iurisdictio perpetuata, tenendo maximè ꝙ index nullum actum iurisdictionalem exercuerit in expressione personarũ. & sic tenet ipse, ꝙ iurisdictio nõ ꝓpetuatur, nisi per citationem. Idem tenet hic Innocẽ. Io. And. contrari. opi. tenet Areti. hîc in. c. cũ in multis. de rescri. in. vj. & malè.

a ¶ Rei. Adde idẽ tenentem do. Soci. suo cõsi. ix. in ci. prosequendo opinionem. ver. quod etiam probatur: quia verba in prima parte. char. x. & cõsi. xlvij. inci. in primo præsentis consultationis. ver. præterea magis. circa me. in. d. parte char. lxxxix.

b ¶ Subreptio. Ad de ꝙ rescriptũ habens plura capitula separata, si cõmittitur vitium in vno, totũ corruit, & vitiatur. Ita Bal. in. c. ad audientiam, de rescrip. And. Barb. in consi. suo inci. scripsit præclarè magnus Ecclesiastes. in. v. char. vi. de Iasonẽ May. præceptorẽ meũ in. l. præscriptionem. in. xxij. co. C. si cõtra ius vel vti. pubi. Adde do. Abb. in isto c. j. ij. col. qui aliter tenuit. Sed postea in. c. super literis. e. ti. aliter dixit, quem videas in. iiij. col. in ver. ij. principaliter quęro.

SVMMARIVM.

1 *Clausula generalis, quidam alij, & res aliæ: multitudinem effrenatam non includit: nec personas: nec res maiores expressis sed pares: vel minores. in prin.*
2 *Subreptio in vna parte non vitiat regulariter rescriptũ in alijs. Ista regula patitur quinque fallentias.*
3 *Clausula generalis sequens specialiter præmissa restringitur regulariter ad ea, quæ sunt similia expressis, non ad diuersa. Concessio generalis, an comprehendat ea, quæ competũt ex priuilegio. post nu. 3. ver. Quod in generali concessione.*
Venditor, si rem dicit liberam ab omnibus decimis: an intelligatur de ordinarijs, vel extraordinarijs. post numerum. 3.
4 *Literæ ad præbendas non comprehendunt præbendas sacerdotales.*
5 *Genus, si simpliciter exprimitur sine aliqua specie, veniunt omnia, quæ comprehendi possunt sub illo genere.*
Clausulæ generali, si adijciatur aliqua dictio ampliatiua de sui natura, veniunt maiora expressis. post numerũ. 5. ver. sic. Secunda declaratio.
Clausula generalis vni non est indefinitè prolata post speciem. Sed cum signo vniuersali veniunt maiora. post nume. 5. ver. Quarta declaratio.
Domus de suo proprio significato accipitur ad habitãdum post nu. 5. ver. Similiter dicit: & ibi in margine.
6 *Alius dictio de suo proprio significato comprehendit similia.*

CAP. XV.

1 SEdes. ¶ Per† clausulam generalem quidam alij, & res aliæ b multitudo effrenata non includitur, nec personę, nec res maiores expressis sed pares, vel minores sic. hoc dicit. Et de hoc verbo sedes & de multiplici sede, vide latissimè Frã. Paulinũ in tractatu de potestate capituli sede vacan. fol. vj. ver. præmitto. vj. & nomina omnium sedium Prælatorum mũdi ponit Alber. in ru. ff. de statu. ho. in. j. commento. Dum Abb. allegat Inno. de iure patronatus ex literis, quem etiam sequuntur hîc But. & Imo. adde Bal. in. l. à procuratore. C. manda. vbi dicit vendidi prædia, in quibus solebam habere quasdã domos ad colligendum passagium: vel habebam ibi furcas: quibus significabatur merum imperium. & dixi vendo prædia omnia & omnia iura, quæ ibi habeo, non est venditum ius passagij, nec furcarum, quin per talem cõtractum locus ille non desinit esse de districtu: nec de pertinentijs antiquitus ordinatis: licet proprietas fundorum sit translata. Nihil enim habet cõe ꝓprietas fundorum cum proprietate iurisdictionis. Nec obstant verba generalia: quia debent referri ad ea, quæ sunt de natura rerum venditarum. allegat Inno. vbi. §. similiter dicit Bal. in rub. C. de contrahen. emp. q. ix. ꝙ verba intelligũtur secundum naturam rei [a] in cõtractu deductæ. allegat Inno. vbi suprà, quem etiam extollit Bal. in. l. fi. C. si finec. vel reli. & in. c. quanto. de iudi.

2 b Subreptitio in vna †b parte non vitiat regulariter rescriptum in alijs: per tex. in. c. si eo tempore. de rescri. in. vj. quem tex. ad hoc extollit Abb. hîc, & in. c. cæterũ. j. col. §. eo. & in clemen. j. in ver. vj. lectura. de præben. & in. c. ad dissoluendum. de despon. impu. in. c. ex literis. in fi. de fide instru. & Imol. in clemen. fi. xxxj. col. ibi, ex quo no. de rescrip. & But. in cap. exhibita. in fin. de iudi. Et ideò But. j. e. constitutus. v. co. ibi, no. tamen. infert: ꝙ cum Papa scripsisset, vt quidam admitteretur ad societatem ter

tij ordinis in hospitali de pœnitentia Florentiæ:& prouideretur sibi de bonis hospitalis, tanquã vni ex alijs: si hospitale non habet bona, valet rescriptum, &recipietur seipsum alimẽtatur⁹. Et sequitur ibi Imo. v. colum. & Domi. in. ij. colum. propter gloss. j. ibi: ex qua etiã colligit Abb. ꝙ subreptio in altero connexorũ vitiat totã gratiã. Et adde Bar. in. l. filiusfamiliâs. §. sequẽs quæstio. ff. de falsis. vbi dicit, ꝙ si [a] notarius adscriberet nominatim sibi & alteri, ita ꝙ instrumentum substantiaẽ in se & alio principaliter: tunc quantũ ad se non valet: sed bene pro alijs, per illũ tex. quẽ dicit esse notabilem. ¶ Sed de hoc scilicet circa instrumentum & dicta testium, an vitium in parte, vitiet totum: vide plenê Inno. & alios. de hæreti. c. fraternitatis. cum concordãt. quas aliâs posui ibi post Ana. & per Alex. post alios. in. l. si ex falsis. C. de transa. ¶ Limita primò: nisi à negotio circa quod fuit commissa subreptio dependeãt alia negotia. Ab. hîc, per istũ tex. Pro quo vide Domi. in. d. c. si eo. vbi dicit, ꝙ si partes in rescripto disiunctæ debent simul iungi quo ad executionem rescripti, subreptio in vna parte disiunctiuę, vitiat aliam. per gl. j. in. d. c. constitutus. Secus si illæ partes disiunctæ non habent coniungi quo ad executionem. ita tex. in. d. c. si eo. ¶ Limita secũdò: vt procedat in subreptione, quæ cõmittitur tacẽdo verũ. secus si est in exprimendo falsum: quia tũc in pœnam mẽtientis rescriptum corruet in totũ. Abb. hîc per istũ tex. in verbo mendax precator. ¶ Cõsidera, ꝙ posset exprimi falsum sine dolo extra casum huius. c. vt dicetur j. eo. c. super literis. Et contra istam limitationem videtur decisio Bu. in. c. exhibita. in fi. de iudi. vbi dicit, ꝙ si copulatiuè inter prima narrata est vna pars falsa, nõ vitiatur totũ rescriptum: nisi super illa sit fundatũ totũ. allegat Lap. xxiiij. all. inci. limitat. in fi. Et ideò videtur ꝙ sola expressio falsi non vitiet partes separatas: [b] nisi vel sit cũ dolo: vel dederit causam cesssioni in omnibus. ¶ Limita tertiò, dummodo subreptio fuerit causa obtinẽdi solũ illud, in quo est subreptio: sicut in. d. c. si eo. tacere ætatem fuit causa quare obtinuit, etiã de curato. Secus si subreptio fuit cã obtinẽdi rescriptũ super omnibus: quia totum corruit. Abb. per. c. super literis j. eo. & idem But. in. c. exhibita. ¶ Limita quartò: Nisi subreptio fuerit dolosa, siue tacẽdo verum, siue exprimendo falsum: quia vitiat totum, licet non fuerit causa rescripti. Abb j. eod. c. super literis in prin. ¶ Considera, quia in hoc præ upponit, ꝙ in casu. c. si eo tempore. tacens ætatem non fuerit in dolo. & hoc potest saluari intelligendo, ꝙ probabiliter dubitaret, vtrum deberet attendi ætas, quæ erat tempore impetrationis: vel quæ erat tempore vacationis. ¶ Limita quintò, Nisi rescriptũ cõtineat repugnantiã manifestã in vna parte, qa tũc istud vitiũ ita inficit totũ rescriptũ sicut manifestus error in grammatica. Car. pulchrè consi. cxxxiij. factũ sic se habet vacantibus. &c. ver. de indulto aũt posteà concesso. Et loquitur de literis, in quibus dicebatur: dũmodo tempore datæ non sit alicui specialiter ius quæsitũ, & paulò post cassabanẽ oẽs collationes anteà factæ. Intelligerem hoc de repugnantia in verbis Papæ dispositiuis. Sed si esset repugnãtia in supplicatione: tũc distingueref, vtrũ in illa parte fundetur tota gratia, an nõ: vt suprà. ¶ Et si diceres: falsitas in vna parte nõ vitiat regulariter totũ. ergo dato, ꝙ repugnantia faciat præsumi falsitatẽ, tñ præsumetur in parte illa, non alijs. Respondetur, ꝙ falsitas hîc sumitur dupliciter. ¶ Vno modo pro falsitate contentorum in rescripto: alio modo pro falsa fabricatione rescripti. ¶ Primo modo procedit argumentum, ꝙ regulariter falsitas in vna parte, non nocet in alijs, vt clarê etiã Rota: de rescri. vij. in nouis. item licet plura. iuncta additione, quæ vult, ꝙ quando ex pluribus veris potest sequi effectus rescripti, non nocet falsitas, quæ est in alijs. Et faciunt quæ dixi. s. e. c. ij. de narrante superflua. ¶ Secũdo modo loquitur Car. nam præsumitur totũ rescriptũ falsò fabricatũ ppter vitium repugnantię, quia inducit violationẽ stili, ergo suspicionẽ falsi. c. quàm graui. de cri. fal. ¶ Vnde, quãdo falsitas est in vna parte, possibile est ꝙ rescriptũ non sit falsò fabricatũ in alia. Sed vitiũ in vna parte inducens suspicionem, nõ dico mendacij, sed falsæ fabricationis, ita corrumpit totũ, sicut manifestus error grãmaticę in vna parte, inficit totum. & ista quotidiana sunt.

3 Clausula † generalis sequens specialiter præmissa restringitur regulariter ad ea, quæ sunt similia expressis [c] non ad diuersa. Ita allegatur tex. & hîc in cle. nõ potest. de procu. & in. l. fi. §. cui dulcia. ff. de vino tri. & oleo leg. bonus tex. in cle. j. de præbẽ. in verbo, quãuis aliã dispositionẽ. &c. cũ cõcor. quæ colliguntur ex allegationibus Bar. in. l. quæsitũ. §. pen. ff. de fund. instru. Et istud tanquam regulare præsupponũt hîc Bu. Do. Imo. & And. Sic. grauiter reprehendentes Abb. hîc. Et per infrà dicenda possent formari ampliationes hui⁹ regulæ: dicendo ꝙ procedit nedũ in rescriptis, sed etiam in mãdatis procuratorũ, in cõpromissis, in contractibus, in vltimis voluntatibus & quibuscunqꝫ materijs. ¶ Per istã regulã dixit Bar. l. sed & si quis. §. quæsitũ. ff. si quis cau. ꝙ clausula generalis sequens reuuntiationem quorundam casuũ fortuitorũ, intelligitur de similibus expressis non de grauioribus. Similiter dicit Bu. de iureiu. c. quintauallis. xxiiij. col. ibi: hæc vera. vbi est compromissum, ꝙ clausula compromissi dans arbitro potestatem lędendi in quãtitate magna, & generaliter in quacunqꝫ alia, intelligitur. s. non multò maiori. [d] Similiter dixit Ang. consi. clxxxiiij. præmittendũ est, ꝙ si dixi in cõtractu volo teneri de euictione, siue res euincatur de iure, siue de facto, vel quocunqꝫ alio modo, non sum obligatus, si iudex te cõdẽnauit de facto iuris ordine omisso. quia de casu tam extraneo non videmur cogitasse. Bon⁹ tex. in. l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrahen. emp. ¶ Per quam dixit Bar. in. d. §. quæsitũ. quasi in fi. ꝙ sub clausula generali non venit casus fortuitus & insolitus. Idẽ But. in. c. j. de commodato. Bal. in. l. j. C. depo. & hîc Bar. in. l. Seio. §. medico. ff. de annu. le. Bal. & Sali. in. l. licet. C. locati. Vnde dixit Bal. in ti. sequẽti. c. cũ olim. ꝙ episcopis nũquam præsumitur in dubio concedi id, quod est insolitum de iure cõmuni. & pulchrè inducit. d. §. frumenta. Per quẽ dixit egregiè Imo. ff. ad leg. fal. l. pretia rerum. quòd cũ venditor frumenti posuerit pretium: tũc currens, iuxta pactũ in venditione appositũ de taxatione secundũ tempus solutionis: & esset caristia insolita nõ existens, nec cogitata tẽpore cõtractus, nõ auditur. Quod tamen reprobat ibi Alex. latè ad fi. Et intellige illũ. §. vt ibi per gl. s. quòd ille expressè in se susceperat casum fortuitum, licet Bar. ibi, & Bal. & Ang. in. d. §. quæsitũ. non sequantur illam gl. Et cũ istis trãsit hîc And. Sic. licet ampliori pleniloquio. ¶ Addatis multa, & primò ad illud de casibus insolitis, quòd in hoc est varietas magna: quia Bal. Ang. Fulgo. & Ale. in. d. §. quæsitũ. & Imol. in. d. c. j. tenent contra Bar. per. d. §. frumenta. Tamẽ pro opinione Bar. posteà consuluit Ale. mihi. consi. per vnicũ numetum omnia volumina cõputantẽ. xxviij. & . clxxiij: visis & accuratè ponderatis. ad fi. sequendo gl. in. d. §. frumenta. Potestis videre in dictis locis, & aliquid in dictionario Alb. in ver. promissio. quasi in fi. ¶ Sed no. aliqua dicta hactenus ab alio non accumulata, ad probandum non ab re, nec extra ppositum. Quòd generalis sermo, sicut non comprehendit maiora expressis: vt hîc, ita nec insolita. ¶ Et primò vide tex. ordinarium in. l. Seio. §. medico. ff. de annu. lega. vbi si lego medico: quæ viuus pręstabam ea veuiũt quæ habuerũt certã erogationẽ annuam. Non autem ea, quæ incertam liberalitatis voluntatem habebant. Et hîc est, quòd licet procurator generalis possit

a ¶ Quòd si. Adde tu ꝙ si notarius facit instrumẽtum contra se valet, ita Bar. in. l. impuberem. in fi. in ver. vlti. nota. ex hoc tex. ff. de falsis. & fuit dictũ Dy. Idem tenuit Sal. in authen. contra qui propria. in. j. colũ. C. de nõ nu. pec. Adde Bar. in l. j. C. de his qui sibi adscri. & in. l. si consul. ff. de adop. & in. l. si seruus. ff. de testa. Adde si vis videre quando notarius possit etiam rogat⁹ de eo, qđ sibi cõmittitur, vide Bar. in. l. ex sententia. ff. de testa. tu. & in. l. seruus cõis. la. j. ff. de stipu. seruo.

b ¶ Separatas. Vide tamen Andr. Barb. Sic. in cõsi. scripsit præclarè magnus ecclesiastes. & c. i. v. char. & Io. fab. in. l. pscriptione. circa fi. C. si contra ius vel vtil. pu. & ibidẽ vide not. p. di Ias. May. in. xxij. col. Et adde Pan. hîc in. ij. co. in. iij. limi. & melius in c. super literis. j. eo. in. iiij. col. ver. ij. principaliter.

c ¶ Expressis. Ad quam materiam adde do. Soci. cõsi. cciiij. inci. in cã Onofrij. ver. confirmãtur præmissa. circa medium. in. ij. parte.

d ¶ Maiori. Adde Rap. Cu. in. l. vbi autem. in princ. de verb. ob. & . d. Alex. in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. p so. vij. col. & Pau. de ca. in. l. in summa. §. illud. de aqua pluuia. arc. & Barto. Cepo. in tract. de serui. rust. c. de aquędu. referentẽ Io. de Imo. in. d. c. quintauallis. al leg. in text. quem vide & adde Frã. de Albergo. in consil. reuocatur in dubium. vtrũ laudo.

ralis possit ea, quæ dñs erat solitus facere. l. vel vniuersorum. ff. de pigno. act. Intelligitur de his, quæ dñs erat solitus ordinariè facere. Secus si extraordinariè. Bar. in. d. §. medico. inferens ad id, qđ est dictum de renũtiatione casuum fortuitorum. Et si Prælatus locat suos reditus, non venit hîc, quod subditi sibi tribuebant p iucundo aduentu ex liberalitate incerta. Old. consil. cxxix. in qõ. qua quæritur per. d. §. medico. Sequitur Pet. de Anc. in repe. c. si p pter. antepe. col. de rescri. in. vj. inferens, an in casu illius. c. veniat id, in quo quis condẽnatur ratione iniuriæ illatæ personæ. quod secundum eũ pendet ex dictis Bar. in. l. prætor. §. de fructibus. ff. de bo. aut. iudi. poss. & illud consilium Old. sequitur Bal. in. l. diuortio. §. ꝙ si in anno. ff. sol. mat. & ibi Imo. Pau. Ro. & Alex. & etiam Alex. in. d. §. medico. in apostillis. Facit dictũ solenne Inn. in. c. ex literis. ad fi. de iure pat. ꝙ si vendo tibi rem cũ iuribus suis sunt vẽdita tm̃ ea, quæ sunt de natura rei venditæ nõ ea, quę per accidẽs. Et sequuntur multi quos reduxit Alex. in. l. iij. in prin. in. iij. col. ff. de acqui. pos. vbi etiam vide Imo. & ad hæc recurre ad lõgum & subtile consiliũ Bal. relatũ per Pe. de peru. in tractatu de societate. viij. parte. q. xxviij. dũ dusputat de illo, qui promisit manutenere & aptari facere certã clausam aquarũ: an intelligaẽ obligatus quãdo insolito impetu fluminis tota destructa est. Et in argumẽtis pro & contrà ibi positis multa inuenies. & dicit Cy. in. l. si filij⁹. C. de bo. dam. ꝙ cũ capitulum sancti Petri Bononiæ concessisset Abbati sancti Proculi perceptionem fructuum primi anni, mortuo quolibet canonico: & decessisset vnus canonicus foraneus, qui percipiebat fructus mẽsæ grossæ ex priuilegio, aliâs non percepturus, certè Abbas nõ percipiet illos extraordinario modo canonico obuenientes, sed solùm quos iure ordinario percipiebat. & sequitur ibi Ang. & Bal. qui hoc extollit. ¶ Quòd in generali concessione nõ veniũt ea, quæ competunt ex priuilegio. Et ita refert & etiam sequitur Ana. in. c. ij. vij. col. de deli. pue. Pro quo facit. l. fi. C. de his qui ve. æta. impe. & quod ibi Bal. & gl. in. c. scriptũ in ver. temporis. & quod ibi Ab. de elec. & quod no. Inn. in. c. verũ. de foro compet. cum concor. quas ibi soleò recitare, ꝙ capitulum non succedit in cõpetentibus Epo iure specialis priuilegij. Et dicit Maria. de Senis j. proxi. ti. in. c. cum consuetudinis. xvij. col. co. ver. xj. effectus, ꝙ licet consuetudo patrisfamiliâs interpretetur & declaret ipsius dicta & gesta. l. solutũ. & ibi glo. ff. de pigno. act. tamen debet intelligi de consuetudine ordinaria, nõ de alia: per dictum. c. medico. Et dicit Bal. in. l. j. ad fi. ff. de statu homi. ꝙ si lego tibi omnes domos meas, quas inhabito, non venit ruralis, quam aliquando tempore pestis habitare consueueram. ¶ Et dicit tota de procu. xxiij. no. ꝙ licet procurator, in antiquis. quòd licet procurator possit necessaria ad causam, non tamen grossa, quæ posset dominus: sicut offerre se ad sponte confitendum. consentire testium examini sine citatione, & similia, quæ nõ veniunt in mãdato, sicut nec donatio, aut vlla liberalitas. & facit pro dicto Bar. in d. §. medico. prælle. Et dicit Bald. in. l. j. ad fi. C. de lega. ꝙ si pater mandat filijs, vt tractent matrem eorum honorificè, eo modo & forma, prout ipse tractabat: tamẽ non tenentur ei facere vestes, quas ex abundanti faciebat ei pater sui honoris gratia: sed quæ statui viduali conueniant. per. d. §. medico. Et dicit Rota de resti. spo. xv. no. ꝙ vbi aliquis. in antiquis. quòd ad hoc, vt spoliatus beneficio audiatur super spolio, debet allegare titulum de iure communi, non de iure speciali dispensatiuo. per. d. §. medico. Tamen in fine opponitur & non soluitur: & videtur mirum, ꝙ allegatio dispensationis nõ admittatur. de hoc alle. Et ista faciũt ad. q. vtrũ, si venditor dixit rem liberam ab omnibus decimis, intelligatur de ordinarijs, vel de extraordinarijs. In quo Bal. in. d. §. frumẽta. dixit, quòd intelligitur de extraordinarijs, nõ autem de ordinarijs per illum tex. ¶ Et quo dicto dicit Franc. de crema. notabili. xvij. vendidi tibi fundum. se fuisse lucratum tres ducatos. Reuera est mirabile. Et prædicta faciunt in contrarium fortiter ad tex. in. §. frumenta. Responderi posset de mente glo. ibi, ꝙ niues temperatæ non erant casus fortuit⁹, vel inusitatus. & obligans se ad casum niuium, nõ est verosimile, quòd cogitet de inusitatis, quia esset nimis grauis obligatio. ideò lex interpretaẽ mentem suam de solitis. Non sequitur ergo idem in omni sermone. & ita illum text. intelligunt illi, qui sequuntur Bart. in. d. §. quæsitum. volendo, ꝙ renuntiatio casuum fortuitorum non comprehendit insolitos, nisi exprimantur: vt etiam pulchrè declarat Bal. in. c. quoniam. in pri. in pe. co. ibi, aduertas tu Legista j. vt lit. non contest. & Alex. in. d. l. pretia. in fi. ff. ae leg. fal. Vide allegatos per Alex. in dictis cõsilijs. & And. Sic. in. c. j. de commodato. Tamẽ cũ non reperiam aliquẽ contra dictum Bal. non intendo mutare stilum meum de non alterandis decisionibus ab alijs non mutatis. Et circa regulam. s. positam induco accommodatè notabile verbum Bart. in. l. ij. ij. col. ibi, sed contra hoc opponitur. ff. de iuris. om. iud. dum dicit, ꝙ cõcessa iurisdictiõe in genere veniunt ea, sine quibus iurisdictio non posset expediri, etiam si sint maiora iurisdictiõe. per. l. quoties. C. de iudi. Dũmodò sint eiusdem speciei. Vnde facta mẽtione iurisdictiõis, non veniet merum, vel mistũ imperium. & hoc vltimũ pondero ad propositum, non autem primũ, in quo non dicitur de genere & specie. ¶ Et pro hoc vltimo vide omnino Egi. Belle. conclusione Rotæ. ccxxviij. si Papa ad instantiã, vbi dicit, ꝙ noua cõmissio causæ alteri cõmissæ adiecta clausula cum incidentibus dependentibus & connexis, intelligitur de his, quæ sunt eiusdem naturæ cuius est ipsa causa. s. de iudicialiter agitandis. Vnde si primus delegatus habet specialem commissionem gratiosè parti concessam de faciẽdo ei respõderi de fructibus, illa potestas nõ transit sub illis verbis, quia intelligitur de his, quæ sunt eiusdem naturæ. videlicet de causis iudicialibus. de quo nunquã obliuiscaris. Et dicit Io. an. in Spe. de teste. §. nunc videdũ. vltima additione. ꝙ si testis adductus pro duobus articulis interrogatus solùm de vno. & finita rñsione illius, dixit se nihil plus scire, intelligitur. s. circa illud. Et idem etiã post publicationem illius articuli poterit examinari super alio: quia verbũ generale adaptaẽ propter specialem sermonẽ præambulũ. Ad quod bene faciũt aurea verba Bar. in. l. de ætate. v. co. ver. sed iuxta hoc quęro, de quo habui de facto ibi: debet intelligi nescio. &c. ff. de min. Et dicit Car. consi. cv. Dominus noster Papa, ꝙ qñ simpliciter scribitur pro beneficio vacaturo venit omnis modus prouisionis, etiam per viam electiõis: quia nõ disponitur in iure, quòd modus electionis non cõprehendatur: si non fuerit expressus: sed solũ quòd expressis aliquib⁹ modis, etiã si addatur, vel aliã dispositionem: nõ venit modus electionis. c. cũ illis. c. j. de pręb. in. vj. Facit Rota de cau. pos. decis. ix. Itẽ si cõmittatur in nouis allegata suprà in rub. Et hodie est ampliatũ, etiã si addatur, vel quãuis aliã dispositionẽ. per cle. j. de præb. & ibi glo. in verbo quãuis. & gl. fi. quia qñ sit prolatio simplex, nõ subest ratio, quare beneficiũ nõ cõprehendaẽ sub omni qualitate. Ex quo nihil est, quòd restringat: sed quando exprimũtur aliqui modi: tunc nõ venit alius modus diuersæ speciei. allegat dictũ. §. cui dulcia. vbi pro prædictis dicit esse casum. Et ad hoc cõsi. Car. vide quod dixi j. eod. c. in nostra. corollario. xxxvij. Et ideò Abb. post But. in. c. j. xvij. colũ. ibi, & mihi placet hæc opinio j. de iudi. & Lud. consi. clxxx. Si admittimus. ad fi. dicunt, quòd si nullo expresso obligo me, vt possim vbiqꝫ cõueniri, intelligitur de omni loco, sed si sunt expressa aliqua loca cum clausula generali: tunc potero conueniri, etiam alibi, nõ tñ in loco valde magis distanti, quã distent loca expressa. Est verum, quòd Imo. ibi in pe. col. intelligit hoc, quando clausula indefinita, secus si esset vniuersalis. vnde si diceretur, Bononiæ, Florentiæ & in alijs locis, pcederet, quod est dictũ. Sed si diceref, & in qbuscũqꝫ alijs locis. intelligitur etiã de remotioribus expressis. Mouetur, quòd iste tex. non habet locum, si diceref, & quoscunqꝫ alios, allegat Io. an. in. c. ij. eo. tit. in vj. Sed reuera Io. an. nõ vult hoc; neqꝫ istud dictũ est verũ: vt patebit in prima declaratione. Et dicit Old. cõsi. viij. quòd si testator mandat solui debita certis creditoribus huius ciuitatis cum clausula: & quibuscunqꝫ alijs creditoribus. intelligitur. s. eiusdem ciuitatis. ¶ Et sequitur ad literã But. in. c. cũ dilecti. j. col. de donationibus. Conueniunt etiã ad hæc verba Rotæ de procur. deci. xviij. Itẽ si quis constituat. in nouis. Dũ dicit, quòd si primò constitui plures procuratores ad iudicia & ad negotia: posteà vnum ad iudicia, cum clausula, quæ reuocat omnes alios procuratores, sub quãcunqꝫ forma verborũ datos: intelligiẽ. s. ad iudicia. allegat dictũ. §. cui dulcia. Et dicit Lud. in. l. damni. §. is qui. ff. de dã. infec. & in sing. clx. quòd si dico cõstituo te procuratorem ad causam, quã habeo cum tali, & ad omnes alias: intelligiẽ. s. quas habeò cum illa

a ¶ Nullitatis. Sed quid si dicat etiã nullitatis? dic, ꝙ omnino poterit opponi exceptio nullitatis patens & manifesta, vt no. per do. Sozi. consi. iij. inci. Circa præsentem cõsultationem. ver. & prædicta. etiã ibi. vnde etiam in j. parte. chart. iiij. Et adde præfatũ do Sozi. in consi. ij. inci. præstantissime doc. versi. tertiò confirmo. cũ ver. seq. in. d. parte, charta. xxiiij. Sed stante dicto statuto, nunquid poterit opponi, ꝙ sit minor excõmunicatus, bannitus, vel quòd alibi cœpit agere & similia? Dic ꝙ sic per eundem do. Soci. consi. xlj. in ci. ante, ꝙ ad qõnem. versi. tertiò respondetur. in dicta parte. char. lxxji

b ¶ Ita consuluit. qđ consilium est in numero suorũ consi. ccxx. incipien. visis compromisso, laudo & statutis. versi. circa no. circa medium. in. ij. parte. char. xcv.

Allegat Bar. in. l. qui habet. §. fi. ff. de tute. Et dicit Lud. consil. xlij. ꝙ si statutum prohibet opponi contra instrumentum guarentigię omnẽ exceptionẽ doli, & quãcunq; aliã: intelligitur
a de alia simili non de maiori: prout est exceptio nullitatis,[a] per tex. hîc, cum si. Et dicit Lap. allegatione. lxx. Sæpe vidi dubitari, ꝙ expressa aliqua causa temporali, non venit spiritualis, ꝙ talis exigit speciale mandatũ. Et dicit Cal. de præben. consi. xiij. ꝙ sicut literæ ad lites non extenduntur ad maiora: ita & multominus literę ad
4 beneficia. Vnde litcræ ad præbendas † non cõprehendũt præbẽdas sacerdotales, & dixit tex. in. l. si cũ dies. §. plenũ. ff. de arbitris. ꝙ si de vna re factum est compromissum, habens in se verba plena: illa plenitudo refertur solùm ad materiam, de qua est disputatio. Et dixit pulchrè dominus Abb. consi. mihi vltra numerũ impressorum. ccxvij. in. q. mouenda inter Antonium. in iij. col. ꝙ si socius facit socio plenã liberationẽ de omni debito occasiõe societatis, dato quòd posteà dicat ex quacunq; causa ratione, vel titulo. intelligitur, scilicet ratiõe societatis. ¶ Ex quo infert, ꝙ si soluit socio aliquid vsurę, in facto societatis, potest illud repetere, nõ obstante liberatione. cũ hîc vsura sit cõtra ius societatis, vt ibi per eũ. quẽ notabis ad multa. Et dicit Old. consi. cccxvj. Domina stella cõtraxit, ꝙ si pater legãs aliquid filiæ nuptæ, dicit, ꝙ aliud petere non possit pro iure naturæ, vel qualicũq; alio modo: debet intelligi de his, quæ sunt eiusdem generis cum præcedentibus. Secus si petat alia, vt non hæres patris, & ideo potest petere dotẽ maternã, etiã si veniat soluẽda de bonis paternis pro ea obligatis. Et dixit Bald. in consi. inci. quod laudũ. ꝙ si in compromisso dicitur de omni eo & toto, intelligatur esse lis & qõ, de quo laudatum fuerit. intelligitur dũmodo sint talia, quæ assumpserint naturã aliorum deductorum coram arbitro: & fuerint pariformiter deducta: aliâs si sunt dissimilia ab expressis, vt puta, nõ litigiosè deducta: nõ põt dici, ꝙ sunt de natura expressorum. & per consequens ab arbitro non decidibilia. alleg. gl. in
b l. ij. C. de transac. & ita cõsuluit[b] pridiè acutissimi ingenij vir Bartholomęus filiut Sozini, deducens vim dictæ clausulæ, ex dictis Ang. in. l. j. ff. de transac. & in. l. cum hi. §. sed cum lis. eo. ti. & in. l. ij. C. eo. tit. & doc. in. c. exposita. de arbi. cũ cõcor. Et dicit gl. in. c. cũ in illis. §. cũ autem. in fi. de præbẽ. in. vj. ꝙ expressis aliquibus modis prouidẽdi de beneficijs adiecta clausula generali, vel alio quocunq; modo: nõ veniet modus collatiuus, quando fuit dictũ de electione vel præsentatione: quia cum collatio sit maior electione, vel præsentatione: non includit sub clausula generali. per illum tex. quod dictũ ponit etiam Marian. vtens verbo arbitro, & non allegans Do. in repe. c. postulasti. xxxvj. col. ibi. Quod arbitror limitari posse j. e. & posteà hoc restringit, vt referã j. in. vij. declaratione. Et dicit Cal. de arbi. cõsi. ij. ꝙ si dicitur in cõpromisso de non petenda reductione ex quacũq; alia ratione, vel causa. illa dictio alia, non refertur ad læsionẽ enormissimam, sed similem expressę. per. l. quidã relegatus. ff. de re. du. & per text. hîc. Et dicit Albe. de Rosa. in. l. j. vj. col. ibi, nũc venio ad quæstiones. ff. de offi. procu. Cæsa. ꝙ si expressis in mandato aliquibus verbis importantibus liberam, subijciatur clausula promittens ratum habere, quicquid per procuratorem gestum fuerit: intelligitur quo ad expressa tantùm. Et pulchrè loquitur, vt de ipso etiã memini in. c. solitæ. in fi. de maio. & obe. Et idẽ no. Bar. in. d. l. j. in vlti. co. dicẽs ꝙ talia verba sunt potius ad cautelã. nõ ꝙ aliquid oprentur. Nam quæ dominus mandauit nõ est necesse: ꝙ habeat rata. & dicit Lu. consi. cclxxxiiij. triplici ex capite. ꝙ si in conuentione facta inter Titium & ecclesiã de certis bonis, dicitur inter alia, ꝙ Titius alienare non possit: deinde dicat, ꝙ post mortẽ Titij debeant remanere omnia ecclesiæ: intelligitur de bonis in cõuẽtione deductis, nõ de alijs bonis Titij. per. l. si de certa. C. de trãsac. & in. l. iubemus. C. ad velle. ¶ Possunt aũt differre expressa à non expressis pluribus modis, de quibus per Bu. Imo. & Do. ibi, & hîc. Et vbi est differentia in qualitate & in quãtitate: tunc illa non veniũt, etiam si adijciatur verbũ vniuersale: puta qualibet causa. Ita Do. hîc allegat gl. in. c. ex literis. de off. dele. in verbo, satisfactũ. ibi: pro qualibet alia causa, quæ non sit manifesta. Ex his dixit Ian. de of. dele. c. cum olim. el. ij. in gl. nobis videtur, ꝙ conquestus de furto & alijs iniurijs, non potest agere de homicidio. & sequit Bu. Imo. & Do. hîc. Item expressa pecunia, non possum agere super castro. Inno. & prædicti hîc. ¶ Itẽ expressa decima, nõ possum agere super ecclesia, quia illa censetur res maior. Io. an. in Spe. de rescri. præsenta. §. fi. in prin. ver. item in eo, ꝙ minores. & ibi etiã, ꝙ expressa certa re, per clausulã generalẽ, non potero agere actione iniuriarũ: quia illa censetur magna ex eo: quia cõdemnatus efficitur infamis: ca. cũ te. de re iud. ¶ Pro vera aũt intelligentia prædictorũ & similiũ notaui octo declarationes restringentes & modificantes materiã istã, quæ periculosior est, quã alia: fortè hoc anno habita, vel ha-
5 benda. ¶ Prima declaratio. Si exprimitur simpliciter genus sine aliqua specie, veniũt oĩa quæ comprehendi possunt sub illo gñe. per. d. §. cui dulcia. vbi legando simpliciter dulcia, veniunt oĩa etiã non potabilia. Et ita Abb. post alios hîc allegando, etiã Bar. in. l. j. ff. de ope. no. nun. vbi Bar. & alij ponunt, qñ verba gñalia recipiãt restrictionẽ de habilitate. Adde gl. optimã. in. d. cle. j. in verb. quãuis. ibi vidi etiã dubitari. de præben. quam sequitur Car. d. consi. cv. vt latius eam defendit & approbat in. d. cle. j. §. ad hoc. iiij. colũ. quia non probatur iure, ꝙ non veniat beneficiũ electiuũ: ex quo nulli modi sunt expressi. Et sequit etiã Imo. ibi. in. ij. col. & Do. in c. cum in illis. §. j. ij. col. de præbẽ. in. vj. & dixi j. e. c. in nostra. corollario. xxxij. Adde etiam Io. an. in. c. ij. iij. col. ibi ego puto. de rescr. in. vj. vbi dicit, ꝙ ille tex. non habet locũ, qñ nulla persona exprimitur in rescripto, ea quæ de bonis, vel in rescripto quicquid post iter arreptũ, & similibus. in quibus plures quã quatuor cõueniri possunt. Et ista sunt verba, quæ voluit allegare Imo. in. d. c. j. pen. col. de iudi. per quæ, vt vides non probatur illud, quod ipse dicit, & est cõtra mẽtẽ prædictorũ, vt etiam dicetur in quarta declaratione. & ista dicta Io. an. sequitur ibi. Do. post Io. de lig. iiij. colũ. quãuis Imo. ibi & hîc cõtrariũ teneat, mot⁹ per rationẽ illius tex. Cui rñdetur, ꝙ illa ratio adaptatur ad casum ibi expressum. ¶ Adde etiã pro illa declaratione Car. in cle. nõ põt. q. xiiij. de proc. Et caue, quia si expressione gñis nulla spẽs exprimitur, procedit hæc declaratio, puta cõtra quosdã. Secus si aliqua exprimeret, vt si impetro contra quosdam laicos, ita gñaliter, quia dato, ꝙ ante gen⁹ vel post, nõ sit species, tamen non venient maiores, puta clerici. Rota hoc tit. octaua deci. Itẽ si clericus. in nouis. ¶ Secũda declaratio. Si clausulæ gñali adijciat aliqua dictio ampliatiua de sui natura, veniunt maiora expressis. Inno. de offi. Archid. c. dilecto. in gl. j. dicens, ꝙ si libellus dicat: peto procurationẽ, & quædã alia ad me iure Archidiaconatus spectantia. per illa verba possum agere de maioribus, dummodo spectẽt ad Archidiaconatũ. Et idẽ si diceretur, & de rebus alijs ratione hæreditatis ad me spectantibus. Nã possum agere pro maioribus, quã sint expressa, dummodo ad hæreditatem pertineant. & sequuntur ibi Io. an. & But. & etiam But. Imo. & Do. hîc, adaptantes prædicta verba ad impetrationẽ. Et sequitur etiam Ang. in. l. fi. C. de exce. Tamen considerat, ꝙ ibi Inn. non firmat: sed dicit ꝙ ibi valuit processus super maioribus, quia non fuit oppositum, tamẽ fortè limitatio est vera. vt attentabitur in quarta declaratione. & dicit Cõpost. hîc, quòd sicut dictio collectiua ampliatiua se ampliat ad speciẽ, vt est dictũ, ita dictio

ctio restrictiua restringit. Vnde si impetro cõtra Epm & alios clericos, illa gñalis clausula cõprehẽdit clericos, sed nõ Epos, propter naturã adiuncti. & seqt hîc Butri. Imo. & Do. ¶ Tertia declaratio. Quãdo nõ expressa differũt ab expressis solũ in qualitate, & nõ sunt maiora expressis, nõ habet locũ iste tex. Imo. & Ab. hîc cõtra But. & Do. quia secundũ Imo. nõ põderat iste tex. diuersitatem in qualitate, sed solũ, an sint maiora, vel grauiora expressis. Et hinc est, ꝙ expresso clerico veniet laic⁹ sub clausula gñali, secũdũ Spe. de rescripti præsenta. §. fi. ver. quid si quis nominauit. post Vin. hîc, quia laicus minor est clerico, licet tamẽ diuersę qualitatis. & sequunt Imo. & Abb. hîc. Similiter expresso castro poterit conueniri super prædio, quia est res minor, & tamẽ qualitatis diuersæ. & expressa decima poterit conueniri super quantitate pecuniæ, quia decima ratione spiritualitatis dicit res maior, secundũ Imo. hîc. Facit etiã secundũ Abb. in c. qui ad agendũ. ij. respõso. de procu. in. vj. vbi expsso casu requirente spãle mãdatũ subiecta clausula generali veniunt alij requirentes spãle mãdatũ. & tñ absurdũ esset dicere, ꝙ nõ venirẽt casus, qui sunt alterius qualitatis, quã expsi. Facit etiã secũdũ And. Sic. hîc. qđ not. Ang. l. vtimur. ff. de sepul. vio. & in. l. j. ff. ad. l. Iul. ma. dicẽs, ꝙ securitas data vni pro se & alijs socijs, prodesset etiam
a Iudæo socio.[b] & tamẽ est diuersæ qualitatis & sectæ. Nec est phibita societas in mercimonijs: vt pbat Abb. de vsu. c. post miserabilem. per illũ tex. Ex quo infert hîc And. Sic. ꝙ in casu huius Decr. poterit cõueniri Iudæ⁹. ¶ Similiter referũt hîc Bu. & Imo. Io. an. in addi. Spe. dicere, ꝙ secũdũ stilũ curiæ, expsis clericis & secuta gnali clausula, cõprehendunt etiã religiosi, licet sint qualitatis diuersæ: tñ nõ sunt maiores: nec multũ differũt. ar. xij. q. j. c. duo sunt gña. Nõ ob. §. cui dulcia. vbi in materia larga nõ veniũt diuersa in qualitate: qa respõdẽt hîc Imo. & Ab. licet vtantur diuersis verbis, ꝙ loquitur in materia legatorum, in qua mẽs testãtis videt esse, ꝙ veniãt, q̃ sunt similia in qualitate, qa gen⁹ ibi adiectiuè positũ venit verificãdũ in suis substãtiuis. & apparet ꝙ p alia verba testõr sensit de subiecto certæ qualitatis, vt de vino, quod est notabile. ego præsumimus, ꝙ testõr in gñe sequẽti intellexit de materia simili. Sed hîc loquimur ĩ rescriptis, in quibus secundũ Imo. debet etiã attendi mẽs Papæ rescribẽtis, quæ nõ videt esse in põderãda qualitate. Sed ꝙ in rebus & psonis attẽdat differẽtia maioritatis & dignitatis. & sic volũt Imo. & Ab. ꝙ iste text. nõ cõsideret differentiã qualitatis. Sed caue, quia hoc mõ ista declaratio videtur habere locũ solũ in rescriptis. qđ est cõtra dñm Ab. & Imo. hîc, & cõtra tex. in. d. c. qui ad agẽdũ. in quo nõ est verosimile, ꝙ veniãt solũ casus eiusdẽ qualitatis, ideò videt tenẽda ista declaratio gñalr. Nisi vbi cõstat de mẽte disponẽtis, ꝙ voluerit cõprehẽdere ea, q̃ essent eiusdẽ qualitatis. prout fuit in casu. §. cui dulcia. ¶ Quarta declaratio. Vbi clausula gñalis nõ est indefinitè prolata post speciẽ, sed cũ signo vniuersali, veniũt maiora. vñ iste tex. & siles pcedũt, si diceret, & quosdã alios. Sec⁹ si diceret, & quoscũq; alios. Imo. in. c. j. pe. co. de iud. alle. Io. an. in. c. ij. de rescri. in. vj. q nõ dicit hîc vt dixi in prima declaratiõe. Facit gl. ĩ cle. j. in verb. quãuis alia. de re iudi. vbi expssa cã bñficiali cũ adiectiõe ista vel quauis alia, venit spũalis & crĩalis. & seqt ibi Card. post Pau. ij. col. & ibi Imo. iiij. col. dicẽs ita limitari text. istũ. Facit gl. in cle. ne Romani. in verbo, vel alio quouis modo. de elec. & in cle. si. in verb. de sen. exc. & in cle. ij. in verbo, quãuis. de reb. ecc. cũ si. Et facit secũda declaratio, de qua. s̃. ¶ Sed cõtra istam declarationẽ sunt multę decisiões. s̃. allegatæ in regula: maximè Bar. in. d. §. q̃sitũ. & Car. & Old. in dictis cõsilijs. ¶ Ad idẽ glo. expressa in l. si fugitiui. C. de ser. fug. in verbo, qualibet alia pœna. & exponit, scilicet siti. Et idẽ Do. hic; vt dixi. s̃. in ver. possunt. allegãdo gl. de offi. deleg. c. ex literis. Ad idẽ qđ no. Car. in cle. nõ potest. iij. q. de pcu. post Pet. de anc. ibi, & Lap. allegatione. lxx. sæpe vidi. vlt. co. vbi dixi, ꝙ si in mãdato est ista clausula, & ad oĩa alia, etiã maiora, vel grauiora. nõ veniũt talia, nisi vnũ de grauioribus sit expressum, æquiparãdo, quod dicit depositiuo ad cõparatiuũ. Vñ si diceret, & oĩa alia etiã exigẽtia spãle mãdatũ. tamẽ nullũ de illis venit, nisi aliquod exprimat. d. c. qui ad agẽdũ. Ita in isto cõparatiuo de maioribus, nullũ veniet, nisi aliquod exprimat. Ad idẽ cõsi. Lud. cclxxj. vis tota. in prin. vbi expsè vult, ꝙ si Rex vendit terrã cũ iuribus quibusdã regalib⁹ expsis, adiecta cl̃a, & quibuscunq; alijs iuribus regalib⁹: nõ veniũt iura regalia maiora expressis. Ad idẽ Rota de rescriptis, prima. in nouis. vbi dicit, ꝙ ista clausula, de vacaturo p mortẽ, vel alio quouis mõ, exponit. s. ex psona eiusdẽ. Nõ obstãt gl. præallegatæ, qa nõ videt extẽdere spẽm ad maiora. Nõ ob. secũda declaratio, qa p rñsione possumus recurrere ad distinctionẽ Bar. in. l. q̃sitũ. §. pe. de fun. instr. abbreuiatã hîc p Ab. & cõsiderare. ij. casus. Prim⁹ qñ ex. j. habet hæreditatẽ, vel ius Archidiaconatus, aut similia habẽtia suũ subiectũ, tũc videor principalr respicere ipm genus ad oẽs quascunq; eius spẽs. Et dato ꝙ vnã expsserim, nõ expsi cã restringẽdi genus ad siles: sed poti⁹ ad cautelã ꝙ ex abũdãti. vel cã demõstrationis. Et isto casu nõ videt species referri ad gen⁹ p viã restrictiõis, sed ad actũ, si simpliciter intẽtat, & ille nõ regulat à specie: vt in. l. legatã. secũdo respõso. ff. de sup. le. ¶ Secundus casus est. Vbi ex primo speciẽ cũ adiectiuo vniuersali, nõ habẽte aliud subiectũ, quã speciẽ præmissam: puta de prædijs & quibuscunq; alijs reb⁹, quia videt principaliter disponẽs loqui de specie: & velle eã extẽdere, nõ aũt exẽplificare genus, cui nõ dedi certũ subiectũ. & ideò nõ veniũt maiora expressis, sed quando genus habet suũ subiectũ, sicut in casu præcedenti, secus est. ¶ Et istis adde oĩno, quod dicet infrà in. vj. declaratione. ver. intellige tertiò. & istã quartã declarationẽ nõ reperio discussam. Et prædicta faciunt ad q. prædictã, vtrum illa verba, si vacat bñficium morte Titij, vel alioquouis mõ: intelligant ex psona Titij, vel alterius. de quo dixi in. c. in nostra. in. xxxvij. corollario. ver. fallit. iiij j. e. ¶ Quinta declaratio. Dispositio huius Decre. procedit specialiter in rescriptis, in quibus propter eorum odiositatẽ ponitur specialis doctrina: secus est in mandatis procuratorum. & in cõtractibus & alijs in quibus, licet nominent personæ minores, veniũt etiã maiores, & etiã negotia maiora. Ita Inn. hîc, sup verbo maiores. & sentit expsè gl. ma. hic & Host. But. & Ab. de ver. sig. c. cum tibi. licet But. hic in sua distinctione, quã sequit Imol. & Do. videat psupponere, ꝙ hic nihil sit speciale in rescriptis. Et præ cæteris insistit hic Ab. pter verbum volẽtes, de quo in tex. & inducit. d. c. q ad agẽdum. vbi esset absurdũ, ꝙ nõ venirent casus diuersæ qualitatis. Et si diceret, nõ veniunt grauiora. d. c. nõ põt. Respõdet Imo. & clarius Ab. ꝙ loquit de grauioribus, ex quibus dñs incideret in pœnã ex facto procuratoris & in dubio nunquã vident talia mãdari. l. si procurator. & ibi Bar. ff de cõdi. indebi. c. si cõpromissarius. de ele. in. vj. cum si. de quibus dixi latè in. c. j. vt lit. nõ cõte. Sed bene venirẽt ea, quæ alio respectu essent grauiora sub expsione vnius casus spãlis, etiã q nõ essent de illis grauioribus, scđm eos. Et ista sunt notãdã: qa vt dicit hæc Abb. multi decipiũtur, dãdo varias theoricas, p istũ tex. & d. cle. nõ põt. Vnde dixit Pet. de anc. in. d. c. ij. de rescr. in. vj. quòd si cõstituo te pcuratorẽ cõtra Titiũ & quosdã alios debitores meos, poteris cõuenire etiã digniores Titio. ¶ Sed cõtra prædictos tenet hic And. Sicu. per ea quę post ipsum allegata sunt. s̃. corroborãdo regulã. Ex quibus patet, quòd cõiter iste tex. intelligit, vt ponat ius cõe. Respõdet ad verbum volẽtes, quòd magis debet at

a ¶ Iudæo socio. Adde idem tenẽtem do. Sozi. consi. lxiij. inci. in pręsenti consultatione. versic. quartò pro hac parte. in j. parte. char. cix.

tendi verbum decernimus. de quo in tex. quòd quando ponitur in materia anti qtus declarata, nõ importat ius nouũ. But. & Abb. de iudi. c. ij. & iſta nõ eſt materia noua, ſed ſumpta ex. d. §. cui dulcia. Nec eſt bene reſpõſum ad dictã cle. non põt. quia ſecũdum eum verbũ maiora & verbũ grauiora. ponunt ibi ſeparatim: ergo ſi ſolum ſunt maiora, licet nõ grauiora habet locũ illa cle. Et ſic etiã vbi nõ agitur de incurrenda pœna, nõ oportet neceſſariò intelligere, ꝙ ibi fuerit expreſſus aliquis caſus ſpãlis. Et dicitur ꝙ nõ veniunt maiores, quia ſi intelligeretur, ꝙ nullũ ſpãle fuiſſet expreſſum, eſſet illa cle. de in dubitabili: & nihil adderet. ad. d. c. ad agẽdũ. vt hîc p ipm prolixius. ¶ Cogitabã quinq; ꝓ iſta opinioe, quã ſentit hîc Bu. & Do. Primò dictũ Inn. i. d. c. ex literis. de iurep. de quo dixi ſ prin. hui⁹. c. Et quod notat Inn. in. d. c. dile cto. in prin. de of. Arch. vbi aptiſsimè vult, ꝙ iſte tex. ꝓcedat in libello & in contractibus. Et ſi opinio aliorũ eſſet vera deſtruerentur illa dicta: & ſimilia ſuprà poſita fundata in iſto tex. Et nõ præſumit tãtus error in tã frequẽtata allegatione iſtius tex. facit lex. minimè. ff. de legibus. ¶ Conſidera ſecũdò inductionẽ, quã facit Abb. d. c. qui ad agendũ. quod eſſet abſurdũ, ſi non veniret diuerſa in qualitate, quia fateor ꝙ veniũt: vt. ſ. in. iij. decla ratiõe. Sed non veniet caſus requirens ſpãle mãdatũ, qui ſit maior: etiã ſi non ſit de illis, per quos dñs poſſet incidere in pœnã: vt. ſ. probauit And. Sic. inducẽdo dictam cle, nõ põt. Pro quo vide Abb. ibi, qui punctualiter ita põderauit illũ tex. pro opinione But. hic, & vult, ꝙ exp̃ſo aliquo caſu ſpãli, nõ veniũt maiores, etiã nõ cõcernẽtes dictũ periculũ ꝓ illũ tex. in verbo, maiora: Saluã opinionẽ Inn. hic, & gl. ibi: qñ nõ exprimitur aliquis caſus requirens ſpãle mãdatũ: ſed talis qui venit ſub gñali mãdato: quia tũc cla ſequẽs nõ reſtringitur ad ſimilia expreſſa. cũ oẽs caſus veniãt ſub gñalitate verborũ: dũmõ non requirat ſpãle mandatũ. Et iſtud vltimũ bene nota, qd tn nõ affirmo cõſtãter: ſicut nec Egidius affirmat deciſione ꝓpe alleganda. ¶ Conſidera tertiò. Quòd imo cle. non põt. procedit, vt dixi, etiã in maioribus non periculoſis quo ad pœnã, & ita videtur gl. in. c. ſi. in verbo ſpecialẽ. de procu. in. vj. quæ dicit, ꝙ ſub cla gñali non veniũt longè maiora expreſsis: vt contrahere matrimoniũ, & ſimilia. Idẽ clarius ſentit gl. in. c. ꝓcurator. de cle. in. vj. dicẽs, ꝙ exp̃ſo vno caſu ſpãli, nõ venit ptãs iuran di in aĩam cõſtituentis. & tñ iſte caſus nõ concernit pœnã: nec periculũ cõſtituẽtis, niſi ſit in culpa: vt dicit gl. ſi. in. d. cle. nõ põt. ¶ Conſidera quartò notabilia verba Egidij deciſionẽ Rotæ, quinta: vbi in effectu vult, ꝙ generale mãdatũ ineludit, etiã maiora expreſsis, qñ nullũ regrit ſpãle mãdatũ: vt ꝓ Inn. hic: quia ſola gñalitas per ſe ſufficeret. vñ nihil facit ſpãlitas ꝓcedẽs. & ſic videt rñdere ad §. cui dulcia. tñ ſubdit, ꝙ adhuc ille §. obſtat: & ſic non firmat. Poſteà ſubdit ad propoſitũ, ꝙ ea, q̃ exigunt ſpeciale mandatũ bene veniũt vno expreſſo, dummodò non ſint maiora illo. & ſimp̃r dicit maiora non reſtringẽs maioritatẽ ad importãtia periculũ. Ad idẽ vide Ale. cõſi. mihi. xxij. viſo inſtrumẽto ſyndicat⁹. ad fi. vbi dic, ꝙ ſi exp̃ſis aliquibus caſibus ſpãlibus dicat, & ad oĩa alia connexa & dependentia ab eiſdẽ etiã ſi talia forẽt, quæ exigerent mãdatũ ſpãle, intelligit niſi ſint maiora. alleg. Do. in. d. c. qui ad agẽdũ ſecũdò reſponſo. in fi. qui poſt zenze. vult, ꝙ cla generalis ibi nõ includat maiora. alleg. etiã dicta Bar. in. l. qui Romæ. §. Callimachus. ad fi. ff. de verb. obl. Adde etiã ꝓdictis Car. & latius Imo. in. d. cle. non põt. vbi Imo. videtur ſentire q̃ prædixi in vlt. col. ¶ Conſidera. v. Quòd tex. in cle. non poteſt. non habet aliquod verbum iuris noui. & ideò, neq; in caſu illo, neq; in iſto, videt aliquid ſpãle. Poſſes tamẽ dicere, ꝙ vnũ ſit ſpãle in reſcriptis, ꝙ nõ ſolũ ſi exprimitur ſpecies debeat ab ipſa reſtringi genus, ſed etiã ſi exprimat quid indiuiduũ. Et licet oẽs indiuidui ſint æquales: & ſic veniret oĩs homo de propria ſignificatione. tamẽ ꝓ iſtũ tex. erit ꝓuiſum, ꝙ nõ venient perſonæ digniores. & ita ꝓcedet conſideratio Ab. hic. col. iij. ibi nõ mirũ. ¶ Cogita etiã, ꝙ mandatũ procuratoris vr extẽdi ad debitores, etiam digniores, vt eſt dictũ ſuprà, quia videtur ibi concurrere oĩmoda intentio mãdantis. & cle. nõ põt. nihil dicit de pſonis maioribus. ¶ Sexta declaratio. Si cla generalis eſt adeò ꝓgnans, ꝙ ſalua rõne recti ſermonis, nõ põt opponi, quin comprehẽdat maiora, tunc regula prædicta nõ procedet. Puta, ſi in reſcripto diceretur de certis cauſis cũ cla, & alijs rebus, etiã ſi eſſent maiores exp̃ſis. Et idẽ ſi diceretur, idẽ de perſona: propter dicta Bar. & alios. in. l. ſi de certa. C. de trãſa. & Bu. Ab. & Imo. in. c. j. de tranſa. vbi dicũt, ꝙ licet verba trãſactiõis nõ trahantur ad no. ſpecificata: tamẽ fallit vbi ſalua rõne recti ſermonis nõ poſſent ad illa ſola reſtrigi, quæ ſunt deducta: p. l. pluribus. ff. de accepti. & l. ſi ex maiore. in verbo pacti. & ibi Cy. C. de exce. & pulchrè Ale. conſi. mihi. lxij. ſuper ꝓmiſſo themate. vj. co. ¶ Intellige tripl̃r. Primò, dũmõ illa verba ꝓgnãtia ponanẽ diſpoſitiuè. Secõ ſi in vim executionis, quia plenitudo verborũ ibi poſita vr ꝓſuppo nere, ꝙ actus ꝓncipalis fuerit amplè diſpoſitus, & in ſup poſito nihil diſponũt. Si ergo in diſpoſitione de illo nõ dicitur illa adiectio poſita in executione, nihil auget, ẽt ſi vis verborũ videat aliud ſonare. Sic intellige cle. j. de ꝓbẽ. vbi habes duo exẽpla. Et rationẽ aſsignat Rota de procuratoribus. xxiij. in anti. &. j. in antiquioribus, quia verba quę ꝓſupponũt aliud, nihil diſponunt in ſuppoſito. Et ille tex. ſeruit ad multa, quę reduxi. de off. or. c. licet. vbi vide. Et de illo tex. meminit etiã Ab. in. c. j. &. iij. col. de ſeq. poſ. & fru. ¶ Intellige ſecũdò, niſi eſſemus in materia, in qua lex dat certã formã exp̃ſioni, quia non ſufficiunt verba quãtuucũq; prægnãtia, ſed requiritur formalis exp̃ſio. per. c. qui ad agẽdũ. in fi. de procu. i. vj. vbi iſta verba & ad oĩa alia requirentia ſpãle mãdatum, nullũ includũt de illis, & tamẽ inſpecta ratione recti ſermonis, videretur ſecus. ¶ Et ideo dicit Ang. in. l. ſed & ſi quis. §. q̃ſtũ. in fi. ff. ſi quis cau. ꝙ non valet renuntiatio caſuũ fortuitorũ, etiã ſi dictũ eſſet in renuntiatione, ꝙ habeãtur pro exp̃ſis & ſpecificatis oẽs caſus, qui contingere poſſent, per illũ tex. in verbo ſpãliter. Fatetur ſecº eſſe ſi talia verba apponerentur in ſtatutis, vel reſcriptis motu ꝓprio conceſsis, vbi Princeps poteſt velle, ꝙ aliquid habeatur pro exp̃ſo, vt per Io. an. in. c. j. de excep. præla. in. vj. cũ concor. de quibus per Alex. in. d. §. q̃ſtũ. ij. col. dicetur ꝑ. nonnulli. ¶ Intellige tertiò, Dũmodo cla generalis vtatur ſubſtãtiuis & proprijs verbis, q̃ oĩa comprehẽdunt maiora: vt in dictis exẽplis. Secus ſi ſimpliciter adjiciatur ſpeciei: puta per dictionẽ, quãuis, qũo libet, vel ſimilia, quia reſtringuntur per ſpeciẽ. Patet ex dictis in. iiij. declaratione: quibus adde Car. in. c. ſi. de accu. Et ibi Ana. ix. co. ibi, quærit do. Flo. vbi dicit. Quidã conſtituit procuratoꝛẽ ad petẽdã hæreditatẽ Titij, promittẽs reddere procuratori medietatem eius, quòd de illa hæreditate qũlibet conſequeretur, debet intelligi, qũolibet. ſ. ꝓcuratorio noie: qa præcedẽtia reſtringũt illud genus. Vnde, ſi trãſegit cũ poſsidẽte: nec dicit quòd trãſegit ꝓcuratorio noſe: nihil habebit. licet Ana. dubiret de validitate illius pacti, per. l. ſumpt⁹. ff. de pac. cũ ibi allegatis. tamen dictũ iſtud eſt vtile ad multa. ¶ Similiter dicit Pau. conſi. xlj. ad fi. quòd facta mentione domus, intelligitur de apta & deputata ad habitandũ. vnde non venit apotheca, etiã ſi dicatur de qualicũq; domo. ¶ Similiter dicit Ang. conſi. xxij. ad fi. de pœnis illius qui fecerit, &c. quòd ſi inquiſitus eſt confeſſus tale quid ex quo reſultat auxiliũ & fauor maleficij, non aũt mãdatũ & inquiſitio, loquit de mandato. & in ea dicitur eum fuiſſe confeſſum oĩa & ſingula in inquiſitione contẽta intelligitur:

intelligit. ſ. quãtum importat id, quod eſt ſpecialitèr cõfeſſus, quia verba inquiſitionis nõ poſſunt facere, quòd ſit certũ delictũ: vbi non eſt. vnde ſi diceret furtũ ex actu, in quo furtum non cadit: iſtud nõ nocet, vt latius ꝓ eum. ¶ Pro quo vltimo faciũt multa, quæ dixi. ſ. eo. c. nõ nulli. ad fi. ver. vbi verba legis. oſtendendo, ꝙ vbi verba legis non adaptantur caſui occurrenti, ceſſat legis diſpo
a fitio. [a] Et pro hoc dicto Ang. vide Lap. alleg. vlt. quidam coram iudice. ad fi. vbi dicit ſe vidiſſe obtineri, quòd ille qui eſt cõdẽnatus de certo delicto, puta, quia dicebat falſum cõmiſiſſe, non tenebitur pœna falſi: cũ delictum cui talis clauſula fuerat adiecta, nõ eſſet de genere falſitatis, puta ſi diceretur in cõdẽnatione, ꝙ falsò occidit hominem. Et dicit Sali. in. l. ſi ſerui. iij. co. ibi, exemplũ dicit C. de noxa. ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ quilibet cuiuſuis conditionis poſsit teſtari, nõ intelligitur de illis, qui iudicio carent: aut velle non habent, vt infantes, furioſi, monachi, & ſimiles. Operatur tamẽ illud verbũ cuiuſuis. & c. quòd nõ ſolũ habiles de iure cõmuni, ſed etiã alij poterunt teſtari. ¶ Subdit etiam Sali. de ſtatuto, ꝙ occidens quouis modo, decapitetur. nã venit in ſtatuto etiã, qui ſine dolo, vel culpa occidit. & fortè etiã qui occidit defendẽdo. ſequitur Ale. i. j. l. & ſi ſeuerior. C. de inſa. tamẽ illud de defenſione reprehendit Bapti. in. l. oẽs populi. xxxiij. char. ff. de iuſti. & iu. ¶ Faciat ad hoc aureũ dictũ Sali. in. l. cõmiſſoriæ. in fi. C. de pac. inter empt. & vendi. vbi dicit, ꝙ ſi ſex pacto licet cõductori recedere à cõtractu poſt mẽſem, qñcunq; voluerit: niſi fuerint ſibi ſeruata quædã promiſſa. illud quãdocunq;, debet intelligi: niſi poſt menſem ſecerit actum, per quẽ videatur ab illa facultate receſsiſſe: puta, ſi petierit adimpleri ſibi ꝓmiſſa. Similiter Bal. in. l. j. §. huius ſtudij. quaſi in fi. ff. de iuſt. & iur. dixit, ꝙ ſtipulatio notarij facta nomine iudicis, ꝓ omnibus, quorũ intereſt: intelligitur. ſ. de ſubditis iudici. dixi. ſ. e. c. cũ ordinẽ. & omitto alia ſimilia, de quibus aliãs, ſed prædicta omnia nota: quia mirificè inſeruient. ¶ Septima declaratio. Quando expreſſa ſunt aliqua, & non reſtat, niſi vnus caſus nõ expreſſus: ſi ſubijcitur clauſula gñalis, veniet ille caſus, etiã ſi eſt maior expreſsis: ne verba ſint inania & ſuperflua. Ita ſingulariſsimè decidit Marianus per verbum fortè. in repe. c. poſtulaſti. xxxvij. col. ver. quæ etiam limitatio ĩ. eo. dicẽs, ꝙ licet literæ beneficiales de beneficio ſpectãte ad electionẽ, vel præſentationẽ aliquorũ cũ clauſula, vel quãuis aliam diſpoſitionẽ. nõ cõprehendãt modũ prouidendi maiorẽ expreſſo: vt per Do. in. c. cũ in illis. §. cũ autẽ. in fi. de ꝓb. in. vj. quẽ retuli ſuprà. in fi. corroborationũ regulæ: tñ ſi ſunt expreſsi oẽs modi prouidendi excepto vno, qui cæteris maior eſt. i. confert plus iuris. certè, ſi ſequitur clauſula generalis, vel alio quocunq; modo, cõprehendetur etiã ille modus: ne verba ſint ſuperflua. contra. c. ſi Papa. de priuile. in. vj. quod verbum nouũ eſt, cui cõteſtẽ nõ reperi, ſicut nec ipſe affirmat. Et ſi verũ eſſet, belliſsimè ornaret hanc materiã. At obſtare videtur mens diſponentis, quia ſi ex iuris interpretatione non præſumitur extẽdi ad maiora: certè ſicut illa generalis ſuperfluè exprimeretur, quãdo ſub illa nihil põt vllo modo comprehendi, ita qñ nõ põt aliquid comprehendi: quia ꝓpter reſiſtentiã materiæ ſubiectæ & interpretatiõis iuris. voluit eũ diſponẽs dicere, & de omni alio, ſcilicet ſi quod ſimile ſubſit. At ſi nullũ ſimile ſubeſt, ſed maius, illud non fuit in conſideratione: vt etiã dixi ĩ. e. c. in noſtra. corollario. xxxxij. ¶ Poſſet curioſus inſtare, acutius dicendo, ꝙ ſaltẽ iſta declaratio poſſet procedere, qñ diſponens ſciret aliud nõ ſubeſſe: niſi aliquid maius expreſsis. quòd tunc dicendo, & quædam alia: videtur illud maius ſibi notũ includere, ex quo non poteſt dicere, quòd tãquã nõ informatus de ſubiecta materia adiecerit quaſi ad cautelã illud genus. Bene facit quod no. Imo. in. l. tam is. §. j. ff. de

dona. cauſa mor. dicẽs, quòd licet ad validitatem dona- a ¶ Diſpoſitio. Facit quod habetur. per text. & ibi p do. Alex de Imo. in. l. iiij. C. prætor. de dã. infe. & per Alex. in. l. j. §. veteres. de acquirẽ. poſſ.
tionis factæ à filio in poteſtate, oportet patrem nomi- b
natim conſentire [b] . l. filius. ff. de don. tamen ſi donat cauſa mortis præſente patre, & dicat ſi nõ valet iure teſti, valeat iure codicillorum, & cuiuſcunq; alterius vltimæ voluntatis. Certè ex quo non poteſt habere locum alia vltima voluntas, niſi illa donatio cauſa mortis, illa generalis clauſula nõ verificabilis aliter, perinde operabitur ac ſi nominatim eſſet facta ſpecificatio donationis. arg. l. ij. ff. de liber. & poſthum. Et ſequitur Philippus Corne. in. l. ſenium. pe. co. C. qui teſta. fa. poſ. & Alex. ad fi. allegans bonũ tex. in. l. fundus, qui locatus. ff. de fun. inſtr. vbi legato fundo cũ inſtrumento, non venit inſtrumẽtum coloni, ſed domini: niſi dominus nullũ haberet: qa tunc venit inſtrumẽtum coloni. Et faciunt multa in ſimili adducta. ſ. eo. c. j. iiij. co. ver. priuilegium continens prima facie. ¶ Sed certè iſta eſſet reſtrictio inaudita ad hanc materiã: & ſequerẽtur multa. Verbi gratia: quòd ſi in caſu §. cui dulcia. teſtator ſciebat, quòd illa dulcia erãt oĩa impotabilia: illa comprehẽderentur. quod eſſet c ¶ Dictio. Adde quãdo iſta dictio alius alia aliud eſt implicatiua ſimilium, vt hic. Ad de quòd ſi huiſdictionĩ præponit nomen vniuerſale, importat maiora expreſsis. Ita gl. no. ſecundum Io. de imo. in cle. j. verſi. quãuis. de re iudi. Sed habes contrariã gl. in. l. ſi fugitiui. in ver bo alia. C. de fer. fugi. quę dicit ſimili, vel extraordinaria. Tu dic ꝙ gl. in. d. cle. j. procedit regulariter, niſi materia ſubiecta aliud importet. Et hoc modo intelligas gl. in. l. ſi fugitiui. de iſta dictione aliud, vide Abb. in. c. offici. ij. de pœ. & remiſ. & in. c. mulieres. de ſent. excom. Adde quòd iſta dictio alius de notet ſimilitudinem. eſt tex. in. c. cum non ab homine. de iu. in verbo ibi: ſed alio crimine. Et adde tex. cũ glo. in. l. in bonæfidei. de re. cre. & vide Soci. conſi. ſito. cccxxij. inci. præſtantiſſime doctor. ver. præterea. Bar. cõ ſi. vij. Soc. ccc. in. ci. in. cauſã interpolationis.
6
c ſpoſitioni præambulæ. ¶ †Dictio [c] alius ex ſuo ꝓprio ſignificato implicat ſimilia. gl. trita in. l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugiti. Fallit vbi ratio ſubiectę materiæ aliud inducit. vt in exemplo gl. hîc. ſecũdũ Imo. & Ab. hic. ¶ Ad de ſolũ remiſsiones, quia nõ eſt opⁿ in hoc multiloquio & vide Do. latè diſtinguentẽ in. c. deinde. ij. col. xxvj. di. Aliquid per eũ in. c. j. in fi. & in. c. ei cui. pe. char. de præbẽ. in. vj. & in. c. hinc etenim. xlix. di. & in. c. oẽs leg. j. diſ. & in. c. qs neſciat. xj. di. & i ſum. xxiiij. diſ. & ſ. c. valẽtino. xxxiiij. di. per gl. in proœ. ff. circa fi. & in auf. vt defun. ſeu fu. in prin. & ibi Ia. de bel. per Imo. in cle. j. ij. col. de reſcri. Bar. in. l. quidam. ff. de reb. du. Car. in cle. dignum in primo notabili. de cele. miſ. But. in. c. officij. ſecundo notabili. de pœ. & remiſ. Alex. conſi. mihi ſecũdũ nume

rum oĩa cõſilia amplectẽtẽ. cccxliiij. Cõſideratis verbis dictæ inueſtituræ. iiij. colũ. Rotã. de reſcri. xlviij. deciſi. in antiquis. & xij. in anti. gl. in verbo alteri. in cle. j. de rebus eccle. Et in. c. j. in verbo alius. ſ. de ſum. Tri. & in. c. j. in verb. alios. de præbẽ. in. vj. & Io. an. in. c. cũ in illis. circa fi. de ꝓbẽ. in. vj. & Lu. cõſi. xlij. & xcij. & dicit pulchrè Bal. in. l. & ſi poſt tres. xj. col. ibi, ſed quid ſi ſtatutũ dicit. ff. ſi quis cautio, in lectura. nõ in repeti. ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ cõmittẽs maleficiũ debeat cõdẽnari in mille, vel alia pœna arbitrio poteſtatis, nõ põt imponi alia pœna, quę nõ ſit æqualis primæ, vel parũ excedens, per tex. ad hoc no. ſecundũ eũ in. l. j. ff. de reb. du. ¶ Similiter dicit Bal. in. l. cõuenticulã. v. co. ibi. & iſtud no. C. de epi. & cle. ꝙ ſi ſtatutũ dicit, ꝙ aliquis puniat pœna pedis, vel alia: illud alia. intelligiť de ſimili[a] ꝓpter gl. in. d. l. ſi fugitiui. Vñ nõ intelligiť de pœna pecuniaria, quia nõ cõuenit in genere. nec de amputatione capitis, quia longè remota eſt ab amputatione mẽbri. ¶ Vide etiã Bald. & Sal. in. d. l. ſi fugitiui. Et in repertorio in verbo, alius. Differt aũt alter & alius. quia alter intelligitur de duobus, aliusde pluribus, licet aliquando aliter capianť ꝑ abuſionẽ: vt not. Valla elegantiarũ ſuarũ. ccix. alter dẽ duobus. &c. ¶ Hodie clauſula & quoſdã alios importat ſolũ de quatuor. c. ij. e. ti. in. vj. & in ipſa prima citatione debẽt exprimi illi quatuor. Dicit tñ Imo. hîc, ꝙ ſatis eſt, ꝙ ſcribanť in actis, de quo ꝑ gl. maiorẽ. in. d. c. ij. Et not. ꝙ reſtrictio, q̃ fit ibi ꝓcedit ĩ cl'a perſonarũ, nõ in clauſula rerũ, vt ibi per Io. an. Et dixi ſuprà in prima declaratiõe. & vide Rotã. de reſcri. ij. in antiquiori. vbi dicit, ꝙ clauſula & alios quorũ intereſt, extẽdit ſolũ ad quatuor: niſi ſpõte plures veniãt, quia etiã multi admittenť: licet in primo citatorio nõ poſiti. Et ibi dicit decretũ fuiſſe in Rota, ꝙ illud. c. ij. nõ procedat in ĩpetratiõe. quæ nõ egrediť curiã: quia illa nõ lædit ordinariã. tñ quia etiã militat rõ in finitatis, nõ firmať. ¶ Et quia allegať ſemp. d. c. ij. ꝙ iuri exoſa eſt infinitas. vide Lud. Ro. in rub. de arbitris. xxij. col. ibi. & no. vbi poſuit. xij. ſingulares effect[9], quos operatur iſta euitatio infinitatis. Omitto, quia inuenies plura ad ſaturitatẽ. Alex. poſt Lud. in. l. q̃ bona. §. fi. ff. de dã. infe. aliquid per Alex. in. l. ſi finita. in prin. ff. e. ti. in. ij. colum. Vltimò vide Pau. conſi. cccij. ad cõfirmationẽ. &c. vbi dicit, ꝙ proceſſus fiendus coram delegato debet eſſe talis: qui veniat ſub verbis reſcripti. vnde reſcriptum debito ex cauſa mutui nõ cõprehendit debitum ex ſtipulatione. allegat Imo ĩ. eo. c. ſuper literis.

a ¶ De ſimili Adde d. Soci. conſi. ccc. inci. in cauſa interpolationis. ver. iij. principaliter. cir. princi. in. ij. parte char. ccxxj. ꝙ licet dictio alia. de ſui natura includat ſimilia, tamen includit diuerſa ab expreſsis: quia nullum ſimile eſt idem.

❧ SVMMARIVM. ❧

1 *Impetratio ſola abſque vſu ſeu affectu, an puniatur. in prin. Impetratio ſola reſcripti: non inducit litigium, neque neceſſariò voluntatem litigandi.*
2 *An oporteat facere mentionem reſcripti, quod eſt nullum vel elidi poteſt.*
3 *Reſcriptum committens cauſam finitam per ſententiam: non eſt inualidum, quando ſententia non tenuit: licet de ipſa non ſit facta mentio.*
4 *Statutum puniens facientem ceſſionem nobili, intelligitur de ceſſione valida.*
5 *Citatio, quando perpetuat iuriſditionẽ, intelligitur de citatione valida.*
6 *Iudex propter ſententiam nullam, an faciat litem ſuam.*
7 *Iuramẽtũ præſtitũ de ſeruãdis ſtatutis, intelligitur de validis.*
8 *Expectans poteſt acceptare beneficium vacans de iure, licet non de facto, & ſi acceptat, currit ſibi tempus.*
9 *Actus inualidus, vel nullus: non caret ſemper pœna aduerſus eum, qui commiſit.*
10 *Interdictis terris alicuius domini, intelliguntur etiam interdictæ terræ, quas tenet de facto.*
11 *Iudex dicitur functus officio ſuo per ſententiam validam, ſiue inualidam.*
12 *Actus nullus, an faciat expirare iuriſditionem, ſeu poteſtatẽ.*
14 *Citare faciens aduerſariũm coram diuerſis iudicibus pro eodẽ negotio, debet perdere cauſam.*
15 *Iex, vbi cæptum. quæ eſt. ff. de iudicijs. limitatur, ſeu fallit vndecim modis: quos hîc vide.*
16 *Contumax ad primam citationem, ſi velit purgare moram ſolutis expenſis: & oblato fideiuſſore de iudicio ſiſti: actor ſi cõtradicat non audietur, niſi ius actoris non ſit factũ deterius.*
17 *Caveat verbum, quid importet.*
18 *Actor, vel reus: ſi non poteſt cõſequi iuſtitiã coràm primo iudice, propter impotẽtiã de facto ortã: poteſt recurrere ad alium.*
19 *Exceptio, ſi non opponatur, tenet proceſſus factus coram duobus iudicibus.*

CAP. XVI.

Extenore. ¶ Qui cõtra vnũ ſuper eodẽ negotio ad diuerſos iudices diuerſa reſcripta impetrauerit, & eis vtiť, perdit cõmodũ vtriuſq; † Sola ĩpetratio, abſq; vſu inducit pœnã ꝓdictã. h. d. & ſeq̃ Andr. Sic. per. c. diſpẽdia. e. ti. i. vj. vbi ꝓhibita ĩpetratiõe punitur cõtra faciẽs. & ibi Io. an. i. iiij. co. videť trãſire cũ Ho. hîc. Et idẽ firmat ibi Do. verſus fi. prin. q̃ a ille tex. dicit careat cõmodo literarũ, ſi ad diuerſos. &c. ¶ Et ſubdit tex. reo fatigato, teneať in expenſis. Et ita ꝓderãt fatigationẽ ſolũ quo ad expenſarũ reſarctionẽ. Sed quo ad carentiã literarũ, nõ ꝓderat fatigationẽ rei, vel vſum literarũ, ſed ſolã impetrationẽ. Facit. l. ſi qs maior. in verbo ſupplicando Principi. C. de trãſac. vbi promittẽs nõ cõtrauenire trãſactioni, incurrit pœnã ſolũ ſupplicãdo ſecũdũ And. Sic. hîc. ¶ Addatis tex. in. l. iij. in prin. ff. qđ quiſq; iur. vbi cõtra impetrãtẽ ius iniquũ fit retortio, ẽt ſi eo nõ ſit vſus. Per quẽ tex. dicit Imo. in. c. cũ oẽs. vj. co. ibi: ſed certè hæc opi. de cõſti. ꝙ cõtra cõdentẽ iniquum ſtatutũ fit retortio, etiã ſi eo ſit nõ vſus. cõtra Inn. ibi. Facit etiã gl. ij. & ibi Bal. in. l. j. C. qñ libellus Prĩcipi datus. vbi habes, ꝙ ſola impetratio reſcripti interrũpit ꝓſcriptionẽ. ¶ Cõtrariũ, ꝙ imo req̃rať vſus, vt ĩpetratio noceat: tenet gl. hîc quã cõiter approbãt doct. ſecũdũ Ab. hîc. Pro qua facit. l. libertus. la. ij. ff. de in ius vo. vbi impetrãs nõ dicitur vocaſſe in ius. imo ſecũdũ Bald. ibi, ẽt ſi producať libell[9], nõ incurrit pœna illius edicti: donec aduerſari[9] citetur. Et idẽ in exceptiõe ꝓducta parte abſente, ſcd'm eũ: tn huic legi facilè rñderet: qa edictũ de ĩ ius voc. põderat vocationẽ. ergo nõ ſufficit ĩpetratio. ¶ Adde etiã Ang. in. l. j. ff. de in ius voc. & in. d. l. libert[9]. vbi ꝓpter gl. q̃ ſunt ibi dicit fuiſſe cõſultũ. in. q. arduiſima, quòd ſola productio libelli, vel poſitio inquiſitiõis in actis, non inducit pẽdentiã proceſſus, de quo dicit ſe dixiſſe in. l. j. C. de iudi. ¶ Adde etiã Card. cõſi. xxvij. in Dei &c. in cauſa & qõne excellẽtiſsimi &c. iij. co. ibi ſecundũ diſcutiendũ. vbi dicit, ꝙ ille q̃ prohibeť ĩpetrare iudicẽ ſub pœna ſi impetrat, nõ puniť. niſi vtať cõueniẽdo reũ. Et dicit eſſe caſum. ſ. e. c. ceterũ. §. verũ. vbi ponderať, ꝙ ille coegit reũ laborare. Tñ dici poſſet, ꝙ ibi põderať fatigatio rei quo ad expẽſas, ſicut ĩ. c. diſpẽdia. Subdit, ꝙ ꝓmittit nõ venire cõtra trãſactionẽ, nõ incidit in pœnã impetrãdo. alle. gl. in verbo vexare. in cle. j. de reſcri. Et ibi idẽ dicit Car. in fi. extollẽs illã gl. ꝑ ſing. ꝙ nõ dicit cõtrauẽtũ trãſactiõi, donec aduerſari[9] vexeť. ¶ Cõfidera ꝙ illa gl. ſolũ dicit, ꝙ vbi agit de refectiõe expẽſarũ, nõ ſufficit ſola impetratio. Nõ dicit, ꝙ pœna ĩpoſita impetrãti habeat locũ in vtẽte tñ. Et ibi Imo. ad fi. pon derať eã ad intellectũ verbi vexare, quòd vexatio incipit à citatione. quod adde ad Bar. in. l. amplius. ff. rẽ ra. ha. cũ concor. ibi ab Alex. additis. ¶ Adde etiã Do. in. c. qm̃. in prin. de immu. eccl. in. vj. vbi dicit, quòd ſolus act[9] impetrationis reſcripti nõ inducit litigiũ, neq; neceſſariò voluntatẽ litigãdi: ꝑ illũ tex. vbi ponunť, vt diuerſa, tñ ille tex. debiliter inducitur. ¶ Adde etiã Alex. cõſi. mihi

xxxiiij. viſo themate ſupraſcripto. ibi. iij. principaľr. vbi vult, ꝙ ꝑ ſupplicationem factã Principi, non dicit cõtra ueniri. niſi qs vtať reſcripto obtẽto. Alle. Pau. de ca. in. d. l. ſi quis maior. vbi dicit, ꝙ in caſu illius. l. eſſet ſatis durũ & rigoroſum, ꝙ per ſolã impetrationẽ reſcripti delegatorij incurrat qs illas pœnas. Et fortè ſecũdũ eũ in practica hoc nõ ſeruaretur, ſi nõ fuit vſus reſcripto. & hoc puto verius. ¶ Et nõ dicas, ꝙ iſta deciſio Pau. eſt reprobata per Ale. in. c. l. ſi quis. ij. col. ibi: ſed certè. qa deciſio Alex. ꝙ ille tex. in verb. vel ſupplicãdo. intelligiť ab oĩb[9] ſine aliqua ſubauditione. Et ꝙ quãtũ ad incurrẽdas pœnas ibi poſitas, ſufficit ſola ſupplicatio odio puratis. Ad de etiã Imo. & alios. de reſti. ſpo. c. ex cõqueſtiõe, cũ concor. quarũ aliquas poſui. ſ. e. in ru. Vbi habes, ꝙ añ vſum reſcripti põt ĩpetrator à reſcripto recedere aduerſario inuito. ¶ Reputo iſtũ paſſum periculoſum. Quia nõ potui reperire aliquẽ ponẽtẽ inſimul & cõcordãtẽ has varietates. Et q vellet tenere primã primã partẽ facilè rñderet adductis pro ſecũda: vt iam vidimus. Sed q vellet tenere iſtã ſecũdã, cũ ſit cõis, cogereť rñdere tribus iur[ib9] in cõtrariũ adductis, quib[9] ꝓdicti nõ rñdẽt. Ad. c. diſpẽdia. poſſet reſpõderi: vt ibi ꝑ Inn. quẽ ſequitur ibi gl. in verbo fecerit. à qua Io. an. ibi nõ videtur recedere, expondẽdo fecerit. ſ. cũ effectu. ¶ Si diceres, vt ibi dixit Do. ꝙ tex. põderat fatigationẽ rei, quo ad expẽſas, & ſic vſum. Ergo ad carentiã literarũ nõ eſt opus fatigatione. &; ſic nec vſu. Negaretur cõſequẽtia: quia põt eſſe, ꝙ ſit vſus pñtãdo & faciẽdo citare. & tñ reus, q fortè nõ cõparuit, nullas expẽſas paſſus eſt. Ecce ꝙ fuit vſus, & debet carere literis, etiã reo nõ fatigato. vñ actus fatigationis põderatur poſteà quo ad expenſas, ſed nõ oĩs vſus inducit fatigationẽ. Ad. d. l. ſi quis maior. ſo. Odio iurãtis, q vio lat iurm, nõ attẽditur ibi vſus. & ceſſante rõne periurij, procedũt prædicta. Nec mirũ, ꝙ ibi ſola ſupplicatio inducat hoc, quia ſtatim, ꝙ ſupplicauit eſt periurus, quia aſoliam receſsit à iuramẽto, & factis etiã incipit recedere. Intellige, qñ ſupplicat cãm cõmitti nõ facta mẽtione de iurõ, aliàs ſecus: vt per Car. d. cõſi. xxvij. per. d. c. cæterũ. in verbo tacito de cõmiſsiõe priori. Et fortè dicetur ĩ. e. c. cõſtitutus. Ad. l. tertiã. in prin. ff. ꝙ quiſq; iuris. põt dici, vt colligitur ex verbis Ang. Pau. & Alex. ibi. ꝙ eſt ſpãlis, ꝓuiſio inducta in odiũ impetrãtis ius iniquũ: vt fiat retortio, etiã ſi eo nõ ſit vſus. Sed hîc nõ impetrauit ius iniquũ: licet fecerit actũ à lege dãnatũ. ſ. impetrare binas lras ad diuerſos cõtra eũdẽ. Et ꝙ lex ſi quis maior. &. d. l. iij. ponãt caſus ſpãles: vide expſsè Archi. xj. q. j. c. placuit. addentẽ ſimilẽ caſum, de quo ibi. & aliũ in. c. ſi quis Eps. xx. q. v. ¶ Cogitabã attentis ꝑdictis poſſe etiã inſiſti contra Ab. hîc, ꝙ qui non vtiť, niſi vno reſcripto nedũ euitet pœnã hui[9] cap. ſed nec etiã poſsit quo ad ſecundum notari de ſubreptiõe, quia ad inferẽdã fraudem nõ videť ſufficiẽs allegatio impetratiõis primi, poſtquã eo nõ vtor, quia nõ videť decipi Papa, nec aduerſarius, ſi intendo vno tñ vti. Nec obſtat. c. poſtulaſti ĩ. e. vbi Papa non præſumitur velle reſcribere ꝓ habente ſufficiẽtes reditus: & ſic pro prouiſo, quia ſcribẽdo pro tali, ille retinet ſolitos reditus, expectãs nouos, vſurus oĩbus. Sed iſte vna tm̃ impetratione vult vti. Quinimo etiã ſi poſt primũ reſcriptũ orta ſit noua actio, nõ videtur prohiberi vti ſcdo tm. dato eũ, ꝙ cõmodius & vtilius eſſet aduerſario, ꝙ primũ reſcriptũ militaretur & nõ ſcd'm: tñ non videtur hinc cauſari ſufficiens ſubreptio: quia etiã ſi ĩ impetratiõe ſecũdi oĩa iſta narraſſet, offerẽdo dimittere primũ, profecto iſta nõ retraxiſſent Papã à cõcedendo ſecũdum. ergo ceſſat ſubreptio ĩ. eo. c. ſup lris. in prĩ. Nõ dicas: magis ꝓiudicatur ordinario: quia nõ eſt verũ: ex quo vult vti vnico tm̃. ¶ Prætereà, qua via obtinuit primum: eadem obtinuiſſet ſecũdũ offerẽdo dimittere primũ. Ergo, ſi hoc nõ obtulit, tñ ad hoc eſt paratus, nemĩnẽ vĩ offendere. Et cũ per ſecũdũ reſcriptũ cauti[9] ſibi prouideat, nemini iniuriatur. c. eccleſia. lo vltimo. de elec. Tñ qa Imo. & Abb. in iſto caſu nouæ actiõis; ſequũtur Hoſt. ideò propter eorũ authoritatẽ id qđ dixi non ſuſtineretur in practica. ¶ Quid de ĩpetrãte plura reſcripta in bñficialibus. vide latè ꝑ Imo. & Abẽ. e. in nrã. diſtinguẽtes poſt alios & ibi d iceť limitãdo prædicta.

2 De reſcripto †nullo, vel edibili, nõ eſt op[9] facere mẽtionẽ. gl. hîc. & in. c. cũ noſtris. in verbo de facto. de cõceſ. ꝓb. & in. c. ſuggeſtum. in verbo poſterius. de iurepat. & gl. j. ad fiꝫ. e. c. in noſtra. & in regula. nõ ꝓſtat. li. vj. vñ dicit Imo. poſt Bu. & alios. ſ. e. c. ex parte. vlt. col. ꝙ de appellatiõe aduerſarij deſerta, nõ eſt opus facere mẽtionẽ. Sił dicũt Card. But. Imo. & Ab. de excep. c. dilecte. ꝙ de attentatis poſt appellationẽ ꝑ iudicẽ à quo nõ eſt opus facere mẽtionẽ quia veniũt retractãda. de ap. nõ ſolũ. li. vj. Et dicit Cal. de ꝓbẽ. cõſi. xxix. ꝙ de vnione nulla nõ eſt neceſſaria mẽtio. ¶ Et dicit Abb. poſt Hoſt. in. c. ꝑ veſtras. iij. col ĩ. de do. inter vir. & vxo. ꝙ de ſnĩa nulla, vel de ꝓceſſu nullo, nõ eſt opⁿ facere mẽtionẽ. qđ eſt bene no. ſecũdũ prępoſi. ibi. in. vj. co. Et dicit Car. cõſi. xciiij. Nobiles viri. pechar. ver. iiij. objicitur, ꝙ de cõpromiſſo nullo non eſt opus facere mẽtionẽ. Puta, ſi fuerat cõpromiſſum in lai cum ſuper decimis. cõtra. c. contingit de arbi. allegat iſtã gl. Et dicit Do. in. c. qñ. iiij. co. xviij. di. ꝙ de priuilegio nullo vl' ſubreptitio nõ eſt neceſſaria mẽtio. Et dicit Ol. cõſi. ccxcix. quidã Hugo. poſt prin. ꝙ de lite, q̃ eſt nulla non eſt opus facere mẽtionẽ. Et dicit Ab. cõſi. xcix in cã & qõ. impſsis. ꝙ literæ facientes mẽtionẽ de alia gratia: intelliguntur de valida, nõ de nulla. & ibi etiã alle. gl. ꝓdictas. Et dicit Bar. in. l. fili[9] ꝑ illũ tex. ff. de inter. act. ꝙ cõtumax in nõ rñdẽdo, nõ põt haberi ꝓ confeſſo. vbi iudiciũ eſt nullũ. Ex quo infert Lud. idẽ eſſe in captura propter tale iudiciũ facta. cõſi. ccxxiij. Iſta captura. ¶ Et dicit Lud. cõſi. ccxx. cir. primũ. v. co. ꝙ allegatio ſuſpiciõis quã ſtatutũ inualidat, nõ nocet ꝓceſſui iudicis recuſati. & dicit Gul. de cu. in. l. eũ qui. in prin. ff. de cõſti. pe. ꝙ litis conteſt. inualida, nõ obſtat exceptioni dilatoriæ. Sequiť Pau. de ca. in. l. ita demũ. C. de ꝓcu. & dicit Lud. cõſi. ccclxxxiij. dubitatur prĩò. pe. co. ꝙ valet ĩpetratio cõfirmationis nõ facta mẽtione de ꝓuiſione alteri nulliter facta. alle. gl. ꝓdictas. & dicit Cal. in iſto ti. conſi. xiiij. ꝙ de electioue nulla nõ eſt opⁿ facere mẽtionẽ. & dicit Rota de reſcript. lxxiij. deciſi. in anti. Not. quòd de gratia aduerſarij elidibili non eſt opus facere mentionem: per iſtam gloſ. & dicit Rot. de app. lxix. deciſi. in anti. ꝙ non oportet facere mentionẽ de pẽdẽtia litis motę ex reſcripto ſubreptitio: nec habet locũ. c. primũ & ſecũdũ. vt li. pen. in. vj. Et dixit Rota. de reſcri. x. deci. in antiquio. ꝙ impetrauit reſcriptũ ſubreptitiũ, non teneť impetrãdo ſcd'm in eadẽ materia facere mentionẽ de primo, ꝑ iſtã gl. Et dicit Egi. bel. deci. Rot. cxcj. ſi pars &c. quòd ſi quis dicit in reſcripto, ꝙ neutra pars petitionẽ dedit, licet cõſtet alterã partẽ certã petitionẽ dediſſe, ſup qua ꝓnũtiari non põt, talis cõmiſsio non eſt ſubreptitia. Et dicit Ale. conſi. mihi. ſecundũ vnicũ numerũ. cxxxvj. viſis ꝓceſsibus. in fi. † ꝙ reſcriptũ[a] cõmittẽs cãm finitã per ſnĩam, nõ eſt inualidũ, qñ ſententia nõ tenuit, licet de ipſa non ſit facta mẽtio; quia non dicitur habere nomẽ ſnĩæ. l. iij. §. cõdẽnatũ. &. l. ſi cũ nulla. ff. de re iudi. & dicit Bal. in. l. edita. pe. co. C. de edẽ. in repe. Padu. ꝙ qñ libellus eſt ineptus, ſeu non ſolẽnis, nulla exceptio eſt pœnalis. Et ſi reus tũc mentiatur negãdo ſe poſsidere: vel dicendo ſe poſsidere pro alio: cũ poſsideret, ꝑ ſe, ſiue aliter calũnietur, non punitur. alle. l. vnicã. in verbo, ſolenniter. C. de his qui potẽ. no. quod dicit eſſe notabile ad multa ſtatuta imponentia pœnã excipienti certo modo. ¶ Et hoc verbũ extollit Alex. in. d. l. j. ꝑ notabili limitatiõe. ad. l.

a ¶ Reſcriptũ. Adde tu ꝙ iſta eſt maxima limitatio ad. l. fi. C. ſeñ. reſcin. non poſſe. vbi dicitur ꝙ reſcriptum contra ſententiam non valet: vide ibi ſcribentes. & adde Spe. in ti. de reſti. in inte. §. fi. verſi. quid ſi cauſa. in ij. parte.

3 a

fi.ff.de rei vē.cū ſimilibus iuribus īponētib⁹ pœnā negā
ti:vt non ꝓcedāt,ſi libellus fuit ineptus,vel nō ſolēnis.

Regula nō præſtat.Et gl. hîc remanēt p̄ p̄dicta multipliciter ampliatæ.Multa etiā alleg.
Io.an.in.d.c.regula,& bo.tex.in.l.nō putauit.§.nos quæ
uis.ff.de cōtrata.ibi,nō q̄uis exhęredatio,ſed q̄ ritè facta
eſt.vbi Bar.dicit,ꝙ ſtatutū de mādādo excutiōi inſtrm
4 intelligit̄ de ritè facto.¶ † Et ſtatutū puniēs cedētem a-
ctionē nobili,intelligit̄ de ceſsione ritè facta.& Bald.in
l.nō dubiū.in.ij.col.C.de le.dicit,ꝙ ſtatutū de gabella
ſup̄ cōtractu,intelligit̄ de valido.Et dicit Pau.in.l. ſanci
mus.in fi.C.de teſta.ꝙ clauſula caſſans & irritās oē aliud
teſtm̄,habet tacitā cōditionē,videlicet ſi illud in quo eſt
iſta clauſula,eſt validū.per illū tex.quē dicit ſingulariter
no.Et dicit Car.in cle.dudū.vlt.q.de ſepul.ꝙ ſi debet ſol
ui quarta de electiōe ſepulturę,intelligit̄ de ritè facta.
& dicit gl.fi.in.c.cū plures.de of.dele.in.vj.& Abb.in.c.
5 venerabili.ij.col.de off.dele.† ꝙ iura dicētia citatiōe p-
a petuari iuriſditionē intelligit̄[a] de citatiōe valida:& con
cordāt multi,quos ſoleo referre in.c.gratia.de of. dele.
¶ Et dicit Bar.in.l.qui accuſaturus.ff.de adul.ꝙ libellus
inualidus nō interrūpit p̄ſcriptionē.Et dicit gl.ij.in fi.c.
vt debitus.de app.ꝙ litis cōteſt.inualida nō interrūpit p̄
b ſcriptionē.Et ꝙ citatio inualida,nihil operet̄,[b] eſt gl.in
l.ſi accuſatoribus.C.de accu.ſequit̄ Bal.in.c.qm̄.vj. col.
de proba.& in.c.nomine.iiij.notabili.de teſti.facit.c.pe
nulti.de fo.cōpe.in ver.legitimè citatus.& .c. bonæ . lo
ij.cū gl.fi.de elect.& gl.ij.in.l.ſi pater.C.ne de ſta.defun.
quā ſequitur Imo.in.c.cōſtitutus.xij.col.j.eo.no.Ange.
in.l.ſi quis poſteà.ff.de iudi.& Archi.in.c.non ita. ij. q.
vj.& alij multi volētes citationē inualidam nullius eſſe
operationis,niſi ſequat̄ ſpōtanea cōparitio.gl.hîc nota.
iiij.in.l.j.& ibi Bal.in.iij.no.& Alex.in prin.ff.de ferijs.
Rot.de do.& cōtu.xj.deci.in nouis.Et dicit Ab. in.c.ij.
per illū tex.de reb.eccle.nō alie.ꝙ inuadens rē alteri⁹ ex
titulo apertè inualido,dicit̄ rapere.Et hoc dictū & q̄-
dam alia notanda,alleg.Alexā.in.l.iuſtè.in vlti.apoſtilla.
ff.de acqui.poſ.& acceptatio inualidā nō facit gratiā ex-
pectatiuā eſſe cōtraſumptā.Lud.plenè cōſi.cccxix.præ-
ſens cōſultatio.cū ſuis cōcor.electio nulliter facta non
impedit aliā fieri.Bar.diſtinguēdo in.l.ij.j.§.ff.de opti.
le.plenè Alex.in.l.ſerui electiōe.in fi.prin.ff.de le.j. Et ſi
executor nulliter prouidet nō expirat aduocatio,quam
ad ſe Papa fecerat.Imo.in.c. inter dilectos.de fi.inſtr.cū
concor.latê Lu.cōſi.cccxxxv.circa primū.Et noīans in-
efficaciter,pōt iterū nominare.Rot.de p̄bē.deci.j.in an
tiquis.Et de cōpromittente nulliter,vide Bal.in.l.fi.vj.
col.ver.iiij.quæro.C.de cōtrahen.empt.& dicit Pet.de
Peru.in.iiij.epiſcopali.c.viij.pe.col.ꝙ de legato inuali-
do ep̄s nō petit quartā.& dicit An.i.§.oportet.in aut̄.de
iud̄.ꝙ obligatus ad oēs vſuras nō eſt obligatus ad immo
deratas.Et dicit Pau.cōſi.ccxliiij.viſo codicillo.ꝙ graua
tus ad ſoluenda legata non tenetur ſoluere inualida . &
dicit Lud.cōſi.lxvij. Viſo themate,ꝙ ſtatutū mandās ꝓ
nuntiari ſuper non obſeruātia laudi:intelligit̄ de laudo,
quod fuit validū.Et dicit Lud.cōſi.ccccxxxiiij.circa pri
mū.ꝙ reſcriptū Papæ,mādas executiōi mitti ſnīam vni⁹
Cardinalis,debet intelligi,niſi ab ea ſit appellatū,vel ni
ſi ſit inualida.Et dicit Bal.in.l.j.§.hæc verba.p̄ illū text.
ff.ꝙ quiſq̧ iur.ꝙ ſtatutū puniēs proponētē aliquā exce-
6 ptionē,intelligat̄ de cōgrua.¶ † Et dicit ſingu.Ang.ꝙ ꝓ
pter ſnīam nullā iudex nō facit litē ſuā.Et eſt glo.notabi
lis in.l.fi.in gl.j.ff.de vari.& extraordi.cog.& ibi Bart.
Niſi executus fuiſſet ſecundū Bal.in.l.obſeruare.§.profi
ciſci.q.xxj.ff.de offi.procon.& dicit Bal.in.l.ij.in.ij. col.
C.de iur.emphy.quòd pœna appoſita à iure emphyteo
tæ alienanti irrequiſito domino, intelligitur de aliena-
tione aliâs valida,puta habente conſenſum propinquo-
rum requiſitū à ſtatuto.De quo exclamat Fran.de cre.

a ¶ Intelligitur de citatione valida. Adde tu ꝙ citatio nulla,non perpetuat iuriſditionem.Pau.de caſ. in.l.j.§.j.ff. de ferijs.& in conſilio ſuo.lxix.

b ¶ Nihil operetur. Adde Nellum in tractatu banni.ij. q.iij.partis primi temporis.& Bal. in addi.ad Spe.de cita.ver.ſunt tres.

no.cxij.ſtatuto cauet̄,ꝙ mulier.& pulchrè Iaſon May.
in repe.l.fi.conſi.xc.co.ij.C.de iure emphy.¶ Adde qd̄
not.Bal.in.l.fi.liij.q.C.de his,quæ pœ.no.& dicit Paul.
cōſi.cccxxvj.ꝙ ſtatutū fauēs vicino ſup̄ vēditiōe facta à
vicino eo irrequiſito:intelligitur de vēditiōe aliâs vali-
da.& dicit Bal.in.l.filiū.§.ſi quis.ff.de le.præſtā.ꝙ ſtatu
tū faciēs cadere à iure ſuo cedentē actionē nobili,intelli
gitur de ceſsione aliâs valida.& dicit Bald.in.c.tua.poſt
prin.de coha.cle.& mul.ꝙ ſi ſtatutū dicit ſufficere pro-
bationē famæ ad probandū maleficiū contra magnates,
non intelligitur de nuda,ſed de cōprobata iudicijs. alle.
Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.de qō.& dicit Pau.cōſi.
cxcv.ſuper hoc puncto.v.col.ꝙ ſtatutū puniēs cōdēna-
tum intelligitur de cōdēnatione valida.per.d.§.non quæ
uis.etiam ſi alio ſtatuto eſſet prohibita oīs interpreta-
tio ad ſtatuta.Intelligit̄ em̄ de extenſiua nō declaratiua,
ſecūdum eū,vt etiā remiſsiuè dixi in.c.ij.verſ. verbum
præciſè.s̄.eo.& dicit Albe.de Roſa.in.l.de quibus.j.co.
7 ibi:& ita fuit terminatū.ff.de legi.† ꝙ iuramentū de ſer
uandis ſtatutis,intelligitur de validis.& ſunt verba Ol.
cōſi.cclix.impugnat̄.iij.col.ibi.confirmat̄ & dicit paulò
poſt Bar.in.l.ij.§.prætor.ff.qui ſatiſ.cog.ꝙ ſi ſtatutū di-
cit,qualiſcunq̧ fuerit ſententia arbitri ,vel inſtrumētū
publicū,mādet̄ executiōi:intelligit̄ data eius validitate.
per tex.ibi.cū gl.& dicit Bal.in.l.fi.§.fi.C.cōi. dele.ꝙ ſta
tutū puniens cōtrahentes non ſoluta gabella,intelligitur
de cōtractu valido.Latè Lu.cōſ.ccccxxxiiij.cū dilucidè.
& dicit Bal.in .l. ea quidē.C.ſi manci.ita alie.fue.de ma-
nu.per illū tex.ꝙ fruſtratoriū factū pœnā efficaciter nō
cōmittit:quia ex nihilo,nihil fit.& alle.Philoſophū . Et
dicit gl.fi.in.c.ſignificātibus.de offi.dele.ꝙ pœna pro-
miſſa in cōtractu intelligitur,ſi cōtractus tenebit.Et idē
dicit ibi Abb.in fi.de pœna appoſita in cōpromiſſo. Et
dicūt ibi Bal.& Car.ꝙ pœna appoſita per partes ſuper
iuriſditione data ab eis alteri,intelligitur appoſita,ſi te-
net datio iuriſditionis.Et eſt alia gl.ſimilis illi in.l.ſed ſi
patronus §.fi.in gl.hac.ſ.ratione.ff.ſi quid in frau . patr.
Et dicit gl.fi.in fi.in.c.cū cauſam.de teſt.quòd teſtimo-
nium teſtis non debilitatur ex primo eiuſdē teſtimonio
contrario nulliter recepto.& dicit Bald.in.l.ſi diuerſa.
quaſi in medio.C.de trāſac.quòd renūtiationes appoſi-
tæ in cōpromiſſo intelligūtur,ſi actus principalis habe
bit effectū.quod extollit Alex.cōſi.xxij.j.co.Pro quo vi
de tu Cardi.in.c.cū olim.paulò poſt princi.de præſcri.
& pulchrê Ful.in.d.l.ſi diuerſa.& dicit Pe.de anc. conſi.
mihi.cccv.vltra rationes & iura,ꝙ mēſis datus expectā
di poſt acceptationem,non currit acceptanti inualidè.
¶ Et ne longior ſim ,remitto ad loca,vbi ſunt alia in ſi-
mili,ſed nō prædicta.Vide And.Sic.in.c.ij.in.v .col . de
mutu.peti.dū apoſtillat fertiliter gl.optimā ad hęc in.c.
pro illo.in ver.contradictores.de præbē.de qua dicā.j.e.
cauſam.ad fi.& vide additionē,quę eſt ad conſiliū Ana.
lxxxiij.& oīno An.ſic.in.d.c.cauſam.j.co.j.e.dū ponit,ꝙ
vbi fit mentio de citatione,intelligitur de valida.Faciūt
quæ reduxi.de offi.dele.c.licet,quòd actus inualidus nō
perpetuat iuriſditionē.& multa ponit Maria.cōſi.mihi
cxxxv.Prælatus & And.Sic.de foro cōpe.ꝓpoſuiſti.iiij.
col.& Lud.conſi.clxxxix.præſens ſtatuti particula.ij.co.
Et pulchrè Alex.in.l.j §.hęc autem verba.ff.quod quiſq̧
iur.dum trac.poſt Ange. an iudex,qui tulit ſententiam
nullam ,facit litem ſuam.

Sed glo. Noſtram cum cōcor.limita ſeptem mo-
dis.Primò,niſi nullitas primarū literarū
cauſaretur ex eo:quia impetrans ſecūdas,renuntiauerat
ipſis primis,quia tunc de ipſis debet fieri mentio .Abb.
poſt alios.j.eo.c.ad audientiā.lo.ij.j.col.per illū tex.quia
Papa ſciens de tali renuntiatione,difficilius dediſſet ſe-
cūdas.Tamen in hoc Abb.tenet poſteà oppoſitum.j.co.
c.in noſtra, vlt.co.ibi,credo etiā quòd literis . rn̄dendo
ad.c.

ad.c.audientiā.ꝙ ibi cōſecut⁹ fuerat pēſionē mediātibus
illis literis,quibus renūtiauit.¶ Limita ſecūdô materiā.
Niſi fuiſſet facta electio,quæ nō eſſet nulla,ſed annullā
da:quia de ipſa debet fieri mētio.Cal.hoc ti.conſi .xliij.
quia ſecundū eū iſtud eſt tale,ꝙ retraxiſſet, vel feciſſet
difficiliorē Principē:ſecus ſi electio fuiſſet nulla ſecun-
dū eū.Quod vltimum intelligo,niſi vltra nullitatē con-
curreret qualitas habēs veroſilr̄ difficultare impetratio
nē:puta quia ipſe impetrās fuiſſet elect⁹ p̄ potētiā laica
lē:qa dato,ꝙ talis electio ſit nulla:tn̄ ſi nō exprimit̄ , nō
valet gratia.Abb.de p̄bē.c.cū iandudū. j.col.& dixi j.e.
c.poſtulaſti.ad fi.Dixit tn̄ Car.d.cōſi.xciiij. ad fi. cōiter
teneri,ꝙ etiā de electione,q̄ tenet,ſed eſt irritāda:nō eſt
opus facere mētionē.alle.gl.hîc.& in.d.c.cū nr̄is.licet ali
qui aliter dicāt,& minus bn̄ ſecūdū eū.Et vide Abb . in
d.c.cum noſtris. vbi videt̄ ſequi illā gl.& ſentiūt multi
ex p̄allegatis dicētes,ꝙ etiā de reſcripto elidibili nō ſit fa
ciēda mētio.¶ Limita.iij.Niſi primæ elidibiles ſint lr̄æ
ad bn̄ficia.quia de ipſis dicit̄ fieri mētio:maximè quādo
ſunt propriæ ſecūdo impetrātis.Cal.But.& Car.j.e.c.in
nr̄a.cōtra gl.ibi de quo latius ibi p̄ Abb.& Imo.inuicem
diſcordātes.ibi dicet̄.in.iiij.co.ver.de primis inualidis.
¶ Limita.iiij.Niſi primæ efficiātur elidibiles poſt impe
trationē ſecūdarū:qa cū ſecūdæ ſint ſubreptitiæ à prin-
cipio tacēdo de primis,tūc validis:nō recoualeſcūt pro
pter ſupueniētē defectū primarū.Abb.hîc p.c.ſi eo tpe.
de reſcrip.in.vj.Et hoc tā in literis ad lites,quā ad bene-
ficia,ſcd̄m eū,primæ corruerūt culpa primi impetrato
ris.p.c.ſi aūt.s̄.eo.¶ Limita.v.niſi primæ ſint elidibiles
p̄ exceptionē tertiò cōpetētē.Ab.hîc p̄ notata in.c.mā-
datū.vbi tractat̄,ꝙ exceptio tertiò cōpetēs nō pōt à me
allegari.& ibi dicet̄.¶ Limita.vj.niſi agat̄ de poſſeſsiōe
alterius,nullū tn̄ habēte in ſe colorē:quia de ipſa eſt fa-
ciēda mētio.c.cū nr̄is.de cōceſ.p̄b.& ibi doc. Et in ꝓpo
ſito Do.in addi.ad dictū cōſiliū Cal.de p̄b.xxix.vbi vult
ꝙ in oī impetratione debet fieri mētio de alterius poſ-
ſeſsione:per tex.cū gl.in.c.ij.de deci.in.vj.& patet.in.c.
dudū.e.ti.Quia ſi expoſitū fuiſſet Papæ de poſſeſsione,
non ſic de facili conceſsiſſet rē poſſeſſam, etiā ſi poſſeſ-
ſio fuiſſet ſolū colorata,& nō eſt ſpāle in caſu.d.c .cum
8 noſtris.ſecūdū eū cōtra Cal.ī.d.cōſi.¶ † Adde etiā Ol.
conſi.ccxxxij.caſus talis eſt aliqd impetrauit. vbi dicit,
quòd expectās pōt acceptare bn̄ficiū vacans de iure :li-
cet nō de facto.Et ſi acceptat currat ſibi tēpus.de quo in
cle.j.de cōceſ.prębē.tn̄ impetrās,qd̄ vacat de iure,& nō
de facto:debet facere mētionē de illa poſſeſsione facti.
Cætera de iſta poſſeſsione dic,vt ibi per doct.maximè
Cal.in ſua repe.& dixi.j.e.c.in noſtra.xxxvj.corolla.¶ Li
mita.vij.niſi quis impetraſſet primū reſcriptū per mali
cioſam falſi expreſsionē,quia nō valet ſecūdū ī eadē ma
teria ab ipſomet impetratū nō faciens mētionē de prio.
Rota latè de reſcri.xj.Titius cōtra Seiū,in antiquiorib.
quia ſi obijcit̄ ſibi de primo:& ipſe alle.talē obreptionē
nō auditur propter turpitudinē ſuā.Secus ſi eſſet obre
ptio,vel ſubreptio carēs dolo:quia ceſſat dicta rō.¶ Cō
ſidera in primo caſu,qd ſi illa turpitudo fuiſſet detecta
in iudicio,quia fortè pōt allegari,p̄ id qd̄ no.Bar.in.l.ij.
C.ſi ſer.vel liber.& dixi poſt Abb.s̄.e.c.ſciſcitatus.¶ Itē
cogita,quid ſi nō fuit vſus primo:quia tenendo ,ꝙ ſola
impetratio non inducat vitiū:vt.s̄.tenui:nō videt̄ tunc
neceſſaria eius mentio.& ſi ei obijciatur de illo, replica
bit de nō vſu.Sed hoc nō affirmo:quia ſi narraſſet Papę
de fraude ī prio cōmiſſa,difficilius habuiſſet ſecundū.

9 Cæterum ad multa † præallegata, per q̄ vr̄ actū inualidū
nullius eſſe momēti.Caue,quia per ea nō ſeqt̄ , ꝙ actus
nullus careat ſemp̄ effectu,ſeu eſt pœna.Eſt em̄ diſtiguē
dū ex dictis Car.in cle.j.viij.opp.de cōſan.& affi.& Bal.
in.l.ea qdē.C.ſi māci.ita fuer.alie.& Bar.in.l.qd ergo.§.
cū aūt factū.ff.de inſa.ꝙ aliqn̄ lex cōſyderat ſolū factū&

aīm faciētis:nō aūt iuris effectū.& tūc etiā de actu nullo a
incidit̄ in pœnā.l.eū q duas.C.de adul.d.§.cū aūt.c.nuper
de biga.Et ideò punit̄ cōtrahēs bis mr̄imoniū primo nō
ſoluto.¶ Aliquādo lex nō cōſiderat factū,nec effectum
animi,ſed principaliter effectū:vt ſi loquit̄ p̄ verba de-
notantia nō mō facit in effectū:& tūc data nullitate a-
ctus,nō cōmittit̄ pœna:facit.l.j.ī fi.ff.de abige.vbi.l.repu
tat illud eē delictū.Idē vbi loquitur in cōdōne,q eſt iu-
ris: qa tūc niſi cōdō exiſtat , nō cōmittitur pœna.Et ꝙ
de iure eēt cogitatū,app̄et ex verbis,q̄ habēt iuris ſignifi
catū:vt.d.l.ea quidē.¶ Et ꝓ prīo mēbro dictę diſtinctio
nis,facit qd̄ no.Bal.in.c.tua nos.de iureiur. vbi colligit,
ex tex.ꝙ ex īualido iurō cōtrahitur reat⁹ periurij .Et di-
cit Bart.in.l.ſi qs legatū.ff.de fal.& Cy.& Sali.in.l. j. C.
de ſepul.vio.d.Alb.in.ij.parte ſtatu.q.xlix.ꝙ notari⁹ fa- b
ciens inſtrumentum falſum punitur etiam ſi aliâs in-
a ſtrumētū eſſet inualidū[a],rōne ſubiectæ materiæ,vel de
ficiētis ſolēnitatis.Et dicūt Bu.& Ab.j.e.c.olim .per illū
tex.ꝙ fallans lr̄as,q̄ cū aliâs ſunt nullæ vel iniuſtæ ,inci-
dit in pœnā falſi.Et dicit Car.in.d.cle.j.viij.q.ꝙ cōſtitu
tus in ſacris cōtrahēs mr̄imoniū,punitur per iſtū tex.li-
cet aliâs mr̄imoniū nō teneat.Et dicit Io.an . in regula,
nō eſt ſine culpa.in Mercu.& But.in.c.cām.lo.j.ī vl.co.
de teſti.& Bar.in.d.l.ſi quis legatū.& Mod.ī li.male .fo.
b cviij.iij.co.ꝙ licet teſtis deponat falſum in iudicio nullo
tamē punitur de falſo.[b] de quo latiſsimè per Mari.in.c.
j.v.co.cū ſequētib⁹.de cri.fal.Et ad hæc facit.c.diſpēdia
de reſc.in.vj.& cle.j.e.ti.vbi īpetrator reſcripti nulli⁹ pu
nitur.Ad qd̄ poſſent multa iura īduci:dū furta & ſiīapu
niūtur,q̄ tamē nō habēt iuris firmitatē quo ad geſtorū
robur,vt ēt pulchrè per Lud.cōſi.ccccxxxiij.dubitatur
iij.col.cōſi.cxcij.p̄ſens ſtatuli particula.ij.co.ibi:ex his.
& per Mari.in aurea repe.c.de multa.xliij.co.ver.xj.de-
cla.de p̄b.Dū ꝓbat illū tex.ꝓcedere,etiā ſi acceptatio ſe
cūdi curati,ſit facta ineptè & illegitimè.& idē rota . de
ꝓba.xviij.deci.in anti.¶ No.ꝙ ſufficit per.c.eū,qui.de
p̄b.in.vj.Niſi acceptaſſet nulliter per excuſabilē ignorā
tiā.Pau.de ca.in.l.qui dotē.in prin.ff.ſo.ma.& ſic fortè
debet ītelligi dictū cōſi.Petri.ccccv.¶ Declara ēt oīa.s̄.
cumulata.niſi p̄ īpunitatē,ſeu cōpromiſsionē act⁹ īuali
di remaneret melioris cōdōnis faciēs de facto,quā de iu
re.Tū per ꝓximè dicta:tū per id qd̄ ſcribit Rot.de elec.
10 vij.in antiqs.dicēs,† ꝙ interdictis terris alicui⁹ dn̄i,in-
telligunt̄ etiam interdictę terrę,quas tenet de facto.Ad
idē cōſiliū Pe.de Anc.mihi.ciiij.cōtra fratres minores.
vbi vult,ꝙ impoſitio decimarū facta ꝓ prędijs religio
ſorū.cōprehēdit etiā religioſos habētes prędia de facto
& nō de iure.maximè etiā per.c.recolētes. ibi, ſi em̄.de
ſta.mo.Quod pulchrè ſubſcribēdo firmauit But.cōſi.
xxxiij.vt.s̄.ſolēniter.Inducēs gl.ī Cle.j.in ver.præſiden-
tes.ibi:& licet.de reſcri.& in Cle.j.de deci.in glo.j.quas
gl.reputat no.Et facit qd̄ no.Alex.in.l.j.§. renūciatio.in
viij.col.verſi.recipit tn̄.ff.de oper.no. nū.refert Bal.in
11 l.rogaſti.in prin.ff.ſi cer.pe.¶ † Declara etiā prædicta:
niſi agat̄ de cōſiderādo,an qs ſit funct⁹ p̄tāte iudiciali:
qa p̄ ſnīam ſiue validā,ſiue inualidā eſt funct⁹.c.in lite-
ris.de offi.dele.&.l.iudex poſteà quā.ff.de re iud.Quod
procedit in ſentētijs,ſed in alio actu puta electiōis,vel
alterius expeditiouis cōſiſtentis in facto p̄ actū nullū,nō
expirat poteſtas.Inn.in .c.in literis,quē ſequit̄ Rota.de
re iud.xvj.dec.in nouis.Ol.cōſi.ccxv.orta.circa mediū.
Lu.cōſi.ccccxcij.in caſu ꝓpoſito.Bal.in.l.fi.in pe.co.C.
de edē.in.l.qd̄ qs.ꝓpe fi.C.de ꝓcu.in.l.ſi vt ꝓponis.la.j.
C.qūo & qn̄ iu.& ibi Pau.de Ca.Et ideò nunti⁹,q inua-
lidè citauit pōt iterū citare.Bal.& alex.in.l.q per ſalutē.
ff.de iureiu.& ad dictū.Inn.in.d.c.in literis. oppone &
ſolue:vt ibi p̄ Imo.in.d.c.ſi cōpromiſſarius.§.j.de elect.
in.vj.& p̄ Bart.in l.ij.§.j.de ope.lib.& Alex.in.d.l. ſerui
electiōe.in fi.prin.de leg.j.ſoleo referre in.d.c.in literis.
& opportunè ponit Do.in.d.c.ſi cōpromiſſarius.§ j.ad

a ¶ Notarius faciēs inſtrumētum falſum punitur etiā ſi aliâs inſtrumētum eſſet inualidum.Adde Bal . in.l.j.C. de ſepul. vio.in fi.qui dicit ꝙ notarius qui cōfecit inſtrumentum falſum qd̄ de iure non tenet, non debet puniri de falſo:ſed pœna extraordinaria.

b ¶ Teſtis licet deponat falſum in iudicio nullo , tn̄ punitur de falſo. Adde tu Bal.in.l. iuriſiurandi.in fi. C.de teſti.qui dicit,ꝙ teſtis nō tenetur de falſo,qui non iuratus dixit falſum,ſed crimine ſtellio. & hoc eſt : quia iudiciū eſt nullū,cum nō iuratus depoſuit teſtis. Adde ꝙ idem tenuit Bal. in.l.j.C .de ſepul. vio.vbi dixit, ꝙ ſi teſtis nō iurauit quo caſu dictum eius non habet formam nō punitur,niſi ſit taliſcui ſtaretur ſine iuramento.tunc enim puniretur de falſo,acſi iuraſſet.l. j.de ven. inſpi.Si verò teſtis iurauit,& tunc ſi dictum eius nō valet,quia infamis, vel poſt terminū vl̄ inimic⁹:& quā uis eius dictū nō valeat, tamen punitur de falſo. De materia vide Bar. in.l.damus.C .de falſis.& Bal.in .l. fi.in fine.C.ſi ex fal.inſtru. Adde quid ſi teſtis deponit extra articulum , an valeat dictum eius,vide Bar.in.l.ſi duo patroni.§.idē Iulia. ff.de iureiu. Adde bonum tex.in c.de teſte.de te.& ibi plenè per Io. an.Bart.in.l.j .ff. de quæſtio. Spe. & Io.an.in tit.de teſte.§. e. verſicu, quid ergo.

fi.& And.Sic.in.d.c.in literis.in antepe.col.& Do.in .c.
ne captãdæ.in pe.col.de cõceſ.præbẽ.in.vj.& in.c. ij. in
pe.col.de reſcri.e.li.Et iudex functus officio ſuo ꝑ actũ
nullũ,põt ipſum reuocare,quãdo illa reuocatio põt fie-
ri à quolibet etiã nõ iudice:puta relaxare malè carcera-
tũ.Lud.cõſi.ccxx.hæc iſtorum quoq;.in fi.per.l.j.§.Offi
12 dius.ff.ne quis eũ,q̃ in ius voc.eſt vi.ex.¶ †Declara etiã
oĩa ꝑdicta.Niſi agaᷣ de excuſando aliquẽ à culpa,qm̃ ꝑ-
textu actus inualidi de iure vigentis,tñ de facto excuſa-
a ri põt.Sicut dicimus,ꝙ cõſuetudo[a] inualida nõdũ repro
bata excuſat à pœna.gl.trita.in.c.cũ venerabilis. in ver.
migraſſe.de cõſue.& ibi pulchrè Abb.cũ quo cõcordatĩ
ſuis terminis Pe.de anc.cõſi.xlvj.conſuetudo.& copio
sè Maria.in.c.conſuetudinis.xix.col.de cõſue.Old.conſ.
ix.ad fi.Lud.ſin.xx.an cõſuetudo.Pau.cõſil.cclxxxix. in
fi.Lud.cõſi.ccclxvj.& ſæpe illã gl.extollit Alex.conſulẽ-
do,vt ſciant rerũ ſuarũ curioſi notatores.Et ſoleo mul-
tipliciter eam ornare legendo dictũ.c.cum venerabilis.
Poſſent optimè ad hoc induci:q̃ de decreto ĩualido ſcri
bunᷣ ab oĩbus.in.d.l.iuſtè.ff.de acq.poſſ. vbi oĩno vide
13 Ale.in vltimis chartis.¶ Declara etiã ꝑdicta.†Niſi ĩtel
ligẽdo diſpõnẽ de actu valido offenderet ius alterius cõ
tra ꝑſumptã volũtatẽ diſponẽtis,qa tũc intelligit de a-
ctu inualido.Vnde ſi dicitur non obſtãte collatione alte
ri fac--:intelligitur de inualida tm̃:ſecũdũ Cõpo.& oẽs
j.e.c.cãm.& ibi poſui.pe.fo.Bñ facit dictũ Inn.in.c. du-
dũ.in fi.de deci.guſtãdo,vt ibi ꝑ But.& Ale.latè.ĩ.l.quã
quã.ĩ prĩ.C.de teſ.mi.Credo retuliſſe ti.ꝑce.q̃ ĩ eccłiarũ.
14 Perdere †[b]debet cãm faciẽs aduerſariũ citare
b corã diuerſis iudicibus pro eodẽ nego
tio.gl.fi.in.c.cum dilectus.de pur.cano.& in.c.fi.in ver-
bo negotio j.e.& ſentit gl.in.c.placuit.xj.q.j.Et firmat
hîc And.Sic.per.l.tã collatores.ad fi.ibi:iactura litis. C.
de re mi.li.xij.Idẽ Gul.de cu.poſt gl.in.l.nemo.C.de iu-
riſ.om.iu.& Ang.in.l.cum procurator.§.dñs.ff.de ope.
no.nun.&.in.l.quãuis.ff.de dã.infe.& Cy.in.l.nulli.in fi.
C.de iudi.& Io.an.in.c.dilecti de fo.cõpe.Et ſentit Bal.ĩ
l.vbi acceptũ.ff.de iudi.allegãdo Cy.vbi.s̃.Cõtrariũ te-
net gl.hîc approbata ꝑ oẽs:quia lex prima allegata in ea,
nõ eſt extẽdẽda tanquã pœnalis.Et idẽ firmãt Sali.Fulg.
& Ale.in.d.l.nulli.& But.in.c.j.in fi.de ſeque.poſ.& fru.
& Imò.in.d.§.dominus.& in.d.l.quãuis.& in.c.fi.ĩ.v.co.
j.e.& Bal.& Sali.in.d.l.j.C.de aſſer.tol.& Lu.& Alex.in
d.l.quãuis.& Abb.in.d.c.dilecti.pe.col.& in.c.fi.ij. col.
j.e.dicens videri caſum ibi:quia Papa mãdat ibi illũ ſim
pliciter condemnari in expenſis & in perditione reſcri-
pti.ergo ſecus reſpectu cauſæ:quod dicit mẽti tenẽdũ.
¶ Non ob.d.l.tã collatores.quia ponit ſpãlẽ fauorẽ mi-
litiæ,ſicut in ſimili dicitᷣ in auť.habita.in fi.C.ne fil.pro
patre.& cõtraueniẽs illi legi cadit à cã,quãuis iuſtiſsima
& hoc fauore ſtudij,vñ ſiſes caſus nõ cõſtituũt regulã.
15 Lex vbi cœptum. †[c]allegata in glo.limi-
c tatur per Abb.hîc:niſi
reus fuerit cõtumax in iudicio iam cœpto:quia conuen
tus alibi nõ allegabit pẽdẽtiã litis.alle.Bar.in.l.ſepulchri.
ff.de ſepul.vio.¶ Adde Io.an.in Spe.de cõpe.iudi.adi.§.
j.ver.ſed pone.Bar.in.l.quãuis.iij.col.ff.de dã.infe.Pau.
in.l.quãuis.per illũ tex.ff.de in ius vo.Abb.poſt Bur.de
fo.cõpe.c.propoſuiſti.ad fi.Pet.de an.in repe.c. poſtula-
ſti.de fo.cõpe.fo.xxxvj.ibi.vij.quæro.Abb.in.c.dilecti.
pe.co.de fo.cõpe.Moder.in li.male.fo.ix.ij.col.& latius
fo.cliij.ad fi.Vnde dixit Bal.in.l.de die.§.iubetur.in lect.
antiqua.ff.qui ſatiſ.cog.prout refert ibi Pe.de Anch. &
Alex.ꝙ ſi remiſſus ad curiã epiſcopalẽ ſuper aliquo inci
denti,eſt ibi in mora:iudex primę cauſæ põt ad vlterio-
ra procedere.¶ Similiter dixit Pe.de anc.cõſi.mihi. cx-
cij.magnifice.in fi.ꝙ vbi iudex ſecularis dolo,vel negli-
gentia prætermittit procedere in crimine miſto,in quo
incœperat procedere, poteſt eccleſiaſticus procedere:

quia nihil operatur præuẽtio:vbi punitio protelatur ꝓ
pter contumaciã partis,Bar.in.d.l.ſepulchri.fortius vbi
16 eſt contumacia iudicis.¶ †Quinimo dixit Barto.in.d.l.
quãuis.& But.in.d.c.propoſuiſti.ꝙ etiã ſi cõtumax ad
primã citationẽ velit purgare morã ſolitis expenſis, &
oblato fideiuſſore de iudicio ſiſtj:ſi actor nõ vult,nõ au
dietur.& licet Ang.ibi teneat cõtrariũ,quia purgata cõ
tumacia præuẽtio reaſſumit vires:per.l.ſi qs poſteà . ff.
de iudi.tamẽ Imo.in.d.l.quãuis.ſeqᷣ Bar.Sed intellige
ſecundũ Pau.ibi:vbi ius actoris eſſet factũ deteri⁹ adeò,
ꝙ remaneret in dãno nõ obſtãte purgatione.per.l.& ſi
poſt tres.ff.ſi quis cau.&.l.mancipiorũ.ff.de opti.le.vbi
aũt nullũ dãnum eſſet actori:tunc admittatur dicta pur
gatio,ſecundũ Pau.quẽ ſequiᷣ Ale.ibi.¶ Propter hæc li
mitatur ſin.iſte tex.niſi citatus ex primo reſcripto fue-
rit contumax:quia poterit nõ poſtmodũ excipere, ſi ci-
tetur ex alio.Abb.hîc.¶ Cõtrariũ firmat And.Sic.hîc,
inſiſtens ſolũ in hoc:quia ꝑdicta ꝓcedunt,vbi citãs po-
tuit cõſtituere citatũ in cõtumacia:quia erat iudex,ſec⁹
ſi nõ erat iudex ꝓut hîc ꝑ iſtũ tex.in verbo,careat. qđ
infert nullitatẽ reſcripti ipſo iure.Et ideò nõ cõparẽs
nõ videᷣ cõtẽnere,ſed denegare iuriſditionẽ.l.nõ videᷣ.
ff.de iud.Vnde dicit Inn.c.de offic.dele.c.cũ in iure,ꝙ ſi
reus ſemp fuit abſens,& delegatus proceſsit eo citato,
nõ tamẽ facta fide delegatiõis,põt ille cõparere& oppo
nere de mãdato nõ intimato:qa nõ fuit cõtumax.Et di
cit Ang.in.l.licet.ff.de iu.ꝙ ſnĩa lata cõtra abſentẽ,ꝑ ꝓ-
curatore meo falſo,nõ põt à me ratificari:qa citatio nõ
arctauit aduerſariũ:ex quo ille nõ erat ꝓcurator . ergo
lata cõtra abſentẽ nõ cõtumacẽ.& ſic nulla rõne defect⁹
ſolẽnitatis.l.ea q̃.C.qũo & qñ iud.Ita dicit ſe audiuiſſe
à Bal.& eſſe veriſsimũ.¶ Cõſidera tria. Primò, ꝙ iſta
ĩpugnatio ꝓcederet qñ reſcriptũ primũ eſſet nullũ ipõ
iure.Et in caſu nr̃o iſtud eſſe põt,qñ eodẽ tpe vtrũq; re
ſcriptũ fuit obtẽtũ.ſed ſi primò fuit obtẽtũ vnũ,& ad il
lud fuit cõtumax,fortè ſecus: quia donec ſcđm fuerit
ĩpetratũ ille fuit cõtumax.ergo nõ põt allegare pẽdẽtiã
primã,quã ꝑ cõtumaciã ſpreuit.¶ Cõſidera ſcđò.Poſi-
to,ꝙ primũ ſit ipõ iure nullũ,nõ ſequiᷣ ꝓpter hoc,ꝙ al
legatio primæ pẽdẽtiæ,ꝓſit cõtumaci,qa ſi dicit primũ
reſcriptũ ipõ iure nullũ:ergo ꝑuẽtio nulla.& ſic inuti-
lis:quia debet fieri mẽtio de præuẽtione valida .arg. d.§.
nõ quis.cũ alijs de qbus latè.s̃.Et ideò iſta impugnatio
17 And.Sic.nihil ꝓdeſt allegãti primã inſtãtiã.¶ †Cõſide
ra.iij. ꝙ ipẽ nihil allegat,ꝙ verbũ careat denotet ipõ iu
re.In quo quãtũ ad ꝓprios terminos huius Decre.vide
Maria.in.c.ij.de mutu.pe.vlt.char.ibi.Sed aduerte: qa
arbitror vbi primò dicit,ꝙ verbũ careat,nõ ĩportat hîc
ipſo iure,maximè,qa ſcđæ literæ videnᷣ ſubreptitiæ.&
ſubreptio ad lites nõ vitiat ipõ iure j.e.c.ad audientiam.
Poſteà arguit in cõtrariũ.Quia hîc actor vr̃ ꝑ fraudẽ ĩ-
petrare:& vbi ſubreptio eſt ex fraude,vitiat ipſo iure j.
e.c.ſup lr̃is.¶ Et verbũ careat,eſt ꝑſentis tpis,nõ futuri
& ideò cogita ſcđm eũ.¶ Potuiſſet allegare gl.in.l.ꝓui-
dẽdũ.C.de poſtu.q̃ dicit,ꝙ hoc verbũ careat,importat
ipõ iure.Et ſequunᷣ ibi Ang.& Raph.& And.Sic.ĩ.c.ſi
ſacerdos.x.col.de offi.ordi.& in.c.ſi diligẽti.xxxiij. col.
de fo.cõpe.& Cal.de ver.ſig.cõſi.x.dicẽs,ꝙ verbũ futu-
ri tpis,qñ de ſui natura eſt priuatiuũ,ĩportat ipſo iure:
ſicut verbũ cadat,vel careat.& ſiſia habẽtia ſecum pri-
uationẽ annexã.Et ideò dicit Cal.de feu.cõſil.vj .ꝙ qui
non petit inueſtiturã j.annum & diẽ,eſt priuatus ipſo iu
re,ꝓpter verbum cadat.poſitum in.c.j.quo tpe miles.
cum ſi.Et idẽ de verbo careat,dicit Ab.in.c.nihil.v.col.
de elec.per illum tex.cum gl.in verbo poteſtatis.¶ Con
trarium tenet Domi.in.c.diſpendia.in prin.in.iij.no. e.
ti.in.vj.per illum text.vbi poſt verbum careat,additur
nec proceſſus valeat:quòd non oportebat addere, ſi il-
lud careat ĩportaſſet ipſo iure. & idẽ dicit in ſequẽti no
tabili.

a ¶ Conſuetudo in ualida nondũ reprobata excuſat à pœna. Adde tu Bar.in.l.j.ff. qđ quiſq; iur.in.ij.colũ.vbi dicit,ꝙ iudex qui iudicauit contra legem tamen ita erat conſuetudo: nõ tenetur illo edicto. Adde tu ꝙ dom. Ab.in.c.cũ venerabilis.de cõſue. dicit,ꝙ illud dictum Bar. intantum eſt verũ,ꝙ ſi eſſet conſuetudo in qua excuſaret à pœna. & idem tenet gl.j.in.d.ca. cum venerabilis.

b ¶ Perdere debet cauſam faciens aduerſarium citare corã diuerſis iudicibus.Adde quòd iſtud procedit,ſi pars opponit.vide Bal.in auť.ſed nouo iure. C. de ſer.fugi.& Bal.in c.j.de controuer. feu.inter par. Itẽ fallit,quãdo petatur coram indice qui non habet iuriſditionem vltra partem petitam, quia poſſum ire ad alium iudicem ita ſingulariter dixit Bar.in.l.in cõmodato.§.duob⁹. ff.commoda.Adde.d.Iaſ.May. ꝓceptorem meum in.l.nulli.C.de iudi.vbi ponit ſex alias limitationes.

c ¶ Vbi cœptum. Ad quod vide ꝑ d.Soci. cor. ſ. cxcv.inci.circa primum conſultationis articulũ. ver. ex quibus patet ſolutio.circa medium.in.ij. parte ç char.lxxj.

tab.¶ Pro quo vide Matthę.de Mattheſ.in ſuo
notabi.cxij.vbi dicit,ꝙ verbũ careat,vel cadat
a ab omni iure,indiget ſentẽtia[a].Secus ſi dicitur:
eoipſo cadat,vel eoipſo priuetur.quia primo
caſu iſtud ſignũ vniuerſale careat,nõ qualificat
aliud,quã res,quibus quis eſt priuãdus:merito
requiritur ſentẽtia.Sed in ſecundo caſu dictio
eoipſo,qualificat ipſum verbũ.Ideò nõ requi-
ritur ſentẽtia.Quod eſt notabile & à paucis ta
ctũ ſecũdũ eũ:tenẽdo,ꝙ verbũ careat,regulari
ter importet ipſo iure.Quod fortè eſt verius,
& reſpõdereᷣ,ꝙ fallit,niſi materia ſubiecta req
rat exceptionẽ:vt per Abb.in.c.clericis.ne cle.
vel mo.& Saly.in auť.habita.xv.col.C.ne filius
pro patre.Et in propoſito ſubreptio etiã dolo
ſa,nõ vitiat ipſo iure literas ad lites.Abb.poſt
alios j.eo.c.ſuper literis.iiij.col.ibi,tertia regu
la.&.s̃.eo.c.cæterũ.ij.col.ibi,ex his infertur.Se
cus in obreptione doloſa decipiẽte Papã calli-
ditate,vel inuolucro verborũ.Abb. poſt Inn.
j.eo.c.cũ dilecta.ij.co.ibi,quartũ intellectum.
¶ Bene differt in vno ſubreptio non doloſa à
doloſa:qa prima vitiat ſolũ in parte.in qua eſt
cõmiſſa.Secũda vitiat totũ reſcriptũ.d.c.ſuper
literis.ſed nõ ipſo iure:vt in locis prædictis. Et
dicitur.s̃.eo.c.ad audientiã.& facit.d.c. diſpẽ-
dia .inducendo,vt ibi per Do.vbi additur de
nullitate proceſſus:ergo literæ valebant.Et ex
quibus habes vnã fallentiã ad.d.l.vbi acceptũ.
Additio.& vide ad dicta de verbo,careat.quæ
dixi j.eo.Rod.ver.latæ ſentẽtiæ.¶ Fallit ſecun
do.d.l.vbi cœptũ.vbi prim⁹ iudex eſt negligẽs
etiã ſi modò offerat ſe ad diligẽtiã.Bar.Imo.&
Ludo.in.l.quãuis.& Abb.in.c.dilecti.pe.colũ.
de fo.cõpe.Nõ ob.c.ſi à iudice.de ap.in.vj.per
quod Ang.tenet contrariũ.d.l.quãuis .quia ſe
cundũ Imo.& Lud.ibi loquitur,vbi iudex a-
ctualiter grauauit,nõ vbi neglexit ius dicere.
Quæ duo differũt.Nã primo caſu appellatur:
ſecũdo aditur ſuperior per querelam ,capitul.
ij.de exceptio.in.vj.l.fin.C.de tempo .appella
tio.ibi, tarditatem iudicis querela.&c.Tamẽ
pro Ang.facit,quia ſecũdũ Alex.ibi pe.col. ea-
dẽ ratio videtur,ſiue grauet,ſiue ſit negligẽs.&
licet à tarditate nõ appelleᷣ,tñ vbi ter requiſi-
tus non eſt diligens,poteſt appellari.Io.and. de
ap.c.dilecto.Abb.eo.tit.c.ex parte.lo.vlt.j. co.
18 ¶ †Fallit tertiò,quando quis nõ poteſt cõſe-
qui effectũ iuſtitię corã primo iudice,propter
impotẽtiã de facto ortã.Ab.& Ana.de homi.
c.poſtulaſti.per illũ tex.vnde dicit Bal.de mil.
vaſal.qui contu.eſt in cõclu.feu.cõcluſione . x.
q.quãdo quis nõ põt conſequi effectũ iuſtitiæ
corã inferiore,poteſt adire ſuperiorem ,etiam
per ſimplicẽ querelam.licet ſit inchoatũ iudi-
cium coram inferiore.& ceſſat l.vbi cœptum.
ſecũdũ eum.¶ Fallit.iiij.Reſpectu iudicis, cui
non obſtat dicta regula,quę procedit reſpectu
partiũ.Io.Mona.& Io.an.in.c.accuſat⁹.de hęr.
in.vj.& ſequiᷣ ibi Do.in.§.de quęſtiõibus.quia
inquiſitor non intromittit ſe de vſuris, vt ibi:
tamẽ ſe intromittit in foro pœnitentiæ . quia
pœnitẽtia nõ eſt illis fructuoſa ſine vſurarũ re
ſtitutione.Sed in executione iudiciali,non põt
ſe intromittere:ſed ipſam faciet ordinarius.Et
dato,ꝙ inquiſitor de ipſa cœperit propter con
comitantiã purgãdæ hęreſis:tñ expediri habet
per aliũ nõ obſtãte.l.vbi cœptũ.quę loquiᷣ,vbi
nõ ſit præiudiciũ iuriſditioni alterius.quæ ver

ba extollit Bal.in.c.hac edictali §.ad hæc. de
pace iura.firmã.& An.in.d.c.poſtulaſti.¶ Fal
lit.v.Niſi ſuperueniat vrgens neceſsitas: puta
poteſtas incœperat procedere:modò illud offi
ciũ eſt ſublatũ,quia tunc cognoſcet Capitane⁹
Bar.& Ang.in.d.l.vbi.per.l.ſed & ſi dies. ff. de
iudi.vbi Bar.no.caſum,in quo iudicium apud
vnum iudicẽ cœptũ,poteſt per aliũ proſequi
& perfici.Et illũ tex.in verbo ĩtra prouinciam
transferatur,per quẽ idem infert Bal.ibi dicẽs
ꝙ neceſsitas ibi facit vt iudiciũ transferatur de
vno iudice in aliũ diuerſi fori.& repetit illud
de officio caſſato.propter quod dicit ibi Ang.
ꝙ quãdo paſtores, quos tenebat eccleſia Peru-
ſi.receſſerunt ab aula,lites inchoatæ corã eis,
fuerunt ex eiſdem actis terminatę coram alijs.
¶ Fallit.vj.Niſi citatus poſſet declinare iudi-
cium per priuilegiũ ſuũ.Bar.& Ang.in.d.l.vbi
cœptũ,ꝙ licet citatio faciat dici iudicium cœ
ptũ:tamẽ hoc eſt verum,vbi citatus habet plu
res iudices paris iuriſditionis: nec ipſe habet
priuilegiũ declinãdi aliquẽ.ſecus ſi põt declina
re.Exemplificant in ſcholare,iuxta auť.habita.
C.ne filius pro patre.Et idẽ dicit ibi Ange.vbi
iudex recuſatur,vt ſuſpectus.¶ Fallit ſeptimò
vbi ſunt delegati cũ clauſula:ꝙ ſi non oẽs. vel
cũ clauſula,qđ vos,vel alter veſtrum . Ang.in
d.l.vbi cœptum.per.c.cũ plures.de off.dele.in
vj.vbi vno tunc impedito alius ſe intromittit.
& videᷣ iſta fallentia ſatis conformis quintæ.
¶ Fallit octauò:In crimine hæreſis.nam cõtra
eũdem de eodẽ plures inquiſitores poſſunt fer
re ſentẽtiam.Ang.in.d.l.vbi cœptũ.volẽs alle-
gare.c.per hoc.§.j.de hæræ.in.vj.& ſi diſcordãt
19 recurritur ad Papã,vt ibi.¶ Fallit nonò : †Si
non excipitur,quia tenebit proceſſus factus
corã duobus.Inno.in præce.c.cũ.M . & ibi po
ſuit in ver.extra glo.¶ Fallit decimò:Vbi pri-
mũ iudiciũ eſt cœptũ corã arbitro.Nã poſſum
te cõuenire corã ordinario:& ſoluitur cõpro-
miſſum ſoluta pœna in eo appoſita.l.ſi quis rẽ.
ff.de arbi.quia ſentẽtia arbitri nõ habet in ſe ef
ficaciã:nec inducit actionẽ,vel exceptionẽ , ſi
contraueniens eſt paratus ſoluere pœnã.l.ij.ff.
de arbi.Secus ſi ex forma ſtatuti laudum habe
ret efficaciã,& poſſet mandari executioni , ſi-
cut ſententia in agendo & excipiendo , quia ſi
arbiter ſe abſoluiſſet,haberes exceptionem rei
iudi.Et ideò conuentus corã ordinario,pote-
ris excipere de pendẽtia compromiſsi.Pau.latè
in.d.l.pecuniã.j.col.ff.ſi cer.peta.dicens iſtud
eſſe quotidianũ,& ſe vidiſſe pluries dubitari.
& ita intelligit Bar.in.l.qui fidẽ.ff.de trãſac.Ta
men idem eſſet,quando eſſemus in caſibus , in
quibus ex ſententia arbitri oritur de iure actio
vel exceptio,puta,quando eſt electus ſine pœ-
na,& tacitè ,vel expreſsè,non reclamatur,& in
alijs caſibus notatis in.l.cum anteâ.C. de arbi.
& in.l.ij.ff.de arbi.ſecundum Alexand.in. d.l.
pecuniam.vlti.col.ſubdit tamen quòd Paul.
aliter ſcripſit in.d.l.qui fidem.& quòd iſte pũ-
ctus requireret altiorem indaginẽ.¶ Fallit vn
b decimò & vltimò,in caſibus[b] in quibus effe-
ctus clericus,non poteſt amplius conueniri co
ram ſeculari,etiam de cauſis cœptis,qui caſus
colligi poſſunt ex notatis per Bart.in.l.j .ff. de
pœnis.& Ioan.and.Butrig.in.c.j.de oblig . ad
ratio.Et profundè per Pet.de Anc.in diſputa-
tione,laicus quidam propter homicidium . in

a ¶ Indiget ſententia.Ad quod vide Sal.in.l.ij.C. loca. & in.l.ij.in.iij.co. de iure emphy.& plenè ibidem per d.Iaſ.May.in.iij. &.iiij.col.qui allegat nonnullas remiſsiones pro & contra,inter quas refert Bal.in addi.ad Spe.in titu. de lo.in.xij.co. in fi.tenere,ꝙ nõ requiratur ſententia.& ꝙ idem cõſulendo tenuit Pau.de ca.in cõſil.cxl.incipiẽ. in Chriſti nomine. in caſu præſenti puto ſic dicendũ. quod eſt aliâs cõſil.cxxxiij.& ꝙ idem tenet etiam Abb.in conſil.c.lxxiij.inc.in cauſa quæ vertitur, ſeu verti ſperatur inter nobilem virum.& ꝙ domi. Ant.de But.in.c. potuit.j.loca. dicit iſtam eſſe cõmunẽ opi.& idẽ Imol.in.c. fin. de præſcri. & in ca. ex parte in.ix.colum.de fer.in quibus locis reprehẽdit Ro.tenẽtẽ cõtrariũ,& ꝙ idẽ teneant, in.§. ſi verò.in.ij.col.in authen.de non alie. & Saly.in ſuo cõſi.inci. do. Abb. Andegauenſis.in ij.dubio . Et ita etiam videtur tenere Bal. in auť. qui rem.in.iij.co. s̃.de ſacroſan.ecc. & Alex.in conſi. cccxxj.incip.circa proceſſum.in pe.col.

b ¶ In caſibus.Adde tu an.l.vbi cœptum.ff.de iudi. vel.l.cum quædã puella.ff.de iuriſ. om.iud.habeat locum in clerico.vnde videndum eſt, an de geſtis ante clerica tamẽ poſſit clericus conueniri coram iudice laico,vide per Io.an.in.c. vnico. de ob.ad ratio.& do.Abb.in.c.propoſuiſti.de fo.cõpe.in fine Adde Barto.in.l.j.ff. de pœn.vbi dicit, ꝙ ſi ſecularis cõmiſerit delictum,& poſt condemnationem efficiatur religioſus,nõ mutat forum,ſed iudex ſecularis poteſt exequi. intellige tamen facta prius degradatione ab Epiſcopo. Ita Bar.ibi in.d.l. j.ſed Epiſcopus ſapiens nõ faciet, ergo erit in protectione eccleſię. limito tamẽ ne iſte feciſſet votum intrandi religionẽ ante commiſſum delictũ, iſto caſu non poteſt puniri à laico,quia votum retrahitur. Ita Bal in.l.j.C.an ſer.ex ſuo fa.Et ſi non poſſet probari,ſtatur iuramento ſuo .facit quod procedit in eo q eſt.j.annum profeſsionis.Ita Ange.ĩ.l.j.ff.de pœ. maius dubiũ eſt, laicus commiſit delictum,& ante q̃ feratur ſententia, intrat religionem:an laicus eũ condemnare põt Barto.in.l.j.ff.de pœ.dixit ꝙ ſic Ita Bald.in.l. officiales.& in.l . qui crimen. C.qui accu.non poſ.Adde ad iſta,clericus in minoribus duxit vxorem :ſed fuit prius citatus per iudicem eccleſiaſticum.de. q. iſta vide do.Abb . in d.c. propoſuiſti. in fi.

a ¶ Ad commodum partis. Adde tu, q communis opi. eſt in contrarium, quæ dicit, q ſi pars non petit iudex ex officio ſuo, non debet ſupplere. Et primò tenuit Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiur. in vlt. col. in verſ. quæro vtrũ. per. l. iiij. §. hęc autem. ff. de dam. infec. quem ſequit Ang. ibi. in prin. d. l. admonendi. Ant. de but. in. c. fi. de iureiu. in vlt. col. quãuis. d. Abb. ibi in. d. c. fi. tenuitcõtra Bar. Et ad motiua. d. Abb. Saly. reſpondit in. l. in bonæfidei. C. de reb. cre. in vlt. colũ. Adde tamen, q contrarium tenuit. d. Ale. Imo. & ſecutꝰ fuit opinionẽ. d. Abb. de quo valde miror licet de Barto. & alijs nullã faciat mentionẽ, in con fi. ſuo. liij. inci. in cauſa vertente in ter Michaelẽ. in vl, col. vbi dicit, q iudex põt ex officio ſuo deferre iuramentũ, etiam parte non petente. vide ibi latius. ego autem teneo opi. Bart. Et eam probo pulchro fundamento & valde vtili ad infinita. Nã omnes leges & oĩa ſtatuta, quę verbis præciſis cognunt iudices aliquid facere reſpicientes priuatum cõmodũ, de a bẽt intelligi, ſi petatur à parte. aliàs iudex ex officio ſuo non poteſt facere. gl. eſt & canon in. c. fi. j. e. ti. & ibi. d. Abb. quí expreſsè tenet cõtra aliã ſuã opin. quã tenuit in. c. fi. de iureiu. & p illã gl. dicũt Anto. de bu. d. Abb. & alij ibi, q ſtatutum diſponẽs, q capitaneꝰ, qui eſt iuarꝰ iuris, teneatur ferre ſententiã cũ conſi. ſapiẽtis, tale ſtatutũ intelligitur partepetente. Vel ſtatutum dicit, quòd poteſtas teneatur cõpellere agnatos ad compromiſſum, intelligitur ſi eodẽ modo. Si ſtatutum dicit, q iudex teneatur terminare cauſas in certum tempus, intelligiẽ parte petẽte: aliàs non. ſequitur. d. Alex. conſi. lxxxij. incip. in cauſa vertẽte. & in conſilio ſuo. cclxiij. inci. viſo proceſſu vtriuſq; partis. Pau. de ca. in. l. properandum. in. fi. col. C. de iudi. Ad idem facit tex. in. l. peto. §. fi. in ver. q ſi cautio nõ fuit deſyderata. ff. de leg. ij. Quẽ tex. multum no. Pau. de ca. ibi ad fi. & dicit, q aliquando allegauit ad leg. legati Patauini, diſponẽtis q appellans vel petẽs reſtõnẽ, debet cauere cum fideiuſſore de reſtituẽdis expẽſis: & aliter proceſſus factus omnino, valet q tale ſtatutũ debet itelligi, ſi talis cautio fuit petita à parte: & tũc nõ pſtita:, proceſſus poſt eã factus eſſet nullꝰ, aliàs ſecꝰ. qd' dicit tenẽdũ mẽti. ga pluries habuit de facto. Sequiẽ. d. Ale. in cõſ. ccccclxxix. inci. viſis narratis, cir. prĩ. Ad idẽ facit tex. in. l. debitoribꝰ in prĩ. in ver. petẽtibꝰ. ff. de re iud. p quẽ tex. not. Ang. & Alex. ibi, q quadrimeſtre tẽpus, quod lex iubet cõdẽnatis idulgere: ita demũ indulgẽdũ eſt, ſi ab eo petaĩ. Ad idẽ quartò: facit qd' egre-

primo dubio, cum concor. de quibuś dixi in c. fin. in. viij. fal. ti. proxi. Latè Pe. de anc. in regula, ea quæ. liiij. col. ver. xiij. quæritur. de reg. iu. in. vj. copioſè moder. in lib. maleſi. fo. clxxx. in prin. & clarè Nic. de Nea. in. l. idẽ Vlp. §. fi. ff. de excu. tu. & Ana. in. c. ad falſariorũ. vlt. char. de cri. fal. quæ oĩa pone cum alijs allegatis, in d. c. fi. vltra Alex. in. l. nemo poteſt ad fi. de leg. j. ¶ Extra dictos caſus remanet firma regula di ctæ. l. vbi cœptũ. Quæ procedit etiam vbi eſt aliud factum: quod alibi incipit diſcuti: tũ trahit originẽ ab eo, de quo anteà fuit cœptũ: puta ſi de pluribus vulneribus ſimul illatis cœperit cognoſcere vnus iudex, quia de alijs non cognoſcet alius. Bal. in. c. j. de cõtro. feu. apud pa. termi. ne iudiciũ diuerſitatis perplexionem inducat. ar. l. q de crimine. C. de accu. ¶ Similr accuſaui pcuſſorẽ corã Capitaneo, & auxiliatore corã ptãte, põt auxiliator petere ſe remitti ad capitaneũ, tanquã ibi ſit cœpta materia. Et generaliter dicit Bal. idẽ, vbi obſtaret exceptio rei iudi. quia tũc ſemp põt opponi pẽdẽtia pceſſus, aliàs nõ, & facit qd' dixi. ſ. x. fal. ¶ Amplia etiã dictã regulã in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſditionis. Lap. alle. lxxviij. vacante eccleſia. vlt. col. eſt tex. in. l. j. circa prin. ff. de offi. cõſul. Cætera dic, vt per ſcribentes in. d. l. vbi cœptũ. quibus adde prædicta nullibi ita reducta. ¶ Vltimò ponderat hĩc But. Imo. & Do. verba Inn. hĩc, q etiam ad cõmodũ partis, a iudex poteſt ſe fundare ex officio ſuper his, quæ conſtant ſibi ex actis, licet pars non poſuerit, neq; petierit: ſicut hĩc cõſtitit Papæ impetrãtẽ fuiſſe malè verſatũ in vtroq; reſcripto. vnde indu cit carentiã vtriuſq; nõ petitã ad Abbatẽ: quia quod conſtat ex actis, dicitur notoriũ. Inno. de ap. c. ex inſinuatione. & in. c. per tuas. de teſti. habetur de ver. ſig. olim. Et in notorijs poteſt iudex ſupplere ex officio etiã ad vtilitatem partis: per iſtum tex. & dictũ Inn. ¶ Adde But. & Ab. in. c. bonæ. Io. ij. de poſtu. præla. Bal. in ru. C. de manu. vin. Abb. in. c. cõſtitutꝰ. de reli. do. in. c. Raynutius. de teſt. Bal. & Ang. in. l. fi. ff. de peti. hære. gl. & ſcribentes in. l. vbi pactum. C. de tranſac. quæ loca latè extendit hĩc And. Sic. Omitto, quia ſatis dixi. ſ. e. cũ ordinẽ in prima declaratione ad gl. in cle. appellãti. de app. Ponit etiam de hoc But. in. c. cũ dilectus. de conſue. Do. in. c. indẽnitatibus § ſanè. de elec. in. vj. Ange. conſi. mihi. cxx. in Dei & c. viſo libello.

Imoj. eo. c. ſuper literis. xvj. col. & Car. in. c. exceptionem. in prin. de excep. & ibi Abb. iiij. col. Bal. in. l. edita. pe. col. C. de eden. in re pe. Pad. Imo. & Alex. in. l. iiij. §. hoc autem. ff. de dam. infe. Abb. in c. cum inter. in fi. de conſue. Ana. de Simo. licet Heli. ad fi. Et in dictis locis facias mentionem de deciſione doctorũ hĩc, quæ nõ eſt trita. Facit quæſtio poſita per ſcribentes in. l. ſcire debemus. ff. de ver. obli. ſi petij. l. & probaui de centum, qualis erit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetratum ad beneficium non valet, non faciens mentionem de beneficio impetrantis. in prin.*
2 *Impetratio dicentis ſe clericum valet, ſi defert tonſuram, & gerit ſe pro clerico: licet nullum ordinem habeat.*
3 *Bona nouitij defuncti applicantur monaſterio, ratio ſubijcitur.*
4 *Deſtinatus ad clerum, ſi impetrat tanquam clericus, an valeat impetratio.*
5 *Locus gaudet priuilegio, eoipſo, quòd eſt ibi lapis primus poſitus per Epiſ.*
6 *Potẽtia & nobilitas habẽtur in conſideratiõe in beneficiorũ collationibus.*
7 *Electores quidam redarguti fuerunt, quòd elegerant hominem ignobilem.*
Reſponderunt Petro piſcatori ſucceſſorem quærimus, non Auguſto.
8 *Nobilitas quot modis, vel qualiter accipitur in præſenti capitulo.*

CAP. XVII.

1 CVm adeò. ¶ † Non valet reſcriptũ ad beneficium impetratum nõ faciẽs mentionem de beneficio impetrantis. Canonicus impetrans beneficium facta mentione canonicatus & non præbẽdę, nulliter impetrat, quia poteſt eſſe q canonicus eſt: & nondum prębendatus: ideo ſupplicatio ſua non informat plenè Papã. Abb. hĩc poſt Ro. & ſequitur ſimpliciter And. ſic. Adde Rotã in iſto ſtitu. lxv. in antiquis. & de præben. ſecunda in antiquioribus, vbi idem tenent: dicentes ſecus ſi fit mentio de prębenda tacito de canonicatu: quia hoc non nocet cum ceſſet ratio prædicta. Adde etiam Rot. in iſto tit. xxxiij. in nouis. Itẽ quidam habens. v bi latè firmat, quòd non ſufficit dicere ſe canonicum, quia iura canonicalia & iura prębendalia ſunt diſtincta. Et ideò de iſto iure temporali, dicendum eſt in literis, quia eius expreſsio potuiſſet alterare animũ concedentis. Limitant hoc procedere in prębendis diſtinctis, ſecus in non diſtinctis. v bi quis conſequitur prębendam eoipſo, q habet canonicatum. c. fi. de conſeſ. præben. in. vj. Et ideò cum ſint annexæ canonicatibus. & ſint de iure & pertinentijs ipſorũ, non eſt opus dicere de prębendis. ¶ Contra prædicta latè inſurgit Pet. de anc. in regula, acceſſorium. xlix. col. ibi: & prædicta faciũt contra quandam deciſionem Rotæ. de reg. iur. in. vj. Quia veriſimiliter Papa putat iſtum eſſe canonicum prębendatum, ex quo prębenda eſt acceſſoria ad canonicatum. Et quia collato canonicatu, dicitur collata prębenda, vt ſatis dixi tit. præcedẽti cum. M. ¶ Item non præſumitur canonicatꝰ ſolo nomine, ſed re: quia verba cum effectu intelliguntur. de cle. non reſi. c. relatum. cum ſi. Ne q placet ſibi differentia, an prębendę ſint diſtinctę, vel non: quia non minus eſt debita diſtincta, quã indiſtincta: vt ibi latiꝰ per eũ. Et contra Pet. de anc. non inſurgit pro communi alius, quem viderim. ¶ Conſydera tria. Primò, quia licet prębẽdę diſtinctę ſint annexę canonicatibus: tamen iſtud eſt facti, & Papæ incognitũ. c. j. de conſti. in. vj. Ideò exprimendo ſimpliciter ſe canonicum, potuit Papa credere q eſſet canonicus, vbi prębendę ſint diſtinctę, prout communiter eſt: vnde fortè limitatio Rotę, non procederet. ¶ Conſydera ſecundò: quia rationes Pet. de anc. non vrgent. Nam fateor, q prębenda eſt acceſſorium ad canonicatum, licet nõ oĩ tpe, vñ poſtquã aliqs eſt receptꝰ, dicit canonicꝰ, & expectat pbendã, tãquã acceſſoriũ: tũc ſepabile. vñ poſſet credere Papa, q eſſet canonicꝰ ſupnumerariꝰ nõdũ pbẽdatꝰ: nec habet certã credulitatẽ, q ſit pbẽdatus, quia iſtud eſt facti. ¶ Nec ob. q collato canonicatu videat collata prębenda, etiã ſi aliud non dicat, quia fateor, qñ prębenda vacauit ſimul cũ canonicatu: ſed ſi no vacat, ſecus, & ita ar. nõ cõcludit. ¶ Conſydera. iij. q dicendo ſe canonicũ, oportet etiã dicere valorẽ pbẽdę. dixi. ſ. e. c. ad aures. ideo de ne ceſſitate habet exprimere ſe prębẽdatũ. & ita etiã Do. in repet. c. poſtulaſtij. e. ix. col. ibi: vñ cęteris omiſsis allegando iſtum tex.

2 De deſtinato ad † clerum, dicitur quòd valet impetratio dicentis ſe clericum: ſi defert

ſi defert tonſuram, & gerit ſe pro clerico: licet nullum ordinẽ habeat. Compo. hĩc & gl. in. c. ij. de inſti. Facit dictũ Pau. conſi. cccxj. videſ, q dicta ſentẽtia. vbi dicit, q ſi ſtatutũ prohibet nõ ciuẽ emere in loco immobilia: ſufficit, q aliquis ſit ciuis tempore traditionis, licet nõ tpe cõtractus. Facit. l. j §. fi. ff. de bo. poſ. ex teſt. mili. Et. d. Spe. de act. & peti. §. ſuper actionibus. ver. ſed nunquid ſcholaris. q licet tales literæ nõ valeãt, tñ aſſumũt vigorẽ, ſi poſt eã iſte ordinet. Et fuit opi. Clemẽtis Papæ quarti, ſcdm eũ. & iſta pro Cõp. alle. hĩc And. Sic. ¶ Addatis ad idẽ Rotã de pbati. xj. in antiquis no. q clericus. vbi dicũt, q nõ clerico reputato clerico p pter habitũ & tõſurã, & animi deſtinationẽ, põt cõferri bñficiũ. alle. Cõp. hĩc, & Lau. & gl. in. d. c. ij. ¶ Adde ad idẽ verba Arch. in c. ſi quis ſuadente. pe. col. xvij. q. iiij. q. ille, qui nullũ ordinẽ habet, ſed tantũ coronã portat: & eſt clericus animi deſtinatione: gaudet priuilegio illius canonis. alle. no. per Lau. in. d. c. ij. Poſteà dicit. B. Hiſpanus contra. & eũ alibi ſequitur Arc. vt j. allegabitur. Ad idẽ l. iiij. cũ glo. de fundo. vbi fundus deſtinatus ad dotẽ, dicit an matrimoniũ fundus dotalis & alienabilis. Sed dic, q ibi erant cõtracta ſponſalia, quæ faciũt rẽ eſſe quaſi dotalẽ quo ad prohibitã alienationẽ. vt. d. gl. ſi. in prin. in. l. de diuiſione. ff. ſol. ma. ¶ Ad idem quod no. Bal. in. l. ex facto proponebatur. ad fi. ff. de hæ. inſt. dicẽs q ſi quis legat veſtes, quas habet in domo, veniũt quæ erãt extra domũ factæ de nouo, tñ erant deſtinatæ ad vſum vxoris, cui legabantur, quia videnẽ eſſe in domo propter deſtinationẽ, & ppter finale ppoſitũ teſtatoris. Facit conſi. Alex. xv. viſo ti. pe. colũ. Ad idẽ tex. in. l. & ſi nõ ſunt. §. quidergo. ff. de au. & ar. le. vbi appellatione argenti, venit argẽtum cœptũ fabricari, licet nondũ factũ. & ibi gl. ponit concor. pro & contra. ¶ Ad idẽ Rota de teſta. in antiquoribus. dicẽs, q pro bonis deſtinatis ad ædificationẽ eccleſię põt peti reſtõ in integ. iure eccleſiæ: licet nõdũ ſit eccleſia ædificata, ſicut partꝰ cõceptus in his, quæ cõcernũt eiꝰ præſeruationẽ: vt pducat in eſſe, gaudet priuilegio iam natorũ. ar. l. prægnantis. ff. de pe. & l. ſi qui in vtero. ff. de ſta. ho. de hoc tñ j. aliter. ¶ Ad idẽ qđ no. Do. in. c. põderet. in fi. l. di. & in. c. cum illis. §. j. de præbẽ. in vj. dicẽs, q deputatus ad offĩm ſcribẽdi in cãcellaria Papæ, nõ mẽtiſ appellãdo ſe ſcriptorẽ, licet nõdũ cœpit ſcribere. & ſequit Maria. in. d. c. de multa. lij. col. de pb. ¶ † Ad idẽ plura de qbus p Pet. de Anch. conſi. mihi. lxv. contra donationẽ. ad fi. dũ vult, q bona a nouitijª defuncti applicent monaſterio: quia animi deſtinatiõe religioſus erat. Soleo ponere in. c. præſentia. de proba. poſt alios ibi. ¶ Ad idem quod no. Alb. in. l. j. §. j. j. col. de offi. præf. vr. dicens, q licet legato frumẽto, qđ eſt in ciuitate, nõ veniat qđ eſt ruri. l. nã quod §. ſi ita legeſ. ff. de pe. le. Tñ fallit vbi eſt ruri cã cuſtodię, & ſolet deferri ad ciuitatẽ, quia per hanc deſtinationẽ veniet in legato, ac ſi eſſet in ciuitate. per. l. ſi ea. de leg. iij. & alia. & idem no. no. etiam Bal. in. d. l. j. in. ij. col. vt retulit j. e. Rodul. ij. col.

4 Contrariam partem † q impetratio nõ valeat firmant hĩc oẽs doc. & in d. c. ij. de iuſti. vbi Cal. impugnat dictũ Clemẽtis quarti relatũ. §. poſt Spe. p. c. ſi eo tpe. de reſcri. in. vj. Per qđ patet, q nõ ſufficit habilitatio ſupueniẽs. Et ibi Cal. dicit fuiſſe determinatũ Bononiæ, q ſi dicitur, qui cupit militiæ. &c. ſi recipiatur talis in canoni cũ an clericatũ, valet receptio. p. l. ſi. ff. de mili. teſta. Sed ipſe tenet cõtrariũ. & ſeqt Do. hĩc, p. l. ex eo. ff. eo. ti. ibi: ex tpe, quo in numero relatꝰ nõ eſt añ. Rñdet ad. d. l. ſi. q rõ ei nõ eſt: qa de p proximo ſit cingendus, ſed quia deceſsit in loco hoſtili, ad quẽ miſſus erat in cã. Et ideo priuilegiũ militis in teſtãdo progaĩ ad talẽ, etiã dato q non intẽderet accingi militiæ cĩgulo. Pro iſta opi. adducit An. Sic. l. nulli. C. ne ſanctũ bap. p quẽ dicit ibi Bar. quòd ſi ille, q ſtetit in ciuitate decẽ annis, debet tractari, vt ciuis: interim nõ tractabitur, vt ciuis. Ad idẽ qđ no. Bar. in auf. ſi qua mulier. C. de ſac. ſan. ec. dicẽs, quòd bona moriẽtis intra annũ pbatiõis, nõ ſunt monaſterij, de quo latiꝰ p And. Sic. in. c. ij. de teſt. facit. c. bñficiũ. cũ glo. de re. iur. in. vj. rndet ad cõſi. Paul. præallegatũ. quòd ibi ſatisfacie bat mẽti ſtatuti, quæ erat q nõ ſubeuntes onera nõ poſſent acqre re. Et ſic q pcipit fruꝰ, ſubeat onera: meritò ſufficit, quòd tẽpore quo pcipiet fructus, poſſit grauari p oneribus, vt ciuis. Saluaĩ opi. Copoſt. in laico ſanctæ vitæ, p tex. in. § his oĩbꝰ. lxj. diſt. ſcdm An. Sic. hĩc. ¶ Addatis p cõi opi. tex. cũ gl. in. l. ſi nõdũ. C. de fur.

gię cõſuluit Ange. in conſi. ſuo. cxl. inci. quidam Matthęus. quòd ſtatutũ diſponens, q priores teneantur cauſam appellationis committere ſub certa pœna: intelligitur ſi fuerit poſtulatum à parte. Ad idem facit tex. in. l. j. §. fina. ff. de iure deliberan. vbi licet tempus ſtatutum hæredi ſit arbitrium ad deliberandum: tamen requiritur, quòd à parte petatur. Et eſt bona glo. in. c. cupiẽtes. in ver. contẽplerit. de electio. in. vj. facit bñ tex. in. l. ſi quis filius. §. ſtipulatur. ff. de colla. bo. & textꝰ in. l. ij. §. quod ait. ff. quorum leg. & textus in. l. j. §. nõ exigit. ff. vt leg. no. caueaĩ. Hinc videmus, q licet in. l. Iulianus. §. of ferri. ff. de actio. empti. dicat, q offerri debet ab emptore pretiũ. illetex. intelligit ſi petatur à creditore. ita Baldus in. l. ij. C. de his, quę pœ. no. & in l. vnica. in. iij. col. C. ne li. ter. prouocare.

a ¶ Bona nouitij defuncti applicent monaſterio. Adde tu, an bona nouitij morientis an te profeſsionem tacitam, vel expreſsam, ſint applicãda monaſterio, in uenio q Cy. & alij in authent. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccl. tenuerũt q ſic, ex iſta ratione, quia ibi vidẽt mori, vt monachus. Idẽ tenet Ant. de but. in. c. in præſentia. de probatio. Adde quod Bar. in auf. ſi qua mulier. ſi fi. C. de ſac. ſan. eccl. pro opi. Cy. & aliorũ dicit eſſe ca ſum i. c. fi. de ſucceſ. ab inteſta. Tamen ibi non firmat pedes. d. Ab. in. d. c. in præſentia. de probati. in xxv. col. in verſi. item eſt dubiũ. diſtinguit, q ſi nouitius intrans dedit bona ſua monaſterio expreſsè, q opinio Cyn. & aliorum põt ſuſtineri. Siverò ex preſſè no cõtulit ſed ſimpliciter intrauit cã, pbatiõis ſuccedũt proximiores & non monaſterium, cum iſto caſu non fuerit religioſus cum ef-

fectu.c. religiosè. de senten. excō. in.vj. Et maximè, quia adhuc habent facultatē testandi. Et ista opi. magis mihi placet, tāq; æqua quia non constat de expressa volū ta ingredientis, q perseuerare voluerit in religione.

a ¶ Nocibilior. Ad de q contra nobiles inuehit Bal. in l. per adoptionē. ff. de adop. q nobiles pro maiori parte sunt super bi & inimici populariū, gulosi, & luxuriosi plus, quā populares. c. Sed certè tales, q virtutibus abutū tur, nunq; dicerē nobiles: ex quo nobilitas sola illa est, quæ animam morbo ornat. de qua in. c. venerabilis. de præben. & ex quo nobiles dicūtur à sanguine claro. v. no. in cle. ij. in princ. de sen. ex com. & vt ibi per Landul. & Car. & Iuuenalis, tota licet veteres exornent vndiq; ceræ Atria nobilitas sola est ac vnica virtus. Sed adde q dictū Bal. procedit hodie: quia prout astra disponunt, rustici oēs obdiuitias nobilitant, & vt nobiles regnant invitijs: nobiles verò proue nientes ad paupertatem & viles artes, ignobiles reputatur, & nō nobiles: vt per do. So. consi. ccxlvj. incip. elegāter & subtiliter. ver. prima ratio est qa. circa fi. in ij. pte,

b ¶ Nobilē. Quis autem dicatur nobilis, & veniat appellatione nobilium vide Paul. de cast. suo cōsi. cxxvij. xxix. ccxxix. & p do. Soci. consj. ccxlvj. inci. eleganter & subtiliter. ver. prima ratio est: quia. in. ij. parte. char. cxxxix.

sitū. iiij. col. ff. ad Treb. q non dicit ibi, q vt illa pecunia deposita possit haberi per tutorē, requiratur illa solēnitas, q requirit in alienatione rei immobilis. de qua in. l. magis puto. § ne palsim. cū si. ff. de re. eo. Solū dicitur ibi tutor, qui erat creditor pupilli, fuit in culpa: si nō fecit cogere illū depositariū p iudicē: vt de illis pecunijs depositis sibi satisfaceret. Ideò nō pōt tutor pro se sibi exigere vsuras pecuniæ si bi debitæ ante, quā neglexit exigere. Et reprobat Alex. in. § sed si dicta. Albe. in. ij. parte statutorum. q. ccv. Item habeo duas pulchras qō nes. &c. vbi plura allegat in hac materia destinatiōis, quæ reuera videtur brocardica: vt etiā dicit Alex. cōsi. mihi. cccclxj. aliās de facto consultus respondi. &c. vbi vide. Et pulchrè etiam scribit Frā. de are. consi. vj. vlti. col. ostendens quātum debeat esse approximata causa ad effectū ad hoc, vt destinatū dicatur pars eius, ad quod destinatur. Saluatio And. Sicu. de laico facto nō est bona: quia vt dicit Archi. in. § his oibus. illa fuerūt miracula diuina non trahenda in consequentiā: vel fuit cū illis dispensatū.

¶ Prætereà non esset possibile prædicare istā saluationem: quia loquimur in impetrante. Et iste actus impetrandi sapit ambitionem, ergo repugnat sanctitati, quæ vult, q quis non debet se ingerere: sed velle vocari, sicut Aaron. viij. q. j. c. Moyses. &. c. licet. &. c. qui episcopatum. cum multis alijs, de quibus ibi. & ista nota: quia possunt etiam seruire ad alia: nec legi alibi accumulata.

7 Nobilitas † & potentia habentur in consideratione in collationibus beneficiorū. glo. & doc. hīc. Idē in præstā dis victualibus. Ab. ti. præce. c. cū oēs. pe. co. & ibi dixi. Adde Inn. in. c. dudū. lo. ij. ad fi. de elec. ibi. itē si Papa. ibi sentit, q sola nobilitas absq; literatura sit iusta causa dispensandi super pluralitate, quia exponit. c. multa. in fi. de præbē. in versi. sublimes & literatas. &, pro vel. ¶ Ad idem glo. in. c. cōstitutus. in ver. impotentiam. de app. & ibi ponit Phi. post alios in. v. col. qñ potens præferatur pauperi, vt attendatur ecclesiæ necessitas, sicut dixit Host. in simili in. d. c. de cōsan. & affi. & ibi alij. de pferēdo Theologo, vbi pullulāt hæreses: aliās præferf Canonista. Adde etiā Tho. quodlibeto. vj. ar. ix. vbi dicit, q licet Eps conferendo beneficiū debeat præferre meliorē bono. viij. q. j. c. licet. tamen pōt aliqs dici melior dupliciter. vno mō simpliciter, qui est sanctior, plus habens de charita te. Alio modo simpliciter aliquis melior, quo ad aliquid, vnde aliquando contingit aliquem esse meliorem simpliciter, qui non tamen est melior quantū ad hoc, q beneficiū percipiat, quia alius fortè potest ecclesiā magis iuuare, vel cōsilio doctrinæ, vel auxilio potētiæ, vel quia diutius seruiuit in ecclesia. nō ergo Eps tenetur dare meliori simpliciter, sed meliori quo ad hoc. ¶ Limita, nisi superior sciat istum vtiliorem ecclesiæ esse malum: quia quāuis posset iuuare ecclesiā dictis modis, tamē in talib⁹ requiritur permaximè bonitas vitæ, aliās sine peccato non potest exercere curam. & istud nō esset præferre minus bonū, sed simpliciter malū. Ita limitat magister Rober. de lecio in suo quadragesimali sermone. xxxiiij. inci. Si qs voluerit maior fieri. alle. Alber. magnū dicētem, q promouētes ad ordines, vel curā scienter indignū, absq; dubio peccant mortaliter. Nec nobilitas excusare potest, q promoueatur malus, quia quātò nobilior, tantò nocibilior [a]. Et si dicatur, q alius non sit ita vtilis, omnino ista ratio nihil valet, quia vtilitas spiritualis temporali est præponēda. Nec excusat paucitas ministrorum ecclesiæ secundum Alb. Et pulchrè dicit Archiepiscopus Florentinus secunda parte tertiæ partis suæ sum mæ. in rub. de statu summi pontificis, fo. iiij. q si contingat aliquos assumi ad pontificatū, qui non sunt boni homines, sunt tamē aliquando boni prælati propter prudentiam & scientiā, quæ conferunt ad regimen aliorum. Et in hoc secundum eum apparet singularis prudentia Dei, qui regit ecclesiā suā etiam mediantibus malis ministris. bo. tex. in. c. fi. in fi. lxxxiij. di. vbi dicitur, q precatio crimino si sacerdotis, non debet cōtēni: quia teste Hier. sicut lixiuiū per cinerem humidū fluens, lauat & non lauatur: ita bona doctrina animas credētium lauat à sorde peccatorū. Facit. c. si fuerit. j. q. j. ibi: per lapideos canales trāsit aqua ad areolas. Ex quibus fortè limitatio Alber. magni est dubia: maximè, quando electus esset malus & hoc esset occultū. quia licet Prælatus sciret: tamen nō videtur imminere damnum spirituale, quia talis malus potest etiā bono exemplo ædificare bonos mores. ¶ † Ex istis intelligitur tex. in. c. venerabilis. de præben. & quod no. gl. trita. xxiij. q. j. c. quoniam vetus. de electoribus Papæ, qui redarguti, q elegerant ignobilem responderunt: Petro piscatori successorem quærimus, non Augusto. Et dicit Bal. in l. dando. ff. de tuto. & cur. da. ab his. q nobilitas sola nō supplet literaturā in clerico. & dixit gl. in l. societates. quæ est. l. v. ff. pro soc. q in canonicam non minus debent poni literati, quā nobiles. † Et in hac materia capitur nobilitas secundū communem vsum loquendi pro potentia sanguinis & diuitiarū: aliās autem largo modo sola literatura facit quem nobilem, [b] vt pulchrè per Cy. in l. prouidendum. per illum text. C. de postu. & Lud. in l. fi verò. § de viro. iiij. fallentia. fol. ma. cum cōcor. de quibus per magistrum Rober. de lecio in sermone de virtutibus. inci. Audite disciplinam. Et dixi de testib. c. super eo. Io. j. & pulchrè ponit Pogius Florentiuus in tracta. de nobilitate. c. incipiente, nō dubito præstantissime pater. quem intitulauit do. Gerardo Car. Cumano. & Bartholomeus Cepola in tractatu de Imperatore militum deligendo. & elegantius cæteris Leonardus vticensis in suo festiuali, in sermone de sancto Marco, dū tractaturus de sapientissimo regimine. d. Venetorum, præmittit quotuplex sit nobilitas, ibi vide semper dixi aliquid de iudicijs. c. nouit.

a
7
8
b

SVMMARIVM.

1 *Clausula posita in rescripto, debet intelligi secundum ius commune, vbicunque reperiatur.*
Nullitas processus, an possit declarari absente parte. post princip. versic. est glo. habens signatum in margine.
2 *Cassatio processus, an sit interlocutoria?*
3 *Peremptoria citatio, quando sit necessaria, & quando non.*
4 *Clausula refertur ad præcedentia regulariter. fallit octo modis, quæ fallentia sunt valde notanda.*
5 *Interpretatio rescripti fit secundum ius commune.*
6 *Verba debent aliquid operari, qualiter hoc dictum sit intelligendum.*
7 *Rescripta ad beneficia interpretantur strictè.*
8 *Rescripta ad lites sunt strictius interpretanda, quàm rescripta ad beneficia.*
9 *Rescriptum licet debeat in dubio accomodari iuri communi: fallit tamen, vbi constat apertè de contraria Papæ voluntate.*
10 *Interpretatio priuilegij fit strictissimè regulariter.*
11 *Priuilegium lædens enormiter ecclesiam, non valet.*
12 *Priuilegium, quod continet beneficium, latissimè interpretatur.*
13 *Papa: si concedit castrum Titio & filijs suis, intelligitur etiam de nepotibus.*
14 *Mandatum datum vicario de conferendis beneficijs: intelligitur etiam de dignitatibus.*
15 *Dispensatio, an & quando possit trahi ad consecutiua?*
16 *Verba priuilegiorum Papæ sunt interpretanda, secundum ius canonicum non ciuile.*

Priuilegium

17 *Priuilegium indultum generaliter, non comprehendit casum cōtra publicam.*
18 *Interpretationes attestationum, contractuum, sententiarum, qualiter fiant: remissiuè.*
20 *Executores non habent potestatem contra contradictorem, nisi indebitè contradicat.*
21 *Rescriptum, vel statutum tollens appellationem, vel exceptionem, intelligitur tantùm de iniusta.*
22 *Fideiussor promittens soluere sine aliqua exceptione, non intelligitur de iusta.*
23 *Promittens aliquem defendere, intelligitur quando iniustè opprimitur: secus si iustè.*
24 *Prohibitus aliquam non inferre molestiam, potest de iure molestare.*
25 *Princeps si prohibet, quòd nullo modo aliquis molestetur, intelligitur etiam de molestia iuris.*
26 *Clausula anteferri præiudicat illis, quibus ius est quæsitum.*
27 *Clausula appellatione remota, operatur in incidentibus, sicut in priucipali.*

CAP. XVIII.

1 Causam quæ. ¶ † Clausula in rescripto posita debet reduci ad terminos iuris vbicūq; reperiatur sita. Processus potest pronuntiari nullus parte absente. Abb. Anti. per istum text. & sequitur Do. in. c. intantum. in notabilibus. in. xxj. dist. per illum tex. in ver. absq; omni cōtrouersia. vbi declaratur nulli tas processus notoriè inualidi. Ad idē alle. c. relatū. v. q. ij. vbi de processu accusationis iniustę dixit tex. absque nulla retardatione corrigere curauimus. & ibi etiā Do. exponit. i. absq; vlla citatione. ¶ Cōtrarium firmat hīc Imol. Abb. And. Sic. & dicit But. q hoc dictum non est per omnia verū: tamen dicit, q est perpetuò notādum. & facit, q sententia, quæ est lata nulliter, pōt declarari nulla etiam parte absente. Et adducit Abb. contra prædictam regulā iuris, q nihil debet attentari in præiudicium absentis. Ad idem adducit Imo. quia etiam in notorio requiritur citatio. glo. de iureiu. c. ad nostram. lo. iij. Ad idem facit iste tex. in ver. cōstiterit. quod importat per citationem, secundum And. Sic. propter gl. in. c. sacro. in ver. constiterit. de sent. excom. & in Cle. præsenti. in eodem verbo, de censi. in Cle. ij. in. c. verbo. de pœnis. ¶ Sed ad istud posset consyderari, q tex. hīc non dicit, q in ipsa pronuntiatione super cessatione requiratur citatio: sed in informatione super rectitudine processus citetur pars. ¶ Saluatur dictum Ab. anti. in quatuor casibus. Primus est propter notorietatem secundū Abb. hīc: quia constabat Papę nullā defensionem competere parti absenti. Et ita habes hīc casum, q parte absente procedi potest, si notoriè constat nullam defensionem ei competere. Pro quo vltra Abb. allegat And. Sic. c. bonæ. lo. j. ver. porro. de elect. secus si factum non esset ita notorium propter gl. in. d. c. ad nostram. ¶ Hāc saluationem ipse reprobat tanquā ab isto tex. valde extraneā. vult dicere, q non apperet, q hīc constaret Papę absenti ius non competere. Sed certè Abb. non vult hoc: quia nō sentit de meritis causæ: sed dicit, q dubium surgebat ex tenore rescripti. vnde, qa ex eius inspectione poterat cōstare de nullitate processus: non est incongruū intelligere prout intelligit Ab. Nec etiam iste tex. in ver. constiterit. requirit ad hāc informationem, citatiōem impetrātis: sed aduersarij, vt ab eo sciatur de attentatis: quo intellecto oritur nullitas ex inspectiōe rescripti malè intellecti. Et pro ista saluatione vide omni no quæ dixi in. c. cum olim. de reiud. ver. non est citandus necessariò. Et est gl. valde in terminis in. c. sua. in gl. fi. de offi. vic. per quā colligit ibi accusare solus Do. q iudex pōt pronuntiare super nullitate processus, etiā parte non vocata: quādo notoria est nullitas ex defectu im potentiæ iudicis. Vnde infert, q ecclesiasticus pōt pronuntiare nullū esse processum habitū per secularē contra clericū corā eo tractū, etiā parte nō vocata. ¶ Saluatur secūdò dictum Abb. anti, quādo nullitas surgit ex interpretatione rescripti Apostolici: quia sicut ipse Papa pōt suū rescriptū interpretari parte absente. c. j. de verbo. sig. & ibi Inn. Ita decernere pōt nullitatē actus accessoriè prouenientē ex interpretatione rescripti. Abb. hīc sed dicit An. sic. q istud est somniū. Aut enī fit interpretatio extra iudiciū: & nō requritur partis citatio. d. c. oli. & iste non est casus noster. Aut in iudicio p Papā: & tūc requiritur citatio, per. l. fi. & ibi Bal. C. de legi. ¶ Posset respōderi, q imò in isto articulo interpretationis, non est opus figura iudicij: quia Inno. in. d. c. olim. & Pau. de Ca. pulchrè consi. lj. iij. col. expresè volunt, q vbi non agitur de modificatione, vel restrictione rescripti: sed solū de interpretatione declaratoria, nō est opus presentia partiū: & cogūtur partes ei stare. Est verū quod Bu. in. d. c. co. ibi. si verò Papa. videtur intelligere Inn. ibi, q vbi Papa aditur iudicialiter super tali dubio, debet declarare parte pīte, vel vocata. Tamen videtur mihi, q Inn. posteà reuocet hoc: quia statim subdit, melius credimus, q quælibet interpretatio obsit partibus, quo ad hoc, vt obseruēt declarationē Papæ. Tamē in interpretatione quæ fieret ab inferiore à Papa iudicialiter, bene requiritur citatio: vt ibi per Inn. & But. Et sic restringitur ista saluatio: quia maior est potestas Papæ in interpretatione; bus priuilegiorū, quā inferioris. per. c. cū venissent. cum materia de iudi. ¶ Saluatur tertiò, vt saltē ad istā cassationē sufficiat vnica citatio vndecūq; oriatur cā cassationis: quia etiam in notorio requiritur saltē vnica. Ita Imo. hīc per notata in. d. c. ad nostrā. ¶ Consydera, q si esset talis notorietas, qualis est illa, de qua in prima saluatione, non videtur necessaria aliquā citatio per ibi dicta. ¶ Saluatur quartò, Quādo ageretur simpliciter de nullitate processus ad nullius præiudicium. Ita saluat hīc And. Sic. propter gl. in. d. c sacro. quæ dicit q si agitur ad reuocandā excōicationē duntaxat, non requiritur citatio iudicis, qui excōicauit: secus si vltra reuocationē agitur de eo puniendo. Et istā saluationem multū extollit. ¶ Cōsydera q in casu. c. sacro. bene pōt reuocari sentētia. & nō puniri iudex: sed in casu isto non video quō posit agi de nullitate processus, quin præiudicetur parti. ¶ † Trāseundo cū prædictis, videtur tota materia pendere à duobus punctis. Primus est, vtrū cassatio processus sit interlocutoria. Secūdus, vtrum ad interlocutoriā requiratur citatio. de primo dixi satis, in ru. de re iu. post Bu. Imo. & Abb. in. c. auditis. de procu. & Ang. in. l. si præses. C. quō & quando iu. cum concor. cōcludendo cū cōi, q est interlocutoria: quia nō diffinit negotium principale: tamen Ab. in. d. c. auditis. dicit, q est interlocutoria habēs vim diffinitiuæ: quia licet non diffiniat negotium principale. tamē diffinit articulum cassationis. ¶ De secūdo puncto [a] vide Abb. & alios in d. c. auditis. & ordinatè per Alexā. in. l. fi opus. ff. de opere. nun. cū concor. ibi extēsis. Ex quibus videf, q ex duplici capite extra istas saluationes, regratur citatio. Primò, qa si est interlocutoria hīs vim diffinitiuæ, requiritur citatio, ppter gl. in. c. fi. in ver. manes. de ele. in. vj. cū cōcor. quas posui in. d. ru. de re iu. ostēdendo, q talis regulatur, vt diffinitiua. ¶ Secūdò, quia cōiter cōcluditur q oīs interlocutoria grauis præiudicij, requrit ptis citationē: vt p do. in dictis locis: secus in actu non piudiciali. ille à quo. in prin. ff. ad Trebel. vbi text. melior de iure secūdū Ang. ibi, in ver. cū nullū dāpnū sit futurū, & hæc nota, quia istū passum non reperi ab alio ita ordinatum.

3 Quando sit opus † peremptorio, & qñ nō, vide melius, quam

¶ Nullitas processus, an possit declarari parte absente.

¶ De secūdo puncto. Adde tuvtrū ad interlocutoriā requiratur citatio Inn. in. c. auditis. de procura. dicit, q contra absentē non cōtumacem pōt ferri interlocutoria. Adde tu Bart. in. l. nec qe. quā. §. vbi decretum. ff. de offi. p cō. & lega. Spec. in ti. de dila. §. iij. versi. sed pone. & de sen. §. viij. ver. quid de interlocutoria. Adde, q istud ita demum verū est, si parū grauat interlocutoria: aliās secus. Ita Bal. in. l. fi. C. de sen. ex peri. rei. Bart. in. l. diem proferre. in prin. ff. de arbit. Fallit etiā, quādo interlocutoria requirit causæ cognitionem. Ita Bart. in. d. l. diem proferre. de arbit. in prin. ff. ad Treb.

alibi p Bal.in.l.si ea.pe.col.C.q accu.vbi in effectu vult, q̃ est terminus ad accusandũ,vel agẽdũ:iuxta.l.diffamari.C.de inge.&manu.dicatur in dubio peremptorius,etiã si nõ dicatur.Idẽ vbi est verbũ peremptorie l. nonnũquã. ff.de iu. ¶ Idẽ si sunt verba equipollẽtia:puta aliãs habe bimus ite p cõtumace,vel alĩs procedemus ad vlteriora. debet tñ iudex moueri ex aliqua cã ad talia verba profe rẽda.d.l.nonnũquã.in fi.&.l.cõsentaneũ.C.qũo & quãdo iu.in ver.cõmonefacio.ergo præcesserat vnica citatio :qa regulr à lege inuẽta,nõ d; iudex*minuere* fine cã.Aliqñ simpliciter statuit terminus ad .p̃fequẽdã causam:& nõ præsumit peremptorius.Aliqñ ad audiẽdã sententiã:& idẽ,vt ibi latius per Sal.Adde Bar.in.l.ad peremptoriũ.ff.de iud.& in.§.Iul.hic alle.per Abb.& Ab.in.c. consuluit.de offi.deleg.Et inuenies,q̃ qñ fit citatio edicto,vel nũtio,ad hoc vt intelligat peremptoria,debet hoc exprimi.¶ Fallit primò, nisi fiat citatio p iudicẽ, qui p seipsum monet partẽ,q̃ tali die cõpareat:qa habet vim peremptorij absq; eo,q̃ hoc exprimatur[a].l.ij.C.qũo &qñ iu.&ibi.gl.&gl.in.c.cõsuluit.de off.del.& ibi dixi.¶ Fallit secũdò:nisi præcedãt tres citatiões: quia nõ est necesse dicere,& peremptoriè:quia tacitè subintelligit in ipsa. l.tres denuntiationes.C.qũo & qñ iud.&.d.Alb.in.d.c. cõsuluit.q̃ regulariter nõ requiritur peremptoriũ: nisi in prima citatiõe,quæ fit in ingressu litis.¶ Itẽ ad sententiã audiendã.In aliis actis iudicij sufficit vnica citatio.facit c.ij.de testi.vbi ad receptionẽ testiũ sufficit vnica.Et ita Bar.in.d.§.Iul.Nisi,vbi agit de præiudicio graui,in iudicio,vel extra:quia requiritur trina:vt p Inn.in.c.ad petitionẽ.de accu.exceptis decẽ casibus,quos posui in.d.c. cõsuluit.Et scias,q̃ licet regulariter,etiã vbi requiritur trina,possit fieri vna pro omnibus:iuxta gl.in.c.cõstitutionẽ.de sen.excõ.in.vj.Tamẽ fallit in quinq; casibus,de quibus p Alex.in.l.cõtumacia.ff.de re iu.Cõminatio de .p̃cedẽdo quãtũ de iure poterimus,nõ habet vim peremptorij.[b]gl.hic quã pro ordinaria alle.Imol.in.d.§.Iul.dicẽs idẽ,si iudex fecit citationẽ pro tali die ad audiẽdam sententiã cũ cõminatione,q̃ aliãs elapso termino .p̃cedet put iuris erit ad sententiã proferẽdã iustitia mediãte.Nã aliud verbũ prout iuris erit,denotat ordinẽ in processu & p illa verba iustitia mediãte:denotatur rectitudo iudicis circa merita.Vñ talis vnica citatio non habet vim peremptorij:sicut nõ haberet,si simpliciter dixisset,q̃ aliãs elapso termino .p̃cedet:vt iuris erit,& iustitia mediãte:nõ addẽdo illa verba,ad sententiã audiendã.¶ Ad de etiã But.de ap.c.sæpe.viij.col.ibi:hic puto. vbi dicit q̃ ista verba,quãtũ de iure poterimus: nõ habẽt vim peremptorij.& ibi tenẽt alij ĩ allegãdi.¶ Limita primò,dũmodò dicat in cõminatione:aliãs .p̃cedemus,quantũ de iure poterimus.Secus,si dicatur .p̃cedemus ad cognitionẽ & pronũtiationẽ.Bar.in.d.§.Iul.& Do.hic. Rota de re iud.decima decis.in nouis.Itẽ licet in causis .p̃phanis. &c.Bu.in.c.quoniã.§.si verò.vt li.nõ cõte.Imol.in.c.ad petitionẽ.de accu.& ibi An.viij.col.Bar.in.d.l. ad peremptorium.Spe.decita.§.viso.ibi:sed quæro,an cla.Imo.& Ro.in.d.c§.Iul.Bal.in.d.l.peremptoriũ.Bu.in.c.cõsuluit. vj.col.de offi.deleg. Ad idẽ quod no.But.in.c.ij.ne cle. vel mo.dicẽs,q̃ vnica monitio cũ cõminatione sub pœna priuationis oĩs priuilegij clericalis:habetur loco trinæ monitionis.De quo tñ vide Abb.ibi,&quod dixi in c.quòd sup his.in.vij.fal.de ma.& obe.Ad idẽ quod no. But.in.c cũ cãm.de iur.cal.pe.col.vbi.d.q̃ si statuit terminus ad rñdẽdũ positiõibus cũ comminatione:q̃ si nõ venerit,habebitur .p̃ rñdẽte & cõfitẽte:tũc eo nõ veniente,põt declarari eũ haberi pro cõfesso.de quo etiã vide ibi Abb.pe.co.¶ Limita.ij.nisi cõminatio dicat:aliãs elapso termino,te nõ audiemus.quia importat perẽptoriũ Bar.in.l.mancipiorũ..ppe fi.ff.de op.le.& sequitur But. de excep.e.pastoralis.iiij.col. vbi etiã melius oĩbus latẽ ponit,qñ in dubio termini præsumuntur peremptorij.& ibi dixi.¶ Limita.iij.nisi essemus in iudicijs summarijs: quia in ipsis ista cla quãtũ de iure poterimus,habet vim peremptorij.Bal.in ru.C.cõmi.vel epi.quia verbũ poterimus,significat posse vndecunq;,etiã per arbitriũ,quod in summarijsin .p̃cedẽdo iudices habẽt à lege.Cõtrariũ tenẽt Lu.& Alex.in.d.§.Iul.Quia aũt cã est cognoscẽda simpliciter & de plano &c.& tũc nulla citatio peremptoria est necessaria.Cle.sæpe.in ver.nõ peremptoriè.de ver. sig.Aut est cã summaria solũ:quia iura appellãt eã summariã:& tũc requirit peremptoria citatio.Probãt,quia ad primũ decretũ sufficit cognitio summaria.auf.ei qui cũ gl.in ver.examinatio.&ibi Bal.ix.col.C.de bo.au.iu. pos.facit.c.quoniã.§.quod si super.vt li.nõ contest.& tamen ad primũ decretum requirit ur peremptoriũ.gl.in d.§.Iul.& ibi scribentes.Reliqua in hac materia vide per Alex.in.d.§.Iul.& licet vltra eum sint adducẽdę.S.nonnullæ decisiones,tamen paruifacio:quia propter pauca addita non intendo more quorundam leuium arguere diminutionem in dictis suis,vel aliorum.

a ¶ Exprimat.Ad de Rotã,in dec. ccxlv.si tres.in no.

b ¶ Vim peremptorij.quibus autem casibus comminatio habeat vim diffinitiuæ: vide Pet.de Suz. in.l.j.C.cõmi.vel epistõ.& ibi vide Bal. in rubri. per quę verba importatur, & quot, & quibus modis fiat: vide Cardi. in Cle.j.§.de priuil. & adde Spe.in ti. de disput. & alle. §.post hoc.versi. vel illud est.

c ¶ Omnia præcedentia.Ad quam materiã adde no. in.l.si vnus.§. inqt.ff.ad leg.Aql. & Bal. in marga. ver.instrumentũ & per.d.Sozi.cõsil.ccl.inci. in causa Bononiẽsi ver. tertia ratio est. in ij.pte.char.cxlj.

Clausula refertur ad oĩa præcedẽtia regulariter,vt p̃supponunt hîc do.per text.hîc,& in iuribus alle.hîc,in gl.iij.&.iiij. Vñ dixit Ang.in.§.hinc nobis.in fi.in auf.de hære.& fal. q̃ cõsultor dãs vnicã rñsionẽ duabus q̃nibus, videtur ambabus rñdere,si adaptat respõsio vtriq;. Facit dictũ Bar.in.l.si stipulatus.§.Chrysogonus.ff.de ver.obli.vbi d.q̃ si dico, .p̃mittis mihi & Titio:& respõdes, .p̃mitto: intelligitur de vtroq;.& hoc est de indubitabili.per text. Insti.de duo.re.in prin.secundũ eũ.Et dixit Butr.in.c.j. de pac.q̃ vbi fiũt duæ interrogatiões,& vna habet dependentiã ab altera,rñdẽs principali affirmãdo, videt etiã respõdisse accessoriæ:&tũc nõ .p̃cedit regula.c.nõne.de præsum.Vñ si dico:.p̃mittis dare centũ sub pœna mille. & respondes, .p̃mitto dare centũ: videris etiã fateri de mille.Similiter accusatus,q̃ cognouit Bertã vxorẽ Titij:si cõfitetur cognouisse Bertã,vr̃ fateri eã vxorẽ Titij:vt p Bar.in.l.si cui.el.ij.ff.de le.j.Et ista sunt,quæ in hac materia ponit An.Sic.latius insistẽs in hoc vltimo. Sed caue in primis ab æquocatiõe:quia vt dicit Bal.in.l. si idẽ..ppe fi.ff.de iu.om.iu.aliqñ quæritur quo ad qualitatẽ positã in vna clausula:an videat repetita in alia:& ista nõ est materia nostra:& vocatur materia repetitionis:ad quã tu vide eleganter Bal.in.l.quẽadmodũ.§.hæc verba.ff.ad leg.Aqui.Aliquãdo quæritur,vtrũ cla absolutè posita & quæ stat p se,referatur ad oĩa, vel nõ.& ista dicit materia relatiõis.de qua agit hîc. ¶ Itẽ caue: quia dictũ Bu.in.d.c.j. de pac.reprobatur p Imo.ibi: quia licet,si ille rñdisset simpliciter,dicendo: .p̃mitto.referret rñsio ad interrogata.§.ptereà.insti.de inuti.sti.tamẽ secus videtur,vbi nõ est simplex respõsio,sed determinata:sicut illa, .p̃mitto centũ.quia non vr̃, q̃ ad aliud extẽdat secũdũ eũ & bene.¶ Itẽ de cõsitẽte cognouisse Bertã:vide latissimè p Alex.in.d.l.si cui.vbi multa refert.& est materia repetitiõis,nõ relationis.Et quãuis Bu.post Io.An.de ap.c.inquisitioni.dicat,q̃ in ista materia relationis clausularũ,non est possibile dare certã doctrinã: propter quod fortè Phi.ibi,& in.d.c.ij.requiris.eo.tit. non posuit hanc materiã.Tamen pro discursu lectionis possumus præsupponere pro regula, quod dictum est s.& remissiuè discurrere certas limitationes subiunctis remissionibus,per quas etiam aliæ fabricari possent.

Limita octo modis.Et primò, nisi pœna sit posita in principio in vna parte .p̃hibita:quia in alijs postea .p̃hibitis nõ cẽsetur repetita.gl.in Cle.j.in ver.tanctiõi.de vi.& ho.Cle.Et iõ Lap. alle.xxviij.dixit,q̃ pœna suspẽsiõis ab officio & beneficio posita in cõstitutiõe Benedicti,vas electiõis. excedẽtibus taxã in procuratiõibus,nõ cẽsetur repetita in excedente

cedẽte charitatiuũ subsidiũ:licet illa cõstitutio ad fi.extẽdat illã taxã ad charitatiuũ subsidiũ.Cõtrariũ firmat Abb.in.d.Cle.ij.& in c.de multa.in.vij.coĩ.de .p̃bẽ..ppter gl.ibi in ver.in eccle. quã putat veriorẽ:qa ex quo ponit verbũ adijcientes,vel simile:prout fit ibi.& in.d.Cle.ij.cẽsẽt ps illius statuti:secꝰ si nõ diceret adijcientes vel,idẽ iudiciũ haberi volumus:&similia.Et ista opin.posset .p̃cedere,vbi essent talia verba.sed vbi disponit p Paragraphos de casibꝰ valde sẽpatis, .p̃cederet prima.patet ex gl.fi.in Cle.fi.de pœ.& ita no.eã Imo.ibi & Car.ad fi.Et vr̃ difficile impugnare glo.in. d. Cle.ij.tñ qa verba.c.de multa.sunt valde conformia,cũ.d.Cle.ij. ob.valde gl.d.c.de multa.Et no.q̃ vbi lex imponit pœnã sup certo facto .p̃hibito:& postea ab illa .p̃hibitiõe excipit vnũ casũ sub certa limitatiõe apposita sup facto:extẽdit ẽt ad casum exceptũ,si forma nõ seruat.Ita Do.in.c.vnico.ad fi.de post.p̃la.in.vj.p̃p gl. ibi.i ver.necessario.Secũdò no.q̃ qñ finis legis determinat aliquã pœnã,&p̃cedũt mꝛta capitula,vr̃ oĩa determiata eadẽ pœna.Bal. in.l.qsqs.in prin.C.fi cer.pet.¶ Tertiò no.q̃ vbi statutũ in impositiõe pœnæ,enumerat plura .p̃hibita,& vltimo .p̃hibito adiũgit aliquã qualitatem restrictiuã:illa qualitas restringẽs refert ad oĩa enumerata.Ita Do.in.c.vbi piculũ.§.nulli. de ele.in.vj. .ppter dictũ Io.An.ibi,dicẽtis,q̃ ille tex.loquẽs de mittẽte nũtiũ,vel Epistolã,vel loquẽte secretè:dı intelligi,si illa oĩa fiãt secretè. Bñ facit dictũ Bar.in.l.doli.p illũ tex.ff.de ser.corr.vbi dixi,q̃ si statutũ dicat:si qs fecerit sic,& sic:postea subnectit de nocte: illud de nocte refert ad vtrũq;,qđ dicit esse multũ notãdũ. Mouet p illũ tex.vbi verbũ dolo malo refert ad oĩa.¶ Limita.ij.nisi aliqua rõne nõ posset cla referri ad oĩa:qa tũc refert ad proxima tm̃.patet in.l.si idẽ cũ eodẽ.§.fi.ff.de iu.om.iu.& ĩ.l.j.§.deinde.cũ se.de.ff.postu.Et si nõ põt referri ad .p̃xima:tũc ad alia supiora secũdũ Ale. in.d.l.si idẽ.ar.l.q ĩ ad optionẽ.i fi.ff.de adop.Facit qđ no.Do.i.c. illi q.v.q.v.vbi dicit,q̃ qñ est dare rõnẽ diuersitatis, quare magis cla referat ad vnũ,quã ad aliud;tũc cla in fi. posita nõ refertur ad oĩa supiora, .ppter gl.ij.ibi in fi.Ad idẽ elegãs cõsi.d.Ab.mihi. ex cv.viso instro qetatiõis.vbi cõsuluit,q̃ si in instrõ,i quo soluit ps dotis,ponit in fi.cla de vlteri? nõ petẽdo:nõ intelligit de nõ petẽdo residuo dotis:sed de nõ petẽda illa quãtitate tũc soluta: qa cla in fi.posita nõ debet referri ad extranea.Et dicit Bal.in.l.in actionib? ĩ.iij.no.p illũ tex.ff.de ĩfa.q̃ dictũ in vno capꝛo nõ intelligit repetitũ in alio capꝛo:in quo nõ est eadẽ rõ ẽt si oĩa capitula vno cõtex.ponãtur.Limita.iij. dũmõ cla in fi.posita esset p se principaliꝛ posita:adeò q̃ nõ cõstat expꝛsè,q̃ sit apposita ad qualificãdũ vnũ capꝛm.& ita est in.l.talis scriptura.de le.j.Secus si venit accessoriè ad qualificãdũ vnũ capꝛm., put est,qñ cõditio adijcit vni dispositiõi,seu capitulo vt legato:qa nõ intelligit repetita,seu relata ad .p̃cedẽtẽ dispõnẽ.tex.cũ gl.in.l.filiũ.in prin.ff.qñ di.le.ce. Ita But.in.l.fi.ff.de re.du.& facit.c.cũ dilectus.de do.& no.Ab.ibi,& in.d.c.secũdò reqũris.iiij.col.&hîc.¶ Limita.iiij.Et referat ad oĩa .s.principaliꝛ apposita:nõ aũt ad apposita incidẽter, seu cã demonstratiõis.Bar.ĩ.l.fi.§.Titia.ff.de li.le.p illũ tex.qđ facit ad dictã.q. de qua in.d.l.si cui.la.ij.an rñdẽs libello,vel positioni, videat etiã rñdere circa cõtẽta in eis incidẽter,vel p modũ qualitatis.&istud dictũ põderat Ale.in.d.l.si idẽ cũ eo.§.fi.de iu.om.iu. dãdo in materia plures remissiões,quas omitto:qa ibi potestis videre. ¶ Limita.v.nisi imineret absurdũ referendo clausulã ad supiora:quia ẽt in fi.posita nõ referꝛ.Ab.in.c.eccꝛia.lo vlt.de ele.p tex.ibi:melioré:q̃ sit in toto corpe iuris canonici,secũdũ eũ.iũcto.c.quia .p̃pter.e.ti.inducẽdo illa iura:vt per eũ.Pro quo vide Car.pulchrè cõsi.lxx.ex p̃misso suprascripto testõ.&c.vbi dixit, q̃ cla sequens nõ refert ad .p̃cedentẽ dispositionẽ,qñ p̃ talẽ relationẽ dispositio fieret inutilis.alle.l.cũ vulgari.ff.de dote p̃le. & notat in.d.l. talis scriptura.Et q̃dã alia ponit in materia.Ad id vide Ol.cõsi.clij. fa ctũ tale est:dñs Clemẽs.vbi dicit,q̃ cũ lædit rectitudo sermonis, & multò fortius,vbi lædet rectitudo iuris,siue intẽtiõis,q̃ est potẽtior:tũc cla vltima non trahit ad oĩa. Vñ infert,q̃ reseruatio,q̃ fit in extrauagãti execrabilis.in fi.de bñficijs vacaturis & dimissis,nõ extẽdit ad.§.quia verò deinceps in eadẽ cõstõne;quia aliãs esset ĩ ptãte acceptãtis secũdũ, priuare semp ordinariũ ptãte cõferẽdi primũ:vt ibi p eũ.¶ Limita.vj.Nisi essem[b] in materia,ĩ qua fieri debet interptatio latissima:puta in bñficio prĩcipis:iuxta ea,q̃ dicẽtur ĩ.in declaratiõe secũdæ regulæ:qa tunc nũquã ea,q̃ sequunt,debẽt referri ad oĩa p̃cedẽtia,qñ p talẽ relationẽ restringeret dispositio,q̃ de sui natura est ampliãda.tex.valde no.secũdũ intellectũ Inn.& doc.in.c.cũ dilecti. de do. De quo facit magnũ fundamẽtũ Ale.cõsi.mihi.xlviij.sup hæsitatione,de qua ĝrit.¶ Limita.vij. Quia licet plura in eadẽ oꝛone prohibita hñtia vnã qualitatẽ,cẽsẽãtur oĩa restringi ab illa qualitate,qñ regũtur ab eodẽ ver.Bar.in.l.iiij.§.erit. ff.vi bo.ra.Tñ fallit,vbi mẽs verificaret in oĩ casu,ẽt qualitate nõ repetita:qa tũc qualitas nõ cẽsẽt in oĩbus repetita.Imo.post But.in Cle.j. ad fi.de sup.ne.p̃la.p.c.cũ singula.in prĩ.de p̃b.ĩ.vj. a vbi p illa verba prioratibꝰ,vel ecclesijs curã aĩarũ hñtibꝰ,nõ intelligit illa qualitas: videlicet curã aĩarũ:repetita in prioratibus: sed tm̃ in ecclesijs:vt est declaratũ in. d.Cle.j.in fi. & ibi gl.pe. Et istud ẽt valde no.Ale.cõsi. præalle. Ponit ẽt Imol.in.d.Cle.j. aliquas doctrinas,qñ posita in vna pte referãtur ad alia.Et adde tho.fastoli dubio Rotæ.xlvj.die Mercur.vbi dicit q̃ cla adiecta post specificatiõnẽ pluriũ bñficiorũ,restringit ad bñficia vltimò notata,qñ p hoc verificat mẽs dispõntis.Vñ si dicit de præbẽ. & portiõibus ac p̃stimonijs cedẽtiũ,vel decedentiũ: illud cedẽtiũ refert ad portiões & p̃stimonias,nõ aũt ad .p̃bẽdã,q̃ debebitur,qũocũq; vacet.¶ Limita.viij. Nisi in vno capꝛo aliqd subaudiatur: qa talis subauditio nõ cẽsetur repetita in alijs capitulis.Bal.in.l.j.in prin.in lec.antiqua.ff.qđ q̃q; iur..ppter gl.ibi reliquas limitatiões & doctrinas collige ex dictis Bu.de ap.c.ingsitioni.& ex no.p Spe.in locis alle.p Ab.in.d.c.secũdò requiris.Et ex no.p Nic.Mil.ĩ reper.fol.xxvij.in ver. clau.posita.per Bar.in.l.Titia.§. idẽ rñdit. ff.de ver.ob.p gl.in.l.si cũ tibi fundũ.in ver.inferiore.ff.de ver.sig.p Bar.ĩ.l.auia.in prin.p illũ text. ff.de cõd.& demon.p gl.& Arc.ij.q.v.statuim[a]. p Do.in.c.qm̃.in prin.ij.col.ibi no.bñ. de ĩmu. eccle.in.vj.p gl.& docĵ.eo.c.olim.in ver.ad oĩa per Bal.latè in.§.fi.ist.ad leg.Aql.p Bar. & Bal. in.l.j.p illũ tex.C.de libe.præ.& Lu.cõ.ccccxxxviij.col.& cõsi.cccclxxx.ad fi.& cõsi.cccclv.vlt. col.ibi: cæterũ põt.secũdo p Bar.in.l.si quis ex argẽtarijs.§.fi initiũ.ff.de edẽ.& ibi latè, qñ dies vel annus positus in medio instrĩ,intelligat quo ad oĩa repetitus.De materia ẽt p Bal.in.l.j.in fi. ff.de cõst.Prin.& in.l.j.C.de legi.hære.& Pe.de Anch.in cõsilijs allegatis p Ale.in.d.l.si idẽ.Aliquidẽt Firmanus in ver.cla.in.ij.co.ibi.in prĩn. Qũo aũt statuta interpretentur ita,vt addãt iuri cõi:tãgit hîc Abb.sed omitto:qa An.Sic.hîc, & Alex.in.l.iiij.§.ptor.ff.de dã.infe.& in.l.fin.§. in cõputatiõe.C.de iu.deli.adeò .p̃fundè copiosè & subtilr infistũt,q̃ vltra eos pauca adducerẽ.Ideò laudabilius est silentiũ, quã breuiloquium:tũ etiã,quia melius caderet in. c. cum dilectus ĵ.ti.proxi.vbi vltra istos aliquid videbitur. Et est materia habens valde latas habenas, secũdum Alex.in.d.§.in cõputatione. ¶ Sed ad propriam materiam huius Decretalis de interpretatione rescriptorum,collige duas regulas.Primam circa rescripta cum sex declarationibus. Secundam circa priuilegia cum quinq; declarationibus.Prima regula est ista.

4 a **Interpretatio** rescripti fit secundum ius commune[a] tex.hîc,& in.c.licet.de præbẽ.Vnde dixit gl. in

¶ Secundum ius cõe.Adde,d.Alexan.de Imo.in.l. ex facto.in.iij. colũ.in prin.ver.itẽ no.&ibi Ioan.de vul.& pu.&Ale. in.l.beneficiũ. de cõstitutiõib. Phili.& Bald. in.l. si qñ.C.de inof.test. vbi dicunt verũ, secundũ ius municipale,non ciuile. Facit qđ habetur per.d.Sozi.cõsi.cxcv.inci. circa primũ consultationis articulum. ver.confirmatur. in fin.in.ij. parte. char.lxx.

c.paratus.in ver.ꝑdesse.xxiij.q.j.ꝙ verba rescri
pti debēt cōfirmari æqtati, ēt si natura verbo-
rū hoc nō patiaꝛ.allegat istū tex.& seqtur Old.
cōsi.cclxviij.Quæstio est: vtrū ꝑ priuilegiū ad
fi.ibi:& vlteri⁹ sæpe cōpertū est.Et iō dicit Cal.
in isto ti.cōsi.ij.de sen.excō.cōsi.j.ꝙ rescriptum
mādās quē absolui præstita satisfactiōe, exponi
tur vel præstita cautiōe de satisfaciendo: vt sit
cōforme iuri cōmuni.de quo in.c.ex tenore. &
c.cū desyderes sacro.cū cōcor.de sen.excō.&di
cit Bal.in.l.j.ver.fi.ff. de cōstitu. Prin.ꝙ oīa re-
scripta debēt intelligi cū iustitia. Et si Princeps
dat,vel cōfirmat:semꝑ debet intelligi saluo iu-
a re alterius[a].Et alia ponit ibi valde moralia cir-
ca moderatas interp̄tatiōes cōcessionū princi-
pis.Sil'r Do.in.c.licet canō.§.fi.ij.col.de ele.ī.vj.
colligit ex verbis.Io.Imo.& Io.An.ibi, ꝙ clau-
sulæ insertæ in rescriptis apostolicis: q̄ sunt se-
cūdū ius,recipiūt limitatiōes & interp̄tatiōes,
quas recipit ius cōe disponens de materia illius
clausulæ. Vñ si in rescripto bñficiali est cl'a de
residētia faciēda,tñ poterit Ep̄s suꝑ ea dispēsa-
re:sicut posset,si non esset in rescripto.De quo
dicto Io.An.Io.mo.meminit Bal.s̄.e.cū ordinē
6 v.col.ver.pone ergo Papa cōtulit.¶ † Ad illud
brocardicū,ꝙ verba debent aliqd opari: rñdet
ipse,ꝙ verū est,si iuris rō patiat: secus si nō pati
tur:vt qa inest de necessitate,& in quolibet cō-
tingēti illius gñis.Nā si iudex dicit assigno tibi
terminū ad petēdū Apostolos.iste nō est termi
nus iudicis sed legis.Refert eñ legē,sed nō sta-
tuit diē de nouo.alle.Cle.ij.de ap. Et sic ista ex-
p̄ssio relatiua simpl'r legis,nihil opaꝛ secūdū eū.
sed expressio dispositiua bñ opaꝛ.Et istā regulā
deducit latè Lu.cōsi.cccxxxiiij.circa primū. vo
lens,ꝙ rescriptū mādās quē nō audiri, nisi pri⁹
pareat iudicatis ꝑ certū Cardinalē:d; ītelligi dū
mō à snīa non fuerit appellatū.Et ibi ēt inducit
ad hāc regulā gl.in.c.suꝑ eo. in ver. ordinet. de
offi.dele.dū exponit ordinet.i.p̄sentatū à patro
no instituat.q̄ expositio nō fit,nisi cā euitādi p̄-
iudiciū tertij.& absonū iuris intellectum.Et ad
has rescriptorū interpretatiōes,vide ēt pulchrè
Lu.cōsi.cccl.ad fi.& oīno Host. in summa hui⁹
ti.§.de ipsius interp̄tatiōe.ꝑ totū.§.Et dixit Car.
cōs.xciij.nobiles dñi viri de vinciguerra.Quòd
licet in literis Papæ diceret feudū quoddā esse
deuolutū ad ecclesiā ꝓpter nō petitā inuestitu-
rā.Tñ illa verba debēt intelligi,ꝙ fuit deuolutū
eo mō,quo ius disponit.s.quo ad ptātē reuocā-
di:cū iura puniētia nō petētē inuestiturā,loquā
tur ꝑ verbū amittat,qd' est futuri tp̄is. Addu-
cit tex.in.c.j.in ti.quo tp̄e miles inuesti. in ver.
dāneꝛ.ergo reqritꝛ snīa.c.si diligēti.cū gl. in ver.
ꝑdāt,de fo.cōpe.Ad idē.c.fi.de iur.calū. secūdū
eū.ad q̄ verba vide,q̄ dixi.j.e.Rodulphus.¶ Sed
ex ista aurea decisione cogitabā,ꝙ si Papa dice-
ret in suis literis Titiū esse priuatū à iure bñfi-
ciorū ꝓpter tale crimē,& ip̄m alteri cōferret.
Si tñ de iure nō esset priuatus,sed priuādus:di-
cta verba deberēt reduci ad sensum iuris.i.ꝙ es-
set priuandus. Tum per istum tex.& prædicta.
Tum per hoc consilium Car.optimè seruiens.
Est verum ꝙ Petr. de Anch.cō.mihi. cclxxviij.
vltra alia solenniter vult contrarium, ꝙ prin-
ceps disponendo scienter contra ius, tollit iu-
ris obstaculū.l. idem Vlpian⁹.ff. de excu. tuto.
nihilominus non credo istud esse tenendū per
prædicta.& ꝑ ea quæ dixi.j.c.nōnulli.in.ij. regu
la circa rescripta cōtra ius cōcessa.Ex qbus arguo sic. Habere illū
ꝓ priuato bñficio,q de iure priuatus nō est:est disponere contra
ius.Papa aūt nō intēdit disponere ꝑ suū rescriptū cōtra ius,nisi di
cat,nō obstāte gl.in.c.j.ver noscaꝛ.de consti.in.vj.dixi plenè in.d.
ij.regula.ergo scribēdo,ꝙ qs sit priuatus nulliter scribitur:& cō
tra mētē Papæ.¶ Nō dicas derogat iuri ex certa sciētia eoipso,ꝙ
scribit cōtra ius:qa si sic cesset,omne rescriptū contra ius valeret
indistinctè:qa p̄sumiꝛ Papa scire iura.c.j.de cōst.in.vj. Fateor,ꝙ
pōt derogare iuri:sed illud verū,qñ cōstat de certa sciētia,q̄ nō ꝑ
cipiꝛ ex hoc solo,ꝙ scribat contra ius:qa sequereꝛ tunc dictū ab-
surdū necessariò.Sed ꝑcipiꝛ vbi adijcit hoc verbū,ex certa sciētia
vel si diceret:Titiū priuādū volumus bñ ꝓ priuato. Tūc eñ ap-
paret,ꝙ scit se derogare iuri.& vult derogare. Sed rescribēdo sim
pliciter cōtra ius,p̄sumiꝛ circūuētus:vt in argumēto iā facto.Su
per quo accuratè insistit in.d.c.nōnulli. in.iiij.fallēt.¶ Nec dicas
in bñficialibus rescriptū nō indiget cl'a nō obstāte: qa istud est fal
sum:vt dixi in.d.c.nōnulli.versi.fallit nonò. Et latius reassumpsi
nuꝑ cōsulēdo in diœcesi Lugdunēsi,in qua vn⁹ īpetrauerat eccle
siā alterius: qa Papa in literis dicebat eū priuatū:qa sine licētia se
absentauerat à cura aīarū.Nō erat eñ sufficiēs cā,q̄ cū priuet ip̄o
iure:nescio qd iudicabiꝛ.Tu cogita suꝑ istis:quia nō possent vti-
liora esse.Et dicit Ol.cōsi.xxxvij.ꝙ si Rex scribit,vt nō obstet te
stiū falsitas:intelligiꝛ de falsitate circa extrinseca & accidētalia,nō
in substātialibus.& sequiꝛ Ana.in.c.fraternitatis.in pe.col. de hæ
re.Et simile notat Cal.de reg.cōsi.xxij.& Bal.in.d.c.suꝑ eo.ī pri.
ꝙ rescriptū Papæ recipit limitationē à iure cōi.& oēs cl'æ apposi
tæ in rescriptis restringūtur ad litigātes.Et illud.c.est ad hoc val
de notabile:& ēt mirabile:dū ibi exponiꝛ ordinēt.i.ordinariū de
nūtiēt secūdū eū.Et dicit Rota de ap.in ver.iij.in nouis.añ fi.ver.
sed qd si nulla.ꝙ cōmissio Papæ facta de toto negotio ad instātiā
appellātis ab interlocutoria,nō ponit totā causam in cognitione
illius.Nisi in euētū legitimæ ap.ab interlocutoria.Et idē no.aper
tius Egi.Belle.deci.ccccxix.si auditori.& sequēti.& Lu.cōsi.cccl-
xij.quo ad primū articulū.post prin.Si diceres:ergo verba de to-
to negotio nihil opabūtur:qa hoc inerat de iure,ꝙ esset iudex to
tius causæ in euētū grauaminis.d.c.vt debitus.Propter quā rōnē
Phi.nō audet hoc firmare in.d.c.vt debitus.fo.pe. Rñdet Egi.ab
eo nō visus,vbi.s̄.ꝙ.c.vt debitus.loqtur in iudice ordinario ap-
pellatiōis.Nos in delegato,q ꝓpter obseruantiā formæ rescripti
nō cognosceret,nisi de grauamine ēt iustificato,si nō esset.d.clau
sula.Imò plus vult Egi.deci.se.illud qd' &c.ꝙ ēt si ille cōsensu par
tiū ꝓcederet suꝑ toto,nō iustificato grauamine:adhuc licet par-
tibus redire ad iudicē à quo.Et ꝓ hoc,ꝙ.c.vt debitus.ponēs totū
negotiū in manibus iudicis,ad quē cōstito de grauamine, nō ha-
beat locū in delegato:vide solēnes decisiones alle.ꝑ Phi.fo.prædi
cto,ad fi.vbi attestaꝛ hāc esse cōem opi.licet aliq cōtrà:cū quibus
trāsit.Et tūc ar.nō esset solutū:nisi reducas te ad dicta.in. c.j.s̄. e.
vij.col.ver,declara duobus modis:videlicet ꝙ rescriptū debet in
terp̄tari secūdū ius:per notata hîc,ēt si parū quid opereꝛ.Operaꝛ
aūt hîc saltē monitionē,iuxta doctrinā Inn.in.c.prudētiā.de offi.
deleg.quā dilataui.de re iud.cām.¶ Verūtamē præcedētē rñsio-
nē firmo ꝓ tutiori:qñ in illo difficili pūcto de delegato simplici
ter suꝑ grauamine,an possit in euētū grauaminis cognoscere de
toto:vrget me vna ratio viua pro cōiori opi.cōtra Phi. videlicet
ꝙ si veniāt sub simplici cōmissione ea,quæ ad rem cōmissam ne-
cessariò attinēt.c.præterea.de off.dele. Nō tamen ea sine quibus
cōmissio expediri pōt:licet nō ita bene,seu ita facilè expediet: vt
singu.dicit Do.post Io.An.in.c.solet.in prin.in pe.col.de sen.ex-
com.in.vj.licet aliter innuat Fran.Are.in.c.de testi.iij.col.de te-
sti.Et adde,ꝙ de stilo curiæ si est commissa auditori cā grauami-
nis cum toto negotio,etiā si pronuntiat malè appellatum,non re
uertitur causa ad priorem iudicem.Ita dicitur in libello, qui dici
tur stilus Romanæ curiæ sub rubrica de grauamine. licet hoc sit
contra ius:vt ibi dicitur.& sic est stilus contra Egi.vbi.s̄.

Prædicta declara sex modis. Prima declaratio.
In interpretādo rescripto nō
attēdiꝛ narratio,sed cōclusio.Bal.in.l.p̄scriptiōe.ad fi.C.si cōtra
ius.alleg.Inn.j.e.c.suꝑ literis.& no.Nico.Mil.in reperto.fol.clix.
vlti.col.§.rescripti.verba declarātur.allegādo But.de fo.cōpe.c.
ex parte

a ¶ Iure alterius.
vtrū autem cōce-
di possit rescri-
ptū cum preiudi
cio tertij.vide gl.
magistralē.in.l.ij.
in fi.& ibi Bar.in
j.col.in fi.vers.ij.
quæro.& ibidem
per.d.Ia.Mayn.
no.& copiosè in
ij.col. cum duab⁹
seq.C.si cōtra ius
vel vti.pu.vbi po
nit,ꝙ non,cū.vj.
limitationibus,

ex parte.v.no.Sicut etiā de libello dicit Bart.in.l.Aure-
lius.§.Sticho.ff.de lib.leg.cū cōcor.Facit qd' no.Abb.in
c.ij.de treu.& pa.cū similibus dixi in.d.c.suꝑ literis.ver.
iiij.cōclusio oīa obstātia.¶ Secunda declaratio.Rescri-
ptū recipit vires ex intellectu scribētis.Inn.de exce.c.cū
ecclesiasticæ.post mediū.ibi:sed dices quare.sequiꝛ Bal.
in.l.rescripta.pe.col.ibi.prætereà cōtra dictos doc.C.si
cōtra ius.& ibi ad fi.dicit,ꝙ forma mādati pēdet ex mā
dāte.alle.Imo.de offi.deleg.si pro debilitate. quē etiā al
legat Bal.in.d.l.j.versus fi.ff.de consti.prin.& dicit Bal.
in.l.ex facto.in.iiij.no.ff.de vul.& pup.ꝑ illū tex.in ver.
volūtatē.ꝙ semꝑ ad mentē scribentis est recurrendū:&
p̄sumiꝛ talis fuisse mens,qualis esse debet.Et de his ēt ꝑ
Maria.cōsil.mihi.xxiij. Bonæ memoriæ Pius secūdus.
7 ad fi.¶ Tertia declaratio.† Etiā rescripta ad bñficia in-
a terpretanꝛ strictè[a].c.quāuis.lo.j.de p̄ben.in.vj. adeò ꝙ
Pau.de Cast.in.l.nō amplius.de leg.j.nō fuit ausus firma
re,ꝙ in literis ad bñficia valor exp̄ssus intelligaꝛ cū cl'a
deductis oneribus:qd tñ est firmādū:vt dixi.s̄.e.c. ad au
res.xj.cōclusiōe.no.Bal.in.l.j.iij.col.ibi: ponā impetra-
ui.C.de fru.& litiū expē.& in.l.sed si hoc.§.q̄dā.ff.de cō-
di.& demō.Similiter dicit Ar. in.d.c.quāuis. ꝙ si Papa
scribit alicui ꝓuideri cū cl'a:si ꝓ alijs nō scripserit. ēt si
ꝓ vno solo scripsit,adimpleta est illa pluralitas, ꝓpter
odiositatē literarū.Et hinc est,ꝙ licet aliâs in dispositio
ne restringibili ī maiori summa veniat minor:vt in sen
tētia arbitri.c.j.de ar.in.vj.quę tñ est restringēda, sicut
ptās eius.de arbi.c.cū dilectus.tñ in istis literis secus. c.
cui de nō.de præbē.in.vj.Sil'r mādatū tale,qd' al's de sui
natura cōsummari pōt in pluribus subiectis cōsummaꝛ
in istis solū in minori.c.si pluribus.§.j.de p̄bē.in.vj. Ista
adducit Bar.cōsi.xxxiij.in hac dubia.q.in.iij.col.& cōsi.
cv.dñs noster Papa.ij.col.¶ Et adde Ni. Mil. in repert.
fo.clix.in prin.ij.co.vbi ponit,ꝙ rescripta bñficialia nō
debēt extēdi.alle.Ro.quæ hodie est de p̄bē.xij.in nouis.
ij.col.¶ Limita hæc nisi lr̄æ ad bñficia sint fauorabiles:
puta,qñ ꝑ ipsas reduciꝛ res ad naturā suā:vt si dāt Ep̄o
facultatē cōferēdi beneficia ꝓprię diœcesis,q̄ erāt reser
uata.Pe.de Anc.cōsi.mihi.cxcv.ad exclusionē dñi Nic.
in fi.l.si vnus.§.pactus.ff.de pac.cū si.Idē dic in literis be
neficialibus ꝓprio motu cōcessis.Alb.de Ro.in.l.bene
ficiū.in.ij.col.ff.de cōst.Prin.Ad quod vide dicta.s̄. e.c.
ad aures.ver.v.cōclusio.Idē dic in lr̄is bñficialibus con-
cessis alicui in remunerationē dāni, quod habuit occa-
sione ecclesiæ,cui ꝓ ipso scribitur.Lud. cōsi.cccxxviij.
pñs cōsultatio.iij.col.& ibi alia signa cognoscēdi hmōi
gr̄as esse quādoq; fauorabiles,& benignè interp̄tandas.
¶ Idē limita ex verbis dñi Car. in Cle.j.no. de re.ꝑmu.
vbi dicit,ꝙ licet cōcessio facta in beneficialibus ad instā
tiā partis debeat strictè interp̄tari.d.c.quāuis.est illa la-
tissimè interp̄tāda,ꝑ illū text.¶ Itē limita,vt in sequēti
8 declaratione.¶ Quarta declaratio:† Rescripta ad lites
sunt strictius interp̄tāda,quā rescripta ad beneficia ec-
clesiastica.Ab.j.e.c.iiij.col.ꝓpter verba Io.An.ibi dicē-
tis,ꝙ licet ꝑ lapsum anni cōuincatur negligentia primi
impetratoris.s̄.e.c.plerūq;.Tū illud procedit in rescri-
ptis ad lites:iō nō debet extēdi ad literas beneficiales: qa
nō sunt ita amarè interp̄tādę,quod reputat valde nota.
¶ Cōsydera mentē Car.d.cōsi.xxxiij.quæ vr̄ esse, ꝙ in
beneficialibus fiat interp̄tatio valdè stricta. Quinimo
expressè.d.But.de ver.sig.olim.in fi.ꝙ strictior sit inter
pretatio in beneficialibus,quā ad lites:ꝑ.d.c.quāuis. Et
fortè dici posset,ꝙ dictū Io.An.in.d.c.capitulū. ꝓbet,
ꝙ difficilius expirēt lr̄æ ad beneficia:nō aūt,ꝙ nō debe-
ant strictius interp̄tari.Et ꝙ difficilius expirēt,est ratio
nabile: qa maius est p̄iudiciū ꝑdere eas,quā rescripta ad
lites.Quòd aūt strictius interp̄tētur,est ēt rōnabile: qa
sunt odiosiores. d.c.quāuis.Et licet difficilius expirēt li
terę beneficiales postquā sunt impetratæ:quia est ex eis
ius q̄situ:tamē earū impetratio difficilior est.Patet, qa
subreptio vitiat eas ipso iure:nō sic rescripta ad lites:vt
traditꝛ.j.eo.c.ad audiētiā.cogitabis,quia nullus declarat.
9 ¶ † Quinta declaratio.licet rescriptū debeat in dubio
accommodari iuri cōi,vt hic:tñ fallit,vbi apertè cōstat
de cōtraria volūtate Papæ.But.de offi.dele.c. ex parte.
lo.ij.vj.no.&.j.oppo.& sequiꝛ Milius in repertorio. in
ver.rescriptū.¶ Sexta declaratio. Licet rescripta ad li-
tes debeāt interp̄tari strictè,vt reducātur ad ius cōe: vt
hîc:tñ fallit vbi sunt expressæ cōtra ius cōe:quia tūc de-
bēt latissimè interpretari,quātū patiꝛ ꝓprietas verbo-
rū & mens mandātis.Ita dicit Nic.Mil.in.d.repertorio.
fo.clix.in prin.ij.col.allegat Bal.in.l.præscriptiōe.x.co.
ibi:modo his præmissis.C.si cōtra ius.& Io.An.de offi.
dele.c.cū olim.super ver.indices.secus vbi verborū pro
prietas hoc nō patereꝛ,ꝑ.c.significātē.&.c.Rodulphus
j.eo.Sed hāc declarationē intelligerē secūdū ea, quæ de
priuilegio,vel de bñficio dicētur.j. quia vbi literæ sunt
cōtra ius,potius æquiparantur illis,quā rescriptis.gl.in
ver.noscaꝛ.in.c.j.de cōst.in.vj. Sequitur secūda regula.

b Interpretatio priuilegii [b] regulariter fit, stri
ctissimè.Io.An.& But.de ver.sig.olim.ꝑ.c. priuilegia.
10 iij.di.& idē no.But.& Imo.hîc.¶ † Et hinc est,ꝙ priui
legiū,ꝙ quis nō possit cōueniri in certo loco intelligiꝛ
ꝑ Apostolicas literas:secus si ratione domicilij,vel con
tractus,vel delicti.Albe.de fo.cōpe.c.dilecti.iiij. col. ꝑ
c.j.in.§.in eos.de priui.in.vj.Et iō dicit Bal.in.l.nec auus
C.de emā.libe.ꝙ vbi concessio respicit ius Principis sit
lata interpretatio: secus vbi agiꝛ de alterius iniuria. Et
c dicit An.cōsi.lxx.visis & pōderatis.ꝙ decretū[c] cōcessum
à Principe Iudæis,vt possint mutuare super rebus alie
nis.intelligiꝛ qñ ipsi ignorāt esse alienas:secus si sciūt.&
ideò tūc tenētur eas restituere perdito pretio. per.l.ser
uus.& ibi Bal.ff.de cōdi.inde.Et dicit Ana.post Car.in
c.ad petitionē.iij.col.de acc.ꝙ si Prīceps cōcedit priuile
giū volēs haberi ꝓ infectis aliqua gesta,iuxta gl.ī cle.j.
in ver.ꝓ infectis.de immu.ec.intelligiꝛ respectu partiū
nō respectu tertij.facit.c.suꝑ eo.de off.dele.&quod no.
Car.& Imo.in.c.quia diligētia.de elec.Et dicit Ab.post
Io.de lig.in.c.at si clerici.§.de adulterijs.xiij.col.de iu.&
Cal.de rescri.cōsi.xij.& Io.An.in.c. dudū.j. in fi. de ele.
ꝙ si Papa dispēsat cū clerico digno priuatione,nō intel-
ligetur tollere ius alteri cōcessum in casu illius priuatio
nis.Facit.c.quāuis.de rescri.in.vj.&quod dixi in.c.inter
quatuor.de ma.&ob.post doc.in.l.fi.C.de sen.pas.de bā
nito restituto ad bona,ꝙ nō recuperat vēdita alteri. Et
dicit Bal.post glo.in.l.ij.C.de in ius voc.ꝙ generalis re-
missio pœnæ inducta ꝑ Principē,nō intelligiꝛ respectu
pœnæ satisfactiuæ ptis læsæ.Idē Do.in.c. authoritate.
de priui.in.vj.& in.c.si quē.§.notādū.intellecto.§.accu-
satorū.ad finē.ij.q.iij.& Bal.in rescripta.C.de preci.Im
pe.of.¶ Et q̄ dicūtur de p̄iudicio alterius, intelligūtur
ēt de modico.gl.fi.in.c.cū olim.in ver.p̄iudiciū. de con
sue.& ibi Do.gustat eā ad statuta. Et gnaliter,ꝙ cōces-
sionis semper ita interpretētur,vt nō noceāt tertio, est
tex.in.l.ij.§.meritò.ff.ne quid i loc.pu.gl. in.c.ad aures.
in ver.intentionis.s̄.e.gl.j.in.c.ecce.xcix.di.& in.c.lege.
in ver.diuisiōes.x.di.&.c.j.in ver.iustitiā.xxij.di. & ī.c.
cōstitutus,in ver,quocūq;.de religi.do.& in.c.monaste
rium.in ver.diœcesis.de reli.do.& in.c.ex multiplici.in
ver.intētiōis.de deci.& in.c.exposita.ver.iij.eo.de arbi.
& in.c.dudū.ad fi.in ver.derogeꝛ.de deci.& in.c.audita.
in ver.intelleximus.de resti.spo.& in.c.cū in illis. in gl.
pe.de præ.in.vj.tex.in.c.ij.de priui.gl.fi.in.c. patētib⁹.
e.ti.& in.c.dilecto,in ver.intētionis,de ver. sig. & gl. fi.
in.c.pastoralis,de priui.& gl.antepe.in.c.ij.de ec.edi.&
gl.fi.in.l.ratas.C.de rescin.vē.& gl.antepe.in.c.ex tuarū
de au.& vsu pal.& gl.fi.in.c.mādatum.j.e. ¶ Et ꝓcedūt

a ¶ Strictè. Adde
idē tenentē.d.So
zi.cōsi.clxxix.in
ci.cōtra primum
cōsultationis arti
culum.ver.subti-
lius stringo.in.ij.
pte.char.xxxix.

b ¶ Interpretatio
priuilegij. Adde
tu, ꝙ priuilegiū
cōcessum ꝑ Prin
cipē alicui cōtra
ius commune,est
strictè interpretā
dū, & nō ampliā
dum.Io. de Imo.
in.l.etiam. ff. sol.
ma. Adde idē te-
nentem do.Sozi.
cōsi.ccxlvj. inci.
eleganter & subti
liter.versi. j. ꝓut
respondet. in. ij.
pte. char: cxxx.
& cōsi.cclvj.inci.
in cā quæ vertiꝛ.
versi. prætereà fa
cilius:circa mediū
in.d.parte.chart.
clxxviij.Et an &
qñ & qualiter de
beat fieri inter-
pretatio priuile-
gij: vide plenè ꝑ
eum, in cōs.cclx.
inci.in cā Manū-
tensis.ver.sed ad
hoc respōdeo, ꝙ
aliquādo: cū ver.
seque.in. d.parte
char.clxij.

c ¶ Decretū. Adde
tu,ꝙ si Princeps
concedit priuile-
gium Iudæis re-
tinēdi res furtiuas
sibi pignoratas,
donec sibi pretiū
restituaꝛ:tale pri-
uilegiū non affi-
cit clericos: nec
studentes. Et iō
debēt restituere
perdito pretio: ēt
si ignorāt ipsi Iu
dei res furtiuas es
se.Ita.d.Ab.in.c.
quod clericis. de
fo. cōpe. in. viij.
col.in ver.ex hoc
infero. Et ꝑ istas
amplietur quod
hîc dicitur:quod
no.perpetuò.

hæc etiã q̃n scribit motu ꝓprio. Ab.in.c.j.xiij.col. ver. & mihi placet.de iudi.post Cal.i.c.mãdatũ.j.e.No. Ho. in.c.causam de testi.cum cõcor.quas dixi ibi: & aliquid ſ.eodem.c.ad aures.in.v. conclu. & plenius ſuper eod.

11 c. cæterũ.vj.col.verſi.vij.reſtrictio. ¶ † Et iſtis adde, ꝙ priuilegiũ enormiter lædẽs eccleſiã nõ valet. Abb.in.c. pe.de cle.nõ reſi.exclamãs de hoc. Ad hæc optimũ cõſiliũ Pet.de Anc.clvj.viſo diligẽter tenore.vbi præmiſſis doctrinis ad interpretationẽ cõceſſionũ Principis impugnat quãdã cõceſſionẽ reſti. in inte.factã in p̃iudiciũ iuris q̃ſti alteri ex cõceſſione Apoſtolica de bonis illius reſtituti. Vide ea q̃ dixi in.d.c.iter quatuor.& ſupra oĩa nota mirabile cõſi. Old.cclxviij.quæſtio eſt,vtrũ.vbi adeo putauit reſtringendũ priuilegiũ alteri dãnoſum, ꝙ voluit vt priuilegiũ de nõ ſoluẽdis decimis de qbuſcũq; poſſeſſiõibus debet intelligi de decimis:in qb⁹ eccleſiæ nõ ſunt in quaſi poſſeſſione eas pcipiẽdi:licet eis ſint de bitæ.Sec⁹ in decimis,quas pcipiũt eccl̃æ actualiter: qa de illis non intelligit priuilegiũ.Inducit multa, q̃ tibi inſeruiẽt ad mille occurrẽtias.Et in pleriſq; alijs cõſil. Ol. inuenies accõmodata ad has interptationes.Non allego ea:qa pcipies ex te videẽdo tabulã cõſiliorũ in ru.de priui.quæ eſt admodũ plana. ¶ Dic etiã ꝙ in priuilegijs fit ſtricta interptatio:vt minus lædãt ius cõe, quã fieri poſſit:vt dixi in.c.j.ſ.e.circa.ij.col.ver.ij.declara.Et ad hæc p̃iudicio tertij,ſeruiũt quæ dicã paulò infra.in verſi. Nõ obſtante collatiõe alteri facta. Et licet ad hãc materiã inculcari poſſent fere oĩa ſcripta in ti.de priui.tñ ſuf ficiet hæc ſucci plena cõmemoratio vtiliũ locorũ. Sup qbus collige breuiter qnq; declarationes,nõ multa,ſed multũ comprehẽdẽtes. ¶ Prima declaratio. Vbi priuilegiũ nõ priuat legẽ cõem,ſed priuatã:puta cõſuetudinẽ, vel ſtatutũ:& reducit.l.priuatã ad ius cõe: tũc debet latè interptari.Ita tex.in.d.c.olim.ſecũdũ intellectũ Hoſt. & Io.An.ibi.Et dicũt, ꝙ ſtãte cõſuetudine eccleſiæ Florẽtiæ, ꝙ canonicus infra certũ tp̃s nõ habeat reditus añ quã habeãtur groſſi,puẽtus.Mõ ſi cõcedit priuilegiũ, ꝙ alicui ,puideaſ,ſicut alijs reſidẽtibus, debet latiſsimè interptari.de quo exclamat ibi Butr.pe.col.dicẽs limitari oĩa iura, q̃ dicũt priuilegia ſtrictè interptãda: qaverũ eſt ſi priuãt legẽ cõem:ſecus ſi priuatã. Et ꝙ iſta reductio legis priuatæ ad leg.cõem ſit fauorabilis, ꝓbaui multiplr̃ti.p̃cedẽti.c.cũ oẽs.& vide etiã dictã.j.eo.c.nõnulli.ſ. j.ĩ.j.col. ¶ Secũda declaratio.Nõ debet priuilegiũ adeò ſtrictè interptari, ꝙ nihil operẽt.Imo.hĩc allegat Io.An. in.d.c.olim.& dixi in.c.j.ſ.e.Imo dixit gl.ſi.in.c.allegãt. xxvj.q.vj.ꝙ verba generalia,quæ ponit Princeps in ſuis priuilegijs,nõ debẽt tenaciter interpretari.Et iõ Bal.in l.ſæpe in fi.ff.de off.præſi.ſequit gl.j.ibi in fi.ꝙ ne reſcri ptũ reddat inutile,ſit lata interptatio.Sic etiã dicit Bal. in.l.ij.iiij.no.C.de legibus.ꝙ priuilegiũ Principis nõ eſt obſcurè,neque abſurdè interpretãdũ,ſed ſanè & ꝓriè per.l.ex facto.ff.de vul.& pup. ¶ Siſr dicit Io.An. in regula.indultũ.in mercu.ꝙ priuilegiũ,ſeu cõceſsio, vt qs recipiat in monachũ,debet intelligi ſaluo iure anni p̃batiõis:ſed nõ licebit eũ volũtariè repellere.Et hoc mõ minus p̃iudicabit iuri cõi & monaſterio:& gr̃a aliquid operabit:qavbi ad libitũ poterat repelli,mõ requiritur expreſsio cauſæ.Multa allegat & eſt deciſio vtilis ad alia.

12 ¶ † Tertia declaratio.Priuilegiũ,[a] qđ ſapit bñficiũ,la-
a tiſsimè interptat.Io.An.& Bu.in.d.c.olim.p.l.bñficiũ. ff.de conſti.Prin.& dicit Bal.ibi.in.ij.col.ꝙ ſi Princeps donat iuriſditionẽ alicui⁹ caſtri,vr̃ donare oẽm iuriſditionẽ.& ſi donat eiuitatẽ, vr̃ donare comitatũ & diſtrictũ & tã in mari,quã in terra.Facit qđ no.Inno.de reſt. ſpo.c.cum ad ſedẽ.& Bal.in.l.j.ſ.in initio.iiij.col.ibi:ſed
13 pone Princeps donauit mihi locũ.ff.de of.p.vr. ¶ † Similiter dixit Pe.de Anc.de pœnis.c.in quibuſdã.prout refert An.Sic.ſ.e.in ru.ꝙ ſi Papa cõcedit caſtrũ Titio&
b filijs[b] ſuis:intelligit etiã de nepotibus:qa largiſsimè interpretat bñficiũ.Secus in materia ſtricta,in qua nõ veniẽt nepotes:vt latius per eũ. ¶ Similiter dicit Bar. in.l. ſi qñ.in prin.C.de inof.teſt. ꝙ priuilegiũ cõcedẽs aliqd cõtra ius cõe,ſtrictè interpretat:vt ibi.Secus in bñficio puta,qñ Imperator donat caſtrũ,vel ſimilia. &. d. Do. in.c.ij.de au.& vſu pal.ꝙ vbi nõ ſit præiudiciũ alicui,ſit lata inrerptatio priuilegij.& cõceſsionis.p gl.ibi. ¶ Si militer dicit Im.in rub.ff.ſolu.mat.in.iij.col.ver.iij põt fortè dici ,p cõcordia, ꝙ cõceſsiones Principũ, quæ loquũtur de ciuibus,habẽt locũ in comitatẽſibus: ſed priuilegia odioſa non.De quo tñ vide Alexã.ibi.in.iij.col. vbi latius declarat.& Bal.in.d.l.beneficiũ. ꝙ ſi Princeps cõcedit bona vacãtia,vr̃ cõcedere cũ inſtrumẽtis & mãcipijs & oĩbus ptinentijs eorũ:vt.l.ſi qñ.C.de bo.va.Et ſic fit largiſsima interptatio contra ipſum cõcedentẽ, non cõtra tertiũ. Allegat Inn.in.c.dilẽcti.de dona.& qđ no.Bart.in.l.j. circa finẽ.C.de iuris & fac.igno. & in.l.ſi qñ.in prin.C.de inoff.teſt.& Cy.in.l.j.in fi. C. de diuer. reſcri.Tu vide oĩno Alb.de Ro.in.d.l.bñficiũ.vbi optimè inſiſtit:maximè in.iiij.col.& v.col.& in fi.Similiter Ol.cõſi.ccc.factũ tale eſt:magiſtro militiæ.&c.facit plures cõſyderatiões circa liberalitates Principũ latè interpretãdas:iuxta.c.j.&.c.cũ dilecti.de dona.& de extẽſionibus priuilegiorũ.Siſr dicit Io.An.in Spe.de iuriſ.om. iu.ſ.j.ver.quæ aũt.in additiõe magna:ibi,habeo cõſiliũ Dy.ꝙ cõceſsio imperialis facta vni monaſterio de oĩ iu
14 riſdictiõe caſtri, includit etiã merũ imperiũ, qđ eſt ſpecies iuriſditiõis:quia p̃iudicat ſolũ cõcedenti.idẽ dicit cõſuluiſſe Ol.& eſt cõſilium,licet ipſe nõ dicat.cclj.Ad queſtionẽ qua querit.&c.vbi ſunt multa ad propoſitũ.

14 ¶ † Siſr.d.de Rota de of.vica.vij.in antiqs.&.ij. in anti quoribus.Do.c.ſi in fi.de off.vica in.vj. ꝙ mãdatũ dãtũ vicario Epi de cõferẽdis beneficijs,cõprehẽdit dignitates,& etiã curata:qa iſta larga interpretatio nocet ſolũ concedenti.Facit quod no.Do.in.c.ſi ꝓpter.j.col.de reſcri.in.vj.&in.c.ſicut.in fi.de præb.e.li. ¶ Limita hãc declarationẽ,niſi ſit bñficiũ ambitioſum:puta diſpenſatio ſup pluralitate beneficiorũ, vel habilitatio illegitimi:quia talia interpretãtur ſtrictè.Io.And.But.Imo.& Do.in.c.licet.de tráſ.Epiſ.bona gk̃in.c.ordinarij.in verbo diſpenſatiões.de off.or.in.vj.cũ qua trãſit ibi Do.& Abb.in.c.Rodolphus.in.ij.ver.ad ſecũdũ.j.e.licet ꝙ quo cet allegãdo eã in.c.ſi canonici.Et facit ibi Abb.expreſſam differẽtiã inter priuilegia odioſa.& iõ dicit Bart.in l.ſi qñ.la.j.C.de bo.va.li.x.& Bal.in.d.l.nec auus. ꝙ con ceſsio,q̃ eſt in præiudiciũ alterius, ſemper ꝓſumit obreptitia:niſi appareat de certa ſciẽtia Principis.de quo dixi.ſ.in prin.huius regulæ.Similiter dicit Inn.in.c.ꝙ diſtinctio.in ſua gl.maiori.de cõſan,& affi.ꝙ regula.c. cũ dilecti.de dona. ꝓcedit in indulgẽtijs,quę nõ ſunt cõtra ius vel in alterius p̃iudiciũ:ſec⁹ in diſpẽſatiõe cõtra ius cõe: qa eſt reſtringẽda.& referũt ibi cõiter alij:maximè Ab. licet in intellectu illius tex.ipſe recedat ab Inn. ¶ Et adde Io.An.in.c.ij.ad fi.de immu.eccle. vbi elegãter ꝓbat duo. ¶ Primò, ꝙ priuilegia principũ cõceſſa ꝓprio motu ſeruãda ſunt,ſicut ſonãt. ¶ Secũdò, † ꝙ ſecus ſi ꝓpter
15 tẽ obtẽta:quia ſtrictè interpretãtur.& ibi etiã Abb.pe. col.quorũ dicta multũ declarãt hãc materiã.Pulchrè & ſcribit Do.xij.di.nos cõſuetudinẽ.qñ verba diſpẽſationũ poſſunt capi largè.Itẽ an,& qñ diſpẽſatio poſsit trãhi ad cõſecutiua.Et ex dictis ſuis facilè fierẽt duæ regulæ cũ caſibus exceptuatis.vide ipſum cũ cõcor.ſuis. Et aliquid ponit Rota de cle.nõ reſi.prima deciſ.in antiquis ribus.& Bñdic.de Peruſio.cõſi.j.in.ij.col.dicẽſ.e.c.poſtulaſti.vbi ordinabo dicta Do.in.d.c.nos. ¶ Limita ẽt hãc tertiã declarationẽ in literis ad bñficia:vt in.iij. de-
16 claratiõe p̃cedẽtis regulę. ¶ Quarta declaratio. † Verba priuilegiorũ Papæ ſunt interptãda ſecũdũ canones, non ſecũ

non ſecundũ leges. Bal.in.d.l.ſi qñ.Et facit quod ipſe no.in.d.l. ſi nondũ.C.de fur.& dixi ti.p̃cedẽti.c.ex literis.ij.no. An aũt & qñ poſsint inferiores interptari verba priuilegiorũ Papæ: vide tex.
17 cũ ſua materia de iudi.c.cũ veniſſent. ¶ Quinta declaratio. † Priuilegiũ gñaliter indultũ nõ includit caſum cõtra rẽpu.& ſi includeret non valeret.Bal.in.l.iubemus nullã.in prin.C.de ſac.ſan.ec. per illũ tex.Et hinc eſt, ꝙ ille cui eſt prẽſtita à ciuitate immunitas tenetur ad collectas,quæ imponuntur rõne guerræ.Dy.in.l.ſi ex toto.in prin.ff.de leg.j.& latè cõfirmat ibi Alex.maximè per notata per An.in.l.Diuus.ff.de peti.hæredi. quicquid dicãt Imo. & Pau.in.d.l.ſi ex toto.Et adde Lu.cõſi.cccxxxvj.Quòd indultum Petri.ij.col.vbi ,pbat latè, ꝙ clauſulæ generales priuilegij in fauorẽ priuati nõ derogãt iuri publico.Et inducit inter alia.Io. An.in Spe.de cẽſi.ſ.nũc dicẽdum.in additione p̃ hãc.l.&c. Plura etiã ponit Lud.in.l.ſi verò.ſ.de viro.in.x.fallẽtia.ff.ſol.ma.& dixi.ĩ. eo.c. nõnulli.in.vij.fallẽtia ſecundæ regulæ extẽſis pluribus fauoribus reipu.Et iſta oĩa hoc modo nouiter reducta,quotidie inſeruient. Quibus adde, ꝙ priuilegia ſunt latè interpretãda ſecundũ qualitatẽ perſonæ.Bal.in.l.ex militari.per illũ tex.ff.de mili.teſt.dicẽs, ꝙ ſi cõceſſum eſt alicui Epiſcopo priuilegiũ, ꝙ poſsit celebrare tẽpore interdicti:intelligitur, ꝙ poſsit celebrare etiã in pontificali bus.Et dicit Inno.in.c.paſtoralis.de dona.ꝙ ſi donatio,de qua ibi fuiſſet facta latior interpretatio,videlicet ꝙ illa eccleſia eſſet ſibi ſubiecta:ſicut & aliæ eccleſiæ ſui Archidiaconatus, ſumendo interpretationẽ priuilegij ex qualitate perſonæ. & facit ſecundum Abb.ibi.c.fin.de offi.Archi.Et facit vulgata. l.plenũ.ſ. equitij.ff. de vſu & habi.& quod ibi Bar.Et dicit ibi pulchrè Ang. ꝙ ſi teſtator legat lectum mulieri viduæ,nõ videtur legaſſe culcitrã de ſerico:quia repugnat honeſtati viduali.Facit gl.in.l.idẽ q̃.ſ.idẽ Labeo.ff.mã.dicẽs factorẽ domini nõ poſſe capere ad vecturã equũ pro eundo rus,quando conditio ſuæ perſonæ non exigit hoc: ſecus ſi exigat.Simile in veſtibus fiendis ſecundũ qualitatem perſonæ.dicit tex.in.l.ſed & ſi quid.ſ.j.ff.de vſufr.&ibi Bal.dicit, ꝙ Abbas ſumptuoſiorem cappam debet habere,quã monachus. Facit gl.in.l.ſeruus.ff.de leg.iij.&.c.ſi quæſtiones.de ſimo.& gl. ſing.in l.ſed ſi ſuſceperit.ff.de iud.& tex.ſi.in.*c.vnum orar *.ſ.criminis. xxv.di.vbi cibaria debẽt dari pauperi nõ delicata,nec ſumptuoſa & contra faciens peccat venialiter.Et iſta allegat An.Sicu.in.d.c. paſtoralis.Pro quo vide quæ dixi ĩ.eo.c.in noſtra.in.xxij. corollario.Et ad illud de conditione viduali,adde Bal.in.l.j.ad fi.C.de legi.vbi dicit,quòd ſi teſtator mandat vxorem viduam tractari:vt ab eo tractabatur,non habebit coopertam de ſerico.Sic etiam inquit Baldus in.l.j.ad fi.C.de ver.ſign.quòd ſi teſtator mandat veſtiri viduã:intelligitur de veſte viduali:per.d. c. equitij. Et quòd diſponens de perſona tanquã certæ conditionis,videatur reſpicere & approbare illam conditionem. facit pulchrè dictum Bal. in l.ij.ſ.quod obſeruari.in.iiij.col.C.de iura.calũ. ꝙ ſi patior te litigare cum curatore:& ſic vt minorem:non audiar poſteà dicẽs te maiorem.Et idem Sali.in.l.cum te.ad fin.C. de probatio.Et facit quod ſtatim dicam de.l.ſi duo.de acquiren.hæred.Ad hæc etiam quod no.Imo.in.c.coram.in.vj.colum.de offi.dele.dicens, quòd qui dat inſtrumenta ſua homini conſueto fungi officio procuratoris:videtur eum facere procuratorem.per.d.ſ. equitij. & ſequitur Alex.in.l.j.iiij.colum.C. de procu. Sic etiam rei ſubiectæ qualitas præſtat verbis ambiguis intellectum. vnde ſi dico, vendo tibi talem domum vſq; ad talem domum protentam: & dubitetur,an dictio vſq; ſtet incluſiuè. hoc declarabit rerum & pretij qualitas.Bal.in.l.ſi patronus.ſ.j.ff.de lega.iij. & in.l. ſemper in ſtipulationibus.ff.de reg.iur.& ibi eſt glo. quòd ſi vendo librum pro decem florenis:hoc diſcernetur ex qualitate pretij & rerum. Et ſimile dicit Ang.in.l. quicquid adſtringendæ.in princip. ff. de verbo.obli.Similiter dixit Bal.in.l.j.ſ.huius ſtudij.ad finem.ff.de iuſti.& iure.Quòd licet tabellio ſit publica perſona in toto mundo:tamen id,quod facit iudice authorizante, nõ operatur vltra metam officij indicis:quia actus denominatur ex qualitate perſonæ principalis.Et exemplificat,vt per eum ibi.& in.l.nõ aliter.in fin.ff.de adop.Ad hæc Bald.in.c.cum veniſſent.ij. colum. de eo, qui mit.in poſ.vbi dicit,quòd ſi Rex facit mentionem de iure,intelligitur de iure regio. Vnde ſi Rex Angliæ loquitur de iure:

a ¶ De interpretationibus.Adde ad iſta, ꝙ ſtatutũ diſponẽs oẽs cauſas cõpromitti,limitatur niſi quis haberet inſtrumẽta, vel aliud ius liquidũ. vide Bar.in.l.eleganter.in prin.ff.de cõdi.inde.& Bar.in.j.cõſtitutione. C. & ibi Bal.in fi.Et q̃o intelligatur tale ſtatutũ:vide Ang.& Alex.l.cũ hi. ſ.fi cũ lis.ff.de tranſ.& adde Bart.in.l.ambitioſa.ff.de decre.ab or.fac.in v.col.in fi.ver.circa hoc dico. Adde ꝙ q̃n fit interpretatio alicuius conceſsionis, vel diſpoſitionis: nõ debet fieri, vt ibi ſit aliquod verbũ ſine effectu, ſecũ dũ do.Sozi.cõſi. xxxxij.inci.Et ex his,quę ſuper ius ver. quare ad cõ. prehendendũ. in fin.in.j.pte.char. lxiiij. Et adde, ꝙ quotieſcunq; agitur de interpretãda diſpoſitione alicuius teſtatoris,etiã circũſcripta iuris fictione,aut prę ſumptione iuris: aut de iure: ita quòd debeatur ei ſolũ in ſimplici cõiectura aut prę ſumptione: ſemp debet fieri in parte benigniorẽ. Vnde ſi aliquis põt eſſe ſpurius & legitimus, iterpretat ꝙ ſit legitimus:vt per præſ. d.Sozi.cõſi. xxij.inci. circa præ dictã cõclusionẽ ver.xvij. cũ ver. ſequẽ.in.d.parte. chart.xlij. Itẽ adde, ꝙ in vltimis volũtatibus regulariter in dubijs ſit interpretatio pro hærede cõtra fideicõmiſſariũ: vt per eũ in cõſi. cxij.inci. Suprascripti infignes. ver.quinimo cõſydero. in dicta pte.char.clxxxj. ¶ Contractuum. Adde.d. Sozi. cõ ſil.xv.incip.viſis prædictis publicis inſtrumentis. ver.iiij. enim probatur.ibi:&ideò. in.j. parte. chart. xxiiij. ¶ Sententiarum. Adde, ꝙ interpretatio ſtrictior ſit in ſentẽtia,quã in tranſactiõe: quia tranſactio ſit ex cõſenſu partium ideò latiùs extenditur:ſed iudiciũ redditur in ſuitũ vr per.d.Sozi.cõ ſi.xviij.inci.pro ſequendo ordinẽ

18 a incidẽter. ¶ De interpretationibus[a] aliarum di
b ſpoſitionum,puta atteſtationum,cõtractuũ,[b]
c ſententiarum,[c] & ſimilium:tangunt hĩc But.& Imo.remiſsiuè.& vide Lud. copioſius. in.l. ſtipulatio iſta.ſ.ſtipulationibus.ff.de ver. obligatio.& aliquid cõſi.cccxliiij.& per gl. & Io. An. in regula cõtra eum.in Mercu.& quæ no. Bar. in.l.ambitioſa.ff.de decre.ab or.fa. cum multis alijs concordantijs.

19 Non obſtante collatiõe alteri facta.&c. ¶ † Intelligũtur iſta verba de collatione inualida,non de valida:ne alteri præiudicetur.de offi.dele.c.ſuper eo.& propter odioſitatẽ talium reſcriptorum.d.c.quãuis.Ita Cõpo.Io. And.Bal.Butri. Imo.& Domi.hic.Et ſi diceretur,quid operabitur dicta clauſula.reſpondet Imola, ꝙ operabitur, quòd literæ non cẽſebuntur ſubreptitię quaſi nõ ſit facta mentio de colorata poſſeſsione alterius. Eſſent enim ſubreptitiæ, ſi de hoc nõ fieret mentio.de conceſsio.præbendæ.c. cũ noſtris.Bene facit glo.in.c.pro illorum.in ver-
b bo contradictores.j. de præbend. dicens, quòd iſta clauſula compeſcas contradictores. &c. intelligitur de contradicentibus de facto non de iure. ¶ Ad idem gloſſa in.l.ſi ſeruus.ſ. ait prætor.in verbo non videri.ff.de acquiren.poſſeſ. per quam dixit Bal.in.l.j.C. de his, quæ pœnæ nomine.& in.l.j.C.de vſufruc. quòd ſi teſtator
c prohibuit,ne vxor ſua moleſtetur:intelligitur de moleſtia facti. Sed bene poterit moleſtari de iure.puta petendo cautionem de vtendo & fruendo vſufructu arbitrio boni viri.Iſta pro Cõpo.allegat hĩc And.Sicu.ipſum ſequens.Additis Domi.in repetitio.cap.poſtulaſti j. eodem. xxv.colum.& in.c.ſi poſtquã.ad finem.de præben.in.vj.& Butri.in repeti.c.j.verſi.tertius caſus.verſi.ſimiliter.tertia regula. de conſtitu. in vj.& Nico.Milium in repertorio. fol.cxiiij.in princi.verſi.Papa,ſi mandat.& Bartholomeus

in.ver.ſi ergo hoc in.j.parte. chart. xxxij.

cepo.in tracta.de ſer.ru.prę.fol.xx.verſic.item in conceſsione ſeruitutis.& Bellen.in cap.ij.in prin.ne ſede vacan.& alleg.conſi.mihi.cxix.viſo proceſſu cauſæ.ij.colum.& Imo. in dicto.c. dilectus.lo.j.in penulti.colum.de præben.Qui ſequũtur dictum Compo.hîc. Bene facit.c. audita.de reſtitu.ſpolia.vbi probatur ſing.ſecundum Abba.ibi.pe.not.quòd clauſula reuocentur in irritum omnia.non refertur ad legitimè geſta.De quo facit feſtum Ludo.conſi.cccliiij.

20 ¶ †Similiter dicit Old.conſi.quòd proceſſus.
a ad ſi.quòd executores[a] non habent poteſtatem contra contradictorem:niſi indebitè contradicat.Et,ꝙ qui non vult poſſeſsionem dimittere ſine cauſæ cognitione,non contradicit indebitè.allegat Hoſtien.& Archi. in.c. quia cunctis. de conceſsio.præben.in.vj.vbi idem notat Domi.in principi.in vltima colum.ibi. ſed quid,ſi plures.& Lud.conſi.ccccl.xxxij.in cauſa prę miſſa.in princi.& Arc.in.c.Ananias*.§.ſi ergo. vltima colum.xvij. quæſtione.j. allegando gl. in d.c.pro illorum.Similiter dicit Butri.de elect.c.in cauſis.nono notabili.quòd iſta verba promitto habere ratum abſq; aliqua contradictione,intelligũtur de iniuſta. per illum textum,
a ¶ Executores. Adde tu ꝙ cõtra dictor citãdus eſt ita Bar.in.l.fin.in pe.colũ.C.de edicto diui Adri.tollen.Bal.in.l. fi. in j.co.C. q admitti. & ſequitur ibi Domi. ¶ †Similiter dicit Barto.in.l.j.§.fin.ff. à quibus appel.non licet. quòd
21 reſcriptum,[b] vel ſtatutum tollens appellationem,vel exceptionem:intelligitur ſolùm de iniuſta.allegat.c.ex parte.lo.ij.de offi. delega.Facit.l.j.§.& parui.cum gloſ. in verbo nulla iuſta. & ibi Barto.ff.quod vi aut clam.Et.l. ita nobis pudor.& ibi gloſſa magna.& Salice.C.de adulte.Intellige, niſi daretur priuilegium cum clauſula non obſtante exceptione:vt per Imol. in.l. fina.ff.à quibus appellare non licet.Et Alexander in.l.iij.§.ſi quis pro quo.ff.quod quiſq; iur. vbi ita ſaluat dictum Bald. ibi, vt priuilegium aliquid operetur.dixi ſuprà eodem. c.j. ex parte.Sed quo ad appellationem vide ſcribentes in c.paſtoralis.in principio. de app. poſt Imolam in dicta.l.j.§.finali.vbi etiam vide Ang.Aretin. multum latè. Similiter dicit Ludo. conſil.ccij. allegationes doctoris eximij.&c.ſecunda colũ.

22 †quòd fideiuſſor promittens ſoluere liberè ſine aliqua exceptione,non intelligitur de iuſta:
puta de*principalis diſcuſsione.* per dictum.c. ex parte.Et quia verbum liberè, non intelligitur excludere exceptionem,quæ venit ex natura actus celebrati.l. quæro.§. inter locatorem. ff.locati.vbi pactum pœnale de non expellendo conductorem: intelligitur, niſi ceſſauerit à penſione.Per quem textum dicit Baldus in.l.j. C.de vſufru. &.l. cum quid.ff.ſi certum petatur.quod ſi promitto vſufructuario, quòd liberè eũ permittam vti vſufructu,nullam quæ ſtionem controuerſiam ve moturus:intelligitur dummodo præſtet dictam cautionẽ: quia venit ex natura contractus. Et quod agens ſecundum naturam contractus, nõ videatur venire cõtra contractũ: vide multa per Bal.in.l.ſi familiæ.C.fa.ercif.& in.l. quoniã in prioribus. ver.vlterius oppo.C.de inoff.teſta.& Maria.in c.querelã.ſecundo notabili. ne Prælati vices ſuas.& Sali. cõſi. in nomine &c.in.q.prædicta.& Bal.in.qui ſe debere.ff.de condi.ob cau.in quibuſdã lecturis cũ concor.de quibus aliâs.¶ Similiter dicit Imo.in.l.paterfamiliâs.prope fin. ff.de hæred.inſt.ꝙ ſi teſtator grauauit hæredẽ, ne moleſtet fideicõmiſſariũ: tñ poterit petere detractionẽ quartæ trebellianicæ. Similiter dicit Imol.cõſil.xxix.& cõſil.xxxviij.quòd ſi quis petat rõnem reddi,& reliqua reſtituì: non inci
23 dit in pœnã appoſitã à teſtatore prohibẽte, ne quis moleſtetur.¶ Similiter dicit †Pe.de Anc. b ¶ Reſcriptũ. Adde tu quid ſi ſtatu tũ diceret:remouemus exceptionem cõtra inſtrumẽtũ publicum: tamẽ admittitur exceptio, ꝙ inſtrumentum nõ ſit publicum, & omnis exceptio ſimilis:quia quãuis loquatur lex vniuerſaliter&negatiuè purè: quia dicat nullus alius vel ſtatutum dicat nulla exceptio admittatur, niſi talis:tamẽ poterit admitti ſimilis. & non excluditur ſimilis exceptio. Et ita cæteræ ſimiles non excludũtur.gl.eſt in. l. cognitio. ff. de off. eius. Facit gl.in.l.j.§. & par in.in verſi. nulla. ff.quodvi aut clã. ex qua Barto. ibi no.ꝙ ſi ſtatutum dicat,ꝙ nulla alia exceptio poſsit opponi : poterũt tamẽ opponi ſimiles:vt ibi per eũ.& per. d. An. in.c.cũ quis.de reſti.ſpo. Similiter in dictiõe ſolus. gl.eſt in.l.cũ notiſsimi.in princi. in ver.ſola. & ibi Bald.Ange. C.de præſcri.xxx.vel xl. an. Bal.in.l.j. C.de bo.poſ. contrata.vbi inter cætera dicit, ꝙ per iſta verba ſolus Epiſcopus nõ excludit capitulũ ecc le. ſuæ.ſecundũ Arc.in.c.ij. de accuſa.in.vj. Adde etiã tex.in cle. exiui.de verb.ſig. in verſi.cum aũt. qui formaliter dicit,ꝙ natura terẽmini reſtrictiui eſt ſic excludere extrema,ꝙ cõtra ptinentia ad ipm includit.quẽ tex. dicit aureum Io. de Ana. in conſi. xxxvj.quod incipit vtrumCophani.adde. d. Abb. in.c.licet de elec.
24 prætor.ff.de acqui.poſ. †Quinimo etiã prohibitus aliquid moleſtiæ inferre:poteſt moleſtare de iure.Ita probat glo.in.c.j.in verbo, inferatis.de ſta.mo. ¶ Similiter dixit Egi.Belle.con cluſiõe Rot. dcxcviij.verba iſta.ꝙ iſta verba ſublata difficultate quacũq; poſita in.c.ſi bñficia. de prębẽ.in.vj.intelligũtur de difficultate facti non difficultate iuris:& quæ probabilẽ cauſam haberet.Similiter dixit Fran. Pauinus auditor Rotæ modernus in cõſi.cõtra Iudæos,qui ma ctauerunt puerũ Tridentinũ.impręſſo poſt cõ filia Ol.xxij.col.ver.nõ obſtant priuilegia.ꝙ licet Iudæi adducerent quædã priuilegia,quibus prohibẽtur vexari:tamẽ intelligitur illud verũ de vexatione calũnioſa,non de iuſta.& alle.plurimas cõcordãtias,nullam tamen ex prædictis. ¶ Poſuit etiã quædã ex his Andr.Sic.in.c.ij.v. col.de mutu.peti.dicẽs per hæc ſe cõſuluiſſe cõtra ſequeſtrũ factũ cuidã Ianuenſi ad inſtantiã ducis Burgundię,qđ nõ valeret:quia fuit factũ contra indultũ vnius Principis, in quo dicebatur,ꝙ poſſet dictus mercator cõducere merces in eius territorio,abſq; alicuius moleſtia.Hæc aũt & ſimilia,de quibus aliâs plenius,limita: ni ſi verborum plenitudo, vel materia ſubiecta aliud inferant:per id quod dicit Abb. conſi.xliiij.quidam dominus Ant.iij.col.vbi.d. ꝙ ſi dicitur de omni moleſtia,quæ fieret,vel fieri poſſet:intelligitur ẽt de iure.arg.l.nepos.ff.de ver. ſig. ¶ Similiter dicit Rota de reſti.ſpo.xviij. de ciſ.item ſi agẽti.in nouis. ꝙ ſi quis iuraſſet non moleſtare,nec inquietare ſuũ ſpoliatorẽ benefi cij:nõ põt moleſtare,nec de iure, nec de facto. Sequitur But.in.c.jj.iiij.col.de reſtit.ſpo.& ibi Abb.prope fi. ¶ Similiter.d.Bal.in.l.j.C.de nũ di.ꝙ non põt quis moleſtari in nundinis,etiam moleſtia iuris:per illũ text.in verbo, moleſtiã.
¶ Similiter dicit Alex.conſi.mihi.xj.circa pri-
25 mum dubiũ.ij.col.†ꝙ ſi Princeps prohibet, ꝙ nullo modo aliquis moleſtetur: intelligitur etiam de moleſtia iuris.allegat tex.in auf. de fideiuſ.in princi.ibi moleſtum ſit.d.l.j.& ibi Bal.& Bar.in.l.Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Tre. Facit gloſ.in Cle.ij.in verbo, nullo modo.de æta.& quali. Quando autem dicatur quis moleſtari, vtrum per citatiõem, vel litis cõteſtationem: dic,vt per Bartol.in.l.amplius.ff.rem ra. habe. cum concor. Ad hæc etiam vide pulchrum & elegans conſi. Alexan.mihi.cxciij. Viſo teſtamẽto Bartolomei quondam Accurſij. aliâs eſt in ſecũdo volumine. lij. vbi cõſuluit,ꝙ pœna appoſita p teſtatorẽ hęredi,qui moleſtauerit vxorem in

rem in aliquibus bonis: incurritur pœna mouendo ei controuerſiam in iudicio. Inducit gloſſ. Barto. & Imo. in.l.Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Trebel.& Pau.conſilio cxc.antequam veniam ad dubia & multa alia. ¶ Et iſta omnia repone tanquam hîc prima vice coadunata. Nec inficior,quia pro concordia prædictorum magis quadrata,opus eſſet maiori otio, quàm mihi concedatur à quotidianis lectionibus,in quibus ſequens ſtimulat prę cedentem,& materia materiam abbreuiat: vt fiat proceſſus ab omnibus deſyderatis. ¶ Conſydera duo circa dictum Compoſt.Primò,quòd reſponſio Imo.ad illud obiectum,quòd non videantur verba operari: non videtur ſufficiens, quando vltra collationem inualidam non eſſet ſecuta aliqua poſſeſsio. Tunc enim adhuc videntur dicta verba nihil operari. ¶ Conſydera ſecũdò: quòd de collatione nulla, non eſt opus facere mentionem.dixi ſuprà eodem. c. extenore. Ergo ſi ſupplicans & concedens facit mẽtionẽ de collatione: videtur cogitare de illa,quæ poſſet obſtare:& ſic de valida,nõ aũt de inualida,tanquã de ea quæ nõ obſtat.Item non eſt opus cõiecturari,quæ præſumatur mens loquentis,poſtquã expreſsè derogat alijs collationibus.Et ideo quando vltra primam collationem inualidam ſecuta eſſet poſſeſsio,bene procederet dictum Cõpo.Aliâs autem in puncto iuris reputo ipſum pro dubitabili. Sed quia non habet contradictorem,quem viderim,non eſſet ab eo recedendum in practica.& huic motiuo reſpondebitur j. in fi.ibi,& dum ſuprà.

26 Clauſula anteferri † non præiudicat illis,quibus eſt ius quę
a ſitum.[a] Compo.hîc,dicens de mandato Papæ ſe ita pro nuntiaſſe in cauſa Mediolanenſi. Tamen curia ſeruat, ꝙ præferuntur prioribus, quibus eſt ius quæſitum ad rem non in re.& ſequuntur hic Ioan. And. Butri, Imol. Domi.in.d.c.poſtulaſti.vbi pro iſto ſtilo no.c. penulti. de præben.in.vj.vbi expectans erat receptus in canonicum:per quam receptionem ſequitur ius ad rem.cap. ſi clericus.de præben.eodem libro.& capi.fin.de conceſ. præben. eodem lib. & tamen illi recepto nocet clauſula anteferri. ¶ Similiter Cald.in iſto tit. conſilio.viij.ad fin.& Lud.cclvj.approbo ſententias.latè probant,quòd clauſula,dummodo non ſit alteri ius quæſitum: præſeruat habẽtes ius in re:ſed derogat habẽtibus ius ad rem. & multa allegant de quibus per eos. Idem Domi. poſt Ioannem Andræ.in.d.c.ſi.in ſi.princip. Et dicit Cardi. conſilio.lxij.caſus ſuper quo iuris conſilium petitur.in ſi.quòd non dicitur ius quæſitum in beneficio,per quæ cunque facta citra collationem, etiam ſi petitum ſit ab executore,vt conferat:per quam tamen petitionem dicitur acceptare.cle.j.§. ſecus. de conceſ. præben.inducit ad hoc.c.ſi.in ſi.de conceſ.præben.in.vj.& no.Imo.poſt Card.in.c.inter cætera.iiij.col. de præben. ¶ Sed Rota de præben.xvj.deciſi.in nouis. & de conceſ.pręben.xxiij.ſi aliquis.in antiquis,vult,ꝙ.d.clauſula,ſi non eſt alteri ius quæſitum:nihil operetur circa ius quæſitum per ſolam acceptationem expectantis:quia alia vice obtinebit ex eadem gratia.ſecus in iure quæſito ex electione, vel proteſtatiõe:quia in totum & perpetuò eſſet excluſus.quod non præſumitur de mẽte Papæ.Idem no.Egi. concluſione.clxvij.per illa verba,dicens ꝙ per dicta verba non conſeruatur ius ad rem:dummodo ſit queſitum ex acceptatiõe:quia ita obtinuit obſeruatio palatij apoſtolici.Secus de iure ad rem alio modo queſito:puta electione,aut patroni præſentatione:quia illud non tollitur ſed præferuatur.allegat Compo.hîc. Ad idem vide Do:in.c.quã ſit.§.j.de elect.in.v.vbi.d.per illum text. ꝙ impetratio non faciens mẽtionem de electione alterius non valet:cum Papa non intendat tollere ius alterius.c. quãuis de reſcrip.in.vj. Et pro prædicta differentia vi-
delicet,an ſit expectanti quæſitum ius ſolũ acceptatiõe & tunc collatio Papæ etiam ſequens, tollat illud ius: an verò ſit facta expectanti collatio.& tamen collatio, vel reſeruatio Papæ non tollat illud ius, etiam ſi fiant eadẽ die, qua fuit facta collatio.vide quæ dixi in. c.capitulũ. fol.pe.ver.& de duabus collatiõibus factis eodẽ die&c. j.eo. Et ad hæc vide etiã Rotã.de conceſſ.pręben.deciſ. viij.vnus Innocentianus.in antiquioribus. vbi videtur mirabiliter limitare prædicta:niſi gratia habens clauſulã anteferri fuiſſet impetrata, poſtquã primus iam acceptauerat vacans:quia licet ſecũdo prouideatur antequã prouideatur primo:tamen nõ valet prouiſio facta ſecũdo.ſed Rota ibi voluit cõtrarium, exceptis tribus auditoribus:mota per dictũ Io.An.hîc ſuper gl.ſi.quod.5.retuli. ¶ Conſydera duo. Primò,ꝙ verba Cõpo. & ſequacium hîc bene probãt ſimpliciter,ꝙ etiam iuri ad rẽ nõ videatur præiudicari.& iſtud limitabitur,niſi ſit quæſitum ex acceptatione propterRotã in dictis. Poſteà ſubdit Compo.& alij,ꝙ in curia intelligitur eſſe derogatũ iuri ad rẽ.Sed Rota in dictis locis videtur præſuppoere ꝙ imò ſtilus curiæ nõ ſit:prout dicit Cõpo. ex quo firmat,ꝙ etiã de iure ad rem nõ ſit cogitatum:nec ei præiudicetur,niſi ſit ex acceptatione expectãtis.& iſtud notquia valde quotidianum. ¶ Secundò cõſydera. Quòd ſi beneficiũ eſt iuriſpatronatus laicorũ,non eſt neceſſaria hæc inueſtigatio:quia etiã ſi laici nondũ præſentaſſent, literæ Papæ non nocerẽt eis.vt per gl.&Firmi.Dominicum.in.c.ij.de prębẽ.in.vj.Et poſui in tractatu meo de importantia literarum Papæ quo ad patronos.Procedunt aũt iſta in patronatu eccleſiaſtico,vel vbi literæ a ¶ Ius quæſitum. Adde Bar.Cepo. in tit.de ſeruit.vr. prædio. C. de aquæductu.iij. q. Phi.& Alex.con. filio.xxxiiij.iiij. parte. Papæ derogarẽt patronatui laici. ¶ Conſidera etiam in prædictis,ꝙ imo clauſula anteferri videtur derogare iuri ad rem. Patet ex.c.pe.in prin.de prębẽ.in.vj.vbi iuri quæſito ex receptione derogatur.& illum tex. pro caſu notat Do.poſt Io.An.in.d.c.ſi.§.j.eo.ti.& li. Dicunt ali qui eſſe ſpeciale in clauſula anteferri:ſecus in clauſula,ſi non eſt alteri ius quæſitum.& ita intelligunt deciſiones Rotæ prælallegatas. Sed non guſto hanc differentiam: cum nũquã præſumantur alteri præiudicari verba reſcripti. Et fortè poſſet dici dictas deciſiones procedere, etiam vbi clauſula anteferri. Non obſtat.c.pe.prælleg. quia poteſt dici,ꝙ loquitur in iure quæſito ex receptione:quia tunc nocent dictæ clauſulæ. Nec mirum. quia qua ratiõe dicit Rota prælallegata præiudicare acceptationi,ſcilicet,quia nõ eſt pro alia vice excluſus: eadẽ ratione dicemus præiudicari receptioni.& hoc no. ¶ Cae etiã,quia illa ratio,ꝙ nõ ſit excluſus pro alia vice,eſt cauillabilis:cũ gratia poſsit annihilari per reuocatorias generales,quas de expectatiuis facit Papa, maximè nouus. Niſi dicas,ꝙ hoc dependens à cauſali motu principis,non habetur in conſideratione. Inn.in.c. paſtoralis. in princ. de cau.poſ.cũſi. Item in dicta clauſula,ſi nõ eſt alteri ius quæſitum:dixi aliquid j.eod.c. ſuper literis. in quinta regula. Item de dicta clauſula anteferri poſui. v. nouas concluſiones j.eo.c.capitulum.viij.colum. verſi. de hac clauſula anteferri. ¶ Vltimò vide Abb.de procura.c.ex inſinuatione.iiij.colum.vbi allegat aliud notabi
87 le dictum Compoſt.hîc,quod ibi vide. ¶ †Et dum dicit hîc But.in notabilibus per iſtum text.quòd clauſula appellatione remota,operatur in incidentibus: ſi cut in principali. Dic quòd iſtud procedit in caſu huius text. vbi comiſsio ſpecificat de incidentibus. aliâs autem dic contra Butri.quòd ſi remouetur appellatio à diffinitiua,non eſt remota ab interlocutoria, nec ecõntra. Et idem de incidentibus. Sali.in.l.fin.C.de ſenten. Imol. in l.j.xxxiij.colum.ff.à quibus appellare nõ licet. Phil.dec. in.c.paſtoralis.in princi.in.j.quæſtione.de appella.quia ex ſeparatis nõ infertur.l.ſi.ff.de cal.& in reſcriptis odioſis nõ fit extẽſio etiã à maioritate rõnis. Hoſt j.e.c.poſtu

laſti. & ibi dixi. Idē ſi ſimpliciter remouetur appellatio
à ſentētia alicuius iudicis: quia intelligit̄ de diffinitiua tā
tū: cum appellatione ſentētiæ nō veniat interlocutoria.
gl.in.c.cū olim.de teſti. Et ita latè firmat Gul.de cu.in.l.
ſi ex cā.§.nunc videndū.ff.de mino. quē ſequitur ibi Alb.
poſt prin. vbi vide. Et trāſit etiā Bal. ibi inferēs, q̄ ſtatu-
tum tollēs appellationē, intelligitur quo ad deciſionē li
tis ſecus in interlocutoria, vel emergentibus. Idem do.
in.c.inquiſitionis. in prin. de hær. in. vj. & pulchrè Phil.
poſt iſtos in.d.c. paſtoralis. in prin. in. vj. q. limitans poſt
Abb. Niſi ſtatutū diceret, q̄ à poteſtate, vel rectore nō
poſſet appellari: quia intelligitur de qualibet eius ſentē
tia. arg. l. j. de offi. præfe. præto. Et ita dicunt cōſuluiſſe
Bal. & illud conſilium cōmemorat etiam ipſe Bal. in. d.
l. j. in prin. ff. de offi. præfe. præto. & Car. in. c. vt debitus.
prope fi. de ap. Sed ſi ſtatutū diceret, q̄ à ſentētia poteſta
tis nō poſſet appellari: tunc intelligitur ſolū de diffiniti
a uaª ſecundū eū. poſt Bal. Intellige, niſi ratio ſtatuti mili-
taret, etiā in interlocutoria. ſecūdū Be. de plū. in. l. etiā.
§. abſens. ff. de manu. vin. propter gl. in Cle. j. in verbo,
ſentētias. de re iud. & ſequitur Ale. in. l. j. ad fi. prin. ff. qđ
quiſ. iuris. Si tamē ſtatutū dicat, q̄ in certis cauſis non li
ceat appellare: includit etiam interlocutoriā. Philip. in
c. interpoſita. §. ille. v. col. ver. ſed certè. de app. mordens
verba Bal. in. d. §. nunc videndū. inducit Bar. in. l. ſolent.
ff. de ali. & ci. le. Et pro dicto Bene. poteſt induci, quod
no. Bal. in. l. j. iij. col. C. ſi de momē. poſ. quem prope re-
feram. Ad idem conſi. Pau. xxiij. dum latè probat ſtatu-
tum Paduanum loquens de ſentētia habere locum, etiā
in interlocutoria ob omnimodam paritatē rationis. Et
de hoc, quādo appellatione ſententiæ veniat interlocu
toria: dixi aliās latius in rubriĵ. de re iud. v. col. ver. ſcias
etiā. & cum dicto Gul. in. d. §. nunc. tanquā mirabili tran
ſit etiam Bal. in. l. j. in. iij. col. C. de ſen. licet Bal. ipſum re
probet in. l. j. in. iij. col. C. ſi de momē. poſ. quia intelligi
tur remota appellatio ab omni eo, p̄ quod peruenitur
ad negocium principale. ar. l. oratio. ff. de ſpon. Quæ ra
tio poſſet procedere, quando eſſet per omnia eadem
ratio in interlocutoria. vt dixi. ſ. Et dum ſuprà dubita-
ui de dicto Cōpo. circa collationem inualidam: reſpon
de illi motiuo ex verbis Imo. hic, q̄ ſemper Papa cogi-
tat de poſſeſsione colorata, quando dicit, non obſtante
collatione alteri facta. vnde licet poſſeſsio non fuerit a-
depta, tamen animus ſuus non fuit circa infringendam
collationē validā: ſed p̄uidere circa collationē; quā ſe-
quuta eſſet poſſeſsio. Et vult Imo. q̄ ī caſu. c. cū noſtris.
de cōceſ. præbē. ſufficiat facere mētionē de collatione,
etiam ſi nihil dicatur de poſſeſsione. quod nota.

a ¶ De diffinitiua. Adde Flo. in. l., p̄ inde. §. notādum ad legē A qui. & Bald. in additi. ad Spe. in tit. de ſen. in. ij. col. ver. noīe ſententiæ. & Ale. in. l. ij. de appel. reci. & in ſuo conſil. in. ij. parte vbi loquit̄ ſingulariter. Et adde Ang. in repe. in ver. arbiter, ſi ex forma ſtatuti. vbi ſingu. & i. l. ſi fic. in pri. de leg. j. & in. l. ſtipulationes nō diuiduntur. de ver. obliga.

SVMMARIVM.

1 *Impetratio facta in eccleſia numerata, nō valet non facta mētione de numero, ſi per eam frangatur numerus canonicorū & proceſſus inde factus, eſt nullus in prin. Iunge. nu. 2.*
2 *Statuta iurata non tolluntur per generalem derogationem ſtatutorum.*
4 *Papa ſi abſoluit aliquem à promiſsione iurata, non valet: ſi non fuit facta mentio de iuramento. Cum alijs limitationibus immediatè ſequentibus.*
5 *Actus iuratus, ſi concernit tantū reuerentiam Papæ adhibendam in actu, per generalem clauſulam tollitur iuramētum.*
6 *Item ſi Papa prouideat de beneficio vacante in curia: vel de reſeruato: quia in talibus collationibus per generalem clauſulam derogationis tolluntur etiam ſtatuta irrata.*
7 *Item ſi vltra clauſulam, non obſtantibus ſtatutis: ſit etiam clauſula, motu proprio.*
8 *Motus proprius non inducit diſpenſationem, quando obſtaculum eſt tale, quod exigat diſpenſationem.*
9 *Authoritas Papæ eſt excepta regulariter in iuramēto. & n. 15.*
10 *Beneficium manuale collatū per Papā, an efficiatur perpetuū?*
11 *Sacerdos ſi fecit votum, quòd nunquā iurabit: & poſtea compellitur ſe purgare, vel dicere veritatem ſuper contractu debet iurare.*
12 *Iudex, ſi ex cauſa iuſta præcipit alicui, ne ſoluat: non incidit in pœnam appoſitam in pœnam ſolutioni meæ.*
13 *Papa nō creditur velle vti authoritate excepta: niſi exprimat.*
14 *Iuramentum de non petenda diſpenſatione, an valeat.*
16 *Papa, an poſſit diſpenſare, quòd credatur teſti non iurato.*
17 *Papæ quando ſunt duo contēdentes de papatu: tunc nullius authoritas eſt excepta.*
18 *Papa qualem & quantam habet poteſtatem ſuper iuramento. Epiſcopus, quando poſſit diſpenſare ſuper iuramento. vide remiſsiuè poſt nu. 18. ver. quando autem.*
19 *Dominium iurium capituli non eſt conceſſum capitulo: ſed ſola adminiſtratio.*
20 *Papa, an poſſit dare licentiam clerico teſtandi de bonis acquiſitis intuitu eccleſiæ.*
21 *Subreptio opponenda contra reſcriptum, infra quantum tempus poſſit, vel debeat opponi.*
Derogatio generalis non extenditur ad confirmata per principem. vide poſt. 21. verſi. Conſydera. iij. habes annotatum in margine.
22 *Papa ſi ſcribit de præbenda, vel eccleſia vacatura, venit etiā eccleſia vacans tempore datæ.*
23 *Conſuetudo, quòd epiſcopus poſſit creare canonicum pro ſuo iocundo aduentu, valet etiam ſi numerus ſit taxatus.*
24 *Statuta taxantia numerum in præiudicium expectantium, an valeant.*

CAP. XIX.

1 Conſtitutus. ¶ † Non valet impetratio facta in eccleſia numerata, nō facta mētione de numero, ſi per eā frangatur numerus canonicorū: licet nō frangat numerus præbēdarū: & proceſſus inde factus nullus eſt. h. d. ¶ Inquantū ponit Abb. cui incūbat onus p̄bādi, an impetrāti: an verò opponēti, qñ agit de ſubreptiōe reſcripti. & ſequtur cōcluſi. Io. An. in c. j. vt li. cōt. in. vj. & cū eo trāſit hic An. Sicu. Adde Imo. ĵ. eo. c. ſup lr̄is. vlt. char. vbi ſolus latè p̄ſeqūt hīc cōcludēs duos caſus. Prim⁹ in reſcriptis ad lites: & tūc ſi exceptio reſpicit merita cauſæ, ſiue opponat̄ in vim dilatoriæ, ſi ue peremptorię, opponēs habet p̄bare. Et idē, ſi opponit dilatoria, non afficiēs principale negotiū: puta excōicatio impetrātis, vel taciturnitas primi reſcripti: vel q̄ de cōſenſu ptiū: qa in iſtis reⁿ in exceptiōe fit actor. ¶ Secū dus caſus eſt in lr̄is ad bn̄ficia: & tūc ſi qs excipit, q̄ impetrator expreſsit falſum, habet impetrās p̄bare narrata: qa excipiēs negat: ſicut ēt debitor negat pecuniā fuiſſe numeratā. l. iij. C. de nō. nu. pe. ¶ Si verò excipit, q̄ ta cuit verū: tūc excipiēs habet p̄bare: qa allegat dolū impetrātis: ergo ip̄m habet p̄bare. c. ij. de renū. in. vj. l. quoties. §. q dolo. ff. de p̄ba. tn oī caſu voléti p̄bare, mos gerit. p. c. ſup hoc. de renū. ſecūdū ip̄m latius. ¶ Adde etiā Cal. de p̄ba. cōſ. x. vbi in p̄poſito ponit plures claras doctrinas: ſubdēs inter alia, q̄ vbi ſimplr̄ dicit nō eſſe vera narrata: tūc ille p̄bet veritatē, vel falſitatē, in cuius intētiōe venit veritas, vel falſitas narratorū: niſi intētio ſua iuuet p̄ſumptiōe iuris, vel facti natura, vel qualitate. Et ſubdit, q̄ dicēs bn̄ficiū eſſe tenue & reditus diminutos, habet onus p̄bādi. In quo vltimo vide ēt Ang. cōſi. mihi. cclxx. Bonifacius. ad fi. qa ſecūdū eū, non p̄ſumit̄ prīmoniū diminutū: niſi p̄betur. Ad hoc dicit ſpeciał̄ eſſe caſum expreſſum in aut. de æquali. do. ibi. q̄ p̄bet à patre fortuitū dānū. Et idē Car. in. c. fi. ij. col. de p̄ſump. qđ bn̄ no. p̄pter quoddā cōſi. Alex. qđ allegaui. ſ. e. c. ad aures. ad fi. dū voluit, q̄ teſtes deponētes de valore, debeāt p̄bare de valore tp̄e impetrationis. & nō ſufficit dicere de valore hodierno. ¶ Adde ēt Abb. in. d. c. fi. iiij. col. de p̄ſum. vbi ſequtur dicta Io. An. Ab. in. d. c. j. quē etiā latè ſequitur ibi Do. in. iiij. col. ¶ Et adde Inn. in. c. ex parte. Io. j. poſt prin. de priui. vbi dicit, q̄ quādo conſtat de re, cuius cauſa, vel demonſtratio dicit non eſt opus proba re demonſtrationem: niſi eſſent talia, ſine quibus literas non habuiſſet. Et ſequuntur multi, quos dixi. ſ. eod. c. ij. ver. fallit. iij. Et vide omnino Old. conſi. cclvj. Clemens Epiſcopus. vbi latè probat, q̄ qui obtinuit diſpenſationem allegando certas cauſas tenetur probare eas. Et idē Abb. in. c. quia circa. ad fi. de conſan. & affi. ¶ De materia ponit etiā Io. An. in Spe. de clā. deſpon. in ru. Et Spe. de exce. §. nūc videndū. iiij. col. ibi licet aūt ſecundū præmiſſa. & Abb. in. c. ſi clericus. vlt. col. de fo. cōp. Et ibi ponit, an ſufficiat probatio ſummaria in iſto iudicio, qđ fit ante lit. conteſt. & cōcludit, q̄ non contra But. ibi. de quo p̄ Bar. in. l. præſcriptiōe. pe. col. C. ſi cōtra ius. ¶ De mulcis alijs caſibus plerunq̄ dubitatur, cui incūbat probatio. & aliquos ponit Lud. in. l. in illa. xiij. col. ff. de ver. ob. in quo habes cōſyderare, quādo pro aliquo fit præſumptio: & tunc nō tenetur probare. & qui ſint iſti caſus, in quibus præſumitur: vide multos per Bart. in tractatu de præſum. & per Ni. Miliū. in verbo præſumitur. & Lu. in. l. ſciēdū. de ver. obli. & dixi aliās per plures remiſsiones in. c. iij. de proba. quærēdo de plurimis. q. cui incūbat onus probādi. ¶ Circa intellectū gl. primæ cōclude, quòdſi canonicatus vacaſſet de præſenti: vel Papa mādaſſet prouideri de primo vacaturo, nō haberet locū iſte tex. quia nō frāgeretur numerus. & in hoc concordāt oēs cōtra Cōpo. Et dicit Io. An. hīc: q̄ de numero præbēdarū tacitè fuit facta mētio: inquātū Papa mādauit prouideri de proximè vacatura: cū in eccleſia non numerata nō ſit dare vacationē præbēdæ. c. dilecto. de præben. & c. ex parte Aſtēſis. de cōceſ. præben. Nō tamē per hoc eſt facta mentio numeri canonicorū: quia pōt eſſe numerata vtroq̄ modo, & etiā quilibet eorū tātū. Diceretur aūt fieri mentio de vtroq̄ quando mādaret prouideri certo canonicorū numero, nō obſtante mandato cōferri primā vacaturā, ſecundū omnes hīc. Et cāue, quia ſi fuiſſet facta mentio de numero canonicorū, & nō de iuramento non ſufficeret: vt infrà dicetur. Tacuit ergo hic duo: numerū ſcilicet & iuramentū. & quæ
2 libet pars nocuit. ¶ Dum aūt dicūt omnes: † quòd impetrans cū derogatione numeri licet eccleſia non ſit numerata nō impetrat nulliter: per iſtū text. vbi fuit facta mētio numeri præbēdarū tacitè. Et ſi ſtatutum nō præceſsiſſet literas, iſte obtinuiſſet. Profectò iſta inductio pōt ſic euitari: quia nō dixerat de vtroq̄ numero. & poſſibile eſt, q̄ hic eſſet taxatus numerus præbendarū ante literas, & nō canonicorū. vnde non patet clarè, q̄ eccleſia nō eſſet in totū non numerata. Tāmē cōcluſio eſt vera: vt latè per gl. magnā. in. c. fi. de conſuet. præbēn. in. vj. quæ eſt multum no. ſecundū Bal. in. c. Cumana. j. col. de ele. Nō enim apponitur cła ad reſtringēdū, ſed vt addat robur, ſecundū eū. Adducunt etiā pro ea doc. aliā ratione: quia ſi Papa intēdit prouidere in eccleſia numerata, fortius in nō numerata: licet Imo. in. d. c. fi. teneat cōtrariū: quia in talibus nō arguitur à fortiori. c. cui de nō. de præbē. in. vj. Sed dicit Do. in. d. c. fi. hīc eſſe caſum, p̄ illa gl. quę tn̄ per iſtū tex. limitatur hoc mō: quia ſi numer⁹ nō erat determinatus: nec tp̄e impetrationis, nec tēpore receptionis. Tūc ſtatim recipitur in canonicū & habebit portionē, ſicut alij: niſi obſtet exceptio pauperta tis: vt dicit ibi gl. Sed ſi tēpore impetrationis nō eſt numerus determinatus & tēpore receptionis eſt determinatus valebit impetratio: ſed nō recipietur ſtatim & expectabit proximò vacaturā. Nō reſpōdent iſti ad dictū e. cui de nō. ſed patebit reſponſio ex dicēdis ĵ. c. proxi. iij. col. q̄ ibi fuit expreſſa qualitas cā taxationis, vel limitationis. & tunc non arguitur à maiori: ſecus ſi cā demonſtrationis & nō exprimitur hīc numerus cā taxationis.

¶ Adde etiam iſtis Lapū. alleg. xiiij. vlti. col. vbi vult, q̄ ſi mandatur prouideri de canonicatu, & præbēda cum vacauerit: licet non ſit numerus præbendarū. Et ſecundum vnam opinionē de p̄ebenda prouideri nō poſſit: tamen prouidebitur de canonicatu. & alia vice habebit portiones. Nec eſt reſcriptū ſubreptitium inquātum dicit de vacatura: quia potius habet defectū inclusionis: ſicut ſi impetrarē, vt prouideret mihi in aliqua eccleſiā rū diœceſis nō venit cathedralis nō vitio ſubreptionis: ſed quia non includitur. c. quāuis. lo. j. de præben. in. vj.

3 Statuta iurata † nō tollūtur per generalem derogationem ſtatutorum. Hanc regulā probat notabiliter iſte tex. & firmat gl. in c. cū non deceat. de elec. in. vj. ad fi. & facit gl. in Clemē. dudum, in verbo pacta. de ſepul. dicens, q̄ diſpoſitio tol
a lens ª pacta, nō tollit pacta confirmata. quas gl. notat Lū. fing. viij. Et dicunt Butr. Abb. & Imo. in. c. j. de his, quæ fiunt à maiori parte ca. q̄ nō eſt veroſimile, q̄ ſuperior tollens ſtatuta cogitet de ſtatutis iuratis. Et de illis gl. fa cit ſolennem mentionem Ale. conſi. mihi. ccj. viſa petitione Antonij de Roma. vbi ſemper vide. & in alio con ſilio, quod allegaui in. c. nonnulli. in prin. vēr. x. concluſioĵ. eo. ¶ Similiter dicit Pet. de Anch. conſil. mihi. cccviij. niſi legibus & canonibus. &c. q̄ † conceſsio Papæ abſoluens aliquem à promiſsione, quam fecerat per pactum iuratum, non valet, ſi non fuit facta mentio iuramenti. & multa ad hoc inducit. Similiter dicit Lud. conſil. ccclxxix. circa primum. in. iiij. colum. q̄ taciturnitas iuramenti inducit gratiæ ſubreptionem. per tex. apertū hīc. Et licet loquatur de iuramento tertij: & tacet impetrans: nihilominus idem à fortiori de iuramento ipſius impetrantis. allegat gl. in verbo, finita. in. c. j. de litis contēſt. in. vj. iuncto textu ibi. Similiter Alexā. conſilio mihi. cccxlv. viſis his, quæ narrantur. in fi. dicit, quòd ſaluusconductus datus, ne quis poſsit conueniri vſq̄ ad tēpus, non extenditur ad debitum iuratum: quia taciturnitas talis iuramenti reddit impetrationē nullam. dicit eſſe tex. optimum hīc, & facere gl. in. d. c. cum non deceat. cum qua ſecundum eum concordat Angel. in. l. j. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non datur. & docto. maximè Imol. in. c. dilecto. de præben. & Cyn. & Sali. in l. fi. C. ſi contra ius. Potiſsimè cum ſaluusconductus conceſſus præſumatur in dubio ad poſtulationem partis, & non motu proprio cap. fi motu. in fin. de præben. in vj. l. j. C. de pe. bo. ſub. lib. x. ſecundum eum, qui in iſtis verbis videtur ſentire limitationem, de quaĵ. in. iiij. limitatione. Sed de veritate iſtius conſilij Alex. diceturĵ. in. v. limitatione.

Amplia hæc, Etiam ſi ſtatutum nō eſſet iuratū à collegio, ſed ſolùm ab impetrante. Ro. de iureiurand. prima deciſ. in nouis. In quo excipiunt tres caſus. ¶ Primus, vbi gratia fit motu proprio: ſed in hoc dic, vt dicetur in quarta limitatione. ¶ Secundus: niſi ex cauſa rationabili & ſuperueniēti impetraſſet: quia in quolibet iuramento, intelligitur ſi res in eodem ſtatu permanſerit: cap. quemadmodum. de iureiurādo. bene facit capi. ij. de renun. cum concor. quas ibi dixi. ¶ Tertiò excipiunt caſum, quando ipſe non iurauit ſeruare contenta in ſtatuto, ſed ſtatuta in genere: quia cum cauſa & ſine cauſa poteſt impetrare contra eum: quia non eſt veroſimile, quòd voluerit ſe intantum arctare: quòd nunquam contra illa ſtatuta impetraret. ¶ Hoc vltimum reprobat Domi. in. c. in his. in fi. xj. diſt. quia ex quo iurauit non venire contra ſtatuta: & poſtea impetrat aliquid, quod ſit cōtra ſtatuta: certè venit cōtra iuramentum: niſi faceret ea cā nouа. Nec eſt verū, q̄ ſtetur interpretatiōi ipſius iurātis: ſed potius ſtatur cōi opinioni hominum. c. veniēs. cum ibi notatis. de iureiu. Sed ex quo iurauit ſeruare, verō-

a ¶ Diſpoſitio tollens. Adde tu, q̄ iſtę glo. probant, q̄ pacta prima iurata per nouiſſima: non tollūtur. & ſic. l. pacta nouiſſima. C. de pa. nō habet locum in pacto iurato. Et ſic multū faciunt iſtæ gl. ad legem illam ſic reſtringendā. quod not. Taciturnitas iuramenti appoſitiī in ſtatuto, pacto: vel in aliqua diſpoſitione, quā dovitiet impetrationem.

simile est, ꝙ exclușerit etiã impetrationẽ. Si enim gessis
sent tunc in corde impetrare, cõtrarium fecisset contra
vim iuramenti, in quo debet adesse conformitas cordis
& oris. de iureiur. & si Christ⁹ secundũ eum. ¶ Pro quo
bene facit l. si quis maior. C. de transa. vbi promittens
non cõtrauenire intelligit etiã cũ authoritate supioris.

Limita prædicta nouissimè quinq; modis nullibi adunatis. Pri
5 mò, † nisi actus iuratus concerneret solũ reuerentiã Pa
pæ adhibendã in actu: quia adhibita reuerẽtia satisfit iu
ramento, etiã tacito. Ita probat decisio Io. And. in c. vt
super. super verbo, concedimus. de rebus eccle. nõ alie.
Vbi dicit, quòd si Prælatus iurauit non alienare incon
sulto Romano pontifice: & impertauit Papa licentiam
non facta mẽtione de iuramẽto valet impetratio: quia
non venit contra iuramentum. Et sequitur Bald. in c. j.
ix. col. super verbo, antiquus. qui feud. dare non pos. &
hîc. ¶ Et subdit Io. An. ibi: idem si non iurauit alienare
sine licentia Titij: quia satisfit iuramẽto habita licentia
Titij. secus si iurasset non alienare sine licentia Metro-
politani. tunc enim si peterem à Papa licentiam, facien
da est mentio illius iuramenti, secundum eum. ¶ Limi
ta secundò. Nisi reuocarentur statuta per viam legis:
quia tunc tolluntur etiam iurata, secundum Domi. in
d. c. cum non deceat. quia iuramentum non extenditur
ad istum casum. arg. c. venerabilem. in fin. de elect. Nisi
iuramentum fuisset præstitum separatim de seruandis
contentis in statutis: quia tunc etiam in lege contraria,
non sufficit fieri mentionem de statuto: nisi & de iura-
mento. & in hoc concordant omnes secundũ Do. Non
obst. licet ipse non dicat. c. j. de consti. in vj. vbi sufficit
mentio statuti: quia iuramentum præstitum super con
tentis in statuto, videtur vinculum de per se: nõ autem,
6 vt accessorium ad statutum. ¶ Limita tertiò. † Nisi Pa
pa prouideat de beneficio vacante apud sedem Aposto
licam. vel de reseruato: quia in talibus collationibus ge-
neralis derogatio statutorum extenditur etiam ad iura
ta. Rota de rescri. xij. decis. nota si aliquod. in antiquis.
Et ita dicit tenere auditores sacri palatij remittentes ad
allegata, secũdum Io. An. in c. cum aliquibus. de rescri.
in vj. plus voluit Cardi. consi. xxvij. incipi. in die. &c. In
causa & quæstione. quòd clausula non obstantibus qui-
buscunq; in contrarium facientibus: tollit transactionẽ
iuratam: per dictum cap. cum aliquibus. Quod dictum
est contra prædicta: & nõ probatur ibi: imo potius pro
batur ibi contrarium, dum fit mentio de iuramento. Et
ad hanc limitationem faciũt dicta Alber. de Ro. prima
parte statu. q. cxlvij. statuto alicuius ecclesiæ. ¶ Limita,
7 quartò, † Nisi vltra clausulam, non obstantibus statu-
tis. fit etiam clausula, motu proprio. Domi. post Lap. in
c. j. pe. col. de fi. presby. in vj. quia talis clausula viuificat
formam literarum & personam impetrantem. Et quia
tunc non videtur haberi respectus ad impetrãtem, vel
ad ipsius ambitionem: sed ad scribentem, qui non arcta
tur legibus. Ideò sufficit qualitercunq; sciatur eius intẽ
tio: quę satis patet, quando motu proprio scribit ꝑ clau
sulam generalẽ; non obstantibus. ¶ Obstãt duo. Primò
quòd motus proprius non ampliat gratiã vltra inten-
tionem concedentis. sed tollit subreptionem tantũ: vt
notatur in c. si motu. de præben. in vj. dixi. s̃. eo. ad au-
res. v. conclu. Respondent Imo. & Do. in dicto. c. j. ꝙ il-
lud procedit, quando obstantia impetranti sunt indu-
cta à iure communi. Secus quando surgunt à statuto ec
clesiæ: quia sufficit tunc clausula generalis, non obstan-
te statuto: vt no. Ioan. And. in c. ei cui. super gl. j. de præ
ben. in vj. secundum eos. ¶ Quibus adde latius Domi.
in d. c. ei, cui. vij. colum. vbi post Lapum & Io. de fantu.
videtur tandem concludere, ꝙ siue sit obstaculum iu-
ris communis, siue statuti, clausula motu proprio ope-
retur hoc, quòd nõ potest opponi subreptio ex tacitur
8 nitate talis obstaculi. & sic euitatur iste tex. † Sed si illud
obstaculum est tale, ꝙ exigat dispensationem: tunc mo
tus proprius non inducit hanc dispensationem. per ca.
non potest. ij. respon. de præben. in vj. Propter quod vi
detur in proposito remanere vera dicta limitatio: cum
non sit opus alia dispensatione remoto obstaculo statu
ti iurati. ¶ Obstat secundò decisio Imol. hîc in x. colũ.
per prædicta, etiam dum dicit, quòd rescriptum conces
sum motu proprio, non derogat statutis: nisi de his fa-
ciat mentionem: quia motus proprius non operatur
cõtra intẽtionẽ scribẽtis. & cũ eo cõcordat hîc Do. cõ-
tra Bu. hîc: q̃a si Papa sciuisset statutũ fortè nõ scripsis-
set cõtra illud, nõ facta eius mẽtiõe. ar. c. j. de cõst. in. vj.
Potest dici, ꝙ Imo. & Do. hîc loquuntur, vbi est solum
clausula motu proprio: quia per illã solã nõ cognoscit,
quòd princeps velit derogare statutis. Sed Imol. & Do.
in d. c. j. loquũtur; q̃n est etiã clausula, nõ obstãtibus. q̃a
magis aperitur mẽs scribẽtis, & tollit statuta etiã iura-
ta: ex quo vult, quòd nihil obstet. Et verosimiliter credi
tur, ꝙ notitia iuramenti, nõ retardasset propriũ motũ.
quod no. licet isti non consyderauerint istas suas varie-
tates. ¶ Limita. v. prædicta & etiã istũ tex. vt habeãt lo-
cum, q̃n nõ põt prouideri impetrãti, quin frãgatur con
suetudo, vel statutũ ecclesiæ: ꝓut erat hîc. Secus, si põt
ꝓuideri absq; eo, ꝙ frangat cõsuetudo ecclesiæ. Ita Do.
post Imo. in c. fi. § fi. ibi: vltiò opp. de cõsuet. in vj. & re-
tuli. s̃. eo. c. j. ver. restringit tripliciter. ¶ Cõsydera duo.
Primò, ꝙ ex hoc põt dubitari de cõsi. Ale. præallegato:
quia tacere iuramẽtũ in illo saluo cõducto, nõ infringe-
bat vim iuramenti quo ad robur cõtractus: quia post il-
lud tẽpus nõ desinit cõtractus esse iuratus. Bene fateor,
ꝙ si fuisset iuratũ soluere ad certũ tẽpus, & saluus cõdu-
ctus elõgaret illud tempus, tacito de iuramẽto, nõ vale-
ret impetratio: quia iuramentum cõtinet duo. s. de sol-
uendo. Itẽ de soluẽdo in termino & sublato vno rema-
net reliquũ. ar. c. cũ dilecti. de do. & cõtu. Tamẽ ista elõ-
gatione termini eneruatur virtus iuramẽti. vnde impe-
tratio est subreptitia. sed secus, vbi cõtractus est simpli-
citer iuratus: ꝓut in casu dicti cõsilij. & sic in elõgatione
termini. i. in dilatione data viribus iuramẽti fit op⁹ eius
mentione: quia Princeps non præsumitur nocere alicui
etiã nocumẽto solũ dilatiuo: vt dixi in c. in nostra. xxv-
ij. corollario s̃. eo. post Do. in c. postulasti. xxvj. col. s̃. eo.
in repe. Est tamen aliquando minus differre, quã tollere
vim iuramẽti. vnde secũdũ nõ põt Princeps sine cã: sed
bñ primũ: vt dicet̃ j. ver. g̃naliter. ibi: & exceptis duobus
casibus. Et ꝙ non valeat rescriptum dans vlteriorẽ dila-
a tionẽ super debito iuramẽto[a] & ꝓmisso certo tp̃e: Sal.
post Iac. de Are. & Cy. in l. fi. C. si cõtra ius, vel vti. pub.
vbi vide. ¶ Consydera secũdò, ꝙ Imo. & Do. in c. fi. nõ
dicunt expressè, ꝙ illa limitatio intelligatur etiam si sta
tutum est iuratum: sed simpliciter, ꝙ vbi impetratio
nõ infringit statutũ, eius taciturnitas non vitiat. Vñ q̃n
materia super qua impetrat̃ est iurata, fortè debet tãdẽ
sic distingui: ꝙ aut virtus iuramẽti solũ ꝓ parte tollit̃.
licet nõ in totũ, & eius taciturnitas vitiat. Patet clarè ex
dicto Io. An. & aliorũ, in d. c. j. de fi. ꝓsby. in vj. Nã impe
tratio de qua loquunt̃, eneruabat iurm̃ ꝓ illa vice tñ. &
tñ est subreptitia. Et idẽ in casu dicti saluicõductus, q̃n
oĩa cõtẽta in cõtractu erãt iurata, & respectu tp̃is præfi
xi ad solutionẽ, eneruabat̃ iurm̃: nõ tñ in totũ virt⁹ iura
mẽti. Aut virt⁹ iuramẽti nullo mõ debilitat̃: puta, q̃n cõ
tractus est iurat⁹: & de tp̃e nihil est dictũ: & tũc tacere
iurm̃, nihil nocet cõtra Alex. in d. cõ. ¶ In casu aũt hui⁹
c. nõ solũ eneruabat̃ iurm̃ ꝓ ista vice: imo in totũ tolle-
bat̃: quia fracto semel numero, euanescit statutũ ti. ꝓce
denti. cũ. M. Ferrariensis. & ideò decisio Imò. & Do. in
d. c. si. non limitat præcisè istũ tex. quo ad iuramentum.
Sed

a ¶ Debito iuramẽto. Ad quam ma riam adde Pau. de Ca. in l. fi. ff. qui satisd. cog.

Sed etiam ipsi dicũt limitabitur regula, quæ sumitur ex isto tex.
de taciturnitate statuti nõ iurati. & si est vera, est magna limitatio
ad dictum Io. And. in d. c. j. ¶ Dices modò tu: Ergo in casu. d. c. fi.
si consuetudo optandi esset iurata, oporteret de ipsa facere men-
tionem, qđ videtur absurdum: quia si nõ fit ibi mẽtio de consue
tudine, quod est principale: ergo nec de iuramẽto, quod est acces-
sorium. Solutio: impetratio, de qua ibi, non eneruat dictam con-
suetudinẽ: nec in totum: nec in partem. sed solum restringit tem
pus optandi ad viginti dies. Et ideò etiã si esset iurata, non vide-
tur necessaria mentio iuramenti: quia illa restrictio tẽporis, non
tollit ius optandi, sed qualificat. Et ideò videtur posse attẽtari, ꝙ
ibi non probetur ista quinta limitatio. Nec fortè sit vera: & nõ li
mitabitur aliquo modo dictũ Io. An. d. c. j. & sicut est necessaria
mentio statuti, vbi agitur de totali eneruatione: ita quãdo agitur
de vnica pro illa vice tantùm super quibus omnibus bene cogita
bis: quia non reperi discussa & posita simul in cõflictu, prout vo-
luissem: & non possent esse magis practicabilia.

9
a Authoritas † Papæ[a] est excepta regulariter in iuramẽto. gl. & doctores hîc latè per. c. veniẽtes.
de iureiur. Vnde dicit Car. in suis notis causarum, nota. cix. quæ
incipit: in dubijs Comitis Albe. ꝙ comes obligatus duci Medio-
lani per iuramentum: si requiritur per Papam, à quo tenet feudũ
vt iuuet ecclesiam: tenetur ei obedire: non obstante iuramento.
Et dicit Egi. Belle. conclusione Rotę. clxxj. ꝙ citatus personaliter
coram Papa non bene se excusat: dicendo, ꝙ est adstrictus Impe-
ratori iuramento fidelitatis. Tum, quia in omni iuramento, est
excepta authoritas Papæ. Tum, quia Imperator, qui est vasallus
ecclesiæ. c. ego Lu. lxiij. dist. præsumitur vna cum suis terris habe
re deuotionem & fidelitatem ad Romanam ecclesiam. Similiter
dixit Richar. de media villa. in iiij. sententiarum. di. xxxviij. q. ix.
arti. iij. ꝙ votum de nunquã petẽdo à domino Papa dispensatio-
nẽ certi voti: nõ est obligatoriũ: quia est in præiudicium domini
Papæ. Plerũq; enim expedit, ꝙ dispẽset propter aliquod vtile, vel
honorificũ ecclesiæ. Itẽ, quia tale votũ nõ est vtile aliquid ad salu
tẽ, vel latius per eũ, quẽ sequit̃ Astensanus in sua summa. li. j. q. xx.
arti. xj. Et hoc dictũ Richar. declara, vt j. in fi. primæ limitationis
huius materiæ: ꝙ etiam in voto sit excepta authoritas Papæ: no-
tant Io. And. & Bu. de voto. non est per illum tex. Similiter dixit
Old. consi. xcvij. factum tale est: quidam Abb. ꝙ iuramentum de
nõ recipiendo monachos, intelligitur: nisi superior contrarium
præcipiat. Facit quod no. Bal. in l. j. x. col. ibi. ix. quærit̃. C. de his,
quæ pœnæ nom. vbi dicit, ꝙ iussus à testatore sub pœna: vt infra
certũ tẽpus cõstrueret monasteriũ excusatur à mora, si Episcop⁹
ex cã inhibuit, ne ædificaret in loco, de quo testator senserat, & se
q̃tur Lu. in fin. ccccclxxxij. testator mãdauit. Facit qđ no. Bal. in l.
deberi. quasi in fin. C. de fidei. liber. ¶ Ex istis sequitur corollariũ
10 notabile: † ꝙ si beneficiũ de sui natura est annale ex dispositione
statuti: tamẽ Papa põt ipsum cõferre: vt perpetuũ. Est verũ, ꝙ La
pus alle. ix. intelligit hoc etiã nõ facta mentione statuti. Sed But.
Imo. & Do. hîc cõtra istũ tex. & per id quod dicetur j. in j. limita-
tione. & idem Butr. in addi. ad Lap. in d. alle. Nisi scriberet motu
proprio, secundũ Bu. hîc, & malè, secundũ Imo. & Do. quia mo-
tus ꝓprius nõ operatur cõtra intentionẽ cõcedentis: vt est dictũ
s̃. additiõe præcedẽti in quarta limitatione. ¶ Et de hoc quotidia
no puncto, quãdo collatio Papæ de bñficio annali, vel de bñficio
manuali, faciat ipsum perpetuũ: vide solẽniter Pau. de eleza. in di
sputatiõe religioso. Fed. in tractatu permu. q. vij. But. & Imol. de
ma. & ob. c. per tuas. Car. in Cle. j. § ad præmissa. in j. q. de sup. ne.
præla. Bal. in c. illud. de ma. & obe. Ana. de hær. excõicamus. § q̃a
verò. Ab. de confir. vtili. ad nostram. ij. col. Arch. xvj. q. j. si mona
chus. But. de cõfir. vtili. c. porrecta. ij. col. Fed. cõsi. lxxxviij. pater
& domine. Cõiter tenetur, ꝙ nõ pręsumitur Papa in sua cõfirma
tione perpetuare talia beneficia: nisi cõstet, ꝙ confirmet ex certa
sciẽtia: puta, quia emanet secũda iussio, vel si facit mẽtionẽ de di-
cto. c. porrecta. vt ibi ꝑ Io. And. & Lap. alle. xxvij. disputat hîc. Et
ꝓcedit cõclusio. & si Papa nõ cõfirmet, sed conferat: quia præsu-
mitur velle cõferre, secundũ naturã beneficij. Nisi cõferat cũ cl̃a
quo ad vixeris. Ab. in d. c. ad nostrã. de quo etiã ꝑ Do. in c. præce
denti. ij. col. de offi. ord. in vj. & Car. in Cle. j. § præmissa. Et adde
Rotã de re. iij. in antiquis. vbi dicitur, ꝙ benefi
cium manuale habitũ per expectatiuam Papæ,
non efficitur perpetuum. Et de isto corollario
sic abbreuiato, sæpe interrogaberis. ad quod ad
de, quæ dixi plenius de ma. & obe. ca. per tuas.
Additio.

Amplia tripliciter dictam regulam. Pri-
mò etiã si Papa scriberet alternatiuè: puta in ca
su istius Decre. ꝙ reciperent Titium, vel darẽt
ei centũ: quia licet habeãt potestatẽ seruandi iu
ramentũ soluendo centũ: tamen propter autho
ritatẽ Papæ, est in eorũ arbitrio recipere istum
cõtra iuramẽtũ. Ita dixit Vin. & hîc & sequitur
But. & Imo. ¶ Amplia secũdò: Nedũ in autho-
ritate Papæ: sed etiã alterius superioris: quia in
pręiudiciũ suę superioritatis nõ põt inferior iu
rare. Bu. Imo. & do. hic allegant Fed. cõsi. cxcj.
in Christi. &c. Quæstio talis est: scholaris cleri
cus. vbi latissimè concludit, ꝙ scholaris existẽs
in studio, & iurãs creditori nõ exire districtum
Bononiæ ante, quã satisfaciat. & posteà per epi
scopum, si est clericus: vel per patrem reuoca-
tur: potest recedere licentia petita, licet non ob
tenta. ¶ Adde Io. An. in regula, in malis. in Mer
cu. vbi longè plenius idem firmat, exceptuatis
quibusdam casibus. Idem Imo. in c. cum contin
gat. quasi in fi. de iureiu. & Alex. in l. fi. per illum
tex. ff. qui satisda. cog. & Pau. de Cast. in l. in ope
ris. ff. locati. & But. & Imo. in c. venientes. de iu
reiur. & Abb. in d. c. venientes. in j. colũ. dicens
idem in quolibet subdito. Et infert ad doctorẽ
qui sine superioris licentia, non potest se obli-
gare ad eligendum alibi. ¶ Est verum, qđ Car.
in c. cum quidam. in fi. de iureiur. tenet contra-
rium, dicẽs, quòd scholaris, vel clericus debuit
denuntiare patri, vel Episcopo de iuramento,
qui fortè non reuocassent. Et quia neutri denũ-
tiauit, videtur periurus. Sed si nuntiasset, & re-
uocarent: tunc tenet cum Fed. per rationes su-
as. Pro qua impugnatione multum facit prima
limitatio. de quã j. Tamen pro cõmuni opinio-
ne faciunt multæ rationes adductæ per Io. An.
vbi. s̃. maximè dum in ver. ad quartum. expres-
sè deducit hanc rationem Car. Et ea non obstã
te decidit contrarium. Vnde attenta authorita
te eius & sequacium, præualeret sua opinio. ma
ximè, quando tales superiores scriberent cum
causula, non obstante quacunq; obligatione si-
cut in Papa dictum est. in arti. præce. in iiij. limi
tatione. ¶ Scias tamen, ꝙ est vna differentia in
proposito inter authoritatem Papæ, & autho-
ritatem Principis secularis: quia aut sumus in ca
su, in quo modo est excepta authoritas superio
ris: vtpote, quẽ materia subiecta tangit. & tunc
bene de vtraq; authoritate pariformiter iudica
tur in hac materia. Aut sumus in casu, in quo ꝑ
ipsius superioris authoritatem dispẽsari potest
super iuramento. & tunc non sufficit narrare
Principi seculari de iuramento, adeò quòd eius
authoritati liceat contrauenire. Sed in Papa se
cus: vt per Sali. in l. fin. in fin. C. si contra ius, vel
vti. pub. & vide quod dicitur prope in secunda
limitatione. ¶ Per istam ampliationem intulit
11 Bart. Brixi. qõ. xxix. † ꝙ si sacerdos fecit votum
de nunquam iurando: & posteà compellitur se
purgare: vel super contractu veritatem dicere:
debet iurare: quia est excepta authoritas supe-
rioris. & sequitur Do. post Io. An. in c. quia ple

a ¶ Authoritas Papę. Adde tu, ꝙ iuramentũ nõ obligat subditũ iurãtem in præiudicium iuris, seu authoritatis cuiuslibet supioris. tex. est in c. veniẽtes. de iureiur. vñ dic ꝙ superior põt dare sententiã inferiori veniẽdi cõtra propriũ iuramentũ: quod an hoc sit indistinctè verum, vide Paul. de Cast. & Ro. in l. fi. ff. qui satis. cog. Gul. de cu. ibidem Fed. de Sen. cõsil. suo 191. qđ ic. q. tali. etiã Imol. in c. cũ cõtingat. de iure iu. in vlt. col. Adde. d. Abb. in d. c. venientes. de iureiu. in j. col. qui facit limitatiõem ad omnia, quæ fuerunt superius dicta: vt puta inferior, vel filius est in studio, de licentia superioris vel patris: & non potest quærere victum. & sic creditorẽ, nisi iurer, quiante, q̃ exeat ciuitatem ꝙ solueret pecuniã sibi mutuatam: superior non poterit reuocare inferiorẽ: nec pater filiũ sine periurio. quia videtur contraxisse de licẽtia superioris, vel patris: cum ibi sit in studio de eorum licentia. Ita pulchrè. d. Abb. in d. c. venientes. de iureiu. in j. colũ. Et sic limitabit̃ tex. in d. c. venientes. & ista quæ sunt dicta hîc per Feli. quod no.

ricq.ad fi.de offi.ord.in.vj.Similiter dixit Host.de iureiur.§.quot ſpecies.ibi, item ſi iuro.ꝙ qui iurauit ſoluere in termino, non eſt periurus:ſi iudex interdicat,ne ſoluat.& ſequitur Arc. in.c.dixit. xiiij.q.v.Et dicit Albe.in.l.ſi quis id,quod.ij.col.ff.de i uriſdi.om.
12 iudi.† ꝙ ſi iudex ex cauſa iuſta pręcipit mihi,ne ſoluã:nõ incido in pœnã ſolutioni meæ ex pacto appoſitã,ſi non ſoluo.Nec durã te illo termino teneor ad vſuras,vel intereſſe. Et hoc quotidie fit ſecũdum eũ,quoties ad inſtantiã creditoris pręcipitur debitori debitoris,ꝙ nõ ſoluat.Bene facit.l.ij.§.fi.ff.ſi quis cau.ſecundũ eũ ſubdẽtem paulò poſt ſe ſæpe dixiſſe in facto,ꝙ laboratores iuſſu meo alienũ agrum colentes,freti aſſertione mea, qui dicebã eſſe meũ,cum non eſſet: non tenentur,ſed ego.Et idem dicit Albe.in hoc vltimo.in.l.j.in prin.circa mediũ.ff.de eo per quẽ fa.erit.Ad quod vide gl.& Bar.& alios in.l.in rem.§.tignũ.ff.de rei vendi.cũ cõcor.de quibus per Alex. ibi,in apoſtilla. conſil.xxxvj.viſis his, quę per dominos.vbi pulchrè hoc declarat. Latè etiã moderni in lib.maleſi.fol.xlv.contra Sal.in.l.nõ ideò.C.de accu.allegatũ latè ab Ale.poſt Lud.in.l.de pupillo.§.nuntiationem.pen.col. de ope. no.nun.¶ Similiter dixit Spec.de cita.§.j.in fi.ver.quid ſi quis.ꝙ qui iurauit non exire domum infra quindecim dies, ſi in termino citatur à iudice,debet exire.Et ſequitur Archid.in.c.authoritatem.xv.qõ.vj.Domi.poſt Lap.in ca.ſi eum.ij.colũ. de præben. in.vj.& idem Domi. in.c.j.§. ſtatuentes. circa princip.per illum tex.de ſepul.in.vj.& Lap.in addi.ad tractatum Fe. de re. permu. qõ.xxxiiij.Similiter dicit Specu.de actore.viij.col.ibi. ſed quid ſi iurauerit.quòd ſi pater iurauit non conſentire filio agenti in caſi bus,in quibus neceſſarius eſt eius conſenſus:cogetur tamen dare licentiam,non obſtante iuramento.Similiter dicit Spec. de iura. cal.§.fin.poſt princip.de eo,qui iurauit nunquã iurare,ꝙ cogitur iurare de calumnia.Sed cauꝛ:quia in dictis locis videtur Spe. velle,ꝙ talis ſit periurus,etiam quòd imputet ſibi: quia temerè iura uit.Sed tamen per prædicta videtur,ꝙ non ſit periurus: quia ex quo ſuperior cogit eum iurare,verificatur quædam tacita condi tio,quæ inerat iuramento:ſcilicet niſi ſuperior aliud præceperit. Similiter dixit gl.pe.in.c.quæ contra mores.viij. diſt.ꝙ in omni pacto intelligitur excepta authoritas ſuperioris.& ponderat ibi Do.ꝙ intelligitur etiam de alio ſuperiore,quã Papa.¶ Poſteà re fert But.ibi dicere, ꝙ hoc procedit in pactis ſubditorum: ſed in iuramentis fortè gl.non procedit ſecundum eum. quod verbum nõ bene percipio:quia attẽto eo,qd' eſt dictum de ſcholari:videtur idem in iuramento:dũmodo ille ſuperior ſit talis,à cuius præ cepto,vel obedientia non potuit ſe ſubtrahere iurans. ¶ Amplia tertiò,etiam ſi ille ſuperior eſſet legatus de latere: quia ſi ſcribit cum derogatione numeri iurati,habent locum prædicta:ſecundum Do.latè in.c.ſi ei.ij.col.de præben.in.vj.

13 Limita quadrupliciter †dictam regulam.primò, dummodò Papa ſciat de iuramento.aliàs ſcribendo ſimpliciter, nõ intelligitur in dubio velle vti authoritate excepta:niſi exprimat ſecundum Bu. Imo.& Abb.hîc. Et fuit dictum ſatis in articulo præcedenti. Nũ quid autem idem intelligitur in omnibus caſibus ſuprà poſitis: non audeo affirmare: quia nullus prædictorum tangit, vtrum in ſuperiore præcipiente requiratur notitia iuramenti. Et videtur probabile,quòd ſic: arguendo à fortiori de Papa ad inferiorem.Et facit ratio:quia fortè,qui ſcit de iuramẽto difficilius mouetur ad præcipiendum contraria iuramento.Tamen in caſibus poſitis in articulo præcedenti,fortè ſecus eſſet:puta,quando motu proprio cum clauſula non obſtantibus etiam ſi non diceretur de iuramento.Et fortè generaliter dicendum eſt,ꝙ vbicunq; eſt iuratum ſuper materia,in qua eſt excepta authoritas Papæ: non eſt neceſſarum,ꝙ ſua iuſsio nominet iuramentum ad hoc, vt ex ea poſsit iuramento contraueniri:ſecus in materia non tali.iuxta dicendaꝫ.ver.limita.ij.& ſic eſt mens omnium prædictorum. tamen cogitabis.Per iſtam limitationem dicunt hîc Butri. & Domi.poſt Vincen. quòd cum Papa non videatur in dubio vti authoritate excepta,ſi iſti reciperent iſtum,eſſent periuri: quia adhuc ſunt adſtricti iuramento. ¶ Ex quo non apparet, quòd Papa intendebat eos ab eo releuare.& idem Archi.& Do.xix.diſtin.in memoriam.ſequendo ad literam Vincen.hîc.Quibus obſtat talis ratio.Nam quando recipiunt motu proprio vltra numerum:videntur velle recedere à ſtatuto,& prius cogitare de ſuſpenſione iuramenti.& non incurrunt periurium:vt traditur in.c. dilecto. de præben.& per Io.And.& But.in.c.j.de his, quæ fiunt à maio. par.capi.& Car.poſt Ioan.de lig.in Cle.j.de regula. dixi remiſsiuè & concluſiuè poſt Abb.& Imo.titu.præcedenti. cum acceſſiſſent.vj.col.ibi:ad primum ſit concluſio.ergo in propoſito, quãdo recipiũt viſo reſcripto,videretur idẽ dicendũ.Sol. in caſu illo ſciebãt,ꝙ ſtante ſtatuto nõ poterant authoritate propria recedere à iuramẽto ſine periurio:ideo frãgendo numerũ, præſumitur cogitare de iuramẽto,priuſquã cõtraueniãt. & inter ſe tollere iu ramentũ mutuò præſtitum per alterum alteri.vt declarat ſubtiliter But.in.d.c.j.Sed hîc putarẽ,ꝙ reſcriptũ releuaret eos à iuramento.Et ſub iſta credulitate cõtrauenirent iuramento,non aũt intenderent à ſeipſis remouere iuramentũ. Credulitas autem iſta eſſet erronea propter hanc limitationem. ergo remanerent adſtricti iuramento:& ſic cõtraueniẽdo eſſent periuri.Et ſuccedit regula,qd' potuit noluit.&c.de off.dele.c.cum ſuper.Et ſic no.declarationẽ ad notata in.d.c.j.vt nõ procedant, quando cõtraueniunt ſtatuto putãtes poſſe cõtrauenire ex reſcripto.& iſtam ſolutionem in propoſito nõ reperi conſyderatã. ¶ Amplius dicas in
14 hac prima limitatione,† ꝙ non ſolũ debet fieri mentio de iuramento in ſupplicatione:ſed imò,ſi impetrans iuraſſet, nedum ali quid obſeruare:ſed etiam abſolutionem nõ petere,vel relaxationem:nõ ſufficiet in ſupplicatione dicere ſimpliciter ſe iuraſſe:ſed etiam oportet dicere ſe iuraſſe,de non petenda relaxatione. ¶ Et dic amplius,ꝙ ſi iuraſſet non ſolùm relaxationem non petere:ſed etiam,ꝙ ſi eam peteret,& obtineret,non vtetur ea.certè non ſufficiet duas illas partes exprimere:niſi etiam hanc tertiam de non vtendo exprimat:aliàs impetratio eſt ſurreptitia.Hæc omnia ponit elegantiſsimè Lud.cõſi.cxxvj.in præſenti conſultatione.quæ ſunt dicta aurea & noua bene declarantia materiam & dictũ Richardi allegatum,ſ.in ver.authoritas.Bene faciunt quæ dixiꝫ.eo. c.poſtulaſti.vj.col.ponendo multa, quæ probant impetratiõem ſubreptitiam tacito omni eo,quo expreſſo,difficilius fuiſſet obtenta ſignatura: & maximè dum examinaui de mentione omnis
15 ſpeciei illegitimitatis.¶ Limita ſecundò,† authoritas Papæ intelligitur excepta in iuramento in his,quæ ſpectant ad Papam. Secus ſi eſt præſtitum ſuper re propria ipſius iurantis: quia tunc nõ intelligitur excepta: niſi quatenus materia eſſet talis,ſuper qua ipſe Papa diſpenſare poſſet. Butri. Imol.& Do. hîc & Abb.in.c. quanto.iiij.colum.ibi,quis autem poterit,de iureiuran.Et impor tat hoc iſta differentia,quòd in ſpectantibus ad Papam, eſt excepta eius authoritas:non tamen adeò, ꝙ eo ipſo, ꝙ ſcribit contra actum iuratum liceat ſtatim contrauenire:vt.ſ.dictum eſt.Sed ſi ſciens de iuramento ſcribat contra ipſum: tunc etiam ſi ſine cauſa moueatur,videtur abſoluere ſuper iuramento:& valet abſolutio.Sed in materia ad eum non ſpectante, non valet eius abſolutio:niſi cum cauſa:vt latius per Abb.in.d.c.quanto. Et aliquid dicam non longè poſt in verſicu.exceptis duobus caſibus.¶ Et eodem modo debent reſtringi prædicta,videlicet: dummodo iuramentum concernat ſpectantia ad ſuperiorem.Et hanc limitationem in voto,firmat Thomas de Aquino.in.iiij.ſententiarum.di. cxxviij.q.j.ar.iiij.in ſolutione dubij,dicens ꝙ quædã ſunt,in quibus eſt homo ita liber ſui,ꝙ etiã contra præceptum Papę,poteſt illa facere:ſicut continere,& alia conſilia diuina.¶ Vnde abſolutè & ſine conditione voluntatis alicuius Prælati,poteſt alia voue re ſecundum eum.Et pro hac limitatione adduco ſtupendã &Ca
16 noniſtis incognitam deciſionem Auguſtini de Anchona. in li.de poteſtate eccle.q.lv.arg.vlti.vbi diſputando concludit,† ꝙ Papa non põt diſpenſare,ꝙ inferendo teſtimonio in iudicio non interueniat iuramentũ:quia hoc eſt de iure diuino, ꝙ teſtis iuret: per id quod habetur Ge.xxxj.vbi Iacob voluit teſtimoniũ ſoceri ſui Laban cõfirmatum per iuramentũ.Non dicas vltra Auguſtinũ, ſi pars põt remittere hoc iuramentum. c.tuis. de teſtibus. cur nõ Papa:quia rñdeo,ꝙ iſtud argumẽtũ eſt fallacia:ſicut ſi à ſimili argueretur ſic.Si põt aliquis donãdo rẽ ſibi ablatã facere,ꝙ illa ablatio non ſit furtũ:cur non poteſt Papa facere, ꝙ auferens rem alteri eo inuito,non cõmittat furtũ?Eſt enim iuramẽtũ teſtis indu

ctum fauore

ctũ fauore partis.vnde ipſe ei renuntiare põt.Concedo bñ,ꝙ parte valẽte voleret diſpẽſatio Papæ.Sed dũ fruſtra adiretur Papa pro diſpẽſatiõe:tene itaq; perpetuò mẽti dictũ Auguſtini vulgò incognitũ. Nec dicas hoc eſſe clarum.per.c.indicas Hermanum.iij.q.ix.vbi dicit tex.Papam poſſe diſpenſare,vt credatur vni.teſti ſoli in præiudiciũ alterius. Et exclamat Ludo. de illo textu in ſingulari.dccxiij.an Papa. & Alphabetũ. in ver. Papa. quia licet ille tex. optimè ſeruiat pro dicto Auguſtini, tamen illud eſt diuerſum dictũ & minus mirabile:cum de iure diuino requirantur duo teſtes ad minus.de teſtamentis.c.cũ omnes.cum ſi.¶ Sed ꝙ nõ iuratos Papa nõ poſsit habilitare pro integris, eſt mirabilius: cùm hoc non ſit ita expreſsè iure diuino deciſum. Licet de teſte periuro loquãtur aliqui textus vete.teſtamenti allegati per Io.An.in regula,non eſt ſine culpa.ij.col.ibi: ſecundò ſic probo.de re.iu.in.vj.in Mer.¶ Limita tertiò: ni
*ſi ſuperior,cuius authoritas eſt excepta, præcipiat aliquid iniuſtũ:quia nõ excuſatur cõtraueniens iuramẽto propter tale præceptum.Io.And.poſt Host.de cenſi.c. ſignificauit.dicẽs,ꝙ ſi iudex præcepit, ne ſoluã credito ri meo dãnato ad mortẽ: vel de graui crimine accuſato cui iurauerã ſoluere,nõ teneor obedire:quia tali rectè ſoluitur.l.reo criminis.ff.de ſol. aliàs incurro periurũ. & imputatur non appellanti:quia magis debui timere Deum,quã iudicem.xj.q.iij.qui reſiſtit. niſi bona rei eſſent confiſcata, ſecundũ prædictos.Et ſequitur Imo.in Cle.paſtoralis.antepe.col.de re iud.& ibi etiam Pet. de Ancha.notabili.xxix.& in regula,poſſeſſor.xxxiiij.col. ibi:vlterius quæritur, ſi bona.de reg.iur.in.vj.& But.& Do.hîc,& But.& Car.in.d.c.ſignificauit.¶ Limita.iiij.
17 & vltimò:† Niſi eſſemus incerti, quis eſſet verus Papa duobus cõtendentibus de papatu:quia tunc nullius eorum authoritas eſt excepta.Ita Pet.de Anc.in tra.ſchiſmatis.prout ipſe refert conſi.mihi.lxij.pro declaratione dubiorum.in fi.& conſi.cclxxvj.In auxilium veritatis.in fine:ſcribens contra Cardinales, qui venerũt contra iuramentum authoritate Gregorij duodecimi,qui in alio contendebat de ſummo pontificatu. Et iſta oĩa bene nota tanquã non ordinata in lectura aliorum.

18 Generaliter † aũt de poteſtate Papæ ſuper iuramento,vide Spe.de le.§.nũc oſtendẽdũ.ver.xxiiij. Tho.ij.ij.q.lxxxix.art.ix.in reſpõſione ad tertiũ articulum.Car.ſancti Sixti in libello de poteſtate Papæ.q.xxxvij.gl.magnã & Arch.in.c.authoritatẽ.xv.q.vj.gl.& omnes in.d.c.quanto.Car.in Cle.j. ante fi.de iureiur.& gl.& Arch.in.c.Florentinũ.lxxxvj. diſt.Arch.in.c.qui ſacramento.xxij.q.v.Do.latè in.c.ij. de renun.Summã Piſanã in ver.iuramentum.lo.j.§.pe. ſummã Aſtẽſanã.li.j.ti.xviij.arti.xj.Elegãtiſsimè ſupra oẽs Arch.Flo.in.ij.parte ſuæ ſummæ.ti.x.c.v.ij.col. cũ pluribus ſequentibus.Cõiter dicitur, ꝙ ex cã põt com-
a mutare,ſuſpẽdere,& etiã relaxare[a] iuramẽtũ. Et Calixtus.iij.ſuſpẽdit viua voce iuramentũ vnius ad tẽpus. & ei abſenti hoc intimauit Cardinalis Senenſis qui poſteà fuit Pius.ij.vt in ſua epiſtola.cxxxvj.Gratæ fuerunt&c. Imò ſi iurans iuraret ſe nõ petiturum diſpẽſationẽ à Papa,fortè nõ ligaret tali iuramẽto ꝓpter dictũ Richardi de media villa:de quo.ſ.in ver.authoritas Papæ.¶ Põt etiã ſeipſum Papa abſoluere cũ cã.dixi in.c.j.ſ.ti. prox. in.vj.declaratiõe.iiij.fallẽtiæ. Sine cã aũt vera & apparẽ ti nõ põt abſoluere.Inn.in.d.c.ij.in fi.de renũ. Et ſequit ibi But.& Imo.& Do.& Imo.in.d.c.j.in.v.&.xiiij. col. & Ab.pulchrè in diſputatiõe ſtãte ſtatuto.ad fi.¶ Exceptis duobus caſibus. Primus eſt,niſi eſſet iuratũ ſuper materia,in qua eſſet excepta authoritas Papæ: quia tũc poſſet ſine cã diſpẽſare,ſecundũ Do.in.d.c.ij.ad fi. allegat Io.An.in.d.c.quãto.& in addi.Spe.de le.j.§.nũc oſtẽdẽdũ.ver.xxiiij.& dixit paulò ante.ver. limita ſecundò.

¶ Secũdus caſus eſt,qñ nõ vellet ex toto tollere vim iuramẽti:ſed dilationẽ aliquã cõcedere ſuper obſeruantia ipſius:qa differẽs ex hoc nõvidet dici tranſgreſſor.ar.c. nõ.eſt.de voto.ſecũdũ Do.in.d.c.ij.Qui ꝙ hoc etiã adducit,quod no.Inn.in.c.quæ in eccleſiarũ.ſ.ti.ꝙxi. vbi licet Papa nõ poſsit tollere ſine cã ius alteriusꝫ tñ põt dilationẽ cõcedere ſup illo. Hoc tamẽ vltimũ verbũ poſſet difficultari, propter verba Do.in repe.c.poſtulaſti. xxv.colꝫ.eo.quæ retuli in.c.in noſtra.in.xxvij. corollarioꝫ.e. Et ex hoc dicto põt dubitari de vno verbo,quod poſui.ſ.in ver.cõſydera duo.dicendo, ꝙ nõ valet reſcriptũ Papæ,inducẽs dilationẽ eius, qd' ex iuramẽto debebat fieri certo tpe.Sed fortè vtrunq; ꝓcedere põt. Illud ſit verũ,ꝙ eſt opus facere mẽtionẽ iuramẽti: qa ſi Prin ceps ſciret de hoc præiudicio dilatiuo,difficilius concederet:vt bñ ꝓbatũ fuit in.d.corollario. ¶ Et iſtud etiã
a ſit verũ,ꝙ põt elõgare,ſeu ſuſpẽdere vim iuramẽti ſine cã:& illa ſint neceſſaria ſolũ in totali eneruatione iuramẽti. Itẽ dic,ꝙ vbi iuramentũ eſt præſtitũ parti in eius præiudiciũ,nõ abſoluit Papa iurãtẽ:niſi cõſtet, ꝙ ſit illicitũ.Car.in Cle.j.ad fi.de iureiu.q.xvij.facit.c.ſignificauit.de cenſi. Tñ cũ cã poſſet abſoluere,ſecundũ Abb. in.d.c.quãto.& Arch.in.d.c.authoritatẽ.& Spe.de dele. §.nũc oſtẽdẽdũ.ver.hoc quoq;. Et ꝙ ſine cã regulariter
b nõ poſsit:[b] facit gl.in.c.non eſt voti.de voto.cũ concor. quas dedi ad eã.in.c.j.ſ.ti.ꝙxi. Et intellige, ꝙ fiat mẽtio de iuramẽto,aliàs tollẽdo obligationẽ,ſimpliciter: non ſufficeret,vt.ſ.dixi per iſtũ tex.Qñ aũt Eps poſsit abſol
c uere à iuramẽto:[c] vide vndecim caſus diſputatos optimè per Abb.in dicta diſputatione ſtante ſtatuto. in vlt. chartis.ver.ego aũt ad totalẽ materiã euacuãdã. Et illos ponit etiã ipſe in.c.cũ cõtingat.in vltimis chartis.de iureiur.Quos etiã ponit Arch.vbi.ſ.dixi.aliàs in.c.j.de iureiur.& in.c.ij.de ſpon. Et idem ibi etiam poſui de iudice ſeculari,de quo vltra ibi dicta latè,per Alexã.conſil. mihi num ero omnium voluminum cõtinuato. ccccij. In chriſti.&c. Nos paſchalis,de paſchalis.&.d.c.ij.poſui de abſolutione,quæ fit à parte parti.

19 Dominium iurium †capituli non eſt cõceſſum capitulo:ſed ſolũ adminiſtratio.gl.no.hîc. Idẽ in quolibet Prę lato etiã Papa:quia nõ habent dñiũ rerũ eccleſiaſticarũ, qd' eſt apud Deũ. Abb.hîc p iura,de quibus p eũ. Adde But.& Car.in.c.cũ ſuper.de cã poſ.& ꝓpri.vbi trãſeũt cũ vltima ex illis tribus opinionibus,quas ibi retulit Inno.ſup verbo,reſtituendũ. quẽ vide. Sed Abb.ibi in pe. col.putat ꝙ quo ad dñiũ & poſſeſsionẽ,bona eccleſiarũ ſunt ipſarũ eccleſiarũ ꝓticulariũ. Sed ipſæ eccleſiæ particulares habẽtur loco Dei:quia nominẽ cuiuſq; eccleſię intẽtant actiones reales,ſeu vendicatiões. Itẽ actiones ꝓ poſſeſsionibus recuperãdis,vel retinẽdis.c.literæ. cũ ſi. de dila. Et iſta præſupponũt dominiũ & poſſeſsionẽ. c. examinata.de iu.cũ ſi.¶ Quòd aũt loco Dei poſsideant ꝓbaꝫ:qa bona eccleſiarũ dicunt patrimoniũ Chriſti.c. cũ ex eo.de elec.in.vj.& vltra eũ facit.c.cũ ſecũdũ.de ꝓben. in verbo,de patrimonio Ieſu Chriſti. Et oblata eccleſiæ dicũtur offerri Deo.c.nulli.&.c.q abſtulerit.xij. q.ij. Eccleſiæ verò vniuerſales dicũtur quo ad ſubſtẽtationẽ:quia quilibet bonꝰ & fidelis debet inde ſuſtẽtari. c.ſi.xvj.q.j.clerici verò poſsidẽt bona eccleſiarũ nomine eccleſię:ſed ipſam eccleſiam,ſeu dignitatem poſsidet quiſq; nomine proprio. Primũ patet: quia pro iuribus eccleſiæ Rector agit. Secundũ patet: quia clericus poſt collationẽ ſibi factã põt dicere bñficiũ eſſe ſuũ.c.ſi tibi. de ꝓbẽ.in.vj.vt latius per eũ, quẽ poſt multa ſequitur Maria.cõſi.mihi.cxxxv.Prælatus.&c.aliàs incipiẽte. ex literis tranſmiſsis.iiij.col. ¶ Hoc modo intellige glo.in c.ſi.xij.q.j.& gl.j.in.c.expedit.ea quæ.& cauſa. & quod ibi no. Arch.&gl.ij.in.c.cauſa.de ver.ſig. ¶ Et adde tex.

a ¶ Relaxare. Adde tu ꝙ Papa põt remittere iuramẽtũ. Et quãdo hoc poſsit: vide gl. in c. quãto. de iureiuran. & ibi do. Abb.in.iij.col.

b ¶ Nõ poſsit. Ad de quæ dixi.ſ. in apoſtil.in.c.eccleſiæ.de conſti.

c ¶ A iuramento. Vide ad hoc etiã Barto.Ce. in cau. clxxxviij.& Pau. de Ca.conſi.ccxxiij.& conſi. ccxix. incl. præſupposito ſi ne præiudicio veritatis. & Ant de Pra.in cõſi. paucis vtar, quod eſt poſt cõſi.xlv. Alexã.de Imo.iiij.parte.& per Ale.in conſi. ccxxj.ij.parte.& conſil.cxxv. prima parte.

& gl.in.c.peruenit.lo.j.de iureiur.vbi expouitur de rebus suis,scilicet ecclesiæ.Et dicit Do.in.c.ad decimas. in.iij.no.de resti.spo.in.vj.ϕ ecclesia dicitur esse rectoris:ver tex.ibi,& in.c.cũ nõ ignores.de præben. Et hoc quãtũ ad administrationẽ:non quãtũ ad dominiũ: quia est procurator nõ dominus.c.ij.de dona.Et dicit Do.in c.j.xij.di.propter verba Arch.ibi,ϕ res Romanæ eccle
a siæ sunt Papæ,quo ad administrationẽ,[a] non quo ad ꝓprietatẽ.Et reprobat gl.quæ aliter sentit.de iudi.cũ veniſſent.& infert quòd Papa ꝓ libito volũtatis non põt
b alienare[b] bona ecclesiæ.& facit gl.in.c.j.x.di.secundum eũ.¶ Ista nõ parũ important.Patet ex verbis Bar.in.l.j. §.fi.in fi.ff.de acqui.pos.dum dicit,ϕ mortuis omnibus de collegio possesio bonorũ ecclesiæ vacat: per notata in.l.sicut.ff.quod cuiusq; vni.no. secus dicit in collegio ecclesiæ:quia ipsa ecclesia posidet. allegat.l. raptores.§. finautẽ Diaconissa.ibi & plenã possessionẽ.C.de Epi.& cle.Et dicit,ϕ Christꝰ posidet,vel vniuersalis ecclesia. allegat Inn.d.c.cũ super.cui standũ est secundũ eum. Et idẽ Bar.in.d.l.sicut.§.fi.in fi.Similiter important ꝓpter dictum Spec.de peti.& pos.§.j.ibi,sed pone vacante.vbi vult pulchrè,ϕ inuadens possessionẽ vacante ecclesia, punitur,vt inuasor:nec põt dicere possessionẽ fuisse vacuam:quia ecclesia & locus dicitur posidere.licet secus sit in hæredе, qui cõtra ingredientẽ possessionẽ iacentis hæreditatis,nõ põt intentare interdictũ nomine prio:quia tenetur probare possessionẽ & spoliatiõem. Vnde cum non possederit,nõ posset probare possesionem.Similiter importãt ad dictũ Bar.in.l. cũ hæredes. in prin.ff.de acqui.pos.vbi dixit, ϕ nouus prælatus posfidet bona ecclesiæ sine noua apprehensione:quia eccle
20 sia nõ desijt posidere.Similiter importãt† ad dicta arduа,quæ ponit Abb.in repetitione.c.cũ oẽs.xx.col.ibi, quintò principaliter.de testamentis.vbi ex his infert,ϕ Papa non põt sine cã dare clerico potestatẽ testandi de bonis quæstis intuitu ecclesiæ. Adde etiã Bald.in.l.non minus.ff.de hære.instі.vbi dicit, ϕ quando relinquitur aliquid fratri,vel monacho, nõ est inspicienda qualitas ipsius fratris,vel monachi:sed capacitas sui ordinis,vel monasterij.Et ideò fratres minores nihil capiunt: quia eorũ ordo non est capax secundũ eum.Cũ istis concordat latè Do.in.c.j.iij.col.de sum.Trini.in.vj.concludẽs quòd ecclesiæ,& earũ bona sunt Papæ,tanquã administratoris & dispensatoris:nõ tanquã domini: licet Ioan. And.ibi velit,ϕ sit dominus.Et pro opinione Domini videCar.sancti *Sixti* in libello de Papa.q.lxv.post beatũ Thomã in loco ibi allegato.¶ Inquantũ tangit Abb.
21 post alios† infra quantũ tempus debeat excipi de subreptione rescripti.Adde plenius But.& Imo.hîc,& Abb. in.c.dudũ.j.colũ.de præsump.Butꝯ.eo.proxi.xix.col.& in.c.exceptionẽ.antepe.col.de excep.Abb. in.c. ex parte.vltima col.de fo.compe.& in.c ad audientiãꝯ.e. Imo. in.c.veniens.iiij.col.de renun.Io.And.& Domi.in.c.j. de litis conteſt.in.vj.Inn.in.c.pastoralis.de exce.Abb.in c.ab excõmunicato.in finꝯ.eo.& est articulus inuolutus transeo cum Abb.hîc.¶ Circa ea,quæ nuolutè scribũtur supra gl.in verbo,impetrasset.non replicando quæ scribũtur,considera aliqua.Et primò, ϕ de mente doc. est,ϕ non solũ monitoriæ, sed etiam præceptoriæ literæ non necesitabant:sed solũ executoriæ:quãuis in textu isto non dicatur apertè de præceptorijs.Et istud no. ad.c.quòd præcipitur.xiiij.q.j. & ad ea, quæ habuimus ſ.eo.c.eam te.¶ Consydera secũdò verba But.Imol.& Domi.hic:dum dicunt post multa ϕ ideò non curatur hic de monitorijs:quia expiraverunt morte Cælestini: cum res esset integra,quia primo aspectu istud videtur contra tex.hîc:vbi etiam executorię præcesserunt mortem Cælestini.Sed dic,ϕ non intelligũt isti,ϕ executoriæ emanauerint post Cælestinum,sed volunt,vt clarè declarat Do.ϕ exclusis executorijs excluduntur monitoriæ:nõ ex vi subreptionis propter taciturnitatem numeri.Ex quo tũc numerus nõ erat:sed ex vi tacitæ reuocationis propter mortẽ Papæ:quia morte Papę expirat gratia,quæ est in fieri:vt erat & ista. Modò si determinatio numeri præcesisset executorias,processus est nullus:quia habitus ꝑ literas subreptitias.& processus nullus non perpetuat.gl.de off.dele.cũ plures.lib.vj.Remanet ergo res integra: & meritò dicimus, ϕ monitoriæ expirãt morte Papæ simul cum executorijs.Et si dicas, etiã si gratia esset perpetuata:tamen per mortem Papæ expirat gratia,per quã non est acquisitum ius in re:licet ad rẽ.c.fi.de concеs.præbẽ.in.vj.Ergo etiã si determinatio nõ præcesisset executorias,nõ deberet huic conferri præbẽda.Respõdent But.& Domi.ϕ isto tẽpore nõ emanabãt tales reuocatoriæ,patet ex notatis in.d.c.fin. Volũt dicere,ϕ gratia non ꝑpetuata bene expirabat:sed perpetuata durabat. ¶ Cõsydera tertiò, dum isti transeunt cũ verbis Petri doctoris antiqui hic:ϕ iste excusatur,si nõ dixit de cõfirmatione:quia istud nõ probatur clarè hîc.Et in contrariũ facit gl.in Cle.dudum.ad fi.in verbo pacta. de sepul. Per quã dicit generaliter Lu.sin. octauo.& cõsi.cccxciiij.ad fi.& consi.cccciiij.in fi.& cõsil.cccxxxvj.iiij.col.clausula,nõ obstantibus, nũquã tollit dispositiones cõfirmatas.Et illã gl.etiã ad statuta confirmata allegat Alex.cõsi.mihi.cclvj.viso titulo.q.præmissæ.& in plerisq; alijs locis.Nisi dicas,ϕ illa gl.procedit,vbi dispositio non habet aliud robur maius confirtione.Sed doctores hîc loquũtur,vbi dispositio est iurata & cõfirmata.& sic habet maius robur,quã sit confirmatio:quo casu sufficiet mentio maioris roboris, scilicet iuramẽti:quia infertur,ϕ Princeps etiã præiudicasset statuto informatus de cõfirmatione. quod nõ affirmo.Tum quia esset verbũ nouum:tũ quia concederem absolutè,ϕ confirmatio esset minus robur:quia fit difficultas,Vtrũ statuentes possint tollere statutum confirmatum,sicut iuratũ:de qua dixi titulo prędeti.c.cum accessissent.item funiculus.&c.cap.j.de treuga & pace.
22 ¶ † Si scribitur de vacatura ecclesia,vel præbẽda,venit etiam illa,quæ vacat tempore datę.Imo.hîc alle. gl.in.l. ver.nouit.in cle.j.de cõcеs.præbẽ.Adde quæ dixi.ſ.eo. c. Ad hęc tractãdo de subiũctiuo.& idẽ no.Imo.ī.l.hoc articulo.ff.de hęre.instі.Amplia ẽt si Papa sciuisset,ϕtũc illa vacabat. Imo.hîc ꝓpter mentẽ dictę gl.dũ allegat.l. verbum erit.ff.de ver.sig.¶ Sed dic contra secũdũ Cy. in.l.cũ vxori.C.quando di.le.ce.& Bal.An.& Paul.in.l. Titius.§.j.ff.de li.& posth.& Imol. in.l.hæc conditio filiæ.§.fi.ff.de condi.& demon.per illũ tex. vbi ista conditio,si nauis venerit habetur pro impleta:si nauis iam venit ignorante testatore. Secus si eo sciente:& materia sit talis,quæ posit iterũ fieri:quia expectatur, quòd fiat. & ita hic expectabitur alia vacatio. Secus vbi materia non est reiterabilis.dicta.l.Titius.§.j.vbi verba de nasciturо includunt iam natum,etiam si testator sciebat. Et ista tene:licet gl.iij.in.c.fi postquã.de prębẽ.in.vj.videtur velle in libro meo,ϕ non veniat vacans nunc in literis de vacaturo.Tamen dicit ibi Domi.ϕ illa glo.tenet idem,quod gl,in dicto verbo notitia. ¶ Et si dicatur,si qua nunc vacat:nec addit de vacatura:vide glo.j.in.c.dilectus.lo.ij.de præben.quæ vult,quòd veniat etiam vacatura.Sed illud est ratione canonicatus iam collati: vt etiam probatur hîc in fin.in verbo vacat.Sed aliàs vigore mandati de vacante non veniret vacatura: vt sentiũt ibi omnes,& firmant Imo.& Ro.in.l.fi quis mihi bona. §.iussum.ff.de acqui.hære.Et si dicitur simpliciter,proуideas de beneficio,intelligitur de vacante, vel vacaturo.Probatur in.c.mandato.de præben. in. vj.Intelligitur ibi,verbum vacent.in tempore præsenti:sed intelligendo in futurum subiunctiuum non probaret: tamen dictum

a ¶ Quo ad administrationem.Facit quod habetur ꝑ Sozi.in cõsi.xiij. inci.pia consultatio est satis ver,ij. etiam circa fin,cũ ver.ſe.in.j. parte. char.xlix. quem vide omnino.

b ¶ Alienare.Adde quę dixi *in.c.quę* in ecclesiarũ.ſ.de consti.in apostil.

dictũ videtur verũ.Et si mãdatur prouideri de vacaturo,intelligitur de primo,etiã si nõ dicatur.gl.in.c.tibi qui. in verbo proxi. de rescript.in.vj.Facit.d.c.mandato.vbi si mãdatur prouideri de beneficio ad alicuius collationẽ spectãte intelligitur de primo. Et dicit Ab.in.c.proposuit.in.ij.col. de cõcеs.præbẽ. propter gl.iij. ibi,ϕ executor datus ad prouidendum de beneficio vacãte:vel cũ vacabit,nõ potest cõferre vacaturũ:sed debet expectare vacationem.& istis adde quæ dixi.ſ.eo.c.ad hæc.¶ Demũ scias,ϕ solo tẽpore nõ inducitur taxatio numeri:nisi probetur aliter. Rota de proba.vij.decis.in antiq.Alleg.Host.& Io.Andr. in.c.ex parte.de
23 concеs.præbẽ.vbi per Abb.in.ij.col. ¶ † Scias etiã valere cõsuetudiné,ϕ Episcopus pro iucũdo aduẽtu possit creare nouũ canonicum,etiã si numerus sit taxatus & iuratus, si præbẽdæ nõ sunt distinctæ.Rota de cõsue.ij.c.in antiquis.& e.ti.in antiquioribus. & ſtatim prouidebitur ei de portionibus.Et no.istũ text.ad vnũ, quod ponit Fede.cõsi.ccxcj.quia in ꝑsenti.vj.col. & Abb.iij.c,dilectus.lo.ij.iij.col.de præbẽ.&Lu.cõsi.ccclxxij.nõ video causam. &c.ϕ nõ nocet tacere in rescripto ea,quæ tẽpore datæ nõ sunt in rerũ natura:quia imputari nõ potest,etiam si posteà emergant.
24 ¶ † Itẽ,an de iure valeant statuta taxãtia numerũ in præiudiciũ expectantiũ.Vide oĩno Old.cõsi.cl.in ecclesia Valẽtina.Et vtrum valeat statutũ,vel cõsuetudo, ϕ impetrãtes vltra numerũ nõ habeant vocem in capitulo:vide fin.per Albe.de Rosa.in.l.de qbus. ij.col.ver.quæro etiã vtrũ.ff.deleg.vbi per verbum puto,dicit ϕ non,quo ad impetrãtes à se.Apo.quia inferior nõ potest ligare superiorẽ.Facit etiã clausula derogatoria statutorũ consueta cõiter apponi in literis.Dicit tamẽ,quòd contra hoc multũ facit.c.j. de
25 consti.in.vj. & ita resident. ¶ † Credo,quòd dictũ statutũ valeat. videmus hîc,quòd possunt canonici taxare numerũ.Et ista taxatio facit,quòd collatio Papæ non faciẽs mẽtionẽ numeri,non valet.Ergo pari ratione potentiæ videtur statutum posse inhabilitare ad vocẽ impetrantẽ vltra numerum. Sicut enim taxatio numeri non est impeditiua ptãtis Papæ,quin ei derogare non possit certioratus de ea:ita nec inhabilitatio vocis. Cũ ergo impetranti obstẽt duo capita statuti,facere debet vtriusq; mentionem: vt in simili dicit Lud.d.cõsi.cccxxvj.in pnti. Concedo,ϕ simpliciter rescribendo nõ tolleret Papa dictũ statutũ.Ita loquitur dictũ c.j.Sed facta mentione statuti ꝑ clausulã,nõ obstãtibus.satis erit, nisi statutũ esset iuratum:quia requiritur derogatio ẽt ad iuramẽtum per prædicta.& fortè attentari potest quòd si scribitur simpliciter, vt quis recipiatur cum clausula, nõ obstãtibus statutis: erit solùm derogatum statuto taxatiuo numer:inon aũt statuto inhabilitanti ad vocem.Intendit eñ illa clausula derogatoria tollere solũ obstantia receptioni:nõ aũt modificantia qualitatẽ recepti.Facit quod dixiꝯ.eo.c.nonnulli,ad fi.prin.in.v,conclusiõe. Et ideo vt esset derogatũ alteri statuto,oporteret saltem,ϕ literę dicerẽt,vt reciperetur cum plenitudine iuris canonicalis, nõ obstãte aliquo statuto.Nã tunc stante statuto de voce:non haberet plenitudinem iuris canonicalis.ergo,per dicta verba intelligatur illi derogatũ.Secus si clausula derogatoria nõ respiceret plenitudinẽ iuris canonicalis. Cogita & no.hoc,vt noua.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio dolosa vitiat rescriptum in totum,si autem processit ex simplicitate vel ignorantia,vitiat.quatenus fuit causa concessionis.in princ.*
2 *Subreptio per simplicitatem,an & quando vitiet solum id,cui dedit causam ,non aliud.*
3 *Subreptio non dolosa,licet non vitiet in literis gratiosis vel beneficialibus: secus tamen est in priuilegijs:quia per subreptionẽ non dolosam vitiãtur indistinctè.Et iunge alium casum,quando subreptio non dolosa vitiet.paulo post.ver.limita quarto.*
4 *Modus cognoscendi,quando aliquid dicitur causa demonstrationis,vel taxationis.*
5 *Subreptio dolosa vitiat literas gratiosas in totum.*
6 *Ignorantia quãuis probabilis non excusat,vbi præiudicatur iuri tertij.de quo est mentio.*
7 *Subreptio non præiudicat absenti,quando aliquis supplicat pro absente.*
8 *Exprimenda sunt in rescripto,quæ possent mouere animum principis ad concedendum,vel non concedendum.Et qualiter cognoscetur, quãdo princeps conceſisset,vel non conceſisset.ibidem paulò post.versicul. prima regula.*
9 *Omnia,quæ obstant gratiæ concessæ quæ facilè possunt colligi ex narratis in rescripto,ante censentur esse sublata.*
10 *Mentio si fiat de possessione in aliqua parte gratiæ,licet gratia non expresse dicat de possessione:tamen impetrans censetur etiam subrogatus in possessione,quam habebat defunctus.*
11 *Clausula,si non est alteri ius quæsitum,tollit omnem subreptionem , quæ posset allegari tertio prætendente rescriptum esse præiudiciabile.*
12 *Lis,quando dicatur pendere.& nu.13.*
14 *Impetratio,quæ non facit mentionem de sententia,quæ transiit in rem iudicatam,est subreptitia.*
15 *Sententia nulla nulla non transit in rem iudicatam.*
16 *Impetratio in causa matrimoniali valet:licet non faciat mentionem de sententia.*
17 *Impetrans rescriptum,vt possit expedire actum,qui regulariter non põt expediri,nisi in certis casibus,debet exprimere quòd ipse est in aliquo illorum casuum.*
18 *Delegatus regulariter cognoscit,an sua sit iurisdictio.*
19 *Congregatio concilij generalis cum fit,potest minor pars eorum, qui adesse debent citare maiorem.& data contumacia minor pars constituet concilium.*
20 *Iudex qui non potest esse,nisi in facto notorio,potest de hoc præparatorio cognoscere.*
21 *Canones dant potestatem concilio supra Papam,quando est dignus depositione:licet aliàs sit maior cõcilio.Sic etiam dant potestatem papæ super eo,sine quo concilium nihil posset,puta ad congregationem concilij.*
22 *Iudex non cognoscit,an sua sit iurisdictio:quando ei opponitur crimẽ,aut aliud,quod notat iudicem aliqua infamia.*
23 *Iudex non cognoscit,an sua sit iurisdictio,quando opponitur de totali fundamento iurisdictionis.& proprietate ipsius:sicut non est potestas.non Episcopus.Item quando agitur non solum de nudo exercitio iurisdictionis,sed etiã de proprietate iurisdictionis:quia citatus dicit se exemptũ. & inde negat.nu.24.*
25 *Iudex non cognoscit,an sua sit iurisditio,quando ost notorium eum non esse iudicem:vel saltem se scit non esse iudicem.*
26 *Itẽ,vbi iudex ingerit tenendo opinionem partis,quæ stat pro iurisdictione.*
27 *Iudex non potest cognoscere,an sua sit iurisdictio,quãdo excipitur, quod locus contractus,vel delicti,non est de iurisdictione citantis. non enim potest de hoc cognoscere.*
28 *Item vbi vertitur commodum sportularum.Item vbi rescriptum est falsum.nu.29.*
30 *Iudex non potest cognoscere,an sua sit iurisdictio,quando scit de nullitate rescripti.*
31 *Processus factus coram delegato per falsum rescriptum,an sit nullus.*
32 *Iudex non potest cognoscere,an sua sit iurisdictio,quando iudex nõ habet iurisdictionem nisi super causa notoria.casus accidens est dubius & nõ notorius.Item quando pronuntiatio incompetentiæ fuit facta partibus absentibus & procuratoribus præsentibus,non habẽtibus speciale mãdatum ad prorogandum iurisdictionem.nu.33.*
Item,quando iudex non pronuntiat expresse se competentem, sed tacitè exemptum. ponit ibi. nu.34.
35 *Iudex nõ cognoscit an sua sit iurisdictio,si obijcitur ei,quòd sua iurisdictio est reuocata per secundas literas directas alteri delegato.Item,quando opponitur iudici,quòd delegans non habebat potestatem delegandi.ibi numero.36.*
37 *Exceptio peremptoria,an & quando posit opponi ante litem conteſt.*

CAP. XX.

1 SVper literis. ¶ † Dolosa subreptio vitiat rescriptũ in totũ si aũt ꝓcesit ex simplicitate,vel ignorãtia,eatenus vitiat,quatenus fuit cã cõcеsionis.h.d.& plura exẽpla ponit hîc Bu.in sua celebri repetitione. quæ possent in occurrẽtijs facti specificè inseruire:& esto memor huius verbi.Sed circa exemplum Abb.de eo qui dixit esse consuetudinẽ prĩæ suæ:ϕ illa cã expediretur summa riè. ¶ Considera,quia nõ videtur istud carere dolo: ni si dicas,ϕ fortè ex ignorãtia,vel simplicitate cõputauit istã inter alias,quæ

ibi erant ſummariè: cũ tñ iſta non eſſet de illis. ¶ Iſſud, qđ generaliter dicit hic iudicẽ nõ debe reſequi formã in literis cõprehenſam, ſed ordinẽ iuris oportet ita reſtringere, ꝙ ꝓceſſus quẽ habiturus eſt iudex, cõprehendatur ſub verbis in reſcripto poſitis. Inn. pulchrè, hic, quẽ oẽs ſequunt. Vnde oportet, ꝙ ꝓceſſus fiendus cõueniat narratiõi & cõclusioni reſcripti: neꝙ ſufficeret, ꝙ verba poſsint cõprehẽdi ſub narratiõe ſi non cõueniũt cõclusioni. Exẽplũ. Cõqueſt⁹ eſt nobis de. B. ꝙ ſuper tali poſſeſsione iuiuria tur ei. Vñ mandamus, quatenus ſi inueneris, ꝙ ꝓ vim ſibi illatam abſtulerit, cogas. B. ad reſtitutionẽ. Deinde dicit libellus: cõqueror de. B. qui talẽ poſſeſsionẽ mihi vẽdidit, & eã dare cõtradicitnõ valet libellus quia cõclusio reſcripti q̃ dicit cogas ad reſtitutionẽ nõ patit hoc licet patitio narrat iniuriã circa rẽ. Quæ verba reaſſumit Bal. in l. ꝓſcriptione. vij. col. C. ſi contra ius vel vti. pub. ponens alia exẽpla quotidiana. Propterea Pau. de ca. cõſi. cccxj. ad cõfirmationẽ. ij. co. extollens iſta dicta, conſuluit ꝙ ſi quis narrauit ſe ſpoliatũ, & obtinuit reſcriptũ ſuper interdicto vñ vi in quo habet ꝓbare poſſeſsionẽ tpe ſpoliationis, & ipſam ſpoliationẽ ſi dat libellũ adeò gñalẽ, ꝙ cõprehẽdit ẽt canonẽ, reintegrãda. iij. q. j. Nec eſt ꝓbata ſpoliatio, nõ põt ſequi cõdẽnatio ex illo canone, neꝙ ex alio capite, quã ſpoliationis: vt ſeruet tenor reſcripti ꝓpter dicta Inn. híc. ¶ Similiter Cal. de ſen. excõ. cõſi. xj. infert, ꝙ qui impetrauit reſcriptũ ſuper abſolutione ab excõicatione lata per Epm, vel eius vicariũ: nõ põt ex eo conſequi abſolutionẽ ab excõicatine lata ab eius delegato propter diuerſitatẽ iuriſdictionis & perſonarũ. Et dicit, ꝙ regula huius. c. qñ fuit tacitũ id quo expreſſo oĩno obtinuiſſet: fallit vbi eſt diuerſitas perſonarũ, vel cauſarũ actoris, vel rei. qđ no. Gufta etiam ꝓdicta, vt per Rotã, quæ allegabitur in iiij. limitatione proximæ concluſionis.

a ¶ Per ſimplicitatẽ. Adde. d. So. cõſil. cclxxiiij. inci. in pñti cõſultatione. ver. poſtremò dico quòd talis in ij. parte cha. clxxxviij. & cõſi. clx. iiij. inci. viſa bulla Bonifacij. verſi. ſi primũ fundamẽtũ ibi: ex quibus infero in. d. parte char. xxiij. & cõſilio. clxix. inci. circa primũ cõſultationis arti. in prĩ. in. d. parte. chart. xxxv.

In literis gratiæ vel beneficialib⁹ an procedat iſte tex. reſpectu primæ regulæ: oẽs cõcordãt, ꝙ ſic à fortiori. Sed reſpectu ſecundæ & tertiæ, multũ variãt quo ad modũ declarãdi Bu. Imo. Do. Abb. hîc reputantes rẽ hanc difficilẽ & ſubtilẽ. Et licet de hoc nihil tangat And. Sic. tñ, quia vt dicit Abb. eſt materia intrinſeca huius decretalis, conatus fuiadaptare varietates prædictorũ quãtò melius potui per duas cõcluſiones limitatas quinq̃ modis, inſertis etiã aliorũ dictis.

2 Prima ¶ cõcluſio. Sicut in literis ad lites ſubreptio non doloſa, ſed per ſimplicitatem, a quæ fuit cã vnius rei tm̃, vnã ſolam vitiat & non aliã: cuius non fuit cauſa: vt hic in ſecunda regula. Ita & in literis gratioſis & adbeneficia in quibus cenſentur cõceſſa ea, quæ prĩceps oĩno cõceſsiſſet, etiam ſi fuiſſet expreſſum id, quod eſt tacitũ. Ita firmat hîc But. Imo. Do. & Ab. & Do. latè in repe. c. poſtulaſti. xv. col j. eo. & Rota de præbẽ. xix. deciſ. quidã obtinuit in antiquioribus. & Cal. in iſto titu. conſi. ij. Et pro hoc allegat Ab. c. ſi eo tpe. de reſcrip. in. vj. de quo fuit facta plena mentio quantũ ad hoc ſ. eo. ſedes. in prin. ¶ Adde melioré tex. in. c. duũ. ver. conſyderantes. de præbend. in. vj. qui in materia beneficiali expreſsè vult, quòd tacitur nitas alicuius qualitatis: qua exp̃ſſa nihilomin⁹ Princeps literas conceſsiſſet, non vitiat literas. Ad idem. c. ſi pro clericis pauperibus. de præben. in. vj. vbi tacitur nitas defectus ordinũ ſacrorũ non vitiat literas: ex quo j. tẽpora à iure requiſita põt promoueri ad ordines quos requirit beneficiũ. Ad idem quod notant Inn. & Hoſt. de tranſac. c. ex literis dicẽtes, ꝙ tacere, ꝙ alius beneficium iniuſtè poſsidet & per ſimoniã: non vitiat literas: quia hoc expreſſo habuiſſet literas etiã facilius. Ad idẽ Rota hîc tit. lxvij. Papæ ſupplicat in antiquis. vbi dicitur, ꝙ q narrauit de cura & reſidentia, obtinebit beneficium: licet ſit ſimplex, & non requirat reſidẽtiam, quia multò fortius hoc obtinuiſſet. & videtur dixiſſe cã demonſtrationis, non cã taxationis. iuxta ea quæ dicentur proximè in. iiij. limitatione. ¶ Limita primò: dũ modò qualitates non expreſſæ ſint tales, ad quarũ expreſsionẽ nõ tenetur impetrans de iure cõi. Secus ſi ſunt tales, de quibus impetrans debuit de iure facere mentionem: quia tunc taciturnitas earum vitiat, etiã ſi aliàs Papa oĩno literas conceſsiſſet. Ita procedit tex. cũ gl. pe. in. c. ſi motu proprio. de præbẽ. in. vj. fecũdũ Do. hîc in. iiij. col. & in. d. c. dudũ. in. v. col. & j. eo. c. poſtulaſti. xv. co. & ibi Maria. pe. col. & dixi. ſ. eo. c. ad aures. ix. cõcluſiõe. ¶ Et regula eſt ꝙ non tenetur impetrãs facere mẽtionẽ in literis beneficialibus: niſi de qualitatibus in iure expreſsis, ſecundũ Do. in dictis locis. allegat gl. in Cle. j. in verb. vel alteri. de præbẽ. quam ſequitur Cald. de præbẽ. cõſi. vj. & tetigi. ſ. eo. c. ad aures. & dicetur j. eo. c. in noſtra. diſcurrendo qualitates in iure expreſſas. Sic intellige Car. cõſil. xxxiij. incipiẽte. M. ccclxxxij. die. x. menſis Iulij. vbi ſimpliciter, dixit, ꝙ ſubreptio vitiat in beneficialibus, etiã ſi ſurgat ex ſimplicitate. allegat glo. in. d. c. ſi motu. Sic etiã reducas dicta Imol. in. d. c. ſi motu. cum quo tranſit ibi Do. in. iij. col. Et dũ dicit, ꝙ ſi tacet aliquid: quo expreſſo Papa dediſſet literas, valẽt impetratio. & ſic intelligit. d. c. dudũ. Dic, quòd iſtud eſt contra dictũ. c. ſi motu. vbi etiã ſi expreſsiſſet de beneficio minimo, oĩno literas habuiſſet & tamen tacere ipſum, vitiat eas, & ideo ille tex. cum. c. dudum. debent adaptari: vt eſt dictum: licet Do. in. c. ſi motu. non aduertat. ¶ Limita ſecundò, niſi obtẽtum per ſurreptionẽ habeat cõnexitatem cũ reliquis: quia tunc róne connexitatis ſubreptio vitiat oĩa. Ita tex. ſ. c. proxi. & notat Abb. hîc. Et idẽ puto in literis ad lites. argu. c. ſi ſuper. de offi. deleg. in. vj. Et ſic vult Abb. ꝙ etiã ſi illa cõnexa ſint talia, quibus expreſsis, oĩno Papa literas conceſsiſſet: tñ in illis nõ valent literæ propter cõnexitatẽ, quã habent cũ partibus literarum ſubreptitiè obtentis. quod no. 3 ¶ Limita tertiò: † Dũmodò loquamur in literis gratioſis, vel beneficialibus. Secus in priuilegijs, quia per ſubreptionem, nõ etiã nõ doloſam, vitiantur indiſtinctè. Bu. Imo. & Do. hîc allegãt Cy. & Iac. But. in. l. præſcriptione. C. ſi contra ius. & Io. An. j. eo. c. cũ dilecta. quia priuilegiũ eſt lex priuata, in quo priuilegio cõcluſio eſt p̃ciſa, quo ad mentẽ generalẽ & ſpecificã cõcedẽtis: quia p̃cisè intendit priuilegiũ concedere. Sed in literis contentioſis, cõcluſio mẽtalis eſt in grere: vt iuſtitia miniſtretur & ſpecialis circa formam. Vnde vitiũ formæ non vitiat ſubſtantiã. ¶ Sed caue, quia intentio Io. de Imo. & Ab. hîc videtur eſſe, ꝙ literæ beneficiales & priuilegia in hoc non differant: quia vt dicit Imo. etiã in literis beneficialibus mens Papæ eſt præciſa: quia præcisè intendit conferre beneficiũ. Prætereà, vt dicit Ab. literæ ad beneficia ſunt valde ſtricti iuris: ergo vbi ſubreptio in parte non vitiat eas in totũ, multò minus vitiabit alias cõceſsiones. Et ꝙ priuilegia & literæ beneficiales pariſicẽtur in materia ſubreptionis: no. Inn. j. eo. c. cũ dilecta. & clarè Ab. j. eo. ad audiẽtiã. vlt. col. cũ cõcor. ibi dicendis. ¶ Limita quartò: Dũmò ea, q̃ ſunt expreſſa circa qualitates bñficij, ſint expreſſa cã demõſtrationis: quia ſubreptio non doloſa, non nocet in illis, ſi apparet, ꝙ Princeps omnino conceſsiſſet præſuppoſita bona ſpecificatione qualitatum. Sed ſecus, ſi eſſet expreſsa cã taxationis, vel limitationis: quia tũc reſcriptũ beneficiale non põt reduci ad ea, quæ ſi fuiſſent bene expreſſa, vel aliter expreſſa, nõ retardaſſent literas. Rota de præbend. xix. deciſ. Quidam obtinuit. in antiquioribus. quem extollit Don. j. eo. c. poſtulaſti. & hîc, Abb. hîc, & j. eod. c. ſignificante. ¶ No. quando ſunt exp̃ſſa gratia demõſtrationis ex taciturnitate aliarũ qualitatum, nõ remanet taxatio gratiæ quo ad expreſſa. Secus ſi ex taciturnitate ſequatur taxatio tantũm ad expreſſa. & iſte eſt caſus in. c. ſuſceptum. de reſcriptis. in ſexto. Nam facilius Papa concederet vacaturum per renuntiationẽ, quã per mortem

mortem, cauſa euitãdi voti captãdæ mortis. & tamẽ, qa ibi expreſsit de vacaturo per mortẽ, nõ habebit vacaturum per renuntiationẽ. Et idẽ in caſu. c. cui de nõ. de p̃ben. in. vj. ¶ Amplius dicit Rota. vbi. ſ. ꝙ etiã in literis iuſtitiæ, vbi adijceretur falſitas gratia taxatiõnis, vel limitationis: nõ haberet locũ iſte tex. etiã ſi tacitũ fuiſſet facilè obtentũ, ſi fuiſſet expreſſum. Et inducit dictũ Innoc. hîc relatũ. ſ. in. j. additione. de eo qui deduxit in reſcripto mutuũ: poſteà vult agere ex donatione, vel ſtipulatione: quia licet ita facilè obtinuiſſet, ſuper illis tamen videtur taxaſſe, ſeu limitaſſe reſcriptũ ad modũ expreſſum. ¶ † Modos autẽ cognoſcẽdi demõſtrationẽ & taxationẽ, ponit Rota, de teſtamẽtis. viij. deciſi. lego ꝓ anniuerſario. in. iiij. col. in antiquis. & Bar. in. l. inter ſtipulantẽ. ſ. ſacrã. in. iij. col. ff. de ver. ob. & Pau. pulchrè cõſi. lj. iiij. co. aliquid Pau. & Alex. in. l. S tichũ qui meus erit. ij. col. ff. de leg. j. & aliquid Salice. poſt Bal. in. l. ſi quis argentũ. ſ. j. ibi. iuxta quod quæro. C. de dona. Et in effectu dicitur cauſa demonſtrationis, quãdo ſub diuerſis verborum cõceptionibus aliquid exprimitur. Puta, ſi teſtator legat aureos. xl. Titio. & ſubiũgit, ꝓ illos. xl. vult ſolui ex. xl. ſibi debitis à tertio. Certè iſta particula ſequens non limitat legatũ: quia etiã ſi ille nõ eſt debitor, debetur legatũ. Voluit em̃ ſolũ demõſtrare, vnde facilius ſolui poſſet ſine incõmodo rei familiaris. l. quidã teſtamento. in princ. ff. de leg. j. l. Lucius. ff. de le. ij. & l. Paulo Calimacho. ſ. fi. de leg. iij. Sed ſi ſub vna cõceptione verborum legat, & declarat: puta lego decẽ, quæ mihi Titius debet, vel quæ ſunt in arca: tunc videtur limitare. vnde ſolũ debet, nec aliũde ſupplẽdum eſt. l. ſi ſic. ſ. j. ff. de legat. j. cũ ibi allegatis. ¶ Vnde cogitabã: quid ſi in caſu. d. ca. ſuſpectũ. & c. cui de nõ. eſſet vnica verborũ conceptio. & in hoc cõſydera duos caſus. Primus, quãdo verba diſpoſitiua gratiæ loquũtur ſimpliciter & purè de primo vacaturo. Deinde in verbis narratiuis, vel executorijs fit mẽtio de certo modo vacationis: vel de certa præbẽda: & tũc nõ dicetur ſermo taxatiu⁹, ſed demõſtratiuus. Tùm per prædicta, tũ per Cle. j. de præbẽ. ¶ Secũdus caſus, quando fuit facta petitio exprimens certã ſpeciem vacationis, vel certã qualitatem præbendæ. & iſte caſus eſt magis dubitabilis: vt dicetur j. in verſicul. quarta regula. ¶ Petitio videtur dare intellectũ generalitati conceſsionis. & ſic facere ipſam limitatã. Sed in cõtrarium facit. quia negari nõ põt, quin ſit diuerſa cõceptio verborũ, & ideò cogita: quia nullus tangit. ¶ Limita quintò: vt dixi in cõcluſione, † niſi ſubreptio doloſa: quia vitiat literas gratioſas in totũ, ſecundũ oẽs hîc. Quibus ad de Inn. in. c. accedẽs. de cri. fal. vbi dicit, ꝙ in gratioſis falſitas p̃ſumitur ſemper expreſſa cũ dolo. loquitur tñ quãdo eſt magna gratia: ſed in literis de iuſtitia, in dubio nõ præſumitur dolus: vt ibi in tex. Et ꝙ in gratioſis in dubio præſumatur dolus, ſentit ſimpliciter Inn. j. eo. c. dilectus, el. j. in gl. qũo tenetur in prin. ¶ Non dicas, ſi ſemp p̃ſumitur doloſa: ergo quę dicta ſunt de ſimplicitate, nũquã, ꝓcedẽt: quia p̃ſumitur doloſa in dubio. Sed bñ põt probari, ꝙ caruit dolo. Non em̃ eſt præſumptio iuris & de iure. Sunt tamen duo caſus, in quibus ſubreptio in beneficialibus non præſumitur doloſa. ¶ Primus, qñ falſitas non eſt talis, quæ verisimiliter debeat inducere principem ad facilius concedendũ: ſed eſt ſuperflua. qa in dubio non præſumitur doloſa. Egi. Belle. deci. Rotæ, quarta: quia demonſtrationes ſuperfluæ nihil facientes ad factum, habentur pro ſuperabundantibus. l. teſtamentum C. de teſt. ¶ Secundus caſus eſt: quando falſitas eſt circa id, quod ſi eſſet verum potius debuiſſet Principem retrahere. Puta dixit Sacriſtiam eſſe dignitatẽ, cũ nõ eſſet: Nam ſi eſſet dignitas, Princeps difficilius cõceſsiſſet. Et ſi non eſſet, facilius conceſsiſſet. Ideò talis falſitas non p̃ſumitur doloſa. Ita Rota. de præben. xix. dec. in antiquio ribus. in fi. ¶ Et vide Cal. de probationibus. conſi. x. vbi latè ponit, qñ allegaſ ſubreptio non doloſa: quis habeat probare veritatem, & falſitatem narratorum. Eſt etiam vnus caſus in quo in reſcriptis ad lites præſumitur dolus. Videlicet, quando ſunt magnæ coniecturæ doli: vt ſi eſt falſitas in narratione facti proprij non antiqui, neq̃ intricati, vel ſi ſunt literæ magni ponderis. & idem de ſimilibus coniecturis: vt hîc pulchrè, per Abba. vj. colũ. ibi. ſed tu conclude. Cuius dictis adde, quæ dicta ſunt in hac quarta limitatione.

Secunda concluſio, quantum

excuſat in beneficialibus ſimplicitas interueniẽs in ſurreptione, vt. ſ. dictum eſt: tm̃ etiã ignorãtia a probabilis abſq̃ ſimplicitate: qñ ea quæ debent exprimi, tacentur per ignorantiam. Ita pro concluſione poteſt colligi ex verbis Io. An. But. Imo. Domi. & Abb. hîc: & Do. in. c. gratia. ij. col. de reſcrip. in. vj. vbi eſt tex. probãs hanc cõcluſionem. Nec eſt caſus ſpecialis: ſed idem in ſimilibus ſecundum prædictos: licet Io. And. ibi aliter dicat. ¶ Limita primò, niſi præiudicetur iuri tertij: de quo non eſt 6 facta mentio: † quia ignorantia, quãuis probabilis, non excuſat. Ab. hîc, & ſ. proxi. ſecũdo notabili. per illũ tex. Et ideò Cal. hoc ti. cõſi. xiiij. dicit, ꝙ taciturnitas electionis de alio facte vitiat etiã ſi probaliter ignorabatur, qñ electio eſt valida, vel ẽt annullanda: & hoc propter defectum intentionis Principis. arg. c. ſuper eo. de offic. de leg. & ſequitur Do. in. d. c. gratia. Secus ſi electio eſt nulla. ſecundũ iſtos: & dixi. ſ. eo. c. ex tenore. ¶ Limita ſecũdò, dũmodò Princeps fuiſſet aliàs cõceſſurus illã gratiã, ſi fuiſſet expreſſum id quod per ignorãtiã tacuit impetrans: licẽt fortè non ita facilè. Ab. hîc, per. d. c. gratia. ¶ Conſydera bene. quòd ex hoc ſequitur magna limitatio ad regulam. c. poſtulaſti. in verbo. deleuij. eo. quæ eſt, ꝙ tacere id, quo expreſſo, nõ ita facilè fuiſſet obtemptũ reſcriptũ, vitiat reſcriptũ. Nã illud habebit locũ niſi taciturnitas procedat ab ignorantia probabili. Et certè ꝓbatur efficaciter in. d. c. gratia. tenẽdo ꝓput cõiter tenetur, ꝙ non ponat caſum ſpãlẽ: qa ſi Papa ibi ſciuiſſet de alio beneficio, non ita facilè cõceſsiſſet, & tñ qa illa taciturnitas erat cõperta iuſta ignorantia reſcriptũ valet. Et verũ Imo. hîc videtur dicere, ꝙ imò ibi nõ cõceſsiſſet. per. c. ꝓ roponentẽ j. eod. Tñ melius eſt dicere, vt per Abb. ꝙ nõ ita facilè conceſsiſſet. Nam ex quo ille non acceptauerat beneficiũ alibi ei collatũ, non eſt veroſimile ꝙ Papa etiã de illo ſciens retraxiſſet ſe in totũ: ex quo alterũ ex ijs erat dimiſſurus qñ autem vtrũq; eſt compaſſibile: vide quod dicetur j. in fi. quintę limitationis. ¶ Limita tertiò, dũmodò ſtante validitate reſcripti, poſsit reduci ad terminos iuris cõis, vt hîc per Bu. Imo. & Domi. quia in. d. c. gratia nõ ſeruatur præcisè forma reſcripti: ſed reducitur ad ius, vt alterũ dimittat. & ſic ſtat ſubſtantia reſcrip. qñ dimittit beneficiũ habitũ alibi. Si aũt dimittit habitũ à Papa, nõ corruit reſcriptũ ſubreptione, ſed ex renuntiatione. Secus ſi nõ poteſt reduci ad terminos iuris communis. & ita loquitur. c. præcedẽs, ſecũdum iſtos. Eſt verũ, ꝙ Abb. hîc videtur primò reputare impoſsibile: ꝙ gratia beneficialis reducatur ad ius commune: quia mens Principis eſt nõ facere gratiam in alio caſu, quã expreſſo. per. c. cui de nõ. de præb. in. vj. ¶ Sed ex verbis, quæ poſteà ipſe ſubdit, dic ꝙ aliud eſt quærere, an gratia poſsit excedere caſum ſuum. & dicendum eſt, ꝙ non per dic. c. cui. Aliud eſt quærere, vtrũ nõ mutando caſum ſuum, poſsit reduci ad terminos iuris. Et dic ꝙ ſic per prædicta, & per. c. ſi eo. de reſcri. in. vj. ¶ Limita quartò, dummodò iſta reductio ad ius cõe, fiat ex proportione verborũ reſcripti, prout fit in. d. c. gratia. Secus ſi diſproportionarent verba: quia etiam ſi reductio eſſet ad caſum, in quo princeps pariter vel facilius

a ¶ Ignorantia. Ad de. d. Sozi. conſil. clxiij. incip. viſa bulla Bonifacij. ver. primũ fundamentũ. ibi ex quibus infero. in. ij. pte. chart. xxiij. & cõſi. clxix. incipi. circa primũ cõſultationis arti. in princ. in. d. parte. cha. xxxv. in cõſil. cclxxiij. inci. in præſenti conſultatione. verſi. poſtremò dico ꝙ talia. in. d. parte. char. lxxxvij.

a ¶ Concedendum. Adde idem tenentẽ. d. Sozin. cõsi. cclj. inci. qm̃ in præsenti cõsultatione. ver. cõsiderato oĩa præmissa in. ij. parte. chart. cxliij. & Bar. in l. pscriptiõe. in. iij. col. C. si cõtra ius qd' verũ expresse & specifice nõ autẽ in genere. c. cũ dilecta. j. eo. & ibi tenet Abb. in ij. no. Itẽ etiã cãm impulsiuam: prout est text. fin. in c. postulasti. j. eo. per quã superior nõ ita de facili cõcessisset.

concessissent non fiet reductio. Imo. hîc inducens. c. susceptũ. de rescri. in. vj. Pro quo facit dictũ Innoc. hîc, de quo. s. in prima additione. Tamen in. c. susceptũ, est etiã alia ratio decidendi. s. quia verba erãt taxatiua: vt in. iiij. limitatione p̃cedentis conclusionis. ¶ Limita quintò: tãgendo tertiã regulã, nisi subreptio exignorãtia fuisset circa ea, quibus bene specificatis Papa in totũ denegasset literas: quia tunc neq; ignorantia neq; simplicitas excusant. Imo. & latius Abb. hîc, per. c. cõstitutus. s. eod. & alijs rationibus, de quibus per eos. ¶ Considera diligenter, dũ Abb. reprehendit But. volentẽ ꝙ isto casu sustineatur gratia, si pót reduci ad terminos iuris. per. dic. c. gratia in. fi. quia secundũ Abb. non trahitur ibi ille casus ad dispositionem iuris: dũ loquitur de beneficijs cõpatsibilibus: imò gratia fortitur in totum effectum suũ Sed de iure communi clericus beneficiatus nõ debet ad aliud reputari idoneus. c. is cui. de præben. in. vj. Non respondet Abb. d. c. gratia. per quod videtur destrui hæc limitatio arguendo sic. Papa non præsumitur velle cõcedere beneficium beneficiato. s. eo. c. cũ adeò. cum similibus. Ergo si tacetur de beneficio cõpatsibili, tacetur id quo expresso, Papa literas non dedisset: & tamen tacere hoc exignorantia, nõ vitiat literas beneficiales. d. c. gratia. Ergo tertia regula huius. cap. non habet locũ in illis. & sic ista limitatio falsa. cogitabis vsq; in craſtinũ. ¶ Cogitabam, si posset dici: Quòd illud assumptum videlicet ꝙ si Papa sciuisset de alio beneficio cõpatsibili, nõ dedisset secundũ: non fit simpliciter verum: quia licet non ita facilè dedisset, tamen non est verosimile, quòd in totũ denegasset, ex quo propter cõpatsibilitatẽ nihil fit, & sit ita toto iuri exosum, sicut aliãs est pluralitas incõpatsibilium. ¶ Et ita expresse sentit Butr. hîc. xxij. col. ver. in tertia regula. ibi: quatenus verò impetrabit. quem sequitur Domi. hîc, dicens nulli dubium esse, ꝙ impetrasset super compatsibilibus ignoranter sub hac forma: vt postim habere secundũ, si ipsum tenere possum, secũdũ forma iuris cõis: valet impetratio. Repugnat ergo subreptio formæ rescribendi, vt præcisè habeat, nõ substãtię rescripti. secus, quando non est prouisum cõtra vitium rescripti ex iuris dispositione: vt in cap. præcedẽti: quia si ille, qui ignoranter tacuit de numero, obtineret: tum peretur numerus contra intentionem Papæ, secundum ipsum. Sed profectò nemo negabit, ꝙ si primum cõpatsibile cũ secundo non esset tenue, sed sufficiẽs, Princeps non dedisset secundũ sciens de primo. vt est dictum. Vnde posset quis pertinaciter instare, ꝙ imò in. c. gratia. fit taciturnitas talis qualitatis, qua expressa non obtinuisset. & tamen hoc non nocet. Vnde in effectu videtur dicendum, ꝙ in hoc secundo casu de compatsibili illud. c. gratia. contineat prouisionem specialem non extendendam: vt dicit ibi Ioã. And. aliãs videretur valde obstare huic opinioni, quæ vult hanc tertiã regulam procedere in beneficialibus. ¶ Demũ circa prædicta no. duo. Primò † quòd si aliquis supplicat ꝓ aliquo in eius absentia, aliqua subreptio non imputatur absenti, licet supplicãs tacuerit in supplicatione aliqua beneficia, absentis. Ita ordinauit Vrbanus Papa secundum Rotam, hoc ti. lxviij. decis. Dominus Vrbanus in antiquis. Sentientes, quòd ignorantia excusat subreptionem isto casu, etiam vbi aliãs Princeps non concessisset. allegãt. d. c. gratia. ¶ Secundò not. quòd in omnibus cassibus quibus literæ gratiosę & literę de iustitia sunt, s. ęqparatę quo ad terminum huius decretalis, semper est subintelligenda vna differẽtia: videlicet, quia literæ gratiosæ maximè beneficiales, quando reputantur surreptitię, sunt nullæ ipso iure. sed literę de iustitia surreptitiæ debent irritari per sentẽtiã. quæ differentia multum importat propter validitatem processuum. Et ista latæ deducenturꝯ. eod. c. ad audientiam. vbi etiam dicam aliquas ſfallẽtias, in quibus etiam

7

in rescriptis ad lites subreptio vitiat ipso facto. & ista omnia habeas domestica: quia non possent esse vtiliora.

1 Exprimenda sunt, ea in rescripto, quæ possent mouere animum Principis ad concedendum, vel ad difficilius concedendum[a]. Et hoc vltimum probatur ꝯ. eo. c. postulasti. iuncto. c. si motu. de p̃. in. vj. & istam regulã firmat hîc Abb. circa gl. maiorem hîc. ¶ Considera, ꝙ in regu. est illud verbũ de mẽte gl. hîc videlicet ad cõcedendum. Si em̃ intelligitur separatim, ꝙ sit facienda mentio de his, quæ inducerent principem ad concedendum: istud non videtur verbum necessitatis, sed consilij. Imputabitur enim parti, si nõ obtinebit: cum tacuerit media, quæ erant aptiora ad obtinẽdũ: sinaũt absq; illis obtinuit, adhuc min⁹ v idetur ei imputandũ. ¶ Cæterum, vt puto dixisse, in. c. iij. s. eod. in prin. cũ generaliter quæritur, de quibus sit facienda mẽtio: nñdendum est secundũ diuersa loca huius ti. Nã ibi habuimus de exprimendis in reuocatione primarũ literarum: & in. c. postulasti ij. eod. ponentur generales doctrinę circa expresiões in gratijs & indultis. Sed in. c. in nostra ꝯ. eo. ponit de exprimẽdis in beneficialibus. de quo etiã dixi aliqua. s. eo. c. ad aures. Hic aũt est ponendũ de exprimendis in rescriptis in ad lites: licet de hoc nihil tangat An. Sic. neq; hic, neq; in dictis locis. Vnde congregatis pluribus hinc inde sparsis, collige decem regulas quotidianas magni ponderis & ab alijs scribentibus nullibi reductas. ¶ Prima regula ad cognoscendũ, quæ sunt illa, quibus expresis Papa fortè gratiã non concessisset, attenditur cõis stilus principis, vel cursus cancellariæ: & attẽditur probabilis coniectura, vel cõis vsus aliarum literarum per principes concessarum, vel solita rum concedi: aliãs nunquã posset sciri, an princeps fecisset gratiã fuisset expressum vel non. Fortè em̃ fecisset, & fortè non. secundum Lap. allegatiõe. lxxxix. duo Prælati. iiij. col. Pro quo vide omnino Thomam Fastoli dubio Rotæ. lxiiij. eadem die. &c. quidã Arc. Et de literis cõtra stilum dixi in. c. ij. vj. col. ver. præsumitur cõtra rescriptum. s. eo. Et adde Ro. hoc ti. lxiiij. decis. in antiqs. vbi dicitur, ꝙ falsitas quæ non inducit ad citius concedendum, non vitiat. Allegãt Innꝯ. eo. in. c. in nostra. in fi. in. c. nostris. de concess. præbẽ. ¶ Secunda regula. Subreptio circa malam deductionem iuris communis, non viciat: quia non dicitur papa decipi: cũ sciat iura. Rota de rescrip. lxix. decis. in antiquis. vbi dicitur Vrbanum Papam rñdisse vni auditori, ꝙ de qualitatibus quæ à iure insunt materiæ impetratæ, nõ est opus facere mẽtionẽ. Vnde dicit Rota de præbẽ. xiij. in antiquioribus, quòd impetrans Archidiaconatum, non habet necessariò facere mentionem de cura: quia habet eam de iure cõi. ca. ad hæc. de offi. Archidia. ¶ Similiter dicit Bal. s. eo. c. cũ ordinem. x. col. ibi. vt scias, quòd id quod est certũ à iure, non indiget expresione. & ideò impetrans super fundo, non habet facere mentionem de consuetudinibus feudorum, quæ iure scripto comprehenduntur. Et quòd certum est expresione non indiget. l. j. in fin. ff. de dote præle. Secus si esset consuetudo certi fundi exorbitans à consuetudine recti fundi, secundum eum. ¶ Similiter dicit Lud. sing. xxxviij. vtrũ notabilis in fin. ꝙ si monachus dixit se nobilem, non est subreptio: licet per professionem expirarit sua nobilitas: vt in gl. ibi allega. quia Papa non decipitur ab eo: sed in intellectu iuris, qd̃ præsumit ei notũ. c. j. de cõsti. in. vj. cũ similibus. ¶ Tertia regula. Non est necessariũ exprimere ea, quæ sunt notoria in curia Papæ. Fed. de rer. permu. iij. col. qõ . iiij. & Pet. de peru. in tractatu eiusdẽ materiæ. xvij. colum. ibi quæro. iij. Dicentes, ꝙ si non fit mentio de reseruatiõe, quam fecit Papa: literæ non sunt subreptitiæ, quando erat

a

erat plurimum generalis. & nota in curia: ita quòd vero simile est Papam eam sciuisse sicut ius scriptum. Et idem Rota. de rescriptis. xxxij. decis. in nouis de quo dicẽs j. e. c. in nostra. corrollario. v. rememoratis certis cõtrarietatib⁹ Rotę in hoc de reseruatiõe. Facit etdictum Bal. in. l. ij. in fi. C. quæ sit longa consuet. cũ concor. quas dedi in. c. j. iij. ampliatione. de re iudi. probando, quòd Princeps præsumitur scire consuetudines multum vulgares, maximè loci in quo ipse residet. Et subdit Bald. ꝙ Princeps cõdendo legem, videtur derogare cõsuetudini generali illi legi cõtrariæ: licet de ea nihil dicat. qđ no. ad limitationem. c. j. de cõsti. in. vj. ¶ Limita hanc regulam, nisi aliquo modo cadere posset in Papa ignorantia alicuius indiuidui. licet in genere materia sit publica in curia. Egidius deci. Rot. ix. cõmissio gratiosa &c. Dicens, quòd licet in li. thesaurarij Apostolici, qui est publicus, sint taxæ bñficiorũ, propter quas potest sciri de valore: tamen non valet rescriptũ, quod pro remissione habebat ad partes super verificatione valoris, non facta mẽtione dicti libri: qa licet liber sit quid publicũ: tamẽ potest esse, ꝙ propter perditionem librorum, vel foliorum libri taxa ifius, vel illius beneficij, nõ sit ibi scripta. & hoc Papa potest verosimiliter ignorare. & hoc debuit præsumere. s. ꝙ ibi nõ reperiret, postquã deueniebatur ad testes. Dat simile, ꝙ licet notorium sit in iure Archidiaconũ ecclesiæ cathedralis habere dignitatẽ. c. j. ad hæc. & c. cum satis. de offi. Archidia. tamẽ quandoque per consuetudinẽ Papæ ignotã receditur. ab huiusmodi iure: ideò dignitas est exprimẽda. c. cũ illis. de præbend. in. vj. Cle. j. de præben. ¶ † Quarta regula oĩa obstantia gratiæ, quæ clarè possunt colligi ex narratis, videntur tacitè esse sublata: licet in concesione gratiæ de illis tollendis nihil fuerit expresè dictũ. Egidius conclusione Rot. cccxxxiij. in causa domini Car. & But. consi. ij. visis literis. qđ est etiã. xlix. ad fi. volens plus ꝙ si petitũ est aliquid haberi pro expresso, & signatura dicat: fiat, vt petitur: valet gratia, ac si illud expressum fuisset. Et de ista clausula pro expresis habentes, vide quod latius reassumo in. c. nõnulli. in prin. in. x. col. ver. fallit. ijꝯ. eodẽ. ¶ Adde etiã Lud. cõsi. lxxx. Confirmanda profecto &c. vbi etiã probat, ꝙ narratio informat & declarat simplicem signaturã. Vnde Abb. de sen. exc. cũ pro causa. ij. colum. dicit, ꝙ si fuit petita generalis absolutio à pluribus excõmunicationibus, & cõcedatur simpliciter, censeatur concedi ad omnes petitas. Secus si fuit expressa vna specialis excommunicatio, & secuta simplex absolutio: quia restringit solùm ad illã petitã: quia species præcedẽs &c. s. eo. c. sedes. ¶ Similiter dicit Bar. in. l. j. ff. ad leIuliam ma. quòd si bannitus petijt salvum conductum pro decem diebus, & fuit simpliciter cõcessus intelligit pro decendio iuxta petitionẽ. arg. §. ptereà. Insti. de iniu. stipul. & sequitur Ab. in. c. ij. de treu. & pace. dicẽs est bonum tex. in. c. inter dilectos. §. cæterum. ibi ex forma petitionis. de fide instru. Sicut etiã in transactionib⁹ attenditur narratio ad intelligendã earũ generalitatem Bar. in. l. sub prætextu. la. ij. C. de transl. glo. & doc. in. c. j. ꝯ. eo. ti. ¶ Similiter dixit Imo. contra But. in. c. de testib⁹ ij. col. de testi. quòd si testis productus super cæteris articulis iurat simpliciter dicere veritatem: non intelligitur iurasse super tota causa: sed solùm super capitulis ei nominatis. Similiter dixit Pau. cõsi. cccxij. ꝙ si in suppli catione legatus conqueritur de multis, qui recusant cõtribuere in eo hospitando, & nominat carthusienses: de inde fiat generalis signatura contra omnes refertur etiã ad eos, licet per eorum priuilegia debeat fieri mẽtio ordinis eorũ. ¶ Similiter dixit Rota, de rescri. xliiij. decis. in antiquis. & eo. titu. quinta in antiquioribus. ꝙ cancellatura vnius particulæ ex illis, quæ apponuntur ad partẽ: facit videri ꝙ signatura concedat omnia alia etiam ta

lia quæ aliàs ex regulis cancellariæ per simplicem signaturam non viderẽtur concessa: quia illa cancellaria aperit, quòd animus papæ fuit inclinatus ad alia non cancellata. ¶ Similieer dixit Rota, de rescrip. lxxv. deci. in anti
10 quis. † ꝙ si in aliqua parte gratiæ fit mentio de possessione, licet gratia expresè non dicat de possesione tamen impetrans censetur etiam subrogatus in possesione, quã habebat defunctus. ¶ Similiter dixit Rota de rescr. iiij. decis. in antiqs eo. ti. ix. in nouis. Et Egidius conclusione. cccxxxviij. in causa mea. & cccxciiij. cũ in commissiõe. Quòd si petitum est causam committi summariè, sola facti. &c. & signatura nihil cancellando dicat talis audiat. &c. intelligitur commissa summariè, etiã si de hoc aliter nihil dicat. Secus in signatura non esset, illud &c. quia si causa non est de sui natura summaria, non efficitur summaria per simplicem signaturam, etiã si illa particula non cancellatur, Rota prædicta quarta decis. de rescript. xxviij. in nouis. Sic intellige Egidium cõclusione. cclxxvj. in causa Auenionensi. & Ale. consi. mihi, per vnicum ad omnia numerum. ccxxxv. in causa & lite vertente coram arbitris. j. col. ¶ Limita regulam, vt per Abb. in. d. c. inter dilectos. iij. col. ibi: nota bonam. & in. d. c. ij. videlicet dummodò simus in dubio. Secus si clarè apparet, ꝙ signatura ampliat, vel limitat narrationẽ: quia tunc ſtatur signaturæ, vel concesioni. per textum in dicto capitul. inter. vbi petitio erat de confirmatione & concesio fuit de confirmatione & donatione: & sic ampliant. Vnde dicit Abbas in dicto capitulo ij. ꝙ si petitio fuit indeterminata, & concesio determinata: attenditur concesio. qđ dicit esse notandũ: quia sæpe Papa signãdo supplicationem restringit petitionem & tunc non prodest impetranti dedisse generalem petitionem. & pridiè hoc fuit in facto secundum eum. Facit quod notat Imo. in. c. j. de pa. de quo memini. s. eodem. causam. quando fuit dictum: promittis decẽ in pascha. & dixisti, promitto decem: non es obligatus pro illo tẽpore. secus si dixisses simpliciter, ꝓmitto. vt ibi per eũ.
11 ¶ Quinta regula. † Clausula, si non est alteri ius quæsitum. tollit omnem subreptionem, quæ posset allegari à tertio prætendente rescriptum esse sibi præiudiciale. & non est opus alia mentione suæ coloratæ possesionis. Car. egregiè consi. xciiij. Nobiles viri domini de vinciguerra. iiij. colum. quia videtur rescriptum concedi sub conditione. s. vt procedat tunc tãtùm, quando per hoc non præiudicatur iuri quęsito alteri. iuxta. c. si postquã, de præbẽ. in. vj. ¶ Et subdit, ꝙ indulgentia vel concesio Papæ habens clausulam, vocatis vocandis: non dicit simpliciter forma indulgẽtiæ: sed rescripti. & operatur ꝙ etiã si obijciatur executor quia aliàs est merus, tenetur assumere partes iudicis & singulariter probatur secundũ eum: de iud. ca. exhibita. cum concord, quas dixi ibi. & de re iud. decætero. Et ideò id quod concernit negotium principale, non potest obijci rescripto per modũ subreptionis, etiam si dicatur, quòd rescriptum nõ fuisset obtentũ, si ea quæ sunt impetranti opposita fuissent exposita deleganti. c. j. de litis conte. in. vj. Non enim habet pars aduersa de quo conqueratur, ex quo iudicialiter poterit obijcere, & ꝓbare de iuribus suis. Secus est quando priuilegium conceditur simpliciter. Tunc em̃ si teneret in præiudicium possessoris, absorberetur ius ejus: quod princeps non intendit. Et est ratio, super qua fundatur. c. cum nostris. de concess. præbend. & c. dudũ. cum glo. de deci. & c. ij. de deci. in. vj. secundum eum. Et circa dictum. c. vide dicta. s. eo. c. causam. in fi. Et scias, ꝙ per quãcunq; signaturam, seu concesionẽ cõpromissionibus à Papa, vel de eius mandato factam, nunquam tollitur quomodolibet ius alteri quæsitum: vt est regula cã cellariæ Apostolicæ mihi. vj. quæ incipit: Itẽ ne per varias. Et adde, quòd vbi Papa facit mentionẽ de iure quæ

sito, censet intellexisse de ppetuô duraturo: non aũt de
nõ duraturo. Itẽ censet voluisse comprehẽdere ius quæ
situm purè, non autem ius existens conditionaliter. Ita
probat Ludo. consi. cclvj. approbo sententias. in fin. per
12 iura, de quibus ibi per eum. ¶ Sexta regula: † Dependẽ
tię litis, debet fieri mentio in rescripto ad lites. Sensit gl.
hîc. & faciunt dicta. s̃. eo. cæterũ. in. j. col. Sed illa loquũ
tur, quando agitur de reuocanda iurisdictiõe primorũ
iudicum: sed hic agitur de concessione primi rescripti,
in quo dicitur necessariã esset mentionẽ pendẽtiæ litis.
Ad quod in specie vide glo. de offi. deleg. c. prudẽtiã. §. vj.
in verbo causam. quam valde nótat ibi Ab. in. iij. col. Nã
probat, quòd impetrans super cã inchoata coram ordi-
nario, debet facere mentionem de processu ordina-
rij. Et idem gl. in. c. vt debitus. in verbo dicat, ibi super
hoc dicas. de appel. dicens idem etiam esse, si causa iam es
set cœpta per solam citationẽ. Et dicit Rot. hoc ti. xiiij.
in antiquis. & Tho. fastoli dubio. lxiiij. eodem die &c. q
dam Archi. quòd non valet commissio specialis, quę fit
in curia, non facta mentione, quòd lis alibi pẽdebat. Et
executoria impetrata super executione trium sententia
rum & taxatione expensarum tacens de pendẽtia appel
lationis super taxatione expensarũ interpositæ, est sub
reptitia: non tamen ipso iure nulla. Egi. latè deci. lxxx-
iiij. ¶ Similiter non valet cõmissio appellationis obten
ta per appellatũ in curia, etiam partibus ipsis præsenti
bus, tacito de appellatiõe ad Metropolitanũ interposi-
ta. Nisi coram eo nondũ fuisset introducta. Rota de ap
pel. xix. in antiquiorib9. Et tacere de propria appellatio
ne inducit subreptionem. Rota hoc tit. xxv. item si reus.
in nouis. Siue fuerit appellatum ad Papam, siue ad aliũ
inferiorem. Allegat Arc. de ap. c. cõcertationi. li. vj. Dũ
modo intersit partis appellatæ: secus si eius non interest
quia nullum ius habet. alleg. Inno. s̃. eo. c. ex parte. super
verb. appellatione. & ibi retuli in. iij. columna. ¶ Am
plia primò de iure ciuili, etiam si fieret mentio penden-
tiæ: tamen iudex requisitus non denegauerat facere iu-
stitiã: quia tunc sola mentio pendentiæ non sufficeret:
Bal. in. l. ij. in. fin. C. vt lit. penden. §. si verò contigerit. in
ã auf. vt diffe. iudi. Secus de iure canonico, secundũ quod
sufficit mentio pendentiæ. Spe. de rescri. præsenta. §. rõ
ne autem causæ. in prin. gl. in Cle. ij. in verbo, innouari.
vt lit. penden. Phili. in. d. c. vt debitus. xxv. col. ¶ Amplia
secundò. Ex dicto Spec. de le. §. nunc. ostendendum. ver.
legatus. & Abb. in. c. j. ij. de offici. le. & Domi. in. c. j. de
fo. cõpe. in. vj. Philip. in. c. vt nostrum. circa fi. in. iij. q. de
ap. vbi dicunt, quòd committere causam alibi penden-
tem est de reseruatis soli Principi, adeò ꝙ inferior etiã
legatus de latere hoc non potest. ¶ Facit gl. in. c. fi. de hę
re. in. vj. de qua satis scripsi. s̃. eo. c. j. iuncta. l. vbi cœptũ.
ff. de iudicijs. ¶ Amplia tertiò ex verbis Egi. decisione
xlvj. exceptio &c. vbi dicit, ꝙ rescriptum cõmittens cau
sam auditori in curia, est subreptitium, si non facit men
tionem, quòd lis pendebat in partibus coram domino
temporali, super spoliatione feudi, etiam in vidua: vel
persona alia miserabili: quia tales causæ debent apud ta-
les dominos agitari: dummodò non probentur negligẽ
tes in reddenda iustitia. Imò secundum eum fortè ipsa
commissio ipso iure non valet: nisi fuerit signata de cer
ta scientia Papæ: quia contra ius esset & procederet de
plenitudine potestatis, quòd non est verosimile Papam
voluisse concedere vicecancellario, iuxta dictum Inno.
de electio. c. innotuit. de quo dixi. de exceptio. cum in-
ter. ¶ Amplia adhuc etiam si non dolosè taceatur pen-
dentia: Bald. in. c. fina. per illum text. vt lite pendente. Et
vlterius amplia: quia etiam si fieret mentio de penden-
tia litis, & non exprimeretur, quòd est cõclusum in cau
sa, non valet commissio etiam consistorialis: imò non
sufficit fieri mentionem implicitè de conclusione neq;

ã ¶ Est subreptitia. Adde do. Alexã. in suo consili. xl/iiij. ij. parte.

etiam explicitè: sed oportet, quòd in concessione com
missionis derogetur expressè conclusioni. Ita vult regu
la cancellariæ mihi. xxxvj. item statuit & ordinauit. Mo
dò dicta regula limitatur dupliciter. ¶ Limita primò,
Nisi pendentia litis fuerit tunc inchoata eadem die, qua
fuit facta impetratio. Egi. decisio. cxix. supposito, quòd
causa &c. Nisi appareat, quòd citatio plena præcesserit
13 impetrationem: & hoc probet excipiens. ¶ † Dicitur
autem in proposito lis pendere respectu actoris, etiam
si solùm citatio fuerit decreta, licet non executa: secun-
dum Ludo. consi. cccxxx. circa primum. secunda colum
na. Quod enim dicitur in Cle. ij. vt lite penden. non di-
cit litem pendere, nisi executa citatione: procedit respe
ctu rei, non respectu actoris, qui per decretum citatio-
nis ab eo obtentũ scit litẽ pendere, secundũ Ludo. post
Rotam, quæ est de do. & cõtu. xvij. post medium. in no
uis. vt lite pendente. vj. in eisdem. Et vt lit. pen. iiij. deci.
in antiquis. de do. & cõtu. xj. in eisdem. Licet aliqui audi
tores aliâs dixerint contrarium: sed maior pars fuit con
tra eos: vt habetur per Rotã. de app. ij. in antiquioribus
Respectu autem rei requiritur intimatio citationis: vt
in dicta Clementi. ij. ¶ In qua nota accuratè duos casus:
quibus citatio etiam intimata, non nocet reo impetran
ti. Primus, quando cursor citauit non explanato tenore
commissionis. Secundus, quando vtrunq; fuit factum
eodem die. s. citatio & impetratio: & non apparet quod
præcesserit. hæc duo dicta sunt in. d. deci. Egi. supposi-
to, quòd causa, quæ est, etiam ad literam. vt lit. penden.
xiij. decis. in nouis. ¶ Sed primus casus non videtur pro
cedere in citatione facta per cursorẽ in Romana curia:
licet dicta decisio etiã de illa expressè loquaẽ: qa ibi pôt
citatus, si vult, leuiter habere copiam commissionis: &
ex contentis in ea se instruere. Ita consulerunt omnes
domini de Rota: vt per ipsos in alia decisione. ix eodem
tit. s. vt li pen. in nouis. vnde dictus casus procedet in ci
tatione facta extra curiam. De priuilegio autẽ, vel alio
iure obtento ab reo lite penden. dixi in. c. j. circa. x. colũ.
versicul. fallit. vj. s̃. eo. Et adde, quòd per appellationem
in causa beneficiali interpositam & legitimè intimatam
ac deuoluentem, inducitur litis pendentia similis illi, de
qua loquitur dicta Clementina secunda. quo ad impedi
endam impetrationem iuris noui. Egi. Belle. deci. Rotę
dccxlix. per appellationem. vbi posteà solenniter decla-
rat additionem Inno. in. c. fin. vt lit. pen. & ponit quan-
do impetratio iuris collatiua vitietur ex tacita penden-
tia litis. de quo remissiuè dixi in dicto. c. j. Sed prædicta
loquuntur de rescripto ius non conferente: sed causam
pendentem alteri committente. ¶ Limita secundò, vel
declara ex verbis Egidij deci. dxix. conclusio. quòd par-
ti &c. vbi dicit, ꝙ si publicatus dixit, quòd acta & re-
gistra causæ inchoatæ erant Auenione, vnde curia re-
cesserat. & obtinuit eam ibi committi: non dicitur re-
scriptum subreptitium, si ibi erat notarius causæ cum
prothocolo: tamen nondum reduxerat acta, quæ erant
in prothocolo in forma registri: quia hoc non retraxis-
set Papam. Dixit etiam Egi. decisi. dc. si delegatus. quòd
valet secunda commissio, in qua tacetur, quòd primus
auditor remisit causam tanquam non valens procede-
re. Et ista nota tanquã nouiter adunata: & ea melius gu
stabis, quando Romæ turbis curialium immistus exer-
ceberis in gurgitibus causarum vbi qui hæc de nouo ad
discunt, putant se nihil in scholis fecisse, & nouum mun
14 dum inuenire. ¶ Septima regula: † Impetratio tacẽs de
a sentẽtia, quæ transiuit in rẽ iudicatam, est subreptitia. [a]
glos. hîc, bonus tex. & ibi do. de arbitris. c. exposita. nisi
adijciatur, non obstante tali sententia, transacta in rẽ iu
dicatã. l. fi. & ibi notatur. C. sen. rescin. non poss. l. causas.
cum ibi notatis. C. de transac. & priuilegium impetratũ
post transitum in rem iudicatam, tacito de illo transitu
nõ va

non valet. Card. de præscri. c. cum olim. in princi. dicẽs
se ita consuluisse per illum tex. & est cõsiliũ suum. lxvij.
tenor talis est: plebs sanctę Mariæ de cento. ad fi. ¶ Am
a plia etiam, etiam si diceretur, [a] non obstante sententia
lata. quia per hoc non est facta mentio transitus in rem
iudica. Alex. consi. mihi. ccxxxv. in causa & lite vertẽte.
in princ. Imo plus dicit, quòd etiã si narraretur de exe-
cutione: non sequitur, quòd dixerit de transitu in rem
iudicatam, quando fuisset sententia absolutoria: quia il
la trahit secum executionem absq; aliquo nouo facto iu
dicis. Bart. in. l. miles. §. qui iudicari. ff. de re iudi. Fortius
dicit, quòd etiam vbi non esset absolutoria, illa verba
narrantia de executione, possunt verificari in executio-
ne, quæ processisset de facto ante transitum in rem iudi
catam. ergo non fuit facta aperta mentio transitus, secũ
dum eum. Hoc vltimum non affirmatur: quia multi te-
nerent contrariũ, attento communi vsu loquẽdi: & his
quæ frequentius accidũt: vt in iuribus vulgatis. quibus
attentis videntur dicta verba importare transitum in
rem iudicatam: cum communiter præcedat executionẽ
& cum præsumatur pro iudice exequente: vt scis. ¶ Li-
15 mita primò hanc regulam: † Nisi sententia fuisset nulla
quia non transit in rem iudicatam. nec de ipsa oportet
mentionem facere. Alex. cõsi. mihi. ccxxvj. visis proces-
sibus. in fi. faciunt quæ dixi. s̃. eo. ex tenore. ¶ Limita se-
16 cundò. † In causa matrimoniali, in qua valet impetratio
non faciens mentionẽ de sententia. Lapus allega. lxxxix.
iiij. col. quia non trãsit in rem iudicatam. de re iudi. c. la
tor. & c. consanguinei. allegat pro hoc Io. An. de re iud.
tenor. ¶ Octaua regula. Fundans subreptionem rescri-
pti alieni in taciturnitate actus, quem prius impugna-
uit: non auditur. Egi. conclusione. cliiij. si facta. dicens ꝙ
qui impugnauit certam cõcordiam factam super alie-
natione, non potest impugnare confirmationem obtẽ-
tam à Papa super illa alienatione: dicendo quòd tacuit
dictam concordiam: quia ipse impugnauerat eam, tan-
quã nullam. ergo non indigebat mentione: per notata
s̃. eo. c. ex tenore. modò videretur dicere contraria. ergo
non audiẽdus. Facit dictum Thomæ Fastoli dubio Ro
tæ. xxviij. Demum per dominum Franciscum &c. vbi
dicit, quòd remissoria semel vtriq; parti data, si fuit im
pugnata ab vna parte, non debet ei iteratò dari: licet du
ret pro illo, cui de subreptitia eius impetratione, falsò
oppositum fuerat. Facit regula, ex eo. lib. vj. cum cõcor.
¶ Limita primò. Nisi adhuc pendeat quæstio super ipsa
impugnatione: quia super eo, in quo pendet non debet
aliquid innouari. & auditur allegans id, quod impugnat
pendẽte impugnatione. Pe. de Ancha. in istis terminis
consi. xiij. viso processu. ad finem. & notat Compost. &
quasi omnes alij. j. eo. c. ita limitantes dictam regulam, ex
eo. per. l. diximus. quę est. l. ij. ff. de excusa. tu. vbi si habẽs
duas tutelas excusauit se à tretia, & succubuit, & appella
uit: si adhuc iam impugnans interim eligitur ad quartã
potest se excusare ex illa tertia: quia sua impugnatio nõ
dum est liquida. ¶ Limita secundò: Nisi destitisset ab
impugnatione. Rota. de ap. xlv. decis. in antiquis. Egidi9
conclusione. cclvij. tertia Martij. dicentes, quòd appel-
lãs, qui impugnauit impetrationem appellati, potest ea
vti, si non perseuerauit in impugnatione: nec appellauit
propter me non admissum. Et istæ sunt limitationes de
cisæ in specie quo ad impugnantem rescriptum. ¶ Sed
posset ista regula limitari alijs modis, quibus limitatur
dicta regula, ex eo. qui colligi possunt ex dictis Barto-
li. in. l. legatum. ff. de his, quibus vt indig. & But. de cen-
si. c. cum olim. vt dicta eorum ordinato & nouissimo si
gillo adaptaui. j. eodem capitul. vj. colum. cum. xij. sequẽ
tibus. ¶ Nona regula. generalis locutio rescripti nõ red
ditur subreptitia, licet in aliqua minima specie inclusa

sub genere verificari non possit. Dominicus in prœ-
mio. vj. vltima colum. propter glo. ibi in verbo filijs. &
prœmio huius libri, in verb. iudicijs. per quas gl. habes
exemplum huius regulæ, quod ibi vide. ¶ Decima regu
17 la: † Impetrãs rescriptum, vt possit expedire actum, qui
regulariter non potest expediri: nisi in certis casibus, de
bet exprimere, quòd ipse est in aliquo illorum casuum.
Abba. de ap. c. nostram. ad finem. volens post Innoc. ibi,
quòd vbi impetrantur literæ super appellatione, à cor
rectione, debet exprimi casus iustificans appellationem
s. quia in corrigendo exceditur modus: sicut obseruatur
cum appellatur ab executore: vt per eundem in. c. quod
ad cõsultationem. de re iud. facit in simili doctrina Ab
ba. & Phil. de ap. c. consuluit. lo. j. & Phili. in. c. iij. in fin.
eo. tit. & Ludo. consi. cccxiiij. in proposita. in fin. & Bel-
lẽzi. in. c. cum causa. in fi. de appel. in apostillis impressis
cũ concor. quas dedi in. c. cũ super. in prin. & in fi. de re
iudi. quòd licet regulariter non exprimatur causa in ap
pellatione à diffinitiua. l. scio. ff. de ap. Tamen fallit, vbi
ius prohibet appellationem, nisi in certis casibus: quia
appellans tanquam sit in vno ex illis, debet ipsum expri
mere. Ad idẽ theorica Inno. in. c. ꝑtereà. in fi. de dila. vbi
dicit ꝙ vbi citatio fit in forma q̃ regulariter nõ est iusta:
sed potest esse iusta in certis casibus, oportet ꝙ exprima
tur aliquis de illis casibus. ¶ Per quæ verba infert Lud.
consi. ccccl xxxiij. dubitatur primò. penultima colum.
quòd vbi ex aliqua causa licitũ est recedere à iure regula
ri, non sufficit causam subesse: nisi illa per eum, cui de iu
re hoc competit, exprimatur. Et ita allegatur Inno. per
Oldra. consi. cclxxxvij. secundum eum. & est consil. ccc-
xxvj. quod articuli. iij. columna. facit. l. secunda. in fine.
cum glossa finali. ff. si quis in ius voca. & ibi Bartol. iũ-
b cta. l. prima & secunda. ff. de ferijs. Vbi dicitur, [b] quòd ad
hoc, vt valeat citatio die feriata, requiritur quòd ex-
pressè dicatur in tali causa: puta alimentorum, vel simil.
cum regulariter sit prohibita tali die. ¶ Et dicit Ludo.
consilio ducentesimo octauo. hîc impetratio. ad finem.
quòd vbi permissum est aliquem vocari ad ius vt talem,
ob aliquam specialem causam, qua non existente vocari
non posset: tunc semper necessaria est apud iudicem
illius causę cognitio, ac probatio: per textum quem ex-
tollit in. l. sed si hac. §. prætor. ff. de in ius voc. ibi: & totũ
hoc causa cognita facere debet: vbi prætor non decer-
nit citationem contra patronum instante liberto: nisi
prius cognito de grauitate iniuriæ ei à patrono illatæ:
cum non possit ex alia causa petere eum contra se delin-
quentem citari: quæ nota. Non dicas, quòd in casu Inno
cen. in dicto capitul. ad nostram. subreptio fit circa ma-
lam deductionem iuris. & sic non noceat: vt in secunda
regula: quia narrare simpliciter appellationem à corre-
ctione, est narrare factum: in quo supplicans & conce-
dens bene cogitant solùm de correctione excessiua. Sed
Innocenti. requirit non solùm expressionem excessus:
sed qualitatem ipsius excessus: quia posset fundari in ta-
li qualitate, quæ non concluderet expressiuam corre-
ctionem: & super qua Papa non dedisset literas. & satis
clarè deducit ibi Abb. quem vide. ¶ Et ad sextam regu-
lam suprà positam, adde in vltima eius ampliatione, ꝙ
etiam si esset concessum, quòd non obstante cõclusio-
ne possint produci certi libri: & admitti debeat pars ad
alia facientia ad causam: non tamen est dispensatum ꝙ
actor inhabilis ad agendum possit suam personam legi-
timare: quia debuit narrari in specie de inhabilitate. Lu-
do. consilio ducentesimo septuagesimosecundo. com-
missio nouiter. ¶ Adde etiam ad septimam regulam, de
qua suprà, quòd si diceretur in rescripto, non obstanti-
bus quibuscunque sententijs. & esset lata vna sententia
de expresso consensu Papæ: per hoc non erit illi deroga

a ¶ Rescriptũ. Adde quod si diceretur in eo, nõ obstãte sententia lata, idẽ vt hic habes. Adde quod glo. in. l. fi. C. sen. resci. nõ poss. tãgit istã. q. & Bal. ibi in. j. colũ. ver. q̃ro quid si in rescripto. & in ij. col. in ver. pone ergo, qui dicit, ꝙ si in rescripto est clausula, nõ obstãte sñia iusticiã facias. quòd valet tale rescriptum. Ita ibi gl. in. d. l. fi. & Bal. ibi qui etiam tãgit, quid iuris, si ex sententia esset quæsitũ ius & trãslatũ dominiũ an possit tollere per rescriptum.

b ¶ Vbi dicitur. Adde tu gl. pro hac opiniõe in ca. Romana. de ap. l. vj. in verbo, citent. Adde tu: citatus in die feriata in casu quo regulariter nõ pôt citari; an teneatur cõparere? Bar. tenet vt hîc vides, ꝙ non: nisi in citatiõe sit apposita cã, propter quã videtur ꝙ debeat cõparere. Adde & limita hoc dictũ Bar. nisi talis citatio esset facta à persona prouida & honesta. Nã tenetur citatus cõparere; qa non præsumit ꝙ talis iudex, qui est circũspectus fecisset talẽ citationẽ in casu à iure ꝓhibito. Ita singulariter limitat do. Abb. in. c. nisi essent in. j. not. de præben. Et adde ista ad illa, q̃ posui in. c. cum ordine. s̃. eo. tit.

a ¶ An sua. Adde tu. secũdũ hoc videtur, q̃ si iudex sentiret aliquod incõmodũ, velcõmodum videlicet qa deberet habere aliquos solidos q̃ libra. q̃ tũc de hocnõ cognoscit ipse an sua sit iurisdictio. Ita tenet Bar. in. l. ij. ff. si qs in ius voc. non ie. s. gl. in ver. nñdet. a Adde q̃ rofre. in libellis suis tenuit contrariũ. vt ipse Bar. i. d. l. ij. refert. Adde tu, q̃ illa opi. Rof. est vera quam tu teneas: quicquid Barto. ibi in. d. l. ij. dicat, eã tenet Petr. Ia. But. Alb. & Bal. in. d. l. ij. Io. An. in addi. Spec. in tit. decita. §. j. ver. itẽ generaliter. Bald. in. c. suspicionis. iij. col. de offic. de le. Adde & facias cõclusionẽ & regulã gñalẽ, q̃ qñ dubitat de iurisdictiõe iudicis citãtis, q̃ ipe pot cognoscere an sit sua iurisdictio siue ad eũ spectet cõmodũ sportularũ siue nõ. Istã regulã ampliat, vt ꝓcedat et in delegato c. pastoralis, &. c. super lris, de rescr. q̃bat in. l. prescriptiõe. C. si cõtra iusvel vti. pu. & ita cõiter tenet quicquid teneat gl. in. c. accusatus. in verbo manifestẽ de hære. in. vj. quã in spẽ reprobat Cardi. in isto c. super lris. Addetn Ang. in. d. l. ij. ff. si quis inius vo & nõ ie. in. vj. col. in verſic. vj. fallit. qui limitat istud de delegato duobus modis.

b ¶ Delegatus. Ad de Bar. in. l. nõ solùm. §. alienæ. ff. de procura. in. l. j. C. de procur.

tum. Ægidius Belle. decisione Rotæ centesima trigesimaquarta. si Papa. per id quod habetur in capitulo primo. de pec. in sexto. & per glossam in clementi. dudum. ad fin. verſicul. pacta. de sepult. de qua mentionem feci in capitul. constitutus. tertia colum. verſicu. statuta iurata. suprà eodem. Et potest illa glo. latè ordinari ex multis accommodatè reductis, per Alexand. consi. mihi. cciiij. viso puncto & accuratè pensato. tertia colum. aliâs est. cv. in vltima columna. Licet mihi videtur potius cõsiliũ And. ſicu. inspecto stilo. Et istas regulas hactenus ab aliquo non aggregatas habeas bene domesticas: quia mirificè inseruient clientulorum desiderijs.

An sua [a] ¶ sit iurisdictio, cognoscit etiam delegatus: [b] regulariter tex. hîc. & in. l. secũda. in principio. ff. si quis in ius vo. non ierit. & in. l. in præscriptione. C. si contra ius. quia iudicare, est principaliter onus. & ideò non dicitur propria causa iudicis: ex quo commodum, vel incommodum ad eum non pertinet: vt hîc pulchrè per Abbatẽ. & ad istam regulam ponit Ang. octo fallentias. in dicta. l. secunda. quæ etiam colliguntur ex dictis Abba. hîc inspectis sex casibus primis, & decisione duorum vltimorum. Ex dictis istorum & aliorum mistis, amplia regulam tribus modis: demum collige quatuordecim ordinatas fallentias. ¶ Amplia primò, Etiam in arbitro: quia si vertitur dubium super qualitate rerum expressarum in compromisso: de ista qualitate potest arbiter cognoscere & pronuntiare, an veniant in compromisso. Abbas. de arbi. capitu. cum dilectus. quinta columna. ibi, & puto propter glossſ. finalẽ. ibi in principio. ¶ Amplia secundo. ¶ Etiam in congregatione generalis concilij, in qua minor pars eorum, qui debent interesse, potest citare maiorem & datæ eius contumacia, potest minor pronuntiare se constituere concilium generale, & in se esse iurisdictionem. Petrus de Mon. in suo libello de Papa. xvj. columna. in verſicu. vj. quæro quot personæ. Et per hoc potest probabiliter inferri, vtrum ficut concilium est iudex competens, vbi agitur de crimine Papæ, saltem qualificato illis modis, quos ponit glo. trita in capitul. si Papa. xl. distinct. de cuius veritate dedi plana locã. eodem. capitul. nonnulli. in principio. Et ponit Augu. de Ancho. in li. de potestate eccle. quæstione quinta. arti. iiij. ita fit competens in cognoscendo: an ipsum crimen, quod opponitur Papę, sit tale quale esse oportet: vt concilium iudicare possit. Nam dicerem, quòd sic. Primò per istud dictum: quia vult dictus Petrus, quòd possit concilium se pronuntiare esse iudicem & legitimè congregatum. Secundò facit regula dicens, quòd iudex causæ præparantis est etiã iudex causæ præparatæ. l. ordinarij. verſicul. ab eo iudice. C. de rei vendicatione. l. minor. in fine principij. ff. de euictionibus. Vnde Episcopus qui absoluit à iuramento dicturum contractum simulatum, debet postea esse iudex super ipsa simulatione. Baldus in dicta. l. ordinarij. Pau. de castro in. l. secunda. ad finem. C. vbi, & apud quem. Maria. in capitul. secundo. xl. colum. verſiculo cimo secundo. facit de mu. petition. Baptista. in. l. omnes populi. in quarta charta. ff. de iustitia & iura. & allegant Bald. in dicta. l. ordinarij. quem sequitur etiam Paulus de Castro. ibi circa medium, & sequitur & limitat Alexander. in. l. quoties. C. de iudi. Si sic est, ergo alius quàm concilium non erit competens in cognoscendo, an crimen sit tale: quia ille deberet per consequens cognoscere, de ipso crimine scilicet an esset verum, quòd mississet per dictam rationem. Hoc autem est absurdum: quia solum concilium cognoscit de causa præparata in isto casu dicti capitul. si Papa. ergo etiam cognoscet de præparante. ¶ Tertiò facit, quod notat Cardi. post Lapum. in clementina, præsenti. in sexta quæstione. de censibus, dicens, quòd sicut ecclesiasticus solùm cognoscit de rebus clerici in concernentibus immunitatem clericj: ita cognoscet de dubio præparatorio, an aliqua res sit de priuilegiatis, an non. facit quod habetur in capitul. si iudex. de senten. excommunicationis. in sexto. ¶ Quartò facit decima fallentia, de qua infrà. ¶ vbi qui non põt esse iudex, nisi in facto notorio, potest cognoscere de hoc præparatorio: an scilicet factum sit notorium, vel non. ¶ Quintò facit: quia iurisdictio super principali exercetur etiam in connexis. glossſ. in capitul. accusatus. in verbo iudicari. de hære. in sexto. quam allegant Angelus, Imo. & Alexander. in. l. qui Romæ. §. duo fratres. de verbo, obligatio. Est text. in Clementina secunda. in verbo, eas quoquo modo tãgentibus. de iud. notat Paulus de Castro. in. l. quis hæres. ff. de acquirenda hæreditate. post Ange. ibi, dicentem illum textũ esse vnicum de hoc verbo appendices. ¶ Et hinc est, quòd liberatio super principali trahatur ad pendentiam, etiam nõ expresè. Bart. in. l. Aurelio. §. Caius. vj. quæstione. ff. de lib. lega. Et transactio super sortè operatur super pœna. Pau. & Alex. in. l. secunda. in principi. ff. si quis cau. per illum tex. singu. ¶ Et prohibito de non transigendo super alimentis, operatur etiam super appendentijs. Bartolus in. l. cũ hîc. §. si vni. ff. de transactio. & in aliquibus lecturis. Et bellisimè de similibus scribit præceptor meus, domi. Franc. Are. consili. lxxxij. c. quia multa. secunda columna. verſicu. quarto. & etiam Ludo. consi. cccxliiij. ex proposito. penultima columna. ¶ Sextò facit quod not. Bal. in capitul. si pro debilitate. in fin. de officio. delega. dicens, quòd si statutum dicit quòd Anciani habeant arbitrium cum consilio decem virorum: videtur ipso iure cõcessum Ancianis, quòd possint eligere illos decem viros. argumen. l. si verò non remunerandi. §. si ti bi. ff. mandati. Ita potestas data concilio in certo casu, videtur etiam data in cognoscendo, an ille casus subsit. ¶ Septimò facit generalis regula, quòd cõcessa potestate in certo casu censetur etiam concessa in alijs casibus, sine quibus illa exerceri non posset: capitul. primo. &. c. præterea. de officio delega. libro. vj. & ibi pulchrè Ange. de iurisdi. omnium iudi. vnde Capitaneus libelli simpliciter præpositus militiæ, potest facere treugã ad breue tempus, quando ita exigit belli status & necessitas: licet aliàs non. Fulgo. & Ale. in. l. conuentionum. ff. de pa. pulchrè etiam in simili Old. consi. cxxvj. natura cuiuscũque mandati. & Barto. in. l. ambitiosa. iij. columna. de de cre. ab ord. fa. ¶ Octauò facit optimè, quod notat Lud. consili. ccexxxij. quo ad primum. in fine. Vbi dicit, quòd stante decreto consilij Constantiensis, quòd Papa non possit derogare statutis illius cõcilij nisi ex magna & eui denti & rationabili causa, ad ipsum Papam spectet arbitrari: an causa mouens eum ad derogandum sit talis: ad ducit glossam in capitul. cum illorum. in verbo, membri. & clarius in glo. sequenti. de sententia excommunicati. quæ dicit, quòd vbi constitutio superioris prohibet aliquid inferiori: nisi excepta causa ad ipsum inferiorem spectat arbitrari: an subsit illa causa. & ita punctualiter est in proposito. Simili modo dicit Ludouicus. consilio, ducentesimo quadragesimo, ad prædictorum. quòd si curiæ mercatorum competit ex consuetudine excutio laudorum, censetur etiam competere antecedens: videlicet potestas pronuntiandi laudum esse exequendum. ¶ Nonò facit: ¶ quia sicut canones dant potestatem concilio supra Papam, quando Papa est dignus depositione. licet aliàs ipse sit maior. capitul. significasti. de electioni vt patet. etiam in dicto capitul. si Papa. Et pulchrè Auguſt. de Ancho. in libro de potestate Eccle

state. eccl. q. v. artic. vj. Ita etiam videntur dare potestatem super eo, sine quo concilium nihil posset: puta ad congregationẽ ipsius concilij, tanquam præparatorium. Vnde pulchrè inquit Bal. inter cætera aurea, in. c. olim. ad finẽ. j. eo. c. quòd vbi tractatur de autoritate Papæ & sua causa, non requiritur eius authoritas in cõgregatione concilij. & sic limitatur quod habetur. xvij. dist. quasi per totum. Facit optimè, quod dicetur in. c. edoceri. verſicu. omittitur suspectum concilium ẽ. c. & dicit Domi. in. c. propter. lo. j. in fin. xviij. dist. quòd in casu necessitatis possunt Prælati cõgregare concilium irrequisito Papa. Et hoc infert ex quodam simili consi. Hug. ibi, quod dicit notabile pro cõgregatione olim facta hîc Pisis. Et dicit Pet. de Mon. in. d. tractatu de potestate Papæ. x. colum. quòd licet Cle. ne Romani. §. irritum. de elec. irritet gestа per Cardinales in spectantibus ad Papam vacante papatu, & sic non videantur posse congregare concilium, per cap. j. xvij. dist. tamen illud intelligitur, nisi se impediant de talibus propter regulãdam citius & clarius electionẽ Papæ factam in discordia, vel producentem schisma. quo casu possent congregare concilium: licet iste sit actus spectans ad Papã. Et prima facie alienus à facto electionis. allegat Car. in. c. licet. de elec. vbi etiam Abb. idẽ tenet. in. iiij. col. allegans Hug. in. c. si duo. lxxix. dist. Et idem etiã ponit Card. consil. cl. quæsitum sæpe fuit à me. in ver. iij. quæro. vbi ponit eadem verba formalia respondendo ad. §. irritum. Et de illa responsione facit festum Andr. Sic. in. c. quo ad. viij. col. ibi. & sic allegetur. de offi. leg. licet posteã. j. per. iij. colum. nominet tractatum Card. de congregatione concilij ad aliud propositum: cui ipse addit præfatum dictum Hug. latius eum extẽdens. ¶ Ex quibus videtur posse concludi, quòd sicut in hoc & in alijs similibus, de quibus suprà, potestas concilij incipit à præparatorijs etiam Papæ referuatis: ita competat ei præmissa cognitio qualitatis criminis tribuentis iurisdictionem: dummodò in primis cõstet de negligentia Cardinalium in congregatione cõcilij: per ea, quæ scribit Pet. de Monte. & Card. vbi. s. dicentes hanc congregationem spectare ad collegium Cardinalium: quibus negligentibus Imperator congregabit concilium & eo negligente Prælati ipsi conuenient, petendo licẽtiam ab aſferto Papa & etiam nõ obtenta discedendo: vt latius per Petr. ¶ Et pro dictis facit solennis ordo seruatus in concilio Constantiensi in depositione Ioannis Papæ. xxiij. de quo per Platinam post alios historicos in libro de vita Pontificum. vbi dicit à concilio fuisse deputatos viros peritos, qui iudicauerũt. xl. capitula & obiecta esse digna depositione: quia in aliquibus erat adeò inueteratus, quòd propter incorrigibilitatem sapiebãt hæresim, & aliqua erant scandalum paritura, si amplius fuisset toleratus: & sic conciliũ cognouit de qualitate criminum. Quæ omnia bene nota, tanquam valde noua, licet ampliabilia. Sunt enim de honore accrescendo ad multa proposita: sed præsertim, quando casus isti occurrerent, quos tamen Deus auertat. An autem habeant isti de concilio ordinariam, vel delegatam: vide Martinum de laude in tractatu de cõcilio. q. xxiiij. quæ incipit, quæro an congregati in concilio. post Ioan. An. & Imol. in. c. graue. de præben. ¶ Amplia tertiò, non solùm quando iurisdictio est elidibilis per exceptionem: sed etiam quãdo opponitur nullam competere. Abbẽ. eod. capitulo, ex parte. tertio notabili. per illum textum. in verſi. quia verò. de quo ipse exclamat ad ampliationem huius regulæ. Pro quo facit optimè dictum Lapi. in capi. j. de rescriptio. in. vj. de quo per Abb. hîc in fin. & dicetur de ipso in nona fallentia. verſic. limita secundò. & vide quod diceturinfrà in fin. tertiæ fallentiæ. Potest etiam aliter ampliari considerando certas fallentias ex dicendis: & quæ non tenebuntur. & ideò quando non tenentur, remanet ex ipsis amplata regula.

[22] Regula fallit primò ¶ vbi exceptio opposita cõtra iudicẽ suggillat. i. notat. ipsum iudicem infamia, seu defectu, vel alio crimine: quia in tali cognitione suspectus est. Abb. hîc in primo casu, & alij de quibus per eum post But. hîc, quem sequitur Imo. & Dominic. ¶ Adde Archi. in. c. quia suspecti. j. col. iij. q. v. vbi dicit ita seruare curiam Romanam, quòd de tali exceptione delegatus non cognoscit: sed superior, nec eligunturarbitri, & iura allegata in regula loquuntur, vbi non est dubium, vel suspicio de subuersione iudicij. & sequitur ibi Domi. iij. col. addens Ioan. And. in. c. j. de excep. in. vj. Idem Butr. in. c. ij. ne quis. post princip. de app. & Pet. de Anch. in. d. c. j. iij. colum. & Arch. in. c. hortamur. iij. q. ix. & But. in. c. cũ super. in fi. de offi. deleg. & ibi Car. & Spec. de excep. §. nunc videndum. verſi. sed quæro de his exceptionibus. & Spe. de recu. §. fina. verſi. sed quid ex toto. & Angel. in. d. l. secunda. verſiculo, quintò fallit. Allegant Innocen. de offic. deleg. cum contingat. in glo. magna. de verbo. significatio. c. ex parte. ¶ Contrarium tenet Ioan. de Imo. in. l. quidã consulebãt. ff. de re iud. secutus Inn. de offi. dele. cũ super. Itẽ, qa cõmodũ pecuniariũ percipiendũ à iudice iurisdictionis non impedit, quin possit cognoscere de exceptiõe contra illum oppositа. quia illud commodum venit in consequentiã. Ita hîc. Vnde licet cognoscat super infamia propria, tamen illud concernit proprium commodum in consequentiam. Et ideò nõ debet impedire iudicem cognoscere. Nisi excipiens dicat sic: oppono quòd es tis excommunicatus, vel infamis: & de hoc non potestis cognoscere: quia ratione proprij interesse es tis suspectus. vnde ad istum articulum vos recuso. Nam tũc procedit hæc fallentia: quia sicut potest recusari super toto: ita super vno articulo, secundum Innocen. Sed dicit Alexan. in. d. l. quidam. vj. colũ. quòd tenendo opi. Innoc. scilicet quòd possit cognoscere de exceptione infamiæ, videtur quòd tunc nõ possit recusari, vt suspectus: quia non dicitur iusta causa suspicionis, postquam commodum non venit principaliter. Nam si esset verum, quòd ratione commodi secundarij posset vt suspectus recusari: sequeretur, q̃ semper posset recusari delegatus ratione commodi sportularũ, contra text. hîc, & in. l. præscriptione. C. si contra ius. secundum eum. ¶ Consydera diligenter. Quia vult Imo. quod est competens in cognoscendo de hoc: sed recusabilis, sicut dicitur de Episcopo in causa propriæ ecclesiæ: vt plenè legitur & nota. de iudi. cum venissent. ¶ Non sic in omni casu: videlicet: quòd licet sit recusabilis, tamen competens: vnde in alijs fallentijs communiter nõ potest cognoscere super dubio iurisdictionis. Et si cognoscit, processus est nullus. Quòd autem isto casu possit recusari, vrget illa consyderatio commodi: quia agitur de honore & fama, quæ à nullo sapiente præsumitur negligi. xij. q. j. c. cum simi. Et sicut affectio, quam præsumitur iudex habere ad causam sui familiaris, facit eum recusabilem. de offi. dele. insinuante. multò magis affectio proprij status & honoris. Ad absurdum de sportulis dic, quòd si sportulæ essent talis qualitatis: quòd habito respectu ad iudicem haberent similiter eius iudicium alterare, potest recusari: vtẽ. in octaua fallentia. ¶ Nec obstat, quòd ista veniãt secũdariò: quia commodum secundarium in hac materia bene facit iudicem suspectum: licet principaliter ad aliud allegetur, vt probabunt plures sequentes fallentiæ, maximè tertia: & id quod de sportulis dictum est. Et hanc partem, quòd isto casu possit recusari firmat Imol. in dicto. c. cum super. antepenul. col. quia qua ratione non potest cognoscere de exceptione suspicionis. de offic. deleg. eadem ratione non videtur posse cognoscere de ista. Allegat etiam Hostien. in. c. pia. de excep. in. vj. ¶ Concludit ergo, q̃ de exceptione suggillante cognoscere potest, nisi recusetur. & istis adde qnod dicetur. infrà tertia fallentia. ad finem. ibi. & per id, quod dictum est. Fallit secundò: Vbi exceptio defectus iurisdictionis pariter concludit in illo incidenti, sicut in principali: vt quia dicitur esse pupillus: vel quid simile: sicut etiam eadem ratione non cognoscit de suspicione: quia sicut est suspectus in principali: ita in hoc incidenti. Innocen. de offic. deleg. c. prudentiam. Bartol. & alij in. d. l. quidam. & omnes hîc. & dicit Angel. in. d. l. quidam. & in. d. l. ij. verſi. quartò fallit. Idem esset quoties objicitur iudici incapacitas: vt si opponitur à clerico conuento, quòd iudex est laicus: quia non potest cognoscere de hac exceptione. Et si pronuntiaret se iudicem, pronuntiatio esset nulla. allegat de ordi. cogni. tuam. qui fil. sint legitimi. capitulo, lator. de. sentẽ. excommunica. cap. fi iudex. libr. vj. Et idem Butr. de fo. compe. si diligenti. iij. col. imò dicit But. de iud. c. cæterũ. iiij. col. q̃ nõ conjunguntur ecclesiasticꝰ & secularis: sed solus ecclesiasticꝰ cogno-

scit. Retuli. ſ. eo. c. paſtoralis. in princ. Et ſi nõ opponit talis exceptio defectus naturalis, & iudex procedat in principali, proceſſus eſt nullus: vt fuit concluſum. ſ. e. c. ſciſcitatus. Et ſub iſta fallentia includitur id, quod de iudice incapace no. But. de dila. c. ij. vj. col. ibi, hîc vera: niſi inhabilitas dicens quem funditus inhabilem, nõ cognoſcit, an ſit iudex. per. d. c. ſi iudex. Vnde dicit ſe aliàs reſpondiſſe in facto, quòd ſi ſtatutum impediat, vt iudex non poſsit extendere iuriſdictionem ſuam vltra limites ſuę iuriſdictionis, non
23 poterit pronuntiare ſe competentem extra illos. ¶ Fallit † tertiò: Cum opponitur de totali fundamẽto iuriſdictionis. & proprietate ipſius. Puta non eſt is poteſtas; vel non eſtis Epiſcopus: quia præſumitur iudex facere affectionem ſuper tali articulo, imo eſt cauſa propria. Bartol. in. l. ex ſententia. prope fi. ff. de teſta. tute. dicens, quòd ſi dico te non eſſe iudicem meum competentem: potes de hoc cognoſcere. ſecus ſi nego penitus te eſſe iudicem. & ſequuntur But. Ab. & Domi. hîc, & Bal. in. l. iudices. C. de fide inſt. & Ang. Are. in. l. cõſtitutiones. ſ. fi. de ap. & But. de iudi. c. cæterũ. vij. col. & ſentit Bal. in. c. ij. circa fi. de alie. feu. paterni. Contrariũ tenet Imo. in. d. c. cæterum. ad fi. quia ſi dubiũ eſt, an aliquis ſit delegatus, & negetur eum eſſe delegatum: eſt quæſtio de totali fundamento poteſtatis ipſius iudicis. & tamen de hoc cognoſcere poteſt, an ſit iudex: vt hîc. Reſpondet ad. l. ex ſententia, quòd loquitur in caſu longè diuerſo: vt ibi per eum, cui non reperio cõtradictorẽ reſpondentem rationi ſuæ. ¶ Pro qua vide Domin. in. c. fi à delegato. in fi. de offic. delega. in. vj. vbi colligit ex glo. fi. quòd iudex poteſt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, etiam ſi opponatur exceptio concludens ipſum funditus non habere iuriſdictionem. Ad idem allegat Cle. j. de reſcri. Pro hoc etiã facit, quod not. do. Abbẽ. c. c. ex parte Decani. in tertio notabili, quem retuli. ſ. in tertia ampliatione. ¶ Conſydera, vtrum poſſet reſpõderi, quòd iſta fallentia loquitur in ordinario: ſed prædicta loquuntur in delegato: in quo articulus iuriſdictionis nõ facit delegatum ſuſpectum: neq; inhabilem: cum agatur potius de onere. Et hinc eſt, quòd ſi ageret de cõmodo, eſſet recuſabilis: vt in octaua fallentia. Sed negare quẽ Epiſcopum, vel Capitaneum concernit aliquid maioris honoris & importãtiæ. & tacitè redarguit iudicem de intruſione. Propter quod verosimiliter magis curaret ordinarius detegi inhabilem ad omnes cauſas, & detegi intruſionẽ ſeu acceptationem magiſtratus nulliter collati, quàm curaret delegatus ſubreptionẽ reſcripti, cui præſtitit conſenſum animo videndi in primis, an ſit aptum conferre iuriſdictionem. & materia ad eum nihil attinet. ¶ Et iſtis adde Ang. in. d. l. ij. in. vij. fallentia. dum dicit delegatum non poſſe cognoſcere; vbi infertur quòd funditus careat iuriſdictione: quia hoc non videtur procedere per proximè dicta. Quibus adde omnino quod dicẽ j. in. ix. fallentia. ver. limita ſecundò. & per id quod eſt dictum de ordinario fortè cõmunis opinio, de qua in prima fallentia eſt vera in ordinario: quia illa exceptio reſpicit fundamentum iuriſdictionis cum honore & commodo. ſed in delegato procedit quod ibi dixi, per prædicta. Et iſta tertia fallentia non repugnat tertiæ ampliationi: quia ampliatio loquitur vbi iuriſdictio in certa cauſa non ſolùm eſt elidibilis, ſed imo ipſo iure nulla: nullatenus cõpetens: quia tunc tam ordinarius, quã delegatus cognoſcere poteſt. Sed iſta fallentia loquitur in ordinario, in quo negatur iuriſdictio nedum certæ cauſæ: ſed omnium cauſarum tã in proprietate, quã in exercitio iuriſdictionis. & iſta patent ex verbis doctorum in locis prælegatis.
24 ¶ Fallit quartò: † quando agitur nõ ſolum de nudo exercitio iuriſdictionis: ſed etiam de proprietate ſubiectionis: quia citatus dicit ſe exemptum, & iudex negat. Abb. hîc poſt alios in quarto caſu. Et dicit Abb. in. c. venerabili. de cẽſi. quòd in caſu. c. cũ perſonę. de priui. in. vj. Epiſcopus procedit non vt iudex: ſed extraiudicialiter, vt ſe informet. Licet aliud dicat glo. ibi in verbo, ordinarijs: quia licet poſsit eſſe iudex in cauſa eccleſiæ ſuæ, nõ tamẽ ibi commodũ venit ſibi applicandũ, & idẽ Do. hîc. ¶ Adde Domi. in. d. c. cũ perſonæ. vbi dicit, q̃ tenendo, quòd ibi cognoſcat, vt iudex: obſtat glo. in. c. ſtatutũ. in verbo copia. de reſcript. in. vj. de quaſ. in. vj. fallentia. ſed loquitur ſecundũ eũ: vbi partibus contẽdentibus de iuriſdictione, iudex inheret opinioni partis, quæ ſtat pro iuriſdictione. ſecus vbi ipſe iudex ſolus cognoſcit: vt iudex: vt ibi per eum. Quæ conſyderatio bona eſt volẽ do ſequi gl. j. ibi. quòd cognoſcat, vt iudex. Sed tenendo quòd ſolum extraiudicialiter poſsit ſe informare: prout cõmuniter tenetur, non eſt opus alia ſaluatione. ¶ Conſydera tex. in. d. c. cum perſonæ. dum loquitur de præſcriptione, in qua requiritur probatio teſtium, quo ad poſſeſsionem probandam. vnde oportet reſpectu præſcriptionis tenere, quòd ibi cognoſcat, vt ordinarius: vt etiam ibi nõ. Domi. & ideò redditur dubia iſta fallentia. ¶ Sed di cas, quòd cognoſcere poteſt: tamen recuſari poterit non paſsim & indifferenter: ſed attenta quantitate commodi ſibi applicanda per illum ſubditum & qualitate iudicis: vt tandẽ cõcludit Abb. de appel. c. ad audientiam. ver. finem. ibi, tertiò poteſt dici. & ſequitur ibi Phi. Sicut etiam de commodo ſportularum dicetur in octaua fallentia. Et iſta ſunt etiam de mente Abb. de iud. c. cũ veniſſent. penul. col. vbi vide generaliter, quando poſsit Prælatus iudicare in cauſa ſuæ eccleſiæ. ¶ Hoc modo intellige Ang. in. d. l. ij. in prima & ſecunda fallentia: vbi ſimpliciter dicit, quòd allegato priuilegio exemptionis habet ſuperior cognoſcere: non autem Prælatus, cui negatur ſubiectio. Et idem dicit, vbi de nullo alio contẽditur, quã de ſubiectione: puta Abbas dicit monachũ ſuum: & Præſes dicit ſubditum ſuũ: quia hîc cognoſcet ſuperior, per. l. de iure. cum glo. ff. ad municipales. ſecundum eum. qui non conſyderauit text. in. d. c. ſi iudex. & ideò cum ab iſtis verbis Abb. hîc, & Domi. in. d. c. cum perſonæ. nõ poſsit abſq; periculo recedi. Dicam⁹, q̃ vbi procedit ex officio, cõſyderatur quod ad hoc tenetur ſic, vbi
27 partes contendunt. ¶ Fallit ſeptimò, † Quando excipitur, q̃ locus contractus, vel delicti non eſt de iuriſdictione citantis: quia nõ poteſt de hoc cognoſcere. But. hîc, quia ex pronuntiatione fieret cõmodum pronũtiandi. Allegat notata de iudi. c. cæterum. de verbo. ſigni. c. ex parte. de cenſi. c. venerabili. de app. ad audientiam. & ſequitur ſimpliciter Abb. hîc. ¶ Sed aduerte: quia iſtud eſt quod ponit hîc Butr. pe. char. ibi: hoc puto verũ. Et intelligit hoc, quando volens cognoſcere, prætendit locum eſſe ſubiectum ratione proprietatis: quia tunc vltra iuriſdictionem ex pronuntiatione fieret commodũ pronuntianti. ſed ſi prętenderet ſubiectum ſibi locum ratione nudæ iuriſdictionis, bene cognoſcere poſſet. Et in hoc latè inſiſtit Butr. contra Gul. de Suza. in auf. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi oportet. ¶ Nec dicit alteri præiudicare in poſſeſsione, etiam ſi cognoſcat iſte de principali: quia poſſeſsio non perditur ſine animo. & ignorans non habet animum amittendi. l. iij. ſ. in amittenda. ff. de acqui. poſ. Et licet iudex iudicet, quòd ad eũ ſpectat cognoſcere de maleficio, vel contractu habito in tali loco: quia locus ille de ſua iuriſdictione eſt: non propter hoc ſit præiudicium, niſi partibus. Et licet cognoſcat alius, non perdit iuriſdictionem, vel poſſeſsionem: per regulam, res inter alios. Item licet iſte turbet iuriſdictionem alteri; tamen non perdit eam: niſi eijceretur de tota, per modũ, qui notatur de capel. mona. c. cũ dilectus. & de poſtu. Præla. c. bonæ. ſuper gloſ. iij. Nam licet de vna, vel pluribus cauſis cognoſcat, non extenditur iſta poſſeſsio iniuſta: niſi ad cauſas, de quibus cognoſcit. arg. l. quod meo. ſ. fi. ff. de acqui. poſ. Et contra iſtum eſt intentandum interdictum vti poſsidetis, non vnde vi. ſecundum Inno. Ioan. An. Butr. & Do. hîc. Tangunt etiam hic But. & Do. vtrum debeat præmitti iſta ſummaria cognitio, ſcilicet an locus ſit de iuriſdictione citãtis, & debeat pronuntiari ſuper hoc: cõcludentes, q̃ ſic. contra Bart. in. l. ij. ff. ſi quis in ius voca. Quod omitto: quia Alex. ponit ad ſaturitatẽ in. d. l. ij. & alĩs dixi poſt Abb. de fo. compe. ſi clericus. quibuſdam additis & or-
28 dinatis vltra Alex. ¶ Fallit octauo, † Vbi vertitur com-
a modum ſportularũ. gl. trita in. l. de iure.[a] in verbo prouinciæ. ff. ad municipales. quã Bar. ſequif & reputat mirabilẽ in. l. ſi quis ex aliena. ff. de iud. & idẽ Bar. in. l. ij. ff. ſi quis in ius voc. nõ ierit. Sicut etiã cõmodũ familiaritatis, vel ſanguinis reddit iudicem incõpetentem. Licet in cauſa principali non ſpectet commodum, vel incõmodum: vt ſcis. ¶ Similiter Bal. in. c. j. an apud iudicem, vel curiam dicit, q̃ iudex repellitur non ſolùm propter intereſſe totale: ſed etiã propter intereſſe particulare burſale ipſius iudicis. Et idem dicit Bal. in. c. literas. j. col. de præſum. quoties tractatur de proprio quæſtu bonorũ ſuperioris. Illam gloſſ. ſequitur etiam Bald. in. c. imperia lem. ſ. prætereà. el. iij. de prohi. feu. alie. per Fed. & Ang. in. l. j. C. ne quis in ſua cauſa. & But. de iud. cæterum. vij. col. Contrarium tenet Imol. in. d. l. quidam conſulebãt. quia delegato debentur ſportulæ. ſ. ne autem. in auf. de iud. & tamen cognoſcit ſuper dubio iuriſdictionis: vt hîc. Prætereà, qui aliàs repellitur propter commodum, non repellitur, quando commodum venit incidenter, aut ſecundariò. l. j. in fi. ff. de autho. tu. ¶ Hinc eſt, quòd legatarius nõ repellitur à teſtificando in cauſa teſtamen
a ti: licet agatur de eius ſecundario cõmodo. ſ. legatarijs. inſti. de teſta. cum ibi allegatis. Et ita ſeruaretur in Practica, ſecundum Imo. vbi. ſ. Pro quo vide Bald. in dicta l. ij. ſi quis in ius. vbi dicit iſtam eſſe veritatem, quòd cõmodum incidens ſportularum, vel ſimile, non impedit huiuſmodi cognitionem dubij iuriſdictionis. Et ſequitur Andr. Sicu. hîc propter dictum Dy. & aliorum in. l. ſi cui. ſ. fi. ff. de leg. j. vbi fideiuſſor non repellitur in cauſa correi principalis. Et quia iſta incidentia, non conſy-
b derãtur. l. cum proponas. C. de reb. cred. Nihilominus[b] b ſequenda eſt opinio dictę glo. propter authoritatem ſequacium ſuorum. Et idem gloſſ. magna in principio. & glo. in. d. l. ſi quis ex aliena. ¶ Limita primò: Dummodò ſit dubium de iuriſdictione. ſed quando eſt certum non repellitur ordinarius propter cõmoda, vel incommoda. Bal. in. d. c. j. an apud iudicem. allegat. l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſdi. om. iudi. ¶ Limita ſecundò: Dummodò ſportulæ pertineant ad iudicem: ſecus ſi habent applicari ſedi, vel dignitati. Bald. de reſti. ſpolia. c. conquerente. poſt prin. allegat auf. bona damnatorum. C. de bo. dam. ¶ Limita tertiò, Dũmodò ſit cõtentio de iuriſdictione inter partes concordes, & iudicem. Secus ſi eſt quęſtio de iuriſdictione inter litigantes: quia tunc non procedet. d. glo. Alex. in. d. l. quidam. vj. col. arg. gl. in. c. ſtatutum. in verbo copia. de reſcriptis. in. vj. de qua ſ. in. vj. fallentia. De quo tamen dubito: quia etiam vbi partes contendunt, militat ratio affectionis & commodi. ¶ Limita quartò: niſi commodum ſportularum non haberet veroſimiliter corrumpere animum iudicis: vt hîc per But. Do. Abb. & Imol. dicentes: in hoc debere attendi quantitatem ſportularum & qualitatem iudicis. arg. c. ex diligenti. de fim. Et idem ſentit Imol. in. d. c. cæterum. dicens, quòd glo. in. d. l. de iure. nõ eſt ſine dubio. ſaltem, quando commodum ſportularum eſſet modicum. & ita etiam refidet Alex. in. d. l. ij. in addi. nouis. ¶ Pro quo vide Bal. in. d. c. literas. j. col. vbi dicit, quòd ſportulæ ſolę non faciunt iudicem ſuſpectum: quia dãtur pro labore officij. & eſt modicum lucrũ. allegat tex. in. ſ. ne autem labor. in auf. de iudi. ¶ Demũ ſi conſydera quòd de iure canonico videtur ſuperflua iſta inueſtigatio, per. c. cum ab omni. de vi. & ho. cle. niſi conſuetudo eſſet in contrarium: cuius validitatem examinãt ibi ſcribentes. ¶ Conſydera etiam quòd de iure ciuili ſportulę videntur eſſe paruę quantitatis. per. d. ſ. ne autẽ. & iij. q.
-{ iij. *c. iudicis. ſ. *offeratur. niſi conſuet udine, vel ſtatuto augentur. & tunc ſequere prædicta alibi nõ ita ordi-
29 nata. ¶ Fallit nonò, † Vbi reſcriptum eſt falſum: quia iudex deputatus per tale reſcriptũ, nõ poteſt pronũtiare ſe eſſe iudicẽ, etiã ſi hoc ignoret. vnde detecta poſtmodũ falſitate, omnis proceſſus declarabit nullꝰ. Inn. Io. An. But. & omnes hîc. quia fabricator falſi reſcripti nõ

videtur cõtra gl. in. d. c. ſtatutum. in verbo copia. ¶ Sed dic quòd nõ eſt contra. attenta declaratione ipſius Domi. in. d. c. cum perſonę. dum intelligit dictam glo. quando partibus contendentibus, iudex adhęret vni parti. Sed nos loquimur, vbi ex officio mouef. & ita etiã egregiè declarat Ab. de ap. ſolicitudinẽ. iij. col. ibi: ego puto. quia qñ partes diſputant inter ſe, debet iudex eis dimittere diſputationẽ: poſteà iudicare an ſit iudex. ſecus quãdo procedit ex officio per inquiſitionem: quia licet ſit loco partis & iudicis: tamẽ cognoſcere poteſt, an ſua ſit iuriſdictio: quia agitur de aliquo eius commodo, defendat ſuam iuriſdictionem: cum ad hoc teneatur, ex quo tenet locum partis. Inducit tex. iuncta gloſſ. in. d. c. cum perſonæ. quicquid dicat hîc Butr. ſecundum eum. ¶ Sed reputant ſemper difficile aſsignare rationem differentiæ, quare eſt, quòd quando iudex & pars ſtant pro iuriſdictione: ipſe tunc cognoſcere non poteſt. & quando ſolus ſtat pro iuriſdictiõe, cognoſcere poſsit: qa ſi ratio primi caſus eſt, quia facit ſe ſuſpectum: eadem ratio videtur in ſecundo caſu. Simili modo, ſi in ſecundo caſu non eſt ſuſpectus, ex quo de nullo eius cõmodo agitur: eadem ratione nõ deberet eſſe ſuſpectus in primo caſu. Poteris cogitare: quia pro primo dicto eſt glo. in. c. ſtatutum. Pro ſecundo eſt text. in. d. c. ſi iudex. & ideò cum ab iſtis verbis Abb. hîc, & Domi. in. d. c. cum perſonæ. nõ poſsit abſq; periculo recedi. Dicam⁹, q̃ vbi procedit ex officio, cõſyderatur quod ad hoc tenetur ſic, vbi partes contendunt. ¶ Fallit ſeptimò, † Quando excipitur, q̃ locus contractus, vel delicti non eſt de iuriſdictione citantis: quia nõ poteſt de hoc cognoſcere. But. hîc, quia ex pronuntiatione fieret cõmodum pronũtiandi. Allegat notata de iudi. c. cæterum. de verbo. ſigni. c. ex parte. de cenſi. c. venerabili. de app. ad audientiam. & ſequitur ſimpliciter Abb. hîc. ¶ Sed aduerte: quia iſtud eſt quod ponit hîc Butr. pe. char. ibi: hoc puto verũ. Et intelligit hoc, quando volens cognoſcere, prætendit locum eſſe ſubiectum ratione proprietatis: quia tunc vltra iuriſdictionem ex pronuntiatione fieret commodũ pronuntianti. ſed ſi prętenderet ſubiectum ſibi locum ratione nudæ iuriſdictionis, bene cognoſcere poſſet. Et in hoc latè inſiſtit Butr. contra Gul. de Suza. in auf. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi oportet. ¶ Nec dicit alteri præiudicare in poſſeſsione, etiam ſi cognoſcat iſte de principali: quia poſſeſsio non perditur ſine animo. & ignorans non habet animum amittendi. l. iij. ſ. in amittenda. ff. de acqui. poſ. Et licet iudex iudicet, quòd ad eũ ſpectat cognoſcere de maleficio, vel contractu habito in tali loco: quia locus ille de ſua iuriſdictione eſt: non propter hoc ſit præiudicium, niſi partibus. Et licet cognoſcat alius, non perdit iuriſdictionem, vel poſſeſsionem: per regulam, res inter alios. Item licet iſte turbet iuriſdictionem alteri; tamen non perdit eam: niſi eijceretur de tota, per modũ, qui notatur de capel. mona. c. cũ dilectus. & de poſtu. Præla. c. bonæ. ſuper gloſ. iij. Nam licet de vna, vel pluribus cauſis cognoſcat, non extenditur iſta poſſeſsio iniuſta: niſi ad cauſas, de quibus cognoſcit. arg. l. quod meo. ſ. fi. ff. de acqui. poſ. Et contra iſtum eſt intentandum interdictum vti poſsidetis, non vnde vi. ſecundum Inno. Ioan. An. Butr. & Do. hîc. Tangunt etiam hic But. & Do. vtrum debeat præmitti iſta ſummaria cognitio, ſcilicet an locus ſit de iuriſdictione citãtis, & debeat pronuntiari ſuper hoc: cõcludentes, q̃ ſic. contra Bart. in. l. ij. ff. ſi quis in ius voca. Quod omitto: quia Alex. ponit ad ſaturitatẽ in. d. l. ij. & alĩs dixi poſt Abb. de fo. compe. ſi clericus. quibuſdam additis & ordinatis vltra Alex. ¶ Fallit octauo, † Vbi vertitur commodum ſportularũ. gl. trita in. l. de iure.[a] in verbo prouinciæ. ff. ad municipales. quã Bar. ſequif & reputat mirabilẽ in. l. ſi quis ex aliena. ff. de iud. & idẽ Bar. in. l. ij. ff. ſi quis in ius voc. nõ ierit. Sicut etiã cõmodũ familiaritatis, vel ſanguinis reddit iudicem incõpetentem. Licet in cauſa principali non ſpectet commodum, vel incõmodum: vt ſcis. ¶ Similiter Bal. in. c. j. an apud iudicem, vel curiam dicit, q̃ iudex repellitur non ſolùm propter intereſſe totale: ſed etiã propter intereſſe particulare burſale ipſius iudicis. Et idem dicit Bal. in. c. literas. j. col. de præſum. quoties tractatur de proprio quæſtu bonorũ ſuperioris. Illam gloſſ. ſequitur etiam Bald. in. c. imperia lem. ſ. prætereà. el. iij. de prohi. feu. alie. per Fed. & Ang. in. l. j. C. ne quis in ſua cauſa. & But. de iud. cæterum. vij. col. Contrarium tenet Imol. in. d. l. quidam conſulebãt. quia delegato debentur ſportulæ. ſ. ne autem. in auf. de iud. & tamen cognoſcit ſuper dubio iuriſdictionis: vt hîc. Prætereà, qui aliàs repellitur propter commodum, non repellitur, quando commodum venit incidenter, aut ſecundariò. l. j. in fi. ff. de autho. tu. ¶ Hinc eſt, quòd legatarius nõ repellitur à teſtificando in cauſa teſtamen
a ti: licet agatur de eius ſecundario cõmodo. ſ. legatarijs. inſti. de teſta. cum ibi allegatis. Et ita ſeruaretur in Practica, ſecundum Imo. vbi. ſ. Pro quo vide Bald. in dicta l. ij. ſi quis in ius. vbi dicit iſtam eſſe veritatem, quòd cõmodum incidens ſportularum, vel ſimile, non impedit huiuſmodi cognitionem dubij iuriſdictionis. Et ſequitur Andr. Sicu. hîc propter dictum Dy. & aliorum in. l. ſi cui. ſ. fi. ff. de leg. j. vbi fideiuſſor non repellitur in cauſa correi principalis. Et quia iſta incidentia, non conſy-
b derãtur. l. cum proponas. C. de reb. cred. Nihilominus[b] b ſequenda eſt opinio dictę glo. propter authoritatem ſequacium ſuorum. Et idem gloſſ. magna in principio. & glo. in. d. l. ſi quis ex aliena. ¶ Limita primò: Dummodò ſit dubium de iuriſdictione. ſed quando eſt certum non repellitur ordinarius propter cõmoda, vel incommoda. Bal. in. d. c. j. an apud iudicem. allegat. l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſdi. om. iudi. ¶ Limita ſecundò: Dummodò ſportulæ pertineant ad iudicem: ſecus ſi habent applicari ſedi, vel dignitati. Bald. de reſti. ſpolia. c. conquerente. poſt prin. allegat auf. bona damnatorum. C. de bo. dam. ¶ Limita tertiò, Dũmodò ſit cõtentio de iuriſdictione inter partes concordes, & iudicem. Secus ſi eſt quęſtio de iuriſdictione inter litigantes: quia tunc non procedet. d. glo. Alex. in. d. l. quidam. vj. col. arg. gl. in. c. ſtatutum. in verbo copia. de reſcriptis. in. vj. de qua ſ. in. vj. fallentia. De quo tamen dubito: quia etiam vbi partes contendunt, militat ratio affectionis & commodi. ¶ Limita quartò: niſi commodum ſportularum non haberet veroſimiliter corrumpere animum iudicis: vt hîc per But. Do. Abb. & Imol. dicentes: in hoc debere attendi quantitatem ſportularum & qualitatem iudicis. arg. c. ex diligenti. de fim. Et idem ſentit Imol. in. d. c. cæterum. dicens, quòd glo. in. d. l. de iure. nõ eſt ſine dubio. ſaltem, quando commodum ſportularum eſſet modicum. & ita etiam refidet Alex. in. d. l. ij. in addi. nouis. ¶ Pro quo vide Bal. in. d. c. literas. j. col. vbi dicit, quòd ſportulæ ſolę non faciunt iudicem ſuſpectum: quia dãtur pro labore officij. & eſt modicum lucrũ. allegat tex. in. ſ. ne autem labor. in auf. de iudi. ¶ Demũ ſi conſydera quòd de iure canonico videtur ſuperflua iſta inueſtigatio, per. c. cum ab omni. de vi. & ho. cle. niſi conſuetudo eſſet in contrarium: cuius validitatem examinãt ibi ſcribentes. ¶ Conſydera etiam quòd de iure ciuili ſportulę videntur eſſe paruę quantitatis. per. d. ſ. ne autẽ. & iij. q.
-{ iij. *c. iudicis. ſ. *offeratur. niſi conſuet udine, vel ſtatuto augentur. & tunc ſequere prædicta alibi nõ ita ordi-
29 nata. ¶ Fallit nonò, † Vbi reſcriptum eſt falſum: quia iudex deputatus per tale reſcriptũ, nõ poteſt pronũtiare ſe eſſe iudicẽ, etiã ſi hoc ignoret. vnde detecta poſtmodũ falſitate, omnis proceſſus declarabit nullꝰ. Inn. Io. An. But. & omnes hîc. quia fabricator falſi reſcripti nõ

¶ De iure. Vide ibi. do. Alexã. & Card. in Cle. j. ſ. abbates. de excęſſi. Præla. quod verum in ſportulis magnis: aliàs nõ. Alex. ſing. in. d. l. ij. alle. in tex. ff. ſi quis ius di.

¶ Nihilominus. Adde tu, q̃ iſta opinio Feli. eſt reprobata, & malè dicit. Tu tene qđ poſtui. ſ. iſto tex. in ver. an ſua ſit iuriſdictio. vbi feci additio. ad illa, quæ fuerunt dicta ibi per Feli. & ibi poſui veritatẽ iſtius dubij: à quo non recedas, nec conſulendo, nec iudicando.

potuit dare iuriſdictionẽ l. priuatorũ. C. de iuriſdi. om. iud. Eſt verũ quòd Bart. in l. præſcriptione. in. iiij. col. C. ſi contra ius. intelligit hoc eſſe verum, quãdo falſitas
a eſt manifeſta: aliàs nõ. [a] qa ipſe iudex, cui videt reſcriptũ dirigi: licet ex eo non acquirat verè iuriſdictionẽ: tamẽ cõſtituitur in quaſi poſſeſsione iuriſdictionis, propter quod habuit iuſtam cognitionẽ & pronuntiationẽ. l. ſi arbiter. C. de ſen. Sed Bal. ibi in pen. col. tenet oppoſitũ: quia dicere, ꝙ cõſtituat in quaſi poſſeſsiõe, eſt ridiculũ: quia eſt ꝑſona omnino priuata. & in iſtis incorporalib⁹ requirit aliquis titul⁹. l. ij. C. de eo q pro tu. ¶ Nõ dicas: ergo ſemper opponeſ exceptio falſi: vt nõ poſsit cognoſcere: qa imo poterit, & ipſa veritas iuſtificabit proceſsum: qa ſi exceptio erit vera, proceſſus erit nullus: ſi falſa: tenebit. ¶ Plus dicit ſe dicere, ꝙ etiã ſi reus cõfiteret reſcriptum eſſe verũ, & poſteà appareret falſitas, nihil operabitur cõfeſsio. allegat no. per Inn. de exce. cũ venerabilis. ¶ Similiter dicit Sali. in. d. l. præſcriptiõe. iiij. col. ver. quæro quãdo exceptio. ꝙ ſentẽtia per quã talis pronuntiat ſe iudicẽ, nõ trãſit in rẽ iudicatã: qa deficit ſubſtãtia delegatiõis, & acta per eũ retro ſunt nulla: per. l. licet. C. de proc. Et ideò de iſta falſitate poterit quandocunq; opponi. iuxta l. querelã. C. de fal. Et ſubdit poſt Io. An. hîc, ꝙ ſi iudex videt eſſe probabile dubiũ ſup falſitate, ſuperſedeat cõſulto ſuperiore. Sed ſi dubiũ nõ eſt probabile, ꝓcedat: & ſi tandẽ apparuerit falſitas, ruent omnia. ¶ Similiter Raphael Ful. ibi refert Io. An. hîc dicere, ꝙ talis ſentẽtia eſt omnino nulla. per. c. ſua. de offi. vica. pro quo allegat. l. licet. C. de proc. vbi ſententia ſuper idoneitate mãdati procuratorij non valet detecta falſitate. Vnde idẽ in mandato delegatorio. l. & qa. ff. de iuriſdi. om. iud. Reſpõdet ad. l. puniri. C. ſi contra ius. allegatã per Bar. ꝙ nõ loquiſ in exceptiõe falſitatis reſcripti, ſed precũ. Reſpõdet etiã ad dictam. l. ſi arbiter. C. de ſen. ꝙ ibi cõcurrebat cõmunis error & volũtas & authoritas ſuperioris: hîc nullũ iſtorũ. Et dicit ꝙ caſu, quo ſententia teneret, eſſet locus reſtitutioni in integrũ per totum titulũ. C. ſi ex falſis. in. l. qui agnitis. ff. de excepti. Et hoc Bar. non negaſſet ſecundum eum. ¶ Similiter dicit Bal. in. l. ij. vlti. col. ibi nunc de octauo. C. de ſer. ꝙ obediendũ eſt Prælato minus iuſto, qui eſt in pacifica poſſeſsione: dũmodò concurrat authoritas ſuperioris. Secus in eo, qui nũ quã fuit fretus authoritate ſuperioris: ſed fortè per falſas literas obtinuit reputari prælat⁹. allegat Imo. hîc. Cũ iſtis cõcordat Ang. in. d. l. ij. in. vij. fallentia. ff. ſi quis in ius voc. & Imo. in. l. quidã cõſulebãt. xv. &. xxv. col. ff. de re iu. & optimè inſiſtit But. hîc. xxv. col. dicens, ꝙ tale reſcriptũ nõ põt ſuſtẽtare proceſſum: neq; in principali, neq; in incidẽti, quia iſte cõmunis error nõ habet fundamẽtũ, prout habeẽ in. l. Barbari⁹. ff. de offi. præſi. ¶ Iſta multum important. Patet ex dicto Cal. hîc: vbi dicit ſe obtinuiſſe in facto. notarius ſcripſit qualiter vnus ex delegatis cõmiſerat collegis vices ſuas inſolidũ: & verè cõmiſerat ſimpliciter: & ſic ambobus ſimul: alter delegatus propter hanc ſcripturã pronuntiauit ſe iudicẽ cõpetentẽ, & ſubdelegatum inſolidũ: nec fuit appellatũ ab interlocutoria. qa certè ſecundũ eũ nõ tranſiuit interlocutoria in rem iudicatam. nec valuerũt poſteà geſta, licet haberet delegatum & partem ſubdelegatam, quia in alia parte ſubdelegationi nõ potuit notarius eum facere iudicem. Per hæc infert aliud Bu. hîc. Quòd ſi iudex pronuntiat inſtrumentum procurationis verum, cum ſit falſum, valet pronuntiatio: ſed non præiudicat domino abſenti, niſi vellet ratum habere ex preſsè, vel tacitè, appellãdo in principali. iuxta. l. iij. §. falſus. ff. rem ra. ha. ¶ Non obſtat. l. j. §. j. ff. quòd falſo tutore aut. vbi iudex pronuntiat quem tutorem, qui nõ eſt, facit eum tutorem, quia ſecundum But. poteſtas dandi tutorem, depẽdet à iudice: ſed poteſtas dandi procuratorem, non. Infert etiam But. ad alia, vt illa, quæ omnia clarius refert & ſequitur Domi. hîc. Adde in hoc vltimo Bal. in dicta. l. licet. vlti. col. C. de procu. vbi dicit, ꝙ ſi iudex pronuntiat procuratorem eum, qui non eſt, non fundatur per hoc iudicium factum cum eo. & reſpondet ad illud de tutore, vt eſt dictum. Subdit tamen, quòd is, contra quem eſt lata hæc ſententia, tenetur ei parère, ſi non appellauerit ab ea. Sed abſens cuius nomine iſte veniebat, qui nunquam interfuit in iudicio, non patitur præiudicium ex iſta ſententia. Et idem Bald. in l. falſus. xij. colum. ibi: ad quartum venio. C. de furt. Dicit tamen Saly. in. d. l. licet. allegando Ioan. An. hîc, quòd ſi pars, quæ non appellauit, probaret iſtum nõ eſſe procuratorem, debet iudex hanc interlocutoriam reuocare. Cum iſtis concordat hîc And. Sic. referens aliqua ex prædictis, & quod notat Bartol. conſil. lxxxij. punctus talis eſt. Et ponit latè de multiplici falſitate poſt Bald. in dicta. l. falſus. quem tamen non allegat. ¶ Et conſydera, quòd iſte text. non facit ad quæſtionem: quia non loquitur de reſcripto falſo, ſed de vero continente falſitatem. Et inſurgit contra Abb. hîc: dum dicit, ꝙ iſte ſit intruſus. Nã intruſus dicitur, qui ſe ingerit. capit. cũ iandudum. de præbẽ. &. c. dudum. ij. de elect. Sed iſte nõ ſe ingeſsit. Ignorabat enim literas, quibus paruit, eſſe falſas. Et cũ iſtis in effectu reſidet, nihil dicẽs de his, quæ ſequuntur. Cum iſtis etiam concordat Dominic. in capitu. j. v. colum. ibi: vnde concludit de reſcrip. in. vj. allegando But. hîc. & idem Imo. in Clemẽ. j. antepen. col. ibi: hoc credit dominus. Ant. de excõ. Ang. in. d. l. ſi arbiter. & in. l. j. C. ſi à nõ com. iu. & in d. l. quidã. circa medium. & But. in. c. per tuas. primo no. de ſent. excõ. ¶ Li
30 mita tu diligenter iſta cõia dicta quatuor modis. † Primò dummodò literæ ſint falſæ: quia tales non dant iuriſdictionẽ: ſecus ſi ſunt veræ, tamen per falſi ſuggeſtionem, vel rei taciturnitatẽ obtẽtæ: quia tũc dant iuriſdictionẽ tam ſuper principali, quã ſuper dubio iuriſdictionis. & ſententia lata ex eis trãſit in rem iudicatam. Egid. deci. Rotæ. xxviij. iudex datus. allegat Inn. ſ. e. c. cæterũ. Reſpondet ad iſtũ tex. in verbo nõ eſt aliquatenus procedendũ. & ſic loquitur in principali: quia intelligitur, quando eſt oppoſita exceptio ſubreptionis: quia illa eſt præiudicialis & dilatoria. Sed ea omiſſa ſecus: per not. in d. c. cæterum. Vult dicere, ꝙ ſurreptio in iſtis non vitiat ipſo iure. & ideò valet proceſſus etiã detecta demũ ſubreptione: vt dicetur j. eo. c. ad audientiam. Et adde quod dicetur j. eo. c. ſi dilecta. tangendo quando. l. Barbarius. habet locũ in delegato, quando non eſt defectus in perſona delegati, ſed in commiſsione. ¶ Limita ſecũdò ſubtiliter. Dummodo vitium falſitatis habeat hanc qualitatem, quod non emanauit à Principe. Secus ſi emanauit à Principe: quia licet aliâs ſit prorſus nullum: tamen valebit ſententia ſuper competentia, ſi ab ea nõ appellatur vt dixit ſingu. Lapus in capitul. primo. de reſcript. in. vj. & ſequitur ibi Domin. in. v. colum. & But. Abb. & Dominic. hîc. Puta ſi in caſu dicti capitul. primi. iudex pronuntiauerit ſe competentem: quia ſi nõ appellatur pronuntiatio tranſit in rem iudicatam. & hoc propter authoritatem ſuperioris, à quo emanauit: per dictã. l. Barbarius. Et licet ſit nullum quo ad eius effectum, tamen non eſt ſimile falſo: quia non caret omni primordio veritatis: vt hîc pulchrè per Butr. Pro quo facit. l. cum filius. §. hæres meus. de lega. ſecundo. ibi: nec in totum falſum videri, quòd veritatis primordio iuuaretur. vnde dicit Bald. in. l. data. vicesima columna. ibi: ſed dubium eſt. C. qui accu. ꝙ qui facit inſtrumẽta, ſicut tabellio: & non eſt: punitur pœna mortis. Sed ſi ſemel fuit creatus tabellio, ſed priuatus, non punietur pœna mortis: quia iuuatur primordio veritatis. allegat. §. qa verò ſimile. in auf. de nõ alie. Et ſeq; Ana. de crimine falſi. c. accedẽs. in fi. fa
cit. l.

a ¶ Reſcriptũ falſum ꝙ nõ tribuat iuriſdictionem: Bar. intelligit hoc eſſe verũ, quando falſitas eſt manifeſta: aliàs nõ. Ad de tu, quòd cõtra Barto. tenent omnes Canoniſ. in iſto. c. ſuper literis. Adde Bald. in l. j. C. de collu. de tegen. Ludo. Ro. in conſi. ſuo. cccxxx. incipien. circa primum.

cit. l. fi. ff. de decu. vbi reliquæ multũ operanſ. cũ cõcor. quas poſui titu. prẽcedẽ. in. c. quæ in eccleſiarũ. ad fi. ibi. fallit. v. ¶ Hoc dictum Lapi ſequitur Bu. in. c. ij. vj. col. ibi: etiã & alia ratio. de dila. dicẽs, ꝙ licet data falſitate reſcripti, nõ valeat proceſſus: tamẽ ſecus ſi reſcriptũ eſt aliâs nullũ: vt ex defectu perſonæ impetrantis: vt per Lapũ. vel ſi eſt à falſo procuratore obtentum. & ideò hoc caſu iud ex carens funditus iuriſdictiõe, poteſt de ea cognoſcere, niſi eſſet incapax: vt. ſ. in. ij. fal. lſtud dictum Lapi. pulchrè ſequitur Inno. in. d. c. ij. vl. col. Bu. ſ. e. c. cum ordinẽ. in fi. Lud. cõ fi. ccclxxxiiij. in fi. Imo. in cle. ſi appellationem. viij. col. ibi: nõ obſtat, quia tertio. de app. Pet. de Anch. in. c. ordi. antepe. col. ibi. & ſubdit notanter. de ap. in. vj. ¶ Bu. de ap. c. ſi duobus. vlt. col. ibi: ſed nullã funditus. & in. c. ex ratiõe. vlt. col. ibi. hæc puto vera. eo. tit. & But. ſ. eodẽ. c. paſto. in prin. in. v. col. Per iſtud. d. Lap. dixit Do. in. c. j. ad fi. de offi. deleg. in. vj. ꝙ ſi conſeruator pronuntiet iniuriam notoriam: per hoc facit ſe iudicẽ, etiam ſi verè nõ ſit notoria: ſi à tali pronuntiatione nõ appellatur. Cũ iſto dicto Lapi concordat Ang. in. l. j. ad finem. C. ſi à non compe. iudi. Et Bar. in l. ex quacunq; iij. col. ibi: hoc dictum gloſ. ff. ſi quis in ius voca. Et Abb. poſt But. j. eo. c. ex parte. vj. col. ibi. Et nota iſtum intellectũ dicẽs ſecundũ vnũ intellectũ probari ibi clariſsimè, ꝙ reſcriptũ nullũ aſſumit vigorem, ſi orta contentione ſuper nullitate iudex pronuntiat validum: & non appellatur: dummodò nõ ſit falſum ſecundũ eũ. Et idem Domi. j. eo. Rodulphus. in ſi. quem referam j. xij. fallen. dicens, ꝙ iudex carens funditus iuriſdictione efficitur iudex per hãc pronuntiationem. ¶ Per iſtud dictum Lapi ſequitur alius effectus magnus. quòd etiã vbi primũ reſcriptũ eſt reuocatũ ipſo iure per ſecundũ: vt quia ſecundũ eſt motu próprio. vel cũ clauſula decreti: ſi tamen primus iudex pronuntiat ſe competentem: & nõ appelletur, valebit ſententia. Et ita Imol. ſ. eo. c. cæterum. xj. col. quod multũ importat ad ea, quæ dixi ibi in vlti. articu. in tertio corollario. & in prima & ſecũda reſtrictione. Tamen ſi erit vera ſecũda reſtrictio, quæ ſtatim attẽtabitur: vt hoc dictũ Lapi: iſta illatio Imo. nõ ꝓcederet: quia vbi ſunt dicte ꝙ clauſulæ iudex ſcit ſe carere funditus iuriſdictiõe: ideò proceſſus nullus: vt ibi dicetur, tamen cogita. ¶ Reſtringe dupliciter hoc dictum Lapi. Primò, niſi poſteà appelletur à ſentẽtia diffinitiua lata per delegatum in negotio principali: quia corã iudice appellationis adhuc poteſt opponi iſta exceptio, quæ reddit iudiciũ retro nullũ: etiã oppoſita in cauſa principali & repulſa per interlocutoriam à qua nõ fuit appellatum. & talis interlocutoria poterit reuocari ſecundum Domi. in. c. fina. in. ij. not. de appell. in. vj. per illum text. quem dicit bene notandum ad limitationem Lapi, vbi. ſ. de quo exclamat Phi. de appel. cum ceſſante. xix. colum. ibi. xiij. limi. ſubdens in fin. illius limitationis hoc eſſe intelligendum, dummodò pars non conſenſerit in iudicem. & ita dicit limitandum Barto. in. d. l. ij. ſi quis in ius. ¶ Conſydera hoc vltimum verbum ad quod nihil allegat, & eſt ſatis importans & aliqualiter dubium: quia ſatis videtur in iudicem conſenſiſſe non appellando ab interlocutoria: niſi dicas, quòd ſciebat ius ſuum ſaluum durare in appellatione ad diffinitiua. ergo taciturnitas ibi non nocuit. l. ſicut. §. non videtur. ff. quib. mod. pign. vel hyp. ſol. ¶ An autem ex eo, quòd litigauit in principali videatur in iudicem conſenſiſſe, adeò quòd nõ audiatur amplius ſuper dicta interlocutoria. Hoc etiam ipſe non ponit, & fortè ſentit quòd nõ: tamen cautum eſſet proteſtari, quòd non intendit in iudicem cõ ſentire: niſi quatenus de iure tenetur. iuxta theoricam Innocen. de elect. c. Cumana. de qua dixi titu. præceden. cum. M. Et iſtud etiam pendet ab alio articulo, quando in prorogatione ſufficiat tacitus cõſenſus. de quo in. c. j. j. de iudi. ¶ Reſtringe ſecundò hoc
31 dictum Lapi. † Dummodò iudex neſciat de nullitate reſcripti: quia ſi ſcit, pronuntiatio non valeret: vel id quod dicit hîc Abb. in. v. caſu. & Cardi. in Clemen. ij. in. iij. q. vt lite pẽden. per text. de appella. c. ſi duobus. Idem ſi eſſet ignorantia excuſabilis. ſecundũ Hoſtien. in. d. c. ſi duobus. & ibi dixi in fine. Et licet iſti loquantur de iudice procedente in principali, quando caret funditus iuriſdictione: tamen eadem ratio eſt in delegato, vel alio pronuntiante ſe competentem. Secus ſi eſſet iuriſdictio elidibilis: quia licet iudex hoc ſciat, tamen ſi pronuntiat de competentia, & non

appelletur, valebit proceſſus. gloſſ. in dicta Clemen. ij. in verbo, cõpetẽte. dixi aliquid. ſ. eodem. c. cũ ordinẽ. & latius in. d. c. duobus. ¶ Reſtringe etiam dictum Lapi: dummodò pronuntiatio competentiæ ſit expreſſa. Secus enim ſi tacita: puta per proceſſum ad vlteriora. Domi. j. eodem. Rodulphus. in fin. quem referam j. in. xij. fallentia. in qua hoc probatur latius. ¶ Limita tertiò hanc nouam fallentiam: niſi delegatus haberet aliàs ordinariam: per quam etiam cognoſcere põt, an ſua ſit iuriſdictio: quia tunc bene cognoſcere & pronuntiare poteſt ipſemet de falſitate reſcripti delegatorij. & valebit proceſſus, nõ obſtante detectione falſitatis. Angel. in. d. l. ij. vij. fallentia. quia ceſſat dicta ratio, ꝙ ſit funditus omni iuriſdictione priuatus. allegat Inn. in. d. c. ij. de dila. in glo. magna, ibi: hoc autẽ fatemur. ¶ Cõtrarium tenet Imol. in. d. l. quidam. xxv. col. quia quo ad illã cauſam eſt delegatus, non ordinarius: ideò cenſetur omnino priuatus. Pro quo facit quod not. In. An. But. Abb. & Imo. de præſcrip. cum ex officij. cum cõcordan. quas ibi poſui: dum dicitur ibi, ꝙ ſi habens ordinariam putat ſe habere delegatam, quam nõ habet, & procedat ex delegata, non valet proceſſus propter ordinariam. per. c. cum ſuper. de offi. deleg. Ita hîc, cum animus iudicis pronuntiantis ſe iudicem, ſit procedere ex delegata, & eam non habet: nihil operabitur ordinaria. ¶ Conſydera, ꝙ iſta impugnatio habet locum tenendo, ꝙ pronuntiauerit ſe eſſe delegatum, & non erat propter falſitatẽ reſcripti. & hoc eſt clarum, quãdo reſcriptũ videbatur eumfacere delegatum. Sed ſi erat reſcriptum per talia verba, per quæ non videtur effici delegatus, ſed excitari poteſtas ordinaria: quod quando ſit, traditur per Bu. & Imol. de offi. ordi. c. licet. & ibi dixi: tunc poſſet eſſe dubium, an dicta pronuntiatio competentiæ valeret. Et licet nullus hoc tangat, quem viderim: tamen dici poſſet, ꝙ aut vtitur verbis denotatibus, ꝙ credit ſe iudicem vigore reſcripti. & non valeat pronuntiatio: per. d. c. cum ſuper. Aut ſimpliciter dicit ſe iudicem: & tunc cum præſumatur pro iudice. de re iudi. c. ſicut. & præſumatur eligere viam, per quam actus valeat. l. iij. ff. de milita. teſta. videtur, ꝙ in dubio voluerit dicere ſe iudicẽ, nõ ex capite reſcripti: ſed ex capite iuriſdictionis ordinariæ, quam putauerit excitatam. Et iſtud fortè procederet: niſi verba libelli & actorum, quæ præceſsiſſent hanc interlocutoriam, expreſsè loquerentur de poteſtate virtute reſcripti: qa tũc verba ambigua ſententiæ referentur ad acta. iuxta glo. fin in. c. ſi confirmationem. de elect. in. vj. & Barto. in. l. ſi quis ad exhibendum. ff. de except. rei iud. de excep. c. pe. Et ideò fortè rarò eſſet, quòd eſſemus in dubio in. d. caſu: ſuper quo volui hoc tetigiſſe: vt aperiretur via cogitandi. ¶ Limita quartò hãc nonam fallentiam: niſi coram iudice competenti eſſet oppoſitum de nullitate talis interlocutoriæ latæ ſuper falſo reſcripto. & hac exceptione non obſtante, ſententia fuit confirmata: quia ſi ab iſta non appellatur, nõ poterit amplius de nullitate opponi. Ang. in. d. l. ij. & in d. l. quidam. allegat Inno. in. c. j. &. ij. de cõfirmat, vti. vel inutili. Et hîc ſuper verbo forſan. ibi: ſed ſi poſt omnes. Quia ſecundum eum iſte ſecundus verè eſt iudex: licet malè faciat confirmare ſententiã nullam. ¶ Sed caue. Quia ex dictis doctorũ in. d. c. j. quos retuli. de re iudica. ea, quæ. iſtud videtur intelligendum, quando ſecundus cõpetens cõfirmauit ſententiam latã in principali à dicto delegato, dato per falſum reſcriptũ. Sed ſi falſus delegatus ſolùm pronuntiaſſet ſe cõpetentẽ, & iſta cõfirmaretur à iudice cõpetente, nõ videtur quòd ſecunda tranſeat in rem iudicatã: quia laborat eodẽ vitio, quo prima. Et cum propter iſtã videatur reuertendũ ad primũ: vt expediat negotium principale. de appel. c. vt debitus. non videtur hoc poſsibile: quia cõpetentia iſtius ſecũdi, non põt facere ꝙ primus ſit, vel fuerit in aliquo cõpetens. Sicut vbi confirmat ſententiã in principali: quia tunc ſentẽtia aſſumit vires à confirmante, non à confirmato: licet iſti non aperiant hîc: vt voluiſſem. Cætera de iſta cõfirmatione ſententiæ nullius:
32 dixi in. d. c. ea, quæ. ¶ Fallit decimò dicta regula: † Quãdo iudex non habet iuriſdictionem, niſi ſuper cauſa notoria. & caſus accidens eſſet dubius, & non notorius: quia tunc non poſſet cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio. glo. in. c. accuſatus. in verbo manifeſtè. de hære. in. vj. Dũmodò ſuper iſto dubio velit cognoſcere & pnũtiare tanquã iudex. Sed ſi vellet ſe informare ſup illo, an eſſet

notorium, vel non: extraiudicialiter non vt iudex posset. Ita procedat gloss. maior ibi. dic, ꝙ bene. in. c. j. de offi. dele. in. vj. quam cū prædictis ita adaptat Do. hîc, & in. d. c. j. vj. colū. ibi: sed aduerte. Sicut etiam ad istū finē se informat ille, qui non habet iurisdictionē. Patet j. eo. c. cū contingat. & hoc videtur voluisse Hosti. in. d. c. j. secundū Do. ibi. ¶ Sed Abb. de foro cōpe. c. si clericus. ix. col. ibi. sed tu dic. videtur tenere contra hanc fallentiā: ꝙ imò si negatur qualitas notorietatis, potest cognoscere & pronūtiare super hoc, an subsit notorietas, vel non. & non potest procedere in principali: nisi cōstet de notorietate: quia illa dat iurisdictionem. Ita procedat gl. in. d. c. j. Sed si constat qualitatem notorietatis non subesse, vult tamē iudex inquirere an factum sit cōmissum, etiam, sine illa qualitate, & nō potest; quia sola qualitas notorietatis dat iurisdictionem. Et iste est intellectus glo. c. accusatus. quia inquisitor nō pōt se intromittere de diuinationibus, nisi sapiāt hæresim manifestam. Si ergo non sapiunt hęresim manifestā, non potest inquirere an sapiant hæresim. quia sine notorietate qualitatis, non habet iurisdictionem, sed bene posset inquirere, an sapiant hæresim manifestam. Et iste intellectus ad illas glo. est etiam de mente Imol. hîc. xiij. colū. post Butr. & sequitur Do. in. d. c. accusatus. § sanè. Et puto ista dicta esse vera, quamuis non percipiam vtrum ista fuerit mens gl. in. d. c. accusatus. ¶ Et adde Imo. & Ang. Are. in. l. cōstitutiones. ad fin. ff. de ap. vbi dicunt, quòd si qualitas non fundat iurisdictionem, non est opus de illa ante omnia cognoscere. Puta, an in casu illi⁹ l. reus esset latro famosus: quia etiam sine illa qualitate iudex erat competens. Secus si qualitas erat necessaria, vt in casu glo. in. d. c. j. quam ipsi sequuntur. Et pro ea allegat Are. quod no. Barto. in. l. in illa stipulatione, si Calendis. ff. de ver. obli. vbi dixit, quòd semper & ante omnia probandum est id, quod est fundamentū intentionis iudicis, actoris, vel rei. Facit dictum Inn.
33 de foro compe. cū sit. & quod ibi dixi. ¶ † Fallit vndecimò, quando ista pronuntiatio competentiæ fuit facta absentibus partibus & præsentibus procuratoribus non habentibus speciale mandatum ad prorogandum: iuxta notata de offi. deleg. c. cum olim. el. j. quia nō valet. ita Ang. in authen. hodie. in fin. C. de app. ¶ Si autem processum est contra contumacem eo casu, quo perueniri potest ad diffinitiuam lite non contestata: vel ad primum, aut secundum decretum: tunc dicit But. in. d. l. ij. iij. col. si quis in ius vo. non ie. quòd iudex antequam procedat contra partem contumacem, potest pronūtiare se esse iudicem competentem. & cætera illius iudicij procedent, quia illa sententia facit ius. Sed si hoc non pronuntiaret, pars quādoq; veniens posset dicere illum non esse suum iudicem. & gesta non valere. secundum eum. de
34 quo etiam per Imol. in. d. l. quidam. ¶ † Fallit duodecimò, quando iudex nō pronuntiat expresse competentem, sed tacitè: puta processum ad vlteriora: quia licet aliàs ista tacita pronuntiatio sufficiat ad reijciendum exceptiones impeditiuas processus. c. ex parte. el. ij. de app. Bart. in. l. à procedente. C. de dilati. c. suborta. cum glo. in verbo reprobasse. de re iudi. tamen in casu isto requiritur expressa pronuntiatio. glos. in verbo processus. in fine. in capitul. dispendia. de rescrip. in vj. & in capitul. ij. in verbo quorum. eo. titu. & libro. & vtrobiq; Domi. & Butri. xxiij. colum. & pulchrè Domi. j. eo. Rodulphus. in fi. dicens ibi esse glo. singu. in glos. magna in fi. quam dicit perpetuò menti tenendam: quòd vbi iudex caret funditus iurisdictione per processum ad vlteriora: non videtur validare iudiciū. Et sic licet processus ad vlteriora habeat vim interlocutoriæ: vt videatur repellere exceptionē appositā: vt no. gl. in cle. si. de app. non tamen ista talis tacita pronuntiatio habet vim: vt pronuntiet se iudicem competen. & ad idem allegat dictas gl. Secus dicēs si pronuntiaret se expresse iudicē cōpetentē: quia tunc licet funditus careret iurisdictiōe, valeret processus. allegat Inn. in. c. prætereà. de dila. & quæ ipse dixit hîc. & facit quod dixi. s. in. ij. limitatione nonæ fallentiæ. ¶ Adde etiam huic fallentiæ, quæ dixi opportunè in. d. c. suborta. in. iiij. limitatione ad regulam. d. c. ex parte. & inuenies certos casus, in quibus etiā in proposito sufficiat tacita pronuntiatio ad limitationem dictarum glossarum. & nota maximè tres. ¶ Primus, vbi iudex pronuntiauit procedendum ad vlteriora, obiectis non obstantibus: licet de competentia expresse nil dixerit. ¶ Secundus, quando iurisdictio non erat funditus nulla, sed elidibilis. ¶ Tertius, quando parte præsente & opponente de defectu iurisdictionis iudex processit ad vlteriora: de quibus casibus vide authoritates & rationes ibi
35 deductas. ¶ † Fallit tertiodecimò, si obijcitur iudici delegato, quòd eius iurisdictio est reuocata per secundas literas directas alteri delegato: quia ipse non cognoscit, an sit reuocata, vel non: sed ambo conueniunt. s. eodē. c. pastoralis. Et ita Ange. in dicta. l. ij. vj. fallentia. Et dictū fuit in dicto. c. pastoralis. Et subdit Angel. in. d. l. secunda. vij. fallen. quòd si duo iudices ordinarij contendunt de iurisdictione: quia vnusquisque dicit eam ad se pertinere, cognoscet superior amborum, aut arbitri ab eis eligendi: per text. in. d. l. de iure. ff. ad muni. & in dicto. c. pastoralis.
36 ¶ † Fallit quartodecimò & vltimò, quando opponitur de non iurisdictione delegantis: quia de hoc nō potest cognoscere delegatus. Bal. in. l. ij. C. si à non compe. iudi. Dicit tamē, ꝙ cognoscendo de propria iurisdictione delegata, potest per quandam consequentiam cognoscere de ordinaria: nō tamen vt super ordinaria iudicet: sed bene iudicare potest se non esse iudicem: & sic iudicat de rescripto: sed non de rescribente. Dat simile in iudice, qui pōt iudicare de priuilegiato, non de priuilegiante: vt per Ioann. And. de iudi. ca. cum venissent. ¶ Demum in hoc articulo scias, quòd iudex cognoscēs, an sua sit iurisdictio, non potest assignare terminum ad proponendas dilatorias, ne in parte sit contrarietas. Ab. de excep. capitul. pastoralis. vj. colum. ibi: ego dubito. Habui etiā respondere luce. ¶ Vtrum possit cognoscere & pronuntiare super validitate mandati procuratorij, contra quod aduersarius opponit: & credidi quòd sic: per regulam. l. secunda. ff. de iurisd. om. iudi. cum concord. quas dixi in capitul. prætereà. de offic. delega. videlicet, quòd concessa iurisdictione, censentur concessa omnia sine quibus ipsa expediri non potest. ¶ Et certum est, quòd si non posset adiri & iudicare super legitimitate personarum non posset etiam diffinire articulum competentiæ, in quo est sibi data potestas à lege. Tamen cogita: quia posset replicari, quòd cum pars possit per se comparere, non videtur de necessitate dicta cognitio validitatis mandati. veniunt enim illa, sine quibus iurisdictio expediri non potest, secundum Dominic. in capitul. solet. ad
37 finem. princ. de senten. excom. in. vj. ¶ † Vltimò inquantum Ab. super gloss. in verbo, forsan. refert dictum Archidia. in capitul. vt circa. de elect. in. vj. quòd omnis exceptio peremptoria etiā non notoria potest opponi ante litē conte. dūmodò excipiens offerat
a se incōtinenti probaturū[a]: tamē ipsum non firmat. Adde, ꝙ But. hîc. xvij. col. ibi, sed tunc obuiat. dicit, ꝙ dictū Arc. cōiter non tenetur, per. c. j. de litis conte. in. vj. Et considera rationē, quæ vltra istos multū ei obstat: quia si esset verū hoc dictū, nihil esset speciale in exceptionibus positis in. c. j. de litis contesta. in. vj. & in alijs sibi similibus: de quibus dixit de excep. exceptionem. quę possunt opponi ante litē cōtestatā, licet sint peremptoriæ. Nā etiā illę ita demū dicūtur impedire litis ingressum, si incōtinēti probantur. Secus si exigunt indaginem: vt dicit Bartol. in. l. cum quærebatur. ff. iud.

a ¶ Probaturum. Adde Imo. Fulg. & do. Alex. in. l. nam & posteà. §. sed & si quis. de iureiuran.

ff. iudi. sol. Esset enī secūdū Arch. faciēda vna gñalis fallētia, videlicet dūmodò excipiēs offerat se incōtinēti ꝓbaturū: tūc oīs quęcūq; perēptoria posset opponi ante litē cōtestatā. & in illis nihil esset speciale. & hoc esset absurdū: vt etiā credo dixisse in. d. c. exceptio. Demū etiā vide Lud. cōsi. cccxlvj. vbi extollit istū tex. ad ꝓbandū, ꝙ cū vnus ordinat, & alter ordinationem exequit: act⁹ attribuitur ordinanti, non exequēti. & ad idem allegat plura alia.

SVMMARIVM.

1 *Bona temporalia, licet quādoque sint discreta inter Episcopū & capitulū: tamen iura spiritualia nunquam sunt diuisa inter capitulum & Episcopum.*

2 *Prælatus solus agit & conuenitur sine capitulo & cōuentu pro bonis cōmunibus: etiam si sint communia quo ad administrationem tantùm.*

3 *Capitulum non potest administrare bona communia, Episcopo contradicente: sed administratio pertinet ad Episcopum: etiam capitulo cōtradicente exceptis arduis.*

Prælatus in materia ardua non potest agere sine consensu capituli. post nu. 3. versiculo. prima declaratio.

4 *Capitulum solùm non potest agere sine consensu superioris, etiam pro bonis communibus.*

5 *Capitulum solum licet non possit agere: si tamen præstat cautionem de rato, debet admitti.*

6 *Prælatus solus potest constituere procuratorem.*

7 *Facultas dandi procuratorem, regulatur à facultate agendi.*

Causa ecclesiæ cathedralis non agatur sede vacante. post. nu. 6. versiculo. vacante sede.

8 *Cōsensus superiorioris potest sequi: vbi actus capituli est vtilis ecclesiæ.*

9 *Curator non datur capitulo.*

Consilium suspectum omittitur, quod aliàs esset necessariū, post nu. 9. versiculo. omittitur.

Prælatus solus non potest authorizare in alienatione rerum ecclesiæ: siue sit Episcopus carens capitulo: siue Prælatus inferior carens collegio. post nu. 9. per vnam col. versi. limita Nisi.

CAP. XXI.

EDoceri. ¶ In causa monasterij cōuenit Abbas per rescriptum, in quo nulla fit mētio de cōuentu: nec ꝓpter hoc appellari pōt: nisi cū Abbatis & cōuētus bona essent omnino distincta. h. d. & fient additiones circa dicta Abb. quo ad octo quęstiōes hîc, per eū ordinatas. ¶ Circa primā quęstionē de pactis in fundatiōe apponēdis. Adde quę dicent tit. ꝓxi. c. cū dilectus. vbi oēs ponunt. Aliquid dixi principio quęstionis à me examinatę, de pręiudicio quo ad patronos ex literis Papę. Ad illud de taxatiōe portionū in religiosis, vel de tolerādo vsu suorū lucrorum: adde quæ dixi tit. pręcedē. c. cū. M. immediatè ante materiā protestatiōis: vbi Ab. ponit in fi. in quadā additiōe. ¶ Et qn collegia inferiora possint statuere circa statutū ecclesiæ: vide quæ dixi ti. præcedē. c. cū oēs.
1 Et nota, † ꝙ licet quādoq; bona tēporalia sint discreta inter Epm & capitulū: tamē nō sic in iuribus spiritualib⁹: quia illa nūquam sunt discreta inter Epm & capitulū. Imo. de ver. sig. c. cū clerici. Illa est ratio, quare iuramētū de quo ibi, intelligit nō tm̄ de Epo, sed & de capitulo. Quod bene nota ad limitationē hui⁹ Decretalis & suæ materiæ, secundū Do. hîc. Et idē vult Inn. in. c. clerici in gl. j. de ma. & obe. dicēs, ꝙ spiritualia & dignitates ecclesię sunt cōia. & cōiter tenent ab Epo & capitulo: licet Episcop⁹ sit caput. Allegat. d. c. cū clerici. Bon. tex. cū materia in. c. cum nō liceat. de præscriptio. Quē ꝓ Inn. notat ibi Abb. j. col. ibi: ego verò. ¶ Intellige ista de iure cōmuni: sed consuetudo bene posset disponere, ꝙ administratio iuriū episcopaliū esset diuisa, etiā in spiritualib⁹, secūdū Do. in. c. quāquā. pe. col. xxiij. di. per. c. iij. de cōsue. in vj. & c. si. de reg. in. vj. licet Arch. in. d. c. quāquam. simpliciter sequat Inn. & operat dictū Imo. ꝙ quāuis pacto, vel consuetudine diuidat administratio bonorū simpliciter: ꝑ hoc nō est diuisa administratio spiritualiū, vel eorū, quę nō cōcernunt dignitatē: nisi cōsuetudo specialis illis aliud introducat. quod not. ¶ Circa secūdam. q. adde, quod no. Egi. deci. Rotę. dxcij. Si ꝓcurator. Vbi dixit, ꝙ habens cōmissionē de impetrando cōtra Episcopū, validè etiā nominat in supplicatione capitulum: si & ipsum materia tangat: & cogetur comparere: per istum text.

2 Solus Prælatus † agit, & cōuenitur sine capitulo[a]
a
b & cōuentu,[b] pro bonis cōmunibus, etiā si sint cōmunia, quo administrationē tantū. Inno. & omnes hîc. & cōprobat Abb. latius cæteris. in iij. q. Adde But. Imo. Abb. & Do. in. c. j. de procur. vbi idem tenent. Et firmat Hosti. latissimè in summa. de rescripti præsentatione. §. quæ possunt obijci: versi. xcix. & Specul. in titu. de actore. §. j. vlt. colum. ibi, quid de sacerdotibus. & Card. consil. cccxxxiiij. B. & A. germani. in iij. colū. & Ang. in. l. fin. ff. quod cuiusq; vni. no. Et ideò dicit Ro. de offi. Archi. prima in antiquis. quòd Archidiaconus agit pro iurib⁹ suis sine licentia Episcopi, vel capituli. Et idem latius Rota. de offi. Archi. j. in antiquioribus. Similiter dicit Rot. de except. xiiij. in antiquis. ꝙ vbi prælatus agit nomine suo, & cōuentus, præsumitur agere cū consensu conuentus. allegat c. ea noscitur. de his, quæ fiunt à Præla. & Inno. in. c. veniens. de præscrip. ¶ Similiter Host. de trans. §. quis possit. ij. col. sequitur opinionē cōmunē nō obstante ratiōe tacta hîc in gl. ꝙ ꝓhibitus alienare. &c. quia nō est vera vniuersaliter. Et sequeretur secūdum eū, ꝙ Prælatus, qui iurat nō alienare sine consensu Papę, nō posset esse in iudicio sine eiusdē cōsensu, qđ est absurdum. ¶ Et ideò Bald. in. l. ait prętor. allegata in gl. declarat, quomodò indistinctè nō procedit regula ꝙ q non pōt alienare, non pōt rē in iudicium deducere. Nā pater nō pōt alienare rem filij, circa quam potest agere: vt legitimus administrator. l. j. C. de bonis ma. Idem in tutore. l. iij. §. itē quæri potest. ff. de re. eorum. Vnde dicit secūdū, ꝙ quidā sunt, qui nō habēt ius: neq; administrationem tunc regula vera. Quidā verò habent administrationē, sed non ius in ipsa residens: tunc regula non est vera. Quidam habent ius & administrationē: & tūc verū est hos agere posse, licet interdum alienare nō possint. Exemplū in. l. ij. & iij. §. de his, qui ven. ætatis. Et ad. d. l. ait prętor. vide etiā in ꝓposito Bal. in l. j. ij. col. ibi: extra cōtra prędicta opp. ff. de ꝓcur. Et circa dictā regulā insistit etiā Spec. in. d. ti. de actore. & istis adde Bal. in. l. vnica. xxiiij. co. ibi: modò sequit videre. C. de cōfes. vbi dic, ꝙ Prælatus in bonis cōibus, habet liberā administrationē absq; speciali mādato. Cum istis cōcordat etiā Lap. allegatione. xlix. allegando ad idem Inno. de iudi. c. cum deputati. & de relig. do. c. cum venerabilis. & latè insistit dicēs, ꝙ dicta sua ibi sufficiunt in hoc articulo absq; alia reuolutione chartarum. Adde etiam Archi. in c. si. lxviij. dist. vbi trāsit cū Spe. vbi. s. Pro quo etiam facit glo. in. l. Titiū & Meuium. ff. de admini. tuto. per quam dicit Bal. in. c. j. in. ij. col. qui feu. da. poss. ꝙ habens plenam administrationem nō tenetur alium requirere: ideò Præ-
c latus potest infeudare[c] sine capitulo: quia habet liberam administrationem. Et ad prædicta scito, quòd non omnis habilitatus ad titulum, est habilitatus ad administrationem temporalium. Vnde dispensatus, vt non obstante defectu ætatis possit habere beneficium curatum, non intelligitur dispensatus super administratione bonorum: nisi aliud expresse appareat de voluntate Principis, secundum Pet. de Anc. in. c. j. de ęta. & qua. in. vj. quē sequit Brix.

a ¶ Sine capitulo. Adde Ro. in decisio. ccccl xix. cōfessio. in not. & Spe. in ti. de accu. versi. itē si vnus.

b ¶ Et conuentu. Adde Bal. in marga. ver. prælatus. ver. v.

c ¶ Infeudare. Adde quod voluit Bar. in authē. rē. ad fin. C. de sacrōsanctis eccl. & ibi Ful. Paul. de Ca. & latè per do. Iaso. de May. ibi quē omnino vide. Et an possit locare & fructus vendere, vide not. per d. Soz. cōsi. xxx. ij. incipien. ex his quæ superi⁹. ver. circa primā. q. in j. parte. chart. lxiij. & ver. iij. præ. dicta. chart. lxiiij.

in reperto.in ver.diſpenſatio.in fin.remittens etiam ad Io.An.in
c.ex ratione.de ætate & quali.& in.c.de multa.de præbẽ.Faciũt,
quæ de reſtrictione diſpentionis latè dixi.j.e poſtulaſti. Et ex di-
ctis Abb.hîc denotãtibus liberam adminiſtrationem Prælati bo
nis communibus:intulit latè Maria.conſi.mihi.cxxxv. Prælatus
3 &c.aliâs incipit,ex literis tranſmiſsis.† ꝙ capitulum non poteſt
adminiſtrare bona communia cõtradicente Prælato:ſed ad Epi-
ſcopum pertinet adminiſtratio, etiam contradicente capitulo:
niſi in arduis:vt hîc per Inno.Poſteà ſubdit,ꝙ ſi eſſet ſtatutum,
ꝙ ad Prælatum & capitulum ſimul ſpectet adminiſtratio, debet
intelligi ſecundũ quod ſpectat de iure cõmuni:ſcilicet in arduis
& ſimilibus:non autem in reliquis.Et inducit glo.& Bar.in.l.fi.§.
in computatione.C.de iure delib.vbi ſtatutum exponitur ſecun
dum ius cõmune.& ſic etiam cõſuetudo.c.cũ dilectus.j.ti. proxi.
cũ concor.de quibus per eum:& dicetur ibi.¶ Conſydera,quòd
hoc modo ſtatutum,vel conſuetudo,nihil operarenť. ergo ma-
lè propter doctrinam Bart. in.l.iiij.§.prætor.ff.de dam.infec.cũ
concor.Non ob.glo.in.d.§.in computationẽ.quia ſecundũ Paul.
de Caſtr.ibi,illa & ſimilia intelliguntur,quando aliquis indebi-
tè damnũ pateretur:intelligẽdo ſtatutum contra ius commune.
Secus vbi hoc non concurrit.Sed iſtud ſtatutum nõ inducit dã-
num Epiſcopi:imô maiorẽ canſeruationẽ bonorũ:propter plu-
ralitatem oculorũ adminiſtrationi præſidentiũ. ¶ Eſt verum ꝙ
capitulum ſolũ nõ põt agere in bonis cõmunibus ſine Epiſcopo.
per.c.cauſam.el.de iudi.quia vt dicũt hîc But.Imo.& Do.Epiſco
pus ſeu Prælatus in eccleſia eſt ille,qui habet liberã & generalẽ ad
miniſtrationẽ:vnde ſolus agere poteſt.Non ſic adminiſtratores,
vel inferiores.& capitulum nõ habet de iure adminiſtrationem
ſubſiſtente Epiſcopo.& nõ eſt caput eccleſiæ,ſed Epiſcopus.vij.
q.j.c.ſcire debes.&.j.c.requiſiſti.de teſtamentis.Pro intelligentia
tamen prædictorum nota ſex declarationes.

Prima declaratio. ¶ In materia ardua non poteſt
Prælatus agere ſine cõſenſu ca-
pituli,vel cõuentus.Inn.& omnes hîc.Spec.& Hoſt.vbi.ſ. Ang.
in.d.l.fi.Lup.in dicta allegatiõe.Io.An.de procu. querelã.Lu.cõ
ſi.cccxix.circa primũ.vij.col.ibi:tertia eſt ratio.Puta ſecundum
iſtos,quãdo agitur de diminutione honoris,vel dignitatis eccle-
ſiæ:vt de ſubiectione,vel limitibus epiſcopatus,vel mẽbrorũ.Et
dicit Lap.ꝙ cauſæ dicunť magnæ & paruę reſpectiuè,vt ſolet no
tari ſecundũ eũ.in.c.fi.de iureiur.Et poſſent hîc adduci quędam
in ſimili,in quibus propter arduitatẽ materię aliter diſponiť:de
quibus hîc per And.Sic.& diceť in voce.Sed in iſtis terminis me
lius facit,quod no.Inno.in.c.per tuas.in verbo conſenſu.de arbi-
tris.& in.c.fi.in gl.ij.de ma.& obe.& in.c.ad aures.in fi.de tempo.
ordi.& in.c.magnæ.de voto.& in.c.nouit.de his,quæ fiũt à Ptę-
la.& in.c.quod in dubijs.de renũ.& ibi But.& Imo.& Archi.in
c.hi,qui.xv.q.viij.& Io.An.in.d.c.magnæ.& Abb.in Cle.ij.de re
bus eccl.nõ alie.vbi traditur regula,ꝙ Prælatus nõ põt expedire
aliquid arduum ſine cõſenſu capituli:vel ſaltẽ ſine cõſilio.ſecun-
dũ Hoſt.& Io.An.in.d.c.magnę.ſed tamẽ cõiter prædicti dicũt
de cõſenſu.¶ Amplia etiã in bonis diſcretis inter Prælatũ & con
uentum:quia vnus non agit ſine alio in arduis. Innocen.in.c.cau-
ſam.el.j.in.ij. glo.parua.in ſecunda ſolutione.de iudicijs.quem
ita guſtat ibi Abb.iij.col.& idem ſentit But.hîc.iij.col.verſi.iij.
caſu.& Imo.in.ij.col.ibi & ſimiliter conuentus.¶ Reſtringe ta-
men notabiliter hanc limitationem,ſecundum Do.hîc:niſi ma-
teria,quæ aliâs eſt ardua,deducatur per viã poſſeſſorij:puta ſub-
iectio,quam prædicti reputãt arduam. Allegat Rotam,quæ eſt
hodie de offi.Archi.prima deciſi.in antiquioribus.vbi dicunt:ꝙ
ſi per Archidiaconũ agitur poſſeſſorio ſuper ſubiectione cleri-
corũ:iſta nõ dicitur cauſa ardua,ita ꝙ ſit neceſſari⁹ cõſenſus alte
rius:quia cauſa poſſeſſoria vocať momẽtanea.ij.q.vj.* c.ei qui,
.§.ſi de poſſeſsione & eius momento.* cũ ſit apta durare momen
to.c.cũ dilectus.de cau.poſ.Ad idẽ inducunt not.in.c.quoniã.vt
lite nõ conteſt.vbi patet,ꝙ in poſſeſſorio nõ habet locũ nomina-
tio domini in iudicio.& gloſ.j.in.c. quicunqꝫ militum.xij.qõ.ij.
ſecundum eos.Ad quod etiã vide Rotam.de offi.Archi.j.deciſi.
4 in antiquis.¶ † Secũda declaratio:licet capitulum ſolũ,vel con-
uentus nõ poſsit agere ſine cõſenſu ſuperioris,etiã pro bonis cõ-
munibus:vt per omnes in.d.c.cauſam.tamen ſi ſolus conuentus
vult agere pro reb⁹ malè alienatis,põt etiã ſine cõſenſu Prælati.
But.& Ab.hîc per.c.ſi quis presbyterorũ.de reb.ecc.Et per not.
de teſti.cũ olim.Et ibi ſcribentes latè declarantes hîc,dummodò
Prelatus,qui nunc eſt,alienauerit:vel ſi ſucceſſor eſt negligens in
5 recuperando.de quo dic:vt ibi. ¶ † Tertia declaratio,licet capi-
tulum,vel cõuentus nõ poſsit agere,vt eſt dictũ:tamen ſi pręſtat
cautionem de rato,debet admitti.Glo.fi.ibi:tamẽ illud cõcedo.
in.c.j.de procu.ſentit Abb.hîc, & expreſsius ibi inferẽs ex ea,ꝙ
poſito,ꝙ Prælatus nõ poſſet agere ſine conſenſu capituli:tamen
ſi vult cauere de ratihabitione,debet admitti.Ratio poteſt colli-
gi ex verbis And.hîc.iiij.col.ibi:alter autem pro altero.Vbi no-
tanter dicit,quòd licet iura,quæ dicũt cõiunctũ poſſe agere pro
cõiuncto ſine mãdato cũ cautiõe rati:de quibus.j.eo.c.nonnulli.
in fi.&.l.exigendi.C.de procur.non habeat locũ in cõiunctis cõ-
iunctione ſpirituali:puta in canonico pro canonico:vt tradiť in
c.fi.de procur.Dixi ſatis poſt gl.titulo præcedẽti.c.cũ.M.tamen
habeat locũ in Epiſcopo,q põt agere pro capitulo in bonis diſcre
tis cũ cautione de rato ratiõe coniunctionis ſpiritualis.Et eadem
ratione põt capitulũ agere pro Epiſpicopo in cõmunib⁹ & diſcre
tis cũ debitis cautionib⁹:qa inter capitulũ & Prælatũ bene eſt da
re cõiunctionẽ.ar.c.requiſiſti.de teſta.ſecũdũ eũ.Quod bene no
ta ad ſing.limitationẽ hui⁹ materię,& eorũ,quæ allegaui in.d.c.
cũ.M.& ad ampliationẽ.d.l.exigendi.Et iſta verba But.ſequitur
Do.hîc:licet Imol.alia referens hoc omittat.¶ Pro qua conſyde
ratione & cõiunctione inter Epiſcopũ,& capitulũ,facit optimè
cõſi.Cal.de feud.xj.vbi vult,ꝙ vaſallus Epiſcopi poteſt alienare
feudũ in capitulũ ipſi⁹ Epiſcopi,etiã ſi inter eos ſunt bona diſcre
ta:q̃a Epiſcopus nõ videť in generali prohibitiõe alienationis ex-
cluſiſſe ſuos.Tamen de veritate iſtius concilij dubitaui.in.c.quæ
in eccleſiarũ.prope fin.ibi nona declaratio.ti.præcedenti.Et hãc
declarationem reprobaui.j.eo.c.nõnulli.§.j.in.iij.limitatiõe vlti-
mæ fallentiæ.verſi.Sed nunc credo. Additio. ¶ Quarta decla-
ratio.Prædicta procedũt in bonis cõmunibus,quãdo in eis ſolus
prælatus adminiſtrat.& idẽ,ſi ſunt diſcreta.¶ Et ipſe ſolus admi-
niſtrat.Secus vbi bona eſſent cõia:& etiã adminiſtratio , vel etiã
ſola adminiſtratio eſſet cõis:puta , quia adminiſtratio exercetur
per vnum nomine Prælati.& per aliũ nomine capituli.Nam iſto
caſu videtur dicendum,quòd vterqꝫ debeat ſimul agere:vel vter-
que ſimul cõueniri. Ita latè Imo.hîc in.v.col.dicẽs iſtum caſum nõ
eſſe ab alijs tactũ. Et conſyderat doctrinam Inn. hîc, quòd pote-
ſtas agendi ſequitur poteſtatem adminiſtrandi.Et ſic ad illum ſpe
ctat poteſtas agendi,ad quem ſpectat poteſtas adminiſtrandi.Fa-
tetur tamen, ꝙ vbi non apparet bona eſſe omnino diſtincta, etiã
quo ad adminiſtrationem:tunc ſemper ſpectat adminiſtratio ad
ſolum prælatũ.Et ideo tunc ſolus agere poterit:niſi ſtatutum,vel
cõſuetudo eccleſiæ repugnet. ¶ Quinta declaratio.Eo caſu,quo
capitulum prohibetur eſſe in iudicio pro bonis eccleſiæ ſine præ
lato:poteſt tamẽ impetrare.& per tale reſcriptũ poteſt agere. Io.
An.ſolenniter in addi.Spe.Prælatus.in ti.de reſcri.præſenta.§.ra-
tione etiã eius .contra quem in vlti.addi.inducit.c.cauſam.el.j.de
iud.vbi,vt patet in antiqua,monachi impetrauerũt ſoli.& reſpe-
ctu impetrationis nihil dicitur ibi de conſenſu Abbatis:ſed ſolũ
de habilitatione iudicij.Et ſequitur But.Abb.& Imol.hîc.& ibi.
Adde optimè,quod no.Rota in ſimili.de iudicijs.v.deciſ. in no-
uis.dicens, ꝙ licet filiusfa.non poſsit agere ſine cõſenſu patris,ta-
men poteſt impetrare.Latè Egid.Belle.deci.dccxxx.cõmiſsio im-
petrata.¶ Obſtat nouum motiuum,videlicet: facilius permitti-
tur alicui agere,quã impetrare.c.pia.de excep.in.vj.iuncto.c.j.de
reſcrip.e.li. ergo ſi capitulũ non poteſt agere,multominus impe-
trare.Sol.Negatur,ꝙ illud ſit regulare.Patet ex prædictis.Sed ſe-
cundũ ſubiectam materiam aliquando vnum eſt facilius,aliquan-
do non.Ibi:difficilior eſt impetratio:quia ſumit robur à perſona
inhabili,& exoſa iuri.Sed in.c.pia.valet proceſſus,tum fauore or
dinariæ poteſtatis:tum ob negligentiam partis non opponentis.
Secus,vbi iſta non concurrunt. Hinc eſt, ꝙ nõ valet proceſſus in
materia illa coram delegato.d.c.j.& ſic non differt ibi agere & im
petrare. ¶ Sexta declaratio.In caſibus in quibus poteſt Epiſcopus
agere ſine capitulo,in eiſdem poterit agere eius procurator. aliâs
ſecus

ſecus. Abb.de procu.ca. petitio.ij. no. poſt Gul. Naſonẽ
ibi.¶ Et adde in materia,quæ no.Ro.de re iudi.xij.deci.
in nouis.dicens, ꝙ ſolus Abb. poteſt defendere monaſte
rium appellationis,indiſtinctè, ſi ſimul cum conuentu li
tem conteſtatus eſt. Et idem in conuentu : quia ſimul &
diuiſim poſſunt in cauſa procedere Prælatus vel conuen
tus.& ſufficit contra alterũ ferre ſententiam, poſtquã ſi-
mul ſunt lit.cõte.Allegat Io.Andr.poſt Inn.in.c.ij. ſuper
verbo, Abb.de teſtib.in.vj. ¶ Et adde Bal.in.l.iij §.ſed v-
trum.in.j.q.ff.de mino.vbi dicit, quòd conſenſus patris
præſtitus filio agenti in cauſa principali, videtur durare
etiã in cauſa executionis : quia ſufficit, quòd authoriza-
uit in prima cauſa , ſiue ſit actor, ſiue reus. An autẽ ſolus
Prælatus poſsit tranſigere , vbi ſolus poteſt agere? Vide
Bar.in.l.nonnulli.ff.de tranſac. &in.l.Imperatores.ff.de
pac.& gl.in.l.præſes.C.de tranſac. & omnes.in.c.contin
git.j.de tranſac.& optimè Hoſtiẽ. in ſumma de tranſac.§.
quis poteſt.ver.ſed quæro, an Prælatus.& probat Hoſt.
ꝙ non.Nec ob.ꝙ habẽs liberã tranſigit.l.procurator cui
libera.ff.de procura.quia fallit in Prælato:aliâs ſequere-
tur,quòd poſſet alienare. quod eſt abſurdũ:vt latius per
eũ:quem vide.¶ Demũ non omitto quod Andr.Sic.hîc
in iſta materia firmat opinionẽ gl.hîc contra cõmunem:
quòd nunquã ſolus Pręlatus poſsit agere:quia vbi requi
ritur alicuius conſenſus circa actum alterius,& illo con-
ſenſu nõ præſtito,ip ſi ſimul agunt:pręſumitur ille cõſen
ſus interueniſſe.Io. And.in regula.is qui tacet.& Abb.de
præſum.c.nõne.cũ cõcor. quas ibi dedi. ¶ Sed in multis
iuribus habemus in iure, quòd Prælatus agit cũ conuen
tu.c.dilecti.ibi Abb.& conuentus. de iudi. cũ alijs quin-
decim concordantijs , de quibus hîc per eum. ergo Præ-
latus in agendo,debet habere dictũ conuentum. Sed cer
tè reſponſio eſt facilis : quia concedo maiorẽ & minorẽ:
ſed negatur conſequentia : quia nullo modo ſequitur ex
præmiſsis.Nam dato, ꝙ pręſumatur interueniſſe conſen
ſus in illis iuribus,etiam ſi eſſent mille iura,quæ hoc dice
rent:non dicunt quòd eſſet neceſſarius. Omitto etiã o-
ſtendere , quòd iura per eũ allegata nõ loquũtur omnia
in agendo,ſed in impetrando,vel querelando. Prætereà
ſunt etiã decẽ tex.in q̃bus ſolus Prælatus agit. ſicut.c.cũ
dilectus.de or.cog. cum alijs de quibus hîc per eundẽ:dũ
arguit pro cõi:quibus nõ reſpõdet. Et ideò ſequere præ-
dicta,quæ ipſi non ponit omiſſo eius oſtẽtatiuo multi-
loquio.& ad prædicta vide omnino,quæ dixi poſt alios,
de iudi.c.cum deputati.

6 Solus Prælatus † dat procuratorem.[a] Abb.
a hîc in quarta quęſtiõe. Ad-
dit And.Sic.Bal.in.l.j.ff. de proc. vbi dicit contra gl.ibi,
quòd Prælati eccleſiarum etiã ſi ſint regulares,qui nõ ha
bent , niſi ſimplicẽ vſum facti , vltra adminiſtrationem,
poſſunt facere procuratorẽ ante litem conteſtatã in his,
quæ pertinent ad ſuas adminiſtrationes. Allegat text.hîc
oſtendens latè , quomodo in hoc differant à tutore:quia
iſti habent titulũ & commodũ , & prætendunt ius pro-
prium in prælatura:quæ non prætendunt tutores.Et de
iſtis differentijs dixi in.d.c.cũ deputati. ¶ Adde Bal.in.l.
filiusfa.§.veterani.ad fi.ff.de procur.vbi dicit,quòd capi
tulũ poteſt facere Abbatem ſuũ procuratorem , vel ſyn-
dicũ in cauſa ipſius capituli:vel in cauſa cõi Prælati & ca
pituli. Allegat Arch.in.c.ij.ſuper verbo cõuentũ.de teſt.
in.vj.ibi & ex his colligitur.vbi dicit,ꝙ talis cõmiſsio va
let ad hunc effectũ quòd ipſum capitulũ videtur præbe-
re conſenſum faciẽdo ipſum Prælatũ procuratorẽ in ta-
li cauſa.Sed quantũ ad hoc, ꝙ virtute huius procuratio-
nis admittatur ad agendũ, nõ habet effectũ:cũ aliâs poſ-
ſit de iure:vt hîc.Et ſequiť ibi Io. And.in.viij.col.& Do.
in prin.j.col.& Lu. & Alex.in.l.j.§. ſi autẽ collegiũ.ff. ad
Treb.dicẽtes facere illũ text. vbi collegiũ põt cõtrahere
cũ vno collegio. Et faciũt notata per gl.in.c. de Cõſtãti-
nopolitana.xxij.diſt. ¶ Nõ reſpondẽt iſti præciſè ad.l.j.
ff.de autho.tuto.ſed ſentiunt, ꝙ hîc nõ eſt neceſſaria au-
thoritas ſuperioris,ex quo oĩno agere poterat.Quæ re-
ſponſio etiam procedit in bonis diſcretis, ſaluo niſi eſſet
materia ardua.Tũc enim debet requiri ſuperior.Et ideò
ad.l.j.dici poſſet,quòd hîc cõſenſus nõ eſt per viã autho
ritatis,ſed ſimplicis cõſenſus.& ideò ſufficit, ꝙ tacitè in-
terueniat : vt per Io.And.in.d.regula, is qui tacet.¶ Li-
mitat Inn.iſta: Niſi Prælatus vellet cõſtituere generalem
œconomũ:quia in hoc tanquã in re ardua requiritur cõ
ſenſus cõuentus.Et ſequũtur alij , quibus dum tangũt de
7 laico,adde plenè notata.de iudi.c.ij. Itẽ dum dicunt, † ꝙ
facultas dandi procuratorẽ regulatur ad facultatẽ agen-
di:adde quæ dixi de re iudi. cũ.I.&.A.v.col.ver.vbi reli-
gioſus.¶ Et dum Abb.dicit nõ valere pactũ,quòd mihi
nõ liceat procuratorẽ reuocare,allegãdo Bar.Adde An-
ge.in.l.& in perpetuũ.ff.de proc.& Ang.& Imo.in.l.Sti-
chũ.§.vſumfructũ.ff. de ſolu.ampliantes hoc etiã ſi eſſet
adiecta pœna.Et ita cõſuluit etiã Ang.cõſi. mihi.ccxxij.
Punctus talis eſt. Martinus de Florẽtia. vbi etiã pulchrè
declarat iſta & eorũ rationẽ.Idẽ ſi interuenit iuramentũ:
gl.trita.in.c.fi.in verbo reuocatus.de procu.in.vj. quam
ſequitur Ang. in.d.l.& in perpetuũ.& Imo.in.d.§.vſum-
fructũ.& Ludo.in.l.alia.§. elegãter, vlti.col.ff.ſol.mat.&
in.l.j.§.ſi ſtipulanti.xij.col.ff.de verb.obli.& Imo.latè de
iureiuran.c.cum cõtingat.fo.xiij.ibi.ſed dubium eſt.dũ-
modò talis reuocatio fiat ante litẽ conteſt.per ea,quæ ha
bentur in.l.ante litẽ. cum ſequentibus.ff. de procu.& in
c.ij.de procur.in.vj.niſi in certis caſibus ibi enumeratis.
Et adde Pau.cõſi.lv.venerabilis ver.iiij.col. vbi ſequitur
gl.in.d.c.fi.¶ An autẽ contraueniendo incurratur periu
riũ,licet actus teneat:vide Ioã. And.in regula,qđ ſemel.
in Mercu. & Imol. in.d.c. cũ cõtingat.xxxvij.char.& Lu
do.in.d.§.eleganter.dixi de fo.cõpe. c.ſi diligẽti.nona fal-
lentia.vbi etiam inuenies , an dicta gl. procedat, in ſpiri-
tualibus,poſt Rotã.de procur.viij.in antiquis. & ibi di-
ctis adde notabile cõſiliũ Alexã. mihi.clx. viſis capitulis.
vbi conſuluit inter dominos Corrigiæ: quòd pactũ fra-
tris de ſe non diuidẽdo etiã iuratũ , nõ impediat diuiſio-
nem.propter gl.in.d.c.fi.& per id quod de teſtamento iu
rato diciť in locis per eũ allegatis. Dixi aliquid.j.c.ex par
te Decani.,ver.amplia.v.Dixit etiã Inno.in hac materia
in.c.ij. de teſti.in.vj. ꝙ ſolus Prælatus põt reuocare pro-
curatorẽ à ſe & à capitulo conſtitutũ:ſed ſi eſſet datus in
bonis diuiſis,requireretur conſenſus capituli. Et refert
latius ibi Do.in prin.& in.ij.col.& notat Arc.in.c.fi.ver.
in hoc caſu.v.q.iij.& Abb.in.c.vnico.ij.col.j.de ſyndico.
& Do.in.c.bonæ.el.ij.vij.col.ibi:& ex his infertur.de po
ſtu.Præla.quia ſolus prælat⁹ habet exercitiũ actionis.Et
ita etiã pulchrè firmat Bar.in.l.actor. ad fi.ibi : ſed iuxta
prædicta.ff.rem ra.hab. Sic etiã intellige ipſum.in.l.item
eorũ.§.ſi actor.ff.quod cuiuſque vni.no. & in.l.ſi per epi
ſtolam.in fi.ff.de acqui.hære.& ibi Imo.ad fi.& Bar.in.l.
neque tutores.ad fi.C.de procu.vbi etiam ſequitur dicta
Inn.in.d.c.ij.Et dicit Inn.in.c. bonæ.ſuper verbo,teme-
re.ibi:ſed quid dices,capitulum conſentit.&c.quòd ſi ca
nonici conſtituerunt procuratorẽ,vt vniuerſi:non poſ-
ſunt ſinguli eorũ reuocare mandatum : ſecus ſi vt ſingu-
li.Vnde ſi plures habẽtes rem cõmnnẽ feciſſent procura
torem ad litigandũ,vel contrahendũ,de illa poſſunt ſin-
guli re integra ipſum reuocare , non obſtante contradi-
ctione ſociorum,ſecundum ipſum. & etiam re non inte-
gra, dummodo illis cõſentiat procurator,ſecundũ Ioan.
And. in vlti.col.per.c.ij.de procura.in. vj.& hoc dictum
Inno.ſequitur etiam Archid.in.d.c.fi.v.q.iij. ¶ Et ex eo
intulit Bal.in.l.mutari.§.j.ff.de procur.ꝙ in re cõi pluri-
bus,vt ſingulis,poteſt vnus ex dominis reuocare procu-
ratorẽ,vt ſuſpectũ:licet alij non velint. Nõ obſtat prædi
ctis, ꝙ videatur neceſſaria eadẽ ſolẽnitas in reuocatione,

[a] ¶ Procuratorem. Adde Bar.in.l.neque.C.de procur.in.j.col.verſi. vlterius opponiť etiã ante lit. conte. & Bald. in additi. ad Spe.in tit.de pro.ver. pater non poteſt.& tex.in auť.de ſanctiſsi. Epiſ.§.ſi quãdo.& tex.in Cle.fi.vlti.charta.in prin.in.j.oppo.de procura.

quæ requiritur in cõstructione. iuxta gl. ij. ibi: septẽ testium. in. l. cum proponebatur. de legat. ij. quæ requirit tot testes in probatione erroris testamenti, quot ad cõficiẽdum testamentum. Et approbatur à multis: maximè plerunq; à Bald. & copiosè per Alex. in rub. ff. de acquiren. pos. & in. l. inter stipulantem §. sacram. de verbo. obli. & per alios, de quibus aliàs: quia potest dici illud verum, quando solẽnitas fuit necessaria. sed hic consensus capituli non fuit necessarius circa bona administrata à solo Prælato. sed si administratio esset cõis, procederet argumentum. Et idem vbi consensus alterius fuisset necessaruis. quod etiam prædicti fatentur. & not. Paul. de Cast. in. l. ttia. ff. de serui. rust. prædi. Et q; ita intelligi debeat gl. in. d. l. cum proponebatur. vide Egi. Belle. cõclusione Ro. dccxlvj. licet obseruet. in. ij. colũ. & ibi etiã inuenias, q; in declaratione actus requiritur eadem solẽnitas, quæ in ipsius actus confectione: quando absq; declaratione actus erat nullus. Secus si actus erat validus, etiã sine declaratione, quod etiam notat Rota. de rescrip. xxvij. decis. in nouis post princ. ¶ De materia etiam vide Spec. de procur. §. ratione quoq; cõstituentis. circa princip. ibi item q; constitutus est ab Abbate. & in titul. de syndico. vl. col. ibi: item, quòd non est constitutus. Dixit etiam Bal. in. l. ficõsul. primo commento ad finẽ. ibi, v. quæst. ff. de adopti. q; Eps tãquã pater pauperũ, facit

a ¶ Superioris, Ad de Bal. in. l. si cautiones. iij. colũ. C, qui accu. nõ poss. vbi dicit non creari syndicum vniuersitatis sine decreto, sed syndicũ collegij sic, & tenet Ale. de Imol, in. l. actor. rem ra, haberi.

curatorẽ pauperũ ad agendũ: poterit agere corã se: quia distinctũ est officium quo est pater pauperum, ab officio, quo est Prælatus omnium. & ita seruat consuetudo secũdum eum. ¶ Dixit etiam Bal. in. l. j. C. de seruis reip. manu. quòd vniuersitas non potest constituere syndicum sine authoritate superioris.[a] ¶ Nec ob. quòd tota die capita ecclesiarum constituunt syndicum absq; authoritate superioris: vt hic: quia secundum eum Præpositus capituli habet iurisdictionem. allegat no. in. c. cum ab ecclesiarum. de offi. ordi. & ideò authoritatem interponit. allegat no. in. d. c. ij. de testi. in. vj.

Vacante sede non agitatur causa ecclesiæ cathedralis: vt in locis hîc allegatis Abb. in. v. q. ¶ Ampliatur primò, etiã si iudiciũ esset cœptum ante vacationem. Inno. & alij in. d. c. fin. ne sede vacan. & facit Cle. fi. de procura. vbi etiã quo ad cœpta expirat mandatũ procuratoris mortuo Prælato. ¶ Amplia secundo: Etiam si causa non concernat plenum prę-

a iudiciũ ecclesiæ vacantis, sed qualequale. Ab. in. c. verũ, secundo notabili. de foro compet. dicens esse text. notabilem ibi. vbi causa vasallorum ecclesiæ non agitatur vacante sede. ¶ Amplia tertiò etiam in bonis communibus. Abb. in cap. j. iij. colum. ibi: plus etiam placet mihi, de præscript. quia non debet licere membris deducere talia in iudiciũ sine capite: cum possit prę-iudicari Prælato: nisi esset talia, in quibus non timeretur de magno præiudicio. ca. fi. de reg. in. vj. & c. vnicum. ne sede vacan. eo. lib. secundum eum. ¶ Fallit primò: quando capitulum litigaret, vt tueretur exercitium iurisdictionis episcopalis: fortè super violatione interdicti per Episcopum lati. Imo. titulo proximo. c. cum inter. j. col. per tex. ibi secundum vnam lecturam, quam valde extollit. ¶ Fallit secun-

8 dò in causa, quæ cõmodius de sui natura venit tractanda sede vacante: prout est causa electionis. text. cum gl. notabili. in. c. ij. in verbo, procuratorẽ. de restitut. in integ. & tex. in. c. cum dilectus. de consuetu. secundũ vnum intellectum, quem ponit ibi But. iiij. col. & Abb. iij. col. versi. Innoc. hîc. & ibi Imo. in. iij. & vj. colum. & But. hîc in penult. col. & Imol. hîc. in. vj. colum, & in. c. cum olim. ad fi. de testi. ¶ Fallit tertiò in causa, quę absque periculo differri non potest. Host. Ioan. And. Butri. & Imo. hîc. & Signorellus consi. prope allegãdo. & Butr. & Abb. in dicto c. fina. dicentes posse recipi testes valetudinarios. Faciũt similia, quæ dixi de iudicijs: cap. cum non ab homine. §. titulo præcedenti. c. ex parte. ij. colum. & in. c. quoniam. in prin. vt lite non contesta. ¶ Fallit quartò in bonis separatis inter Prælatum & capitulum: quia licet sede repleta requiratur consensus Prælati: vt in. c. causam. el. j. de iudi. & in. c. j. de procur. tamen vacante sede potest capitulum agere pro illis. Host. in. d. c. fi. & sequitur ibi Ab. per c. vnicum. ne sede vacan. in. vj. Tamen ille tex. loquitur, vbi non est adest ille, cuius consiliũ habet requiriri: hîc autem agitur de consensu. Et ideò propter authoritatem Host. no. hanc fallentiã. & cõsidera: quia fortè operabitur solum in arduis. Nam in alijs non videtur necessarius consensus Prælati in bonis discretis: vt in prima ampliatione primæ declarationis. de qua. §. & in arti. præcedenti, circa dictũ Bal. in §. veterani. tamen prædicti sentiunt, quòd etiam in nõ arduis procedat dictũ capitulũ, causam. licet bona sint discreta. ¶ Fallit quintò: In ecclesijs inferioribus: vnde mortuo Abbate, vel alio prælato inferiore conuentus habet administrationẽ omnium bonorũ. & pro ipsis potest agere & cõstituere procuratorẽ. Inno. singulariter j. tit. proxi. c, dilectus. & sequitur Rota de supplen. negli. Prælato. decisi. prima in antiquis. Et exclamat Abb. in. c. cum dilectus. iij. col. dixi plenius in. c. his, quę. vel in. c. cũ olim. de maio. & obedien. Et ad prædicta vide etiã Fran. Paunũ in tractatu, ne sede vacã. in. ix. q. ij. partis. vbi latè ponit, an capitulũ sede vacante possit iudicialiter experiri in causis ecclesiæ vacantis agẽdo, vel defendendo, & nõ viderã adhuc ipsum in prædictorũ. editione. Additio. ¶ Et adde sextã fallentiã. f. quãdo aliqs de capitulo agens pro iuribus suæ dignitatis, deducit in cõsequentiã ius sedis tunc vacantis. Abb. post hos in. c. cum olim. ij. col. vbi nec obstat vacatio ecclesiæ. de testi. ¶ Adde etiã ad hanc materiã elegans consiliũ Signorelli de homodæis. ix. incipiẽs: Si quæratur, an capitulũ. vbi latè ponit de ecclesia inferiori, & ponit certos casus, in quibus firmat eius conuentũ posse constituere syndicũ sine superiore: videlicet quãdo prælatus est inhabilis, vel absens: vel penitus non est: quos casus æquiparat. & hoc maximè si est negotium paruũ. Nam istis leuioribus nõ est necessaria authoritas maioris. l. pe. in fi. C. de peda. iudi. Idẽ si sumus certi, quòd ecclesiæ non prouidebitur de proximo de Prælato: tutius tamen esset, si curator constitueretur. & hoc dicit se obtinuisse in facto.

Sequi potest consensus Prælati in ista materia: quia nõ venit p viã authoritatis: vt hîc. Ab. in. vj. q. post doc. Pro quibus facit talis ratio: quia actus vniuersitatis dicitur propriè confirmari §. interim. in auf. de defen. ciuita. Notat Imo. post Bal. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ad fi. ibi. quid autẽ si statuto. de acqui. hære. Inferens quòd stante statuto quòd syndicus non possit creari sine authoritate potestatis, potest authoritas sequi: quia est cõfirmatio. Et q; ista sit authoritas, quæ sapit cõfirmationẽ, põt interuenire ex post facto. not. Bal. in. l. j. antepe. col. C. qui admit. Et ita in proposito, cum iste sit actus collegij, cõsensus sapit cõfirmationẽ. Ad idẽ doctrina But. Imol. & Doȝ. tit. proximo. c. cũ cõsuetudinis. dũ dicũt, q; vbi actus tangit gerentẽ actũ & habentẽ cõsenti re illi: tũc cõsenꝰ nõ sapit authoritatẽ. ¶ † Dũ dicit Abbas q; vbi actus capituli est vtilis ecclesiæ cõsensus superioris põt sequi, etiam vbi veniret vt authoritas: per. c. fi qua. xij. Addit And. Sic. gl. in. l. ij. ff. de accepti. vbi pupillus sine authoritate tutoris potest obligari, si ex illa obligatione pupillus acquirat cõmodũ. Et dicit Ang. cõsi. vl. quòd valet contractus vtilis mulieri, licet non interuenerit solemnitas consensus propinquorũ requisita à statuto: licet Bald. teneat contrarium. in. l. quæcunque. C. de bo. quæ libe. secundum eum, ponentem ista latius in. d. c. cum consuetudinis. pen. col. Adde Abb. in. c. cum causa. in fi. de re iudi. & in. c. causam. vlt. co. de iudicijs. & ibi latè dixi ponendo, etiã de contractu vtili, minori, in quo non

non interuenit solemnitas. De quo etiã per Ludo. consi. cccxvj. circa propositum. Et vide Bellencinum in. c. j. ne sede vacan. ponentem intellectum. d. c. si qua. Et consydera, quòd vbi solemnitas requiritur pro forma, nõ sufficit quòd sequatur: vt dicetur j. c. proxi. versi. amplia. vj.

9 Curator † non dat capitulo. Abb. hîc post alios in. vj. q. aduerte nã fuit opinio gl. hîc, q; detur curator liti. Et idẽ gl. de app. ca. significauit. & sequitur hîc And. Sic. dicẽs, q; iura quæ allegãtur in cõtrariũ nõ probãt: quia nõ aperiũt vtrũ capitulo datus fuerit curator, vel non. & istũ curatorem dabit iudex causę. per c. fin. de iudi. in. vj. & l. sancimus §. sed & si quis. C. de admi. tu. secundũ ipsum. Pro quo adde gl. in verbo œconomus §. portularũ. in auth. de sanctiss. Episco. quæ etiã dixit opus esse curatore. Et adde Bar. in. l. potest. ad fi. ff. de autho. tuto. vbi dicit, q; syndicus factus à capi. cũ authoritate superioris nõ põt agere cõtra superiorẽ, si litigat cũ capitulo. & syndicus factus à populo nõ põt agere contra potestatẽ. allegat dicta Inn. hîc. ¶ Cõmunis opinio est cõtra gl. hîc. q; non sit opus curatore. Et idẽ gl. magna ibi: sed secundũ iura nostra. in. c. fi. v. q. ij. & ibi Archi. & Dom. & Specu. de syndico. §. j. pe. co. ibi: sed quid si causa. oẽs hîc, & Abb. in. c. cum super. j. co. de offi. deleg. per illũ tex. quem dicit singularem & à nemine ponderatum. Ad hoc idẽ Abb. post alios. in. c. significauit. Nõ obquod dicunt gl. ca. æquiparari minori: quia verum est, vt ratione læsionis detur restitutio: sed nõ quo ad hoc, q; dicũt gl. quòd nõ possit pro suis iuribus liberè esse in iudicio contra Prelatum, & constituere syndicũ. Patet ibi. & in. c. cum ecclesia Vulte. de elec. & in. c. dilectorũ. de testi. cogẽ. & in. c. cũ olim. de causa pos. & in. d. c. cũ super. in prin. & in. c. dilecti. de appel. vbi apparet capitulũ litigasse contra Prælatum: tamen non legitur fuisse datũ capitulo curatorẽ, secundum ipsum, quem sequitur ibi Philippus. Et ex his sequitur notabilis doctrina videlicet.

Omittitur suspectum consiliũ q; aliàs esset necessariũ. Nam videtis per prædicta, q; vbi persona aliàs requirenda, est verosimiliter suspecta in actu propter affectionẽ, potest omitti requisitio suę voluntatis: sicut isto casu omittitur consensus Prælati, contra quem est agendum: licet aliàs requiratur. ¶ Similiter dixit gl. in. c. cum pastoris, ij. q. vij. q; si monachus vult accusare Abbatem non est necessarius cõsensus Abbatis, qui aliàs requiritur: vt dicet j. c. proxi. ad fin. Similiter dicit tex. in §. œconomus ecclesię. in auf. de alie. & emph. q; res debet dari in emphyteusim p̃sentibus œconomis & chartularijs ecclesiæ. Sed œconomi & chartularij, nec p se, nec interpositã personã possunt accipere illam emphyteusim. Vnde infert ibi An. q; si vxor prohibetur à statuto testari sine præsentia viri, non potest eum præsentẽ, vel aliũ pro ipso præsentẽ recipientẽ restituere. ¶ Similiter infert, quòd stante statuto, quòd gabellæ debeãt vendi per officiales ad hoc deputatos præsentibus conseruatoribus monetæ: ipsi cõseruatores, vel eorũ parẽtes nõ possunt p se, vel interpositas personas eas emere. ¶ Similiter dicit Spe. de actore §. i. ver. quid si filius. in fi. quòd his casibus, q̃bus filiusfa. potest agere contra patrem, non est necessarius in agẽdo consensus patris. & est gl. magna ad fi. in. l. cũm nõ solum. C. de bo. quæ libe. Et dabitur tunc filio curator ad litẽ, cuiꝰ officiũ expirabit lite finita. iuxta §. fi. instit. de autho. tu. secundũ Spe. vbi. s. ¶ Similiter dicunt But. & Abb. de his, quæ fiunt à Prælat. c. nouit. q; si Prælatus vult procedere contra consanguineum, vel amicũ capituli: non tenetur requirere capitulum. ar. c. non est timemus. xiij. q. ij. vbi nemo vnquam carnem suam odio habuit &c. ¶ Similiter Bal. in. c. olim. ad fi. C. e. dixit, q; in congregatione concilij fiẽda cõtra Papã, quãdo fieri potest, nõ est opus eius authoritate. Similiter dixit glo. in. c. irrefragabili. §. fi. in verbo delegatus. circa medium. de offi. or. q; in puniendo delictum capituli, non tenetur Episcopus requirere capitulũ: quod aliàs req̃rit in correctionibus. c. Episcopus nullius. xv. q. vij. nisi in casu. c. non est. de consuet. in. vj. ¶ Similiter dicit But. de his, quę fiunt à Præla. c. pastoralis. iij. col. q; si Episcopus vult agere, vel aliquid expedire contra capitulum, non tenetur ipsum requirere. Et idem Arch. in. d. c. fi. v. q. iij. ¶ Similiter dicit Abbȝ. c. proxi. in tertio notabili. q; vbi capitulũ est suspectũ, non succedit vacante sede in administratione. per illũ text. & alia iura ibi allegata. ¶ Similiter dicit Bal. in. l. viduæ. C. de nup. q; statutũ loquens de consensu propinquorũ: intelligitur de non suspectis[a], & qui non procurent propria commoda potius, quàm commoda minoris. Similiter dicit Bar. in. l. j. ff. de autho. tuto. & Iu. in. l. j. C. vnde vir & vxor. & Ab. in. c. sicut nostris. in fi. de iureiur. Imo. & Rapha. in. l. j. §. fuit quæsitũ. ff. ad Treb. q; si statutũ dicit, quòd mulier nõ possit contrahere sine cõsensu duorũ propinquorũ, neq; testari: nõ sufficit, si cõsentiant illi propinqui: cũ quibus cõtrahit, vel quos instituit: quia statutũ videtur requirere cõsensum eorũ ad integrandum personã mulieris, nõ ad fauorẽ cõsanguineorũ: vt dicũt Bar. & Bal. in. l. transactionẽ. per illũ tex. C. de trãsac. quãuis Ange. aliud dicat in. d. §. fuit. quem etiam reprobat ibi Alex. nisi in casu, de quo ibi per eũ, in fi. videlicet quãdo palàm & bona fide, & sic pro iusto pretio emerent. per l. cum ipse. C. de cõtrahẽ. empt. Et per id quod notat Bar. in. l. pupillus. §. fi. ff. de autho. tuto. Pro quo vide, q; notat Abb. in. d. c. ficut. in fi. ¶ Et de materia per eũdem de elec. cum in veteri. vbi autẽ requiritur consensus alterius fauore ipsius, tunc secus. Et poni potest exẽplũ in casu disputato per Io. And. in regula. is qui tacet. de tacita licentia Episcopi in quo actu concurrũt etiã aliæ rationes sustentantes alienationem illam, quasi nõ factam in extraneum. de quibus ibi per Ioan. And. Et ista nota: quia plerunq; inseruient: nec alibi inuenies reducta.

a ¶ Suspectis. Adde Bal. in. l. cũ hæres. circa fi. & ibi An. & Imol. ff. de acqui. hære. & in. l. improbum. in fi. C. de infami. & in suo. consil. incip. in Dei nomine amẽ: quia verba statuti.

Etiam in aliis prælatis habet locum iste text. Abbas hîc post alios. in. viij. q. ¶ Sed nota dum dicit, quòd habet locũ in rectore singularis ecclesiæ carente capitulo. Nam pro hoc est gl. notabilis in. c. potuit. de locato. & in ver. repelli, ante mediũ. ibi: & si vnus fit sacerdos. probans quòd tantam potestatem habet rector in ecclesia collegiata, quantam habet Prælatus cum capitulo in ecclesia collegiata. Et dicit ibi Bu. in. vij. col. se nescire eam alibi. & eã etiã sequitur But. hic. in. v. col. & Imol. in vlti. col. & eam diuersimodè gustant doc. ¶ Patet ex dictis Lud. cõsil. xxvj. Abb. in. c. j. vlti. col. de do. & contuma. & in. c. Imperatorem. iiij. col. de iura. calum. & Spe. de procu. §. ratione quoque constituẽtis. circa prin. ibi: porro vbi in ecclesia. & in titu. de loca. §. nunc aliqua. verficul. xlvj. & Abb. in. c. his, quæ. secundo notabili. de maiori. & obedien. & Ludo. in. l. si verò. §. de viro. xxviij. fallentia ibi: nonò probatur. ff. sol. matrimonio. vbi plura adducit in simili. Bene facit gl. in clemẽtina. ij. in verbo constitutus. ibi: quid si nullus. de ætate & qualitate. & tex. in. c. relatum. §. j. versi. vbi autem. de testa. Et ista nota ad materiam regulæ, delictũ. quia in casibus in quibus delictũ Prælati præiudicabit ecclesiæ si requisiuit capitulũ: in eisdem præiudicabit delictum solius prælati carentis capitulo. Et dicit Albericus in. l. si aliquam. §. j. ff. de offi. proconsi. quòd si in vna ecclesia, sicut Paduana sit tantùm vna dignitas scilicet Archipresbyteralis: tantam dignitatem & potestatem habet ille solus, quantam habent plures, qui sint in alia: vt Archidiaco. Præpositus, Primicærius, & Decanus, vice omnium fungitur: per text. ibi, & alia per eum allega. ¶ Limita. Nisi agatur de alienatione rerum ecclesiæ: quia solus Prælatus non potest in eam authorizare, siue sit episcopus carens capitulo, siue Prælatus inferior carens collegio: vt

per Abb.in.c.j.in fi. de his, quæ fiunt à Prælat. vbi dicit post Inn.& alios, quòd requiret consensum aliorum honestorum clericorum.& facit.c.placuit.xij.q.ij.& c.nullus.xvij.q.iiij.& idem notat Lauren.de Rodul.in repeti. c.fine exceptione.xxx.col.ibi:sed quæro.xij.q.ij.¶ Et licet isti loquantur in ecclesia cathedrali: tamen idem est in inferiori secundum Abbat. in. d.ca.j. nec est dare differentiam inter cathedralem & inferiorem: quasi cathedralis tractet maiora:& magis ardua negotia:quia etiam inferior posset quandoque tractare non ardua. Et licet doc.in.d.c.j.loquantur in alienatione:fortè idem in alijs actibus æquè arduis:sed in alijs procedet glo. in dicto.c. potuit.¶ Adde etiam Rotam de iudi.vij.decis.in nouis. vbi dicitur, quòd moniales præsertim canonicæ seculares habentes aliqua officia distincta, siue administrationes in monasterio,siue extra,possunt agere & defendere pro administrationibus suis,& procuratorem constituere pro iuribus & rebus earum. Allegant Gul.in cle.j. de rescript.& dictum Inn.j.c.proxi.quod repetit Archid.in c.j.de iudi.in.vj. & sequitur But. hic.Pro quo vide text. in.c.j.§.porro.de sta.regu.in.vj. vbi dicitur de Abbatissa & moniali, quòd possunt constituere procuratores monasteriorum administrationum suarum. Et ille est text. expressus & optimus pro dicta decisione Rotæ,secundũ Do.hîc,& in.d.§.porrò.secũdo notabili.Si autem monachus deputaretur administrator aliquarum possessionum,vel villæ,non posset pro eis agere:nisi deputaretur procurator,vel syndicus.Nam si aliter vellet agere,oporteret,quòd diceret ago nomine meo:quod nõ licet.c. cũ ad monasterium.in fi.de sta. mo. Sed tunc superior aget nomine monasterij:vt notatur de iudi.cum deputati.secundũ Bu.& Do.hîc:quibus adde,quæ dicentur.j.c.proxi.ad fi.ponendo generaliter post alios,quãdo religiosus agere posſit. Vltimò ad materiã hui9 decretalis vide etiã, qđ no.Io.And.de tẽpo ordi.ad ad aures.& ibi But.& qđ no.Rota allegando Inn.hîc,de resti.spo.vlti.in antiquis. Et adde Fed.consi.ccxvj.ad secundũ dubium.&c.vbi dicit quòd in bonis diuisis potest capitulum facere contractum precariè sine consensu Episcopi. ¶ Et nota, quòd vbi in aliquo facto tangitur ius canonitorum, priuilegium committẽs aliquid Episcopo, semper intelligitur requisitis canonicis.Nisi Papa ex certa scientia præcipiat ita fieri & exprimat in literis suis,nõ obstante cuiuscunq; contradictione.Ita Archi.& Do.viij.q.j.c.licet.& sequitur Maria.consi.mihi.xxiij.bonæ memoriæ Pius seruus. Cogita vtrum illa verba non obstante cõtradictione intelligantur de contradictione iniusta tantùm:vt in simili dixi.s.causam.ad fi.Tamen bene vidêtur excludere cõsensum capituli aliàs necessarium. Et ad materiam faciunt,quæ scribit Do.in.c.de Constantinopolitana.xxij. di.tractando quando confesſio Prælati noceat ecclesiæ, & dixi per regulã limitatã in.c.fi.de præscript.post Abb. ibi in pe.co.¶ Demũ si dubitaretur,vtrũ quæ dicta sunt de rectore ecclesiæ,habeant locum in rectore hospitalis: vide quæ dixi de præscrip.c.de quarta. vbi bis legendo illam Decret.posui plurima dicta nouiter reducta,æquiparando hospitalia ecclesijs subiunctis posteà ordinatis declarationibus. ¶ Scias etiam quòd istum text. allegat Lu.consi.ccexxxij.quo ad primum.in.iiij. col.ad probandum,quòd prior monasterij inferioris, non vocatur ad electionem prioratus sibi maioris habentis bona diuisa. Ad quod etiam allegat alia. idem Abb. post alios in. c.fi. in fi.de reli.do. Item scias, quòd Pet. de Anch. hic dixit per verbum fortè, quòd si Prælatus non defendit bona ecclesiæ debet remoueri ab administratione, ad instar
a eius,quod dicitur de tutoribus[a] & procuratoribus recusantibus defendere causas sibi commissas.l. eum qui. C, de procur.& l.ij.ff.de administra.tuto.& hoc dictum sequitur Andr.Sicu. addens glos.in.c. licet Hely.in ver.de dilapidatione.ibi secus,si ob culpam. de simo.& Nico.de Neap.in.l.impuberibus.§.j.ff.de suspect.tut.ibi dicit per
b illum tex.esse remouendum Prælatum, qui negligit[b] gubernare res ecclesiæ.Inducit etiam glo.j.in §.si quis autẽ. insti.de suspec.tut.quæ dicit, quòd pendente accusatione, Prælatus non debet administrare. Sed iste passus est difficilis & importans:ideò dic,vt latius collegi.in.c.j.in princ.de treu. & pa.vni inuenies quando propter negligentiam posſit Prælatus deponi.& adde Ale.in.d.l.eum, qui. in secũdo notabili:vbi habes de executore testamenti negligente.

a ¶ De tutoribus. Adde quia videt æquiparari Prælatus tutori & curatori: vt per do. Sozi.consi.xv.incip.visis prędictis publicis instrumẽtis.versi.hæc autẽ cõclusio.circa medi. char. xxiij. in prima parte.& cõsil.xxxij.inci. ex his,quę superius. versi. hoc probatur circa medi. in d. pte, char. lxiij.

b ¶ Qui negligit. Quid quãdo prælatus sit negligẽs. vide no.per d.So. cõsi.ij.inci.sequẽdo ordinẽ.ver. est enim regulare.circa prin. in prima parte,char,iij.

SVMMARIVM.

1 *Processus factus per literas subreptitias, irritatur: sed factus contra formam mandati, irritus nuntiatur.*
2 *Subreptio & obreptio qualiter differunt.*
3 *Lex, Barbarius Philippus.habet locum etiam in delegato.*
4 *Ordo scripturæ quando debet attendi.*
5 *Ordo scripturæ non attenditur, quando constat aliter de voluntate disponentis.cum sequentibus limitationibus.*
6 *Forma quid sit: & quot sunt signa formæ.*
Gesta contra formam sunt nulla.post nu.6.versi.Gesta formã.
7 *Rescriptum licet det potestatem procedendi summariè:de consensu tamen partis potest procedi ordine iuris.*
8 *Iudex ecclesiasticus supplens negligẽtiam iudicis secularis debet procedere summariè.sic etiã debet procedere secularis.*
9 *Arbiter & arbitrator,an & quando differant?*
10 *Statutum dictans,quòd nemo banniatur, nisi sub tali forma:si forma non seruetur:non valet quod agitur.*
11 *Baptismus,an perficiatur dicendo:baptizo te in nomine Trinitatis.*
12 *Iudex si excesſit mandatum: & excessus non sit iniustus: & illud in quo excesſit sit vicinum mandato: tunc non videtur excedere formam. Item nisi delegatus recedat ab eo, quod sonant verba formæ: vt audiat rationabilẽ exceptionem partis.nume.13.*
Item, si per confesſionem partis recedatur à forma cuius menti satisfacit manifestatio confesſionis.nume.14.
15 *Monachus non potest agere: & hoc ponitur pro regula.*
Monachus potest agere accusando suum Abbatem.hæc est prima fallentia à superiori regula.post nu.15. versic.fallit primò dicta regula.
16 *Monachus potest agere,quando petit restitui in monasterium, tanquam iniustè eiectus.*
17 *Monachus an & quando posſit obligare monasterium.*
18 *Monachus potest agere,quando est in studio de licentia Abbatis sui.*
19 *Monachus potest obligare monasterium pro expensis doctoratus:quia est vtile monasterio.*
20 *Singuli de vniuersitate compelluntur contribuere: quando vniuersitas non est soluendo.*
21 *Monasterium si destruatur,bona debent diuidi inter monachos.*
22 *Legatum, si sit factũ in certo hospitali pro alimentãdis pauperibus:vel pro officio in certa ecclesia, destructo hospitali vel ecclesia,legatum non debetur.*
23 *Collegialis recedens de collegio, an debeat sibi restitui id, quod ad collegium apportauit.*

CAP. XXII.

1 CVm dilecta. † ¶ Processus factus per literas surreptitias irritatur. sed factus contra formam mandati, irritus nuntiatur.h.d.¶ Dum Abb.in.ij. notabili dicit, ꝙ secundæ literæ nõ faciebant hîc mentionem de notabili clausula primarũ.s.restitutionis subtractorũ.Cõsydera quõ ista sua verba intelligãtur.primò text.ibi illius articuli expresè dicit, ꝙ in secundis literis fuit facta mẽtio illius articuli.Sed præter cõsciẽtiã Papę, Nisi intelligas,ꝙ reqratur mẽtio,quã Papa sciat:nõ quæ eius notitiã effugiat.Et signa nouũ verbũ Abb. hîc ad limitationẽ Cle.ne in agro.§.Abbate. de stat.mo. dum dicit, quòd conuentus nõ succedit in administratione vacãte sede,qñ in conuentu exorta scãdalosa dissensio: per istũ tex.& iura per eũ allegata. Adde quæ dicta sunt in.c. præcedẽti.ver.omittitur.Dum Abb.notat gl.j. pro stylo hodierno curiæ: per quẽ literæ de iustitia expediũtur per vicecancellarium Papæ.Adde glo.c.statutũ.in prin. in verbo literarũ. de rescrip.in.vj. per quã notat ibi Do. ꝙ sufficit scientia cancellarij & æquiparatur scientiæ cõcedentis.Et dicit Bellemera cõclusione.dcij. cãcellaria.ꝙ cancellaria Papæ oẽs causas, quæ sunt de cõi iustitia põt cõmittere absque speciali mãdato.dixit aliquid in rubrica huius ti.Ad idem gl.prima ad fi.in.c.fi.j.de procur.Sed Do.post Imo.in.d.c.statutũ.vj.col.dicit standũ esse stylo:quia de iure inferior nõ tollit legẽ superioris.Et dicũt hîc Host.& Io.And. quòd vbi concurrit scientia cãcellarij,sufficit quo ad hoc, vt impetrãs nõ iudicef falsarius: sed quo ad hoc,vt valeant literæ requiritur sciẽtia Principis etiã legentis.Ex quo dicit hîc Do.posse sumi rationẽ, quare in supplicatione Papæ apponitur clausula: valet sine alia lectione:vt nõ habeat necessę posteà legi corã Papa. ¶ Circa quinque intellectus positos hîc per Abb. ad istũ tex. quare irritatur iste processus, cõtra quẽ pars nõ opposuerat:addit hic And.Sic.sextũ intellectũ,quòd ideò irritatur processus secũdus:quia primæ literæ concernebant etiã fauorẽ tertij.s.restitutionẽ rerũ monasterij.vnde licet quo ad partes valeat aliàs processus,si non opponatur: tamẽ fallit vbi agitur interesse tertij,si processus staret. Allegat Inn.de offi.dele. ex literis.vbi dicit, quòd licet valeat processus stãte dubio de iurisd.iudicũ: nõ tamẽ quo ad tertiũ,quãdo re vera iudices procedẽtes erãt reuocati.quinimo licet Inn.dicat,ꝙ valet quo ad partes:tamen dicit An. Sic. cõtrariũ propter cõionẽ, quam in materia litis habent partes cũ tertio:propter quã gaudebũt cõmodo irritationis cõpetẽte tertio.arg.l. si communem.ff.quẽad.ser.amit. & hîc per eũ amplioribus verbis hoc solum importantibus.¶ Consydera: quia vt j.dicetur post Abb. dicta restitutio concernebat cõmodum monialium quo ad vtensilia,non cõmodũ tertij.Pręterea separabilis est hîc cõmoditas partiũ & tertij, etiã si restitutio tangeret ecclesiã. Item dicta differentia inter ius tertij & partis, cõmuniter non tenetur in proposito: vt per Abb.in.c.audita.pe.co.de rest.spo.& in.d.c.ex literis. & in fi.& ibi etiã per Imo.in fi. quos retuli.s.e.c. cæterũ.
2 ver.quarta restrictio. ¶ † Tene menti[a] differentiã inter
a subreptionẽ & obreptionẽ, quam posuit hîc Imo.vt hîc per Abb.in quarto intellectu. & sequitur etiam Bu.in.c. ex parte.secũdo notabili. de capel. mona.& videtur etiã sequi Abb.s.e.c.cæterũ.iiij.col. & But.s.e. super literis. x.col.ibi,vel dic,quòd licet Legistæ & But.Do.& Abb. hîc,nõ tamẽ dicit Inn.prout isti innuunt,ꝙ processus ex literis obreptitijs sit nullus:sed ꝙ est irritandus quãdocũque opponeref.Nõ sic in surreptitijs: quia nisi opponatur à principio nõ põt posteà opponi:licet Abb.hic referat Inn.dicere,ꝙ processus ex obreptitijs est nullus absq; exceptiõe.Et adde Inn.s.eo.c.ad aures.quasi in fi.vbi etiã dicit per istũ text.cassandum esse quicquid fit per literas obreptitias:sed Imo.hîc.& j.e. ad audientiã.iiij.col.impugnat hanc differentiã:quia imò processus valet mero iure,vtiq; tam per obreptitias, quàm p subrebtitias.¶ Primò per istum tex.qui secundũ Inn.videtur loqui in obreptitijs:& tamẽ dicit processum cassandũ nõ irritũ.¶ Sed ad hoc dici posset, vt paulò ante,ꝙ bene sit cassandus quãdocũq; oppo netur:nõ sic in subreptitijs.¶ Secundò mouetur & fortius: quia nõ debet plus operari Papã nõ intellexisse plenè factũ p nimiã inuolutionẽ verborũ, quã si istud fuisset tacitũ.¶ Tertiò, quia etiã si dolus interueniat in rescripto ad lites, rescriptũ nõ est oĩno nullũ: vt fuit dictũ,s.e.super literis,& sic quo ad effectũ nõ videntur ista differre.Et idẽ vult Car.s.e.c.super literis.secundũ eũ.Posteà subdit Imo. aliũ intellectũ, ꝙ ista exceptio fuit ibi opposita & reiecta expresè, vel tacitè.& nõ fuit appellatũ.Licet ergo reiectio, vel interlocutoria sup reiectiõe trãseat in rẽ iudicatã, quo ad prę iudiciũ partis.c. cũ dilecti.de electio.nõ tñ quo ad superiorẽ.per.c.cũ cessante.de ap.¶ Cõsydera,ꝙ istud est etiã diuinare:& ideò magis cõsonat intellectus Ab.In quo caue,qa pcessus secundorũ iudicũ, nõ erat directè cõtra publicã vtilitatẽ: sed indirectè, quia turbabat effectũ primarũ literarũ. In qbus propter dationẽ administratoris, & reintegrationẽ monasterij:magis prouidebatur publico commodo. ¶ Et ex his habetur tandẽ bona limitatio ad ea, quæ dicentur j.e.c.ad audientiã.ꝙ licet processus factus vigore literarũ ad lites non irritetur,etiã si fuerunt subreptitię, si à principio nõ fuit oppositũ. Tamen fallit,vbi processus præiudicat bono publico: quia põt reuocari quãdocũq;.& ita tex.notabilis hic secũdũ intellectũ istũ,qui est etiam de mente Imol. & referam in. d. c. ad audientiam.

b Lex Barbarius [b] habet locũ etiã in delegato. oẽs doc. hîc cõtra Inn. p
3 l.ij.C.de sentẽtijs.† Adde Ang.& Sali.ibi,idem tenentes. Idem Bal.in.l.Barbarius.in lectura nõ in repetitione.xv. col.ibi vnum non omitto. & in.l.ij.in vlti. colũ.C.serui. etiam ibi dicit, quòd lex Barbarius. habet locum si concurrat authoritas superioris & error cõmunis: licet tertiũ non concurrat.s. publica vtilitas. allegat. d.l.ij. Idem Imol.in.l.quidam consulebãt.xiij.co.ibi.& aduerte.ff.de re iudi.dicens, quòd satis agitur de publica vtilitate,licet intersit vnius tantũ: quia interest reipublicæ cuilibet iustitiã ministrari.Idẽ Io.de san. & Do.in.c.§.tria.iij q. vij. per.d.l.canonizatã ibi. & sentit gl.in.d.l.Barbarius.dum allegat d.l.ij.istos allegabat hîc And.Sic. Insistens posteà in eo,quod incidenter est tactum per doctores de delegato ad vniuersitatẽ causarũ.de quo dic,vt melius per Ale. in.l.si vni.ij.col.ff.de re iudi.& Phi.de app. cũ causa.vltima char.dixi de of.delega.causa matrimonij. Et inuenies soluta argumenta Andr.hic:dum tenet contra communem:ꝙ delegatus ad vniuersitatẽ causarũ,nõ æquipararetur ordinario. Adde Bal.in.l.nõ dubiũ.vl.char.ibi,quintodecimò oppono.C.de legi.vbi dicit,ꝙ ratio legis Barbarius.non est publica vtilitas ppter.d.l.ij.vbi valet snĩa delegati,qui putabatur habilis.& dicit Bal.in.d.l.ij.quòd sufficit,ꝙ publica vtilitas versetur in qualitate officij:licet nõ in singulari actu exercitij:fortè quia vsus sit quantum ad paucos.allegat.l.numerũ.§.iudicandi.ff.de mune. & hon.Itẽ illa lex facit eũ capacẽ,& publica authoritas cũ quasi possesſione capacitatis sufficit. allegat.l. cõpetit.ff. qui & à quibus.& adde Bal.in repe.d.l. Barbarius.vij.co. ibi venio ad rationẽ.licet in certis lecturis Bar.impresſis attribuaf Bar.illa repe.sed est etiã in lecturis Bal. & fortè melius attento stylo. & ibi cõcordat cũ prædictis. Et ad illud quòd esset ratio publicæ vtilitatis, respondet ꝙ iurisdictio põt cõsiderari tripliciter.vno modo respectu delegãtis:secundo modo in seipsa: tertio respectu actus exerciti. ¶ Primo & secũdo iurisdicto est ordinaria: respectu actus exercitij inter Titium & Seiũ nõ attenditur qualitas iurisdictionis: quia nõ denominaf à priuatis.l.j. §.ius publicũ.ff.de iustitia.& iure. Et ista tene.licet aliter scribat Ang.in.d.l.Barbarius. volens quòd dicta lex secũda loquatur in delegato dato motu pprio:secus si ad partis instantiã.Et istã opi.communẽ tenẽt etiã Bu.Imol.& Do.s.e.sciscitatus.vlt.col.& Marianus. in. c.fraternitatis.v.colum.de hære.¶ Limita. Dũmodo error sit circa defectum personæ delegati: secus si respectu rescripti impetrati:vel circa concernẽtia gratiam.quia gesta non validantur. Ita text.hîc secundum Butr.Imo.& Dom.Nisi iudices pronuntiarent super cõpetentia,vt hic per Abb. ¶ Item nisi esset probabilis ignorantia circa vitiũ com-

a ¶ Tene menti differẽtiam inter surreptionẽ & obreptionẽ. Adde tu, an iudex ex officio suo posſit eũ, qui obrepserit punire. & an pœna obripiẽtis iudici, sit pœna falsi: vide in.l. si qs. ff. de re.eorum. & in.l. quicunque. vbi Bar.ad fi.C.de ser. fugit.Bal.in.l. vnica.C.si nup. ex rescri.Prin.petã.ponit qs dicatur obripere,vel surripere. & in.l.si legibus.C.si cõtra ius vel vti.pub.Adde d.Ab.hic in.ij. colũ. in ver. quartũ intellectum.

b ¶ Lex Barbarius habet locũ in delegato. Et hic qui reputabatur liber ille delegat9.de quo in.l.ij.C. de sen.& ideò sententia ab eo lata non vitiatur,ex eo qđ detegit seruitus. ita oẽs ibi. in. d.l. ij. Adde tu an sentẽtia lata ab excommunicato, qui nõ reputabatur excõmunicatus, valet. gl.summæ xxiiij. q.j.dicit, quòd valet donec detegatur, ꝙ sit exõicatus. Vide text.in c.ad probãdum. de re iud.d.Abb. in.c. fraternitatis. de testi.in.vj.col. in ver.contra sententiã.Adde Bar. in.d.l.ij.C. de sen. vbi plenè tangit. Et quid de iudice infamato:an sentẽtia ab eo lata, teneat: ibi vide. & sic per istã gl. summę videt ꝙ excõicat9 nõ sit euitãd9 ab aliquo: nisi sentẽtia hominis fuerit publicata,vel censura fuerit denuntiata spãliter, vel expresè. & hoc mõ limitabis tex. in.c. cũ nõ ab homine.de sen. exc. Adde quòd hoc fallit in violẽta manuũ iniectione in clericos. De materia ista vide gloss. sing.in cle.grauis. de sen.exc.& do. Abb. ibi in Apostillis suis,q dicit

quòd hoc fuit determinatũ in concilio Basili. videlicet ꝙ excõicatus à lege, vel ab homine nõ sit euitãdus nisi postꝫ contra eum sit facta sentẽtia declaratoria. Et istud habet locum etiã in interdicto: sed fallit in violenta manuũ iniectione: vt ibi per Abb.

a ¶ Quãdo attendi tur. an & qñ ordo scripturæ sit attendendus: videno. & plenè p.d. Sozi. cõsil. ix. inci. nõ ꝓsequẽdo. versi. j. qa. & cum ver. verũ prædictis. cũ ver. seq. in j. pte char. & adde Flo. in. d.l. quoties. & alle. in text. & vide per Ang. in auẽ. de hęredi. & fal. §. ete. nim legato. col. j. Quãdo verò intellectus, non ordo scripture sit attendendus, vide præfatũ do. Soci. suo cons. ccxxvij. inci. præsens consulatio. ver. iiij. cõ firmatur. in fi. ij. parte char. cj. Ade Bal. in. l. aduersus. C. de fur. qui dicit, ꝙ prior in ordine scripturæ præsumit prior in tpe. & Bal. in. l. j. C. de impub. & ali. sub. ꝙ in dubio dat regula ex ordine verborũ. Adde Barto. in. l. Gallus. §. qdam. ff. de lib. & posth. Itẽ Bar. in. l. hęredes. §. peto. ff. ad Trę. dixit ꝙ ordo scripturę respicitur inter ꝓsonas, inter quas est affectio. Adde qđ Bal. in. l. fi. C. de hęre. instit. dicit ꝙ ordo intellectus magis debet inspici, quàm ordo verborũ. & idẽ tenuit in. l. j. iiij. op. C. de his quæ pœ. no.

misionis: quia fortè valet ꝓcessus secundũ eũ. Nisi in casibus, de quibus per eũ. Cuius dicta nota ad materiam legis. si per errorẽ. ff. de iurisdi. om. iud. & dictæ legis. Barbarius. ¶ Sed dũ But. & Ab. dicũt simpliciter, ꝙ vbi est error circa cõmissionẽ, nõ habet locũ lex Barbari[9]. Cõsydera tres casus. ¶ Primus, quãdo cõmissio est simpliciter subreptitia. & tũc si toleratur delegatus, & nihil excipitur: valeret processus: quia surreptio non vitiat in istis rescriptũ, neꝙ processum: nisi à principio excipiatur: vt dicetur j. eo. ca. ad audientiã. ¶ Secũdus casus est, quando fit cõmissio ex rescripto falso. & tunc nõ habet locum lex Barbarius. detecta enim falsitate declarabitur processus nullus, etiã si pronũtiasset se cõpetentẽ. dixi. ſ. c. super literis. nona fallẽtia. ¶ Tertius casus, quãdo rescriptũ est nullũ: & tũc detecta nullitate corruit etiã ꝓcessus. per. c. j. de rescri. in. vj. & notãt oẽs j. e. c. ad audientiam. Nisi iudex pronũtiasset se cõpetẽtem: quia valebit processus. Dixi in dicta nona fallẽtia. ver. ij. limita. ¶ Sẽtit modò Abb. hîc, in ver. sed quãdo error esset extrinsecus. quartum casum, videlicet, quando super errore commissionis esset probabilis ignorãtia, & lex nõ cassat processum in pœnã: nec altera partiũ fuit in culpa: tunc etiã habet locum lex Barbarius. nõ obstãte tali vitio. Cogitabã, quãdo erit hoc, quia nõ occurrit nũc exẽplum, in quo nõ simus in vno ex dictis tribus casibus. ſ. vel subreptionis, vel falsitatis, vel nullitatis. & in quolibet eorũ videtur dicẽdum: vt suprà omissa obscuritate istorum verborum Abb. & etiã But. ¶ Ad quæstionẽ, an doctor possit legere per substitutũ: de qua doctores hîc super gl. tertia, remissiuè loquũtur. vide quæ dixi. de offi. delega. c. fi. post Car. & And. Sic. ibi. & dixi in. c. j. de summa Trinitate.

Ordo scripturæ quando †attendi tur, licet Ab. hic omittat, tamẽ distingue, vt ꝙ But. Imol. & Do. hîc. Et in effectu ex dictis eorũ, videtur regulariter dicẽdum, ꝙ attendi debeat ordo, licet dicãt materiã esse brocardicam. Et probatur ista regula per multa iura allegata hîc: per Ioan. And. facit. c. pe. de elec. in. vj. & c. mandato. de præben. in. vj. Et not. Bar. in. l. ij. §. prius. ff. de vulg. & pupilla. in sua ordinaria distinctione, in qua tractans de triplici ordine ponit in tertia specie ordinem, de quo hic agimus. ſ. legis, scripturæ, vel locutionis. Concludens in dubio sequendum esse ordinem literæ. per. l. quoties. ff. de vsufruct. vbi si lego vsumfructum Titio & Meuio: & non possit præstari ambobus: præfertur Titius. quem text. allegat gloſſ. fi. in. c. alienus. xxiiij. quæstione. j. ¶ Ad idem text. in prima constitutione. C. ad finem. vbi si ex die & cõsule apparet, quę lex sit prior, sufficit: aliãs in dubio prius posita videtur primò condita. Bonus text. in. l. generaliter. §. si quidem. ff. de fideicommiſ. liber. vbi si testator[2] nominauit certos seruos manumittendos ex pretio hæredi relicto: sed pretium non sufficit ad omnes: in ſpicitur ordo verborum, seu literæ: vt latius per Barto. vbi ſ. cum quo transeunt ibi Bald. Ang. & Imol. & Paul. ponentes de illo, qui dixit in libello: peto compelli & cõdemnari: quia tunc non inſpicitur ordo verborum. imò condemnatio præcedet compulſionem. Et ita præsumitur mens libellantis. per. c. causam. ſ. eod. & in hoc vltimo dic, vt ibi copioſè per Alexand. Et dicit ibi Imol. vnam concluſionem esse præcipuè tenendã menti, quòd si conſtat ordinem esse ſubſtãtialem, omiſsio eius vitiat: aliãs non. & secundum eum. fuit verbum gloſſ. in. c. pen. in verbo odine. de purga. cano. ¶ Ad istam regulam adde Bal. optimè in. l. fi duas. in princip. ff. de excuſat. tuto. vbi dicit, quòd ex ordine verborum præſumitur ordo intellectus. Et quod prius est in voce, præſumitur prius esse in intellectu. & quòd curandum est de ordine vbicunque in temporis prærogatiua conſiſtit diſpoſitio iuris. per. l. Claudius felix. ff. qui po. in pigno. habeã. Posteà tractat latè, quando omiſsio ordinis vitiet actum. ¶ Per istam regulam infertur, quòd ille dicitur dignior, qui primò nominatur: vt per Domi. in. c. fin. in. j. colum. de offi. delega. in. vj. Et ideò refert Angel. in. d. l. generaliter. §. si quidem. quòd cum Papa Vrbanus diſſet fratribus minoribus, vt darent ei in ſcriptis nomina trium religiosorum: & quòd vnum promoueret ad Cardinalatum: de derunt tria nomina, & ſcripſerunt in forma ſpecifica: ne per ordinem cognoſceretur quis esset dignior. Quo viſo dixit Vrbanus: ordinem peruertiſtis, & ordinem peruertam. vnde omiſsis illis tribus, de quibus datus erat: promouit generalem eorum. Et dicunt Angel. & Imol. in. l. qui ſoluendo. la. ij. per illum text. ff. de hæred. inſtituen. quòd ordo denominationis deſignat & declarat ordinẽ charitatis & dilectionis: vt ſic poſsit præſumi, quis magis ſit dilectus. Idem dicũt de ordine ſeſsionis, per quem conſtat quis ſit dignior, vt ibi latius per Imol. ¶ Et dicit Bal. in. l. penul. ibi tertiò oppono. C. verbo ſign. quòd ille præſumitur maior, qui primò nominatus eſt. ¶ Et dicit Bald. in. l. j. C. de edicto diui Adria. tollen. quòd ſi pluribus nominatis res non poteſt cõpetere, niſi vni: cõpetet primò nominato, per illũ tex. ¶ Similiter per istã regulã dixit Al. de R. oſ. in. j. parte ſtatu. q. clxxij. quid ſi ſtatuto. quòd ſtãte ſtatuto, ꝙ alienata de bonis captorũ, nõ ſoléniter, reuocentur per Priores, vel Ancianos: præferũtur priores, tanquã primò nominati. ¶ Et dicit gl. ij. in. c. Metropolitano. lxiij. diſtin. ꝙ quãdo in alternatiuis attenditur ordo literæ: non habet locũ. c. inter cæteras. ſ. eo. cũ ſi. Sed videtur secũda qualitas ordinis addi alternatiuè in defectũ primi: quia tex. ibi dicit ex presbyteris, vel Diaconibus. Gl. dicit, quòd oſtẽdit quo ordine debeant eligere, & nõ ſufficeret incipere à Diaconibus. Et idem not. gl. maior in. c. licet. de ſepul. in. vj. & ibi clarius Domi. in fi. prin. ¶ Et idem glo. in regula, in alternatiuis. de regu. iur. in. vj. Per istam regulã dixit etiã Bal. in procœmio. C. §. quibus, ꝙ ſi duo inſtrumenta reperiuntur eodẽ die facta, ſi apparet, quod prius ſit ſcriptum: illud præſumitur præceſsiſſe. Idẽ Bal. in. l. de rebus. circa mediũ. C. de dona. ante nup. ¶ Similiter dicit Bal. in auth. hoc ampli[9]. C. de fideicõmiſsis. ꝙ primò nominatus in cõtractu præſumitur principalis. Secũdò nominatus præſumitur fideiuſſor, quãdo nõ ſunt ambo pariter obligabiles: & secundò nominatus poteſt intercedere: vt fideiuſſor. Secus ſi ambo pariter ſunt obligabiles: quia vterq; cenſetur principalis: niſi ad vnũ tantũm res perueniat. ¶ Similiter dicit Ang. in. §. etenim. in auth. de hære. & fal. ꝙ ſi in eodẽ inſtrumento primò obligaſti aliquid Titio: deinde Seio. hypotheca Seij erit poſterior propter ordinem ſcripturæ. dixi. ſ. eo. c. paſtoralis. Et ideò dicit Bal. in diſputatione accuſatus. xiij. colũ. ibi: modò reſtat, ꝙ vltimò poſitũ in libello vltimo deciditur. & ita dicit notãter dixiſſe Odofredum. Et dicit pulchrè Pau. de Caſt. conſi. xxxix. viſis actis. vlti. col. quòd non valet proceſſus executoris Apoſtolici, qui cœpit ab inuocatione brachij ſecularis. cũ in literis executorialibus illa inuocatio imponeretur per ordinem pro vltimo remedio: in verſiculo. demum verò &c. Et quòd ille ordo ſit etiam de iure: not. Old. conſ. xxxix. Epiſcopus inuocat. Pet. de Anc. in regula, ea quæ. x. q. li. vj. Bal. in. c. cum non ab homine. vlti. col. de iudicijs. & in. l. jj. in duobus locis. C. de his, qui latro. occul. Et dixit egregiè Abb. conſi. mihi. xcviij. incip. nitar in præſenti cauſa. xix. col. ver. xj. quęſtio eſt vtrum proceſſus. ꝙ de nullitate executionis præpoſterantis formam & ordinem mandati, ſemper dici poteſt, etiam ſi eſt appellatũ à ſententia. & dicit Ludo. conſil. ccxlj. ſpectabiles domini. ij. colũ. quòd captura facta non præcedente probatione ſuſpicionis fugæ, non valet: etiam ſi poſteà ſuperueniat legitima probatio; quia præpoſteratio vitiat actum. per

notata per Bar. in. l. ij. §. prius. ff. de vul. & pupil. cum concor. ¶ Similiter dicit Alex. poſt Imo. in. l. ſi ſeruus plurium. §. ſi numerus. in prin. ff. de leg. j. quòd inter conjecturas ſibi deſcriptas attẽditur ordo illius literæ non vicinitas ſcripturarũ, ſeu verborũ eiuſdẽ teſtamenti. per tex. ibi. & in. l. pe. ff. de alimẽtis & cibarijs legatis. Quicquid dicat Pau. in. d. §. ſi numerus. ¶ Adde etiã ad hãc regulã tex. & gl. in. c. inter verba. in verbo præmiſit. xj. q. iij. & in. c. quorundã. in verbo prædicatorum. de elec. in. vj. & in. c. bene quidem. in verbo, mediolanenſem. xcvj. diſt. vbi glo. reputant maiores illos, qui primò nominantur. Et latè Archi. in. c. j. in princi. de deci. in. vj. vbi etiã allegat. d. c. bene quidẽ. in ver. cumq; lecta eſſet. & ver. ſancta ſynodus. vbi mediolanenſis Archiepiſcopus fuit nominatus ante Rauẽnatẽſem. ergo dignior ſecundũ eum. Licet illi duo Archiepiſco. ſemel de prœceſsione certauerint in volẽdo ſedere à dextris Patriarchæ: ſecundum gl. iij. in. l. decernimus. C. de ſac. ſan. eccl. Et aliqua de prœceſsione ob ordinẽ ſcripturæ: dixi in rubrica de maio. & obe. Et quòd mediolanẽ. præcedat, notat Marti. de laude, in tractatu de dignitatibus. cõclusione. ix. Et ita dicit latè diſputare Albe. in epiſtola inter claras. C. de ſum. Tri. Dixit etiam Hoſt. in ſumma de baptiſmo. §. quæ ſit. ver. quid ſi ordo. quòd ſi dicã in nomine filij & patris & ſpiritus ſancti. illa peruerſio ordinis vitiat baptiſmum. Tamen non eſt vis, ſi diceret: ego te baptizo. vel ego baptizo te: dummodo alia verba non tranſmutentur.

Declara quinque modis iſta & ſimilia. Primò, niſi mens diſponẽtis ſit certa: quia tũc non curatur ordo verborum. hîc Ioan. Andr. per. l. nec enim. ff. de ſpl. & idem Bar. in. d. §. prius. per l. cum pater. §. fidei tuæ committo. ff. de leg. ij. & pulchrè declarat Imo. in. d. l. nec enim. dicens hoc eſſe intelligendũ: niſi lex ſtatuerit ſpecialẽ ordinem: quia licet mẽs loquentis videretur aperta: tñ debet exponi ſecundũ ordinẽ legis. Exẽplũ in eo, ꝙ petijt reũ cogi ad ſoluẽdũ, & cõdẽnari: qa iſta mẽs loquẽdi reducitur ad cõgruitatem iuris. per. c. cauſam. ſ. eo. vt per Bar. in. d. §. prius. Et iſta declaratio comprehendit dicta Bar. in. l. ſi cõmunis ſeruus. ff. ſtipulatione ſeruorum. ij. co. ibi & iſta faciunt. vbi dicit, quòd ſi in libris vel literis mercatorũ dicitur: talis & ſocij. de rigore iuris videtur ille nominatus pro dimidia tam in acqrẽdo quàm in obligãdo: tñ de æquitate & cõi vſu eſt cõtrariũ: quia ille noſſe ſolũ, vt oſtendatur, ꝙ ſit caput ſocietatis. & iõ ſibi & alijs quæritur pro portionibus ſocietatis. Et ſequitur ibi Imol. in. ij. co. ibi: Itẽ etiã quod dictum. Dixit etiam Bal. in. d. l. ſi duas. ꝙ ſi diſpoſitio loquentis eſt certa, non curamus verborum ordinem. per dictum. §. fidei tuæ committo. & dicta. l. nec enim. ſecus vbi eſt dubium. Et idem Bar. in auth. hoc amplius. C. fideicommiſsis. Do. latè. in. c. ſit rector. iiij. col. xliij. di. diſtinguens formaliter vt hîc, per But. Et addit, quòd vbi ordo eſt appoſitus alternatinè, regulariter non eſt ſeruandus. Dicit etiãm poſt Arch. ꝙ dicta. l. nec enim. fallit in mandatis exequẽdis per. c. fi. de reſtitu. ſpolia. & idẽ Io. And. hîc. Sed certe tã in mandatis, quã in alijs diſpoſitionibus, procedit regula ſuprà poſita. Sed. l. nec enim. loquitur, vbi cõſtat de mente perprædicta. Et ita etiam Bartol. d. l. quidam conſulebant. dicens, quòd ſi quis opponat contra libellum: deinde contra perſonam iudicis, non videtur ex prima approbare iudicem attento ordine intellectuali. Et idem Bald. in fi. C. de iudi. & alij de quibus per Alexand. in. d. l. quidam. Sic etiam intellige gl. iiij. in cap. j. de iuramen: calum. in-vj. & in §. item ſi quis ita. in verbo, conceptio. inſtitu. de inuti. ſtipula. ¶ Secundò declara. Niſi ordo ſit poſitus cauſa exempli poſiti pro doctrina: ſecundum Cardinalem. in. c. decernimus. ad fi. de iudi. Ita intelligite illum text. vbi prœmittitur Abb. Epiſcopo, Epiſcopus Archiepi. facit ſecundũ. l. obligationum ſubſtantia. §. fi. ff. de acti. & obli. vbi ex verbis dictis cauſa demonſtrationis non oritur obligatio. ¶ Tertiò declara, ex dictis Bar. in. l. contractus. ver. & ideò, dicemus. C. de fide inſtrumen. videlicet, niſi contractus ex conuentione partium debeat celebrari in ſcriptis: quia licet in vno inſtrumento eſſent tunc poſita plura pacta: vnum primò: aliud poſt. ille in cuius fauorem vnum pactum eſt primò appoſitum, non poteſt allegare iſtam prioritatem: cum iſte contractus ſiumul & ſemel aſſumat vires, cum à patribus fuerit abſolutus. per illum text. quem dicit eſſe ſingularem. vbi contractus accipit firmitatem in omnibus partibus; tunc demum quando totus completus eſt. legitur & ſequitur ibi Sali. vj. colum. ibi item dicit Bal. bi penul. colũ. dicens, quòd licet legatur primò vnum, quàm aliud: tamen dicuntur ſimul fieri: nec attenditur ordo: quia cõtractus in abſolutione perficitur, quæ fit ſtatim cum partes dicunt: & ita conſentimus. vel ita facimus. Iſtud eſt verum: ſecundum Bald. Niſi ordinatis à ratione. per. l. inſulam. ff. qui po. in pigno. ha. vbi ſi promiſit ibi penſionem prioris anni, & alteri penſionem ſequentis: ordo ille ſeruabitur. Et ideò in pignoribus datis, quæ ſi ambobus nõ ſufficiunt, pertinent omnia ad primum. Itẽ illud eſt verũ, niſi in clauſulis correctis. Allegat. l. lecta. verſi. dicebam. ff. ſi cert. pet. Quartò declara: Niſi fiat nominatio aliquorum in actu denotante eorum vitia. quia primò nominantur minus digni. & tunc nõ arguitur ab ordine ꝙ primò ſcripti dicãtur digniores. Abb. de præben. c. auaritię. per illum tex. iuncta ſuprаſcriptione. ¶ Ex quo not. quòd in ingreſſu carceris, vel ſimili actu: debet præcedere minus dignus. quia ſequi honor eſt: præcedere autem non. dixi in rubrica de maiori. & obe. Quintò declara. Niſi eſſemus certi, quòd diſpoſitio non det ordinem. But. Imol. & Domi. hîc, & Do. in. d. c. ſit rector. vel ſumus in dubio: & præiudicium ſit leue: niſi eſſemus in mandatis, in quibus non attenditur leuitas materiæ: vt latius j. Et hæc quo ad ſeruandum ordinem literæ. Generaliter autem quando omiſsio ordinis vel formæ vitiet: dicẽ ſtatim latius. ¶ Circa dictum Inn. de offi deleg. prudentiam. & Bart. in. l. diem proferre. §. ſtari. ff. de arbi. Pro quorum concordia poſuit hîc dominus Ab. ſolemnes doctrinas, quibus quotidie vtimur. vide ommnino quæ oportunè ſcripſi, poſt Abb. de reiud. c. cauſam. vbi inuenies multa copioſè & ſubtiliter vltra Abba. hîc, quem fui ſecutus: quicquid latè ſcribat hîc Andr. Sic. & ideò in hoc aliud nõ eſt addendum. ¶ Nunc autem diſcurramus aliqua obſeruãtia formæ omiſsis ômnibus, quæ ponit hîc And. Si. & præſuppone, quòd in materia iſta forma & ordo videntur capi, vt ſynonyma: vt patebit infrà allegandis.

6 De formæ obſeruantia. †¶ Primò colligẽtur x. ſigna, quibus cognoſcitur, quando detur forma. ¶ Secundò ponetur regula corroborata. ¶ Tertiò ampliabitur regula. xij. modis. ¶ Quartò limitabitur. viij. modis. ¶ Quintò & vlt. tota materia ornabitur. & erunt clara multa hactenus in digeſta & confuſa: quæ ſi alibi aggregata reperiſſem, parui mihi fuiſſet vti breuiloquio. Sed multa multo à me collecta ſtudio oſtendere oportet, ſine vllo timore conditionis furtiuæ contra intentandæ.

Primum ſignum formæ eſt, Quãdo ab homine eximitur illud, quod inerat à iure, nõ neceſsitate: ſed ex honeſtate, aut de iuſtitia: quia tunc datur forma niſi iſtud quod ineſt de iuſtitia ſapiat quandã inſtructionẽ, & non cõcernat modũ dicẽdi: quia tunc nõ dicitur dari forma. Iſta probantur ex tota diſtinctione Abb. hîc cũ iuribus per eũ allegatis ex quibus habes exẽpla ſingulorũ verborũ, vide ipſum diligenter. ¶ Hoc modo intelligerem Bal. in. l. prolatã. iij. col. ibi: & no. quòd Princeps. C. de ſen. vbi dicit, ꝙ poſſunt per Principem fieri ea, quæ non ſunt ordinis: & quicquid Principi placet, ꝙ ſit ordo, ordo eſt ſubſtãtialis. Nam Princeps nunquã opponit ordinem in reſcripto, niſi cũ magno myſterio & ratione. alſ. tex. hic. & in. c. venerabili. de off. dele. ſubdens non eſſe diſtinguendum in ordine dato à Principe, vtrum ſit vnius cauſæ ad ſeipſam: vel ad aliã: iuxta l. j. C. de app. quia ſemper quod fit extra ordinẽ datum à Principe, eſt ipſo iure nullum. quod dicit menti tenendum. Sic etiam intelligẽ Bal. in. d. l. iij. no. dum dicit, quòd præpoſteratio ordinis dati à iure meretur appellationem. Secus ſi eſt datus ab homine: quia eius omiſsio vitiat ipſo iure. alle. not. hic. Sic etiam intellige Bal. ſ. eo: in rub. ante fi. dum dicit, quòd ordo eſt, quicquid Principi placet, quòd ſit ordo, etiam ſi præpoſteret ordinẽ ſolitum: quia ipſe rerum formas poteſt mutare expreſsè & tacitè, ſecũdũ eum. ¶ Sic intellige Bal. in. l. j. pe. col. ibi: ſed ſi diriguntur. C. quomo. & qn iudex. ſic etiam intellige Archi. & Dom. ij. q. j. in ſum. vbi bona glo.

Secundum ſignum. Vbi in diſpoſitione legis vel hominis, ponitur aliquid cõditionaliter: illud dicitur eſſe de forma. Bal. in auẽ. matri & auiæ. ij. col. ibi quidã tñ dicũt. C. qñ mul. tu. of. fun. poſ. Et dicit, ꝙ cõdi

¶ Muni. adde idē tenentē Sozi. cōſ. ſuo. xv. inci. viſis prædictis publicis inſtrumentis. ver. ad quintū ar. circa fin. in prima pte. char. xxv.

tio quę opponit per leg. nunquā dicit cōtinere ſolēnitatē leuē: imò oportet ꝙ cōditio exiſtat. ar. l. p̄tor. in princ. ff. de colla. bo. Per hoc vide aſs inferri, ꝙ ſi ordo dat⁹ in l. à diuo. §. in vēditiōe. ff. de re iud. nō ſeruat, act⁹ erit nullus, etiā ſi nō appellaſ: quia tex. ibi dicit, quòd deueniat ad noīa debitorū, ſi immobilia nō extiterit: & ſic cū loquat cōdōnaliter, dat formā. Qđ facit pro opi. Io. de Imo. c. Alex. ibi contra Barto. vt etiam dixi: de re iu. c. quo ad cōſultationē. x. co. ver. remedia &c. licet Alb. ibi ſequatur Bar. & ſimiliter ad alia plura inferri poteſt.

b ¶ Cum actu. Adde quod no. habetur p. d. Sozi. cōſi. xv. incip. viſis prædictis publicis inſtrumentis. ver. nec obſtat, ſi replicaretur. in. j. pte. char. xxij. & verſ. ſed hic aduertendū. verſi. cū oī. ſeq. char. xxiiij. & xxv. & conſi. xxix. incip. viſo quodā inſtrumēto. ver. iij. principaliter. ibi: primū in. d. pte, char. lvij.

Tertiū ſignū. Vbi illud, qđ ſi omittereť pareret graue p̄iudiciū, ponit in ordinē: tūc ordo legis cēſet eſſe ſubſtātialis: ſec⁹ ſi pariat leue p̄iudiciū. Ita ſentit Bar. in. l. iij. §. prius. prælegata. p. l. j. ad. fi. ff. de vē. inſpi. qđ dicit ibi Imo. eſſe menti tenendū. Et loquunt iſti, qñ ſum⁹ in dubio. Si eñ cōſtat ordinē eſſe ſubſtantialē, omiſsio vitiat indiſtinctē, ſecundū eos. Et ita intelligit gl. in ver. ordine. in. c. pe. de pur. cano. Et facit, qđ dicit ☞. in. x. ampliatiōe. Et ex his infert Bar. vbi. ſ. qd ſi in inuētario omittit ſignū crucis. de quo dic, vt per eū & alios de quibus per Alex. ibi. ¶ Et ad cognoſcēdū, quando ſolemnitas dicatur leuis: vide aliquid per Bart. in. l. j. §. ſi plures. iiij. col. ff. de exerci. quem retuli tit. prædecenti. c. ex parte. in prin. ibi: & ſi diceretur. Et quod dicet in. x. ampliatiōe allegādo Abb. cōſi xcvj. Et hūc dicit Imo. poſt Car. ꝙ vbi eſt ſolemnitas leuis, in dubio nō præſumitur forma: niſi aliud appareat. Secus dic, ſi apparet: vt in. d. ampliatione. Et dicit Bald. in. l. conſultiſsima. iij. colū. C. qui teſt. fa. poſſ. ꝙ eſt leue omne id, qđ non

a est ratione munitū. [a] Aliquid etiam Io. And. in Spe. de inuētario, ver. no. additiōe, qd ſi pfecit.

c ¶ Annullatiuū. Adde ꝙ per dom. Sozi. cōſi. xlv. in. ci. viſa appellatione. verſi. reſpōdetur, ꝙ Imola. cir. mediū. in. j. parte char. lxxxvj.

Quartū ſignū. ¶ Quādo aliqđpōt teſt appellari ſolēnitas effectualis, quæ tribuit robur actui iam formato, ſicut inſinuatio donatiōi: & cautio teſtō, in caſu. c. quāquā. de vſu. in. vj. Ita Ang. latè cōſi. xxxvj. pro deciſiōe quęſitorū. & ibi pulchrè quomodo cognoſcantur ſolēnitates ſubſtātiales. Adde Do. in. c. vt circa. §. j. vt col. de ele. in. vj. dicit, quòd qualitas quę pōt interuenire poſt actum, nō dicitur eſſe de ſubſtantia. alleg. gl. in verbo tertia. in. c. j. lxxv. di. ¶ Et ideò dicit Car. poſt Zenze. in Cle. causam. §. pe. j. co. ibi: nam omnia. de elec. ꝙ omnia, quæ ſunt de ſubſtātia actus, debent explicari ſimul cum actu. b

b per. l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſac. Et ſequitur etiā. ibi, Imo. vltima char, dicēs, ꝙ illa ſunt de ſubſtantia actus, quæ concurrūt, vel cōcurrere debent contēporaneè cū actu introducēdo: nō quæ poſt actū originatū interueniūt. Et facit quod no. Io. An. in. c. quāquā. ad fi. de vſu. in. vj. dūponit, an illa cautio ſit de ſubſtātia adeò, quòd nō poſsit ſequi. de quo meminiť Pet. de Anch. cōſi. mihi. ccccxvj. viſo & diligenter ponderato. ad fi. dixi poſt Car. de teſti. cap. ſignificauerunt. & fortè tetigi. ſ. eodem. ad hæc loquendo de ſubiunctiuo. ¶ Quę autem dicatur ſolemnitas, quæ ſubſtantia, non eſt materia noſtra. vide Bartol. in. l. vniuerſa. C. de preci. Imper. offer. vbi dicit, quòd omiſſio ſolēnitatis, quæ pōt ſeq actū, nō vitiat ipſo

d ¶ De forma. Pro qua materia vide ſing. Hoſt. & do. in. c. cū olim. vbi Pan. in. ij. col. ver. ſed pro clariori intelligentia. j. de arbit.

iure. Sequiť Ab. in. c. ij. de teſt. & Lu. cōſi. cciij. quo ad primū. verſ. quo ad ſecundū. & alij, quos ibi recitaui. Et dixi etiā poſt Ab. in. c. quoniā. in prin. vt lite nō conte. & dixit Io. An. in regula, nō eſt ſine culpa. iij. col. in Mercu. ꝙ illud non dicitur eſſe de ſubſtantia, ſine quo aliquādo poteſt eſſe actus. Vnde iuramentum teſtis non eſt de ſubſtantia: per. c. tuis. de teſti. vbi parte volente omitti poteſt. Quod dictum videtur verum, ſed exemplum dubium. Dato enim, quòd pars poſsit remittere iuramentum teſti: nō ſequitur: ergo iuramentum non eſt de forma ſubſtantiali. Argumentum procederet inquantum iura non permitterēt expreſsè remiſsionem iuramēti. Sed ex quo permittunt hanc remiſsionem, dicitur ſolēnitas ſubſtantialis relaxari authoritate legis, quæ hoc poteſt: non authoritate partium: quæ ſi non eſſet, lex hoc non poſſet: ſecundum Maria. de ſenis. iij. c. j. xij. col. de crimi. fal. verſ. ego arbitror. dum examinat. q. Ioan. An. in. d. regula, non eſt. an teſtis non iuratus, qui dixit falſum, puniatur, vt falſarius. Dixi aliquid ☞. in v. ampliatione. ¶ De hoc autem, quæ dicatur forma, & quæ ſolēnitas: vide aliquid per Car. in. d. Cle. ne Romani. in prin. in. iiij. colum. de elec. dum dicit ꝙ expectatio Cardinalium abſentiū in electione Papæ non eſt de ſolennitate. Et dixit mihi oretenus domi. meus Frā. Are. quòd de modo cognoſcendi, quæ ſint de ſubſtantia: & quæ de ſolennitate, ipſe poſuit in. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acqui. hære. non potui videre. Et dixit ſe ponderaſſe dicta Bart. in. l. cū quis. v. col. ibi: non obſtat, quod dicunt. C. de iur. & fac. igno. quem vide. Et dicit Paul. de Ca. in. l. mancipia. in prin. C. de ſer. fugi. ꝙ iſtud verbum forma, non ſemper denotat ſolennitatem, ſed ſubſtantiam, vel quantitatem, per illum tex. in verſi. eadem forma. & gl. exponit, id eſt eadem pœna. ¶ Aliquando ſecundum eum forma denotat tēpus. auf. quę ſupplicatio. & ibi Bal. C. de preci. Impe. offe. Regulariter autē denotat ſolēnitatē, vt patet in forma teſtamēti, & in forma ſtipulatiōis. Et iſtud no. p ſtatutis: quia interdū loquimur per verbū forma, vt intelligātur ſecūdū ſubiectā materiā. & interdū de ſolēnitate: interdū de ſubſtātia, ſeu de modo, ſecūdū eū. ¶ Itē quæ dicātur de ſubſtātia & de ſolēnitate: vide etiā Ang. in. d. l. cū hi §. ſi prętor. Abb. in. c. tua nos. in fi. de ſpō. & in. c. fi. vlti. no. de cōdi. ap. Car. in cle. j. xxiij. de ſepul. Doȝ. tit. ꝓxi. c. cōſuetudinis. in fi. Bar. in. d. §. iuſſum. Inn. in. c. qđ ſicut. in. ij. co. ibi: neq; obſtat, ꝙ pōt caſſari. de ele. Bal. in. l. etiā. j. co. de excep. rei iu. & in. l. Titia. in prin. ff. fol. ma. & in rep. l. iij. C. de ſa croſan. ecc. & in rub. C. de reſcin. vē. poſt mediū. & Abb. cōſ. lxxx. iij. omnipotētis. &c. in negotio Guydonis. iij. colū. cum ſimilibus.

c Quintum ſignum. ¶ Vbicūq; eſt decretū annullatiuū ibi eſt data forma. Bal. in. l. ff. de li. & poſth. Sequiť Petr. de Anc. in regula, ea ☞. xij. co. ibi: hoc verū, niſi cōſtitutio. de re iud. in. vj. & repe. c. j. xiij. char. ibi ☞ro ſtatuto cauetur, ꝙ notarij. ſ. ti. proxi. dicētes ꝙ ſi in inſtrumēto ſtatutū requirit nomen contrahētis. & patris & aui: aliàs dicit non valere inſtrumentum: iſta irritatio actus dat formam. & ſic eſſe in ſtrumento: & ſine hac forma non eſt inſtrumentum ſecundū eos. Et magis attendit forma legis, quàm ratio legis: vt latius per Bald. in. d. l. j. ponentē hoc in propoſito, de quo☞. in. x. ampliatiōe. Et adde, quòd vbi eſt dictū decretum, conſenſus partiū in eo omittēdo nihilo operatur. gl. in. c. ſtatutum. in prin. de reſcri. in. vj. Dixi ſatis plenè tit prædecenti. c. cum acceſsiſſent. iij. col. ibi. iij. declaratio. & aliquid ☞. ad fi. quintæ ampliationis.

Sextum ſignum. ¶ Vbicūq; eſt prius & poſteri⁹, ibi eſt ordo. Bal. formaſr in. l. j. iij. col. ibi: ex dicto ergo Roſ. C. ne li. ter. puoca. Et ideò, ſi ſtatutū dicit, ꝙ ſnīa debeat referri cū cōſilio ſapiētis, tacitè videtur ſtatutū procedere ad vlteriora: videlicet, ꝙ cōſilio prætermiſſo ſnīa ſit ipſo iure nulla: quia cōſiliū eſt prius, quā cōſiliatū: ergo datus eſt ordo iudicij, ſecūdū eū. Et iſtud fortè procederet in cōſilio ſapiētis: ſed vbi aliàs ſtatutū requirit cōſiliū alterius in actu, iſtud non eſt ꝓpriè

d de forma. [d] Bal. in. l. j. xiiij. col. ibi: tunc ad propoſitū. C. qui admit. de quo etiā per eū in. c. ij. in prin. de feu. ſine cul. nō admit. & in ru. C. de exer. iiij. col. Tamen iſtam cōtrarietatem Bal. non reperi adaptatam. ¶ Et adde, ꝙ forma quæ debet præcedere, eſt de ſubſtantia: & non poteſt ſequi. Bar. in. l. vniuerſa. C. de prec. Imper. offer.

Pau.

Pau. copioſè conſi. lxxj. pe. co. ver. ij. poteſt rñderi. Vbi vide. Quādo verò ſolēnitas poteſt ſequi, nō dicit de ſubſtātia, vel de forma Bart. in. d. l. vniuerſa. quē accuratè reaſſumpſi multipliciter inſiſtēdo in. c. quoniam ☞. in prin. vt lit. nō conte. ¶ Quæ tñ dicta ſunt in hoc ſexto ſigno, de prioritate actus: intellige ſanè: niſi tales actus in forma legis præmittēdi cōcernerent præparatoria iudiciorū, ſeu præludia, quæ fiunt ante lit. cōte. quia ſi à principe aliud nō iniungit, taliū omiſsio non inducit violationē formæ legalis, Spe. ſolenniter in ꝓœmio ſecundæ partis. in fi. & Bar. pulchrè dans ſtria. exēpla, in. l. ſi quęramus. ij. col. ibi. Quæro, quid ſi iſte ordo. ff. de teſt. Ex quibus verbis colligit generaliter Bal. in. l. prolatā. ij. col. ibi: quæro ergo. C. de ſen. Et in auf. cōtra rogatus. in fi. C. ad Treb. & in. l. qui crimē. iij. col. ibi: vj. quæro. C. qui accu. & in. l. exceptionem. iij. colū. reuoco. C. de proba. & ſentit in. l. ſi tutor. in fi. C. in qui. cau. in inte. reſt. nō eſt nec. & no. Pe. de Ancha. ſ. eo. cæterū. vbi retuli. viij. col. ver. limita. ij. ꝙ ante lit. cōte. nō eſt aliquis ordo, qui prætermiſſus reddat ꝓceſſum nullū. ¶ A qua doctrina excipe libellū à quo iudiciū fundari oportet: per lit. cōte. Bal. auf. generaliter. ꝓpe fi. ibi: ordo iudicij. C. de Epi. & cler. & in. d. l. q crimē. & in. d. auf. cōtra. ¶ Excipe etiā exceptionē incōpetētiæ iudicis, quā tutius eſt in primis proponere. Bar. in. l. quidam. ij. col. ff. de re iud. & latius Bal. in. d. l. exceptionē. & opportunè Alex. in. d. l. quidā. pe. col. poſui plenius de re iud. inter monaſteriū. iij. col. cū ſeq. ¶ Excipe etiā caſum, quando de hoc opponeretur. Bart. in. l. ſi mancipium. in fi. ff. de euic. & in. l. ij. in fi. C. cōmuni di. ꝓpter gl. in. l. fundi. ff. de exce. ¶ Ex prędictis adde, ꝙ etiā ſi dicet in aliqua diſpoſitiōe, ꝙ iudex poſit procedere, prætermiſſa omni ſubſtātialitate. Tamen nō poterit poſtponere id quod ex

a forma debet præcedere puta facere ꝙ teſtis primò depo nat, poſteà iuret. [a] Bal. in ru. de off. iud. xj. col. ibi: qd ſi ſtatutū dicit, qđ eſt aureū ad prædicta. Et ꝓ eo, qđ eſt dictū nō poſſe id ſeq poſt actū, qđ lex req rit ꝑmitti: vide Abb. poſt alios in. d. c. de teſtibus. ad fi. de teſti. dum ponit iuramentū teſtis nō poſſe ſeq poſt depoſitionē: & ibi inſiſtūt ſcribētes, quorū dicta amplia no. vt ꝓxime dictū eſt.

Septimū ſignum. ¶ Vbi in diſpoſitiōe dicitur: aliter fieri nō poſſit: vel ita demū fieri poſsit. Ibi eſt data forma & ei renuntiari non poteſt. Bar. in. l. ſi. in fi. ibi, quæro, an ciuitas. C. de vē. re. ciui. li. xj. Dū dicit, ꝙ forma ſtatuti poſſet diſcrepare ab illa. Et ſic ſentit, ꝙ illa ſit forma, ſecūdū Lu. cōſi. ccccij. in propoſita cōſultatiōe. Pro quo vide etiā Bar. in. l. de his. per illū tex. ff. de trāſac. vbi dicit, quòd iſta verba nō aliter diſponūt circa formā, cui renūtiari non poteſt.

Octauum ſignū. ¶ Quando diſpoſitio apponit tēpus: qui nō obſeruat tēpus, dicit nō obſeruare formā. Bal. ſing. in auf. quæ ſupplicatio. prope fi. C. de preci. Impe. offe. per text. in. l. ſcire oportet. ſ. cōſequens. ibi: nō aliter audiri: ſi non fuerit conſeruatū cōſtitutū tēpus. ff. de excu. tu. Quod dicit bene notandū propter cōſtitutiones eccleſiæ imponētes metas tēporū. ¶ Sequiť Brixien. in repertorio in verbo, forma. Dicēs ex hoc haberi nouiter rationē, quare collatio ſacrorū ordinū facta extra tēpora à canonibus præfixa: caret debito effectu: dic tñ, ꝙ character imprimitur: vt per Hoſt. de temp. or. §. qualiter. ibi: ſed nec conferēdi. ¶ Adde etiam pro iſto ſigno Bal. in. l. omnes populi. pe. co. ibi: vnde ſi ſtatutū requirit tēpus. ff. de iuſti. & iur. & bene faciunt dicta Bar. in. l. non ſolùm. §. ſed, vt ꝓbari. ff. de oper. no. nū. ¶ Ad idē quod no. Bal. in. c. licet. de trāſ.

*Epiſc. *Quem referam ☞. in. x. ampliatione prope verſic. vbi autem non datur forma. & bene faciunt, quæ ponit Lud. conſi. cciiij. pro diſcutienda. in. iij. col. verſi. quo autem ad ſecundū. ¶ Limita hîc primò, niſi diſpoſitio prefigens tēpus daret iudici arbitrium in procedendo: quia poterit iudex prorogare tēpus: & non dicetur de forma. Secus ſi daret arbitriū in decidēdo tantùm. Bart. in. l. ſi in lege. ff. loc. latè Pau. de ca. in. l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de verb. ob. & ibi latius Alex. ad fi. ver. vltra prædicta. Ad quod vide etiā Pau. conſi. ccciiij. in Chiſti nomine vi detur dicendū, quòd dicta declaratio. quē retuli titulo p̄cedēti. ex parte. c. ibi: ſextus caſus. ¶ Limita. ſecūdò Niſi materia ſit talis, in qua re integra liceat purgare morā: qa ſi aliud diſponitur, valebit etiam actus fact⁹ poſt tēpus. Et maximè vbi non mandatur ſtudiosè temp⁹ ſeruari ꝓ a forma ſubſtantiali: ſed ad bene eſſe. & iſtud cognoſcetur attenta ſubiecta materia. Abb. latiſsimè conſi. xciiij. Statuto ciuitatis Groſſetanæ. licet de Bal. nihil dicat. Ad idē pondera conſiliū Pauli proximè allegatū. Et iſta faciunt ad. q. de qua per Pau. in. d. conſi. ſcilicet, an valeat ſententia lata poſt tēpus præfixū inſtātiæ: de quo dixi de iud. c. venerabilis. x. col. ¶ Adde etiā Bal. in auf. iubemus. ad fi. C. de iud. vbi dicit, ꝙ ſi bānito debet aſsignari termin⁹. x. dierū: aliàs habeať ꝓ cōfeſſo, non poteſt prorogari: qa vbi elapſo termino legis, vel ſtatuti incurrit pœna: illud tēpus dicitur de forma. alle. gl. in. c. j. in verbo tertiā vocationē. de milite vaſallo, qui contu. eſt. vide Bald. in. l. de die. fi. qui ſatiſ. cog. cum concor. quas dixi de app. cum ſit Romana. vēr. limita quartò.

¶ Poſteà iuret. prout in hac ciuita te Venetiarū practicatur quod minor. Saluāt tñ hoc eſſe de conſuetudine ciuitatis. Quod an talis cōſuetudo ſit, approbata, hîc non diſcutio. cum etiam in cauſa cuiuſdam mei amici contrarium dictæ conſuetudini fuit obtentum.

Nonum ſignum. ¶ Vbi ſtatutū prouidet aliter, quàm ius cōe ſup confectione dando iuriſdictionē modificatā, omnia cenſentur de forma. Pet. de Anch. cōſi. mihi. xxxj. viſa quadā petitione. in prin. & conſi. vj. viſo themate. iij. col. ibi: & aduertendū. All. gl. tritā. in Cle. j. in verbo, inhibentes. de iurepa. quæ dicit, ſec⁹ ſi iā data eſſet iuriſdictio pura: qa cōmiſsio ſequēs cū certa qualitate, nō inducit formā: niſi b aliud exprimat. De cui⁹ intellectu ſcripſi ti. prædecēti. c. ex parte. conſyderatis ꝙq; caſibus nō ordinatis ab alijs.

¶ Sunt nulla. Adde do. Alex. conſi. xxiij. iiij. parte. Et eund. vide in cōſi. xxxvij. Item adde Rich. & Sal. in ſuo conſi. licet ſtatutū diſponat. & Flor. in. l. j. iij. col. ſi mē. fal. mo. di. & adde d. Sozi. cōſi. xxxv. inci. proſequendo ordinem. verſi. verum quia. ibi. & pro parte. in. j. parte. char. lxv.

Decimum & vltimū ſignum eſt. ¶ Qñ in ſtatuto, vel alia diſpoſitiōe eſſet rubrica, quę diceret de forma alicuius materiæ: qa tunc diſpoſita ſub rubrica, erūt de forma. ¶ Marianus in. c. ij. xvj. col. ibi: & *aduerte*: qa ſicut petiť. de libelli oblatiōe. ¶ Modos autē cognoſcēdi formā in rebus corporalibus, vel incorporalib⁹, latiſsimè inuenies ꝑ Bar. in tractatu de alueo. viij. col. ſup verbo amiſſa forma. Et forma accidētalis dicitur illa, qua mutata, ſubiecta materia nō deſinit eſſe eadē: iuxta. l. proponebatur. ff. de iudi. ¶ Subſtantialis eſt, quæ dat eſſe rei: ſicut homini anima. Cle. j. de bap. vt latius per eū ponētē multa nō attinētia ad ꝓpoſitū noſtrū. De quibus etiā ꝑ beatū Tho. & Ariſtotelē locis allegatis ꝑ Brixien. in verbo forma. ad fi. Cui adde prædicta nō vulgata. Modò ponenda eſt regula, cum ampliationibus. xij.

b Geſta cōtra formā ſunt nulla. [b] Iſta regula probať hîc, vbi eſt tex. principalis. & in. c. Piſanis. de reſt. ſpo. & in. c. venerabili. de off. dele. & in. l. cū hi. §. ſi prætor. ff. de trāſa. ¶ Notat pulchrè But. in. c. cū olim. pe. colū. ibi: oppono, ꝙ factum. de cauſa poſ. Et ideo dicit Imo. in. l. ſi quæram⁹. in iij. col. ibi: hoc tamen limita. ff. de teſta. ꝙ licet peruerſio in proponendis exceptionibus regulariter non vitiet: vt per Bar. in. l. quidam. ff. de re iudi. cum concor. datis. ſ. in vj. ſigno. Tamen fallit, niſi eſſet data forma in mandato. per. c. exhibita. de iudi. & dictum eſt Spe. in loco allegato ſ. in. vj. ſigno. ¶ Et hinc eſt, ꝙ ſi ſtatutū requirit pro forma aliquod præambulū ante actionē: illo omiſſo citatio nō valet. Bal. in. l. iij. §. Offidius. in lect. antiqua. ff. ne quis eum, qui in ius. & ideò dicit Inn. in. c. cum cōſuetudinis. ꝙ vbi requiritur interpoſitio authoritatis, requiritur formaliter illud verbū authoritas. & nō ſufficeret aliud ſimile. ¶ Latè etiam deducit hāc regulam Cal. in diſpu. ſtatuto ciuitatis cauetur, ꝙ ſi ab actore. in. j. col. vbi alle-

gat multa iura de necessaria obseruantia formæ ad inducẽdã validitatẽ actuũ:& ideò Do.in.c.ij.ij.col.ibi: istud credo.s̃.e.dixit,ꝙ licet ordinarius posſit aliqñ supplere ex officio deficiente parte,quæ se adstrinxit,gl.in.c.si fortè.de ele.in.vj.dixi in.d.c.ij.tñ sec⁹ in delegato habẽte formã:qa nõ põt eã trãsgredi,ꝑ p̃dicta.¶ Et dixit Inn.in.c.fi.in.j. gloſſ.de sac.ite.quòd si quis ordinatur,nõ seruata forma data à canone,est tãtę necesſitatis illa forma,quòd oportet suppelere,quod est omissum:aliâs nõ imprimit character.Põt tñ Papa illã formã non obseruare: vt ipse expresſè sentit.& eũ allegaui in.c.j.in prin.quartæ fallentiæ.s̃.ti.prox.licet impressores malè scripserint,allegãdo Inn.in.c.j.de sac.vnc.Et dicit Rota de re iudi.viij. decis. in nouis,ꝙ si delegatus â dño feudi,habet cõmisſionẽ de iudicãdo inter vasallos:nõ põt dño aliquid adiudicare:qa egrederet̃ formã.Et dicit Bal.in aut.habita.iiij.col.C. ne fil.pro pat.ꝙ vbi numerus doctorũ est statutus ꝓ forma substãtiali:nõ põt cancellarius studij in creando doctore recedere à dicto eorũ,si gratia,vel odio deponãt:secus si nõ ꝓ forma,sed ad inqsitionẽ.Et dicit Rota de iud.xiiij. decis.in nouis.ꝙ delegatus datus,vt informet se de mala fama,nõ põt se informare de bona.& dicit Tho. Fastoli dubio Rotæ.xxiij.Itẽ fuit consultũ per Egi .ꝙ mandatarius pro ordine & singulis de ordine non est idoneus pro vno cõuentu:quia ad id nõ extẽduntur fines mandati.Et dicit Lu.cõsi.cclv.approbo sñías.ꝙ ꝓcurator habẽs mãdatũ ad acceptandũ vigore vnius gratiæ,nõ põt acceptare ex alia.Et dicit Bal.de ap.c.nouit.ꝙ nũtio & ambasiatori nihil est imputandũ:nisi mãdatum excedat.Et dicit Bar.in.l.j.ix.col.ff.de cõdi.inde.ꝙ vbi est defect⁹ formæ non oritur obligatio ciuilis,nec naturalis.Et dicit Bal.in c.fi.vlt.col.de dolo & cõtu.ꝙ nũtius nõ ampliat, nec restringit formã mãdati.Ideò nõ substituit,nisi alius contineat̃ in mãdato;quia in nũtio pręsumitur electa industria personæ.quod vltimum repone accuratè.Secus dic in ꝓcuratore ad negotia:nisi cõstet electã esse industriã personæ.Lud.consi.cclxvj.iste Petrus.Et dicit Do.post Hosti.in.c.Romana §.sed nec.de sen. excom.in.vj. ꝙ excommunicatio lata cõtra formam mãdati,est nulla.vbi aliâs non data forma,esset iniusta,Sic intellige glo.ij.ibi: sexto in.c.præcedenti.de sentẽ.excom.in.vj.& dixi in.c. cum sic.ad fi.ibi:fallit primò.de.appel.

Amplia primò regulã.Nedũ si aliquid fiat cõtra formam,sed etiam si præter,vel citra.Io.An.in.c.prudentiã,sup verbo,citra. de off.dele.dicẽs per illũ tex.ęquipararj hic cõtra citra & præter.Ad idẽ allegat.c.si cui.vbi gl.de elec.in.vj.& allegat post Host.tex.Deutero.c.xij.in fi.vbi dicit̃:Qđ præcipio tibi,hoc tãtũ facito dño:nec addas quicquam, nec minuas.Idẽ Io.An.in.c.cum Marth.viij.col.super glo.ij. de cele.mis.per tex.Apocalypsis vlt.c.vbi dicitur: si quis apposuerit aliquid super hoc,apponet De⁹ super ipsum plagas.& si quis diminuerit,auferet eius partem de ligno vitæ.Facit tex.Apostoli ad Timotheũ.v.c.ᵃad fi. dicens: Testor Deo,vt hæc custodias sine præiudicio, nihil faciens in alteram partẽ declinãdo:& ibidẽ.vj.ante fi.Pręcipio tibi corã Deo,vt serues mãdatũ sine macula.Et dicit Bal.in.l.ij.ij.col.de su.& legit.ꝙ formæ nihil addi,vel detrahi põt.alle.Bar.in.l.Gallus. §.j.ff.de lib,& posth. qa quod perfectũ est,nõ suscipit in se ex interuallo magis & minus;per.l.ij.C.de manu.vin.& quòd verba cõtractus sunt forma contractus.Et dicit Amb.in lib.de Paradiso: Si qd addas,vel detrahas,præuaricatio videt̃ esse quædã mãdati.Simpliciter enim & pura mãdati forma tenenda est,vel testimonij series intimãda.Nihil igitur quod bonum videtur addendum est,si quis vnum mãdatũ custodit,& aliud præuaricatur,nihil ei prodest.hæc ille.Et facit quod narrant historiographi de Iulio Cæsare, qui cũ in domandis hostibus quinꝗ annorum spatium sibi permissum pertransisset,licet gloriosè triumphasset:honor tamẽ sibi debitus denegatus est.nec vrbẽ ingredi permissus est eò,ꝙ vltra terminum sibi præfixum morã traxisset.Et legitur de Petronio Romano:quem cũ Caius Caligula Imperator legatum misisset in Syriam cum mandato de debellandis Iudæis simulacra sua recusantib⁹:videns immunerabilem stragem futuram ob eorum fixam pertinaciam,rescripsit Imperatori imminere Romano imperio grauem infamiam,si mandatum adimplerit:ob quod Cai⁹ ei rescripsit,vt propria manu se occideret:vt discerent omnes non esse Imperatorum mandata paruipendenda:vt habetur in supplemento Chronicorum li. viij.fo.viij.laudabilis tñ fuit supersedentia,ꝑ ea quæ dixi s̃.c.si quando.j.col.Et istam ampliationẽ tenet etiã Abb. in.c.causam.de re iu.& in.c.Pisanis.iiij.col.de rest.spo.& Car.in Cle.j.in prin.in.vj.q.iij.colũ.illius.q.ibi.secundo potestas.de sup.neg.Præla.& ideò dicit But.in.d.c.Pisanis.¶ Septimò no.ꝙ omisſio formę in qualibet minima qualitate procesſus,vitiat totum processum.Bene faciũt verba Archi.de conse.di.iiij.c.si non sanctificat̃.& Host. de bap §.quæ sit ibi,quid si aliquid vbi dicunt,quòd non licet interponere in baptismo alia verba in forma: nec addere:puta,& omnium sanctorũ.Et in hoc conueniunt omnes doc.ergo eis credamus secũdum Host. Facit etiã quod dicetur ampliatione.xj.& sequenti.Tamen vbi nõ est data forma ista differũt.quia Episcopus nõ potest statuere contra canones:tamen potest statuere præter:glo. in Cle.ne Romani.in verbo tolli.de elect. secũdum Do. in.d.c.si cui.& Abb.in.d.c.prudentiam.in princip.ij.co. & per eundem in.c.super quæstionum §.verum .ibi: sed dubito.eod.titu.dixi in.c.quod super his.in.vij.fallen.de maio.& obe.¶ Amplia secundò,Etiam in eo,ꝙ verosimile est esse de mente concedentis: sicut illud quod est pro forma expressum. Vin.& Host.de iudi.c.exhibita.& ibi recitat Abb.in.v.colũ.ibi,vnde dicit hîc Vin.& idem dixit Bald.in rubr.j.de iudi.vlt.col.ibi:& hoc verum dicens,ꝙ quando mens superioris est de ordine, si omittitur,non valet procesſus.alleg.d.c.Pisanis.¶ Amplia tertiò. Etiam in his, quæ sunt concomitantia expresſis. Bal.in.c.j.de re iud.dicens ꝙ sicut non valet sententia cõtra substantiam formæ mandati:ita nec contra qualitatẽ formæ siue concomitantiæ.per.d.c.Pisanis. vbi nedum debuit fieri restitutio: sed plena restitutio. & ibi dicit Abb.in.iij.no.per illũ tex.ꝙ nõ solũ corruẽt gesta ex defectu formæ mãdati:sed etiam qñ ad plenũ nõ adimplet̃ mandatũ,quãdo in actu dat̃ certa forma.Ad hoc de concomitantijs faciũt,quæ dixi.s̃.e.super literis.versi.an sua sit iurisdictio.ibi amplia secundò.& in.c. causam.xj. col. ver.interpretatio rescripti.s̃.e.& per Phi.in.c.vt debit⁹. in.xlj.colũ.de app.dum discutit,an ille text. procedat in delegato dato simpliciter super grauamine,an posſit cognoscere de toto in casu grauaminis. ¶ Amplia quartò, Etiam si transgresſio formæ induceret faciliorem expeditionẽ commisſionis,Ita allegatur glo.ij.in.c.solet.de sen. excom.in.vj.vbi delegatus non potest absoluere ad cautelam excedendo commissionem:licet facilius posset ex ea seq expeditio causæ,Et ibi colligit Do.in prin.in.vij. col.ꝙ licet veniant in commisſione ea,sine quibus causa expediri nõ posset.de of.dele.c.præterea.nõ tñ ea,ꝑ quæ causa cõmodius expediri posset,Facit ad hæc authoritas Ambrosij in li.de paradiso all.s̃.in.j.ampliatiõe dũ dicit: Nihil igitur,quod bonũ videtur addẽdum est. facit etiã l.iij.§.in bello.ff.de re mili. vbi imponitur pœna mortis duci belli,qui contra mandatum conseruit cum hostib⁹, etiam si eos fudit.Hîc narrant hysto. Q. fab.quamuis cum magna victoria superasset Samnites:tamen ad mortem damnatus fuit à Papirio dictatore, contra cuius mandatum bellum gesserat,eo absente:licet impetu populi à morte liberatus fuit;vt per Liuium.ix.lib.no. Ioã. de Lig.

a ¶ V.c.ad deutero. a nomij.xix.c.

de Lig.in tract.de bel.c.xxix.& est tex.in.c.fi.xxij.q.ij.dixi.de ma.& obe.c.illud.¶ Amplia quintò. Etiã si partes consentirent trãsgresſioni formæ datæ in rescripto.But. in.d.c.prudentia.in prin.xxiiij.col.ibi:secundo partium consensus.Allegat tex.hîc,& in.d.c.venerabilis.Idẽ Bar. in.d.l.de his.ff.de trans.& Bu.de fo.cõpe.si diligenti.iiij. col.ibi:fallit secũdò.cũ cõcor.quas ibi dixi.ij.fallẽtia. inferendo ex hoc ad septem corollaria,quæ ibi vide.Et idẽ no.Bal.in.d.l.in vlt.char.C.q admitti.& in trac.schisma. in.iij.col.ver.prædictis quoꝗ accedat.posito in rub.C.si quis aliquem testari prohi.Et dixit Imo.in.l. quicqd adstringendæ.in.j.col.per illum tex.ff.de ver.obl.ꝙ similes partes sint in concordia:vt forma non seruata,habeatur pro expressa,nihil operabitur talis conuentio,vel voluntas ipsorum:quia omnis solennitas,seu substantialis forma est iuris publici.l.ij.ff.de testa.& in.l.nemo potest.ff. de leg.j.Et ideò non læditur pacto priuatorũ.vt ibi per eum inferentem post Ang.ad Cle.appellanti.de app.per quã dicit,ꝙ non sufficit dicere appellanti ab interlocutoria habeantur causæ grauaminis pro expresſis.Et ꝓ hoc vltimo facit:quia partes non possunt vti clausula pro expresſis habentes &c.c.qui ad agendum.de procura.in.vj. l.sed & si quis §.quæsitum.& ibi Ange.ff.si quis cau. licet sec⁹ in Principe.&.l.omnes.& ibi Ang.C.de pręscriptio. xxx.anno.dist.xj.j.eo.nonnulli.in princ.in.ij.fallentia.Et pro ista ampliatione,vt est elegans consilium Signorelli de Homodæis.xxj.incipiẽs in procesſu facto contra Petrolum.vbi vult ꝙ formæ datæ à statuto non potest inquisitus renuntiare.¶ Limita hæc.Nisi forma rescripti esset merè in fauorem partium.Abb.in.c.ij.§. is autẽ.ij. nota.de off.deleg.extollens ad hoc illum tex.*vbi* forma data de procedendo personaliter,potest omitti de cõsensu partium:ᵃimò sufficit tacitus earum consensus, secundum eum.propter gloſſ.& in eod.tit.c.olim.lo.j.in glo. pe.ibi:scientibus partibus.Procedunt autem prædicta, quãdo forma est data â lege:vel si est data in rescripto cõcernit publicam vtilitatem,vel partes contradicunt. Et idẽ no.Abb.in.c.super quæstionũ §.verum.de off.deleg. & in.d.c.olim.vlt.col.in.c.prudentiam.in prin.in vl.co. ibi:nec est verũ eo.ti.& in.c.causam.ad fi.ibi.Host. tamẽ de re iudi.& Do.hîc allegando Inn.in.d.c.prudentiã. Et secundum prædicta intellige,quædam dicta allegata per An.Si.in.d.§.is autẽ.iiij.co.Facit ad hæc quod not. Abb. in.c.tuis.in.iij.no.de test.dicens per illum tex.ꝙ solẽnitas substantialis & formalis inducta in fauorem partiũ, potest ab eis remitti. quod dictũ est falsum:qua id quod est de substantia,non potest per partes remitti.vnde nõ possunt facere,ꝙ esset emptio & vẽdi.sine pretio:vt ꝑ Are. in.d.c.tuis.Pro quo vide Io.An.in regula,nõ sine culpa. iij.col.ver.in contrarium.de re iudic.in.vj.in mercu.vbi volens probare,ꝙ iuramentum non est de substantia in teste.arguit,si potest:à parte remitti:ergo non est de substantia.Si enim esset de substantia,non esset remisſibile: quia actus non potest esse sine substantialibus.c. in quadam.post prin.de cele.mis.Cle.j.de sum. Trini. secundũ eum.Et dicit Bal.in.c.consangui.quasi in fi.de re iudi.ꝙ iuramẽtum testis est de ordine,non de substantia.Tamẽ, quòd sit de substantia,firmat Mar.quẽ allegaui.s̃.in quarto signo formæ.ad fi.respondendo verbis Ioã.And.in.d. regula,non est.¶ Si tamen ista forma respiciens fauorẽ partium haberet clausulam decreti,non posset ei renuntiari,per.c.*dilecto.*cum glo.in verbo clausula.de præben.cum concor.datis tit.præce.c. cum accesſissent. iiij. col.de quo aliquid paulò post. ¶ Idem fortè est,quando pars non consentit simpliciter omisſioni formæ:sed vult omittere formam,& transire ad casum non expressum: quia etiam si ille casus habeat in se maiorem rationẽ:non fit extensio. Sic intellige.c.cui de non.de præben.in. vj. Nam si ille vellet in totum renuntiare formæ gratiæ,certum est,quòd posset.sed formam gratiæ extendere, vel mutare,non potest etiam ad casum faciliorem: quia diuersus est.Ergo sub literis non comprehensus: maximè cum illa forma respiciat taxationem,& limitationẽ gratiæ:vt habuimus.s̃.eo.super literis.& per.d.c. cui de nõ. dicitur ꝙ in dispositione hominis,nunquã fit extẽsio ad alium casum,etiam à maioritate rationis,secundũ Imo. in.l.si verò §.de viro.viij.col.ibi:item hoc in extensione fienda.ff.so.ma.& de illo tex.ad propositum formæ non remisſibilis,meminit etiam glos. paulò ante fi.in.c.si super gratia.de off.dele.in.vj.¶ 7 †Pro prædictis bene facit Cle.sæpe.in fi.de ver.sig.vbi licet in commisſione detur forma procedendi summariè:tamen de consensu partiũ potest procedi non summariè.Et per illum tex.soleo mirari,quare est,ꝙ Lu.in rub.ff.de arb.v.co.ver.an tamen. vsus est trepidatione negando *aliâs,in firmando,* ꝙ valeat processus arbitri,cui partes compromittentes dederant formam:vt procederet sine iuris ordine.& eis non opponentibus seruauit iuris ordinem. Quoniam vltra hoc dixi etiam Bal.in.l.nulla.ad fi.ff.de legib.ꝙ si mandatur iudici,vt ꝓcedat summariè & de plano:modò iudex procedit ordinariè,valet procesſus.Tamen propter aurea verba Inno.in.c.nouit.post princi.de iu.vbi dixit, ꝙ seruare ordinem iudiciarium non potest nocere. Quæ verba extollit Bal.in.l.testamentũ.post princ.C.de te.in auf.offeratur.ij.col.C.de lit.conte.in.l.nõ dubium.j.col. C.de legib.in.l.obseruare §.ꝓficisci.in.xiiij.col.ff.de off. a procon.No.Bar.in repe.l.iij.co.penul.ibi:ad rationes.C. de pig.& in extraua.ad reprimen.in ver.posſit.Et intellige semper de consensu partium etiam tacito per.d.Cle. sæpe.in ver.non contradicentibus.Et esto memor, ꝙ si partes acquiescunt obseruantiæ ordinis iudiciarij respectu vnius actus,non tenentur acquiescere in alijs actib⁹: vt est ibi gl.aurea in ver.partibus.ad fi.per quam ad totã hanc ampliationem,subintellige ꝙ tacitus consensus limitatus,nõ egreditur limitem.Et eam gustat Abb.in.c. quoniam.vl.col.de proba.in.c.si quis contra clericũ.xvj. col.de fo.compe.in.c.præsentium.iiij.col.de test.Pau.cõsi.xxv.v.col.Secus dicens in consensu expresso: vt etiam vult gl.præalle.concordat etiam illi gl.d.Inn.in.c.cũ venisset.in fi.de test.vbi vult,ꝙ tacita renuntiatio nõ operatur in alia instantia.Sequitur Bu.in.c.cum olim.xj.col. de censi.& facit cõsi.Lu.cccliij.quo ad primam.ad fi.quę no.¶ Caue etiam.Quia non est ex abrupto firmandum, ꝙ formæ datæ à lege renuntiari non posſit,quando concernit merè fauorem partium:licet multi quos allegaui in.d.c.si diligenti.simpliciter hoc innuãt, pręsertim Bu. ibi post Bar.in.l.ius publicum.ff.de pac.in.l. de his.ff.de trans.Quoniã in contrarium faciunt,quæ dixi in.c.ij.in vj.fallen.de fi.instr.& fortius Ro.de elect.j.in nouis. Et Thomas Fasto. dubio Rotæ.xiij.Itẽ dubitatur.Nã Cle. causam.de elec.dat formã intimationi.Patet ibi: ita demum.& ibi:non aliter.iuncto.vij.signo.de quo.s̃.& tñ si appellatus vult prosequi illam appellationem non deuolutam:nec legitimè intimatam potest renuntiare fauori & nullitati intimatiõis,inductis per istã Cle.& est ibi gl. in verbo deuoluta:qa est merè in fauorẽ appellati. Nisi rñdeas,ꝙ vbi lex vltra ꝓcedit tẽperãdo illã formã inquãtũ vult,ꝙ notitia certè habita infra mẽsem:de illa appellatione æquipollet solẽni intimatiõi: ergo forma illa est relaxabilis per suũ æquipollens.l.permittẽte.Et si replicares,ꝙ illa notitia debet interuenire infra mẽsem:ergo elapso mẽse forma nõ videt̃ amittere vires annullatiuas deuolutiõis.Posset rñderi,ꝙ ex quo illa forma est iam facta lege permittente tolerabilis per vnum modum, scilicet notitiæ habitæ infra tempus:videtur etiã tolerabilis per alium modũ omnino æquipollentẽ:imò faciliorẽ,videlicet,ꝑ notitiã habitã,quãuis post mẽsem & volũtatẽ ei⁹, cui principaliter volebat fauere forma illa.ar.l. cũ pater

a ¶ Cõsensu partiũ. vide omnino per d.Alex.in.l.ius publicum.ff.de pac.

§.curatoris.de leg.ij.Sed ſola notitia poſt méſem,hoc nõ operetur per illũ tex.cogitabis viſis bene omnibus prę legatis.¶ Sed quicqd ſit,videſ,ꝙ etiã ſi lex dat formam, etiã cũ clauſula decreti,poſsint partes renũtiare duobus cõcurrẽtibus.Primò,ꝙ illa forma ſit merè in fauorẽ earũ non miſto fauore alterius.Secũdò, dũmodò vtriuſq; partis conſenſus accedat:ſecus ſi vnius tãtùm. Ita firmat Do.poſt Inn.in.c.ſtatutum.§.cũ verò.viij.col.ver.cõclude ſecundum do.Io.de reſc.in.vj.Et ita procedit,quod dicit ibi gl.in verbo non cõmittant. Nã ipſa vult & firmius prædicti,ꝙ licet in fi.illius.c.ſtatutũ.ſit generalis clauſula decreti:tñ poſſunt partes renũtiare illi tex.§.cum verò. cũ ſit merè in fauorẽ partiũ.Et hoc no.ꝙa nõ fui memor referre in.d.c.cum acceſsiſſent.eſt verũ,ꝙ iſti nõ loquuntur,qñ eſt data forma:ſed etiã tũc idẽ eſt:vt dixi in prin. huius limitationis.¶ Sed horum deciſio nota eſt: dũ loquuntur etiã vbi eſt clauſula decreti:quod non legi alibi.Et multi quos allegaui in.d.c.cum acceſsiſſent.iiij.co. tenent contrarium:maximè Abb.in.c.dilecto.iiij.col.de præben.dũ dicit,ꝙ etiã ſi decretũ ponit in materia merè partibus fauente,non poſſunt renuntiare:ꝑ illũ tex.Cui tñ reſponderi pót,quòd ſi materia concernat ibi fauorẽ capituli:tñ actus quẽ Papa prohibebat,videbatur prohiberi rõne inhoneſtatis:quia multi per potẽtiã tẽtaſſent: vt canonici frangerent numerũ:vt ipſe dicit:tñ etiã Imo: ibi in fi.iij.col.ibi,vel ſecũdo.expreſsè vult,quòd clauſula decreti irritantis tollit cõſenſum partiũ:per illũ tex.& d.c.cui de nõ.Et idẽ Car.conſi.lxxij.omnis à me.dicens, ꝙ extra caſum.§.in nullo.nulli particulæ.d.c.ſtatutũ.poſ ſunt partes renuntiare ꝓpter decretũ ibi in fi. poſitum. Et idẽ plerique adducti in.d.c.cum acceſsiſſent.& expreſsè gl.in.d.§.cũ verò.dum notat fi.illius.c.ſed acquiſcet ſtilo curiæ.Non dicas,ꝙ eſt alia gl.clarior in.d.c.ſtatutum.in prin.quia illa reſpicit prin.cap.cuius prouiſio nõ tangit merè fauorẽ partium:ſed honorẽ ſedis Apoſtolicæ: ſed gl.in.§.cũ verò.loquitur in caſu merè partes reſpiciente. Et ſuper iſtis contrarietatibus cogitabis:quia nõ reperio cõponentẽ eas:& fortè in verbis Do.in.d.§.cũ verò.dum dicit hæc vera, vbi eſt clauſula decreti,deficit, non debet dicere,vbi non eſt clauſula decreti. Et ſi ſic ſtaret,nõ eſſet opus laborare aliter in hoc pũcto.& eſſet ſalua mẽs Do. quam puto procedere etiã,ſi Do.nõ eſſet corrupt⁹, prout puto eum eſſe.¶ Amplia ſextò.Etiam ſi ſolẽnitas, quæ eſt de forma,ſequaẽ actum:vt.ſ.in quarto ſigno. & latè Bal.in.l.j.xxiiij.col.ibi.extra quæritur.C.qui admit. inferens,ꝙ cõſenſus propinquorum requiſitus à ſtatuto in contractu mulieris,non poteſt ſequi:quia cum ſit de forma,nihil operatur:niſi iuterueniat in actu.¶ Sufficit tamen,ꝙ interueniat antequã diuertatur ad actus extraneos:vt latius per eum concludentẽ,ꝙ nõ ſufficeret ratificatio.Sequitur Pau.de ca.in.l.ſi cum dotem.§.eo tẽpore. ff.ſol.mat.& Alexã.in.l.j.§.fuit quæſitum.prope fi.ff.ad Treb.Imo.poſt But.in.c.cũ conſuetudinis.ĩ.tit.proxi. & An.Si.in.c.cauſam matrimonij.xij.co.de of.dele.& Car. in.c.fi.de ma.& obe.No.Bart.in ſimili in.l.ſi vni.in fi.ff. de re iud.& Bal.in.l.executorem.v.col.de execu.rei iud. Et hinc eſt,ꝙ in actu nullo non cadit ratificatio. Io. An. in regula,ratum.in mercu.de quo dicetur in.d.c.cũ conſuetudinis.¶ Amplia ſeptimò.Etiam ſi alius ſubrogatur habenti expedire actum cũ forma qa tacitè cenſet ſubrogatus,etiã quo ad illã formã.Bal.in.l.ſi puella.C.ſi mãci. ita alie.fue.Dicẽs,ꝙ ſi teſtator dedit formã diſtributiõi priorũ legatorũ,vt fiat cum conſilio prioris prædicatorũ:& executor deceſsit,vel fuit negligẽs,& cui⁹ loco ſucceſsit,Epiſcopus:tenetur illum priorẽ conſulere:aliàs nõ valebit.Ad quodvide quę latè dixi in.d.c.cũ acceſsiſſent: xij.col.ibi,pro iſto dicto.Et ibi dictis adde Cal.de teſta. cõſi.xiij.& quod no.Bar.cõſi.mihi.clxxxvij.dñi priores. l.ſi,vbi dicit,ꝙ iudex eccleſiaſticus ſupplens negligẽtiã iu

a ¶ Ad vnguẽ.Ad. de Alex.de Imol. plenè in.l.j.de lib. & poſth.vbi multa allegat arg.contrà:pro Bar.in.l.nemini.C. de aduoc, diuer.iud.

8 dicis ſecularis:debet procedere ſummariè.† & ſic ita debebat procedere ſingularis.No.etiam Abba.in rep.c. eccleſia.xxij.col.ſ.ti.proxi.facit illud generale,ꝙ ſubrogatũ ſapit naturã ei⁹.&c.vt ſi.pẽ.c.eccleſia.lo.j.cũ ſi.¶ Amplia octauò.Etiã in ſententia arbitri:quia lata cõtra formam cõpromiſsi eſt nulla,etiam ſi partes eam homologauerint.tex.in.c.examinata.de confir.vti.De quo exultat Bal.de pa.Conſtan.in verbo,ſentẽtiæ quoq;.x.col.& latè Maria.conſi.mihi.lxij.monaſterium ſanctæ Iulianę. pe.chart.¶ Et ideò dicit Lud.conſil.cxlj.eximie doctor. quòd laudum latum Piſis non ſeruata forma ſtatuti Florẽtini,eſt nullũ.Et vide eundem conſi.ccxviij.præſens caſus,an quando Piſani ſubijciantur ſtatutis florẽtinus,maximè in caſibus nõ deciſis per ſtatuta Piſana.Et hæc in arbitro.Secus in arbitratore:quia ſi arbitraẽ cõtra formam compromiſsi valet arbitramentũ.Imo.de iureiu.c.quintauallis.xxj.differẽtia.Itẽ intellige hæc,vbi vitium tranſgreſsionis formæ nõ dependet à cõſenſu partium:ſed vbi contineret merũ fauorẽ earũ,approbãdo ſciẽter, tenenẽ ab obſeruantiam laudi.Abb.in.d.c.examinata.per.l.ij.cũ gl.C.cõia vtriuſ.iu.quam apoſtillaui.de fo.cõpe.c.ſignifi 9 caſti.vbi vide.¶ † Hoc modo non eſſet differentia inter arbitrũ & arbitratorẽ:niſi fortè,quia arbitrator etiã parte contradicente,poteſt excedere formã in materia, per partẽ remiſsibili.ſed non arbiter.De quo dic,vt ꝑ Imol. vbi.ſ.¶ Amplia nonò.Etiam in ſtatutis, vt probãt iura ſ.allegata & alleganda.& nota ſpecialiter Bald.in.l.ij.vlt. col.C.quo & quando iu.dicẽs,ꝙ qñ ſtatutũ requirit triã citationẽ,non ſufficit vna pro omnibus: quia forma a ſtatuti debet ſeruari ad vnguẽ,ª ex quo recedit à iure cõmuni.Et quia poteſtas iurat ſeruare:quod intelligiẽ ſecũdum formã ſtatuti.Et facit quod ipſe no.in.l.receptitia. C.de conſti.pecu.Et dicit Bal.in.l.omnes populi.pe.col. ibi.itẽ nota,ꝙ à forma ſtatuti.ff.de iuſti.& iur.ꝙ ſi ſtatutum requirit tempus:& tu require tẽpus.Et idẽ ſi exigit factum conſummatum.& alia exempla ponit.Vnde dicit Bal.in.l.nõ ſunt liberi.ff.de ſta.bo.ꝙ ſi data eſt forma: vt duæ citationes fiant ante bannum:& iudex in prima citatione miſit peremptorium,nõ valet:quia eſt omiſſa forma.Facit gl.in.c.j.in verbo vocatione.& ibi Bal.de mili. vaſ.qui contu.eſt.in Cle.j.in ver.iij.de vita & ho. cle.cũ concor.quas dedi in.c.quoniam.§.porro.vt lit.cõteſt.Et dicit Bal.in.l.ij.C.de pa.qui fil.di.ꝙ ſtatutum debet ſeruari ad literã.¶ Et ideò dixit Nellus in tractatu bannitorũ 10 in tertia parte tẽporis.q.ix.ꝙ ſtãte ſtatuto,† ꝙ nemo bãniat,niſi ꝓmiſſo edicto cũ termino.x.dierũ, ꝓ quolibet volẽte reũ defendere, vel adeſſe cauſæ:& edictũ dicat de quolibet volẽte defendere,& nõ dicit,vel adeſſe cauſæ, nõ eſt ſeruata forma.Alle.Iac.But.in.l.hi,q.ff.de poſt.& alia de ꝗbus per eũ.¶ Amplia decimò:Etiã ſi ſolennitas data ꝓ forma eſſet leuis.Bal.in.l.j.ff.de lib.& poſt.dicẽs, ꝙ ſi ſtatutum requirit in inſtrumento nomen pronomẽ, cognomen,irritans inſtrumentum aliter factum,non valebit inſtrumentum continens ſolùm nomen ſingulare vnius in quo errat:non poteſt etiam abſque dictis demõſtrationibus:quia forma ſeruari debet ad vnguem.Secus ſi ſtatutum non procederet irritando:quia tunc nõ eſſet de forma,ſed de mera demonſtratione,ſecundum eum. Cum quo tranſit ibi Pau.& Imol.addens pro hoc vltimo.l.hac conſultiſsima.C.qui teſta.fac.poſſe.Sequitur etiam Petr.de Ancha.in locis allegatis.ſ.in quinto ſigno formæ,& Lud.in.d.l.hac conſultiſsima.& ibi Phil.in vl. col.& etiam Alex.propter gloſſ.ſingu.in Cle.appellanti. in verbo,aliàs.de qua fuit dictum.ſ.eo.c.cum ordinem. vbi notorietas non excuſat in propoſitiõe eius,quod de eſt forma.Rñdet ad gl.in.d.l.hac conſ.ꝙ expreſsio illarũ qualitatum,non eſt ibi de forma, quia ſi poſſet probari de quo teſtator ſenſerit,remaneret teſtamẽtum validũ, etiam ſine demonſtrationibus,de quibus ibi per no.in.l. ſi quis

ſi quis pluribus.& in.l.ſi fuerit.ff.de re.du.¶ Ad hoc quod ſcribit Hierony.in quadam epiſtola dicens, non ideò putes aliqua contẽnẽda eſſe mãdata:quia leuiora ſunt.Tã enim maxima illa, quàm minima imperata ſunt:& contẽptus cuiuſcũq; præcepti pręcipitis iniuria eſt.In quouis propoſito,in quouis gradu,æquale peccatũ eſt,vel prohibita admittere,vel iuſſa nõ facere.¶ Eſt verum ꝙ Ang.in.d.l.j.& in.l.quoties.§.ſi quis nomẽ.ff.de hære.inſti.cũ quo tranſit ibi Imo.voluit, ꝙ etiam vbi ſtatutum nõ requirit pro forma dictas expreſsiones,omiſsio earũ vitiat indiſtinctè:quia nõ videtur differentia,an lex,vel ſtatutũ ꝓcedat annullãdo'actum: vel non:per.l.nõ dubiũ.C.de legi.Sed ad illã legẽ reſpondere poteſtis, ex dictis Bal.in.l.ſtatutis.in.j.col.verſi.tex.ibi adijcimus.C.de ſen. ex peri.reci.dũ dicit,ꝙ ſi illa lex nõ apponeret decretum annullationis,valeret ſentẽtia omiſſa ſolennitate,de qua ibi:licet ferri nõ deberet.Et ſic vult,ꝙ aperta expreſsio decreti annullatiui, operet formã nõ autẽ tacita.de qua in.d.l.nõ dubiũ,quod etiã firmat Sali. clarius in.d.l.ſtatutis.in.j.no.vbi dicit,ꝙ.l.non dubiũ. dum dicit prohibuiſſe ſufficiat.procedit,quando lex prohibet actũ fieri:ſecus,qñ lex loquit nõ ꝓhibitiuè:ſed mãdat actũ certo modo fieri: quia tunc valet actus:licet modus ille nõ fuerit ſeruatus:ſi lex, vel ſtatutũ nõ proceſsit vltra annullãdo.¶ Mouẽ:quia.l.ij.C.de ſen. ex peri.re.prouidet,ꝙ ſentẽtia ferãẽ in ſcriptis:poſteà lex,vel ſtatutum addit,ꝙ ſi nõ fuerit lata in ſcriptis,non valeat.vnde ſi prima prouiſio ſufficeret ad annullationẽ actus,eſſet ſuperflua.d.l. ſtatutis.Et ſequitur accuratè Alex.conſi.mihi.cviij.inſpecto proceſſu. ij.col.aliàs eſt in.iiij.vol.xxiij.ex ꝗbus tollit obiectio Ang.de Are. in.d.l.nõ dubium.¶ Circa quã in propoſito vide etiam omnino, quod no.Bal.& Pau.de Ca.in.l.humanũ.C.de leg.vbi dicũt,ꝙ qñ in lege aliquid ordinaẽ,& dicitur ꝙ aliter non fiat,videẽ tacitè dictũ:ꝙ ſi cõtra fiat:nõ valeat per.d.l.nõ dubiũ.tñ lex maioris eſt efficacię,quãdo expreſsè dicit,ꝙ actualiter actus non valeat. Vnde in primo caſu ad tollẽdã legẽ tacitè irritãtẽ actũ nõ requiritur clauſula nõ obſtãte.d.l.humanũ.ſed in ſecundo caſu requirit expreſſa, nõ obſtãte ſecũdũ eos.Et facit qđ dicetur ĩ.in fi.primæ limitatiõis. Ita in propoſito,licet lex,vel ſtatutũ requirẽs certã ſolẽnitatẽ habeat tertiã clauſulã decreti:per.l.non dubiũ.fallit tñ vbi eſt ſolennitas legis,ſecũdũ Imo.in.l.ij.§.prius.ff.de vul.& pup.per.l.j.ff.de ven.inſpi.Et not.Bal.in.d.l.hac conſultiſsima.iij.col.ibi:tu dic,ꝙ prima.Sed ſi clauſula decreti annullatiui eſt expreſſa,operaẽ maiorẽ efficaciã:quia introducit formã omnino ſeruandã etiã in materia leui.Et iſta perpetuò no.quæ adde ad ea,quæ dixi de teſt. cog. ſuper eo.¶ Et ſecũdũ prædicta pót intelligi notabile verbũ Rotæ.de off.dele.ix.itẽ collector.in nouis.ver.itẽ põderauit.dũ dicit ibi,ꝙ collector pót etiã plures ſubcollectores ſimul deputare: licet hoc ſit cõtra regulã cãcellariæ:quia illa regula nõ habet decretũ,vel inhibitionẽ.Et ſic ſentiũt,qđ eſt dictũ.ſ.circa.l.nõ dubium. quia regula mãdat aliqđ fieri certo modo:& non ꝓhibet expreſsè, ne aliter fiat.Inducũt gl.in Cle.j.in verbo nullaten⁹.de ſeque.poſ. & fru.& gl.in Cle.j.in verbo inhibẽtes.de iurepat.quã nouiter dilatauit in.c.ex parte.de cõſti.Et ad hoc puto reducẽda quędam inculcata per Firmanum,in verbo forma.prope fi.ibi forma nõ ſeruata.&c.& in verbo actus.ad fi.ij.co.Bene facit cõſiliũ Abb.xcvj. quidã canonicus regularis.pe.col.vbi dicit,ꝙ qui nõ ſeruauit formã.c.licet.de reg.cogitur redire ad monaſterium diuinum,etiã ſi non receſsit leuitate animi.Et ſi diceretur iſta reuerſio eſt leuis ſolennitas:quia poterit eum recedere petita licentia,quãuis denegata.d.c.licet.¶ Reſpõdet ſatis eſſe,ꝙ ſatisfiat formæ iuris:per.c.ad petitionem.de acc.& Cle.j.de ſup.neg.Præla.vbi vide gl.in verbo reuocari.quaſi in medio. ibi.ſed ſatis eſt,ꝙ ſatisfiat iuri.facit.c. debitores.de iureju.Item fortè poſſet reuerſus induci ad remanendum:& ideò ſufficit ſolennitatem poſſe cõtingenter eſſe nõ leuẽ, ſecundum eum.Pro quo vltimo vide omnino Bar.in. §.ſi plures. allegato.ſ.in tertio ſigno formæ.¶ Adde etiam Bald.in.c.j. poſt prin.de præſcr.vbi dicit,ꝙ ſi ſtatutum dicit,ꝙ teſtamẽtũ nõ infinuatum infra ſex menſes ſit nullum:alio ſtatuto cauetur,ꝙ ſi non eſt petitum caſſari,poſsit quandocunq; inſinuari:debent ambo ſic intelligi,ꝙ ad hoc,vt non poſsit inſinuari,requiruntur duo: ſcilicet ꝙ ſit nullum:& quòd ſit petitum caſſari.Et ſi dicitur ad qd petiẽ caſſari,ſi eſt nullũ?Rñdet de facto ſeruẽ forma ſtatuti.ar. opti

mũ in.l.quidã cũ filiũ.ff.de ver.ob.&in.l.Mæuius.ff.de cõd.& demõ.ſecũdũ eum.Facit etiã quod no.Abb.poſt Inno.in.c.veniens. ij.antepe.colum.ante fi.ver.venio nunc ibi. ac etiam per hoc iuri ſatisfit.de teſt.¶ Per hæc redditur dubia deciſio Ang.in.d.l.hac conſultiſsima.dũ dicit,ꝙ ſi ſtatutum requirit pro forma conſilium ſapiẽtis:nõ oportet ipſum habere,vbi cauſus eſt clarus in iure.¶ Sic etiã per hoc reputo dubitabile dictũ Bal.in.l.ſi donationem.C.de nup.dũ dicit,ꝙ licet doctor nõ fecerit conuiuiũ,quod debet facere ex forma ſtatuti:tamen nihil detrahiẽ de ſubſtantia doctoratus. Vnde Ana.in rub.de magi.ij.col.nõ ſine cauſa ſimpliciter dicit.Põdera,quia Bald.præſupponit ,ꝙ teneaẽ ex forma ſtatuti.Et aliud nõ dicit Ana. ſecutus morẽ ſuũ in loquẽdo ex ſe timidiſsimè: & rarò firmo pede:quod nõ puto carere prudentia,cũ eadẽ temperantia vtaẽ Io.An.in ſuis lecturis aliorũ recitatione communiter cõtentus.¶ Amplia vndecimò:Etiã ſi forma impleratur per æquipollẽs.ª hoc probãt dicta Bal.& a aliorũ in.d.l.j.de lib.& poſthu.Pro quib⁹ vide a Rotã.de ele.v.in antiquis.vbi dicitur,ꝙ compromiſſarij habeãt in forma mãdati:vt ſeruarentur vota omnium & ſingulorum: & inuenientes maiorẽ partẽ concordent in vnum de capitulo:ipſum elegerunt eo nõ ſeruato, ꝙ nõ dicitur ſeruata forma:quia licet acceptãdo declaret votũ ſuũ gl.ſi.de ele.cum in iure.Tamen non dicitur formaliter ſcrutatus:& licet Rota videatur inclinare pro illa electione,tamẽ collector in ver.ſed illud nõ ſequiẽ.videtur reſidere in illo motiuo formæ nõ ſeruatæ.Similiter dicit Albe.in.d.c.j.parte ſtatu.q.cxj.adhuc idẽ Dy.Statutũ Veronæ requirit,ꝙ in inſtrumento apponaẽ nomẽ propriũ diei.nõ ſufficit ponere diẽ mẽſis.niſi dicaẽ die Lunæ,vel die Mar b tis.Ita dicit Dy.conſuluiſſe.¶ † Similiter dicit 11 gl.magna Inn.& doc.in.c.j.de bap.quòd nõ ſufficit[b] dicere:Baptizo te in nomine Trinitatis. b Et latè bea.Tho.in.iiij.di.iij.q.j. arti.ij. dicens idẽ,ſi diceretur in nomine genitoris & geniti, & procedentis ab vtroq;.Et vnum conſydera: quia in caſu neceſsitatis perſona etiam idiota baptizare poteſt:vt per Theologos in.iiij.diſt. prælegata.& tamen ſi neſciret loqui latinè: ſed diceret vulgariter,idem eſſet:de quo & de multis alijs Rich.in.d.diſt.ij.q.ij.art.iij.¶ Vbi inuenies,ꝙ circa baptiſmum poteſt dubitari de mutatione formæ ſex modis:ſubtrahendo, addendo,interponendo: verbum pro verbo ponendo:verba corrumpendo,& verba tranſponẽdo:& de quolibet nõ eſt abſolutè reſpõdendũ.Tamen tenet quod prædixi. Aliqd etiã in ſumma Piſanaiin verbo,baptiſmus .Io.j. & per Brixienſin ver.baptiſmum.iij.co.§.forma. quam ſeruat eccleſia cum quinque ſequentibus.Et ibi etiam per verbũ puto,tenet, quòd nõ ſufficeret dicere in nomine genitoris & geniti & flaminis. licet gloſſ.dicat contrarium propter æquipollentiam.in.c.multi.de conſe. diſt.iij.¶ Sed eſt firmiter t. nendum cõtra eã, quam reprobant ibi Lau.Io.de Pi.& Archi.& Tho.in ſumma Piſana.vbi ſuprà. Adde etiam Bald.in.l.inſtitorem.ff.ſi certũ peta.vbi dicit, quòd quando eſt defectus formæ mandati, longè differt quid ex æquipollentibus fiat. De quo facit magnum fundamentum Ma-

¶ Per æquipollẽs. Adde do.Sozi.cõſi.xxxv.inci.proſequendo ordinẽ. verſi.verũ quia.cũ verſi.ſe.in.j.parte. chart.lxv.vbi hoc idem tenet.

b ¶ Non ſufficit dicere Baptizo te in nomine Trinitatis. Adde tu quid ſi dicatur: ego baptizo te in nomine Chriſti, an ſit baptizatus. & dico,ꝙ nõ:quia licet diſpenſatum fuerit:vt apoſtoli poſſent baptizare in nomine Chriſti. vt dicit glo.in. c.à quodam.de cõſe. diſt.iiij.Illud fuit, vt nomen Chriſti dilataretur, vt ibi: tamen gl.in.d. c.à quodam. tenet ꝙ ſi ſit baptizat⁹ in nomine Chriſti: ꝙ valet baptiſm⁹. Sãẽ Tho.in.iiij. ſen.tenuit contra. vide Arch.in.d.c.à quodam.

ria.consi.mihi.liij.d.Ang.Maurocenus.iij.co.¶ Et dixit Bal.in.d.l.edita.C.de eden.in repe.Padua.xxj.col.ibi:circa sextum.Si statutum dicit,ꝙ vulnus exprimatur in libello,sufficit dicere,percussit eum gladio cum sanguinis effusione:nō adiecto,quod fecerit vulnus.quia quod ipsa natura manifestū est,satis videtur expressum: nisi percussio esset facta in loco,ex quo sine vulnere posset exire sanguis:puta in naso. ¶ Hoc limitat Mari.in.c.ij.xvij.col.de lib. obla.nisi statutū exigeret expresionē vulneris pro forma substantiali:per ea quæ habētur in.d.c.j.de baptismo.quia tūc indistinctè debet exprimi vulnus.Similiter dum dicunt Bald.& Pau.in.l.j.C. vt quæ desunt aduo.& Ang.in.l.iiij.in prin.ff.de dā.infe.quòd stā te statuto,quòd de cicatrice non possit ferri sententia: nisi medicis adhibitis & de ea referentibus.Tamen si notorium est cicatricem remansuram,valebit sententia omissa relatione. Limitat hoc Alex.in.d.l.j.v.col.ibi:ex his infertur.nisi statutū expresè annulla ret sententiam latam omissa dicta relatiōe propter dicta Bal.in.d. l.j.de lib.& post.¶ Pro istis etiam facit:quia licet ista equipolleāt, videlicet aliquid esse expressum per se, vel per relationē certā ad aliud.l.ait prætor.§.j.&.l.in summa.in prin.ff.de re iud.c.præterea. & ibi Do.in.iij.notabili.xxiiij.di.l.pe.C.de sen.quę si .cer.quan.cū si.Tamen vbi est data forma non sufficit eam adimpleri cum relatione ad aliud,secundum Ang.in.l.vbi autē.§.qui aliud.ff.de verb. ob.dum dicit,ꝙ cum data sit forma expresioni grauaminis in appellatione ab interlocutoria:scilicet quòd fiat nominatim.Cle.appellanti.de app.Non sufficit,si fiat per relationē ad acta.Et no.etiā Ang.in.l.prætor.in prin.ff.de opē.no.nun.& multi allegati vtrobiq; per Alex.& omnes in.d.Clē.appellanti.Ad idem elegās dictū Bal.in.c.licet.ver.& hoc etiā facit.de sup.neg.Preꝛla.vbi in effectu vult si statutum punit eum,qui est in mora Calēdis Maij: vsq; ad Calendas Nouembris,non habet locum in eo, qui fuit in mora à Calendis Augusti vsq; ad Calēdas Nouembris:& etiam à sequentibus Calendis Maij vsq; ad Calendas Augusti:quia licet ista mora duorum trimestrium sit de sex mensibus:tn̄ non est decursa cū illo modo,quo loquitur forma statuti;licet inchoando à maiore. Sed est decursum tēpus in genere.Quod perpetuò not.tum qa est primum dictū:tum,quia facit ad multa.Vbi autē nō datur forma bene sufficit seruare statutū in casu æquipollenti:vt per Bal.in.d. l.j.C.vt quæ desunt.Sic etiā sufficit contrauenire statuto per æqui pollens:puta cum statutum Florētinum prohibeat,ne quis possit facere securitatem de rebus,seu mercantijs,quæ onerantur in nauibus. Certè si quis fecit securitatē pro corpore ipsius nauis,dicit contrauenire statuto:cum ista æquipolleant in effectu.Pau.consi. cccxlvij.visa quadam securitate.Tum etiā,quia statutū esset ludibrio,quod nō est dicendū:vt ibi per eū.Pro qua ista vltima rōne, vide plura,quæ adducā j.eo.Rodul.in.j.limita,primæ conclusiōis. ¶ Sic etiam intellige Bal.in auf.si omnes.pe.col.C.si vt se ab hære. absti.dum dicit,ꝙ stante statuto,ꝙ à die citationis vsq; ad certum terminum,iudex debet facere.Modo non interueniat citatio, sed præsentia:dicit,ꝙ idem operabitur præsentia,quod citatio cū debita expectatione citati:cum ista æquipolleant.facit.c.his.cū si.de ver.sig.¶ Non aperit Bal.quid si statutum exprimeret hoc ꝑ forma:tamen ex quo ponit tempus,fortè sentit,ꝙ sit forma propter dicta.š.in.viij.signo.Et ita eum intelligit Alex.in.l.si post prin.C. de procur.colligens ex dicto,& ex alio quod statim dicetur,quòd sufficit formā statuti seruari per æquipollens:tamē interdū fallit, vt per Bal.in.d.l.j.de libe.& posth.secundū eū.qui modus loquēdi ꝓfecto nō adaptat ista dicta.Et cōtra prędicta facit dictū Bal.post Ia.But.in.d.l.fi.dū dicit,quòd si statutū requirit pro forma:quòd ante bannum debeat quis citari,vt compareat,vel alius pro eo:& iudex citauit dicendo,vt ipse compareat non audito,vel alius pro eo:valet citatio,licet non sit seruata forma:quia per illā legē intelligitur citare:vt veniat per se,vel per alium. vnde nihil operatur ex quo tacitè includit.¶ Quæ dicta innuunt,quòd forma omitti potest,propter æquipollens:nisi dicas quòd in casu Bal.in authē, si omnes.subiecta materia non exigit formam.Et in casu Bal.in.d. l.fi.satis seruet forma,ex quo non est omissa.Probatur,quia si ista verba compareas per te:important per te,vel per alium.d.l.fi.ergo forma videtur adimpleta:quia non est omissa:tamē cogitabis, Et ista melius stant quām ea,quæ aliās dixi in.c.ij.in.j. conclusio-

ne.de libel.obl.Pro quibus facit gl.hīc:in verbo,trāsponentes.in fi.dum dicit,ꝙ si aliquid legitimè fiat:tamē omisio formæ vitiat. Et etiam alius casus,in quo sufficit seruare formā per æquipollēs: scilicet ratione euitandi scandali:de quo j.vij.limitatione.¶ Amplia duodecimò & vltimò.Etiam si habens formam limitatam ad præparationem actus,vellet ipsum actum nedum præparare, sed eū expedire:qa actus non tenebit propter transgressionē.Lu.cōsi. cccxxx.circa primum.iij.col.vbi per multa infert,ꝙ habēs mandatum ad admittendam postulationem & faciendam absolutionem à vinculo,quo tenebat adstrictus aliquis Prælatus non potuit expedire translationem eius ad aliā Prelaturam.Et inter alia adducit Rotam,quæ est de renū.j.decis.in antiquis.vbi dicitur, ꝙ habens mandatū ad recipiēdā resignationē fiendā ex causa permutatiōis, nō potest cōferre resignata ipsis permutare nolentibus.¶ Et inducit.c.Nicolao.de apo.vbi mandatū ad iudicē impetrandum,quod est litis præparatorium,nō operatur,ꝙ possit litē præparatā prosequi.Eadē reassumpsit Lu.consi.cccclxj.in eo,ꝙ quērit probans, ꝙ habēs cōmissionē ad impetrandū exactionē fruméti, nō potuit ipsum emere.Et dicit Rota de renun.xj.decis.in antiquis.& latius ij.in antiquiorib⁹.ꝙ executor ad prouidēdū nō pōt acceptare renūtiationē:licet de beneficio validè renūtiato prouidere posset.

Limita regulam. ¶ Primò,nisi faciens actū contra formam,sit talis,qui possit ei derogare:quia in dubio videt derogare.Bal.in.l.j.ij.co.ibi:solutio,si consilium est tale.ff.de le.dicens,ꝙ licet statutum det pro forma, ꝙ omnes propositæ debeant fieri per priorē priorū:& aliter nō valeāt.Tamen si congregata aduantia generali,populus vult vnū, ꝙ prior non audeat proponere:& alius proponat,& populus statuat:valet statutum:quia si concilium est tale,quod potest illi for mæ derogare:valet actus.& sufficit,ꝙ constet de voluntate populi:& non curamus de modo.Et idē no.Bar.in.l.vniersi.C.de preci.Impe.offe.& in.l.obseruare.post medium.C.de decu.li.x.Et exclamat Pau.in.d.l.vniuersis.& Baptista in.l.omnes populi. fo.vj. ff.de iusti.& iur.quem extensè retuli in.c.quoniam. in prin. vt lit. non contest.apostillando sumptuosē glo.& Bar.in.l.vniuersis.C. de preci.Impe.offe.No.Cal.de iurepatrona.consi.xj.dixi etiam in c.ante finem.de maio.& obe.¶ Adidem,quod no.Bal.in.l.Barbarius.v.co.ff.de off.prēto.dicēs,ꝙ licet magistratus non possit contra statutum,in quo datur certa forma:tamen si consiliarij reformant aliquid contra formā statuti:videntur tacitè dispensare sup statuto.Facit quod no.But.& alij in.c.j.de his, quæ fi.à ma. parte capit.dixi tit.præcedenti.Et cū accessissent.vj.col.Sed Alex. in.l.j. in prin.in.ij.col.ff.ad leg.fal.Reprobat Bal.in.d.l.j.quia vbi statutum primum habet clausulā derogatoriā ad secundū,nō valet secundū,nō facta mentione de primo.Bart.in.l.omnes populi.iij.q. prin.ibi:circa secundū.de iusti.& iu.& in extra.ad reprimē.in ver bo non obstantibus.cū concor.Sed istud statutū de non proponēdo,habet clausulā derogatoriam.ergo &c.¶ Probat minorem ex tex.cum gl,& quod ibi Bar.in.l.j.C.de peti.bo.sub.li.x.vbi,quādo statutum disponit,quòd non possit fieri ꝓpositio,videtur etiā disponere,ꝙ nō valet reformatio facta expropositiōe.Et ideò cōcludit Alex.ꝙ debet expresè dispensari super statuto. ¶ Consydera, ꝙ aliquando prohibitum est:ne aliqua materia proponatur in cōsilio:& tunc bene videtur prohiberi statutum ex dicta ꝓpositiōe. Et ita loquītur.d.l.j.Aliquando non prohibetur materia ꝓponi: sed prohibetur persona,ne proponat:& tunc,si proponit alius,& sequatur statutū conditū ab illis,qui possunt derogare statuto:valet propositio,& actus:quia videtur dispēsare.Hanc differentiam expresè facit Bart.in.d.l.j.C.de petitio.ibi:solutio. hīc loqtur,dū respondet ad.l.vniuersis.C.de preci.Impe.off.quę dicit,ꝙ non curatur per quem preces oblatæ sint.¶ Modò in casu Bal.in.d.l.j.de legi.in hoc secundo membro,in quo prohibetur materia proponi,sed prohibentur personæ.Ergo verba Bar.potius videntur facere.Pro Bal.Tn̄ cogitabis ꝓpter authoritatatē Alex.quæ maximè ꝓcederet,qn̄ in statuto esset clausula;aliter actꝰ nō valeat. ꝓpter consilium Lu.cccc.dū dicit nō valere emancipationem,non præmissa denūtiatiōe præconio:cū statutū Senense dicat,ꝙ aliter facta nō valeat.¶ †Limita secūdò,nisi iudex excedat fines manda ti:& exceptio non sit iniusta.& illud in quo excedit sit vicinū mā- 12 dato.

dato.Ita simpliciter dicit Do.hīc allegat gl.in.c.licet.viij. q.¶ Adde gl.fi.in.c.innocēs.xxij.q.iiij.quæ dicit,ꝙ si iudex faciat id,quod nō multū differt à mādato,nō dicitur excessisse fines mādati.¶ Itē gl.ij.ad fi.in.c.nullus.lxij.di. per tex.in.l.jam tamē.§.fi.ff.iudi.fol.ibi:quasi iuxta māda tū,& si nō mādatum fuerit.¶ Intellige sanè.Dummodò istud sit vicinū,& coniunctū mādato:quia tunc etiā vbi est data certa forma,istud nō dicitur præter:nec contra mādatū.Abb.in.c.causam.ij.co.ibi:hoc teneas.de re iud. & ibi plura adduxi ad hoc propositū.Sed vbi mandatum nō cōtinet formā,excessus circa contigua mandato,non vitiaret:licet nō sit omnino coniunctus. Et profectò sic loquuntur dictæ gl.nihil dicētes de forma.& idē ꝓbant quæ deduxi in.d.c.causam.ver.actꝰ cōtiguus.vbi omnino vide.¶ Hoc modo intellige gl.in.c.olim.lo.j.in verbo,procurator.de off.dele.& qd etiā ibi dixi.Facit.c.præterea.de off.dele.vbi veniunt in mandato ea,sine quibus mandatū expediri nō posset.per quā regulā deciduntur plura in diuersis locis, quæ ibi reduxi vltra modernos. ¶ Limita.iij.Dūmodo forma rescripti cōcernat ordinē facti:secus si ordinē iuris,secūdū quē rescriptū in dubio est interpretādū.Cal.hoc ti.consi.xx.ad fi.Et de sen.excō. cōsi.j.per.c.causam.š.e.vnde si aliter nō apparet de mēte rescribētis,in dubio reducunt verba ad sensum iuris: vt ibi.Et sentiūt oēs hīc dū tractāt de ordine seruādo.Et vi de quæ dixi.š.de ordine in.d.c.causam.Vnde dicit Cal.ꝙ istaverba absoluatur præmissa satisfactiōe.nō importāt, quòd præmitti debeat satisfactio:sed sufficit cautio,quā do nō.est manifesta offensa.per.c.ex parte.lo.j.de ver.sig. Et generaliter vult Cal.in dictis cōsilijs ordinē rescripti nō esse in dubio seruandū:vbi peruerteretur ordo iuris. facit sexta limitatio sequēs.¶ Et hinc est,ꝙ qñ subreptio dedit causam formæ rescripti:nō autē cōcessiōi rescripti quod omnino Princeps cōcessisset in forma cōi:tunc iudex pōt,imo debet omittere formā rescripti.& sequi formā iuris cōmunis,tanquā delegatus.tex.no.š.e.super literis.in ver.nō sequēs formam in literis appositā.De quo tex.posset etiā fieri separatim vna limitatio ad istū text. in.c.super eo.de of.dele.Per quē dicit Bal.in vl.no.quòd forma rescripti nō est seruāda,quādo ex hoc læderet ius tertij,qui nō est nominatꝰ in rescripto.qđ mēti tenēdū, & no.dignū secundū eū.¶ Limita.iiij.dūmodò ordo in exercēdo actū tradatur simul cū ipsa potestate exercēdi actū:sed mandatarius habeat prius potestatem super illo actu.deinde cōmittit sibi cū certa forma, omisio illius formæ nō vitiat actū:sed sustentat ex pristina potestate simpliciter competente.Pet.de Anc.in.d.regula,ea quæ. xij.col.& Imo.hīc propter gl.in Cle.j.in verbo inhibentes.de iurepa.de qua dixi satis ti.præcedēti.ex parte.¶ Et consydera,ꝙ fortè illa gl.cum his,quæ ibi adduxi,loquit qñ datur iurisdictio modificata,vel qualificata:qa si priꝰ simpliciter cōpetebat,valet actus sine illa modificatiōe, vel qualitate:si non est ibi clausula decreti.Sed vbi datur spālis forma certa,quāuis prius iurisdictio cōpeteret: tn̄ 14 iura,quæ dicūt actū nullū omissa forma,videntur adhuc militare:vt sic faciamus differētiā inter omisionē qualitatis,vel modi.& omisionē formæ,quæ videt requrere exactā specificatā obseruantiā.Aliās sequeret,quòd quo ties ordinario cōmitteret aliquid excitādo potestatē ordinariā:& daret spālis forma non prius necessaria : quòd a eius omisio nō vitiaret.Et ifud reputaré difficilis psuasionis:licet multi quos adduxi in.d.c.ex parte formę.sentiāt illā gl. ꝓcedere etiā in omisione formæ.¶ Cōsydera etiā vtrū ista forma videat facere ordinariū delegatū: iuxta no.in.c.licet.&.c.graue.de off.or.Et scias,quòd ordinarius,cui Princeps scribit ꝓ verba faciētia eū delegatū,nō tenet seruare formā statutorū loci,cui præst. Licet tecꝰ,qñ excitat eius iurisdictio ordinaria. Bal.in.d.c. licet.ad fi.exclamans de hoc per illū tex. ¶ Limita.v. Dū modò forma mādati sit limitata ad certū quid:tecꝰ si est data forma,sed nō limitata in indiuiduo:quia tūc si allegat excessus formæ,nō est actꝰ ipso iure nullus ꝓpter ꝓbabile dubiū,qđ oriri potest:an excesserit,vel nō:ex quo forma nō habet certos limites.Ita colligit ex verbis Ioā. An.in.c.quod ad consultationem.de re iud.Et ibi refert Abb.post alios.ix.col.ibi:venio ad gl.vltimā. qñ executor excedēdo formā commissionis,nihil agit.& tn̄ ab eo appellatur,si excedit,vt ibi:ergo actꝰ nō est nullus,quod esset,si excederet præcisè formā.Sed illud est,qn̄ mandatum non est limitatum super certo : puta habet facere executionē bonorū valentiū centū,vel bonorū,quę possidebat testator:in qua executione potest oriri dubiū,an excesserit.ideò appellat.¶ Consydera,quòd licet ad hoc notent illa verba,tn̄ fortè limitatio est dubia:qa si re vera demū cōstiterit formā esse excessam, declaratur processus nullus.Nec est absurdū,quòd iudex appellationis dicat actū esse nullū.l.Carmelia Pia.ff.de iurepat.Bar.in l.si expresim.ff.de app.Nec appellās videtur fateri actū valere:quia fortè appellat ad euitandū grauamē esse nullū.d.l.Carmelia Pia.in.q.xiij.*& dixi*in.c.j.de iudi.¶ Et hinc est, quod Hostien.in.d.c.quod ad.& ibi Abb.in.d. ix.colū.dicunt,ꝙ imo excessus executoris semper reddit processum nullum:sed quod vtile est,appellare oportet, 13 vt euitetur grauamen facti.¶ †Limita.vj.nisi delegatus recedat ab eo qđ sonāt verba formæ:vt audiat rationabilem exceptionē partis:quia licet simpliciter sit expressa certa forma,per quā nihil videatur dici de admittendis exceptionibus:tn̄ nō præsumitur mens Papæ tollere exceptiones rationabiles parti competentes. Abb.in.c. ex parte.lo.ij.j.no.p illum tex.de offi.dele.¶ Pro quo facit gl.in.c.lator.in verbo excusatione.ij.q.vij.volens, quòd si dicitur,vt aliquid fiat cessante omni mora,vel excusatione:tamen admittitur exceptio iusta.Et sentit glo.in.c. placuit.xxj.q.ij.Videtur tamē,quòd si constaret factum esse notum Papæ:& mandaret nullam exceptionem admitti:quod debeat obedire,secundum Archi.post Lau. in.d.c.lator.de quo distingue,vt solenniter ibi per Do. ver.conclude,si quæritur.& soleo referre in.d.c.ex parte.¶ Limita.vij.nisi propter imminens periculū omitta tur specifica obseruantia formæ:quia sufficit eam adimplere per æquipollens.Lud.latè consi.cccxxxiij.quo ad primum.vnde si publicatio acceptationis,quæ secundū regulas cancellariæ debet fieri ab expectante in loco beneficij,non potest ibi fieri propter periculum. Et si fiat alibi,valet:dummodo ita possit deuenire ad notitiam ordinarij,sicut si fieret in loco data ꝓ forma.Inducit multa maximè.c.cōstituimus.de offi.dele.in.vj.Cle. causam. versi.verum.de elect.Cle.j.de fo.compe. gl.in cle. vnica. a in verbo loco. de concess.præben. Omitto confirmare multipliciter per similia. dixi aliquid in.c.ex parte.iiij. col.tit.præcedenti.vide aliqua per Ludo.in.l.si verò.§ de viro.x.fallentia.ff.solu.matri.& quæ dixi in.c. quoniam. 14 in princ.vt lit.non conte.¶ †Limita octauò & vltimò, Nisi per confessionem partis recedatur à forma: cuius mentis satisfaciat manifestatio confessionis.Phi. de ap.c. dilecto.v.colū.ibi:ex prædictis.dicens, ꝙ processus qui aliās esset totaliter nullus propter defectum formæ mandati,efficitur validus virtute solius confessionis.[a] per.c. Pisanis.de restit.spol.¶ Adde Bald.in rubr.de iurisd.omiud.vlti.colum.vbi idem tenet per.d. cap. Pisanis. quod dicit non esse alibi:quia vbi est confessio,ibi non est necessaria disceptatio fori, quod iudicium vocamus, secundum eum.Et idem Abb.in.d.cap. Pisanis.iij. colum. ibi:vltimò.singulariter extollens ad hoc illum text. Et assignat rationem:quia confessio,non exigit ad sui validitatem talem instantiam iudicij:vt dicit Inn.frequentissimè allegatus.de acc.c.qualiter.lo.ij. Bar.in.l.si cōfessus.ff.de cust.reo.cum plurimis cōcor.quas aliās recita-

a ¶ Solius cōfessionis. Ad quā materiam adde Bal.in.l. & si feuerior .vlti. col.C.de in ius.& adde Ang.in trac. male. versi. confitentur totum.

ui in.d.c.qualiter.reſtringendo Inno.xij.modis inquibus non valet confeſsio ſuper inepto iudicio. ¶ Obſtat huic
a limitationi dictũ Bal.[a] & Sal.in.l.vt debitũ.in fi.C.de her. act.dum dicunt, quòd ordo omiſſus & præpoſteratio vitiat confeſsionem partis.allegant no.per gl.in.l.maritus. ff.de quæſtio.& in.l.non tantùm.ff.de ap.vnde propter hoc aliqui limitant Inn.vbi.ſ.niſi iudicium eſſet nullum ratione præpoſterationis. ¶ Reſpondet ad.c. Piſanis. ꝙ valuit confeſsio Piſanorum quo ad hoc, vt Epiſcopus haberet poſſeſsionem, affictum, & penſionem illorum caſtrorum. non tamen per illam confeſsionem fuit validatus proceſſus iudicum delegatorum, qui erat nullus ratione præpoſterationis: imò Papa pronuntiat ibi proceſſum nullum. & ſic aliàs tranſiui in.d.c.qualiter. ¶ Nunc autem non capio iſtam reſponſionem: quia confeſsio non potuit ibi ſuſtentare totum proceſſum: cum ipſa non concerneret, niſi vnũ articulum. vnde eatenus operatur, quatenus reſpicit partẽ proceſſus. Et iſta eſt ratio, quare reliquus proceſſus inualidatur: ſed nõ requiritur, quin quãtum ad dictũ articulum confeſsio non valeat: & operetur effectum ſuum quo ad pẽſionẽ. & affictũ ſicut in illis eſt verũ dicere ibi eſſe caſum, ꝙ omiſsio formę nõ vitiat cõfeſsionẽ, nec iudicium: quo minus confeſsio nõ dicatur iudicialiter facta. Et ideò tuti[9] eſt ſequi quod dixit ipſemet Bal. in locis primò allegatis. Et etiã Sal. in.l. ij.in fi.C.de cuſt.reo. volens non poſſe opponi de nullita te proceſſus, quando reus fuit ſponte confeſſus crimen. Vnde arguendo contra eos, à fortiori videtur, ꝙ ſi totalis omiſsio ordinis non vitiat proceſſum, in quo emauauit confeſsio concernens totum negotium, vel nõ vitiat partẽ proceſſus, quem reſpicit iſta cõfeſsio ſecundũ eos: multominus præpoſteratio, quæ videtur minor macula, quàm ipſa totalis omiſsio ordinis, ar. notatorũ per gl. ij.q.j.in ſumma. & in.l. prolatã. C. de ſentẽ. ¶ Et intellige iſta ſanè, quãdo nullitas proceſſus cauſatur ſolùm ex defectu formæ non ſeruatæ: ſed ſi cauſatu ex defectu iuriſdictionis ſecus. Vnde ſi proceſſum eſſet die feriata, vel à iudice competente, non diceretur confeſsio iudicialis: vt aduertenter declarat Abb.in.d.c.Piſanis. vlt.no. & facit c.at ſi clerici.in prin.de iud. Poſſet etiã ad prædicta dari noua limitatio ex eo, quod addidi.ſ.in fin.tertiæ limitationis. & alia quam dixi.in fi.xj.ampliationis.

a ¶ Bal. Quẽ etiam vide ſin. loquentẽ in.l.ij.§.quod ſi actori.vlt.co.in ver. vlterius no.hic. C. de iura. cal. & in additia. ad Spe.in ti. de acc,in.iij.col. ver.ſed quid ſi ſtatutum. & in addi. ad Spe.in tit. de cõfeſ.in vl. col. verſi. quando proceſſus.

Demum ad ornatum prædictorum, adde Bald. in.l. cum quis.in.iiij.col.ibi.vj.probaſ. C.de iur. & fac. igno. vbi ponit de triplici forma. ¶ Et adde Bald. in.l.j. xxiiij. col. C. qui admit. vbi declarat pulchrè, ꝙ in quibuſdã actibus, quædã ſunt de forma: quædã ante formam: quędam prẽter formã: quędã ſunt, quæ ſequunt formã. Et omnia iſta concurrunt in electione: vt ibi per eum, de mente Io. An. de vſuris. c. quãquã. vl. col. lib. vj. Dicit etiã Bal. in.l. comparatiões. iij. opp. C. de fide inſtr. ꝙ in dubio omnis forma à lege tradita, debet cenſeri forma ſubſtantialis & eſſentiæ act[9]. Idẽ ſentit Bal. in.l.j.in primis verbis. C. vt in poſ. leg. Et dicit Bald. in.l. obſeruare.§. proficiſci. xxiiij. q. ff. de off. procon. quòd ſtatutum relaxat formam in aliquo proceſſu. Si tamen ſeruaretur, valet proceſſus: quia nunquã nocet ſeruare formã, etiam vbi non oportet: vt dixit Inn. in. c. nouit. poſt prin. de iudi, & dixi.ſ.in.v. ampliatione huius materiæ. Quando autem præpoſteratio ordinis dati à iure vitiet actũ. vide Bal. & alios in.l. præpoſteri. C. de teſta. Bal. pulchrè in.l. ambiguitates. C. eod. tit. & in.l.ſi duas. de excu. tu, Bal. & Imo. in.l.ij.§. prius. ff. de vul. & pup. ¶ Et inter alia tene mẽti, ꝙ præpoſteratio ordinis ſubſtantialis reducitur ad ordinem legitimũ. & valet actus, quando ex ipſa præpoſteratione non ceſſat cauſa, propter quam permittitur diſpoſitio, & requirit ordo. Ita probãt verba Bar. in.l. vt iuriſurãdi. in fi. prin. ff. de ope. lib. propter glo. ibi, quam fecit ſin. Ex qua dicit ſe reſpondiſſe, ꝙ ſi pater donat filio, poſteà eum emancipat. valet donatio: quia propter contiguitatem tẽporis, res reducitur ad ordinem iuris. ¶ Secus dic, vbi præpoſteratio ordinis facit ceſſare, vel ſaltem nõ omnino adeſſe cauſam, ꝓpter quam actus cum certo ordine permittitur. Ita probat dictum Bal. in.l. non aliter. in primo cõmento. ad fi. ff. de adop. in certis lect. Dum dicit, ꝙ ſi iudex qui debet interponere decretũ in fine poſt cauſæ cognitionem, interponit illud â principio: iſta præpoſteratio bene vitiat: quia apparet, ꝙ illud fecit ſine cauſæ cognitiõe. Iſtas duas doctrinas ex iſtis dictis colligit do.me[9] Fran. de Aret. in.c.de teſti. vij. col. de teſti. ¶ Reliqua dẽ obſeruantia & materia formæ: dic, vt in repertorijs: ima ximè Alb. Firmia. & Brix. Sed prædicta no. quia alibi nõ inuenies ita diſcuſſa & ordinata, & eorũ prolixitas compenſetur cum vtilitate. Et ſuper his ſine vllo rubore adducere poſſem verba Hieronymi in procemio Pſalmorum, dum dicit: veluti quodam nouali ſciſſum iam agrũ exercui, & obliquis ſulcis renaſcentes ſpinas eradicaui. ¶ Circa dicta Abb. ſuper glo. in verbo reſtitutis. Conſidera circa primum intellectum, ꝙ illa verba ſubtractorũ reſignatione: prima facie videntur potius probare ſecundũ intellectum: quia non inferũt reſignationẽ monialiũ, ſed rerum ablatarũ. Tamen voluit fortè Abb. dicere, ꝙ inſpicitur commiſsio facta iudicib[9], quod ipſi eligãt adminiſtratorẽ, cui reſtituantur ſubtracta hincinde: id eſt ab vtraq; parte. Non enim dicit, ꝙ mutuò vna reſtituat alteri: ſed ꝙ reſtituant illi miniſtratori. Tamen adhuc diceretur, quòd per hoc non fit reſtitutio perſonarũ. Ideò cogitabis. ¶ Subdit hîc And. Sic. tenendo iſtũ intellectũ Abb. ꝙ per hoc deſtruitur, quod dixit hîc Abb. in notabi libus: ꝙ ideò conuentus non ſuccedit: quia erat diſſenſio & ſcandalum in conuentu. Si enim erant expulſæ moniales: vt dicit Abb. in hoc intellectu: ergo nõ poterunt ſuccedere, ſecundum eum. Poſſet dici, ꝙ non erant expulſæ omnes: ſed aliquæ. Patet ibi: quibuſdam eccleſiæ ſororibus. Tamẽ alius intellectus, quem ponit Abb. eſt clarior. Cui adde quæ dixi titu. præcedenti. c. cum. M. ante materiam proteſtationis. & inuenies declaratum quomodo vſus rerum poſsit eſſe apud perſonam profeſſam.

b ¶ Nomine ꝓprio, vide tamen Bart. in.l. ita demum. C. de procu. per auẽ. cauſa quæ. de Epi. & Cle. & Card. in Cle. iij. in opp. de procura.

c ¶ Pro mortuo. Adde text. in .l. Deo nobis, C. de Epiſco. & Cle. & Bal. in authẽ. excipitur. C. de bo. lib. & Bart. in.l. patre, de his q ſunt ſui, vel alie. iur.

15 Monachus non agit. †Hoc pro regulari præſupponũt doc. hîc latius, quàm alibi hoc examinantes, poſt gl. Ordinaui dicta eorũ & aliorũ alibi, per regulam cũ octo fallentijs. Eſt enim regulare, vt dixi, ꝙ non poteſt agere nomine proprio, [b] etiam ſi ſpoliatur cappa. cum illã nõ poſsideat, ſed potius detineat nomine monaſterij. glo. ij. in.c. non dicatis. xij.q.j. quia habetur pro mortuo[c]. c. placuit. lo. ij. xvj.q.j. Ideò etiam nomine monaſterij agere non poteſt: vt per But. Abb. Imo. & Do. hîc. Adde Bald. in.l. præſes. in vlt.q.C. de tranſ. vbi dicit, ꝙ Abbas poteſt remittere iniuriam factam monacho: quia monaſterio quæſita eſt actio iniuriarum, nõ ſibi. Et quod ſit per Abbatẽ & capitulum, videtur fieri per dominum. Nec dicitur hoc pactum ambitioſum, vbi habetur reſpectus magis ad Deum, quàm ad liberatum. Adde etiã Rotam de reſt. ſpo. vj. in antiquiorib[9]: vbi dicitur, ꝙ religioſus deprædatus cappa, vel breuiario, vel alijs rebus ſuis: poteſt nomine ſuo agere contra deprædantem ad recuperationem rerum, vel æſtimationem. argu. l.j. C. ſi per vim, vel alio modo. & gl. in.l. ſi longius. ff. de iud. allegat Specu. de acto. xij. co, ver. quid ſi ſpoliatur cappa. ¶ Sed iſta deciſio remittẽdo ad Spe. videtur intelligenda, vt ipſe loquitur: vbi latè firmat poſt quendam, qui hoc diſputauit, ꝙ hoc intelligatur: dummodo non ſit Abbas, vel ſyndicus, qui agat nomine monaſterij: vt ibi latius. ¶ Adde etiã Cald. de regularibus conſi. xxij. vbi dicit, ꝙ literæ Papæ nũquã præſumuntur in dubio habilitare monachum ad agendum ſine licentia Abbatis, etiam ſi in eis dicatur de aliqua

qua venditione fienda vni monacho: quia pro illo contractu poterit agere ſine licẽtia Abbatis: ex quo non apparet, ꝙ de illa ſolẽnitate Papa diſponat derogando eo. & ideò interpretatur ſecũdũ ius. ſ. eo. c. cauſam. Dixit etiã Rot. de reſti. ſpo. vltim. deciſ. in antiquis. quòd monachus non poteſt cedere bonis ſine licentia ſuperioris: quia bona ipſius acquirũtur monaſterio. authẽt. ingreſſi. C. de ſac. ſan. eccle. Sed ſecus, ſi eſſet ſubiectus, qui poſſet habere noĩa propria: puta clericus: quia cũ poſſet agere & cõueniri ſine licẽtia ſuperioris: vt no. ſ. c. prox. poteſt etiã bonis cedere. Et dixit Rota. de pœnis. j. deciſ. in antiquis. quòd monachus recipiẽs mutuũ, ſi non poteſt ſoluere, nõ admittitur ad ceſsionẽ bonorũ: imò poteſt priuari præbenda. & videtur loqui in beneficio.

Fallit primò dicta regula in cauſa criminis, de quo monach[9] accuſaret Abbatẽ. Inno. & alij hîc, per.c. ex parte. de accuſ. vbi de hoc plenè tractatur. & facit quod fuit dictũ. ſ. c. prox. verſi. omittitur. probãdo, ꝙ nõ requiritur cõſenſus ſuperioris, quãdo eſt ſuſpecta eius voluntas. ¶ Fallit ſecũdò in caſu ſuę electionis. Inno. & alij per iſtũ tex. in prin. & ſequitur Rota. de iudi. vij. deciſ. in nouis. & Arch. in.c. cũ paſtoris. ij.q.vij. addens, ꝙ habebit expẽſas à monaſterio. alleg. Inno. in.d.c. ex parte. Et fortè iſtud de expẽſis intelligit de monaſterio, ad quod eſt elect[9]. Poſſet enim eligi ad aliud monaſteriũ. Et monaſteriũ ſuæ ꝓfeſsiõis nõ tenetur ad tales expẽſas, tanquã nihil ei ꝓfuturas. Et dicit hîc Imo. ꝙ vbi eligit in Prælatũ alteri[9] monaſterij nõ põt agere ꝓ electiõe ſine licentia ſui ſuperioris. per c. null[9]. & c. ſi religioſus. de elec. in. vj. ¶ Et no. ꝙ Abbas per electionẽ aſſumpt[9], ſi agit, qa eiect[9]: habet à monaſterio alimẽta, nõ ſumpt[9] litis. Belle. deciſi lxxv iij. latè. Et monacho agẽti pro ꝓpria cauſa cõtra cõuentũ, vel
a Abbatẽ, nõ tenet monaſteriũ dare expenſas, [a] ſed ſuppli cet Papæ. Rota de regula. vj. deciſi. in antiquis. ſecus dicenſi agat pro vtilitate monaſterij. Et frater de ordine prædicatorũ poſtulat[9] à monachis in Abbatẽ poteſt petere à monachis expẽſas fiendas in proſecutiõe ſuæ poſtulationis. Old. pulchrè cõſi. xxvij. thema tale eſt. Per cuius rõnes probat, qđ ꝓximè dixi de expẽſis miniſtran
16 dis à monaſterio, ad qđ religioſus eligit. ¶ † Fallit tertiò, ſi peteret reſtitui ad clauſtrũ, tãquã iniuſtè eiect[9] & cõſequenter: vt præſtent ei alimẽta. Bu. Imo. & Ab. per c. placuit. xvj.q.j. Adde Bart. in.l. ſeruos ad cuſtodiã. ff.
b de ali. & cib. le. vbi dicit, ꝙ ſi monacho eſſent relicta [b] alimenta nõ põt ipſe ea petere: ſed cõuentus: niſi eſſet religioſus nõ adſtrictus cõuentui, ſed religioni in genere. Et ſic illud de alimentis limitat primò ex hoc: dummodò alimẽta petant, vt debita ipſi monacho à monaſterio: ſecus ſi aliũde prdueniret. ¶ Limita ſecũdò: Niſi peteret alimẽta in.prꝫteritũ ſubtracta: qui nõ audit cõtra Abbatẽ. Rot. de iudicijs. in nouis. & ſequit Imo. & Do. hîc. Nam obſtaret ei exceptio dolo petis, qđ reſtitutur[9] es: cum non poſsit poſteà retinere. l. dolo. ff. de doli excep. ¶ Hoc dictũ intellige ſanè duob[9] modis. Primò, dũmodò ſe alimẽtaſſet induſtria ſua: ſecus ſi mutuo cõtracto debito. Sed Ana. in.d.c. ex parte. ij. col. allegat Bar. in ſimili. l. libertis, quos. §. j. ad fi. ſ. de ali. & ciba. leg. vbi dixit, ꝙ ſi fili[9] acceperit pecuniã mutuò, vt ſe aleret, cõpe
c tit actio mutuãti. [c] per. l. fi. ff. de in rẽ verſo. ſec[9] ſi ſua induſtria ſe alimẽtauerit. Adde Domi. in.d.c. cũ paſtoris. vbi eodẽ modo limitat punctualiter dictã deciſionem Rotæ: vt nõ procedat, quãdo monachus fuit alimentatus ab alio animo recuperãdi. ¶ Intellige ſecundò, niſi eſſet monacho deputata aliqua annua prouiſio ꝓ Epiſcopum pro ſuis neceſſarijs, vltra alimenta: quia etiam prouiſiones præteritas petere poteſt: vt idem emat libros, & alia neceſſaria. Abb. latè in conſi. lxxxix. in eccleſia Catanenſi. vj. colum. Et iſtis adde, ꝙ monachus agẽs poſſeſſorio, vt reſtituatur ad monaſterium: habet probare de titulo monachali: id eſt, ſe eſſe monachum illius monaſterij. contra quod agit, Cald. de regularibus cõſi. xj. ¶ Fallit quartò dicta regula: vbi monachus habet aliquam adminiſtrationẽ. Ita omnes hîc per. c. cum deputati. de iudic. cũ ibi notatis. Dũmodò ſit adminiſtratio alicuius obediẽtiæ. Secus ſi eſſet alicui[9] villæ, vel poſſeſſionis: vt per Inno. ſ. c. proxi. & Abb. hîc. ¶ Adde Rotã de iudi. vij. deciſ. in nouis. vbi dicitur, ꝙ moniales, præſertim canonicę ſeculares poſſunt agere pro adminiſtrationi bus eis cõmiſsis, & ſequunt But. & Imo. hîc. Et dicit Rota de reſti. ſpoli. vj. in nouis. ꝙ monacho habenti prioratum perpetuum cõpetit interdictũ etiam directum contra ſuum Prælatũ: ſecus verò de manuali, vel clauſtrali: per.c. cum ad monaſterium. §. tales. de ſtatu. mona. & per alia de quibus ibi. Idem Rota plenius de reſtitu. ſpol. j. deciſi. in antiquis. dicens, ꝙ monacho habẽti prioratum manualem nõ competit aliquod remediũ reſtitutionis poſſeſsionis contra ſuum Abbatem. Allegat Innoc. de accu. olim. ſuper verbo, reſtitutus. in vlti. opinione. niſi ſpoliet eum pendente inquiſitione, contra ipſum Abbatem. quam ipſe monachus perſequebatur: vt ibi idem propter Inn. Itẽ ſecus, ſi ſpoliaret ab extraneo: quia etiã ſi prioratus eſſet manualis poteſt agere poſſeſſorio cõtra illum: quia videtur poſsidere precariò. & in dubio reſpectu extranei videt habere poſſeſsionẽ, quia in precario in dubio transfert poſſeſsio. l. & habet. §. eũ q. cũ ibi no. ff. de precario. Adde etiã Egi. a Belle. cõclu. Rotę. cclvj. monachus. & c. Vbi etiã reaſſumit, quod eſt dictũ de ſpoliato ab Abbate pendẽte inquiſitione ab eo promota. Et vide, qđ ibi dicitur cõclu ſione pæcedente de monacho ſpoliato prioratu contra mandatum Papæ. ¶ Et nota, quòd ſi canonicus regularis haberet ex collatiõe ordinarij beneficium ſeculare: ſi ſpoliat tali beneficio, daſ ei reſtitutio. Rota de reſti. ſpo. ix. in antiquis. & de cõcef. præbẽ. xxxiij. in eiſdẽ, quia b poteſt præſcribere: ergo poſsidere. Maior probatur in in.c. cũ de beneficio. de præb. in. vj. vbi poteſt præſcribi, ꝙ beneficium ſeculare efficiatur religioſum. Nõ intelligas, ꝙ carẽs titulo præſcribat beneficiũ propter notata in.c.j. de reg. iur. in. vj. Sed præſcribitur circa ſtatũ beneficij mutuãtis naturã ſpatio tẽporis. Et inquãtum ex his dicũt doctores, ꝙ ſi monacho cõceſſa eſt adminiſtratio alicuius prioratus, cẽſetur etiam nomine ipſius poſſe agere abſq; licentia ſuperioris. ¶ Adde Ang. in.l. filius. ff. de dã. infec. in lectu. Florẽtina. vbi per illũ text. c quẽ dicit ſingulariẽ, infert ꝙ filiusfa. põt ſtare in iudicio ſine cõſenſu patris ſ peculio ꝓfectitio. Quãdo in eo habuit à patre adminiſtrationem, facit. c. ꝙ generaliter. de procur. in. vj. Et no. Bald. in.l. iij. §. ſed vtrũ. ff. de mino.
17 ¶ Adde etiam iſtis Cal. de ſol. cõſi. j. vbi habes, ꝙ ſi monachus litigans Romæ ꝓpter prioratũ cõtraxit mutuũ pro victu ſuo: ſucceſſor in prioratu tenet ſoluere creditori. Et ſatis dicit verſum in vtilitatẽ eccleſię, ex quo eſt pro neceſsitatibus ipſius Prælati: qa Prælatus eſt in eccleſia, & eccleſia in Prælato. vij.q.j.c. ſcire. Et ꝙ Prælatus cõtrahens ꝓ ſua neceſsitate dicat cõtraxiſſe in vtili tatem eccleſiæ, allegat Hoſt. in.c.j. de ſol. & alia de quibus per eũ. ¶ Et adde iſtis: ꝙ Prælatus regularis põt petere ea, quæ obuenerant dignitati ante promotionem ſuã. latè Lud. cõſil. cclix. in caſu propoſito. ¶ Fallit quintò, vbi nõ habet adminiſtrationẽ, ſed Abbas eſt abſens: ita ꝙ cõmodè eius licẽtia haberi nõ põt, & periculũ eſt in mora. Spe. de actore. vltima char. But. & Abb. hîc. Et idẽ dicũt Car. & Imo. hîc, ſi monaſterium vacat. Facit pro iſtis. c. vnicum. ne ſede vacante. in. vj. & quod circa
18 ipſum poſui ti. præcedenti. c. ex parte. ¶ † Fallit ſextò, vbi monachus de licẽtia Abbatis eſt in ſtudio. Archi. & Io. An. in. c. ij. ne cleri. vel mona. in. vj. gl. in. l. ſi longius.

a ¶ Expenſas. Add de glo. ſing. in.l. j. C. de or. cog. & Barto. in.l. Imperatore. deru. & ra. di. & in.l. ſi inſtituta. §. de inoffi. teſta. & Pe. de Suza. in.l. vix certis. ff. de iudi.

b ¶ Si monacho eſſent relicta alimẽta, nõ põt ipſe ea petere. Adde tu Bart. in.l. cum hi. §. eã. ff. de tranſ. vbi dicit ꝙ ſi monachus nõ habet monaſteriũ, põt petere alimẽta ſibi relicta.

c ¶ Mutuanti. Facit quod no. habetur per do. Sozi. conſilio ſuo. cclxxxvj. inci, viſa proteſtatiõe. ver. prima ratio. ibi iam videamus. in ij. parte. char. ccv.

§.j.ff.de iudi.& doct.hîc. Adde gl.j.in fi.in.d.cũ pasto-
ris.quæ dicit,ꝙ si monachus est in scholis,põt agere de
his,quę pertinẽt ad studiũ. ¶ Limita ibi Archi.dũmo-
dò in scholis cũ licentia Abbatis,aliâs inuitus cogeť re-
spondere:licet nõ posit agere. Et si existens de licentia
obligaret libros,vel alias res monasterij,nõ valet obli-
gatio:sicut nec seruus põt obligare res peculiares,secun
dũ Archi.ibi de quo cogitabis:quia si põt obligare mo-
nasteriũ,videť posse obligare etiã bona. ¶ Subdit Ar-
chi.ꝙ monasteriũ nõ teneť ad mutuũ cõtractũ ꝓpter
excesiuã expensam studij.Et idẽ Abb.in.c.quãto. vlti.
col.de offi.ord. ¶ Neq; põt monachus existẽs in studio
fideiubere pro aliquo.Arch.& Do.in.d.c.cũ pastor.&
Abb.de fideiu.q̃d quibusdã.Nisi ꝓximo in necesitate
cõstituto,secundum Bu.& Imo.ibi:ꝓpter glo.ibi.licet
Car.cõtrà.Põt etiã facere eleemosinã. Car.cõtra Io.de
lig.in Cle.ij.xix.q.de rescrip. ¶ Adde etiã Abb.d.cõsil.
lxxxix.in ecclesia Catanẽsi.in.vj.col.vbi latè ꝓbat hanc
fallentiã.Et idẽ gl.& Archi.xij.q.j.nõ dicatis.Et si est in
studio,vel alibi sine licẽtia superioris,nõ põt conueniri
in detrimentũ monasterij:imputet igiť sibi qui secum
cõtraxit.Abb.in.d.c.quãto.vlt.col.nisi habeat secũ rẽ,
de qua cõtraxit:vel sit effectus ditior ex contractu:qa si
multũ distat à monasterio,põt conueniri corã ordina-
rio.Lud.per id,q̃d dicit Arch.in.d.c.cũ pastoris.vt la-
tius per Ab.in.c.quãto. ¶ Amplia prædicta,Etiã si ob-
ligaret monasteriũ ad expẽsam doctorat⁹.qa illa cõcer
nit vtilitatẽ monasterij attento,ꝙ monachus licitè pro
mouetur ad doctoratũ:vt sua scientia sit maioris autho
19 ritatis.† Et est vtilitas etiã ecclesiæ generalis.Io.An.la-
tè,de magistris.c.quia nonnullis.& ibi Butr.& Abb.&
Arch.xvj.q.j.c.monachus.pulchrè Abb.de prębẽ.c.de
multa.iij.col.Bene facit decisio Io.And.in regula,cùm
quid.lib.vj.dũ dicit,ꝙ eoipso,ꝙ datur alicui licentia:vt
posit studere,censetur etiã licentiatus:vt posit docto
rari.Vnde dixit Pet.de Anch.consi. mihi vltimo, ortũ
dubiũ.&c.&c.ꝙ licentia Papæ,vt in certo studio cleri
ci posint audire leges:includit etiã facultates doctora-
tus accipiẽdi. ¶ Amplia etiã nedum pro studio Theo-
logiæ,sed etiam iuris canonici.Abb.consi. prẹallegato.
lxxxix.Im òdixit Cal.de magistris.consi.ij.ꝙ si ante mo
nachatũ fuerat quis doctus in iure ciuili,potest de licẽtia
Abbatis licitè in eo doctorari.& multũ insistit in ostẽ-
dendo hoc esse vtile monasterio. ¶ Et scias adeò fauo-
rabilẽ esse causam studij in religioso,ꝙ valet donatio fa
cta religioso,etiã ordinis minorum de annuo reditu in
subsidiũ sui studij,etiã si eã procurasset:& acquiriť sibi
solus vsus,vt latisimè cõsuluit do.Abb.cõsi. mihi.clx.
quędã domina donationẽ fecit.vbi multa ponit imita-
tus valde Fed.cõsi.xij.fratres prædicatores. ¶ Fallit se-
ptimò,Quãdo monach⁹ ageret pro suo Abbate carce-
rato.Rota de iudi.x.decisio.in nouis.Sic enim agit pro
Abbate iam electo:vt probať secundũ eos hîc,& ti. ꝓ-
xi.c.cũ dilectus.de re iudi.c.ad probandũ. Fortius pro
isto argumẽto.c.ad petitionẽ.de accusatio.Et sicut pro
re malè alienata,ita pro persona.Itẽ quia hæc actio ten-
dit ad vtilitatẽ monasterij:imò ad defensam.ꝓ qua quę
libet ecclesia admittiť,sine mãdato.de test.cum olim.&
ibi Inn.& per Arch.xxxj.dist.c.Nicena.Tutius tñ esset
secundũ Rotã,ꝙ dicto casu haberet monach⁹ licentiã
Episcopi. ¶ Subdit Rota de decisiõe sequẽti,ꝙ debet ha
bere expensas à monasterio præmissa aliqua cognitiõe
& examinatiõe secũdũ quãtitatẽ valoris bonorũ & re-
dituũ monasterij.& ista dicta sequiť Bu.in.c.cum olim.
pe.co.de testi.& ibi Ab.pe.co.dixit in.c.cũ deputati.de
iud.Et isto casu nõ ꝓcedit dictũ Do.ĩ.c.ad decimas.iiij.
co.de resti.spol.in.vj.vbi dicit post Io.an. ꝙ licet quili
bet de ecclesia seculari posit agere pro iuribus ecclesię
negligente superiore:vt plenè habetur in. c. cum olim.
de test.nõ tamen sic regularis,in quo requiritur manda
tum & licẽtia Abbatis. ¶ Fallit octauò & vltimò in mo
nacho dato in obsidẽ:quia põt agere cõtra Abbatem,vt
eum liberet ab obsidione.Bal.de iureiur.c.ex rescri . ad
fi.quia inter dominũ & seruũ potest esse iudicium pro
persona:licet non rebus.allegat.l.fi.C.de ordi.cog.Idem
dicit in filio vẽdito à patre ob famem,quia patre ad pin
guiorem fortunã redacto,põt cõtra eum agere,vt eum
redimat.Quod signa.ad.l.ij.C.de pat.q fil. ¶ Vide extra
uagantem Benedicti.xij perfectê,vbi taxatur quantitas
quam põt recipere monachus sancti Benedicti,vt obli-
getur monasterium,& eã declarat Imo.in.d.c.q̃busam.
20 Singuli de vniuersitate cõpellũtur cõtribuere,qñ
ipsa nõ est soluẽdo.gl.hic. ¶ † Adde glos.
in ver.proconsul.in.l.j.§.ꝙ si nemo.ff.quod cuiusq; vni.
no.Quã intelligit ibi Bar.dũmodo immineat necesitas
vniuersitatis,non autẽ posset imponi collecta:vt fieret
donũ alicui:quia illud appellatur decretũ ambitiosum
cõtra.l.ambitiosa.ff.de decre.ab or.fa. ¶ Adde etiam gl.
in §.siquis igitur exhinc.in ver.persolueť.in auť.quibus
modis na.effi.sui.quæ tenet,ꝙ villa & vicus sibijpsis
collectas imponũt,atq; distribuũt.Et sequitur eã Ang.
ibi.& in.d.§.ꝙ si nemò.Et idem no.Bar.in.l.solẽt.in fin.
de his,quæ fi.à Præla.quem ponderat Imo.post Petr.de
anc.ibi per gl.in.d.§.ꝙ si.ij.col.illã gl.esse not.& idem te
nere Inno.in.c.grauẽ.de sen.exc.Et dicit Bal.si vniuersi-
tas est ita indigens,ꝙ collecta nõ sufficit,non potest co-
gi ad locandũ operas suas.Et idẽ dicit in debito priuatę
personæ.allegat Gul.de Cu.in.l.legis Iulię.C. q bo.ce-
de.pos. ¶ Posteà latè ponit Bal.an ista collecta ponatur
per capita,vel per ęs & libram:& nũquid de nouo ve-
nientes teneanť ad illa debita iam cõtracta:& vtrũ rece-
dentes posint grauari pro debitis iam cõtractis:& quid
de bonis ingresi monasteriũ. ¶ Adde etiã Bar.in.l.j.C.
de supindi.lib.x.vbi dicit,ꝙ sol⁹ Princeps põt collectas
imponere ꝓpublica necesitate & vtilitate.Sed ꝓ neces
sitate ciuitatis,vel ꝓuinciæ ipsa ciuitas,vel ꝓuincia im-
a ponit & imponere cogiť[a] ꝓpter gl.ibi.Et idẽ no.Bar.in
l.j.v.col.ibi quęriť primò q̃s posit.C.de mu.& in quo
loco.li.x.Dicẽs,ꝙ si imponiť collecta ꝓpter necesitatẽ
ciuitatis,ipsi ciues imponere possunt:vt per gl.in.d.l.j.
Aut ob publicã vtilitatẽ & solus Princeps imponit : vt
probatur in.d.l.j.de superindi. ¶ Puta,si ageret de faciẽ
do munere,vel dono alicui superiori:si tamẽ esset ciui-
tas liberata,possunt ciues sibijpsis imponere collectas
prout volunt,& sibi placet secundũ eũ.Et cũ istis vide
Bar.Imo.& Alex.in.§.actor.hîc alleg.ꝑ Abb.ad illud,an
per ęs & librã.vide ordinatè Alex.in.d.§.actor.& omit-
to:qa parũ adderẽ.Solùm adde dictis suis Ana.de simo.
c.dilect⁹.lo.ij.xiij.co.ibi.v.q̃riť vbi seq̃ť dicta Bar.in.d.
§.actor.Adde etiã Cal.de his,quæ fi.à Præla.fi.con. ca.
vbi dicit,quòd maior pars vniuersitatis potest impone
re collectam toti vniuersitati,etiam si minor,quæ con-
tradicit,habeat soluere maiorem quantitatem.per.d.c.
fi.de his,quæ fi.à ma.par.ca.quia prębẽdę nõ sunt ęqua-
les.c.fi.de consue.in.vj.& tamen attenditur indistinctè
maior pars.Adde etiam Mod.in li.malefi.fo.lxij.vl.col.
& seq.Et vbi etiam quãdo villa tenetur ad pœnam,vel
damni intimationem , quomodò imponatur collecta:
b an per libram & solidos,vel per capita[b].de quo etiã per
Alb.in.ij.parte statutorum.q.lxxxj.versi.item quęro.&
quomodo fiet ista emenda per communitatem.
21 Destructo † monasterio , bona diuiduntur in-
ter monachos:gl.hîc.Et intellige ꝙ
acipiãt partẽ:vt vniuersi,nõ vt singuli,secundum Ioan.
An.hîc,& alios ita intelligentes.c.in nullo.alleg.in glos.
Tamen gl.& Archi.ibi variant.Sed vide elegãter Abb
in.c.

a ¶ Cogitur, Adde Bart.in. l. placet. C.de excu.mu.ff. q̃d cuiusq; vni. no.& Bald.in.l. etiã in pe.colũ.in ver.modò videndum est de collecta. C. de execu. rei iu.& per Bar. in cõsi. suo punctus quæstionis talis est;quidã nomine. & Alexã. cõsi.ciiij.iiij. pte.

b ¶ Vel per capita. Adde ꝙ imponi debet per æs & librã, secundum Bar.in.l.ne quid. in.iij.col.in prin. in versi.sed quæro in vniuersitate. ff.de incend. rui. nau, Ad quod ad de Inno. in.c. grauẽ.de sent.excõ. & Bar.&.d.Alexã.in. d.§. actor, alleg.in text.

in.c.recolentes.de statu.monac.vbi dicit,quòd si colle-
gia sunt talia,quòd non possunt habere bona in parti-
culari: vt sunt religiosi:& in illis bona remanẽt apud su-
periorem destructo collegio,qui disponet de illis:vt de
bonis vacantibus prout aliâs fuit seruatum in dissolu-
tione collegij templariorum.Respondet ad.c. in nullo.
quòd loquitur vbi erãt collegia duplicia:quia erant ma
sculi & fœminæ. Et ideò dissoluuntur:itaq; fiant duo
collegia de vno.Nam cum tunc vtrunq; collegiũ sit re-
mansurũ integrum & aptum posidere bona:ideò diui-
duntur inter vniuersos de collegio.Secus autem quan-
do collegium ex toto solueretur:quia nullus est capax.
Quædam verò sunt collegia personarum,quæ possunt
posidere bona in particulari.& dissoluto collegio ha-
bebit quisq; quod contulit.per.c.quod à te.de Cleri. cõ
iu.Et si supersunt alia bona,erunt superioris:vt latius ꝑ
Abb.vbi.s̃.inferentẽ dicta Barto.in.l.fi.ff.de col.il.quæ
etiam sequitur Angel.in.l.sicut.§.j.ff. quod cuiusq; vni.
no.de quo per Inno.& Butr.de excesi.Præla.c. dilecta.
¶ Et adde Bald.in.d.§.ꝙ si nemo. in.vj.col. vbi dicit,ꝙ
vbi aliqua acquirũtur vniuersitati tãtũ, & nõ singulis:
tunc in dissolutione vniuersitatis non applicantur sin-
gulis. ¶ Quãdo autem ecclesia est destructa,an retineat
priora priuilegia,nõ est præsentis speculationis. Videas
remisiones datas,per Alex.in l. inter stipulantem.§. sa-
cram.in fi.de verb.obl.vbi subdit communem esse opi.
quòd ecclesia destructa etiã nõ refecta retineat priui-
legia,nisi sit destructa superioris authoritate sine spe re
fectionis.Sed si authoritate superioris esset ad alium lo
cum translata,retinet priora priuilegia:vt per gl.in reg.
priuilegium.lib.vj.& Inn.in.c.fi.de ope.no.nũ. ¶ Et ea-
dem ponit Alex.in.l.si grege.de le.j.Cui addito Bald.in
proœ.ff.j.colũ.& in.l.nõ ambigitur.ff.de leg. vbi videť
parificare,ꝙ collegium sit destructum , authoritate su-
perioris:vel per rerum naturam sine spe reparationis.
Vide etiã glo.maiorẽ in.c.statutũ.de elec.in.vj. & Bar.
in.l.eius qui.§.si quis instructus.aliâs Celsus.ff. ad muni.
¶ Et dicit Do.in.c.licet canõ.in prin.in.iiij.col. de elec.
22 in.vj.ꝙ † si sit legatũ[a] pro alimentãdis pauperibus in cer
a to hopitali:vel ꝓ officio in certa ecclesia destructo ho-
pitali,vel ecclesia,nõ debetur legatũ. Et ꝓbat Alexã .in
vtili proposito.consi .xliij.de celerrima expeditione,ꝙ
castrũ destructũ sine spe refectiõis,nõ retinet iura quæ
ante habebat. ¶ Et dicit latè Bald.in.c.j.de elect.ꝙ si re-
integratur monasteriũ nõ habet priora iura,quę olim
habebat:nisi remãsissent aliquę reliquię.Ad quod vici
nũ vide omnino,quæ dixi præce.c.cũ accesissent.ad fi.
in.q.an reedificãs rẽ collapsam,dicať de nouo ędificare.
Et dicit Bal.in.l.hæreditas.in fi.ff.de hær.insti.ꝙ destru
cto monasterio ecclesia Ro.capiet bona:quia repręsen-
tat Deum vbiq;.Tamẽ dic,vt.s̃.& hæc adde ad Alex.in
d.§.sacram.in apost.vbi latius colligit,quàm in lectura.
¶ Et adde in terminis doctorũ hîc,quod scribit Do.in
c.j.§.cõfirmatos.in.v.no.per illũ tex.de reli do.in.vj.vbi
dicit,ꝙ vbi reprobatur collegiũ religiosorũ,bona sunt
Papæ,vt ibi.vbi in pios vsus iussu Papæ cõuertunť, vel
in terram:vel aliter prout sibi placuerit.Quid autem si
destruitur hospitale:vide latè Pe.de Peru.de.iiij.cano.
episcopali.c.iiij.xxxix.col.ibi:quo ad aliã.q.de qua quę-
rebam.Vbi etiã inuenies multa de prædictis:maximè,
ꝙ si destruitur collegiũ religiosorum bona applicantur
superiori,tanquã vacãtia:prout fuit seruatũ in destru-
ctiõe dicti collegij templariorũ.& sic cõcordat cũ Ab.
23 vbi.s̃. ¶ † Quid autẽ,si vnus recedit de collegio,[b] vtrũ
b debeãtur ei bona,quæ cõtulerat:nõ tangitur hîc.Ideò
loquendo remisiuê,vide glo.& omnes in.c. quod à te.
de cle.con.c.si quis rapuerit.xxvij.q.j.glos.fi.in.c.si quis
incognitus.xvij.q.ij.Imo.in.c.ex transmissa.vbi bonus
tex.de renũ.Pe.de Anc.in regula, accessorium.xxx.col.
ibi.vj.opp.de reg.iu.in.vj.Ang.consi. mihi.ccxxj. casus
talis est.Ia.de vbertel. Lap. alle.lxij.Bart.in.l.ij.§.fi.ff.de
bo.pos.secundum tab.Bal.in auť.ingresi.iiij.col. C.de
sac.san.eccle.& in.l.j.C.de lati.lib.Bald.de reg.cõsi.xx-
iij.&.xxvij.Pet.de Anc.cõsi.mihi.ccxxvj.de primo du-
bio.Spec.de sta.mo.§.j.ver.vj.& ver.xxv.Imo.in cle.ne
in agro.xxv.col.de statu mo,Inno.in.c.dilecta.ij.co.ibi.
Azo tamẽ dixit de exces.Præla.Bu.in.c.statuim⁹.j. col.
de regula.Cardi.consi.xxj.quidã nomine Laurẽtius.&
cõsi.xxx. quidã frater.An. But.consi. xxxiij.vt.s̃.solen-
niter est consultũ.&c.Rotam de cõsue.j.in antiquiori-
bus.Abb.& Are.in.c.fi.pe.col.de probat. ¶ Vltimò di
xit hîc Innoc.verbum valde famosum, quòd reuocari
potest sententia,quæ transiuit in rem iudica.quãdo vi-
ctor acquieuit nouę liti motę super iustitia illius sentẽ-
tiæ,non opponendo exceptionem rei iud.Et de hoc di-
cto fit solennis mẽtio in diuersis locis.de quibus cum
opportunè scripserit de re iudi.c.inter monasterium.
ad fin.ibi:limita octauò .Ideò hîc omitto:solùm addo
Bald.in.l.& post edictum.in fin.de iudi.Ex cuius verbis
potest dari.iij.declaratio ad dicta Inno.vltra duas:quas
ibi posui.

CAP. XXIII.

PLerunque. ¶ Valet secundũ
rescriptum, licet
nõ faciat mentionẽ de primo,quo vti
voluit impetrans.h.d. & fuit declara-
tum.s̃.eo.c.si autẽ. Et circa differen-
tiam,quam colligit hîc Abb.inter pri
uilegiũ & rescriptum,adde pulchrè Bal.in.l.falso.C.de
di.rescrip.Itẽ dũ pulchrẽ no.hîc Ab.ꝙ nõ sufficit in ali-
qua re alle.impedimentũ nisi ꝓbeť,ꝙ impedimentum
fuit causa immediata,quare nõ expediuit actum.Adde
quæ opportunè scripsi in.c.ex transmissa.de præscrip.
vbi etiam inuenies,quando impeditus debeat protesta
ri:& ibi limitaui dicta Abb.hîc nisi cõstaret notoriè,ꝙ
impedimentũ nõ potuisset remoueri:quia tunc non est
opus probare de diligentia:vel de conatu remouendo:
allegando consi.Pau.de Cast.dic,vt ibi. ¶ Et dum Abb.
no.quod dicať multũ tẽpus:adde gl.fi.& doc.in Cle.j.
de reb.ec.nõ alie.& ibi Car.ad fi.Ana.post alios in.c.fi.
in no.ne Prælati.gl.in.c.ij.in ver.modicum.de reb. ecc.
nõ alie.in.vj.glo.in.l.fi.ff.si ager vecti.& in.l.filius. C.de
peti.hære.& in.l.cum de in rem verso.ff.de vsur.Bal.in
l.iubemus.in prin.la.ij.C.de sac.san.ec.Ang.Imo.& Lu.
in.l.si filio.§.fi.ff.so.ma.& ibi Alex.in fi.& Alex.pulchrè
cõsi.mihi.cccccj.viso instrumento locationis.alij.cxvj.
in.iij.col.Latè And.Sic.in repe.rub.de reb.ec.fo.v.ver.
quando autem alienator.Barto.in.l.j.§.quòd autẽ.ff.de
superfi.Pet.de Anc.cõsi.lij.quędam ex prędictis.Bal.in
l.ij.C.de serui.Alex.post Imo.in.l.si de eo.§.j.iij.col.ff.
de acqui.pos. ¶ Et quando simpliciter dicitur post an-
nos,intelligitur de biennio.l.libertas.§.fin.ff.de manu.
test.Et si dicitur in diebus,intelligirur de biduo.l.inter
illam.in fi.ff.de verb.sig.Et si dicitur aliquot annis,in-
telligitur de duobus.gl.j.in.c.pe.de censi.per regulam,
pluralis.lib.vj.cum concord. Et si dicitur,per tempus
& tempora:intelligitur de triennio.glo.j.in.l.vsuræ. C.
de vsur.dicẽs,ꝙ Antichristus prędicabit per tempus &
tempora. ¶ Et si dicitur:promitto dare in tribus termi
nis.intelligitur.i.in tribus annis.tex.glo. & Barto.in.l.
iij.ff.de annu.leg.Et ex locis præallegatis percipies hãc
inuestigationem esse magni põderis, & etiam seruit ad
q. vtrum prohibitus alienare posit locare ad longum?
ad quod semper recurritur ad glo.in.l.codicillis.§.insti-
tuto.de leg.ij.quam opportunè ornat apostilla Alexã.
ibi ad Bart.Cui adde Lap.alle.xij.& omnino And.Sic.
in.d.rub.de reb.ec.Ab.in.c.fi.vl.col.de ec.ędifi.Alex.cõ
si.mihi.lxviij.visis duobus elegantisimis consilijs,vbi

a ¶ Si sit legatũ ꝓ alimẽtãdis pauperibus. Adde tu in materia ista Bart. in.l.pater filiũ.§. Tusculanus.ff.de le.iij. & Bal.in.l. post mortẽ.C.de fideicom.

b ¶ Si vnus recedit de collegio,seu de monasterio, vtrũ debenť ei bona:q̃ contulerat.Adde tu in materia ista famosa quotidiana,ꝙ cõsyderãda sunt tria:aut recedẽs nõ fecit ꝓfessionẽ:aut fecit ꝓfessionem.aut sit oblat⁹.Primo casu,si nõ fecit professionẽ: quia ibi mortu⁹,est no.dubiũ,vtrũ bona debeãt redire ad hæredes sanguinis: aut ad monasteriũ. de quo vide quæ posui in cũ adeò.s̃.e. Secũdo casu,si fecit ꝓfessione, aut tenuit: aut nõ tenuit:bona quæ trãsiuerũt redeũt ad psonã recedẽtis.Si tecuit & inde egrediť ꝓpter peccatũ suũ,vt qa collocať in alio monasterio ad pœnitẽtia peragẽdã:& tũc bona danť secũdo monasterio quo ad vsumfru. tex.& gl.ĩ.c.de la psis.xvj.q.vj.Aut recedit capiendo sugã:& bona tũc nõ recupat : imò Ab.eũ vẽdicaret cũ oĩbus bonis ꝑ eũ acq̃sitis.tex.est ĩ.c.Abbate. xvij. q.ij. Si tertio casu est oblat⁹ dando se & sua plenè monasterio : isto casu ampli⁹.nõ reuocat:qa est quasi seru⁹ monasterij, adeò ꝙ gl.dicit in c.vt lex cõtinẽtię xxvij.q.j.ĩ ver. ꝓfesi.ꝙ talis oblatus non põt inde recedere,ẽt causa strictioris religionis. q̃d est valde not.de quo vide ibi Arc.qui trãsit cũ gl.quãuis dubito,ꝙ in hoc nõ bene dicat illa gl. consydera.

a ¶ Credulitatem. Adde Bal.in ad. di.ad Spe.in tit. de accu. versi.sed an fama.& dic,vt per do.Alex. de Imo.in suo cōsi. xcvj. quarta pte,

b ¶ Licet quis sit minimū credulꝰ propter dolū alterius:tamen ille dolus præpōderat culpę & fatuitati credentis. & sic vult hîc Fe.ꝙ minus credulꝰ excuset.In qua materia ipse procedit in Trinitate, & non aperit veritatē istius difficultatis: quare tu pro vera intelligētia istiꝰ dubij, dic sic,imputandum est ei, qui minus credulus est. Facit tex.in.l.miles. §.pe.ff. de adult. & in aut. hodie. C.eo.& in.c.relatū.q fil.sint legi. & in.l.nimia credulitate.C.de act. & obli. glo.in.c. quā magnum.& ibi Archi. xxiij. q.iiij.& glo.in.c. innocens. xxiij. q.iiij.& in.c.si qs. l.di.& in.c.inquisitioni.de sen.ex. com.Limita istā regulā nō procedere in pręiudicium nunciantis. vide Bar.in.l.j.ff. de eo per quē factū erit,in.j.colū. in ver. op. tertiò. Et hoc modo intelligas hic Feli. qui loquit cōfusè limi.ij.nisi qs crediderit homini fide digno.gl. est singu.in.l.Titio fundus.de cōdi.& demō.& ibi Bar.& in.l.de pupillo.§.si quis.ff. de no.ope.nun.& in.l.nō.§.morte. eo.tit.Et per illā gl. dixit Bal.in.l. iudici.C.de rei vēdi.ꝙ dictū nobilis viri īducit credulitatem, etiam in materia præscriptionis.Idem dixit Barto.in.l. Celsus.in.ij.colū. ff. de vsu. d. An. in.c.si diligēti.de præscri.d. Abb.

super dicta gl.institit.post Are.in consi.inci.viso puncto prædicto.& post And.Sic.in cōsi.Deum inuocent. Aliquid etiam Cal.de iureiu.consi. vlti.iuncta additiōe Dominici,ibi.pulchrè Alexā.post alios in.l.si domus.§. fi.vl.col.de leg.j. Aliquid Are.consi.cxj.consyderatis diligenter.iij.col. ¶ Sequitur.c.cum contingat.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum de sui natura debet fieri à superiore.*

2 *Fama inducit iustam credulitatem:ideò excusat accusatorem à præsumpta calumnia.*

3 *Dictum vnius legalis viri,præbet iustam causam credendi,& excusat credentem.*

4 *Credulus licet quis nimium sit,tamen dolus falsa loquentis præponderat culpæ nimis faciliter credentis.*

5 *Notitiā alicuius rei dicitur quis habere,qui cognoscit eius subiectum:& quoscunque effectus proprietatis ipsius.*

6 *Notitia alicuius,vbi requiritur nō solùm,vt sciat:licet vt aliquid faciat,debet ei intimari,etiam si aliunde sciat.*

7 *Notitia vndecunque sufficit,quando habet fieri notitia, per quam non præiudicatur parti,neque arctatur is cui fit intimatio.post nu.6.ver.Sexta conclusio.Quam conclusionem limitat.*

8 *Citatio illegitima ita ligat vnà cum notitia subsecuta:sicut citatio legitimè facta.& nu.9.*

10 *Denuncians debitori debitoris,ne soluat,debet ei legere instrumentum debiti:vel copiam dimittere.*

11 *Excommunicatio delegati,quando sit nulla: quam fert contra ordinarium.in.iij.casu huius cap.contingat,vide.nu.11.*

CAP. XXIIII.

CVm contingat. ¶ Si à delegato aliquid mandaṫ ordinario,debet humiliter exeq.Sed si delegatꝰ p alias literas post excōicationē, mādat contrarium:vel si ante executionē innotuerit ipsi ordinario inter delegatū,q mādauit,& alium cōtentionē esse de iurisdictione,faciet sibi exhiberi copiā vtrarūq; literarū:nō vt de iurisdictiōe aliter cognoscat:sed vt se informet,an per secūdas reuocenṫ primæ: & si primę reuocanṫ,exequaṫ secūdū mādatū. Si aūt nō reuocātur,vel de hoc dubitet,nō exequaṫ secūdū mādatū,donec cōtētio de iurisdictione termineṫ.h.d. ¶ Et p
1 istū text.dū pbat,ꝙ† natura mādati est:vt fiat à superiore.Infert hîc And.Sic.ad dictū Bal.in.l.j.C.de ser.fugi. dū dicit cassatā fuisse quandā inquisitionē,in qua dicebatur,ꝙ seruus mādauerat dño:qa non est verosimile.sed hoc dictū latè impugnat Andr.qa verbum mādo.nō est semper imperatiuū.l.pater.§.mādato de leg.ij.& melior tex.cū gl.in.c.mādatis.ij.q.v.& facit gl.in.l.j.ff.qđ iussu. & quod dixit ti.præce.c.Nā cōcupiscentiā.s.eo.c.eā te. ergo sicut verba libelli debent impropriari: vt saluenṫ. vt dicit But.post gl.de reli.domi.in.c.cōstitutus.dixi in iudicijs examinata. Ita verba dictę inquisitiōis intelligātur de exhortatiōe,vel cōsilio,nō de mādato:vt hîc latius per eū. ¶ Sed certè etiā intelligendo hoc modo,inquisitio nō procederet:qa intētio inquisitiōis erat punire mandatū.Et ideò exponēdo verba aliter,quā de mādato nō posset sequi illa cōclusio:qa cōtra persuasorem vel cōsultorē aliter pcediṫ:vt dicit Bar.in.l.nō solū §.si mādatū.ibi veniamꝰ ad persuasorē.ff.de iniu.& dixi in c.j.de offi.dele.Et attēta cōclusione inquisitiōis dicta expositio disproportionaret verba ipsius,qđ fieri nō pōt: sicut etiā diciṫ in libello,ꝙ saluaṫ p impropriationē verborū:dūmodo illa impropriatio nō inducat omnimodā disproportionē in sensu,& in verbis:vt voluit Bart. in.l.si mater.§.eandē.ff.de excep.rei iudi. Bu.in.d.c.examinata.xx.col.cū duabus seq.Pet.de Anc.cōsi.xxviij.di
2 ctis per statutū.& cū si. ¶ Inquantū ex gl.j.colligit pul-
a chrē Abb.† ꝙ fama inducit iustā credulitatē,a adeò ꝙ excusat accusatorē à præsumpta calūnia:vt per Bar.in.l. ij.C.si seruus,vel libertꝰ.li.x. Adde Bald.in.l.pignus.in prin.C.de pig.act.si est fama,ꝙ tutè iri poterat ad molendinū & homines loci accesserūt:& incursu hostium capta sunt animalia,& frumentū:excusanṫ à culpa. ¶ Ex quo dicto dicit hîc Andr.Sic.se cōsuluisse ad excusationem pastorū,qui freti fama salui cōductus hostiū,amiserunt armenta aliena exposita pascuis & deprędata.Tamen Bal.simpliciter dicit,ꝙ maior pars hominū accedebat:& hîc excusat errorē deprędatorū:nō dicit aliqd de fama.Adde etiam quòd bona fide excusatur ex iniustis & temerarijs causis.glo.maior.ibi,vel iniustis.in.l.j. C.vbi causa status.& ibi Bal.Et adde Ang.in.d.l.ij.C.si seruus.vbi refert seruatam fuisse Perusij opinionē Bartoli.ibi ad excusationem accusatoris,quem fama deceperat.Sed intellige,dūmodò fama durauerit longo tēpore.Itē,dummodò nō fuerit procurata ab accusatore: vt dicit Bar.in.l.miles.§.mulier.C.de adulterijs.Et quādo dicatur longum tēpus:in hoc vide Bar.in.l.de minore §.tormenta.ff.de quæstionibus. Itē intellige dictum Bar.nisi tempore accusationis esset fama in cōtrarium: quia tunc statur vltimæ famæ & nō primæ.In cōtrariū Bar.in.d.l.ij.& pulchrè Bal.in.l.qui accusare.prope fin. C.de eden.dicens,quòd stante statuto,ꝙ cōtra magnatem sufficiat sola fama,est cautela,quòd probetur fama in cōtrarium.& sic prima eliditur. ¶ Et dicit Bald. in.l. si.vij.col.ibi,ex hoc deciditur.ff.de ferijs.& in.l.Diuus. ibi:quartò est argumentū.ff.de militari test.ꝙ si est probata bona & mala fama,staṫ bonę, fauore rei.& sequitur Pet.de Anc.in repe.c.j.xlix.char.ibi: subijcio similē q.s.tit.proxi.Notat Abb.de sponsalibus.c.cū in tua.& Bal.in.l.si tutor.C.de periculo tutorū.in aliqbꝰ libris. Et dicit Bal.hîc,ꝙ vbi tractatur de pręiudicio graui,nō sufficit scientia per famam:quia scientia est verorum.& veritas nō potest esse falsa:per.d.§.mulier.sed hic agitur de paruo pręiudicio.Pro hoc quod notat Bar.in.l.ij.§.si dubitetur.ff. quemadmodum testa.aperiantur.& in.l. sed si de sua.ff.de acqui.hære.& per Cy.in.l.quidem.C. sol.mat.bonus text.xxij.q.viij.occidit.Et ista omnia latè alle.hîc And.Sic. ¶ Addatis Bal.in.l.si tutor.C.de periculo tuto.vbi dicit,ꝙ ad probandum,quòd ille possedit mala fide:& nō præscripserit lon.temp.debes facere articulū & probare,ꝙ per tantū tēpus viguit,& adhuc viget fama in loco,ꝙ ista res pertinuit & pertinet ad te agentē. ¶ Et ad illud de fama cōtraria adde Io.Andr.& omnes plenè.c.cum oporteat.de accus.& Bald.in.c.sacrosan.C.de Epis.& cle.& latissimè.d.Maria.Sozi.in repe.c.qualiter.de accu.q.ix.arti.xlj.& per Pe.de Anc.cōsi.mihi.clxxxxv.tribus de causis.in vlt.colum. ¶ Et circa dicta Bar.in.d.l.ij.C.si seruus.quando fama excuset à calūnia:adde Io.An.in Spe.de abol.§.fi.ver.sed pone.C. accusauit.Bart.Bal.& Ang.in.l.athletas.§.calūniator.ff. de infa.Bar.in.l.j.§.j.ff.ad Turpil.But.& Imo.in.c.ij.de calū.& ibi Ana.in.vij.col.ver.quid autē accusator.vbi refert dicta omnium istorum,& etiam dicta Salyc.in.l. mater.C.de calumniatoribus.licet de Bart.in.d.l.ij.nihil dicat.quem etiā sequitur Abb.in.c. fina.circa.ij.col. de iureiur. ¶ Quòd autem fama inducat iustam causam credendi,patet ex dictis Bar.in.l.Celsus.sing.iij.col.ibi: & si dicatur qualiter.ff.de vsucapionibus.& Bartol.& Bal.in.l.proprietatis.in fi.C.de proba.cum concor.vbi dicitur,quid si in præscriptione inducit bonā fidem:pu
b ta,si est fama,b quòd res fuit antiquorū meorum. ¶ Et not.quòd ad hoc,vt quis debeat credere se excōmunicatum,sufficit certificatio per famam certā:& sic probatio nō plena.Ita text.in.c.illud.de cle.excō.mi. quod in hoc nō habet parem,secundum Bu.ibi. ¶ Et si dicitur, talis est in curia excōmunicatus: debet abstinere ab his: quæ sunt prohibita excōmunicato,secūdū eum. Quod bene not.

bene no.& intellige,dūmodo probetur, nedum ꝙ fama erat: sed ꝙ ipse eam sciebat: vt dicetur.j. in limitatione vj.cōclu. ¶ Et ꝙ ad incurrendā pœnā respectu scientiæ sufficiat scire per famā.vide gl.& Bar.in.l.j.in fin. de receptatori.& in.l.omnes.C.de agri.& cēsi.lib.xj.& tex.in c.cū desyderares.allegato hîc in gl.& dicit Bald.in.l. falsus.in.xj.col.ibi illud est notandū.C.de fur. ꝙ iusta credulitas cum fama, habetur loco veræ scientiæ ,si consonat etiam veritati.alle.l.cum quidā.§.quod dicitur.ff. de acqui.hær.Tamen ista notitia,quæ habetur per solā famam est iusta causa diminuendi pœnā cōtrafacienti: vt est tex.reputatus sing.in.d.c.illud.in fi.ibi:cum eo misericordiam faciētes. ¶ Inquātum aūt gl.hîc probat,quòd dictum vnius præstat in proposito iustā causam credēdi,etiam si est persona leuis:cōtrarium tenent hîc Butr. Car.& Abb.quia debet esse persona fide digna ad hoc: vt retardetur executio mandati superioris. ¶ Nec ob. iste tex.ibi:nihil oīno.quia secundū Cardi. nihil dicitur scire,qui audiuit ab hoīe leuis opinionis:cum tales sæpe dicant varia,& non vera:sed Imola hîc tenet contrariū. quia litera nō videtur distinguere à quo audiuerit: ideò videtur sufficere informatio à quocunq; habita : maximè,quia in hoc generatur graue præiudicium, cum de facili infra breue tempus possit executor se informare secūdum formam huius cap.quid agere debeat.& ideò de facili aperientur fictiones & mendacia.tamē prima opi.videtur tutior:quia nulla iusta credulitas pōt causari ex dicto personæ leuis:vt patebit ex infrà dicendis. ¶ Generaliter autem quando in aliqua materia dicatur esse inducta iusta credulitas,vel notitia,vel sciētia,dari nō potest doctrina certa:sed inspici debet materia subiecta:vt videtur posse inferri ex multis hincinde sparsis,de quibus ordinaui nouiter octo conclusiones.Et in prima erunt inclusa ea,quæ in proposito ponit hîc An.
3 Sic. ¶ †Prima cōclu.Dictum vnius legalis viri prębet iustam causam credendi,& excusat credentem. glo.trita in.l.Titio fundus.in ver.actiones.prope fi.ff.de condi.& demon.Per quam dixit Ang.in.l.si à bonę fidei.ff. de rei ven.vbi etiam bonus tex.ꝙ excusauit in syndicatu quendam potestatem,qui assignauerat nobili totum palatiū pro carcere:quia reputabatur syncerę fidei:tamen recessit. Vnde ille potestas fuit in magno periculo secundum eum,inferentem ad excusationem tutorum deponentium pecunias pupillorum apud cāpsores fidētium cōmuniter recuperari.Et adde Bart.in.l.quidam decedens.ver.fin.ff.de admi.tut. vbi dicit,ꝙ tutor cui ostenditur testamentū,vel dicitur ei per personas,quæ viderunt testamentū,ꝙ est datus tutor,tenetur credere:aliâs nō. ¶ Et dixit Bart.in.l. item veniunt.§.petitā. ff.de pe.hęr.ꝙ non refert à quo fiat denuntiatio:vt qs constituatur in mala fide.Et dicit ibi Ang.ꝙ ad constituendum custodem villę in negligentia:quia nō cœpit malefactorē,sufficit à quocunq; sciuerit de delicto. Et ista dicta ponit hîc Ang.Sic. insurgens posteà contra glo.& doct.ꝙ imò nō sufficit in casu nostro qualiscunq; notificatio per multa:maximè per Cle.causam.cum glo.de elect.propter quæ non est recedendum à cōmuni opi.quia illa procedunt,vbi agitur de subeundo iure oneroso,vel præiudiciali:vt patebit ex infrà dicendis,quod nno est in proposito:vt rectè dicit Imo.hîc. ¶ Et inquantū alleg.And.Sic.glo.in.d.l.Titio fundus. addatur Bald.in.d.c.veniens.lo.j.ad fin.de testi.vbi per ipsam refert,quòd consilium vnius famosi doct.excusat iudicem causæ:qui sequitur illud consilium,si consultor fuit electus de partium consensu:nisi contineret expressum errorem.Ita intelligitur Bart.in.l.si conuenerit.ff.de re iud.Facit quod not.omnes. doc.in.c.fi.de do.& contu.ꝙ tale cōsilium excusat partem victam ab expensis tanquā nō temerè motā.De quo dic,vt opportunè per Alex.in.l. properandum.§.sin autem alterutra. in.iij.col.C.de iudic. ¶ Adde etiam Ang.in.l.j ff.de eo,
4 per quem factum erit.in primo.vbi dicit,† ꝙ licet quis sit nimium credulus propter dolum alterius:tamen ille dolus prępōderat culpæ & fatuitati credentis:vt ibi in gl.fi.in prin.Et nō dicitur nimis credulus,qui credit viro fide digno:alle.gl.d.l.Titio.quam dicit valde notat. ¶ Et ponit alios quinq; modos excusandi credulitatē: vt nō dicatur leuis:puta,si credidit testatori,vel famę, vel peritis in arte,vel signo dato,vel magistro militū. Et alle.iura concludens,quòd omnis credulitas,licet fatua excusat quem à pœna doli.per.l.plagij.ff.de plagiarijs.& l.igitur.ff.de lib.cau.remittit etiam ad Innoc.de coniu.seruo.c.proposuit.vbi dicit,quòd cuilibet referenti credendum non est. ¶ Et plurima signa excusabilia credulitatis,vide omnino per Bal.in.l.si super longi. ij.col.C.de pręscrip.lon temp.Dixit etiam Bal.in.l.indicia.C.de rei ven.quòd dictum notabilis viri,puta dicentis patrem meum,cui successi,emisse talem fundū, inducit iustissimam credulitatem:vt ex ea possit causari titulus putatiuus sufficiens ad præscribēdum illū fundum.iuxta.d.l.Celsus.& quod ibi Bar.& sequitur Alex. in.d.l.j.allegans ad idem Ioan.An.& alios de iurepa.& Bart.in.l.qui fundum.§.procurator.ff.pro emp.Et no. Barto.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.in fi.viij.q. ff.de ope.no.nun.Et vide Alex.in.d.l.j.& in.d §.si quis ipsi.in.ix.col.vbi post certas remissiones ad materiam excusabilis credulitatis. Adde etiam Baldū in.l.j.in.ij. col.C.de reb.alie.non alie.ꝙ si quis emit ab aliquo tanquam executore vltimæ voluntatis:cum non esset,non potest præscribere: nisi probet ex aliquibus coniecturis si fideliter credidisse illum executorem. Puta,quia hoc audiuit dici à pluribus honestis.& sequitur ibi Salyce.Facit etiam bonus tex.in.l. si verò remunerādi.§. si quis mandauerit.ibi: bene credis.ff. man. & qđ no. Lap. alle.cxxvj.quidā in carceribꝰ publicis.vbi dicit,ꝙ dictū personæ fide dignæ:vel fama excusat credentem & latè excusat religiosum à pœna.Cle.de priui.quia credidit si de digno dicenti habitā licentiā à sacerdote, & ministrauit sacramenta laboranti in extremis: maximè cum ista credulitas nō esset temeraria.Facit quod no.Card.in.d. cle.j.q.xxxix.Cal.de sen.exc.cōsi.iiij.Et ꝙ pꝑter magnā integritatē vitæ alicuius recedaṫ plerūq; à regulis iuris. Collegi alias plurimas deci.in.c.super his. ad fi. de accu. quædam posita p And.Sic.pluribus locis,maximè de offic.dele.c.insinuante.j.col. ¶ Limita dupliciter gl.in.d.l. Titio.& similia.Primò nisi qs sit obligatꝰ ad nō faciēdū quid certū in pręiudiciū alterius sine eius licentia:quia non debet cōtrauenire pmissis, etiā si homo fide dignꝰ diceret sibi illū esse contētum. Paul.consil. ccclxiij.viso s.scripto pūcto.j.colū.alle.l.ij.§.j.ff.de eo per quē factū erit.& l.si quis inficiatus.& quod ibi no.ff.depositi.& l. nomen.C. quæ res pig.oblig.pos. ibi nondū certior à te de obligatione tua factus. & alia de quibus per eum dicentem,ꝙ excusaretur se credere instrumento:quamuis verè esset falsum. ¶ Et pro hoc facit dictum Specu. de citatione.§.sequitur.parum post prin.ibi.sed primū verius.Dum dicit,quòd non tenetur quis credere aduersario suo dicenti,quòd de mādato iudicis veniat ad iudicium:neq; appellanti dicenti se contra eum appellasse,nisi instrumentum appellationis ostendat:quia talia sæpe simulantur.l.j.ff.de eo,per quem factum erit. Facit gloss.in ver.certiores.in.c.si beneficia.de præben. in.vj.dicens,ꝙ vbi quis debet esse certus,non debet credere cuilibet referēti:nec debet dicere se dubitare,vbi certus esse debet.Et ibi Domi.post Io. An.alleg.plura ad illā glo.Dixit etiam Abb.in.c.cum olim.iij.not. per illum text.de do.& contu.ꝙ assertio magni viri,etiam iurata,facit præsumptionem tamen probationem etiā

in cōsi.ciij. quod inci.in .q. fortius dixit Gemi.in.c. de capitulis.x.di. ꝙ gl.& dicta doctorū in materia ista habent locū, etiā in nūcio solito mitti ad tales causas:quia excusatur, qui ei credit.l.argentū. ff. cōmod.Quod tamen limita sing. procedere in specieb⁹:secus in quātitatibus, ideò si sum debitor tuus in.x. ducatis. & tuo nomine venit famulus solitus ad hoc mitti, repetens ista.x. ego bona fide ei numero.si famulus fugit,nō sum liberatus. Ita no. Bar.in.l.si procuratori falso. in.v. col.in.ij. q. ff. de cōd.ob cau.Pau. de Ca.in.l.argentum. ff. commo. Ang.in.l. si finita.§.si iam. ff. de dā.infect.Limita quando esset conuentū inter partes,ꝙ afferenti tale signū, talis res daretur:tertiꝰ venit cū signo, qui audiuit: nunquid libereṫ,si ei crederet? vide p Ang. & Ro.in.d.l.j. de eo per quem fac. erit. Limita tertiò,quando quis crederet publice famæ.text.est in l.cum quid.ff.de acqui.hære.

a ¶ Non excusat. An inimici credulitas excuset, vide Paulum de Castr. in d. consi. 294. ſ. all. in tex, a

semiplenam. de quo de testibus. c. cum à nobis. & de sen. excō. c. ſicut. & ibi Abb. propter glo. ibi. ¶ Limita secūdō: niſi eſſemus in materia, in qua venit culpa etiam leuis: quia nimia credulitas non excuſat[a]. Ful. & Alex. in l. Polla. C. de his, qui. vt indi. dicentes, ꝙ tutor propter conſilium coniunctorum pupilli bene excuſatur à dolo: vt ibi per glo. in ver. pupillo. ibi: ſuadente matre, vel agnatis. Sed per hoc nō eſt fatendū, ꝙ excuſetur ab omni culpa, qui teneatur actione tutelę: cū nimia credulitas aſsimiletur culpæ. l. j. ſ. j. ff. de eo, per quē factū erit. Et in actiōe tutelę, venit culpa etiā leuis. l. quicquid. C. arbi. tut. Et ita intelligunt verba Bal. & Sali. ibi: qui propter. d. gl. inſtruunt tutores: vt ſemper faciant cū cōſilio cōiunctorū pupilli: quia excuſabuntur à dolo, & ſequūtur ibi ſimpliciter Paul. & Phi. Et per illā gl. dixit etiam Bal. in. c. j. in prin. qui feu. da. poſ. ꝙ illud, quod fit cum cōſilio ſapientis, præſumit fieri bona fide, & ſine calumnia. Et illā glo. alle. etiā Bal. in rub. C. de pœna iudi. qui malè iudicauit. & Sal. in. l. ſi. C. eo. ti. ad. q. de poteſtate, quādo excuſetur propter aſſeſſoris dictum. de quo per Alex. in. l. ij. ff. quod quiſq; iuris. Et dixit gl. ſi. in. c. ſi qs præpoſtera. l. diſt. ꝙ excuſatur etiā, qui ſtatim nō credit bono viro: imò ſecundū eam nimia credulitas inducit culpā: vt in iuribus in ea alle. quā intellige ſecundū prædicta. ¶ Secūda cōcluſio: dicit quis habere notitiā certam & indubitatā, quādo fuit præſens actui, vel homines fide digni affirmauerūt ei pro certo ſic eſſe. gl. in. c. cupiētes. in prin. in ver. notitia. de ele. in. vj. Quā extollit ibi Domi. in. ſ. j. in peñ. col. alle. aliā in Cle. cauſam. in verbō notitia. de ele. & hoc facit ad multa, ſecundū eū. ¶ Sed caue: quia gl. in. d. Cle. cauſam. in verbo certa. dixit, ꝙ vbi requritur notitia plena & certa, nō ſufficit alia qualis etiā per fam. Et ibi no. eam Imo. peñ. colū. ꝙ vbi exigitur certa & plena notitia, intelligit per probationem plenā. Illud enim eſt plenū, cui nihil deficit. & facit ſecundū eū poſt Gul. in. c. nihil. vij. q. j. & quod no. in. c. j. de ele. in. vj. & in Cle. cōſtitutionē. ad fi. de ele. Et fortè idē eſt dicendū, vbi requiritur notitia certa & indubitata: licet aliter dicat Domi. in. d. ſ. j. & vide Bar. in. d. Cle. cauſam. ver. intimatio. in. iiij. q. vbi ſequitur illā gl. declarans, quot modis ſumitur notitia: & vnde dicatur.

b ¶ Famæ. vide. d. Alex. de Imol. in conſil. xcviij. iij. parte. & in. l. de ętate. ff. de mino. Et adde Bal. in. l. j. ſi cert. pet. & ibi Alex.

5 ¶ Tertia cōcluſio. † Ille dicitur propriè habere notitiā alicuj⁹ materiæ, qui cognoſcit eius ſubiectum: & quoſcunq; effectus & proprietates ipſius. Bu. in. c. Nā cōcuſcentiā. ij. col. ibi: no. ꝙ propriè. ſ. tit. proxi. dicēs hoc eſſe notandū cōtra teſtes: quia ſi deponunt, quòd eſt fama: debent cognoſcere proprietates & effectus famæ.[b] Et ſequitur ibi Imo. & Do. inferens, ꝙ ſi teſtis producit ad probādū notoriū: & interrogatus quid ſit notoriū: neſcit reddere cauſam. non dicet ſcire notoriū. De quō etiā ſecundū eū ponit Io. An. in. c. j. de offic. dele. in. vj. Faciunt no. per Imo. & Alexā. in. l. ſtipulatio iſta. ſ. hoc quoq;. cōtra gl. & Lu. ibi. ff. de verb. obli. ꝙ teſtis neſcit diffinire poſſeſsionē nō probat, quādo ſimpliciter dixit quē poſſedisse: ſecus ſi aſsignauit cauſam dicti ſui: vt quia dicit, quòd Titius collegit fructus &c. qa licet dicat ſe neſcire quid ſit poſſeſsio. intelligit ſcilicet aliter, quā dixerit ſecūdū eos. Et fortè idem eſt in propoſito, ſcilicet quādo redderet cauſam ſcientię, ſuper fama, vel notorio. Dixit etiā Bal. in. c. j. ſ. vaſall⁹. in prin. ſi de feu. fue. cōtro. ꝙ ille dicit ſcire, qui certitudinaliter ſcit. per l. manifeſtiſsimi. ſ. finaute neſcius. C. de fur. Et dubitans aliquādo dicit ſcire per vehementē ſuſpicionem cōſonantē ſubſtātię veritatis. per not. in. l. cū qdā. ſ. qd dicit. ff. de acqui. hære. quę vehemēs opi. naſcitur ex indicijs immediatis. vt no. in. l. dolū. C. de dolo. ſecūdum eum.

c ¶ Sit poſſeſsio. Adde. d. Alex. cō ſil. xlv. ij. parte. & in cōſil. xcviij. iiij. parte. & in. l. j. ſi cer. pe. & dom. Sozi. plenè & no ta. in cōſi. cclij, in cip. in cauſa. d. Io and. verſi. ſecūdò reſpōdeo. ibi: ex quo. in. ij. parte. chartta. cij.

6 ¶ Quarta cōcluſio. † Vbi requirit notitia alicuius nō ſolùm, vt ſciat: ſed vt aliquid faciat, debet fieri tali intimatio: etiā ſi aliunde ſciat. Bart. ſoleniter in. l. denūciaſſe in principio. ff. de adult. quod legi ſub. l. qui vxori. ſ. quid ergo. Et ideò emptor debet denūciare vēditori, ꝙ veniat ad eū defendendum: & ſola ſcientia venditoris de limota, nō inducit denuntiationē. de qua loquit. l. j. C. de peri. & com. rei ven. ibi ſi ei denunciatū eſt: vt cauſę agendę. Adde etiā, imò nō ſufficit, ꝙ emptor ſolū denunciet venditori litē eſſe mōtā: ſed oportet ꝙ eū requirat: vt vadat ad defendendū. Bart. in. l. nō ſolum. ſ. morte. ff. de ope. no. nū. Et de iſtis duobus dictis ſatis poſui ti. præce. c. cū. M. in. iij. parte proteſtationis. cōclu. iiij. & pulchrè cōſuluit Alex. cōſi. mihi. ccccviij. inſpecto proceſſu cauſæ vertentis inter dominū Iac. in. ij. col. & in. d. ſ. morte. in vlti. char. & de hoc aliqd etiā j. n. j. limi. ſextæ concluſionis. Et iſtis adde Bal. de pace in fi. in fin. in pe. col. vbi dicit, quòd quādo monitio eſt de ſubſtātia, ſola ſciētia, nō ſufficit. Et addit ibi in addi. ad hoc glo. in. d. Cle. cauſam. in fi. in. v. caſu. vbi nō ſolùm debet intimare, ſed reliquere. ¶ Quinta cōcluſio. Contractus qui cō ſenſu celebrari pōt, cenſetur validus, ſi vni ex cōtrahentibus abſenti notificatur voluntas alterius cōtrahētis, nō per nuncium, vel epiſtolā: ſed per quem cunq; alium modum. Lud. latè cōſi. ccxcv. donatio patris. & in. l. ſtipulatio iſta. ſ. ſi ſtipule. vj. col. de verb. ob. per. l. nec ambigi. C. de do. & in. l. ſponſa. la. iij. ff. de ſpon. & per plura alia. Fatetur cōmunē opi. eſſe in contrariū, ſed eam ſaluat vno caſu: videlicet, quādo ipſe cōtrahēs deſtinaſſet certas literas: vel certum nuncium manifeſtādo voluntatem ſuam: quia ſi aliunde alius ſciret, non ſufficit: quia videtur cōtrahens voluiſſe, ꝙ nō prius dicaf contractus eſſe perfectus, quā quando notificatio peruenerit nomine ſuo ſuper illos modos, caſum dicit eſſe not. in. l. qui habenti. ff. de acqui. poſ. & in. c. ſuper eo. de ap. & facit quod dixi in ſimili. ſ. e. c. ſciſcitatus. ad fi. ¶ Sexta concluſio. Quando habet fieri notitia per quam non præiudicat parti: neq; arctatur is, cui fit intimatio, ſufficit notitia vndecunq; per prædicta. & j. dicenda. Sed ſi ex reductione actus ad notitiam alicuius, ille obligatur ad aliquid præiudiciale: tunc notitia dicitur fieri cum ſolēnitate, de qua in Cle. cauſam. de ele. videlicet: porrecta ſcriptura authentica, vel lecto illius tenore, & copia, ſi petita fuerit inde facta. & ſi abſens eſt ipſe, fiat procurator: vel ad domum, vel ad eccleſiam cathedralem: vt ibi latius. Ita dicit Card. ibi. in fi. per illum text. idem quinq;. & hoc in ſe habet magnam æquitatem ſecundū eum: vt fiat intimatio taliter aliter: aliās poſſet fieri verbo, & minus perfectè, quod multum præiudicatet parti, non plenè informatę: vnde infert ſingulariter, ꝙ dicta intimatio fienda vēditori habet de rigore iurię fieri ſub hac forma. & hoc dictum perpetuò not. quia ille tex. cōmuniter ignoratur. & raro bene intelligitur ſecūdum eum dicentem ſe ſemper dubitaſſe. Et ꝙ de hoc recorderis, bene facit dictum Bart. in. l. ſi quis inficiatus. ff. depo. vbi dicit per illum tex. ꝙ ſi tu proteſtaris mihi tanquam procurator, vel tāquam hæres: vt ego ſoluā tibi debes mihi oſtendere per inſtrumentū: ꝙ tu ſis procurator, vel hæres, aliās non cōſtituor in mora. Et ideò dicit gl. & Bal. in. l. ſi quis fundum. C. de rei ven. ꝙ denūtiatio facta à domino, ne quis emat, bene cōſtituit emptorē in malā fide: quia in re dubia debuit abſtinere à contractu. per tex. ibi: tamen quo. ad inducendam moram non tenetur ei credere. per. d. l. ſi quis inficiatus. Per quam dixit Pe. de Anc. conſi. mihi. ccclxj. pro declaratione trium quæſitorum. ꝙ ſi intimatio non eſt facta ſub ſcriptura authentica, aut non lectus tenor: non dicitur inducta notitia, ſeu ſciētia. & alle. etiam. d. Cle. cauſatū. ¶ † Limita primò iſtam concluſionem, niſi in caſu Cle. cauſam. & ſimiliter aliquis eſſet certus per notitiā plenā & certā: & in caſu illius eccleſię habeatur notitia j. menſem. Ita tex. ibi. in fi. cū glo. in ver. plena & certa.

7

quæ

quæ ponit ſigna ad cognoſcendum talē notitiam. & idem in Cle. j. in ver. ignoranti. de ap. & ſequitur Phi. in. c. fin. pe. col. de app. Et Thomas faſt. dubio. xiij. item dubitatur ſub eo proponente. &c. ¶ Obſtat doctrina Barto. in. d. l. denunciaſſe. attento quòd in caſu Cle. cauſam. agitur de præiudicio: & tamen ſufficit plena notitia aliunde aliter, quām per viam intimationis. Poſſet dici, quòd multi tenent contra Bar. quos adduxi in. d. c. cum. M. Quibus adde Ro. de reſcri. xxxij. in notorio verò in nouis. Tamen non mutando communem opi. quæ eſt pro Barto. vt ibi dixi. licet tunc non cogitauerim. de. d. Cle. reſponderi poteſt, quòd in denunciatione, quæ fit venditori: nedum nō ſufficit notificatio: ſed requiritur interpellatio, vel requiſitio: vt veniat ad aliquid faciendum. Et iſtū effectū requiſitionis nō poteſt operari notitia: quamuis certa aliter habita, per. d. l. j. C. de peri. & com. rei vend. Non ſic eſt in caſu. d. Cle. cauſam. vbi ſit notitia ſolū, vt ſciat appellatum eſſe. Et ita punctualiter declarat ibi Abb. Cogita ergo vtrum eſſet bona cautela ponere in cōtractu emptionis, ꝙ vēditor teneatur defendere in caſu litis mouendę abſq; alia requiſitione, vel intimatione: dummodo legitimè ſciuerit motam eſſe litē. ¶ † Et pro iſta prima limitatiōe adde Ludouicū. cōſi. ccccx. ij. colū. vbi dixit, quòd ita ligat citatio illegitima vnà cum notitia ſubſecuta: ſicut citatio legitimè emanans. & dicit eſſe caſum not. in. d. Cle. cauſam. in fi. Similiter dixit Ro. de do. & cōtu. xj. deciſi. in nouis. ꝙ ſi citatio nō fuit debitè executa: tamē citat⁹ miſit procuratorem ad cauſam illam proſequendā præſumit ſciuiſſe, & habuiſſe notitiā certam citatiōis. per Cle. cauſam. cū gl. Et ideo poteſt cōtra eum procedi, etiam ad excōicationē. & licet Inn. in. c. fi. de eo, qui mittitur in poſſeſsionē. dicat nūquam eſſe excōicandū aliquē: niſi fuerit perſonaliter monitus, vel apprehenſus, vel ſe in fraudem abſentauerit: tamen dicta notitia citationis conſtituit ipſum contumacem verū, cōtra quem pōt ad excōmunicationem procedi: ſecūdū Ro. ¶ Et pro iſtis bene facit cōclu. ſeq. Dixit etiā Ro. de do. & cōtu. xxj. deciſi. in antiqs: ꝙ vbi agit de priuatiōe beneficij, nō ſufficiunt preſumptiōes, ſeu cōiecturę, ꝙ citatio peruenit ad citandum: ſed debet conſtare legitimè, ꝙ peruenerit ad ad eius ſcientiā: ſecus ſi ageretur de deuolutione cauſæ ad curiā: quia tunc bene ſufficerent dictæ preſumptiones & cōiecturę. quod

9 eſt ad prædicta no. verbū. ¶ † Limita ſecundò cōcluſionē iſtā dū modo materia ſit talis importātiæ, qualiter eſt iſta: de qua in Cle. cauſam. vel maioris. Aliās enim ſufficit intimatio, licet non iuxta formam illam ſecūdū Car. in Cle. de renū. ppter gl. ibi volēte, ꝙ in caſu illo nō ſit opus intimatione adeò ſoleni. Et plenè no. Paul. de Ca. in cōſi. lv. in fi. loquens in caſu. d. cle. in qua ſufficit, ꝙ cōſtet

a procuratorē ſciuiſſe reuocationē[a] quōcunq; ſciuerit. Et idem de reuocatione procuratoris ſcribit generaliter Imol. in. c. mādato. per illū tex. de procu. Vnde dixit Spe. de inſtr. edi. ſ. oſtenſum. ver. ſed quid ſi poſt. ꝙ licet aduerſarius debeat citari ad videndum exē plari inſtrumētū: vt per Do. in. c. fi. de fi. inſtr. tamē ſi aliter fit, vt quia fortè eſt præſens: nō requiritur alia notificatio. Facit gl. ij. in c. veniens. de fil. presbyterorū. & gl. in. c. quā ſit. de excel. Præla. & gl. ij. in. c. ecce. xxiij. q. iij. & gl. fi. in. c. ſi quis laicus. xj. q. iij. quæ cō cordat cū gl. hīc. ¶ An autem intimatio poſsit fieri procuratori generali: & quid ſi appellatus non vult audire intimationem? Iſta latius ponunt Car. & Imo. in. d. cle. cauſam. quos ſequitur Philip. in. c. fi. in pe. col. de app. Et ad illud de procu. vide omnino Alexā. poſt alios in. l. de pupillo. ſ. qui procuratorio. ff. de ope. no. nuncia. Cui adde Ro. de app. tertia. deciſ. in antiquis. ¶ Septima concluquicquid dicitur in. d. Cle. cauſam. de notificatione app. procedit in notificatione mandati procuratoris appellantis: quia cū ſine mandato appellari non poſsit: videtur mandatum eſſe pars ipſius appellationis. Tho. Faſtoli dubio Ro. xxxv. tertiò dubitabatur. per. d. Egidi. &c. ¶ Limita, niſi ille, qui intimat, ſit ipſemet principaliter, cuius nomine dicitur appellatū: quia videtur appel. notam habere. Egidi. Belle. deci. Ro. lviij. intimatio appel. &c. dicens idem, quando tenor mādati procuratorij eſſet inſertis in inſtrumento app. per eundē notariū, qui procurationis & app. inſtrumēta recipit. Tamen ſi ſit intimatio ab alio, qui non appellauit, nō tenetur intimans oſtēdere aliquod mandatum procurato

b riū: imò ſufficit [b] quōcunq; denūciatur appellatio in notitiam appellati. Ro. de app. xvij. c. in nouis. Tho. dubio præalleg. latè Egi. deci. lviij. Quamuis Arch. du a bitauerit de hoc in. c. ſi quis præpoſtera. l. diſt. Sed Do. ibi in. ij. col. latè ſequitur Ro. quia. d. Clemen. bene exegit ex parte appellati, quòd fiat intimatio ſibi, vel procuratori: ſed de intimante, quòd debeat habere mandatum, nihil dixit. Idem ſentit glo. ibi in ver. plena. dum loquitur de amico proprio appellantis. Item oſtē b dendo ipſi appellato inſtrumentum publicum app. ſatis dicit induci plena notitia abſq; eo, ꝙ intimans habeat mandatum. ¶ Non obſt. ratio Archi. quòd non eſt credendum cuilibet referenti: quia verum eſt, niſi ſit perſona digna. & quæ probet id, quod refert: ſecus ſi non oſtenderet appellationem in forma publica. Et ita procedat etiam dictum Archi. poſt Spec. in. c. quām magnum. xxiiij. q. iiij. dū dicit, quòd non teneretur quis credere parti dicēti ſe appellaſſe: niſi de app. faciat authenticam fidem. Et cū dicta deci. xvij. concor. Imo. in. d. Clemen. cauſam. xiij. col. licet aliter dicat ibi Car. q. xj. propter glo. ibi in ver. ſpecialiter. quem etiam reprehendit Phil. in. d. c. fin. antepe. col. licet prædicta non adducat. Et dicit Ro. de appel. xxvj. in nouis, quòd non ſufficit tradere copiam appel. niſi illa copia ſit authentica: ſed bene ſufficit oſtendere authenticam abſque traditione niſi appellatus eam petat. Et per iſtam concluſionem & præcedentem poteris apoſtillare dictam clemen. cauſam. quia prædicta omnia quotidiana ſunt. ¶ Octaua & vltima conclu.

10 Quādo † aliquis denūciat debitori debitoris, ne ſoluat. Practica eſt, quòd legat ei inſtrumentum debiti, vel copiam dimittat. Bart. in. l. non ſolū. ſ. morte. ij. col ibi: & ideò practica. ff. ope. no. nun. per. d. Cle. cauſam. & l. nomen debitoris. ibi certior. C. quę res pig. ob. poſ. & pulchrè Alex. conſi. mihi. ccxxvj. viſis proceſsibus circa lites. &. c. vlt. colum. Alle. etiam Bartol. in. d. l. ſi quis inficiatus. & in. l. quod te. pe. col. ff. ſi cert. pet. & l. qui in alterius. ff. de regu. iur. & in. l. grege. ſ. j. ad fi. ff. de pig. & in. l. hæres cum debuerat. ff. ad Treb. & in. l. j. in princip. in. xj. q. ff. de ope. no. nū. Niſi proteſtatio, vel intimatio fiat authoritatē iudicis: quia debet quis parere, licet non ſit in forma authentica: vt per Bart. in d. ſ. morte. ij. q. & in. l. fin. ff. de le. commiſſ. per illum text. & Pet. de Anch. in cle. j. de excel. prela. quod multum not. Alexā. in. d. ſ. morte. xvj. colum. ibi: illud præ ęteris not. Et hoc quòd præſumitur pro iudice. de renun. in præſentia. cum ſimi. ¶ Demum ad materiam adde Butr. in. c. j. vj. col. de po. Præla. ibi: not. bene. vbi dicit bene not. ex text. & glo. ibi: quòd ad concludendum quem ſciuiſſe excommunicationem, vel aliam ſententiam: non eſt neceſſe quid ſibi intimetur. iuxta. d. Clemen. cauſam. ſed ſufficit ad concludendum ſententiam, per quam reddatur culpabilis, quòd publicè propoſita fuit ſententia in partibus illis, in quibus eſt perſona, cuius ſententia requiritur: vel quòd in aliquo loco publico ſit deſtinata: vel de eius prolatione ſit facta. ¶ Tamen caue ſecūdum eum: quia nō ſufficit famam fuiſſe; ſed oportet probare, quòd fuerit cognita illi, de cuius ſcientia agitur. quod not, quia quotidie contingit, ſecūdum eum. Et eſt notabile verbum ad intellectum. c. illud. de cle. excom. mi. Et ad dicta. ſ. de

X iiij

¶ Reuocationem. Adde etiā Paul. de Caſt. cōſi. cccxxxx). & Accurſimul in conſi. factum talē eſt, Petrus de ponte.

¶ Sufficit, ꝙ conſtet procuratorē ſciuiſſe reuocationē quomodocūq; ſciuerit. Adde tu, an reuocatio procuratoris ſit notificāda ipſi, ꝙ curatori, ſiue ſit ad lites, ſiue ad negotia cōſtitutus, de quo vide in. l. ſi mādauero. & in l. fundi. ff. de acq. poſ. p glo. in. c. j. de procu. in. vj. & p glo. in Cle. j. de renun. & plenè p Cy. in. l. eius. ff. ſi cer. pe. Bald. in. l. mandata. C. mā. p Ia. de Bell. in. l. j. ff. qā iuſſu. Adde Bald. & Paul. de ca. in. d. l. eius. ff. ſi cer. pe. Bar. & alij in. l. j. C. de fatiſd. & in. l. hic homines. ſ. ſi Titiū. ff. de ſo. & in. l. nō ſolū. ſ. morte. ff. de ope. no. nun. p Bal. in. l. ſi procurator. de procu, & in. l. pacta. C. de pa. & in ti. de pace Cōſtā. in verſi, imitat. No. doc. Canoniſtæ in. c. ex parte Decani, in. v. col. de reſcri, & in. c. fi. de, procu, in. vj. & ibi Ioan, An. adde an iſta regula habeat locū in maleficijs: puta ſi quis cōmittat aliquē interficere. Poſtea reuocauit mādatū de maleficio cōmittēdo: an ſit neceſſe, ꝙ notificetur mādatario reuocatio mādati: vide Feli, in. c. ex parte Decani. j. eo. in ver. ſecūda regula. An iſtud habeat locū in matrimonio; ibidē vide Feli. in loco prælle.

fama.& circa excusationem & reprehēsionem credulitatis dixit Señ.in prouer.vtrumq; vitiū esse,omnib⁹ credere,& nulli.& dicitur Ecclesia.xviij.c.Qui cito credit,leuis est corde.Et Ia.in.j.canonic.c.iiij.Nolite omni spiritui credere.& Arist.in.ij.Rhetoricę:Iuuenes inquit facilè credunt eò,quòd in multis nondum decepti sunt.Et Casiod.in.iij.Epistolarum:Illi credere debetis,quē vestris vtilitatibus arridere cognoscitis.Item dum tangitur per Inno.& alios hîc:quando fit nulla excommunicatio,quam sciret delegat⁹ hic contra ordinarium.Et dicitur ꝙ est nulla,quando ordinarius probabiliter dubitans supersedet.Adde quòd videretur valida,ver.c.j.xj.q.iij.vbi etiam iniusta tenet.Sed dic,ꝙ delegatus excedit limites excommunicando non turbantem.per.c.j.de offi.deleg.ergo excommunicatio nulla tāquam lata in illo excessu ab incompetenti.c.per tuas.de senten.excom. ¶ Signa etiā limitationem.ad.l.Arrianus.ff.de act.& obli.vt hîc per gl.Abb.& Imo.vt non habeat locum,quando iurisdictio non est fundata.Item signa glo.in ver.præcipimus.dum vult,ꝙ qui non potest de causa iudicialiter cognoscere,pôt tamē triennium assignare. ¶ Ex quo limitatur tex.in.*c.induciæ.§.spacium.iij.q.iij.vt illud,quod dicitur de causę cognitione necessaria in dilationibus,habeat locum in dilationibus probatorijs:puta pro testibus &c.Secus in expectatorijs secundum Do.hîc post Inno. ¶ Vltimò dum tangitur,quare non tenet hic excōmunicatio primorū iudicum.vide,quę satis dixi.s.eo.cæterum.versi.secundum corrollarium vbi propter quoddam dictum Richard.de media villa teuui solutionem Butr.hîc,quòd isti scribunt de reuocatione.

SVMMARIVM.

1 *Sequestrum,quando potest fieri in beneficialibus.*

2 *Confessio extraiudicialis in criminalibus non præiudicat,& hoc ponitur pro regula:quæ regula fallit multis modis.*

3 *Confessio extraiudicialis facta præsente parte,valet.iungitur nume.4.*

5 *Confessio extraiudicialis facit semiplenam probationem.*

6 *Confessio in criminalibus facta extra iudicium coram magna quantitate personarum,valet:quia transit in notorium.*

7 *Confessio extraiudicialis,quæ transit in specificum nomen delicti,tenet. Item idem in confessione,quæ fit ad exonerationem conscientiæ.numero.8.*

9 *Probatio de non iure aduersarij,non prodest agenti in beneficialibus:nisi probet de iure suo.nu.10.hanc regulam limita quinque modis.*

11 *Renuncians liti,licet non possit amplius agere:tamen non videtur fateri aduersarium ius habere.*

CAP. XXV.

OLIM ¶ Quādo in rescripto plura narranꝰ quæ diuersos effect⁹ operanꝰ,nō sufficit alterū probare ad vtrūq; effectū cōsequēdū.h.d.

1 ¶ † Per istū tex.dixit hîc Ab.in primo intellectu,ꝙ si in bñficialib⁹ re⁹ est cōtumax,& nō pôt procedi ad vlteriora:puta qa actor indiget ꝓsentia rei:pôt fieri sequestrū.Nec mirū,qa in istis deficit remediū missiōis in possessionē.c.vnico.de eo,q mitti.li.vj.Et ideò istud subrogaꝰ illi,sicut etiā in prophanis:vbi omittitur missio timore scandali subrogatur sequestrū.vt per Ioan.An.in regula,locupletari.in.iij.col.Et cum istis dictis Abb.transit hîc And.Sic.dicēs,ꝙ ratione magnæ contumaciæ,qualis videtur fuisse,de qua hîc:recedi potuit à regulis iuris,aggrauando ipsam multipliciter,sicut fit in pluribus casibus adductis per Ludouic.in.l.si verò.§.de viro.xlvij.fal.solut.matri.extensis hîc per And.Sicul.tacito Ludo.Adde Archid.xj.q.j.c.quia res.super gloss.mag.ibi si autem.vbi reprobans gloss.hîc,dicit ꝙ licita fuit hîc sequestratio,quia cessante remedio remissionis recurrimus ad remedium sibi simile,vel vicinum.Et ꝙ hîc licita fuerit sequestratio,dicit apparere:quia Papa hîc approbat illam:cum mandet in casu,quo iste probet ecclesiam sibi assignari cum fructibus sequestratis. ¶ Subdit etiam Archid.ꝙ si duo contendunt se habere ius in beneficio:& nemo possidet:tunc lit.pend.iudex faciet sequestrum de fructibus.& sequitur Ioan.An.in d.regula,locupletari.in.iij.col.ibi:secundo modo.& Abb.in.c.ij.vj.colū.ibi,ex his etiam dico.de seq.pos.& fru.firmans per istum tex.non solùm posse sequestrari fructus:sed etiam corpus beneficij:quia cessat ratio vitiosi ingressus.

de qua in.d.c.vnico.Datur enim sequestro possessio beneficij à iudice,cui⁹ authoritate legitimè administrat:vt est tex.valde no.in Cle.j.cū gl.in ver.beneficiū.de seq.pos.Et hoc suadet æquitas:cū possibile sit,ꝙ præsens nō possit in sui aduersarij absentia docere de iure suo.Et sic tolliꝰ illud,si obijceretur sibi,quare nō ꝓceditur ad diffinitiuā. ¶ Sed cōtra prędicta est decisio Io.mo.& Arch.in.d.c.vnica.& sequiꝰ ibi Do.in.ij.col.vbi non facta mentione prædictorum simpliciter firmat,quòd loco missionis ibi prohibitę,non possit fieri sequestrum:quia sequereꝰ ꝙ absens punireꝰ dupliciter.Primò in eo,qa data eius cōtumacia procedi pôt ad diffinitiuā.c.quonima.§.si verò.vt li.nō conte.Secūdò ꝙ fieret istud sequestrū.Et istā opi.sequiꝰ etiā Do.hîc,quādo reus est absens cōtumaciter:sed posteà subdit,ꝙ si reus est absens non cōtumaciter:puta,qa ante inchoatū iudiciū absentauit se ex causa legitima:tunc licet facere sequestrū:vt ex hoc veniat respōsurus.& sic fiat id,qđ fieri pôt:quoniā iudiciū nō pôt terminari per solā citationē factā ad domū cōtra legitimè absentē:vt per Inn.& alios in.c.fi.de eo,qui mit.in pos.Nec pôt fieri missio per naturā subiectę materię.Et sic isto casu cessat ratio Io.mo.& Arch.quia nō puniꝰ,nisi vna pœna:ex quo nō pôt procedi cōtra eū in principali:cū nō sit absens contumaciter.d.§.si verò.& ita residet hîc Do.latioribus verbis. ¶ Cōsydera bene,dū vult Do.ꝙ si cōtra absentē cōtumaciter procedi pôt,nō fiat sequestrū:ne duplici pœna puniaꝰ.Præterea istud est cōtra mentē prædictorū:maximè.d.Abb.dū exigit hoc sequestrū,vbi absq; pręsentia rei non pôt pręsens docere de iure suo.& sic vult,ꝙ etiā vbi procediꝰ in negocio principali in cōtumacē,habeat locū sequestrū.Et istud magis placet,quā si esset,qđ de iure pręsentis nō posset constare:nisi data pręsentia alterius partis.Nec videreꝰ tūc duplex pœna:cū propter sequestrū non inferaꝰ ꝓpriè pœna,vel amissio iuris:sed dilatio cōmodi.Itē,qa qualitas contumacię impeditiua integrę cognitiōis,pôt etiā duplici remedio cōtundi.d.c.quoniā frequēter.in fi.Si tamē posset cōstare de iure pręsentis absq; pręsentia rei:tūc ꝓcedat opi.Do.in.d.c.vnico.Quādo aūt istud fit,collige ex his,quę dixi de re iud.cū olim.facit gl.in.l.ij.in ver.absens.C.de cōtrario iudicio tutelę.De qua dixi de re iu.c.cū Bertold⁹.dixit etiā Io.An.in.d.reg.locupletari.iij.col.ibi.secūdo modo.ꝙ si aliqs beneficiat⁹ nō vult seruire bñficio,superior sic habet curare illud bñficiū,ꝙ eius officiū nō negligaꝰ.Et tūc quāuis bñficiatus appellet,poterūt fruct⁹ sequestrari,saltē quę ad hoc,vt bñficiū officieꝰ.iuxta.c.ꝑuenit.de ap.& idē Arch.in.d.c.qa res.Vnde dixit Rot.de sup.neg.Pręla.ij.deci.in antiquiorib⁹.ꝙ capitulum nō pôt authoritate ꝓpria se intromittere de fructib⁹ alicui⁹ bñficiati in ecclesia maiori,si est absens:nec habeat ꝓcuratores:sed cū licētia Episcopi nō pôt ꝓuidere sup fructib⁹.Alle.Io.An.vbi.s.Fit etiā sequestrū de bñficio in casu Cle.j.de seq.pos.qñ in Romana curia est lata vna sñia sup beneficio in petitorio,vel pos.cōtra possessorē,q triennio possedit.Dū dicit Ab.nō licuisse isti falsare lr̃as,etiā si fuissent iniustę.Facit ad.d.l.Bal.in ru.C.de fid.instr.xij.co.incidēter etiā q̄ro.dū dicit,ꝙ cōtra petētē à me ex falso instrumēto,nō debeo vti falso instrumēto:sic limitās gl.in.c.cupiētes.in princ.in ver.malignātiū.de elec.in.vj.de qua diceꝰ aliâs.ꝙ aūt ex ista ꝓuocatiōe possit alleuiari pœna:vt hîc ꝑ Ab.adde.quę dixi post eū.in.c.dilecte.ix.co.de exer.ponēdo,ꝙ delinquēs ꝓuocatus puniꝰ miti⁹,declarādo.Spe.de quo ꝑ Ab.hîc.& ibi. ¶ Circa sex solu.de quibus per Ab.hîc quo ad istā cōfessionē addit And.Sic.vltimā nō esse bonā,per istū tex.ibi:tertio sui absentiā per literas excusante.ꝑ quod apparet,ꝙ fuerunt dati cū clausula,ꝙ si nō oēs.& terti⁹ se excusauit.iuxta.c.sciscitat⁹.s.e.Quæ impugnatio nō displicet:quia licet videaꝰ diuinare:tñ ex quo pręsumiꝰ ꝓ iudice,credēdū est accusationem ritè factā.Dedit Pet.de Anch.hîc aliam solu.ꝙ confessio criminis fuit facta hîc coram iudice,qui super crimine confessato nō erat competens:ideo parit plenū præiudicium confitenti:vt per Barto.in.l.si cōfessis.ff.de cu.reo.Et isti iudices nō erant dati sup crimine criminaliter:sed sup causa ciuili beneficiali.Quā sol.impugnat etiā hîc And.Sic.qa nō quæriꝰ hîc de pœna:sed quare Papa nō fuit cōtentus relatiōe iudicū affirmātium confessionem ¶ Sed omissa disputatione harum solutionum,placet.iiij.de qua hîc per Abba.quòd ista confessio

fuit extraiudicialis.Et ideo sumpta occasione ex dictis Abba.& aliorū hîc ordinaui istū punctum,an & qñ confessio extraiudicialis de crimine noceat.Ad cuius clarū intellectū no.regulā cum nouē fallē.quas non reperi per aliquem reductas.vt poteris

2 per experientiam perpendere. ¶ † Est igitur regula,quòd confessio extraiudicialis in criminalibus non præiudicat.Et ita expresè sentit gl.ij.& ibi oēs scribentes in.c.de hoc.de simonia.sicut nec in ciuilibus:vt per gl.de fi.instru.c.si cautio.Et istam regulam præsupponunt alij.j.alle. ¶ Fallit primò quo ad effectum ponendi cōfessum ad torturā.Ro.de confes.in nouis.Abb.in.c.si quis de gradu.de pur.cano.Ange.in.l.j.vlt.col.C.de cōfes.& in.l.j.ff.de confes.Bald.in.d.l.vnica.vj.col.de confes.But.in.c.tua.pe.col.de coha.cle.Hos.& Abb.in.c.quàm sit.de exces.prælat.Abba.in.d.c.de hoc.Bal.in.l.clarum.C.de auꝰ.præstan.Bar.in.l.quoniam.ff.de in fa.in.l.capite quinto.ff.de adul.Bu.& Abb.in.c.j.Dixit Rota.de sup.neg.præla.la.ij.cōis opi.secūdū Imo.ibi. ¶ Excipe tres casus. ¶ Primus,vbi agitur de crimine ciuiliter.Abb.hîc in vlt.col.ibi:hic autem iste.per istum tex. ¶ Secundus,nisi cōfessus reuocet posteà confessionem in iudicio.Bald.in dicta.l.vnica.penultima colū.C.de confes.vnde facit cautum torquendum,quòd reuocet cōfessionem suam.& impediet torturam,nec habet probare errorē quia non tenuit,quo ad aliquod præiudicium iudicij:sed solū ad iudicium facti. ¶ Tertius casus est nisi confitens sit clericus:quia requiritur infamia:vt possit torqueri:propter famosum & singulare dictum Abba.antiqui in.c.grauis.de deposito.& Io.An.in.c.cum cōtēplatione.de reg.iur.& sequitur Ana.in.c.j.in.viij.colū.de clerico percussore.tñ de hoc aliter dicit Ab.in.d.c.grauis.quē sequor. ¶ Fallit secundò,nisi quis acceptet confessionem nomine fisci.Ita dicit quidam per id,quod notat Baldus in.l.prima.in fine.C.quando li.ab emp.disce.& But.& Imo.in.d.c.si cautio.in.v.fallē.dum dictum est,quòd confessio in ciuili absente parte nocet,quando aliquis acceptat eam pro absente.Contrarium in terminis tenet But.in.c.per inquisitionem.de ele.x.col.ibi:ideo si fit coram duobus.dicens,quòd si fit coram aliqua publica persona,poterit ad vtilitatem fisci recipere confessionem:quia illa habet effectum plenæ probationis,etiam vbi de crimine agitur ciuiliter.Si autem fit coram priuata,& paucis personis,non potest habere hunc effectum:quia non est ibi præsens publica persona,quæ possit talem confessionem recipere ad vtilitatem fisci.Licet enim quilibet possit prosequi publicū ius agendo,non tamen per hoc habet potestatem recipiendi probationes.Facit tex.in.l.arbiter intra certum.ff.de arbit.Imò etiam in ciuilibus non est firma opi.Bald.in.l.j.quia contrarium tenet Abb.in.c.fi.viij.colum.de confes.& ipse Bar.in.l.ij.in fi.C.vt in pos.leg.per.c.quāquàm.de vsu.in.vj.dixit tamē Bal.in consi.inci.in Christi &c.in primis videndum est,an confessio facta absente parte.quòd confessio facta præsente fideiussore,satis *dicitur facta præsente parte.* cum per fideiussorem possit acquiri exceptio doli.l.idem in duobus.§.fin.ff.de pact. ¶ Idem dic,si fit confessio pręsente negotiorum gestore,secundum Franc.Tig.in conclu.Titius cōfessus fuit.quod procedit etiam si negotiorum gestor acceptans pro absente sit priuata persona,secundum Salice.in.l.j.xv.opp.C.de confes.

3 ¶ † Fallit

a tertiò,nisi confessio [a] extraiudicialis fiat pręsente parte:quia probat crimen.Ab.hîc & in.c.at si clerici.in princ.vij.colum.ibi:quæro quem effectum.de iudicijs.Sicut valet in ciuili.l.certum.§.si quis absente.ff.de confes.l.Publici.ff.de depo.Sic intelligit Inn.in c.per inquisitionem.de elect.Sed dominus meus de Are.in dicto c.at si clerici.viij.columna.tenet contrarium:quia Bartol.in.d.l.capite quinto.& in.l.si cōfessus.ff.de custo.reo.& in.l.fi.ff.de quęstionibus.& Sali.in.l.fi.in.v.columna.C.de quæstionibus.tenet,

4 quòd † facit solùm indicium ad torturam.& licet pars recipiat

b cōfessionem super crimine,fatendum est quòd ista cōfessio [b] probabit crimen si agatur ciuiliter de ipso.per.d.§.si quis absente.Sed si criminaliter,ad vindictam publicam:tunc præsentia partis nihil operabitur.Mouetur:quia si acta in crimine,vbi agitur ciuiliter de ipso crimine,non faciunt fidē in iudicio criminali,latè Barto.in.l.ij.§.hoc edicto.ff.vi bono.rap.& per nostros.de testibus.causam.fortius erit dicendum idem in confessione extraiudiciali.Vnde quātum ad rem pub.ista cōfessio videꝰ facta parte absente.Et licet ipse fateaꝰ,ꝙ noīe reipubli.pôt acceptare:tñ hoc non procedit simpliciter,per ea,quæ dixi in pręcedēti fal.Pro ista op.etiā facit quod notat Bal.in.c.j.§.si enim.quid sit inuestitura.ꝙ per confessionem factam à teste extra iudiciū non conuincitur testis de falso si posteà contrarium dicat in iudicio.& per doctores in capit.cum causa.de testi.contra Bar.in.l.eos.ff.de fal.Adde Bald.in.l.quoniam partum.ante fi.ibi:& aduerte.ff.de his,qui no.infa.vbi dicit,quòd in iudicijs confessio extra iudicium,nō operatur plus,si sit facta præsente parte quàm si absente.

c quia vtrobiq; valet indicium ad torturam.[c] in d.l.capite.Sed in ciuilibus causis,etiam si oriatur ex crimine,ex quo ciuiliter agitur possessorio facta pręsente parte,facit plenam fidem,absente verò aduersario,facit simplex indicium,secundū eum.Præterea non videtur bona ęquiparatio confessionis in ciuilibus ad confessionem in criminalibus.Patet ex triplici instantia. ¶ Primò,quia in ciuilibus confessus habetur pro condēnato.l.vnica.C.de confes.sed non in criminalibus.Bartolus in.l.j.ff.de confes.per.l.perinde.ff.ad legem Aquiliam.& nota Abba.hîc. ¶ Secundò in ciuilibus confessus non appellat.ij.quæstione.vj.c.quicunq;.sed in criminalibus bene appellat.c.cū speciali.§.porro.de appel.ij.qō.vj*.c.ei qui.§.sunt etiam,*quorum.

5 ¶ † Tertiò confessio extraiudicialis in ciuilib⁹ facit probationem semiplenā.Abb.in.c.cū dilectus.de succes.ab inte.Bal.in.l.j.in bonæfidei.iij.col.ibi:modò quæro de viua voce.C.de reb.cre.But.in.c.fi.col.viij.de iureiu.Imo.Abb.in d.c.si cautio.Bar.in.l.admo.ff.de iureiu.cū cōcor.Tñ in criminalibus nō facit,nisi indicium ad torturā:vt.s.de quo tñ.j.in.ix.fal.Si tñ agetur de crimine ciuiliter,confessio extraiudicialis præsente parte bene præiudicaret.Abb.hîc.

6 & Bal.in.l.quoniā. ¶ Fallit quartò,nisi confessio extraiudicialis de crimine fiat coram magna quantitate personarum:quia transit notorium.& probat But.in.c.vestra.xliij.columna.de coha.clerico.dicens tene hoc,quòd confessio extraiudicialis de crimine habet alterum & effectum secundum qualitatem personarum coram quibus fit.Et idem Butric.dicto.c.per inquisitionem.decima columna.ibi,si fuerit facta coram magna quantitate. ¶ Fallit quintò,nisi fiat coram aliqua publica persona,quæ poterit recipere probationes ad vti-

a ¶ Confessio.Adde tu,ꝙ cōtra istā op.d.Ab.tenuerūt multi:videlicet ꝙ talis confessio extraiudicialis non probat,sed bene facit indiciū ad torturā.Adde ꝙ idē voluit Inn.in.c.cū cā.de testi.& Bal.in.l.ictus fustiū.ff.de in fa.& Flo.in.c.at si clerici.de iud.Do.de Ro.sua deci.ccxxvij.vide Bar.in l.admo.ff.de iureiu.Et ad materiā vide gl.in.c.quā sit graue.de exces.pla.vbi ēt Innocē.& Imo.ī.c.qualiter & qñ.de accu.& in.c.cū dilectus.de or.cog.& in.c.ij.de cōfes.Adde ad ista,an confessio facta corā iudice incōpetenti probet corā iudice cōpetenti:bar.in.l.magistratib⁹ in ver.sed quero.ff.de iu.om.iud.tenuit,ꝙ nō.Adde ꝙ Bald.& alij ibi ī.d.l.magistratibus,limitant ꝙ confessio facta coram iudice incompetēti,verū est ꝙ nō ꝓbat,quo ad plenā ꝓbationē.tñ facit indiciū ad torturā.Ange.in l.j.vbi Bald.C.de confes.cū cōcord.per ale.in.d.l.magistratibus.Istam limitationē confirma per duo similia:ꝙ cōfessio extra iudicium facit indiciū ad torturam.gl.in.l.capite qnto.vbi Bart.ff.de adulte.Secūdò facit aliud simile.Nā cōfessio facta corā suo iudice,non in figura iudicij,id est ī notorio,non nocet.Ita Bal.in.l.iubemus.C.de li.cā.tñ est sufficiens ad torturam.Istud vltimū ꝙ confessio facta corā iudicè incompetenti:non probat corā iudice cōpetenti:limita quatuor modis.quib⁹ pôt defendi amicus.limita primò,nisi confessio sit facta corā iudice oīno ī incōpetēti:cuius iurisdictio nō pt ꝓrogari:vt si clericus capiatur à iudice laico,& remittatur ad ecclesiasticū:cōfessio facta corā laico nō probat.Ita Ang.in.l.j.C.de confes.Et istud est quod dicit tex.in.d.c.at.si clerici.Limita.ij.& hic aduerte:nisi confessus corā iudice incompetenti reuocauerit confessionē suā,licet non doceat de errore.Istā practicā ponit Bal.in.l.j.in pe.col.in fi.C.de confe.Et no.quia ista limitatio seruit ad multa:quia confessio facta extra iudiciū sufficit ad torturam:est verum,nisi confessio fuerit reuocata.Ideo fac semper reuocare confessionem.

b ¶ Confessio.Adde tu,quòd Ant.de bu.in.c.at si clerici.de iu.contrarium tenuit,dicens talem confessionem idē operari in criminali,quod in ciuili:quia confessio extra iudiciū facta secundum terminos.c.si cautio.de fi.instru.facit plenā fidem.quod tamen reprobat ibi Imo.

c ¶ Ad torturam.Adde dominum Alexandrum de Imola.in.l.magistratibus.de iu.omnium iudic.& in dicta.l.capite.alleg.in text.paulò post principiū.& Ange.in.l.prima.C.de confes.& Rot.in decisione.lxxxiij.

litatem fisci: quia illa habet effectum plenæ probationis, etiam vbi de crimine ciuiliter agitur. But. in. d. c. per inquisitionē. Pro quo vide qđ no. Sali. in. d. l. qm. vbi idē dicit in cōfessione facta corā syndico repræsentante ciuitatē. ¶ Et pondera, q̄ isti non aperiunt, an oporteat, q̄ tales personæ dicāt se acceptare nomine fisci, vel reipu. & fortè sentiunt, quòd sic per no. in. d. c. quāquā. ¶ † Fallit sextò: nisi talis confessio trā
7 seat in specificū nomen delicti. Abbas pulchrè hîc in. i. ij. fol. & in. d. c. at si clerici. & in. c. de hoc de simonia. & in. c. quā sit. de excef. prela. per illum tex. secundū not. intellectū Inno. & ibi habes exēplum de confessione inductiua gloriationis. ¶ † Fallit. viij. in cōfessione, quæ fit ad exonerationē cōsciētię, q̄ valet etiā facta extra
a iudiciū absente parte. [a] Ita dixit Pet. Brix. in verbo confessio. §. Titio. alle. Butr. in. d. c. si cautio. & dicit hoc esse valde si. Adde Bal. in. l. j. ij. col. ibi quidā cōfessus fuit. C. de fal. cau. adi. leg. vbi dicit, quòd valet cōfessio testatoris, q̄ in testō confessus fuit se vsurariū: dūmodo descēdat ad speciē. Puta, quia extorsit vsuras à Titia & pluribus alijs: licet de iure ciuili faciat solum indicium per dictā. l. capite. Similiter dixit Bald. in. l. si quis. §. ex hoc. ff. de edendo. quòd si quis in testamento fuit confessus se extorsisse vsuras à Titio, q̄ Titius non pōt petere hoc instrumentū à tabellione viuente testatore, sed ipso mortuo: quia ista cōfessio habet vim relicti. al leg. c. ij. de succe. ab inte. Et ita cōmuniter tenet q̄ talis confessio non valet propriè in vim confessionis: sed in vim relicti. Et ideò testator superueniēs, potest tale testamētum reuocare: vt per Bar. in repe. l. j. pen. col. ibi: sed incidit. C. de sa. san. ec. & per Bar. in. l. cū quis decedēs. §. codicillis. ibi: ista faciūt ad. q. de le. iij. Ex cuius dictis pōt inferri, q̄ ista confessio posset prodesse Titio in tribus casibus. Primò, si esset iurata: per illū tex. ¶ Secundò, si notarius fuisset stipulat⁹ & recepisset nomine Titij. ¶ Tertiò, si fuisset facta Titio præsente & recipiente. Nihilominus probabilis est opi. q̄ de æquitate canonica in foro pœnitentiali ista confessio extortarū vsurarū valeat irreuocabiliter: licet pars fuerit absens. Et ita firmat Sali. post Bal. in. l. generali. ter. xij. col. ibi. xiij. quæritur. C. de non nu. pec. per not. in. c. quāquā. & in. c. fi. de sepul. & per gl. in. c. quoties cordis oculus. j. q. vij. de qua dixi. §. in præ. Decr. Et ita firmat Bal. in. l. rōnes. ad. C. de proba. Dicens, q̄ in foro spirituali vel pœnitentiali, confessio non requirit præsentiā partis. & dicit Bald. in. c. innotuit. in colū. j. de ele. quòd in causis ecclesiasticis & spiritualibus valet confessio absente aduersario. de quo etiā per An. Sic. in. d. c. ij. de succeff. ab inteft. Bellenzinū in. d. c. fi cautio. ¶ Fallit octauò, nisi cum confessione extraiudiciali de crimine cōcurrāt aliæ coniecturæ & verosimilia veritatis: quia contra confitentem faciunt plenam probationem: istud latissimè & nouissimè firmat Tindarus in suo aureo dialogo, de testiū varietate. folio vndecimo. capitulo sexto. incipi. dic valde quæso. & latè inducit. l. quæro. §. finali ff. de edi. ædi. vbi dicitur credendum esse confessioni serui fugientis factæ extra iudicium coram honestis personis, si pro ea alia indicia non deficiunt. quæ verba intelligas de fide & probatione plena: per. l. Lucius. ff. de cond. & demon. Et ibi Bar. inducit plura alia: dicens tamen, quòd cogitur perseuerare in iudicio. Nam ex dictis extraiudicialibus non damnatur: vt per gl. in. l. si filiū. & in. l. iubemus. C. de li. cau. Et subdit singulariter, q̄ quando talis cōfessio præcedit confessionem posteà factā in tormētis, non est opus q̄ ratificetur aliter cōfessio facta in tor
b mentis: prout aliàs fit, [b] iuxta. l. primā. §. Diuus. & §. si quis vlti. ff.
9 de quæstionibus. ¶ † Pro ista fal. facit, quod solet dici, plures ꝓbationes imperfectas tendentes ad idem coniūgi: vt fiat vna perfecta. Bald. in. l. j. §. item Cornelio. ff. de quæstionibus. Abb. latè de probationibus. capitul. cum causam. vbi soleo ponere. ¶ Consydera, dum ista re vult, quòd requiratur perseuerantia in iudicio: qa si sic est, videretur idem dicendum in fallentijs suprapositis: qđ non puto de mente eorum, quos in eis adduxi. ¶ Et si dicis: ex dictis extraiudicialibus non damnatur: concedo: sed quādo in iudicio ipse reus negat, & conuincitur per testes, coram quibus cōfessus est in casibus prædictis: dicitur tunc constare iudicialiter de crimine, nō q̄ crimen sit cōfessus in iudicio: sed q̄ in iudicio sunt factæ sufficientes probationes criminis virtute confessionis debito modo circunstantiatæ. Et ideò nō crederem necessaria alia tormenta: quia sufficit reum esse cōuictum: licet ipse semper negauerit in iudicio. ij. q. j. c. nos in quenquā. cum si. tamen cogitabis. ¶ Fallit nonò & vlti. Quo ad semiplenam probationem: quia illam facit confessio de crimine facta extra iudicium. Hoc etiam latè ponit Tindarus, vbi. s. fol. xij. ver. secundum autē, quod sine verosimilibus. quia si cum coniecturis verosimilibus facit plenā probationem, vt probauit: ergo illis detractis facit semiplenā. Et ita dicit probari in. d. l. quæro. §. fi. & in. d. l. capite quinto. & optimè in. c. fi. de succes. ab inte. in. c. j. de ap. & ex no. per gl. & Bart. in d. l. admonendi. & Bar. in. l. in bonæfidei. C. de reb. cre. quia si duo testes faciunt vnam plenam probationem: ergo vnus facit semiplenam. Inducit etiam in simili Bar. in. d. l. admonendi. dum dicit, quòd confessio in ciuilibus absente inducit semiplenam. & dixit s. in. iij. fallen. ¶ Reliqua de ista confessione extraiudiciali in crimine: vide subtiliter per dictum Tindarum: licet aliàs præcedentes fallentias non ponat. Et subdit in fi. quòd in hac materia multipliciter errauit. d. Abb. in. d. c. at si clerici. Et istæ fallētiæ loquūtur in proposito, de confessione extraiudiciali in crimine. Quid autem de extraiudiciali in ciuilibus: vide latè omnes in. d. c. si cautio. & quæ ibi ordinaui post Modern. limitando multis modis. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. in quibus valet cōfessio extraiudicialis facta absente parte. Et fortè duæ ex illis possent extē
c di ad hunc casum: videlicet quando confessio est geminata [c] propter dictum Bar. in. l. cum sciamus. C. de agri. & censi. lib. xj. corroboratum multis dictis in simili quæ posui. vbi. s. Ludo. in, l. si verò. §. de viro. xxxj. fal. fol. mat. ¶ Item, quando esset iurata: per id quod no. Bar. in. d. §. codicillis. loquēs in confessione in ciuili: quia iuramētum facit actū valere eo modo, quo potest. l. cum pater. §. filius matre. de leg. ij. & sequitur But. in. c. cum dilectus. pe. colū. de suc. ab inte. quia in iuramento videtur pars esse præsens. i. ipse Deus, qui est vbique. ¶ Et si diceres, præsentia partis non sufficit in criminalibus: vt. s. in. ij. fallentia. Respondet, quòd ibi non agitur de interesse partis, quādo agitur criminaliter de crimine: sed hîc principaliter de contemptu & honore Dei: ideò fingitur esse præsens ille, cuius propriè interest. Et de hoc iuramento in proposito latè scribitur, vbi. s. respondendo ad. §. si quis absente. quòd in hac materia statur iuri canonico, non illi legi, quæ non potuit derogare iuramento: vt specialiter discutit Imol. in repe. capitu, cum contingat. fol. xxxiij. de iureiur. Tamen quia istę duæ fallentiæ. i. geminationes iuramenti, non sunt extensæ ad hanc confessionem de crimine per aliquē, quem viderim: ideò non auderem esse primus, qui eas extēderet: & istum passum non inuenies alibi
10 ita declaratum. ¶ Vltimò gusta † vltra omnes scribentes quotidianam regulam, quæ colligitur ex isto text. q̄ ad hoc, vt quis cōsequatur beneficiū, non sufficit probare de non iure aduersarij: ni si etiā agēs probet de iure suo. Et ita istū tex. ponderauit gl. fin. in c. vnico. de eo, qui mit. in pos. li. vj. & gl. pen. in. c. j. vt li. pen. e. li. & gl. in ver. finita. in. c. ij. eo. tit. & li. & glo. in ver. debebit. in. c. fin. de iureiu. eo. li. vj. ¶ Et ideò dixit But. r. in. c in præsentia. iij. col. ibi: secundò opp. de renuntiatione, q̄ nō sequitur: Exclusus est aduersarius:

a ¶ Absente parte. adde Flo. in. l. j. §. si quis testm. ff. ad l. aql. & d. Alex. in. d. l. capite. allc. 8 in tex. Lāfran. in c. qm̄. de probat. ver. cōfessiones. 3

b ¶ Prout aliàs fit. Adde idē tenētē d. Sozi. cōsi. cxxviij. inci. in cā Gabrielis cōtra ser. vers. confirmatur etiam eorum dictum. in. ij. parte, char. cvj.

c ¶ Geminata. vide ad hoc no. per d. Sozi. cōsil. xv. inci. visis ꝺdictis publicis instrumētis. ver. xxxv. vers. tractatus. circa medū. in. j. parte charta. xxiij. Sed quid si confessio fit facta parte absente, & in diuersis locis an probet vide per eū in cōsil. cxviij. incipi. in cā Gabrielis. ver. confirmatur ista cōclusio cum ver. & hoc maximè. & versi. omitto. in. ij. pte. char. cv.

sarius: ergo ipse agens & petēs debet obtinere. alleg. tex. hic, bonū tex. in. l. j. in pr. in. ff. si pars hær. pe. vbi petēs hæreditatē non meti tur ius suum ex eo, q̄ possessor occupauit, sed ex iure suo. Ad idē l. militis. cod. icillis. §. veteranus. ff. de mi. te. vbi vires exce. æstimantur ex persona petentis. Et dicit Ludouicus. consilio. cccxlvij. in principio. quòd declaratio super non iure rei, non probat ius competere actori in beneficio: quia potest nec agentis esse beneficium, nec conuenti. per. l. inter te & me. & in fine. ff. de excepti. rei iudicatę. & l. Pomponius. §. sed & is. ff. de procurat. ¶ Facit vltra eum. l. fin. C. de rei vendicatio. vbi reus nullum ius habēs in re, absoluitur actore de iure suo non probante. Et ita cōsuluit Ange. consi. mihi. ccij. charissime frater & doctor. Vnde dixit Inno. singularissimè in. c. Abbate. j. colum. ibi. & hac ratione prædicta. de ver. signi. quòd si essem in possessione alicuius ecclesiæ, in qua non haberem ius: & dubitarem in ea molestari abs te, quem etiam scio nullum ius habere in eadem ecclesia, non possum agere ad declarandum te nullum ius habere in ea. Sed ita demum hoc possum: quia prætendo habere ius. de quo dicto exclamat Pau. de ca. in. l. fi finita. §. eleganter. ff. de dam. infe. ad limi. sing. l. si contendat. cum gl. ff. de fideiuf. Non possum ego agere, qñ non habeo ius ad declarandum, de non iure aduersarij. licet possideam. Sed quā do habeo ius, bene possum agere, si dubito in illo molestari: licet actionem non habeam: quod est menti tenendum secūdum Alex. in. d. §. eleganter. xvj. col. ¶ Adde etiam quòd no. Spe. de locato. §. nunc aliqua. ver. lxvj. vbi sentit, quòd qui cecidit ab emphyteosi, non potest agere contra possessorem. Dixit etiam Do. post Boatinum & Io. And. in. d. c. vnico. in. j. col. de eo qui mit. in pos. libr. vj. quòd quando agitur de tit. beneficiali cōfessio aduersarij non prodest agenti: sed habet probare aliter titulum suum beneficialem, in quo sola probatio canonicæ institutionis iuuat aliud. No. per. c. dilecto. de præbē. & c. ex frequētibus. de insti. sicut dicitur in simili de matrimonio carnali: in quo non statur confessioni cōiugis super impedimēto. e. super eo. de eo, qui cognouit consanguineam. ¶ Similiter dixit Rot. de testi. xliij. in antiquis. q̄ vbi positio partis per cōtumaciam alterius habetur cōfessata iuxta. c. ij. de confes. in. vj. Ex tali confessione tolūm, non pōt adiudicari beneficiū parti: quia etiā expressa confessio nō esset ad hoc sufficiēs per prædicta. Fortius dixit Cōpost. j. eo. c. mandatū. q̄ licet cōstet reum ex propria concessione, vel probationibus admissis nullū ius habere in beneficio: & actor nihil probat: non pōt iudex in eadem instātia pronuntiare contra reū: sed debet absoluere ab instā tia actoris, & postmodum noua instantia inchoata, poterit procedere ex offi. contra eum. de quo exclamat Ab. in. c. ex cōquestione. antepe. col. de testi. spo. Et aliquid dixi. in. c. j. iiij. col. de excē. Et fortè dicetur in. d. c. mandatum. Non dicas imò iste in eadem instā tia deberet posse puniri, ex quo confessio non requirit telam iudicij: vt fuit dictū. s. eo. c. cum dilecta. viij. limi. quia illud est verum vbi instantia est ordinata ad finē puniēdi crimē. Secus si ad finem adiudicandi beneficium actori: quia vt sententia sit conformis libello, non potest in ista instantia sequi: cōdemnatio contra reum: vt declarat But. egregiè in repet. e. vestra. iiij. colū. de coha. cleric. ¶ Similiter dicit Rota. de excepti. septima decisione. in antiquis. & de excep. ij. in antiquioribus. quòd etiam si constat de non iure rei, potest tamen dare obiectus de nō iure actoris: quia ex quo ad obtinendam absolutoriam à petitione actoris, sufficit quòd constet de non iure actoris. & melius est, quòd ipse remaneat in sua pos. quāuis iniusta, vel vitiosa: quā si aliter vitiosè ingrederetur. Nec propter hoc ille iniustus possessor remanebit: quia ordinarius poterit illum remouere ex offi. suo. iuxta. c. ordi. de offi. ordi. in. vj. & vide quod dicetur in. iij. limit. ¶ Sed istud dictū Rotæ intellige nisi esset lapsus terminus ad dādum obiectus: quia nō renouabitur ad dandum omissos, nisi inferatur, nedum ius competere aduersario: sed etiam competere danti obiectus. & ita Rota de exceptio. xvj. decisio. in antiquis. ¶ Limita prædicta quinq; modis non reductis ab aliquo, quem viderim. Primò, nisi producatur gratia, sine utri: quia sufficit q̄ ea produces probet de nō iure aliorū. Et ex hoc statim resultat ius suū mediante gratia. Rota de except. decis. multa in antiquis. & latius de seque. poss. in prima in nouis, aliàs nume. xxvij. item fuit dubitatū. licet in rubricatis su
11 prascriptio numeri sit corrupta: prout sæpe est. Vbi dicitur quòd c. vt circa. de elect. in. vj. repellens obiectus malè specificatos, non procedit quando tangunt ius opponentis: quia non sunt propriè obiectus. cle. constitutio. in princ. de elec. Modò vult ibi Rota, q̄ habens, si neutri, dando bonos obiectus super nō iure alterius, nō repellitur ex mala specificatione: quia probare de non iure aduersarij, est implere conditionem in literis appositam: ergo materia de hoc data tangit ius partis. Fatetur, quòd est obiectus, sed non recipitur vt obiectus: sed vt ius partis. Ad quod vltimum verbū facit etiam Rota. celvij. decis. item si quis dicat quæ est de probationibus. vj. post medium ibi: maximè, quia prædicta. Et vide in. d. deci. xxvij. bonam additionem omissam in rubricatis, quę subtiliter declarat quando articuli obiectiui sint de iure partis. Adde etiam prædictis Ro. vt lite pend. viij. decisi. in nouis. quæ dicit, q̄ quęritur de iure defuncti vt sciatur de iure superstitis. Et licet appareat beneficium non fuisse debitum defuncto, non sequitur ꝓpter hoc, quòd superstiti viuenti debeatur: per textum hîc. ¶ Limita secundò prædicta, dummodò agatur petitorio. Nam in illo vt est dictum, nihil iuris infert confessio aduersarij: sed secus in possessorio: in quo ad colorandam possessionem spoliati sufficit confessio spoliatoris, probans illum colorem. Puta: si confitetur eum inductum in possessionem ab eo, qui de iure vel consuetudine habet potestatem ponendi. Nam talis confessio sufficit ad esse ctum restitutionis consequendæ. Rota plenè de restit. spol. xvij. & xix. decis. in nouis. olim. cccclviij. & ccccxxj. in nouis. licet inscriptio horū numerorum sit corrupta in expresis per rubr. Sequit Bu. in. c. in literis. ix. col. ibi: nunquid aūt coloretur. de restit. spol. ¶ Limita. iij. ex dictis Rotæ de re iudic. iiij. in nouis. olim. clx. vbi dicitur, quòd reus non possessor de cuius non iure cōstat, potest dare obiectus contra actorem, tam in personam, quàm in gratiā ad effectum absolutionis, sed non adiucationis obtinendæ. Et ibi dicitur, q̄ si constat de nō iure actoris licet reus nullū ius habeat nòn est à possessione amouēdus: imò absoluēdus ab impetitione actoris. per. d. l. fi. C. de rei ven. & tex. hîc. & per dictum Compo. infrà eod. c. mandatum. Magis enim abhorent iura, q̄ nullum habens titulum ingrediatur beneficium, quàm quòd ingressus ejiciatur de possessione per non habentem titulum: quia turpius ejicitur &c. de iu. iur. quemadmodum. Et facit deci. Rot. de except. vij. s. alle. ¶ Intellige sanè, qñ agitur de possessione beneficij retinenda: quia etiam si constat, de non iure possidentis: tamen nō remouetur, docto de non iure actoris: secus si de pos. acqui. vel recuperanda: quia si constet de non iure certantis pro pol. nō auditur. Rota prę allega. de re iudicata. iiij. & vt lite pendente. ij. in nouis. & de restitutio. spoliato. ij. in eisdem. olim per nummos in eis suprascriptos: quia certans de acqui. vel recu. pos. consequeretur vitiosum ingressum. Propter quod etiam in dubio prohibetur fieri missio in possessionem realem. c. vnico. de eo qui mit. in poss. lib. vj. Sed certās de pos. retinenda, non est eijciendus nisi per illum cu ius interest, & habentem ius. c. cum nostris. & ibi Innoc. de cōsue. præbend. ¶ Limita. iij. quod est dictum confessionē rei non prodesse actori, dummodo ex toto velit actor inducere probationē tituli ex confessione aduersarij. Sed quando ex toto non vellet causare suum titulum ex confessione: sed imò probat titulum, & ex probatione aduersarij, sua probatio efficitur dubia: tunc cōfessio aduersarij detrahēs suæ probationi, & confirmās probationē actoris quasi leuando obstaculum, bene prodest ipsi actori. Doc. in. c. duobus. viij. colum. ibi. ex vltima sol. ne. de rescri. lib. vj. propter glos. ibi, in versi. si verò. Ex qua habes exemplum, & hoc est summè notandum, nec de facili inuenies similem & glo. non reperitur alibi, secundū eum. & sequitur ét Do. in loco statim alleg. ¶ Limita. v. istud de confessione, vt dicta cōfessio nō profitinquā tum ad ius actoris: sed quātū ad præiudiciū rei bene noceret sibi sua confessio in casu beneficiali. Io. An. & Spe. de positiōibus. §. ix. ver. verūtamen. & sequitur Do. in. c. vnico. ij. col. de eo, qui mit. in pos. li. vj. Et certè videtur hoc de indubitabili, per. c. j. & ij. j. de confes. & per tex. hic. & in. c. fi. de iureiu. in. vj. cum si. ¶ Dummodò imponatur pœna, quam exigat tela iudicij inchoati. Nam si iudicium non tenderet ad pœnam, concessio in ista instantia non
11 noceret. & per Compost. el. in. d. mādatum, cū concor. ¶ † Demū

circa prædicta vide Lud. in sing. dcxciij. inc. dixit lex, postquã liti. vbi vult q licet renũtiãs liti nõ possit amplia agere. l. postquã liti. C. de pa. tñ nõ vr fateriaduersariũ ius habere. a Extollit tex. & Bal. in. l. si te. C. de inge. & manu. Adde Bald. in. l. ij. in. iij. col. ibi: quæro nũquid. C. quib⁹ res res iudicata nõ nocet. vbi dicit, q licet sñia pleruncp prosit & noceat alteri: tñ renuntiatio litis non allegat. d. l. si te. ¶ De quibus dictis non affirmo aliud, sed remitto ad Bald. in. l. postquã liti. penul. col. ibi. ego dico. vbi dicit q ex renuntiatione litis inducitur tacita confessio: b quia ille qui renuntiat liti, nõ habet vel nõ credit se habere ius, & renũtiat p tacitã cõfessionẽ, b funda tur intentio actoris. Inducit. c. p tuas. lo grande in fi. ibi: malè conscius sibi j. de sim. Et in hoc videtur tenere cõtra Bar. in. d. l. postquã. & cũ Bal. concordant ibi Fulg. & Alex. & plenius reassumit Ale. in. l. si pro fundo. C. de trãs. dic, vt ibi, ver. & ex hoc infert Bal. hic. ¶ Et cõsidera duos casus, aliquando ius actoris est dubium, p pter deducta à reo. & tunc si reus cedit liti, bene fundaf intentio actoris, qua remoto obstaculo: vt dixit in. iiij. limitatiõe. Et sic procedãt ista vltima dicta. Aliqñ de iure actoris nihil cõstat: & tũc sicut expressa confessio rei nihil pdest regr sibi: ita nec tacita inducta per litis cessionẽ. Et pdicta omnia bene nota: quia nõ fuerũt hactenus per istũ modũ accumulata. & fortè honorabunt cocetaneos nostros sperãtes de in uentione, non de vsurpatione notarij.

a ¶ Ius habere. Vide Bal. ĩ. d. l. post quã alĩ. in tex. in pe. col. in ver. ego dico. qui tenet cõtra. & vide Lu. in fi. in ver.. renunciatio. versi. dicit tex. Facit text. in b in. l. sicut. & ibi. Bal. de rep. hære. & vide per Alex. in. l. naturaliter. §. nihil cõe. v. char. de acqui. pos.

b ¶ Cõfessio an renũtiatio vi habeat cõfessionis: vide per. d. Soz. con fil. xxiiij. inci. visis ac diligenter. ver. iij. hæc opin. cir. medium. in. j. parte. char. xliij.

c ¶ Ante omnia. vide tñ Ol. cõsi. cc. xxvj. inci. de toto. & Bal. in. l. pe. §. pe. C. de pscri. xxx. an. & i Spe. de. j. &. ij. decre. §. iam de effectu. ver. qd si missus. & d. Soz. cõ fi. cl. vij. inci. visis processũ & sentẽtijs. versi. præterea. s. Tho. in. ij. parte. char. xiij. & oĩo per. d. Alex. in. l. naturaliter. §. nihil. dea q po. vbi ponit regulam & multas fallẽtias.

d ¶ Visitator. Adde tu, q Inn. in. c. in singulis. de sta tu mona. tenuit, quòd visitator habeatiurisdictionẽ ordinariã in ingrendo & cognoscendo.

cens, q si est dubiũ de spo. iudicis, ante oĩa debet de ipsa cognosci. Et pro istis facit glo. pe. ad fi. in. c. cũ dilecti. quod metus causa. q iudex non dicitur alicui inferre metũ. Et ista ampliantur adeò, vt rescriptũ impetratũ à spoliato sit nullũ, si tacuit causam amotionis: per tex. hîc. ¶ Fallit primò dicta regula, quãdo iudex pcedit extraiudicialiter, nõ vt iudex: sed vt priuatus. p tex. in. c. cõquerẽte. de resti. spol. & ibi Bu. & Abb. Et idẽ no. Do. in. d. c. psentiũ. sic intelligẽs tex. in. d. c. cõquerẽte. Ad idẽ tex. in. d. c. notũ. ij. q. j. & ibi Arch. & Do. Et ideò dicit Hostiẽ. de resti. spo. §. quãdo faciẽda. in prin. q si apparet quẽ spoliatũ à iudice, iuris ordine non seruato, incõtinẽti restituẽdus est spoliatus seruato iuris ordine, & à iudice suo: & tũc nõ restituet ante causæ cognitionẽ: quia prima facie statur sentẽtiæ iudicis. Et dicit Card. in Cle. ij. in fi. de cele. misc. q iudex procedẽs sine causæ cognitione habet pro priuato. ¶ Fallit. ij. vbi iudex processit iudicialiter: & notoriè cõstat de nullitate, vel iniustitia sentẽtiæ, qua spoliauit. Ita tex. in. c. ex insinuatione. de procu. & ibi Bu. & Imo. ibi: pro attẽtatis iudicialiter: & iudicis authoritate vigore sentẽtiæ nullæ: quia cõtra procuratorẽ legitimè reuocatũ datur possessoriũ, qđ habet priuilegiũ possessorij: vt non admittat exceptio pprietatis. Allegant etiam notata hęc. Et idẽ Bal. & Ang. in. l. meminerint. C. vnde vi. & Arch. in. d. c. notũ. Et ideò dixit Old. cõs. ccxxvij. de toto themate &c. q fi mistus executor procedit, vt merus, põt peti restitutio aduersus spoliationem ab eo factã. & sequitur Io. An. tacito Old. in addi. Spe. de petitorio & possessorio. §. quoniã. Bene facit, qđ scribit. d. Ab. in. c. cũ dilecti. pe. col. quod met. cau. q si iudex intulit metũ iniustum, vel violẽtiã iniustam, dãtur cõtra eũ remedia prodita cõtra vim, vel metũ inferẽtes. ¶ Vnde dicit glo. ij. in. c. fin. de iur. cal. in vj. q iudex iuserẽs iniuriã nõ est iudex. per. c. forus. in fin. de verb. sign. meritò dixit Arch. ij. q. ij. in sum. q remedia possessoria data à iure spoliatis, habent locũ cõtra iudicẽ præter ordinẽ iuris spoliantẽ. Et hãc fallẽtiã sentit etiã Ab. in. d. c. cõquerẽte. j. col. ¶ Fallit. iij. vbi iudex iudicialiter procedẽs caret iurisdictione in actu, quẽ expedit. Ita probatur in. c. cũ cã. de offi. dele. vbi duo fine tertio non habebant iurisdictionẽ. & ideò aduersus actũ eorũ datur restitutio spoliato. Secus dicit ibi. d. Abb. si in iudice non deficiebat ptãs, & procedebat judicialiter. Nã tũc licet iniustè processerit, nõ agit cõtra eũ possessorio: vt in regula. ¶ Demũ cõsydera, q quãtũ ad effectũ videt parũ importare, an sit notoriũ à prin. q iniustè processerit: an posteà cõstet: quia cũ cõstabit per acta, erit etiã notoriũ. Sed vt dicit Arch. in. d. c. quorundã. si refertur qõ, an sit iustè spoliatus: hoc prius tractabitur, quã ille restituatur. Sed si est notoriũ, & petat restitutio, ante oĩa restituet. Itẽ in casu istarũ fallẽtiarũ, onus probãdi iustitiã spolij: incũbit iudici: aliàs autem incũbet parti. quia præsumptio, quæ est pro iudicæ releuat eũ ab onere pbãdi: sed in dictis casibus non præsumitur pro eo. Nã in primo & vltimo negatur eũ processisse, vt iudicẽ & sic negatur qualitas, in qua fundabatur: aliàs est p eo: qm vt inquit Bal. post Cy. l. sancimus. ad fi. ibi. xiij. quæritur. C. de iudi. vbi iudex nõ seruat ordinẽ, non psumitur pro eo, quæ omnia signa tãquã ab alijs nõ tacta. ¶ Inquãtũ pulchrè cõcludit Abb. † q visitator datus ad corrigendũ potest priuare beneficijs. Intellige sanè, dummodò præmissa citatione & legitimis exceptionibus discussis. Ita Fedelatè consil. lv. per visitatores. &c. Et ita etiam intellige Federicũ consi. cxlv. Ioan. Episcopus. in. iij. col. dum etiam sentit, quòd visitatores possunt deponere subsistente causa. De quo latissimè per Car. in Cle. attendentes. §. visitatores. in. vj. qõ. de statu mona. vbi tandem concludit cũ Lapo, quòd visitator d simpliciter datus nõ potest deponere: nisi in suo mãdato dicatur. inquiras, & corrigas quia tunc si non posset amouere perpetuò, non esset correctio in tegra. Quòd autem nõ possit amouere, vbi non sunt dicta verba, firmat etiam Imo. ibi in. vj. col. & facit dictum Ioã. And. in. c. j. de homicidio. in. vj. dũ dicit, q delegatus nõ põt aliquẽ priuare beneficio: nisi hoc exprimat cõmissio ei facta: sicut fuit expssum in. c. quia diuersitatem. de cõcess. pbẽ. & in. c. cum dilecti. de accu. ¶ Et scias, q licet in pposito nõ differat visitator datus à Papa à visitatore dato ab inferiore: tñ aliquãdo differũt, vt in casu. c. fi. de supplẽda negligentia. Prælato. in. vj. vbi datus ecclesiæ vacanti à Papa, potest conferre beneficia, secus si ab inferiore. Et corrigitur opinio

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus à iudice nõ petit restitutionem prout petit spoliatus à priuato: præsumitur enim pro iudice hoc pro regula, quæ fallit tribus modis.*
2 *Visitator datus ad corrigendum potest priuare beneficio præmissa citatione, & exceptionibus legitimis excussis.*
3 *Iudex qui tulit sententiam, non est regulariter citandus in causa appellationis. Hæc regula recipit sex declarationes. 4. 5. 6. 7. 8. 9.*
10 *Subreptio causatur nedum tacendo, quod verum est sed etiam quomodo, & quando.*
11 *Excommunicatus spoliatus regulariter non restituitur. fallit in certis casibus vt infrà.*
12 *Excommunicatus non petit restitutionem vsurarũ: sed debet deponi in ædem sacram iudicis officio.*
13 *Excommunicatus, an possit impetrare.*

CAP. XXVI.

Dilectus filius. Abbas. Nõ valet rescriptũ super restitutione bñficij impetratũ, qđ de cã excõicatiõis & amotiõis impetrãtis mẽtionẽ non facit. h. d. ¶ † Regulariter spoliatus à iudice nõ petit restitutionẽ, prout petit spoliatus à priuato: quia præsumitur pro iudice. glos. fin. in. c. præsentium. vij. qõ. j. & Abb. pulchrè hîc. Adde Archi. in. c. quia præsulatus. j. qõ. iiij. & in. c. hoc quippe. iij. quæstione. vj. & Abb. in. c. licet ex suscepto. vij. col. de foro compe. & in. c. si cõstiterit. ij. colum. de accu. & Arch. in. c. quorũdam. lxxij. colum. de accu. & Arch. in. c. quorundam. lxxiiij. distinctione. vbi dicit, quòd dicẽs se spoliatum à iudice, non restituitur ante omnia: sed debet in primis cognosci, an iustè fit spoliat⁹, vel nõ. Et idẽ Arc. in. d. c. psentiũ. di

opinio gl. pe. in. c. obitu. lxj. di. Et ad intellectũ. c. ij. de offic. vica. in. vj. allegatũ. hîc p Abb. vide latissimè Marianũ. in. c. qualiter. lo. ij. q. v. ar. xv. vbi egregiè reassumit dicta do. in. c. ij. qbusdã additis. Et ibi ẽt ponit, an vicarius Epi possit saltẽ cognoscere de crimine digno depositionẽ vt referat superiori. ¶ † Regulariter in cã appellatio
3 a nis nõ est necessariò citãdus iudex a, q tulit primã sñam: quia retractatio sentẽtiæ nõ affert ei directũ & notabi le piudiciũ: vt probatur in. c. venerabilibus. in princ. de sen. excõ. in. vj. no. Inn. in. c. in nostra. de pcur. & in. c. de cętero. de transac. & Io. An. & oẽs alij hîc. & Bu. & Imo. & Ab. in. c. speciali. §. fi. de ap. cũ quibus trãfit ibi Phi. pe fi. Et idẽ no. Inn. in pulchra materia in. c. decætero. in prin. ij. gl. de transac. & Sal. in. l. sancimus. ad fi. ibi. xiij. q ritur. C. de iud. dicẽs, q quando est qõde pcessu iudicis corã superiore per viã appellationis vel nullitatis, põt iudex citari: tamẽ si nõ citatur, tenet pcessus. Alle. Inn. in. d. c. in nostra. cũ quo transit ẽt Bal. in. c. j. in. vj. colũ. ibi: de iudice an sit citãdus. de mili. vas. q cõtu. est. Et istã regulã tenet etiã Bal. in. c. ij. in. viij. no. s. eo. dicẽs, q vbi iudex processit ad instantiã partis, nõ est vocãdus ad defendẽdũ processum suũ. allegat Inn. in. d. c. decætero. & in. d. c. in nostra. ¶ Et istã regulã ponit etiã Abb. in. c. sacro. vl. col. de sen. excõ. ppter glo. ibi. & But. & in. d. c. in nostra. in. d. c. decętero. Recipit ista regula sex notabiles declarationes.

4 Prima. ¶ † Nisi iudex processisset ex offici. quia tunc debet citari. Ab. post alios hîc. & gl. in verbo corã superiore. in fi. in. c. cũ speciali. de appella. & tex. in. d. c. venerabilibus. Vñ dicit Ang. in. l. si vacãtia xliij. gl. ibi. Itẽ circa prædictã materiã, q quãdo inquisitus petit reformari inquisitionẽ corã superiore, debet iudex citari. ¶ Et dicit Bal. in. d. l. sancimus. xiij. q. q si iudex pcessit sine fama vel indicijs: vel omisit debitũ ordinẽ, cõdẽnatur parti in dãnis & expẽsis. Sed si pcessisset fama, vel indicia: excusat eũ necessitas officij. cũistis concordat Bal. in. l. edita. xxj. col. ibi, q reus. C. de eden. in re pe. Paduana, dicens q cũ appellatur ab iniquisitione, nõ est ibi pars. & iudex appellationis tenet locũ inquisitoris. cũ app. fit eiusdẽ naturæ, cuius inquisitio. arg. l. ita de mũ. C. de pcu. & l. pe. ff. sol. tñ de citatione ista nõ tãgit. & vide tex. in. c. cũ ab ecclesiarũ. de offi. or. per quẽ dicit ibi But. in. iiij. no. q à sententiæ relatione vocãdus est iudex, q eã tulit, quãdo pronuntiauit ex offi. & sequit ibi Imo. allegãdo. d. c. venerabilibus. Et idẽ no. Bu. in. c. qua fronte. iiij. col. ibi ex tertio notj. de ap. dicens, q vbi iudex ex offi. promulgat sñam, interest eius eam defendere: ideò admittendus est. allegat. d. ca. venerabilibus. Et istam declarationem sentit etiã gl. in verbo, constiterit. in. d. c. sacro. & ibi Abb. & firmat Imo. in. d. c. decæterò. iij. col. ibi: extra gl. ¶ Prædicta declara duobus modis. Primò ex dicto Bal. in. l. per hanc. ix. col. ibi: quæro nũquid inquisitor. C. de tem. ap. vbi dicit, q inquisitor, àcius sñia fuit appellatũ, nõ põt iustificare sententiam per nouas probationes: quia ex ipsis non iustificat se: sed solũ ex his, quæ gesta sunt coram se. allegat glo. quæ incipit: nota formam. in. l. eos. in princ. C. de ap. Secundò de clarat ex dicto Inno. de acc. olim. in fin. dum dicit, quòd in ista causa ap. non oportet vacare illum, qui fuit prosecutor inquisitionis: quia nihil iuris habet in hac prosecutione. Si eñ haberet, mutari nõ posset. Fatetur tamẽ, q bonus iudex prudenter faciat, si eum vocat vt per eũ instituatur. Et credit, quòd iste potest appellare, si ipse, vel alius causam protequitur: sicut procurator, qui non potest exercere causam appellationis. potest appellare. c. pe. j. de. pc. Sed Imo. in. d. c. olim negat, quòd possit mutari: quia illud est verum solùm quando fuit deputatus per iudicẽ. Secus si proprio motu promouisset inquisitionẽ: vt no. Io. An. post Inn. & Host. de testi. cũ clamor. Saluo nisi mutaret cũ causa. arg. corũ, quę habẽtur. in. c. ij. de pcu. in. vj. vel nisi fortè esset regularis: p text. in. d. c. olim & sequit ibi Ana. in. vj. col. sentiens cũ Imo. q vocãdus sit iste, qn est talis qui mutari nõ põt. ¶ Est verũ, q Sal. in. l. fi. C. si re⁹, vel accu. mor. fue. tenet, q imò iudex sit citandus etiã si per inquisitionẽ pcesit. & multa inducit. Sed nõ est recedẽdũ ab opi. cõi propter text. cui ipse nõ rñdet. in. d. c. venerabilibus. Motiuis aũt suis pone respõsiones: breues licet nullus modernus respondeat. Et post, dũ dicit, q appellatio nõ muttat naturam causæ: vnde sicut corã iudice principalis causæ procedebatur sine parte: ita corã iudice ad quẽ. & fuit ratio Inn. ĩ. d. c. cũ spãli. Respõde ex verbis Io. An. ibi. ĩ. iij. col. ver. dicit, Hosti. dicit q cũ in isto iudicio nõ fit alia pars quã primus iudex, necesse est q in cã appellatiõis defendat: aliàs facile posset iudicari p temerario appellante, & remaneret crimẽ incorrectũ. ¶ Secũdò adducit: quia primũ iudiciũ redderet suspectũ, si corã superiore ad quẽ est appellatũ, primus iudex faceret se partẽ: & cũ eo iudiciũ agitaret. Et facit gl. licet ipse nõ dicat, in. c. statutũ. in prin. in verbo copia. de rescrip. in. vj. de qua dixi. s. eo. su
5 per literis. Sed dic q istud est verũ, qñ primus iudex nũ quã iudicasset: sed ex quo iam iudicauit, frustra agit de suspicione primi iudicij: quia tuetur ius suũ, ne detecta ineptitudine inquisitionis cõdẽnet. Põt etiã dici, q iste est casus, in quo iudex gerit vicẽ iudicis & ptis. ¶ † Tertiò mouet: quia per sñam est functus off. suo. l. iudex. ff. de re iudi. Sed dic, q est functus quo ad instãtiæ coram eo pẽdẽtis expeditionẽ: nõ quo ad defẽsionẽ sui interesse: quã nõ assumit, vt iudex: sed vt priuat⁹. ¶ Quartò adducit: quia effet absurdũ: vt dimitteret ordinariã sedem cã prosequẽdi app. per. l. illud. ff. de offi. pfi. Sed dic, q p hoc nõ deserit ordinariã: quia per se, vel procuratorem poterit insistere distinctis tẽporibus: ita vt prosecutio appellationis nõ cõfundat propriã iurisdictionẽ. Et sic dicetur: habẽs magistratũ, nõ cõuenitur durãte offic. l. ij. cũ si. ff. de in ius vo. Rñdet primò, quòd illud multoties fallit: vt ibi notat & enumeraui fallẽtias in. c. legebat. de ma. & ob. ¶ Secũdò, q vbi agitur de dilecto cõmisso. in off. bene põt conueniri. l. iubemus. C. ad leg. Iul. repetũ. in. q. j. iubemus. & in. q. vij. sancimus. Prętereà ista nõ est citatio arctatoria: imò est reus voluntarius: vt j. in vlti. decla. ¶ Quintò inducit. l. eos. §. super his. C. de ap. reputãs ibi esse casum. de hoc respondeb dupliciter. ¶ Primò, q nõ apparet, an ibi iudex processerit ex offici. per inquisitionẽ. fortè eñ fuit ibi accusator qđ satis cõsonat illi literæ in versi. audita õi cã atq discussa. Vel secundò non tãgitur in illo tex. an primus iudex citãdus sit, an nõ. sed simpliciter instruit super trãsmittẽdis actis ad se cũdũ iudicẽ reo in vinculis detento. Quid autẽ acturus sit secundus iudex, nõ declaratur ibi. vnde in hoc recurrendũ est ad. c. venerabilibus, per quẽ tex. apparet nõ esse absurdũ, q is modò sit pars, qui in prima cã fuit iudex, quãuis hoc pro absurdo ponat Inn. in. d. c. cum speciali. sentiens ista motiua Sali. pro maiori parte tñ ipsemet Inno. sequitur cõem in. d. c. in nostra. Et expresse in. c. pe. de re iud. quasi in principio vltimæ gl. ibi: hoc non põt habere locũ. & dicit Pe. de An in. d. c. venera. illum tex. esse meliorem de iure pro ista prima declaratione: & etiam pro regula suprà posita. & ita etiam notat ibi Dom. in princi. in vlti. notabili.

Secunda declaratio. ¶ Vbi processus in causa appel. posset inferre pœnam primo iudici, citandus est. Inno. in. c. cum speciali. iij. colum. in gloss. hîc habes. argu. exemplificat, si aliquis appellauit à proprio Epo. quia recusauit fine cã eũ confirmare. Nã si mãdet alicui, q inquisita veritate super eius electione cõfirmet, etiã si inuenerit eã canonicã, citãdus est Eps. quia reddat in eius pœnã,

ꝙ infringat, quod ipse fecit. ix. q. iij. c. nūc. & ita tranſit But. in d. c. cū ſpāli. ij. col. & Bar. in l. j. in fi. ff. ad Turpil.

6 **Tertia declaratio.** ¶ † Eo caſu quo prius ille iudex citādus eſt ſi non citatur, proceſſus eſt nullus. But. in. c. cū ſpaciali. & Lud. cōſi. cccxliij. oīpotentis. &c. ex propoſit. thema te. v. col. allegat Fel. cōſi. cciij. quemnō reperio: ſed adde Bal. idē tenentē in l. nā ita Diuus. ad fi. ibi: itē eſt arg. ff. de adop. & Inn. in d. c. cū ſpeciali. & in d. c. pe. de re iudi. Eſt verū, ꝙ Bal. ſentit contrarium. in d. l. ſancimus. C. de iudicijs. Sed fortè pōt intelligi, qn̄ citatio non eſt neceſſaria, ſed ſit ex honeſtate.

7 **Quarta declaratio.** ¶ † Vbi non oportet citare primū iudicem, ſi tū vult ſe offerre defenſioni, nō poteſt repelli: quia etiam vb i non proceſsit ex offi. agitur de aliquali intereſſe ſuo in retractatione ſententiæ. Abb. hīc arg. là ſnía. ff. de appel. Adde Bal. hīc. q dicit, ꝙ vbi iudex venit condēnandus ad verā litis æſtimationē ſi dolo vel impe ritia iudicauit debet admitti. Dicit tñ ꝙ in cauſis benefi cialibus nō cadat æſtimatio litis: niſi rōne expenſarū. Pu niſ ergo plus vel minus arbitrio iudicis. l. j. §. j. ff. de effra ctorib⁹. ¶ Et ideò diſtinguēdū eſt inter cauſas eſtimabi les, & ineſtimabiles ſecundū eū. per. l. ꝓcurator ad exhi bēdū. ver. fi. ff. rem ra. ha. Et cū hoc dicto trāſit hic And. Sic. aliud non ponens in hac materia. & iſtā declaratio nem firmat etiam But. in. c. cum ſpeciali. ij. col. per text. hīc. & idē But. in. d. c. ij. in. viij. no. ſ. eo. dicēs, ꝙ ſi iudex vult ſe offerre vltro ad informandū ſuperiorē, debet ad mitti. per tex. ibi. & idē Are. do. in. c. hoc ēt placuit. ij. q. vj. Et dicit Bal. in rub. C. de pœna iud. qui malè iu. fi. ꝙ iu dex à quo eſt appellatū pōt legitimè aſsiſtere pro defen ſione ſníæ. allegat tex. hīc, & Archi. in. d. c. hoc etiā. non pōt tñ aſſumere in ſe iudiciū aīo nouādi. quia non eſt ꝓ priè aduerſarius. allegat. l. Lucius. ff. de infa. & quod no. Inn. in. c. j. in gl. tamen. de ap. in. vj.

8 **Quinta declaratio.** ¶ † Si expedit, vt iudex ferat teſtimoniū de his, quæ acta ſunt corā eo vocādus eſt. Ang. in. d. l. ſi vacātia. C. de. bo. va. li. x. alle. Inn. in. c. in noſtra. de ꝓcu. & tex. in. c. non ſine. de arb. vel ſecundū eum, vt ex dictis ipſi⁹ inſtruatur iudex: iuxta. c. cū dilecti. de ac. Et de
a hoc, an & qn̄ iudex ſit teſtis idoneus de geſtis corā ſe^a vel à ſe, vide ſcribentes in. c. cū à nobis. de teſti. & ibi poſui.

9 **Sexta & vltima declaratio.** † Vbi iudex citat, nō efficit ꝓpriè cōtradictor, vel ps: qa citatio nō ē arctatoria & dicit cōtradictor volūtari⁹: ſicut illeq citat ſi ſua putat intereſſe q ſpōte opponere pōt. Bal. in ru. C. de ſuc. edi. in fi. Alle. no. p. Inn. in. c. inter. de excep. Et iſta oīa tā quā alibi nō ordinata, bñ no. ad q̄ adde ang. & Au. in. l. malefi. fo. añpe. vbi ēt inuenies, an ſyndic⁹ cōis, ſit ci
10 tādus: poſt Bar. in. l. j. ad fi. ff. ad turpil. cū cōcor. ¶ † Te ne mēti iſtū tex. cū gl. j. ꝙ nō ſolū vitia freſcriptū tacēdo id, qđ eſt factū: ſed ēt tacēdo qūo, & ex qua cā ſit factū. De quo exclamat Lud. cōſi. cccxxvj. in pnti cōſultatiōe in fi. dicēs, ꝙ Ol. facit de hoc feſtū in cōſilijs. Et eſt rō ſe cūdū Lu. qa ex ea ignalitate, q̄ obſcuritatē parit, pōt Pri ceps facilè circunueniri. l. fi. ad fi. ibi: falſo ſermone ſe ia ctat. C. de do. ꝓmiſ. facit. c. cū oli. de re iud. & ꝓ iſtū tex. dixit ſingulariſsimè Car. cōſi. cxlj. Sanctiſsimus domin⁹ noſter. in. v. col. quòd nō ſufficit facere mentionē de literis gratioſis alteri conceſsis: niſi fiat mentio de cā cōceſsionis. Vnde cū in primis literis diceret, ꝙ ꝓpter ſciētiā ſacræ paginæ, quæ reſplēdebat in impetrāte, Pa. fuit ꝓ eo inclinatus: ſecūdæ literæ derogatoriæ nedū debebāt facere mētionē de primis: ſed de hac cā earū, alle. ēt gl. xxiij. q. v. occidit. q̄ dicit, ꝙ cā facti magis eſt inquirēda, quā factū: vt etiā gl. hīc de quo dicto nūquā ſis obli
b tus: quia ſi eſt verū multū importat. Reliqua circa expoſitiones facti & circunſtātiarum, dicetur pleniuſ q̄. c. prox.

11 ¶ † No. regulā, ꝙ excōicatus ſpoliatus non reſtituitur. gl. ij. hic, & in. c. j. in verbo. in audiētia. in fi. xxiij. diſt. & in. c. j. in gl. mag. in fi. xiij. q. j. & ibi Arch. & gl. j. in fi. ibi:
c in nullo. in. *c. infamis *§. vtrū. iij. q. vij. Archi. xviij. q. ij. Ab. ad fi. Spe. de petit. & poſſ. §. fi. ver. xxj. Lud. in. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de ac. poſ. Butr. in. c. fin. v. col. de or. cog. Ab. in. c. à nobis. de exc. Rota de re iu. xxiij. deciſi. in antiqs. Inno. in. c. paſtoralis. in fi. de ap. & in. c. cū noſtris. ad fi. ibi: hoc ipſum tamē. de cōceſ. præbēd. Imol. in. l. is, qui reus. xxxv. colum. ff. de pub. iud. ver. tu potes dicere. Allegat pro ſingulari gl. in. c. ex inſinuatione. in verbo canonicum. de procu. quā ſequūtur oēs ibi. & Abb. hīc.

¶ Fallit primò in excōicato excōicatione minori. Archi. & Do. in. d. c. j. xxiij. di. in fi. allegant Vin. de offic. de leg. c. prudētiā. in fi. Sicut etiā obiectus criminis nō obſtat ſpoliato. c. itē. de reſ. ſpo. & quia ceſſat periculū cōmunis. facit quod no. Domi. poſt Lap. in. c. j. iiij. col. ibi quærit Lapus. de reſcri. in. vj. dicēs, ꝙ ille text. nō habet locum in excōicato minori excōmunicatione. ¶ Fallit ij. Niſi cōueniatur ab excōicatore, vel ab eo, qui fecit eū excōmunicari: quia poteſt in primis petere: vt reſtituatur cōioni hoīm: vt iniuſtè ſibi interdictæ. Specu. in. d. ver. xxj. Bu. poſt Vin. in. c. cū inter. vij. col. de excep. Archi. & Do. in. c. nullus. lo. ij. ij. q. ij. & ſic intelligit gl. ibi, dum dicit cōionem in primis reſtituēdum. ¶ Fallit. iij. Vbi ſpoliatio impediret implementū actus permiſsi excōicato: puta ire Romā pro abſolutione. Abb. poſt Vincen. c. intelleximus. iij. col. ibi, hoc dictū limito verū. de iudicijs. ¶ Fallit. iiij. Niſi ſpoliator eſſet fugitiuus, vel res eſſet peritura. Abb. in. d. c. cū inter. v. col. Et per hāc rationē puto: quia eſt ſimilis reo: cū ſimuletur ad agendum ex præiudicio imminēti. & pōt dici quædā defenſio. & hoc eſt æquiſsimū: ſecundū eū. Et facit quod legitur & not. in. l. ait prætor. §. ſi debitorē. ff. de his, quæ in frau. cre. & in. l. nullus. C. de iudi. Sed ſecus ſi ceſſaret periculū: quia poteſt facere ſe abſolui. alle. Hoſ. e. ti. c. ſigni ficauerunt. ¶ Fallit. v. ſi eſt ſpoliatus vxore ſua. gl. in. c. quoniā. in verbo, vxores. xj. q. iij. Spec. de reſtitu. ſpo. §. quando ſaciēda. verſi. ſed quid ſi vir. quia cū ipſa permittitur cōio. d. c. quoniā. Sed Bu. poſt Car. inter. c. fi. de or. cog. & ibi Ab. in. vj. col. dicūt, ꝙ non obtinerent per vi am actiōis: ſed officio iudicis: vt ibi per eos. ¶ Fallit. vj. & vltimò, quādo excommunicatus non venit priè vt actor ſed reus: puta, quia paſſus eſt miſsionem ex primo decreto propter contumaciam: & nunc petit ſe reſtitui ad poſſeſsionē offerendo cautionem de ſtando iuri. Ita enim debet audiri. Abb. in. d. c. ex inſinuatione. iij. colum. alle. Spe. de contumacia. §. fin. de ope. no. nun. ſed vult allegare in. l. de pupillo. §. ſi procurator, eo. tit. tamē iſtud indigeret altiori examine: ſed omitto. quia Alexā. ibi ponit oportunè. & dixi aliās de iudicijs. cap. intellexi
12 mus, tenēdo hanc fallentiā. ¶ † Et iſtis adde quòd excōmunicatus non petit reſtitutionem vſurarum: ſed offi. iudicis deponetur in ædem ſacram. glo. ij. in fine. in regula, pactum. libro. vj. Lud. de Rodul. in tractatu vſurarum. q̄ō. cxij. ¶ Et adde quòd hæretico non datur reſtitutio. glo. ij. prope medium. in cap. quo iure. viij. diſt. in. & in. d. c. j. xiij. q̄ō. j. quia excommunicatus eſt. j. de hæreti. c. excommunicamus. ¶ Vltimò dum tangit gl. fi. hīc, de impetratione reſcrip. facta per excōicatum: vide quę plenè ſcribit Do. poſt alios, in. c. j. de reſcriptis. in. vj. & quæ dixi in. c. fina. de excep. vbi poſui ad illud ca. primū plures ampliationes, & etiam plures lectiones: ideò more ſuo vlteri⁹ nō replico. ¶ Sed vltra ibi dicta nota q̄dā. Et primò nota, ꝙ excōicatus non pōt impetrare reſcriptū ſup nullitate ſníæ, à qua nō appellauit. Abb. in. c. qđ
b ad conſultationē^b. ad fi. de re iu. quia hoc caſu eſt actor.

Et adde

¶ Et adde ꝙ etiā ſi pars cōſentiret, non valet impetratio in caſu in. d. c. j. vt no. Inn. poſt But. ſ. eo. & c. vlt. col. & alij quos allegaui in. d. c. fi. & vbi tñ vnus ex impetrantibus eſt excōmunicatus, va
c let *impetratio, *ſed nō prodeſt excōicato quo ad impetrationes Io. an. in regula, vtile. in mercu. Imo. in ca. prudētiā. §. fi. de offi. delegq̄ adde ad ea quæ dixi in. d. c. fi. allegando Lud. in duobus locis. ¶ Iteꝝ adde, ꝙ vbi excōicato permittitur, ꝙ poſsit impetrare, non eſt opus ꝙ faciat mentionē de excōicatione. Bal. in. c. dilecte. per illum tex. de exe. de quo etiā per Do. in. d. c. j. vij. col. ibi, quid ſi impetratur. ¶ Item dum tetigi. in. d. c. fi. de illo, qui fuit excōicatus, in fraudem impetrare poſſet, & valet impetratio. Adde And. Sic. ſ. eo. in rub. xij. col. vbi intelligit hoc, qn̄ ignoraret ſe excommunicatū. Sed ſi hoc ſciret: puto impetrationem nō valere: quic quid dicat Do. poſt Spe. in. d. c. j. Mouetur: quia ille tex. loquitur indiſtinctè: quia excōicatio etiam iniuſta valet. xj. q. iij. c. j. & ſi eſt notoriè iniuſta. alle. Archi. in. d. c. venerabilis. Sed certè etiā in nō occulto procederet prædicta lectio: quia propter hāc notoriā in iuſtitiam ſententia excōicationis redditur nulla: vt per Abb. in. c. inter cæteras. de re iud. vt ibi dixi in vlt. colū. ¶ Item dum dixi in d. c. ſi quòd. d. c. pe. fallit in impetratione cōmiſsionis factæ auditoribus Rotæ: quia illa non cōfert iuriſdictionem nouam: ſed eſt quædam diſtributio: vt per Do. in. c. j. in. ix. col. Adde Rotam, idē tenentem. de iudi. v. in nouis. de offi. dele. xj. in eiſdem. Facit deci. Rotę. de appel. & lxj. in nouis. quòd commiſsio facta auditori Rotæ ad inſtantiam falſi procuratoris, valet. ¶ Item dum tangit Do
13 mi. latè in. d. c. j. in pe. colum. † an excommunicatus poſsit impetrare pro alio? Adde Rotā de reſcrip. ix. deciſ. in antiquioribus. quæ tenet ꝙ poteſt. ſi non oppo. ſibi quando impetrat. de quo etiā per gl. & doc. in. c. fi. de procura.

SVMMARIVM.

1 *Vicariorum quot ſunt genera.*
2 *Spurius ſi fuerit legitimatus, non expreſsis qualitatibus ſpurietatis, non valet legitimatio.*
3 *Vnio facta per reſcriptum ſubreptitium: an ſit irrita, vel irritanda.*
4 *Prębenda venit appellatione beneficij: largè ſumpto vocabulo beneficij.*
5 *Impetrans beneficium, an debeat facere mentionem de patrimonio quod habet.*
6 *Clericus, quando licitè viuat de ſuo beneficio, licet habeat patrimonium.*
7 *Clericus poſsidens beneficium, & non dicens officium: tenetur ad reſtitutionem fructuum beneficij.*
8 *Clericus pauper impetrans in forma cōi non tenetur facere mentionem de penſione, quam habet à laico: etiam ſi in titulum beneficij ſit ſibi aſsignata &c.*
9 *Diſpenſatus ad duo incompatibilia, non intelligitur diſpenſatus in eadem eccleſia.*
10 *Diſpenſatus ſuper pluralitate beneficiorum, an etiam intelligatur diſpenſatus ſuper reſidentia.*
11 *Diſpenſatus, vt poſsit habere prębendam habentem ſacrum ordinem annexū: an videatur diſpenſatus, vt habeat vocem in capitulo.*
12 *Diſpenſandi habens largam poteſtatem: an poſsit diſpenſare contra ius diuinum?*
13 *Diſpenſandi facultas non cenſetur ei conceſsa, cui data omnimoda plenitudo poteſtatis.*
14 *Mentio debet fieri in reſcripto de poſsęſsione illicita.*
15 *Confirmatio facta à ſuperiore de intruſo, non tenet: ſi concedens reſcriptū ignorauit de intruſione in beneficio niſi princeps promouiſſet talem ſcienter. numero. 16.*

CAP. XXVII.

Poſtulaſti. ¶ Per literas iuſtitię nō tenetur Epiſcopus ꝓuidere habenti perpetuā vicariā, vel ſufficiens patrimonium: nec valent literæ gratiæ ad benficiū obtinendū, ſi impetrās tacuit perpetuā vicariā. h. d. Et eſt repetita iſta Decre. ſolennis per Domi. & d. Maria Sozi. ſed eorum dicta erunt pro maiori parte tandem collocata
1 locis congruis, per hunc titulū. ¶ † Inquantum Abb. pulchrè ponit multiplicem naturam vicariorum, ad eundem in repe. c. extir-

pandæ. §. q verò in. ij. col. de ꝓb. vbi ēt ponit de vicarijs qui deputantur per papā ad certā ꝓuiciā regēdā: de quorū ptāte ſtandum eſt verbis priuilegiorū. per. c. porro. de priuil. & per. c. ſi decæterò. eo. tit. ſecundū eū. Et ponit de vicario Papæ in vrbe & dicœceſi Roma. c. ſua. de offi. vica. ¶ Itē de multiplici vicario vide Card. in Cle. j. in. iij. q. de offi. vica. & adde, ꝙ ēt vocātur vicarij eccleſiæ illi qui in tēporalibus deputantur ad regimē terrarū eccle. de quibus per Lud. cō ſi. lix. Et ibi an habeat poteſtatē gladij. & cōcludit, ꝙ ſic, loquēdo de vicario Arimini. de quo ēt per Moder. in li. malefi. fo. clxxxvij. & alle. pulchrè in. l. in. xiij. char. parua. ff. de of. eius cui mā. eſt iur. Et de ptāte iſtorū, vide quæ dixi in ti. præcedēti. c. quæ in eccleſiarum. in. xxiij. col. ibi: ſed cogitabā. ¶ Et no. ꝙ licet Florētini habeant cōuentionē cū Aretinis de nō derogāda iuriſdictiōe Ptātis Aretij, tñ ſi ponūt vicariū ad oē caſtrū ſubiectū ciuitati Aretij: nō debet fieri noua cōuentio. Ita. d. Mar. de laude, in tractatu cōfœderationū. j. char. ver. eſt cōuetio. dicēs eximiū dota cōſuluiſſe. ff. de re mil. li. xij. & ille cōſulēs fuit Lud. Ro. ſing. ſecundū Baptiſtā, in. l. oēs ppli. fo. xxxj. de iuſt. & iu. ¶ Et no. ꝙ licet prioratus habeat ſub ſe curam aiarū, & ad ipſa deputet vicarium perpetuū: nō tñ obſtat, qn prioratus dicitur curatus, ſaltē habitu. Tho. Faſtoli dubio. xxv. quinimo Rota de of. vica. ij. deciſ. in anti quis ſimpl^r firmat, ꝙ ipſe prior dicit habere curā, & nō vicarius. Et hanc dicit eſſe cōem op. & videri. tex. in cle. ne in agro. §. cęterū. de ſtatu mo. qui tex. ꝓfecto hoc non ꝓbat. Ponit em in prioratu cōuētuali curato vnā differentiā: an prior exerceat per ſe: an per aliū curā. In primo caſu requritur ætas. xxv. an. & ſecundo. xx. & ſic nō videt ita curatus ille qui habet vicariū: vt ēt per Car. in. ij. op. tamē nō negat ille tex. quin talis poſsit dici curā habere. Patet dū requirit ꝓmotionē ad ſacerdotiū. Sed Abbas in. d. §. qui verò. viij. col. ibi: gro penes quē licet ꝑdicta nō adducat. Diſtinguit tñ vtrū rector habeat certā portionē in eccleſia cæteris fructib⁹ cōmittē dis in vſum vicarij. & tūc cura & rei vēdicatio ſpectat ad vicariū: aut ꝓceptio fructuū ſpectat ad rectorē certa portione vicario relicta. Et tunc de iure cōi cura & rei vendicatio ſpectat ad rectorē ſed exercitiū curæ ad vicariū. Sic intelligit gl. iij. in fi. de præbē. c. expoſuiſti. & fuit diſtinctio Laudini in cle. vna. de off. vic. ſequtur ibi Car. q. ix. Imo. iiij. col. ibi: quæro quis habet. & eſt vtilis iſta dictio retractās, qa: habeat agere ꝓ iuribus curę, & ꝓ relictis & alijs emolumētis cōcernētibus curā. & nullo iſtorū caſuū includit tale bñficiū ſub diſpōne extrauagātis, execrabilis. vt ibi habet ad fi. licet hoc nō aperiat clarè Ab. tñ ipe vicarius dicitur habere curā & includit in. d. extrau. vt ſentiūt iſti. & Car. loco ſtatim allegando. ¶ Et vide Car. in cōſi. xxxiij. in hac dubia cā & fi. vbi probat ꝙ bñficiū hñs ſub ſe vicariū ꝓpetuū ad curā, quāuis nō dicatur curatū quo ad cām. c. de multa. de ꝓb. & d. extrauagāti: tñ quo ad hoc, vt deberet fieri mētio in impetratiōe de ipſo, vt de curato: bñ dicit curatū. per. d. extrauagan. à contrario ſenſu, ibi: quātū ad modificationem præfatam. Dicit em quòd quæ ad pœnas illius extraua. nō venit benficiū hñs rectorē principaliter, qui deſeruit per vicarium perpetuum. Ergo quo ad alias diſponens ſecus. quod expreſsè tenet zenze. ibi. & in cle. j. ſuper. ver. imminet. de ꝓben. De tali ergo cura eſt mentio facienda, ſecundū Card. in. d. conſi. dicē tē idem terminari per literas cācellariæ. Et hoc videt certū, qn̄ titulus ꝓlaturæ eſt immediat⁹ ad curam: tūc cura: vt ſit apud principalē, ēt ſi ꝓ vicariū perpetuū deſeruiat in cura. Si em cura cōpeteret rōne bñficij curati annexi, in quo annexo alius eſſet vicarius ppetuus: tūc eſſet penes vicariū. Ad hęc cle. vnica. de offi. vica. & c. ſuper eo. de ꝓbē. in. vj. qđ ſic intelligit: ſecundū Car. in. d. conſil. Ad qđ vltimū vide latè Pet. de Anc. & Do. in. d. c. ſup eo. & Pe. de Anc. in regula, acceſſoriū. Ex iſto cōſi. Car. habes, ꝙ licet cura non ſit exercitio penes rectorē: tñ de ea eſt fienda mētio, qa negari nō pōt, quin ipſe habeat beneficium curatū: licet ſeruiat per alium. Si verò ipſa eccleſia haberet curam habitu: tñ non eſſet in exercitio apud aliquē: vtrū tūc de ipſa cura deberet fieri mentio: ſentit Car. ꝙ nō eſt ſubtractabile per ea, quæ habentur in. d. c. de multa. vbi cōiter cōcluditur, ꝙ talia beneficia regulantur in oībus, vt ſimplicia: ſecundū quā opi. aliter cōſului. Non em retraheretur à cōcēdo, ēt ſi exprimeret, ꝙ habitu tñ eſt curatū: ſecus vbi eſt curatū

actu: licet impetrans exerceat curã per aliũ, nõ quantũ quo ad ipsum inhęreat cura: quo ad habitum tñ ipsa ecclesia, in qua est intitulatus, dicitur curata: & consequenter ipse videtur dici curatus: vt etiam firmat Imo. in Clementina. j. de præbẽd. quę no. tãquã noua. ¶ Scias ẽt circa p̃dicta, q̃ vicarius quẽ ponit Eps in capella monachorũ ad eorũ p̃ntationẽ, dicitur perpetuus Et ideò vicarius est impetrabilis, tanquã vacãs: licet ipsa capella vel ecclesia non vnita monasterio respectu monasterij veluti principalis capitis, propriè non vacet. Egi. Belle. decis. clij. & Rota. de præbend. xxiij. in nouis. Et no. q̃ vicaria perpetua põt vniri monasterio, & efficitur tpalis: & beneficiũ nõ valet. Rota de excess. pla. Ja. ij. in nouis. Et adde, q̃ vicaria epalis non impedit alterius bñficij detẽtionẽ. Secus si est perpetua. gl. fi. & ibi doc. de p̃b. in. vj. & Car. de rescri. cõsi. ix. q̃ licet de vicaria epali nõ oporteat facere mẽtionẽ, vt hîc: nõ tñ sequitur, q̃ de beneficio manuali, nõ debeat fieri mẽtio: quia vicaria epalis non cõfert in titulũ. Patet. c. cũ eo. de elect. in. vj. & in. c. puenit. de ap. secus in vacaria ppetua & in bñficio manuali: vbi cõfertur titulus. De quo patet in. d. c. qui verò. & i. c. G. perpetuus. de fi. instr. De manuali patet in Cle. j. cũ ibi. no. de sup. neg. pla. secũdũ Do. in addi. p. d. cõsi. & dixit Ab. de p̃bẽ. cũ nõ ignorẽt. ij. colũ. de mẽte Inn. ibi, q̃ vicarius Epi, vel alterius plati nõ censẽt habere dignitatẽ, aut curã quo ad mãdatũ. c. de multa. quia põt ad libitũ remoueri: vt no gl. in Cle. ij. in ver. elec. de rescri. quã etiã sequitur Ab. s. c. edoceri. vl. col. & in. c. fi qs contra clericũ. xvj. col. de fo. cõpe. & in. c. licet. de suscepto. in. j. not. eo. tit. Et hic: licet hîc alleget gl. in Cle. fi. de procu. quã reperi & istud oĩ no tene mẽti. ¶ Itẽ in prin. Ab. dicit quòd aliud est dicere cõmodè, & aliud absq̃ penuria. post gl. in. c. j. in ver. absq̃ penuria. de statu. re. in. vj. Adde Ab. idẽ tenẽtẽ in. c. j. de insti. vbi ista declarat in tex. in ver. absq̃ penuria. Et adde Card. in Cle. j. §. sanè. in. v. no. de iurepa. vbi exponit illũ tex. in ver. satisdatione sufficienti & cõgrua. vt intelligat de sustẽtatione cõgrua in victu. nõ de tali per quã nõ periret fame. Et qñ dicat posse aliq̃d cõmodè facere: vide gl. in cle. j. i ver. cõmodè. de pœni. & tex. cũ gl. in. c. faciat. xxij. q. ij. & inuenies alf. l. nepos. ff. de ver. sig. ¶ Dũ declarat Ab. naturã literarũ, q̃ dicunt in forma cõi: vel de iustitia. Adde q̃ fortiantur naturã lrarũ cõtẽtiosarũ tribus modis. primo, qa lrę gratiosæ bullant cũ chordula sericĩ. Sed cõtẽtiosæ cũ canabo. & ita ẽt literę in forma pauperũ. Io. an. in addi. Spec. sub rub. de cõcef. p̃b. v. col. ibi: & aduerte. ij. sicut taciturnitas exceptiõi sperẽptoriæ nõ põt opponi cõtra lras cõtentiosas in verbo, dilatoriæ. c. j. de lit. conte. in. vj. sic & cõtra istos in forma pauperũ, nõ põt opponi in vim dilatoriæ: vt no. hîc Io. An. super gl. nõ sic est in literis merè gratiosis: quia contra ipsas opponi p̃nt exceptiões in vim dilatoriæ, & in vim peremptoriæ: vt fuit dictum. s. ca. cum ordinem. de quo latius per Ioã. An. & Do. d. c. j. & iij. de rescri. & merè gratiosis: quia si in literis gratiosis mandatur prouideri de beneficio ciuitatis, vel diœcesis, non includitur ecclesia cathedralis. c. quanuis. in. vj. sed bene literis in forma pauperũ. Et fuit de iustitia. & proprius Eps ar ẽt abat ad prouidẽdũ, & in sua cathedrali diœcesi. d. gl. in. d. c. quãuis. & in. c. accepim⁹. de æta. & qua. ¶ Possunt etiã dici istæ in forma pauperũ gratiosæ duobus modis. Primò quia cũ Papa sit solutus lege. c. proposuisti. de cõcef. p̃bẽ. Patet, q̃ concedẽdo alias literas, ad quas de iure nõ adstringitur dicitur esse gratia. & facit texj̃. c. prox. in prin. & qd ibi Abb. j. no; Vel possunt dici gratiosæ inquantũ cõcedũtur magis vni, quã alteri iuxta gl. in. c. relatũ. de præbẽ. Ita Zenzelinus in extrauag. Io. xxij. suscepti. super verbo gratiosæ. Secũdò in alio possunt dici gratiosę & assumunt naturam gratiosarũ: quia sicut in executoribus datis super literas merè gratiosas, non requiruntur qualitates. c. statutum. de rescri. in. vj. qd̃ loquit̃ in literis datis ad causas: ita in executoribus datis in forma pauperum, nõ habet locũ. d. c. statutum. quia hæc gratia principaliter cõceditur. Et est quoddã apparatorium ad inquirendũ de idoneitate personæ. Vel dic, q̃ aut istæ in forma pauperũ, cõcedũtur cõtra illũ, qui aliàs de iure cõi erat adstrictus ad prouidẽdũ pauperi, iuxta formã. c. cũ secũdũ. de præb. Et tũc tales literæ reputãtur gratiosæ. & nõ habet locũ. d. c. statutum. Aut cõcedũtur cõtra alios nõ adstrictos de iure cõi: & tunc æquiparatur literis cõtentiosis. Vnde si cõtra istos dantur ꝓsecutores, habet locũ. d. c. statutũ. Rota de rescri. vij. decis. in antiquioribus. in fi. & sequit Do. hîc in repe. in. ij. col. colligẽs ex prędictis, q̃ istæ literæ in forma pauperũ habẽt naturã mistã: quia in parte annectunt̃ ad naturã cõtẽtiosarũ: in parte ad naturã gratiosarum. Adde etiã Rotã, de cõcef. præbẽd. j. decis. in antiquis. quod forma dignũ arbitramur. dicit̃ esse, quãdo Papa facit gratiã alicui de beneficio vacante, vel vacaturo cõmittẽdo alicui, q̃ si repertus fuerit idoneus. &c. iuxta Clem. vnicã. de cõcef. præbẽ. per istũ text. in verbo, de leui nõ scribimus. Exclamat hîc Abb. q̃ si cã impulsiua rescripti deficit, corruit etiã rescriptũ beneficiale. licet nõ esset finalis. Et regulariter est̃ secus: vt hîc per eũ. Adde Imo. de renũ. ca. post trãslationẽ. xj. col. cũ. x. sequẽtibus. vbi inuenies amplissimè quæ dicat causa impulsiua: & q̃ finalis. [a] & quando cessante finali, cesset effectus. De quo etiã in locis per eũ allegatis. bona glo. in. c. cupiẽtes. in princ. in verbo, periculosis. de elect. in. vj. & l. j. §. sexũ. ff. de postulando. per Spe. de disp. & allegationibus. §. post hęc. iij. col. ibi: vel illud. vbi dicit, q̃ cã finalis dicit̃ cũ cõstitutio, in fauorẽ alicuius edita est, vt in fauorẽ cõdẽnati statutum est, q̃ posit à grauamine appellare. & sic cessante rõne grauaminis cessat lex: sed vbi lex est cõdita odio alicuius, illa dicit̃ esse causa impulsiua. d. §. sexum. Sicut ẽt propter fugitiuos & criminosos statutum est, ne clerici sine literis dimissorijs recipiantur. xcviij. di. j. & .c. Affros. & tamen vbi cessaret causa ista, non cessat lex. ¶ Per istum text. in eisdem verbis quotidiè impugnantur rescripta, quando tacitum est id, quo expresso Papa non de leui concessisset. circa quod dixi plura. Cæterum quo ad mẽtionem rescripti reuocati, alia dixi s. eod. super literis. datis decem regulis quo ad mẽtionem opportunam in rescrip. ad lites. alia dicentur j. eodem. in nostra. quo ad mẽtionem in beneficialibus. hîc autem nota generaliter certas notabiles doctrinas nullibi reductas. ¶ Et in primis limita istũ text. nisi taciturnitas procedat ab ignorantia: per text. in. c. gratia. de rescriptis. in. vj. inducendo, vt per Abbatem. s. eodem. capitu. super literis. & ibi dixi in versicu. limita secundò. vbi vide. Item declara ex verbis Lapi. allega. ix. vbi dicit quòd taciturnitas eorum, quibus Papa non derogat: nec ea tollit, sed remanet in suo statu integro non vitiat [b]: puta tacere, quòd impetrans iurare debet seruaturum constitutiones. ¶ Declara etiam notabiliter ex dictis Egi. Belle. decisio. Rotæ. ccxcviij. incip. conclusio extra Rotã. vbi dixit, quòd non omnia tacita quorum expresio potuisset mouere Principem ad denegandum, vitiant gratiã: sed ea solùm de quibus reperitur iure expressum, quòd eis expresis gratiam non cõcessisset. Et ideò si dixisset in supplicatione, se esse criminosum, Papa vero similiter fuisset difficilior in cõcedendo. & tamen tacere hoc non nocet: qa valet collatio facta criminoso: nisi fit crimẽ inducens inhabilitatem ipso iure: vt latè dixi in capitul. tertio. supra eodem. & in capitul. querelam. de iureiurando, Et itiam declarat Rota de rescrip. xxxij. in nouis. ad finem. circa quod vide doctrinam Dominici hîc, in repeti. xv. columna. quem retuli supra eodem. capitul. super literis. versicul. prima conclusio, sicut in literis ad lites. ¶ Et per tex. potest inferri ad id quòd not. Guliel. de cug. in. l. iij. pistũ tex. C. de Epi. audi. q̃ qui semel gratiã de vno homicidio, quod commiserat: deinde obtinuit secundã gratiã pro secundo homicidio, non valet secunda: quia tacuit de prima: per illum tex. & quod ibi Bar. Propter quẽ dicit An. Si. s. eo. c. super literis. xxxiiij. col. se vidisse Bononiæ decapitari quendam nõ obstãte gratia, quã habuerat tacito de primo homicidio. Facit secundũ eũ. c. præcedẽs. vbi requiritur narratio facti. & licet rescripta & libellus sæpe æquiparentur per Inn. s. e. super literis. Tamen hoc casu differunt: quia in libello maximè in realibus & personalibus sufficit simplex narratio facti absq̃ expresiõe modi: vt no. in. c. ij. de lib. ob. & in. l. j. ff. de edẽ. secundũ An. Si. vbi. s. Pro quo potest adduci ratio differentiæ: quia ex actis poterit iudici constare de circunstantijs facti, quæ clarificent generalitatẽ libelli: vt per Inno. in c. ij. de ord. cog. Sed in rescripto secus, in quo Princeps non informatur aliunde, quàm ex supplicatione. Adde etiam bonum tex. in c. super eo. de cohabi. cle. vbi nõ valent literæ non continentes seriem facti. & ideò dicit Bal. in. l. præscriptione. ij. ibi: redeò ad primum. C. si contra ius, vel vti. pub. q̃ condemnatus in mille pro homicidio, si supplicauit domino pro cõpositione, & tacuit causam condemnationis: cõpositio obtẽta non valet. allegat. d. c. super eo. ¶ Similiter Bal. in. l. nec damnosa. ibi secundũ exemplũ. C. de preci. Impe. offe. q̃ si quis impetrat à Papa aliquã cõpositionẽ sup pœna iam extincta per fiscum, nõ facta mẽtione de exactione, rescriptũ est nullũ. quia obreptitiũ & fisco dãnosum. ¶ Seruit etiam ad hæc proposita soléne dictũ Bal. in. l. eã, quã. xij. col. ibi. sed pone q̃dam erat filius. C. de fideicõ. dũ dicit, q̃ si filius [a] ex adulterio & incestu natus fuit legitimatus tãquã spurius: ꝑ tñ nõ fuerũt expressæ qualitates spurietatis, nõ valet legitimatio: sicut qñ qs excõicatus est pluribus excõicationibus, & supprimit causas excõicationis: vt in. d. c. ex parte. de off. ord. Ita dicit consuluisse Old. & limitat: nisi ex clausulis aliud appareat: vt si esset ibi clausula nõ obstante. l. qui contra. C. de incest. nup. ¶ Cæterum, vt de isto dicto Bal. satis trito, scias loqui pleno & insolito stilo, corrobora eum authoritatibus: deinde declara nouissimè quinq̃ modis. Vide Ol. cõsi. ccxlvij. factum tale est: quidam Rex. vbi latè consuluit non valere legitimationem factã de eo, qui narrauit se spurium, & nõ dixit, quòd erat spurius ex adulterio geminato: puta ex coniugato & cõiugata. Quod consilium reassumit Io. An. in addi. Spe. super rub. q̃ filij sint le. & Lu. in. l. fi verò. §. de viro. xxxj. fal. fol. ma. & cõsi. cccxxvj. ad fi. ibi: quartò probatur. Et. d. Abb. in. c. per venerabilẽ. viij. col. ibi: his præsuppositis. qui fi. sint le. & An. de Rosellis. de Aretio, in aureo tractatu legitimationis. fo. xlvij. ver. modò videam⁹ de causa formali. dicens bene facere. c. dilectus. s. eo. &. d. c. super eo. & dicit Bal. in. d. l. præscriptione. de illo, qui tacuit causam condẽnationis. Et istud consilium Old. extollit latè Alex. consi. mihi. lxvj. & etiam. cccxxxv. nobilis vir Philonius. inducẽs etiam. c. si motu. de præben. in. vj. & l. fi adulterium cum incestu. in prin. ff. de adul. & quod no. Bal. in. l. j. penul. co. ver. vbi scias etiã. C. de fur. dum dicit, q̃ vbi sunt plura obstacula, non sufficit causula generalis: non obstante. sed necessaria est mentio singulorum defectuum. Et dicit Ang. in. l. sed si hac. §. patronum. per illum tex. ff. de in ius vo. q̃ rescriptũ Principis non extendit se ad defectus tacitos & suppressos. Et dicit Bal. in. l. Barbarius. vij. col. ibi. & si dicatur. ff. de offic. præto. q̃ Princeps in sua dispẽsatione non præsumitur velle promouere odiosos, & multipliciter criminosos. Cum istis concor. Bal. in. l. præscriptione. v. co. ver. verbi gratia. quidam à Principe. C. si contra ius, vel vti. pu. dicẽs, q̃ qui petijt se legitimari, & dicit se natum ex soluto & soluta: cum natus esset ex adulterio: nõ tenet legitimatio. Et ideò dixit Pet. de Anch. consi. mihi. ccccxviij. circa primum quæsitum. in prin. q̃ species illegitimitatis est exprimẽda. Et vide But. in. d. c. per venerabilem. xxv. col. ver. nunc descendo. dicens, quòd difficilius dispẽsatur cũ spurio, vel incestuoso, quàm cum alio. ¶ Adde etiam Io. And. in. c. fi. de fil. presby. vbi dicit, q̃ non valet dispensatio facta per Papam: cum nato ex coniugato nobili & soluta nobili, nisi de nobilitate materna fiat mẽtio: per auf. si qua illustris. C. ad Orficianũ. vbi filius spurius non succedit matri illustri extantibus legitimis: licet aliàs naturalis succedat matri: nisi sit natus ex coitu, qui posit accusari: vt latius per scribentes in d. auf. & per Imol. in. c. nisi cum pridem. xxv. co. de renun. & Mat. Matheſ. in tractatu de succ. ab inteſt. v. col. De nobilitate autem, ſolius patris, vel quòd eſſet Baro, vel magnus Princeps, non eſt opus facere mentionem, ſecundum Hoſt. Io. An. & Bu. in. d. c. fi. dicentes, q̃ ſtilus curiæ nõ habet q̃ nomina, vel circunſtantiæ parentum exprimant: ſed ſufficit generalis mentio. licet iſta verba aliter referat Alex. in. d. conſi. nobilis vir. Et vide eundem conſi. xxxvij. in caſu notato per Ang. Simonis. vbi impugnat legitimationẽ, in qua non fuit dictũ, q̃ pater erat in ſacris: quia cũ taliter nato difficilè diſpenſat Papa. Allegat Ioã. An. in. d. c. fi. & Bal. in. d. l. eã, quã. Et alia plura. Cogita vtrum Io. And. velit hoc. in. d. c. fi.

Declara prædicta.

Primò, vt habeãt locum, quãdo vna qualitas illegitimitatis fuit expreſſa, & aliæ ſuppreſſæ: ſec⁹ ſi Princeps fuit vſus verbis etiã generalib⁹: puta qualitercũq̃, & ex quocunq̃ coitu natus: quia etiam ſi Princeps ignoraſſet defectũ, talis legitimatio purgat oẽm defectum. Sufficit enim, q̃ voluit oẽs defectus tollere. ar. l. qui iure militari. ff. de mili. teſta. Et idem, ſi conſtaret aliter de certa ſciẽtia Principis. Ita declarat Nico. de vbaldis, in tractatu de ſuc. ab inteſt. fo. xvij. ad fi. ibi. requiritur ſecundo. principaliter dicens ita diſtinxiſſe Pau. de Ca. conſulendo. & eſt cõſilium, licet ipſe non dicat. ccxix. in Chriſti. &c. ſuper puncto iſta plura ſubtiliter. in fi. vbi ita intellige dictum conſilium Ol. Sic etiam intelligit. d. Bal. in. d. auf. ſi qua illuſtris. ij. col. ibi, q̃ quando impetrator. dũ dixit, q̃ ſi in legitimatione eſt clauſula, nõ obſtante. §. fi. in authẽ. qui. mo. nat. effi. ſui. non oportet, q̃ aliter ſit expreſſum qualiter ſit natus. puta ex monacha, vel inceſtu. Sic etiam intelligit. d. Bal. in. c. naturalis. in prin. ſi de feu. fue. cõtro. inter do. & agna. vbi dicit, q̃ in legitimatione nõ eſt neceſſe, quòd exprimatur qualitas illegitimatis. Sufficit enim ſi eſt ſpurius, quòd exprimatur ſpurietas: licet non exprimatur ei⁹ qualitas. all. Io. And. in. d. c. fi. quẽ etiam extollit Bal. in. l. Paulus. primo cõmẽto. in fi. ff. de ſta. ho. Sed dicit Ia. de Alua, in. d. c. naturales. q̃ in hoc melius ſcripſit Bald. in. d. l. eã, quam. & Io. An. in. d. ru. qui ſi. ſint le. Sed tu cõcorda, vt eſt dictũ, & fallit: quod ſcribit Io. de Ana. conſi. xcv. in nomine &c. viſis & ponderatis. Et pro primo membro dictę diſtinctionis, vide in terminis Caprã conſilio. clvij. & ſic de pluribus. in. vij. col. verſic. & primo, quia licet. aliàs incipit conſilium: fuit diſpenſatũ per Papam Martinum, vbi potiſsimè declarat illud de certa ſcientia.

Secunda declaratio.

quando idẽ effectus reſultaret ex qualitate expreſſa, qui etiam reſultat ex non expreſſa: tunc tacere aliam qualitatem, non nocet. Ang. conſi. mihi. ccj. Quidam. Bart. in primo dubio, dicens quòd ſi dicitur aliquem fuiſſe natum ex ligato & ſoluta: cum tamen ipſa etiam fuerit ligata: non nocet tacuiſſe hoc: quia ſatis conſtat eum eſſe adulterinum, poſtquam dixit ſe natum ex ligato. Sed certè iſtud videtur de directo contra Old. in. d. conſi. & ſequaces, cum ſit dupliciter adulterinus.

Tertia declaratio.

illa qualitas debet expri

a ¶ Et quæ finalis. Adde quæ dixi in apostilis. s. eo. in. c. si quando.

b ¶ Non vitiat. ad quã materiam ad de do. Sozi. cõsil. clxix. incip. circa primũ consultationis articulum. ver. secũda ratio est posito. cũ ver. se. i. ij. parte. char. xxxv. & xxxvj.

a ¶ Filius. Adde tu, quæ sunt qualitates spurietatis: & quis propriè dicatur spurius: adde, inter quas psonas prohibetur matrimonium secundũ iura canonica, ex illis nascit spurius. tex. est in. c. cũ pridẽ. §. personæ. de renun. Item inter quas personas ꝓhibeatur concubinatus, licet non ꝓhibeat matrimonium, si quis nascitur ex illis, spuri⁹. Est exẽplũ de clerico in minoribus constituto, qui potest habere vxorẽ: non tamen concubinã. Itẽ exemplum in fratre cõuentus tertij ordinis sancti Fracisci, qui potest cõtrahere matrimoniũ: & non potest tenere concubinam. vt elegãter vtrũq̃ disputando firmauit Rich. malum. quem refert & sequitur Bar. in. l. in cõcubinatu. ff. de concu. & Bal. in. l. qui semper. ff. de in ius voc. in lect. noua. Itã adde, q̃ natus ex publica meretrice, vel publica fœmina, quę palã se ꝓstituat, spuri⁹ est: vt in. d. l. q semper. & ibi Do. Bart. & Bald. in. l. fi. ff. de his, q. vt indig. & Bal. in l. si qua illustris. C. ad Orfi.

mi,quæ alterat naturam concubitus,vel illegitimitatis:non oportet exprimere illam, quæ aggrauat vitium parentum. Rota eleganter.de fil.presby.iiij.in antiquis.& qui fil.sint le.jq..in antiquioribus. dicentes satis esse,ꝙ quis dixerit se filium sacerdotis & mulieris solutæ:licet non dixerit,ꝙ mater habuerit sacramenta â sacerdote: & sic fuerit quodammodo incestus: quia illa qualitas solùm aggrauat vitium parentum . & hoc bene nota ad multa. ¶ Et idem dicit Rota de fi.presby.ij.in antiquis.dicens,ꝙ non nocet tacere,ꝙ mater erat filia spiritualis sacerdotis.Quod limitant, dummodo spiritualitas non esset perpetua:vt quia ministrauerat ei sacramenta,vel audiuerat in confessione . Secus si spiritualitas erat irreuocabilis:vt si leuauerat cognitam de sacro fonte : & sic erat inductus nouus grad⁹ affinitatis.Et idem puto eadem ratione,si presbyter habuisset filium ex commatre.i.non ex persona leuata,sed eius matre.& sæpius accidit.

Quarta declaratio. ¶ Legitimatio spurij non exprimés qualitates spurietatis, valet per prædicta:secus est in legitimatione naturali tantùm , in qua nō est opus dicere qualitatem illegitimitatis:puta,ꝙ sit natus ex serua,vel quid simile.Ludo.consil.cxciiij.quia iure non cauetur.ꝙ in legitimatione oporteat exprimere aliud,quàm naturalitatem eorum.Patet in authen.qui.mo.natu.effic.legi-§. si quis nō habens.De quo dubito propter Rotam, vbi.§. quia natus incestus:& tamen debet fieri mentio . Item satis est de iure cautum, quòd taciturnitas eorum,quæ difficultarent concessionem , reddit gratiam nullam:vt est text.hîc.Præterea posset mater nobilis fuisse soluta:& tunc tacere eius nobilitatem nocet:vt.§. Et ideò cogita:quia pro Ludo.posset facere.iij.declaratio,inquantum loquitur de qualitate solùm aggrauante vitium parentum.Item posses negare,ꝙ oporteat dicere patrem fuisse in sacris : quod iure non cauetur.licet Alexan.aliter consuluerit . Et ad illud de commatre posses dicere , ꝙ ibi est incestus propter affinitatem spiritualem.

Quinta & vltima declaratio. ¶ Procedunt prædicta,quando quis expressit speciem vnam illegitimitatis,& aliam speciem tacuit:sed si dixisset se esse spurium,etiam si non dixisset qualitatem spurietatis,quantuncunque illa esset odibilis,valet dispensatio.Ita firmat quidam modernus magnæ authoritatis in loco aliâs allegando.Primò per id,quod not.Bald.in.d §. naturales. in princip.dum dicit,ꝙ si Papa dispensat simpliciter cum spurio: valet dispensatio.etiam si ita taceatur qualitas spurietatis . Secundò allegat tex.in.l.spurij.in princip.ff.de decu.vbi text.arguit sic. Spurij possunt esse decuriones:ergo & incestuosi . Tertiò allegat Barto.in.l.fina.in princip.ff.de his,qui.vt indig.vbi dixit,ꝙ nomen spurij est nomen generis,quod continet in se omnes species quantumcunque odibiles.¶ Sed de ista opinione dubito . Primò propter multa.§. allegata,de quibus ille doctor nihil dixit: maximè propter verba Bald.in.d.l.eam,quam.cum concor.formaliter præsupponit,ꝙ ille expresit se spurium:tamen non valet legitimatio:quia tacuit qualitatem.¶ Secundò consydero,quòd Bald. in.d.cap. naturalis . & etiam in.d.l.Paulus. reputatur contrarius his,quæ dixit in.d.l.eam, quam.& fundat se in verbis.Ioan.Andr. in.d.cap.fin.de presby.Sed profecto non dixit Ioan.And.ꝙ qualitas aggrauans spurietatem,non debeat exprimi:imò vult, quòd exprimatur nobilitas materna.Sed bene sentit,ꝙ si mater non est nobilis:non est opus eius qualitates exprimere : tamen per hoc non sequitur,quin qualitas spurietatis sit exprimenda:vt vult Rota.Oldra.Bald. & alij præallegati fundantes se in ratione efficaci: quia difficilius Princeps legitimaret spurium,spurietate odiosiori,vel qualificata,quàm simplici.¶ Tertiò consydero,ꝙ dicta lex spurij non habuit simpliciter respectum ad verbum spurij:sed ad rationem,per quam spurius permittitur esse decurio.s. quia non est ab illa dignitate repellendus,qui non deliquit . Quæ ratio includit omnem spurium.Quartò,si ista consequentia esset vera: dispensatum est cum spurio : ergo sublata est omnis spurietas, quamuis odibilis:profecto esset vera etiam ista : est dispensatum cum vno,non obstante,ꝙ sit illegitimus: ergo illegitimitas est sublata.quia sufficit exprimere genus comprehendens qualemcunq; speciem:sufficiet tota expressio : quia sub isto termino illegitimus,veniunt omnes:vt per Hostien.qui fil.sint legiti.§. quot sunt genera.& tamen ista secunda consequentia non est concedenda: quia nimis repugnant authoritates præallegatæ : ergo nec prima fundata eodem argumento . & ideò magis placet opinio Pauli de Cast.& Nico.de Vbaldis.de qua in prima declaratione. ¶ Et si diceretur:Quare est,ꝙ ista indefinita locutio non obstante illegitimitate,vel spurietate,non æquipollet isti vniuersali: videlicet quacunque illegitimitate,vel spurietate?Respondetur,ꝙ quando aliquod accidens est annexum rei , propter quod non est eadem ratio omnium comprehensorum : imo aliqua alteratio : tunc indefinita non æquipollet vniuersali,vnde si lego lanam,non venit lana tincta : secus si diceretur,lego omnem lanam.l.si cui.in princip.ff.de lega.iij.gloss.in capit.vt circa.in verbo,aliorum . de elect.in.vj.& ibi latè Domi.in fi.princip.post Barto.in.l.si pluribus.de leg.ij.cum concor.quia sicut qualitas,quæ alterat simplex, mutat eius naturam.c.statutum.de elect.in.vj.iuncto.c.licet.eod. titu.ita qualitas spurietatis odiosioris alterat ipsum genus.¶ Et si diceretur:Quòd pro dicta opinione impugnata facit optima decisio Bal.de elect.c.innotuit.ad fi.ibi:dicat priuilegium. dum dicit,ꝙ priuilegiatus vt posit legitimare spurios,potest legitimare etiam incestuosos:quia non est aliqua ratio,per quam debeat priuilegium restringi magis ad vnam speciem,quàm ad alteram : secus si in priuilegio esset species restrictiua:puta,ꝙ posit legitima re incestuosos.Nam in hoc non continentur aliæ species spuriorum:quia non prædicatur de alia specie,secundum eum. Responderet,ꝙ Bal.nō loquitur in dispensatione,quæ stricte interpretatur.cap.j.de fi.presby.in.vj.Sed loquitur in facultate legirimandi,vel dispensandi,in qua fit lata intepretatio,secundum Io.And. in.c.fi.de simo.& dicetur ad fi.huius.c.ibi:limita quartò . Et ideò consydera,ꝙ si in casu dicti priuilegij,diceretur.de illegitimis,videretur idem,cum illegitimitas sit genus includens omnem speciem.Ex quibus remanet sustentabilis opinio communis:non obstante illa opinione noua,super qua adhuc cogitabimus : quia in disputando ,non reputaretur primo aspectu de facili impugnabilis.& prædicta omnia bene no.quia nō possent esse vtiliora.¶ Vlterius per eundem tex.in verbo,de leui.potest inferri admirabile dictum Petr.de Ancha.consil.mihi. ccxxxvj.ex tenore priuilegij Apostolici.j.colū.dum dicit,quòd vbi gratia fundatur in aliqua qualitate,& illa verè non subest,dicitur subreptitia: puta si fundatur super moribus & alijs meritis impetrantis , & ipse sit infans.

3 ¶ † Potest etiam inferri ad dubium,quod non reperi discussum: vtrum vnio facta per rescriptum sit nulla,vel irritanda.In quo dicit Car.consi.xcix.Redemptoris.&c.videtur vnio præmisse,ꝙ literæ vnionis dicuntur subreptitiæ,si causa afferta ad iustificandā vnionem,est falsa:puta paupertas ecclesiarum.Sed Cal.de re. ecc. non alie.consi.xiij.dicit,ꝙ vnio facta per Papam de beneficio reseruato non facta mentione reseruationis , est nulla :sicut dicitur de impetratione propter eius odiositatem.¶ Similiter.d.Abb.cō fi.cj.q.quæ vertitur,seu verti speratur.vij.colum.ibi. nec obstat si dicatur.dicit,ꝙ subreptio vitiat ipso iure vnionem : puta , si est ta-
4 citum aliquid,quo expresso Papa non concessisset:vel*non*ita facilè.Allegat istum tex.etiā si rescribat motu proprio:quia motus proprius non præiudicat tertio.dixi,§. eo.c.cæterum.& .c. ad aures.¶ Similiter Rota.de reb.ec.nō alie.xij.in antiqs.firmat, quòd vnio obtenta à Papa nō valet,quando Episcopus qui obtinuit fieri vnionem ecclesię cathedrali,non fecit mentionem de alijs ecclesijs prius vnitis.Sed Rota.de re.ec.ij.in antiquioribus.post elegātem disputationem concludit,ꝙ imò falsa causa non vitiet ipso iure vnionem:quia regulariter subeptio non reddit rescriptū nullū ipso iure:vt traditur.j.c.ad audientiam.Et sic vult Rota,ꝙ literæ vnionis dicūtur propriè literæ ad beneficia. & quòd in hoc equiparantur contentiosis.Idem etiam Rot.de excess.præla.j.in nouis, dicens talem vnionem posse annullari:sed non ipso iure inualidā. Et propter authoritatem Rotę ista opinio prealleret.licet posset refricari in dubium illud,quod dicunt,videlicet istas literas non esse beneficiales:quia profecto per actum vnionis,acquiritur nouum ius in beneficio,& de isto passu nihil tangit Petr. de Peru.in tractatu de vnione.¶ Circa gl.ij.No.tres cōclusiones pluribus di

4 ctis de nouo insertis.† Prima cōclusio.Appellatione beneficij venit præbenda,[a] largo sumpto vocabulo.Abb. hîc.Facit Cle.auditor.de resc.&.c.quāuis.lo.ij.de præb. in.vj.& in.c.quicunq;.de hære.e.li.No.Rota.de concess. præbē.viij.in nouis.per.c.tua.de ver.fi.& allegat Are.& Io.An.in.c.gratia.de rescr.in.vj.& adde tex.in.c.in nostra.q loquit de recepto in canonicū nōdū habēte præbēdā:& licet nōdū sit ecclesiasticū beneficiū assecut⁹. Et ideò dicit Rota de preb.xxv.decis.in nouis,ꝙ legatus habēs cōferre psonis idoneis obtinentibus dūtaxat vnū beneficiū:pōt cōferre habēti actū vnū,& habēti canonicatū sub expectatiōe p̄bēdæ:quia nō dicit beneficiat⁹.¶ Secūda cōclusio.In materia stricta , put in casu hui⁹ Decr. appellatiōe beneficij,nō venit p̄bēda.Abb.hîc post Inn. & alios.in.c.fi.de præb.vbi cōiter tenet,ꝙ p mādatū de prouidēdo in aliqua ecclesia,nō veniūt prębēdę.Et hinc est,ꝙ licet Eps posit dispēsare cū illegitimo sup beneficio simplici: nō tñ sup canonicatu & præb.Io. mo.in.c. j.de fi.presby.in.vj.Cuius opinionē seruat curiā secūdū Rotā de fi.presby.ij.in nouis.& de off.ord.iiij.in antiqs. & ibi dicūt,ꝙ simplex dispensatio Papę cū illegitimo,vt posit promoueri ad beneficia:nō habilitat ad canonicatus,nisi diceret ad quæcūq; beneficia.Et dicit Rota de fi. presb.j.in antiqs,ꝙ in simplici dispēsatiōe,nō veniūt beneficia cathedralia.Et dicit Rota de præb.ij.in antiqs.ꝙ licet Episcopus posit dispēsare cū illiterato in beneficio simplici:vt per Inn.in.c.cū in cūctis.in fi.de elec.& Host. in.c.ij.de insti.nō tñ in canonicatu:qa ibi requirit industria & cōsiliū.quæ verba no.ad multa.Est verū,ꝙ Old. cōsi.ccxv.pūcta breuia.iij.col.& Cal.de fil.presby.consi. j.& Bu.in.c.fi.ij.col.de fil.presby.& Do.in.d.c.j.iij.col. tenēt opi.Arc.in.d.c.j.ꝙ Episcopus posit cū illegitimo dispēsare ad canonicatū:p illū tex.p̄mittēte simpliciter, ꝙ dispēset in non curato:sed dato,ꝙ ista opinio esset verior:p hoc nō destruit dicta cōclusio: qa ista dicta,nō loquunt in materia stricta.Nā facultas dispensandi recipit largā interpretationē:vt dicet ad fi.hui⁹ cap.ver . limita iiij.¶ Fallit primò ista cōclusio:vbi in ecclesia,in qua scribitur,nō sunt alia beneficia:nisi præbēdę.qa ne gratia sit frustratoria,veniūt præbēdæ. Abb.hîc. & in.d.c.fi.post alios ibi.& Arc.in.c.alienatiōe.sup verbo beneficia. xij. q.ij.¶ Fallit.ij.nisi literæ dicāt de beneficio cōpetente: qa cōpetēs intelligit secūdū qualitatē psonæ.vnde si meretur canonicatū,poterit de eo ꝓuideri:licet in ecclesia sint alia bñficia,secūdū Arc.in.d.c.alienatiōes.& But.& Abb.post alios in.d.c.sic intelligēs tex.in.c.pro illorū.de p̄b.Qd aūt dicaf cōpetēs,stat arbitrio superioris.But. in c.cū dilect⁹.ij.co.ibi:si verò promisit.de iurepa. ¶ Fallit iij.vbi scribit in ecclesia collegiata nō cathedrali,in qua sunt præbēdæ:qa etiā si sint electiuæ,pōt ꝓuideri de eis. Rota de cōcess.præb.viij.in nouis.& de resc.lvj.not.ꝙ illi in antiquis.Pro quibus facit:qa cessant rōnes,quas p̄dicti cōsyderant:maximè Rot.de fil.presby.ij.in nouis. & tex.in.c.quāuis.lo.j.de præbē.in.vj.s.præeminātia & magnus honor,quēhabēt canonici ecclesię cathedralis.adeò ꝙ secūdū Do.illi p̄cedūt Abbates in ꝓcessionib⁹.qnimo dixit Cal.de præb.cōsi.xxxj.ꝙ quoties literæ faciūt mentionē de ecclesia cathedrali,veniūt canonicat⁹ ibi vacaturi,etiā si de eis nō dicaf. Et ita dicit tenere gl.& doc.in.d. c.fi.de præb. ꝓuidef cōtra p̄dicta.Sed fortè voluit Cald. hoc,ꝙ licet scribēdo simpliciter,nūquā bñficia ecclesiæ cathedralis.d.c.quāuis.tñ si notaf cathedralis,veniūt canonicatus in ea vacātes,nō semp:sed qñ in ea nō sunt alia beneficia;iuxta primā fallētiā:dixit etiā Rota præallegata.de cōcess.preb.viij.decis.in nouis.ꝙ impetrās beneficiū spectās ad collationē Episcopi in forma spāli pōt accepta re præbēdā in ecclesia cathedrali spectāte ad collationē Episcopi:qa secundū eos tex.in.d.c.quāuis.debet intelligi in terminis suis.s.qñ illa verba posita in.c.quāuis.vide-

[a] ¶ Præbenda. Ad de Car.in Cle.j.in prin.& Pe.de Pe. & in Cle.iij. q.ij. de causa posses.& propri.& Lud.in consi.ccxlvij.

licet de aliqua ecclesiarū ciuitatis,vel diœcesis.inferūtur in gratia:aliās nō.Allegāt Io.An.ibi:sed caue,qa Io.And. retractauit illā opi.in addi.Spe.in loco alle.extēso p. Do. in.d.c.quāuis.ij.col.ideò dic,vt ibi:videʒ.c.in nostra . corolla.xxxix.¶ Fallit.iiij.&vltimò in casu.c.tua.de ver.fig. qa secūdū Abb.ibi,licet ponat materiā ꝓiudicialē tertio: tñ,quia cōtinet causam honestā & fauorabilē Episcopi debitis onerati,includit oīa beneficia.& sic præbēdas:secus vbi illa indulgētia fieret tertio,per id qđ no.Io. Mo. in.c.fi ꝓpter.de resc.in.vj.facit etiā.d.c.tua.in verbo,hoc casu.Ad qđ vide Pet.de Anc.in.d.c.fi ꝓpter.ij.col.& ibi Do.in.j.col.volentē post Io.mo.& Arch.ꝙ illa indulgētia dicaf fauorabilis.¶ Tertia cōclusio.appellatiōe præbēdæ veniūt oīa beneficia.Egi.cōclu.ccxlvij.si expectās. &c.dicēs,ꝙ si expectās bñficiū cū cura,vel sine, acceptat parochiā vacātē:& executor ꝓuidet sibi de p̄bēda parochiæ,valet prouisio:quia appellatione præbēdæ pōt cōprehēdi omne bñficiū:qa p̄bet.Dixit tñ Gul.in Cle.si iusta.de præb.& Rota de resc.pe.in nouis.nō à prębēdo rectè præbēda vocaf:sed magis à pretio,cuius amore daf. ¶ Et intellige cōclusionē largè sumēdo.Nā ꝓprièdiffert præbēda à beneficio:vt latè p Arch.in.d.c. alienationes. vbi dicit,ꝙ præbēda est ius ꝑcipiēdi ꝓfectus in ecclesia p vnū tāquā de collegio.Ad quā diffinitionē vide q̄ ponit Car.in Cle.fi.x.q.cū duab⁹ seq.de præb.& qđ dixi ti.precedēti.cū.M.xv.col.& ibi dictis adde Rotā de cōsue.vj. in nouis.vbi inuenies de multiplici natura canonicatuū & præbēdarū.Et vide Car.in Cle.ij.vj.no.de iu.vbi ponit differētiā inter beneficiū & canonicatū:qa differunt, vt genus & ꝑcies.Et ibi etiā in.v.q.ponit,ꝙ appellatiōe canonicat⁹ venit etiā canonicat⁹ regularis,ꝓpter gl.ibi: in verbo,beneficijs.quā facit singularē. Et diffiintionem beneficij:ponit etiā Pe.de Anc.in regula.j.in.ij.col.de regu.iu.in.vj.& cōueniūt multa,q̄ ponit in repet.d.c.fi ꝓpter.xxviij.col.cū tribus sę. ¶ † Circa faciēdā mētionem de patrimonio cōclude secūdū Do.hîc,& in repe.in.xiij. col.ꝙ aliqn patrimoniū est assignatū in beneficiū:vt decæterò tale patrimoniū cēseat beneficiū ecclesiasticū:& tūc siue in forma gratiæ,siue iustitiæ semp de hoc est faciēda mentio:qa ex quo est beneficiū ecclesiasticū de tali est faciēda mētio:vt hîc.Et ꝙ ita posit assignari in beneficio no.Io.An.in.c.fi paup.sup gl.ij.de hær.in.vj.per.c. tua nos.de simo.Aliqn patrimoniū nō est effectū beneficiū:& si impetrat in forma gratiæ,planū est,ꝙ non tenef facere mētionē:qa in hac materia iura pōderāt beneficiū ecclesiasticū.Aliqn fuit expresè ordinat⁹ ad titulū sui patrimonij.& tūc credit,ꝙ etiam in literis gratiosis de illo debet facere mētionē:qa cessat causa,quare fit ista cōcessio.Tacuit eñ tale quo expresso.&c.Obstat decisio Rotæ.de præb.xj.decis.in antiquioribus: quæ vult,ꝙ de titulo non ecclesiastico,non est necessaria mētio. Rndet hîc Do.ꝙ Rota loquit in gratiosis,nō in literis de iustitia.Et sic videf Do.reuocare,quod ꝓximè dixi , & velle quòd imò in gratiosis nō fit vnquā necessaria mētio patrimonij,etiā si ad ipsum est intitulatus. ¶ Subdit Io.And.hîc, quē oēs sequunt,ꝙ talis taciturnitas patrimonij nō vitiat literas in vim dilatoriæ:qa cū iura nō arctēt ad expressionē huius qualitatis,vt hîc patet:ꝙ nulla fuit subreptio.& ideò literæ valebūt.Et rō pōt esse:qa istæ literæ de iustitia videntur,vt plurimū seq natūrā cōtentiosarū : vt dixi in prin.sed taciturnitas perēptoriæ in cōtentiosis non vitiat eas quo ad ꝓcessum.c.j.de lit.cōtest.in.vj. Modò sic est,ꝙ talis taciturnitas est perēptoria:quia in forma pauperū nō ꝓuideret Papa diuiti:ergo ꝓcedit dictū Io.An. Hoc intelligit verū Do.in literis directis cōtra ordinatorē:quia veniūt executiuè ad iuris debitū & obligationē cōtractā cū ipso ordinātē.& sic sunt similes cōtentiosis. Sed si diriguntur cōtra nō obligatū,videnf annecti ad naturā gratiosarū.& ideò putat quòd talis taciturnitas po-

a ¶ Restitutionem. Adde. d. Soci. cõsi. xxxij. incipiẽ. Ex his, quæ superius. ver. circa secundã q. circa prin. in prima parte. char. lxiij. vbi dicit, etiã ꝙ de bonis ecclesiæ, illud est clericorũ dũtaxat, qđ probabili ratione consumiť: & quatenus necessitas vrget. Allegat Apostolũ dicẽtẽ: victu & tegumento his contenti simus.

b ¶ Si cleric⁹. Adde tu, quòd istud idẽ tenet Bal. in. l. j. in prin. C. de his qui. vt indi. Bald. in. l. Nesennius. ff. de excus. tu. & in. l. fi. vbi Angel. C. vbi pup. educa. Et sic contra. d. Abb. in d. c. j. de celeb. misſ. vnde respondẽdo ei inquãtum adducit ꝓ sua opi. text. in. c. Diaconi. xciij. dist. & c. ij. de prẹbẽ. qa licet ille tex. probet, ꝙ debetur reditus, vt viuat, nõ debet intelligi ita simpliciter: sed vt viuat secundũ cultũ Dei. Et pro ista opi. videť esse text. in. c. cleric⁹ victũ. xcj. di. Et hoc videtur esse verũ: maximè in clericis, qui non dicũt officiũ suũ, vt voluptatibus vacent. Et ideò isto casu teneo, ꝙ teneãtur ad restitutionẽ fructuũ. & hoc modo limitabis Car. & Do. Abb. in. d. c. j. de cele. misſ. qui conať destruere opi. Cal. & hæc est mea noua opinio.

terit opponi in vim dilatoriæ tãquã literæ sint ipso iure nullæ. ¶ Sed aduerte: qa inter dicta do. hîc ĩ lectura, & ea q dicit in regula videnť esse repugãtia. Nã vt vides, vult in lectura, ꝙ dicta decisio Rotæ volẽs nõ esse necessariã mentionẽ redituũ nõ ecclesiasticorũ, habeat locũ in gratiosis. Modò vult in repetitiõe, ꝙ si habẽs literas iustitiæ ad tertiũ, id est nõ ordinatorẽ: tacuit de patrimonio, literæ nõ valeãt. qa secũdũ eũ æ qparanť gratiosis. ergo vult, ꝙ in gratiosis fiat mẽtio patrimonij, qđ est cõtra primũ dictũ. Posset intelligi primũ dictum in gratiosis merè, & nõ habẽtib⁹ verba iustitiæ: puta cũ secũdũ. &c. & qa illis nõ est verisimile, ꝙ Princeps retrahereť ꝓpter reditus nõ ecclesiasticos, cũ pauptas nõ dederit eis causam. Sed illę, quæ diriguntť tertio in forma iustitiæ inquãtũ diriguntť ad nõ obligatũ bene sapiũt naturã gratiosarũ. Sed inquãtũ fundanť sup iustitia sunt de iustitia, de qua ĩ. c. cũ secũdũ. Et ideò in ista duplici qualitate & mistura denoĩanť ab eo, ad qđ principali⁹ tẽdũt. s. à iustitia, nõ ab eo, qđ secũdariò sapiũt. s. à gratia, quã sapiunt respectu mãdatarij & consequẽter vitiantur taciturnitate patrimonij, sicut aliæ merè de iustitia. Facit. l. nec causam. cũ si. ff. si cer. pe. Et hoc modo saluabiť vtrũq; dictũ Do. ¶ An aũt sit verũ, ꝙ proposita ista exceptiõe perẽptoria cõtra literas de iustitia, repellať impetrãs: putat Do. ꝙ sic: quia obligatio erat extincta ex quo ordinauit ad titulũ patrimonij. vñ de literæ effectualiter non valebũt. Et istud fortè voluit tex. in verbo, cõmodũ reportare nõ debet. q. d. effectualiter ꝓposita exceptiõe perẽptoria. Et idẽ dicit, si fuit simpliciter ordinatus tenendo cõem opinionẽ: de qua in. c. si pauper. de præb. in. vj. quòd tacitè videť quis ordinari ad patrimoniũ, quod habet, etiã si nõ dicať, secũdũ Do. hîc. Et ista teneas omisso multiloqo An. Si. hîc, q fortè illud
6 mutasset, si vidisset Do. in dictis locis. ¶ † Quando clericus licita cõsciẽtia viuit de beneficio, licet habeat patrimoniũ: vide plenè Abb. in disp. Titi⁹. de qua facit mẽtionẽ hîc. Sed An. Si. in. c. intantũ. de simonia. Et hæc inducit cõtra cõem, & pro cõi, de verbo ad verbũ dictã disputationẽ Abb. subdẽs tãdẽ vidisse. & post dictã disputationẽ, qua nõ obstãte, tenet cõtra cõem p aliqua, qb⁹ rñdeť vnico verbo: ꝙ ꝓcedũt iuxta illud secũdũ tẽpus, de quo loquiť Abb. in dictis locis. ¶ Et cõsydera vtrũ sit verosimile, ꝙ An. Si. cõponẽdo illa motiua nõdũ vidisset Abb. sed solũ eis cõpositis: vt ipse dicit attento, ꝙ eodẽ ordine & stilo trãscribit. cũ quib⁹ loquiť Abb. Ex quo infero, ꝙ tẽpore hui⁹ viri, nõ erat tã difficile cõmittere multa furta de dictis aliorũ: sicut hodie multiplicatis impressionibus. ¶ Et vltra istos adde Inn. in. c. qm̃. in fi. ne Prælati vices suas. vbi dicit, ꝙ de iure est, ꝙ siue clericus sit diues, siue paup, qui altari seruit: licitè viuit de altari. Rñdet ad c. clericos. hîc allegatũ in gl. ꝙ nõ loquitur de clericis seruientibus ecclesijs: sed alijs abundantibus clericis, q volebãt viuere de bonis ecclesiarũ: in qbus nõ deseruiebãt, Et idẽ tenet Arc. latè in. c. illi, q. xij. q. ij. & Abb. in. c. Episcopus. de prẹb. reassumẽs dictã disputationẽ, ꝓut hîc. Et beat⁹ Tho. ij. ij. q. clxxxv. art. vij. firmãs, ꝙ Episcop⁹ põt de ꝓprijs bonis ad libitũ disponere viuẽdo de bonis: & taciturnitas possessiõis illicitę vitiet impetrationẽ beneficij ecclesiæ. Et ꝓbat etiã, ꝙ bona ecclesiarũ nõ sunt oĩa distribuẽda inter pauperes: sed etiam in alios laudabiles vsus. Et ideò si de eo, quod vsui Episcopi, vel alicui⁹ clerici est deputatũ, statuit aliquis sibi subtrahere: & cõsanguineis, vel alijs dare, nõ peccat: dũmodo illud faciat moderatè. i. vt nõ indigeãt: nõ aũt vt ditiores fiãt. Et inducit Ambrosiũ in li. de off. & alia de quibus p eũ. ¶ Et ad hoc, ꝙ liceat clerico de reditibus ecclesiæ iuuare propinquos inopes, vide tex. gl. Arc. & Do. in. c. omnino. xxxj. dist. & tex. in. c. iij. j. de arb. & ibi Abb. in. ij. nota. & Ana. in. c. qualiter. lo. ij. in prin. in. xiij. col. ibi: itẽ Prælatus. de accu. & Bu. in. c. cũ haberet. vlt. col. per illũ tex. de eo, qui dux, in matri. quam polluit. &c. Abb. in. c. coniugatus. ad fi. de conuer. cõiug. & in. c. cõstitut⁹. in. iij. col. de reli. do. & Archi. in. c. nõ liceat. xij. q. ij. cum multis alijs. ¶ Et scias, ꝙ si clericus consumit reditus beneficij voluptuosè, teneť ad
a eorũ restitutionẽ[a], quasi fur: cũ distrahat rẽ ad vsum non ꝓpriũ: sed alienũ ab ipsa re. Latè Archi. in. c. j. sup verbo, permittiť. xlij. di. per illũ tex. & alia plura. Et sequitur ibi Do. colligẽs etiã ex quodã dicto Raymũdi: de quo ibi p
7 Arc. † ꝙ si clericus[b] percipit fructus beneficij, & nõ dicit
b officiũ ex sua negligẽtia: teneť ad restitutionẽ fructuum. Pro quo facit optimè secundũ Do. ibi, tex. in. c. si canonici. § sciturí. de off. or. in. vj. vbi cessantes à diuinis officijs sine causa iusta, teneť ad restitutionẽ fructuũ. Et ibi idẽ repetit Do. in prin. allegãs etiã Cal. in. c. j. de cele. misſ. quẽ etiã ipse allegat & sequiť in. c. fi. in prin. de rescr. in. vj. per illũ tex. Et idẽ sentit Alb. de placẽtia in tractatu de horis canonicis. q. v. in fi. ¶ Sed cõtrariũ firmat Abb. post Car. in. c. j. ante fi. de celeb. misſ. bonis rationibus, quas per te videre poteris. Sed nõ rñdent ad. d. § sciturí. Nisi dicas, ꝙ illa pœna fuit introducta specialiter in odiũ iniustæ cessationis. Nã possibile est, ꝙ illi priuatè dicãt horas: & sic non sint digni priuari fructibus rõne simplicis cessationis. Sed qa illa cessatio dehonestabat deuotionẽ cult⁹ diuini: meritò in pœnã hui⁹ qualitatis alterãtis cessationem, imponiť dicta priuatio fructuũ. ¶ Et de hac negligentia circa horas canonicas: vide etiã p Nic. de Ausino, in addit. summæ Pisanæ, in verbo clericus. lo. j. in. § fi. & per Arc. Florẽ. in. ij. parte suæ summæ. c. de accidia. versic. de negligẽtia circa horas. & in. iij. parte suæ summæ in rub. de clericis secularibus. ti. viij. c. iij. super rubricella de fructibus beneficiorũ.. Facit etiã pro cõi, quod habuim⁹. s̃. e. c. cũ adeò. ad fi. tractãdo, quòd in ecclesia maximè onerata debitis, præferť clericus diues pauperi. iuxta gl. in. c. cõstitutis. de ap. & alia de quib⁹ ibi dixi. ¶ Circa tex. hîc, in verbo, nisi de vicaria, &c. latissimè insistunt hîc Cal. & Do. & Maria. in saluãdo mentẽ istorũ verborũ: quæ prima facie innuũt, ꝙ valeãt literæ pauperũ, si faciãt mẽtionẽ de vicaria perpetua: quod videtur absurdũ attẽta natura ipsarũ, quæ præsupponũt paupertatem impetrãtis. Et licet isti accuratè insistant: vt in voce retuli: tamen in effectu vult Do. ꝙ hoc nõ arguať à cõtrario: ne sequatur dictũ absurdũ: iuxta gl. de fo. cõpe. c. significasti. cũ cõcor. quas ibi posui. Sed profectò, nisi ita arguatur: ista verba nihil operanť. Nec dicas, quòd rõne dicti absurdi, debeat cessare hoc argumẽtũ: quia imò procedit, qñ aliâs verba nihil operanť. l. nulla. in fi. C. de Epi. & cle. & ibi gl. iuncta auť. Diaconissa. ibi posita. de quo facit festum ibi Fulg. & Lu. in. l. si cũ dotẽ. in prin. ff. sol. ma. cũ concor. quas dixi in. d. c. significasti. post Alex. in auť. ex testõ. in prin. C. de collat. Et ideò magis placet vltima consyderatio, quam facit hîc Maria. in repeti. xxxiiij. consyderando duos casus. Primus, quãdo facta est talis mẽtio per quã Papa certã habet sciẽtiã, ꝙ illa vicaria, vel aliud beneficiũ non est sufficiẽs impetrãti. fortè expressis prouẽtibus: & tunc literæ valẽt; quia Papa illa cõcessit, putãs istum nõ habere, vnde cõmodè viuat. Et sic dictio nisi, stat propriè. & arguiť sic à cõtrario. Valet ergo, si fit mẽtio, ꝙ nõ habet sufficiẽs beneficium; valẽt literæ de iustitia. Secundus casus, quãdo fit talis mẽtio, per quã apparet, ꝙ beneficiũ est sufficiens: & tunc debemus dicere alterũ de duob⁹: vel quòd Papa nõ habuit illud ꝓ sufficiẽti: vel ꝙ tales literę trãseũt in forma gratiæ. ar. l. vbi ita donatur. ff. de do. causa mor. Et sic etiã hoc casu dictio nisi, stat propriè. & sumiť arg. à cõtrario respectu validitatis. i. Ergo si fit mentio, valẽt istæ, & erũt de gratia. Et istũ sensum approbat hîc Imol. dicẽs post Cal. ꝙ verbũ huiusmodi facit regulã de literis beneficialibus nõ in specie, sed in genere. Et ista perpetuò no. quia sunt quotidiana, secundũ Marianũ. ¶ Extra glo. posuit hîc Host. quædã notãda verba, super quibus insistunt

sistunt Io. And. But. Imo. & Do. hîc & Abb. s̃. e. c. ad aures. & licet neq; ibi: neq; hîc. Et de istis dictis tãgit An. Si. tamẽ, quia quotidianæ sunt, reduco ad quatuor quæstiões. ¶ Prima erit, vtrũ in dispẽsationibus debeant exprimi qualitates priorum beneficiorũ. & de ista fuit dictum in. d. c. ad aures. ¶ Secũda qõ, qualis mẽtio debeat fieri de prẹstimonijs. ¶ Tertia, vtrũ in dispensationibus possit argui à fortiori. ¶ Quarta & vltima, vtrũ sit faciẽda mẽtio in literis de beneficio prius malè obtẽto. ¶ Circa secundã cõiter diciť, ꝙ si præstimoniũ habeť in stipẽdium, nõ est opus de eo facere mẽtionẽ: secus si habeť in titulũ secundũ prædictos hîc. Quib⁹ adde Do. post Lap. in. c. si motu ꝓprio. ij. col. de præb. in. vj. & Do. post Io. An. in. c. nõ põt. in prin. de præb. in. vj. & Car. in Cle. ij. ix. q. de of. or. Et ibi subdit in. x. q. ꝙ de hospitali nõ solito cõferri in titulum, non est opus facere mẽtionẽ. & subdit in. q. xj. ꝙ de præstimonijs nõ est necessaria mẽtio: nisi dentur tanquã emolumẽtum surgens ex titulo beneficij. & dicit Car. in Cle. ij. § si verò. in prima opp. de vita & ho. cle. ꝙ de victualibus, quæ præstat ordinãs ordinato, nõ est opus facere mẽtionẽ. & remittit ad notata. j. e. c. ad audientiam. ¶ Et super istis nota sex declaratiões. Prima ẹst, ꝙ sicut necesse est facere mentionem de beneficio virtute primarum literarũ: ita de pẽsione vigore earum obtẽta. Gof. Host. Imo. & Abb. j. e. c. ad audientiã. qa poterat impetrãs asseq bñficiũ p primas literas: ergo si eis renũtiauit, vt haberet annuã pẽsionẽ: videť stetisse p eũ quomin⁹ assequereť beneficiũ. Et sic perinde est, ac si fuisset assecutus. regula, cũ stat. li. vj. Et secũdũ hoc intellige tex. j. e. c. in nostra. dum probat à cõtrario, ꝙ de beneficio tẽporali nõ est necessaria mẽtio.

Secunda declaratio.

¶ In literis beneficialibus appellatiõe bñficij nõ cõprehẽdunť pẽsiões. Do. in. c. quãuis. el. j. in prin. de præb. in. vj. p illũ tex. p quẽ dicit, ꝙ verbũ bñficij in talib⁹ literis positũ cõprehẽdit bñficiũ ecclesiasticũ, qđ dat titulũ habẽs ius spirituale: non aũt illud, qđ cõsistit ĩ sola tpalitate. & seqť Ana. in. c. nõ satis. ij. co. de simo.

8 ## Tertia declaratio.

¶ † Pauper cleric⁹ impetrãs in forma cõi nõ teneť facere mẽtionẽ de pẽsione, quã habet à laico: posito, ꝙ sit sibi assignata in titulũ beneficij: qa ex quo nõ est beneficiũ, sed est talis pensio, q̃ moriť cũ persona, de tali non tenetur pauper clericus in forma cõi facere mentionẽ. posito quòd authoritate Episcopi sit instituta: secus si esset cõstituta loco beneficij: adeò quòd transferatur de persona in personã. quia impediret & annullaret gratiã pauperis: posito quòd non esset beneficiũ. & posito quòd non constitueretur ab ecclesia. Ita dicit Rota de resc. xxxiij. decis. in antiquis. & idẽ Rota de præb. xj. in antiquiorib⁹. dicẽtes, ꝙ talis pensio nõ est bñficium ecclesiasticum, præsertim ex quo post eius obitũ nõ est alteri conferenda. Et ita dicũt pluries fuisse obtentum. Subdunt tñ, ꝙ Arc. tenet contrarium. j. q. ij. clericos. ¶ Sed per distinctionẽ Ioã. And. hîc patet, ꝙ opinio palatij est verior, secundũ eos. Sed Do. hîc ad fi. referens secundã decisionẽ, intelligit eã in literis gratiosis, sed in literis iustitiæ Papa intendit solùm subuenire paupertati clerici. vnde ex quo habet vnde viuat, satis est prouisum paupertati: sicut si est sibi assignatum patrimonium pro titulo. Vnde cessat ratio: quare gratia in forma pauperum est introducta. idẽ si expressisset se habere patrimonium, vel nullo modo habuisset literas vel saltẽ non in forma pauperum: idem si expressisset de tali præstimonio secundum eum. Et istud fortè verius: quamuis Rota in dictis locis loquatur expressè in literis iustitiæ.

Quarta declaratio.

¶ Vbi diciť, vel aliud quodcũque beneficium: comprehẽditur præstimonium & pensio. gl. in Cle. ij. in verbo, quodcunq;. de vita & ho. cle. Si autẽ nõ esset illa dictio vniuersalis; vide. d. Abb. consi. cxlij. Illud de iure quæritur. vbi etiam consuluit, quòd expectanti beneficium, non debetur prẹstimonium; quoniam maximè de communi vsu loquendi ista differunt.

Quinta declaratio.

¶ Habẽs plura p̃stimonia, debet de singulis mẽtionẹ facere, sicut de pluribus bẹneficijs: nisi plura habeanť ab eadẽ ecclesia: quia magis sunt cẽsenda vnũ, quàm plura. Ol. conclu. cxl. in ecclesia. &c. ar. l. si gemina. ff. arbi. fur. cæsa. & magis est commodũ, siue stipẽdium canonico deputatum. Et cum istis secundũ consuetudinẽ multitudo nõ sit canonibus inimica: nõ est in eis eadẽ ratio, quæ in beneficijs, secundũ eũ. Et subdit, ꝙ cõiter non cõferuntur, nisi beneficio in ecclesia à quo conferuntur: & nullum requirunt seruitium personale: nec residentiã. imò fructus eorum dantur absentibus, acsi in eis personaliter residerent.

Sexta & vltima declara.

¶ In illis casibus, in qbus debet fieri mẽtio de præstimonio, vel patrimonio: fortè nõ debet exprimi valor eorum: quia de iure cõi de valore redituum, quos quis habet: non est necessaria mentio. gl. in Cle. j. de præb. dixi. s̃. e. c. ad aures. in prima conclusione. Non obstat stilus curiæ secundũ quẽ per cõstitutionem Vrbani & successorũ debet fieri mẽtio valoris: vt ibi dixi: quia loqtur de valore beneficiorũ. Et ideò talis constitutio à iure exorbitãs, non videtur extendenda extra casum suum: quia casus omis-
a sus remanet in dispositione iuris[a]. l. cõmodissimè. ff. de li. & post. cum si. Tamen hoc nõ affirmo: tum, quia non reperio tactum. Tum, quia videť eadẽ ratio in istis: scilicet vt Papa reddať magis informatus de reditibus supplicantis. & ideò videť posse fieri extẽsio propter omnimodã rationẽ: vt per gl. in. c. j. in ver. italiæ. de tẽp. or. in. vj. & ideo cogitabis. Reliqua de pensionibus dicentur. j. e. c. ad audiẽtiam. ¶ Circa. iij. q. videlicet de extensione dispensationis: nota regulã cum sex limitationib⁹ nouo stilo ordinatis. Ex quibus ordinabis tuas lecturas, in. c. quia intantum. de præb. ¶ Regula est, ꝙ in dispẽsationibus non fit extensio, etiã ad casum minorem & habẽtem in se maiorem rationẽ, quàm habeat casus concessus. Ita singulariter dixit Host. hîc quẽ sequuntur prẹdicti & Abb. in. d. c. ad aures. & Nico. Mil. in verbo, dispẽsatio. ad fi. Ratio est: quia dispensatio censeť odiosa. c. j. in fi. de fi. presby. in. vj. ¶ Vnde dicit gl. in. c. ordinarij. in verbo, dispẽsationem. de offi. ord. in vj. ꝙ ista est vn⁹ casus, in quo beneficium Principis strictè interpretať, etiam si neminem lædat: nisi ius cõe. Et ideò dixit Io. An. in regula, quæ à iure. in Mercu. ꝙ licet Episcopus dispenset cum monacho ad curatum: non tamen dicitur dispẽsare cum eo ad beneficiũ simpliciter. ¶ Similiter dicit Ana. post Abb. in. c. ij. iij. col. de clericis pugnantibus in duello. quòd si dispẽsať super beneficio, intelligitur de simplici. Intellige, nisi dispẽsatio dicat ad quæcunq; beneficia. Io. An. in Spe. super rub. de fil. presb. &
9 Rota eo. ti. ij. in antiquis. & † Nic. Mil. vbi. s̃. § iij. ¶ Similiter dicunt Ioan. An. But. & Abb. & Imo. post Egi. in. c. de multa. de præb. ꝙ dispẽsatus ad duo incõpassibilia, non intelligiť dispẽsatus in eadẽ ecclesia: vt fiat stricta interpretatio. ¶ Similiter gl. in. c. literas. in verbo ordinarijs. de filijs presby. ꝙ dispẽsatio super ordinibus, intelligitur de minoribus. bonus tex. in. c. fi. de transla. Præla. vbi dispẽsatio, vt quis non possit transire ad Archiepiscopatum, non extẽdiť ad episcopatũ: tñ ibi nõ est ea. ratio in Episcopatu: imò minor: vt exprimit text. Et adde Pe. de Anc. cõsi. mihi. xvj. domin⁹ noster. ad fi. vbi sequitur hoc dictũ Host. Et dicit Do. in. c. quãuis. § j. ij. col. de præb. in. vj. ꝙ in istis literis beneficialibus cessat argumentum à patri: & à minori ad maius. per no. hîc. & in. c. cui de nõ,

a ¶ Iuris. Adde do. Sozi. consi. ix. in. ci. prosequẽdo ordinem. vers. tertiò probatur. cũ ver. seq. in prima parte. char. ix.

de præb. in. vj. Et dixit Fed. cõsi. xiiij. monachus Perusin⁹. ꝙ indulgentia data à canone Prælatis regularibus de absoluẽdis subditis excõicatis in casu. c. si qs suadẽte. xvij. q. iiij. de qua in. c. cũ illorum. de sen. excõ. nõ habet locũ in casibus similibus: per no. hic. Et caue, quia istud nõ destruit ꝓpter quartã limitationẽ, de qua j. quia illa loquitur de verbis interpretandis: sed Fed. loquit de verbis extendẽdis ad aliũ casum, qđ nõ licet. Et hîc videt, ꝙ dispẽsatus vt posit ꝓmoueri ad dignitatẽ maioré, nõ videtur dispẽsatus ad minorẽ: licet contrarium dicat ibi in. c. ex parte. el. iij. in prin. de deci. ¶ Limita primò, nisi casus dispensatus habeat rõnẽ expressam: quia vbi erit eadem ratio, non est extẽsio. Abb. in. c. at si clerici. §. de adul. v. co. ibi: & aduerte. de iudicijs. ꝓpter gl. in. d. c. j. in verbo, Italię, qđ verbũ multũ importat. Sed nõ credo esse verũ: quia si nõ est extẽsio à maioritate rõnis: multo minus ab idẽtitate. Nec sequit: est eadem ratio: ergo non est extensio: vt latius per doc. in. c. j. & ꝑ Imo. in Cle. j. de ele. ¶ Limita secũdò: dũmodò agatur de dispẽsatione multũ odiosa: secus si esset dispensatio nõ multũ odiosa: sed potiꝰ gratiosa. Abb. in. d. §. de adul. s. e. c. ad aures. in fi. ita intelligẽs. c. per venerabilẽ. post prin. ibi videret. qui fi. sint leg. Et ita dicit sentire Io. An. in addi. Spe. de legato. §. fi. ver. quid si dispensatũ. in additione, hoc intellige. ¶ Nã dicit ibi Io. An. ꝙ q opponeret cõtra dictũ Host. hîc de tex. in. d. ca. per venerabilẽ. ita posset opponere de regula, cui licet. li. vj. Sed Host. voluit dare casum exceptũ à regula. dispensationes, quę fiunt contra ius: quasi dicat, quòd in. c. per venerabilẽ. nõ agitur de dispẽsatione, quæ fiat contra ius. Et quòd dispensatio dicatur odiosa, & legitimatio fauorabilis: vide Do. post Lap. in. c. j. §. j. pe. co. de fil. presby. in. vj. & Pe. de Anch. consil. mihi ccccxix. circa primũ quæsitũ fuit satis expediẽs. ¶ Cõsydera duo. Primò, ꝙ dispensatio contra ius, cõmuniter offendit solùm ius cõmune, faciẽdo de inhabili habilẽ. Sed legitimatio offendit ius commune. & plerunq; ius tertij, qui succesisset non data legitimatione. ergo legitimatio videtur odiosior, quàm simplex dispensatio. ¶ Secũdò consydera, ꝙ tex. in. d. c. per venerabilẽ. secũdũ opi. multorũ continet allegationẽ partis: quia non est verũ, ꝙ legitimatus ad spiritualia sit legitimatus ad tẽporalia, secundũ opinionẽ multorum: quam latè prosequitur Nic. de vbaldis. de suc. ab intest. fo. xvj. ver. secundã partẽ primi art. tñ quia cõiter doc. in. d. per venerabilẽ. tenẽt, ꝙ non sit allegatio partis: ideò trãseundũ est cũ verbis Io. An. in. d. ver. quid si dispensatũ. In quo põt etiam consyderari, ꝙ dispẽsatio propriè sumpta, differt à legitimatiõe: vt ꝑ Pau. de Ca. Alex. in. l. pactũ qđ dotali. C. de col. & But. in. d. c. per venerabilẽ. ix. col. & Ant. de Rosel. in tract. legitimatiõis. fo. xxxix. ver. vlterius est videndum, quid de legibus. & Alex. consi. mihi. dxiiij. iuxta ea, quę aliàs cõsulẽdo scripsi. &c. & Benedictũ de Perusio cõ fi. clvij. fuit dispensatum per Papã Martinũ. Dũ dicunt, ꝙ quis nõ põt esse pro parte legitimat⁹ & pro parte nõ: sed bene põt cũ illegitimo dispẽsari quo ad aliquẽ effectũ remouẽdo defectũ nataliũ. & dicetur dispensatio, sed non legitimatio. Et dicit Benedictus de Perusio latè cõsi. j. ꝙ si est dispensatũ, vt filius monialis posit succedere matri ex testõ: nõ sequit, ꝙ mater posit succedere ei iuxta l. nã & si parẽtibus. ff. de inof. test. quia cũ sit dispẽsatio odiosa, restringit: nec arguit à correlatiuis, ꝓpter odiosiorẽ qualitatẽ matris. ¶ Adde etiã pro ista limitatione tex. in. c, ex parte. el. iij. de decimis. vbi priuilegiũ fauorabile de decimis extenditur ad noualia. Tamen vt dicit do. Abb. in. ij. no. illa nõ est extensio, sed potius restrictio ad propriũ significatũ. Dicit autẽ causa fauorabilis in dispensatione, quãdo vertit fauor public⁹, vel fauor religionis. sicut etiã in materia exorbitãti, sit extẽsio legis in istis duobus casib⁹: vt de primo no. Bar. in. l. ij. §. exercit⁹. per illum tex. ff. de infa. & Bar. in. l. si cõstante. in conclu. vij. q. primæ partis. ff. fo. ma. De secũdo gl. in. l. illud. & in. l. fi. C. de sac. sanc. ecc. ¶ Et idẽ si fauore animarũ, per id quod no. Io. An. & alij in. c. ex tenore. qui fi. sint leg. cũ concor. Nõ tamẽ est inferendũ, ꝙ in oibus casibus, in quibus aliàs extendit lex, extẽdat dispẽsatio nõ inserta in iure. Patet ex. c. quod dilectio. de consang. & affi. vbi quãuis agat fauore matrimonij, fit tamen in dispensatione stricta interpretatio, & non larga, secundũ quendam doctorem alibi. ¶ Sed consydera, ꝙ fortè hoc non probatur ibi: vt dicetur paulò post: tamẽ istud dictũ iuuari põt ex eo, quod dicetur j. in. v. limitatione. ¶ Hãc secundã limitationẽ declara notabiliter, vt procedat in dispensatione facta super lege ab eo qui potest legẽ tollere: quia cum dicatur quædam lex priuata meritò extenditur attẽta potestate dispensantis, & materia subiecta. Videt enim quasi cõcedere legẽ priuatã, & consequẽter aptã recipere extẽsionẽ, sicut lex sua cõis. iuxta. l. nõ possunt. ff. de le. licet nõ oĩmodã extensionẽ propter eius naturalem odiositatẽ. ¶ Sed si dispẽsatio sit ab inferiore, qui ex permissione legis vel hominis, posset dispensare cõtra legẽ cui aliàs ipse subest: tunc talis dispensatio etiam in materia fauorabili, nõ videt posse extẽdi. Ita singulariter scribit alibi quidã modernus magnæ authoritatis. per text. in. d. c. ꝙ dilectio. vbi dispensatio in materia fauorabili facta per legatum de latere strictè interpretatur. ¶ Optimè facit vltra ipsum decisio Inn. in. c. dudum. el. ij. ad fi. ibi: itẽ si Papa mandat. & est additio in quibusdam libris j. de elec. de quo dicto fiet mẽtio j. in. iiij. limitatione. ver. iiij. casus. ¶ Consydera in hoc diligẽter duo. Primò, ꝙ tex. in. d. c. ꝙ dilectio. nõ fundat se ex eo, quia dispensatio sit strictè interpretãda: sed ne induceret nouitas inductiua dissentiõis & scãdali: vt apertè exprimit ibi tex. in fi. Et ideò dicunt ibi omnes doc. quòd si non fuisset illa consuetudo, dispensatio legati operabitur etiã in cõiuncto citra sextũ gradũ, qñ alius destitisset in. vj. vel in vij. per. c. fi. de consan. & affi. Vnde per illũ tex. videtur restringenda ista limitatio: videlicet, nisi lata interpretatio gratiosæ dispensationis, esset inductiua scãdali: quia tunc omittitur illa interpretatio. Et corroborari posset ex multis. quæ adduxi in simili de effectibus scandali, in. c. cum in scandalo. de præsc. Sed vbi non subest scandalũ, & materia subiecta inducit latã interpretationẽ dispensationis: non crederẽ esse differentiã inter dispensationẽ Principis & inferioris quo ad vim cõprehensiuã & extensiuã ipsius dispẽsationis: licet quo ad potestatẽ dispensandi differant respectu causæ inductiuæ dispensationis: vt per Inn. in. c. dudum. ¶ Cõsydera secũdò: Quòd in casu. d. c. quod dilectio. non fuisset facta illa declaratio, si nõ repugnasset cõsuetudo. Nã disputatio quæ fit ibi super materia dispensationis, nõ est super hoc: vtrum. s. ipsa dispensatio extenderetur. Sed est de directò super potestate dispensantis: quo casu vt dicetur in. iiij. limitatione, ipsa facultas dispensandi est latè interpretanda. Vnde propriè in illis terminis dixit Cal. de consan. & affi. conclusio. j. ꝙ legatus habens potestatem dispensandi cum coniunctis in tertio gradu, potest dispensare cum eo, q sit coniunctus ex vtraq; linea: tũ quia facultas dispẽsandi nõ est odiosa: tum, quia illud vinculum erat vnicum: & non sunt duę consanguinitates, sed vna. Et ideò licet aliàs dispensatio debeat strictè interpretari: tamen verba in dispensatione apposita non amittunt propriũ significatum verborũ, secundũ eũ. Præterea, ꝙ in casu. d. c. ꝙ dilectio. fiat interpretatio cõtra naturã verborũ rõne scãdali, facit extrauagans Cle. sexti, nuper proposito coram nobis. &c. declarans, ꝙ valeat dispensatio in qua dicitur, ꝙ impetrãtes distabãt quarto gradu: licet vnus distaret quarto, & alius tertio: quia ex taciturnitate tertij gradus, non debet dici gratia subreptitia: & damnatur opi. contraria & fundatur istud extrauagans super tex. in. d. c. ꝙ dilectio. & in. c. fi. e. tit. cum ibi no. vt etiam per Cald. in. d. cõclu. Et ad intellectum. d. c. ꝙ dilectio. vide etiam quod dicam j. in fi. huius art. de dispensatione. ¶ Vltimò in hac secunda limitatione consydera, ꝙ aut dispensatio præiudicat tertio: & tunc indubitãter restringitur. Aut solùm vulnerat ius commune: & tunc videtur imꝑtare ista limitatio Abbatis, quòd aut materia est gratiosa: & fiat extensio. Aut odiosa: & nõ fiat. Sed pro certo videtur semper, ꝙ in isto secũdo casu, aut erit gratiosa semper: aut odiosa semper, attento vnico effectu, quem operatur: videlicet vulneratiõe iuris cõmunis. Et est verũ, ꝙ aliquando ius cõmune posset strictius loqui vno casu, quàm alio: sed tamẽ attẽta regula. c. j. in fi. de fi. presb. in. vj. videtur odiositas dispẽsatiõis fundata solũ in hoc: videlicet, quia inducit exorbitantiam à iure cõmuni. Quapropter nõ video casum, in quo posit dici gratiosa. Non obstat. d. c. per venerabilẽ. quia aut defectus natalij tollitur pro parte: & tunc est dispẽsatio & restringitur: vt dicunt doc. in consiliis prælegatis. Aut defect⁹ natalium tollitur per viam propriæ legitimationis, adeò ꝙ appareat Principem velle abolere maculam natalium penitus: & tunc ista nõ est dispẽsatio, sed legitimatio: quæ regulariter fauore prolis, latè interpretatur. Non attento secũdario, præiudicio aliorũ:

iuxta

iuxta gl. & Bar. in. l. quæ exceptionẽ. ff. de condi. inde. cum cõcor. Et ideò non mirum, si legitimatio loquẽs de spiritualibus operet in temporalibus: quia hoc non est vi interpretationis: neq; vi extensionis: sed propriæ virtutis & operationis inclusæ in ipsa legitimatione: præsupposito, quòd appareat Principẽ velle omnino legitimare. quod patebit ex procœmio: licet postea dicatur de spiritualibus. Secus vbi specialiter restringit se ad spiritualia: quia est dispensatio: & tunc non extẽderet. Et ista nota tanquã nouissima ad intellectũ huius limitationis & dicti. c. per venerabilem. tenendo, quòd illa non sit allegatio partis. Nã si illud teneres, non esset opus respõsiõe prædictæ: licet eã habeã pro verissima. Cogitabis quia nũc occurrit. ¶ Limita. iij. illud minus: quia tunc dispẽsatio super eo, quod est plus, comprehendit ipsum minus. Pet. de Anc. in Cle. vnica. xv. col. ibi: quintò opponitur. de cõcessione præbendę. Vnde si est cõcessum illegitimo, quòd posit habere episcopatũ: est etiã concessum, quòd posit presbyterari: quia sine sacerdotio non posset esse Episcopus. c. ex literis. de excessi. Præla. Bene facit qđ no. Io. An. in regula accessoriũ. in mercu. vbi dicit, quòd dispensatus, vt non teneatur disputare, est etiam dispensatus, vt non teneatur dare conclusiones bidello ex forma statuti. ¶ † Ad idem gl. j. ibi: per consequens in omnibus accessorijs. in. c. quia intãtum. de præb. de qua fecit festum Abbas ibi post alios adducens glo. in c. si quis in clerico. vj. q. j. Quæ dicit, quòd ex quo dispensatur cũ aliquo super pluralitate beneficiorũ, videtur etiã dispensatũ sup residentia. Et notat Arch. ibi: & gl. in. c. non potest. de præb. in. vj. non tñ est dispensatus à residentia vtriusq; vt per Car. in Cle. j. ad fi. prin. ibi: non quæro. de præb. ¶ Similiter dicit Abb. post alios. in. d. c. quia tantũ. ꝙ dispensatus vt posit promoueri ad curatum, videtur etiam dispensatus, vt non teneaꝫ ad obseruantiam. c. licet canon. de elec. in. vj. De quo vide latè Do. post Arc. & Io. An. in. c. cũ ex eo. §. fi. in. j. col. de elec. in. vj. Et ibi dicunt, ꝙ habens ætatẽ imperfectã quo ad sacerdotium: licet sit dispensatus ad curatum, nõ est dispensatus: vt posit ordinari ad sacerdotium: quia dispẽsatio cum sit stricti iuris, tãtum operatur, quantũ exprimit. Tñ operatur, vt dixi, euitationem pœnæ. c. licet canon. quia aliàs dispẽsatio esset eluſoria: vt ibi latius per eum. & ponit aliquid etiã Nic. Mil. in reperto. fo. xlj. ante fi. Et istam limitationem ponit etiam But. in. c. cum in cunctis. vij. col. de elec. ibi: non obstat, ꝙ dispensatio. & Nic. Mil. d. fo. xlj. iij. col. & fo. xliiij. ad fi. Hanc limitationem intellige, dummodò illud consecutiuum accessorium, ad quod extẽditur dispensatio, sit tale, sine quo ipsa dispensatio stare nõ possit: vt in dictis exemplis. Secus si stare potest: quia tunc non trahitur ad consequentia separabilia secundum prædictos. Pro quibus facit. l. fi §. Lucius. ff. de condi. inde. vbi restitutio in integrũ concessa minori fauore ætatis super contractu rescindendo, non extẽditur ad accessorium. i. ad vsuras solutas. ¶ Ad idem quod not. Do. post Io. An. in. c. j. in fi. prin. de fil. presbyte. in. vj. & Old. cõsi. cc. pũcta breuia. in. iiij. col. ꝙ sit dispensatus ad curatum. Nec obst. licet ipsi non dicant. c. accepimus. de æta. & quali. quia non loquitur de curato: sed de simili, vt in simplici. Ad illum tex. respondet Io. An. in addi. Spe. super de iurepa. quem retuli in. c. cum venerabilis. ꝓpe fi. de exce. ¶ Ad idem quod no. gl. in verbo, annexi. in fi. in Cle. ij. de æta. & quali. & ibi Imo. post Pau. xvij. colũ. ꝙ dispensatus, vt posit habere præbendam etiam habentem sacrum ordinẽ annexũ, non est dispensatus, vt habeat vocem in capitulo: quia dispẽsatio operari potest sine vllo accessorio: cùm operetur super canonicatu. Sic etiam gl. in. c. statutum. in princ. in verbo, canonicis. de resc. in. vj. ꝙ maior septennio & minor vicẽnio dispensatus super canonicatu, non est dispensatus: vt posit esse delegatus. Sic etiam gl. in Cle. ij. i nver. constitutus. ibi: & ætate legitima. de æta. & quali. sentit, ꝙ dispensatus, vt celebret ante ætatem, non est dispensatus ad curatum. Facit glo. in. c. ex ratione. in verbo congruam. de æta. & quali. ꝙ factus per dispensationem capax alicuius actus, nõ est factus capax ad alios actus competentes maioribus. ¶ Ad quod etiam vide glo. pe. ibi: Do. in. c. ei, cui, de præbẽ. in. vj. Facit etiam quod no. Bart. in. l. quæstionibus. ff. ad leg. Iul. maie. ꝙ lex dispensans, vt in probatione criminis admittantur testes aliàs inhabiles: non intelligitur eos habilitare ad probandum adminicula criminis: per. c. per tuas. de simo. quod dicit perpetuò menti tenendum.

& sequitur Bal. in authen. si testis. C. de testi. tamen Ange. in. d. l. in quæstionibus. limitat: nisi adminicula essent de substantia ad fundamentum accusationis. sed de hoc aliàs. ¶ Et prædicta seruiunt ad consi. Pau. ccxix. dum in. ij. col. ponit, an dispensatus, vt nõ obstante defectu natalium succedat patri: dicatur etiam dispensatus, vt excludat substitutum. Et decisio sua pendet à prædictis, quæ ipse non consyderat, in videndo naturam illius consecutiui. ¶ Ista & his similia intellige sanè, vbi dispensatus est etiam inhabilis in illo consecutiuo, ad quod quis vult extendere dispensationem: sed si non est aliàs ad illud inhabilis, & per dispensationem habilitatus ad vnum principale: certè virtute huius dispẽsationis potest exercere principale & accessorium & separabile, in quo non erat inhabilis, tanquam ipsa dispensatio habilitet ad illud accessorium: sed tanquam remoueat obstaculum, per quod illud accessorium exerceri non poterat. Ita declarat Do. in. c. nos consuetudinem. pe. co. xij. dist. inducens glo. in. c. statutum §. j. in verbo, dignitate. in fi. de rescrip. in. vj. vbi si maior. xx. annis. & minor. xxv. est dispensatus ad dignitatem, poterit esse delegatus: quia habilis erat respectu ætatis: sed inhabilis propter carentiam dignitatis, ad quã etiã erat inhabilis. Vnde sublato defectu acquisita dignitate est sublatum obstaculum, quod impediebat eum esse delegatum. ¶ Ad idem inducit glo. in. d. c. quia intantum. dum probat, ꝙ dispensatus, vt in diuersis ecclesijs posit retinere præbendas: videtur per consequens dispensatus ad actus capitulares & alios congruentes canonicis: quia ex quo est habilis ad vocem, dispẽsatio super canonicatu extenditur etiam ad ista consecutiua. ¶ Ex quo aliàs consului, ꝙ si in casu Cle. ij. & . iij. de æta. & quali. aliquis dispensatur, vt posit ordinari ad sacros ante ætatem: poterit etiam dare vocem in cap. quia ad ipsam non erat inhabilis, nisi propter defectum sacri ordinis. eo igitur sublato, potest eam dare. Et sic vides casum, in quo dispensatio operatur plura: & non potest dici, ꝙ sufficit, vt vel odiosa operari posit in alio. Nam ista restrictio fit quãdo agitur de extendendo eam ad plures effectus, ad quos omnes quis erat prius inhabilis: sed secus, si nõ erat ad omnes inhabilis. ¶ Nõ ob. alia gloss. prælegata in. d. Cle. ij. quia ibi defectus sacri ordinis faciebat. eum inhabilem ad præbendam & ad vocem. Vnde di spensatus ad præbendam remanet adhuc inhabilis ad vocem. sed hic collato sibi ordine non est inhabilis ad vocem. Omnia hæc signa tanquam anteà incognita. ¶ Limita quartò dictam regulam: Nisi agatur de consyderanda potestate dispensationis, prout consistit in persona eius, cui datur potestas dispensandi: quia tunc fit larga interpretatio, & etiam extensio ad consecutiua, etiam separabilia propter identitatem vel maioritatem rationis. Do. in. d. c. nos consuetudinem. iij. col. propter gloss. fi. c. hi, qui. xxv. q. vlti. qui dicit, ꝙ si Papa dat potestatem Episcopo dispẽsandi super crimine cum clericis depositis, vt promoueantur ad dignitatem per consequens videtur dedisse potestatem: vt tales restituat. Tamen adde Ioan. And. in. c. fi. super verbo, Abbatis. in fi. de simo. vbi dicit, ꝙ ideò in casu illo materia dispensationis loquens de monachis extẽditur ad Abbatem: quia potestas erat beneficium datum dispensanti, non delinquẽntibus. Quod patet: quia illorum nõ fiebat mentio: ideò fit larga interpretatio. & facit. c. fi cui. de præb. in vj. secundum eum, quem sequuntur omnes scribentes, in. d. c. fi. & Ana. in. c. j. v. col. de malefi. ¶ Ad idem quod not. Barto. in. l. ij. in prin. de verb. obl. dicens, ꝙ in potestate legitimandi fit largissima interpretatio, sicut in beneficijs: vt. l. fi. ff. de consti. Princ. licet in terminis, in quibus loquitur Bar. latè insistant ibi Imo. Rom. Alexan. & Abb. in. c. at si clerici §. de adult. de iudicijs. vbi dixit. Tamẽ Lud. in. d. l. ij. xviij. col. sustinet opi. Barto. per hanc limitationem. & per. d. c. quod dilectio. de quo aliquid j. prope. in versi. secundus casus. Adde etiam Domi. in. c. j. in. ij. & . iij. col. de filijs presby. in vj. vbi sequitur hanc limitationem. Et facit quod ipse no. post Io. And. in. c. fi. j. col. ibi: quæro, quæ beneficia. de verbo. signi. in. vj. Ad idem elegans consi. Cal. de consan. & affi. conclu. j. quod retuli in præcedenti limitatione. verſi. confidera. ij. Et facit quod statim dicetur post Rotam, in versi. secundus casus. Et quòd dispensationes nemini nocentes latius interpretentur, no. Archid. in. d. c. nos consuetudinem. in fi. & in. c. quoniam. in glo. quasi dicat. lxix. dist. ¶ Non tamen intelligas, ꝙ fiat extensio ad non comprehensa, nisi

in iſtis limitationibus. Adde etiam Butri.in.d. c.per venerabilem.xx.colum.ibi:nunquid autem habens.vbi dicit,quòd poteſtas legitimandi fauorabilis eſt. Ad idem conſi.Cald.de regularibus.xix.deciſi.de conſtitutionibus.xvj. vbi dicit,ꝙ habens facultatem abſoluendi monachos excommunicatos à canonibus:poteſt abſoluere excommunicatos propter cõſtitutiones ſui ordinis:quia talia verba largè interpretantur * contra * concedentem. ¶ Nec puto obſtare huic dicto conſi.Fede.xiiij. monachus Peruſinus. allegatum in regula.quia non loquitur in conſecutiuis,neque in his,quæ poſſunt virtute verborum Cano.poteſt largè intelligi de omni materia dante regulam, per.c.cano. ij.diſtinct. Adde etiam gloſſ.in Clementi.vna. in verbo ſacerdotium.de offic.iudi.quæ dicit, ꝙ facultas diſpenſandi data Epiſcopis,per.c.cũ ex eo.de elect. in.vj.extenditur ad habentes vicariam perpetuam.& debet illa gloſſ.adaptari ſub iſta limitatione:non autem ponderat generaliter prout eam ponderat ibi Abb. quia non probat,ꝙ diſpenſatio extendat,ſed facultas.Poteſt etiam intelligi illa gloſſ.de diſpenſatione clauſa in corpore iuris, quæ latè interpretatur:vt.j.v.limitatione. ¶ Adde etiam iſtis quod no. Ana.in.c.fi.iij.colum.ibi:tu conſydera.de clericis pugnantibus in duello. vbi dicit contra Abb.ibi:quòd ſi eſt conceſſa Epiſcopo facultas diſpenſandi circa beneficium,intelligitur etiam de curato:per.d.cap.fi.de ſimo. melius facit gloſſ.iij.& quod ibi firmius ſcribunt Pau.& Lap.in.d.c.dudum.de præben.in.vj. ꝙ facultas conferendi beneficia includit etiam curata,quod tandem ſequitur ibi Do.iiij.col. niſi agatur de præiudicio tertij: vt dicetur.j. prope. Adde etiam Oldr.conſi.clij.factum tale eſt.d.clemen.in princip.dicit,quòd conſtitutio execrabilis non tollit poteſtatem diſpenſandi:quia illa eſt fauorabilis & non ambitioſa. ¶ Quatuor tamen caſibus reſtringenda eſt iſta limitatio. Primus, niſi conſuetudo introduxerit certam interpretationem materiæ: quia non eſt recedendum ab interpretatione conſuetudinis,etiam ſi per ipſam ſequatur reſtrictio facultatis diſpenſandi,quæ non deberet de iure ſequi. Caſus eſt notabilis in dicto cap.quod dilectio.quem notant docto.ibi, & Ludo.in.l.ij. in.xx. colum. de verbo. obligat. ¶ Secundus caſus eſt, quando iſta lata interpretatio non eſt ſolùm contra concedentem: iuxta cap.cum dilectus.de dona.ſed etiam contra tertium:quia tunc ſtrictè interpretatur.ita Butr.in dicto cap.per venerabilem.xx.colum. vbi concordans contrarietates,quæ ſunt in illa quæſtione:vtrùm habens ſimpliciter facultatem legitimandi ſpurios & inceſtuoſos, poſsit legitimare ſpurios & inceſtuoſos.Similiter cõcludit,ꝙ qñ iſta legitimatio præiudicaret tertio,pcedit opi.Cal.qui diſputãdo dixit, ꝙ nõ poteſt legitimare,Si autem nemini præiudicatur procedit opi.Bar.& ſequacium in.d.l.Et hanc concordiã ſoleo ſequi in.d.§.de adul.poſt do.meum de Are.ibi.Bene facit deciſio,quam tandem firmat Do.in dicto cap.dudum.in.iiij. colum.vbi declarans glo.iij. ibi, ſuper qua eſt multiplex difficultas.concludit quòd facultas conferendi beneficia, quam Papa dat alicui, intelligitur etiam de curatis, interpretando

a ¶ Iuris poſitiui. Adde.d.Alex. de Imo.in ſuo conſi. lxxix.prima parte. & vide not.& plenè per .d.Sozi. conſil.clxiiij.inci. viſa bulla Bonifacij.ver.ij.ex parte partis. circa fi.ibi. nec obſtat. in .ij. parte.char.xxv.

ipſam latè quando nemini præiudicatur:niſi concedenti. Puta reſeruatis:quia tunc ceſſat ambitio,quæ aliàs conſyderatur in iſto capitulo,quamuis.el primo.de præben.in. vj. ſecus ſi præiudicatur tertio. ¶ Facit etiam deci. Rotæ.de officio vicar. vij.in antiquis.& ſecunda in antiquioribus: ꝙ vicarius habens poteſtatem conferendi beneficia poteſt conferre curata,& etiam dignitates. Et ſequitur Domi.in capit.fina.in fi.de officio vicar.in ſexto .dicens pro hoc facere dictum Ioan.Andr.de præben.cap.accedens. & Paul.in Clementi.de conceſſ.præben.ꝙ in procuratorio dato ad acceptãdum beneficium includitur poteſtas acceptandi etiam dignitates. Scias tamen,ꝙ vbi à iure profertur hoc verbum beneficium,etiam in materia ſtricta,veniunt curata,& etiam dignitates:vt probat glo.in.c.ſi gratioſè.in ver.beneficia.de reſcri. in.vj. Et ibi notat eam Domi.penul.colum.dicens eſſe ſimilem in Clementi.auditor.de reſcriptis.& regula.j.de regulis iuris .in ſexto. Et eſt alia in Clementi.prima in verbo,beneficia.de re.permu. Et iſtis adde Rotam. de conceſſ. præbend.xxviij.in fi.in antiquis. ꝙ gratia facta Epiſcopo in præiudicium concedentis, non eſt ambitioſa,ſed extendenda.allegant capit.tua.de verborum ſignifica. & glo.& Ioannem Andręam in dicto capi.dudum. ¶ Tertius ca-
12 ſus,† quando per largam interpretationem facultatis diſpenſandi,vellet quis diſponere in prohibitis à iure diuino, vel naturali: quia non poteſt etiam ſi verba facultatis ſint prægnantia. Baldus, Angelus & Imol.in.l.filius à patre.§.fina. de liberis & poſthumis. dicentes,ꝙ habens poteſtatem à Papa diſpenſandi cum quibuſcunque in qualicunque ſtatu:non tamen poterit diſpẽſare in prohibitis à iure diuino vel naturali:ſed tantùm in prohibitis à iure poſitiuo.quod dicunt bene notandum.& tranſit ibi Alexan. Bene facit deciſio Speculatoris de legato.§.nunc oſtendendum. verſicu.xix.& Hoſtien.in capit. primo.de tranſact. & ſequuntur ibi omnes,ꝙ clauſula,ſupplentes defectum. &c. referatur duntaxat ad ſolennitates iuris poſitiui [a] non autem ſupplet defectus iuris naturalis *. Et * ſequitur Archid.& Domi.in cap.Cenomanenſem. lvj.diſtin.& Cardi.conſi.lxxxv.& Baldus in rubrica.j. de conſue. ad fi.& Abb.in cap.ea,quæ.in fin.de re iudic.& in cap. inter dilectos.viij.col.de fide inſtru.& Bu.in cap.illa.de elect.cum concor. eſt bonus text.in Clementi.paſtoralis.ad fi.de re iudica. Et vt iſte caſus aliquid importet:intelligo etiam ſi ageretur de defectu inducto à iure diuino, vel naturali:in quo poſſet Papa aliquando diſpenſare ex magna cauſa:iuxta not. titu. præcedenti.cap.quæ in eccleſiarum.& per Innocen.& alios de homicidio:cap.ad audientiam. dum tractãt de homicida, cuius irregularitas communiter dicitur eſſe de iure diuino:quia cum iſtis & ſimilibus inferior habens dictam facultatem plenam,nunquam poterit diſpenſare.&
13 bene facit caſus ſequens. ¶ Quartus caſus eſt. † Quando per largam interpretationem videretur quis vti omnimoda plenitudine poteſtatis,quam habet concedens:quia in dubio non præſumitur facultas diſpenſandi conceſſa cum illa plenitudine: vt probat aurea deciſio Innocen.in dicto cap.dudum.el ſecundo. ad fi. ibi: Item ſi Papa.de elect.vbi dicit,ꝙ licet de diſpenſatione Principis contra ius commune,non ſit diſputandum,an ſit iuſta, vel non: propter plenitudinem poteſtatis,quam habet:vt ſi inferior à Papa concedit poteſtatem diſpenſandi, non valet diſpenſatio: niſi fiat cum cauſa. Et ſi diſpenſaret ſuper beneficijs incompatibilibus cum eo,qui non eſſet ſublimis,vt literata perſona: non valeret diſpenſatio.& ſequitur ibi Butr. ad fi. Et idem notat Innocen. in capit.cum ad monaſterium. prima colum.ibi:Item licet conditioni.de ſtatu.mo.& in cap.veniens.in prima glo.de filijs presby. Not. Abb.in dicto.§.de adulte.ix.colum.& in cap.pręterea.penul. colum.de teſtib.cogen.& Bald.in.l.ſi teſtamentum.poſt princip. C.de teſta.& Fede.conſilio.cciiij. Reuerende pater. cum multis alijs concordantibus, quibus dicitur diſpenſationem inferioris ſemper debere eſſe ex cauſa legitima. ¶ Sed illud,quod dicit Innocen.in dictis locis,non exprimitur ita clarè ab alio: videlicet, quòd etiam ſi quis diſpenſat tanquam gerens vices ſibi commiſſas à Papa in diſpenſando,non poteſt diſpenſare ſine cauſa: licet ipſe Papa poſſet. Quod perpetuò nota in foro contentioſo, ad infringendas mille diſpenſationes, quas faciunt legati ſuper incompatibilibus cum perſonis indignis. Intellige,niſi in iſta facultate

tate diſpenſandi exprimerentur nomina eorum, cum quibus habet diſpenſari,ſecundum Nicol.Mil.poſt Spe.in ſuo repertorio in verbo,diſpenſatio.in fin. De hoc tamen, an Papa ſine cauſa poſsit diſpenſare indiſtinctè circa ius poſitiuum:non pono nunc aliquid pro firmo: ſed remitto ad beatum Thomam. in prima. ij. quæſt. xcvj.quem ad literam ſequitur Arch.eo non nominato.in capitu. conſequens.xj. diſtinct. & Ioannes Andræas eum allegans in cap. de multa.in.iij.columna.de præben. vbi vide ſcribentes. Dom.in cap.conſequens.& Abbat.in dicto cap.per venerabilem. in princ. dixi aliquid titu.præcedenti cap.j. iiij. fallentia. Et latius infrà eo. cap. ad audientiam. ¶ Limita quintò dictam regulam,niſi diſpenſatio ſit clauſa in corpore iuris. Oldra. concluſione nona. volens, quòd ſiue curia Romana ſit citra,vel vltra montes,habeat locum diſpoſitio cap. nihil.ad fi.de elect. dummodò electus multum diſtet à curia. & ſequitur glo.fin.quæ eſt Fran.Pau. extrauag. iniunctæ.& Do. in.d.cap. nos conſuetudinem. Addens gloſſ.in verbo, corporali.in cap.vt circa.de elect.in.vj. quæ probat quòd de priuilegio clauſo in corpore iuris iudicat,vt de iure. Vnde dicit Abb. in capit.fina.iij.columna ibi:nec obſtat,quòd priuilegium de iuramento calumn.quòd talia priuilegia facilius extenduntur: dixi.s. cap.primo.ver.fallit tertiò. poſt Domini.in ca. ignorantia.ij. columna. xxxviij. diſtin. Ex his ſuſtinetur quod dixi.s.in.ij. limitatione quòd diſpenſatio non inſerta,non recipit omnem extenſionem,quam recipit lex. ¶ Limita.vj.niſi diſpenſatio fiat motu proprio,& propter publicam vtilitatem: quia tunc extenditur ad cõſecutiua,etiam ſine quibus diſpẽſatio imprimeret ſuum effectum. Ioan.And.poſt Hoſt.in.c.cum in cunctis.iij.colũ.j. de elect. & aliquid poſuit Ioan.And.in.c.ſi gratioſè.ſuper gl. iij.de reſcrip.in.vj. & ſequitur Rota de tempo.ordi.j.deciſi.in antiquis.& Do.in.d.c. nos volentes.quòd ſi diſpẽſatur cum Epiſcopo motu proprio Papæ,& propter vtilitatem publicam: vt non teneatur promoueri .j.tempus de conſecrandis Epiſcopis:iſta diſpenſatio extenditur ad priora beneficia retinenda.de quo exclamat But.in.c.cum in cunctis.vij.col.inferens,quòd diſpenſatio non eſt ſtricti,iuris quando fundatur ſuper vtilitate publica,& eſt facta motu proprio. ¶ Aduerte,tamen:dum vult Ioan.And.vbi.s.quòd ſi iſta diſpenſatio nõ fit motu proprio,non operabitur hanc retentionem beneficiorũ: ſed ſolùm euitationem pœnæ appoſitæ Epiſcopo non conſecrato infra tempus.ſ.priuationis: vt per gloſſ. Nam Abbas ibi vult contrarium: quia vacatio beneficiorum venit conſequenter ad conſecrationem:diſpenſatio autem extenditur ad conſecutiua: vt.s.in iij.limitatione. Sed huic rationi reſpondet Do. in.d.c.cum in cunctis. non viſo Abbate: quòd diſpenſatio trahitur ad conſecutiua omnino connexa rei,ſuper qua fit diſpenſatio:ſed hic conſecutiuum eſt ſeparabile à principali. Tamen ſequenda eſt opinio Abbatis,quòd etiam ſi nõ ſit facta motu proprio,neque ad publicam vtilitatem,operabitur dictam retentionem,per dictam rationem But.ibi tenentis contra Ioannem Andr.quia beneficia vacant,aut ex conſecratione. aut ex lapſu temporis de conſecrandis Epiſcopis,propter negligentiam, quæ concluditur ex ipſo lapſu. Sed ex quo eſt diſpenſatum, nulla eſt negligentia: ergo nulla pœna. Et ſic non dicemus: prout dixit Butr. quòd diſpenſatio extendatur: ſed quòd priuatio beneficiorum non cadit,ſed ceſſat cauſa priuationis, ſcilicet negligentia. Hoc modo in caſu Ioannis Andreæ, non requiruntur neceſſariò dictæ qualitates motus proprij & boni publici. tamen Butr. & Abbas ibi approbant hanc limitationem generaliter. pro qua poſſent adduci multa ſimilia:in quibus operatur fauor publicæ vtilitatis: de quibus aliqua ponit Ludouicus in lege,ſi verò.§.de viro.x.fallentia.ſoluto matrimo.& multò plura dixi infrà eodem. capitu.nonnulli. Et adde, quòd vbi ratio publicæ vtilitatis inducit diſpenſationem in re ardua,non extenditur ad minus arduam.tex. aureus in. c.fi.ad fi.de trãſla.Epiſc. & iſta omnia tene mẽti.quia nõ reperi ab aliquo declarata viſis omnibus,etiã moderniſsimis:& mirificè ſeruiẽt. ¶ Adde etiã ſeptimã limitationẽ,in qua diſpẽſatio extẽdit.videlicet in diſpẽſatione in materia matrimoniali:qa debet intelligi largè in fauorẽ matrimonij:niſi ex larga interpretatione ſequeretur ſcandalum: vt latè probat Nicol.Mil.in repertorio.in ver.diſpenſatio.in.§.j.& indu-

cit.c.quod dilectio.de conſan.& affi. Et extrauagantem Cle.vj.nuper. De quibus iuribus feci mentionem plenam.s. in ſecunda limitatione. Nam in dicta extrauaganti diſpenſatio facta ſuper ſimplici,trahitur ad miſtum:quia diſpẽſatio facta ſimpliciter in.iiij.gradu, trahitur ad caſum, vbi tertius gradus eſt cum quarto miſtus. quod non fieret, ſi dicta diſpenſatio eſſet odioſa: quia tunc diſpẽſatio ſuper ſimplici,non trahitur ad miſtum.Bar.in.l.ij.in prin.ff. de ver. obli. Plus probat extrauagans ſecũdum Nicol.quòd trahitur ibi diſpenſamus, ad caſum miſtum, etiam ſi id quod miſcetur, de per ſe ſumptum ſit difficilioris diſpenſationis eo,ſuper quo expreſsè diſpenſatur: quia ibi in tertio gradu difficilius diſpenſatur, quàm quarto. Et pro iſta limitatione facit etiam quod notat Gulielmus de monte laud. in ſacramentali ſuo, ad finem. vbi dicit, quòd valet diſpenſatio facta ſuper impedimento affinitatis. & in vim eius poteſt diſpenſatus matrimonium contrahere:licet in diſpenſatione nulla fiat mentio de impedimento publicæ honeſtatis iuſtitiæ prius orto ex ſponſalibus,vel matrimonio. Et ſequitur latè Nicolaus Milius in verb. diſpenſatione.§.lv.incipiente:diſpenſatio facta ſuper impedimento, reprobans Ioan. Andræam. in arbore affinitatis. ¶ Limita.viij. vt regula procedat, quando in diuerſis generibus arguit in diſpẽſatione de maiori ad minus. Secus ſi argueretur in eodem genere, ſcilicet de beneficio curato ad canonicatum,vel perſonatum. Nam in diſpenſatione habente verba pręgnantia,licitè ſit talis extenſio. Ita propriè limitat Hoſtienſem hîc Oldrad. concluſione.cccv. puncta breuia.in quarta columna. Verſiculo, quòd dicunt doctores. vbi vide. Et hæc omnia poteris
14 frequenter allegare tanquam alibi non reducta. ¶ † Circa quartum & vltimum:dum dicit hic Ioannes Andr.& clarius in capi.dudum.§.j.penult.colum.de elect. & tranſit hîc Imol.& Andræ. Sic. quòd non valet impetratio,in qua quis tacuit, quòd prius malè tenuit beneficium. Adde text. aureum. in.l. authoritatem. C. vnde vi.vbi per reſcriptũ Principis poſſeſsio violenta non cõfirmatur. Et dicit ibi Bartolus,quòd conceſsio ſpoliatori,qui tacuit ſe ſpoliaſſe:nihil nocet ſpoliato. Vnde inquit Bald.ibi, quòd confirmationes iniuſtarum poſſeſsionum non valent. Quod ampliat ibi Salice.nedum,quando res ſpectat ad tertium: ſed etiã ad ipſum Principem hoc ignorantem. Vnde dicit fuiſſe cõſultum, quòd licet Papa inueſtiuerit quendam nobilem tanquam vicarium in certis terris eccleſiæ,non valuit:quia Papa neſciuit, quòd prius occupauerat eas per violentiam. Et dicit eſſe glo. ſingularem & peregrinam in.l.ij.in ver.profeſsio.C. de fundis & ſaltibus rei Dominicæ.lib. xj. Et conſydera quòd illa gloſſ.ſimpliciter dicit argumentum cõtra eos, qui occupauerunt terras Comitis Vgolini: & impetrauerunt reſcripta per obreptionem. Non aperit vtrum reſcripta fuerunt conceſſa ab ipſo Comite, vel ab Imperatore. ¶ Et per illam glo.dixit Bal.in.l.j.in prin.C.de Carb.edi.quòd qui eſt in poſſeſsione hæreditatis, & petit ſe tueri in poſſ. ex edito diui Adri.nõ auditur,ſi fuit inuaſor.allegat etiam dictam leg.authoritatem. Et illam gloſſam ſequitur etiam Petrus de Anchara. in ca.ſi propter. xiiij.columna.ibi: quid ergo dicendum.de reſcriptis.in.vj.& Angel.in.l.Paulus.§.qui pignori.ff.quibus mod.pig.vel hypothe.ſolua.& Baldus in tractatu ſchiſmatis. in. ix.columna. quem poſuit in rubri. C.ſi quis aliquem teſtari prohibuerit. & illam gloſſam ſequitur etiam Bal.in.l.prima.in.j.columna. ibi: & ideò non valuit impetratio caſtrorum.ff. de conſti.Princip.& Sali.& Flori.in.l.vniuerſis.C.de preci.offe. Per illam gl.dixit etiam Bal. in.l.decernimus.in.ij.col. C.de ſac.ſan.eccle. quòd inuadentibus caſtra pertinẽtia ad iuſtos dominos, non poſſunt illa caſtra concedi per Principem,ſalua iuſtitia:ſiue iſti inuadentes ſint ſingulares perſonæ,ſiue cõmunitates. Per illam gl.dixit Bal.in.l.ij.viij.co.ibi:octauò quæro.C.de ſerui.quòd ſi Papa dedit in feudum caſtrũ alicuius nobilis credens eccleſiæ,non valet infeudatio:tamẽ poſſeſsio taliter quæſita poſſet inducere iuſtam cauſam præſcribendi, ſi ſit cum bona fide:vi ibi per eum. Per illam gl.dixit Bald.in.l.fi.C.de cõdi.ob tur. cauſam.quòd occupantes caſtra aliena,& nolentes reſtituere, niſi accepta pecunia, tenentur ad eius reſtitutionem: quia cupido eſt ſolius accipientis. Imò iſte contractus non roboratur per capitula pacis:quia turpis eſt ſecundũ eũ. ¶ Per illã glo.dixit Bal.in.c.ij.per

quos fiat inuestitura, quòd ea, quæ sunt cõtraria iuri, nũquã intelliguntur cõfirmata: sed obreptitia. Ad quod vide etiam gl. & Lu. & Alex. in. l. quod seruus. ff. de acqui. poss. per dictã gl. in. l. ij. in. iij. no. C. de legi. quòd obreptitia impetratio castri, est ipso iure nulla. Et est text. in. d. l. ij. C. de legi. secundũ eũ. Et refert ibi Raph. loquens de Florentinis, qui multa loca occupata fecerunt sibi cõfirmari: confirmatio est obreptitia secundũ eũ. Per dictã gl. dixit etiã Bal. in. c. j. ad fi. de natura feudi. q Princeps inuadẽti castrũ alienũ, nõ potest illud castrũ confirmare. Allegat etiã. l. authoritatẽ. Per illã gl. dixit Bart. in. l. ij. C. ne rei Dom. vel templorum, quòd occupantes possessiones alienas emphyteoticas, si faciunt sibi renouari, non valet renouatio. & sequitur ibi Sali. Per dictam gl. dixit Bal.
15 in. c. in literis. ad ff. de re. spo. † quòd cõfirmatio facta, à superioer de intruso, nõ valet, si ignorauerit de intrusione in beneficio: qa non interuenit aliquid confirmabile: sicut etiam in rebus prophanis. Allegat etiam. d. l. authoritatẽ. Per illã. l. authoritatẽ. dixit Ioã. And. in. c. eũ qui. ij. respõso. de prẽb. in. vj. & refert ibi Do. in vlti. col. q impetrãs beneficiũ aliàs iniustè possessum, debet facere mẽtionẽ de sua iusta possessione. Et cũ istis apostillãtes gl. in. d. l. ij. & d. l. authori. ¶ Limita prædicta: nisi Princeps sciat de inuasione & occupatione: quia videtur illam iniuriam remittere. Salice. in. d. l. authoritatem. arg. l. j. C. de reuocandis donationibus. Et in dubio si multum tempus transfluit, ita quòd verosimiliter & faciliter scire potuit factum tam arduũ, & contra eum gestũ, præsumitur sciuisse. Et ita dicit fuisse cõsultũ. quod bene no. licet Bal. in. c. nihil. in. iij. no. de præscri. dicat, quòd Papa non videtur posse expresse concedere res ecclesiæ inuasori. per. d. l. authoritatẽ. & per gl. in. d. l. ij. vbi re vera nõ probatur, q non possit: sed quòd nõ præsumit. Et pro ista limitatione Saly. vide omnino Bar. in tractatu de tyranno. xv. co. ibi decimò quæro. vbi probat, q si Papa, vel Imperator sciens aliquem esse Tyrannũ in terris ecclesiæ, vel imperij, confirmat, cum efficitur iustus vicarius confirmantis: & oftẽdit multas causas ex quibus talis confirmatio plerunq; est laudabilis. Si tamẽ adhuc exercent opera tyrannica, non desinunt esse Tyranni: quia ea, quæ sunt delicta, non veniunt in generali cõfirmatione. l. si procurator. ff. de cõdi. inde. Facit etiã pro ista limitatione qd no. Ang. in §. qui pignori. allegãdo Inn. in. c. cõstitutus. de fil. presby. voluit allegare. c. venientes. eo. ti. dum loquitur de eo, quẽ Princeps promouet sciẽs eum inhabilem. ¶ Et ista limitatio procedit etiam in beneficialibus: quia si fit mẽtio de possessione illicita: vel apparet de certa scientia Principis: valet prouisio facta de beneficio occupatori, secundũ Do. post Imo. in. d. c. eum, qui. in vlti. col. ¶ Et circa ista beneficialia dixit simpliciter Abb. in. c. prætereà. in vlti. no. de iurepa. quòd debet fieri mentio de intrusione, quã fecit quis de seipso in beneficio. Et replicat Abb. in. c. cum iandudum. ij. col. de de præb. & in. c. quisquis. in prin. c. de elec. & in. c. qualiter. in fi. eo. ti. vbi exclamat contra istos, qui per potentiam seculare ingerunt se administrationi, etiam electione præcedente: quia efficiuntur ineligibiles. per. d. ca. quisquis. Et putat firmiter, quòd promotio facta per Papã de tali, est surreptitia: & non confert titulũ: quia requiritur dispensatio, vt promoueatur. d. c. quisquis. Quã Papa nõ facit expresse, nec tacitè: ex quo ignorat vitiũ surreptionis. Sed si sciẽter Papa eum promouet, bene videtur dispensare vt expresse firmat Abb. in. d. c. quisquis. Ad quod vide eũdẽ in. c. per inquisitionem. iij. col. eo. tit. vbi firmat: quòd subreptitia est prouisio Papæ facta intruso: quia fuit tacitum id, quo expresso, saltẽ nõ ita facilè. &c. per text. hîc. ¶ Limita: nisi Princeps promouisset talẽ sciẽter. Et contra intrusum à Rege, qui dedit claues ecclesiæ: vide Oldra. cõclu. ccx. in causa hospitalis sancti Egidij. & dicit Old. cõs. j. q spoliatus beneficio non restituitur, quãdo probat possessionẽ habitam authoritate Regia. Et adde Abb. ẽ. e. c. ad aures. in. iij. colũ. vbi dicit, q non valet dispensatio super pluralitate beneficiorũ, si fuit tacitũ, quòd illa prius tenebat illicitè recipiẽdo inde fructus. Allegat Io. And. post Cõp. in. d. c. dudum. el. j. in. y. vbi dicit, quòd si tempore electionis, vel collationis patiebatur electus defectum ordinum, vel ætatis: posteà Papa cum illo dispensat, non valet electio, vel collatio: nisi Papa faciat mentionẽ de electione vel collatione prius facta, supplendo defectũ ipsius. Et ita nota: quia non habui ab alio: licet quædam ex prædictis ponat And. Sic. in repet. rubricæ de testamẽtis. in. x. char. & Alex. in quodã cõsilio, allegantes Bal. in certis locis prædictis. ¶ Sed aduerte: quia Do. Car. post Pe. de Anc. in Cle. si Romanus. in fi. de præbẽ. firmat, q etiã si impetrãs sciẽter tacuit, q se intrusit, nõ vitiatur impetratio: nisi esset taliter intrusus, quòd factus esset inhabilis ad beneficiũ: sicut in. c. quisquis. de elec. vt si acceptauit ex electione potestatis secularis, ꝓpter quod est effectus ineligibilis: vt ibi dicitur. Tacere autem de alia intrusione, nõ nocet. Mouetur: quia ex quo fecit mentionẽ de primo beneficio, satisfactũ est iuri. c. si motu. de præbẽ. in. vj. Ex quo videtur, quòd etiã si dixisset se canonicè institutũ, adhuc valeret impetratio: cũ tale mẽdaciũ sit omnino extrinsecũ à gratia, secundũ eũ. & sequitur Nico. Milius in ver. gratia. § xiiij. inci. gratiã beneficialẽ. Et re vera istud repugnat decisioni Abbatis in multis locis prælegatis. Nã licet aliquãdo loquatur de intrusione per laicũ: & sic de ineligibili: tamẽ frequẽtius simpliciter loquitur de qualibet intrusione. ¶ Multi tenerẽt opin. Pe. de Ancha. & Car. Nec obstat decisio Io. An. in. d. c. dudũ. quia loquitur de intruso. Sed dicit, quòd dispensatio super defectu personę non reddit validã electionem prius factam, si est nulla ex illo defectu: sed nos præsupponimus, quòd impetratio fiat, vt ex ipsa quæratur ius. Vnde si in beneficio non se intrusit authoritate laicali, non videtur necessaria notitia intrusionis ad validitatem huius noui & legitimi tituli. Et si impetraret aliud beneficium, sufficit mentio de primo, secundũ istos. Pro quibus cõsydero, quod est dictũ in prin. huius. c. non esse necessariò faciendã mentionem de crimine impetrantis. ¶ Et si diceres: ergo fructus anteà percepti remanebunt sui, licet iniustè acquisiti. Istud negatur: quia noua impetratio operatur, vt ex nunc: sed nunc purgat vitia præteritæ occupationis. Et si diceres: ergo si impetrat aliud beneficiũ nõ facta mẽtione de occupatione primi, sed solũ de primo, poterit remanere. Et in primo negaf cõsequẽtia: quia faciẽdo mẽtionẽ inducitur euitatio subreptionis: sed nõ dispẽsatio super bñficio malè acquisito. c. nõ põt. de præb. in. vj. & facit. c. si gratiosè. de rescri. eo. lib. Multi etiã sequerenf p̃dicta indistinctè cõtra Pe. de Anc. & Card. negãdo ar. eorũ: videlicet q fit satisfactũ iure facta solũ mentione de primo beneficio: quia imò vltra expressionem beneficij, iurare quiruntur expressionem multarum circunstantiarum: vt dicetur j. eod. c. in nostra. Nec videtur, quòd talis taciturnitas intrusionis sit circa extrinseca à gratia: imò est qualitas, quæ aggrauat materiã & consequenter gratiã: ex quibus vides punctũ esse difficilẽ. ¶ Cogitabã si dari posset noua concordia distinguendo duos casus. Primus est, quando quis habet beneficiũ in quo est intrusus: & ipsum illicitè tenet: & percipit fructus, & impetrat de nouo aliud beneficiũ: & tũc si facit mentionẽ de primo, licet non dicat de intrusione & illicita ꝑceptione fructuũ: videtur valere impetratio: & nõ est ineglibilis. Puta quia laicus nõ intrusit eũ: & ita propriè loquitur Pe. de Anc. & Card. vbi. s. Et dicitur tũc satisfacere iuri, etiã si dicat se canonicè institutũ, & nõ fit: quia hoc nõ attinet ad substantiã nouæ gratię, quæ nihil proderit ad purgationẽ dictæ intrusionis. & satis est facere mẽtionẽ de primo. ¶ Secũdus casus est, quando dictus intrusus etiã aliter, quã per potẽtiã laicalẽ, vult purgare intrusionẽ, & ingredi per ostiũ, impetrãdo beneficiũ. & tũc dicta Abb. & aliorũ procedãt: quia si exprimeret, quòd istudmet beneficiũ illicitè tenuit difficilius obtinebit. Ratio differẽtiæ inter hos casus est in prõptu: qa primo casu noua impetratio nõ habet cooperire illã intrusionẽ, de qua quoties agitabit iudiciũ, poterit amoueri, nõ obstãte impetratione alterius beneficij, etiã si esset motu proprio cõcessum. d. c. hõ potest. Et sic nõ est tacitũ aliquid, quod retraxisset Papã: quia Papa vidẽdo, quòd sua collatio nõ iuuabat primam intrusionẽ, non stetisset quin prouidisset de secundo. Sed in secũdo casu: licet de fructibus malè perceptis, oĩno possit ordinarius cõtra istũ inquirere, si de ipsis gratia nõ loquit, vel si nõ cõpõsuit cũ camera apostolica, tamen de sua temeritate & vitioso ingressu oĩbus iuribus exoso nõ posset amplius inquiri: qa reformatio integri tituli facit istum nõ posse molestari. Vnde si Papa sciuisset, quòd sua concessio super eodẽ titulo habebat prodesse huic temerario occupatori eiusdẽ beneficij: profectò difficilius cõcessisset gratiã: vt ostenderet alijs cõmittentibus talia, q per ostiũ ingrediẽdum est, nõ per postĩcum. c. relatũ. de iure pa. & tũc ꝑcedat dictum

dictũ Io. And. hic cũ concordantijs. Cogitabis: quia ista nouissima sunt, nec prò Canonistis possent esse vtiliora. Et adde oĩno quę dixiĩ. e. in nostra. in secũdo corollario.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Locus remotus in casu huius cap. quis dicatur.*
2 *Lex canonica, vel ciuilis, vbi habet clausulam derogatoriam ad rescripta: rescriptum non valet: nisi faciat mentionẽ de illa lege specialiter: vel ad minus per verba æquipollentia.*
3 *Episcopus, an possit dispensare, vel constituere contra constitutiones conciliorum.*
4 *Concilium, seu constitutiones concilij, an habeant clausulam derogatoriam tacitè. vide post nu. 3. Ver. sed nõ videtur priuilegium aliquod: vt tollatur per aliud priuilegium requiritur specialis mentio prioris priuilegij.*
5 *Testamentum secundum faciens mentionem de primo habente clausulam derogatoriam, non valet. hæc regula habet ampliationes, fallentias & limitationes.*
6 *Clausula huiusmodi posita in rescripto videlicet, non obstante lege in contrarium faciente: etiam si de ipsa oporteret facere specialem mentionẽ. habet vim specialis derogationis.*
Fallit in regula cancellariæ. xlv. &c. vt hîc habes. nu. 7.
8 *Claus. de plenitudine potestatis habet vim clausulæ derogatoriæ, ad omnẽ legẽ contrariã habentẽ clausulã derogatoriã.*
9 *Rescriptum contra legem etiam non habentem clausulam derogatoriam non valet.*
10 *Literæ Papæ in quibus conceduntur beneficia possunt tollere consuetudinem & statuta, sufficitque apponere clausulam generalem, licet non apponatur tenor statutorum.*
11 *Clausula non obstante: non est necessaria in rescripto, quando Princeps rescribit per viam priuilegij.*
12 *Priuilegium, si non tollit ius commune tantum, sed etiã ius tertij, non valet: si non habet clausulã, non obstante: aut æquipollentem.*
Rescriptum quando emanat ex certa sciẽtia Principis, an æqui polleat clausulæ, non obstãte. post. nu. 12. versi. fallit quarto.
Promotio Principis, an habilitet inhabilem, post. nu. 12. versic. confirmatur. & habes in margine annotatum.
13 *Papa quando rescribit in beneficialibus in præiudicium alicuius, valet rescriptum sine aliqua clausula, non obstante. rationem annectit.*
14 *Rescriptum, quando est geminatum per secundam iussionem, talis secunda iussio habet vim clausulæ, non obstante.*
15 *Rescriptum quando emanat in fauorem reipublicæ, licet sit contra ius, requiritur clausula, non obstante. Similiter in rescripto emanante in fauorem ecclesiæ. nu. 16.*
17 *Clausula, non obstante. non est necessaria in rescripto, quando aliquid conceditur non in totum derogãdo, sed in aliquo detrahendo, vel differendo.*
Clausula appellatione remota, quid operari videatur. post. num. 18. versi. prætereà clausula &c.
19 *Clausula, non obstante aliquo priuilegio: non tollit priuilegia indulta causa miserationis, nisi expressa fiat de eis mentio.*
20 *Testamẽti obseruãtia non debet tolli per rescriptũ temerarium.*
21 *Claus. non obst. aliquo. non tollit determinationẽ legis antiquæ.*
22 *Princeps, quando derogat statutis laicorũ, sufficit apponere clausulam generalem: licet non apponat tenorem statutorum.*
23 *Clausula non obstantibus. consueta poni in gratijs. licet deroget statutis generalibus respicientibus omnia beneficia ecclesiastica: tamen non derogat alicui statuto singulari: nisi de illo fiat expressa mentio.*
24 *Clausula, non obstantibus statutis: non derogat iuri communi.*
25 *Clausula, non obstantibus in contrarium facientibus: tollitur facti onem etiam pœnalem.*
26 *Clausula, non non obstãtibus priuilegijs. non derogat priuilegijs clausis in corpore iuris.*
27 *Clausulã, nõ obstãtib. nullus inferior à Principe põt apponere.*
28 *Reus, si succubuit in causa principali, & appellat: an in impetratione habeatur respectus in diœcesim suam.*
29 *Mentio, si fiat de hac cõstitutione in rescripto: an reus possit trahi extra suam diœcesim.*
30 *Casus. xj. sunt in quibus nõ habet locũ exceptio de duab. dietis.*
31 *Reus, quando locum conuenitur in loco, vbi res sita est: an habeat locum exceptio de duabus dietis.*
32 *Delegatus, si est deputatus ad totũ territorium, vel prouinciam, potest trahere vltra vnam dietam.*
33 *Causa, si delegatur in curia, nõ habet locũ exceptio de vna dieta.*
34 *Exceptio, ne quis trahatur vltra vnam dietam, non habet locum in exequitoribus gratiarum.*
35 *Reus, an possit hodiẽ trahi extra suã prouinciã vltra vnã dietã? Statutum, vel lex cessat, vbi verba statuti vel legis non adaptantur ad casum concurrentem. post nu. 3. 4. ver. vbi verba.*

CAP. XXVIII.

NOnnulli. ¶ Per literas Apostolicas de hac cõstitutione mẽtionẽ nõ faciẽtes, nõ põt quis trahi vltra duas dietas, extra suam diœcesim: nisi de cõsensu ptiũ literæ fuerint impetratę. hoc dicit vsque ad. s. sunt & alij. Hodie istud de duabus dietis reductum est ad vnã. c. a
a statutũ. § cũ verò. de rescrip. in. vj. Omissis notabilibus, de quibus hîc per doc. tene mẽti notabile verbũ Petr. de Anc. hîc, q dixit p istũ tex. in ver. laboribus & expẽsis. q licet ordinari⁹ possit reddere ius in qualibet pte suę diœcesis. c. cũ Episcop⁹. de offi. ord. in. vj. Tamẽ si causa est parua, & velit cognoscere in loco nimis remoto à domicilio partiũ: possunt partes petere, vt deleget, & cognoscat in loco propinquo: & si hoc denegat, appellare: vt per text. in. l. cũ post. C. de app. Et ita limitat dictũ doc. hîc, dũ dicũt istũ tex. nõ habere locum in ordinario: videlicet, nisi partes grauarẽtur ex delegatione remota, vel cognitione ipsius ordinarij, nimis à lõge trahẽtis reũ. & hoc dicit esse equũ & verũ. Idẽ tenet Pe. de Anc. in. c. cũ te. de of. de le. dicẽs se respõdisse in facto, q à iudice denegãte hmõi delegationẽ, potest appellari. Et idẽ repetit in. c. fi. in. iij. no. de dolo & cõtu. & in. c. & cũ cãm. de test. Facit l. medi terraneæ. C. de anno. & tribu. lib. x. per quẽ dicit ibi Bar. nõ esse citandos testes de lõginquo, quãdo eorũ aduentu plus expẽderetur, quàm fit valor causæ: sed est delegãda eorũ examinatio. Et dicit ibi Bar. q si accessus ad superiorẽ esset maioris expẽsæ, quàm fit valor causæ, dicitur nõ posse haberi recursus ad superiorẽ: & licitè impetrẽtur represaliæ: & excusat tutorem, qui non exigit debitũ pupilli, in quo oportebat plus expendere, quàm esset summa. Et dicit q illæ dicunf causæ breuiores, ª in qbus plus expẽderef in scripturis, quàm fit valor causæ. ¶ Sed contra istud dictũ Pe. de Anc. tenet hîc And. Sic. per. d. c. cũ Episcopus. qa p istã opinionẽ derogaref libertati, quam habet, per illũ tex. ¶ Respõdet ad. l. cũ post. q loquit vbi cã est modica, & locus est nimis remotus: & sic cõcurrẽtibus illis duobus cõpellit ordinarius delegare cãm: sed cõcurrẽte sola remotione Pe. de Anc. nõ bene loquit secũdũ eũ. ¶ Addatis Vin. in. c. sanè. de fo. cõ. vbi dixit istud idẽ, quod Pe. de Anc. in dictis locis, q rõne rei, sicut nõ põt qs trahi corã ordinario vltra duas dietas. vñ ordinari⁹ cõpellit delegare cãm. Et sequit ibi Bu. in fi. dicẽs hoc esse notabile: q sic extẽdũt iura loquẽtia de dietis ad inferiorẽ à Papa delegãtẽ. Sed Imo. ibi dicit, q fortè hoc ꝑcedit solũ ex ætate. Nã de iure nõ vt ad hoc adstringi. per no. in. c. statutũ. de rescr. in. vj. ¶ Sifr do. Abb. hîc re ꝑbat hoc dictũ Vin. qa videmus, q ratione cõtractus etiã si diftaret vltra duas dietas à domicilio ptiũ. c. dilecti. de fo. cõ. & inducit tex. expõsũ cũ gl. in ver. diœcesi. in. c. ẽxpte Decani. e. tit. Et idẽ dicit in iudice domicilij. vt nõ possit cãs delegare extra suã diœcesim. p. c. vt litigãtes. de of. or. in. vj. nisi interueniat cõsen⁹ ptiũ: vt ibi. Et sic cõstitutio de. ij. dietis, nõ põt sibi vẽdicare locũ in iferiorib⁹: cũ nõ possint eis inuitis cãm delegare, extra diœcesim: vt ibi ꝑ

¶ Causæ breuiores. Ad quod vide omnino. d. Iaso. May. in sua aurea repeti. l. admonẽdi. in. col. cxcvj. in versi. quæ autẽ dicatur. ff. de iureiu. cum multis concord. per eum ad hoc signatis.

eum.ſed.d.Mari.ibi dicit, quòd quando ordinarius dele
gat extra diœceſim, debet etiam interuenire conſenſus iu
dicis, in cuius territorio ſit commiſsio: vt per glo. & do.
in.d.c.vt litigantes. quibus interuenientibus, puta, quòd
etiam inter duas dietas committere poſsit: ſecus tamen
in delegato dato à Papa, qui etiam iſtis interuenientibus
non poteſt ſubdelegare vltra vnã dietã: quia ſicut non va
let delegatio Papæ vltra dietã: ita nec delegati. Nec mi-
rũ: quia fauorabilior eſt poteſtas ordinarij, quàm delega
ti etiam Apoſtolici: vt per Ioan. Andr. in Spe. de delega-
to. §. ſequitur videre, quid ſit offi. ver. ſed nunquid dele-
gatus & Do. in.d.c. ſtatutum. §. in nullo. In quo tamen di-
cit Marianus eſſe bene cogitandum. Addit etiam Abb.
ĩ.eo.c.dilectus.iij.col. vbi etiam reprobat dictum Vinc.
in.d.c.ſanè. Sed An. Sic. ibi & in.d.cap.ſanè. ſequitur Vin-
per.d.cum poſt. & per.d.de Anch. de quibus. s̃. Nec eſt ve
a ¶ Remotus. Adde Spe. in ti. de iu. de le. §. v. iuxta prin. & in tit. de cita. §. j. in princip. rum, quòd.d.l.cum poſt. loquatur duobus, concurrenti-
bus. ſ. ꝙ cauſa ſit parua, & locus remotus: imò alterũ ſuf-
ficit: cum ille tex. loquatur alternatiuè, ſecundũ eũ. ¶ Cõ
ſydera abſurdũ eſſe, ꝙ pro eo ſolo, ꝙ cauſa ſit modica iu-
dex cogaſ delegare cauſam. vnde nõ eſt veroſimile, ꝙ Im
perator in.d.l. cum poſt. velit, ꝙ cauſa mediocris ex hoc
ſolo, ꝙ ſit mediocris debeat alteri delegari. & ideò gl. ibi
dicit, ꝙ cauſa committitur ratione mediocritatis nego-
tij, & ratione loci. Et ita tacitè exponit alternatiuã pro
copulatiua: ſicut etiam Bart. & Bal. ibi in ſummario di-
cunt, quòd breuitas cauſæ & itineris longinquiatas fa-
ciunt, vt iudex appellationis cogatur delegare cauſam
in patria litigantiũ. Vnde videtur concludendũ, ꝙ dictũ
Pe. de Anc. de quo. s̃. habeat locũ, vbi concurrũt dictæ
duæ qualitates. & ita limitantur dicta Abb. in prædictis
locis. ¶ Nõ aperiunt do. in.d.l. poſt. cum poſt. neq; Petr.
2 de Anch. † quis dicatur illo caſu locus remotus, [a] per iu-
a ra hodierna. & dum eſt dictum ſuprà, quæ dicatur cauſa
modica: adde Bar. in.l.ij.iij.col. ff. de re iudi. vbi allegat
d.l. mediterraneæ. dans plura exempla ſimilia: in quibus
propter expenſam, quæ eſſet maior, quàm ſit valor mate
riæ ſubiectæ, inducitur iuſta cauſa abbreuiãdi dilatiões.
& eſt ſimile, quod ipſe no. in.l.j.ff. de glande legẽda. cum
concor. quas ad eũ dixi. s̃. tit. proxi. eccleſia. xxij. col. ver.
viij. no. & vide Abb. in.c.j.pe. colũ. de lib. obla. & in.c. de
appellationibus. j. col. de app. vbi ſequitur dicta Barto. in
d.l. mediterraneæ. Quibus adde Ange. in.l.ſi vacantia. in
iiij. col. ver. priores ciuitates. C. de bo. vacan. li. x. vbi po-
nit vtrũ ſit expenſa inutilis mittere duos ambaſiatores:
vbi ſufficeret vnus? ¶ Inquantũ dicit. d. Abb. ꝙ non exeũ
do locum commiſsionis, poteſt delegatus ſe appropin-
quare. & non attenditur, quòd à loco rei vſque ad locum
ſolitum iudicis, ſint duæ dietæ. & ita procedat gloſſ. hic.
adde glo. j. in.c. olim. de excep. Et ex hoc ſequitur, quòd
reus diſtat hodie vltra vnam dietam à fine ſuæ diœceſis,
impetratio nõ eſt ipſo iure nulla: quia fortè iudex ſe ap-
propinquabit. Et non eſt vna dieta inter locũ à iudice ele
ctum & finem diœceſis rei. & in hoc non eſt opus conſen
ſu partiũ. Et ita latè Do. in.c. ſtatutum. s̃. in nullo. prima
oppoſitione. de reſcript. in.vj. ¶ Sed ſoleo mouere du-
bium nouum: quid ſi partes conſentirent, quòd delega-
tus egrederetur diœceſim cauſa abbreuiãdi, iter excedẽs
dietam? videretur, quòd poſſet quia conſenſu partiũ po-
teſt egredi diœceſim. d. §. in nullo. Sed contrarium atten-
taui in.d.c. olim. cà eoipſo, quòd reus diſtat vltra vnam
dietam: & iudex ſtando in diœceſi non poteſt iter abbre
uiare impetratio eſt ipſo iure nulla: ergo nec conſenſu
partium validabilis. Conſequens probatur ex aureo con
ſil. Card. lxxij. omnis à me charitatis &c. in primo dubio:
vbi conſuluit, quòd ſi comparens conſentiat tacitè, vel
expreſsè trahi vltra vnam dietam: per hoc non validatur
reſcriptũ: quia cum ipſo iure nullum. d.c. ſtatutum. con-
ſenſus partium nihil operatur: vt ibi per gloſſ. in verbo,
committatur in princi. & facit quod latè dixi. c. cum ac-
ceſsiſſent. vj. colum. quia conſenſus partium in caſu. d.c.
ſtatutum. nõ operatur, niſi in duobus caſibus ibi expreſ-
ſis, adeò quòd etiam de conſenſu partium, non poteſt de
legatus ſubdelegare extra locum: vt ibi per Do. & dixi. s̃.
¶ Et ſi diceretur: Sicut poteſt ſe appropinquare ſtãdo in
diœceſi, vt reſcriptum non ſit nullum: quare non poteſt
de conſenſu partium egredi diœceſim? Reſponderetur,
quòd quando poteſt ſe appropinquare ſtando in diœceſi
reſcriptũ nõ eſt nullũ. Et iſta facultas data iudici ineſt tẽ-
pore collatæ iuriſdictionis abſque conſenſu partiũ. & re
ſcriptũ valet: quaſi ad calculandũ quãtitatẽ itineris opor-
teat in primis conſyderare, in quo loco iudex eligit tri-
bunal: licet iudice denegante approximationem reſcri-
ptum efficitur, & ex tunc inualidum. Sed conſenſus par-
tium neceſſarius in ingreſſu iudicis, non inerat tempore
impetrationis: ergo ſtatim impetratio fuit nulla. Poteſt
ergo egredi pro ſua, vel partium cõmoditate, data vali-
ditate reſcripti: nõ autẽ ad finẽ validandi reſcriptũ, quod
eſt nullum propter exceſſum dietę: quia non eſt iudex. er
go eius iuriſdictio non eſt probabilis ad alium locum. &
hoc eſt de mente doctor. in.d. §. in nullo. dum in illa ma-
teria ex toto concludũt cõſenſum partium: quod poteſt
in caſu ibi expreſſo. Et hæc not. tanquã noua & ſubtilia.
Inquantũ dicit hîc Abb. quòd delegatus dicitur deputa-
tus in certo loco, quando dignitas ipſius iudicis eſt ex-
preſſa in reſcripto. Vnde ſi dicitur, Epiſcopo Senenſi, vi-
detur cõmitti Senis: niſi diceretur in reſcripto, Piſis mo-
ranti: quia tunc videtur cõmitti in loco moræ. per.c. fi.
de re. permu. Adde Abb. idẽ tenentẽ in.c.fi. circa prin. de
iudi. & in.c. olim. de except. & in.d.c.fi. de re. permut. Et
idem no. Car. in Cle. fi. ij. reſponſo. ij. q. de ſent. exc. dicés
canonicũ legẽtẽ in ſtudio poſſe ibi de cauſa delegata co-
gnoſcere, ſi ſit mentio moræ: licet canonicatũ habeat a-
libi. Ex quibus nota, quòd ſi ſit cõmiſsio Epiſcopo, extra
ſuum epiſcopatũ moràti, nõ dicto de mora, non poteſt
ibi cognoſcere. Vnde infert Abb. in.c. fi. de re. permut. ad
Epiſcopũ Groſſetanũ Senis morãtẽ, ꝙ nõ poteſt ibi co-
gnoſcere, niſi de loco moræ fiat mentio. ¶ Limita dupli
citer vltimũ. Primò, niſi de cõſenſu partiũ procederet Se
nis, & nõ traheret reũ vltra dietã. ſic puto per prædicta:
licet iſti nõ exprimãt. ¶ Limita ſecũdò: niſi cõſtaret Pa-
pam ſcire, ꝙ is cui ſcribit, alibi moretur: ſecundũ Dõ. in
c. ſtatutũ. §. cũ vero. j. col. de reſcr. in.vj. Et infert ad Epi-
ſcopũ Feſulanũ morãtẽ cõtinuo Florẽtiæ in priuilegio:
vt ibi per eũ cõſyderantẽ vtrũ per aliquas cõiecturas cõ
ſtet Papæ, ꝙ trahit moràm Florẽtię. ¶ Sed dubiũ eſt, ſi cau
ſa cõmittit moràti Senis, & reus diſtat ab illo loco vltra
dietã: vtrũ valeat reſcriptũ. Et de hoc Pe. de Anc. in. d.c.
fi. de re permu. ſe dubitare. Voluit dicere ſecũdũ Imo. ibi
ꝙ reſcriptũ iſto caſu tenet: ſed ſecũdũ Imo. reſcriptũ te-
net, dũmõ in forma reſcripti appareat Papã habuiſſe no
titiã locorũ. & ſequit ibi And. Sic. in primo notabili. Sed
ipſe And. hîc ſequit Pe. de Anch. per iſtũ tex. attẽta regu
la fallẽtię, per quã apparet, ꝙ requirit expreſſa mẽtio huius
cõſtitutionis. & ſi nõ ſufficiet tacita, per cõſequẽs nec ſola
ſciẽtia Papę. ¶ Cõſydera, ꝙ ſi reſcriptũ dicere volumus,
ꝙ poſsis trahere reum vltra duas dietas: nemo negabit,
quin reſcriptũ valeat. Et tamẽ iſto tex. nõ ex tũc facta ex-
preſſa mẽtio: ergo & iſta verba vidẽtur ſufficere: videli-
cet cõmittimus tibi Senis morãti cãm Bononiẽſiũ: quia
notoria eſt locorũ diſtãtia: maximè cũ certa ſciẽtia poſ-
ſit cõſtare ex circũſtãtijs in reſcripto expreſsis: vt proba-
ui de excep. c. cũ inter. Et illud dicit expreſsè nominatũ,
de quo apparet eſſe cogitatũ per circũſtãtias certiſsimas:
vt dixi. tit. præcedẽ. c. trãſlato. Vnde dicit hîc Abb. ꝙ de
cõſtitutiõe cõcilij, ſufficiet mẽtio ſpecialis, vel æquipol-
lens. Et ad hęc faciunt aliqua ſæpe inferius tangẽda. & ita
etiã expreſsè firmat Old. conſi. ccxcv. orta materia. vltra
med.

med. Dicẽs, quòd ſi Papa ſcienter cauſam cõmittit in lo-
co diſtanti vltrã dietã: videtur velle, ꝙ partes accedant
ad locũ iudicũ: ſicut quãdo cõmittit cognoſcẽdam cau-
ſam monacho nominãdo eũ monachũ: videtur diſpenſa
re. Et non obſtat. c. ſtatutũ. in prin. eo. titu. in. vj. allegat
c. cum olim propter quæſtiones. & ibi Imol. de priuile.
¶ Tractat hîc Ab. materiam difficillimã, & val de quo-
tidianã: videlicet quando in reſcrip. debeat poni clauſu-
la non obſtante iure communi. & quas vires habeat illa
clauſula, declarando dicta Ioan. An. in.c.j. de excef. Præl.
in.vj. & dicta Ab. refert hîc ad literã And. Sic. poſteà di-
cit, ꝙ iſte paſſus egeret altiori examine: & remittit ad Le
giſtas in.l.fin. C. ſi cõtra ius, vel vtili. publi. & aliud non
dicit. Sed attẽta vtilitate huius paſſus, nõ putaui eſſe cõ
ueniens omittere quædã, quæ non reperi alibi ordinata:
neq; in diſputationẽ reducta. Vnde pro aliquali intelli-
gentia collegi duas regulas ampliãdo & limitando eas:
& demum ſubdẽdo quędã noua de iſta clau. nõ obſtãte.
2 ¶ Regula prima eſt iſta. † Vbi lex canonica, vel ciuilis
habet clauſulã derogatoriã ad reſcripta: non valet reſcri
a ptum: niſi faciat mentionem de illa lege[a] ſpecialiter, vel
ſaltẽ per verba æquipollentia. Ita intelligitur tex. hîc: &
in.c. eã te. de æta. & qua. & in.c. fin. de reſcri. in.vj. & in.l.
j. C. ſi nuptiæ ex reſcripto petãtur. & in.c. pen. ĩ. de capel.
mo. & in.c.j. de excef. Præl. in.vj. & ita Io. An. & Do. ibi.
& Abb. hîc. & Pau. de Caſt. conſil. liij. in princ. & Do. in
c. qm̃. iij. col. xxviij. diſt. & Pet. de Anc. cõſi. mihi. cclv. in
quæſtione, quæ vertit. iij. col. & Sali. in.l. hac cõſultiſſ. §.
pe. & in.l. ſancimus. C. de teſt. & alij de quibus ĩ. ¶ Et no.
ꝙ omnis conſtitutio cõcilij, dicitur habere tacitè clauſu
lã derogatoriã ad reſcripta, adeò ꝙ reſcriptũ cõſtitutio
num concilij, debet habere ſpecialem mentionem con-
cilij. Nec ſufficit clauſula generalis, non obſtante
iure cõmuni. Ita ſentit Arhi. c.j. ſuper verbo, noſcatur.
in fi. ibi: vel dic plenius. de cõſtit. in.vj. dicens, quòd quã
do impetratur contra generale conciliũ, debet de eo fie-
ri mentio. Idem dicit ſi impetratur contra concilium La
teranenſe. allegat. d.c. penult. de capell. mo. & iſta verba
Archi. refert Ioan. Andr. in.d.c.j. de excef. Præla. in.vj. ta
men ipſe refert plenius, quàm loquatur Archidia. Dicit
enim, quòd hæc materia dilatare poteſt omnem caſum,
in quo impetratur contra concilium generale: vt hîc. vel
Lateranenſe: vt in.d.cap. penult. ſed verba Arch. poſſent
intelligi, quòd cauſa exempli allegẽt iſta iura concilio-
rum: non quòd intendat inferre idem in omni conſtitu
tione concilij: ſed quaſi velit allegare dicta iura ad exem-
plificandum de iuribus habentibus clauſulam derogato
riam. Et ſi verba Archi. caperentur ita ſimpliciter, prout
vulgus ipſum allegat: ſequeretur quòd eſſet idem, quan-
do ſcribitur contra concilium Lateranenſe: licet non ſit
concilium generale. Nihilominus Bald. in.l. humanum.
ij. not. C. de leg. ſimpliciter intelligit Archi. quòd opor-
teat facere mentionem ſingularem de omni cõſtitutio-
ne concilij, contra quam reſcribitur: licet contra alias
Decretales epiſtolas ſufficiat generalis clauſula, non ob-
ſtante lege communi. Et hoc dictum Archi. dicit eſſe be
ne notandum. & ita etiam de ipſo facit feſtum Ludouic.
Ro. in.l. ſi verò §. de viro. in. xxiij. fallent. ff. ſolu. mat. &
Ioann. Andr. in cap. cum in diœceſi. in vltima columna.
de vſu. & Iaco. de Alua. in.c.j. poſt princi. in titu. conſtit.
feudales. &c. Et Oldr. conſil. ccxxvj. quod arti. lati. &c. &
conſi. ccccxxviij. ad idem primo. &c. & Ludoui. Ro. con
ſil. ccccxxvij. iiij. columna. in ſexta principalis. & Vitalis
in lib. de clauſulis, folio. v. ante medium. Et Benedictus
Capra conſilio. clvij. fuit diſpenſatum. &c. ¶ Ratio hu-
ius dicti poteſt eſſe, quia quod ſit multorũ authoritate,
dicitur maioris roboris: cap. prudentiam. in princip. de
offi. deleg. & ibi gloſſ. plena. Hinc eſt, quòd difficilius di
ſpenſatur per Papã contra conſtitutiones conciliorum.
cap. poſt tranſlationem. in fi. de renunt. Ideò Epiſcopus
nunquam diſpenſat contra tales conſtitutiones. gloſſ. in
cap. cum dilectus. in verbo, ætate. de elect. & ibi Abb. in
v. columna. ver not. tamen gloſſ. & Ioann. de Ana. in.d.
3 c. cum in diœceſi. addẽs, † quòd Epiſcopus nõ poteſt ſta
tuere contra ius concilij. allegat gloſſ. in.c. cum dilectus.
in verbo, conſtitutum ĩ. titulo proxi. quæ non dicit hoc.
¶ Similiter, nec legatus Papæ poteſt diſpenſare contra
b concilium. [b] probatur in cap. dilectus. j. de præb. iuncto
c. ij. de conſuet. præben. Et adde gloſſ. in Cle. j. in verbo eli a ¶ De illa lege. Ad-
gantur: de elect. quæ probat ſecundum Abb. hîc, in.d.c. de Alex. de Imo.
cum dilecti. quòd nullus inferior à Papa poteſt diſpenſa in cõſi. ciij. iiij. par
re contra conſtitutiones concilij. Intellige, niſi lex conci te. & vide quod
lij dicat: aliquando poteſt diſpenſare in caſu illo: quia ex habetur per text.
hoc videtur induxiſſe poteſtatem diſpenſandi Epiſco- in.l. ſi non ſpecia
pis: cum nulli dubium ſit Papam hoc poſſe diſpenſare. le. C. de teſta. & in
Ita colligi poteſt ex verbis Abbat. poſt But. in cap. quiſ- l. j. C. de natura. li.
quis. ad fin. de elect. attenta ſupraſcriptione illius cap. ad
quam tamen ipſi non aduertunt. Sed ad alium finem fa-
ciunt illam ponderationem, allegando Inno. in cap. dile-
ctus. de tempo. ordi. & propter dictum Archi. vbi s̃. vi-
detur non valere reſcriptum habilitans ſpurium & ince-
ſtuoſum ad ſucceſsionem: niſi faciat mentionem concili-
lij. de quo in ca. cum inhibitio. de clande. deſpon. & ita
conſuluit Ana. in quodam conſilio incip. viſis & diligen
ter conſyderatis. vide ipſum concilio. xcv. vbi ponit de
incapacitate talium. ¶ Sed non videtur verum, quòd cõ
ſtitutiones cõcilij habeant omnes tacitè clauſulam dero
gatoriam: per id quod ſcribit Inno. in.d. cap. penult. de a ¶ Contra conci-
capel. mona. vbi dicit, quòd quantum ad mentionem fa- lium. Adde Spec.
ciendam non eſt differentia inter alias conſtitutiones, & in ti. de leg. §. ſed
conſtitutiones concilij. Et licet inquantum vult, quòd ſi legatus. & ſeq.
nec etiam de iure communi ſit neceſſaria mentio, non ſit
ſequenda eius opinio: per ea quæ infrà dicentur in.ij. re-
gula. Tamen in hoc quòd expreſsè dicit non eſſe magis
faciendam mentionem concilij, quàm alterius iuris, ex-
preſsè contradicit ipredictis. Et pro hoc adducit: quia in
d.c. ex parte. non dicitur, quòd deberet fieri mentio per
illos de illa conſtitutione: ſed dicit Papa ſe credere illas li
teras per ſubreptionem obtẽtas. & tamen hoc ipſum nõ
ponit pro conſtanti: imò ſub cõditione mandat, vt ſi ita
eſt, literę non valeant, ſecundum eum. Et ſic vult non eſ-
ſe abſolutè bonam iſtam conſcientiam, videlicet: non fit
mentio de concilio: ergo literæ ſubreptitiæ. ¶ Et licet
iſta opi. Innoc. non recitetur ab alijs in.d.c. pe. neque per
doc. allegatos. pro Archi. tamen fortè eſt verior. ¶ Primò, quia Archi. in.d.ca.j. vt dixi. s̃. non videtur clarè ſen
tire illud, ad quod allegatur. ¶ Secundò, quia iure non
probatur. ¶ Tertiò, quia ſi illud eſſet verum, non opor-
tebat in iſto text. ponere clauſulam derogatoriam ad re-
ſcripta. Per quod videtur quòd ſi hoc ſpecialiter fuit fa-
ctum hîc, & in certis iuribus. s̃. allegatis: ſecus ſit in alijs
conſtitutionibus concilij. ¶ Quartò propter authorita
tem Inno. licet non vulgatam, tamen non eſt de facili re-
cedendum ab Archi. quem videtur ſequi totus mundus.
& iſta poſſet curioſus indagator inuoluere cum illa am-
pla materia: videlicet an, & quando concilium ſit ſupra
Papam: quam omitto cum ſit impertinens in hoc loco:
tamen quia trita eſt adeò, vt ex multis ſuper ea ſcriptis
dici poſsit de ea illud Iuuenalis: Scriptus & in tergo, nec-
dum finitus Oreſtes. vide ad ſaturitatem Abb. in diſpu-
tatione, Epiſcopus, & quidam rector. quaſi per totam
diſ. & ibi an liceat appellare à Papa ad concilium. De quo
acutiſsimè etiam per Archidiaco. Florenti. ij. parte ter-
tiæ partis ſuæ ſummæ. titul. xxiiij. incipiente: non ab-
ſcondi miſericordiam. Et ibi etiam multa de concilio:
& de eius inferioritate ad Papam: vt in verbo, no. Abb.
In concilio facto vltimo loco Baſiliæ, tranſlato poſteà
Ferrariã, deinde Florentiã: emerſerũt alia ſcripta docto

rũ illustriũ, tam pro concilio, quàm pro Papa. Nã Abb. Sic & Lud. Ro. amplexi sunt partes concilij. Patet in tribus vltimis cõcilijs Lud. & in. dic. dispus Abb. & Plenius & audacius per ipsum in sermone habito Basileæ inci. maximũ. In quibus locis etiam voluerunt, ꝙ Papa nõ hæreticus, sed scãdalizans ecclesiã, posisit deponi à concilio. Secuti gl. tritã in. c. si. Papa. xl. dist. ¶ Sed pro maioritate Papæ ad concilium, & contra dictã opin. scripsit mirificè Pet. de monte, Episcopus Brix. in libello de potestate Papæ & concilij. Arc. Flo. in. ij. parte suæ summæ. ti. ij. c. xj. dum ponit de schismate, vbi multũ institit pro Eugenio contra conciliũ Basiliense. Et post ipsum scripsit etiã Aud. Sic. in Cle. ne Romani. fo. xvij. de elect. vbi pro Papa facit. lxxxvij. argumenta. & refert Platina in li. de vita Pontificũ. c. de Io. xxiij. fuisse decisum in concil. Cõstantiensi. ꝙ conciliũ generale legitimè cõgregatũ, habet statim potestatem à Christo: quo fundamento concesso, dicebant ipsum Pontificẽ ei subijci. Est etiã ad materiã cõcil. Lud. ccclxxx. dum consuluit contra collationẽ Papæ factam contra statuta concilij Basilien. Planè etiam scripsit Lud. consi. dxxiij. secutus latẽ gl. in. d. c. si Papæ. ¶ Et hæc succincta cõmemoratio tot amplissimorũ locorũ sufficiet ad plenã informationẽ: mõ dicta regula est amplianda sex modis.

Amplia primò istã primã regulã, vt nõ solũ reqratur mẽtio iuris cõmunis habẽtis clausulã derogatoriã, dicendo: nõ obstante lege cõtraria, sed imò oportet, vt fiat specialis mentio ipsius legis: vel saltẽ per verba æquipollẽtia: puta nõ obstãte cõstitutione cõcilij, quæ de duabus dietis loquiẽ, secundũ Abb. hîc. In derogatione autẽ aliarũ cõstitutionũ nõ requiriẽ tãta specificatio: vt diceẽ. j. fallẽtia sequẽtis regulæ. ¶ Quid autẽ si dicaẽ: nõ obstãte aliqua lege, etiã de qua deberet fieri mẽtio specialis: diceẽ in. ij. fallẽtia huius primæ regulæ. Per istã ampliationẽ inferẽ ad id qđ not. Pe. de Anc. cõsi. mihi. xxxvj. c. ex tenore. in prin. ꝙ in legitimatiõe, quę fit de spurio ex coitu illicito. Et in quo nõ potuisset esse matrimoniũ, reqriẽ specialis mẽtio derogãs iuri authẽticorũ. de quo in auẽ. q. mo. na. offi. legi. in prin. & circa fi. Ad qđ vide oĩno Old. cõsi. ccxlvij. factũ tale est: quidã Rex. prope fi. & oĩno Benedictũ Caprã. consi. clvij. fuit dispensatũ. vij. co. vbi in hac legitimatiõe loquiẽ melius omnib⁹. Similiter dicit idẽ, vbi rescribiẽ dãdo immunitatẽ à publicis factionibus. Nam iura de talibus oneribus loquentia habent clausulam derogatoriam ad rescripta in contrariam. & ideò requiritur specialis mentio: vt latè per Pet. de Anch. cõsi. mihi. cclv. in quæstione, quæ vertiẽ inter nobilẽ virũ. Et pulchrè Abb. post Io. in. c. ij. pe. col. ibi, secundò not. quòd priuilegiũ de immu. ecclesia. allegando etiam Bar. in. l. vacuatis. C. de decu. li. x. & no. latè Pet. de Anch. cõsi. mihi. cccl. xxxij. visis diligẽter iuribus. ij. colũ. cum concor. de quibus aliâs. Et sunt pleriꝗ alij casus, in quibus nõ sufficit, quòd scriptũ dicat: nõ obstãte lege in contrariũ faciente: sed debet fieri mentio specialis. Et vnũ etiam ponit Bal. in. l. j. ver. adde, quòd si Princeps. C. quando Imperator inter pupillũ & viduã. videlicet, quãdo impetraret cõtra ꝑsonã miserabilẽ: vt possit trahi extra prouinciã: quia nõ sufficit clausula non obstãte lege. nisi de qualitate personarũ fiat expressa mẽtio. Allegat. c. significantibus. de offi. dele. Alius casus est, quãdo rescribitur contra priuilegiũ concessum ad pias causas: puta fabricæ: quia non sufficit clausula generalis, non obstante: sed debet de ipso fieri specialis mẽtio. Ita probat tex. in. c. si propter. de rescri. in. vj. De quo facit festũ Lu. Ro. in. l. si verò. §. de viro. xxiiij. fal. ff. so. ma. dicens facere etiã tex. & quod ibi Bar. in. l. libertis. la. ij. §. posthumis. ff. de ali. & cib. le. vbi generalis derogatio beneficiorum alteri concessorum, non extenditur ad cõcessa fauore alimentorũ, quasi sint ad piam causam. & faciunt etiam, quę dicentur. j. de viribus clausulæ, non obstante.

4 a Amplia † secũdò hãc primam regulam: vt procedat etiam in priuilegijs[a] habentibus clausulã derogatoriam ad alia priuilegia: quia ad hoc, vt tollantur per priuilegiũ contrariũ, non sufficit generalis clausula, nõ obstãtibus priuilegijs. Cal. de priuilegijs. cõsi. ij. Car. cõs. liij. do. Gregorius Papa. & in. Cle. iiij. col. de sepul. Fed. cõsi. ccxxxix. cas⁹ talis est: monasteriũ cuiusdã ordinis. Pau. de Cast. cõsi. liij. pass⁹ iste dubitabilis vr̃. & consi. cccxij. quoniã adiectione. Car. consi. cxxxvij. factũ sic se habet, vacantibus. &c. in. v. char. Maria. in tract. de visitationibus. fo. xxiij. ver. sed circa hoc quæro. Abb. in. c. cũ instãtia. ij. col. de cẽsi. Lu. cõs. cccxxvij. istæ sunt rationes. & consi. ccccvj. quod indultum Petri. pe. colũ. In quibus locis inuenies, quòd si in priuilegio dicitur, quòd non intelligatur sublatum, nisi de ipso fiat specialis mentio de verbo ad verbũ: non sufficit, quòd in alio priuilegio sit ista clausula: videlicet etiã si de ipso oporteret facere mentionem de verbo ad verbum. Imò oportet, quòd fiat: licet in hoc aliqui aliter dicãt: vt inuenies discussum in dictis consilijs, de quibus extensius memini in. c. accedentes. in. iij. col. de rescrip. respondendo breuiter ad facientia in oppositum. ¶ Aliquid ponit etiam Ioã. de Ana. consi. vj. Imo. in. l. licitatio. §. earum. de publicanis. Bal. in. c. cum dilecta. ad fi. s̃. eo. Card. consi. ciiij. licet Abb. in dicto. c. cum instantia. videatur sequi Fede. consi. xlvij. & bene, vt inuenies in dictis locis. ¶ Est verum, quòd si fieret reuocatio priuilegiorũ per viã legis, non esset necessaria dicta expressio: vt dicetur in prima fallentia huius regulæ. Item non est necessaria, quando stylus curiæ firmiter haberet, quòd sufficeret prædicta mentio implicita. Per id quod no. But. consilio allegãdo. j. in secunda fallẽtia huius regulę. Similiter vbi priuilegiũ esset cõcessum motu ꝓprio, nõ esset necessaria dicta mẽtio explicita, secũdũ Lu. pulchrè cõsi. cccxxxij. pen. col. & ista nota.

b Amplia tertiò, † etiã in vltimis voluntatibus, in quibus non valet[b] secundũ testamentũ, nõ faciẽs mentionẽ de primo habẽte clausulã derogatoriam: per. l. si quis in prin. testamenti. de leg. iij. Et ideò si in primo dicetur, quòd secundũ non valeat, nisi in eo sit hoc verbum: Kyrie eleison. deinde in secũdo diceretur: nõ obstãte primo testamento, sub quacunꝗ verborum forma concepto, non sufficeret: vt latissimè per Alex. cõsi. ccccxcj. & est etiã. dxxviij. incipiẽs Frãciscus de anno. &c. vbi attestatus hanc esse cõmunem opin. per authoritates, de qbus per eũ, quas etiã breuius ipse cõmemorat. in. l. si mihi & tibi. §. in legatis. de leg. j. ¶ Tamẽ hic nõ est aliquid firmandum: quia multi tenent, quòd sufficiat mentio primi testamenti: licet non fiat singularis mẽtio de clausula derogatoria. Et fuit opi. Bart. in. d. l. si quis in prin. quam sequitur Bar. in Cle. j. in. iij. q. de sepul. & elegantisimè vltra omnes Bened. Caprã, consi. xxxj. pũctus: quędam domina Magdalena. De quo etiã profundissimè per And. Sicu. in. c. cum esses. xxxvij. de testamẽtis. vbi refert se sæpe consuluisse pro hac secunda parte: licet ibi in lectura teneat primam partem, quòd requiratur mentio specialissima clausulæ derogatoriæ. Et pro secunda parte videtur cõsuluisse Alex. consi. cxxxiiij. præuiso themate ante posito. Vide ad saturitatem plenam Maria cõsi. mihi. xxij. domina Angela Baldi, de Nania. vbi multa inuenies pro & contra. & ibi cõsuluit pro ista ampliatione. Cæterùm quia non est materia nostra, sufficiant hæc loca: per quæ inuenies quicquid desyderabis.

Amplia quartò, etiam si rescribatur contra tale ius, per viam priuilegij: vt dicetur in secunda fallentia sequentis regulæ.

Amplia quintò, Etiam si rescriptum habeat clausulam ex certa sciẽtia: vt dicetur in quarta fallentia sequentis regulæ.

Amplia sextò, Nedum in Papa, qui fecit habentem clausulam derogatoriam: sed etiam in suc-

a ¶In priuilegijs. Adde tu ad ista hic tacta per Fel. vt veritas magis dilucideẽ, ꝙ declarandũ ẽ quot sunt sunt spẽs priuilegiorũ: & primò fac regulã, ꝙ priuilegiũ secũdũ nõ tollit primum habẽs clausulã derogatoriã. nisi de ea fiat mẽtio in secũdo expressa, & ei derogaẽ. Ita Pau. de Ca. in cõsi. suo cccxvj. in. qm̃ adiectiõe nõ indiget. Secũda spẽs priuilegiorũ est, qñ secũdũ priuilegiũ habet clam submotis alijs priuilegijs sub quacunꝗ forma loquẽtib⁹, ẽt si sint talia priuilegia, ꝙ de eis sit fiẽda mẽtio de verbo ad verbum: quę voluit pro expressis hr̃e: an tale priuilegiũ tollat primum habens clausulã derogatoriã: vide Paul. de Ca. in. d. cõsi. cccxvj. inci. qm̃. q tenet ꝙ nõ. Adde ꝙ. d. Abb. in. c. cũ instãtia. de cẽsi. tenuit, ꝙ sic. Tertia species priuilegiorũ est, qñ priuilegiũ est spãle: qa derogat gñali, siue sit primũ, siue sit secũdũ: licet nulla sit facta mentio de primo. Ioã. And. & alij in. c. veniẽs. de ꝑscri. scribentes in. c. dudũ. & c. quãuis. de ꝑbẽ. in. vj. not. in regu. gñali. de re. iu. in. vj. Adde tñ, nisi p gñale priuilegiũ esset acqsitũ ius alteri. Ita Bar. in. d. c. veniens. de præscr. in. iiij. col. in ver. aduerte hic sunt. Vide p Do. in. c. j. de cõcess. ꝑbẽ. in. vj. & in. c. j. de exc. Præ. in. vj.

b ¶Nõ valet. Adde tu, qd si in secundo testamẽto eẽt clã, ꝙ ad cẽsum sapiẽtis testamentũ possit extẽdi: an sapiẽs poterit addere clam derogatoriã primi: vide Bart. in. l. illa institutio. in fi. ff. de hære. instit. Adde quod etiam secundum testm̃ tollit

in successore: vt per But. in. c. j. v. colum. ibi. hæc vera. s̃. eodem. & Imol. hîc in. v. colũ. & Do. in. c. j. in. vj. colum. ibi: ego credo. de cõsti. in. vj. vbi respõdet pulchrè & clarè ad rationẽ Ioã. mo. qui tenuit contrariũ. in. d. c. j. per. c. innotuit. de elect. vbi par in parem. &c. Et cum eo transiuit Bal. in. c. j. in. x. col. qui feu. da. pos. & in. l. ij. post medium. C. de sen. ex peri. recitã. Nõ enim negatur potẽtia. & ita procedat gl. no. in. Cle. j. in ver. priuilegio. de regularibus. & ibi pulchrè Abb. in. fi. & Do. post Ioan. Mona. in. c. ij. ij. colũ. de præb. in. vj. Sed negatur voluntas: quia præsumitur, ꝙ in successore duret eadẽ intẽtio, quã habuit prædecessor, ex quo lex nõ reuocat: aliâs multa iurassent hodie elusoria quo ad clausulas derogatorias.

Fallit autem prædicta regula quatuor modis. Primò, nisi Princeps disponat nõ per viã rescripti: sed per viam nouæ constitutionis: quia valet constistutio facta generali mentione alterius constitutionis: vt si dicatur: Non obstante quacũꝗ constitutione in contrarium faciente. Abb. hîc post Bald. in. l. humanũ. C. de leg. in. iij. colũ. ver. sed dominus Cy. in illa. q. vbi dicit, ꝙ in legibus condendis sufficit derogatio generalis leg. In contrarium allegat. l. omnes. §. j. C. de præscri. xxx. an. Et idem dicit sentire glo. j. in. l. imperialis. C. de nup. & dicit facere Cle. eos. de sepul. sed Abb. hîc allegat Cle. dudum. eo. tit. Tamẽ illa iura non ponunt derogationem ad alia iura: sed ad priuilegia. Bene probãt, quòd vbi per legem derogatur priuilegijs: sufficit supergeneralis derogatio. & facit. c. fin. ad fi. de sent. excommun. in. vj. ibi: sub quauis forma, vel expressione verborum. & quod dicetur in sequenti fal. Et multa iura derogantia priuilegijs accumulat Ioan. And. in rub. j. de priuilegijs. ¶ Et istam fallentiam tenet etiam Dom. in. c. vt officium. §. denique. ij. no. de hære. in. vj. & Imol. in Clemen. j. vlt. notabili. de sepul. Et habet locum etiã in statutis, in quibus sufficiunt verba generalia ad derogandum speciali statuto, secundum Bal. in. d. l. humanum. licet in hoc fuerint variæ opiniones: vt ibi latè per eum. Sed Bar. in extraua. ad reprimendum. in verbo: non obstantibus firmata primò ista fallentia sentit posteà expressè, quòd aliud sit in constitutione principis: aliud in cõstitutione inferioris. Nã dicit, quòd quicquid sit in Principe, alia ratio est in populo. Nã sicut priuatus præmittit illam clausulam derogatoriam: timens ne instigatione, vel deceptione aliquorum aliud inducatur. Ita populus vel vniuersitas videtur timere: cum æquiparetur pupillo. quæ ratio cessat in Principe condente ius commune. Et quòd secũdum statutum debeat facere mentionem de primo habente clausulam derogatoriam: vide Bart. in. l. omnes populi. xiij. columna. ver. circa secundum, quando præcedens. ff. de iusti. & iure. & Domin. in. c. j. colum. de consti. in. vj. & quod notat Brix. in ver. lex. in. xxij. co. ver. lex sequẽs. Tamẽ dũ allegat Pau. de Cast. in. l. j. in prin. ff. ad. l. Fal. non bene allegat: quia solũ dicit idẽ ꝙ text. in. c. j. de const. in. vj. ¶ Limita hoc de statuto, nisi appareat secũdum statutũ emanasse ex aliqua iusta, & rationabili causa, mouente statuentes, quibus visum fuit primum statutum inutile: quia tunc generalis clausula, non obstante: sufficit, quanuis in primo sit clausula derogatoria. Ita est de mente Bald. in. d. c. j. in quibusdam suis scriptis. allegat. l. si cum Cornelius. ff. de solut. & in. l. si hominem. ff. mandati. Et text. in auth. hæc constitutio innouat. in rubro & nigro. Et hoc dictũ à me nõ visum, sequitur Baptista de sancto Seuerino in. d. l. omnes populi. in. xviij. charta. Et de hac materia vide etiam quod not. Bald. in. l. j. pe. col. ibi. Item valet rescriptũ. C. qui bonis cedere possunt. ¶ Et aduerte: quia licet Bald. in. d. l. humanum. & Abb. hîc velint, ꝙ sit opus saltem clausula generali, quando sit secunda lex contraria primæ habenti clausulam derogatoriã. Tamẽ Bar. fortè sentit contrariũ. in. d. verbo, non obstantibus, in. j. colum ibi: & ideò si Imperator. & ibi: nec est dubiũ. & fortè istud verius: qa Princeps præsumitur scire legẽ. & eoipso, quòd facit legẽ contrariã, videtur primã velle tollere. Et in condenda lege procedit motu proprio, & maturius quâm in dãdo rescripto. Quæ ratiões ita procedunt, quãdo statuit contra legẽ habentẽ clausulam derogatoriam: sicut quando contra non habentẽ. Tamen cogitabis: quia posset quis dicere, quòd licet Barto. in. d. ver. nec est dubiũ. dicat, quòd Princeps potest tollere legem etiam habentẽ clausulam derogatoriã: tamen nõ aperit, vtrum tunc requiratur clausulã generalis: non obstãte: sed attentis verbis pręcedentibus sentit, quòd non. Et pro opi. Bald. & Abb. vide But. in. c. quæ in ecclesiarum. viij. colum. ibi: venio ad tertium. s̃. titu. proxi. vbi dicit, quòd si lex prior habet clausulam derogatoriam solemnitatis, illa tollitur per legem nouã, non facta mentione de clausula: secus si prima lex habet clausulam derogatoriam voluntatis: quia tunc non præsumitur tolli per legem nouã: nisi constet de certa scientia Principis. allegat Ioan. And. in. d. c. j. de constit. in. xj.

Fallit secundò, † Nisi in rescripto sit facta clausula, non obstãte lege in contrariũ faciẽte: etiã si de ipsa oportet facere specialem mentionem: quia ista verba sufficiunt in rescripto ad derogandum legi contrariæ[a] habenti clausulam derogatoriam ad rescripta: licet nõ sit nominata in indiuiduo, secundum But. in. c. s̃. eod. & Bar. in. l. si quis in prin. testa. de le. iij. Et istud dictum sequitur Do. meus de Are. in. d. c. j. in quodam speciali commento illius. c. de quo fiet mẽtio in ista materia, quoties erit opus erit. Et pro hoc dicit esse casum singularem in. c. fin. de sententia exc. in. vj. vbi probaẽ notabilius secũdũ eũ, ꝙ sufficit dicere: nõ obstãtibus quibuscũꝗ statutis, sub quauis forma verborũ cõcessis. Ad idem allegat Cle. dudum. versus fi. de sepul. & quod not. do. Ab. in. c. cũ in instãtia. de cẽsi. vbi videẽ seq Fed. in illo cõsi. in quo voluit, ꝙ sufficiat dicere: nõ obstãte alio priuilegio, etiam de quo oporteret facere mẽtionẽ de verbo ad verbũ. de quo tetigi. s̃. in. j. ampliatione. Obstat tex. in. l. licet. ff. in qui. cau. pi. ta. cõtra. vbi, quãuis inuecta & illata ĩ domũ, q̃ sunt tacitè hypothecata, habeanẽ perinde ac si essent expressè obligata: tamen quo ad impediẽdã libertatẽ, nõ ꝓcedit ista parificatio: quia dispositio legis de qua ibi in gl. ij. ꝓhibens seruum manumitti, quãdo est expressè pignoratus, nõ videẽ esse fauorabilis: cũ sit cõtra libertatẽ. ¶ Respõdet ꝑfatus doctor, ꝙ in his, quæ sunt facti: oportet necessariò, ꝙ lex disponat per fictionẽ. Vnde stat regula, quòd in materia stricti iuris, dispositio facta in casu vero nõ trahitur ad fictũ[b]. l. iij. §. hæc verba. & ibi Bart. ff. de neg. gest. Et ista est ratio: quare illa parificatio nõ extendiẽ ad casum non fauorabilẽ. Sed in terminis nostris ad tollendũ legẽ pręcedentẽ, non est opus inducere aliquã fictionẽ quia cũ Princeps non potuerit sibi legẽ imponere à qua non liceret recedere, si vellet: satis est, ꝙ sumus certi de voluntate Principis, quòd velit derogare priori legis: ex quo vult oẽs leges haberi ꝓ specialiter expressis. Vnde licet circa actũ expressionis introducatur qdã fictio, hæc tñ fictio nõ est cã immediata tollẽdi legẽ sed volũtas Principis, q̃ declaraẽ p eã. ¶ Obst. secũdò. c. ij. ad fin. de dolo & cõtu. vbi debet fieri specifica mẽtio de cõtentis in primis literis, & nõ sufficit mentio inuoluta. Et facit ad idem. c. qui ad agendum. de procur. in. vj. vbi licet quis velit habere exigentia speciale mandatum pro expressis: tamen illa clausula nihil operatur, quantum ad illa, quæ requirunt speciale mandatum. Respondet Areti. vbi. s̃. quòd ille tex. loquitur in dispositione hominis, qui non potest fingere, seu fictionem inducere. Probatur in. l. si fortè. & ibi Bart. ff. de castren. pecu. Præterea in ista claus. erat ita obscura & incerta expressio facta p

primũ. & hoc, qñ per secũdũ potest adiri hæreditas de iure ciuili. Ita Bart. in. l. si qs eũ. §. si cũ suo. in ver. iuxta legem nostrã. ff. de vul. & pup. Adde, an testamentũ secundũ tollat primum iuratũ: pone testator fecit testm̃ & iurauit nõ facere aliud: posteà fecit secundũ: vtrum tollatur primũ iuratũ. Bartol. tangit hanc. q. in. l. si quis in princ. testamẽti. ff. de leg. iij. in vlti. colũ. ver. quæro qd si testator. & in. l. cũ duobus. ff. pro soc. vbi tenet, quòd valet secundũ. Idẽ tenet glo. in. c. vltima voluntas. xiij. quæstio. ij. Idẽ tenet Cy. in. l. j. C. de sac. san. ecc. Pau. de Cast. in consil. suo xvij. inci. dico, non obstante. Bald. in auth. hîc inter liberos. ver. quæro qd si pater. C. de testa. Adde Old. in consil. suo cxxvij. inc. viso instrumẽto pacti. dicit, ꝙ secundum testamentum valet de iure ciuili: sed primum de iure canonico. Idem videtur tenere Io. And. in regula, quę semel. de re. iu. lib. vj. dicens, ꝙ periurus est, qui facit testamentum secundum, quando iurauit non facere. sed Bar. in locis præalle. tenet, quòd non sit periurus, & valet secundum testamentum, etiam si sit iuratum non facere aliud: per rationes quas ponit ibi secũdum eum. Adde Archi. in. d. vltima volũtas. xiij. q. ij. quietam videtur inclinare in partẽ Old. & Io. And. cogitabis. quia varij fuêre scriptores in ista materia.

a ¶Legi contrariæ. Adde Bar. in extraua. ad reprimẽ. ver. si. nõ obst. & Pau. de Cast. consi. liij. passus iste. &c. & do. Alex. de Imol. in consil. ciij. iiij. parte.

b ¶Ad fictum Ad quod adde. d. Sozi.

consil. ccxlj. inci. circa primam difficultatem. versic. secunda ratio est. quia in. ij. parte. charta. cxxiiij.

partē, ꝙ nō bene certificabatur reſcribens de facto ſuper quo reſcribebat. Vnde videſ decipere ſuperiorē. quæ rō ceſſat in caſu noſtro. & ita reſidet præfatus doctor. Cuius verba in hac vltima reſpōſione puto eſſe malè trāſcripta: tū quia etiā prędicta loquūtur in diſpoſitione Papę, & ſic hominis: tū quia ad. c. ij. præallegatū eſt aliter reſpōdendū: vt j. patebit. Vnde iſta fallentia prius eſt cōfirmāda, poſteā tripliciter declarāda, reducēdo in ſimul plura per alios nō conſyderata. ¶ Addatis primò Bu. conſi. lv. aliās conſi. ij. in impreſsis. & incipit: literis legitimatiōis. vbi dixit elegāter, ꝙ ſi gratia Papę ſignaſ hoc modo: fiat, vt petitur. & in ſupplicatione petebaſ, ꝙ certa cōceſsio, quæ debebat exprimi, haberetur pro expreſſa: certè ex ta ſi ſignatura perinde eſt, ac ſi fuiſſent expreſſa ſpecificata. Poteſt enim Papa ad vtilitatē actus à ſe geſti, fingere expreſſum qđ expreſſum nō eſt. alle. c. j. de tranſac. & c. illa de elec. & Cle. paſtoralis. de re iudica. &. c. ſi motu. de ꝓb. in. vj. Et ita dicit ſe habere ſtylū curiæ: qa in cōfirmationib⁹ apponunſ iſtæ clauſulæ vel ſimiles: videlicet quorū tenorē haberi volumus ꝓ expreſſo. Nā id ad quod fit relatio, perinde habetur ac ſi expſſum foret ſpecificè in ſcriptura, quæ ad aliā refertur. l. ait prætor. §. j. ff. de re iudic. ibi: accipiēdū eſt, quaſi quātitatē nominauerit. Itē ex quo vult haberi pro expreſſo, fingiſ expreſſum: licet expreſſum nō ſit. Cle. j. de proba. & hoc cōprobat per aliū ſtylū curiæ in appoſitione clauſulæ nō obſtātibus priuilegijs, etiā ſi eſſent talia, de quibus deberet fieri mētio de verbo ad verbū: qa iſta verba æquipollēt expreſioni de verbo ad verbū, ſecundū eū. de quo tamē vltimo dic, vt. ſ. in prima ampliatione. ¶ Similiter dicit Ang. cōſil. mihi cclxx. Bonifa. Epiſcopus. aliās incipit: nō eſt dubiū, ꝙ dict⁹ electus. in. ij. cōclu. quòd ſi Papa cōmemorat quandā ſuam cōceſsionē, & dicit ſub dicta forma: aut quanuis alia forma, ſub quacūq; cōceptione verborū. ꝙ iſta verba perinde eſt, ac ſi ſigillatim eſſet expreſſum in literis, quicquid cōtineatur in alia conceſsione. arg. l. ſi ita ſcripſero. ff. de cōdi. & demō. l. aſſe toto. ff. de hære. inſti. ¶ Similiter Rota. de reſcri. xx. Itē ſi cauſa cōmittatur, in nouis. quòd licet in cōmiſsione per quam reuocatur commiſsio alteri facta, ſit facienda mentio de proceſſu primi iudicis: per c. inter. de re iudi. & dixi ſatis. ſ. eo. c. cæterū. Tamen fallit, ſi in commiſsione petebatur certam cauſam cōmitti alteri auditori: dicēdo, quòd prius fuerat alteri cōmiſſa: & ſubdendo clauſulā conſuetā: videlicet, cuius cauſæ ſtatum dignemini habere pro expreſſo: quia tunc committendo alteri, videtur Papa ex certa ſcientia committere, & habere ſtatū cauſæ pro expreſſo. & ita finaliter remāſe runt omnes auditores ſecūdum Rotā. & ſequitur Nico. Mil. in ſuo rep. fo. clix. in. iij. col. Et ex hoc habes reſponſum clarū ad. c. ij. de do. & cōtu. de quo. ſ. quia verū eſt, ꝙ debet fieri expreſſa mētio proceſſus: niſi in ſupplicatione petatur & cōcedatur, quòd habeatur pro expreſſo. ¶ Similiter dixit Bal. c. ſuper literis. in. vj. col. ver. ꝙd ſi Papa. ſ. eo. quòd ſi Papa dicit, quòd vult haberi aliqua pro ſpecificatis, [a] videtur reſcriptū valere ac ſi omnia eſſent ſpecificata. ar. l. qui iure militari. ff. de mili. teſt. Tamen nō firmat; quia iſta clauſula eſt captioſa & iuri contraria. p. l. reſcripta. C. de preci. Impe. off. ¶ Addatis etiā gl. in extrauag. execrabilis. in verbo, perſonatus. in fi. quæ dicit, quòd ſi Papa in collatione dignitatis dicat, non obſtante, quòd talia beneficia teneas, qualiacunque ſint. certè poteſt tenere prima qualiacunq; ſint, etiam ſi eſſent electiua. per Cle. ſi Romanus. de præben. & ideò iſta verba operantur duo. ¶ Primò, quia tollunt omnem ſubreptionem quomodocunque & qualiacunque ſint prima beneficia. Item, quòd inſimul obtineri valent quæcunq;, quot ſint; quia tantum valet genus in generali, quantum ſpecies in ſpeciali. arg. c. ſolitæ. de ma. & obe. & c. ſi ſacerdos. de offi. or. ſecundū dictā gl. ¶ Sed dubito, ꝙ. d. gl. ſit incorrecta in duobus. Primò dū dicit talia beneficia: forte debet dicere, alia beneficia. qa ſi diceret talia, nō videreſ cōprehenderetur quodcūque. Ex quo enim præceſſit ſpecialis nominatio, genus ſequens intelligitur de nominatis, vel ſimilibus. arg. c. ſedes. ſ. e. & facit etiā qđ ſtatim dicetur. ¶ Secūdò vide incorrecta in illis verbis bullæ quæ ponit ad hoc, vt poſsit tenere priora beneficia, quotcunque eſſent. videtur, quòd deberet eſſe hoc verbum quotcunque: quod verbum gl. non ponit inferendo verba bullæ. ſed ſolùm ponēdo effectū bullæ. Si enim diceret ſolū illud vniuerſale qualiacūq;, videretur referri ad qualitatē, non autē ad numerū: niſi addat, quotcūq;. & per hoc etiā apparet, ꝙ gl. non debuit dicere talia: qa dicendo talia, & dicendo quotcunq;: nō videtur ſermo congruus. & videtur ſuperfluere illud talia. Et ideò credo, ꝙ gl. voluit dicere: non obſtante, quòd alia beneficia teneas, quotcunq; & qualiacūq; ſint. vt cōmuniter dicūt literæ apoſtolicæ. ¶ Addatis etiā tex. in. l. oēs. de præſcr. xxx. an. ibi: tanquā per hanc legem ſpecialiter & nominatim fuiſſent enumeratæ. Quem text. dicit ibi Angel. eſſe meliorem de corpore iuris ad hoc, quòd Princeps poteſt velle, ꝙ expimenda habeantur pro expreſsis. Idē no. Bal. de pace Coſtā. in verbo non obſtante. & Ang. in. l. diuus. §. licet. ff. de iure codicil. & in. l. ſed ſi quis. §. quæſitum. in fin. ff. ſi quis cau. vbi dicit, quòd in reſcriptis & gratijs, quæ concedunt motu proprio, ſufficit iſta clauſula pro expreſsis habētes. Secus ſofitā dicit eſſe, ſi cōceduntur ad poſtulationē partis. ſed ex prædictis videtur, quòd idem ſit, ſi ad poſtulationem partis. Cum iſtis cōcordat Imo. in Clemen. j. ad fin. de ſepul. dicens poſt Paulum, quòd in priuilegijs, reſcriptis & conſtitutionibus ſufficit conſtare de voluntate Principis derogantis alteri diſpoſitioni: licet non fiat mentio indiuidua. Idem not. Baldus in procemio feu. xiiij. col. ver. Item dicit An. de Iſernia.

Hæc & ſimilia recipiunt tres declarationes: quas non reperio ꝓ modernos reductas. ¶ Prima eſt, vt habeat locū in iſta diſpoſitione legis, vel Principis. Sed in diſpoſitione inferioris, vbi lex requirit aliquid eſſe expreſſum, nō ſufficit clauſula, pro expreſsis habentes, vel ſimilis, ſecundū Angel. in. d. §. qſitū. per illum tex. in verbo ſpecialiter. vbi ſi partes dicerent, ꝙ volunt haberi pro expreſsis & ſpecificatis omnes caſus fortuitos, qui occurrere poſſent, iſtud nō ſufficit. Pro quo dicit ibi Alex. eſſe bonū tex. in. d. c. qui ad agendū. in prin. de procu. in. vj. Hoc modo eſt reſpōſum ad illum text. clarius, quā. ſ. bene facit quod no. Ang. in. l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. ge. vbi dicit, ꝙ licet de iure cōi paria ſint aliquid eſſe expreſſum, vel haberi pro expreſſo: vt ibi in ver. pro adiecto. tamen qa iſtud eſt ex interpretatiōe nō habet locū in ſtatutis. Ideò infert, ꝙ ſtāte ſtatuto Floré. quòd per inſtrumentum guarentigię, in quo expreſſus eſt certus terminus, capiatur debitor ad volūtatem creditoris, non vendicabit ſibi locum, ſi terminus non eſt expreſſus, licet pro expreſſo debeat haberi. & ita dicit ſe conſuluiſſe de facto.

Secunda declaratio.

¶ Prædicta procedunt vbi Princeps per legem nouam, vel reſcribendo, derogat legi habenti clauſulam derogatoriam: quia ſufficit dicta clauſula pro expreſsis habentes, & reſcribendo cōtra legem, nemini præiudicat. Ideò ſufficit, quòd deroget implicitè, licet nō explicitè. Et præſumitur de ea recordatus apponendo illa verba: ſed ibi agitur de derogatione priuilegij, vel gratiæ habentis clauſulam derogatoriam dantem ſpecialem formam diſpoſitioni contrariæ: tunc eſt diſtinguendum hoc modo. Aut illi derogatur per viam legis: & tunc ſufficit derogare cum iſta clauſula, nō obſtantibus quibuſcūq;, ſub quacunq; forma verborum conceſsis: vel ſimilia. Ita loquitur. Cle. j. Cle. dudum. ſi. de

ſi. de ſepul. &. c. ſi. de ſen. exc. in. vj. quia ibi non præſumitur ſurreptio. & ſum⁹ certi, ꝙ princeps, nedū hoc potuit ſed quod voluit, quia à ſe fuit motus, & cum maturitate vt in. j. fal. Et no. Pau. conſi. liij. in prin. Aut diſponit per viam reſcripti quocūq; reſcribat: & tunc oportet facere talē mētionē, qualē requirit priuilegiū, cui derogaſ. Nec ſufficeret habere obſtātia pro expreſsis. Iſtud probaſ tenendo opi. cōmuniorē: de qua dixi. ſ. in prima ampliatione: vt patet ex multiloquio: de quo in locis ibi allegatis. Iſta eſt cōis op. tū ſi ſtilus curiæ ſe haberet in contrariū: prout teſtaſ But. d. conſi. lv. tunc non procederet iſta declaratio. ſed indiſtinctè diceremus, vt ipſe dicit, ꝙ in omni diſpoſitione Principis ſufficeret clauſula pro expreſsis habentes, ſiue deroget legi, ſiue priuilegio.

7 **Tertia declaratio eſt.** Vt iſta fal. † ſecūda nō procedat in caſu, quē ponit quædā regula cancellariæ Apoſtolicæ, mihi. xlv. incipiēs: Itē voluit, ꝙ ſi petatur. quæ vult, ꝙ ſi impetratur aliquod beneficiū vacās per modū in cā cellaria exprimēdū: talis impetratio nō valet: neq; ſuper ea poſſunt expediri literæ. Et ſic habes vnū caſum, i quo nō valet ſignatura habens aliquid pro expreſſo. Similis prouiſio eſt in alia regula, mihi. xxxvj. inci. Itē ſtatuit & ordinauit. volens, ꝙ ſi fit cōmiſsio de cauſa, in qua iam corā alio erat cōclūſum in cauſa, non valet cōmiſsio, niſi in conceſsione cōmiſsionis derogetur expreſsè cōclūſio ni. Nec ſufficit, ꝙ de ipſa fit facta mētio explicitè, vel implicitè. Similis prouiſio eſt in alia regula mihi. lviij. inci. Itē voluit, ꝙ literæ. dicens, ꝙ non valēt literæ ſuper indulgentijs ad inſtar, niſi ſpecificentur. Et ſic eſt caſus, in quo nō ſufficit ſe referre ad aliud. & nō habetur perinde ac ſi illud exprimeretur: licet in alijs caſibus valeant literæ ad inſtar: vt per Bal. in. l. ſi priuilegia. C. de epi. & cler. & Ab. in. c. ſuper Spe. in. iij. col. ne clerici, vel mo. de priuilegio conceſſo ad inſtar alterius. ¶ Et ſic ſunt expeditę tres declaratiōes ſecūdæ fallētiæ huius primæ regulę de reſcri. contra diſpōnes habentes clauſulas derogatorias.

Fallit tertiò iſta prima regula. In diſpoſitiōe habente clauſulam derogatoriā non expreſſam, ſed tacitā: quia nō impedit ſecundam diſpoſitionē contrariā nō faciētē mētionē de prima, ſecūdū Bar. in. l. fi. in prin. per illū tex. ff. de le. ij. vbi voluntas teſtatoris eliciebaſ tacitè à cōtrario ſenſu. Et dicit Bal. in. l. humanum. in. iij. col. C. de leg. ver. aduertatis. ꝙ vbi clauſula derogatoria nō eſt expreſſa, ſed tacita: tunc taciteè derogatur ei propter factū contrariū. Et ſic valet reformatio ſtatuti habentis tacitā clauſulam derogatoriā, nō facta de ea mētione. Allegat tex. in. d. l. fi. quē dicit eſſe notabilē. & dicit Bal. in. l. fi quis in prin. teſtamenti. in j. co. ff. de lega. j. ꝙ in caſu dictæ legis fi. clauſula derogatoria nō erat tacita, neq; expreſſa: quia fuerūt verba ad augmentū: vt inducatur fideicō. ideò nō inducūt diminutionē. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. Et addе Bal. in. l. filiū. in. xiij. col. ibi. ij. oppono. C. fa. ercif. vbi dicit, ꝙ in tacita donatione facilius præſumitur donatio volūtatis, quā in donatione expreſſa, per. d. l. fi. in prin. quā dicit ad hoc eſſe notabilem.

8 a **Fallit** quartò & vltimò. d. regula. † Quando in rę ſcripto [a] eſt clauſula de plenitudine poteſtatis quia habet vim clauſulæ derogatoriæ ad omnē legē cōtrariā, & habentē clauſulā derogatoriā. Ita inferunt aliqui ex verbis Bal. ſ. in procemio Decretaliū. ver. Greg. in. iiij. col. ibi, dicit collectarius. Dum dicit poſt collectarium. ſ. eo. c. cū dilecta. ꝙ quando Papa ſcribit de plenitudine poteſtatis, nihil poteſt opponi, quod annihilet gratiam: niſi reſcribatur cōtra ius gentiū. cuius trāſgreſsio crimen inducat. Sed puto contrariū eſſe de mente domini Ab. hīc, dum dicit, ꝙ ſi bi in iure eſt cā derogatoria, ſeruanda eſt forma tradita. & certū eſt, ꝙ forma nō ſeruatur per æquipollens, vt dixi. ſ. e. c. cū dilecta. Idē ſentit Ab. hīc in alio loco, loquēdo de reſcripto contra legem non habentē clauſulā derogatoriam. Et facit mentionē de clauſula ex certa ſciētia, & tñ de illa nihil dicit in iſto mēbro. Propter qđ videſ abſolutè, ꝙ ſit neceſſaria mentio: maximè cū inter iſtā clauſulā de plenitudine, & clauſulā ex certa ſcientia. nō videaſ in hac materia differentia, vt diceſ in. iiij. fal. ſequētis regulæ. Itē cōtra hanc fallen. videntur verba Pet. de anc. conſi. mihi. cccv. inci. tres dñi magnifici. ad fi. ver. nō ob. ꝙ Papa. dū dicit, ꝙ qñ Papa diſponit in materia, in qua habet pleniſsimā poteſtatē, ſi lex habet clauſulā derogatoriā, non præſumitur velle vti illa poteſtate, niſi faciat mentionem de illa lege. Et dicit Sali. in cōſi. ſchiſmatis, quod fecit pro Vrbano Sexto. & incipit, cogimur tādē. in. xij. co. ꝙ qñ Papa dat literas ad, præbendā certi hominis, non vacantē, requiritur clauſula, de plenitudine poteſtatis, vel non obſtante cōcilio Lateranenſi, per tex. in. c. ij. de conſet. prēb. quod dictū nō facit pro hac fal. qa in. d. c. ij. nō eſt cā deroga.

9 **Secunda regula** in hac materia eſt. † Quòd reſcriptū contra legē etiā nō habentē clauſulā derogatoriā nō valet. Ita pro regula ꝓſupponit Io. an. Pe. de anc. & Do. in. c. vnico. de excēſ. prāla. in. vj. & Abb. hīc, & oēs allegati, & allegandi in hac materia. Et eſt noua gl. in. c. j. in verbo noſcatur. de conſti. in. vj. dicēs, ꝙ prima facie præſumitur obtentum per importunitatem, vnde debet expectari ſecūda iuſsio. & no. Bar. in. l. j. C. de peti. bo. ſub. lib. x. & Ange. de are. in. l. ſi conſtat. in. j. col. ff. de ap. Bene facit dictum Inno. & aliorū. in. c. dudū. j. de deci. dū dicūt, ꝙ confirmatio non refertur in dubio ad actum, qui eſt cōtra ius. Et retuli, de excep. c. cū inter. Facit quod no. do. Ab. in c. examinata. ante fi. de confir. vti. vel inuti. vbi dicit, ꝙ verbum cōfirmamus. importat in dubio rei cōfirmationem, niſi actus ſit contra ius. Et ad iſtā regulā vide copioſè Old. conſi. cccxxvj. inci. ꝙ articuli. poſt prin. cū pluribus conſilijs ibi ſequentibus, quaſi vſq; ad fi. libri. & Speculum de reſcri. præſenta. §. fi. ver. itē, ꝙ eſt contra ius. & gl. ſecundam. in. l. beneficiū. ff. de cōſti. Prin. & gl. in. l. acta. §. de amplianda. ff. de re. iu. & gl. fi. in. l. cauſas, vel lites. C. de trāſac. & Car. in tit. de reſcri. conſi. vij. poſt princ. & Do. in. c. quoniā. i. iij. co. xviij. di. Et ſeruiūt, quę dixi in. c. j. in. xiiij. co. ver. recipit aūt hæc. iiij. fal. ſ. ti. px. pro bando multipliciter, ꝙ in dubio Papa non præſumitur velle derogare iuri cōi. ¶ Non obſt. c. j. de conſti. in. vj. vbi condendo ius nouum, derogatur iuri antiquò, non facta eius mentione, quia vbi condit ius, præſumitur recordari Papa de iure contrario, & velle ei derogare. Sed in reſcriptis non præſumitur habere ſcientiam iuris ita promptam, propter multitudinem reſcriptorum, quæ concedit, ſecundū Do. poſt Io. de ſan. in. d. c. j. in. viij. co. dicentem poſt Imo. ad hoc facere. c. cum olim. de re iu. ¶ Nec obſt. ꝙ præſumitur ignorātia in proprijs reſcriptis. iuxta no. j. e. c. ab excōicato. quia iſtud operatur multitudo factorū, ſuper quibus reſcripta cōceduntur, quę inducit probabilē ignorātiā, vt probat tex. in procemio cle. & factis intricatis, vel multiplicibus, præſumit ignorantia, vt no. in. d. c. ab excommunicato. ſecūdum eum.

Amplia primò hanc regulā etiam in priuilegijs clauſis in corpore iuris, quia de ipſis eſt facienda mentio, ſicut de iure cōmuni, nec ſufficeret in reſcriptis dicere, non obſtantibus priuilegijs, niſi dicaſ, etiam iuri cōmuni inſertis, vt no. glo. in auſ. qua in pro uincia. in verſi. illi. in fi. & ibi Bar. & Bald. C. vbi de criagi. opor. & glo. in. l. ij. §. oēs. in verbo compelluntur. vbi Bald. & in. l. hæres abſens. in prin. in verbo excuſatur. & ibi. Bar. ff. de iud. cū concor. quas dixi in. c. j. ſ. e. in verſi. fallit. iij. Et faciunt quæ dixi in. c. cū ordine. ſ. e. probando, ꝙ multipliciter iſta priuilegia æquiparātur iuri cōi.

¶ Quādo ī reſcripto. Adde, ꝙ teneo iſtam opin. quicquid dicat hīc Feli. & malè. & idē teneo vbi eſt clauſula excerta ſciētia, quæ ſufficit ad tollendam legem quæ habet clauſulam derogatoriam ad reſcripta, vt in iſto tex. & in tex. c. ſtatutum. e. ti. li. vj. dū modo de certa ſcientia Principis per verba reſcripti poſſet appare re, quod præſumitur, etiam ſi expſſè nō dicatur. Et iſtud tenuit Gof. & Io. And. hīc, vt per. d. Abb. in gl. in ver. mentionē. & Gemi. in. c. ſtatutum. e. tit. in. vj. in. iiij. co. in verſi. ſecundò not. & idem ſentit ipſe met Feli. hīc infe rius, in ver. So. licet arg. ſtringat. & in verſi. limita primò hanc quam fallētiam. vbi dicit, ꝙ dictum Gof. & Io. an. ſeruatur in practica. & ipſe Fel. no. ibi hoc, quare cōſulendo & iudicando non recedere à Spe. Gof. & Io. an. adde ꝙ per iſta limitatur gl. in cle. ij. eo. ti. quæ dicit, ꝙ princeps facit ex certa ſcientia, quando in reſcripto illud expreſsè dicit. Sufficit ergo, vt appareat, etiā ſi expreſsè nō dicatur. Adde ꝙ iſtud habet locū, non ſolùm in certa ſciētia, ſed etiā in motu proprio quia ſi [a] apparet, ꝙ Princeps fecerit aliquid motu proprio, etiam ſi non exprimat ꝑſumit motus ꝓprius. Ratio eſt, quia tantum valet, ꝙ princeps dicat, ex certa ſciētia, quātum ſi diceret, motu ꝓprio. Nā iſta duo æquiparantur, vt per ſcribentes in. c. ad hoc. ſ. eo.

¶ Et ista ampliatio procedit, vt dixi etiã quãdo in rescripto est clausula, non obstantibus priuilegijs: quia nõ includit priuilegia inserta, licet aliãs q̃n Papa non dat rescriptum: sed priuilegium, non sit necessaria mentio iuris cõis meri, & non priuilegiati, vt j. in. ij. fal. ¶ Et si diceres, si debet fieri mentio de insertis in iure, q̃n datur priuilegium cõtra ius? Rñdetur, ꝙ licet in rescripto sit facienda mẽtio de iure cõmuni, & etiã de priuilegio in eo inserto, q̃n ei derogat, tamẽ in priuilegio non est necessaria mentio iuris cõmunis nec priuilegij inserti in iure, si non habet clausulã derogatoriã ad priuilegia. Sed simpliciter clausula, non obstantibus priuilegijs posita in priuilegio, non operat contra inserta in iure: nõ quia non præsumatur nota Papæ, sicut ius: sed quia derogando simpliciter priuilegijs, nõ præsumit cogitare de eis, sed de non insertis, quasi non inserta appellentur ꝓpriè priuilegia, sed inserta dicantur ius commune: vt fuit dictum subtiliter. d. c. j. vbi vide plenius.

Amplia secundò, nedũ si rescribitur contra ius cõmune, sed etiã si contra statuta inferiorum, quia in dubio nõ præsumitur Princeps velle eis derogare. per. c. j. de consti. in. vj. Et ad hoc vide latè Io. an. in. c. ei cui. de præbẽ. in. vj. dũ ostendit, ꝙ p literas Papæ nunquã derogat statutis requirentibus certas qualitates in promouendo. Et est solẽnis deci. Rotæ. de preb. j. in nouis: loquens de statutis & ordinationibus factis per fundatores beneficiorũ. de quo etiam latè per Do. in. d. c. ei cui. in. vj. col. cum seq. & omnino per Alb. in. j. parte statu. q. cxlvij. inci. statuto alicuius eccl. in .iij. col. vbi accuratè insistit super dictis Io. an. in. d. c. ei cui. quẽ refert fuisse reprehensum de incuria, per quẽdã Car. tenentẽ contra ea, quæ dixi.

10 **Sed no.** † quatuor dicta pro nunc. Primò, ꝙ litteræ Papales in quibus conceduntur beneficia possunt tollere consuetudines & statuta, & sufficit apponere clausulã generalem: licet nõ opponatur tenor statutorum, secundum Bal. in auf. omnes peregrini. in vlt. co. C. cõmunia de succes. Et idẽ sentit Bal. in auf. nauigia. in j. no. C. de fur. & dicit hoc esse no. dignum.

No. secundò, ꝙ clausula, non obstãtibus statutis illius ecclesiæ: non tollit statuta illius ecclesiæ condita per Papã, secundũ Lu. rosplenè consi. eccxxvij. quia difficilius tollit Papa cõstitutiones prædecessoris, quã statuta inferiorũ, vt ibi latius per eũ. Et si diceres, imò facilius tollitur ius Papæ, quã statutum inferioris, quia vbi conditur lex noua cõtraria legi priori, censetur illi derogatũ, etiã si non dicat: & tamen secus in statutis contrarijs. d. c. j. de consti. in. vj. Respondet licet Lu. hoc non tãgat, negãdo assumptũ, quia nõ probatur in. d. c. j. quòd si difficilius tollat statuta, sed bene probatur, ꝙ non præsumit scire statuta. & ex ista præsumpta ignorantia inducit præsumptio, ꝙ in dubio nõ velit ea tollere. Non aũt hoc præsumitur, quia sint fortiora, sed cum præsumatur scire legem, præsumetur eam tollere faciendo legem contrariam.

No. tertiò, quòd si statutum impedit totaliter effectum gratiæ, censet sublatũ p. d. c. clausulã, nõ ob. statutis. Sed si nõ tollit, sed differt, tũc non censetur sublatũ, per. d. clausulã secundũ Do. in. c. si propter tua debita. in. vj. col. de rescri. in. vj. propter gl. ibi: in verbo, impediri. Oportet ergo, vt dicatur, nõ obstantibus statutis, per quæ nostra concessio impediri, vel differri posset. Quod bene nota ad multas dispositiones derogantes obstaculis impeditiuis: quia non dergent delatiuis: & sic tollunt exceptiones peremptorias non dilatorias.

No. quartò ꝙ si dicitur non ob. statutis, nõ intelligit de iuratis, vel p Papã infra
a matis, nisi exprimatur, a & istud latè habuimus. ſ. eo. c. eõ

a ¶ Nisi exprimatur. Adde Ludo. Pon. singu. in. l. si verò. §. de viro. xxiij. fallen. solu. ma. &. d. Alex. de Imo. in consi. ciij. iiij. parte. Et ad materiam istius clausulæ, non obstantibus statutis vide & adde, qd̃ per eum habetur in. l. si stipulatus. §. cũ stipulamur. de verbo. obli. & quod habeẽ per And. Barb. in cõsi. quod est post consi. ciij. ſ. alleg. Alex. iiij. parte.

stitutus. Quædam alia circa prædicta videbimus ex prædictis sequentibus fal.

Fallit nouem modis ista secunda regula. Primò, ni si dicatur in rescri. non ob. quacũq; lege, quæ in cõtrarium loqueret, secundũ Io. and. in. d. c. vnico. de excess. præla. in. vj. & Abb. hîc, & alios de hac materia loquentes. Et non sufficeret dicere, non ob. quacunq; lege. quia istud est generaliter loqui. nec oportet dicere, nõ ob. tali, nominãdo eã in indiuiduo. Quòd istud esset singulariter loqui secundum Bar. ita cõcordantem multas gl. in fi. C. si contra ius, vel vti. pu. & ibi Bal. Et idẽ notat Bar. in extrauag. ad reprimendã. super verbo, non obstã. in prin. & p Pe. de anc. in rep. c. si ꝓpter. in. xxj. co. ver. d. Bar. de rescri. in. vj. & Imo post Bu. in. c. q̃in ecclesiarũ. in xiij. co. ſ. ti. ꝓxi. & sic intellige Arch. xxv. q. ij. ĩ sum. in fi.

Super quibus verbis est aduertendũ quatuor modis. Et primò aduerte, dum Bar. ponit hanc doctrinam. in. d. ver. nõ obstant. quia videt loqui etiam quãdo procedũt iura derogatoria: & sic videt velle, ꝙ tunc non sit opus alia mẽtione magis speciali. Sed cõtrarium est verius, vt tenet hîc Ab. dum dicit, ꝙ cõtra alia iura opus est mẽtione speciali, vel per verba æquipollentia: puta nõ ob. constitutione, quæ de duabus dictis loqtur, licet expresse non dicat: quæ inci. nonnulli. & idem Do. in. d. c. j. in. ix. col. de consti. in. vj. Sed quãdo rescribitur cõtra legẽ nõ habentẽ clausulã derogatoriam, sufficit dicere, non ob. lege in contrariũ faciente. Posses fortè dicere, ꝙ Bar. in. d. verbo, non obstan. loquitur in lege habente clausulam derogatoriã ad rescripta, per viã regulæ, sec⁹ in lege speciali, quæ derogat rescripto: quo casu requiritur specialis mentio, vt etiam dicetur post Bal. paulò ĩ. in vers. aduerte quartò.

Aduerte secundò, quia dicit Pau. de ca. in. d. l. fi. se nõ comprehendere differentiã quã facit Bar. inter hanc clausulã, non ob. quacũq; lege. & illam, non obstante quacũq; lege cõtrariũ disponẽte. Nã etiã si solũ dicatur, non ob. quacunq; lege, tacitè subintelligitur. ſ. cõtrarium disponente. Non enim intendit tollere non cõtrariantẽ, sed solùm contrariũ disponentem, contrariantẽ. vnde non plus operat expressio, quã si facta nõ esset, postquã subintelligitur secundũ ipsum. ¶ Huic motiuo respondet do. Bap. de sancto Seuerino inter primarios aduocatos consistoriales nunc celeberrimus, in repe. l. omnes populi. in. xix. char. ff. de iusti. & iu. ꝙ licut expressa derogatoria posita in primo statuto à populo, operatur idem, quod tacita subintellecta, vt in. iij. fal. præcedentis regulæ eò, ꝙ non derogatoria sequentis statuti expresse cõcepta à populo operatur idẽ quod tacita, aut subintellecta, quia quãto expressius excipitur, tanto validius operatur. Hanc responsionem nõ capio, quia negatur, ꝙ ista non sit derogatoria expressa, dicere non obstante quacũq; lege, nã imò videtur derogare. & si ista esset derogatoria tacita, prout vult iste, ꝓ facto esset etiam tacita cum illa cauda, videlicet in cõtrarium faciente, quia per illud verbum, nulla lex nominat nisi contrarians, & illa nominatur implicitè. & ita etiã fit quando non est illa cauda, quia vt dicit Pau. de ca. nõ intelliguntur illa verba de lege non contrariante, sed de contrariante. ergo illa adiectio, videtur superflua. vnde placet opi. Pau. ꝙ sufficiat dicere, nõ obstãte quacũq; l.

Aduerte tertiò, quia dominus meus de Aretio in dicto speciali commento. c. j. ſ. e. dicit, ꝙ dicta forma. ſ. non obstante. l. in contrariũ faciẽte, non videtur esse sufficiens, quia ista verba possunt se referre ad contrariã legis dispositionẽ, & nõ ad clausulam derogatoriam sibi annexam. & hoc videt sonare prima facie. Vnde idẽ Bart. in. d. verbo, non obstãtibus, ponit meliorem doctrinã secundum eũ, videlicet, vt dicatur non obstante aliqua lege, quæ id fieri, vel concedi prohiberet

hiberet. Nã respectu dispositionis legis præcedentis, nõ est necessaria clausula, nõ obstãte: sed respectu clausulæ derogatoriæ sibi adiunctæ, quã prima forma nõ tollit, sed secũda fic. & cũ hoc trã sit præfatus doc. in. d. l. j. ¶ Sed cogitabis super ista cõsyderatioẽ. Si eñ nos loquimur, quãdo rescribitur cõtra legẽ habentẽ clam derogatoriam, clarũ est, ꝙ debet fieri mẽtio specialis, vel de equipollentia: vt hîc per Abb. & dixi. ſ. Si loquimur, quãdo scribit cõtra nõ habẽtẽ clausulã derogatoriã, sed simpliciter prohibẽtẽ aliquid fieri, tũc sicut in simili dictum est. ſ. post Pau. de ca. nõ videtur differre istæ formæ scribendi. vel ꝙ dicat, nõ obstãte quacũq; lege: vel nõ obstãte lege, quæ id fieri prohiberet, quia loquendo primo modo clarũ est, quod intelligitur de lege cõtraria, quatenus obstat, non quatenꝰ nõ obstat. & ideo supfluè videt dici, quę id fieri prohiberet. Prætereà Bar. in ver. non obstãtibus. nõ videt dare formam certã, sub qua debeat fieri ista derogatoria, quia dicit sic ad literã. Puto, ꝙ sufficiat, si dicat, non obstãte aliqua lege derogatoria: vel quã hoc fieri prohibeat, & similia. Ecce, ꝙ nihil firmat, sed solũ vult, ꝙ sufficiãt talia verba, ꝓ quæ derogęt legi cõtrariæ. Et ideo dicendo, non obstante quacunq; lege: videtur mihi, ꝙ sufficiat: quia perinde est ac si diceretur, si aliqua lex obstat, intelligat ei ꝓ hac vice derogatum, attẽta mẽte Pau. de ca. vbi. ſ.

Aduerte quartò, secundũ Bal. in. d. l. fi. C. si cõtra ius. quia q̃n lex statuit prohibẽdo aliquid concedi in specie: tunc requiritur specialis clausula. Exemplũ in. l. ratas. C. de rescin. ven. vbi specialiter prohibetur concedi militibus facultatem rescindẽdi perfectas venditiones. Sed si lex prohibet concedi in genere per viã regulæ, tunc sufficit generalis clausula, non obstãte: vt in casu. l. nec damnosa. C. de preci. Impe. offe. vbi nec dãnosa fisco, nec iuri cõtraria postulare oportet. & sic gñalis clausula derogatoria derogabit gñi & species speciei, nõ aũt genus speciei. ar. l. legatorũ. §. qui plures. ff. de le. ij. ¶ Et istud dictũ est satis cõmodabile, secũdũ dñm meũ. in. d. c. j. Pro quo dicit esse gl. or. in auf. quib. mo. na. effi. fui. §. fi. in gl. mag. circa medium. & gl. j. in auf. hoc inter liberos. C. de test. licet Bar. sentiat oppositũ. in. d. l. fi. dũ reprobat gl. in. d. auf. hoc inter. Et ꝓ hoc facit secũdũ eũ, quia q̃n duo sunt specialia, illud derogat alteri, quod est specialius. arg. l. in sacris. la iij. & quod ibi Bar. circa mediũ. C. de prox. sacr. scri. li. xij. & expsse nõtat Bar. in. d. extrauag. ad reprimẽ. in. d. verbo, nõ obstãtibus ad fi. & Bal. in. l. j. §. vbi aũt. ij. col. C. de cad. tol. vñ si præcedit dispositio legis particularis habẽtis clausulã derogatoriã in indiuiduo, probabile videt, ꝙ generalis clausula, nõ obstãte: sufficiat. Et hanc opi. dicit sentire Bal. in. l. eã quã. xij. col. ver. sed pone quidã. C. de fideicõ. & clarè tenet Bal. in præludijs feudo. in. xiiij. col. ver. Idẽ dicit An. de Iser. dicens, ꝙ sufficeret dicere, nõ obstãte aliqua lege quæ in cõtrariũ loqueret, etiã si de ea deberet fieri mentio specialis. & ita remanet præfatus doct. in. d. c. j. non tangens plura, quo ad propositum nostrum.

Pro intelligentia huius puncti multũ importãtis, cõsidera separatim tres casus. Primus est, q̃n lex derogans rescrip. dat eis formã declarando, qualia debent esse, vt obstẽt legi, quod rarò fit. & istud est clarũ: tũc eñ seruabitur illa forma, per illũ tex. cũ simili. ¶ Secundus casus est, quando lex prohibet rescripta concedi, & eis derogat. Nõ tñ dat modũ, vel formam, qua illi legi derogari possit. & isto modo loquatur lex, ratas. cũ fi. Importabit aũt ista quarta aduertẽtia multum notabiliter, ꝙ tunc requirit mẽtio specialis æquiuoca. Et ita põt intelligi Arch. xxv. q. ij. in sum. in fi. & istud possumus sequi p prædicta: quãuis Imo. hîc. in. v. col. ver. sed tu potes. reprobet expsse Bal. dicẽs, ꝙ opinio Bar. procedit etiã, q̃n constitutio simpliciter derogat rescripto, seu impetrationi: per not. in. l. fi quis in prin. testamẽti. ff. de le. iij. ¶ Tertius casus est, q̃n lex prohibet aliquid fieri in certo casu p viã generalis regulæ, tñ nõ dicit, ꝙ non valeat rescriptũ in cõtrariũ: nec ei derogat. Et isto casu clarum est, quòd rescriptũ derogans huic legi, debet habere clausulã nõ obst. vt. ſ. in hac regula: sed non percipio ex locis proximè allegatis, vtrum sufficiat clausula generalis, non obst. & videretur, ꝙ non, attentis verbis Bal. in. d. l. fi. dum dicit, ꝙ vbi lex prohibet p viam regulæ, sufficit generalis clausula, non obstãte. ergo secus, vbi specialiter prohibet, vt ipse videtur firmare. ¶ Sed puto cõtrariũ, quia nõ loquitur Bal. in prohibitione legis generalis, vel specialis, sed derogatione, quæ fit ad rescripta per legem specialẽ, vel regularẽ. Quo casu si fit dero. per legẽ specialẽ, debet fieri mentio specialis, vt in secundo casu. Sed ista stãt simul, ꝙ lex nõ deroget rescri. nec regulariter, nec specialiter. & tñ prohibeat aliquid fieri specialiter, & tũc puto esse de mẽte oĩm, ꝙ etiã cõtra illã specialem prohibitionẽ, quæ de rescriptis nihil dicit, sufficiat clausula, nõ obstãte quacunq; lege. Esset enim ista cõclusio nimis ardua & noua, ꝙ nũquã sufficiat simplex clausula, nõ obstãte, q̃n rescribit cõtra legẽ specialiter prohibentẽ aliquid fieri, sed solũ cõtra generaliter prohibentẽ. Sed dicemus, ꝙ illa generalis clausula, nõ sufficit, q̃n lex nedum prohibet aliquid specialiter fieri, sed aliquid cõcedi, vel impetrari. & tũc requiratur specialis clausula, nõ obstãte lege de tali materia loquente. vel, etiam si esset talis, de qua oporteret facere specialẽ mẽtionẽ. & ista itelligẽt no. tãquã subtilia & nouissima.

11 **Fallit** secundò prædicta regula, † q̃n Princeps scribit p viã priuilegij, quia non est necessaria clausula, nõ obstãte, secũdũ Hos. in sua sum. in isto ti. §. quas vires. in. iiij. co. ver. sed potest distingui, quia priuilegiũ est lex priuata. iij. di. c. priuilegiũ. & sic de sua natura derogat legi, & debet aliquid operari vltra ius cõmune, etiã si nõ exprimat. Et sequitur Io. an. & Do. in. d. c. vnico. de excess. Præla. in. vj. & Imo. hîc in. vj. col. & Bu. in. d. c. j. ſ. e. & Nico. Milius in reper. in verbo, priuilegiũ. in. iij. col. Adde Bal. in. l. lapilli. in. iij. col. ver. ego dico. ff. de re. diui. vbi dicit, ꝙ eoipso, ꝙ Princeps vocat ipsum priuilegiũ, & bullã bulla priuilegiorũ, nõ est necessaria alia clausula, quia satis apparet, ꝙ tũc ipso facto vult infringere ius cõmune. Allegat. l. quidã cõsulebãt. ff. de re iud. In legibus aũt nõ est necessaria clausula, non obstãte. per. c. j. de cõst. in. vj. secundũ eũ. ¶ Et istud dictũ Bal. sequitur Martinus Laudẽsis in tractatu. de priuilegio. c. xxxix. Addens, ꝙ licet rescripta debeãt intelligi secundũ ius cõmune, tñ priuilegia Principis debent intelligi cõtra ius. Allegat gl. ſ. c. cãm. & no. in. l. j. ff. de cõst. Principũ. Et istã fal. tenet etiã Car. post Lap. in cle. j. in. iij. q. de cẽsibus. dicens valere priuilegium cõtra illã cle. non facta mentione ipsius.

Limita primò hãc fallentiã. Nisi ius cõe habeat clausulam derogatoriã, etiã ad priuilegia. prout habet. c. vnicum. de excess. Præla. in. vj. quia tunc nõ valet priuilegiũ, nisi faciat mentionẽ illius iuris, secundum Car. in. d. cle. j. An aũt, & q̃n fit facienda mentio de priuilegio inserto in iure cõi, vide dicta. ſ. e. c. cum ordinem. & quid de priuilegio contrario, quando fit facienda eius mentio, dixi. ſ. eo. c. j. & ibi etiam, quid si priuilegium cõtrarium continet idem, quod ius commune.

Limita secũdò hanc fallẽtiã, nisi priuilegiũ tendat ad præiudicium tertij, quia requirit clausula, nõ obstãte, vt dicetur ĩ. j. in secũda limitatione. iiij. fallentiæ. ¶ Sed cõtra istam fallẽtiã tenet solus. d. Abb. hic, per. c. ex parte. de capel. mona. vbi nõ valet cõfirmatio facta religioso de prioratu clausträli, nõ facta mẽtione de iure cõi cõtrario. Nã sæpe talia priuilegia emanãt cõtra ius ex nimia importunitate petẽtiũ. & ideò, nisi fiat mẽtio de iure, saltẽ in genere, præsumitur Princeps velle cõcedere priuilegium cõtra ius. & hoc dicit sentire Bar. in. d. extrauagãti ad reprimẽ. in fi. & in. d. l. fi. C. si cõtra ius. Facit gl. in authẽ. quæ. mo. na. effi. sui. §. fi. quæ dicit, ꝙ debet fieri mẽtio de illo iure. & facit gl. in. l. quoties. ff. ne quid in flumine pu. & in authẽ. hoc inter liberos. C. de test. secundũ ipsum. ¶ Pro ista noua opinione adduxi aliãs publicè cõferẽdo certas cõsyderationes nouas, quarũ aliquas refero nõ bene tunc dissolutas. Tñ quia in qualibet ponet nũc fol. & patebit rñsio ad motiua Abb. ideo tandẽ remanebim⁹ cũ opi. cõi, se quẽdo hãc fallẽtiã, licet nõ inuenerim aliquẽ Mod. discutiẽtẽ hãc opi. d. Abb. cũ quo trãsit hîc And. Sicu. Primò pro ista parte videtur vrgere. d. c. ex parte. inducẽdo subtilius in verbo, non credimus. iuncto. c. ij. de sta. mo. in quo se fundat. d. c. ex parte. Nã in. c. ij. non est aliqua clausula derogatoria ad rescripta, & tñ dicit in. c. ex parte. non valere literas nõ faciẽtes mẽtionẽ de dicta cõstõne. ¶ Et si diceret. c. ex parte. habet clausulã derogatoriam ad priuilegia, dũ dicit, nolumus tenere literas in cõtrariũ. Rñdetur, ꝙ loquitur de literis cõdẽdis post illã. Decretalẽ, sed illis iam concessis de quibus ibi fit mentio, non præcesserat lex habens clausulam derogatoriam. quod verbum pondera tanquã nouum. Si diceres

præcesserat cõstitutio concilij, quæ præsumitur habere in se clausulã derogatoriã: resp̃ deretur, ꝙ istud est falsum: vt fuit conclusum in prin. primæ regulæ. *Si* diceres, Concessio de qua in.c. ex parte. nõ fuit in forma priuilegij, quia tex. ibi nõ aperit hoc, sed solũ dicit cõcessum fuisse per literas Apostolicas. Resp̃detur fatẽdo, ꝙ text. ibi non aperit: sed in dubio talia
a præsumunt predicata, qualia sunt subiecta[a]. l. hæredes palã. ff. dẽ testa. Facit gl. fi. de decimis. c. dudũ. & dispositio censet talis, qualem exigit materia subiecta. l. plenũ. §. equitij. cum fi. ff. de vsu & habi. Et ideò cũ scriberetur ibi cõtra ius nõ est verosimile, ꝙ fuerit scriptũ in alia forma, quã priuilegij: de cuius natura propriè est dispẽsare cõtra ius, vt est dictũ sup hoc: ego diu cogitaui. ¶ Pro resp̃sione vera ad. d. c. ex parte. Puto sequẽtia esse verba Inn. ibi, de quibus ſ. in prin. primæ regulæ, videlicet, ꝙ non dicit ibi Papa, ꝙ esset faciẽda mẽtio de concilio: sed ꝙ credit illas literas esse per subreptionẽ obtẽtas. & tamen hoc ipsum nõ ponit ꝓ constanti: imò sub cõditione mãdat, vt si ita est, literæ nõ valeãt. Sentit ergo. Inn. ꝙ ibi impugnarent literæ, quia concernebãt rẽ iuri nõ cõsonã per subreptionẽ obtẽtã, tñ innuit Inn. & tex. ibi, ꝙ si cõstaret eas nõ eẽ subreptitias, valerẽt. ¶ Cõfidera etiam ꝙ in. d. c. ex parte. nõ dicitur id ad quod ipsum alle. hîc Ab. videlicet, ꝙ fuerit ibi facta cõfirmatio prioratus manualis, sed dicit fuisse cõcessum, ꝙ in prioratu possent mona chi manere soli, contra. d. c. ij. de ſta. mona. Nec verũ, ꝙ vbi fieret cõfirmatio prioratus manua lis, requiratur mentio iuris cõis cõtrarij, qñ constat de certa scientia. Patet in. c. ad nostrã. & in e. porrecta. de cõfir. vti, vel inuti. vbi in talibus cõfirmatiõib⁹ nõ dicit, ꝙ sit semp opus facere mentionẽ de iure cõtrario, de quo in. c. cũ ad monasterium §. tales. de ſta. mo. Sed ꝙ tales literæ sunt cõtra stilũ solitũ curiæ, & præsumũtur qñꝙ subreptitiæ, qñꝙ falsæ: nisi appareat de certa sciẽtia Papæ, illis modis, quos latè declarãt Io. an. But. Abb. & Imo. in. d. c. prætereã. dicẽtes, iter alia, ꝙ si fieret mẽtio de illa decreta li, & ei derogaret: diceret cõstare de certa sciẽ tia. Sed nõ dicũt propter hoc, ꝙ in illa materia semp sit necessaria mẽtio iuris cõis, imò dant alios modos, quibus cõstare põt de certa scientia absq; mẽtione iuris cõis: puta per secũdã iusſionẽ, vt ibi per eos. Nec est mirũ, quia certa sciẽtia habet vim clausulæ, nõ ob. vt dicetur in iiij. fallẽ. huius regulæ. ¶ *Sed* pro ista singulari opi. Abb. facit tex. in. c. reſcripta cõtra ius elicita, debẽt refutari à iudicibus. & est. l. reſcripta, C. de preci. Impe. offerẽ. & Arch. exponit. i. priuilegia. Et hoc modo esset ibi casus, ꝙ nõ valet priuilegiũ cõtra ius. Põt rñderi, ꝙ imò nõ loqr̃ in priuilegio, sed in reſcripto, & sic facit pro regula. de qua. ſ. & ita illũ text. videnr̃ intelligere doc. in. d. l. reſcripta. ſummando & declarando ipsum. Et certè si expositio Arch. esset vera, nũ quã valeret aliqd, qa omne priuilegiũ est contra ius. iij. di. c. priuilegiũ. ¶ Tertiò facit. l. fi. C. si cõtra ius, vel vti. pub, vbi reprobat oẽ genus reſcripti: oĩs sacra annotatio, quę sit contraria generali iuri, vel vtilitati pu. Et sic per illã alternatiuã videtur, ꝙ nõ valeat aliquod genus literarũ cõtra ius cõe. Põt rñderi, ꝙ nõ loquitur in priuilegio, de cuius natura est propriè deroga re iuri communi. ¶ Quartò facit. l. tertia. C. de ſacrificijs & Paganis. ibi: huiusmodi chartæ ex eorum manibus ereptæ ad nostrã sciẽtiã referanr̃. Sed ad illũ tex. rñde, vt per Io. an. i. d. c. vnico. de excel. Præla. in. vj. ¶ Quintò facit: quia Princeps reſcribẽdo cõtra ius, vtiꝛ plenitudine potestatis. c. proposuit. de cõcel. præb. sed in dubio nõ præsumit vti ea, nisi appareat, secũdũ Inn. in. c. innotuit. de elec. & facit cle. fi. de sen. excõ. ergo in dubio nõ præsumit dare priuilegiũ cõtra ius, nisi appareat. Sed resp̃de ex verbis Bal. in. d. l. lapilli. ꝙ eoipso, ꝙ dat priuilegiũ, apparet ꝙ vult vti hac plenitudine potestatis, nec est opus ꝙ exprimatur hoc verbũ de plenitudine. vt dixi in. c. cũ inter. de eccl. ¶ *Sic* etiã resp̃det ad rõnẽ Abb. hîc: quia sicut clausula, nõ ob. sufficit ꝙ nõ dicat aliquid obtẽtũ per importunitatẽ: ita etiã fi cõstat, ꝙ Princeps sciebat se dare priui. ꝙ necessariò sequitur, ꝙ sciebat se reſcribere contra ius.
¶ Sextò facit, qđ latè scribit Cy. in auf. quas actiões. prope fi. C. de ſac. ſan. ecc. & ibi Bar. in pe. col. ver. ideò dicũt doc. Mod. & ibi latius Bal. in. iij. co. ver. ſed ita. gl. & ver. quid ergo est dicẽdũ. vbi dicũt, ꝙ nõ valet priuilegiũ, ꝙ nulla præſcriptio currat cõtra priuilegiatũ: nisi habeat clausulã, nõ ob. ¶ Sol. Præſcriptio cõcernit bonũ pu. l. j. & ibi Bar. ff. de vſu. latè Bar. & alij in. l. nemo põt. de le. j. dixi in rub. de præſcrip. Et oẽ reſcriptũ vel priuilegiũ cõtra ius pub. habet clausulã derogatoriã à iure cõi. d. l. fi. C. si cõtra ius. me ritò requiritur clausula, nõ ob. vt ſ. i. j. limita. huius. ij. fal. Et ꝙ in ista materia præſcri. lex habeat clausulam derogatoriã, expreſsè firmat Cy. vbi. ſ. & Bal. ibi all. l. præſcriptio. in verbo, ſed nec reſcripta. C. de ope. pub. ¶ Per prædicta igit̃ videtur hãc. ij. fal. posſe ꝓcedere, quicquid dicat hîc. d. Abb. Nec ob. gl. per eũ allegatæ, quia nõ loquuntur, vbi conceditur priuilegium, sed reſcriptũ: nec eas sequitur Bar. in. d. l. fi. C. si cõtra ius. Similiter nõ ob. gl. j. in. l. fi nõ ſpeciali. C. de teſt. quia secundũ Lud. & Rap. ibi intelligit̃ de reſcr. sed tex. & gl. ibi vtũtur hoc verbo priuilegio, tñ ipſi nõ aduertunt ad prædicta. & sic etiã põt intelligi gl. in. l. fi maritus. §. j. in verbo, cognitionẽ. ff. de adul. *Si* autẽ priuilegiũ[b] non ſolũ tollit ius cõe, sed etiã ius tertij, nõ valet, ſi nõ habet clausulã nõ ob. vel æquipollẽtẽ. secundũ Bart. in. d. l. fi. C. ſi cõtra ius. Quẽ ad hoc not. Nic. Mil. in reper. in verbo, priuilegiũ. §. xiiij. in fi. Pro quo vide. d. Abba. in. c. pe. de cle. non reſi. vbi colligit ex gl. ꝙ priuilegiũ lædẽs enormiter eccleſiam, non valet, nõ facta mentione de hac læſione: ob quod poteris infringere multa priuilegia, quæ quotidiè emanãt à curia secundũ eũ. Et facit. c. ſuper eo. de offi. dele. cũ concor. quas ibi dixi: & quod dixi de reſtrictione taliũ priuilegiorũ. ſ. e. c. cãm. x. co.

b ¶ Priuilegiũ nõ tollit ius tertij. ad de Bar. in. l. Gallus. §. & quid ſi tãtum. vlti. & pen. col. ff. de liber. & poſthu. & Bar. in l. impuberi. in. j. no, ff. de admi. tu.

Fallit tertiò. d. regula: quando reſcriptũ contra ius emanat motu proprio, quia valet, licet nõ habeat clausulã nõ ob. ſecũdũ Io. an. in. d. c. vnico. de excel. Præla. in vj. vbi etiã pro hoc alle. cle. fi Romanus. de præben. & gl. fi. in. c. ij. de mu. peti. Et idẽ no. Bal. in. l. oẽs. ver. ſaluo, nisi Imperator. C. de quadri. præſcr. ¶ *Sed* de hoc dubitat hîc. d. Ab. & meritò: quia motus proprius ſolũ excludit ſubreptionẽ, nõ aũt ampliat gratiã vltra intẽtionẽ concedentis, secũdũ Io. an. in. c. ſi motu. de proba. in vj. & dixi ſatis. ſ. e. c. ad aures. *Sed* de mẽte principis nõ est cõcedere aliquid cõtra ius, non facta mentione de iure, vt in iuribus all. in regula. ergo &c. Dictũ tñ Io. an. fortè ſeruaretur in practica, ſecũdũ eũ. ¶ Pro hoc, ꝙ clausula, motu proprio, nõ tollat obſtacula iuris cõmunis, vide Do. post Imo. in. c. j. in prin. in vlt. col. de fi. presby. in. vj. & Do. post Lap. in. c. ei cui. in. vij. col. ver. põt dici. de præb. in. vj. d. Abb. post But. in. c. cũ nostris. in. vij. col. ver. & hãc opi. de conceſ. præb. & Do. in. c. ſi propter tua. in pe. col. de reſcri. in. vj. Et multũ ſeruiunt quæ dixi in. d. c. ad aures. Non ob. decisio Do. in. c. ſi eo tempore. in, ij. col. verſi. ego credo. de reſcrip. in. vj. dũ dicit, quòd ille tex. nõ habet locũ in literis datis motu proprio: quia nõ infertur ex illo dicto, quòd motus proprius habilitet inhabilẽ, ſed tollit ſubreptionẽ. & cũ tpe vacationis ſit habilis, nõ dicitur induẽta habilitas ex reſcripto, ſed ex tẽpore, vt patet ex verbis ſuis. ¶ Et not. quòd aliqñ est prohibita impetratio, & tũc clausula, motu proprio, facit valere impetrationẽ. Aliqñ dicit lex, nõ valeat cõcesio, & tũc ſufficit dicere: non ob. Ita declarat Bal. in. l. fi. ad fi. ibi, vlterius op. C. ſen, reſcin. non poſ. quæ verba nõ faciũt pro hac fallentia, quia nos loquimur in ſecundo casu. ſ. vbi nõ valet cõcesio, In quo Bal. non aperit, an ſufficeret clauſula motu ꝓprio, ſicut

prio: ſicut ſufficit in primo casu. Tamẽ fortè ſentit ibi Bald. quòd fortior ſit clausula, motu proprio: quã clausula, nõ ob. tñ in propoſito non videtur procedere per prædicta. Sec⁹ tñ, ꝙ licet clausula motu proprio, nõ habeat vim clauſulæ non ob. per prędicta, tñ istud non cõuertitur, quia clauſula non ob. bene habet vim clauſulæ motu proprio, ſecũdũ Abb. in. c. ij. in penul. col. verſ. ſecũdò no. de immu. eccle. cui videt obſtare dictũ. c. ſi motu proprio. in fi. De quo ipſe nõ facit mentionem, ſed potest reſponderi ex his, quæ reduxi in. c. ſi quando. ad fi. ſ. eo.

Fallit quartò prædicta regula: quando reſcriptũ cõtra legem emanat ex certa sciẽtia Principis: quia valet, licet nõ ſit in eo clauſula nõ obſtante, ſecundũ. d. Abb. hîc post Io. an. in. d. c. vnico. quia ſi apparet de certa sciẽtia Principis, non est dubitãdũ de ſubreptione: ſed credendũ, ꝙ voluit derogare iuri. Et ita etiã no. gl. in. c. j. in verbo, noſcaſ. de conſt. in. vj. & Pau. de ca. conſi. ccxxiij. in fi. allegando gl. in. c. ad hæc. ſ. e. tex. in l. idẽ Vlpi. ff. de excu. tut. Et idẽ no. Nic. Mil. in reper. ver. priuilegium. §. xiiij. Et dicit cõstare ꝙ reſcriptũ emanauit de curia: puta, ſi reperit̃ regiſtratum in regiſtro Apoſtolico: ſecundum eum.

Pro intellectu huius fallẽtiæ, quæ maxima est & quotidiana, tãgẽda ſunt tria. Primò est cõfirmanda. Secũdò est reſpondendũ tribus nouis oppoſitionibus. Tertiò est limitãda duobus modis. Et erũt adaptata multa ꝓ nemine tacta, nec cõſyderata, in quibus fuit opus lõga cogitatiõe & ocio. ¶ Pro ista fal. vide gl. in. l. ratas. in gl. mag. in fi. C. de reſcin. vẽ. & gl. j. in. l. vniuerſis. C. de preci. Impe. offe. & Bar. Bal. & Nic. de Nea. in. l. idẽ Vlpianus. §. ſunt & alij. ff. de excu. tu. qui tex. ad hoc al le. ꝓ multos doc. ſecundũ Bal. ibi, intelligendo, ꝙ illa cõcesio esſet contra ius, cũ regulariter tutor cogat adminiſtrare tutelã ſemel ſuſceptã. l. j. in prin. ff. de admi. tu. Cũ iſtis concordat Bal. in. l. fi. post prin. ver. vlt. dic, ꝙ tria ſunt. C. ſen. reſcin. nõ poſ. & in. c. naturales. in. j. co. ver. ſed ego quæro. ſi de feu. fuer. cõtro. inter dñm & vaſ. Et ibi dicit, ꝙ nõ est neceſſe ꝙ Princeps apponat clauſulam
a nõ ob. qñ ſcribit ex certa sciẽtia.[a] Cũ iſtis concordat Nic. Mil. in verbo, ſciẽtia certa. all. tex. & Bal. in. d. l. idẽ Vlpianus. & quod no. gl. j. in. c. ex parte. lo. ij. de offi. deleg. Itẽ no. Ang. de Are. in. l. ſi con ſtat. in. j. col. ff. de appel. & Spe. de inſtru. edi. §. nũc aũt. ver. itẽ oppone. in fi. & in alio loco ibi no. in addi. & Bal. in. l. ſi. in vl. co. ver. oppono, ꝙ istud reſcriptũ. C. de fru. & lit. expẽ. & Io. de Ana. conſil. lxxxj. inci. viſo inſtrumẽto adhærentiæ. in fi. & Pau. de ca. in. l. iij. in. §. ſi is pro quo. ff. quod quiſq; iuris. & pulchrè Benedi. de peru. conſi. clvij. inci. fuit diſpenſatũ per Papã Martinũ. in. vj. col. & Arch. Spalatenſis cõſi. xj. Martinus Eps. in. iij. char. Et dicit Pet. de Anc. conſi. mihi. cclxxxvij. inci. vltra alia ſoleniter. alle. in. ij. colũ. ꝙ vbi Princeps ſcienter diſponit, licet aliãs illa diſpoſitio ſit cõtra ius, tñ intelligit̃ diſponere remoto iuris obſtaculo. Et ꝙ narratio Principis tantũ operat̃, quãtũ clauſula ex certa sciẽtia. alle. d. l. idẽ Vlpianus. Adde etiã. d. Ant. de Bu. in. c. j. ſ. eo. in. iiij. co. ver. autre ſcriptũ emanat. vbi dicit, ꝙ ſi cõstat reſcriptũ emanaſſe à curia: ita ꝙ ceſſat ꝓſumptio falſitatis, nõ exigitur aliqua clauſula. Et iſto casu nõ est vera opi. Legiſtarũ, ꝙ in iure ſit ſemper clauſula derogatoria ad reſcripta, qñ reſcribit cõtra legẽ. Et pro hoc facit ſecũdum eũ, quod no. Hoſt. in. c. cũ olim eſſemus. ſuper glo. iij. in fi. de priui. & in. c. vt debitus. de ap. vbi dicit, ꝙ in delegatiõe ptãtis delegatæ, nõ est neceſſaria mentio ordinariæ. & iſta verba ſequitur Do. in. d. c. j. in. v. col. dicens, ꝙ de iure canonico reſcripta non habẽt clauſulã derogatoriã à iure, reſpectu voluntatis Papæ, dũ tñ cõſtet de mente ſcribentis: licet ſecus ſit de iure ciuili, quia Legiſt̃ tenẽt ꝙ ius habeat clauſulam derogatoriam ad reſcripta: vnde nõ valet cõtra ius, de quo mẽtionẽ nõ faciũt, per. l. quoties. C. de ꝓci. Impe. of. Sed ſecũdũ Bu. & Do. in. d. c. j illa opi. põt ſaluari i his, in quibus Princeps nõ habet adminiſtrationẽ liberã: vt fuit not. ſ. ti. pxi. c. quæ in eccleſiarũ. ¶ Propter hæc Ioã. de Imo. hîc. in. vij. col. videt facere differẽtiã inter leges & canones: vt de iure ciuili nõ valeat reſcriptũ cõtra ius: licet ex certa sciẽtia emanauerit. alle. Bar. in. d. extrauag. a. d repri. in ver. nõ ob. per. d. l. ſi quis in prin. teſtamenti. ff. de leg. iij. *Sed* ad illã legẽ danſ inter alias duæ rñſiones. Vnã ponit Io. an. in. c. j. de cõſti. in. vj. ad fi. ver. in. vj. gl. &c. ꝙ per verba illius legis nõ imponebat teſtõr ſibi legẽ, ſed volũtatẽ ſuã d

ſponebat, & adimebat legata: & hoc põt. Aliã rñſionẽ dat Io. An. in. d. c. vnico. post Pe. de Bel lap. d. l. ſi qs. log. in teſtõre, ꝙ cũ diſponebat ad volũtatẽ ſuã, im putet ſibi, ſi volũtatẽ clari⁹ nõ expreſsit. hîc verò loquimur de Principe, ꝙ nõ ad ſuã, ſed ſubditorũ vtilitatẽ diſponit. vnihil de negotio imputandũ, ſi non loquatur apertius. ad hoc. l. veteribus. ff. de pac. ſecundũ eum ad literam.

Confirmatur iſta. iiij. fal. ꝓ ea, quæ ſcribit But. post Ab. antiquũ in. c. venerabilis. in fin. de cõfir. vti. vel
12 inuti. vbi dicit, ꝙ qñ Papa ponit totũ tenorem rei cõfirmatæ in literis cõfirmatorijs: tũc dicit cõfirmare ex certa sciẽtia. Quod procedit etiã ſi in literis cõfirmatorijs ſit adiecta illa clauſula, ſicut ſine prauitate. &c. per illũ tex. quẽ ad hoc no. ibi Abb. in. j. no. Et illa verba nõ ſtãt cõditionaliter, ſed cauſaliter, vt est caſus in. c. examinata. eo. ti. Quẽ extollit ibi Abb. in fi. volens apertè, ꝙ etiã ſi cõfirmat actus, ꝙ est cõtra ius, ſufficit certa sciẽtia mõ ꝑdicto. ſ. ꝓ inſertionem tenoris rei cõfirmatę: & sic aptè vult, ꝙ certa sciẽtiæ qpollet clauſulæ, nõ ob. ¶ Ad idẽ optimè facit, quia ꝓmouere eũ, q de iure est inhabilis, est facere actũ cõtra ius. c. innotuit. cũ ſi. de ele. Tamẽ ſi Princeps ꝓmouet ex certa ſcientia inhabilẽ, valet promotio absq; alia clauſula, nõ ob. l. quidã cõſulebãt. ff. de re iudi. l. Barbarius. in fi. ff. de offi. ꝑto. c. ꝑterea. & ibi poſui de teſti. cog. Et sic certa sciẽtia operat̃ diſpoſitionẽ: & no. gl. in. l. vniuerſa. C. de preci. Impe. offe. Ad idẽ quod no. in tit. de of. ord. cõclusiõe tertia, in antiqis: vbi dicũt, ꝙ ſi ſuperior vnit beneficiũ ſeculare vni monaſterio, tacitè videt diſpẽſare, vt monachus poſsit ibi eſſe, ꝓ. d. l. idẽ Vlpia. dixi aliquid. ſ. e. c. eã te. & ca. poſtulaſti. Et ſufficit ꝙ Princeps ſciuerit de inhabilitate, absq; ꝙ cõcurrat cauſæ cognitio ſup diſpenſatione: vt no. Bar. in procę. Decre. in. viij. colũ. ver. dic, ꝙ ſi Papa ꝓfert. quãuis aliud dicat Vitalis in li. de clauſulis. fo. vj. in prin. ij. colũ. Sed eius dicta procedere poſſunt, quãdo Papa ſim pliciter ſcribit, nõ proferendo aliqua verba, ꝓpter quæ inhabilitas demõſtret. tũc em verum est, ꝙ etiã ſi ex certa sciẽtia ſcribat alio nõ apparente, nõ intelligit̃ diſpẽſare: vt ꝑ Bu. in procę. a
¶ Et pro hoc ſciẽtia ſufficiat, quãdo princeps promouet inhabilẽ. Facit, quia agitur ſolũ de materia cõcernẽte intereſſe publicũ: quo casu nõ requirit clauſula, nõ ob. vtꝫ. in. vij. fal. Et aſſumptio, quæ fit de aliquo ad offiũ cũ adminiſtratione, ꝓſumit̃ fieri cã cognita. Probat̃ in. l. j. C. qui & aduerſus quos. Vbi ꝓ electo ad officiũ est ꝓſumptio, ꝙ fuerit approbatus ꝓ habili. Facit tex. in. l. ſi patronus. in prin. & quod ibi Bart. ff. de cõfir. tu. vbi dicit, ꝙ eligẽs ꝓſumit in dubio habere notã qualitatẽ electi. Tamẽ hoc vltimũ ꝓcedit in ordinario, ſed in Papa nõ ꝓſumitur notitia eorũ, quos ꝓmouet ꝓpter multitudinẽ occupationũ, vt latè ꝑ Card. in cle. ij. in vlti. col. de offi. ord. Confirmat etiã iſta. iiij. fal. qa ex quo Papa dicit ſe facere ex certa sciẽtia, ſtãdũ est illi aſſertioni tanquã de facto proprio. cle. j. de proba. Et ſic denotat, ꝙ fuit ci rcũ uentus per aliẽnã ſuggeſtionẽ, vnde ceſſat rõ importunitatis vel occupationis, ſup qua est fundata ꝑdicta regula. & multò magis, quando diceret ſe ꝓmiſiſſe opportunã rei iformationẽ,

a ¶ Ex certa ſciẽtia. Vide Bar. in auẽ. hoc inter liberos. C. de teſta.

a ¶ Subiecta. Ad quod adde dom. Soci. conſi. xxxiiij. inci. circa prædictam cõſultationem. ver. certo ꝓbatur. in. j. parte. char. xlj. & conſ. cxlv. inci. viſis in. ueſtituris. ver. iiij. confirmatur. Nã in. ij. parte, chart. xxvij.

Obstant huic fallētiæ tria motiua. Et primò text. in. d. c. porrecta. de confir. vti. vbi illi impetrātes priora tus perpetuos, faciebant mētionē, ꝙ erāt religiosi, & sic habebat Papa certā sciētiā. & tn̄ nō valet impetratio derogās iuri. Ad istud n̄deri pōt negādo, ꝙ per solā expressionē, ꝙ essent religiosi, indu ceret certa sciētia, vt patet ex dictis Io. an. & aliorū ibi, qui ponūt modos, per quos diceret in illa materia cōstare de certa scientia, vt ibi per Ab. in. ij. no. & in fi. ¶ Cōsidera etiā vtrū attētari posset ꝙ fortè in casu illius. c. nō sufficeret certa sciētia, sed requirit clausula nō ob. quia habet clausulā derogatoriā ad rescripta, vnde succedit, quod dicet in. j. limita. huius. iiij. fallē. Et idē puto esse in casu. c. ex parte. de cap. mo. Et videt esse de mēte illius tex. ꝙ ad validitatē priuilegij, de quo ibi hodie, nō sufficiat certa sciētia, & ideo cū habeat clam derogatoriā ad rescripta, requiritur specialis mētio. Patet manifestè ex isto tex. iuncto prin. cū fine. Nā in prin. ponitur tenor rescriptorū, vel priuilegiorū, p quē apparet, ꝙ Papa sciebat qualitatē materiæ subiectæ: & tamē in fi. dicitur, ꝙ nō valeāt literæ nō facta mentione concilij. Ergo est ibi casus apertus, ꝙ vbi lex habet clausulam derogatoriam ad rescripta certa scientia elicita ex rescripto, non æquipollet clausulæ, non obst. Quod diligenter no. quia est inductio noua.

Secundò cōtra istā. iiij. fal. opponi pōt sic: vbi princeps cō cedit rescriptū, vel priuilegium, quod in verbis suis est de directo cōtra ius, materia nō cognit factū, sed ius, negari nō pōt, quin ibi cōcernat certa scientia Principis p. l. oīm. C. de test. &. c. j. de de cōsti. i. vj. Et tamē quādo cōcedit priuilegiū, ꝙ contra priuilegiatū non currat aliqua præscriptio, nō valet, nisi habeat clausulā non ob. secūdū Cy. Bar. & Bal. in auf. quas actiones. C. de sa. ſan. ec. Ergo sciētia Principis nō operatur, quātū clausula, non ob. Solu. negatur, ꝙ in priuilegio sit necessaria clausula, nō ob. Patet ex dictis. s. in. ij. fal. huius regulæ. Non obst. proximè adducta, quia loquūtur in priuilegio cōtra legē habētē clam derogatoriā ad priuilegia, vel rescripta, vt dicunt doc. præalle. l. prescriptio. in ver. nec rescripta. C. de ope. pub. & dixi in. d. ij. fal. ver. vj. facit. modò dicet quispiā. Ergo semp valebit rescriptū contra ius absq; aliqua clausula inductiua derogationis iuris, arguendo sic, & fortiter. Vbi est clausula nō ob. vel illi æquipollēs, valet rescriptū contra ius: & certa sciētia æquipollet clausulæ, nō ob. Ita patet per prædicta: modò sic est, ꝙ sufficit certa sciētiā elici ex naratis: vt hīc per Ab. & est eōis opi. de qua satis dixi. in. c. cū inter. de exce. Et rescribēdo contra ius cōstat ꝙ Papa scit se tollere ius, & sic apparet de certa sciētia absq; alia expressione: ergo à primo ad vltimū, nulla clausula derogatoria necessaria est. ¶ Sol. licet arg. stringat, nec; reperiā tactū, nec; solutū, tamē videam⁹ si pōt eua di considerādo duos casus. Aliquādo narratur factū, in quo requritur dispēsatio super iure illi contrario, & tamē ista narratio facti inducit certā sciētiā circa necessariā dispēsationē iuris, & illa sufficit, vt fuit dictū. in. d. c. cum inter. Aliquādo nō narratur aliquod factū, sed simplr scribitur cōtra ius: & tunc nō sufficit certa sciētia subintellecta, quia semp valeret rescriptū, per prædicta, sed debet exprimi, ꝙ sit ex certa sciētia, secūdū Bal. in. l. fi. in. j. co. ver. vel dic, ꝙ tria, C. de fru. & lit. expē. Pro quo bene facit gl. fi. in. d. c. porrecta. de confir. vti. vel inuti. quæ vult, ꝙ non sufficit, ꝙ Papa simplr scribat in materia iuris, illi derogādo, nisi constet de certa sciētia. Sic etiā procedat gl. in. c. statutū. in prin. in ver. literarū. in fi. de rescri. in. vj. Et intellige dūmō illud sit contra ius in totū: secus si in parte, per id quod dicetur j. in. viij. fal. Ratio differētiæ inter istos duos casus, pōt esse: quia vbi narratur factū, nō præsumitur Papa malè informatus, nec; p subreptionē inclinatus, qa vbi nō est error, ibi est certa sciētia: vt Bar. in. l. fi. §. pe. ff. de cōdi. inde. & in. l. sed & si quis §. fi. ff. si quis quis eau. cū si. Et ideo cū cōstet eū nō deceptū in facto: meritò sequitur sup facto effectus iuris. & dicitur fieri dispō ex certa sciētia. Sed vbi simpliciter disponit contra ius, nō sequitur: Habet iura in pectore: ergo nō decipitur. quia multitudo rescriptorū, quæ ipse concedit, inducit potius circūuētionē, quā deliberatū animū: vt expressè dicit Do. in. c. j. de consti. in vj. quē retuli. s. in regula attēto, ꝙ rescripta de sui natura nō sunt regulariter contra ius, sed secūdū ius. Et ideo si aliquādo cōtinet aliquid contra ius, potius præsumitur inductū ex importunitate, quā ex certa sciētia: vt p gl. in. d. c. j. Secus vt dixi vbi plena narratio facti infert nō defecisse certā sciētiā Papæ. Et ista ꝓcedūt, vbi conceditur rescriptū contra ius. si eī datur priuilegium, non est regulariter opus expsione certæ sciētiæ: quia cum de natura priuilegij sit disponere contra ius, constat clarè de sciētia Principis semota ab oī errore, ex quo ibi non cadit æquiuocatio, an sit contra ius, vel non. quæ cadit in rescripto, in quo attenta eius natura & origine posset Princeps plerunq; concedere rescriptum cōtra ius credēs, ꝙ esset secundū ius. quæ æquiuocatio inducit partim ex agendorum multitudine, partim ex communi natura, etiā stilo rescriptorum, quæ non solēt deuiare à iure. Et ad istud de priuilegio satis dictum fuit. s. in. ij. fal. huius regulæ. & sup prædictis bene cogita, quia non reperi per alios tacta, licet præmiserim longam indaginem.

Tertiò contra istā. iiij. fal. videtur posse adduci tex. in cle. si summus. in fi. de sen. excom. vbi dicitur, ꝙ si ex certa sciētia Papa nominet, vel tractet aliquē sub titulo alicui⁹ dignitatis, per hoc nihil noui iuris ei tribuit. Ergo videtur, ꝙ non posit tn̄ certa sciētia, quātum clausula, non ob. quia si diceret, ꝙ vellet eum haberi p tali non ob. aliqua lege, induceretur ꝓmotio, & titulus, p no. in. l. quidā consulebāt. ff. de re iud. & tamē non inducit p certā sciētiā. ¶ Sol. Ibi non agitur de aliquo actu inductiuo nouæ promotionis tacitè, vel expsè, sed de simplici noīatione, in qua certa scientia non est apta inferre ꝓmotionē, nec; in actu nō minādi posset cadere cla, non ob. quæ solum apponitur, vbi dispositiuè aliquid dicitur, non enunciatiuè. Meritò non potest dici, ꝙ ibi certa sciētia subrogetur loco clausulæ, non ob. quæ ibi cadere non potest. Sed vbi Princeps diceret: volumus ex cexta sciētia te esse comitē, & haberi p comite, vel p alio simili: bene diceretur tunc, ꝙ certa sciētia operetur idē ac si diceret volumus te esse comitē, non ob. aliqua lege supple q̄ tibi resisteret quo min⁹ esse possis. quia ista sunt verba dispositiua, in quib⁹ cadit ista æquipollētia clausularum non sic in enuntiatiuis. Et ex his est confirmata & defensata nouis modis ista. iiij. fal. Modò est dupliciter limitanda.

Limita primò hāc. iiij. fal. Nisi Princeps rescribat contra legē, habentē clausulā derogatoriā: quia non sufficit certa sciētia: sed necessaria est mētio illius iuris, vt latè firmat hīc do. Abb. nec alibi reperi ita clarè. Et inducit verba But. hīc, & Io. an. in. d. c. vnico. de excess. Præla. in. vj. facit quod dixi in. iiij. fal. præcedentis regulæ, ꝙ non sufficit cla de plenitudine ptātis, quādo scribitur contra legē habentē clam derogatoriā. Et dicunt hīc But. & Do. ꝙ non valet rescriptum contra hāc Decretalē, si non derogat ei expresse, etiā si Papa exprimeret se certificatum de distātia loci, quia debet seruari forma huius capi si habētis clam derogatoriā ad rescripta. licet Gof. & Io. an. hīc aliud dicāt. quorum opi. seruaretur in practica, secundum eos. quod verbum no. ¶ Et pro ista limi. Ab. pōdera subtiliter gl. in. l. j. in verbo, relinquatur. ibi, nisi ex certa sciētia. dicēdo non ob. l. vnica. C. de peti. bo. subla. li. x. Nā tex. ibi ponit clam derogatoriā ad rescripta: dum dicit, ꝙ non relinquatur locus rescripto aduersus illā legē & gl. Non dicit simpliciter, quòd requiratur certa sciētia, vt derogef illi legi: sed vltra ꝓcedit declarādo qualiter dicetur tunc certa sciētia: videlicet, dicēdo, non ob. tali lege. Ad idē vide gl. in. l. oēs. in verbo, vsurpationē. C. de aquæductu. li. xj. iuncta. l. fi. C. si contra ius, vel vtil. pub. vbi rescripta cōtra rēpu. habēt clausulā derogatoriā. Et istas duas gl. no. Alex. in. l. iij. §. fi is pro quo. ff. quod quisq; iu. ¶ Et forte de ista limi. est casus in. d. c. porrecta. de confir. vti. vel inuti. & d. c. ex parte. de cap. mo. Et intellige hāc limi. in lege habēte clam derogatoriā, secus in statuto, quia in rescripto Principis illi cōtrario, semper sufficeit certa sciētia, secundū Bal. pulchrè in. l. fi. in fi. C. senten. rescin. non pos. & in. l. j. in pe. col. qui bo. ced. pos.

Limita secundò hāc. iiij. fal. dummodo Princeps concedat rescriptum, vel priuilegium contra legē tn̄, vel cōtra res pub. quæ ipsius sunt, vel aliā gratiā faciat absq; eo, quòd aliquod ius alieui auferat, vel notabile præiudicium infert. Sed si rescribit contra vim legis & ius singularium personarum, non valet concessio. etiā ex certa scientia; quia Imperator non vult eam valere, nisi apponāt clam, non ob. Ita declarat Bald. in procē. feu. in. xiiij. col. ver. itē dicit And. de Iser. Alle. no. in §. fi. in auf. quib. mo. na.

mo. na. effi. sui. Et quia merè fauorabilia, licet legitimos iuris tramites rumpant, tamen facilius dispēsationem recipiunt, quā merè odiosa. alle. l. cum quidam. ff. de lib. & posth. Idē tenet Saly. latè. in. d. l. fi. C. si contra ius. allegetiā gl. j. in fi. in. l. iij. §. fi is pro quo. ff. quod quisq; iuris. Quæ dicit, ꝙ ibi rescriptū tollens exceptionē, emanauit ex certa scientia, vbi apposuit Imperator clausulam, nō ob. & sic non sufficiebat certa scientia per illā gl. Et idē tenet Butri. in. d. c. quæ in ecclesiarum. in pe. col. ibi: aut totaliter. & Alex. in. d. l. iij. §. fi is pro quo. in. iij. col. propter derogationē taliū rescriptorum quā facit lex in. d. l. quoties. C. de preci. Impe. of. Ideò oportet ꝙ per clausulam nō ob. derogetur illi leg. arg. l. fi quis in prin. de le. iij. secundum eū. Et idē tenet Nic. Mil. in reper. in versi. priuilegium. §. priuilegium cōtra ius. in fi. & Bal. in auf. hoc inter liberos. ad fi. ibi: si autem vergit. C. de test. Et Marti. Laud. in tract. de rescri. & priuilegijs. §. iij. Bene faciunt pulchra verba Pau. de cast. consi. clviij. incip. qō ista vertitur. ad fi. vbi dicit, ꝙ clausula ex certa scientia.

a nunquā operatur in præiudiciū tertij, ² de quo non apparet principem fuisse informatū: etiā si Princeps dicat se ex certa scientia confirmare actū inualidū. Et dicit Bal. in. l. impetrata. in pe. co. C. sen. rescin. non pos. ꝙ operat certa scientia Principis solum in his, quæ sunt iuris, de quibus Princeps præsumitur habere notitiam: nō autē operatur in his, quæ sunt statuta & consuetudines. quod dicit esse bene no. Et sic intellige Bar. consi. clxxxvj. inc. in ciuitate Camerini. in. ij. col. ibi: ꝓterea dicta cōcessio.

13 b Excipiuntur ab ista limi. duo casus. Primus est, quādo Papa² rescribit in beneficialibus in prejudicium alicuius, quia cum in illis habeat potestatem plenissimā. c. ij. de præben. in. vj. cle. j. in fi. vt li. pen. valet rescriptum sine aliqua clausula, non ob. si aliās constat de eius intentione, secundum But. in c. quæ in ecclesiarū. in pe. col. & ibi Imo. in. xiij. col. ver. si autem rescribit. s. tit. proxi. Pro quibus faciunt, quæ reduxi ibi, in. vij. char. ¶ Secundus casus est, quādo agitur de modico præiudicio tertij, quia sufficit certa scientia, per. d. l. idē Vlpi. in fi. Quā ita intelligit Alex. in. d. §. fi is ꝓ quo. & hoc etiā voluit Bar. in. d. extrauag. ad repri. & sequitur Abb. hīc, dū dicūt, ꝙ ille tex. loquitur in beneficio. Appellant enim beneficium esse priuilegium cōcessum cōtra ius: dūmodò nō ad præiudicium alteri⁹. ¶ Et licet ibi præiudicetur aliqualiter pupillo, inquātum absoluitur tutor à tutela, tn̄ illud præiudicium non est cōsiderabile, tū quia venit in consequentiā ad beneficium concessum, tum quia non infert præiudicium diminutiuum patrimonij. Potest enim dari alius tutor illo remoto, vt dicit Bar. in. d. ver. non obstā. Sic etiā intelligit tex. in. c. pe. de confir. vti. vel inuti. Ibi enim Princeps dispōnebat contra ius ratificando actum de voluntate partium: vnde sola cōtradictio iuris, debet ibi confiderari, & non partis præiudicium. ¶ Ex quibus remanet discussa clarè. ista. iiij. fal. Reliqua de clausula ex certa sciētia, vide per Nic. Mil. in reper. in verbo, scientia certa, & in locis ibi alle. & in alijs reper. quibus adde, quæ dixi de ex ce. c. cū inter. vbi etiā posui latè rōnē difficilē, qn̄ dicatur cōstare de certa sciētia Prīcipis. & faciūt ꝙ dixi i. d. cū oli. de re iud. declarādo, qn̄ Princeps p̄sumat circunuentus.

Fallit quintò prædicta regula, vbi in rescripto est clausula de plenitudine potestatis, quia per illam apparet, ꝙ Prīceps vult dispōnere supra ius: & ideo æquipollet clausulæ ex certa sciētia: & clausulæ nō obst. vt sentit. d. Abb. in. c. ad hæc. ver. ex his infertur. s. Dū expresse innuit potentiorē esse clausulam de plenitudine potestatis, clausula ex certa scientia. Et ista fal. no. Vitalis in ti. ij. de clausulis. fo. vj. in. ij. col. Pro quo vide etiā

c Bal. in. c. cū accessissent. in ix. col. ver. item ipse sol⁹. s. ti. proxi. & Bal. in. l. eos. in prin. C. de ap. & Io. de Ana. consi. lxxxj. & Lud. Ro. in fin. cccclxiiij. inci. dixit aliās, ꝙ nū quā. & Bal. in. l. fi. post prin. ver. vel dic, aut princeps. C. sent. rescin. non pos. Et idem sentit Bal. in. l. si testamentum. C. de test. dum dicit, ꝙ Princeps nunquā videtur vti plenitudine potestatis cōtra ius, nisi apponatur clausula non obst. Ita clarè, ꝙ appareat de eius mēte, ꝙ intendit vti supremo iure potestatis supremæ. Et non dicas, ꝙ imò Bal. in istis verbis videt velle, ꝙ clausula de plenitudine: nō æquipollet clausulæ, non ob. quia imò vult,

a ꝙ si clarè apparet, ꝙ vult vti suprema potestate, tūc videtur dicere nō ob. per ipsa verba Bal. rectè intellecta. Potest tamē etiā aliter cōstare, ꝙ vtatur plenitudine potestatis, vt per Pau. de ca. in locis quæ allegaui in. d. c. cū inter. in. iij. co. de exce. Istā fal. sentit etiā Abb. in. c. inter dilectos. in. vij. col. ver. item dico. de fi. instru. dum dicit, ꝙ vbi est clausula de plenitudine potestatis, ibi nō potest opponi delectus iuris positiui, quia tunc videt Princeps disponere supra ius: ergo sentit ꝙ perinde est, ac si diceret, nō ob. Et ista no. quia istā fal. nō reperio spāliter tactā: nisi quātū colligit ex verbis p̄dictarū authoritatū.

14 Fallit sexta hæc regula, quādo rescriptū est geminatum per secundā iussionē: quia tunc talis secunda iussio habet vim clausulæ, nō ob. Ita decidit Io. an. in. c. porrecta. de confir. vti. vel inuti. & sequūtur ibi omnes, dū dicit Io. an. ꝙ si emanat secunda iussio, dicitur Papa scribere ex certa scientia. Alle. tex. in auf. de mandatis Principū. §. deinde. & in. §. & hoc verò iubemus. & in auf. vt nulli iudicum. Et sequitur Alex. in. l. iij. in prin. ff. quod quisq; iur. ¶ Et sic no. ꝙ suspicio subreptiōis, vel falsitatis, quæ est in primo rescripto nō habente clausulam, non ob. vel æquipollentē, purgatur per superueniē b tiā secundi rescripti. Et ꝙ secūda iussio habeat vim clausulæ, nō ob. tenet But. in. c. j. in. iiij. col. ver. saluari pōt dictū Legistarū. s. eo. c. quæ in ecclesiarū. pe. co. ver. quādo ꝙ est dubiū. de cōsti. vbi æquiparat ista duo: vel ꝙ ponatur in rescripto clausula non obstā. vel quòd emanet secunda iussio. Idē no. Nic. Mil. in reper. in verbo priuilegium. §. priuilegiū cōtra ius. in fi. Ad idē gl. in. c. j. in verbo noscatur. de consti. in. vj. & gl. j. in. c. rescripta. xxv. q. ij. & gl. j. in. l. nec dānosa. C. de preci. Impe. offe. quę dicūt quòd vbi nō constat de certa scientia, debet expectari secunda iussio habens vim clausulę ex certa scientia. Bene facit tex. in. c. fi quādo. s. eo. & ibi de hoc dixi ad fi. Et tetigi an sit verum, quòd geminatio rescripti habeat vim clausulæ motu proprio, prout voluit Bal. in. d. l. nec damnosa. Imò dixerunt aliqui, vt refert Cy. in. l. fi. in. iij. q. C. si contra ius vel vti. pub. quòd semper debet expectari secunda iussio, quia dato, quòd dicatur in primis literis, non ob. lege, nihilominus rescriptū cōtra ius præsumitur falsum, quia falsator rescripti, sicut talia posuit, ita potuit apponere clausulam non obst. Tamen ista opi. cōmuniter non tenetur, vt dicit etiam Butr. in. c. j. in. v. col. s. eo. ¶ Pro quo considera, quia secundū istam ratio c nem sequeretur aliud nō cōcedendū, videlicet quòd nec secunda iussio sufficeret: quia sicut præsumitur falsasse, secundum istos, primū rescriptū, in quo non est clausula, non ob. ita potuit falsasse totū secundū. Hoc aūt non consyderatur per iura prædicta: ergo ista ratio non ꝓcedit. ¶ Pro ista fal. facit, quia actus geminatus est lōgè fortior, & magis operatur, quā actus semel tantū factus vt patet ex dictis per Lu. Ro. in. l. si verò. §. viro. xxxj. fal. ff. fol. ma. vbi posuit. xix. potentias geminationis actus, quas posteà multi vsurparūt. Et reperitur longa apostilla Alex. in. l. cū simus. C. de agri. & censi. libr. xj. Et vltra Lud. & Alex. dixi aliqua in. c. si cautio. de fi. instru. & plura dicentur aliās. ¶ Quo ad propositum facit, quia nō videtur verosimiliter cadere error in actu reiterato: ergo præsumitur certa scientia. Ad hoc facit gl. in. c. ex literis. in ver. admonita. de diuor. quæ dicit, quòd in con

¶ In præiudiciū tertij. Ad quod vide not. per do. Soci. consi. clxxij. inci. nō profequē do. versi. prēterea hoc idē in. ij. parte. char. clxxxv. & ibi vide etiam de clausula, non obstante: an præjudicet iuri tertij.

¶ Quando Papa rescribit in beneficialibus in præiudicium alicuius valet rescriptum. Adde. d. Abb. in c. ea quę. de re iu. in vlt. col. in ver. ex quibus omnibus. & Bart. in. l. conficiuntur. in princi. ff. de iur. co.

¶ Ex certa scientia. vide Andræ. Bar. in consi. qđ est post consi. cxij. Alex. iiij. part.

feſsione deliberata non præſumit error. de quo tamẽ diſputat Alex. in. l. j. C. de erro. cal. & vbi actus reiteratur, ibi præſumit deliberatio. c. ſi quis irratus. ij. q. j. vnde dicit Bal. in tra. de ſchiſmat. quem poſuit in rub. C. ſi quis aliquẽ teſtari prohibuit. in. xviij. col. ver. rñdeo, ſæpe in matrimonio. &c. ꝙ vbi interuenit ſecunda cõſyderatio, ibi præſumit plena deliberatio. per tex. cum gl. in. d. §. & hoc verò iubemus. per quẽ dicit, ꝙ qui facit actum bis, nõ videtur contra illũ poſſe opponere. Facit etiã ſecũdũ eum tex. in. l. j. §. ſupradictis. C. de emen. Iuſtiniani Codicis. ibi, quẽ repetita prælectio probabit. & facit. c. olim. š. e. in verbo, ſemel & iterum. ſecundum eum.

15 Fallit ſeptimò dicta regula, quando reſcriptũ emanat in fauorẽ reipublicæ, quia licet ſit cõtra ius, non requiritur in eo clauſula, nõ ob. ſecũdũ Ab. hîc latè, poſt Bar. in extrauag. ad repri. in verſi. non obſt. in j. col. per. l. quidam conſulebat. ff. de iud. in fi. Nam quando reſcribitur ad vtilitatẽ publicã, nulla præcedit clauſula derogatorta, quia. l. reſcripta. & l. cũ damnoſa. ſæpe alle. habent in ſe clauſulam derogatoriam ſolũ ad reſcripta, ad vtilitatem partium conceſſa, ſecundum eum.

Conſydera tria. Primò, quid dicendum in oĩ reſcripto, quod nõ concederet ad vtilitatem priuatã, nec etiã ad publicã. Nam ex iſtis verbis Bar. videtur directè inferre, ꝙ tunc nõ requirat cl'a, nõ ob. neq; æquipollens. Non enĩ fundat ſe Bar. in fauore reipub. ſed in ceſſante ratione legis derogantis reſcripto. Et multa exempla dari poſſent, puta, ſi diceretur in reſcripto cõceſſo inter clericos, quod inſtantia litis mouendæ finiretur triennio. Non enim dicitur tollere ius aduerſæ partis, nec ei præiudicare. & etiam non concernit rempub. vnde videtur valere, licet habeat clauſulam non ob. & ſit cõtra ius. De quo in. c. venerabilis. de iud. tamẽ hoc exẽplũ non affirmo: quia ex peremptione inſtantiæ, peribunt acta in præiudicium partis. Aliud exẽplum dari poſſet, vt ſi in reſcripto dicetur, ꝙ iudex poſſet ferre diffinitiuã ſtãdo. hoc nemini præiudicat: & eſt contra ius. de quo in. c. ſi. de re iud. in. vj. Nec obſt. quæ dixi in quarta fallen. ver. modò dicet quiſpiã. quia quod ibi dixi, intelligitur quando reſcribitur cõtra ius in præiudiciũ partis, hîc verò ſimpliciter contra ius.

16 Conſydera ſecũdò, ꝙ omne reſcriptũ emanãs ad vtilitatem eccleſiæ, licet ſit cõtra ius, & non habeat clauſulã, non ob. valebit, dũmodò nõ præiudicetur tertio, ita videtur inferre iſta fal. attento: ꝙ idẽ fauor debetur eccleſiæ, qui debet reipu. & maior, vt in. c. quid ergo. xxiij. q. iiij. Et ibi dicit gl. & Arch. ꝙ ius eccleſiæ dicitur publicũ, per. l. j. §. ius publicum. ff. de iuſti. & iur. & j. di. c. ius publicũ. & facit glo. in. c. j. in verbo, minoris. de reſti. in integ. ¶ Tamẽ ſtãte prima cõſyderatione, iſtud de repub. & de eccleſia nõ videt multũ importare, quia aut reſcriptum alteri præiudicat: & tunc etiam ſi prodeſſet reipublicæ, vel eccleſiæ, nõ valebit ſecũdũ dicta Bar. & Ab. de qbus. š. Aut nemini præiudicat, & tũc nihil ſpeciale in iſtis, quia valebit pro quolibet etiã contra ius, vt in dicta prima cõſyderatione. & hoc mõ haberem⁹ maximã limit. ad totã hanc materiã.

Conſydera tertiò ſubtili⁹, ꝙ ſi prędicta eſſent vera, nũquã eſſet vtilis in hac materia clauſula ex certa ſciẽtia. probatur ſic. Aut reſcriptũ erit ſolũ cõtra legẽ, nõ cõtra tertiũ, & tũc etiã abſq; cl'a ex certa ſcientia, valebit per ꝓdicta, qa iura nõ derogãt reſcriptis contra ius, niſi præiudicent tertio. Aut erit in præiudiciũ tertij, & tũc nõ ſufficeret certa ſciẽtia expſſa vel tacita, ſed requiritur clauſula non ob. vt fuit latè cõcluſum. š. in. ij. limitatione. iiij. fal. Et ſic cl'a ex certa ſciẽtia, nunquã aliqd oparet. & iſta nõ reperio ab alijs tacta.

Ad euitandos iſtos nouos ſcrupulos cogitabã, ſi poſſemus dicere ꝙ iſta fal. procedat ſolũ prout loquitur Bar. & Abb. videlicet quando reſcriptũ cõtra legẽ reſpicit vtilitatẽ publicam. & nõ ꝓcedit, qñ eſt cõtra legẽ, & nõ fauet iuri publico, licet noceat priuato. Et dicamus, ꝙ ratio propter quam nõ valent regulariter reſcripta cõtra ius, nõ eſt illa ſola, quia lex ciuilis de qua in. d. l. quoties. & in. d. l. nec dãnoſa. deroget reſcriptis præiudicãtibus tertio, prout iſti dicunt, ſed alia gñalis quã cõſyderat gl. in. c. j. in verbo, noſcatur. de cõſti. in. vj. ꝙ Princeps in dubio nunquã præſumit velle ſubuertere iura. c. eccleſia. lo vltimo. de elec. Idẽ ſentit Inn. in. d. c. dudũ. de deci. dicẽs, ꝙ confirmatio in dubio non refertur ad actum, qui eſt cõtra ius. & nõ diſtinguit, an noceat tertio, vel non. Nec etiã iſtud conſyderant allegati in regula, & loquẽdo iſto modo nõ poterimus inferre prædicta, quæ eſſent abſurda. Nõ enim erit verũ, ꝙ reſcriptũ cõtra ius nemini præiudicãs, non exigat clauſulã, nõ ob. vel æquipollẽtẽ, nec erit verũ, ꝙ clauſula ex certa ſcientia. reddat inutilis. ¶ Et ſi diceres, ergo iſta fal. nõ habet fundamẽtũ, quia eſſet cõtra reſcripta, quæ ſunt pro repub. Obſtat dicta ratio de præſumpta voluntate principis. Ad hoc reſponderet, ꝙ propter authoritatẽ Bar. quã nõ reperio ĩ hoc dãnatã, ſtabit iſta fallẽtia. Et erit hoc ſpeciale fauore reipub. & etiã fauore eccleſiarũ ꝓpter ſecũdã cõſiderationẽ. Et iſtis caſib⁹ nõ præſumem⁹ Principẽ motũ importunitate petẽtiũ, ſed intuitu talis materiæ à iure plerunq; priuilegiatę. Et ad hoc induci poſſent in ſimili multi alij not. fauores, quos reperio ſparſim in iure deſcriptos in fauorem reipublicæ. & xiiij. fauores poſuit Lud. Ro. in. l. ſi verò. §. de viro. in. x. fal. ff. ſol. ma. Et faciũt quæ de fauoribus fiſci, ponit Bal. in. j. ad fi. C. de hæredi. vel act. ven. ¶ Et vltra iſtos vidēmus, ꝙ priuilegiũ gñaliter indultũ, nõ includit caſum publicæ vtilitati contrariũ, ſecundum Bal. in. l. iubemus. la. j. in. ij. no. per illũ tex. C. de ſac. ſanc. eccle. & includere nõ valeret, vt ibi. & ſequit ibi do. Floria. & Lud. Ro. plura alle. conſi. cccxxxvj. in. ij. co. itẽ ſentit Bald in. l. quod ad præſens. in fi. C. de murilegulis. lib. xj. dicẽs, ꝙ in verbis generalibus ſtatuti intelligit excepta vtilitas. Vnde ſi conductores valiti, tenẽtur ad certã quãtitatẽ piſciũ pro quolibet die, & ſupueniat magna multitudo forenſium, poſſunt cogi, vt maiorẽ quãtitatẽ venalẽ exponãt ꝓ publico honore & cõmodo. Multa etiam pulchrè inuenies ꝑ Alex. in. l. ſi ex toto. ad fi. ff. de le. j. dũ corroborat opi. Dy. & cõem ibi: ꝙ gñalis cõceſsio immunitatis ab oneribus nõ extẽdit ad caſum ſuperueniẽtis nouę neceſsitatis propter guerram fauore reipub. vide ibi omnino.

Et fauore publicæ vtilitatis multa colligi poſſunt ab alijs nõ collecta. & not. illud, ꝙ qñ agit de fauore publico, ſit extenſio ex idẽtitate rationis de ſimilibus ad ſimilia, etiã in exorbitãtibus[a] à iure ſecundum Bar. in. l. ſi conſtãte. in prin. in. ix. opp. primæ partis. ff. ſol. ma. & gl. in. l. illud. in verſi. alia cauſa. C. de ſa. ſan. ec. & eſt tex. in. l. certa. §. ſed & ſi quis. ff. de leg. j. & ibi Imo. no. Bar. in. l. ij. §. exercitus. ff. de inſa. per illũ tex. quem etiã alle. Do. in. c. ſtatutũ. ante fi. de elect. in. vj. & Dy. in regula, odia. ver. ſed cõtra reg. de regu. iur. in. vj. ¶ Simiter dixit Bar. in. l. quemadmodũ. in. ij. col. ver. ex hoc ergo patet. C. de agri. & cenſi. li. xj. quòd ſit extẽſio ſtatuti fauore reipu. ſicut extenditur lex fauorabilis. Et ideò pœna ſtatuti punientis facientes maleficium puniẽtur etiam fieri facientes, ſecundum eum. De quo exultat Ludo. Ro. conſi. xxiij. quòd ſtatutum concernens publicam vtilitatẽ, dicitur fauorabile & pium. Et dicit Bar. in d. extrauag. ad reprimendum. quòd dicitur conſtitutio ſpecialis illa, quæ fauet reipub. & ſequitur Alex. in. l. Neſennius. ad fi. prin. ff. ad leg. fal. Et ideò ſi ſunt duo ſtatuta, & dubitat quod ſit magis ſpeciale: per quod magis fauetur reipublicæ, cẽſetur ſpecialius, per tex. no. in. l. properandum. §. fi. C. de iud. iuncta. l. fi. C. in qui. cau. in integ. reſt.

a ¶ In exorbitantibus. Adde Alex. de Imo. in. l. j. xxij. col. de off. eius. & in. §. Chryſogonus. de verb. obli. & adde quod de hoc habetur per Vinc. Palleo. in ſuo cõſilio quod eſt ante conſi. xl. vij. Alex. de Imo. iiij. parte.

reſt. non eſt neceſ. Ibi enim dicitur ꝙ nulla præſcriptio currit minoribus. & ſic in materia præſumptionum ſatis eſt hoc ſpeciale. Deinde dictus. §. fi. vult, ꝙ inſtantia currit minori. q. d. l. properandum. dicitur magis ſpecialis fauore publico dirimẽdarum litium. Et iſtã doctrinam pro no. ſequitur etiam Bald. in. l. j. in. iij. q. ff. de offi. conſul. & Imo. in. l. Gallus. §. ille caſus. in fi. ff. de lib. & poſthu. & Pet. de anc. in repe. c. canonũ. in. x. q. š. ti. proxi. & Pau. de ca. in. l. nõ eſt nouũ. ff. de legi. & Alex. poſt Bal. & Ang. in. l. Titiæ textores ff. de leg. j. vbi plura ad hoc inuenies. ¶ Poſſent prædicta confirmari per tex. in. l. ad beſtias. ff. de pœ. vbi licet non appellet ab executore. l. ab executione. C. quo. ap. non reci. tamen ſi damnatus eſt aliquis vtilis reipub. debet ſuperſederi executioni, & conſulendus eſt Princeps. ¶ Similiter dixit Inn. in. c. licet. in fi. j. de regularibus, ꝙ diſpoſitio illius Decre. circa petitionem licentiæ, licet non ob. habet locum in omnibus alijs caſibus: in quibus verſatur publica vtilitas. De quo dic, vt exclamat dominus Pet. de mon. in ſuo tracta. de poteſtate Papæ & concilij. in. iij. co. licet non alleget Inn. in d. c. licet ſed in. c. cum ad monaſterium. de ſtatu mo. vbi hoc non dicit. ¶ Et ex hoc infert dominus Pet. quòd ſi Car. & Prælati, qui ſunt ſub obedientia Papæ, petãt licentiã eundi ad cõcilium: & ipẽ eam deneget, poſſunt ire ea nõ obtenta, quando ex hoc imminet publica vtilitas eccleſiæ vniuerſalis, fortè ad ſedandum ſchiſma inter duos de Papatu cõtẽdentes. Quod bene not. ad multa ſimilia. & adde bonum tex. in. l. ita vulneratus. ad fi. ff. ad legem Aquil. Ibi multa iure ciuili contra rationem diſputandi, pro vtilitate cõmuni recepta eſſe innumerabilibus rebus probari poteſt. Et habemus ſimiliter tex. in. c. Abbate. prope fi. de reg. iur. in. vj. & dixit dominus Abb. in. c. Apoſtolicæ. in. j. col. j. de exce. ꝙ propter vtilitatem publicam, iudex abſoluit ex officio ab excõmunicatione non petentem, per illum tex. quem dicit eſſe bene notã. ¶ Similiter dixit Inn. in. c. iandudum. ad fi. j. de præb. ꝙ propter publicam vtilitatẽ eccleſiæ vniuerſalis, viri literati ſunt extollẽdi ad pluralitatẽ beneficiorum. facit. c. cum ex eo. de ele. in. vj. & ca. de multa. in fi. de præb. & in. c. ſuper ſpe. de magiſtris. vbi viri vocantur ſtellæ eccleſiæ. ¶ Similiter Lud. Roma. in ſing. cccxxij. dixit ꝙ officiales ſtratarum poſſunt propria authoritate facere, vt deſtruatur domus vnius priuati: vt ciuitas ſit pulchrior. per. l. ædificia. C. de ædifi. priua. Vult dicere, pro operibus publicis. Facit etiã not. dictum Bal. in. l. ſi traditio. in prin. C. de actio. vbi dicit, quòd fauore publicæ vtilitatis poteſt quis compelli ad factum: per no. in. l. ſtipulatio. ff. de ope. no. no. Facit etiam quod no. Bar. in. l. ij. C. de delatoribus. lib. x. dicens, quòd quando vna cauſa pertinens ad vtilitatem publicam, eſt cœpta per vnum delatorem: & ipſe moritur, vel ſe abſentat, poteſt iudex præcipere vni, vt proſequatur dictam cauſam ab alio cœptam: per illum tex. Facit etiam tex. in. c. ſi. de tranſlat. Epiſco. vbi diſpoſitio extenditur propter publicam vtilitatem. & dixi in. c. præcedenti. in. vj. limi. Facit etiam quod no. Bal. poſt Iac. de Are. in. l. ij. C. an ſeruus ex ſuo facto. vbi dicit, ꝙ ſtatutum nunquam interpretatur contra rempub. in eo, quod poteſt tangere alios. quod dicit menti tenendum. Facit etiam quod no. Bal. in. l. milites. in fi. C. de teſta. mili. dicens, ꝙ reſpu. nunquã præſumitur concedere aliquibus officialibus arbitrium contra bonum publicum, etiã ſi det eis plenum liberum & generale arbitrium. Dixit tamen Bal. in. l. ſi mater. in fin. C. ne de ſta. def. quòd reſpub. ligatur ſtatuto. Facit etiam quod no. Card. conſi. cxlj. incip. ſanctiſsimus dominus noſter. in. vj. colum. dicẽs, quòd ſi reſcriptum Principis repugnat vtilitati publicæ, etiam ſi non ſit contra aliud reſcriptum, tamen non eſt ei parendum, per tex. in. §. deinde competens. in auſ. de man. prin. vbi dicitur expectandam eſſe ſecundam iuſsionem. Facit etiam quod no. Io. an. in addi. Spec. ſuper rub. de excu. ſent. in fi. probans, ꝙ ſi Princeps nõ habet locum, in quo poſſit erigere furcas ad terrorem malorum: poteſt compellere habentem locum commodum, vt ipſum ei vendat, & ibi erigantur. Et eſt dictũ Old. conſi. clxj. ad fi. no. Pau. de ca. in. l. ſciendum. ff. de oper. no. nun. facit tex. in. l. item ſi verberatũ. & ibi Bal. ff. de rei vendi. & tex. in. l. venditor. §. conſtat. ff. communia pr ędi. vbi fauore reipub. poteſt auferri fundus alteri, de quo ſatis dixi in. c. quæ in eccleſiarum. in. xvj. col. ver. cauſa autem legitima. š. ti. proxi. An autem, & quãdo vtilitas publica præferatur priuatæ, vide omnes in. l. j. ff. ſol. ma. & omnino ſ do. Abb. poſt alios in. c. ſi. de voto. vbi inuenies duas fallẽ. in quibus præferatur vtilitas priuata. Et iſta confirmant hanc ſeptimam fallentiã, & alibi non reperies reducta, vt clarè percipies præmiſſa omnium copioſè ſcribentium indagine, niſi quis fortè poſt hac eadem alibi tranſlatauerit.

17 Fallit † octauò dicta regula: quando aliquid conceditur contra ius non in totum derogando, ſed in aliquo detrahendo, vel differendo: quia tunc non eſt neceſſaria clauſula, non obſtant. ſecundum Butr. in. d. c. j. in. v. colum. ver. aut non habet. š. eo. per illum text. Nam in reſcripto habente clauſulam app. re. non eſt neceſſe, quòd fiat mentio de iure. Ad hoc etiam tex. in. l. quoties. C. de preci. Impe. offe. ſecundum eum. & ſequitur ibi ſimpliciter Domi. in. v. colum. & in ca. quoniam. in. ij. col. xviij. di. Nam in. l. quoties. derogatur reſcriptis, ex quibus tollitur cognitio totius negotij: ſed vbi inducitur dilatio ſolutionis, panditur aditus ſupplicanti. Vult dicere But. vt puto, ꝙ clauſula appellatione remota, non eſt cõtra ius a in totum, quia non tollit omnino facultatem appellãdi[a], ſed oportet quòd appelletur ex cauſa, de qua ſit in iure expreſſum, ꝙ inducat legitimam appellationem. Et ſic non derogat in totum iuri communi, ſed in aliquo ei detrahit: quia ſine illa clauſula potuiſſet appellare, etiã ex cauſa iure non expreſſa. Item nõ tollit, quin per viam querelæ poſsit recurri ad ſuperiorẽ, etiã ex cauſa in iure non expreſſa, licet iudex primus non teneatur deferre appellationi, vt latius ſcribitur. in. c. paſtoralis. de ap. ponendo

18 de effectibus dictæ clauſulę. ¶ † Præterea clauſula appel. re. non videtur derogare ſolùm vni parti, & prodeſſe alteri. Quandoq; enim operatur etiam pro impetrante, & etiam contra ipſum, ſi fortè reconueniatur. c. ij. de mutu. petit. & prædicta poſſunt trahi ad multa. Verbi gratia: quare eſt, quòd vbi committitur cauſa ſummariè ſine ſtrepitu. &c. nõ apponitur clauſula, non obſtan. & tamen tollere ordinem iudiciarium, eſt reſcribere contra ius. Patet ex gl. in cap. fin. de hære. in. vj. cum ſuis concor. quia poteſt dici ſecundum prædicta: ꝙ non abrogatur in totum quo ad illam cauſam, ſed ei derogatur in parte, ſicut eſt dictum de clauſula, appellatione remota.

Fallit nonò & vltimò dicta regula, quando Princeps reſcribit in his, in quibus habet adminiſtrationem liberam: vt Papa in beneficialibus, quo caſu licet reſcribat contra ius: tamen valet reſcriptum etiam abſq; illa clauſula, non obſt. ſecundum Bu. in. d. c. quę in eccleſiarũ. in pe. col. per. c. ij. de præben. in. vj. & cle. j. vt lit. pen. Dicit tamẽ ſe nõ credere Papã reſcribẽdo velle derogare iuri alicuius, etiã in talibus materijs. per. c. ſuper eo. cũ ibi no. de offi. dele. Et ſequitur ſimpliciter Imo. in. d. ca. quæ in eccleſiarum. in. xiij. col. Idẽ tenet Butr. in. c. j. in. v. col. š. eo. dicens, ꝙ opi. Legiſtarum, qui dicũt, ꝙ lex habet cl'am derogatoriã ad oĩa reſcripta, q̃ ſunt cõtra ius, nõ eſt vera ĩ his, qb⁹ Princeps habet ptãtẽ liberã. Et hîc eſt, ꝙ licet delegãdo cãm, faciat cõtra ius loquẽs de ptãte ordinaria, nõ tñ facit mẽtionẽ de hoc. all. Ho. in c. cũ oli. lo. j. ſup gl. iiij. de priuil. Et iſta dicta ſequit Nic. Mi. in ſuo rep. ĩ ver. clauſula. §. x. & ſic

a ¶ Facultas appellandi. Adde Bald. in addi. ad Spe. in tit. de appel. verſ. clauſula appellatione remota.

tranſiuit.in.d.c.quæ in eccleſiarũ.in.xxvij.col. ¶ Sed certè iſta dicta non videntur bene fundata, quia licet dicta iura prohibeant pleniſsimam poteſtatẽ Papæ in beneficialibus, & latius deduxi in d.c.quæ in eccleſiarũ: non tamen ſequitur, ꝙ eoipſo, ꝙ in talibus ſcribit contra ius, videatur vti plena ptãte. Et ideo attentis iuribus & rationibus alle.in regula, videtur ꝙ etiã in iſtis debemus præſumere, ꝙ etiã vbi nemini præiudicat, non intendat in dubio derogare iuri cõmuni, per.d.c.eccleſia.de ele. ¶ Præterea conſydera, ꝙ vbi agitur de derogando iuri poſitiuo circunſcripto præiudicio tertij, ipſe habet pleniſsimã poteſtatem adeò, ꝙ multi tenent, ꝙ ex ſola volũtate poſsit derogari iuri poſitiuo: vt per Inn. in.c.cũ ad monaſterium.de ſtatu.mo.dixi.ſ.ti.proxi.c.j.in prima ampliatione.iiij.fal.& j. e.c.ad audientiã.in.vj.col.ver.nihilominus. Attende bene, ergo ſequeretur, quòd quaſi ſemper reſcriptũ offendens totaliter ſolũ ius cõe, valeret: licet non haberet clauſulam, non ob. & tamẽ hoc nemo concederet, quia etiã vbi nõ agiť de præiudicio alterius, præſumitur reſcriptum falſum, qñ eſt directè contra ius commune, niſi habeat clauſulam, non ob. vt dixi ſ.in.iiij.fal.ver.modò dicet quiſpiam. Et ideo videť ꝙ fundamentum huius fal.reſpiciens plenam poteſtatem Papæ in beneficialibus, non probet ipſam.

Modò circa omnes iſtas fallentias, videtur dari notabilis reſtrictio, videlicet, quia vbicunq; dictum eſt valere reſcriptũ contra ius cõmune & ſine clauſula, non ob. debet intelligi quãdo illud ius commune eſt notorium & vulgare. Secus ſi eſt ſingulare: maximè cum de iure non apparet caſus expreſſus, vel eſt dubium de intellectu iuris, vel conſtitutio eſt extrauagãs. Quibus caſibus, nõ valet indiſtinctè reſcriptũ ſine clauſula, non ob. Ita not. But.in quadam repetitione.c.j.ver.oppo.quintò cum gl.de conſti.in.vj.& ſequitur Nic.Mil.in reper.in verbo, priuilegium.§.xiiij. ¶ Pro quibus adduci poſſunt no.in.c.paſtoralis.de fi.inſtr.& per omnes in.l.cum prolatis.ff.de re iud. Ex quibus patet, ꝙ difficilius eſt recordari & habere notitiam de talibus iuribus, quàm de alijs. Et hinc eſt, ꝙ licet nõ admittatur poſitio iuris, quæ ius certum eſt. vt per Bar.in.l.ornamentorum.ff.de auro & argẽ. leg. tamen non poteſt fieri poſitio iuris, in quo caderet veroſimilis ignorantia: vt eſt conſtitutio iuris extrauagantis non famoſæ, ſecundũ Bar.ibi per.d.l.cum prolatis. vbi ſcribentes declarant illud de famoſa, vel valde no. ¶ Similiter diciť, ꝙ valet ſententia lata contra extrauagantem, vt plenè tradetur in.d.l.cum prolatis. & ſcripſi opportunè in.c.j.in.iiij.limitatione.de re iudi. Et de lege obſcura, vel habẽte varios intellectus, quãdo excuſet eius ignorantia, dixi in proœmio Decretalium.in prin. Cæterum vbi extrauagans eſſet nota, non putarem, procedere hanc conſtitutionem, quia præſumitur Papa de ea recordari, ſicut de conſti.in iure inſertis, vt etiam dicitur de iudice, qui ſi ferat ſententiam contra talem extrauagantem, non valet, vt per omnes.in.d.l.cum prolatis.& dixi in.d.c.j.ver.ſecundus caſus. ¶ Sed cogitabam quomodo poſsit procedere iſta reſtrictio. Nam aut iſti ſentiunt ꝙ ſolũm in iſtis caſibus ſit neceſſaria clauſula, non obſtante. & nõ in alijs. Et iſtud difficile ſuſtineretur per ea, quæ dicta ſunt.ſ. Ex quibus patet, quòd in omni reſcripto contra ius, requiritur regulariter clauſula, non obſtante, vel æquipollens. Aut ſentiunt, ꝙ etiã in caſibus, in quibus non requiritur clauſula, non obſtãte, quos.ſ.enumeraui, debeat dari iſta reſtrictio, videlicet niſi reſcribatur contra ius ſingulare.&c.vt dixi.ſ.& tũc non videtur, ꝙ iſta reſtrictio ſit admittenda, quia fundatur in vna conſequẽtia nõ concedenda. ¶ Concludunt enim ſic: Princeps veroſimiliter nõ recordatur de iure ſingulari & extraordinario, vel de extrauagã. ergo nunquam præſumitur derogare, niſi exprimatur, quia regulariter nulla diſpoſitio trahiť ad incogitata & incognita.l.tres fratres.ff.de pact. c.ij.de renun.cum ſi. Nam certè iſtud eſt negãdum. Quoniã poſſibile eſt, ꝙ Princeps non habeat explicitam notitiam alicuius iuris, tñ etiã nõ facta ſpeciali mentione illius iuris intendat illi derogare, puta qñ ſumus in fallentijs.ſ.firmatis, in quibus eſt concluſum, ꝙ nõ requiritur alia clauſula, nõ obſtãte, vnde reſcribit dãdo priuilegium, vel ex certa ſcientia, vel in fauorem reipu. In iſtis caſibus concluſum eſt.ſ.ꝙ perinde eſt ac ſi opponeret clauſulam, nõ obſtante. Et ideo ſi ſic eſt, non ſequitur: Ignorat aliquod ius, ergo illi non derogat. Sufficit enim ꝙ in reſcribendo cogitauerit in genere de omni iure contrario: & ꝙ intendat contra illud diſponere, etiam ſi ignoret illud ius, per tex.in ſimili bene ſeruientem. in.l.qui iure militari.ff.de mili.teſ. vbi ſufficit militem cogitaſſe filium exhæredare in genere, ſi contingeret ipſum habere filium: licet in ſpecie ignoret ſe habere filium. De quo tex.ad ſimilia fit ſolẽnis mentio, vt per Ange.ibi, & in.l.ſicut certi. C.de teſt.mi.& in l.tres fratres.ff.de pac.& in auť.res quæ.C.cõia dele.& in.l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.de ver.ob.& Imo.in.c.fi.de dona.& Paul. de ca.conſi.xcix.ſuper puncto.in fi.& multos alios. ¶ Præterea ſi eſſet vera iſta cõſequentia, Princeps non recordatur veroſimiliter de tali iure. ergo non intendit ei derogare: poſſet multoties ſequi, ꝙ etiã extra caſus ab iſtis exceptuatos generaliter clauſula, nõ ob. non ſufficeret, quia multi ſunt caſus in iure, quos princeps ignorat, vel propter iuris ignorãtiã, vel propter defectum memoriæ. Quãuis enim dicatur habere omnia iura in ſcrinio pectoris.c.j. de conſtit.in.vj. illud eſt verum quo ad interpretationem.glo.in c.præterea.xxiij.di.quã ſequitur Bal.in.l.præſcriptione.in.vj.co. C.ſi cõtra ius, vel vti.pub. Et.d.Ab.in.c.ex parte.lo.j.de offi.dele. Multoties enim fallit eũ obliuio in iure: vt in iuribus alle.per glo. in.c.ſi quando.de reſcrip.& per gl.iiij.& ibi doct.in.d.c.j. ¶ Vnde dicit Bal.in.d.c.j.in fi.de conſt. ꝙ licet Papa ſit doctor vtriuſq; iuris eoipſo, ꝙ eſt Papa, tamẽ eſt doctor authoritate non ſcientia. Magis tamen placet præcedẽs conſideratio, quã iſta. Nã cõtra eã replicari poſſet, ꝙ ipſi aſsiſtentes Romano pontifici. & per quorũ manus tranſeunt ſignaturæ, reſcripta, & legum promulgationes: præſumuntur ſcire iura ordinaria, & ignorare extraordinaria. Et ſic intelligatur.c.j.de conſti.in.vj. ¶ Dicet modò quiſpiam: ergo quando reſcribitur contra legem habentem clauſulam derogatoriã, ſufficit dicere, non ob.lege: abſq; ſpeciali nominatione, quia reſcribens cogitat de omni lege obſtante. quod non eſt concedendum, per ea quæ dixi.ſ.in prima regula. Sol. illud procedit ꝓpter formam delatam à lege, quæ non poteſt ſeruari per æquipollens: vt dixi.ſ.e.c.cum dilecta.& vbi requiritur ſpecialis mentio, non ſufficit generalis.c.qui ad agendũ.de procu.in.vj. Et licet poſſet Princeps omittere ſpecialẽ nominationem, tamen non præſumiť velle hoc facere: ne reddat fruſtratoriam voluntatem prædeceſſoris, qui appoſuit clauſulam derogatoriã. Sed in caſibus prædictis non habemus iure cautum ꝙ lex ſolitaria, vel ſingularis, aut peregrina, prout eſt extrauagans, indigeat ſpeciali mẽtione: ergo ſtabimus fallen.ſ.poſitis, vt quatenus in ipſis eſt firmatum, ꝙ nõ requiritur alia clauſula, non ob. intelligatur, quando reſcribitur cõtra ius qualecunq; ſit, dummodò non habeat clauſulam derogatoriam. & iſta no.tanquam nouiſsima & ab alijs non diſcuſſa.

Reſtant enumeranda quædam fragmenta circa naturam iſtius clauſulæ non ob. ordinando.xviij.cõcluſiones, ex quibus habebis plura, quàm ponãt Modern.dictionarij in ſuis reper.

19 Prima concluſio.† Clauſula, non ob.aliquo priuilegio: nõ tollit priuilegia indulta miſerationis cauſa: niſi de ipſis fiat expreſſa mentio, ſecundum Cynum in lege prima.C. quando Imperator inter pupillum & viduam. De quo exclamat Martiñ.Lau.in trac.de priuilegio.§.xxxix.dicens eſſe no.pro pauperibus hoſpitalibus, quibus conceduntur priuilegia immunitatum. Et vltra eum facit, quia dicta clauſula, non tollit priuilegia conceſſa fauore piæ cauſæ, puta ad fabricam: vel reparationem locorum piorum. vt eſt tex.bene no.in.c.ſi propter.ver.intentionis noſtræ.de reſcript.in.vj.quem extollit Ludo.Roma.in.l.ſi verò.§.de viro.in.xxiiij.fal.ff.ſol.ma.& Vitaľ.in lib.de clauſulis.fol.vj. in princip.addens text.in.l.libertis.§.poſthumis.ff.de ali.& cib.le. vbi derogatio beneficiorum ab aliquo collatorum, non intelligitur derogare beneficijs, quæ ob cauſam alimentorum relicta ſunt.

Secunda concluſio. Licet expreſſè prohibeatur, ꝙ reſcriptum Principis conceſſum ſuper tali negocio ex certa ſcientia, regulariter non valeat: tamen ſi Princeps reſcribit, & in reſcri.dicat non ob.tali lege: valet reſcriptum, ſecũdum Bar. in.l.omnes.C.de aquæductu.lib xj. Quod no.pro his, quæ dixi.ſ. in.vj.ampliatione primæ regulæ.& aliquid dicetur in cõclu.xvij.

Tertia

20 a Tertia concluſio. Obſeruãtia teſtamẽti, [a] nõ debet tolli per temeritatẽ reſcripti. ſecundũ Bal.in.l.teſtm̃.in fi.C.de teſt. licet clauſula nõ ob.appoſita per Principẽ deroget teſtamento. Et quãuis eius factũ reprehendi nõ poſsit.l.ij.C.de crim̃.fal.tamẽ iniuſtè agit in ſemetipſum, ſecundum eum.

21 Quarta concluſio. Clauſula nõ ob.aliquo: nõ tollit determinationẽ legis antiquæ, ſecundũ gl.ij.in auť.de hære.quæ ab inteſt.in prin.& Bar.pulchrè in.l.ſciendũ.in prin.ff.qui ſatiſda.cogã. vbi dicit, ꝙ ꝑ dictã clauſulã nõ impediť determinatio, quæ aliàs debet fieri per ſtatutũ antiquũ. Nã cũ tex.in dicta auť.dicat vacãtibus prioribꝰ legibꝰ, ꝓ hac cã poſitis: gl.ſupplet.ſ. quæ cõtra hãc legẽ facerẽt. Nec eñ aliàs corrigit, q̃ ſaluari poſſunt, & ſic lex antiqua, ꝑ quã nõ deſtruiť noua, ſed determinať, nõ erit correcta. Vnde dixit Bal.in.l.iij.§.q̃ſitum.in.iij.col.ver.x.fallit.ff.ſi quis cautionibus. ꝙ clauſula gñalis poſita in fine ſtatuti, videlicet non obſtanti. quibuſcunq; ſtatutis: non derogat ſtatutis ſpecialibus. alle.dictam gl.& tex.in.l.ita pudor.C.de adul.

Limita primò: niſi in lege noua dictũ eſſet, non ob.aliqua lege quæ in cõtrariũ generaľr, vel ſpecialiter loqueref, ſecũdũ Bart.in extrauagã.ad reprimẽdũ.ver.nõ ob.ad fi. Et ſic nõ habebit tũc locũ.l.nã & poſteriores.ff.de legi. quia leges antiquę nõ limitabũt nec diſtinguẽt legẽ nouã. ſecũdũ Bal.quẽ extollit.d.Ab. in.c.vt debitus.in.x.col.ver.ij.moueor.de appell. & ibi Phili.in.xxix.col.ver.iiij.rõ.& Bapti.in.l.oẽs populi.in xviij.char.ff.de iuſti.& iur.& Paul.in.d.l.ſciendũ.& ibi Alex.alleg.etiã Pet.de Anc.in repe.c.j.de conſti.

Limita ſecũdò: niſi appareat de mẽte legis nouæ, ꝙ velit corrigere antiquã, etiã ꝑ verba generalia: quia corriget eã quãuis ſpãliter loquẽtẽ, ſecũdũ Imo.in.l.ſi verò.§.de viro.in.iij.&.vj.col.ff.ſol.mat.alle. gl.fin.in.c.cõtra Chriſtianos.de hæreti.in.vj.& ſequitur Alex.in auť.ex teſtõ.in.iij.col.C.de colla.& in.d.§.q̃ſitũ. Pro quo vide Bal.in.l.eũ.C.de furt. vbi dicit, ꝙ licet lex imponat pœnã nouã pro delicto: nõ tñ ꝑ hoc tolliť pœna legis antiquæ, quia plures leges pœnales poſſunt ſuꝑ eodẽ facto diſponere, niſi appareat aliud ex mẽte legiſlatoris, vt quia certũ eſt, ꝙ pœnã antiquã vult aggrauare, vel minorare, iam tũc receſſum videť à pœna veteri.l.q̃ cũ vno.§.qui poſt.in ver.receſſum.ff.de re.mi.

Quinta concluſio. vbi ſunt plura obſtãtia non ſufficit clauſula gñalis, ſed de ſingulis defectibus debet fieri mẽtio, ſecũdum Bal.in.l.j.ix.col.C. de fur. quia qui remouet obſtaculũ, inducit effectũ. Facit quod no.in.l.ſi quãdo.in prin.C.de inoffi.teſt. cum concor.de quibꝰ ꝑ eũ. Et eſt ſimile, quod dicit Bal. in l.eã, quã.in.xiij.col.C.de fideicõ.de clauſula, nõ ob. quæ ponitur in legitimatiõe circa expreſsionẽ defectuũ, de quo memini latius.ſ.e.c.proxi.

Sexta cõcluſio, vbi Princeps derogat ſtatutis laicorũ, ſufficit apponere clãm: licet non apponat tenorẽ ſtatutorũ, [b] ſecundũ Bal. in authenti. oẽs peregri.ante fi.C.cõia de ſucceſ. Et hoc eſt no. dignum ꝓ literis papalibus ſcdm eũ. Et idẽ ipſe ponit in authẽ. nauigia.in.j.no.C.de fur. Et non dicas, ꝙ per hoc limitetur ꝓcedẽs notabile, vt nõ habeat locũ in reſcripto Principis, & ꝙ in eo nõ ſit opus noĩare plura obſtacula: quia ſecundũ hoc ꝓcedẽs dictũ nihil importaret, cũ inferior à Principe nõ apponat clauſulã, nõ ob.vt.j.in cõclu.xiiij. Sed ꝓcedẽs dictũ limitabiť, vt nõ habeat locũ, vbi remouenť ſtatuta. Et dicit Bal.in ti.de pa.Cõſtã.in ver.liuellariæ. ꝙ vbi reſcribit cõtra reſcriptũ, ſufficit gñaliter dicere nõ ob.reſcripto: ſed vbi reſcribiť cõtra legẽ, oportet dicere, nõ obſtãte tali lege. Quod vltimũ declara ex dictis.ſ.in.j.fal.ij.regulæ. Adde etiã etiã Bal.in.l.quia autẽ.ff.ſi quis omiſſ.cã teſtamẽti. vbi dicit, ꝙ clauſulæ non obſtãtiũ, quæ ponunť in literis Papæ ad grauandum & & firmãdum gratiam, nunquã operantur diminutionẽ ſeu reſtrictionem: per illum tex.

Septima concluſio. vbi lex prohibet impetrare ſub pœna, & prohibet iudicem, ne admittat impetrationẽ: ad hoc, vt proſit reſcriptũ obtentum in cõtrariũ, nõ ſufficit, ꝙ in eo ſit clauſula, non ob. tali lege, quæ ꝓhibet impetrari, ſed oportet ꝙ diſpẽſet, vt iudex poſsit admittere, aliàs iudex rectè diceret fateor priuilegiũ valere, & te excuſatũ eſſe à pœna impetrãdi: ſed nõ poſſum reſcriptũ admittere propter prohibitionẽ leg. Ita dixit Bal.in.l.neminem.C.de canone frumen. vrbis romæ.lib.xj. quod no. quia prima facie videreť oppoſitum. Cũ eñ ſit ſublatum principale.i.prohibitio impetrãdi, videť tacitè ſublatũ ſecundũ.ſ.impotẽtia iudicis in admittẽdo, ex quo ſine hoc ſecundo principale ſtare non põt. ¶ Sed põt fortè dici, ꝙ ex quo ſunt duæ prohibitiones, & ſic duo obſtacula: debẽt oĩa remoueri: vt dictum eſt.ſ.in.v.conclu.& illud de acceſſorio & principali intelligať, qñ diſponens de principali ſcit de acceſſorio quia tunc præſumiť circa ipſum prouidere: iuxta ea quę [a] de extenſione diſpenſationis diximus in.c.pręcedẽti. Sed vbi nõ eſt expreſſum per partẽ de alio impedimẽto, quãuis acceſſorio principalis, diſpoſitio nõ operabiť circa acceſſoria, & imputabiť impetrãti non exprimẽti oĩa opportunè. Et licet Princeps præſumať ſcire obſtaculũ iuris, tñ in reſcriptis præſumiť eatenus cogitare de obſtaculis, quatenus eſt expreſſum, vt patet per plura prædicta. ¶ Nihilominus cogitabitis, quia iſtud dictũ Bar. habet ſolũ ipſius authoritatẽ, nõ aũt videť probari.in.d.l. neminem.& nõ caret ſcrupulo per prædicta. Nã contra ſol. poſſet inſtari ex his, quæ dixi in.d.c.præcedenti. probando, ꝙ diſpenſatus ſuper vno, videť diſpẽſatus ſuper alio, ſine quo principale ſtare nõ põt. Ibi eñ cõcurrunt termini ſimiles iſtis, qñ materia eſt odioſa: & adſunt plura obſtacula.& tñ remoto principali ſunt remota alia, ſine quibus illud eſſe nõ poteſt. ¶ Si diceres: ergo in omni impetratione ſufficit exponere cõcernentia actum principalem [b] & aliorum taciturnitas nõ nocebit: quãdo ſunt talia, ſine quibus principale non operatur. Negareť hoc; ſed eſt diſtinguendum. Aut illa acceſſoria ſunt facti: & tunc eorum taciturnitas vitiat impetrationẽ: quia neq; implicitè poteſt dici Principem cogitaſſe de ipſis. Aut ſunt acceſſoria, quæ veniunt ex iuris artificio: & tunc ſi Princeps concedit principale, præſumitur cogitaſſe de remotione eorum, quæ acceſſoriè poſſent impedire cõceſsionẽ ſuam: vt in multis exemplis datis circa diſpenſationes, præcedenti.ver.limi.iiij. ¶ Et ideò cum in ꝓpoſito intẽdat derogare legi prohibenti impetrationẽ, profecto videtur ſublata eadẽ lex, quatenus prohibet iudicẽ acceptare reſcriptum: ne conceſsio ſit eluſoria. Sicut ſi diſpẽſat ad ſacerdotium, videtur diſpẽſare ad diaconatum, ſine quo diſpẽſatio nihil operaretur. Sed poſſes replicare ſaluando Bar. ꝙ aut principale ſuper quo diſpenſatur cõprehendat acceſſorium ex intrinſeca vi verborũ: & tunc procedãt dicta in.c.pręcedẽti. Facit.l.quidã cõſulebãt.ff. de re iudi. conceſsio enim de promouẽdo ad ſacerdotiũ vel de præficiendo ad iudicandum, non habentẽ ętatem: habet de ſui natura incluſam tacitam conceſsionem diaconatus.& ſic etiã tacitã remotionẽ obſtaculi ętatis. Et ideò ſicut alibi diciť, ꝙ ſolẽnitas intrinſeca præſumitur interueniſſe ex vi vocabuli.l.ſciendum.ff.de verb.oblig. ita tacita conceſsio præſumitur interueniſſe ex vi conceſſionis principalis includẽtis in ſe acceſſorium. ¶ Si verò principale nõ includit acceſſorium ex natura intrinſeca verborũ: tũc quãuis Princeps cõcedat principale: tamen nõ videť cõcedere acceſſoriũ, etiã ſi eſt tale ſine quo principale ſtare nõ põt: vt poſſet mille modis exemplificari. Si enim cõcediť reſcriptũ contra Titiũ, nõ eſt cõceſſum:

a ¶ Obſeruantia teſtamenti non debet tolli per temeritatem reſcripti. Adde tu quid ſi cauſa ſubeſt, & hæres defuncti conſentiret, vt teſtamentũ alteraretur: puta ad alium vſum, quã ad deſtinatum per teſtatorem, an iſto caſu legatus Papæ, vel Epiſcopꝰ poſsit diſpẽſare: vide Car. & alios in cle.ij.de religi. do.in.xvj. col. in ver.quartò quero.

b ¶ Tenorem ſtatutorũ. Adde do. Alex.de Imol.in cõſi.ccxv.ij.par. vbi plenè.& cõſi. ciij.iiij.parte.

vt impetrās posſit vti reſcripto, ſi eſt excōicatus: dato, ꝙ iſtud ſit acceſſoriū ſine quo impetratio nō valet, quia de ipō Princeps nō cogitauit: nec venit neceſſariò ex ſimplici conceſſione reſcripti, ſicut etiā in caſu Bar. facultas admittendi reſcriptū nō venit ex vi verborū, & intrinſecus ex ipſa cōceſſione reſcripti. Et licet iſtud nō ſit qd facti, ſicut illud de excōicato, ſed iuris: tn̄ nō pſumiẗ Prīceps cogitare de iſto iure cōi, vbi agiẗ de cōceſſione reſcriptorū, vt fuit ꝓbatū in ſecūda regula: niſi ipſum ius cōe veniat ex vi intrinſeca cōceſſionis, quia inducit certā ſcientiā. quod nō fit in caſu Bar. vt eſt dictū. Et ideo poſſumus tranſire cū Bart. vt ſic ſublata. l. habente clām derogatoriā ad reſcripta, nō ſit ſublata eadē lex, inquātū īpedit iudicē admittere reſcriptū, qa rememorādo Prīcipi primū, nō eſt rememoratū ſcdm. Nō ſic vbi intrinſeca vi materiæ eſt rememoratū vtrūq;. ſ. prīcipale & acceſſoriū īſeparabiliẗ annexū: vt ī exēplo de ſacerdotio & diaconatu. & iſta no. tāquā ſubtilia, & p oīa nouiſsima.

a ¶ Non obſtantibus priuilegijs. Non derogat priuilegijs in corpore iuris clauſis. Adde tu Bar. qui idē tenet in. l. ij. §. legatus. ff. de iudi. vbi dicit, ꝙ talis clauſula intelligitur de priuile. ſpeciali non corpore iuris clauſo. Idem tenet Pau. de caſ. in. l. j. ff. de legi. Bar. in extrauag. ad repri. in verſi. non obſtan. vide etiam per ſcribentes in auẗ. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi oportet Adde ad iſta ea, quæ poſui. s̄. in iſto tex. in materia priuilegiorū,

23 **Octaua** cōcluſio. Licet † per clām nō obſtātibus: cōſuetā poni hodie in gratijs, derogetur ſtatutis gn̄alibus oīa beneficia eccleſiaſtica reſpicientib⁹, tn̄ nō derogaẗ per eā alicui ſtatuto ſingulari: niſi de illo expreſſa fiat mētio. Ita dicit gl. aurea Gul. de mō. Lauduno in extrauag. ſedes apoſtolica. in verbo mutare. de qua exclamat Rota in ti. de præbē. cōcluſione. j. in nouis. dicēs ita fuiſſe obtētū & ſnīatū in Rot. Et iſtud limitat ibi in Rota: dūmodò ſit ſtatutū laicorū appoſitū in fundatione. iuxta no. per gl. in. c. cū dilectus. j. ti. proxi. Secus, ſi eſſet ſtatutū clerici fundatū ex beneficio ſuo, quia talibus ſtatutis patronorū eccleſiaſticorū præiudicaẗ p clās gn̄ales, nō ob. per no. in. c. cū dilectus. de iurepa. & ita dicunt fuiſſe obtentū. ¶ Sed cōtra hoc vltimū, videẗ eſſe cōſi. Pe. de Anch. xvj. incip. dn̄s noſter Papa. & reaſſumiẗ etiā numero mihi. cclviij. īci. q. talis eſt, dn̄s noſter. &c. quod propriè loqtur in fundatore eccleſiaſtico. & vult ꝙ clauſulæ generales, nō obſtā. nō operentur cōtra tale ſtatutū. Et de iſto conſil. meminit Vitalis in lib. de clauſulis, fo. v. Niſi intelligas ipſum, ꝙ ibi patronus clericus fundauit de bonis patrimonij ſui. & ſic regulabiẗ ius patronatus tāquā laicale. ¶ Sed hoc eſt diuinare: ideò dic, ꝙ loquiẗ, vbi clerici nō ꝓceſſerūt ſtatuēdo, vel apponēdo in fundatione modos & cōditiones, quia talibus modis nō appoſitis per viā ſtatuti, nō derogat clauſula gn̄alis, nō obſtā. ſtatutis. Et quòd iſta ſit intētio Pet. de anc. patet in verbis ſuis in verbo opi. ergo Io. an. &c. vbi intelligit dicta Io. An. in. c. ei cui. de præb. in. vj. de qb⁹ in ſequēti cōcluſione in clauſula cōcernente cōſuetudinē, & ſtatuta eccleſiaſtica. Sed ipſe dicit ſe loqui in pactis, & modis appoſitis in fundatione bn̄ficii, de qbus non fiebat mētio. Et pro iſta cōcluſione facit quod alleg. Imo. poſt But. in. c. irrefragabili. §. exceſſus. in. ij. co. de offi. ord. vbi infert ex illo tex. ꝙ ſi Papa mādat aliqd fieri nō obſtāte conſuetudine. intelligiẗ ſublata cōſuetudo, quæ reſpicit oēs, nō aūt cōſuetudo ſpecifica dans alteri priuilegium.

24 **Nona** cōcluſio. p clauſulā nō obſtantibus ſtatutis, nō intelligiẗ derogatū iuri cōi, ſecūdū Rotā in. d. deci. j. de præb. in nouis. Alleg. Io. mo. in. c. cū aliquibus. de præſcrip. in. vj. & alia ſequiẗ Nic. Mili. in repertorio in verbo, clauſula. in. §. j. licet putē, ꝙ ipſe fortè per errorē dicat. Idē ſi diciẗ, nō obſtā. iuribus & ſtatutis. Nā ſi diceret iurib⁹, nō video quō iſtud dictū eſſet verū. neque ſic loquiẗ Rota in loco præallegato, quæ aliâs eſt numero. iij. vt ipſe allegat, & eā reaſſumit Do. in. c. ſi pro clericis. in. j. co. de prēb. in. vj. ¶ Ex hoc infert Rota, vbi ſuprà, ꝙ ſi ſtatuto eccleſiæ eſt ordinatū vt ꝓmouēdus ad certā capellā debeat eſſe in ſacerdotio, habens literas ad vacaturā in illa eccleſia cū derogatione ſtatutorū, poterit illam habere, licet nō ſit in ſacerdotio, ſed cū iſto moderamine, videlicet ꝙ infra annū poſſit promoueri, & promoueatur ad ſacerdotiū. Et ſic differtur ſtatutū, & nō tolliẗ, ſed ſi non haberet ætatē adeò, ꝙ infrà annū poſſet ꝓmoueri, illa clā nō ꝓdeſt, quia licet tollat impedientia gratiā, non tamē tollit defectū perſonæ, qui eſt inductus à iure cōi diſponente, ꝙ beneficiū ſacerdotale, non debet cōferri patiēti defectū ætatis. c. ei cui. de pben. in vj. Et per clauſulā nō obſtātib⁹ ſtatutis, nō derogatur iuri cōi, vt eſt dictū. Et per hoc reprobatur gl. j. & ibi Ioā. an. in. d. c. ei, cui. ¶ Et prædicta fuit opi. Archi. ibi ſuprà, in qua latè inſiſtit ibi Do. poſt Lap. & Io. de ſant. cōcludētes cōtra gl. Quibus adde etiā oīno Alber. in. j. parte ſtatutorū. q. cxlviij. incip. ſtatuto alicuius eccleſiæ. in. iij. col. cū ſeq. vbi latiſsimè impugnat Io. an. ſubdēs, ꝙ cū Io. an. exiſtēs Romæ fuiſſet de opinione ſua reprehēſus ab vno Cardinali, dixit ſe in ſcholis publicè reuocaſſe opi. dictę ſuę gl. Et dicit Alb. ꝙ poſteà alia vice fuit à multis obtētū & iudicatū Romæ cōtra Io. And. Et adde Rotā de prębē. cōclu. xxxviij. in antiquis. vbi dicūt, ꝙ clauſulę derogatoriæ ſtatutorū nō derogāt particularibus ſtatutis requirentibus ſacerdotiū in promouendo, ſed differunt, vnde operanẗ, & ſufficit in proximis tēporibus, ꝙ ſit aptus ordinari & ordinetur. Et adde Rotā in titu. de cōſti. cōcluſione. iij. in antiquis. vbi dicūt, ꝙ ſtatutū, priuilegiū, & cōſuetudo nō tollūtur per gn̄ales, nō obſtā. literis apoſtolicis, niſi de eis fiat expreſſa mētio. Et ad prędicta vide Do. poſt Lap. in. c. ſi propter. in pe. col. de reſcript. in. vj. vbi etiā ſubtiliter ponit, quādo clauſula, nō obſtantibus, tollat impedimenta. de quo etiā per Oldra. conſi. cl. incipi. in eccleſia Valentina. in vlti. col.

25 **Decima** cōclu. Clauſula, nō obſtā. in contrariū facientibus, tollit trāſactionem etiam pœnalē, ſecundum Card. conſi. xxvij. inci. in Dei. &c. in cauſa. & q. excellentiſsimi legū doct. ad ſi. per tex. in. c. cū aliquibus. de reſcri. in. vj. iuncta glo. in verbo firmitate. ibi, puta vinculo pœnæ. Et iſta gn̄alitas ſufficit ad tollēdum quicquid obſtat, ſecūdum eum remittentē ad Bar. in extrauag. ad reprimendū. in verbo, non obſtante. & Io. an. in. d. c. vnico. de exceſ. Prę la. in. vj. Et hoc qn̄ venit iſta clauſula ad certū factū firmandum, iuxta. l. oēs. C. de præſcri. xxx. ann. Non aūt ſufficit ad inducendā nouam obligationem, puta, ꝙ quis teneatur de caſib⁹ fortuitis. Et ita loquitur. l. ſed & ſi quis. §. quæſitū. ff. ſi quis cau. ſecundū eum. Alleg. Io. Mo. in. d. c. cū aliquibus. Dicit tamē Car. vnū, qđ nō placet, videlicet, ꝙ etiā ſi tranſactio eſſet iurata, ſufficit generalis clauſula, non obſtantibus quibuſcunq; in contrarium faciētibus. Nā iſta eſt cōtra ea, quæ latè diximus in. c. conſtitutus. per illū tex. s̄. e. & no. Ludo. conſi. cccxciij. & ibi dictis adde elegans conſi. Alexan. mihi. cccccciiij. incipien. viſo puncto & accuratè penſato. in. iij. colum.

Vndecima conclu. Clauſula tollēs obſtacula impedientia effectum, nō includit obſtacula inducētia dilationē, ſecūdū Do. pulchrè in. c. ſi propter tua debita. in. vj. col. de reſcrip. in. vj. propter gl. ibi in verbo, impediri. quam dicit eſſe notabilem pro reſcript. & priuilegijs, in quibus ponitur clauſula, non obſtantibus. &c. Et idem no. Cald. in iſto titu. conſi. j. & puto allegaſſe Domi.

26 a **Duodecima** cōcluſio. † Clauſula, nō obſtātibus[a] priuilegijs. nō derogat priuilegijs clauſis in corpore iuris. dixi in. c. j. verſic. fallit tertiò, ſuprâ eodem & s̄. in iſto capitu. in prima regula. Adde Bu. idem tenētē in. c. fin. in. iiij. col. ver. ſed eſt dubiū. de fo. cōpe. & Lu. conſi. ccccxcviij. in. v. col. vbi etiā ponit certos alios caſus, quibus clauſulæ derogatoriæ nō derogāt priuilegijs, puta, quādo ſunt cōceſſæ gratia publicæ vtilitatis, per tex. in. l. decurionibus. C. de ſilen. lib. xij. quem no. Bal. in. l. locis. de quibus per eum. Alius eſt, quando agitur de priuilegio, cui non eſt veroſimile,

mile, ꝙ Princeps fuiſſet derogaturus in ſpecie, per not. per Io. An. in. c. ei cui. de præbē. in. vj. vt latius per ſeū. Et hîc adde, ꝙ ſi dicitur non obſtātibus oībus in contrariū facientibus, non intelligitur derogatū priuilegijs cōtinētibus liberalitatē Principis: vt pulchrè per Ol. cōſil. ccc. factū tale eſt: magiſter militiæ. poſt prī. ver. ex iſtis ergo.

Tertiadecima concluſio. Clauſula, non obſtan. non eſt neceſſaria, quādo per id quod diſponitur, reditur ad ius cōe. Ita dicit. d. Maria. in repe. c. qualiter. Io. ij. q. v. arti. v. de accu. alleg. Bald. in. l. ſi qua per calumniā. in ſi. in aliquibus lecturis. C. de Epiſco. & cle. tamē hoc nō dicit in lectura mea. & confirmat do. Maria. à ſimili per id, quod no. gl. in. c. iij. in verbo, numerādū. de præben. in. vj. per quā probatur ſecūdum eum, ꝙ in materia correctoria poteſt fieri extenſio & larga interpretatio, quādo p ipſam reuertimur ad ius cōe. Et ad hæc & alia ſimilia poſſunt adduci, quæ ſatis plenè poſui in. c. cū acceſsiſſent. in. iiij. col. s̄. ti. ꝓxi. ¶ Conſidera, ꝙ ſi hoc dictū eſſet verū, ſequeretur quòd vbi ſcribitur contra priuilegia, vel ſtatuta iuri cōtraria: non eſſet opus clauſula nō obſtāte: quia per talia reſcripta reuertemur ad ius cōe. & hoc non eſt concedēdum. Præterea ſequeretur, ꝙ ſi ſcribitur contra ius commune nouum & correctoriū iuris antiqui, non eſſet neceſſaria clauſula non obſtāte. quia reuertimur ad ius cōmune antiquū, quod eſſet abſurdum: quoniam lex abrogata & correcta non habetur in conſideratione, vt per gl. in. c. j. s̄. ti. proxi. & in. c. nouit. de iudi. cum ſimilibus. Et illud ius nouū eſt ius cōe traditum obſeruātiæ: & ideò ipſius mentio eſt neceſſaria. Præterea ſi p reſcriptū reducimur ad ius cōe, clarū eſt, ꝙ nō eſt op⁹ clā, nō ob. qa ipſum ius nō ob. & iō cogitabim⁹, qn̄ iſtud dictū poſſit verificari.

7 **Quartadecima** concluſio. Nullus † inferior à principe pōt apponere clauſulam, non obſtāte iure cōi: ſecundum Bald. in l. reſcripta. in. iij. col. ver. clauſula, nō obſtante. C. de preci. Impe. of. & l. cunctos populos. in lec. in. xiiij. col. verſ. iij. probatur. C. de ſum. Tri. facit gl. in. c. ſi. de hęre. in. vj. de qua per Ang. & Imo. in. l. nemo pōt. ff. de le. j. dixi ſatis. s̄. eo. c. j. ꝙ legatus nō tollit ordinē iudiciarium. Et facit quod eſt dictum. s̄. in. j. regula. in prima declaratione ſecundæ fallentiæ probando, ꝙ inferior à Principe non apponit clauſulam, pro expreſsis habentes.

Quintadecima concluſio. Licet per clauſulam nō obſtāte, non augeatur gratia. cle. j. de præb. tn̄ declaraẗ intentio circa cōceſſum. Ita dicit formaliter Bal. in. l. eam, quā. in. xiij. col. ver. ſed pone. C. de fideicō. quod no. ad illā cle. de qua fecit longam mentionem reductis inſimul pleriſq; dictis aureis & non tritis. in. c. licet. de offi. ordi.

Sextadecima concluſio. Clauſula derogatoria ſpecialis debet habere poſt ſe gn̄alē: puta nō obſtante tali lege, vel quacūq; alia, ſecūdum Bal. in. l. vnica. §. ſi. ad ſi. C. de lati. liber. tol. p illū tex. in verbo, taceat lex Iulia. & ſi qua alia obſt. Nec reperiẗ alibi melius iſtud formulariū, ſecundū Bal. ibi, qui etiam reputat illū tex. valde notabilē: dū dicit, quātū in ea parte, quia probat, ꝙ clā reuocatoria legis, vel ſtatuti cōtrarij, reuocat eatenus, quatenus repugnātia reperiẗ, & nō in alio. Et ſic lex, vel ſtatutū, pōt pro parte valere, & pro parte nō: per illū tex. cū gl. quā dicit eſſe ſingularē & mēti tenēdam. Quod etiā pulchrè ponit Ludo. conſi. vij. in cauſa vertente. & facit optimè, quod ipſe not. conſi. cccxxij. in caſu propoſitæ. ver. his tamen non refragātibus.

Decimaſeptima cōcluſio. Vbi Princeps approbat factū damnatū, reqriẗ clā nō obſtāte. Idē ſi factū non eſt dānatū, ſed eſt data ei forma: vt reqraẗ hæc clā. Ita dicit Bal. in extrauag. de pa. Conſtant. in verbo, libellarie. ver. illud etiā,

Decimaoctaua & vltima cōcluſio. Quęcūq; dicta ſunt de pſumpta volūtate Papæ in derogādo iuri, puto hr̄e locū ēt in reſcripto Papæ, quod eſſet ſolū contra ius ciuile, & nō contra ius canonicū, p. c. j. de op. no. nū. cū multis alijs, q adduxi repetēdo. c. eccleſia. s̄. ti. ꝓxi. in. j. q. in prin. Per q apparet, ꝙ non min⁹ afficiẗ Papa conſeruatione iuris ciuilis, quâm canonici. Et hoc intellige, niſi lex ciuilis explicitè, vel implicitè eſſet contraria iuri canonico, vel diuino. quia de tali lege nō curat Papa, imò eā reprobat, vt fuit dictū in. d. c. eccleſia. ¶ Et ex prędictis habes ordinatā & diſcuſſam iſtā materiā de clā, nō

a obſtāte[a], longè opulēti⁹, quā per alios ſcribētes hîc, vel alibi. De qua vide etiā aliqd p Imo. ī cle. dudū. §. hmōi. in ſi. de ſepult. poſt Gul. de mōte lauduno, cui⁹ verba dicit ibi Imo. eſſe modicæ vtilitatis, ideò nō refero. ¶ Scias ēt ꝙ ſi eſt narratū, ꝙ aduerſari⁹ gaudet bn̄ficio certi priuilegij & certi ſtatuti. & petitū eſt eā cōmitti, nō obſtātibus prædictis, ſimplex ſignatura dicēs talis audiat, & iuſtitiā faciat, nō derogat illis. Ita reperio ſcriptū in apoſt. Alex. in. l. ſi. C. ſi contra ius, vel vtili. pub. Alle. Rotā deci. ccclxvj. quā non reperio, nec puto iſtud dictū ꝓcedere per ea, quæ dixi in. c. ſup literis. in quarta regula. s̄. eo.

a ¶ De clauſula nō obſtante. de qua etiā vide. d. Ale. de Imo. in ſuo cō ſi. xxvij. in. j. pte. & d. Soci. conſil. lxxxvj. incipi. in cauſa communitatis caſtri. ver. ij. probatur dicta concluſio. in. j. parte. char. clxv.

28 **Vlterius** tangūt hîc Io. an. & alij. Quid † ſi reus ſuccubuit in cā principali, & appellat, nunquid in impetratione habebiẗ reſpect⁹ ad diœceſim ſuā. In quo vide, quæ ſcribit hîc Abb. & dic, vt p eū. & faciunt q ipſe ponit in. c. dilecti. de exce. Et conſidera, qđ ſi reus appellās impetrat reſcriptū appellatiōis in loco diſtāte, etiā à ſua diœceſi vltra duas dietas certè per dicta Abb. hîc, vr̄ ꝙ reſcriptū valeat, qa nō pōt dici, ꝙ re⁹ originaliẗ trahaẗ, ex quo ſponte ſeipſum elongat, nec originalis actor pōt conqri, ex quo ꝓpriè non eſt reus. Et ſic licet Ab. dicat, ꝙ poteſt impetrare vltra duas dietas à loco non remoto à ſua diœceſi, tn̄ eiſdē rationibus videẗ, quòd idē, ſi locus eſſet remotus vltra duas dietas. Et pro dicto Io. an. & opin. communi vide Cal. in diſputatione, quæ incipit, ſtatuto ciuitatis. in. iiij. col.

29 **Tangunt** etiā hîc doc. Quid † ſi in reſcripto ſit mētio de hac conſtitutione, nūqd re⁹ poſſit indifferēter trahi extra ſuā diœceſim? Io. and. poſt

b antiquos dicit, ꝙ nō, ſed ſolū p quatuor dietas,[b] ar. c. ſedes. s̄. e. fateẗ Bu. ꝙ ī practica ſeruareẗ hæc opi. ſed ī iure dubitat. Ex quo em̄ derogaẗ huic conſtōni, ſum⁹ in terminis iuris cōis: ſcdm quos licebat pri⁹ īdifferēter trahere. Rn̄det a. d. c. ij. v. q. ij. vbi ſcds termin⁹ non debet eſſe maior prīo. Et ſic loc⁹ adit⁹ nō debet eē maioris diſtātię, quā ibi diciẗ, qđ ſic debet fieri. Sed ſi nō fiat, nec determineẗ, nihil dicit. Rn̄det ēt ad. d. c. ſedes. ꝙ illud ꝓcedit, qa ſic ibi determinatū eſt. aliâs dictio ali⁹, bn̄ cōprehendit maiora, vt ibi no. vel ibi illa enumeratio reſtringit genus, ſed hîc determinatio rūpiẗ p reſcriptū. Rn̄det ēt ad c. ij. de deci. in. vj. vbi. ij. conceſsio ſup decimis, debet eſſe ſiſis primæ, qđ loqẗ qn̄ expſsè ad inſtar petitionis antiquę fuit facta cōceſsio. Et iſtā opi. ſeqẗ Do. hîc referēs Cal. hîc dicere, ꝙ Bononiæ fuit obtētū contra Io. and. licet opi. ei⁹ habeat æqtatē. Sed opi. Io. an ſequiẗ hîc Pe. de anc. p. d. c. ſedes. arguēdo de pſonis ad loca, iuxta. l. vinū. ff. ſi cer. pet. Et idē Imo. hîc. Et iſtā opi. Io. an. approbat hîc. d. Abb. qn̄ ſit commiſsio in loco veroſiliẗ Papę ignorato, quia non eſt credēdū, ꝙ per verba generalia voluerit reū poſſe trahi ad loca remota. ar. c. ij. de reſcri. in. vj. Sed ſi cōmiſsio fieret in loco ſatis noto, tūc ſequiẗ opini. Bu. quia ex quo facit mētionē iſtius cōſtitutionis, & cōmiſit in loco ſatis noto, videẗ voluiſſe īdifferēter, vt poſſit ibi conueniri. ar. l. idē Vlpianus. ff. de excu. tut. Et iſtā partē ſequiẗ hîc And. Sic. dūmodo cauſa ſit modica, quia tūc nō trahetur vltra quatuor dietas: p tex. in. l. cū poſt. C. de ſentē. De quo fuit dictū in prin. huius. c. Si verò cā

b ¶ Quatuor dietas. Quomodo autem intelligantur decem dietæ, de quibus ſit mētio hîc, vide in Spe. de cita. §. j. circa prin.

est magna, stabitur arbitrio iudicis, vt consideret remotionem loci, ad quē trahitur reus extra diœcesim. ar. gl. in. d. c. sedes. quæ dicit stari arbitrio iudicis, quæ causa sit grauior. ¶ Considera ꝙ verior videtur opi. Io. And. cū limitatione domini Abb. per. l. idem Vlpianus. quam etiā in simili ponderat Abb. cōsi. lv. in. v. col. & facit qd' no. Io. an. in regula, qui tacet. in fi. de re. iur. in. vj. in mer. & d. Abb. in dispu. inci. Augerio. in. xiij. col. ver. ampliādo terminos. &c. Et cōueniūt not. plenè in. l. quidam cō sulebāt. ff. de re iudi. & in. c. veniens. de fil. presbi. & quę dicta sunt. s̄. in. iij. fal. de certa sciētia. ¶ Ex quibus probatur latè dicta cōclusio, ꝙ ex quo Papa scribit dādo iudicem in loco, quē scit distare vltra plures dietas: & derogat huic cōstitutioni, videt velle ꝙ iste tex. non obesset. & sic stat motiuū Bu. & cōsidera ꝙ But. hīc in lect. mea videtur posuisse opin. quā ponit Abb. dum in fin. huius arti. dicit But. ꝙ si locus est expressus in rescripto, procedit opi. sua: ꝙ tunc nō habeamus cōsyderare numerum dietarū, postquā locus est expressus. Sed si locus non est expressus, tunc procedat opi. Io. an. secūdum eum, licet Abb. & etiā Imo. hīc nō referant eū hoc modo. Et dicit Imo. ꝙ opi. Io. an. seruaretur in practica. Et pro limitatione. d. Abb. facit etiā optimè quod dictū est. s̄. in prin. de cōmissione facta delegato notoriè' residenti in certo loco distante à sua diœcesi, dū fuit dictū de Ep̄o in tali loco morante: quia censetur derogatū omni exceptiōi dietarum. Ad idē quod no. Bal. hīc in vlt. col. dicēs, ꝙ si Papa committat causam Perusinorū Episcopo florentino, valet commissio tanquā facta ex certa scientia, quia aliter non pōt intelligi propter distantiā loci. Et istud fuit dictū Io. hīc, & loquitur quādo Papa exprimit in rescripto distātiā loci, seu ipsa loca, sed nō placet Bu. quia hīc datur forma particularibus rescriptis, à qua non præsumitur Papam velle recedere, nisi vtatur clausula derogatoria. per ea, quæ dicta sunt. s̄. in. j. regula. sed ꝓxime dicta loquuntur, quādo expresè derogat huic cōstitutioni, & exprimit loca sciens eorū distātiā. ¶ Et vltra ea, q̄ dicuntur hīc circa cōputationē dietæ, tangunt aliqua dubia per doc. in. c. olim. de excep. vbi inuenies vtrū citatus teneatur venire ad allegandum se distare vltra vnam dietam. & quæ via attendatur in computatione dietæ, & quædā alia de quib⁹ ibi, vbi de eis opportunè scripsi.

a ¶ Vocādis. Quid autem operatur ista clausula, vocatis vocandis, vide in Spe. de allega. & disputat. §. post hoc. versi. not. & ibi Bald. in addi. ver. de clausula in medio. & in additio. ad Spe. in tit. de rescrip. presenta. ver. ille cui. & in margari. versi. clausula. versi. iij. Et adde Rotā. in dec. cccl xxij. fi in forma. in no. vbi vide omnino. & in decis. cccl xxx. vj. in antiquis.

30 Collige etiam vltra † scribentes hīc. xl. casus, in quibus non habet locū ista exceptio, de duabus dietis: præsupponendo, ꝙ hodie sint redactę istę dietę ad vnicam. per. c. statutū. §. cū verò. de rescri. in. vj. ¶ Primus casus, qñ iudex potest se appropinquare non exeūdo locū commissionis, quia tunc nō attēdit, ꝙ à loco rei vsq; ad solitum locū iudicis, sit vna dieta, vt hīc per Abb. & de hoc dictum est suprà, in prin. ¶ Secund⁹ casus est, quādo scribit alicui delegato exprimendo locum moræ, adeō ꝙ colligitur Papā nō curasse de distantia loci, & de hoc dictū est suprà ante prædictas regulas. ¶ Tertius & quartus casus ponunt in text. videlicet vbi de cōmuni consensu partiū, & vbi derogat huic cōstitutioni. circa secundū satis est dictū suprà. De primo. f. de cōsensu, dicūt hīc doc. ꝙ gl. hīc olim dixit verū, sed hodiè si impetrantur ab vna parte vltra dietā, non possunt literæ approbari ab alia parte: per. c. statutum. in fi. co. ti. in. vj. de quo dixi in. d. c. olim. in. ij. colū. de except. ¶ Qualiter aūt partes cōsentiāt, etiā i actu impetrationis, & quis est titulus curiæ: dic, vt hīc per Hosti. & Ioan. an. quibus nihil adderem: & eos simpliciter referūt Bu. Imo. & Do. hīc. Et dicit notāter Archi. in. c. statutū. §. cū vero. in verb. à fine. de rescrip. in. vj, ꝙ actor remotissimus potest reconueniri à reo, per suas literas ab ipso actore impetratas, quia cum ista cōstitutio sit introducta fauore rei, potest ei renuntiari. ¶ Considera bene super hoc dicto Arch. quod alij non referunt ibi. Nā si rescribit reum vltra dietam, non potest etiam de eius consensu effici validum, vt dixi. Si autem trahit infra dietā, vel deroget constitutioni. c. statutum, tunc potest istud dictum importare, ꝙ actor in illo loco potest reconueniri. & sic erit dare casum, in quo ille, qui fingitur actor prout est reus in actu reconuentionis, trahit quem vltra dietā, vel cogit ibi respōdere. Et pro hoc facit ęqualitas, quæ seruatur in materia reconuentionis, in qua actor recipit contra se, quod prius voluit pro se. c. ij. de mu. peti. iij. q. viij. cuius in agēdo. ¶ † Quintus casus est, 31 quando quis conuenitur in loco, vbi sita est res, de qua litigatur, vt habetur per. d. Abb. in. c. ex parte. B. in. iiij. co. de fo. compe. quia iura indistinctè dicunt quem posse cōueniri, vbi res est sita. l. fi. C. vbi in rē act. c. fi. de for. compe. Sicut etiam ratione contractus. c. dilecti. eo. ti. & alleg. Inn. in illo. c. dilecti. qui hoc confirmat in reo cōuēto coram delegato. Ponit etiā Abb. in. d. c. ex parte. si reus cōueniatur extra locū, seu diœcesim, vbi res est sita, vtrū computatio dietarum possit fieri à loco rei sitæ? Et concludit, ꝙ non: nisi concurrat aliud, videlicet ꝙ reus habet domiciliū, licet non principalius in loco, vbi res est sita, quia istis duobus concurrentibus, illud videtur suū domicilium principale quo ad causam subiectam, per illum tex. Et ista dicta. d. Abb. valde commendat ibi Maria. & And. Sic. & do. meus de Are. ad istū casum. Adde quæ dicentur post Imo. & Abb. c. proxi. ¶ Sextus casus est, quando quis promisit soluere vbicunq; reperiretur, secundū Inn. in. c. dilecti. de for. cōpe. & ibi refert Abb. in. iij. col. quia licet iste poterit conueniri corā quocunq; ordinario, ita coram delegato Papæ: cum Papa sit ordinarius in quolibet loco. ix. q. iij. cuncta per mundum. & sic nulla iniuria fit conuento cū contrahendo tacitè se 32 obligauerit. ¶ † Septimus casus est, quādo delegatus nō est deputatus specialiter ad causam: sed ad totum vnum territoriū, vel prouinciam: quia pōt trahere vltra vnam dietam, secundum Do. in. c. vt officium. §. fin. de hære. in vj. propter dictū Archi. ibi. quod dicit se allegasse in facto, cū Papa commisisset Archiepiscopo Florentino & alteri: vt inquirerent contra intrusos in toto dominio Florentinorū: vt possent vltra vnam dietam, vel extra ciuitatem Florentinā trahere: ex quo erāt deputati ad totum territorium Florentinū. Et facit quod dicetur infrà in. xj. casu. ¶ Octauus casus est, quādo inspecto tempore impetrationis, non erat distantia duarū dietarū inter diœcesim rei, & locū impetratiōis: quia licet ex post diuidatur vna diœcesis in duas, adeō ꝙ fines restringunt, tamē ista restrictio & præsens status, non attendit in ꝓposito: per tex. in extraua. Io. xxij. quæ incipit, sedes Apostolica. §. fi. de qua fit mentio per Io. & Do. in. c. statutū. 33 §. cū verò. de rescr. in. vj. ¶ † Nonus casus est, quādo cau sa delegatur in curia, quia de stilo curiæ nō habet ibi locū hæc Decre. secūdum Cōpo. Io. an. Bu. & Imo. hīc limitantes, nisi aliquis esset priuilegiatus, ꝙ nō posset trahi vltra duas dietas, nō facta mentione de priuilegio. Nā si Papa scisset istud priuilegium, vero similiter voluisset ipsum seruare, aut saltem difficilius rescripsisset. Quę ratio cessat, vbi dat rescriptum in curia contra nō priui 34 legiatum. & ita dicit Cōpost. se obtinuisse. ¶ † Decimus casus est in executoribus gratiarum, in quibus nō habet locum iste tex. vt videtur velle Archi. in. d. c. statutū. §. cum verò. Et idem Bal. hīc per istum tex. in verb. ad iudicium attento, ꝙ corā talibus non est propriè iudicium in figura, licet aliquādo sit per cognitionē summariam. Sed Bu. & Imo. hīc allegādo Rotā intelligūt hoc esse verū, nisi ī rescripto esset clausula vocatis vocādis, a Et idē a videt dicēdū, si executores vellent assumere viā iudicialē, prout possunt, iuxta no. in cle. j. de of. dele. & per Inn. in. c. fi. j. de præsum. qa i istis casib⁹ habet locū iste tex. et ī executorib⁹, & ita dicit Bu. hīc, se cōsuluisse. & idē sentit Bald.

Bal. hīc. ¶ Ad de Rotā in isto tit. conclusione. xxx. in nouis, quæ incipit, ex hoc apparet. & in tit. isto deci. xv. in antiquis: quæ incipit, no. ex hoc. vbi firmat istud, ꝙ executores dati cum clausula, vocatis vocandis: non trahunt partē vltra vnā dietā. Et vide Ol. consi. ccxv. orta materia quæstionis. vbi ponit vtrūq; dictum, vi delicet, quòd in executore mero nō habet locum iste text. secus in misto. ¶ An autem in istis habeat locum dispositio. c. statutū, in princip. e. tit. in. vj. vide Rotam. e. tit. deci. xxxj. in nouis. & e. ti. deci. xxv. in antiquis. & latissimè de rescrip. deci. vij. in antiquiorib⁹. Ex cuius fine potest colligi in hoc pulchra distinctio, secundū Do. in repe. c. postulasti. iij. col. s̄. e. Et per prædicta refert hīc do. Card. quæstio. facti, in quo Papa commiserat Archiepiscо Rauenatensi, vt faceret poni in loco securo quendam nouitium fratrū prædicatorum vestitum ab eis Florentiæ, quem parentes repetebāt tanquam vestitum inuitum, & committebatur, vt requireretur de eius voluntate: quòd talis cemmissio valuit, non obstante locorum distantia: quia coram tali non trahebatur, quis inuitus, sed erat commissum nudum factum, sicut dicitur de executoribus gratiarū: secūdū eū dicētē ita fuisse obtētū. Et licet And. Sicu. hīc impugnet hoc dictū. quia etiā hoc casu concurrit ratio istius tex. s. laborū & expēsarū: tn̄ pōt nūderi, ꝙ ex quo nō dicitur vocatis vocādis, sed solū habet vocari ipse nouitius, & exquiri eius animus: nō videtur agi de laboribus & expēsis partiū, eo modo, quo fit in exercitio actus discutiendi vocatis ambabus partibus. Et ad hoc facit sequens casus. ¶ Vndecimus & vltimus casus in inquisitore dato per literas apostolicas, quia potest trahere vltra duas dietas. Ita dixit hīc Gul. Naso. & Egid. quos sequitur Ioan. an. & Imo. per istum tex. in verbo, liti cedere. Et sic loquitur, vbi quis potest cedere liti. quod non potest fieri in casu prædicto. Et facit secundum eos capitu. ad petitionem. de accu. Et intellige vbi committitur inquisitio non instantiam partis, quia si ad instantiam partis, dicitur delegatus. c. statuimus. de offic. deleg. in. vj. Et in eo habet locum iste tex. secundum Ioan. de lig. hic. Et ex verbis doc. in isto xj. casu corroboratur illa vulgata doctrina, qua quotidie vtimur: videlicet,

Vbi verba legis, vel statuti, non adaptantur ad casum occurrentem, tunc cessat dispositio legis, vel statuti. Quam doctrinam sæpe repetit And. Sicu. maximè in. c. significante. in. j. colū. j. eod. Sed vltra eius dicta: & vltra ea, quæ ponit egregiè Alex. post alios in. l. iiij §. prætor. in vlti. col. ff. de dā. infec. addatis Barto. consi. clxvij. incipien. minister fratrum de pœnitētia. dum ponit, ꝙ statutum loquens de pœna imponenda non habenti pacem ab offenso, nō habet locū vbi non est offensus à quo pax haberi possit. Et tractat vtrum blasphemans Deum sit talis. Et ipsum sequitur Flor. de sancto Petro. in. l. ij. C. de re. cre. & Io. de Ana. in. c. ij. in. xiiij. col. de male. addens quod not. Barto. in. d. §. prætor. in versi. toties. vbi dicit, quòd si statuto cauetur, quòd de quolibet contractu soluatur tantum pro libra: non habet locum statutū, quando sit contractus super re inæstimabili. Ad idem inducit Ana. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. & tex. in. c. ex parte. de concess. præben. & tex. in. c. fin. in fin. & ibi But. de sta. mo. & tex. quem dicit optimum & meliorem de corpore iuris. in. c. indemnitatibus. ad fin. §. sed etiam. de electio. in. vj. & ibi Domi. & quod no. Butrig. in. c. fin. de obl. ad rati. & quod no. Bal. in. l. si furiosi. C. de nup, vbi dicit per illum tex. vbi statutum non loquitur cessat eius dispositio. Tamē quo ad terminos de quibus loquitur Bart. in. d. consi. scias, quòd Lud. Ro. in repeti. l. primę. in. xlj. col. C. de hære, insti. impugnat latissimè dicta verba vltra Ananiam. ¶ Pro prædicta doctrina adde Bart. in. l. si tertius. in fi. principij. ff. de aqua plu. arcen. vbi dicit, quòd statutum loquens de vicinis non capientibus malefactorem, non procedit, vbi nō sunt ad hoc habiles: vt quia infantes, furiosi, vel surdi. ¶ Similiter Lapus allegatione. lxxxj. inci. in causa matrimoniali. in. iij. colum. probat dictam doctrinam per duo similia. Primò, quia licet de substantialibus electionis sit, quòd canonici procedentes ad electionem per formam scrutinij, debeant assumere tres de collegio, qui vota inquirant: capit. quia propter. de elec. si tamen non sunt, nisi duo, nō seruabitur illa solennitas propter defectum numeri, vt ibi no. Sic etiam licet deficiens in probatione obiectorum in persona electi sit suspēsus triennio à beneficijs ecclesiasticis, tamē si obijciens nō habet beneficium, non est suspensus. alleg. no. in capitu. j. de elect. in. vj. Ad quod exemplum vide gl. Io. Mo. in loco alleg. no. infrà. ver. sed contra istam. Facit etiam glos. in. c. cum non deceat. de electio. in. vj. & in cap. si postquam. §. j. in verbo curia. de electi. in. vj. quas alleg. Ioan. and. in regula accessorium. in pri mis arg. in mercu. Hanc doctrinam tenet etiam Bart. in. l. ita autem. ff. de admi. tut. replicans illud, quod dixit in. d. c. prætor. de statuto exigente tantum pro libra, & sequitur Pau. de cast. in. l. benignius. ff. de leg. & sequuntur Moder. in li. male. fo. cxcij. in j. co. ¶ Et dicit Ange. in. d. §. prætor. versi. toties. quòd si statutum disponit, ꝙ vtrum sit remansura citatrix, stetur iudicio medicorum. Si notorium est, quòd citatrix est remansura, non oportebit adhibere medicos. Ad quod vide Alexan. in. l. prima. in. v. co. versi. & ex his infertur. C. vt quæ des. aduo. ¶ Similiter dicit Imo. in. d. ver. totics, quòd si statutum disponit, quòd reus teneatur respondere positiouibus, non tenebitur respondere positionibus impertinentibus, quia nō conueniunt verba statuti, quæ intelliguntur de positionibus valid is. ¶ Similiter dicit Ludo. Ro. consi. ccj. ꝙ verba statuti inducentis præscriptionē cōtra non petentem rem sibi debitam, non habēt locū in non petentem rem suam: quia ista propriè differunt, vt per glo. insti. de act. circa prin. & Bal. in. l. cum necessitate. C. de fideicom. facit dictum Io. an. in. c. j. de homi. in. vj. de interficiente Iudæū: vt non comprehendatur sub dispositione illius literæ, quę loquitur de occidente Christianū. & quod ipse no. in. c. quāquam. in verbo, receperūt. de vsu. in. vj. cum pluribus alijs, quę dixi in. c. in præsentia. de proba. ¶ Similiter per dictam doctrinā pulchrè intulit Alex. cōsi. mihi. xvij. inci. requisitus in causa. ꝙ stante statuto, vt nullus tertius opponat se executioni sententiæ, sed sit salui ei ius suum, tamen audietur tertius, cuius ius posset pati præiudicium irreparabile facta executione, quia nō conueniunt in ea verba statuti, ex quo ius suum non potest esse saluū. Cōsequenter nec conuenit ipsum statutum per. d. l. autem. in prin. & c. ad nostram. Io. iij. de iusti. & iur. & in. d. c. indēnitatibus. ¶ Similiter dixit Ol. consi. ccv. q. est, si appellatur, ꝙ dispositio. c. j. de elec. in. vj. nō habet locum, si appellatur in casu reuersionis ad primum beneficiū. de quo in. c. si beneficia. de præbē. in. vj. quia. c. j. loquitur, quando datur obiectus, & in casu illo non fit obiectus propter verbum liberè, ibi positum, ergo non conuenit dispositio. d. c. j.

Amplia ista multum notanter, etiam si verba constitutionis conuenirent per omnia casui occurrenti, sed eius pœna nō cōueniret, vt est glo. sing. & trita in. l. mancipia. in verbo, vocandum. C. de ser. fug. quę dicit, ꝙ non habet locum illa. l. si quis solita. vel aduocat seruū alienum. & conatus caret effectu, quia ex quo tex. ibi dicit, restituat, non potest verificari illa pœna, nisi actus verificetur. Et sic nō cōcurrente pœna cessat dispositio. ¶ De qua glo. facit festum Ludo. Roma. in suis singul. in verbo delictum. aliàs est numero. ccccv. inferens, ꝙ statutum vel lex puniens vnum delictum, & præsupponens aliud, non includit illud, in quo non verificatur delictum præsuppositum propter dictā gl. Ex qua ipse decidit, ꝙ stante statuto, ꝙ turbans aliquem in possessione puniatur pœna cētum & ablata restituat, si quis turbat & nihil abstulit non incurrit pœnam statuti centū, quia verificari non potest per omnia, videlicet quo ad illud caput restitutionis. ¶ Similiter dicit se determinasse, ꝙ si statuto Episcopi puniantur executores non exequentes testamenta imponēdo pœnam excōicationis, & quod restituat Ep̄o res, quæ sunt penes eos, ꝙ si aliquis executor nihil habuit in manibus de bonis testatoris, nō pōt excōmunicari ex negligentia exequēdi, quia nō verificatur in id, quod statutum præsupponit. & ita dicit se cōsuluisse. ¶ Et primū dictū de ablatorum restitutione, quę debet concurrere in actu, firmāt etiā Ia. But. Raph. & Fulg. in. d. l. mācipia. qd est valde singulare secūdū Pau. de ca. & Maria. cōsi. mihi. xxv. incip. visa & intellecta. in. viij. col. & dicit Firma. in reper. in verbo statuta. de male. in. iiij. co. & ita cōsuluit, & multi scripserūt, & fuit obtentū, licet Bal. aliter dicat in. d. l. mancipia. cōtra quē ipse alleg. gl. in cle. in plerisq; in verbo monasterij, de elec. quæ dicit, ꝙ illa cle. nō habet locū in clericis secularibus. Ex quo in eis nō cadit pœna de qua ibi respiciēs monasteriū. Et caue, qa ibi, pbat forti⁹

vltra eũ: ꝙ hæc habeat locũ, si lex loquẽs de illis, in quibus cadit pœna vtatur dictione præsertim, nihilominus non includet, nisi illos. Et sic dictio præsertim, stabit pro tantũ, quia tex. in. d. cle. in plerisq; dicit & præsertim religiosos. quasi includens etiã alios: & tamen nõ includit, vt per gl. ibi. quod diligẽter no. Sic etiã aliâs dictio præsertim, stat sæpe pro tantũ: vt per gl. in. c. per tuas. de si. cum concor. de quibus in reperto. in verbo præsertim. Et prædicta bene no. quia sæpe inseruient.

Sed contra istã ampliationẽ fortiter & nouissimè induco gl. Io. mo. in extrauag. Io. xxij. quæ incipit, iniunctæ. in verbo suspensi. Vbi dicit, ꝙ licet pœna illa extrauag. quæ suspendit cõtra faciẽtes beneficijs, nõ habeat locũ in regularibus, cum nõ habeãt beneficia distincta: sed solũ necessaria vitæ. Tamẽ illa extrauag. militabit in eis: & loco illius pœnæ subrogabit̃ alia: videlicet arctitudo victus, donec gratiã Apostolicæ sedis promeruerit. Et mouetur ex eo, quod dicit se vidisse fieri per Papã erga quẽdã regularẽ, qui cum obiecisset defectũ scientiæ contra electũ, & defecisset: nec potuisset puniri pœna. c. j. de ele. in. vj. Papa decreuit, cũ nõ posset sibi denegari victus, vt esset in ecclesia sua vltimus in choro & capitulo & refectorio: nunquã ad dignitatẽ in ecclesia sua promouendus. Mouetur etiam glo. quia aliâs mutat̃ pœna: cũ ordinata per legẽ locũ habere nõ põt. l. si quis id quod. §. in seruos. ff. de iuris. om. iudi. c. si res. x. q. vj. l. fi. ff. de in ius voc. Sic habemus alibi gl. non tritã contra apostillationẽ. s̃. positã. & sic pro Bal. in d. l. mancipia. cogita pro cõcordia. ¶ Et cõsidera, an fortassis possent hæc adaptari per distinctionẽ duorũ casuum. Aliqñ enim pœna declarat mẽtẽ cõstõnis: ita ꝙ ex ipsa appet, ꝙ voluit cõprehẽdere certũ casum qualificatum: & tũc si nõ habet locũ pœna, nõ habet locũ cõstõ: qa cessat qualitas ei adiecta. Sic loquit̃ tex. & gl. in d. l. mãcipia. & exẽplũ Lud. in. d. singu. vbi pœna præsupponit certã qualitatẽ in delicto: videlicet delictũ cũ perceptiõe rerũ. & ꝙ defectus qualitatis adiectæ vitiet dispositionẽ. facit. c. licet causam. de proba. cũ cõcor. quas dixi in. c. ij. s̃. eo. Aliqñ pœna nõ venit: vt qualificet dispositionem: & dispositio põt operari sine pœna: & tũc dispositio habet locũ. Hinc est, quòd imò. d. Cle. in plerisq; habet locũ etiã in nõ religiosis, propter dictionẽ præsertim: de qua ibi vt firmat ibi Inn. post Gul. in. iij. col. ver. quero an cle. & ibi Car. in. xiiij. q. & erit electio nulla, ex quo ista nullitas cadit in eis: licet non incurrat alias pœnas de quibus ibi. Nec dicit gl. in. d. cle. ꝙ ille tex. nõ habeat locũ ĩ nõ religiosis: sed ꝙ ipsa pœna nõ habet locũ in eis. Nõ em̃ p̃sup ponit ibi illa pœna aliquã qualitatẽ in cõtrauenıente illi constitutioni. Et pro isto secũdo casu facit tex. in. c. j. de sepul. in. vj. iũcta gl. in verbo apud quos, & gl. pe. Quæ probãt, ꝙ sufficit legẽ posse operari nullitatẽ actus, licet nõ possit propriè operari pœnã in ea positam. Nã qñ quis eligit cũ iuramẽto sepulturã, illa ecclesia, cui iura debent̃, tenetur ad restituẽda funeralia ecclesiæ: in qua aliâs habet sepulturã. Sed si iurasset pro ipsa ecclesia, in qua aliâs habet sepulturã: tũc illa pœna nõ põt habere locũ. Tamen habet locũ illa cõstitutio irritãs promissionem, qua fiebat immutabilis sepultura, aliâs mutabilis. Et illas gl. sequitur simpliciter ibi Do. post alios in. §. j. in. iij. col. dicẽs, ꝙ tũc puniet̃ pœna arbitraria. Et de illis meminit etiam Domi. in. c. ad audientiã. j. e. ¶ Et in isto secundo casu loquitur glo. in. d. extraua. iniunctæ. quia adiectio pœnæ non præsupponit qualitatem in delicto, de quo ibi. Sed inquantum gl. d. cle. probat, ꝙ vbi nõ potest proportionari pœna expressa, surrogatur alia possibilis, & apta cadere in delinquentẽ. Considerabis, ꝙ ista est notabilis limitatio ad prædicta. Sed intelligerẽ esse verũ, quando delictum non remaneret aliquo modo impunitũ, si nõ fieret ista surrogatio, vel æquipollentia respectu pœnæ prout esset in casibus illius gl. Sed vbi potest incurri alia pœna: licet non totaliter incurratur exp̃sa, nec surrogata, tunc fortè nõ est locus alteri pœnæ, per id quod subdit Imo. in. d. cle. in plerisq; dicens, quòd in pœna nõ fit extensio illius cle. Nec dicas quòd delictum erit impunitũ, quia ex quo electio erit nulla, vt ibi deciditur, non caret actus pœna, per. c. si religiosus. de electio. in. vj. vbi irritatio electionis est pœna, dixi in c. ij. de consti. ¶ Et ꝙ iudex possit surrogare vnam pœnam loco alterius non cadentis in delinquentem, vide. d. Ab. in. c. ij. ad fi. de delic. puer. quem sequitur ibi Ioan. de Ana. in. vj. colum. & tetigi in capit. nisi specialis. in versi. quinta declaratio. de offic. leg. & per Bal. in. l. quid ergo. §. pœna. in. ij. colum. ff. de his, qui no. infa. & per omnes in. l. si quis id quod. ff. de iuris. om. iud. & in. d. l. fin. C. de in ius voc. & ista omnia bene gusta, quia facient honorem, tanquã nouissima & inaudita.

Vltimò dubitatur, vtrũ per istũ tex. sit hodie correcta dispositio. c. neminẽ. iij. q. vj. adeò ꝙ possit hodie

35 reus trahi extra prouinciã, † dũmodo nõ vltra duas dietas, & hodie vltra vnã, iuxta. c. statutum. e. ti. in. vj. Hosti. tenet hîc, ꝙ nõ, p id quod ipse no. in summa. de rescrip. §. quæ possunt. versi. centesimo. vbi primò dicit, ꝙ si trahitur extra duas dietas, sed infra prouinciã, habet locũ iste tex. & nõ priuilegiũ antiquũ illius. c. neminem. vbi conceditur posse trahi infra prouinciam. Sed si trahitur vltra prouinciã, sed circa duas dietas, nõ valet rescriptũ, nisi fiat fides, ꝙ Papa certus de facto ita rescripsit. quod in dubio nõ præsumit̃, cũ præsumat̃ ignorare limites prouinciarũ, secũdũ eũ. ¶ Hãc opi. sequitur Imo. hîc, dicens, ꝙ ex quo erat prohibitum, ne quis traheretur extra ꝓuinciã, & supuenit alia prohibitio, ne quis trahatur vltra duas dietas, & hodiè vltra vnã, videt̃ ꝙ vtraq; ꝓhibitio debet habere suũ effectũ, per id quod habet̃ de priui. pastoralis. respondet ad. c. fi. de iud. ꝙ ibi apparebat de scientia certa Papę ex tenore literarũ. vel ibi nõ fuit exceptum: aliâs esset secus, si excipiat̃, & nõ appareat de certa scientia Papæ. Idẽ tenet Imo. in. c. statutũ. §. cũ aũt. de rescri. in. vj. qa ius antiquũ debet remanere incorrectũ in eo casu, in quo ius nouũ nihil disponit. ar. c. cũ expediat. de elect. in. vj. cum iura antiqua prohibentia de tractu extra ꝓuinciam, nõ sint correcta, per istũ tex. Nec per. d. §. eum verò. vbi solũ addit̃ de dieta, meritò videt̃, ꝙ vnũ ius suppleat̃ per aliud. Et dicit hic Imo. ꝙ Bu. hîc videt̃ residere cũ hac opi. Sed certè in lib. meo residet in opi. cõtraria. ¶ Et hãc opi. Host. videt̃ tenere Arc. si bñ legat̃ in. d. c. neminẽ. vbi relato dicto Host. in. d. ver. cẽtesimo. rñdet ad tex. in. c. olim. de iniur. vbi qõ Tusciæ cõmittit̃ primò Mutinẽsi: secũdò Bononiẽsi Epo, & tñ sunt diuersarũ ꝓuinciarũ. Ad idẽ. c. fi. de iudi. præalle. Nã ad ista iura rñdet ꝓut ꝓximè rñsum est, post Imo. ad dictũ. c. fi. ¶ Posteà subdit Arch. declarãdo verba Bar. Brix. de quibus ibi in fi. gl. ꝙ bñ stat̃ huic cõstitutioni quo ad hoc, vt non possit fieri citatio etiã intra prouinciã vltra duas dietas, quod olim fieri poterat, per. d. c. neminẽ. dũ tñ non fiat extra

a prouinciã, quia citatio, quæ fit extra prouinciã, [a] & intra duas dietas, non est legitima, vt probatur ibi, & in. c. cũ olim. de dolo & cõtu. vbi de hoc secundũ ipsum. Et cũ hoc trãsit ibi Do. in fi. & sic videt̃ Arch. tenere hãc partẽ. ¶ Nec ob. ꝙ dicit stãdũ hodiè. d. c. statutũ, quia puto, ꝙ intelligat respectu harũ dietarũ, quæ hodie redactæ sunt ibi ad vnã. Tamẽ. d. Ab. in. d. c. fi. aliter ĩtelligit ista verba Archi. & sic etiã videt̃ fuisse mẽs Arch. pro opi. Cõpost. de qua paulòpost, vt ex verbis Arch. in. c. statutũ. §. cum verò. de rescrip. in. vj. Et istam partẽ pro opi. Hostien. tenet etiam Specu. de citat. §. j. versi. Item, ꝙ sit vltra prouinciam. & Cal. in capi. fina. de iudi. licet dicat de consuetudine hoc non seruari. Et idem tenet gloss. Gul. de mon. laud. in extraua. execrabilis. in ver. regnorum. licet dicat, ꝙ curia Ro. seruat contrarium: allegando Bart. Brixi. in. d. c. neminem. ¶ Contrariam partem videlicet, ꝙ hodiè non attendatur tractus extra prouinciam: sed solũ vltra dietam, tenet Compo. Io. An. But. & Do. hîc. & dicit hîc Io. An. ꝙ hoc procedit etiã in pupillo, & vidua, & aliâs priuilegiato à iure: ꝙ extra prouinciã non trahatur: iuxta tex. in. * c. nõ liceat *. §. reuerẽtiam. iij. q. vj. Illud enim priuilegium est etiã alijs commune: vt ea. q. per totum. secundum eum. Tamen in. d. §. reuerentiã. nõ videtur dici aliquid de dictis personis. & istam partem videtur tenere Io. An. in. d. c. fi. de iudi. in prin. allegando Gof. in quæstionibus. q. xxv. & tex. in c. olim. de iniu. Idem Butri. in. d. c. fin. in. j. notabili. & ibi Car. in. iij. col. dicens, quòd. d. c. neminem. nõ prohibet causam delegari extra prouinciam. licet faciat in argu. Et subdit, ꝙ Bart. Brixi. tenuit istam partem. in. d. c. neminem. in addi. Idem tenet do. Abb. in. d. c. fin. in primo notabili. dicens post Butr. ꝙ. d. c. neminem. loquitur in inferioribus: quia nõ possunt trahere extra prouinciã. Secus in Papa, cuius respectu totus mundus est vna prouincia. ix. q. iij. c. cũcta per mundũ. Tum etiam inferior non põt cõmittere cãm vltra duas dietas, secundũ Abb. per notata in. c. sanè. de fo. compe. Et sic ista pars remanebit limitata in inferioribus: vt non possint delegare extra prouinciam, licet j. duas dietas. & facit. c. litigãtes. de offi. ordi. in. vj. facit etiam pro ista parte, quod no. d. Abb. in. c. nouit. in. iij. notabi. de offi. leg. vbi dicit, ꝙ legatus habens sub se plures prouincias, non potest corã se trahere hominem vnius prouinciæ in alia prouincia. alleg. d. c. neminem. & sic videtur ꝙ etiam per rescriptũ non possit. ¶ Nec mirum: quia legatus non tollit ius cõmune: vt per gl. c. fi. de hære. in. vj. de qua dixi satis in. c. j. s̃. eo. Hanc partem tenet etiam Ioã. de Fan. in. d. c. neminem. per tex. in. c. statutum. §. cum verò. de rescrip. in vj. vbi liberè impetrare valeat. Non enim esset impetratio libera, si non posset impetrare citra vnam dietam, quando impetratio esset extra prouinciam. Et ista fuit ratio Zenzelini idem tenẽtis, in. d. §. cum aũt. Et idem tenet ibi Domi. quia iura antiqua, si bene inspiciãtur loquuntur de iudice ordinario: videlicet, vt quis nõ trahatur extra suam prouinciã: cum ibi nõ sit suus iudex: sed potius intra prouinciã: cum actor debeat sequi forũ rei non aũt prohibent quin trahatur, si detur delegatus extra prouinciam. Et istam partem sequitur etiam Pet. de Anc. in. d. c. statutum. §. cum aũt. & sequitur And. Sic. in d. c. fin. de iud. in. iiij. col. qui in isto passu vult fortius, ꝙ etiã inferior à Papa possit cõmittere causam extra prouinciam citra vnam dietam. Et ad hoc probandum vtitur rationibus, quæ non concludunt hoc: sed probant communem opi. respectu Papæ. Ideò non puto tenendam suam opi. per prædicta: maximè per dictum Abb. in. d. c. nouit. quod ipse nõ allegat. Etiam cum prædictis transeo, quicquid aliâs scripserim in. d. c. fi. ex quibus cũ laude Dei est finis huic scholasticæ repetitiõi in isto solenni prin. huius Decreta.

¶ Extra prouinciam. Ad hãc materiam adde ea, quę habentur per Ang. in. q. Bono. ciuitatis. & per Ale. in. l. j. §. j. ff. de reg. re. & per Bal. in. l. testamẽta. de testa.

SVMMARIVM.

36 *Literæ ad lites non valent sine speciali domini mãdato: nisi impetrentur per coniunctam personam, in prin. etiam si procurator habet plenum mandatum ad agendum. 37. 38. 39.*

40 *Ratificatio nõ cadit in processu habito à iudice in competente. Item hîc non habet locum cautio de rato. nu. 41.*

42 *Rescriptum vbi apparet simpliciter impetratum: nec constare potest, an principalis impetrauerit per se, an per procuratorem: tunc dicens ipsum impetratum per non habentem potestatem, debet hoc probare.*

43 *Ratificatio regulariter validat gesta per procuratorem carentem mandato, etiam in requirentibus speciale mandatum.*

44 *Impetrans rescriptum nomine alterius absq; eius mandato, nõ solùm non valet rescriptum: sed etiam impetrans tenetur ad expensas aduersario: & etiam de falso.*

45 *Impetrans literas ad beneficia pro alio: non habet necesse habere mandatum speciale. Et licet non requiratur speciale mãdatum ad impetrandum beneficia, requiritur tamen in acceptando. nu. 46.*

47 *Verba, non valeat: an inducant nullitatem ipso iure. nu. 48.*

49 *Procurator impetrans rescriptũ: per quod petit cõmitti causam alicui auditori: nõ indiget speciali mãdato. ver. fallit quartò.*

50 *Impetrans literas bona fide non animo faciendi mercimonium, non est ei opus mandato speciali.*

51 *Princeps, si concedit alicui mandatum pro alio ex certa scientia non habenti speciale mandatum, valet rescriptum.*

53 *Persona coniuncta potest impetrare rescriptum absq; mandato. Nisi coniuncta persona peteret tanquã procurator: quia allegãdo mandatum facit se: alienum à legis prouidentia. nu. 54.*

55 *Persona coniuncta coniunctione speciali, non potest impetrare rescriptum sine speciali mandato.*

56 *Spurius non dicitur esse coniuncta persona ita, vt possit impetrare rescriptum sine speciali mandato. Fallit si vult impetrare pro illis, quibus succedere potest. nu. 57.*

58 *Filius naturalis, an possit agere, vel impetrare rescriptum pro patre naturali.*

59 *Coniuncta persona, vt possit agere, vel impetrare rescriptum pro persona cõiuncta, debet esse cõiunctus tali gradu, quòd secundum consuetudinem patriæ appelletur coniunctus.*

60 *Coniuncti, qui dicantur vltra quartum gradum, est arbitrariũ: sed vsque ad quartum gradum admittuntur indistinctè.*

61 *Exceptio excommunicationis, an potest opponi contra impetrantem per tertium: etiam si pro ipso esset lata excommunicatio. Et quid in iudicio, an scilicet exceptio excommunicationis possit opponi per tertium contra excommunicatum agere volentem. nu. 62.*

Sunt & alii. ¶ Non valẽt literę ad lites impetratę sine speciali dñi mandato: nisi impetrẽtur per cõiunctã personam: & istud summarium ponamus pro vna regula istius tex. ¶ Ad cuius intelligentiam concludendo ordinatissimê omnia quæ scribuntur per doct. hic, & alibi, erunt primò notãda ad regulã septem ampliationes: deinde octo fallentiæ, quarũ vltima limitabitur sex modis. Et erunt oĩa adaptata stilo nouo lõgè clarius, quã per alios: & attẽto ꝙ aliquæ ampliatiões & aliquæ fallentiæ nõ sustinẽtur: ideò põt dici, ꝙ quãtũ ad effectum conuertãtur tũc ampliationes in fallentijs, & econtrà.

36 Amplia primò. † Etiã si procurator habeat plenum mãdatũ ad agendũ & defendendum cõtra aliquẽ in certa cã: quia non poterit in illa impetrare, si appareat legitimus cõtradictor, secundũ Cõpost. hîc dicentem se ita obtinuisse. Et sequitur Spe. de rescrip. præsentatione. §. ratione aũt impetrantis. versi. sed nũquid procurator. & Ioã. An. But. Imo. & Do. hic. Secus dicunt oẽs isti, si causa existẽte in curia, procurator habẽs mandatum ad dictã cãm, vellet impetrare super pertinẽtibus ad litẽ cœptã. de quo etiã j. in. ij. fallen. Et cũ istis trãsit hîc And. Sic. de quo in posterũ fiet mentio, quoties aliquid boni ponit: & non aliâs, sicut hactenus factũ fuit.

37 ¶ † Cõsydera vltra istos, ꝙ licet dictũ sit verũ in se: tñ dũ ponũt illud verbũ plenũ, dubito de hoc dicto: quia tãtũ est habere mãdatũ plenũ, quãtũ habere mandatũ cũ libera. Bar. & oẽs in. l. si procurator. C. de ꝓcu. Bar. & Ang. in. l. ꝓcurator, cui libera. ff. eo. Bar. in. l. creditor. §. Lucius. ff. man. & in. l. inter bonorũ. ff. de admi. tut. & tantũ est habere liberã, quãtũ habere speciale mandatũ. c. qui ad agendũ. de ꝓcura. in. vj. pulchrè Bal.

38 in. l. illud. §. j. ad fi. ff. de mino. Alex. in. d. l. si procura. er-

a go † habẽs plenũ mandatũ, [a] debet posse impetrare: quia

a ¶ Habens plenũ mãdatum. Addetu, an habens plenum mandatum vel cũ libera: possit donare: vide. d. Ab. in. c. petitio. de procu. in. ij. co. in ver. in gl. j. Adde, procurator cõstitutus sub hac forma, vt faciat oĩa ea, quæ ipse cõstituens in propria persona potuisset facere: an videatur habere potestatẽ explicãdi, exigẽdi specialia mãdata? de quo vide Bart. in l. si ꝓcurator. C. de proc. in versi. idem fortè. & d. Abb. in. c. fin. de dilat. in fi. Adde ad ista pone, ꝙ ꝓcurator esset constitutus ad certa negotia, & posteà subijcitur clausula promittẽs ipse constituẽs habere ratũ quicquid procurator suus fecerit: an videatur ex hoc cõcessa libera. vide Bar. & alios in. l. j. ff. de offi. procura. Cęsa. & Bar. in. l. procurator, cui libera. ff. de ꝓcura.

põt requiri etiā ſpāle mandatũ. Præterea, ꝙ habens generale mādatũ & liberā administrationē poſsit impetrare reſcriptum: eſt gl. in.c.ex parte. in verbo mandato. ad fi.ȷ.eo. quā ibi approbat Imo. Abb. & Do. Et ideo Spe. in d.ver. ſed nunquid. referens Cõpo. hîc, nõ ſine cā omiſit illud verbũ plenũ. Et intellige, ꝙ iſta libera ptās concernat cām, non aũt inſtātiā. per tex. in.d.c. qui ad agēdum. in verbo cauſæ. qũo aũt cognoſcatur, quādo libera concernet cām & iuſtantiā: vide Bar. in.l. qui Romę.§. Callimachus. ff. de ver. ob. & Matth. de Matte. no. xxviij. in ci. no. ꝙ licet procurator. Et intellige iſtā ampliatiōem, dummodò talis procurator impetret in perſonā dñi: ſecus ſi in propriam perſonam: vt dicetur in.ij. fallentia.

39 Amplia † ſecundò etiā ſi in mandato eſſent enumerati aliqui caſus requirētes ſpāle mādatũ cum clauſula gñali: quia nõ comprehēditur facultas impetrādi ſecundũ Bu. hîc: quia vbi exigitur notabilis ſpecificatio, vel ꝓpter excludendā fraudē, vel ꝓpter magnitudinē & pondus materię, prædicta clauſula non ſufficit: nec habet locũ. d.c. qui ad agendũ. in.ij. reſpõſo. alleg. gl. in.c. procurator. in verbo mādato. de ele. in.vj. & in.c.fi. in verbo ſpeciale. de procur. e.li. & cũ hoc dicto trāſit hîc Abb. & And. Sic. & ſequitur expreſſè Imo. hîc addēs gl. in verbo, nõ expreſſos. & in.d.c. qui ad agēdum. & dicit hoc eſſe mēti tenendũ. Et idē tenet But. in c. ex parte.ȷ.eo. in vlt. col. ver. nũquid aũt. ¶ Cõtrariũ tenet hîc Do. quia dictæ gl. bene volũt, ꝙ grauiora, & põderoſiora expreſsis, requirentia ſpāle mādatũ, nõ includātur in illa clauſula: vt probat tex. in Cle. nõ põt. de ꝓcura. & fuit. d.s̃.e.c. ſedes. Sed negat Do. ꝙ iſte actus impetratiõis ſit de tam grauibus, ꝙ non includatur in tali clauſula. Nā ſi procurator tali modo datus põt tractare cām requirentē ſpāle mādatum, fortius debet poſſe impetrare reſcriptũ in tali cā: cum plus ſit totā cām tractare, quā ſimpliciter reſcriptum illius cāę impetrare. Si ergo põt qđ eſt plus, debet poſſe quod eſt minus. regula, q põt. li.vj. Credit tñ Do. dictũ Bu. ꝓcedere, quādo vellet impetrare reſcriptum ſuper cā, quæ requireret ſpāle mādatum: & nõ includeretur in regula cõtenta in mādato. & tũc procedāt gl. per ipſum allegatæ. Iſtā ampliationē impugnat etiā Ab. in.d.c. ex parte. in fi.ȷ. eo. negās etiā id, quod negat Do. quia hic ſolũ requirit ſpāle mandatũ: & vbi eſt prędicta clauſula: ibi eſt ſpeciale mādatũ: d.c. qui ad agēdũ. Pro hoc etiā adducit: quia cõiuncta ꝑſona minorē poteſtatē habet, quā procuratores prædicti. Hinc eſt, ꝙ pro cõiuncta ꝑſona nõ põt requiri, etiā ſpāle mandatũ. l. illud. & .l. patri. ff. de mino. & tñ coniũcta perſona põt impetrare ſine mādato: vt hîc. ergo fortius ille habens ſpāle mādatũ. Itē hîc agit de modico pręiudicio. & ſic ſum⁹ extra caſum dictæ Cle. nõ põt. Imô videt mirandũ, ꝙ ꝓcurator gñalis nõ admittatur, cum latiorē habeat poteſtatē, quā cõiuncta perſona: vt patet ex notatis in.l. vero ꝓcuratori. ff. de ſolu. ſecundũ eũ. Et hāc partē tenet etiā Imo. d.c. ex parte. in vlti. col. quia ſi verũ eſt, ꝙ hoc caſu ſufficit mandatũ gñale cũ libera: vt ibi per gl. quā ſecundũ eum approbāt doct. eadē ratione ſufficere debet quādo datur mandatũ ſpecificatis aliquibus requirētibus ſpāle mandatũ cum clauſula generali. Et hanc partē ſequitur in effectu And. Sicu. in.d.c. ex parte. ſed eā reſtringit, dũmodo ꝓcurator impetret procuratorio nomine: ſecus ſi nõ expreſſo ꝓcuratorio nomine. Mouetur ad hāc differētiā: quia primo caſu nõ põt cadere fraus & mercimoniũ, de qbus in text. ex quo impetrat procuratorio nomine domini. Sed quando impetrat in perſona domini, poteſt cadere poſteà mercimonium & fraus, de quibus in tex. & ideò tunc nõ ſufficit generale cum libera: neq; expreſsio aliquorum caſuum ſpecialium cũ clauſula generali: quia in talibus mādatis nõ venit poteſtas delinquēdi. l. iij.§. ſi ꝓcurator. cũ ſimili. ff. quod quiſq; iur. dixi plenè. in.c. vt lite non conteſta. ¶ Cõſydera primò ea, quæ dicētur in ſecũda fallētia. Poſteà cogita, ꝙ iſtud dictum videt de indubitabili: nec aliter ſenſerũt ꝑdicti do. Si enĩ impetrat nõ procuratorio nomine, ibi vires mādati nullũ habēt effectũ: quia impetrat vt penit⁹ extraneus. Ergo indubitatũ eſt, quòd mandatũ qualecũq; ſit, nil operatur, etiā ſi eſſet ſpāliter ad impetrādũ: quia ſi poteſt agere, vt ꝓcurator, & agit, vt nõ procurator: quod potuit noluit. &c. ca. cũ ſup. de offi. dele. Et faciens actũ ſimpliciter, nõ intelligitur agere procuratorio noĩe: vt plenè per Bart. & alios in.l.j.§. nuntiatio. ff. de ope. no. nũ. & Lud. Ro. in.l. poſt dotē. in x. col. ff. ſol. mat. cũ cõcor. ¶ Neq; cadit hîc illa cõſyderatio, ꝙ in mādato, quāuis pleno, nõ veniat ptās delinquendi: quia ſicut per mādatũ ſpāliter datũ ad impetrādum purgat omnis fraus cõſyderata in iſto text. Ita etiā quando mādatũ habet tales clauſulas, ꝙ æqpollet mādato ſpāliter dato ad impetrādũ. Et ideò cũ per rõnes Abba. & Do. de quibus ſuprà cognoſcat mēs cõſtituētis ꝓcuratorē per.d. clauſulā, adeò ꝙ perinde eſt ac ſi ſpāliter committeret facultatē impetrādi: profecto non ſumus in ratiõe, ꝑ quā iſte tex. prohibuit hmõi mercimonia, & ſic euacuātur multę ambages, quas extollit And. Sic. vbi s̃. ¶ Amplia tertiò. Etiā ſi ille cuius nomine impetrauit, vellet ratificare impetrationē: quia nõ põt ſecũdũ gl. & cõiter omnes hîc, & Imo.ȷ. eo. c. ex parte. & ſequit Imol. in.c. cũ cõſuetudinis. in.iij. col.ȷ. ti. prox. Aſsignāt quinq; rationes ſpāles. ¶ Prima in deteſtationem falſitatis commiſſæ corā Principe, ſecundũ Bal. in.l. falſus. in.j. col. C. de fur. ver. ij. præmitte. Ex quo colligitur ſolēnis limitatio ad iura, quæ dicunt, ꝙ geſta per falſum procuratorē poſſunt rata haberi: vt nõ procedāt in geſtis à falſo procuratore coram Principe[a]. Allegat etiam pro hoc Bal. l.fi. C. de his, qui à nõ domino manumittũtur. in ver. cõſciētiam Principis fefellit. Et iſtud dictum Bal. ſequitur hic And. Sic. per.c. cũ dilecta. in verbo præter conſcientiam noſtrā. s̃. eo. & per tex. quē pro hoc dicto multũ extollit in.l. ſi qs obrepſerit. ff. de fal. vbi ſi quis obrepſerit præſidi factũ à pręſide eſt nullũ. Si ergo actus eſt nullus, nõ cadit ibi ratificatio. l. obſeruare.§. fi. de off. procõ. Facit etiā ſecundũ eũ. l. ſed & ſi milites.§. ignominę cā. ff. de excu. tu. vbi infames excludũtur à palatio & vrbe, in qua Princeps habitat: quinimo reprehēdit Bal. dũ dicit hoc eſſe ſpāle in mētiēte principi. Nā per.d.l. ſi qs obrepſerit. videtur idē in mentiente inferiori. Rñdet ad.l. licet. ff. de iud. & .l. iij.§. falſus. ff. rē ra. hab. ꝙ ibi ꝓcurator nõ obrepſit doloſè iudici, aſſerendo ſe falſum ꝓcuratorē: meritò poſſunt ratificari geſta per eũ. Secus ſi doloſè obrepſiſſet iudici: quia tũc actus nullo mõ ratificari potuiſſet: per.d.l. ſi quis obrepſerit. ſecundũ eũ. Et ex his limitat etiā iſtam gl. & cõem opi. vt nõ habeat locũ in falſo ꝓcuratore impetrāte à Principe, qui doloſè nõ aſſeruit ſe eſſe ꝓcuratorē: ſed bonafide putans ſe ꝓcuratorem ex aliqua iuſta credulitate, impetrauit ad bonum finē, nõ gratia venalitatis. Nā iſta impetratio poterit ratificari, ſi in ea ceſſat dicta rõ Bal. ſ. doloſi mendacij corā Principe adhibiti, ſecundũ eũ. Pro quo in iſta differētia an dixerit ſe eſſe procuratorē cum non eſſet: an verò nihil dixerit: facit quod ſcribit Barto. in.l. vniuerſis. C. de preci. Impe. of. Sed tamē illa dicta nõ placēt: per ea, quæ ſcribit Bal. in.l.j. C. eo. ti. dum melius declarat dictam.l. vniuerſis. vt etiā dicetur.ȷ. in.vj. fallē. ¶ Sed aduerte: qa dictũ Bal. in.l. falſus. cõiter non tenetur. & eo impugnato prædicta etiam non procederēt. Refert enim.d. Car. hic ſe dixiſſe in quodā examine, ꝙ dictum Bal. eſt cõtra tex. in.d.§. falſus. & in.d.l. licet. quæ iura generaliter dicunt iudicium cũ falſo procuratore validum eſſe ſecuta ratihabitione. Et ideò aſsignat hîc Car. ſecundā rationē iſtius ampliatiõis, dicens quòd ratio, quare hîc non põt actus

a ¶ Coram Princi. Adde Io. de pra. in.l. Plautius. vlti. col. ff. de procura.

actus recõualeſcere per ratihabitionem fuit: quia actus eſt reprobatus à lege: vt hic, & in.c.fi. de poſtulando. Item talis impetratio non dependet à partibus, ſed à papa: ideò non poteſt conualidari de conſenſu partium. Si enim literæ poſſent ratificari, fruſtraretur de facili diſpoſitio huius cap. in eo, ꝙ diſponit literas non valere: quia actor emendo eas quodāmodo ratificaret impetrationem. Et iſta dicta Car. ſequitur hîc Imo. ¶ Idem tenet hîc.d. Abb. non facta mentione Car. dicens, ꝙ.d.§. falſus. & dicta.l. licet. non videntur admittere hanc reſtrictiōem. & ideò dat tertiam rationem ad iſtam ampliationem: quòd ideò non cadit hic ratificatio: quia hoc nõ fuit inductum in fauorem actorum: ſed in fauorem conueniendi & reipublicæ: vt ſatis colligitur ex tex. Ideo non poteſt actor ſupplere ex poſtfacto id, quod non dependet à ſuo conſenſu. arg.c. contingit. lo.j. de ſen. excom. & .c. ſi diligenti. de fo. cõpe. Pro hoc etiam alleg. dictum Inno. in.c. prudentiam. de off. deleg. vbi dicit, ꝙ non omnia geſta nomine meo poſſum habere rata. vnde ſi vnus iudex nomine alterius iudicis, iudicaret inter ſubditos illius, non poteſt proprius iudex illud iudicium ratum habere, ſecundum eum: quia corruit ex defectu ſolennitatis. Supplere autem defectum ſolennitatis ſubſtantialis, non dependet à facultate iudicis: ideo non poteſt ratificare. Ita dicendum in propoſito. & cum illis tranſit hîc But. dicens hoc eſſe ſpeciale in odium litium: ſicut & alij caſus ſpeciales dantur in regula rati. de reg. iu.

40 in.v. ¶ Pro † iſta ratione.d. Abb. vide, quæ ſcribit Bal. in.l. licet. ad fin. ff. de iud. dum tractat, ꝙ in proceſſu agitato à iudice incõpetente, non cadit ratificatio. alleg. Inno. in.d.c. prudentiam. Ratio differentiæ inter ratificationem, de qua in.d.l. licet. & iſtud, eſt, quia quando negotium peccat in conſenſu, poteſt per conſenſum ratificari & confirmari. Sed quando in ſubſtantialibus & eſſentialibus: tunc non poteſt per conſenſum confirmari. vnde quādo aliquis agit à principio ſine mandato, negotium peccat in conſenſu quantum ad dominum: quia non tenetur: niſi habeat ratũ. Sed in iudice peccat in ſubſtantialibus: quia in iudicio requiruntur tres perſonæ. c. forus. de verbo. ſign. Et ſi deeſt altera iſtarum, dicitur peccare in ſubſtantialibus. Ideò nõ poteſt per conſenſum ratificari. argu.d.l. obſeruare.§. fi. ſecundum eum. Et ex.d. But. de quo. s̃. habes quartam rationem huius ampliationis. ſ. odium litium. ¶ Quintam rationem ponunt hîc Butri. Imol. & Do. quia quando conſenſus requiritur à princ. certo & determinato tempore pro forma actus, ratihabitio poſteà ſuperueniens, non ratificat actum. per.c. auditis. de elec. Et ita erat hîc: vbi requiritur à

41 prin. ſpeciale mandatum, ſecundum eos. ¶ Pro † iſta quinta ratione vltra modernos, bene faciunt verba Bal. hîc: de quibus.ȷ. in.vj. ampliatiõe: dum dicit, quòd hic non habet locum cautio rati. Et dicit Bal. in.c. ex parte, in pen. col.ȷ. eo. ꝙ cum hîc debeat eſſe propriè factum, & non fictum: dominus non põt ratificare: quia in ratificatione requiritur medium, per quod fiat trāſitus. allegat Cy. in.l. multũ. C. ſi quis alte. vel ſibi. Faciunt pulchra verba Bal. in.l. ſi vxorem. in.iij. col. ver.v. & vlt. C. de condi. inſer. dum oſtendit, ꝙ licet geſta falſi procuratoris poſsint ratificari: tamen ſi ſtatutũ dicit, ꝙ proceſſus procuratoris ſine mandato non valeat, ratihabitio non ſufficiet: per.l. ſi verò.§. poſt creditam. ff. man. & ponit rationem diuerſitatis. de qua ibi per eum. ¶ Ad idem quod not. Bal. in.l. executorem. in.vij. col. ver. ſed quid ſi notarius. C. de exe. rei iudi. dicens, ꝙ licet regulariter ratihabitio æquiparetur mandato: tamen fallit vbicunq; res requirit mandatum pro forma. faciunt no. per Bar. in.l. ſi quis mihi bona.§. iuſſum. ff. de acqui. hære. & in.l. ſi aũt plures. ff. de aqua plu. ar. Et ex his habetur multiplex ratio iſtius ampliationis: & glo. hîc. & habes limitatam regulam rati. ¶ Sequendo igitur dicta doc. hic de quibus. s̃. cõtra Bal. in.d.l. falſus. põt reſponderi ad ea, quę pro ipſo adduxit And. Sic. videlicet ad.l. ſi quis obrepſerit. ꝙ ibi non dicitur, ꝙ actus ſit nullus: & cõſequenter nõ excluditur ratificatio. Et iſtud patet ex dictis Bar. ibi in princi. dum remittit ſe ad.l. Diuus. & quæ ibi dixit. ff. de re iud. Datur enim reſtitutio in inte. qua præſupponit ſententiam valere. Prætereà.d.l. ſi quis. non loquitur in mentiēte ſe procuratorem: ſed in eo, qui obtinuit ſententiam ex falſis probationibus. neq; videtur tuta reſponſio ad.d.l. licet. & ad.§. falſus. ꝙ ibi procurator falſus non obrepſit doloſè aſſerendo ſe falſum procuratorem. Nam imò comparēdo, reſpondendo nomine procuratorio, mentitur facto & etiam verbis ſe eſſe procuratorem. & falſitas non committitur ſine dolo. l. nec exemplum. cum gl. C. de fal. Ergo videntur illa iura manifeſtè loqui in obrepente, & aſſerente doloſè ſe falſum procuratorē. Neq; videtur verum, ꝙ poſſit ratificari impetratio facta per procuratorē, qui bona fide impetrauit, non gratia venalitatis. Nam etiam impetratio iſtius eſt nulla. ſicut ſi impetraret gratia venalitatis: vt dicetur in. vij. fallē. ergo non poteſt ratificari per prædicta. ¶ Poſteà quā iſta ſcripſi, reperi Bal. in.l. Iuli. in vlt. col. ver. ſed ego dico, ꝙ iſta ratio. ff. qui ſatiſd. cog. vbi dicit ſe audiuiſſe Bar. dicentem ad intellectum.l. licet. ff. de iud. ꝙ aut aliquis falsò allegauit mādatum in iudicio: & tunc non põt ratificari propter vitium obreptionis. ar.d.l. ſi quis obrepſerit. in verbo, nihil agitur. Aut non allegauit mandatũ, vel allegauit bonafide, credens ſę eſſe procuratorē, cum non eſſet: & obtinuit in cauſa: & tunc dominus poteſt bene ratificare per regulam generalē.d.l. licet. ¶ Ex quibus verbis Bal. videntur multũ confirmari dicta An. Sic. de quibus. s̃. licet ipſe eum non alleget: imò dicat ꝙ ſunt dicta noua & inaudita vſq; ad hæc ſæcula. Et ſic videtur, ꝙ non poſsint ratificari geſta per falſum procuratorem: qui doloſè mentitus eſt ſe eſſe procuratorē, ſiue coram Principe ſiue coram inferiore. Tamē vt videtis cõtrariũ tenent hîc Cardi. Imol. & Abb. volētes, ꝙ regula.d.l. licet. non patiatur hanc reſtrictionem. Et fortè eorum opinio ſuſtineretur: & reſpõderetur ad d.l. ſi quis obrepſerit. ꝙ actus ibi non eſt nullus: vt eſt dictum. Poſſet etiam reſponderi ad.d.l. ſi quis obrepſerit. ꝙ loquitur in obreptione circa ſubſtantialia & deciſiua: non autem circa accidentalia & narratiua: vt dicit Bar. in.l. ſi vt proponis. la. ij. in fin. C. qũo & quādo iudex. Et intelligit ꝙ illa lex, loquitur in accidentalibus vel narratiuis: dũ dicit de illo, qui per obreptionē ſuaſit iudici, ꝙ aduerſarius erat contentus, vt certo loco iudicium expediretur: & non erat verum. Et ita videtur etiā in propoſito, ꝙ allegare ſe procuratorē, non cõcernat ſubſtantialia & deciſiua, ſed accidentalia. ¶ Ad idē quod no. Bal. in.l. quicunq;. prope fi. C. de ſer. fugi. vbi dicit, quòd dicta.l. ſi quis. debet intelligi in obreptiõe probatoria, non in narratoria. vnde producens falſam narrationem, non tenetur pœna illius legis, ſed alia pœna, de qua per eum. Sed bene producens falſam probationē. & ideò falſa accuſatio non tenetur in aliquo capite legis Corneliæ de fal. ſed pœna tituli de calumniatoribus: ſed falſa probatio ſic, ſecundũ eũ, quem vide. Et ſequuntur moderni. in li. malefi. fo. xxviij. iij. col. Et ſic videtur in propoſito, ꝙ narrans falsò ſe eſſe procuratorē, non producit probationē concernentem, ſub alia, vel deciſiua. Ad idem vide Bal. in l. debitores. C. de infa. vbi dicit, ꝙ.d.l. ſi quis. loquit in eo q obrepit prætori, faciēdo aliquid, quod eſt prohibitum lege Cornelia, de falſis. Puta producendo falſos teſtes, vel falſa inſtrumenta: vel corrumpendo acta. ſecus ſi aliter obrepſerit. ¶ Scias tamen circa omnia prædicta, ꝙ licet ratificatio ſuperueniēs non validet impetrationem: tamen ſi ſuperuenit mandatũ, dum iſtę eſt in expeditione impetrationis, quæ iam eſt cœpta, & nondũ cõpleta: tũc licet à principio cœperit ſine mandato: tamē iſtud mandatũ trahit retro, & valet actus. Ita ꝓbatur in.d.l. Iuli. ff. qui ſatiſ. cog. ſecũdũ inductionē Ang. ibi in.ij. col. Vbi dicit, ꝙ ille eſt caſus ſingularis, quē non recordatur ſe alibi legiſſe ita clarè: quòd licet mandatũ non trahatur retro, ſicut ratihabitio: vt ipſe ibi pulchrè probat: tamē illud eſt verũ, niſi ſuperueniat in actu nondum conſummato, licet cœpto: quia tunc trahitur retro: & ita in propoſito. & ſequitur multum Alex. ibi, & An. Sicu.ȷ. eo. c. ex parte. pe. col.

Amplia quartò. Etiam ſi in reſcripto diceretur per verba narratiua Papæ, talem procuratorē impetraſſe: quia ſi aliud non apparet de mandato, non dicitur per hoc reſcriptum impetratum à procuratore habēte ſpeciale mādatum: ſecundum Io. An. & Do. hîc per.c. ſi Papa. de priui. in.vj. & Cle. ſi ſummus. de ſenten. excom. Contrarium tenet gl. magna hîc ad fin. ibi: ad hoc dicit Io. quam ſequitur Imo. hîc, & in.c. ex parte. in pe. co.ȷ. eo. Quia verba narratiua, ex quibus fundatur intētio Papæ: licet ſint ex facto alieno, videntur tamen probare, donec contrarium probetur: vt in Cle. vnica. de proba. Item tenet do. Abb. hîc: quia vbi agitur de modico præiudicio, verba narratiua ſeu

a ¶ Verba narratiua, seu enuntiatiua plenè probãt. Adde tu, nũquid verba narratiua Papæ inducãt dispõnẽ. vide duas glo. primã in, c. j. de re. permu. in vj. Secũdã, in c. ij. de do. & cõtu. eo. li. Adde aliam in l. j. C. quando nõ pe. par. quę dicũt q non. Adde q Barba. in rubr. C. qui admit. dicit, q fallit hîc in verbis narratiuis Clementis. quod no.

enũtiatiua plenè ꝓbãt: [a]maximè cũ alia præsumptio nó sit in contrarium. De hoc dicit esse gl. no. in c. cũ olim. iuncto tex. de censi. & maximè ꝓcedit hoc, vbi narratũ est de substantia actus. ar. l. optimã. C. de cõtrahen. & cõ. stip. Pro hoc etiã inducit dicta Io. An. in regula, nó licet actori. in Mercu. dũ ponit vtrum per literas bñficiales, in quibus narratur, q impetrãs est clericus ꝓbetur clericatus. Idẽ tenet etiã An. *Sic.* per. c. cũ pridẽ. de pactis. ibi, cuius vicẽ gerere se dicebat. vñ si stat ibi verbis enũtiatiuis: ita vt præsumptiuè ꝓbẽt mãdatum: fortius verba enũtiatiua Papæ inducẽt hãc præsumptionẽ. quæ inductio nihil vrget, vt facilè patet videndo ibi gl. in verbo dicebat. ¶ Ad idẽ adducit: quia verosimile est, q Papa sciuerit de mãdato, ex quo sic de ipso loquit ar. ejus, quod dicit Bar. in l. iurisiurãdi. C. de testi. dicẽs, q si notari⁹ scribat qua liter talis testis iuratus deposuit, præsumit q iurauerit, ex quo iuramẽtum potuit tũc interuenisse. & notãt But. & Abb. in c. tuis. de test. ¶ Addatis ꝓ ista parte, quã sequor, notabile dictum Pau. de Leaza. in Cle. j. de ꝓba. vbi dicit, q si Papa narrat in literis renũtiationẽ coram se factã ꝓcuratorẽ. Ista verba ꝓbãt renũtiationẽ factã fuisse à ꝓcuratore: tñ poterit ꝓbari cõtrariũ: puta ꝓbando eũ tunc fuisse reuocatũ & certificatũ de reuocatione. & sequit But. in. d. Cle. j. & ibi Imo. in. vj. col. & Vitalis in li. de clausulis. fo. lx. ver. si verò verba enuntiatiua. Ad idẽ faciũt verba Lapi allegatiõe. vij. quæ incipit: disputat an literę. vbi volẽs ꝓbare, q si Papa scribit pro aliquo tãquã plebano, illæ literæ ꝓbant ꝓsumptiuè eũ plebanum: vt sit inter alias hac rõne: qa verosimile est, q papa examinauit, aut examinari fecit illũ, ad cuius petitiõem scriberet: an esset plebanus, an nõ: quia nõ est credẽdum, q ad petitionẽ ignoti aliquid mãdaret. Inducit etiã dicta Io. An. in. d. regula non licet. dum dicit, q accusatus coram iudice seculari ꝓbat se clericũ, ꝓducẽdo literã in qua Papa confert sibi beneficium tãquã clerico. Adducit etiã, quia cum nõ agatur de alicuius præiudicio, sufficiunt argumẽta. allegat. c. ex insinuatiõe. de ꝓcu. & c. cum à nobis. in fi. cum sua gl. de testi. & ibi Io. An. & inducit consi. Fede. optimè seruiens in proposito. cvij. incipiens, casus talis est: Ioãnes impetrauit. quę etiã sequuntur hîc Bu. Imol. & Do. In quo dicit, q si Papa narrat in rescripto qualiter Titius aliquid sibi significauit, & dat sibi iudicẽ postea præsentato rescripto negatur Titiũ fuisse in curia: literæ probant eum fuisse in curia. Imò non admittitur probatio in contrarium: quia Papa narrat factum propriũ: nec verbum significauit infert eũ fuisse præsentẽ tpe impetratiõis. Potuit enim aliãs personaliter, vel nũc per nuntiũ instituisse. Repõdet Lap. ad dictam Cle. si summus. q loquitur de simplici nominatiõe facta per Papã nominãdo: sed nõ asserẽdo: nec super tali dignitate se fundãdo: vt si scribat Episcopo Florẽ. se aliquid fecisse præsente archipresby. Pisano: vel scribat Epõ Florẽ. narrãdo, q mittat ad eũ Pe. exactorẽ Diaconum Perusinũ: quia ista verba nõ probãt illum esse Archipre. nec istũ esse exactorẽ. Sec⁹ qñ nominat ad insinuãdum suã intentionẽ: puta quãdo narrat, q vult q tali plebano Pet. restituatur talis res dictæ plebis: & tunc talis nominatio & narratio est facta principaliter super hoc, vt sibi tãquã plebano aliqd fiat: qd⁹ nõ nisi plebano fieri deberet, secũdũ eum. ¶ Per prædicta remanet à fortiori verũ illud, quod dicunt hîc Io. An. Bu. & Imo. d. Abb. quòd si Papa affirmatiuè asserat talẽ fuisse procuratorẽ, per tales literas probatur illũ esse procuratorẽ. & videtur esse verba assertiua, secũdum Imo. hîc: si dicatur cõquestus est nobis talis ꝓcurator, de cuius mãdato constitit nobis. verba aũt narratiua essent, qñ nõ additur illud, de cuius mandato. &c. ¶ Et istud dictum Io. An. est bene notãdum secundum But. hîc: quia facit, q si in aliqua scriptura affirmatiuè diceretur tale negotium gestũ per procuratorẽ: videtur illa scriptura probare illũ procuratorẽ etiã in casu, in quo requireretur spãle mandatum. quod est bñ notãdum secundũ ipsum: cum quo trãsit hîc Do. & etiã An. *Sic.* ¶ Cõsydera bene: quòd dictũ istorum est val de generale. Nõ enim loquit hîc Io. An. ita generaliter: sed solũ in assertiõe, quæ sit in literis Papæ. pro qua facit specialis rõ, de qua in. d. Cle. j. & patet ex prædictis. Et iõ in assertiõe, quæ fit in scriptura aliorum: si quæritur, an probet cõtra illum, qui dixit se ꝓcuratorẽ: videtur, q sic: per. l. optimã. C. de cõtrahẽ. & cõ. stip. An. aũt probet quo ad alios, videt magis dubiũ. ¶ Primò ꝑ id, quod scribit Bal. in rub. C. de fide instr. in. vj. co. ver. verbi gratia. vbi dicit, q si notarius scripsit in instru. talis procurator talis, cõtraxit, quia illud instrumẽtum ad aliud cõfectum, nõ probat mãdatum procurationis: quia illud verbum procurator, est verbum narratiuum. & quæ sunt gesta alio tẽpore, nó probantur ꝑ instrumẽtũ. Cum instrumẽtum quo ad ea, nõ habeat dicere, nec⁊ cõsulere, vt per Inn. in. c. quoniã. de proba. & in. c. cum in iure. de offi. dele. secundum eũ. Et bene faciunt dicta Inn. in illis locis. Nã in. c. quoniam. in gl. ꝑ hoc satis patet. Ponit illã theoricã, quã latè ornaui ibi in. v. cõclu. quòd verba notarij posita in instrumẽto, nõ probant nisi id, de quo notarius fuit tunc rogatus. & in. d. c. cũ in iure. Dixit in ꝓposito, q si in sentẽtia dicitur quẽ esse procuratorem: per hoc nõ probat. & sequitur Ang. in auf. vt sponsalitia largitas. §. & hoc insuper. in. ij. col. ver. sed tunc quæro. Secundò ad idẽ adduco, quod scribit do. Car. in. c. fi. ad fi. in ver. quæro vltimò. Pone q tabellio j. de fide inst. vbi refert, q procurator dederat substitutum: & instrumẽtum substitutionis dicebat: notarius talis, ꝓcurator talis: vt cõstituat tali instrumẽto, manu talis notarij à meviso & lecto. Nam dicit Car. se dixisse in facto, q per ista verba non erat probatum de mandato procuratoris: quia est testimonium reddere, nó autẽ mandatum authenticare. Et ideò cum in illa reditiõe testimonij, notarius nõ videatur scribere, vt notarius, sed vt testis: nõ probat: cum sit singularis. Mouetur per dictum Inn. ibi, vbi dixit, q ad hoc, vt exẽplum soleniter trãsumptum habeat eãdẽ vim cum originalibus: oportet q totus tenor transcribatur per notarium exẽplãtem. vnde si dicat instrumẽtum sententiã latam prout cõstat, per instrumẽtum à tali cõfectum. hoc nõ probat ipsam sententiã. Et dicit do. Car. no. hoc: quia sępe videbis de facto. & illud dictum Inn. sequitur Rota. de fide instru. deci. ij. in antiquis. Dicẽs hoc procedere in extraiudicialibus. sed in iudicialibus non est necesse, quod procuratorium inseratur in actis: nec totus tenor instrumẽtorum. Sed narratio habet vim probatiõis. alleg. Inn. in. d. c. qñ. intellige etiã illud dictũ Inn. quo ad extraneos. Nã inter partes rogãtes notarium, bene probatur de illo mandato sic enuntiato, secundum Car. in. d. c. fi. Et ita intelligit dictũ *Spe.* in ti. de fin. inst. §. restat. ver. pe. De quo visus est valde mirari Pau. de Ca. in auf. si quis in aliquo. C. de eden. vt ibi per Alex. in fi. & de dicto Inno. in. d. c. fi. faciunt mentionẽ alij, quos ibi reduxi. Et prædicta procedunt, vbi de mandato procuratoris fit mẽtio ab alio, quã ab ipso constituente. Sed si ipse, qui constituit eũ procuratorem, appellat eum procuratorẽ in alia dispositione: istud probat eum esse procuratorẽ: vt probat text. no. in. l. nec satisdatio. ff. rẽ ra. ha. vbi probatur, q ex narratiõe supplicãtis, quę dicit se aliquem fecisse procuratorẽ suum: probatur illum esse procuratorem, ita vt releuetur ab onere satisdandi. Et illum text. facit sing. Ludo. Ro. in fin. cccxliiij. incipiẽ. re. do. Car. sancti Marcelli. Et in verbo procurator. §. j. & in consi. xlij. inci. in Christi. & c. solũ est videre. intelligẽs hoc procedere, non solùm, vt ista cõfessio enuntiatiua probet contra cõfitentem in fauorem eius, cum quo cõtrahit: sed etiam in fauorẽ tertij, per. d. l. ne satisdatio. non tamen probat in fauorẽ cõstituentis: vt per Spec. in loco per eum allegato. ¶ Demum in hac ampliatione notat

42 tria. ¶ Primò, ⁊ q vbi rescriptum apparet simpliciter impetratum: nec põt constare, an principalis impetrauerit ꝑ se, an per ꝓcuratorẽ: tunc dicẽs ipsum impetratum, per nõ habentẽ potestatẽ, habet ꝓbare, [a]secũdum But. & Do. hîc: quia per ostensionẽ literarum iste habet fundatã intẽtionẽ suã. ar. gl. in Cle. fi. de rescri. ¶ Secũdò no. q si ꝑte impetrationis rescripti opponitur ista exceptio cõtra procuratorẽ impetrantẽ: videlicet nõ habes mãdatum: tenetur ipse procurator probare mandatum secundũ prædictos, post Gof. hîc: per istũ tex. Sed si opponitur hæc exceptio postquã literæ sunt impetratæ: tũc dicẽs, q ille nõ habebat mandatũ: habet hoc ꝓbare. & poterit ꝓbare, etiã per cõfessionẽ aduersarij: vel probãdo inhibitionẽ factã ꝓcuratori: vel reuocationẽ procuratoris: quia ex quo in rescripto dicitur istũ fuisse ꝓcuratorẽ, est præsumptio ꝓ rescripto ꝑ prędicta. ¶ Tertiò no. q si in rescripto nõ dicitur istum ꝓcuratorẽ esse procuratorẽ dñi: sed verba sunt relata in persona domini: tũc prima fronte præsumẽdum est dñm impetrasse: quia nõ præsumitur submissa persona. ar. l. ita stipulat⁹. §. Chrysogonus. ff. de ver. ob. ¶ Aut ꝓbatur alium impetrasse illas literas: & tunc putat Ab. hîc, q de iure etiã ex post facto, deberet admitti exceptio defectus & onus probãdi incũberet dũo: quia cũ in rescripto, nihil dicat: q ille habuerit mãdatũ, & mãdatum sit quædã solẽnitas extrinseca, nõ præsumit, nisi ꝓbetur l. quicũq;. §. fi. ff. de pub. in rẽ acti. secundũ eum. ¶ Cõsydera diligẽter tria, quę videtur obstare huic vltimo dicto. Primò id, quod est dictũ ꝓximè in. j. no. videlicet, q ꝑ ostẽsionẽ literarũ ꝓducẽs rescriptũ habet fundatã intentionẽ suã. ar. gl. in Cle. fi. de rescrip. ergo sicut per istã rõnem præsumitur ipse impetrasse, & non alius: vt ibi est dictũ: ita per eãdẽ videtur esse præsumẽdũ, q ipse alius, q impetrauit præsumat habuisse mãdatum sufficiens. ¶ Ad istud põt dici negãdo paritatẽ rõnis: quia in primo casu, ex quo nõ apparet quis impetrauerit: præsumitur, q in dubio actus fuerit factus ab eo, ad quẽ spectabat ipsum facere. Tum quia nõ præsumitur submissa persona: vt est dictũ: tum quia actus, qui fit cũ expẽsa, præsumitur in dubio factus ab eo, cui imminet onus expẽsæ. l. fi. C. de ali. pup. ꝓstan. & ibi Bal. & no. Bar. & oẽs in l. cũ seruus. ff. de ver. obli. Sed in secundo casu, qñ cõstat alium impetrasse literas: ex quo nihil dicit de mãdato, nõ præsumitur: cũ sit solẽnitas extrinseca vt est dictum. ¶ Secũdò videt obstare: quia etiã qñ probatur aliũ impetrasse, videret præsumẽdum, q habuerit sufficiens mãdatũ: quia præsumẽdo, q tertius impetrauerit sine mandato, est præsumere in eo delictum reprobatũ. in isto tex. Et ista præsumptio non capit, vbi põt alia capi. arg. l. meritò. ff. ꝓ so. & plenè no. Bar. in l. nõ solũ. §. sed vt ꝓbari. ff. de ope. no. nun. ¶ Ad istud põt rñderi, q ar. procedit, qñ ille qui dicit esse præsumẽdum pro actu suo: probat q in actu interuenit cã, quę potuit facere actũ licitũ: vt patet in. d. l. meritò. vbi erat dñs partis rei, qua vtebat. & ista qualitas facit præsumi, q vellet potius vti re sua, quã furti cõsilium inire. Sic etiã in casu Bar. in. d. §. sed vt ꝓbari. interuenit probatio tpis, in quo poterat licitè bãnitus occidi. vñ præsumit, q in illa parte tpis cõmissum fuerit homicidium licet possent verba ꝓbatiõis trahi etiã ad tẽpus permissum: & sic ad actũ illicitũ. Sed vbi cã, quæ põt reddere actũ licitum, nõ est clarè, nec⁊ dubiè ꝓbata: tũc actus sonãs in delictum licitũ, nõ est clarè, nec⁊ dubiè ꝓbata: tũc actus sonãs in delictũ præsumit in delictum: licet aliqñ posset esse nõ delictũ: vt est casus in. c. cũ dilecti. de accu. & ibi post Io. de Ana. post Pet. de Anch. in. ij. col. & pulchrè Alex. in. d. § sed vt ꝓbari. ad fi. Et ita est in proposito. Nã ex hoc solo, q apparet aliũ impetrasse, nõ est deducta cã aliqua, quæ posit facere, q iste potuerit ꝑ alio impetrare. Et iõ cũ materia de directo sonet in actũ ꝓhibitũ, nõ præsumit actus licito mõ factus: ꝑ l. fi nõ conuicij. C. de iniur. & in. c. j. de præsum. & l. j. C. de sic. & ꝑ Bar. in l. Aurelius. §. idẽ quęsijt. ff. de li. leg. vbi ꝑsumitur contra delinquentẽ, q careat excusatiõe: nisi ea probet. ¶ Tertiò vr obstare: qa licet solẽnitas extrinseca nõ præsumat: vt est dictũ: nisi fallit, vbi actus fit cũ expẽsa: qa si reperit actus simpliciter factus, præsumit factus ab eo, cui incũbit eius expeditio: vt fuit dictũ paulò ante. Mõ cũ in impetratiõe interueniat expẽsa, præsumẽdũ est, q expẽsa fuerit facta ab eo, q debuit actũ facere, nõ ab alio & ꝑ cõsequẽs à ꝓcurore habẽte sufficiẽs mãdatũ, fine quo impetratio nõ valet: vt sic ꝑsumat nõ iactasse expẽsam. Facit qđ no. Bal. in. l. j. in vlt. col. ver. sed quid in dubio. C. de edẽ. dicẽs, q si mercator scribit rationẽ ad mẽptinentẽ, in dubio ꝑsumitur fecisse me regrente & mãdãte. ꝑ quæ infert do. meus de Aret. in. c. j. in. iiij. col. de iudi. q citatio præsumit in dubio facta ad postulationẽ

a partis: quia cũ iste actus nõ soleat fieri sine aliqua impẽsa partis: iuxta no. in. l. ij. C. de sportu. nõ habet isto casu locũ, qđ dicitur solẽnitatẽ extrinsecã non præsumi: per d. l. cũ seruus. & qđ ibi Bar. Ita in ꝓposito vr dicendũ, q si apparet aliũ impetrasse pro me, ꝑsumat in dubio habuisse à me mãdatũ. ¶ Ad istud põt rñderi. Quòd licet impetratio fiat cũ expẽsa quã facit impetrãs, nõ facit ꝑsumi, q impetrauerit, vt procurator alterius: qa talis expensa non est sibi dãnosa, si facit eã nõie proprio: cũ ex ipso posteà faciat mercimoniũ, de quo hîc in tex. vendẽdo rescriptũ. Sed in casibus prædictis præsumitur expẽsa facta nõie illius, quẽ res tãgit: quia nõ est verosimile, q alius expenderet de suo pro alio fine mandato: sed potius verosimile est, q ille expendit ad quẽ onus expensæ ptinebat: per. l. fi. C. de alimẽ. pup. præstan. Nec est verũ dictũ Bal. in. d. l. C. de edẽ. vt ibi per Alex. in vlt. char. per ea, quæ notãt Bar. & alij in. l. sciendũ. ff. de ver. ob. dũ dicunt, q notarius in dubio nõ præsumit rogatus: qa mãdatũ est quid extrinsecũ: ergo nõ præsumendũ. d. l. quæcunq;. §. fi. ff. de publi. in rẽ act. Et ꝑ hæc põt defensari dicta opi. Abb. de obiectis: licet sup ipsis sit bene cogitandum. Tũ, quia non reperi ea tacta: tum, quia Bal. in. c. ex parte. ante fij. e. videtur decidere pũctualiter cõtra do. Abb. hîc: dũ dicit, q literæ præsumuntur impetratæ de mãdato dñi, nisi cõtrariũ appareat: quia literæ nõ exeũt de cãcellaria, nisi purgatæ: & oĩa præsumũtur solẽniter acta, ex quo literæ emanãt de cancellaria. & cũ appareat literas ad eũ ptinere, præsumit eũ emẽdasse. ar. l. fi quis ex argẽtarijs. §. pertinere. ff. de edẽ. Et cũ cãcellaria nõ det literas sine cã, præsumitur cã. ar. l. j. C. de præd. cur. li. x. secundũ eũ. ꝓpter quæ verba redditur adhuc magis dubia opi. s. defensata: tñ plus opẽr ista authoritas Bal. quã eius rõnes, quæ videtur ꝑsuasiuæ, nõ demonstratiuę. Et q nõ præsumatur mãdatum in hac materia, firmat ipse Bal. in. l. j. ad fi. C. de preci. Impe. offe. per tex. hîc, & j. eo. c. ex ꝑte. Generaliter aũt qñ negatur mandatũ ꝓcuratoris, cui incũbat onus probãdi: vide ordinatè Bar. & oẽs scribẽtes in. l. licet. C. de procu. & do. Ab. in. c. qñ. in vl. col. de proba. cũ cõcor. ibi alle. & Bal. in sua mar. Inn. in verbo exceptio. in. xxiij. q. & But. in. c. cũ. M. in. x. col. de cõsti. cum fi. ¶ Amplia quintò regulã huius literæ etiã si iste impetrãs sine spãli mãdato offerret cautionẽ rati: quia nõ sufficit, nisi in cõiuncta persona secũdũ Bal. hîc per. l. q si de spãli. & l. patri pro filio. ff. de mino. Et quia ratihabitio nõ trahitur retro, vbi requiritur mãdatum ab initio: quia præposteratur ordo: vt hîc, & l. quid ergo. ff. de infa. & l. fi verò non remunerãdi. §. inter creditã. ff. mã. & l. fi quis mihi bona. §. iussum. ff. de aequi. hære. Secus si requiritur simplex cõsensus. l. fi. C. ad Mace, secundũ eum. Et q hic nõ habeat locum cautio rati, di-

a ¶ Habet ꝓbare, Adde q probatio incumbit impetranti, quãdo, excipitur de qua litate falsa expressa in literis ad beneficia: secus si excipiatur de vero tacito: secundum do. Sozi. consilio clxiiij. incip. visa bulla Bonifacij. ver. cõfirmantur etiam præmissa. Nam cir. med. in ij. parte. char. xx. iiij.

a ¶ Regulariter. Ad de tu, ꝙ iste est subtilis passus & difficilis, in quo gl. fuerũt contrariæ. & etiam Bar. fuit versus. & primò inuenio, qd' gl. in. l. si tutor. C. in. qui. cau. in inte. rest. nõ est necce. tenuit, ꝙ gesta per falsum, ꝓ curatorẽ possunt ratificari, quãdo est in fauorẽ minoris. Et ꝙ hoc modo intelligenda est. l. nõ eo minus. C. de procu. vbi videtur, ꝙ sententia, quæ fuit lata per falsum pro curatorẽ, postea fuit ratificata. dicit gl. in. d. l. si tutor. hoc verũ est. Sed rõ fuit, quia lata in fauorẽ minoris: & iure singulari minore ratũ habente, hoc fuit factũ. & post eà subdit, ꝙ. l. nõ eo minus. C. de ꝓcura. & l. licet. ff. de iudi. & l. iñ. §. falsus. ff. rem ratã haberi. hoc modo sunt intelligẽdæ. & ideo nõ valuit ratificatio. in d. l. si tutor. quia fuit lata cõtra minorem. In eo aũt quod dicit, ꝙ dominus põt habere eratam sententiã latã cũ falso procuratore: debet intelligi, quãdo est cõtra dominũ lata, qui vult habere ratã in sui præiudicium. Sed si esset lata, ꝓ dño, tũc nõ posset habere rata à domino maiore: sed à minore sic. Et in istã opi, videtur, ꝙ Bar. inclinetur in. d. si tutor. ff. in quib. cau. in in teg. rest. nõ est necel. Addeꝙ Bart. in. d. l. licet. ff. de iudi. videtur ibi dubitare de opi. gl. in. d. l. si tutor. quãuis ibi fuerit eam secutus laudando opi. vltramontanorũ. Addeqd inuenio posteà Bar. in. l. si mater. §. hoc iure ff. de excepti. rei iudi. ꝙ ibi expres

ctum est. s. in. iiij. ampliatione. Sed caue, quia licet rõnes Bald. ꝑdictæ sint generales: tñ vr, ꝙ sit spãle in casu isto, per rõnes ꝺictas i dicta ampliatiõe: maximè, qa esset eluso ria dispõ huius Decretalis: attẽto, ꝙ † emẽs rescriptũ
43 a semp diceret se ratificare. Regulariter[a] aũt ratificatio validat gesta per ꝓcuratorẽ carẽtẽ mãdato, etiã in reqrẽtibus spãle mãdatũ secundũ Bal. & Sali. in. l. si maritus. C. man. & Bal. in. l. multũ in. iij. col. C. si quis alte. vel sibi. & ibi Sal. in. iiij. col. ꝓ. d. l. ꝙ si de speciali. Idẽ probat aptè in c. j. de homi. in. vj. vbi homicidiũ factũ noĩe meo, ratũ hr̃. & tñ no. poterã obligari citra spãle mãdatũ superuenies actu inondũ cõsummato. l. Iul. ff. qui sati. cog. & ita ꝓ. d. c. j. no. Ang. in. l. licet. in prin. ff. de iust. Pro quo vide etiã tex. optimè facientẽ in. c. fin. de iureiu. in. vj. & in c. cum quis. de sen. excom. in. vj. inducendo, vt induxi in d. c. j. & idem no. Old. consilio. cxcviij. incip. pro fundamento. ad fi.

Amplia sextò, Etiã si impetrãtur literæ in impetratiõe requirit spãle mãdatũ, secundũ Bal. in. c. ex parte. ꝓpe fij. e. rñdet ad. l. j. C. de ꝑci. Impe. offe. quia ibi cõstabat de certa scientia Principis, põt etiã rñderi: vt per ipsum Bal. in. d. l. j. ad fi. ꝙ ibi fuit specialis casus ꝓpter laudabilis vitæ exemplum & criminis enormitatem.

44 Amplia septimò † & vltimò: vt non solũm rescriptũ non valeat: sed etiã teneaꝫ impetrãs in expensis, in quibus fatigauit aduersariũ. & etiã teneꝫ pœna falsi, secundũ Rotã, in ti. de ꝓcur. conclu. xij. in antiquis. per istũ tex. Et in hac condẽnatione expẽsarũ est iudex cõpetens ipse impetratus in tali rescripto, secundum Rotã. & est bonus tex. in Cle. j. de rescri. & gl. fij. eo. & ibi erit dicẽdũ. Et pro hoc quod dicit Rota de falsitate, facit tex. in. c. tam Iris. in fi. de testi. vbi mittẽs ad Papã literas, tanquã confectas nomine capituli: cũ nõ consenserit maior pars capituli, suspẽditur ab officio & bñficio. Facit. c. quãto. de his, quæ fi. à Præla. vbi ponitur pœna falsi, qui scribit canonicos cõsensisse, si nõ consenserũt. Ad idẽ Alex. in. l. qui veluti. C. de fal. vbi tenet pœna falsi, q scribit aliquid factũ præsente absente. Dicit tñ hîc Io. An. post Egid. ꝙ iste non punit pœna falsi, de qua traditur in. c. ad falsariorum. de cri. fal. sed tãquã impetrãs per falsi suggestionẽ, ꝑ. c. sup Iris. s. e. Et sequitur Bal. Bu. & Imo. hîc. & ideò nõ punitur pœna legis Corne. de sic. quia nõ tã acriter deliquit, secundũ Bal. hîc, inferentẽ pulchrè ex hoc dicto Egidij, ꝙ si statutũ disponit: vt aliquis puniatur tãquã falsarius nõ intelligit de pœna legis Corneliæ: sed de pœna arbitraria. qd tene mẽti secundũ eũ. Et dicit hic. d. Ab. ꝙ iste comparatur falsario generaliter ad hoc, vt puniatur: sed non in quantitate pœnæ. Nam is qui obrepsit principi, debet puniri. l. & si legibus. C. si contra ius, vel vti. pub. Facit. l. si quis obrepserit. ff. de fal. secundum eum. venié do modò ad casus exceptuatos à regula huius Decretalis, notandæ sunt octo fallentiæ.

Fallit † primò in impetrãte literas bñficiales: quia licet impetrans nõ habeat spãle mandatũ ab eo, ꝓ quo impetrat, valet secundũ gl. magnã hîc. in fi. ꝓ rõnẽ in ea assignatã. Idẽ tenet gl. j. in. c. ad aures. s. e. quas gl. multũ extollit do. Abb. ibi, in fi. & hîc in prin. tanquã valde notabiles & singulares. Et dicit hîc Host. ꝙ sic tenet cõsuetudo, & dicit Io. An. d. suũ. terminasse in sua disputatiõe: licet diceret curiã tenere cõtrariũ. Et dicunt hic But. Imo. & Do. ꝙ hodiè ista glo. seruaꝫ de facto. Et de cõiũcto, ꝙ posit impetrare in bñficialibus ꝓ cõiuncto sine aliquo mãdato: est tex. in. c. ex ore. de his, quę fi. à majo. par ca. secundũ eos, & prædictas gl. sequitur etiã do. Ab. in. d. c. ex ore. in. j. no. ¶ Et si diceretur: in istis bñficialibus literis strictius proceditur, quã in Iris ad lites: Patet ex no. in. c. ad audiẽtiã j. e. Ergo si in literis ad lites, requirit spãle mandatũ, vt hic: fortius in istis. Respõdet vltra oẽs doct. ꝙ in literis ad bñficia, nõ põt cõcurrere il la duo incõuenientia, ꝓpter quæ factus est iste tex. Primũ est, ꝙ suscitabãtur lites de nouo. Alterũ, ꝙ fiebat de istis rescriptis mercimoniũ. Nã primũ nõcadit in literis ad bñficia. Circa secũdũ aũt est, ꝓuisum p alia iura, quæ ꝓhibẽt mercimoniũ in beneficialibus: vt j. de simo. ꝓ totũ. Et ideo cessante rõne istius text. cessat etiã prouisio. Et ꝙ cõsequẽs, ꝓcurator generaliter cõstitutus, põt impetrare lras ad titulũ bñficij. & facit qd diceturj. in. vj. fal. ¶ Et ꝓcedit ista fallẽtia etiã in impetratione priuilegiorũ & immunitatũ, secundũ Lud. Ro. in fin. in verbo, rescriptũ. §. ij. q fortè cogitauit, ꝙ in illis est eadẽ rõ. vel sumit largè verbũ bñficiũ. de quo hîc in gl. ꝓut in. l. bñficiũ. ff. de cõst. Prin. Bñ facit gl. in. c. quã sit in verbo, petere. ibi: sed pone, ꝙ amicus. de elec. in. vj. quæ dicit, ꝙ amicus põt noĩe electi petere cõfirmationẽ sine mãdato: dũ mõ electus ratũ habeat. & seqtur ibi Do. Facit etiã tex.
46 cũ gl. in. c. accedẽs j. de præb. & ibi doc. ¶ † Scias tñ circa prædicta: ꝙ licet nõ reqratur spãle mãdatũ ad impetrandũ bñficiũ: requitur tñ ad acceptandũ, secundũ Rotã in isto ti. decisi. lxij. inc. no. Paulus. in antiquis. vbi dicũt, ꝙ ꝓcurator gñalis, nec cõiuncta ꝑsona, non põt acceptare: nisi sup hoc habeat mãdatũ. sed habẽs mandatũ ad acceptãdũ bñficiũ, bene põt acceptare dignitatẽ. Et ad ista dicta allegãt Pau. in Cle. vnica. sup verbo acceptãdum. de cõcessio. præbẽda. vbi idẽ sentit gl. in verbo præsentiũ. imò dicit Rota in ti. de ꝓcu. cõlu. xxij. inci. an ꝓcurator in antiqs. ꝙ procurator etiã cũ libera, nõ tamẽ habẽs spãle mandatũ ad acceptandũ, non põt acceptare. Et idẽ Rota. de ꝓcu. decisi. vl. in antiquioribus. licet ꝓ errorẽ sit aliter summata. Sufficit tamẽ, ꝙ mandatũ dicat generaliter ad acceptandũ beneficiũ, licet non dicat de tali beneficio, secundũ Ab. in. d. c. accedẽs. pe. col. & ibi etiã Imol. in. v. col. & Imo. post Paul. in. d. Cle. vnica. in. xiiij. col. ver. an aũt reqratur. & ibi etiã latè, ꝙ põt ad hoc cõstitui ꝓcurator. Et eadẽ notat ibi Car. in ver. quẽ etiam. versus fi. Et istis adde, ꝙ cõiuncta ꝑsona nullũ hñs mandatũ põt purificare gratiã. in casu dictæ cle. vnicæ. secũdũ Rotã. in ti. de cõcess. ꝓben. deci. ix. inci. itẽ ꝙ purificatio in nouis. Et dictã deci. Rotæ de mandato speciali ad acceptandũ. sequit etiã Ab. in. c. accedẽs. in pe. co. de ꝓb. & ibi latius Imo. in. iiij. col. ex ꝙbus habes, ꝙ est differentia inter ptãtẽ impetrandi & acceptandi: acquirit tamẽ tale ius ex impetratiõe simplici, ꝙ conferẽs variare non põt. c. si tibi. de præbẽ. in. vj. & ibi gl. iij. Do. in. viij. col. ver. gl. iij. vbi etiã ponit, ꝙ ante acceptationẽ nõ acquiritur effectualiter beneficiũ. Et hoc etiã ponit Bart. in. l. q mihi donatũ. in prin. ff. de dona. allegãdo Inn. in. c. accedẽs. de præben. Ad quod vltimũ vide, quæ remissiuè dixi in. c. ij. v. col. ibi tertiò limita. s. tit. proxi. Ponunt etiã Abb. & Imo. in. d. c. accedẽs. post gl. in. c. quam sit. in verbo petere. de elect. in. vj. An posint in talibus ratificari gesta ꝓ negotiorũ gestorẽ: de quo ẽt per Do. in. d. c. si tibi. An aũt ad recipiẽdam possessionẽ beneficij, requiratur speciale mandatum: distingue vt per Rotam. de procur. xxj. in nouis. quod sequitur Imo. post But. in. d. c. accedẽs. v. col. Tamẽ Domi. post Gas. Calde. in. d. c. si tibi. viij. col. vult indistinctè reprobãdo Rotam, ꝙ requiratur speciale mandatũ. Et dum Rota allegat gl. in Cle. j. vt lite pendente. in verbo collato. ibi. sed vbi amicus. ꝙ apprehensio possessionis beneficij facta nõ per procuratorem, sed per negotiorum gestorem, vel amicũ: fingitur facta in loco, vbi erat dominus eam ratã habens. Vide ibi Car. q. xxviij. ibi firmat contrariũ post Pet. de Ancha. dubitantem de hoc. sed Imo. & Abb. transeunt ibi cum gl. Sed Pet. de anc. in regula rati. in. iij. col. vbi, ꝙ nõ dicatur actus fieri, vbi erat dominus in casu ratificationis contra dictam glo. Sicut enim quando dedit mandatum procu-

tũ ꝓcuratori, nõ inspicitur locus mãdati: sed locus vbi mandatũ impletur: vt vult. d. gl. & originaliter Arch. in c. ij. de præb. in. vj. vbi per Do. post alios in. j. col. & per eundẽ. in. c. fi. circa me. de homi. in. vj. Ita cũ ratihabitio sit similis mãdato. d. regula. rati, videtur vtroq casu inspiciendus locus, in quẽ effectus rei dirigitur: vt ibi per eũ inducentẽ, quæ dicãtur in simili de mãdante delictũ fieri, ꝙ nõ dicitur deliquisse in loco, in quo erat ipse mãdator: vt ꝓ Bar. in. l. nõ solũ. §. si mandato. ff. de iniur. cũ cõcor. de ꝙbus per Alex. in. l. si vt ꝓponis. ff. de fideiuss. & Do. latè post Robertũ de Fronzola. in. d. c. fi. & ꝓ Moder. And. & Aug. in lib. malefi. fo. xlvj. & fo. lxxij. & dixi post But. & Ab. in. c. fi. in. x. col. de fo. cõpe. ponẽdo alia in simili. Et ió stãte hac æquiparatiõe mãdati & ratificatus, verior erit opi. Car. in. d. Cle. j.

Fallit secũdò. Quãdo gñalis ꝓcurator impetrat in cã, quã põt ꝓsequi ex gñali mandato: & non impetrat in ꝑsonã dñi, sed in propriã, tanquã ꝓcurator illius causæ: quia tũc põt impetrare absq alio mãdato, secundũ do. Ab. hîc, vltra alios. Mouet, quia sicut ex gñali mãdato põt agere. c. qui gñaliter. de ꝓcu. in. vj, ita impetrare. Nã Papa est ordinarius cunctorũ, ergo procurator põt cãm ꝓsequi corã eo, vel corã delegato dato ab eo. Itẽ hoc casu cessat rõ huius. c. cum ipse has literas nõ posit alteri tradere: cũ impetrauit in ꝑsonã propriã, tãquã ꝓcurator. ad hoc bonus tex. in. c. cũ olim. de cã pos. cũ ibi notatis. Itẽ iste casus põt cõprehendi in fi. tex. per quẽ patet, ꝙ lex loquit de penitus extraneo, secũ dũ eũ. Et iste non est penitus extraneus. Hoc mõ intelligũtur dicta Cõpo. hîc, & Spe. de quibus fuit facta mentio. in. j. ampliatione. dũ dicũt, ꝙ ꝓcurator nõ põt impetrare in cã, in qua habet mandatũ: quia intelligũtur qñ impetrat nomine dñi, secũdũ. d. Ab. hîc. & sequitur hic And. Sicu. dicẽs idẽ voluisse hic alios scribentes: tñ alio mõ loquũtur, quã Ab. vt dixi. ¶ Sed aduerte, quia prædicti doc. subdũt aliud verbũ, qd nõ refert do. Ab. & ponũt casum in quo fatẽtur ꝓcuratorẽ prædictũ posse impetrare nõ obstãte isto tex. sentiẽtes expresse ꝙ etiam si impetrat noĩe dñi: valet impetratio; videlicet qñ cã venit al in curia: & ipse ꝓcurator vult impetrare sup pertinẽtibus ad litẽ cœptã: puta sup receptiõe testiũ, & simi libus; quia põt. Ita dicit hic Cõpo. & sequunt doc. hîc ex cepto do. Abb. qui nõ tangit. Et idẽ Spe. de rescri, præsen. §. rõne aũt impetrantis. ver. sed nunquid ꝓcurator, subdẽs, ꝙ procurator habẽs mandatũ ad ꝓsequendũ appellationẽ, põt impetrare: quia impetrãdo dicit prosequi. Et idẽ in hoc vltimo dicit Bal. in fine post collectariũ subdẽs, ꝙ si nõ haberet mandatũ ad ꝓsequẽdã appellationẽ, nõ posset impetrare: ꝑ. l. inuitus. de procu. Et licet videatur in extraordinariũ iudicẽ cõsentire, in quo videbaꝫ requiri speciale madatũ: tñ põt procedere dicta opi. secũdũ eũ: quia cũ vnũ conceditur, videt cõcẽdi oẽ
a id, ꝙ quod peruenitur ad illud[a]. l. seruitutes. §. si domo. ff. de ꝑui. vrb. prẽdi. Et ꝓ hac opinione dicit facere. l. qui procuratorẽ dat. ff. de procur. nõ tamẽ posset cõpromittere sine speciali mandato: vt hîc ꝙ eũ. Ex eo quod dictũ est de impetratione super pertinẽtibus ad litẽ: dicit hic Imo. esse bene notandũ, ꝙ mãdatũ extẽditur ad executiua, vel incidẽtia etiã exigẽtia spãle mãdatũ. Et facit secũ dũ eũ. c. fi. suscitata. de resti. in. inte. vbi est etiã bona glo. in verbo postulauit. & ibi scribẽtes. Et pro hoc adde Pau. de Ca. cõsi. xxvij. vbi dicit, ꝙ procurator põt oĩa dependẽtia incidẽtia & cõnexa, etiã quæ exigũt spãle mandatũ vt est petitio resti. in inte. ꝑ. d. c. fusciata. cũ gl. Et ad confirmandũ hoc vide, quæ reduxi in. c. causam. de re iud. ꝓ bando per longũ discursum, ꝙ ista contigua, vel connexa mãdato, dicũtur inclusa tacitè in ipso mãdato. ¶ Videtur ergo ex prædictis distinguendi duo casus. Primus est, qñ procurator est datus ad causam in qua nondũ est datus iudex: & tũc non põt ipse impetrare sine spãli mãdato secundũ oẽs. Fallit, nisi impetret nomine ꝓprio: vt ꝓcurator: & nõ in ꝑsonã dñi, secundũ do. Ab. secũdus casus est, qn impetratio est legitimè facta, & occurrit impetrare sup incidẽtibus: & tũc ꝓcurator datus generaliter ad illã cãm, põt super incidẽtibus impetrare secũ dũ prædictos. ¶ Cõsydera bene hãc fallẽtiam: quia non videt carere scrupulo. Nã secũdus casus de quo ꝙximè dictũ est, bene videtur posse ꝓcedere: quia ex quo est ꝓcurator ad cãm, debet posse ista cõnexa incidẽtia: dato, q requirãt spãle mandatũ, ꝓ prædicta. Sed in primo casu nõ capio differẽtiam do. Abb. videlicet, vt distingua mus: an ꝓcurator cõcipiat verba supplicatiõis in ꝑsonã dñi. an in ꝑsonã ipsius ꝓcuratoris. Si eñ cõcipit in ꝑsonã dñi, non valet impetratio, licet habeat generale mãdatũ ad cãm: profecto idẽ vr, si cõcipit verba in ꝑsonam ipsius ꝓcuratoris: dicẽdo tamẽ se facere ꝓcuratorio no mine domini. Nam nullo casu facit, vt ipse: sed pro vice dñi. Et quãdo nominat officiũ procurationis, nũquam videt facere, vt ipse: vt ꝓBar. in. l. j. §. nũtiatio. in. ij. co. ff. de ope. no. nun. cũ concor. Si ergo dicit se impetrare, vt procuratorẽ Titij, ad hoc nõ habet mandatũ; quia habet mandatũ ad cãm, in qua nõdũ est impetratus iudex, nõ aũt ad impetrandũ. Et ex quo ad impetrandũ requiritur spãle mandatũ, non sufficit illud generale ad cãm. Nõ ob. motiuũ do. Ab. ꝙ ex quo põt agere, põt in eadẽ causa impetrare: quia istud nõ vr verũ, vt firmãt hîc scribẽtes oẽs, dicẽtes, ꝙ ꝓ ipsam cõmissionẽ sup causa principali, nõ põt impetrare: secus in incidẽtibus per prædicta. Et quando dicitur: põt impetrare procuratorio nomine, certè nõ videtur, ꝙ posit allegare officiũ procuratoris ad id, ad quod mandatũ se nõ extẽdit. Et qua rõne nõ põt dirigere verba impetrationis in dominũ: eadẽ rõne vr, ꝙ non posit ea formare in se ipso, tanquã eius procuratore: quia dicẽdo se procuratorẽ, videtur nomine domini facere: & actũ cõsequẽter in eũ dirigere, per
a verba saltẽ indirectè & effectualiter. Nõ ob. ꝙ non põt alteri tradere literas, quãdo impetrauit in propria ꝑsona, vt procurator: quia idẽ esset, quãdo impetrauit cõcipiẽdo verba in ꝑsonã domini. Nõ enim põt tradere alteri, quã domino. & sic etiã quãdo impetrauit, vt ꝓcurator suus. Non obstat, ꝙ iste non est ex toto extraneus: quia si ista rõ sustẽtat impetrationẽ factã procuratorio noĩe: pariformiter sustẽtare deberet etiã impetrationẽ factã directis verbis in dominũ. Et sicut põt vẽdere istã impetrationẽ domino, cuius nomen est in rescripto: ita quando dixit se impetrare, vt eius procuratorẽ, ex quo habuit mãdatũ ad causam. ¶ Et iõ si super istis bene cogitabis, fortè concludemus, ꝙ indistinctè procedat prima ampliatio, de qua. s. videlicet, quòd iste text. ꝓcedat etiã in procuratore dato ad cãm: quia non apparet qũo posit fundare validitatem impetrationis in isto generali mandato, ex quo de impetratione nihil dicit. & ideò non potest iudicem impetrare super illa causa: vt volunt hîc omnes indistinctè. Sed quando causa est inchoata, poterit impetrare super incidentibus: vt est dictum quia ex quo cã est cõmissa, istę impetrationes super istis incidẽtibus veniũt iure accessorij. Quæ signa, vt noua,
47 Fallit † tertiò. Si pars nõ excipit cõtra literas, quia valebit processus: cũ nõ sint ipso iure nullæ, sed annullãdæ per exceptionẽ: vt tenet gl. magna hîc, in ver. sed nũquid. Licet respectu primi casus huius ca. hodie sit secus, per. c. statutũ. in fi. de rescri. in. vj. Et istã gl. sequitur hîc Ab. quia tex. hîc loquit per verba futuri tẽporis & non præsentis: vt patet ibi, non valeant. ergo nõ sunt nullæ ipso iure. iuxta theoricam gl. in regula. in pœnis. de reg. iu. in. vj. Ad idem inducit tex. optimum iuncta gl. & Bar. in. l. vniuersa. C. de preci. Impera. offe. vbi per verbũ non valeat, non inducitur nullitas ipso facto

sè tenet, ꝙ dominus maior põt ratificare gesta per falsum procuratorem, siue sententia sit lata ꝓ ipso domino, siue contra ipsum dominũ. Addetu Bar. in. d. l. si mater. §. hoc iure. est cõis, & magis cõiter tenetur: videlicet ꝙ ratificatio domini validat, gesta per falsum ꝓ curatorem, etiam ꝙ sit maior etiã ꝙ sententia sit lata pro se: etiam si sit talis casus, qui requirat speciale mandatũ. Quam opi. tenuit glo. in c. cupientes. in ver. proposita. in. §. quid si per. xx. de elec. in. vj. Tenent oẽs scribentes i. d. l. si mater. §. hoc iure. ff. de excep. rei iu. Angel. in. l. j. C. quibus re iu. non nocet Bal. in. d. l. licet. in ver. vlterius quæro. C. de procu. & gl. in. d. l. si mater. §. hoc iure. ff. de excę. rei iudi.

a ¶ Ad illud. Ade dominũ Soci. cõsil. clxxx. inci. diligenter pũcti narratione, ver. j. ꝙ quandocunq. cum sequenti. in prima pte. chart ij.

Et ad hoc tenebis ſemper mẽti iſtã gl. iuncto tex. ſecun dũ ipſum. Idẽ tenet hĩc An. Sic. quia iſta cõſtitutio emanauit in fauorẽ rei cõueniẽdi. & vult ꝙ literæ nõ valeãt. Ergo ſequitur, ꝙ ſi ad fauorẽ rei cedãt, valẽt, ſi nõ oppo nitur. ar. l. quod fauore. C. de legi. cũ ſi. Et oportet de ne ceſsitate intelligere iſtũ tex. ꝙ dominus ſciuit extraneũ impetrare literas nomine ſuo, & nõ contradixit. & pro pter hoc dicitur in gl. ꝙ literæ valeãt reo nõ contradi cẽte, ſecundũ eũ. ¶ Cõtrariã partẽ firmat Bu. hĩc: videli cet ꝙ iſtæ literæ ſint nullæ ipſo iure: quia vitiãtur ex de fectu ptãtis impetrãtis, qui defectus cõiter inficit totũ ipſo iure. alle. l. licet. ff. de iud. Et idem tenet Car. hĩc, vt refert. d. Ab. quia nõ poſſunt ratificari: vt eſt dictũ in. ij. ampliatiõe, ergo ſunt nullæ. Et idẽ Imo. hic: licet referat Car. pro opi. gl. ſed ꝓ opi. But. quã putat veriorẽ, facit ſecũdũ eũ, qđ habetur in. l. licet. C. de ꝓcu. & in. c. ex par teĩ. e. & in. c. in noſtra. de procu. Itẽ tenet Bal. hĩc, expo nẽs iſtũ tex. in verbo, nõ valeãt. ſi ipſo iure: quia eſt falſus ꝓcu. Ex quo colligit, ꝙ q habet gñale mãdatũ, vbi req rit ſpãle, dicitur falſus ꝓcurator. Idẽ tenet Do. hĩc ꝓ rõ nẽ But. ꝓ qua adducit: quia p iſta verba ꝓlata à iure: vi delicet, actus nõ valeat: eſt inducta nullitas ipſo iure: vt patet in. c. quia ꝓpterĩ. de ele. & no. gl. in. c. diſpendia. in verbo ꝓceſſus. de reſcri. in. vj. ſecũdũ eũ. Nã in illis iuri bus ita exponitur hoc verbum, non valeat. ¶ Cõſydera duo ꝓ iſta parte. Primò, ꝙ qñ aliqs eſt funditus inhabi lis rõne pſonæ: tũc geſta p ipſum, ſunt oĩno nulla: vt p Bar. in. l. licet. C. de ꝓcu. per. l. ij. §. j. cũ gl. ff. qui ſatiſ. cog.

a ¶ Loqui. Adde tex. in. c. j. iiij. q. iiij. & Alexã. de Imol. in. l. ſi præ tor. ff. de iudic.

48 ¶ † Secũdò conſydera, ꝙ tota vis huius articuli cõſiſtit in hoc: vtrũ iſtud verbũ nõ valeat. importet nullitatem ipſo iure, in quo ſunt varietates, de qbus. ſ. nõ adaptatę per Mod. Et ꝓ iſta parte, ꝙ importet ipſo iure, eſt deci ſio Inn. Cõp. & cõiter olim. in. d. c. ꝙa propter. vbi dicũt ꝙ omiſsio ſolẽnitatũ, de quibus ibi, inducit nullitatem ipſo iure: ꝓ illũ tex. in verbo nõ valeat. Ex quibus dictis infert ibi do. Ab. in ver. vel ſaltẽ. in. iiij. col. ꝙ iſta verba, nõ valeat: inducunt nullitatẽ ipſo iure. & facit mẽtionẽ de tex. & gl. in. d. l. vniuerſa. & quod ibi Bar. quẽ ipſe ſeq tur hĩc. Et vide Do. in. d. c. ꝙa ꝓpter. in. vj. ver. venio ad ver. vel ſaltẽ. vbi colligit ar. ꝙ dicta verba inducunt nul litatẽ ipſo iure. cũ in diſpoſitione ponũtur aliqua cõcer nẽtia formã introductiõis actus: ꝙ defectus formæ in ducit nullitatẽ ipſo iure. c. cũ dilectus. c. ¶ Sed ꝓ opinio ne Bar. in. d. l. vniuerſa. ꝙ dictũ verbũ, nõ valeat: impor tet tẽpus futurũ: vide Io. An. in Spe. de ſi. inſt. §. cõpẽdio sè. ver. item vide ſi eſt ibi clauſula. ſup verbo, nõ valeat. Idẽ tenet Bar. in. c. cũ ordinẽ. in. viij. col. ver. itẽ ex prędi ctis habes. ſ. e. vbi dicit, ꝙ qñ in iure reperit hoc verbũ, nõ valeat: & nihil vltra, intelligitur. ſ. per ſniam. alle. d. l. vniuerſa. Idẽ ſentit Tho. Faſtoli. dubio Rotæ. xxxij. inc. ſecũdò dubitat. Idẽ dicit Bernar. dũ all. l. Diuus. §. licet. ff. de iure codic. Pñt opi. cõcordari ex doctrina Bar. in. l. ij. C. de canone fru. vr. Ro. li. xj. vbi dicit, ꝙ aliquãdo lex ſimpliciter dicit, nõ valeat actus: & tũc intelligitur ipſo iure: vt ibi &. l. non dubiũ. C. de legi. Quãdoq; dicit, nõ valeat, ſi per te aliquid factũ fuerit, vel omiſſum: & tũc intelligitur ope exceptionis. d. l. vniuerſa. Vnde ſi ſtatu tum dicit, ꝙ ſi cõtrahẽtes nõ ſoluãt gabellam ĩ. octo dies cõtractus non valeat, intelligitur exceptionis ope. & re mittit Bar. ad ſeipſum. in. l. ſi ita. qs. §. eadẽ. ff. de ver. ob. vbi hoc poſuit, & etiã in. d. l. vniuerſa. & in alijs locis, de quibus dixi poſt Ab. in. c. ij. de teſt. & plenius in. c. quoni am. in prin. vt li. non conteſt. ¶ Modò cũ in tex. noſtro ſimpliciter dicatur, ꝙ reſcriptũ ab iſto impetratũ nõ va leat: videtur importare per hanc doctrinã, ꝙ non valet ipſo iure. Et reſpõſum ad. d. l. vniuerſa. per quã ſe mouet Ab. hic, ꝙ ibi nõ dicitur ſimpliciter, ꝙ nõ valeat: ſed nõ valeat reſcriptũ, niſi dederit ille fideiuſſorẽ. & ideo cum poſsit dari ex poſt, ſecundũ Gul. ibi: nõ annullatur ipſo iure actus: ſed per ſentẽtiã. Secus ſi ſolẽnitas exigeretur tpe actus: quia tũc ſi nõ obſeruatur, cõtractus eſt nullus per. d. l. non dubiũ. C. de legi. & pulchrè in. d. §. eadẽ lege. & dixi in. c. cũ dilecta. ver. vj. ſignũ. ſ. e. per qđ etiã appa ret, ꝙ cũ mandatũ exigatur hic in actu: & nõ ſufficiat ex poſt: quia nõ ſufficit ratihabitio: vt. ſ. ſeq̃tur ꝙ impetra tio eſt ipſo iure nulla. ¶ Nec obſtat rõ adducta per An dr. Sicu. pro opi. do. Abb. hĩc, de. l. quod fauore. C. de le gi. quia ſicut ꝓtes nõ poſſunt renuntiare ſolẽnitatibus. c. ſtatutũ. de reſcri. in. vj. propter finẽ illius capi. & quia eſt inductũ ad cõmunẽ vtilitatẽ & execratiõem litium. Ita in caſu huius cap. vbi cõcurrit eadẽ rõ, non põt pars aduerſa approbare expreſsè, vel tacitè hãc ĩpetrationẽ. Nõ enim videretur principaliter inductum hoc fauore reorũ: ſed etiã odio facientium talia mercimonia: iõ hic nõ cadit renuntiatio. Sicut dicit, ꝙ ſi teſtis repellitur à le ge, nõ principaliter fauore partis, ſed odio ipſius teſtis: nõ eſt in poteſtate partis approbare eũ: vt per Bal. & Sa li. in. l. ſi quis teſti. ad fi. C. de teſtib. cum ſi. ¶ Præterea, ſi cut clauſula decreti impedit cõſenſum partis: vt per gl. in verbo, cõmittatur. in. d. c. ſtatutum. & dixi. in. c. cum acceſsiſſent. ita nullitas inducta hĩc ipſo iure impedit ap probationẽ partis. Et facit tex. in. c. j. de reſcri. in. vj. iun ctis no. per Io. An. in addi. Spe. de reſcri. præſentatiõe. §. ratione quoq; impetrãtis. ad fi. in additio. magna, quę in cipit: de grauato etiã in iudicio. quẽ ſequitur Butr. in. c. cæterum. in vlt. col. ſ. eo. Dum dicunt in materia. d. c. j. ꝙ vbi lex irritat ipſo facto reſcriptum, nõ poteſt per cõ ſenſum partis approbari. Et no. gl. in. c. diſpendia. in ver bo, proceſsus. loquẽs de hac clauſula, non valeat: vt. ſ. eã allegauit Do. Et dicit But. in. d. c. cæterum. ꝙ vbi reſcri ptum eſt funditus nullum, ſilentium partis in non op ponendo, non validat ipſum. Et per hoc redditur ſuper fluum, quod ſubdit hĩc. d. Abb. poſt prædicta: dicens, ꝙ ſi reus ignorauerit procuratorem non habuiſſe ſufficien mandatũ, poteſt facere retractare proceſſum, quaſi iſtæ literę ſint dolo obtentæ: & per obreptionem impe trantis. iuxta ea, quæ dicit Inn. ſ. eo. c. cũ dilecta. & quod no. in. l. ſi prætor §. Marcellus. ff. de iud. Sed poſito, ꝙ eſ ſet vera opi. Abb. hĩc, quæ paulò ante fuit impugnata: adhuc fortè iſtud remaneret dubium. Nam aliud eſt, ꝙ pars allegando aliquid falſum obtineat ſententiã cõtra abſentem. & tunc bene procedunt no. in. d. §. Marcellus. Aliud eſt, ꝙ taceat: puta nihil dicẽdo de exceptiõe pe remptoria, vel dilatoria competente abſenti: & tunc ſi ue tacuerit dolo, ſiue non: non retractabitur ſententia: vt ſentit no. Bar. in. l. j. in. ij. co. C. de ſatiſdando. & Inno. in. c. prætereà. in fi. de dila. & Ioan. An. in. c. ſi duobus. de ap. quia melius eſt tacere, quã malè & minus diligenter

a loqui. [a] vt dicit gl. in Cle. conſtitutionem. de elec. Et ita declarat Matthæ. de matthęſ. notabi. xxix. & dicit in. d. c. ſi duobus. ad fi. de ap. Et ideò ſi procurator tacuit exce ptionem defectus mandati, per quã poterat opponi cõ tra reſcriptum: non videtur per hoc proceſſus nullus: quia non tenetur dicere exceptionem aduerſario com petentem. c. j. de proba. Nam tacere veritatem æquipo l

b let falſitati ſolùm in teſte, non in alijs, [b] ſecundum gl. ma gnam ad ſi. in. c. ne quis arbitretur. xxij. q. ij. Si ergo ver bum, non valeat: importaret nullitatem ipſo iure, iſte proceſſus non videtur amplius retractabilis. Sed poteſt alia via ſuſtineri opinio domini Abb. videlicet ꝙ ratio ne ignorantiæ excuſatur, qui non oppoſuit hanc excep tionem dilatoriam. & audiatur quandocunque poſt li tem conteſt. facta fide de ignorantia: iuxta. c. paſtoralis. de excep. non tamen credo, quòd audiatur poſt ſenten tiam: quia cũ iſta exceptio non reddat iudiciũ retro nul lum ipſo iure, ſecundum opinionẽ Abb. nõ ſumus in ca ſu. c. in noſtra. de ꝓcu. Sed tenẽdo: vt tenui, ꝙ dicta verba importẽt ipſo iure: poterit opponi qñcunq; & iſtud

est verius.

est verius. Vñ in prædictis aliter nõ eſt inſiſtendũ poſt quam cõis opinio eſt, ꝙ impetratio ſit ipſo iure nulla.

49 Fallit † quartò regula huius lrę in impetratione reſcripti, ꝓ quã cã committit alicui auditori Rotæ: quia nõ requritur, ꝙ procurator eã impetrans habeat ſpeciale mãdatũ: imò valet. licet ſit obtẽta ad inſtãtiã falſi, & nullius ꝓcuratoris: ſecũdũ Rotã in nouis. ti. de app. deci. lx. inci. itẽ ſi in cã beneficiali. & deci. ſe. in cipiẽte: itẽ fuit dubitatũ. quæ ſunt per numerũ. ccccxx viij. & ſe. quia auditores habent iuriſdictionẽ habitu, li cet nõ actu. & in ſimili dicitur. ſ. e. c. paſtoralis. Et iõ cõ miſsiones, quæ fiũt eis, nõ ſunt niſi diſtributiones, per quas datur eis ſolũ exercitiũ iuriſdictionis: in quo attõ ditur plus factũ Papæ, quã partis: præſertim, quãdo de ſpeciali mãdato aliqua cã cõmittitur. Tunc enim videt de certa ſcientia & ꝓprio motu committi: & per talem commiſsionẽ dicitur excitare exercitiũ ſuę iuriſdictio nis. iuxta no. in ſimili. in. c. licet. de offi. or. Et illi auditores hñt ordinariã in audiẽdo & cognoſcẽdo: vt no. in cle. auditor. de reſcrip. Et põt Papa habitũ prædictũ iu riſdictiõis eorũ deducere ad actũ, etiã nullo petẽte. Nã ipſe aliquãdo motu ꝓprio dat iudicẽ. c. inter ſolicitudi nes. de purg. cano. Ex quibus latè concludũt, ꝙ appella tus poſſet vti cõmiſsione taliter obtẽta pro appellante, etiã ſi appellãs nõ habuerit eã ratã. Facit qđ no. Rota in nouis de off. dele. cõclusione. xiij. inci. itẽ, ſi cã cõmitta tur. quæ eſt numero. ccclxij. vbi etiã dicit, ꝙ dicti audi tores habẽt iuriſdictionẽ habitu. & cẽſent quaſi ordina rij, ita ꝙ cõmiſsiones quæ eis fiũt, nõ ſunt niſi diſtribu tiones. Vñ inferũt, ꝙ diſpoſitio. c. j. de reſcri. in. vj. nõ ha bet locũ in auditoribus in curia impetraris: quia tale re ſcriptũ nõ cõfert nouã iuriſdictionẽ. Et idẽ repetit Ro ta. de re iud. cõclusiõe. v. inc. itẽ, ꝙ valet cõmiſsio. in no uis. quæ eſt numero. clxxxv. de quo tetigi. ſ. eo. c. dilect9 ad ſi. Et iſtã deciſionẽ ſequitur Do. hĩc, in fi. Et ꝙ tales cõmiſsiones dicãtur diſtributiones, no. etiã Gig. Belle. deci. Rotę. cccxxx. inci. commiſsio impetrata. ad finem.

Limita hãc fallentiã, dũmodò literæ ſint poſtea approbatæ expreſsè, vel tacitè, per illum cuius noĩe fuerũt impetratæ: ſecundũ Egi. deciſi. Rotæ clxxxiij. inci. licet vſus palatij. quia talis cõceſsio iudicis facta abſenti, nõ valet, quouſq; ipſe ſciuerit, vel accepta uerit. Allegat no. per Inn. in. c. quia cũctis. de conce. præ bẽ. Ex quo infertur ſecundũ ipſum in duabus cõcluſiõi bus ibi ſequẽtibus, ꝙ etiã ſi aduerſarius proceſſerit corã auditore: tamẽ ſi ille pro quo eſt impetratũ, non impro bauit: imò approbauit impetrationẽ factã de alio audi tore: valet ſecũda cõmiſsio, & non prima: neq; ꝓceſſus ſecutus ex prima. Et iſtã limitationẽ no. quia Rota præ allegata de ap. lx. in nouis. videtur velle cõtrariũ: dicẽdo ꝙ ille nũqua ratificauit commiſsionẽ noĩe ſuo impetra tã. ¶ Aduerte etiã in eo, qđ dicit Rot. in dictis locis au ditores Rotę habere ordinariã: quia illud eſt verũ in co gnoſcẽdo, ſed in decidẽdo habẽt delegatã, quãdo eis cõ mittitur deciſio. Et iõ ſi excõicatus impetrat cõmiſsio

a nẽ ad auditorẽ: vt cognoſcat, vel audiat [a] ſimpliciter, iu xta. c. ſup qõnũ. §. verũ. de offi. dele. bene valet impetra tio: vt per Rot. in dictis locis. Sed ſi impetrat, vt audiat & iuſtitiã faciat: valebit ꝓceſſus vſq; ad ſentẽtiã, nõ ob ſtãte excõicatione impetrãtis. Sed ſentẽtia non valebit, tãquã lata ab eo, qui in iudicando non habebat iuriſdi ctionem, niſi ex reſcripto: & reſcriptũ nõ valet, per no. in Cle. auditor. de reſcri. vbi dicitur ꝙ in decidẽdo audi tores habent delegatã. Ita declarat Do. in. d. c. j. in. ix. co. de reſcri. in. vj. oſtendẽs non eſſe mirũ, ꝙ reſcriptũ pro parte valeat, & pro parte nõ: vbi capitula ſunt diuiſa ab illo. c. ſi eo tpe. de reſcri. in. vj. & dixi. ſ. eo. c. ſedes. ¶ Pro iſta opi. Do. ꝙ auditores curiæ hñt ordinariã in audiẽ do, ſed non in decidendo: vide Spe. de offi. ordi. §. j. ver.

quid de auditoribus. & ſequitur But. in. c. ſi poſt princi. de reiu. Et hoc modo intellige Ach. in. c. experiẽtiæ. xj. q. j. qui refert gl. j. in fi. d. Cle. auditor. & ibi Car. in. iiij. col. dicens, ꝙ iſta conſiſtũt plus in facto, quã in iure: ta men in iure ſequitur gl. ibi, de qua ibi per Imo. in. iij. co. Sic etiã intellige Bar. in. l. præcipimus. §. j. C. de ap. dũ di cit, ꝙ ibi habent ordinariã. & ſentit Bal. in. l. quoties. ad ſi. C. vbi Sena, vel clariſ. dicẽs, ꝙ auditores domini legati ſunt ordinarij. Sic etiam intellige, ꝙ de iſtis no. gl. in. c. j. in verbo iudicio. in fi. de re iud. in. vj. Et iſta multũ im portãt: quia per hęc dicti auditores ſuas diffinitiuas ſen tẽtias non pñt emẽdare, ſicut nec delegati: per. c. in lris. de offic. deleg. Et ita firmat Rota. de re iud. conclu. xvj. aliãs numero. cccxlj. inci. itẽ dubitatur, vtrũ auditor. in nouis. licet aliud ſcribat Car. poſt Laudinũ in Cle. j. ix. col. ver. xj. quæro. de re iudi. Similiter ꝓ prædicta excu ſantur dicti auditores participãtes ſalaria cum notarijs: qa nõ licet hoc delegatis. c. ſtatutũ. §. notariũ. de reſcri. in vj. Sed ex quo in cognoſcẽdo habẽt ordinariã excuſan tur: ſecũdũ Do. in. d. §. notariũ. Et iſta non reperies alibi. Ideo memẽto huc recurrere. & poſtquã hæc edidi, repe ri de ipſis tactum pulchrè per Fran. Pauinũ in tra. de ſe de vacante. fo. x. ver. nos autem auditores. Additio.

50 Fallit quintò regula huius literæ in eo, qui impe trat bona fide, non animo faciẽdi mercimo niũ: quia licet non habeat mãdatũ ſpãle, valet impetra tio. Ita dixerũt quidã antiqui ſecundũ Io. An. hĩc, ſuper verbo, nõ valeat: quaſi venalitas ſit finalis cã huius con ſtitutionis. Et iſtã opi. videtur ſequi hĩc An. Sic. vt retu li. ſ. in. iij. ampliatione. & eã extollit. ſed iſtã opi. repro bãt hĩc Hoſt. Io. An. Bu. & Do. quia imò venalitas fuit cã impulſiua huius cõſtitutionis: ſicut illa. ff. de poſth. l. j. §. ſexũ. & hoc innuit tex. ibi, cũ aũt &c. aliãs nulla eſſet prouiſio huius Decreta. cũ talis fraus de facili ꝓpareſ. a Itẽ ſecundũ hoc cõiũctæ perſonæ impetrare poſſent in fraudẽ, & venalitatis cã: quod eſt abſurdũ: quia poſſet repelli ſicut alius ꝓcurator, ſecundũ prædictos. ¶ Pro iſta opi. facit gl. in. c. cupientes. in prin. in verbo, periculo ſis. de ele. in. vj. & gl. in. c. duæ ſunt. in verbo, cõmẽdati tijs. in fi. xix. q. ij. quæ gl. dicũt in ſimili, ꝙ ceſſante cauſa legis impulſiua, non ceſſat lex. Circa qđ vide latè Imol. in. c. poſt trãſlationẽ. in. xij. col. cum pluribus ſequenti bus. de renun. vbi præmiſſis multis remiſsionibus, latè extẽdit hanc materiã. & aliquid per eũdem poſt Bar. in l. ij. §. fi. ff. de do. vbi eſt gl. ꝙ cã in dubio cẽſetur impulſi ua. Et de materia etiã per Sal. in. l. generaliter. C. de epiſ. & per Abb. & Phi. in. c. cum ceſſante. ff. de app. cum con cor. de quibus dicitur aliãs. Conſiderabã vnum, poſito quòd impetratio facta bona fide non teneat: an ſaltem excuſetur talis, vt non puniatur tanquã falſarius. & vi detur, ꝙ ſic ponderando verbum præſumpſerit, per qđ denotatur dolus & temeritas, ſecundum Car. in Cle. j. q. xxxix. de priuile. Et iſte qui præſupponitur impetra re bona fide, caret dolo. ergo videtur excuſandus à pœ na præſumptuoſitati impoſita. Et de hoc verbo præſu mere, dixi plura in. c. ludæi. de teſtibus. vbi vide. Tamẽ vr̃ qs dicaſ præſumptuosè facere eo ipſo, ꝙ fecit contra hãc cõſtitutionẽ: vt etiã dicit Car. in Cle. j. Pro quo fa cit regula, ꝙ cõtra iura. de re. iur. in. vj. vbi nõ præſumit habere bonã fidẽ, ꝙ cõtra iura mercaſ. Sic etiã iſte impe trãs cõtra iura nõ ꝑſumitur bonã fidẽ habere. Et iſte er ror iuris cõis ex quo non eſt probabilis, nõ excuſat à do lo: vt per Ang. in. l. ſed ſi lege. §. ſcire. ff. de peti. hære. Se cus quãdo aliãs eſt probabilis, vt ibi per eũ. & dicetur in c. cũ venerabilis ĩ. ti. proxi. ꝓpter gl. ibi. inver. migraſſe.

Fallit ſexto regula huius literæ: qñ impetratio nõ tendit ad alterius præiudiciũ: quia tũc non curatur à quo fiat: & ſufficit, ꝙ ſit facta ſecũdũ Bal. in. l. j. ver. ſed tu dic. C. de preci. Impe. offe. p. l. vniuerſi. e. ti.

a ¶ Loqui. Adde tex. in. c. j. iiij. q. iiij. & Alexã. de Imol. in. l. ſi præ tor. ff. de iudic.

b ¶ Nõ in alijs. Vi de hoc per Bar. in l. ea quæ ſunt. de act. em. & i. l. pre sbyteri. & ibi no. C. de Epiſ. & Cle. vbi Bal. in. j. col. ver. ex prædictis etiã apparet. Et adde Ang. in auſ. de teſt. in prin. & Bal. in margari. te ſtis. xij. co.

a ¶ Vel audiat. Vi de Ro. deciſi. ccc lxj. petitio eſt. & in deci. lxxx. ſi petetur. Inno. & Angel. in auſ. de defen. ciuita. §. au dient. in fi. col. ij.

vñ ſi Titius impetrat, ꝙ Seius reſtituat ad famã, nõ quẽrit de habilitate impetrãtis, ſecũdũ eũ. Et facit, qd eſt dictũ. ſ. in.j. fal. & iſte vr̃ bonus intellectus ad. d.l. vniuerſis. licet Bar. ibi intelligat eã, ꝙ impetrãs nõ dixit falſum qa nõ eſt mẽtitus ſe eſſe ꝓcuratorẽ, ſed ſimpliciter impetrauit. Nã certè impetrando ꝓ alio ſine mãdato, ſatis dicit mẽtiri: iõ impetratio eius vr̃ nõ valere: ꝓ iſtũ tex. dicẽtẽ indiſtinctè, ꝙ defectus mãdati vitiat impetrationẽ. Et nõ diſtinguit, an dixerit ſe procuratorẽ: cum non eſſet: an tacuerit. Vnde placet, vt dixi, intellectus Bal. in l.j. & faciunt quæ tetigi. ſ. in. iij. ampliatione.

51 **Fallit** †ſeptimò: vbi Princeps ex certa ſciẽtia cõcedit reſcriptũ nõ habẽti mãdatũ ſpãle ꝓ alio. Ita expreſsè ſentit Bal. in.c. ex pte. ad fi. ver. ſed nũquid literæ j.e. Et ita intelligit l.j. C. de preci. Impe. offe. Et de hoc facit feſtum And. Sic. in.d.c. ex parte. in fi. Et rõ põt eſſe: qa vr̃ tũc diſpẽſare cõtra ius, attẽto ꝙ certa ſciẽtia æquipollet cauſæ, non obſt. vt dixi in prin. huius. c. ver. quartò. Et vbi facit ex certa ſcientia, tollit oẽ obſtaculũ iuris, ſecũdũ Bar. cõſi. cxcvj. inc. ciuitati Camerini. & nõ põt reuocari in dubiũ diſpoſitũ à Principe ex certa ſciẽtia ſecũdũ Bar. in.l. cõficiũtur. in prin. ff. de iure codicil. & cõueniũt alia, quę dixi in.c. cũ inter. in. iij. col. de exce.

52 **Fallit** † octauò & vltimò in reſcripto impetrato à pſona cõiũcta: quia valet licet nõ habuerit mãdatũ ad impetrãdũ: p tex. hîc. Et dicit hîc do. Abb. in iiij. no. † ꝙ iſte eſt[a] vnus caſus, in quo pſona cõiũcta põt ea, quæ requirũt ſpãle mãdatũ. Nã regulariter cõtrà: qa ad hoc, vt cõiuncta[b] pſona poſsit agere ꝓ cõiũcta oportet, ꝙ caueat de rato: & ꝙ caſus nõ requirat ſpãle mãdatũ: vt ꝓbat in l. ſed & hæ. ff. de ꝓcu. iũcta. l. Põponius. in fi. ff. e. ti. & l. illud. & l. pri. ff. de mino. Hinc dicit Spe. in ti. de cõiuncta pſona, ꝙ pſona cõiuncta non admittit in cauſis ſpiritualibus. de quo remittit hîc Abb. ad dicẽda in.c. coram. de off. deleg. Adde do. Car. in Cle. vnica. ver. quẽ etiã. ꝑpe fi. de cõceſ. præbẽ. vbi dicit poſt Paulũ, ꝙ iſte tex. ponit caſum ſpãlẽ cõtra regulã, quæ dicit, ꝙ in requirẽtibus ſpãle mãdatũ, nõ admittitur cõiũctus ꝓ coniũcto: vt in iuribus alle. per eũ. & no. oẽs. in. l. exigẽdi. C. de ꝓcur. p. d. l. patri. cõiuncta. l. illud. §. j. ff. de mino. Et ꝓ iſtis dictis facit, qa geſta per coniũctũ nunquã nocẽt: niſi ſequat̃ ratihabitio. l.j. C. qui. res iu. nõ nocet. quia leges permittunt tales perſonas agere ſine mãdato: nõ tamẽ facit eos ꝓcuratores. tex. no. in. l. iij. §. j. ff. iu. ſol. No. do. Ab. in. c. pe. in. ij. col. de re iud. Et rõ iſtius fallentiæ eſt: quia hic agitur de modico præiudicio, ſecũdum Io. An. in. c. cõſtitutus. de reſti. in integ. & ſequit̃ ibi do. Ab. in. v. col. dicẽs per iſta verba haberi limitationẽ magnã. ad. d. l. patri. vt vbicunq; agitur de modico præiudicio, admittatur coniunctus in requirentibus ſpeciale mandatum. Alia priuilegia coniunctæ perſonæ ponit Lud. Ro. in. l.j. ij. col. ff. in ius voca. vt eant.

Hanc fallentiam limita ſex modis. Primò dũmodò cõiũctus, ꝙ quo fiat impetratio, habeat ratã impetrationẽ: quia ſi nõ ratificat, nõ valet ſecundũ Hoſt. in. c. ex parteȷ. eo. Se quit̃ ibi Io. An. in. j. co. ſuper verbo, illis perſonis. dicẽs, ꝙ hæ literæ tunc valẽt ſi dñs ratũ habet: quia licet tales pſonas lex ꝑmittat agere, nõ tamẽ &c. alle. d. §. j. & ſequitur Imo. in. d. c. ex parte. in. j. col. ¶ Cõtrarĩũ tenet hîc And. Sic. quia iſte tex. ponit regulam, ꝙ impetratio ſine ſpãli mãdato nõ valet. Poſteà ponit exceptionẽ, niſi fiat à cõiuncta perſona: ergo, vt exceptio ſit ꝓpria de regula, ſe quit̃ ꝙ impetratio cõiuncti valet, abſq; ratificatiõe per l. Nã qđ liquidæ. §. fi. ff. de penu. leg. & eſt motiuũ coloratũ. ¶ Sed ad iſtud põt reſpõderi, ꝙ lex noua nõ preſumitur in dubio velle corrigere veterẽ. c. cum expediat. de ele. in. vj. cũ ſi. Et cũ hîc ſimpliciter admittatur illæ perſonæ à quibus de iure nõ exigitur mandatũ: videtur canon in ſpecie approbare illa iura, & ꝑ conſequẽs ea extẽdere ad hunc caſum, cũ ſuis qualitatibus: ideſt, prout declaratur ꝑ alia iura ciuilia. ſ. dũmõ ſequatur ratificatio per tex. in d. §. j. dicẽtẽ, ꝙ iſti nõ efficiũtur à lege ꝓcuratores, licet admittãtur ſine mãdato: ſed requritur ratihabitio. & maximè ne inducãtur hîc duo ſpãlia cõtra. l.j. C. de dotis ꝓ miſ. vnũ, ꝙ coniũctus admittatur in caſu reqrẽte ſpecialẽ mãdatũ, cõtra dictas regulas iuris. Aliud, ꝙ nõ ſit op[9] ratihabitiõe, cõtra aliã regulã. ¶ Nõ ob. ponderatio dictionis, niſi importãtis exceptionẽ à regula: quia natura exceptiõis nõ facit includi in diſpoſitiõe id, qđ aſs ſecũdũ naturã diſpoſitiõis nõ includebat̃: vt eſt tex. in. l. Paulus. aſs incipit. l. mora. in. §. j. ff. de vſur. inducẽdo, vt ibi ꝑ dñm Florianũ, quia dicit eum eſſe ſingularẽ, & facere ad multa. Et vltra ipſum idẽ no. Bar. in. l. generali. §. vxori. ꝓ illũ tex. ff. de vſu. le. & Bar. & Ang. in. l. Lucius. §. plurib[9]. ff. ad Trebel. & ibi Imo. dicẽs illum tex. eſſe ſingularem. & Bar. & Ang. in. l.j. ff. de re. iur. & Bar. & Bal. & Pau. de Ca. in. l. in his. ff. de leg. cum concor. quas dixi in. c. quoniam. in prin. vt lite non conteſta.

54 c **Limita** †ſecũdò hãc vltimã fallentiã. Niſi coniũcta[a] pſona peteret tãquã procurator, ſecundũ Bal. hîc: quia allegãdo mãdatũ facit ſe alienũ à legis ꝓuidentia. l. maritus. C. de procu. ſecũdũ eũ, rñdẽtẽ per iſta verba ad. l. iij. ff. de mili. teſt. Et illud dictũ ſequitur hîc And. Sicu. pro quo adducit: quia vbi in reſcri. in teruenit pro pte falſitas, & ꝑ parte veritas: vitiat̃ in totũ. c. ſedes. ſ. e. & ibi fuit dictũ poſt Ab. declarãdo. c. ſi eo tpe. de reſcri. in. vj. Itẽ, quia attẽditur cã nocẽs: vt ꝑ Bar. in. l. cũ vir. ff. de donatio. & ita reſidet. ¶ Addatis Bal. in c. ex parte Decani. in. v. colj.e. vbi idẽ tenet dicẽs, ꝙ ſi cõiuncta perſona aſſerat ſe ꝓcuratorẽ, & nõ erat: nõ validatur reſcriptũ: quia in appellatione eſt diuerſitas, & diuerſitatis effectus: & iõ adiectiua noĩa dñt cõgruere actibus, qui agũtur. Facit. l. filius. ff. q ſatiſda. co. ſecundũ eũ. Ad idẽ vide Bal. in. l.j. in. ij. col. C. de ꝓcu. vbi dicit, ꝙ licet perſona cõiuncta legitimè ꝑ cautionẽ rati, qñ venit cõiunctorio noĩe: tñ ſecus ſi venit tãquã procurator quia niſi fiat dubiũ de mãdato, nõ legitimatur ꝑ cautionẽ rati. Vñ eſt diſtinguẽdum ſub quo noĩe cõpareat. ar. d. l. filiꝰ. ff. q ſati. co. Et iõ licet lex admittat cõiunctã pſonã, nõ tñ facit eũ ꝓcuratorẽ: licet cõcedat quãdã facultatẽ experiẽdi. d. l. iij. §. j. Nã ſi lex daret ſibi mãdatũ, non eſſet neceſſaria cautio rati: qa de mãdato legis cõſtaret. Itẽ actus cõiũctæ pſonę ꝑiudicaret dñó: cũ tñ ꝑiudicet, niſi habeat ratũ: vt. d. §. j. q eſt ad hoc notabilis, ſecundũ eũ. Et ſequtur Sal. in. d. l. j. Ale. in. l. exigendi. ver. vlt. fallit eo. tit. per gl. fi. ibi, vel hic patet. in. d. l. filius. ff. qui ſatiſda. cog. ¶ Ad idem quod notat Lud. Ro. cõſi. ccccxlvj. inci. Primus propoſitæ cõſultationis articulus. in. j. col. vbi licet de prædictis nihil adducat, cõſuluit ꝙ ſi marit[9] egit tanquã ꝓcurator vxoris: deinde repertũ fuit eũ nõ habere mandatũ: nõ valet iudiciũ tanquã agitatũ de cõiuncta perſona: per regulã quæ traditur in. l. multum. C. ſi quis alteri, vel ſibi. & in. c. cum ſup. de offi. dele. vbi dicit, qđ potuit noluit &c. & ꝑ. l. ſi is ad quẽ. ff. de acq. here. vbi additio hæreditatis facta ex capite incõgruo, nõ põt ſuſtẽtari ex capite cõgruo, ex quo fieri potuiſſet ſi heres voluiſſet, & inter alia inducit pro caſu. l. antepe. ff. de eo qui pro tutore. &. l. iij. §. ſed & ſi quidã tutor. ff. iud. ſolu. vbi ſtipulatio iud. ſol. facta per eũ, qui verè eſt tutor, nõ tamẽ vt tutorẽ, ſed vt negotiorũ geſtorẽ, vel aliter, non valet. Et rñdet ad faciẽtia in oppoſitũ maximè ad dicta Bar. in. l.j. §. ſi qs ita. ff. de ver. ob. dũ tractat, qñ defect[9] in cã efficiẽte faciat, ꝙ ſi act[9] nõ valet, vt agitur &c. de quo ẽt per doct. noſtros in. d. c. cum ſuper. Et ex his quæ aliàs ibi reduxi, poſſet iſta limitatio multipliciter diſcuti. & iſtud conſilio Ludouici approbat ſimpliciter ſolennis doc. Ant. de Alex. in. d. l. j. C. de ꝓcu. cui adde Bal. in. locis. ſ.

a ¶ Iſte eſt. Adde ꝙ idẽ tenet Bart. in. l. patri pro filio. in fi. ff. de mino.

b ¶ Cõiuncta. Adde tu, ꝙ iſta regula fallit in caſibus hîc notatis. & primò cõiuncta perſona admittitur ad agendum pro coniuncta, etiam in caſibus requirentibus ſpeciale mandatum. & hoc quando agit pro minore & ꝑ digo ſimul: ſecus ſi minor tantùm vel prodigus tantùm. Ita Bar. in. l. patri pro filio. ff. de mino. in ver. vlti. no. Itẽ admittitur cõiuncta perſona ꝑ cõiuncta ſine mãdato in casibus requirentibus ſpeciale mandatum: & hoc qñ agit ꝑ ſuo intereſſe iſta coniuncta perſona. Bar. in. d. l. patri pro filio. in. j. no. & ẽt eo inuito. Ita Bar. to. in. d. l. patri ꝑ filio. Adde do. Ab. in. c. cõia. de offi. delega. Adde ad iſta. d. Ale. de Imo. in. l. exigendi. C. de procu. in. iij. no. vbi ꝑ eum plenius.

c ¶ Coniũcta. Adde tu Bar. qui idẽ tenet in. l. ſancimus. de ſac. ſanc. ec. in ver. item eſt aduertendum.

cis ſ. alleg. Eſt verum, ꝙ And. Sicu. in. c. ex parte. in vltj. charj.e. prædictis nõ adductis, reprobat dictum Bal. ibi & cõſequẽter hanc limitationẽ, per id quod ſcribit Ange. in. l. diſpenſatorẽ. ff. de ſol. vbi in effectu vult, ꝙ licet reuocauerim aliquẽ, vt procuratorẽ: & ſic non poſſim approbare geſta ab eo, vt à procuratore: vt per Inno. & alios in. d. c. ex parte. tamẽ poſſum approbare geſta per ipſum, tãquã à cõiuncta perſona. Ad idẽ inducit. l. claudius. ff. de acqui. hæ. & l. qui habebat. ff. de infti. & quod per illa iura no. Bar. in diſputatione incipiẽte: adunãtia generalis. volens, ꝙ ſi procurator habet mãdatũ habile ex vno capite, & ex alio inhabile: ſi cõtraxit ex capite inhabili, ſuſtentatur per habile. Facit etiã dictũ Inn. in. c. cum ex offi. de præſcri. ſecundum eum. Nihilominus ſe quẽda eſt iſta limitatio per prędicta. Et ad dictũ Bar. in dicta diſputa. & ad iura prædicta, reſpondet Lud. in. d. cõſi. licet And. Sic. ipſum nõ alleget. ad dictum Ange. in d. l. diſpenſatorẽ põt reſponderi, quòd Ang. præſupponit illũ habuiſſe mandatũ, & etiã fuiſſe cõiunctã perſonã. Sed in caſu Bal. in dictis locis aſſeruit ſe habere mandatum, cũ non haberet: inter quos caſus eſt differentia. Nã in primo caſu cõcurrẽte duplici poteſtate in procuratore, ſi dominus reuocat ſolũ vnã, non videtur ſibi ipſi tollere facultatẽ approbãdi aliã: & in illa raitficatione non venit ex capite reprobato. Sed in ſecundo caſu actus ꝓcuratoris eſt ipſo iure nullus: quia nõ intẽdebat agere, vt coniunctus: ſed vt procurator. & ideò cũ non eſſet procurator, nõ tenuit actus. Vnde ſicut in impetratione facta nõ habente mãdatum nõ cadit in propoſito ratificatio: vt. ſ. in tertia ampliatiõe: ita nec caderet, qñ in impetrante, qui potuit impetrare: vt cõiunctus; non fuit animus impetrãdi illo mõ: ſed procuratorio nomine. Nõ enim cadit ratificatio in actu geſto à cõiũcto: niſi geſſerit, vt coniunctus. vt in prima limitatione huius fal. vt ſi ratificatio habeat debita extrema, ſecundũ no. per Bar. in. l. bonorum. ff. rẽ ra. ha. Crederẽ tamen, ꝙ ſi caſus in quo loquitur Ange. occurreret in hac materia, nõ procederet in terminis huius Decre. Puta: ſi cõiunctus habuiſſet mandatũ ſpeciale ad impetrãdũ: & impetraſſet vt procurator: cum tamẽ eſſet reuocatus: & hoc ſciret: quia nõ videtur poſſe ratificari impetratio ab eo facta, tanquã ſi eſſet facta coniunctorio nomine, per ea quæ dicta ſunt. ſ. in hac limitatione. Si enim nõ tenet impetratio propter regulã, quod potuit, noluit. nõ poteſt etiã ratificari. Aut enim ratificatio venit ad purgãdum defectũ mãdati: & non põt propter tertiã ampliationẽ de qua. ſ. vbi in impetratione iſta non cadit ratificatio. Aut venit ad integrandũ actum, tanquã geſtũ à coniuncto: iuxta ea quæ dixi in. j. limitatione huius fallen. & ad huc non põt: quia nõ agit, vt cõiunctus. Et ſi hîc caderet ratificatio, nũquã haberet locũ limitatio: quia clarũ eſt quòd quoties cõiũctus aliquid facit, vt cõiunctus: oportet ꝙ ſequatur ratihabitio: vt in prima limitatiõe huius fallen. & iſta bene nota, tanquam nouiter diſcuſſa.

55 **Limita** †tertiò hãc vltimã fallentiam in perſonis cõiunctis cõiunctiõe ſpirituali: quia illa nõ ſufficit in caſu huius Decre. ſecundũ Spe. in ti. de reſcri. pñtatione. §. ratione aũt impetrantis. ver. ſed nunquid canonicus. vbi dicit, ꝙ canonicus non põt impetrare pro eccleſia: nec ꝑ canonico, ſine mãdato: licet inter eos ſit quædã ſpũalis ꝓximitas, & vinculũ fraternitatis. Et ſequit̃ hîc Io. An. poſt Hoſt. ꝓpter verba huius cõcilij, quod eſt fauorabile. & originaliter dictũ Ho. in ſumma huius ti. §. quæ poſſunt. in. xxvj. col. ver. nunqd canonicus. Et vide gl. fi. in. c. finj. de ꝓcu. ſecũdũ Io. An. & Do. hîc: qui ex iſto dicto dicit eſſe colligendũ notabiliter, ꝙ iura quæ dicũt, ꝙ cõiunctus admittit̃ ſine mandato: debẽt intelligi de cõiũctione rõne ſanguinis. ¶ Adde Arc. in. c. ſtatutũ. §. cũ aũt. de reſcri. in. vj. vbi dicit de cõſuetudine curiæ nullũ admitti ad impetrãdũ, vel cõtradicendum pro alio, ſine ſpeciali mãdato: niſi ſit pſona cõiuncta ꝓximitate carnali: vt intellexerunt Got. & Hoſt. Et iſta verba Archi. ſequit̃ Io. An. in. d. c. fi. in fi. de ꝓcu. reprobãdo gl. fi. ibi in fi. quæ ſentit contra prædicta, licet Arch. in li. meo nõ dicat hæc. Et ita etiã ſequitur But. & Imo. & Abb. in. d. c. fi. in fi. allegãdo etiã Ho. vbi. ſ. Et ad hæc vide, quæ oportunè ſcripſi in. c. cũ. M. in. xiiij. col. ſ. tit. proxi. probãdo, ꝙ ad agendũ, & ſimilia, quoties fit mẽtio de cõiuncto, nõ venit cõiũctus cõiunctiõe ſpãli.

¶ Sed conſidera vltra ibi dicta, ꝙ ſi nos parificamus in hac materia poteſtatẽ agẽdi & impetrãdi in cõiunctis, ꝓut videtur equiparari ꝑ iſtũ tex. reſtringẽda eſt limitatio valde notabiliter: vt licet alij cõiũcti cõiũctione ſpirituali, non poſſint impetrare ſine mandato: tñ fallit in Epõ: in ptãte ꝓ capitulo: & in capitulo impetrante pro Epõ: p id qđ ſingulariter voluit But. in. c. edoceri. in. iiij. co. ver. alter aũt ꝓ altero. ſ. e. vbi dicit, ꝙ inter iſtos coniunctio ſpũalis eſt maior, quã inter alios. ꝑ. c. ꝓtereà req ſiti. de teſtamẽtis. adeò ꝙ vnus põt agere ꝓ alio ſine mãdato cũ debitis actiõibus. Et ſequit̃ ibi Do. & ibi retuli in. iij. decla. vñ ſi illud eſt verũ, & ſi eſt vera iſta æquipa ratio facultatis agẽdi & impetrãdi: procedet iſta reſtrictio, quã in hac materia nõ reperio ab aliquo cõſideratã. ¶ Sed nũc credo, ꝙ in cõttariũ ſit deciſio Hoſt. in terminis. in. d. ver. ſed nũquid canonicus, ibi: quia Epũs ſuus erã: dũ dicit, ꝙ nõ fuit auditus in curia, dũ cõtradiceret impetrationi factæ cõtra capitulũ ſuũ à quo non habebat mãdatũ. & vr̃ velle, ꝙ cõiunctio ſpũalis non operet plus quo ad Epm & capl̃m, quã inter alios ſpũaliter coniunctos reſpectu hui[9] materiæ. Et iſtud puto verius: qa dũ dicũt doc. cõiunctionẽ ſpũalẽ nõ ſufficere in hac materia loquũtur indiſtinctè: vt patet ex locis, quæ reduxi in. d. c. cũ. M. Adde etiã iſtis, ꝙ canonicus põt impetrare abſolutionẽ ab excõicatione noĩe ſui concanonici ſine mãdato, ſecũdũ Inn. in. c. Romana. de ſentẽ. excõ. in. vj. & ſequit̃ Rota. in ti. de ꝓcu. deci. xxxv. inc. itẽ ſi dicam[9], vbi hoc limitatur, niſi petat abſolutionẽ ad cautelam.

¶ Limita. iiij. Niſi coniunctus velit opponere impetrationi p aliũ factæ: quia nõ admittitur ex eo: quia ſi coniunctus: ſecundũ Io. An. & Bu. in. c. j. in fi. de ꝓcur. dicentes, ꝙ Arc. ita limitat iſtũ text. in. d. c. ſtatutũ. §. cum aũt. Et ſic ad cõtraueniendũ, non admittit̃ ſine ſpeciali mandato: cũ talis actus ſit potius quoddã contradicere, quã defendere. Et ita dicũt declarari hãc Decreta. tñ Hoſti. vr̃ ſentire cõtra hãc limitatio. in. d. ver. ſed nũquid canonicus. dũ dicit poſt Gof. ꝙ nullus admittitur ad impetrãdum, vel cõtradicẽdum ſine ſpãli mãdato, niſi ſit cõiuncta pſona. Et ſic vult, ꝙ cõiuncta pſona poſsit cõtra dicere. Vnde ꝓpter iſtã varietatẽ videt ſtãdum ſtilo curiæ: quo non apparẽte fortè opi. Hoſ. eſt verior: qa qua rõne cõcedit iſta facultas impetrãdi in iſto tex. eadẽ rõne vr̃ conceſſa facultas cõtradicẽdi. ¶ † Limita quintò

56 a iſtã vltimã fallẽtiam. Niſi [a] cõiunctus ſit ſpurius, ſeu natus ex dãnato coitu, ſecundũ Inn. hîc, per. l. vul. ff. de ſtatu homi. & l. quia ſemper. ff. de in ius voc. & §. vulgo. In ſti. de ſucceſ. cogna. vbi tales nõ ſuccedunt. & ſic non videntur propriè coniuncti. & ſequuntur hîc Hoſt. Ioan. An. But. Imo. & Do. Bal. & expreſsius Ange. in. l. ſed & hæ. in prin. ff. de procu. & Bal. in. l. cum acutiſsimi. C. de fideicom. in. ij. colum. Et intelligit hoc Bal. hîc, ſiue ſint aſcendentes, ſiue deſcendentes, ſiue collaterales. per. l. lege Iulia. §. nec diſtinguitur. ff. de ritu nup. licet in materia merè naturali: vt in pœna. l. Pompeiæ de paricidijs. contineantur ſpurij: quia natura communis eſt. alleg. Cyn. in. d. §. nec diſtinguitur. in addi. per. l. hos accuſare. §. omnibus. ff. de accu. Facit quod no. Dy. conſi. xiiij. incip. in Chriſti nomine, diligenter cõſidera. vbi dicit, ꝙ ſpurius nõ videt̃ habere cognationẽ, vel cõiũctionẽ ex par

a ¶ Niſi. adde tu, ꝙ ſpurius & natus ex dãnato coitu nõ dicuntur ꝓ priè coniuncti. & ideo nõ poſſunt agere pro cõiuncto: quia non veniunt appellatione cõiunctorum: & tales coniuncti non admittũtur in caſu iſtius tex. Ita Barto. in. l. id quod pauperib[9]. in ver. illud conſtat. C. de Epiſco. & Cle. & gloſ. in Cle. j. de bapti. in ver. liberi. Bar. in l. ij. ff. de accu. in ver. quæro quid de filia naturali. Adde qui admittãtur ad impetrãdum reſcriptum abſq; ſpãli mandato: vide per Ange. in. l. j. in fin. ff. de iniur. nam ibi eos numerat.

te patris. alle. §. fin. in auth. qbus mod. natu. effi. sui. Et hoc cõsiliũ Dy. allegat Bal. in. d. l. id, quod pauperibus. in pe. col. C. de Epis. & cle. dicẽs, q̃ spurij nõ veniũt appellatione cõiunctorũ. Et adde, q̃ vbi repellitur spurius tanquã non cõiunctus, ibi etiã repellitur filius spurij, quãuis legitimus: quia non habet plus coniunctionis, quàm habet pater, secundum Pau. de Cast. consi. clxxxj. in causa, quæ vertitur coram vicario. in. iiij. columna.

57 Excipiuntur ab ista † limitatione duo casus. Primus est, qñ spurius vellet impetrare ꝓ illis, qbus posset succedere secundũ Host. hîc. quã prædicti sequũtur, & remittit ad no. in. c. Raynutius. sup verbo, absq; liberis. de testa. Et an & qñ [a] possint spurij succedere: remittit hîc Imo. ad tex. & gl. cũ ibi no. in. l. si qua illustris. C. ad orfi. & in. l. si spurius. & in. l. hac parte. ff. vñ cog. Et iõ dicit hîc Ab. q̃ isti admittũtur ad impetrãdũ ꝓ cõiunctis p lineã fœminina; quia adinuicẽ sunt cognati: & sibi succedũt. d. §. vulgo. Similiter videt, q̃ frater naturalis admittet pro fratre, q̃ esset ex eadẽ matre: quia ex latere materno habẽt proximitatẽ & agnationem: vt est de mẽte gl. ij. in. l. hac parte. ff. vñ cognati. & Gul. de Cu. in. l. parentes. ff. de in ius voc. Et qñ illegitimi succedãt: vide latè Ang. in §. fi. in auth. quib. mo. natu. ef. sui. & cõclusiuè Imol. in. c. nisi cũ pridẽ. in. xxv. colũ. de renũ. & Matthe. de Matt. in tract. de succes. ab intest. in. vj. col. cũ cõcor. ¶ Secũdus casus est in naturali tm̃: qa iste põt impetrare, vt cõiũctus secundũ Inno. hîc: quia multis priuilegijs gaudet. in auth. quib. mo. natu. effi. le. §. ij. & fi. Et sequũtur oẽs prædicti hîc: cũ talis certo casu admittat ad successionẽ. auth. licet C. de natu. libe. & notat in. c. tãta. qui fi. fint legi. Et videt ꝓbari secundũ Ab. hîc in. l. parẽtes naturales. ff. de in ius vocã. ¶ Sed cõtra hoc dictũ Inn. tenet Io. de Imo. in. l. ex facto. §. fi quis rogatus. ff. ad Trebel. volens, q̃ sicut spurij nõ dicũtur cõiuncti, ita nec naturales: quia q̃ quis admittatur ꝓ alio sine mãdato, est cõstitutio iuris ciuilis, & exorbitãs à iure. l. nõ solũ. §. qui alieno. cũ gl. ff. de negest. ergo nõ videtur admittẽdus naturalis, ne fiat extensio. Pro hoc etiã allegat: quia naturalis nõ reputat cõiũctus alteri fratri quo ad successionẽ. allegat glo. ij. in. d. l. hac parte. Dic tn̄ q̃ propter authoritatem Inn. opi. eius fortè seruaret in practica. sed huic motiuo Ioã. de Imo. rñdebit paulò post. in prin. versi. rñdet etiã. ¶ Est verũ, qđ do. Ab. hîc credit, q̃ indistinctè oẽs illegitimi dicantur cõiuncti: & hoc inspecta naturali æquitate. Nã secũdum naturã sunt cõsanguinei, & in eis cadit affectio naturalis. hoc est quo ad matrimoniũ impediẽdũ dñr consanguinei. c. per tuas. de ꝓba. c. discretionẽ. de eo, q̃ cog. cõsan. vxo. suæ. Et hanc opi. sentit Bar. in. l. ij. ff. de accu. & hæc no. quia faciunt ad multa secundũ eũ. Et hoc mõ non solũ in casibus. C. de inceſt. nup. auth. ex cõplexu. sed indistinctè remaneret falsa ista. v. limitatio. Sed istis motiuis rñdet Alex. tenẽs opi. cõem. in. d. §. fi quis rogatus. in. xxxij. col. q̃ imò distinguẽdũ est inter naturalẽ & spuriũ: vt. s. dixi: qa in dubio nõ intelligitur de tali spurio, p. d. auth. ex cõplexu. C. de inceſt. nupt. præter quã vbi tractat de matrimonio impediẽdo: quia ibi summa honestas & maximus pudor attẽditur. c. j. de spõ. in. vj. nihil. & l. adoptiuus. ff. de ritu nup. Nec obstãt no. per Bar. in d. l. j. & ij. ff. de accu. quia illa dicta nõ procedunt absolutè. Nam etiã quo ad accusandũ non admittitur spurius sub appellatione suorum: vt per Bar. in. l. neganda. in fi. C. qui accu. non pos. quia sumus in materia ciuili: ergo verba sunt ciuiliter intelligenda. l. Iul. ver. hoc capite. ff. de ri. nu. Si tamen vellet admitti, vt quilibet de populo tũc admittitur, imò præfertur alijs. arg. l. quãuis adulteri. C. de adulte. & l. amicissimo. §. Lucius. ff. de excu. tu. & ita vult Imo. in. d. §. fi quis rogatus. & ibi ꝓ Alex. in. xxx. col. & Ang. Are. in li. malefi. in verbo, nec nõ ad querelam. in. xxxviij. col. ver. quæsiuit etiã Bar. Resp̃ndet etiam Alex. ad rationẽ Io. de Imo. relatã. s. proximè. ver. secundus casus. dũ voluit, q̃ naturalis non dicatur coniuncta p̃sona. Nam imò videtur q̃ iste text. sit fundatus in rõne naturali. Patet in. l. sed hęc. in prin. ff. de procu. vbi liber tus põt agere pro patrono. Et hoc, quia propter beneficiũ libertatis susceptũ dicitur rõ eũ habere affectionẽ maximã ad patronũ. ar. l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de pet. hæ. Ergo cũ affectio ista naturali ratione habeatur inter filiũ & pr̃ enim naturalẽ: & pari rõne ad fratrẽ naturalẽ: debemus dicere, q̃ iura volentia p̃sonas posse agere sine mãdato, habeãt locũ etiã in naturalibus. per. l. parentes. cũ ibi no. ff. de in ius voc. & l. adoptiuus. §. j. ff. de act. nup. & l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. secundũ. Et differẽtia inter naturales & spurios: vt primi veniãt appellatiõe suorũ, nõ alij, vide omnino Bal. in. l. j. in. xx. co. quo ad secundũ articulũ. C. q̃ accu. & in. l. q̃squis. in pe. co. C. ad leg. Iul. maie. & ibi ẽt aliquid p̃ Sal. in. l. filiũ. in. iiij. qõ.

58 Prædictis obstãt duo. ¶ † Primò videtur, q̃ imò sit lius naturalis nõ posit agere, neq; impetrare ꝓ patre: sequẽdo Imol. in. d. §. ex facto. quia sequeretur hoc inconueniẽs, q̃ pater ex vitio suo lucraretur. Nã lex positiua voluit, q̃ nõ posit relinquere filio naturali, quãtũ vellet. & hoc ad refrenandũ vitiũ parentũ. l. fi. C. de nat. li. vt ergo refrenetur vitiũ patrũ, dicemus filiũ naturalem tantũ, non posse agere, aut impetrare pro patre. Et ita per hãc rationẽ tenet hîc An. Sic. dicẽs se audacter ꝓ hoc reprobare Inn. & sequaces. Sed certè ista ratio nõ cõcludit: quia tex. hic in fi. nõ habilitat coniũctos: vt inducat lucrum pro cõiũcto, ꝓ quo fit impetratio. Sed q̃ sicut lex ciuilis p̃sumit, q̃ coniũctus fideliter & cũ affectione cãm agitabit ꝓ cõiũcto: & q̃ verosimiliter cõiũct⁹ ratũ habebit: ita p̃sumitur q̃ cõiũctus, ꝑ impetrabit sine fraude & sine animo mercãdi ex ipso rescripto cũ coniũcto quæ rõ habet locũ in naturalibus, in quibus viget pietas erga patrẽ. auth. licet. in fi. C. de na. li. Et cũ isti veniũt [b] appellatione cõiunctorũ: & in his præsumat dicta affectio tenẽda est opinio, nõ habita cõsyderatione ad dictã refrenationẽ vitij parẽtũ, quæ fit in eo, qđ⁹ prohibẽtur relinquere in totũ filijs. ¶ Obstat secũdo prædictis, inquã tũ dictũ est, q̃ spurius accusare põt de morte pris, vt extraneus, & quilibet de populo: imò præfertur cæteris: vt per Bal. in. d. l. neganda. & Imo. in. d. §. si quis rogatus. Nã cõtra hoc arguitur sic: actio cõpetẽs cuilibet de populo, debet intẽtari per eũ, qui est integræ opinionis. l. popularis actio. ff. de popularibus actioẽbus. l. criminis. in verbo, si tibi integra æstimatio. C. qui acc. sed spurij & nati ex dãnato coitu sunt infames, [c] & nõ integræ æstimationis. auth. ex cõplexu. C. de inceſt. nup. No. Bal. & Sali. in fi. C. de ver. sig. & Cy. in. l. quisquis. C. ad le. Iul. ma. ergo spurius, vt quilibet de populo nõ põt accusare occisores patris. Et per hãc rationẽ tenendũ est intrepidè cõtra Bar. Bal. & Imo. vbi. s. tanquã pessimè locutos: secundũ And. Sic. hîc. Huic rõni respondent Moder. in li. malefi. in d. verbo, nec nõ ad querelã. in. xxxviij. co. ver. tu aũt in hac materia. Adde Bar. dicit, q̃ ille qui aliãs repellit ab accusatione non repellitur, qñ prosequitur suã vel suorũ iniuriam. alle. Spe. in ti. de recusa. §. j. ad fi. ver. summa: per. c. omnibus. iiij. q. vj. & c. ꝓhibẽtur. ij. q. j. in verbo, mortẽ propinquorũ defendãt. ¶ Sed cõtra istã rñsionẽ facit: quia si in isto casu admittãtur tanquã veniãt appellatione suorũ. ergo non solũ tanquã quilibet de populo: sed etiã pro interesse particulari videtur admittendi prosequentes suorum iniuriã. Et sic esset vera opi. Bar. ī. d. l. ij. ff. de acc. quã reprobãt in hoc Bal. Imo. & Alexã. in dictis locis. Nisi dicas, q̃ licet per prædicta nõ veniant appellatione suorũ, vel coniunctorum capiendo suos, eo modo quo capiuntur in dicta. l. neganda. & in. d.

& in. d. omnibus. cũ simili. Tñ nõ sunt omnino similes extranei. & rõne sanguinis pñt dici largo mõ sui, adeò q̃ saltẽ tanquã quilibet de populo admittãtur p̃sequẽtes iniuriã suorũ. & ex hoc iure sanguinis præferãtur alijs, tanquã propẽsiori dolore moti. d. l. quãuis adulterij. in verbo, verus dolor ad accusationẽ impellit. d. l. amicissimos. in fi. in verbo, naturales stimulos. & l. ij. §. fin. ff. de adul. vbi præfertur in accusatione, qui ꝓpensiore iure & maiori dolore mouet. Et multis modis patẽre põt, q̃ in cõcernẽtibus sanguinẽ: & vbi lex vtit verbis naturalibus longè differũt naturales ab extraneis: vt inuenies discurrẽdo totã repetitionẽ Alex. in. d. §. si quis rogatus. & quæ abbreuiaui in. c. in pñtia. post Ab. de ꝓba. Et ab istis nõ est discedẽdũ, quæ sunt cõclusiones approbatæ magis cõiter: licet opi. d. Abb. hîc, & Bar. in. d. l. ij. de act. semper fuerit visa mihi æqua, vt appellatione coniunctorum veniant oẽs illegitimi, inspectis bene rationibus Bar. & eũ sequitur Bal. in. c. decætero. in fin. de testi. & in. d. l. j. in. xx. col. C. qui acc. Et sequendo opi. eorum cessarent difficultates. de quibus. s. Et idem tenet Bar. in. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de ac. dicens illum tex. optimè facere ad hoc. Et idem no. Bar. in. l. cum simus. ad fi. C. de agri. & cẽsi. lib. xj. & Ang. in. l. vxorem. C. qui accu. non poss.

59 Limita. † vj. & vltimò prædictã vltimã fall entiã. Dũmõ[a] impetrãs tãquã cõiunctus sit in tali gradu, q̃ secũ cõsuetudinẽ patriæ appellat cõiũctus. Si eũ est in gradu, q̃ licet sit cõsanguineus, tñ de stilo patriæ nõ reputatur cõiũctus: nõ habet locũ iste tex. secũdũ do. Abb. hîc dicẽtem idẽ, quo ad casum d. l. sed & hæ. quia lex nõ cõsyderat nisi affectionẽ. Et iõ concludit q̃ vltra p̃sonas ibi expressas est arbitriũ inspecta affectiõe & moribus patriæ, q̃ coniũcti debeãt admitti. & adducit theoricã doctorũ in. c. postremò. de ap. sic adaptãs opi. Inn. Compo. & Host. hîc, qui inter se variãt in decidẽdo, qui dicãtur cõiuncti, vt ꝑ eũ. Et ista fuit opi. do. Car. hîc, qui dixit, q̃ aut de cõsuetudine curiæ apparet: & illi standũ est. & procedat opi. Cõpost. hîc, dicentis, q̃ de cõsuetudine admittitur filius fratris, & sororis, fratris, patris, & matris cõsobrinus: & filius consobrini, & oẽs cõsanguinei, vsq; ad tertiũ gradũ incluſiuè: vltra non. De affinibus aũt admittit socer & ꝓsocer: & de descẽdẽtibus gener, & ꝓgener. Et dicit Papa oretenus determinasse quòd affinis collateralis, vt sororis, nõ admittat. Aut nõ cõstat de cõsuetudine curiæ: & tũc cẽsent cõiũcti vsq; ad quartũ gradũ: sed vltra illũ est arbitriũ vsq; ad quẽ gradũ dicatur cõiuncti, necne. Alle. no. in. d. c. postremò. Facit gl. ij. in. l. vt vim. ff. de iust. & iur. dũ dicit affectionẽ consyderari. & eã allegat Bal. in. d. c. postremo. & facit tex. in. l. cũ allegaui. C. de cast. pe. li. xij. in verbo, affectioni fraternæ. quem allegat Bal. in. l. j. in. xix. col. ver. sup tertio. C. q̃ accu. ¶ Nec est loquendũ pari mõ in hoc de ptãte agẽdi & impetrãdi: quia actus agẽdi est maioris põderis. hoc est, q̃ cõuẽtus monachorũ põt impetrare sine cõsensu Abbatis: nõ tn̄ agere est spẽs alienatiõis, vñ qui ꝓhibẽt alienare, ꝓhibetur rẽ in iudiciũ deducere. l. ait prætor. §. j. ff. de iur. deli. Nõ sic in impetratione literarũ ad lites: qa nihil perire põt absenti per impetrationẽ. & hãc differẽtiã cõsyderat hîc An. Sic. dicẽs, q̃ nullus hoc animaduertit. Et iõ totus mũdus in ista materia fuit hactenꝰ in errore, dicẽdo, q̃ in quo gradu quis põt impetrare, in eodẽ põt agere, secũdũ eũ, cõcludẽtẽ singulariter, q̃ ad agendũ admittũtur coniũcti vsq; ad quartũ gradũ incluſiuè. Ad impetrãdũ verò vsq; ad septimũ. & est cõcordia noua secũdũ eũ. Sed certè Ho. Io. An. Bu. Imo. & Abb. & Do. hic expresè aduertunt hoc, dicẽtes, q̃ ad agendũ admittũtur vsq; ad quartũ gradũ incluſiuè, & nõ vltra: qa in agẽdo posset parari præiudiciũ absenti: nõ sic ī impetrãdo. & iõ admittitur vltra quartũ gradũ secũdum Host. & prædictos: licet

60 Abb. aliter referat Host. ¶ † Cõsydera bñ: quòd quãtum ad terminos huius Decretalis vr tenẽda opi. Car. & do. Abb. intelligẽ-
b do, vt exprimit Car. clarius quã Ab. q̃ [b] vltra quartũ gradũ sit arbitriũ, qui dicãtur cõiuncti in hac materia: sed vsq; ad quartũ gradũ admittãtur indistinctè saluo in omnibus stilo curiæ. Sed huic opinioni obstat, quod dicit Bal. in. d. c. postremo. & in. l. j. §. q. acc. videlicet, q̃ vbi cũq; tractat de significatiõe vocabuli, nunquã est ad arbitriũ iudicis recurrendũ. & dicit de hoc esse tex. notabilem in. l. itẽ in legato. §. parui. ff. de le. iij. ¶ Põt rñderi, quòd si cõsuetudo est in loco, q̃ appellantur cõiuncti illi, qui sunt consortes, seu de stirpe, aut de cassata, seu de tali domo: iudex arbitrabit tales esse cõiũctos. Et idẽ si cõsuetudo nõ arbitraret cõiunctos, nisi in certo gradu. & si iudex hoc arbitraret, nõ est arbitrari ꝓpriã significationẽ vocabuli: qa cũ iã fit arbitrata & declarata p cõsuetudinẽ, ipse dicit eã imitari: & nihil de nouo facere: sed exeq; interpretationẽ causatã à cõi vsu loquẽdi. Si verò de hoc non sit certa cõsuetudo: tũc fortè dicẽtur cõiũcti in ꝓposito oẽs, q̃ sunt successibiles ab intestato. De affinibus aũt, stãdũ cũ dicto Cõpo. ex quo dicit p Papã fuisse ita determinatũ. Et prędicta sunt de mẽte Io. de Imo. & d. Ab. in terminis multũ similibus in. d. c. postremò. vbi vide Phil. in. v. co. ¶ Generaliter aũt cũ querit, q̃ veniãt appellatiõe cõiunctorũ, vel appellatione suorũ, reperiũtur varię opi. quas puto introductas secũdũ varietates subiectæ materiæ. Et de istis, ne videar transcribere alibi scripta, remitto ad ea, quæ allegãtur in reptorijs Brix. & firmani in verbo cõiuncta persona. & per Alex. in. l. exigendi. in ij. col. ver. quæ aũt dicũtur cõiunctæ personę. C. de ꝓcu. Et de ista materia, q̃ dicãtur cõiũcti, vide etiã An. Sic. in repe. l. cũ acutissimi. fol. iiij. xv. & lxviij. C. de fideico. & Moder. in li. malefi. fo. xviij. ad fi. & longam apostillã Alex. in. d. l. ij. ff. de accu. & Car. in Cle. cãm. §. verũ. in. j. qõ. de ele. Et q̃ veniãt appellatiõe suorũ: vide melius, quã alibi, ꝓ Mattinũ in. c. cũ. p. Mãcolla. in. vij. col. cũ tribus col. sequentibus. c. de accu. & cum istis paucis locis inuenies loca plura. Et adde, q̃ in casu huius Decre. & de esse. l. sed & hæc. nõ venit cõiũctus magna amicitia. vt ꝓ do. Ab. in. c. corã. in. ij. co. de off. dele. & latè & copiosè p Ale. in. d. l. exigẽdi. in. iij. col. & in. l. sæpe. viij. col. ff. de re iu. & per eundẽ in. l. j. §. l. fal. ff. ad legem fal. quicquid scribat An. Sic. in. d. l. cũ acutissimi. in. iiij. char. cum. M. Fer. in. iiij. super ti. proxi. si enim non venit spurius appellatiõe cõiunctorum: vt. s. multò minus amicus.

a ¶ Dũmodo. Adde tu, q̃ appellatione cõiunctorũ veniunt etiã affines. l. sed & chę. in prin. ff. de ꝓcu. vide scribentes in l. reprehẽdendã. C. de inst. & substi. & in. l. cũ maritum. & ibi Bal. C. de solu. & in. l. manifestissimi. §. fi. C. de fur.

b ¶ Quòd. Adde tu, q̃ vltramontani dicunt, q̃ coniuncta personadicitur vsque ad. x. gradũ: & hoc in agnationevsq; ad septimum in cognatione. Adde tamen, quando Fran. Tigri. Bar. & Sali. & Fulgo. sequuntur glo. in l. cũ alienã. in fin. C. de leg. quòd fit in arbitrio iudicis qui dicatur coniunctus. & ibi vide Bar. qui ponit rationem. Et adducit opin. vltramontanorũ: qui veniant appellatione coniuncto rum, vel suorum.

Expeditis ampliationibus & fallẽtijs ad istũ tex. in qbus conclusa sunt oĩa dicta doctorũ hîc, & alibi necessaria ad materiã restant solũ duo. † Primũ est notabile dictũ Cõpo. dicẽtis hîc, q̃ cõtra impetrãtẽ rescriptũ nõ admittitur tertius opponẽs excõicationẽ ad impediẽdã impetrationẽ, etiã si pro ipso est lata excõicatio: quia ex quo cõtra eũ nõ agit cessat exceptio, quę est actiõis exclusio. l. j. ff. de excep. Et si posset eũ tãgere, nõ admittit ad cõuenientiã iudicũ: sed datur cautio, q̃ p illud re scriptũ nõ cõueniet eũ: ne sibi p̃iudicet. & ita dicit fuisse obtentum in curia: & sequuntur hîc Ioan. An. But. Imo. & Do. & An. Sic. remittens etiam ad Spec. de rescri. præsenta. §. ratione formæ. ver. sed pone tu es excommunicatus. vers. sequẽ. vbi idem tenet. Et vt intelligas illa verba ad conuenientiam iudicum. vide Do. post Ioã. An. in. c. j. in. iiij. col. ver. an reus excommunicatus. de rescrip. in. vj. ¶ Obstat notabilis decisio Car. in. c. exceptionem. in. vj. q. de excep. vbi dicit, q̃ contra excommunicatum agentẽ in iudicio tertius potest opponere exceptionem excommunicatiõis: vt repellat eũ à iudicio: quia ex quo iudex põt hoc ex officio, sequitur, q̃ est publicũ interesse, vt repellatur: igitur quilibet audiẽdus est. Et dicit, q̃ fortè istud est verius, licet contrariũ teneat Arc. in. c. j. de rescri. in. vj.

cõſyderãs,ꝙ nõ intereſt tertij. Et ꝓ iſto dicto Car. facit, ꝙ notat Bar. in. l. vbi pactũ. in pe. col. ver. & ideo iã de facto dixi. C. de trãſac. & ſequuntur ibi cõiter ſcribẽtes: dum dicitur, ꝙ qñ inquirit cotra homicidam, põt tertius cõparere & allegare, ꝙ occiſus erat bãnitus, qui poterat impunè offendi ex forma ſtatuti. Et per hãc allegationẽ factã à tertio debebit iudex ſuperſedere inquiſitioni. & confirma, vt ibi per Alex. in. vij. colũ. verſi. item per iſtam glo.

62 ¶ †Põt fortè reſponderi iſtis dictis ab alio in iſto ꝓpoſito, nõ cõ ſyderatis: & negari æquiparatio inter opponentẽ, vt repellat à iudicio: & inter opponẽtẽ, vt repellat ab impetrando. Nã in primo caſu bene verſatur intereſſe publicũ propter periculum communionis: ſed nõ ſic in actu impetrationis. quia quo ad illum actum nõ videtur eſſe inceptũ periculũ cõionis: ſed fieri præparatoriũ ad futuram communionem: & qñ ad illã deuentũ erit: tunc audietur tertius pro publico intereſſe. Sed non ſic in actu impetrationis. ¶ Cogita tamen, quia intẽtio Cardi. in. d. c. exceptionem. fuit reprobare Archi. in. d. c. j. de reſcri. in. vj. & Archi. ibi poſt medi. & ante fi. in ver. ſed pone, ꝙ tu eras de. dicit formaliter idẽ, quod doctores hîc poſt Compoſt. ſ. ꝙ tertius nõ auditur ad opponendam excõicationem impetratori: licet alij non referant Archi. in d. c. j. vnde videtur Car. per cõſequens velle reprobare id, quod tenent doc. hîc. ſed vt dixi poteſt dari differentia inter repulſionem ab impetratione, & repulſionẽ à iudicio per rationem prædictã. Niſi replicares dicendo, ꝙ qua ratione in prin. iudicij tertius poteſt opponere excõicationem volenti agere, vt repellat eum à limine iudicij ꝓpter imminens periculũ proximæ cõmunionis. Eadem ratione poſſet opponere actui ſuæ impetrationis: vt impediatur periculum cõionis, ꝙ poſſet verſari in impetratione. & ꝙ veroſimilius verſabitur in vſu ipſius impetrationis, quam nõ præſumitur impetrare animo nõ vtendi. Neq; enim minus fauẽdum eſt voléti impedire periculũ futurum, quã exigens: ne poſt vulneratã cauſam. &c. l. fi. C. in qui. cau. in integ. reſt. non eſt ne. & iſtud non inuenies alibi diſcuſſum. ¶ Vltimò reſtat aliud, quod ponit Do. poſt Rotã in ti. de iud. deci. v. in nouis. aliãs numero. clxxxv. incip. item, quòd valet cõmiſsio. videlicet, ꝙ filiuſfa. in patria poteſtate conſtitutus põt impetrare in Romana curia commiſsionẽ fiendam vni auditori. Et ad probandã hanc concluſionem vtitur Rota duplici via. ſ. ſpeciali & generali. Specialis eſt illa, de qua dixi. ſ. in. iiij. fal. ꝙ commiſsiones quæ fiunt auditoribus ſacri palatij, ſunt potius diſtributiones. Generalis via eſt, per quã preſsè volunt, ꝙ etiam in curia valeret eius impetratio. Et hoc probant quia filiuſfa. ſecundũ aliquos non eſt inhabilis per ſe, ratione patriæ ptãtis ad impetrandũ: quia nõ ſimpliciter prohibetur impetrare, vel agere: imò in multis caſib⁹ agere põt. l. filiuſfa. §. ſed ipſe. ff. de procu. c. nõ iniuſtẽ j. de procu. & c. qui generaliter. de procu. in. vj. Itẽ, quia reſcripti impetratio non eſt actus iudicialis: ſed extraiudicialis: vt probat Inn. in. c. quoniã cõtra. de proba. Et facit tex. hîc, & in. c. fi. j. eo. Itẽ per ſolã impetrationem non debet excludi filiuſfa. quia põt eſſe, ꝙ impetrabit in caſtrẽſi, vel quaſi: in quo agere põt. & ſic non apparet inhabilis à prin. & licet in alijs requiratur conſenſus, põt tamen interuenire ante, quã agat. Ideo ſola impetratio non concludit eũ adhuc agere: iuxta no. per Inn. in. c. ex conqueſtione. de reſti. ſpol. & cũ iſta deciſione tranſit hic Do. ¶ Adde Egid. Belle. deciſi. Rotæ. cccxxx. inci. cõmiſsio impetrata. vbi idem formaliter tenet ſubtilioribus rationibus, & reputat fortiſsimũ illud argumẽtũ, quod vltimò eſt factum: quia ſufficit ꝙ in iudicio interueniat iſte cõſenſus: ergo non requiritur, ꝙ præcedat ante impetrationẽ cõmiſsionis. & pulchrè deducit, quo iure, & in quibus prohibeatur filiuſfa. agere. vide latius per eum. Vltimò, quia in. vj. ampliatione feci mentionem de pœna falſantium literas Papę. Adde quę dixi in. d. c. ij. vj. co. ver. præſumitur contra reſcriptum. ſ. eo. ¶ Et ex his cum laude Dei eſt finitum commentum iſtius ſolennis Decretalis.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, vbi ſortiatur domicilium.*
2 *Clericus ſecularis habens beneficium requirens reſidentiam, ſortitur ibi domicilium.*
3 *Clericus habens plura beneficia requirentia reſidentiam, dicitur habere plura domicilia.*
4 *Clericus habens vnum beneficium, in quo tenetur reſidere, licet ibi non reſideat: nec ſit diſpenſatus ſuper non reſidentia: tamen dicitur ibi habere domicilium.*
5 *Clericus, licet dicatur habere domicilium in loco beneficij requirentis reſidentiam: non tamen per hoc deſinit habere domicilium in alijs locis: in quibus aliàs de iure habet domicilium.*
6 *Clericus licet alibi, quàm in loco beneficij dicatur habere domicilium: tamen domicilium principale dicitur eſſe in loco beneficij.*
7 *Clericus quandocunque non reperitur in loco beneficij, in quo tenetur reſidere, præſumitur iniuſta & malicioſa abſentatio.*
8 *Prælati religioſi ſortiuntur domicilium in loco prælaturæ.*
9 *Iudex cõpetens quis ſit: ſi agitur de materia cõcernente ipſum beneficiũ.*
10 *Decretum interponendum ſuper alienatione rei eccleſiaſticæ: debet interponi in loco, vbi eſt eccleſia, de cuius prædij alienatione agitur. poſt numerum. 9. ver. Septimò facit.*
11 *Actor, an habeat electionem, an velit conuenire reum clericum in loco beneficij: an alibi. vbi etiam habet domicilium: videlicet quãdo agitur de materia beneficij.*
11 *Domicilium, vt quis ſortiatur, quot requiruntur.*
12 *Scholaris, vel mercator, quando, vel vbi ſortitur domicilium? Scholaris qualiter in loco ſtudij ſortiatur domicilium. poſt numerũ. 12. ver. Secundò limita. habes annotatum in margine.*
13 *Dietæ ad aliquem conueniendum, à quo loco debeant computari.*
14 *Iudex appellationis, quando poteſt inhibere iudici à quo?*
15 *Exceptio, quòd quis non trahatur vltra duas dietas, an poſſit opponi poſt litem conteſtatam.*

CAP. XXIX.

Dilectus filius. ii. ¶ Si occaſiõe duorum reſcriptorum vnius. ſ. in cã principali: alteri⁹, in cã appellationis cõtenditur: nõ iudex ſuper principali, ſed de putatus ſup appellatione cognoſcere debet de validitate appellatiõis. h. d. ſecũdũ do. Ab. Et venit ad limitationẽ. c. paſtoralis. ſ. e. tanquã ſolũ ea, quibus eſt aliquid addendũ vltra modernos ſcribẽtes: reliqua quæ principaliter nõ cadunt hîc, ſeruanda ſunt ad loca propria, ad quę etiam remittuntur hîc doc. Et primò habebimus, an & quando in loco beneficij dicatur clericus habere domiciliũ. ¶ Secũdò, an ex ſolo cõmorari ſortiatur quis domicilium. ¶ Tertiò, quis locus attendatur in computatione dietarum. ¶ Quartò, quando iudex ad quẽ inhibeat iudici à quo. ¶ Vltimò remiſsiuè, vtrum dilatoria quotidie grauans, poſsit opponi quandocunq;.

De domicilio clerici. Vult hîc gl. ꝙ clericus nõ ſortiat domicilium in loco bñficij, ſeu eccleſiæ vel præbẽdæ. Et ꝓ intellectu huius materię collectis dictis doctorũ hîc & alibi, ordinaui nouiter nouem concluſiones.

1 Prima concluſio. † Cleric⁹ ſecularis hñs bñficiũ nõ reqrẽs reſidentiã, nõ cẽſetur ibi hr̃e domicilium, ſecũdũ Inn. in. c. ex ore. de priuilegijs. ad fi. ver. alij aũt ſeculares. & ſeqtur ibi Bu. in. ij. col. dicẽs illã gl. Inn. eſſe verã & mẽti tenendã. Et ſequit etiã ibi. d. Ab. remittẽs ad ſeipſum in c. poſtulaſti. de foro cõpe. Et Rota in ti. de appe. deci. ix. inc. itẽ, ꝙ in cã bñficiali. in nouis. & But. Imo. & Do. hîc: niſi ibi habeat larẽ aut habitet, ſecũdũ But. & Imo. hîc. Et dicũtur nõ reqrere reſidẽtiã bñficia ſimplicia ſecũdũ generalẽ cõſuetudinẽ eccleſię: niſi aliud ſit inductũ de iure ſpeciali: ſecũdũ Car. & Imo. in. c. fi. de cle. nõ reſi. Eſt verũ, ꝙ Inn. Io. An. But. & Ab. ibi, videntur firmare ꝙ de iure cõi omnia bñficia reqrant reſidẽtiã: niſi appareat contrariũ vigore cõſuetudinis, vel ſtatuti, vel priuilegij. vel niſi eſſent parui valoris: vt viginti ſolidorũ: vel penſiones. Sed eorũ opinio ꝓcedit ſecundũ primitiuã eccleſiã: vt latius per do. Maria. in repe. c. ex tuæ. in. vij. col. ver. quæro. de ele. non reſi.

2 Secunda concluſio. † Cleric⁹ hñs bñficiũ reqrẽs reſidẽtiã, ſortitur ibi domicilij ſecundũ oẽs prædictos hîc. & in. d. ex ore. Et ad idem allegat hîc But. Inn. in. c. poſtulaſti. de fo. comp. & & gl. & doc. in. c. cum nullus. de tẽp. ordi. & Io. An. in. c. ſtatutum. §. cum aũt. de reſcrip. in. vj. & Archi. iij. quæſtio. vj. in ſum. & vj. q. j. ſi clericus & glo. j. in. c. quia in tantũ. de præbẽ. Idẽ tenet Bal. firmãs etiã cõcluſionẽ

præcedẽtẽ in. l. ſenatores. ff. de ſena. & ibi dicit, ꝙ vbi beneficiũ requirit reſidẽtiã: ibi clericus ſortitur forũ tanquã neceſſarius incola. Nã in culpa eſt, ſi ſe aliò trãsfert ar. l. prætor. §. pe. ff. de edẽdo. Cũ iſtis cõcordat Do. in. d. c. ſtatutũ. §. cum vero. in. vij. col. & pulchrè Bar. in. l. j. in iij. col. ver. itẽ quæro de errore. ff. ad munici. dicẽs, ꝙ re

a ctor[a] cuiuſlibet eccleſiæ efficitur ciuis loci, vbi eſt eccleſia. per. d. c. cũ nullus. ſicut miles poſitus in aliquo loco ad exercẽdã militiã efficitur ciuis illis loci. l. municeps. §. fi. ff. ad mu. Sicut etiã vir trahit ad ſe vxorẽ ſuã: vt effi

b ciatur ciuis illius ciuitatis, vñ eſt vir. [b] l. fi. §. itẽ reſcripſerũt. ff. ad mu. Et intelligẽda ſunt dicta Bar. ſecundũ primã cõclu. de qua. ſ. & ita ſunt de mẽte Bar. in. l. hæres ab ſens. §. perinde. in fi. ff. de iu. Et not. d. Abb. in. c. fi. in col. j. de parochijs. dicẽs idẽ in Abbatibus & alijs præpoſitis eccleſiarũ. & de his etiã per Bal. in. l. vt perfectius. in. iij. col. C. de anna. exce. & Ang. conſi. xxiij. dictũ ſtatutũ. in fi. & ibi dicit, ꝙ ciuilitas adepta ex beneficio, finit eo dimiſſo. Et dicit Do. in. c. fi. in prin. ij. col. de of. dele. in. vj. quòd vulnerãs monachũ punitur: vt vulnerãs ciuẽ. & dicit Lud. Roma. cõſi. ccclxj. in. ij. col. ꝙ clericus Roman⁹ põt habere domicilij in Alemania rõne bñficij: & ſubij ci ẽt Epiſcopo Germano. Et dicit Bal. in. l. ab eo. circa fi. C. qũo & qñ iud. ꝙ domicilij rõne eccleſiæ eſt inuentũ à iure, ſicut domicilij vxoris in domo viri. Et dicit Bal. in. l. oẽs. in prin. C. de Epi. & cle. ꝙ lares & domicilia clericorũ ſunt in eccleſia, in qua dñt reſidere. per illũ text. ibi: ſanctis altaribus obſecũdẽt ſuis laboribus & domicilijs cõſtituti. Et dicit Rota in ti. de reſcri. deci. lxx. inci. ſi aliquis eſt oriundus. in antiquis: ꝙ ſi impetrãs narrat ſe clericũ talis diœceſis, & ille ſit ſolũ beneficiatus, ſufficit licet alibi ſit oriundus: quia ſatis dicit de illa diœceſi: ex quo habet ibi domicilij occaſione bñficij: per not. hîc.

3 Tertia concluſio. † Habẽs plura beneficia requirẽtia reſidẽtiã, dicit habere plura domicilia: ſecundũ gl. in. c. primatus. lxxj. di. & in. c. qm̃. xxj. q. ij. & in. c. quia in tãtum j. de præben. Intellige vbi vtrique deſeruit, nũc vni, nunc alteri: ita ꝙ quaſi æqualiter in vtroq; reſidet. iuxta glo. in. c. nõ põt. de præb. in. vj. facit. l. aſſumptio. §. iuris prudentibus. ff. ad muni. & c. ij. de ſepul. in. vj. Secus, ſi vni ſeruit ipſe: alteri vicarius eius: iuxta. c. extirpãdæ. §. qui verò. de præbẽ. Tũc enim habet domicilij tantũm, vbi reſidet: quia ſola reſidẽtia, ſeu reſidendi neceſsitas, eſt illa quę facit ſortiri domicilij: vt ſatis ꝓbat hîc. & no. Inn. in. d. c. ex ore. Et qui habet vicariũ, videtur diſpẽſatus ſuper reſidẽtia. Ita declarat iſta do. Abb. in. c. poſtulaſti. in. j. col. de fo. cõpe. referunt & ſequũtur ibi Maria. & Andræ. ſi cu. & ſecundũ hæc intellige obſcura verba Archi. iij. q. vj. in ſumma. in fine, quem ſimpliciter refert ibi Do.

4 Quarta concluſio. † Habẽs vnũ beneficium, in quo tenetur reſidere: licet ibi nõ reſideat: nec ſit diſpenſatus ſup nõ reſidẽtia: nihilominus dicitur ibi habere domicilij, ſecundũ But. in. d. c. poſtulaſti. quia cũ de iure nequeat alibi habitare, quã in bñficio: nõ videtur ibi eſſe aïo per petuæ habitatiõis: ſed momẽtaneæ. arg. l. ex facto. ff. de hære. inſt. ſecundum eũ. Ad idẽ vide But. in. c. fi. in. xiiij. col. ver. vnũ nõ omitto. de fo. cõp. vbi dicit, ꝙ habitatio cõtra ius, nõ imprimit domicilij. vñ reſidẽs in alia diœceſi, quã vbi habet bñficiũ, in quo reſidere tenetur: non ſortit ibi domicilij: qa nõ vr̃ ibi eſſe cã ppetui vſus. Sic etiã in vxore non reſidente cum viro, ſecundum eum.

e Limita, Niſi aliqs ſtaret vltra decẽniũ. [c] qa videt ibi cõſtituiſſe domicilij. ar. l. j. C. de ĩco. li. x. & ſic cõſideraꝝ potius, qd̃ fit, quã qd̃ fieri debet: ſe-

5 cundũ Abb. in. d. c. poſtulaſti. ¶ † Cõſidera in hoc vltimo, ꝙ quatenus eſſet vtile ipſi nõ reſidẽti habere domicilij in loco debitæ reſidẽtiæ: poſſet ꝓcedere iſta decla-

ratio Ab. ꝙ imputeť ſibi, ex quo alibi vr̃ cõſtituiſſe domicilij. Sed quatenus eſſet dãnoſum & p̃iudiciale nõ habere domicilij in dicto loco: tũc fortè dicemus, ꝙ fingatur odio i pſius habere ibi domicilij: ne ex contumacia ſua reportet cõmodũ: cõtra. c. cõtingit. de do. & cõtu. Facit qd̃ in ſimili ſcribit Bar. in. l. vnica. de infa. li. x. dicens ꝙ eo caſu, quo ex delicto aliqs definit eẽ nobilis: intelligit quatenus nobilitas eſſet ei vtilis. Sed quatenus eſſet onoroſa, ſecus. Facit gl. pe. in fi. in. c. ij. de confeſ. in. vj. dicẽs, ꝙ ſi ficta cõfeſsio de qua ibi, eſſet vtilis contumaci, nõ haberet ꝓ cõfeſſo. Facit qd̃ no. Bal. in. l. cũ ꝓponas. la. ij. C. de pac. dicẽs, ꝙ cã, rato manẽte pacto non ꝓdeſt

d frãgẽti fidẽ. [d] Facit qd̃ no. Car. in Cle. j. in ſeptima oppoſitione de regularibus. dicẽs, ꝙ priuatus loco & capitulo, nõ eſt priuatus loco oneris: ſicut in his, quę ſunt diſciplinę. ar. c. reprehẽſibilis. de ap. in verbo capituli diſciplina. Dat: fiſe in excõicato: q nõ eligit: & tñ ab horis nõ repellit. Facit gl. pe. in. c. ꝓ illorũ j. de præb. dicẽs ꝙ ea, quę facit excõicatus in ſuũ p̃iudiciũ valẽt. facit gl. in. l. ij. §. ne mo. ff. de capi. dimi. dicẽs, ꝙ bãnitus definit eſſe ciuis, niſi in oneribus. ¶ Quod intelligerẽ, niſi ageret de onere a in quo reqreret in hoſe fides erga patriã: qa cũ hæc qualitas nõ ſit in bãnito, vr̃ debere excuſari: iuxta id qd̃ ſcribit Bal. in. c. dilectus. el. j. ad fi. ſ. e. dicẽs, ꝙ bãniti nõ tenẽtur ire in exercitũ: qa nõ licet eis ingredi ciuitatẽ: nec in publico cõparere, ſecundũ eũ. Pro quo etiã facit rõ, quã dixi: cũ em̃ ſit hoſtis patriæ: nõ eſt in exercitu neceſſari⁹ imo eſſet ſuſpectus. Facit ẽt tex. in. l. actiõe. §. itẽ ſi ſocietatẽ. ff. ꝓ ſocio. vbi renũtiãs añ tps ſocietati, definit eſſe ſocius: niſi quo ad incõmoda. Facit quod no. Imo. in. l. ſi b qs ſolidũ. in fi. ff. de hære. inſti. dicẽs tria in ſiñ poſt An. & Bal. ibi: maximè, ꝙ excluſi ab officio odio eorũ nõ intelligiť de officijs onoroſis. Facit gl. in. l. ij. §. nemo. ff. de ca. di. & quod no. Bar. in diſputatiõe. ſtatuto Lucanæ ciuitatis. cum ſimil. Et hoc dictũ Do. in. d. l. ſi quis ſolidũ. extollit And. Sic. in rep. e. rub. de reb. eccle. nõ alie. in. iiij. char. allegãs etiã duo ex dictis prælegatis: cum quibus per caſum conuerſum conuenit lex, quòd fauore. C. de leg. cũ concor. quas dicã̃ prope fi. octauę concluſionis. Pro prædictis facit etiã, quod no. Pe. de An. in. c. intelle ximus. de iudi. dicens, ꝙ pœna auf. hoc amplius. C. de fi deicõ. non procedit, vbi eſt damnoſum hæredi, ꝙ ſit hæ ræs. & ſequitur Alex. in. d. authen. hoc amplius. in apoſtillis. & exclamat And. Sic. vbi. ſ. facit conſilium Bald. lxvj. prout allegat Baptiſta de ſancto Seuerino. in repe. l. omnes populi. in. vj. char. ff. de iuſti. & iur. dicens, ꝙ ſi ſtatutum vult mercatorem vſurarium non haberi pro mercatore: non intelligitur quo ad onera, quæ ſubire debent mercatores. Iſta dicta ſeruient ad multa: nec inuenies allegata per modernos. ¶ Ex quibus[a] in propoſito fortè inferri poteſt, ꝙ clericus de facto non reſidens c in loco beneficij requirentis reſidẽtiam, fingitur in one roſis habere ibi domicilium. & ſic poteſt ibi citari: & nõ comparens cõſtitui in cõtumacia. Et videmus ecõuerſo ꝙ poſſet quis habere domicilij alibi, quo ad commoda non quo ad incommoda: vt vult do. Abb. loquẽs de regularibus in. d. c. poſtulaſti. in. ij. colũ. ver. hoc limito & d reſtringo. Tamen iſtam conſyderationem non affirmo: quia, nullus eam ponit: imò Abb. ſentit cõtrariũ, quãdo alibi reſidet vltra decẽnium: vt. ſ. retuli. ideò cogitabis.

6 Quinta † cõcluſio. Quãuis cleric⁹ dicatur habere domicilium in loco beneficij requirẽtis reſidentiã, non tamẽ per hoc definit habere domicilij in alijs locis, in qbus aliãs de iure haberet domicilij. puta, ſi alibi patrimoniũ haberet: vel alibi de facto reſideret, ſecũdũ Io. An. in. d. c. ex ore. licet fortè verba Inn. ibi aliud innuãt, ſecundum But. in. c. poſtulaſti. in. j. col. Vbi latè exẽplificat quot modis poſsit dici alibi domicilij. & ſequitur ibi Do. & bene facit tex. in. c. cũ nullus, de

a ¶ Rector. Adde quòd imò clerici vel beneficiati in aliqua ciuitate, ve niunt appellatione ciuium. Bar. in l. j. ff. ad municip. facit multũ text. in. c. iij. de temp. ordi. in. vj.

b ¶ Vnde eſt vir. Ad qd̃ adde domi. Sozi. conſi. in ci. quoniã in præſentiarum. ver. & nõ ſolũ clericus. circa medium. in j. pte. chart. xvij. & cõſi. xxxvj. in ci. recẽt ac matur. ver. cum ergo. circa fi. in. d. parte chart. lxxij. & cõſ. ccxxvij. inci. præſens conſulta tio pulchra. verſi, quibus ſuppoſitis. in fine. in. ij, parte. charta. ciij. Habens plura beneficia, vbi cenſetur habere domicilium.

c ¶ Vltra decẽniũ. Adde do. Alex. de Imol. in. l. lex Cornelia. §. ſi qs tamen. ff. de iure iur.

d ¶ Frãgenti fidẽ, Ad quod adde do. Alexand. de Imo. in. l. quod ſi dem. vbi etiã plenè per Bart. in. ij. col. verſi. quæro quid ſi hoc caſu. ff. de tranſact.

tem. or. in. vj. lequẽs dedomicilio originis & beneficij.

6 **Sexta** conclusio. † Licet alibi, quã in loco bñficij posit clericus habere domiciliũ: tamẽ principale domiciliũ dicitur esse in loco beneficij, secũdum Inn. in. d. c. ex ore. & But. & Ab. in. d. c. postulasti. Idem. But. post Io. An. in. c. fi. in. xiiij. col. ver. vnũ non omitto eo. ti. nisi ageretur de ipso patrimonio, vel de delicto alibi commisso: quia in similibus casibus insiciuntur domicilia & loca subijcientia subiectam materiã secundũ eos. Ad hoc. l. si fideicommissum. §. fi. ff. de iudi. secundũ But. & facit quod dicetur ꝯ. in no. conclu. In alijs aũt habẽtibus plura domicilia, attẽditur vbi principalius quis habitet, secundũ Inn. in. c. oẽs. de maio. & obe. & sequitur Bar. in. l. assumptio. §. viris prudentibus. ff. ad munici. Et dicit Io. An. in addi. Spec. de cõpe. iudi. adi. §. j. ver. xlij. ꝙ domiciliũ originis mutari nõ põt per. l. filij. §. pe. cũ. l. seq. ff. ad munici. nisi ciuitas originis capite fuerit diminuta: vt Troia, & sequitur Bu. in. c. accedẽs. lo. ij. in pe. col. vt lit. non conte. Et quomodo multis modis potest quis dici esse iudex clerici, ponit etiam do. Abb. in c. fin. de fo. compe.

Septima cõclusio. Q̃docũq; † clericus non reperitur in beneficio, in quo obligatur residere semper: præsumitur iniusta & malitiosa absentatio. & ideo si alibi esset sine iusta cã, sufficit citatiõem fieri ad domum: & proceditur contra eum lite non conteſt. secundum Inn. in. c. fi. post prin. & ante medium. de eo, qui mit. in pos.

Limita tamen hoc: dummodò ipsa ecclesia agat contra clericũ. Puta propter non residẽtiam. Secus si alius ageret actiõe reali, vel personali: vel pararetur inquisitio contra eũ: quia nõ sufficiet citatio ad domum. Nã respectu extraneæ personę nõ præsumitur ista malitia: cum eius respectu nõ tenetur adesse in loco: secundũ eum. & latius eum reassumit Io. An. But. Car. Imo. & Ab. ibi: licet in eo, quod dicit de marito respectu vxoris, æquiparando eum beneficiato, Cardi. & Imo. ibi. & Car. in. c. j. qui matri. acc. pos. aliter dicãt: per c. quoniam. §. si aũt. vt lit. non cõtest. De quo etiam per Card. in Cle. j. in. ij. q. de iud. tamen ipsum etiã sequitur Abb. quo ad illud dẽ marito, in. c. Prelatũ. & in. c. j. in fi. qui matri. accu. pos. & cũ istis dictis Inn. trãsit etiã Angel. in. l. vt perfectius. in. j. col. C. de anna. exce. & But. in c. vnico. in. ij. col. de syndico. & Rota in ti. de app. decisi. ix. in nouis: inferẽs, ꝙ sufficit si appellans intimat appellationẽ in causa beneficiali interpositã super ipsa ecclesia parochiali, de qua litigatur: quia nõ tenetur appellãs quærere alibi rectorẽ. & cũ Inn. vide etiam Imo. in Cle. cãm. in. xxvj. co. ver. iij. præsumitur. de ele. & do. Maria. in repe. c. ex tuæ. in. xviij. col. de cle. non resi. ¶ Est verũ, ꝙ And. Sicu. in. c. cõsultationibus. in. xj. col. de offi. dele. prædictis nõ adductis reprobat simpliciter Inn. in. d. c. fi. etiã in eo, quod dicit de clerico nõ reperto: per tex. in c. quoniã. §. porro. vt lite nõ cõte. vbi probatur secundũ eũ, ꝙ cõtra reũ in cã matrimoniali & spũali põt ad sententiã diffinitiuã lite non conte. procedi: dũmodo reus sit contumax verus: quia citatus malitiosè venire contẽnit. vel quia malitiosè se occultat. & sic latitat: quia impedit, ne posit citari. Ergo ꝓbatur ibi, ꝙ nõ præsumitur latitare. Et subdit ꝙ q semel fuit in iudicio, præsumitur abesse ex iusta cã: per tex. elegantẽ in. l. fi cũ. §. hæc autẽ verba. ff. de fideicom. lib. ¶ Nihilominus sequẽda est opi. Inn. cõiter approbata. quia tex. in. §. porro. nõ loquitur de matri. spirituali vel carnali cõpleto: sed inchoato vt ꝑ electionẽ, & sponsalia: quo casu non dicitur adhuc adstrictus electus, vel sponsus ad residentiã. Sed vbi matri. spũale, vel carnale est cõpletũ: tunc in spũali ꝓcedit, quod est dictũ secũdũ Inn. & nõ seruat tex. in. d. §. porro. sed in. §. fi verò. ꝑ quẽ dicit Imo. in. d. c. fi. ꝙ posset saluari

a ¶ Non põt. Ad quod adde, nota. do. Sozi. consil. xxxv. incip. circa prædictã consultationẽ. ver. iñ. ꝓbatur. cũ ver. seq. in prima p. char. lxxj. & adde quę etiam per eũ habentur in cõsilio cclxxxviij. inci. circa primã quæstionem. ver. primo quia. in. ij. parte. char. ccvj.

b ¶ Domiciliũ loci prælaturæ. Et idẽ in monacho. sed tale domicilium durat, donec perseuerat in monasterio. Adde ꝙ. idẽ est *in milite*: vbi meret stipendiũ. Nam ibi põt cõueniri. Idẽ est in doctore, si ibi legit, vel habeat aliquod stipẽdiũ ibi poterit conueniri. Ita dicit Ab. in. c. fi. de foro cõpet. in. j. nor. Ad de Spe. in titu. de cõpet. iudi. adit. §. j. vbi ponit qn quagitaduos modos sortiendi forum.

opi. Inn. in matrimonio spũali. In carnali verò fortè nõ est verũ, ꝙ cõtra cõtumacẽ posit procedi ad diffinitiuã per tex. in. §. si aũt de carnali. in. d. c. quoniã. vbi expresse dicitur, ꝙ alter cũ iustè est absens ex ꝓpria volũtate: ni si appareat, ꝙ malitiosè sit absens: nõ põt procedi ad diffinitiuã. De quo latius ꝑ Abb. & Moder. ī. d. c. Prælatũ. & in. d. c. j. Vel dic ad. §. porro. ꝙ licet loquatur etiam de matri. carnali, vel spirituali cõpleto: nõ negat ꝙn in dubio præsumatur abesse Prælatus ex malitia: sed in mario secus: per. d. §. si aũt. Et istis adde, ꝙ vbi clericus se absentauit à bñficio ex cã legitima: tũc nõ sufficit eũ citare ad domum, secundum Inn. in. d. c. fi. ꝙ & sequũtur ibi alij. & Do. in. c. olim. ad fi. c.

8 **Octaua** † conclusio. Quæ dicta sunt de clericis secularibus, ꝓcedũt in Prælatis regularib⁹

b qa sortiũtur domiciliũ[b] loci prælaturæ suæ, secundum Bal. in. d. l. j. ff. ad munici. Et idẽ dicit in monacho: sed tale domiciliũ durat, donec perseueret in monasterio alicuius ciuitatis. & finit cũ trãsfertur ꝑ suum capitulũ ad aliud monasteriũ secundũ eũ: de quo meminit do. Abb. in. c. fi. in. j. no. de fo. cõpe. & Ange. in. l. hæres absens. §. j. in fi. ff. de iud. Et idẽ in hoc vltimo puto in ipsis Prælatis regularibus ꝑ eãdẽ rationẽ: licet Bar. loquat solũ de monacho. ¶ Differunt tñ isti à clericis secularibus in vno: qa Abbas extra suũ monasteriũ nõ põt dici habere domiciliũ: quia plus adstringit monasterio ecclesiæ: cũ ex vi ꝓfessiõis teneat ad stabilitatẽ sui monasterij. xvj. q. j. c. placuit. xij. q. ij. q. ij. nõ dicatis. & c. c. nolo. Ita dicit But. in. d. c. postulasti. allegãs Inn. in. d. c. ex ore. qđ reputat ibi singulare do. Ab. circa mediũ. ¶ Sed hoc intellige secũdũ Ab. in. d. c. postulasti. quo ad incõmoda & onera. Nã quo ad cõmoda, isti nõ ꝑdũt domiciliũ originis, vel ciuitatẽ ꝓpriæ patrię: sicut in simili de vxore no. in. l. cũ quædã. ff. de iur. om. iu. vt latius ꝑ eũ: quẽ vide. ¶ Cõfirma istã suã declarationẽ quatuor modis. Primò ex verbis Pe. de Anc. c. fi. in. ij. co. ver. ego addo. de offi. dele. in vj. vbi dicit, ꝙ ꝑ monachationẽ non definit qs esse ciuis suæ ciuitatis. ꝑ. l. ordine. §. fi. ff. ad munici. Nec ꝓdit iura ciuilia: p. l. Deo nobis. C. de Epis. & cle. qa ꝙ monachaꝰ dicit ascẽdere ad statũ maiorẽ. aut. de monachis. in prin. & ꝑ dignitatẽ supueniẽtẽ prima ciuilitas nõ tollit. l. fi. ff. de ĩsena. ¶ Secũdò ꝓ dicta declaratiõe do. Ab. facit qđ no. Bal. in. l. Deo nobis. C. de Epi. & cleri. & Pau. de Ca. in. l. sub cõditiõe. ff. de lib. & posth. vbi dicũt, ꝙ ꝑ ingressum religiõis filius liberaꝰ à patria ptãte, quatenus esset ei ad incõmodũ. Sed nõ quatenus ꝓdesset ei, vel monasterio ex psona ipsius: puta quo ad successionẽ. ¶ Tertiò facit. l. ꝙ fauore. C. de leg. ꝑ quã sępissime scriptũ cõperio inducta fauore alicui[9], ita demũ ꝓsit, si cõmoditas ꝑ legẽ allata sibi placuerit: aliàs nõ. Sicut in qt Io. An. de test. c. series. obstare publicationẽ in cã matrimoniali, qñ agit de eius fauore: licet in hoc nõ acceptetur eius opus per doctores ibi: propter paritatẽ periculi, qđ imminere posset ex nõ dissolutione matrimonij sic. & Pe. de Anch. cõsi. mihi. cxxxv. sup dicto ꝑdubio, ꝙ si ex forma contractus inducitur gestorũ nullitas, si secuta fuerit cõuẽtio: ita demũ ꝓcedit, si alteri, qui nõ cõtrauenit, ea annullatio placuerit: aliàs nõ. Sic & Abb. de iur. iur. quẽ admodũ. iij. col. inquit ꝙ ius disponens de expulsione vxoris adulteræ: ita demũ seruabit, si maritus eo iure vti cõsultius putauerit: aliàs nõ sic, etiã gl. maior. ī fi. i c. fi. de cõiu. seruo. ꝙ annullatio matrimonij cũ seruo. cõtracti à canone inducta, ita demũ seruabit, si id alteri cõiugi placuerit, aliàs nõ. Idẽ de separatione mariti frigidi in qt gl. in. c. si qs acceperit. xxxiij. q. ij. sic & gl. in. l. elegãter. in prin. de dolo. & Ab. cõditionaliter de emp. & vendi. dixi cõtractũ dolo initũ tenere: si ita maluerit, q dolũ passus esset. Similiter Lu. cõsi. cccclxiij. visa principali cõstitutione. & cõsi. cccxvj. circa ꝓpositã. dixit iura irritãtia cõ-

tia cõtractũ minoris nõ solẽnẽ, ita demũ ꝓcedere si ad eius dispẽdiũ tẽdat cõtract⁹, aliàs nõ inducit. l. nõ eo minus. C. de ꝓcu. & alia ꝑ quibus instituit latius. de iudic. cãm. Sic dicit gl. in. l. ij. C. de testi. ꝙ volẽte ꝓ cessant iura repellẽtia domesticũ à testimõio. Sic Ab. post Io. An. in. c. fi. de iudi. x. col. ver. iij. lec. ꝙ si noceret ecclesiæ, ꝙ in cã sua feriæ nõ obstẽt, obstabũt. No. Rap. in. l. j. §. nũtiatio. ff. de ope. no. nuntiatio. dicens idem de fisco. Sic intelligitur. l. publicas C. de fe. Sic etiam Cardi. in. c. fi. de testi. dixi, quòd si mihi displicet, quòd aduersarius remittat iuramentum testi à me producto, non remittet. Sic ꝛ Ang. in. l. fi. ff. de ap. reci. dixit quòd priuilegium datũ ibi militibus, vt à sniã sup annona militari nõ appellẽt, non impedit appellare, qñ est lata cõtra ꝓstationẽ annonæ. Sic & gl. ij. in fi. l. si verò. ff. q & à qui. dixit, ꝙ iura inducta in fauorẽ libertatis nõ debẽt operari cõtra libertatẽ. Sic & Pau. de ca. cõsi. ccxj. si dicta pignora. in prin. ꝙ solẽnitas debita à statuto circa pignora inducta fauore debitorũ, nõ nocet debitori, si omittaꝫ, & sit ei vtilius. alle. gl. in. d. l. eleganter vt ibi pulchrè. Super quibus & simili bus insiste ex dictis Bal. & aliorũ. in. d. l. quod fauore. Quartò facit deci. Bar. in. l. iij. §. fi emãcipatus. ff. de contratab. & Bald. & alij in. l. fi Ruffinus. C. de test. mili. dũ dicũt ꝙ priuilegiũ ciuitatis cõcessum ex priuilegio scholaribus, nõ facit eos ciues quo ad onera vel detrimẽta subeũda: sed solũ quo ad fauores. Ad cuius dicti intellectũ cũ hîc pertineꝛ nõ cadat, vide Alex. & Phil. in. d. l. si Ruffinus. & aliquid per Alex. in. l. j. in. iij. co. ff. de le. j. & vltra eos Lud. Ro. consi. ccxvj. inci. electi dñi capitanei. & moderni. in li. malefi. fol. xxxviij. iij. col. & Pau. de Ca. in. l. si verò. ff. de acquirẽ. hære. & omnino Bapti. in. l. oẽs populi. ff. de iust. & iu. in. xxx. char. & cum istis inueniesalias quotas.

9 **Nona.** Conclu. † Solus Diœcesanus loci, in quo situ est beneficiũ, dicit iudex cõpetẽtes: qñ agit de materia cõcernẽte ipsum bñficiũ, ét si nõ reqrat residẽtiã: & ét si clericus alibi habeat domiciliũ: puta si distutaꝫ de titulo. ista noua cõclusi. ꝓ batur octo modis. ¶ Primò per id, qđ no. gl. in. c. cũ ex eo. ī verb. subiectas. de ele. in. vj. ꝑ quã dicit Do. ꝙ Eps originis, vel domicilij, non vtitur iurisdictiõe volũtaria in cõcernẽtibus bñficiũ alibi sitũ. & exẽplũ habes ibi in dispẽsatiõe. Secũdò ad idẽ gl. in. c. ordinarij. in verbo ordinariorũ. & qđ ibi no. Io. An. & do. de of. or. in vj. vbi tradit, ꝙ de titulo bñficij cognoscit Eps, in cui⁹ diœcesi est bñficiũ: nisi indirectè cõtingat eũ ingrere de ti. bñficij alibi siti: nõ vt principaliter de illo cognoscat: sed vt ex hoc cognoscat, an licitè teneat bñficiũ sitũ in sua diœcesi vidẽdo titulũ vtriusq; bñficij. ¶ Tertiò ad idẽ facit, qđ no. Inn. in. c. iãdudũ. post prĩ. de ꝓbẽ. vbi dicit, ꝙ si clericus habet domiciliũ in pluribus locis, fortè qa habet plures ecclesias: tũ si agit cõtra eũ sup vna ecclesia, debet cõueniri corã eo, q est superior suus, respectu illius ecclæ. Ex quo dicto infert do. Ab. in. d. c. postulasti. in. j. col. ꝙ tenet rndere coram illo Epo & ei reuerẽtiã exhibere: ét si bñficiũ nõ reqrat residẽtiã. ¶ Quartò facit gl. j. in. c. quia intrñ. de ꝓbẽ. dicẽs idẽ, qđ ꝓximè est dictũ, post Inn. ꝙ corã vno Epo cõuenieꝛ tñ de illis, quę ad illam eccl'iã ptinẽt. Et dicit ibi do. Ab. in fi. ꝙ habẽs domiciliũ alibi debet cõueniri in loco domicilij: nisi in spectantibus ad bñficiũ, qđ habet alibi, ét qñ requirit residẽtiã. Et idẽ in hoc vlt. firmat Bal. in l. senatores. ī fi. ff. de sena. dicẽs, ꝙ si bñficiũ nõ reqrit residẽtiã clericus nõ sortit ibi domiciliũ: nec põt ibi cõueniri, nisi rõne ipsius bñficij. alle. istũ tex. ¶ Quintò facit dictũ Bu. post Io. An. in. d. c. fi. in. xiij. col. ver. vnũ nõ omitto. de fo. cõpe. dũ dicit, ꝙ si clericus habet domiciliũ in loco bñficij. & in loco patrimonij: inspicit in eo cõueniendo reg'r locus beneficij: nisi in cõcernẽtibus primo niũ, vel delictũ. & sic sentit, ꝙ in cõcernẽtibus beneficiũ debet cõueniri in loco bñficij. ¶ Sextò facit qđ in terminis scribit. d. Maria. in. c. sanè. j. col. de fo. cõpe. dicẽs, ꝙ ét si disputet de beneficio, in quo quis de iure, vel ex dispẽsatiõe nõ tenet residere, ét si ibi nõ habꝫt domiciliũ, debet cã agitari in loco bñficij. ¶ Septimò facit dictũ Inn. in. c. paitoralis. ad fi. de priui. vbi dicit ꝙ ad interpositionẽ decreti super alienatione rei ecclesiasticæ non attenditur locus vbi sitũ est ꝑdiũ: sed vbi sita est eccl'ia, q vult ꝑdiũ alienare. & illi⁹ Eps requirendus est. & sequit Arch. in. c. in vẽditionib⁹. circa me. xvij. q. iiij. & Bald. in auf. hoc ius porrectũ. in. iiij. col. versi. quæro igitur qs. C. de sa. san. ec. & Imo. in Cle. j. in. vij. col. ver. sed quid si ecclesia sita, de re. ec. nõ ali. & Ho. Io, de Li, Bu. & Ab. in. d. c. quãto. & Cal. in ti. de re. ec. nõ ali, cõs. x. & Ro. i ti, de iud. deci. vj. in nouis. & Pet. de Peru. in trac. de vnione beneficiorum. c. x. Lud. Ro, in. l, ij. in prin. in. xj. col. vers. xj. ff. de ver. ob. & Car. in Cle. j. §. sanè, in vlt. q. de iurepa. Est gl. x. q. ij. in. c. hoc ius, versi. ꝙ si necessitas. in verbo, duos. & notant multi alij, de quibus alibi. ¶ Octauò facit quod no. d. Ab. in. c. cũ capella, in fi. de priui. vbi dicit, ꝙ si illi capellani delinquũt extra capellã, de qua ibi, possunt ꝑ ordinarium vniri, si aliàs sunt subiecti ordinario. Sed si delinquũt in capella, vel est contẽtio, de iuribus illius capellæ: nõ potest ordinarius cognoscere: quia quo ad illam habent specialem iudicem. s. Papam, vigore exemptionis. de qua ibi. Et sic in spectantibus ad rem alteri specialiter subditam, non inspicitur, quòd quis habeat alibi domiciliũ, propter quod ex alijs causis possit ibi conueniri. Et prędicta non inuenies ab alijs reducta.

10 **Oriebatur** † pridiè Lucę noua dubitatio in facto super præmissis. Vtrũ, quãdo disputaꝫ de materia spectãte ad certũ bñficiũ def optio actoris: an velit cõuenire reũ, in loco domicilij: quia fortè habet alibi: an in loco bñficij. & videt, ꝙ sic regulariter, etiã vbi est agẽdũ actiõe reali daf optio actoris, an velit agere in loco rei sitæ, vel in alio loco domicilij ipsius rei conueniendi: vt no. gl. pe. in. c. dilecti. de fo. cõpe. & ibi do. Ab. post alios copiosè in. iiij. col. & glo. in. c. statutũ. §. cũ verò. in verbo recusẽt. de rescri. in. vj. & Inn. & Io. An. hîc dicẽs, ita cõiter tenere Legistas: & sequit Do. hîc. Idẽ Gof. in, c. sanè. de foro cõpe. & ibi do. Ab. dicẽs hãc esse cõem opi. Idẽ Spe. de cõpe. iudi. §. j. versi. sed qd si debitor. & Io. An. post Host. in. c. quãto. de off. ord. cum multis alijs concor. Nisi in casu auf. habita. C. ne fil. pro pa. v bi datur optio reo. & latè declarat do. Maria. in. c. fi. in. liiij. col. versic. vlteri⁹. de fo. cõpe. ¶ In cõtrariũ facit: quia doc. allegati in ista cõclusiõe, videtur sentire, ꝙ iudex beneficij adeò sit iudex in materia ipsius beneficij: ꝙ alius esse nõ posit; etiã volẽte actore. Et fortè idẽ, etiã si reus vellet: nisi accedat licẽtia Epi, iuxta. c. significasti. de fo. cõpe. & nõ fine cã gl. in. d. c. quia intrñ. dicit ꝙ clericꝰ habet domiciliũ in loco beneficij in spectãtibus tñ ad ipsum beneficiũ; vnde si illa gl. & Inn. in. c. cũ iãdudum. de præbẽ. vellẽt ꝙ etiam iudex domicilij cognosceret de spectãtibus ad beneficiũ, nõ specificassent, ꝙ illa cognitio respiciẽs beneficiũ spectet ad iudicẽ beneficij. ¶ Sed ad istud rndeꝛi posset, ꝙ nõ voluerũt dicere, ꝙ ptãs iudicis beneficij veniat priuatiuè ad ptãtẽ aliorum iudicum ipsius rei respectu beneficij: sed cumulatiuè. Et dixerũt specialiter ad de notandũ diminutionẽ & limitationẽ ptãtis iudicis beneficij: quasi dicant, ꝙ ipse solũ cognoscere possit de spectantibus ad ipsum beneficium, & nõ de alia materia concernente ipsius beneficiatũ. & nõ dicũt, ꝙ ipse solꝰ de materia beneficij cognoscere possit: sed solũ. i. ꝙ ipse aliud nõ cognoscit. Tñ adhuc ꝑ ista ꝑte, ꝙ nõ detur optio actori cõsyderabã sic. Nã dicta iura loquẽtia de optione: vt l. ij. C. vbi in rem actio. & d. c. dilecti. loquuntur, vbi agitur reali. de rebus prophanis, quo casu, quòd reus magis conueniatur in loco rei, quàm in loco domicilij: concernit solùm commoditatem & interesse partiũ. & iõ in ptãte actoris est dicta electio. Sed nõ sic, vbi agitur de materia ipsius beneficij: quia agit de cõcernẽtibus officiũ ipsius Epi, q est superior ipsi beneficio. Puta si disputatur de titulo ipsius beneficiati. quo casu, an sit intrusus, vel nõ, videtur cognoscendum per ipsum superiorẽ beneficij cuius interest scire de canonica institutione in ecclesijs sibi subiectis. c. ordinarij. de of. or. in. vj. ¶ Idẽ si disputaꝫ de iuribus ipsius ecclesiæ: qa ꝓtectio & cura de dotibus ecclesiarũ cõseruandis, vt spectare ad ipsum ꝓsidẽtẽ illi loco: ꝑ not. in. c. j. de relig. do. & sicut ecclesia est subiecta. xvj. q. viij. c. oẽs basilicæ. ita etiã bona & iura ipsarũ ecclesiarũ. vñ incõueniẽs vr, ꝙ ex hoc solo, ꝙ clericus alibi habeat domiciliũ, Epus posit cognoscere de iuribus eccl'iæ sitę in aliena diœcesi. ¶ Nec obstat. c. postulasti. de fo. cõpe. vbi alienus Eps iudicat clericũ non sibi subditũ quia efficit sibi subditus. Nã illud est rõne delicti alibi cõmissi, quo casu cũ offẽdat aliũ iudicẽ debet ab eo puniri. auf. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi oport. Sed hoc domiciliũ; qđ habet alibi clericus, nõ vr cã potẽs ad faciẽdũ illũ cõpetẽtẽ circa beneficiũ alibi sitũ. Et ꝑ hoc facit: qa ipse nõ dicit superior suus respectu illius beneficij. Patet, quia in eius manibus renũtiare

non posset. Nam dicit glos. in Clementi.j. de re
nuntia. debet renuntiatio fieri in manibus illius
qui posset beneficiũ destituere: & ipse non pos
set destituere, nisi delictum esset cummissum in
sua dioecesi: & tunc executio sñiæ spectaret ad
Epm de bñficio. d.c. postulasti. Sed sola ĩtrusio
quæ allegaƭ hic de beneficio alibi sito, nõ facit,
ꝙ criminaliter de delicto. & hæc tene mẽti tan
quã noua, secundũ quæ consului & obtinui.

Ad domiciliũ sortiendũ

11 duo copulatiuè requirũtur. s. ꝙ † quis in loco
maiorẽ partẽ rerũ suarũ possideat & assiduè in
loco illo cõuerseƭ. Gl. hîc. Nec etiã sufficit solũ
ꝙ cõuerseƭ. Inn. hîc tenet, ꝙ sufficit sola cõuer-
satio: per. l. senatores. allegatã in gl. quæ secũdũ
eũ loquitur alternatiuè, dicẽdo: vel assiduè con
uersatur. & ita alternatiuè. Alle. ẽt Inn. illã. l. in
c. ex pte. B. in prin. de fo. cõpe. & gl. fi. l. ij. C. vbi
de crimine agi opor. Si verò est litera copulati
ua: tũc requiriƭ ex abundanti, ꝙ ibi assiduè con
uerseƭ: & sufficit, ꝙ in loco habeat maiorẽ ptẽ
fortunarũ suarũ, ad hoc, vt ibi sortiaƭ domici-
liũ: secũdũ Inn. hîc. p. l. ciues. C. de icol. li. x. ¶ Ex
istis inferƭ, ꝙ rõne assiduæ cõuersationis sortiƭ
a qs forũ[a] in loco, vbi studet. & similiter in loco,
qs versatur assiduè rõne mercãtiæ. Ita sentit In
no. in. d. c. ex pte. B. & glo. loquẽs de scholari in
d. l. ij. C. vbi senatores. & bar. ĩ. l. ij. C. vbi de cri.
agi opor. dicẽs, ꝙ licet tales nõ habeãt ibi domi
ciliũ, tñ ex assidua cõuersatione sortiuntur ibi
forũ, & possunt ibi cõueniri. ¶ Cõsydera bene
quia pdicti expssè dicunt, ꝙ assidua cõuersatio
nõ inducit domiciliũ: sed qđ facit quẽ sortiri fo
rũ. Ita Bar. vbi. s. & Bu. hîc ita intelligẽtes Inn.
hîc, & in dictis locis. Sed põt dici, ꝙ scholaris &
mercator & similes assiduè cõuersantes dicun-
tur contrahere saltem quasi domiciliũ: vt dicit
do. Ab. in. d. c. qđ clericus. in ver. notabili. de fo.
cõpe. Dicit Do. post But. i. c. q cõtra. ad fi. viij.
di. ꝙ scholares liganƭ statutis loci. cõtra glo. ibi:
quia ex quo ibi habitãt, sortiũtur forũ licet per
petuò nõ sint ibi pmãsuri: tñ domiciliũ ibi nõ
habent ex solo cõmorari. alle. no. in d. c. qui cle
12 ricis. cõtra Host. ibi. ¶ † Pro pleniori declara-
tione pdictorũ nota duas declarationes cũ cer
tis limitationibus nouiter ordinatis.

a ¶ Forum. Adde, Sicul. in. c. quod clericis. de fo. cõpe.

Scholaris vel mercator, quãdo sortiatur domiciliũ.

Prima declaratio. Scholaris, vel merca-
tor nõ sortiƭ forũ ex assidua con-
uersatione quo ad cõtractus alibi initos: sed so-
lũ quo ad cõtractus initos in loco cõuersatiõis.
Ita sentit gl. & Bar. in. l. hæres absens. § perinde.
ff. de iud. licet aliud dicat Bu. hîc sequẽdo Bar.
in. l. ij. C. vbi de cri. agi oporteat. & malè, secun
dũ Imo. hîc. Et si diceret: ergo frustra videƭ req
ri assidua cõuersatio quo ad cõtractus: quia ipe
solus cõtractus facit quẽ sortiri forũ. c. fi. de fo.
cõpe. Respõdet hîc Imo. ꝙ imò etiã quo ad ali-
qua alia sortitur iste forũ ex assidua cõuersatio
ne, quẽ non sortietur: aliàs ex solo cõtractu: nã
si mercator vendit equũ in loco, in quo assiduè
cõuersaƭ: nedũ poterit ibi cõueniri, sed ẽt si e-
qu⁹ sit tradit⁹, & posteà: euict⁹ poterit rõne eui
ctiõis adhuc ibi cõueniri mercator: qđ nõ pos-
set, si solũ in loco cõtraxisset, ex quo erat adue
na, si nõ interueniret cõuersatio: vt not. Bar. in
in. d. § perinde. secundũ eũ. Et puto, ꝙ velit in-
ducere verba Bar. in versi. quid ergo dicemus.
¶ Sed cõtra istã declarationẽ tenet copiosè do.
Abbas in. dicto capitu. quod clericus. in. ij. colum. per rationes &
authoritates, de quibus p eũ: cũ quo trãseo: maxime p illã rõnem
quia absurdum esset, quòd ibi moraret, & nollet ibi respondere,
de contractibus alibi initis. Præterea parũ operaretur sortiri fo-
rũ ex cõuersatione vt proximè tactũ est: nec huic rationi videtur
colligi dictũ responsum ex dictis Bar. in. d. l. absens. Idẽ etiã sentit
Ang. cõsi. xxvij. inc. quidã victor. de quo tamen vide etiã aliquid
per do. meũ de Are. in. d. c. quod clericis.

Secunda declaratio. ¶ Ad hoc, vt sola conuersa
tio faciat quẽ sortiri forũ, re
quiritur ꝙ sit cõuersatio. x. annorũ. secundũ Cy. in. d. l. senatores.
C. vbi sena. vel cla. alle. l. ciues. C. de incol. li. x. & sequitur latè Ang.
in cõsi. proxi. allegato, allegãdo gl. in. d. l. ciues. Et dicit cautũ debe
re esse eũ, qui fundat se in assidua cõuersatione, vt deducat dictũ
tẽpus. Idẽ tenet bal. in. l. j. ver. quartò qro. C. vbi de cri. agi opor. di
cẽs post Iac. But. ꝙ scholaris nõ efficitur incola alicuius loci ante
decẽniũ: qa quotidie videƭ esse in via, donec est in studio Et ideo
de contractibus, vel delictis cõmissis alibi nõ põt cõueniri in loco
studij. & reprobat gl. s. allegatas aliter sentiẽtes. ¶ Sed aduerte: qa
multi tenẽt sufficere cõuersationẽ assiduã, ẽt nõ decẽnalẽ. Ita Inn.
in. d. c. dilecti. & gl. s. alle. & Sal. in. d. l. senatores. & in. l. ij. C. vbi de
cri. agi oporteat. & do. Car. in. c. ex pte. B. de fo. cõpe. dũmodò ex
coniecturis nõ appareat eũ de loco recessurum. Idẽ tenet ibi latè
do. Ab. in. ij. col. dũmodò habeat etiã certã partẽ fortunarũ suarũ
in illo loco. per illũ tex. videƭ tñ Ab. requirere hoc ad fi. vt quis di-
catur sortiri ibi domiciliũ: sed ad finẽ, vt possit ibi cõueniri: vide
tur velle, ꝙ sufficiat assidua cõuersatio. Et pro ista parte vide latis
simè vltra oẽs do. Maria. in. c. fi. in. xvj. col. de foro cõpe. vbi vltra
alios consyderat, ꝙ nõ reperiƭ tex. q dicat, ꝙ requiratur habitatio
decennalis. Nec ob. l. ij. C. de inco. lib. x. quia respondebit. j. in versi.
tertius casus. Imò iura loquẽtia de habitatiõe dicũt simpliciter, ꝙ
per eã quis efficitur incola. d. l. ij. C. vbi senatores. no. Inno. in. d. c.
ex parte. ¶ Et licet doc. Maria. multa scribat, tñ ordina dicta eius
breuiter p cõsiderationẽ triũ casuum. ¶ Primus casus est, qñ sola
habitatio nõ habet aliã cãm, aut actũ adiunctũ significatiuum as-
sumpti, vel non assumpti domicilij: & hoc casu sit arbitrariũ, vt
arbitreƭ iudex ipsam habitationem & morã. Et si fortè nulla alia
cã adest constituti domicilij, non debebit arbitrari domiciliũ cõ
stitutũ minori tpe decẽnij. p tex. iũcta gl. in. l. est verũ. C. de inco. li
bro. x. Et facit, quod de decennio not. gloss. in. l. j. C. de ser. fugi. &
ita dicit sensisse dominum Abb. in. c. finali. de paro. dum. dicit, ꝙ
si habitans non emit ibi possessionem, sed stat ibi in suspenso, tẽ-
pus erit arbitrarium. ¶ Secũdus casus est, quãdo habitatio habet
admista aliqua signa significatiua domicilij: vt quia in loco ibi pri
us habebat domiciliũ, vendidit domũ & possessiones: & cõtulit
se ad aliũ locũ, in quo emit domũ & possessiones. & dicetur ibi cõ
stituisse domiciliũ: vt per Host. & do. Ab. in. d. c. fi. Et hoc mõ in-
telligatur. l. ij. C. vbi sena. cũ alijs præalleg. & cõcludit latè Maria.
cõtra Ab. in. d. c. ex pte, ꝙ habitus totius patrimonij, vel maioris
partis, nõ cõstituit domiciliũ: qa requiritur animus qui cognosciƭ
per habitationẽ. Et dicit do. Ab. in. d. c. fi. per illũ tex. ꝙ vbi imme
diatè qs declarat animũ suũ, ꝙ vult ibi habere domiciliũ, dicetur
tũc habere sine alia expectatione tpis. ¶ Tertius casus est, qñ quis
habitauit decẽnio: quia videtur habere animũ perpetuò stãdi. & p
sumitur ibi constituisse domiciliũ. Ita ẽt si prius nõ ostẽderit alia
signa domicilij acquirẽdi: puta, si steterit simpliciter cõducẽdo do
mũ. Et ita loquitur tex. cũ. gl. in. l. ij. C. de inco. li. x. Et ita intelliga
tur quod no. Io. An. in pœ. Decre. p. l. cũ de in rẽ verso. ff. de vsur.
& no. Ho. in. d. c. qđ clericis. & gl. & Bar. & Ang. in. l. Lex corne. §.
domũ. ff. de iniu. & Spe. de cõpe. iud. adi. § j. ver. xlv. & versi. libro.

Limita dupliciter hunc tertium casum secundũ do. Maria.
vbi. s. Primò dũmodo decennium sit continuatum:
secus si interpellatũ. alle. Ang. in. d. § domum. ¶ Secũdò limita: nisi
sit præsumptio, ꝙ etiam habitans decennio, nõ intẽdat ibi contra
here domiciliũ, secundũ ipsum. Exẽplificat in scholari, qui stetit
in studio decẽnio. & fortè studuit primò in vna facultate, & mõ
in alia. vel fortè detentus alia extrinseca occupatiõe nõ potuit stu
dium cõplere: & cõtinuè cogitat de repatriãdo: quia iste nõ sorti-
tur domiciliũ per decẽnium. ¶ Et idem posset exẽplificari in quo
cunque

cunque alio ostendente per exteriora signa, quòd non intẽdit domi-
ciliũ sortiri. Et facit tex. cũ gl. in. l. eius. la. ij. § j. ff. ad mun. Et ideò di
cit Bar. post Dy. in. d. l. Lex corne. § si tñ. ꝙ qñ est certitudo ꝙ scho
laris stat ĩ loco cã addiscẽdi: nũquã sortitur ibi domiciliũ, ẽt si ibi
staret p mille annos. per. l. cõsitũ. in princ. ff. de le. iij. & l. nihil. ff. de
capti. Et idẽ dicunt Bar. & An. in. l. ij. C. de incolis. & Ange. in. d. l.
heres. § j. in. iij. col. & Bal. in. l. cõsitũ. & Bal. in. l. est verũ. C. de inco.
dicẽs per illũ tex. ꝙ q ad tẽpus determinatũ est de loco discessur⁹,
nõ efficiƭ incola, ẽt vltra decẽniũ. p tex. in. l. ex facto. ff. de here. in
sti. ¶ Et hoc etiã tenet Ang. in. d. l. heres absens. § j. vni aũt certum
est, ꝙ scholaris figit sedẽ suã: nec habet aĩm recedẽdi tũc, sine du-
bio costituit ibi domiciliũ. per. l. domiciliũ. ff. ad muni. ¶ Quan-
do aũt sumus in dubio, an habet aĩm recedẽdi: tũc ex cursu decem
annorũ psumiƭ, quòd inde noluerit recedere. Secus qñ est certum
ꝙ habet aĩm recedẽdi: quia tũc, vt est dictũ, nullo tẽpore sortitur
domiciliũ. Ita declarat Bar. in. d. § si tñ. cũ quo simpliciter transit
Bu. in pœ. decre. in. x. col. ver. itẽ quòd ex cõmorari in loco. & ple
nius in. c. quod clericis. in. iij. col. de fo. cõpe. & d. Ab. in. d. proœ-
mio. § Gregorius. in. v. col. dicẽs, ꝙ si scholaris moratur vltra decẽ
nium in studio: videtur quòd nõ principaliter cã studij ibi more
tur: tñ aliæ psumptiones fortiores de aĩo scholaris possent elidere
hãc psumptionẽ, secundũ eum. De quo ẽt ponunt moderni in. d.
c. quod clericis. videlicet An. Sic. j. viij. colũ. Et ibi ẽt do. meus de
Are. qui in aliquibus mordet dicta Bu. ibi. & dicit do. in. c. eos. in
j. col. de tẽp. or. in. vj. quòd nõ põt scholaris ordinari ab Episcopo
studij: quasi ibi habeat domicilium, nisi post. x. annos. Quod vlti
mum intellige secundum pdicta. & vide Spe. & Io. An. in. d. versi.
xlv. vbi dicunt quòd scholaris sortitur domicilium, p decẽnium.
& ibi Io. An. refert Gof. in. d. c. qđ clericis. referẽtẽ de multis scho
laribus factis ciuibus Bononiẽ. & qui ibi ad ætatẽ decrepitã, vide-
licet deuenerũt. Et secundum pdicta intellige gl. ij. in. l. scire opor
tet. ff. ad muni. Et vide gl. in. § itẽ si quis de puincia. xiij. q. q dicit,
quòd sola habitatio non facit quem esse de iurisdictione alicuius,
nisi ibi habitauerit decẽ annis. tamẽ ibi respõdet de ibi gestis p. d.
l. hæres absens. Et ista vltima dicta intellige secundum prædicta.

Computantur dietæ in rescripto

13 dioecesis, † vbi est res, de qua quis cõuenitur. Gl. hîc. Not. ergo, ꝙ
licet in actione personali in cõputãda dieta attẽdatur loc⁹ domici
lij habitationis: vt subdit ista gl. cõiter approbata: tamẽ in actione
reali cõputatio fit à fine dioecesis, vbi res est sita. Sed glo. magistra
in. c. statutũ. § cũ verò. in verbo, vnã dietã. de rescri. in. vj. tenet, ꝙ
hodiè etiã in reali fiat cõputatio à loco domicilij habitatiõis: quia
illud. c. simpliciter cõsyderat tractionẽ. Et qs dicaƭ pprie detrahi à
dioecesi domicilij, vbi facit residentiã. Ad idẽ tex. s. c. prox. facit. c.
quis. de sepul. in. vj. vbi in simili inspiciƭ domiciliũ habitatiõis. Ad
idẽ ẽt. l. fi. C. de pscri. lõg. tẽp. vbi licet res pscripta sit extra prouin
ciã: tamẽ si pscribẽtes & ille cõtra quẽ pscribiƭ sunt in eadẽ puin-
ciã, currit pscriptio. ¶ Sed opi. gl. hîc tenet Gul. in Cle. j. de rescri.
& Io. de lig. & Bu. & Io. de Imo. hic, per istũ tex. q approbat exce-
ptionẽ, ꝙ nõ poterat iste reus trahi vltra duas dietas à fine dioece-
sis, vbi res erat sita. Et quia ista iura nõ sunt in hoc hodie correcta
p. d. c. statutũ. Et licet tex. ibi ponderet tractũ, & pprie dicaƭ quis
trahi, à dioecesi domicilij habitatiõis: tamen in hac materia verbũ
trahi, verificaƭ etiã in illo, qui trahiƭ de dioecesi, vbi res est sita. Pa-
tet. ex. c. pcedẽti. vbi fit mẽtio de ista tractiõe. & tñ iste tex. interp-
tatur illud, qñ agitur actiõe psonali de dioecesi, vbi res est sita. Er-
go eodẽ mõ debet intelligi tex. in. d. § cũ verò. quia lex noua supue
niens debet intelligi scđm terminos antiquos: vt in. § fi. in aut. de fi
lijs ante dotalia inst. na. & gl. in Cle. statutũ. in verbo, cõsue. de ele.
Et bene facit etiã quod no. in simili in aut. offeratur. C. de lit. cõt.
& in. l. sed & posteriores. ff. de legi. Nec obst. c. cum quis. de sepul.
in. vj. quia loquitur quo ad aliam materiam scilicet quo ad perci-
piendam quartam, quæ debetur rectori parochiæ domicilij habi
tationis, qui sustinuit onera sacramẽtorũ. Nec. ob. l. fi. C. de pscri.
long. tẽp. quia loquitur in alia materia. s. præscriptionis. Ex quib⁹
impugnari videtur gl. in. d. Cle. statutũ. licet in practica foret dif-
ficilè obtinere cõtra eã scđm Imo. hîc. Et hãc partẽ tenet etiã Ioã.
de Lig. & Zẽze. in. d. § cum verò. vt ibi refert Domi. adducẽs alia,
de quib⁹ per eũ. Et idẽ Io. mona. post Car. in. c.
a ex pte. B. ad fi. de fo. cõpe. nihilominus sequẽda
est opi. gl. in dicto verbo, vnã dietã. quã sequiƭ
Rota in tit. de rescrip. decis. xxviij. incip. cõiter
tenet in antiqs &. Bal. in. l. fi. in. xxj. col. vers. sed
hîc quæritur. C. de edi. di. Adria. tol. & do. Ab.
hîc & in. c. ex parte. B. in vl. col. de foro cõpe. &
Do. hîc, & in. d. § cũ vero. in vlt. col. Nã secũdũ
ipsum vtrobique tota difficultas cõsistit in hoc q
dicatur propriè sua dioecesis: quia text. s. c. pxi.
& d. § cũ verò. dicunt nõ trahi à sua dioecesi.[a] &
gl. in. c. statutũ. dicit quòd propriè diciƭ illa do-
micilij. Et ista opinio videƭ magis æqua: quia
ex cõtraria opi. sequereƭ magna absurditas. Po
ne eñ ꝙ florentinus vult cõuenire Bononien
sem sup re, quæ est sita in anglia secũdũ opinio
nẽ, quæ habet cõputationẽ dietarũ fieri à loco
rei sitę, quilibet istorũ cõpellitur exire domici
liũ, & ire iuxta Angliã: quod est absurdũ, & se-
queretur oppositũ eius, propter quod est facta
restrictio dietarũ: quia nõ parcereƭ laborib⁹ &
expẽsis partiũ vt hîc dicit tex. Vnde cũ ratio re
stringens dietas ita cõcludatur in reali, sicut in
personali, trahetur ad realia. ẽt si ius expressè lo
queretur de psonali: quia ius etiã exorbitãs tra
hitur ad cõprehẽsa sub rõne eius, licet in dispo
sitione strictius loquatur: vt no. glos. in cle. j. in
in verbo, eligatur. de elec. ergo ista opin. tenen-
da est secundũ eũ. Idẽ car. in cle. j. col. de rescri.
¶ Pro hoc secundũ do. Abb. hic: quia licet quis
sortiatur forum rõne rei sitæ, vel ratione con-
tractus: tamẽ illa non potest dici sua dioecesis:
sicut alibi dicitur, ꝙ rõne cõtractus, vel rei sitę
vel delicti, quis non efficitur subditus illius iu
dicis: licet ibi sortiatur forũ: vt no. gl. in cle. j. in
verbo subditos. in fi. de fo. cõpe. & sentit glo. in
c. à nobis. lo. j. de sent. excom. Item quia tex. s. c.
pxi. põderat in ista tractione laborẽ & sumpt⁹
itinerũ: & ista debet attẽdi habito respectu ad
ad dioecesim, vbi persona residet, & non vbi
est sita. ¶ Hanc partem tenet etiã Imo. s. c. pxi
mo in prin. ix. col. & in. c. fi. in. v. col. j. e. quia est
eadẽ rõ in realibus, quæ est in personalibus, sci-
licet fatigatiõis rei: ergo idẽ ius. c. ij. de trãs. Epi
sco. Et tenendo hãc partẽ rñdet hîc Do. ad istũ
tex. si beneficium requirebat residentiã: tũc ibi
habebat domiciliũ. Si autẽ nõ requirebat, tunc
replicatio istius non erat bona. ¶ Põt etiam di
ci, quòd nõ licet hoc reuocaretur hîc in dubiũ
non tñ deciditur, vnde sit faciẽda computatio:
sed pronuntiaƭ super alio articulo nõ pertinen
te ad istum. Et pdicta probãt, quòd nõ solũ de
iure nouo, c. statutũ. sed etiã de iure isto fit com
putatio à loco domicilij. ad idẽ facit. d. c. ex pte
B. non destruendo cũ suppletione: dum requi
rit mansionem. Itẽ quia vt est dictũ, eadem rõ
s. ne quis incõmodetur à negotijs erat de men-
te. c. pcedẽtis; vt ẽt cõsyderat do. meus de Are.
in. d. c. ex parte. ¶ Fallit ista cõis opi. in duobus
casibus. Primus, quando quis vult cõuenire co
ram delegato reum ex cã, per quã posset etiam
eum in eodẽ loco conuenire coram ordinario:
puta rõne contractus, vel delicti. Nã tunc non
est curandum, quòd trahatur extra domiciliũ
per plurimas dietas: quia nullum grauamẽ per
impetrationem sibi infertur. Nã Papa est ordi-
narius cunctorum. ix. q. iij. in. c. cuncta. Sicut er
go ratione contractus, vel rei, poterat conue-
niri coram ordinario; ita coram delegato: se-

a ¶ Nihilominus. Adde tu, ꝙ ista op. gl. & sequaciũ nõ placet. Nã mihi videtur, ꝙ sit cõtra casum legis in. l. fi. C. vbi in rẽ actio. Nã ibi dicit tex. ꝙ reus põt cõueniri, vbi res est indistincta. Et istã opi. in terminis tenuit ipsemet Feli. sibi cõtrari⁹, in c. nonnulli. s. eo. in ver. quintus casus. vbi dicit, & fortè melius, ꝙ si fit cõmissio causę in loco rei sitæ, nõ est necesse, vt in rescripto derogetur dictis: quia reus indistinctè ratiõe rei põt ibi trahi. Istud idem tenuit do. Ab. in c. ex parte. de fo. cõpe. in. iij. col. ad de ꝙ idẽ tenet gl. in. c. dilecti. de fo. compe. in penul. gl. quę dicit, ꝙ in actione reali daƭ optio actori: an velit agere in loco rei sitę, an verò in loco principali domicilij rei conueniendi quã gl. ibi oẽs sequuntur & exclamãt; quare ppter ista teneo ꝙ opi. Felini non sit vera. cogita. Et adde Ludo. Pon. in sing. versi. dioecesis. versi. vbi aliquis.

cundum do. Ab. hîc, per text. hîc in c. dilecti de fo. compe. Et hoc voluit ibi Inn. si bene pŏderetur secundŭ eŭ. & per hoc reprobat Ab. opi. Vinc. in c. sanè. de fo. cŏp. vt hic per eŭ. De quo vltimo di xi. ſ. ca. ꝓxi. in prin. ¶ Fallit secundò, vbi qs habet plura domicilia quorŭ vnŭ est principalius. Sed cŭ nŏ ita principaliter concurrit litigiosa: ita ꝙ in domicilio nŏ principaliori est sita res litigiosa: & tunc cŏputatio debet fieri ab isto domicilio inferiori, propter cŏcursum rei litigiosæ: qa duo vincula rŭpŭt vnŭ. c. j. de treug. & pa. Ita dicit. d. Ab. hîc, p. d. c. ex pte. B. cui p hoc dicit se dare nouŭ & singularẽ intellectŭ. Et istas duas fallẽtias ponit ẽt. d. Ab. ibi in v. col. & eŭ sequŭntur ibi cŏiter moder. & segtur etiã And. Sic. hîc dicens istum intellectŭ do. Ab. ad. d. c. ex parte. fuisse Io. de san. in d. ſ. cum verò & aliud noui non potuit in hac materia.

Non inhibet iudex ad quem iudici

14 à quo: secŭdŭ Inn. hîc: sed prius debet ꝑmittere cognitionẽ, † vtrŭ appellatio sit recipiẽda, & sic eã veluti emissam ex ꝓbabili cã, poterit postea inhibere iudici à quo, ne ꝓcedat. Et ꝓ hoc vide tex. in c. Romana ſ. ꝙ si obijciat. de ap. in. vj. & istud dictŭ sequunt Cŏp. & cŏiter alij hic: videlicet Io. an. Bu. Do. Ab. & p Bal. in addi. Sp. in ti. de ap. ver. p appel. ab iterlo. Itẽ tenet Rot. in nouis. cŏcl. cccc ij. inci. itẽ si appellet hodie. de ap. l. viij. dicens, ꝙ nŏ reuocant. atten tata post inhibitionẽ nŏ canonicè factã: per. c. nŏ solŭ. ſ. in verbo canonica. de ap. in. vj. Et ꝙ ad hoc, vt inhibitio dicatur canonica, oportet ꝙ ante quã iudex inhibeat, incipiat cognoscere, an sit ap pellatio interposita ex cã legitima, vel nŏ. Et dicit Rota in tit. de ap. decisi. lix. inci. facta fide in antiquis. ꝙ auditor datus in cã appel lationis, debet videre processus iudicis, à quo est appellatŭ an fue rit cã legitima ad appellandŭ: & si fuerit, inhibeat, si, petaf̃ postea. & assignet terminus ad dandŭ libellŭ, & in cã procedendum. Ad idem Rota de ap. in. vj. in antiquis dicens, quòd.

Limita rimò: Nisi papa recipiat appellationem ex certa sci ẽtia: & hoc cŏstet ex verbis rescripti: qa tũc delega tus ab eo datus sup illa appellatione, poterit illico mittere inhibi toriã, secŭdŭ. d. Ab. hîc: quia ex tali receptione ſtatim fuit ſuspen sa iurisdictio primi iudicis. c. pastoralis. ſ. ꝑterea. de offi. del. & no. Pau. de Ca. cŏsi. xxvij. in prin. Et pro ista rõne facit, qđ no. Rota in tit. de test. deci. iiij. in nouis. dicẽs eo ipso, ꝙ Papa remittit cãm ad partes, adeò sunt ligatæ manus auditoris, ꝙ licet articuli nŏ inclu dantur: & licet pars vellet nŏ potest amplius se impedire sine no ua cŏmissione, etiam si litera remissionis sit solŭ bullata, & nŏdŭ transmissa: per no. in. c. vt nostrŭ. de ap. vbi inferior non intromit tit se amodò de negotio, quando Papa manum apponit.

Limita secundò, Nisi Papa in commissione appella. expri mat ipsum grauamẽ: quia si simpliciter cãm cŏmit tit, videf approbasse grauamẽ. & sic nŏ est opus, ꝙ delegatus ꝑmit tat cognitionẽ super habilitate causæ: sed solùm super veritate, se cundŭ do. Ab. hîc, dicentẽ ita sensisse Ab. & Io. An. in. d. ſ. quòd si obijciatur. & ita etiam ponit Do. ibi. in. j. col.

Limita secŭdò, Nisi papa cŏmittat cãm ſ appellatiõe à dif finitiua: quia siue exprimatur cã siue nŏ: Papa eam cŏmittẽdo videf appellationẽ recipisse secundŭ do. Ab. hic dicen tẽ ita sensisse Io. An. in. d. ſ ꝙ si obijciatur. vbi etiã vide Do. in. j. col. & idẽ tenet Io. An. & alij hîc. Procedit aũt regula. ſ. posita, qñ Papa cŏmittit appellationẽ ab interlocutoria nŏ expresso graua mine, nec ex certa scia: secundŭ eŭ. Itẽ procedit regula in iudice ap pellationis inferiore à Papa. per. d. ſ. ꝙ si obijciatur, quia antequã inhibeat debet recipere appellationẽ veluti emissam ex causa pro babili. & debet cœpisse cognoscere de veritate ipsius. de quo lati⁹ per Do. in. d. ſ. ꝙ si. & per Spec. in loco ibi allegato.

Limita quartò: Nisi Papa cŏmittat simpliciter cãm appel lationis alicui ex auditoribus in Ro. curia: quia de stilo est, ꝙ ibi etiam cŏmittit cãm principalẽ, & incŏtinenti audi tor solet mittere inhibitoriŭ iudici à quo, secundŭ do. Ab. hîc re mittẽtem ad Rot. deci. xj. cŭ duabus sequẽ. Et est hodiè posita in ti. app. dec. iij. in nouis. ſ. sed pone: videas. Et ibi est lõga additio po nens triplicem cognitionem, quã debet ꝑmittere iudex, cui est cŏ missa cã appellationis. Et secundŭ istas limitationes pŏt intelligi opinio illorŭ, quos recitat hic Cŏpost. & sequi videf do. Car. qui dicebant simpliciter, ꝙ d. ſ. quòd si obijciatur. loquitur cŭ appellatur ad Archiepm: secus si appellat ad Papã. & mouebat p. dj. ꝑte reã. Et de app. materia vide etiã per Ang. in. l. per hãc. C. de temp.

15 ¶ † Extra glo. tangunt hîc Vinc. & Io. An. & omnes alij. excepto Ab. vtrŭ ista exceptio, quòd quis non trahatur vltra duas dietas, posit opponi post lit. conteſt. concludentes, ꝙ sic: quia est grauamen quotidie grauans ideo omni tẽpore potest opponi vt exnũc. & est limitatio valde famosa ad iura, quæ dicŭt dilatoriã nŏ pos se opponi post lit. cŏteſt. vt nŏ habeãt locŭ: qñ exceptio dilatoria habet cãm ſucessiuã ex qua quotidie oritur ius excipiẽdi. Et semp allegantur dicta doc. hîc, super quibus, licet multa addi possent tamẽ ex certa scientia omitto. Tum, quia Phili. opportunè scripsit in. c. ex parte. in. j. char. de app. Tũ, quia vltra ipsum instituta subti liter, quã copiosè. c. exceptionẽ. in. vij. col. ver. limita tertiò. de ex ce. & in. c. accedẽs. ij. vt lite non cõte. Iõ ibi vide, & inuenies ꝙ de hac materia nŏ est improuisè loquendŭ, propter periculŭ multi plicis æquiuocationis in ea latens.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Capitulum hoc verbum: quid significet, aut qualiter accipiatur.*
2 *Synodus, concilium, conuentus, & actus: quid sunt: & qualiter conueniant, seu differant. & nu. 3.*
4 *Simile nullum est idem cum suo simili.*
5 *Data literarum facit regulariter præferri literas, exceptis tribus casibus. Negligentia primi impetrantis qualiter cognoscatur. post numerum. ſ. ver sic. Sunt autem quatuor casus.*
6 *Clausula, anteferri: quid operetur.*
7 *Clausula, anteferri: cũ non obstantia sibi iuncta refert se tantùm ad totaliter expectantes: quibus est à Papa collatus canonicatus & iunge ver sic. tertia conclusio.*
8 *Papa, si concessit literas vnionis: vt cedente, vel decedente certo rectore: & vnio sit facta, non tamen sortita effectum, impetratio interim facta cum clausula anteferri, non præiudicat illi vnioni.*
Fundare se quis non potest in eo, quod impugnauit: hæc est regula. li. vj. in cip. ex eo. qualiter autem regula illa limitatur octo modis, vide hîc post numerum. 8. versi. regula ex eo. lib. vj. & limitationes suas per ordinem. & nu. 9. 10. 11.
12 *Iudex in confessione iudiciali supplet absentiam partis.*
13 *Actus meus impugnatus in iudicio, an mihi noceat?*
14 *Instrumentum & contentum in instrumento, an differunt.*
15 *Papa si faciat duas collationes de eodem beneficio vna die, quæ præualeat?*
16 *Episcopus & suus vicarius, si conferunt beneficium eadem die: præualet collatio Episcopi.*
17 *Præmium si sit propositum primò ingredienti castrum: & duo simul ingrediantur: quis debet habere præmium. Item de duobus ab hrauium pariter peruenientibus. numero. 18. de duobus natis eodem tempore. nu. 19.*
20 *Duo si pacem pariter frangunt.*
21 *Sortes, quando sunt licitæ, data perplexitate concursuum.*

CAP. XXX.

Capitulum. ¶ In pluribꝰ rescriptis impetratis in eadẽ ecclesia super consimili beneficio, statur præsentationi, & non datæ, si prior in data fuit negligens in prosequendo ius suum. hoc dicit in textu ibi.

Monstrauit. ¶ Notant hîc doc. quòd istud verbũ capitulum positũ in singulari numero, pŏt iungi verbo singularis numeri: qñ iungitur verbo pluralis nume ri. Patet in. c. significauerũt. de exce. & in. c. causis. de elec. & vterq; modus loquẽdi est cŏgruus, secundŭ Io. An. hîc. Et subdit do. Ab bas, ꝙ quo ad latinitatẽ istud procedere pŏt. sed quo ad cŏgruita tẽ sensus dicẽdŭ est, vt hîc per Cal. ꝙ si verbũ capitulŭ, iungif cŭ verbo sonãte ius, debemꝰ vti verbo singulari: vt capitul. habet iu risdictionẽ. Sed si iũgif cŭ verbis sonãtibꝰ actŭ, seu exercitiŭ ipsiꝰ actus debemus vti verbo plurali: vt capitulŭ dederũt voces vel ap pellauerũt: quia actus sunt singulorŭ: ius. verò penes ipsum corpꝰ collegij: vt est de mẽte Inn. in. c. irrefragabili. de of. or. & in. c. fi. de iurepa. ¶ Et inquãtũ doc. hîc ponũt de significato huius verbi. ca pitulũ: adde do. Car. in cle. j. in prin. in. x. q. de regula. vbi latè declarat post

3 rat post Pau. † an & qñ sumaf̃ ꝓ loco, & qñ pro personis collegij. & vide Bal. in. l. fi. in prĩ. C. de impub. & alijs substi. vbi latè & pulchrè declarat, quæ dicanf̃ noĩa col
a lectiua[a] & quo cognoscanf̃. Et dicit illud esse collectiuũ qđ in singulari numero multitudinẽ significat. Et ꝙ noĩa collectiua sunt singularia voce, licet pluralia intellectu: quia in singulari numero cõueniunt pluribus simul: vt verbi gratia: hoc nomẽ populus. Nã populus nŏ est vnꝰ hŏ: sed multi hoĩes, vno tũ intellectu cŏphẽsi. l. ficut. in fi. ff. quòd cuiusq; vni. no. Et dico, ꝙ omnis numerus faciẽtiũ populũ, ad vnũ & quasi singularẽ itellectũ referf̃. Fit etiam collectio per verba pluralis numeri. l. ciuibus. ff. de reb. dub. vnde nomẽ Antianorũ vel priorũ est nomẽ collectiuũ: quia exponuntur per nomẽ collectiuũ singularis numeri. i. per hoc nomẽ officiũ, vel collegiũ, vel multitudo vel vniuersitas. d. l. ciuibus. Et de hoc noĩecõ uentus & collegiũ: vide aliquid per Car. in cle. ij. xiiij. q. de rescrip. Et cõuentus nŏ solŭ denotat fratrũ congrega tionẽ, sed aliqñ generale cõcilĩŭ, secŭdŭ do. Ab. post Io. And. in. c. j. in fi. de test. dicentẽ de hoc & qbusdã alijs ef
2 se bonũ tex. in. c. j. xv. dist. vbi habes qđ sit † synodus, cõ ciliũ, cõuentus, & cœtꝰ & vide tex. in. c. innotuit. de ele. vbi videf, ꝙ cõuẽtus & capitulũ sunt synonyma. Nã id quod vocaf cõuẽtꝰ postmodũ appellaf ibi capitulũ: tñ vt dicit ibi do. Ab. in. j. no. ecclesiade qua ibi secŭdŭ quos dã erat cathedralis regularis: ideò cõgregatio appellaf conuentus. Nã ex cõsuetudine congregatio religiosorũ solet appellari cõuentus. d. c. j. prope finẽ. xv. dist. Et dicit hîc Imo. post alios, ꝙ cõuentus est religiosorũ & capitu lũ est clericorũ secŭlariũ: tñ qñq; cõgregatio religiosorũ appellaf capitulũ alleg. c. cõtingit. de trãsa. & c. nisi es sent. de ꝑb. Et ꝙ capĩm recipiat ecclesias seculares & cõ uentus regulares: no. Io. An. & Do. in. c. qa sæpe. in prin. de elec. in. vj. & ibi bonus tex. referẽdo singula singulis. Et fiĩ mŏ facit. c. quãuis. de of. or. in. vj. & tex. ĩ. c. ij. lviij. distin. per quẽ no. ibi Do. ꝙ cõgregatio regulariũ appella
3 tur cõuentus, & nŏ capitulŭ. Adde, † ꝙ cõgregatio cleri corũ secŭlariũ pŏt ẽt appellari cõuentus. d. c. j. in. xv. di. & ibi Do. in vl. no. & c. qñ. in ver. Eporũ cõuẽtus. xviij. di. & ibi Do. in. j. no & c. cũ eccl'ia. de cã posf. & ꝓprie. & ibi. d. Ant. colligẽs, ꝙ eccl'iæ collegiatæ secŭlariũ cõprehendunf̃ appellatiõe eccl'iarũ cõuẽtualiũ. & sic nomẽ cõ uentus cõuenit ẽt ecclesiæ seculari. & remittit ad notata hîc, & in. c. nisi. de ꝑb. Adde ẽt ꝑdictis de verbo capĩm, & similibus. Frã. Pauli. latissimè in tractatu de ptãte capi tuli sede vacãte. fo. v. ver. ꝑmitto ꝙntò. & ibi multa in culcauit de materia capitu. & quo cõstituanf̃, cõgregen tur, citentur, & puniantur talia corpora mystica. de ista remissione facies tibi sæpe honorem.

Nullum simile † est idẽ. [b] Quotidie ad hoc allegaf̃ gl. secundŭ Imo. hîc dicẽtẽ bñ facere quod Nerua cũ gl. ij. ff. depo. vbi gl. alle gat Aristotelẽ dicẽtẽ, nihil est idẽ, cui ad ipm simile est. Et cũ ista gl. cõcordat gl. mag. post prin. in. c. bona fides. de depo. Idẽ no. gl. in. c. infamis. ſ. tria. versi. fi qs verò iu dex. in gl. ij. post med. iij. q. vij. & in. l. j. in princ. in verbo quẽadmodũ. ff. quod iussu. & Bald. in. l. meminimus. in prin. C. de legi. hære. & dicit Bal. in. l. qui liberis. in prin. ff. de vulg. & pu. ꝙ illud dicif simile, qđ nŏ est idẽ forma liter, sed in effectu. vñ nŏ est ꝓ oĩa idẽ: sed idẽ in rõne, ꝓ tãto appellatur simile. & melius nŏ habef in iure, quã ibi
c quid dicaf simile, secundŭ eum. Et ideò dicŭt ibi. Ang. & Imo. quòd duplex est similitudo: vno modo penes for mam, alio modo penes effectum. & vbi omnibus est cŏ formitas: tunc ibi est identitas. facit quod not. Dy. in re gula fine possessione. de reg. iur. in. vj. ¶ Et dixit gl. in. c. fi sacerdos. aliàs incipit: Deus, quis similis tibi. de pœ. di. j. quòd triplex est imago, siue similitudo. Prima idẽtitas: secundŭ quã tm̃ filius Dei est similis patri. Alia est imi-

tatiõis, scđm quã dicif, ꝙ magna nauis est imago alicui⁹ domus. Tertia similitudinis expressæ: vt sigillŭ in cera. & vide Io. An. c. nŏ pŏt. in fi. de ꝑb. in. vj. vbi refert Boe tium super Topica Tullij. li. iiij. vbi tractat de similitu dine. Et dicit, ꝙ similitudo est rerũ singulariũ, vel differentiũ cõparatio. vnde in illa nŏ requritur, ꝙ res tota sit toti rei similis: sed in eo, ad qđ cõferf̃, vt ibi etiã dixit gl. iiij. in fi. Et idẽ no. Io. An. in. c. eŭ qui. de præbẽd. in. vj. & Bal. in. l, curatoris. C. de ne. ge. in. ij. col. ibi dicif aũt simile. Et ꝓ hoc Io. An. in. d. c. nŏ pŏt. alleg. c. cũ dilecta. & ibi ſeipm. de cõfir. vti. vel iuti. & c. ꝓ venerabilẽ. post princ. versi. verũ. q fi. sint leg. & l. si pupill⁹ alterũ. ſ fi. ff. de admi. tu. & l. recusare. ſ. fi. ff. ad Tre. Et remittit ad no. ꝓ se i c. trãslato. sup vlt. gl. de cõst. & in. c. ij. i gl. ar. ꝙ de trãsla. Episcop. ¶ Et ꝙ vna cã pŏt dici alteri similis quatuor modis, vide Io. An. post Host. in. c. cãm. lo. ij in prin. de iudi. & Bal. in. l. j. C. quæ sit lõg. cõsue. vbi dicit, ꝙ simi lia sunt, quorũ qualitas est vna. Et idẽ dicit Bal. in addi. Spe. de dispu. & alle. ſ. similia. & Bal. in. l. j. in. ij. not. C. de iure emphy. quòd nŏ dicif similitudo: nisi illa quæ est plena. & vbi plures inueniũtur differẽtię, quã cõsonan tiæ, illa nŏ sunt similia. Et idẽ dicit Bal. in. l. humanita- b tis. in. j. col. C. de impub. & alijs substi. Et dicit Bald. in. l. j. in. ix. col. ver. sed iuxta prædicta. C. de furtis. ꝙ similitu do dicif eadẽ, vel similis qualitas in vniuersis reb⁹: & di cit Bal. in addi. Specu. vbi ſ. & Inn. in. d. c. cãm. in. ij. glo. quòd ſtatur arbitrio iudicis, quod dicaf simile. ¶ Quã- do autẽ liceat arguere de similibus ad similia, dixi in. c. translato. ſ. ti. ꝓxi. Et dicit Bal. in. d. l. curatoris. quòd di c citur simile id, quod in aliquo habet differentiã[d]: tamẽ secundŭ plurimos habet cõueniẽtiã. Et istis adde, quòd licet homo sit factꝰ ad similitudinẽ Dei: tñ inter creato rem & creaturã, nŏ pŏt tãta similitudo notari: quin ma ior dissimilitudo sit notãda. c. dãnamꝰ. versf. fi. ſ. de sum. tri. Quod videtur cõtra istud dictũ Bal. dũ dicit, quòd vbi sunt plures differẽtiæ: non est similitudo. Sed potest dici, ꝙ Bald. vult, ꝙ non possunt dici omnino similia, quãdo differũt in plurib⁹: & tñ in his, qbus cõueniũt, di canf̃ similia. ¶ Et de nouẽ similitudinib⁹ aię ad Deũ, vi de pulchrè ꝓ Archiepm Florentinũ in prima parte suæ summæ. in prin. ¶ In gl. magna in fi. tractãt hîc oẽs scri bẽtes, vtrũ ſtef datę vel ꝑsentationi literarũ ad beneficia Et est materia diuersa ab illa, quã tetigi. ſ. eã te. ad fi. Nã ibi videmꝰ, qñ in cõsyderãda natura literarũ ſspiciaf̃ tps datę vel tps vacatiõis beneficij. hîc aũt tractaf̃, qñ cõcur runt plures literæ. Et quæritur, an in earũ ꝓlatione attẽ datur quæ sint prius datæ: an verò q̃ sint prius ꝑsentatę. de quo. ſ. aliàs subtiliter scribũt hîc. d. Ab. & Do. & etiã d Do. in. c. tibi qui. in. iij. col. de rescri. in. vj. Et licet sit ad eos recurrẽdŭ pro informatiõe opportuna: tñ ex dictis eorũ pluribus addatur, ꝙ possumus ꝓ maiori claritate elicere regulam cũ vna ampliatione & tribus fallentijs.

Literæ † priores in data regulariter ꝓualent per istũ tex. secundŭ cõem intellectũ, exponẽ do verbũ prius nominaliter. vt sic exponamus prius mã datum. i. primũ mandatũ. Ad idẽ. c. fi duobus. cum gl. in ver. nŏ apparet. de rescrip. in. vj. & c. tibi, qui. eo. ti. & li. tex. in. c. eũ cui. de ꝑb. in. vj. & ibi gl. fi. dicit per illũ text. esse approbatã lecturã, quæ exponit istũ text. in verbo, prius nominaliter. Et istud tãquã regulare ꝑsupponunt oẽs do. allegati. ſ. & in. d. c. eã te. & ſtylus curiæ, qui pcipitur ex pluribus regulis cãcellariæ Apostolicæ. Et si di ceres, secundę literæ nŏ deberẽt valere, non faciẽtes mẽ tionẽ de primis: per not. in. c. cæterũ. ſ. eo. dic, ꝙ imò va lent: quia si per negligẽtiam primi impetrantis secundæ obtinent: vtf̃. in. j. fallentia. ergo à principio nŏ sunt nul læ: vt hîc per Car. & Imo. ¶ Præterea, vt dicit Imo. in. c. mãdatũ. in. vij. colf̃. eo. in secundo rescripto subintelligi tur cl'a, si pro alio nŏ scripserimus: qui huiusmodi gram

[a] ¶ Collectiua. Ad quod adde. d. Sozi, consili. ccxlix. inci. materia præsentis cõsultationis. ver. ij. simpliciter moueor. circi, princi, in. ij. parte chart. cxxxv.

[b] ¶ Est idẽ. Adde qđ no. per. d. Sozi. cõsil. ix. incip. prosequendo ordinem circa prin. x. col. in. ij. parte. char. xj.

[c] ¶ Simile. vide etiam Bal. in. l. neq; ff. de legi.

[d] ¶ Habet differẽtiam. adde. d. Alexandr. in. l. quod Neruа. ff. depoſi.

Data literarum anteriorum facit regulariter præferri literas exceptis tribus casib⁹.

ꝓsequaṫ. Et ideò secũda gratia sem ꝑ valet, sed cõditionaliter. Vnde si primus prosequaṫ, nõ valebit secũda, qa deficiet cõditio. Si aũt nõ prosequaṫ: tunc secũda gratia sortitur effectũ: ex quo in effectũ tũc verificatur, & tacita cõditio suspẽdit, sicut expressa. Allegat gl. in l. itẽ, qa. ff. de pac. Et ideò dicit hîc Ab. cõem opinionem esse, ꝙ istæ secũdæ literæ nõ peccãt in subreptione: quia quęlibet grã valet: & si capitulũ vellet, posset recipere vtrunque: sed non tenetur recipere nisi vnũ. quia Papa nõ intelligit grauare eandẽ ecclesiã de duobus: nisi exprimat: vt hîc. & in d. c. mandatum. vnde capitulũ excludit aliũ vno recepto, nõ per viã nullitatis: sed per viã exceptionis grauaminis. ¶ Ampliatur vno modo ista regula: videlicet etiam si secundus impetrans prius præsentet, & prius recipiatur in canonicum, quã primus: quia nihilominus prima vacans debetur primò impetranti: vt. d. c. tibi, qui. & eum cui. de præben. in vj.

Qualiter cognoscatur negligentia primi impetrãtis.

Fallit primò regula ista. Vbi primus deprehẽdiṫ in negligẽtia vt hîc in gl. & est tex. in d. c. tibi, q in fi. & licet ponãtur certi modi cõuincẽdi negligẽtiam in proposito, de quibus j. tñ in mõ deprehẽdẽdi negligẽtiam est arbitrariũ. Nã iudex habet arbitrari, vtrum fuerit negligẽs in non pñtando, vel nõ petendo: quia fortè iste allegabit legitimã cãm dilationis. & in hoc succedit arbitriũ iudicis. Et sic saluaṫ op. Io. An. hîc, & in c. si clericus. in sua gl. in verbo negligẽtia. de ꝑb. in vj. & in Cle. vnica. in gl. pe. de ꝑbẽ. & ibi Car. in § fi. in iij. q. vbi simpliciter dicitur esse arbitrariũ, qñ prim⁹ dicaṫ negligẽs. ¶ Sunt autem quatuor casus, quibus deprehenditur negligentia primi impetrantis.

Primus est, qñ primus fuit negligẽs in pñtando suas literas: & secundus prius ꝑsentauit Nã secundus debet esse potior in assecutione ꝑbendæ. Ita probatur secũdũ vnũ modũ intelligendi. in d. c. tibi qui. iuncto prin. cum fi. Et videtur satis ꝓbabilis intellectus secundum Abba. hîc intelligentem hoc: dummodò cõcurrant duo impetratores Apostolici. Nam si cõcurrũt Apostolicus & capitularis simul, negligentia impetratoris Apostolici, non conuincitur per capitularẽ. i. ꝑ receptũ authoritate capituli nisi per solã collationẽ. Pro hoc secundũ eũ facit. c. tibi q. & c. si clericus. de ꝑb. in vj. facit etiã ad materiã secũdũ eũ post Lap. tex. in c. si tibi. de ꝑb. in vj. vbi is cui facta fuit collatio bñficij, non conuincitur de negligentia irreuocabiliter: nisi per collationem alteri factam.

Secundus casus est quãdo lapsus est annus, quia secũdũ quosdã dicitur tunc caonstre de negligentia primi. per c. plerunq;. s. eo. quod nõ placet hîc Io. An. quia illud c. loquiṫ in literis ad lites. Ideò nõ debet extendi ad beneficia: cũ non sint amarê interꝑtanda. ar. c. olim. de ver. sig. & l. fi. ff. de consti. Prin. Et nota hoc verbũ ex quo habes semꝑ notare secũdũ Ab. hîc ꝙ rescripta ad lites sunt strictius interpretanda,[a] quã rescripta ad beneficia: quia est valde notandũ: per id quod habeṫ in c. quãuis. de ꝑbẽ. in vj. vbi diciṫ, ꝙ rescripta ad beneficia sunt strictè interꝑtãda. ¶ Tñ contra hoc facit: quia secundũ But. in c. olim. in fi. de ver. sig. strictior interpretatio fit in bñficialibus, quã in literis ad lites: per d. c. quãuis. Sed, vt dixi. s. eo. c. cãm. põt dici, ꝙ dictũ Ioã. An. hîc ꝓbet, ꝙ literæ beneficiales difficilius expirẽt: nõ aũt ꝓbat, ꝙ debeãt strictius interpretari. Nã per ea, quę ibi adduxit, patet quòd valdè strictè interꝑtanṫ: sed rõnabile est quòd difficilius expirent: quia maius est præiudiciũ eas ꝑdere, quã rescripta ad lites cũ difficilius expirent: tamen difficilior est earum impetratio: quia subreptio vitiat eas ipso iure. & sic rescripta ad lites: vt diceṫ j. c. proxi. & sic inspecta impetratione, interpretatione, & expiratione, videntur talia rescripta ad lites & ad beneficia habere se, vt excedentia & excessa, secundũ subiectam materiam.

a ¶ Strictius interpretãda. Adde d. Sozi. cõs. xcvj. in ci. viso processu. circa medium tertiæ col. in prima par. chart. clxxij. a

Tertius casus est, quãdo executores secundi impetratoris, vel ordinarius, monent primum vt faciat sibi prouideri. & ad hoc ꝑfigũt sibi tẽpus cõpetens j. qđ istud faciat: quia eo elapso conuincitur de negligentia. & pñt ipsi prouidere secundo. Ita no. Rota de cõces. ꝑbẽ. in antiquioribus. dicens, ꝙ ita cõiter practicatur. Aliâs autem cũ non sit in proposito statutũ tẽpus à iure, est in arbitrio iudicis arbitrari negligentiam attentis circunstantijs attendẽdis, secũdũ Rotã. Et istũ casum intellige: nisi scriberetur pro primo expectante cum assignatione termini: iuxta cle. vnicã. de cõces. præbend. quia tunc si permittit labi mensem non acceptãdo dicetur notabilis negligentia absq; alia termini assignatione: vt no. ibi gl. in verbo infra mensem. & sequiṫ Do. in d. c. tibi, qui. in iiij. col. & Ab. hîc.

Quartus casus est iste ꝓximè dictus, qñ in literis exprimitur tẽpus. quẽ casum intellige, nisi ex impedimẽto, vel culpa executoris euenisset ꝙ infra mẽsem non potuisset expectans acceptare: quia tunc lapsus mẽsis non imputatur ei secundũ Rotã. de rescript. xxix. & de conces. præben. iiij. & xiij. in antiquis. Et donec durat mensis, non põt ab alio præueniri: adeò ꝙ si interim cõferatur alteri per papã cum clausula si nõ est alteri ius quęsitũ, collatio nõ valet: quia ipsi expectãti est quæsitũ ius, id est facultas acceptãdi ꝙ adhuc pẽdet cũ nõdum acceptauerit, secundũ Rotã: de cõces. ꝑbẽ. deci. xxj. in antiquis. ¶ Itẽ intellige istũ quartũ casum, nisi essent duo expectantes cũ assignatione mẽsis: quia quo ad secundũ nõ currit ei mẽsis: donec sit finitus mẽsis primi, secundũ Pe. de Anc. in repe. d. cle. j. in xxxviij. col. de cõces. ꝑbẽ. De quo tñ vide latissimè Car. ibi. in § secus: in vj. q. & cõsi. lxxviij. inci. frater vnice. vbi aliter tenet. De quo etiã per Rotã de rescri. decisio. lxij. in antiquis. ¶ Itẽ intellige istum casum: nisi alius diu possedisset bñficiũ pacificè, quod tñ verè vacabat de iure quia excusaṫ impetrãs à cursu mensis, secundum Egi. Bellem. decisi. dcc. inci. in casu conclusionis: nisi esset notorium, quòd de iure vacat: secundum Old. consi. cclxxxij. incip. casus est talis: aliquis impetrauit.

Amplia fallentiã istã, etiã si impetrans non habeat coimpetratorem: quia si est negligens, põt ordinarius alteri conferre: & per collationem alteri factam, erit extincta gratia istius, secundũ do. Ab. hîc, per c. si clericus. de præben. in vj. Per quẽ tex. putat idẽ, etiã si cũ authoritate Papæ esset receptus in canonicum, & negligeret petere ꝑbẽdã vacantem. Et istud Abbas reputat nouũ: secus dicẽs si post collationẽ esset quis negligẽs in petenda possessione. & quia non perdit ius suũ nisi in casu, de quo per gl. singularem in c. contingit in gl. fi. post princ. de do. & contu. vbi latius per eum in v. col. licet possit per superiorẽ priuari. ar. c. si quis Abb. xviij. q. ij. & gl. in c. ea quæ. de offi. Archi. secũdũ ipsum hîc latioribus verbis. ¶ Intellige primò istam ampliationem nisi talis impetrans fuisset ab initio effectus canonicus authoritate apostolica: quia licet fuerit negligens in petenda prima præbenda alteri collata: tñ potest aliam posteà vacantem petere, vt est tex. in d. c. si clericus. in § verum. Et facit quod dicetur j. in ij. limitatione fallentię & illum tex. inducit etiam Cal. in dispu. incip. à diffinitiua sententia. in pe. col. ad illũ, q appellauit: & non petijt apostolos j. triduum sibi assignatum: quòd licet illam appellationem non possit prosequi: tamen aliam potest interponere durante decennio, & prosequi: & illum text. in § verum. limitat vt ibi per Domi. post Lapum. in ij. colum. versi. quid si iste. ¶ Intellige secundò hanc appellationem: nisi in gratia expectantis authoritate Apostolica esset clausula ad præbendam, quam duxerit acceptãdam: quia non potest sibi imputari negligentia, adeò ꝙ per collationem alteri factã sit extincta gratia sua: quominus possit aliã acceptare, secundũ Rotã. de præbẽ. deci. iiij. in antiquis. decedentẽ nõ habere tũc locũ dictũ. c. si clericus. & allegat Arch. ibi & Inn. j. eo. c. mandatũ. Et idẽ dicit Rota: si habeat gratiam, ꝙ possit acceptare præbendam ecclesiæ cum præstimonijs vnius cedentis, vel decedẽtis: quia tunc põt simul vel successiuè acceptare ꝑbẽdam, vel præstimoniũ, etiã separatim. An aũt iste vnicus expectãs possit conuinci de negligẽtia per aliũ actum, quã per collationẽ alteri factam: dicetur paulò post. ver. limita. ij. & ibi etiã diceṫ an ista intelligentia de clausula quã duxerit acceptãdam, habeat locũ qñ est adiectum tempus acceptationi.

Limita fallẽtiam hãc primò de negligẽtia duobus modis. Primò nisi primus & secũdus ĩpetrauerint ad idẽ corpus beneficij, & apparet de prioritate tẽporis: quia tunc secundus impetrans nunquã põt aliquid obtinere vigore illarũ literarũ quia fuerunt subreptitiæ non facientes mentionẽ de priorib⁹, & sic nullæ: quia subreptio in beneficialibus vitiat ipso facto: vt dicetur j. proxi. vnde negligentia primi non põt ius cõferre secũdo. Et hoc casu nõ habet locũ dispositio. c. penul. de rescrip. in vj. vbi si nõ apparet quis sit prior in data, est locus præsentationi. Nã qñ literæ ambæ referuntur ad idem subiectũ. i. ad certũ corpus beneficij, mutuò se impediunt. & recurrẽdũ est ad ipsum concedẽtem Ita notanter voluit Io. An. in c. si à sede. de prębẽ. in vj. Et istam limitationẽ ita ponit ad literã Ab. hîc. ¶ Adde Do. in d. c. si à sede. in j. col. & quæ dixi. s. eo. c. pastoralis. ad fin. prin. vbi dixi, quòd si apparet de prioritate rõne vnius horæ. & faciunt quæ dicentur j. ad fin. huius. c. versi. extra gl. & hîc adde Pet. de Anc. & do. Abb. in c. fi. de offi. deleg. vbi dicunt ꝙ si cõfertur idẽ bñficiũ duobus sub eadem data neq; apparet cuius supplicatio prius fuerit signata debet in hoc cõsuli Papa, qui vtranq; gratiam fecit: & secundũ eius responsum est procedendũ. alle. Io. An. in d. c. si à sede. Nec obstat c. pe. de rescri. in vj. quia loquitur, vbi agiṫ de ꝓuisione faciẽda, nõ de facta: quia in illa faciẽda potest vtraq; gratia valere per gratificationem eorum, quibus scribitur: sed in facta secus: quia statim neutra valet: vel pendet à diffinitione concedenti. Nec obst. d. c. si à sede. quia loquitur in collatiõe facta eodem tempore à diuersis: quia si vnus possidet, ille pręfertur. Sed prędicta loquũtur in collatione facta ab eodẽ. ¶ Et an cæteris paribus, præferatur ille, qui prius præsentat executori? dicit Rota quòd sic. decisio. c. incipiẽ. itẽ si vnus. in nouis hodie. de præbẽ. v. Sed cõtrariũ tenet additio ibi posita: quia. d. c. pe. de rescri. in vj. loquitur in præsentatione facta illis, ad quos spectat canonicorũ receptio. Et ita dicit latè cõsuluisse cõtra Rotã Pe. de Anc. & Fran. de Zabarelis. s. Cardinalẽ. Et ita etiã tenet Do. eos referẽs, in d. c. pe. in ix. co. dicẽs se etiã idẽ consuluisse: licet Rota noluerit inhærere opi. Car. & Pet. de Anc.

Limita secũdò: Nisi primus impetrãs habuisset canonicatum à Papa: vel fuisset receptus in canonicũ authoritate Papæ: quia tũc nõ cõuincitur negligẽtia sua in assecutione præbẽdæ, per actũ circa collationem. Ita refert Lap. d. c. tibi, qui. Io. An. sibi respondisset quasi dicat secundũ Abb. hîc, quòd donec præbenda conferatur alteri, semper illam petere poterit negligentia priori nõ obstante. Secus si data negligentia fuit collata alteri, quasi per collationem præmissa negligentia, tollatur illud ius effectiuum ad præbendam: quod habet primus ex receptione in canonicũ. Et hoc membrũ sic declaratum, videtur probari in d. c. si clericus. in ij. parte. secundũ do. Ab. hîc. ¶ Sed contrarium firmat hîc d. Ab. ꝙ imò etiã vbi præcessit collatio canonicatus, põt conuinci impetrans de negligentia sua circa actũ collationis: per tex. in d. c. tibi qui. Nam in principio loquitur, quando primus & secundus fuerunt recepti. & pręb enda vacabat de præsenti. & deciditur ibi, quòd debetur primò impetranti, licet secundò recepto. vnde non refert se ad negligentiam commissam in actu præsentationis: sed loquitur generaliter. Ergo videtur quòd si vacauerit præbenda, & primus impetrans licet receptus, fuerit negligẽs diu in petendo: ꝙ secundus impetrans diligens debeat ꝑferri. Nec ob. c. si tibi absenti. de præbẽ. in vj. qa ibi beneficiũ fuerat collatũ meritò nõ excluditur: nisi per collationẽ alteri factã: quia non est dare actũ citra collationẽ potẽtiorẽ primo. Sed in casu nostro ꝑbenda nõ fuerat collata primo, sed solũm canonicatus meritò ex quo vterq; est canonic⁹ recept⁹, debet negligẽtia in petẽdo obesse primo. Sed à quãto tẽpore requiraṫ ista negligẽtia, est arbitrariũ: quia tex. ibi nõ determinat, secundũ Ab. hîc. ¶ Idem tenet hîc Io. de Imo. dicẽs receptũ authoritate Apostolica posse præueniri per negligentiã inductã ex actu citra collationẽ. per dictũ. c. tibi qui. referẽdo finẽ ad oĩa superiora. & in prin. tex. posuerat casum, quãdo primus expectãs fuit receptus in canonicũ. & dicitur simpliciter in fi. ꝙ ꝑ negligẽtiã põt pręueniri. Idẽ tenet Lap. ĩ d. c. tibi q. quẽ refert & sequiṫ Do. hîc. in pe. col. & ibi. in iiij. col. dicẽs, ꝙ cõuinciṫ negligẽtia per actũ soli⁹ præsentationis. Et ad. c. si clericus. de præb. in vj. rñdet, ꝙ ibi vacat ar. à cõtrario sensu. & ad c. si tibi. rñdent: vt. s. ꝑ do. Ab. ¶ Opinio de qua rescripsit Ioã. An. Lapo, volẽs ꝙ factus canonicus nõ cõuincitur de negligẽtia in petẽda præbẽda, nisi ꝑ collationẽ alteri factã: põt saluari, quãdo in eadem ecclesia nõ est alius impetrãs: vt in ampliatione, de qua suprà: quia tũc licet fuerit in notabili negligẽtia: tamẽ ex quo nõ est deuentũ ad collationẽ alterius, debet ille obtinere. Et ita ꝓcedit tex. in d. c. si clericus à cõtrario sensu. & tex. in c. tibi, qui. nõ cõtradicit cõtrario sensui illius tex. quia. c. tibi. loquiṫ quãdo est alius impetrãs in eadẽ ecclesia. & tũc põt induci negligentia ꝑ ꝑsentationẽ secũdi, vel aliũ actũ denotãtẽ negligẽtiã primi. Ita saluauit Ioã. de Imo. in d. c. tibi qui. ¶ Et istã saluationẽ sequiṫ Do. in d. c. tibi qui. in v. col. nisi in literis esset adiectũ tẽpus reseruationi & potestati executoris, vt si dicitur: cõferas beneficiũ, quod infra mẽsem duxerit ecceptandũ, quia lapso mense ẽt si nõ sit ibi alius expectãs, non poterit sequi acceptatio nec collatio. Et sic procederet tunc opinio Lapi. indistinctè: quia inducitur negligentia etiã in vnico expectante, per solum lapsum dicti temporis: dũmodò tẽpus sit adiectum reseruationi & potestati executoris, vt dixi. Secus si nõ esset adiectũ tẽpus: nec reseruatiõi, nec potestati executoris: vt qñ dicitur beneficiũ, quod in tali loco vacauerit, quod duxeris acceptandũ tibi conferẽdum nostræ collationi reseruauimus: inhibẽtes, ne quis super illo infra mensem aliquid præsumat attentare: quia tunc licet fuerit in negligantia notabili: tñ ex quo non est alteri collatum, nec secundus impetrans, poterit sibi cõferri. Et procedit opi. Io. An. & saluatio Io. de Imo. secundum Do. in d. c. tibi qui propter doctrinam glo. magistræ. in d. Cle. vj. in verbo, infra mensem. de conces. ꝑbẽ. Ex qua colligitur prædicta distinctio circa modum adiectionis temporis. Et eã sequitur Pe. de Anc. consi. mihi. ccclxxxj. inci. casu præmisso esset à nomine. De quo etiã per Rotã. de cõces. præbẽ. deci. x. & xxx. in antiquis. vbi ponitur, ꝙ nõ valet accceptatio facta post mẽsem re integra. ¶ Est verũ, ꝙ quicquid dicat Domi. saluatio Io. de Imo. videretur prima facie posse procedere indistinctè. Nam ipse loquitur, qñ ille de cuius negligentia agitur, habuit canonicatũ: prout loquitur ista limitatio secunda. quo casu licet distinctio glos. in d. cle. j. procedat in eo, qui est canonicandus: tamẽ in eo qui iam habuit canonicatũ, lapsus tẽporis qualitercũq; adiecti, non videtur inducere negligẽtiã: adeò ꝙ re integra expectãs, non possit adhuc purgata mora ꝑbẽdã vacantẽ petere etiam à suo executore: vt videtur cõcludere gl. in d. Clemẽt. j. quẽ sequitur ibi Imol. in x. col. & etiam Abb. licet dicat passum esse satis dubiũ. & sequitur Rota in ti. de cõces. præbẽ. deci. xj. in nouis. olim. cccxxviij. inci. itẽ ꝙ habes. in fi. & ibi collector dicit hanc opinionẽ esse verissimam: quia tũc beneficium dicitur magis affectũ. per. d. c. si clericus. & c. ei cui. & c. si postquã. eo. tit. & lib. ¶ Et ideò videtur ex his concludẽdũ, ꝙ opinio Lapi. d. Ab. & Ioã. de Imo. & Do. de qua. s. ante ver. opinio. de qua procedet, vbi ille cui est collatus canonicatus habet coimpetratorem: quia tunc indistinctè conuincitur eius negligentia per actum citeriorem collatione: ideò ꝓcedat. d. c. si clericus. Opinio aũt Io. An. & saluatio Io. de Imo. de qua. in d. ver. opinio. ꝓcedat vbi ille cui est collatus canonicatus, non habet secundũ expectantem post se: qa donec sit deuentum ad illam collationẽ, nõ dicitur inducta in eo negligẽtia, quo minus possit petere eandem præbendam nõ petitam, etiã si in ea gratia tẽpus sit adiectũ reseruationi & acceptationi, secundũ glo. & Rotã in dictis locis. Sed si ei non est collatus canonicatus, & tp̃s sit adiectũ acceptationi & reseruationi: bene inducitur negligentia ꝑ actũ citra collationẽ, etiã si ibi non esset secundus expectans. & procedet gl. in d. cle. in verbo, infra mẽsem.

in.j.pte.& opi.Do.in.d.c.tibi q.¶ An aũt sit dare excusatiõẽ ad uersus cursum dicti temporis,dixi aliquid.s.in ver.quartus casus. Nihilominus tutius est tenere cõtra gl.in.d.cle.j. in verboj̃ mensem. in fi.& Rotã vbi suprà sequendo Lap.& Do. in dictis locis: videlicet quòd licet expectans sit effectus canonicus,si labitur tẽpus adiectũ in sua gratia acceptationi præbẽdæ,nõ põt se impedi re de tali præbẽda,etiã si nõ habet coimperatorẽ:vt latè & subtiliter firmat do.Car.in.d.Cle.j.in pe.col.quia nõ est verũ,ꝙ collatio canonicatus afficiat præbendã simpliciter:sed eam solã, quãj̃ mensem acceptat. Est enim limitata collatio canonicatus respectu præbẽdæ,quã acceptauitj̃ mensem.vnde ex quo illã non acceptauitj̃ mẽsem.perinde est quo ad illã acsi fuisset canonicꝰ.Quòd autẽ illa præbenda nõ potuerit cõferri per ordinariũ,vel per secũdum executoremj̃ mensem,nõ fuit ex eo,ꝙ erat effecta:sed ex adiectione mensis,quæ hoc operatur:vt in.d.cle.j. & ita dicit se declarasse dictam gl.vni doctori,qui de ipsa eũ interrogauit per literas.Et est ista responsio in suis cõsilijscõsi.lxij.incipiẽ. casus super quo iuris cõsiliũ petitur.& primò forma impetrationis. &c. vbi ostendit,quòd verba gl.in.d.cle.j.si bene põderetur nõ innuũt cõtrarium.¶ Et super istis latius insistit do.Card.in.d.cle.subdens, quòd si ibi non sunt alij expectantes,bene debetur ei secũda præbenda,quæ posteà vacabit.& ita loquitur.d.c.si clericus.secundo respondo.quia cũ sit canonicus debetur sibi præbenda nulli alij de iure debita.Primã autem quã neglexit petere nõ potest:quia iam in illa quæritum est ius ordinario conferendi eam cui vult:posset tamẽ ordinarius si vellet conferre eã expectãti.Sed quo ad secundam de iure debitã obtinebit eam ab ordinario authoritatej Apostolica.per.d.c.si clericus.Sed in casu præmisso ordinarius cõfert ibi primam neglectam iure ordinario:sicut etiam potest:conferre cuilibet extraneo:nullo tamẽ iure petere potest secundũ eũ. Et sic concludit ꝙ etiam in impetratore non habẽte coimpetratorẽ acceptatio facta post mensem nullius est effectus. Vnde saluatio Io.de Imo.in.d.c.tibi qui.procedet,vbi non est adiectũ tẽpus acceptationi:secus si adiectũ. Et sic erit vera distinctio Do. de qua ibi & suprà retuli:quamuis aliud dicat Rota.& gl.in.d. Cle.j.approbata per alios,quorũ opinio multum ponderatur in practica:propter quod meritò do.Ab.reputat passum dubiũ.in.d.Cle.j.Et dũ est dictũ,ꝙ ordinarius põt conferre illã ꝓbendã neglectã ipsi negligẽti,si velit:vide Do.idẽ tenentẽ post Lap.in.d.c.si clericus.§.verũ.in.ij.col.Et an sit dare excusatiõẽ iustam aduersus lapsum dicti tpis,dixi aliquid.s.in.iiij.casu istius fallentiæ.¶ Et ista sunt quo ad primã fallentiã regulæ suprà positæ,dicentis regulariter præferri primũ in data.& prædicta non reperies alibi ita declarata:& quotidie inseruient.

Fallit secundò dicta regula. Vbi secundus in data habet ius suũ à Papa,sed anteriores ab inferiore:quia iste præcedet illos:per tex.in.c.hi qui.de præbẽ.in.vj.& no.gl.in regula.qui prior.in fi.de regu.iuris in.vj.& Io.An.in.c.ei cui.de præbẽ.in.vj. Dicentes regulã,de qua suprà,ꝓcedere vbi cõcurrunt plures impetrantes à Papa ille qui recipitur de mandato inferioris à papa, qui id fieri facit authoritate Papæ, dicitur receptus authoritate Papę.d.c.hi,qui.etiã si esset legatus fungẽs authoritate Apostolica sibi specialiter in hac parte cõcessa.d.c.hi,qui.per quem text.in hoc decidit notab.quæstionẽ Cal.in titu.de præbẽ.consi.viij .incip.legatus vigore gratiæ.Et adde,ꝙ habentes gratiã à Papa cum clausula nõ obstantibus.&c.præferuntur illis quos nominat Archiepiscopus habens priuilegium de aliquibus nominatis , etiam si in suo priuilegio dicatur,ꝙ nominati ab eo præferãtur apostolicis:quia papa qui hoc cõcessit,nõ potuit successorũ manus claudere,secundũ Rotã.in tit.de cõcess.præbẽ.deci.xvj.in antiquioribus,incipiente:vtrũ sit cõcessum,quasi sentiat secus de his quibus prouidet ipse Papa,qui dedit priuilegiũ:sed etiam in illis credẽdẽ idẽ,quando est dicta clausula, non obstantibus.

Fallit tertiò & vltimò dicta regula , Vbi secundus habet in literis clausulã,anteferri:de qua habes in.c.pe.de præben.in.vj.quia dicitur non obstante,ꝙ pro alijs scripserimus,quibus volumus te anteferri:quia tunc illi,qui sunt primi in data,nõ præcedũt:vt patet ex viribus ipsorũ verborũ.Et no.Io.An. & alij in.c.mandatũ j̃.eo.etiã si illi primi essent recepti ad primarias præces impetratoris,secundũ Rot.de præb.dec.xv.in antiquioribus. Et licet ibi non sit hoc verbũ,anteferri:tñ est in meis antiquioribus,per numerũ cõclusione.dxxvij.inci.vtrũ illi quos Imperator, quia nõ sunt melioris cõditionis illi , quã Apostolici impetrãtes: de hac clausula,anteferri.nota quinq; conclu alibi non ordinatas.

Prima † Conclusio.licet habẽs dictã clausulã præcedat primũ habentẽ ius effectũ:& ꝓcessum factũ ꝓ prima vacatura.d.c.pe.Tñ fallit,vbi primus acceptasset vacantem .licet ꝓuisio nõ esset secuta,secũdũ Rotã.de rer.permu.deci.vl.vtrum Innocẽtianus. in nouis.& de concess.p̃b.l.j.in antiquis.si aliquis expectans.& eodẽ tit.deci.xiij.in antiquioribus.Quia non est vero simile Papã voluisse tollere ius primi ita appropriatum, sicut ap ꝓpriatur per acceptationẽ:nisi expresse de hoc fecerit mentionẽ. Pro hoc.c.fi.de cõcess.p̃bẽ.in.vj.vbi ꝓ reuocationẽ tollit ius ad rẽ: quia de hoc ibi fiebat mẽtio,aliàs nõ tolleretur.Nõ ob.ꝙ in secũdis literis dicat etiã si per primas literas quõlibet esset ꝓcessum: quia intelligitur per executorem, nõ per partẽ:vt latius inuenies in dicta deci.vtrũ Innocẽtianus.Et hũc nõ cõsyderatur,ꝙ accepta tio non dat ius,sed collatio:maximè cũ dicta clausula sit restringẽda:vt in dicta deci.fi aliqs.Ad hæc facit cõclusio sequẽs. Fortè tñ ista cõclusio debet limitari dũmõ expectãs fecerit ꝓtestationẽ,ꝙ ei fieret prouisio ꝓ executorẽ.& sic nõ sufficeret sola acceptatio. Moueor ex decisione Rotæ de concess.p̃b.vl.in antiquis.q̃ incipit dic,ꝙ reuocatoria.vbi dicitur Gregoriũ.xj.statuisse,ꝙ reuocatoria Papæ,de gratijs expectãtibus,nõ habet locũ in his,qui acceptauerũt beneficiũ vacãs infra tps debitũ:dato,ꝙ prouisio nõ fuerit secuta:dũmõ fuerint ꝓtestati.Et sic videt,ꝙ sicut non curatur de iure eorũ q̃sito ex simplici acceptatione quo ad illã reuocatoriã: ita nec in ꝓposito,vbi est minus præiudiciũ quia non reuocatur: sed differt,donec sit prouisum habẽti clausulam anteferri.

Secunda † Conclusio.clau. anteferri,cũ nõ obstãtia, sibi iũcta refert se tm̃ ad totaliter expectãtes: nõ aũt ad illos expectãtes,ꝗbus est à Papa collatus canonicatus secũdum Thomã Fastoli,dubio Rotæ.xlv.inci.secũdo ergo ꝓsupposito. ꝓ tex.in.c.si clericus.§.verũ.de p̃b.in.vj.quia clausula,anteferri . videtur exorbitãs à iure cõi.& sic vltra terminos nõ debet extẽdi regula,quæ à iure.de re.iur.in.vj.Et ita dicit tenuisse Egi.& Frã.de Amelia.& faciũt q̃ dicta sunt.s.in.ij.limitatione primę fallẽtiæ.& sentit Old.cõsi.ccxxxiij.incip.credo de iure,&c.¶ An idẽ est inter minis solẽne cõsiliũ Car.cxxxvij.incipiẽs ,factũ sic se habet vacantibus.& vbi etiã multa inuenies de istis clausulis antelationis,quã dicit esse materiã scrupulosam:& in qua p̃clari doct. sunt pro & cõtra.& etiã ponit,qñ in grauis est clausula,ꝗ quã quis anteferẽt ẽt posterioribus impetratoribus,non obstantibus quibuscũq; clausulis literarũ suarũ.& tãgit de materia rescripti habẽtis clausulam derogatoriã ad rescripta.de qua dixi.s.eo.c.nõnulli. Et ad materiã bn facit gl.magna.in.c.si soli.de cõcess.p̃b.in.vj.& q̃ ibi scribũt de istis antelationibus.Et nota,ꝙ vbi de gratia cõditiõali dicit,ꝙ purificata cõdi.perinde habeat impetrãs,ac si Papa cõtulisset ei à principio canonicatũ:tũc ista verba retrotractiua faciũt eũ ꝓferri purificata cõditione alijs expectantibus:nõ effectis canonicis secundũ Rotã plenè de cõcess.præb.deci. xij.in nouis. item si Papa.

Tertia conclusio.Si dicitur,volumus te anteferri oĩbus,ꝙ impetrauerint in tali loco:etiã si ꝓ eorũ literas fit processum ad adhibitionẽ, reseruationem vel quõlibet &c.Illud subiunctiuũ impetrauerint,licet possit importare ꝓteritũ & futurum,iuxta glo.in.c.ad hæc.in verbo elegerint.s.eo. & ibi dixi: tñ isto casu importat ꝓteritas impetrationes, non futuras , secundũ Old.cõsi.cxcviij.inci.circa primum.quia ista ꝓsumuntur poni ad tollendã subreptionem,ne videantur taceri primi impetrantes , cõtra.c.mandatũ j̃.eo.Sed subreptio non contigit ex eo, ꝙ tacent illi,qui in posterum impetrabunt:quia hoc esset arctare hominẽ ad impossibilem diuinationem.Item quia illa verba qũlibet processum,adaptant solũ ad præteritas impetrationes.Item,quia ista clausula, anteferri,est odiosa,& iuri communi repugnans : ideò arctanda, quantum fieri põt vt iura manifestè,probant.& notat apertè Compo.in .c.causam.s.eo.& Archi.in.c.quoddam.de præbẽ.in.vj.dummodo ergo possit aliquo verificari arctabitur.& inducit alias rationes,de quibus ibi.

Quart

Quarta cõclusio. Si Papa cõcessit literas vniõis, vt cedente,vel decedẽte certo Rectore &c.& vnio sit facta & nõdũ sortita effectũ: qa nõ euenit cessio,vel decessus:impetratio ĩterim facta cũ clausula, anteferri:nõ præiudicat illi vnioni:licet hodiè eueniat vacatio ꝓ decessum.secundũ Old.subtiliter & eleganter cõsi.ccxxiij.incip.factũ tale est dñs Clemẽs Papa.qa illa clausula posita in ptãte vniẽdi.s.cedẽte,vel decedẽte,nõ denotat cõditionẽ,sed exĩtũ habet effectũ.Itẽ illa clausula,anteferri:habet locũ quo ad similes expectantes,& nõ quo ad ꝑsonã,ꝙ nũc est persona in ecclesia. Adducit etiã.c.cõsultationibus.de dona.dicẽs illum tex.sufficere ad decisionem huius quæstionis:nisi vtamur nimia subtilitate:vt latius per Old.quem sequitur Io.An.in addi. Spe.in rub.de præben.vel proponitur quæstio.

Quinta & vltima conclusio.Clausula anteferri, nõ tollit ius alteri q̃sitũ,scdm̃ Cõpo.c. s.e.&.d.c.cãm q̃.post Io.An.in.c.fi.in prin.de cõcess.prę bẽ.in.vj.ita cõiter dicit in Iris,in qb⁹ apponit dicta clausula.Qñ aũt dicat ius q̃sitũ,patet ex p̃dictis:& pleni⁹ dixi in.d.c.cãm.in fi.vbi vide.Et de ista clausula,si non est alteri ius q̃sitũ:vide etiã qd dixi in.c.sup literis.in quinta cõclusiõe.s.e.Et ad hãc conclusionẽ dixi etiã aliqd.in d.c.cãm.in fi.ver.etiã posui,an.d.clausula tollat iusadhẽ. ¶ Et istis etiã adde,ꝙ clausulę gñales derogãtes expectãtibus,nõ derogãt habẽtib⁹ clausulã,anteferri:nisi de ea fiat mẽtio:vt est stupẽdum cõsi.Old.cccxxiiij.factũ tale est:dñs noster Papa.ij.co.An aũt & qñ habeat aliqs bñficiũ antelatiõis,dato ꝙ in suis literis nõ sit clausula,anteferri:collige ex varijs antelationib⁹,de qb⁹ in vltima regula cãcellarię.Et de ꝓlatiõe habẽtiũ eãdẽ datã,dicẽt infrà,& aliqua dicta fuerũt.s.c.pastoralis. ad fi.princ.in verbo relexetis.in fi.inquantũ dicit,ꝙ si capitulũ cõtra secũdũ appellauit,tenet appellatio ex eo:qa ei debet ꝓuideri,q primò impetrauerit,videt contra istud facere. Nã ex quo capitulũ impugnabat gratiã primi impetrãtis,nõ videt eã inducere cõtra scdm̃:ne fundet se ex eo. ☞ *quod impugnat,cõtra reg.ex eo.* de reg.iu.in.vj.&.c. cũ olim.de cẽsi.Propter hoc danť duæ rẽspõsiones per doct.hic limitantes pulchrè dictam regulam,ex eo.

Regula ex eo.li.vj.Primò limitat sic,ꝙ ex eo,qđ qs impugnat,põt se fundare pendẽte impugnatiõe:qa cũ euẽt⁹ litis sit dubi⁹.l.qđ debeť.ff.de pe. si nõ posset se ex materia impugnatiõis fundare, posset seq; succũberet in impugnatiõe,grauareť etiã ꝓ secũdo,secundũ Cõpo.& sequunť hĩc oẽs scribẽtes. Et est limitatio magna ad dictã regulã scdm̃ Ab.hĩc.Optimè facit scdm̃ Io.An.hic.l.iiij.q̃ incipit diximꝰ.in.j.rñso.ff.de excu.tu.vbi pẽdẽte appellatiõe sup excusatiõe tertię tutelæ,si ille eligiť ad quartã,põt se excusare ex illa,quã impugnat:qa si succũberet in illa,remaneret posteà oneratus quarta tutela.Vnde expectãt finis illi⁹ appellationis. Facit etiã secũdũ Io.An.Cle.j.in ver.sivero aliter.vt lit. pen.vbi etiã expectať euẽtus litis.Et adde Pe.de Anc.cõ sil.mihi.xiij.viso ,ꝓcessu.in fi.vbi tenet hãc limitationẽ ad dictam regulã,ex eo.licet nõ alleget doct.hĩc:sed alle gat.d.l.diximus.vnde infert,ꝙ quis potest se fundare incerta pendentia litis:licet eam impugnauerit,quãdo pẽ det indiciũ super impugnatione.Et hanc limitationem tenet etiam Imo.in.c.ex parte Decani.in.viij.colj̃.eod.

Secunda † limitatio est:vt licet ex facto,quod qs impugnat,nõ possit se iuuare cõtra eũdẽ:tñ cõtra aliũ tertiũ bñ põt se fundare:qa põt qs in diuersis instãtijs,vti diuersis vijs ẽt cõtrarijs. Et ista impugnatio nõ ꝓiudicat,nisi inter illos,inter quos emanat,q̃ habet vim cõfessiõis.Ita no.hęc Do.& An.& seqť Imo. & Do.hĩc.Ex quo ifert Imo.ꝙ aliqñ licitũ est opponere de iure tertij:de quo remittit ad Legistas.in.l.cũ seruũ. C.de ser.fugi.& Bar.in.l.ij.de excep.rei iudi.& noj̃.e.c. mandatũ.Et vult dicere do.An.ꝙ sicut cõfessio nõ ꝓiudicat,nisi quo ad ꝓsentẽ.l.certũ §.si quis absente.ff. de cõfess.ita ista impugnatio nõ ꝓiudicat impugnãti quo ad aliud.& ita in isto tex.vbi licet impugnaret gratia Callimachi in iudicio cõtra eũ moto:tamẽ põt allegari cõtra secũdũ impertatorẽ,velut persona extraneã in primo iudicio.¶ Hãc secundã limitationem pulchrè cõfirmat do.Ant.in.c.cũ olim.in.x.col.ver.quãdoq; reprobans instrumentũ succũbit.de censi.probans latissimè,ꝙ qui impugnauit instrumentũ,& succubuit:licet nõ possit se fundare ex impugnatiõe in eadem instantia: vel cũ eodẽ aduersario:tamẽ põt se fundare ex eodẽ instrumẽto in alia instantia cõtra extraneũ:quia cum ille esset absens,ista cõfessio oriens ex tácita renunciatione, nõ operať quo ad illũ.alle.l.postquã liti.C.de pact.& l. nõ solum.l.ij.§.liberationis verba.ff.de lib.leg.& quod notať in.c.pridẽ.de pact.Quo ad easdem verò personas bene ꝓiudicaret:& omninò nõ posset quo ad eadẽ vti illo instrumento in alia instantia. ¶ Nec obst.si dicas, ꝙ renuntiatio fuit iudicialis,quæ debet prodesse & nocere etiam absente parte.d.l.postquã liti.quia secundum eum pulchrè nocet absente parte seu præiudicat quo ad partes:quæ debẽt esse in iudicio:quarũ personas repręsentat iudex,licet absentes.l.si ob causam. C.de euic.sed nõ quo ad extraneos,quos nõ repręsentat:& pro quib⁹ non sedet.Et ꝙ intelligatur renuntiare vsui illius instrumenti,respectu illius instantiæ tantũ,inducit dictũ Inn. in.c.cũ venissent.in fi.de testibus.vbi dicit,ꝙ istæ tacitæ renũtiationes aut gñales,nunquã referunť ad aliã instantiã.sed limitanť ad illã tantũ.& sic limitatur text.in d.c.cũ olim.secundũ eũ.Et ista procedũt,quãdo impugnatio fuit reprobata per sentẽtiã:quia tunc fundans se in eo quod impugnauit,habet pro se authoritatẽ sentẽtiæ.Sicut in simili dicť in.c.mulieri.de iureiur.Idem si sentẽtia fuit talis,secundũ quam instrumẽtũ,vel alia dispositio nõ remanet impugnata,nec approbata per sententiã:vt quia poterat decidi absq; ꝓbatione,vel reprobatione instrumenti impugnati:secundũ But.in d.c.cũ olim.in.xj.col.post Bar.in.l.post legatũ.ff.de his, qui.vt indig.Idẽ,si actus impugnationis pendet:vt suprà in prima limitatione.Sed si super impugnatiõe esset lata sentẽtia,& pronuntiatũ de nullitate actus,quẽ quis impugnabat:tũc nõ posset amplius se fundare super illo actu iudiciali sentẽtia annullata:nisi esset impugnata solẽnitas actus,& nõ ipse actus:eo modo quo dicť j̃. quia põt actus allegari per ipsum impugnatẽ.¶ Et quoniã ad ista dicta sępe recurriť táquã valde limitãcia dictã regulam,ex eo.ideò nõ extra propositũ possumꝰ breuiter notare certas alias limitatiões ad dictã regulã,ex eo.ex dictis Barto.in.d.l.post legatũ.& But.in.d.c.cum olim.& aliorũ alibi reducendo aliqua sub ſtilo nõ vitiato in hac materia per aliquem quẽ viderim.& habebis multa vltra apostillantes Bart.But.in dictis locis.

Limita † igitur tertiã regulã:ex eo . Nisi impugnatio cõtineret in se manifestũ iuris errorẽ:quia tunc põt qs se fundare in eo,qđ impugnauit, secundũ Bart.in.d.l.post legatũ.& But.in.d.c.cũ olim. in.xvj.col.ver.vj.casus.Facit quod no.Bar.in.l. onamẽtorũ.ff.de aur.& arg.le.dũ dicit,per illũ tex.ꝙ cõfessio[a] habẽs in se manifestũ iuris errorẽ,nõ nocet.Puta si quis confiteť appellatiõe ornamẽtorũ,vestẽ cõtineri,contra illũ tex.& ideò cõtra cõfessionem qs venire põt:quãdo fuit cõtra ius expressum.& ita etiã cõtra cõfessionẽ tacitã resultantẽ ex impugnatiõe,quę est manifestè cõtra ius.

Limita quartò:Nisi impugnans desistat ab impugnatione ante sententiam : quia tunc non prohibetur se fundare ex impugnatione secundum Bartolum & Butr.vbi suprà per.l.alia.C. de his,quib. vt indig.vbi delictum perfiſtentiæ purgatur per desi-

¶ Cõfessio. Adde tu,ꝙ hoc verum est : quãuis Feli. nihil alleg. Adde quod An. de But.in.c.fi.de cõfeſ.dicit,ꝙ confessio etiã iurata & acceptata per ptes, põt reuocari,si cõstat de errore,ꝓbabili.Idẽ in cõsi. ccxcj.& in.l.si verò.§. de viro.ff.solu. mat. Adde.d. Iaco. de May.preceptorẽ meũ in.l. error. C.de iu.& fa.ign. in.ij.col. Adde q cõfessio cõtinens expressum iuris errorẽ, nõ valet: de quo vide do. Alex.de Imo.in l.si cõuenerit. in ij.col.in ver.confirmo istã. ff. de re iud.

stentiã: & nõ dicitur perfectũ nisi per perseuerãtiam. Et ideò infert ibi Bar. in prin. ꝙ qui dicit instrumentũ falsum, põt pœnitere, & dicere ipsum verum: & agere ex ipso. Et dicit Rota. de ap. deci. lv. in antiqs. & Egi. decis. ccclvij. inci. tert. a Martij. ꝙ appellãs, qui suã appellationem deseruit, & ipetrationẽ appellati impugnauit: põt ab impugnatione desistere, & inhærere impetrationi appellati. Pro illa limitatiõe etiã est text. in l. Papinian⁹. §. meminisse. ff. de inoffi. test. vbi desistẽs à querela inofficiosi testamẽti, non punitur amissione eius, quod aliãs amitteret ob iniustã querelã. Idẽ etiã glo. in d. regula, ex eo. dicẽs idẽ in eo, qui simpliciter protestatur: quia propter hoc non prohiberetur se fundare in eo, super quo protestatus est: p text. in c. præsentiũ. de testi. Sed istud declara oĩno: vt ibi per Abb. ad fi. ¶ Et istis adde Spe. in ti. de positio. §. viij. ver. primo. vbi dicit, ꝙ ex positione negata, nõ põt qs se fundare: nisi doceat se errasse. Quid autẽ si iam esset ꝓnuntiatũ super impugnatiõe: an si possit tũc recedere ab eã? dicẽ j. in. v. limitationẽ. ¶ Et istis adde Imo. in. c. ex parte. S. in. v. col. ver. satis tñ videt. ſ. e. vbi dicit limitãdo Spe. ꝙ licet appellatus, q negauit appellatũ fuisse, nõ possit petere reuocari attẽtata pendente appellatione: tamẽ si recedit ab illa cõtradictione, põt illud petere: per no. p Bal. in. d. l. post legatũ. Pro quo vide Rotã. de appel. decisi. xliij. itẽ si appellatus. in nouis. Vbi dicit, ꝙ qui spreta appellatione aduersarij conatus fuit per processus sui executoris votũ consequi, põt ea via frustratus appellationẽ illã prosequi. ¶ Similiter dicit latè Bart. in. d. l. post legatũ. ad fi. ꝙ si negaui positionem tuã, possum reuocare negationẽ: & in illa positiõe me fundare.[a] Et sequi t Bal. in. l. edita. in repet. Paduana. in. xxxij. col. versi. sæpe accidit. C. de edẽ. Et sic limitatur dictũ Spe. in. d §. viij. dũ dicit, ꝙ quis nõ põt se fundare ex positione aduersarij, quã negauit. [b]& sequif eũ Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cõe. in. v. col. ff. de acqui. pos. & in l. nõ vtiq; ad fi. ff. de excep. ¶ Et ad hoc, an quod primò negaui, possim postea cõfiteri: vide subtiliter Bart. in. l. vnica. in. vj. col. C. de confes. Et dicit Bal. in. l. cũ precũ. ad fi. ver. extra quæro. C. de lib. cã. ꝙ licet producẽs instrumentũ & attestationes, videatur cõfiteri cõtenta in eis: tñ põt errorẽ corrigere. l. iij. C. de fi. istr. Ad qd vide etiã Bal. in. l. si magnũ. ad fi. C. q accu. Et dicit Bal. in. c. præsentiũ. in. ij. col. ver. quæro, an possit. de testi. ꝙ protestatus cõtra psonas testiũ, põt recedere ab illa ꝓtestatione. Et idẽ Abb. post alios ibi, ad fi. in quo vide qd dicam j. in fi. sextę limitationis ad dictam regulam, ex eo.

a ¶ Me fundare. Adde Ang. in. l. j. ver. vbi ſpulãti. & ibi. d. Alex. de Imo. de verb. ob. vbi do. Alex. dicit verum: nisi aduersarius probauerit illã. quo casu negatio non põt reuocari: per no. Bar. in. l. eũ q in princ. de iure iur. & per Ang. sing. in cõſi. clm. in. q. vertẽte, &c. & per Alex. in. l. ſuus. C. de repu. hære. & in. l. naturaliter. §. nihil cõmune. ff. de acq. poſſ. v. char.

b ¶ Quã negauit. Adde idẽ tenentem. d. Sozi. cõſi. clviij. inci. visis ꝓ ceſſu & sentẽtijs. ver. nec obstat, ſi dicat. in. ij. parte. chart. xxij.

10 Limita quintò: † Nisi iudex ex officio vellet se fundare super ꝓbatiõe impugnata, etiã in fauorẽ impugnãtis: qa põt secũdũ Inn. i. d. c. cũ olim. post med. ver. vñ dico. vbi dicit, ꝙ si instrumẽtũ, qđ qs impugnat, cõtinet ꝙ debet mihi cẽtũ sub cõditiõe: nõ ad iudicabit mihi illa cẽtũ purè, sed sub cõditiõe, qa nõ debent añ cõditionẽ existẽtẽ. Et hoc dictũ extollit ibi do. Abb. in. iij. co. tãquã singulare. & sequif etiã Bũ. in. c. cũ dilect⁹. in. xij. co. ver. Vel secũdò scđm Gof. de cõsue. & ibi Imo. in. xviij. col. & Bar. in. d. l. post legatũ. in pe. col. ver. ad vnũ tñ. & sentit Pau. de Ca. i. l. Publia. §. Titi⁹. ad fi. ff. depo. & d. Ab. in. d. c. ꝓsentiũ. ad fi. latè, & ibi Aret. in pe. char. ¶ Ex quo dicto infert Bald. in. l. vnica. in. ij. col. ver. ex hoc pone talẽ cõclusionẽ. C. vt quæ des. aduoc. ꝙ si ꝓduco scripturas in parte, & partib⁹ ꝓ me faciẽtibus, iudex põt inhærere scripturæ quatenus facit ꝓ aduersario: quod reputat ibi singulare Pau. de Cast. Sed recipit istud dictũ plures aduertentias, quas collige ex not. per Alexã. in. d. l. j. in pe. char. ver. inquãtum autem Bal. post Rotam de testi. decisi. iij. in nouis. & Pau. in. d. l. Publia. dixi plenius in. c. cum venerabilis. in. vj. colũ. ver. limita secundò. de excep. ¶ Et pro ista limitatione ſoleo põderare tex. optimũ, & ad hęc non gustatum: in c. constitutus. de reli. do. vbi contra Episcopũ impugnãtem cõtractum, ferẽt sentẽtia, adiudicata tamẽ sibi pẽsione, quę in cõtractu cõtinetur. ¶ Excipit But. in. d. c. cũ olim. in. xv. col. versi. an autẽ iudex. duos casus de mẽte Inn. ibi: in quibus ista limitatio nõ procedit. Primꝰ est, quãdo capitula instrumẽti essent separata: qa licet pro illo cõtra quẽ impugnabat instrumẽtũ, iudex pronuntiet ex vno capite instrumẽti: nõ tamẽ ꝓnuntiabit pro impugnãte ex alio capite separato ab illo. & sic intelligitur tex. in. d. c. cũ olim. Secus si est capitulũ connexũ: vt in exẽplo, de quo suprà, de debito sub conditione: tñ quo ad istũ casum, vide certas consyderationes Are. in d. c. præsentium. in pe. char. ¶ Secundus casus est, qñ is cõtra quem est impugnatũ instrumẽtũ, nõ eget adiutorio instrumẽti ad victoriã repeferãdã: qa alijs modis ꝓbauit plenè intẽtionẽ suã. Tũc enim nõ debet iudex ꝓnuntiare pro impugnante instrumentũ: ex quo ille pro quo ferẽda est sentẽtia nõ indiget instrumẽto: secus, qñ eo indiget, qa tunc procedit limitatio: & sequif impugnans ex persona alterius id, qđ ex ꝓpria persona cõsequi nõ potest. iuxta l. petẽdę. C. de tem. in inte. resti. pe. ¶ Restringe istos duos casus, Nisi comprehensa in instrumẽto tangerent vtilitatem publicam: quia indistin ctè potest iudex in eo se fundare, etiã ad secundariũ cõmodum impugnantis. In talibus enim iudex ex offi. sup plere potest, secundum But. in. d. c. cũ olim. per ea, quæ habent in. c. cũ venissent. per illum tex. de insti. & in. c. cum nobis olim. de elec. & per glo. in. c. licet causam. in verbo. ad strinxit. de proba. & in. c. cupiẽtes. §. cæterum. in verbo cõtumacia. de elec. in. vj. & per tex. in cle. cõstitutionem. in fi. & quod ibi Pau. de elec. & qa reprobans instrumẽtũ nõ põt iuri publico derogare. c. si diligẽti. de foro compe. ad hoc. c. cum clamor. de test. & ibi no.

Limita sextò dictã regulã, ex eo. Nisi impugnãs succubuerit in impugnatiõe: qa tũc põt se fundare i eo ꝓ quo est lata snia: licet id pri⁹ impugnauerit, secundũ Bart. in. d. l. post legatũ in. iij. col. ver. certè vltimũ dictum. argu. l. Aurelius. §. fi. ff. de libl. leg. Respõdet ad. l. Papinian⁹. §. meminisse. ff. de inof. test. ꝙ est speciale in instrumẽtis pertinẽtibus ad vltimas volũtates, vt latius per eũ, quẽ refert & sequitur Alex. in. l. qui Romę. §. Seia. in. j. col. ff. de ver. obl. ¶ Sed aduerte: Quia But. quẽ ipse nõ allegat. in. d. c. cũ olim. in. x. col. ver. forte dictũ Bar. nõ est verũ. impugnat hoc dictũ Bar. qa si agerem⁹ de pœna indignitatis, seu de priuatiõe cõmodi instrumẽti propter indignitatẽ: & sic de pœna merè in odiũ impugnãtis: tũc Bar. diceret verũ, ꝙ tex. in. d. §. meminisse. imponẽs aliã pœnã indignitatis, ꝓcedit solũ in casu suo. Sed hic est alia causa priuãdi, quã causa cõmodi instrumẽti. & agitur nedũ de odio impugnãtis: sed de cõmodo illius, cõtra quẽ est facta impugnatio: cuius respectu ista impugnatio induxit tacitã renuntiationẽ vt est casus. in. d. c. cũ olim. Si ergo persistit reprobando instrumẽtũ vsq; ad snĩam: & succubuit, videt renũtiasse cõmodo instrumẽti: q renũtiatio etiã in diuersa instãtia debet sibi nocere. Quapropter dicit posse dici prima facie, ꝙ si variaf instãtia inter alias psonas, iste posit vti hoc instrumẽto: vt dictũ est. ſ. secũda limitatiõe: qa renũtiatio facta absente parte nõ prẽiudicat. Et hoc casu saluabit dictũ Bar. sed quo ad easdẽ personas, bene prẽiudicat: adeò vt in alia instãtia nõ possit inter easdẽ personas vti instrumẽto impugnato, per rationẽ prędictã, quã ipse deducit latioribus verbis. ¶ Consyderabã tria motiua ad probandũ, ꝙ opi. Bar. sit indistinctè vera: videlicet, ꝙ etiã inter easdem personas, quis possit vti ꝓbatione impugnata, quãdo in sua impugnatiõe fuit victus per snĩam. ¶ Primò cõsyderabam verba, quæ posteà subdit But. in dicto loco, volens probare quòd inter alias personas ipse possit se in alia instantia fundare. Nam

re. Nã ratiões suæ probant idẽ esse inter easdẽ personas: dum dicit in ver. & si dicas quomodò hoc. &c. ꝙ iste dicitur renũtiasse vsui respectu illius instãtię: quia istę tacitę renuntiationes, aut generales, nunqnã referunt ad aliam instantiã. Sed limitant ad illam instantiã tantũm. Hoc dicit esse notabile dictum Ino. in. c. cum venissent. in fi. de testi. facit vltra ipsum gl. fi. in Cle. sæpe. de verb. sig. quã extollit. d. Abb. in. c. quoniã cõtra. in vlti. col. de proba. & in. c. prẽsentiũ. in. iiij. col. de testi. & in. c. si quis cõtra clericũ. in. xvj. col. de fo. cõpe. & Pau. de Ca. cõsil. xxv. in. v. col. ostendẽtes per illã gl. ꝙ tacitè cõsensus iudiciales in vno actu, nõ extẽdunt ad alios act⁹. Et licet istud primũ motiuũ nõ fiat per But. in. d. c. cũ olim. ad probãdũ, ꝙ inter easdẽ personas posit iste vti: imò solũ inter alias: vt patet ex cõclusione, quã statim facit in ver. & sic stat cõclusio. tamẽ videf. ꝙ probet idẽ esse inter easdẽ personas. ¶ Secũdò pro op. Bar. † facit, qa ista tacita renũtiatio in qua se fundat But. nõ põt plus operari, quã vna expressa cõsensio: & hoc negauit. Sed certè cõsensio expresse facta etiã parte prẽsente, nõ tamen acceptãte, nõ nocet[a]: vt probabif: ergo nec ista, quę nõ fuit ab aliquo acceptata imò impugnata. Et ꝙ vltra prẽsentiã requiraf acceptio, no. latè Sal. in. l. generaliter. in vj. q. C. de nõ nu. pec. vbi refert se sæpi⁹ cõsuluisse. & ita tenuisse dñm suũ Richar. de Sali. & probat ꝓ. l. fin. ff. de interro. act. Dicif enim cõsensio, quasi simul sensio, à saris vel fare fatur. & dictio cũ illi cõiũcta denotat simultatẽ locatiõis. l. j. §. j. ff. de pa. l. cõsen. in princ. ff. de act. & ob. Idẽ Sal. in. l. vnica. in. xv. opp. C. de cõsef. & in. l. iubemus. C. de lib. causa. Et ibi dicit, ꝙ nõ sufficit, ꝙ testes dicãt cõsensisse fuisse factã parte ꝓsente: nisi dicãt, & ea instante & petẽte, seu cõsensisse acceptãte. Et ista etiã sunt de mẽte Bal. in. l. iij. ver. secũdò no. C. de repu. hęr. per illũ tex. & Floria. in. l. fi. ff. de interro. act. Nec ob. c. fi. de succes. ab intest. vbi ponderaf sola prẽsentia. & ibi d. Abb. in notabilibus videt recedere à prædictis, licet ipsa nõ alleget: qa ad illum tex. respõdet quatuor modis Sali. in alio proposito. in. l. in bonę fidei. in. xvj. col. ver. sextũ exẽplũ. C. de reb. cred. Et inter alia dicit, ꝙ ibi consensio fuit facta ad instãtiam Abbatis. vel loquif in consensione facta in extremis vitę ob causam mortis spera tã: ideò tũc maioris est efficacię: quia tunc nõ credit ob aliã causam sic fateri. Et ista videt sequi An. Sic. in. d. c. fi. in. xij. co. licet paruifaciat ratiões Sali. in. d. l. generaliter

11 & debiliter mouef. ¶ Et si diceres: † Ista procedunt in cõsensione extraiudiciali, sed iudiciali iudex supplet vicẽ partis absentis: vt per But. in. c. fi. in. viij. col. ver. requiritur. v. in ti. de cõsef. & ibi Abb. in. vij. col. post Io. An. in Spe. de cõsef. §. sequif. ver. vij. cũ cõcor. respõderet: ꝙ illud est verũ: dũmodò iudex oftẽdat se eã recipere nomine absentis & ei acqrere: vt per Sal. in. l. generaliter. in. vj. q. ꝙ nõ cõcurrit hîc. Ibi nõ est cõsensio aliqua expressa, sed simplex impugnatio, importãs cõsensionẽ tacitã. Et fortè si bene põderent verba Sali. in. d. l. generaliter. ver. sed dñs & patronus me⁹. videt velle, ꝙ etiã in cõsensiõe iudiciali requirat prẽsentia, & acceptatio partis: quia etiã tũc militãt rationes, quas ipse allegat. Idem etiã ipse sentit in. d. l. iubemus. C. de lib. cau. dũ dicit cautelã esse, ꝙ qñ quis cõsitef parte prẽsente: & sic videt loqui in iudiciali. Tamẽ qa Sal. in. d. l. generaliter. visus est primò velle ponere aliquid speciale in cõsensiõe iudicia li: ideò nõ credo, ꝙ refeẽdo iopi. Richar. voluerit recedere ab illa specialitate: & ideò trãseo cũ respõsione, de qua. ſ. quòd etiã in iudiciali requirif acceptatio iudicis, quæ nõ interuenit in casu huius limitationis. ¶ Tertiò pro Bar. facit. Quia ista renũtiatio resultãs ex impugnatione, in qua qs succubuit est actus seu tacita cõsensio, quã aduersarius nõ solũ nõ acceptauit: imò impugnauit replicãdo super validitate actus, quẽ quis impugnauerat. & ideò nõ põt [b] ipse impugnãs istũ actũ allegare mihi impugnationẽ ex quo eã nõ acceptauit: imò cõsutauit, & super cõsutatione obtinuit. Et pro hoc faciunt cõfirmationes statim adducẽdę ad corroborationẽ huius. vj. limitatiõis. Tamẽ huic motiuo posset subtiliter respõderi, ꝙ licet aduersarius confutauerit impugnationem meam: tamen nõ cõsutauit renuntiationẽ meã ortam ex impugnatione: qa ista stant simul. ſ. ꝙ ipse velit actũ à me impugnatũ esse validũ & inexpugnabilẽ. Et tamẽ per hoc nõ reijciat voluntatẽ meã, per quã tacitè videor dicere nolle vti illo actu: & ei renũtiare. Vñ nõ apparet, ꝙ ipse impugnãdo meã impugnationẽ, impugnet renuntiationẽ ex ea ortã, quę est quid separabile ab ipsa impugnatiõe: sicut in simili dicit. ꝙ põt aliquã do reprobari p me instrumẽtũ. & nõ stabit cõfesio tua de cõtentis in instrumento orta ex productione instrumẽti, qñ reprobaf instrumẽtũ: nõ, qa falsum: sed qa solẽ ne. vt p Inn. in. c. cũ venerabilis. de excep. cũ cõcor. quas ibi dilataui. Et ex his omnibus põt reddi dubia opi. Bu. in. c. cum olim. cõtra Bar. in. d. l. post legatũ. licet in hac cõtrarietate non se interposuerit hactenus aliquis modernus, quem[b] viderim: & est materia valde quotidiana.

13 Confirmatur † ista sexta limitatio vtilissimis plurimorũ testimonijs hactenus alibi nõ accumulatis. Primò per gl. in. c. cũ venissent. in ver. corã eo. de eo, qui mit. in pos. cau. rei seruandæ. Quæ probat, ꝙ actus gestus per partẽ in iudicio nũquã nocet si nõ fuit ab alia parte acceptatus, sed impugnaf. Et per illã gl. dicit ibi. d. Abb. in. iij. col. haberi singulariter & egregiã limitationẽ ad iura, quę dicũt ꝙ per actũ cõtrariũ quis renũtiat appellationi: vt in. c. gratũ. cũ ibi alle. de off. dele. Et illã gl. sequunt. d. Ant. Imo. Do. ꝙ. d. Abb. in. d. c. gratũ. & Lud. in sing. clv. inci. appellans ab interlocutoria. & Rota in ti. de app. & decisi. xxxv. q. in fi. in anti qs. inci. no. vtrũ post quã ordinarius. Et dicit p illã gl. Abb. in cõsi. ij. in fi. ꝙ pars faciens actũ, tãtũ videt actũ ipsum approbare, quantũ alia pars voluerit. Ad idem tex. optim⁹ in. c. mulieri. de iureiur. vbi nõ prohibet mulier venire cõtra propriã cõfessionẽ in iudicio factã etiã iuratã, quãdo per sentẽtiã illa cõfessio fuit reprobata. Et ibi dicit Imo. per illũ tex. ꝙ post sentẽtiã licitũ est cõtra suã cõfessionẽ venire. & hoc repugnat singulariter. d. Abb. ibi ad fi. asignãs rationẽ: qa ex quo iudex illa nõ recepit: nec pars approbauit, nõ po [b] test super illa se fundare, & cogere partẽ ad obseruãtiã. Et ex illo tex. infert Bal. ibi, ꝙ licet quis fuerit confessus maleficii: tamẽ si absolutus fuerit per diffinitiuã, sublata est cõfessio & infamia contracta ex ipsa: qđ dicit esse notatu dignũ & mẽti tenẽdũ. & de illo tex. & de dicto Inn. faciũt mẽtionẽ Ang. & Imo. in. l. qui romę. §. Seia. ff. de ver. ob. & ibi est bonus tex. Per quem dicũt ipsi post Bal. quòd ille, q venit cõtra trãsactionẽ, vel aliã cõuentionẽ, si est victus põt redire ad illã. & ibi etiã Alex. allegat ad hæc glo. fi. in fi. & ibi Bar. in auf. Item possessor. C. qui ꝑpo. in pig. hab. & l. Aurelius. §. fi. & quod ibi Bar. ff. de lib. leg. & l. Papinianus. §. sed nec impuberis. & ibi Bart. ff. de inoffic. testa. & Bal. in. l. creditoribus. in fi. C. de seruo pig. dato manumisso. vbi ex hoc infert, quòd vbi actus fuit reprobatus licitũ est allegare turpitudinem suam. Similiter infert ex hoc inter alia Bald. in. l. si quis testibus. in. ij. colum. C. de testi. quòd recedens à cõfessione impugnata non dicitur contrarius. Et eodem modo infert Bal. in authen. nouo iure. in fin. §. de pœna iu. qui malè iudi. quòd ille qui dixit se dedisse pecuniã potestati. & conuenit eũ in syndicatu, si nõ obtinuit coram syndicatoribus, non condẽnabitur ex sua cõfessione de barataria: quia confessio non fuit acceptata. alleg. Inn. vbi. ſ. ¶ Ex cuius dicto infert etiam Bald. in. l. j. in pe. col. C. de cõsef. quòd nemo cogit perseuerare in cã-

a ¶ Confessio expresse facta, etiã parte ꝓsente, non tamẽ acceptante, non nocet. Adde tu, qđ aliquãdo cõfessio facta parte absente, nec acceptante, nocet. & hoc quoniã actus cõfellatus dependet solùm à volũtate cõfitentis: vt puta additio, vel ratihabitio: secus si à volũtate vtriusq; partis: quia in hoc casu nõ nocet confessio. Et hoc modo intelligas Feli. hic. Ad de Bart. ad ista in. l. certũ. §. si qs. ff. de cõsef. & Bald. in. l. generaliter. C. de nõ nu. pec. in. xj. q. & Barto. ibidẽ. in. ij. col. in ver. quæro, vtrũ confessio.

b ¶ Non põt ipse impugnans istũ actũ allegare. Adde tu quis põt se fundare super eo, quod impugnauit. & dic, ꝙ sic: videlicet quando ad aliũ effectũ impugnat, quàm respectu illius, sup quo se fundat. Quod intellige, quando nõ impugnat ipsum factũ sed solemnitatẽ facti, quod bene no. de quo vide do. Abb. in. c. ex parte Decani. j. eo. in v. not.

fessione reprobata, & ex eius variatione, nulla macula orif. qđ dicit esse nota. dignũ. ¶ Similiter infert Alexã. in. l. ij. in pe. col. C. de edẽ. quòd cõfessio facta in vno iudicio, nõ nocet in alio, [a] etiã inter easdẽ pſonas. Si cõtra illam cõfessionẽ fuit in primo iudicio pronũtiatũ. allegat gl. in. d. auf. item possessor. de cuius veritate dubitauit Bart. ibi: per not. in. d. l. j. Sed ipse melius declarauit in. l. Papinian⁹. §. sed nec impuberis. ver. oppono, quòd ista variatio. ff. de inoffi. testa. intelligendo, vt est dictũ. Est verum, quòd Angel. in. l. j. C. de confes. intelligit aliter glo. in. d. auf. item possessor. videlicet in confessione quæ emanauit ad alium effectum: quia potest quis negare id, quod semel esset confessus ad alium effectum. Sed præcedens intellectus ad illã glo. est cõmunior: imò dictũ Ang. est falsum, secundũ Alex. in. l. magistratibus. in ij. col. ff. de iurisd. om. iud. Nã cõfessio facta in vna causa, sic ad effectũ illius causæ nocet in alia, saltẽ quo ad præsumptionẽ & indiciũ. allegat gl. in. l. & quia. §. fi. in versi. præiudicet. ff. de interro. act. & per Bar. in. l. ij. ff. iud. so. Archi. in. c. fi. de iureiu. in. vj. & per ipsum Alex. in. l. ij. C. de edẽ. Et hãc impugnationem Alex. sequitur Aug. de Arimino. in lib. malefi. in ver. necnõ ad denuntiationẽ. in. xix. col. ver. gro, an cõfessio. licet de Alex. mẽtionẽ nõ faciat. ¶ Similiter ad prædicta vide Bal. in. l. si qs in hoc genus. ante fi. ver. quæro quidam. C. de Episc. & cle. vbi dicit, ꝙ si aliquis est cõfessus maleficiu ſpõte, iudex tamẽ ipsum absoluit de facto: nõ resultat amodò ex ista cõfessione aliquis effectus. allegat Inn. in. d. c. mulieri. & dicit Bal. in auf. cõtra. in vlti. col. C. de nõ num. pe. ꝙ negãs põt permutare & emendare suã negationẽ, etiã post lit. conteſt. quia nõ est ius quæsitum aduersario ex negatione: cum aduersarius in eam nõ cõsenserit, nec eã acceptauerit: allegat not. in. c. mulieri. Nisi statutũ assignet reis certum terminũ ad respõdendum, habẽdo eos pro confessis, si in termino non respondeant. Nã post terminũ nõ possunt emẽdare respõsum: vt ibi per eum. Et dicit Bal. in. l. ij. in. ij. no. C. de repu. hære. ꝑ illũ tex. ꝙ qui non acceptat verba aduersarij, non põ se ex eis fundare. & idem si dissimulat, quod dicit esse notandum. Et illud dictum Inno. in. d. c. mulieri. sequitur etiam Lud. in. l. stipulatio ista. §. si quis dolum. in. v. col. ver. iiij. conclusio. ff. de ver. ob. dicens cõfessionem reprobatã non nocere. Similiter ex. d. c. mulieri. infert Imo. post Card. in. c. ex parte. ſ. in. v. col. de rescrip. ꝙ licet non audiatur appellans impugnando appellationẽ suã: quia allegaret suã turpitudinẽ: tamẽ fallit, vbi appellatus nõ approbat appellationẽ. Similiter dicit Bal. in. l. j. in. iii. .co. ver, sed quid dices. C. de falsa causa adie. le. testator cõfessus fuit recepisse à me mutuò centũ, quę mihi legauit: egi ex mutuo. & qa nõ potui ꝑbare mutuũ naturale, succubui: possum agere ex legato. Nec obstat, ꝙ primò fuerim visus tacitè cõfiteri legatũ nõ valere agẽdo: qa licitũ est mihi recedere ab illa cõfessiõe ꝑpter cõtrariã sententiã. allegat Inn. in. d. c. mulieri. & tex. in. d. l. Aurelius. §. fi. Facit etiã ad hoc dubiũ Tho. Fastoli. xxviij. qđ incipit: demũ per. d. Frã. de quo memini. ſ. eo. c. super literis. in. viij. cõcln. ¶ Ex qbus oibus sumẽda est multiplex cautela. Vna pro. gerẽte actũ, vt faciat notari impugnatione aduersarij alia ꝑ impugnante: vt si videat impugnationẽ posse tandẽ prodesse gerenti actũ, desistat ab impugnatiõe: iuxta quartã limitationẽ, de qua. ſ. Et fortè necessariũ est ꝙ de desistẽtia ꝓtestet: qa in dubio nõ præsumitur mutatio volũtatis. c. maiores. de baptis. Et prædicta nõ negligas: nam licet ad idem tendãt sicut & multa, quę sepe vobis in nouum cumulum cõgrego, tamẽ cum quodlibet dictum vnum casum decidat ex eis: instruimur ad respõdẽdũ de iure, nõ per regulas generales vulgò notas: sed decisionibus rem indiuidualiter tãgentibus, quo nihil gratius habentibus iudicare.

a ¶ In alio. Facit quod habetur p. do. Sozi. in cõsil. viij. incip. visis & diligenter inſpectis. ver. qnimo. cir. med. in prima parte. char. viij. & vide do. Alex. de Imol. in. l. ij. §. j. ff. vi bo. rapto. & plenè in. d. l. ij. iud. sol. alleg. in tex. & Spe. in tit. de actio. seu petitio. §. super petitionibus. ver. sed quid si reus.

Demum in hac sexta limitatione cõsydera duo. Primò ꝙ licet ista limitatio limitet dictã regulã, ex eo. tñ in aliqb⁹ exẽplis est fundata in ipa reg. qa qđ non possis mihi obijcere de regula, ex eo. in casib⁹ ꝑdictis, nõ est, nisi ꝓpter ipsam regulã: q sicut faceret cõtra me, si tu nõ impugnasses meã impugnationẽ: ita facit cõtra te: qa impugnasti. & ideò in actu meo nõ potes te fundare ꝑ dictã regulã, q limitat in hoc, ꝙ impugnatio mea mihi nõ nocet: ex quo nõ fuit ꝑ te acceptata. ¶ Secũdò consydera, ꝙ si qspiã diceret ergo attẽtis præmissis nũquã habebit locũ regula, ex eo. qa impugnatio mea, quasi semper impugnat ab aduersario: ergo ſemp potero me fundare in eo, qđ impugno. Ad istud est clarè respõdẽdũ cõcedẽdo cõsequẽtiã, qñ recedo ab impugnatiõe, & desisto mot⁹ ex impugnatiõe tua, quę meã obtũdit. Sed regula ꝓcedit, vbi ego ꝑsistẽs in impugnatiõe volo me fundare in actu impugnato: quia nõ possum. Sis etiã aduertẽs, ꝙ licet ꝓpter multa prędicta impugnãs, qui nõ obtinuit: posit inniti impugnatiõi, tñ hoc est verũ, qñ obstabat sibi sola impugnatio: sec⁹ si aliqs effectus ort⁹ est ex impugnatiõe, q nõ perdit vim excludẽdi impugnãtẽ propter impugnãtem impugnationẽ. Patet ex dictis Abb. post alios in. c. ꝑsentiũ. vlt. col. de test. & ibi per Are. in viij. co. dũ dicũt per illũ tex. ꝙ licet impugnãs pſonas testiũ nõ obtineat: non tñ põt se fundare in dicti⁹ testiũ ꝙ licet impugnatio sua fuerit cõtusa: tñ per ipsam orta est ſuspicio, ne testes errore illi⁹ attẽtatę impugnatiõis mẽtiti sint ei⁹ fauore. Itẽ cũ ipse asseuerit eos falsos, nõ auditur fundãs se in eis: vt ibi latius inuenies. qđ bñ no.

Limita septimò dictam regulam, ex eo. Nisi qs negasset factum credens ipsum nõ fuisse factum, vt quia non impugnauit testamẽtum, ſed negauit simpliciter testamentum fuisse factum. Nã iste nõ ꝓhibetur postea fundare se in testamẽto ꝓbato: secundũ Bar. in. d. l. post legatũ. in vlti. col. versi. qro, qd si impugnauit. p. l. si qs inficiat⁹. ff. depo. Nec dicit iste impugnasse iudiciũ defuncti: sed simpliciter dixit testamentũ nõ esse factũ. & sequit Bu. in. d. c. cũ olim. in. xij. col. ver. secũdo casu. Bene facit qđ no. Ang. cõsil. mihi. cliij. inci. in qõ. vertẽte. ad fi. dicẽs, ꝙ possum me fundare in positione tua, quã negaui: si eã postea ꝓbasti. & allegat Bar. qui etiã vult in. d. l. post legatũ. ad fi. versi. qro ego negaui. p. d. l. si qs inficiat⁹. & hoc dictũ Bar. allegat ꝑ notabili Pet. de Anch. cõsi. mihi. cciij. inci. iudex. j. de iure iudicaturus. in pen. col. & d. Car. consi. xxxj. incipi. punctus quæstionis est, Titius debitor.

Limita octauò. Nisi quis impugnauerit actum coactũ quo ad aliquẽ iuris effectũ, non quo ad subſtãtiã facti: nec quo ad oẽs iuris effectus: quia potest se iuuare etiã quo ad aliũ effectũ iuris: quãdo cã inualidatiua primitus allegata nõ cõcludit ad actum, de quo postea qrit. Ita est tex. in. c. ex parte Decani. j. e. quẽ ibi põderãt oẽs doc. & clarius cæteris Imo. in. viij. colũ. quia ibi capitulũ non impugnabat factũ: sed aliquẽ iuris effectũ. Nõ enim dicebãt reuocationẽ ꝓcuratoris nõ fuisse factã: sed dicebãt, ꝙ in ꝓiudiciũ capituli non poterat ex ea induci nullitas primæ impetrationis factæ ꝑ illum reuocatũ: qa reuocatio carebat ſolẽnitate necessaria ad istum effectum: videlicet, quia non fuerat intimata aduersario: sed ad impugnandam impetrationẽ secundatum lrarũ, quã fecit ille reuocatus. c. capitulũ. allegabat reuocationẽ: quia quo ad prẽiudiciũ dni, sufficit, ꝙ ostẽdat eũ reuocasse, vt gesta nõ teneãt. & sic respectu istius effect⁹, nõ est opus cõsyderare intimationẽ: meritò potuit capitulũ se fundare sup facto ipugnato. i. sup facto reuocatiõis, quã ps fuit cõfessa: ex quo ille defect⁹, q respectu ſolẽnitatis iuris allegabat ad vnũ fin. nõ ifert nullitatẽ alti⁹ finis: vt ꝑ alia latiora verba not. ibi. Imo. & et Abb.

Abb. in ver. notabili. cõsiderãs, ꝙ nõ impugnabat factũ: ſed ſolẽnitas facti. Idẽ tenet But. in. d. cũ olim. in. xij. col. allegãdo tex. in. d. c. ex parte Decani. per quã dicit, ꝙ qs põt se fundare ſeper eo, cui⁹ ſolẽnitatẽ impugnauit, etiã si ſuper impugnatiõe obtinuit, quãdo defectus ſolẽnitatis nõ includit nullitatẽ eius, ſuper quo ſe fundat. vñ infert, ꝙ impugnãs testamẽtũ habẽs clauſulã illã, ſi nõ valet iure testamẽti. &c. ſed impugnauit ex defectu ſolẽnitatis testamẽti. i. qa nõ habet ſeptẽ testes, tamẽ põt in eo ſe fundare tanquã in codicillo, in quo ſufficiũt quinq. & allegat etiã Dy. in. d. l. poſt legatũ. in. d. regula, ex eo. Et facit qđ no. Bar. in. d. l. poſt legatũ. in. iiij. col. ver. ſed quæro de ratione. dũ põderat, ꝙ aliud est dicere testamẽtũ nõ iure factũ: aliud est dicere, falſum vel inofficioſum. ¶ Et pro iſtis facit optimè: qa ſeparabilia ſunt cõtenta in inſtrumẽto ab ipſo inſtrumẽto. Vnde dicit Bal. in. l. Labeo. §. j. poſt med. ver. quæro ſi reddit. ff. de pac. ꝙ
14 renũtians † [a] inſtrumẽto debiti, nõ videt renũtiare de-
a bito: ſed probationi ipſi⁹ inſtrumẽti. Et dicit esse caſum in. l. iij. C. de ſi. inſtr. Similiter dixit Bald. in. l. plane. ff. qđ fal. tu. aut. ꝙ lapſis. x. annis, poſt quos inſtrumẽtũ ex forma ſtatuti nõ habet executionẽ, ꝓduci põt in vim ꝓbationis via ordinaria: licet nõ in vim executiõis. Ad idem qđ no. Bar. in. d. l. poſt legatũ. in. ij. col. ver. ſed reſpõdeo. vbi dicit, ꝙ ſi confeſsio eſt ſimpiciter facta, nõ re ſpectu
b inſtrumẽti: licet inſtrumẽtũ appareat poſteà nullũ: nõ ꝓ hoc à cõfeſsiõe recedit. Et eſt famoſa deciſio Inn. quẽ ipſe allegat in. c. cũ venerabilis. de except. Et facit qđ not. oẽs in. d. c. dilecto. de prẽb. diuerſificãtes cõtẽta in ſtatuto ab ipſo ſtatuto. Et ad confirmationẽ iſtorũ dictorũ, vide quæ notãt Imo. Pau. & Alex. in. l. ſeruũ. §. eũ, qui. ff. de leg. j. & quæ reduxi ſatis latè in. d. c. cũ venerabilis. & inuenies multipliciter ꝓbatũ, ꝙ nõ omnis actus cõcernens rẽ cõtinentẽ, dicit cõcernere cõtentã. Et ſic in ppoſito impugnatio cõcernẽs defectũ ſolẽnitatis, nõ cõcernit nullitatẽ facti quo ad omnia, in quib⁹ ſolẽnitas nõ requirit. Optimè facit quod notat Io. An. in. c. fi. de iure-
15 iur. in. vj. vbi referẽs quæſtionẽ Goſ. xiij. dicit, ꝙ aliud eſt dicere reſcriptũ eſſe falſum in bulla: aliud eſt dicere veritatẽ in illo ſuppreſſam. Vnde ſi actor impetrauit de legatũ, dicẽs ꝙ reus ꝙpartẽ certã debiti ſoluerat, reliquã ſoluere negabat: põt reus ex illo reſcripto ſe tueri, etiam in alio iudicio de parte illa, quã actor ſolutam aſſeruit, etiã ſi reus impugnaſſet illud reſcriptũ, tanquã ſurrepti
c tiũ, fortè ꝓpter taciturnitatẽ alteri⁹ reſcripti. Nam teſtamẽto rupto & impugnato, fides habet quo ad legata & fideicõmiſſa. in auf. ex cauſa. C. de lib. præte. Et iſtud dictũ ſequit ibi Pe. de Anc. & Do. & d. Abb. in. c. cũ venerabilis. in. xv. col. de exce. in. c. examinata. in. iij. col. de iudi. & Lud. in. l. j. §. ſi quid ſimpliciter. in. iiij. col. de ver. obl. Si autẽ diximus reſcriptũ falſum: nõ poſſet ſe ex eo fundare, ſecundũ Io. An. in. d. c. fi. Quod limitarẽ niſi ſuccubuiſſet in iſto iudicio falſitatis, ꝑ ea quæ dixi. ſ. in. vj. limitatiõe. Et facit quod not. d. Car. in. d. c. cũ venerabilis. ad fi. & propter deci. Io. An. in. c. fi. infert Egi. Bel. deci. Rotæ. cclxxxiij. inci. quãquã. de appel. ꝙ ad probãdũ appellationẽ interpoſitã in forma & debito tẽpore, ſufficit ꝓducere impetrationẽ factã ab appellato ſup cõmiſsiõe appellatiõis & libellũ appellati petẽtis cãm expe
16 diri: qa ex hoc fateret fuiſſe appellatũ, & debito tpe. Ad etiã vide Ab. cõſi. cxxxiij in qſtiõe, q ad pſens. vbi dicit nõ audiri negantẽ ſe habere curatũ, ſi de eo fecit mẽtionem in reſcripto tanquã ſuo. ¶ Cætera ad dictã regulã, ex eo. vide per Bart. in. d. l. poſt legatũ. & Butr. in. d. c. cũ olim. & Io. An. in dicta regula, ex eo. licet de dictis eorũ pauca reſtent nõ cõprehenſa ſub iſtis. viij. limitationibus. Et vide Rotã de teſti. deci. xliij. in anti qs: vbi dicit, ꝙ ex poſitione negata, nõ põt negans ſe iuuare. Intellige niſi reuocet negationẽ, vt dixi in. iiij. limitatione. & vi-

de Egi. bel. deci. Rotæ. cliij. inci. ſi facta. vbi dicit, ꝙ nõ poteſt quis opponere de ſubreptione reſcripti ex taciturnitate alicuius materiæ, quam ipſe impugnauit. de quo dixi in. c. ſuper literis. in. viij. conclu. ſ. eo. Et de illo qui nõ impugnat totum, ſed partem cum proteſtatiõe, ꝙ acceptat quatenus in alio proſe facit. vide quæ dilataui in. c. cum venerabilis. in. vj. col. ver. limita ſecundò. de except. & quæ notat Do. in. c. ſi qd veri. xxxvij. diſt.

De concurſu duorũ ſimul impetrãtium in-
ducit ſæpe iſta Decre. cũ dictis Cõpoſt. & aliorũ ad diuerſas quæſtiones ſuper antelationibus coimpetrantiũ. In qua materia vide in primis aliqua, quæ reduxi. ſ. eo. c. paſtoralis. in fi. prin. tractãdo quãdo apparet de prioritate literarũ, ratione horæ. Et quid ſi de illa non apparet: & ibi poſui quinq dactrinas ad cognoſcendum, quando vnum inſtrumentum debeat præcedere, ſi non apparet de prioritate reſpectu alterius. ¶ Et ibi dictis adde, Bal. in. l. cum in teſtamento. §. hæc verba. de hære. inſti. vbi dicit poſt Cy. ꝙ vbi duo actus reperiuntur facti eodem die: & non apparet quis præceſſerit, præſumitur, ꝙ ꝑceſſerit ille, qui debebat eſſe præambulus ad aliũ. vnde ſi reperitur eſſe facta per patrem donatio filio, & etiam emancipatio: præſumitur emancipationem præceſsiſſe. ¶ Et dicit Bal. in. l. ſi duas.
b in prin. de execu. tu. ꝙ id, quod fit eodem die, [b] præſumitur ſimul fieri: niſi appareat. Et dicit Bal. hîc, ꝙ ſi duo impetrauerũt poteſtariam Bononiæ à Papa: neuter debet admitti ad ingreſſum officij. Sed ſi vnus eſt in poſſeſsione, alter nõ præſumit pro poſſeſſore: quia eo ipſo quòd poſsidet, plus iuris habet eo, qui non poſsidet. allegat. l. ſi. ff. vti poſ. Idem dicit ſi Papa concedit feudum diuerſis perſonis per diuerſas bullas: niſi cõſtet de prioritate rationẽ horę, vel puncti: quia idem operatur pũctus, quod præuentio ſecundum eum. Allegat glo. quã dicit esse optimam, in. l. ſi ex pluribus. in fi. ff. de ſol. Ad quod vltimum vide quæ dixi in. d. c. paſtoralis.

De duabus † collationib⁹ factis eodem die,
per Papam de eodem beneficio: vide quæ dixi. ſ. in iſto. c. in. iij. char. hanc primam fallentiam. in. d. c. paſtoralis. & adde Bal. in. l. j. in pe. col. verſi. quæro quid ſi duo. C. quando prouo. non est ne. vbi loquens de duabus electionibus eodem die factis: dicit, ꝙ neutra valet, ſtãte cõflictu, & cõtrarietate probationũ. Et ibi dicit idem de duabus ſententijs cõtrarijs eodẽ die latis. Et dicit Bal. in. l. j. xiij. col. ver. ſcias etiã. C. de furt. quòd ſi producũtur duo mãdata diuerſa eodẽ die facta,
b neutrum valet: niſi in vno cõtineatur minor ballia: quia in illa ambo concordant. & vide. d. Abb. in. c. in noſtra. in. ij. col. ver. j. caſu. ſ. eo. vbi latè ponit, quando vnus & idem impetrat diuerſas literas in eadem materia, ſub eadem data. & vide Bal. in. l. de rebus. C. de dona. ante nup. vbi etiam ponit de duobus inſtrumẽtis eodem tempore factis, dicens ꝙ ſi ſunt contraria, neutrũ ꝙvalet. Et adde, ꝙ ſi procurator & domin⁹ eodem die acceptãt beneficium præſumit procuratorẽ prius acceptaſſe, ſecũdũ
c Lu. conſi. cccliij. & papa reſeruat beneficium, & eodem die expectans acceptauit: & executor cõtulit: præfertur expectans, ſecundũ Egi. Bel. deci. Rotæ. ccxxxv. incip. in
16 cauſa domini Gul. † qa nõ ꝓbatur impedimẽtaliter re ſeruationẽ præceſsiſſe. Et dicit Cal. de prẽb. cõſi. vij. ꝙ ſi Epiſcop⁹ & ſuus vicari⁹ cõferũt eodẽ die, præfert collatio Epiſcopi: & ibi etiã vult ad fi. ꝙ ſi cætera ſunt paria in duab⁹ collationibus, illa præfert, quę prius fuit acceptata. Ex quo cogitabã, ꝙ ſi in caſu. c. ſi à ſede. de ꝓbẽ. in vj. prius acceptaſſet ille, cui facta est collatio ab ordinario. licet poſteà acceptãs habeat pri⁹ poſſeſsionẽ, fortè præferet prior acceptãs, qđ nouũ. Et dicit Egi. Bel. concluſiõe Rotæ. ccxv. & pleni⁹. d. deci. ccxxxv. ꝙ ſi eodem die Papa reſeruat ſibi bñficiũ: & expectãs acceptauit: &

¶ Renuntiãs. Ad de tu, qđ ſi dedi tibi inſtrumentũ in quo eras obligatus tu & alius: Bar. in. l. Labeo. ver. quæro qđ. ff. de pac. dicit, ꝙ de debito tuo videor facere liberationẽ & contra aliũ videor tibi donare actionẽ. Adde ꝙ iſtud dictũ Bart. intelligitur, quãdo expreſsè apparet, ꝙ animo donãdi facta fuit reſtitutio inſtrumẽti: aliãs in dubio præſumitur potius eũ conſtituiſſe procuratorem ad exigẽdũ ab illo. Ita dicit Abb. in. c. pe. vt lib. pen. in. v. col. & do. Alex. in. d. l. Labeo. & nõ ꝙ fit facta donatio actiõis. quod no. pro limitatione Batto. in. d. l. Labeo. quæ indiſtinctè loquitur.

¶ Eodem die. Facit quod habet ꝑ. do. Sozi. conſi. c. lxxj. inci. diu pro fecto anceps. ver. præterea fortius. circa medium. in ij. parte. chart. xl.

¶ Idem de duab⁹ ſententijs contrarijs eodem die latis, ꝙ neutra valet. Adde tu, ꝙ Bar. in. l. j. C. quando prouo. nõ est neceſ. & in. l. nam & poſteà. §. ſed ſi damnetur. ff. de iureiur. tenet contrariũ, ꝙ imò valent ſententiæ cõtrariæ. Adde tu an ſentẽtia ſecunda lata cõtra primã, valeat: dic ꝙ magis cõis opin.

gl.& do.in .d.l.j. C.quãdo prouo. nõ est necess.& in c.inter monasteriũ.de re iudi. & in.c.pastoralis.in prin.de rescri.est cõtra Barto.qa si ẽtsi secũda sentẽtia sit lata in noua instãtia,nõ valebit:quare eos vide in locis prælleg.Adde q hoc vtrũ est exceptis tamẽ quibusdam casibus,quos enumerat dominus Alex.in.d.l.nã & postea.§.sed si dãnetur.in .). col.ff. iureiu.Adde quãdo sententia cõtra sententiã põt vacere,& in quibus casibus: vide per Bald,in.l.ij. ff.de iureiu. per Ant. de But.in.c.abex communicato.in iij.col.de rescri.p Io. de Imol.in.l. j.ff.de reiu,

executor ei cõtulit eodẽ die:p̃ferẽ expectãs alia priorita te horæ nõ apparẽte.Et ita fuit bis iudicatũ in Rota tpe Sixti Papæ.iiij.Et ad idẽ allegauit vnus Hispanus auditor Rotæ Egi.Bel.in.c.si à sede.iij.q.de præbẽ.in.vj. & in.c.cũ dilecti.in.viij.q.ibi,p primo.de empt. & vẽd.Et dicit ibi,q omnes auditores cõcordauerũt in hoc duobus exceptis.Adducit rõ:quia collatio Papæ habet tacitam cõditionẽ,quã quisab eo nõ põt hoc casu verificare,videlicet si nõ est alteri ius quæsitũ.¶ Et aduerte, quia si reseruatio Papæ p̃cesit acceptationẽ expectantis:illa acceptatio est nulla,etiã si Papa nõ contulit:quia expectatiuę nõ operant in reseruatis.Lud.cõs.cclx.& est regula cãcellariæ.& ideò vult solũ dicta decisio,q in dubio reseruatio nõ p̃sumit p̃cesisse,quãdo eodẽ die concurrit vtrũq; de quo nunquã obliuiscamini. Et idẽ expresse firmat Car.cõs.lxij.casus quo iuris consiliũ petitur,dicẽs ad fi.q reseruatio Papæ nõ impedit collationẽ ordinarij:ex quo nõ cõstat,quòd præcesserit. Dicit tñ, quòd si collatio Papæ,& acceptatio expectãtis cõcurrent eadẽ die:imò etiã si acceptatio p̃cesisset,tamẽ collatio executoris,aut ordinarij,secuta esset collationẽ Papæ,p̃ualeret collatio Papæ.Allegat Io.And.in.c.si postquã.de p̃ben.in.vj.Et hoc vltimũ firmat etiã latius Card.in.c.inter cætera.de præb.quẽ refert & sequit Imol. in.iiij.col.Et rõ differẽtię iter acceptationẽ simplicẽ expectantis,& collationẽ ei factam: vt primo casu p̃iudicetur ei,nõ obstãte clausula,si non est alteri ius q̃situm: in secũdo nõ:colligitur ex his,q̃ vtiliter posui in. c. causam.vlt.col.s.e.Et adde,quòd clausula,nõ obstãte,quòd pro alio scripserimus: facit quòd vbi vni est prouisum, potest alteri prouideri:licet impetrauerit sub eadẽ data,secũdũ Rotã in antiquis.in ti.de rescrip.deci.xxx.inci.not.quòd vbi sunt.Et ista bene no. tanquã alibi non reducta:quæ etiam faciunt ad quæstionem latissimam.

17 De duobus castrũ †ingredientib⁹, si fit præconiũ, q qui primò ingressus fuerit tale castrũ,habeat tñ p̃miũ. & duo pariter ingressi sunt:an quilibet debeat habere p̃miũ insolidũ?De quo vide Bart.& Imo.in.l.hoc articu.ff.de hære.instit.& Bald.in proœ.ff.§.sed cũ nos.& Imol. post Dy.in.l.qui filiab⁹.§.j.ff.de leg.j.& ibi soleniter Alex.Et vltra p ipsum,vide etiã latè Albe,de Rosa.in prima parte statutorũ.q.cvj.inci,quæro etiã,& Imol.post But.in Cle.& si principalis.in.ij.col,de rescrip.& latè Lud.Ro. in.l.eũ qui nouissimis.ff.ad Tre.& But.in suo reperto. iuris ciuilis.in verbo prior:& putat indistinctè Alexã. vbi.s.q neuter admittat ad præmiũ:siue preconiũ dicat:quicũq; siue dicat:qui.licet in hoc fecerint differentiam aliqui ex suprà alleg.Faciũt hæc ad aliã.q. tritam.

De duobus ad brauium pariter p̃uenienti-

18 bus:† de qua in locis allegatis per Alex.in.d.l.qui filiabus.§.j.in fi.vltra quẽ vide Albe.in.j.parte statutorũ.q. cviij.inci,prædicta etiã faciũt.Pe.de Anch.in.c. duab⁹. de rescrip,in.vj.& Imo,post Pet.de Anch.in.c.indicante.de testa.& Bal.in.l.ex duob⁹.ff.de vul.& pup.cõiter tenẽt opi.Ang.in.d.l.eũ q nouissimis.q neutri debeat. Et q̃ debet iteratò curri,an currat solũ illi,qui fuerat primi:an oẽs:vide latè Ang.Pau,& Alex.in.d.l.eũ. q.& per Bal.in.d.§.nos itaq. Et licet sint varietates, tamen Alex.sequitur opi.Ange. in.d.l.eum qui.q omnes debeant currere:quia ex quo nemo aliorum vicit:nemo aliorum victus est.Faciunt hæc etiam ad quẽstionem.

19 De duobus natis † eodẽ tẽpore, qs eorum dicat primogenitus.De qua per Io.An.in addi.Spe.in ti.de præb.& per Bal.in aut.ex testamento.in vlti.col. C.de colla,& in.l. in quibus. C.de secun.nup.& in.l.hoc iure. in.v.q.ff. de iusti.& iu.& in.l.ex duobus.ff.de vulg.& pup.Et veritas videtur,quòd vterq; admittatur ad regnũ tanquã primogenitus.per.l.ij.§.hæreditas.ff.de suis & legi. vbi primus dicit,quẽ nemo antecedit.Et quia si diceremus neminem admitti,resultaret iniquitas.Ita super hac.q. scribit Alex.in.§.j.ad fi.Adde gl.in.l.Arethusa.aliãs est in.l.seq.ff.de sta.ho.quę dicit,q in dubio masculus præsumitur citius natus.per.l.si fuerit.in fi.ff.de reb.du.vbi in dubio præsumitur, quòd masculus sit prius natus. Imò per illam legem dixit Bald.in proposito in dicto proœmi.ff.§.nos itaq.q si ambo masculi sunt nati pariter,& nõ apparet quis sit prius,fortè præsumitur quòd formosior & robustior celerius exiuerit de carcere materno.Et si ambo essent extracti exciso vtero materno, ambo regnabunt:vt latius per eum:quem sequitur Io. de.Ana.in rub.de sorti.in vlt.col.Et dicit Floria.de sancto Pet.in.l.j.§.cum arietes.ff.si quad.pau.fec.di.q si in casu illius tex.non apparet,q animal aggressum fuerit aliud:si vnum est robustius altero, præsumitur ab ipso fuisse inchoatũ cõgressum.Et sic fortè potest limitari dictum Bal.in.l.in vij.q.C.vnde vi.& in.l.vim. quasi in fi.ff.de iusti.& iure.& Ana.in.c. significasti.in.xxix.col. de homi.dum dicũt,q si duo pariter se vulnerauerunt, neuter tenetur,nisi appareat de insultu.per.d.§.cũ arietes.vt intelligatur,nisi sit p̃sumptio prouocatiõis cõtra vnũ ex eis:quia robustior est altero,vel animosior. Facit tex.in.l.qui duos.§.si maritus.ff.de reb.dub. vbi si maritus & vxor simul moriuntur,stipulatio de dote ex centum:si mulier in matrimonio decesit, habet locum nisi probet illam superistitẽ viro suo fuisse.Et idẽ dicitur ibi,si pater & filius impubes eodẽ tẽpore perierũt: quia p̃sumitur q prædecesserit filius:secus si erat pubes.Et ista etiam faciunt ad quæstionem.

20 De duobus pacem † pariter frãgenti bus.de qua p Bart. in.l.cum pater.§.libertus.ff.de le.ij.& latissimè per Lu. Ro.in.l.semel in mora.§.j.ff.sol.matr.& per do.Abb.in c.ij.in.j.col.de treu.& ibi dixi in.iij.colũ. Et faciunt ad q.quæ fuit in facto,quando tempore Nicolai Papæ.v. multi propter ingentem concursum suffocati fuerunt Romę anno iubilei,in ponte sancti Petri.vbi de matre & filia simul mortuis contigit posteà dubitatio,quę earum præsumeretur primò mortua,ad finem transmittendę hæreditatis.de quo latè consuluit.d.Maria.consi. mihi.cxvij.inci.tẽpore iubilei.Et adde ibi notabile cõsilium Pau.de Cast.cxcix.inci.ad primum quæsitũ.¶ Faciunt etiã ista ad.q.tritã de pluribus vulnerantib⁹ vnũ qui mortuus est:& nescitur quis de vulnerantibus fuerit causa mortis.De qua vide gl.in.c. cupientes.§.cæterum.in ver.culpabiles.de elect.in.vj.& ibi Domi.post Imo.in.ij.colũ.& text.cum glo.in.c.nolite recedere.in ver.triticum.xj.q.iij.& gl. fi.in.c.quiescamus.xlij. dist. & glo.ij.in.c.quid culpatur.xxiij.q.j.& glo.& Barto.in l.si in rixa.ff.de sic.& Pet.de Anch.consi. mihi.ccvj. incip.nos Bartholo.& Ana.in.c. significasti.Io.ij.in.xvij. col.de homi.Et optimè Alex.consi.mihi.xv.incip. viso processu inquisitionis.& omnino modernos in lib.malefi.fo.xliij.cum concor,alleg.in istis locis. Infinita pene iura ad hanc materiam trahi possent:de qua est specialis rub.ff. de reb,dub, vbi plures casus deciduntur. Multa etiam de incertitudine,quando vitiet per Cald. in dispu. incip. vsurarius emit.in.viij.colum.per Gas. Cal.Iac.Zochum,& moder.in.c.j.de condi. appo.dum ponit.q.Si Berta accepit maritum sub conditione,si dabit centum.& deinde sub eadem conditione accipit Titium,& ambo pariter dent centũ:cui⁹ erit vxor.& post disputationem concludunt quòd nullus.Faciunt etiam quæ scribit Latè Do.in.c,duobus.in. vij. col.de rescri. in.vj.de duobus testamentis eodem tempore factis.De quo dixi remissiuè in.d.c.pastoralis.¶ Quantum verò attinet

attinet ad materias beneficiales circa istas prælationes:vide plenè scribentes in.d.c.duobus.& multa colliguntur ex regulis cancellarię Apostolicæ:maximè ex vltima:vbi daf forma circa præcessiones,quando cæteris paribus occurrit aliqua qualitas apta ad antecessionem.& etiam.s.dictum est tractãdo de clausula anteferri.Et de concursu plurium literarum beneficialium ab eodem impetratarum,traditur in.c.in nostraj.eo.

21 Sed an sortibus possint ista † dirimi : esset quæstio longa spectans ad.c.fi.de sortile.& dixit Io.An.in.c.licet causam.de proba.q vbi est quęstio in facto,res nõ dirimitur sorte: sed actus est nullus.per.l.duo sunt Titij.ff.de test.tute.Quienim affirmat factum,debet ipsum probare.l.ei,qui.ff.de proba.cũ si. Secus vbi factum est certũ:sed ius dubiũ:vt.l.sed cũ ambo.ff.de iudi.& habetur in.c.fi.de sortil.secundũ eũ.Quæ verba referunt alij scribentes in.d.c.licet.super gl.in ver.vti possidum dixit,q si in interdicto vti possidetis est omnimoda paritas inter probationes:dirimit quæstio sorte.de quo vide quę ibi dixi post Moder. ¶ Et pro doctrina Io.An.ibi,est gl.in.l.j.in ver. prohibebit.circa fi.vti possi.Quã facit singularẽ Imo.in.l.hmõi.§.fi. de leg.j.Idẽ dixit Bart.in.l.si duo.ad fi.prin.ff.vti possi.& Ange.in.d.l.sed cũ ambo.dixit etiã Bal.in.l.meminim⁹.C.quãdo & quib.quar.pars debe,q nunquã res dirimitur,nisi in casibus à iure permissis:qa in alijs casibus peccatũ cõtinet.Aliud tamẽ sentit glo.in.d.c.fi.de sortil.volens sortes esse à iure permissas:nisi vbi ex causa reperiũ tur prohibitę.Et de materia vide per Ana.ibi.& Archid.xxvj.q. ij.super gl.summę.& gl.insti.de satisd.tu.§.pe.in ver.suas.& Bar. in.l.ij.§.ex his.in.iij.col.ff.de verb.obli. & ibi per Angel.Ita allegat Alex.in.d.l.huiusmodi.§.fi.¶ Adde.d. Car.in consi.cl.incip. quæsitum sępe fuit à me.vbi ponit sex modos finiendi cõtrouersiam inter duos contendentes de papatu data paritate probationum,& finito consi.dicit se audiuisse conferri post editionem cõcilij:an tunc esset locus sortibus.& dixit,q sic.Quod expresius firmat Pet.de monte in trac.de potestate Papæ, Imperatoris, & concilij:in.xxxj.col.allegando Car.in.c.licet.de lec.Nec obstat,q sortes dicantur prohibitę.xxvj.q.j.per totum. quia procedit secundũ eos,quãdo vtimur sortibus ad præscientiã & diuinationem futurorũ:a nõ autẽ quãdo agit ad tollendã cõtrouersiã iuris. Facit gl.in.c.clericos.xxj.dist.& in.c.j.xxvj.q.ij.Et dicit Bal.in.d. §.itaq.q illa perplexitas de primogenitura põt dirimi sorte.Et dicit An.in.d.l.sed cũ ambo.q inuitis litigatoribus res nõ dirimitur sorte.Et idẽ vbi agitur de graui præiudicio tertij.allegat tex. in.§.pe.Instit.de satisd.& in.l.quoties.ff.de vsufr.& in.d.l.hmõi.§. fi.Et infert in proposito nostro,q si duo,vel plures simul impetrant sibi prouideri de præbenda in ecclesia cathedrali: & inter impetrantes est cõmoda æqualitas,q impediũt se per cõcursum: cũ tractetur de præiudicio Episcopi.vnde hoc sorte nõ dirimit: sed bene posset capitulũ gratificare,si vult.allegat.d.l.hmõi.in fi. Quã ad hoc pro casu allegat Io.An.per verb.sorte.in.d.c.duob⁹. secundũ eũ.Sed certè,vt dicit Ana.in.d.c.fi.de sortil.in. vj.colũ. Io.An.nõ dicit hoc in.d.c.duob⁹.sed bene est gl.ibi,in verbo teneantur.allegans.d.l.hmõi.§.fi.ad probandũ,q si canonici discordant in eligendo pari numero,superior cõpellet eos cõcordare: & vtitur verbo sorte.Et de illa gl.meminit Ang.in.l.si duobus. quæ est.l.fi.C.cõmunia deleg.& videtur velle ibi Cy.& Ana.vbi s.q licet inuita parte,nõ posset deueniri ad sortes,& impediat se per concursum.tamẽ si alter vult se fortunę cõmittere:tunc iudex debet ad petitionẽ illius cõpellere aliũ,q ille actus dirimitur sorte.per.d.l.si duobus.vbi hoc cõmuniter alij doct.secundum Phil.Corneũ ibi.in fi.prin.¶ Non aperit Ana.in.d.c.fin.illud de quo sæpe dubitaui:videlicet vtrũ sit verũ illud,qđ sentit Ang.in d.l.sed cum ambo.q vbi nõ agitur de prejudicio tertij,sit locus sorti in beneficialibus volẽtib⁹ partibus stãte dubio iuris non facti.Et videtur sentire,q sic.Idẽ do.Bar.in dicto consilio.& in.d.c. licet.Pet.de mõte.vbi.s.loquentes de Papa.¶ Sed in contrarium est solitaria decisio domini Car.in.d.c.licet causam.in vlti.col.de proba.vbi dicit,q in beneficialib⁹ nõ est locus sorti.alle.no.in.c. eum,qui.de eo,qui mit.in pos.lib.vj.sed in illis datur termin⁹ ad docendũ de titulo:quia nõ sufficit possesio.Et si neuter docet de titulo,vterq; succumbet:si alter tantũ,ipse obtinebit.Si vterq;:tunc præfertur,qui docet de meliori titulo.& si omnia sunt paria:succũbit actor.Ita dicit plenè notari in.d.c.cũ qui.Et ad cognoscendam prioritatem remittit ad not.in d.c.duobus.& in.c. si à sede.de præben.in vj. ¶ Videtur ergo velle Car.allegando dictum.c. eum,qui.quòd ideò non sit locus sorti in beneficialibus,ne def vitiosus ingressus,ideò quòd propter sortem cõtingat præfici beneficio eũ, qui nõ habet titulum:contra regulam.j.de reg. iu.in.vj.¶ Et ex his,quę latè & pulchrè ad hãc materiam not.Do.post Hosti.& Io.An.in.d.c. eum,qui.patet,quòd data paritate probationum in talibus,non potest deueniri ad aliquod remedium, propter quod detur vitiosus ingressus.Vnde nec est locus delationi iuramenti.Et propter hanc rationem fortè posset impugnari illud,quod ad secundum schisma subiunxit ipse Card.in.d.consil.cl. quamuis istam suam contrarietatem ipse non perpendat in dictis locis:nec reperiam eam ab aliquo consyderatam.¶ Sed saluando do. Car. à contrarietate,posset teneri pro regula illud,quod ipse dixit in.d.c.licet.à qua excipiamus vnum casum: videlicet vbi discordia duorum contendentiũ de papatu dirimenda esset forte de vtriusq; cõsensu:quia tunc licet papatus sit beneficium.c. j.de malefi.tamẽ talis causa beneficialis habebit hoc speciale.Et licet do. Card.& Pet.de monte non reddant rationem specialitatis: tamen colligi potest ex verbis.d.Card.in dicto consi. cl.versi.tertius modus.vbi inter modos,quos docet ad sedandum schisma,est tertius modus, a vt per vtrumq; contendentem fiat commissio aliquibus tanquam compromissarijs de iure & de facto.Et si quis diceret,quòd de facto fieri non potest:quia super titulo beneficij non potest transigi.c.super eo.de transac.respõdet do. Car.quòd tituli beneficiorum sunt de iure positiuo:vnde talia dicũtur simoniaca, quia prohibita:vt not.glos.j.qõ.iij.c.saluator.& in.c.ex parte.Io.j.de offic.deleg. & in.c. cum pridem. de pact.In his autem quę sunt de iure positiuo, Papa non ligatur.c. proposuit.de consti.præben.& sic possunt illi,qui habentur pro pontificibus,non obstante dispositione iuris positiui compromittere, etiam de facto super papatu. ¶ Et si dicatur, quòd potestas Papæ est de iure diuino,& non de iure positiuo.c.ij.&.iij. in fi.de trãsla.Episc.respõdet.d.Car. quòd hũc esse Papam,vel illum,non de iure diuino.vnde non est illicitum quòd interueniat transactio,dummodo aliãs non illicita:vt pro sedãdo schismate alter illorum remaneat in papatu:& alteri aliter consulatur:prout visum fuerit compromissarijs.De hoc tamen compromisso intelligendum est,quòd fiat consentiente vtroq; collegio Cardinalium:cũ ad eos spectet eligere Papam secundum eum.Et idẽ Bal. in.c.ad hæc.iij.de appel.quem refert ibi Phi.licet dubitet propter vnam rationem,quam tacuisset,si vidisset prędicta.Vnde in proposito, qua ratiõe est speciale,vbi agitur de papatu,q licitè posit compromitti de facto & tranfigi: eadem ratione sit speciale,q stãte dubio iuris, quis sit verus Papa, dirimatur dubiũ sorte. Et in istis verbis domini Cardi. habes duo noua. Primò casum,in quo in beneficialibus est lo-

a ¶ Diuinationem futurorum . Ad quod adde Floria num plenè in. l. itinere.ff.de serui.rusti. prædio.

cus ſorti. Secundò caſum in quo in beneficialibus eſt licitum cõpromittere de facto & tranſigere. Ad ſingularem limitationem d.c. ſuper eo. de tranſ. & eorũ, quę latiſsimè tradit. d. Abb. in rep. c. per tuas. in. xxxij. col. cũ octo ſequẽtibus ſ. de arbi. cũ cõcor. per eum alle. & aliquid per eũdem in. c. cũ tempore. in. iij. col. de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Penſio an veniat appellatione beneficij? poſt prin.*
Mentio debet fieri in literis Papæ de hoſpitali, quod datur in titulum.
2 *Penſiones, quæ conſtituuntur in fraudem Canonis, ſunt reprobatæ.*
3 *Diſpenſatio Papæ facta ſine cauſa, an profit in foro conſcientiæ?*
4 *Papa, quando diſpenſat ſuper prohibitis ſolo iure poſitiuo, ſufficit ſola voluntas.*
5 *Penſio, quæ ſoluitur de reditibus alicuius eccleſiæ, cenſetur dari pro iure temporali eccleſiæ, non pro ſpirituali.*
6 *Penſio, ſi imponatur alicui beneficio, reditus ipſius beneficij, ſunt obligati pro dicta penſione.*
7 *Diſpoſitio generalis, vbi procedit circa ſolutionem annuæ penſionis: & poſteà ſequitur locus, vel materia: vnde debet præſtatio fieri: tunc ſunt duæ orationes: & penſio omnimodo eſt ſoluenda: etiam ſi nihil ſuperſit ex reditibus beneficij nominati.*
8 *Exprimere quod ineſt, non inducit ſimoniam in ſpiritualibus.*
9 *Pactum de ſepultura, ſi fiat in loco, vbi aliàs ſepeliri debebat, inducit ſimoniam.*
10 *Simonia committitur, deducendo in obligationem ciuilem eum, qui obligatione naturali tantum tenebatur.*
11 *Expectans beneficium non poteſt permutare illud ius expectandi.*
12 *Literæ non dant ius ſpirituale, licet concedatur ad beneficia obtinenda, donec receptio fiat ad beneficium ex talibus literis.*
13 *Exceptio dilatoria omiſſa in principali cauſa, non poteſt opponi in cauſa appellationis.*
14 *Omiſſum in principali cauſa ſcienter, non poteſt opponi in cauſa appellationis.*
Omittens exceptionem malicioſè, qualiter puniatur. poſt numerum. 14. ver ſic. Sed do. Abb.
Expenſæ peti poſſunt obtenta victoria, etiam in vno articulo. poſt nume. 14. ver. cogitabam. habes ibi notatum in margine.
15 *Libellum mutans tenetur ad expenſas factas ex primo libello: ſecus, vbi mutatio libelli non inducit alterationem.*
16 *Prælatus ſi omiſerit probationes in cauſa principali, poterit eas producere in cauſa appellationis, etiam ſi eas per dolum omiſerit.*
17 *Literæ ſubreptitiæ & obreptitiæ, non ſunt ipſo iure nullæ: ſed annullandæ. fal. nume. 19.*
18 *Literæ obtentæ per inuolucrum verborum: puta ironicè, vel callidè, ſunt ipſo iure nullæ, etiam ad lites.*
20 *Literæ continentes aliquid, quod non ſolet concedi, niſi ex certa ſcientia Papæ: ſi illa certa ſcientia non interuenit, literæ ſunt nullæ.*
21 *Literæ falſæ non ſunt propriè literæ, nec dant aliquam iuriſdictionem.*
22 *Literæ beneficiales ſubreptitiæ ſunt ipſo iure nullæ.*

CAP. XXXI.

AD audientiam. ii. ¶ Si habens literas Papæ ad beneficiũ, renũtiat eis propter annuã penſionẽ, nõ valent literæ beneficiales per eũ ad hoc tacitè impetratæ. in tex. vbi annuas pẽſiones, ſeu alia beneficia. Per iſtũ tex. infert hîc Abb. q̃ plerũq; illud, q̃d alicui cõcedit, nõ põt dici beneficiũ. Idẽ melius probat in c. quãuis. l. j. de preb. in. vj. Et ratio eſt: qa licet largè poſsit appellari bñficiũ, inquãtũ eſt beniuola actio, gaudiũ tribuẽs capienti: tamẽ qa nullã ſpiritualitatẽ habet in ſe: ſed eſt qd merè tẽporale: ideò appellatione beneficij eccleſiaſtici nõ venit annua penſio. ſecundũ eũ. Et idẽ no. Do. in. d. c. quãuis. in princ. inferẽs, q̃ verbũ beneficij poſitum in literis beneficialibus cõprehẽdit beneficium eccleſiaſticũ, quod datur in titulũ habẽs ius ſpirituale: nõ autem illud, quod cõſiſtit in ſola tẽporalitate. Sed And. Sic. hîc tenet cõtra omnes, q̃ imò ſtrictè & ꝓpriè loquẽdo, appellatiõe beneficij veniat etiã penſio. Et facit tria motiua, quorum cuilibet infero ſolutionem, quæ facillima eſt. ¶ Primò arguit ſic: dictio alius, implificat ſimilia. gl. & do. in. c. ſedes. ſ. e. Sedhîc dictio alius, ponitur inter pẽſiones & beneficia; ergo pẽſiões ſunt beneficia. Solutio, maior eſt falſa, quando per alia iura eſt declaratum, quòd aliquid non ſit ſimile: vt dixi in. c. ſedes, & ita eſt hîc per. c. quãuis. de præb. in. vj. ¶ Secũdò arguit ſic: ſurrogatũ ſapit naturã eius, cuius loco ſurrogatur. c. eccleſia. Io. j. vt lit. pẽd. cũ ſimilibus. Penſio ſurrogatur loco beneficij: ergo eſt beneficium. Solutio. negatur conſequentia. quia nõ oẽ, quod ſapit naturã alterius, eſt ſibi ſimile. Patet in propoſito. Nam patrimoniũ ad quod quis intitulatur iuxta. c. cũ ſecundũ. de ꝓbẽ. ſapit naturã beneficij in hoc, q̃ ſurrogatur loco illius: tamẽ non eſt beneficiũ. ¶ Tertiò arguit: de beneficio eccleſiaſtico debet fieri mẽtio: cap. ſi motu. de præben. in. vj. & de penſione debet fieri mentio. vt hîc. ergo penſio eſt beneficiũ. Sol. maior nõ eſt vera abſolutè. Nã nõ eſt verũ, q̃ ſolũ de beneficijs debeat fieri mẽtio: imò etiã de præſtimonijs: vt dixi. ſ. eo. c. poſtulaſti. Et de patrimõio ſecũdũ aliquos: vt ibi etiã tactũ fuit. & tamẽ nemo dicet iſtã beneficia. ¶ Item de hoſpitali, quod datur in titulũ debet fieri mẽtio, ſecũdũ Car. in Cle. j. in. v. de offi. or. & tamen hoſpitale nõ eſt beneficiũ. Cle. ꝓ literas. de ꝓb. gl. j. in cle. ſi be neficiorũ. Ergo nõ ſequitur: de aliqua re debet fieri mẽtio: ergo illa res dicit beneficiũ. & ſic videt, q̃ melius fuiſſet iſta argumenta non ponere. Sed teſte Philipo in lib. de cælo: ad pauca reſpicientes de facili enũciãt. ¶ In tex. ibi: *de illis mẽtione nõ habita*. Per iſtũ text. infert hîc. d. Abb. q̃ non ſolũ de beneficio habito, teneẽ impetrãs facere mentionẽ: ſed etiã de literis prius impetratis ad beneficiũ, licet renuntiatis: quia ex quo per literas poterat conſequi beneficiũ, & ꝑ eũ deficit: perinde eſt acſi fuiſſet cõſecut⁹: quia qui habet actionẽ ad rẽ, ipſam rẽ habere videt: vt in regula, qui actionẽ. de reg. iur. in. vj. Itẽ oẽ tacitũ, quo expꝛſo, Princeps ſciuiſſet literas, vitiat reſcriptũ. ſ. eod. c. poſtulaſti. ſed ſi Princeps ſciuiſſet iſtũ habuiſſe literas, & eis renũtiaſſe: nõ cõceſsiſſet ita de facili ſecundas: maximè cũ vigore primarũ obtinuit pẽſionẽ annuã. Et dicit hîc Ioã. And. q̃ etiã de pẽſione eſt fiẽda mẽtio. qđ ſatis credit Abb. ratione p̃dicta, & per iſtũ tex. ¶ Addẽ q̃ dixi. ſ. e. c. poſtu. vbi poſui, quando de præſtimonijs & pẽſionibus ſit fienda mẽtio. Et cõtra illud, qđ dicit. d. Ab. de literis renũtiãtis. & videt eũ. j. c. proxim. vlt. col. ver. credo etiam. vbi dicit ſe credere, q̃ de literis purè renuntiantis, nõ ſit neceſſe facere mẽtionẽ in ſecundis. qđ ſatis dicit ſentire Inn. ibi in terminis fortioribus. Ad iſtũ text. reſpõdet, quòd hîc fuerat cõſecutus penſionẽ, vel aliud beneficium: ideò tenetur facere mentionẽ de primis literis, licet renuntiantis: ſecus ſi nihil fuiſſet conſecutus. & ad hoc facit iſte text. à contrario ſenſu ſecundum eum.

De penſionum impoſitione

ponũt hîc aliq̃d But. Imo. & do. Abb. quos ſimpliciter refert & ſequitur And. Sic. hîc: ſed quia in iſta materia penſionum occurrunt quotidie plura dubia: & de ipſis nõ fit ordinaria mentio in alio loco: ideo conatus fui reducere inſimul quædam vtilia ex diuerſis locis compoſitis ſuccinctè ſex nouis concluſionibus.

Prima concluſio.

† Reprobatę ſunt penſiones: quæ conſtituunt in fraudẽ canonis: vt quia deputant ei, qui nõ eſt capax bñficij, ſecũdũ Abb. hîc: & ita intelligẽt. c. extirpãdę. in fi. hîc allegatũ in gl. Idẽ ipſe ponit latius in. c. cõquerente. de cle. non reſi. exemplicans in Epiſcopo, qui nõ volẽs prouidere nepoti de curato, propter defectũ ætatis, cõtulit ipſum alteri: & ſuper fructibus deputat penſionẽ nepoti. Et idem ipſe dicit in. d. c. extirpandæ. in. §. ſi verò. ij. col. Poteſt etiam exẽplificari in caſu. c. audiuimus. de colluſio. & pro iſta concluſione facit. c. niſi eſſent. cum glo. in fi. de præb.

Secunda cõcluſio.

Ex cauſa licita & honeſta põt alicui cõſtitui pẽſio danda ex reditibus beneficij, ſecundũ Abb. h¹c: & in locis præalleg. per tex. hîc: vbi nõ reprobatur iſta penſio. & per. d. c. cõquerẽte. & c. quãuis. de præb. in. vj. Et intellige, q̃ remaneat tantũ presbytero, vnde poſsit viuere: aliàs ſecus: ſecundũ Abb. in. d. c. cõquerẽte. ar. c. vacãte. & c. cum cauſam. de præb. ¶ Exẽplifica cõcluſionẽ ex tex. ſingulari in. c. niſi. de præb. vbi pro bono pacis fuit alteri litiganti ſtatuta penſio de reditibus eccleſiæ ad vitam alterius partis. & per illũ tex. & per. c. ad quęſtiones. de re. permu. c. cõſuluit. Pe. de Anch. cõſi. ccxxvj. incip. quęſtio proponit in themate generaliter.

liter. quòd ex cauſa rationabili: puta ob euidentẽ vtilitatem eccleſiæ, poteſt Epiſcopus in collatione eccleſię imponere onus alimentandi illũ, qui renũtiat eccleſiæ de reditibus ipſius eccleſiæ. Et loquitur in ſene inepto ad curã animarũ: quo caſu ſicut dari deberet ei coadiutor, & ambo viuerẽt de reditibus eccleſiæ: ita etiã debet fieri dicta reſeruatio. ¶ Et adde Oldr. conſi. ccxxvj. incipi. quidam Epiſcopus. vbi latè impugnat penſionẽ conſtitutã per Epiſcopum cuidã nobili benemerito erga eccleſiã. Tũ quia de meritis nõ conſtabat: tum quia donatio erat in quantitate enormi. Ex deductis per eũ poteſt rectè inferri, quòd vbi concurrũt merita, & de ipſis cõſtat, poteſt Epiſcopus in quãtita moderata aliquã penſionẽ deputare alicui quoad vixerit de reditibus eccleſiæ. & faciunt plenè notata in. c. fraternitatem. de donat. Et dicit Ana. in. c. audiuimus. in. iiij. col. de colla. quòd Epiſcopus poteſt pro bona pacis ordinare, vt dicitur aliqd alteri parti: debet tamẽ iſtud ordinare per viã quantitatis pecuniæ, vel bladi: nõ autẽ per modũ quotæ: puta des ſibi tertiã, vel quartã partẽ: qa eſſet ſcindere beneficiũ, qđ eſt de iure prohibitũ. c. maioribus. de præben. & c. decætero. de trãſac. vbi etiã habetur ſecundũ eũ, quòd talis ordinatio, ſiue cõpoſitio non poteſt fieri authoritate delegati: niſi ſup hoc haberet ſpeciale mãdatũ: vel niſi Papa confirmaret: vt in. c. veniens. de tranſac. ¶ Et ex iſtis videtur poſſe concludi, quòd Epiſcopus ex officio poſsit imponere penſionẽ ſuper reditibus alicuius beneficij. Ad quod etiã facit. c. conſtitutis. de relig. do. Sed credo, quòd differat eius authoritas ab authoritate Papæ in hoc: quia vbi Papa abſque cauſæ expreſsione poteſt ſimpliciter imponere penſionẽ per ea, quæ dicẽt in ſequenti cõcluſione. ver. & iſta procedunt. Non ita ſit in eo ipſo, in quo requirit cauſa iuſta apparẽs & concernẽs vtilitatẽ eccleſiæ: prout requirere videtur Pe. de Anc. & Oldr. in dictis locis. & pro hac differẽtia inter Papã & inferiores: vide quæ allegat Lud. conſil. ccclxix. omnipotẽs & c. circa primum. j. col. licet diu deſyderauerim habere de hoc pleniores deciſiones. Et iſtis adde, quòd ex cauſa licita poteſt Papa moderare penſionẽ vni eccleſiæ impoſitam à prædeceſſore ſuo. Ludo. conſil. ccclxix. colum. verſi. quo ad quintum. & ibi ponit, quid de ordinario.

Tertia concluſio.

† Secũdũ quã cõſului in foro cõſciẽtiæ. Licita cõſciẽtia põt quis renuntiare in manibus Papæ beneficio: obtinẽdo à Papa impoſitionẽ annuæ pẽſionis ſoluẽdæ ſibi annuatim ꝑ ſucceſſorẽ de fructibus illius beneficij: etiã ſi renũtiãs prius tractaſſet cũ amico: q̃ ſi beneficiũ à Papa obtinuerit ſoluet ei promptè dictã penſionẽ: & ipſe renũtiãs geſſerit ſemper in aĩo, q̃ ille amicus habet ſtatim ei ſuccedere in beneficio renũtiato: & aliàs nõ renũtiaſſet, ſi ſecus credidiſſet. Nã talis tractatus & talis ſpes nõ inducũt ſimoniã, etiã mentalẽ. Iſta probãtur iuribus & authoritatibus. Nã licet renũtiatio debeat eſſe libera & pura ſine vlla pactione. c. ex parte. Io. j. cũ gl. in ver. oĩno. de off. dele. & per doc. in locis ſ. allegãdis tamẽ impetrare à Papa reſeruationẽ dictæ pẽſionis nõ inficit ipſam renũtiationẽ: poſtquã cũ priuato nulla eſt inſerta cõuentio in renũtiatione. Ita dicũt. d. Ab. Ana. & Maria. in. c. nõ ſatis. de ſimo. dicẽtes, q̃ ceſſante pactione inter priuatos: poteſt Papa cõcedere penſionem ei, qui renũtiatus eſt. Idem tenet Archid. Flor. in. ij. parte ſuæ ſummæ. titul. iiij. in. c. v. ver. de renuntiatione. dicens, quòd autho ritate ſuperioris licitè fieri poteſt, q̃ dimittẽti beneficiũ detur ali quidtẽporale. alleg. d. An. in. c. ij. de arb. qui hoc dicit per. d. c. niſi eſſent. Et ꝓ hoc facit, quod eſt dictũ in proxima cõcluſione. Nãſi ſi ex magna & euidẽti cauſa hoc põt Eps: fortius Papa, qui in bñficialibus habet ptãtem ampliſsimã adeò, quòd de fructibus bñficiorũ diſponere põt ad libitũ: vt latè dixi ti. p̃ce. c. quæ in eccleſiarum. vnde diſponit aliquãdo, q̃ fructus bñficiorũ debeantur etiã nõ habẽti in eis titulũ: vt in. c. ſi ꝓpter. de reſcri. in. vj. & in. c. ſi tibi cõceſſo. de p̃ben. e. li. & in extraua. Io. xxij. c. ſuſcepti. cũ ſimilibus. ¶ Quòd aũt dicta cõuẽtio, vel tractatus nõ inducãt ſimoniã: eſt gl. ord. in. c. cũ pridẽ. in verbo pactionis. in fi. de pac. q̃ dicit, q̃ in his, quæ de ſui natura ſunt ſimoniaca, ſicut in veteri teſtamento[a] vendere ſacramẽtũ, & huiuſmodi ſpũalia: vbi non excuſat authoritas Papæ: tamẽ in his, q̃ conſtitutionẽ eccleſiæ ſimoniã inducũt, excuſat authoritas Papæ: quia diſpenſare põt in talibus. Et ideò vult, q̃ cõuẽtio p̃cedẽs purgetur ab omni ſimonia ꝓpter auritatem Papæ. & illam gloſſam ſequitur ibi Io. domin. Anto. Imol. & Do. Nec obſtat cap. ex multis. j. quæſt. iij. cum alijs allegatis per Abb. in c. extirpandæ. §. qui verò. in v. titu. columna. de præben. in repeti. dum probant ſecundum eam, quòd etiam in talibus ſimonia eſt de iure diuino: quia ſecundum Ana. in cap. primo. vij. columna. de ſimo. illa iura loquuntur, quando pecunia interuenit pro executione ordinis. Secus ſi reſpicit titulum beneficij, prout fuit in. c. conſtitutus. de reli. do. vbi ſecundũ Car. probatur quòd penſio reſpicit titulum beneficij: nec in omni collatione beneficij cõfertur executio ordinis. Patet vbi is, cui fit collatio iã exequebatur ordinẽ: vel quia aliàs beneficiatus vel quia ordinatus ad titulum patrimonij, ſecũdũ eũ. ¶ Circa quod vltimũ potes inſiſtere ex reductis latè per And. Sicu. in. c. ex parte. Io. j. de offi. dele. vj. col. cũ pluribus ſequentibus. Cũ il la gl. in. c. cũ pridẽ. concordat Monaldus in ſua ſumma in ver. tẽporalis. dicẽs, q̃ in ſimonia inducta ex conſtitutione eccleſiæ, Papa poteſt ſtatuere, quod vult: & nõ ſolùm diſpenſare in ſimonia mentali: ſed etiam in illa, quæ in pacto eſſet expreſſa. Eſt verũ, quòd beatus Tho. ij. ij. q. c. art. j. in fi. vult, q̃ Papa poſsit inuolui crimine ſimoniæ. Et ſequitur frater Ioã. de turre cremata olim Car. ſancti Sixti in tract. de poteſtate Papæ. q. lxv. Sed intelligitur beatus Th. quo ad illa, circa quæ committitur ſimonia ex lege diuina. Secus ſi lege tm eccleſiaſtica, cui Papa non ſubijcitur: niſi de quo. l. digna vox. C. de legi. Ita dicit frater Nic. de Auſmo. in ſupplemẽto ſummæ Piſanæ. in verb. ſimonia. j. in fi. Pro quo eſt lõga deciſio Arch. c. j. xij. di. vbi dicit, q̃ contra beatũ Tho. eſt gl. c. ſi. j. q. vj. dicẽs, quòd in curia Romana non habet locum ſimonia[b]. Sed intelligit ipſe dictum beati Th. in his, quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca: vt vendere ſacramenta. Opi. autem dictæ gl. procedit in his quæ ſunt ſimoniaca, quia prohibita: vt ſunt beneficialia in qbus adeò cõmittitur ſimonia: qa prohibitũ à iure poſitiuo. Et de iſtis nõ loquitur beatus Tho. Arch. quẽ ad literam ſequitur Do. in. d. c. & ſequitur Pau. in Cle. j. de ſum. tri. Non obſtant etiã prędictis verba Abb. Ana. & Maria. in. d. c. ſatis. dũ dicunt, dummodò non pactio inter eos: qa aliud eſt paciſci & promittere Titio penſionem. & hoc eſt prohibitũ, & ſimoniacum. Aliud eſt dicere, quòd ſi Papa imposuerit beneficio penſionem & ipſam ſoluã: & non videtur illicitum. Offero enim quod iuſtum eſt, ſcilicet me adimpleturum mandata Apoſtolica. *Si* autẽ procederet pactio ſoluendo plus, quàm Papa ordinabit, iſta eſſet ſimonia. Hinc eſt, quòd in prouiſionibus, quæ emanant in talibus à Papa mandatur præſtari iuramentum partibus, quòd nulla ſimoniaca conuentio interuenit. Et intelligitur de conuentione continente plus in dato, vel dãdo, quàm contineant literę Papæ. Dicit tamen Ana. in. c. audiuimus. ij. col. de colla. quòd iſti non debẽt facere inter ſe pactum, ſed totum negotium ponere in manibus ſuperioris. Remittit ad no. in cap. quæſitum. de re. permu. & in. d. c. cap. niſi eſſent. ſed tamen credo valere pactum in forma prædicta. Et adde, quòd quando renuntiatio fit principaliter ea intentione: vt alteri conferatur ita paciſcendo, dicitur renuntiatio

a Veteri teſtamento. Adde, vt in iij. Reg. v. de Giezi. qui voluit gratiã ſanitatis naamãn Syro vẽdere. & in nouo de Simone mago, qui voluit emere gratiã ſpiritus ſancti. xxij. q. iij. quidã. & j. q. j. in ſumma & per Abb. in cap. & ſi Chriſtus. de iureiuran.

¶ Simonia. Adde Bar. in. l. j. in prin. ff. ad. leg. Iuliã, de ambi.

simoniaca:& collatio,quæ sequitur in ipso iure,nulla.& sic potest impetrari beneficiū tāquā vacans:vt no.d.Abb. in.c.cum vniuersorum.in.j.col.de re.permu. per tex.ibi.& per gl.in.d.c. ex parte. de off.deleg. ¶ Quòd autē animus renūtiātis, qui sperat de certo successore:aliàs non renunciaret,non inducat simoniam : & gl.or. in.d.c.ex parte ver.dimittere.dicens,quòd iſtis prohibitis ex constitutione ecclesiæ:si non interuenit pactū, nō sufficit sola volūtas ad incurrendam simoniā. Et loquitur de illo, qui renuntiat simpliciter:gerit tamen firmiter in animo , quòd Titius sit successurus: aliàs non renuntiaret.Idē Inno.in.c.tua nos in fi.de simo.dicens,q renuntiare præben.vt alteri conferatur,peccatum est:si hoc exprimitur in renuntiatione.Secus si adsit solus animus: quia non facit simoniā sola voluntas.Idem Host.d.Ant.& alij in.c.fi. de simo.& Archie.Floren.in sum.loco prælegato, dicēs formaliter quòd si quis renuntiat beneficio ea intentione, vt detur nepoti,vel alteri: nulla de hoc facta conuētione,nullā incurrit simoniā. ¶ Est verū, quòd frater Nic.de Ausmo.in dicto supplemēto, in verbo simonia.lo.j §.vtrū sola voluntas.dicit,quòd circa beneficialia solamēs non inducit simoniam obligātē ad restitutionē:sed mētalē,quæ aboletur pœnitētia.c.fi.de simo.tamen ad hoc nihil allegat. Et prædicti omnes simpliciter dicunt, quòd nullā simoniā incurrit. Saluari potest dictū Nic. in simonia mētali. circa prohibita in veteri testamento nō simpliciter constitutione ecclesiæ. & ideo gl.in.d. c.ordinationes.j.q.j.expresè dicit , quòd renuntiare beneficio,vt alij det nō est simonia:nec sufficit sola spes.Et hoc latè firmat Arc. in.c. quicūq.j.q.j.dicēs, q volūtas renuntiādi beneficio ad cōmodū alterius nō facit quē simoniacū, etiā si progrediatur ad actū renuntiādi:nisi progrediat ad actū pacisscēdi: dū tn ille,de quo cogitat,sit idoneus:sed in prohibitis : quia simoniaca sufficit sola volūtas:vt sit p gl.in.d.c.ex pte.secūdū eū. ¶ Ex cuius dictis clarè patet quomodo debeat intelligi dictū fratris Nic.vbi.š.& ista dicta sequitur Do.in.d.c. quicūq.addēs Io. And.in.c.tua nos.de simo.vbi dicit,quòd quicquid sit tenendū est,quòd nunquā sola intētio,siue volūtas inducit mentalē simoniā in prohibitis cōstitutione ecclesiæ. Confirmari possunt hæc omnia ea cōsideratione , qua vtitur in simili Pe.de Anc.in dispu.inci.antiqs & modernis tēporibus.dū tractat latissimè, an sint licitæ annuæ solutiones montis Venetijs & Florentiæ.Videmus enim , q in manibus Papæ quotidie fiunt renuntiationes,& conceduntur reseruationes pensionū ipsis renūtiantibus sciente Papa , quòd ambæ partes de hoc prius tractauerunt,& expediuntur literæ : imò datus eis forma per regulas cancellariæ : puta, quòd non valeat concessio pensionis, nisi de consensu illius,qui beneficiū habebit. vnde si authoritas papæ nō operatur plenā securitatē super hoc etiā in foro conscientiæ: non tolerassent ista,neq; eis formam dedissent tot Ro.pōti. quemadmodū Mart.v.Euge.iiij.Pau.ij. & alij in constitutionibus nouissimè editis contra simoniacos: in quibus opportunè prouiderunt circa varias species simoniæ : & de tali nihil dicunt. Vnde iste stilus curiæ versatur cum religiosis,& alijs integerrimis viris , quibus cum onere pensionis quotidie prouidet Papa de beneficijs renuntiantis. Nā si authoritas Papæ nō redderet eos tutos , immineret laqueus valde vniuersalis.¶ Ista procedunt dubitanter,si aliqua rationalis causa inducit Papam ad imponēdum talem pensionem. Et potest exemplificari multiplex honesta causa. puta senectus renūtiantis, cui pium est prouidere de alimentis & alia simili causa.¶ Sed si nō apparet, quòd aliqua rationabilis causa subsit , vtrum authoritas Papæ tūc operaretur in talibus, quāuis prohibitis à iure positiuo: videretur, quòd non:quia dispensatio, quæ fit per Papam sine causa est dissipatio:vt latè per Arch.in.c.consequens.xj.dist.& illa sua dicta licet ipse non dicat sunt ad literā beati Tho. in.j. secundæ.q. xcvij.arti.vlti. quem formaliter recitat Ioan.And. in cap.de multa.in.v.colum. de præb. & illa dicta multum firmiter sequebatur d.Franci.de Areti. dum secum contulissem, super consi.à me reddendo : de quo paulò post dicam. ¶ Nihilominus attende bene:

4 †Quia vbi Papa dispensat super prohibitis à solo iure positiuo, sufficit sola voluntas pro causa:vt decidit Inn.in.c. cum ad monasterium.quasi in medio,ibi:non tamē hoc est verum. de statu mo, quem sequitur Specu.in tit.de leg.§. nunc breuiter.ad fi. ver.xv.in voto,& d.Card.in repe.c. perpendimus.in. viij. columna.de sent. excommunicationis.& do.Abb. in cap.fraternitati. de schisma.& ibi.Ana.in.ij.columna.& Do.in.d.cap. consequens.& dixi in cap. j.in.iiij.fal.de consti.Et dicit ibi But.in vlti.colum. quòd ipsa liberalitas est pro causa dispēsationis Papæ contra ius positiuum.& sequitur ibi Imol.in.xij.colū. ver.potest autem absque causa. & hoc etiam firmat Præpositus:nunc autem Episcopus Alexandrinus & Apostolicus auditor. in cap. per venerabilem. j.columna. qui fil. sint legi.per cap.cum nostris de concess.præben. in ver. ex indulgētia speciali. vel alia iusta causa. & per alia pulchra do quibus per eum. ¶ Et puto hoc procedere,etiam quo ad Deum , apud quem est tutus taliter dispensatus per Papam etiam sine causa:quia prædicti omnes loquuntur simpliciter. Nec est verosimile , quòd restringant se solùm ad forum contētiosum attenta ratione in qua se fundat Inn.videlicet,quòd sicut ex voluntate potest per Papam lex creari: ita per solam voluntatem cum ea dispensari. Et non dicas,quòd illud sit verum,quando vult tollere legem:sed stante lege non possit contra eum dispensare sine causa. Nam istud est contra Inn.loquentem præcisè in dispēsatione. Bene fateor, quòd vbi lex canonica esset fundata in aliqua ratione descendente à iure diuino:vel à dictamine rationis merè naturalis: tunc dispensatio cōtra talem legem debet esse cum causa : vt latè probat.d. Abb.non solitus ad hæc allegari.in repe.ca.per tuas.in.xj. columna. ver.nec obstat,si dicatur, quòd lex ciuilis.de arbitris. Et tunc puto , quòd etiam in foro contentioso non valeret. Et exemplificat, quando tolleret alicui actionem:quia licet sit à iure inuenta:tamen descendit à ratione naturali:vt ibi per eum. ¶ Sed in proposito iura prohibentia imponi ecclesijs pensiones,non sunt fundata in iure diuino,vel naturali. vnde si Papa de reditibus vnius ecclesiæ disponit ad commodum alterius ecclesiasticæ personæ, talis videtur tutus authoritate illius, qui in beneficialibus habet liberā potestatem. c.ij.de præb.in.vj.& Cle.j.in fi.vt lit.pen.Fateor etiam , quòd vbi lex canonica esset fundata principaliter super bono publico: & dispensatio Papæ præiudicaret illi bono : tunc in foro conscientiæ iste non esset tutus. Idem vbi Papa dispensaret affectione carnali. & ita credo intelligendas rationes dom. Abb. in.d ca. de multa.in iiij.colū.ver.ex prædictis infero.& in.c.per venerabilem. in prin. post Io.And.& alios ibi. qui fi. sint legi.& in repē. c. extirpandæ.§. qui verò.xxviij.col.ver.vj.examinandū.de præb.& in.c.constitutus.in.iij.colū. ver. aut quæritur de alijs rebus.de reli. do.vbi ipse dixit , quòd in foro conscientiæ dispensatio sine causa contra ius positinum,non facit quem tutum.& habet respectum ad bonum publicum.Nam certè videtur, quòd licet largo modo omnis lex fit ad bonum publicum: ita q nō ad priuatum commodum.c.erit autem.iiij.di.tamen non omnis dispositio.l.dicitur esse principaliter ad vtilitatem publicam: sed sæpissime ad vtilitatem priuatā. Patet,quia multis legibus possunt partes renuntiare: vt latè notatur in.c.fi diligenti.de fo.comp.Vnde possibile est, quòd Papa imponat vni rectori ecclesiæ onus pensionis sine aliqua causa & tamen istud non concernat præiudicium boni publici:tum propter consensum expressum ipsius onerati ad pensionem soluendam:tū quia non præiudicatur ecclesię in proprietate bonorum suorum, sed solùm commoditati ipsius Prælati : cui etiam inuito posset Papa præiudicare etiam sine causa : vt plenè probaui in.c. quæ in ecclesiarum.š.ti.proxi.in.xxvj.col.multò magis ei violenti.& maximè cum onus pensionis finiatur in proposito morte pensionarij. Sed vbi ista non concurrerent,dicendum esset Papam de potestate ordinaria non posse imponere pensionem,nisi causa cognita:vt pulchrè per Lu.Ro.consi.cccl viij.omnipotentis &c.circa primū: in.j.colum.& secundum hæc intellige Cal.de rescr.consi.viij.ad fi. ¶ Et istis etiam omnino adde Augu.de Ancho. in lib.de potestate ecclesiastica.q.lx.arti.iiij.vbi etiam optimè declarat quomodo Papa posit in omni lege humana dispensare.Et ibi etiā arti.vj.quando dispenset in dictis doctorū per ecclesiā approbatis. Et ibi etiā art.vij.specialiter ponit, quando Papa dispenset super canonibus suorū prædecessorū, concludēs cū Isidoro in.c.j. xxix.dist. q pro diuersitate locorū, tēporū, & negotiorū eos mutare potest. Et in articulo sequenti ponit de derogatione conciliorū , & eius verba debuissem cōmemorare.in.c.nonnulli.š.e.dū posui,quando clausula,nō obstante referatur ad statuta conciliorum. De dispēsatione autem

ne autē cōtra ius diuinū , q nō valeat in foro cōscientiæ sine cā,est gl.trita in.c.nō est.de voto.Not.Inn.in.c.j.de renun.cū alijs multis,q posuim.d.c.que in ecclesiarum. Et ista perpetuò nota tanquā alibi nō declarata, secūdū quæ cōsului ad instantiā viri timoratæ cōsciētiæ,q cupiebat renūtiare beneficio spe pēsionis. ¶ Omnia autē ista procedūt in dispensatione papæ. Sed si à iure, vel ab homine.i.à Papa cōmittitur,seu indulgeſ inferiori à Papa,dispensatio cōtra canones nunquā intelligit cōcessa: cū illa sup derogata ptāte, quā habet canonis conditor: sed q cū causa rōnabili dispēset secūdū formā theoricā Inn.q in aliquibus libris est additio.in ca.dudū.lo.ij.paulò ante fi.ibi:Itē & si Papa mandat.de elect.vbi dicit, q si Papa mādat alicui,q dispēset cū aliquo super pluralitate beneficiorū:nō valet dispēsatio , nisi sit sublimis vel literata psona:quia mādatū Papæ & potestas Papæ referē da est ad talē per.c.de multa.in fi.de præ.secus dicit si Papa dispēsat:qa de factis eius nō licet iudicare.xvij.q.iiij. c.nemini.§.præcedēti : secūdū eū. In quibus verbis clarè vult, qđ dixi.š. de sola volūtate Papæ sufficienti ad plenā dispēsationē Papæ,super iure positiuo:quāuis in hoc exēplo de dispensatione super pluralitate bñficiorū habeat cōtradictores:vt per Abb.post Ioā. And. in.d.c. de multa.& in locis p̄al.aliqđ Pet.de Anch.in.repe.c.j.viij. col.š.tit.pxi.But.& Abb.in.c.cū ecclesiasticæ.de excep. Abb.in.c.cum querēte. circa prin.de Cle.nō resi.Pet.de Anc.in repe.c.fi propter.ij.& iij.opp.de rescr.in.vj.& q dispēsatio inferioris requirat causam apparētē, credo tetigisse.š.e.c. postulasti.no.Inn.in.d.c.cū ad monasteriū. ver.itē licet conditori.& in.c.veniēs.in.j.glo.ad fi.de fil. presby.& gl.j.in fi.c.si qui.lxxxj.dist.no.Imo.in.l.quidā consulebant.ff.de re.iu.& in.c.j.x.co.de cōsti. & Ana.in c.fraternitati.de Schis.f.vide dicta in.d.ca.postulasti. ver. quartus cesus.

Quarta conclusio. †Pensio , q̄ soluit de reditibus alicuius ecclesiæ:cēset dari pro iure tēporali ecclesiæ,nō pro spūali:secundū Car.in.c.cōstitutus.de reli.do. & ibi etiā Bu. in.j.col.ver.secūdū dubiū.& ita declarat illū tex.vbi Episcopus cōcesit Abb.omne ius,qđ habebat tā in ipso monasterio,quā in ecclesijs pertinētib⁹ ad ipsum,& situatis in diœcesi Epi : & licet ibi esset cōnexitas spiritualitatis & tēporalitatis: tn cōtractus tenet & nō cēset simoniacus. qa pecunia censet dari p tpali: vt est dictū. & not. Ana.in.c.j.in.vij.co,de simo.Et dicit Bal.hīc,q pēsio de sui natura nō cēset bñficiū ecclesiasticū cū laico assignari posit:nisi talis sit pēsio,que cōsueuisset pro ecclesiasti co bñficio assignari.Arc.in.c.quāuis.lo.j.de præb.in.vj.

6 Quinta conclusio. †Si gratia loquēs de penſione dicit , q Titio soluat annua pēsio de reditibus ecclesiæ,quāuis nomi net psona,p quā fieri debet solutio: tn ipsa bona producētia reditus,cēsēt principaliter obligari,&esse hypothecata p pēsione:adeò q nō solū successor illius nominati,qui succedit in bñficio: sed etiā quicūq; ad quē aliquo modo peruenirēt illa bona,cēsēt obligatus ad ipsam pensionē:cū bona trāseant cū onere.Ita latè Lu.cōl.cccl xxxviij. omnipotētis &c.in casu propositi thematis. adducit p fing.l.liberis.quæ est quarta illius ti.in.§.Lucius.cū gl.in ver.agāt.ff.de ali,& ci.leg. & conat probare, quòd ita iudicat de iſtis bonis , sicut de bonis allegatis pro alimētis.vide ipsum.Sed aduerte:quia in ista materia duobus modis possumus loqui de realitate.i. vtrū obligatio sit personalis,vel realis. Vno mō habito respectu ad psonā illius nominati.& propter hoc pensio nō dicit psona lis:imò est realis grauās dignitatē,seu successorē & ecclesiā viuēte pēsionario.Ita tex.cū gl.pe.in.d.c.nisi essent.de præbē.alio mō habito respectu ad bona.& hoc respectu nō dicūtur ipsa bona esse grauata:adeò q si desinant esse ecclesiæ remaneāt subiectæ huic oneri.Ita declarat Pau. de Ca.cōsi.lj.in pe.col.quia in præstationibus annuis,nō censetur esse regulariter obligata res,ex qua datur præstatio.alleg.l.Caius. & ibi not.ff.de annu.lega.& in.l.fi.§. fi.ff.de contrahen.empt.Fallit in alimentis,in quibus res ex qua præstari debent,censetur obligata.in.l.ij.& l.Lucius.cum ibi not.ff.de ali.& cib.le.Et ideò infert Pau. q si bona vel fructus ecclesiæ venduntur,nō pōt pensionarius habere regressum cōtra illa bona,vel res.& sic vult de directo cōtrariū eius, quod voluit Lud. vbi.š. & fortè opi.Pau.est verior:quia Lud.nō videt efficaciter ꝓbare fundamētum suū.f.quòd præstatio pēsionis dicat præstatio alimētorū. Prætereà verba literarū dicūt,de reditibus talis ecclesię.& vbi illi reditus nō sunt amplius ecclesiæ,nō videt inspecto pūcti statu , quòd subijciātur amplius oneri:cū qualitas adiecta verbo intelligat secū dum tēpus verbi⁹.l. in delictis.§. si extraneus.ff.de noxa. a ibi:cū eo tēpore dominus nō fuerim. Tamē quia cōiter verba literarū dicūt expresè,quòd deputat dictas pensiones pro sustētatione alimēti pēsionarij,facilè reperirentur multi,quibus magis placeret opi.Lud.

7 Sexta conclusio. †Vbi præcedit gnalis dispositio circa solutionē annuæ pēsionis:& posteà sequitur locus,vel materia:vnde debet præstatio fieri: tūc sunt duæ orationes:& reditus nō videtur notati tā taxationis.i.q ex ipsis detrahat pēsio,& nō aliūde. Imò pensio oīno pstanda est,etiā si reditus nō subsint,fortè propter sterilitatē.Secus si in vna & eadē oratione exprimitur onus pēsionis cū adiectione fructuū. Puta,soluas pēsionē de talibus:quia tūc illi reditus nō censentur notati cā demōstrationis:sed cā taxationis.& ideò fructibus non existentibus,nō pōt grauari quis ad pensionem. Ita Pau.d.consi.iiij.col.& est valdè quotidianū pro istis, q soluūt pēsiones de fructibus bñficiorum,quia si aliquo anno nō percipiūt fructus, nō tenenſ ad pensionem. & probat ipse vtrūq; membrū:per.l. quidā testamento. in prin.ff.de lega.j.&.l.nomen debitoris.§. vnū ex hæredibus.de le.iij.cū alijs per eū alle.& idem Abb.in.c.nisi.ante fi.de præb.Et pro hac differentia an aliquid exprimatur causa demōstrationis,vel taxationis : vide etiā quæ dixi.š.e.c.super literis.in princ.versic.limita.iiij.Subdit Pau.de Cast.in.d.cōsi.q si habēs soluere pēsionē,patereſ vno anno sterilitatē,&sequēti anno abūderet in fructib⁹ pōt peti,q soluaſ pēsio etiā p anno pcedēti , cōpēsando sterilitatē cū vbertate. p.l.si vno. ff.loc. & p alia iura de qbus p eū.Pro quo vide gl.fi.in.c.vobis.xij.q.ij. quæ dicit,q Prælati ecclesiarū nō possunt allegare sterilitatem tpis,& incursum hostiū:sipcedētib⁹ annis habuerūt reditus,vberes.& faciūt q plenè habeāt in.c.ppter sterilitatē.de loca. ¶ Et de hoc qn hns fundū obligatū ad aliquā solutionē fructuū,teneaſ de suo fructib⁹ nō pceptis,vel pemptis: vide oīno Rotā de test.viij. deci. lego p anniuersario.in anti.cū cōcor.quas circa ipsam posui in.d.ca. sup lris.iij.col.versi.modos autē.Et Pau.cōsi.xx.& Bal. in.l.vnica.§.exceptio.C. de cad.tol.& Pau.in.l. filiusfa.§. j.ad fi.de le.j.& Pe.cōsi.mihi.cccxxiiij. circa istā pceptionē.& Sal.post Bal.in.l.si q̄s argētū.§.j.C. de dona.& Erā. Are.cōsi.lv.& oīno Io.And.in Spe.de loc.§. nunc aliqua. ver.cxxxvij.& latè Ludo.& Alex.in.l.interdum.§.qui ex naufragio.ff.de acqui.poss.Et ista sufficient pro nunc circa materiam pensionum:reliqua dicentur aliàs.

8 Exprimere quod inest †nō inducit simoniam in spiritualibus.gl.ij.hīc &alleg.Abb.aliā similē in.c.significasti.in gl.de elec.ij.& gl.ij.in. c.olim.lo.j. de resti.ipo. Ad idē allegat Imo,no.in.ç.significatū.&gl.j,in.c.relatū. de præb.& quod dictū fuit.š.ti. pxi.cū.M. & gl. & Arc. viij.q.iij.in summa.& idē gl.mag.in.c.cōtra maiorem.c. dist.secundū Do.hīc:licet in lib.meo nō sit gl. de hoc.in

¶ Verbi. Adde Franc. de Capiustæ.in.l.iij.§. hæc verba. qđ quisq; iuris.& vide tamē Io.de Imol.in.l.si qs posthumū. §. filiū.de li.& post. & Bart.in.d.§.fi. alleg.in tex. & in l.ex facto.in prin. ñ.col.ff.de vulga. & pup.& in.l. Titius.de testi.in fi.

d.c.cõtra.sed bene tãgit gl.de hoc in.c.synodo.ea. di. Ad idẽ gl.in.d.c.cum.M.in ver. perciperẽt. quã põderat ibi But.in.xxxix.col.allegãs ad idẽ gl.prædictas. & gl.j.in.c. pastoralis.vij.q.j.qũæ nõ multũ facit ad hoc. Et hoc ió est secũdũ eũ: qa ꝓpter cõcursũ iuris, qñq; gd annectit ad naturã alterius.alle.c. cæterum.de iudi. cũ similibus.

9 ¶ †Fallit primò in electione sepulturæ q̃si fiat ex pacto in loco, vbi aliàs de iure sepeliri debebat inducit simoniã.&c.Do.hic allegat duas gl.fim liũctas in.c.j.de sepul. in.vj.in ver.apud quos.& in ver.faciẽda. quod putat ꝓcedere ex eo: qa illud ius sepulturæ cõcessũ à iure nõ est firmũ,sed variabile: cũ sepultura liberè eligi possit vbicũq;.c.;cũ liberũ. de sepul.Et ió ibi secº, secundũ eũ.q.d. ꝙ ista expẽsio p pactũ fecit, ꝙ istud nũc ineſt & alio mó, quã priº ineſſet.Et sic nõ vr deduci illud,qđ ineſt de iure cõi:sed plus inquãtũ,qđ de iure erat variabile,nũc efficit nõ variabile. Et illas gl. sequif latè Do. in.d.c.j.§.j. in.iij. col.licet nõ ponderet ad hoc ꝓpositũ.Et nõ videt ꝓpriè ista esse fallẽtia ad regulã huius gl.quæ loquif,vbi deducif id,quod ineſt de iure cõi eo mõ,quod ineſt. Sed ibi sepultura est variabilis:& p pactũ esset nõ variabilis: ergo videt deductũ ius cõe eo mõ,quo ineſt.Et facit ad idẽ ses quẽs fallẽtia,q̃ etiã posset includi sub rõne istiº. Fallit.ij.

10 Vbi † deducit aliqd in pactũ alio mó, quã prius ineſſet. Puta si ex pacto quis deduceret in obligatione ciuilẽ id, ad qđ est obligatus naturaliter tm̃:vt patet ex eo,qđ no. gl.ij.in fi.in.c. cõsuluit.de vsur.& ibi doc.Maximè Ana. in.v.col.& Inn.in.c.tuã.ante me.gl.mag.de æta.& quali. & ibi Bu.& beatus Th.ij.ij.q.xxviij.arti.ij.in respõ.secũ di arg.& Ho.tãdẽ in summa.de vsur §. q̃ pœna.ver.qd si tibi.gl.in Cle.j.ver.onera.& ibi doc.de vsur.& Bu.s.tit. ꝓxi.c.cũ.M.i.xxxj.col.ver.no.hãc gl.& Lau. de rodul.in tract.de vsur.in.v.char.ver.oppono.ij.gl.in c.fi senatori bus.xiiij.q.ij.& ibi Arch.in fi.& Lu.d.cõsi.ad fi. In qbus locis dicit, ꝙ simonia est deducere in pactũ obligatoriũ obligationẽ ad antidora.de qua in.l. sed & si lege.§.cõsuluit.ff. de hær. secus vbi obligatio naturalis deducit in pacto eo modo,quo debitor est obligatus : quia non videtur illicitum, secundum Car.& Ana.in.d.c.consuluit.

Nota etiam ex eadem glo. in fi. iuncto tex. secũdum Abb.hic:quòd sicut bene ficiũ põt permutari cũ alio bñficio:ita põt ex pacto qs renũtiare lr̃is:vt cõsequat aliud bñficiũ. Et põt ista permutatio habere originẽ etiã à partibus secundũ eũ. per. c.j. de re.permu.in.vj.& per no.in.c.quæsitũ.j.de re.permu.

¶ Cõsydera in oppositũ dicta Io. Andr.in.d.c.j. vbi latè 11 firmat, † ꝙ expectãs beneficiũ nõ põt ꝑmutare illud ius expectãdi: per illũ tex.q dicit:sua beneficia.sed expectans nõ põt dicere bñficiũ esse suũ.c.si tibi.de ꝓb.in.vj. Et hoc etiã si beneficiũ sibi debitũ vacet: & petita sit collatio cũ suũ nõ sit:donec deuentũ sit ad collationẽ. per.c.fi.de cõ cess.ꝓbẽ.in.vj. Et cũ istis dictis trãsit etiã Do. in.d. c.j.in iij.col.allegãdo etiã Fed.in trac.de re.perm. q.xiij.& Gu. de mõte Lau.in extraua.Io.xxij.sedes Apostolica. Idẽ tenet Rota de præb.xxv.in nouis.itẽ si legatus in.j.col.vbi etiã gñaliter dicũt, ꝙ ius ad rẽ ꝑmutari põt: allegãdo Fe. vbi s.¶ Et si opponeret in dicto Ho.hic, qui dicit quòd iste habẽs literas ad beneficiũ põt ex pacto renũtiare: vt habeat beneficiũ:qa spũaliũ põt adinuicẽ fieri ꝑmutatio. Respõdet Fed.in.d.q.xiij. q̃licet Ho.in reddẽda rõne sic loquaf:nõ tñ dicit, ꝙ fiat ꝑmutatio. Sed hoc ideò dicit, vt excuset illud pactũ, ne fit:qa ius,quod competebat isti ex beneficio literarũ,in nullũ transferẽ,sed extinguif per renũtiationẽ: & per hoc aliud spũale consequif, licet pactione præcedẽte. Posset etiã dici, ꝙ imò in isto tex. non probatur, ꝙ talis cõpositio fuerit licita:per id quod dicetur paulò post. ¶ Et cũ istis cõcor. etiã Imo. post Car.in c.quæsitũ.in vlt.co.de re.permu.& But.& Abb. in.c.cũ olim.e.ti.& Imol. in.c.fi.in.viij.ver.v. dubitatur.e.tit.in quibus locis etiã inuenies, quòd expectãtes authoritate Apostolica nõ possunt iura sua adinuicẽ permutarre.Et per hoc patet,quòd verba.d.Abb. super hac glos.de quibus.s.nõ debent intelligi præcisè, prout iacẽt sed reduci ad sensum de quo per Fed.in.d.q.xiij. ¶ Sed licet doc.insistant super solutionibus, quas dat hic gl.ij.in fi. tamen Do.hic approbat secundã tãquã magis amicã literæ : qa text. dicit literas taliter venditas. Vnde præsupponit, ꝙ inter ipsos interuenit pactio, vt renuntiaret : & ille possessionẽ reciperet, quod est prohibitũ:cum ex vna parte renuntiaret iuri spirituali:qa litera beneficialis quãdoq; habetur loco tituliª:vt not.s.c.proxi.& ex alia parte recipiat quid temporale. Nec obstat si dicatur, quòd secundum hoc Papa approbat hic simoniam : quia negatur cum non disputet,an sit simonia, vel non:sed tãtum arctat istos ad faciendum mentionem illius pensionis. & sic tenendo hanc solutionem non probaretur hoc, vt dixit illud,quod colligit dom.Abb.Et hanc solutionem tenet etiam Bald.hic reprobando Hostien.& cum verbis Bald. transit simpliciter And.Sic.hic, prædictis non adductis. ¶ In gl.ij.in fi.dicit hic Abb.hãc gl.esse mirabilẽ & nũquã tradendam obliuioni ad hoc, *videlicet,ꝙ*

Literæ non dant ius spirituale:licet cõcedantur ad beneficia obtinẽda:ex quo adhuc non est receptus in canonicum:nec collatio beneficij sibi facta. Et ideò dicit,ꝙ talibus renuntiatur pro cõmodo tẽporali absq; vitio simoniæ.quod vltimum reprehendit hic Bu. Do. Abb. qa sicut pro præsentatione habẽdaà patrono cõmitti potest simonia cum sit præparatoria ad spirituale.c.veniens.in j.cum fi.de testi.ita pro implemẽto harum literarũ, vtpote præparatiũ ius spirituale, non est licitum turpiter pacisci.Item quia literę ipsæ sunt quid spirituale ratione contenti.de pac.c.cum pridem.secundũ But.& Do.sed non redditur dictũ gl.inutile in expugnatione huius illationis.& redditur no.ista gl.in cognoscẽdo,quale ius dicatur habere expectans Apostolicus. Ad quod vide etiã or.glo.in.c.veniens.in verbo iuri.ibi:nec aliquod de renũ.ad quã sæpe fit remissio secundũ Imol.ibi,in.viij.colũ.colligentẽ ex ea post Bu.ꝙ contra eccleſiã,vel illos de eccleſia non acquiritur vlla obligatio per literas ad beneficia:sed solùm ius implorandi executores : vt mãdatum Apostolicũ exequãtur & cõpleant,prout tenetur. quod tene mẽti secm̃ Imol. Et illã gl.no.etiã Abb.s. ꝑxi.in vl ti.co.&j.c.prox.in fi.&executor nõ voluit exequi,nõ daf actio cõtra eũ:sed puniẽdus est.Do.post Ioã.An.in.c.j.in prin.in.ij.co.de cõcef.prẽb.in.vj.dicẽtes idẽ qñ scribitur ordinario,vel capitulo præcipiendo,vt conferant: quia resistentia punitur,& inobedientia duntaxat:per c.dilectus.jj. de præben. vbi tamẽ Papa cõtulit canonicatum, vel vigore literarũ eius,est quis receptus:tunc prẽbenda est affecta.per.c.si postquã. cum materia de præb.in.vj. c.duobus.de rescri.eo.li. ideo vacante prẽb. potest canonicus agere iure directo : vt præbenda sibi conferatur. Car.in Cle.fi.post prin.de rescr.faciunt optimè,quæ dixi in.c.cum.M.xiij.colum.super glos. in ver.receperũt. fuẽtit.prox.inver. sub debeat.hic Compost.& quæ scribit Imol.in.d.cap.dilectus.antepen.colum. & not. Rota de præben.in.iij.in antiquis.dicens,quòd receptus in canonicum habet ex tunc actionẽ ad prẽbendam:sed tamẽ non habet ius in præbenda; & in processu executoris seruabitur Cle.ij.de iudi.Io. And.& Bu.de æta.& qual.c.accepimus.Et ibi quas exceptiones admittet executor:& ꝙ nõ fit opus libello.no.Abb.de elec.dudum.ij.in fin.post Inn.ibi.Sunt enim literæ loco libelli:vt ibi.& no.Maria. in.c.j.in.xxj.co.ver.xxvj.fallit.de lib.ob post Io.And.ibi allegantem no.in. d.c. accepimus. & Specu de lit. con.§. nunc dicendum. ver.vj. Et si præbenda debita recepto, vel facto canonico authoritate Papæ confertur alteri, quã

a ¶ Loco tituli. Ad quod Adde Soz. cõsi. clxix.incip. circa primum cõsultationis articu. versi. confirmauit ista opi.in.ij. par. char.xxxvij.

quam actionẽ, intentabit receptus contra eũ. videDo. in.c.fi postquã.post prĩ. de ꝓbẽ. in.vj. & licet executor ad conferẽdũ nõ possit cõpellere ordinariũ:vt conferat quia non habet egredi formã.c.cui de non. de ꝓb.in.vj. Potest tamẽ postquã ꝓuidit cõpellere capi.negligẽs : vt recipiat receptione consistẽte in facto.Do.post Io.An. in.c.fi capitulo.iij.col.de cõcef. ꝓb.in.vj.¶ Et subdit ibi Do.ad fi.ꝙ nõ debet dicere executor:recipio te in canonicũ:sed cõfero tibi canonicatũ.vel te inuestio de canonicatu.Et quòd receptus possit euincere ꝓbendã alteri collatã,tanquã sibi debitã,agẽdo, vt possessori auferatur,& sibi conferaf:vide Do.post Io.And.in.c.fi soli.ad fi.de concef. ꝓb.in.vj.allegãtes Inn.in.c. inter cætera. de præb.Pœnã aũt canonicorũ illudẽtiũ à se recipiendo,colla taalteri ꝓb.ponit Inn.in.c.statuimus.de maio.& obe.& ibi dixi opportunè in fi.Et ad hęc iũge quæ dixi j.c.proxi.vj.col.ibi.vltimò tangit Abb.

Omittens dilatoriam excep- 13 tionem † in causa principali, nõ potest ea opponere in causa appel.Ita probat à cõtrario gl. fi. hic, ibi:se ignorasse.quã valde notãt hic Io.An.& Domi.& nõ tradas obliuioni secũdũ Ab.hic:qa declarat & extẽdit.l.ita demũ.C.de ꝓcur.vbi solũ dicit,quòd exceptio cõtra militẽ ꝓcuratorẽ,non põt opponi in causa appellationis, si a fuit omissa in cãª principali ante lit.cõtest. Habes enim per ꝓdicta illud ꝓcedere in qualibet dilatoria : quod tenet ibi Bar.& cõiter docto.¶ Et sic no.quòd appellatio non rescindit oĩa:sed solũ restituit appellantẽ ad eũ statum,in quo erat tempore lit.contesta.vnde non extinguit effectũ contestationis litis.Addatis Bald. in.d.l.ita demum.in.j.no.vbi generaliter colligit,quòd exceptio omissa in causa principali non potest opponi in causa appellationis.Ex quo ipse notat post Bartolũ ibi : quòd per appellationem rescinditur iudicatum : & reponitur quis in eo statu : vt possit omnia facere , quæ posset post lit.cõtest. Ad illum enim statum reducitur: non ad eum, qui erat ante lit.cõtest.quod not.secundũ eum.

Limita prædicta quatuor modis.Primò nisi opponatur in causa appellationis vna exceptio dilatoria reddẽs iudiciũ retro nullũ: qa licet nõ fuerit opposita in causa principali : potest tñ opponi in causa appellationis, secundũ Bal. in.d.l.ita demũ.in.ij.col.ꝑ c.fi.de appel.in.vj.& istud prosequere,vt multũ eleganter tradit Phili.in.c.cũ cessante.xx.col.ver. Aduerte tñ, & intelligẽ j.de appel.vbi specificè reducit hoc ad intellectum dictæ.l.ita demum.& gl.hic.

Limita secũdò:Nisi saltẽ exceptio dilatoria fuerit proposita in causa principali : quia licet etiam per negligentiã nõ fuerit probata: tñ probari potest in causa appellationis.Ita probat tex.in.c. venerabilibº.§.secus.de sen.exc.in.vj.quẽ dicit Do.in notabilibus esse bene notandũ. & intellige prout ibi dicitur in text.

Limita tertiò:Nisi iudex statuisset terminum ad proponendas dilatorias:iuxta.c.pastoralis.de excep.quia licet intra illũ terminũ pars non opposuerit dilatoriam in causa principali: tamẽ poterit postea opponere in causa appellationis.arg.l. per hanc.C.de temp.app.licet secus in termino legali:vt est lit. contest. d.l.ita demũ.Ita limitat Bu.in.d. c.pastoralis.in. v.colũ. ver.quæro,an post lapsum. Sed cõtrarium tenet ibi do. Abb.ver.fi. qa terminus hominis succedit loco termini legalis.& alle.ꝑ do. Ant. loquũtur in exceptionibº peremporijs. Et istam opinionem sequitur Alexand. in.d. l.ita demũ.in pe.co.quia dato, ꝙ iste nõ sit exclusus vigore termini prefixi à iudice, saltẽ eritexclusus propter lit. contest.factam in causa principali.per. d.l.ita demum.

Limita quartò : Nisi exceptio dilatoria fuisset omissa ignoranter in causa principali: quia potest opponi in causa appellationis: vt probat ista glo. ibi.& si ostenderit se ignorasse,bene auditur. & optimè loquitur.secundũ do. Abb.hic. Nam sicut opponi poterat in primo iudicio post lit.conte.ex quo fuerat omissa per ignorantiã.c.pastoralis.de excep.Nota gl.j.in.§. exceptio.iij.q.vj. ita & in causa appellationis : quia vt est dictum.s. regulariter quicquid poterat opponi in primo iudicio post lit.cõte.potest opponi in causa app. vt.l.per hanc.C.de temp.app.Et intelligit hanc gloss.Imol.hic,si fuit omissa in causa principali ex errore facti:per gl.in.l. error.C.de iur.& fact.igno.secus videtur si errore iuris. per.l.non fatetur.ff.de confes.secundũ eũ.¶ Itẽ intellige hãc limitationẽ:Nisi posset imputari culpa ignoranti: qa ante lit.conteſt.nõ indagauerit,an sibi competeret exceptio:vt per Abb.in.c.pastoralis.in.x. colũ.ver.sed adde. de excep.Et hoc modo possunt adaptari opiniones,quę videntur esse contra hanc limitationẽ,secundũ Alex.eas opportunè extendentẽ in.d.l.ita demũ.in.j.col.vbi vide. & inuenies, an post litem conte.possit opponi exceptio a omissa prius per ignorãtiã facti. Et dicit hic Do. istã gl. esse bene notandã, ꝙ super ignorantia istius exceptionis stabitur iuramẽto. ¶ Consydera etiã, ꝙ multis casibus potest opponi exceptio dilatoria post lit.conte.quos tetigi in.c.exceptionem.de exce.Et crederem,quòd in illis posset etiam opponi in causa appellationis per rationẽ Bar.in.d.l.ita demum.& Abb.hic:dum dicũt, quòd appel.reducit ad tempus litis contest.

Omissum in principali † causa scien- 14 ter,nõ potest opponi in causa appellationis.Ita probat eadem gl.hic à contrario ibi : *seiguoraſſe*. Et limitabitur no.d.l.per hãc. Et per istã gl. colligit hic do.Ant.& Do. allegãtes ad idẽ gl.fi.post prin.ibi : Io.dixit in.c. inter monasteriũ. de reiu. Idẽ tenet do.Abb.post Ho. Io. And. & Bu.in c.exceptionem.in.iij.notabili.de excep.& Fed.consi.cclxxxvj. inci.Petrus rector eccleſię.ad fi.ibi:soluẽdo incipiamus. & do.Abb.in.c.j.in.iij.col.de exce.& Lu.Ro.in.l.admonendi.in.vij.col.ver.iij.addendũ.ff.de iureiu. & facit gl. fi.in.c.pastoralis.de excep.Et inducitur à speciali text.in c.exceptionẽ.de exce. qa si est ibi spãle in excep.excõi. & sciẽter &dolosè omissa in cã principali:ergo secº in alijs. ¶ Cõtrariũ tenet Io.de Imol.hic.in repe.c.qntauallis.in xv.co.ver.circa sextũ.de iureiu.qa regula.d.l.per hãc.loquitur simpliciter. Et quantũ ad hoc nõ reperif per alia iura declarata: poterit tamen talis condemnari in expẽsis factis per alterã partẽ,ex tarditate istius in opponẽdo iuxta.c.exceptionem.de excep.secundũ eum.Idem tenet Imo.in.d.c.inter monasteriũ.in.v.col.consyderãs,quòd gl.ibi recedit ab illa opinione Io. & respondet ad.c. exceptionem.de excep. quòd loquitur in dilatoria exceptionet, quæ post lit.conteſt.regulariter opponi non potest. modò specialiter inducitur ibi fallẽtia in exceptione excõmunicationis , quæ potest etiã postea opponi:condẽnabitur tamen in expẽsis , opponẽs si dolosè omisit : sed nos loquimur in peremptoria exceptione,quæ de sui natura potest opponi quandocũq; ante sententiã ante cõclusionẽ in cã,etiã post sentẽtiã in cã appell. Et ideò etiã si dolosè omisit opponere in causa principali, vr ꝙ nihi lominus posit opponere in causa appellatiõis. Et fortè cõdẽnari debet in expensis per id , quod habeſ in.d.c.exceptionẽ. licet posit dici, quòd reddebaf iudiciũ retro nullum:meritò fit cõdemnatio expensarũ.sed hãc secus; ideò fortè aliud in hoc casu secundũ eũ. Sed do. Abb.in d.c.inter monasteriũ.ix. col. ver. sed nota tu. approbat glo.hic,& prædicta inducendo:vt dixi à speciali.d.c. exceptionem.Et pro hoc facit secundum eum:quia nõ debet audiri reus,qui distulit exceptionem proponere causa fatigandi aduersariũ. Facit.c. præsenti.§. loco. de præben.in.vj.cum tbi notatis. Et quia priuilegium meretur

a ¶ Si fuit omissa exceptio in causa principali ex fauore facti: secus si ex errore iuris , Adde ꝙ d. Abb. in.c.pastoralis,de excep.in.ix.colũ. tenet idem : dum quærit, nunquid indistinctè admittat exceptio post terminum, si eam sibi cõpetere pars ignoraut in termino.Et ibi dicit ex mẽte gl.ibi : ꝙ tex.alle. intelligitur in exceptionibus factì omissis, & non iuris: puta sciebam iudicem cõsanguineũ partis aduersæ : sed ignorabã eum ob hoc posse recusari.Tunc mihi imputabitur.& sic in causa appellationis non potero opponere. Adde Paulum de Cast. in consi. xxiiij.& consil. lxxiiij. & Barto.in.l.hi,qui. de appel.

amittere.&c.xj.q.iiij. priuilegiū. vnde abutēs beneficio d.l. per hāc. eſt dignus ipſum amittere. Omnia enim debēt ſuis tēporibus cōuenire.xxiij.q.iiij.c.ſi eccleſia. Itē appellatio fuit inuenta, vt eſſet præſidiū innocentię & grauaminis releuatio: nō autem vt defenderet appellantē in ſua malitia.c.ſuggeſtum.&.c.ad noſtram. de app.& hoc tene ſemper menti ſecundum eum.

Placet mihi nihilominus ſemper magis opinio Ioann. de Imol. in dictis locis cōtra gl. hīc. Nam rationes do. Abb. & aliorū ſunt perſuaſiuæ: & eis ſtatim reſpōdebit. Sed ratio Io. de Imol. videtur demōſtratiua: quia regula. d.l. per hanc. non reperitur limitata, ꝙ non habeat locū in exceptione ſcienter & doloſè omiſſa. Nec ob. d.c. exceptionem. quia vt dicit Imol. bene ponit ſpeciale, hoc in excommunicatione contra natura aliarū dilatoriarū: cū poſſit opponi poſt lit. conte. Sed quòd poſſit opponi etiā ab illo, qui ex malitia tardauit eā opponere hoc nōvidetur ſpeciale. Patet, quia cōdemnabitur in expēſis aduerſario: quia intereſt ipſius aduerſarij exceptionē fuiſſe tardatā. vnde cū iſta malitioſa tarditas ſit ibi ideò punita, quòd non nocet aduerſario, non videtur in ea eſſe cōceſſum aliquid ſpeciale. Eſſet enim ſpeciale beneficiū, ſi impunè liceret vti iſta tarditate: ſed ex quo cōceditur principale. ſ. ꝙ nō obſtāte litis conteſt. poſſit opponi excōmunicatio, ipſum acceſſoriū ſequitur de iure cōmuni: ſcilicet, ꝙ ſublato impedimento lit. conte. poſſit in omni parte litis opponi excōmunicatio etiā tardādo per malitiā. vnde ita in propoſito ex quo appellatio reponit appellatē ad illū ſtatum, in quo erat tēpore conteſtatæ litis in principali. d.l. ita demū. & ibi Bar. videtur in conſequētia, ꝙ poſſit opponere omnia in cauſa appellationis, quæ poterat opponere in principali poſtquā redactus eſt ad eundem ſtatum, in quo erat antę ſententiā. Prætereà nemo negabit, ꝙ pendente cauſa principali, ſi quis differret p malitiā producere exceptionē peremptoriā fatigādo prius actorē in iudicio: nihilominus antę cōcluſionē in cauſa, licitū eſt producere ipſam exceptionē quādocūq; per regulā. c. cū dilectus. de fid. inſtr. cū ſi. Tamē rationes. d. Abb. q̄ cōſyderāt dolū retardatū eſſe vſq; ad inſtātiā appellationis, nō habēt locū iſto caſu: qa non reperitur iure cautū hoc. ergo pariformiter nō haberent locū in cā appellationis, in qua reperitur iure cautū. ¶ Et ſi diceretur ille, q̄ tardat in cauſa principali vtitur iure ſuo: cū habeat tēpus à lege determinatū, quo poteſt vti tarditate, prout ſibi vidēſ: ergo nemini facit iniuriā. c. eccleſia. de elect. Rīderetur, ꝙ eadē ratio habet locū in cā appellationis, qua eſt datū tēpus à lege proponēdi, nō propoſita in cauſa principali. ergo reducēs ſe ad illud Epiſcopus vtitur iure ſuo. ¶ Prætereà finge, quòd ſit omiſſa per malitiā exceptio peremtoria in qua conſiſtat victoria cauſæ: certè ſi non poſſet opponi in cauſa appellationis, ſequeret ꝙ iſta tarditas haberet pro pœna amiſsionē totiꝰ cauſæ. qd vī abſurdū: quia pœna malitiæ excederet malitiā cōtra. c. non afferamus. xxiiij. q. j. Nam trahere reū malitioſè pro vna & eadē cauſa corā diuerſis iudicibus, videtur habere in ſe maiorē iniqtatē, quā tardare exceptionē: vt eſt dictū. & tamē ille actus nō inducit amiſsionē cauſę: vt dixi poſt Inn. & alios. ſ. e. ex tenore. niſi in caſu. l. j. C. de aſſe tollen. vt latius per eos. ¶ Ad omnes rationes. d. Abb. videtur ſufficere vnica reſponſio: videlicet, ꝙ malitia iſtius tarditatis nō videt afferre notabilē releuationē, vel cōmodū tardāti: ex quo cōdemnandus eſt in expēſis, in quibus eò amplius fatigauit aduerſariū ex dilatione huius tēporis. Et quāuis Imo. d. c. inter monaſteriū. nō audeat firmare, quòd iſte condemnetur in expenſis: quia cap. exceptionem. loquitur in exceptione, quæ reddit iudicium retro nullū. tamen prout ipſe dixit hīc: & in. d. c. quintauallis. puto, ꝙ iſte tardans debeat cōdēnari in expēſis, nō dico in omnibus expenſis in lite factis. Si enim ipſe vinceret, nō cōdēnaretur in alijs expēſis ipſi victo. Sed inſpicietur quantū expoſuerit aduerſarius, quod non expoſuiſſet, ſi vidiſſet hāc exceptionē propoſitā. & in hoc cōdēnabitur iſte tardans., ſiue exceptio tardè propoſita reddat iudiciū retro nullū, ſiue non: per id quod notāter voluit Bal. in. d. c. exceptionē. in principio dicens generaliter per illum textū. quòd qui vſque ad fi. litis differret producere inſtrumenta, non auditur: niſi refectis expenſis. quod dicit eſſe valde notandum.

Cogitabā etiam poſſe attētari. Quòd eoipſo, quod aduerſarius p̄tendit ſi fatigatū in vanū ex tarditate & malitia iſtius, qui diſtulit proponere exceptiones poſſit ipſe fatigatus inſtare: vt de expēſis, quas nō feciſſet, ſi exceptio fuiſſet anteà producta: ſatisfiat ſibi ex nūc: nō expectata diffinitiua ſnīa. & ſuper iſtis tenebitur nūc iudex interloqui. Mouēt me ſex notabilia dicta nō cōſueta per alios accumulari. Primò id, qd no. Bal. in. l. gn̄aliter. §. his de p̄ſentib⁹. C. de reb⁹ cre. vbi dicit, ꝙ ſi qs vincit in vno articulo: debēt ei ſtatim refici expēſę nō expectata diffinitiua ſententia. & ita dicit ſentire gl. ibi. Secūdò per id quod not. Spe. in tit. de lit. conteſtēdamus. ver. ſed & ſi. & in ti. de expē. §. ſi ante. ver. xxx. vbi dicit, ꝙ qui obtinuit ſuper exceptione oppoſitā cōtra generalitatē libelli, poteſt petere expēſas factas. Tertiò per id, qd no. Bar. in. l. rura. C. de omni agro deſer. li. xj. vbi dicit, ꝙ nō admittitur correctio erroneæ cōfeſſionis, niſi prius refectis expēſis. ¶ Quartò per id quod not. gnn. in. c. cū ceſſante. in fi. de ap. vbi dicit, ꝙ ſi appellās ab intelocutoria fecit aliquas expēſas: nō poteſt iudex interlocutoriā à qua eſt appellatū reuocare: niſi reficeret expēſas: quia eis nō reſtitutis nō plenè reuocat grauamē. alī. l. ſi pecuniā. ff. de cō. ob cauſ. ¶ Quintò per id qd no. Bal. in. l. edita in repe. Pad. in vlt. char. ver. poſtremò de refectione expenſarū. C. de edē. vbi dixit, ꝙ mutās libellū tenetur ad expēſas factas ex primo libello: ſecus vbi alteratio libelli nō inducit mutationē: vt ibi pulchrè per eū. ¶ Sextò & vltimò per id, quod not. Rota de ap. lxiiij. in fi. in antiquis, quę dicit, quòd poteſt appellatus dicere delegato ſup grauamine, & totonegotio: p̄cedatis prius in grauamine, etiā inuito appellāte: qa habita ſuper hoc victoria cōſequeretur expēſas ex eo factas. c. cū appellationis. de app. in. vj. ¶ Et no. quòd iſta refectio expēſarū habet locū nō ſolū, qn̄ aduerſarius viſa exceptione cedit: ſed etiā ſi adhuc litigat: quia in his expēdit: cū ſemel expē diſſet. Et ideo, quia ſuperuacuè eſt grauatus, neceſſe eſt vt ei dāna reficiātur. Ita dicit Bal. cōtra Bar. in. d. l. edita. Quod dictū intellige, dūmodò appareat, ꝙ expēſæ p̄cedētes emanauerint propter dictam tarditatē: ſed ſecus ſi inſpecta cōtinuatione expēſarū apparet, ꝙ oīno eas factur⁹ fuiſſet: qa tūc ceſſat ratio Bal. & ſicut dicebat Bar. nō intereſt aduerſarij, ꝙ fiat à me iſta noua productio.

Limitaretur tamē iſta gl. ſi vera eſſet duob⁹ modis. Primò, niſi quis omiſſet proponere exceptionē in cauſa principali, nō ex malitia: ſed ex quadā negligentia, vel ſimplicitate: quia tunc etiā aliàs eſſet vera opinio huius gl. & ſequaciū. Tamē iſto caſu non procedet. Ita dicit Fed. in. d. cōſi. cclxxxvj. Petrus Rector eccleſiæ. dicens, quòd inter hæc duo, ſcilicet negligentiam & ſimplicitatem, ex parte vna: & dolum & fraudem ex parte altera: longa eſt differentia. Allegat. c. ſuper literis. ſ. e. & ſequitur Imol. poſt But. in. d. c. quintauallis. xv. co. Sed obſtat huic limitationi talis ratio. Nā cōcluſio in cauſa eſt terminus iuris: poſt quē nō admittuntur probationes. c. cum dilectus. de fide inſtrum. Sed vbicunque agitur de excludendo aliquem intra certum terminum, ſufficit, quòd ſit negligens, ſiue per dolum, ſiue quomodocunque: vt ſtatim probabitur. ergo ſi dolus excludit iſtum poſt illū terminum, debet etiam eum

exclude

a ¶ Mutans libellū tenetur ad expenſas factas. Sec⁹ vbi alteratio libelli nō inducit mutationem. Adde tu, ꝙ quando, alteratur libellus, vbi alteratio p̄mittitur, quòd actor debet condemnari in expenſis: & hoc ita demum verū eſt, ſi ex ipſa alteratione reus patiatur damnum. Ita ſentit gl. in. c. ij. de li. ob. & d. Abb. ibi in. xiij. col. in ver. venit nūc. & ſic cōtra iſtud. qd dicit hīc per Feli,

excludere negligentiam. Conſequētia tenet, ſi minor eſt vera, ſicut maior. Minor autē patet ex dicto Bar. in. l. pe. ff. de adul. vbi dicit, ꝙ imputatur negligentia ei, qui interfecit nō ritè bannitū: quia debuit perquirere, an eſſet ritè bannitus. De quo per Bald. in. l. ex morte. C. ad leg. Aquil. cū concor. de quibus per Ang. & Moder. in li. malefi. fo. clxxxij. in. ij. & iiij. col. Similiter dicūt Bar. Ang. Sali. & Paul. de Caſt. in. l. ſi ideo. C. de his quib. vt indig. ꝙ obligati ſub pœna ad denuntiandū maleficia non excuſantur, ſi fuerint negligētes etiā ſine dolo. & not. Bal. in. l. j. ver. vt concludamus. C. ad Mace. & facit. c. paſtoralis. de exce. & .c. plerūq; .ſ.e. & Cle. j. in fi. de cōceſſ. præb. & .c. potuit. cū fi. de loca. & totus titulus. de ſup. neg. Prela. cū alijs iuribus puniētibus negligentiā. ¶ Si reſpōderes: Quòd iſta & his ſimilia procedūt quando agitur de termino excluſiuo operāte excluſionē, ſed hæc excluſio in cauſa & ſententia, q̄ ſunt termini excluſiui, nō poſſunt operari excluſionē inſpecto præſenti ſtatu: quia ſunt in ſuſpēſo per appellationē. l. j. ff. ad Turpil. Replicaretur, ꝙ ſecundū iſtā reſpoſionē eodē modo nō deberēt iſta excludere eū, qui dolo omiſit poſtquā nō habent operari excluſionē. cuius cōtrariū vult iſta gl. & ſequaces. Et ideò attētis p̄dictis iſta limitatio redditur dubia: quia ſi opinio huius glo. eſt vera, alia limitatio eſt falſa. Nā ſiue per negligentiā, ſiue per dolū omiſerit exceptionē, nō audietur ſuper ea in cauſa appellationis. Et eodē modo ſi glo. eſt falſa: vt .ſ. fuit cōcluſum poſt Inn. poſſet quis produce re exceptionem dolo prius omiſſam: fortius poterit opponere negligenter omiſſam. & ſic vtroque caſu iſta limitatio non procederet.

16 Secundò limitaretur iſta gl. ſi eſſet vera: † Niſi fortè fuiſſet Prelatus, q̄ omiſiſſet probationes in cauſa principali: qa tūc eas poterit producere in cauſa appellationis, etiā ſi in priori inſtātia eas omiſiſſet per dolū: quia delictū eius nō p̄iudicat eccleſiæ: vt in regula, delictū. lib. vj. cū cōcor. ita no. Fed. in. d. cōſi. & ſequūtur Bu. Imol. in. d. c. quintauallis. Et ex hoc nota, ꝙ delictū Prælati in iudicialibus nō nocet eccleſiæ. ad quod vide gl. in. c. cū venerabilis. in verbo, licet autē. de excep. & ibi aliqd per Abb. in. xij. col. ¶ Cōſydera duo. Primò, ꝙ iſte Prælatus tenebitur ad expēſas, in quibus p dolū fatigauit aduerſariū: quia iſta eſt culpa perſonalis: & pœna reſpiciēs expēſas nō cōcernēs præiudiciū eccleſiæ. ¶ Secūdò cōſydera, ꝙ imò fortè nō eſt differētia inter prælatū & aliū in hac materia, attēto ꝙ delictū Prælati in iudicialibus omittēdo legitimas exceptiōes nocet eccleſiæ: ſed datur reſtitutio in integrū: vt per do. Abb. in. c. j. ad fi. ver. in iudicio vero. de do. & cōtu. vbi ſic tenet gl. in regula, delictū. lib. vj. & in. d. c. cū venerabilis. & vt .ſ. dictū eſt, iſtæ duæ limitationes nō procedūt tenēdo cōtra iſtā gl. vt .ſ. tenui: qa ſiue dolosè, ſiue negligēter qs omiſerit exceptionē in principali, ſiue ſit prelatus, ſiue alius, pōt in cā appellatiōis ꝓponere exceptionē omiſſam in principali: omiſſo & purgato intereſſe aduerſarij: vt .ſ. eſt dictū. Et hęc no. qa iſtū quotidianū paſſum non vidi ab alio ita declaratū. ¶ Nec iſta cōſyderauit hīc And. Sic. cuius mentionē facio: qa rarò aliqd addit vltra prolixā recitationē aliorū ſcribētiū: neq; de vſurpatione dictorū ſuorū, aut⁹ cuiuſquā, poteſt me quiſpiā notare: cū ei attribuātur, quæ ſua ſunt, qn̄ aliquid boni adducit. Et de hoc magis credas expiētiæ & occultatæ fidei, quā morſibus inuidorū & ęmulorū, & eis me tandē rīdere, q̄ cogēt in fine p̄ſentis opuſculi. ¶ In ea. gl. in fi. cōis opinio doc. hīc, & in pluribus locis, de quibus j. eo. q̄ literæ ad lites non vitientur ipſo iure per ſubreptionē: ſed oportet ꝙ ope exceptionis irritentur. In literis autē beneficialibus ſecus eſt: qa ſunt ipſo iure nullæ abſq; alia exceptiōe. & ex his faciamus duas regulas, ampliādo & limitando opportunè eas inſertis pluribus dictis, ab alijs non reductis: licet do. Abb. hīc nō ponat: niſi de ſecūda regula: ſcilicet in beneficialibus, & de prima dicat ſe poſſe inſe in c. cæterū. ſ. eo. vbi in. ij. colū. dicit quædam breuiter. Et cum dictis docto. trāſit hic And. Sicul. recitata ad literā tota iſta gl. & in omnibus cōmentis docto. hīc de verbo ad verbū inſertis quibuſdā ſuis motiuis. De quibus fiet mentio infrà, quatenus aliquid importabunt. Et nota, quòd hīc non tractatur, de alijs vitijs literarum, ſed ſolùm de vitio ſubreptionis. Vnde de alijs vitijs dic, vt traditur in ſuis: vt puta de vitio latinitatis: & dic, vt. ſ. eo. c. ad audientiam. De vitio generalitatis, dic, quòd vitiat ipſo iure. ſ. eod. c. ad hæc. Idem, ſi impetrans caruit mandato. ſ. eod. c. nonnulli. & ibi de effectu diſtantiæ loci: & de multis alijs, quæ obijciuntur contra reſcripta: & plerunque reddunt ea nulla: vide Specu. de reſcript. præſentatione. per totum. Eſt ergo in propoſito facièda prima regula in hunc modum.

17 Literæ ad lites †ſubreptitiæ nō ſunt nullæ ipſo iure, ſed ope exceptiōis. Et probatur in. c. ſi autem. & in. c. plerunque. ſ. eod. vbi ſecūdū reſcriptū impetratū p ſubreptionē: id eſt, per taciturnitatē primi, nō eſt nullū. Patet, qa ſi eſſet nullū, nō cōualeſceret data negligētia primi impetratoris. Et iſta inductio approbatur ab omnibus in. d. cap. cæterum. vt ibi dixi examinando de iuribus ſecundi reſcripti non facientis mentionem de primo. Et iſtam regulam præſupponunt etiā pro vera omnes allegādi in ſequētibus fallētijs. & latè eam firmat Egi. Belle. deciſi. Rotę. lxxxiiij. incip. executoria. in prin. & Rota de of. dele. xiij. in nouis. itē ſi cā. & Bu. in. c. p̄tereà. in. v. co. v er. quart⁹ caſus. de dila. Et pulchrè Ni. Milius in repertorio in ver. reſcriptū. §. xxxiiij. incip. reſcriptum ad lites. & Rota. de app. lxij. ſi aliquiſ iudex. in antiquis. & Imol. in. cap. cum noſtris. e in. vj. col. ver. aduerte tamē. de cōceſ. præbē. & ampliſsimè Hoſt. in ſumma huius tit. §. quæ poſſunt obijci. xiij. col. ver. ſed nūquid proceſſus authoritate illarū, cū pluribus colū. ibi ſequentibus. vbi ponit de validitate proceſſus facti per literas ſubreptitias. ¶ Ampliatur iſta regula. Etiam ſi literæ concernerent beneficij priuationē: quia nihilominus quo ad hoc regulantur: vt literæ ad lites, nō vt literæ beneficiales: ſecundum domin. Abb. in. c. ex parte Adæ. in. iiij. col. ver. iij. no. de teſti. Et ad hoc pondera. gl. j. ibi. dū dicit: quia hāc exceptionem omiſit, valuerūt literæ &c. iuncto tex. ibi. Et idem ſentit. d. Ab. hīc, ante fi. dum dicit, ꝙ ſi deputaretur iudex principaliter ſuper cōtētione bnficiali valeret proceſſus, ſup executione literarū beneficialiū: licet eſſent ſubreptitiæ, ſi non fuit oppoſitum. Secus dicas in proceſſu facto per executorem cum cauſæ cognitiōe literarū beneficialium: quia ſi ſunt ſubreptitiæ, proceſſus eſt nullus: vt hīc per Abb. & dicetur j. in prima fallentia ſequentis regulæ. & ibi dicenda faciunt pro hac ampliatione.

18 Fallit †primò prædicta regula in literis obreptitijs. i. non per falſi expreſionē, vel veri ſuppreſionē obtētis: ſed per inuolucrū verborū: puta irrotulicè, vel callidè loquēdo, adeò ꝙ literæ effugiant delibe ratam conſciētiā Principis: quia tales literæ etiam ad lites ſunt ipſo iure nullę. ſecundum Inn. ſ. eo. c. cum dilecta. & ſequūtur aliqui quos ibi allegaui. Et no. Egi. Belle. d. deci. lxxxiiij. dicens, ꝙ literæ impetratæ contra conſcientiam Papæ, & ſuorū officialiū ſunt ipſo iure nullæ. Et idem tenet Nico. Milius in verbo reſcriptum. §. xxiiij. inci. reſcriptū ad lites. Sed quia Imol. in. d. c. cum dilecta. & hic tenet cōtra iſtam fallentiam: ideò nō eſt ſequēda: vt latius dixi ibi.

19 Fallit ſecundò: † Niſi in eodem reſcripto fiat gratia, & acceſſoriè detur iuriſdictio ad executionem gratiæ. Nam tunc ſicut ipſo iure gratia annullatur propter ſubreptionem: ita & iudicis datio, ſecun-

e ¶ Eccleſiæ. Vide not. in. l. iubemus. C. de ſac. ſanc. eccle. & Bal. in præl. u d. feu. vlt. col. & in c. j. qua. do. proprie. & vide Car. in Cle. ij. §. j. poſt glo. de hære. & in Cle. j. §. cæterū. de priuileg. & adde Bal. in. l. meminerit. vnde vi.

dum do. Abb. in d. c. cæterũ. in. ij. col. per text. opt. in. c. si super gratia. de offi. deleg. in. vj. per quẽ infert, ꝙ si Papa cõtulit Titio eccleſiã ſancti Laurentij, & pro executione gratię deputauit Sẽproniũ executorẽ, ſi ſubreptio interuenit, gratia eſt nulla ipſo facto. & per cõſequẽs executoris datio, cũ veniat acceſſoriè ad gratiã. Quid autẽ ſi executor deſ ſeparatim à gratia, dicef̃. l. iij. ampliatiõe ſequẽtis regulæ, poſt Ab. hîc cõcludentẽ idẽ eſſe in eo. Et ꝓ hac fallẽtia vide etiã tex. ſ. e. c. cõſtitutus. quẽ ponderat ibi Abb. in vlti. no. dicẽs. etiã ſic poſſe intelligi, qđ no. Io. an. in. c. j. de litis cõteſta. in. vj. ¶ Ad idẽ vide Lud. Ro. cõſi. cccxxx. oĩpotẽtis &c. circa prin. in. ij. col. vbi ꝓbat, ꝙ quẽ datio iuriſdictionis delegatæ vnif cũ cõceſſiõe gratiæ: tũc reſcriptũ ſortit naturã gratiæ & nõ literarũ cõtẽtioſarũ. alle. tex. ſecũdũ intellectũ Inn. in. d. c. cõſtitutus. Ad idẽ inducit. c, cũ dilecta. ſ. e. & c. ex literis. de off. deleg. vt latius per eũ. Adde etiã Old. cõſi. lxxxj. incip. ꝙ ꝓceſſus factus. vbi vult, ꝙ ſubreptio cõmiſſa in impetratione gratiæ reddit ipſo iure nullũ ꝓceſſum executorũ.

Fallit tertiò. In caſu. c. j. de reſcri. in. vj. vbi ſunt nullæ literæ ad lites ipſo iure, ſi ſpetrant ab excõicato. quẽ tex. limita & declara multipl̃r, vt ibi ꝑ Do. poſt alios. & aliq̃ addidi ĩ. c. fi. de exc. &ĩ. c. dilect⁹. lo. j. ſ. e.

Fallit quartò, qũ literæ eſſent datæ à nõ hñte ptãtẽ ſecundũ But. Imo. & Do. hîc ꝑ. c. ſua. cũ gl. fi. de offi. vica. quia habẽt vitiũ ex cã fundit⁹ annullãte. & facit limitatio ꝓcedẽs. Et idẽ tenet But. in. c. cæterũ. in iij. col. ver. hæc vera ſunt ſup eo. & ibi Do. ĩ. ij. co. Et idẽ dicit Do. poſt Ioan. mo. & Io. an. in. c. ij. ad fi. de fil. presby. in. vj. allegãdo. d. c. ſua. & c. graue. de off. or. & vide But. in. d. c. ſua. vbi dicit ꝑ illũ tex. ꝙ licet literæ ſint obtentę ſup iuſtitia, tñ ſi extẽdũtur vltra limites poteſtatis concedẽtis eas, ſunt nullæ, quia defectus ſurgit ex cã annullante. & cã iſtis verbis videf ibi trãſire Do. in. ij. col.

Fallit quintò. Qñ reſcriptũ derogatoriũ nõ ſolùm præparat cãm, ſed etiã eã terminat, quia tũc rõne ſubreptionis vitiaf ipſo iure, ſecũdũ Bald. in. l. ij. C. de collu. dete. per illũ tex. & ſequif Lu. cõſ. cccxxx. in. iij. col. ¶ Cõſidera bene. Quòd ſi cõmiſsio, quæ ſit in reſcripto cõtinet idẽ, quod ius cõe, tũc eſt magnũ dubiũ an videaf operari nouã formã. Et de hoc dictũ fuit. ſ. e. c. cũ dilecta. & ſi cõtinet formã, tũc planũ eſt, ꝙ proceſſus cõtra eã eſſet nullus, vt ibi dixi. Si autem nõ inducit nouam formã, tũc nõ videf ꝙ hoc dictũ Bal. poſsit adaptari per viã fallẽtiæ ad regulã noſtrã; imò fortè nõ procedit, qa licet reſcriptũ dicat quõ in iure debeat cã terminari. Tñ nõ obſtat, quin ſit reſcriptũ ad lites. Patet, quia etiam alia reſcripta ad lites dicunt plerũq̃, vt fiat iuſtitia, vt iuris eſt: & ſimilia verba, quæ etiã importãt quõ cã debeat terminari, & ſubreptio nõ inficit ea ipſo iure. vñ ſi proceſſus factus vigore reſcripti terminãtis cãm, nõ habet aliũ defectũ, niſi ꝙ reſcriptũ eſt ſubreptitiũ, nõ videf ꝙ ſit nullus. Nec obſtare videf. d. l. j. qa nõ ſunt ibi aliqua verba denotãtia, ꝙ illud reſcriptũ eſſet ipſo iure nullũ. Et licet dicatur reſcriptũ nõ valere, tñ ꝓpter verbũ ꝓponas, de quo ibi videf ꝓceſsiſſe exceptio filij opponẽtis de falſa ſuggeſtiõe cõtra illũ ſeruũ. Vel poſſet reſpõderi, poſito ibi reſcriptũ eſſe nullũ, ꝙ nõ fuit reſcriptũ delegãs cãm, ſed fuit deciſio ꝑ literas Principis committẽtis executionẽ rei cõceſſæ, nõ cognitionẽ. Sic erat potius quædã declaratio Principis determinãs cãm, quo caſu ſubreptio bñ vitiat talia, vt dicef ĩ ſequẽti regula. Et ita reuera vr̃ loq Bal. & ita ꝓcedat iſta fal. hoc modo intellecta. Sed tñ nõ eſſet ꝓpriè fallentia inſpecta regula, quę loquitur in reſcripto cõmittente cauſæ cognitionem.

20 a **Fallit** ſexto, vbi⁹ ꝑ ſubreptionẽ eſt obtẽtũ aliqd, quod nõ ſolet cõcedi, niſi ex certa ſciẽtia Papæ, quia ex quo nõ interuenit illa certa ſcientia, literæ ſunt nullæ. Ita videtur poſſe firmari ex verbis Rotæ, de reſcri. decis. xlij. in anti. & eo. ti. xiij. in antiquioribus. ĩfi. vbi dicitur, ꝙ ſi cã eſt deuoluta ad curiã, iuxta. c. oblatę. de ap. & c. cordi. e. ti. in. vj. nõ valet impetratio ad partẽ tacentẽ de deuolutiõe. Et aſsignãt hãc rõnẽ: quia ex quo cã eſt deuoluta ad curiã, vt ſit ibi tractãda, nõ põt extrahi, niſi ſit ibi certa ſcientia Papæ. & allegãt. c. prouida. de elec. in. vj. & iõ iſpecta iſta rõne, reſultat gñaliter iſta fal. Et ꝙ hoc ſit de mẽte Rotæ, patet: quia prius adduxerant iura: q̃ dicũt valere factũ per literas ſubreptitias, q̃bus non obſtãtibus dicũt in ꝓpoſito fuiſſe deciſum contrariũ rõne prædicta. ¶ Cõſidera duos caſus. Aliq̃n certa ſcientia requiritur in derogãdo iuri cõi, vel ſtylo curiæ: & tũc procedere videtur dicta deciſio, quia ſi in reſcri. nõ ſunt expreſſa ea, per quæ Princeps poſsit dici informatus, ꝙ materia ſit talis, reſcriptũ nõ valebit, vt in exẽplo ꝑdicto, quia licet Princeps ſciat ius cõe, tñ ſi non exponit ei factũ, adeò ꝙ ex facto cognoſcatur ius cõe, ipſe errare põt. Et generaliter reſcriptũ derogans iuri cõi non valet, vt latè fuit deductũ. ſ. e. c. nonnulli. in ſecũda regula. Et ꝓ prædictis facit quod notat. Egi. Bel. dec. Rotæ. xlvj. inc. exceptio. vbi dicit, ꝙ ſi Papa cõmittit auditori cãm pendentẽ in partibus coră domino tẽporali nõ facta mẽtiõe de dicta pẽdẽtia, cõmiſsio eſt nulla, qa hoc eſſet cõtra ius, in quo requiritur certa ſcientia Papę & plenitudo poteſtatis, cũ nõ eſt veroſimile, ꝙ Papa vo luiſſet concedere ſuo vicecancellario. arg. no. per Inno. innotuit. in fi. de elec. ¶ Aliquãdo certa ſciẽtia requirit in derogãdo iuri priuatorũ, quia Principis reſcriptũ nõ tollit ius tertij: niſi ex certa ſciẽtia, vt dixi in. c. earũ. ſ. ti. proxi. Et tũc ſi pars nõ opponit de ſubreptiõe talis reſcripti videf ꝙ valeat, ſicut etiã ſentẽtia, quæ eſt in præiudiciũ tertij, valet, ſi nõ appellatur. c. quo ad cõſultationem cũ ſi. de iud. vnde in iſto caſu nõ credo procedere hanc fallẽtiã. Si emꝰ oĩs ſubreptio per quã inducitur præiudicium partis, haberet locum regula. ſ. poſita tñ cogitabis.

21 b **Fallit** ſeptimò. † Vbi literæ[b] ſunt falſæ, quia illę nõ ſunt literæ reuera, ſicut falſus ꝓcurator non eſt ꝓcurator, nec dãt aliquã iuriſdictionẽ: imò ſunt nullæ ipſo iure, ſecundum Inn. in. c. ſuper literis. ſ. eo. in gl. inci. imò ſine forſan. ver. ſed quid ſi literæ ſunt falſæ. cũ ver. ſeq. vſq̃ ad fi. illius gl. & ſequitur latè Egi. Bel. deci. lxxxiiij. inci. executoria. quẽ vide, & ſubdit in fi. ꝙ hãc diſtinctionẽ inter reſcriptum falſum & ſubreptitiũ ponit Cy. in. l. præſcriptione. in. iiij. col. C. ſi contra ius.

Fallit octauò. ſi ꝓceſſus concernit materiã, in qua iudex ex officio põt ſe interponere: vt ꝓ publica vtilitate eccleſiarũ, quia etiã ſi pars nõ excipiat, poteſt ſuperior irritare proceſſum geſtũ ex talibus literis, ſecundũ do. Abb. in. c. cum dilecta. in. iij. co. in ver. cogitaui. ſ. e. vbi ita intelligit illum tex. reputãs hãc ſingularẽ & nouam limitationem in hac materia. Sed addit rationem, quia ſilentium partis non debet præiudicare, nec viã præcludere, quomin⁹ iudex ex officio poſsit irritare proceſſum quãdocunq̃. ſaltẽ ante, quã ſententia trãſeat in remiudi catã. inducit gl. no. in. c. j. verbo, abſentia. de elec. in. vj. de qua dixi in. c. cauſam. lo. j. de iud.

Fallit nonò, ĩ caſu cle. j. de reſcr. & ita illũ caſum ꝓ ſpeciali videtur notare ibi glo. fi. & ibi Car. poſt Matth. in. j. colũ, ver. deinde dicit Matthæus. Et ita etiã pro ſpecialibus poſſunt notari duo caſus ibi allega. in gl. fi. videlicet. c. j. de reſcrip. in. vj. de quo dixi. ſ. in. iij. fal. & c. ſi tũ. in fi. de reſcrip. in. vj. Sic etiã põt intelligi tex. ſ. e. c. ad hæc. & quod ibi no. Imo. poſt Bu. in vlt. co.

Fallit decimò. Quãdo interpretatur reſcriptũ non ſolũ cõferẽs iuriſdictionẽ, ſed etiã ab alio eã reuocãs, quia tunc ſubreptio vitiat ipſum iure: ſcdm Inno. Hoſt. & Io. an. in. c. ex literis. de offi. deleg. Sed cõtrarium tenet Inn. in. c. cæterum. ſ. eo. & ſequitur Nic. Mil. in verbo, reſcriptum. §. xxxiiij. ver. reſcri. ad lites. remittens

tẽs ad But. in. d. c. cæterũ. & in. c. ex pte. b. de fo. cõpe. & ad hoc vida q̃ latiꝰ dixi ĩ. d. c. cæterũ. cõcludẽdo poſt alios, ꝙ ſcdm reſcriptũ nõ faciẽs mẽtionẽ de prĩo, nõ ẽ nullũ ipſo iure, ſed ope exceptiõis.

Fallit vndecimò, & vltimò: Qñ reſcriptũ nõ eſt impetratũ primo loco & ptĩcipaſſ circa iuriſdictionẽ tribuẽdã, ſed eſt poſt iuriſdi. attributã impetratũ ſuper aliquo articulo, vel particulariter gratiã cõtinẽte, vel etiã impetraf primũ reſcriptũ cõtinẽs gratiã, vel executionẽ, vel aliud negotiũ, vel conceſsionẽ iuriſdictionis, tunc ſi illud reſcriptũ eſt ſubreptitium nõ valet. Ita ſcribit ad literã. Nic. Millius in. d. §. xxxiiij. Allegat Inn. in. c. ex lr̃is. de offi. deleg. Idẽ dicit ĩ quolibet reſcripto gratioſo. allegãdo Lap. in. c. j. de li. cõteſt. in. vj. & Io. An. in. c. ij. de fil. ꝓsby. in. vj. quod vltimũ replicabiſ etiã in ſecũda ampliatiõe ſequẽtis regulæ. Sed cõſi dera, ꝙ Inn. ĩ. d. c. ex lr̃is. nõ ponit illud verbũ de cõceſsiõe iuriſdictiõis. qđ prima facie videf ĩplicare cõtradictionẽ, cũ. ſ. dictũ ſit, ꝙ reſcriptũ tribuẽs iuriſdictionẽ nonvitiaf ipſo iure ĩ literis ſubreptitiè obtentis, vt in. c. cæterũ. & in. c. ſedes. in fi. ſ. e. Per quæ iura Andr. Sicu. recedit ab opinione cõi in. d. c. cæterũ. quare rñde, vt ꝑ Do. quẽ ipſe nõ vidit in. d. c. cęterũ. vbi ipſum retuli. Et pro illa rñſiõe facit etiã quod no. Imo. in. d. c. ſedes. in pe. no. Et de rõne differentiæ inter reſcripta ad lites & ad beneficia, dicef in fi. huius regulę. Recipiat aũt iſta regula tres ampliationes & duas fallentias.

Amplia primò. Etiã ſi canõici ſciẽtes factũ puta ſubreptionem literarum: & ignorãtes ius, recipiant aliquẽ vigore taliũ literarum: quia ex quo ignoranter receperũt, non habent aĩm cõſtituendi ius de nouo, ſecundũ do. Ant. & d. Ab. hîc, per. l. nec ignorãs. C. de do. & l. ſi per errorẽ. ff. de iu. om. iu. Et reprobãt Cõpo. hîc, ꝙ aliter dicebat. Et iſta nõ videf concludere, licet Imo. hîc ſimpliciter dicat, ꝙ fortè de iure tenet receptio, licet eſſet iuſta cã agẽdi vt receptus remoueref. per. l. j. ff. de cõdi. inde.

a **Amplia** ſecundò hanc regulã, etiã in alijs priuilegijs & beneficijs Principũ. Nã ſubreptio vitiat ipſo facto;[a] ſecundum Ab. poſt alios hîc. Allegat. l. ff. de nata. reſtit. & l. ſi non cognitio. C. ſi contra ius vel vti. pub. & quod ibi no. & ita communiter tenent doc. ſecundum eum. & allegat Inn. ſ. eo. c. cum dilecta. Et hoc dicit eſſe notandum. & idẽ dicit do. Abb. in. c. quod ſuper his. in. j. col. de fide inſtru. dicens generaliter, quòd literæ gratioſæ ſunt ipſo iure nullæ, per tex. ibi. & in. c. nouit. cum glo. de his, quæ fi. à præla. & in. c. j. §. ij. de fi. presby. in. vj. & per Do. hîc. Idem etiã no. Bal. in. l. præſcriptione. in. iiij. col. verſi. ego dico. C. ſi contra ius. & do. Abb. confi. cxxix. in nomine. & c. ſuper quæſtionis materia, quæ in præſentiarum vertitur. in. iij. Et hinc eſt, quòd ſubreptio vitiat ipſo iure indulgentiam & cõfirmationem. c. dudum. lo. ij. ad fi. cũ gl. in verbo expreſſa. de ele. Et de confirmatione probatur in. c. porrecta. in fi. de confir. vtil. vel inuti. Idẽ in reuocatione. d. c. quod ſuper his. in verbo, expreſſa. Idẽ in priuilegio. c. ex multiplici. de deci. No. Inn. ſ. e. cum dilecta. circa medium eſt tex. in. c. j. de fil. presby. in. vj. & in. c. non poteſt. de præb. eo. li. No. Io. an. in. c. fi cui. de præben. eo. li. & do. Ant. in. ſuper literis. in. vj. col. ver. quarta opi. ſ. eod. Et iſta allegat Nic. Mil. in verbo gratia. §. lvij. incip. gratia, ſiue ſit. Adde Cal. in ti. de feu. conclu. j. vbi tenet, quòd conceſsio feudi obtenta per ſubreptionẽ eſt nulla. Et idem no. d. Car. conclu. xciij. incip. nobiles viri domini de Vinciguerra. ver. iij. obijcitur. Ad idem quod not. Pet. de anch. conclu. mihi ccclxxxij. inci. viſis diligenter iuribus. vbi dicit ꝙ ſubreptio vitiat priuilegium conceſſum ſuper immunitate. allegat. c. cum olim. de re iud. & c. ex multiplici. de deci. Ad idem quod not. Bal. poſt Inn. in. c. inter dilectos. ad fi. de fid. inſtru. vbi dicit, quòd priuilegium impetratum per ſobreptionem non tenet. Pro quo dicit ibi Badl. facere. l. Gallus. §. ſi eius. ff. de libe. & poſthu. & l. Iulia. §. j. ff. de condi. inde. Et idem not. But. in. d. c. cum dilecta. in. iiij. col. ver. pro hoc ſecundo incidenter. Et dicit hîc Do. ꝙ ſubreptio vitiat ipſo iure literas diſpenſatiuas ad beneficia. alleg. no. in. c. ij. de fil. presby. in. vj[s]. Et idem dicit, ſi diſpenſatio impetratur pro alio. per. d. c. quod ſuper his.

Amplia tertiò. Etiam ſi iguoranter & per ſimplicitatem fuit cõmiſſa ſubreptio. Satis eſt ẽim, ꝙ Princeps nõ fuiſſet veroſimiliter cõceſſurus, ſi ceſſaſſet ſubreptio, ſecundum do. Abb. hîc. per. c. conſtitutus. ſ. e. De quo dicit ſe plenius tetigiſſe in. c. ſuper literis. ſ. eod. & vide quod latè dixi in. j. & ij. concluſione.

Fallit primò dicta regula. Niſi executor datus per reſcriptum beneficiale proceſsiſſet cauſa cognita, vt quia impetrator petijt, vt executor compelleret capitulum ad eum recipiendum: & imponeret ſilentium ſuper conditione. & iudicio rectè agitato executor pronuntiauit: à cuius pronuntiatione non fuit appellatum, quia tunc proceſſus tenet, ex quo non fuit oppoſita exceptio ſubreptionis nec fuit appellatum, quaſi tunc iſtæ literæ ſortiuntur naturam literarum impetratarum ad lites. Ita concludit Compoſt. hîc, quẽm ſequuntus latè dominus Ioannes Andræas, Butrius Imol. & Dominicus. hîc: quia ex quo aſſumit partes iudicis, nos eo modo iudicamus de eo,

a ¶ Vbi. Adde tu, ꝙ hoc verũ eſt, niſi appareat per verba reſcripti de certa ſcientia Papæ, quod præſumitur etiam ſi ex preſẽ non dicaf. Ita Io. An. in. c. nõnulli. ſ. e. & ibi do. Abb. in. ij. co. in gl. inver. mẽtionẽ. Et ſic limitat gl. in cle. ij. eo. ti. q̃ dicit, ꝙ Princeps facit ex certa ſciẽtia, quando in reſcripto illud expreſsè dicit. Sufficit ergo, vt appareat etiã ſi expreſsè nõ dicatur. Ad de ꝙ iſtud habet locũ nõ ſolùm in certa ſcientia, ſed etiã ſi motu proprio, quia ſi appareret, ꝙ Princeps fecerit aliquid motu proprio, etiam ſi nõ examinatur præſumiẽ motus proprio⁹. Ratio eſt quia tantũ valet ꝙ Princeps dicat ex certa ſcientia, ẽtũ ſi diceret motu proprio, quia iſta duo motus proprius & certa ſcientia, æquparãtur, vt per ſcribẽtes in. c. ad hoc. ſ. eo. titu.

b ¶ Vbi literæ. Ad de tu ꝙ Bar. tenuit cõtrariã opi. vide licet, ꝙ imò tribuãt iuriſdictionẽ. Eum vide in l. præſcripti. C. ſi contra ius vel vti. pub. in. iiij. col. in ver. quæro vtrũ. Adde tñ, ꝙ cõtra Bar. tenuit Bal. in l. j. C. de collu. detegen. Lud. Ro. in cõſi. cccxxx. qđ inci. circa primũ. & Canoniſtæ in c. ſuper literis. eo. ti. in fi. & iſtã opi. contra Bar. teneas quia communis & approbata eſt.

a ¶ Ipſo facto. Ad de do. Soci. conſi. cclj. incip. quoniã in præſenti conſultatione. ver. cõfirmo omnia præmiſſa. circa prin. in. ij. parte. chart. cliiij.

ſicut de iudice. Vnde ſicut in contentioſis valet proceſſus: ita in iſtis: qa ſnīa lata ꝑ iudicē non pōt poſteà retractari. & ad hæc facit quod no. Bal. in. l. præſcriptiōe. in. iiij. col. ver. ego dico, ꝙ etiā. C. ſi cōtra ius. vbi quòd quādo in priuilegijs eſt annexa cauſę cognitio: puta, ꝓuideas Titio, ſi eū idoneū inueneris: ſtatur declaratiōi cōmiſſarij factæ cauſa cognita: licet nō fundet in cauſa veritatis. & ſi quis ex hoc grauetur, appellet. Allegat Inn. in. c. fi. de præſum. & gl. in Cle. j. de off. deleg. Si autem non eſt annexa cauſæ cognitio: ſed Princeps diſponit per ſeipſum motus ex obreptione impetrantis: tunc ipſo iure non valet priuilegium per eum.

Tempera hāc fallentiā dupliciter. Primò, vt dixi: dūmodo executor aſſumat partes iudicis, ſecꝰ ſi aſſumeret partes executoris. Tūc enim ſecundū prædictos, & Abb. d. cōſi. cxxviij. ꝓceſſus eſſet nullus: quia venit acceſſoriè ad gratiam. ideo vitiat literas ad lites illius gratiæ, ar. regulæ acceſſorium. de reg. iu. in. vj. Ad hoc. c. cōſtitutꝰ. ſ. eo. & c. cū noſtris. de cōceſ. ꝑbē. & c. cū olim. de dol. & cōtu. Et ita intelligūt prędicti Io. Mo. in. c. ij. de fi. presby. in. vj. Et ꝙ veniat ille ꝓceſſus acceſſoriè ad gratiā: eſt tex. in. c. ſi ſup. de off. dele. in. vj. & ita intelligit iſte tex. Nā cum litera ſit loco tituli, & litera tanquā ſubreptitia ſit nulla, iſte teneret bñficiū ſine ti. An aūt & quādo poſsit executor aſſumere ꝑtes iudicis, latè ponit Inn. & alij in. c. fi. de præſum. & ibi alia poſui repetendo illam Decre. & eſt gl. or. & ibi omnes in Cle. j. de off. dele.

Tempera ſecūdò, vt dicta ſentētia trāſeat in rē iudi. quo ad partē victā, nō tñ reſpectu victoris: qa cōtinet vitiū, quod nō eſt remiſsibile tacito cōſenſu partiū. Et ideò ſuperior poterit cōtra eū inqrere & remouere eū à tali beneficio ſecundū prædictos oēs hîc, & eſt valde guſtādū, vt hîc per do. Abb. Sed in hoc nihil addo: quia de hoc qūo & qualiter ſentētia in beneficialibus trāſeat in rem iudi. ſcripſi opportunè in. c. lator. de re iudi. in pe. col. ver. declaratio. vbi vide: quia inuenies iſtū punctū nouiſsimè declaratū, tàm reſpectu copiæ, quàm ſubtilitatis. Sed iſtā primam fallentiam indiſtinctè impugnat hîc. d. Abb. hoc probans efficacibus rationibus: quia ex quo literæ ſunt ipſo iure nullæ, ꝓceſſus executoris eſt factus cōtra habentē poteſtatem, ergo nullus: vt in. c. j. e. ti. in. vj. Et inducit pulchrè dictum tex. c. ſi ſuper gratia. per quē oſtendit, ꝙ validitas & inualiditas ꝓceſſus executoris totaliter dependet ab ipſa gratia, vt hîc latius per eum: cū quo trāſit hîc An. Si dicēs, ꝙ iſtud etiā voluit hîc do. Car. Et ꝙ pro hoc facit iſte tex. cuius verba ipſe conatur multipliciter inducere ad oſtendendū, ꝙ denotēt nullitatē ipſo iure. & ad idē vide. d. Abb. in. c. cęterum. in. j. col. ſ. e. ¶ Videt tñ vltra iſtos poſſe dici, ꝙ iſta fallentia ſaluari poſsit vno caſu, videlicet: quando literæ gratioſæ nō ſunt ſubreptitiæ: ſed literæ executoriæ ſeorſum impetratæ ſuper ipſa gratia, ſunt ſubreptitiæ. Tūc enim ꝓceſſus agitatus vigore iſtarū, videt valere: quia ſunt ſimiles literis de iuſtitia. Et ita no. Lu. cōſi. cccxxx. omnipotentis. &c. circa primū. in. ij. col. dicēs ita intelligi quod no. Io. An. poſt Inn. in. c. j. ad fi. de li. cōte. in. vj. Eſt verum, ꝙ Car. hîc, dicit, quòd ſiue literæ executoriæ dentur ſeparatim à gratia, ſiue ſimul cū gratia, ſemper ſubreptio vitiat eas. qđ videt contrariari huic dicto Lu. Sed verba. d. Car. poſſunt intelligi de ſubreptione, quæ eſt in ipſa gratia beneficiali: vt ſic illa vitiet etiā literas executorias, quāuis ſeparatim datas. Et idē à fortiori ſubreptio eſt in literis gratioſis & executorialibus. Sed vbi gratia beneficialis nō eſt ſubreptitia: licet literæ executoriæ, etiā datæ nō ex interuallo, ſint ſubreptitiæ: tamen videt ꝙ valeat ꝓceſſus ex eis factus: qa cū regulent ſecundū vires gratię principalis. d. c. ſi ſuper gratia. ſi ipſa gratia nō eſt ſubreptitia, videt ꝙ proceſſus ex eis nō vitiet ipſo iure. & titulus habitus ex talibus literis non videtur iniuſtus, attēta radice non infecta. Tamen cogitabis: quia iſta non declarant per alios: neq; reuera aperit bene Lu. in. d. conſi. an loquatur de ſubreptione commiſſa in literis executorialibus, an in gratioſis.

Fallit. ij. dicta regula, vbi reſcriptū cōtinet plures gratias: qa ſubreptio circa vnā nō vitiat alias: vt ꝓbat in. c. ſi eo tēpore. de reſcr. in. vj. quē tex. facit ad hoc ſin. d. Abb. in. d. c. cæterū, in. ij. col. & pluribus alijs locis de quibus feci mētionem. vbi vide.

Poſtremò inſiſtunt doc. in iſta materia, inueſtigādo rōnem diuerſitatis inter literas ad lites, & literas ad beneficia. Et dicit. d. Abb. ꝙ iſta ratio nullo iure exprimit. Et inter rōnes, quæ reddunt, illa eſt ſatis apparēs ſecundū eū: qa ſubreptio magis vitiat gratiā, ſeu beneficiū quàm literas de ſimplici iuſtitia: quia facilius conceduntur iſtæ de iuſtitia. Itē qa magis videt iſte ingratus, qui nititur obtinere beneficiū cum ſubreptione. Sed melior videtur ratio, quā reddit hîc Car. & Imo. videlicet quia literæ ad beneficia tribuūt ius. Sed literæ ad lites tribuūt iudicē, & nō ius: & ſic primæ ſunt maioris ꝑiudicij: ideò facilius inficiūtur: nō tñ dicas, ꝙ literæ beneficiales ſint loco tituli. Nam ipſę atteſtantes collationē eē factā, ſunt loco tituli: nō aūt iſtæ mādātes bñficiū cōferri: vt melius cæteris cōcludit do. Abb. j. ꝓxi. in fi. & ibi dicet.

SVMMARIVM.

1 *Literæ ad diuerſas eccleſias, quando plures poßint impetrari.*
2 *Tituli multiplicatio in beneficialibus fit ad cautelam.*
3 *Renuntiare gratiæ expectatiuæ non ſufficit: vt valeat impetratio beneficij vacantis, de ipſa expectatiua mentionem non faciens.*
4 *Mentio eſt facienda de iure ad rem, non ſortito effectu.*
5 *Beneficium impetrans, debet facere mentionem primi beneficij ſibi collati: licet illud nondum acceptauerit.*
6 *Mentio, an ſit facienda de literis primis inualidis.*
7 *Spoliatus beneficio, debet de ipſo facere mentionem. & nu. 8.*
9 *Mentio, de quibus debet fieri in reſcriptis ad beneficia.*
10 *Epiſcopus ſi concedit alicui clerico fructus alicuius altaris vſque ad certum tempus pro mercede ſpiritualiū laborum ſuorum: & ſi iſte impetret vnum beneficium: non tenetur facere mentionē de iſta aßignatiōe.*
11 *Intruſus quot modis quis dicatur. & nu. 12.*
13 *Intruſus poteſt propria authoritate renuntiare ſuo beneficio.*
14 *Exprimere non oportet qualitates, quæ inſunt beneficio de iure communi: ſed illas tantùm, quæ inſunt de facto ratione conſuetudinis eccleſiarum: vel alio modo.*
15 *Exprimete non oportet ea, quæ præſumuntur notoriè ſciri per Papam.*
16 *Exprimere oportet beneficia, quæ habent permutantes: quando faciunt permutationem in manibus Papæ.*
17 *Gratia ſi neutri. debet facere mentionem de qualitate beneficij: & de modo vacationis, ac ſi de nouo beneficium impetraretur.*
18 *Exprimere debet impetrans beneficium manuale, quod habet.*
19 *Exprimere non oportet beneficium, quod quis habuit, cui renuntiauit.*
20 *Exprimere debet impetrans, quòd ille per cuius mortem vacat beneficium erat familiaris alicuius Cardinalis, alio modo non valet impetratio.*
21 *Exprimere debet impetrans, quòd beneficium quod petit, eſt hoſpitale.*
22 *Exprimere non tenetur impetrans hoſpitale, quod iam habet, quia in eo non habet titulum eccleſiaſticum.*
24 *Vnio facta de beneficio reſeruato, non facta mentione reſeruationis, non valet.*
25 *Exprimere non tenetur impetrans ius, quod alius habet ad rem, per acceptationem ſolam alicuius beneficij.*
27 *Beneficium non dicitur electiuum ex eo, quòd plures ſtant cum tali priore in eccleſia.*
28 *Dignitas electiua, an comprehendatur appellatione beneficij in odioſis.*
29 *Electio verbum, latè ſumptum comprehendit etiam collationem.*
30 *Exprimere non tenetur impetrans beneficium annexum, ſed tantùm principale.*
31 *Exprimere debet quis beneficium, cui renuntiauit, quando renuntiatio non tenuit.*
32 *Exprimere oportet poſſeßionem coloratam, quam alius habet in beneficio. Et ſatis exprimitur, quando in literis eſt clauſula amoto quolibet illicito detentatore, vt verſi. Secundò nota, quòd quando &c.*
33 *Beneficium ſi fuit detentum per duos menſes, impetrās tenetur facere mentionem de detentatione.*
34 *Poßidens beneficium coloratè, non poteſt amoueri ſine cauſæ cognitione, licet aliàs collatio non tenuerit.*
35 *Collaeio facta à Papa motu proprio valet, etiam non facta mentione poſſeſſionis coloratæ.*
36 *Tacere non nocet impetranti coloratam poſſeßionem alterius: quando eſt tali modo inducta, vt ſi Papa ſciuiſſet, facilius literas conceßiſſet.*
37 *Exprimere non oportet modum vacationis, quia omnis modus vacationis comprehenditur, quando nullus exprimitur.*
38 *Vacatio per mortem, licet exprimatur: tamen in materia nō odioſa veniūt omnes vacationes.*
39 *Exprimere in poſtulatiōe debet impetrans beneficiū, quod petit, quod eſt de iure patronatus laicorum.*
40 *Exprimere oportet eccleſiam cathedralē: aliàs impetratio de beneficijs vacaturis in aliqua eccleſiarum diœceſis, non comprehendit eam.*
41 *Clericus impetrans beneficium, debet facere mentionem qualitatis beneficijs aliàs impetratio non valet.*
42 *Epiſcopus poteſt vnire beneficium ſeculare monaſterio monachorum. & quando per monachos rogatur. & quid tale ſtatutum operatur.*
44 *Regularis, ſi habet beneficium ſeculare ab Epiſcopo, & ſpolietur: licet ſit inhabilis reſpectu tituli: tamen competit ſibi poſſeſſorium, & facit fructus ſuos: quia poteſt præſcribere.*
45 *Prioratus manualis licet confirmetur, vel conferatur alicui per Papam, vt perpetuus: per hoc non mutat naturam ſuam: imò eo vacāte, reaſſumit ſuam naturam.*
46 *Monachi non poſſunt præſentare regulurem ad eccleſiam: quæ conſueuit regi per ſeculares clericos.*

CAP. XXXII.

IN noſtra. ¶ Receptus per literas Apoſtolicas, licet præbendā expectet ꝑ alias literas hoc ſupprimētes, in alia eccleſia impetrare nō pōt: vt ei ꝓuideat. h. d. ¶ Notant hîc doct. maximè Imo. & Abb. ꝙ receptꝰ in canonicū ſub expectatione præbendæ, nō dicit aſſecutus beneficiū eccleſiaſticū: & ſic potius ipſa præbēda, quàm ius canoniæ appellatur beneficium eccleſiaſticum. Nam ipſa ſpiritualia nō poſſunt diu eſſe ſine temporalibꝰ. j. q. iij. c. ſi quis obiecerit. Quod eſt notabile ſecūdū. d. Abb. vt appellatiōe beneficiorū, nō veniant ſtrictè habētes canonicatus ſine præbēda. Pro hoc facit quod no. Rota de præb. xxxv. in nouis. Itē ſi legatus, qui dicit, ꝙ receptus in canonicū vltra numerū, nō dicitur beneficiatus: cū vno canonicatu vacāte expiret canonicatus, quē ille habebat adepto vacāte. Vnde inferunt, ꝙ habens facultatē prouidendi habentibus vnicū beneficiū tantū: pōt prouidere taliter recepto habenti vnicū. ¶ Limita hæc, niſi in eccleſia in qua recipit nō eſſet certus numerus canonicorū, vel præbēdarū: qa in ea receptꝰ dicit beneficiatus ceſſante rōne, ſecūdū Rotā. Et ꝓ his etiā facit: quia tale ius ad rem, non poteſt permutari: vt latè per Imo. in fi. viij. col. de re. permu. ¶ Dum tangit Abb. hîc, in vlt. notabili, ꝙ oportet dicere qualitatem beneficij obtenti. & latius inſiſtit hîc Domi. poſt Cal. Adde quæ latius dixi poſt Abb. in. c. ad aures. ſ. eo.

1 Literæ † ad diuerſas eccleſias, qñ poſſunt plures impetrari ſub eadē data, eſt aduertendū: quia glo. Inn. & Abb. antiquus hîc volūt, ꝙ omnes literæ valeant. & ſit in optione impetratoris, quibus vti velit. Pro hac opi. adducunt tria. ¶ Primò ſi duo impetrāt ſub eadē data in eadē eccleſia, vt ſaltem vnum reſcriptū. c. pe. eod. tit. in. vj. Si ergo vnus impetrat diuerſa reſcripta ſub eadē data: ſaltem vnum valere debet. Quod enim iudicatur de duobus iuribus in eadē perſona concurrentibus: iudicari debet de eadē pſona, in qua duo iura cōcurrūt. ar. c. in ſcripturis. viij. q. j. & c. cū olim. de re iu. cū ſi. ¶ Secūdò, qa nō debet vitiari vtrūq; reſcriptū, ſed poteſt vti altero: cū ceſſet ratio pluralitatis beneficiorū, quæ videt eſſe ratio, quare hîc nō teneāt literæ: ergo ceſſante cauſa diſpoſitionis, debet ceſſare & diſpoſitio iuribꝰ vulgaribꝰ. ¶ Tertiò facit iſte tex. iungendo quæſitū rñſo. Nā loquit, qñ plures literæ fuerūt impetratæ, & dubitat, an valeāt. Et rñdet, ꝙ ſi eſt receptus per alteras, alteræ nō valēt. Ex hoc ergo videt cōcludere, ꝙ valent illæ, ex quibus eſt receptus. ar. c. nōne. de præſum. Cōtrariū tenet hîc Hoſt. Io. An. Cal. Bu. Imo. & Abb. quia fraudulenter impetrauit. Voluit enim iſte habere pro pluribꝰ beneficijs: ex quo præſumitur, ꝙ circunuenit Papam. vnde eius impetratio præſumitur ſubreptitia. Et hæc eſt ratio, quare literę non valent, etiā circūſcripta ratione pluralitatis. Ad hoc. ſ. e. c. poſtulaſti. & c. cū olim. de re iud. Et ſic in ipſa data vitium, quare nō valent. c. ſi eo tēpore. eo. ti. in. vj. & iſtud inducunt hîc Bu. Do. & Abb. contra illos, q faciunt ſe ponere in rotulo pluriū Cardinalium in coronatione Papæ: ita quòd omnes habēt eadē data: nec in vno faciunt mentionē de altero: qa ꝑ hoc neutra gratia valet: ſecundū eos. ¶ Ad primā rōnē in oppoſitū reſpōdet, ꝙ illud, quod eſt dictū de duobus iuribꝰ: ꝓcedit qñ duo iura licitē cōcurrūt in eadē pſona. Secus vbi eſt diuerſa ratio in vna pſona. Nā hîc cū qs impetrat diuerſa reſcripta, verſatur in eo vitiū: quia ſuū factū nō ignorauit. c. ab excōicato. j. eo. Secus, qñ duo impetrāt ſub eadē data: quia ſic alter poterit ignorare factū alterius. & per cōſequēs ceſſat vitiū, ſecundū Io. An. ¶ Ad ſecundā rōnē reſpondet, vt eſt dictū, ꝙ voluit iſte impetrans ſaltē ab initio habere plura beneficia. & ſic ratio diſpoſitiōis non deficit ſaltē quātū ad intentionē. ideò nō ceſſabit diſpō: quia quātū in eo fuit, voluit Papā circūuenire. Ad tertiā rōnē de iſto tex. reſpōdēt Ca. & Bu. ꝙ debet intelligi, quando ſecundæ literæ ſucceſsiuè poſt primas ſunt impetratæ facta receptiōe per primas: vt patet ex reſpōſione. & hoc probat finis tex. qui arctat ad faciendū mentionē de exceptiōe. Si enim intelligeret de literis eiuſdē datæ, impoſsibile eſſet, ꝙ arctaret ad faciendū mentionē eius qđ nōdū erat in rerū natura. ſ. ti. ꝓxi. c. cū acceſsiſſent. Præterea ſecundū Bu. & Do. hîc Papa conſulebat hîc tantum ſup vſu ſecundarū literarū: & illi reſpōdet. vnde nō prę ſupponit, ꝙ valeāt illæ literæ, ꝑ quas erat receptus: imò quęcūq; ſint, nō valent illæ, quibus vtit ſtāte alia receptione. vnde nō præſupponit receptionē valere: qa illa nō interrogabat. Quod patet ex themate & reſpōſione, ſi ſubtiliter intueat, ſecundū eos. Reſpōdēt etiā ad. c. ex tenore. ſ. eo. vbi fraus nō præſumit, niſi vtat ambabus literis: quia loquit in literis cōtentioſis, in quibꝰ attēdit ſolū intereſſe partis. & ſic pōderat vſus à quo cauſatur intereſſe. Hîc aūt nō ſolū moleſtatio ex cauſa ꝓhibitionis: ſed etiā pura intētio ad effectū nō deducta: quia in talibus beneficialibus leuior ſubreptio vitiat: vt eſt dictū. ſ. c. ꝓxi. ¶ Cōſydera vrgētē rōnē pro prima opi. qa iſta cōſequentia nō videt vera, videlicet: Iſte impetrauit eodē tēpore literas ad plures eccleſias: ergo vtebat fraudulēto animo ſperās cōſequi beneficiū in pluribus eccleſijs. Nā cōiectura doli in dubio nō præſumit, vbi pōt cadere alia cōiectura. l. quoties. §. q dolo. ff. de ꝓbat. Hîc pōt eſſe aliquādo alia cōiectura, quàm doli: qa iſte potuit eſſe in actu impetratiōis gerere in animo, ꝙ quàm primū aliqua ex literis ſortient effectū deſiſteret ab vſu aliarū: ſed ideò multiplicauit titulos: vt haberet retia parata in pluribus aquis. Et ꝑ hāc viā citius beneficiabit, quàm expectādo in vna eccleſia tantū. & ideò niſi aliud appareat, nō prę ſumit hîc aliqua circūuentio, neq; fraus. facit. c. fi. de præſum. cū ſi. ¶ Nihilominꝰ trāſeamꝰ more noſtro cū cōi opiniōe: qa dicūt hîc doc. in alio mēbro, de quo ſtatim dicet, nō eſt veroſimile, ꝙ ſi Papa cognouiſſet ſe cōceſsiſſe ſemel lr̄as ad vnā eccleſiā, iterū cōceſſiſſet ad aliā, etiā ſub eadē data. & ex hoc cauſat ſubreptio. c. poſtulaſti. ſ. e. tenēdo hāc opi. Limita eā primò, niſi iſte impetrās excuſaret iuſta ignorātia: vt qa iſte impetrauit vnicas literas ꝑ ſe, alias ignorāter eius ꝓcurator. tūc eñ debet dari ſibi optio. c. gratia. de reſc. in. vj. ſecūdū Bu. Imo. Do. & Abb. ¶ Limita ſecūdò. Niſi quis impetraret plures literas ad vnū beneficiū, & haberēt eadē formā & datā qa vna vr̄ eſſe litera, licet pluries exēplata. ſicut dicimus in pluribꝰ teſt. habētibꝰ eadē datā & formā. l. vnū. ff. de teſt. ſecundū oēs hîc, quod eſt vtile adeò, vt dari poſsit vna doctrina, videlicet.

Titulus multiplicatur ad cautelā in eodem beneficio. Ita ex his infert hîc Abb. & eſt bo. tex. in. c. poſt electionē. de cōceſ. præb. nō tamē, vt cōſequat ius in beneficio ex vtroq; ti. quia eſſet cōtra. c. vt quis duas. de elec. in. vj. ſed vt poſsit ſe defendere ex vtraq;. qđ dicit eſſe notabile. Et dicit. d. Abb. in. d. c. poſt electionē. in. iij. no. ꝙ in agendo & in petēdo cōfirmationē nō pōt qs ſe fundare ſup duobꝰ titulis, per. d. c. vt quis duas. ſed bene ſe defendendo. & ita intelligit illum text. quem dicit eſſe no. & ſe neſcire alibi. Ex quo habetur cautela, quòd ſi dubitās de prima collatione tua, impetres ſecundam: quia per hoc non inducitur renuntiatio primæ: imò potes vti vtraq; ad defenſionem tuam. Et idem no. Abb. in. c. cum olim. lo. ij. ad fin. de priui. & Lap. all. vlti. prope fi. & d. Car. pulchrè in. c. inter dilectos. in ver. ſed contra. ad fi. de fi. inſtru. quem ibi recitaui. & Imo. in. c. ex parte Aſtenſis. j. in no. de conceſſ. præben. Vnde dicit Io. And. in. c. cum perſonæ. ad fi. de priui. in. vj. poſt Ioan. mo. ꝙ regula dicens id, quod meū eſt ex vna cauſa, nō poſſe effici meū ex alia. d. c. inter dilectos. Fallit quādo dubiū eſt de prima cā ex qua dico aliqd meū: qa tūc ad cautelā pōt fieri meū ex ſecūda cā. ꝑ. d. c. poſt electionem. Et dicit Rota de reſcr. xliiij. in antiquis deciſi. incip. nota, ꝙ vbi quis. &c. ꝙ habens duas gratias pro beneficio habēdo, ſi vtendo ſecūda ſuccūbat, pōt vti prima: quia iſtæ gratiæ

non ſunt cõtrariæ,licet ſint diuerſæ:& tendẽtes ad eundẽ effectũ.
Et hoc intelligit Rota verum:ſi eodem contextu & ſub eadẽ data
ſint impetratæ.Secus ſi ſub diuerſis datis & diuerſis tẽporib⁹.Al-
legãt Io.An.hîc.Sed hoc vltimũ nõ videt̃ ponere Io.An.hîc: imò
de mẽte ipſius & expreſsius de mẽte do.Abb.eſt,ꝙ tam ſucceſsiuè
quàm eodẽ tẽpore põt qs impetrare plures gratias ſuper eodẽ be-
neficio:vt.s̃.retuli.Et hãc limitationẽ firmat etiã pulchrè.d. Car.
cõſi.lxxj.inci.vacante quadam parochiali eccleſia,etiã ſi in vnis ex
illis literis eſſet aliqua clauſula,quæ nõ eſſet in alijs:puta, ꝙ dero-
garet̃ iuri patronat⁹ laicorũ.Quod vltimũ intellige,niſi ante iſtas
ſecũdas literas fuiſſet alteri ius quæſitũ ꝓpter dictã clauſulã omiſ
ſam in primis literis:vt ꝑ Car.cõſi.xxxiij.in fi.& facit.c.inter qua-
tuor.de ma.& obe.Cũ iſtis cõcor.pulchrè Lu.cõſi.ccccxxiij. inci.
quo ad primũ.ad fi.declarãs poſt Lap.in.d.all.vltima.qũo qs põt
petere poſſeſsionẽ beneficij ex duplici ti.& rñdens pulchrè ad.d.
c.inter dilectos.dũ ibi dicit̃,ꝙ id qđ meũ eſt.&c.vt habeat locũ in
agẽte:ſec⁹ in petẽte poſſeſsionẽ.Ad quod vltimũ vide oĩno Cald.
de elect.cõſi.vij.inci.an capitulũ,vt qs duas.& ibi Do. in addi.&
eundẽ in.d.c.vt quis duas.in vlt.col.Et inuenies latè rõnẽ differen
tiæ,quare nõ poſsit agi ex duplici titulo.& tñ põt peti poſſeſsio ex
duplici tit.Et licet aliâs legẽdo.d.c.inter dilectos. dubitauerim de
illa rõne,tñ videt̃ poſſe trãſire inſpectis bene verbis Do.quia non
dicit̃ iſte vti duplici titulo pariter,ſed alternatiuè:quod nõ põt fie
ri à petẽte cõfirmationẽ electiõis:cũ ibi requirat̃ cõſenſus certus.

Intellige hæc dupliciter.¶ Primò,niſi habẽs collationẽ be
neficij à ſuperiore impetret poſteà ipſum ab alio
inferiore.Põt eñi tũc ſuperior priuare eũ beneficio.qa eſt quædã
ingratitudo & deluſio erga ſuperiorẽ:ꝓpter qđ inducit̃ legitima
cã priuandi eũ.Ita ſingulariter no.d.Abb.in.c.cũ olim.ix.col.ver.
& no.iſtã gl.de re iu.Sicut dicit̃ de vaſallo,q ab alio cognoſcit feu
dũ:vt ibi ꝑ eũ limitãtẽ:niſi hoc faceret ad cautelam:vt qa dubitat
ꝓbabiliter de validitate primæ collatiõis:ꝑ.d.c.poſt electionem.

Secundò intellige:Dũmodò iſte duplex titulus tendat ad
eundẽ effectum:ſec⁹ ſi ad diuerſos,ſeu cõtrarios
effectus in eadẽ ꝑſona:vt latè per Lu.cõſi.cccl.inci.in caſu ꝓpoſi-
tæ.in.vj.co.ver.quo ad ſecũdũ.vbi vult,ꝙ habẽs titulũ in benefi-
cio cõferentẽ ius in re:ſi poſteà impetrat in cõmẽdã,deſinit habe-
re illũ primũ titulũ conferentẽ ius in re:quia titul⁹ cõmendæ non
eſt illi cõformis quo ad effectũ.cũ cõferat ſolã detẽtationẽ,& diffe
rãt effectualiter in multis:vt ibi per eũ ita limitantem.d.c.poſt ele
ctionem.Et iſta no.ad ornamentum illius capituli:vbi adhuc nul-
lus iſta reduxit,ſed reducentur fortè in poſterum.

Limita tertiò dictã cõcluſionẽ:Niſi qs impetret plures li-
teras cõtentioſas ſuper eodẽ negotio:quia illæ va-
lẽt ſecũdũ gl.j.in prin.in.c.ex tenore.s̃.e.dũmodò nõ vtat̃ vtriſq;:
qa tunc intereſt aduerſarij nõ ſic fieri.Vnde literæ ad beneficia vi
tiantur:propter intereſſe aduerſarij. Sed literæ ad beneficia, vi-
tiantur,quia Papa veroſimiliter non daret literas,ſi haberet noti-
tiam aliarum:vt declarat hîc Imo.& Abb.

Circa impetrantẽ aũt plures literas ad diuerſas eccleſias ſub
diuerſa data,cõcludũt hîc Inn.Hoſt.Car.& cõiter oẽs
cõtra gl.ꝙ nõ ſolũ,quãdo per literas eſt aliquid cõſecutus: ſecũdæ
vt id tacẽtes nõ valent:etiam ſi fuit ſolũ receptus,vt hîc(qui caſus
ſunt clari)ſed etiã ſi primæ literæ nullũ ſint ſortitæ effectũ,nõ va-
lent ſecũdæ,nõ faciẽtes de eis mentionẽ:quia ſecundũ eos nõ eſt ve
roſimile,ꝙ ſi Papa ſciuiſſet de priorib⁹,cõceſsiſſet ſecundas.Vnde
ſaltẽ negari nõ poteſt,quin talis veritas ſit ſuppreſſa,quę ſi fuiſſet
expreſſa,reddidiſſet Principẽ difficiliorẽ ad cõcedendũ,ergo taci-
3 turnitas vitiat per.c.poſtulaſti.s̃.eo.¶ † Subdit etiã Abb.cõiter te
neri per Do.hîc cõtra Inn.ꝙ nõ ſufficit velle renũtiare gratiæ ex-
pectatiuæ:vt valeat impetratio beneficij vacãtis de ipſa expectati
ua mentionẽ nõ faciẽs:quia cũ ſecundæ literæ ſint ſubreptitiæ per
iſtum tex.non poſſunt reuiuiſcere ex renuntiatione primarũ ſub-
ſequẽti,per.c.ſi eo tẽpore.eo.tit.in.vj.habens tñ plures literas po
teſt vti primis:quia in illis nõ reperit̃ aliquod vitiũ:niſi vſus fuiſſet
ſecũdis:quia tũc ſecũdũ Hoſt.nõ poſſet aliqđ cõſequi virtute pri
marũ:quibus tacitè renũtiauit vtẽdo ſecũdis. Nec aliquid poterit
cõſequi ex ſecundis,cum ſint ſubreptitiæ,quod eſt notabile ſecun
dum Abb.¶ Et ſi diceret̃,ex quo per ſolã receptionẽ non eſt be-
neficiũ eccleſiaſticũ aſſecutus:non videtur inhabilis ad impetran-
dum.ar.s̃.e.cũ adeò.&.j.eo.ſi proponente.Reſpõdet But. & Do.
hîc,ꝙ non ſequit̃:Non eſt beneficiũ eccleſiaſticum aſſecutus:ergo
non debet fieri mentio:quia imò debet mentionẽ facere,etiã alte-
rius qualitatis,qua nõ expreſſa ſic de facili literas nõ habuiſſet.Vel
poſſes dicere ſecundũ Do.ꝙ licet nondũ eccleſiaſticũ beneficium
aſſecutus:tñ per receptionẽ eſt cõſecutus ſpem infallibilẽ in benefi
cio:c.ſi clericus.de præb.in.vj.& maximè,cũ hîc ſit ſtatutũ, ꝙ de
tali qualitate mẽtionẽ faciat.Et iſta oĩa latiſsimè ponũt hîc Bu.&
Do.quos vide.& allegant principaliter Ioã.Andr.in regula igno-
rantia.de reg.iur.in.vj.in mercu.vbi diſputando concludit,ꝙ im-
petrans beneficium teneatur facere mentionem de vacatura, quã
expectat:vel de reſeruatione,quę pro eo pendet:aliter impetratio
non valet.Et inter alia multum ſe fundat in iſto text. & intelligit
concluſionem in illo,qui ſciebat ſe tale ius habere: aliâs ignoran-
tia facti,excuſaret eum.per c.po.gratia.de reſcriptis.in.vj. Iſtud di-
ctum Ioan.Andr.limitat Lap.alle.lxxxix. incip. duo Prælati. niſi
impetratio prima fuerit facta ſub nomine: & ipſe non accepiſſet
impetrationem,per.c.ſi tibi abſenti.de prębẽ.in.vj.& hoc ſequi-
tur Do.hîc.

4 De iure † ad rem non ſortito effectu eſt facienda mentio.
Ita.s̃.dictum eſt.Adde Do.idem tenentem in.c.ſi
motu proprio.in.ij.col.de præb.in.vj.poſt Io.An.& Io.de ligna.
ibi contra Archi.& eſt gl.in Cle.ſi Romanus.in verb. obtinet. de
præb.& ibi Imo.in.ij.col.Idẽ do.Car.in Cle.ij.in.xij.q.de off.or.
dicens literas eſſe obreptitias,quãdo quis dixit ſe nondũ eccleſiaſti
cũ beneficiũ aſſecutũ:& habet literas ſuper impetratione . Quic-
quid dicat ibi Matth.& allegat Io.An.in.d.regula,ignorantia.Idẽ
etiã tenet Rota de renun.xij.quidam Car.ad fi.in antiquis.quę eſt
etiã.de renun.iiij.in antiquioribus.Et ſecundum prædicta intelli
ge Bal.in.l.ſi is qui.§.fi.ff.de excu.tu.dum dicit,ꝙ habens benefi-
cium nomine non re,ſi impetrat aliud beneficium non tenetur de
primo facere mentionem:quia debet intelligi,quando non habet
ius in re:nec ad rem:ſed ſolùm nomen per prædicta.

Limita tamen prædicta:Niſi ius ad rem eſſet ius fragile,&
merè gratioſum:puta ex receptione facta authori-
tate capituli:quia de iſta nõ eſt neceſſaria mentio,vt latè per Imo.
poſt Hoſt.Io.An.& But.in.c.relatum.in vlti.col.de præben. quia
receptio capituli cenſetur gratioſa,& capitulum per ſuam rece-
ptionem non poteſt dare ius ad vacaturam:ſed eſt quoddam ius
gratioſum dans facultatem agendi coram ſuperiore:vt compellat
capitulum ad præbendam conferendam. & ideò de tali iure non
eſt neceſſariò facienda mentio . Hinc eſt,ꝙ dicimus quòd expe-
ctans authoritate Apoſtolica præfertur recepto authoritate capi
tuli.c.hi,qui.&.c.ſi poſtquam.de præben.in.vj. ¶ Conſydera , ꝙ
iſti loquuntur de receptione facta de alio,de qua iſte impetrans
Apoſtolicus nõ tenetur facere mentionem rationibus prædictis.
Sed non aperiunt quid de receptione facta per capitulum de ipſo
volente nunc impetrare:vtrum' teneatur de ipſa facere mentio-
nem.& ſentit,ꝙ non:loquendo generaliter. Tamen fortè eſt di-
ſtinguendum,ꝙ aut eſt receptus ad eandem eccleſiam: in qua im-
petrat à Papa,& non ſit neceſſaria mentio:quia per hoc Papa non
fuiſſet difficilior ad concedendum,imò facilior.Aut ipſe fuit rece
ptus authoritate capituli in alia eccleſia.& fortè de hoc debet fie-
ri mẽtio:quia licet illa receptio conferat ius fragile,quod nõ affi-
cit præbendam,illud ius ad rem eſt duplicis efficaciæ . ¶ Primò,
quia poteſt agi coram ſuperiore:vt compellatur capitulũ ad præ-
bendam conferendam:vt fatentur omnes in.d.c. relatum . ¶ Se-
cundò:quia licet iſta receptio non afficiat præbendam,& collatio
facta alteri per capitulum valeat:tamen ſi capitulum ſpreuit illum
à ſe receptum tenetur ei prouidere de reditibus communibus:do
nec ei ſit de beneficio prouiſum:vt ſingulariter voluit Inno.in.c.
ſtatuimus.de maio.& obedi.& ibi dixi.de quo facit feſtum domi.
Abb. ibi in fin.& in.c.inter cætera. ad fin.& in.c.dilectus.lo.ij.in
vlti.not.de præben.& ideò propter iſtos defectus videtur , ꝙ ta-
le ius ad rem ſit dignum mentione:quia qua ratione taciturnitas
cuiuſcunque modici beneficij reddit impetrationem nullam : ſcis
& qua ratione taceri non oportet ius ad rem : vt eſt dictum . Ea-
dem ratione iſtud ius receptionis , quod eſt aptum producere
aliquid

aliquid emolumẽti recepto in omnem euentum,videtur dignum
mentione:tamen in hoc tanquã ab alijs non conſyderato nihil fir
5 mo.¶ † Infertur etiam per prædicta:vtrũ de beneficio alicui col-
lato nondum per ipſum acceptato teneatur ipſi facere mẽtionem
in impetratione alterius?Nam Ioã.And.& Io.de lig.dicunt , ꝙ ſic
in.c.gratia.de reſcrip.in.vj.& refert ibi Do.in.iiij.col.Pro quo fa
ciũt prædicta,quia plus iuris habet iſte in beneficio collato,quàm
ſit ius ad rem quod habet alius in ſpe.Nam ſtatim,ꝙ iſte acceptat
a acquirit ius in re[a] abſq; illa collatiõe.c.ſi tibi.de præben.in.vj. Sed
in impetrante vacaturam,& ſic habente ius ad rem requiritur col-
latio ad hoc,vt acquirat ius in re.c.ſi.de conceſſ.præben.in.vj.

6 De † primis inualidis literis,an ſit facienda mentio,tangit hîc
Abb.adde quæ dixi.s̃.eod.c.ex tenore.vbi habes regulam
negatiuam cum.vij.limitatiõibus,cum quibus fuit declaratũ quo
ad literas ad lites.Sed aduerte:quia vt ibi dixi quo ad literas benefi
ciales eſt contrarietas hîc inter doc.¶ Conſydera duos caſus.Pri-
mus,quando literæ beneficiales ſunt elidibiles exceptione. Secun-
dus,quando ſunt nullæ ipſo iure.Primo caſu,vbi elidibiles : puta
quando per ipſas eccleſia grauata iterum grauatur. iuxta no.j..e.c.
mandatum.Tunc dicunt hîc Cal.Car.But.Abb.& Do.ꝙ de ipſis
eſt faciẽda mentio.Et ita procedat gl.hîc:quia ex quo nondũ ſunt
annullatæ,ſequitur ꝙ ſecundæ ſunt ſurreptitiæ,tanquam obtẽtæ
petẽtibus primis.Itẽ,quia poſſet contingere, ꝙ iſte cõſequeretur
plura beneficia contra mentẽ Papæ.& quia de quocunq; iure etiã
modico,facienda eſt mentio in literis beneficialibus,aliâs ſunt ſur
reptitiæ.& per conſequens nullæ.j.c.ſi proponente.

Iſtud limitatur dupliciter.Primò:dummodò iſta inualiditas
ſurgat ex proprijs literis impetrãtis.Sed ſi literæ aduer
ſarij eſſent elidibiles per exceptionem:tunc non eſt neceſſe facere
mentionem de ipſis,ſecundum Cald.& Abb.hîc ita intelligentes
gl.in.c.cum noſtris.de conceſ.præben.&.s̃.eod.ex tenore.& idem
no.Cal.in tit.de elec.conſi.xiiij.

Limita ſecundò,Niſi contra primas literas fuiſſet oppoſi-
ta exceptio:& pronuntiatum eas non valere : quia
tunc non oportet de ipſis facere mentionem.& ita procedit pro-
priè gl.cum rationibus ſuis in.d.c.cum noſtris.Niſi per primas li-
teras fuiſſet aliquid conſecutus , per id quod habetur.s̃.c. proxi.
¶ Eſt verum,ꝙ in iſto primo caſu vult Imo.hîc contra prędictos,
ꝙ non ſit opus facere mentionem de literis elidibilibus:quia glo.
generaliter dicunt,ꝙ de reſcripto inualido ope exceptionis,nõ eſt
opus facere mentionem:vt per gl.hîc in.d.c.cum noſtris.&.s̃.e.c.
ex tenore.Et faciunt multa,quæ ibi reduxi:reſpondet ad illud , ꝙ
de modico iure eſt faciẽda mentio:vt intelligatur de iure effectua
li.Secus quando ius non eſt effectuale:ex quo per exceptionẽ elidi
poteſt.nihilominus tutius puto tenere communem opinionem
propter illam rationem.de qua.s̃.videlicet,quia poſſet cõtingere,
ꝙ iſte conſequeretur plura beneficia:& nullus opponeret primis
literis.¶ Et multa ſunt,quæ non conferunt ius effectuale : tamen
donec excipiatur operantur effectus ſuos plerunq; diu durantes:
quia ignoratur inualiditas literarum:vel non eſt,qui curet eã op-
ponere.Nec obſtat glo.in.c.ex tenore.s̃.eo.quia loquitur in reſcri
ptis ad lites,in quibus non nocet tacere de primo reſcripto elidibi
li cum in illis non inducatur ita facilè ſubreptio,ſicut in iſtis bene-
ficialibus:vt habuimus.s̃.c.proxi.Secundo caſu,vbi primæ literæ
ſunt nullæ ipſo iure:non eſt neceſſe facere mentionem de ipſis.Et
in hoc concordant omnes hîc,nec aliter ſenſit Hoſtiẽ. ſecundum
Abb.hîc:licet But.videatur eum aliter intelligere.Conſidera be-
ne vtrum ratio proximè dicta obſtet huic concluſioni : quoniam
poſsibile eſt,ꝙ reſcriptum ſit nullum ipſo iure:& tamẽ per ipſum
qui habebit poſteà de facto beneficium nemine opponente de nul
litate.Et ita videtur velle expreſsè Cald.in tit.de elec.conſi.xj. lo-
quens de gratia nulla,de qua ſecundum eum facienda eſt mentio:
niſi ſuper ipſius nullitate pronũtiatum eſſet.Vbi autem eſt renun-
tiatum primis literis,non eſt neceſſe facere mentionem de eis: niſi
vigore earum eſſet aliquid conſecutus impetrans : vt hîc, per.d.
Abb.& retuli.s̃.c.proxi.in prin.Et quando eſt aliquid conſecutus,
tunc habes vnum caſum,in quo communis opinio non procedit.
& oportet facere mentionem de liter inualidis propter effectum,
quem ſortitæ ſunt:licet nulliter , vt per Imo.s̃.capit.proxi.in.ij.
colum.reliqua ad iſtum paſſum dixi.s̃.c.ex te-
nore.

7 Spoliatus † beneficio , debet de ipſo
facere mentionẽ. Abb.hîc
poſt Cal.Bu.Imo.& alios:quia per ſpoliationẽ
de facto agitatam non perdit titulum benefi-
cij:ſed ſolùm poſſeſsionem:vt hîc per eũ. Ad-
de Io. ãAndr.& Abb.idem tenentes in.c. cum
teneamur.de præben.licet Do.hîc alleget Ioã. a
An.in.c.quia intantum.eod.titu.vbi hoc non
ponit.Facit qđ not.Io.An.in.d.c.de multa. ſu-
per ver.habeat.de præbẽ.vbi dicit,ꝙ ſpoliatus
curato, ſi recipit ſecundum tale:vacat primũ.
Nec ob.c.ſi tibi conceſſo.de præb.in.vj.qđ vi-
detur facere in cõtrarium.Nam ſecundũ Do.
hîc,loquitur de pœna.c.de multa.ad quam in-
currendam requiritur poſſeſsio ſecundi bene-
cij.& plenè.vel ꝙ ſtet per eum, quin illud be-
neficium obtineat.c.licet Epiſcopus.de præb.
in.vj.Hîc autem vitium ſurgit ex taciturnita-
te primi iuris:quod retinetur etiam data priua
tione poſſeſsionis.An autem ſit idem econuer
ſo,vt impetrãs beneficium teneatur facere mẽ
tionem de illo,quod obtinuit violenter. Ioan.
An.Cal.Butr.& Do.hîc tenent,ꝙ ſic per.c.eũ
qui.de præben.in.vj.& ibi eſt gl.iiij.Vtrum au
tem ſufficiat,ꝙ habens beneficium quo alium
ſpoliauit,dicat non obſtante alio beneficio,qđ
habet:an verò oporteat exprimere,ꝙ aliũ ſpo
liauit?Pet.de Anch.in Cle.per literas.ad fi. de
præben.dicit ꝙ non:niſi habuiſſet authorita-
te ſecularis potentiæ.Sed in contrarium facit:
quia profectò Papa difficilius conceſsiſſet ſe-
cundum ſi ſciuiſſet,ꝙ alium ſpoliaſſet:ergo ta
cere iſtam qualitatem vitiat gratiam.s̃.e.c.po-
ſtulaſti.Ad idem quod no.Cal.in iſto tit. con-
ſi.xiij.& de præben.conſi.xj.vbi dicit,ꝙ ſi poſ-
ſidens iniuſtè beneficium impetrat literas ad
illud non habita mentione de ſua poſſeſsiõe,li-
teræ dicuntur ſubreptitiæ . Inquantum etiam
tangit Abb.hîc,an gratia poſsit probari per li
teras:adde quod dixi in rubr.s̃.titu.proxi. vbi
inuenies additiones ad omnia verba,quæ cir-
ca hoc dicit Abb.hîc.quibus adde Abb.in cap.
qualiter.in princ.& in.c.noſti.j.colũ.j.de elect.
& in Cle.j.de hære.Et adde Rotam de officio
deleg.x.in nouis.quę vult,ꝙ licet poteſtas col-
lectoris debeat probari literis,tamen poteſtas b
8 ſubcollectoris poteſt probari teſtibus.¶ † Vl-
timò tangit Abb. vtrum litera beneficialis ſit
b loco tituli[b].& concludit poſt Cald.hîc,ꝙ nun-
quam eſt loco tituli:vnde non eſt titulus remo
tus,nec immediatus:ſed ſicut collatio, vbi in-
teruenit,eſt titulus:ita & mandatum verbale
de cõferendo eſt primordium tituli. Nõ enim
poteſt dici titulus,quia per literas:vt confera-
tur:non acquiritur ius in beneficio: ſed ſolùm
facultas implorandi officium executoris : iux-
ta gloſſ.in.c.veniens.de renun.Litera verò eſt
probatio collationis,vel iſtius principij: ſicut
contingit in contractu , qui perficitur ſolo
conſenſu.Nam ſcriptura ſuperueniens non eſt
de ſubſtantia contractus:ſed ſit ad probationẽ
contractus.l.contrahitur.ff.de pig.&.l.conſen
ſu.ff.de act.& obl.Facit quod legit̃ & no.in.c.
ſicut.de re iud.ſecundũ Abb.¶ Adde Imo.s̃.c.
proxi.in vlti.colũ.vbi dicit poſt Card.ꝙ quic-
quid dicat Archi.in cap.j.de lit.conteſt. in .vj.
veritas eſt iſta:ꝙ propriè loquendo literæ non

¶ In re.Adde Spe
cu.eo.tit.de actio.
ſeu petitiõe.§.iiij.
ver.non exigitur.

¶ Tituli . Vide
Bal.in.c.j.in prin.
Epm, vel Abb.in
vſi.feud.& adde
quæ dixi.s̃.eo.in
c.ad audientiã.vbi
allegaui.d.Sozi.cõ
ſi.clxix.inci. circa
primum conſulta
tionis articulum.
ver.confirmat̃ iſta
opinio.in.ij.parte.
chart.xxxvij. quẽ
ad hoc omnino vi
de.

sunt titulus: sed probatio tituli, quando in literis facta est collatio. *Si* autem in literis nō est facta aliqua collatio, sed per ipsas mādatur, vt fiat: tunc etiam literæ non sunt titulus, sed sunt probatio potestatis, vel mandati dati super beneficio conferendo. argu. d. l. contrahitur. Et adde Do. in. d. c. j. quasi in fin. vbi concordat cum istis, sequendo dicta Cal. hîc. & ita tenēdum est: quāuis Rota in nouis. deci. ccccl vj. incip. circa secundū. quā non reperi in rubricatis: dicat simpliciter, ꝙ literę in beneficialibus habent loco tituli: alle gando Compost. s. e. cōstitutus. ad fi. & notatur in. c. j. de lit. cōte. in. vj. ¶ Et ex istis sequit secundū But. & Do. hîc, ꝙ gratia non est cōseruatiua tituli. Nā creato titulo ꝑ collationē & semel de literis constito: hæc collatio cōseruatur sine literis. ideò si perderet literas, nihilominus valeret gratia: vt patet in. c. cum olim. lo. j. de priuil. Dummodò probaret, ꝙ Papa hāc gratiam per literas fecisset. facit tex. in. c. sanè. de renun. & ibi glo. pe. in fi. vbi ad perditionem vel renū. literarū non sequitur perditio tituli. Et super istis latius etiam insistunt hîc Butr. & Do. quos vide. Et adde super his, quæ dixi. s. c. proxi. viij. col. ver. literæ non dant ius.

9 Restant †multa vltra Abb. hîc dicenda ex dictis aliorum doctorum hîc, & alibi. Ex quibus reportari potest vtilitas magna inuestigando de pluribus dubijs circa mentionem faciendam in literis ad beneficia: vt promisimus tractare hîc, quando eramus in. c. cæterum. & in. c. super literis. & in. c. postulasti. s. eo. in quibus tractatum fuit de istis mentionibus quo ad alias literas. ¶ *Sed* in primis scias modos cognoscēdi, quod dicat beneficiū ecclesiasticum: vt sic scias, quod est illud beneficium, de quo quis tenetur facere mentionem. Nam secundum Cald. & Do. hoc cognoscitur quatuor modis. Primò ex parte personæ prouidentis. Secundò ex parte qualitatis eius, cui prouidetur. Tertiò ex qualitate ipsius beneficij. Quartò ex qualitate modi seruandi in prouisione. ¶ De primo, quia non nisi per Episcopum, vel Prælatum ecclesiasticū potest fieri prouisio, licet quando ꝙ interueniat præsentatio patroni laici. de iurepa. c. i ij. & per totum. Et aliquando etiam spectat collatio per priuilegium papale ad laicum, ꝙ inferior à Papa concedere non possit. *Sic* intellige. c. dilectus. lo. iij. de præb. & c. fi. de concess. præben. quod nota. xvj. q. vij. in summa. & in. c. imperium. x. dist. Patet in. c. Massana. & in. c. sacrosan. de elec. dixi satis in. c. causam. de præscri. ¶ De secundo, quia de ipso non potest prouideri, nisi clerico. c. ex literis. de transac. c. ij. de insti. & c. cum adeò. s. eodem. & ibi dixi. ¶ De tertio, puta, quia habet aliquid spiritualitatis annexum: quia propter diuinum officium datur beneficiū. c. cum secūdū. de præb. c. fi. de resc. in. vj. Item, ꝙ detur in perpetuum: quia istud est proprium beneficiorum. c. pręcepta. lv. dist. c. sanctorum. lxx. di. notatur in. c. veniens. de fi. presby. nisi Papa conferat ad tēpus. c. fi gratiosè. cū gl. iij. de rescrip. in. vj. ꝙ non pōt inferior à Papa: secundū Car. cōsi. viij. in. c. ꝓposita qō. De. iiij. q. debet prouideri purè & sine pacto, vel cōditione, & nō pro cōmodo temporali: aliās esset simonia. j. q. j. c. sanctorū. & q. ij. c. quàm pio. Et ex his concludūt prædicti, ꝙ nō est vis in nomine siue appelletur beneficiū, siue officium: siue possessio: siue prestimonium: siue pensio: dummodo in eo concurrant prędictæ cōditiones. Facit quod no. s. eo. c. postulasti. de præb. quamuis. li. vj. secundum eos. Et ista dicta Cal. refert & sequitur simpliciter Pet. de Anch. in repe. regulæ, beneficiū. in. ij. co. de reg. iur. in. vj. ¶ Istis præmissis: no. diligenter magistralem theoricam Do. posteà datis certis remissionibus, subijcientur propter hāc theoricam, quadraginta illationes, seu corollaria.

Theorica mentionū fiendarum in literis ad beneficia est ista: ꝙ in impetratiōe beneficij debet fieri mētio de his, quæ possent Papā retrahere, vel reddere difficiliorem ad concedendū. per. c. postulasti. s. e. ¶ Item de his, de quibus spāliter est à iure prouisum: quod de eis debeat fieri mentio, etiam si non sint talia quorum taciturnitas haberet Papam retrahere, vel difficiliorem reddere. per. c. si motu proprio. in verbo, quantumcunq; modicum. de præben. in. vj. Vbi autem non concurrit aliquod de istis duobus, non est necessaria aliqua expressio: per. c. dudum. versi. consyderantes. de præben. in. vj. ¶ Hāc doctrinam ponit latè Do. in. c. super literis. in. v. colū. versic. dum legi Bononiæ Sextum. s. eo. in repe. c. postulasti. in. xv. col. versi. puto prout dixi s. eo. & ibi do. Maria. in repe. in pe. colū. & Do. in. c. dudum. in. v. col. ver. credo sic posse distingui, per illum tex. & per gloss. in Cle. j. in ver. alteri. de præben. quæ vult, ꝙ non tenetur impetrans facere mentionem in literis beneficialibus: nisi de qualitatibus in iure expressis. & eam sequitur Cal. in ti. de fi. presby. consi. j. confirmādo hanc theoricam, vt dicetur j. in. iij. corollario. No. Cald. hîc in xj. colū. in. iij. q. & ad idem vide Rotam hoc titu. xxxij. in nouis. & Cal. in isto ti. consi. x. Et declara etiam hāc theoricam ex his, quæ dicentur j. in. xx. corollario. Et ad hanc theoricam vide etiam quæ dixi in. c. super literis. in. j. col. versi. j. consi. s. eo. & in. c. ad aures. in ix. conclusione. s. eo. Vide etiam vnam theoricam j. in. xv. corollario. ¶ Et pro inuestigatione multarum rerum optimè seruientiū: vide primò. x. plenas & aureas regulas, quas nouiter reduxi in. c. super literis. s. eo. per quas inuenies plures doctrinas circa mentionem faciendam: tam in rescript. ad lites, quàm generaliter in quibuscunq; impetrationibus. ¶ Item, an & quando oporteat facere mentionem de qualitatibus beneficij obtenti & obtinendi: vide quæ plenè dixi in. c. ad aures. s. eo. & ibi etiam posui. xvj. nouas cōclusiones declarantes, quando & quomodo fit. ¶ Item, an sit facienda mētio valoris beneficij impetrati, vel impetrandi. ¶ Item, an sit facienda mentio de iure alterius ad rem: puta electione, vel præsentatione, dixi. s. eo. c. causam. ad fi. Item qualis mentio sit facienda de canonicatu & præbenda: dixi in. c. cum adeò. s. eo. & ibi etiam inuenies, an facta mētione canonicatus oporteat nominare præbendam. ¶ Item vide quæ dixi. s. eod. c. postulasti. vbi sunt examinatæ multæ doctrinæ per illum text. in verbo deleui. & ibi etiam de vicaria. Item, quando sit facienda mentio de iure ad rem: & de literis beneficialibus elidibilibus: dixi. s. in isto. c. in nostra. vbi etiam vidistis, quid de beneficio, quo quis fuit spoliatus. Plurima etiam ponit Nic. Mil. in reperto. in verbo gratia. vbi sunt aliqua, quæ nondum tetigi in isto tit. & multa ponit Do. in aurea repe. c. postulasti. s. e. reassumpta quasi per eadem vestigia à Mariano. in repe. illius. c. de quibus in locis debitis facta est, & fiet opportuna mentio. Et esto memor, ꝙ Maria. ibi in vlt. char. colligit in proposito mentionum fiendarum in literis ad beneficia. xij. no tabiles regulas, quæ tamen ex reductis à me: vbi. s. & ex j. dicendis remanent opportunè insertæ & dilatatæ pluribus decisionibus & doctrinis ordinatæ super additis.

Vltra tabulam istam ad iam dicta, nota breue registrū ad inuenienda uelociter ea, quæ sunt tangenda in istis dictis corollariis: enumerando multa, de quibus dicetur, an de eis sit facienda mentio, uel non.

De fructibus alicui in stipendium deputatis, dicetur corollario primo.
De intrusione præcedenti, corollario secundo.
De canonicatu quem habet pater in eadem ecclesia. corollario. iij.
De qualitatibus quæ insunt beneficio de iure communi. corolla. iiij.
De his, quæ notoria sunt Papæ. coroll. v.
De reseruatione speciali, vel generali. cor. eodem.
De pluribus reseruationibus in eodem beneficio. cor. vi.
De futuris incertis. corollario. vij.
De mentionibus faciendis in disputationibus. cor. viij.
De clausula, obstantia omnia pro expressis habentes. cor. ix.
De cura animarum. corollario. x.
De mentione, quæ fit non expressè, sed in consequentiam. cor. xi.
De mentione per verba non vsitata in curia. cor. xij.
De mentione fienda à permutantibus. cor. xiij.
De offerente se dimissurum primam gratiam. cor. xiiij.
De mentione fienda in gratia, si neutri. & de pendentia litis. cor. xv.
De mentione fienda in gratia reformatoria primæ. cor. xvi.
De mentione, quæ colligitur ex narratis, si tamen posita ad partem. corollario. xvij.
De acceptatione procuratoris incognita. cor. xviij.
De beneficio manuali. cor. xix.

De beneficio

De beneficio, cui est renuntiatum. cor. xx.
De familiaritate, quam habebat defunctus cum Papa, vel Car. cor. xxi.
De hospitali, quod impetratur. cor. xxij.
De hospitali, quod habet impetrans. cor. xxiij.
De collatore, qui est monoculus in beneficio impetrato. cor. xxiiij.
De qualitatibus non necessarijs ad mouendum Papam. cor. xxv.
De postulatione facta de alio ad beneficium impetratum. cor. xxvi.
De vnione non sortita effectum. cor. xxvij.
De iure ad rem quæsito spectanti ex acceptatione, cor. xxviij.
De mentione faciēda in impetrationibus, quæ fiunt ab ordinario. cor. xxix.
De redditu, qui non vacabit morte impetrantis. cor. xxx.
De natura præbendæ, an sit sacerdotalis, vel electiua. cor. xxxi.
De qualitate electiua, quæ inest beneficio. cor. xxxij.
De beneficio annexo. cor. xxxiij.
De beneficio nulliter renuntiato. cor. xxxiiij.
De ordinatione ad titulum alterius ecclesiæ. cor. xxxv.
De possessione alterius colorata. cor. xxxvi.
De modo vacationis. cor. xxxvij.
De iure patronatus laicorum. cor. xxxviij.
De ecclesia cathedrali. cor. xxxix.
De qualitate beneficij, quod est regulare, & impetratur per secularem, vel econtrà. cor. xl. & vltimo.

10 Primum †Corollariū est tale. Si Episcopus cōcedit alicui clerico fructus alicui⁹ altaris vsq; ad certū tēpus ꝓ mercede spiritualiū laborū suorū: & iste impetret vnum beneficiū: nō tenet facere mētionē de ista assignatiōe, secundum Cal. elegātissimè in ti. de præb. cōsi. vj. quia habens tales fruct⁹ nō dicitur habere beneficiū. Patet in. c. si tibi cōcessæ. cū gl. ij. de præbē. in. vj. & tales fructus nō sunt beneficiū ecclesiasticū, neq; in titulū. Vnde sicut magister scholariū nō tenet facere mentionē de reditibus ecclesiasticis, quos habet in stipēdiū, iuxta. c. quia nōnullis. de magistris. nec de feudo, vel similibus, quæ habētur ab ecclesia: vt hîc, per Cal. in. vj. q. ita nec de istis. Et ideò nō est tactum aliquid inducens ad denegandū: vel difficilius cōcedendū, vt latius per Cal. in d. consi. cuius rationes faciūt ad multa ex j. dicēdis. Ad idē vide cōsi. eiusdē. de præbē. xxx. vbi dicit, quòd etiā si assignet ꝙ canonicos media præbēda vni sacristæ ad sustentationē suā: tñ habens talem sacristiam, nō tenet de ea in impetratione facere mētionem: quia hoc non est beneficiū ecclesiasticū: sed quoddā officiū, quod non datur in titulū. Et reprobat dictū Inno. s. eo. c. postulasti. dū dixit, ꝙ si aliquis habet reditum, vel pensiones, vel possessiones ab ecclesia: debet de his facere mentionē: quia nō est bene dictū secūdū eū.

Secundum corollariū. Oportet facere mentionē de intrusione præcedēti: quia est tale qd, quo expresso Papa difficilius cōcessisset gratiā, secūdū do. Abb. in. c. cum iandudū. in. ij. col. de præb. & in. c. prætereà. in vlt. notabili. de iurepa. & in. c. per inquisitionē. in. iij. col. de elec. & in. c. qualiter in fi. & in. c. quisquis. in prin. eo. ti. & in. c. ad aures. in. iij. col. s. eo. Bal. in c. in literis. ad fi. de rest. spo. & Do. in. c. eum, qui. ij. rnſo. in vlt. col. de præb. in. vj. Est verum, ꝙ in hoc aliter scribit do. Car. post Pet. de Anch. in Cle. si Romanus. in fi. de præb. *Sed* pro cōcordia vide quæ latè & nouissimè scripsi. s. e. c. postulasti. ad fi. Et ibi dictis adde Cal. in ti. de præb. consi. xj. & in isto tit. cōsi. xiij. s. allegato. vbi latè tenet, ꝙ impetrās beneficiū tenet facere mētionē de sua possessione illicita præcedēti: aliās impetratio nō valet: nisi sit facta motu proprio, secundū eum. ¶ Tñ in hoc vltimo cōtrariū videt velle Nic. Milius in rep. in verbo gratia §. viij. inci. gratiā. beneficialē impetrans. & fortè meliori ratione: quia licet non posit allegari defectus subreptionis. c. non potest. de præben. in. vj. tamē potest allegari defectus intentionis: vt no. Lap. in. c. fi. de off. dele. in. vj. & dixi satis. in. c. ad aures. s. e. ¶ Et adde, ꝙ nō solùm de iniusta detentione: sed etiam de fructibus perceptis tenet facere mentionē: nisi ipsos in vtilitatem ecclesiæ conuertisset. Ita firmat pulchrè lo. An. in addi. Spec. in tit. de leg §. videndum restat. de dispensatione. circa fi. ver. sed pone aliquis. dicens, ꝙ cum Papa lo. iustificasset sibi titulum cuiusdam scholaris sui, voluit ꝙ dimidia ipsorum fructuū solueretur cameræ suæ infra certum tempus. Nam ex perceptione dictorum fructuum, fuit factus inhabilis ad beneficia: vt not. Specu. ibi. Idem post Hosti. in. c. dudum. ij. super verbo, canonicè, 11 de elec. & sequitur Ni. Milius vbi. s. quod perpetuò no. ¶ †Quot modis autem dicatur quis intrusus in beneficio: vide optimè, per Do. in. c. propter. vl. xix. dist. vbi ponit sex modos. Et subdit ꝙ ille potest dici largè intrusus, q licet fuerit authoritate superioris positus in beneficio: tamen habet vitium propter quod deberet priuari. per. c. veniēs. de acc. Et ideò gl. magistra tales vocat, quasi intrusos: vt no. gl. ij. in. c. cū super. de causa pos. & proprie. ¶ †Item 12 dicitur intrusus ille, q est positus in beneficio authoritate superioris non habentis potestatem conferendi: ex eo, quia ad alium collatio pertinebat: vel quia publicè suspensus: vt est tex. no. in. c. fi. de excess. Prælā. & in. c. quia diuersitatem. de concess. præbē. Et ex hoc consuluit Gas. Cald. secundum eum. ꝙ si Papa mandat intrusos in beneficia spoliari sub illo mandato, includuntur illi, qui permutarunt beneficia reseruata Apostolicæ sedi, durante reseruatione: quia cum de beneficijs reseruatis per Papam inferior non possit se intromittere, nec illa conferre. c. ij. de præb. in. vj. Et in permutatione requiritur renuntiatio & collatio. c. j. de re. permu. in. vj. ideò tales permutantes sunt positi in beneficijs authoritate non habentis potestatem conferendi: & sic dicuntur intrusi. & est con fi. Cal. de ver. sig. xiij. licet Do. non dicat: quod perpetuò no. Et vide text. in. c. quid ergo. in verb. ab Episcopo regulariter ordinato tenente: videlicet ciuitatem. de conse. dist. j. Per quem dicit Ioan. And. post Vin. in. c. per venerabilem. iiij. colum. qui fil. sint legi. ꝙ commissa causa Episcopo Bon. cognoscet ille, qui possidet, & est intrusus: licet fit alius canonicè electus. sequitur Arc. xj. q. j. fi quis quam. & Alberi. in. l. more. ad fi. ff. de iurisdom. iudi. nisi olim alius possedisset & nunc alius notoriè occuparet, & non esset dubium de titulo. Card. in Cle. j. q. xv. de fo. compe. ¶ Et ꝙ habens beneficium à non habente potestatem conferendi, possit dici intrusus: est tex. in. c. ij. ibi intrusus. de restit. in integr. & ibi no. Abb. in. iij. not. addens. c. ex frequentibus. quod ibi not. de insti. Cæterum, & si dicatur intrusus habens beneficium à non valente dare, non tamen habens beneficium ab illo, qui dare potest: quamuis de istius intitulati, vel prouisi titulo disputari possit, an valeat. Innoc. in. c. nihil est. in gloss. magna circa me. de elect. sequitur Rotam de causpo. pe. no. ꝙ intrusus. in antiquis. Dixit etiam But. post doct. in. c. cum satis. j. col. de offi. Arch. ꝙ is dicitur se ingerere, qui absq; dicœsani authoritate intrat. c. quoniam. de offic. ordi. Et sic cognoscitur intrusus & incoloratus possessor. Et remittit etiam ad. c. veniens. de acc. & c. cum nostri. de cōcess. præb. Et ꝙ dicatur intrusus, qui se ingerit, est tex. in. c. cum iādudum. verb. intruso. iuncto verbo se ingerit, & ingessit. de præben. & in. c. dudum. lo. ij. de elect. Et illos duos text. no. quia paucos inuenies similes, secundum An. Sicul. in. c. super literis. xx. col. s. eod. tamen ex præmissis habes similes tex. & tex. in cap. eum, qui. de præben. in. vj. quem alleg. Albe. in verbo intrudit. & alios tex. etiam alleg. Bri. in reperto. in verbo intrusus. Addens, ꝙ ille dicitur intrusus, qui præter superioris authoritatem ingerit se in ecclesiam. & dicit esse bonum tex. in. d. c. quia diuersitatem. & ibi Abb. in princi. de concess. præben. Idem de eo, qui intrat cum titulo habito à superiore excommunicato, vel interdicto, per. c. tanta. de excess. præla. Et adde, ꝙ retinens beneficium quo est canonicè priuatus dicitur intrusus. Brixi. vbi. s. per. c. cum dilectus. de pur. ca. Et ad excusandas intrusiones vide Oldr. consi. ccciiij j. scriptæ. iij. col. ibi: non ob. domino. B. vbi dicit; ꝙ intrusus in beneficio non vacante, excusatur propter famam de morte rectoris. Ad quam excusationem famæ multa dixi. s. eod. c. cum contingat. ad fi. & est gloss. j. in. c. j. de concess. præben. Idem de eo, qui acceptat beneficium: quo alius fuisset iniustè à superiore priuatus, nesciens de iniustitia. c. ad petitionem. de accu. & ibi notant docto. secus dicentes, si sciret, vel esset notorium de iniustitia. Et idem in simili no. Abb. in. c. exposita. j. col. de arbi. multi alij modi licitæ excusationis adduci possent: sicut & alia delicta ex probabilibus causis frequenter in iure excusantur: vt soleo recitare in. c. cum venerabilis. de consue. propter gloss. aream ibi in verb. migrasse. ¶ Scito etiam, † ꝙ intrusus potest renū- 13 tiare beneficio detento propria authoritate. glo. in. c. nisi cum pridem. §. propter. in verbo illius. de renunc. Sed declara: vt latius ibi per Innocen. post But. in. viij. col. ponendo plures casus. & in effectu videntur velle, ꝙ gl. nō procedat: nisi quando est intrusus exi-

ſtenter & apparēter, carēs ipſo iure titulo: vel amiſſo per delictū: vel nunquā habito. Et caue, quia vult Imo.in.d.c.niſi.vij.col.ꝙ ſimoniacus non dicitur intruſus: quia intruſus eſt, qui nullū penitus habet titulū in beneficio, quod detinet. Sed ſimoniacus habet titulum, licet inualidū & vitioſum. Et ita ſaluat gl.ibi ponentem, vt diuerſa ſimoniacum & intruſum. Et pro hoc facit regula cācellariæ.xxxiij. Itē ſtatuit & ordinauit, quæ prohibēs moleſtari trienalē poſſeſſorē beneficij: excipit ſimoniacū & intruſum: & ſic ponit, vt diuerſa. ¶ Sed plus mihi placet, quod dicit Car. in.d.c. niſi. volēs illā gl. erraſſe: qa debeat loq alternatiuē. Et ꝓ hoc arguo ſic: omnis ſimoniacus eſt priuatus ipſo iure, nullū ius habēs: vt in conſtitutionibus modernorū pōtificū extēſis in ſupplemento. in verbo ſimonia. ad fi. & in cōſtōne Pau.ij.cū deteſtabile. Sed retinens beneficiū, quo eſt priuatus, dicitur intruſus, teſte Btrix. vbi.s̄. ergo ſimoniacus eſt intruſus. Et hæc omnia vt nouum cumulū facientia, repone diligenter ad intellectum.d.regulę cancellarię omniū diſpoſitionū de intruſis loquentiū: ſeruiūt etiā ad materiā.c. cum noſtris. de conceſ. præbē. de quaſ. cor. xxxvj. vbi arguitur ſæpe ſic, eſt intruſus, ergo non poſsidet coloratē; & econuerſo.

Tertium corollarium. Nō oportet in impetratiōe canonicatus facere mentionem, ꝙ pater impetrantis eſt canonicus in eadē eccleſia: qñ nō impetraſ idē canonicat⁹, ſecū dū Cal. in ti. de fil. presby. conſi. j. Et ibi pulchrè dicit, ꝙ non debemus dicere, ꝙ aliqua taciturnitas reddat gratiā nullā: niſi vbi ius exprimit de illo tali faciendā mentionē. Nā annullatio gratiæ eſt quædā pœna, ſeu punitio. Sed vbi ius, vel iudex pœnā non imponunt, non debemus dicere pœnam fuiſſe impoſitā: vt in.§. in hoc. c.xxxiij.q.ij. ſed nō eſt iure expreſſum de tali impedimento patris faciendam eſſe mentionem: ergo. &c. Et hoc eſt, quod voluit gl.v. in.d.Cle.j. de præben. ſecundum eum. Et hanc doctrinā ipſe etiam ponit in iſto titu. conſi.x.

24 **Quartum** †corollariū. Non oportet exprimere qualitates, quæ inſunt beneficio de iure cōi: ſed illas tantūm quæ inſunt de facto rōne cōſuetudinis eccleſiarū, vel alio modo. Ita rndit vni auditori Rotæ Vrban⁹ Papa.v. ſecūdū Rotā in iſto ti.deci.lxix. dñs Vrban⁹. Idē etiā tenet Rota de preb.xiij. in antiquioribꝰ. dās exēplū de cura aīarū, quā habet Arc. de iure cōi. per.c. ad hæc. de off. Arch. Nā de ipſa nō eſt opus facere mētionē. ¶ Idē ſentit Lud. in fin. xxxvij. inci. vtrū nobilis in fi. dicēs, ꝙ Papa nō pōt dici deceptus, qñ exprimit malè qualitas, quæ ineſt de iure. & quo ad illā expreſsionē notabilitatis, de qua loquit Lud. latius ſcribit. d. Mari. idē tenēs, in repe. c. poſtulaſti. in. x. col. ibi: ſed circa prædicta. s̄. eo. dicens ſe legiſſe Rotā idē tenentē: ſed nō recordari de quota. Cū iſtis etiā cōcor. Bal. in. c. cū ordinē. in. ij. cōmento. in iiij. co. ver. vt ſcias. s̄. e. dicēs, ꝙ id, qđ eſt certū in iure, non indiget expreſsione. Et ideò impetrās ſup feudo nō habet facere mētionē de conſuetudinibus feudorū, quæ iure ſcripto cōprehenduntur: ſecꝰ ſi eſſet cōſuetudo certi feudi exorbitās à cōſuetudine recti feudi. Idē etiā tenet Bal. in. l. præſcriptiōe. in. vj. col. ver. venio ad primū. C. ſi contra ius, vel vti. pub. dicēs poſt gl. ibi, ꝙ impetrās reſcriptū ſuper appellatiōe: & dicens ſe poſſe appellare poſt annū nō decipit Principē: quia Princeps præſupponit habere ſciētiā legis. l. omniū. C. de teſt. ſaltē præſumptiuè: vt p glo. in. c. præterea. xxiij. di. licet nō habeat ſemp ſecū ſapiētes: puta cū vadit venatū. Et licet ſit fallendi intētio ex parte ſupplicātis: tñ ex parte Principis præſumit certa ſciētia. & hoc vbi exprimit aliqd erronèe circa ius explicitū: ſecꝰ ſi circa ius implicitū: puta ſi narraſ, ꝙ ſentētia trāſiuerat in rē iudicatā. Iſta em̄ nō ſunt verba facti: ſed iuris impliciti: & tñ ſi verè nō trāſiuit in rē iudicatā, iſtud mēdaciū reddit nullū reſcriptū impetratū ſuper executione ſentētiæ: ſecūdum eū dilatantē ſe in alijs exemplis. de quibus per eū. Itē, ꝙ qualitates quæ de iure inſunt, nō egeant expreſsione: no. Egi. Belle, deci. Rotæ, cccclxxxviij, ſi impetrās. in fi. Pro iſtis etiam facit quod dixi. s̄. eo. c. ſuper literis. in. iij. regula: dum poſui, ꝙ non eſt neceſſarium exprimere ea, quæ ſunt notoria in curia. Facit etiam quod dicetur in ſequenti corollario.

¶ **Quintum** †corollariū. Nō nocet taciturnitas eorū, ꝙ præſumunt notoriè ſciri ꝑ Papā, ſecundū Rotā in iſto ti.deci.xxxij. in nouis. Exēplū de ſtilo curiæ in oibus gratijs expectatiuis exceptuaſ prima dignitas poſt pōtificalē; qđā expectās obtinuit ſucceſsiuè ꝑ ſpālem, puiſionē Papæ talem dignitatē. & nō dixit, ꝙ gratia ſua expectatiua exceptuabat eā: certè valet, puiſio, etiā ſi hoc expreſsiſſet, oīno Papa cōceſsiſſet: qa ꝑ hanc expreſsionē nihil dixiſſet nō cognitū Papæ: q̄ præſumit ſcire talē notoriū ſtilū. Et illa deciſio ponit etiā ad literam ꝑ Egi. Belle. deci. dclxxxviij. cōcluſio. extra Rotā. Adducit inter alia multa id, quod no. Fed. de Se. in trac. de re. pmu. q. iiij. vbi dicit, ꝙ impetratio beneficij ex cauſa reſeruatiōis obtēta nō valet, ſi beneficiū eſt reſeruatū. & de reſeruatione nō eſt facta mentio: niſi reſeruatio illa eſſet generalis publicè nota: quia tunc præſumitur, ꝙ Papa illam ſciebat ideò eius expreſsio fuiſſet ſuperflua.

Incidenter no. ex hoc duo. Primò, ꝙ taciturnitas reſeruatiōis ſpālis vitiat impetrationē factā à Papa. Secūdò, ꝙ ſecꝰ eſt, ſi taceat reſeruatio gñalis & publicè no. Etiā ita clarè decidit Fed. vbi. s̄. & Pe. de Peru. in trac. de re. pmu. in. iiij. parte. q. iij. q̄ eſt in. xvj. col. & Imo. in Cle. j. ꝑpe fi. de re. permu. Et ſi diceref, nō eſt verōſimile, ꝙ Papa ignoret ꝓpriū factū. l. q̄ſquis. C. de reſcin. vē. Rndent iſti, ꝙ veritas in cōtrariū tollit illā ꝓſumptionē. c. qa verōſimile. de ꝓſum. c. cęterū. s̄. e. & c. veniēs. de præſcri. Si tñ poſſet cōſtare, ꝙ Papa ſibi reſeruauit cōtēplatione Titij: & poſteà cōtulit Titio, valet collatio etiā nō facta mētione de reſeruatione. Idē ſi Papa reſeruauit ſibi prouiſionē beneficiorum: & cōtulit nō facta mētione de reſeruatione: qa vtroq; caſu nō violat cauſa reſeruatiōis ſecūdū prædictos. ¶ Sed reperio Rotā deci. cccxxxviij. ſi mādaſ. q̄ eſt de preb. xxj. in nouis. vbi expreſsè videtur dici totū cōtrariū: videlicet, ꝙ de ſpeciali reſeruatiōe nō eſt neceſſaria mentio. Sed bene de generali. credo, ꝙ nō loquaſ ſimpliciter de omni ſpecialitate. ſed de illa, de qua ibi, videlicet q̄ ſit ꝑ regulas cācellariæ: quia illa ꝓſumit nota Papæ. Dū aūt dicit Rota de reſeruatione generali, loquit de illa, quę nō eſt in regulis, ſed eſt facta ꝑ Papā. i. nō reſtricta ad certā ſpeciē beneficiorū, put ſit in regulis. & de tali debeat fieri mētio: vt dicit illa deciſio Rotæ fuiſſe ordinatū ꝑ Gregorū. xj. Qđ credo limitādū: niſi iſta generalis eſſet valde nota, ꝑ ea q̄ dicta ſunt. s̄. tñ remitto me ad interpretationē dominorū curialiū, poſtquā nullus, quē viderim, ſcripſit aliqd ſuper hac magna cōtrarietate. ¶ Poſteà reperio Nic. Miliū, in rep. in verbo reſeruatio. §. ij. vbi laborat ſup intellectu dictæ deciſiōis. Et in effectu illa deciſio, vult ſecundū eū reſeruationē cenſeri ſpālem, q̄ ſit per regulas cōtra ius cōe: qa quāquā ſit cōtra ius cōe, dicit ſpālis. l. ius ſingulare. ff. de leg. poterit tñ ꝑ regulā Papę fieri vna reſeruatio contra ius cōe: q̄ erit generalis quo ad expreſsionē verborū: tñ appellabil ſpālis, quæ eſt ritè cōtra ius cōe. ¶ Et licet prædicta deci. Ro. dicat, ꝙ reſeruationes cōtētæ in extrau. Bndicti. xj. ad regimen eccleſiæ generalis ſint generales: intellige de his, quæ erant ſecundum ius cōe: quia ibi plures reſeruationes narrant, quæ iam erāt de iure cōi: vt de vacātibus in curia: vel de vacātibus extra curiā, ꝓ mortē veniētiū ad curiā: iuxta. c. præſenti. de præb. in. vj. ſecūdū Ni. Mil. nō aperit, nec qd tenendū ſit quo ad faciēdā mētionē reſeruationis. & in effectu videf tenēdū inſpecta dicta deciſiōe, ꝙ de reſeruatione ſpāli cōtenta in regulis curiæ, non ſit neceſſaria mētio: ſecꝰ de ſpeciali nō cōtēta in regulis. Itē de generali opūs eſt facere mentionē: niſi gñalis ſit valde nota. vel in iure cōi inſerta: & ratio ſit in effectu: quia exiſtētes in regulis præſumunt notæ. & de eis Papa præſumit recordari nō ſic de alijs: niſi ſint valde notę. Ad hoc tñ pōdera etiā Ro. in tit. de reſt. ſpo. deci. iiij. in nouis. iuncto prin. cū fine. de qua fiet mētioj. in. xxxvj. corollario. verſi. iij. no. in fi. illius ver. ſecundū prædicta intellige Ro. de præb. deci. xxxix. in antiqs. Quæ dicit ſimpliciter, ꝙ non valet collatio de beneficio reſeruato, niſi per impetrantē fiat mētio de reſeruatione. Et idē no. gl. Egi. Bel. deci. Rotæ. cccclxv. ſi Papa nūtio. Et no. ꝙ vbi apponitur clauſula, ſi nō eſt alteri ius quæſitū: valet collatio, licet taceaf de reſeruatione ſecundū Ro. in tit. de preb. deci. xxij. vtrū ſi Papa in antiquioribus. Et vbi eſt clauſula iſta, valet ac ſi nulla reſeruatio facta foret includit oīs reſeruatio, ſecūdū Ro. in ti. de præb. deci. xxiiij. in antiquis. Et de materia vide etiā certas ordinationes curiæ Romanæ. de quibus per Ro. in ti. de reſc. deci. j. in nouis. ¶ Et iſtis adde Do. in repe. c. poſtulaſti. in. xvj. co. ver. vt ex hac materia reſcriptorum. s̄. e. vbi cōcludit, ꝙ ſi reſeruatio Papæ fuit ſpecialis pro aliqua certa perſona: tunc non valet impetratio facta ab alio: niſi

niſi fiat mentio reſeruationis. Et ad hoc vltra ipſum, vide omnino Cal. in iſto ti. cōſi. vij. quis præferatur. Et ſubdit Do. hoc procedere etiā ſi cōferat motu proprio: quia motus proprius nō tollit ius tertij. Si verò nō reſeruatur ſpecialiter pro aliquo generaliter & indefinitè quo ad vnū beneficiū tantū: & tūc ſi cōcedat gratiam motu proprio valebit: quia motus proprius excuſat literas
a a vitio ſubreptionis & non tollit ius alterius. Secus ſi non confert motu proprio, ſed ad inſtantiā: quia nō valet collatio tacēs de reſeruatione certi beneficij. Nō ꝙ Papa nō poſsit conferre reſeruatum: ſed quia in dubio nō intēdit ipſum cōferre: niſi aliter certificet: ideò debet certificari de dicta qualitate. Præſumit enim reſcr uaſſe ex certa cauſa ſpeciali: qa non ſine cauſa ꝓiudicat ordinario. & poſſet circūueniri ꝑ impetrātē nihil dicentē de reſeruatiōe: & de ipſa papa nō recordaretur: tamē ſi reſeruatio eſſet facta odio ordinarij cōferētis ꝓſonis indignis: tūc valeret collatio nō facta mētione reſeruatiōis, ſecundū Do. poſt Fed. in. d. trac. Saluo niſi reſeruatio eſſet facta partim in fauorem ordinarij collatoris: partim in odium: quia tunc collatio nō faciēs mētionem de reſeruatione, nō valet. Ita nouiſsimè pōderat Do. tex. in. c. cū olim. de re iudi. nā ibi Papa reſeruat dicēs, ꝙ mādabit vni, q̄ moneat ordinariū collatorē: vt cōferat. Et ſi monit⁹ nō parebit, dabit ei ptātem cōferēdi. & ſic patet, ꝙ per reſeruationem noluit prēcisè auferre poteſtatē ordinario. ſed ſolū in caſu negligētiæ: vnde reſeruatio partim fuit fauore ordinarij partim odio. Et ideò nō valuit impetratio tacita reſeruatiōe in ꝓiudiciū iuris ordinarij reſeruati. Et hæc procedūt in reſeruatiōe ſpecialiter facta de certo beneficio. Si aūt reſeruatio eſſet finalis reſpectu bñficiorū omniū prouincię vel vacātiū in curia. iuxta. c. ij. de preb. in. vj. tūc tenet Do. poſt Fed. ꝙ collatio valeat nō facta ei⁹ mētione, ſi erat notoria in curia. Si autē nō erat ibi notoria, nō valet collatio nō faciēs de ea mentionē. Ita diſtinguit Do. in. d. c. poſtulaſti. ſequēdo in hoc vltimo Lapum in. c. ij. de præben. in. vj. Quicquid dicat ibi Pet. de Anc. quia in dubio Papa nō intēdit illi cōferre: niſi aliter ſit certificat⁹ per ea, quę dicta ſunt ſuprà in reſeruatiōe ſpeciali. & ita no uiſimè reſidet Do. vbi. s̄. ¶ Et ad hāc diſtinctionē poſſunt reduci omnia prædicta. & iſta vltima dicta ponit etiā Do. in. d. c. ij. in vlt. col. de præb. in. vj. dū dicit, ꝙ de reſeruatione notoria nō eſt neceſſaria mentio. Intellige tamē, ꝙ nō in impetratiōe exprimaf qualitas perſonæ, propter quā beneficiū vacat. Aliàs enim cognoſci nō pōt, ꝙ ſit reſeruatū etiā reſeruatiōe notoria: vt not. Cal. alleg. regulam cancellariæ in. d. conſi. vij. in ti. de reſcrip. Et de materia aliquid etiam in ſequenti corollario.

Sextum corollariū: quādo circa idē beneficiū cōcurrunt plures reſeruatiōes generales: puta ꝙ vnus ad idē ſit ſcriptor Apoſtolicus, & abbreuiator & collector. de omnibus iſtis eſt faciēda mētio expreſſa in impetratione: aliās eſſet iure nulla, ſecundū Cal. in. d. conſi. vij. huius tit. dicētē ita fuiſſe ordinatū, per regulā cancellariæ Gregorij. xj. quā allegat ſimpliciter Do. in d. c. ij. in vlti. col. de præb. in. vj. & Rota prælleg. de præb. xxj. in nouis. Ad quod etiam pōderat verba regulæ modernę nume. lxij. Item voluit & ordinauit, quando prouidet, ſeu mandat. &c. Et limita, niſi dicaf: vel alio quouis modo vacet. nam tūc venient oēs reſeruationes: licet vna tantū ſit expreſſa, ſecundū Rotā de preb. deci. xvj. in antiquis. Et ibi etiā dicit, quòd vbi nō eſt dicta clauſula, & exprimit vna reſeruatio: & vacet ex alia, nō ex illa: non valet impetratio. ¶ Et not. quòd ſi Papa dat nūtio Apoſtolico ptātem conferendi. xx. bñficia etiam ſedi Apoſtolicæ reſeruata, nō pōt cōferre beneficia reſeruata duplici reſeruatione, ſecūdū Egid. Belle. deciſio. Rot. cccclxxv. ſi Papa facit. l. vim paſſam. §. præſcriptione. ff. de adul. & qđ no. oēs in. l. ij. in prin. ff. de verb. obl. tamē videtur, quòd Rota determinauit cōtrariū. & Egi. nō fuit exaudit⁹: vt ipſe dicit: qa talis facultas vr̄ latè interp̄tāda, & nō eſt ita ambitioſa, ſicut gratia impetrātis: maximè, quādo fieret motu proprio. Facit qđ in ſimili dicit de facultate diſpēſandi, quæ largè interp̄taf, ſecū dū Io. And. & alios in. c. fi. de ſimo. cū cōcor. quas dixi ſup. e. c. poſtulaſti. Facit gl. iij. in. c. dudū. de ꝓb. in. vj. probans, ꝙ in ptāte data ſup cōferēdis beneficijs fiat lata interpretatio cōtra cōcedentem.

Septimum corollariū. De futuris habētib⁹ ſe ad eſſe & nō eſſe, cōtigēter: nō ē opus facere mētionē:

¶ Subreptionis. Adde no. ꝙ Car. in Clemē. fi. & in Cle. iiij. de præben. vbi vide etiā gl. fing. ad hoc ſecundum eum. & adde Rot. deci. cj.

ſecundū Rotā in iſto ti. deci. xxv. in nouis. vnde nō nocet, ſi taceat ius, qđ in beneficio potuiſſet aduerſari? cōſequi: ſi ego nō impetraſſem: etiā ſi per impugnationē meā *præcludat *ei via ad futuram & nouam impetrationem: vt in exemplo, de quo ibi. quod not. ad multa.

Octauum corollariū. Iura, quę arctāt ad expreſsionē certā qualita tū in impetrationib⁹ beneficiorū, habent locū in impetrationib⁹ diſpēſationū, tecūdū Do. in c. nō pōt. in fi. prin. de p̄bē. in. vj. ꝑpter gl. ij. ibi: quod ipſe reputat no. ad extēſionē illorū iurū. Idē ſentit. d. Abb. in. c. ad aures. in vlt. col. ver. aut impetro diſpēſationē. s̄. e. & Egi. Bel. deci. Ro. ccccxxvij. ſi Epiſcopus. dicēs, ꝙ ea quę vitiāt ꝓpriſionē, fortius vitiāt diſpēſationē, quæ eſt ſtrictioris iuris. Alleg. not. in. d. c. nō pōt. & in. c. j. de fil. presby. in. vj. Bene facit gl. pe. ibi: ſi enim in literis. c. ſi Apoſtolicæ. de prębē. in. vj. & dicit Egi. doc. antiquus. in. c. de multa. de prębē. q ſi diſpēſaf cū aliquo, vt poſsit cōſeq duas dignitates, vel perſonat⁹: intelligitur, vt habeat in diuerſis eccleſijs: non in eadem. quod extollit ibi do. Abb. poſt alios. in. ij. colum.

Nonum corollariū. Quādo dicit in re ſcripto, ꝙ obſtātia & ea, quæ expreſsione indigerēt, habeant ꝑ expreſsis: nō eſt opus alia expreſsiōe, ſecūdū do. Ant. conſil. ij. & cōſi. lv. viſis literis legitimatiōis. tamē ſuper hoc nō eſt trāſeundū cū breuiloquio: ideò vide, ꝙ nouiter reduxi in. c. nonnulli. in princ. in. ij. fallen. s̄. eod.

Decimum corollariū. Nulla debet eſſe notabilior expreſsio, quā de cura animarū, ſecundū Cal. hīc, in. iiij. qō. Et ideò nota, quòd ſi plebanatus habet curam parochię, oportet de illa cura facere mentionē: & nō ſufficit dicere, ꝙ eſt plebanatus eccleſiæ curatæ collegiatæ, ſecundū Bar. pulchrè cōſi. xxxiij. in hac dubia queſtione. qa poſsibile eſt eſſe in eccleſia collegiata & curata dignitatem, quę eſt principalis, & ad quā quis cōſueuit per electionē aſſumi: quæ tñ non eſt curata: qa ex ſpeciali diſpoſitiōe inſtituentis, vel alio iure pōt cura parochiæ & collegij ad aliū pertinere. De cura parochiæ probaf in. c. ſtatutū. de elec. in. vj. De cura collegij, de quo eſt maius dubiū per. c. cū ab eccleſiarū. de offi. ord. probaf in. c. irrefragabili. §. exceſſus. e. tit. Et notāter pōdera ꝙ ibi capitulum præſcribit iuriſdictionem corrigendi ſingulos de collegio, etiā excludēdo Epm: ita ꝙ nō eſt loc⁹ prænētioni. quod ꝑbat ver. ex tūc. vt etiā not. Io. An. c. paſtoralis, ſuper gl. in eo. tit. Et de his vide latius per Car. in. d. cōſi. quod ipſe reaſſumit, in. c. fij. de præb, & ſequif ibi Imo. in vl. col. licet cū aliquali ſcrupulo. Facit qđ no. Egi. Belle. deci. Rotę. ccccxxxij. ſi Epiſcop⁹ obtinēs. vbi dicit, ꝙ ſi promot⁹ ad epiſcopatū impetrat diſpēſationē ſuper retētione priorat⁹, quē habeat: & tacet, ꝙ eſt curatus: diſpēſatio eſt ſubreptitia. ¶ Et ampliaf hoc in deciſiōe ſequēti, etiā ſi fiat mētio de cura per viā exceptiōis. per Cle. j. de prēb. & paulò poſt etiā ampliaf, ſi Papa diſpēſet motu ꝓprio: quia motus ꝓprius nō tollit ſubreptionē, quæ ꝓcedit re ipſa, & ex intētione Papę. Itē, qa opus eſt alia diſpēſatione. Ad qđ vltimū vide dicta. s̄. e. ad aures. v. cōclu. Facit etiā pro dicto cōſil. dictū Rotæ de prēb. xiij. in antiquioribꝰ. vtrū cū

quis ꝑ expresso soli⁹ collegij,nó infert expressum esse,ꝙ bñficiū sit electiuū:vt lati⁹ dicā corollario.xxij. Vide etiā latè Do.in.c.cū illis.vlt.co.de ꝓb.in.vj.vbi ponit post alios,an facta mētioe collegij dicaf ante facta mētio curę.& videf ꝙ sic,qñ collegiū & cura est in eo.corpe:aliàs nō,vt ibi lati⁹.Quod licet sequaf etiā Mari.ś. eo.c.postulasti.lj.co.ibi:secundò ꝗro.tñ cōsi.Car.magis placet ꝓ rōnes,quas adde etiā istis,ꝙ grā de dignitate nō extēdit ad curatā,scdm Rotā latè.de ꝓb.xxviij.in antiquiorib⁹.Et adde,ꝙ si est priorat⁹,in quo prior nō exercet curā ꝑ se:sed ꝑ vicariū:nihilominꝰ dicit prior habere curā,scdm Rot.in ti.de off.vic.deci.ij.in antiqs.Et dixi satis.ś.e.c.postulasti.in prin.vbi etiā tetigi,ꝙ secus est in bñficio curato habitu,& nō actu.Ité dicas,si bñficiū simplex habet annexā eccleſiā curatā secūdariò ꝑ id,qđ dicef Ĵ.in.xxiij.co.Dicetiā sec⁹,si ex cōstitutioe eccleſię aliqs gereret vices curati in sede illi⁹ curati:ga ꝓpter solū exercitiū curę accidētale ille vicegerēs dicit habere bñficiū curatū.Ol.cōsi.ccij.factū tale est: statutū est.qué refert & sequit Albe.de Rosa.in.j.pte statu.q.cxlviij.eccleſię cuiusdā.Scias etiā,ꝙ si plures p̄ficiunt ad regimē animarū alicui⁹ eccleſię:null⁹ istorū dicit habere curā animarū. Ol. cōsi.lxvij.q.talis est.¶ Ité ꝙ sit faciēda mētio,qualiter bñficio,qđ impetraf,solet seruiri ꝑ vicariū tpalē,vel ꝓpetuū:vide Car.d.cō si.xxxiij. Dixit etiā Rota in istoti.xxxj.decis.ġ incipit no.ꝙ qs nō tenef.in antiqs:ꝙ in literis,in qbus Papa ꝓuidet,nō est op⁹ expri mere curā bñficij.Sed bñ inillis,qbus mādat ꝓuideri.Et ita intel ligit.c.cū in illis.de ꝓb.in.vj.maximè in bñficio tali,qđ de se habet curā.Sed istud videf cōtra p̄dicta:& puto ꝓcedere solū in dicto casu.ſ.vbi bñficiū de sui natura habet curā.¶ Et no.ꝙ licet ex primanf ista verba,videlicet:ꝙ talis dignitas:vel talis eccleſia,est curata:tñ sufficit dicere verba,ġ infallibiliter inferāt eā esse curatā.Puta si dicif,ꝙ pōt excōicare:& ꝙ tenef audire cōfessiōes:& cōferre sacramēta.Ita dicit Rot.in ti.de ꝓb.deci.xiij.in antiquioribus.& vide,quod dicetur in ſequēti corollario.¶ Adde etiam prædicta is tex.in Cle.j.de præbē.vbi inuenies pulchrū casum circa hanc mentionem curę.Et de illo text.feci mentionem in.c.licet.de offic.ordi.ordinādo quædam dicta noua & subtilia ad gustum illius Clementinę,quæ est aurea ad multa.

Vndecimum corollariū. Vbicūq; in rescriptis beneficialibus ex iuris dispositione requirif expressa mētio,nō sufficit,ꝙ veniat in cōsequentiā.Ita dicit Do. in.c.humanū gen⁹.in.iiij.col.j.di.,ꝓpter gl.ibi.in verbo,ꝓhibef. Et facit scdm eū tex.in.c.suscepta.de rescri.in.vj.& qđ ibi notaf. & in Cle.j.in.ij.&.iij.rñso.de ꝓb.& cōfirmari & impugnari pōt ex multis,ġ dixi.ś.ti.ꝑxi.c.trāslato.vide ibi.Sed tenēdo istud dictū puto limitandū:nisi illa esset cōsequētia ifallibilis.i.ꝙ expōsio verborū ꝑ cōsequentiā inferret de necessitate illud idē,qđ infert ipsa expresio:vt in exēplo Rotę:de quo in p̄cedēti corollario de mentione curiæ implicita,quæ ꝙippollet explicitæ.

Duodecimum corollariū.Vbi requirif aliqua expresio in hac materia,debet proferi verbis,quæ posint intelligi,& sint vsitata in curia:& nō sufficit vti verbis vsitatis in patria illi⁹,qui ſupplicat.Ita dicit Egi.Bel le.deci.Ro.ij.inferens,quòd nomina libratū & aliarum monetarum interpretātur secundum consuetudinem loci,in quo fit impetratio,non ad quem fit impetratio.Et de hoc dicto memini in c.ad aures.in.xj.conclusione.ś.

16 **Tertiumdecimum** †corollariū.In permutationibus bñficiorū,quæ fiūt in manibus Papæ,oportet facere mētionem de alijs beneficijs,quæ habent permutationes:secundum Rot.in ti.de præbē.deci.xj.in antiquis.secus si fiant in manibus alicuius ordinarij,secūdū Rot. in tit.de re.permu.decisi.xiiij.in eisdem.Pro quo & vltimo facit quod diceturĴ.corolla.xix.

Quartumdecimum corollariū. Impetrās beneficiū,si asserit se habere primā gratiā,quā offert se dimissurū ad pta possessione illius beneficij:& ante habitā dictā possessionem impetrat illud beneficium,facta mentione illius impetrationis secundæ:sed tacito,de prima gratia,cui promisit renuntiare:nō valet tertia impetratio: quia possibile esset,ꝙ nō assequeref illā possessionē:& sic prima gratia esset apta acquirere aliquod beneficiū.Ergo de ipsa debet fieri mentio.per istū tex.Ita dicit Rot.in isto ti.deci.xxj.in nouis.& de præben.deci.xxxvj.in antiquioribus.

17 **Quintumdecimum** † corollarium. Gratia si neutri:debet facere mentionē de qualitate bñficij,& de modo vacatiōis:ac si de nouo bñficiū impetraref,secundum Rot.in isto ti.deci.xxiiij.in nouis.& Lud.cōsil.cccIxij.quo ad primū.Et scias,ꝙ in impetratiōe beneficij debet fieri mentio,qđ est litigiosum,secundū Rot.in isto tit. de præb.deci.xvij.in nouis.Facit qđ no.Cal.in isto ti.cōsi.xij. dicens,ꝙ in habilitatiōe literarū subreptitiarū, debet fieri mentio de pēdentia *litis*.Et hæc intellige de lite mota ipsi impetratori. Sed si esset lis pēdens inter alios,nō tenef ille,ꝙ impetrat beneficiū litigiosum facere mētionem de illa lite,qñ impetratio nullo modo cedit in præiudiciū iuris litigatorū:vt latè consuluit Old. cōsi.cxcix.quidā Hugo.Marcelli.De modo autē vacationis,non est aliās necessaria mentio:vtĴ.coroll.xxxvij.

Sextumdecimum corollariū.In gratia reformatoria primę,nō est opus expri mere beneficia expressa in prima:secundū Rotā in prælle. deci. de præbē.xvij.in nouis:propter quādā regulā Gregorij.xj.Ideò gratia nulla exprimēs,tñ aliās necessaria,operaf ꝙ secunda reformatoria illi⁹ nō vitiaf ex taciturnitate eorū.ġ sunt expōsa in prima.¶ Ex his infert Rota,ꝙ impetrās beneficiū expresis bñficijs obtētis:sed tacito de pendentia litis super eo,si posteà reformat primā impetrationē expressa pēdentia litis:nō nocet taciturnitas beneficiorū *semel* in prima expressorū.Dicas tñ,ꝙ quando secunda gratia agat ius acquisitū ex prima,immutādo eius naturam:& inducēdo etiā ius nouū:tūc in tali gratia requirit mentio beneficiorū,quæ qs habet:secundū glo.pe. in.c.ſi Apostolicę.de ꝓb.in.vj.per quas habes vnā regulā generalē:secūdū Do.ibi,ꝙ in omnibus literis,per quas ius antiquū augmentaf,vel per quas conferuatur:debet fieri mētio aliorū beneficiorum.& reassumit Ludo.consi.cccIxxxiij.in proposito casu in prin.

Facias ergo tres casus.Primꝰ est,qñ secunda gratia subintrat in locū primę:vt operet solū illos effectꝰ, quos debebat operari prima,si fuisset valida.& tūc ex quo Papa plenè est informat⁹ ex narratis in prima:nō est opus replicatione:quia sicut concesit primam,ita concederet secundam.

Secundus casus est,quādo augmentaf ratione primarū literarū:& tūc si ista cōcesio videaf pl⁹ cōferre,quā prima,reqrif replicatio illarū qualitatū:qa licet Pa.cōcesserit,qđ est minus:nō sequit ꝙ ita cōcederet,qđ est plus.vñ licet Do.in.c.ſi Apostolicę.videat intelligere illā gl.etiā vbi secunda impetratio solū cōseruat ius primū:tñ fortè tūc nō ꝓcedit dictū suū:qa esset cōtra dictā decisionē Ro.& rationē supradictā.Et si diceret,ꝙ gl.in.d.c.ſi Apostolicę.loquit etiā de literis,ꝑ quas ius acqsitū cōseruaf:dic,ꝙ loquit de disꝑsatiōe.Illa em nō intrat in locū primę gratię:sed cōfert sibi cōseruationē inductiuā noui iuris.de qua nō cōcurrit in Papa eadē facilitas cōcedēdi,ġ fuit in cōcedēda gratia.Si em dispēsat,clarū est ꝙ debet scire de alijs beneficijs dispensati.Nam dispensatio nedum cōseruat primā gratiā: sed facit eam inexpugnabilem,quæ poterat expugnari.

Tertius casus est,qñ gratia reformatoria tendit ad diminutionē ꝓticularę gratię primò cōcessę:qa sola volūtas supplicātis sufficit ad inducēdū Papā ad diminuēdā primā gratiā,scdm Lud.cōsi.cccIxij.in fi.dicēte ita lo.q dictā regulā Greg.xj.qa verbū reformare sonat in diminutionē.alle.gl.in.c. statutum.in prin.in verbo,reformandum.de rescrip.in.vj.

Decimumseptimū cotollariū.Omnia,obstātia gratiæ,q clarè possunt colligi ex narratis,videnf tacitè esse sublata:licet de illis tollēdis nihil dictū fuerit in cōcessione gratię.Egi. Belle.deci.Rotæ.cccxxxiij.in causa domini Car.alleg.no.ꝑ Ia.& Pet.in.l.fi.C.ſi cōtra ius, vel vti.pub.& ꝑ Io.An.in.c.j.de excesſ.Pręla.in.vj.qđ declara plenius ex his,quæ dixi in.c.ſuper literis.in.iiij.regula.ś.eo.

Decimumoctauum corollariū.Nō nocet mihi impetranti gratiā,tacuisse acceptationē,quā fecit ꝓcurator me⁹ nomine meo in partibus me ignorante

me ignorāte,& nulliter:licet post hāc meā impetrationē illā acceptationē ratificauerim,ſecundū Egi.Belle.deci.Ro.dxxij.conclusio:ꝙ habēs.¶ Limita.Nisi esset verisimile,ꝙ habuisset notitiā illius acceptationis.& de hoc essent cōiecturę notabiles:quia tunc impetratio est ſubreptitia:nec per ſolum iuramentū probaretur tunc ignorantia:vt latè no.Lud.cōsi. cccIxxxj. præsentis dubitationis articulus.Et de materia vide Domi.post alios in.c. gratia.in.j.col.de rescri.in.vj.

18 **Decimumnonū** † corollariū. De beneficio manuali,qđ habet impetrās,faciēda est mētio,ſecundū Cal.in isto tit.cōsi.ix.qa de oī beneficio,qđ qs obtinet in titulū,debet fieri mentioĴ.e.c.proponēte.Et nō distinguitur,an sit tēporale,vel perpetuū.Secus dicit,vbi est beneficiū tēporale,quod nō datur in titulū:sicut est vicaria temporalis.de qua nō est necessaria mētio,per.c.postulasti.ś.e.vt declarat Do. in.d.consi.ix.in addi.Et ad ista duo dicta elegans cōsi.Cal.de prę-
19 ben.xxx.an ſi sacriſtę.

Vigesimū †corollariū.Nō nocet tacere,ꝙ iā habui bñficiū:& ꝙ ei renūtiaui:scdm Lap.all.lxxxix.c. duo Prælati.iiij.col.ver.itē sciēdū.Et ibi etiā dat doctrinā in hac materia,ꝙ ad hoc,vt taciturnitas alicui⁹ rei habeat vitiare grām: reqrif ꝙ sit talis:qua expressa Princeps facilè nō cōcesisset,ꝑ notata.ś.e.c.ſup lrīs.qđ intelligif scdm cursum & stilū cācellarię.Nā aliās nō posset vnquā sciri:an Pa inceps fecisset gratiā,an nō:fortè eā fecisset:& fortè nō:vnde referēdū est hoc ad hoc ad probabile cōiecturā vel cōem vsum aliarū literarū per Principes cōcessarū seu solitarū cōcedi.¶ Vñ nō ideò vitiaref gratia:qa tacui me habuū,vel pusillū:vel ꝙ iā habui beneficiū,ſi renūtiaui,vt est dictū. Et sic intellige Rot.de cōcesſ.præb.deci.liij.domin⁹ Papa in antiquis.dū dicit,ꝙ de omni qualitate,quæ habet mouere,vel alterare animū Principis:debet fieri mentio. Ad quod etiam vide Rot. de rescrip.deci.xxxij.ad fi.in nouis.& Egi.Belle.deci.dcxcviij.extra Rotam.quorū dicta retuli in.c.postulasti.ś.eo.

20 **Vigesimumprimū** † corollariū. Oportet facere mētionē,ꝙ ille cui⁹ morteva cat bñficiū erat familiaris alicui⁹ Cardinalis:aliās impetratio est nulla,scdm Rotā in ti.de ꝓb.cōclu.xv.in antiqs. Dicēte ita ordinasse Greg.xj.Intellige etiā si desierat esse familiaris tpe mortis vt est aurea deci.Ro.de ꝓb.xx.Papa reseruauit.in antiquioribus. Mouef,qa ex quo semel fuit familiaris:bñficia,ġ tūc obtinebat, iā fuerāt reseruata in manib⁹ Papæ:ergo ex quo semel fuerūt reseruata,nō definūt esse:nec veniūt ad man⁹ inferiorum, donec Papa semel disposuerit de eis.ar.no.per Inn.in.c.inter dilectos.j. de excesſ.Pręla.¶ Pro hoc,qa videm⁹ in ſimili,ꝙ bñficialiū⁹ q semel fuit collector,vel ſubcollector vnic⁹,vel familiaris cōmēsalis Papæ,sunt reseruata etiā si tpe mortis desierit esse talis. Et intellige de bñficijs,ġ habuit an officiū,vel eo. durāte,nō pōſt. Ad hoc vide Rot.in ti.de ꝓb.cōcl.xij.&.xiij.&.xiiij.in antiqs.Et subdit Rot.idē cōclu.xxx.ꝙ licet officiū dās cām reseruatiōi cessaverit,nō cessat reseruatio.& ꝙ ēt ſi isti defierint esse tales,nō tñ cessat reseruatio.vide Pe.de Anc.cōsi.mihi.cxxxij.de natura.¶ Idē, ſi talis moriaf ante,quā acceptauerit officiū scdm Rō.tū.de ꝓb. cōclu.xj.in nouis.¶ Idē ſi acceptauit,& nō exercuit:scdm Rot.in tit.de ꝓb.cōclu.xiiij.in antiqs.dicēte hoc esse de ſtilo:licet sec⁹ dixerint aliq ſapiētes.¶ Sed caue in hoc vltimo:qa respectu familiariū nō gaudēt priuilegio familiaritatis,q non famulanf,scdm d. Abb.in.c.cū dilect⁹.ad fi.de cle.nō resi.dicēte esse ad hoc diligenter aduertēdū.Inducit.c.ex parte.e.tit.&.c.fi.de ver. ſig.in.vj.Ad idē vide Pe.de Anc.cōsi.mihi.ccxxviij.primò in qrēdū.vbi cōsuluit,ꝙ de rescriptis inter capellanos Papę,nō excusaf à residētia in bñficijs ſuis:nisi circa Papā obsequialē ſe exhibeat.Idē.d.Mari. in repe.c.ex tuę.de Cle.nō resi.in.vij.co.ver.x.causa.& in ſeq.co. ver.xiij.causa.& pulchrē.d.Car.cōsi.xxvij. vacauerūt. ꝓpe fi.dicēs,ꝙ illi ſoli capellani gaudēt iure capellanat⁹, qſunt i ꝓsecutione officiorū negotiorū ꝑ ſedē Apostolicā eis cōmissorū.alleg. ex trauag.Inn.v.ad futurā.Et istorū beneficia ſunt reseruata:aliorū nō,scdm eū.Et istas decisiōes nota,tāquā rōne allegatas,& multū importātes.Sed obstare videf stil⁹ curię de quo in.d.deci.xiiij. de præb.in antiqs.ġ dicit,ꝙ postquā semel qs est fact⁹ collector, vel ſubcollector:ſiue vtaf officio,ſiue nō vtaf:bñficia,ġ tūc habebat,remanēt reseruata.& sic nō curaf de exercitio officij.Nisi dicas,ꝙ ille ſtil⁹ ꝓcedit,quatenꝰ est introductꝰ.& nō amplius: qa limitata causa,limitatū parit effectū.l.in agris.ff.de acq.re.do.Et ideò si esset de ſtilo,ꝙ ēt familiares nō exercētes ꝑſonā ſuā ī familiaritate,dicerentꝰ veri familiares,illi ſtādū esset.¶ Et caue,nā q dicta sunt de collectoribꝰ,& ſubcollectoribꝰ,debēt intelligi,ġn tales officiales moriunf tpe pōtificis,q creauit eos officiales.Secus hodie,ſi nō esset ille pōtifex:qa tūc reseruatio est finita.Ita respōdi in facto motꝰ primò ꝑ regulā Cācellariæ,ġ de his loquit:dum dicit,q ſuo tpe ſupple Papæ reseruātis ſua officia excreuerūt.Secūdò per decisionē peregrinā Do.in.c.præſenti.in prin.de offi. dele.in.vj.vbi ita ēt dicit se rīdisse,ꝙ morte reseruātis expirat reseruatio,ꝑ illū tex.Posteà mutaui respōsionē ꝓpter extraua.Pauli ſecūdi,ad ꝓpetuā.decidēte,ꝙ tales reseruatiōes nō expirēt mor te Papæ.Et illa cōstitutio est in multis Clemētinis impresis Venetijs.¶ Et adde,ꝙ si cōcedit alicui ptās cōferēdi bñficia familiariū ſuorū,& vn⁹ de famulis definit esse famul⁹,posteà morif nō poterit ille cōferre bñficia ipſi⁹.Rota ſalle.de ꝓb.xx.in antiquioribus.alle.Io.An.in.c.fi.de ver.ſig.in.vj.¶ Adde ēt istis Thomā fastoli,dubio Rotę.liij.secūdò dubitaf.vbi vult contra ea,ġ dixi ſuprà:ꝙ reseruatio beneficiorū cedētiū,vel decedētiū capellano ꝛū Papę,nō afficit bñficia eorū,ġ desierūt esse capellani.Scias etiā circa prædictā regulā cācellariæ.xxx.Ité voluit,ꝙ impetrās.Vbi dicif,ꝙ impetrās beneficiū vacās ꝑ obitū familiaris alicui⁹ Car. tenef exprimere nomē & titulū ipſi⁹ Cardinalis. Et ſi ille fuerit in curia,ꝙ accedat ei⁹ cōsensus:aliās gratia sit nulla.Idē vult ſi ille desijsset esse familiaris.& hoc quo ad beneficia ſibi cōpetētia tēpore familiaritatis.Et prærogatiuas Car.in beneficijs ſuarū ecclesiarum,tetigi in.c.cum ecclesijs.de ma.& obe.

21 **Vigesimumsecundum** † corollariū. Oportet exprimere, quòd est hoſpitale.Cle.ꝑ literas.de præb.Et idē de alijs qualitatib⁹,de qbus ibi in tex.In quo scias,quòd ꝓcedit etiā si ſcribereť motu ꝓprio:vt ibi,ꝑ gl.iiij.& ibi ꝑ Car.in.v.q.Et per eundē latè consil. cxviij.casus talis est:agitatꝰ ē ꝓcessus.Et idē dicas de bñficio ſolito regi per laicū:qa nō venit ī gratia cōcessa clerico ad bñficia vacatura:nisi fiat mētio de illa qualitate,scdm Rot.ī.ti.de rescr. deci.lxj.in antiq.ꝑ notata in.d.cle.per lras.Et quia ex quo ſcribit ꝓ clerico,ꝑſumit ſcribi de beneficio clericali.arg.l.ſed si quid.ś.mācipiorū.ff.de vſuf.Vbi si relinquit vſusfructꝰ mācipij,debet vſufructuari⁹,vt ſeruo legato,ſecūdū qualitatē serui. Vnde ſcriptorē nō debet deputare ad calcē portādam,vel ſife. Facit ī terminis c.cū de beneficio.de ꝓb.ī.vj.per quē tex.dicit Do.ī.c.fi.ś.j.in fi. de offi.deleg.ī.vj.ꝙ ſi mādat ꝓuideri de beneficio clerico ſeculari,ītelligit de cōsueto cōferri clerico seculari,scdm cōditionē ꝑsonæ.& est dictū Cal.in diſpu.incip.dñs Papa dedit cōseruatorē. in vlt.col.Et credo legisse Do.alibi dicēte,ꝙ ſi Papa mādat prouide ri clerico,de offi.intelligif de ecclesiaſtico.facit.l.plenū.ś.equitij. ff.de vſu & ha.& ibi pulchrè Bar.vbi verba intelligunf scdm qualitatē ꝑsonæ,de qua fit mētio.Facit quod no.Do.in.c.fi.ś.j.in fi. de offi.deleg.in.vj.& ī.c.cū de beneficio.in vl.col. de ꝓb.ī.vj.post Cal.ī diſpu.dñs Papa dedit cōseruatorē.ī vlti.col.¶ Et p.d.c.Cle. per lras.credit Pet.de Anch.in repe.c.ſi propter.ī.xxxix.col.versi. nūquid.de rescr.ī.vj.ꝙ gratia cōcessa ī forma,de qua ibi ſuper fructibus beneficiorū,nō includit hoſpitalia: ſicut ēt appellatiōe ecclesiarū,monasteriorū,vel prioratuū,nō veniūt hoſpitalia.Facit etiā scdm eū declaratio Bonifa.viij.de qua ꝑ gl.j.in cle.ij. de deci. quæ vult,ꝙ impoſitio decimæ papalis,nō est extēdēda ad hoſpitalia.¶ Et per.d.cle.per lras.dicit Rot.ī.ti.de cōcesſ.ꝓb.deci.xlvij.in anti.ꝙ licet eleemoſynaria ſit capella capellæ, ġ ſpectat ad collationē Sacriſtę:tñ habēs gratiā expectatiuā ad bñficia ſupposita Sacriſtæ,nō habebit eleemoſynariā,neq; capellā ei annexā. Et ita d. fuisse decisum.Tñ rōnes q ibi adducunt ī fi.,ꝑ expectāte iferūt satis vrgēter,ꝙ capella ſit prīcipalior & dignior.& sic trahat naturā ſuā eleemoſynariā.& facit.c.ſuper eo.de ꝓb.ī.vj. ¶ Limita ſin. de Cle.per lras. Nisi esset aliqđ hoſpitale ſpectās ad collationē Prælati regularis:& ipse ſoleat cōferre illud,vt manuale alicui religioſo:quia tūc religioſus habēs expectatiuā ad beneficia ſupposita ta

li Prelato poterit petere tale hospitale,secūdū Rot.in ti.de Reg. deci.iij.in antiq̄s.Et sic limita opi.d. Cle.per literas.q.xiij.dū dicit post Lau.ꝙ ille habet locum etiam in regularibus.

22 Vigesimumtertium † corollariū.Impetrās beneficiū nō tenet̃ facere mētionē de hospitali,qđ habet,qa ī eo nō habet titulū ecclesiasticū, sed administrationē.iuxta Cle.ij.§.vt autē.de reli.do.Ita Pau.de Leaza.in cle.fi.de off.or.& sequit̃ ibi.d.Car.ī.x.q.& Imo.in.j.co. & Mari.in rep.c.postulasti.xvij.col.ver.sed quęre.s̄.ę.¶ Hoc intellige,quādo impetrant̃ literę in forma gratię:secus si in forma pauperū:qa tūc debet fieri mētio de hospitali,scđm Do.in repe. d.c.postulasti.xix.col.ver.sed quid de hospitali.ꝑ ea,quæ ipse dixit ibidē.in.xij.co.ver.ex ꝑmissis puto.Dū ponit,ꝙ oportet exprimere patrimoniū,vbi impetrant̃ literę in forma pauperū.& facit,qđ dicet̃.j.in.xxx.cor.¶ Dicas etiā,ꝙ quando aliq̄s haberet hospitale in titulū:tūc indistinctè est faciēda mētio de eo,secundum Do.in.d.c.postulasti.nō in repe.sed in lect.in fi.dicētē ita tenere ibi Lap.de Castel.Generaliter aūt q̄n dispositio loquens de ecclesijs cōprehēdat hospitalia:vide copiosè Ant.in.c.ex literis. in.ij.col.de consue.cum pluribus concordantijs & declarationibus:quas vltra eum soleo ponere in.c.de quarta.de præscrip.

23 Vigesimumquartum † corollariū. Oportet facere mentionē,ꝙ ille ad cuiꝰ collationē īpetrat̃,habet solū collationē vniꝰ bñficij:aliâs enim si hoc nō exprimit̃ in gratia:nō cōprehēdit illud bñficiū,in quo ille est monocularis.Ita dicit Io.Mo.in regula in gn̄ali.de re. iur.in.vj.qa sicut inutilis esset impetratio,cū impetrat̃ beneficiū viuētis.c.ij.de cōces.pręb.ita inutilis est,si ille ad cuiꝰ collationē impetrat̃,hēat cōferre vnū solū:qa vtroq̧ casu dat̃ via ad spālevotū captādę mortis.Ita dicit scripsisse Cle.iiij.in facto ꝑpositurę sanctę Mari.de Burgis,cōtra īpetrātē dignitatē ī gn̄e:cū ibi esset vnica.Et sequit̃ Io.An.in.d.regula,in gn̄ali.alleg.gl.suā in Cle.j. in ver.certa.de ꝑb.quā vide.& est scđm Car.ibi,in.§.fi.in.vj.q.& eā latê reassumit ibi Imo.in.§.fi.in.ij.col.& ibi etiā.d.Abb.in fin. colligēs,ꝙ dictio aliqđ,significat diuersitatē.vn̄ si mādat̃ alicui cōferri aliqđ bñficiū in certa ecclesia:& ibi sit vnicū,nō verificabitur in illo.Quod nota ad multa.Cum istis cōcordat Rot.in ti.de ꝑb.cōsi.xij.ī nouis.& Tho.fastoli dubio Ro.lv.primô,an gratia. qa cū ille sit monocularis,nō debet priuari illo vnico lumīe.Pro qua rōne facit vltra istos tex.in Cle.j.de sen.exc.ad fi.ibi:hoc vnico lumine priuare nolumꝰ:nec debemꝰ.cū ibi alle.in gl.¶ Declara illud corollariū dupliciter.Primò,nisi quis habeat collationē vniꝰ bñficij tm̄,in vno alio ꝑn̄tationē:qa nō dicit̃ monocularis,secundū Tho.fastoli dubio Ro.lvj.¶ Secundò declara:nisi in vno haberet collationē soliꝰ,& in pluribus haberet cōferre simul cū alijs:qa ēt illud vnicū veniet sub gr̄a expectātis bñficiū spectās ad collationē talis Prelati cōiter,vel diuisim,scđm Ro.pulchrè ī ti. de rescr.dec.xxxiiij.in antiq̄s.si tn̄ lr̄ę diceret de bñficio,qđ ipse habet cōferre simul cū pluribꝰ,scđm Rot.in ti.de rescri.deci.lv.in antiquis.alle.gl.in.c.mādatū.de ꝑb.in.vj.Ad qđ vide oīno,q̄ dixi quo ad hoc in.c.eā te.ad fi.s̄.e.Et ex isto corol.habes pulchram limitationē ad.l.fundus,qui locatꝰ.ff.de fun.instru.de qua memini in.c.sedes.in.vij.declaratione in.c.j.iiij.col.s̄.eo.

Vigesimumquintum corollariū. Sufficit exprimere qualitates beneficij,quæ sunt sufficientes ad mouendum Papā:licet non exprimantur alię,secundum Egi.Belle.conclu.Rot.ccxxxiij. impetratio certi.iuncto summario,quod est in tabula.in ti.de præb. summa.xxiiij.in quo istud clarius dicitur.

Vigesimumsextum corollariū.Impetrās bñficiū post postulationē factā de illo bñficio,nōdū ꝑsentatā supiori,nō tenet̃ facere mētionē de illa,scđm Do.in rep.c.postulasti.ad fi.s̄.e.post subtilē disputationē huiꝰ pūcti noui.Mouet̃ in effectu:quia ꝑ postulationē nullū ius acq̄rit̃ postulato quo ad beneficiū,ad qđ fit postulatio:cū postulatio depēdeat â sola gr̄a.c.bonę.lo.j.&.c.pe.de postu.ꝑla.&.c. cupiētes.&.c.deniq̧.de elec.in.vj.Si ergo nullū ius sibi quærit̃ respectu tituli beneficialis:valebit impetratio nō facta mētione iuris postulati: quod nullū est:quia de eo,qđ nō est,nulla mentio fieri potest.c. ad dissoluēdum. de despon.impub.Inducit etiam alias rationes,de quibus per eum respondentem contrarijs.

Vigesimūseptimū corollar.Si post vnionē bñficij factā ex legitima cā ab ordinario an̄,quā sortiat̃ effectū,Papa reseruat tale bñficiū:& mortuo Prælato cōfert illud,nō facta mētiōe vniōis,valet collatio: secundū Rot.in ti.de reb.ec.nō alie.deci.iij.&.v.in antiquis.quia per hoc nō tollit̃ vnio quę est ꝑpetua:sed solū suspendit̃ ad tēpus eius effectꝰ.& pōt differri ex facto Principis supueniēte.l.fi.ff.ad muni.facit.c.nō est de voto.¶ Cōtrariū tenet Rot.in ti.de re.ꝑmu.deci.iij.in antiquis.quia secundū hoc possibile esset,ꝙ vnio remaneret inefficax ꝓpter frequētes impetratiōes:qđ esset absurdū:cū vnio ista legitima respiciat cām necessariā,quā nō est verosimile,ꝙ Papa voluerit tollere,nisi expresse dicat̃.Et videtur Rota hoc intelligere,quādo Papa cōfert beneficiū ad instātiā supplicātis.Sed vbi cōfert motu ꝓprio:tūc videt̃ velle,ꝙ procedat alia decisio.Sed Do.in.d.c.postulasti.in.xxvj.co.ver.crederē.&c. vult,ꝙ etiā cōcessio facta motu ꝓprio Papę,nō valet:nisi fiat mētio de vnione.Quia Papa nō intēdit per suas literas præiudicare iuri alteri quęsito:nisi exprimat hoc in literis,siue sit præiudiciū extinctiuū,siue dilatiuū.Patet in.c.quāuis.&.c.si ꝓpter.de rescri. in.vj.Ad idē.c.si super gratia.&.c.statuimꝰ.de offi.deleg.e.li.vbi æqualiter ponit nō intēdere in suis dispositionibꝰ accidere etiam impedimēta dilatiua.Ergo cū hîc auferat ius alteriꝰ,saltē ad tēpꝰ, videt̃ ꝙ nō valeat.Ad idē.c.tibi qui.de rescript.in. vj.&.c.capitulū.s̄.e.vbi plus est,ꝙ nō intēdit Papa tollere ius ad rē primi impetrātis:nisi de eo fecerit mētionē:si sit ꝑiudiciū dilatiuū:vt ꝙ secūdus pręferat̃ primo.Ergo multò minꝰ debemꝰ intelligere,vt auferat,licet tēporaliter effectū iuris quęsiti in re ꝑ vnionē.¶ Nō ob.ratiōes adductę in cōtrariū:quia cōcludunt,ꝙ Papa posset tale beneficiū cōferre.Sed hoc nō negat̃,sed dicit̃ ꝙ Papa in dubio nō intēdit ferre ꝑiudiciū iuri alteriꝰ,etiā quādo scribit motu ꝓprio:vt per Io.An.in.c.si motu ꝓprio.de ꝑb.in.vj.& dixi in.c.ad aures.s̄.eo.vt latiꝰ ꝑ Do.vbi.s̄.quē ad literā refert,& sequit̃ Mar. in repe.d.c.postulasti.in.xl.co.ad qđ vide etiā Io.An.in addi.Spe. in ti.de ꝑb.in prin.¶ Pręficta intellige,ꝙ vnio pręcedit reseruationē Papę.secꝰ ecōtrâ:quia si bñficiū est reseruatū ꝑ Papā licet teneat vnio,q̄ fit posteà ꝑ inferiorē:tn̄ suspēdit̃ eiꝰ effectꝰ,si Papa vtit̃ reseruatiōe:& illo dimittēte bñficiū vnio habebit effectū. Ita Car.in Cle.ij.ad fi.prin.ver.nonò q̄ro.de reb.ec.nō alie.Et ita videt̃ intelligere dictā deci.Rot.de re.ec.nō ali.deci.iij.q̄ dicit,ꝙ vnio caret effectu,donec Papa cōtulerit.Sed ex quo cōtulit,illo dimittēte beneficiū,vnio habet robur.Et sic intelligit,quādo reseruatio ꝑcessit vnionē.Sed vbi vnio ꝑcessit reseruationē:tūc tene ꝑdicta,quāuis Rota expsse dicat vtrūq̧.s.ꝙ reseruatio ꝑcedēs nō impedit vnionē fiēdā ꝑ ordinarium:sed suspēdit.Et posteà ex hoc infert,ꝙ reseruatio Papę subsequēs ꝑ vnionē ab ordinario factā,impedit effectū vniōis,ēt nō facta ipsiꝰ mētiōe.Nā hoc vltimū nō est tenēdū ꝑ ꝑdicta:neq̧ istud sequit̃ ex primo dicto,qa ꝙ reseruatio Papę ꝑcedens ꝑdominet̃ vnioni ordinarij,q̄ sequit̃, hoc est rōnabile:cū papa disponat de re,in qua nulli est ius quæsitū.Sed nō sequit̃,ꝙ idē sit,si reseruatio sequat̃.Iā eīn inchoatū est ius ordinario & ecclesię:cui sequēs actꝰ Papæ nō ꝑsumit̃ ꝑiudicare.& ista tene mēti.¶ Et scias,ꝙ gratiæ expectatiuæ nō tollūt ordinario potestatē vniēdi,etiā post processum factū ꝑ executorē, secundū Io.An.in Spe.sup rub.de ꝑb.& gl.fi.& doc.in.c.fi.de rescrip.& Rot.de.ec.nō alie.deci.iiij.in antiquis.& Pet.de Anch.in repe.c.si propter.in.xxxiiij.col.de rescrip.in.vj.cū cōcor.¶ Item

24 scias,† ꝙ vnio facta per Papā beneficio reseruato nō habita mentione reseruationis,nō valet:ideò impetrans illud tanquā reseruatum,non habita mentione vnionis,bene impetrat,secundum Cal.latê in tit.de reb non alie.consi.vlti.

25 Vigesimumoctauum corollarium.† De iure ad rē cōsecuto ex acceptatiōe sola expectātis,nō tenet̃ impetrās à Papa facere mētionē. & impetrās ꝑcedit,ēt si habeat clausulā:dūmō nō sit alteri ius q̄situ.quia in alia vacatiōe,vtet̃ expectās sua gr̄a:secꝰ in eo,qui electꝰ iā fuerat:vel solū ꝑn̄tatꝰ ad bñficiū.Nā talis impetrās Apostolicus,nō derogat nō facta mētione de eo.Et clausula,dūmō nō sit alteri ius quæsitū:verificat̃ in electo tm̄,vel ꝑsentato:quia expiraret ex toto ius suū.Ita elegāter Rot.in ti.de ꝑb.cōcl.xvij.in nouis:& sequit̃ ad literā Do.in repe.c. postulasti. in.xxvij.col.s̄.eo. Idē tenet Egi.Bel.cōcl.Rot.cxlvij.ꝑ illa verba dicēs,ꝙ clausula, dūmō nō sit alteri.&c.tollit ius q̄situ ex acceptatiōe:qa id palatij vsurpatio,seu obseruatio obtinuit.Et ita seruat papa sciēte,& tacitè approbāte.Secus de iure ad rē alio mō q̄sito:puta ꝑ electionē patroni,aut clerici,vel laici ꝑsentationē.Et de hac clausula,si nō est alteri ius q̄sitū:vide q̄ dixi in.c.cām.ad fi.& in.c.sup literis. ver.v.regula.s̄.e.¶ Et amplia pręficta etiā si electus nōdū acceptasset,quia nihilominus de eius electione est facienda mentio, secundum Do.in.c.quàm sit.§.j.in.j.not.per illū tex.de ele.in.vj.

Vigesimumnonū corollariū.In impetratiōe,q̄ fit ab ordinario perpetuo,nō est necessaria mētio eorum,quæ ipse præsumit̃ scire.Ita sentiunt Host.& Io.An.c.cum nostris.de cōces.præb.cum dicūt,ꝙ nō est opus in tali impetratiōe facere mētionē de possessione colorata alteriꝰ,qa apud ordinariū nō cadit subreptio:cū ipse ꝑsumat̃ scire possessionē esse alteriꝰ.¶ Istud dictū reprobat.d.Ab.post Bu. in.d.c.cū nostris.in.vj.co.qa colorata possessio alteriꝰ reddit inualidā collationē alteri factā.Et attēdit̃ ista inualiditas ēt in collatiōe ordinarij,ne videat̃ cōferri beneficiū viuentis:& nō inspicit̃ subreptio.Et idē no.Imo.ibi in.xj.col.in ver.plꝰ ēt dici.qa.ij.collatio,q̄ fit post primā nō cassatā,nō videt̃ tenere:ꝑ no.in.c. auditis.de elec.Et declara hoc,vt latiꝰ ꝑ Imo.in.d.c.cū nostris.¶ Nihilominus vident̃ velle But.Imo.& Ab.vbi.s̄.ꝙ vbi taciturnitas nō causat inualiditatē,sed subreptionē:tūc corā ordinario nō notat̃ subreptio in his,quę sunt verosimiliter ei not.Est verū,ꝙ idē dicimꝰ in Papa:vt.s̄.in.v.corol.sed in hoc est differētia,qa multa sunt,q̄ pręsumunt̃ nota ordinarijs,& nō Papæ.Hinc est,ꝙ in impetratiōe,q̄ fit ab ordinario,nō est necessaria expsio valoris beneficij:vt dixi in.c.ad aures.in.xiiij.cōclu.s̄.eo.Similiter nō debet corā ordinario facere mētionē de alio bñficio,qđ habet īpetrans. Cle.ij.de offi.or.¶ Quinimo videt̃ gn̄aliter dicēdū,ꝙ in impetratiōibꝰ,q̄ fiūt ab ordinario,nō sit necessaria mētio aliqua:nisi quatenus iuri est expressum,q̄n nō tacet̃ aliq̄d qđ qđ reddat collationē nullā:ꝑ ea,quę no.gn̄aliter.d.Card.post Lau.in.d.Cle.ij.ad fi. dicēs,ꝙ ordinarij ꝑsumunt̃ meliꝰ scire qualitates impetrātiū & bñficiorū,quā Papā,vel legatꝰ.& ordinarij dicunt̃ cōferre motu ꝓprio,& ꝓuidere ecclesiijs.Papa aūt & legatꝰ ꝓuidēt ꝑsonis. Et dicit Rot.in tit.de re.ꝑmu.cōcl.xiij.in antiq̄s.ꝙ permutatio facta in manibus ordinarij tacito de alijs beneficijs,quę habet permutans,valet.Secus si in manibus alterius.

Trigesimum corollariū.Nō est opꝰ facere mentionē de aliquo reditu:q nō vacat morte impetrātis:nec habet alteri cōferri secundū Rot.in tit.conclu.xj.in antiquioribꝰ.dicētē ita fuisse sæpiꝰ obtētū:quia iura loquētia de mētiōe faciēda,loquunt̃ de bñficio eccl'iastico.Sed limitat hoc nō ꝓcedere in lr̄is ī forma pauperū:scđm Do.ī.c. postulasti.s̄.e.ī lec. ad fi.& repe.in.xij.col.qa fiūt ad releuādū pauptatē.Vn̄ ex quo tacet̃,ꝙ q̄s habet,vn̄ viuat,lr̄æ sunt subreptitię:qa tacet̃ tale quid, quo exꝑsso,difficiliꝰ īpetrasset.Et faciūt q̄ dicunt̃ de faciēda mētione sufficiētis patrimonij:vt latê dixi in.c.postulasti.s̄.eo.

Trigesimūprimum corollariū.Oportet facere mētionē de natura præbendę,an sit sacerdotalis,vel electiua,an nō:secundū Rot.in isto titu. cōclu.xxxv.in antiquis.nisi talia exprimant̃,per quę Papa possit scire qualitatē beneficij.Et ad istud de qualitatibꝰ bñficij obtinēdi,& etiā obtēti:vide q̄ dixi post.d.Ab.in.c.ad aures.s̄.e.¶ Hoc aūt,ꝙ debet fieri mētio,an ꝑbēda sit electiua:tene ꝑpetuò menti: & gusta & cōfirma ex eo,qđ elegāter scribit do.Car.in clę.qa cōtingit.versi.aūt.in.iiij.no.de reli.do. vbi colligit ex glos.in verbo, electionē.ꝙ bñficiū electiuū ꝓpriè dicit̃, q̄n in eo ꝓcedit̃ ꝑ electionē,q̄ exigit cōfirmationē superioris.& sic secꝰ,si electio non egeret cōfirmatiōe.¶ Ex quibꝰ infert,ꝙ si mādat̃ ꝓuideri de bñficio spectāte ad collationē capi.nō veniūt canōicatꝰ,in q̄bus capitulū eligit:& Eps̄ cōfirmat:quia dicūt̃ bñcia electiua,nō aūt collatiuā.Et literæ Papæ nūquā derogāt electoribus:nisi exprimat̃,vt vt dicet̃ in sequēti coro.Et ita dicit se cōsuluisse in ecclesia Ferrariēsi.& est solēne cōsiliū suū.cv.inci.dn̄s noster Papa.vbi vide in iiij.col.ver.iij.ꝙ dispō.& vide eūdē in Cle.j.in.§.ad hæc.in.iiij.q. de ꝑb.Et hoc bn̄ no.quia poteris infringere mille expectatiuas illis ecclesijs,in quibꝰ de cōsuetudine capitulū eligit canonicos:& Eps̄ cōfirmat:ꝓut ē iductiua ī eccl.Ferra.& ī ecc.ista Pisana.Et dico,ꝙ etiā si canonici eligāt in plena forma electiōis:& nō cōfirmatur eorū electio:tamē rōne formæ in electiōe seruatæ dicit̃ bñficiū electiuū,etiā si supior nō cōfirmat:& nō includit̃ in lr̄is nō facietibꝰ mētionē de electiuis:vt in aureo cōs.Oldr.cxlvj.factū tale est de cōsuetudine ecclesiæ Heduēsis,licet fortè ꝑdicti,& Rot.alleg.ꝓpe.in ver.& scias.cōtrariū sentiāt:dū dicūt:Secꝰ si ꝓceditur ꝑ electionē sine cōfirmatiōe.Tn̄ re vera dictū Ol.est bn̄ fundabile inspecta mēte pluriū difficultatū circa derogatiōes electionū: q̄ tota militat vbicūq̧ ꝑ scrutiniū & alias cęremonias fit electio. Nā tale ius multos tāgēs & ꝑficiēs opꝰ bn̄ cemētatū,nō ꝑsumitur ꝑ Papā vnquā tolli:q respectꝰ retractiuꝰ Papæ no vr̄ cessare ꝑꝑ cessationē cōfirmatiōis:licet has cōtrarietates nullꝰ scribēs ingrediatur,quem viderim.Et istis adde,quæ sunt in sequenti corolla.

Trigesimumsecundū corollariū.Oportet facere mētionem,ꝙ bñficiū est electiuū:ꝑ tex.in.c.cū in illis.ver.illi verò.de ꝑb.in.vj.& nō sufficeret,ꝙ in clausula executoria fieret mētio de electione:pręsupponēdo,ꝙ.s̄.esset dictū de electione:qa illa verba,quæ supponūt aliq̄d,nihil disponūt in ꝑsupposito.ꝑ tex.in cle.j.in fi. de ꝑbē. quē tex.gusta multipliciter:vt dixi in.c.licet.de off.or. Modū aūt cognoscēdi bñficiū electiuū,collige ex dictis in pręcedēti corollario.Quibꝰ adde.d.Ab.in.c.nobis.in.ij.col.de iure pa.vbi sentit, ꝙ si fit mētio de electiōe,intelligit̃ ꝓpriè de illa,quę exigit cōfirmationē.¶ Et no.diligēter,ꝙ de iure cōi in bñficijs minoribꝰ,nō ꝓuidet̃ ꝑ electionē:vt ꝓbat tex.in.c.cū in ecclesijs.de ꝑbē.in.vj. Et hinc est,ꝙ vbi fit mētio de bñficijs electiuis,dicit̃ de dignitatibus & ꝑsonatibꝰ.d.c.cū in illis.&.d.Cle.j.q̄ iura habent respectū ad ius cōe.Tn̄ scias,ꝙ de iure spāli possibile est,ꝙ minora bñficia sint electiua:& in eis habebit locū istud corollariū:vt concludit Do.in.d.§.illis.in.iij.col.Pro quo vide oīno Io.An.in addi.Spec. in tit.de acti.& peti.sup petitionibꝰ.ad ver.ꝑ literas quoq̧.volētē sufficere quo ad casum.d.c. cū in illis. ꝙ bñficiū sit electiuū de cōsuetudine antiqua,q̄ habet vim legis.& in talibꝰ habet magnā vim.s.disponēdo de mō in electiuis.c.cū dilectꝰ.de cōsuetudine. &.c.Abbate.de ver.sig.& qđ ibi notat̃.Et hoc dictū allegat ꝓ notabili.d.Car.in.d.ver.vt aūt.& in.d.cōsi.cv.& ita cōiter tenet̃ secundū glo.j.Cle.j.in verbo dignitate.de ꝑb.quā sequit̃ ibi Car.in .§.j.in.j.q.& ēt Imo.ibi,in prin.reputās hoc esse notādū:est verū, ꝙ Cal.cōsuluit cōtrariū:vt ipse dicit in ti.de ꝑb.cōsi.xij.sed malè,scđm Do.in.d.§.illis.¶ Et scias,ꝙ Inn.Papa.vj.declarauit semel in camera,ꝙ volebat illud beneficiū esse & dici electiuū,in cuius electiōe reseruabat̃ forma.c.qa ꝓpter.de ele.vel ꝑ cuiꝰ vacationē reddit̃ ecclesia viduata Prelato.Aliud aūt beneficiū,ad qđ ꝑ simplicē electionē,seu noīationē,q̄s assumit̃ sine alia solennitate,seu cōfirmatiōe supioris,nō debet dici ꝓpriè beneficiū:imò potius collatiuū.Ita dicit collector audiuisse decisiōe mihi.cxxxviij.Itē nota,ꝙ vocet̃,quē nō reperi in impressis.Et ibi etiā dicit,ꝙ vbi req̄rit̃ cōfirmatio supioris,dicit̃ bñficiū electiuū:posito ꝙ sit de minoribus bñficijs.alleg.gl.in.d.cle.j.de ꝑb.Sed vbi electio nō indiget cōfirmatiōe:tūc nō dicit̃ beneficiū electiuū,imò potiꝰ collatiuū:scđm ipsum.Cogita tn̄ ꝑ dicta.infi.proxim.Cor.¶ Itē scias,

27 ꝙ † nō sequit̃:Plures stāt cū priore in tali ecclesia:ergo prioratꝰ est electꝰ.Forte eīn spectat ad electionē alterius,secundū Rot.in ti.de ꝑb.in deci.xiij.in antiquioribꝰ.vbi latè dicit̃,ꝙ ad hoc,vt dicat̃ facta mētio,ꝙ dignitas est electiua:nō sufficit facere mētionē de collegio:nisi dicat̃,ꝙ sit electiua.Et dicit Archi.in.c. monasteriū.xvj.q.j.ꝙ nō sequit̃:in ecclesia stāt multi clerici:ergo ibi collegiū.Req̄rūtur eīn plura,vt dicatur collegiū:de q̄bus per Inno. & alios in.c.cū dilecta.de exces.Præla.Ad qđ vide oīno Ol.cōsi. cclxxxj.quòd prioratꝰ.vbi latè ponit,quòd prioratꝰ,dicitur collegiatus,vel cōuentualis:si ibi collegiatè viuunt monachi:etiā si nō eligant priorē,& sit prioratus manualis.Et ibi,quòd si impetratur gratia ad dignitatē,nō venit talis prioratus.Et de hoc quādo prioratus dicatur dignitas,vide gl.& doc.in Cle.ij.in verbo,

cõuẽtuale. de rescri. Fede. cõs. cxxxij. casus talis est. ¶ Et no. q; si null⁹ modus prouidẽdi exprimit: venit modus electiõis, & omnis alius modus, secũdũ gl. in Cle. j. § j. de præb. quã sequit & dicit elegãter ibi Car. in. v. q. & illã gl. sequit etiã ibi latè Do. in. c. cũ in illis. § j. in. ij. colũ. & Car. in. d. cõsi. cv. & Rot. in tit. de præb. col. x. Item, q; habẽs gratiã in nouis, quę est etiã in tit. de cõcess. præb. deci. xiiij. in antiquis. Dixi in. c. fedes. iij. col. ibi: addatis multa. s̃. e. & illã gl. sequit etiã Do. in. c. suscepti. in pe. col. de rescr. in. vj. Et est aurea limitatio ad. d. § illis. super qua potes sistere ex dictis istorũ in locis præallc. Et remanet valde declaratũ istud corol. vt in telligatur, qñ fit mẽtio de collatiõe, vel alia dispositiõe ad aliũ spectãte: qa nõ venit electio. Sed si simpliciter mãdat ꝓuideri de bñficio vacaturo, veniet etiã electiuũ: ex quo non exprimit aliquis mod⁹ prouisiuus. Rationẽ diuersi a tatis clarè explicat Car. in dictis locis. vide eũ. & facit etiã qđ dixi. s̃. e. c. fedes. iiij. co. ibi declaratio. Et adde, q; si scribitur de canonicatu spectãte ad ꝓuisionẽ, præsentationẽ, seu dispositionẽ capituli: nõ venit canonicatus spectans ad electionẽ, secundũ Ab. cõsi. mihi. cxxxiij. in quęstiõe q; ad p̃sens vertit iter dñm Nic. Inducit. d. c. cũ in illis. & alia ex prędictis. ¶ Quòd
28 aũt dignitas etiã nõ electiua, † nõ cõprehẽdat sub appellatiõe bñficij in odiosis: licet secus in fauorabilib⁹: dixi in. c. postulasti. ĩ. ij. casu quartæ fallẽtię, in materia dispẽsationis extẽdendę s̃. e. Ad qđ vide etiã Ab. in. c. pe. de ver. sig. Do. in. c. si propter. ij. col. de rescrip. in. vj. per gl. & doc. in Cle. auditor. in ver. beneficio. de rescri. Cal. hoc ti. cõsi. iiij. Pe. de Anc. in re. prima. lib. vj. Car. ĩ Cle. j. in prin. ĩ. iiij. q. desup. neg. Pręla. Ana. post Abb. c. ij. iij. colũ. de cle. pu. in duel. Do. in. c. cũ de beneficio. in prin. de præb. in. vj. Et gñaliter, q; veniant appellatiõe bñficij: vide latè Nic. Mil. in repe. in verbo, beneficiũ § ij. cũ octo sequẽtibus. & Brix. in verbo, beneficiũ ec clesiasticũ. iij. col. ¶ Scias etiã, q; si in literis mãdat prouideri de beneficio spectãte ad ordinationẽ alicui⁹: istud verbũ ordinationẽ est adeò pręgnãs, q; includit collationẽ, præsentationẽ & omnẽ modũ, quo quis habet de re ꝓpria disponere. gl. or. Gul. de mõ. seu in extrauag. Io. xxij. sedes. super verbo, ordinationẽ, quã refert & sequit Do. in. d. c. cũ ĩ illis. § cũ aũt. ante fi. & Mari. in rep. ec. postulasti. s̃. e. xxxvj. col. ver. ad uerte tñ. ¶ Sed caue: qa nõ credo, q; isti velint, q; veniat electio ꝓpter tex. in. d. Cle. j. de præb. in ver. quãuis aliã dispositionẽ. Est casus cũ gl. & ibi firmãt oẽs, q; dicta verba non includunt electionẽ: & esset difficile oſtẽdere, q; verbum dispositio sit minoris cõprehẽsionis, quã verbũ ordinatio: nec aliter fuit de mẽte gl. præallegatę. vtif eñ verbis directis ad vnã personã habentẽ aliquo modo prouidere de bñficio, & vult q; nominata ordinatiõe, veniũt alij modi ꝓuidẽdi. Nõ eñ potuit sentire de electiõe, quę nõ cadit in vnã p̃sonã, sed collegiũ. c. j. de elec.
¶ Et si diceres, qđ si scribit de prouisione spectante ad collegiũ cũ regula gñali. s. vel quãuis aliã dispositionẽ, seu ordinationẽ, tũc clarum est, q; nõ venit electio. d. Cle. j. Sed qđ si sub illa generalitate nõ põt venire, nisi electio: cũ forte nullo alio modo habeat illi ꝓuidere. & certẽ, vt verba aliquid operent, videt q; veniat electio. Et ita, licet trepidè attentat Mari. in. d. c. postulasti. & est maximũ dictũ ad. d. Cle. j. & fi. de materia. c. fedes. s̃. e. vt ibi dixiin vij. decla. ¶ Sed nõ credo sustẽtabile: qa Papa scribẽs cũ illa clausula generali, voluit includere oẽm alium modũ prouidẽdi: si qs alius cõpeteret similis illis, de qbus loquit. Non tñ cogitauit absolutè: sed solũ de modo prouidẽdi sibi expresso, & nõ maiori. & si alius nõ ineſt, nisi maior, illũ nõ cogitat. per. c. fedes. cũ similib⁹ s̃. e. Et qua rõne, vbi nullus modus subesset, illa clausula est superflua: vt nemo negabit, eadẽ ratione, qñ subest alius modus, sed ex iuris dispositione nõ comprehẽsibilis. An aũt ista noua limitatio posset procedere extra dictum casum, tetigi in. d. c. fedes. ¶ Scias etiã, q; licet in materia stricta verbũ ꝓuisio, nõ comprehẽdat electionẽ. d. c. cũ in illis. tn secus est in materia larga: qa tunc cõprehẽdit oẽm modũ, per quẽ prouidet ecclesijs: secundũ Do. in. d. c. cũ in illis. § illis in. q. & in. c. j. in. v. col. ver. not. primò ex ista gl. de elec. in. vj. alleg. gl. in Cle. fi. de elec. quã etiã alleg. Lu. cõsi. ccciiij. Et ibi addit, quòd nõ venit datio in cõmendã. ¶ Sed caue: qa illa gl. nõ dicit expresse de electiõe. & cum ea transit ibi Imo. in. iij. & Car. in. vij. q. [a] notantes ex ea, quòd verbum prouisio, est verbum latũ. neq; distinguit illa gl. inter materiã largã, & strictã: sed simpliciter videt velle, quòd sit verbũ latũ. Prętereà cõsydera, quòd si gl. sensit de materia stricta, malè loquit: quia non est ita latum verbum, quòd cõprehẽdat tunc electionẽ. Patet in. d. c. cũ in illis. Sed in materia larga bene veniet electio appellatione prouisiõis: vt est de mẽte illi⁹ gl. quæ nõ expresit de electiõe: qa text. ibi exprimit de elec. vt ibi etiã declarat. d. Abb. quẽ vide. ¶ Et similiter
29 dicas † verbum electio, latè sumptũ, cõprehẽdit etiã collationẽ. c. cum ecclesia vulterana. de elec. c. cum dilectus. de præbẽ. Interdum cõprehendit præsentationẽ. c. nobis. & ibi. d. Abb. de iu. pa. Interdum postulationẽ. c. in causis. de elec. c. post translationẽ. de renun. Propriè verò sumptũ differt à. s̃. dictis. d. c. cum in illis. Et ideò licet capellani eligãt sibi plebanũ: nõ tamẽ ex hoc illa plebs põt dici collegiata. Ita scribit Fede. cõsil. xxx. factum tale est. legatus de latere. in fin. Ad quod etiã vide Do. in. c. quã sit. ad fi. prin. de elec. in. vj. vbi vult, quòd extra casum. c. cũ in illis. qui est odiosus, expresio vnius ex illis modis prouisiuis, comprehendit alios, quando est eadem ratio vt obiq;. Allegat gl. in Cle. j. in verbo cõferatur. in fi. de re. permu. & gl. maiorem in fi. in. c. sciant cuncti. de elec. in vj. ¶ Scias etiã, quòd licet expresso vno modo prouisiuo, nõ veniat electio per prædicta: tamẽ venit actus habens vim electionis: & qui regulatur, vt electio. Patet, quia venit beneficiũ spectans ad præsentationem patroni ecclesiastici iure ecclesiæ: vt traditur in. c. cum dilectus. de iurepa. & in. c. dilectus. de offi. leg. & ibi dixi. & tñ præsentatio clerici habet vim electionis: vt not. Inn. in. c. cum autem. in fi. de iurepa. & Car. in Cle. j. in prin. in. j. oppo. de sup. neg. Pręla. & Lap. alle. lxxxiiij. dñs nostri Papa. in. v. col. ver. sed nunquid. & Do. post Arch. in. c. ij. in. iiij. col. de præb. in. vj. Hinc est, quòd sicut nõ põt fieri electio alternatiua. c. ij. de elec. in. vj. Ita nec talis præsentatio patroni clerici: vt not. gl. ante pe. cle. ij. de iurepa. & Do. in. d. c. ij. in. j. col. nisi clericus esset patronus ex patrimonio: vt in dictis locis.

30 Trigesimumtertium † corollarium. Non est opus facere mẽtionẽ beneficij annexi: sed sufficit exprimere principale, secundũ Rot. in isto tit. cõclu. xl. alle. Io. An. in. c. super eo. de præb. in. vj. sed Pet. de Anc. in regula, accessoriũ. iiij. col. ver. itẽ facit. de re. iur. in. vj. intelligit hoc cũ vna ecclesia est accessoria alteri. Secꝰ si ambæ pariter vniunt qa tũc de vtraq; debet fieri mẽtio. ar. no. ĩ. c. jj. ne seva. & in Cle. j. de præb. & Pau. in Cle. j. de elec. Et ad hoc vide etiã omnino Pe. de Anc. in Cle. j. in. vij. col. ver. xij. not. de excess. Prælа. & Do. post Lap. in. d. c. sup eo. circa me. Cognoscit aũt quòd vnum est principale ex verbis vnionis, aut ex denominatione librorũ antiquorũ: secundũ gl. in cle. per literas. in verbo ecclesias. de præb. Et credo, quòd Pet. de Anc. in. d. regula voluit alleg. illã glo. qñ allegauit notata, in Cle. j. de de præb. Et subdit Imol. post Bu. in. d. Cle. per literas. in. iiij. col. quòd in dubio illud, quod est magis dignũ, præsumit principale. Et illud, qđ est minꝰ dignum, præsumit accessoriũ. Ad qđ vide pulchrũ cõsilium Pet. de Anch. mihi. cix. pro impetrãte ad collationem prioris. ibi docet quæ sit natura

a ¶ Card. in. vij. q. Quẽ omnino vide, & melius in Cle. j. § fi. de præben. Et adde cũ in Cle. plerisq;. in prin. xvj. q. de electio.

natura iuriũ vnitorũ cõcurrentium in persona vniꝰ: secundũ prę dicta intellige Ang. & Imo. in. l. sed si plures. § filio impuberi. ff. de vulg. & pup. Dum dicũt, q; impetrãs ecclesiã, intelligit etiam impetrasse ecclesiã illi vnitã. per. d. c. sup eo. & d. § filio. vbi dispositio vnitorũ debet esse vniformis. ¶ Et istis adde, q; vbi beneficium est vnitũ & annexũ alteri, perdit nomẽ bñficij: & nõ debet dici bñficium, sicut ante vnionẽ dicebat, secundũ Rot. in ti. de rescc. nõ alie. cõclu. x. in antiquis. Ad qđ vide latè Mari. in repe. c. sicut vnire. arti. viij. q. xij. j. de excess. Prælа. & qđ no. Do. post Lapũ in. c. cum persone. § fi. in vlti. col. ver. in eo verò. de priuile. in. vj. vbi dicit, q; si ecclesia exẽpta vniat nõ exemptæ, perdit exẽptionẽ quia assumit naturã suæ principalis: & ecõuerso, si nõ exẽpta vnitur exẽptę efficitur exẽpta. Sed si vniãtur simul, ita q; vna nõ subiiciatur alteri: tunc nulla earũ mutat naturã. qđ facit ad prædicta. Et in hoc de exẽptione, quã acqrit monasterium nõ exemptum vnitum exẽpto, vide Cal. in tit. de priui. consi. xj. ¶ De terris autẽ alicui ciuitati vnitis, qũo regulent, nõ est materia nostra. Sed vide Bart. in. l. si cõuenerint. § si nuda. ff. de pig. act. cum concor. not. per Alex. ibi in apostil. & in. l. j. in. vj. col. ff. de leg. j. in lect. Et aliquid dixi in. c. trãslato. de cõsti. & in. c. postulasti. de for. cõpe.
31 Trigesimũquartũ † corollariũ. Oportet facere mẽtionem de beneficio: cui qs renuntiauit: quando renuntiatio nõ tenuit, secundũ Rot. eleganter. in tit. de renun. conclu. xij. quidã Car. in antiquis. Est etiã eo. ti. cõclu. iiij. in antiquioribus: quia licet superior posit ratificare & admittere renuntiationem inuito renuntiante: tamen donec eius ratificatio & admissio subsequat, interim habet ius in beneficio, & remanet in eo intitulatus: iuxta verã opi. Innoc. in. c. quod in dubijs. de renũ. Ideò si ille impetrat beneficium, & tacet de isto renuntiato, dicit tacere bñficiũ, qđ adhuc ipse habet. Et q; p talẽ renuntiationẽ perdatur possessio, & nõ proprietas beneficij: vide Inno. in. d. c. qđ in dubijs. & ibi alias dedi cõcordantes ad hoc. Si autẽ renuntiatio est acceptata, nõ est necessaria mentio beneficij renuntianti: vt incidenter fuit dictum. s̃. xx. corol.

Trigesimumquintum ad titulũ ecclesiæ alterius clerici: tenet facere de illo mentionẽ in impetratione beneficij, secũdũ Ana. in. c. per tuas. Io. iij. in fi. de simo. dicẽtem, quòd licet Car. ibi remittat de hoc ad dicta per se hîc: tamẽ istud est secundũ rẽ tenẽdũ per id, qđ habetur in. c. fi motu. ꝓprio. de præb. in. vj. & talis dicitur habere beneficium. c. conquerente. de cle. non resi.

32 Trigesimumsextum † coroll. Oportet facere mentionem de possessione colorata, quã habet alius in bñficio impetrato. p. c. cũ nostris. de cõcess. p̃b. & dicitur possessio colorata: quãdo est defectus in cõferente: nõ tamẽ inducitur ex eo priuatio ipso iure: sed per sententiam. Dicit aũtẽ nõ colorata: quando quis est priuatus sẽtẽtia hominis, vel iuris etiam si nõ fit secuta amotio factiꝰ: vt latè declarant doc. in. d. c. cũ nostris. maximè Imo. ibi in. xvij. col. post Cal. ibi latè insistentẽ in sua repe. & Lap. alleg. xvj. an valeat. & d. Car. consi. xxxiiij. in fi. & latissimè. d. Mari. in repet. rub. de cã pos. & propri. trac. vj. ar. ix. Et dicit Lu. cõsil. ccccIxv. in re p̃senti. & c. q; nulla est præsentatio facta ad ecclesiã, qua qs est priuãdus, donec priuetur. & ille dicit incolorate possidere, qui est intrusus. Quis autẽ dicatur intrusus, dixi. s̃. in. ij. corol. & ornabis. d. c. cum nostris. p̃j. scripta. xiij. notabilia, q̃ pro maiori parte sunt vltra scribẽtes ibi: neq; hactenus ab alio ordinata. ¶ Primò nota q; si in impetratione est clausula, vocatis vocandis: vel clausula, dũmodo nõ sit alteri ius q̃ fitũ: nũquã põt talis gratia, vt subreptitia infringi. quasi non dixerit de iure alterius: vel de colorarata possessiõe. Ita cõsuluit dom. Car. cõsi. xciij. inci. nobiles viri dñi de vinciguerra. iij. col. vbi vide. Et de ista clausi. si non est alteri ius & c. scripsi in. c. cũ causam. ad fi. s̃. eo. & aliquid. s̃. in. xxviij. cor. ¶ Secũdò no. q; quãdo in literis
a est clausu, [a] amoto quolibet illicito detẽtore, satis dicit facta mẽtio coloratæ possessionis: secũdũ Ro. in ti. de rescr. deci. xxxij. inc. no. secũdũ aliquos. & deci. lxiij. nota, q; de gratia. in antiq. & Do. in. c. nemo. vj. col. de elec. in. vj. quẽ vide. Et ideo dicit Ro. pallc. xxij. q; nõ est hodie necessaria dicta mentio coloratæ possessionis: cũ ponat cõiter hodie in literis. d. clausu. amoto, & c. Intellige dũmodo ista clau. opponat in literis gratiosis: secꝰ, si solũ in lris executorijs scdm Imo. post Car. & Bu. i d. c. cũ nostris. in. xv. col. ver. aduerte tñ. & Lap. alle. xv. p Cle. in fi. de p̃b. Itẽ Cal. de p̃b. cõsi. xx. & p hoc faciũt multa dicta ad gustũ. d. Cle. j. in fi. p̃bãdo, q; verba posita in executiõe nõ augẽt dispositionẽ. & quæ dixi in. c. licet. de off. ordi.
¶ Sed nouissimè reperio hãc cõsyderationẽ impugatã p. d. Bar. de Zabarellis nepotẽ. d. Card. Archiepũm Spalatẽsem, & canonistã maximũ ĩ suo elegãti ope cõsiliorũ cõsi. viij. d. Zãpetrus de pratis, miles. ĩ. ij. dubio. vbi dicit, q; licet ista cõsyderatio fuerit subtilis, tñ nõ videt vera, qa stilꝰ curiæ nõ habet: nec vnquã habuit talẽ clausulã apponi in lris gratiosis: nec conuenire põt talis clausula: cũ illa simpliciter dirigãt ad eũ, cui fit grã. Sed talis clausula solũ cõuenit lrisexecutorijs: vt patet in. c. ꝓpoſuit. de cõcess. p̃bẽ. & in. c. cũ vniuersorum. de re. pmu. Et ideò cõcludit simpliciter tenendũ: q; dicta clausula posita in lris executorijs operãt mentionẽ coloratæ possessiõis. Et ita dicit simpliciter tenuisse Io. de Deo in qõnibus suis. li. j. q. xxiiij. Subdit tñ, q; dicta limitatio fortè ꝓcedere posset, vbi literę executorię fuissent factę aliquo interuallo medio per literas gratiosas: quasi Papa iã de gratiosis nõ sit memor ex antiquitate factiꝰ: qa tũc posset ꝓcedere, q; clausula illa in executorijs posita, nõ extẽditur ad gratiosas: sed vbi literæ gratiosæ & executorię sunt simul factę, ꝓcedit impugnatio q̃dicta: qa cũ simul & semel Papa dederit gratiosas & executorias, fuit certioratus de. d. possessiõe. & nõ ignorabat qualiter, & cũ qbus cõcessissetgratiosas, quas tũc cõcesserat. ar. c. excõicato j. e. Cũ de facto suo. pxi mo nõ p̃sumat ignorãs: vt ibi. & p Spe. de depositio. § vj. ver. qd si interrogat⁹. & ver. hoc tñ. in fi. & hæc bene nota: qa sunt de honore lucrando.
33 ¶ Tertiò not. † q; si p duos mẽses bñficium fuit detẽtũ, tenet impetrãs facere mentionẽ de detẽtione, secundũ Rot. deci. p̃alle. de rescript. xxxij. in antiqs. sed est alia deci. ibi. lxxij. ĩci. dic, q; ordinatio Papalis. q̃ dicit Greg. xj. ordinasse q; si fit gratia de bñficio spãliter reseruato: & al a ter detinuerit illud bñficiũ p annũ: si nõ fiat mẽtio de dicta detẽtione, dicta gratia nõ valet. Et sic videt p istã decisionẽ, q; de detẽtione, q̃ est minoris spatij tpis, quã vniꝰ anni, nõ fit opꝰ facere mẽtionẽ. Et ita tenẽt curiales moderni tẽporis: vt accepi ex literis amici experti in curia. Et ita sonat quasi expresse hodierna regula cãcellariæ Apostolicæ: q̃ est. xxxij. Itẽ voluit dñs noster, vt improbi. & c. vbi dicit, q; ille q̃ impetrat bñficiũ tũc p annũ immediatè p̃cedẽtẽ pacificè possessum: debet facere mẽtionẽ de possillis, & quot annis possedit: aliãs impetratio est nulla. & sic videt velle, q; si nõ possedit p annũ: nõ est necessaria mẽtio possessiõis. ¶ Cogitabam vtrũ de possessiõe possem⁹ loq; duob⁹ modis in hac materia. vno mõ de detẽtiõe mera, q̃ nullũ habet colorẽ: & tũc de ista nõ fit necessaria mẽtio: nisi durauerit p annũ. Alio mõ de possessione colorata: tũc quãuis durauerit minori tpe, debeat de ea fieri mẽtio. Sed nõ puto, q; curiales intelligãt sic dictas decisiones: & fortè sc̃dm eos vtrũq; dictũ esset falsum. Si eñ aliqs detinuit bñficiũ de facto sine vllo colore, nõ videt, q; sit necessaria mẽtio illi⁹ intrusiõis. Tũ, qa cessat ratio. d. c. cũ nostris. de qua ibi p Abb. in. v.

a ¶ Clausula amoto. vide Card. in Cle. j. § j. de præben. Et qd opera tur talis clausula: vide Bal. in addi. ad Spec. in tit. de excu. in ver. clausula amoto.

col.ver.& in præ.dic.Tũ p regulã,nõ præstat.de re.iur.in.vj.cũ cõcor.& dictis datis.ſ.e.c.ex tenore.Ex quo ſequit falſitas ſecũdi dicti: qa ſi de poſſeſsiõe nõ colorata,nõ eſſet neceſſaria aliqua mẽtio:ſequit ꝙ dictæ deciſiões curiæ loquunt de poſſeſsiõe colorata:& ideò ſi nõ eſt annalis,nõ eſt neceſſaria eius mẽtio.Et ſic audi ui ſeruari in curia:vt dixi qđ bñ not.¶ Subdit Rota ꝓalle.lxxij.ꝙ ſi dicit in gr̃a talis detinuit per annũ & vltra.niſi declaret illud,& vltra,ꝑ certũ tẽpus,dicta gratia nõ valet,ſi detinui ꝑ biennĩũ:ſed ſi per annũ tũ,valet gratia.Et ſubdit ꝙ iſta habẽt locũ in bñficio ſpãliter reſeruato p Papã.¶ Sed aduerte diligẽtiſsimè:qa quicqđ paulò ante ſcripſerim,nõ cõſydero,ꝙ intentio Ro.in ꝓalle.deci. lxxij.de reſcri.in antiqs,eſt ponere vnũ caſum ſpãl̃e,in quo oportet facere mẽtionẽ de mera detẽtiõe nihil iuris habẽte: videlicet vbĩ cõcurrunt iſta duo.Primò,ꝙ beneficiũ impetratũ ex ſpeciali reſeruatiõe.Secũdò,ꝙ aliꝰ anteà poſſederit ꝑ annũ.¶ Et ad hoc cõſydero,ꝙ Rota nõ ſine myſterio appellat illã detẽtionem,aut poſſeſsionẽ.Vult ergo,ꝙ iſto caſu de detẽtione fiat mẽtio.Quòd aũt ſit detẽtio,probaꝫ ſic:qa decretũ Papę appoſitũ in reſeruatione:facit,ꝙ poſſeſsio cõtra reſeruationẽ obtenta eſt meri facti,& caret omni effectu,& adminiculo iuris:vt eleganter decidit Rota.xvj.in nouis.quæ eſt in ti.de reſti.ſpo.cõclu.iij.Vñ dixit elegãter Lapus dicta alleg.xvj.& ſequit Imo.in.d.c.cũ noſtris.in.xvij. col.ꝙ vbi ordinariꝰ cõtulit bñficiũ reſeruatũ Papæ,ſua collatio nulla,nõ dat titulũ coloratũ.¶ Si diceres,quare ergo oporteret facere mentionẽ de tali detẽtione annali?Põt dici,ꝙ cũ ignorantia reſeruatiõis habeat in ſe iuſtũ colorẽ ignorãtię:iſte iuſtꝰ error iũcto ſpatio anni,æquipollet poſſeſsiõi coloratæ:ex quo ordinarius & poſsidẽs ignorauerũt de hac ſpãli reſeruatione.Et licet,vt dixi iſta ſit mera detẽtio ꝓpter decretũ:tñ,qa cõcurrit iuſta ignorãtia,æquollet iſta colorata detẽtio coloratæ poſſeſsiõi:adeò ꝙ ex illo Papa vult de hoc informari, ſicut de iure vult informari de poſſeſsiõe colorata.¶ Et ſi diceres:qd ſi reſeruatio ſuper qua fundaꝫ impetratio,eſſet gñalis?dicerẽ,ꝙ tunc nõ eſt opus facere mẽtionẽ de detẽtione alteriꝰ.Primò,prædicta deci.Rot.lxxij.põderat expreſsè reſeruationẽ ſpãlẽ.Secũdò quia nõ põt verosimiliter allegari ignorãtia ipſiꝰ generalis reſeruationis.& ſic illa detẽtio nõ habet in ſe vllũ colorẽ iuris,vel facti.¶ Et hoc intellige de reſeruatione notoria,de qua cõſtet:ſicut in.c.licet.de prẽb.in vj.Secus fortè de alijs gñalibus reſeruationibus bñficiorũ:puta capellarũ,collectorũ,& ſubcollectorũ.Nã cum de illis poſſet eſſe dubium,vtrũ ſint,vel fuerint tales:& ſic beneficia reſeruata: fortè illa detentio eſſet ita digna mentione:ſicut illa,cui apponit reſeruatio ſpecialis.Ad qđ in ſimili pondera.d.deci.Rot.de reſti. ſpo.iij.iuncto prin.cum ſi.quod autem dixi.ſ.nõ oportet facere mentionẽ de poſſeſsione colorata,quæ nõ eſt annalis:non reperio ab aliquo tactũ.Sed ita habui à curia:vt prædixi.& multum probaꝫ in dicta regula cancellariæ.xxxij.Et prædicta not.tanquã à nullo alio hucuſq; deducta.¶ Quartò not.ꝙ diſpoſitio.d.c.cũ noſtris.ꝓcedit,qñ aliqd corporale & tpale poſsidet:ſecus ſi aliquid incorporale,vt canonicatꝰ:ſecundũ Lap.alle.xvj.allegat Io.
34 An.in.d.c.cum noſtris.¶ Quintò not.† quòd poſsidẽs coloratè beneficiũ:licet aliàs collatio nõ tenuerit,nõ poteſt amoueri ſine cauſę cognitione,ſecundũ Do.in.d.§.ſed objicit.ij.q.iij.alle.Cõpoſt in.c.capitulũ.ſ.e.Sed beneficiũ non poſſeſſum coloratè põt cõferri p habentẽ ptãtem:p.d.c.noſtris.ſecundũ cũ.Et qñ intruſus ſit citãdus ante,quã auferaꝫ ei poſſeſsio:vide tex.& doc.in.c. licet.de præb.in.vj.& quæ dixi latè in.c.cũ olim.de re iudi.Et ponit elegãter Do.in.d.§.objicit.qñ ad obtinẽdã reſtitutionẽ bñficij habeat ſpoliatus docere de ſua poſſeſsione,ſaltẽ colorata.De quo dic,vt ibi & in locis,quæ ipſe allegat.¶ Sextò not.ꝙ ſicut vitiatur impetratio beneficij certi nõ facta mẽtione coloratæ poſſeſsiõis:ita impetratio bñficij incerti.Vnde ſi dãtur executor ad prouidendũ de vacaturo:nõ intelligit de eo,quod vacabit de iure,& nõ de facto:ſecundũ Pe.de Anc.in repe.c.ſi ꝓpter tua debita.in.xxxviij.col.ver.Et iſtã diſtinctionẽ collegi.de reſcrip.in.vj. vbi facta longa diſtinctione,an & qñ executor poſsit prouidere de beneficio ab alio poſſeſſo:quã dicit ſe collegiſſe ex varijs apoſtillis Io.An.in.d.c.cũ noſtris.Subdit id,qđ eſt dictũ tãquã nouũ: & ꝙ ipſe habuit in facto,in quo aliqui dicebãt aliter volentes,ꝙ c.cum noſtris.intelligaꝫ,qñ ſunt ſpãliter impetratę literę ſup certo beneficio tãquã vacante,qđ nõ vacat de facto.Secus qñ literæ impetranꝫ ſup vacante,vel vacaturo.Sed ſecundũ Pe.nõ apparet ratio ſufficiẽs differẽtię.Itẽ ſciẽs beneficiũ vacare de iure,& non de facto:de facili poſſet fraudare mentẽ.d.c.cũ noſtris.impetrando gñaliter bñficium vacaturũ,vel vacans:tacita illa poſſeſsione colorata:vt latius ꝑ eũ.Et ſequit ad literã.d.Mari.in repet.c.poſtulaſti.in.xlviij.col.ver.iiij.notãdum.ſ.eo.exclamans de hoc,& dicẽs ſe nõ legiſſe alibi.¶ Sed adde,ꝙ hoc dictum ſequitur collector Ro.deci.cxcv.habens gratiã.in nouis,in addi.& illa additio nõ eſt impreſſa in Rota per rubricas.de præben.deci.x.in nouis. vbi eſt illa deciſio,habẽs gratiã.& c.Cõtrarium tenuit Lap.alleg. lxxxiij.d.Papa.in pe.col.quia in talibꝰ gñalibus literis nõ præſumiꝫ tacuiſſe poſſeſsionẽ ex fraude,ſicut ꝓſumiꝫ in literis ad certum bñficiũ:nec poſſet exprimere qualitatẽ omniũ beneficiorũ: tñ magis placet opi.Pe.de Anc.qa iſta rõ differẽtiæ inter literas ſpãles & gñales,nõ eſt cõcluſiua:imò rõ.c.cum noſtris.militat in vtriſq;.ſ.qa.Papa in dubio nõ intẽdit ꝓiudicare ꝓſeſſori.Nec obſtat,ꝙ nõ poſſet exprimere impetrãs qualitates oĩm bñficiorũ:qa ſatis eſt,ꝙ dicat in ſuis literis de vacatiõe iuris,vel facti.Et vide Imo.in.d.c.cũ noſtris.in.xiiij.col.ver.circa.iij.vbi licet non faciat mẽtionẽ de dictis deci.cõcludit idẽ qđ Pet.de Anc.in.d.c.ſi ꝓpter.qa in gñali diſpoſitiõe nõ debet venire id qđ qs nõ eſſet in ſpecie verosimiliter cõceſſur.Et refert Cõpo.i.c.capitulũ.ſ.e.dicẽte ſe ſæpiꝰ ita clamaſſe in curia:tñ cõis opinio doc.in.d.c.cũ noſtris.tenet iſtud,qđ dicit Lap.& ita Car.& Pe.de Anch.ibi,ſcdm Inn.& idẽ.d.Ab.ibi,inver.qđ bñ notabis.¶ Septimò no.ꝙ gratia Papę etiã fauorabilis loquẽs de fructibus beneficiorum vacãtiũ alteri dãdis:intelligitur de beneficijs vacantibus de iure & de facto:nõ de iure tm̃:ſecundũ Pe.de Anc.latè in.d.c.ſi propter.xxxviij.col.ver.ad propoſitã.de reſcri.in.vj.dicentẽ,ꝙ quãuis in caſu illiꝰ cap.materia ſit fauorabilis:nõ venit tale beneficium,quia verbum vacare,adaptatur ad beneficia à nemine poſſeſſa:nec eſt verosimile,ꝙ per tales literas Papa velit inquietare illũ,qui præſumitur iuſtè poſsidere.& generaliter in literis & priuilegijs verbum vacare,debet intelligi de vacatione iuris & facti:vt per Io. An.in.d.c.cum noſtris.& latius de hoc per Pet.de Anch.vt.ſ.reputantem hoc eſſe nouum.¶ Octauò not.ꝙ ſi expectans Apoſtolicus prætendat permutationem fuiſſe factam in fraudẽ ipſiꝰ & ex hoc acceptet beneficium inter alios permutatum:iuxta.c. ij.de renun.in.vj.ſi ſpoliatur tali beneficio,eſt reſtituendus propter coloratã poſſeſsionẽ attentis verosimilibus cõiecturis:licet re vera appareat nihil fraudis interueniſſe,ſecundũ Rot.in ti.de re.permu.cõclu.vlt.in antiquis.¶ Nonò not.ꝙ diſpoſitio dicti c.cũ noſtris.nõ eſt exorbitãs.vnde nedũ in beneficialibꝰ,ſed etiã alijs impetrationibus dicẽdũ eſt,ꝙ nõ extendunt ad poſſeſſa per alios:vt eſt caſus.& ibi gl.in.c.ij.de deci.in.vj.& patet in.c.dudũ. eo.ti.& ibi Inno.Ratio eñ.d.c.cum noſtris.eſt generalis.videlicet:quia ſi fuiſſet expoſitũ Papæ,ꝙ alius erat in poſſeſsiõe colorata,nõ ſic de facili cõceſsiſſet rẽ ab alio poſſeſſam.ergo impetratio fuit ſubreptitia.per.c.poſtulaſti.ſ.eo.Ita dicit Do.in addi.ad conſi.Cal.de prẽb.xxix.cõcludens contra Cal.quòd nõ valet impetratio facta de beneficio vnito nõ facta mẽtione poſſeſsionis obtentę,virtute illius vnionis:quãuis vnio eſſet nulla.Conſydera,quòd ſi vnio erat ipſo iure nulla,nõ videt poſſeſsio colorata: vt dicitur de collatione in.d.c.cũ noſtris.ſed ſi vnio erat irritãda, videt vera opi.Do.¶ Decimò no.quòd ſi aliquod beneficiũ vacat notoriè de iure,tamẽ de facto nõ vacat:ſi expectans nõ acceptet ipſum intra mẽſem,de quo in literis ſuis:iuxta Cle.j.in fi.de cõcel.ꝓbẽ.nõ põt eũ acceptare poſt mẽſem,ſecundũ Old.conſil. cclxxxij.caſus talis eſt.in fi.& parũ ſibi præiudicatur:quia gratia ſua ſalua manet ad alia beneficia acceptãda.Et in hoc nõ habetur in conſyderatione laudabilis reſpectus,propter quem impetrãs nõ acceptauit:videlicet,qa execraꝫ lites:quãuis aliãs hoc nõ ſit improbandũ.l.item ſi res.§.j.ff.de alie.iud.mu.cau.fa.Idem fortè ſentit glo.in.c.ſi clericus.in verbo negligenter.in princ.de præben. in.vj.dum dicit,vel execrabantur lites.Et ſic ſentit in hoc,quod omiſit acceptare beneficiũ,in quo opus erat litigio:per qđ videtur loqui de beneficio ab alio poſſeſſo:& non vacante de facto.

Si enim

Si eñ nemo ipm̃ poſsidet,nõ vĩ eſſe opus litigio.& eandẽ expoſitionem facit ibi Archi.ſuper ver.negligenter.¶ Sed dñi de Rota in tit.de concel.prẽbẽ.conclu.xlviij.in antiquis.Primò referunt hanc opinionẽ dicentẽ ita tenere Io.mo.Arc.& Io.An.in.c.ſi clericus.de prẽbẽ.in.vj.Poſteà dicunt,ꝙ cõtrarium tenent domini auditores:videlicet,ꝙ iſta non acceptatio,nõ nocet tali timenti li es cum poſsidente de facto,nec tenet expectans acceptare,niſi beneficium vacans de iure & de facto.quod dicũt eſſe ſatis iuri conſonum:quia fortè ille non habet de quo litiget.& poſſet incurre re multa pericula litigando.Idẽ tenet Egi.Belle.cõclu.Rotę.deci. in caſu concluſionis dicens,ꝙ poſſeſsio aliena impedit,& excuſat habentem acceptare.Fortè ꝓced. opinio ꝓcedit vbi notoriũ eſt ꝙ bñficiũ vacat de iure.Sed iſta ꝓcedit vbi ignoratur,vel eſt dubium:tñ in practica prævaleret indiſtinctè iſta ſecunda propter authoritatẽ Rotæ:& habet in ſe æquitatem.ſ.,ꝑpter laudabilẽ exe crationẽ litiũ.Et pro diſtinctione,quã dixi inter vacationẽ notoriam,& nõ notoriã:vide in terminis Lap.alle.lxxxiiij.dominus papa.in pe.col.vbi eleganter dicit idẽ,volens ꝙ expectans põt acceptare vacans de iure:licet non vacet de facto,& ꝙ ſi non acceptat intra menſem,nõ poteſt amplius acceptare,& currit menſis à die, quo habet notitiam vacationis.Sed quãdiu eſt occulta,nõ currit. & ſic nõ requiritur,ꝙ ſic notoria.ſed ſatis eſt,ſit ꝙ nota,ſecundũ
35 eũ.Tñ vt dixi ſtaretur potius deci.Rotę.¶ Vndecimò not.† ꝙ valet collatio facta motu ꝓprio papæ:licet non faciat mentionẽ dictæ poſſeſsionis coloratæ,ſecundũ Cal.in ti.de reſcrip.cõ.xlij. qa motus proprius excludit ſubreptionẽ.c.nõ põt.& .c.ſi motu.de ꝓben.in.vj.& idẽ no.Cal.in.d.c.cũ noſtris.Sed.d.Ant.ibi tenet contrariũ:quia licet motus proprius firmet reſcriptum cõtra vitium ſubreptionis.d.c.ſi motu.nõ tñ firmat cõtra aliud impedimentũ: vt ibi notatur:quia nõ eſt veroſimile,ꝙ papa velit priuare poſſeſſorem iure ſuo,ſic ex abrupto.Sequitur Imo.in.d.c. cũ noſtris.in xj.col.ver.in Papa aũt.& ibi etiã.d.Ab.in.vij.col.verſi.ſed.d.An. & iſtud confirmare potes multipliciter ꝑ ea,ꝙ nouiter reduxi in
a c.ad aures.ſ.e.¶ Duodecimò no.ꝙ iſta clã nõ obſtante collatiõe[a] alteri facta operetur,ꝙ literæ nõ cenſent ſubreptitiæ.quaſi nõ ſit facta mẽtio de colorata poſſeſsione,ſecundũ Imo.in.c.cãm quæ.
36 in fi.ſ.eo.& ibi dixi.¶ Tertiòdecimo & vltimò no.† ꝙ nõ nocet tacere coloratã poſſeſsionẽ alterius:qñ eſt inducta tali mõ,ꝙ ſi papa illud ſciuiſſet,facilius cõceſsiſſet literas.Puta,ſi prius Papa reſeruaſſet ſibi beneficiũ,cum clauſula Decreti.& aliquis contra dictã reſeruationẽ acceptaſſet poſſeſsionem beneficij:quia licet iſta poſſeſsio eſſet colorata:tamẽ ſi impetrãs narraſſet qualiter aduerſarius poſsidet contra reſeruationẽ Papæ,adhuc Papa facilius cõceſsiſſet:quia iſtud magis validabat: & impugnabat petitionẽ ſupplicantis.Et ideò ſumus in caſu.c.ſuper literis.ſ.eo.quia non eſt tacitũ tale quid,quo expreſſo Papa non cõceſsiſſet.¶ Ita eleganter decidit Bartolomęus de zaberellis Archiepiſ. Spalatẽſis in.d.cõſi. viij.Zãpetrus.in.iij.charta.Non tñ aperit,qd ſi illa poſſeſsio fuiſſet acceptata ignoranter:puta quia neſciuit de decreto:& tũc fortè iſtud notabile non ꝓcedit:quia licet decre tũ afficiat ignorantes: tñ ipſa ignorantia vt reddere poſſeſsionẽ excuſabiliorẽ,& digna mẽtiõe.Certè ad mram.d.c. cũ nris.vide p ſcribẽtes ibi.Et circa dictũ Inn.ibi de collatione.facta criminoſo,vel indig.qñ ſit nulla: vide ꝙ dixi i.c.qrelãde iureiu.& pleni9 in.c.ij.ſ.e.ibi multa inuenies.
37 Trigeſimũ ſeptimum Corollariũ.† Non oportet facere mẽtionem de mõ vacationis:& oĩs modus cõprehdiẽt,qñ nullus exprimiꝫ,ſecũdũ Lap.alle.vj.in.ij.co.& Rot.in iſto tit.cõclu.in fi.& eſt additio. & Do.poſt Io.de fan.in.c.ſuſceptũ.in penul.col.de reſcript.in.vj. dicentẽ pro hoc facere gl.in Cle.j.in verbo,quãuis.de ꝓbẽ.ꝙ vult ꝙ non eſt neceſſe exprimere modũ.per quẽ prouideꝫ beneficio.& dixi.ſ.corollario.xxxij.ver.& no.ꝙ ſimilis.Facit etiã ſecũdũ Do. gl.in verbo vacatiõibus.in.c.cupiẽtes.in prin.de ele.in.vj.ꝙ vult, ꝙ verbũ vacatio ſimpliciter prolatũ includit oĩm modũ vacãdi, etiã in materia pœnali.Et cũ iſtis cõcor.d.Maria.in repe.c.poſtulaſti.in.xlvj.col.ver.ij.notandum.ſ.e.& Fran.Paui.in tractatu de ſe.va.fo.ix.j.col.ibi,& ſi nullus modus.Ad idẽ pondera glo.in.c.ſi propter.in verbo,vacabũt.de reſcrip.in.vj.& gl.ij.in.c.j.ne ſe.va. eo.lib.Facit etiã gl.in cle.ne Romani.in verbo moriente.de elec.

a ¶ Non obſtante collatiõe.De hac clauſula,vide.d. Alex.de Imol.in ſuo conſil.cxxv. ij.parte.

& in Cle.j.in verbo,mori.vt lite pẽd.& in.c.ſi cui.in verbo,moriatur.& in.c.quãuis.inverbo decedentiũ.de præben.in.vj.& in.c.ſi. in ver. deceſſum.de cõceſ.ꝓbẽ.eo.li. & qđ latè ſcribit do.Ab.in diſputatiõe inc. Eps & quidã rector. in vlt.dubio:dũ decidit.q.q ahãs fuit in facto. Et de qua ipſe meminit in.c.licet.in.v.col.ver. ſed aduerte ad vnã notabilẽ obiectionẽ.de ele. *Si* tñ in impetratione beneficij exprimeretur vnus modus vacatiõis,veniret alius.c.ſuſceptũ de reſcrip.in.vj.& dicẽt paulò poſt.Nec obſtãt aliquæ ex gl.ꝑalleg.dũ extẽdũt tex.loquẽtes ad vacationẽ per alios modos:quia loquiꝫ in materia non odioſa.Sed tex.in.c.ſuſceptum.procedit in odioſis & ambitioſis,ſecundũ do.Ab.in d.diſpu,Eps.ad fi.& Do.in.d.c.ſuſceptũ.Et prę dicta teneas,licet aliqui aliter dicant:vt ibi per Do.& cũ iſtis cõcordat Bal.in.c.cũ acceſſiſſent in.iij.col.ſ.ti.proxi.¶ Limita primò hoc corollarium.Niſi impetretur reſcriptum, ſi neutri: quia debet fieri mentio de qualitate beneficij: & de vacatione & mõ vacãdi ſecundũ Rotã:in iſto tit.cõclu.xxiiij.in nouis.quã allegaui.ſ.cor.
38 xv.¶ † Limita ſecundò.Niſi præſentetur ſuperiori decretum electionis vt confirmet eam iuxta formã gl.in.c.innotuit.in verbo,decreto.de elec.quia in eo non ſolũm debet dici de vacatione,ſed etiam de vacationis mõ:ſecundum Ioã. An.poſt Hoſt.in.c.poſt tranſlationẽ.in princ. ſuper verb.ad eccleſiã.de renũ.& ſequit ibi .d. Ant.in.vj.col.ver.vl.dicũt.hĩc do.& ẽt Do.in j.q.& do.in.d.c.ſuſceptũ.Sed dic,ꝙ iſtud nõ eſt neceſſariũ ẽt in decreto,ſecũdũ Imo.in.c.eccleſia.lo.j.in nota.& in.c.Cumana.de electio.& in d.c.poſt tranſlationem.in.j.col.poſt Card.ibi dicẽtẽ,ꝙ licet hoc fieri poſsit,nõ tñ eſt neceſſariũ:vt patet in.d.c.eccleſia.& in.d.c.Cumana.

Quod autem dictũ ẽ expreſſo vno mõ vacationis nõ venire aliũ: fallit primò vbi cõis opi.eſt,ꝙ vacet vno mõ:quia licet re vera vacet alio mõ,tñ illa cõis opi.excuſat impetrãtẽ,qñ eſt vnicus impetrans ex illo capite putatiuo:& nõ habet coimpetratorẽ,q impetrauerit ex alio vero capite: ſecũdũ Lap.plenè alle.lxxxix.duo ꝓlati.in.ix.co. & ſequit Do.in.d.c.ſuſceptũ.in.iij.col.& mari. in repe.c.poſtulaſti.in.xlviij.col.ſ.eo.

Fallit ſecũdò:Niſi aliud appareat de intentione impetrantis:vt dicitur in text. in.d.c.ſuſceptũ.& no.Lap.in.d.alle.¶ Fallit tertiò in acceptatione:quia licet bñficiũ acceptet tãquã vacãs per mortẽ Sempronij.& in verita te vacet p mortẽ Titij:hoc nõ vitiat acceptationẽ ſi aliàs cõſtat de corpe,ſecundũ Do.in.d.c.ſuſceptũ.in.iij.col.allegat Rotã,quæ hodie eſt de reſcri.xxij.in antiquis.& de cõceſ.ꝓb.ij.in eiſdẽ. Et ſcias,ꝙ valet acceptatio expectantis nõ exprimẽs modũ vacationis ſecundũ Ro.de ꝓb.de ci.xxij.in nouis.& de concel.ꝓb.vj.in . eiſdem.

¶ Fallit quartò,qñ exprimitur certus modus vacatiõis cum clauſula,vel alio quouis modo ſecundum Rotam in iſto titulo.deciſio. xvij. in nouis.& eodem titu.xlvij.in antiquis.& de re iudicata.xij.in nouis.in fine. Sed arduum eſt dubiũ,vtrũ illa verba,vel quouis mõ:poſsint importare,quòd etiam ſi vacaret ex perſona alterius,quã illius, de quo eſt dictũ,impetratio tñ valeat virtute illius verbi.de quo vide Do. in.d.c.ſuſceptũ.in.ij.col.cõcludẽtẽ poſt Ioã.de

Lig. & Io. de Fan. & Rotā, ꝙ venit etiā vacatio ꝑ mortē alterius. Et ita firmat Rot. de cōcef. præbē. deci. xlix. in antiquis. & ſoléniter in ti. de præbē. conclu. xij. in antiquioribus; qa illa verba reſpiciunt ipſum beneficiū, nō aūt perſonā. ¶ Sed contrariū, ꝙ imò illa verba. ſ. vel alio quouis modo; intelligantur. ſ. ex ꝑſona expꝑſſa, nō ex alia: tenet Lap. in. d. c. ſuſceptū. dicēs ſe ita cōſuluiſſe & obtinuiſſe. Et idē tenet latiſsimè Rot. in ti. iſto. deci. j. in nouis. & eo. tit. deci. viij. xxxvij. & xlvij. in antiquis. & Egi. Bel. deci. Rotæ. dcx. licet palatiū. ꝙ Imo. poſt Card. in c. fi. in prin. de ꝓben. & d. Maria. ī. repe. c. poſtula. in. xlvij. col. ver. ſed circa ꝑdicta. ſ. e. & do. Car. coſil. xxxiij. inc. in hac dubia cauſa. Niſi ſecundū eū diceret, vel alio quouis modo vacet: ꝓpter illud verbū, vacet: intelligit etiā ſi ex perſona alterius. Sunt enim duæ ꝓpoſitiones: & ſic ad diuerſa ſubiecta referunt: vt etiā ſi vacet ex perſona alterius, debeat. Et iſtud conſonat, licet etiā hoc caſu cōtrariū teneat Rot. ꝑallega. xcvij. in iſto tit. in antiquis. Et adde, ꝙ ꝑdicta ꝓcedūt, etiā quādo exprimūtur
39 duæ perſonæ tanquā bñficiū vacet ex altera earū: quia ſi vacat ex
38 perſona itij, nō valet impetratio, ſecundum Egid. in ea. deciſi. dcx. ¶ Fallit quintò † in materia nō odioſa: qa veniūt in ea oēs vacationes licet exprimat vacatio per mortē: vt per do. Ab. in. d. diſpu. Epiſcopus. & in gl. paulò ante allegatis, & per Do. pulchrè in. d. c. ſuſceptū. in fi. ¶ Cæterū, quādo apoſtillabis. d. c. ſuſceptū. memēto primò, ꝙ reſcriptū cedente, vel decedente, nō extēditur ad priuationē, ſecūdū Tho. Faſtoli dubio Rotę. xlvj. die Mercurij. Itē ſi dicitur in reſcripto, prouideas Titio de præbē. portionibus & ꝑſtimonijs decedētiū. Iſta omnia referūtur ad ꝑſtimonia: vñ ſi prębenda aliter vacet, quā ceſsione, vel morte detinentis, ille modus vacationis exꝑſſus refert ſolū ad ꝓxima, ſcđm Tho. Faſtoli dubio præalle. & retuli in. c. cām. ſ. e. Itē ſcias, ꝙ literæ ad beneficiū vacaturū ꝑ priuationē Titij expirat illo mortuo ante priuationē: nec poſt mortē priuari pōt: ſecundū Rot. in titu. vt lit. pen. deci. vlt. in nouis. Itē ſcias, ꝙ impetrās beneficiū vacaturū ex cōtractu matrimonij, nō habebit vacans per renūtiationē in cācellaria factā ſecūdum Rotā in ti. de præbē. cōclu. xxj. in nouis. Itē mādatū Papæ de prouidendo Titio poſt priuationem faciendā de homicidio, expirat, ſi ille homicida prius renuntiat bona fide ignorans de tali impetratiōe: ſecus ſi ſciret: ſecūdū Bu. cōſi. xliiij. in Chri. &c. Aggre diar ſecundū de quo nunquā ſis oblit⁹. Secus ſi eſſet priuatus ipo iure: Rota de re iud, v. accuſatus corā ordinario in antiquiorib⁹. & ibi ēt ꝙ valet renuntiatio facta ab illo, cōtra quē ingrif de crimine digno priuatione, facit gl. in. c. ij. in ver. ſi ita. vt li. pen. in. vj. ¶ Scias ēt, ꝙ ſi quis narret in ſupplicatiōe, ꝙ beneficiū vacat. in. c. de multa. de præb. &. c. licet canon. de elect. in. vj. Et probat de vacatione per. c. licet. nō obtinebit quia hoc eſt impoſsibile ſtāte primo modo vacationis, quē aſſertiuè firmauit ſecundū Rotā in iſto ti. cōclu. xiiij. de quo dixi in. c. ij. ſ. eo. Itē ſcias, ꝙ gratia mea ſuper aſſecutione beneficij tui qđ ſperatur vacare per aſſecutionem à te fiendā de alio, & oblatione à te factam de primo dimittēdo expirat: ſi obtinēs à papa poſſet illud permutare: & ſecundū retinere, ēt ſi de mea gratia nihil dixeris. niſi in gra mea diceret, vel alio quouis mō: ſecūdū Rotā in tit. de re iu. cōclu. xij. in nouis. quæ melius ſtetiſſet in iſto tit. Et adde, ꝙ impetratio de beneficio tanquā vacā te ꝑ mortē, nō valet, ſi ille viuit: licet poſteà moriatur: vt eſt regula cācellariæ. xx. quæ incipit: Itē voluit, ꝙ ſi quis ſupplicauerit. Et adde, ꝙ nō valet impetratio facta tāquā de bñficio vacante ꝑ mortē, qn mortuus erat ſolū electus nō cōfirmatus. Rot. de ele. ver. itē ꝙ cū ad capitulū. in nouis. propter gl. quā extollit in Cle. j. in verſ. collatio. ibi: vſq; ad cōfirmationem. vt lit. pen. ſequitur etiam Ab. ibi poſt alios. & Do. in. c. ſi electio. ij. co. de elect. in. vj. & per eam dicit Bal. in repe. l. Aemilius. x. col. ibi dicūtur deceſsiſſe. ff. de mino. ꝙ aliud eſt eſſe cōferendū, aliud eſſe collatum. Et ꝙ ſi moritur in curia ille, cui beneficium erat conferendū, non vacat in curia: ſecus, ſi erat collatū. ¶ Et dū illa gl. dicit, ꝙ collatio tollit vacationem eccleſiæ, limita: niſi ſit appellatione ſuſpenſa. Do. in. c. ſi poſt quā. in fi. propter gl. no. ibi, de elect. in. vj. ꝙ nota contra impetrationē factā ob talē vacationē. Item nota, quòd ſi quis impetrat beneficium vacans, vel vacaturum morte Titij, licet veniat beneficium vacās etiam morte violenta: vt per Dominicum poſt docto ſtores in. d. c. ſuſceptum. in. j. colū. tamen, ſi impetrās fuiſſet cauſa mortis Titij, non valeret impetratio, ſecūdū Ana. in. c. fi. in. iij. co. de homi. per id, qđ dicit Bal. in. l. ſi tibi. C. de do. ante nup. dicēs, ꝙ licet donatio, quæ cōfirmat morte, ita cōfirmetur, ſi quis interficitur, ac ſi mortem morte ſua: vt ibi. Tū fallit, ſi interficitur à donatario: per id, quod habetur in. l. ſi ab hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſoluti. ma. Cōſydera, ꝙ ſi dictus impetrans fuit cā mortis illius: adeò, ꝙ ſit in culpa, indubitatū eſt, ꝙ non debetur ei beneficiū propter irregularitatē. Sed ſi fuiſſet cā, tamen caruiſſet culpa: non credo ꝙ dictū Ana. ꝓcederet, ex quo non eſt incapax beneficij habiti, vel habendi: tamē cogitabis. ¶ Quòd autem verū ſit, ꝙ dicta impetratio verificetur, etiam in morte violenta: vide copioſè Ana. vbi. ſ. & latiſsimè per And. Sicu. in repe. c. Raynaldus. in. iij. charꝝ. de teſtamē tis. Adde etiam iſtis omnino Fran. Paui. auditorē Rotæ: in aureo tractatu de ſe. vacan. fo. viij. vbi ponit infinita de verbo, vacare. & xij. modos vacationum eccleſiarum.

Trigeſimumoctauū †Corollarium. Faciēda eſt mentio de iurepatronatus laicorū, ſecundū Domi. & alios in. c. ij. de præben. in. vj. etiā ſi ſpectaret ad laicum & clericū ſimul: vt per Do. in. c. j. in fi. de iurepa. in. vj. quem ſequitur Maria. ſ. eo. c. poſtulaſti. xxxiij. col. verſ. iiij. quæro. Et ſi ſpectat ad collegium, non ſufficit facere mentionem de perſonis, per verbū non collatiuū: vt dixi in. c. eā te. in. iiij. declaratione. ſ. eo. ſub ver. aliud ſinguli. &c. Et ad iſtā cōclu. vide, quę iā pridē reduxi in quodā breui tractatu, de iurep. vbi ipſum amplaui. xj. modis: & totidem modis limitaui & illū tractatū ſoleo referre abbreuiatè in. c. dilectus. de. of. le. dic, vt ibi: vbi multa inuenies quotidiana. Vnū adde not. dictū: quòd ſi in ſupplicatione diceretur, ꝙ ſupplicans petit derogari patronis, licet de iurepa. eorū nō clarè cōſtet, ſecundū ipſum: & poſteà patroni nō ꝓbēt, ꝙ tpe impetrationis clarè cōſtabat de iure eorū dicetur eis derogatū, quātūcunq; hodie docuerint ꝙ ad eos verè ſpectat iuſpat. quia adhuc verū eſt, ꝙ tunc clarè non cōſtabat. Ita conſuluit. d. Car. cōſi. lxxj. vacante quadam parochiali eccleſia. quod perpetuò no. ad multa Item, dū dixi in dictis locis quòd iſtud corollariū non procedit in iurepa. pertinente ex præſcriptione. Adde plenū conciliū An. Sic. & Alex. quæ cōſilia ſunt in conſilijs Ale. mihi in numero. dlvj. in Chri. &c viſo puncto & conſilio ſequēti redēpto. noſtri. &c. viſis & ponderatis narratis in themate. Et caue: quia illa dicta ꝓſupponunt vnū, qđ eſt valde dubiū: videlicet, ꝙ ex ſola præſcriptione ille, qui non eſt patronus poſsit effici pronus. In quo Archid. tenet contrarium latiſsimè in. c. hortamur. lxxj. di. contra quem inſurgit vehementer Io. An. in regula, quod alicui ſuo. de reg. iur. in. vj. conatus fuit adaptare eorū opiniones per nouam cōcordiā, in. c. cū de reſc Et de prædictis poſteà feci mētionē in. d. tract. de iurep. nuper hīc impreſſo pleniori ſtilo, quā primitus ipſum ediderim.

Xxxix. Corollarium. Oportet exprimere eccleſiam cathedralem, aliās impetratio de beneficijs vacaturis † in
40 aliqua eccleſiarum diœceſis non comprehendit eam. Ita tex. in. c. quāuis. lo. j. ij. reſponſo. de prębē. in. vj. Et habet locū ille tex. ēt in diſpenſationibus: vnde diſpenſatus iuxta formā. c. j. de fil. ꝓsby. in vj. non poterit hābere præbēdā eccleſiæ carhedralis: vt per Ioā. An. in addi. Spe. ſuper rubri. de fil. ꝓsbyte. & Ro. in ti. de filijs ꝓsbyte. ij. deciſ. in no. & de offi. ordi. concluſio. iiij. in antiq. & in tit. de fi. prasby. cōcluſio. j. in eiſdē. & latè Domi. in. c. j. in. ij. colū. de fil. presbyte. in. vj. dixi in. c. poſtulaſti. vij. cōcluſio. ſ. eo. Et impetrans gratiā: vt ſibi prouideat de vno duobus, vel tribus beneficijs eccleſiaſticis: in tali gra nō cadunt canonicatus eccleſiæ cathedralis: ſed bene canonicatus eccleſiarum inferiorum, ſecundum Caldi. in titu. de. cōſi. xxxj. & in gratia impetrantis ad collationē Epi & capituli non includūtur beneficia eccleſiæ cathedralis.. Old. conſi. clxxxv. thema. tale eſt Titius. Et iſta ſunt inducta propter excellentiam eccleſiæ cathedralis: vt dicitur in. d. c. quāuis. per quē tex. dicit do. Ab. in. c. at ſi clerici. in princi. xiij. col. de iudi. ꝙ eaquæ ſunt digna ſpeciali nota non veniunt in generali ſermone: licet ex proprio ſignificatu verborum comprehendantur. Et intellige hæc in materia odioſa qualis eſt iſta: ſecus in fauorabili, vt per. d. Abb. in c. cū ſuper. in. ij. not. per illū tex. de ſepul. & do. in. c. quāuis. Et no. ꝙ quando exprimitur eccleſia cathedralis, nō eſt opus exprimere nomē ſancti: licet ſec⁹ ſit in exꝑſsiōe eccłiarū inferiorū ſecūdū Lap. alle. xvj.

alle. xvj. Allegat Io. An. in. d. c. quāuis. & ibi glo. in verbo extendit. Subdit Lap. de mēte Ioā. An. & dictæ gl. ꝙ ēt. in locis ſolēnibus habentibus eccleſias matrices, nō eſt opus exprimere nomē ſancti: licet qñ ꝙ exprimat. Exēplificant in eccleſia Pratenſi in tuſcia & ſimilibus. & ſequitur etiā iſta domi. in. d. c. quāuis. in vlti. col. per. c. cā Carpēſis. de ver. ſig. vbi appellat eccleſia ſub noīe loci, & tñ nō eſt cathedralis. Ad idē. c. j. de mu. pet. & gl. Zenze. in extra. quę incipit: ſi fratrū. in ver. Auinionēſi. & no. Imo. in. c. cū adeò. in. ij. colū. per illū tex. ſ. eo. ¶ Fallit primò iſtud corollariū: Quando agit de beneficijs modicis, vel minoribus eccleſiæ cathedralis, vt vicaria: quia veniunt ſub gratia: licet nō exprimatur eccleſia cathedralis: ſecūdū Rotā in tit. de prębē. cōclu. viij. in antiquis. ¶ Fallit ſecū dò in canonicatibus alterius eccleſiæ cuiꝰ canonici veniūt ad diuina in eccleſia cathedrali ſecūdū Rotā ibidē. ¶ Fallit tertiò: Niſi qs expectaret ad collationē Decani, vel capituli eccleſiæ cathedralis: quia pōt acceptare beneficia vacantia in eccleſia cathedrali, ſecundū Rotā in tit. de cōcef. ꝓbē. cōclu. xxxj. in antiquis. ¶ Fallit quartò in beneficijs, quæ ſunt in circūferētijs eccleſiæ cathedralis ſecūdū Rotā in. tit. de ꝓbē. cōclu. viij. in antiquis. quæ ēt reaſſumitur in ti. de ꝓbē. cōclu. iij. in antiquioribus. niſi officiātes illa bñficia ꝑ ciperent reditus ab eccleſia cathedrali: vt ibi. ¶ Fallit qnto: Qn aliqua eccleſia, quæ non erat cathedralis tpe impetrationis, efficitur cathedralis hodie: quia iſta mutatio nō nocet iuri quæſito ādrē in illa eccleſia ante mutationē ſtatus, ſecundū Do. poſt Io. An. in. d. c. quāuis. in. j. col. facit extrauagās Io. xxij. c. ſedes Aplica. ꝙ eſt fol. cj. impſſarū volēs dimębrationē diœceſum nō nocere expectatiuis prius datis. Et iſti ſunt duo caſus in quibus nō attendit ꝓſens ſtatus beneficij: aliās eū ſecus. vt dixi. ſ. eo. eā te. ad fi. ¶ Fallit ſextò: Qñ ſcribitur, vt ꝓuideat de beneficio ſpectāte ad collationem Epi: quia includit eccleſia cathedralis. fi Epūs habet ibi collationē, beneficiorū, ſecundū Rotā in tit. de cōcef. ꝓbē. deci. vij. in nouis. poſt Io. An. latè in. d. c. quāuis. vbi vide Do. in prin. in. ij. col. & dicit Ro. in. d. loco. d. c. quāuis. eſt tenēdū ī terminis ſuis. ſ. qñ illa verba poſita in. c. quāuis. inſeruit in gra impetrātis: videlicet qñ māda daſ in aliqua eccleſiarū ciuitatis, vel diœceſis prouideri, aliās nō. ¶ Fallit ſeptimò in diſpenſatiōe nō habēte verba arida & arcta ſed plena: vt diſpenſet in oī eo, quod eſt circa dignitatē: & in bñficio curato: quia tūc includit ēt canonicatus eccleſiæ cathedralis: vt ele gāter & mirabiliter decidit Oldr. inducēdo Spec. & Ho. ſt. cōſ. ccxv. puncta breuia. iij. col. ver. deinde dicitur, ꝙ diſpenſatio. vbi videre potes. ideo non extēdo: per quæ oīa habes, an & qn facta mētiōe generali eccleſiarū veniat cathedralis. cæterū memēto, ꝙ vbi fit mentio de cathedrali, ꝙ ēt vbi in fallentijs prædictis non veniūt canonicat⁹ ipſius eccleſię cathedralis niſi exprimāt: vt ꝑ Inn. & omnes in fi. de præbē. exceptis. iiij. caſibus quos nouiter enumerauit. ſ. eo. c. poſtulaſti. in. ij. cōcluſione. Et ſcias, ꝙ reuocatoria gratiarū, quas facit nouus Papa non extendit ad expectatiuā ſuper dignitate & præbēda: ſi iā ſortita eſt effectū in dignitate, ſed non in prębenda etiam non annexa, Tho. Faſtoli dubio Rotæ. xliij. inci. eo die dominus Ademar.

Quadrageſimum & vltimū corollarium. Oportet, ꝙ clericus ſecularis impe-
41 trans beneficiū regulare faciat mētionē de eius natura, aliās impetratio nō valet, ſecundū Bal. in. l. fideicōmiſſa. §. fi ſeruo. ff. de lega. iij. dicentē, ꝙ ſi clericus ſecularis impetrat beneficia nō cōſueta dari clerico ſeculari, nō valet impetratio, quia Papa etiā motu proprio nō vī velle aliter reſcribere, quā ſit cōſuetū. Et hoc dictū ſequit. d. Maria. cō. mihi. xxiiij. bonæ memoriæ Pius ſecūd⁹ ad fi. & in rubrica de conſue. in. ij. char. & de hoc ꝑ gl. ij. & do. in. c. poſſeſſiones. de re. eccle. nō alie ſed hodie vide tex. cum materia in. c. cū de beneficio. de præben. in. vj. vbi quādo ſcribit ꝓ clerico de prioratu ſeculari, non poteſt prouideri de prioratu regulari: niſi exꝑſsè caueatur. & ibi dicitur, ꝙ beneficium dicitur ſeculare: quando ab vno, vel pluribus fuit gubernatum: vel ſeculare, etiam ſi antę, vel poſt religioſi quandoq; miniſtrauerint in eod. Et no. ibi gl. in ver. poſt quā adminiſtratio ſequēs non tollit præſcriptionem, niſi alia interueniant, quæ ius aliorum habeant perimere. & illā glo. allegat do. Card. cōſi. cxxxj. reperitur quoddā inſtrumētū. in fin. quòd præſcriptione cōpleta nō interrūpitur. & no. etiam do. Ab. in. c. auditis. in vlt. no. de præſcrip. ¶ Cæterū pro ornamento. d. c. cū de beneficio apoſtillabis ipſum ex infrà ſcriptis decē notabilibus, quæ pro maiori parte ſunt vltra oēs doctores ibi. Et primò vide do. Ab. in. c. ſi. in vlt. char. ver. diſtingue tamen ꝙ de cōſue. vbi extollit. d. c. cū de beneficio. in ver. ab vno. ꝙ vnicus actus habens cauſam ſucceſsiuam ſufficit ad inducendam conſuetudinem. Si habuit cōtinuationem per tantum tempus, per quod inducitur conſuetudo, de quo latius per Imol. in. d. c. fi. in. xij. colum. verſi. item requiritur. ¶ Secūdò nota diligenter, quòd nō ſequitur: Tale beneficiū eſt gubernatum per clericos ſeculares per quadraginta annos, vel ecōuerſo per regulares: ergo talis ſtatus eſt impreſſus. ſed oportet, quòd actum ſit à principio per epiſcopum, ꝙ ſic regatur ſecundū Do. latè poſt Lap. in dicto. c. de beneficio. in. vj. col. fatentur tamen, ꝙ poſteà poteſt continuari bona fide per aliquem, qui poterit incipere. Et ſubdit Doct. poſt Ioan. de Lig. quòd ſi religioſus præficiatur eccleſiæ parochiali ſeculari: iuxta. c. quod deitimorem. de ſta. mo. licet per. xl. annos ſit gubernatum per talem: tamē poterit etiam ſeculari aſsignari. & facit ſecundum eum & bene cō filium Cal. in titu. de præben. conſi. xix. Et ad idem adde Cald. de conſue. conſi. j. & vide Domi. ibi, in addi. vbi etiam firmat, ꝙ in caſu. c. cum de beneficio. præſupponitur ꝙ conferens beneficium ſa cit animo & intentione imprimendi illum ſtatum in beneficio: ita & taliter, quòd illi, & nō alteri non habenti illam qualitatem
42 tale beneficium conferatur. ¶ † Tertiò nota, quòd Epiſcopus poteſt vnire beneficium ſeculare monaſterio monachorum, & ſtatuere quòd per monachos regatur: & tale ſtatutum operatur diſpenſationem cum monacho ibi præficiendo: vt poſsit regere beneficium, licet aliter Epiſcopus expreſsè non diſpenſet ſuper hac tranſlatione: ſecundum Rotam. in ti. de offi. ord. deci. iij. in anti-
43 quis. ¶ † Quartò nota, quòd requiruntur. xl. anni ad inducēdam cōſuetudinem: de qua in. d. c. cum de beneficio. & ibi per gl. in ver. legitima. & ſoléniter per Rotam. de præben. cōclu. ij. in nouis. Et illa deciſio, quāuis longa hoc intendit in effectu, quòd verbum cōſuetum requirit. xl. annos, quando agitur de mutatione ſtatus in præiudicium tertij. Secus vbi ſolū, agitur de mutatione vſus: qa ſufficit ꝓbare vltimū pñtē ſtatū, etiā ſine decēnio: niſi ex aduerſo probet alius ſtatus præſcriptus. Ex hoc ſequit corollarium ꝙ in caſu. d. c. cū de beneficio. ſufficit probare pñtem ſtatum: vt dicatur beneficium conſuetum regi per regulares, vel ſeculares: quia agit de mutatione vſus. ¶ Fallit hoc, vbi probat de alio ſtatu præcedēti, vel ſequenti, denotante beneficiū eſſe regulare: quia ēt ſi ille cōtrarius ſtatus non fuit. xl. annorum debet præſens eſſe. xl. annorū: niſi probetur olim fuiſſe ſeculare ab initio. & hodie ēt dicat eſſe tale: licet interuenerit mutatio regularis naturæ nō ſcripta. xl. annis. tūc em ſufficit probare pñtē ſtatū ſeculārē ſola ſcriptione xl. ann. qa habet colorē iuris cōis, & eſt ei cōformis: iuxta glo. in. c. fi. de conſue. in. vj. Sed ſi ille medius ſtatus regularis nō compleuiſſet præſcriptionem. xl. annorum, non recederetur ab eo per pñtē ſtatum non ſimilem. Et iſta omnia latius deducuntur per Rotam de qua meminit latè Do. in. d. c. cū de beneficio. in. v. col. & ita intellige vltra ipſum Rot. in ti. de proba. cōclu. xix. in antiquis, quę vult, quòd in caſu iſto ſufficit beneficium fuiſſe rectum per. xl. annos per regulares. Et ꝙ in dubio attendatur præſens ſtatus beneficij: vide Bal. in. l. ſi mater. per illū tex. C. ne de ſtatu defunctorum. cum concor. pluribus quas nouiter dedi in. c. eā te. ſ. e. ¶ Quintò nota, ꝙ non valet impetratio clerici ſecularis de bñficio regulari nec regularis de ſeculari: niſi in ſignatura ſuper petitione commē dæ huiuſmodi fiat mentio de ſtatu beneficij: vt hīr in regula cancellariæ Apoſtolicæ. xlj. incipiē. Item voluit, quòd nulli. ¶ † Sex-
44 to nota, quòd ſi regularis habuit beneficium ſeculare ab Epiſcopo & ſpolietur: licet ſit inhabilis reſpectu tituli tamen competit ſibi poſſeſſorium & conſequenter facit fructus ſuos: quia poteſt præſcribere. vt in. d. c. cum de beneficio. ergo poſsidere, per regulam, ſine poſſeſsione. de reg. iur. in. vj. ſecundū Rot. in tit. de reſti. ſpo. deciſi. xl. in tit. de cōcef. præben. deci. xxxiij. in antiquis. & no. hanc ſuam cōſequentiam ad multa. Et non intelligas de ꝓſcriptione titu. quia titul. beneficialis non acquiritur ex præſcriptione: vt traditur in regula. j. de reg. iur. in. vj. Sed præſcribitur natura beneficij faciēdo de ſeculari monaſticum, & ecōtrà. ¶ Septimò no.

q̄ beneficiū ſpectās ad collationē, vel p̄ſentationē regulariū nō dicit p̄ hoc regulare ſecūdū Rotā in ti. de reſc. cōclu. xlviij. in antiqs & eo. tit. xij. in antiquioribꝰ. in. ij. col. ver. nec ob. Et hr̄ principaliter in illa deciſione, q̄ priuilegiū plati regularis habentis ſub ſe eccleſias regulares & ſeculares, per quod non arctaf recipere aliquē ad eccleſias ſuas, per generales non intelligit de eccleſijs ſuis ſeculatibus: ſed de regularibus, in quibꝰ p̄riē fit receptio. ¶ Octauò no. q̄ collatio facta canōico regulari de beneficio cōſueto ſolū clericis ſecularibus aſsignari, eſt nulla: nec excuſat negligentiā habentis præſentare: vel cōferre, quo minus locū habeat deuolutio ad ſuperiorē. & Egi. Belle. dec. Ro. lxxxij. collatio facta. ¶ Nō obſtat dictū Inn. in. c. cū nr̄is. de cōceſ. præbē. quia loquit in caſu quo collatio tenuit ipſo iure: licet priuari poſſet, p̄ter crimē: vt in. c. interdilectos. de exceſ. præla. ſecundū ipſum. Ad idē vide latius Rotā in tit. de præbē. cōclu. xxvij. in nouis. vbi dr̄, q̄ collatio facta de parochiali eccleſia cōſueta clericis ſecularibus aſsignari monacho etiā de licentia Abbatis abſq; diſpenſatione Epi ipſo iure nō valet. eſt verū, q̄ Egi. cōclu. Rotæ deci. cclj. patronus. multū ſubtiliter opponit cōtra iſtam cōcluſionē. Rīde rōnibus ſuis, vt per Rotā in tit. de iurepa. cōcl. v. in nouis. qui cōcordat cū prędictis. & iſtas deciſiones habeas familiares ad multa. & dū in eis fit mētio de Inn. in. c. cū noſtris. de conceſ. præben. vide oīno quæ dixi in. c. ij. ſ. eo. dū tractaui in prin. vtrū collatio facta periuro, vel aliās criminoſo, ſit ipſo iure nulla. ¶ † Nonò no. q̄ licet prioratus manualis cōfirmet ſemel alicui, vel cōferatur per Papā, vt perpetus per hoc non mutat naturā: imò eo vacante reaſſumit ipſam: ſecundū But. in. c. porrecta. in. ij. col. ver. & dicit q̄ p̄ hoc. de cōfir. vti. poſt Pau. & Lap. in locis ibi allegatis. ¶ † Decimò & vltimò no. q̄ ad eccleſiā quæ cōſueuit per ſeculares clericos regi, nō p̄nt monachi præſentare regulārē. Ita dicit Pe. & Abb. antiquus in. c. ijj. de ſup. neg. Præla. Intellige in non curatis. vel ſi nō p̄ntarēt illū, vt remaneret adhuc clauſtralis, per cle. j. eo. ti. ſecundum Io. An. in. d. c. ij. quaſi dicat ſecundū But. ibi, q̄ ad curatum ſeculare p̄nt de iure p̄moueri: per. c. cum ad monaſterium j̄. de ſtatu mo. Et ad iſtud notabile, vide oīno ſubtile cōſi. Fed. cxxxvj. factū tale eſt, quædā eccleſia cū duabus ſcriptionibus ſequētibus. vbi fit ſubtilis altercatio, vtrum diſpoſitio dicti. c. cū de beneficio. habeat locū in caſu cōſueto: videlicet vtrū ſicut ibi de beneficio cōſueto regi p regulares nō p̄t prouideri ſeculari: ita ſit ecōuerſo. & in fi. dicit, q̄ neceſſaria eſſet declaratio Io. An. ¶ Sed tu dicas, q̄ ſi cōſuetudo eſt p̄ſcripta de ſeculari, ſapiēs negationē: quia præſcriptū eſt, vt nō reformetur de regulari: nō p̄t ibi regularis promoueri ſine diſpenſatione. Aut ſi ſimpliciter eſt præſcriptum de ſeculari: non tñ excludendo regulares, ſed ſolūm. xl. annos fuit reformatū beneficium de ſeculari: & tunc non propriè dicitur cōſuetū regi per ſeculares tñ, quin poſſit prouideri regulari. Sufficit em̄ regulari, q̄ nō reperitur prohibitus. Ecōuerſo ſecus foret: quia ſi per. xl. annos fuerunt ibi inſtituti ſoli regulares, non poterit inſtitui ſecularis ſine diſpenſatiōe cū beneficium dicatur aſſumſiſſe naturam regularis: & ſic ſecularis eſt inhabilis. Ita intellige dict. capitu. cum de beneficio. ſecundum Card. in Clemen. j. in prin. in. xxj. q. de ſup. neg. Præ. vbi dicit, q̄ nemo hoc aperuit. ¶ Sed aduerte, q̄ iſta noua declaratio fortè repugnat dictis do. in. d. c. cum de beneficio. in. vj. col. quæ ſummauit ſ. in. ij. no. huius corollarij, maximè dum dicit Car. ſi per. xl. annos fuerunt ibi aſſumpti ſoli regulares, beneficium aſſumit naturā regularis. Nā imò videtur neceſſarium eſſe, q̄ regaf p̄ regulares, put latè deducit Do. Itē nota bene differentiā dñi Car. multum declarantē. d. c. cum de beneficio. Et iſta ſufficiant pro ſcholaſtica repetitione huius famoſæ Decretalis, in qua p̄ prædicta ſatis alleuiati ſunt labores habentium in poſterum ſcribere ſuper hac materia.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus habens aliās iuriſdictionem, an poſſit in facto proprio fulminare ſententiam excommunicationis.*
2 *Iuriſdictio, an poſſit quæri per conſuetudinem, & quando & quando nō? & multa alia de iuriſdictione vide remiſſiuè.*
3 *Agi poteſt contra eundem in eodem iudicio & eodē libello: ſuper pluribus articulis. vbi remiſſiuè.*
4 *Falſus procurator quot modis dicatur.*
5 *Sciens aliquem ſe gerere pro procuratore ſuo in iudicio, & non contradicit, præiudicium ſibi facit.*
6 *Conſtituens procuratorem pro ſe & alijs præſentibus, non contradicētibus valet conſtitutio procuratoris.*
7 *Dominus, ſi vult reuocare inſtitorē, debet hoc publicè conſcribere, aliās reuocatio non valet.*
Reuocatio procuratoris iudicialis, vel extraiudicialis, non valet, niſi fuerit intimata procuratori. poſt nu. 7. ver. ſecunda regula.
8 *Reuocatio mādati in maleficijs nō valet: niſi fuerit intimata mandatario.*
9 *Reuocatio procuratoris conſtituti ad contrahendum matrimonium valet, etiā ſi procurator ſe reuocatū ignoret. per. c. fi. § fi. li. vj. quē. §. ampliat hīc multis modis. Quæ ampliationes vide nu. 11. &. 12.*
14 *Reuocato procuratoris etiā iam ignorātis reuocationē valet, quando actus non poteſt ſortiri effectum ſine conſenſu domini: ſicut eſt in trauslatione dominij.*
15 *Renuntiatio beneficij facta procuratore reuocato, an valeat? vide.*
18 *Reuocatio procuratoris valet, etiam non intimata, vbi agitur de ſolo præiudicio conſtituentis. & geſta per ipſum procuratorem ſunt nulla.*
19 *Reuocatio procuratoris valet, etiam non intimata: quando reuocans mandatum & mandatarius conſentur vna perſona.*
21 *Procurator, quando eſt factus ribaldus: vel inimicus domini: vel aliās mutauit conditionem in peius: videtur ipſo iure mandatum reuocatum.*
22 *Procurator quando eſt datus ad gerendum negotium cum certa perſona, ad hoc, vt reuocatio operetur nullitatem geſtorum: neceſſe eſt, quòd ſit notificatum illi perſonæ.*
23 *Procurator, quando non erat diſtinatus ad certam perſonā: ſatis eſt ipſum procuratorem fuiſſe certificatum de reuocatione, quare agat ipſe contrahens contra ipſum falſum procuratorem.*
24 *Reuocatio procuratoris iudicialis debet intimari iudici, vel parti: aliās geſta per eum tenent quo ad præiudicium reuocantis, ſed non ad eius cōmodum.*
25 *Geſta per procuratorem reuocatum nō poſſunt per dominum rata haberi.*
26 *Procurator reuocatus, an aliquo caſu poſſit agere contra conſtituentem ad intereſſe: quando non tenent geſta per procuratorem reuocatum.*
27 *Reuocatio procuratoris, ſi fiat poſt litem conteſtatam: an debeat fieri cum cauſæ cognitione.*
28 *Defenſor, qui ſatiſdedit, habetur loco domini, etiam ante litem conteſtatam: & ideò talis defenſor non poteſt reuocari ante litem cōteſtatam.*
29 *Procurator ad negotia quandocunque reuocari poteſt: licet procurator ad lites reuocetur tantum ante litem conteſt.*

CAP. XXXIII.

EX parte Decani. ¶ Quicqd p̄curator reuocatus, & de hoc certificatꝰ in indicio facit in fauorē dñi, non tenet licet reuocatio ad notitiā iudicis vel aduerſarij, non p̄uenerit: ſecus ſi illud tē dit ad cōmodū aduerſarij. h. d. ſecundum Abb. ¶ No. primò iuncta gl. j. q̄ priuatæ p̄ſonæ p̄t cōcedi priuilegiū excōicādi ſuos manifeſtos malefactores. Similis indulgentia habetur in. c. ex parte. el. j. de verb. ſig. vbi plenè de effectu huius indulgentiæ. Et vide quod no. † Inn. in. c. venerabili. de cen. & tex. in. c. dilecto. de ſen. excō. vbi notatur, vtrū habēs aliās iuriſdictionem, poſsit in facto proprio ſnīam excōicationis fulminare. Et ex hoc & ex tex. infer̄, q̄ capitulū ēt eccleſiæ cathedralis nō habet de iure cōi poteſtatē excōicādi: nec etiā interdicendi: vt in. c. quæſiuit. de his q̄ fi. à ma. par. cap. Nā iuriſdictio de iure cōi eſt penes Epm, licet eā debeat explicare cū conſilio capit. c. iij. de conſue. in. vj. tū ex ſpāli conſuetudine poteſt capitulū acquirere iuriſdictionē. Sic intellige. c. irrefragabili. §. cæterū de of. ordi. ſecūdū Ab. hīc poſt d. Car. Et ex his infert But. hīc, q. c. non habet poteſtatē promulgādi excōicationē de iure: niſi priuilegio ſibi cōcedatur. q̄d dicit ſe ſatis credere: q̄ nō vacāte ſede, aliās ſic. alleg. c. cum olim. de maio. & obe. Et hoc ideò, quia non habet iuriſdictionē: ſed p̄latus ſic. & ſic ſequitur hīc Imo. ¶ Addit An. Si. gl. in. l. j. in verbo dare pōt. ff. de tu. & cu. da. ab his. q̄ dicit, q̄ ille ſolꝰ habet ius dādi tutores, cui lex, ſenatuſcōſultum, vel Princeps cōceſſit. l. muto. §. tutores. ff. de tutelis. Et ſubdit, q̄ idē p̄t cōpetere priuato homini per priuilegium, per. l. reſcripta. C. de preci. Impe. off. & illā gl. dicit ibi Nic. de Neapo. eſſe ſing. pro qua allegat. l. p̄hibere. §. planè. ff. q̄d vi aut clam. & l. ſolent. ff. de his qui notantur infami. & eodem modo dicit de

eit de conſuetudine, queſpſtat ius dandi tutores homini priuato, allegat not. in. l. j. C. de eman. lib. Et dicit Ange. in. l. imo mane. ff. de legib⁹. in multis locis reperiri, q̄ p̄cō ſuetudinē p̄rogaturiuriſdictio. vt in. l. j. C. de mā. li. Sed q̄ merè priuato deſ iuriſdictio, nō reperif niſi in. c, cū cōtingat. de fo. cōpe. & illū tex. reputat ibi ſin. Io. An. & eſt ēt tex. in. l. cū p̄tor. in verbo, morē. ff. de iudi. vbi cōſuetudo dat iuriſdictionē mulieri: licet non ſit in dignitate cōſtituta. & de illo tex. exclamat ibi Ang. ſecūdū An. Sed certè ibi Ang. colligit aliud. ſ. q̄ potēſtia delegādi pōt in duci à conſuetudine ad limitationē. l. à iudice. C. de iud. Addit ēt hic An. Sic. magis ad p̄poſitū gl. in. c. p̄ter hæc. in verbo ducibus. xxxij. di. & in. c. bñ qdē. in ver. Roma nū pōtificē. xcvj. di. & in. c. Mēnā. ij. q. v. quæ dicūt, q̄ Papa pōt cōcedere laico ius excōicādi & ſuſpendēdi clericos. Nā excōicatio potius accedit iuriſdictiōi, quā ordini: vt in. c. trāſmiſſam. de le. Et ſic nedū pōt per indulgentiā cōpetere clericis facultas excōicandi, ſed ēt laicis. de quo exclamat hīc An. Sic. Subdit etiā, q̄ iſte tex. non p̄bat, quod eſt dictū: ſiue cōſyderemus Decanū, ſiue capitulū: de quibus loquit iſte tex. quia Decanus nō dicit hō priuat⁹: imò habet iuriſdictionē, p̄ id q̄d no. Bal. in. l. j. in fin. C. de ſeruis reipu. ma. vbi voluit, q̄ præpoſitus capſi dicit hr̄e iuriſdictionē p̄. c. edoceri. ſ. e. & c. cū ab eccleſia rū. de of. or. & l. oēs §. nihilominus. C. de Epi. & cle. & ſic nō eſt verū: q̄ Decanus dicaf p̄ſona priuata: vt dicūt hīc do. Similiter cōſyderat, q̄ capitulū pōt facere ſtatuta: vt per gl. in. c. ij. de verbo. ſig. in. vj. licet ipſe dicat. de reg. iur. ergo habet iuriſdictionē: quia concedere ſtatuta eſt iuriſdictionis: vt dixit Inn. in. c. cū accepſiſſent. de conſti. & Bar. in. l. j. ff. de inſti. & iuri. & in rub. ff. de iuriſdictio. omnium. iudic. & tēperat dictū doc. ibi: vt nō procedat in conſuetudine: quia non pōt dare priuato clerico ptā tē excōicādi, ſecūdū Inn. in. c. cū cōtingat. de fo. cōpe. Sed malè loquitur ſecundū An. Sic. hīc, per illū tex. equiparā tē indulgētiā & cōſuetudinē. Et idē no. Inno. in. c. olim. lo. iij. de reſti. ſpo. vbi idē tenuit in cōſuetudine, q̄d indulgentia. Et pro hoc, quia excōicatio magis accedit iuriſdictioni, quā ordini: vt dicit glo. in. d. c. p̄ter hoc. Vñ ſicut cōſuetudo tribuit iuriſdictionē. d. c. cū cōtingat. ita pōt tribuere ptātē excōicādi: laico aūt nō pōt hoc cōpetere: niſi ex indulgētia: vt in. lg. p̄dictis ſecūdū eū latius extollēt iſta. ¶ Conſydera primò, † q̄ iſta materia non cadit hīc pertinēter: ideò circa ipſam ſufficit notare remiſsiones optimas & principaliores. Vide in primis do. Maria. in. c. cū cōtingat. de fo. cōpe. vbi in toto cōmento reaſſumit per ſex articulos de iuriſdictione [a] quæſita ex cōſuetudine, & q̄ iuriſdictio poſsit quæri: & per quē: & quali ter: & quāto tpe: & per quos: & cōtra quos: & quis ſit effectus cōſuetudinis. Itē vtrū Decanꝰ, Archipsbyter, Archidiaconus & ſimiles, habeāt iuriſdictionē. & qualē. & quoiure: vide latiſsimè Ab. in rep. c. ſi q̄s cōtra clericū. in tribus vltimis chartis. de fo. cōp. & eadē ponit in. d. c. cū cōtingat. in. ix. col. vſq; ad ſi. cōmenti. Aliqua ēt per eundē in. c. cū ab eccleſiarū. in pe. col. de off. or. & in. c. quantò. in eo. ti. de of. or. in. c. q̄ſuit. j. col. de his, quæ fi. à ma. par. c. & per Bar. in Cle. j. in ver. ne igitur. in. ij. &. viij. q. de cele. miſ. cū cōcor. ¶ Conſydera ſecundò, q̄ Ang. Sic. in. c. cū acceſsiſſent. xxxvij. col. de conſtit. tenet q. c. non poſsit facere ſtatuta. Et mouetur: qa ſecundū eū non habet iuriditionē niſi ſe. vac. & ſic tenet ibi contrariū eius quod hīc. Sed vide, quæ dixi in. c. eū oēs. circa. vj. co. ver. iiij. aduertendū. ſ. ti. proxi. Et inuenies, q̄ iſta ſtāt ſimul capitulū non habere iuriſdictionem, & tñ poſſe ſtatuere: quia ita demum ptās ſtatuēdi requirit iuriſdictionem q̄n ſtatuit in ſpectantibus ad ipſam iuriſdictionem aliās nō: vt p Pe. de Anc. in rep. c. j. xij. char. ver. j. gro. ſ. ti. pxi. cū cōcor. quas allegaui in. d. c. cū oēs. Itē an & q̄n cōſuetudo poſsit dare facultatem excōicādi: & q̄ poſsint de iure excōicare: vide omnino Abb. in. d. c. ſi quis cōtra. & in. d. a c. cū cōtingat. & Hoſt. in ſumma. de ſen. excō. §. qs poſsit excōicāre. xij. co. ver. nedū aūt. & oīno Do. in. c. nemo. j. q. j. Et iſtorū dicta ordinaui in. c. ſi facerdos. de off. or. faciēdo regulā, q̄ ſolus Eps excōicat, & nō inferior. & deinde poſui ſex fallētias: vide ibi. ¶ Quòd aūt Papa poſsit dare indulgentiā excōicādi ēt laico: no. Imo. in. c. eccleſia in. iij. col. de cōſti. allegādo gl. in. d. c. bene quidē. quā etiā ſequif Pe. de mon. in tracta. de ptāte Papæ & concilij. in xix. col. & An. in. c. ſicut in vno. in. j. col. de hære. & Do. in. c. præter. §. ad hoc. in. iiij. col. xxxij. di. propter gl. ibi in verbo ducibus. Ex qua infert, q̄ ſolus Papa pōt cōmittere laico ptātē excōicādi, vel cognoſcēdi de iuribus ſpūalibus. Ad idē allegat gl. in. d. c. bene quidē. in. c. primo. in gl. iij. xciiij. di. & in. c. Mennā. ij. q. v. Faciūt, quæ habenf per gl. & ſcribentes in. c. quāto. de iudi. dū ponit, q̄ Papa pōt cōmittere cām ſpūalē laico. dic vt ibi: vbi ſoleo ponere. Et an laicus, vel qui nō eſt in ſacris, poſsit abſoluere ab excōicatiōe: vide gl. & Do. in. c. canonica. in verb. b p̄sby. de ſen. excom. & Arch. in. d. c. bene quidē. cū cōcor, & fortè dicef in. c. ab excōicatoj. eo. vbi Imo. ponit in antep. col. ver. an aūt iſti executores. ¶ Inquātū Ab. valde no. iſtū tex. q̄ iudex pōt cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio etiā q̄n agif oīno de effectu iuriſdictionis. Adde quæ dixi in. c. ſuper literis. ſ. e. in tertia fallētia, ad regulā illius literę. vbi fuit facta opportuna mētio de hoc tex. & dictis Ab. hic. Itē dū notat Abb. q̄n qs poſsit ſe fundare ſup ex preſsis in exceptione aduerſarij, remittit ad dicta per ſe. in. c. cū venerabilis. de excep. Et vide quæ ibi dixi. Itē cū Abb. no. iſtū tex. ad limitationē regulæ, ex eo. vide quæ dixi. ſ. eo. c. capitulū. vbi reduxi fallentias ad dictā regulā in octaua fallētia, ſeu limitatione feci mentionē de iſto tex. & de dictis doc. hīc. Itē dū no. Ab. q̄ ſnīa, qua quis p̄nuntiat ſe iudicē incōpetētē, eſt interlocutoria, nō diffinitiua. Adde q̄ dixi in rubrica de re iudi. & in. c. ſignificatibus. de off. dele. ¶ † Itē dū no. hīc doc. ex tex. iuncta gl. 3 b q̄ in eodē [b] iudicio, & eodē libello, pōt agi cōtra eūdē ſuper pluribus articulis: proſequere iſtud: vt in remiſſionibus, quas opportunè ponit Alex. in. l. ſi idē. in prin. ff. de iuriſ. om. iu. & per eūdē extenſius in. l. edita. in. v. col. C. de edendo. & latius per lud. in. l. ij. §. itē ſi in facto. iij. col. ff. de verb. ob. & omitto, quia nō cadit hīc. ¶ † In glo. in 4 verbo, *procurator*. No. gl. quot [c] modis dicatur falſus pro c curator. & ſolet frequenter allegari ſecūdū Ab. hīc. ² Ad de Bal. latius in. l. falſus in prin. C. de furtis. & alias cōcordantes, de q̄bus opportunè per Alex. in. l. licet. circa prī. C. de pœnis. & per Firmanū in reper. in verbo, procurator falſus. quorū remiſsiones habes hīc pro expreſsis. Et adde, q̄ qui habet mandatū generale, ſi facit actū requirentē ſpeciale, dicitur fuiſſe falſus procurator, ſecūdum Bal. in. c. nōnulli. j. co. ſ. eo. Et dū Ab. poſt Inn. tgiāt de ratificatione geſtorū per falſum procuratorē: vide oīno q̄ dixi de iudi. c. cām. el. j. ad fi. de re iud. vbi inuenies plura nouiter ad intellectum legis tertiæ. §. falſus. ff. rē. ra. habe.

5 Subdit iuxta hoc Inn. hoc dictū notabile, q̄d quotidie allegatur, q̄ ſi q̄s ſcit aliquē ſe gerere pro procuratore ſuo in iudicio, & nō cōtradixit: facit ſibi p̄iudiciū. vnde ex hoc videf ille rē gerere ex voluntate ſua: quaſi velit, q̄ videatur ſibi dare mandatum. Vel p̄ſumendū eſt eū habere mandatum, & ſuper hoc dicto in ſiſtūt ſcribentes hīc, & in pleriſq; alijs locis. & multi ſequuntur Inn. multi etiā improbāt. ¶ Decreui ſuper iſto paſſu non ſcribere: quia vt oēs ſciūt, eſt examinatus ſtilo altiſsimo elegantiſsimo tā ſubtiliter, quā copioſè & ornatè, per Alex. in rep. l. fæpe. in. j. col. cū. x. ſequentibus, ff. de re iud. vbi primò adducit multa pro Inn. hīc. Dein de multa in cōtrariū. Et hāc partē cōtrariā ſequif poſteà ſaluat in decē caſib⁹ opinionē Inn. hīc. Eſſet ergo temerariū tranſplātare hīc de nouo hanc materiam tā ſolen-

¶ De iuriſdictione. adde tu ſi quę ritur quā iuriſdictionē tribuat cō ſuetudo: reſpōde, q̄ ſimplicē iuriſdictionē ſine dubiotribuit. & hoc tenent oēs ſcribētes. in. c. cū cōtingat. de fo. cōp. & apertius, p̄batur q̄ ēt priuata p̄ſona pōt acquirere iuriſdictionē ſimplicē conſuetudine. Sed qd de mero & miſto imperio? dic, vt dicam in. d. c. cū contingat.

¶ In eodē. Adde tu, ſtat ſtatutū in ciuitate, q̄ iudex nō poſſit cognoſcer. niſi ſit cā tātæ ſummæ, an debeat fieri coaceruatio pluriū ſummarū ex diuerſis actionibus debitarū ad iuriſdictionē includē dā. Vide Bart. in d. l. ſi idē. in prin. ff. de iuriſdictiōe om. iud. Etſic no. quia venit ad ampliationē iſtius, quod dicitur hīc per Feli. quia videtur ſentire q̄ in eodē iudicio & eodē libello, pōt agi cōtra eūdem. Adde ad iſta: pone, ſtatutū eſt, q̄ libris mercatorū cū eorū iuramento credaē vſq; ad ſummā tantam: pone aliquis apparet debitor in libris & ſunt multæ ſummæ, ſed nulla de p ſe excedit ſummā taxatā p ſtatutū an debeat fieri cumulatio, ad hoc, ne poſſit iurare? Ma. laudē. di. ſi idē. ff. de iuriſ. om. iudi. tenet q̄ ſit cumulatio ad hoc ne ſteā iuramēto. & vide ibidē. d. Iaſ. may. præceptorē meū.

c ¶ Quot. Adde tu q̄ falſus procurator eſt ille, q̄ petit aliquid vt procurator cū nō ſit.

niter à tãto viro examinatã, ẽt si aliqua addi possent per eũ nõ adducta. Sufficiat ergo plenitudo sua tenui nr̃a fucatiõe nõ indigẽs: tñ poteris ei addere hãc breuẽ epistolã, tãquã tenues flosculos sup̃ opulenta mẽsa. ¶ Et ꝓ dicto Inn. facit gl. in. c. tãtis daniel. in gl. fi. ibi, vel dic. lxxxj. dist. Istud dictũ sequit̃ Bu. in. c. possessionem. in antepe. col. de proba. in. c. inter dilectos. in antepenul. de fide. instr. vide ẽt ipsum in. c. cum in iure. ix. col. versi. not. istud dictũ de offi. delega. vbi dicit, ꝙ Inn. ibi nõ dicit idẽ, qđ hîc: licet vulgus ad idẽ eũ alleget: sed dicit ꝙ si sciui talẽ gerere noĩe meo, & nõ opposui, p̃sumit̃ procurator, ex quo nõ cõtradixi: nisi aliud ꝓbẽ. tñ hoc reprobat Alex. vbi. s̃. in noua saluatiõe, & vide Rot. in ti. de ꝓcurat. xxxviij. & seq. in nouis. vbi pulchrè fit mentio de Inno. hîc.

6 ¶ † Et scias, ꝙ si qs cõstituit ꝓcuratorẽ pro se, & alijs p̃sentibꝰ nõ cõtradicẽtibꝰ: valet procuratoris cõstitutio secũdũ Rotã. de procu. cõclusione. xiij. in antiquioribꝰ. & vide Rotã conclusione. ccccxxvij. itẽ si habẽs q̃ est inepte situata, in ti. de conces. p̃bẽ. deci. xiij. in nouis. vbi tractãt, vtrũ inepta acceptatio procuratoris: puta de minori beneficio quã gr̃a loquat̃, p̃iudicet dño sciẽti. & videt̃ concludere, ꝙ nõ: nisi dñs ratificet. ¶ An aũt sufficiat, si ratificet post tp̃s datũ ad acceptãdũ videtur, ꝙ non p̃ id qđ no. Bar. in. l. bonorum. ff. rẽ ra. ha. Et ita dicit̃ in summario dictæ decisionis: tñ ipsa decisio vr̃ firmare cõtrariũ & respõdere ad dictũ Bar. ꝙ non intelligit̃ qñ ratificatio tendit ad p̃iudiciũ soliꝰ ratificãtis: quia tunc põt ratificare qñcũq;. vt p̃ Arch. in. c. vt circa. de ele. in. vj. & l. Põponius. la. ij. & qđ ibi Bar. ff. de neg. ge. Adde ẽt Abb. cõsi. mihi cij. Iesu Christi. &c. circa primũ dubiũ. ij. col. vbi latè tenet, ꝙ gerẽs actũ vt ꝓcurator sciẽte dño, quãuis nõ dãte mandatũ: p̃sumit̃ habuisse mãdatũ. Ideò neganti hîc incũbit probatio. Itẽ circa septimã saluationẽ quã dat Alex. ad dictũ Inn. hîc videlicet ꝙ qñcunq; nõ solùm te sciẽte & patiente, sed ẽt p̃sente cõparui noĩe tuo. ¶ Adde, qđ scribit idẽ Alex. consi. mihi. cccxvij. viso instrumẽto donationis factæ p̃ nobilẽ virũ in. iiij. ibi secũdò respõdeo. quod satis est. ¶ Itẽ vltra. x. saluatiões, quas dat Alex. ad dictum Inn. in. d. l. sæpe. adde. xj. videlicet, ꝙ opinio cõtraria ꝓcedit, qñ cõstat ꝙ cõparẽs nullũ habet mãdatũ. Sed si esset dubiũ an haberet mãdatũ vel nõ: eò ipso, ꝙ dñs patit̃ eũ agere p̃sumit̃ habuisse mãdatũ secũdũ But. & Do. hîc. & Do. in. c. q ad agendũ. de procu. in vj. ad fi. prin. allegat Inn. c. cũ in iure. de of. d ele. Et dicit hîc Do. ita posse intelligi dictũ suũ relatũ ad tex. cũ hîc dubitaret̃ an valuisset reuocatio, vel nõ. & sic an haberet mãdatũ, vel nõ: qđ dicit esse bene notãdũ. Cætera in isto vtili passu, vide p̃fectissimè vbi. s̃. ¶ In ea. gi. ibi: *quare non reuocatur*. Sup̃ hoc quare primæ literæ valuerũt, & non secundæ: cũ ambæ fuerunt impetratæ ab eodem procuratore reuocato: vide do. hîc insistẽtes opportunè: præsertim do. Ab. ponẽtẽ ad istũ tex. iiij. intellectus, quos omitto: quia nihil adderẽ. & quædam dicta in istis intellectibus seruient ad materiam sequentem.

Reuocatio procuratoris qualiter sit facienda, distinguit hîc latè Io. An. post dñm suũ in legibus Martinũ Silimanũ. & eius dicta reassumunt hîc oẽs scribẽtes, quorũ dicta pluribꝰ additis ordinauit p̃ sex regulas cũ aliqbꝰ fallẽtijs alibi nõ cõtextis.

7 Prima regula ¶ † Quãdo dñs vult reuocare institorem, oportet vt hoc publicè cõscribat: & aliâs nõ habet̃ pro reuocato, secũdũ p̃dictos. & Imo. in Cle. j. in. viij. col. ver. si verò non fuit exp̃ssa. de renũ. p̃. l. sed & si pupillus. §. proscribere. ff. de instito. Et quis dicat̃ institoris exercitor: remittit Ab. ad no. p̃ Imo. & alios in. c. qđ quibusdam. de fideius. Idẽ dicit

a Bar. in. l. qui hominẽ[a]. §. si Titiũ. ff. de sol. dicẽs, ꝙ q vult notificare reuocationem oĩbus debitoribus, debet facere exponi edictũ in aliquo publico, vel faciendo p̃conizari, p̃. d. §. proscribere. quid aũt si talis institor esset datꝰ ad diẽ: vtrũ sit necessaria talis intimatio post diẽ: vide qđ dicet̃. j. in. iij. regula. Et nota, ꝙ talia publica edicta nõ debẽt fieri clãdestinis tp̃ibus, quibus verosimiliter nõ habet̃ notitia: puta in hora prãdij, vel de sero tarda hora. Item facientes ea apponere nõ debẽt posteà facere amoueri incõtinenti ea, vt nõ deueniant ad aliorũ notitiam. Istis eñ casibus nihil operant̃, secundũ Phi. in. c. cõstitutis. Cle. ij. ad fi. de appel. q ad hoc extollit verba Inn. in. c. cũ olim. post med. ver. si aũt clãdestinis. de cã pos. & proprĩ. quẽ sequunt̃ ibi alij. Facit qđ no. Bal. in. d. §. ꝓscribere. quẽ sequitur Cataldi. de iusso. in tracta. syndicatus. q. cxxv. vbi dixit, ꝙ si schedula citationis affigitur ostio, & statim leuat̃: non dicitur citatio cõpetenter facta. Et dicit But. in. c. fi. in. j. col. de eo, qui mit. in pos. ꝙ tunc dicitur citatio publicè fieri, qñ fit verbis apertis & claris, ita ꝙ intelligatur. Allegat Zenzeli. in cle. cãm. de elec. p̃ tex. in. d. §. proscribere. ¶ Et dicit Pau. in. d. §. proscribere. ꝙ Florẽtiæ, qñ dissoluunt̃ societates inter mercatores, bãnitur per totã ciuitatẽ ad hoc, vt decæterò ex cõtractu celebrato cũ vno teneant̃ alij. & hoc per illũ tex. Et subdit, ꝙ ista edicta debẽt poni in valuis palatij & ecclesiarũ & non in loco alto sed basso: vt possint ab oĩbus legi. Et dicit, ꝙ non prodest ponere talia edicta in locis publicis, si statim fuerint remota: sed debent esse cõtinuò. Tñ hoc ĩtelligit arbitrio iudicis. Sufficit eñ ꝙ ĩducat̃ notoriũ, ita ꝙ verosimiliter sciat̃ p̃ totã ciuitatẽ. Nõ ãt est opus, ꝙ stet affixũ in secula seculorũ, secũdũ eũ. Et dicit Bal. in. l. mãdatũ. paulò ante fi. C. mã. ꝙ ista edicta debẽt poni in frequentioribus locis ciuitatũ. allegat text. quẽ dicit esse sing. in. l. iubemus. C. de defen. ciui. An autem ista regula habeat locũ in procuratore cõstituto ad negotia non determinata p̃sona: cũ qua habeat expedire, est pũctus dubius: de quo dicet̃. j. in. iiij. regula. Et prædicta seruãda sunt etiã in bãnis, q̃ edũtur imminẽte syndicatu alicuius officialis: vt eleganter ponit Paris de Puteo in tractatu syndicatus. fo. iij. in. iiij. col. & seq.

Secunda regula: non valet reuocatio ꝓcuratoris iudicialis, vel extraiudicialis, si non fuit intimata procura. vt hîc. & in. l. si mandasset. ff. mã. & capitul. mandato. infrâ de procura. cum concord. de quibus in dictis locis. & est glossa mag. in fin. in capitu. nec illud. xxx. quæst. quinta. & gl. magistra. in. c. tibi domino. in gloss. ij. post princip. lxiij. distinct. Inferens, ꝙ iuramentum procuratoris habentis mandatum ad ligãdum dominum, ligat eum, etiam quando procurator est reuocatus, & ignorat reuocationẽ factã à domino. & ibi etiã Arc. allegat plures cõcor. ad hãc regulã. & no

8 tat Inn. Io. An. But. & Imol. in. c. quidã. j. de renũ. ¶ † Et

b procedit ista regula etiam in maleficijs: quoniam non[b] sufficit reuocare mandatum de maleficio committendo, nisi etiam notificetur reuocatio mandatario, secundum Bartol. post Gul. de Cu. in. l. si pecuniam. §. si seruum. ff. de cõdi. ob cau. Pro quo est gl. in. c. mulieres. in glo. fin. circa medi. de sen. excõ. & ibi docto. contra Innocen. & est glo. ordinaria in capitu. cum quis. in verbo mandato. de sent. excom. in. vj. & ibi etiam Do. & Sali. in. l. non ideò minus. in. vij. col. versi. quero. iiij. C. de accu. & Ang. in. l. j. C. de Nili aggeri. nõ rumpẽ. & Albe. in l. j. pe. col. ff. de off. procu. Cæsa. ponens post prædictos, quòd non sufficit reuocare mandatum datum de verberando clerico: nisi intimetur mandatario. Et ita intelligendus est Innocen. in capitul. ad audientiam. de homi. dum loquitur de reuocatione mandati secundum Salicet. vbi suprà. & de his etiam in libro maleficiorum. in verbo, Sempronium mandatorem. in nona columna.

9 Fallit primò ista regula † in casu capit. fin. §. fin. de procur. in. vj. videlicet procuratore dato ad contrahendũ matrimoniũ: quia si reuoca-

& si cõsequit̃ qđ petit, fit obreptio & sic incidit ĩ crimẽ falsi. Ita Bart. in. l. si aũt. §. item ff. de negot. gest. adde ad ista, ꝙ appellãs se doctorẽ cũ nõ sit, punitur pœna falsi. Bart. in. l. eos qui. §. qui se ꝓ milite. ff. de fals. adde ꝙ istud demum verũ est qñ se appellat doctorẽ & aliquem actũ facit doctori cõgruentẽ. Secus si simpliciter se doctorẽ appellat. Ita limitat Bar. il lum. §. qui se pro milite. in. l. quisq; C. de aquędu. lib. xj. Adde Bart. in l. reddat̃. de profe. & med. li. x. vide Bald. in. l. data opera. C. qui accusa. non possint. & hoc modo intelligas in procuratore.

a ¶ In. l. qui hominẽ. vide ibidẽ do. Alex. de Imo. & adde Car. in Cle. j. xiiij. q. de renũ. qui dicit sufficere fieri procuratori nec necesse sit publicè fieri: vt ibi per eum.

b ¶ Non. Adde tu ꝙ istud fallit quãda mandatarius recusauit mandatũ: quia isto casu mãdãs nõ tenetur de licto secuto. & p̃ cõsequens nõ tenebatur notificare reuocationem. ita Bal. in. l. si literas. C. manda. infi. & in. l. j. iij. col. C. de ser. fug. Bar. in l. qui aliena. §. si is qui. ff. de acqui. hær.

reuocat̃, nõ tenet matrimoniũ: etiã si ignorat reuocationẽ. Et licet allegeẽ vulgariter ille text. pro casu multum speciali: tamen vt dicit Domi. post Imo. in. d. §. fina. in. j. col. & Ang. in. l. si ꝓcuratorẽ. ad fi. ff. de procura. discẽdit ex generali rõne iuris, de qua dicetur in sequẽti fallẽtia: s. quia sumus in casu in quo requiritur cõsensus dñi: licet de isto casu dubitauerint gl. iiij. in. l. iiij. ff. de spõsalibus.

10 Dicto capi. fi. de procu. in. vj. amplia qnq; modis. † Primò in matrimonio cõtracto vigore literarũ: quia si eas reuocauit licet lector earũ hoc ignorauerit, nõ tenet matrimoniũ: vt no. gl. magna. in fi. in. c. nec illud. xxx. q. v. & ibi Arch.

Amplia secũdò ẽt in cognatiõe spũali, secũdum Bal. in. c. audita. in. iiij. col. ver. quæro, nunqd ꝓcurator. de resti. spo. Et idẽ dicit in ꝓcuratore cõstituto ad emãcipandũ: quia in istis actibꝰ requirit̃ cõsensus dñi verus p̃seuerans, & nõ fictꝰ. Et ista ampliatio p̃supponit pro vera illam opinionẽ: ꝙ cõpaternitas possit contrahi per procuratorem: de qua vide latissimè Io. An. in reg. potest quis. de re. iur. in. vj. in mercu. & Abb. & Moder. in. c. veniens. de cog. spi. & Alex. in. l. Gallus. §. forsitan. ff. de li. & post. & Do. in. c. j. de co. spir. in. vj. cum multis alijs.

11 Amplia † Tertiò: Etiam in matrimonio spũali: puta in ꝓcuratore ad acceptãdum bñficiũ, secundũ Do. post Lap. in. d. c. fi. §. fi. in fin. & Imo. in Cle. j. col. ver. aduerte tñ. de renũ. & Rotã in tit. de ꝓcu. deci. xj. nota, ꝙ vbi aliquis in antiquis. vbi dicitur ꝙ si aliquis fecit ꝓcuratorẽ ad acceptandũ bñficiũ. si secũdò facit alios ꝓcuratores, videt̃ reuocare primũ posito ꝙ nõ sit certificatꝰ: quia ex quo agit̃ solũ de p̃iudicio cõstituẽtis: nõ inspicit̃, ꝙ ꝓcuratores q reuocant̃ sint certificati vel nõ: aliâs aũt bñ inspiceret̃. l. si mãdassem. ff. mã. cũ si.

Amplia quartò: Etiã si ille, qui reuocauit ꝓcuratorẽ ratificet matrimoniũ nõie suo contractũ à ꝓcuratore reuocato: quia si illa, quæ fuit despõsata, nõ cõsentit de nouo, nõ sufficit dicta ratificatio: qñ actus fuit nullus. Et iõ nõ sufficit, ꝙ de nouo sup̃ueniat cõsensus vnius tñ: vt latissimè p̃ Pet. de Anch. in sua dispu. Splẽdidæ insulæ regni Cypri. de quo ipse meminit in. c. rati. in pe. char. de reg. iur. in. vj. tñ ibi non videt̃ esse cõpleta dicta disputatio qñ sup̃ isto dubio de ratificatione, sunt solùm quinq; argumẽta ad p̃tẽ affirmatiuã, ꝙ valeat ratificatio: & tñ ip̃e conclusit, ꝙ nõ valeat. Ita cõcludit. d. Pe. cũ dño Ant. de But. vt ipse dicit. & cõsilia vtriusq; sunt in consilijs Pe. de Anc. consi. mihi. ccxxiiij. A. duas filias habebat: & cõsi. seq. qđ est in cõsilijs Bu. lxiiij. & fuit quæstio in facto inter Regẽ Cypri & Ducẽ Mediolani. & hãc ampliationẽ ponit ẽt Do. post: licet p̃dictos non alleget in. d. §. fi. in. ij. col. ver. in fi. gl.

12 a Amplia † Quintò: Etiam [a] si constituẽs iurasset nõ reuocare ꝓcuratorẽ: vt no. gl. in. d. c. fi. in verbo reuocatus. & idẽ generaliter dicit̃ in oĩ mãdato procuratoris, secũdũ Bar. in. l. cũ p̃cario. ff. de p̃ca. Ang. in. l. & in perpetuũ. ff. de procur. & in. l. Stichum. §. vsumfructũ. ff. de solu. Lud. in. l. alia. §. elegãter. in vlt. co. ff. solu. ma. & in. l. j. §. si stipulãti. in. j. col. ff. de verb. oblig. Pau. consi. lv. venerabilis vir. in. iiij. col. Lud. in. l. stipulationes non diuidunt̃. xlij. col. de verb. obli. Alex. in. l. stipulatio hoc mõ cõcepta. in prin. in. iij. co. ver. itẽ facit, an si testator. eo. ti. Imo. in. c. dilecto. ij. de pręb. & in. c. cum contingat. in. xiij. & xxxvij. char. de iureiur. vbi accuratè istud discutit: qñ habet in se aliquid difficultatis volẽdo generaliter inferre, ꝙ actus gestus contra iuramentũ valeat, licet incurrat̃ periurium: qñ iuramẽtũ est contra naturã actus, vel non habet concursum iuris cõis: licet possit seruari sine interitu salutis æternæ: quę difficultas causat̃ ex tex. in. c. intellecto. de iurei. & gl. fi. in. c. licet. de iureiur. in. vj. Et licet multa dici possint, vt patet ex notatis per Alex. in. d. l. stipulatio. & aliquid perstrinxi in. c. cũ accessissent. circa. vij. col. ver. & aduerte. s̃. ti. proxi. & in. c. edoceri. ver. circa quartã. s̃. e. tñ p̃dicta cõiter tenẽt in alijs casibus, vt etiã per Alex. plenè cõsi. mihi. ccclxxx. vacãte capella, quæ est de iurepatro. & in. l. duobus. §. fi. ff. de iureiuran. & dixi in. c. si diligenti. in. ix. fallẽ. de fo. cõpe. & copiosius in. c. diligẽti. in. ij. col. de præscr. ¶ Sed quo ad propositũ de reuocatione procuratoris est decisio Rotæ, nõ solita adduci in hac materia in titu. de ꝓcu. vij. in antiquis: quæ vult ꝙ procurator cõstitutus ad permutãdũ & resignãdũ beneficiũ cã permutatiõis, nõ põt reuocari, qñ dominus iurauit eũ non reuocare: & si reuocat, non valet reuocatio. & ostendit Ro. differentiam inter actus prophanos & spũales. Nã in prophanis agitur ad interesse contra pœnitentẽ. l. si pecuniã. cum ibi no. ff. de condi. ob cau. sed in hac cã spũali nõ põt agi ad interesse pecuniarium: vt per Inn. in. c. querelã. in gl. mag. de ele. Rñdet etiã ad. c. si inter. de spon. ꝙ vbi actus erat talis, qui bono mõ nõ erat retractabilis: & ideò nõ obstante iuramẽto, tenet actus. Respondet ẽt ad dictũ Io. An. in regula, qđ semel. in mercu. cũ cõcor. In quibus dicitur testm̃ iuratũ posse reuocari, quod ibi ante mortẽ testatoris nõ quærit̃ ius tertio. qđ secus est in proposito: vbi altera parte inuita non potuit iuramentũ resolui absq; permutatione: neq; dicitur talis p̃mutatio simoniaca: quasi nõ libera, sed necessitata à iuramento: quia p̃supponitur secundũ Rotã, ꝙ à principio sit libera & cũ cã. sed ex post facto, ex quo partes liberè consenserũt permutationi fiendæ pñt se ligare iuramento, vt fiat permutatio per. c. cũ inter. & Imo. de renũ. & p̃sumit̃, ꝙ permutatio sit recta & bona, ex quo partes à principio liberè cõsenserunt: vt latius per eos. ¶ Consydera primò, ꝙ in cõtrariũ videtur facere, quod no. Do. in. d. §. fi. in. ij. co. vbi patet post Fed. in quodã cõsi. ꝙ cõstituẽs procuratorem ad renuntiãdũ, licet iuret non reuocare, nihilominus va

13 lebit reuocatio: licet reuocãs sit periurus. † Tñ ad istud dictũ põt rñderi, ꝙ aliud in procuratore ad renuntiandũ simpliciter: aliud in ꝓcuratore ad renũtiandũ ex cã p̃mutationis. Nã in primo casu agit̃ de alterius p̃iudicio. qui eñ sperabat beneficiũ vacaturũ per renuntiationem non põt allegare aliquod ius suũ cõstitutũ in illa spe: qa non pñt pacisci p̃tes, ꝙ renũtiatio fiat ad cõmodũ alterius cõsecuturi beneficiũ. & ille tractatus esset simoniacus. vt p̃ gl. in. c. ex p̃te. el. j. de of. dele. & dixi. s̃. eo. ad audiẽtiã. el. ij. vnde cũ simpliciter sit datus procurator ad renũtiãdũ: nõ põt allegari alicuius p̃iudiciũ ex pœnitẽtia cõstituẽtis. Nõ sic in procuratore dato ad p̃mutandũ in quo p̃cessit quodãmõ cõtractus innoĩatus inter p̃tes. in quo ẽt re integra, nõ est locus pniæ: vbi interesse non est æstimabile: vt dicit Rota. ¶ Cõsydera ẽt, q Rota nõ facit mẽtionẽ de gl. in. d. c. fi. de procur. in. vj. vnde cogitabã vtrũ illa gl. videat̃ destrui per istud dictum Rotæ. & videtur quòd sic: dum Rota vult, quòd in spiritualibus valet actus cõtra iuramentũ, nec est locus pniæ: qa p̃iudiciũ nõ est æstimabile. Nã idẽ videt̃ in casu d. c. fin. vbi agit̃ de matrimonio. & sic de actu spirituali: tñ puto ꝙ gl. remanet vera, licet matrimoniũ de se sit quid spũale: tñ inquãtũ contrahitur inter laicos, non dicitur propriè spũale. Patet, quia ibi interuenit dos: & sic datio rei tẽporalis, quæ nõ põt interuenire in spiritualibus: vt p̃ gl. j. in. c. quicquid. j. q. j. & in. c. honoratur. xxxij. q. ij. Itẽ ibi non habetur consyderatio ad interesse: quia propter hoc ꝙ ego constituerim procuratorẽ ad contrahendũ matrimoniũ, non dicitur quæsitũ persõnę despõsatæ aliquod ius: propter quod possit agere ad interesse. Et matrimoniũ cõtractũ p̃ procuratorẽ reuocatũ nõ obligat dominũ ad aliquid. d. c. fi. ergo nec iuramentum de non reuocãdo, quod est cõtra naturã actus: vt per Bart. in. d. l. cũ precario. sicut etiam reuocãs testm̃ quãuis iuratũ,

a ¶ Etiã. Adde tu ꝙ dominus, qui constituit procuratorem cum pacto de non reuocando, potest tamẽ reuocare: Cy. in. l. secunda. C. de iure emphit. Io. An. in. c. j. de procur. in. vj. vbi dicit, ꝙ idem erit si constituens iurasset non reuocare procuratorem. Adde tamẽ ꝙ est p̃iurus. Ita tenet Bal. in rep. Spec. in versi. ꝓcurator.

non tenetur ad intereſſe illius, qui erat in teſtamēto institutus: vt per Io. An. in reg. quod ſemel. li. vj. cū cōcor. & per iſtā primā fallētiam poteris apoſtillare doc. in. d. c. fi. Et ſtātibus prædictis nō duxi omittendum mirabile dictum Alb. de Roſa. in. l. ſi procuratorē, in pe. col. verſ. quid ſi in literis. ff. de procur. vbi dicit ſe credere, ꝙ non poſſit reuocari procurator, quādo in mādato dominus promiſit: & iurauit eū nō reuocare. Et ita dicit ſe obtinuiſſe: quia quod ab initio eſt voluntatis, poſt factū eſt neceſſitatis. l. ſicut. C. de act. & obli. Et quia forma mandati eſt ſeruāda. l. diligenter. ff. mā. reſpōdet ad. l. ſi quis in prin. teſtamēti. de leg. iij. ꝙ loquitur in vltima voluntate, quæ depēdet à mera volūtate teſtatoris. & ambulātoria & libera eſt: ſecus in cōtractibus. d. l. ſicut. fatetur tamē, ꝙ ſi fortè iuſtiſſima cauſa ſuperueniret, poſſet reuocari. arg. l. poſt litē. cū ſequētibus. ff. de procu. Et vult Alb. ibi & apertius in. l. itē ad litē. ad fi. eo. tit. ꝙ etiā ſi nō iuratū de nō reuocādo, ſed ſimpliciter adiecta clauſula de nō reuocādo, nō poterit reuocari p. d. l. ſicut. Et ideò ſubdit in. d. l. ſi procuratorē. quòd valet iſta forma: conſtituo te procuratorem: & quoties eſſe deſieris iterū te conſtituo: vnde ſi opponitur procuratori, ꝙ eſt reuocatum mādatū, nō obſtabit reuocatio, ſecundū Vber. propter. d. clauſulā. Quòd ſic poſſit cōſtitui, eſt ar. l. repeti. primo reſponſo. ff. qui. mo. vſusfr. amit. & re vera ſi iſta dicta procedūt, euertitur totaliter gl. in. d. c. fi. tamē propter aſſiſtentiā tot doc. qui eā extollūt, credo quòd prævalet in practica: nō autē ita facilè in ſcholis. tū per. d. c. intellecto. & per alia præallegata, & propter authoritatem & rationem Alberi. maximè dicentis ſe obtinuiſſe.

a ¶ Ad tradendū, vide Bar. in. l. j. C. de ſatiſda. & per Car. in Cle. j. v. oppo. de renunc. & omnino per Pau. de Caſt. cōſi. lix. incip. venerabiliter vir.

14 Fallit † ſecundò dicta regula, quādo eſt actus, qui non poteſt ſortiri effectū citra cōſenſum domini: ſicut eſt trāſlatio domini: quia tūc per procuratorem reuocatū nō transfertur dominiū, licet reuocationem ignorauerit. Ita no. gl. ma. ad fi. in Cle. j. de renū. p. l. id, quod noſtrū. ff. de regu. iur. & ſic loquit. l. eius, q in prouincia. §. quas verò. ff. ſi cer. pe. & l. ij. §. ſed ſi quis donaturus. ff. de dona. Et idem dicit Imo. hîc allegādo. l. pater. ff. de manu. vin. & l. ſi quis prohibuit. ff. de publicia. & qđ no. gl. in. §. aliȩ. Inſti. de actio. Hinc eſt ſecūdū eum, ꝙ ſi procurator habet mandatū ad vēdēdū rē dñi: & ad transferendū dominium in emptorē: tūc ſi dñs reuocat mandatū, & nō intimat ꝓcuratori reuocationē ſi procurator vendidit, & tradidit: non transfert dominiū: qa ſine cōſenſu domini trāsferri nō potuit: tamē tenebit cōtractus venditionis in p̄iudiciū domini: quia ꝓcurator poterat vēdere noīe dñi etiā ſine conſenſu. l. rē alienā. ff. de contrahen. emp. Ideò ex quo habuit mādatū, ex quo ignorauit reuocationē tenebit: & tenuit venditio ad p̄iudiciū domini. l. ſi mandaſſem. ff. man. & d. l. ſi quis prohibuit. Et iō ille emptor, cui facta fuit traditio, poterit vti exceptione: & etiam ſi cadat à poſſeſſiōe habebit publicianam: & contra dominū hoc caſu. Eſt caſus in. d. l. ſi qs prohibuit. & no. gl. in. d. §. aliȩ. ſecūdū eū. Et dicit Bal. in. d. l. ſi qs ꝓhibuit. i. ij. no. ꝙ traditio, de qua ibi nō trāſfert dñium, ſed publicianā, quæ p̄fert dominio ſecundū Dy. Et eſt rō ſecundū Bal. quia in dñio trāsferēdo reqritur volūtas dñi. l. iij. §. ſubtiliꝰ. ff. de cōdi. ob cau. & ſequitur Maria. in rub. de cauſa poſſeſ. & proprie. in prīo tractatu. xx. art. in. vj. declaratione, quæ eſt fo. xlij. dicēs, ꝙ ſi procurator habēs ad id mandatum, rē vēdidit: licet dñs ꝓhibeat, ne rē tradat: ſi tradidit, nō trāsfert dñiū: licet ille cuius erat ꝓcurator, eſſet dñs p. d. l. ſi quis prohibuit. quia dñs nō conſenſit ex quo prohibuit. Transfertur tñ publicina, per illā legē ſecundū intellectū Dy. qđ eſt valde ſingulare ſecūdū eū. ¶ Sed aduerte, quia Iaco. But. in §. ſed iſte. de acti. vult, ꝙ iſto caſu non deſ Publiciana cōtra verū dominū: quia ibi nō erat dñs, q ꝓhibuit. Et eſſet abſurdū eos, ꝙ plus iuris habeat ille, q nō dñs tradi ꝓhibuit, eo, cui tradi voluit. Nec illa lex dicit illud, vt latius per eum. & ſequitur Mari. in dicta rubric. de cauſa poſſeſ. in. iij. tract. articulo quarto. verſi. ſextus caſus. & eſt fo. cxxvj. dū ponit caſus ſpeciales, in qbus publiciana cōpetit contra verū dñm, cōtra regulā. l. pe. & fi. ff. de publicia. ¶ Et hoc mō nō eſſet verū illud verbū Imo. hîc: ꝙ ex titulo habito à procuratore reuocato trāsfert publiciana cōpetens etiam cōtra dñm: ſed bene cōpetet cōtra nō dñm: quāuis cū dicto Imo. cōcordet An. in. l. fin. de publ. & Ang. Are. in. §. ſed iſte. in. xiij. col. ibi & aduerte, ꝙ licet. Inſti. de act. ¶ Et caue, quia poſito, ꝙ opinio Imo. hîc, quæ eſt cōis, eſt vera: tñ recipit notabilē[a] declarationē: videlicet, vt nō habeat locum, ſi per p̄ſentiā procuratoris eſt ſolutū, vel aliter dño ſatisfactū, nō aūt ſufficeret, ꝙ ꝓcurator habuiſſet fidē de pretio, vt publiciana cōpeteret contra dñm: niſi habuiſſet ptātē habendi fidē de pretio. Ita dicit: & ſic debet intelligi gl. ſecundum primā lec. in. l. ſi à Titio. ff. de rei vē. & hoc ſequit An. in l. de pretio. ff. de publi. & Are. in. d. §. ſed iſte. in. xiij. colū. & dicit Ang. in. d. l. ſi quis ꝓhibuit. ꝙ illa lex eſt mirabilis: dū vult, ꝙ licet ille procurator ꝓhibitus nō transferat dñiū: tñ transfert, quaſi dñiū: & ſic vſucapiendi cōdictionē. Eſt em̄ mirū hoc, cū apud ip̄m ꝓcuratorē, nō ſit dñium: nec quaſi dominiū: & dominus voluit nihil trāſferre: tamen hoc operaſ iuſtus titulus: & bona fides emptoris. Et dicūt Bal. & Sali. in. l. ſi liberā. C. quod cū eo. ꝙ licet in trāſlatione dominij nō teneat id, qđ agit procurator reuocatus ēt ignorās: tñ hoc eſt verū re integra: ſecus ſi ꝓcurator iā eſſet obligatus ad tradēdū.[a] per. d. l. ſi quis prohibuit. Et credo, ꝙ intelligāt reſpectu effectus, quē habet illa traditio: ſcilicet transferendi, vſucapiendi cōdictionē. Et ibi ēt aſſignāt rōnē differentiȩ inter tranſlationē dominij & obligationē perſonalē: quia dominij tranſlatio pendet ex cōſenſu dominij. Sed p̄ſonalis obligatio ex conſenſu promiſſoris. Iſtā ſecundā fallentiā ponit etiā. Paul. in. d. eius, q in ꝓuīcia. in. vj. col. ver. interdū mādo tibi aliqd. ff. ſi cer. pe. & Imo. in Cle. j. in. vj. colū. de renū. & Bal. in. l. ſi procuratorē. in vlt. col. ff. mā. dicens, ꝙ tranſlatio dominij eſt talis actus in quo requiriſ cōſenſus domini. vnde verū dominiū non transferſ inuito domino. allegat. d. l. ſi quis ꝓhibuit. & idē no. Imo. p illam legē. in. c. mandato. in. v. col. de procu. Et pro tanto videmus ſecūdū eū, ꝙ in matrimonio cōtrahendo ſufficit procuratorē eſſe reuocatū ad hoc, vt non teneat, qđ ipſe agit ignorās reuocationē. ¶ Et cōtra iſtā fallētiā oppōe, vt p Sali. in. l. mādatū. C. māda. in. xvj. col. verſi. qro ij. Et ſolue vt p eū ibi i. pe. co. ver. aut qriſ de liberalitate.

Excipiuntur tñ ab iſta fallentia duo caſus, in quibꝰ etiā in actu, in quo requiritur cōſenſus dñi, tenent geſta per procuratorē reuocatū ignorantē reuocationē.
15 ¶ † Primus eſt in caſu Cle. j. de renun. vbi tenet renuntiatio dignitatis, vel beneficij facta p procuratorē ad hoc cōſtitutū: licet prius ꝓcurator fuerit reuocatus ipō tñ & ſuperiore cui fiebat ceſſio id ignorante: niſi reuocatio fuerit occultata per malitiā. Et dicit Bal. in. c. audita. in. ij. col. de reſtitu. ſpo. ꝙ in illo actu ſufficit iuris fictio. qa fingit mandatū durare: nec eſſe perfectè reuocatū. & ꝙ extra illū caſum, ſi ſoli reuocāti p̄iudicaſ, tenet indiſtinctè reuocatio. Ratio ſp̄ālitatis dictæ cle. aſſignatur ibi pulchrè in tex. ſcilicet ad euitādam colluſionem in beneficialibus. Et ad corroborationem illius rationis: vide multa pulchra, quȩ reduxi in. c. cum olim. in. ij. col. verſi. ad illud. de circōuerſione. de reiu. vbi inuenies, quomodo etiā talis illuſio multum eſt execranda in Romano pontifice. Et notat etiam pulchrè Rota. de p̄b. cōcluſione. xxxij. in antiquis. in pen. col. Idē in collegio Cardinaliū, ſecūdū Bal. in. l. j. in. iiij. co. C. de lati. li. tol. vbi inuehit cōtra cardinales, q dicebāt ſe coronaſſe papā fictitiè. Et loquiſ de electione facta de Vrbano. vj.

no. vj. Et p ipſum in tractatu de ſchiſmaticis, quē ponit in rub. C. ſi qs aliquē teſt. prohi. Idē dicas in Ep̄is: vnde Ep̄s, qui iuſſit, vt beneficiū cōferreſ vni, nō pōt variare ſecūdū Rotā. de cōceſſ. præb. deci. xxix. in antiquis. & Ep̄s, qui ſemel noīauit vnū intuitu gratiæ, nō pōt aliū noīare etiam re integra: ſecūdum Rotā, in ti. de cōceſ. prȩb. deci. xxvij. in antiquis. Itē dic in clericis p. c. cū aūt. de iure pa. & per id qđ pulchrè dicit Hoſt. in. c. cōtinebaſ. de his, quæ fiunt à Præla. limitando. l. quoties. C. de rei ven. licet illud dictū nō approbeſ: vt ibi per doc. & dixi in. c. eccleſia. ad fi. j. q. s̄. ti. proxi. ¶ Plura etiā cōtra illuſionem ponit generaliter Car. in. d. Cle. j. in prin. allegādo inter alia Hoſt. de biga. c. debitū. qui dicit, ꝙ Iudȩus etiā fictè baptizatus cōpellitur ad obſeruantiā fidei propter vitādā illuſionem. Intellige, niſi eſſet baptizatus falsò & nulliter: puta à nō habēte poteſtatē: vel vbi puer fuit baptizatus p ſacerdotē, qui nō habuit reſpōſalē: vt p Pe. de Anch. cōſi. cxcj. inci. ſecūdū ea, q̄ propoſita ſunt. & hæc de illuſione. De euitāda aūt eluſione, dixi. j. eo. Rodulphus. v. col. ibi: & ob eluſionem.

D. Cle. i. de renū. Amplia primò etiam in nuntio, ſecūdū Bal. in. l. mādatū. in pe. col. mā. & idē ſentit Imo. in. c. quidā. in. iij. col. de renū. dicit etiā Bal. in. d. l. mādatum. ꝙ valet iſta renuntiatio, etiā ſi fiat clā in manibus ſuperioris. Et ꝙ hoc caſu nō debet puniri notarius, qui fecit inſtrumētū clādeſtinū in alteriꝰ bñficiū. allegat Inn. in c. j. in gl. mag. ver. itē nota cū officiū tabelliōis. de fi. inſtr.

Amplia ſecundò. Etiā ſi ille, qui conſtituit procuratorē ſtatim reuocet ipſum præſentem clam: quia ſi poſteà renuntiat, valet renuntiatio ſecūdum Bal. hîc dicētē, ita fuiſſe dictū in permutatione facta per procuratorem cōſtitutū ad permutandū à quodā præpoſito: ne illudatur Papæ: cuius authoritas requiritur in renūtiatione. hoc dictū ſequitur hîc An. Si. nec reperi contradictorē. Tamē puto valde difficilis ſuſtentatiōis: quia ad inualidandā renūtiationē videtur ſufficere, ꝙ reuocatio p̄ueniat ad notitiā ꝓcuratoris: vt dicitur ſimpliciter in. d. Cle. j. Vnde iſta limitatio, vt nō habeat locū in reuocatione occultè facta, præſente procuratore, nō videtur iure probari: imò eſſet cōtra illū tex. indiſtinctè loquētē.

Amplia tertiò: Etiā in procuratore conſtituto ad renuntiādū cauſa permutationis: quia valet renūtiatio & p̄mutatio iſto caſu, etiā ſi ꝓcurator fuerit reuocatus, & hoc ignorauit: ſecundū Do. poſt Lap. in c. ſi. prope fi. de proc. in. vj. & ibi. d. Lap. ſe vidiſſe literas papales ſub bulla, quæ videbantur approbare iſtud dictū. Et reſpōdet quibuſdā rationibus facientibus in cōtrariū.

Limita primò dictā Cle. j. reſpectu permutatiōis: Niſi reuocatio eſſet notificata illi, cū quo debeat fieri permutatio: quia licet dicta Cle. loquatur ſolùm de notificatione fienda procuratori, vel ſuperiori: tamen iſto caſu etiam ſi nulli ſit facta, ſed alteri, cū quo habeat permutari, valet reuocatio, ſecūdum Do. poſt Lap. in. d. c. ſi. quaſi in fi. de proc. in. vj. quia ille fuit in dolo tacēdo reuocationē dolosè. ¶ Et ſi diceres, ꝙ Cle. j. videtur requirere ſolū notitiā reuocatiōis in altera ex dictis perſonis: reſpondetur, ꝙ nō dixit de alijs perſonis: quia loquitur in materia renūtiationis. vnde intelligendo, ꝙ habeat locū in permutatione: vt. s̄. dictum eſt, ſufficiet ꝙ reuocatio ſit intimata alteri. ¶ Ex hoc inferri poteſt ad dubiū, de quo aliâs fui interrogatus: Titius miſit procuratorem Romā cū mandato ad renuntiandū beneficio. Sēpronius accedebat ad curiā, vt impetraret illud beneficium vacaturum per renuntiationē, quæ fieri debebat ad iſtum effectum: vt ipſe conſequeretur illud beneficium. Et dum Sēpronius eſſet in itinere fuit notificata ſibi in hac vrbe Piſarū reuocatio dicti ꝓcuratoris. Ipſe aūt accedēs ad curiā, & præueniens nuntiū portantē reuocationē ipſi procuratori: obtinuit beneficium ſecuta renuntiatione facta per ꝓcuratorē ignorātē reuocationē: videbatur, ꝙ impetratio nō valeret, quaſi ipſe p dolum tacuerit de illa renuntiatione. Cōtrarium reſpondi ſup verbo fortè. quia. d. Cle. j. vult, ꝙ ad hoc, vt renuntiatio non valeat, reuocatio innoteſcat procuratori, vel ſuperiori: ſed neutri eorum innotuit: ergo &c. Nō ob. ꝙ ſufficiat eā eſſe notam alteri permutanti: quia in caſu illo is, cum quo eſt permutatio faciēda, gerit vicē partis: vt per Rotā de ꝓc. deci. viij. in antiquis. Sed iſte habēs ſpē facti in renuntiatiōe futura, eſt vt extraneus. vnde nō videtur, ꝙ intimatio facta ſibi operetur plus, quàm ſi eſſet facta p̄ſonæ extraneæ. ¶ Si diceres: fuit in dolo tacendo reuocationē: negatur, quia tacēs verum non peccat: niſi quādo eſt productus, vt teſtis: vt per Inn. & alios in. c. j. de cri. fal. vnde dicit Bu. in. c. j. in. iij. no. de prob. ꝙ tacere veritatē ad quā quis non tenetur in foro contentioſo, nō eſt peccatum mortale: ſicut etiā alius extraneus ſciēs hāc reuocationē non tenetur eā notificare procuratori. & hoc nunquam negabis. Eſt verum, ꝙ ſi iſte daret operam, ne reuocatio innoteſceret procuratori: talis fraus non prodeſſet ei, & reuocatio valeret. dicta Cle. j. in fi. Sed non videtur, ꝙ ſolum ſilentium debeat imputari, & pœna illuſionis deteſtatæ. in. d. Cle. j. debet habere locum non obſtante ſilentio iſtius.

16 Limita † ſecundò. d. Cle. j. Niſi conſtituens procuratorem renuntiaret beneficio procuratore iam reuocato: quia licet procurator ignorans reuocationē ex poſt renūtiet: tamen renūtiatio domini videtur[a] tenere, nō autē reuocatio procuratoris. quia Cle. j. loquitur quādo ꝓcurator renuntiat beneficio: ſed in caſu iſto procurator nō renuntiat: cum iā beneficium vacuerit per renuntiationē domini. Nā quādo dominꝰ renuntiauit, habebat eo tēpore titulum in beneficio cum nōdum ꝓcurator renuntiaſſet. ¶ Et hoc etiā probat, quia ſi moreretur cōſtituēs ante, quā ꝓcurator renuntiaret, nō dices ꝙ renūciatio valeat: quia cum ſemel vacet p mortē, non pōt amplius vacare ex eadē p̄ſona. c. ſuſceptum. de reſc. in. vj. ergo parificādo mortē ciuilē naturali, iuxta ibi notata: dicemus idē, quādo ipſe renuntiat. & ita reſpondi in. q. facti: licet multi aliter fantaſticarētur in hoc. ¶ Quid autē ſi eadē die renuntiāt dominus & ꝓcurator: & nō apparet, qs prius renuntiauerit: pēdet ex his, q̄ dixi in ſimili. in. c. paſtoralis. ad fi. & in. c. capitulum. ad fi. s̄. e. Et ad hoc pōdera conſilium Cal. de off. vic. ij. vbi dicit, ꝙ ſi Ep̄s & vicarius cōferunt eo. die, p̄ſumitur collationē Ep̄i præceſſiſſe: tamē nō eſt bona æquiparatio vicarij & ꝓcuratoris in hoc caſu: vt ibi p eum. Cui adde Abb. in. l. ſæpe. in fi. ff. de off. præſi. vbi dicit, ꝙ ſi Ep̄s cōfert ante eū, cui cōmiſit vices ſuas in conferēdo, valet collatio Epi. per. l. iudicium ſoluitur. ff. de re iud. & ita fuit iudicatū Romæ, ſecundū eum contra Guy. de ſuza.

a ¶ Vbi. Addetu in ſimili, ꝙ vbi agitur ſolū de præiudicio conſtituētis, ipſe cōſtituens poteſt ratificate geſta ſui procuratoris reuocati in ſui præiudicium. Ita Bar. in. l. diſpenſatorem. ff. de ſo. & in. l. quo enim. §. Iuli. ff. rē ra. hab. Adde Bal. in. l. fal. ſis. in ver. ij. præmitte. C. de fur. & Car. in conſi. inci. factū tale eſt. A. mo.

17 ¶ † Secundus caſus exceptuatus ab iſta ſecunda fallētia, eſt fauore liberationis: quoniā licet ſit actus ad cuius eſſentiā requiritur voluntas domini: tamē ſi ſoluitur procuratori reuocato ignorāti reuocationē, liberatur ſoluens: vt no. gl. magnā ante fi. in. d. Cle. j. de renun. in ver. fallit fauore liberationis. per. l. cum quis. §. j. & l. qui hoīem §. ſi Titium. ff. de ſolu. vbi dicitur, ꝙ poſt reuocatum * mādatum * debitor ignorans liberatur ſoluēdo procuratori reuocato. Et idē no. Abb. hîc dicens, ꝙ ſoluētes procuratori reuocato liberātur: niſi reuocatio ſit publicè nota, per. d. l. eiꝰ qui in ꝓuincia. ff. ſi cer. pet. licet ille tex. poſſit intelligi in inſtitore, ſecundum eum. & idē no. Sal. in. d. l. mandatum. xviij. co. ver. aut quæritur quātum ad obligationē prius cum domino cōtractā. dicēs, ꝙ ignoranter ſoluēs liberat: ideò nō eſt neceſſe, vt debēs ſoluere certioreſ de reuocatione mādati. alleg. iura de quibus. s̄.

18 Fallit † tertiò iſta ſecunda regula. Vbi[a] agitur ſolùm de præiudicio cōſtituentis: quia tunc valet reuocatio procuratori, etiā non intimata. & geſta p ipſum, ſunt nulla, ſecundum Car. poſt Laudunum. in. d. Cle. j. in

viij. col. ver. vnde ꝓ pleniori. Pro quo vide Rotā in ti. de procu. cōclu. ij. in anti. q̄ dicit, ꝙ vbi aliquis fecit ꝓcuratorē ad acceptādū beneficium: si secundo fecit alios, videt primos reuocare, posito ꝙ sint certificati, quia ex quo agitur solū de ꝯiudicio cōstituētis, nō inspicit, ꝙ ꝓcuratores, qui reuocātur, sint certificati, vel nō: aliās aūt inspice ret, vt. l. si mādassem. ff. mā. Ita dicit intelligendā gl. in cle. j. de renū. cū cōcor. Idē tenet Pau. consi. lv. in pe. co. versi. iiij. quæritur. dicens, ꝙ vbi reuocatio nō redundat in damnum pecuniariū alteri⁹ tertij, nec ꝓcuratoris, pōt ipe procurator ignorās reuocari, nec valet q̄cquid facit post reuocationē, licet ignorās. Inducit. l. si pater. ff. de ma. vi. &. l. ij. §. sed & si quis donatur⁹. ff. de don. Idē etiam tenet Bal. in. c. audita. in pe. col. ver. ſolutio. aut tractat. de resti. ſpolia. Pe. de anc. in cle. j. de renun. & Ang. de are. in §. retè. in vlt. co. Insti. māda. Ad hæc etiā facit sequēs fallētia. & hanc fallentiā tenet etiā Pau. de ca. in. l. si ꝓcuratorē. in. ij. col. ff. de procu. quia quo ad nullitatē sententiæ latæ in fauorē vocātis, nō est opus, ꝙ reuocatio fuerit intimata. allegat gl. iiij. in prin. in. c. ij. de procu. in. vj.

Fallit quartò. q̄n agit solū de hoc, videlicet an præsentia soli⁹ ꝓcuratoris reuocati ī curia, faciat partē reuocantem censeri præsentē in curia. Et in hoc dicitur, ꝙ nō, etiā si ꝓcurator ignorauerit reuocationē. Ex quo sequitur, ꝙ si est impetrata cōmissio tāquā p p̄sentiā partiū, & apprehēsus qdā ꝓcurator, q̄ fuerat reuocatus ante hāc impetrationē sed hoc ignorabat, talis ꝑpetratio nō tenet, nec p eius p̄sentiā cā pōt dici esse in curia, secundum Rotā in tit. de reſcri. deci. iij. in anti qs. quia nulla in hoc poteſt dici partis deceptio. ex quo talis ꝓcurator nihil faciebat, nec fecerat, vt ibi latius habetur.

Fallit quintò: vbi aduersarius nōdū fuerat certificatus de mādato ꝓcuratoris, quia tenet reuocatio facta de eo, licet sit incognita aduersario: vt no. glo. iij. post med. in. c. ij. de ꝓcu. in. vj. quā sequitur Imo. hīc: & in Cle. j. in. viij. co. ver. videte. de renū. & Rota in addi. in ti. de proc. d. c. ij. in nouis. & Imo. post Butr. in. c. mādato. in iij. col. de proc. & Ana. consi. xxv. in princ. dicens dictam gl. esse ſin. & limitare omnia iurā de hac materia loquētia.

Fallit sextò in reuocatiōe nūtij: quia tenet & operatur nullitatē gestorū postea etiā si nūtius ignorauit, secundum Imo. in. d. c. mādato. in. iiij. col. ver. circa primū. quia dns cēsef actū facere mediāte organo nūtij. l. & licet. ff. de cōstit. pec. Et ideo ex quo dns reuocat māda tū, nō pōt actus valere. vnde nō est tunc necessariū, quod reuocatio deueniat ad notitiā ipsius nūtij. & allegat no. in l. si pater. ff. de ma. vin. & gl. in. d. Cle. de renū. quæ hoc sen sit, dū dicit, ꝙ reuocatio nudi ministri sine certiorātione impedit actū gerēdū. Et sic intelligit. d. l. si pater. secundū eū. & sequit ibi Imo. in. vj. co. dicēs rōnē diuersitatis inter nuntiū & ꝓcuratorē colligi ex notatis in. c. fi. de proc. in vj. & in. d. l. licet. Et idē dicit Ang. in. d. l. mādatū. C. māda ti. & Ana. cōsi. xxv. ver. ij. principaliter. Idē etiā tenet Bal. in. c. audita. in. iij. col. ver. quero' quid in nūtio. de reſt. ſpo, quia nuntius nihil facit animo ꝓprio, sed dñi: cuius verbū portat in ore suo. Idē ergo secundū eū in reuocatione literarū: qa in eis reuocātis abest intellectus, & sine intellectu nulla vera obligatio cōtrahitur: vt singulariter notatur in. l. non figura. ff. de act. & obl. & in. l. Diuus. ff. de mili. teſt. Idē etiā tenet Io. An. in. c. fi. in princ. de ꝓc. in. vj. & ibi Do. in. §. fi. in. j. col. dicens, ꝙ quādo quis cōtrahit p nuntiū, vel epistolā cū absente, in omni cōtractu sufficit reuocatio ante cōtractū, etiā si nō transiuit in notitiā ꝓcu. vel partis: quia cēſef reuocatū mādatū: nec postea obligatur, per. l. si pater. Et est ratio: quia nuntius, vel epistola solū præbet iudiciū ministeriorū: vt pica, & organū. d. l. Et licet. &. l. multū. C. si quis alteri, vel sibi. Deficiēte igit cōsensu tpe præsentationis, nihil agitur, etiā si nūtius nō fuit certioratus: licet gl. in. l. j. ff. de cōtrahen. emp. etiā in nuntio, vel epistola teneat contrariū: & nō bene, secundū Io. & Do. vbi. s. ¶ Hāc fallentiā intellige primò, qñ aduersarius agit de lucro captādo. & ita loquitur. l. si pater. ff. de ma. vin. Sed si ageret de damno euitādo: tūc teneret gesta occasione nuntij, vel epistolæ, si reuocatio fuit incognita aduersario. Ita dicit Bal. in. l. si ꝓcuratorē. quasi in fi. ff. de proc. Et ita intelligit gl. fi. in fi. in. d. l. j. ff. de cōtrahē. emp. ¶ Et si tu diceres, deficit cōsensus: rīdet, ꝙ deficit consensus verus. tamē interpretatiuus cōsensus fingitur durare. & cōtractus procedūt ex ficto consensu. l. qui ad certū. ff. loca. Et hoc modo sustinet dictā gl. à qua nō est tutū recedere: maximè in consilijs, secundū eū. Idē latè firmat Bal. in. d. c. audita. dicēs, ꝙ vbi tractat de dāno vitādo, tenet cō tractus odio illius, qui cōmittit dolū in cælando reuocationē. & inducit regulā generalē traditā in. l. eleganter. in prin. ff. de dolo. iūcta alia regula, quā appellat solennem & elegātē: ꝙ quicūq; cōtractus in cōtrahendo sunt bonæfidei. Similiter & in resoluēdo: vt no. in. l. de tutela. C. de in inte. rest. mi. Vnde probat, ꝙ dolus inductus ad resoluendū cōtractū, nō impedit resolutionē: vt ibi per eū. Oportet tamen ad hoc, vt reuocatio nuntij operetur in dānū alterius, ꝙ in ea non concurrat dolus, vel culpa. Dolus, vt si facta fuit clandestinè: qa tūc in fraudē præsumit facta, secūdum Bal. in. d. l. mādatū. in pe. col. ver. sed contra id, quod dicit de nūtio. per. l. non existimo. ff. de autho. tu. Et quia debet puniri, qui facit clādestinū instrumentū in alterius præiudiciū: vt no. Inn. in. c. j. in gl. magna. ver. item nota. cū officium. de fide instr. Dicit autē culpa, etiā quando non fuit clandestina reuocatio, sed tardè facta, adeò ꝙ etiā si voluiſſet deducere in illi⁹ notitiā, nō potuiſſet. Nā tūc præsentia nō ꝓdest secundū Sal. in. d. l. mādatū. in pe. col. ver. quæro modo quid in nūtio. per. l. si pecuniā. §. itē si qs dederit. ff. de cōdi. ob cau. & ar. l. obligari. §. tutor. ibi, post tēpus. &c. ff. de autho. tu. Et hoc est, quod voluit gl. in. d. l. j. ff. de contrahen. empt. secundum eum. Et ideò non est differentia inter procuratorem & nuncium, quantum ad hoc, secundum eum. Si ergo reuocatio nuntij non fuit intimata, & tamen non fuit clandestina: nec tardè facta: tūc procedit ista fallētia, ꝙ reuocatio operat nullitatē gestorū, etiam si ista nullitas alteri nocet: ex quo non potest imputari reuocanti dolus, vel culpa. Et sic intellige verba Bal. de qbus in fi. sequētis intelligētiæ. ¶ Intellige secundò hāc fallētiā in eo, qui est propriè nuntius, quia non consentit: sed refert consensum domini, quod fieri posset etiā organo innominato: vt cornu, vel tuba, si inuicem in hunc modum se intelligant contrahētes. ar. l. Labeo. in fi. ibi: in sono quodā. ff. de sup. le. Sed secus est in eo, qui est nuntius impropriè: vt si dico: facio te nuntiū meū ad vendēdum: tunc talis nuntius consentit, & valet actus, sicut in ꝓcuratore. Ita declarat Bal. in. l. falsius. in. xj. co. ver. secūdò quærit. C. de fur. & ibi etiā dicit, ꝙ si alius ꝙditur ex reuocatione veri nuntij, tenet reuocās actione de dolo, vel iniuriarū, & crimine stellionatus. ar. l. & eleganter. §. seruus pactionis. &. l. rē quandā. ff. de do. Q̄d intelligerē, qn reuocāti posset imputari dol⁹, vel lata culpa, secūdū q̄d dixi paulò an de mēte Bal. & Sal. in. d. l. mādatū.

Fallit ✝ septimò, quādo reuocās mandatū & manda tarius censentur vna & eadē persona: quia reuocatio operatur tunc effectū suum, etiā nō intimata: vt sentit gl. in. c. tibi dño. in glo. mag. in fi. lxiij. dū dicit, ꝙ in casu. l. si pater. ff. de ma. vin. ꝙ ideò sufficit reuocatio non peruenta ad procuratorē: quia pater & filius censent vna persona, *xxxv. q. iij. c. cōtradicimus. §. hac authoritate. Et ista ratio posset multipliciter cōfirmari ex his, quæ aliās reduxi in, c, afferte. de prēsum. sed Car. reprobat hoc in. d. Cle. j. de renū. vij. col. ver. & ad prædicta est quod no. glo. &c. quia nō est verū, ꝙ cēseant vna ꝑsona quo ad omnia. Tamen dicit defendi posse, ꝙ cēseantur, quo ad hoc, vna ꝑsona: qa nō pōt versari ſpeciale interesse filij: vt ibi p eū.

Fallit

¶ Et ideò. Adde tu, quòd Feli. hīc nō aperit bene, an gesta per nūtium, etiam sine mandato, possunt validari per dominū ratihabitiōe: in qua qō. reperio quòd Bar. fuit varius, qa in. l. qui autem. §. constituere. ff. de consti. pecu. & in l. multum. §. fi. C. si qs alteri vel sibi. tenuit quòd dominus non potest ratihabitione valida re gesta per nunciū, qui non habet mādatū. & postea l. certè. ff. de preca. tenuit contrà. Sed cōis opi. est, quòd non posit: quam tenet Bal. in l. falsus. C. de furt. & Bart. in l. s. alle, A, imo,

Fallit octauò in renocatiōe, quę fit per mortē: quia illa operat effectū, etiā nō intimata: vt no. gl. in. d. Cle. j. & ibi Imo. in. ix. col. dicens, ꝙ nō est necesse, ꝙ notificet etiā in iudicio: p. l. pen. q̄ sen. fine ap. reſcin. qa nō pōt aliq̄d imputari non notificāti: vt no. in. l. j. C. de ſa tiſ. & p Bar. in. l. si ꝓcuratorē absentē. in fi. de ꝓcu. Dicit tñ Imo. ꝙ mādatari⁹ pōt repetere, si qd eius interfuit: ne iusta ignorantia puniatur, per tex. in. §. rectè. Insti. mand.

Fallit ✝ nonò: quando aduersarius fuit particeps in occultatione frauduletā: & in celando reuocationē: quia tūc ꝓiudicat sibi: & tenetur de dolo reuocāti: maximè si ꝓcurator nō est ſoluēdo. Ita dicit simpliciter Car. post Laudunū in. d. Cle. j. in. viij. col. versi. vnde pro pleniori. allegat. l. si procuratorem. §. fi. ff. man. facit quod no. omnes post Cal. in. c. ad probandum. de re iudi. cum concor. quas ipsi dedi in. iij. col.

Limita secūdò, vbi dicit ꝙ gesta per inhabilē, qui cōmuni errore putabatur habilis nō valēt respectu illius litigatoris, qui erat cōscius illi⁹ inhabilitatis. & reputat aurea limitatio ad. l. Barbari⁹. ff. de off. ꝓto.

Fallit decimò, ✝ Quādo[a] ꝓcurator est factus ribaldus, vel inimicus dñi: aut aliās cōditionē mutauit in deterius: quia videt eo ipso reuocatū mādatū: vt ꝑ Bar. post Dy. in. l. si cū Cornelius. per illū tex. ff. de sol. Et sic est dare casum, in quo reuocatio nō intimatur per dominū: & tamē operat nullitatē gestorū. Et cum dicto Bar. concordāt multi, quos allegat Alexā. in apostillis. & etiā Imo. post Pe. de Anch. in. c. ꝑpter sterilitatē. in. xvj. col. de loca. Pau. in. l. qđ seruus. in fi. ff. depoſi. Pe. de Anc. in. c. nulli. in. ij. col. de elec. in. vj. & in. c. si quem. iij. no. de procu. e. li. Lu. in. l. si cū dotē. §. eo aūt tēpore. ij col. ff. ſol. ma. & in. l. is cui bonis. in. viij. col. ff. de ver. obl. Ana. in. c. qualiter. lo. ij. in prin. in. j. col. j. de acc. bonus tex. in. c. j. in j. col. ver. adijciebat. de cōcef. ꝑb. in. vj. vbi gesta per Prelatū depositū nō valent, etiā si ignorabat depositionem. Circa quē tex. vide Do. ibi, & in. c. eum q. in. ij. co. de ꝑb. in. vj. Ana. in. d. c. qualiter. §. ad corrigēdos. in. x. co. But. in c. cōsultationibus. ij. co. de iurepa. La. alleg. cxx. ꝙ dubij. ad fi. Cal. in tit. de re iud. cōsi. vlt. cū cōcor. & fortè ali qd dixi. s. e. c. cæterū. ¶ Et intellige illud. c. j. qñ sn̄ia depositionis est ſpecialis & certa: sec⁹ si est lata in genere. Puta, ꝙ q nō fecerit tale qd, sit priuatus. Nā talis sn̄ia nō afficit cōtraueniētē, qui de ea ignorat: vt latè per Alb. de Rosa. in. ij. parte sta. qō. cxcix. & Io. An. in regula, mora. de reg. iur. in. vj. in mercu. Nā sn̄ia ſpālis & certa cōtra certam & notoriam ꝑsonā inducit notoriū: secus, quando sn̄ia est generalis, & incerta: vt latius per prædictos. quos vide. ¶ Et intellige hāc fallentiā: si debitores soluentes tali ꝓcuratori ribaldo sciebāt eius nouā qualitatē: sec⁹ si ignorārēt, secundū Bal. in. l. pater hæredi. ff. de teſt. tu. Per qđ videtur generaliter dicendū idē in alijs ꝑsonis aliquid gerētibus cū tali procu. & ignorantibus eius cōditionē.

Fallit undecimò. vbi homo nō exequitur actū, sed lex: quia sufficit reuocatio, licet ad nullius notitiā deueniāt: secūdū Pe. de Anc. in. d. Cle. j. dicētē ita limitari oīa iura de hac materia loquētia. & alleg. l. si pecuniā. §. si ꝓcurator. ff. de cōdi. ob cau. Q̄d dictū gusta, vt ꝑ Ana. cōsi. xxv. in fi. & hęc quo ad secūdā regulā, de qua. s.

Tertia regula. ✝ Quādo procurator est dat⁹ ad gerendum negotiū cū certa persona: ad hoc, vt reuocatio operet nullitatē gestorū, nō sufficit, ꝙ sit notificata ipsi procuratori: sed etiā debet notificari illi ꝑsonæ secundū doc. hīc. & in. d. Cle. j. de renun. per. l. si fideiuſſor. §. j. ff. man. Et dicit hīc do. Abb. iſtud ꝓbari hīc optimè secūdū. iiij. intellectū. & no. Abb. in. c. ex infinuatione. ij. co. de proc. & Pe. de Anc. in. d. Cle. j. An. de Are. in §. rectè. in vlt. col. Insti. man. Ista regula pōt limitari secundum fallentias datas ad ꝑcedētē regulā: qa in casibus, in quibus nō est necessariū, quòd reuocatio intimet ipsi procuratori: nō erit necessariū, quòd intimet ipsi parti. Et ideò Sal. in. d. l. mandatū. in. xvij. col. limitat hāc regulā ex casu. c. fi. de proc. in. vj. de quo. s. dictū est. Itē nisi ꝓcu. esset dat⁹ ad negotia vsq; ad certū tēpus: qa gesta post illud tps nō tenebūt, etiā si non fuisset facta per dñm alia reuocatio, vel reuocationis intimatio: qñ illo tēpore est reuocatū mādatū, & reuocatio præsumit nota parti, cū præsumat vidisse mādatum limitatum ad tēpus. Ita declarat Pau. consi. cccxxxj. visis & pōderatis oībus. ij. col.

Quarta ✝ regula: Quādo ꝓcurator nō erat destinatus ad certā ꝑsonā, satis est ipsum ꝓcuratorē fuisse certificatū de reuocatione, vnde agat cōtrahens cōtra ipsum falsum proc. vt. l. falso ꝓcuratori. ff. de condi. ob cau. & facit. l. si procurator. ff. de cōdi. inde. Debuit enim ille contrahens cū ipso cogitare hoc euenire posse. ar. l. si qs demū. ff. loc. secūdū Io. An. & oēs alios hīc volētes, ꝙ in casu isto nō sit opus publicare reuocationē. Et idē sentit gl. in. d. Cle. j. in ver. faciēda. in fi. dū dicit, vel saltē ꝓcuratori: & ibi Imo. in. viij. col. ver. si verò nō fuit expressa. ibi tamē loquīt in proc. cōstituto nō ad actus vniuersales, sed simpliciter ad actū vnum expediendū nō determinata persona cū qua actus geri debebat. & paulò j. ver. dicit. d. Ant. tenet aliter in procuratore dato ad actus vniuersaliter expediēdos. Et cum istis cōcordat Rota. de procu. dec. ij. in no. in addi. Idē Bar. & Bald. in. l. ij. C. de ſatiſ. dū dicunt, ꝙ si est incertus ille, q pōt lædi ex tali reuocatiōe, nulla requiritur notificatio reuocatiōis. p. l. fi. §. pe. & fi. ff. de euic. Idē Cy. in. l. mandatū. in pe. col. C. mā. dicens hāc fuisse opi. Marti. Sill. in quadā sua disp. Idē tenet Io. Fab. in. §. adhuc. in pe. col. ver. q̄rit iuxta hāc gl. Insti. man. & ibi dicit, ꝙ tex. in. l. sed & si pupillus. §. ꝓscribere. ff. de insti. nō limitat in proc. sed in institore. Et ꝙ inter istos nō procedat parificatio, patet secūdum eū: quia ꝑ mortē domini nō reuocatur institor, sed bene ꝓcurator generalis. §. morte. Insti. man. & sic videt habere magnas authoritates ista pars, videlicet, ꝙ dispositio. d. §. proscribere. nō habet locū in procu. & sic nō est opus publicè intimare reuocationē proc. cōstituti generaliter ad nō cōtrahendū cum certa persona. ¶ Sed in contrarium videt esse cōior opi. ꝙ imò sit publicè notificāda reuocatio proc. etiā nō dati ad gerēda negotia cum certa persona, & debet seruari. d. §. proscribere. Et ita tenent Bart. & Pau. in. l. q hoīem. §. si Titium. ff. de sol. & Bal. in. l. mandatum. versus fi. C. mā. & in. l. si procuratorē. ad fi. ver. quid ergo in ꝓcuratore. ff. de procu. Bar. in. l. nō solùm. §. morte. in. vj. col. ver. quādoq; per hāc ꝓtestationē me exonero. ff. de ope. no. nun. Sal. in. d. l. mandatū. in. xvij. col. ver. Aut in mādato nō cōtinebat. dicens, ꝙ debent fieri ꝓclamata per loca publica & edicta proponi in locis, in qbus omnes frequēter conueniunt: per. d. §. proscribere. Idem tenet Do. in. c. ex insinuatiōe. in. ij. col. ver. hoc verum, nisi fuisset constitutus j. de procu. & Imo. in. c. mandato. in pe. co. ver. in alijs aūt cōclude. e. ti. & in Cle. j. ante pe. co. ver. dicit tamē Ant. de renun. & Frā. de Alb. in. d. §. ꝓscribere. Et in quātum dicit Bar. in. d. §. si Titium. & Sal. in. d. l. mādatum. ꝙ sufficit intimatio ꝑ vocem pręconis. Hoc reprehendit Rap. Cu. in. d. §. si Titium. quia vox pręconis paucis innotescit. aut. q semel. C. qūo & quando iu. Ideò requīt edictum. Ad qđ vide Inn. in. c. fi. post prin. de ma. & obe. & Bar. in extrau: ad repri. in ver. per edictū. in fi. & latiſsimè Maria. in rub. de dila. ar. xxv. prin. cum suis cōcor. Et ista adde ad Alex. in. d. §. morte. in. ix. col. ver. item Bar. voluit. vbi sequit hāc partē addens, ꝙ Bar. potest ſaluari à cōtrarietate in hoc pūcto, intelligēdo id qđ ipse dicit in. §. morte. qñ talis ꝓcurator fuit disputatus ad exercenda negotia in vno certo loco: sed vbi nō fuit datus ad certum locum, tunc ꝓcedit prima opi. quā posuit Bart. in. d. l. vnica. qa impoſsibile est dicere in quo loco debeat fieri ista publicatio: vt ibi ꝑ eum. Pro quo videatis Bal. in

¶ Quando. Adde tu limitando ista: nisi sit procurator ciuitatis, vel vniuersitatis constitutus ab administratoribus ciuitatis: qa propter mutationē ſtat⁹ nō tollitur neque desinit esse procurator: vt est casus in. l. quod si fortè. ff. de solu. Adde Bal. in. l. mādatum, C. manda. in. vj.

l.ſi procuratorē.ad fi.ff.de procu.vbi dicit,ꝙ in iſto caſu quidā aduocatus Florētinus cōſuluit,ꝙ nullū erat remediū:niſi cōſyderet procuratoriū:quia ſub prætextu mādati nō debēt cōtrahentes decipi:ſed falſum & inutile cōſiliū fuit ſecundū eum:quia ſufficit,ꝙ tūc intimetur ipſi proc.in.d.l.ſi mādaſſe.ff.mād.& no.in.d.Cle.j.aliàs eſſet abſurdū dicere,ꝙ iſtud mandatū eſſet irreuocabile: niſi per mortē domini,vel proc.curioſus debet eſſe qui contrahit:vt inquirat,an mādatū ſit reuocatū necne.ar.l.iij. §.ſed ſi ſic.ff.de in rē ver.ſecundū eū.Et de modo & viribus edicti reuocatorij.de quo.s.vide,q̄ dicta ſunt in prima regula.¶ Et vnū nouū cōſydera:quia ſi domin⁹ cōſtituēs ꝓcuratorē ad negotia in certo loco expediēda,eſſet informatus de perſonis:cū quibus proc.iam incipit gere re negotia,fortè iſto caſu non ſufficeret publicare reuocationē per edictū:ſed debet intimari illis pſonis.Primò id,quod no.Imo.poſt Bu.in-d.Cle.j.in.viij.co.ver.quod intellige.ſecundū.d.Ant.de renun.vbi loquens de proc. conſtituto ad certū actū nō determinata perſona, cum qua actus debet geri:dicit,ꝙ ſi dominus eſſet certificatus cum qua perſona cœpit ꝓcurator actū gerere, debet illi certificare reuocationē.Et facit ſecūdū eū.c.paſtoralis.§. fi.s.e.vbi poſtquā genus eſt ſpecificatū,requiritur maior ſolēnitas in reuocatione.Et idē videt dicēdum in procu. cōſtituto ad actus vtiles propter paritatē rōnis.¶ Secundò per id qđ no.Do.poſt Pe.de Anc.in.c.j.in fi.de elect. in.vj.vbi dicit,ꝙ citatio per edictū non arctat,quādo eſt certus verōſimilis cōtradictor quē materia tāgit: qa ille eſt ſpecialiter citandus,p.l.ſi eo tēpore.C.de remiſ.pig. & cōcordāt multi,quos dixi in.c.ij.s.ti.proxi. tamen qa iſta eſt magna reſtrictio ad.d.§.proſcribere.loquentē indiſtinctè:ideò nō eſt firmāda nimis aperta fronte:maximè æquiparando inſtitorē & procuratorem: vt faciunt doc.allegati paulò ante.in ver.ſed in contrarium.

a ¶ Ratificātis. Ad. de text.l.cum pater.§. meui⁹.de le. ij.& Bal.in repert. to.Spe.ver.ratificatio.& per Bart.in l.certè.§.j.de precario.& in ſuo cōſi.factum tale eſt &c.

Quinta regula.Reuocatio ꝓc.iudicialis † debet intimari iudici,vel partiːaliàs geſta ꝓ eū tenēt quo ad præiudiciū reuocantis:ſed non quo ad eius cōmodum.c.mandatū.de proc.cum cōcor.de quibus ibi in gl.ij.& per gl.ſi.in.l.ſi procuratorē.ff.de procu.Et hoc latè diſtinguūt oēs in.d.c.mādato.& Bar.Bal.& Sal.latiſſimè in.l.vnica.C.de ſatiſ.& Ang.Are.in.§.rectè.in vl.co. Inſti.mā.& Pe.de Anc.in Cle.j.de renū.& aliquid per.d. Abb.in.c.ex inſinuatiōe.in.ij.col.& in.c.in noſtra.in.ij. col.de proc.& ꝓſequere diſtinctionē iſtorum, cui nihil addo.Sed illud inter alia bene nota,ꝙ notitia iudicis de reuocatiōe inducit nullitatē proceſſus ipſo iure.Notitia autē ſolius aduerſarij inducit nullitatē proceſſus opē exceptionis.Ita dicit glo.ſi.in medio in.l.ſi ꝓcuratorē.ff.de proc.quæ eſt aurea:ſecundū Bald.ibi.¶ Sed cōtra ipſam opponitur hoc modo:dolus partis magis reddit actum nullum,quàm dolus tertij.l.& eleganter.ff.de dolo.ergo quando reuocatio peruenit ad partem,magis debet eſſe proceſſus nullus,quàm quādo ad iudicē.Reſpōdet Pe.& ſequitur Bal.in.d.l.ſi procuratorē.quòd in ſubſtātia iudicij non eſt iudex tertia perſona,imò eſt fundamentū iudicij,& defectus iudicis magis reddat proceſſum nullū, quàm defectus partis.Hinc eſt,quòd excōmunicatio iudicis reddit proceſſum nullū.c.ad probandū.de iureiur. Secus in excōicatione partis.c.j.de exce.in.vj. Et hoc tene mēti ſecundū Bal.dicentē,ꝙ pro illa gl.facit.l.vir bonus.ff.iud.ſol.Et iſtā cōcluſionē firmat etiā Bal.hīc in.ij. col.quia iudex ſcienter procedens cū perſona illegitima, nihil agit.Allegat pro ſing.gl.in.d.l.ſi procuratorē.Idem etiā tenet gl.& Bar.in.d.l.vnica.C.de ſatiſ.Et ꝓ eo quod dicitur de iudice,facit.c.ſi duobus,de app.vbi probatur, quòd ſi iudex ſcit iuriſdictionē ſibi nō cōpetere,vel exceptionē cōpetere abſenti,non valet,quod agit.¶ Sed do, Abb.in.c.in noſtra.in.ij.col. & in.c.mandato.in pe.colū.de procur.ſequendo gloſſ.in.d.c.mandato.tenet indiſtinctè,ꝙ etiā ſi aduerſarius ſolus ſcit de reuocatione,iudicium ſit nullum:per tex.hīc,qui videtur ad hoc apertus ſecundū eū.Itē eſt, quid imputetur aduerſario,quare litigauit cum proc.reuocato.vnde cum nō habuerit ille procurator reuocatus facultatē deducēdi ius domini in iudicium,nō apparet ratio,quare debeat valere iudiciū. Seipſum enim decipit, vt in ſimili dicitur in.l. is qui ſe obtulit.& in.l.qui ſe liti.ff.de rei ven.Nam ſi aduerſarius ſcit,ꝙ reus non poſsidet rem:& nihilominus voluit agere contra eum,non obligatur reus ad intereſſe. Inducit d.c.in noſtra.Nam ibi Papa ignorabat illam reuocationem,& nihilominus dicit,ꝙ illa exceptio reuocationis intimatæ aduerſario reddebat iudicium retro nullum.

25 Sexta regula.Geſta ꝑ proc.reuocatū † non poſſunt per dominū ratificari.glo.fi.hīc in prin.& notat Spe.in ti.de defenſore.in prin.ver.ſed pone egiſti.allegat glo.in.l.diſpenſatorē.in ver.nō puto.ff.de ſolu.quam etiam notat ibi Bar.licet non firmet.Et facit quod eſt dictum.s.in.j.fallen.ij.regulæ.ver.amplia.iiij.dum fuit facta mētio de illis conſilijs in facto Regis Cypri.Et hanc regulam ponit etiā Pau.de Ca.in.l.ſi procuratorē. in.ij. col.ff.de proc.dicēs,ꝙ dominus qui reuocauit procu.nō pōt ratificare ſniam in ſuū fauorē latā, etiā ſi reuocatio nulli fuerit intimata,allegat.d.l.diſpenſatorem.cum glo.

a Fallit primò dicta regula:Niſi actus,qui ratificetur tendat ad præiudicium ratificantis,[a] ſecūdum Spe.vbi.s.& Inn.in.c.mandato.ad fi.de procur.& ita loquitur.l.quæcunque.§.Iulianus.ff.rem ra.habē.

Fallit ij.vbi agitur de cōmodo nō principaliter,ſed in quandā conſequentiam:quia tunc pōt quis approbare geſta per procur.reuocatum ſecundum Imo. in.d.mādato.ita intelligentem verba Bar.in.l.diſpenſatorem.dum dicit,ꝙ poteſt hīc cadere ratificatio ad fi.exceptionis:per ea quæ habētur in.d.§.Iulianus.¶ Et ideò infert,ꝙ ſi procurator reuocatus exigit debitum domini, & promiſerat de rato,ſi proc.ſoluit domino illud,quod exigit:& dominus habeat ratam ſolutionē factam procuratori,non poterit procu.conueniri ex ſtipulatiōe de rato:& conſequenter ſi repetatur id,quod fuit ſolutum, obſtabit exceptio,quod dictum declara:vt per Bal.in.l. falſus.in.xij.col.ver.iij.quæritur.C.de furt.

Fallit tertiò.Quando talis eſt actus,qui à quocunq; factus fuiſſet,poſſet ratus haberi:quia tunc licet proc.fuiſſet reuocatus,valet ratificatio ſecundū Ange.in.l.Pomponius.in prin.verſi.ſed videndum eſt.ff.de neg.geſt.Et dicit,ꝙ Inno.videtur hoc tenere hīc.& tenenti:quia amplius non audiuiſti ſecundum eum.Ergo ꝓcedet regula in actu,qui nō potuiſſet fieri ab illo procur.reuocato:niſi virtute mandati,quod reuocauerā.Secus in actu,quē quilibet potuiſſet gerere ſine mādato & per meam ratificationē valuiſſet.& hoc modo fortè intelligenda ſunt verba Bar.in.d.l.Pomponius.in fi.princ. dum firmat,ꝙ illud,quod eſt factum per proc.reuocatū poteſt haberi ratum.quia ſicut nihil prohibet mandatū nouum inſtitui,ita nihil prohibet factū poſt reuocationem ratum haberi:tamen mens Bar.videtur fuiſſe indiſtinctè,ꝙ valet poſt reuocationē:licet Ange.& prædicti non faciant mentionem de dicto Bar.¶ Et no.ꝙ in iſta materia tantū operatur ſcientia,quantum ratificatio ſecūdum Abb.hīc & Car.in.d.Cle.j.preſuppoſito pro vero dicto Inn.hīc de geſtis per falſum procuratorem me ſciente.Et ad hanc regulam vide etiam aliquas remiſſiones in repert.Firma.in ver.procurator reuocatur.ad fi. An autem poſsint ratificari geſta per falſum procu. in fauorem ratificātis: eſt quæſtio longior.de qua vide Pe.de Anc.conſi.mihi.cxvij.vnius procurator nomine Baldaſar.Imo.in.c.cum in iure.in.xij.& vlt.co.de off.dele.Ro. de proc.deci.j.in no.& eo.ti.xiij.in antiquis.Bal.Sal.Flo. in.l.ſi tutor.C.in qui.cau.in inte,reſt.non eſt neceſ.Ang. in.l.

in.l.licet.ff.de iudi.cum concor. quas dedi in .c. cauſam. lo.j.ad fi.de iud.vbi poſui in hoc regulam affirmatiuam eū duodecim fallētijs.Et ibi dictis adde,quæ allegat Firma.in ver. ꝓcurator falſus.Et ad intellectū.l.iij.§.falſus.ff. rē ra.ha.multa nouiter reduxi in.d.c. cauſam.& q̄dā alia poſteà addidi in.c.j.ad fi.de reg.i.vj.vbi vide:qa poteris apoſtillare apoſtillantes.d. §.falſus.l.licet.&.d.l.ſi tutor.

26 Poſtremò ſcias †ꝙ in illis caſibus,quibus nō tenent geſta per procu. reuocatū etiam ſi ignorat reuocationem.Tamen ſi in aliquo intereſt ipſius mādatarij,ſeu recipiētis mandatum, ꝙ ſciuiſſet reuocationem:fortè,quia fecit aliquas expenſas,quas nō feciſſet:nō nocebit ſibi talis reuocatio,quominus poſsit agere actione mandati ad intereſſe: ex quo non fuit certificatus de reuocatione.ſecundū Imo. in.d. c.mandato.v.col.Et per id quod habetur in.§.rectè. & in §.item ſi adhuc.Inſti.mand.Idem notat Sal.in.d.l.mandatū.C.mand.in ver.aut ignorauit.in.xvij.col.dicēs, quòd ſi procurator eſt damnum incurſurus ex impleméto mādati,certiorandus eſt de reuocatione ipſius. per.l.inter cauſas.in prin.&.§.j.&.l.ſi tibi mandaſſem.ff.man. in.d.§. item ſi adhuc.& dominus tenebitur ei mandati.Idem tenet Imo.d.Cle.j.in.vij.col.de renū.dicens,ꝙ quoties interēſt aduerſarij,fortè ratio aliquarum expenſarum ſem per oportet reuocationē mādati in eius notitiā trāſmiſſe:vt euitetur petitio illius intereſſe.Allegat gl.pe.in.c.ſi. de proc.in.vj.&.d.l.ſi mandaſſem.¶ Scias etiam ꝙ reuocationes,quæ publicè fiunt,debent fieri tali tēpore,ꝙ ad notitiam poſteà cōtrahentis prius potuerint peruenire: aliàs adſcriberetur moræ & culpæ,ſecundum Sal.in.d.c. mandatum.per.l.ſi pecuniam.§.ſi quis dederit.ff.de cōdi. ob cau.&.l.obligari.§.tutor.ff.de aut.tu. Adde etiā Lud. cōſi.cccliij.in.ij.col.vbi ponit,ꝙ procurator.ad negotia non pōt reuocari re non inte.l.ſi quis ꝓhibuit.ff.de pub. &.l.ſi pecuniā.§.item ſi quis dederit.ff.de condic.ob cau. Et adde,ꝙ ſi procurator vtitur mandato reuocato ſcienter aduerſario ignorante, tenetur actione de dolo ciuiliter:& crimine ſtellionatus criminaliter,ſecundū Albe. in.l.quidam debitor.per illum tex.ff.de dolo.Et hæc ſufficiant pro ordinanda hac materia intimationis reuocationis procuratoris,quam alibi ita ordinatam non inuenies. Cætera ꝓſequere,vt per doc.in locis.s.allegatis.& per Pau.in.l.ſi procuratorem.in.ij.col.ff.de procu. in gl. in ver.ſuſpicionem.ibi:quia tunc ſine cauſæ cognitione

27 remouetur.¶ † No,ex gl.ꝙ in reuocatione proc.quæ fit poſt lit.conteſt.requiritur cauſæ cognitio:niſi ipſe conſentiat reuocationi:vel reuocetur ante lit.cōte.Et de hac materia plenius in tex.& gl.in.c.ij.de proc.in.vj. & dicit ibi Pe.de Anc.in.iij.no.ꝙ quando reuocatio fit poſt litē conte.nō ſufficit,ꝙ fiat volente proc.ſed etiā requiritur conſenſus aduerſarij.quia per lit.conteſt.proc.quaſi contraxit cum eo.l.iij.§.idem ſcribit.ff.de pecu. quem quaſi contractum non poteſt dominus,vel procur. diſſoluere aduerſario inuito:vt ibi dicit.d.Abb.in.c. auditis. in.iij. col.ver.ſed ſaluando.de procu.quia intereſt aduerſarij, vt proc.ſine cauſa non reuocetur:ne varietur iudicium immutatione perſonarum.allegat.l.poſt litē.iuncta gl.& l.quæ omnia.& glo.ff.de procu.& de materia.vide text.

a gl.& ſcribentes in.l.ante litem.[a] cum.l.ſequen.& in.l.is cui ius.ff.de procu.& do.poſt alios in.d.c.ij.¶ Et no.ꝙ ſicut valet reuocatio procuratoris ſine cauſa:licet ſit lis conte.quando ipſe expreſsè conſentit:vt per gl.hīc.ita etiā, quando ipſe ſcit & tacet:vt notat gl.maior.in.c.ſi quem. de procur.in.vj. Et iſtud eſt rationabile:quia ſicut tacens non videtur acceptare mandatum procuratorium cum ſit onus.l.filiusfamil.§.inuitus.ff.de procu.niſi alius actus interueniat:Clemen.j.de procur.ita tacens videtur conſentire reuocationi tanquam ſit alleuiatiua oneris,& inductiua rei acceptabilis.iuxta doctrinam Innoc.in.c. in Geneſi.de elect.de qua per gloſſ.in.c.is qui tacet.de reg. iur.in.vj.cum concor.

Et nota ꝙ ſi dominus ad cauſam, non vt aſsiſtat procuratori,ſed vt eam tractet, reuocaret procuratorem[b] d.c.ſi quem.§.j.intellige hoc procedere in actu voluntario:ſecus in neceſſario,in quo dominus agit ſufficientius,quàm procur.quia tunc per talem actum non videtur reuocari procurator ſecundum Rotam in ti.de proc.deci.xxij.in anti.Et licet videatur hoc intelligere,quādo procurator eſt abſens:ſecus ſi pręſens: tamen Rota ibidem deci.xxxj.indiſtinctè firmat,quòd ſi aliud non apparet,non videtur in dubio reuocare proc. faciēdo actum,qui fit ex aliqua neceſsitate.Ad idē quod no.Rota de proc.deci.xxv.in nouis.quæ dicit,ꝙ ſi procu.qui alium ſubſtituit,compellitur per iudicem reſpōdere articulis aduerſarij,fortè,vt melius inſtructus: vel alium actum facere,non videtur per hoc reuocare ſubſtitutum:dummodo poſteà non ipſe:ſed ſolus ſubſtitutus in cauſa procedat:quia ea,quæ compulſus facit, non imputantur ad præſumptam reuocationem.Et aduerte: quia non capitur in propoſito actus voluntarius & neceſſari⁹,eo modo,quo capit Egi.Bel.deci.cxix.licet procurator.Intelligitur enim hīc actus voluntarius, quem procu.facit non compulſus & neceſ.quem facit compulſus.Egi.verò capit actum voluntariumːid eſt, qui fit ex poteſtate gratioſa & voluntaria. & iſtum actum non poteſt procu.exercere:puta offerre ſe ad voluntariè confitendum,vel facere gratiam:ꝙ ad videndum iurare teſtes, ipſe vel dominus non euocētur.Iſta enim talia non tranſeunt in generali mandato,ſecundum eum per ra-

28 tiones & authoritates quas ibi vide.¶ † Et idem ipſe no. conclu.clxxxij.licet in cauſa beneficiali.& dicit Bar. in.l. Titius.circa fi.ver.extra glo.ff.de procu.ꝙ defenſor,qui ſatiſdedit,habetur loco domini etiam ante lit.conte. Et ideò talis defenſor non poteſt reuocari ante lit.conte.niſi cauſa cognita,per.l.is cuius.eod.tit.quia per conſtitutionem eſt dominus litis,ſicut proc.Et idem ponit Bar. in.l.is cuius.dicens,ꝙ iura,quæ dicunt procuratorē poſſe indiſtinctè reuocari ante litis conte.in procu.cum mā

b dato,cuius factum præiudicat domino:ideò poteſt indiſtinctè remoueri ante lit.cōte.ſed in defenſore eſt ſecus, per illam leg.Cuius ratio eſt:quia defenſor comparet ſine mandato,cuius factū non præiudicat domino:& poteſt dominum liberare inuitum ſuſcipiēdo iudicium: vt l.ſoluendo.ff.de negot.geſt.&.l.ſolutionem.ff.de ſol.Et ideò vertitur iſta cauſæ cognitio,an defendat reum tanquam gerens negotia ſua animo repetendi:an animo do-

29 nandi.¶ Et not.† ꝙ quæ dicta ſunt de lit.conte. quo ad reuocationem,habent locū in procu.ad iudicia:ſed procu.ad negotia poteſt quicunque liberè reuocari:quia in negotio nunquam fuit ſibi ius acquiſitum.l.ſi cum Cornelius.ff.de ſolu.c.ſi.de procu.in.vj.& no.Ang.in.l. poſt ljtem.in.j.col.de procu.Cætera quæ generaliter poſſent dici de reuocatione procuratoris:vide in locis præallegatis per Firma.in verbo procu.reuocatur.¶ In glo.in verbo,*dicebant*.circa ea.quæ tangit hīc latè Imo. ad intellectum regulæ,ex eo.de reg.iur.in.vj.vide quæ dixi.s. e.c. vbi feci mentionem de dictis ſuis,ponendo multa ad intellectum dictæ regulæ.¶ In glo.in verbo, *ſine mandato*. De hoc vtrum habens generale mandatum cum libera, poſsit requiri etiam ſpeciale mandatum, dixi in.c.nonnulli.§.ſunt & alij.in prima amplia.s. eod. vbi fuit facta mentio de hac gl.ex dictis doc.hīc.

a ¶ In.l.ante litem, vide ibidem Io.de Pra.& adde quod ad hoc per eū habetur in.l.quæ omnia.§.ſi aduerſarius.e.ti.ff.de ꝓc.

b ¶ Reuocaret procuratorē. & adde do.Sozi.cōſi.xxiiij.inci. viſis diligenter & maturè. ver.ij.quia poſito. in.j. parte. charta. xlv.ꝙ ſi procurator poſt litē cōteſtatam cōparuerit pluries,& actitauerit, nulla facta ꝓteſtatione in forma cōſueta: videlicet citra renouationē procuratorū ſuorum: intelligitur procurator reuocatus.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetratum contra hominem alicuius diœceſis non extenditur ad hominem eiuſdem nominis alt erius diœceſis.*

2 *Impetrans reſcriptum ſuper eccleſia contra presbyterum: ſi erranit in nomine presbyteri, licet conſtet de eccleſia:non valet reſcriptum: quia eſt ſtricti iuris.*

3 *Demonstratio falsa si det causam concessioni, licet constet de corpore: non valet dispositio.*
4 *Si in actu requiritur, quòd constat nedum de corpore, sed etiam de intrinsecis qualitatibus corporis: quia ad eas refertur implicitè mens disponentis: tunc error circa illa intrinseca vitiat, licet constet de corpore.*
5 *Error nominis proprij, licet non vitiet, si constat de corpore, tamen error in nomine appellatiuo, vitiat.*
6 *Procurator si renuntiat beneficio, non refert, si dicat, renuntio beneficio tanquã procurator, vel tanquã nuntius: quia simplicitas Canonistarum non facit differẽtiã inter apices iuris.*
7 *Error confiniũ non vitiat dispositionẽ, vbi constat de veritate.*
8 *Papa si mandat prouideri in diœcesi Bononien. B. scholari Bononiensi, & ille. B. scholaris sit Paduanus studẽs Bononiæ, an valeat rescriptum.*

a ¶ Quã nomẽ proprium. Ad quod adde Bar. in. l. qui habebat. in titu. de re. dub.

b ¶ Error proprij nominis vitiat rescriptum. Adde ꝙ idẽ est in testamẽto: Bar. in. l. fi. C. de hęre. insti. in. j. no. Adde ꝙ idẽ est in errore proprij nominis filij testatoris. quod intellige, nisi filius esset natus patre absente & nutrit⁹. ar. l. Titius. §. Lucius. & quod ibi no. Bald. ff. de li. & posth. Adde. d. Alex. in d. l. fi. C. de hæred. insti. in prin.

c ¶ Nulla. Adde tu, ꝙ falsa demõstratio, quæ dat causam institutioni. institutio est nulla: Bart. in. l. si pater. C. de hær. inst. Adde ad istam. l. si pater. l. cũ hîc status. §. fin. ff. de do. inter vir. & vxo. quia debet probare se vxorẽ esse: aliter nõ valet donatio. Et adde, quòd illud, quod dicitur in. d. l. si pater. C. de hæred. insti. in vltima voluntate, habet locum in cõtractu; vt no. Bald. in. l. nec apud. C. de hæred. insti. Adde quòd idẽ est quando relinquitur aliquid alicui sub aliqua qualitate: puta relinquo. c. Titio sacerdoti: debet probare sacerdotẽ esse. Bal. in. l. eam quã. in. ij. col. C. de fidei. Et hoc modo limitabis illud, quod dicitur, quòd error nõ vitiat, si constat de corpore. Istud verum est, nisi falsa demõstratio adsit; vel aliqua qualitas, quæ inducit ad illud faciendũ; vt hîc per exẽpla posita: quia ante vitiaret error.

CAP. XXXIIII.

1 Significante. ¶ † Rescriptũ impetratũ cõtra hominẽ alicuius diœcesis, nõ extendit ad hoĩem eiusdẽ nominis alterius diœcesis. h. d. Concludit Host. Imo. & cõiter alij ꝙ si in casu istius Decr. cõstaret de corpore, valeret rescriptũ: vt lati⁹ hîc per But. Imo. Abb. & Do. exẽplificãtes: vt hîc per eos, nõ habito respectu ad di. Io. An. Et hãc cõclusionẽ quo ad rescripta firmat etiã Hosti. in sum. de rescrip. præsen. § quæ possunt. iiij. co. ver. idẽ si erretur. quẽ sequit̃ Spe. eo. ti § fi. ver. qd si indubitatè. & Bar. in. l. demõstratio falsa. iiij. col. ver. v. quæro. ff. de condi. & demõ. Et sentit Bar. in. l. patronus. § libertis. ff. de leg. iij. & no. Rota de rescrip. xvj. in nouis. & xlviij. in antiquis. j. co. ibi: quia cõstat de certo corpore, quæ est etiã in tit. de rescri. xij. in antiquioribus. Et ex istis dictis infert Rota. de cõcess. præb. xv. in antiquis. ꝙ error in expresione nominis defuncti, nõ vitiat acceptationẽ, si de corpore beneficij acceptati constat. Similiter dicit Egi. Belle. dec. Rotæ. ccccccxliij. error &c. ꝙ error nominis ꝓprij possessoris, cõtra quẽ cõmisio impetrat̃ per cõditionẽ dictæ possesiõis designati, nõ vitiat. ar. l. si quis in fundi. ff. de leg. j. & l. nominatim. ff. de lib. & post. ¶ Similiter dixit Imo. post Steph. in Cle. si de beneficio. iij. col. ver. quærit Step. de præb. ꝙ si mandat̃ prouideri de certo beneficio in spem: puta de tali spectãte ad collationẽ Episcopi, poterit conferri beneficium: licet ex negligentia Episcopi sit deuoluta collatio ad capitulũ. quia falsa demõstratio nõ vitiat gratiam Papæ: vbi constat de quo beneficio intellexit Papa: ar. l. falsa demõstratio. ff. de cõdi. & dem. secus si in genere dixisset de beneficio spectãte ad collationem Epi nõ demõstrato certo beneficio: vt ibi ꝑ eũ per illũ tex. Tamẽ hoc dictũ Steph. reprobat ibi Car. in. iij. op. dicẽs, ꝙ inter istos duos casus nõ est differentia, q̃a verba restringũt gratiã: & nõ põt dici, ꝙ voluit grauare capitulũ. c. cũ in illis. de præb. in. vj. & licet seruãda est forma mãdati: vt ibi per eũ. Similiter etiã dixit Io. An. in. c. quãuis. lo. j. ad fi. de præb. in. vj. ꝙ licet nõ exprimat̃ nomẽ sancti, qñ mandat̃ prouideri in ecclesia cathedrali: tñ secus in ecclesijs inferioribus; vt ibi ꝑ gl. magnã, in fi. nisi sint ecclesiæ in locis solẽnibus habẽtibus matricẽ ecclesiã; q̃a intelligit̃ de illa, ex quo põt cõstare de tpe absq; alia demõstratiõe nominis sancti. & exẽplificat in ecclesia Pratẽsi in Tuscia. Et sequit̃ Lap. alleg. xvj. in fi. & Do. in. c. quãuis. in vlt. col. adducẽs ad idẽ. c. causa. de ver. sig. & c. j. de mu. peti. Et idẽ no. Imo. post Card. in. c. cum adeò. in vl. notabili per illũ tex. s. e. ¶ Similiter dixit Bal. in. l. pe. ff. de re. du. se dixisse in facto; quòd si Dux ducatus facit inquisitionem contra Titium Potestatẽ Asisij: & in veritate vocatur Sempronius: ꝙ magis inspicim⁹ hanc dignitatem, quàm nomen proprium; [a] quia nomen proprium non habetur menti: vt ibi. & sic magis accipitur demonstratio, quàm nomẽ proprium remittit etiam ad dicta per se in. d. l. falsa demonstratio.

2 Declara quinq; modis prædicta, & similia. † Prima declaratio est, quòd si impetraui rescriptũ super ecclesia cõtra presbyterũ, si erraui in nomine presbyteri licet cõstet de ecclesia, nõ valet rescriptũ, quod est stricti iuris. ita dixit Io. de Deo in. j. li. quæstionũ. q. xlj. quem sequitur Io. An. in addi. Spe. de rescr. præsenta. § ratione causæ. ver. quid si indubitatè. Allegat tex. hîc, & j. c. proxi. & dicit Ioã. An. ꝙ verè sic seruatur: quia ne stetur in lite, procuratur reformatio literæ.

Secunda declaratio. Licet error circa expresionẽ diœcesis rei nõ vitiet rescriptũ, quando constat de corpore: vt. s̃. tñ secus in errore cõmisso ꝑ actorẽ in expresione propriæ diœcesis. Ita expresè sentit Io. An. in. c. prox. super ver. cũ esset: quia tolerabilior est error in alieno nomine: quàm in ꝓprio. arg. c. ab excõmunicato. j. e. l. fi. C. de hære. insti. Et pro hoc facit: quia licet error in nomine proprio alterius nõ vitiet dispositionẽ, si de corpore cõstat. l. si quis in fundi vocabulo. de b leg. j. tamen secus, vbi esset error [b] proprij nominis ipsius disponentis: quia vitiabit actum. d. l. fi. & ibi notant Bar. Bal. & Ange. C. de hær. insti. & ibi plenius declarat Phil. Corneus in. j. col. post Raph.

3 Tertia declaratio. † Quando falsa denuntiatio dat causam concesioni, tũc etiam si constat de corpore dispositio nõ valet. Lud. cõsi. cccxxvij. Istæ sunt rõnes in fi. per tex. in. l. si pater. & in. l. nec apud. C. de hære. insti. & in. l. eã, quã. C. de fideicõ. vbi est expressum, ꝙ c nulla [c] est institutio hæredis: puta Titij, qñ testator eum instituit: quia falsò ibi fuerat demonstratũ eius fuisse filium: nec aliâs eũ instituisset. & tamẽ constabat certitudinaliter testatori de corpore Titij. Et vide scribẽtes in. d. l. si pater. Et ita etiam potest intelligi. l. j. ff. de natal. resti.

4 Quarta declaratio. † Quando in actu requirit̃, ꝙ cõstet nedum de corpore: sed etiã de intrinsecis qualitatibus corporis: quia ad eas refertur implicitè mens disponentis: tunc error circa illa intrinseca vitiat, licet constet de corpore. Ita põt colligi ex deci. Host. in summa de baptismo. § quæ sit. in. viij. col. ver. quid ergo si quis putet. vbi dicit, ꝙ si baptizans intendit baptizare masculum, & ei imponat nomẽ Petrus, cum sit puella: non videtur baptizata ipsa puella: quia oportet, ꝙ intentio baptizantis fundetur super vero: vt ipse ponit ibidẽ. in. iij. colũ. versi. sed cum paruuli. Secus si de hoc non cogitabat: sed simpliciter baptizabat: quia tunc videtur baptizata: vt ibi per eum.

5 Quinta declaratio. † Licet error nominis ꝓprij non vitiet, si constat de corpore per prędicta: tamẽ error in nomine appellatiuo vitiat. d. l. si quis in fundi. Et istud limitatur quinq; modis, quos reducit latè Alex. & eum aliter describẽdum non duxi: quia multiplicata & magnificata sunt opera sua. Sed inquantũ examinat copiosè opi. Host. in. c. petitio. de procur. & saluat eam solùm in vno casu, videlicet quando ille, qui fuit cõstitutus procurator, per illa verba: Constituo te factorem meum: vel clericum meum: vel asinum meũ: fuisset præsens actui: quia tunc valet mandatum: aliâs nõ. Et inducit gl. sing. in. l. quæ extrinsecus. ff. de verb. obli. & per eum quem vide. Nam certè videtur posse teneri dictum Host. indistinctè, quòd etiam si tale mandatum mittitur absenti, valet: quia quã ratione valet mandatũ in hac forma præsenti: videlicet: quia constat de mente, nõ obstãte æquiuocatiõe circa expresionẽ officij: profecto eadem ratione videt̃ dicendũ valere mandatũ in absente. Cum ex verbis mandati exprimentibus nomen proprium & appellatiuum procuratoris, constet apertè de mente constituẽtis: licet circa denominationem officij procuratorij, vsus fuerit verbis improprijs. Nam talis improprietas videtur tãtum debere operari erga præsentem: quãtum

tũ erga absentẽ, & ecõuerso. Non est enim æquiuocatio, vel ineptitudo verborũ in demõstratione ꝑsonæ ꝓcuratoris, sed officij: sed debuisset dicere: Cõstituo te ꝓcuratorẽ. Nõ erat sic in casu. l. quæ extrinsecus. cũ gl. Nã si dico: Promitto tibi equũ absentẽ: & ibi est bos, nõ valet stipulatio: q̃a error nominis appellatiui inducit ęquiuocationem in corpore: secus vbi est præsens bos: & dico: Promitto istum equum: quia tunc propter præsentiã equi, & absentiam bouis, constat de errore circa demonstrationem, non circa corpus rei demõstratæ. Et ideò hæc est vna de illis limitationibus in quibus error nominis appellatiui non nocet in re præsenti.

6 Vltra Alex. qui multa allegat. vbi. s̃. ꝑ Host. Adde Bal. s̃. c. proxi. ij. col. vbi dicit, ꝙ nõ refert † vtrũ ꝓcurator renũtiãs bñficio: dicat: renũtio tãquã ꝓcurator: vel dicat: renũtio tãquã nũtius: q̃a simplicitas Canonistarũ, nõ facit differẽtiã in apicib⁹ nominũ: sed ius ciuile facit differẽtiã: secũdũ eũ. Tñ in ista materia videt̃, ꝙ idẽ sit de iure ciuili secũdũ eũ ꝑ prædicta: & per infra dicenda. Et illud dictũ Host. sequit̃ Abb. in. d. c. petitio. in. ij. co. & sentit Abb. in. c. in pertractandis. in. ij. col. ibi. hîc ꝓcedunt. de iur. cal. ¶ Facit q̃d in simili dixit Bal. in. l. testm̃. circa. prin. C. de test. ꝙ si testator vocatis. vij. testib⁹, dicat: Vos eritis p̃sentes huic cõtractui, & hæredẽ instituit: erit testamẽtũ: licet testator vocauerit ipsum cõtractũ. Et idẽ si vocauerit ipsum codicillũ, vel donationẽ. ¶ Circa q̃d vide Io. An. in add. Spe. de instr. edi. § cõpẽdiosè. addi. inci. ad intellectũ. & Bal. in. l. filij. ad fi. ibi: sed si tabellio. C. fa. er. & in. l. quærebat̃. ff. de test. mil. & Pau. in. l. nemo põt. j. col. de legi. & in. l. fi. C. de codicillis. & Bar. in. l. j. in. xvj. q. ff. de iu. cod. & Ang. in. l. illud. § tract⁹. ff. de iure codicillo. ¶ Similiter etiã dixit Bar. in. l. j. § j. ff. q̃d cuiusq; vni. no. ꝙ si vniuersitas dicat: Facimus talẽ ꝓcuratorẽ: vel talẽ syndicũ: cũ debeat dicere actorẽ: non vitiat̃ cõstitutio: q̃a licet sit erratũ in noĩe cõtractus: si tamẽ verba de se cõtractũ importãt: talis error non vitiat. Allegat. l. si vno. in prin. ff. loc. vbi ponit̃ donatio pro trãsactiõe. & l. si olei. C. loc. vbi ponit̃ locatio ꝓ cõtractu nominato. & l. ij. de suspec. tu. vbi exponitur cura. i. tutela. ¶ Similiter dixit Bal. in. l. ante sñiæ. in vlt. q. C. quorũ app. nõ reci. ꝙ si iudex ꝓnũciauit: Per hãc nostrã diffinitiuã sententiã dicimus & pronũtiamus app. esse desertã. Ista verba iudicis non possunt facere, ꝙ interlocutoria sit diffinitiua. & ideo appellabit̃: vt ab interlocutoria. Et idẽ cõsuluit Pet. de Anc. nõ allegãdo Bar. cõsi. mihi. cccxxxix. præmitto. dicẽs, ꝙ licet iudex dixerit diffinitiuè, nõ tñ attendit̃ iudicis intentio: sed natura rei adductæ in iudicio: quam nõ mutat, nec mutare põt æstimatio iudicis. Allegat. l. ex diuerso. § si in iudicio. ff. sol. ma. ¶ Similiter dicit Rota de app. xxx. decis. in antiquis. ꝙ si appellaui ad Bonifaciũ nouũ, & morit̃: possum ꝓsequi appellationem corã successore: quia licet aliâs expresio persone faciat dispositionẽ nõ trãsmitti ad successorẽ. c. si gratiosè. de resc. in. vj. tamẽ inspecta mẽte appellãtis, videt̃ potius voluisse adire Papã respectu dignitatis, quàm ꝑsonę. Et sequit̃ Do. cõfirmãdo dupliciter in. d. c. si gratiosè. in. iiij. co. Similiter dixit gl. in. l. j. § itẽ illud. ff. ad Sill. ꝙ valet inq̃sitio nõ exprimẽs nomẽ occisoris: dũmodò cõstet de corpore. Et sequit̃ Are. quẽ vide in. § quadrupli. j. colũ. Insti. de act. Idẽ dicit̃ de corpore occisi: vt per gl. j. in. c. libellorũ. in ver. Caio Seio. ij. q. viij. cũ cõcor. quas dixi in. c. ij. ver. ij. conclu. de lib. ob. Plura alia penè infinita possent in simili adduci ad probãdũ illud generale: de quo in. c. intelligentia. de ver. sig. vbi nõ sermoni res, sed sermo rei subijcit̃. & quæ de impropriatione verborũ libelli scribit Butr. in. c. examinata. de iudi. cum cõcor. & facit in specie quod no. Abb. in. c. ij. iij. col. ibi pone ij. de libel. obl. De errore autem nominis proprij, an & quando vitiet, prosequere: vt per Alex. in. d. l. si quis in fundi. j. col.

7 Et dum Alex. iuxta hæc cõcludit, † Quòd error cõfiniũ nõ vitiat dispositionẽ: vbi de veri- a tate cõstet, [a] allegãdo in gl. l. forma. in prin. ff. de cẽsi. & Bal. in. l. j. in prin. in. iiij. co. ff. de edẽ. & Bal. in. l. etiã. in pen. co. C. de exe. rei iud. Adde, q̃d circa hoc scribit Old. consi. cxcvij. in cõcesione cuiusdã donatiõis: vbi elegãter dicit, ꝙ si loquẽs incipit explicare cõceptũ mẽtis noĩbus explicãtibus numerũ & mẽsurã. & tũc nõ videt̃ actũ de maiori quantitate, quàm denotet numerus præmissus. Vnde si dico: cõcedo tibi tot terræ expresis cõfinibus: licet inter illos cõfines sit maior mẽsura, nõ veniet, nisi quod expressum est. allegat. l. si quis testamẽto. in prin. ff. de leg. j. ¶ Aut incipit à noĩbus designãtib⁹ certã speciẽ, vel corpus determinatũ: puta, Cõcedo tibi totã insulã & in expresiõe mẽsuræ terræ, ẽst error: & tũc cũ adiectio mẽsuræ sit loco demõstratiõis, dato quòd dicat de minori quantitate, quàm sit ille locus in specie noĩatus: illa falsa demõstratio non nocet, & debet̃. Et ꝓ hoc inter alia allegat tex. in. l. si venditor. in prin. ff. de act. empt. gl. in. l. pe. § fi. ff. eo. tit. Et hanc deci. Old. sequit̃ Io. An. in addi. Spe. in ti. de emp. & ven. § sciendũ. & Bal. in rub. C. de cõtrahẽ. emp. in. xij. q. & Pet. de Anc. Imo. & Abb. in fi. in. c. per tuas, de dona. & Sal. in. l. ij. in. ij. col. C. de cõtrahẽ. emp. & Pau. de Leaz. in repe. in. c. fi. in. v. col. ver. qd si minus reperiat̃. de emptione & ven. & Alex. consi. mihi. cclxviij. viso processu causæ principalis. Et pleni⁹ ꝑ eũdẽ cõsi. mihi. ccccxij. omnipotẽs. &c. videt̃ fortasse sub dubitatione. &c. vbi vide. ¶ Et caue, quia eo casu, quo est facta vẽditio fundi. & dictũ est, ꝙ decẽ sunt iugera: licet si sint. xij. intelligant̃ etiam esse vẽdita illa duo: tamẽ si fuit statutũ in vẽditiõe certũ pretiũ pro quolibet iugere, debet emptor supplere pretiũ illorũ. Secus si simpliciter fuit vẽdit⁹ ager tot⁹ pro certo pretio, nõ imposito pretio iugerib⁹: quia tũc nõ tenet̃ emptor pretiũ supplere secundũ Pau. de ca. in. l. si seruum. § j. ff. de act. emp. dicentẽ hęc esse quotidiana. & pluries se vidisse dubitari. ¶ Postremò de materia prædicta, an, & quãdo falsa demõstratio vitiet in alijs materijs: dic, vt plenè ꝑ Bart. in. d. l. demonstratio falsa. & ꝑ omnes scribẽtes in. d. l. si a qs in fundi. & in. l. si in nomine. C. de test. maximè per Lud. ibi. & latè per Ang. & Augu. in li. malefi. fo. xxxviij. in verbo. Caiũ Sẽpronij. iij. col. ver. quæro qd si plures, quàm sufficiat. & Pau. in. l. in testamẽto. la. j. ff. de cõdi. & dem. & Bal. hîc. & quæ allegant̃ in apostillis Alex. in d. l. demõstratio. & vide q̃d ipse no. post Raph. in. d. l. serui electione § fi. in fi. ff. de leg. j. vbi dicũt, ꝙ illud, quod dicit̃ falsam demõstrationẽ nõ vitiare legatũ. d. l. falsa. est verũ, qñ est falsa in totũ. Secus si in parte: quia vitiat illã partẽ falsam, per illũ tex. quẽ Alex. ad hoc extollit. Vide etiã Pe. de Anc. cõs. mihi. ccclv. visa plena facti narratione. in pe. col. vbi ponit de teste, qui dat duas demõstrationes: quarũ vna est falsa & allegat quod no. Bar. in. l. j. ff. de dote præle.

a ¶ De veritate constet. Ad quam materiam vide, & adde do. Alexan. de Imo. in suo consi. viij. iiij. parte. & Ange. de Aret. in tract. maleficiorũ. ver. in platea communis.

8 Quærit Cõpost. † si Papa mãdat prouideri in diœcesi Bononiensi. B. scholari Bonoñ. & ille. B. sit Paduan⁹ studens Bononiæ: vtrũ valeat rescriptũ. videtur, ꝙ valeat: per. c. quia in causis. de procu. vbi Papa studẽtes Parisijs vocat scholares parisiẽses. Item si dictio Bononiẽsi, respiciẽs illud nomen. B. est falsa. si illud nomẽ scholari, est vera: interpretamur ergo, vt res valeat. c. Abbate. de verb. sig. ¶ Cõtrariũ tenet hîc Cõpost. ꝑ hãc decretalẽ. Et quia magis cõgruit negotio, de quo agitur, scilicet de isto beneficiãdo: ꝙ Papa voluerit, ꝙ illud verbũ Bononiensi determinaret locũ originis, potius quàm studij. Nec in beneficiando quærim⁹ vbi studeat; sed vnde sit: vt ibi beneficiet̃ cõgruentius. c. nullus. lxj. di. Et quoties idẽ sermo. & c. l. quoties. ff. de ver. ob. ¶ Et talia rescripta sunt odiosa. c. quamuis. lo. j. de præb. in vj. & pro Cõpo. inducit Io. An. stilũ curiæ: dũ dicit de regno Alemaniæ &c. &. c. bonæ. lo. ij.

ad fi. de poſt. Præ. & gl. fi. Ja. eo. c. ſi proponente. ¶ Ceſſarent autē rationes Compo. quādo Papa ipſum. B. ſcholarē Bononienſem mādaret beneficiari extra diœceſim Bononiē. & tunc ꝓcedūt allegata per Io. An. & ſequetur Bu. Card. Imo. & Do. hīc: licet Abb. non tangat. ¶ Et ſubdit Bal. ſecus ſi diceretur Petro Bononiē. quia ſignificaret originē: quoniā verbū debet naturaliter intelligi, & nō accidentaliter. allegat gl. in l. ſed & reprobari §. amplius. ff. de excu. tut. quæ incipit Comane⁹. i. de Comanea. Sicut ſi dico: Talis de Perufio: intelligitur naturaliter ſecundū eū. ¶ Habes ergo ex iſtis, ꝙ iſta verba Titius Bononiēſis. importāt, ꝙ Titius eſt ciuis originarius Bononiæ. & ita gl. in. d. §. ampli⁹. circa quam vide Imo. in rub. ſol. ma. in. ij. col. & ibi Mod. Sed ſecus ſi diceretur ſcholaris Bononiē. quia ſi ſit ibi ſtudium: non infertur, quòd ſit ciuis. Secus ſi non ſit ibi ſtudium: per prædicta, quę bene no. ¶ Eſt verū ꝙ An. Si. hīc reprobat gl. in. d. §. amplius. per. d. c. in cauſis. vbi Papa ſtudētes Pariſijs appellat ſcholares Pariſiēſes. Et tamen non ſequitur, ꝙ ſint ciues Pariſienſes. ergo nec iſta verba: Titius Pariſienſis: probant eū eſſe Pariſienſem. ¶ Sed poteſt reſpōderi, ꝙſi dicitur Titius Perufinus: denotatur origo ex Perufio: ſecus ſi dico: ſcholaris Perufinus: quia iſta denominatio qualitatis ſcholaſticæ poteſt congruere, etiā non ciui. d. c. in cauſis. & ibi per Io. An. Nomen enim proprium coniunctum cum nomine terræ, eſt magis aptū importare ciuitatē illius terræ, quàm coniunctū cū qualitate ſcholaſtica: quādo eſt ſtudiū in illo loco. Inſiſtit etiā An. Si. hīc in reprobādo Bal. ſed nō intellexit ipſum: quia fortè habebat corruptū. Nō enim loquitur, vt ipſe refert propter quod impugnatio eſt ſuperflua: vt videre poteris. & circa iſta vide omnino Lu. in rub. ff. ſol. ma. in. j. col. ¶ Vlterius tangit hīc Abb. vtrū falſitas expreſſa circa expreſſionē beneficij habeat vitiare, ſi conſtat de corpore. & refert Rotā quæ hodie eſt poſita in tit. de præben. xix. in antiquioribus. de eo, qui dicit ſacriſtiā eſſe dignitatē: cū nō eſſet. & pulchrè declarat. c. ſuſceptū. de reſc. in. vj. dādo intellectū, quē multi ignorāt, ſecundū eū: Adde quæ opportunè ſcripſi in. c. ſupliteris. circa. iiij. col. ver. limita quartò. ſ. eo. vbi Abb. eadē ponit. in. vj. col. ¶ Vltimò dicit hīc Io. An. ꝙ ſi impetrās ignorat diœceſim rei, & exprimat caſtrū, vel villā domicilij ſui prætermiſſa diœceſi, nō valet reſcriptū per c. ſtatutum. de reſcr. in. vj. vbi ponderatur diœceſis. Sed do. An. hīc dicit, ꝙ nō videt, quomodo illa decretalis repugnet, quādo aliter conſtat de diœceſi. & cū hoc dicto trāſit hīc Imo. Et dicit hīc Do. ꝙ dubitatio reſidet in hoc: an impetrans neceſsitet exprimere diœceſim in reſcripto. Et iſte tex. videt velle, ꝙ ſic: quia dicit, ꝙ non fecerat mētionē aliquā de diœceſi. vnde nō poterat de iure cōueniri: ſed dicit Do. ſenō credere, ꝙ de iure arctet impetrās ad expreſſionē diœceſis. Nec. c. ſtatutum. arctet ad hoc: ſed dicit, ꝙ debent cauſæ committi in eadem diœceſi, ſi ſunt eiuſdem actor & reus, præter, quàm in caſibus ibi exceptis. Vnde ſi exprimit caſtrū per alias circunſtantias, ita ꝙ euitetur æquiuocatio: & conſtet de caſtro: licet non fiat mētio diœceſis, valebit reſcriptum: quia ex quo non reperitur iure cautum: vt debeat fieri mentio de iſta qualitate: eius taciturnitas non vitiabit reſcriptum. iuxta no. per gloſſ. in Cle. j. de præb. & ad iſtum tex. de facili reſpondetur, ꝙ hīc expreſſe rat malè diœceſim: & exurrexerat vitium: cum iſte non eſſet de diœceſi expreſſa: ſed de alia non venit ſecundum eum. Et ſic remanet vera opi. gloſſ. in. c. noſſe. lxiij. diſt. quæ dicit per illum text. ꝙ non vitiatur reſcriptum: licet Epiſcopus nominetur non ſub nomine cathedræ: quia ibi appellatur Epiſcopus Imolenſis, licet ille epiſcopatus non haberet tunc ſedem Imolæ, ſed in caſtro ſancti Caſsiani. & vocabatur olim Epiſcopus Cornelienſis ſecūdum Archid. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitatis appellatione, id ſolum intelligitur, quod murorum ambitu terminatur. & nu. 2.*
3 *Teſtator, ſi legat mihi frumentum, quod eſt in ciuitate: nō comprehenditur frumentum, quod eſt in comitatu.*
4 *In diſpoſitionibus non latè interpretatiuis, in quibus verba debent intelligi in proprio ſignificato: vnum non venit nomine alterius, Et ſi vnum non venit nomine alterius, hoc fit per extenſionem.*
5 *Verba debent intelligi cum effectu.*
6 *Statutum non intelligitur ſtrictè, ſi per hoc redderetur illuſorium,*
7 *Ciuitas de ſua ſignificatione, an comprehendat etiam portum.*
8 *Ciuitas in materia larga, quamuis veniat appellatione diœceſis: ſecus tamen in materia ſtricta: puta in literis ad beneficia.*
9 *Ciuium appellatione, non ſolum comprehenduntur ciues: ſed illi de territorio.*
10 *Priuilegium, ſi ſit conceſſum ciuitatibus, vel ciuibus regni, an extendatur ad caſtra & villas, & Comitatenſes.*
11 *Repreſaliæ conceſſæ contra ciues, an debeant exerceri contra Comitatenſes.*
12 *Comitatiui, an ſua ſignificatione comprehendant ciues.*
13 *Priuilegium, ſi dicat diœceſi, vel hominibus de Comitatu, an comprehēdantur totus Comitatus: vel diœceſis.*
14 *Filius quantuncunque uatus extra locū originis paternæ vltra ciuitatem, quam habet ex perſona patris, efficitur ciuis loci originis propriæ.*
15 *Territorium qualiter diffiniatur.*
16 *Proprietas dicitur nudum dominium à formali vſufructu ſeparatum. & nu. 18.*
17 *Diſtrictus eſt id, quo arctatur, ſiue diſtringitur originarius & incola.*
19 *Comitatus quid ſit: & vſque quo extendatur.*
21 *Foreſta quid ſit.*
22 *Hortus eſt locus ſine reditu, factus ad amœnitatē: & dicitur prædium vrbanum.*
23 *Fouea, foſſatum, quid ſit.*
Verba, quando important actum eſſe nullum, vel annullandum: vide poſt nu. 23. verſi. vlti. quia tex.
24 *Verba latæ ſententiæ, quid importent.*
Verbum cadat, quid importet, poſt nu. 24. ver. cadat. habes annotatum in margine.
25 *Verbum futuri temporis importat latam à lege ſententiam, quando eſt verbum executiuum, veluti careat.*
26 *Verbum fiat, eſt præſentis temporis.*
Verbum, ſubiaceat, quid importet, vide poſt nu. 26. ver. ſubiacet. habes ſignatum in margine.
27 *Verba, careat viribus, important ipſo iure.*
Verba, nullas vires obtineat, quid importent, poſt nu. 27. verſi. Nullas vires obtineat, habes annotatum in margine.
Verba, ſciat ſe excommunicatum, quid importent, poſt nume. 27. verſi. Sciat ſe excommunicatum.
28 *Verba excommunico te, ſunt latæ ſententiæ. & nu. 29.*
30 *Verba, non obtineant roboris firmitatem, quid importent.*
31 *Verba, nullus ei communicet, ſunt verba latæ ſententiæ.*
32 *Verba, nihil agit. hæc verba inferunt nullitatem ipſo iure.*
33 *Verba, Sit anathema maranatha. ſunt verba latæ ſententiæ.*
34 *Verba, Mox, ipſo iure, ipſo facto, vel eo ipſo cadit, quid importent.*
35 *Sententia declaratoria requiritur etiam in pœnis ipſo iure incurſis.*
36 *Vaſallus, ſi commiſit cauſam, propter quam eſt ipſo iure priuatus feudo, tamen oportet ipſum priuari per ſententiam. Et hoc limita, niſi factum eſſet ita notorium, quòd nulla eſſet opus declaratione. Item limitatur ratione fructuum, quia ad hoc, vt debeatur fiſco, non requiritur declaratoria ſuper priuatione ipſo iure impoſita: ſed ſtatim à die incurſæ pœnæ debentur. nu. 37. 38.*
39 *Excommunicatus ad hoc, vt ab alijs debeat euitari, vt excommunicatus, opus eſt ſententia declaratoria.*
40 *Iudex, ſi eſt excommunicatus & occultus, & non denuntiatus, ſententia non valet.*
41 *Citari debet pars, quando ſententia declaratoria profertur pœna incurſa. hoc intelligitur & declaratur tribus modis: vt hīc ſequitur.*
43 *Ab hac tamen interlocutoria appellari poteſt.*

CAP. XXXV.

RODulphus. Per reſcriptum impetratum contra homines diœceſis, non poſſunt cōueniri homines ciuitatis. hoc dicit. Et totam materiam collige per. v. ordinatas & plenas concluſiones, reſecatis ſuperfluis, ſequendo. iiij. articulos tactos per dominum Abb. inſertis pluribus alijs, vltra ipſum & An. Si. & additis alijs cōcluſionibus vltra illos quatuor articulos.

Prima cōcluſio. † Appellatiōe ciuitatis in materia ſtricta, venit ſolùm id, quod murorum ambitu terminatur, & non

2 & nō ſuburbia: neq; diœceſis. [a] Abb. hic in. j. per. c. ſi ciuitas à ſpeciali. de ſen. excōi. in. vj. quāuis. de ſuburbijs, aliter dixerit ibi Io. An. Et dicit Arc. in. c. felicis. de pœnis. in. vj. ꝙ ibi ciuitate priuata Epō, nō eſt priuata diœceſis. vnde in ea poterit Epūs execere epiſcopalia. Et fuit additio Archi. propter caſum. d. Neapolionis Bononienſis. & ſequitur ibi Io. An. vij. col. ver. ſed dubitatur hīc. Dicunt tñ, ꝙ hoc egeret declaratione. & dicit ibi Do. in pe. nul. col. ꝙ Epiſcopus, qui tūc eſt, pōt exercere pōtificalia in loco nō ſubdito illi ciuitati. Sed eo mortuo, nō eligeret alius ſine licentia Papæ: quia ex quo ciuitas eſt priuata Epō, non poteſt diœceſis dici habere Epiſcopū, etiā ſi non deliquit: per. c. ita nos. xv. qō. ij. & facit quod dicet Ja. in prima reſtrictione huius cōcluſionis. Et de hoc dicto Arch. & Io. An. meminit Pet. de Anc. in repe. regulæ acceſſoriū. lxviij. col. ibi: ꝙ & cōtra faciūt notata. de reg. iur. in. vj. ¶ Similiter dicit Bald. hīc, ꝙ ſi quis impetrat primā vacaturā in ciuitate: nō cōtinet ccleſia ruralis. Pro quo vide gl. in. c. fi. de præbē. quæ dicit, ꝙ literæ ad vacaturā in ciuitate: nō cōprehēdēt vacaturā in diœceſi, niſi exprimatur. † Et iſtud ampliat ex alio dicto Bal. hīc paulò ante, etiā ſi ciuitas eſt aucta poſt impetrationē: adeò ꝙ noui muri attingūt quādā eccleſiā ruralē: propter gl. in. l. ſed & reprobari. §. fi. ff. de excu. tu. quā appellat ordinariā. & facit. l. in lege. ff. de cōtrahē. empt. qđ no. ad cle. fi. de reſcr. ¶ Similiter dicit Bal. ꝙ ſi ſtatutū dicit ꝙ malefica cōmiſſa in ciuitate puniant arbitrio ptās: iſtud arbitrio nō extēdit ad maleficia cōmiſſa extra ciuitatē: quia eſt extraordinariū & cōtra ius cōe: vt hīc p eum. ¶ † Et ſubdit, ꝙ ſi teſtator legat mihi frumētum, quod habet in ciuitate: nō venit frumētū quod eſt in comitatu. allegat. l. nā quod liquidæ. §. fi ita. ff. de penu lega. Et idē voluit Bal. in. l. j. ij. col. ff. de offi. p̄fec. vr. dicēs, ꝙ ſi cōcedo frumentū, qđ eſt in caſtro, nō cōtinetur id, qđ eſt extra caſtrum, in territorio caſtri: niſi pater familiās diſtinaſſet illud transferre in caſtrū ar. l. ex facto. ff. de hære. inſtitu. de quo vltimo aliquid paulò poſt. ¶ Et dicit Bald. hīc, quòd ſi teſtator vtitur proprio nomine loci: puta lego frumentum, quod habeo Romæ, vel Florentiæ: continetur frumentū, quod eſt in continentibus ædificijs: ſicut ſunt ſuburbia coniuncta ciuitati, nullo extraneo loco mediante. Via autem publica non facit mediū: quia eſt eiuſdē iuris publici. Si autem vtitur in teſtamento nomine appellatiuo communis, vel ciuitatis, quæ denominatur ē cinctura murorum, vel appellatione vrbis, quæ per actum circulans deſignatur: non veniunt continentia ædificia, quæ ſunt extra muros: quia ſignum limitat ſignatum. Si autē teſtator vtatur vtroque vocabulo: puta dicit, lego frumentum, quod habeo in ciuitate Perufij: tunc reiecta quadam diſtinctione Bartol. in. l. ij. ff. de verborum ſignificationibus. videlicet, an præcedat nomen ciuitatis, an ſequatur. Concludit Bal. quòd ſi eſſet nominata Roma, veniunt continentia ædificia, per l. j. §. cum vrbem. ff. prę̄ſe. vrb. & d. l. nam quod. §. ſi ita. ſecus in alijs ciuitatibus, vnde inſpicitur nomē proprium reſtrictiuum & nō appellatiuū extēſiuū. Et ſic nō veniet frumentū, quod eſt in ſuburbijs: vt lati⁹ per eū, poſt Gul. de Cun. d. §. cū vrbē. Et vide Albe. in. d. l. ij. §. j. ff. de p̄ſe. vr. limitat illud de frumēto, niſi teſtator haberet frumētū ſolū ruri: quia illud veniet, ne legatum ſit eluſoriū. per l. fundus, qui locatus. ff. de fun. inſtr. Itē limitat, niſi quod eſt ruri, eſſet ibi cauſa cuſtodiæ: & deſtinatum vt deferretur ad ciuitatē. Facit ad ea, q̄ de deſtinatione dixi. ſ. eo. cum concor. & prima limitatio facit ad dicta, in cap. j. ſ. eo. quādo verba debent operari. & vtrobiq; allegaui hoc dictum. & illud de deſtinatione no. etiā Bald. hīc: vt dixi. ¶ Tū in dictis vltimis verbis Bal. hic eſt aliqua inaduertēda: quia imò nomē proprium ciuitatis: vt Florentia eſt nomen appellatiuū. Bar. in. d. j. ij. Et nomē appellatiuum: vt ciuitas, eſt reſtrictiuū ad naturā murorū. d. §. ſi ita. & d. l. ij. de verb. ſig. & probatur in. d. c. ſi ciuitas per locū à ſpeciali, vt dixit ipſe Bal. paulò poſt ante. ¶ Et ad hāc differentiā vtrū dicatur Bononia, vel Bononienſis ciuitas: vide etiā Do. poſt Io. And. in. d. c. ſi ciuitas. in pe. colum. quia ſi dicitur Bononia, veniūt continentia ædificia. Secus ſi dicitur Bononiēſis ciuitas propter illud adiectiuū, qđ reſtringit: vt latius per eos poſt gl. in. d. l. ij. ¶ Et hāc cōcluſionē tenet etiā Imol. in. c. fi. de p̄b. propter gl. j. ibi. Ex qua colligit, quòd nedū in reſcriptis ad lites, ſed etiā in reſcriptis ad beneficiū, appellatione ciuitatis nō comprehenditur diœceſis, nec econtra. Ad idē allegat gl. pe. in fi. c. accepimus. de æta. & qua. Idē dicit eſſe dicendū in priuilegijs: cū illa ſint reſtringenda quatenus concernūt præiudiciū tertij. c. ſuper eo. de of. deleg. & dictas gl. approbat etiā Abb. in. d. c. fi. ad fi. remittēs ad notata hīc. & cum iſtis cōcordat etiā Car. quē omnino vide in Cle. ne Romani. §. ſanè. in. vij. & viij. q. de elec. cōcludēs, ꝙ ciuitas & diœceſis ſunt vocabula diſtincta. Ciuitas murorū ambitu terminat: † reliquū territoriū dī diœceſis quaſi diſtīctio, ſeu diuiſio. Et cōcludit, ꝙ in diſpoſitiōib⁹ nō latè interp̄tatiuis, in qb⁹ verba debēt intelligi in ꝓprio ſignificatu, vnū nō venit nomine alteri⁹. ſed qn̄ venit vnū ſub reliquo, fit p extēſionē. Et circa diffinitionē ciuitatis, vide etiā Car. in Cle. dudū. ver. extra ciuitates. in. j. q. de ſepul. & Bal. in. l. ex hoc iure. in. vj. col. ibi ciuitas ergo ff. de iuſt. & iu. & qđ no. Bar. in. l. ſi hęres. §. vicis. de le. j. & Bar. in extraua. q̄ ſint rebelles. in verbo Lōbardiæ cū cōcor. de q̄bus p Ale. in. l. j §. fiue autē. ff. de oper. no. nūt. & oīno Arch. in. c. ſtatutū. in prin. ij. co. de reſcr. in. vj. ſuper verbo ciuitatib⁹. vbi multa ponit de verbo ciuitas, & de ſuburbijs, & eius verba cōueniūt multis verbis Abb. hic: licet Do. ibi eū omittat. Et qualiter cōſtituat ciuitas, vide Bar. in. l. j. poſt prin. C. de Metropoli. Bar. lib. xj. poſt Inno. in. c. cum ab eccleſiarum. de off. ordi. quem etiam allegat Bar. in. l. fi. j. poſt prin. de colle. illi.

Limita dupliciter hāc cōcluſionē. Primò, niſi diſpoſitio quāuis ſtricta redderet eluſoria: vel poſſet fieri fraus, ſi nō cōprehenderētur ſuburbia: qa tūc veniet appellatione ciuitatis. Abb. hīc per tex. in. c. ſi ciuitas. de ſen. exc. in. vj. vnde infert, ꝙ ſi ꝓciperet alicui doctori ſub pœna, ne legeret in ciuitate, nō poſſet legere in ſuburbijs: qa fraus fieret p̄cepto, & idē Abb. in. d. c. fi. ad fi. p̄æ. Inferēs, ꝙ ſi ſtatutum dictaret, ꝙ in ciuitate non poſsit exerceri certa ars ad effectū: vt ciues ſint itēti alijs: ꝙ poterit illa ars vetita exerceri in ſuburbijs. Facit etiā. c. ſuper ſpecul. de priuile. vbi interdicit, ne leges legantur Pariſius, vel in locis vicinis. ¶ Sed in hoc exemplo do ctore, ꝓhibito legere, cōtrariū tenet Sali. in. l. cui pacto. ff. de ſeruis expor. dicēs ita fuiſſe obtētū Paduæ. Et fortè accidit caſus in perſona ſua: qñ cōfinatus fuit ad ciuitatē Paduanā, ſed An. Sic. hīc dicētē ſe credere, ꝙ rectè fuerit obtētū: p d. c. ſi ciuitas. in verbo hoc caſu. Sed nō facit mētionē de. d. c. ſup ſpe. vbi ſatis probat opinio Abb. Et licet ille tex. poſsit adduci pro & cōtra: tū pro Abb. facit illud, qđ dicitur in. c. fi ciuitas. de extēſione interdicti, ne ſit eluſoriū, habet locū in ſimili caſu: vbi diſpoſitio eſſet eluſoria. Vñ ſingulariter dicit Bal. j. c. pxi. ad fi. ꝙ ſi ep̄s excōicauit leproſos, niſi intra octo dies exirēt vrbē. & aliqs exiuit & reduxit ſe in quodā hoſpitali in ſuburbijs: nō dicit paruiſſe: qa ſicut ꝓpter ſalutē aīarū fiet extēſio, ꝙ alias nō fieret. d. c. fi ciuitas. ita in ſalute corporū: ne circūueniat iterdū & qa de facili poſſet inficere ciues, quorū gr̄a factū eſt p̄ceptū. ¶ Et ifert ōt ad ſtatutū Flore. volēs, ꝙ* functi* magiſtratib⁹, nō poſsint habitare in priſtina parochia. Nā nō habitabūt in cōtigua illi. Et ſic tollitur inductio facta p An. Sic. de. d. c. ſi ciuitas. credērē tamē ꝙ in iſtis exēplis de exercenda aliqua arte, aut de legēdo: deberet inſpici ratio prohibitiōis, & videri an mi-

[a] ¶ Neq; diœceſis. Adde. d. Ale. de Imo. in. l. ij. de ver. fig. poſt Paul. de Leaza. in Cle ne Romani. de elect. vbi plenè. & adde Bal. in marg. verſi. ciuitatis. verſi. iij.

litaret, vel nõ in exercente artẽ in ſuburbio. videm⁹ eũ in pleriſq; ciuitatibus eſſe prohibitum: ne in eis poſsit exerceri ars faciendi coria propter fœtorem, & tamen exercetur in ſuburbijs. Et aliquando prohibentur certæ carnes vendi in ciuitate: & tamen vẽduntur in ſuburbijs: qa ratio prohibitionis non militat: vnde in prohibito legere, putarem inſpiciendam cauſam prohibitionis.

Et ob eluſionem euitandã. Pro iſta limitatione, q̃ fiat extenſio etiã in materia ſtricta, adduci poſſunt duæ regulæ cũ varijs qõnibus, p eas deciſis. Vna, † q̃ verba ſemp debẽt intelligi cum effectu. ª c. relatũ. de cleri. non reſi. & facit longa quæſtio Legiſtarũ in l. fideiuſſor §. meminiſſe. ff. de leg. j. De impedimento laudi, quod intelligitur cuin effectu. & quod ſcribitur maximè ab Alex. in. l. ſi quis hæredẽ. C. de inſti. & ſubſti. & Ang. conſi. xxxiiij. Conſtãtius Arcolani q̃ vbi fit mentio de viduitate, intelligitur de duratura cũ effectu. & quod no. Bar. in. l. inter Caſtellianũ. ff. de arbit. & quod etiam notant omnes poſt Bar. in. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis fortè. ff. de ver. obli. & multa alia.

Secunda regula, q̃ verba debent intelligi, vt aliquid operẽtur. c. ſi Papa. de priui. in. vj. ad quam dixi ſatis in. c. j. in. v. co. vbi priuilegiũ cõtinẽs. §. eod. cõmodius facit, quod notat Cal. in tracta. de elec. in primo membro. q. xiiij. doct. in. d. c. ſi ciuitas. dicentes, quòd in caſu. c. ſi ciuitas. veniunt ſubur bia, etiã ſi eſſent ſubiecta alteri domino, & non domino ex cuius facto ciuitas interdicitur. Similiter habet locũ illa diſpoſitio etiã ſi ſuburbia nõ eſſent illius domini: ſed tenerẽtur ab eo de facto, & nõ de iure. vt per Arc. & alios in. c. ſi ſentẽtia. de ſen. exc. in. vj. Ex quo intulit egregiè Rota de ele. vij. deci. in antiquis. q̃ ſi Papa reſeruat ſibi beneficia, quæ aliquis obtinet: ſortitur effectũ reſeruatio etiã in beneficio, q̃d ille obtinebat ſolũ de facto. Pro quo facit: quia onera impoſita p Papã bonis religioſorũ, habẽt effectũ in bonis, quæ tenẽt aliqui religioſi de facto: vt per Pe. de Anc. conſil. mihi. ciiij. cõtra fratres, vel ordines. maximè per. c. recolẽtes. de ſta. mo. Et pulchrè ſubſcripſit ſe do. Ant. vt patet cõſi. ſuo. xxxiij. vt. §. ſoleniter propter gl. in Clem. j. in verbo, p̃ſidẽtes. de reſcri. & gl. iij. ibi, in religioſo. in Cle. j. de deci. quas gl. ipſe extollit. Facit etiã quod notat Do. poſt Imo. in. c. vt circa. † in prin. in. iij. col. de elect. in. vj. dũ dicit, q̃ ſi ſtatutũ ᵇ nõ intelligitur ſtrictè quando redderẽt eluſoriũ: vt in exẽplo, de quo per eũ de indefinita & vniuerſali. Et eſt de mẽte Bar. in. l. omnes populi. pe. char. ver. iiij. quæro. de iuſt. & iu. Facit etiã pro iſta limitatione, quod no. Matthe. de Matthefi. in aureo tracta. de extẽſione. in pe. col. vbi dicit, q̃ lex pœnalis & odioſa extendi tur, quãdo eius diſpoſitio efficeretur eluſoria, ſi nõ extẽderetur. Et hanc theoricã dicit ſe habuiſſe viua voce à domino Ant. de But. cũ ſub ipſo diſputaſſet in diſputatione Bononiẽſi: qdã vſurarius in tertio principali dubio. alle. l. j. §. pecuniã. ff. de cal. & d. c. ſi ciuitas. & gl. fi. cõiter approbatã in. c. quãquã. de vſur. in. vj. dũ extendit illũ text. ad codicillos & ad donationes cauſa mortis: ne illa conſtitutio ſit eluſoria. Ad idẽ alle. gl. in Cle. j. de ſepul. quę extendit illũ tex. pœnalem loquentẽ de cœmiterio ad eccleſiã: & illa non eſt propriè extẽſio: ſecundũ Ana. in rub. de apo. ad fi. propter gl. in. c. in verbo Italiæ. de tẽpo. ord. in vj. cũ eõcor. de quibus per Ana. in. c. cũ ſit. de ſimo. & facit ad hæc quod no. Do. in. d. c. j. verſi. fallit xj. ¶ Tamen aduerte: quia extenſio dictæ Cle. j. in eccleſiam nõ fit per gl. ibi: ſed per Pau. ibi, quẽ refert Imo. ibi. iij. co. & Car. in vij. q. ſed ad propoſitũ facit etiam gl. in. d. Cle. j. in verbo, ſepelire. in fi. dum dicit, q̃ illa Cle. eſſet ludibrio, ſi intelligeretur de ſepeliente ſolũ. & non de portãtibus ad funus, & de alijs, de q̃bus in prin. illius gl. Et pro iſta limitatione facit etiã quod no. Do. in. c. felicis. pen. col. de pœnis. in. vj. vbi tãdẽ cõcludit in. q. ibi latè tacta. per alios, quòd priuatio dignitatis epiſcopalis impoſita ciuitati cõmittẽti delictũ de quo ibi, nedũ intelligit concernere ciuitatẽ, ſed diœceſim, quo ad effectũ perpetuæ priuatiõis, q̃ eſſet eluſoria: ſi nõ operaret in diœceſi, ſicut in ciuitate: tũ de exercitio epiſcopalis dignitatis reſpectu Epiſcopi tũc viuẽtis aliud cõcludit: vt ibi p eũ. & dixi. §. ¶ Et ad p̃dictum effectũ dictæ eluſiõis euitãdæ: vide etiã Abb. in. c. bonæ. j. poſt prin. de poſtu. Præſa. vbi alle. c. ſi ſentẽtia. de ſta. re. in. vj. ſed melius facit. d. c. ſi ciuitas. facit ad hæc, qd̃ de illuſione euitãda dicit in Cle. j. ᶜde renun. & dixi in. c. ex parte Decani. §. eo. ver. excipiũtur tñ. Et differt illuſio ab eluſione. Illuſio eſt q̃dã deceptio colorata. Cle. j. de re. permu. c. j. vt lite nõ cõte. c. bonæ. lo. ij. de poſtu. Præla. Eluſio eſt fruſtratio indirecta ad actũ, q̃ vr validus. c. j. §. pen. ibi accuſationẽ eludat. de reſti. ſpo. in. vj. c. j. in verbo, eludit. de of. dele. c. puenit. j. de teſti. co. ibi: eluſam authoritatẽ. c. cũ olim. de re. iu. ibi: eluſionẽ mãdati nĩ. de p̃b. & edictũ p̃toris nõ debet eſſe eluſoriũ. l. fi. ff. ne qd in loco pu. & l. ſi p̃tor. ff. de iudi. ſcdm Alb. in dictio. Et dicit Bal. in. l. ij. in prin. C. de indi. vi. tol. q̃ tabellio depoſitũ ab officio, nõ põt recreari p comitẽ: ne priuatio ſit eluſoria, & ſi p Principẽ reſtituit ad famã, nõ tũ ad offm. Cõcordãt alij, quos dixi in. c. ex literis. in. ij. cõcluſio. §. ti. .pxi. & multa noua ibi reducta in perpetuitate viriũ ſententiæ faciunt optimè pro prędictis. de illuſionis autem deteſtatione, dixi. §. eod. c. ex parte Decani. x. col. verſi. excipiuntur, & prædictis. Dixi aliãs, q̃ etiã ſi filius agat pœnitẽtiam de actu digno exhæredatione: nõ tñ perdet pater ptãtẽ exhæredandi: q̃ redderet eluſoria legis diſpoſitio. Et licet Alex. puin cõtrariũ in. l. j. in. iiij. col. ff. ſolu. ma. p dictũ Spe. qui ſi. ſunt legi §. qd̃ ſi ipſa pœniteat. approbatũ p But. & alios, in. c. quintauallis. ij. col. de ureiur. Tamẽ Spe. loquit in de negatione alimentorũ: quia debet remitti filiæ emẽdatæ p pœnitentiã. Et illud nõ reddit diſpoſitionẽ legis eluſoriã cũ durãte turpitudine caruerit alimẽtis: & impiũ nimis eſſet perſeuerare in denegatione alimentorũ ea emẽdata: vt etiã ſentit Bal. in. l. ſi filia. ad fi. C. de inoff. teſt. Sed in caſu exhæredationis ſublata facultate exhæredãdi nullus effectus p̃teritus redderet ingratitudinem vllo modo punitã: meritò ne ſit eluſoria lex paternæ reuerẽtiæ, opportunè conſulens: dicendũ eſt ipſam non eſſe tam facili & infallibili: via defraudandã. Si tamẽ filius ingratus p̃fi teretur religionem, euaneſceret ingratitudo. c. nõ liceat. xix. q. iij. fauore religionis, quã ingrediens non poteſt colludere erga patrẽ: ſicut poteſt fingẽs pœnitentiã. Profeſſio enim eſt actus meritorius ſupra omnes. ar. c. ſcripturæ. de voto. & aliorũ de quibus aliãs: ſcito tamen tolerari plerunq; eluſionis timorẽ potius, quàm legis violationẽ. Vndè religioſus qui ad arctiorẽ religionẽ licẽtia nõ petita tranſiuit, redire cogit, etiã ſi talis reuerſio eluſoria eſſe poſsit: p nouę licẽtiæ etiã denegatæ petitionẽ. Abb. cõſi. xcv. in impreſsis. quidã canonicus. ij. col. eã rõne: vt iuri ſatisfiat, fortè etiã mutabit recedendi pertinaciã. Simile eſt, qd̃ ſcribit gl. in Cle. j. in ver. reuocari. de ſup. ne. Præla. & q̃ ſi Abb. inſtitutũ ab Epo in prioratu manuali reuocare poſsit eluſa collatiõe Epi: tũ vt ſatisfiat iuri, rubo rẽ Abbati inducenti, ſeruanda eſt illa Cle. dixi. §. eo. cũ dilecta. ver. amplia. x.

Limita ſecundò hanc cõcluſionẽ, vt in ea p̃ſuppo nitur: videlicet niſi eſſemus in materia larga, vel ſaltẽ indifferẽti: qa appellatiõe ciuitatis venit ciuitas cũ ſuo territorio. Ab. hĩc dicẽs eẽ tex. pulchrũ. in. l. j. §. cũ vrbẽ. ff. de of. præfe. vr. Facit l. ædificia. ff. de ver. ſi. vbi oĩa ædificia, q̃ ſunt in cõtinẽtib⁹ ciuitatis, videẽ eſſe in ciuitate. Et dicit tex. in. l. q in cõtinẽtib⁹. ff. e. ti. q̃ q in cõtinẽtibus vrbis nati ſunt, Romę nati intelligũtur. facit. l. q ex vico. ff. ad muni. & c. j. de vſur. in. vj. iuncta gl. in verbo alienigena. Et hinc eſt, q̃ caſtra, quæ ſunt de comitatu alicuius ciuitatis, poſſunt dici propriè populus, nõ liber. & homines illius caſtri dicũtur ciues illius ciuitatis. Bar. in. l. j. ff. ad muni. & latius in. l. non dubito. ff. de capti. Ex quibus infert Abb. cõſi. mihi. cxlvij. in quæſtione Rainerij de Tuſcanis: q̃ caſtra & comitatus ſubijciũtur ſtatutis cinitatis eis dominãtis. & inducit etiã dicta Bart. in. l. ij. ff. de ver. ſig. vbi ex multis per eũ tactis infertur: q̃ condẽnatis ciuibus videntur condẽnati comitatiui: niſi aliud appareat ex verborũ diſpoſitiõe. allegat. l. ciuitatibus. de leg. j. & l. ciuitates. ff. ſi cer. pe. bene faciunt dicta Bar. in. l. j. ad fi. ff. de dã. infec. & quod no. Abb. cõſil. cxxxviij. ex oĩbus per partẽ narratis. dicens per. d. §. cũ vrbẽ. q̃ in materia fauorabili appellatione ciuitatis venit comitatus. Et facit quod dicetur j. in. iiij. cõcluſione. & no. Ang. in. l. inſulæ. ff. de iudi. dicẽs, q̃ illud quod dicit ibi de inſulis, intelligitur etiã de illis comitatus & territorij. & etiã de caſtris & oppidis alicuius ciuitatis. ¶ Nã iſta loca ſubſunt ciuitati, & ſunt de eius foro, ſcdm eũ: per. d. l. q ex vico. ff. ad muni. Et ad hãc limita. vide etiã do. Card. in Clem. ne Romani. §. ſanè. in. vij. q. de elec. & dicit Bal. in. l. j. §. in initio. in prin. ff. de off. præfe. vr. q̃ cõmiſſa iuriſdictiõe ciuitatis, includit comitat⁹. i. .ppriũ illi⁹ ciuitatis territoriũ. & idẽ dicit de electione in poteſtate alicuius ciuitatis.

7 Secunda † cõcluſio. Appellatione ciuitatis, venit etiã partus, & mare illi adiacẽs. gl. in. c. vbi periculũ. §. porro. in ver. cũ ſua curia. de elec. in. vj. dicẽs, q̃ ſi Papa moritur in mari: cardinales debẽt cõuenire in ciuitate, per quã locus ille maris diſtringitur. Et ex ea infert ibi Do. q̃ appellatiõe territorij alicuius ciuitatis, a cõprehẽditur etiã mare[a] diſtrictũ per illã ciuitatẽ. quod ipſe intelligit in materia fauorabili. Secus putat in materia pœnali. vnde infert, q̃ in ſtatutis & ſententijs, per quę bannitur aliquis de territorio ciuitatis, non cenſetur bãnitus de mari per illã ciuitatẽ diſtricto. de quoviltimo j. in ij. declaratione. Cũ iſtis vide Ang. in. l. inſulæ. ff. de iudi. vbi refert Bar. dicentẽ, q̃ delictũ cõmiſſum in mari propinquo portui, vel ciuitati debet ibi puniri: b quia illa particula maris, intelligitur ſubiacere ciuitati, etiã ſi particula maris eſſet valde remota. dum tamẽ nulli alij loco terreſtri ſit propinquior, ſecundũ eũ. Allegat. l. j. C. de claſſicis. li. xj. vbi etiã And. idẽ voluit dicẽs quẽdã pyratã captum in portu Piſano fuiſſe decapitatũ hĩc. Et ita refert Bar. in. d. l. inſulæ. Idem Ang. in. l. ſalſi maris. ff. de iniu. dicens, quòd mare dicitur illius iuriſdictionis ratione contractus, vel quaſi, vel delicti, vel quaſi: cui .ppinq; or eſt illa particula maris, in qua aut negotiũ, aut delictũ factum fuit. allegat gl. in. d. §. porro. ¶ Et ſubdit, q̃ ſi inter duas ciuitates pũctualiter æquè diſtates eſſet delictũ cõmiſſum in mari: tũc diceretur cõmiſſum in cõfinibus per. l. arbor. in prin. & §. veſtibulo. ff. cõmu. & diui. & ideò pariter ad vtrã q; ptinebit cognitio criminis, & cõtractus: ſicut quã do pũctualiter in cõfiniò pluriũ ciuitatũ delinquitur, vel cõtrahitur, ſi in eadẽ particula maris plures habẽt imperiũ. Et exẽplificat in Seneſcalo & Armiraglio maris, Regis Aragonũ. & erit locus q̃ũtioni per captura perſonę. Et ponit etiã ibi de illis pyratis, qui ſtabãt in portu Piſanorũ. & hæc dicta Ang. ſequitur Ana. in. c. j. ad fi. de cle. vena. dum dicit Ang. de delicto cõmiſſo .pcisè in cõfinibus. Adde Bal. in. l. arbor. in prin. vbi dicit, quòd ſi reperi tur in homo mortuus proſtratus, ita q̃ tangat de vtroq; cõfinio: vtrobiq; poteſt procedi per illũ text. Et dũ dicit dictũ eſt de illis pyratis, qui erant in iſto portu Piſanorũ: vide etiã Bar. in. l. Cæſar. ff. public. vbi dicit idem, quod dixi. §. ſi capiãtur in inſulis Piſanorum. Dicit etiam Bald. in. l. pe. in fi. C. de inſti. & ſub. ſub cõdi. fa. q̃ mare dicitur habere fines. & ſignabiſ mare ſecundũ terrã .ppinquam, cui magis adiacet. Allegat gl. in. d. §. porro. quã ponderat Pe. de Anc. in. c. j. in. ij. col. ver. adde etiã de cõſti. in. vj. & Bal. in. c. j. in prin. in. ij. col. q mo. feu. amit. Facit gl. ſi in. c. licet. de ferijs. quæ probat, q̃ factũ in portu, dicitur factũ in territorio. Et ibi Bal. colligit, q̃ mare attribuit terræ circũſtãnti. & dicit Bal. in. c. ex literis. de proba. q̃ etiã in mari poteſt agi finiũ regundorũ, ſic cõtrouerſia eſt de iuriſdictione maris inter habẽtes confines. Et dicit, q̃ aqua maris dicitur eſſe alicuius. & ſicut dicitur Gen. j. Spiritus domini ferebatur ſuper aquas: ita ferẽ mare poteſtas habentis iuriſdictionẽ. allegat gl. in. d. c. vbi. quã etiã allegat Bal. in. c. accedẽs. iij. in fi. vt lit. nõ cõte. dicens, q̃ territoriũ etiã in aquis ſe extendit. Nã & aquę ſunt mẽſurabiles, per notata in. d. c. vbi. & in §. ruſus. Inſti. de act. & in. l. j. C. vbi de poſſ. agi op. ſecundũ eũ. & cũ iſtis cõcor. Bald. in. l. j. ad fi. C. de ſen. ex peri. reci. dicẽs, quòd non dicitur eſſe extra diſtrictũ ille, qui eſt in mari, quod regitur per ciuitatem maritimam. & allegat. d. glo.

Declarantur iſta. iiij. modis. Primò ex dicto Bal. in. c. licet cauſam. in. iiij. co. ver. itẽ diſtrict⁹. de p̃b. vbi dicit: diſtrict⁹ eſt etiã in mari: a ſed territoriũ nõ eſt, niſi in terra: vt verbũ ſonat. & ſic intelligit gl. in. d. c. vbi. Sed iſtud fortè eſt cõtra mentẽ p̃dictorũ: niſi dicam⁹, q̃ procedat capiẽdo verbũ territoriũ valde .ppriè. Et ad hoc põt induci, qd̃ in .ppoſito ſcribit Bal. in rub. quæ ſint regalia. vbi dicit quòd territoriũ nõ eſt aliud, quàm terræ ſpatium munitum iuriſdictione. In mari autẽ nõ dicitur territoriũ, niſi fortè habito reſpectu ad alueũ maris: ſed dicitur diſtrictus. i. aquæ ſpatiũ, ſeu latitudo ſimiliter munita iuriſdictiõe. allegat gl. in. d. c. vbi.

Declaratio ſecunda. Procedũt prædicta in materia fauorabili: ſed non in materia pœnali: vnde bannitus territorio non cenſetur bannitus de mari diſtricto, per illud territoriũ, ſecundũ Do. in. d. c. vbi periculũ. §. porro. quod eſt ſycophanta dignum: ſecũdũ Andrę. Sic. in repe. rub. de teſta. in. xxiiij. char. quia cõtrariũ volũt Bar. Ang. in. d. l. inſulę. & text. in. d. l. j. C. de claſsicis. li. xj. ¶ Poſſet fortè intelligi dictũ Do. in diſpoſitione pœnali, ſi fieret mẽtio de territorio. ſed ſi fieret mẽtio de diſtrictu: tũc procedunt p̃dicta. Tñ vt dixi b in præcedẽti declaratione, iſta differentia inter diſtrictũ & territoriũ, nõ eſt de mente aliquorũ, quos. §. retuli. Ex quibus infert latè And. Sic. in. d. repe. nõ eſſe verũ dictũ Bal. in ru. ff. de rer. di. in. vj. col. ver. ſed q̃rit, an port⁹ maris: dum decidit, q̃ teſtamẽtũ factũ p quẽdã mercatorẽ in portu cuiuſdã ciuitatis Soldani, nõ dicit factum in terris Sarracenorũ: quia portus eſt publicus. & ita Sarracenorum ſicut Chriſtianorum ſecundum eum, & malè ſecundũ And. Si. vide ipſum latiùs hoc vltimũ diſputãtẽ.

Declaratio tertia. Si quærit vtrũ factũ in mari dicaſ factũ in rure. Bal. in. l. fi. p̃ pè fi. C. de teſta. nõ rñdet: ſed dicit rñſionẽ colligi ex gl. in. d. c. vbi. Sed An. Sic. in cle. ne Romani. §. ſanè. in. xj. colum. de elec. dicit, q̃ ſi illud mare eſt propinquũ ciuitati: puta, quia eſt portus: tunc non dicitur factum in rure, ſed in ciuitate. Aut eſt propinquum rure: & tunc dicitur factũ in rure ar. l. q religioſis. ff. de relig. & ſumpt. fu.

Declaratio quarta. Habẽs iuriſdictionẽ in territorio cohærẽte mari, habet etiã in ipſo mari & in inſulis, quæ diſtãt modico ſpatio à territorio. Bar. in tract. de inſula. iij. col. ver. ad quod videndum eſt, per. l. notionẽ §. j. ff. de ver. ſig. vbi inſulæ, quæ à prouincia modico ſpatio diſtant, dicũtur illius prouinciæ, ſicut inſulæ Italiæ: putat autem Bart. modico diſtare ſpatio mare & inſulas, quando diſtant per cẽtum miliaria: vicinus enim locus dicitur. l. iiij. §. ſi tam vicinũ, ff. de dam. infect. cui cõuenit. c. nõnulli §. j. §. eo. vbi dicitur infra duas dietas, nõ dicitur locus remotus. Conſtat autẽ q̃ cẽtũ miliaria per mare, minus eſt duabus dietis, ſecundũ ipſum. De quo facit feſtũ Bar. Cep. in tractatu de ſeruitutib⁹ ruſticis. fo. lv. ſub ru. de mari. vbi pulchrè ſcribit: dicẽs ſe habuiſſe de facto & obtinuiſſe, q̃ quidã

a ¶ Cũ effectu. Adde d. Sozi. conſi. cliiij. inci. pulchra & ſubtilis eſt præſens conſultatio. ver. ad ſecũdã veram inductionẽ. in ij. parte. char. iiij. & cõſi. xj. inci. .p. ſequẽdo ordinem ver. octauò proba tur. circa medium charte. ix. in. j. parte. & cõſi. xiiij. inci. viſa prouiſiõe. ver. iij. hoc manifeſtè, circa fi. in. d. parte. char. xciiij.

b ¶ Statutũ. Adde tu, q̃ quãdo ſtatutũ aliãs nihil noui inducere põt, ex eo ſumi arg. à cõtrario ſenſu, etiã ſi veniret ad correctionẽ iuris cõis. & ſic ceſſãt regula gl. in. c. j. de ẽta. & qual. q̃ dicit q̃ ar. à cõtrario ſenſu nõ habet locũ, nec in ſtatutis: nec in legibus ad corrigendũ ius cõe. Adde q̃ fallit illa regula, vbi ſtatutũ nihil noui induceret: ne ſit eluſoriũ. moderni in. l. ſenium. C. qui teſta. facere poſſ.

c ¶ In Cle. j. ibidẽ de Card. & adde tex. v. q. in. c. quidam.

a ¶ Mare. Adde d. Alex. de Imo. in. l. pupill⁹. §. territorium. de ver. ſig. & Bar. Cepo. de ſerui. ruſt. c. de mari.

b ¶ Puniri. Adde Bart. in tra. Tiberia. & Bar. Cep. in tit. de ſeruit. ru. tit. de mari.

esset malè captus tãquã in mari dominorũ Venetorum: cũ ille locus maris distaret ab eorũ territorio vltra cẽtũ miliaria. Ad quod etiã inducit dicta Ang. in.l.insulæ. dũ dicit, ꝙ locus maris attribuit illi territorio, cui est ꝓpinquus. Adde etiã istis omnino Abb.consi. in ordine meo. clix.venio ad quartũ dubium.in fi.vbi cõsuluit pro duce Austriæ.ꝙ portus potest acquiri per ꝓscriptionẽ. Et sic etiam ius exigẽdi vectigalia in portu. Reliqua autem de mari, vide per Cẽpolã.in.d.ver.cũ duobus seq.vbi ponit de littore maris & de portu. Sed p̃dictorũ accumulationẽ habeas ꝓ noua & vtili ad apostillãdũ D. in.d.§.porro.

a ¶ Veniat ciuitas. Pro qua materia vide omnino per Gemi.in.c.felicis §.fi.de pœn.in.vj. & d.Ale.de Imo. in.l.ij. de ver. sig.

8 a Tertia cõclusio. Quanuis in materia larga appellatione diœcesis veniat ciuitas[a]: vt in iuribus ſ.allegatis: maximè in ver.ij.limita. tamen secus in materia stricta: puta in literis ad beneficia: secundũ Host. Ioã. And. Bu. Imo, Abb.. & Do. hîc & Cõpoſ.e. Abb. & Arc. in.c.quanuis.lo.j.de præbẽ.in.vj.& est gl.fi.in.d.c.accepimus.in verbo ecclesia.in fi.de æta.& quali. Et probat in d.c.quãuis.cũ sua gl. Et idẽ in priuilegijs odiosis, vel quæ sunt in præiudiciũ tertij: secus in priuilegijs nõ odiosis, secundũ Abb.hîc, per notata in.c.olim.de ver.sig. & per gl.in.c.si canonici.de off.or.in.vj. Vult allegare in.c.ordinarij.e.tit.& li. in ver. dispẽsatiões, q facit differẽtiã inter bñficia Principis odiosa, & non odiosa. Et eã sequit etiã Abb.in.c.dilecti.in.iij.colũ.de fo.cõp. & dixi satis plenè. in.c.cãm.in.xj.col.ver.iiij.declaratio.ſ.e. Et ꝓ ista cõclusione facit tex.cũ gl.in fi.in verb.ciuitate, de p̃, quã ad hoc ibi no. Imo. & Abb. allegãtes etiã glos.in.d.c. accepimus.

¶ Et subdit Imo. ꝙ ista procedũt etiã in priuilegijs: cũ illa sint restringẽda, quatenus cõcernũt præiudiciũ tertij. per.c.super.eo.offic.deleg. & de hoc aliquid ꝓpe ver. aduerte etiã. &c. ¶ Et si sit mentio de diœcesi in iure cõmuni, nõ videtur etiã cõprehẽdi ciuitas: vt voluit gl.ij.in c.j.de re.permuta.in.vj. secundũ eũ & ipsam etiam sequitur Abb.in.c. cũ contingat.in.ij.nota.de fo.cõpe. vbi nouus tex. & ad hoc.ad illã gl.nõ etiã Do.in.d.c.j. subdens, ꝙ illa gl.nõ intendit dicere, quòd rescriptum sub verbo diœcesi, includat ciuitatẽ: sed intendit, ꝙ impetraret rescriptũ in ciuitate super beneficio vacaturo, ꝙ id, quod dicitur ibi de impetrãte in diœcesi, idẽ diceremus de impetrante in ciuitate. Et sic verbũ diœcesis, positũ in tex. non intendit excludere ciuitatẽ, si daretur iste casus impetratiõis in ciuitate. ¶ Et ad istã inclusionẽ vide etiam Do. post Ioan. And. & Ioã. de Fan. in.d.c. quãuis.§.j. post prin. de præbẽ.in.vj. vbi dicit, quòd ideo exprimitur ibi ciuitas & diœcesis: quia vno expresso reliquũ non includitur in literis beneficialibus: sicut nec in rescriptis ad lites: vt hic: & per gl.in.d.c. accepimus. Dicit etiã post Io. de Fan. quòd verbũ diœcesis cõprehendit ciuitatẽ, quando exprimitur à lege, vel constitutione, allegat.c.j. cũ ibi nota. de offi.or. & gl.ij.in.d.c.j. de re.permu. Secus si ponatus in literis papalibus: vt hic. Et vide Imo. in Cle.j.in vj.col.de seq.pos. & fru. vbi dicit, quòd verbũ diœcesis, in priuilegijs cõprehendit ciuitatẽ: vt no.in.c.j. de of.or. secus in literis contentiosis spoliatiuis: vt hîc. & in.c. accepimus. de æta & quali. & no. sing. secundũ eũ in.c.j. de re.permu.in.vj. & vide Bart. in.d.c.accepimus. in vlt. no. vbi colligit gl. præallegata, quòd iste text. habet locũ in literis ad beneficia. Et dicit Bal.in.c.j.pe.col.de off.or. quòd licet in constitutionibus & priuilegijs ciuitatis cõtineatur sub nomine diœcesis. Secus in rescriptis contentiosis: secundũ Ioã. And. & si statutum pœnit spoliantem aliquẽ in diœcesi includit spoliatem in ciuitate. Sed si statutum loqueretur prohibitiuè: vt nemo exeat de diœcesi: non comprehenditur ciuitas. Vnde exiens de ciuitate, non punitur, si non exit de diœcesi. Et autem dioccesis, territorium Episcopi, secundum eum, vide etiam Card. in Cle. dudũ. ver. ciuitates. in.j.q. de sepul. vbi ponit diffinitionem ciuitatis. ¶ Not. etiam, quòd si est datus primus iudex super præstimonijs ciuitatis & diœcesis: & surrogatus fuit ad eam causam alius, nõ facta mentione, nisi de præstimonijs diœcesis: nihilominus cognoscere poterit de præstimonijs ciuitatis. Egi. Belle. conclu. cxlj. Si primus. per.l.qui ex vico. ff. ad muni. respondet ad istũ tex. quòd est specialis casus in noua impetratione rescripti ad partes, & ad lites. all. gl. ij. in. d. c. j. de re. perm. in. vj. secus in commissione, quæ non est noua, nec voluntaria: sed iusta & fauorabilis: vt ibi per eũ. quod notat ad multa. Est verum, [b] quòd solus And. Sicu. hîc reprehendendo communem opi. voluit, quòd imò litere ad beneficia includant ciuitatem facta mentione diœcesis. ¶ Et ad hoc faciunt octo motiua: ne tempora sua videantur fuisse fruſtratoria: sed quia parũ vrgent, ideò non puto esse de eis curandum: tamen vt scias illis motiuis respondere, discurro ea simpliciter adiecta vnicuiq; breui solutione.

b

¶ Primò põderat verba Bart. in.l. vrbis. ff. de verb. si. vbi sentit, quòd in beneficijs appellatione ciuitatis venit totũ territoriũ. & appellatione diœcesis, venit ciuitas: capiẽdo beneficiũ eo modo, quo in.l. beneficiũ. ff. de cõsti. princi. & in regula, indultũ. de re iu. in. vj. & in. c. cũ dilecti. de do. nõ tamen loquitur Bar. in literis ad beneficia: qa licet sint beneficia Principũ: tñ stricte interpretantur cũ sint ambitiosæ; vt expresse dicit in.c.quãuis.lo.j. ¶ Secundò, inducit glo. in Cle. vt hi, qui. de æta. & qualit. quæ dicit, ꝙ appellatione capituli, venit caput: ergo in simili apppellatione diœcesis veniat caput: & sic ciuitas. Sol. gl. in verbo eisdem. in fi. vult contrarium in materia adstringibili. Sic facit pro opi. cõi & de ea dixi in prœmio Decretaliũ ponẽdo, quãdo appellatiõe collegij veniat caput. ¶ Tertiò inducit. l.j.§. cũ vrbẽ. ff. de of. præfe. vrb. vbi comissa cura ciuitatis est cõmissa cura districtus. ergo idẽ ecõtrà. Solu. Illa lex loquitur in materia larga. & ita illã. l. allegat hîc Abb. in fi. primi mẽbri. ¶ Quartò, inducit gl. in. d. c. j. de re. permu. in. vj. Nã tex. loquitur de eo, qui impetrat in diœcesi. & gl. dicit idem, si impetrat in ciuitate: ergo in impetrationibus beneficiorũ ciuitas venit appellatione diœcesis. Solu. non dicit glos. quòd expectans in diœcesi expectet in ciuitate: sed quòd ille tex. loquens de expectã tein diœcesi, ꝓcedit in expectãte in ciuitate. ¶ Quintò al leg. Ho. in. c. j. de off. or. Sol. Abb. reprobat ipsum in. j. co. & hîc. ¶ Sextò adducit: Nam de iure cõmuni appellatione diœcesis, venit ciuitas: vt ſ. dictũ est, & probatur in. c. cum clerici. de ver. sig. sed non reperitur lex aliud innués in beneficialibus: ergo &c. Sol. imò reperitur in. d. c. quãuis. lo. j. de præb. in. vj. & in. d. c. fi. de præben. vbi ponuntur, vt diuersa. Septimò inducit dicta Bal. in. l. beneficiũ. ff. de consti. Prin. dum vult, quòd si Princeps donat mihi ciuitatẽ, videtur donare districtum, & omnes pertinentias. Secus dicit in odiosis. ergo vult, quòd in beneficijs appellatione diœcesis, venit ciuitas. Solutio. respondeat hoc, vt est respõsum in primo motiuo, quòd habet eandẽ vim. Similis responsio tollit octauũ motiuum, quod facit de tex. in authen. vt liberti decætero. vbi concessio Principis de beneficio largè interpretatur. ¶ Est etiã verum, quod Bartol. in. l. j. C. de priua. car. opponit de isto text. contra illum, & non soluit: quia ibi ista verba Egyptiacam diœcesim: comprehendunt ciuitates Egypti: & est materia odiosa. Sed põt respondere dupliciter. ¶ Primò, quòd verba ibi sequentia: cum dicit text. omnibus terris nostro imperio subiectis. declarant verba, de quibus suprà. ¶ Secundò quòd ibi sunt verba iuris communis, quæ sub verbo diœcesis includunt indistinctè ciuitatem, per. d. cap. primũ. de re. permu. in. vj. & dixi. suprà. Et hanc solutionem sentit Salice. in. d. l. vnica. in princip. dum simpliciter dicit: credo, quòd subiecta materia huius rei, sit interpres. l. si vno. ff. locati. ¶ Aduerte etiam dũ dixi in prin. huius cõclusionis, ꝙ in priuilegijs non odiosis appellatione diœcesis venit ciuitas. Nam Imol. hîc dum re

dum reprobat Io. And. in. c. j. de offi. ordi. videntur velle indistinctè, ꝙ in priuilegijs appellatione diœcesis, nõ venit ciuitas: quia priuilegia sunt strictè interpretãda: cũ sint cõtra ius: sicut statuta, & similia: vt in iuribus ibi ꝓ eum alle. Sed tamẽ verius puto, qđ ipse prædixit: & ipse etiã hoc sentit in. d. fin. de p̃b. Nã quãdo in hoc p̃cto loquitur de priuilegijs, addit quatenus cõcernũt p̃iudiciũ tertij. Et sic non loquit de oĩ priuilegio absolutè. Et pro hoc facit: quia quãdo priuilegia nõ offendũt nisi cõcedentẽ, vel sonãt in benficiũ, nõ interpretãtur strictè: vt latè ꝓ Bu. in. c. olim. de ver. sig. & satis plenè scripsi. ſ. e. c. cãm. x. col. ver. tertia declaratio. & pulchrè Imol. in simi libus terminis in ru. solut. matr. iij. col. ver. sed fortè põt dici, ꝙ cõcordia. Et ex his infert hic Ab. ꝙ in literis de iustitia: appellatione diœcesis venit ciuitas: quãdo mãdatur ei, qui erat obligatus. & istud etiã videt voluisse Cõpo. in. c. Abbatẽ. j. e. vt refert ibi Imol. vñ si scribit Epõ: dando ei nouã iurisdictionẽ in causa: vt faciat iustitiam contra hoĩem diœcesis, nõ veniet ciuitas. Secus si rescriptum nõ dat iurisdictionem nouã. Quod quãdo fit, dixi in. c. licet. de offic. ord. scias etiã, ꝙ si nobilis est prohibit[9] morari in suo castro, potest morari in ciuitate: Bal. in. l. etiam. xij. col. C. de exe. rei iud.

9 a Quarta †conclusio. Appellatione[a] ciuiũ veniũt non solũ illi de territorio: vt. l. qui ex vico. ff. ad muni. & l. quijn cõtinẽtibus. ff. de verb. si. & per Bar. in. l. j. ff. ad muni. & in. l. ij. ff. de ver. sig. & in. l. nõ dubito. ff. de cap. Bona gl. in. c. j. de vſu. in. vj. & hoc in materia larga, vel saltẽ indifferenti. Secus putat Ab. in mate

b ria restringibili [b] per ea, quæ ſ. dicta sunt: licet aliter sentiat Bar. in. d. l. ij. vbi dixit, quòd cõdemnata ciuitate videntur condẽnati Comitatiui. ¶ Sed illud põt ꝓcedere in materia cõi ciuibus & comitatiuis, secundũ eũ. Et refert hîc do. Car. se respondisse Paduæ, quòd statutũ disponens, ne ciuis obliget se pro forensi, cõprehẽdit Comitatenſem. Refert etiã vnũ consi. Bart. inci. In ciuitate Camerini. & est in ordine. cxcv j. in quo dicit, ꝙ nomine ciuiũ cõtinẽtur comitatiui, p.l q ex vico. ff. ad muni. cõiũcta. l. ciues. C. de incolis. li. x. Et qa idem est dicere ciues Camerinenses & Camerinẽses: vt ꝓbat in. l. j. ff. ad muni. sed ille, q est de comitatu dr Camerinensis. d. l. q ex vico. vbi gl. dicit de Virgilio: ergo Comitatẽses sũt ciues. Pretereà, qñ aliqd relinq̃t ciuib[9], nõ debet tũ illis, q sunt iuxta muros: sed oĩb[9]. Ideò administratores reipu. capiũt l. ciuibus. ff. de reb. dub. ꝙ sic patet, ꝙ etiã Comitatenses cõtinẽt. ¶ Prætereà aliqñ ciuitas ponit ꝓ loco muris circũdato, & muro finit. l. ij. ff. de ver. si. & c. si ciuitas. de sen. excõ. in. vj. Qñq; ciuitas ponit ꝓ coadunatione hoĩm: & tũc cõtinent etiã rustici. Casus est in. l. fi. ff. de nũdi. Ita in ꝓposito. ¶ Nec ob. iste text. qa fatet Bar. ꝙ appellatione eorũ, q sunt in diœcesi, nõ cõtinẽt ciues, & illi, q sunt in ciuitate. arg. C. ne rustici ad vllũ obsequiũ aduocent. l. j. li. x. Sed appellatione ciuiũ, bene cõtinetur Comitatenses: qa tũc ponerẽt, vt separatæ spes. Ita residet pulchrè Bar. in. d. cõsi. & de ipso meminit Pet. de Anc. in repe. c. j. ſ. ti. proxi. in. xliij. ver. sup alio dubio cõsului. & in. c. si ciui-

10 tas. de sen. exc. in. vj. & in. c. j. de cõstit. eo. li. ¶ † Et faciũt ad. q. no. & dubiã: vtrũ si priuilegiũ est cõcessũ ciuitatibus, vel ciuibus regni, extẽdatur ad castra, villas, & comitatenses. Ad quod vide Bar. in. l. ij. in. j. col. ff. de verb. sig. cũ concor. additiõibus, de qbus per Alexã. in rub. ff. solu. ma. in. iij. col. Et quia puto eum optimè loqui, & pauca essent addenda: ideò pro stricta ista cõclusione, sufficiat allegasse eum, qui etiam repetit conclusionẽ suã cũ pluribus remissionibus, in. l. si finita. §. ex hoc edicto. ff. de dã. infec. & aliquid per eũdẽ in eadẽ. l. si finita. § fin. de vec. in iiij. col. ff. de dã. infec. dũ refert Lud. ibi: quę oĩovide. & ei adde Pe. de Anc. in repe. regulæ, accessorium. in. lxviij. col. vbi latè reassumit dicta Bar. in. l. ij. ff. de verb. sign. &

qui. cu. ven. & de dicta. q. vide plenius, quã alibi per Alb. in. ij. parte statutorũ. q. clxxvij. Rex ex statuto, seu priuilegio concessit. vbi refert totam dispu. Iaco. de Bel. allegatam ab omnibus de hac materia loquentibus. ¶ † Faciũt

11 etiam hæc ad dictum Bal. in. l. si in aliquam. post princ. ff. de offi. procon. & in actu. & omnino. vij. col. ibi: sed hîc dubitatur. C. ne vxor pro ma. vbi dicit, ꝙ represaliæ cõcessæ contra ciues, non possunt exerceri contra comitatenses: cum sint odiosæ & stictè interpretãdæ. Et idẽ no. Lu. in. d. § de vectigalibus, alleg. Ang. qui hoc non ponit in. l. insulæ. de iud. De quo tamen per Bart. intractatu re-

a ¶ Appellatione Adde tu ꝙ ciuiũ appellatione veniũt illi, qui sunt de ciuitate, diœcesi, vel comitatu. doctores in rub. sol. matr. licet gl. in isto tex. cõtrarium sentiat: secũ dũ Bar. in. l. j. ff. ad munici. Adde, ꝙ Bar. in. l. iij. C. de natu. lib. dicit ibi per illũ tex. ꝙ ille, q ex vico est, sortitur originem ex ipsa ciuitate, cui subest vicus.

presaliarũ. in. j. q. vij. princip. & Domi. in. c. præsenti. super gl. pe. de præbẽ. in. vj. & in. c. statutũ §. cũ verò. de rescrip. in. vj. ¶ Adde etiam Domi. in. c. j. circa medium. de vſu. in. vj. vbi ex gl. in verbo alienigenas. plura colligit in proposito: maximè, quòd ille dicitur ortus de ciuitate: qui oritur ex vico ciuitatis. quod dicit nota. pro statutis dantibus priuilegiũ natis in ciuitate. quia procedũt eriã in nato extra ciuitatem: dum tamen in vico ciuitatis. dicitur autem vicus pars vrbis carens muris vbi sunt villæ ac frequentes domus, simodo suburbanæ non sunt: vt Valla elegentiarũ. c. ccj. Dixit tamẽ Alb. in suo dictionario in verbo villa, ꝙ differũt vicus & villa: per. l. vicũ. ff. de ver. sig. Nam vicus est congeries habitationum: sicut in fauce maris, quasi viæ cuſtos. Villa est quilibet rurális locus: & villa quandoque sumitur pro ædificio rustico: vt latius per eum. & de his j. latius. ¶ Dixit etiam Domi. in. c. ius quiritum. per illũ tex. j. di. quòd si concedunt

b ¶ Restringibili. Adde Bar. in cõſ. ſuo: In ciuitate Camerini. &c. & Bal dũ in marg. ver. ciuitas. ver. iij. & Io. de per. in. l. qa tale. ff. sol. mat.

tur represaliæ cõtra Romanos, includuntur omnes subditi Romanorum appellatione personarum loci: vt dicendo Bononienſes, vel Romani. Secus si fieret expressio sub nomine loci: vt dicẽdo, cõcedimus Bononiæ tale priuilegium: quia tunc non comprehẽderet, nisi habitantes in ciuitate. & inducit tex. cum gl. ſ. in prœmio Decretaliũ in verbo commorantibus. & vide Dom. in. d. prœmio sup salutatione in fi. vbi post But. no. gl. in verbo, commorantibus. ꝙ appellatione Bononiensis nõ cõprehenditur habitans in castris. In contrariũ inducit gl. hîc: cũ qua dicit cõcordare Bart. in. l. ꝓuinciales. ff. ad muni. Voluit dicere in. l. j, vbi dicit appellatione Perusinorum cõprehẽdi illos de comitatu Perusino, quod intelligit verũ Do. post Bu. nisi adjiciatur aliqua qualitas adaptabilis solis ciuitatibus: vt in. d. salutatiõe. dũ dicit scholaribus: quia intellexit de stantibus in ciuitate: cum rure non teneatur studiũ. Secus si rure teneretur studiũ: vt fecit Ia. Bal. & ita procedat gl. in. d. prœm. secundũ eos. ¶ Et pro dicto Bar. allegat Do. gl. in. d. c. ius quiritũ. quæ dicit, ꝙ Romanorũ appellatione cõprehenduntur omnes subiecti Romanis. vel posset dici, ꝙ gl. in. d. prœ. procedit, qa tex. pouderat habitationẽ, quæ sit Bouoniæ, nõ in comitatu. Et vide Abb. in. d. salutatione in fi. vbi notat illã gl. ꝙ appellatione Bononiẽsiũ, seu cõmorantiũ in Bononia nõ cõprehẽduntur comitatiui, quãdo adjicit aliqua qualitas proportionabilis ciuitatẽsibus. Et vide Lucã de Pẽna in. l. prouincialiũ. C. de ero. mil. anno. vbi dixit, ꝙ rustici per se faciũt plebẽ. allegat. §. legitimi. in auf. qui. mo. na effi. le. tamen & rustici dicuntur plebani episcopi. c. decernimus. xviij. di. ibi: cunctam diœcesim, siue plebem aggregare. Quem tex. notat ad hoc Paris de Puteo in tractatu de syndicatu. fo. iiij. ver. deinde verò eliguntur.

12 Quinta †cõclusio. Appellatione comitatiuorũ non veniũt ciues. Quia comitatiui sunt obligati ad strictiora onera, quã ciues. l. j. & ibi not. C. ne rustici ad aliqđ obse. aduo. Not. Bar. in. l. j. ff. ad muni. in ij. co. ibi: ad declarationẽ istius. & Abb. hîc. Et hãc cõclusionẽ tenet etiã Bar. in. d. cõſ. cxcv j. In ciuit. Camerini. in d. l. ij. circa med. ibi breuiter dixim[9]. ff. de ver. sig. Et q̃ di ta sunt in. iiij. cõclu. de diœcesi respectu ciuitatis: cõueniẽt etiã huic cõclusiõi de comitatiuis, scđm eũ. Et dicit

Ang. in §. si quis agitur. in auth. qui. mo. na. effi. sui. quòd licet per illū tex. comitatiui non sint ciues ciuitatis: sunt tamē ciues comitatiui. Et hoc videtur voluisse glos. in. l. prouinciales. ff. de ver. sig. secundū eū. Et dicit Bart. in. l. si quis. per illū tex. C. de natu. li. q̄ qui oritur ex villa, vel vico: sortit̄ originē ex illa ciuitate, cui villa, vel vicus ille subiacet. & allegat etiā gl. in. l. nulla. §. quod si in vico. C. de epi. & cle. & tex. in. l. qui ex vico. ff. ad muni. quē etiā ad hoc no. & sentit Bal. in. l. j. post prin. C. q̄ sit lon. cōſ. dū dicit, q̄ cōſuetudo ciuitatis operatur etiā in villis. Et est ad hoc glo. in fi. vltra ipsum in. l. ex ea. ff. de postu. quam habui à Firmano in verbo, Comitatiui. vbi vide de his.

a ¶ Nō ficte. Adde idē tenēte. q. Sozi. cōſi. cxxix. incip. præſtātiſsimi Iuriſ. ver. ij. oſtendi tur. in fi. l. j parte. char. cc.

b ¶ Quia. Adde tu, q̄ piſta verba Felini. q̄ iuriſdictio inhęret territorio, nō perſonis. Adde quod Io. And. in. c. cū cōtingat. de fo. cōp. §. gl. dicit, quòd licet qs nō habeat territoriū: ſi tamē habet poteſtatē in certas pſonas ꝓpter illas dicitur habere territoriū. Adde quòd idē tenet Barto. in. l. j. ff. de iu. omn. iud. in fi. vbi dicit q̄ iuriſdictio non cohæret ꝓpriè territorio, ſed dicitur q̄ cohæret territorio: qa terminatur in territorio. Sed ſi diceres imò rei cohęret. Nam vide. m⁹, q̄ ciuitates & caſtra habēt iuriſd ōnē: dic q̄ imò populus eorum & communitates eorū: qa ſunt perſonę repreſentatæ, quæ habent iuriſdictionē. Et ſic dic, q̄ iuriſdictio inhæret perſonis, & nō glebę, & eſt perſonarum vt eſt caſus de hoc in. l. q fuere. ff. de ſtatu ho. ſecundū Gul. de Cu. & Bartol. in. d. l. j. ff. de iu. om. iu. in fi. Et ſic ſolu. eſt. q. qua quæritur quomodo iuriſdictio ordinaria poſſit eſſe ſine territorio. de a qua hic per Feli. in ver. quomodo tamen.

¶ †Hāc cōcluſionē limitat hic Abb. duobus modiſ. Primò niſi eſſemus in materia larga. vnde ſi datur priuilegiū diœceſi, vel hominibus de Comitatu: cōprehēdit̄ totus Comitatus, ſeu tota diœceſis, per ſuprà dicta. ¶ Secūdò limitat: niſi aliqs eſſet nat⁹ in comitatu ex ciuibus: quia tunc dicitur ciuis. Nā quo ad iſta onera, nō inſpicimus locū originis: ſed perſonas ex quibus naſcitur. ita dicit dixiſſe Bar. in. l. j. ff. ad muni. Si autē aliquis eſt natus in aliqua ciuitate ex parētibus, qui nō cōſtituerūt ibi domiciliū: ſed erāt tranſeūtes, vel ad tēpus trahebāt ibi moram: nō dicitur ciuis illius ciuitatis: vt videtur inclinare Bar. in. l. filios. C. de muni. & ori. lib. x. Oportet enim ad hoc, vt acquirat ciuilitatē, q̄ parētes cōſtituāt ibi domiciliū: qđ dictū eſt ſing. & mēti tenēdū ſecūdū Abb. hīc, q̄ pro hoc adducit. Nā ex quo hoc habet animū ſe trāſferē di, fingitur eſſe in illo loco: vt l. quæſitū. in p. ff. de dele. iij. & l. hæres abſens. ff. de iudi. & c. Romana. cū ſua gl. de fo. cōpe. in. vij. & p̄dicta no. ſecundū eū. cū quo trāſit mera relatione And. Sic. hīc ¶ Addatis Nic. de Nea. Bal. & And. idē tenentes in. l. huiuſmodi. §. legatū. de le. j. Dicūt enim, q̄ licet aliās quis efficiatur ciuis loci per propriam originē. l. ciues. C. de incolis. lib. x. & l. j. ff. ad muni. cū ſi. Tamē fallit, vbi aliqs puta ciuis Peruſinus cū vxore ſua p̄gnāte trāſibat cauſaliter per ciuitatē iſtā. & vxor eius hīc peperit. Nam quis cenſetur ciuis originarius Peruſinus: qn̄ fingit̄ natus Peruſij. per. d. §. legatū. & cū hoc dicto trāſit Paul. de Ca. ibi in lec. Bononiēſi. † ¶ Sed Imo. & Pau. de Ca. latè in lec. Paduana. & Ale. in. d. §. legatū. tenēt cōtrariū: & ſic nō ꝓcedit dictū Abb. hīc & fundat ꝓ regulam. d. l. ciues. & per not. per gloſſ. in. l. aſſumptio. §. j. ff. ad muni. & in. d. l. filios. vbi filius quantumcunque natus extra locum originis paternæ, vltra ciuilitatem, quam habet ex perſona patris, efficitur ciuis loci originis propriæ. Et ſecundum hāc opi. fuit practicatū in facto: vt dicit Paul. de Ca. in. d §. legatū. & Raph. in. l. cætera. §. fi. e. tit. ¶ Et ſubdit Pau. in §. legatū. q̄ filius doctoris Paduani legetis alibi, nat⁹ in loco, vbi pr̄ legit, nō minus dicit originarius Paduanus per prædicta: qđ reputat bene no. ad ſtatuta, q̄ requirūt, q̄ ſit ciuis originarius ille, q̄ eſt de collegio doctorū. Et ita vidi ſeruari in pluribus, doctoribus, & in me collegio Ferrarienſi, in quo viget tale ſtatutū: licet mihi origo fuerit caſualis ex Felina oppido diœceſis Regiēſis: origo verò vtriuſq̄ parentis ex Ferraria: aui autē paterni ex Venetijs: proaui & aliorū maiorū ex Luca. & facit qđ no. D. in. c. j. §. j. vltra mediū. de vſuin vj. ver. ij no. quē retuli ex ꝓcedēti cōcluſi. ¶ Etſi diceres: Iſte nō eſt merè originarius, ſed fictè. & in ſtatutis verba intelliguntur propriè, nō fictè[a]. l. iij. hæc verba. ff. de neget. ergo intelligit̄ ſtatutū de originario vero. Rnderetur, q̄ quādo ſtatutū loquitur de materia iuris cōis & ab eo nō exorbitat: tunc ſi ius cōe æquiparat caſum verū & caſum fictū, idē erit in ſtatuto: vt declarat Imol. in. c. ad audiētiā. in. j. no. de cleri. nō reſi. per illū text. iuncto c. cū dilectus. e. tit. inducēdo, vt per eū quē quā ſequit Alex. in l. j §. lex fal. in antepe. col. ff. ad. le. Fal. & in iſto caſu habemus ius cōmune ęquiparās, caſum verū & caſum fictū. l. aſſumptio. §. filius. ff. ad muni. ¶ Prætereà reſpōdet ex dictis Sali. in. l. ſiue poſſidetis. in. iiij. q. C. de prob. dū dicit, q̄ quādo diſpoſitū poteſt conuenire caſui vero, ſicut fācto: & mēs & rō diſponēdi ita habet locū in vno caſu, ſicut in alio: tūc ſtatutū habet locū in vtroq; ſiue diſpō ſit fauorabilis, ſiue odioſa. Vnde ſtatutū, q̄ nullus exciuib⁹ vadat ad talē locū ſub certa pœna, vel nō poſsit agere cōtra cōe: niſi certa forma ſub certa pœna, locū habebit illud ſtatutū in ciuibus, nedū originarijs: ſed etiā ex cōſtitutione: & ſic fictis. Secus vbi in facto nō poteſt habere locū ea ratio, prout apparere poteſt ex verbis ſtatuti: vt ſi diceretur, q̄ ciues originarij gaudeāt certo priuilegio, vel immunitate. Nā ciues ex cōſtitutione nō debēt hoc priuilegio gaudere. ¶ Modò in propoſito cū de iure cōi paria ſint eſſe ciuē originariū verè, vel eſſe natū alibi ex parētibus originarijs. d. §. filius. videtur eſſe eadē ratio faciēdi de collegio iſtū, ſicut verè originariū: non ſic in ciue ex priuilegio: quia ſtatutum loquēs de originario voluit expreſsè iſtum excludere.

Expeditis cōcluſionibus tactis hīc ꝓ Abb. colligę multa hinc indę ſparſa, ex quibus declarāt̄ vocabula cōcernētia diuerſa genera locorū. in quibus, ſi vitiū inculcationis in me nō vſitatę, nūc videbor incidere, excuſatū me reddat inopinata & repēti na ad curiā Romanam vocatio: cuius notitia reperit me in principio huius vltimæ aggregationis, in quo eodem contextu ordiri oportuit & texere: vt finito huius decre talis commento fiat punctus: & practicetur. l. contra pupillum. §. ſi qui ad maius. ff. de re cum concor. de quibus in. c. cum teneamur. de præben. dicatis ergo remiſsiuè tantùm in primis de hoc verbo.

Territoriū. Recurritur ad tex. gl. & Bart. in. l. pupillus. §. territoriū. ff. de ver. ſig. ad apoſtillā Ale. ibi: quam ex infrà ſcriptis reiterato calamo latè apoſtillaui. † Et dicit̄ territoriū vniuerſitas agrorum intra fines cuiuſque ciuitatis: quia magiſtratus eius loci, ius habet terrendi. i. ſubmouendi intra eos fines. quem tex. alle. gl. j. in. c. ſi quis Epiſcoporū. xvj. q. v. & per illum tex. dicit ibi Bar. quòd ſi ciuitas iuit ad exercitū, & aliquis in illo exercitu deliquit, poteſtas ciuitatis poteſt punire illū, q̄ deliquit in illo exercitu: qa territoriū dicit̄ à terrēdo: & ſic qa illa ciuitas locū terret, pōt cognoſcere de ibi cōmiſsis. & ſeq̄t Abb. in. c. ſi. xvij. col. ver. dubitaſ, qd ſit ciuitas. de fo. cōp. ¶ Limita: Niſi ille exercitus mouiſſet bellū iniuſtū, ſecundū Gab. de Oſeletis. in l. iij §. effractura. ff. de of. pfe. vigi. quē ſeq̄t Alb. in. j. pte ſtatu. q. cxliij. ciuitas ſtatuit. licet ſubdat Richa. tenere, q̄ tūc ſaltē habet iuriſdictionē: ſicut caput, & rector exercitū gubernās. Et dicit Ab. cōſ. xx. inci. ſup qōne vertēte. in prin. q̄ vbicunq; qs habet ptātē terrēdi, ſeu diſtingendi: totum illud dicit̄ de territorio, ſeu diſtrictu ſuo. per. d. l. territoriū. Vide etiā qđ no. Abb. in. c. cū contingat. xix. col. ver. & primò ponā. de fo. cōp. dicit etiā Car. in ru. q̄ ſint regalia. q̄ territoriū nō eſt aliud, quàm ſpatiū terræ munitū iuriſdictioe. Et ſubdit de mari: vt retuli. ſ. in prima declaratioe ſcdæ cōcluſionis. & dicit Bal. in. l. ij. poſt mediū. ff. de of. pfi. q̄ libet iuriſdictio deſyderat ſuū territoriū. l. fi. C. vbi & apud quē. Quia[b] territoriū à iuriſdictione & terrēdo dictū eſt: vñ habet iuriſdictionē inhærētē glebæ ex vi ſermonis. Qūo tñ iuriſdictio ordinaria poſsit eſſe ſine territorio: vide Ale. in. l. ſolet. ad fi. ff. de iu. om. iu. dū inducit auc. habita. C. ne fi. p pa. vbi doctor eſt ordinarius ſine territorio. & vide Old. cōſi. clxxvj. factū tale eſt in vertice cuiuſdā mōtis. vbi dicit, quòd ſub appellatione territorij & diſtrictus, proprietates nō cōtinētur: quia iſta verba ſonāt ſuperiorē coercitiōis. d. l. pupillus. §. territoriū & c. licet cām. de ꝓba. ¶ † Proprietatis verò appellatio dicit̄ dominiū nudū, à formali vſufructu ſeparatū. l. proprietatis. C. de prob. An autē cōceſſo territorio, vel caſtro, videat cōceſſa iuriſdictio: vide copiosè

piosè Alex. in. l. j. in fi. ff. de ju. om. iu. dixi aliquid in. c. qđ ſedes. in fi. de off. or. Et ibi dictis adde Alb. latiſsimè in. l. imperiū. xviij. colū. ver. ita quæro, vtrū recognoſcēs caſtrū. ff. de iu. om. iu. vbi cōcludit cū Old. in conſi. alleg. in dictis locis, quòd inueſtitus de caſtro, non eſt inueſtitus de territorio & mero imperio. & inter alia alle. iſtū tex. in c. quāuis. §. j. de ꝓben. in. vj. Et in quo differat territoriū contentioſum à territorio fori pœnitentialis. vide Abb. in. c. cū contingat. xviij. col. ver. & hæc ſunt, quæ in hac materia. de fo. cōpe. Et ſi ſcribit Ep̄o, vt puniat exēptos ſui territorij, intelligitur de illis, q̄ ſunt in ſua diœceſi non aliena: quanuis illa ſit de territorio nominato. Maria. in. c. ad obolēdā. viij. col. de hęre. cū territorij appellatione qñq; diœceſis cōtineatur: maximè in ſimilib⁹ cōmiſsionibus. xvj. q. ij. omnes baſilicæ. licet firmet latius in. d. l. pupillus. §. territoriū. Et de hoc verbo territorium dicetur etiā aliquid paulò poſt ponēdo de diſtrictu. Et dicit Bal. in. c. j. in prin. in. ij. col. ibi, ſed cōtra ſecū dū. qui. mo. feu. amitt. q̄ vbi Rex irruēs tanquā in hoſtes cū exercitu. ibi eſt territoriū Regis: & hoc ſi bellū eſt iuſtū. Nā ius gentiū hoc dictat, & ipſa naturalis iuſtitia. Et tale territoriū dr̄ à ptāte terrēdi, ſicut diſtrictus dicitur à diſtringēdo: vt no. gl. in. §. rurſ⁹. in ver. poteſtate. Inſt. de act. & in Cle. ne Romani. §. ſanè. in ver. diœceſis. de elec. Cle. paſtoralis. in ver. diſtrictū. de re iu. & p̄ gl. in. c. puin cię. xcix. di. Dixit etiā Al. in ver. territoriū. q̄ dioceſis aliquādo vocatur territoriū. all. c. ſi quis Epiſcoporū. xvj. q. v. & ibi gl. & c. omnes baſilicæ. xvj. q. vij. & d. Clem. ne Roma. ibi per eū. ¶ Certas etiam quæſtiones de materia territorij, ponit Brix. in ver. territorium. quas hic tranſplantare non expedit. De verbo autem,

17 Diſtrictus. †dicit Bal. in. c. licet cām. iiij. col. de ꝓba. poſt id, quo arctaſ ſiue diſtringuiſ originari⁹ & incola. & eſt vocabulū ꝓcioſum ſcđm eū. all. no. in §. rurſus. Inſti. de act. & in. l. j. C. vbi de poſſ. agi opor. Itē diſtrictus eſt etiā in mari. all. gl. in. c. vbi de elec. in. vj. de qua dixi in. vj. concluſione. Itē ambitus territorij cōprehēdit quædā loca, quę nō ſunt de diſtrictu: vt monaſteria & eccleſias. Itē diœceſis eſt clericorū, diſtrictus eſt clericorū, & laicorū. all. hoc. c. cōcludēs in his vocabulis ſtādū eſſe cōſuetudini vulgi. Et dicit Abb. in prin. quòd diſtrictus ſignificat etiā executionē pœnarū & qualibet ēoactionē. Sed hoc dictū impugnat ibi Aret. in. j. no. quē potes videre cōcludentē, q̄ ibi diſtrictus importat merū & miſtū imperiū. ¶ Et dicit Bal. in. l. j §. cū vrbē. iij. col. ff. de off. pfe. vr. q̄ diſtrictus eſt latius vocabulū, quā cōmitatus. Hinc eſt, q̄ clerici dicūtur de diſtrictu iudicis laici, per quod aliqn diſtringit eos. alle. not. in c. fi. dele. in. vj. De quo aliquid paulò poſt. qñq; tñ diſtrictus capitur pro diœceſi. Itē quādoq; pro comitatu. alle. c. prouinciæ. xcix. di. Et ibi dicit Bal. q̄ nullus dicitur habere territoriū, niſi qui habet miſtū imperiū: qa poteſt in poſſeſsionem mittere re ipſa. l. iubere cauere. ff. de iu. om. iu. Proprię enim accidens territorij eſt in poſſeſsionē mittere: & ideò conſules artium propriè non habent territoriū: quia non poſſunt in poſſeſsionē mittere niſi cōſuetudo, vel lex municipalis aliud eis permitteret. Et per hoc videtur, quòd Archi. licet in ſuo Archidiacona tu habeat iuriſdictionem ordinariam: tamen quia territoriū eſt Epiſcopi, nō Archidiaconi, non poſſet mittere in poſſeſsionem ex ſuo decreto in territorio alieno. Ad quę vltima verba vide Ale. in. l. ſolet. ad fi. ff. de iuriſ. om. iud. Dum ponit, an de eſſentia iuriſdictionis ſit territo-

a rium. ¶ De hoc verbo diſtrict⁹, [a]vide etiā Bal. in rub. quæ

18 ſint regalia. quē retuli. ſ. in prima declaratione ſecūdę cōcluſionis. Et dicit ibi Bal. † q̄ territoriū nō eſt aliud, quā terræ ſpatiū munitū & armatū iuriſdictioe. Et dū retuli ꝓximè Bal. dicentē appella. diſtrictualium, comprehendi etiam clericos. Adde Bal. in. l. j §. huius ſtudij. ff. de iu. & iu. vbi notat illū text. quòd ſacerdotes ſunt partes reipublicæ: & dicit, quòd ſunt etia de diſtrictu: allegat Ioā. And. in. d. c. fi. Et illud dictū ſequitur etiam Pet. de Anc. in. c. delecti. de for. compe. dicens bene facere illum tex. vbi priuilegiū conceſſum ciuibus Anglicanis, includit clericos. Et per illum text. dicit ibi d. Card. quòd clerici dicuntur eſſe prouinciales: & dicuntur etiā ciues, vbi habent beneficia. & Allegat. c. dilectus. ſ. è. Et dicit And. Si. in Cle. ne Romani. §. ſanè. xij. col. q̄ ſi Papa concedit quādam terrā eccleſiæ in vicariatū alicui: & data ſit ſibi poteſtas collectādi ibi habitātes, & etiam diſtrictuales: poterit collectare clericos: quia ſunt de diſtrictu. Allegat Io. And. vbi. ſ. Et ita dicit ſe conſuluiſſe: & libēter viderem illud conſi. vt inueniretur reſponſio ad dicta Domi. in d. c. fi. §. fi. qui vult quòd in materia arctatiua clerici, non dicanturdiſtrictaales. Imò de illo, d. Ioan. Andr. dubitat latè Imol. in. d. c. dilecti. in fi. vbi vide. & etiam ipſe Imo. in. d. c. fi vbi refert Do. licet cum. d. Ioan. Andr. trānſeat Lud. ſolemniter in ſingu. in verſic. clericus. & eſt nume. ccccxxxix. habeo caſum in facto Card. Nouarienſis. & ſequenti. Do. in. c. ſi ſententiam. in prin. de ſent. excom. in vj. & Pau. de Caſt. conſi. ccxcvj. ad primum. & cōſi. propę alle. Et Brix. in repe. in ver. diſtrictus. & pulchrè Pet. de Anc. in conſi. cl. optimis. & in repe. regulæ, ea quæ. in xx. q. de re. iur. in. vj. vbi etia all. Oldr. conſi. xxxij. qō eſt. latè ponentem, q̄ ſacerdos debet ſe reputare in vniuerſitate populi. In quo vltimo vide quæ latè dixi in repet. c. eccleſia. in. iij. q. ſ. ti. proxi. ¶ Et puto prędicta pędere ab ibi dictis: vbi examinatur, an appellatione populi veniat clerus. vide ibi dicta omiſſo vlteriori progreſſu: quia dicta cōſilia & alia reduxi in. d. c. eccleſia. in varijs qōnibus ab hoc dependentibus. ¶ Et an capitulū canonicorū veniat appellatione ciuiū: vide Bar. in. l. j. in. iij. col. ver. qro etiā an capitulū. ff. ad muni. Obſt. etiā. d. conſi. Andr. Sic. qđ paulò poſt dicet cū Pau. de Ca. Dixit etiā Fran. Are. conſi. xxvij. & rō ſcribēdi. & c in. ij. col. quòd nunquā vidit bene declaratū, quid ſit propriè diſtrictus: vnde ipſe dicit, q̄ propriè eſt dominiū, vel territoriū accedēs ciuitati in ſubiectionē, vltra fines ſimul cū ciuitate ſtatutos intra quos quicquid eſt, vocatur territoriū. l. Pubilius. §. territoriū. ff. de ver. ſig. & comitatus ſecundū Bal. in. d. §. cū vrbē. Quicquid autē de nouo ſibi accidit, niſi cōceda tur ſub nomine comitatus, dicet diſtrictus. alleg. Cyn. & Bal. in. l. etiā. C. de iu. dot. & ſentit Pe. de Anch. licet iſtos non alleget in Cle. ne Romani. §. ſanè. ſecundum ipſum. Repugnat etiam. d. conſi. And. Sic. elegans conſi. Pau. de Ca. cxxxij. Non eſt, q̄ hæc imperialis cōceſsio. vbi dicit, q̄ licet loca exēpta & perſonæ exēptæ cōprehendātur in vniuerſitate territorij & populi in fauorabilibus: nō tñ in onerōſis: nec in cōcernētibus ipſorū odiū & grauamē. & loquitur in materia collectarū & onerū, volēs q̄ licet loca donata Comiti Iacobo de vermo, ſint de territorio Veronę: tñ impoſitiones iniūctæ p̄ dños Venetos Veronenſibus ſuper bonis territorij diſtrictus, non comprehenduntur illa. Ex quo videtur, quòd idem ſit de terris eccleſiarum, quæ impoſitionē onerum, vel tributorum indigent ſpeciali mentione iuxta glo. in ver. diuino. in. c. quanquā. de cen. in. vj. ¶ Cognoſcitur etiam pulchrè ex pluribus inductionibus Pau. in. d. cōſi. qn aliqua bona ratione immunitatis, vel alterius prærogatiuæ poſsint dici extra territoriū, & qñ nō. Bene fatetur Pau. de Ca. ibi, q̄ donatio facta per dominos Venetos præfato Comiti, nō operaf quin illæ terræ donatæ ſint de diſtrictu ipſius dominij Venetorū. & nō ꝓdeſſet gnale indultū immunitatis ſibi cōceſſæ, quando ipſa ducalis dominatio ſcriberet imponendo grauamina territorio Veronēſi ad commodū reipub. Venetæ. Oportet enim cōe cōtribuere oc caſiōe terrarū, quas habet in illo territorio: qa ſua immunitas liberat ſolū à muneribus imponēdis per cōitatem

a ¶ Diſtrict⁹. de hoc verbo diſtrictus, vide etiā. d. Sozi. conſi. lxxiiij. in ci. in præſenti conſultatiōe. ver. prętereà dictū. circa fi. ibi. & hoc maximè in. j. pte. charta. cxxvij. vbi vndedicatur: & qđ denotet.

Veronæ. Nō autē dicit aliquid de imponēdis per ipſum dominiū cōcedēs hanc immunitatē. & hoc, dūmodo generalis impoſitio facta à Dominatione ſpecialiter nominaret etiā dicta loca. Aliàs enim per generalē impoſitionē facta cōmunicati Veronēſi, nō intelligitur in dubio derogare ſpecialibus immunitatibus: etiam ſi generalis diſpoſitio fiat per modū legis. all. gl. in l. iij. C. de filē. li. xj. & gl. antepe. in c. j. de cap. mo. in. vj. & Arch. in c. renouā tes. xxij. di. & facit. c. ex multiplici. de deci. ſecundū eum. Pro quo vide quę dixi in. c. j. in. vij. col. ver. ij. diſpoſitio. s. eo. ornādo gl. in. d. l. iij. Tetigit etiā de diſtrictu & territorio. d. Abb. cōſi. xx. ſup qōne in prin. dicēs, ꝙ territoriū dicitur à terendo: diſtrictus à diſtringēdo. Et vbi qs habet ptātē terendi, ſeu diſtringēdi: totū illud dicit de territorio, ſeu diſtrictu. all. no. in. d. l. pupillus. in Cle. ne Romani. de elect. & cōſuluit Abb. ꝙ de quodā caſtro, qđ diceretur eſſe territorio & diſtrictu Senēſi: licet dubitaret, an eſſet de cōmitatu propter quędā capitula exēptionū eis cōceſſa. Dixit etiā Car. in Cle. ne Romani. §. ſed ne in. q. de elec. ꝙ diſtrictus & dıœceſis ſunt diſtincta. Sed territoriū & diſtrictus ponūtur pro eodē: vt probat ille tex. in dictione, ſeu quæ bis repetit. & ſonat idē, quod id eſt. ¶ Et eſt tex. in. d. §. ſanè. in ver. hoc caſu per locū à ſpeciali, ꝙ appellatiōe diſtrictꝰ, vel territorij, regulariter nō venit dıœceſis. & ita no. ibi gl. in ver. hoc caſu. & Car. in. ij. no. in. v. q. & ſubdit in. vj. q. poſt Pau. fuiſſe ſępe obtētū Bononiæ, ꝙ ſtāte ſtatuto, ꝙ nullus de ciuitate, vel comitatu certū quid faciat, nō cōprehendūtur hi, qui ſunt de diſtrictu, & nō ſunt de ciuitate, vel comitatu. de quo ibi latius. Et dicit Brix. in ver. diſtrictꝰ. latius patet, quā territoriū. all. c. pe. in fi. de offi. dele. in. vj. & Bar. in. l. de off. p̄fec. vrb. Et dicit, ꝙ in odioſis appellatione diſtrictus nō cōtinet ciuitas, per. c. quāuis. de p̄b. in. vj. ſecus in fauorabilibus. l. j. §. qui vrbē. ff. de off. præfec. vr. Ad p̄dicta etiā de diſtrictu & territorio, facit conſi. Alex. mihi. dlxviij. viſa. q. cōtra dicto s inquiſitos. dū ponit, ꝙ prohibitio de cōtractando, vel mercando ſal, non ligat portantem ex alio loco: & volētē trāſire ex loco, in quo eſt phibitū mercari. & oſtēdit, ꝙ ſtatutū loquēs de trāſitū p Comitatū, intelligitur eā de tranſitu per ciuitatem: & de verbo,

19 **Comitatus.** Vide Abb. in. c. veniēs. in. iij. no. de præſcri. † vbi dicit, ꝙ qnq; comitatus, idē eſt, quod tota dıœceſis. qnq; verò eſt certa pars dıœceſis: vt puta, quia aliqs comitatus eſt in dıœceſi: vt j. c. proxi. qnq; verò ponitur comitatus impropriè pro curia Principis cū omnibus officijs ſuis inſtructa. c. ſi vobis. iūcta gl. j. xxiij. q. vlt. Facit. c. j. quis dicatur dux. vbi ille dicitur Comes, qui inueſtitus eſt de aliquo comi
a tatu: alij verò ſine comitatu, dicunt Comites abuſiuē[a]: vt ibi no. Bal. ſecundū Abb. qui idē ponit in hoc vlt. in c. legebatur. de ma. & obe. Et illū tex. in. d. c. ſi à vobis alle. etiā Car. in. d §. ſanè. in. vj. q. dicēs, quòd comitatus capitur etiā pro curia, ſeu reſidentia Principis. ſed propriè & naturaliter in ſtatuto, vel alia diſpōne importat territoriū villarū, vel caſtrorū: qđ eſt ptinens ad ciuitatē: ita ꝙ gaudet eiſdē priuilegijs, & cōſtituit eādē rēpub. Et per hoc pōt cōtingere, quòd aliquid eſt de ciuitate, & nō de diſtrictu: qui diſtrictus cōcernit tm̄ id, quod actualiter à ciuitate diſtinguitur: ſed comitatus nō ſic ſtrictè accipitur. Vnde aliqua caſtra ſunt de comitatu Imolæ: quæ ſunt de diſtrictu Bononiæ. Et hoc modo dicimus, quòd qui eſt de vico: intelligit de illa ciuitate, cui vicus ſubeſt. l. qui ex vico. ff. ad muni. Subdit, quòd in iſtis attenditur etiam communis vſus loquendi: vnde Bononiæ ſit illa diuerſitas inter comitatum & diſtrictum. Paduæ verò quicqd eſt de diſtrictu, dicitur de comitatu. Subdit Pet. de Anc. ibi, quòd terræ recōmandatę Florentinis, nō ſunt cētendæ de diſtrictu Florētino: ſed potius dicūtur cōfœderata. all. Bart. in. l. nō dubito. ff. de cap. Ad qđ vlti. vide vſitatā apoſtillā Alex. ibi: cui pro nūc adde de iſtis cōfœderatis tractatū optimū Mart. Laud. de cōfœderationibus. vbi de hoc ponit. lxiij. concluſiones. & extat ampliſſimū cōſiliū Maria. Senen. in ordine meo. lv. vt quæſitorum ſuperius formatorū. Multa ponit And. Sic. in apoſtil. ſuis ad Bar. in extraua. qui ſint rebelles. ſolemniſimè Bal. in diſpu. ꝗdā ciuitas Tuſciæ recipit quoddā caſtellū, impſſa poſt diſputatiōes Ang. in impſsiōe Veneta. plenè Abb. cōſi. in ordine meo. cxlvj. ad dilucidationē illius dubitationis. vbi ſoleniter loquitur de terra Scarlini recōmēdata dño Plumbini. ¶ Et iſta breuis & dilatabilis cōmemoratio vberrimorū locorū, ſufficiat pro iſto nunc incidenti, omiſsis minutioribus locellis, de quibus aliàs. de comitatuis etiā plura inuenies in aureo rep. Firma. in ver. comitatiui. & dixit Brix. in ver. comitatiuo. ꝙ comitatus dicit diſtrictꝰ alicuius ciuitatis, vbi eſt Eps. alle. c. j. xix. di. & c. prouinciæ. cum gl. in ver. comiti. xcix. diſt.

20 **Cæterū** † ad euitandā nimiæ prolixitatis nauſeā: ſufficiat remittere ad loca opportuna, nō extendēdo quid in eis dicatur: prout olim ſicebat cōmentantibus ante felicia hæc tępora impreſſionū: in quibus poſſunt quilibet amplam bibliothecā leui impēſa cumulare. vnde vbi examine nō eſt opus: ſatis eſt loca maximè trita, docere: & ideo quid ſit villa, vide Abb. in. c. venerabili. in. iij. not. de cenſi. De ciuitate, prouincia, terra, territorio, ꝓpatria, oppido, & ſimilibus, vide optimas remiſsiones per Alexan. in. l. j. § fiue autem. ff. de ope. nouinun. Et ad illud de prouincia: vide tu omnino Imo. in. c. pe. in. vj. col. ver. aduerte, quia illud nomē prouincia. de teſt. vbi elegāter ponit multos modos, quibus ſecundū varias materias capiſ hoc verbū ꝓuincia. Eſto memor. Et vñ ſit dicta ꝓuincia, vide Car. poſt Pau. in Cle. dudū. ver. extra ciuitates. in. j. q. de ſepul. Et oīno adde, ꝙ ſi ſit mētio de habitantibus in certa regione, vel prouincia, non comprehenduntur habitātes in confinibus. Do. ſingulariſsimè in. c. j. j. co. de tēp. or. in. vj. colligēs hoc ex dicto Io. An. ibi. per quod ſequitur ſecūdum eū, ꝙ in materia ſtricta, manāte ſuper prouincia Tuſcię, Lōbardiæ, Romādiolæ, & Marchiæ, Triuiſanæ, includetur Bononia: quia eſt ſita in cōfinio iſtarū quatuor prouinciarū: vt dicit patēre in priuilegio ſtudij. quod no. bene. Facit dictū Bal. in. l. omnes populi. in. xiiij. col. ver. itē ſi ſtatutum dicat. ff. de iuſt. & iu. ꝙ ſtatutū prohibēs mulierem contrahere ſine cōſenſu propinquorū, non extenditur ad participantē de dupliei ſexu: quia non eſt propriè mulier: ſed homo miſtus: vnde dicitur Hermafroditus. alleg. l. hoc legatū. ff. de le. iij. & ſequitur Pet. de Anc. in re pe. c. canonū. in. iiij. mēbro. de cōſt. vt dixit Alex. cōſi. mihi. cclxij. animaduerſis ſtatutis. iiij. col. inducens ſimilia, quæ ponūtur in materia miſturę. in. l. ij. ff. de verb. obli. vbi vide Lud. ampliſsimè. ¶ Quid autem ſit oppidum, vicus, municipiū: vide pulchrè Archidia. in. c. quælibet. xiij. q. vj. Et de oppido ponit Valla. c. ccj. eleg. inci. vicus. & de vico aliquid j. prope. Et de ciuitate, villa, caſtro, oppido, inſiſtit ſoleniter Do. poſt alios in. c. ſi ciuitas. in. j. & ij. col. de ſen. exc. in. vj. Cui adde omnino Barto. in extraua. qui ſint rebelles. in ver. Lombardiæ. in. ij. col. vbi ponit de prouincia, villa, caſtro, & latius de ciuitate: & ſic quid incolatus, & quid municipiū, ponit Maria. in fi. in. iiij. col. de fo. cōpe. De incolā dixi in. c. quoniā. in princip. de offi. or. vbi vide: quoniā inuenies quis dicatur habitator & quis incola. Differentiam autem inter incolam & inquilinum, & incolam & accolā: ponit latè Lau. Valla elegātiarū. c. ccxxxv. incipi. incola. ¶ Quid autē ſit Burgus: vide latè Bar. in. l. ſi hæres. § vicis. ff. de legi. vbi dicit, ꝙ videtur vniuerſitas approbata: per. l. penul. C. de fundis reipu. li. xj. Ponit etiam Bar. in. d. §. vicis. de vico, villa, & caſtro. & alle. Io. An. in. d. c. ſi ciuitas. Et de vico ponit latè Lau. Valla. c. ccj. elegātiarū. inci. vicus. dicens, ꝙ eſt

a Abuſiuè. Adde idem tenentē do. Sozi. conſi. clxv. incipi. viſis inueſtituris. verſi. circa primam dubitationem. circa fin. in. ij. parte. chart. xxvj.

ꝙ eſt pars vrbis diuiſa. Diuiſa enim eſt vrbs quaſi in mē
bra minora: ſicut ſubura, Carinæ, Eſquiliæ vici: & ibi dicit pulchrè ad hæc, ꝙ de etymologia taliū verborū parū attinet diſputare: quia plerūq; fallax eſt: & in primis, niſi fideli fundamēto nitatur, friuola. Dicit etiā, ꝙ vicus eſt locus vltra vrbē diſtans vno miliari: vbi ſunt frequētes villæ, & domus muris carens. Nā ſi eos haberet, caſtellū eſſet: loca verò ꝓximiora, diçuntur ſuburbana in plurali. Nā in ſingulari ſignificat prædiū: vt in ſuburbano meo Mizanen. & in p̄dio Tuſculano: vt ibi latius.

21 ¶ † Quid aūt ſit foreſta: dicit gl. j. in. c. cū dilecti. de do. ꝙ eſt locus, in quo feræ includūtur: & habet quis in eo vſum venādi. Et dicūt ibi Io. And. & Car. ꝙ eſt vulgare Frāciæ & Angliæ: & vbi ſunt talia loca, dicitur foreſta latū nemus ſine clauſura, & ſine aqua: vbi eſt flumen, dicitur ſylua: vbi circūdatur aquis, dicitur inſula: vbi aūt includit muro, vel palis, dicitur barchus, ſecūdū Io. An. in. d. c. cū dilecti. qđ no. ꝓ barcho Ducis Mediolanen. &
a Ducis Ferrariæ. [a] ¶ Vocatur etiā viuariū ſecūdū gl. j. in l. vſufructuarius venari. § ſi viuarijs. ff. de vſuf. quę dicit viuariū eſſe locū circundatū muro, aqua, vel ſepe: vbi ferę ſunt incluſæ: vt in lacu Peruſino. & ſequit ibi Ang. & idē Valla, vbi. s. c. xiij. ꝙ viuariū dicitur, vbi cōtinent
22 aues piſces, vel ferę: q̄ dūtaxat ad victū ſpectāt. ¶ † Horatus aūt eſt locus ſine reditu, factus ad amœnitatē: & dicitur prædiū vrbanū: vt latè per Bar. cep. de ſer. vr. prę. c. de horto. qđ eſt. lxxvj. Et quia ad ipſum hodiè cōiter recurrit, qñ dubitatur de horto. Iō adde dictis ſuis optimū cōſiliū Alex. viſis verbis dicti teſtamēti. quod eſt in ordine meo cōtinuatiuo oīm vol. ccclxiij. vbi etiā ponit qñ legata domo veniat hortus: & aliqua ponit Firma.
b in ver. hortus. Et an hortus[b] ſit de domo, vide gl. in. c. fr. xij. col. q. ij. & copiosè & ample And. Sic. poſt alios in repe. c. Raynutius. in. iij. char. de teſt. & de dictis iſtorū feci aliàs mentionē cōſulēdo Senis inter quoſdā fratres cō tendētes de horto non noſato in diuiſione domus: & in iſtis locis alle. oīa opportuna. lō vtili⁹ puto cōmemorare illos, qui viderūt oīa, quā eorū dicta eis tacitis trāſcribere. Inquit Greg. de Ang. quid eſt, ꝙ nō videt, q videtē oīa, videt: & ſic, vos ſciētes, vbi ponāt materiā illi, qui viderūt oīa, videbitis & oīa. Omittūt tm̄ iſti id, qđ ſcribit Abb. in. c. j. in. iij. no. de cēſi. vbi no. illum tex. ꝙ appellatiōe domus, nō venit area, vel hortus: licet ſint iuxta domū. Nā ibi ponūtur, vt diuerſa. & facit. c. j. de deci. & qđ ibi. d. Abb. vide tex. in. l. ſi vrbana præd. ff. de ver. ſig. vbi horti, q in ædificijs cōtinētur, veniūt appellatione p̄dij vrbani, ſi voluptatis cā cōparati ſunt. Secus ſi ſunt in redītu. & no. Cep. de ſer. vrb. c. xj. poſt prin. De horto etiā per Alex. cō. mihi. ccccx. cōſideratis verbis, & alijs, quæ in themate. vbi etiā ponit, an facta mētione domus veniat curia, quæ aliàs groſſo modo dicitur cortile. Et de curia, ſeu corte, etiā Cep. de ſer. vr. c. xlvj. & Abb. in. c. veniēs. iij. no. de præſcri. & aliqd dicetur ſtatim. Et dicit Bal. in quodā ſuo cōſi, quid ſi qs legauit cōtenta in domo, ꝙ aut hortus eſt paratus cā domus. & tunc appellatiōe domus, venit hortus, per. l. prædijs. §. qui domū. de le. iij. ſecus ſi nō eſt paratus cā domus. Ita loquit. l. olympico. de ſer. vr. prædi. Et ſubdit ꝙ hortus dicitur paratus cā domus, vbi eſt hortus cā delitiarū domus, vel eſt
23 pediſſequus domus: curia aūt de qua tactū eſt paulò añ diffinitur per Do. poſt Io. An. & Lap. in. c. j. §. porro. de ſta. re. in. vj. Et inter alia refert dictum Philoſophi, ꝙ curia eſt determinatus locus ad decipiēdū, & ad ſeparādū ſe adinuicē. De curia ſeu corte in materia feudali: vide Ia. de Alua. in. c. j. in prin. de cap. qui cu. ven. & in. c. j. §. fi. in prin. qui. mo. feu. amit. in alijs locis alle. per ipſum in tabula ſui operis. in verſi. curia caſtri. & dicitur locus tā intra caſtrū, quā extra iuxta caſtrū, qui ab ipſo caſtro defendatur: & in quo habitātes defendant caſtrū. Bal. in. l. pe. C. de cōdi. inſer. in. j. col. ver. ſed nūquid caſtrū. & ibi an vēdita curia ſint vēditi vaſalli? & per eundē in. l. in teſtō. ff. ad legē fal. & vide Frā. Are. cōſi. xv. in prin. vbi cō ſuluit, ꝙ priuilegiū cōcedēs eccleſiæ Mātuanæ caſtrum Bagnoli cū curia, ſeu corte, includit principaliter iuriſ dictionē loci: & poſteà dominiū rerū, per. c. cū Bertoldus. in ver. cū vniuerſitate. de re iud. & p̄ Bal. in. c. j. §. itē ſi quis. quib. mod. feud. amit. & hoc latè vtiliter p̄ſequitur in. d. conſi. quod videre potes. De hoc verbo curia,
a ponit etiā aliquid Brix. in verbo curia. & pleni⁹ Firma. & etiā Alb. in verbo curia. ¶ Vbi didici verbū, ꝙ nō debemus dicere: ita feruat curia Romana: niſi illa obſeruātia ſit firmata cōſtitutione Apoſtolica: quia ſtilus curiæ eſt volubilis, mutaſ ad mutationē pōtificū, auditorū, & aduocatorū, qui faciles ſunt in mutādis inſtitutis prædeceſſorū. Io. an. in. c. j. ſup̄ gl. iiij. de ele. in. vj. dū enumerat poſt Cōp. varios & cōtrarios ritus curiæ in materia illius decretalis. Et multa exēpla in hoc dari poſſent me ditādo tpa præterita, & p̄ntia, & cōſtitutiōes veteres & nouas: oīa iuſtificat curia per rōnem. c. nō debet. cū concor. de cōſan. & affi. Et dictū adde ad. c. quā graua. de crimi. fal. Collis aūt eſt mōticulus ſiue per ſe, à monte ſeparatus: ſiue pars mōtis. lugū eſt ipſa arduitas mōtis, & ꝓcliuis ac ꝓna ſupinitas: cui ſimilis eſt in colle. cliu⁹ tm̄ multomagis eſt clemēs: vt cliuus Capitolinus: & cliuus, qui ducit ad Ianiculū: cliuus montis Auētini, q ſunt in vrbe Roma: quā ex hoc quidā vocāt vrbē ſepticollē. Promōtoriū mons eſt in mari ꝓminēs. hęc Lau. val. ſuarū eleg. c. ccxxiiij. De collibus etiā ponit Cep. de ſer. ru. præ. fo. liiij. & in ſequētibus capitulis inuenies, vbi de alijs locis ſ. de valle, aqua maris, portu, naui, lacu, fluminibus, inſulis, alueo, aggere, fonte, piſcatione, & in ſimilibus. Et de vallibus etiā pulchrè ſcripſit Alex. in quodā cōſi. cōſyderās verbis inſtrumēti. nō impreſſo facto pro dñis de Mirādo. aliās cōcordia cōtra dominos Carpēſes litigantes tūc coā Ant. Sādeo patritio Ferrarię. genitore meo electo ab eis in arbitrū, ob famoſam eius integritatē ſynceritatē & authoritatem. Et dicit inter alia, ꝙ cum eſſet inſtrm inter eos, ꝙ ille dicātur valles, vbi eſt fund⁹ aquarum, & cānæ ſine arbuſtis & arboribus: certè ad hoc, vt nō dicatur vallis, requiratur copulatiuè, ꝙ nō ſint ibi arbores, neq; arbuſta. Vñ ſi ibi ſunt aliquæ arbores, nō dicunt nō eſſe valles: niſi etiā ſint arbuſta. Et includit tex. in. d. l. ſi qs ec. §. cū ita. in fi. ff. de re. dub. & d. Car. in Cle. in pleriſq; de ele. & ibi bona gl. in ver. populo. Et arbuſtū dicitur locus, vbi multæ arbores ſimul ſitæ ſunt, ſicut ſalicetū, teſte Papia & Seruio, ſecundū eū dicentē, ꝙ etiā inſpiciatur cōis vſus loquēdi p̄ iura vulgaria. Bart. etiā in ſua Tyberiade in. iij. char. pulchrè ponit de iſtis: videlicet quid ſit planicies, collis, mons, vallis, & foſſa. Et quo iſta inter ſe differāt, vide ipſum opportunè. Et de ripa vide Bal. in. l. riparū. in prin. ff. de re. di. vbi ponit poſt Bar. mēſuretur vēditione. & diſtinguit inter ripam propriā proprietate & vſu, & ripā publici fluminis. Prima mēſuratur, nō ſecūda. de quo per eundē in pluribus alijs locis ordinatis per Alex. cōſi. mihi. cclxj. Raynaldus de ſauiolis. aliàs incipit, omiſsis argumentis. vbi de hoc habes ad ſaturitatē. Et de alueo multa ponit Bal. in rub. ff. de re. di. xiij. co. & Bar. in dicta tyberiade in ver. quòd ſi vis flumināis. Cui reſpectu acquiſitorū ex impetu fluminis. adde Fed. cōſi. cvij. domine Frāciſce. ¶ † De fouea ſeu foſſa, vel foſſato, quę ſunt inter viam publicam & fundum priuatū. vide Bar. in dicta tyberiade. in ver. per alluuionem. ij. col. & etiam ad fi. illius ver. ibi. in his aūt multæ. & c. per Bal. in. d. l. riparum. in. j. col. & in. l. lapilli. ij. col. e. ti. Et an actus factus in foſſā, dicatur factus in re mea: vide Bal. in. d. l. riparū. ad fi. & an maleficium cōmiſſum in foſſatis viæ publicæ, dicatur cōmiſſum in via publica: vide Ang. & Aug. in li. maleſi. in ver. in pla-

b ¶ An hortus ſit de domo. Adde tu ꝙ ſi hortus eſt cōiunctus duabus domib⁹, ſi habet aditum ex vtraq; domo: & alter vē datur, debet diui di hortus: quia dimidia horti venit in venditione. ſed ſi habet aditū ex vna domo tantū illi domui tātùm cedit hortus, ita Dy. in cōſ. ſuo in ci. in Dei nomine amen. Pe. vendidit Mart. Adde Bar. in. l. prædijs, in. §. pe. in fin. ff. de lega. iij. Adde qđ in vltimis voluntatibus. Pone teſtator legauit domū: an veniat hortus, etiā ſi per hortum ſit aditus ad domū. Bar. in l. prędijs. in. §. pe. ff. de leg. iij. dicit ꝙ domo legata, intelligitur relictus etiā hortus domui cōiūctus: & tamē videtur ꝙ ſit caſus in contrariū. in. l. olympico. ff. de ſer. vr. p̄d. vide ibi Bart. qui reſpondet ad illum text. Et teneas, ꝙ hortus iu dicatur de domo ex aditu, quādo non eſt emptus ſeparatꝰ à domo. quod ſentit Bar. in. d. l. olympico.

tæa cõmunis.in.iiij.col.Et conductor obligatus ad refectionem foſſatorũ,intelligitur obligatus ad illa, quæ annuatim renouantur:nõ aũt ad ea,quæ ſimul fiunt: vt ſint perpetua:niſi aliud habeat cõſuetudo.Bar.in. l.impenſæ.ff.re.amo.& in cõſi.cxciij.cõe Lucignani locauit. & an in menſuratione agrorũ mẽſurẽtur foſſata. Vide etiã Alex.in.d.cõſi.Raynal.aliquid Brix.in ver.foſſa. de inſula ponit plenè Bart.in.d.tyberia.in.c. de inſula. vbi plenè vide.& per totũ illud opus inuenies de huiuſmodi vocabulis. ¶ De cãpo & agro vide Vallã elegantiarũ c.ccxxxvij.vbi dicit, ꝙ cãpus eſt planicies terræ ampla & grandis. ¶ Ager verò eſt tũ territorium vrbi circun iectum:vt ager Piſanus: tum locus in rure cultus, ſiue arãdo,ſiue ſeminãdo.Nam is qui ſeritur frumẽtis,aruũ nominatur. Ager etiã includit flumina, lacus. Cæterũ omnia dic ſecundũ eũ latius. ¶ Sylua generalis nomen eſt luco,&ſolet eſſe cẽdua.Lucus nequaquã cẽduus eſt. Nemus aũt voluptatis cã comparatum & amœnitate plenum.Saltus verò ſylua in via:nec tranſeuntibus peruia,in quo paſci atq; æſtiuare pecudes ſolent:& hyemare,ſi aër loci patitur. Valla elegã.ccxxxvij. ¶ Vicinia autẽ nõ tam homines,qui eundẽ vicum incolũt ſignificat, quã qui prope domũ tuã habitant,vicinitas aũt nõ homines:ſed propriè propinquitatẽ vicinorum ſignificat. Valla vbi.ſ.c.ccj. ¶ Et in quo differãt hîc murus,paries mœnia,porta,ianua:vide eundem. c. cxxix. murus &c. ¶ Pomeriũ verò eſt locus ad muros intra &extra quos ẽdificare nõ licet:quaſi poſt menia.Pomerium eſt locus frequẽs arboribus pomi.Valla ibidẽ.c. viij. ¶ Et ibidẽ, quòd aluearium eſt locus,vbi ſunt aluei apum: ſed melius *pro* copia alueorũ *eodem loco collocatorũ* ac mel lificatiũ.Et roſariũ magis ſignificat copiam fructuũ:cũ vno loco roſas gignẽt,quã ipſum locũ:vbi frutices ſunt & ibi etiã quid ſit dormitorium,tentoriũ,& ſimilia:& iſta ſufficiant nimis fortè elongata quã oportuiſſet:ſed cõſideráti, ꝙ plura ex his dilatari potuiſſent,quàm ſint præmiſſa veloci diſcurſu glomerata, videbuntur hæc pauca,& minima pars omiſſorũ:de quibus recurret curioſus indagator ad repertoria tam in iure, quã in oratoria arte impreſſa,quòd ſi quiſpiam fellito corde oſcitãs contrarium dicat eſſe grauitati Iuriſtarum grammaticos adduxiſſe:caueat ne per hoc de leuitate redarguat Archi.Bal.cæteroſq; plurimos iurium vertices,qui de vocabulorum proprietatibus plerunq; importantiſsimè diſſerentes Papiam,Catholicum cæteroſq; authenticos & celebres grammaticorum aurigas accuratiſsimè allegant,ſequuntur & approbant.

8 ¶ Miniſterio iudicis. Adde Bart. in . l. Meuius. §. duobus, de leg.ij.

Vltimò Quia tex.hic & in.c.præcedenti & in.c. ſeq.dicunt in irritũ reuocetis.& ſic præſupponunt, ꝙ vbi cõmittitur irritatio actus teneat: rogauerunt me plericq; vim imperãdi in me habẽtes:vt in calce huius ti.commemorem aliquid noui de modo cognoſcẽdi,quãdo verba importẽt actum eſſe nullum:& quãdo importẽt annullãdũ:ſuper quo ſemper me â ſcribendo retraxit &retrahit optima rõ.Duo enim moderna luminaria vtriuſq; iuris de hoc opportunè & copioſè inſtruunt. ¶ Primũ eſt Alex.in ſua vberrima apoſtilla poſita ad Bar.in.l.Imperator.ff.de iu.fiſ. Alterum eſt And.Sic.in.c.ſi diligenti.xxxvij.col.cũ ſeptem ſequentibus.de fo.cõpe.vbi inſtat ad plenã ſaturitatẽ, ſubdens in fi.ꝙ difficile eſſet alibi inuenire iſtũ paſſum ita examinatũ.& ꝙ multi maximè Legiſtæ attribuunt iſta ſibi:qua propter territus horum plenitudine,&prognoſtico futuri furti à tanto viro prophetizato,excuſaui meũ ſilentium nunc,ſicut quãdo legi.c.ſi diligenti.de fo. compe. Rogatus aũt inſtantius,vt ſaltẽ aliqua fragmẽta ſpicarũ poſt collectã ab alijs meſſẽ omiſſarũ,accumulem,id denegare nec potui,nec debui.Colligo igitur, ſeu diſcurro remiſſiones pro maiori parte inuſitatas vltra plenitudinẽ præmiſſam,in qua hæc de diminutione notare nõ intendo.Sunt igitur inter alia hæc.

24 Verba latæ ſententiæ,vel ferẽdæ,colligendo trũ catè & deciſiuè,ſiue prout longa diligentia vſus apoſtillaui Alex.vbi.ſ.ad literã iſto modo. Aliquatenus locũ nõ habet.denotat, ꝙ ſi actus fiat,erit nullus ipſo iure.gloſ.fi.in.c.præſenti.de ſen.exc.in.vj. Et ꝙ ſub nullo tenore,vel forma fieri debet,ſecũdũ Do.poſt Arch.ibi. ¶ Pleniſsimam firmitatẽ:importat ipſo iure. Bal.in.l.fi.ad fi.C.ex q.cau.ma. ¶ Ipſo iure.i.iure diſponente abſq; alia infirmatoria hominis. Abb.in.c.j.j.col. per illũ text.de re iu.& importat abſq; miniſterio iudicis.[a] Bar.in.l.j.in fi.de cõpen. Aliãs non valeat,non denotat ipſo iure,quãdo apponitur ſolẽnitati,quæ poteſt interuenire poſt actum.Bar.in.l.vniuerſa.C.de preci.Impe.offi.dixi latè nouiter in.c.quoniam.in prin.vt li.non conteſt.v.co. Idem quando tale verbum adijcitur actui proprio.Tho.Fasto.ſubtiliter dubio Ro.xxxij. ſecũdò dubitabat idẽ do.Bernar.&c.per.l.Diuus §.licet.de. iu. codi.Et de hac clauſula non valeat:an denotet ipſo iure dixi vtiliter in.c.nõnulli.§.j.in.iiij.fallẽ. ſ.e. ¶ Amittat. verbũ nõ ſonat in præteritũ,ſed futurũ, niſi addaſ ipſo iure gl.in.l.amiſsione.§.j.ff.de cap.di.quã raro inuenies alibi,ſecundũ Bal.ibi quẽ vide.Tamẽ videtur eſſe ſimlis in.l.ſi quis in tantã.in ver.amittat. C.vnde vi. contrarium dixit Abb.in.c.cũ in cunctis.pe.col.de elec. per id quod de verbo ſubiacet,diceretur.j. priuetur. licet hoc verbum importet per ſententiam.gl. in.c. quicunq;.in ver.innodetur.de hære.in.vj.cum concor.tamen prolatum à teſtatore importat ipſo iure. Fran. de Crema.in ſuis notabi.in no.lxx.tu ſcis.quod verbum alle.Bal. qui mihi hoc non dicit in.l.j.in.vij.col.C.de his, quæ pœn. no.Sub interminatione anathematis: nõ importat ipſo iure.Do.in.c.j.ij.col.de poſtu.præla.in.vj.nõ tamẽ ſemper,propter gl.in.c.Romana.§.in vniuerſitatem. de ſen. exc.in.vj.quã ſeq; Frã.de Are.in.c.in cauſis.in pe.co.de teſt.ſed eã reprobat tandẽ Do.in.d.§. vniuerſitatem. in fi.quem vide. ¶ Cadat ab omni iure ſuo: importat per ſententiam:Matthe.Matheſi.no.cxij.no. ꝙ vbicũq; per legem.quia iſtud verbum vniuerſale,non qualificat verbum:ſed res &iura,quibus quis eſt priuandus:vt ibi per eum,dicenté hoc eſſe à paucis tactum. Adde Sal. in auf. habita.in antepe.col. C.ne fi.pro pa.vbi no.gl. ꝙ verbũ cadat à cauſa:importat per ſententiã. Pro quo alle.text. pro caſu in.l.ij.§.quod actor.iũcta auf.principales. in fi. C.de iu.cal.Et confirmat tali ratione. Nemini dubium ꝙ verbũ cadat, põt haberé duplicem intellectum.Vnũ ipſo iure:aliũ per ſententiam.& iſte eſt benignior.l. interpretatione.ff.de pœnis.igitur eligẽdus.l. benignius. ff.de leg.potuiſſet alle.glo.j.in fi.in regula,in pœnis.lib. vj.quæ hoc.d.Et de ipſa facit Abb. in hac materia doctrinam,qua quotidie vtimur in.c.ſi diligenti.viij. col. poſt Butri.ibi:vide eos.Eandem doctrinam ponit Pet. de Anc.in.c.j.in.j.co.ibi.& vnum circa hoc ſcias.de reſcri.in.vj.alle.Io.An.in.c.ij.de hær.in.vj.& no. Ana. in c.j.iiij.col.de ſagit.& in.c.dura.in prin.de cri.fal.Bal.in auf.qui ſemel.C.quomodo & quando iud.in.l.ij. in fin. C.de legib.& in.l.j.C.ne lic.po.& Abb.in.c. nonnulli.§. j.ſ.eo. ¶ Et prædicta no.contra Abb.in.d.c.ſi diligenti. vbi aliter dicit de hoc verbo cadat à iure ſuo,alleg. Bal. in.l.ij C.de iu.emphy. Idem Abb.latè in.c.ſi.iiij.co.poſt gl.de iu.cal.quem vide.& vide Ange. in.d.§.omnem. in fi.vbi vult, ꝙ importat ipſo iure:&ibi etiam ponit de ſimilibus.Et idem Imo.in repe.c.ſi.xxx.col.ver.ſed certè, vbi ſtatutum.de præſcri.dum examinat de ſtatuto dicẽte:talis nõ audiatur:an ſi fuerit auditus,actus teneat mero iure.Ad quod vltimum vide amplisſimè per Alexã. in.l.j.§.ſublata.in.j.char.ff.ad Treb. & omnino Ana. in q.quia fruſtra.iij.col.C.de vſuris.cum concor.ab eo alle.&

le.& latè & deciſiuè per Fran.de Are.conſi.lxxxv.iij.col.Aliquid etiã per Mari.in rep.c.qualitatis.ij. q.vij.artic.viij. ad fi.de accu. Car.in Cle.cõſtitutionem.ver.ſi.antepe.col.de elec. Arch.x. q.ij. hoc ius.ver.qui verò.ſuper ver.denegãdas.vbi dicit, ꝙ iſta verba actionẽ denegandã importãt ipſo iure. ¶ Limita egregiè ex dicto Do.in.c.cupiẽtes.§. cæterũ.iiij.col.de elec.in.vj.& de verbo non audiatur.ponit etiã Ana.in.c.ad abolẽdã,in.x.col.de hære.& in.c. quia fruſtrà.iij.col.de vſu.Et ad propoſitũ de verbo cadat, operatur ſatis authoritas Matheſi.& Sal. ¶ Sed cõtra ipſos vide etiã Cal.de feu.cõſi.vj.in fi.vbi dicit, ꝙ licet iura puniẽtia vaſallũ, qui nõ petit inueſtiturã, vtãtur verbo futuri tẽporis.c.j.quo tpe miles inue.acci.c.j.de cap. Conra.cõſil. & licet verba futuri tẽporis denotent ſententiã ferendã[a].l.iubemus.§.ſanè.cũ gl.C.de fac.ſan. ec cle.Illud eſt verũ:niſi verba legis,aut alterius diſpoſitionis ſint de ſui natura priuatiua ita, ꝙ ſecũ habeant priuationẽ annexã: vt eſt verbũ perdat,& verbũ cadat.& verbũ careat:per text. cũ gl.in.l. prouidendũ.C.de poſtu.& ibi glo.in verbo careat exponit.i.ipſo iure.Idẽ replicat Cal.de ver.ſig.cõſi.x.adducẽs etiã in.l.ij.C. de iure emphy.ibi:verbum futurum habẽs in ſe annexã priuationẽ:vt cadat,importet ipſo iure.Idẽ And.Sic.in.c.ſacerdos.x.col.de off. or.alle.Raph.in.d.l.prouidendũ.vbi propter gl.ibi approbatã ab

25 Ange.dat doctrinã, † ꝙ verbũ futuri tẽporis importat latã à lege ſententiã, quãdo eſt verbũ executiuũ:vt careat.Facit etiã ſecundũ eũ, quod pulchrè voluit Io.An.poſt alios in.c.ex parte.de ſpon. ꝙ verbũ executiuũ prolatum inter cõtrahentes, inducit matrimonium de pñti.Facit quod dicetur paulò poſt de verbo ſubiaceat. Facit dictũ ſin.But.in.c.fi.de poſtu.vbi dixi, ꝙ verbũ ſpolietur, denotat ipſo iure,de quo tamẽ dixi aliter in.c.ij.ſ.e.in.j.col. Et ꝙ verbũ pdat,denotet ipſo iure,ſentit gl.j.in fi.xj.q.j.c.inolita.licet poſſit iuduci in cõtrariũ:vt de ipſa dicetur paulò j. & cõtrariũ firmat ibi Arch.ſcilicet ꝙ denotat per ſententiã:ſecus ſi dicitur per dit,ſecundũ eũ. ¶ Sed circa prædicta,an & quando pœna cadẽtiæ incurratur ipſo iure:vel per ſententiã. Et ſic de natura iſtius verbi cadat,vide magiſtralẽ diſt.Sali.in.l.ij.in.iij. q.C.de iu. emphy. quã nõ refero.Et videtur, ꝙ importet ipſo iure, qn̄ cadẽtia impo nitur p actũ extraiudicialẽ omiſſum ex cõtractu fiendo.& cadentia eſt in tali reſolutiua:vt in caſu illi⁹ legis de nõ ſoluẽte canonẽ. Idem in vendẽte emphyteoſim irrequiſito dño.gl.in.l.ſi.C.de iu. emphy.in verbo cadat.& ibi Sal.in pe.col.& cũ dictis Sali. remanet tandẽ Iaſ.May.in repe.d.l.ij.C.de iure emphy.in.vij.col. ver. quid tenendũ.cõmemoratis priùs ſoléniter varietatibus doct. in q.nõ ſoluẽtis canonẽ:an ſit ipſo iure priuatus. Vbi Lu.cõſil.ccxij. voluit, ꝙ nõ eſt.& Pau.cõſi.cxxxiij. voluit ꝙ ſic. & cũ ipſo ipſe reſidet p bonas rõnes,& ad multa in hac materia accõmodabiles:& nõ tamẽ decido nũc, quæ mihi videatur verior opi. In emphyteota nõ ſoluẽte, vide etiã Abb.cõſi.mihi.clxiiij.in cã, quæ vertitur. in.iiij.col.Frã.Are.cõſi.xxj.ad fi.Pe.de Anch.cõſil.mihi.cclxij.ad declarationẽ Car.in Cle.j.in prin.in.vj.q.de pœnis.vbi dicit communẽ opi.eſſe, ꝙ nõ cadat ipſo iure. De quo etiã per Bal.in.c. cæterũ.iij.col.de reſcri.& in.c.j.§ ad hæc.vlti.col. de pa.iu.fir.& per oẽs in.c.potuit.de loca. Et in iſtis locis fit etiam mẽtio de natura huius verbi cadat. Et de materia iſta, de hoc per Cal.in.d.conſi.x. de ver.ſig. ¶ † Fiat, eſt pñtis tẽporis. Cal.in.c.quiſqs. de ele. dicẽs ſe obtinuiſſe in quadã ardua cã: ꝙ illud fiat, qđ facit Papa in ſuppli catiõibus, intelligatur p tũc.i.de præſenti,& nõ de futuro. Et dicit ſe neſcire, vnde habuerit gl.ibi, ꝙ verbũ fiat, ſit futurũ: imò eſt tpis præſentis & modi imperatiui; vt patet in Donato; licet etiã poſsit eſſe futuri optatiui:ſed illud eſt, quãdo additur vtinã. Indu cit etiã Cal.pro opi.ſua illud Luc.ij. Fiat mihi ſecũdũ verbũ tuũ. & quod ſolet dici in.c.ſicut inter.de ſpon. Itẽ inducit ſtilũ curiæ, q eſt attẽdẽdus.c.quã graui.de cri.fal.ſecundũ quẽ ad illã diẽ ſem per literæ cõficiũtur. Et apertè ꝓbatur Gen.j. Fiat lux:& facta eſt lux.ſecundũ Cal.& ipſum ſimpliciter ſeqtur Do.in.d.c.quiſquis. cũ quo trãſeo. Et addo Bal.nõ ſolitũ ad hoc alle.in.l.fi.C.de ſer.cõma.vbi dicit no.tex. ꝙ verbũ fiat, ſignificat futurũ. Et eſt arg. ꝙ licet Papa ſcribat fiat:nõ eſt perfecta:& ſi legat, bullatur cõtrariũ. Dicit etiã, verũ nihil eſt, ꝙ eã ſuſpẽdat:vt not.in prœmio. vj.in nouella.ſecũdũ qđ de eſſentia gratiæ nõ eſt ſcripturã eſſe, ꝙ non cadat ipſo iure.de quo etiã Bal.in.c.cæterũ.iij.col. de reſcri. & in c.j.§.ad hæc.in vlti.colũ.de pa.iu.fir. & per oẽs in.c.potuit.de loc. Et in iſtis locis fit etiã mẽtio de natura huius verbi, cadat, & de materia iſta. De hoc per Cal.in.d.cõſi x.de ver.ſig. Verbum aliãs importãs latã ſententiã importat ferẽdã: qñ apparet per verba ſequẽtia legis, ꝙ canon intẽdit aliter:puta, quia nõ ponit verba, quę ſapiũt neceſſariò, plationẽ ſententiæ.gl.j.in fi.in.c.inolita.xj.q.j.quã ita alleg.Do.in.d.quiſquis.fortè cõſyderãs, ꝙ tex.ibi dicit cõuẽtus cãm perdat: & ſic fit conueniẽdus ad iudiciũ amiſsionis cauſæ,tñ Arch.ibi:qui ſequitur gl.nõ habet reſpectũ ad hoc,ſed ad verbũ perdat. Nã cũ nõ dicat perdit:credit per ſententiã eũ debere perdere. Plerũq; enim lata ſentẽtia cõtingit amiſsio rei: vt.c.quicũq;.de hære.quæ verba faciunt, vt dixi ad dicta.§.de ver.cadat. Tamen quicquid ſit, puto doctrinã Do.eſſe verã:per tex.in.c.quod ſicut.de elec.ibi: firmanda erit penitus electio. vbi verbũ penitus,quod aliãs eſt latæ ſentẽtiæ: vt j. ſequẽs poſt irritationẽ fiendã non inducit latã ſentẽtiã,ſed plenã executionẽ. Ad idẽ.c. cũ in eccleſijs.in verſi.penitus excludatis.de maio. & obe.Et ſubdit Do.in.d.c.quiſquis ecõuerſo, ꝙ cõſtitutio loquẽs per verba futuri temporis inducit canonẽ latæ ſentẽtiæ, quãdo in verbis ſequẽtibus apparet, ꝙ eſt eius intentio, ꝙ inducat canonẽ latæ ſentẽtiæ. Et ad hoc inducit gl. ibi:ſcilicet in.d.c. qſquis.&eſt tex.in.c.diſpẽdia. §.j.de reſcri.in.vj.melius facit tex.cũ gl.in.l.improbũ.C.de infa.quæ exponit irrogãda.ſ.ipſo iure:ne repugnent alia iura. Vide ibi Bal. ¶ Sub iaceat,eſt magnũ dubiũ,an ſit latæ, vel ferẽdæ. quòd ſit latæ,eſt gl.in fin.c.j.de iureiu.in.vj.no. Abb.in.c.licet.de euitãda.in.vij.no.de elec. ſed vide ipſum eleganter in.c.clericis.in vlti.col.ne cle.vel mo.& ibi, ꝙ eſt latæ ſentẽtiæ.& idem de omni futuro denotãte executionẽ ſine hominis miniſterio,etiã ſi ſit futuri tẽporis: qđ ipſe firmat pro doctrina, dicẽs ſecus, ſi ſunt verba denotantia exercitiũ facti,ſeu miniſteriũ:puta ſupponatur excõicatiõi:innodetur excõicatione:ſubijciatur.& ſimilia. Vidẽ etiã Abb.in.c.cũ in cunctis.pe.col.de ele. Faciunt quæ de verbo executiuo dixi.ſ.pxi. & quod dicetur j. de ver. incurrat:noueris te ſubiacere: quæ important ipſo facto. Ab.in.c.nõ minus.in vlti.no. de ele. & in.c.ij.ad fig.de ſol.poſt gl.ibi:nullatenus fiat niſi tali modo:ſi fiat cõtrariũ,non tenet. Do.in c.Romana.§.pe.de ap.in vj ꝓpter dictũ Io.An. ibi.All.etiã gl.in Cle.j.in ver.nullatenus, de ſe. poſ.& fru.facit gl.in Cle.ij.ver.nullo modo.de æta.& quali.dicẽs, ꝙ illud verbũ tollit cõceſsionẽ capituli:& ſic reuocationẽ ſolẽnitatis,& diſpoſitionẽ Epiſcopi.Facit.l.ſi quæramus. ff. de teſta.in ver.nullo modo. per quod tollitur diſpenſatio ſtatuti:vt ibi per Ang. & Imo. & pulchrè per Alexã.in.l.quod de bonis.§. iiij. in.iij. co.ff.ad leg.fal.& Phi.Cor.in.l.ſi.C.de teſt.mi. & An.Sicu.c.in qualiter.in pe.co. de iu.& in.c. cũ vigeſimũ.in.v.col.de offi.deleg.&.d. glo. in ver.nullo modo.Sequitur Imo.in Cle.j.in.viij. col.de ſeq.poſ.& fru.vbi etiam eſt bona glo. in verb. nullatenus. Per quam dicunt ibi Zenze, But.& Imo. ꝙ lex vtens hoc verbo,videtur tacitè inſerere decretum:hoc eſt, ꝙ ſi contrà fiat, actus ſit ipſo iure nullus. De quo facit teſtum Ana.in.c.quia fruſtra.iij.col.de vſur. Et is, quẽ lex dicit nullatenus capacem:non eſt capax:nec

a ¶ Sententiã ferẽdam.Ad quod ad de.d.Sozi.conſil. xxij.inci.ſequendo ordinem. ver. circa quã qõ.ibi: quare cum præfatum.& ver. ſeq. in.j. parte. chart. xxxix.& verſi. quartò hoc. circa prin.char.xl.

reſpectu ciuilis: nec naturalis obligatiõis: quia hæc oratio vniuer
ſalis nullatenus prædicatur de pluribus: ergo de neceſsitate intelli
gitur. i. nec de iure ciuili, nec naturali. Et ſic iſte, qui retinet, nul
lo iure tenet. Bar. in ſua minorica. in. j. par. fo. ij. ver. econtra, qui
nõ tenetur. Et verbũ, nullo modo: omne ius includit. Rot. de præ
ben. xxiiij. deciſ. in antiquis. Et ꝙ tollat diſpenſationẽ, not. etiam
27 Ana. in. c. qualiter. j. in prin. in. vj. co. de accu. ¶ † Careat viribus
importat ipſo iure. c. ad aures. in ver. vires nolumus obtinere. de
reſcrip. Abb. in. c. quod ſuper his. de ſi. inſtr. & in. c. nihil eſt. v. col.
de ele. propter gl. ſin. ibi. & gl. ſi. in. c. nouit. de his, quæ ſi. à Præla.
niſi proferantur in materia, in qua per alia iura eſſet declaratũ, ꝙ
nõ irritaretur actus ipſo iure: puta in literis ad lites, in quibus eſt
declaratum, quòd ſubreptio non vitiet ipſo iure: vt habuimus. ſ.
eo. c. ad audientiam. ij. Tunc ſi qua iura dicũt: viribus careant: in
telligitur ope exceptionis. & ita loquitur. c. cæterũ. in ver. nullá
iuris firmitatem detineant. ſ. eod. vt dixi in. d. c. ad audientiã. vide
quæ de hoc verbo careat. dixi in. c. ex tenore. in antepe. col. ſ. e. &
aliquid j. de ver. nullas vires obtineat. Habeatur pro priuato: de
notat ferendam ſententiã. Matthei. no. cxv. nota, ꝙ vbi lex. per. l.
in criminali. & ibi gl. & do. C. de iu. om. illud. vbi ſi dicitur habea
tur pro condẽnato: requiritur ſententia. Idem ſi dicitur habeatur
pro confeſſo. Nam requiritur ſentẽtia. alle. no. in. l. ij. §. quod ob
ſeruari. C. de iura. ca. & no. Io. Mo. in. c. ij. de cõfeſ. in. vj. quicquid
dicunt ibi Arch. & Io. ſecundũ eũ adde Bar. in. l. eius qui delatorẽ.
in prin. ff. de iu. fiſ. vbi dicit, ꝙ iſta verba habeãtur pro coniũcto,
vel confeſſo, denotãt per ſententiã. per tex. ibi. & in auf. principa
les. C. de iur. cal. & gl. in. c. ſi. de iu. cal. vbi per eũ. Et ſeqtur Pau. de
Caſt. conſi. xxxj. ſuper primo quæſito. iij. co. ſed quòd imò deno
tent dicta verba latã à lege ſententiam: vide Do. in. d. c. ij. in fi. de
confeſ. in. vj. quia iſta verba habeantur pro tali lata ab eo, qui ha
bet poteſtatem inducẽdi qualitatem, æquipollent iſti eſſe talem.
Patet in. c. ex parte de ſponſa. & in. c. tanta. qui filij ſint legi. ergo
idem eſt dicere haberi pro confeſſo, quod dicere eſt confeſſus ſe
cundũ eum. requiritur declaratoria iudicis, quæ declarat eũ eſſe
confeſſum ſecundũ eum. alle. Bar. in. d. l. ſi. eius, qui delatorem. Sed
non aduertit ad alia verba Bar. dum tenet de directo contrarium
eius, quod tenet Do. Et propter authoritates primò adductas,
multi tenerent, quod eſt dictũ. videlicet ꝙ hæc verba habeantur
pro priuato, denotent, per ſententiam. per. d. l. eius qui. & per alia
iura. Et iura alleg. per Domi. loquuntur in materia, quæ non re
quirit ſententiã: ſed ſolum animum diſponentis. Et pro opi. Bar.
vide omnino Bal. in. c. j. in fi. de lit. conteſt. vbi pro ipſo adducit:
quia vbicunq; ponitur verbum habeatur: intelligitur per ſenten
tiam: quia eſt futuræ ſignificationis: niſi adiungeretur verbũ ſit:
vt ſi ſtatutum diceret: habeatur & ſit. vt. l. ſi tutor. C. de inter. ma.
Et ſimile dicit Bal. in. j. conſtitutione. ff. in fi. prin. de ſtatuto dicẽ
te: talis habeatur pro ciue, & ſit. In aliquibus tamẽ libris Bal. in. d.
c. j. vtitur verbo habetur: ſed puto ꝙ velit dicere habeatur. Et ſi
dicit, habetur eſt etiã no. dictum, quòd lex dicens, qui nõ ſic fecit,
habetur pro confeſſo: quod intelligatur prr ſententiã: quod non
credo, ꝙ ſit præſentis temporis. Et quid importent iſta verba, ha
beatur pro tali: vide in alia materia Bar. in repe. l. ſi is, qui pro em
ptore. in. xxv. co. ff. de vſuca. Bar. in. l. ſi maritus. la. ij. §. j. ff. de adul.
But. in. c. nuper. in fin. de biga. Do. in. c. in nomine domini. ij. col.
xxiij. diſt. Bal. in. d. conſti. ff. cum ſimilibus. Et caue, quia pro opi.
Domi. in. d. c. ij. quòd dicta verba habeatur ꝑ tali, denotent ipſo
iure. Facit quod dicoj. in ver. ſed declaratoria. firmãdo, ꝙ in caſu
d. c. ij. de confeſ. in. vj. ille habeatur pro confeſſo ipſo iure: nec ſit
opus ſententia: niſi neget contumaciam. Et tenendo hoc, tollitur
fundamentum Matthei. de. d. §. quod obſeruari. qui loquitur in
terminis. c. ij. Tamen cogita propter varietates prædictas non cõ
cordatas à Mod. ¶ Sciat ſe excõicatum, niſi fecerit hæc. Iſta ſunt
verba latæ ſententiæ in caſu inobedientiæ. Do. in. c. j. ij. q. iij. & in
c. Engeltrudã. verſi. iij. q. iij. per. c. ij. de teſt. cog. & c. præterea re
quiſiſti. de ap. & c. excommunicationi. de rap. & per. d. c. Engeltru
28 dam. in verbo, noſcas te excommunicatum. ¶ † Excommunico
te. Eſt lata ſententia gl. pen. in extrauag. Benedic. xj. vas electionis.
Et ita intelligitur. c. j. depo. & c. Salonitanæ. lxxij. diſt. & hoc eſt
indubitatum. Secus ſi dicitur, excommunicationem ſe nouerit in
curſurũ. & c. relatũ. de iurepa. Et alia de quibus ibi. & vide tex. de
vita beati Benedicti Abbatis fol. ante. ver. nam nõ longè ab eius
monaſterio. vbi dicit beatus Benedi. Corrigite linguã veſtrã, quã
ſi nõ emendaueritis, excõico vos. Et dicit Hiſtoriographus, quã
videlicet excõicationis ſentẽtiã, nõ proferẽdo intulit, ſed minitã
do. quaſi velit dicere, ꝙ fuerit cõminatio de excõicãdo: nõ aũt la
ta ſentẽtia: vt in ſimili per gl. c. j. de ſagit. & in. c. ſicut tuis. de ſimo.
cũ ſi. Tamẽ illud verbũ excõico, erat præſentis temporis. & erat
acſi diceret, ex nũc, put, ex tũc, excõico, ſi nõ obedieris: vt firmãt
oẽs in. d. c. prætereà requiſiti: cogita ſuper illo tex. nũquã ad hęc al
le. ¶ Publicata ſint bona, intelligitur ipſo iure. Secus ſi dicit, pu
blicentur. Bar. in. l. j. ff. ad leg. Iul. de vi pri. nõ valeat ſine ope. exce
ptionis. A Equipollent iſta verba iſtis, non valeat ipſo iur. gloſ. in
cle. de reſcri. in ver. ipſo iure. & ibi Abb. in fi. ¶ Caſſum & inutile.
important ipſo iure. Bal. in. l. nõ dubium. in. ij. col. ver. vj. not. per
tex. C. de legi. ¶ Amittat, importat per ſententiam: ſecus ſi dicit,
amittit. Bal. in. c. j. §. j. ad fi. de feu. ſine cul. non amit. niſi aliud ſit ali
bi declaratũ, prout in exemplo, de quo ibi. ¶ Idẽ de verbo perdat
& de verbo amittat, cõſuluit ter do. Card. loquens de vaſallo, qui
infra annum & diem non petijt inueſtituram: notans verba iuriũ
feudalium de hac materia loquentium: vt ipſe ponit conſil. xciij.
nobiles viri domini de Vinciguerra. in. iij. dubio. & conſil. lxxvj.
dominus Abbas ſancti Benedi. de Mã. in. j. dubio. & conſi. cliiij. in
q. quæ vertitur. & etiam Pau. de caſt. cõſi. clvij. Quæſtio iſta verti
tur. ad fi. Et de hoc ver. amittat, dixi etiã. ſ. in prin. huius materię.
Et dicit fing. Car. in. d. cõſi. nobiles viri, quòd licet quædam bul
la Apoſtolica diceret, deuolutum fuit, loquendo de feudo, cuius
inueſtituram nõ petierat vaſallus: tamen debent illa verba exponi,
deuolutum. ſ. eo modo, quo modo ius diſponit. ſ. quo ad poteſta
tem reuocãdi. quod non. bene. Et facit. c. cauſam. cũ cõcor. ibi da
tis. ſ. Nullas vires obtineat: importat latã ſententiam. But in. c. ad
aures. ſ. eo. facit. l. v. C. quãdo prouo. nõ eſt neceſ. quia eſt melior
de iure: ſecundũ And. Sic. in cle. j. in. xviij. col. de ele. ¶ Eoipſo, im
portat abſq; alia ſententia, ſecundũ Zenze. in. d. cle. j. per illũ text.
Pro quo alle. etiã ibi Car. c. nullus. & c. ſi religioſus. de elect. in. vj.
29 ¶ † Quoties ratiõe ſtatus eſt incõpatibilis quis priuatur: eo ca
ſu priuatur ipſo iure. Bal. in. c. j. §. qui clericꝰ. in prin. ſi de feu. fue.
contro. inter do. & agna. ibi, in tex. loquit de vaſallo effecto cleri
co, vel monacho, qui feudum amittit. Et tunc dicit Bald. quòd
feudum amittit ſine alia licentia per dictam rationem. Et ita di
cit eſſe textum not. ibi, in verbo hoc ipſo, quod nota ad ſimilia:
quia etiam vbi eſſet illud verbum hoc ipſo: vult Baldus, quòd
incompatibilitas inducta per mutationem ſtatus inducat priua
tionem ipſo iure. Præcipimus & omnino contradicimus. ſunt
verba latæ ſententiæ. Domi. poſt Archi. in capitul. præter hæc.
ij. col. xxxij. di. Dicunt enim, ꝙ ille tex. prohibens dictis verbis, ne
illi miſſam cantent: ſuſpendit ipſo iure, & ſententiam profert. Si
ne aliquo facto, vel aliqua ſententia cadant in malitiam. denotãt
latam ſentẽtiam. l. fi. C. locati. Debet litem perdere denotant per
ſententiam. Secus ſi dicit: lis perdita ſit. Bar. in. l. j. §. j. quaſi in me
dio. ff. de calum. Interdicimus, eſt latæ ſententię. gl. j. in. c. peſsimã.
xxiiij. q. vij. poſteà exponit. i. prohibemus. Literæ de iure non ob
tinent. exponitur illud de iure, id eſt ipſo iure. Io. An. poſt Gof. in
c. cæterum. de reſcri. exponendo antiquam, quæ ſic dicebat ibi.
De iure non tenet: importat. i. ipſo iure. Ita volunt expreſsè præ
dicti, dum dicunt illud de iure fuiſſe reſecatum, in. c. cæterum. ne
30 denotaret ipſo iure. ¶ † Non obtineant roboris firmitatem: de
notat irritum ipſo iure. Do. in. d. c. cæterum. ij. co. per. c. ne captã
dæ. de concef. præben. in. vj. ſi per alia iura declaretur, ꝙ denotẽt
per ſententiam: vt in. d. c. cæterum. vbi ſunt talia verba. iuncto. c.
ſi aũt. eo. tit. vbi per negligentiã annalem, illę literæ conualeſcũt:
quod nõ eſſet, ſi à principio eſſent nullæ regula, non firmatur. li.
vj. ¶ Nouerit ſe ſuſpenſum: eſt ferendæ ſententiæ. Do. contra
Imo. in. c. j. §. fi. ij. col. de elec. in. vj. quia vbi participium præteriti
temporis, iungitur ſubiunctiuo, quod poteſt eſſe modi præſentis
& futuri: exponitur. i. futuri. & ſic ferendæ ſententiæ: per regulã.
in pœnis. cum gl. lib. vj. Niſi in verbis diſpoſitionis cõſtet, quòd
velit eſſe latæ ſententiæ: vt fuit in. d. c. j. vbi tex. addit, quòd ſi po
ſteà adminiſtrat, ſit priuatus ipſo iure: & ſic apparet, quòd ex quo
punit

punit eum de adminiſtratione, ꝙ vult eſſe canonẽ latæ ſentẽtiæ.
de quo etiã dicit eſſe tex. optimũ in. c. quiſquis. de ele. Aliàs ſi non
appareret per ſequentia, ꝙ ſit latæ ſentẽtiæ, erit ferendæ. per di
ctam regulã: & per no. in. c. j. de iur. cal. quã doctrinã no. ad multa
in hac materia. Denũcia talẽ ſuſpẽſum. Hoc mãdatũ ſuperioris in
ducit ſuſpẽſionẽ ſimul, & ſemel. Frã. de Are. egregiè in. c. tam lite
ris. ij. col. de teſti. per illũ tex. vbi licet illi nõ eſſent ſuſpẽſi ipſo iu
re: tamẽ Papa cõmittendo executionẽ ſentẽtiæ, ſuſpendit per di
cta verba. Cũ enim procedatur imponẽdo hanc pœnam ſine pro
ceſſu & figura iudicij, põt iudex incipere ab executione. & cõmit
tendo executionẽ, videtur pronũciare: nec habet tunc locũ. l. j. C.
de exec. rei iu. prohibẽs incipere ab executiõe: vt tradit Bar. in ex
trauag. ad reprimendũ. ſup ver. figura. ſecũdũ eum. quod no. Fru
ſtra aliquid fieri: denotat, ꝙ actus erit ipſo iure nullus. Saliee. in. l.
quãuis. ad fi. C. de adul. per. l. cũ ea. & l. donationis. C. de tranſa. &
idẽ no. Ant. de Alex. doc. Neapolitanus in. d. l. cũ ea. notans, ꝙ di
ctio fruſtra ſignificat actionẽ ipſo iure non cõpetere. quod dicũt
aliqui probari in. l. pe. §. ad crimẽ. ff. de publi. iudi. vbi dicitur iudi
ciũ criminale agitatũ cũ procuratore eſſe ipſo iure nullũ, ꝑpter
verbũ fruſtra, ibi poſitũ. Et eſt ponderatio Sali. licet ipſe non di
cat in. d. l. quãuis. Et idẽ dicit Do. in. c. j. vlti. col. de accu. in. vj. po
nẽs poſt Io. An. vim huius dictionis fruſtra, quæ ſonat in vanum,
incaſſum: & ſine effectu. Aliquid Firma. in reper. in verb. fruſtra.
& vide Imo. in. d. §. ad crimẽ. in pe. chart. vbi poſt Bal. firmat hanc
dictionẽ fruſtra: denotare nullitatem ipſo iure. Et licet det poſteà
caſus, in quibus teneat iudiciũ criminale agitatũ cũ procuratore
in cã criminali, ſi pars nõ oppoſuit, tamen non mutat, quod dixit
de verbo fruſtra: quia vt ipſe dicit in ver. nec obſt. cõtraria. varia
tur quãdoq; ſignificatũ verbi rõne ſubiectæ materiæ. Et ſic vult,
quòd ꝑpter ſaluationẽ aliorũ iurium, dictio fruſtra mutet vim
illis caſibus: cũ quo tamẽ ſtat, ꝙ de ſui natura ſit annullatiua incõ
tinẽti nõ reſiſtente ſubiecta materia. Et idem ſentit Ana. in. c. fru
ſtra. in. j. char. de vſur. Eſt verũ ꝙ Do. in. c. j. circa fi. de iu. in vj. di
xit, ꝙ dictio fruſtra, nõ denotat ipſo iure: vñ variat ab opi. Legi
ſtarũ in. d. §. ad crimẽ. Et inducit. d. c. quia fruſtra. & eum videtur
ſequi Mari. in repe. c. veniens. xxvj. char. ver. dominus Dñicus de
accu. addẽs ei tex. & Bal. in. l. j. C. de nõ nu. pec. Tamẽ prædicta for
tè præualerent. per ea, quæ ipſe Do. dicit in. d. c. j. de accu. & ad. c.
quia fruſtra. põt rñderi ex dictis Ana. ibi, in. iij. col. Vel ad illũ tex
tũ. & ad. d. l. j. põt dici, vt etiã dicit Abb. in. c. veniẽs. vl. col. ꝙ ſubi
ecta materia elicita ex alijs iuribus, mutet quãdoq; vim propriã
verbi fruſtra, ſicut aliorũ: vt dictũ eſt. Multa alia ſignificare põt
dictio fruſtra: de quibus per Albe. in dictio. in ver. fruſtra oĩbus
modis. i. ipſo iure, etiã ſi iungeretur hoc verbũ: verbo futuri tem
poris. Ang. in auf. C. vt defun. ſeu fu. per illum tex. Lud. in ſing. ij.
Mari. in. c. Iudæi. lo. ij. C. de iu. Irritũ ſit. & retractetur: denotant
hæc verba nullitatẽ ipſo iure: & irritationẽ de facto fiendam. tex.
& Archi. in. c. irritã. iij. q. vj. Alioquin excõicatũ te eſſe cognoue
ris: importat ipſo iure. Bal. in. l. qui volebat. ff. de hære. inſti. per il
lũ tex. & per. c. prętereà. de ap. Noueris te anathemate percuſſum
31 eſt latæ ſentẽtiæ. gl. pe. in. c. quoniã. de off. or. & ibi, ¶ nullus ei cõi
cet. eſt latæ ſententiæ. Car. in cle. fin. in prin. in. iiij. q. de ſen. excõ.
Eo ipſo: ꝑtinus: prſus: funditus: ſunt latæ ſentẽtiæ. Do. in. c. quã
ſit. in fi. de elec. in. vj. Mox, eſt latæ ſentẽtiæ. Ang. in. l. idẽ. §. ſicut
ff. q po. in pig. ha. & in auf. de ince. nup. in prin. in. ij. col. & ibi alia.
¶ Poteſtatẽ tibi noueris interdictã: denotat abdicationẽ poteſta
tis ipſo iure. Old. conſi. ccxcj. hæ ſunt rõnes. ij. co. Nullius ſit mo
menti: denotat ipſo iure actũ eſſe nullũ. Card. conſi. ccxxxviij. ad
quendã in carcere. Inferẽs, ꝙ obligatio carcerati eſt ipſo iure nul
la. per. l. qui in carcerem. ff. quod met. cã. in ver. nullius momenti.
quæ verba, vt ſint cũ miniſterio. iuxta. c. ſi Papa. de priui. in. vj. ſo
nat nullius momẽti. i. nullius vigoris. per. c. ordinarij. in fi. de of.
or. in. vj. vbi hoc no. Arch. Et pro hoc. ff. de hęr. inſti. l. ſi quis Sem
proniũ. in fi. ſecundũ eũ dicentem caſum. l. qui in carcerẽ. debere
addi ad alios: in quibus obligatio facta per metũ, ipſo iure nõ te
net. qui not. ff. quod me. cã. l. ſi mulier. §. ſi dos. Sit excõicatus: im
portat ipſo facto. Bal. in. l. j. C. de ſecũ. nup. dicẽs, ꝙ in illo tex. ver
bum ſit infamis: eſt latæ ſentẽtiæ. vnde infert, ꝙ ſi ſtatutum dicit
qui ſic fecerit, ſit bannitus. cõtrafaciens eſt ſtatim bannitus. ſentit
gl. ord. in. c. quicunq; in ver. innodetur. de hære. in. vj. Niſi profe
ratur in materia, quæ per alia iura inducat excõicatiõem per ſen
tentiam: vt per Abb. in. c. ij. in fi. de fo. comp. propter gl. ibi quæ
dat ſing. intellectũ ad. c. j. cum ſeq. xxx. di. Similis gl. in. c. ſi quis ex
clericis. in ver. ſir. de vi. & ho. cle. Cogitabis quibus iuribus ſit de
claratũ, ꝙ illa capitula, quæ ſunt. xxx. diſt. ſint ferendæ ſententiæ:
adeò ꝙ per ipſa oporteat impropriare illud verbũ præteritũ. Et
iſtis adde gl. in. c. licet canon. in ver. ſit priuatus. de elec. in. vj. quę
expõit ipſo iure. Et vide gl. Matth. c. xviij. quæ exponit illa verba
ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. i. ſeparetur ab alijs fidelibus
per excommunicationẽ. Et ita etiam exponunt do. in. c. nouit. de
iud. volẽtes, ꝙ per illa verba non eſſet prolata excõmunicatio ab
Euangeliſta: fortè vt puto, quia excommunicatio formalis nõ eſt
de more Euangelij: nõ aũt ꝙa illa verba præſentis téporis non ſint
apta denotare latã ſentẽtiam, ſi proferãtur ab excõicante. Vnde
dicit alia glo. ſuper illo tex. vt refert ſanctus Tho. de Aqui. in ſuo
continuo: aliàs dicitur: cathena aurea, ſuper Euangelijs. Poſt hæc
omnia ſequitur excõicatio, quæ fieri debet per os eccleſiæ. i. per
ſacerdotem: quo excõicãte, eccleſia cũ eo operatur. Vel dicamus,
ꝙ illa verba non importãt excõicationẽ latam, ſed ferendã: quia
excõicatio non infertur: vt quis ſeparetur à cõione vnius tantũ:
ſicut eſſet ibi, dicendo ſit tibi: ergo nõ alijs: ideo ille corrigens ha
bebit illũ pro Ethnico. i. peccatore ex tũc. Reliqui aũt poſt excõi
catiõem à Prælato latã. & ita illud verbũ tibi, notat etiã Orige
nes: vt refert Tho. vbi ſ. in fi. quãuis And. Sic. in. d. c. nouit. fol. vl
ti. velit ꝙ Euangeliũ ſtatim illũ excõicet, propter illud verbũ præ
32 ſentis tẽporis. ¶ † Nihil agit. Iſtud verbum infert nullitatem ipſo
iure. An. Sic. in. c. ſuper literis. xxvj. col. ſ. eo. per tex. & Bal. in. l. ni
ſi. ff. de tu. & ra. diſt. & in. l. fi. in ver. nihil agit. ff. de lib. & poſth. in
quibus locis dixit Bal. per illos tex. iudiciũ fundatũ in libello ine
pto eſt nullũ: quia tex. dicunt, nihil agit. Et iſta etiam ipſe An. po
nit in. c. prudẽtiam. in prin. in. v. col. de offi. deleg. exclamãs de illo
tex. ad hoc propoſitum: in ver. nihil agit. & alia etiã alle. Limita ex
tex. & quod ibi Bar. in prin. in. l. ſi quis obreperit. ff. de fal. Retu
li. ſ. eo. c. nonnulli. §. j. in. iij. ampliatione. & faciunt quæ dicta ſunt
33 ſ. de verbo, fruſtra agit. ¶ † Sit anathema maranatha. Eſt verbũ
latæ ſentẽtiæ: & verbũ maranatha, importat. i. vſq; ad aduentum
dñi ſit excõicatus: ſupple donec pœniteat. gl. in. c. Guiliſarij. xxiij.
q. iiij. Et incidẽter no. ꝙ licet tex. decreti dicat Guiliſarius, puto
tamen corruptum. vocabatur enim Beliſarius ille, qui Silueſt. Pa
pam carceri tradidit, mox ad inſulam ponitiam relegauit: & fuit
ille Beliſarius, qui in bello Gothorũ contra Romanos miranda
fecit: vt per Leo. Are. in li. de bello Gothorũ. Et de illa carceratio
ne meminit Pius Papa in ſuo dialogo ver. fi. appellando illũ Beli
ſariũ. ¶ Et de dicto verbo maranatha, dicit Hiero. in epiſtola ad
Marcellam, quæ incipit: Cum pariter eſſemus. & eſt fol. lxxviij.
ſecundi volu. impreſſionis Parmenſis, quòd eſt vocabulũ magis
ſyrum, quã hebræum. & interpretatur dominus noſter venit: vt
ſit ſenſus, ſi quis non amat Ieſum: anathema ſit: & illo complemẽ
to deinceps inferatur dominus noſter venit. quòd ſuſperfluũ ſit
aduerſus eum odijs pertinacibus velle contendere, quem veniſſe
iam conſtet: quæ verba ſunt expoſitiua verborum Apoſtoli. j. ad
Corinth. xvj. in. fi. vbi dicitur: ſi quis non amat. &c. Et quãuis gl.
Nic. de lyra ibi ponat dictã communẽ expoſitionẽ, ꝙ idẽ eſt ma
ranatha, quod dñs noſter venit: tñ Burg. ibi in ſua longa addi. cũ
qua trãſit replicator, reprehendit hãc cõem expoſitionem. vnde
latius ſcribens de hoc verbo, concludit maranatha idem eſſe, ac ſi
diceretur: deſtructio bonorũ ſuorũ. quod in hebraico dicit ma
charã. vt ibi latius: quæ dicta notaſſe non pigeat: vt poſsis loqui,
qñ eris in cõſpectu maiorũ, de talibus te interrogantiũ. Eſt enim
turpe ius in quo verſamur ignorare. Verbũ pñtis tpis ſimpliciter
nõ facit canonẽ latæ ſentẽtię. Do. in. c. ſi quis. in fi. xxiij. di. ꝑpter
gl. ibi qua exponit ſit. i. fiat. Sed põt dici, ꝙ illud eſt, vt tion diſcre
pet ille tex. à iuribus in ea alle. ſicut in gl. c. ij. de ſo. cõp. cum ſi. Sic
etiã procedit gl. quã alle. in. c. ſi quis. de vi. & ho. cle. Vnde credo li
brum meũ Dnici eſſe corruptũ: & deficiat verbũ, non ſemper: &
ſic debeat dicere, ꝙ verbũ pñtis tpis, nõ ſemper eſt latæ ſentẽtiæ:
cũ regulariter ſit latæ ſententiæ: vt oẽs dicũt. Et ita clarè Imol. in
d. c. ſi quis. colligẽs ex illa gl. ꝙ verba pñtis tpis interdũ ſunt feren

dæ ſentẽtiæ ſubiectæ materiæ. Sic etiã intellige gl. quã alle. Do. in. c. j. ij. q. iij. dum exponit illũ tex. in ver. ſciat ſe iacturã infamiæ ſuſtinere: nõ ipſo iure, propter leges in ea alle. per quas impropriatur illud verbũ præſentis tẽporis: aliâs
34 latæ ſentẽtiæ: vt ibi etiã per Do. ¶ †Mox, ipſo iure: ipſo facto: & ſimilia ſunt latę ſentẽtię. Bal. in. l. iubemus. la. ij. §. ſanè. circa medium. C. de ſa. ſan. ec. & ibi pulchrè docet alios modos: & eſt iſta remiſsio trita. ¶ Spolietur: an ſit latę, vel ferendę: eſt qõ dubia. dixi in. c. ij. in prin. ſ. e. ¶ Incurrat excõicationẽ. denotat latã ſentẽtiam. gl. in Cle. j. in ver. incurrãt. de vſur. quæ dicit, ꝙ in curritur incontinẽti ſine tẽporis interuallo. & ſequuntur ibi doct. Pro hoc facit: quia vt. ſ. dictum eſt ſub verbo, ſubiaceat: verbũ executiuũ non indigens hominis miniſterio eſt latę ſentẽtiæ. facit. c. ſi qs ſuadente. in ver. ſubiaceat. xvij. q. iij. Cecidiſſe pronũtietur: tũc erit ſentẽtia hominis, nõ iuris. & poterit appellari: ſecus ſi dicit ipſo facto: vel eo ipſo cadit. Car. in cle. j. ad fi. in xj. q. de ſeque. poſ. & fruct. ¶ Nõ erit proceſſus irritus, nec irritandus: denotãt, ꝙ nec ipſo iure, nec per ſententiã. gl. pe. & fi. in Cle. ſæpe. de ver. ſig. Omnino, importat ipſo iure. gl. trita. & ibi Bal. in. l. ſi pecuniã. ff. de condi. inde. Lud. in
a ¶ Oino. de hac dictiõe omnino, vide etiam quæ habẽtur per do. Sozi. conſil. ccxlix. inci. materia præ- ſentis cõſultationis. ver. j. in effectu. circa fi. in. ij. parte char. cxxx vj. confi. xxxj. in ci, viſis & diligenter lectis. ver. verũ prædictis no. circa fi. in. j. parte char. xxxvij. fin. j. Arc. in. * c. ea enim * §. hoc ius. ver. qui verò. ſup verbo omnino. x. q. ij. Mari. in. c. Iudæi. lo. ij. de Iudæ. And. Sic. latè in. c. qualiter. in. iij. col. de iu. Iaſon May. in repe. l. ij. in. vj. col. C. de iu. emphy. Et ſic etiam iunctũ verbo futuri tẽporis, denotat latã eſſe ſententiã. Idẽ glo. in. c. li cet canon. in ver. carere. de elect. in. vj. & tex. in c. ſi religioſus. in ver. vacuetur omnino. de elec. in. vj. & gl. in. c. j. in ver. vacuamus omnino. qd' me. cau. in. vj. no. Bu. in. c. ſi diligẽti. in. iij. co. de fo. compe. & Ang. in. §. fi. in auf. de litigioſis. & Alexã. & And. Sic. in locis. ſ. in prin. nominatis. & eſt concluſio trita. ¶ Conſydera, ꝙ aut verbũ futuri tẽporis eſt verbum denotans exercitiũ & miniſteriũ hominis: & tũc fortè non mutat naturã, quando profertur in futuro tẽpore cũ dictione omnino, ſiue præcedẽte, ſiue ſequẽte: vñ ſi diceret priuef: deponatur: expellatur: & condẽnetur: & huiuſmodi: & ſemper ſit verbum omnino: certè illa verba nõ mutãt naturam: ſed attẽditur vis executionis per dictionẽ omnino, quæ etiã alia multa importat: vtpote remotionẽ diſpoſitionis, quæ aliâs poſſet competere inferiori: vt in concor. alle. ab Ana. in. c. qualiter. lo. j. in prin. vj. col. ibi. alias ſo. de accu. poſt Abb. ibi. Sicut dictio penitus iũcta cũ verbo excludatis: importat excluſionem ipſo iure. ſed pœnã excluſionis hominis: vt dixi. ſ. in ver. verbum aliâs importans. &c. Aut verbum futuri temporis prolatum, aliâs non indiget miniſterio hominis: & tunc operabitur dictio oĩno ei iuncta, priuationem ipſo facto: vt ſi dicatur omnino perdant: vel omnino amittant: vt in ſimili dicitur in. c. in quibuſdam. in ver. prorſus amittant. de pœ. Vel ſi dicitur, omnino carent. Dato enim ꝙ de verbo careãt, fit dubium: tamen illa adiectio erit clara. Facit glo. in. d. c. licet canon. in ver. viribus omnino carere. ¶ Ex quibus infero, ꝙ in caſu. c. ſi religioſis. de elect. in. vj. in ver vacuetur omnino. non eſſet per illum tex. nulla electio, ſed irritanda. Sic etiam in c. ſi quis vxorem. xxvij. q. ij. in ver. ſepararẽtur oĩno. opus erit ſeparatione hominis: per. c. poro. de diuor. quia in hoc caſu & ſimilibus videretur incongruus ſenſus dicere, ꝙ non eſſet opus ſeparatione per ſententiam: cũ expreſsè canon eã iniungat iudici. ¶ Cogitabis: quia nunc occurrit. Ideò non pono pro conſtanti, propter authoritates præalle. quas cum non reperiã mutatas, attribuerem temeritati eas primus alterare. Et qui eas vellet imitari, diceret ꝙ illa verba futuri tẽporis & ſi dirigantur ad iudicẽ: tamen important euacuationem facti, nõ iuris: cũ ſecũdum eos dictio omnino, reddideritactum de iure nullũ: ſicut multa de ſui natura irrita relaxantur de facto. gl. in ver. relaxata. in. c. dilecto. de teſti. & in. c. auditis. de elect. in. c. acce
a dens. vt li. non conte. cum ſi. Alias vires dictionis omnino a omit to: quia nihil facerent ad rem. Et in propoſito habet aliam vim, ꝙ vbi aliâs actus tenet ex aliqua parte, non in totum: vt renuncia tio facta non ſuperiori, quæ tenet ſaltem quo ad renuntiantem. c. quod in dubijs. de renun. Si dicitur, nullius omnino ſit firmitatis. non tenebit etiã quo ad renunciantem. gl. in Cle. ij. in ver. nullius omnino. de pœnis. ¶ Prædicta ſufficiant poſt plenitudinẽ Mod. in locis primò alle. & caue: quia And. Sic. in. d. c. ſi diligenti. vult, ꝙ verbum futuri temporis ſit canon latæ ſententiæ. Et multa alle. quæ non probant: vt videre potes. Ideò omitto. & ſi eſſet opi. vera, euerterentur omnino præallega. ¶ Prædicta etiam plenius & firmius inſeruient, quã ea, quæ in dictis locis gl. enumerantur. & fortè. ſ. facta eſt mentio de aliquibus alleg. ab eis tranſcurſim: & inuenies per eos, ꝙ verbum futuri temporis geminatũ, denotat ipſo iure: poſt Bald. in ti. de pace Cõſtan. in prin. quæ extollit Ludo. in. l. ſi verò. §. de viro. xiij. fal. ſol. mat. Alia etiam inuenies, quę iuncta cum præmiſsis facerent non paruum tractatum.

35 Sed declaratoria ſententia requiritur etiam in pœnis ipſo iure incurſis, per. c. cũ ſecundum. de hær. in. vj. & non requiritur, quòd iudex per ſententiam puniat: ſed ſatis eſt, quòd pronuntietur delictũ commiſſum: pœna autem ſequitur à iure. Bart. in. l. eius, qui delatorem. ad fin. prin. ff. de iu. fiſ. Pro quo vide Io. An. in. c. j. de homi. in. vj. quę refert ibi Do. in. §. fi. in. v. col. vbi dicit, quòd ita debent intelligi oĩa iura cano. & ciuilia, quæ dicunt ipſo iure, vel ipſo facto aliquẽ puniri confiſcatione bonorum, vel quacunq; alia pœna: vt. ſ. ſufficiat illum pronunciare & declarare illius criminis eſſe culpabilem: & locus erit pœnis iuris, etiam ſi in ſententia non exprimatur. Et ita intelligit. d. c. j. & d. c. cum ſecundum. & per illum text. dixit Abb. in. c. verum. ad fi. de fo. cõp. quòd eo caſu, quo res data eccleſiæ, habet reuerti ipſo iure ad laicum propter pœnam reuerſionis in alienatione appoſita ex non ſeruatis cõditionibus: requirit prius ſententia declaratoria ſuper ipſa non obſeruãtia. Et idem de poſſeſſione tributaria laici, quæ tenetur ab eccleſia & incidit in cõmiſſum, vt per Ab. in. c. qualiter. in fi. de iu. & dicit Bal. in. c. j. in prin. de feu. ſine cul. non amit. ꝙ vbi aliquis cadit à iuribus ſuis, non eſt ferenda ſententia ſuper amiſsione bonorũ: ſed ſuper declaratione & executione ipſius amiſsionis: & ſiue iudex dicat priuamus, ſiue priuatum declaramus: idem eſt ſenſus. Et laudat, ꝙ cõtra bannitum qui ipſo iure ex ſtatuto habetur pro confeſſo, feratur ſententia declaratoria identitatis perſonæ. Et dicit Bal. in auf. qui ſemel. in. j. col. C. quomodo & quando iu. ꝙ nunquã lex præſumit condẽnare, niſi iudicis miniſterio. vnde etiam quis priuatur ipſo iure: tamen ad hoc deuenitur cauſa cognita. quod declara ex infrà dicendis. Vbi aũt lex non priuat ipſo iure, ſed mandat priuari: tũc iudex non declarat ſolũ delictũ eſſe commiſſum, ſed priuat. Bal. in auth. hoc amplius. j. col. C. de fideicom. & pulchrè Bal. in. d. c. in prin. de feu. ſine cul. non amit. & in. l. tranſigere. ad fi. C. de tranſa. Et per hoc dicitur, ꝙ in caſu. c. j. de confeſ. in. vj. requiritur declaratoria, ꝙ quis habeatur pro confeſſo. & ſufficit pronunciare illum contumacẽ in non reſpondendo. Bar. in. d. l. eius qui. & Do. in. d. c. ij. in fi. dicens, ꝙ per hoc Barto. videtur tandem velle, ꝙ habeatur pro confeſſo ipſo iure, ex quo non vult, quòd pronuncietur confeſſus, ſed contumax: ergo ſi declarata contumacia ſtatim habetur pro confeſſo, ſequitur quòd pœna eſt prius incurſa: nũc aũt patefacta per ſolã declarationẽ contumacię. Et pro hoc quòd habeatur ipſo iure pro confeſſo contra gl. & Io. mo. in. d. c. ij. vide Bal. in. l. vnica. xiij. col. verſi. ſed nunquid contumax. C. de confeſ. quia contrariorũ eadem eſt diſciplina. Sed vbi habetur pro negãte, non

te, non requiritur inter locutoria. ergo nec vbi pro confitente: niſi aliqua iuſta cauſa allegetur, quare nõ debeat haberi pro confeſſo negante: quia tunc fatetur Bal. interlocutoriam requiri: quia eſt quæſtio emergens, quæ in facto conſiſtit. ¶ Et ſecundum hæc vltima verba poteſt intelligi alia opi. eiuſdem Bal. in hoc. in c. vaſallus. lo. ij. ſi de feu. fue. contro. inter do. & agn. aliâs eſt in. l. ſi vaſallus ſeruitium domino. ſecundum impreſsionem Papien. vbi approbat Bar. in. d. l. eius, qui. quia quoties aliquid committitur motui iudicantis: ibi requiritur iudicis declaratio. ſed hic cõmittitur motui iudicis: qa. d. c. ij. dicit abſq; rationabili cauſa: ergo requiritur iudicis declaratio. Vnde ſi iudex non declarat, non habetur pro confeſſo ſecundum eum. Idem ipſe vult in. l. j. poſt prin. C. de pœna iud. Erit ergo diſtinguendum ex hoc, an allegetur rationabilis cauſa, & oporteat pronunciare, an habeatur pro confeſſo, vel non. Aut non allegatur, & ſufficit pronunciare eum contumaciter non reſpondiſſe. Sed tenendo, ꝙ iſta verba habeatur pro tali, non denotent ipſo iure, videtur indiſtinctè, ꝙ nõ haberetur ꝓ cõfeſſo, niſi ꝓ ſentẽtiã. An aũt hoc ſit verũ, eſt tactũ. ſ. ſub ver. habeatur ꝓ priuato. & vt vides ipſe Bar. nõ eſt reuera clarus. in. d. l. eius, qui. Ex quo nõ vult, ꝙ ꝓnũcietur aliud, quã ſuper contumacia. ergo vult, ꝙ hoc conſtito pœna ſit incurſa: propter quod, & propter authoritatem Do. & Bal. in. d. locis. Fortè ſuſtinetur, ꝙ ipſo iure habeatur pro confeſſo: niſi opponatur non ſubeſſe rationabilem cauſam. Et ita apertius decidit Bal. in. l. j. in. v. col. ver. ſcias etiam, ꝙ quandocunq; C. ne ex deli. defun. dicens, ꝙ ſi negatur contumacia, eſt pronuntiandum: aliâs non eſt neceſſe, ex quo ex actis apparet: quia ſi non negatur, iſta qõ non eſt emergens: ideò non eſt pronunciandum. iuxta not. in. l. j. C. de ordi. iu. quod verbum extollunt Mod. in li. male. in ver. qui iudex videns. in. xx. col. ver. & aduerte. vbi vide. Et ſic ex iſtis videtur fortè verius dictum Do. in. d. ca. ij. quòd generaliter iſta verba habeatur pro tali, ſint latæ ſententiæ: quia ſic ſentiunt iſta apertè. Cogita, quia iſta inueſtigatio traheret nos de materia extrauaganti ad extrauagantionem. ¶ Concluſionem etiam prædictã firmat Mari. in. d. c. Iudæi. de iu. dicens, ꝙ licet canon, vel lex loquatur per verbum præſentis temporis: & ſic ſit latæ ſententiæ: tamen eſt neceſſaria ſententia declaratoria illum ſic feciſſe. vnde ſi lex imponat pœnam priuatiuam bonorum ipſo iure, non auferuntur bona ſtatim: niſi præcedente declaratoria ſentantia delicti. per. d. c. cum ſe
36 cundum. ¶ †Concordat cum iſtis. d. Cardi. conſi. cxxviij. habuit hunc punctum à quodam Cardinali. &c. vbi dicit, ꝙ etiam ſi vaſallus commiſit cauſam, propter quã iura expreſsè priuant ipſum feudo, non eſt priuatus: niſi declaretur per ſententiam eo prius conuicto. Facit etiam elegans cõſi. eiuſdem. cxxxij. T. Archipreſby. Dictam concluſionem de declaratoria pœnæ incurſæ deducit etiam Lap. latè licet obſcurè. alle. cxxvj. primò quæritur ad fi. & Spe. de loca. §. nunc aliqua. ver. xlvij. & Spe. & Ioã. An. de pet. & poſ. §. quoniam. Bal. in. l. quæ ſub condi. §. fin. ff. de condi. inſti. & in c. j. §. vel ſi cum filia. qui. mo. feu. amit. & latè Pet. de Anch. & Do. in. c. cum ſecundum. & eleganter Ang. de Are. in li. malefi. in ver. qui iudex videns, ꝙ inquiſiti. xvij. col. ver. quæritur tamen, an tale ſtatutum. & ibi pulchrè Ang. in addi. & Pet. de Anch. in Cle. j. in. vj. no. de pœnis. & Ang. pulchrè in auf. de ince. nu. ſ prin. in. ij. col. ibi. ex primò dictis dico: quia ſi ſtatutum. & Do. poſt Ioã. An. in. c. ij. in. j. col. de præſcri. in. vj. Abb. & Phi. in. c. peruenit. lo. j. de appel. & pulchrè Car. cõſi. lxxxvj. dominus Abbas ſancti Benedi. de Mantua. in prin. & Bal. in. l. iubemus. la. ij. §. ſanè. ad fi. ver. adde tamen. C. de ſa. ſan. eccle. & alle. per Alex. in. d. l. eius, qui. in apoſtillis & alijs ſ alle.

37 Limita †primò prædicta. Niſi factum eſſet adeò notoriũ quòd nulla eſſet opus declaratione: quia tunc non habet locum. d. c. cum ſecundum. Item not. d. Abb. in. c. cum non ab homine. in. xij. col. ver. ſed certè ſubtiliter. de iu. quia in certis non eſt opus coniecturis. c. ij. de reg. in. vj. vnde text. in. d. c. cum non ab homine. non dicit aliquid de declaratione præmittenda traditioni curiæ ſeculari: quia notoria incorrigibilitas, quando præmiſſo triplici gradu pœnæ ille reperitur inhærere ſuis iniquitatibus. Idem in illis terminis ſentit Bar. Zabarell. Arc. Spalaten. conſi. liij. proponebatur caſus. vbi eleganter conſuluit, quòd clericus poteſt tradi curiæ ſeculari propter crimen læſæ maieſtatis attentatum contra Papam: & ibi dicit vnum, quod non legi alibi videlicet ꝙ ille clericus diceretur incorrigibilis ex eo: quia confitendo, ꝙ volebat dare caſtrum ſancti Angeli vni Colonienſi: qui cum viris armatis ingrediens faceret tumultum: dixit, ꝙ res habuiſſet effectum, ſi non fuiſſet vilitas animi vnius illorũ, qui fuit requiſitus: & obiurgabat reuelatorem de vilitate animi. Nam per hæc verba oſtendebat ſe non pœnitere: ergo erat incorrigibilis. Et ita refert ſe cum pluribus Epiſcopis & auditoribus Ro. quos nominat concluſiſſe apud ſanctum Pet. ſuper podiolo ſuperiori verſus vineam. Tene menti: quia cum his honoraberis. Bene faciunt aurea verba. d. Abb. in Cle. præſenti. de cenſi. vbi dicit, ꝙ dicta Bar. in. l. eius, qui. putat vera, niſi conſtare poſſet iudici ſaltem præſumptione legitima, illum incidiſſe in pœnam: vt puta, quia citatus ſub pœna: vt compareat certa die: non comparuit. Nam præſumitur contumax: & ilico poterit iudex eo non comparente in termino declarare illum contumacem abſq; alia citatione: licet ipſe poſsit ſe defendendo allegare cauſam, quare comparere non potuit. Alle. alia de quibus per eum ibi. & in. c. peruenit. fol. j. ad fi. ibi: ſi verò exceſſus notorius: de app. & ibi. Phi. quos adde ad Ang. ad additiones factas in. d. lib. male. loco præal. ¶ Pro tanto dixit Domi. in. d. c. cum ſecundum. §. j. in. ij. no. quòd vbi factũ eſſet notorium, & iudex aſsignaret terminum ad excuſandum factum, & non fieret excuſatio: poſſet fieri executio abſq; alia declaratione. Et ita poteſt vno modo intelligi tex. in. c. ordinarij. v. verſi. quòd ſi fortè. de offi. ord. in. vj. & in. c. peruenit. & c. conſuluit. de appel. ſecundum eum, qui idem repetit in. d. ver. quod ſi fortè. in vlti. no. dicens per hoc haberi vnam limita. ad. d. c. cum ſecũdum. ¶ Et hoc declarat ibi. d. Paulꝰ poſt Ioan. And. concludens, ꝙ priuatus ipſo iure, vel ſententia, quæ tranſiuit in rem iudi. poteſt à beneficio amoueri, & alteri beneficium conferri. & intellige, quãdo eſt notorium. ¶ Et ita etiam intellige tu gl. in. c. commiſſa. in ver. iuſto impedimento. de elect. in. vj. dicentem, quòd in caſu. c. licet canon. eo. titu. poteſt collator confertre beneficium ipſo iure vacans abſq; alia pronunciatione ſuper priuatione incurſa. Eſt enim notoriè incurſa illa pœna priuationis. & ſequitur Lap. in alle. cxxvij. Et dicit Do. in. d. c. commiſſa. §. j. in fin. quòd cautè facit ordinarius ſic conferendo ante vacationem. alle. in ſimili Ioã. An. in duobus locis de quibus ibi. Facit etiam gl. fi. in. c. pro humani. de homi. in. vj. vbi beneficia illorum conferuntur non vocato poſſeſſore propter verbum liberè, ibi poſitum. Similis caſus in. c. vbi periculum §. prætereà. ver. ipſos de elect. in. vj. qui caſus videtur ſpecialis in hac materia: vt innuit ibi Do. in vlti. not. ¶ Cæterum vbi lex imponit pœnam per ſentẽtiam, etiam ſi factum eſſet notorium, ſemper opus eſt ſententia priuationis. Inn. in. c. cũ noſtris. de conceſ. præben. dixi ſatis. ſ. eo. c. ſciſcitatus. j. colũ. poſt Bal. in. l. cum fratrem. C. de his, qui. vt indi. & alios. ¶ Secundum prædicta puto procedere id, quòd obtinuit in facto Alb. de Ro. vt ipſe ponit in. iij. parte ſta. qõ. xciij. duo ſunt ſtatuta. Nam cum ſtatutum diſponeret, vt vulnerans cum armis ad effuſionem ſanguinis ipſo facto eſſet in banno: & alio ſtatuto permitteretur impunè occidi bannitum, euaſit occiſorem illius banniti à pœna, qui eum poſt illatum alteri vulnus occidit ante illam declaratoriam iudicis ſuper banno: quia tantum operatur ſententia ficta â lege, quantum ſententia lata ab homine. l. cum quaſi. §. ſi plures. ff. de fideicom. lib. ¶ Et faciunt iura canonica excommunicantia ipſo facto. Oppo. tamen, & non ſoluit, de. d. c. cum ſecundum. Sed poteſt dici, ꝙ ſi erat notorium de vulnere, non habebat locum. d. c. cum ſecundum. per prædicta. Meritò Bal. in. d. l. iubemus. §. ſanè. quãdo loquitur de iſta declaratoria, vtitur vetbis qualificatis: videlicet, ſi tamen reuocatur in dubium ſentiens, ꝙ ſi res eſt in dubio, non ſit opus declaratione. quod autem dicit Do. in dictis locis de aſsignatione termini ad excuſandum non puto neceſſariũ, vbi notorium eſſet abſenti excuſationẽ non cõpetere: vt ſentiũt prædicti: imò generaliter extra caſum. d. §. quod ſi fortè. videtur ſufficere pœnam eſſe notoriè incurſam: licet poſsit accuſari delinquens. quoniam gl. in. c. commiſſa. præſupponit, ꝙ poſsit excuſari ille per impedimentum iuſtum: & tamen non arctat ſuperiorem ad aſsignationem termini ſuper excuſatione. Sic etiam doct.

ſ.alle.in materia.c.ij.de confeſ.in.vj.non arctant iudicem ad terminum rationabilis cauſæ probandæ, quæ tamen poſſet in caſu illo competere:ſed in illo & ſimilibus caſibus notificata parti priuatione iudicis,erit ſaluum ius allegandi iuſtas excuſationes.Intelligo ſanè,niſi executio eſſet irretractabilis: quia tunc poſſet procedere dictum Do.ceſſante ratione proximè dicta. Et facit quod in ſimili de ſpecialitate præiudicij irretractabilis ſcribit Car.poſt Paul.in Cle.j.in.iij.qõ.de re iu.& Imo.in.l.qui à latronibus.§.j. in vlti.col.ff.de teſt.& Pe.de Anch.in regula,ea,quæ. vj.col.lib. vj. cum concor.de quibus latè per Alexã. in.l.non ſolum.§.morte.in xxij.col.ff.de ope.no.nun.& in.l.iiij.§. condemnatum.ff.de re iudica.& conſilio.xvij.Quòd autem executio facti facta per iudicem debeat notificari huic ad eam non vocato:probatur ex vulgato dicto Bal.in.l.eos.§.apoſtolos.ij.col.verſi.& ideo conſuluit. C.de ap.cum concor.quas ſoleo ponere in.c.cum olim.vij. colũ. de re iudicata.Et memento,ꝙ ea,quæ ibi reduxi tractando,an & quando in facto notorio requiratur citatio,ſeruiunt optimè ad hanc limi.ſecundum prædicta.Debes etiã intelligere verba Bald. in.l.ſi maritus.la.j.C.de do.inter vi.& vxo.dum dicit, ꝙ clericus ipſo iure priuatus, non expellitur ſine cauſæ cognitione & citatione.& ſequitur ibi Ang.& Ana.poſt Cardi.in.c.ij.de ſi. addens Bald.in.l.ſi deſerta.C.ſi propter pu. pen. Et pondera, dum dicit Bal.quòd non expellitur. & ſic requirit notificationem fiendam priuato ſolum circa expulſionem. Et de declaratoria nihil dicit, per quod confirmatur gl.in.d.c.commiſſa.

Limita ſecundò dictam regulam.Dummodò qualitas inducta ipſo iure præceſſerit li.conte.ſecus ſi competeret lite iam inchoata.ita limi.d.c. cum ſecundum.Ioan.And.in addi.Specu.in rubri.de ap.in fi.vbi dicit,ꝙ ſtantibus impedimentis propter quæ datur ipſo iure biennium appellant iuxta auť.ei qui.C.de appel.nõ eſt opus,quòd procedat alia declaratoria iudicis:quia non eſt opus à iudice poſtulare, qđ à iure communi eoipſo conceditur.Si ergo opponetur ei de deſertione,replicabit de impedimento & de hoc cognoſcetur.reſpondet ad.d.c.cum ſecundum.quòd ibi agitur de inchoando nouo proceſſu: hîc autem de proſequendo iam inchoato: ideo alia declaratoria primo nõ requiritur:& hoc dictum ſequitur etiam Do.in.d.c.cum ſecundum.§.j.in princi.& Lap.di.alleg. cxxvij.ad fi.& Imo.in.c.ex ratione.xvj.col.de appel.& Philip.in.xxiiij. col. verſi.ſed dubitatur.

38 Limita †tertiò:reſpectu fructuum:quoniam ad hoc, vt debeantur fiſco,nõ requiritur declaratoria ſuper priuatione ipſo iure impoſita:ſed ſtatim à die incurſæ pœnæ debentur fiſco.Ita tex.gl.& Ang.in auť.de ince.nup.in princi.& ibi infert,ꝙ non valet inſtrumentum confectum à tabillione priuato ipſo iure tabellionatu:cum confectio inſtrumentorum ſit fructus officij:niſi fuiſſet occultè toleratus:vt per eum.& eſt glo. in §.pe.in authen.de tabel.multum ornata per Ana.in.c.fraternitatis.in.iij.col.cum ſequẽ.de hære.¶ Hanc limi. firmat etiam Do. poſt Ioan.And.in.c.felicis.in prin.in.ij.colũ. de pœnis. in.vj.per text. in.d.auť.de nup.& quæ etiam ad hoc alleg.Maria.in.d.c.Iudæi.lo.ij.de Iudæ.dicens,quòd in hoc eſt vtile,ꝙ conſtitutio puniat ipſo iure:quia interim delinquens etiam nondum declaratus nõ faciet fructus ſuos.Alle.etiã ad idẽ tex.in auť.de rap. mul.circa fi.Facit etiam pro hac limi.quod dixi poſt Abb.in.c.j. de conſti.in.vj. fallen.in prima reſtrictione data ad gl.in.c.fraternitatis. xij.quæſtione.ij.dicendo poſt Abb.ꝙ vbi pœna priuationis bonorum eſt impoſita ipſo iure, non eſt tutus in foro conſcientiæ etiam ſi non ſit declaratus:vt etiam per Abb.latius in.c.dilecti.in vj.col.de arbi.Et hanc limita.firmat etiam Pet.de Ferrarijs in ſua practica Papienſi.fol.clxxxiij.in verbo ipſo facto.dicens, quòd à tempore criminis habetur ratio fructuum: & interdicta eſt alienatio bonorum,prout eleganter not.ſecundum eum Iac.de Bel. in.d.§.j.in auť.de inceſt.nup. Ad idem dicit facere no.maximè per Bar.in.l.poſt contractum.ff.de dona, Nam vult ibi Bar.in.v. col. ver.ſecundum tempus.ꝙ vbi confiſcatio eſt facta ipſo iure, non valet donatio,vel alienatio bonorum: quia nõ habet dominium cum ſtatim amiſerit.¶ Procedunt iſta,vbi à iure inducta eſt ſtatim pœna confiſcationis:ſed ſi eſt per iudicem imponenda,ſecus: ſecundum Bal.in.l.non ſolum.in fin.ff. de reſti. in integ.vbi dicit per illum text.ꝙ licet bona homicidæ debeant confiſcari: tamen hoc non intelligitur inuito fiſco. Et ideò donec fiſcus agnoſcat, non intelliguntur confiſcata.arg.tex.ibi,& in l.j.§.an bona.ff.de iure fiſ.Et ideò videmus,ꝙ licet facta ſit cõfiſcatio verbalis, niſi fiat incorporatio,confiſcati vtuntur bonis ſecundum eum.&ad hoc vide etiam Do.in.d.c.ij.§.j.j.col.de præſcri.in.vj. & facit ſequens limitatio.

Limita iiij. reſpectu effectuũ executiuorum, quos abſq; hominis myſterio ſecũ trahit pœna ipſo iure impoſita:quoniam iſti vim ſuam infligunt abſq; declaratione iudicis.Ita tex.& ibi Bal.in.l.quæ ſub conditione.§.fi.ff.de condi.inſti. vbi remiſſo ſemel iuramenco à prætore,non eſt neceſſe amplius ipſum adire:ideò dicit ibi Bald.in ſua pulchra diſtinctione ſuper quæſtione,an & quãdo ſuper diſpoſitis à lege,oporteat iudicem adire:quod vbi vltra prouiſionem legalẽ non requiritur aliquod myſteriũ iudicis in exequẽdo,nõ oportet adire iudicẽ, per illum tex.Secus vbi requiritur myſterium iudicis in exequendo. Propterea dicit Imo.in.c.felicis.de pœnis.in.vj.prout recitat ibi Do. in princi.in.iij. col.ꝙ quicquid ſentiat ibi Ioan.And. non eſt neceſſaria aliqua declaratoria ſup pœna ipſo iure impoſita,quo ad effectus,qui immediatè trahũt excutionem ad factum: nec de ſui natura expectant aliam extrinſecam executionem poſt ſe. Hinc eſt,quòd irrogata à iure ſtatim infamia,ille eſt inteſtabilis ante declaratoriam.Secus vbi expectareť hominis myſterium:vt in confiſcatione bonorum:vel priuatione beneficij.quia tunc requiritur ſententia declaratoria,& procedit regula.Pro qua limitatione facit optimè ſecundum Do.ibi,quod no.Inn.in.c. qualiter. lo ij.dẽ accu.ad fi.ibi:itẽ no.ꝙ ſentẽtia lata.vbi dicit, quòd ſententia lata ſtatim ſortiť quoſdã effectus.verbi gratia.Si talis ſit pœna alicui impoſita,quæ libertatem aufert,vlterius eius teſtamentũ non valet:neq; aliquid ex teſtamento capiet.Quæ verba pulchrè reaſſumit Benedictus de Plumbino in quadam diſputatione: Titius habens Germanum legitimum. viij.colũ. Videmus enim in pœna excommunicationis à iure,quòd ipſo iure affligit & inhabilitat quo ad omnes ſuas potẽtias illum, qui in eam incidit abſq; alia declaratione:per.c.paſtoralis.in fi.de app.vbi trahit ſecũ executionem.Et facit.c.cum non ab homine.de ſen.excom. vnde reſpectu ipſius excommunicati ſtatim excommunicatio operatur repellendo eum à communicatione,celebratione, cæteriſq; actibus excommunicato vetitis,per prædicta:ſicut in ſimili dicitur in.c.fi.de coha.cle.& mu.

39 ¶ †Aduerte tamen attentiſsimè,quoniam iſta procedunt,vt dixi reſpectu ipſius excommunicati : ſed quo ad hoc,vt ab alijs debeat tractari repelli &euitari:vt excommunicatus.opus eſt ſententia declaratoria iudicis declarantis eũ eſſe à iure excõmunicatum.Ita ſatis audacter decidit Pet.de Anc. conſi.mihi.clxxxv.tribus de cauſis.dñs Epiſcopus Fauentinus.ij. col.per.d.c.cũ ſecundum.Et per id quod no.Io.An.in.c.ij.de prę ſcrip.in.vj.etiã in pœnis, afficientibus perſonã:vt eſt infamia,de qua tamen aliter.ſ.Concludit ergo generaliter Pet.de Ancha.ꝙ ſententia canonis,vel ſtatuti non priuat quem exercitio actuum permiſſorum:niſi poſt ſententiam declaratoriã qđ dicit eſſe not. ¶ Sed re vera nõ erat.tpe Pet.de.Anc.concluſio iſta iure apertè fundata.imò deſiderauit Ioan.Andrę.ꝙ iſta ſtatueretur,vt in ſua gl.in cle.ij.in glo.iij.in fi.de ſen.excommuni.nec putauit per.d.c. cum ſecundum.eſſe deciſum apertè,ꝙ excommunicatum à iure, vel interdictũ non teneremur euitare ante denuntiationẽ:imo in excõicato eſt caſus in.d.c.cum non ab homine.cum concor.ibi in gl.alle.ꝙ excõicatũ etiam nõ denuntiatũ teneremur euitare.Contra quæ iura,puto per inaduertẽtiã ſcripſiſſe Pet.de Anch. in. d. conſi.dictũ tñ ſuũ hodie eſt verũ,& ſatisfactum eſt deſyderio Io. An.in.d.gl.quoniã atteſtatur.d.Ab.in.d.Cle.ij. fuiſſe hodie hoc ſtatutũ cõcilio Baſilieñſi.in.xx.ſeſſiõe.vbi ſtatutũ fuit in hęc verba. Inſup ad euitãda ſcãdala & multa pericula,quæ cõſciẽtijs timoratis cõtingere poſſent,miſericorditer indulgemus:vt nemo deinceps à communione alicuius, ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione,aut alijs quibuſcunq; diuinis intus,vel extra prætextu

textu cuiuſcunq; cenſuræ à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abſtinere,vel aliquẽ vitare:aut interdictum eccleſiaſticũ obſeruare. Niſi ſententia vel cenſura huiuſmodi fuerit publicata,vel denũtiata ſpãliter & expreſsè:nõ obſtantibus conſtitutionibus.&c. Saluo ſi quẽ pro ſacrilega manuum in clericos iniectione ſententiã latam à canone adeò notoriè conſtiterit incidiſſe:ꝙ factũ non poſsit aliqua tergiuerſatione cœlari:nec aliquo ſuffragio excuſari. Nam à cõione illius, licet denuntiatus nõ fuerit,volumus abſtineri iuxta canonicas ſanctiones. Et ita ſtatuit Martinus.v.in concilio Cõſtantienſi.& refert ad literam Archiepiſcopus Florentinus.in.ij.parte.iij.partis ſuæ ſummæ.tit.xxvj. c.vl.Et ſubdit,ꝙ licet quidã diceret hanc cõſtitutionẽ fuiſſe propoſitã:ſed non acceptatã præcipuè ab Italica natione fuiſſe: tamẽ duo venerabiles viri,quos nominat:& qui interfuerũt cõcilio,dixerũt ei,ꝙ fuit acceptata ab omnibus: vt perpetua. Et ita reſidet ibi. Subdit Archiepiſcopus idem ponẽs in tractatu de cenſuris.c. lxxxiij.ver.no.diligenter.ꝙ iſta cõſtitutio facta Cõſtantię fuit approbata in concilio Baſilieñſi antequã ſciſſurã faceret.Et refert eã ſubdẽs fuiſſe approbatã per Eugeniũ tunc Papã,vt ſibi retulit.d. Iulianus,qui ibi legatus fuit,& etiam vnus alius.& ibi diſputat an Papa potuerit hoc ſtatuere. & concludit ꝙ ſic.Et ſubdit, ꝙ cum quidam viſitans Martinũ Papã.v.dixiſſet,ꝙ audiuerat illã conſtitutionẽ fuiſſe pro quinquẽnio,Papa dixit:ego volo,ꝙ ſemper duret.Et idem dicit dixiſſe quendã famoſum auditorẽ Rotæ.& alia narrat circa robur huius conſtitutionis,quæ re vera eſt importãtiſsima:& multum correctoria dictorum iuriũ.¶ Sed nouiſsimè mecum ſæpe in vno cogitaui:& viros grauiſsimos conſulens nõ inueni ſaturantem admirationem meam. Nam Archiepiſcopus videtur in relatione ſua excipere duos caſus,in quibus ſtat adhuc ius cõe.Primum colligo ex illo verbo,generaliter promulgata.ergo ſecus ſi ſpecialiter.Secundus clarè patet in ver. ſaluo. videlicet in percuſſore notorio clerici.Et pondera:quia dicit ſe hanc conſtitutionem habuiſſe à Iuliano Cardinali, qui vt legatus interfuit eius promulgationi.Conſydero quòd.d.Abb.in cle.ij.non loquitur ſic:ſed dicit:ꝙ excipitur ille,quem cõſtiterit incidiſſe in excõicationem:ita vt nulla poſsit tergiuerſatione cælari,non ergo excipit ſimpliciter notorium clerici percuſſorem: ſed omnem notoriè excõicatum.Ecce ergo diſcrepãtiã maximi põderis. Nam ſecũdum primam relationem notorium excõicatũ nõ denuntiatũ nõ teneor euitare,excepto dicto percuſſore: ſecũdũ ſecundã teneor euitare omnẽ notoriũ.Quod quantũ importet bene guſtant, qui de caſibus cõſciẽtiæ quotidie pulſanť.¶ Salua veritate,quę ex originali apparere poteſt,& ſalua deciſione dñorũ Curialiũ:adhęreo ſecundæ relatiõi ꝓpter duo. ¶ Primò, qa notori⁹ excõicatus nõ eſt neceſſariò denũtiãdus excõicat⁹;vt paulò.ſ.ver.limitã priò .& no.Ab.& Phi.in.c.peruenit.lo.j.de ap.ergo notorius raro euitaretur.¶ Secundò,quia venerabilis vir frater Nicolaus de Auſmo in ſupplemẽto Piſanellæ in verbo clericus.iij.in fi.referẽs hãc cõſtitutionẽ,& dicens eſſe magnã innouationẽ in hac materia: dicit apertiſsimè in hæc verba:niſi aliquẽ ita notoriæ excõicationis ſententiã incurriſſe cõſtiterit, ꝙ nulla poſsit tergiuerſatione cælari &c.Et ſic concordat cum relatione Abbatis: & dicit ſe extraxiſſe hanc cõſtitutionẽ de libro do.Iuliani Cardinalis, q vulgariter dicebať ſancti Angeli.q ꝑfuit dicto cõcilio:ſibi oſtẽdit hãc cõſtitutionem in camera ſua & ſtudio ſuo Florẽtię.M.ccccxl.die.xj.Decembris.Et põdera mirabilius,dũ Archiepiſcopus & iſte hãc exceptionem vario modo referẽs allegat authoritatẽ & informationem eiuſdẽ Iuliani.Et ꝓfecto nunquã vidi rationẽ concludentẽ, quare magis debuiſſet exceptuari caſus notorij percuſſoris, quã alius notorius excõicatus.Cogitabis adhuc.Nõ eñ tetigi, vt viderer rerũ nouarũ derector:ſed vt habẽtes raritatẽ librorũ informẽtur de pluribus:& q vnũ librũ habet,non credat ſe oĩa habere, & caueat qũo loquať:maximè ĩ ꝑdicatiõib⁹.¶ Subdit vtiliter frater Nic.vbi.ſ.per hoc tamen hmõi excõicatos ſuſpenſos interdictos, ſeu prohibitos non intẽdit dicta cõſtitutio in aliquo releuare:nec eis qũolibet ſuffragari.Idem dicit Archidia. in dicto tractatu de cenſu. paulò ante relationem dictæ conſtitutionis,dicens per cõſtitutionẽ non tollitur,quin ipſe excommunicatus debeat ſe ſubtrahere à communione fideliũ in diuinis, & extra.Et hoc eſt vtile per id,quod dixi in prin.huius quartæ limitationis:videlicet ꝙ excõmunicatio operatur,quantũ ad ſe.vnde iſte non poterit eſſe in iudicio,nec eſſe teſtis[a] nec cõtrahere[b].& generaliter nihil facere de prohibitis excommunicato. Non enim dicta conſtitutio in nullo ſuffragatur excõicato:ſed ſolũm intendit ſuccurrere communicantibus cum eo.¶ Et guſta vnũ nouum.

40 Nam tu ſcis, † ꝙ ſi excommunicatus eſt iudex occultus & nõ denũtiatus,ſententia ſua valet[c].c.ad probãdum.de re iu.Dicit aũt ſingulariſsimè Cal. ibi, & omnes referent, ꝙ ſi pars quæ coram eo litigat,ſcit eum eſſe excommunicatum,geſta pro illo ſciente non tenent:& eſt aurea limitatio ad.l.Barbarius.ff.de offi.præto.vt ibi ſatis ſcripſi in.iiij. col. Modò conſyderabam,ꝙ dictum Cal.fortè non procedit reſpectu excommunicationis: ſed procedit in alijs inhabilitãtibus occultis cæteris &parti notis.quoniam tũc non procedet.l. Barbarius. Sed in excommunicatiõe etiam no. parti:ſecus per dictã conſtitutionem.Et ſi diceres: Ipſe iudex eſt inhabilis,& dicta conſtitutio non habilitat inhabilem vt paulò ante:reſpondeo,quod dictum Cal.nõ fundatur in fauore iudicis: nec hoc reſpicit:ſed ſolum eſt dictum in odium ſcientis iudicem excommunicatum & eum non euitantis:vt non teneatur,per.d.c.cum non ab homine.Hoc autẽ odium eſt ſublatum per dictam conſtitutionem nouam, per quã licitè cõmunicat quis excõicato nõ notorio,non denũtiato.Et ſic eſt limitatum dictũ Cal.& iſta not. qa ſunt recẽtia &nouiſsima &de pane lucrãdo.

41 Cittaur etiam pars, † quando profertur ſententia declaratoria pœnæ incurſæ.gl.no. in cle.præſenti. in ver. conſtiterit.de cenſi. Et ibi pulchrè.d.Abb.poſt alios.& gl.in Cle.ij.in eodẽ verbo de pœnis.& vtrobiq; doc.Pe.de An. conſi.præalle.Bal.Cal.& moder.in.c.ij. de ſpõ. & omnes ſtatim allegandi ſub hac cõcluſione. & Rota de lit.conte. iij. in nouis. & Imol. poſt Car.in.d.c.extirpandæ.in.vij.colũ.de præben. ¶ Et adeò eſt vera iſta concluſio, quòd licet excommunicatio lata ſine citatione,& ſine monitione,vel iuris ordine teneat, quanuis iniuſta. xj.quæſtione.iij.c.j.§.cum ergo.Imol. latè in.c. fi.iiij.col.de præben.Rota de ſen.excommuni. viij.in antiquis.&.iij.in antiquioribus. gl.ij. q. j.in ſumma.Imo.j.e.c.ab excommunicato. viij. col.cum concor. nihilominus ipſa ſententia declaratoria excõicationis à iure latæ incurſæ,eſt nulla,ſi nõ præceſsit partis *citatio:*vt ꝑ Imo. poſt Car.in.c.extirpãdæ in.vj.col.de præben. Et rõnẽ differentiæ inter cenſurã & declarationem ſuper cenſura accuratè ponit Frã.de Are. cõſi.clxv.in.xj.col.vbi vide dictã regulã etiam dilatatã.¶ Intellige primò.Dũmodo debeat diſcuti factũ,propter quod quis diciť excõicatus. ita loquuntur. d.gl.Sed vbi præſuppoſito delicto pro indubitato quis declaratus ad fi. vt magis innoteſcat,vel vt hodiè euitetur ab alijs:nõ. eſt opus eum citare,ſecundum Lud.cõſil. ccccxxxij.in caſu pręmiſſo.ad fi.licet multi aliter allegẽt dictas gl.nõ intelligentes eas ſecundũ eũ. inducit.c.reprehenſibilis.de ap.quẽ tex.no. ibi Ab.&moder.ſecũdũ eũ,quẽ vide.Sic etiã intel

a ¶ Teſtis . Adde Do.Alex.in.l.iij. §.Iuli.ff.de teſti. &.d.Soz.cõ.xlv. inci.viſa appellatione.ver. præterea iſti.ibi:ſed exiſtẽs.in prima parte,chart.lxxxvj. quod eſt verũ:niſi tempore ferendi teſtimonij abſoluatur. qđ fieri põt,quãdo eſt ſolus, ne ꝓbatio pereat.arg.l. ſeruus.ſol.mat. ſecũdum Ang.in repert. ver. teſtis. ver.teſtes quorũ quod tamẽ intellige,ſi ſit data poteſtas abſoluendi non aliter,ſecundum Old.cõſilio cxlv.

b ¶ Nec contrahere.Adde do.Ale. de Imo.in.l.ſi qs. arbitratu. de ver. oblig.

c ¶ Valet . Adde Bal.in. l. id quod pauperibus.C.de Epi.& Cle.ij.col. & Bal.in.l.ij. ver. iuxta hãc legem quæro.C. de ſen. & Bal.in.l.j. iiij. colũ. verſi.vnam omiſi. C. de iuris & fac.igno,& Io. Pa.in ſumma in libel.rei.ver. publicè excommunicatus.& Bal. in marg.ver. ſententia.iiij. col.Et adde do.Sozi.conſili.xxxij. inci. ex his,quæ ſuperius ver.& ex ipſa. in fi.in.j.parte.char. lxv.vide gl.xiiij. q.j.in ſumma. & in.q.viij. vbi habes,quòd iſtę ſententiæ latæ ab excommunicato valent,donec deteg aƭ infamia,poſt non.

ligere Rotam de sen.exc.xix.in antiquis.dum allegat dictas gl. vo
lens, quòd si petitur declarari per ordinarium, quem incurrisse
canonem, si quis suadēte.xvij.q.iiij.debet præmitti causæ cogni-
tio & partis citatio:non tamen li.conte.quia hic nihil petitur ad-
iudicari:vel aufert.Et ita etiam videtur hæc intelligere Nic.Mil.
auditor Rotæ in suo reper.in verbo,citatio.§.lxxxij.inci. citatio.
sic dicens,ꝙ ista citatio fit,vbi negatur factū, ex quo à iure pœna
infligitur.& per eundem ibi.in.§.xcviij. citari debet quis &c. Et
adde Lud.in.l.is cui bonis.in.vj.col.ff.de verb.ob. allegat ad hæc
d.c.reprehensibilis.& ibi vide Phi.¶ Intellige secūdò.Nisi decla-
ratoria excōicationis fiat super excessu notorio: quia nō est opus
citare excōicatum.tex.in.c.peruenit.lo.j.de ap.& ibi latè Abb. &
Phil.& no.Abb.in.c.parochianos in.j.col.de sent.excom.Et licet
tunc denūtiatio non sit necessaria ad hoc:vt talem euitent,per.d.
§.in.iiij.limitatione proxima:tunc fit denuntiatio: vt innotescat
his,qui nesciunt factū esse notorium.Et intellige, ꝙ sit certū non
cōpetere aliquā iustam excusationem excōicato:vt per Abb. in si
mili.in.c.accepta.in.ij.col.de resti.spo.& in.c.vestra.in fin.de co-
ha.cle.& mu.cū concor.quas dedi in.c.cum olim. de re iud.Secus
si pōt competere aliqua excusatio:vt latè per Fran. de Aret.in.d.
consi.clxv.& dixi in.d.c.cum olim.Et sic intelligerem quod no t.
Imo.post Car. in.d.c.extirpandæ.vij.col.allegādo Gul.in.d.Cle.
præsenti.qui dicit,ꝙ etiā si factū sit notorium,tamen pars est ci-
tanda.quia multa dicūtur notoria, quæ non sunt,vt dicitur in.c.
ad nostram.lo.iij.de iureiu.Et idem dicit Imo.post Gul.in.d.Cle.
præsenti.pen.col. dicitur aūt notoriū inexcusabile illud factum,
quod nullo casu est licitū.Puta transitus Episcopi ad aliā ecclesiā
sine licentia Romani pontificis.c.quāto.de trās.Episco.&adulte-
riū,blasphemia,& similia:quæ si apparet notoriè fuisse perpetra
42 ta non cadit ibi excusatio.Intellige tertiò,† nisi sit dubiū de fuga
citādi:quia tunc pōt declarari incurrisse pœnā omissa citatione.
Abb.in.d.c.cū non ab homine.xij.col.de iudi.& Do.in.c.j.§. fi.in
pe.col.de homi.in.vj.vbi dicit,ꝙ omittitur citatio,vbicūq; ex ea
induceretur impunitas criminis.no.Bal.in.l.consentaneū.vj col.
ver. quæro vnà cum But.C.qūo.& quādo iud.dicens,ꝙ isto casu
possent recipi testes parte nō citata.& est specialissimū,ne fuga in
struat eū,secundū ipsum.Vnde dicit Bal.in.l.cunctos.in vl.col.s̄.
de sum.tri.in lec.ꝙ vbi quis est suspectus de recessu,nō est necesse
ꝙ edictū ad eius notitiam deueniat.allegat Inn.qui hoc dicit in.c.
ex literis.de exces.Præla.Et dicit Sal.in.l. absentem.in.iiij. col.C.
de accu.ꝙ iudices moder.prouident,ꝙ habita informatione à te-
stibus super crimine incipiunt à captura: ne ex citatione reus fa-
ctus certior incipiat à fuga. Faciunt multa, quæ ob suspicionem
fugæ sunt inducta,de quibus in.l.ait prætor.§.si debitorem.ff. de
his,quæ in frau.cred.cum concor.

43 Et appellari †potest ab ista declaratoria glo.fi.in.c.cu-
pientes.§.ꝙ si.in ver.priuatos.de elec.in.vj.
licet à pœna ipsius legis,in qua dicitur partem incurrisse appella-
ri non posset.l.si qua pœna.ff.de ver.sig.&.c.quia nos.de appel.&
dictā gl.sequitur Abb.in.d.Cle.præsenti,& consi.in impressis.cj.
ad clarā & luculentā.Et ibi dixit,ꝙ licet in facto verè notorio nō
possit appellari.c.cū sit.de appe.tamē à sententia declarante factū
esse notoriū appellari pōt.d.gl.quā etiā ipse sequitur in. d.c. per-
uenit.& ibi Phil.& Ana.in.c.super his.vij.col.de accu.& in.c.pro
hibeas.j.col.de magi.Et idē Bal.in.c.ad nostram.in fi.de ap.Et ca-
ue ne dicas appello ab ista pœna.sed dicas:appello,quia non sum
culpabilis:vel quia non fuit probatū,secundum Bal. in.l.vnica in
vj.col.ver.sed hîc restat dubiū.C.ne ex delic.defun.&.d.gl.sequi-
tur etiā Lud.consi.cccclxxxij.& Abb.in.c.fi.vij.col. de iur.cal.&
Imo.post Car.in.d.c. extirpandæ.vij.col.operabitur etiam inter
alia magnū effectum dicta appellatio:quoniam licet sentētia per
quā quis excōicatur,nō suspendatur per ap.c.pastoralis. de appe.
quia tūc cōstat de excōicatione,quæ ligat etiā si est iniusta:tamen
si appellatur à declaratoria excōicationis incursæ. & sic est dubiū
ipsum factum,per quod dicitur quis excōicatus. & declaratio po
test esse nō vera.Iō in dubio,vel cum cōstat eam non verā,appel-
latio suspendit.& nullatenus euitabitur:nisi appellatione deserta
vel finito articulo appellationis & prosecutionis: & nō probatis
deductis in appellatione.Ita dicit Do.post lapum in Cle.j. in vlt.
char.ver.xj.quæro.de seq.pos.& fruc.dicēs hoc esse sin.& vtile in
practica.& transit tibi Imo.in fi.Cæterū,si argueretur in contra-
rium:licet sententia declaratoria suspendatur:tamē excō.non su-
spēditur:quia si statim tenuit:aut statim erat incursa,nulla appel-
latio suspēdit eam.d.c.pastoralis. Aut nō erat incursa: & tunc qđ
tenet non suspenditur ad dissoluēdū.de despon.impu. licet enim
veritas excōicationis apud nos, non sit certa: sed pendeat à futu-
ro euentu,qui dubius est.l.quod debetur.ff.de pec.tamen re vera
aut statim tenuit,aut statim fuit nulla: quia lex est certa de omni
eo,de quo est certa natura.l.si pater.ff. de sol.&.l.cum ad pręsens.
ff.si cer.peta.ergo non cadit hîc suspēsio.Responde, licet non re-
periam tactum:& assume verba Abb.in.d.c.pastoralis.§.fi.v.col.
ver.ad secundum dubium.& ibi etiā Imo.& latius Phi.in.iij. col.
Et dic,ꝙ si pendente appellatione alij secū communicant, nō pec
cant.Idē si ipse ingerit se diuinis.Excusatur enim ab irregularita-
te:quia isti non dicuntur contempsisse ex quo pendebat appella-
tio.Excusatur itaq; ex probabili ignorantia.c.pen. cum gl. de cle.
ex.mi.Sed si gerit aliqua,vel cum eo geruntur ratione priuati iu-
ris,seu officij:& sunt de actibus prohibitis excommunicato acti
uè,vel passiuè,vt collatio beneficij, vel acceptatio: & talia erunt
nulla:cōstito de veritate ex communicationis,etiam prius occul-
tæ.traheturq; effectus declaratæ excōicatiōis retro,etiam si talis
ignorabat se excōicatum,secundū gl.in.d.c.pe.Nō enim habet lo
cum.l.Barbarius.ff.de offi.præto.in his,quæ geruntur iure priua
to ab inhabili:quia in illis tantū nocet inhabilitas occulta, quātū
manifesta.Inn.singularissimè in.c.cū dilectus.de consue.quem se
quitur Io.An.in.c.j.de rescri.vj.& ibi Do.j.col.Pau.de Leaza. in
cōmento.c.si celebrat.xij.col.de cle.ex.mi.Abb.in.c.si verè. in fi.
de sen.exc.in.c.veritatis.ad fi.de dolo & contu.in.c.consultationi
bus.in vl.col.de iure pa.in.c.post cessionem.in vlti.col. de prob.
in.c.Cumana.quasi in fi.de elec.in.c.exceptionem.in antepe. col.
de excep.in.c.intelleximus.in vlti.col.de iudi.in.c.cōsulti.in vlti.
col.de prob.& in.c.ad probandā.in.iiij.col.de re iudi. Notat etiā
Inn.in.c.cum Vintoniensis.prope fin.de elec. Phil.in.c.sæpe..xxj.
col.ver.secundò patet.de app.Inn.in.c.cum dilecta.in.j.gl.s̄.eo.&
in.c.nihil.in.j.gl.ad fi.de ele.Car.in Cle.j.ad fi.de reg. Lud.in sin-
gu.cccxxv.iura faciunt omnes in.d.l.Barbarius.& in.c.pia.de ex-
cep.in.vj.quas quotas diuersimodè Inn. gustantes & declarantes
non adduxi:aliâs ne fortè ab alio audiuisti. Itaq; in proposito o-
portet concludere,quòd non habeat maiorem vim appellatio in
terposita à dicta declaratione, quàm appellatio interposita ante
excommunicationem.Illa autem in casu non iustificante demum
appellationis non reddit valida gesta ab appellante,vt priuato,se
cundum prædictos.Ita nec ista:secus si in his,quæ excusantur pro
pter non contemptum:vt celebratio in obseruantia excommuni
cationis,& similia.Et sic propter argumentum præfatum rema-
net restrictum dictum Lapi non consuetum ita ab alijs commen
tari.Et hæc sufficiant. ¶ Per quæ omnia habetis commilitones
amantissimi, quòd toties petijstis, videlicet ineptias meas circa
materiā pœnarum incursarum,vel incurrēdarum: qūo videlicet
hoc cognoscatur.Demū duas cōclusiones superinde necessarias.
vna,quādo sit opus declaratoria super pœna incursa: alia quādo
ad eā sit pars citāda.Quæ duo si memor sim,tetigi aliâs in voce le
gendo.d.c.cum non ab homine,tamen repetijsse hîc non piget.
Tum,quia plenius dictum est,quā ibi:& collecta tunc in scholis
pauci habent & ineptè. Tum, quia defectuosa fuisset cumula-
tio noua.s̄.facta absq; coniunctione harum conclusionū,quæ per
hoc ab impertinentia excusantur compēsantes etiam vtilitatē in-
sertorum cum prolixitate in loco minus proprio signata: sed ve-
hementiore calami transcursu ampliata ad instar nauis portui ap-
propinquantis,maiori plerūq; quâm expediat remigatione exag-
gerata.

¶ Expeditum igitur hoc capit.Rodulphus.cum sua dote,sicut &
cætera præcedentia,quibus nihil detrahit octo capitulorum se-
quentium omissio à vobis non magnifacienda : tum quia mate-
riam habēt valde tenuem,excepto capitul.ab excommunicato re-
petito solenniter per Cardina.Butr. & nouissimè per Iacob. Zo-
chum.Tum,quia me excusat ratio præallegata.s̄.in hoc capitul.in
versic.expeditis.

Felini

FELINI SANDEI FERRARIENSIS, IVRIS INTERpretis perspicacissimi, Sacriq; Palatii Apostolici causarum auditoris meritissimi, aurea Commentaria in Titulum De officio & potestate iudicis delegati, hinc auspicantur.

SVMMARIVM.

1 *Maius dignum ratione communionis,trahit ad se minus dignum.*
2 *Iurisdictionē habens ex cōmißione alterius,an semper dicatur delegatus.*
3 *Statutum,si dicat,quòd nullus poßit habere duo officia,an habens custodiam arcis poßit habere aliud officium? tenet quòd non.*
Cardinalatus,an dicatur officium: vide post nu.3.
4 *Cardinalatus officium, & potestas qualiter differunt.*
Auditores Rotæ an dicantur ordinarij. vide post nu.4. ver. quæro vtrum auditores Rotæ. Quid de vicario episcopi. ibidem. ver. vicarius etiam episcopi.
Appellari,an poßit à delegato episcopi ad eius vicarium: vide in rubrica de offi.deleg. post nu.4. ver. vtrum à delegato episcopi.

¶ Continua hîc istam Rubricam: vt per doct. sed videtur vltra
Abb.quòd ista Rubrica nō sit bn̄ situata: quia iudex ordinarius
habet iurisdictiōem generaliorē delegato: sed Rubrica de offi.or
di. postponitur.ergo &c. Ad istud contrarium respondet Ioan.
And.hîc,quòd ideò anteponitur rubrica de offi.dele.rubricę de
offi.or.quia iudex delegatus est dignior:sed Ant. hîc mordet istā
responsionem.Et adducit rationem:quia in ista rubrica sunt ali-
qua capitula,quæ loquuntur de delegato ab ordinario. ergo non
debebat anteponi.Sed ipsemet postmodum saluat dicens,ꝙ sunt
quāplura capitula in ista rubrica, quæ loquuntur de delegato Pa
pæ:quàm quæ de delegato ab ordinario.& ideò præponitur ista.
1 ¶ Dicunt hîc moder.ꝙ † ratione communionis & mistionis ma-
a iusdignū attrahit ad se minus dignum [a].allegant text.in.l.si com-
munem.ff.quemadmo.serui.amittatur.& dictum Bar.in.l. præci
pimus.§.pen.C.de app.vbi rōne clerici,laicus gaudet illius priuile
gio in re communi.& dictum Car.in.c. Ioānes.de testa.vbi dicit,
ꝙ ratione misturæ clericus trahit laicum ad forum ecclesiasticū.
Facit gl.j.in.c.j.de offi.dele.in.vj.ver.fratribus. ¶ Vltra ipsos ad
hoc adde gl.in.c.j.in ver.fratribus.de renun.in.vj.quæ dicit,ꝙ Pa
pa loquendo in communi Cardinalibus,vocat ipsos fratres: quia
ibi sunt aliqui Episcopi.Adde Io.de Lig.in.c. ex literis. de consti.
vbi dixit,ꝙ si agitur de cōueniēda vniuersitate scholariū, conue-
nitur corā ecclesiastico:quia in studio sunt aliqui clerici. ergo in
proposito.Et vide dictū beati Tho. secunda secundæ.q. lxix.arti.
iij.vbi si partes cōpromittunt in ordinariū,qui potuisset causam
diffinire sine compromisso: an procedēs intelligatur procedere
secundū potestatem ordinarij.vel secundū potestatē compromis
sariā.Et dicitur ibi ꝙ præsumitur procedere secundū potestatem
ordinariam:quia ordinaria est potentior & generalior. Adde di-
ctum.d. Abb.in.c.ad audientiā.de præscriptio. vbi dicit, si laicus
habet rem cōmunem cum clerico:puta ciuitatem cum curia Ro
ma.pōt se tueri.præscriptione centū annorum.Allegat. d.c.si cō-
munem.&.c.de quarta.de præscrip.vbi si laicus habet rem cōmu
nem cū Episcopo non currit præscriptio vacante sede. Adde. d.
Abb.in.c.fi.de iurepat.vbi dicit ꝙ si sunt duo patroni vnus cleri-
cus,alter laicus,ꝙ rescriptum Papæ præiudicabit ambobus.Et di
cit,ꝙ rōne maioritatis fauoris fit denominatio à laico: quia esset
damnosum clerico:vt fieret denominatio ab ipso clerico. allegat
tex.in.d.l.si communem.vide tex.in.c.sacris. de sepul. vbi nō ex-
humantur corpora excommunicatorum,ne exhumentur corpo
ra nō excommunicatorum.Facit optimè tex.in.c.per tuas.de ar-
bi.vbi in materia spirituali potest compromitti in laicum simul
cum clerico.¶ Vltra prædicta dicunt hîc Mo-
der.ꝙ etiam videtur eis, ꝙ ista rubrica non sit
bene situata:quia in.ff. Vet. primò ponitur ru-
brica de ordinario,& posteà de offi. delega.Et
dicunt,ꝙ videtur ꝙ iurisdictio ordinaria sit ca
pacior:quia capit plura: ergo est dignior. alle-
gant gl.in.c.in nouo.xxj.di.& Bal.in.l.j.ff.de of
fi.præfe.vrb.vbi patriarcha ęquiparatur Regi.
¶ Ad argumentum Moder.quod fuit Lu. Ro-
ma.in rubric.ff.de offi.eius,cui manda. est iuris
di.respondetur:vt ibi,per Ludo.vbi dicit,ꝙ in
isto titulo communiter tractatur de delegato
Principis:qui est dignior ordinario:sed in.d.ti.
de offi.eius,cui manda.est iurisdictio.tractatur
de delegato à vicarijs,seu iudicibus ordinarijs.
& cum hoc sit, patet quòd bene situata est hæc
rubrica.ergo &c. ¶ Quæro vtrum habens iu-
risdictionem ex commissione alterius, dicatur
b semper delegatus? [b]dic,quòd non:quia aliquan
do dicitur iudex extraordinarius.c. decætero.
de transa.& est tex.in.* in.c.inducię.§.spatium.
ver.est aūt.*iij.qō.iij.quia delegata iurisdictio
est extraordinario modo inuēta.&multis mo-
dis ponitur verbum delegare.in.c.visis. xvj. q.
ij.vbi vide.¶ Quæro quare rubrica dicat po-
tius de officio & potestate,& non iurisdictio-
ne? respondet Ioā. And.dicens,quòd si rubrica
diceret de iurisdictiōe:rubrica esset generalior
nigro:quia in.c. fi.j.e. datur ministerium nudū.
ideò non ponitur de iurisdictione.

3 Super †verbo officio.quæro,quid si sta-
tutū dicat,ꝙ nemo possit habere
duo officia: vtrū habens custodiā arcis, possit
habere aliud officiū? dic,ꝙ nō,secundū moder.
hîc,qui allegāt Pet.de Anc.in.c.ij.de cōst.in.vj.
& gl.in.l.ne quis.in ver.officiorū.C.de digni.li.
xij.& allegant qđ no.Bal.in.c.j.de feu.guardiæ.
Arbiter etiam dicitur habere officium. c. vno
delegatorum.j.eo.Et procurator dicitur habe-
re officium.c.si quidem.de procur.in.vj. Et ibi
Do. Et prædicator dicitur habere officium.c.
quod Dei timorem.de statu.regu.Et notarius
habet officium.c.vt officiū.de hære.in.vj. Fal-
lit in notario Principis: vt in.l.j. de man. Prin.
Et multi alij sunt,qui dicuntur habere officiū,
secundum Moder.hîc. Sed vide Do. in. c. j. de
cōsue.in.vj.in.iij.col. vbi enumerat omnia ista
iura allegata hîc per Mod.&ibi vltra ipsos enu
merat quinq; officia.& vide Pet.de Anc.in re-
pe.regulæ,ea quæ.de reg.iur. in. vj.in.iij. colū.
¶ Tribus modis sumitur hîc terminus officiū:
vt per Bar.in.l.j.ff.de iurisdictio.om.iudi. Offi
cium verò prout capiunt Canonistæ, est admi
nistratio rerum ecclesiarum sine prærogatiua
chori.Ita Arch.in.c.j.de consue.in.vj.& seqtur
Ant.in.c.de multa.in.x.col.de præbē. & Ab.in
Cle.dispēdiosam.de iud. in apostillis. reprobās
gl.ibi,quæ dicit monachū habere officiū.Et ad
de Cal.in.c.post cessionē.de pba.& ibi Abb.in
ij.col. Alber.in.iiij.parte statutorū.q.iij. vbi di
cit,ꝙ si statutū phibet quē habere officia,non
poterit habere orationē apud populū. & Cal.
in titulo de trāsla.Epis.cōsi.j.vbi dicit,ꝙ Cardi
nalatus nō dicitur beneficiū,sed officiū.facit.c.
per venerabilē.qui fil.sint legi.& consiliū Pe.de
Anc.cccxl.inc.viso themate prædicto.vbi dicit
ꝙ si statutū facit mētionē de officialibus popu
li,veniūt officiales eccl'iastici: si materia nō est
odiosa.Io.An.i.c.j.de sagitta.vbi dicit,ꝙ coqu⁹

a ¶ Minus dignū. Adde tex.in. l.ij. in prin.C.de leg. ibi.& vide Bal.j.

b ¶ Delegatus. qs aūt dicatur delegatus,vide quę habētur per Anto. in.c.quoniā.s̄. de rescri.& qđ ibi dixi in apost.

delicatorum ciborum dicitur habere officium & artē. allegat tex.in.c.ne tales.de conſe.diſt.v.& vide Lud. ſin gula.ccxlviij.col.lxxiiij.inci.nūquid eſſe coquum.& ibi dicit,ꝙ coquus Imperatoris,vel principis habet dignitatem.allegat Baldū in.c.j.de feu.guar. ¶ †Quæ differentia ſic inter officiū & poteſtatem:omnes hīc ponūt & dicunt,ꝙ officiū reſpicit illud,quod delegatur. Poteſtas cōcernit id, quod poteſt per delegationē, ſecūdum Pet.de Anch.in.d.regula,ea quæ.Ioā.An.dicit,ꝙ poteſtas capitur pro eo,quod eſt in habitu: officiū verò eſt ipſe actus.¶ Et hoc verbū poteſtas ponitur multis modis.Quādoq; importat actū iuriſdictionalē.c. qui reſiſtit.xj.q.iij.Aliquando poteſtas capitur pro homine.c. tua nos de homi.& eſt tex.in.c.j.de iureiu.in.vj. & in.c. ſed nec cleri.vel mona.Aliquādo capitur poteſtas in genere fœminino.c.fi.de iu.c.precaria.x.q.ij. & vide Pau.
a de Caſt.in.l.eum qui.[a]ff.de iuriſ om.iud.vbi dicit,ꝙ ille debet vocari poteſtas, qui habet merum & miſtū imperiū.Alij verò qui non habēt,vicarij vocari debēt:vel alio nomine:vt ibi per eū.Aliquādo importat poteſtatem patris:vt inſti. de patria pote. Aliquando ponitur ad beneplacitum. ¶ Et de iſto verbo vide tex.in.l. poteſtatis.ff.de ver.ſig.& ibi attenditur ſubiecta materia.& gl.in.§.rurſus.in verbo.poteſtate.Inſtitu.de actio.& Inſtit.de tute.§.j.in verbo poteſtas.¶ Quæro vtrū audito
b res Rotæ dicātur delegati,vel ordinarij[b]:vide gl.in.c.j. in ver.iudicio.de re iud.in.vj.quæ dicit,ꝙ auditores ſacri palatij nō ſunt iudices.gl.j.in Cle.auditor. de reſcri. Arch.in.c.experientiæ.xj.q.j.qui dicit,ꝙ auditor eſt delegatus.Bar.in.l.præcipimus.C.de appella.§.j.vbi dicit, quōd habent ordinariā.Bal.in.l.fi.C.vbi ſena.velclariſi.Et vide de hoc deciſionē dominorum de Rota.xiij.in nouis,in ti.de offi.deleg.incip.Item ſi cauſa. vbi dicunt, quōd ex quo habent iuriſdictionem in habitu,cēſentur quaſi ordinarij. & diſpoſitio.c.primi. de reſcrip. in.vj. non habet locum in auditoribus Rotæ. ¶ Dicit etiam Spe.in titu.de offi.ordi.§.j.quōd in audiendo habent ordinariam,in iudicando delegatam.cum hoc tranſit Anto.in.c.fin.in.j.col.de re iud. domini de Rota deciſione xvj.in nouis,in ti.de re iud.incipiente:Item dubitat.Ad de Domi.in.c.ſtatutum.§ notarium.de reſcri. in.vj.vbi ponit,an licitè recipiant ſalarium.¶ Legatus verò de latere habet ordinariam iuriſdictionem.tex.in.c.ij.de offi.lega.in.vj.Spec.in tit.de legato.§ nunc oſtendendum. ver.legatus de latere concurrit cum quocunq; ordinario.¶ Vicarius etiam Epiſcopi ordinariam habet.gl.in
c c.ij.de offi.vica.in.vj.in verb.officialem.& gl.in.c.perle ctis.in verbo & iurgis.xxj.diſt.& in.c.Romana. in verbo generaliter.de appella.in.vj.quas ſequitur Abb.in.c. decernimus in.iiij.col.de iud.& in.c. ſi quis cōtra clericum.xij.colū. de foro competen.Et ratio eſt: quia facit vnum tribunal cum Epiſcopo.c.ij.de cōſue.in.vj. ¶ Limita:vt habeat locum in vicario generali ſecus in foraneo:quia dicitur delegatus.Ita Inn.in. c. Romana. prope fi.de offi.ordi.in.vj.gl.in Clemen.ij.in verbo. foraneo.de reſcriptis.¶ Secundò limita;niſi eſſet deputatus ad vniuerſitatem cauſarum:vt per gl.in.c. cum cauſam. de app.in verbo delegatus. in fi. quia tunc eſſet delegatus habens inſtar ordinarij. ¶ Item limita; niſi vicario committeretur aliquid ſpeciale vltra generale mandatum:quia in illo ſpeciali vicarius dicitur deleg. Ita Do. in.d.c.perlectis.in.j.col.allegat Ioā.And.in addi. Spe. in titul.de offi.vica.§.j.& Lapus in.c.ij.de offi. vica.in. vj. ¶ Vtrum à delegato Epiſcopi poſsit appellari ad vicarium eius?dic,ꝙ non:vt per Abb. in.d. c. ſi quis contra. de foro competen.& ponit Ioan. And.in tit. de accuſa. in additionibus. in vltima additione. ¶ Si Papa alicui mandat aliquid fieri:in dubio præſumitur potius excitare ordinariam poteſtatem, quā nouam tribuere. Fallit,niſi in literis Papæ ponat authoritate noſtra: p text in.c.cum aliquibus.de reſcrip.in.vj.Intellige, dummodò iſtud verbum authoritate noſtra,ponatur in medio, non in fine:quia ſi apponatur in fi.non intelligitur delegatum facere:ſed ordinariam excitare.Ita Inn.in.c. quoniam Abbȝ.eo.¶ Quibus perſonis poſsit à Papa committi:& ſic qui poſſunt eſſe iudices delegati, habes tex. in.c.ſtatutum.de reſcri.in.vj.& in Cle.ij.eo.tit.¶ Quæ cauſæ poſſunt delegari,habes tex.in.l.iubere cauere.de iuriſ.om.iu.& ibi doct.dicentes,ꝙ omnis cauſa quæ eſt cognoſcibilis,eſt delegabilis.& doc.in.c.quod ſedes. de offi.ordi.¶ In quibus locis poſsit expediri cauſa delegata,vide. d.c. ſtatutum.de reſcri.in.vj.& tex.in. c. ſtatuimus.de offi.lega.eo.li.vbi plenè tangitur.

a ¶ L.eum,qui.Et ibidem etiam ad hoc,vide do.Ale. de Imol.& adde Archidi. plenius xj.q. j. magnum omen,

b ¶ Ordinarij.Ad. de Lu. pon. in.l. j.§.ſi quis ſimpliciter. de ver. obl. & ibi ad hoc vide omnino.d.Alex, de Imol.& in.l. more. de iuriſdi, omni.iu.in.v.col. vbi etiā per Bar. & adde Gul. de cug.in.l.ſæpe. de re iudi.

c ¶ Ordinariā.Ad de quæ ad hoc habentur per Alex. de Imol. in ru. de offi. eius. & in.l. & quia.ante fi.de iuriſ.om.iud.

❧ SVMMARIVM. ❧

1 *Delegatus exercet iuriſdictionem,non ſolum inter partes,ſed quoſcunque iuriſdictionem ſuam impedientes.in prin.*
2 *Minæ & terrores,an inducant iuſtum metum.*
3 *Negligens ad obuiandum delicto:qualiter puniatur.*
4 *Et an quis teneatur obuiare delicto:dicit regulariter, quòd nō. fallit multis modis.*
5 *Negligens ad obuiandum delicto,punitur de iure canonico: vt delinquens:ſed mitius.*
6 *Negligentia in prælato,an ſit peccatum mortale.*
7 *Clericus cuius intuitu aliquis eſt percuſſus,an ſit irregularis.*
8 *Conſilium præſtans ad delinquendum:an & qualiter teneatur. Et quid in delictis atrociſſimis.nu.9.*
10 *Et an habeat locum in eo,qui conſilium reuocauit.*
11 *Et an puniatur conſulens, ſi ille cui conſulit,erat aliàs facturus.*
12 *Conſulens aliquid ex quo veroſimiliter non debet ſequi homicidium: ſed conſulit rem illicitam, ex qua poſteà ſequutura eſt mors,an ſit irregularis. Niſi ille cui clericus conſulit, eſſet aliàs facturus: quia clericus non eſſet irregularis. numero.13.*
Præſentia ſola ſine operatione,an ſufficiat ad aliquem puniendum.vide poſt nu.13.ver.tertium membrum.
14 *Opem præſtare videtur,qui armatus aſſiſtit:etiam ſi nihil faciat.*
15 *Delegatus licet habeat iuriſdictionem in impedientes ſuam iuriſdictionem: tamen non habet poteſtatem cōtra teſtes coram eo falſum deponentes.*
16 *Delegatus quando debeat imponere cenſuram:vel non.*
17 *Delegatus non poteſt imponere pœnam cōfiſcationis bonorum.*

CAP. I.

1 Via quæſitum.

¶ †Delegatus iuriſdictionē exercet,non ſolùm inter partes:ſed in quoſcunq; iuriſdictionem impedientes.¶ Not. hīc ſecundum Modernos. in verſicu. quid ſit faciendum, quòd interrogatus per iſta verba,poteſt non ſolùm pronuntiare ſuper principali, ſed etiam ſuper appendicijs & pendentibus. & allegant Ange.in.l.eius qui in prouincia.ff.ſi certum peta.& pro hoc dicunt eſſe text.hīc.vltra ipſos vide Ange.& Imol. in.l.ſi fundum ſub conditione.§.j.ff.de legatis. j. & Angel.in.l.quærebatur.ff.de teſta.mili.vbi dicit:Iuriſconſultus de aliquo conſultus,poteſt non ſolùm reſpondere ſuper illo caſu,ſed etiam ſuper alio. & Angelus in.l. is, qui quadraginta.ff.ad leg.Fal.Confirmo.per Clemē. ij.de iudi.ibi:quoquomodo tangentibus.& gloſſ.in capitulo accuſatus. de hæretic. in. vj. in.§. cum verò. in verbo

in verbo iudicari. ¶ Inquantum domi. Abb. ponit hīc differentiam inter minas & terrorem vltra ea,quæ ponit hīc.vide gloſ.in.c.j.lxxiij. diſtinct.quæ ponit differentiam inter inuitum & reclamantem,& eam facit ſin
2 gularem Abb.in.c.veniēs.de ſponſa. ¶ †Dicit hīc Bal. ꝙ minæ & terrores faciūt metū exceſsiuum. Dicūt hīc
a Moder.ꝙ ſolæ minę[a],nō inducunt metū:niſi eo modo quo dicit hīc Abb.in ſecundo notabili. Allegant Bar.in l.j.§.quæ onerandæ.ff.quarum rerū actio non da. Et dictū Bal.in.l.fin.ff.de hære.inſti.vbi dicit,ꝙ ſi aliquis eſt minatus alicui mortē:& poſteà ille reperitur mortuus: an præſumatur mortuus ab eodē, eſſe diſtinguendum circa qualitatem perſonæ: vt ibi per eum. vide hīc per doc.diſtinctionē,quā ponūt.Item allegant.l.j. C. ſi quis Impera.maledi.vbi dicit tex.ex perſonis hominū dicta pēſemus.& gl.in.c.cū dilectus j.quod metus cau. Et am pliant dicendo,ꝙ blanditiæ etiam inducunt metum.allegant.l.j.C.ſi Rector prouin.vbi gl. dicit, ꝙ blanditiæ inſtantiſsimæ Principis habent vim minarum.allegant tex.in.c.cum inter.R.de elec.¶ Vltra illos vide Ab. plenè in.c.Abb.in prinȝ.quod met.cau.& Bar.in.l.famoſi. ff.a dlegē Iuliā maie.& Imo.in.l. qui in aliena.§. Celſus. in.iij.col.de acqui.hære.cū iſtis cōcor.Do.in.c. fuerūt. vij.diſt.Facit in ſimili dictū Bar.in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.ff.de ope.nouinūtia.vbi dicit, ꝙ ſi vnus dicit ſe per metū non appellaſſe:attenditur perſona iudicis,an ſolitus ſit iraſci,vel non.& vide Salic.in.d.l.j.C. ſi quis Impera.male.& quæ ſequuntur. ¶ An autē preces potentum inducant metum:ponit Imo.in.c.cum inter R.de elec.& in.c.petitio.in prin.de iureiuran.& gl.in.l. j.in ver.quædam.ff.quod iuſſu.& hæc not. Et dicas, ꝙ ſic in principe ſeuero.aliàs in dubio non præſumitur,ꝙ Princeps ſoleat malè tractare ſubditos.h.d.Ioā. And.in c.inſinuante.qui cle.vel voué.& ibi Abb.in fi.¶ De metu reuerentiali dicetur in.c. cum cauſam j.eo.¶ Probat hīc tex.quòd agentes & conſentiētes pari pœna puniuntur.& de hoc ponit hīc do.Abb.¶ Vltra ipſum amplia primò,quòd hoc habeat locum in pœna impoſita ipſo iure.Ita Abb.in.c.quantæ.de ſenten.excommu.in ſecūdo no.¶ Et inquantum Abb.tangit hīc de metu, dicūt hīc Moder.quòd metus ſtatuti, eſt iuſtus metus. Allegāt Bal.in.l.omnem.in fi.C.ad Tertul. vbi dicit, quòd metus ſtatuti eſt terribilis.& Cyn.in.l.ij.C.quòd metus cauſa.& Bal.in.l.falſus.in penul.col.C.de fur. Abb.in.c. dilectus.el.ij.in penul.notabili.de ſimo.& vide Ioā. An. in.c.prætereà.ij.de iurepatro. ſuper ver. extorquētem, vbi dicit,quòd non dicitur ſpōte ſoluere,qui ſcit ſe poſſe compelli ad id faciendū.&c. De quo facit feſtum Pe. de Anch.in cle.præſenti.de cenſi.illud dictū Io.And. allegat etiā Ana.in.c.ſicut tuis.de ſimo.& in.c.ij.xiiij.col. de delic.pue.& ibi allegat tex.& Bald.in.l.nouiſsimè. ff. quòd fal.tuto.aut.& vide Pe.de Anc.cōſi.lxiiij.incip.In cauſa,quæ vertitur.& Abb.conſi.lx.in penul.col.vol. j. vbi dicit,ꝙ ſoluens ad edictū Tyranni excuſatur. & vide Bal.in.l.j.circa fi.C.de condi.ob tur.cau.vbi dicitur, quòd tandiu durat metus tyranni:quādiu ille viuit:per tex.in.c.j.quod me.cau.Et idē dicit durante ſtatuto tyrannico.¶ Nota hīc Ant.in ver.manifeſtē: quòd iudex poteſt punire & compellere impedientes iuriſdictionē ſuā,& ex coniecturis:quāquā manifeſtè nō appareat illos impedire.¶ Dicunt hīc moder.ꝙ hoc dictū non eſt verū:ſi datur alicui poteſtas cum certa qualitate,oportet quòd adſit illa qualitas: aliàs non poteſt poteſtatem exercere.Allegat Inno.in.c.cum ſit.de foro compe.Modò ſic in text. noſtro datur poteſtas iudici, ſi manifeſtè conſtiterit.ergo.&c.gl.in ver. compellunt. tenendo cū domi.Abb.& contra gl.ſcilicet,ꝙ iſte qui impetrat auxilium potentiorum,non perdat cauſam:eſt vna ratio: quia in rubrica ne lice.poten. loquitur in actore. text. noſter loquitur in reo.& alias rationes ponūt moderni hīc. ¶ Illud quod dicitur, ꝙ non licet actori impetrare auxilium potentiorū. ¶ Limita:niſi actor haberet cauſam cum vno æquè potenti.Ita Paul.de Cal.in.l.j. C.ne lice.poten.per.l.cum pater.§.filio.ff.de leg.ij. Gl. in ver.
3 pari pœna.Inquantum Abb. tangit, † an teneatur qui per negligentiam non obuiat delicto. Moder. allegant tex.in.§.alia.Inſtit.de pub.iud.Et dicunt ſoluendo, ꝙ ille tex.loquitur de delicto, quod cōmittendum eſt contra rempu.quia quilibet etiā extraneus tenetur pro republ.Probatur hoc modo:offendens clericum offendit ius publicum.l.j.ff. de iuſtitu.& iur.ſed omnis perſona debet obuiare,ne clericus interficiatur.c quantæ.de ſenten.excommu.ergo &c.Et dicūt Moder. ꝙ hoc tangit d.Ab.in.c.j.de reſtitu.ſpolia.Et dicunt quōd dicta Bar. allegata hīc per Abb.ſunt multum crudelia. allegando Bal.in quodā cōſil.incip.quàm elegāter.vbi dicit, ꝙ nō reperitur lex,quæ dicat,quòd per ſcientiā quis debeat mori,nō reuelando illud,quod ſcit.Allegāt & Ang.in.l. ij.ff.de pari.vbi dicit,ꝙ multi per Italiam fuerunt decapitati propter dictum Bar.in.d.l.vtrum.vbi dicit,ꝙ per ſolam ſcientiam debet quis puniri, ſi non obuiat delicto.& ibi dicitur,quòd per hoc anima Bar.&c. ¶ †Cōclude ergo,ꝙ ſecundum legem nō tenetur quis obuiare delicto.gl.eſt in.c.quantæ.in ver.interpretari.de ſen.ex cō.& tex.in.l.metum.§.ſed licet.ff.quod met.cau. ¶ Fallit primò,niſi agatur de damno ſubditi: quia dominus tenetur ipſum iuuare.gl.eſt in.d.l.culpa.& doct.hīc. Ad
a de,ꝙ vbi ſuperior eſt negligens,punitur.Ita Bal.in.l.illi citas.§.veritas.ff.de offi.præſi.vbi dicit,quòd ſi poteſtas videt,quòd vnus interficitur,& pōt obuiare,& nō obuiat:poteſt puniri.Cōcordat Bal.in.l.nullus.C.de ſum. trinita.in ver.item doct.contra poteſtatē.&.l.j.§ quies. ff.de offi.præfe.vrb.Tempera:dūmodò commodè poſſit dirimere rixam.Itē tempera:dummodò videat,quòd rixa ſit talis,quòd poſsit ipſam impedire. Facit quod dicit Hoſt.in.c.ſolet.de ſenten.excommu.in.vj. vbi dicit, quòd excommunicatio non debet ferri à Prælatis,quā do vident,quòd non poſsint iuuare:nec ipſi in quos fertur,eam timeant.Et ibi exclamat contra quēdam Epiſcopum, qui excommunicati mortui fuerunt. ¶ Secūdò fallit in ſubdito offendenti:quia ſubditus debet auxiliari.Barto.in.l.vtrum.ff.de pari.& hic doct.Ideóque Barto.in.d.l.vtrum.voluit,ꝙ ſola ſcientia æquiparetur perpetrationi delicti.Sequitur Abb.in.c.j.de reſti. ſpo-
Cum Bartol. concordat Domi. in.c.negligere.ij. q.vj. & ibi dicit,quòd non dicitur ſpōte ſoluere,qui ſcit ſe poſſe compelli ad id faciendū.&c. De quo facit feſtum Pe. de Anch.in cle.præſenti.de cenſi.illud dictū Io.And. allegat etiā Ana.in.c.ſicut tuis.de ſimo.& in.c.ij.xiiij.col. de delic.pue.& ibi allegat tex.& Bald.in.l.nouiſsimè. ff. quòd fal.tuto.aut.& vide Pe.de Anc.cōſi.lxiiij.incip.In cauſa,quæ vertitur.& Abb.conſi.lx.in penul.col.vol. j. vbi dicit,ꝙ ſoluens ad edictū Tyranni excuſatur. & vide Bal.in.l.j.circa fi.C.de condi.ob tur.cau.vbi dicitur, quòd tandiu durat metus tyranni:quādiu ille viuit:per tex.in.c.j.quod me.cau.Et idē dicit durante ſtatuto tyrannico.¶ Nota hīc Ant.in ver.manifeſtè: quòd iudex poteſt punire & compellere impedientes iuriſdictionē ſuā,& ex coniecturis:quāquā manifeſtè nō appareat illos impedire.¶ Dicunt hīc moder.ꝙ hoc dictū non eſt verū:ſi datur alicui poteſtas cum certa qualitate,oportet quòd adſit illa qualitas: aliàs non poteſt poteſtatem exercere.Allegat Inno.in.c.cum ſit.de foro compe.Modò ſic in text. noſtro datur poteſtas iudici, ſi manifeſtè conſtiterit.ergo.&c.gl.in ver. compellunt. tenendo cū domi.Abb.& contra gl.ſcilicet,ꝙ iſte qui impetrat auxilium potentiorum,non perdat cauſam:eſt vna ratio: quia in rubrica ne lice.poten. loquitur in actore. text.

a ¶ Solę minę.Adde tu ad iſta: pone:pater eſt terribilis & furioſus, & cōtrahit matrimonium pro filio,qui nō audet dicere contrà patrem: an poterit venire cōtra matrimonium tanquā contractum per metum: vide per do.Abb.in.c. nōne.de præſum. & per Inno.in.c. cauſam.j.eo.ti.

tractatu mortis pōtificis,etiā ſi ſit particeps, liberatur: & debet præmiari,ſi reuelat. Et eſt mirabile,q̄ ſocius re uelās præmietur:ex quo limitatur deciſio Bart. in. l. iij. ff. de cōdi. ob tur. cau. vbi dicit, q̄ præmiū datum reuelātibus nō datur participi reuelāti. & ſic patet, q̄ ille qui nō reuelat, tenetur. Dic hoc verum, ſi eſt ſubiectus. Ita Ang. in. l. ij. ff. de parrici. ¶ Cōfirma hoc per gl. in cle. pa ſto. in ver. nō ſufficit. de re iud. quæ dicit, q̄ crimen læſe maieſtatis nō cōmittitur per non ſubditū. Et de illa exclamat Bal. in. l. nihil. C. de manumiſ. & in. ij. de fal. mone. & Old. cōſilio. xliij. ¶ †De iure canonico nō obuiās delicto, punitur, vt delinquēs, ſed mitius. gl. & oēs doct. hīc: licet aliqui dicāt, quòd de iure canonico punitur ea dē pœna, ſi nō obuiat delicto. Ita Inn. hīc mouetur per c. quātæ. de ſent. excō. Sed dic, q̄ non obſtat dictū. c. quā tæ. per locū â ſpeciali. Et vide Ang. in. l. j. C. de Nili agge. nō rumpen. & niſi eſſet tex. in. d. c. quātæ. poſſet dici, q̄ non haberet per iſta locū in illo caſu. c. ſi quis ſuadente. vel dic, q̄. c. quātæ. non ponit aliquid ſpeciale: ſed ponit ius commune: & explicatur illud, ne aliquis excuſetur. Et q̄ nō ſit caſus ſpecialis, eſt tex. in. c. dilecto. de ſen. excōmu. in. vj. vbi tenet Arch. in. c. negligere. ij. q. vij. & eſt text. in. c. error. cum duobus. c. ſequentibus. lxxxiij. diſt. & gl. in. c. nō inferēda. xxiij. q. iij. imò plus eſt, q̄ de iure canonico tenētur quis obuiare præiudicio p̄ximi, etiā proximo inuito. Et ſi quid expendit in facto, poteſt repetere illas expenſas: puta in infirmitate. de hoc eſt glo. lxxxiij. diſt. in ſumma. & tex. in. c. ipſa pietas. xxiij. q. iiij. & tex. in. c. & qui emendat. xlv. diſt.

Declara primò illud, quod dicitur, q̄ quis tenetur obuiare delicto. Intellige ſi pōt ſine incommoditate. Ita Bal. in. l. j. in. iij, col. de ſeru. fugi.

Declara †ſecundò principaliter, q̄ illud verbū mitius nō procedit in prelato gl. hīc in prin. cōfirma per gl. in. c. ea, quæ. de offi. Arch. vbi negligentia in Prelato eſt peccatū mortale. & gl. in. c. clericis. de immuni. eccle. in. vj. in ver. diſſimulatione. & ibi diſſimulatio Prælati eſt peccatū mortale. ¶ An verò per negligentiā prælatus poſsit deponi, diſtingue vt p Do. in. c. grandi. de ſupplen. negli. Præla. in. vj. in. iiij. col. Et dic, aut loquimur in Prælatis ſecularibus: & iſti nō depo nūtur propter negligētiā: niſi ſit annexa alicui delicto: tunc pōt deponi. Aut in Prælatis regularibus. & iſti poſ ſunt deponi propter negligētiā ſolā: quia facilius depo nūtur regulares, quā ſeculares. tex. in. c. qualiter. el. ij. de accuſa. in. c. ſi quis Ab. xxviij. q. ij. & gl. in. c. cum ad mo naſterium. de ſta. mona. in ver. negligens.

Declara tertiò, niſi ſimus in caſu, in quo lex ſignanter requirat dolū: quia nō ſufficit negligētia: nec punietur etiā de iure canonico: q̄ negligētia nō eſt dolus. Ita Inn. in. c. quantæ. de ſentent. excō. pro quo faciūt, quę dixi in. c. ij. de cōſti. vbi plenè hoc di ctū ſequit domi. Ant. ¶ Vtrū verò in dubio q̄s præſumat negligēs, vel fuiſſe in dolo: tāgit hoc Ab. in. d. c. quā tæ. vbi dicit, q̄ ſi per cōiecturas no apparet negligētia, præſumitur in dolo. Facit gl. in. c. innotuit, in ver. ignorantia. de elec. & alia in. c. veniens. de fil. presbyt. & in. c. eos. in ver. ſciēter. de tēpo. ord. in. vj. quæ dicunt, q̄ qui potuit ſcire, & noluit ſcire: nō excuſatur ab ignorantia.

Quarta declaratio eſt, quòd illud verbū mitius non habeat locū in delicto cōmittendo intuitu meo: quia debet pariter puniri. Ita Ioā. An. in. c. Petrus Diaconus. de homi. ¶ †Sed dubitatur, an clericus, cuius intuitu aliquis fuit percuſſus ſit irregularis. & dic quòd ſi per dolum tacuit, eſt irregularis: ſi percuſſus ex tali percuſsiōe moriatur. & q̄ in dubijs præſumitur dolus. Ita Io. And. in. d. c. Petrus. & vide Abb. & Ioā. de Ana. ¶ Contra iſta dicta facit tex. in. c. ſicut dignum. de homi. in §. illi etiā, vbi Inn. dicit, quòd de iure canonico negligēs pariter debet puniri. Sed reſponde, q̄ Papa ibi allegat illam authoritatem in illo, qui tulit opem ſeu auxilium. Et authoritas ibi allegata intelligitur de eo, qui potuit liberare: ſcilicet leuādo auxiliū, quod præſtabat dāti operam. &c. Secundū mēbrū gl. eſt de præſtante cō filiū[a]: dicit hīc Hoſt. † q̄ ſi ille, cui conſulitur erat omni no facturus: & tūc punitur cōſulēs, ſed non tantū. Si verò non erat facturus, punitur pari pœna. & Legiſtæ tenent, q̄ conſulens pariter punitur: ſed cōmunis opinio eſt, quòd nō puniatur pari pœna: ſed ſecūdū diſtinctionē ſuprà poſitam. ¶ Moder. dicūt, quòd Sal. in. l. j. C. de rap. virg. tāgit hunc paſſum, & allegāt quod ſcribit Bal. in. l. j. C. de ſer. fugi. & Car. in Clemen. j. de pœnis. quæſtio. xj. Ang. in. d. l. j. C. de Nili agge. nō rumpen. omnes iſti tangūt hoc cōſulēs teneatur pari pœna, vel minori. Cōcluſio ſit iſta: cōſulēs facturo nō punitur æqualiter: ſecus ſi non erat factur[a]. tex. eſt in. l. nō ſolū. §. ſi mādato. ff. de iniurijs. in ver. perſuaſeram aliās nolenti. & eſt tex. in. c. ſicut dignum. de homi. in ver. non ita. & tex. in. l. ſi. ff. de ſeruo corrupto. vbi dicit, quòd plus eſt perſuadere, quam facere. & gl. in §. ope. Inſti. de obli. quæ ex deli. naſcunt.

Limita vt nō p̄cedāt† in delictis atrociſsimis. p tex. in. c. felicis. de pœnis. in. vj. in prin. & per Clemē. j. de pœnis. fortè illi tex. debēt reſtringi per prædicta: vt intelligantur de conſilio dato nō facturo, quòd ſic poſſunt reſtringi. Moueor per. c. ſicut dignū. de homi.

Limita ſecūdò niſi perſona cōſulens mereretur ex forma ſtatuti maiorē pœnā: quia tunc nedum punietur pari pœna: ſed maiori. Ita Salice. in. l. j. in. viij. col. C. de rap. vir. allegat tex. in §. hi, qui in parentum. ver. ſi verò ope. Inſti. de obliga. quæ ex deli. & tex. in. l. qui ſeruo. §. item placuit. ff. de fur.

Limita hoc, niſi ſtatutum diceret, quòd nullus alius teneatur, niſi delinquens.

Limita ſecundò, vt nō habeat locum in ſtatuto dicente & loquēte in faciente ſolū: q̄ nō ligatur cōſulens. probatur per Bar. in. l. j. ff. de ſica. vbi dicit, q̄ licet ſit cōmunis concluſio, q̄ in atrociſsimis conatus habeatur pro effectu: tamē nō habet locū in ſtatutis. Hoc dictum Bar. allegat domi. Abb. in. c. mulieres. de ſen. excō. & in. c. inter ſolicitudines. de purga. cano.

Limita tertiò principalem concluſionē, niſi in delinquentem apponatur pœna duplica ta: quia tunc ad multiplicatam pœnam non tenetur; cōſulens. Ita Sal. in. l. j. C. de rap. virgi. in. vij. col.

Limita quartò, vt nō habeat locū in interdicto vnde vi: quia cōſulens non tenetur, vt faciens. Ita Imol. in. c. querelam. de elect. in. vj. col. Mouetur per tex. in. c. cum ad ſedem. de reſti. ſpoliato. Hoc ſequitur Abbatis in. c. ſicut dignum. de homici. ergo crederem talem limitationem non procedere: quia ſatis dicitur ſpoliare, qui ſpoliat aliquem per conſilium ſuum.

Limita quartò, vt non habeat locum in eo, qui conſilium datum reuocauit: quia tūc nō punitur. Ita Inn. in. c. ad audiētiam. de homi. & eſt opus quòd reuocatio notificetur, non ſolùm illi, cui dedit cō ſilium: ſed ei etiam cui erat damnificaturus per conſilium, ſecundum Innocē. ibi: non eſt ſic in mandato: quia ſufficit, quòd notificetur mandatario. gloſ. in. d. c. mulieres. gloſ. ij. in. c. cum quis. de ſenten. excommu. in. vj. Ratio differentię eſt quādo mādaui alicui: & ille qui habet mandatum à me, non facit aliquid ſuo animo: ideò ſi reuoco mandatum, deſiſtet. Sed ille cui conſului, eſt paſsionatus: nec reſiſtet pro reuocatione mea: ideò neceſſe eſt, vt reuocatio conſilij notificetur, etiam illi, in cuius præiudiciū datum fuit cōſilium. Et circa hæc notandum

a ¶ Conſilium. Ad quod adde, quæ habētur per Flo. in. l. ſeruit. quēad. ſerui. amit. penulti. co. Itē adde Ange. pulchrè in cōſil. xvj. vbi ponit de eo, qui iuit ad Titū, & dixit ego volo interfi cere Sempronū. Titius reſpōdit, quodvis facere, ci tò facias: aliter res tua nō bene ſuccedet. Iſte iuit, & interfecit. qualiter teneatur Titius, ibi vide. Et an teneatur conſulens aliās facturo. vide Bar. in conſil. 6 clxv. & Bal. in cō. ccxx. iij. li. Et an ſtatutū puniens dantē auxiliū, cō ſiliū, & fauorē ad maleficiū habeat locū in eo, qui dedit cōſilium: licet maleficiū non ſit ſecutū: vide Bal. in cōſi. cclvj. iiij. li. Et nūquid ſtatutū puniens dantem auxilium, habeat locū in eo, q materiam veneri præparauit: vide per eundē Bal. in conſi. ciij. lib. iiij. Itē ad materiam iſtam adde, quæ copiosè & no. habentur per Sozi. in cōſi. clxxxvij. incip. viſa bulla Pau. ij. ver. ſed iterum inſtari poſſet. cum verſi. ſequen. in. ij. parte. char. lxj.

b ¶ Vt non. Adde tu, quòd contrariū fuit deciſum per do. de Rota. 7 per. c. ſicut dignū de homici. Ita Ludo. Ro. in ſin. ſuis in ver. conſilium. & in ver. contrarijbus.

tādū eſt primò, q̄ cōſulens tenetur ad emendationē dāni, ſicut principalis. Inno. in. c ſicut dignum. de homi.

Amplia hoc etiā ſi cōpeteret actio cōtra princi palē dānificatorem. & declara hoc eſſe verū: niſi is, qui dānum intulit, liberaretur: quia cēſetur & tūc liberatus cōſulens. Secus ſi liberaretur conſulens: quia nō eſt liberatus principalis. Ita Inno. in. d. c. ſicut dignum. & ibi dicit, quòd indiſtinctè tenetur cōſulens ad emendationē dāni. & ibi ſequitur Abb. dicens hoc eſſe cōtra cōſiliarios multorū Principū. Pro quo adduco domi. Ant. in. c. ad aures. de ætate & quali. vbi dicit, q̄ ſi qs doctor cōſuluit, & nō bene: & per illud cōſiliū fuit aliqs damnificatus: tenetur conſulens ad intereſſe. & idem Ant. in. c. tua nos. & ibi Ana. de homi.

11 **Limita** †vt habeat locū, quādo ille cui datur cō ſiliū, nō erat aliās facturus. Credo quòd a ſic debet reſtringi dictū Inn. ſuprà poſitū. Secus[a] ſi cui cō ſultur, erat omnino facturus. Moueor: quia lex ciuilis ſimpliciter loquēs, ſi eſt iuſta: habet locū in foro cōſciētiæ. gl. in. c. quæ in eccleſiarū. de cōſtit. Io. And. in. c. ij. de ver. ſig. in. vj. & Anto. in. c. nauigāti. de vſu. cū ſi. Tunc ſic lex ciuilis nō grauat cōſulentē, niſi aliās ille cui cōſuli tur, nō erat facturus: ergo ſtabimus legibus. Præterea li cet lex ciuilis tractet ſolū de corpore: lex tamē canonica tractat etiā de anima. gl. & doc. in. c. cū cōtingat. de iure iuran. ſed lex canonica nō punit cōſulentem: niſi ille cui conſulitur, non erat aliās facturus: ergo &c.

Vtrum autem ratione conſilij clericus incurrat irregularitatē, quādo conſuluit aliquid quod ſi ab eo fuiſſet perpetratum, induceretur irregularitas? Dic quòd ſic: per tex. in §. illi etiam. in. c. ſicut dignum. de homici. & tex. in. c. ſi quis viduam. l. diſt. & tex. in. c. ij. de cleri. pug. in duel.

Amplia etiā nedū in homicidio, ſed etiā ſi cōſu leret i aliqua re, ex qua poſſet ſeq. mors puta ſi diceret: tale inſtrumentū bellicū deberet poni in tali loco, & ſimilia. Ita Inn. in. d. c. ad audiētiā. de homici.

12 **Secundò** [b]amplia, etiam ſi conſuluit aliquid ex b quo veroſimiliter nō debet ſequi ho micidiū: ſed conſuluit rem illicitam, ex qua poſteà ſecu ta fuit mors. Nam & iſto caſu eſt irregularis: quia cōſuluit rem illicitā. Ita Spe. in ti. de lega. §. iuxta. ver. ſed quęritur, quando occaſione.

Amplia etiā ſi diceretur cōſulenti ſolū: ſi talis oc cideretur, ſequeretur vtilitas. vel puta ſi diceretur: multū proſperabit, ſi viuat. Ita Io. An. in. c. fe licis. de pœnis.

Amplia etiā ſi occideretur ille, cui conſuluit. Ita Car. in. d. c. ad audientiam. pro quo eſt tex. in. c. ſi. de homi. in. vj.

Limita illū tex. quādo ille, cui mādatur, fuit mo nitus, vt nō percuteret talem cum enſe: vel nō percuteret eum in platea: quia non tenetur, quā do mandatarius non potuit excedere fines mandati.

Limita omnia prædicta, niſi clericus conſuleret aliquid, ex quo poſſet ſequi mors: ſed nedū licita, ſed appetibilis: puta pro fide. Ita Spe. in ti. de le gato. §. iuxta. ver. porro ſi quis aliquid ſuadeat. Et infert ad inquiſitores hæreticæ prauitatis, qui poſſent tradere hæreticum curiæ ſeculari: vt interficiatur.

13 **Limita** niſi ille cui clericus cōſuluit, eſſet aliās fa cturus: quia clericus nō eſſet irregularis. Abb. in. c. ſicut. in fi. de exceſ. prælato.

Limita etiā: dūmodò cōſilio clerici fuit paritū: ſecus ſi obeditū non fuerit: quia non eſt irregularis. Ita Io. An. in Spe. in tit. de lega. §. iuxta. verſi. quærebatur.

Limita etiā, ſi clericus cōſuleret homicidiū non ad hoc, vt talis moreretur: puta interrogatus, an talis cōmittens tale qd, debeat mori. Rñdit, q̄ ſic: qa rñdēs generaliter in caſu nō occurrēti, ſed occur a ſo aſs, nō eſt irregularis. Ita Io. An. in. d. c. ſicut ex literis.

Vtrum aūt præſumatur in dubio an eſſet factu rus, vel non: credo q̄ in dubio præſumit facientē aliās nō facturū: & ſic tenetur conſulēs. Nam in c dubio nemo præſumitur velle delinquere. l. meritò. ff. pro ſocio. c. j. deſcruti. Si ſic eſt: ergo nō præſumitur, q̄ ille voluerit delinquere. ergo tenetur cōſulens. Itē moueor, per. d. Bar. & Ang. in. l. ſi in ventre. ff. de priuil. credito. vbi dicūt: nobilis eſt allocut⁹ aliquē in aurē: & incō tinēti ille cōmiſit homicidiū. Et dicūt, q̄ ſi ille erat ſubditus, præſumitur feciſſe de mādato illius, qui allocutus fuit in aurē. & Bart. in. l. j. in. iij. col. ff. de ſer. fug. dicit q̄ ſi ille qui cōmittit homicidiū, erat inimicus, ſed nō capi talis: præſumitur, q̄ fecerit de mādato illius, q locutus fuit in aurē. ¶ Ad idē Inn. in. d. c. ad audientiā. vbi dicit, q̄ ſi clericus mādauit, quòd vnus interficeretur ille, cui fuit mandatū, tardauit executionē: & poſteà cōmiſit homicidiū. teneretur clericus & cōſulens. niſi poſſet p̄bari quòd ille aſs erat inimicus capitalis. Et moueor p̄ dictū Bal. in. c. j. §. iniuria. de pa. iur. fir. vbi dicit, q̄ ſi vnus interfecit aliquē: & dicit, q̄ tales cōſuluerunt: ſed omnino erat factur⁹: dicit q̄ nō ſtatur eius dicto: niſi eſſet præſumptio cōtra facientē. ¶ Fateor, q̄ vbi erat cōiectura, q̄ ille erat facturus: puta ſi cōſtat, q̄ erat inimicus capitalis: q̄ nō tenetur cōſulēs de occiſo. Ita Bal. in. l. metum in fi. ff. quod me. cau. Idē ſi ille, qui commiſit homicidiū parauiſſet omnia ad cōmittendū homicidiū. Ita gl. in. l. apud Celſum. in prin. ver. cā. ff. de do. excep. quā allegat Ang. in. l. j. ff. de eo per quē fac. ¶ Et inquātū dicitur, q̄ debet ſtari dicto rei in dependētibus ab animo: eſt verū quando non eſt præſumptio in contrariū: & ſic in caſu iſto. ¶ Tertium mēbrum gl. eſt de conſenſu operatiōis. docto. hīc ponunt. & vltra eos Moder. allegant hīc Car. in Cle. j. de pœnis. vbi ſocius in delicto cōſyderaſ duobus modis: vt per ipſos. & vltra eam dicunt, q̄ ſola præſentia ſine cooperatione non ſufficit: nec punitur: quia ad hoc non venit. Et allegant pro hoc dictū Ang. in. l. j. C. de Nili agger. non rumpen. vbi dicit, q̄ dictū Bar. de hoc nō procedit, quādo cooperās nō ſciebat illam qualitatem vltra homicidiū. Mouetur per text. in. l. vtrū. ff. de parri. & in. l. j. ff. de recepta. & ſic dicit obtinuiſſe Peruſij, q̄ vnus qui dederat auxiliū alteri, nō punietur in qualitate, quam ignorabat. Dicūt hīc Moder. q̄ Ange. malè conſuluit: & q̄ imò debeat puniri cooperans. Ratio: quia dedit operā rei illicitæ. & dicūt, q̄ qui dat opera rei illicitæ, nō excuſatur à qualitate rei illicitæ. l. eū c qui innocentē. ff. de iniurijs. Item ſola ignorantia, quæ cauſatur ex defectu iniuriati excuſat: puta vnus diceret iniuriam vni virgini, quæ eſſet veſtita in habitu meretricali: aliās ſecus: vt hic plenè per eos. Sed tu dicas, q̄ præſtans opem, punitur vt faciēs. Ita gl. in Clemen. prima de pœnis. in verſi. defenſauerit. & probant iura hīc per docto. allegata.

Amplia primò, vt habeat locum, etiam ſi delin quēti debeatur maior pœna, quàm debeatur ipſi auxilianti. Ita doc. hīc. Sed Bal. hic contrariū dicit: quia hoc ſolùm habeat locum in atrociſsimis. Sed contra Bal. communiter tenetur iſta ampliatio: & addu co, quod ipſe ſcribit in. l. ſi veſtris. C. de fid. inſtru. Intelligo autem hoc: dummodò iuuans ſciuerit illam qualitatem, quæ aggrauabat delictum: ſecundum Ang. in. d. l. j. C. de Nili agger. ¶ Moder. hīc tenent contrarium, quos ſequor. Et moueor per. c. fin. de homi. in. vj. & confirmo per gloſ. in. c. meritò. j. qō. j. vbi ſi vnus cognouit vnam, & poſteà dicit, quòd neſciebat illam maritatam: punitur de adulterio, licet videatur tex. cōtrarius, in. c. ſi verò. de ſentē. excō. Si ergo in propoſito noſtro ille, q

a ¶ Secus. Adde tu quòd opi. iſta magis mihi placet, quā ſequor. & eā cōfirmo iſtis me dīs, ſi quis dedit cōſiliū ſiue operam aliās facturo non tenetur. tex. eſt clarus in. §. at vbi ope. inſti. de ob. quæ ex delic. na. nec obſt. l. j. §. ſi quis. ff. de ſer. cor. quia eſt caſus ſpecialis. vel pōt dici, q̄ ibi non ſolū conſuluit, ſed etiā laudādo ſeu incitauit, qd magis eſt. Et pro hoc facit qd no. in. l. ſæpe. §. fi. ff. de ver. ſig. & in. l. j. in fi. ff. manda.

b ¶ Secūdò. Adde tu, q̄ inuenio, q̄ irregularitas non contrahit, ſi quis caſualiter occidit alium. Ita Bar. in. l. illicitas. §. ſicuti. ff. de offi. præſi, & eſt gl. fin. in. c. Maximianus. xxiij. q. iij. quæ dicit q̄ ſi clericus accuſet aliquē de leui crimine corā laico iudice, quòd nō inducit mortem, ſi iudex ipſum morti tradit, hoc non nocet clerico. & tamē dabat iſto caſu operam rei illicitæ. Conſidera propter authoritatem Spe. hic allegatā per Feli.

¶ Delinquere. Adde. d. Alex. de Imo. in. l. j. de his qui. vt indi. & in cōſil. lxxiij. & in cōſi. cxc. ij. parte. & in cōſi. cvj. iiij. parte. & in conſi. precedenti quod eſt Do. Vincen. palleo. vbi dicit, q̄ nūquā quis ex actu quem facit, præſumitur delinquere: niſi quādo delictū eſſet ſibi fauorabile. p glo. fin. in. l. qui initiaſſe. §. ſi pater. de iureiurand. Et adde domi. Ale. in conſilio. lxx. j. parte. ij. col.

credit aliquid facere,& maius facit: debet quo ad illud puniri. Ad.d.c.ſi verò,reſpõde,ꝙ ille tex.loquit in excõmunicatione & in pœna ſpirituali: vbi attẽdit animus. Et per hoc reprobatur gl.in.d.c.meritò.ita Io. An.in regula,cũ quis.de reg.iur.in.vj.per tex.in.c.ſi quis ſororẽ xxxiiij.q.fi.& ſic ille,qui dat auxilium in foro contẽtioſo,punitur quando dat operam rei illicitæ.

a ¶ Actione furti. Faciunt ad hæc, quæ habẽtur per d.Vincen.in conſil.ſuo inci.ſaluatoris &c.viſa inq ſtione, quod eſt poſt cõſil. Alex. cv.in quarta parte.&per Alex.in l.iij.ſ.ſi procu.ꝙ quiſq; iu.

Amplia etiã ſi iſta qualitas, quæ eſt in iſto auxiliãte ſit apta augere delictũ.Ita Sal.in.l.j.C.de rap.virg.in.vij.col.allegat tex.in.l.qui ſeruo.§.itẽ placuit.ff.de fur.vbi ſi mortuo viro,mulier extrahat aliquas res de domo,nõ dicit facere furtũ:ſed cõtra eã daꝺ actio rerũ amotarũ.Sed ſi nihil amouit,ſed dedit opem faciẽti furtũ:agetur cõtra ipſam actione furti[n]:& ſic attẽditur qualitas, quę magis aggrauat. Allegat etiã tex.in §.hi,qui parentum inſtitu.de obli.quæ ex delict.

Amplia etiã ſi qualitas aggrauans ſuperueniret poſt delictũ. Ita Bar.in.l.is qui opẽ.ff.de furtis.per gl.in.l.j.§.perſuadere.ff.de ſeruo corrupto.

Limita primò:dũmodò auxiliũ dederit cauſam delicto:aliàs ſi delictũ aliter cõmittebaſ, punitur miti[9]. Ita Sal.in.d.l.j.de rap.vir.in vltima char. per tex.in.§.illi etiã.in.c.ſicut dignũ. de homi.& ibi Ioã. de Ana.cõfirmo per dictũ Bal.in.l.iudices.C.ad leg.Iul. pec.vbi auxilians nõ punit,niſi ex actu ꝓximo: ſecus ex actu remoto. Facit gl.in.c.felicis.in ver.ſimplici. de pœnis.in.vj.quę voluit,ꝙ ſit dare gradũ inter dãtes fauorẽ & tenet Car.in Clemẽ.j.de pœ.& vide Bal. & Lud.in.l.j.§.ſed in eo.ff.ad Sillania. vbi dicit, ꝙ ad hoc,vt inquiſitio procedat,requirũtur iſta verba,præſtitit opem:vt inhabilius maleficiũ cõmitteret.Et vide Bal.in.l.non iõ minus.in penul.col.C.qui accuſa.vbi dicit,ꝙ inquiſitio nõ procedit cõtra fauorẽ:niſi exprimatur modus fauoris:quanuis dicatur,ꝙ fuerit fautor & auxiliator.

b ¶ Ille etiã. Adde tu,ꝙ ille etiã dicitur opem præſtare,qui ſuis verbis robur præſtat,& aduerſarijs timorem incutit. Ita Inn.in.c.j.de homici. Adde etiã qualiter puniatur qui præbet auxilium,cõſilũ,vel fauorẽ.bonus tex.in.c.homo.xxiij.q.v.& in.c.periculosè.de pœ.di.j.Et adde etiã, an præſtans teſtimoniũ pro aliquo,dicatur præſtare auxilium:vide Bar.in.l.poſt legatũ. §.his verò.in fin.ff.de his, qui.vt indi.Adde etiam ꝙ quãdo aliquis eſt præſens, & aſſiſtit alicui ſimpliciter,non dicitur opem ferre. text.eſt in.l.j.§.ſi in eo.& ibi Bato.ff.ad Silla.

Limita ſecũdò:dũmodò de ope conſter per ſententiã:vt puta fuit captus ille,qui dedit auxiliũ:& confeſſus eſt:& ſententia lata. Ita Bart.in.l.ſi is qrẽ.§.ſi tu Titiũ.ff.de fur.vbi nõ ſufficit, ꝙ principalis ſit cõdẽnatus:ſed ſententia ferri debet ſuper auxiliãte. Ideò cõſulult Bal.ꝙ cõfeſsio malefactoris nõ nocet auxiliãtibus:& fautoribus.in cõſilio ſuo, qđ incipit:aſſeſſoris de licto.Et quòd ſententia lata cõtra principalẽ conuẽtum, nõ noceat fautoribus,ſed requiratur nouus ꝓceſſus,& ſententia:tenet Pet.de Anc.conſi.ccxvj.incipiẽ.nos Bartolomeus & Marianus. in repetitione.c. qualiter. el.ij. de accuſ.in.x.q.

c ¶ Per ratihabitionem. Sed nunqd delicti ratificatio æquiparetur mãdato.vide Spe.in titu.de aboli.§.ñ. verſi.is igitur.& Sal.in.l.non ideò minus.C.de accu. vbi etiã vide per Bal.in viij. colũ. ver.xj. quæritur an in delictis. & Ang.in trac.mal. ver. mãdatorem.

Limita dũmodò auxiliũ fuerit datũ in commiſſione delicti,vel ante:ſecus ſi præſtitiſſet opẽ poſt delictũ:quia nõ punitur. Ita Bar.in.l.nõ ſolũ.§.ſi mandato.ff.de iniurijs.dicẽs,ꝙ multi iudices errãt in hoc,& in.l.ſi quis in grauj.§.ſi quis.ff.ad Sill.vbi idẽ voluit.verũ eſt,quòd cõtra illum auxiliãtem, poſteà poterit procedi ad torturã.Ita Bal.in.l.nõ ideò. C.de accuſa. in penul.col. ¶ Limita:niſi præſtãs auxiliũ ignoraſſet delicto cõmittẽdo.Ita Lud.conſi.cccclxxiij. incipien.in Chriſti nomine.circa propoſitũ,& Bart.in.l.omnes.C. de agri.& cenſi.li.xj.qua ad hoc, vt inquiſitio contra auxiliantes procedat,debet poni hoc verbũ,ſcienter præſtit opem.

Limita niſi eſſemus in materia repellẽte homicidã:puta quòd homicida non promoueatur ad ſtatum & dignitatem. Nã auxilians homicidę nõ eſt homicida.& ideò poterit promoueri.Ita Bar.in.d.l. is qui opem.ff.de fur.per gl.ibi:hoc eſt verum de iure ciuili.Secus de iure cano.Ita Bar.ibi ſuper eadem gl.quod nota diligenter.

Limita, niſi lex procederet aliter contra principalem,quã contra fautorẽ:vt in.l.j.C.de rap.virg.& ibi Sali.& Ang.in.in.l.j.C.de Nili agge.

Limita etiam,niſi ex pœna auxiliatorũ ſequeretur ſtrages multorũ:quia tunc puniẽtur ſolũ delinquẽtes.Ita Inn.hîc per tex.in.c. ſicut dignum.
14 de homi. ¶ † Et nota,ꝙ ille etiã[b] videtur præſtare opẽ,
b qui armatus aſsiſtit,etiã ſi nihil faceret:ſed ex eius præſentia magis redderetur timidus inſultatus: & animare tur inſultãs.Ita Inn.in.c.cõtinẽtia.de cle.percuſſo.& ibi Ana.in.vij.col.& Petrus de Ancha.in repetitione regulæ,acceſſoriũ.in.vij.op.de reg.iur.in.vj.& alij quos retuli in dicto.c.ſicut dignũ. de homicidio. ¶ Quartum principale mẽbrum eſt,quãdo quis conſentit authorizando,vel defendendo.Nam defendẽs, ſiue authorizãs magis delinquit.gl.eſt in.c.notum.jj.q.j.gl. in Clemen. j.de pœ.in ver. defenſauerit.in fi. Et dic,ꝙ in atrociſsimis defenſio ſine authorizatione ſufficit, per text.in.d. Clemen,j.in ver.authorizatur.& in.c.pro humani.circa medium.de homi.in.vj. ¶ Et nota,quòd ille,qui aſſeuerat peccatum non eſſe peccatũ, poteſt puniri tanquã hæreticus.tex.eſt in Clemen.j.de vſuris.& ibi gl.in ver. hæreticus.& tenet Domi.in.c.accuſatus.§.ſanè.in fin.de hæreti.in.vj. vbi dicit,ꝙ ſi habens vxorẽ aſſeuerat aliã poſſe capi,poteſt puniri:vt.ſ. ¶ An verò ille, qui mandat aliquid,teneatur:vide quæ ſcripſi in.c. mulieres. de ſentẽ.excom.& ibi Abb.& Bal.& Sal.in.d.l. nõ ideò minus.& Bar.in.l.non ſolũ.§.ſi mandante.ff.de iniurijs. Et diſtinguunt do.in dictis locis, ꝙ aut verba ſunt ſcripta in rem:& tunc nõ punitur mãdans. Aut in perſonam:& tunc punitur. ¶ De modo conſentiẽdi per ratihabitionem[c]: vide Pet.de Anch.in regula ratum.& regula rati. de reg.iur.in.vj.& Bal.in.l.ſi.C.ad Macedo.qui ponit regulam cum ſeptem fallentijs.& Inn.in.c.cum vos.de his quæ fiunt â præla.ſine conſenſu capi.
c

Capio gl.ſi.in ver.expẽdire.Concluſio ſit, ꝙ delegatus poteſt exercere iuriſdictionem ſuã, etiam contra impedientes:etiam ſi non ponatur in reſcripto.

Amplia primò,etiam ſi in reſcripto nõ ſit clauſula,contradictores compeſcas: vt per Spec.in titu.de legato §.ſequitur.ver.item ad officium. ¶ Item non ſolũ poteſt imponere cenſurã,quoties dicitur:ſed poteſt etiam alias pœnas imponere. ¶ Item põt turbatores priuare beneficijs.de hoc eſt tex.in cap.quia ſicut.de conſeſ.preb.Ita tenet ibi Inn.per illum tex.Domi.tenet contrarium in.c. pro humani.§.j. de homi.in vj.&dicit ꝙ in.c.quia.fuit ſpecialis cõmiſsio:ergo ſecus in alijs.Tamẽ hoc nõ obſtante opi. Inn.ſuſtẽtari poteſt: quia poteſt imponere pœnã,quã vult:vt dicũt hîc docto.ergo imponere poterit etiam priuationẽ beneficij. dicamus,quod in.c.quia.fuit poſita ad abundantẽ cautelam & non fuit ſpecialis commiſsio.

Prima tamen declaratio fit ad hæc: quòd delegatus poteſt coërcere impedientem iuriſdictionem ſuam.Fallit niſi turbãs ſit ſuus collega. de hoc eſt deciſio Bar.in.l.j.§.j.in fi.ff.ſi quis ius dicen.Pro hoc eſt gl.magna circa mediũ.in.c.cum cauſaj.eo. & eſt tex. in.c.ſtudeat.in ver. perſuadere,l. diſtin. & ibi ponderat Domi.& eſt tex.in.c.prudentiam.in.§. adijciamusj. eo. in ver.augendum.Et ratio eſt:quia par in parem nõ habet imperium.&eſt tex.in.l.qui proprio.ff.de procura. vbi vnus procurator non poteſt exigere ab alio procuratore.Et hoc intellige:niſi ſint delegati dati cum clauſula:quòd ſi non omnes. dummodo iſte delegatus qui turbatur,ſit certus,quòd illi nolunt procedere: quia ſi non conſtat non poteſt procedere.Ita limitat Domi.in c.ſi contra vnum.eo.ti.in.vj.in.ij.col. Et antequã conſtet de voluntate,hoc non poteſt.text.eſt in.c. prudentiaj.eo.& in.d.§.adijciamus. Adde quæ dicã in.c. fijj.eo.

15 Secunda † declaratio eſt, quòd licet delegatus habeat iuriſdictionem in impedientẽ ſuam

ſuam iuriſdictionẽ:tñ non poteſt punire teſtes corã eo falſum deponentes.Ita voluit Inn.in.c.dilectusj.de pœnis.per.§.ſi verò ignoti.in auf.de teſti.& Ab.idem tenet in.c.præterea.j.eo.Et hoc limita:niſi falſitas induceret turbationem ſuæ iuriſdictionis.Ita Abb. in dicto.c.præterea.

Tertia declaratio,vbi nõ fit turbatio:ſed orit ſuſpicio turbationis,ſufficit ſatiſdatio.Hoc volũt docto.omnes hîc,& Ioã.An.tenet hoc in additio.ad Specula.in tit.de legato.§.ſequitur.ver.porro.Pro quo facit dictũ Bar.in.l.illicitas.ff.de offi. præſi.§.ne potentiores. ¶ Intellige cã cognita ſuper legitimitate ſuſpicionis.& ſigna hoc verbũ per ea,ponit latè Io.de Imo.in.l.ij.§. j.in fi.ff.ſol. matrimo.

16 Quarta eſt domi.Ant.& Io.de Imo.hîc: niſi ſit tanta crudelitas,ꝙ ſit veroſimile,quòd impediens non timebit cenſuram:quia tunc delegatus debet deſiſtere,& nõ imponere iſtã cenſurã:quia cenſura eſt medicina.Sed hîc nõ eſt ſpes purgationis:ergo.&c.Sed ſi expectet delegatus,quòd tempora mutẽtur,vel vicarius Chriſti apponat manus: põt quidã coercere. Sed eſt in hoc conciliũ,quod melius eſt,quòd deſiſtat.Confirmo hæc per dicta Abb.in.c.de diuor.vbi ſi iudex cogit vxorẽ ad ſatiſdandũ,quòd non occidet maritum. & dicit, ꝙ ſi tanta eſt crudelitas vxoris, ꝙ hoc faciet, dicit ꝙ debet deſiſtere.Et allego Hoſt.& Io. And.in.c.ſolet.de ſenten.excõmu.in.vj.vbi idem dicunt,quòd nõ debet imponi pœna excommunicationis quoties non timetur:& hoc veroſimiliter apparet.Facit quod poſui in.c.ab excõmunicato.de reſcrip.quòd etiã inuitus abſoluitur ab excomunicatione.ergo fortius in caſu noſtro,nõ debet imponi,quoties apparet, ꝙ nõ timebitur.

Quinta declaratio eſt,ꝙ delegatus non poſsit bãnire nec ꝙ relegare turbatores.hoc voluit Bal.in.l.j.in.j.co. C.quomodo & quãdiu.Et mouetur per tex.in.l.nulli.C.de ſent.& interlo.omni.iudi.vbi tex.dicit:nulli cui ſtatutũ facere non licet, extra patriam imponere licet:ſed delegatus nõ poteſt facere ſtatuta:ergo.&c.Sed cõſydera,quòd bãniti æquiparantur relegatis:vt eſt gl.in.§. relegati.Inſti.quibus modis ius pat.Et excommunicat[9] æquiparatur relegato.gl.in.c.paſtoralis.§.ſi verò.de appel.quod allegat Car.in.c.perpendimus.de ſenten.excõi.ſi ergo poteſt excõicare, ergo poteſt & relegare,cogita.

17 Sexta declaratio eſt,quòd non põt imponere pœnã confiſcationis bonorũ.Ita tenet hîc Bal.& mouetur per tex.in l.j.C.ne ſine iuſſu princi.confirmo hoc per aliud dictum eius in.c. j.in.v.col.col.de pace tenen.vbi dicit,ꝙ habens generale arbitriũ puniendi,non habet poteſtatẽ cõfiſcandi,per.d.leg.primam.

Limita niſi confiſcaret exequẽdo pœnã legis:quia tunc poterit confiſcare puta ſi eſt datus delegatus ſuper crimine,quod meretur confiſcationem: tunc poteſt.caſus eſt in.l.ij. C.de modo mulctandi.Ita declarat Salice.in dicta.l.j.C.ne ſine iuſſu principio.

Septima eſt, vt non habeat locũ in turbatione nõ manifeſta.Ita no.Ant.hîc. Idẽ Spe.eodem tit.§.ſequitur ver.Idẽ ad eius officium.idem tenet hic Domi.vbi dicit, ꝙ iſtud aduerbiũ manifeſtè. debet habere qualitatẽ iſtã, ꝙ ſit manifeſta turbatio.Tñ teneo contrariũ:ꝙ etiã ſi nõ eſt manifeſta,quòd poteſt coercere:quia non requiritur iſta qualitas quòd manifeſtè cognoſcat:ſed probatio facit rẽ manifeſtã.Modò ſi iudex cognouit in iudicio,quòd turbauit dicitur manifeſta. Et ſic poterit cognoſcere:per tex.in.c.j.de reſt.in integrum.in ver.manifeſtè apparet. & Bart.in.l.j.ne lice.potentio.vbi dicit quòd ſufficit, ꝙ clauſula: potens præſtiterit auxilium:& non quòd venerit in iudicium,& rogauerit iudicem:ſed ſufficit,quòd probetur in iudicio. & pro hoc eſt expedita iſta gl. ¶ Dum dicit hîc Bal. Vtrum interficiens poteſtatẽ ciuitatis ſit rebellis.& dicit ꝙ ſi interficit ob priuatã vtilitatem,quòd nõ punitur tãquã rebellis:ſed ſi interficit ob.publicam vtilitatem,poteſt puniri & eſt rebellis. Sali.idem voluit in.l. quiſquis.C.ad leg.Iuliam maie.& Bar.in extrauagan.quoniam nuper.in ver.rebellãdo.¶ Secundò dicit:pone quòd vnus interficit ambaſiatores alicuius populi:quòd dicitur incurriſſe crimen læſę maieſtatis.& allegat tex.in.l.oſſa.§.fin.ff.de relig.& ſum. fune.vbi tex.dicit,quòd prohibens procuratorem meum,ne aliquid faciat

dicitur me impedire.ergo in propoſito.Et in.c.ex literis j.eo.dicit quòd ille,qui non permittit præſentari,literas alterius & per hoc dicitur fieri iniuria ſcribenti,& allegat.d.l.oſſa.Pro iſto dicto arguo.Rumpens ſecuritatem datam à Principe, incurrit crimen læſæ maieſtatis.tex.eſt in.l.j.ff.ad leg.Iuli.maie.modò ſic ambaſiatores dicuntur hanc habere.l.ij.de iudi.ergo offendẽdo iſtos,dicitur offendere ipſum principem. ¶ Vltimò dicit ibi Bald.ꝙ quilibet de populo põt capere clericum de manibus familię poteſtatis & vbi eſſet pœna impoſita capienti & eripienti aliquem de manibus eorum.nõ incurrit iſtam pœnã eripiens clericum.Rationem ibi allegat fauore religionis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex dubitans de ſua iuriſdictione procedere non poteſt.*
2 *Cauſæ cognitio quæcunque poteſt largo modo dici executio.*

CAP. II.

1 SAnè. ¶ Cum diuerſæ literæ ſub eadẽ data, & forma contraria impetrantur,& ꝓſentãtur à diuerſis ad eoſdẽ iudices: ſuperſedeatur donec Papa cõſulatur.h.d. ¶ Dicit hîc Pe. de Ancha. † ꝙ ratio iſtius text.eſt iſta: quia iudex dubitans de iuriſdictione procedere nõ poteſt. Allegat Bartolum in.l.multum.ff.de condit.& demonſtrat. vbi dicit citatus eſt Sypronius:dicit ſe nolle venire ante,quã nũtius referat.Iudex refert ſententiã ante,quã nũtius redeat.dicit Bar. ꝙ illa ſententia nõ valet,& eſt nulla. & ſic iudex dubius de iuriſdictione ſua non põt illã exercere. ¶ Vltra Pet.de Anch.ſequuntur multi do.Sequitur eũ Ant.in.c.cũ dilecti,de dolo & cõt.& eſt gl. de hoc in.c.ſæpe.de appella.ſuper ver.peręptorie.in fi.& eſt vnica & ſola in iure canonico.& allegat Bar.illam.in.l.ſed ſi de ſua.ff. de acquiren.poſſeſ.& eſt de hoc tex.in.l.hęc aũt.§.j.ff.ex quib.cau. in poſ.ea.vbi tex.dicit,quòd non ſufficit,quòd aliquis ſit contumax:ſed debet conſtare liquere ꝙ ꝓtori.no.hæc diligenter. ¶ Cõfirmo hoc,quòd quoties dubitatur,recurritur ad Papam.dictum Specul.in tit.de leg.in.§.nunc oſtendendum. verſiculo.xxxiiij. vbi dicit,quòd in caſu huius Decretalis, quòd legatus de latere non poteſt interpretari dubitantem. vos allegatis textum in capitul. ſi ordinarij.de offic.ordin.in.vj.verſicu.ſi verò. Ad idem eſt text. in capitul.fina.de conceſ.præbend.in.vj. ¶ Sed quòd hoc non ſit verum,quòd ſit conſulendus Papa,primò arguo de capitul.duobus.de reſcri.in ſexto.vbi tex.dicit, quòd ſi duo habent reſcripta, quòd ſtatur præſentationi:& ſi ambo præſentauerint eodem tempore,eſt locus gratificationi:ergo non eſt opus ire ad Papam. Solu.ibi loquitur de gratia facienda,& non de facta: & tunc poteſt vtraq; valere.ſed loquimur nos in gratia facta, quia impoſsibile eſt quòd ambo habeant id,quod petunt.& ita intelligas. ¶ Secundò opponitur de.d.c.ſi à ſede.de præbend.eo.lib. vbi ſi reperitur, quòd vno & eodẽ die,Papa contulit beneficium, & etiam legatus dicitur quòd præcedit illius gratia, qui primò incipit poſsidere. Dicas quòd ille tex.loquitur in gratia diuerſorum.nos loquimur in reſcripto emanante ab vno & eodem.Et ita reſpondeas ad dictum capitul.& not.quòd licet ſit eadem data,tamen non eundo ad Papam adhuc ratione horæ apparere poteſt quis ſit prior. & poterit per teſtes probari hæc prioritas. De hoc eſt gloſ. in dicto capitul.duobus.in verbo,ſi non appareat. & in capitulo,ſi à ſede. in eodem verbo.Facit dictum Bal.in.l.ſi poſthumus.C.de liber.& poſthu.vbi dicit,quòd ratione vnius horæ dicitur quis prior. & allegat text. in.l.ſi pluribus. ff.de ſolut.in verſicul.hora ſexta,albe ſcente cælo. Et ibi dicit,quòd vbi ſumus in dubio, ſemper præſumitur priuatio poſterior, ſi in vna materia hoc concurrunt: priuatio ſcilicet, & habitus. Allegat gloſſ. in.l. cum proponas. C. de codicil. ¶ Idem tenet in prima conſtitutione Codicis in.§.quibus. vbi dicit,quòd vbi nõ apparet,quod ſit prius,vel poſterius; recurritur ad ordinem naturæ. & ibi dat exemplum. vbi dicit, quòd refutatio præſumitur poſterior.Et tenet idem in capitulo, paſtoralis.ſuprà de reſcript.& vide ibi in capitul. capitulum ſanctæ crucis.de reſcri. ¶ † Secundò not.ſecundum Domini. in verſi.executioni ſuperſedeãt.quòd omnis cauſæ cognitio largo mo-

a ¶ Executio. Sed a sed nunquid cau-ſæ cognitione cõ miſſa, videatur cõ miſſa executio dic, ꝙ non: vt per Flo. in l. itẽ ſic. §. qui haberet. de ſer. ruſt. ꝓd. & eſt ẽ tex. in. l. de qua re. de iudi. Sed an ecõtra dic idẽ: niſi à principe: vt eſt tex. in. l. ſi cognitio. C. ſi cõtra ius vel vti. publ. Ad quod vide plenè per do. Alexã. de Imo. in. l. j. xxij. col. de offic. eius.

b ¶ Subdelega. Ad de. d. Alexand. de Imo. in. l. quiape. col. in fine. de iur. om. iud. & pleni⁹ & ſing. in rub. de offi. eius cui man. eſt iuriſd. & in ad di. ad Bar. in. l. j. e. ti. & vide per. d. Sozi. cõſi. lx. inci. viſo elegãtiſsimo cõſi. ver. circa qn tãdubitationẽ. cõ ver. ſe. in. j. parte. char. ciiij.

c ¶ Delegatus. Ad de tu, ꝙ hoc fallit in delegato legati cardinalis: quia ta lis põt ſubdelega re. & ſic cõmitte re vices ſuas alteri Ita Bal. in. l. à iudi ce. C. de ju. & do. Ab. in. c. cũ Ber toldus. de re iudi. in. viij. col. in ver. quintã lecturam. Adde, an delega- b tus ſi ſerioris à prin. cipe cũ ptãte ſub delegandi poſsit alteri ſubdelega re? Ba r. in. l. more maiorũ. ff. de iuriſ di. om. iud. in. iſſ. col. in ver. quæro qd ſi. tenuit ꝙ ſic. adde ꝙ idẽ tenuit do. Ab. in. d. c. cũ Bertoldus. de re iu. in. ix. co. in. vj. an delegatus.

d ¶ L. cum prætor. Et ibidem vide ad hoc Angel. & adde do. Alex. in d. l. more. §. alleg. in tex. & ſe. in. ij. col. de iur. omni. iudi.

do põt dici executio⁹ quia iſti nõdũ incœperãt cognoſcere: & tñ dicit executionis. Et dicit hîc quòd per hoc obtinuit. d. ſuus de facto in libello in quo dicebatur valere, petit exequi inſtrumẽtũ. Nã dicebat aduocatus, ꝙ libellus eſt ineptus. quia prius petebat executionẽ, quã⁹ incœpiſſet cognoſcere. Dicit Domi. ꝙ obtinuit. d. ſuus per tex. hîc: vbi optimè probatur inducẽdo: vt induxit. Et per iſtũ text. limitat hic Do. tex. in. l. j. C. de execu. rei iud. Et pro hoc allego conſiliũ Pet. de Anch. cccliij. vbi dicit, ꝙ ſuperior in ſuo mandato nunquã cenſetur velle tol lere cauſæ cognitionẽ. Et mouetur per. l. nimis propere. C. de execu. rei iudi. ponendo exẽplũ: vt ibi per eum. In quo conſuluit pro Domi. & Ant. in. c. examinata. de iudi. & Imo. Sed Bart. in. l. ſi cum nulla. ff. de re iudica. voluit cõtrariũ Io. de Imo. ibi dicit, ꝙ hæc opi. de qua. §. procederet, vbi eſſet in libello poſita clauſula, omni meliori modo. &c. Sed in. l. ſequẽti dicit, ꝙ etiã procederet, ſi nõ eſſet clauſula illa omni melio ri via, & forma &c. Ab. ponit hæc in. c. j. de lit. conteſt. in. xviij. col. & Ab. idẽ tenet in. c. olim. de cenſib. & dicit ibi eſſe text. & dicit ibi, ꝙ ille tex. facit contra Bar. in. d. l. nulla.

Limita niſi eſſemus in cã, in qua procedereſ abſq; figura iudicij: quia ſi ſuperior cõmittit executionẽ: tunc videt pronũtiaſſe, etiã ſi non tulerit aliquã pronũtiationẽ vel ſententiã. & non eſt tunc opus aliqua pam bula cauſæ cognitione. Allego Bar. pro hoc in extrauaganti ad reprimẽ. in ver. abſq; figura iu dicij. quem allegat. d. meus in. c. tã literis. in. ij. chart. vbi vide per eum, qui optimè loquitur. de teſtibus.

CAP. III.

SI pro debilitate.

¶ Delegatus impeditus, ſub delegare põt cãm, quæ ſine eo commodè terminari põt.

¶ Primò limita: niſi in cõmiſſione Papã dicat: præcipimus. quia tunc nõ po teſt ſubdelegare[b] per gl. in. l. fæpe. ff. de offic. prę ſi. quã ſequitur ibi Bar. & in. l. ij. C. cõmu. dele. & Bal. in. l. j. C. quomõ & quãdo iudex. & Lud. in. l. j. §. j. ff. quod quiſq; iuris. Et pro illa gl. facit gl. in. c. dudum. xviij. quæſtione. ij. vbi dicit, ꝙ verbum præcipimus, magis ſtringit, quàm ver bũ mãdo. quã ſequitur Imol. in Clem. fæpe. de verbo. ſignificatio. ¶ Tamen non credo, quòd illa gl. vera: quia gl. in. l. j. §. j. in ver. quemadmodum. ff. quod iuſſu. dicit quòd quomodocunq; aliquid iniungat ſuperior, ſemper præceptum eſt. & Bald. allegat illam in. l. ſi mandato. C. qd' cum eo. Ergo ſiue dicat mando, vel præcipio: ſemper habebit vim præcepti. ¶ Secundò allego glo. in Clemen. j. de teſti. in verſi. hortamur quæ dicit, quòd hoc verbum importat neceſsitatem, ergo præceptum. & gl. in. c. rogo. xj. quæſtio. iij. quæ dicit quòd verbũ rogo, habet vim præcepti. & Rofre. tenet hoc in libellis ſuis in rubri. de actio. mãda. vbi dicit, ꝙ in commiſsionibus non eſt differentia inter verbum præcipio, & mando. & reprobat glo. in. l. more. ff. de iuriſdi. omnium iudicum. Et ſic credo quòd gl. illa non ſuſtentaretur in dicta. l. ſæpe. Tamen omnes legiſtæ tenent: ſed ego tamen non teneo

c &c. ¶ Secundò limita, quòd delegatus legati non põt ſubdelegare. Ita Do. in. c. ij. de offi. deleg. in. vj.

Limita hoc, niſi ſubdelegaret nudum articulum: puta examinationẽ teſtium quia hoc poteſt: vt no. gl. fin. in clementi j. de offi. deleg. ſicut omnes delegati inferiorum. ¶ Secũdò limita, niſi eſſet ſubdelegatus legati ad vniuerſitatem cauſarũ quia tunc poteſt ſubdelegare. vt eſt glo. fi. in. l. imperium. ff. de iuriſdi. om. iudic. Pro iſta fallentia eſt tex. in. c. cum cauſam. prope fin. de appella. & in. c. ſuper quæſtionum. §. ſi verò. cum glj. eo. vbi dicitur, quòd ſolus delegatus Principis ſubdelegare poteſt. Pro hoc glo. magna, in. c. fi. de hæreti. in. vj. vbi legatus non poteſt cõmittere cauſam appellatione remota: nec ſummariè. & glo. in Clemen. ſæpe. in ver. mandamus. de verborum ſignific. & Anto. in. c. paſtoralis. in prinj. de appell. ¶ In contrarium quòd poſsit ſubdelegare delegatus legati, hoc voluit Bal. in. l. à iudice. C. de iud. exp̃ſ sè vbi dicit, ꝙ delegati legati poſſunt ſubdelegare: qa legati Papæ ęquarantur proconſuli. c. ij. de of. leg. in. vj. Sed delegatus proconſulis ſubdelegare poteſt. l. cũ prætor. §. j. ff. de iudi. ergo & delegatus legati, ſubdelegare poteſt. ¶ Secundò adducitur tex. in. c. cum Bertoldus. de re iudi. vbi delegatus legati ſubdelegauit examinationem teſtium. & Ab. ibi expreſsè firmat hoc: & non facit mentionem neq; de Bal. neq; de Domi. ¶ Tertiò idem tenet Ang. in d. l. cũ prætor[d]. §. j. ¶ Tamen primam partem puto veriorẽ. Ad ar gu. Bald. fateor, quòd legati Papæ æquiparantur proconſuli: ſed ego nego, quòd delegatus procõſulis poſsit ſubdelegare: quia tex. in dicta. l. cum prætor. dicit, ꝙ delegatus procõſulis põt cognitionem ſuam alijs demandare: non dicit ſubdelegare. & loquitur in deputato ad vniuerſitatem cauſarum. ¶ Ad. c. cũ Bertoldus. dicas quòd ibi fuit ſubdelegatio ſuper vno articulo. & hoc iam dixim⁹ ſuprà. & ſic non eſt cõtra. ¶ Quæro, Papa cõmittit cauſam non habenti qualitates neceſſarias in delegatione: non valet delegatio: niſi Papa illi ex certa ſcientia cõmittat. ¶ Quæro, vtrum delegatus non habens illas qualitates ſjà iure requiſitas, cui Papa commiſit ex certa ſcientia, poſsit ſubdelegare vni non habenti ipſas qualitates à iure requiſitas. ¶ Primò arguo, ꝙ poſsit committere non habẽti illas qualitates: quia ſurrogatum debet ſapere naturã illius, cuius loco ſurrogatur. tex. eſt in. c. eccleſiæ. vt lit. pendent. & in cle. j. de ſupplen. negli. præla. & in. c. ſtatutum. §. in nullo. de reſcri. in. vj. Et tenet Baldus in. l. ſi puellam. C. ſi manci. ita aliena. fuer. Tunc ſi ſubrogatum debet ſapere naturam ſurrogantis: ſufficit quòd ſub delegatus ſubrogatus habeat qualitatem delegati ſurrogãtis: licet non habeat qualitates à iure requiſitas: cum ſuus ſurrogans, etiã illas non haberet. ¶ Secundò arguo: dicit tex. in. c. ex literis. de reſtitu. in integrum. quòd Præpoſitus ſubdelegauit Decano partes ſuas in cauſa matrimoniali, quę non poteſt cõmittiniſi Epiſcopis. Tertiò confirmo per dictum Bar. in. l. j. ff. de iuriſdictio. omni. iudi. Dicit, quòd cauſa meri imperij non delegatur. ¶ Quærit ibi Bar. Princeps ex certa ſcientia delegauit cauſam nõ delegabilem. dicit Barto. quòd iſte poteſt ſubdelegare, ex quo princeps ex certa ſcientia fecit delegabilem. arg. tex. l. cum pater. §. quindecim. de lega. iij. Ita in propoſito noſtro arguendo de re ad perſonas. ¶ In contrarium arguitur primò: quia commiſsio facta alicui inhabili, eſt qd perſonale: nã eſt certa diſpenſatio facta perſonę illius. Sed iura perſonalia non poſſunt in aliam perſonam transferri, tex. eſt in regula, priuilegium. de regu. iuris. in. vj. & in. l. quia tale. ff. ſoluto matrimonio. ſi ergo eſt perſonalis, non poteſt ad alium tranſire. ¶ Secundò pondero tex. in. c. ſtatutum. in verſicu. duntaxat. de reg. iur. in. vj. modò ſi reperitur, quòd Papa cõmiſerit non habẽti qualitatem: non debet hoc extendi ad alias, per iſtam dictionẽ taxatiuam. ¶ Tertiò arguo, & fortiter de tex. in. c. ſuper quæſtionum. §. porro &. §. ſi ſi verò j. eo. vbi Papa cõmiſit cauſam duobus cum clauſula appellatione remota: dicitur ibi, ꝙ illi non poterũt ſubdelegare cum clauſula iſta, appellatione remota. Et ratio eſt: quia qualitas appoſita reſpectu illorum, non tranſit in illum, de quo Papa non cogitauit. Et fortius. d. tex. ibi, ꝙ duo delegati non poſſunt vni ex alteris cõmittere vices ſuas: vt cognoſcat ſolus appellatione remota. Et eadem ratio eſt, quæ ſuprà: ergo in caſu noſtro non datur poteſtas tranſmittendi iſtam ſpecialitatem in aliũ. & iſtud teneo. ¶ Ad argumentum primũ dicas, quòd debet ſapere

natur

naturam ſurrogati: ſcilicet naturam primordialem: ſec⁹ ſi accidentalem: quia non tranſit in ſurrogatum. Ita dicit Ant. in dicto. c. eccleſia. el primo. vt lit. pen. Sed qualitas quæ eſt in me, non poteſt tranſire in aliũ primordialiter ſed accidentialiter ſic. ergo &c. ¶ Ad tex. in. c. ex literis. de reſtitu. in integ. vbi pars diſpenſauit de cauſa matrimoniali cũ illis, qui cognoſcere non poterant, nõ fuit mirũ quia papa iam diſpẽſauerat cum Decano: ſed deſtruitur per. d. c. ſuper quæſtionum. vbi etiam collegę non poteſt cõmitti, quòd cognoſcat appellatione remota. ¶ Sed ſe ſpondetur ſic, quòd licet de ſtilo curię ſolis Epiſcopis cõ mittantur cauſæ matrimoniales: tamẽ fallit, vbi aliàs cõ miſſa eſſet non Epiſcopo: quia tunc poteſt non Epiſcopo cõmitti. ¶ Ad arg. Bar. dic, ꝙ omnes doc. tenent contrarium: vt dicam in. c. quod ſedes j. de offi. or. quòd imò ſi princeps cõmiſit cãm nõ delegabilem vni, non poteſt ille ſubdelegare licet per Principem ſit facta delegabilis. quia videtur, ꝙ eſt in hoc electa induſtria perſonæ, & ſic reſpondeas. ¶ Quando cauſa dicatur grauis, ſtatur arbi

a trio iudi. a Ita. d. Ant. in. c. quod ſedes. de offi. ord. Confir mo per. d. Ant. in. c. edoceri. de reſcript. vbi dicit, ꝙ quæ dicantur ardua, ſtatur arbitrio iudicis: & per dictũ eiuſ dẽ in. c. ſi. in. xj. colum. de iureiur. vbi dicit, ꝙ ſtatur arbi trio iudicis, quæ dicatur cauſa grauis. & in. c. querelam. in. v. col. de iureiur. ¶ Et vide Bald. in. l. j. ante fi. ff. de of. præfe. præto. vbi dicit, ꝙ magnitudo cauſæ eſt ſignum electæ induſtriæ perſonæ. Et ibi agit de cauſa matrimoniali, nõ põt hæc cauſa ſubdelegari. Ita In. And. hîc. & in cauſa matrimoniali poteſt cõmitti examinatio teſtium, etiã non per viam nudi articuli. tex. eſt in. c. ſignificauit. de of. ordi. & in. c. j. in fi. de teſti. cogen. & tex. in Cle. j. de offi. dele. cum gl. in verbo, ciuili.

Capio gloſſ. primam ſuper v er. *liberum*. Sed qualis debet eſſe iſta debilitas? & primò dico ꝙ de bet eſſe grauis, quæ cauſet impotentiam ad laborem. Et moueor per iſtum tex. quando dicit graui neceſsitate. & hoc ſecundò allego[c] tex. in. l. longius. ff. de iudi. vbi tex. dicit, quòd onus iudicandi iudex diuidere non poteſt: niſi graue ſit oneratus. Et facit tex. in. c. querelã. de iureiurã. & eſt tex. in. l. quæſitum. ff. de re iudi. & gl. in. c. cõmunis filius. xxxiij. diſt. ¶ Pone aliquis eſt debilis: quia fuit ante infirmus, vtrum poſsit ſe excuſare? dicas quòd ſic. tex. eſt in. c. ſi quis teſtium j. de teſti. vbi æquiparantur debiles, vel in infirmitate cõſtituti. Secũdò allego. l. ij. §. ſi qs in iudicio. ff. ſi quis cauti, in verbo, quaſi valitudine impedita. & per illam legem dicit Bart. in. l. prægnantes. ff. de pœ. quòd etiam illa, quę peperit poſt. xl. dies, non poſ ſit torqueri. Ad idem adduco dictum Antonij in capit. quoniam. in. vj. columna. vt lite nõ conteſt. vbi quærit an valitudinarij examinari poſsint. & dicit, quòd non: quia æquiparantur infirmis. ¶ Confirmo hæc per tria dicta in ſimilib. Primò allego text. in. §. primo. xliij. diſtione. vbi textus dicit, quòd ſicut Iudæus non debet promoueri ad ordines ſacros: eodem modo eſt de illo, qui nouiter eſt conuerſus ad fidem: ſed debet expectari, quòd ſua contritio ſit firma. & eſt gloſſa in capitul. conſtitutus. xvij. quæſtio. iiij. vbi glo. dicit, ꝙ non debet de recẽti veniẽs ad fidem promoueri ad ſacra. & eſt tex. in. c. accuſatorẽ. iij. qõ. v. vbi text. dicit, ꝙ paria ſunt eſſe inimicũ. vel ꝙ de recẽti ſit recõciliatus. & eſt gl. in. c. per tuas. el grande. in verſi. capitales. in fi. de ſimo. Et idẽ not. Abb. poſt Inn. in. c. cũ oporteat. de accuſat. ¶ Tertiò allego Hoſt. in. c. olim. de reſtit. ſpolia. vbi dicit, quòd hæc paria ſunt, ꝙ eccleſia ſit vacans, vel habeat Prælatum de nouo creatũ: qui nõdũ ſit adeptus poſſeſsionẽ: quia quo ad alienationẽ rei eccleſiaſticę, dicitur eccleſia vacare. Et mouetur per tex. in. c. cũ veniſſent. de inſtit. in verſi. ipſe verò timẽs. & allegat hoc Ioan. And. in. c. j. de rebus eccl. 6 non alienã. ¶ Modò poſſet quis opponere de text. in. l

ij. §. corporalis debilitas. ff. de vacat. munerum. vbi tex. dicit, ꝙ corporis debilitas excuſat à muneribus, quæ exercentur corpore: ſed vbi eſt neceſſaria ſola prudẽtia, non excuſat debilitas. Sed ſic eſt, ꝙ eſſe delegatũ eſt exercere memoriã & prudẽtiã, & nõ corpus: ergo non excuſabit delegatus. facit tex. in. l. j. de renũ. ¶ Reſpõde, ꝙ imò fati b gat corpus officium delegationis: quia habet ſtudere & voluere libros, & aſsiſtere partibus. Præterea poſſet occurrere, ꝙ deberet exire locũ. ideò dicitur eſſe labor: & ſic tene, quæ dixi de graui neceſsitate. &c. ¶ Quæ dicatur grauis neceſsitas: primò eſt text. in. l. j. b ff. de in ius voc. ſecũdò eſt tex. in. l. ſi lõgius. ff. de iudi. in ver. ſine rei familiaris periculo. & gl. in. c. ſi. de verb. ſig. in. vj. in fin. quã vide. Et gl. in. c. ex parte. el. ij. de cle. nõ reſidẽ. quæ dicit, ꝙ etiã ſi clericus iuraſſet, ſe nõ abſentare ab eccleſia: poſſet tamẽ pro ſua propria neceſsitate ſe abſentare. & eſt intelligẽdũ de illa neceſsitate: ex qua imminet pericu c culũ. Secus ſi eſſet talis neceſsitas cuius expeditio eſſet facilis. Hãc declarationẽ ponit Ant. in. c. prudẽtiã. in. j. colum. ¶ † Quæritur vtrũ debet ſtari dicto eius, qui di- 5 cit ſe impeditum, vel poſsit cogi ad faciendum fidem de c impedimento? Ioan. And. tangit hoc in. c. paſtoralis j. eo. & dicit ibi Imo. quòd debet ſtari dicto ſuo: niſi ſint aliquæ coniecturæ, quæ præceſſerint. quod non facit ratio ne impedimenti: ſed ne diſpliceat alteri ex partibus. Ad idem allego Bal j. in. c. proximo. vbi dicit, quòd creditur literis iudicis dicentis ſe eſſe occupatum ex cauſa. & pro hoc facit tex. in. c. prudentiaj. eo. in ver. literatorię deſtinatum. Tamen credo, quòd licet iſti ita dicant, quòd debet fieri fides de impedimento: quia Inn. in. c. ex tranſmiſſa. in prin. de præſcri. dicit, ꝙ vbicũq; quis allegat impedimentum, ſemper oportet probare: quia in dubio quis non præſumitur impeditus. Et eſt de hoc tex. in. l. ij. §. qd. diximus. ff. ſi quis cauti. vbi cogitur quis probare impedimentum, qui dicit ſe impeditum ratione viarum, vel inundationis aquarum. Aut aliqua alia cauſa iuſta. & eſt tex. in. l. qui commeatus. ff. de te. mili. Et ita teneo, quòd iſte debet probare ſuum impedimentum. & ratio eſt: qa non ſtatur dicto alicuius, vbi agitur de præiudicio tertij. tex. eſt in. c. cũm in iure peritus j. eo. ſed in propoſito noſtro agitur de præiudicio huius tertij: quia non vult delegatus acceptare. Non ob. tex. in. c. prudentiam. quia debent illę literę eſſe ſigillatę ſigillo ordinarij: per tex. in ſciſcitatus. de reſcript. ¶ Secundò dicas, ꝙ loquitur quã do ex pluribus collegis, vnus nonvult acceptare: quia ſtatur eius literis: quia non agitur de ſubdelegatione. & ita tene menti.

Capio gl. in verſi. *conſulere*. Bald. hîc dicit nota. ꝙ ſi appellatur ab iſto ſubdelegato, modò ap pellabitur ad delegantem: quia referuauit ſolùm conſilium & non eſt amplius delegatus: quia dicitur in totum ſubdelegaſſe. ¶ Vtrum valeat commiſsio facta delegato, cum hoc quòd procedat cum conſilio talis: & prout talis conſuluerit? omnes tenent quòd valet talis commiſsio, præter Inno. & Andream Barbatiam hîc. Ego in ca. ex parte. de conſt. poſui aliqua de iſta materia. ¶ Vtrum autem is, cui facta eſt talis commiſsio, teneatur ſequi cõ ſilium iniuſtum? & quòd non teneatur, [d] allego Bart. & d Ang. in. l. ſi conuenerit. ff. de re iud. & Ant. idem tenentem in. c. intimaſti. de app. & in. c. cum olim. in. iiij. colũ. de arbi. & Bald. in. l. manifeſtiſsimi. C. de furtis. & Ange. d conſi. clxxxj. & conſil. clxxxviij. & Paul. de caſtro conſil. xv. Confirmo per id, quod no. Ant. in. c. ex literis. j. de reſpond. vbi dicit, quòd iudex, qui commiſit cauſam iudici imperito, non excuſatur in ſyndicatu. ¶ Secundò allego Angel. in. l. ſi filius. ff. de iudi. vbi dicit, quòd ſi iudex iudicaret ſecundum conſilium iniuſtum, nõ excuſa- ref in ſyndicatu. ¶ † Limita, niſi iudex arctaret ad illud ſequendum. Ita Bar. in. d. l. ſi cũ venerit. Et ſi nõ arctatur

¶ Arbitrio iudicis. Adde q̃ Ant. habentur in. c. in cauſis. j. de teſt. cir ca prin. & qd' in apoſtillis dicam.

¶ L. j. idẽ omni. no vide p. d. Ale. de Imo. & pereũ in. l. exigendi. C. de procura. & l. benignius. de lib. cã. & adde Bart. in. l. cũ ſcimus. de agri. & cẽ. lib. xj. in princi. & Bal. in repe. c. ſi pater de teſtamẽ. in. vj. xviij. col.

¶ Vtrũ. Adde tu ꝙ Spe. in ti. de ap. §. nunc breuiter. ver. quid ergo. vi detur dicere: ꝙ ꝙ batur impedimẽ tũ p. iuramentum & idẽ tenet Gul. de cugn. in. l. ij. §. quod dixim⁹. ff. ſi quis cauſ. Adde tu, ꝙ op. Spec. & Gul. eſt vera, vbi aliter probari nõ põt. Ita Bal. Ant. & Ro. in. d. l. ij. §. quod diximus. & eſt de mente Bar. in. l. ex argẽtarijs. §. fi. ff. de eden. vide Pau. de Ca. in d. §. quod dixim⁹ q optimè declarat doctrinã Bart. & aliorum in. d. l. ij. §. qd' dixim⁹. ff. ſi quis cau. Adde, quòd doctrina Bart. & aliorũ in d. §. quoddixim⁹. eſt bona, qũ ille, qui iurat non eſt periurus. per tex. in. c. paruuli. xxj. §. q. vlt. qa taliter amiſit omnem fa cultatẽ ꝓbandi p iuramẽtũ. Ita Ro. in. l. admonendi. xxvij. & xxviij. col. de iureiuran. Saluatur dictum Spe. qñ agitur de modico præiudicio. Ita Pau. de ca ſtro. in. d. §. quod diximus. & Bar. in extrauagãti ad reprimẽdum. in verbo ſummaria.

a ¶ Valeat.vide Io. de Imo,in.l.maiorē.ff.de pac. & in.l.filiusf.§.ſi plures. de exercitoria.& Pau.de Ca. in.l.& ſuum.§.hodie.ff.de pact. & Pet.de Suz.in. l. filiusfa.lib.ij.de iudi.& Lud.pon.in l.ij.ff. qđ quiſq; iur.& Pau.de ca. in cōſi.lxxxv. & do.Alex.in cōſi. lj.iiij. parte.& Ad de Bart.cæpol.in rubri.de verbo. ſi goi.& Angel. in dicta.l.filiusfami. Sed quid ſi vnum ſtatutū dicat pro ut hîc,q̄ iudex teneaf dare quamlibet ſentētiā cum conſi.ſapientis.& aliud ſtatutū dicat q̄ debeat in q̄buſdam cauſis procedere ſummariè: an cenſeatur repetitū,q̄ debeat dare ſententiam cū conſil. ſapientis. vide no.per Sozi. conſi.xcv.inci. capiendo primum. in fi.j.col.in prima parte. charta clxj.

b ¶ Iudicantis.facit quod no.habeť p Sozi.cōſi. ccxlij. inci. circa primū cōſultationis articulū.ver.iiij.vt in quit Bal.in.ij.parte.charta.cxxvj. vbi vide.

c ¶ Quòd ſic.Ad de Lud.in fi. ver. conſiliū.& Bart. in fi,§. in prin.ff. de vacati. mu.& Bald. in.l. ſi pater.in fi.C. ſi pē. appel.mors intertue.& Spec. in tit. de requi.cōſi. verſic. ſed nunquid poteſt.

d ¶ Mutare propoſitum.Adde tex. in.c. cū ceſſante. de appel.

e ¶ Eadem.Adde quæ habentur de hoc verbo inconuinenti. per Anton.in.c. veniens. j.de reſt.& quod ibiinapoſt.dicam & per Anto. in.c. prætereà.eod. ti. & per do. Sozi. conſi. lxvij. inci.

eſt cautela quòd faciat quòd partes dicant,q̄ contentantur,q̄ iudicet cōſenſu ipſarum ſecundum illud conſiliū. Et hoc replicat Bald.in rubr.C.de exercitoria.in.ij.col. & ſic non tenetur ſequi cōſilium iniuſtum: & excuſatur ſi non eſt euidenter iniuſtum.& ſequitur ita Bal.in.l.obſeruare.§.proficiſci.ff.de officio procōſul.& lega. Et ita declarat Imol.in.d.l.ſi cum venerit.& Bal.in.l. mācipia. C.de ſer.fugi. ¶ † Vtrum verò non ſequendo conſilium iniuſtum,ſentētia ſit nulla?dicatis,q̄ ſic: quia cōtra formā commiſſionis. Ita Anto.in.c.cū olim j.de arbi.quod no. ¶ Vtrū autem ſtatutum volens,quòd iudex ſequaf, cōſilium ſapientis,valeat?a Imo.hîc tenet,q̄ valet: dummodo iudex recipiat poteſtatem à ſtatuētibus.quia qui eligit iudicē poteſt ei dare iſtā formā:aliàs autem non:vt hîc per ipſum,qui allegat Io.And.in addi.Spec. in titul. de requiſitione conſilij.§.quid ergo in aduocato. ¶ Cō firmo dictum in.c.paſtoralis.de appel.vbi quærit: vtrū valeat ſtatutum,quòd à ſententia iudicis nō appelletur? & dicit,q̄ ſi eſt factum ab illis,qui dant iuriſdictionem iudici,valet,aliàs non.& Bart.in.l.penul.ff.de aqua pluarcen.vbi idem tenet.& Bar.in.l.ſi.C.de ſen.& interlo. om.iud.& in.l.omnes populi.in.q.vj.xj.col.ff.de iuſt.& iu.in ver.iuxta præmiſſa. ¶ Sed nunquid valeat iſta ſententia:Pronuntiamus prout in tali conſilio continetur. & in conſilio dicebatur:talis videtur mihi eſſe abſoluendus.Barto.in.l.j.C.ſi aduer.liber.dicit,quòd non valet: quia omnis ſententia debet continere aut condemnationem,aut abſolutionē.Et ſequitur Abb.in.c.illa Præpoſitorū.de accuſa.& Specul. tetigitin tit.de exceptio. in.§.viſo.ver.porro in Italia.& Io.Andrę.ibi.diſtinguit, quem vide. ¶ Sed q̄ valeat talis ſententia,tenet Anto.in c.cum venerabilis.in.§.quia verò.de exceptio.& ibi Abbas in quinta colum. Hanc opinionem tenet Bal.in.l.teſtamento.ff.de hære.inſtitu.& Bal.in.c.cum eccleſia Sutrina,de cau.poſ.& proprie.Et idem tenet Bal.in. l.j. C. ſi aduer.liber.& Bald.in.l.cum iudex.circa fin.C.de ſententijs.Confirmatur,quia verba ſentētiæ impropriant vt ſaluetur intentio iudicantis.b gl.in.l.& puto.ff.fami. erciſc.§.j.in ver.communicari.

Fallit primò,vbi deducta eſſent duo conſilia cōtraria.Tunc em ſententia non tenet, hoc poſuit Barto.in.l.duò iudices.ff.de re iudica.& ſequitur Bald. in.c.finaj.de iudi.in.ij.colum.Et ſubdit Paul.de Caſtro in.l.duo.quòd vbi ſunt producta duo contraria: poteſt iudex eligere vnum.

Secundò fallit, † vbi conſilium nondum eſt in actis productum: quia oportet quòd fuerit in actis productum.hoc poſuit Ludoui.in repetitione. l.j.ff.de re iudica.& allegat text.in.l.iudex.C.de ſentētijs.Iſtam fallentiam ſentit Abbas in.d.c.illa.de accuſa.in verſicul.maximè.Pro hoc adduco glo.in. l. quid tamen.§.Pomponius.ff.de arbi.vbi dicit,quòd ſentētia, quæ non poteſt certificari ex actis, dicitur eſſe incerta. & adduco Ant.in.c.cum venerabilis. de religio.domib. vbi dicit,quòd ſi iudex refert ſe ad inſtrumētū nō productū in actis:dicitur ſententia incerta.& allegat Io.An. in tit.de ſenten.prolatio.§.qualiter.ver.ſed pone.

Tertiò limita,niſi conſilium productum, adhuc eſſet clauſum:quia tunc non valet talis ſententia.Ita dicit Bald. in.l.j.C.de ſenten. ex peri.recitand.Confirmo per dictum Bald.in.l. tribunus.§. cum quis.ff.de teſt.mil.Pone Epiſcopus vidit ſententiam latam per vicarium.& dicit,quòd confirmat vnam ſentētiam:an videatur per hoc alias reprobare?& dicit,quòd ſic:dummodò viderit & legerit omnes alias.

Sed nunquid doctor poſſit inuitus compelli ad conſulendum?dicas, quòd ſic, c per gloſſam in.l.ij.C.de proxi.ſacro. ſcrin.libro.xij. ſed Ioan.Andræas in titu.de requi.conſi.§.j.ver.ſed nunquid.& Bal.in.ſancimus.la prima.C.de aduocat.diuerſorū.iudi.& Specula.in loco præallegato tenēt contrariam partem. ¶ Prima pars eſt vera, quòd poteſt compelli,quia ad officium neceſſarium poteſt quis compelli,vbi non habet iuſtam excuſationem:vt per totum titulum.ff.de muneribus & honoribus. Modò quando conſiliū eſt neceſſariū,dicitur officium neceſſariū.probo arg.c.j.ſ.eo.ergo &c.ita tenent Bar.in.d.l.ſancimus, & Bar.in.d.l.ij.tenet.

Fallit primò, niſi iſte requiſitus pro conſilio, fuiſſet aduocatus alteri? partis. hoc voluit Barto.in.l.proximè in fin.ff.de his,quę in teſta.delent. ¶ Idem voluit Salice.in.l.ſi adſcribatur. C. de appellatio.

Secundò limita, niſi iſte doctor nō eſſet ſubditus iudici ordinario in loco :quia ſi nō eſt ſubditus,non poteſt cogi.Ita voluit Ia.de Are.in tractatu de cōſilio ſapientis.in ver.quid ſi iudex.per.l. ij.C. qui pro ſua iuriſdictio.

Tertiò limita ,niſi eſſet aduocatus vnius partis: quia iuſtè ſe excuſat. Ita voluit Iaco. in.d. tractatu.allegat.c.poſtremò.de app. ¶ Vtrum autē doctori hoc modo coacto debeat dari ſalarium?dicatis,q̄ ſic.tex.eſt in.l.vnica.C.de ſuffra.& in.c.non licet.xj. qō. iij.niſi partes eſſent adeò pauperes,quòd ſoluere nō poſſent.hoc voluit Hoſt.in.c.jj.de offi.iud.& refert ibi do. Abb. ¶ Quærit Bal.hîc,vtrum doctor,qui fecit conſilium poſsit, reuocare ante, quàm ſit pronuntiatum? Primò arguitur,quòd ſic:quia ſapientis eſt mutare propoſitum d .c.in malis.xxiij.qō.v.In contrarium conſiliū ſapientis æquiparatur teſtimonio:ſed teſtis nō poteſt reuocare dictum ex interuallo:ergo.&c.Tamen dicit poſteà,quòd poteſt addere,vel declarare.& vide Barto.in l.de tutela.circa medium.C.de in integr.reſtitutiōe.mino.vbi dicit,quòd non poteſt reuocare ſine cauſæ cognitione.& Ia.de Are.in dicto tractatu :vbi dicit, quòd non pōt reuocare,quia p̄ſumit in fraudē velle reuocare niſi incontinēti vellet. allegat.c.officij.de ele.& l.lecta. ff. ſi certum peta.quæ enim incontinenti fiunt, dicuntur eadem:e vt eſt.gl.in.c.prædicator. xvij.q.j.

Secundò limita niſi vellet reuocare ex rōne expreſſa per tex.in.l.nō nunquam.C.de colla.bono.

Tertiò limita niſi vellet conſilium declarare.per text.in.l.hæredes palā. ff.de teſta.Ita ſentit Bald.hic:vbi dicit, quòd qui declarat,nihil de nouo addit.

SVMMARIVM.

1 *Prorogatio poteſt fieri apud delegatum de tempore ad tempus.*
2 *Prorogatum tēpus releuat debitorem à periurio.*
3 *Prorogatio non valet,ſi dicatur:prorogamus ad ad tale tempus incipiendum finito iſto.nu.4.*
5 *Prorogatio,ſicut vitiatur errore de perſona ad perſonam: ita etiam de tempore ad tempus.*
6 *Solennitates iudiciorum poſſunt tolli renuntiatione partium in totum.& tunc iudex,eſt quaſi arbitrator.*
7 *Partes poſſunt per pactum renuntiare nullitati ſententiæ.& poſſunt ſe obligare,quòd non opponetur per eos de ſentētia nullitate.*
8 *Sententia lata poſt tempus præfixum à ſtatuto,eſt nulla: quādo tempus præfigitur cauſæ.*
9 *Delegatus,an poſſit mulctare.Et quid in delegato ab inferiore à principe.ibidem.*
10 *Statutum in dubio venit ad corrigendum ius commune.& vbi pro delicto imponuntur pœnæ diuerſæ,ſufficit vnam imponere.*

CAP. IIII.

DE cauſis. ¶ Si committitur cauſa decidenda in certum diem, niſi partes prorogent diem,expirat iuriſdictio. ¶ Secundò, vbi certa pœna non eſt impoſita: poteſt iudex arbitrio ſuo illam imponere.Dicit Dominic.hîc.in ver.committuntur ſcilicet à quocunq;.ergo omnes inferiores delegare poſſunt cū præfixione temporis.Bald.in.l.properandum.C.de iud. allegat Inno.in.c.noſtro.Et ſubdit ibi Bald. quòd finito iſto tempore,non eſt finita inſtantia:ſed ſuperior poterit cognoſcere ſuper actis.& quòd licet expiret tempus,non expirat inſtantia.allegat.l.primā.C.de peda.iudic. & Abb.etiam hoc tenet in.c. venerabilis.in quarta colum j.de iudi.& Domi.de Rota.deciſ.lvj. ¶ Nota in verbo,*prorogare*.quòd apud delegatum poteſt fieri pro
1 rogatio de tempore ad tempus. ¶ Nota, † quòd duplex eſt contumacia:vt eſt tex.in.c.cauſam.de re iud.verſicu. adire vel iudicio tuo parere.&c. ¶ In arbitrijs iudex imponit pœnam arbitrio ſuo.tex.eſt hîc.Dic,tamen,quòd pœnam arbitrariam tollit conſuetudo:vbi per illam eſt limitata ipſa pœna. text. eſt in.l.ſi quis reum.ff.de cuſt. reo.vbi dicit tex.quòd ſi quis nō dederit reum criminis pro quo fideiuſſerat,punitur arbitrio iudicis:niſi ſit im poſita pœna à conſuetudine.& hic tenet domi.Anto.q̄ ceſſat pœna arbitraria:vbi eſt conſuetudinaria,in.c.j.de conſti.& Abb.in.c.licet.in vlti.colj.de pœnis.& gl.in.l. ſi Barſatoram.C.de fideiuſſo. ¶ Secundò not.quòd vbi iudex habet arbitrari pœnam ſimpliciter:debet procedere de ſimilibus ad ſimilia.Glo.eſt in.c.inquiſitionis.in verſic.alioquin.de accu.& eſt de hoc tex.in cle.j.§. volumus.de pœnis. ¶ Secundò eſt tex.in.c.non ſolum. in fi. de regu.iur.in.vj. ¶ Tertiò addatis,q̄ vbi iudex reperit q̄ lex in ſimili caſu imponit pœnam,& aliam ſimilē imponit conſuetudo:q̄ tunc iudex debet imitari ſimilem legem.Ita dicit Io.An.in.c.ſi.in.iij.col.de conſue.dummodò vtraq; ſit rationabilis.& hoc ſequitur Io.de Imo. in.l.ſi verò.§.de viro.in pe.col.ff.ſol.matri.& Bal.in.l.de quibus.in.xx.col.ff.de legibus.Niſi conſuetudo concurreret precisè in eodē caſu:qa cōſuetudo derogat legi in caſu ſuo,in quo lex imponeret pœnam:tunc em imitabitur iudex cōſuetudinē. Ita dicit.d.Ant.in.c.ſi.de cōſuet. vbi dicit q̄ cōſuetudo vincit legē,quoties eſt abrogata. ¶ Item aduerte:quia ſi pœna alterat iuriſdictionem iudicis:tūc reſcribet ſuperiori.Tex.eſt in.l.diuus.la.ij.ff.de falſis.& non pōt imponere pœnam,quā non patitur ſua iuriſdictio. ¶ Gl.in ver.*in certum tempus*.Tempus incipit currere à die præſentationis:ſecus ſi eſſet limitatum tēpus:vt ſi dicatur vſq; ad paſcha:quia currit de momēto ad momentum.Sed text.in.c.audita.de reſt.ſpol.vbi text.dicit,quòd ſi iudex delegatus eſt reuocatus per delegantem:& ad hæc ipſe fert ſententiam,ante quàm ſciat quòd valent omnia acta ſua.& allegat Bald.in.l.j.C.vt lite penden.& in.l.falſus.in.vij.colum.C.de furt.& Panor.in.c.ex conqueſtione.eo.tit.de reſtitu.ſpo.vbi dicit q̄ delegato nō confertur iuriſdictio,niſi à die receptionis literarum:& ſic notificationis. Si ergo,vt ex prædictis liquet,iuriſdictio non confertur neq; aufertur niſi à die notificationis:ergo ſiue ſimpliciter,ſiue ſpecificè datum ſit tempus:videatur,quòd non currat hoc tempus:niſi notificetur ipſi:& ſic non video rationem differentiæ inter hæc.cogita,hoc enim dixi collationis gratia. ¶ Dicunt hîc docto.quòd prorogatio debet fieri durante primo tempore.Allegant text.in.l.ſed ſi manente.ff.de precario.& text.in.l.bonorum.ff.rem ratā.habe. In hoc allegatibus quatuor deciſiones ad hoc propoſitū Specu.in tit.de leg.§.excipe. verſicu. item quòd iuriſdictio expirabit.& Angel.conſilio ſuo.ccxxxvj.incip.Pun
ctus:duo compromiſerunt. ¶ Ad idē allego, quod ſcribit Ant.in.c.prætereà.in fi.de dilatio.vbi dicit, quòd ſi iudex nondum finito tempore prorogauit:non dicitur noua dilatio:ſed dicitur illamet prorogata.Ad idem adduco Barto.in.l.quarta.in principio.ff.de dā.infect. vbi ponit hoc exemplum.Eſt commiſſum arbitrium poteſtati,vt poſsit arbitrari in certa materia:deinde electores prorogauerunt ipſum in officio:nunquid arbitrium ſibi datum durante officio,dicatur durare?dicit quòd ſi prorogauerunt,dicitur durare illud idem officium: & ſic arbitrium.Secus ſi finito tempore de nouo eligatur: quia tunc non habet amplius illud arbitrium à partibus: dummodò eligentes dicant prorogamus,non autem eligimus.Hoc idem dicit Imo.in. c.fij.de preca. & alle.tex. l.ſi cum dies.ff.de arb.in princi.vbi ſi durante primo cō promiſſo,partes dicant:compromittimus in Titium:dicetur nouum compromiſſum.Secus ſi dicant prorogamus.& conſilium Oldra. cxxij.incipit:citato. vbi dicit quòd ſi illi de capitulo aſsignarunt tempus vnius menſis abſentibus:& finito iam primo menſe prorogauerunt tempus,q̄ nō valet talis prorogatio:quia fuit potius nouus terminus,in quo requirebatur eadem ſolennitas.

Prima tamen declaratio ſit, † quòd tempus pro-
2 rogatum eſt idem tempus.& ſequit ex hoc vnum,quòd no.Hoſt.in.c.prætereà j.de appel.vbi dicit quòd iudex præcepit vni quòd ſolueret intra decē dies, aliter erit excommunicatus. & tādem iudex prorogat illud tempus:quòd ex quo prorogauit: & ſic fuit idē tēpus,quòd non incurret excommunicationē. ¶ Secūdò vide Car.in cle.j.de re iudi. vbi dicit,q̄ ſi ille,cui iurauit ſoluere intra.x.dies,prorogauit tēpus nō incurro periurium,ſi non ſoluo intra illos.x.dies.Et facit tex.in.l. proponebatur.ff.de iudi.vbi Iuriſconſultus dicit,q̄ ſemper populꝰ eſt idē&.c. Et ſic facit,q̄ ſi moriant oēs de aliquo populo,vel collegio,qui iurauerant ſuper aliquo,q̄ alij qui ſuccedunt omnes obligātur ad iuſiurandū præſtitū, per illos qui præceſſerant,etiam ſi nullus ſi nunc ex illis, qui iurarūt. ¶ Et adduco do.de Rota deci.xx.ad fi.in nouis.in ti.de præb.inci.ſuperpoſito facto.vbi dicitur: Papa pronuntiauit vnū Epiſcopū,qui habebat alia beneficia:& Papa diſpēſauit,vt retineret:ſed vni alij confignauit oīa beneficia.Dicitur ibi,ex quo Papa eodem cōtextu pronuntiauit illū Epiſcopū cū retētiōe beneficiorū, non fuit noua collatio:ſed fuit veteris collationis cōfirmatio.Et ſic remāſerūt illi Epiſcopo illa bñficia. ¶ Tertiò vide Car.in cle.ſtatutū.in.iiij.col.de elec.vbi dicit,q̄ vbi vni diſpoſitioni fit vna additio, q̄ cēſentur repetita omnia,quæ fiunt in principali:quia ſit pars illius, cui additur.Ita in caſu noſtro:quia iuriſdictio prorogata cenſetur idem & eadem.

Primò limitabis hoc, vt nō habeat locū in materia odioſa:quia tūc tēpus prorogatū non dicitur idem.Hoc voluit Bal.in.l.ſi à te.C.de pact.inter emp.& vē.vbi dicit:eſt ſtatutū in ciuitate Senenſi, q̄ poteſtas non poſsit cognoſcere de maleficijs tēpore ſuo nō commiſsis.Pone:populus elegit eum de nouo, vtrū poſſit cognoſcere de delicto cōmiſſo tempore primo, quo fuit in officio?& dicit Bal.q̄ fauore liberationis in materia odioſa,nō dicitur idē officiū: & nō poterit punire in ſecūdo officio,ex quo nō ſciuit in primo officio:quia habetur pro nouo poteſtate,& ſic in propoſito noſtro.

Secundò limita:quia prorogatio debet fieri cū ſuis qualitatibus:aliàs non tenet, tanquam prorogatio,ſed tanquā quid nouū:de hoc eſt glo. in.c.hi,qui.de præb.in.vj.vbi dicitur,q̄ non dicitur prorogatio,vbi ſit cum vna qualitate noua. & Do. ibi dicit & refert Pe.qui dicit, q̄ præceptor ſuus dicebat illā glo. ſcribendam eſſe literis aureis.& vide Bal.in.c.ſi. de conſue.vbi dicit:Pone,q̄ eſt appoſitum tempus,vt talis cau

frustra.ver ſi. circa ſecundam qō. q. circa principi. in.j.parte. charta cxvij.

sa expediat intra mẽsem: nũ q̃d possit ꝓrogari vsq; in infinitũ? dicit Bal. ꝙ nõ põt ꝓrogari: nisi ꝑ aliũ mẽsem: nec poterũt ẽt partes ꝓrogare ad duos mẽses: sed bene possunt ꝓrogare hodiè ad vnũ, & posteà ad alium mẽsem. hoc ẽt voluit Bal. in c. p̃ntato. in iiij. col. de testi. in c. tua nobis. de appellatio. & in l. j. C. vt in poss. leg. & in c. venerabilis. in ij. col. de elect. semper allegando d. gl. & Ab. allegat illa in c. cæterum. de iud.

3 **Limita** tertiò, † ꝙ in p̃iudiciũ tertij prorogatio nõ dicit̃ esse idẽ tẽpus. Pone: tu contrahis cũ Sempronio. ego fideiubeo pro eo: venit tp̃s, ꝙ ille debet soluere: tu creditor ꝓrogas tp̃s vsq; ad tp̃s paschatis: posteà finito tp̃e vis exigere à me fideiussore: q̃a ille fortè interim effectus est pauper. nõ potes: quia imputes tibi, qui prorogasti tẽpus. Et sic no. Arch. in c. te quidẽ. xj. q. j. vbi dicit, quòd fideiussor ad tp̃s nõ tenet̃ ad tp̃s prorogatũ. Adde Ang. in l. si vnus. §. si cũ eo. ff. de pac. & do. in c. constitutus. de fideius. Io. de Imo. in l. vbicũq;. ff. de fideiusso. & Bar. in l. Lucius. §. Pau. ff. de admini. tu. & Io. An. in c. p̃tereà requisitis. de app. Dy. & bal. in l. mora. ff. sol. matri. & est tex. in l. itẽ q̃ritur. ff. loca. & tenet Host. & Ab. & Io. de Imo. in d. c. cõstitutus. & Spe. in titu. de fideius. §. j. ver. illud autem. & ibi Io. An. & Bal. in addit. & Bar. in l. ij. §. fi. ff. de præto. stipula. & facit tex. in l. Labeo aliàs incipit, si arbiter. §. fi. ff. de arbi. ¶ Contrarium tñ vidi consultũ, per d. Marianum Senensem. Adde etiam p̃dictis tex. l. si cum hermes. C. loca. vbi tex. idem ꝓbat notabiliter, ꝙ tp̃s ꝓrogatũ non grauat fideiussorẽ. & allego Ioannem Andr. in rubrica. de fideiusso. §. j. vbi dicit: Quidã princeps cõmisit custodiã cuidã, & fideiussit aliquis ꝓ ipso: posteà confirmauit ip̃m in aliud tp̃s. & interim ille tradidit arcem alij: dicit ibi Io. An. ꝙ non tenet̃ ille fideiussor in tẽpus ꝓrogatũ: secus si simpliciter fideiussit, nõ apponendo tẽpus: quia semper erit obligatus quãuis ꝓrogentur tp̃a. Et ita vult etiam Ab. in c. cõstitutũ j. de fideiusso. & hoc etiam sentit Hos. in c. requisitus. de app. vbi dicit, ꝙ ꝓrogatio depẽdet à potestate partiũ.

a ¶ Inhabili. Adde text. in l. in tempus. de hæred. iusti. & in l. quod sponsæ. C. de dona. ante nup. qđ limita nisi natura repugnet, vt est text. & ibi dicit Alexan. & Imo. in l. inter stipulã tem. §. sacram, de verb. obli.

Secunda declaratio sit: prorogatio põt fieri etiã vltimo momẽto tp̃is. Hanc ponit Bal. hîc per tex. in l. ij. & l. qđ certatim. C. de posthu. hære. insti. vbi posthumus, qui vixit parũ, rũpit testm̃, ac si vixisset per decẽ annos. Facit tñ vnã differẽtiam Bald. quæ restringit istam declarationem in l. si à te. C. de pactis inter em. & vendito. & vide tex. pro illa differentia Bald. in c. commissa. de elect. in vj.

Tertia declaratio sit: quòd licet in prorogatiõe requiratur consensus partiũ ante lapsum terminum: tñ cõsensus iudicis potest interuenire, etiã post lapsum terminum: vt est gl. in c. cãm. in ver. speciẽ. post mediũ j. de re iud. vbi dicit iudex debet cõsentire ante vel post. Et ratio est: quia vbi consensus interuenit per viã simplicis consensus: põt interuenire etiam post: vt est gl. in c. cũ cõsuetudinis. de consue. ergo & hîc cũ consensus requiratur: vt simplex consensus.

4 **Quarta** declaratio sit: † ꝙ non valet prorogatio si dicatur prorogamus ad tp̃s tale incipiendum finito isto. Ita Bald. hic. Cõfirmo per tex. in c. j. de vxore. de sepul. & ibi Ab. põderat dicens, ꝙ paria sunt, ꝙ aliqua fiant tẽpore inhabili: [a] vel fiant tp̃e habili, & referantur ad tempus inhabile. Ergo in proposito, sicut partes finito tempore ꝓrogare non possunt: ita ẽt ꝓrogare non p̃nt nondũ finito tp̃e: conferendo tñ prorogationẽ in tẽpore finito. Et pro hoc adduci potest gl. in Cle. ij. in verb. sequentes. de magi. vbi sex menses incipiũt currere pendente prima suspensione. & ita consuluit Old. consi. l. & tenet Bar. in l. senatus. §. quãquã. ff. ad Turp. & doct. in c. eos. de tẽ. ordi. in vj. in prin. & Io. An. in c. cũ in cũctis. de elect. vbi plenè examinat hoc. ¶ Secundò, ꝓ Bal. est decisio Paul. de castro. in l. siue pars. C. de dilati. vbi dicit, ꝙ si iudex assignauit terminũ decẽ dierũ, posteà assignauit alios decem dies: ꝙ secunda incipit pendẽte prima quia potius videtur quædã prorogatio, quæ debet incipere currere pendente prima.

Quinta declaratio sit: quòd iurisdictio tẽporalis ordinarij prorogari non põt de tempore ad tempus. Bal. ponit hoc in l. si qui ex cõsensu. in iiij. col. C. de epi. iudi.

Limita hoc nisi finito illo tẽpore haberet iurisdictionem sine administratione: quia tunc cum hæc sit iurisdictio in habitu, de facili habitus reducitur ad actum. Ita dicit Ioan. de Imo. hîc in c. P. & G. in xxxix. col. j. eo. & non facit mentionem de Bald. & alleg. Spec. in in ti. de cõpe. iudi. adi. ver. si duo Pisani.

5 **Sexta** declaratio est: quia † sicut error vitiat prorogationem de persona ad personam: vt est textus. in l. si per errorem. ff. de iur. om. iud. ita etiam de tempore ad tempus. h. d. Inn. in c. prudentiam. in prin. in iiij. col. j. eo. Idem voluit Barto. in l. j. in fi. de iudi. & allegat ipsum Inn. in c. ad petitionem. de accu. & in d. c. prudentiam. dicit, quòd in prorogatione sufficit tacitus consensus partium puta per acceptationem termini trãscẽdentis metam & iurisdictionem delegati: vt si delegatus est datus per mensem, si partes assignant alium mensem, & acceptant, non contradicentes videntur prorogare.

Septima declaratio est, ꝙ in prorogatiõe de tempore ad tempus requiritur consensus indicis. Secus in prorogatione de re ad rẽ: vel persona ad personam. tex. est in l. ij. §. & si iudex. ff. de iud. vbi Bart. declarat optimè hoc, quẽ vide. & Imo. in d. c. P. & G. in xxij. col. ¶ Vltima declaratio est, quòd in prorogatione de tẽpore ad tp̃s, sufficit consensus litigãtiũ: licet tertius de cuius interesse agit̃, nõ cõsentiat. Ita dicit Bal. hîc, & allegat. l. vẽditor. ff. de iu. ꝓ hoc est tex. in l. j. §. denũtiari. in fi. ff. de vẽ. inspi. vbi dicit tex. ꝙ sufficit citare principales quos materia tãgit. & allego Bal. in c. fi. de maio. & obe. & ibi Inn. vbi voluit hoc, quòd sufficit citare illos quos res principaliter tangit, nõ secudariò. Et Do. in c. fin. de ele. in vj. & est gl. fi. in c. quãuis. de pa. in vj. vers. detrimẽtũ. s. principale. & ibi Do. ꝙ vbi dicitur de p̃iudicio, dicitur de principali præiudicio, non secundario.

6 **Capio** gl. in ver. *partiũ*. ¶ Prima cõclusio sit, ꝙ † solẽnitatibus iudiciorũ renũtiari põt in totũ: & tũc iudex est quasi arbitrator. Ita gl. in c. fi. in ver. illustriũ. de re iu. l. vj. Sec⁹ si in p̃te, ꝑ l. ij. C. cõmunia vtriusq;. iudi. vbi tanquam pactum p̃nt comprobare s̃ntentiam nullam Idem gl. in c. statuti. ij. q. j. & hîc.

Secunda cõclusio sit: ꝙ licet partes nõ possint renũtiare substantialibus iudiciorũ: tamẽ p̃nt approbare aliqua acta nulliter facta & attestationes nulliter factas. Ita voluit Inn. in c. cũ cãm. de test. sequũtur Do. de Ro. decis. cclviij. Si auditor. in nouis. & decis. cccxxj. inci. Itẽ no. in antiquis. ¶ Et dicũt, quòd etiam tacitæ istę attestationes probari possunt. & illã declarationẽ sequitur Bald. in l. fi. C. de test. & Bar. j. l. j. ff. de fer.

Tertia cõclusio est, ꝙ si reuocat̃ in dubiũ, vtrũ solẽnes substõnes interuenerĩt: stat̃ dicto eorũ. De hoc est tex. in c. fi. j. de prob. Et est sing. ibi: cũ nõ reuocẽtur partes in dubiũ. & ꝑ illũ tex. facit ibi fi. d. Ab. ad istã gl. Illũ tex. alle. d. Car. in d. c. cũ cãm. j. de test. in ij. col.

7 **Quarta** cõclusio est, ꝙ † partes p̃nt ꝑ actũ renũtiare nullitati s̃niæ: & p̃nt se obligare: ꝙ non oppone(t) per aliquã illarũ de nullitate s̃niæ. Ita dicit Ang. in l. tale pactũ. §. qui prouocauit. in xvij. colũ. ff. de pac. in versi. vlterius vltra p̃dicta. & allego tex. cũ gl. in l. si creditoribus. C. de ser. pig. da. Et idẽ cõsuluit Ang. cõsi. clxxxvij. inci. A. & B. Pro quo facit dictũ Bar. in l. properãdũ. C. de iudi. in princ. vbi quærit si partes promittunt non allegare ꝑemptionẽ instãtiæ: an valeat tale pactum: & dicit, ꝙ sic quo ad ipsas ꝑtes: licet nõ quo ad iudicẽ. Ita dicit etiã Imo. in c. venerabilis. de iudi. & valet hoc igitur regulariter.

Fallit primò, vbi nullitas sententiæ apparet ex tenore ipsius s̃niæ. Ita dicit Ang. in d. §. q ꝓuocauit. all. tex. in l. Carmelia Pia. ff. de iur. pa. ¶ Secundò fallit, q̃n nullitas causaret ꝑplexitatẽ, vel repugnãtiã. & hoc ꝑ tex. in l. vbi repugnãtia. ff. de reg. iur. ¶ Tertiò fallit nisi nullitas causet̃ dolo aduersarij. q̃a fortè participauit de p̃tio cũ iudice corrupto. Ita limitat Ang. in loco p̃alleg. alle. no. in l. tres fratres. ff. de pa. ¶ Quartò fallit vbi nullitas causatur ab incõpetentia iudicis. Ang. in d. cõsi. clxxxvij. & allego glossam primã in cle. j. in ver. nullaten⁹: de seque. & poss. & fruc. ¶ Gl. in ver. *prorogetur*. vtrũ cessante ꝓrogatione semp iurisdictio finiat̃ finito tp̃e iudici p̃fixo.

8 ¶ Cõclusio sit: s̃nia † lata post tp̃s p̃fixũ à statuto est nulla. & hoc q̃n tẽpus præfigit̃ causæ. ita oẽs hic. & tenet hoc Bal. in l. obseruare. §. ꝓficisci. ff. de offic. ꝓcon. in iij. q. Idẽ tenet ẽt Bald. in c. j. si de inuesti. inter do. & vasalis oria. & idẽ tenet in l. properãdũ. in prin. in iij. col. C. de iudi. Idẽ tenet Pau. de Castr. cõs. cccxxiij. inci. videt̃ dicẽdũ. & Lud. approbat hoc cõsi. ccccxxv. & ccccxxvij.

Limita primò, nisi statutũ imponeret pœnã iudici nõ expediẽti: quia tũc s̃nia lata post tp̃s p̃fixũ valet: dũmõ feret̃ in instantia iuris cõis: vt oẽs hîc. ¶ Secũdò limita: nisi post tp̃s ferret̃ s̃nia absolutoria quia põt ferriẽt post tp̃s p̃fixũ. ita posuit Ang. in d. l. ꝓperandũ. C. de iudi. & dicit esse tex. fin. in l. fi. C. vt intra certum tempus. vbi dicit textus, biennio elapso, & non terminata causa reus absoluatur. Et hoc est verũ, pręter quã in casu. l. spe. C. de nauf. li. xj. vbi Ang. dicit, ꝙ est speciale in casu illo. & ita respondet. ¶ Tertiò limita nisi reus in iudicio esset confessus: quia tunc licet pereat tempus, non perit illa confessio: licet potest ferri sententia post lapsum terminum. Hoc voluit Bald. in dicta. l. properandũ. de hoc est text. in c. j. & ij. de accu. in vj. & fuit dictũ Inn. in c. qualiter. el. ij. de accu. & alleg. ipsum Bart. in l. si confessus. ff. de cust. reo. ¶ Vltimò de ista materia vide per d. Mari. de Senis, in repet. c. venerabilis. de iud.

9 ¶ Gl. in verbo, certa. † Vtrũ delegatus possit mulctare vide gl. mag. l. fi. in c. ꝑuenit. xj. q. j. quæ dicit, ꝙ secundũ iura nostra delegatus habet coẽrtionẽ: vt quia põt interdicere & mulctare. & Alleg. c. ex literis. j. e. Idẽ tenet Spe. in ti. de legat. §. sequitur. in ij. col. ver. Itẽ ad eius officiũ. Idẽ tenet Bal. in c. j. j. e. ibi d. Ant. Idẽ tenet. & Inn. in c. pastoralis. super vers. punire j. eo. ¶ Cõtrariũ tenet Hosti. in c. ꝓ humani. de homi. in vj. & ibi Do. in §. j. in ij. colũ.

a ¶ Cõclusio sit ista, ꝙ delegatus [a] Principis mulctare potest: sed vtrũ delegatus inferioris à Principe possit mulctare? est dubium. & ꝙ possit, cõsuluit Ange. cõsi. viij. & istã teneo. ¶ Limitat̃ quatuor modis, in quibus delegatus inferioris possit mulctare. ¶ Et primò igitur fallit, vbi iurisdictionẽ aliàs exercere nõ potest. Ita limitat Ange. in l. j. si q̃s ius dicẽ. & d. cõsi. viij. ¶ Secũdò fallit in delegato ad vniuersitatẽ causarũ, etiã si est delegatus inferioris: gl. est in l. ij. C. de spor. ꝓ qua gl. est gl. in c. cũ cãm. j. de ap. q̃ dicit, ꝙ æquiparatur ordinario. ¶ Tertiò fallit, quando potestas mulctãdi esset sibi specialiter cõmissa. l. ij. in fin. ff. de iud. ¶ Quartò fallit, vbi vellet mulctare officiales suos, puta nuntiũ, vel aliũ. Ita d. Ang. in d. l. j. si quis ius dicẽ. ¶ Sed ꝙ indistinctè possit mulctare delegatus inferioris, ꝓbat̃ per tex. in c. ex literis j. e. vbi tex. dicit elusoria esset iurisdictio, si coẽrctionẽ aliquã non haberent: ergo potest excõicare. ¶ Bart. in l. imperiũ. ff. de iuris. om. iu. ponit sex gradus meri imperij. & ibi dicit, ꝙ relegatio & deportatio sunt in quarto gradu meri imperij: in vj. gradu ponit impositionẽ mulctæ. Sed excommunicatio est meri imperij. Ita d. Inn. hîc. Et excõicatus æquiparatur relegato. gl. in c. pastoralis. §. verũ. de ap. sed delegatus põt excõicare: ergo si põt illud, qđ est in quarto gradu, fortius põt illud quod est in sexto gradu, & sic mulctare. No. hoc argumẽtũ: quia est stringens. & vide Ang. in d. cõsi. viij. ponit multa bona. ¶ Sed intellige, ꝙ põt delegatus mulctare: verũ vbi cõtumacia impedit processum, vel dãnificat aduersarium: aliàs nũquã põt mulctare. Ita voluit Bal. in l. j. §. j. ff. si quis ius dicẽt. Ita ibi exclamat de isto dicto Pau. de ca. & ita tenent d. de Ro. deci. cclxxix. & expressè tenent hoc. & allegat hãc decisionem Do. in c. de elec. in vj. nisi iudex videret, ꝙ ille non compareret in contemptum sui, quia tunc mulctare potest. l. si prætor. ff. de iudic. Pro ista declaratione habetis gl. in c. cupientes. §. quòd si. in versi. opponente. de electio. in vj. vbi dicit gloss. quòd vbi potest expediri actus in absentia partis, potest expediri etiam in præsentia vnius partis. & illam alle. Abb. in c. fi. de do. & contu. in princi. ¶ In gl. ibi, *quid si diuersæ sunt pœnæ*. Moder. alleg. glo. in c. eos. in versic. per annum. de temp. ordi. in vj. vbi dicit, quòd de iure antiquo erat alia pœna: & tñ non est correcta per hoc. & Pet. de Ancha. in c. j. s̃. de cõstit. Sed vide Sali. in l. qui sepulchra. C. de sepul. vio. vbi

b dicit, quòd in dubio statutum [b] ad corrigendum ius cõmune. Et quòd vbi pro delicto imponuntur pœnæ diuersæ: sufficit imponere vnã, & non omnes. Ita dicit Salice. ibi. s̃. contra Bartol. & modern. & de hoc ponit Ioan. Andr. in addi. Spec. in ti. de pœna teme. litig. in §. j. ¶ Sed vtrũ semel punitus possit iterum puniri: text. est in c. felicis. de pœ. in vj. vbi probatur, quòd sic. Abbas ponit in c. tuæ. de procur. in ij. colum. ¶ In gl. in versic. *infringas*. Abb. hîc facit hanc glo. singu. videlicet, quòd delegatus non potest dispẽsare super pœna. secus in ordinaria. Dicit hîc Ho. ꝙ ordinarius non debet omittere pœnam iuris communis. & si omittit, efficitur infamis. l. seruos. C. ad leg. Iul. de vi priua. hoc dictum Hosti. allegat Ro. fin. lxxix. inci. veni tu. col. xvij. vbi multum exclamat. Et ibi subdit, quòd est etiam vna alia pœna quã infamiæ, qua punitur talis iudex. s. quia punitur eadem pœna, qua puniendus erat delinquens. per l. fin. C. ne sac. baptis. reiteretur. ¶ Dicunt hîc moder. quòd ex causa permittitur, ꝙ procurator generalis rumpat mandatum speciale. allegant. l. si hominem. ff. manda. vide in c. j. de consti. vbi dixi anno præterito in scriptis.

a ¶ Delegatus. Ad de tu, ꝙ intãtũ tenet hîc Fel. ꝙ delegatus põt mulctare, & Bar. in l. j. ff. si quis ius dicen. non obtẽ. tenuit ꝙ delegatus nõ possit mulctare, nisi ista potestas sit ei cõcessa per delegãtẽ. per tex. i. l. ij. ff. de iu. in §. fi. Adde glo. in l. si qua pœna. & ibi Barto. ff. de verb. signi. & gl. in l. eos. C. de mo. mul. Adde tñ, ꝙ veritas est ista, ꝙ delegatus principis põt mulctare. & ita loquit̃ glo. in c. pastoralis. j. eo. in glo. antepenul. Adde ẽt an iudex delegat⁹ possit cõtra cõtumacẽ, vel in obedientẽ bãnũ imponere. Bar. in l. illicitas, fi. ff. de officio pręsi. tenet ꝙ sic. Cõsydera quia bãnũ mulctæ æquiparatur. gl. est in l. j. §. ex hoc. ff. de ven. inspi. & in l. iij. §. ergo. ff. de su spe. tuto.

b ¶ Statutum venit ad corrigendum ius cõmune. Pone ꝙ plures sint pœnæ impositæ pro vno delicto à lege cõi, posteà superuenit statutum, quod imponit aliã pœnã nouã pro eodẽ delicto: an ꝑ pœnã statutariã sit sublata pœna iuris cõmunis: Bald. in l. qđ ergo. §. pœna grauior. ff. de infa. & in l. nõ est nouũ. ff. de leg. dicit, ꝙ indistinctè pœna statuti est sequenda: & nõ pena iuris cõis. & ratio est: quia potestas iurat seruare statuta. & iuramentũ obligat in forma specifica. tex. in c. ad mortẽ. de iureiur. l. j. vide ꝑ Spec. & Io. And. in ti. de pœ. teme. lit. ꝑ Bald. in. lxj. oppos. C. de sum. trini. & fide. ca. & in l. placet. C. de sa. san. eccle. ꝑ do. Alex. in l. qcũq;. C. de seru. fugiti.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus potest citare per simplicem causæ commissionem: & exercere reliqua ad causam pertinentia. in prin.*
Et ibi etiam quæ dicatur simplex commissio.
2 *Delegatus an possit punire testes falsum coram se deponentes.*
Et quid in delegato inferiori à Principe. nu. 3.
4 *Commisso vno, censentur omnia commissa: sine quibus commissio exerceri non potest.*
5 *Dispensatio extenditur ad connexa: sine quibus dispensatio stare non potest.*

CAP. V.

PRæterea. ¶ † Per simplicem commissionem causæ potest delegatus citare contumacẽ, punire, & reliqua ad causam spectantia exercere. & est bona decre. ¶ In textu ibi: *Postquam ei causa licet simpliciter.* iuncta gl. no. Et hicit hîc Car. ꝙ illa dicitur simplex commissio, quæ nullam formam habet, & quasi generalis. & dicit quòd hoc probatur, quòd per verbum simpliciter imponitur. i. iustitiã facias. Et dicit ꝙ hoc dictum in se est verum. Sed glo. ista hoc non probat. Vos allegabitis tex. cum glo. in c. is, qui. de ele. in vj. iuncto text. in c. vt circa. e. tit. & lib. & ibi Dom. ¶ Secũdò de hoc est tex. in

Adde ꝙ Bald. in l. data opera. C. ꝙ accusa. non poss. tenet ꝙ pœna statuti facit cessare pœnã legis cõis. Et istã opinionẽ Bal. sequit Pe. de Anc. in. c. canonũ statuta. de consti tu. in ver. quæro vtrum.

a

a ¶ §. si quis simpli citer. Et ibidẽ vide do. Alexã. de Imo. ad finẽ. & in l. ea, quæ. xj. q. C. de cõdi. indebi. & in. d. l. manifesti ſ. simi. in prin. in vl timis verbis.

2

b ¶ Omnis iurisdi ctio. Adde q̃ habẽt per auẽ. in. c. graue. j. de offi. iudi. ord.

b

c ¶ Pro libito suo. sed qd si ponatur in substitutione: dic ꝙ facit eam intelligi directã: vt per pau. de Cast. in consili. cxlviij. aliàs. ciij. inc. an cã quæ vertitur. vbi etiã, an excludat falcidiam.

c

3

d ¶ Nõ potest. Ad de quæ ad hæc habentur per Anto. in. c. sunt & alij. §. de rescrip. & qd ibi in apostillis dixi.

d

c. ei cui. de præbẽ. in. vj. & ibi gl. dicit, ꝙ Papa dicitur simpliciter scribere quoties derogat statutis, vel cõsuetudinibus. Et vide Bal. in l. j. C. de ædil. act. vbi ponit. ix. significationes istius verbi. & dicit ibi pone, ꝙ statutũ dicat, quòd debeatur rñderi positioni simpliciter: tũc si est captus vnus pro homicidio: iudex vult, ꝙ rñdeat simpliciter ille dicit, non occidi, sed si occidi: feci ad defensionem meã. Et dicit ꝙ ista rñsio est simplex: quãquàm in hoc Bal. cõtrariũ voluit, in. l. vnica. in. ix. co. C. de cõfeſ. & etiã Bal. & An. in. l. manifestissimi. C. de fur. Tñ veritas est, ꝙ omnino illa rñsio valet quãtũ ad hoc, ꝙ satisfaciat statuto quo cauet ꝙ simpliciter rñdeat positiõibus. vlterius de isto ver. simplr, vide Bart. in l. j. §. si quis simpliciter[a]. ff. de ver. ob. vbi dicit, ꝙ si vnus interrogat habuisti pecuniã? respõdet, & dicit, non habui: sed si habui, exposui in vtilitatẽ tuã. ꝙ non dicitur respõdisse simpliciter. Sed Paul. de ca. & Ra. dicũt se cõsuluisse cõtra Bar. in. d. §. si quis simpliciter. dicentes, ꝙ ista est vna simplex negatio cũ vna modificatione. & ꝙ simplex locutio. Et in hoc exẽplo esset satisfactum statuto. de quo verbo ponit et Lud. Ro. in. d. §. si quis simpliciter. & Ang. in. l. apertissimi. C. de fur. ¶ In tex. ibi. *Seueritate ecclesiastica.* dicũt do. ꝙ importat condẽnationẽ hoc verbum. & sic est plus, quã si dicatur, cẽsura ecclesiastica. ¶ † In tex. ibi: *plenariã potestatem.* dicit hic Bal. ꝙ delegatus potest corã se testes falsum deponentes punire, per. l. nullũ. C. de testi. & potest eligere solũ nullũ tabellionẽ. Inno. in. c. dilectis j. de pœnis. d. ꝙ põt punire officiales delinquẽtes in officio iurisdictionis: aliàs, habet remittere ad ordinariũ. ¶ Moder. super isto ver. *plenariam.* primò allegãt glo. in. l. si in aliã. §. cũ plenissimã. ff. de offi. proconsu. vbi gl. dicit plenissimã. i. merũ & mixtũ imperiũ. ¶ Secũdò allegant gl. in Cle. j. in verbo, feciſſe. in fi. de proba. quæ. d. ꝙ vbi lex dicit ꝙ talis probatio habeat plenissimã fidẽ ꝙ nõ admittitur probatio in cõtrariũ. & allegãt gl. in. c. ij. xj. di. quæ dicit quòd Papa habet plenariã potestatẽ: & Episcopus semiplenam. & allegant gl. in. c. cõquestus. de for. cõpe. & tex. in. c. suborta. in ver. plenariã libertatem. de re iudi. Lud. de Ro. in. l. qui bona. §. qui dãni. ff. de dã. infe. ¶ Sed vltra omnes allegabitis vos gl. Clemẽ. j. in ver. omnimodã. de foro cõpe. vbi glo. dicit, ꝙ si alicui conceditur omnimoda iurisdictio, ꝙ venit omnis iurisdictio. [b] & Inno. in. c. pastoralis. ꝓpe fi. de priui. Vbi dicit, ꝙ verbũ pleno iure importat tpale & spũale, &c. Bald. in. l. j. in prin. C. de reuo. dona. vbi dicit, quòd ille posidet pleno iure, qui colligit fructus, & disponit pro libito suo [c]. & Anto. cõsi. suo. xxix. ¶ Quærit hîc Ab. an delegatus potest punire testes delinquentes corã se. & dicit, quòd sic. Barto. verò in. l. diuus. Ia. ij. ff. de fal. vbi quærit, si potest punire falsum testem. dicit, quòd non. sed ꝙ debet remittere ad ordinarium. & idẽ voluit in. l. ij. ff. de iurisdictio. om. iudi. & idem voluit Ang. in. l. si vacantia. C. de bo. vacan. li. xj. in repeti. In contrariũ est gl. in Cle. j. in glo. j. de offi. delega. quæ dicit, quòd delegatus potest punire testes.

¶ Sed dicas, † quòd delegatus principis potest punire testem falsum deponentem: delegatus verò inferioris non potest nisi propter illam falsitatem impediretur processus: vt dicit Ioan. And. in *Spe.* in ti. de teste. §. j. versi. quid de delegato. Hanc distinctionem sequitur Io. de Ana. in c. primo. in. xij. colũ. de cri. fal. & facit quod not. Imol. in clementina. j. in tertia colum. de hær. vbi dicit, ꝙ inquisitor potest punire testem coram se falsum deponentem.

¶ Sed quòd omnis delegatus posit punire testem corã se falsum deponentem: facit, quia ratione incidentiæ iudex efficitur de incompetenti competens: vt de hoc est tex. in. c. causam. ij. respõso. de resti. in integ. & tex. in. l. cum proponas. C. de reb. credi. & ponit Bar. in. l. interdũ. §. qui furen. ff. de fur. vbi alle. tex. in. l. iiij. ff. fini. reg. vnde licet delegatus non sit ordinarius: si tamẽ testis deponit falsum coram eo, ratione istius fasitatis incidentis debet posse punire. Sed respõnde ad hoc de incidẽtibus, quòd est verum respectu partis: non autem respectu tertij. Et si testis: quia non est iudex ipsius, sed partiũ, quæ litigant inter se & sic efficitur iudex de eo, quod incidit inter partes: quia cã cõmissa censet. & c. nõ aũt tertij. ¶ No. quòd † vno commisso censentur omnia cõmissa. & c. Mod. allegant hîc Bal. in. l. j. C. si rector prouin. vbi dicit, quòd si est data potestas prioribus super iustitia ministranda: quòd eligere possunt potestatem. Secundò Bar. in. l. seruos. ff. de ali. & ciba. lega. vbi quærit, seruus agere nõ potest: tamen de iure naturali aliqua permittuntur sibi nunquid poterit agere super ipsis sibi permissis? & dicit, ꝙ sic: per tex. & ibi Io. An. in. c. ex parte. de accusa. vbi monachus accusat Abbatem. Tertiò allegant Ab. in. c. ij. de procu. vbi dicit, quòd ambasiatores ad componendum pacem, possunt apponere pœnam rumpenti pacẽ. Quartò Angel. in. l. bene à zenone. de quadri. ꝓscri. vbi procurator ad vendendum, potest promittere de euictione. Ita resident Moder. ¶ Vltra quos ego primò adduco ad hoc consi. Ang. cclxxxix. colum. iiij. incip. Thema. vbi dicit, quòd de hoc est casus in. l. j. C. de nauicu. lib. xj. quod no. diligenter secundum ipsum. ¶ Secundò Bar. in. l. ambitiosa. in. v. colum. ff. de decre. ab ordi. faci. vbi querit, si sunt deputati officiales super abundantia, vtrum possint antecedentia & etiam sequentia ad hoc. & ibi. dicit quòd sic: quòd omnia possunt ea, per quæ deuenitur ad ipsam abundantiam: quia illud dicitur principale in vna cũmissione per quod deuenitur ad finem ipsius commissionis. Item Pau. de Castro consil. cccxxxij. incip. Quãdo adiectionem. vbi dicit, quòd priuilegium datum vni super charitatiuo subsidio à quibuscunq; posset etiam inuitos cogere, quòd soluant. & Abb. in ca. cũo porteat. de accusatio. vbi vide. ¶ Capio glossam in versi. *simpliciter.* quæ declarata est in no. primo. ¶ Glossa in versicul. *coercere.* clara est. ¶ Capio gl. si. concesso vno, videntur omnia concessa, sine quibus illud expediri non potest. [d] & vide. Inno. in. c. cum Bertoldus. in verbo alijs. de re iudi. vbi dicit, quòd commissa examinatione testium potest ille facere interrogatoria. ¶ Secundò Bal. in. c. si pro debilitate. ẽ. eodem. vbi dicit, quòd si statutum dat antianis potestatem iudicandi cum consi. decẽ. bonorũ viro rũ: ꝙ ipsi poterũt eos eligere si nõ eligeret, nihil possent facere. ¶ Tertiò Ioan. And. in rubri. de executio. sent. in addi. ad Specula. vbi dicit erant duo fratres, qui successerant in dominio: regnum non diuiditur, sed exercitium iurisdictionis: vnus volebat erigere furcas in territorio alterius fratris dicebat ille nõ potes. & ille dicebat quòd non habebat locum, vbi posset erigere, & dicit ibi loã. Andræas quòd ille potest erigere furcas, ex quo commodè non potest exercere iustitiam. & allegat istum text. ¶ Quartò Ange. in. l. in quæstionibus. ff. ad legem Iuliam maiesta. vbi dicit, quòd si in statuto dicitur, quòd in crimine adulterij admittantur testes, nunquid per istos testes possint ꝓbari adminicula adulterij? Et dicit quòd sic, si adulterium sine istis adminiculis probari non potest. & allegat istum text. Secus si adminicula non essent necessaria. ¶ Et Baldus in authentica, ꝙ si testis dicatur. C. de testibus. Limita omnia prædicta duobus modis. Primò, dummodo principale nullo modo expediri posset. secus si expediri potest, sed non ita commodè. & bene. Ita voluit Dominic. in capitul. solet. de senten. excõmuni. in penulti. colum. in. vj. vbi dicit, quòd delegatus non potest absoluere testes excommunicatos ad tẽpus: quia sola absolutio temporalis pertinet solùm ad Papã. capitul. veniens. de testibus. Et dicit quòd licet causa expediri non potest ita commodè, quòd hoc non obstat quia in

quia inuenient alij testes. ¶ Secũdò allego ꝓ ista limitatione Ange. in. l. ij. ff. de iur. om. iud. vbi dicit, ꝙ testis, q debet examinari sup principali, & iurauit sup hoc: pot examinari etiã sup cõnexis. Intellige necessarijs. secus si illa cõnexa nõ essent necessaria. Et pro ista limitatiõe est cõsiliũ Lud. cccc. lxj. incip. In eo, qd quærif, an per. Vbi cõsuluit, ꝙ ambasiator Senẽsis fuit ad Regem Apuliæ, & obtinuit ꝙ posset extrahere frumẽtũ ex regno Apuliæ. ille emit vnã magnã quãtitatẽ frumẽti, & obligauit populũ: & cõsuluit Lud. ꝙ teneret ille de suo ꝓprio: qa nõ videbat ei cõcessum hoc, ꝙ posset emere. quia qui vult antecedẽs, nõ videt velle consequẽs. Vnde illa emptio fuit imputata sibi. Et ibi dicit: cõcesso cõsequẽti, nõ videtur cõcessum antecedẽs, quãdo antecedẽs per se etiã stare põt. & allegat. l. j. §. igit. ff. de exercito. ¶ Itẽ allego Ant. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. de iudi. vbi dicit, † dispẽsatio extẽdit ad cõnexa, sine quibus dispensatio stare nõ põt. Secus si dispẽsatio stare posset sine cõnexo: puta, si est dispẽsatũ cũ vno illegitimo, ꝙ possit presbyterari: nihil dicit de diaconatu & subdiaconatu. dicit, ꝙ ista cõnexa necessaria veniũt ad dispẽsationẽ. Sed vbi nõ sunt necessaria cõnexa, nõ veniũt: vt si impetrauit dispẽsationẽ super naturalibus: non potest habere beneficium: ex quo non fuit dispensatum super hoc. & imputetur ei, qui nõ impetrauit dispẽsationẽ super beneficio qa bñ põt esse, ꝙ qs sit presbyter, & tñ sit sine bñficio.

Secunda limitatio, nisi illa talia essent de reseruatis Papæ, qa & si iurisdictio nullo modo expediri posset: illa tñ nõ viderent cõcessa. Dicit Abb. in. c. prudẽtiã. §. fexta. in. iij. coj. e. vbi dicit, ꝙ excõicat[9] à Papa nõ potest absolui à delegato. Et si dicas, hoc modo iurisdictio expediri nõ poterit: dicit ipse fateor hoc. Sed tñ qa hoc est reseruatũ Papæ, nõ poterit delegatus: & imputet sibi excommunicatus, cur non vadit ad papam: & facit se absolui. pro quo facit. c. qdã tractationem. de offi. leg. ¶ Tertiò limita, nisi ea sine quibus nõ potest negotiũ expediri, sint alio iure sibi prohibita. Ita Do. in. c. ij. pe. col. de hẽre. in. vj. Et de hac materia vide Io. An. in regula. cum quid vna via. de re. iur. in mercu. ¶ Secundò Cal. in disputatione, quæ incipit: Papa dedit conseruatores monasterio.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus potest vices suas collegio suo, aut alteri committere.*

CAP. VI.

1 Vamuis. ¶ † Si causa pluribus est cõmissa, põt quilibet eã cãm delegare. h. d. ¶ Vtrũ iste cõiudex, cui vnus commisit vices suas, possit ferre diuersas snias, ex quo fungit vice duarũ psonarũ. Vinc. d. hîc, ꝙ nõ: sed debet ferre vnã snìam, ꝓ. c. pe. de elect. in. vj. vbi ille cui cõmittit vox alterius: & sic habet duas voces, non põt eligere duos, nec variare. Pro hoc allego Abb. in. c. cõstitutus. el. iij. de app. vbi dicit, ꝙ ille, q habet eligere vnũ nomine alterius, peccat mortaliter, si nõ eligit optimũ noĩe illius, quẽ & ipse nomine suo tenebat eligere. Et fundat se super illo. c. pe. secus si ille dixisset: do tibi vocẽ meã, vt eligas talẽ. qa tũc debet dicere: eligo talem nomine talis. ¶ Secũdò Abb. in. olim. in. v. col. de re iudi. vbi dicit, puta est vnus Archipresbyter & canonic[9]: pone, ꝙ habet duas voces, nõ põt dare vnã vocẽ tanquã canonicus, & aliã tãquã Archipresbyter. & Lud. sin. lxxviij. incipiẽte scholaris cui commissa est. vbi dicit, ꝙ in electione Rectoris, vn[9] scholaris nõ põt dare vocẽ sibi cõmissam vni, & alterã. ſ. suã alij. Quod no. & Lud. in. l. ij. in prin. ff. de ver. ob. vbi dicit, ꝙ ille, q habet duas voces, nõ põt dare, nisi vni: aliàs nõ valet. & Lap. alle. xxij. inci. an sufficiat. vbi dicit, ꝙ ꝓcurator triũ patronorũ nõ potuit tres eligere, vnũqũeque noĩe vnius patroni, sed debuit eligere vnũ solũ. ¶ Quærit hîc Bal. pone, ꝙ statutũ est, ꝙ consules mercatorũ nõ possint iudicare, nisi tres ex eis interſint. & dicit Bal. ꝙ nõ possunt alteri cõmittere vices suas: qa cõmissio corporalis delegari nõ põt: quia statutũ cõsyderat industriã psonæ. vide Sozi. in scriptis in hoc cap. & tex. in. c. licet ex quadã. de testi. vbi. d. ꝙ testis debet corporali iuramẽto iurare: quia vi def industria persõnæ electa. vide hoc in cap. sequenti.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus inferioris à principe, an posit exequi suam sententiam. in prin.*

2 *Delegatus, an posit inuocare brachium seculare pro executione suæ sententiæ.*

3 *Delegatus, si vult per se exequi sententiam in habitu militari, an posit.*

4 *Episcopus, an posit tenere familiares armatos.*

5 *Rector vniuersitatis, an & quãdo posit exequi sententiã suã?*

CAP. VII.

1 Significasti ¶ Delegatus Papæ exequit suam snìam, quã nõ exequit is, cui cõmiserat exequẽdã. ¶ † Vtrũ delegat[9] inferioris à principe, posit mãdare executioni snìam suã. Cõclusio sit, ꝙ nõ põt exequi: nec mittere in possessionẽ. ¶ Põt tñ exequi cõminãdo sub pœna, vel excõicando: per. c. ex literis j. e. in verb. fig. nullã haberet coerctionẽ, frustratoria esset cõmissio & tenet in. c. cũ ab ecclesiarũ j. tit. proxi. & tenet Io. And. Ant. & Imo. in. c. si quis cõtra clericũ. de fo. cõpe. & hoc cõiter tenet. ¶ Sed Io. de Imo. in. l. à diuo Pio. ff. de re iud. dicit, quòd delegatus inferioris à Principe de iure canonico põt exequi omni modo: etiã mittẽdo in possessionẽ: qa de iure canonico, qcquid est cognoscibile est delegabile: ergo poterit exeq mittẽdo etiã in possessionẽ. Ant. in. d. c. si qd cõtra clericũ. tenet cõtrariũ: quia licet de iure cano. posit mittere in possessionẽ: est verũ, si exprimat, ꝙ posit mittere in possessionẽ. & alle. Spe. in ti. de exc. sen. §. nũc dicẽdũ. vbi hoc voluit. a

¶ Sed ego teneo cũ Io. de Imo. loco ꝑalle. ꝙ delegat[9] inferioris à principe, de iure cano. posit exeq snìam, eo mõ quo delegat[9] Principis: qa cessat rõ meri & mixti imprij, quã Legistę cõsyderãt. ¶ Vtrũ delegat[9] Papę ꝓ se posit exeq snìam[a] suã: tex. iste videt dicere, ꝙ nõ: qa hîc reqrif, ꝙ pri[9] inuocet auxiliũ ordinarij. ¶ Cõtrariũ tenẽt oẽs hîc: ꝙ imò lata snìa posit exeq. & ad istũ tex. dicũt, ꝙ fuit ita accidẽtia facti: qa ita accidit, ꝙ iste delegatus ita impetrauit auxiliũ ordinarij. ¶ † Vtrũ delegat[9] posit inuocare brachiũ seculare[b] ꝓ executiõe snìę suę latę ꝓ se. Primò habet is allegare Arch. in. c. administratores. xxiij. q. v. vbi delegat[9] põt inuocare auxiliũ brachij secularis omisso ordinario loci. ¶ Secundò allego Fede. de Señ. cõsi. clxiij. inci. in Christi noĩe. sup inuocatione. vbi idẽ tenet qd Arch. & est in terminis illud cõsiliũ. ¶ Tertiò allego Car. q plenius loquit in Cle. j. in. x. q. de of. dele. vbi dicit, ꝙ aut executio est faciẽda in possessionẽ laicorũ. & tũc debet requirere auxiliũ secularis per viã simplicis requisitiõis: hoc est, ꝙ executio cõmittat simpliciter eis. ¶ Si verò de rebus ecclesiasticis, & tũc si nõ põt, tũc inuocet ecclesiasticũ ordinariũ. Et si nõ põt, inuocet brachiũ seculare. & sic sunt tres gradus. Primò ꝓ seipm: postea ꝓ ordinariũ ecclesiasticũ. postea si nõ possunt ambo, inuocet tũc brachiũ seculare. qã no. & ad superiora. & habes tres decisiões. ¶ Quartò: Do. in. c. vt officiũ. §. deniq. de hẽr. in. vj. vbi. d. ꝙ Lap. ibi. d. ꝙ curia seruat, ꝙ delegati nõ inuocãt brachium seculare: nisi in delegatiõe exprimatur. ¶ Vltimò alleg. cõsiliũ Pau. de Cast. xxxix. inci. in Christi noĩe. visis actis tractatis in captura Thomasij. & ibi est de hoc bona decisio. Et dicit ibi Pau. delegatum posse inuocare brachiũ seculare; est

a ¶ Sententiã suã. vide omnino. d. Alex. de Imo. in ru. ff. de offi. eius. & in. l. ij. §. colũ. de iur. om. iud.

b ¶ Seculare. quòd posit vide Bald. in addi. ad Spec. in. §. ij. de deleg. ver. delegatus, an posit. & in mar. ver. delegat[9]. ver. ij. & d. Alexã. de Imo. in. l. ij. de iurisdict. om. iudic.

verũ,& etiã ꝙ posit incipere ab inuocatione brachij
secularis: nisi sit data forma in rescripto. Pone enim,ꝙ
rescriptũ dicit: excõices: si nõ timet: tunc inuoces bra-
chiũ seculare. ille verò prius incœpit à captura: cõsuluit
Pau. cõtra istũ delegatũ,ꝙ tenet ad expẽsas, quas fecerat
ille rõne capturę ad oĩa dãna: qa nõ seruauit formã re-
scrip. & sic ꝓcessus fuit null⁹, per. c. cũ dilecta. de rescr.
qđ no. & hæc est limitatio ad materiã. ¶ Vltimò Anto.
in. c. tanta. de excess. Prela. dicit no. ꝓ & cõtra: ꝙ delega-
tus põt inuocare brachiũ seculare, tñ tenatis prædicta
hoc nõ obstãte, & tene mẽti. ¶ De ordinario dicã in. c.
j. de offi. ord. qñ põt inuocare. ¶ † Vtrũ delegatus si per
se vult exequi sniam in habitu militari, possit? dicas, ꝙ
cõiter tenet, quòd non. ¶ Moder. allegãt Ang. in. l. j. in
prin. ff. si qs ius dicẽ. & in. l. q restituere. ff. de rei ven. &
in. l. iustè posidet. ff. de acq. pos. Ego ꝓ hac opi. cõi alle
go Inn. in. c. cũ olim. el. ij. sup verbo, ꝓ portariũ. de pri-
uil. in prin. vbi dicit, ꝙ mer⁹ executor Papæ, nõ põt mo
uere arma ꝓ executiõe: sed si resistitur ei, reuertet. & vi
de Ang. in. l. ordo. C. de execu. rei iud. vbi dicit, ꝙ nõ po
test mouere arma delegat⁹. ¶ Secũdò Ang. in. d. l. iustè.
vbi dicit, nec ꝓ merus executor, nec ꝓ delegat⁹ mouebit
arma. allegat. Inn. in. d. c. cũ olim. & vide etiã Ang. in. l. à
Diuo Pio. ff. de re iudi. vbi dicit ꝙ executor principis
nõ infert violẽtiã: nisi sibi spãliter cõmittat. & Ang. in
l. si quis missus. ff. ne vis fiat ei. vbi tenet idẽ. & alle. Inno.
in. d. c. cũ olim. ¶ Sed gl. in. c. ex literis j. e. dicit ꝙ si dele-
gatus exequi sniam iniustã, põt ei resisti. ergo si est iu-
sta, nõ põt ei resisti. & ipse eis põt iustè resistere. Secun-
dò vide Abb. in. c. decẽtero. de iud. vbi ponit materia
executorũ. & ibi dixit Abb. ꝙ Ang. nõ intellexit Inn. in
d. c. cũ olim. qa Inno. vult, ꝙ vbi snia lata fuit in præsen
tia partiũ: si resistit huic executioni, põt mouere arma.
& dicit ꝙ mer⁹ executor nõ põt mouere arma. sed si la-
ta est snia super re illa, sup qua fiẽda est executio, ꝙ põt
mouere & cogere. ¶ Ab. hic loquit delegato. & in. c. de
cætero. de re iud. loquit de executore, ¶ Nũc videam⁹
si est idẽ in delegato. & ꝙ sit: arguit sic. Delegat⁹ põt cõ
mittere executionẽ: sed executor sup re iã sniata & iu-
dicata, põt mouere arma. Si ergo executor delegati põt
mouere arma super re, sup qua lata est iam snia: ergo &
delegat⁹. qa ꝓpter qđ vnũquodq; tale, & illud magis: vt
iurib⁹ vulgarib⁹. ¶ Secũdò arguit: appellatiõe delegato
rũ veniũt executores. c. fi sup gratia. e. tit. li. vj. iũcta gl.
tũc sic: si executor est delegat⁹, & executor sup re iudic.
potest mouere arma: ergo & delegatus. ¶ † Vtrũ Epͤs
posit habere familiares armatos. Abb. tenet, ꝙ nõ: nisi
haberet iurisdictionẽ tẽporalẽ. Moder. dicũt, ꝙ Ab. ma
lè loquit. Primò dicũt ipsi: miramur de do. Abb. ꝙ non
allegauit Bal. in. l. nã saluté. § fi. ff. de offi. prę. vigil. ¶ Se-
cundò cõtra Ab. est cõsiliũ Old. lxxxix. vbi. d. ꝙ ecclesia
sticus nõ debet inuocare seculare: nisi qn aliud nõ põt.
ergo signũ est, qñ fecit quicqd potuit: ꝙ etiã mouet ar-
ma. Itẽ cõcessio principali, cõcedit accessoriũ. c. prę ter-
eà. s. e. Itẽ cũ fuit interdicta ptãs gladij Petro, debet in-
telligi. s. de illicita: sec⁹ si de licita. sed vide Ab. in. c. cũ nõ
ab hoste. in pe. not. de iud. vbi replicat opin. suã, quã po-
suit hic, ꝙ Epͤs nõ põt tenere familiã armatã. & ita teneo
cũ Ab. pro quo facit. c. inter hæc. xxxiiij. q. x. & c. si fili⁹.
de test. ¶ Vtrũ delegat⁹ Papæ posit dare possessionẽ in
reb⁹ laicorũ? Inn. hic dicit, quòd delegatus Papę nõ dat
possessionẽ in reb⁹ laicorũ: sed mãdat vt exequanf à iu-
dice laico. Moder. hic allegant Ang. in. l. fi. C. de iud. vbi
retulit dictũ Inn. & sequit, & limitat: nisi ille locus esset
subiectus Papæ rpaliter: qa tũc põt mittere in possessio
nẽ laicorũ. [a] Secũdò allegãt Inn. in. c. pro humani. de ho-
mi. in. vj. vbi dicit, ꝙ Epͤs nõ debet exercere iurisdictio-
nõ tẽporalẽ cõtra laicũ sibi nõ subiectũ. Itẽ. all. Bal. in. l.
eos. C. de vsu. & allegat gl. in Cle. ij. de iudi. in ver. eccle-
siasticus. ¶ Sed moder. tãdẽ tenẽt, ꝙ delegati Papę pos-
sunt mittere in possessionẽ prædiorum laicorũ. Mouẽ-
tur ꝓ dictũ Inno. in. c. j. de mutu. peti. vbi dicit ꝙ iudex
laicus exequit snĩam suã in bonis clerici corã eo recon-
uẽti. ergo si secularis nõ cõmittit executionẽ Epͤo, eodẽ
mõ ecclesiastic⁹ nõ cõmittet laico. ¶ Secũdò mouen ꝓ
tex. in. l. magis puto. § illud. ff. de re. eorũ. vbi pupill⁹, q
voluit alienare fundũ accessit ad iudicẽ: vt interponeret
decretũ ad fundũ alienãdũ, q tñ nõ erat in territorio iu-
dicis domicilij. Sicut ergo ibi iudex domicilij potuit
dare aut horitatẽ: ergo eodẽ mõ erit in ꝓposito nostro.
¶ Pro cõmuni opi. ꝙ nõ posit exequi in bonis laicorũ,
allego Car. in Cle. j. de offi. dele. in. x. q. Sed dicas, ꝙ iu-
dex ecclesiastic⁹ modestè facit nõ exequendo snĩam in
bonis laicorũ. Si verò exequit, executio tenebit. Sed cõ
munis opi. ꝓcedit de vrbanitate. Moder. verò loquunf
de rigore, & põt: & bene dicũt: qa Epͤs põt punire laicũ
nõ sibi subiectũ ꝓ crimine spectãte ad ecclesiã. Ergo eo
dẽ mõ poterit in bonis laicalibus exeq snĩam sup rebus,
quib⁹ põt ferre snĩam. & vide Do. in. c. cũ Epͤs. de offic.
ord. in. vj. vbi dicit, ꝙ Epͤs ꝓ crimine põt retinere laicũ
in pœnã in ꝑpetuos carceres. qđ no. ¶ † Vtrum Rector
posit snĩam suã exeq? Bal. hic dicit ꝙ nõ: imò nõ põt ca
pi facere scholares: nisi statuto, vel cõsuetudine aliter ca
ueat. ¶ Et Car. simpliciter sequit. Moder. verò allegant
Spe. i ti. de execu. sen. § nũc videdũ. v. bi. d. ꝙ ordinari⁹ de
bet exeq snĩam rectoris cõtra scholarẽ: nisi scholaris ha
beat bõa mobilia. Sed Ab. i. c. fi qs cõtra clericũ. de fo. cõ
pe. d. ꝙ Rector habet merũ & mistũ iperiũ & põt exeq
snĩam suã. & sic Bal. voluit potius dicere, ꝙ ordinari⁹ sit
ibi obediẽs. & Bar. idẽ tenet in. l. à Diuo. § j. ff. de re iu. &
vide Ab. in. c. cũ olim. in fi. de cõsue. & vide q ibi dixi: de
quo feci magnũ festũ, ꝙ Rector habet cognoscere super
cã criminali: nisi cõsuetudo sit in cõtrariũ, sicut est Bo-
niãe: & alibi per quã derogaf auf. C. ne fi. ꝓ pa. quę qdẽ
auf. habet locũ in studio nouo: vbi nõ est derogatũ con-
suetudine. Ideò nõ potuit ptãs ꝓcedere cõtra illos scho
lares anno præterito: & potuit puniri in syndicatu, si es-
set alibi quàm Pisis, quod bene not. & tene menti. ¶ Ca-
pio glo. in verbo, *non vult*. clara est: quia allegat iura, quæ
videbuntur in ti. hoc examinando.

SVMMARIVM.

1 *Sententia notoriè iniusta, an valeat.*
2 *Resistere, an sit licitum iudici.*
3 *Delegat⁹, an possit mãdare executiõi trãsactionẽ cõtra se factã.*

CAP. VIII.

SI quando. ¶ Si ordinari⁹ scit eũ non cauonicè in
stitutũ: quẽ delegatus iubet mitti in
possessionẽ: nõ resistet violẽter. sed ꝑcib⁹ instabit: vt differaf donec cõsulaf
Papa. ¶ † Vtrũ sententia [b] notoriè iniu
sta valeat, tãgit in. c. inter cœteras. de re iud. & examina-
uit Bal. in. l. ciues. C. de ac. & Lud. in. l. admonẽdi. in. viij.
col. ff. de iureiu. ¶ Abb. ponit in. c. ij. de purga. vul. & in
c. qñ cõtra. de ꝓba. ¶ Secũdò no. ꝙ delegato procedẽti
iniustè, nõ resistit. tex. est hic. ¶ Ab. hic tãgit hoc, & Mo
der. referũt Ab. & posteà allegãt Bal. hic: vbi dicit, ꝙ co
loni & inquilini licet nõ possideãt: habẽt ius resistendi.
¶ Secũdò allegãt. l. qñ. C. de ap. vbi dicit, ꝙ assessores de
bent resistere potestati, quoties vult aliquid iniustè age-
re. Et si nõ desistit, punief in syndicatu: & sic subditi suis
Prælatis. & Bar. in. l. ꝓhibitũ. C. de iure fisci. li. x. vbi di-
cit, ꝙ aut iudex ꝓcedit sub velamine iustitię: & non põt
resisti. aut nõ: & tũc resisti põt. Itẽ alle. gl. in. l. vt vim. ff.
de iusti. & iu. vbi gl. dicit, vim vi repellere licet. s. cõtra
priuatũ, nõ autẽ cõtra iudicẽ. Et alle. gl. in. l. si qs ꝓuoca
tionibus. C. de ap. vbi dicit, ꝙ ante grauamen illatũ irre
parabile resisti põt iudici: & licitũ est appellare. ¶ Sed fa
c iamus

2 cianus cõclusionẽ, ꝙ † iudici nõ est licitum resistere. text. est hic.
Ad idẽ est text. in. c. qui resistit. xj. qõ. iij. vbi qui resistit potestati,
Dei ordinatiõi resistit. Et ꝓ hoc est vna gl. fingula. in. c. ꝓsentiũ.
vij. q. j. vbi gl. dicit, ꝙ cõtra iudicẽ nõ cõpetit interdictũ vnde vi.
& alleg. illã Abbas. in. c. ex institutione. in. j. col. de ꝓcur. & facit
eã sing. & est pro hoc tex. in. l. addictos. C. de epi. audi. vbi lex di-
cit, ꝙ nõ debent clerici resistere potestati, & sentẽtijs latis per eũ.
Et dicit ibi Bal. ꝙ ille, q eripit aliquẽ reũ cõdemnatũ de manibus
familię potestatis, punit ac si fideiusisset pro illo: & patit illã pœ
nã. & alleg. An. de Barrulo. in. l. j. C. de exac. tribu. imò debet pu-
niri tanquã cõmittẽs crimẽ læsę maie. Ita dicit Bar. in. l. iiij. in fi.
ff. ad leg. Iul. maie. & ho sequit An. de Are. in. § pœnales. in. xiij. co
lum. Insti. de acti. ¶ Fallit. j. nisi esset appellatũ: ita voluit Inn. hic.
Ratio, qa post appellationẽ videt ꝓcedere vt priuatus. Hoc di-
ctũ Inn. sequit Bal. in. l. addictos. & dicit ꝙ si cõsanguinei illius, q
ducit ad mortẽ, appellãt: & iudex nõ admittit: possunt violenter
resistere: dũmodo ille terti⁹ q præstat auxiliũ sit vocatus ab op-
presso. Ita voluit hic Abb. ¶ Cõsydera: qa Barto. in. l. prohibitũ,
expresè tenet cõtrariũ. Sed habet locũ opi. Bar. quãdo præiudi-
ciũ est irreparabile: secus si est reparabile. Et pro hoc est dictum
Bar. in. l. nõ tantũ. ff. de appe. recipiẽ. vbi dicit ꝙ pro reo iniustè
cõdenato, põt tertius inuito reo appellare: qa qs nõ est dominus
mẽbrorũ suorũ. l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. Et hinc est, ꝙ Ioan.
An. in. c. cũ. C. laicus. de fo. cõpe. in. vj. dicit, pone: reus est cõdem-
nat⁹ in. x. & si nõ soluerit intra. x. dies, incidet sibi pes: pone, ꝙ ille
dicit, nõ expectetis istos. x. dies: incidatis mihi pedẽ. dicit ibi Io. ꝙ
nõ põt: imò tertius eo inuito põt pro eo soluere, & post liberatio
nẽ repetere. Ergo eodẽ modo põt appellare, nõ solũ eo petente:
sed & eo inuito. Et ꝙ in criminalibus reus nõ posit renũtiare, ꝓ-
bo per. l. pactũ inter hæredẽ. in gl. mag. ff. de pact. & Bar. in. l. Sti-
chus. ff. de pecu. leg. ¶ Itẽ declara istã fallentiã: dũmodò certũ sit
appellationẽ tenere. Ita dicit hic Abb. Quod intellige, dummodò
grauamẽ sit reparabile. ¶ Secũdus fallit, nisi iudex excedat extra-
iudicialiter grauãdo: qa licet nõ sit appellatũ, dũmodo grauamen
sit irreparabile: indistinctè resisti põt. Ita tenẽt omnes hic ita in-
telligentes. l. prohibitũ. C. de iur. fisci. Pro hoc est tex. in. c. ij. de
cõsti. in. vj. in fi. vbi dicit, ꝙ extra territoriũ iudici põt quis nõ pa-
rere: ergo resistere. Et sic intellige, ꝙ vbi daf prærogatiua vni, ra-
tione certi officij: illa prærogatiua nihil operaf, quatenus ille ali-
quid quęrit: & facit extra officiũ. Hoc probat istud dictum. Pro
quo allego Bar. in extraua. qui sint rebel. super ver. rebellando. in
prin. vbi dicit ꝙ si officialis facit extra officiũ aliquid, & resistit:
nõ est rebellis resistẽs. sed bene esset rebellis, si faceret in officio.
¶ Secundò adduco Bal. in. ab executiõe. in pe. col. C. quo. ap. vbi
quærit vtrũ liceat resistere executori. & dicit ꝙ aut exequit sine
authoritatate superioris. & tũc est licitũ resistere. Aut cũ autho-
ritate superioris: & tunc nõ est licitũ. ¶ Tertiò allego Abb. in. c.
dilectus. el. j. s. de resci. vbi dicit, ꝙ spoliatus à iudice, non resistit
saluo: nisi sit spoliatus à iudice, nõ tanquã iudice: sed tanquã pri-
uato. Itẽ allego Bal. in. l. si qs in tantam. C. vnde vi. vbi tex. dicit ꝙ
rapiens rẽ suã apud aliũ, perdit eã. Pone dicit ipse: iudex expellit
vnũ de re aliqua, & habet partẽ in illa re, dicit ꝙ si illã abstulit, vt
priuatus: tenef eadẽ lege, & perdit partẽ, quẽ habet. ¶ Itẽ allego
Inno. quintũ in extraua. Apostolicæ. vbi dicit ꝙ officiales Papæ
nõ tenenf respõdere, nisi corã Papa. Dicit ibi Inn. hoc est verum,
quoties ꝓ hoc turbaf officiũ eorũ. Sed pone, ꝙ sunt aliq, qui non
exercẽt officium: tũc possent cõueniri, etiã apud alios iudices. &
allego pro hoc Car. in Cle. j. § fi. in. iiij. q. de hære. vbi text. dicit ꝙ
inquisitores debeãt habere familiã armatã. Pone, ꝙ vnus habebat
priuatam inimiciã cũ vno officiali: & ꝓcusit eũ: qs puniet ipm
ꝓcutientẽ? dicit ibi Inn. ꝙ ordinari⁹ puniet: qa tũc ille ꝓcussus nõ
exercebat officiũ. & ille ꝓcutiẽs nolebat impedire officiũ: sed pri
uatę inimicitia eũ offendit. Et rõ est: qa tũc cessat illa prærogati.
¶ Itẽ allego Bar. in. l. fi. ff. nau. cau. fta. vbi. d. ꝙ ptãs tenef de deli-
cto familiæ. l. nec magistratib⁹. ff. de iniu. dicit ibi, ꝙ tenef de deli
cto exercẽdo officiũ: sec⁹ si cõmisit nõ exercẽdo offm suũ: qa nõ
a tenebit. [a] ¶ Vltimò alle. Lu. in cõsi. ccv. inci. in pũcto. vbi. d. statu
to cauef, ꝙ debet stari libris mercatorũ. Nã vn⁹ mercator fecit
vnã partitã, quæ nõ cõtinebat factũ mercãtiæ: cõsuluit, ꝙ nõ da-
retur ffides in reb⁹ mercãtię. nõ autẽ in alijs re-
bus data est illa prerogatiua: qa limitata causa,
limitatũ parit effectũ. l. in agris. ff. de acq. re. do.
¶ Tertiò fallit, vbi grauamen est irreparabile:
qa tũ põt indistinctè iudici resisti. Ita oes hic.
Pro quo primò allego text. in. c. nõ inferenda.
xxiij. q. iiij. vbi dicit eripe eũ, q ducif ad mortẽ
Dicit gl. hoc est verũ, qñ ducif iniustè. & si est
dubiũ debet supplicari. ¶ Secũdò gl. in. c. hi, q
xiiij. q. vj. vbi gl. d. iniustè cõdẽnatũ oĩbus mo-
dis eripe. Et Pet. de Anc. in repe. regulę, ea quæ
in. xj. co. de re. iur. in. vj. vbi idẽ tenet. Et de hoc
est tex. in. l. si quis prouocatiõe. C. quo. app. vbi
Bald. idẽ tenet. & Car. in Cle. j. in. iij. opp. de re
iud. vbi dicit. ꝙ nõ audit ille, q vult opponere
cõtra tres snias latas: nisi eẽt grauamẽ irrepara
bile. Et est dictũ Pau. de Leaz. ibi. Idẽ tenet Bal.
in. l. ꝓ hãc. C. de tẽ. ap. vbi dicit ꝙ in interlocuto
ria ą grauamine irreparabili, nõ debet causa ex-
primi in appellatiõe: & valet appellatio & si nõ
exprimaf. Itẽ allego tex. in. l. ij. § j. de ap. nõ reci.
vbi tex. vult, ꝙ posit etiã de iure ciuili appella
ri ab interlocutoria, quoties est grauamẽ irre-
parabile. quod bene no. ¶ Vltimò allego Bart.
in. l. fi alius. § bellissimè. ff. qd vi aut clã. vbi dicit
ꝙ nemo diceret fibi ius in causa ꝓpria. hoc ve
rũ: nisi vnus inferat mihi damnũ irreparabile:
puta, si auferunt animalia, vel incidunt mihi vi
neg. & est ,bo. tex. in. l. ait ꝓtor. § si debitorẽ. ff.
de his, q in frau. cre. Imo. Pe. de Anc. voluit, ꝙ
de captura facta de suspecto à iudice incõpetẽ-
ti: nõ põt opponi de incõpetẽtia fori iudicis. &
ita consuluit in consil. cxcij. incip. in auxilium
veritatis. ¶ Quartò fallit, vbi sententia noto-
riè est iniusta. tunc est licitum sibi resistere. &
alleg. glo. Abb. hic. c. ex literis. in verfi. ex hocj.
eo. Cõfirmo hoc per gl. fimilem, in. c. nõ debet.
xj. q. iij. vbi glo dicit: si tibi constet, ꝙ iudex in-
iustè procedit, resiste ei violenter. & Arch. ibi
dicit, si cõstet. f. notoriè. alle. d. l. nec magistratibus. de iniurijs. Sed Io. de Imo. declarat in. c. ex
literis j. eo. ꝙ debet intelligi gl. qñ iniustitia est
notoria, & damnũ est irreparabile. Et ita dicit
tenere hic. d. Car. posteà dicit: cõsydera, ꝙ alte-
rũ istorũ videt sufficere. & sic sentit istã fallen-
tiã: ergo dicerẽ, ꝙ qñ nõ est notoriũ: tunc esset
opus etiã appellare. Sed si post appellationẽ gra
uat, licitum est ei resistere: quia ex quo notoriè
grauat: nõ dicit tũc esse iudex. ¶ Capio glo. in
ver. *trãsactionẽ*. Moder. hic allegat Pe. de Anc. q
facit tria motiua ad ꝓbandũ † ꝙ, delegatus põt
mãdare executioni transactionem coram se fa-
ctã. Et primò mouef per istũ tex. qa æquiparat
snĩam transactioni. ¶ Secũdò allegat, ꝙ act⁹ q
fit in ꝓsentia iudicis habet maiorẽ vim: quã
si fit extraiudicialis. tex. est. in. l. cũ oftẽdimus. §
fi. ff. de fideiuss. tuto. vbi fideiussor dat⁹ in ꝓ-
sentia iudicis, & tacẽs, nõ põt renũtiare illi offi
cio. Eodẽ mõ trãsactio facta corã iudice, habet
maiorẽ vim, quã si fieret extraiudicialiter. ¶ Se
cundò alleg. Pet. de Ancha. in. c. contingit. de
arb. & Pet. de Anch. in. c. fin. de maio. & obed.
vbi dicit, ꝙ cõpositio facta corã iudice habec
executionem paratam, sicut sentẽtia iudicis. Et
idem tenet in. c. j. de offi. iudi. vbi alle. istũ text.
Moder. prætereà hic dicunt, quòd mirãtur de
omnib⁹, qui dixerũt, ꝙ delegatus qui habet fer-
tentiã, non habet inducere partes ad cõcordiã.
Imo. dicit. ipse, ꝓ hoc quòd posit, est casus in

& dicũt ꝙ quãdo
snia est lata cõtra
ius litigatoris, fi
trãsiuit in rẽ iudi
catã, ex quo fecit
ius inter partes:
nõ põt tolli illud
ius. Ita Bar. in. l. ij.
C. quãdo ꝓuoca,
nõ est ne. & adde
no. p scribẽtes. in
l. j. C. de cõdi. in-
de. Adde & limita,
ꝙ si à Principe petaf hæc re
stitutio in inte-
grũ, & cõcedaf,
ꝙ valet cõcessio.
Nã solius Princi
pis est hoc cõce-
dere: vt est tex. in
l. Diui. ff. de pe-
nis. & ibi Bar. Nã
snia facit ius inter
partes: vt in. c. cũ
inter. de re iudi.
& l. res iudicata.
ff. de re. iur. infe-
rior à Principe
nõ põt tollere
ius pti quæstũ:
vt in. l. j. & ij. C.
snĩam resc. in. non
pos. Et istud in-
ter partes ius te-
nuit. d. Abb. in. c.
ij. de pur. vul. in
fine. Adde ad
ista, quod d. Ale.
in. l. ij. C. quando
prouoc. nõ est ne.
cesse. in apostillis
suis ponit qua-
tu or limitationes
in qbus etiã snia
lata cõtra ius liti-
gatoris, est nulla
ipso iure. Adde
d. Abb. in. c. j. de
re iud. in. ij. co.
qui eripit aliquẽ
reũ cõdẽnatũ de
manibus familiæ
potestatis: punif.
Adde tu qualiter
puniaf q abstulit
a familia potesta
tis aliquẽ cõdẽna
tũ: vide ꝓ Inn. in
c. sanè. j. e. Bart. in
extraua gãti ad ꝛ
ptimẽdã. in ver.
tãgit. & pleni⁹ p
d. Alex. in. l. iij.
§ trãsfugas. ff. de
Sica. Adde qua
pœna sunt puniẽ
di, q faciũt fugere
mercatores ꝓ de
bito priuato: dic,
q tenenf satisface
re creditoribus
tex. est solennis.
in. l. quoties. C. de
extracto. cri. li. x.

a ¶ Quia nõ tenebi-
tur. Sed nũqdidẽ

a ¶ Laicorum. vide Bal. in marg. ver. delegatus. versi. xj. & d. Alex. de Imo. in. l. ĩ. de iurisdi. om. iud.

3

b ¶ Vtrũ snia. Ad-de tu, ꝙ cõmuniter tenef per scribentes in. c. inter cęteras. de re iud. & per Inno. in. c. fraternitatis. de frigidi. & per. d. Ant. de But. in. c. suam. de pœ. & Bald. in. l. j. in pe. col. in ver. sed qd C. ne fili. pro pat. ꝙ notorietas iniustitiæ reddit snĩam nullã. Ad-de, ꝙ Inno. in. c. plerũque. de im mu. ec. dicit vnũ singula. dictũ, ꝙ si pars pro qua la ta est snia, cõfitetur eã iniustam: ꝙ debet retracta ri. Fortius dicit ipse, retractanda est, vbi notoriè cõstat de ei⁹ iniusti tia. & maximè de iure canon. qanõ debet permittere quẽ retinere rem cũ pacto. & ista est cõmunis opi. Adde tu, ꝙ pul chrum est videre vtrũ snia lata cõ tra ius litigatoris, quæ transiuit in 4 rẽ iudicatã posit retractari, vel ali quo remedio sub ueniri parti, cõtra quã lata est snia? Hosti. in. c. ĩ. de pur. vulg. tangit istam difficulta-tẽ. & dicit, ꝙ licet nõ debeat iure or dinario retracta-ri, põt tamẽ peti restitutio in in-tegrũ ex causa ge nerali: vt in. c. ex literis: de restitu. in integ. & in. l. j. ff. ex q. cau. ma. & Idẽ sentit gl. in l. fideiusꝭ. in om nibus. ff. man. & istã opi. Hostiẽ. Canonistę cõiter a sequunf in. d. c. ij. Adde ꝙ doc. iu-ris ciuilis tenent contra Hostien.

sit in Episcopo, qui teneꝫ de delicto vicarij, vel officiali vel sui: dic q̃ sic: vt per Ro. in decisi. cl. xxij. si vicarius. in no. vide Bal. in l.ij. C. vbi de crimi. agi oport. & in rub. C. de pœna iu. qui, ma. iu. in ver. quæro, nunquid Episcopus. & in. l. nulli. C. quorum appel. non reci.

a ¶ Iustitiã facias. De hac clausula, vide quę per Anto. habentur in. c. causam quæ. j. de testi. in. c. pastoralis. §. cum autẽ. j. eod.

c. j. de testi. in ver. cõcordia, vel sententia. Secundò allegãt tex. in. c. j. de testi. in ver. concordia, vel iudicio. tex. in. c. querelã. de simo. in ver. cõcordia, vel iudicio. & loquit de delegato. Ecce tibi in istis tribus cap. præmittit primò Papa cõcordiã, & posteà sententiã. Ecce q̃ debet prius cõcordare: si nolunt, iudicet. ¶ Et per hæc moder. hic tenẽt hãc opi. Vin. dicit quòd delegatus posit exequi transactionẽ coram se factã. ¶ Sed cõsydera quatuor casus. Primus, quãdo in cõmissione datur expresse potestas reducẽdi partes ad concordiã: vt in illis iuribus allegatis per Moder. tunc potest delegatus exequi. ¶ Secundus casus est, quando cessante tali cõmissione, partes transigunt post sniam: & transactio tendit ad executionẽ sententiæ. & tunc compellere potest. & hæc fuit opi. Io. de Imo. hîc allegan tis. l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. ¶ Tertius casus est, quando ex permissu partium delegatus composuit eas: quia tũc potest ipsas cogere ad obseruantiam trãsactionis: dũmodò transactio sit secundũ ius. & de hoc est dictũ Bal. in. c. j. §. inter partes. in pe. col. de leg. Conradi. vbi. d. q̃ partes cõpromittendo in delegatum, nõ videntur renuntiare rescripto, alleg. Inno. qui hoc. d. in. c. innotuit. de arbi. Secꝰ si transactio facta à delegato virtute compromissi est contra ius: quia tunc nõ potest cogere partes vt obseruent, sed adibunt ordinarium. casus est in. c. nisi essent. de præbend. & ibi Abb. ¶ Quartus est, de quo loquũtur doct. hîc, quãdo partes transigunt corã delegato: quia authorizat super ea. & tunc dicendum est, q̃ nõ possunt partes cogere ad obseruantiam transactionis: quia potestas sibi data in rescripto, non extenditur ad trãsactionem. Sed bene differt ista transactio ab extraiudiciali: quia habebit ista coram ordinario executionem paratam, sicut sententia. De hoc est decisio Baldi[2] & Paul. de Cast. in. l. eum pro quo. ff. de in ius voc. Et idẽ tenet. d. Ant. in. c. P. &. G. in notabilib[9] j̃. e. & in c. ad reprimendam de offi. ord, & Bal. in. l. fi. §. j. C. de vsu, rei iud. & idem voluit Bald. in. l. qui crimen. in. vj. col, C. qui accu. non pos. Idem tenet Bar. in. l. j. ff. iudi. sol, & ita intelligẽ hîc.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus, an post sententiam diffinitiuam possit se intromittere cognoscendo.*
2 *Delegatus, si pronuntiat nulliter per errorem facti, potest reuocare sententiam suam.*
3 *Iudex ordinarius non potest reuocare sententiã suã. versi. Quid de ordinario fallit in casibus: vt ibi.*
4 *Iudex nullitatis quis esse debeat.*
5 *Interlocutoria nulla non potest reuocari, nisi per illũ, qui eam tulit.*

CAP. IX.

IN literis. ¶ Post diffinitiuã executioni mandatã, expirat iurisdictio. h. d. ¶ Capio gl. cõtra quã doct. opponũt, & dicunt nõ rectè intellexisse istũ tex. & declarat hic Abb. & alij. ¶ Glo. ij. est declaratiua, q̃ indiget memoria & sola recitatione. & ponit Spe. in ti. de legato. §. finit. vbi enumerat. xviij. casus. & Host. ponit eti am in sum. eo. tit. &. §. j. † Vtrum delegatus posit de causa post latã sententiã cognoscere? vltra omnes scribentes hîc, dicas q̃ post sententiam executioni mandatã, delegaꝰ functus est officio: & etiã si nõ est executioni mãdata, est functꝰ officio suo respectu cognitiõis. Ad idẽ est tex. in. l. si vt proponis. la. j. C. quomodo & quando iu. & ponunt do. de Ro. in nouis deci. cccxlj. in. c. dubitaꝫ vtrũ. ¶ Fallit. j. in delega to Principis: quia iste potest reuocare sententiam nullam: vt voluit Ang. in. l. post quam iudex. ff. de re iudi. Et mouetur, quia iste æquiparatur ordinario. l. à iudice. C. de iud. c. fanẽj. Sed ordinarius reuocat sententiam nullam. ergo & iste. & in tex. nostro non fuit snia nulla. ¶ Contrariũ firmat Bal. in. d. l. si vt proponis. la. j. C. quomodo & quando iud. & mouetur, quia potestas delegati est momentanea: quia pendet solùm ab illo rescripto. sed iurisdictio ordinaria durat etiã post latam sententiã. Hanc opi. Bald. sequitur Imo. in. d. l. iudex post eà quã. q̃ delegatus etiam Principis est functus officio suo: & nõ potest reuocare. ¶ Secundò fallit in delegato ad vniuersitatem causarum: quia si tulit sententiã nullam, põt reuocare. Hoc voluit Bal. in. d. l. si vt proponis. & mouetur, quia remanet sibi iurisdictio aliarũ causarũ. Vos allegabitis duas gl. de hoc. Prima est in. c. qualiter. el. j. de accu. ibi, erant generales. i. ad omnes causas. & ibi Ant. dicit not. q̃. c. in literis. non habet locũ in delegato ad vniuersitatẽ causarum. & tenet Abb. Imo. & gl. pe. in. c. cũ causam. de app. Et ibi Abb. dicit, q̃ per illam glo. limitatur. d. l. à iudice. ¶ Tertiò Angel. in. l. ij. ff. si quis in ius voca. vbi dicit, q̃ sicut ordinarius põt reuocare sententiã, in qua pronuntiauit se incõpetentẽ: ita delegatus ad vniuersitatẽ causarum. Tertiò fallit, nisi delegatus pronuntiauit cõtra formã mandati: quia tunc potest tali sententia reuocari per eũ. Ita dicit Abb. hîc, puto per. l. quidtamẽ. ff. de arb. Hoc dicit in arbitro. Sed Car. expresse idem tenet in Cle. j. in. x. q. de re iudi. Idem tenẽt Bal. & Sali. in. d. l. si vt proponis. Idem Ang. & Imo. in. d. l. in. d. l. iudex. Idem tenet Pau. de Ca. in. l. cũ quærebatur. eo. tit. & Sali. in. l. si accusatoribus. C. de accus. & sic nõ fuit dictum Abb. & ibi limitat Sal. dummodo tẽpus ad iudicandũ nõ præterierit. per. c. de causis. §. eo. Idẽ tenẽt Inn. & Ab. in. d. c. qualiter. & Imo. in. l. si expressim. ff. de app. ¶ In cõtrarium est Ant. & Cal. in. c. qualiter. & Pe. de Anc. in. d. Cle. j. de re iud. Hanc partem tenet Imol. hîc. & mouetur: quia iste tex. simpliciter loquitur. non dicit, q̃ nõ seruauit formam mãdati. Ad. l. quid tamẽ. loquitur in arbitrio: secus in delegato. ¶ Pro ista ratione vltra oẽs ego dico, q̃ hoc modo omnẽ suã sententiã posset delegatus reuocare. quod esset absurdũ. Nam sententia delegati iniusta est contra formã mandati: quia rescriptũ dicit: iustitiã facias. si ergo est iniusta: ergo cõtra formã. & per cõsequẽs nulla. c. cum dilecta. de rescri. Et hoc refert Car. in. c. fi. de prębẽ. Et dicit tres ita tenuisse & cõsuluisse Gas. f. Bal. & Io. Cald. & Io. de ligna. & obtinuisse. Sed dicatis, q̃ istis nõ obstãtibus, seruãda est cõis opi. & respõdeatis, q̃ hoc nõ procedit, q̃ sententia iniusta dicatur nulla. Nã contra hoc tenet Imo. & Abb. in. d. c. fi. de præbẽ. negãdo, q̃ illa verba iustitiã facias: [a] dent formã, sed monitionẽ. Et de hoc est casus in. c. cũ dilecti. §. de rescri. & allegãt Inn. in. c. prudẽtiã j̃. eo. vbi dicit, q̃ si dicatur in cõmissione si constiterit, q̃ Titius sit debitor istius, cõdẽnet ipsum, q̃ etiã si nõ cõstiterit, & ille iudicauit cõdẽnauit, ipsum, q̃ non dicitur snia nulla, sed iusta. Et si cnõ est cõtra formã mandati: iõ põt reuocare: quia dicere iustitiã facias, nõ dat formã. ergo &c. & sic extẽdimus. l. quid tñ. Et pro hoc, q̃ si nõ seruat formã mandati, q̃ põt reuocare: allego tria dicta. Primò Bal. in. l. post aditã. C. de impu. & alijs substi. & alleg. Inn. hîc: vbi dicit q̃ cõmissarius, q̃ nõ seruauit formã mandati: põt de nouo agere id, quod faciebat, ꝓpter formã non seruatam. Et idẽ in. l. quisquis. C. de proc. Secũdò alle. Bal. in. l. qui p salutẽ. ff. de iureiu. vbi dicit q̃ nũtius, qui citauit, nõ seruata forma, poterit iterũ citare absq̃ alia cõmissione. ¶ Tertiò Io. de Imola in cle. ij. de testi. vbi. d. quòd testis, qui nulliter fuit examinatus põt iterũ examinari. & Bar. in auf. qui semel. C. de prob. Et mouẽtur isti per tex. in. d. Cle. ij. in ver. ritè examinãs. ergo rita examinatio tollit aliã examinationẽ. secus si nulliter. Pro qua faciũt quę dicã in. viij. limitatiõe. Et sic si delegatus ꝓnũtiauit nulliter, non põt reuidere sententiã, nisi ꝓnũtiauerit cõtra formã mãdati: quia tũc põt reuidere & reuocare. qđ no. ¶ Quartò fallit, † nisi delegatus nulliter pronũtiasset per errorẽ facti: quia tũc põt reuocare sententiã. Et hoc voluit Innoc. in. c. j j̃. de re iudi. vbi dicit est datus delega-

1 2 3 4 5

delegatus, q̃ cõferat bñficiũ vni, qñ vacabit. Pone q̃ ille, q̃ expectabat iuit ad illũ delegatũ, & habuit notitiã, q̃ erat ille mortuꝰ: reuera nõ erat mortuus. Ita delegatus cõtulit, vtrũ posit iterũ cõferre? Inn. q̃ sic: qa fuit error facti. & Pau. de Ca. alleg. in. l. cũ quærebat. ff. de re iudi. Inn. in. d. c. j. & allego Car. cõsi. suo. xxxij. incip. In decisione & elucidatiõe. hoc idẽ tenet Bar. in. l. iudex. & Pe. de Anch. in. d. Cle. j. de re iudi. & ibi dicit Pet. q̃ pro hoc facit. l. error. ff. de iur. & fac. igno. Inn. hoc modo expresse tenet cõtrariũ: & ipsum sequit Imo. in. d. l. iudex. s. quomodocũq̃ iudex delegatus ferat snĩam: licet sit error facti: dicit functꝰ officio suo, in eodem exẽplo de beneficio collato illi, qui expectabat: & re vera ille nõ erat mortuus: vtrũ iterũ posit cõferre: an dicat functꝰ officio suo? Et dicit Inn. hîc q̃ iterũ nõ poterit cõferre: qa dicit functus officio suo: & tenet cõtrariũ. Sed dicatis, q̃ sic, q̃ est functus officio. quòd ista secunda opi. est verior. Et cõtra ipsam sunt tria vrgẽtia. Et primò tex. in. d. l. si vt ꝓponis. quia ibi iudex credebat illũ esse reũ & cõtumacẽ: & nõ erat cõtumax. dicit ibi tex. q̃ delegatus est functus officio suo. & ibi Bal. dicit no. istũ tex. cõtra Innoc. in. c. j. de re iud. qa hîc iudex errauit in facto malè pronũtiando. & tñ functus est officio suo. ¶ Secũdò tex. in. l. dicere. in fi. cũ duobus sequẽtibus. ff. de arb. vbi tex. dicit, q̃ arbiter postquã laudauit, functus est officio suo, siue bene, siue malè, etiã si pronũtiauit per errorẽ. ¶ Tertiò cõtra Inn. tenet Host. d. Ant. & Abb. in d. c. j. in hoc, q̃ error facti, nõ facit, q̃ delegatus posit retractare snĩam, si ꝓnuntiauit nulliter: qa omnino dicit functꝰ officio suo. Dicas tñ, q̃ delegatꝰ datus ad cõferẽdũ bñficiũ: si nulliter cõfert, q̃ nõ facit ista collatio nulla: qa ipse iterũ posit cõferre, si primò nulliter cõtulit. Et sic, saluat Inn. in suo exẽplo in. d. c. j. Sed nõ est verũ gñaliter, q̃ delegatꝰ nulliter pronũtiando per errorem posfit retractare snĩam suã: qa imò tenet cõtrariũ p dicta. s. qa dicit functus officio, etiã si pronuntiauit nulliter, & errauit in facto. quod no. diligẽter. Sed in exẽplo Inn. in. d. c. j. ille erat executor nõ delegatus. & ita dicit hîc An. & sic saluat Inn. in. d. casu & exẽplo suo posito in. d. c. j. quæ no. & signa. ¶ Quintò limita: nisi delegatus omisisset pronuntiare sup eo, quod erat tacitè sibi cõmissum expediẽdo solũ cõmissum expresse: qa tunc põt ꝓnuntiare super illo tacito. Ita. d. Car. in. c. iij. de do. inter vi. & vxo. reprobat opi. gl. mag. ibi, in fi. vbi vide & sequuntur moder. hîc. ¶ Sextò limita, dũmodo snĩa habeat figurã snĩę: secus si nõ habeat figurã snĩę. Ita voluit Bal. in. l. si vt proponis. la. j. C. quõ & qñ iud. Et de hoc dicit esse ibi gl. Pone delegatus cõdẽnauit dominũ, qui nunquam fuit in iudicio: sed semper egit per procuratorẽ: nõ dicit functus officio suo: sed poterit iterũ ferre. Idẽ tenet Bal. in addi. ad Spec. in tit. de sen. in. j. col. vbi dicit q̃ snĩa delegati, quæ nõ habet formã snĩæ, nõ facit delegatũ functũ officio suo. & dat exemplum, si nõ est lata in scriptis. ¶ Cõfirmo per vnũ tex. in. l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de cõtratabu. vbi Bar. d. q̃ vbi fit mẽtio de mãdato, ꝓcuratoris, nõ intelligitur de omni mãdato, sed valido. Et sic vbi fit mẽtio de snĩa, nõ intelligit de snĩa omni, sed valida. Ita dicit ibi Bar. per illũ tex. ergo ita in proposito nostro. ¶ Septimò limita: nisi delegans sententiam latã à delegato reuocaret ex eisdẽ actis: quia hoc põt, sicut si ipse iudicasset. Ita voluit Imo. in. l. si expressim. ff. de app. in. viij. col. vbi dicit q̃ delegans snĩam delegati nullã, nullo referuato processu. & sic erit hîc modus reuocãdi snĩam quoties nulliter pronũtiauit delegatꝰ. Et ratio: qa ꝓpriã etiã delegans reuocare posset. Imò plus dicit Imo. ibi, q̃ delegans etiam cõmittere potest istam reuocationẽ ipsi delegato: per tex. in. c. ab excõicato. de rescri. in argu. nisi illa nullitas causaretur à delicto delegati: puta propter corruptionẽ. per. l. iiij. C. de accus. Ita Imo. ibi, & plus dicit q̃ põt etiã vni alteri cõmittere istã reuocationẽ. ¶ Octaua limitatio est: vt ista Decretalis habeat locũ in sententijs delegati: secus in factis & in actis iudicialibus: qa tũc illud quod fit, si nõ rectè fit, põt iterũ fieri. Ita dicit Inn. hîc in medio sui cõmẽti. Hoc dictũ Inn. primò Bal. refert in. l. si. in pe. col. C. de eden. vbi quærit: Notarius edit instrumẽtũ, in quo erat cõmissus error in substãtialibus: dicit illi: restituas mihi instrumenta, & ego reficiã. format ibi Bal. vtrũ posit. & dicit Bal. videt q̃ sic: qa vbi exercetur actꝰ sine iurisdictiõe, nũquã dicit functus officio suo: nisi actu solẽniter expedito. Sed sic est in notario, q̃ nõ dicit functus officio, si nõ rectè fecit. ergo &c. Bal. tñ cõtrariũ tenet. & dicit q̃ hoc nõ habet locũ in psonis, quæ nõ possunt variare: sed in alijs bene verũ est, q̃ exercẽtes actũ sine iurisdictiõe, nõ dicunt functi officio: nisi actus soleniter expediuerint. Ita ibi Bal. ꝓ dictũ Inno. hîc. ¶ Secũdò vide Bal. in. l. qđ qs. prope fi. C. de procu. vbi dicit, procurator habet potestatem substituendi ex forma mandati: substituit vnũ inhabilẽ, qui nõ põt esse ꝓcurator. facta ista substitutione dicit: erraui, volo aliũ substituere. modò dicit aduersarius: es functus officio tuo. Dicit Bal. nõ est verum: quia ille est actus factus sine iurisdictiõe: & sic procurator, qui nulliter substituit, põt reuocare substitutũ: quia actus nõ est iurisdictionalis. & ita allegat Inn. hîc. Et Bal. ibidẽ ponit vnũ aliud dictum: quærit ibi de hoc: delegatus in totũ subdelegat: & sic est functus officio suo: & si ille subdelegatus incœperat procedere nõ potest reuocare delegationẽ. secꝰ si nõ incœperit. ¶ Sed pone, q̃ incœpit, sed apparet, q̃ ille subdelegatus est inhabilis: delegatus vult reuocare, vtrum posit? dicit ibi Bal. q̃ ipse potest reuocare istam delegationem nulliter factam: quia nõ est functus officio suo: quia delegatio nulliter facta reuocari potest, etiam re non integra. Et allegat Inno. hîc vide etiã Bal. in. l. si vt proponis. la. j. vbi allegat Inn. hîc. & ibi dicit potestas eligẽdi nõ expirat ꝓ electionẽ nullã. & pro hoc faciũt tria dicta allegata in tertia limitatione. s. allegãdo Bal. in. l. qui saluté. ff. de iureiu. vide ibi. ¶ Sed q̃ Inn. hîc nõ rectè loquat, est tex. in. c. si cõpromissarij. §. j. de elect. in. vj. vbi si cõpromissarius elegit nulliter, siue sciẽter, siue ignoranter: electio reuertitur ad eligẽtes. Ergo cõtra Inn. & sic est functus officio suo. Imo. hîc, dicit quòd Inn. hîc loquit in actu facto de mandato Papę. & ideò si actus sit factus nõ efficaciter, nõ dicitur functus officio suo: ex quo hîc est gratia Papæ. Sed. c. si cõpromissarius. loquitur in actu inferiorũ à Principe. & hoc est dictũ Ant. hîc. Sed hęc fol. est friuola. ¶ Sed tu dicas, q̃ Bar. in. l. ij. §. j. ff. de op. Leg. formant vnam. q. scilicet. populus Perusinus habens eligere Prætorem dederat potestatẽ eligendi prætorẽ simpliciter: ipsi eligerũt & fecerunt electionẽ nullã: quæritur vtrũ isti posint iterũ eligere, an dicantur functi officio suo? dicit ibi Bart. aut isti errauerũt in forma: & tunc nõ sunt functi officio suo: & poterunt iterum eligere. c. cum dilecta. de rescript. ¶ Si verò aliter, peccauerint, & fuit nulla electio: vt quia elegerunt infantẽ: tunc sunt functi officio suo. & ista habẽt locum, quando est data potestas per ista verba eligendi. Secus si esset data potestas prouidendi: quia si eligunt nulliter: poterunt iterũ eligere ad hoc: vt sit satisfactum. & alleg. Bar. Inno. hîc, & Inno. dicit habens eligere, si nulliter eligit: non dicit functus officio suo. ¶ Ad tex. in. c. si cõpromissarius. dic, q̃ ibi fuit data potestas eligendi, nõ autẽ prouidẽdi. Et glo. in termi nis hoc vult in. d. c. si cõpromissarius. sup ver. cõsentire. & sic non ob. d. c. si cõpromissari[9]. qđ loquit in eo, cui nõ est data potestas exercẽdi totũ negotiũ: qa tũc est bene functꝰ officio suo: per illũ actũ inchoatũ nihil peccasset in forma, secũdũ Bar. in. d. l. ij. §. j. ff. de opt. le. Et hinc est, q̃ cõpromissari[9] ad prouidẽdũ, nõ esset functus officio suo, nisi prouisione expedita totaliter: vt est gl. in. d. c. si cõpromissarius. in ver. cõsentire. in fi. vbi Do. dicit. q̃ vbi dat vni potestas eligẽdi, nõ dat tota potestas: q̃ est opus confirmare: vbi dat potestas ꝓuidẽdi, si illi ꝓuidet: nõ requirit authoritas alterius. Nota. hæc diligentissime, quę non sunt alibi ita collecta.

¶ † Quid de ordinario? ordinarius nõ reuocat sententiam suã. l. iudex posteà. ff. de re. iu. ¶ Fallit in. viij. casibus, quos habetis prosequi: vt per. d. Mari. de Se. in. c. qualiter. el. j. de accus. ¶ Primò, nisi vellet ea declarare. ¶ Secundò, nisi incõtinenti vellet reuocare. & vide Sozi. filiũ, qui in hoc cap. scripsit not. ¶ Quis dicat esse cõpetens iudex in causa nullitatis. Cõclusio sit, † q̃ si nullitas de ducit principaliter: tũc põt adire superiorẽ: vt dicit Barto. in. l. si expresim. ff. de appel. q̃ in optione cõdẽnati est agere aut coram superiore: aut corã cõdẽnãte de nullitate. Et sicut causa ap. deuoluit totã causam adeò, q̃ põt snĩam reformare: eodẽ mõ põt hoc iudex aditus per viã nullitatis principaliter: qa potest reformare etiã hãc snĩam. & alle. Bar. Inn. in. c. cum cõtingat j̃. eo. & Barto. etiã in. l. si vt ꝓponis. alle. Inn. in. d. c. cũ cõtingat. Et dicit Bart. in d. l. si vt proponis. nunquam à me audisti tale verbũ. Et sic Abb. hîc dicit q̃ archiepus põt adiri per viã appel. ¶ Cõclusio sit ista, q̃

iste q sententiã nullã cõtra se, potest, si vult adire iudicem superiorem, vel illũ, qui iudicauit.
a Ex quo sequitur, quòd ita deuoluit[a] totã causam nullitatis, sicut appellatio. Idem tenet Sali. in. d. l. si vt proponis. Idem Imo. in. d. l. si expressim. de app. do. Abb. plenè in. c. dilecto. de app. Card. in clemẽ. j. in. x. q. de re iudi. Sal. in. l. iiij.
5 C. de act. ¶ † Primò tamen declara hæc, quòd interlocutoria nulla non potest reuocari: nisi per illum, qui tulit. Hoc voluit Inno. in. d. c. dicto. sequitur Pet. de Ancha. in Clemen. j. de re iud. sequitur Ang. in. l. j. C. quando prouoc. nõ est ne. nisi interlocutoria lata esset per corruptionem, secundum Ang. & Imol. in. d. l. si expressim. per. d. l. iiij. C. de accu. ¶ Secundò declara, quòd intantum iudex potest cognoscere de nullitate: quòd etiam si primò tulit condẽnatoriã, pòt modò ferre absolutoriam. Casus est in. l. fi. C. de sent. quæ sine cert. quanti. & Bal. in. l. post sentẽtiam. C. de sent. ¶ Tertia declaratio est: q illud, quòd dicitur iudicẽ aditum super nullitate posse reformare sententiam esse verũ: nisi fundamentum primæ sententiæ esset nullũ: quia tunc nõ pòt eã reformare. Puta, q libellus fuisset ineptus. de hoc est tex. sing. in. c. cũ dilecti. de empt. & vẽ. Per quem ità determinat ibi Pet. de Ancha. vbi dicit q ibi sententia Papæ non poterat esse conformis libello: ideò Papa ibi non potuit ferre sententiam per se, ex quo erat lata sententia super libello inepto. qd not. diligenter. Alle. & illum text. Bal. in. l. ij. in xiiij. q. C. de rescin. ven. in rep. dicens, quòd iudex nullitatis nõ potest tractare sententiã quãdo libellus fuit ineptus: imò nec ipse iudex, qui tulit sententiã illam nullã. de hoc est text. in. d. c. cum dilecti. ¶ Secundò vide Pet. de Anch. in c. cum à repulsione. in. ij. col. de ap. vbi dicit, q exceptio inepti libelli potest opponi, etiã post sententiam [b]. ¶ Tertiò Bal. in auf. si quis litigãtium. in. iij. no. C. de epi. audi. vbi dicit, q iudex reformaturus primam sententiam: debet inspicere, si libellus est ineptus. & Bald. in. l. j. C. vt quæ desunt ad. vbi dicit quòd exceptio inepti libelli, quandocunq; potest opponi, reddit iudicium retro nullum. & Pet. de Anch. in Cle. cõstitutionũ. de ele. & Bal. in. l. edita. C. de eden. in repe. Padu. in. xxiiij. col. quod no. ¶ Quarta declaratio est, quòd ita demum potest superior adiri per viam nullitatis, sicut posset adiri per viam querelæ: secus si in iurisdictione sunt gradus distincti, seu exclusiui: quia tunc gradatim eundum est. Ista sunt verba Bald. in. l. si vt proponis. la. j. ad fin. C. quomodo & quando iud. Alleg. no. in. c. cum ab ecclesiarum. j. ti. j. de offi. ordi. Et not. quòd paria sunt dicere de nullitate: & adire per viam querelæ. glo. est in. c. cõcertationi. in ver. debitam. de ap. in. vj. Facit. l. iiij. C. de accu. Et ita tenet Archi. & Io. An. in. d. c. concertationi. & ibi dicit, q quando nullitas est fundata in fordibus: potest adiri superior per viam nullitatis. per. c. j. de off. leg. & q Episcopus qui tulit sententiam nullam per fordes, nõ cognoscit, sed superior. Alle. d. l. iiij. & sic sentit secus esse: si non pronuntiauit per fordes. Sed imò adhãc est dubium isto casu. ¶ Primo itaq; casus sit, vbi iudicauit Episcopus per fordes: & tũc nõ poterit adiri. & hoc p text. in. c. j. de sup. ne. Præla. in. vj. vbi est casus, q Episcopo impedito ex delicto suo, Archiepiscopus non cognoscit

¶ Secũdus casus est, qñ Epũs tulit sniam nullã, nõ p fordes, sed aliter. & tũc Archiepus etiã adiri nõ pòt: licet aliter dicat hîc. d. Abb. qa si nõ est appellatũ, adiit p viã q̃relę: sed Archiepus nõ pòt. adiri per viã querelę. Casus est in. c. j. de offi. leg. & in. c. venerabilis. de sent. excõ. in. vj. & in. c. pastoralis. in prin. de offi. or. ergo nec per viam nullitatis. ¶ Ad dictũ Bart. in. l. si expressim. dicas, q procedit in superiore nõ habẽte limitatã potestatẽ: secus est in Archiepiscopo, qui habet limitatã iurisdictionẽ. Prętereà no. d. Bar. q iudex appellationis nõ possit adiri seorsum, intẽtando nullitatẽ: sed bene pòt appellari, & produci nullitas. & p hoc est tex. in. c. j. in prin. de fo. cop. in. vj. ibi: cũ minimè appellatũ extiterit. & vide ibi gl. ij. Et ipsum alle. Abb. in. c. ad reprimẽdã. de offi. ord. vbi dicit, q Archiepus non potest adiri citra remedium appellationis.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus stare in aliquo loco, sicut beneficiatus, & maritus, si ibi non reperitur: in dubio præsumitur abesse ex malitia.*
2 *Sententia dicitur quasi diffinitiua in possessorio.*
3 *Absens ex iusta causa, si reuertitur post annum, recuperat possessionem: dato, quòd alter effectus sit verus possessor.*
4 *Secundum decretum ante, quàm decerni alicui possit, quatuor sunt necessaria. nu. 6.*
6 *Secundum decretum, an possit reuocari per iudicem: & an secundum decretum sit interlocutoria, vel diffinitiua. & nu. 7.*
8 *Missus in possessionem ex primo decreto, an possideat: & an lucretur fructus. & nu. 9.*
10 *Statutũ dictãt, quòd missus ex primo decreto lucretur fructus, an valeat.*
11 *Statutum, quòd heredes mariti soluant tantum pro centenario, donec restituant dotem, an valeat.*
12 *Ordo iuris an debeat seruari in possessorijs.*

CAP. X.

Consultationibus Et infrà. ¶ Reo absente nõ per cõtumaciã delegat[9] dat[9] etiã ad diẽ nõ restituit actorẽ: licet p bare velit possessionẽ, & electionem. h. d. ¶ No. ibi: *absque iudicio*. tex. à cõtrario sensu, q iudex pòt spoliare. & est de hoc tex. in. c. tuæ. de cle. nõ resi. in ver. spoliat. & tex. in. c. fi. in versi. spoliarij. de postu. & tex. in. c. cũ qdã. de iureiu. in ver. remouẽtes. & gl. in. c. p̃sentiũ. vij. q. j. q̃ dicit, q ista nõ vacat p priè spoliatio. Et hinc est, q cõtra ipsum nõ dat interdictũ: sed op[9] est appellatiõe. ¶ Not. ij. ibi: cã studiorũ, vel peregrinatiõis. Nã *Spec.* in tit. de iu. § nũc specialia. ver. qd si fideiussor. Et q est iusta cã instãdi, vt liberet fideiussor, & exprimat, si vult ire ad studiũ. Ita *Spe.* ibi: vide gl. in. l. aut religiosis. ff. de pcu. q̃ dicit, q sunt tres absentię. Vna necessaria, vt in bãnitis: vna probabilis: vt studẽtiũ: vna voluntaria: vt errantiũ.
1 ¶ No. † q absens ex cã nõ iusta nõ excusat. ¶ Ad hoc not. vnũ dictũ Inn. i. c. fi. de eo qui mit. in poss. cã rei ser. vbi dicit no. verbũ, q vbicũq; qs est obligatus stare in loco: sicut beneficiat[9], vel marit[9] si non reperit: in dubio præsumit abesse ex malitia. Et alleg. hoc Car. in cle. pe. in. ij. q. de iu. & Imo. in cle. cã. in. xvij. col. de ele. & d. Ab. in. c. prolatũ. qui fi. sint le. & Ant. in. c. vnico. de syndico. Mar. de Sen. in repe. c. ex tuę. de cle. nõ resi. ¶ Pro hoc facit dictũ Bal. in l. quoties. C. de rei vẽ. vbi d. q si vocat[9] ad studiũ vẽdidit bona: vel si est spes, q de p̃ximo citabat. Ista est cõiectura, q in fraudẽ vẽderit: pro quo est text. hîc: ibi antequã literis ipsius notitiã habuerit. ¶ Vltimò no. ibi: *tẽpus præfixũ*. q tẽpus labitur iudici: si nõ pòt cognoscere tex. est hîc. Sed scias cautelã, quòd tu nõ p̃sentes resci ptũ: Ita docet Io. an. in. c. sup eo. de app. ¶ Itẽ iurisdictio est tẽpore peritura ante, quã pars est præsens, pòt iudex etiã nõ petitus ferre sententiã ex officio suo. Hoc voluit Bar. in. l. Seius & Aureli[9]. ff. ad legẽ falc. qd dictũ alle. Imo. in repe. c. cũ cõtingat. in. iiij. mẽbro. de iureiu. Sed hic pars ad diuersa nõ erat p̃sens. & Bal. alle. hoc dictũ in. l. j. C. vt q̃ desunt aduo. ¶ Capio gl. j. in ver. *antequã*. Ista glo. est declaratiua. ¶ Capio gl. in ver. *restitutionẽ*. Istã materiã tangit *Spe.* in ti. de primo & secundo decre. & Bar. in. l. si finita. § Iul. de damn. infec. & Ab. in. c. quoniã frequenter. § in alijs. vt lit. non cõte. & ibi omnes in istis tribus locis plenissimè. ¶ Prima conclusio sit in hac materia, per glos. ibi: boni viri arbitratu. quòd primum decretum in actione personali interponitur arbitrio iudicis. Ita ponderat

a ¶ Ita deuoluit. Addetu, q habet locũ coram ordinario: secus est in delegato nisi sibi expresse: vt not. Sali. in. l. si præses. C. quomodo & quando iud. in ver. quæro sentẽtiam. in. iij. col.

b ¶ Post sententiã. Adde quę ad hoc habẽtur per auẽ. in. c. quoniam cõtra. j. de proba. in col. xiij. & ibi vide in apost.

derat Abb. & alle. Inn. in. c. dilecto. de ver. sig. & gl. tenet idẽ in. c. cũ ꝓponas. C. de bo. au. iu. pos. vbi d. q tps dãdi secundũ decre. est arbitrariũ. facit. l. si finita. § nõ aũt statim. ff. de dã. infec. Addatis tñ secundũ Imo. hîc, q si iubẽtur bona possideri, & pręcesit prima missio in possessionẽ causa custodię: q in primo decreto sufficit ꝓbare debitũ simpliciter. ¶ In secũdo verò decreto requritur citatio & summaria fides de debito. & c. vt ibi per ipsum. ¶ Itẽ tẽp[9] expectãdi istũ, q latitat, est in arbitrio iudicis. gl. est in. d. l. si finita. § non autẽ statim. Et ponit Bar. in. l. cũ ꝓponas. ff. de bo. aut. iu. pos. Idẽ tenet in. l. à Diuo Pio. § in vẽditione. ff. de re iu. Inn. tenet, q solũ p annũ debet expectare. in. c. dilecto. de ver. sig. Imo. in. l. si finita. § Iul. d. q bene faceret iudex arbitrari vsq; ad annũ. Io. An. idẽ tenet in. d. § in alijs. & Spe. idẽ tenet in tit. de primo decre. § iuxta. ver. sequitur. & vide Io. de Imo. hîc: vbi dicit q æquũ est expectare p annũ: nisi alia causa aliud suaderet. & ista est cõis opi. ¶ Finito tpe arbitrario in p̃sonali iudex mittat in possessionẽ ex primo decre. si ità petit: & tũc habet fieri plena fides de debito. & ita dicit hic Io. de Imo. ¶ In ea. glo. ibi: *nec ea vendere possunt*. dicũt Ab. & Imo. no. q cõtra absentẽ etiã ex causa iusta fit missio in pos. ex primo decre. si non defendit. Et ratio est: qa sibi imputet, cur non dimisit procuratorẽ. Secũdò, qa ista missio est modici p̃iudicij: & ẽt. fit cõtra absentẽ causa reipu. Pau de Ca. limitat istã gl. in. l. si pri[9]. in pe. col. ff. de ope. no. nũ. vbi dicit hoc verũ esse in missione in actiõe personali, q nõ requirit latitatio: qa ille missus nõ possidet. Secus in reali: nõ pòt mitti in pos. nisi cõtra latitantẽ cõtumacẽ ex quo, in actiõe reali efficit ille possessor. ¶ Sed nos habem[9] iura, q vbi agit de reali data cõtumacia mittit in possessionẽ rei. & nõ dicunt, q requirit ista qualitas, quã ponit ibi Pau. de Ca. p text. in. l. cõsentaneũ. C. quo & qñ iu. vbi agit reali in missione in pos. solũ pòderat cõtumacia. l. ij. in fi. C. vbi in rem act. & est tex. in. c. cõtingit. de do. & contu. & sic contra Pau. de Ca. ¶ In ea. gl. ibi: *interrogãdi amici*. No. q ad hoc vt quis mittat in pos. in reali, debẽt vocari amici. & est gl. in. c. causam. de do. & cõtu. ¶ Multi volũt cõtrariũ & dicũt, q illa iura loquũt in casib[9] particularib[9]: & sic nõ
2 est opus vocare amicos. & ita oẽs. ¶ † In ea. gl. ibi: *quasi diffinitiuæ*. not. q in possessorio snia dicit quasi diffinitiua. Alibi dixit, q est diffinitiua. in. c. cũ ad sedẽ. de restit. spol. Alibi dicit, q est interlocutoria. c. cũ venissent. de instit. ¶ Vos alleg. Do. in sum. ij. q. j. vbi dixit, q ista glo. est sing. & d. q de facili nõ inueniret similis, q snia lata in possessorio, nõ est diffinitiua, nec interlocutoria: sed quasi diffinitiua. hoc est, habet vim diffinitiuæ: nõ autẽ pòt baptizari diffinitiua. & ita teneo. ¶ Tamẽ Ioan. de
7 Imo. in. d. c. cũ venissent. d. q si est intẽtatũ petitorii & c
possessorii simul finito petitorio: & tũc est interlocutoria. Aut fuit intentatũ solũ petitorii: & tũc est diffinitiua: tutior est prima opi. & gl. hîc Io. de Imo. nõ facta mẽtione de opi. sua in. d. c. cũ venissent. in. xiiij. colũ. de
3 iusti. ¶ † No. aliud, q si absens ex causa iusta reuertitur post annũ, recuperat possessionẽ, dato q ille sit effectus verus possessor. gl. hîc. & alle. Ab. hîc Inn. in. d. c. cũ dilec-
a to. & ita Mod. hîc. ¶ Cõmunis conclusio [a] est, qñ in. ij. decre. ille reus reuertẽs nõ audit aliquo modo. & de hoc est gl. fi. in. c. qm̃. vt lit. nõ conte. Et est decisio Imo. in. l. creditoribus. ff. de re iu. & probat rõne: qa ista secundi decre. habet vim diffinitiuæ: ergo trãsit in rẽ iud. ¶ Limita hoc duobus modis: nisi reus doceat factã esse missionẽ ex falsa causa: qa tũc audiet, nõ obstãte. ij. decr. vt si ꝓbat se nõ fuisse debitorẽ. gl. est in. l. Fulcinius. § ij. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & ibi Bar. saluo: nisi secundũ decre. esset interpositũ, q executione sententię diffinitiuæ: qa tunc nõ posset alle. debitũ nõ subesse: qa sentẽtia diffinitiua facit de nõ debito debitũ. & Sali. in. l. cũ ꝓponas. C. de bo. au. iu. pos. ¶ Secũdò limita: nisi passus secundũ decre. fuisset absens ex causa iusta. de hoc est glo. hic. & credo, quòd nõ sit alibi: & ita tenet etiã Abb. hic. & ita videt velle Bal. in. l. ij. ij. col. C. si ex nox. cau. aga. ¶ Vltb rius no. q ille dicit latitare, [b] qui vocatiõi iudicis nõ obtẽperat: dũmodò latitet in fraudẽ creditorũ. text. est in l. Fulcini[9]. § qd sit latitare. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & ita tenet Abb. hîc. Addatis Imo. in. l. si finita. § Iul. ad fi. ff. de dã. infec. vbi quærit, vtrũ cõtra cõtumacẽ possit pueni ri ad secundũ decretum. Et dicit q possit fieri missio, & a
alle. Inn. in. c. dilecto. de ver. sig. q omnis nõ obediẽs vocationi Principis pòt dici latitare. alle. tex. in. l. si creditores. ff. de priui. credi. vbi hæres suspectus de alienãdo, si nõ obediuit iudici in satisdãdo, patiẽ missionẽ in pos. Ecce q nõ latitabat, & processum fuit ad secundũ decr. ad idẽ alle. l. cũ qui. ff. e. ¶ Et ex hoc sequit, q si reus esset in iudicio, & d. se nõ velle defendere, tũc pòt fieri missio in pos. qa prẽsens, qui nõ vult respõdere, habet ꝓ cõtumace. & vide Bal. in. l. ij. in. ij: col. si ex nox. cau. aga. C.
¶ Regula sit ista, q ad hoc, vt pueniat ad secũdũ decre. requiruñ quatuor. ¶ Primũ, q præcesserit primũ de-
4 cre. ¶ † Secũdò q quis latitet animo fraudãdi actorem.
¶ Tertiò, q plenè cõstet de debito: licet certo respectu dicat iudiciũ summariũ: qa sit parte absente. ¶ Quartò q tẽpus anni, vel arbitrariũ sit elapsum. & sufficit, q latitauerit tẽpore secũdi decre. licet nõ primi, ꝓ tex. in. l. nõ ignotæ. C. de test. mi. †
5 ¶ Illud quidẽ dictũ de latitatione limita: nisi expediret absenti potius puenire ad secudũ decre. quã defendi: qa tũc fiet missio, etiã si nõ latitet: etiã si esset absens ex causa iusta: puta ꝓpter debitũ, b
quod tẽpore crescit: vt in vsura. hoc est dictũ Inn. in. d. c. dilecto. vt refert ipsum Io. An. hic, & alij. Vnde Bald. in auf. ei, qui. in vlti. col. C. de bo. aut. iu. possd. q vbi secundũ decre. cõcernit cõmodũ tã actoris, quã rei, inter poni pòt cõtra nõ latitantẽ. & alle. Inn. in. d. c. cũ dilecto. Itẽ Lud. sing. clxxxviij. inci. in hoc cõsului pridiè. vbi d. q vbi periculum est in mora, dat secundũ decre. & ibi dicit quòd nullus dicit hoc: nisi Io. An. in. c. cõsultationibus. hic: sed fuit Inn. q hoc dicit sed eũ, refert Io. An. hic. & Bal. alle. hoc dictũ Inn. in. c. j. de mil. vaf. qui cõtu. c
est. Imo. in. l. cõtra pupillũ. ff. de re iud. vbi idẽ. d. quòd indistinctè pòt dari secũdũ decre. cõtra nõ latitãtẽ, quoties est magis vtile reo, quòd mittat in pos. secundi decre. Lud. Ro. cõsi. cliiij. incip. in re prẽsenti. in quo alleg.
6 hoc dictũ Inn. in. c. dilecto. Dicit hic Ab. † quòd scdm decre. pòt reuocari per iudicẽ deceptũ. & Inn. in. d. c. dilecto. Bart. idẽ tenet in. l. nõ videt. ff. de iud. & idẽ tenet Lud. Ro. in sing. ccxviij. & Lud. Ro. in cõsi. præal. ¶ Et
7 q † scdm [c] decre. fit interlocutoria est gl. in. l. prẽsenti. c
C. de his, q ad ec. confu. Secũdò ꝓbat: diffinitiua nõ pòt ferri cõtra minorẽ indefensum. l. cõtra pupillũ. ff. de iu.
d Sed cõtra [d] pupillũ dat secũdũ decre. ergo nõ est diffinitiua. Prætereà diffinitiua nõ fert, nisi pręcedat li. conte. sed secundũ decre. dat li. nõ cõte. ergo nõ est diffinitiua. Ita Lud. Ro. in. d. consi. Et subdit, q missus in pos. ex secũdo decre. iniustè: nõ facit fructũ suos: authoritas iudicialis excusat eum. Et mouetur per tex. in. l. filio. § contra tab. ff. de inoffi. test. vbi irritata snia, cuius intuitu quis tenet rẽ, oportet restituere rẽ simul cũ fructibus. Et Inn. expresè tenet hoc in. c. cõsultationib[9]. de iure pat. vbi exprsè dicit: q missus inordinatè in possessionẽ secũdi decre. nõ facit fructũ suos. & Bal. alleg. hoc in. l. ij. in. xxiij. col. C. de serui. & aqua. & Pet. de Ancha. consil. cxxij. inci. Satis inaduertenter. & ista intelligunt, dũmodo reus cõpareat intra. x. dies: quia si cõparet, pòt recurrere ad remedia, per Inno. in loco præal. quia interlocu d
toria post. x. dies transit in rem. in cap. cum cessante. de
8 appellat. ¶ † Missus ex primo decreto in actione personali non possidet, gl. hic. Ratio: quia reus possidet. l. si fi-

¶ Conclusio. Ade tu, q si aliquis est absens ex iusta causa, & non fuit defensus, qd intellige: quia nõ reliquit, procurato rẽ. vel reliquit, & nõ defendit: quia ex quo est absens ex iusta causa, p babili & necessaria: q debet restitui ad totam causam. Ita tenet Bar. in. l. iij. in. ij. q. opp. c. qũo & quãdo iud. & in l. qa absente. C. de procu. & ideò tene opinio. Abb. hîc.

¶ Latitare. Adde d. Alex. de Imol. in. l. iij. § prætor. de dã. infect. vbi etiã vide Bart. & adde gl. in. l. satis. C. de in ius vo. & Bal. in. l. fi. § nec cessitate. C. de bo. quæ lib.

¶ Secundũ. Ade tu, quod idẽ tenet Bar. in. l. si finita. § sed si forte. ff. de dã. infec. in ver. sed Anto. & Bu. in. c. peruenit. el. ij. de app. Adde q Bald. in l. minoribus. C. de his, quib. vt indicit q talis interlocutoria habet vim diffinitiuæ. Adde Pet. de Su. in. l. si præses. C. qũo & quando iud. vide ad hoc etiã Bal. & in addit. ad Spe. in tit. de sen. ver. sequndum decretum. Et adde Bar. in. l. nõ videtur. de iu. & Matth. in. iiij. no. & Rot. in decis. xlv. & lxxx. iij.

¶ Contra. Adde tu, quòd Bartol. in. l. alienã. C. de procur. in principio. tenet ex-

preſsè, ꝙ contra a pupillū non pōt peruenire ad ſecū dū decretum. Et idē tenet ipſemet Bart. in l. fi. ff. de in integr. reſti. in ij. col. in ver. interlocutoria verò. vbi dicit. j. decretum cōtra pupillum valet, ſecundum nō. Adde 9 quod etiā Bal. idē ſentit in l. ſub p̄textu. C. de hęre. vel act.

a ¶ L. iij. & ibidem ad hoc vide do. Alex. de Imo. in §. fi. & in l. à diuo. §. fi ſup. de re iu. & in d. l. ſi finita.

Statuta, ꝙ miſſus ex. j. decre. lucretur fructus, an valeat.

b ¶ Alimenta, vide ad hoc no. per d. Soz. cōſi. clxxx. inci. diligēter pūcti narratiōe, ver. nec habeat obſtare. cū verſi. ſeq. in ij. parte. char. lj.

c ¶ Ordinario. Ad quod vide omnino do. Alexā. de Imo. in rub. ff. de offi. eius, cui mā. eſt iur. & in l. ij. de iur. om. iudic.

nita. §. ſi aūt. ff. de dā. infec. Ratio, ꝙa duo inſolidū poſsidere nō poſſunt. l. iij[a] §. ex cōtrario. ff. de acqr. poſ. Fallit primò, niſi ex magna cōtumacia iudex inhibeat reo, ne poſsideat: & decernat ꝙ actor poſsideat: qa tūc poſsidet. Hoc vult Bal. hic: quia videm[9], ꝙ iudex pōt decernere fructus per magnā cōtumaciā ex primo decre. Caſus in d. l. Fulcini[9]. in fi. ſi ergo pōt adiudicare fruct[9]: & fruct[9] nō poſſunt adiudicari, niſi poſſeſſori: ergo pōt adiudicare poſſeſsionē ex primo decre. ꝓpter magnā cōtumaciā. Mod. hīc referūt hoc: & magnifaciūt hoc dictū. Nihil alleg. Bal. Idē tenet in. d. aut. ei, qui in. vj. col. ꝙ idē tenet in. l. cōſentaneū. C. qūo & qñ iud. in. v. col. ¶ † Fallit ſecūdò, niſi ſtatutū, vel cōſuetudo diceret: ꝙ miſſus ex primo decr. lucret fruct[9]: qa tūc habet ēt poſſeſsionē, ſi lucret fruct[9]. Ita Bal. in. d. l. cōſentaneū latē j. dicā. ¶ Tertiò fallit in caſu. l. poſtquā. §. legat[9]. ff. vt leg. no. cauea. & ibi Bar. Et ex hoc ſequit limitatio ad illa quatuor requiſita, quę. s. poſui. Ob nimiā cōtumaciā pōt actor lucrari fructus ex ſolo primo decre. tex. eſt in. d. l. Fulcinius. in fi. dūmodo hoc ſentētia exprimat: aliàs nunquā intelligitur ſecundū Bar. & Ang. ibi. idem tenet Imo. in. d. c. di lecto. & Bal. in. l. ij. ff. ſi ex noxa. cau. aga. Idē Ant. in. c. cōtingit. de do. & contu. Idē Spe. in ti. de. j. & ij. decre. §. reſtat. ver. hoc autē. & Bal. hic. ¶ Sed Sali. contrariū tenet in. d. aut. ei qui. Primò dicit ipſe: miſſus detinet, nō poſſidet: ergo nō pōt capere fructus: qa eſſent duo cōtradictoria. ¶ Secūdò dicit dubito, an iudex poſsit facere verū poſſeſſorē: qa datū eſt remediū reo perſeuerante in cōtumacia, ꝙ fiat ſecundū decre. ergo prima vice nō poteſt dare poſſeſsionē: ſic cōtra oēs iſtos. Tertiò pōt facere, vt poſsideat tanquā rem ſuā, ſed tanquā pignus: ergo cōputabit fructus in ſortē. Quartò ſi dicis, ꝙ faciat fructus ſuos, nō pōt: qa faceret eū vſurariū, ſi nō cōputabuntur in ſortē: & ſic cōtra oēs prędictos ſunt argumēta fortiſsima no. Iſtis nō obſt. cōmunis opi. ſuſtineri pōt. Nā gl. in. d. l. Fulcinius. in fi. quæ dicit, ꝙ aliqui intelligunt illā legē ſolūm in petitione hæreditatis: dicit ibi gl. & Bar. licet loquatur in hæreditate, quæ actio eſt miſta: nō fuit factū illud in. d. l. Fulcinius. propter miſtā actionē: ſed ꝓpter nimiam cōtumaciā. ita ibi gl. Ad argumentū primū dicas, ꝙ facit eum poſſeſſorē: ergo adiudicabit ſibi fructus. Ad ſecundū qñ dicit de remedio: fateor, ꝙ dicit: niſi in principio ſit data cōtumacia, propter quā iudex adiudicet illi fructus. ¶ Ad illud de vſura dicas, ꝙ ſentētia eſt quædā pœna. & loco pœnę poſſunt deberi ꝓpter nimiā cōtumaciā. ¶ † Valet ſtatutū, quòd miſſus ex primo decreto in poſſeſsionē, lucretur fructus ad rationē. x. pro cētenario: vt in totū. Bald. hīc. d. ſi ſtatutū cōſyderat cōmune intereſſe mercatorū, nō erit vſura. alle. gl. in. §. ſi verò. in aut. de exhi. & intro. reis. colla. v. Mod. hīc, ꝓ hoc alle. Bal. in. l. ij. in ij. col. ff. ſi ex noxa. cau. aga. Ang. in. d. ſi verò. Bal. in aut. ad hæc. C. de vſu. vbi Bal. d. quòd hoc eſt in pœnā cōtumaciæ. Ang. in. l. nemo carcerē. C. de exac. tri. li. x. Et etiā in contrariū eſt deciſio Bar. in. §. Iul. & mouetur: qa eſt in fraudem vſurarū. Io. de Imo. d. no. ꝙ valet ſtatutū, quo diſponit, ꝙ efficiant miſsi in poſſeſsionē ex primo decre. alle. etiā Sali. in. d. aut. ei, qui. in. xiij. col. & tenet Sal. ꝙ eſt in fraudem vſurarium. Et dicunt, ꝙ Lauren. de Rodulphis poſuit in tractu de vſur. & dicunt ipſi, ꝙ illa gl. eſt vera. & ꝙ valet tale ſtatutum: dummodò ſtatutum fuerit factum ob nimiam contumaciā. Et arguunt hoc pōt iudex: ergo ſtatutum. quia iudex inferior: ergo &c. Dicūt ipſi: limita niſi ſtatutū eſſet in loco, vbi frequentarent: quia tūc videretur factū in fraudē vſurarū. Et ita reſident. Vos teneatis indiſtinctè, ꝙ ſtatutū valet, in quo dicitur: quòd miſſus in poſſeſsionē ex primo decreto, faciat fruct[9] ſuos, & nō cōputent in ſortē. Lu. de Ro. in. d. §. Iul. ponit de hoc. Et ibi Lud. reſpondet ad illud, quicquid accedit ſorti, vſura eſt. reſpōdet ibi ſingulariter. qd accedit ibi in tali caſu, nō dicit vſura: quia illud datur & imponit in pœnā cōtumacis: per. c. dilecti. de arb. & ſic pœna peti pōt. ¶ Secūdò Bal. in. l. acceptā. in. xviij. q. C. de vſu. vbi tenet idē: dicit, ſi iudex hoc poteſt: ergo & ſtatutū. Et approbat gl. in. d. §. ſi verò. & Lau. de Rodul. in trac. de vſu. q. lxiiij. vbi dicit ꝙ iſtud ſtatutū valet: qa eſt pœna legalis: vel eſt loco intereſſe, quod patit creditor propter morā. Limitat ipſe primò: niſi tale ſtatutū fiat in fraudē vſurarū: ſed in dubio non præſumitur, ſed p̄ſumitur potius factū in pœnā legalē. ¶ Secundòlimita, niſi appareat actorē non fuiſſe creditorē: quia reſtituet rem cū fructibus perceptis ex ea. p. l. j. §. hæc verba. & ibi Bat. ff. ne vis fiat ei. vbi decretū interpoſitū ſuper debito non vero, nullū habet effectū. Tertiò limita, ꝙ nō habet locū ſtatutū, niſi quādo eſt facta miſsio cōtra latitantem in fraudē: ſecus ſi eſſet abſens ex iuſta cauſa: quia tūc non videtur ſtatutū iuſtū. & iſta faciunt ad. q. ¶ † Vtrū valeat ſtatutum, ꝙ hæredes mariti ſoluāt tātum ꝓ centenario, donec reſtituāt dotē. Abb. hoc ponit in. c. ſalubriter j. de vſu. & ibi Io. de Ana. Car. in clem. j. in prin. in iiij. q. de vſu. Bal. in. l. fi. §. prætereà. C. de iu. do. & Raph. Ful. in. l. inſulā. §. qui vſuras. ff. fol. ma. vbi dicunt, ꝙ valet tale ſtatutum: & in hoc caſu, quo debeant alimenta[b] & dummodo ſimus in caſu moræ. ¶ Gl. in verſi. *niſi prima.* ſo. gl. vera eſt: & li. nō cōte. cōtra cōtumacē in poſſeſsorio poſſunt recipi teſtes & peruenire ad ſentētiam: hoc non tenet: quia eſt cōtra. c. ij. de do. & cōtu. vide hīc Ab. qui ponit verā ſol. ¶ † In poſſeſſorijs debet ſeruari ord. in gl. eſt hīc, & tex. in. l. j. §. neceſſariò. ff. ſi muli. vē. nomi. per interdictū iuris ordinariū: & text. in. l. properādū. in prin. C. de iniu. firmāt Bart. & Ang. in. l. fi. qui legi. ſo. ha. idē inſtit. in. l. vna. C. ſi de mo. poſ. fue. & Bal. in. l. incerti. in. xiij. col. C. de interdi. vltra Ab. Fallit primò, vbi concurrūt quatuor in iſto poſſeſſorio pōt: cauſa diſcuti ſeruato ordine iuris. & ita ſequit Bald. in. d. l. incerti. ſed malè: quia. v. lect. nō ꝓbaſ; vt hīc, ꝓ Ab. ¶ Secūdò fallit cōtra inuaſorē cōtumacē hoc voluit Bal. in. d. l. incerti. & mouet per. l. momētaneæ. C. vnde vi. Idē ponit Bald. in diſputatione inci. accuſatus de vi turba. & alle. Arch. ij. q. ij. in ſumma. Iſta fallē. nō tenet: quia eſt cōtra text. c. ij. vt li. nō cōt. ¶ Tertiò fallit, vbi eſt periculū in mora. Bar. in diſp. ſed pōt alleg. l. ait prætor. ff. quæ in frau. cre. Sed nos videmus, ꝙ cauſa dāni infecti exigit celeritatē: vt. l. j. ff. de dā. infec. vnde in ea reqrit libell[9] & ordo iuris. ita Bar. in. l. iiij. ff. de dā. infe. in. §. hoc aūt. pe. colum.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus, an ſit maior ordinario? in prin.*
2 *Cuitas, an poſſit interdici pro delicto Epiſcopi.*
3 *Interdictum non poteſt poni pro debito pecuniario in quocunque loco, ſeu à quocunque: ſine ſpeciali licentia Papæ.*
4 *Habens poteſtatem conferendi beneficium, ſi committat vices ſuas alteri: & ſibi tale beneficium committat, an collatio facta valeat?*

CAP. XI.

Sanè. ¶ Delegatus Papæ in cauſa c ſibi cōmiſſa iuriſdictionem habet. s. ordinariū. & quocunq; maior eſt. ¶ Vtrū delegatus ſit maior ordinario: vide in ru. Sed dicatis, quòd iuriſdictio delegati eſt dignior: ſed ordinarius habet firmiorē iuriſdictionē: & etiā maiorē reſpectu potētiæ. alle. Arch. in. c. ſi quis Epſ. ij. q. vj. † vbi dicit quòd delegat[9] Principis eſt dignior ordinario: tn ordinari[9] habet firmiorē iuriſdictionē. Et iſta verba alleg. Bal. in. l. vt ſi ꝓponis. la. j. C. qūo & qñ iud. Et ex hoc infert, ꝙ delegatus nō pōt reuocare ſniam ſuā. Probat dictum

dictum Arch. per tex. in. c. inter cætera. de off. ord. iuncto. c. fi. de off. deleg. in. c. inter cætera. dicit ꝙ ordinari[9] pōt dare officiū prædicationis, & excōmunicare & abſoluere, delegatus per ſe ſolū pōt exequi. Prætereà tex. in. c. quęrenti j. eo. vbi delegatus intra annum debet exequi ſententiā ſuam, non reperitur hoc in ordinario. ergo firmior eſt iuriſdictio ordinarij. ¶ Tertiò tex. in. l. ij. C. de ſpor. vbi delegatus Principis etiam illuſtris nō poteſt mulctare cōtumacē: niſi vſq; ad ſex ſolidos. Ordinarius pro arbitrio mulctat. ¶ Quartò tex. in. §. ſi verò. in auf. de exhi. & intro. reis. & vbi tex. d. ꝙ delegatus non citat per capturā, ſed bene ordinarius, ergo eſt firmior iuriſdictio ordinarij. iuncto tex. in auf. ad hæc. C. de iu. & ibi Saly. vbi dicit ꝙ delegatus non poteſt ſubdelegare, retēta ſibi ſentētia: ſecus in ordinario. hoc eſt, de iure ciuili: ſec[9] eſt de iure cano. per. c. ſi delegat[9]. de of. dele. in. vj. ¶ No. ibi: rebellis, vel contumax. Bar. in extraua. qui ſint rebel. in ver. rebellādo. vide eū, qui alle. tex. noſtrū hīc. vide in gl. in cle. cupiētes. de pœ. quę incipit no. nouā ſpecie, quę ponit multas ſpecies ſuſpenſionis. ¶ † Vtrū propter delictum Epiſcopi poſsit ciuitas interdici. Archi. d. Siqu. in c. ſi ſententia. §. j. de ſen. exc. in. vj. Sed hīc. d. Abb. tenet cōtrariū. Idē Car. & Vin. qui dicūt, ꝙ pōt interdici quoties illa ciuitas eſt ipſi ſubiecta tēporaliter prout hīc erat in tex. noſtro. Mod. dicunt, ꝙ putāt opi. Car. eſſe veram, & alle. tex. in. c. aduerſus. de immu. ec. in ver. conſules & rectores. ¶ Secundò dicunt ipſi arguendo ſic: non eſt recedendum à regulis, niſi quatenus apparēt limitatæ. Sed regula eſt, ꝙ propter delictum vnius, alter nō puniſ. c. quę ſiuit. de his, quæ fi. à ma. par. ca. Sed rēperitur limitata ꝓpter delictū Epi: ergo nō debet poſſe interdici propter delictum Epi. Cōcludūt Mod. cū opi. d. Car. opi. cōem, ꝙ poſsit interdici propter delictū eius ſua ciuitas. Do. in d. c. ſi ſententia. de ſen. exc. in. vj. hoc firmat. ¶ Secūdò mouer per iſtum tex. ibi, terrā illius. Ego dico, ꝙ cū dicit terrā illius. intelligitur: & quæ ad iuriſdictionē pertinet gl. in cle. j. de fo. cōpe. quæ dicit ibi, ꝙ appellatione iuriſdictionis venit & tēporalis & ſpiritualis, ergo vult tex. ꝙ interdicat illā: quæ pertinet ad iuriſdictionē ſuam ſpiritualiter, non autem interdicataliam non pertinentem ad iuriſdictionem ſuam. ¶ Tertiò non video differentiam inter rectorē ciuitatis & Epm, ſi delegat[9] poteſt interdicere propter delictū rectoris, quare à fortiori non propter delictum Epi. ¶ Quartò propter delictū vaſalli pōt terra feudalis iterdici: quare nō ſic ex delicto Epi, & eſt deciſio Cal. in trac. de eccleſiaſti. interdicto. in ij. mēb. q. xvij. ꝙ pōt interdici terra illa propter delictū vaſalli. Ité terra doralis poteſt interdici propter delictū mariti. Arc. in. c. ſicut dñi inueſtiunt. xvj. q. ij. Et per hoc credo, ꝙ cōis opi. ſit verior. Et iſta procedūt in interdicto generali, quod non pōt imponi, niſi ille, qui deliquit ſit vnus ex talibus, quos dixi. Secus ex delicto vnius, qd ex delicto vnius pōt interdici vna parochia. & hoc pōt Epſ facere. de hoc eſt tex. in. c. canonici. §. ſi aūt. de of. or. in. vj. Licet dicat ibi Archi. nō eſſe honeſtū, quòd ꝓpter ſolā perſonam fiat ceſſatio à diuinis, tamen poteſt fieri.

3 ¶ † Secūdò no. ꝙ pro debito pecuniario nullus poteſt ponere interdictū in loco ſine ſpeciali mandato Papæ. De hoc in extraua. Boni. viij. inci. proinde attēdētes, & vidi aliās allegari de iſta extraua. all. Io. an. in. c. quæſiuit. de his, quæ fi. à ma. par. ca. Ioā. an. in. c. cū in partibus. de ver. ſi. Do. & Io. an. in. c. præſenti. de ſen. excō. in. vj. limitat vt non habeat locū in interdicto generaliter, quia nō pōt interdici tota terra, ſecus in ſpeciali, quia bene poterit propter debitum vnius interdici parochia. Ita limitat Cal. in præall. trac. in. ij. memb. ix. q. & hanc limi. approbat Do. in. d. c. præſenti. quā no. ¶ Gloſſ. in ver. *terminandam.* d. hīc Abb. no. ꝙ Papa pōt ligari à ſimplice ſacerdote. poſui in fi. iij. fal. in. c. j. de cōſti. in ſcrip. noſtris.

Et ſic concluſio eſt, ꝙ ſi Papa cogitur ad confeſsionē, nō tenetur cōfiteri ſecundū ius poſitiuū, hoc eſt, ꝙ debeat ſingulo quoq; anno confiteri proprio ſacerdoti: quia pōt in tribus annis ſe confiteri & etiam nō proprio ſacerdoti. ¶ Sed adde ibi Ab. in. c. fi. de inſti. vbi facit facit vnū motiuū, & dicit pone, † ꝙ vnus habet poteſtatē cōferēdi bñficiū, ille vellet habere. Pone, ꝙ cōmiſit vices ſuas vni, ꝙ cōferat ſibi, dicūt doc. ꝙ iſta collatio nō valet, qa iſte facit vice illius, & ſic non valet talis collatio, ex quo vult, ꝙ cōferat ſibi: quia nō confert iure ſuo, ego ſequit, ꝙ confeſſor nō poſſet abſoluere Papam: quia Papa commiſit ſibi vices ſuas, ſed debet eſſe differentia inter abſoluentē & abſolutū. Ergo nō videt, ꝙ ille poſsit abſoluere. Sed dicas, ꝙ iſta gl. loquit in ſacerdote, qui habet poteſtatem à Deo: nō aūt à Papa: & ſic ſubijcit ſe ſacerdoti tanquā homo: & nō tāquā Papa: & hæc ibi adde ad quartā fal. B. C. j. de cōſti. & vide ibi multa. ¶ Gl. in ver. *tempera re* . quòd deferatur perſonis in dignitate conſtitutis, vide tex. in. c. ij. eo. tit. li. vj. gl. in. c. j. de cle. venato. vbi maior pœna eſt in maiore. Gl. in. c. ea quæ. de ſtat. mo. gl. in. c. ſcripſit. xxvj. q. ij. gl. in. c. j. de pur. cano. quę dicūt, quòd monachus propter ingreſſum religionis perdit nobilitatem. & Lud. in fin. vl. all. illā gl. in. d. c. ea, quæ. ¶ Gl. fin. qñ quis puniatur pro alio. Bal. in. l. j. C. ne fi. pro pa. & Io. de ana. in. c. vergentis. de hære. & eſt gl. in. c. cū homo. xxiij. qō. v. quæ dicit, quòd in criminalibus nō cadit fideiuſſor. Sali. alle. eam. in. l. ad Commentarienſem. ff. de cuſt. reo. Pet. de anch. in rub. de ſi. inſtru. & Bal. in. c. ex reſcripto. de iureiur.

a ¶ Omnino. de hac dictione omnino videetiam quę habentur per Ant. in. c. Rodulphus. §. de reſcri. ver. vl. colū. vij. & quę ibi dixi in apoſt. & in. c. fraternitatis. j. de teſt. in. iij. co. & in. c. cū veniſſent. eo. ti. & pdo. Soci. conſil. c. xxj. inci. viſa contingentia facti, circa prin. ij. co. in. j. parte. char. cxcij.

SVMMARIVM.

1 *Papa, ſi accepit pecuniam pro conferendo beneficio, an commit tat ſimoniam.*
2 *Clericus, qui vadit ad officium diuinum principaliter propter diſtributiones, an committat ſimoniam.*

CAP. XII.

Xparte. ¶ *Si primus impetrauit primam dignitatē* in eccleſia vacaturam, & ſecundus impetrauit certam dignitatem, cū vacaret: debetur dignitas primo, & non ſecūdo. h. d. ¶ Capio gl. in ver. *dimittere.* ſimul cum proxima. Pactum in beneficialibus facit renūciationem nullā: & promittendo ſimpliciter, dūmodò præceſſerit pactū, etiā abſq; aliqua intentione. gl. hīc. & tex. in. c. ordinatiōes. j. q. j. & in. c. cū vniuerſorū. de rerū permu. ¶ Dicunt hīc Mod. quòd iſtæ gl. debent notari, quòd dictio oīno.[a] habet duo alia ſignificata. oīno. i. fine diſpenſatione, vt no. Abb. in. c. qualiter. el. ij. de accuſ. in iij. col. in ver. omnino remoueatur. & de ipſo exclamat. ¶ Secūdò dicunt, quòd iſta dictio omnino, tantùm importat, quātū dictio ipſo iure. alle. gl. iu. l. ſi pecuniam. ff. de condi. inde. in verbo oīno. & Lud Rō. in fing. j. all. illā gl. fing. & gl. noſtra hīc exponit oīno, ideſt, ſine aliqua pactione. Idē ſi diceret, nullo modo promoueatur, ibi nō cadit diſpenſatio. Gl. in cle. ij. in verſi. nullo modo. de æta. & qualita. Imo. in. l. ſi quæramus. ff. de teſta. ¶ Item dicas, ꝙ dictio omnino[1], habet nouē ſignificationes. Et prima importat latā ſniam. de hoc eſt gl. in. c. licet canon de elect. in. vj. & tex. in. c. ſi religioſus. eo. ti. & lib. Item dictio oīno, tantū importat, quātū dictio totaliter. de hoc eſt dictum Io. an. in. c. ſi beneficia. de prēb. in. vj. Ité, qñ dicitur oīno ille careat, ille nihil pōt petere. gl. in. c, duob[9]. in ver. oīno. de reſcri. in. vj. Ité importat, quòd promittēs factū pōt prēcisè cōpelli, hoc eſt, vt faciat illud, quod promiſit. Lud. Ro. in. l. ſtipulatiōes nō diuidunt. in. xliiij. co. de ver. ob. Ité dictio oīno, tantū importat, quātū diligentiſsimè. de hoc eſt tex. cū gl. Inſtitu. de leg. in princ. Ité tantū importat oīno, quātū eſt dicere ad oīa, & imperpetuū. de hoc eſt deciſio Car. in cle. j. in ij. char. verſ.

xj. quæro. de vi. & ho. cle. ¶ Itẽ prohibitus oĩno facere actũ, qui ſolet fieri per aliũ: nõ poteſt facere per ſeipſum.

¶ De hoc eſt gl. *in. c. infames §. nam vt. verſi. quidam. *in ver. oĩno. iij. q. vij. Aliqñ exponitur nullo iure reſeruato. ita Io. An. poſt Hoſt. in. c. dudũ. ſuper gl. j. de cõuer. con iu. Itẽ omnino, importat cõtinuũ effectum. Hoc voluit Ab. in cõſi. viij. ¶ Vltimò dictio oĩno importat. i. omni caſu Bar. in. l. grege. §. & poſt litẽ. ff. de fideiuſ. Itẽ vltra do cto. exponit & importat ſine ope exceptiõis. gl. ſi. in. c. ſi. de offi. dele. lib. vj. Itẽ priuationẽ beneficj, & præbendę,

1 & canonicat⁹. tex. & gl. in. c. pe. de reſcri. in. vj. ¶ † Dicũt hĩc Moder. q ĩſta gl. videtur clauis in materia, vtrũ Papa cõmittat ſimoniam in recipiẽdo pecuniã pro collatione beneficiorũ? Iſta gl. videtur dicere, q nõ: ex quo nõ ligat proprijs cõſtitutiõibus. Sed Mod. all. quod oẽs. in. c. j. de ſimo. ponunt. Car. ponit in. d. c. cõſtitutus. de reli. do. Archi. & Do. in. c. j. xij. diſt. Arch. & Do. in. c. ſi Papa. xl. diſ. Iſtos alleg. hĩc Mod. Vltra ipſos allego dictũ Abb. in §. qa verò. in. c. extirpãdę. de præbẽ. in. xxxvj. col. ¶ Itẽ Arc. di ſputat in quodã trac. de hæreſi. in ver. & quia tãta eſt, bea tus Tho. ponit. ij. ij. q. c. arti. j. Itẽ in. iiij. ſent. di. xxv. q. xv. Car. ſancti Sixti in trac. de poteſtate Papæ. q. xlv. in iſtis locis paſſus iſte diſputatur. Moder. hĩc tenẽt indiſtinctè, q Papa nõ inuoluatur crimine ſimoniæ, & ita ego hĩc tẽneo. Et ſic eſt ſeruanda cõis opi. & poſui ego in. c. j. de ſimonia. aliãs cõmẽtando illud Abb. in. c. cũ pridẽ. in vlti. col. de pac. & in. c. nõ ſatis. de ſimo. vbi quæro, qñ Car. renũciat benficio, reſeruata ſibi certa penſiõe, vtrũ ſit ſimo. ſi facit etiã cũ authoritate ſummi põtificis. dixi, q ſi pri⁹ interceſſit pactũ, eſt ſimonia: licet poſteà Papa authorizet. Io. de Ana. dicit ibi Papa ex officio põt inducere Cardinalẽ ad renũciãdum, & Papa dicat ſibi: renuncietis iſti beneficio, ſi poſteà ille dat beneficiũ cũ pẽſione nõ erat ſimonia, quãtũ ad Cardinalem. Et ſubdit, q hoc licet ſit per. c. niſi eſſent. de præbẽ. vbi pẽſio ex iuſta cã imponit beneficio. Vide Io. an. in. c. j. in fi. de cle. nõ reſi. Io. de ana. pone, q interueneret pactũ gratuitũ inter renũciaturũ: & aliũ, dicit q nõ eſt ſimoñ. & do. Ant. hĩc. & eſt limi. ad glo. hic, quæ dicit, qñ debet eſſe libera renũciatio, licet iſta fiat cũ pacto, ex quo eſt gratuitũ, nõ dicit ſimonia, & valebit talis renũtiatio. Et de iſtis pẽſionibus dixi in. c. ad audiẽtiã. el. ij. de reſcri. Vltimò gl. in. l. ille aũt. ff. de hær. inſtit. q ille, qui renũtiat præbẽdã debet liberè renũtiare nõ exprimẽdo, q alteri cõferat. ¶ Vtrum Papa inuoluicrimine ſimoniæ tenendo cõem opi. reſpõde nouiſſimè tribus modis ad arg. quo probat iſtud non licere de iure diuino. per. c. ex multis. j. q. iij. ¶ Primò ſic, ex cauſa limitat Papa ius diuinũ: vt pbat efficaciter in. c. ſalubriter. de vſur. vbi ex cauſa limitat phibitionẽ vſurarũ. Ad idẽ. c. gaudemus. dediuor. vbi ex cã diſſoluit matrimoniũ conſummatũ inter Iudæos quibus dicta fuerũt illa verba: Quos Deus cõiunxit. &c. in. c. de infidelibus. de conſan. & affi. Ad idẽ. c. præſul. ij. q. iiij. vbi limitat legem diuinã contentã ſuper tribus teſtibus. c. in oĩ. de teſti. Ad idẽ gl. in. c. à nobis. de deci. lo. j. vbi limitat obligationẽ decimarũ, quæ eſt de iure diuino, ergo põt dictã prohibitionẽ ſimo. firmatã in vniuerſali eccſia, limitare reſpectu Apoſtolicę ſedis. & in dubio in eo preſumit cã, ſecũdũ oẽs. in c. quæ in eccleſiarũ. de cõſti. ¶ Et ſi diceres requirit in talibus apparens cã: dico hĩc eſſe apparentẽ. Nã ceſſante tali reditu, qui maxim⁹ eſt, attẽta hodierna tyrãnide, ſedes Apoſtolica contẽneret. ¶ Secũdò rñdeſ ex dictis Arch. in dicto tract. de hære. in. d. ver. & quia tanta eſt, fo. xv. q Papa recipiẽdo pecuniã nõ preſumit animo vendẽdi recipere, ſed vt illa ad vſum ſuũ cõuertat: cũ Papa dñs ſit rerũ tẽporaliũ, p illud dictũ Petri: Dabo tibi oĩa regna mundi. per quinq rationes adiectas per eũ, dicẽtẽ leges aliter dicentes non tenere, vt plenè tradit in. c. nouit. de iu. ¶ Tertiò rñdeſ, q huiuſmodi ſol. ex diuturno eorũ, vſuræ ſunt factæ de ſpõtaneis neceſſariæ. per tex. in. c. ad Apoſtolicã. de ſimo. attẽto, q nõ habeam⁹, nec ſciamus vñ ortũ traxerit, an videlicet ex coactione: an ex liberali tate dantiũ: quo dubio ſtãte, illa præſumptio prævalet, quæ vitiũ euitat. c. ſi. de præſum. Maximè iuſtiſſimo Papæ *. c. ſi quis ſuadẽte *. §. qui aũt. xvij. q. iiij. iuncta doctri. Bart. in. l. nõ ſolũ. §. ſed vt probari. ff. de ope. no. nũ. q actus ſonãs in vitiũ, & ĩ nõ vitiũ, interpretet in nõ vitiũ: ergo interpretabitur originẽ fuiſſe ã liberalitate dãtiũ. Nec ob. q inter clericũ & clericũ ceſſet piusvſus eleemoſynæ: vt tradit in. c. cũ. M. Ferrarien. de cõſti. poſt Ioã. de ana. in. c. Iacob⁹ de ſimo. q a illud eſt, vbi dat clerico equa li. Sed quod datur Papæ, daſ ſacrario Petri. Nec eſt propriũ Papæ, ſed prodeſt danti, tanquã facienti opus pijſimũ. Ex quibus cõem facilè ſuſtentabis. ¶ Inquãtũ Abb.

2 hĩc dicit, † q ſi canonicus vadit principaliter ad horas propter diſtributiones: nõ aũt propter officiũ diuinum, cõmittit ſimoniã mentalẽ. vide. c. odi. xxiij. q. j. & ibi Archi. dicentẽ not. cõtra canonicũ, qui vadit ad officiũ principaliter propter diſtributiones, & ſecũdò pro diuino officio: eſt ſimo. Et ibi gl. exclamat cõtra ſcholares, qui principaliter vadũt ad eccleſiã propter videdas amaſias. & Car. in cle. j. in. vj. no. de celeb. miſ. vbi dicit, q ille, qui dicit horas exiſtẽs in peccato mortali, nihil faciat, & nõ meref, ſed bene euitat peccatũ. Et poſteà ſubdit hoc de canonico, qui vadit ad horas principaliter propter diſtributiones quotidianas, quia cõmittit ſimoniã mẽtalẽ. & Io. de ana. in. c. ſuã. in. j. no. de ſimo. & Hoſt. in. c. olim. de verb. ſigni. ¶ Gl. in ver. *non obſtantibus*. Abb. hĩc not. hanc gl. q diſpoſitio non dicitur generalis, licet compre hendat plura loca, & tamẽ in vna re ſola venit verificanda. Ad hoc tex. no. in. l. ſi duo. ff. de leg. j. & tex. in. l. ſi hæres. ff. de ope. leg. Bar. in. l. quæſitum. ff. de fun. inſtr. & p hoc tex. fing. hĩc. Idem ponit Abb. in. c. paſtoralis. §. quoniam. ĩ. de reſcri. & ibi ad hoc allegat iſtum tex.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet repellere exceptionem iuſtam, oppoſitã ex malicia.*
2 *Iudex cui data eſt poteſtas procedendi ſecundum æquitatem, recipere exceptionem pacti nudi poteſt.*
3 *Iudex, an & quando poſſit reijcere exceptionem præſcriptiones. & paulò ante.*
4 *Princeps, an poſſit tollere defenſionem?*
5 *Statutum, an poſſit ordinare, quòd quis non citatus condẽnetur.*
6 *Princeps, an poſſit tollere exceptionem?*
Statutum, ſi tollat exceptiones: intelligitur nõ ſolum defriuolis, ſed etiam de legitimis, & ſic nulla opponi poteſt. poſt nu. 6. verſi. Sublatis exceptionibus, etiam quæ regula patitur. xx. fallen. Prima eſt in exceptione notoria: & ſic vide ſingulas hĩc per ordinem & numeros.
7 *Excipere qui non poteſt: imploret officium iudicis. Et ſequuntur alia duo remedia: de quibus uſque ad fi. c.*

CAP. XIII.

EX parte. ¶ *Si ſimpliciter ſcribitur* delegato certa forma expreſſa, debet nihilominus exceptiones rationabiles admittere, licet de ipſis reſcriptũ nihil dicat. h. d. ¶ In no. in. c. poſt electionẽ. de conceſ. præben. dicit, † q iudex debet repellere exceptionẽ iuſtã oppoſitam ex malicia. Et de hoc eſt tex. in. c. ſuſcitata. de reſti, in inte. & ibi gl. & d. Abb. & Hoſt. in. c. nullus. de præſum. dãt vnã practicã, q iudex exigat iuramẽtũ malicię. ¶ No. ibi, *iuris æquitatem*. q iudex debet ꝓcedere ſecũdũ æquitatem iuris, & nõ ſecundũ equitatẽ informatã à iure naturali. Adde dictum Bal. in. l. hac lege, C. dẽ ſent. vbi dicit, q in iudice debent eſſe duo ſales. Sal conſcientiæ, & ſal ſciẽtiæ, quia cõſciẽtia ſine ſciẽtia eſt inſipida, & ſciẽtia ſine cõſciẽtia eſt diabolica. Et adde Ang. in diſpu. quę incipit, duo adinuicẽ litigantes. & allegat tex. in. l. ſi auia. C. de

a ¶ Iudex. Adde tu q ſi iudex vehementer preſumit contra opponentem exceptionẽ, poterit eã non admittere, neq; a liud iuramentum exigere, ſed procedere ad vlteriora ſpreta appellatione, ſi appellauit pars. ita tenuit d. Ab. in. d. c. multis. de preſum. in fi. & hĩc in. ij. nõ.

b ¶ A Equitatẽ iuris. facit quod habetur per. d. Soc. conſi. lxxxv. inc. viſo compromiſſo. ver. his tamen non obſt. ibi & hanc opi. in. j. parte. char. cxliij.

C. de inge. manu. vbi tex. dicit, ſi cũ petitionis cõſiliũ habuiſſes, rectius feciſſes. gl. in cle. j. in fi. de conceſ. præbẽ.

2 ¶ † Quid poſſit ille, cui datur poteſtas procedendi ſecũ dum æquitatẽ? dicas, q iſte talis põt recipere exceptiões pacti nudi. Hoc voluit Bar. in. l. quintus. ff. mãd. ¶ Secũ dò no. aliud, q poterit reijcere exceptiões præſcriptionis. Hoc voluit Ang. in. l. ſequit. §. ſi viã. ff. de vſu. Bal. vo luit idẽ ante ipſum. in. l. j. C. de præſcri. xxx. ann. quia præ

a ſcriptio eſt iniquiſſimum ſubſidiũ⁸, vt eſt teſt. in auf. vt eccle. Roma. §. habeat itaq. & Bar. in extrauag. ad reprimendã. ſuper verb. videbitur. tenet cõtrarium. Et cõtra hoc dictũ Inn. in. c. cura. de iu. pa. vbi dicit, q præſcripta licitè tenentur in foro cõſcientiæ. Sed nihil iniquũ tenẽri põt in foro cõſciẽtiæ. & præſcripta teneri poſſunt, er go præſcriptio nõ dicit iniqua. & gl. in. c. vigilanti j. de præſcr. vbi ſupueniẽtia malæfidei nõ tollit præſcriptionẽ poſt lapſum. xxx. ann. ¶ Prima opi. valet & procedit in præſcriptione cũ mala fide, per. l. fi. C. de præſcri. xxx. vel. xl. an. Illud propter negligẽtiam illius, qui j. xxx. ann. non petijt, & ſic nõ admittet illã præſcriptionẽ. ¶ Secũ da opi. procedit in præſcriptione bonæfidei. Ita Bar. in

3 l. legaui. ff. de lib. leg † vbi teſtõr dixit, reſtituanẽ oĩa malè ablata. hæres reperit, q tenuit rẽ alienã, ſed q præſcri pſit, dicit, q ſi præſcripſerat cũ bona fide, nõ tenet reſtituere. Si mala fide etiã de iure ciuili nõ tenet⁶: ſed ad exonerãdã aĩam defuncti tenet reſtituere. Cõcordat Bal. in. l. id quod. C. de Epi. & cle. & Bar. in. l. quibus diebus §. dñs. ff. de cõdi. & demõ. & Lu. de Ro. in rub. de arbi. in. j. char. ¶ Tertiõ no. habens procedere ſecundum æquitatem, põt procedere ſummariè. Bal. in. l. obſeruare. §. pfi. ciſci. ff. de offi. procõ. & leg. qa elõgare lites, eſt iniquũ. ergo abbreuiare eſt equũ. Et ſic ꝓcedit ſummariè. ¶ An & qñ æquitas pferat rigori, plenè ponũt oẽs in. c. fin. de de trãſa. oẽs in. l. placuit. C. de iud. ¶ Vltimò ibi: *nec nos, nec anteceſſores noſtros*. No. q Papa nõ præſumit tollere exceptiones legitimas, licet poſſit, tñ nõ præſumitur. Et dico, q põt Princeps tollere exceptiões rõnabiles. eſt ſin gularis iſte tex. de iure ciuili: & de iure canonico. ¶ Sed vt melius intelligat, capio gl. j. in ver. rõnabilis. ſup iſta gl. nõ inſiſtit, quia depẽdet ab itelligẽtia gl. ij. quã capio. ¶ Gl. in ver. *nullæ. &c.* vtrũ iſta gnalis cſa, q Principes tol lendo exceptiones, videat tollere rõnabiles. Abb. hĩc per longã diſtinctionẽ examinat, & Mod. hĩc dicũt, q Princeps nõ põt tollere exceptiones rõnabiles. Primò dicũt ipſi, q exceptio fuit inuenta in paradiſo, ergo eſt de iure diuino. ¶ Secũdò dicũt, q inuenta eſt de iure naturali, alle. Abb. in rub. ff. de exce. & alleg. Tulliũ lib. j. offi. Prin cipio, generi animãtiũ &c. Sed Papa non tollet ius naturale: ergo &c. ¶ Tertiò, exceptio eſt defenſio, ſed Princeps defenſionem non tollit, quia iure naturali, ergo &c. ¶ Ad iſtum tex. dicit, q Papa loquitur in beneficialibus, in quibus habet pleniſsimã poteſtatẽ. Tñ dicunt ipſi, q nõ ob. prędictis. putãt q poſſit tollere etiã rationabiles. ¶ Primò dicũt, q imo exceptio eſt inducta eſſentialiter de iure ciuili: per tex. Inſti. de perpe. & tẽp. act. in princ. vbi Imperator dicit ſe tractare de actionibus, & poſteà tractat de exceptionibus. ¶ Secũdò, exceptio fuit inuẽta poſt actionem: ergo prius erat, quã exceptio, Sed actio eſt de iure ciuili, ergo & exceptio. ¶ Tertiò dicũt: popu lus põt tollere exceptionẽ per ſtatutũ: fortius Princeps, dicũt ipſi q aliud eſt exceptio, & aliud defenſio. all. gl. iij. in. c. j. de li. cõte. in. vj. Et ſic illa in paradiſo, nõ fuit excep tio: ſed fuit defenſio. & ſic rñdet ad primũ argumẽtũ. ¶ Quãdo Abb. hĩc. d. q ille, qui nõ poteſt implorare of ficiũ iudicis, dicũt ipſi, q nõ bene loquit per iſtũ tex. qa ſi iudex debet iudicare ſecũdũ iuris æquitatẽ, poterit ad mittere officij ſui implorationẽ. & Salyc. tn. l. ita nobis,

4 C. de adul. & ibi hoc tenet. & ita reſidẽt hĩc. ¶ † Primò videndũ eſt, vtrũ Princeps poſſit tollere defenſionẽ. tex

a ¶ Subſidium. Ad idem tenentem do. Soci. in conſi. lxxxvj. inci. in cã cõitatis e aſtri. ver ſil. j. quia quo ad curiam. c rca fi. in j. part. ch⁹. clv.

b ¶ Non tenetur. cõ cor. d. Soc. in cõ ſi. lxj. inci. in præ ſenti conſultatione, verſi. ij, obĵcit in. j. par. char. cvj.

c ¶ Defenſionem. vide Bald. ad hoc in. l. Offilius. de requi. re. & dom. Ale. de Imo. in. l. cuſtodias. depub. iud. & vide Paul. de ca. in. d. l. cum mulier. qui tenet cũ Bar. & vide Ra pha. cu. &. d. Ale. de Imo, ibi tenen tẽ cõtrarium. & cum Bal. in. v. co. & ſeq. in verſi. ij. quærit Bar. & ad de Bal. in. q. ſua. quæ incipit, ſtatu to cauetur. q fœnerator. in. viij. & xiiij. colum.

d ¶ Non poſſet. adde tu, q terminus eſt dandus illi, q defendere ſe intẽdit. aliãs nõ poſſet ſequi cõdẽnatio. l. tamẽ. §. ad diẽ. ff. de remi. & l. pe nul. C. de tẽ. in in te. reſt. peten. Et adde, quòd iſtud habet locũ, etiã vbi per ſtatutum procedi poſſet ſine iuris ſolẽnitate. Ita Bar. in. l. filius. ff. de do. in. j. co. in ver. quæro. quid ſi eſt dictũ. Et adde, q Bart. in. l. ij. ff. ſi quis in ius voc. non ie. in vl. col. in verſ. ſed quæro dicit, q cõtumax in mulcta non debet condemnari: niſi iterũ citetur, & ſibi ter minus prefigatur ad ſe defendendũ. & ſic no. q defenſio non põt tolli.

e ¶ Diuino. Adde quæ habentur p Ant. in. c. quæ in eccleſiarum. §. de cõſti. & quod ibi in apoſtil. dixi.

tra inſtrumentum nõ poſsit exceptio vlla admitti, poteſt opponi, ꝙ nõ eſt inſtrumẽtũ. Ita mod. hîc. vltra ipſos vide Abb. in c. licet in. vj. col. de elec. Ant. in. c. itẽ cũ qs. de reſti. ſpo. in fi. Ant. in. c. fi. in fi. in. iiij. co. de iureiu. Ab. in cle. j. de re iud. Ant. in. c. cũ Ioannes. de fid. inſtru. Bal. in. c. paſtoralis. §. quoniã. de reſcri. Pet. de Anch. in rep. c. penul. de cõſti. in. vj. quæſito principali. Bal. in. l. Diuus. ff. de milit. teſt. in. l. ſi quidã. C. de excep. Pet. de Anch. in cle. j. de ſeq. poſſ. & fruc. Bal. in. l. j. C. de iur. & fac. ign. & in. l. acceptã. C. de vſu. tex. eſt in. c. ſi qn̄. de ele. in. vj. & ibi Do. de Sanc. Ge. Bal. in. l. ij. in fi. C. ſi pen. app. vbi dicit. Statutũ dicit, ꝙ querelę bannitorũ nõ poſsint audiri. Bãnitus dicit, ꝙ nõ eſt bãnit[9]. Dicit, ꝙ audietur: quia nõ eſt bãnitus. ergo ſtatutũ nõ operatur cõtra eũ.[a] & gl. in ca. indẽnitatibus. in ver. nõ ob. la. j. in prin. de ele. in. vj. & ibi Do. Bal. in. l. ij. in fi. C. ſi pen. ap. mors inter. & gl. in. c. cupientes. §. ꝙ ſi ſuper. xx. in ver. cõpetere. la. j. in fi. de elec. in. vj. & ibi Do. dicit no. quòd vbi ſtatutũ dicit, ꝙ in materia ſubhaſtationis nullus audiatur poſt mẽſem, qn̄ res eſt capta loco pignoris. volo probare, ꝙ non fuit capta propter pignus: poſſum, licet ſit lapſum tẽpus, quod no.

¶ Tertiò fallit in exceptione, quæ cõpetit ex capite alterius ſtatuti, quia illa opponi põt. Ita dicũt hîc An. Imo. & Do. Ratio: quia nõ veroſimile eſt, ꝙ ſtatuẽtes velint corrigere aliud ſtatutũ ſuũ. & de hoc eſt dictũ Io. an. in ti. de execu. ſen. §. fi. ver. xvj. vbi idẽ tenet. Et ita intellige gl. fi. in. c. ex literis. cũ dictis doc. de reſti. ſpo. ¶ Hanc limi. cõfirmabitis, quia idem tenet Saly. in. l. ita nobis. C. de adul. & Bal. in. d. c. à: nobis. de excep. In ſimili eſt cõſiliũ Bar. cõſi. c. quod incipit: à. d. Cyno de Bono. vbi dicit ꝙ ſi ſtatutũ dicit, ꝙ de qualibet falſitate hinc ad. x. ann. cognoſci poſsit. in alio dicitur, ꝙ in tali falſitate nõ poſsit cognoſci: niſi intra mẽſem: in oibus alijs falſitatibus erit tps annorum. x. excepta iſta. Sic in propoſito, ex quo hæc exceptio competit ex capite alterius ſtatuti. Bal. in l. maximum vitiũ. C. de li. præte. dicit ſtatutũ, ꝙ legitima integra dicatur eſſe quinta bonorũ, in alio ſtatuto dicit ꝙ teſtamẽta in quibus nõ eſt relicta legitima legalis, nõ valeat. Statutũ ſecũdũ intelligit de legitima taxata à primo ſtatuto. quod no. ¶ Quartò limita, niſi primò excipereture cõtra agentẽ, ꝙ eſt inhabilis in iudicio. hoc volũt prædicti hîc. ¶ Cõfirmo primò per. d. Ioã. an. hîc in c. fi. ſuper ver. ſpoliare. de ordi. cog. vbi dicit, ꝙ exceptio excõicatio nis admittit cõtra ſpoliatũ. Pro hoc facit gl. in. c. cũ dilectus. el. j. de reſcri. & gl. in. c. ex infinuatione. de procu. & in. c. in noſe dñi. xxiij. diſt. in ver. audientia.

¶ Secundò confirma per. d. Bal. ꝙ vbi in lege, vel ſtatuto[b] dicitur, ꝙ iudiciũ debet eſſe ſummariũ. &c. nunquã eſt ſublata exceptio inhabilitatis perſonæ. Ita dixit Bar. in. l. ij. ad fi. C. de edi. di. Adri. tol. & in. l. iiij. §. ibidẽ. ff. ad exhi. Itẽ fall. reſtringit, niſi ſtatutũ tolleret oẽs exceptiones etiã perſonales, quia tũc etiã nõ poterant opponi ex

7 ceptiones cõtra perſonas. ¶ † Quintò fallit in exceptione notoria. de hoc eſt cõſilium Ab. in cõſi. xliij. quod inci. præſenti qõne duo ſunt dubia. Mouet per glo. in. c. ex cõqueſtione. de reſti. ſpo. Et pro hoc all. Bald. qui idẽ tenet in rub. C. de prob. vbi dicit, ꝙ reiecta exceptione, nũ quã intelligit reiecta exceptio notoria. Dicitur autẽ eui dẽs illa, quæ oritur ex facto apparente oculis cõporeis. Ita voluit Do. in. c. fi fortè. in. iij. co. de ele. in. vj. & ibi di

8 cit eſſe do. Pau. de Leaz. ¶ † Sextò fallit, niſi cõtra illã ꝓbationẽ & ſtatutũ proponeret vna exceptio indirecta, quia põt opponi talis indirecta. Hanc ponit Do. in. c. filij. in. iij. col. de hære. in. vj. & hoc colligit ex. d. Io. an. ibi cõfirma per cõſi. Pet. de an. cclxx. inci. j. dubio. vbi conſuluit, ſi aliqui frangũt, debeãt adiudicari bona creditoribus: & lapſis. iiij. mẽſibus ſint ſua pleno iure. Pone ſunt lapſi quatuor menſes. venit, & dicit, amice volo bona, qa iſta bona non fuerũt teſtãtis, ſed erãt mea: & ego erã ab-

ſens: audiet iſte, quia nõ ſumus in bonis frãgentis, & iſte audiet. ¶ Secũdò alle. Imo. & Ant. in. c. cũ Io. de fi. inſtr. vbi dicũt, ꝙ audiet ille, qui indirectè opponit cõtra ſtatutũ. Et eſt gl. in cle. j. de ꝓba. ſuper ver. feciſſe. ibi, quod intelligo. De qua faciũt ibi feſtũ Abb. & Car. & dicũt, ꝙ vbi oĩs exceptio tollit per ſtatutũ, nõ tollit exceptio,

9 quæ opponit per viã indirectã. ¶ † Septimò fallit in exceptione, quã quis ſe incõtinẽti offert probaturum. De quo eſt gl. quã ibi ad hoc põderat Abb. in. c. ſuſcitata. in ver. ſentẽtię. ibi: niſi incõtinẽti. de reſt. ĩ inte. & ibi Ab. in iiij. col. quã dicit ſe ſępiſsime allegaſſe in cõſilijs. & ibi eã fortificat rõne. & eſt tex. in. c. literas. in verſ. ꝓptereà. de reſt. ſpo. & gl. in. l. j. ff. de tab. exhib. Addatis eundẽ tenen tẽ in. c. ſuper eo. el. jj̃. eo. in fi. vbi eſt glo. hoc probans. in ver. recipiat. quã vide. d. Abb. all. ibi Bal. in. l. data opera. C. qui accu. poſ. & Ol. cõſi. liiij. & Abb. cõſi. lxiiij. vbi idẽ

10 cõſuluit. ¶ † Octauò fallit in exceptione proueniẽte ex defectu citationis, quia nunquã iſta eſt excluſa. De hoc eſt conſi. Cal. in ti. de re iu. cõſi. viij. ad fi. quia citatio eſt de iure naturali. Idẽ voluit Pet. de anch. conſi. ſuo. ccvij. inci. in iure cõi. & Ang. cõſi. cxlv. inci. in facto proponif. in fi. Bal. Idẽ tenet in. l. j. in. iij. co. C. quõ & qn̄ iud. Bart.

11 in. l. ſi prætor. in prin. de iu. ¶ Nonò fallit in exceptione oſtendente repugnantiã, vel perplexitatẽ: quia talis non cenſetur ſublata. Hoc voluit Ang. & Bal. in. l. tale pactũ. §. qui procurauerit. ff. de pac. Puta, ſtatutum dicit, ꝙ à ſnĩa talis officialis nõ põt opponi de nullitate, dicũt, nũquam erit ſublata nullitas perplexitatis & cõtrarietatis. Do. in. c. ij. §. fi. de teſti. in. vj. dicit, ꝙ prohibita reprobatione teſtium, nunquã eſt probibita reprobatio cõtrarietatis dictorũ ſuorũ. & all. gl. quæ hoc dicit in §. ſi quis teſtibus. in gl. mag. ante fi. iiij. q. iij. ¶ Confirma per. d. Bar. in. l. duo iudices. ff. de re iu. & ſequũtur Ang. & Pau. de ca. vbi dicit, ſi iudex dicit, pronuncio prout in conſi-

c lijs cõtinet[c]: & ſunt duo cõſilia cõtraria, ſnĩa non valet.

12 ¶ † Decimò fallit in exceptiõe, quæ ineſt ex natura ſubiectæ materiæ, & eo fonte venit petitio & exceptio, qa nunquã iſta tollit. De hoc eſt deciſio Bal. in auf. præſente. poſt prin. C. de fideiuſ. vbi dicit, ꝙ aduerſus agentem ex inſtrumẽto cõfeſsionato cõpetit fideiuſſori exceptio cedendarũ actionũ, etiam ſi ſtatutũ tollat omnẽ defenſionẽ, quia defenſio venit ex eadẽ cã, fideiuſſor ſi grauat, põt cogere agẽtem creditorẽ, vt cedat actiones ſuas cõtra eũ, pro quo ipſe fideiuſsit. Si ſtatutũ dicit, ꝙ nulla oponatur exceptio. Iſta tolli nõ poteſt, quia ineſt de natura actus, quia ſtatim dicit, ꝙ fideiuſſori teneris cedere actiones tuas, quia hoc ineſt etiã de iure cõi, vt eſt caſus in d. auf. preſente. Cõfirmat primò per cõſi. Lud. ccccl xxij. in. ij. co. quod inci. oĩpotentis. c. Ineo, quod quæritur, vbi cõſuluit in hoc caſu Florentiæ. Bal. in. l. ſi tradita. C. de ac. emp. vbi dicit, ꝙ ſtatutũ dicẽs, ꝙ vendẽs nullã exceptionẽ opponere põt, tñ poterit opponere exceptionẽ pretij nõ ſoluti. Et mouet, quia hoc non eſt excipere: cũ rõ elidat rõnẽ, ſed eſt pignori incũbere. & alle. tex. in. l. ſi pater. in fi. eo. ti. per. l. Iul. §. offerre. ff. de act. empt. Quòd ſemper debet offerri pretiũ ab emptore. Ad idem quod no. Bal. in. l. peremptorias. C. ſen. reſcin. nõ poſ. vbi dicit, ꝙ debitor cõdemnatus ad tradendã rem, põt opponere exceptionẽ precij nõ ſoluti. Idẽ Bal. in tit. de execu. ſent. in. iij. co. in addi. Spe. aliãs de ſent. Bart. in. l. ſi filius. ff. qđ cũ eo. vbi dicit, ꝙ ſublatis exceptionibus nõ ſunt ſublatæ illæ, quæ inſunt inſtrumẽto. Pone, promiſi ex inſtrumento guarentigiato dare tibi centum ducatos. hinc ad tres annos, tu producis inſtrumentũ, & vis ante annum. Ego oppono, nõ debeo dare, niſi hinc ad tres annos. Nã contra iſtud inſtrumentum guarentigiatũ, nihil põt opponi: poterit illud opponere, ex quo ineſt ex vi inſtrumẽ

13 ti, quia ibi ſunt oppoſiti illi tres anni. ¶ † Vndecimò fallit in exceptione metus. puta, tu producis inſtrumentũ confeſsio-

a ¶ Contra eũ. Ad de idem tenentẽ a d. Sozi. conſi. ccxciiij. inci. capio primum conſultationis ar. verſi. prętereà. in fin. in ij,. parte. charta ccxx.

b ¶ Statuto. Adde tu, ꝙ ex iſtis verbis habes notare, ꝙ in iudicio quã tũcũq; ſummario perſona cũ qua litigatur, debet plenè legitimare, licet cauſa ipſa ſit ſummaria de ſui natura: vel etiam ſit facta ſummaria per commiſſionem: ita tenuit Bart. in. l. ij. C. de edi. di. Adri. tol. Et idẽ tenuit Frãciſ. tig. ibi & Sali. in. l. ij. col. Adde Bar. ita tenentem in extraua. ad repri. in ver. figuratur. in. ij. colũ. & Bar. in. l. iij. §. ibidem. ff. ad exhi.

c ¶ Cõtinetur. Ad de quæ habentur per Anto. in. c. ſi pro. ſ. e. in. iij. co. ibi: ſed nunquid. b & quod ibi dixi in apoſt.

confeſsionatum, ego oppono, & dico: feci per metũ, & hoc ſecundũ Bald. in. l. qui carcerem. ff. quod met. cau. in apoſt. ſuis. vbi dicit, nõ dicitur factũ, quod metu factũ eſt. tex. in. l. metum §. volenti. ff. quod met. cau. Itẽ inſtrumẽtũ eſt cõtra bonos mores. per. l. ſi filius. ff. de cõdi. inſti. & ſic inſtrumentũ factũ per metum non valet[c], oppo

14 ni põt talis exceptio. ¶ † Duodecimò fallit in exceptione ſimulationis. Pone producis inſtrumẽtum, ego dico ꝙ inſtrumentum eſt fictũ, quia vnũ eſt ſcriptũ, & aliud eſt factũ. Primò Bal. in. l. ſi nõ verũ. C. de do. inter vir. & vxor. vbi dicit, ꝙ cõtractus ſimulatus, non eſt contract[9]. Ex quo infert, ꝙ ſi ſtatutũ tollit oẽs exceptiones, nõ eſt ſublata ſimulationis exceptio. Et etiã ſi dicat, nulla exceptio poſsit admitti, niſi duę. ſ. ſo. & falſitatis, poterit opponi exceptio ſimulationis. ¶ Secũdò Bal. in. l. ſi §. in cõputatione. inſi. C. de iu. deli. vbi dicit, qñ ſtatutũ dicit, ꝙ tollatur etiam ſimulatio, tũc recurri poſſet ad eccleſiaſti

a cum. de quo dicãj. in. iij. remedio. Eſt verũ, ꝙ Bal. in. l. j.[a] §. & parui. ff. quod, vi aut clam. tenet cõtra iſtã fal. ſed tñ iſta fal. tranſire poteſt. Imo plenè inſiſtit in. c. cũ Io. de fi. inſtr. ¶ Tertiodecimò fallit exceptione innoteſcẽte, qa nunquã iſta eſt ſublata. Hoc voluit Bal. in repe. Padua. l. edita. in antep. co. C. de edẽ. Et mouetur per. l. quoniam. C. ad leg. Iul. vbi tex., ꝓbat hoc: & aſsignat rõnẽ, quia hoc eſt de iure natu. Et per iſtud dictũ cõſuluit Io. de Ana. in ciuitate Ferra. & idẽ Do. Io. in. c. ſi aduerſus. de hære. & faciunt no. per Bal. in. l. j. §. ſi filius. ff. ne qs eũ, qui in ius vo. & Bal. in. l. fi. §. fi. C. de temp. ap. ¶ Quartodecimò fallit in exce. fundata in confeſsione partis facta in iudicio. Tu habes inſtrumentũ contra me, tu cõfeſsus fuiſti aliquid in producto inſtrumẽto: ego oppono id, quod cõfeſsus es, poteſt opponi ex quo es confeſsus Bald. in. l. ſi vnus. §. pactus. de pac. Primò cõfirmo per glo. in auf. ſed iam neceſſe. C. de do. ante nu. & ibi Bar. vbi dicitur, ꝙ licet non admittatur probatio contra præſumptionẽ iuris, & de iure, fallit niſi per cõfeſsionẽ partis. & eſt dictũ Inn. in. c. quia pleriq; de immu. ec. De quo dicto facit feſtum Ant. in. c. is qui. de ſpon. & Imo. in cle. ſi appellatio nem. de ap. Lud. Ro. in. l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. ob. Et hoc intellige, niſi per illã cõfeſsionẽ detegeretur peccatũ & turpitudo vtriuſq; per id, quod not. in. d. c. is, qui. & ibi Io. an. vbi dicit, ꝙ in foro cõſcientiæ, ſi duo cognouerũt ſe, & dicũt ſe non cognouiſſe animo maritali, nõ poſſunt cogi cohabitare ſimul, quia in foro conſcientiæ lex fundatur in veritate, nõ in præſumptione. Confirma per id, quod dicit Io. an. in ru. de prob. vbi dicit, ꝙ prohibitus probare, non eſt prohibitus vti confeſsione aduerſarij, quia confeſsio non eſt probatio, ſed releuatio ab onere probandi. Ioan. an. in. c. bonę. el. j. de

15 elect. ¶ † Quintodecimò fallit in exce. fundata in alio inſtrumento æquè ſolenni: tu producis contra me ſolẽne inſtrumẽtũ, ego excipio, & fundo me in alio inſtrumẽto æquè ſoleni: & ſic, ſi tu nõ vis, ꝙ opponatur executio cõtra tuum inſtrumentũ ſoléne, & ego nolo, ꝙ tu replices cõtra meũ æquè ſoléne. hoc voluit Bald. in. c. paſtoralis. in. ij. co. de ap. quia in inſtrumentis incõpatibilibus vni per reliquũ derogat. Et ſubdit quòd per ſimplices teſtes non poterit reprobari hîc inſtrumentum ſoléne, ſed be ne per æquè inſtrumentũ ſoléne. & pro iſta fallẽ. facit. l. ſed & milites. §. coæqualitas. ff. de excuſ. tut. vbi priuilegiatus non vtitur priuilegio cõtra pariter priuilegiatũ.

16 ¶ † Sextodecimò fallit in exceptione inepti libelli, quia iſta nunquã eſt ſublata. Ita voluit Bal. & Ang. in. l. tale pactũ. §. q prouocauit. ff. de pac. Mouentur, quia iſta eſt exceptio notoria, quæ poteſt opponi. Et quòd dicatur notoria voluit Bar. in. l. j. C. de erro. calcu. & facit. c. cũ dilecti. de emp. & ven. vbi dicit, ꝙ ſemper poteſt opponi de ineptitudine libelli, etiam ſi ſententia tranſiret in rem iu.

¶ Decimoſeptimò fallit in exceptione proueniente ab

a excęſſu poteſtatis: vt ſi iudex pronuntiauit pluſquã poteſt: puta erat iudex cauſarũ ciuiliũ pronunciauit etiã ſu per criminali ſemper poteſt opponi. Itẽ in ſententia lata ta vltra formã cõpromiſſi. ita declarat Ant. in. l. non erit in. §. dato. ff. de iureiu. Idẽ Ang. conſi. cclxxxiiij. quod inci. Phi. in fi. & Bal. in. l. ſi cauſam iu. C. de execu. rei iu. & Bar. in. l. ij. §. prætor. ff. qui ſatiſ. cog. & Bar. & Bal. in. l. diuus. ff. de mili. te. ¶ Amplia etiã ſi quis iuraſſet nõ dicere de nullitate, tñ iſta exceptio opponi poteſt. Ita Ang. conſi. clxxxiiij. & pro iſta fal. facit ſequens. ¶ Decimooctauò fallit in exceptione incõpetentiæ iudicis, quia nũquã

b eſt ſublata. [b] De hoc eſt gl. in cle. j. in ver. nullatenus. vel in gl. fi. de ſeque. poſ. & fru. & illam gl. ſequũtur hîc An. & Imo. Bar. illã ſequit in. l. exceptionẽ. ad fi. C. de exce. & plenè Ang. Imo. & Ro. in. l. de pupillo. §. qop[9]. ff. de no. o-pe. nun. Et ratio eſt, quia ſententia lata à iudice incompetenti, non eſt ſententia. Cõtrariũ voluit gl. in cle. j. in ver. pendere. de re iudi. vbi vult, ꝙ vbi nulla exceptio opponit poteſt, ꝙ nõ poterit opponi exceptio etiã incõpetentiæ iudicis ad impediendã executionẽ. Sed dicas, ꝙ illa gl. loquitur in eo, qui habuit tres ſnĩas cõtra ſe: & ꝓpter magnam præſumptionẽ. Ita voluit Io. de imo. in. l. ſi expreſsim. col. xxx. ff. de app. & dicit, loquitur in caſu ſuo Pe. de anc. in. d. cle. j. reprobauit eã Lu. Ro. ponit. iiij. cõcordantias. in. d §. qui opus. ¶ Decimononò fallit in exceptione, quæ patet ex ſententia, vel in inſtrumẽto. Iſta opponi põt. Ant. in. c. cũ Bertol. de re iudi. in pe. char. ver. quintus caſus. & Cal. conſi. viij. ti. de re iudi. Bald. & Ang. in. d. §. qui prouo. & de hoc eſt bona gl. in. j. ff. de ta. exhi. quia non videtur ſtatutũ tollere exceptiones, quas producit ipſe agẽs, quia ſi apparet ex inſtrumẽto aliqua exceptio, meritò opponi poteſt, vt eſt tex. in. l. veteris. ff.

b de itiñ. actũ ꝙ pri. Tua enim probatio hoc nobis perſua

17 fit. ¶ † Vltimò fallit in exceptione nullitatis, quia ſemp

c opponif, etiã ſi dicat, ꝙ nulla exceptio oppponi poſsit[c], & vide Ang. in. l. non erit §. dato. ff. de iureiu. Vbi dicit, ſtatutũ dicens, ꝙ cõtra arbitramenta nulla exceptio poterit opponi. hoc etiã verum, ꝙ nulla poterit opponi, præterquã ſi opponeretur exceptio nullitatis. ¶ Cõfirma per conſi. Ang. quod inci. Iacobellus: vbi dicit, ꝙ ſtatutum prohibens exceptionem oẽm, nõ tollit nullitatẽ.

¶ Secũdò Bal. in. l. ſcire oportet. §. fi. de excu. tu. vbi dicit terminus dat[9] ad defenſionem, nõ includit defenſionem nullitatis, vñ ſi nõ opponif. j. terminũ de nullitate, poteſt etiã poſt; terminũ. ¶ Tertiò Bald. in. l. j. circa med. C. de iur. & fa. ig. vbi dicit, ꝙ exceptio nullitatis non eſt propriè exceptio. & ibi dicit, ꝙ ſtatutũ ponẽs terminum ad expediẽdũ poſt terminũ poteſt opponi nullitas. ¶ Quartò Bal. in. l. eos. §. ne temerè. C. de ap. vbi dicit, ꝙ in materia odioſa ſtatutũ loquẽs de exceptione, non tollit exce. nullitatis. Io. an. in. c. j. de reſcri. in. vj. ꝙ obiectio nullitatis eſt defenſio. Sed ſi tollitur nullitas, exceptio opponi nõ põt, ſed tũc opponi põt. iij. fal. vbi ex alio ſtatuto & viij. ex defectu citatiõis ratione cõtrarietatis. xvij. xviij. & xix. & hęc enumerat Phi. de peru. in. d. c. dilecto. in. lj. q. de app. & vltra ipſum ſcias conſi. Pe. de anc. ciij. quod inci. in. q. §. dicta, vbi latiſsimè ꝓbat, de qua nullitate intelligat ſtatutũ, reijciens nullitatẽ. Et dicit cenſetur prohibita nullitas, quæ orif ex omiſſa ſolennitate, quæ non

18 tangit poteſtatẽ iudicũ, vel arbitriã. ¶ † Sed pone, ꝙ vnus ſit deſtitutus omni exceptione ex iſtis. xx. vtrũ ſit dare aliquod remediũ? Primũ remediũ eſt, ꝙ qui nõ põt excipere, imploret off. cium iudicis. Bar. in. l. j. §. & parui ff. quod vi aut clam. per. l. iij. ff. nau. cau. ſta. & Ab poſsuit hîc remediũ, ſequitur hoc Do. Ant. Ab. & Imo. voluit Bald. & Ang. in. l. planè. ff. de peti. hær. & Ab. in. c. itẽ cũ quis. de reſti. ſpo. in. iij. co. Pe. de anch. in cle. j. de ſequeſt. poſ. & fru. Bal. inſti. de act. in prin. Cõtra iſtud remediũ eſt deciſio Bal. in. l. j. in fi. C. de cõdi. inde.

¶ Et mouetur,

¶ Bar. i. l. j. vide omnino. d. Ale. de Imol. & Paul. de ca. cõ ſi. cxvj. ſed quid, ſi quis vult opponere exceptionẽ deſcendẽtẽ ex aliquo ſtatuto ciuitatis cõtra inſtrumentũ: an poterit opponi, ſi ſtatutũ tollat oẽs exceptiones, dic ꝙ ſic: vt ꝓ Bar to. fñ. d. l. j. §. & parui. alle. in tex. & ꝓ Ang. in. l. & ſi tantum. §. quod pro emptore. de pet. hæ. & per. d. Ale. in. l. iij. §. dato. de iureiur. & in. l. ſi ita. §. Chryſogonus. iij̃. chart. de ver. obl. & Sali. in l. ita pudor. de adul. & And. Bar. in cõſi. inci. ſtripſit eccleſiaſtic[9]. quod eſt poſt cõſi. ciij̃. Ale. iiij̃. parte. & in conſi. ſupremi Dei. & c. ꝙ eſt poſt conſi. Alex. lij. iiij. part.

b ¶ Sublata, adde. d. Alexã. de imo. in l. ij̃. §. prætor. in fi. ff. qui ſatiſ. co. & oĩno in ſuo cõſi. lxxvij. ij. parte. & Pe. de ſuz. in l. j. C. quando pro uo. non eſt ne. & ibi Ange.

c ¶ Poſsit. Adde Bar. ĩ. l. j. §. & parui. ver. permittit. ff. quod vi aut clã & d. Ale. de Imo. in. l. ſi ita. §. Chry. dever. c. b. iij̃. char. & Io. an. in addi. ad Spe. in titu. de ſent. §. vt aũt. ver. ad hęc. & in ti. de exe. ſen. §. poſtremò. ver. cõtra reũ & Bal. in. l. j. C. de cõdi. inde. & Lã. ſian. in. c. ꝯm cõtra. ver. exceptiones. v. co. j. de. ꝓb. & quæ habentur per auf. in. c. ſedes. ſ. de reſcri. & quod ibi in apoſt. dixit.

quia remouet exceptio, q̃ de iure eõi cõpetit, nõ eſt aliud quã fortificare actũ. Si ergo iudex ſupplet per officium, vbi exceptio eſt remota nõ fortificabit actus, ergo non põt. Sali. idẽ tenet in l. ita nobis. C. ad leg. Iul. de adul. Iſtã theoricã alle. Mod. hîc. & dicit ibi Sal. tũc officiũ iudicis deſeruit, qñ æquitas approbata, vel improbata ſuadet. Sed hęc oppoſitio exceptiõis à ſtatuto nõ ſcriptæ eſt improbata à ſtatuto, ergo iudex qui debet ſeruare ſtatuta, nõ põt impartire officiũ ſuũ. ¶ Secũdò & pro hoc facit: quia creditor p miſit labi tps, ſciẽs ius ſuũ durare, quod nõ feciſſet. ¶ Tertiò ad obtinẽdũ offiñ iudicis, oportet vti medio reprobato, ergo nõ poteris obtinere. Sal. dicit q̃ ad dictũ Bar. & tex. in illa. l. iij. ff. nau. cau. ſta. nõ cõpetebat actio, ſed æquitas ſuadebat, ne quis locupletareſ cũ aliena iactura, merito iudex põt ex offo deſeruire. ¶ Sed cõcorda, q̃ aut repellẽdo iſtũ excipiẽtẽ actor ditareſ cũ aliena iactura: & tunc põt offiñ iudicis implorare, puta reꝰ ſoluerat, donauerat, vel cõpẽſauerat, & tũc nõ habet locũ opi. Sali. ſed habebit locũ iſtud remediũ. Aut nõ locupletaſ cũ aliena iactura, & tũc nõ audieſ iſta exceptio: pone in exceptiõe p̃ſcriptiõis mutuaui tibi x. duc. &. xx. annis ſteti, quibus nõ petij: poſteà peto, tu dicis amice p̃ſcripſi. Ego produco inſtrumentum guarentigiatum, cõtra quod nulla exceptio opponi põt, etiã ex illis annis. Tu verò vis intẽtare hoc remediũ, implorãdo offiñ iudicis, dico, q̃ nõ potes, q̃a in hoc actor nõ locupletaſ cum aliena iactura: ſed potiꝰ reus, & hoc caſu habet locũ opi. Sal. in d. l. ita nobis. & teneberis ſoluere, quod no. Ita dicit Imo. reducẽdo ad cõcordiã opi. in. l. ſi. ff. à qui. ap. non licet. Imo. ponit hoc in. d. l. ſi. ¶ Secundũ remediũ eſt, q̃ vbi nulla defenſio admitteret (quo caſu fateſ Bar. q̃ nec officiũ iudicis cõpetit) ſoluat: poſteà repetat. ar. c. debitores. de iureiu. & hoc ſequit hîc. d. Ab. Ant. & Imo. & Do. Sed cõtrariũ tenet Bal. in l. j. C. de cõdi. ind. & Sal. in. d. l. ita nobis. Et mouef quia repetẽti nedũ ob. exce. ſentẽtię, ſed̃ prioris debiti: quod iteratò per iſtrm̃ p̃bat, cõtra qđ inſtrm̃ nõ põt opponi nũc, ſicut & prius. ¶ Secũdò obſ. exce. dolo facis, quia petis, quod reſtituturus es. & dicit, q̃ in caſu. c. debitores. incõtinẽti, cũ ſoluit, eſt liberatꝰ à debito, & nõ põt vſurarius opponere de iuramẽto, quia ſoluit. ergo nõ poterit opponi iuramẽtũ, qa ſoluit & fuit ſatisfactũ iuramẽto. Et ſic nõ ob. ſecũdũ eũ. & nõ ob. dolo facis, quia teneris reſtituere ex cõtractu vſurario, & ſic tenet cõtrarium Sal. Io. de Imo. in loco p̃alle. dicit põdera verba ſtatuti ſubtiliter. Aut eñ verba ſtatuti cõſiderãt executioné inſtrj, & nõ aliud, & tũc bene loquit Bar to. quia ſtatutũ dicit, q̃ ſentẽtia mittaf executioni oĩ exceptione reiecta, tũc fiet executio, quia tũc nõ eſt incõueniẽs, q̃ audiaf iſte reus poſt executionẽ. Exẽplũ in cle. j. de re iudi. Bald. in addi. Spe. in ti. de ap. ver. ſi iudex. aliãs quid ſi iudex. vbi dicit, q̃ ſi iudex eſt executus inſtrm̃ guarẽtigiatũ: reiecta exceptione: nõ, quia falſa, ſed quia exigebat altioré indaginẽ: ſicut inde cognoſcit de iuſtitia exceptiõis, reuocabit executionẽ, quia ſummaria cognitio nõ habet derogare veritati. Aliqñ nõ reſpicit ipſum ſtatutũ, ſed formã inſtrj, tũc tenet Io. de Imo. cũ Sal. quia ſicut nõ nõ põt opponere nũc: ita necante, vel poſteà. & tunc ob. exce. dolo facis. Ang. de are. in. l. ſi. ff. à qui. ap. nõ licet. refert Imo. ibi. & ibi dicit, dũ eſſem in ſcholis, quãdo Io. de Imo. tenuit hoc, feci qđã motiua cõtra eũ ad ſtinendũ opi. Bar. quòd poterat ſoluere, & poſteà repetere, & debebit audiri, & ſic cõtra Io. de Imo. Et q̃ quis poſsit repetere quoties ſoluit ex vna cã, quę redijt ad nõ cãm: vide gl. in. l. Iul. verũ debitorem. ff. de cõdi. inde. & Bar. ibi idẽ tenet. Et ſubdit Ang. in. d. l. ſi. ff. à quib. ap. nõlicet, q̃ fuit intẽtio Pau. de ca. ff. de cõdi. ſine cẽ. in. l. ſi ful lo. & voluit Pau. de ca. in. l. eleganter. §. ſi quis poſ. ff. de cõdi. inde. & in. l. Imperatores. ff. de re iu. & Bal. in. l. Iu. ff. eo. Et idẽ in. d. l. ſi ſine. i. ſi. ff. rẽ ra. ha. & idẽ ſentit Bal. i. l. j. ĩ vl. co. C. qñ p uo. nõ eſt ne. & ſic ille q̃ ſoluit, põt repete

a ¶ Iuriſdictio. Ade idẽ eſſe re nõ integra ſ. quando eſt proceſſum vſq; ad publicationem proceſſus, ſecũdum do. Sozi. ſuo cõſi. clxix. inci. circa primum conſultationis arti. ver. iij. & vlti. in ij. part. char. xxx. vij.

re, ſi adſtrĩgit à ſtatuto, q̃ nulla exceptio opponi poſsit. ¶ Tertiũ remediũ, q̃ ceſſantib⁹ oĩb⁹ remedijs, tutus ltima exceptione, cõqueraf apud iudicẽ eccl̃aſticũ per viã denũciatiõis euãgelicæ. oẽs ponũt in. c. nouit. de iu. Puta ego facio vnũ libellũ, porrigo eccl̃aſtico: & dico, q̃ tu petis cũ pacto, q̃ ego noui te inter te & me pluries. qđ no. & ad hoc al. d. Bar. cepo. q̃ ponit ĩ ſuis caute. cclxxxv. q̃ inci. ſtatuta qñq̃. & all. ibi Bal. in. l. ſi. §. in cõputatiõe in fi. C. de iu. deli. Sed vltra ipm̃ voluit Ant. in. c. cũ Io. in. v. co. de fi. inſtr. vbi dicit, q̃ vbi ſtatutũ tollit p̃bationẽ, & ex hoc naſcit pactũ: audiſ ille, ſi vadit ad eccleſiã. Bald. in auf. clericus. in. iij. co. C. de epi. & cle. p̃pter iniquitatem ſtatuti ſecularis recurrit ad eccleſiã. Ita dicit Bal. ibi. Et p hęc malè loquit Ang. i. l. j. §. pueritiã. ff. de poſt. & hoc ter tiũ remediũ intellige, dummodò hoc remedio non vtaris permalitiam: per dictum Inn. in. c. lator. de re iudi.

SVMMARIVM.

1 *Parres, ſi compromittant in poteſtatem ſucceſſor, an poterit cognoſcere. & nu. 2. & 3.*
4 *Executor ſi factus eſt propinquus, non tranſit ad ſucceſſorem.*
5 *Commiſsio facta canonico, an tranſeat ad ſucceſſorem.*
Canonicus eſſe deſinẽs, an poſsit cognoſcere de cauſa ſibi priuscõ miſſa poſt nu. 5. ver. ſed nũquid. & habes per me aliãs adnotatum in margine.
6 *Canonicus, an dicatur habere ſucceſſorem.*
7 *Commiſsio vicario, an tranſeat ad ſucceſſorem, ver. vtrum iſta decretalis. habes notatum in margine.*
8 *Cõmiſsio facta legato ſub nomine dignitatis, an trãſeat ad ſucce.*
9 *Promitens dare Schaccum mattum cum pedoma: an ſatisfaciat promiſsioni ſi det Schaccum mattũ cũ pedona facta regina.*
10 *Papa, ſi mandat alicui epiſcopo, vt evigat vnã eccleſiã, an Epiſcopus ſuccedẽs mandatũ illud expedire poſsit. an idẽ? nu. 11.*
12 *Iudex tulit ſententiã talẽ. condẽno te ad dandum par caponum tali eccleſiæ: ſicut prædeceſſores tui fecerunt, quæritur an iſta verba, ſicut tui anteceſſores &c. ſint cõditionalia. hoc eſt, ſi non dederint, nec iſte dare teneatur.*

CAP. XIIII.

Voniã Abbas. ¶ Mortedelegãtis reintegra, nõ expirat iuriſdictio a commiſſa dignitati. h. d. ¶ Gl. in ver. *ſubſtitutũ*. vtrũ in dubio diſpõ cẽſeat realis, vel pſonalis? Ab. hîc declarat. Mod. hîc dicũt, q̃ limitaf materia in cõpromiſſo: puta cõpromiſi in Archiepm̃ Piſanũ, vtrũ cognoſcet ſucceſſor? dicũt hîc mo. q̃ nõ. † & all. Ber. i. l. q liberis. §. hęc verba. ff. de vul. & pu. vbi Bar. grit de hoc. Et dicit, q̃ ſi ptes cõpromittãt i ptã tẽ, q̃ ſucceſſor nõ poterit cognoſcere. & all. Inn. i. c. fi. j. e. vbi voluit, q̃ illa decretalis habet locũ in iuriſdictiõe, nõ ĩ negocijs. Et p hoc dixit ibi Bar. malè faciũt priores fraternitatũ. de quo ibi p eũ. Et eſt rõ, qa ptes ĩ cõpromiſſo videtur hr̃e magnã cõfidẽtiã ĩ eo. & nõ ẽ veroſiſe, q̃ partes cogitauerit de ſucceſſore eiꝰ. ¶ Scãdò dicũt, q̃ ipſi gl. i c. ij. de teſt. in ver. mortuo. q̃ vult, q̃ cõmiſsio executiõis nõ trãſeat ad ſucceſſorẽ. ¶ Tertiò dicũt, q̃ Bal. determinat qõnẽ, q̃ Comes Sabaudiæ cõpromiſit ĩ Regẽ Frãcorũ, vtrũ poſſet cognoſcere ſucceſſor? Bal. i. c. j. de iueſti. i mari facta. v. co. ſed duo magni dñi. Et determinat, q̃ nõ trãſit, qa ptes cõpromittẽdo videtur voluiſſe, q̃ pcederet de plano. Et hoc ſit q̃ ĩ noĩe appellatiuo, nõ cõſiſtit finalis rõ cõpromiſsi: ſed ĩ explorata fide at q̃ induſtria. Et iſtæ q̃litates nõ trãſeũt ĩ ſucceſſorẽ. alle. ẽt Bal. in. c. vno delegatorũ j. e. vbi tenet, idẽ dicẽs, qa arbitri hñt certos fines à natura. & all. Bal. i. c. j. i. v. co. q̃ feu. da. poſ. vbi Bal. idẽ ponit de illo cõpromiſſo Regis Frãcorũ. Et ſubjicit q̃ fuit diſputatũ, q̃ nõ trãſiret ad ſucceſſorẽ. Et ſubdit, ſi eſt cõceſſa aliqua gra Abb. q̃ poſsit ifeudare aliq̃ bona cũ capſo, dicit, q̃ ſi eſt exp̃ſũ nomẽ appellatiuũ trãſit, & ſic ſi noĩe eccl̃ię, ſecꝰ ſi ẽ cõceſsũ i noĩe p̃prio Abba. & al. Pe. de anc. i. c. ſi groſsè. de reſcr. i. vj. q̃ ſi aliq cõpromiſerũt ĩ Papã n trãſit ad ſucceſſorẽ. & al. Bal. & bn i. c. fi. j. e. vbi ponit illud

nit illud etiam de Rege Frãcorũ. & ibi dicit, q̃ ſi eſt prorogata iuriſdictio de comite Sabaudiæ ad Regẽ Francorũ, nõ trãſit in ſucceſſorem. & ibi ſubdit, q̃ populus Florentinus dedit cuidam domino Ottoni facultatem inquirendi de omni crimine cũ fama, & fine. Et dicit, q̃ iſta facultas nõ tranſit in ſucceſſorem, quia videf
2 conſyderata eius induſtria. ¶ † In cõtrarium dicũt Mod. q̃ vbi aliquid cõmittif dignitati, trãſit in ſucceſſorẽ. hîc caſuſeft, ſed cõpromiſſum ex factum dignitati. ergo trãſibit in ſucc eſſorẽ. Et dicũt, q̃ æquiparanf arbiter & iudex. & all. vnũ, quod ſcribit in. c. quinta uallis. de iureiu. & all. c. decet. de immu. ec. in. vj. Et dicit, q̃ arbiter non põt cognoſcit in eccleſia, ſicut iudex procedere nõ poteſt in ea. ¶ Secundò executio teſtamenti tranſit in ſucceſſorem. gl. pe. in. c. fi. de teſta. in. vj. & ibi cõſyderaf cõfidentia: ergo idem erit in arbitro. ¶ Tertiò facit. c. fi. j. eo. vbi dicitur, q̃ vbi iniungitur aliquid alicui, vt faciat perſonaliter, nõ poteſt per aliũ expedire, ergo ſecus, vbi nõ dicit perſonaliter: poterit per aliũ: ergo per ſucceſſorẽ. Et poſteà ſubdit qđã doctor, q̃ præcedẽtia habẽt locũ, qñ eſſet factũ cõpromiſſum in re ardua. & alle. d. Bald. in. c. fi. j. e. Quòd vbi aliquid eſt ſingulare, & contra ſtatuta, non tranſit in ſucceſſorẽ. Et dicit: plus ponderaf ratio, quã nomen appellatiuum, ergo ſecus erit in re ardua. ¶ Sed q̃ nõ tranſeat ad ſucceſſorem, quando compromittitur in eum, tenet Bal. in. l. fi. in. xxv. op. C. de hære. in fi. vbi dicit, q̃ ratio, quare nõ tranſit, eſt, quia partes obligant ſe ſub pœna, nõ eſt ſic in iudice: quia poterit appellari. Ex quo ergo partes multomagis ligant ſe in arbitro, quã in iudice: meritò nõ tranſibit ad ſucceſſorem. ¶ Secundò Bal. in auf. ſi tamen. C. de tẽp. ap. vbi tenet idem. & addit, q̃ conſcientia eſt vna qualitas animæ, quæ nõ tranſit in ſucceſſorem, & arbiter eligitur ratione cõſcientiæ. Sed iſtæ qualitates nõ tranſeũt, ergo trãſire nõ debet cõpromiſſum, quod factũ eſt ratiõe illarũ qualitatũ. ¶ Tertiò Bald. in. l. fi. §. ſed & ſi quis. in prin. C. commu. dele. vbi tenet idẽ. ¶ Quartò alle. Imo. in. c. præſentata. in. ij. co. de teſti. vbi idem tenet. ¶ Vltimò Imo. & Pau. de ca. in. d. l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulg. & pup. ad motiua doctorũ reſpondet verũ, q̃ vbi iuriſdictio cõmittitur dignitati tranſit in ſucceſſorẽ, ſed arbiter nõ habet iuriſdictionem, ergo nõ tranſibit. Quando dicũt de executore, negef, quòd ſit tanta confidentia in executore, quanta cõſyderatur in arbitro. Præterea, ſi ille executor exequitur, debet reddere rationẽ. cle. j. de teſt. Et ſic nõ eſt bona æquiparatio de arbitro & executore: ergo & tranſit, præterea teſtator ibi voluit, q̃ tranſiret: ergo ſi non dixiſſet expreſsè. ibi dicit gl. ¶ Ad tertiũ de perſona, quando dicunt perſonaliter: dico, q̃ non valet iſta conſequentia: quia ſequeretur q̃ vbi eſſet electa induſtria perſonæ, & nõ eſſet dictum perſonaliter: alius cognoſcere nõ poſſet, quod eſt falſum: ergo no. ſignanter eorũ argumenta. Sed Io. de Imo. in. c. fi. in vlt. char. j. eo. facit mentionẽ de dicto Bar. in. d. §. hæc verba. & poſteà dicit, cõſi dera, quia. d. Ant. hic. & Hoſtiẽ. negant, q̃ ratione facti, non tranſit in ſucceſſorẽ, ergo videtur idem in compromiſſo. non ob. ratio Bart. dum dicit de cõfidentia, & non fundat ſe in aliquo text. Et dicit Imo. iura dicunt, q̃ ius reale trãſit in ſucceſſorẽ. caſus hîc. ¶ Secundò Imo. dicit, quia pro præditis dignitate præſumitur, & ſic tanta preſumitur in ſucceſſore, quãta in anteceſſore. ¶ Tertiò dicit imputetur partibus, quæ ſola cõtẽplata dignitate nõ videnf perſonã cõtẽplaſſe. & ſic ſcire debebant, q̃ aliud eſt cõmittere dignitati, & aliud ſub nomĩe p̃prio. Subdit q̃ opi. cõtraria eſt ęqua, ſed ſecunda eſt de rigore iuris ſuſtẽtabilior. ¶ Ego teneo opi. cõmunẽ, & ſic cũ Bar. & Bal. in locis præalle. nõ ob. d. Imo. in. l. fina. nec motiuis Mod. ad quæ reſpõſum eſt. Et moueor, quia vbi ſubiecta materia facit videre cõtẽplatam perſonã, non curatur de nomine appellatiuo. hoc dicit hîc Ab. & in locis allegandis. Sed vbi partes cõpromittunt, videntur elegiſſe perſonã, prout dicunt omnes præallegati, non curabitur de nomine appellatiuo. Sed quãdo Imo. dicit præſumitur pro præditis dignitate: negaf. Bene tamen præſumitur de ſcientia. ſed nõ de cõfidentia, quã partes habebant ad anteceſſorem. Et quando Imo. dicit: imputetur parti, dico non eſt quod imputetur parti, quia ſubiecta materia ſuccurrit illis, & ſic ſiue loquamur in arbitris, ſiue in alijs, teneo indiſtinctè, q̃ compromiſſum non tranſit ad ſucceſſorem. & ſic eſt tenendũ
3 in iudicãdo & conſulendo. ¶ † Capio illud dictũ. d. Abb. quia ibi ſubiecta materia aliud ſuadet, nõ trãſibit ad ſucceſſorem. Et pro hoc all. d. Abb. hîc. iu. c. j. in. iij. colj. quod met. cau. Quærit ibi, vnꝰ iurauit habẽti dignitatẽ aliqd facere. Pone: moritur ille, alius ſubſtituitur, vtrum iuramentũ tranſibit ad ſucceſſorem, dicit ibi, q̃ vbi materia nõ põt concernere perſonã, ſed dignitatẽ, trãſibit. & ibi alle. Bar. in. l. terminato. C. de fruc. & li. expen. vbi dicit, iudex cõdemnauit vnũ in expenſis, & dixit, quarũ taxationẽ mihi Petro reſeruo. finito officio poterit taxare ſucceſſor, quia materia ſubiecta hoc exigit, quia ſi ille nõ eſt iudex, nõ põt taxare. Et dat aliud exemplũ in. c. aduerſus. de immu. ec. vbi remanent officiales excõmunicati etiã finito officio. & ſic attendit ſubiecta materia. ¶ Secundò allego Abb. in. c. dilecti. de fo. cõpe. & ibi tex. & gl. quæ dicit, q̃ ſi reſcriptũ & materia concernebãt eccleſiarũ merum fauorem, tranſit in ſucceſſorẽ. vbi alle. Bar. in. l. poſt mortẽ. ff. quando exſa. tu. ¶ Tertiò alleg. Abb. in. d. c. aduerſus. in. vij. col. de immu. ec. vbi dicit, q̃ vbi materia eſt proportionabilis dũ taxat perſonę ſemper videtur cõtẽplata perſona, & nõ dignitas. ¶ Quartò Abb. in. c. mandata. iuxta prin. verſi. ſed quæro. de præſum. & c. ſecũdò requiris. de app. Idẽ tenet. & ſic habes duas fall. ad iſtũ text. Primò de cõpromiſſo, ſecũdò, vbi ſubiecta materia aliud ſuadet. ¶ † Ca
4 pio illud, quãdo Abb. dicit, q̃ cũ eſt factus executor propinquꝰ, q̃ nõ tranſibit ad ſucceſſorem. gl. in fi. de teſt. in. vj. in verb. expreſ ſerit. Et dicit q̃ ſufficiens coniectura eſt cõtemplari perſonæ amicitiã. & allego gl. ſingu. in. c. requiſiſti. in verb. præſumit. de teſt. in ver. niſi eſſet perſona habens magnam delectationẽ. ¶ Secũdò gl. in. l. in teſtamento. ff. de manu. te. vbi gl. dicit ibi in conſyderanda affectione, tantum operatur magna amicitia, quantũ coniunctio ſanguinis. ¶ Tertiò gl. in. l. ij. C. in qui. ca. tol. cenſi. lib. x. vbi gl. dicit, q̃ appellatione ſuorũ, veniũt amici. Multa allegari poſſunt de amicitia, ſed non vltra pro hoc ad propoſitũ noſtrũ. Et qui dicantur magni amici, in. l. latæ culpæ. §. amicus. ff. de verb. ſig. vbi text. dicit amicos appellare debemus, non omnes notitia leui coniunctos, ſed quæſita honeſtis rationibus. ¶ Secundò illa cenſeſ amicitia maxima, quam ponit gl. in. c. innotuit. de ele. in verſi. in ſcholis. vbi cenſetur maxima. & alia gl. in. c. prophetauit. j. q. j. vbi gl. dicit quòd ſcholares diligunt ſe in ſcholis, quando ſunt Prælati, dicunt
5 non noui vos. & tex. in cle. j. de iureiur. & Pet. de Anc. ibi. ¶ † Capio illud, vtrũ cõmiſsio facta canonico, trãſeat in ſucceſſorẽ. Do. in. c. ſtatutũ. in. v. col. de reſcri. in. vj. poſt Imo. dicit, quòd cõmiſſio facta canonico ſemper cenſetur perſonalis. & dicit ipſe, quòd nõ tranſit in ſucceſſorẽ. Bal. expreſsè in. l. ſi plures. in pe. col. C. de condi. inſer. Imo. in cle. ij. in. iiij. col. de reſcript. Et hoc quia nõ habet ſucceſſorem. ergo &c. iuxta no. de ele. quòd ſicut. & Bar. in. l. bonorũ. ff. rem ra. ha. & vide in proxi. chart. Imol. dicit ipſe Do. vbi. ſ. quòd non eſt dubitãdũ de hoc, quia ſemper exprimitur nomen proprium Canonici: ergo eſt perſonalis, & nõ trãſit. Sed nũquid definens eſſe canonicus, poſsit cognoſcere de cauſa? dicas, quòd ſic, niſi aſſumat qualitatem repugnãtem. vt ſi factus eſt laicus, & cauſa erat ſpiritualis. Si verò non aſſumit qualitatem repugnantẽ poteſt cognoſcere, vt ſi eſſet effectus religioſus cognoſcere poterit de licentia Prælati. Itẽ aſſumendo qualitatẽ nõ repugnãtẽ, vt ſi cauſa erat temporalis, & tũc cognoſcere põt, ſi eſt etiã effectus laicus, quia põt eſſe, quòd fit canonicus, & nõ habeat ordines ſacros. ¶ Vbi requiritur qualitas in vno officiali ſufficit, q̃ ſit tẽpore cõmiſsionis. Et dato, q̃ euaneſcat ex poſt, põt cognoſcere: gl. in. d. c. ſtatutũ. in ver. canonicꝰ. in fi. Primũ ad hoc eſt cõſi. Pau. de caſt. cccxxv. quod incip. ad primũ reſpondetur. Secũdò all. Bal. in. l. gñaliter. in. v. co. in ver. ex prædictis determinaſ. C. de Epiſ. & cle. vtrũ canonicus, qui renunciauit canonicatui, poſsit cognoſcere de cauſa. & dicit q̃ ſic: quia requiritur qualitas canonicatus tẽpore inſtitutionis, vel impetrationis. c. ſi eo tempore. de reſcri. in vj. Sed idẽ in omni alio, quãdo eſſet cõtẽplata perſona, ſecus ſi dignitas. Et hoc intelligiſ, ſi remoueaf à canonicatu propter delictũ. Tertiò Abb. in cle. ij. in prin. vbi dicit, q̃ gl. fi. eſt ſimilis in. c. ſtatutũ. & ibi dicit Abb. no. quòd ſi cauſa cõmittitur vicario nomine proprio, ſi definit eſſe vicarius, poterit cognoſcere. & dicit non ſufficere qualitatem adeſſe ab initio. & alleg. Bar. in. l. ex facto. in. iij. col. ff. de vulg. & pup. & in. l. præcipimus. §. fi. C. de app. vbi Bar. dicit, q̃ ſi ſtatutum dicit, q̃ cõſultori debeat dari tantum

salariũ,si est doctor,secus si nõ doctor . Causa fuit commissa vni scholari,qui interim factus est doctor,an habebit tantũ,quãtũ doctor dicit,ꝙ sic,quia statutũ nõ determinauit tps cõmissionis,sed tps salarij dandi.Secus si esset statutũ dicens, ꝙ cã deberet cõmitti consultori doctori,quia non habebit illud salariũ.&Imo. dicit in cle.ij.in.iiij.de rescri.Sed pone,ꝙ canonicus est mortuus, cui cõmissa erat cã,trãsibit ne in successorẽ,ꝙ possit cognoscere?dicas nulla commissio fit canonico,nisi exprimatur nomẽ propriũ.¶ Sed dicas,ꝙ ista decre.& oĩa iura dicũt,ꝙ cõmissio facta p nomẽ appellatiuũ trãsit ad successorẽ.Secus vbi est expressum nomẽ ꝓpriũ,quia tũc mortuo eo,redibit ad delegantẽ.Bal.in.l.si plures.in pe.co.C.de cõdi. inser.vbi expresè dicit,ꝙ succedẽs canonico nõ cognoscit de cã cõmissa prædecessori,licet impriè dicat successor.Sed iurisdictio reuertitur ad delegãtẽ,dato,ꝙ fit expressum nomẽ ꝓ priũ,prout semper est.Itẽ trãsit Imo.in cle.ij. in.iiij.col.de præscrip.reprobãdo.d.Anto. hĩc.

a ¶ Regina . Adde Io.de prato. in.l. falsa. de cõdi. & demon.& Io.an. in addi.ad Specu. in ti.de offi.dele. §.restat.&Laurẽ. de fano.in fi. de ca.di.in prin.

¶ †Quòd canonicus nõ dicitur habere successorẽ.primò gl.in.c.sicut.in verb.cõsentire. de elec.Bar.in.l.bonorũ.ff.rem ra.hab.dicit,ꝙ canonicus nõ ꝓt habere ratũ illud,quod fuit factũ per ꝓcuratorẽ ancessoris, quia nõ dicitur propriè successor.& alle.gl.in.d.c.quod ſficut. Imo.in.c.relatũ.el.ij.in.ij.col.de test.idẽ tenet. Et allego Bal.in.l.ij.in.xvj.col.C.de serui.& aqua.vbi dicit,ꝙ pro spoliatione facta prædecessori,nõ cõpetit interdictum successori. Quod no.quia aliud esset in alio Prælato,quia cõpetit illi interdictũ vnde vi.Secus in canonico.Et Abb.in.c.nouũ genus.de deci.vbi tenet idẽ. & dicit ꝙ si nõ fuissent solutæ decimæ alicui canonico:mortuo illo peruenĩẽt illæ ad capitulum,nõ aũt ad successorem.Do.in.c.si duo.§.j. de procu.in.vj.& Ab.in.c.ex literis.de proba. vbi dicit,ꝙ canonicus est legitimꝰ administrator pro præbenda sua,nõ aũt quo ad obligãdũ successorẽ.Nõ est sic in alio Prælato,quia si cõtrahit,obligat.c.j.de so.Ab.& Imo.in.d. c. qd ſicut.de elec.vbi faciũt illã gl.fin.& Pet.de anc. in regu.priuilegiũ.de reg. iur.in. vj. vbi dicit, quòd priuilegiũ datũ canonico nõ trãsit ad successorẽ.& Bal.in rub.ĩ.e.in.viij.col. vbi tenet idẽ & Car.cõsi.xlv.& Bal.in.c.dudũ.el.ij.in fi. de ele.Raph.fulg.in.d.l.si quis Imperatorẽ.C. qui test.fa.pos. tenet,ꝙ vicariꝰ succedẽs,qa primus mortuus,vel remotus,nõ cognoscit de cã
7 cõmissa vicario.¶ †Vtrũ ista decretalis in cõmissione facta vicario,habeat locũ,& trãseat in successorẽ,vide Abb.hĩc.Moderni hĩc allegãt pro opi.Bar.ꝙ nõ trãseat dictũ Cyn.in.l.si quis Imperatorẽ.C.qui test.fa.pos.& Rap. ful. in.d l.si quis Imperatorẽ, tenet,ꝙ vicarius succedens,quia mortuus ,vel remotus non cognoscit de causa cõmissa vicario.vbi dicit,ꝙ si cõmittitur aliquid Comitissæ sub noĩe dignitatis,non trãsit ad succedẽtẽ.¶ Secũdò alle. Car. in cle.ij.de rescri.vbi tenet idẽ.In cõtrariũ all. Car.hĩc,qui tenet opi.gl.in cle.ij.de rescri. vbi tenet,ꝙ trãsit.Et dicũt,ꝙ vicarius exercet officiũ iure proprij officij.& habet præeminentiã ecclesiasticã,quæ æquiparat dignitati quo ad effectũ cõmissionis & delegationis.Ergo videtur,ꝙ posit transire.¶ Secũdò,licet personæ mutent,tamẽ officiũ est perpetuũ parti.de offi.vic.& dicit,ꝙ sufficit,ꝙ habeat noĩe nõ prꝓ-

prio,tñ appellatiuo.ergo idẽ ac si haberet nomine proprio . & sic firmat,quòd trãsit in successorẽ.Mod.hĩc tenẽt istã opi.& arguũt sic,cõmissio facta dignitati trãsit in successorẽ,vicarius habet dignitatẽ.cle.ij.de rescr..ergo trãsit in successorẽ.Dicũt,ꝙ illa.l.Augustæ.ff.de leg.ij.ꝙ si legatũ est factũ dignitati,trãsibit ad successorẽ,secus si est factũ noĩe ꝓprio.Ang.ꝙ nõ trãsibit,vt sit aliquid speciale in principe.¶ Sed primò firmabitis,ꝙ nõ trãseat in successorem,& sic expirat reuocato vicario,si est cõmissa noĩe appellatiuo.Secus si est facta noĩe proprio,qa primò trãsit.Io.de Imo. in cle.ij.in.iij.co.de rescri.vbi referendo.d.An.ꝓbat,ꝙ cõmissio non trãseat in successorẽ,quia dignitas dicitur esse personalis,& desinit esse cũ persona & nõ habet subsistentiã de ꝑse,ergo non trãsit.Secus in Epõ,quia eo mortuo dignitas subsistit. Ergo non sic in vicario,& titulus de officio vicarij,nõ dicit ꝙ officiũ vicarij sit perpetuũ.Confirmo primò,quia canonicus nõ cognoscit de cã cõmissa antecessori,quia non habet successorẽ,ergo eodem modo in vicario,quia nõ habet successorẽ.Prætereà facit , quod dicã.de legato.& sic teneo,ꝙ nõ trãseat in successorẽ.Ex his habes quartã fal.ꝙ fallit in cõmissione facta vicario,quia nõ trãsibit in successorẽ.¶ †Vlterius'querũt hĩc doc.quid in cõmissione facta legato sub noĩe dignitatis reuocato:vtrũ successor cognoscat: dicũt,ꝙ nõ,quia eo mortuo expirat dignitas,sicut diximus in vicario,quia põt esse,quòd Eps nõ faciet aliõ vicariũ,& sic Papa nõ dabit aliquẽ legatũ.An.Ab.Imo.hĩc.& sic habes quãtã fall.idẽ Ab. in.c.nouit.ĩ.de of.le.¶ Vlterius pone,Papa dicit:cõmittimꝰ Petro præposito & Capellano nostro,vtrũ trãseat in successorẽ? videt dicẽdũ,quòd nõ: quia videtur habere rationẽ ad præpositurã & capellaniam: Abb.hĩc dicit,ꝙ etiã si succedit solũ in præpositura, quòd poterit cognoscere successor,quòd nõ successerit in capellania,quia capellania non est capax subdelegationis,sed bene prꝓpo
9 situra.¶ †Quærit hĩc Abb.vtrũ ille,qui promisit dare schaccum
a mattũ cũ Pedona:sit satisfactum,si dedit cũ Pedona effecta Regina.ªIstã.q.ponit Bar.in.l.legatis §.si ex officio.ff.de le.iij.& in.l.pe. ff.de sena.Cy.in.l.ij.C.de suspe.tu.latissimè Imo.post Bar.in.l.demõstratio.§.j.ff.de cõd.& demõ.Ang.in.l.si lõgius.§.j.ff.de iudi.& facit quod no.Bar.in.l.j.C.qui & apud quos. ¶ Not. duo dicta in simili.Bal.in.l.quisquis,in fi.C.de Epi.& cle.scriptor promisit mihi scribere librũ,fuit factus Rector medicorũ.dicit,quòd excusatur.Ecce,quòd dignitas mutat personã.Secũdò gl.in.c.prætereà. lj.di.vbi dicit,quòd scriptor factus monachus,nõ tenet scribere. gl.in.§.his verò.in auf.de fi.instr.Sed cõis opi.est,quòd seruat promissa,etiã si promisit,ista dignitas mutat naturã.& ita Imo.in.d.l.
10 demõstratio.ff.de cõdi.& demõ.¶ †Quæritur modò,vtrũ decretalis habeat locũ in nudo ministerio.Papa præcipit Epõ,quòd habeat erigere vnã ecclesiã,quæ est collapsa:vtrũ Eps succedẽs expedire possit.Cõcludit ergo.d.Abb.ꝙ nudũ ministeriũ trãsit in successorẽ.Cõfirmo hoc p dictũ Bal.in.l.tale.§.fi.ff.de pac.vbi dicit, ꝙ si ꝑceptũ est aliqd ꝓtori,trãsit in successorẽ.in.l.si cõis seruꝰ .ff. de stipu.ser.Idẽ tenet Bar.in.l.à filio.in fi.ff.de ali.& cib.le.Spe.in ti.de instr.edi.§.nũc aliqua.versi.sed qd erit.Vbi loqr de executore,q habet nudũ ministeriũ.& ita trãsit gl.i.c.pe.de test.in.vj.Prætereà.d.de Rot.cõclu.ccccxxij.in nouis.q incipit fuit determinatũ.vbi dicũt,ꝙ Eps debet adimplere mãdatũ factũ ꝑdecessori sub noĩe dignitatis.Et subdũt,etiã si nõdũ cõfecratꝰ sit.Cõclude ergo ꝙ ista decretalis nõ habet locũ in nudo ministerio.qd nudũ ministeriũ faceret videri electã industriã ꝑsonæ,& non curet de noĩe appellatiuo,& est in actu extraiudiciali,& sic nõ trãsibit ad successorẽ.Bal.in.l.j.ff.de of.ꝑfe.prẽt.vbi dicit,ꝙ magnitudo causæ facit videri electã industriã ꝑsonæ.& sic cõtra Ab.¶ Cõmittit cã
duobꝰ sub noĩe appellatiuo:puta præposito & decano Pisano , & est ibi cla,ꝙ vnꝰ sine alio ꝓcedere nõ possit.Moritꝰ vnꝰ illorũ,aliꝰ supstes cui erat cõmissa cã ꝑetrat illã dignitatẽ.vtrũ iste solꝰ ꝓcedere possit,ex quo ꝓcedit sine altero?dicas,ꝙ si cõmittit cã duobus,& vnus assequat dignitatẽ supstitis,pòterit ille solus ꝓcedere.quia repræsentat duos.Io.An.in regula,rõni.de re.iur.in mer-
11 cu.Lap.all.lxxxviij.q inc.cõe Florẽtiæ.in.iij.co.¶ †Pone Papa ꝑcepit Archiepo Pisano,ꝙ possit facere certũ qd.Vtrũ trãseat in successorẽ?Primò Lu.Ro.i.l.qa tale.quã legit sub.l.maritũ.ff.sol. ma.& ibi dicit,ꝙ vbi est bñficiũ,qd ꝓsumit reale priuilegiũ:ꝓsonale est in dubio.Itẽ no.ꝙ oĩs cõcessio in dubio facta ecclesiæ cẽ-

setur

set realis.Est gl.fi.in.c.tuæ.de his,quæ fi.à Præl.& alia in c.hoc ius porrectũ.i ver.saluo iure.x.q.ij.& alia.in.c.fin. xij.q.iij.& gl.in.c.possessiones.xvj.q.j.& Hosti.in sum. de pac §.q sint diuisiões.gl.in.c.mãdata.de ꝓcur.Bart.in l.fordidorũ.C.de excu.mu.li.x.& in.l.pe.ff.de serui. leg. Cal.in.l.fi.in pe.co.ff.de cõsti.prin.De materia gnali ponit Pet.de anc.in reg.priuilegiũ.de re.iu.in.vj.& est con filiũ eiusdẽ.cccxxxiij.quod inci.discutit materia dubij, Et ibi ponit oĩa signa cognoscẽdi,qñ cõcessio est realis, inter quæ est istud an verbũ,perpetuò.licet esset expꝛssa persona.Itẽ Pau.de Leaza.in disp.quæ inci. Papa scribit Epõ si dubitat,præsumitur personale.c.cũ venissent .de insti.Ita Pau.in.d.dispu.& est gl.in.c.possessiones.xvj.q. j.&.xxv.q.ij.in sum.Vna alia gl.Bal.in.c.j.ĩ.v.coĩ.de iud. vbi dicit,ꝙ cõcessio Principis vni nobili ꝓ annuo cẽsu trãsit ad hæredes.q no.¶ Cõcessio de sui natura ꝓsonalis,põt effici realis ꝑ ꝓscriptionẽ.Ant.in.c.fi diligẽti. de præscri.in fi.vt si habeo priuilegiũ de decimis,& est ꝓsonale,mortuo me,successor cõtinuat,& alius cõtinuat,ef ficit reale ꝓ præscriptionẽ.quod not. ¶ Gl.ſicut iuſta eſt.
12 dicit hĩc Imo.†ꝙ ista verbaª,sicut iusta est cõfirmauimus ea:non sunt cõditionalia,nisi in cõfirmationibus cõmunibus.¶ Bar.solẽniter in.l.eũ qui.§.Iul.de cõsti.pe. dicit ibi Bar.iudex tulit vnã sniam hoc mõ:Cõdẽnote ad dãdũ tali ecclesiæ vnũ par caponũ oĩ anno:ficut antecessores tu facere cõsueuerũt, quærit ibi,vtrũ ista verba, sicut tui antecessores.&c.sint cõditionalia.Hoc est,si nõ dederint,ꝙ iste nõ teneaꝰ.Rñdit Bar.ꝙ est cõdẽnare ad dandũ istud par caponũ,& nõ sunt conditionalia. & ibi dicit Bar.de hoc esse gl.ſi.in.c.qm̃ Ab.de off.dele.Et mouet ipse,quia in verbis dispositiuis ista verba nullã cõditionẽ faciũt.& põderat ibi gl.secº si in priuilegijs,qa tũc debet aliquid operari,quia si nõ apparet,ꝙ illi dederũt, tenet iste,& soluere debet.¶ Cõfirmo hoc primũ p.d. Io.an.in tit.de feu.§.si igit.in prĩ.vbi grit Imperator inuestiuit vnũ.& dicit,put genitor meº alteri genitori tuo cõcessit:ita ego inuestio.Nõ reperit,ꝙ genitor meus in uestiuerat genitorẽ tuũ,grit vtrũ inuestitura valeat? dicit ibi Io.an.ꝙ ista verba nõ sunt cõditionalia,& valẽt tã quã esset vna noua inuestitura.¶ Secũdò Pau.de ca.cõsi. eccxx.qd inci.in cã decimali:Eps inuestiuit vnũ de decimis,& dicebat quẽadmodũ inuestiuimus tuũ genitorẽ ancessorẽ:pone,ꝙ nõ inuenit,ꝙ vnquã inuestiuerit ancessorẽ,vtrũ valeat eiº cõcessio?certè sic.Allegãt Bar.in d.§.Iulianº.& in.l.admonẽdi.ff.de iureiu .& in extraua. ad reprimẽdũ.in ver. put.& in.l.edita.in fi.C.de edẽ. & Bart.in.l.j.C.de Epis.& cle.¶ Tertiò Lu.cõsi.ccccl x.vbi tenet idẽ.& dicit.ꝙ ista verba nõ limitãt.¶ Quartò ex dicto Bal.in.l.admonẽdi.ĩ.v.co.ff.de iureiu. vbi dicit,ꝓtio res ciuitatis fecerũt reformationẽ,ꝙ oẽs soluãt collectã, & q nõ soluerit ĵ. certos dies,sit in triplo cõdẽnatº,put cõtinet i statuto.Nõ repit statutũ,qd hoc dicat,dicit ibi Bar.ꝙ licet nõ repiaꝰ statutũ,tenebiꝰ tñ ille soluere.¶ Limitã modò,ꝙ istæ dictiões nõ faciãt cõdõnẽ vbi,& dũmodò loquẽs sit persona,q aliãs cõdẽnare posset de nouo,quia tũc actus suº valet tãquã nouus,sed vbi essent tales,qui nõ possent cõdẽnare,nõ valebit cõdẽnatio,si illi Priores nõ possent cõdẽnare.¶ Secũdòlimita vt nec ista habeãt locũ,dũmõ illud ad quod fit relatio, nõ ĩueniaꝰ. secus si inuenitur,qa tũc dispõ limitabitur secũdũ illud, quod inuenitur.Et ex hoc sequit,ꝙ si Princeps dicit :cõfirmo sniam ,put est iusta,reperitur sniа iniusta:nõ erit
3 valida,ex quo nõ cõfirmauitꝫ, nisi quatenus erit iusta: vt dicit.Hãc limitationẽ ponit Frã.de Are.in.c.j. iiij. char. parua.de ꝓba.&dicit ꝙ hoc est expꝛssè ex dictis Bar.in.d. l.admonẽdi.¶ Vtrũ mortuo delegato ordinarius possit reassumere cam,Bal.tangit in.l.si vt ꝓponis.la.j.in vlti. col.C.quo.& qñ iu.Et dicit,licet delegatio sit cõsumpta, tñ solus Papa cognoscit.alle.Arch.xxxv.q.ix.c.loci.§. his

ita.& dicit,ꝙ est apostilla & additio. Ex quo dicto no.ꝙ cã quæ semel est in curia,nunquã exit de curia,nisi Princeps deleget,vel remittat ad ordinariũ.Cõfirmo hoc ꝓ gl.Inn.in.c.inter dilectos.de excef.Præla.in gl.mag., vbi dicit,ꝙ si executor nulliter contulit,collatio reuertitur ad Papam,nõ ad ordinarium.ita in proposito nostro.

SVMMARIVM.

1 *Papa non tenetur admittere potestatem à patrono.*
2 *Officium iudicis,quiescit pendente dilatione.*
3 *Tertius opponẽs de sua proprietate impedit restitutionẽ possessionis.*
4 *Dispensatio in præiudiciũ tertij non valet,cui erat cõcessum rescriptũ,quod aliquis priuaretur beneficio,si merebatur,& conferretur illi.*
5 *Princeps remittendo pœnam in dubio: an videatur remittere pœnam parti debitam.*

CAP. XV.

a ¶ Ista verba. Adde tu, ꝙ dictio sicut,vel dictio secundũ,non faciãt conditionem. & de hoc est tex.in c.Abbate sanè.de re iu.in.vj.& bo. tex.ih:l.eum qui. §.Iulianus.alleg. hĩc per Felyn. & ibi Bar.& ad plenum. Et adde de ista dictione secũ dum,ꝙ non importat conditionem:tenent doc. in.l.pe.C.de inst. & substi.& Cyn. in.l.ĩ.C.de cõtrahen.& cõmi stip. & ista est cõmunis opi. Adde ꝙ secus est in dictione si,quia facit conditionem l.si mihi & Titio in princi.ff.quando dies le.ced. & adde Bart.in.d.l. pe.C.de insti. & substi.in versi.ex qua no.

SVper eo. ¶ Mod.hĩc dicũt ,ꝙ respectu inferioris à Papa,iuspatronatꝰ est ius,quia cogitur Eps admittere idoneũ.c.postulasti. de iurepa.c. nullus.e.ti.Sed respectu Papæ est gra,† quia Papa nõ tenetur admit-
1 tere.& si vellet posset nõ admittere.Sed ego dico,ꝙ nõ quærimus,vtrũ sit ius,vel gratia,quo ad illũ,cui fit præsentatio:sed quærimus,vtrũ iuspatro.quo vtũtur laici, sit ius,& est ius:sed est bñ datũ de gra.¶ Secũdò dicit:est rubrica ĵ.de iur.pat.ergo est ius datũ de gra.Mod. dicũt hĩc,ꝙ semp verba Papæ debẽt restringi,vt tãto minus lædãt ius cõe,quãtũ possunt.& allegãt Ant.in.c.vt debi tus.de ap.in prin.Et dicit,ꝙ cũ esset vicarius Epi.Perusini,& ibi est statutũ,ꝙ à snia cõsultoris,nõ possit appellari.d.Ant.dicit se rndisse,ꝙ non põt appellari.ſ.respectu partis,quæ litigat.secus respectu tertij.Et hoc dictũ nõ reperitur in lectu.d.Ant.¶ Secundò alle.Bar.in.l.j.§. in
2 terdũ.ff.à qui.ap.nõ licet.vbi tenet hoc expꝛssè.¶ Tertiò Ang.in.l.si quis libertatem.ff.de peti.hære.vbi dicit,† ꝙ tertius post litẽ contest.potest opponere exceptionẽ dilatoriã.¶ Quartò alle.Bal.& Ang.in.l.si quis filio.exhæredato.ff.de iniu.irrito.ꝙ testa.vbi dicunt,quòd pendẽte dilatione officium iudicis conquiescit.Fallit respectu tertij.& alleg.ibi Bal.& Imo.tex.in.l.creditor.ff.manda. ¶ Quintò allegant Imo.& Ant.in.c.ij.de fide instr. vbi dicũt,quòd in scriptura priuata,non requiritur dies.secus respectu tertij,quia requiritur.& allegant text. in.c. cum teneamur.de præb.vbi remota appellatione ,intelligitur respectu partis.& Inn.in.c.ex literis ĵ.e. vbi dicit respectu tertij opponitur nullitas rescripti,quã nõ opposuerunt partes.& est tex.in.c.constitutus.de rescri.& Pet.de anc.in cle.j.de proba.¶ Vbi dicit,quòd si iudex dicit,condemnamus Titium procuratorem talis,faciũt fidem,quòd est procurator inter partes. Secus respectu tertij.Ant.in.c.j.de cõsti.Ego alle.Ang.in.l.ꝑ hãc.in.vij. col.de temp.ap.vbi dicit,quòd titulus,nihil nouari pendente appellatione.non habet locum respectu tertij . & videtur tex.pro hoc in.c.Roma.de ap.in.vj.Nisi ille tertius vellet aliquid innouare fundãdo se in cã principali, à qua est appellatum.Hoc ponit Imo.in.l.qui à latronibus.§.primo.ff.de testa.in antepen.col.¶ Secundò Ang. in.l.quidam consulebãt.in fi.ff.de re iudi.vbi dicit,quòd exceptio declinatoria potest opponi qnandocꝫ per tertium venientem pro interesse suo. ¶ Tertiò alle.gl.fi.in in.c.ex literis.de resti.spol.vbi An.in.x.col.dicit,† quòd tertius opponens de sua proprietate,impedit restitutionẽ possessionis,& hoc cũ ius tertiũ sit adeò cõnexum iuri spoliatoris,ꝙ audiatur ille cũ cõmoditate spoliatoris. Hoc voluit Inn.in.c.veniẽs.ĵ.de spõsa.qd all.Lu.ro. in.l. naturaſr.§.nihil cõe.in.ij.co.ff.de acq. pos. Modò vltra hos,Car.cõsi.clxj.qd inci.sanctissimꝰ dns.dicit , ꝙ text. noster est singu. ad regulãdũ ambitionẽ impetrãtiũ,qui

aliquãdo impetrãt,& quibus conceduntur non cõcedẽ-
da,propter eorũ importunitatẽ.¶ Secũdò Car.in.c.pe-
titionẽ.de accu.& refert ibi ipsum Io.de ana.in . iij .col.
dicẽs,ꝙ gl.in ver. ꝓ infectis.in cle.j.de immu.ecc.nõ ha
bet locũ respectu tertij.Abb.cõtrariũ vult consi.lxxxiij.
quod inci.illud in summa.in.v.co.Sed eius opinio proce
dere põt,vbi dispositio nihil operaref,nisi præiudicaref
etiã tertio,per id quod dicam in fi.huius arti. ¶ Tertiò
est tex.in.c.ex multiplici.de deci.&.c.quãuis.de rescri.in
vj.vbi gratia facta vni,semper intelligitur sine præiudi
cio alterius.& per illũ tex.dixit Ant.in.c.at si clerici.§.de
adul.in.xiij.co.de iudi.post Io.de li.ꝙ nõ valet dispensa
4 tio in præiudiciũ tertij,cui erat cõcessum rescriptũ† ꝙ
aliquis priuaref beneficio,si merebaf,& cõferref illi,qđ
no.diligenter.Bar.in.c.quia diligentia.de elec.& sequun
tur ibi multi,dixit,ꝙ restitutus ex bãno ad bona:non re
cuperat bona per fiscũ alienata.& alle.istũ tex.&.d.c.quã
uis.Abb.idẽ voluit in.c.j.de paroch.& Abb.in.c.ex tuę.
ad fi.de cle.nõ resi.& in.c.inter quatuor.de maio.& obe
di.in.j.co.Idẽ Imo.in.c.in nostra.de procu.& Bart. in.l.
Gallus.§.& quid si tantũ.de li.& post.But.& Bar.Bal.&
Sal.i.l.fi.C.de sen.pas.¶ Hoc limita,nisi restitutio dicat:
facimus tibi plenissimã gratiã,quia tunc etiã recuperat
bona alienata.Ita Car.in.d.c.quia diligentia.& sequunf
prædicti.¶ Secũdò fallit,nisi diceret, cancellẽtur dictæ
cõdẽnationes de gratia facta supplicãti,quia tunc etiã re
cuperat bona alienata.de hoc est cõsiliũ Pet.de anc.cccc.
quod inci.ꝓbata tãta vi.& respõdet ad.d.c.quãuis. de re
scri.dicẽs,ꝙ nõ procedit in bonis quæsitis ex ipsa cõdẽna
tione,sed aliunde. Allego,quod scribit Bart.in.l.ij .ff. de
decu.vbi dicit:vnus doctor est priuatus de collegio,vnꝰ
accepit locũ suũ ex dispensatione.Modò si ille recuperat
suũ locũ,nunquid præiudicef illi tertio?dicas ꝙ non,sed
obtinebit nouissimũ locũ.Et Bar.in.l.ij.ff.de in ius voc.
5 post gl.dicit,† ꝙ Princeps remittendo pœnã, in dubio
nõ videtur remittere pœnã parti debitã. Idẽ tenet Do.
in.c.authoritate.de priui.in.vj.in.c.si quẽ pœnit.§.notã
dum.ij.q.iij.Idẽ voluit Bal.in.l.rescripta.C.de preci.Im
pe.offe.& circa hoc est gl.in.c.ad aures.de æta.& qualit.
& in.c.mandatũ.sup ver.nõ fuit intẽtio.de rescrip.& gl.
j.in.c.ecce.xcviij.dist.& in.c.lege.in ver.diuisiones.x.di.
& gl.in.c.j.in ver.iustitiã.xxij.di.gl.in.c.cõstitutꝰ.in ver.
quæcũq.de reli.do.in.c.quia monasteriũ.in ver.diœce-
sis.eo.tit.& gl.in.c.ex multiplici.in versi.intentionis .de
deci.in.c.exposita.in eo verb.de arbi.in.c.dudum.in ver
sic.derogetur.de deci.in.c.parentibus.in gl.fi.de priui.&
gl.in.c.dilecto.in ver.intentionis.de ver.sig.in.c .pasto-
ralis.in gl.fi.de priui.& gl.pe.in.c.ij.de eccle.ædi.gl.pe.in
c.cũ in illis.de præb.in.vj.Et de hoc est dictũ Arch.in.c.
licet.viij.q.j.vbi dicit,ꝙ si Eps obtinuit gratiã cõferen-
di canonicatũ,intelligif de cõsensu canonicorũ, si aliâs
requirebatur.& alle.istũ tex.Et cũ istis est dictũ Cõpo.
in.c.causam.de rescri.& ibi Imo.in vlti.col.dixit,ꝙ si Pa
pa mãdat cõferri beneficiũ cũ ista clausula non obstante
a collatione alteri facta,intelligif de inualida[a],nõ aũt vali
da.Ita ibi Cõpo.& Imo.itẽ est de hoc test.i.c.audita.post
med.de resti.spo.vbi clausula,irritãtes omnia gesta, in-
telligitur de his,quæ non sunt gesta ritè.Secus si rectè.vi
debis hodie.& Abb.ibi in.iij.col.multũ not. & cũ istis
est gl.in.c.ꝓ illorũ.in ver.cõtradictores.de præb. & ibi
Abb.vbi dicit,ꝙ ista clausula ecclesiastica censura cõtra
dictores cõpescas,intelligitur contradictores, qui iniu
stè cõtradicũt,sed secꝰ si iustè.Arch.in §.quid ergo.xvij.
q.iiij.Cõfirma per dictũ Bal.in.l.j.C.de his,quæ pœ.no.
vbi dicit,ꝙ si testator dixit, ꝙ vxor sua nõ possit molesta
ri,intelligitur de iniusta molestatione, secus si iusta est.
Hoc verbum molestẽt,intelligitur de molestia facti,nõ
de molestia iusta.glo.in.c.j.in versi.inseratis.de sta. mo.
¶ Vltimò allego gl.in ver.præiudiciũ.in.c.olim.de con

a ¶ De inualida,ad.de quæ habentur ad hoc per Anto.in.c.causam quæ,& in.c.nostra.s.de rescrip.in cor.xxxvj.in.xij.no.& quæ dibi in a.postil.dixi.

sue.Et ista ampliat prædicta,quæ probat,ꝙ vbi fit men-
tio de præiudicio,intelligitur de modico.& ibi Do.ad
hoc notat eam.¶ Limita oĩa prædicta,vt eleganter per
Cal.in dispu.sua,quæ inci.dñs Papa cõcessit ecclesiæ Ra
uenatẽsi.in.xij.co.vbi dicit,ꝙ prouisio Papę legitima,iu
ri illorũ,quod si saluum esset,cõcessio esset vana,de iure
derogat.Ista eñ sunt verba sua:vt si Papa mãdat,ꝙ duę
ecclesiæ debeant vniri.dicit ille, Papa non præsumitur
derogare iuri meo.Modò quid operaref hoc rescriptũ:
& hoc modo oĩno derogat. Secus,vbi rescriptũ posset
aliquid operari.¶ Capio nũc gl.in ver.*ordinet*. varia hîc
per scribẽtes dicũtur, qđ poteris videre circa intellectũ
huius decret.Sed istud verbũ operatur hîc istũ effectũ,
ꝙ poterit delegatus ordinare de persona idonea,nisi ha
bens ordinare cõtradicat.Nec mirũ,si taciturnitas nocet
in præiudicialibus,quia istud toleraf ratione diuini cul
tus.per tex.in.§.si seruus.liiij.di.vbi valet ordinatio ser-
ui dño sciente,& non contradicẽte.& ita in casu nostro
quia ordinare ecclesiam,est fauor diuini cultus,& cle.au
ditor.de rescri.habet locum in omni auditore,etiã extra
curiã dato,quoties beneficiũ est deuolutum ad Papã,in
alijs omnibus procedit tex.noster.Ita dicit Car.in.d.cle.
& solutionẽ habes.in.c.ij.& in gl.pe.in.d.cle. quas vide.
¶ Gl.in ver.intentionis.de hoc habes in notabilibus.

SVMMARIVM.

1 *Causa,si duobus simpliciter committitur, sententia vnius non valet.in prin.*
2 *Confeßio mulieris,an noceat sibi extra causam matrimonij,cessante metu corporis.*
3 *Metus reuerentialis,an irritet contractum.ver.Mod.hîc dicũt.*
4 *In casibus,in quibus quis videtur tacendo consentire, illi casus non habent locum,vbi persona, quæ reuerentiam præstare debet,tacet.*
5 *Imperium parentum solũ causat sufficientẽ metũ:vt irritetur actus qui dependet ex libera voluntate.*
6 *Præsentia coniunctorum,quando interuenit,vel amicorum personæ,quæ debet reuerentiã,nõ rescinditur actus propter metum reuerentialem,etiam si præcesserint verba:vel persona esset terribilis.*
7 *Actus etiam à libera voluntate dependens,non vitiatur,quando ille qui timetur,potuisset etiam sine causa faciẽtem actũ priuare.*
8 *Delegatus vnus ex pluribus,si tulit sententiam collegarum,sententia autem sua non placeret illis,ille descendit: si post eà alij ferunt sententiam, valet etiam illo non vocato.*
Delegatus vnus ex pluribus,si iurat sibi de causa non liquere, alij possunt in causa procedere.nu.9.

CAP. XVI.

CAusam matrimonii.

1 ¶ † Si causa duobus simpliciter com-
mittif,sentẽtia vniꝰ nõ tenet.¶ Iste tex.
habet locũ in interlocutoria cõtra gl.
in.l.si vni.ff.de re iud.Bal.in.l.cũ magi
stratus.C.quando prouo.non est ne.Pau.de cast.Imol.&
Ro.in.l.si vni.Idẽ Bal.in.l.j.ff.de offi.cõ.Bal.in.l.fi. C.de
auf.præstã,vbi dicit,ꝙ si sint iudices insimul dati :specia
liter nõ potest vnus interloqui sine altero,quia esset con
tra formã mandati,nisi tenor rescripti aliud importet.al
legat.c.prudentiam.j.e.Item,nisi essent delegati ad vni-
uersitatem causarũ,vt j.dicetur.¶ In ordinarijs saluaf gl.
in.d.l.si vni.quia dicit,ꝙ põt interloqui sine alio,secus in
delegatis,quia vnus sine alio interloqui nõ põt.Et quod
saluetur in ordinarijs,omnes ibi tenent.& Bal.in.d.l. cũ
magistratus.vbi dicit,excepta litis contestatione & rece
ptione testiũ,cætera oĩa citra sentẽtiã per vnum ordina
rium altero absente expediri possunt.& hoc modo intel
ligit dictũ gl.in.d.l.si vni.¶ Limita primò,vt habeat lo-
cum in interlocutoria mera,secus in interlocutoria ha-
bente

bẽte vim diffinitiuæ,qa tũc oẽs ferre dicunt.Bal. in. d.l.
cũ magistratus.ꝓ quo est gl.in.c.fi.in ver.inanes.de elec.
in.vj.q dicit,ꝙ interlocutoria habẽs vim diffinitiuæ,re-
gulatur sicut diffinitiua.Cũ qua cõcordat Ab.in.c.per-
uenit.de ap.& Bal.in.l.minoribus.in.j.col.quartæ char.
C.de his,qui.vt indi.&.d.Car.in cle.appellãti.de ap.¶ Se
cũdò fallit in citatione ad vidẽdũ sentẽtiã,qa requiritur
ꝙ oẽs citẽt.& nõ sufficit vnus ordinarius, secũdũ Imo.
in.d.l.si cui,quia sicut nõ iudicat solus,ita nec citat solus.
2 ¶ Gl.i ver.inuita &c. Vtrũ cõfessio † mulieris noceat si-
bi extra cãm mrĩmonij,& cesset metus corporis? Ab.di
cit hîc referẽdo Inn.hîc dicẽtẽ duas opi.& dicit ipse nũ
quã præsumitur metus in actu mulieris in fauorẽ mari-
a ti:nisi ꝓbef.[a] Et nõ sufficit,ꝙ dicat: feci per reuerẽtiam
mariti.Ita Inn.hic.Dicũt hîc Mod.ꝙ Car.hîc dicit, ꝙ si
vir & vxor obligãt se in eodẽ instrõ,nõ præsumitur mu
lier spõte se obligasse.& Spe.in ti.de obli.& solu.§.j. Tñ
Car.tenet cõtrariũ per.d.Inn.hîc.Mod.hîc dicũt esse ca
sum in.c.ex rescripto.de iureiu.vbi valet cõtractus à vi-
ro simul cũ vxore.& alleg.Mod.tex.in.c.cũ cõtingat. de
iureiu.in ver.nisi vi,aut dolo.Et hoc facit ꝓ Inn.hîc. &
sic ibi ille,q allegat vim,vel dolũ,oportet ꝓbare.Et alle
gant Abb.ibi,qui dicit,in vxore,clerico,famulo,sola re
uerentia superioris nõ irritat cõtractũ.& allegãt Bar.in
l.j.C.de prædi.curia.li.x.& ibi Bar.& Sal.idẽ tenẽt.Sali.
ibi limitat,nisi illa ꝑsona,quæ habet aliũ in reuerẽtia,cõ
traheret propriè cũ illo,quẽ habet in reuerẽtia: qa tunc
sufficit sola reuerentia.Secus in extraneis,quia tũc nõ suf
ficit reuerẽtia sola.Mod.hîc reprobãt dictũ Sali.& alle-
gãt cõtra Sali.tex.in.c.quãuis.de pac.in.vj.vbi valet renũ
tiatio filiæ in manibus patris,qñ traditur nuptui. Ergo
Sali.malè loquitur:quia ibi fit renũtiatio in manibus pa
tris,quẽ filia habet in reuerẽtia.Allegãt Io.de imol.in.l.
si cũ dotẽ.§.eo aũt tpe.ff.sol.ma.vbi apponitur cõtra di-
ctũ gl.in.l.j.§.quæ onerandæ.ff.quarũ re.act.nõ da.¶ Et
primò de tex.in.l.si patre cogente.ff.de rit.nup.vbi tex.
probat,ꝙ valet matrimoniũ contractũ per coactionem
patris.& intellige de coactione leui,quæ causatur ex re-
uerentia.¶ Secũdò dicit ibi,ꝙ cõtra illã glo.est tex.in.c.
insinuante.qui cleri.vel vouẽtes.vbi solũ imperiũ regit,
& nõ causatur metũ:nisi sint secuta verbera.Deinde cõ
cordat breuiter dicẽs.Aliquãdo timetur solũ indignatio
superioris,nõ aliud.& tunc iste solus timor nõ irritat cõ
tractum.Ita trãseat tex.in.l.si patre.præallegata. &.d.c.
insinuante.Aliquãdo timẽtur verbera:& tũc iste est iu-
stus metus rõne maximæ reuerẽtiæ.Ita Imo.in.d.§.eo au
tẽ tẽpore.Lu.Ro.ibi nõ dignatur eum referre.& nõ cu-
rat de ista distinctione.Et dicit tu verò distingue :ꝙ aut
filius,vel vxor contrahit cũ marito,vel patre:aut cõtra-
hit cũ extraneo.Si contrahit cũ patre,vel marito:& hîc
est iustꝰ metus.Aut si cũ extraneo ad instãtiã patris, vel
mariti:& tunc secus Mod.statim reprehendũt Lu.per.d.
c.quãuis.de pac.in.vj.¶ Vlterius dicunt Mod.ꝙ Pet.de
anc.in repe.c.si propter.de res.in.vj.in.ij.opp.dicit,ꝙ in
ciuitate Venetiarũ occurrit iste casus.Molestabatur quę
dã mulier à marito,vt cõderet testm̃,vt eũ hæredẽ insti
tueret.Mulier verò clam facit testm̃,& dixit,ꝙ volebat
ꝙ illud esset vltimũ testamẽtũ.pòst fecit secundũ testa-
mentũ ad instantiã mariti,nõ reuocãdo primum testa-
mẽtum.Corã dominio Venetorum,producebãtur ista
duo testamẽta.dubitabatur quid iuris.& dixit,quia fuit
lata sñia ꝓ scđo testõ.& sic pro marito.& sic dicit, ꝙ in
alia ciuitate aliter fuisset determinatũ.& sic volunt dice
3 re,ꝙ Pet.de anc.sentiat,ꝙ solus metus nõ sufficiat. † Mo
der.hîc dicunt,ꝙ solus metus reuerẽtialis irritat cõtra-
ctum,per gloss.in.l.j.§.quæ onerandæ.ff.quarum re.act.
non da.Moderni.hîc faciunt duo motiua.Primò , vxor
est famula viri.hæc imago.xxxiij.quæstio.v.& in capi .
tulo vxore.e dem cautela & quæstione. Si est famula
viri,debet eũ habere in magna reuerẽtia. Faciẽs ergo a-
ctum respectu illius,quẽ habet in magna reuerentia ,nõ
præiudicat sibi.est tex.in.l.pe.ff.de fur.in verb.magna re
uerentia.Sed mulier habet maritum in magna reueren-
tia:& facit actum cum eo,non prędiudicat sibi.Et tex .in
illa lege dicit,ꝙ non dicif consentire furto:quia non au-
diet contradicere propter magnam reuerentiã.& sic in
proposito.¶ Secundò mouẽtur per tex.in.l. transactio-
nẽ.C.de transac.vbi tex.dicit,ꝙ non præsumitur metus
vbi est præsentia propinquoru.ergo vbi nõ est præsen-
tia propinquorũ,præsumif metus.& sic solũ reuerẽtia
irritabit contractũ.Mod.dicũt non ob.c.quãuis.de pac.
in.vj.quia ibi nõ grauabitur mulier:& non erat præiudi
ciũ suũ.nos loquimur in subdito,qui facit actũ onero-
sum.Sed ista respõsio nõ valet,quia etiã habẽs dotẽ renũ
tiat illi,quod habet extra dotẽ & sic præiudicio suo. ad
d.c.cum cõtingat.de iureiu.dicũt,ꝙ ille text. loquif in
marito:quia nõ erat talis,qui cõsueuerat cogere,nec ver
berare mulierẽ.Secꝰ esset in alio marito.Et ad.c.insinuã
te.qui cle.vel vouẽ.dicunt,ꝙ est metus in professione,&
est speciale per gl.xxiiij.q.iij.c.præses.& sic resident te-
nendo opi.illius gl.in.§.quæ onerãdæ.Et ꝓ ista opi. Mo-
der.allegãt gl.in.c.vnusquisq.in ver.saltantiũ.in fi. xxij.
q.iiij.vbi gl.dixit:ꝙ promissio facta propter reuerentiã
non valet.Et sic metus reuerentialis irritat contractum.
¶ Secundò Bal.in.l.j.vl.col.C.de bo.ma.vbi dicit :silen
tium interueniens propter patris reuerentiã reputaf cõ
tradictio.alleg.gl.in.d.§.quæ onerãdæ.¶ Tertiò Bal. in
l.si fine.in prin.C.de adul.vbi dicit,ꝙ nimia reuerentia
tantũ importat quãtũ iustus metus:vnde silentiũ vxoris
corã marito non nocet sibi.alle.d.gl.& Bal.in.d.c.j §.itẽ
sacramẽta.in.iij.col.de pace iu.fir.in vsi.feu.vbi dicit, ꝙ
metus tacitus parentis,vti dñi,cui quis nõ auderet cõtra
dicere irritat contractũ.quũ adde ad Modernos. Tamẽ
istis non obstã.dico,ꝙ sola reuerentia superioris nõ suf-
ficit ad inualidandũ cõtractum.fuit.d.Inn.hîc,& primò
Bar.in.d.§.quæ onerandæ.destruit illã gl.Et dicit intel-
lige de reuerentia,quæ causatur à minis,vel verberibus.
& idẽ tenet in.l.interpositas.C.de trãsac.& Bal.in.l.fi.de
condi.ob tur.cau.vbi Bal.tenet idẽ.Et dicit si mulier ꝑ-
mittat se percuti à marito,qñ nõ vult alienare fundũ,&
sic si alienat,præsumetur semper timuisse illũ.& allegat
Inn.hîc.& sic sentit,ꝙ sola reuerentia nõ sufficit.Itẽ Ab.
in.c.insinuante.qui cle.vel vo.& ibi est gl.in ver.metu re
gio.vbi gl.dicit,ꝙ iussus Principis nõ inducit iustũ me-
tum.& dicit ibi gl.nec imperium patris.& ibi Ioã.an. &
do.Ab.dicentes,nisi Princeps sit talis,qui solet barbari
cẽ tractare suos subditos,qui inducit iustũ metũ. Item
Ant.in.c.quintauallis.in.xviij.co.de iureiu.vbi dicit: ꝙ a
metus reuerentialis nõ irritat cõpromissum.alle.Inn.hîc
& do.Abb.in.c.Abb.in vlt.nota.quod met.causa.vbi di
cit,ꝙ iussus Regis nõ inducit iustũ metũ,nisi rex soleat
sæuire oĩno in nõ obẽdientes.Abb.in.c.veniẽs.el.j.in vl
ti.notabili.de spõsa.& alleg.do.Ant.in.c.accedẽs.in.j.no
tabili.de cõuer.coniug.& idẽ tenet Abb.in locis j.allegã
dis.¶ Modò probatur ista opi.per tex.in.l.si patre.ff. de
ritu nup.iuncto tex.in.c.cum locum.de sponsa. quæ iu-
ra dicunt,ꝙ matrimonium cõtractũ patre cogente ,va
let & tenet.Et hoc,quãdo fuit coactio leuis,& solùm ꝑ
viam indignationis.Probatur etiam per tex.in.l.si fide-
iussor.§.pater.ff.de pig.in ver.pater filio facilè persuasit,
& ibi dicit idem.Ad idem.c.quãuis.de pac.in.vj.&.c.cũ
contingat.de iureiu.vbi oportet probare metum. ergo
sola reuerentia non sufficit.& ista est communis opi.

Sola reuerentia non sufficit ad inualidandum contractum.

a ¶ Nisi probetur,vide per do.Ale.de Imo.in.l.si cũ dotem.§.eo autẽ sol.matr.& adde Bar.in.l.ad inuidiam.C.quod metus cau.

Primò declarat hoc,ꝙ sola reuerentia irritãt cõ-
tractum qñ actus geritur cum illo ꝓpriè,
cui debetur reuerentia secundũ Lud.Ro.in.d.§.eo autẽ
tẽpore.& Sali.in.d.l.j.C.de prædi.curiã.& ita saluant.l.
si patre cogẽte.¶ Tamẽ ista declaratio nõ procedit.per
c.quãuis.de pac.in.vj.Ita hîc Moder.& ad tex.in §. quæ
4 onerandæ.respondebitur in.ij.declaratione.

4 Secunda declaratio† in oībus casib⁹, in quibus p scientiā & patientiā & vr̃ qscōsentire, de quibus in regula, is qui tacet. de re. iu. in. vj. in. c. nōne. de pręsum. nūquā illi casus habent locū, vbi persona, quæ reuerentiā præstare debet, tacet, quia nō videtur cōsentire. Est decisio Bar. in. l. quæ dotis. in pe. co. ff. so. ma. per tex. in. d. §. quæ onerādæ. & per. l. pe. ff. de fur. Idē tenet Bal. in d. l. si fine. & d. An. in. d. c. nōne. de psum. ad fi. & sic tacēs propter reuerentiā irritat actū. & sic hīc cadit primū argu. Moder. Abb. in. c. nōne. in. ij. col. impugnat istam declarationē. per tex. opti. c. vnico. in. §. porro. de sponsa. impu. lib. vj. vbi filius tacens, dū pater cōtrahit matrimoniū pro eo, obligat se & matrimoniū tenet. Ecce, φ si tacet, præiudicat sibi cōtra dictā limitationē. & respondet Abb. ad. §. quæ onerandæ. φ loquitur cū limitatione, vbi tex. dicit, causa cognita prætori liquidō constiterit φ libentius consenserit. Ergo tex. vult, φ prætor cognoscat, quod fuit factū per reuerentiā. & sic prætor debet inspicere circunstantias: puta, quia patronus erat homo terribilis. ¶ Sed nunquid tex. in. d. §. porro. reciperet illā limitationē, si pater esset persona terribilis, & debet irritari. Dicit Abb. φ sic. & tenet φ nō valet matrimoniū contractū à filia in præsentia patris, si potest probare, φ pater erat psona terribilis. & solebat filiā malè tractare. Et sic tenet, & dat istā limitationē ad. d. §. porro. Et φ sola reuerentia nō irritet actū, etiam tacētis, est tex. in. l. adoptionibus. ff. de adoptio. & in. l. fi. & ibi Bar. C. eodē. vbi tex. dicit, valet adoptio facta de filio nō contradicente patrē. Et sic Abb. destruit limitationē Bar. nisi ille esset homo terribilis, quia tūc procedit, si tacet, φ fecerit per reuerentiam, aliās nō sufficeret. Sed tex. in. d. l. pe. de fur. vult simpliciter, φ ille qui tacet propter reuerentiā alicuius nō præiudicat sibi. Et sic pro opi. Bart. qui allegat d. l. pe. & Abb. nō rñdet ad istā legē rñdet ad. §. quæ onerandę. & tex. in. d. §. porro. nō probat, φ ibi fiat actus pręiudicialis: quia imo matrimoniū est fauorabile. & sic sola taciturnitas propter reuerentiā nō nocet sibi. gl. est de hoc in. d. c. vnusquisq. in ver. saltantiū. in prin. ¶ Secūdò gl. in. c. plerisq. in ver. tacent. ij. q. vij. vbi gl. dicit, nō nocet silentiū ei, qui erubescit loqui. alle. d. l. pen. de fur. & allego dictū Arch. in. c. de eo. l. di. eam sequitur Do. ibi. in fi. vbi dicit: Episcopus cōtulit vni præbendā in præiudiciū canonicorū ipsis præsentibus: mortuo Epo volūt irritare illā collationē dicētes, φ non cōsenserunt. Dicit ibi Arch. φ canonici mortuo Episcopo possunt agere cōtra institutū, quia de facili viuente Episcopo cōtra dicere non poterant propter reuerentiam. Tn̄ in practica applaudet opi. Do. Abb. φ oīa iura loquētia de rubore semper erit attendenda persona. ¶ Sed ego credo, φ de rigore iuris, cōtrariū sit verū. Et sic φ tacēs propter reuerentiam nō præiudicat sibi, vt in exēplo. & in. d. Archi. & optimē facit tex. in. l. j. §. si quis imbecillitate. ff. qđ vi aut clam. in ver. ne te offenderet. vel qui eum magnifaciebat. & Iac. de are. in. d. l. pe. ff. de furt.

5 Tertia †declaratio est ista. solū imperiū parentū causat sufficientē metū ad irritādū actū à libera volūtate dependētē. & sic vbi requiritur sola voluntas, sola reuerentia irritat. Ita Ant. in. c. cū virū. in. ij. col. de re. & trāsl. ad reli. & dicit ipse, φ doctrina Inn. hīc, & Bar. in. d. §. quæ onerādæ. dicentium, φ requirit metus verborū, vel verberum, nō habet locū in actu liberæ volūtatis. Et dicit clarus est tex. ibi, φ puella coacta profiteri, nō valet eius professio. Abb. ibi destruit istud dictū. & primò allegat dictū §. porro. quia ibi matrimoniū requirit volūtatem liberā, & tamen obligat filius, si tacet, cū pater dicit & contrahit matrimoniū pro filio tacente valet. ergo multofortius obligabit imperiū patris, & sic valebit illa professio facta per filiā. ad tex. in. d. c. cū virū. præcesserūt ibi verba, vel verbera, quia tex. ibi dicit coactē pfessæ. Et hoc teneo. p quo allego gl. in. c. præsens. in ver. xx. q. iij. vbi dicit, φ leuis coactio patris nō impedit pfessionē. Ergo multominus imperiū, quia plus &c. & allegat tex. in. l. patre cogente. allegata. s. & sic ista declaratio nō procedit. Abb. alle. d. c. insinuante.

6 Quarta †declaratio est, vbi interuenit præsentia coniunctorū, vel amicorū personæ debētis reuerentiā, nō rescinditur actus^a propter metum reuerentialē, etiā si præcesserint verba, vel persona esset terribilis. Hoc vult Bar. in. l. transactionē. C. de trāsac. & Ant. hīc, pro quibus est Bar. in. l. fi. ver. quæro, quæ coactio. ff. si quis ali. test. prohi. Et dat remediū, φ ad hoc, φ nō possit dici factū p metū, vocat cōsanguineos. Idē tenet Bal. in. l. fi. C. si quis ali. test. phi. Imo verō negat: ex quo præcesserūt minæ, & intelligit. d. l. trāsactionē. vbi nō pcesserāt. tn̄ teneo, qđ dictū est, qa secūdū id qđ vult Imo. ista declaratio nihil importaret ista præsentia propinquorū nō tollit, qn met⁹ possit allegari, sed aggrauat allegātē metū duriorē onere probandi. Ita declarat Bal. in. d. l. transactionē, & ita saluat ista declaratio, quæ not.

7 Quinta †declaratio. actus etiā à libera voluntate dependēs nō vitiat vnquā, qn ille, q ti met, potuisset etiā sine cā sciētem actū priuare. Ita An. in c. cū inter. R. in. ij. col. de elec. cū gl. Inno. ibi. & ibi habes exemplū. & hæc sufficiant. ¶ Capio aliā gl. in ver. *solummodo*. doc. faciunt multa ad istā gl. de presentia. Mod. quęrunt, vtrū omisio præsentiæ alicuius, vitiet actū, qn illa præsentia erat ad vtilitatē suā. Et primò dicūt, φ iura alleg. p Ab. loquunt de cōsensu, nō aūt de psentia. & ideò nō faciūt. & ipsi allegāt dictū Bal. in. l. j. in. xiij. col. C. qui admit. ad bon. pos. dicētes, φ si statutū requirit præsentiā propinquorū, φ actus in absentia non valet: imò posteā nō pōt ratificare, & sic nō sufficit ratificatio, vbi requiritur psentia. ¶ Secūdò alleg. Bal. in. l. si §. necessitatē. C. de bo. quæ liber. vbi dixit, φ vbi reqrit psentia corporalis, nō pōt mittere pcuratorē^b, vel aliū. & alle. gl. fi. in. l. si tutor. ff. de bo. pos. vbi dicit, φ vbi reqrit præsentia, debet intelligi cū intelligētia, & sic nō sufficit, φ interessent, nisi intelligerēt. Et allegāt pro hoc Car. in. c. fi. de maio. & obe. vbi dicit, φ si cōsanguine⁹ est psens in cōtractu mulieris: & cōtract⁹ est simulat⁹, & iudex interponit decretū, nō dicet factū in eorū psentia, qa si erat simulat⁹, nō intellexerūt, qa intelligit de psentia & intelligētia. & all. dictū Ang. in. §. œconomus. in auf. de aliena. & emphyt. vbi dicit, φ si statutū phibet mulierē testari sine viri psentia, nō pōt instituere virū psentē, vel aliū recipiētē p viro in psentia viri. Rō, qa nō sufficit mēti statuti, φ est, vt ille assistat, ne decipiat. Quōd act⁹ extraiudicialis nō valet nōpnte illo, φ erat vocād⁹, Ab. hīc dicit. Pro ipo al. tex. opti. in. c. decernim⁹. xvj. q. vij. vbi collatio bñficij facta absente prono, est irrita ipo iure. ¶ Ad illud, φ ratificatio nō sufficit, vbi reqrit pntia: Pau. de ca. in. l. cū nō solū. C. de bo. q lib. in. §. sancimus. ver. necessitate. vbi idē tenet. Sed p hoc vide Phi. de peru. in. c. cū teneamur. de ap. in. ij. co. & est gl. in cle. dudū. in ver. psentari. de sepult. vbi gl. dicit, qa hoc verbū psentari itelligit de psentia corporali. Do. in. c. cū cōsuetudinis. de cōsue. Ab. ibi plenēp illā gl. & dicit, φ si pron⁹ vult psentare vnū: nō pōt psentare cū lr̄is, bn̄ pōt dare lr̄as clerico, & dicere, psento tibi istū, sed nō pōt psentare p pcuratorē. Et rō, qa examināda est psona clerici, nō proni. Itē qn Mod. dicebāt, φ marit⁹ nō pōt authorizare in facto pprio. Ang. & Imo. & Lu. ro. hoc examināt. l. j. §. fuit qsitū. ff. ad sena. cōsul. Treb. Ad illud, φ cū psentia reqrit intelligētia, est gl. in c. in primis. ij. q. j. & ibi Do. ¶

8 †Sed vtrū alle. & reprobata psentia, itelligat pbata itelligētia: aponūt Car. & Imo. in. c. pterea. de test. cog. & Lu. & Imo. in. l. j. in pri. de ver. fig: ¶ Gl. in ver. *vnius*. erit hīc Ab. vtrū iste text. habeat locū in delegatis ad vniuersitatē cārum: vtrū si duo^c dati sunt

a ¶ Non rescindit. Adde Ang. in. l. quero. §. seruū. ff. de edi. edi. & do. Alex. in. l. si cum dotem. §. eo autē. so. mat.

b ¶ Procuratorē. An & qn̄ actus, ad cui⁹ solēnitatē requirit præsentia alicuius possit fieri, p procuratorē, vide no. & plenè per. d. Sozi. cōsil. xlv. inci. in pręsenti cōsultatiōe. ver. & primo aspectu. circa prin. in. j. par. char. xcj.

c ¶ Si duo dati. Adde tu, quōd mihi videt. φ isti delegati ad vniuersitatē causarū nō possit vnus sine alio à principio cognoscere, quia in hoc nō æquiparatur ordinarijs. Et hoc, quia iurisdictio nō est radicata in ipsis, sicut est in ordinarijs: vt tenet hīc do. Ab. Quā opi. cōfirmo istis medijs pone, φ delegat⁹ ad vniuersitatem causarū subdelegat totum, à sua subdelegati non appellabitur ad ipsum delegatū, datū ad vniuersitatē causarū. l. j. §. si. ff. qui & à qui. ap. quod sec⁹ est in ordinario: qa à sententia delegati ordinarij ad ipm ordinariū appellatur, vt in. d. l. j. & l. vnica. in fi. C. qui pro sua iurisdictione & ibi scribentes. Adde ad idem, φ iurisdictio ipsorū nō sit fundata probo, quia delegatus ad vniuersitatem causarū pōt recusari, vt suspectus de iure ciuili. Io. Bu. & Bal. in. l. fin. C. de iud. Et tamē ordinarius nō pōt recusari, vt suspectus de iure ciuili: di. d. l. fi. & authē. ibi posita. C. de iu.

sint, vnus sine alio interloqui possit. Dicunt hīc Moder. φ Abb. malè loquitur, φ iste text. non habet locū in delegato ad vniuersitatē causarū. Primò allegāt gl. in cle. ij. de rescri. in ver. foraneo. Et dicunt, φ illa glo. vult, φ isti dicuntur delegati. & dicit φ illa gl. reprehenditur & dicunt φ imò vocentur ordinarij. & allegant Pet. de anc. ibi reprehendentem illā gl. ergo si dicuntur ordinarij, potest vnus incipere sine alio: ergo & isti delegati, q dicuntur ordinarij. & poterūt vnus sine altero procedere. ¶ Secūdò allegāt Ang. in. l. iudex. ff. de re iudi. vbi dicit, φ delegatus ad vniuersitatē causarum potest iterum cognoscere, sicut ordinarius in sententia lata, & Pet. de anc. in. c. licet. j. e. æquiparat istos ordinarijs. Et allegant Ang. in. l. qui procuratorē. ff. de procu. vbi dicit, φ delegatus ad vniuersitatē causarum, cui commissa cognitio, potest etiā decidere. & allegant Bar. in. l. more. ff. de iurisdi. om. iu. vbi, φ cui cōmittitur decisio causarum, præsumitur ordinarius. & Ab. in. c. si quis contra clericum. in xx. col. de fo. cōpe. vbi dicit, φ foraneus vicarius Episcopi dicitur quasi ordinarius, quia est ad vniuersitatē causarum. & Ang. in. l. ij. C. de sen. & interlocu. om. iu. vbi dicit, φ l. Barbarius. ff. de offi. præt. habet locum in delegato ad vniuersitatem causarum. Et respondent ad. c. vt officiū. de hære. in. vj. quōd est speciale in inquisitore, φ habeat ordinariam, sed φ solus possit procedere, est ius cōmune. Ita resident hīc Mod. ¶ Pro opi. Abb. vide eundem in. c. si. in pe. col. de re iudi. & in. c. prudentiā. in. vj. col. j. eo. tit. vbi ponit eadem, quæ hīc. Et addit, φ delegati repræsentāt personam delegantis. vnde iurisdictio nō est fundata in ipsis, sed in persona delegātis. Meritò qualitercunq sint delegati, censendi sunt habere exercitium pro parte, non insolidum: cū sint loco vnius. vnde si ferunt sentētias contrarias, nō distinguitur prout ibi, in. c. si. sed recurritur ad delegantem. & Io. de Imo. in. l. si vni ff. de re iudi. dicit, φ licet aliquando delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparetur ordinatio: vt in subdelegando. l. j. ff. qui & à quib. appel. non licet. non sequitur, φ per oīa debemus dicere, φ quicquid dicitur de ordinarijs, dicatur de delegatis ad vniuersitatem causarum. & Imo. in simili. in. l. iudex. ff. de sen. & re iud. reprobauit An. ibi: & Abb. in simili. in. c. relatū. in. iij. col. j. eo. vbi dicit, φ isti ad vniuersitatem causarum, non æquiparātur per omnia ordinarijs. ¶ Istis non obstan. teneo opi. gl. & Bar. in. d. l. si vni. pro quo allego Bal. in. l. fi. C. de aut. præstan. vbi in terminis tenet, idē φ vnus delegatus ad vniuersitatem causarum potest procedere. Idem Card. in. c. prudentiam. j. e. & Bar. in repeti. l. j. §. si plures. in. ij. col. ff. de exerci. & φ qñq delegati ad vniuersitatem causarū, æquiparentur ordinarijs, allego Io. de Ana. in. c. archiepiscopatu. in. j. col. de rap. post Pe. de Anc. ibi. Abb. in. c. cū Bertoldus. in. j. col. in versi. ego ad hoc allego. de sent. & re iudi. Imo. in. c. sciscitatus. de rescrip. in fi. Bal. in. l. si vt proponis. la prima. C. quō & quando iud. & in. l. à iudice. ver. iij. fallit. C. de iudi. & est gl. in. c. statutū. §. insuper. in ver. moderatas, ibi: quid dicemus. de rescri. in. vj. & est gl. in. c. qualiter. el. j. de accu. & gl. in. c. cum causam. de app. & ibi do. Abb. ¶ Et φ vnus delegatus ad vniuersitatem causarum pcedere possit solus, si incipit. Ratio est, quia delegata vniuersitate plurium causarum, censetur commissum exercitium iurisdictionis insolidum, sicut quando committitur pluribus aliqua vniuersalis negociatio. tex. in. d. §. si plures. & ibi in terminis Bar. sed quando delegatur vna cā pluribus, non videtur commissum exercitium insolidum, sed insimul: vt hīc in tex. nō sic, quando constituuntur plures, non ad vniuersitatem negociationum, vt. d. §. si plures. Et sic probatur φ ratio. d. Abb. non stringit, & non est valida. Et mod. bene respōderunt ad. c. vt officium. de hære. in. vj. φ ex pluribus ordinarijs & delegatis vnus solus possit procedere, si incipit, hoc intelligitur, quando competit à prin iurisdictio pluribus ordinarijs, vt singulis, secus vbi cōpetit, vt vniuersis, quia tunc secus, quoniam vnus solus non posset solus neq incipere, neq procedere, & ita limita prædicta. Ita Bart. in. l. vbi absunt. ff. de tut. & cur. dat. ab his. & clarē Bald. in. l. j. in. iiij. qō. cum seq. ff. de offic. proconf. ¶ Generaliter aūt, quando plures habentes actum expedire possint separatim procedere, videbitis in. c. prudentiam. j. eo.

8 ¶ †Tertiò limitat hīc Abb. nisi vnus ex pluribus delegatis dixisset sententiam suam in præsentia collegarum, & sententia sua non placeret illis, ille discedit, alij si posteā ferunt sententiam, valet, etiam si non vocant illum. Ita dixit Inn. in. c. Raynaldus. de testi. dicit hīc Abb. φ Bar. tenet contrarium in. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. & Abb. all. tex. in. c. cū ab vno. de sentē. & re iudi. in vj. & sic tenet contra Inn. Mod. hīc dicunt, φ examinabunt hunc passum in. c. Raynaldus. & repetierunt illud c. & ibi ponunt. vocatur Ioānina. & ibi dicunt, φ contra Inn. tenuit Pet. de anc. & Abb. scilicet φ est vocandus ille, qui dixit se ista sentire, & ille noluit. &c. ¶ Secūdò allegāt Inn. in. d. l. si duo ex tribus. ff. de sen. & re iud. vbi primò tenuit cōtra Inn. & ibi vr̃ variare: & remittit se ad. c. ij. de arbi. i. vj. & all. Imo. l. c. vno delegatorū. j. e. vbi dicit, hodie iste passus non est examinādus: quia est ibi decisus in. c. ij. de arbit. in. vj. & allegant Bal. in. l. item si vnus. §. fin. ff. de arbit. vbi tenet contra Inno. φ imò oportet istū esse præsentem. & Gul. de Cu. tenuit ibi etiam contra Innocen. & dicit ibi Bald. quōd licet constet de intentione absentis: tamen propter formam compromissi est, φ omnes iudicent. Et sic contra Innocē. Moder. verō tenent opi. Inno. & primò dicunt: omnia denotantur ante. c. cū cessante. de ap. cū dicit esse finis: cessante cā, cessat finis. Tunc sic iste iudex debet interesse propter istum finem, vt flectat alios in sententiam suam: si non potuerit eos trahere, cur et vocandus: ergo frustra vocatur. ¶ Secundò dicunt, φ pro isto dicto Inn. est casus in. c. ij. de arbi. in vj. vbi terti⁹ arbiter vocatus. qui erat absens propter malitiam, alij procedere possunt. Sed si sola absentia voluntaria, sufficit φ alij possunt procedere. Eo modo in casu nostro, quando ille est absens, qui dixit sententiam suam in præsentia aliorum. Sed opi. cōis & vera est, cōtra Inn. φ est vocādus ille, qui dixit sibi nō liquere de causa. Pau. de ca. in. l. duo ex tribus. ff. de sen. & re iu. & Pet. de Anch. in. c. ij. de do. & contu. in. vj. & idem in. c. cum ab vno. de sen. & re iudic. eo. lib. & Do. in. c. ij. in. iiij. col. de arbit. in vj. & Abb. in. c. j. in vlti. col. de arbi. & ponderat gl. ij. aliqualiter ibi, dum dicit: sufficit præsentia alicuius, licet cōtradicat. & ibi Abb. eam ponderat, & dicit: quōd lex requirēs præsentiam tertij, non fuit mota solūm, quia posset alios flectere in suam: sed ex eo, quia omnes habent potestatem insolidum: sed non pro parte. Ergo oportet, φ omnes simul iudicēt. Et posset dici alia ratio: quia si esset præsens, fortē ipse traheret eos in suā sententiā: licet non potuerit primò trahere. Ad. c. ij. de arb. dicas, φ verū est, φ possunt procedere, si ille est absens. Intellige eo vocato. & tunc cōsolidatur eorū iurisdictio. nec potest respōderi ad. c. cum ab vno. de sen. & re iud. in. vj. Sic teneo cōmunē opinionē & sic ista tertia limitatio est reprobata. ¶ Quartò fallit, φ non habet locū quādo vnus delegatorum iurat sibi de causa non liquere: quia tunc eoipso, φ vnus iurat, ipsi soli non liquere, possunt alij procedere. Ita Abb. hīc, qui all. tex. in. l. si vni. ff. de sen. & re iudic. & si esset etiā vocatus: nil ibi ageret. & allegat Inn. idē tenentē. in. c. Raynaldus. de test. Pro dicto Abb. all. Ang. in. d. l. si vni. vbi dixit, φ si imminet finis instantiæ: & φ si iudex non est plenè informatus: potest tūc iudex iurare sibi de causa nō liquere: & sic peremptio instātiæ nō est perempta cū præiudicio partis. Et Pau. de ca. ibi dicit, φ p istā practicā euitat pœna imposita iudici nō expedienti cām.

di. Adde etiam, φ iurisdictio ordinaria, non expirat re integra morte concedentis. l. more. ff. de iu. omni. iudi. hoc in c. quoniam Abb. de off. dele. Adde Alb. in. c. relatum de off. dele. in ver. conclude sic. in. j. col. Et tamen iurisdictio delega. ad vniuersitatem causarum, re integra, morte concedentis expirat. & in hoc omnes docto. concordant. vide Bart. in. d. l. more. in pe. colū. & alios ibi. Et est bonus tex. in. c. fi. j. vt officium. de off. dele. in. vj. Ex istis ergo mihi videtur, φ opi. do. Ab. hīc, sit verior & cā sequor, reprobata opi. in. l. si vni ex plurib⁹. ff. de re iudic. & opi. Feli. hīc.

a ¶ Ordinarius nõ potest. Adde tu pro ampliatione istius regulæ, ꝙ sicut nõ põt quis esse iudex in cã ꝓpria, vel familiæ suæ, ita nõ põt esse arbiter. tex. est in.l.pe.ff.de arbi. Secus est tñ in arbitratore.l.si liber tus.ff.de ope.lib. Adde etiã, ꝙ nõ valet consuetudo ꝙ offendẽs ponat se in manibus inimici, q habeat sententiare, qua pœna sit puniendus offendẽs. tex. est in c.cõtingit.de sen. excõ.& q̃uis ille tex.loquat in clerico: tñ indistictè tenetur. vide Bar. in.l.j.§.j.in fi.ff. de iniur.& Ludo. Ro.in.l.q iurisdictioni.ff.de iuris. om.iudi.in fi. Adde tamẽ ꝙ regula istius tex.nõ ꝓcedit, nisi opponat à parte: vt tenet Feli.hîc in.vij.fallentia, quã opi.tenuit Alberi.in.d.l.q iurisdictioni. Ful.Pau.de ca.& do.Ale. sed Ant. de bu.in.c.dilecti de app.tenuit cõtrariũ: videlicet, ꝙ nullo mõ valet sñia in cã ꝓpria, vel filiorũ, etiã si nõ apponat exceptio. Tñ tene primã opi. qa cõis, adde etiã, ꝙ regula isti⁹ cõnis, ꝓcedit ĩ ordinario: secus in delegato.& hoc de iure ciuili gl.& Bar.in.d.l.q iurisdictiõi. adde etiã quòd Fel.dicit hîc in prima fallentia: ꝙ istud nõ procedit in iurisdictione volũtaria. quia in ipsa ordinarius põt esse iudex suæ familiæ. Adde ꝙ pro sua opi.faci[t] dictũ sing.Archi.ꝑ gl. ibi in.c.oẽs.xxx. q.j.ꝙ sacerdos potest absoluere ꝓpriã concubinã. Et adde etiã illud quod dicit Bal.in l.si consul.in.iiij. quæstio.ff. de adoptio.videlicet, ꝙ Comes palati-

& hoc tenet Bal.in.c.sancimus.in ti.quo temp.mil.inuesti.pe.deb.& in.l.si de meis.§.fi.ff.de arbi.& ibi dicit, nisi posset imputari culpa iudici, ꝙ nõ perquisiuit, ꝙ sibi liqueat. ¶ Glo.in ver.*recipiat*.nihil hîc examinant doc.

SVMMARIVM.

1 *Iudicibus pluribus datis, si sit vnus suspectus, an omnes recusari poterunt?*

2 *Causæ suspicionis contra iudicem, quæ, & quot sunt?*

3 *Iudex ordinarius non potest esse iudex in causa sui familiaris, fallit octo modis: vide per ordinem vsque ad.c.sequens.*

CAP. XVII.

CAusam quæ. ¶ Delegatus, qui est dñs im
1 petrãtis, recusari potest.h.d. ¶ † No. ꝙ si sunt dati plures iudices, si vnus est suspectus, oẽs recusari possunt. ¶ Moder.hîc dicunt, ꝙ Abb. dicit, vnus de vniuersitate, reprobari potest etiã si omnes alij sunt habiles. Si dicũt, ꝙ iste tex.hoc non probat. si sic cõtra Ab. quia si est vnus collega suspectus, dubiũ est, ꝙ non corrumpat alium. Sed in vno collegio nõ est verosimile, ꝙ vnus corrumpat totam vniuersitatem. Imo.dicit, ꝙ ꝑpter integritatẽ aliorũ cooperietur malitiosus & suspectus.per tex.in.l.si quis ex argentarijs.ff.de edẽ.vbi dicit ꝙ testis inhabilis palliatur propter alios idoneos. Bene fatentur, ꝙ si prior, vel rector vniuersitatis esset mihi suspectus, tũc bene posset recusari, secus si esset simplex. ¶ Ad illud de doctore dicũt, ꝙ vnus doctor non posset repelli de collegio, licet suspectus sit scholari doctorando, quia ibi esset Archidiaconus, vel prior collegij posset dicere illum esse approbatum ab omnibus, etiã si ille contradiceret, qui est suspectus. Sed ego teneo opi.Abb. & gl.vnam.in.c.j.de iudi.vbi dicit, ꝙ collegium nõ põt recusari. Sed reprobatur ibi per Abb.in.v.col.per tex.in cle.pastoralis.§.Pisana ciuitas.de sent.& re iudi.vbi recusat populus, & est gl.in.c.in singulis.de statu mona.& cano.regu.& sic fuit sibi gl.cõtraria, vbi synodus põt recusari. Et subdit ibi Abb.ꝙ propter suspicionẽ aliquorum illi recusari possunt, sed non tota vniuersitas, & sic collegium.& sic contra Moder. Et nõ obstat illud, quod dicunt de teste: quia ibi est ratio, quia testes idonei non dèbent reprobari propter dictũ vnius inhabilis.& sic tũc non possunt repelli, ex quo bene deposuerunt. & bene antequã deposuisset possent repelli. Secus postquã deposuit. ¶ Ad illud dictum de doctore: dicas, doctor est testis, sed testis suspectus recusari potest. ergo & doctor. Et sic Abb.hic tenuit, ꝙ vnus scholaris doctorandus potest allegare suspectum vnum doctorẽ, ꝙ repellatur ex collegio pro illa vice. ¶ Ad illud de priore, quòd põt approbare solũ scholarem: idẽ tenet Salice.in.l. nemini. C.de aduo.diuer.iu.& allegat Io.de Ana.in.c.nemo presbyterorum.de simo. Et idem tenet Imo.& ibi dixi in.c. ex literis.de cõstitu. ergo frustra repelletur doctor &c. Dico, ꝙ habent ista locum, quando aliquid fit manifestè & liquet de malitia nota, secus si est occulta prout fit: qa
2 voces dantur in secreto.& sic teneo cũ Abb.hic. ¶ † Gl. j.in versi.*suspectus dominus*, notant docto.istam glo. quæ accumulat sex casus suspicionis.& Ioã.and.in.c.legitima. de appel.in.vj.& Spe.in ti.de excep. Quãdo vultis videre, quæ sunt causæ suspicionis, posuit Phi.de perusio. in c.postremò.de appel.ponit.xl.causas suspicionis. ¶ Secũdò no. ꝙ recusatio, de qua hîc, in nullo maculat opinionem istius Episcopi, hoc est, non infamatur, quia recusatur à iure, quia lex ita vult, ꝙ dñs non iudicet in cã famuli. Ita Bal.hic. Confirma per tex.in.c.cum in iure perit⁹.
3 j.eo. ¶ † Tertiò no. ꝙ ad istud dictũ, quòd ordinarius[a]
a nõ potest esse iudex in causa sui familiaris, dantur octo Limitationes. Prima fallit in iurisdictione voluntaria: puta, volo emancipare filium meum, solus iudex potest facere, prætor & iudex ordinarius.tex.in.l.si quid.ff.de adop.l.apud filium.ff.de manu.vindic. ¶ Secundò fallit in causis breuissimis.l.senatus.de offi.præsi.in versi. parcissimè. secundũ intellectum Ange.& Fulg.in.d.l.qui iurisdictioni.ff.de iurisdi.om.iud.quia in istis nõ potest recusari. ¶ Tertiò fallit, vbi lis esset peritura.gl.in.d.l.qui iurisdictioni. ¶ Quartò fallit, vbi filius non ageret corã patre, sed conueniretur coram patre: quia tunc non põt pater recusari.l.ille à quo.§.j.ad senatusconsul.Trebel.& gl.in.d.l.qui iurisdictioni.& sequentes fallentiæ procedunt etiam in delegato. ¶ Quintò fallit, vbi esset dominus actoris & rei.glo.magna in.c.postremò.de appel.ad fi. Et loquitur in coniuncto, in quo est par ratio.& text. in.l.non solũ §.demõstratio.ff.de ritu nupt.vbi dicit par causa affectionis tollit suspicionem.& glo.in.c.iij.qõ.v. ¶ Sextò fallit, nisi persona iudicis esset talis qualitatis, ꝙ omnem suspicionem purgaret, puta si esset monachus Cisterciensis. Ita Spec.in titu.de legato §.superest.ij.col. versi. sed quid si non est consanguineus. Quem sequitur Anto.in.d.c.postremò.in.v.col.dicens idem in omni alio in quo esset vna magna sanctimonia.& allegat.l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re mili.& tex.in.l.iij.in prin.ff. de test.ibi: nã si careat. Et de hoc vide tex.in.c.ij.de ope. noui nun.ibi credere non possumus ipsas per malitiam litigasse. Pro quo allego Anto.in.c.finem litibus.de dolo & contuma.in.iij.col.vbi dicit, victus victori condemnatur in expensis. Dicit, hoc fallit, nisi esset vna persona, de qua nõ præsumeretur, ꝙ malitiosè litigarit.& Cardi.in cle.j.in.xxxviij.q.de priuile.vbi excusauit religiosum magnæ sanctimoniæ ab illa cle. Pro quo Cald.de ver.sig.cõsi.iiij.dicit, ꝙ sacerdos celebrans nõ præsumptuosè, sed simpliciter & bona fide, non incurrit pœnã. ¶ Septimò fallit, vbi non opponitur, quia potest esse iudex.gl.in.c.j.iij.q.v.& Pau.de ca.in.d.l.qui iurisdictioni. licet aliqui voluerint cõtrariũ. Idẽ tenet Io.an.in.d.c.postremò.& Abb.in.c.cũ cõtingat.in.viij.col.de fo.cõpe. ¶ Octauò fallit in eo qui fuit dominus olim, sed nõ est hodie.& idem tex.dicit pro eo ꝙ dominus est. Hoc ponunt Moder.hîc, & allegant Bald.in.l.etiam.C.de testi. vbi dicas in repellẽdo testem domesticum, testis est nũc familiaris.& Ang.consi.j.Bar.in.l.j.C.de test. Reliqua respectu familiaritatis, dicam j.in.c.insinuante.eo.titu.

SVMMARIVM.

1 *Appellari, an possit ad Papam à quolibet iudice omisso medio.*

2 *Delegatus potest pluribus delegare.*

CAP. XVIII.

CVm te consulente. ¶ No.hîc Abb.casum, in quo non appellatur ad Papam omisso medio, licet aliâs appellari possit. De iure canonico bene appellatur gradatim, si-
a cut de iure ciuili †. Sed à quolibet iudice potest appellari ad Papam omisso medio, non tamẽ potest appellari ab Episcopo ad Patriarchã, quia omittitur medium, scilicet Archiẽpiscopus, & sic intellige docto.omnes in.c. dilecti.el secundo.de appel. ¶ Secundò no.quòd delegatus facit medium inter subdelegatum & Papam, & hoc si illud medium esset vtile, quia si non esset, puta, si esset excommunicatus, vel quòd non haberet iurisdictionem, de hoc est tex.in.c.si à subdelegato.de offi. delega.
2 in.vj.& cap.si is cui.eodem tit.& lib. ¶ † No.ibi: *vna vel pluribus*. quòd delegatus potest pluribus delegare.capi. pastoralis j.eodẽ. Eo modo plures delegati possent pluribus, quàm sint ipsi. Sed quando esset duo delegati, vel plures, vtrum vnus tantum posset subdelegare, & vtrũ posset subdelegare plurib⁹: vt simul cũ collega ꝓcedãt? Abb.

Abb.hîc tenet, ꝙ iste vnus potest pluribus subdelegare. & hoc si cõmittit illis pluribus in totũ. Moder.hîc idem tenent, & dicũt, ꝙ non erit aliquid absurdũ, quia illi plures solũ habent eãdem iurisdictionẽ, quam habet ille solus, & sic stat maiori parti. ¶ Sed pone, ꝙ ego subdelegaui duobus, & isti duo sunt discordes inter se. Si tu dicis, stat maiori parti, hîc nõ datur maior pars. Si dicis, recurretur ad te, nõ potest, quia delegasti in totũ. Ego dico, ꝙ isti duo sunt loco vnius, & sunt discordes. Isti sunt loco mei, qui subdelegaui, & sic delegatus determinabit, & procedet.c.si.de sen.& re iudi.quia nihil aliud est dicere, quã si collega vnus sit discors cum alio, meritò recurretur ad delegantem. ¶ Gl.in versi.*personis*.dicunt doctor. pone, ꝙ destruxisset sententiam vel executionem sententiæ, tunc etiam habet locum ista Decretalis.& hoc habes in.c.si delegatus.de offi.deleg.in.vj.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum extraiudiciale sicut expirat morte mandantis re integra: ita etiam mandatum iudiciale expirat morte mandãtis re integra.*

2 *Mandatum factum fauore dotis, non expirat morte mandantis. Similiter dicit de mandato facto fauore mandatarij.nu.3.*

4 *Mandatum factum procuratori, in quibus casibus differat à mãdato facto delegato. vide nu.5.6.7.8.9.*

10 *Citatio, an sit necessaria ad perpetuãdam iurisdictionem.nu.11.*

12 *Actus quilibet, an sufficiat ante citationem ad perpetuandam iurisdictionem.*

13 *Iurisdictio delegati perpetuatur, etiam absque citatione, quando pars sponte facit aliquem actum in iudicio cum impetratore rescripti.*

14 *Adiunctus, si datur ordinario, non expirat potestas adiũcti per mortem Papæ.*

CAP. XIX.

REIatum. ¶ Morte delegãtis, expirat iurisdictio delegati, corã quo lis non est contestata.h.d. ¶ Nota, ꝙ sicut mandatum extraiudiciale expirat morte mandantis re integra, eodem modo mãdatum iudiciale expirat morte mãdantis re integra.§.rectè.instit.man-
1 da.& de hoc casus est hîc, si mandatũ est iudiciale. † Primò volo videre vtrũ sit aliqua fallentia, ꝙ mandatũ extraiudiciale expiret re integra morte mãdãtis, & sic semper expiret mandatũ extraiudiciale morte mãdãtis. Dicas sic, ꝙ mãdatũ extraiudiciale expirat re integra morte mandantis.l.mandatũ.C.manda.tex.in.l.si quidem.C. de actio.& oblig. ¶ Fallit primò in mandato ad pias causas, vt si mandaui alicui: vt dotaret ecclesiam.& iste constitutus moritur re integra, hoc mandatũ non expirat. de hoc est tex.solitarius in ca.exijt, qui seminat. in secunda char.in.§.in eo vero casu.de verb.sig.in.vj.& istũ tex. alleg.Bald.in aut.si qua mulier.in vlti.col.C.de sac.sanc. eccle. Et allegat pro singulari. Et idẽ tenet in.l.mandatũ. C.mand.Idem Lud.Roma.in aut.similiter.C.ad leg.fal. in.xvij.priuilegio piæ causæ circa contractus: licet dicat non probari.in cle.exiui. Nec mirum, quia Bal. illã nõ allegat.& Lud.Ro.allegat pro hoc.l.si pater filio.ff.de manu.vindic.vbi tex.dicit, ꝙ in libertate non expirat mandatum re integra, morte mandantis, fauore libertatis. Ergo eodẽ modo ratione piæ causæ. Ang.in.l.traditionib⁹.
2 C.de pac. ¶ † Secundò fallit fauore dotis, quia mandatũ factum fauore dotis, non expirat morte mandantis. Bal. in.c.cũ venissent.in.ij.col.de testi. Et ad idẽ est etiã text. singularis in.l.si ego.ff.de iure do.& idem Bal.in.l.sicut. in.j.C.de ac.& obl.& in.l.mandatũ.in.iiij.col.C.manda. Et quando vis videre certa priuilegia dotis, ponit Lud.
3 Ro.in.l.j.ff.solu.matri. ¶ † Tertiò fallit in mandato facto fauore mandatarij. Puta, si mando vni, vt accipiat tenutam vnius rei, & sit sua. hoc vult Inn.in.c. in causis. post medium.versi.ad hoc sic respondeo.de elec.& voluit idẽ Inn.in.c.constitutus.in versi.contra formam.de conces.præben.& facit.l.si cum fundum.ff.de pac.facit c.si cui nulla.de præb.in.vj. ¶ Quartò fallit in mandato post mortem, de sui natura post mortem expedibili. Puta, in mandato concernente sepulturam. casus in.l.si verò non remunerandi.§.fi.ff.manda. ¶ Quintò fallit, quãdo in mandato expressè fit mentio de duratiõe sua, etiã post mortẽ: vt si dico: facio te procuratorem meum etiã post mortem. Bal.in.l.id quod pauperibus.C.de Epi.& cle.& in.l.quoties.C.de fideicom. Sed est bona cautela ad faciendum, ꝙ mandatum duret. ¶ Limita istam fallentiam, nisi taliter mandans decedat sine hærede, quia tale mandatum expirabit eo mortuo. Ita Angelus practicauit Florentiæ, & obtinuit in quadam causa domini Parini de Strozis.& hoc voluit in dispu.sua, quę incipit: Astensis miles.in.j.col. Et ratio est, quia nec eius hæreditas est. sed vocantur bona vacantia, quæ nõ repræsentant hæredem.l.j.§.qui bona.ff.de iur.fis. Et sic ille esset procurator, nec à domino vero, nec à domino repræsentato, ergo erit nullius procurator, & fallentia procedit, quando constituens habet hæredem. Et de hoc dicit Adge.esse tex.in.l.j.C.de act.& ob.quòd expirat hoc mãdatum, si non reperiatur hæres istius constituentis. quod no.diligenter. Vbi mandatum extraiudiciale occurrit in primo. Vide quæ ponit Lud.Ro.in.l.eius qui in prouincia.ff.si cer.pe.& Bal.in.l.beneficium.ff.de le.& in.l.j.C. de erro.aduo.& in.l.j.C.de postu.& omnes post Bar.in l.fundi.ff.de acqui.pos.& vnũ casum dicam j. secundum Abb. ¶ Vtrum sit bona æquiparatio mandati procuratoris, & mandati delegati? dicas, quòd sic. de hoc est tex. in.l.& quia.ff.de iurisdictione omnium iudi.Inno.in.c. cum olim Abbas j.eodem.vbi dicit, quòd sicut potest dari procurator ad futuras lites.l.iij.ff.de procu. Ita potest dari delegatus ad futuras lites. melius Inn.in.c.in nostra.
4 de procu.vbi, ꝙ ista duo † mãdata sunt multum similia. Et subdit: & hinc est, quòd vtrunq; mandatum est stricti iuris, quia non veniunt nisi expressa. Tertiò est gl. in versi.suspicione.in.c.ex parte Decani.in prin.de rescri. vbi dicit, quòd sicut delegatus põt recusari vt suspe-
5 ctus, ita & procurator. ¶ Prima differentia est ista. Mãdatum procuratoris non potest reuocari post litem cõtestatam.l.post litem.ff.de procu.secus in delegato. quia quandocunq; reuocari potest.l.iudicium soluitur.ff.de iudi. Et istam primam ponit glo.in.c.j.in ver. procura-
6 tor.in fi.de procur.in.vj. ¶ † Secunda differentia. Mandatum procuratoris expirat ante litem cõtestatam morte mandantis.gl.in ver.re integra.in cle.j.de procur. in fi.secus in delegato, quia sufficit citatio.c.proximi. Rationem differentiæ ponit Imo.& Car. ¶ Tertia. Mandatum procuratoris ad petendum restitutionẽ in integrũ, requiritur esse speciale mandatũ.l.illud.§.j.ff.de mino. Secus in delegato: quia sufficit generale mandatum, vt possit cognoscere de causa restitutionis in integrum.l.fi.C.
7 vbi & apud quem in integrum restit.postu. ¶ † Quarta. Mandatum procuratoris est bonæ fidei, iurisdictio delegati est stricti iuris. Io.and.in.c.gratum j.eo.& sic contra Innocen.in.c.in nostra.de procura. ¶ Quinta. Mandatum procura.expirat morte mandantis: etiam incognita moete eius.l.præcedente.in princip.ff.mand.licet duret actio, cum quo contrahit procurator contra hæredem illius, pro quo agit, secus in delegato. quia non finitur mandatum, nisi habita notitia de morte mandantis
8 & delegantis: vt videbitis in.c.gratum j.e. ¶ † Sexta. Delegatus ad causas motas & mouendas, nõ potest cogno

nus potest legitimare filium suũ naturalem coram seipso, & multò fortius filium fratris.& idem tenet Io.de Ana.in consi.suo.xxix.inci. pien.vbis imperiali. Adde tu, ꝙ in contrarium est tex.in.c.per venerabilẽ.§.insuper. qui filij sint legi.& ibi glo.in ver. gratiam, quæ dicit, quòd rex non potest legitimare filium proprium. Tamen consyde ra, adde etiam ꝙ Fely.hic in.iij. fallentia, dicit ꝙ ordinarius potest procedere in causa propria, vbi lis esset peritura. Intellige istud vsq; ad litis contestationem.l.senatus consulto.ff.de of. præsidis. Adde etiã, ꝙ iudex ordinari⁹ potest esse iudex suæ familię in crimine notorio. Bar.in.l.nulli.C.quorũ ap.nõ reci.& Ang.ibi idẽ tenuit etiam Ange.Sali.& do. Alex.in.d.l.qui iurisdictioni. Adde etiam, ꝙ ordinarius poterit esse iudex in causa propria, & familiæ suę, in casu.c. j.de pœnis.in.vj. Adde etiã ꝙ Episcopus, qui est ordinarius, poterit esse iudex in causa ecclesiæ suæ.gl. est in.c.si quis ergo.in fi.ij.qõ.vij.& in.c.cũ venissent.de iudi.Inn. in.c.nostri.de electio. Adde etiam ꝙ Eps ordinarius qui vendit rem ecclesiæ suæ, si vult talẽ vẽditionẽ retractare, poterit corã eius vicario litẽ mouere, quãuis sit idẽ consistoriũ.c.ij.de consue.ĩ.vj.de hoc vide Bal.in.l.j.C.ne qs in sua cã.& ĩ.l. si qs ad declinãdũ. C.de Epi.& cler. quãuis Inn.cõtra in.c.ex parte.de verb.sig.& malè. adde tu iquãrũ Feli.tenet hîc.in.vj. fallentia, ꝙ si ipso

na iudicis eſſet talis, ꝙ omnis ſuſpicio ceſſaret: ꝙ tũc poteſt eſſe iudex. Fallit hîc in impetratione reſcripti ſurreptitia: quia non præſumitur bonitas. Bal. in. c. j. in fi. vt lit. pend.
¶ Modò quæro. Adde tu ꝙ Fely. tenet hic, ꝙ non. & eſt vera & cõis opi. ꝙ per ſolã citationẽ perpetuatur iuriſdictio de legati, vt eſt text. in. c. gratum j. eo. per quẽ tex. ſecũdum doc. cõmuniter corrigit iſtud c. relatum. Et ad idẽ eſt text. opti. in. c. fi. j. eo. & dicit Imo. hîc, ꝙ de cõſuetudine hoc ſeruatur. Adde tu ꝙ Bar. in. l. & ga. ff. de iur. om. iud. i ver. certè. tenuit ꝙ per ſolam commiſſionem de citando factam nũtio, dicitur perpetuata iuriſ. delegati, & ad hoc põderauit text. illius. l. & quia. in ver. ge a ri cœperit. videli cet, ꝙ per ſolam commiſſionẽ de citãdo, dicatur delegatus cœpiſſe. Breuiter cõis opi. eſt cõtra Barto. ꝙ ad perpetuãdam iuriſd. delegati requiritur citatio: vt eſt tex. inuiolabilis in. d. c. fin. in fi. j. eo. &. d. c. gratũ. per quẽ iura declaratur illa. l. & quia. &. c. licet j. eo. quæ iura vtuntur iſto verbo geri cœperit. & ꝙ non dicatur iuriſ. cœpta geri p ſolam cõmiſſionẽ de citando, vel actum citeriorẽ tenent Canoniſtæ, maximè Inn. Io. Cal. domi, Car. & Imo. in. d. c. licet. j. e. Adde. d. Abb. hîc. in, ij. co. inver fi. aut quæritur.
b ¶ Iuriſdictio. vi. de Ale. de Imol. cõtra in. l. & quia. de iu. om. iu. in. ix, colũ. Et adde no. in. l. j. C. quando li. prin. da. & Spe, b in tit. de re. cõ. §. iiij. verſic. quid ſi reus.

ſcere de mouendis ex iure nouiter orto, ex reſcripto. Eſt Rota de deci. clxlviij. quæ incipit: cõmiſsio impetrata in nouis. Secus in procuratore, quia ſi eſt datus ad lites motas & mouendas, quia põt etiã agere ſuper mouendis, etiã ex iure nouo. Rota deciſione. ccccxiij. quæ incipit, fuit dubitatũ. Idẽ tenet Imo. in. c. fi. in. v. colũ. de reſcrip.
9 ¶ † Septima eſt. ſi procurator, qui põt ſubſtituere, ſubſtituit, & mortuus eſt ante acceptam ſubſtitutionem, valet ſubſtitutio. Domi. de Bota. deci. ccccxiiij. quæ incipit: ſi aliquis tibi hoc domine. Secus in delegato, quia ſub delegatio expirat. ſi non ſit vſus iuriſdictione ante mortem delegãtis. c. ſi à ſubdelegato. de offi. dele. in. vj. in verbo, dũ tamen illo viuẽte vti cœperit. Quę no. ¶ Vltimò ſubſtitutus procurator, qui acceptauit, nõ poteſt reuocari, etiã ſi non ſit vſus. c. is, qui. de procur. in. vj. ſecus in delegato, quia poteſt reuocare ſubdelegatum, quia acceptauit etiam ſi nõ ſit vſus mandato. c. quãuis. eo. ti. in. vj. gl. in. c. pe. in verbo. de certa. de elect. in. vj. & gl. in. c. j. in ver. procurator. de procu. eo. lib. ¶ Gl. in ver. *conteſtata.*
10 † Vtrũ ſit neceſſaria citatio ad perpetuãdam iuriſdictionẽ. Moder. hic dicũt, ꝙ ſic. & allegãt gl. in. c. ſup quæſtionũ. §. ſi verò j. eo. vbi ſubdelegatus, ſi citauit, non põt delegatus reuocare. ¶ Secũdò allegãt Bar. in. l. & quia. ff. de iuriſdi. om. iudi. vbi idẽ tenet. & Ang. ibi. & Bal j. in. c.
11 proxi. vbi dicit, † ꝙ requiritur citatio intantum, ꝙ non ſufficit, commiſsio citationis. Imò ille ſubdit, quòd non ſufficit, ꝙ ſit facta citatio, ſed ſit accuſata contumacia citati. & Bal. in. c. licet j. eo. vbi tenet idem. Et dicit, ꝙ receptio literarũ eſt actus ſeparatus ab omni intrinſeco cui iuſlibet iudicij. Et allegãt Imo. hîc, qui dicit, ꝙ iſta eſt cõmunis opi. & dicit ꝙ. d. l. & quia. debet intelligi vbi cœperit. ſ. per citationẽ. Et ſic dicit Imo. ꝙ ex quo eſt deciſum in. c. ſequẽti, ſtabitur huic, etiam de iure ciuili. per. c.
a Raynutius. de teſta. ¶ Modò quæro, † an quilibet actus
12 ſufficiat ante citationem ad perpetuãdam iuriſdictionẽ? & primò Ant. hic hoc tenet. Et reſpondet ad iura requirẽtia citationem. dicit ipſe, non negant quin alius actus ſufficiat. Et ad. c. ſequens dicit, ꝙ ibi cauſa fuit cõmiſſa per delegantem citatione ad ſe facta. Ad. c. propoſuiſti. de fo. cõpe. dicit, ꝙ ideò ibi requiritur, quia agit de perpetuatione quo ad partes, ne ab alio poſsit cõueniri, qa ibi nullus actus potuit interuenire, hîc verò quo ad reſpectum delegati. Et reſpondet ad. c. fi. de offic. leg. ꝙ ibi expirabat dignitas delegantis in totum propter finem delegationis, ideò non ſuſtinebat ſubiectionem partis, ideò requirebatur citatio. Hîc verò nõ ſic, quia mortuo Papa creatur nouus, ſecus in delegato. ¶ Vlterius Moder. allegant Imo. in. l. ij §. & ſi quis. ff. de do. vbi dicit, ꝙ pro hoc eſt gl. in. c. ne aliqui. in ver. incœpta. de hære. in vj. Subdit ibi, ꝙ iſta opi. ſeruaretur in practica propter authoritatem gl. & Hoſt. & Domi. de Ro. deciſi. cccxij. Mod. pro iſta opi. arguunt, & ſic ponderant: ꝙ tex. in. d. l. & quia. dicit res gerere cœperit. Iſtud verbũ res, eſt generale ad omnia. & nõ dicit aliquid de iudicio, & ſic iura, quæ loquuntur de iſta materia, dicunt re integra, ergo erit incœpta res, licet non ſit incœptum iudicium.
¶ Item arguũt ſic: commiſsio de citando eſt interlocutoria. gl. in. l. cum clericis. C. de Epiſ. & cle. ¶ Item nemo citatur ſine iuſſu iudicis. l. fi. ff. de exhib. re. ad interloquẽ dũ requiritur cauſæ cognitio. l. ex ſtipulatione. C. de ſen. & interlo. om. iu. Ergo ſi commiſit de citando, eſt vſus iuriſdictione, & ſic debet intelligi tex. in. c. plures. de off. dele. in. vj. ver, negotium. Et pro hoc ego allego gl. in. c. quãuis. in ver, vſus. de offi. deleg. lib. vj. vbi gl. dicit quali tercũ ꝙ, ergo ſufficit quilibet actus, & Bald. in rub. C. de in ius voc. Vbi Bal. dixit, ꝙ per ſolam libelli oblationem
b derpetuatur iuriſdictio, b Io. an. in c. fi. de offi. leg, & ibi do. Ant. & Lud. in. d. l. & quia. Io. an. in addit. ad Specu. in tit. de reſuſa. §. ij. ſuper ver. fi. Sed ꝙ requiratur citatio, di

cit Domi. in. c. fi à ſubdelegato. in. j. col. eo. tit. lib. vj. vbi poſt Io. de fantuſijs reprobat gl. ibi per illum tex. Secundò in terminis Do. in. d. c. quãuis. reprobat ibi gl. & idẽ tenet in. d. c. ne aliqui. de hære. in. vj. Archi. & Do. in. c. nõ ita. ij. q. iij. & Imo. in. c. licet j. e. i. iij. co. vbi optimè loquitur. & alle. tex. in. c. paſtoralis. in fi. ſ. de reſcri. vbi tex. dicit, quod ante expreſsionem perſonarum non poteſt iuriſdictionẽ exercere, ergo expreſsio illarum perſonarum non facit, quod exerceat iuriſdictionem, ſed facit vt incipiat & præparet. Item, ꝙ ſola acceptatio mandati nõ facit, ꝙ ſit vſus iuriſdictione. tex. in. c. is. qui. de proc. in. vj. in ver. mandatum ſuſceptũ. Etiã ſi eo vſus non ſit: ergo ſuſcipere, non etiam vti. ¶ Item electio notarij nõ inducit exercitium iuriſdictionis. c. quoniam contra. de prob. in ver. eligat notariũ, qui acta cõſcribat. Ergo electio notarij, nõ eſt de actis iudicij. ¶ Et reſpõdet ad hoc de ſubdelegatione: ꝙ ſubſtitutio, nõ facit ſubdelegatum vti ſubdelegatione & iuriſdictione. Et ꝙ ſubdelegatio nõ ſit exercitium iuriſdictionis, eſt gl. ſi in. c. paſtoralis. de reſcri. vbi ille, qui habet habitum iuriſdictionis, põt ſubdelegare. Ergo ſubdelegatio nõ eſt actꝰ iuriſdictiõis: & ſic non eſt actus iuriſdictionis. ¶ Secũdò Ioã. and. in. c. prudentiam j. eo. vbi dicit, ꝙ ſubdelegatio & delegatio ſunt actus extraiudiciales. ¶ Tertiò gl. in. c. nouit. de of. le. vbi dicit, ꝙ delegatꝰ poteſt fieri extraterritorium, ergo nõ eſt actus exercendi iuriſdictionẽ. & cõmittere iuriſditionem non eſt actus iudiciarius. Do. & ibi Ioan. an. in. c. j. §. ij. de offi. ordi. in. vj. & iſta eſt cõmunis opi. Quo ad motiua Mod. quando dicunt res: dico, ꝙ adaptatur ſecundum materiam ſubiectam. In caſu noſtro res intelligitur de iuriſditione incœpta, quæ eſt res, quæ in caſu noſtro iuriſdictionem ſignificat. & verb. incœperit, intelligitur. ſ. per citationem. ¶ Ad ſecundum argumentũ ꝙ cõmiſsio de citando eſt interlocutoria, & requiritur cauſæ cognitio: fateor, ſed non omnis cauſæ cognitio, requirit citationem. Et ſic argumentum eorum non ſtringit, & fortifica communẽ opi. ¶ † Fallit primò opi. cõmunis, † quãdo actus per iudicẽ eſſet factus cum parte, quæ fortè amicabiliter venit ad iudiciũ ſimul cũ impetratore, quia tũc perpetuat iuriſdictionem iſtam. Ponit Pau. de Leaza. in. c. quãuis. eo. titu. in. vj. & hoc ſequitur ibi Do. & refert in. c. licet j. eo. Secundò limita, vt nõ habeat locum in mandato delegatorio ad vniuerſitatem cauſarum, quia ſi vna eſt incœpta, eſt perpetuata iuriſditio quo ad alia. Bar. Bal. Sali. in. d. l. & quia. Ant. & Bal. in. c. licet j. e. & Imo. in. d. l. ij. ff. de don. Iſta limitatio non tenetur hîc. & Imo. in. c. licet j. eo. Et Abb. hic dicit, ꝙ in telligitur perpetuata quo ad illã ſolũ. & Bal. in. l. manda tum. in. iij. col. C. manda. Fulg. & Lud. Ro. in. d. l. & quia. Idem ſentit glo. in. d. c. ne aliqui. in ver. nõ cœpta. de hær. in. vj. & Imo. in. c. paſtoralis. §. quoniam. in. vj. col. eo. de reſcrip. Qualis autem debeat eſſe citatio, videbimus in ca. ſeq. ¶ Subdit Abb. hîc, ꝙ iuriſdictio delegati expirat mortuo delegante. Hoc intellige, quando datur mandatario noua poteſtas, expirat iuriſdictio ſua, ſi nondũ cœpit vti. Sed ſi excitatur iuriſdictio ordinaria per cõmiſſionem, non expirat morte mandantis, etiam re integra. Et eſt vna limitatio ad iſtum tex. Allegat Abb. §. & hæc verò iubemus. in auf. vt nulli iudi. lic. ha. colũ. ix. Et vide ibi Ang. & glo. & Hoſtien. in. c. quoniam Abbas. ſ. eod. Bar. in. d. l. & quia. Bart. in. l. fundi venditor. ff. de acquiſ. vbi tenet idem, quod Domi. & Ab. hîc: dum loquitur de nuntio, vbi valet miſsio in poſſeſsionem, etiam re integra. Pet. de Anch. in clemen. ne Romani. de elect. & in. c. fi ſuper gratia. de offic. delegat. in. vj. Iuxta hoc Pau. de caſt. in. d. l. fundi venditor. dicit, quòd ille tex. eſt ſingularis in hoc: ſed Canoniſtæ habent æquè bonum text. in. c. fi ſuper gratia. eodem titu. in. vj. & Bald. in. l. ſi de interpretatione. ff. de legibus. vbi replicat hoc de nuntio.
& hoc,

& hoc, niſi conſuetudo ſe habueret, vt fieret noua cõmiſsio per iudicem. Pro quo facit: quia omiſsio ſolennitatis ex ſola conſuetudine inducta vitiat actum. Et glo. in auth. vt præponatur nomen Imperator. in princ. & allegat hanc glo. Abb. in præmio Decret. in. xij. colum. & de nuntio, quòd præceptum non expirat morte præcipientis, & ſi non confertur noua iuriſdictio, ſed excitatur, & eſt glo. in. c. præcipitur. xiiij. q. j. & illam gl. ſequitur ibi Archi. dicens, quòd præceptum non expirat morte præcipientis mandantis, neque mandatarij. ibi vide.
Limita iſtam limitationẽ: niſi in executione præcepti adhibenda ſit aliqualis cauſæ cognitio: quia expirat morte præcipientis. Rota in nouis deci. cccxlix. quæ incip. *Si Papa* mãdat alicui. vbi dicunt, quòd ſi Papa madat cõferri beneficium vacans, ſi ita eſt, prout mandatur: expirat mandatum morte ſua re integra: quaſi gratia non facta: prout in. c. ſi ſuper gratia. Et committitur cauſæ cognitio propter verbum, ſi ita eſt. & prædicta loquuntur in mero executore.
Secundò limita illud de præcepto iudicis: dũmodo præceperit cauſa cognita. Ita Ang. in. d. l. fundi. qa vbi præcepit ſine cauſæ cognitione, præceptũ non tranſit in ſucceſſorem. Caſus cũ gl. in. l. ſi. ff. de pœ. Exemplum in præcepto, quo vtũtur iudices in Tuſcia: quando viſo inſtrumento guarentigiæ datur licentia creditori capiendi debitorẽ authoritate propria. Iſtud
2 præceptum non tranſit in ſucceſſorem. Imol. ibi ſequitur hanc limitatoinem. Sed non exemplum: quia iudex neceſſabitur ad dandam licentiam: meritò expirat mandatum hoc: ex quo tenebatur ita præcipere. per. d. l. fundi. & l. ſi. ff. de pœ. loquitur in illo, qui ad hoc non tenebatur. Ita Imol. in loco præalleg. Ang. in. l. ſi per epiſtolam. ff. de acqui. hæred. vbi tenet iſtam declarationem Imol. ꝙ non expirat, ex quo ad hoc tenebatur. quæ not. quia ex ſtatuto adſtringebatur. Secus ſi non adſtringeretur: quia vera eſſet limitatio
14 Cal. in diſpo. quæ incipit: Rhegino Epiſcopo. vbi dicit, † quòd ſi datur adiunctus vni ordinario, non expirat poteſtas adiuncti per mortem Papæ. Alleg. glo. in ſing. in. c. P. & Gj. eo. quæ dicit, quòd iuriſdictio prorogata ad ſummũ naturam prioris iuriſdictionis: ergo non expirat. Secus ſi adiungitur delegato: quia re integra expirat iuriſdictio vtrius q. & ſequitur Ioan. And. in. c. cum plures. eo. tit. in. vj. ſubdens, quòd hodie de ſtylo cancellariæ apponitur clauſula, quòd adiunctio habeatur perpetua in principio commiſsionis. Et ſic perpetuatio facta per primum radicatur in ſecundo. Ita Ioan. And. in loco præallegato. & ibi Domi. poſt Ioannem de Fantu. quæ not. diligenter.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Citatio ſola perpetuat iuriſdictionem.*
2 *Commiſsio ſola de citando, an perpetuet iuriſdictionem?*
3 *Effectus citationis per edictum elapſo tempore, non facit quin audiatur illi, quorum intereſt, etiam poſt tempus: niſi iudex interloquatur imponendo eis ſilentium.*
4 *Actus nullus, an perpetuet iuriſdictionem.*
5 *Citatio anomala, an perpetuet iuriſdictionem delegatam: puta, citatio quã facit creditor debitori fugitiuo: quæ permiſſa eſt à lege.*
Commiſsio ſola ad citandum, an perpetuet iuriſdictionem: poſtnu. 5. verſi. Quæritur ergo vtrum ſufficiat &c.
6 *Citatio, an debeat eſſe vnica, vel trina: vt poſit perpetuare iuriſdictionẽ?*
7 *Appellans, ſi continuat iudicium coram primo iudice, videtur renuntiare appellationi. Et intellige, quando ipſe appellans ſponte litigat coram iudice à quo. Secus ſi inuitus. num. 8. & niſi iudex a quo, induxiſſet appellantem dolo ad talem actum. num. 10.*
9 *Actus, qui fit per ſuperiorẽ, quãdo cõſiſtit in patiendo: non dicitur diſpenſare.*
11 *Appellans, ſi adeat iudicem à quo, tanquam bonum virum: quia fortè appellans, quærit compoſitionem cum aduerſario.*
1 *Quaſi, hæc coniunctio, quid ſignificet.*

CAP. XX.

1 Gratum ¶ Si delegatus citat ante mortem delegantis: per perpetuata eſt iuriſdictio. Secundò appellationi renũtiat: qui corã iudice à quo litem proſequitur. h. d. ¶ † Not.
a ibi: *citationis electio.* ꝙ ſola citatio perpetuat iuriſdictionẽ a. & iſte tex. ſupplet. c. præcedens. Quando in ſtatutis ſunt duo contraria, vtrum ſtetur primo vel ſecũdo. Abb. hic dicit, debet ſupplere &c. tex. in. c. cũ expediat. de elec. in. vj. & gl. in. c. Raynutius. in verbo relinquẽs. de teſta. quæ dicit, quòd ſi ſunt duæ leges contrariæ, ſtatur vltimæ. ¶ Limita, niſi prima prouideat in vno caſu ſpeciali: quia vltima generalis non tollit primã in illa ſpecie. gl. in. c. vt officiũ. §. duabus. de hæret. in. vj. gl. in. c. j. in ver. reuocare. de confti. in. vj. & ibi Pe. de Anch. in viij. colum. verſi. x. oppono. gloſ. j. in fi. in. c. volumus. xxxj. diſt. & Barto. in. l. ſed & poſteriores. ff. de legi. i Pet. de Anch. conſil. cclxiij. & conſil. cclxiij. & cõſil. ccccliij. quod inci. viſo puncto. Bal. in. l. j. C. ne liceat tert. prouo. Paul. de Caſtro. conſi. cxcvj. Abb. in. c. fi. in. iiij, col. de reſcrip. Io. And. in ad di. Spe. in titu. de ſent. prola. §. vt autem. in addi tione quæ incipit: ad hæc. Et ea quæ præmiſſa ſunt, tetigi in. c. ex parte. ſ. eo. in illis. xx. fallen. & in. c. j. de reſcrip. ibi vide. ¶ Not. ſecundò in eiſdẽ verbis, quòd valet citatio per edicta: & hoc erat de iure antiquo: hodie debet fieri per nuntiũ, vel per literas. Cle. j. de iudic. ¶ † Vtrũ ſola commiſsio de citando perpetuet? dicit hîc Abb. quòd ſic. Moder. dicunt, ꝙ iſte text. non probat: quia non ſufficit citatio per edictũ: ſed debet fieri per literas, vel per nũtium: ergo nõ valet citatio per edictum. Card. conſi. cliiij. vbi ponit, quòd citatio per edicta non valet, etiã ſi
a ¶ Iuriſdictionem. Ad quod vide omnino. d. Ale. de Imol. in. l. j. ff. de iuriſ. om. iud. eſſent, quos materia tangit. Sed tangit ſingulariter, non vniuerſaliter: quia non valet citatio per edictũ. & alle. Ioã. Andr. in. c. fi. de ele. in. vj. & ibi eſt optimus tex. in ver. vbi eſt coẽlectus. aliàs generaliter. ¶ Secundò Bar. Cæpol. in ſua caute. cxj. char. cxiij. incip. ſolent communiter Epiſcopi. vbi idem tenet. & Ang. conſil. cclxxviij. incip. viſo facto. vbi dicit, quòd nunquam nocet proclama generale: vbi ſcif, quòd res tangit: vel ſciri potuiſſet. Et ita intelligitur. l. ſi eo tempore. C. de remiſ. pig. & Lud. conſil. ccccx. inci. vt clarior reddatur. & Pet. de Ancha. in. c. fi. de elect. in. vj. & ibi Do. in fi. vbi dicit, quòd non ſolùm nulla eſt citatio generalis, vbi aduerſarius ſciebatur: ſed etiam vbi de facili ſciri potuiſſet. Ita dicit ibi. Do. Pro quo eſt Bal. in. l. ſi curatoris. C. de iur. delib. vbi dicit: ꝙ non ſufficit dicere, compareat quicunque vult eſſe hæres: ſed debent vocari, quos proxima cauſa ſucceſsionis tangit. Ang. ibi ſequitur hoc dictum. Et dicit, quòd practici aduocati non libellant generaliter contra volẽtem eſſe hæredem: ſed generaliter nominant proximiores. & non facit mentionem de Bal. & vide etiam Ang. in. l. ſi quis inſtituatur. ff. de hære. infti. & iſta ſufficiant de modo citandi per edicta. ¶ † Effectus
3 verò citatiõis per edictum elapſo tempore nõ facit, quin audiantur illi quorum intereſt, etiã poſt tempus: niſi iudex interloquatur imponẽdo ſilẽtium illis. Ita Inn. in. c. fi. qui matri. accu. poſſ. & Ang. eum allegat in. l. j. C. vt nemo inui. & Bal. in. l. diffamari. C. de inge. & manum. ¶ Audiuntur enim iſti regulariter elapſo termino: niſi in tribus caſibus. ¶ Primò, quando res non eſt integra: per tex. in. c. fi. qui matri. accu. poſſ. & tenet Bal. in d. l. diffamari. ¶ Secundò in termino legis: quia nunquam audietur la pſo termino legis. Exemplum in. c. pia. de excep. in vj. & hoc voluit Inno. in. d. c. fi. alle. tex. in. l. commiſſum. C. de adul. ¶ Tertiò, quando

in assignatione termini apponit clausula ista: aliâs ex tunc imponitur silentiũ. Ita Abb. in c. pe. de iudi. in pe. col. post. d. Car. ¶ Adde tamẽ, quòd ad hoc, vt ista edicta valeant, debẽt appo ni in loco publico & noto ex legalibus. & non ita in loco alio, ꝙ legi nõ possint. Ista omnia po nit Pau. de Ca. in. l. si pupillus. §. proscribere. p illũ tex. ff. de instit. ¶ Vbi verò quis venit post edicta: & ostendit se fuisse iusto impedimento occupatum, auditur. Casus est in d. c. fi. qui mat. accus. poss. & in. l. commissum. ¶ No. ibi: *negotium sit quasi cœptum.* ¶ † Vtrum actus nul lus perpetuet iurisdictionem[a]. Abb. hic, quòd non. & vide gloss. ij. in. l. si pater. C. ne de sta. de fun. vbi gl. dicit, quòd litis contest. inualida nõ interrumpit præscriptionem. & Bald. in. l. accusaturus. ff. de adul. vbi text. probat, quòd libellus ineptus non interrumpit præscriptionẽ. & gl. ij. in fi. c. vt debitus. de appella. vbi glo. dicit, quòd litis cõtest. inualida non interrumpit præscriptionem. & facit tex. in. c. pe. de fo. cõp. in ver. legitimè citatus. ergo secus, si non fuit le gitimè citatus. Et est text. cũ gl. fi. in. c. bonæ. el ij. de ele. & vide Bald. in. c. quoniam. de proba. in. vj. col. vbi dicit, quòd sententia lata præce dente citatione, nulla est. & sic ipsa non transi bit in rem iudicatam. alleg. gl. in. l. fi accusatoribus. C. de accus. quia paria sunt, quòd non fit la ta, vel sit nulla. c. ij. de transla. Præl. & vide Bal. in. c. in nomine domini. in. iiij. nota. de testi. & & sic actus inualidus nõ perpetuat iurisdictionẽ. ¶ Sed no. quòd vbi agitur de ligando aliquem ex citatione: dato, quòd sit illegitima: si tamen citatus aliũde habuit plenam notitiam rei: nihil nocet citationis inualiditas: quia ligat citatum. Ita Lu. in. d. consi. ccccx. inci. vt cla rior. & alle. cle. causam. in fi. de elect. ¶ Secũdò limita prædictam conclusio. quòd citatio inepta & inualida perpetuat: vnde post ipsam sequuta est spontanea comparitio citati, & perseuerat io in iudicio. Tex. est & gl. & Bal. in. l. j. §. j. ff. de fer. In isto etiam casu, sententia valebit, etiam si rectè non fecerit, qui eam citauit. Et est gl. quæ incip. hîc not. tria in fi. quæ dicit, ꝙ vbi reus consentit citationi per cõparitionẽ & perseuerantiã in iudicio: est ac si fuisset citatus. quod no. diligenter. ¶ Cõfirma per dictũ Pau. de Lea. in. c. quãuis. de off. dei. in. vj. vbi dicit, ꝙ vbi fit amicabilis comparitio, ppetuat iurisdictionẽ: fortius in casu nostro. ¶ Secũdò pẽsens in iudicio nõ est vacãdus. c. j. de iudi. si ergo iste comparuit, non est citandus. & vide Bal. in authen. si omnes. in. ij. colũ. C. si vt se ab hæ. absti. vbi Bal. dicit, quòd si statutum dicit, ꝙ à die citationis vsque ad. xxx. dies debet aliquid facere iudex: quòd si pars non citata cõparuit, quòd incipiũt currere illi. xxx. dies à die comparitionis illius partis: licet non præcesserit citatio. ergo fortius in casu nostro. ¶ † Vtrum citatio anomala perpetuet iurisdictionem delegatam: puta in citatione, quam facit creditor debitori fugitiuo, quæ est permissa à lege, secundũ Bar. in. l. neminem. C. de exhiben. reis. per text. in. l. ait prætor. §. si debitorem. ff. de his, quæ in frau. ere. Inn. in. c. proposuisti. de fo. cõp. dicit, quòd ista citatio perpetuat & inducit præuentionẽ. Ant. ibi tenet contrarium: quia dicit, quòd ad hoc, vt citatio inducat præuẽtionem, vel perpetuationẽ, requiritur quòd sit legitima. Si tu dicas, permittitur, fatetur: sed nõ est legitima. & vide Abb. in. c. j. in xxij. co. de iud. in versi. sed quia dixi. vbi alleg. gl. in. c. cum sit Roma. in ver. solent. de appel. Vbi gl. dicit quòd non teneor credere dicenti mihi: venias ad iudicem. & ratio, quia talis citatio non emanat à iudice. ¶ Quæritur ergo, vtrum sufficiat sola commissio de citando ad perpetuandum iurisdictionem. vide Rot. in antiq. decisio. xj. in ti. de do. & contu. vbi dicunt, quòd commissio citationis perpetuat iurisdictionem delegãti, sed non respectu partis. Vnde secundus delegatus, qui commisit & citauit, dicitur præuenisse illum, qui tantùm citationem commisit. Sed quòd nõ sufficit, tenet Bal. hic. Pro quo fecit dictum eiusdem in. l. cum sponsus. ff. de do. inter vi. & vxo. vbi dicit, quòd tunc citatio dicitur citatio, quando nuntius executus est, anteà non. & facit tex. hîc in ver. citatione facta. & significat hoc actum factum executũ. & sic contra Abb. hîc. Ioan And. tangit hîc, in. c. fi. de off. leg. & dicit, quòd Guido de suza. disputauit istum passum. & tãdem dicit, ꝙ de iure ciuili nõ est perpetuata. sed de iure canonico sufficit cõmissio: per tex. hîc in. c. licet ĩ. e. quia committendo dicitur cœpisse vti iurisdictione. sed non sufficit quo ad afficiendã personã: per Cle. ij. vt lit. pen. Idẽ sentit ibi Bal. Sed dicas indistinctè, ꝙ sufficit cõmissio ad perpetuandũ. Ita Abb. & Car. in. d. c. fi. Et mouentur: quia citatio habet tres partes, commissionẽ, executionẽ, & relationẽ. ¶ Prima pars est iurisdictionis: quia iudex existens extra territoriũ, nõ potest cõmittere citationẽ. Ergo sequit, ꝙ cõmittere, est vti iurisdictione. l. oẽs. C. de Epi. & Cle. & in. c. Romana. §. cõtrahentes. de foro cõp. in. vj. Et idem videtur de iure ciuili, per. d. l. & quia in ver. vti cœpit. Et hanc partẽ, ꝙ sufficiat cõmissio, tenet gl. in verb. ad partẽ. in. d. Cle. ij. vt li. pẽ. & ibi Inn. & Car. & Abb. in. fi. ¶ † Vtrũ citatio debeat esse trina, vel vnica? dic, ꝙ sufficit vnica: quia etiã descẽdit à iurisdictione. De hoc est gl. in Cle. j. in verb. citationis. de iudi. q̃. dicit ꝙ ad perpetuandam iurisdictionẽ, sufficit vnica citatio. cum illa gl. concor. Arch. in. c. non ita. ij. q. vj. vbi dicit, quòd semel citando perpetuat iurisdictionẽ. & Abb. & Ioan. And. in. d. c. proposuisti. de foro competen. & Fede. consil. xxx. facit. l. si quis posteà. ff. de iudi. ¶ † No. ibi tex. *videretur ab appellatione recessum.* quòd appellans continuans iudicium coram iudice à quo, videtur renuntiare appellationi. & est text. in cap. cum venissent. de testi. & in capitu. solicitudinem. de appellat. Ista est est regula Abb. hîc. ¶ Primò limita, vt intelligatur de appellatione interposita: non autem interponenda. vnde si pendente tempore ad appellandum comparet quis corã iudice, qui tulit sententiã: non dicitur appellationi interponẽdæ renũtiare. alleg. Inn. in. c. solicitudinem. de appel. & Io. An. in. c. fi. de appel. in. vj. & tex. in. l. ad solicitudinẽ. C. de re iudi. & ibi gl. Idẽ tenẽt hîc Ant. Imo. & Do. ¶ Confirmo, quia idẽ tenet Inn. in. c. quod ad cõsultationẽ. post principiũ. de re iudi. vbi dicit quòd recipiẽs terminũ à iudice post sententiã, nõ renũtiat appellationi interponẽdæ. & de hoc allegat Lu. in ru. ff. de arbi. in. xxix. col. Istam fallentiã tenẽt Ant. in. c. significauerunt. de testi. in. iij. col. Idem tenet Ab. in. d. c. quod ad cõsultationẽ. in. viij. col. & Imo. in. l. iiij. §. si quis cõdẽnatũ. ff. de re iud. & Flo. de sancto Petro in. l. ad solutionẽ. C. de re iudica. ¶ Intellige primò hoc, nisi actus, quem gerit pars, veniret executiuè ad implementũ actus iudicis. Puta, iudex præcepit, vt soluat. x. ipse petit terminum ad ea soluenda, videtur approbare sententiam: ergo renuntiare cuicunque appellationi etiam interponendæ. Ita Domin. hîc allegat Ioã. An. in. c. solicitudinem. super verbo, renuntiare. vbi dicit hoc. & allegat Ioan. An. idem tenentem in fi. de ap. in. vj. & glos. magnam circa medium. in. c. fi à iudice. de app. in. vj. ¶ † Secundò intellige & restringe, vt habeat locum, quando quis facit actum coram iudice sponte litigando coram eo. Secus, vbi, inuitus: quia si inuitus, non videtur renuntiare. Ita Abb. in. d. capitu. quod ad cõsultationem. in. ix. col. & idem replicat in. d. ca. solicitudinem. in fin. Idem tenet Domi. in. c. fin. §. j. de appella. in. vj. vbi dicit quòd. l. ad solutionem. C. de re iud. loquitur in eo, qui spõte petijt terminum ad soluendum. Secus in illo, qui acceptauit terminum à iudice assignatum. Et subdit, quòd consuluit, quòd acceptans terminũ, protestetur saluum sibi esse ius appellãdi: in quo vult deliberare, expediat sibi, an non. Franc. d. Are. in dicto capitul. significauerunt. de testi. in. ij. char. parua. ¶ Primò ostendit, quòd ista quæstio pen det ab

¶ Iurisdictionem, vide »ino ad hoc Lu. in fing. versic. iurisdictio.

det ab illa vtrum attenta infra. x. dies faciant videri renuntiatum esse appellationi, sicut post appellationem. Et concludit, quòd debet distingui, vtrum iste sit spontaneus, vel non: non autem an sit executiuus, vel non: quia etiam si esset executiuus, sed non spõte: puta acceptando terminum non petitum, non videtur renuntiare. ¶ Secundò limita: nisi actus tendat ad augmentandũ desideriũ appellantis. quia talis actus non inducit renuntiationem appellationis, secundum Abb. hîc, post prædictos. & glos. in cap. si à iudice. ver. nõ teneris. de appel. in. vj. & Rotam decisio. cclxxxvij. quę incipit: licet appellationi interponendæ. in fin. in ver. crederem quòd si actor. vbi approbat simpliciter glos. de qua. s̃. & ibi dicit, quòd si actus tendit ad declinandam iurisdictionem &c. vide ibi. & vide Rotam etiam decisio. ccccl xxij. in eisdem verbis, quæ incipit: Si ille qui à sententia diffinitiua. & ibi etiam allegant illam glo. & ibi optimè declarant. Et vide etiam Domin. in cap. si à iudice. in. vj. vbi etiam declarat dicens, dummodò doceat de grauamine per simplicem informationem, non tanquam coram iudice: sed tãquam coram extraneo. Et pro gl. illa simpliciter vide Phil. de Perusio in cap. cum teneamur. de appell. vbi dicit, quòd ille tex. rum pit istam decisionem Rotæ. ¶ Sed credo, quòd opi. Rotæ sit verior: & quòd non obst. c. cum teneamur. quia ibi non moueatur iurisdictio iudicis à quo super eo, in quo erat pronuntiandum per iudicem ad quem: meritò respectu illius articuli, nulla est contrarietas. secus in casu decisionis Rotæ: de qua. s̃. quia petebatur ibi, quod pertinebat propriè ad iudicem ad quem: ergo erat cõtrarietas. quæ no. ¶ Tertiò limita: dummodo actus gestus per appellantem coram iudice à quo, fuerit in iudicio approbatus. Secus si nõ fuit aprobatus: quia neq; à iudice: neque à parte poterit dici istum renuntiasse: quia fundant se in actu, quem impugnauerant: contra regulam, ex eo. de reg. iu. in. vj. c. cum olim. de censi. Do. hîc allegant glos. in. c. cum venissent. in ver. obtinuit. de eo, qui mittit. in pos. causa rei seruan. & text. in c. mulieri. de iureiur. Et vide Ludo. in singulari. clij. inci. appellans. vbi allegat pro singulari illam glo. in. d. c. cum venissent. ¶ Secũdò vide Abb. in. d. ca. cum venissent. in. iij. colũ. vbi dicit, quòd illa glos. ponit limitationem ad istum text. & Abb. consil. ij. vol. j. ante fin. vbi dicit, quòd eatenus videtur pars primum actum approbare, quatenus per aduersarium approbatur. allegat dictam glos. & vide Inno. in. d. cap. cum mulieri. vbi dicit, quòd contra cõfessionem propriam, etiam iuratam: potest quis venire, si fuit reprobata per sententiam: nec incurrit periurium, neque leuem notam. & Bald. allegat hîc dom. Inno. in. l. si creditoribus. in fi. C. de ser. pigno. da. manu. & ibi dicit, quòd vbi actus fuit reprobatus, licitum est allegare turpitudinẽ propriam. & alibi dixit idem Bal. in. l. si quis testibus. in. ij. col. C. de testib. & in. l. si quis in hoc genus. C. de episc. & cle. quòd non dicit sibi contrarius, qui venit contra proprium actum impugnatum in iudicio, allegando Inn. vbi. s̃. Vide etiam Bald. in authen. nouo iure. in fi. C. de pœna iudi. qui malè iu. vbi dicit, quòd si aliquis dixit in syndicatu. &c. vide ibi per ipsum. allegat Inno. vbi. s̃. ¶ Vltimò vide etiam Bald. in. l. j. in penul. colum. C. de confes. vbi dicit, quòd nemo cogitur perseuerare in confessione reprobata. & allegat Inno. vbi. s̃. & pro hoc dicto Inn. est glos. sing. in authen. item si possessor. in glo. fin. in fi. C. qui po. pigno. habe. ¶ Vltra Abb. hîc ponit dom. Ant. Dom. & Inno. aliam limitationem: hoc est, dummodo actus consistat in agere, prout ibi. & in cap. ex ore. de his, quæ fiũt à maio. par. cap. secus si consistat in pati. Allegant Inno. in ca. olim. el. iij. in fin. de resti. spol. vbi dicit, quòd si iudex excommunicauit me post appellationem: & ego tollerem excommunicationem abstinendo à prohibitis excommunicato: nõ videor renuntiare appellationi: neque sententiam ratificare. maximè si protestor, quòd nolo appellationi renũtiare. pro hoc allegat Dom. rationem: quia actus consistentes in patiendo, non arguunt ita consensum: sicut actus consistens in agendo. allegat glos. in. c. cum dilectus. de consuet. in verbo suspẽsus. ibi plus tollit negatio, quàm ponat affirmatio. ¶ Melius allegasset Ant. in. c. veniens. in. ij. colum. de fil. presbyt. vbi dicit, quòd † vbi actus, qui fit per superiorem consistit in pati, nunquam dicitur dispensare. Et si actus cõsistens in pati: nun inducit dispensationem per text. in Cle. fin. in fin. de senten. excõmuni. & allegat Inn. in loco præallegato. Et allegat vnam glos. in c. cum decessissent. in verbo, contraxerunt. de consti. ibi: dicit Ioan. vbi vide, quæ scripsi anno præterito. & Card. in. d. ca. olim. de censi. in. ij. colum. vbi dicit illud dictum Inno. esse singulare. ¶ Nũ obstat. l. ad solutionem. C. de re iud. quia illa lex facit aliqua verba indicantia, quòd vltra patientiam aliquid fiat, propter quod videatur renuntiare appellationi. ¶ Quintò limita, nisi iudex à quo, iam admisisset appellationem: quia tunc nunquam per aliquem actum factum coram eo renuntiatur appellationi: neque renuntiari posset. Ista est vna solẽnis limitatio. & est decisio Ro. ccclxiij. de hoc. quæ incipit: ex hoc insurrexit. in nouis: per cap. cum appellationibus. in fi. de appel. in. vj. Et ad. c. interposita. §. j. de app. respondet, quòd loquitur, vbi fuit dilatum. & volunt, quòd etiam expressè renuntiari non posset; ergo multominus tacitè. ¶ Tu consydera. c. vt super. in fi. de ap. in vj. vbi iniusta denegatio Apostolorũ habetur pro declaratione. & tamen adhuc renuntiari potest. Et ad. c. appellationibus. dic, quòd nihil dicit de renuntiatione: hoc est, si partes renuntiarent. Tamen cogitabis: quia oportet videre vtrum dicta denegatio æquiparetur dilationi omnino. ¶ † Sextò limita: nisi iudex à quo dolo induxisset appellantem ad talem actum: quia non dicetur renuntiasse appellationi. Decisio est Ioan. Andr. in. c. pen. in. ij. colum. de religio. domi. per illum text. & sequitur Ant. ibi, in. ij. col. per gl. in. l. dolum. C. de dolo. ¶ Septimò limita: nisi actus fiat non ab app. sed ab aliquo eius amico, vel filio, eo non mandante: nec ratum habente, talis enim actus non nocet. Ita dicit Ioan. And. in. c. cum teneamur. super ver. reformare. de appel. in fi. ¶ Octauò limita: nisi iudex coram quo appellans reuertitur, & qui grauauit, gerat vicem indicis ad quem: puta legatus in partibus habens ex priuilegio potestatem cognoscendi de appellationibus ad Papam interpositis: quia actus coram eo factus, non inducit renuntiationem. Ita expressè vult Inno. in. c. venissent. super verbo, coram eo. de eo, qui mittitur in poss. Et ratio est: quia videtur potius aditus tãquã iudex ad quẽ, quã tãquã iudex à quo: vt actus potius profit agenti, quàm noceat. ¶ † Nonò limita: nisi adeatur, vt iudex tanquã bonus vir: fortè qa appellãs quærit cõpositionẽ cũ aduersario. Decisio est Host. in. d. cũ venissent. ¶ Decimò limita, nisi fiant actus cõcernentes solennitatẽ appellationis: puta petere apostolos: quia per tales actus renuntiatur appellationi. text. est in. c. ab eo. de appel. in. vj. ¶ Vndecimò limita: nisi litigaret coram eo per metũ: & iã opportunè ꝓtestatus fuisset de grauamine. & quòd non appellasset, quia timebat. Nam prosequendo litem durante metu, nõ renuntiat appellationi. & expressio grauaminum habet vim appellationis. Hoc est singulare dictum Inn. in. c. si iustus metus. de app. & per omnes alios actus videtur renũtiari appellationi exceptis istis, quos not. ¶ † Glos. in verbo, *quasi cœptum.* not. hîc Abb. quòd hoc verbum, quasi. [a]importat de sui natura diminutionem: vt est glos. in cap. parochianis. de deci. & text. in. l. facto. ff. de condi. & demon. & glos. in cap. prout. de do. & contumac. & Moder. hîc allegãt Bal. in. l. si de functus. C. de legi. hęredi. ¶ Secũdò allegant gl. & ibi Ang. in. l. j. ff. de transac. &

[a] ¶ Verbũ. Adde tu quòd verbũ quasi, positũ in statutis, denotat proprietatem, non im proprietatem. Ita Bart. singulariter in vlt. col. in ver. respondeo. ff. de ficarijs. & in. l. diuortio. ff. si fundũ in prin. ff. fo. mat. & aliqd in. l. hoc colore. ff. de inoff. testa.

do. Abb. in c. ad noſtram. el. iij. in. vj. colũ. de iureiu. & Old. conſi. clv. & Abb. in c. cum inter canonicos. in penul. col. de elec. & Do. poſt Archi. in c. quia à te. l. di. in j. colum. vbi dicit, quòd aliquando dictio quaſi, capitur pro tanquam. & allegat pro hoc gl. in ver. quaſi matrem. in c. ij. de priuileg. in. vj. & allegat gl. in c. quando. §. ꝙ ſi ſuper. vt lit. nõ conteſt. ¶ Aliquando verò ponitur proverita te: & allegat gl. in d. c. parochianos. ¶ Aliquando verò importat ſimilitudinem, & etiam veritatem. & allegat Iob ibi, quaſi impius percuſsit eos. ¶ Aliquando verò excludit, vt ſi eſt adiuncta numero. excludit enim minimam partem numeri. c. cum dilecti. de elec. ¶ Aliquando verò importat veritatem actus geſti: ſed addit eius reſtringibilitatem. de hoc allegat text. in cap. cum inter canonicos. de elec. & ibi gloſſ. in ver. quaſi ſpirituale & gloſſ. vltra Domin. in l. iij. ff. de condi. ob cauſ. dat. & facit textus in eadem. l §. ſubtilius quoque. eſt teſt. in capitu. querelam. in ver. quaſi poſsidere. de ele.
¶ Gloſſ. in. ver. *maximè mortuo Papa ipſo facto expirat iuriſdictio.* Et ex hoc ſequitur quòd nõ eſt opus excipere. ¶ Secũdò ſequitur, ꝙ etiã volẽtibus partibus ꝓcedere nõ poteſt. Et ꝙ expiret ipſo iure iuriſdictio, eſt tex. in c. ſi cui. in fi. de præben. in. vj. vbi dicit, ꝙ ſi executor eſt datus ad gratiã finiendã, ꝙ expirat eius poteſtas oĩno mortuo concedẽte re integra. ergo totaliter expirauit incõtinẽti. Ita ibi Do. Nã illud verbũ oĩno importat ipſo iure, propter gl. in l. §. ſi pecunia. ff. depoſiti. ¶ Secũdò eſt tex. pro hoc in. c. præſenti. in prin. iũcto fi. de offi. leg. in. vj. vbi collatio facta per delegatum reuocatum, eſt ipſo iure nulla. Et probat idem text. in cap. ſi à ſubdelegato. ff. de offi. dele. in. vj. vbi text. dicit, quòd non teneris excipere: quia eſſes tibi cõtrarius. & probatur per tex. in. d. l. & quia. vbi quo ad ſumendum iuriſdictionẽ æquiparat mandatũ iuriſdictionis, & mandatum priuati. Sed mãdatum priuati expirat ipſo facto, per reuocationem. ergo etiam expirabit mandatum iuriſdictionis. ita omnes hîc. & ita in. c. cum veniſſent. de teſti.

SVMMARIVM.

1 *Iudices ordinarij cum de cauſa aliqua cognoſcere debent, vnus eorũ alijs abſentibus poteſt iudicare.*
2 *Hæredes defuncti habentes iuriſdictionem in caſtris, non poſſunt eam ſeparatim exercere: ſed omnes ſimul.*
3 *Iuriſdictio vbi competit non feudalis, neque ducalis, neque marchionis, tũc poteſt in totum diuidi.*
4 *Iuriſdictionis adminiſtratione diuiſa inter plures: vnus nõ punit aliumdelinquentem. Nam par, vel minor, delinquendo non efficitur ſubditus in loco. nu. 5.*
Iuriſdictio, in tribus caſibus non recipit diuiſionem. poſt numerum 5. verſ. Tribus tamen caſibus.
6 *Dignitas non poteſt diuidi inter hæredes: ſed præfertur priuilegiatus, numero 7.*
8 *Filius Regis, natus tamen ante adeptum regnum, an dicatur filius Regis?*
9 *Primogenitus legitimatus, an excludit ſecundogenitum legitimè natum?*
10 *Sequi quis debet regulariter maiorem partem. fallit, vt hîc.*
11 *Executor vnus, ſi ſportuus ſit, an Epiſcopus det adiunctum ſuperſtiti,*
12 *Citatio iniuſta non arctat citatum.*
13 *Nuntij quales perſonæ debent eſſe.*
14 *Reus, ſi obiecit exceptionem excommunicationis actori in iudicio: & eã non probat infra tempus, auditur actor. Si verò probat, delegatus abſoluit actorem, ſi eſt excommunicatus ob cauſam ſibi commiſſam.*
15 *Nolle & non velle, qualiter differunt.*
16 *Exceptio, an ſit probata, probata denuntiatione?*
17 *Excommunicatio, an poſsit probari per vnum teſtẽ cum iuramento partis.*
18 *Excommunicationis nomina regulariter intelliguntur de maiori.*
19 *Excommunicatus ab homine ipſe abſoluet: & non alius. Fallit duobus modis. & nu. 20.*

CAP. XXI.

PRudentiam. Si cauſa delegatur tribus cum clauſula, quòd ſi nõ omnes: niſi prius appareat de impotentia tertij, duo procedere non poſſunt. & ſi procedunt, nihil agitur. ¶ Gol. ſuper ver. *teneatur.* Vtrum illi qui habẽt iuriſdictionem, debeãt omnes conuenire: vel vnus ſolus poſsit conueniri in ſolidum. † Abbas hîc dicit, ꝙ vnus ex pluribus ordinarijs procedere poteſt: quia habet in-
1 ſolidum iuriſdictionẽ. & tenet Bal. in l. j. ff. de offi. cõſ. vbi idem. d. de duobus vicarijs Epi. ¶ Fallit hoc: niſi eſſet eis cõmiſſum aliqd vt vniuerſis. Ita Bal. Idẽ in. iiij. q. puta ſi ſtatutũ dicit, ꝙ cõſules cognoſcãt de furtis mercatorũ: qa vnus ſolus non poteſt procedere.
¶ Secũdò fallit: niſi ſtatutũ vel cõſuetudo dicat, ꝙ oẽs cõcorditer iudicẽt tunc vnus ſine alio procedere nõ poteſt. Ita Bald. ibidem.
¶ Tertiò fallit, vbi ordinarij exercẽt actũ: per quẽ finitur iuriſdictio. puta pronuntiare ſe incõpetentẽ: quia omnes debent conuenire. Ita Abb. hîc. ¶ Faciẽtes verò collegiũ, nõ poſſunt ſeparatim ꝓcedere. Ita Abb. hîc. & Bald. in. d. l. j. vbi dicit, ꝙ Antiani ſunt tãquã reguli in ciuitate. & ꝙ ab eis ſolẽt iura interpretari, ſicut etiã
2 videtur ibi per eũ. ¶ † Filij ſeu hæredes defuncti habẽtes iuriſdictionẽ in caſtris, non poſſunt eã ſeparatim in caſtris exercere, ſed inſimul. Ita Gul. in l. j. ff. de offi. conſul. & refert hîc. Andr. ¶ Dicunt hîc Mod. ꝙ Abb. mẽtitur, quòd do. Ant. bene retulerit Gul. in. d. l. j. quia imò Gul. tenet hoc in. d. l. j. & hoc etiam tenet Bald. ibi. in. vj. q. Et iſtã ſequuntur Moder. hic. ſ. ꝙ iſti filij ſuccedant tãquã repreſentantes vnũ ſolũ. Ratio: quia repræſentãt perſonã patris. Sed in eo erat vnica iuriſdictio. ergo &c. Facit ſecundũ ipſos, l. ſi. ff. de præto. ſtip. & l. inter tutores. ff. de admi. tu. & cũ hoc concordat Paul. de Ca. in l. ſi vni. ff. de re iud. & Rayne. in. d. l. j. de offi. cõſul. ¶ Sed quòd imo ſeparatim habeãt, tenet Bar. in. d. l. ſi vni. & Ab. hic per tex. in. d. l. ij. §. ex his. ff. de ver. obli. vbi probatur, quòd iura indiuidua tranſeunt ad hæredes inſolidũ. ergo & iuriſdictio: quia eſt indiuidua. Nota tamen, quòd iuriſdictionis adminiſtratio diuidi poteſt: licet non ipſa iuriſdictio. Ita dicit Bar. in. d. l. inter tutores. & ſequũtur hîc Ant. & Do. Abb. & Bal. in. c. vno delegatorũ. j. e. & Do. in. c. ij. de arbi. in. vj. ¶ † Fallit, vbi cõpetit iuriſdictio
3 non feudalis: neque ducalis: neque marchionalis: quia tunc in totũ diuidi poteſt illa. Ita Abb. hîc: pro quo Moderni allegant Bald. in c. imperialem. §. prætereà. de prohi. feu. alie. per Fede. Vbi Bald. tenuit idem, quod Abb. hic. & allegant Bart. in. l. arbor. §. iudex. ff. communi diui. & dicũt ita fuiſſe in facto Mutinæ. Et quòd adminiſtratio diuidi poſsit, tenet etiam Bar. in. l. Lucio. ff. de aqua quoti. & æſti. per illum text. & Bal. in authen. hoc amplius. C. de fideicom. in. ij. colum. vbi tenet & dicit: Fallit in maximis dignitatibus.
¶ Quid autem iuris ſit, ſi iuriſdictio eſt feudalis: an illa diuidi poſſit? Abb. hic, aliqui alij ſentiunt, quòd non: ſed ꝙmò diuidi poſsit: dummodò non ſonet nomen dignitatis: puta marchionatus, vel ducatus. tenet Panor. met cõſi. ſuo. lxxxij. col. fi. vo. j. & Spe. in tit.
4 de fer. §. j. ver. xxxiiij. ¶ † Not. quòd diuiſa adminiſtratione iuriſdictionis inter plures, quòd vnus non punit alium delinquentem. dicit Bar. in. l. inter tutores. Abb. hîc ſed Rota in nouis. deci. ccliij. contrarium tenet. inci. nunquid ſi duo. ¶ Mouetur: quia propter delictum, amiſit merum & miſtum imperium, & remanſit tanquã priuatus. Idẽ Ang. in. l. eſt receptum. ff. de iuriſdi. omnium iudi. & non allegat Bar. neque Do. de Rota. Primum dictum eſt commune, quòd puniri non poteſt. Ita tenet Gul. & Bal. in. l. fi. ff. de re. diui. & Bal. in. l. cætera. §. ſi duobus. ff. de leg. j. & Bal. in. d. §. prætereà.
5 & Pau. de Caſt. in. d. l. eſt receptum. ¶ † Reſponde ad argumentũ, quòd par, vel minor delinquendo, non efficitur ſubditus in loco. Probatur per. l. iij. §. ſi. cum. l. ſeq. ff. de arbi. Et pro hoc allego Cal. in commento. c. primi. de rap. vbi dicit: Archiepiſcopus ratione delicti, non efficitur ſubditus Epiſcopi, ſi deliquit in territorio & diœceſi ſui Epiſcopi. & Abb. ſequitur in. c. cum inferior. de maio. & obe. & facit tex. in. c. inq̃ſitores. de hæreti. in. vj. Sed quæro, qñ nõ eſt diuiſa iuriſdictio, nec adminiſtratio: an tũc exercens iuriſdictionẽ debeat cõicare lucra cũ alio? Ab. hic tenet, ꝙ ſic. Ang. verò tenet cõtrariũ. in. d. l. ſi vni. Et mouetur: quia delegatus percipit cõ modũ ſportularũ. auth. offeratur. C. de li. conte. & eſt gl. in. c. cũ ab homi. de vita & honeſta. cleri. Sed vnus ex pluribus delegatis datis ſecundum formam. c. cum plures. de offi. deleg. in. vj. poteſt ſolus abſque alijs procedere: & ſolus recipiet ſportulas: vt ibi per eum. Ergo ſic in caſu noſtro. & idem tenet Imo. & Paul. de Caſt. in. d. §. ex his. & Imola hîc fortè verius: ſed in remittendis mulctis ſecus eſt: quia ceſſat ratio laboris. ¶ Tribus tamen caſibus non cadit diuiſio vera. Primus in iuriſdictione feudali. Secũdus in iuriſdictione vnius loci tantùm: etiam ſi nõ ſit feudalis. Tertius in dignitate.
¶ In primo caſu cadit ſaltem diuiſio adminiſtrationis: vt ſuprà. di-

xi in reli

xi in reliquis verò nulla. ¶ Sed quod erit remedium adminiſtrandi in his, in quibus non cadit vlla diuiſio? dicas, quòd vbi diſcordant in vſu iuriſdictionis: & hoc intellige in ſecundo caſu, de quibus. ſ. quòd coguntur à ſuperiore: vt diuidant alternis vicibus. Ita Do. & Ang. in d. §. ex his. & ibi allegat. d. l. Lucio. de aqua quotidi. & æſti. Pro quo eſt glo. fin. in cap. licet. xvj. q. iij. Et ad hoc propoſitum allegat eam Lud. in ſingulari. ccclvij. incip. Sunt ſub Regina Ioanna. & Abb. in cap. fin. de re iudic. in. j. co. Idem tenet Abb. in dicto cõſil. lxxxij. vbi dicit, quòd iſta iuriſdictio competens in vno loco tantùm, non poteſt diuidi. & ibi dicit, quòd ſi inter multa bona eſt vnum indiuiſibile, recurratur ad §. quod commodè. Inſti. de offi. iud. & l. ad officium. C. commu. diuidund. vbi autem nõ ſunt tot bona, practicabitur quod dixi de alternis vicibus. Pro quo facit gl. in. ſi. in. c. j. de iurepatro. vbi glo. dicit, ꝙ ſi patroni diſcordant, poſſunt cõpelli: vt præſentẽt alternis vicibus. & eſt text. in Cle. j. de iurepatro. & in. c. querimoniam. in fi. e. tit. ¶ Et quòd licet aliàs in diuiſione, ſufficit quòd vnus prouocet: tamen oportet in diuiſione feudi iuriſdictionalis, quòd omnes conſentiãt: aliàs diuidi non poteſt: etiã ſi eſſet feudũ, quod diuidi poſſet. De hoc eſt tex. in §. prætereà ducatus. præallegato. in ver. ſi cõſortes voluerint. de quo fecit feſtum Abb. in. d. cõſi. lxxxij. in fi. in ver. ego notãter dico. dicẽs ab alio nõ fuiſſe ponderatũ. †
6 ¶ Vbi verò eſt dignitas, nulla prorſus cadit diuiſio. & nullũ eſt remediũ. ſed primogenitus oẽs excludit & nõ fit diuiſio. Abb. hîc p per tex. cum gl. in. c. li-
7 cet. de voto. & eſt glo. ſi. in. c. ſi hæredes. de teſt. ¶ † Amplia adeò, ꝙ pater non poteſt in teſtamẽto aliter diſponere. Ita Io. And. in. c. licet. per. l. nemo poteſt. ff. de leg. j. Idem tenet Abb. c. intellecto. de iureiur. in. ij. col. vbi dicit, ꝙ Reges non poſſunt priuare conſanguineos ex linea paterna deſcendentes. & allegat Inn. in. c. grandi. de ſupplẽ. negli. Præla. in. vj. Bal. verò limitat hoc: niſi is, ad quẽ regnũ deberet deuenire, eſſet ſtultus, vel furioſus. Ita dicit ipſe in auth. hoc amplius. C. de fideicommiſ. Et aduerte, quia licet primogenitus ſuccedat, eſt tamen obligatus prouidere fratribus, ſecundũ cõditionem ſanguinis. Ita Ioan. And. in. d. c. licet. & ibi Abb. ſequitur in. iij. colũ. & eſt cõſiliũ Car. cxxxvij. incip. ad quendã, qui in carcere. & Pet. de Anc. conſi. cccxxxviij. incip. pro maiori intelligẽtia. & Old. conſi. xciiij. inci. eleganter circa negotium, de quo agitur. & alio conſi. ccxxxiiij. inci. iſtæ ſunt allegationes. Et ibi dicit, quòd nepos exprimogenito excludit patruum. & Abb. conſi. xij. inci. magnificus Do. Io. in. j. vol. vbi dicit in. vj. col. quòd ex talibus bonis non poteſt detrahi legitima. Et ratio, quia hoc eſſet diuidere regnũ. & in alio conſi. lxxxv. eod. vol. primo inci. in præſenti quæſtione. Vbi inter alia dicit, quòd conſtitutio ſeu conceſ-
a ſio loquens de primogenito, operatur quòd omnes[a] deſcendentes ab eo gaudent iure primogenituræ: & excludit patruum. Nic. de Vbal. de peruſio, in tractatu de ſucceſsio. ab inteſt. in. x. char. ver. & propterea ſi eſt conſuetudo. & allegat Inno. in. d. c. grandi. Et vide etiã conſiliũ Paul. de Caſt. clx. inci. In cauſa quã magnificus dominus. vbi in. iiij. co. ponit hoc, quòd in feudo iuriſdictionali caſtrorũ, ſeu ciuitatũ valet teſtamẽtũ domini, in quo præfert ex cauſa primogenitũ reliquis pro bono publico. Et reſpondet ad. c. j. de ſucceſ. feu. vbi pater nõ præponit aliquem filijs. verum eſt. ſ. extraneũ. bene tamẽ poteſt præferre filiũ ſuũ alijs filijs ſuis. ¶ Quid ſi aliquis natus ante adeptum regnum: an dicatur primogenitus Regis? dicas, quòd primogenitus Regis dicitur ille, qui natus eſt poſt adeptum regnum, non ante. gloſſ. eſt in §. iam itaque. j. q. iiij. quæ dicit, quòd filius decurionis non dicitur filius de curionis, niſi ſit natus à patre decurione. & tenet Bart. in l. cum ſatis. in fin. de agri. & cenſi. C. li. xj. & gloſſ. in. l. imperialis. §. illud. C. de nup. & Alber. diſputat in prima par
te ſtatu. lquæſt. clxxvij. ¶ Non obſtat text. in. c. ad extirpandam. de fil. presby. vbi genitus ante ſacerdotium, dici
a tur filius presbyteri: quia bene fatemur, ꝙ ſit filius Regis: ſe dnon eſt primogenitus Regis. quia ab eo non fuit
9 genitus tanquam à rege: ſed tanquam à priuato. ¶ † Primogenitus legitimatus non excludit ſecundogenitum legitimum. Ita dicit Ioã. And. in regula, ſine culpa. in Mercu. in. ij. q. de reg. iur. in. vj. Quod procedit in legitimato per reſcriptum: ſed fortius dubium eſt in legitimato ex matrimonio ſubſequenti. Ioan Andr. dicit idem: in ipſo loco præallegato, quòd etiam non excludit legitimum: dicens ſe tremulentum loqui. ¶ Sed contra Ioann. Andr. hoc vltimo eſt ſolennis diſputatio do. Floriani de ſancto Petro in diſputa. quæ inci. Barto. quidam de nobili ſt irpe progenitus. in. iiij. char. & hoc credo verius, per cap. tua. qui filij ſint legi. ¶ Quòd autem interſit reipub. regi ab vno, dixi: in cap. quæ in eccleſiarum. in vlti. char. de conſti. ¶ De delegatis verò ad vniuerſitatem cauſarum, vidimus in. c. cauſam. ſ. eo. vbi diximus, quòd vnus ſine alio procedere poteſt. & ibi diximus etiã de iſtis, qui non
10 ſunt ad vniuerſitatem cauſarum. ¶ † De habentibus verò officium vtilitate & authoritate priuatum, proſequere: vt hîc pér Ab. & vide Inno. in. c. nec Epiſcopi. de tempo. ordina. Vbi dixit, quòd licet regulariter quis habeat proſequi dictum maioris partis: tamen fallit, vbi quis habet requirere conſilium quorundam. quia illis diſcordãtibus, poteſt ſequi dictum minoris partis: caſu quo tenetur ſequi conſilium illorum quorundam. Et hoc allegat Ang. in. l. maiorem. ff. de pac. & in. l. ad Principem. ff. de app. Et vide Bald. in rub. C. de exercito. in fine. vbi dicit, quòd inſtituti ad particularia negotia, dicuntur dati inſimul. Quod limitat ibi eſſe verum, quãdo dantur eodem tempore. Secus ſi vnus poſt alium: quia tunc ſunt inſolidum. Et mouetur per tex. in. l. ſi Titius & Seia. ff. de fideiuſſo. vbi ex duobus fideiuſſoribus datis cum interuallo: ſi ſecundus reſtituitur quaſi læſus, primus remanet obligatus tanquam datus inſolidum. ¶ Et not. quòd cœpta ab vno ex habentibus poteſtatem inſolidum, alius non finit: niſi incipiens impediatur. Ita Bar. Bal. & Sali. in. l. j. C. de ſportu. & An. de Are. in. l. Imperatores. §. ſi magiſtratus. ff. de app. vbi dicit, quòd ex duobus notarijs vnius iudicis, alius non finit cœpta per alium. & infert ad duos nuntios. ¶ Item conſules habentes mandatum à ſtatuto, dicuntur habere inſolidum. Si verò habent ab hominẽ, habent coniunctum. & ita Baldus. in. l. j. C. ſi ex pluri. tut.
¶ Circa. c. ſi. de teſti. in. vj. not. quòd ſi vnus executor recuſat exequi, epſcopus ſupplebit. Ita declarat Ang. de Are. in. d. §. ſi magiſtratus. Secundò ſcias, quòd text. in. d. c. ſi. habet locum in diſtributione incerta, in qua per arbitrium omnium diſtributorum debet procedi. Sed vbi eſt certa: puta lego tali pauperi, etiam vnus hoc facere & exequi alio non impedito, nec recuſato, poteſt. Ita Bal. in
11 l. nonnulli. ad fi. C. de Epiſ. & cler. poſt Ia. Bu. ¶ † Subdit etiam, quòd vno executore mortuo, Epiſcopus non dat adiũctũ ſuperſtiti. Ratio: quia malitiã & negligentiã ſupplere poteſt: caſum fortuitũ nõ. Vbi verò ambo accepta uerũt, vnus non impedit aliũ. vbi verò eſſent dati ad pias cauſas, vno defuncto, aſſociatur Epus. Ita Bald. in. l. cum magiſtratus. in princip. C. quando prouo. non eſt neceſ. Et ſubdit, quòd ſi teſtator dixiſſet, quòd vnus nihil poſſet ſine alio, vno mortuo, mandatum eſt conſumptum.
¶ Et no. quòd vbi duo executores diſcordant, Epiſco-
12 pus eliget. Ita Bal. in. l. fi. in fi. prin. C. cõmu. dele. ¶ † No. gloſſ. ibi: *& ſic patet, quòd iniuſta citatio non arctet citatum.* & tenet Abb. hîc. & Inno. in cap. ij. de dilatio. & Bald. in cap. j. & ij de inueſti. in mari facta. vbi dicit, quòd l. ſi qs ex aliena. procedit in citato coram ordinario generali. Secus coram alio: puta delegato. ¶ Secundò vide gloſſ. in cap. Romana. §. cũ autem. de appella. in vj. quæ dicit,

a ¶ Omnes. Adde tu, quòd Paul. de Ca. in l. maximũ vitiũ. C. de lib. ꝓt. tangit. q. iſtã. Pone, natus eſt filius primogenitus Regis: ex quo filio natus eſt filij? : deinde pater moriẽ, ſuperſtite auo: an filius primogeniti, debeat habere regnũ: an verò ſecundus filius aui, & ſic ſupſtes primogenitus? Bart. tenet in auẽ. poſt fratres. C. de legi. hære. ꝙ ſecundus filius debet ſuccedere auo, & nõ ne pos. Pau. de Caſt. ibi tenet cõtrariũ ꝙ filius exprimogeniro filio regis præmortuo, debet præferri alteri filio regis ſecũdogenito, ſtante conſuetudine, ꝙ primogenitus ſuccedat: & ita videtur tenere Old. in cõſil. ſuo. xciij. inci. eleganter. & Ioã. And. in addi. Spe. in rub. de ſent. & Bal. in. l. liberti. C. de ope. liber. vide Cy. Bal. Sal. in. l. ſi viua. C. de bo. mater. per Bal. in. l. cũ antiquioribus. C. iure delib. & in. l. ij. C. de ſuis & legi. & in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. in. c. j. de fi. nat. ex ma. ad morga. cõtra. & in. l. tutela. ff. de legi. tute. Adde Pe. de Anchar. in. c. licet. de voto. & in conſil. ſuo. lxxviij. inci. in Chriſti noie. dicta facti narratio. Raph. Cuma. in. l. cũ ita. §. fiff. de lega. j. Pau. de Caſt. in. l. is poteſt. ff. de acquir. hære. & in conſi. clviij. incip. in preſenti cauſa. Io. de Imo. & do. de ſancto Gem. in c. grandi. de ſupp. negli. Præla. in. vj.

quòd si constat citationẽ nõ arctare, non est obediendũ. & est gloss. in ca. nullus Episcopus. & in cap. conueniet. in ver. cõgruet xx. q. viij. quæ dicunt, quòd clericus citatus à iudice laico, non tenetur etiam venire ad allegandũ priuilegium suum. Et allegat ista An. in c. si diligenti. de foro compe. Et est gloss. in text. in cle. pastoralis. de re iudi. & gloss. in versi. forsan. in c. super literis. de rescrip. & gloss. in c. placita. xv. q. iiij. quæ dicunt, quòd citatio notoriè iniusta non arctat citatum. ¶ Non ob. gl. in Cle. appellãti. in ver. aliâs. de appel. quæ dicit, ꝙ notoriũ releuat ab onere probãdi, nõ onere proponẽdi: quia illa nõ procedit in eo, q̃ nõ tenetur cõparere, etiã ad illud, ad quod citatur. & loquit̃ in eo, qui est præsens in loco. Ita respõdet Abb. in ca. ex parte. in fi. de appel. & idem ponit in. d. Cle. appellanti. & vide quæ dixi in. d. c. super literis. de rescrip. ¶ Not. etiam, quòd si citatio non est notoriè iniusta, sed citatus scit eam fieri in materia, in qua non audebit contradicere: non tenetur comparere: puta, si agitur de dando fauorem Principi excommunicato. Ita dicit Inn. in c. quod sup his. de maio. & obe. Et infert ibi Bald. quòd scholaris nõ est periurus, si nõ vadit in vniuersitatem, si scit, quòd ibi tractabitur materia, cui nõ auderet contradicere. ¶ Nunquid vnus possit habere ratum factum ab alijs? Bald. in l. obseruare. § post hæc. ff. de officio procon. dicit quòd factum ab incompetenti iudice, non potest ratificari per competentẽ. Et mouetur: quia ratihabitio æquiparatur mandato priuati: sed non mandato iuris publici. ¶ Secundò mouetur, quòd delegatio causarum est quædam authoritas: sed ea, quæ sunt authoritatis, non possunt ratificari. Ita dicit Inn. in c. j. de reb. eccles. non alie. in. vj. Et de materia ratificationis ponit Bar. in l. si quis mihi bona § iussu. ff. de acqui. hære. & in l. si tertius. ff. de aqua plu. arcen. & Bal. in l. fi. C. ad Macedo. & Inno. in c. j. de eo, qui dux. in matri. quam pol. per adul. Imo. in c. vos. j. de his, quæ fiunt à Præla. & Bald. in in l. fi § sancimus. ver. necessitate. C. de bonis quæ libe. & Pet. de Anch. in repe. regulæ, ratum. de regu. iur. in. vj. & est gl. in c. j. de conuers. infidel. & ponit Bart. in l. bonorum. ff. rem ra. habe. & ibi concordat cum Inn. hîc. vbi dicit, quòd ratificatio debet requirere extremum habile. & Abb. hîc q̃ no. ¶ Gl. in ver. *literatorie*. vide Bar. in extrauagan. ad reprimẽdum. in ver. per nuntium. vbi dicit secundum legem nuntius debet esse persona diues, & approbata: per text. in auth. de iudicibus. § his autem. Puto tamen, quòd vilissimis personis congruat hoc officium: & sic infamis potest esse. & ita tenet etiam Sali. in l. tres denuntiationes. C. quomodo & quando iudex & est tex. in l. multum. C. si quis alte. vel sibi. & ibi gl. & ponit Philip. de Perusio in c. cum parati. de appel. in x. colũ. vsque ad fi. & ibi omnes. & vide Marianum de Senis, in repe. rubri. de dila. in xxviij. char. magna. in ver. decimo principali articulo. ¶ Gl. in verbo, *crediderit*. & gl. in ver. *constabit*. oportet, ꝙ qualitas sit nota iudici: & non sufficit, quòd subsit. Ita Ab. Et huc adde quę dixi in c. sciscitatus. de rescrip. Et pro hoc est idem Abb. in c. quoniam contra. de proba. & in c. ad nostrã. el. iij. de iureiur. in pen. col. & in c. fi. viij. col. de fo. compe. & in Cle. præsenti. de censi. & Ant. in c. cũ dilecti. in. vj. col. de do. & cõtuma. & Cal. de dilatio. consi. vlt. & Imo. in c. ex tenore. de fo. cõp. & glo. in c. sæpe. in ver. peremptoriè. in fi. de appel. & ibi Bal. & ad idem expressè est gl. hîc, in ver. non ostenderit. ibi: licet sciant. quam not. ¶ Glo. in verbo, citra probat quòd paria sunt facere citra, vel contra mandatum.

Adiicimus. ¶ Clausula, quòd si non omnes poteritis: sub impotentia, includit voluntatem, quo ad purificandam iurisdictionẽ coniudicum. ¶ Glos. in versi. *cũ possit*. & glo. in verbo, *redarguendis*. nihil habent; nec iste. §.

14 Sexta. ¶ † Si reus coram delegato obiecit excõicationẽ actori, quam non probat infra tempus: auditur actor. Si verò probat, delegatus absoluit actorẽ, si excõicatus est ob cãm sibi cõmissam. Sed si ob aliã causam, nec est de casibus reseruatis Papæ, ad excõicatorẽ illum remittet: qui si non vult absoluere, delegatus absoluet. ¶ Moder. hîc dicũt, ꝙ exceptio, Tu es excõicatus: valet etiã inter
a laicos[a] gl. in l. j. C. de iuris & fac. igno. & gloss. in c. pia. in ver. ecclesiasticis. de exce. in. vj. Et dicunt, ꝙ excommunicatio fuit nota legũlatoribus. & allegant Bald. in c. exceptionem. de excep. qui alleg. l. placet. C. de sacrosan. eccl. & est tex. in § nulli. in aut. de san. Episco. & in text. in § fi. in auth. de interdictis collegijs hæreticorũ. ¶ Sed ipsi dicunt, ꝙ Apostolus fuit primus, qui excõicauit Corinthum. c. cũ sit Romana. de appel. in fi. Et dicunt, ꝙ vbi in iure ciuili interdicuntur actus legitimi, intelligitur de banno: per glo. in c. mensam. xj. q. iij. ¶ Sed quòd lex ciuilis vtatur excommunicatione, non quòd sit inuenta à iure ciuili, est tex. in c. domino guerram. in titulo, hîc finitur lex. vbi dicit, quòd vasallus nõ tenetur defendere dominum excommunicatum. Ecce, quòd ibi lex vult, quòd propter excommunicationem non teneatur obedire. & allegat illum tex. Do & Arch. in d. c. pia. in. iiij. col. Et facit pro hoc tex. in l. hi, qui sanctam fidem. C. de Apostatis. Et etiam fortè excõicatio non fuit nota iurisconsultis: sed bene fuit nota Iustiniano. & repelluntur etiam laici in foro seculari, si sunt excommunicati. & est text. in c. decernimus. de sent. excomm. in. vj. ¶ Not. hic Abb. ꝙ aliud est nolle, & aliud nõ velle. Posui in c. ab excommunicato. de rescri. vide ibi. ¶ Gloss. in ver. *confeßione*. Abb. ponit hîc, vtrum in exceptionibus sit necessaria lit. contesta. dicunt hîc Moder. quòd si reus petit litem cõtestari, est contestanda. Secus si non petit. & allegant glo. in c. vxor felicis. xvij. q. iiij. quæ dicit, quòd si induciæ ad deliberandum non petuntur, non sunt de substantia. Si verò petuntur: nunc sunt de substantia. & est alia gloss. in Clemen. sæpe. in prin. de verbo. signi. & sequitur illam gloss. Abb. in c. exhibita. in. vj. col. de iud. & eam allegat Imol. & Lud. in l. qui bona. § si aliena. ff. de dam. infec. & Do. ij. quæstio. j. in summa. & Anto. & Abb. in cap. j. de libell. obla. & Petr. de Anch. in cap. j. de lit. contesta. in. vj. Archid. c. ei qui. § diffinitiua. ij. quæstio. vj. ¶ Sed quòd in exceptionibus lis sit contestanda, est gl. in. c. j. de lit. contest. in. vj. gl. magna. in fi. & idẽ sentit gl. in c. interposita. § fin. de app. & gl. nostra hîc. ¶ Tamen opinio contraria est communior. s. quòd non sit necessaria litis contestatio ex exceptiõibus. Et hãc tenẽt hîc omnes cõtra Host. & idem tenet Abb. Car. & Imol. in d. c. interposita. & sentit gl. ij. in c. quoniam frequenter. vt lit. non contesta. & Spe. in tit. de lit. contest § penul. in princ. & Ant. Imol. & Abb. in d. c. quoniam frequenter. & ibi latissimè. d. Marianus in. xiij. char. ver. lxviij. fallit. & est tex. in d. c. interposita. in princ. vbi simul cũ exceptione offertur probatio. & facit pro hoc: quia super exceptionibus lis contestaretur, deberet etiam ferri diffinitiua. & sic in eadẽ causa reperiẽtur multæ diffinitiuæ. Ita Bal. hîc. Car. pro hoc
15 ponderat. d. c. interposita. in fi. ¶ † Vtrum[a] probata denunciatione sit probata excõicatio? Moder. hîc dicũt, ꝙ Imo. in d. c. pia. de exce. in. vj. dicit, ꝙ vbi agitur de leui præiudicio, quòd sufficit ꝓbare denũtiationẽ. & ad tex. ibi: apertissimis. documẽtis respõdet, per gl. in l. si tutor. C. de piculo tuto. Do. verò in dicto. c. pia. dicit, ꝙ si denunciatio specificat speciem excommunicationis: & nomen excommunicatoris: quòd ista denunciatio probat. Si verò non specificat: & tũc dicit, ꝙ non probat. ¶ Sed Moder, dicunt, ꝙ requiritur probatio certa & firma. & hoc omni casu. Et primò dicunt, miramur de do. Abba. qui dicit quòd excõmunicatio est leuis præiudicij. & ꝙ imò ad eam probãdam opus sit certa & firma probatione. allegant gloss. in l. cum de indebito. ff. de probat. vbi dicit glossa, quòd vbi lex requirit legitimam probationem: non sufficit probatio per vnum testem cum iuramento. Sed text. noster hîc dicit: non legitimè probauerit. sed probare per denuntiationem, non est legitima probatio. ergo &c. Secũdò allegant gloss. & in c. sita clerici. in versicu. legitima. de iudi. quæ dicit, quòd legitima est illa, quæ est omni exceptione maior. & omnes docto. in l. fin. C. si minor se maiorem dixerit vbi dicunt, quòd non sufficit vnus testis cum iuramento: vbi requiritur dilucida probatio. & Bald. in l. fin. C. de secund. nupt. vbi dicit, quòd ad probandum ingratitudinem, non sufficit vnus testis cum iuramento partis. ¶ Vltimò allegant Inno. & Arch. in cap. ij. de constit. & allegant cap. forus. de verborum significationibus. vbi dicit textus, quòd probatio fit testibus, vel instrumentis. & facit capitul. pia. in ver. apertissimis documentis. Et idem dicunt, quòd fama non sufficit, per glossam primam in l. proprietatis. C. de proba. ¶ Istis, non obstantibus dicas, quòd vbi agitur de repellendo excommunicatum à iudicio, sufficit probare excommunicationem per denuntiationem. Ita tenet Arch. in cap. nemo contemnat. xj. quæst. iij. & ibi allegat Hostien, hîc. Præterea dicit Do. in d. cap. pia. quòd hoc probat tex. ibi: quia loquitur de excommunicatione, per quam quis repellitur ab agendo: sed sola denuntiatio absque alia probatione habet hunc effectum, repellendi ab agendo: vt est text. cum gloss. in cap. licet de sententia excommunicat. in. vj. text. in ca. cum desyderes. § secundæ. de sent. excommun. vbi sufficit fama ad euitandum infamatum. ergo fortius operabitur hoc denuntiatio. ¶ Non ob. cap. pia. quia non dicit, quòd probetur excommunicatio apertissimis documentis. sed text. ibi dicit eam rem, & sic per nomen generale. sed eadem res potest dici etiã illa, quæ non est eadem specie: sed est eadem quo ad qualitatem & vitia. gloss. est singularis. &. ij. in cap. eadem denique. vij. quæst. j. ergo excommunicatio & denũtiatio sit eadem res quo ad effectum: d. c. pia. sufficit probare qualitates, quæ sufficiant ad repellendum, & sic ipsam denuntiationem. ¶ Not. hanc responsionem: & intellige dummodò illa denuntiatio contineat speciem excommunicationis: & nomen excommunicatoris: vt sufficiat. d. cap. pia. Ita dicit Domi. ibi. & suprà retuli. Ad idem vide domi. de Ro. decisio. cclij. an nouis. inci. licet sit concertatio. vbi dicũt, quòd nunquam in vim peremptoriæ probatur excommunicatio per denuntiationem: sed bene in vim dilatoriæ allegant notata hîc per doct. Et sic volũt, ꝙ in alijs effectibus quàm priuãtibus quem iure suo, ꝙ sufficit probare denuntiationẽ. Et ratio est: non quia denuntiatio non probet euitandum: sed quia nõ probat excommunicationem dicto casu. Et vide Abb. in cap. cum dilectus. in. xxiij. colum. de ordi. cogni. vbi cõcor. cum prædictis. ¶ Non obstat verb. legitimè. de quo hîc. & verbum, *apertißimis*. de quo in cap. pia. quia ad effectum euitandi excommunicatum, denuntiatio inducit præsumptionem iuris: sed probatio per præsumptionẽ iuris, dicitur probatio liquidissima. ergo &c. & est gloss. in l. si tutor. C. de periculo tuto. & ibi Bal. dicit, quòd vbi ad victoriã reportandam probatio liquidissima, sicut hic probatio ex præsumptione à iure iure inducta, sufficit. & all. l. absentem. ff. de pœn. & l. si qui adulteri. ff. de adulter. vbi in criminalibus etiam ad mortem, sufficit probatio per præsumptionem iuris: vt est gloss. & ibi Angel. in l. j. C. de testa. mili. quæ glossa dicit, quòd vbi requiritur probatio liquida, sufficit per præsumptionem iuris. Et facit glossa in cap. quoniam. vt lite non contesta. § sinautem. in fin. in ver. præsumatur. in fi. quæ probat, quòd illud, quod pro certo debet constare: constat per præsumptionem iuris. & est tex. in cap. non solum. de regu. iur. in. vj. in ver. euidenter. vel competentibus indicijs. Iura Moder. debent intelligi, vbi allegantur probationes coniecturales, non ex coniecturis iuris: id est non prolatis à iure, quo casu requiritur probatio iuridica: vt est etiam gloss. in cap. cupientes § si quòd si. in versi. fidem. de elect. in. vj. & Cle. constitutionem. in versi. fides. eod. titu. quas allegant Ang. & Imol. licet Imperator. de leg. j. & Ludo. in rubrica de arbi. in. vij. colum. & multi quos aliâs collegi in rubri. de
17 probatio. & sic stamus cum domi. Abba. hîc. ¶ † Vtrum autem sufficiat probare excommunicationem per vnum testem cum iuramento partis? Specul. dicit, quòd non, in tit. de notorio crimine. § fama est. ver. quid si agenti. & Archidi. sequitur in § item sæpe. in. iiij. quæst. iij. & Domi. post Ioan. And. in cap. pia. § ij. in. iiij. colum. & domi. Ant. in d. c. veniens. el. j. in pen. colum. de testi. ¶ Cõtrarium tenet Imol. in d. ca. veniens. Et mouetur: quia iura allegata per istos loquuntur quãdo agitur de crimine criminaliter: sed ciuiliter secus est. Idem tenet dominus meus de Aretio, non facta mentione de Imol. & arguit. Vbi agitur non pœna capitali, sed de pecuniaria: imò etiam corporali vsque ad fustigationem condemnatio potest fieri in criminibus ex pręsumptione iuris, & ex ꝓbatione præsumptiua. Casus est singularis in l. iij. circa medium. de officio præfec. vig. vbi quis fustigatur propter incendiũ solũm ex culpa præsumpta: quia pręsumit̃ factũ incendiũ culpa inhabitãtis. ¶ Modò istud repellere, de quo tex. nostro, est lõgè leuius, quã sit punire: quia repellere, est leue præiudicuim. & sic tenet ꝙ poterit probari per vnũ testẽ cũ iuramento partis. Et pro hoc fortius facit: quia videtur posse dici contra dominum Abb. & omnes hîc: quòd si probaretur excommunicatio per famam, sufficiat ad repellẽdum excommunicatum. Et probo per dictum Bal. in d. c. domino guerrã. in prin. inci. hic finitur lex. vbi dicit, quòd excõmunicatio per famam quo ad hunc effectum: vt repellatur: nisi se purget, vel formam contrariam probet: vel indicia contraria: vt quia â suo Episcopo non euitatur. Allegant Ioann. Andræas hîc. Et sic intelligit Bald. quòd pars petat à iudice purgationem indici: prout intellexit hîc dom. Abb. sed quòd petat repelli: nisi ille se purgauerit. Quod diligenter not. in practica. & hoc fortè verius per dictum. c. cum desyderes. § secũdæ. Imò videtur, quod in materia huius. § probatio per famam sufficiat: per ea, quę suprà dicta sunt in denuntiatione, quæ videntur militare. Et in fama, quæ sufficit, vt quis euitetur. d. § secundæ. & optimè facit. c. illud. de cleri. excommu. min. per quem text. dicit ibi Abb. quòd fama plenè probat excommunicationem quo ad hoc, vt quis gerat se ꝓ excõmunicato. & per cõsequẽs, vt euitet̃. Habet ergo talis infamatus purgare infamiam: prout docuit. s. Bald. in hoc cogita: quia est contra omnes doctor. & rarò habebis hoc à me: quia tenere contra communem opinionem, est temerarium: sed tamen cogita, & relinquatur arbitrio tuo. ¶ Videtur prætereà, quòd frustrà grauatur in c. pia. reus ad probandam speciem excõmunicationis. Nam si iudex excõmunicat: intelligitur de maiori. in c. si quẽ. de senten. excõ. quid ergo oportet probare speciẽ excõicationis? † Sol. licet appellatione excõi
18 cationis intelligatur de maiori: tamẽ illud proceditin sentẽtia hominis, vel iuris. quę quãtũ ad hoc est fauorabilis: cum sit medicinalis. sed exceptio est odiosa propter abusum opponentium. Et ideò in odiosis intelligitur de minori. Ideò oportet speciẽ exprimere: quæ species aliquando apparere potest ex probatione. Ita Do. in d. c. pia. § ij. in. vij. col. Pro quo vide Ab. in c. præsentia. in. v. colũ. de proba. vbi dicit, ꝙ in dictis partium, vel testium, non fit illa interpretatio, quæ fit à iure. Ad istam materiam adde, quòd

a ¶ Inter laicos. limita vt per Bald. in l. fin. C. si à non compet. iudi.

b ¶ Vtrũ. Adde tu vtrũ probata exceptione excõmunicationis sit probata excommunicatio, adeò ꝙ talis sit euitandus. Inn. in c. cũ dilectus. de ordi. cognit. dicit quòd si actor fuit repulsus propter exceptionẽ excõmunicatiõis ab agẽdo; si vult iterũ agere contra aliũ, vel contra eundẽ super alia re: non potest ille repelli. ex vi interlocutoriæ primi iudicij. Et sic sentit, quòd iterum est probãda illa exceptio excõmunicatiõis. Et adducit in simili: pone, ꝙ aliquis repellitur ab accusando propter aliquas causas, nõ tamẽ ꝓpter hoc debet puniri: qa non agitur contra eum directè. Et idem dicit de eo, qui petit absolutionem ab excommunicatiõe, quia non nocet ipsi, quando hoc non directè petit quia non videtur fateri se excõmunicatum: sed videri fecisse ad abũdãtẽ cautelam, & idem sentit gl. in d. c. cum dilectus. in verbo, itẽ quid dices. de ordi. co. Adde ꝙ Hostiẽ. ibi tenet contra Inno. & dicit, ꝙ Inno. fuit nimis subtilis, & processit more legistarũ, qui non curãt de piculis animarum. quare dicit ipse, quòd vbicũque cõstat de excõmunicatione, excõicatus est euitãdus, propter periculũ cõmunionis. & sic sentit, ꝙ vbi exceptio excõicationis est ꝓposita, & ꝓbata, quòd is debet repelli ab omnibus, & vbicunq;. Et rationem dicit ipse: qa excõmunicatꝰ in vna ecclesia, est excõicatus apud oẽs, & ab omnibꝰ euitandus. iij. q. õ. iiij. c. nullus. Ant. de Bu. in d. c. cum dilectus. dicit, ꝙ ad repellendũ actorẽ ab agendo, sufficit ꝓbare excõicationem semiplenè. Sed si ageretur contra eum ad priuationẽ beneficij: vt puta, qa opponeret̃, quòd stetit per annũ in excommunicatione: tunc hæc probatio esset. Do. Abb. ibi. in. d. ca. cũ dilectus. multa dicit in. xv. col. in ver. expedia nũc quę nõ refero: qa nõ multũ firmat pedes: sed bñ dicit ꝙ sibi vr̃ difficilis materia. Adde ꝙ opi Host. in. d. c. cũ dilectus. mihi vr̃ melior & securior. Iõ eã sequor, tamẽ addatis, vide licet ꝙ exceptio sit ꝓbata: & ꝙ in ea cõtineat̃ nomẽ excõmunicatoris, & spẽs excõicationis. Et ad corroborationem adduco tex. in c. cũ. desideres. in. § secundę. de sen. exc. vbi dr̃, ꝙ sola fama sufficit ad repellẽdũ excõicatũ. Ita debet sufficere. & ista ꝓbatio licet ad aliũ effectum facta. & istam opi. Host. inuenio, ꝙ

Barto. tenuit in l. decem. de ver. ob. & iſta no. quia ſer uiunt ad not. hîc per Feli. quo ad denuntiationẽ ſit probata excommunicatio.

intelligitur. c. pia. inquãtum dicit, quòd reijcia tur exceptio, non continẽs ſpeciem, & nomen excommunicatoris: non vt ſtatim iudex repellere debeat opponentem excommunicationẽ in genere: ſed quòd debet inducere opponentẽ ad expreſsionẽ qualitatis & ſpeciei. Ita elegãter dicit Abb. in cap. ſolicitè. de reſtitu. ſpolia. per illum text. in prin. dicens ibi: ſecus eſſe in probatione: quia probatio nõ includens reijcitur. ca. in præſentia. de proba. Et ratio eſt, quia probatio nõ poteſt declarari: ſed exceptio ſic, vt per eum. ¶ Dictũ Inn. habes in c. cum dilecta. ſ. de reſcrip. quòd illud quod ineſt de iure, non dat formam. vide quæ ibi dixi, & do. Ab.

Si verò. Abſolutus à delegatoſuper cauſa, pro qua fuerat excõmunicatus: corã excõicatore parebit, ſeu reſpõdebit ſuper illa cauſa: niſi ſit alteri commiſſa. & ſi excommunicator malitioſè diſtulit, delegatus qui abſoluet: cognoſcet, hoc dicit. ¶ Gl. in ver. *diſtulit*. ponit hic Abb. vtrũ reus poſsit per actorem trahi corã diuerſis iudicibus. Vide hîc per eũ, qui optimè loquitur. ¶ † Gl. in ver. *acceſſorium*. Regula, quod eſt excõmunicatũ ab homine: ipſe abſoluit, & nõ alius. c. paſtoralis §. ꝑtereà. de off. ordi. & eſt gl. in Cle. j. in ver. àcano ne. de priuile. Fallit primò in excõmunicatione lata ab homine per viam ſtatuti: quia illam tollere poteſt etiã alius. Tex. eſt in c. frequentibus. de inſti. de quo exclamat ibi. do. Abb. in vltimo notabili. Et probat in ver. niſi ſatisfactione præmiſſa à contrario ſenſu: ergo ſatisfactione prẽmiſſa abſoluere poteſt. in ver. decætero. quod verbũ denotat ſententiã illam fuiſſe per viã ſtatuti: quia ſententia ſola non fertur pro futuris culpis. c. Romana. §. caueant. de ſenten. excõ. in. vj. Sed bene ſtatutũ. in c. ij. de conſtitu. eo. lib. & ratio eſt: quia non debet eſſe maioris potentiæ iſta, quàm lata à lege Papæ: quia ſi Papa per le. excõicat vnũ: alius abſoluere poteſt. c. nuper. de ſen. excõ. ergo fortius id lex inferioris, quæ nota. & hãc tenet Arch. xvij. diſtin. in ſumma. ¶ † Secũdò fallit in abſolutione, quæ ſit ad tempus: puta vt excõicatus poſsit teſtificari: quia iſtam poteſt alius tollere. Ita dicit Ant. in ca. veniens. el. ij. de teſti. in vlt colum. per illum textum, in fin. ¶ Vlt. no. hîc Ant. quòd excommunicatus à delegato Papæ, non poteſt abſoluere, etiã legatus de latere. Et eſt dictum Spec. in tit. de legato. §. oſtendendũ. ver. xxvj. & idem no. Dom. in ca. j. in. iij. col. de excel. Præla. in. vj.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus à iudice non petit reſtitutionem: ſicut petit contra priuatũ. Fallit, niſi iudex procedat extraiudicialiter: & non vt iudex: quia tũc ante omnia debet ſpoliatus reſtitui. num. 2.*
Item fallit, niſi iudex iudicialiter procedens careat iuriſdictione. nu. 3.
4 *Ingrediens poſſeſſionem alterius authoritate iudicis inualida, non excuſatur à pœna.*
5 *Executor merus, an poteſt exequi vi armorum?*
6 *Vincenti in cauſa, an poſsit committi venditio bonorum condemnati.*
7 *Titulus contra iuris diſpoſitonẽ, habetur pro nõ titu.*
8 *Par. vbi habet requirere parem, non poteſt eũ citare; ſed debet eum monere.*

9 *Citatio eſt quadruplex: vna legis: alia iudicis: alia partis: alia collegæ. Et quot citationibus opus ſit & de qualibet iſtarum.*

CAP. XXII.

Cum cauſa tur tribus: duo ſine ſubdelegatione tertij ꝓcedere nõ poſſunt. quod ſi fecerint: poterit ab eis appellari. Et idẽ ſi ſunt data ti cũ clauſula, ꝙ ſi nõ oẽs: quia nõ valet proceſſus tertio incõſulto. ¶ Inquantũ Abb. hîc tangit, ꝙ ſpoliatus eſt reſtituendus: eodẽ modò ſi à iudicibus nõ rectè fuerit ſpoliatus. Et ſic contra iudices aget de ſpolio. Et ratio, quia iſti iudices carebant iuriſdictione: & ſic eiſdem remedijs vtetur, quibus vteret cõtra priuatũ. tex. eſt hîc, & in. c. cõquerẽte. de reſti. ſpo. ¶ † Cõcluſio ſit iſta: quòd ſpoliatus à iudice, nõ petit reſtitutionẽ: ꝓut petit cõtra priuatũ. Rõ, quia ſꝑſumitur ꝓ iudice. gl. eſt ſi. in. c. in præſentia. vij. q. j. & tenet Arch. in. c. qa præſulatus. j. q. iiij. & Abb. in. c. licet ex ſuſpecto. de foro compe. in. viij. col. & in. c. ſi cõſtiterit. in. ij. col. de accuſa. & Arch. in. c. hæc ꝙpe. iij. q. vj. & in. c. quorũdã. lxxiiij. diſt. & ibi dixi, ꝙ dicẽs ſpoliatũ à iudice non reſtituitur ante oĩa: prout alij. licet debet cognoſci, an iſte ſit ſpoliatus, vel nõ. Idẽ tenet Arc. in. d. c. præſentiũ. vbi dicit, ꝙ ſi eſt dubiũ de ſpoliatione iudicis, ante oĩa debet de ipſa cognoſci. quæ no. ¶ † Primò autẽ fallit hæc cõcluſio: niſi procedat iudex extraiudicialiter: & non vt iudex: quia debet reſtitui ante omnia. text. eſt in. d. c. cõquerente. de reſtitu. ſpolia. & ibi Abb. & do. Anto. idem tenent. & Arc. & do. in. c. notũ. ij. q. j. & ibi bonus tex. Sed vbi iudicialiter ſpoliaſſet, ſtat firma regula, adeò ꝙ reſcriptũ impetratum à ſpoliato à iudice eſt nullũ, nõ dicto de cauſa ſpoliationis & amotionis. tex. eſt in. c. dilectũ. el. j. de reſcriptis. & ibi do. Abb. in notabilibus. ¶ Secundò fallit, niſi notoriè cõſtet de iniuſtitia ſententiæ, per quam iudex ſpoliauit. & hoc etiã quãdo iudicialiter proceſsit. Ita Arch. ij. q. j. in ſumma. ad fi. Old. conſi. cccxxvij. incipien. de toto themate, quod furatum eſt. & Ioann. And. in additionibus Spec. in titu. de peti. & poſſeſ. §. quoniam. vbi dicit, quòd ſi miſtus executor procedendo, vt merus ſpoliator procedetur contra illum, tãquam contra priuatum ſuper ſpolio. Idem ſentit domi. Abb. in. d. c. conquerente. in. j. col. & not. iſtam fallentiã. Do. Ant. & Imol. in c. ex inſinuatione. de procura. dicunt, quòd pro attentatis iudicialiter vigore ſententiæ nullius, datur poſſeſſoriũ. per illũ tex. Et idẽ tenent Bal. & Ang. in. l. meminerint. C. vnde vi. & vide gl. ꝑe. in fi. in capi. cum dilecti. quod metus cauſa. quę dicit, ꝙ iudex non dicitur inferre metum. & ibi domi. Abb. & gl. ij. in. c. fi. de iur. calũ. li. vj. ¶ † Tertio fallit: niſi iudex iudicialiter procedens careat iuriſdictione. tex. eſt hîc, quem ad hoc ponderat dom. Abb. quem vide diligenter. Extra iſtas fallen. debet primò cognoſci de iuſtitia ſpolij. & ſi erit iniuſtum, fiet reſtitutio. Hoc voluit Hoſtien. in ſum. de reſtitu. ſpolia. §. quando facienda. in princip. & tunc onus probandi iniuſtum, incumbit ſpoliato: quia præſumitur pro iudice. Eſſemus in fallent. onus probandi incumbit iudici. Ad quod vide Cardin. in Cle. ij. in fi. de. cele. miſſa. vbi iudex procedens ſine cauſæ cognitione, habetur pro priuato. & multi ſequuntur in ca. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitu. ¶ Not. quòd authoritas iudicis nõ excuſat iniuſtum poſſeſſorem, etiam à fructibus perceptis. tex. eſt hîc, quem ponderat do. Abbas. ¶ † Ingrediens poſſeſsionem alterius authoritate iudicis inualida, non excuſatur à pœna. textus eſt hic. Et probat, quia talis ingrediẽs, dicitur eſſe in lata culpa: ex quo videtur, quòd authoritas eſt inualida. & tex. eſt pro hoc etiam Inſti. vi bo. rap. §. hac actione. & in. l. is. demum. ff. e. Et quòd non excuſetur, Bart. firmat in. l. iuſtè poſsidet. ff. de acquir. poſſeſ. ¶ Iſtud primò limitatur: dummodò ſtatutum puniens talem, vel lex vtatur verbis non denotantibus dolum: puta ſi quis ingreſſus fuerit &c. vel ſi quis acceperit &c. tũc ex quo non requirit dolus, ſufficit lata culpa: prout eſt ignorantia iuris. Sed vbi lex denotat actum illatum in perſonam cum verbis denotantibus dolum: puta, ſi quis moleſtauerit: vel expulerit: tunc lata culpa fundata in decreto inualido, non nocet: quia non æquiparatur dolo lata culpa. ſed ille, qui fecit authoritate iudicis: non fecit cum dolo: licet ſit in lata culpa. Ita declarat Bartolus in quodam conſil. lxxxvij incip.

incipien. in quæſtione vertente in curia Capitanei ciuitatis Narniæ. & in lege prima §. non autem. ver. per hoc dico in accuſatione. ff. ſi quis teſta. liber eſſe iuſ. fue. & ibi ſequitur Ang. & ſequitur Pe. de Anc. conſi. cxxvij. inci. ad dubia elicita. ad fi. & Pau. de caſt. conſi. lxxxviij. incip. ad primum quæſitum. Fortificatur ex his, quæ dixi in. c. ij. de conſti. vbi dixi, ꝙ quando lex requirit dolum, non ſufficit lata culpa. ¶ Secundò limita, dummodò ingrediens ſciret, vel naturali ratione ſcire deberet decretum inualidum. Puta ratione ob defectum citationis: vel ſi iudex eſſet incompetens. l. fi. & l. meminerint. C. vnde vi. Secus, ſi ciuilis ratio reddit decretum nullum: puta, per uerſio ordinis: quia tunc miles, ruſticus, iunior, mulier: & alij idiotæ excuſarentur ex dicto decreto inualido. Ita Bal. in diſpu. ſua inci. accuſatus de vi turba. in. xviij. col. in ver. tertiò quæritur: tota die fiunt ſtatuta. Tamen in iſtis exemplis inſiſtendum eſſet ex dictis ipſiuſmet Bald. in. l. fi. C. de iuris & fac. ignorant. dum ponit de muliere. & dicit ibi, quòd mulier non excuſatur ab ignorantia iuris: niſi in caſibus expreſsis à iure. & in. l. iuris ignorantia. C. qui admit. vbi ponit de ruſticis. Et ex dictis Imo. in. c. ij. de conſtit. vbi ponit de minore. & dictis Bal. in. l. j. C. ſi aduer. delictum. & in. l. fi quis id, quod. §. doli. ff. de iuriſd. om. iud. & ibi Ang. ¶ Tertiò limita: niſi per executorem iudicis traderetur poſſeſsio: quia etiam ſi traditio eſſet iniuſta excuſatur ingrediens. Hanc ponit Bar. in. l. meminerint. in. iij. co. C. vnde vi. & no. iſtas limitatiões, & quæ ſequuntur. ¶ Prædicta etiam intellige, dummodo ingrediens nõ faciat violentiã reſiſtenti, occupando per vim: quia tunc non ſolũ ſi licentia eſſet inualida, non excuſatur: ſed etiam ſi eſſet valida, nõ excuſatur, & incurrit pœnam. l. fi quis in tãtã. C. vnde vi. Et ita dicit Bar. poſt anti quos. in. l. iuſtè poſsidet. ff. de acqui. poſ. alle. tex. in. l. non eſt. ff. de reg. iur. vbi tex. dicit non concedendũ eſt id ſingulis, quod iudici licet, ne tumultus ſequatur. & hoc ſequuntur in. d. l. iuſtè. Ang. & Imo. & Pau. de ca. & idẽ tenet Bar. plenius in repetitione. l. creditores. in. xxij. co. C. de pigno. in. iij. q. principali. & idem tenet Bal. in authen. omnino. in pen. colum. in verſi. v enio ad miniſtros. C. ne vxor pro marit. Dicens, quòd executio & captura poteſt committi parti: dummodò ſine vi. allegat. l. miles §. qui iudicati. ff. de re iudic. & ponit Abb. in. c. decætero. in penult. colum. de re iud. & ibi dicit, ꝙ executio requirens cauſæ cognitionem, non poteſt committi parti: puta in rebus adiudicatis. ¶ Contra prædicta tenet Bald. in dicta diſputatione. in. xviij. colum. verſicu. nunc incidit aliud dubium. dicens, ꝙ Barto. malè & inſipidè locutus eſt: quia poſſum in re mea fieri merus executor. Et ſubdit, ꝙ iudex & lex amat me: non ego. & ſic dicit poſſum inferre vim cum moderamine tamen. Et ibi etiam ſubdit. ꝙ hoc non videtur facere pars tanquam aduerſarius: ſed tanquam officialis prætoris. allegat Innocen. qui hoc vult in cap. cum noſtris. in. ij. colum. de conceſ. præben. & gloſſ. in. d. l. ſi quis in tantam. & in. l. meminerint. C. vnde vi. ¶ Non obſtat. l. non eſt ſingulis. quia debet intelligi, quando quis facit authoritate priuata: ſecus ſi publica. Per quam etiam priuatus poteſt vim inferre. l. j. in fin. ff. quod metus cauſa. & non negat illa lex, quin iudex hoc poſsit permittere: ſecundum Bald. Pro quo faciunt, quæ dixi in capit. quæ in eccleſiarum. de conſtitu. vbi valet ſtatutum, ꝙ bannitus poteſt impunè interfici. Et idem tenet Ludo. in. d. l. iuſtè. & allegat Innocen. in. c. olim. el. ij. ſuper verſic. portarius. de priuile. ¶ † Sed tu dicas, ꝙ Innocen. potius ſentit contrarium: dum dicit, ꝙ merus executor non capit arma: ſed nos reprobauimus in capit. ſignificaſti. ſ. eodem. Et ꝙ liceat[a] mouere arma authoritate iudicis pro accipienda tenuta: probatur, ꝙ vbi alicui permittitur aliquid ~~fieri propria~~ authoritate: cenſetur & permiſſum etiam aduerſario reſiſtente: vt probat text. in. l. ſi ſeruus. C. de his, qui ad eccle. confu. & l. fi. C. quando lice. ſe ſine iudi. vindi. Et idem ſentit Rota in nouis. cccxvij. inci. Si pro ſpoliato. ad fi. Et ibi reſpõdent ad. l. ſi quis in tantam. ꝙ loquitur ante aduentum iudicialis arbitrij. & allego Ange. in. l. miles §. qui iudicati. ff. de re iud. ¶ † Vbi dicit propter gloſſ. ibi: ꝙ vincenti poteſt committi venditio bonorum condemnati, quod eſt mirabile ad. l. meminerint. de quo tamen cogita per a id, quod dixi poſt Abb. in cap. decætero. de re iudi. cum in vẽditione requiritur cauſæ cognitio. ¶ Ad idem allego Barto. in. l. ij. C. ſi in cau. iudic. vbi dicit, quòd iudex poteſt dare licentiam creditori, ꝙ vendat pignus & accipiatur inſolutum. Et ita teneo, quòd licitum eſt etiam authoritate iudicis ſe defendere, & mouere arma, etiam cum violentia, pro accipienda re ſua. & vide Bald. in. l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. & Bald. in authen. et qui. C. de bo. auf. iudi. poſ. & Pet. de Ancha. in dicto conſilio cxxxvij. ¶ Secundò intellige omnia prædicta: dummodò licentia ſit data iudice habente iuriſdictionem in habitu: quia etiam ſi in ipſa cauſa non eſſet iudex, & potuiſſet declarari: tamen excuſat licentia ſua. argu. l. penult. in fi. ff. de iuſt. & iur. Secus ſi licentia emanat à iudice omni iuriſdictione carente: quia non dicitur data à iudice. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iu. Iſta ſunt verba Gul. in. l. extat. ff. quod met. cauſa. & cum eo tranſit ibi Bald. remit to ad eũ. Sed tu dicas pro ipſis eſſe tex. hîc. ¶ † Ex omnibus iſtis not. quòd titulus contra iuris diſpoſitionem habetur pro non titulo. & eſt gloſſ. in cap. non liceat. xij. q. ij. & tenet Abbas in cap. ij. de reb. eccle. non alie. vbi dicit, quòd inuadens rem alterius ex titu. inualido: dicitur etipere: per illum tex. in ver. rapiuntur. Et Innocen. in. c. cõſultationibus. poſt prin. de iurepatro. vbi dicit, quòd poſſeſsio tradita inordinatè per iudicem, nihil prodeſt ad lucrandos fructus. quod approbat Bald. in. l. ij. in. xxj. col. C. de ſerui. & aqua & ponit Lud. conſi. ccccliiij. in fi. Iuxta hoc ſcias caſum in quo titulus contra ius, non ſolũm non excuſat à fructibus: ſed imò ſi interuenit pretium, non reſtituitur reſciſſo contractu: videlicet in emptore rerum eccleſiæ in caſu prohibito. Ita voluit Abb. in. c. cum cauſa. in fi. de iudi. & dicit ſe ita audere dicere. Et mouetur per. l. iubemus nulli. §. ſanè. el. j. C. de ſacroſan. eccle. vbi Imperator dicit: rem amittat: & pretia eccleſiarum commodis acquirãtur. Intellige ſanè: dummodo emptor emerit cum mala fide. Sed vbi probaretur bona fides ex aliqua circunſtantia: vel quia ignorat ius: vel quia Prælatus decepit eum: tunc eccleſia tenetur reſtituere pretium, non obſtante rigore iuris ciuilis. Sed dictum Abb. habet locum in emptore malæ fidei. Ita dicit Pau. de Leaza. in Clemen. j. de rebus eccle. non alie. & ibi latè Card. in. xxv. q. in princip. & hoc dictum Pau. ſequitur Bald. in. d. §. ſanè. in fi. & ibi dicit, quòd vbi etiam eſſet malæfidei, honeſtum eſt, ꝙ Prælatus reſtituat, non tamen tenetur reſtituere. not. hæc diligenter. ¶ Secundò not. ex omnibus prædictis, quòd licentia inualida nõ excuſat quem à pœna. Ad quod vide Petr. de Anch. conſi. cccj. incipi. Stipoſius, qui ſecundam. vbi dicit, ꝙ non excuſatur ducens ſecundam vxorem viuente prima cum licentia Epiſcopi, ſi non fuit practicatum. c. in præſentia. de ſponſa. quia licentia fuit temeraria: nec prodeſt etiam filijs natis. ¶ Nota diligenter hoc cõſilium, quòd licentia inualida non excuſat. Limita: niſi emanet in materia in qua lex ſolùm ponit præſumptuoſtratem: quia tunc licentia minus valida excuſat ~~ab~~illa præſumptuoſitate. De hoc eſt glo. ſolitaria ~~in~~ Cle. j. in ver. presbyteri. ibi: puto etiam ~~poſt factum~~. de priuile. dum vult non ſufficere licentiam Epiſcopi. & tamen ſi interuenit, excuſare poteſt factum. ¶ † Capio glo. in verbo, *duobus*. vbi par habet requirere parem: non poteſt eum citare: ſed debet eum monere. & iſta gl. quotidie allegatur. Et no. ꝙ moni

¶ Liceat. Adde tu ꝙ teneo, ꝙ Fel. nõ bene ſentit in hoc, videlicet inquãtũ dicit, ꝙ ingrediẽs poſſeſsionẽ poſsit mouere armas authoritate iudicis: quia habeo, quòd quãtũcũq; licẽtia iudicis ſit cõceſſa alicui ingrediendi poſſeſsionẽ: ſi ille facit violẽtiã reſiſtẽti occupãdo ꝑ vim: quòd incurrit pœnã legis, ſi qs in tantã. C. vnde vi. tenet Bart. in. l. iuſtè poſsider. ff. de acqr. poſ. i verſ. rñdeo, & idẽ tenet ibi Ang. Imo. Pau. de ca. & Bar. in repet. l. creditores. C. de pig. in. vj. co. in verſi. vos ſcitis. do. Abb. in. c. decætero. de re iud. in pe. col. in ver. vlterius quare quæro pro veritate iſtius qõ. quę difficilis eſt di ctu, quòd veritas eſt ita, quòd licentia iudicis cõceſſa alicui, vt ꝓpria authoritate accipiat poſſeſsionem, vel expellat aliquẽ de poſſeſsiõe, intelligẽ citato priꝰ poſſeſſore, & te pmittẽte, & nõ cõtradicẽte. & ſi aliter fit, talis cadit à iure ſuo. Ita Bar. ibi. memminerint. c. vñ vi. in. ij. co. Nec excuſatur ratiõe licentiæ, aut ſententiæ. Bal. in. l. fi. i. iij. co. C. de edi. diui Adr. tol. Pet. de An. & Gemi. in. c. fin. de elec. in. vl. Et ſic vi detur ꝙ Feli. malè dicat, ꝙ licitũ eſt arma capere cõtra poſſeſſorẽ reſiſtentẽ authoritate iud. quia vt dixi, Bar. & alij tenẽt cõtrarium, per regulã. l. non eſt. ff. de reg. iur. in locis preal. leg. Et iſta opi. eſt approbata, quam etiam tenuit Bart. to. in. l. j. C. vt ne. mi. liceat fine iudic. & in. l. fina. de

tio, quæ fit de pari, debet esse trina ad instar citationis iudicialis. Moder. habent hîc vnam additionem: & dicunt ꝙ ista gloss. reprobatur per Imo. & Card. reprehendunt Abb. de furto. de hoc per eos. ¶ † Tertiò allegant Bald. in. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. vbi dicit, ꝙ est quadruplex citatio: vna legis: alia iudicis, partis, & collegæ. ¶ Citatio legis, sufficit vnica: cap. j. de electio. in. vj. ¶ Secunda debet esse trina. l. post edictum. ff. de iudi. vel peremptoria. ¶ Tertia est partis: puta ex pacto. & ista potest esse vnica. l. fina. ff. de eo per quem fac. erit. ¶ Quarta scilicet collegæ: & ista potest esse vnica. gloss. in Clemen. j. de hære. Archid. in cap. plebs. lxiij. distin. & ita residet. ¶ Quartò Moder. allegant Domi. in capit. si Episcopus. xviij. distin. vbi tenet cum gloss. hîc. ¶ Quintò allegant Card. in capit. consuluit. j. eodem. & in. c. ego. N. de iureiu. vbi tenet contra istam gloss. & sic non est vera. Sed Moder. dicũt, ꝙ non obstantibus istis gloss. rectè loquitur. Et allegant glo. in cap. j. § fin. de pace iuramento firman. Vbi gl. quærit quoties vasallus sit vocãdus. & dicit, quòd debet ter vocari ad hoc, vt efficiatur contumax. Ergo à fortiori requiritur trina in parẽ, si requiritur trina in inferiorem. ¶ Secũdò allegant capit. ex literis. de consti. in ver. tertiò ve commonitus esse. ꝙ ille ibi erat par. Ergo est ibi text. pro ista gloss. ¶ Tertiò priuare quem potestate iudicandi, est priuare eum honore: capitu. vt debitus. de appella. sed priuare honore, est pœna. l. testamento centurio. de manumis. testamẽ. ¶ Tunc arguitur sic: vbi agitur de priuando quem à iure suo, requiritur trina monitio: gloss. in Clemen. j. de vita & honestate clericor. ergo hîc requiritur monitio trina, quòd agitur de priuando quem honore. ¶ Sed quod opinio istius glo. sit falsa allego Bald. in rubrica. s. eodem. vbi dicit, ꝙ delegatus debet semel moneri: allegat Archid. in capit. cum plures. de off. delega. in. vj. & allego Domi. in cap. si contra vnum. in. ij. colum. eod. titu. & lib. & eundem Domi. in cap. si Episcopus. xviij. distin. & Imo. vbi idem tenet in dicto. c. ex literis. in. iij. colum. de constit. in eundem Domi. hîc. & do. Card. in. d. Clemen. j. § ij. in fi. de hære. Et idem ibi tenet Imo. in. vj. colum. licet Imo. inaduertenter alibi sequatur istam gloss. videlicet in Clemen. j. in. xj. colum. de deci. versi. quia aut in monitione. ¶ Non obst. gloss. in. d. §. fi. de pace iuramento firman. quia Bald. ibi reprobat illam gloss. & dicit, ꝙ sufficit vna citatio. ad. c. ex literis. de constitu. respondet Domi. in dicto capit. si contra vnum. ꝙ ille tex. ponit vnum casum specialem: videlicet vbi agitur de expellendo quem ex collegio. Et idem est in alijs octo casibus, quos ibi posui in. vij. colum. ¶ Ad gloss. in Clemen. j. de vita & honesta. cleri. dicas, ꝙ non dicit, ꝙ debet esse trina. vbi agitur de priuando iure suo: sed dicit, ꝙ vbi lex requirit trinam, non sufficit vna peremptoria. sed nos non sumus in hoc facto: tamen est singularis in hoc. & sic est examinatus iste passus. Et sic teneo gloss. in dicta Clemen. j. & opinionem communem: ꝙ sufficit vna: quæ no. ¶ Inquantum Abbas dicit, ꝙ in conuincendo negligentiam superioris: requiritur trina citatio: contra Abb. est Ludo. singu. cccccvij. incipien. ego dixi. vbi dixit, ꝙ ad constituendum superiorem in mora: sufficit vnica monitio. tex. in Clemen. quamuis. de appel. vbi sufficit vnica petitio apostolorum cum instantia: & potest fieri vno contextu verborum. Puta: Peto apostolos: peto apostolos: peto apostolos. Et ratio est; quia illa vnica, in qua tunc petuntur, habetur pro vnica. gloss. in. l. si conuenerit. ff. de pigno. actio. Ad cap. primum, de supplẽ. negligen. Prælato. d. Lud. ꝙ loquitur casu speciali. Et idem tenet Car. hîc. & reliqua dixi in. c. ex literis. de consti. vbi generaliter habes.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an possit recusari, vt suspectus, per tertium?*

2 *Electus, si prætendit se electum: an sufficiat, si ostendat electionem: licet non doceat eam esse canonicam.*

3 *Causæ ad recusandum iudicem, quot sint.*

Quarum prima est inimicitia: vt in versicu. hîc sequenti. sed caue.

4 *Secunda causa est denegatio humanitatis solitæ exerceri cum æqualibus. sicut denegatio osculi.*

Tertia est cum minatur iudex dicendo, quòd nocebit parti: vt versiculo sequenti. tertia causa.

Quarta causa est in illo, qui non salutat. nu. 5.

6 *Episcopus, si facit statutum, quòd bona ecclesiæ non possunt obligari, nisi ad certũ tempus, & si quis locauit ad maius tempus, quid iuris?*

7 *Delegati duo si sunt, & sit dubium, an alter istorum sit delegatus, alter delegatus indubitatus, debet protestari, quòd intendit solus procedere, inquantum habeat solus potestatem procedendi.*

8 *Actus collegij non redditur inutilis propter inhabiles.*

9 *Actus quando dubitatur, an valeat, quod remedium est adhibendum?*

10 *Actus, si peccat in solennitate, iuramentum facit eum valere eo modo, quo possit: secus si in substantia.*

11 *Clausula, omni meliori modo, forma. &c. quid importet.*

12 *Et ponit hîc quinque effectus huius clausulæ: in tribus tamen casibus nihil operatur. nu. 13. & 14.*

CAP. XXIIII.

CVm super. ¶ Si duo sunt delegati cum clausula, ꝙ si ambo: vno recusato alter solus procedere potest: nec tenet processus, si cum recusato procedat. hoc dicit. Glo. j. ponit casum. Abb. hîc facit festum de ista glo. & ex ea notat quatuor. ¶ † Primò, quòd
1 tertius[a] potest etiam recusare iudicem suspectum. & sic ita potest allegare suspicionem tertius, sicut principalis. Ad hoc addo, ꝙ hoc habet locum etiam post li. contest. quia potest audiri tertius. Ita Ange. in. l. quidam consulebant. in fin. ff. de re iud. quod est pulchrũ: quia secus esset in parte, quæ non recusat post lit. contesta. nisi suspicio superueniat: capit. insinuante. j. eodem. ¶ Secundò nota, quòd ad hoc, vt audiatur tertius pro interesse suo, sufficit docere apparenter in primis de interesse suo: licet nõ doceat existenter. vnde prætendens se electum, sufficit
2 si ostendat electionem, † etiam si non doceat eam esse canonicam. Ita dicit Innocen. in cap. veniens. el. ij. de testa. in princip. de quo exclamat ibi do. Card. dicens signa hoc cum centum manibus. & ita. d. se Florentiæ allegasse in causa arduissima. ita hîc in casu nostro. Et adde Car. consilio. vij. incipien. in causa fratrum omnium sanctorum, mota per Simonem Vespuci. & refert Abb. Domi. Car.
3 in dicto cap. veniens. in lectura Parmensi. ¶ † Secundò, est notanda ista glo. quæ ponit tres causas recusandio iudicem. & prima quidem est, si habet litẽ mecum. ¶ Moder. hîc pro hoc allegant gloss. in cap. j. de iudi. vbi ille dicitur aduersarius meus, qui mecum contendit in iudicio. & ibi domi. Antoni. ponderat, dicens no. ad statuta. & glo. in cap. proposuisti. de foro competẽ. vbi glo. nihil dicit de hoc: sed bene Abb. ibi per illum text. in. iiij. notabili. & gloss. in capitu. finali. de iura. calum. in sexto. & gloss. in capitu. hi, qui. vt lit. penden. in. vj. quæ dicunt, quòd aduersarius dicitur ille, qui mecum in litem contendit. Ego allego gloss. in. l. si appellationem. in verbo, sententiam. C. de appellati. quæ dicit, quòd etiam iudex appellationis dicitur aduersarius meus, quando non detulit appellationi, iuxta. l. quoniam iudices. eod. titu. & sic amplia dictum hoc. & cum ista gloss. concord. Specu. in titu. de lega. § superest. in versic. idem si non altera. & Ioan.

edi. di. Adri. tollẽ. in. vj. co. Cy. in. d. l. iubere. ff. de iuris. oĩm iudicum. Adde ad ista, quòd inuenio, & hoc plus est, ꝙ cognitio & ꝓnuntiatio, ꝙ qs sit mittẽd⁹ in possessionẽ, põt delegari. l. cognitio. §. vt bonorũ. ff. de offi. ei⁹. tñ realis missio, quæ expedit per actũ facti, delegari nõ põt. Ita tenet Pau. de Ca. in d. l. cognitio. §. vt bonorũ. & ibi dicit, ꝙ semp dubitauit de hoc. Et sic habes, quòd iste actus est valde reseruatus: & nõ cõcedit parti ingrediẽti armata manu. Sed quæ sit ratio, quòd cognitio & ꝓnũtiatio põt delegari: & realis missio non delegatur, huc nõ tẽdo: quia materia est longa & difficilis: vide ꝑ Iaso. in. d. l. iubere. in. iij. col. in ver. cõtra istũ tex. Adde ad materiã istã Sali. in. d. l. creditores. C. de pig. in. iij. col. in versi. quæro cũ gl. & ibi loquit in fortioribus terminis: qa etiam ꝙ præcesserit cõuentio cum debitore, ꝙ ipse creditor possit ingredi possessionẽ, tñ si debitor resistit, dicitur facere vim. & vide per eundẽ in. d. l. creditores. in. ij. colũ. in versi, quæro tertiodecimò. vbi habet, ꝙ si debitor possidet precario nomine creditoris: tñ non põt expelli armata manu, qđ est fortius.

a ¶ Tertius. Adde tu, an tertius cõparens ꝓ suo interesse possit opponere exceptiones cõpetentes ex sua ꝑsona: vt puta vẽdi di fundũ, & teneor de euictione. Sum nominatus in iudicio ab emptore cõtra consanguineũ meũ, qui vult vendicare fundum ab ipso emptore: quęritur an possum declinare forum, & petere causam cõpromitti tãquã

Ioan. Andr. in capit. legitima. de appell. & Abb. in. c. j. de iudic. & Philip. in capitu. postremo. in penulti. colum. de appella. ¶ Sed caue: quia talis inimicitia præsumpta non sufficit ad repellẽdum testem: nisi cum eo haberem litem criminalem. Ita Specu. in titu. de teste. § j. versicu. si verò odiosus. Ratio differentiæ colligitur ex glossa in capit. insinuante. j. eodem. quæ dicit, quòd facilius repellitur iudex, quàm testis. ¶ Et nota, quòd nedum dicitur inimicus, qui habet apparentia signa odij: sed etiam qui habet causam odij sine signis, etiam si ostendat amorem. ita Innocen. in capit. cum. I. &. A. de re iudica. & hoc sequitur Bald. in. l. præscriptione. in. xiiij. colum. C. si contra ius. & Ludo. in rubri. de arbit. in. x. colum. & vide Innocen. in cap. cum. P. de accusat. vbi dicit, quòd suspectus de inimicitia repelli potest. & Bald. in authen. si dicatur.
4 C. de testi. ¶ † Secunda causa est denegatio actus humanitatis soliti exerceri cum æqualibus meis: puta denegatio osculi. Addunt hîc Moder. Anto. in. l. j. C. de senten. pass. vbi dicit, quòd Vrbanus Papa admisit ipsum ad osculum pacis: quosdam verò alios ad osculum pedis. & est text. cum gloss. in capit. dilecto. de præ. in versic. ad osculum. & vide in Clemen. fi. in versic. osculo. de senten. excommunica. qui text. corrigit dictum Innocen. in capit. cum olim. el primo, in versic. ad osculum. de priuileg. Et quòd osculum denotat consensum, est text. in. c. pacem. de consecra. distinctio. ij. vbi dicitur, quòd in missa mortuorum non dicitur pax. & gloss. ibi dicit. Ratio est, quia mortui non sunt in turbatione huius mundi. Et idem dicit gloss. in missis mortuorum, non datur pax, eò quòd sunt mortui in mundo. & sequitur illam gloss. Cardi. in Clementi. pastoralis. in secunda colum. de re iudi. & est text in capit. si inimicus. xciij. distin. vbi probatur, quòd per osculum firmatur pax inter inimicos. Facit text. in. l. si à sponso. C. de dona. ante nupt. versicul. interueniente osculo. vbi probatur, quòd est differentia inter donationem vxori factam ante osculum: vel post. ¶ Iuxta hoc no. quòd nexus copulæ, non causat matrimonium. capi. fina. de sponsa. Tamen oscula faciunt, ꝙ vbi spõsalia fuissent verbis & mente per verba de præsenti: sed iuris interpretatione de futuro, transeant in matrimonium de præsenti superueniente ætate. Ita dicit Ioan. And. & Do. in cap. j. § idem quoque: de desponsa. impu. in. vj. & Cald. consi. ij. & iiij. in titu. de spon. & Anto. in capit. is, qui fidem. de sponsa. & est text. etiam de osculo in capit. non osculatur. v. q. v. ¶ Tertia causa est, quando esset minatus dicendo, ꝙ noceret, si posset. Et vide Bald. in. l. j. C. si quacun. prædi. pote. vbi dicit, quòd non solùm est inimicus, qui facit iniuriam: sed etiam qui conatur facere. allegat gloss. in. l. Athletæ § dat remissionem. ff. de excu. tut.
5 ¶ † Quarta causa est de illo, qui non salutat[a]: quia inimi-
a cus præsumitur. Dicunt Moder. quòd intelligunt hoc, quando solitus erat salutare. Pro Moder. allego Abb. in cap. ad hæc. el. j. in penul. colum. de appel. vbi dicit, quòd intelligit quando solitus erat salutare, vel si salutatur, nõ vult respondere. Et quos effectus salutatio importet, videatis in prœmio Gregoriano, super verbo salutationem. De inimicitia posui in capit. cum oporteat. de acc. ¶ Capio gloss. in verb. *aduersitatibus*. Dicunt hîc Moder. quòd inquantum Abb. allegat. c. primum. de desponsa. impub. in. vj. quòd malè reprehendit Barto. & dicunt, ꝙ ponit casum specialem in matrimonio: non autem sic in alijs maternis. ¶ Modò dicunt ipsi Moder. quòd ista materia potest adaptari ad quæstiones. & primò facit ad q. Specu. in titu. de senten. § iuxta. d. ibi est vnus iudex, qui non potest cognoscere à. x. libris supra. Pone quòd iudicauit in vna, quæ erat de. xv. an valeat eius sententia. & decide, vt per Specu. vbi suprà. & ipsos Moder. hîc in. vj. colum. quos videas. ¶ Secundò dicunt, quòd facit ad dictum Bald. in. l. certi condictio. ff. si cert. peta. vbi ponit de illo, qui missus est in possessionem ex primo decreto: partim vero, partim falso: quòd est nulla missio. ¶ Ter-
6 tiò allegant Bart. in quodam consi. cliiij. incip. † visa quadam constitutione. vbi dicit, ꝙ si Episcopus facit statutum, ꝙ bona ecclesiæ non possint obligari, nisi ad certum tempus. Pone, quòd vnus locauit ad maius tempus: dicit ipse, si locatarius vult, ꝙ valeat vt valere potest: tunc procederet. quod si non vult, vitiabitur in totum. & sequitur Lap. allegatione. lxxx. Referunt hîc Moder. ipsi. xj. dicta, quæ posuit Ludo. Roma. in loco proximè
7 allegando. ¶ † No. illam theoricam Abb. hîc, ꝙ stãte dubio, an alter ex delegatis habeat potestatẽ, delegatus indubitatus protestetur, quòd intẽdit solus procedere inquãtum habeat potestatem solus: aliâs cum collega: quia hîc nulla est contrarietas. & hoc facit ad. j. dicenda. Idem consuluit do. Marianus de senis consilio. lxxix. incip. Sa-
8 pientes. ¶ † Actus collegij non est inutilis propter inhabiles. Ita Ioan. And. in regula, quod alicui gratiosè. in fin. de regu. iur. in. vj. & idem tenet Abb. in. c. fi. in. iij. colum. de procura. quod no. Et adde. c. ij. de æta. & quali. & Cle. j. de regu. vbi dicitur, ꝙ non habentes vocẽ non inficiũt actum: licet tunc non augeant numerum. & sic habes duas limitationes. ¶ Tertiò limita: nisi sint habentes potestatem insolidum: quia tunc mistura vnius inhabilis non vitiat actum in dubio. Probatur in. l. j. ff. quod fal. tuto. autho. quam ita intelligit hîc Abb. in. ij. & iiij. solutione. Et idem tenet Lapus allegatione. lxxxviij. inci. commune Florentię. in. j. colum. & probatur ex dicto Bal. in l. Imperator. ff. de statu homi. vbi dicit, quòd instrumentum est condemnatus de falso tenet. & idem Bald. in cap. tertio loco. in fi. de probationi. ¶ Secundò allego Bald. in cap. j. qui. mo. feu. amitta. vbi dicit, ꝙ per negligẽtiam vnius ex duobus vasallis, non priuatur alius, qui fuit diligens. & hoc allegat Lud. singulari. ccxliiij. ¶ Tertiò cõfirmo per. l. si quis. ff. de edẽ. vbi probatur, quòd dictum testis non integri non corrumpit dictum testis integri. & ita allegat Ange. consi. j. & Sali. in. l. in bonæ. C. de reb. credi. & Bald. in. l. j. in. iij. col. C. de testibus. Hæc & similia intelligo, vbi habens potestatem insolidum simpliciter facit actum: sed vbi ex coniecturis apparet, ꝙ intenderet facere non tanquam solus: sed cum inhabili, ac si solus non posit, tunc actus erit nullus, propter istum tex. & ita probat doctri. vltima Abb. hîc. ¶ Et generaliter
b quando vtile vitietur per inutile: [b] dic, vt per gloss. & Ioan. Andr. in regula, vtile. de regu. iur. in. vj. & Ludo. in l. j. § si stipulanti. in penul. char. & seq. de verbo. oblig. vbi latissimè ponit illa. xj. dicta, quæ referunt hîc moder. eo non nominato. & vide Domi. in cap. j. § idem quoq;. de desponsa. impub. lib. vj. vbi ipse prosequitur hanc regulam, si actus non valet, prout agitur, &c. & dicit: primus est defectus causæ efficientis: vt quia non potui facere eo modo, quo feci: bene potuissem facere alio modo: & tunc dicit. Aliquando lex resistit in totum potentiæ: & tunc non valet vllo modo: neq; vt agitur: neq; vt valere potuisset. Aliquando lex non resistit, neque assistit: & tunc illud, quod agitur, differt in tantum ab eo, quod agi potuisset: ꝙ neque propriè, neq; impropriè verba actus facti important illud, quod agi potuisset. & tunc non valet vllo modo. Si verò potest includi propriè, vel impropriè. & lex non resistit, tunc si non valet, vt ago: valet eo modo, quo valere potest. tex. est in. c. ex insinuatione. de appella. ¶ Secundus defectus est materiæ, idest, in modo & qualitate rei. & iste defectus non vitiat: quia si non valet, vt agitur: valet vt valere potest. Exemplum in. l. tam augusti. ff. de seruitu. allegata in glossa. ¶ Tertius defectus est in forma: & tunc si illud, quod agitur, differt ab eo, quod agi potuisset in quantitate: & tunc nõ vitiatur. sed si non valet, vt agitur: valet vt valere potest: per text. in. l. sancimus. C. de dona. Et pro hoc Do. allegat text. in

vertẽtẽ inter consanguineos. & hoc rõne statuti, qđ disponit, ꝙ causę vertẽtes inter cõsanguineos cõpromittant. Io. And. in. c. qm̃. vt li. nõ cõtes. tenuit quòd non: sed cogatur defendere, vbi nominãs tenebat. Et idẽ videt tenere Ioã. de Imo. in. l. nõ solũ. §. quod vulg. ff. de vsucap. Bart. tãgit istã materiã in. l. ꝓcurator ad exhibendũ. §. j. ff. rẽ ra. ha. & in. l. vẽditor. in prin. ff. de iu. Et in istis duobus locis nõ bene discutit materiã remittẽdo se. sed in. l. j. C. vbi in rẽ act. in j. co. in ver. vlt. hîc videt casus. dicit, quòd ille, q ex necessitate defendit aliũ in iudicio: põt oẽs defensiões exceptiões & beneficia ex sua ꝑsona in iudiciũ deducere, qđ sec⁹ esset, si volũtariè ad defendendũ veniret nõ nominat⁹. Et idẽ tenet in disputatione sua inci. cõsilium ciuitatis Pisanę. adde quòd idẽ tenet. d. Abb. in. d. c. qm̃. in. xxx. co. in ver. Et faciunt hîc ad. q. adde ꝙ idẽ tenet Spe. in ti. de primo decreto. §. restat. ver. si. qđ si dñs. & ver. se. Adde Bal. in. d. l. j. C. vbi ĩ rẽ act. & in. l. emptori. C. de eui. Pe. de An. in. c. significasti. de foro cõp. Adde ad ista, an cleric⁹ vẽditor defendẽs emptorẽ in cã euictiõis possit declinare forũ laici & trahere ptẽ euincentẽ ad forũ ecclesiasticũ: vide ꝑ Ang. in. d. l. vẽditor. de iud. Spe. in loco præalle. & dt Abb. in. d. c. qm̃. v. lit. nõ cõtest. in. xxx. co. Adde gl. in c. clericũ. xj. q. j. & ibi Arch. q oẽs tenent ꝙ sic. Adde Bal. ĩ. d. l. emptori.

a ¶ Nõ salutat. Adde gl. sing. ĩ. c. Adrianus. el. ij. lxiij. dis. & glo. cxiij. distin. si inimicus

b ¶ Per ĩutile. Ad qđ

vide.d. Alexã. de Imo.i.d.l.j.§.pe. ff.de ver.obl. in.j. col.cum nonnullis concordantijs ibi. dem per eũ ſigna. tis.& adde Flo.in l.proprium. cum prædio.

illo cap.primo de deſpon.impub.Et ratio eſt: quia iſto caſu intentio ſuper eo,quod fit, non excluditur ab eo, quod fieri poſſet:ſecus verò ſi excluderetur:quia tũc ſi nõ valet id, quod agitur,vt agitur:nõ valet etiam,vt valere põt:vt ibi per ipſum Do.quod no. ¶ Quartus eſt defectus formæ & cauſæ efficientis actus:& tunc ſi non valet,vt agitur:neque etiam valet,vt valere poſſet.De hoc eſt caſus hîc in iſto delegato.Aliquando eſt defectus materiæ efficientis:& tunc valet,vt valere poteſt,ſi non valet,vt agitur.Caſus eſt in dicto cap.j.de deſpon.impub. ¶ Et pro pleniori doctrina dicas,quòd diximus non valere:quia deficit forma.Limita,niſi apponatur clauſula, ſi non valet,vt ago:valeat,vt valere poteſt. Tunc enim
a actus valet,eo modo,quo valere poteſt.[a] Allegat Do.ibi in.l.j.C.de iur.co.dummodò vtraq; forma ſit ſimul permiſſa à lege.Sed vbi oportet facientem actum alteram tantùm ſeruare:etiam ſi exprimantur dicta verba,nõ valet.De hoc tex.in.c.j.de poſtu.Præla.in.vj.& idem tenet
a ¶ Valere poteſt. De qua clauſulavi 9 de plenè p Alex. de Imo.in.l.j.§. ſi quis ita.ff.de ver. oblig. in notabilibus in.d.c.j.de poſtula.lib.vj. ¶ † Not. etiam, quòd vbi dubitatur,q; actus valeat,facias in eo adhiberi iuramentum,q; importat tantum, quantum ſi apponatur clauſula,ſi nõ valet,vt ago:valeat vt valere poteſt. Tex.eſt de hoc in.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de lega. ij.Et dicit ibi Bar.not.quia iam feci de hoc magnum feſtum.& vide Bar.in.l.ſi quis pro eo.in.iij. col.ver. ſeptimò prohibetur.ff.de fideiuſ.vbi dicit,q; ſi ſuper teſtamẽto iuratur.& ibi deficit ſolennis numerus teſtium,perin de eſt acſi teſtator dixiſſet:ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicilli.quod bene no.ſecũdum eum. Et de hoc exclamat Imo.in repeti.c.cum contingat.in. xxxiij. char.ver.nunc reſtat deſcendere ad ſextum.de iureiuran. & etiam in.xxxix.col.ver.& aduerte.quia voluit ſcribere Cy.& Ang.in.l.rationes.C.de prob.vbi dicit,q; licet verba enuntiatiua defuncti non noceant hæredi, vt ibi: tamen fallit ſ'iurauerit:quia iuramentum habeat vim clauſulæ.&c.per.d.§.filius.& in.l.ſi vnus.§.ſi acceptilatio.ff.de pac.vbi dicit ſis cautus,vt facias apponi iuramentũ:quia valebit omni meliori.&c.Et vide Barto.in.l.omnes populi.in.iij.q.de iuſti.& iur.& Bar.etiam in.l.eam, quam. ver.ſextus caſus.C.de fideicom.& Ang.in.l.hi, qui.ff. de fideiuſſo.& Bar.in.l.ſi mater.æ.de teſt.& Abb.in. c.ſi.in j.col.de eccle.ædifican.& Abb.in.c.ex literis.el.ij.in.j.co. de ſpon.vbi dicit,quòd promittens factum alienum, & iurans:intelligitur promittere ſe facturum & curaturũ: quia iuramentum habet vim clauſulæ.&c. Vos habetis pro hoc duas glo.dicentes hîc vnam legem ſi.in.c.tibi domino.iuncto prin.tex.lxiij.di.& aliam ſecundam in.c.vbi non eſt.xxxij.q.& no. Abb.in.c.ex reſcripto.de iureiurã. ſecundum intellectum gl.ſi. ¶ Adde Imo.in.l.iij.in prin. ff.de dam.infe.vbi dicit,q; ſi finito compromiſſo partes dicunt:prorogamus poteſtatem:non valet prorogatio: niſi iuraſſent:quia & ſi non valet,vt prorogatio:valet tamen,vt renouatio.& ſic vt valere poteſt. Pro quo vide Bal.in.l.j.ver.quæro poſt lapſum.C.de tempo.appel.& in.l.Titio centum.per illum text.ff.de leg.ij.& ibi ſentit idem,ſi non iuraſſent.& Bal.in.l.j.in.iiij.col.C.commo. vbi dicit,q; vbi non ſufficit conſenſus generalis: ſed requiritur ſpecialis:q; iuramentum habet vim ſpecialis cõ-
c ſenſus,qui facit actum valere omni modo,via & forma. De quo tamen melius ponitur in.l.ſed & ſi quis §.quæſitum.ff.ſi quis cau.& Imo.in.c.ſi.de commo.& vide Bar. in.l.ſi quis maior.C.de tranſac.vbi dicit,q; licet trãſactio ſimplex facta de re iudicata non valeat:neq; vt trãſactio: neque vt pactum:ſi iurauit:vt valeat tamen,vt nuda con
10 uentio.per.d.§.filius matrem. ¶ † Limita hæc,vt habeãt locum,quando actus peccat in ſolẽnitate: ſecus ſi in ſubſtantia:quia iuramentum tunc non facit valere eo modo,quo poſsit.vnde non validaret conſenſum infantis. Ita limitat Ludo.conſi.cccccxij.incipien.omnipotentis,

b ¶ Importet. vide Bar.in auſ.ex cauſa.in vlt. col. &.d. Alex.de Imo. ibi in.ix.col.vbi Bal. etiam in,vij.col.

&c.in caſu propoſitæ conſultationis.col.vj.in fi. De iſta materia vide Abba.in.c.quod autem.de iurepatro.vbidicit,quòd ſi aliquis habet ius in re:puta vſumfructum: & donat iſtam rem cum animo donandi ipſam rem totam: q; ſi iſte exprimit,q; donat totam rem,non valeat:vt valere poteſt. Sed ſi donat hoc modo: dono rem & ius, quod habeo in ea:valet,vt valere poteſt: quia donatum erit ius, quod habet in re. Et vide Ludo.conſil. ccccxlvj.vbi multa ponit incip. primus propoſitæ conſultationis articulus.Et ibi dicit,q; ſi procurator alicuius habens duo mandata vniuerſa,vnum ſufficiens,& aliud inſufficiens contraxit cum aliquo,q; valet actus:quia videtur voluiſſe contrahere per illud mandatum ſufficiens. ¶ Scias etiam hoc,quod eſt optimum & ſingulare in cõtractibus,quòd vbi partes ſciunt actum non valere, non videtur velle,q; nunquam valeat eo modo, quo poteſt, ſi non valet,vt ſit ſimpliciter.Ita probat tex.elegans in.l. an inutilis.ff.de acceptil.ibi:ſcientem, prudentemq; nullius eſſe momenti.& tenet ibi Rapha.Et idem tenet Paul. de Caſt.& Rapha.in.l.j.§.ſi ita.ff.de verbor. obliga. quia partes ex quo ſciunt actum non valere,videntur voluiſſe facere actum nugatorium.argumento.l.non ſolùm.ff. de actio.& obliga.vbi text.dicit,quòd ſi in contractu apono conditionem impoſsibilem ſcienter,non ſum obligatus ex tali contractu.&c.& ſubdit notanter Rapha. in d.l.an inutilis.q; in dubio præſumitur ignoraſſe iuris diſpoſitionem volentem actum eſſe nullum: niſi contrahentes eſſent iureperiti.Et licet dicatur,quòd debent ſcire iura.l.leges.C.de legi.tamen intelligitur illud, ſecundum quod dicitur in.l.bonorum.& ibi per Bartol.ff.de bono.poſſeſſ.titu.generali.Et hoc videtur verum per dctam.l.an inutilis.licet Barto. ibi. & in.l.non fatetur. ad ſi.ff.de confeſ.aliter ſentiat.Et no.q; vbi agitur de obligatione inducenda,ſi eſt defectus in cauſa efficienti,ſemper valet actus eo modo,quo valere poteſt.text.eſt in.d. c.j. de deſponſa.impube.in. vj.in.§.idem quoque. quod fallit,niſi concurrat defectus formæ.Ita eſt tex.hîc,& in l.j.§.ſi quis ita.ff.de verbo.oblig.Et de iſta materia ponit Salice.in.l.non codicillum.C.de teſta.& Bald.in.l. ſi ab-
11 ſentis.in ſecunda colum.C.ſi cert.peta. ¶ † Quid autem
b importet[b] iſta clauſula,omni meliori modo forma &c. dic,quòd primus eius effectus eſt:licet ſit dubium,de ordinario procedẽte,vt delegato,vtrum valeat proceſſus: vt plenè in cap.cum officij.de præſcrip.& plenè Roma. in.d.§.ſi quis ita.Tamen ſi iudicando apponit clauſulam, omni meliori modo.&c.valet tanquam ex poteſtate vera,non tamen ex putatiua.hoc eſt ſingulare dictum domi.Card.in.c.ex literis.j.eodem.& ibi Imol.in.vj. colum. Ex quo credo dici poſſe,q; ita etiam limitari poteſt iſta decretalis:quia ſi iſte Abb.hîc dixiſſet:omni meliore via &c.& videtur hoc ſentire Abb.quando hîc dixit de proteſtatione,quòd valeret proceſſus. ¶ Secundus effectus eſt,licet non ſufficiat relinquere hæredi neceſſario,quoquo relicti titulo:niſi dicatur iure inſtitutionis: vt in.§. aliud,in authen.vt cum de appel.cog.& per omnes in.c. Raynutius.de teſta.tamen ſi eſt relictum ex alio titulo: & apponitur dicta clauſula omni meliori modo.&c. valet teſtamentum,tanquam ſi eſſet facta inſtitutio. Ita elec ganter Bald.in.l.quoties.in fin.C.de hære. inſtitu. quod ſequitur Pau.de Caſt.conſi.cccxlv.in penulti. colum.& Rapha.in.l.his verbis.in.iij.col.ff.de hæred.inſti. ¶ Tertius,inſtitutus hæres in duobus teſtamentis,qui dubitat de inualiditate ſecundi,ſi dicit:adeo hæreditatem ex primo & ſecundo.omni meliori modo.&c.valet aditio, & tranſmittit hæreditatem.Ita conſuluit Pe.de Anc.conſi. cciij.inci.ex themate præd. elicio,quod intelligo,vt per eũ conſi.ccclvij.inci.quia preſupponitur pro veritate.in ij.col.niſi ſe ſolùm fundaret ex ſecundo teſtamẽto,& nõ faceret mentionem de primo:quia tunc nõ prodeſt. Pro quo

c ¶ Inſtitutio. Add. de.d. Alexand. de Imo.i.l.nã quod. §.non omnis.ff.ad Trebel.

quo facit prima limitatio ſequens: quia non mutat ſubſtantiam rerum non neceſſaria verborum multiplicatio.l. pediculis.l. Labeo.ff.de auro & argen.legato. ¶ Quartus effectus eſt,q; iſta clauſula omni meliori modo &c.æquipollet clauſulæ codicillari. Ita Bald.& Imo.in.l.cum pater.§.filius.ff.de lega.ij.quod no.ad intellectum Barto.in.l.j.ff.de iur.codicil.& confirma per text.in.l. codicillis.§.fina.& ibi Barto.& Imo.ff.de lega.ij. Vbi dicunt,q; ſufficit clauſula æquipollens clauſulæ requiſitæ: & hoc intellige in omni materia.& hoc quãdo non requiritur pro forma:ſed vbi ſimpliciter requiritur. ¶ Quintus effectus,arbiter & arbitrator, qui in ſua ſententia apposuit dictam clauſulam, videtur pronuntiare tanquam arbiter.Ita Imo.in.l.nemo poteſt.in.v. colũ.ff.de lega.j. ¶ Sextus effectus eſt.legatus exequens Papæ, ſi in mandato dicit ſe facere,vt legatus,nihil agit:ſed ſi narrat ſe legatum,cum clauſula omni meliori modo:videtur facere authoritate Papę.Ita Io.de Ligna.in capit.hi,qui.de præben.in.vj. dicens ſuſtinuiſſe coram Clemente Papa,qui huic dicto annuit.& ſequitur ibi Domi.in pe
d nult.colum. ¶ † Aliquando tamen nihil operatur:puta, quando in diſputatione eſſent expreſsi modi inepti,& modi apti .nullatenus condeſcenderent ex expreſsis:quia tunc clauſula,omni meliori modo:intelligitur de expreſsis.& ſi illa non ſufficiunt, clauſula eſt inanis.Ita Cald.in conſilijs ſuis in titu.de accu.cõſi.primo.Pro quo facit conſilium Pet.de Ancha.ccclvij.ſuperius allegatum. &
13 ſtatim dicetur. ¶ † Secundò, quando quis vellet per iſtam clauſulam:q; intentio loquentis cõprehenderet incognita:quia tunc non poteſt.Ita Ludo.conſi.ccxciiij.incipien.hæc confeſsio,in qua ſit fundamentum:vbi dicit,quòd iſta clauſula non trahitur ad in-
14 cognita. ¶ † Tertiò,vbi lex exigit certam formam verborũ: quia omiſſa illa vitiatur actus:licet iſta clauſula ſit appoſita,omni meliori modo.Ita Domi.in capit.vnico.in notabilibus.de poſtulat. Prælato.in.vj.De iſta clauſula ponit Barto.in.l.ſi ita.in fi.ff.de auro & argen.lega.& in.l.iij.§.j.ff.de duobus reis.& in.l. codicillis.§. Lucius.ff.de lega.ij.& in.l.j.C.ſi plur.vna ſenten. & Bald. in.l. vinum.ff.ſi cert.petat.& in.l.Gallus.§.j.ff.de liber. & poſthumis.& Anto.in.c.examinata.in.xxij.col.de iudi.& in.c.literæ.in.iiij. col. de dila.& Imo.in.l.ſicut nulla.ff.de re iudi.& prædicta no.tãquam prius non reducta.

SVMMARIVM.

1 *Iudex habet poteſtatem parcendi contumaci expectando eum,etiam acto re inuito. Limita iſtum.e.ex.vt nu.4.*
2 *Proclama dicitur fieri clam,quando denuncians dixit ſe facturum vna hora:& facit alia.*
3 *Iudex citans in vno loco,vel vna hora:& facit in alio,an propter hoc actus dicatur factus non citata parte.& nu.4.*
5 *Citatus,ſi quis fuerit ad aliquem actum expediendum:& non determinatur hora,intelligitur de ea hora,qua actus poſsit incipi & expediri.*
6 *Notarius non committit falſum,ſi in inſtrumento confecto de nocte,dicat datum & actum die tali.Et ſuper hac materia ponit ſex concluſiones, quas facile eſt videre per ordinem.*
7 *Reus, qui venit,& non reperit actorem,habet duo remedia,de quibus hic.*
8 *Citatio ad audiendam ſententiam,non ſufficit vnica:ſed trina eſt neceſſaria,vel peremptoria.Et ponit ab hac regula.xi.fallentias.*
13 *Citatio trina,vbi requiritur,ſi ſit vna pro omnibus,ſufficit:hoc tamen exprimendo.Et ab hac regula ponuntur quinque fallentiæ.*
16 *Citatio ſi fiat ad audiendam ſententiam,non ſufficit dicere ad audiendam voluntatem iudicis.*
17 *Monitus à iudice,non comparens an ſit verus contumax,ita vt non poſſit appellare.*
18 *Sententia arbitratoris lata de nocte,valet.Secus in ſententia iudicis, quia non valet lata de nocte:nec eſt opus appellare.ibi ver.in iudice verò.*
19 *Sententia interlocutoria lata de nocte,an valeat.*
20 *Collatio beneficij facta de nocte tenet:nec eſt irritanda,licet ſit ſuſpecta.*
21 *Prælati viſitantes curiam Romanam in habitu diſsimulato,ſunt ipſo facto excommunicati.*
22 *Clam fieri quot modis dicitur.*
23 *Occultum,quomodo cognoſcatur.*

CAP. XXIIII.

Conſuluit. ¶ Si iuriſdictio delegati expirat in termino peremptorio partibus aſsignato, poſt congruam horam termini iudex non expectabit contumacem. Si verò non expirat,poterit expectare,ſi vult in diem alteram:& iterum citare,ſi vult.hoc dicit. ¶ No.
1 iſtum tex. † quòd iudici datur poteſtas parcendi reo contumaci expectanti eum,etiam actore contradicente. Et ratio, quia pars non poteſt clamare iudice exequente ſecundum legem.not.ſingulariter. ¶ † Primò ſcias text.in.l.aut qui aliter.§.fin.ff.quod vi aut
2 clam.vbi dicit,q; dicitur clam feciſſe proclama,qui denuntiauit ſe vna hora facturum,& fecit alia hora. vel in vno loco,& fecit in
3 alio.& vno modo:& facit alio modo.& dicit ibi Barto. ¶ † No. pro iudice,qui citat in vno loco,vel vna hora:& facit in alio.Dicitur enim ex hoc factus actus non citata parte. Et dicit ibi eſſe tex. ſcribendum literis aureis:& ſic ſi vnus citatur pro vna re, & fuit alia res:& ille non compareat,dicitur factum eo non citato.Anto. in capit.primo.in.ix.colum.de iudi.allegat hoc dictum Barto. Et idem voluit Bart.in.l.conſentaneum.in fin.C.quomodo & quando iudex.Barto.in.l.ſtatuliberi.§.Stichus.ff.de ſtatuliber.& idem voluit etiam Barto.& Angel.in.l.fina.§.fin.ff. quod vi aut clam. Pro tanto dicit Bartol.in conſilio.clxxj.incipien. pluries contingit.quòd ſi iudex citat aliquem:vt cõpareat in nonis, intelligitur poſt nonam inchoatam & ante completam: intantùm quòd actus factus ante horam nonam,dicitur factus ante horam nonam. Cum hoc eſt Bald.in.l.prima.in.iiij.colum.C.quomodo & quando iudex.& in.l.& poſt edictum.ff.de iudi.& domi.Ant.in.c.cum dilecti.in.iij.colum.de dolo & contu.Et iſta ſit concluſio. ¶ Intellige,quando præuenit horam,vel diem ſtatutam: vel proceſsit alio die non facta gratia & prorogationis termini:vt puta, ſi vno die,non ſedit,& procedit alio die ſine noua citatione: ſecus vbi prorogaſſet diem,vel horam,per text.ſingu.hîc.Quem ita declarat domi.Abb.Pro quo vide Innocen.in cap.j.in.v.colum.de iud. vbi refert Anto.& vide Barto.in.l.ſi finita.§.Iulianus.in. vij. colũ. verſicu.quæro vtrum primum.ff.de dam.infect.vbi dicit, quòd ſecundum decretum debet imponi die peremptorij:niſi ex æquitate differant in alium diem.Et adde Ioan.Andr. in addit.in titu. de ſenten.prolatio.§.iuxta.verſicu.eſt etiam nulla. vbi dixit, q; ſi citatus comparuit,& iudex fuit impeditus:poteſt differre ad diem ſequentem.allegat hoc.c.&.d.Bald.in.l.fina.ff.de fer.q; ſecunda dilatio valet de facta conceſſa:quia in dilationibus poteſt iudex gratiam facere.allegat iſtum text. ¶ Sed tu dicas,q; iſte text.loquitur in dilatione expectatoria ad comparendum:quæ non exigit cauſæ cognitionem:quia fit etiam abſente parte.l.ſed interpellatur. §. arbiter.& ibi notatur.ff.de arbit. Secus in dilatione probatoria, quæ requirit cauſæ cognitionem.dicta.l.ſi.in verſicu.cauſa cogni
4 ta. ¶ † Iſtum text.limita tribus modis,dum dicit de prorogatione. Et primò vt iſte text.procedat, quando eſt aſsignatus terminus ad comparẽdum certa die:ſecus ſi certa hora diei:puta cõpareas in aurora:quia tunc inuito actore,non poterit iudex in beneficium rei differre in diem ſequentem:ſed bene in horas ſequentes:cum plures horæ diei ſuperſint.Ita expreſsè limitat Bald. hoc cap.in.l.cum non eo.C.quaddo prouoc.non eſt neceſ. Et pondera iſtum text.qui loquitur,quando eſt aſsignata dies in verbo die data.Idem tenet in.l.terminato. in ſecunda colum.C. de fruct.& lit.expen. ¶ Tu conſydera,quòd fortè iſta limitatio non procedit,quando eſſet data vltima hora diei:quia ceſſat ratio Bal.quòd aliæ.ſuperſint horæ.& hoc nota. ¶ Secundò limita: niſi per non comparitionem in die termini deſerta eſſet appellatio: & ſic acquiſitum ius parti. Nam tunc non poſſet iudex differre terminum,vel prorogare:vt habes gloſſ.quæ expreſsè ſentit hîc in cap. ſæpe.in verſicu.peremptoriè.ibi:in hoc tamen differunt de appel. de qua facit ita feſtum domi.Abb.in.v.colum.dicens: hoc eſt bene notandum ad limitationem.c.conſuluit.de officio deleg.Et ratio eſt: quia ſolus Princeps poteſt auferre ius parti. & hoc ſentit hîc Abb.ſuper glo.in ver.gratiã.Dum dicit,q; iſta prorogatio eſt modici præiudicij:& ſic à contrario ſentit: q; vbi eſſet magnum præiudicium,non haberet locum iſte tex.Dominus Philip.ibi: in

v.colum.tenet contrarium. Et dicit, ꝙ iudex poteſt ante finem termini prorogare.ſecus ſi eſſet facta prorogatio poſt terminum: quia tunc procedet gloſſ. Sed tamen credo opi.glo.eſſe veram per ea,quæ habentur in.l.cum ſtipulatus.ff.de verbo.obli.vbi eo ipſo, ꝙ quis eſt obligatus addiem, dicitur ꝙ illi quæſitum eſt ius, qui expectat illum diem:eo modo in caſu noſtro licet & de appellato & appellante.& ſic indiſtinctè teneo illā gl.in.c.ſæpe. ¶ Tertiò limita,dummodò in termino citationis expreſſo prorogeꝫ ſeu differat in ſequentem diem:ſed abſq; expreſſa prorogatione,nō poſſet expectare. Ita dicit Ang.in.l.de vnoquoque.ff.de re iudi.vbi dicit eſſe limitandum iſtum tex.& allegat.l.& poſt edictum.ff.de re iudi.vbi dicitur,ꝙ ſi poſt edictū peremptoriū actor non cōparuit: debet eum iudex circunducere.Et idem tenet Ant.in.c.cum dilecti.de do.& contu.in.iij.colū. ¶ Contrarium tenet Imo.in.d.l.de vnoquoq; dicēs,ꝙ abſq; expreſſa prorogatione iudex poteſt iudicare die ſequenti.& reſpondet ad.l.& poſt edictū.ꝙ loquitur in impetratore,qui non comparuit:ſecus vbi reus. & idem videtur velle Bal.in.d.l.& poſt edictum. ¶ Ego dico,ꝙ ante factū tenēda eſt prima opi.ſ.ꝙ proroget expreſsè poſt factū:dico,ꝙ benigna eſt iſta opi.ꝙ iudex poſsit iudicare tāquā durauerit citatio. Et ratio: quia expeditio actus facta die ſequēti declarat animū iudicis præcedentem. Facit.l.ij.C.de imponen.lucratiua deſcriptione. lib.x. quæ dicit, ꝙ poſterior euentus declarat præcedentem titulum. ¶ Secundò moueor per iſtum tex.dum dicit poteris expectare.& non dicit prorogare.& ſic no.pro concordia. Et no,ꝙ illa die ſecūda expectata de benignitate, non debet ferri ſententia:niſi circa finem illius diei. Sed ipſa die benignæ expectationis elapſa, licet diſtulerit eam ad conuincendam malitiam die ſequenti,poteſt quacunq; hora iudicare. Ita Bald.in.l.j.in vlti.colū.C.quando prouo. non eſt neceſ. Et vide Ang.in.d.l.& poſt edictum.vbi dicit,ꝙ Paduæ vidit vnam extrauagan.Federi.vbi determinat,ꝙ citatus ad audiendam ſententiam certa die,debet habere totam diem illam integram.& ante illam diem non poteſt ferri ſententia,ſed ſequenti: niſi ex cauſa iudex eſſet ſe abſentaturus. Sed ego credo, ꝙ habeat
5 iſta decretalis noſtra locū:quia illa extrauagās non eſt no. ¶ †No. ibi in tex.ea hora,qua &c.ꝙ vbi quis citatur ad faciendum actum, & non determinatur hora:quòd intelligitur de ea hora qua actus poſsit incipi & expediri. Ita dicit Abb.hīc.& ſic ſecundum qualitatem actus videtur hora præfixa. ¶ Confirmo primò per gloſſ.primam.in.c.ij.de teſt.cogen.& ibi Abb.ponentem eadem,quæ hīc. & allego Bald.ponentem etiam hoc in.c.j.in.v.col.de mili. vaſal. qui contu.eſt.& ibi dicit,ꝙ in citatione non eſt opus exprimere horam.& vide etiam Bald.in.l.j.in vlti.col.& in.l.ſicut proponis. la.ij.C.quomodo & quando iudex.& in.l.iij.ver.ſed nunquid.C. de fruc.& lit.expen. ¶ Et vbi eſſent plures horę,videtur,ꝙ citatio non arctet tanquam incerta:per id,quod ſcribit Bar.in.l.ante Calendas.ad ſi.de verbo.oblig.vbi dicit,ꝙ citatio habens tempus incertū nō arctat.ſed hoc eſſet verū tēdo opi.ſuā ꝙ citatio ſine termino non valet. ¶ Sed tenendo opi.ꝙ valeat etiā citatio ſine termino.& hoc communiter tenetur: vt per omnes in.c.vt cum parati.de appel.& in.l.liber homo §.decem,de verbo.obli.Et intelligitur,quām cito commodè poteſt.per tex.in.c.eos.de ſenten. excō.in vj.& illū alleg.Ange.in.l.j.§.hæc ſtipulatio.ff.ſi cui plus,quā per legem Falc.& ideò in ꝓpoſito intelligitur de illa hora,in qua poſſet,quām primum commodè comparere.& ſic nota iſtam declarationem. ¶ Limita hoc:niſi eſſemus in caſu,in quo computare tur tempus de momento in momentum: vnde appellans decima die,debet exprimere horam,qua appellat: quia elapſo momento diei tranſiuiſſet ſententia in rem iudicatam. Ita Raph. Ful.in.l.j.§. dies.ff.quando appel.ſit.& ibi Ang.de Are.dicēs ſe ſemper ita practicaſſe.& allegat gl.ꝙ lapſus momenti facit trāſire ſententiam in rem iudicatam. Et vide glo.ij.in Clemen.ſicut appellationem. de appel.& alia glo.eſt etiam de hoc in.l.præſes.ff.de re iud.quod no. ¶ Generaliter autem,quando omnes actus humani recipiant interpretationem à conſuetudine:vide quæ dixi in.c.cum.M. Ferrarien.de cōſti.in.iiij.notabili.& ponit Bal.in.l.liberorum.ff.de his, qui notan.infa.vbi ponit de illo,qui capitur poſt ſonum campanæ. ¶ No.hīc,ꝙ iudicium eccleſiaſticum & ſeculare non exercentur in tenebris. No.ibi,*in qualibet parte lucis*.quòd vbi dies artificialis non eſt de ſubſtantia:illud quod fit de nocte,dicitur factum de
6 die. Ita no.hīc Abb. ¶ †Prima concluſio ſit circa hæc,ꝙ notarius non committit falſum,ſi in inſtrumento confecto de nocte,dicat de die tali. Ita Innocen.hīc. Hoc dictum allegat Barto. & Ange.in l.more.ff.de fer.& Bald.in.l.non minorem.C.de tranſac.& in.l.ſi. C.de his,quib.vt indig. Ange.in.l.j.ff.de manumiſ.& Ang.in.l.vſu capionibus.ff.de vſucap.& Ange. alleg at hoc dictum etiam in.l. Titius.§.j.ff.de libe.&poſthu.& Imola in.l. qua ætate.ff. de teſta. ¶ Dixit tamen Bald.hīc,quem refert Domi.ꝙ vtile eſt exprimere hoc de nocte,& horam noctis:ad hoc,vt poſsit dici,ꝙ inſtrumentum anteà ſit factum:quia ratione vnius horæ, quis dicitur prior altero.glo.eſt in.l.ſi ex pluribus.§.ſi.ff.de ſolu.& Bal.allegat ipſam in.c.paſtoralis.& in.c.quoniam.de reſcrip.& in.c.licet.& in c.quoniam.de probat.& in.c.ego enim.de iureiuran.& Bald.allegat etiam ipſam.l.præſcriptione C.ſi contra ius,vel vtili.publi.Et ſi ignorat notarius vtrum ſit tranſacta media nox,dicet inter diē penultimam & vltimam. Ita dicit Ange.in.d.l.j.de manu.& in.d.l. in vſucapionibus.quod nota diligenter. ¶ Creditor non cogitur recipere ſolutionem de nocte.gloſſ.ſingu.in dicta.l.more Romano.quam ſequitur Barto.ibi.& Abb.in.c.ij.de fer. Intelligo dummodò ſit paratus prorogare ſolutionem in diem ſequentem. vel ſi locus eſſet inſidioſus creditori:puta in periculo hoſtium: vel ſi dubitauit decipi.iſtis ceſſantibꝰ debet debitor poſſe ſoluere etiam de nocte. Ita declarat Ange.in dicta l.more.& Salice.in dicta.l.non minorem.& Bald.in.l.acceptam.in.ij.quæſtio.C.de vſu. De hoc habemus gloſſ.ꝙ in ſolutione durat dies vſque ad mediam noctem.c.pronuntiandum.de conſe.diſtin.iij.quam glo.allegat Bal. in capit.ego enim.de iureiuran.Hoc idem tenet Archid.in capit. quod in pluribus.lxxv.diſtinctio.& ibi dicit ꝙ ad euitandum periurium non computatur de veſpera ad veſperam: ſed à media nocte vſque ad mediam noctem. Et dicit dicta.l.more.ꝙ debet ſeruari in contractibus & alijs actibus.&c. ¶ Tertia concluſio eſt, quòd quo ad diuina officia computatur dies de veſpera ad veſperam. Ita dicit gloſſ.j.in.c.j.de fer.& gloſſ.in.c.ij.in verſic.incipien. eodem titu. Et adde idem quo ad ſolennitatem diei feſtiui.de hoc eſt text.in dicto cap.j.& Anto.ibi,& Imo. Tex.in.d.l.more Roma no.intelligitur de die non feſto. ¶ In priuilegijs verò includitur vtraque veſpera incluſiuè. Tex.eſt in Clemen.j.in fi.in verſi.in primis autem feſtis.de relig.& venera.ſancto. & gloſſ.in.c.alma.in verſicu.aſſumptionis.de ſenten.excom.in.vj.& ita Calde.in tractatu de eccleſiaſtico interdicto.in.vj.membro.q.lvj. Item not. ꝙ vbi imponitur propter reuerentiam diei feſti,pœna facienti actum, non incurrit pœnam is, qui facit talem actum de nocte: quia ceſſat ratio,propter quam fuit factum illud. Ita Fede.conſil. xliiij.incipien.factum tale eſt:ſtatuto cauetur. Et ibi dicit, quòd maleficium commiſſum de nocte,non dicitur factum de die. & hæc propter communem vſum loquendi. ¶ Quo verò ad ieiunium & eſum carnium incipit dies à termino cœnæ diei præcedentis:ita quòd fiat cœna ante mediam noctem:& terminetur in media nocte ſequenti. Ita Abb.in capit.ij.de ferijs.ſed vide text.in cap.de eſu.de conſe.diſtin.iij.vbi text. dicit: vſque ad diluculum v.feriæ. ¶ Quinta concluſio ſit in actibus, qui commodè geri poſſunt de nocte,dies computatur artificialiter.non naturaliter. Ita Anto.in capit.primo.de treug.& pace. Et mouetur per illum text.ibi:poſt occaſum ſolis. Et adde Bald.in.l.terminato.in penultima colum.C.de fruct.& lit.expen.vbi dicit, quòd.l. Paulus.la.j. ff.de re iudic.in verſicu.eodem die. intelligitur de artificiali non naturali. Et ſic ſi tulit ſententiam in creſpulo, non facit condemnationem expenſarum in nocte ſequenti:quia non poteſt,quod nota:quia allegat notara hīc. & ſic bene tene menti omnia hæc. Si per aliquod ſignum ſeparatur dies à nocte: & tunc illo ſigno ſtandum eſt:puta in pulſatione campanæ. Aliàs autem ceſſante hoc ſigno,quicquid fit ante lucem diei,ſiue ante ortum ſolis, ſiue poſt occaſum,dicitur de die: dummodo perſona diſcerni poſſit. Ita Cardina.in capit.ſi perfodiens.de homicid.in verſiculo,diſcerni poterat. Ad idem Bald.in.l. vnica.C.de emend. Iuſt.Cod. vbi dicit:non eſt nox,vbi non eſt obſcuritas naturalis.& Angel. in.l.prima.C.de cuſto.reo.vbi dicit, ꝙ ante ortum ſolis dicitur mane; quia incipit ante cantum Galli: & nox incipit poſt tenebras

a nebras.ª Et tangit Bal.in.l.fi.C.de his,quibus vt indig.&
b Bar.etiam in.l.aut facta.§.tempus[b].ff.de pœnis.& Bal.& Ang.& Imo.in.l.Titius.§.Lucius.ff.de libe.& poſthu.vbi dicunt,quòd factum in aurora, non dicitur factum de nocte:per illum text.ibi albeſcente cælo.& ponit Ioan. Andr.in.c.alma.de ſenten.excommunica.in.vj.& Bald. in.l.ij.ad finem.C.quib.res iudi.non nocet.vbi dicit,ꝙ ſi in aliqua diſpoſitione dicitur factum inter diem & noctem,intelligitur factum de die:per gloſſ.in.l.j.ff.de furtis. ¶ Vltima concluſio. Terminus dierum poſitorum in citatione ſine expreſsione horæ, durat vſq; ad mediam noctem.& ſic citatus poterit vſque ad mediam noctem comparere. Ita ſentit gloſſ.in dicta.l.more. Quam intellige:dummodò citatus non fuerit in culpa. Secus ſi fuit in culpa ſe arctando,adeò ꝙ iudex de nocte non poteſt ſui copiam facere:per.l.j.§.dies.verſic.quid ergo.ff.quando appellan.ſit. Sed vbi non fuit in culpa,poſſet illa glo.
7 ſuſtineri per iſtum tex. Ita ibi Ludo.per.l.ij.§.ſi quis cum poſsit.ff.ſi quis cautio. ¶ †Gloſſ.in verb.*terminum*.inquantum dom. Abb.quòd reus,qui venit & non reperit actorem:habet duo remedia, de quibus hīc per ipſum. Dic quòd Petr.de Ancha.hīc dicit,quòd ſola contumacia actoris non eſt ſufficiens:neque iuſta cauſa,ꝙ reus abſoluatur ab inſtantia. Et dicit, ꝙ legale remedium eſt in authen.qui ſemel.C.quomodo & quando iudex. Ergo tenet ipſe,ꝙ non poteſt ferri iſta abſolutoria. Idem tenet hīc Imo. Sed tamen Ang.in.l.& poſt.ff.de iud.tenet cum Innocen.hīc dicens,ꝙ iſta abſolutoria eſt ſolùm ab obſeruatione iudicij. Authen.verò,qui ſemel.in eo loquitur qui petit ſe abſolui à tota cauſa.& vide Barto. in authen.quod fieri.C.de dilatio.vbi dicit,ꝙ reus comparēs actore abſente habet tria remedia.de quibus ibi eleganter per eum. Hæc ſunt omnia Moder.dicta, qui dicunt, quòd ante finem triennij nō pōt fieri abſolutio ab inſtātia:quia text.in.l.properandū.C.de iudi.dicit finito triēnio,ſi liquet de cauſa,debet abſolui à tota cauſa. Si verò non liquet,debet abſolui ab inſtantia iudicij. Ergo actus abſolutiōis durat vſque ad finem iudicij. ita Moder.hīc. ¶ De iure ciuili poteſt peti abſolutio ab inſtantia ante finem triennij.tex.eſt in authen.quod fieri.C.de dilatio. verſus finem.vbi tex.dicit actore non comparente & reo inſtante,debet reus abſolui. Non obſtat authen. qui ſemel.quia loquitur,vbi petitur abſolui à petitione actoris. Nec obſtat.l.properandum.quia loquitur, vbi reus non petijt abſolui ab inſtantia. ideò datur ibi forma ab Imperatore.& ita declarat ibi Salice. ¶ De iure verò canonico,vide Rotam deciſi.ccccij.incip.ſi actor præſens. vbi firmat,quòd ſi actor obtinuit cauſam beneficialem committi:& receſsit nō relicto procuratore,ſi reus etiā non citatus compareat:& docet de cauſa, ſeruatis debitis terminis,poteſt abſolui à petitione actoris. ¶ Ad au-
8 diēdam ſententiā† non ſufficit vnica citatio, ſed perēptorium vel trina citatio. ¶ Fallit primò in cauſis ſummarijs:quia ſufficit vnica.de hoc eſt gloſſ.in Clemen. ſæpe. in verſi.peremptoriam.alia in ver.ad id.& in verſi. citatione.de verbo.ſignifi. Hoc intellige in cauſis, in quibus proceditur ſummariè,ſimpliciter, & de plano. Secus ſi proceditur ſimpliciter tantùm. Tunc enim requiritur peremptorium:quia non eſt ſublatum. Iſta fuit limitatio Bald.in authen.ei,qui.in.ix.colum.verſi.quæro,an poſſit.C.de bon.autho.iudi.poſsi.& Bald.in.l.ij. in penulti.
c colum.C.vbi in rem actio. ¶ Secundò fallit,vbi citatus[c] perſonaliter non comparuit:quia non videtur amplius citandus. Ita Innocen.in capit.ad petitionem. de accuſa. quia in incertis locus eſt coniecturis: ſecus in certis: quia non eſt locus coniecturis.l.ille, aut ille.§. cum in verbis.ff.de lega.iij. Sed in hoc reprehenditur Innocen.contra eum enim tenet hīc Anto. & in.c.fi.in.iiij.colum.de eo,qui mittitur in poſſeſ.cauſa rei ſeruan.& Ioan. Andr.

in Specu.in titu.de contu.§.j.& glo.magna.ad ſi.in.l.ſi.ff. de reſtitu.in integ.& ibi Barto.& omnes. Ratio: quia ex a a quo fuit citatus ſemel tantùm:fortè expectauit alias citationes:quia ſciebat adhuc ſe bis citandum. ¶ Tertiò fal-
9 lit,† quando citatus dixit ſe nolle comparere: quia non eſt amplius citandus. gloſſ.eſt in.c.de illicita.xxiiij.tenet Innocen.& Hoſtien.in.d.cap.ad petitionem.de accu. & Barto.in.l.ſi finita.§.Iulianus.ff.de dam.infect. & Barto. Ange.& Salice.in.l.tres denuntiationes.C. quomodo & quando iud.Communis opi.eſt in contrarium. Ita Ioan. Andr.in Specu.in titu.de contu.§.j.allega.ſ.& Ange.in.l. ad peremptorium.C.de iudi. & Imo.in.d.§.Iulianus.& domi.Anto.& Imol.in.d.c.ad petitionem.per rationem
10 præcedentis fallentiæ. ¶ † Duo caſus excipiuntur ab iſta vera opinione,quorum vnus eſt dubius.ſ. quando dixit illa verba:nolo venire in iudicio. Gl.in.c. venerabilibus. in ver.in iudicio.de ſenten.excom.in.vj. quam ſequitur b Barto.in.l.ex conſenſu.ff.de appel.& Bald.in.l. conſentaneum.ver.quæro vtrum.C.quomodo & quando iud.& no.gloſſ.magna[a]in Clemen.ſi ante.de dolo & contu. Tamen ſecundum Imo.in.l.ex conſenſu.ff.de appel. eadem ratio videtur,quando protulit in iudicio:& quando extra.& fortè non eſt verum hoc. ¶ Secundus caſus eſt, quando vteretur verbis futuri temporis & præſentis:vt nolo comparere amplius coram iſto iudice,vel nō comparendo:tunc amplius non debet citari. Ita ſoluit Imol. in.d.§.Iuliānus. Pro quo facit.c.ij.de dolo & contu.in.vj. vbi appellans friuolè ab interlocutoria,non eſt amplius
11 citandus per iudicem à quo. ¶ †Quartò fallit:vbi ſemel citatus ſtatim aſcendit equum,vel nauem:& arripit iter ad partes longinquas,talis non eſt amplius citandus. ita Barto.expreſsè in.l.ij.in fi.C. quomodo & quando iudex. ¶ Quintò fallit in notorijs,gl.& Ioan. And.in.c.cū c ſit Romana.de app. ¶ Sextò fallit, vbi par citat parem. & eſt in actu præiudiciali,vbi requiritur peręptorium, ſufficit vnica gl. in Clemen.j.in ver.requiſierunt. de hæ-
12 re. ¶ Septimò fallit,vbi iudex† ore proprio citauit quia tunc ſufficit vnica:citatio. Ita gl.ij.hīc. ¶ Octauò fallit, vbi citandus ſe occultat, vel non patitur ad ſe citationem peruenire:tunc non eſt amplius citandus. Ita Inno. & Hoſtien.in dicto cap.ad petitionem.per.c. quoniam. §.porro.vt lit.non conteſta. Idem Innocen.in.c.Romana.§.contrahente.de fo.compe.in.vj.& domi.Anto.in.c. fin.in.viij.colum.de eo,qui mit.in poſſeſ. ¶ Nonò fallit,vbi citatur tyrannus perſona terribilis citanti: tunc ſufficit vnica. Ita Ioan. Andr.in.c.non minus. per illum text.de immu.eccle.de quo facit feſtum Bald.in.c.j. de
d mili.vaſal.qui contu.eſt. ¶ Decimò fallit in curia[d] Romana:vbi omnes termini dati in palatio ſunt peremptorij. Ita Rota deciſi.ccxlv.incip. Licet in cauſis prophanis. in nouis. ¶ Vltimò fallit in omnibus caſibus, in quibus procedi poteſt parte non citata. Qui ſint illi caſus, vide xxxiij.enumeratos per do.Mari.in repet.rub.de dilatio. in.vij.principali articu.in.xxiij.char.magna. ver. verùm
13 quia aliquæ. ¶ †In eadem gl.ibidē in ver.*terminum*. Not. hīc Imo.ꝙ vbi requiritur citatio trina,ſeu peremptoria, ſi fit vna pro omnibus:quòd ſufficit exprimendo hoc.& alle.tex.in.l.contumacia.ff.de re iudi.omnes in.l.tres denuntiationes.C.quomodo & quādo iud.hoc eſt verum generaliter. ¶ Fallit primò vbi lex requirit trinam citationem per præconem,vel edictum in locis publicis fa- d ctum;quia tunc oportet,ꝙ ſit trina. Ita voluit Ioan. An. in addit.ad Specu.ſuper rubri.de cleri. non reſi. dicens, ꝙ non ſufficit pro omnibus in eo caſu,de quo ibi per eum. Et ratio eſt:quia cum non fiat in perſonam, neque ad domū,debet eſſe magis clara:& ſequitur.ipſum Imo. & Anto.in.c.ex tuæ.de cle.non reſi.& Anto.in.c.fin. in vlti.colum.de dila. Abb.conſi.ſuo.lxvij. in.j. volumine.
14 ¶ †Secūdò fallit,vbi lex ad finē,vt citatus incurrat pœ-

¶ Post tenebras. Vide omnino ad hoc Bar.Cæpo in l.ij.§.fi. de ver.fig. Et adde quæ habētur Marci. xiij. in fi.&.c.xv.

¶ §.tēpus. Et ibidem ad hoc vide d.Alex.de Imol. & in.d.l.more.alleg at in text.de fer. vbi etiā vide Paul. de ca.

¶ In curia. Adde & intellige iſtud in cauſis beneficialibus.Secus in cauſis prophanis: vt in dicta deci. inci, licet.

nam, requirit trinam citationē ratione cōtumaciæ: quia non sufficit vna peremptoria. gl. est in Cle. j. in ver. iij. de vi. & hone. cleri. & illam gl. facit ibi fing. Abb. & Car. & Abb. in c. fi. in. v. col. de dila. Confirmatur hæc per aliam glo. in c. j. in verſi. vocationem. iuncto tex. de mili. vaſal. qui contu. eſt. & Bal. in auf. qui ſemel. in. iiij. col. C. quomodo & quādo iudex. in. l. non ſunt liberi. ff. de ſtatu. homi. & docto. allegati in præſenti fallentia. Intellige tamē, vbi grauis pœna veniret imponenda. Secus ſi leuis, vel de facili reſolubilis: quia tunc ſufficiet vna pro omnibus: puta, vt in primo decreto, vel in excommunicatione. Patet per. c. conſtitutionem. & ibi gl. de ſentē. excom. in. vj. iuncto. c. ſacro. eo. ti. ¶ Secundò intellige ſecundum Ludo. ſing. dccxix. inci. attēde ad gl. vbi dicit, q. d. gl. in ver.
15 tertio. limitatur, niſi illa pœna eſſet arbitraria. ¶ † Tertiò fallit, vbi ſtatutum dicit quem ter citandum. & hoc vt addat iuri communi. Ita Bal. in. l. ceſſante. C. quomodo & quando iudex. & Bald. in locis proximè allegatis. ¶ Quartò fallit in criminalibus: quia requitur trina: vt voluit Cy. per verbum, puto. in. l. j. C. de requi. reis. Sed Bal. & alij ibi communiter impugnant. & ſic contra eum tenetur. ¶ Quintò fallit, vbi ſtatutum dicit, quòd contumax habeatur pro confeſſo. tunc ad conſtituendum iſtū in contumacia requiritur trina citatio. Ita Bal. in. l. receptitia. C. de conſtit. pecu. allegat. l. ſenatus. §. ꝙ ſi tribus. ff.
16 de iure fiſci. ¶ Secundò no. ſecundū Inn. hīc, †ꝙ vbi citatur quis ad ſententiam, non valet citatio: ſi dicatur ad audiendam voluntatem iudicis, ſeu intentionē. Allegat gl. in Cle. fæpe. in ver. ad id. de verb. ſig. Et eſt pro hoc deci. Rotæ. cccxliij. inci. retēto eodē thema. vbi idem tenent. & dicunt, quòd ſententia ſequens eſt nulla, tanquam lata contra non citatum. Idem tenet Ant. in. c. cum ceſſante. de app. & eſt de hoc tex. in. c. ij. de dolo & contu. in. vj. in ver. ad audiendam ſententiam. & ibi Do. ponderat. & eſt tex. & ibi Do. in. c. cum cōtumacia. de hære. in. vj. in ver. reſpondeat. ¶ Tertiò nota, quòd iſta verba, niſi veneris: procedetur ad ſententiam: habent vim peremptorij. Ita Spec. in tit. de citatione. §. viſo. verſi. quòd ſi lata. in verſi. quæro, an clauſula. Idem tenet Inno. in. c. ad petitionem, de accu. & Bar. & Imo. in. l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. & doc. ſtatim allegādi. Secus ſi diceretur, aliās procedetur quantum de iure poterimus. Ita Anto. & Imo. in c. cauſam quæ. de reſcrip. per illum tex. & do. Anto. in. c. cum ex literis. de reſtit. in integ. & in. c. ij. ne cleri. vel mona. & in. c. paſtoralis. in. vij. col. de excep. & in. c. cum cauſam. in penul. col. de iura. cal. & in. c. ſæpe. in. xj. co. de appel. & Bar. in. l. mancipiorum. ff. de optio. lega. & Bart. in rubrica. C. commina. vel epiſto. & Bal. & Ang. in. l. peremptorium. ff. de iudi. & Ang. in. l. ij. C. quomodo & quādo iudex. Et de citatione ponit Bal. in. l. ij. in vlt. col. C. de anna. excep. vbi ponit. xij. notabilia in materia citationis. ſed ego poſui in d. c. ad petitionem. de accuſ. ¶ In eadem glo. not. ꝙ requiſitio iudicis facta in præſentia partis habet vim peremptorij. Ita eſt glo. hīc, & ponderat hīc eam Abb. & allegat gl. in. d. l. ij. C. quomodo & quādo iudex. & omnes hīc tenent, dicūt hīc Moder. Intellige, dummodò fiat apud acta. hoc eſt, iudice ſedēte pro tribunali. Ita declarat Sali. in. d. l. ij. Pro quo adduci poteſt gl. in. l. cum precum. C. de libera. cau. vbi dicitur, ꝙ actus non dicitur factus coram iudice: niſi in eo ſedente pro tribunali, & ego dixi in. c. fi. de cōfeſſis. ¶ Amplia primò, vt etiam habeat locum in monitione delegati. gl. hīc. ¶ Secundò amplia etiam in arbitrio, ſecundum Sali. in. d. l. ij. ¶ Amplia tertiò, idem ſi nuntius citat in præſentia iudicis: quia illa habetur pro peremptorio. Hoc voluit Bal. in. d. l. ij. ar. l. ſi pro curatori præſenti. ff. de verb. oblig. Reprobāt hoc etiam Moder. ſed ego credo, quòd ſit verum. & hoc te-
17 net Ant. in. c. j. de libel. obla. ¶ Subdunt Moder. †ꝙ monitus à iudice non comparens, eſt verus cōtumax. & ideò non potuit appellare: per. l. ex conſenſu. §. fi. ff. de appel. & ita dicunt tenere hīc Pet. de Anch. Poſtmodum allegant Moder. c. ſuper eo. el. ij. de appel. vbi dicunt, ꝙ aſſignatio termini facta per iudicem eſt peremptoria. & allegāt gl. in. l. ſancimus. C. de iudi. Modò Moder. reprobant iſtam gloſſ. in totum & omnes: & dicunt, ꝙ. d. l. ij. præallegata, nihil probat. & allegant glo. in. c. j. in verb. vocatione. de mili. vaſal. qui contu. eſt. & ſic tenent contrarium. ¶ Sed pro iſta glo. vide Bal. in. l. ij. in vlti. col. C. de anna. excep. vbi ſequitur iſtam. & gloſſ. in. l. ij. & licet. l. ij. non probet hoc: tamen ita debet intelligi, ne reſiſtat alijs iuribꝰ. dum dicit ceſſante peremptorio. & limita, vt non procedat in feudatario, propter gl. in. c. j. de mili. vaſal. qui contu. eſt. quam ita intelligit ibi Bal. & per hoc eſt expedita iſta gl. ¶ Gl. in verbo, *exequi. &c.* omnes hīc dicunt, ꝙ ſententia ordinarij lata vltimo die iuriſdictionis, valet: licet non deberet iudicare. Abb. in. c. & ſi Chriſtus. de iureiur. in v. co. Idē tenet, quod hīc. & Abb. cōſi. lxiiij. inci. viſo compromiſſo & laudo. in. iij. colū. in. j. vol. vbi tenet, ꝙ arbiter poteſt ferre ſententiam vltima die. & Barto. & alij in d. l. eum, qui. allegata in glo. ibi Bar. allegat gl. in. d. c. & ſi Chriſtus. ¶ Sed conſydera, ꝙ non videtur verum, ꝙ teneat dicta ſententia lata vltima die propter tex. in. l. eum qui, in ver. non poſſunt. Hoc verbum tollit omnem potentiam. gl. eſt in. c. j. de regu. iur. in. vj. in verbo, non poteſt. & tex. in. l. non poteſt. ff. de fur. Non obſt. l. meminiſſe. ff. de offic. procon. Nam ratio eſt ibi: quia ſi ſucceſſor nondum venit: ſemper durat officium primi: vt ibi: quia licet ſit in itinere ſucceſſor, & neſcitur, tamen vltima die iudicare poteſt: ſed poſtquàm venit: tunc vltima die, quo iudex egreſſus eſt officium, iudicare nō poteſt. vnde aditus ſucceſſoris non accipitur pro ingreſſu in officio: ſed pro aduentu in ingreſſu, ſecundum Bal. in. d. l. meminiſſe. Tamen hodie prouiſum eſt, ꝙ iudices biduo ante ſi.
officij abſtineant ab officio. tex. eſt in auf. de admi. in fin.
18 col. vij. Ita intelligitur iſta glo. ¶ † Glo. in verſi. *tenebras.*
a Sententia arbitratoris lata de nocte, valet. [a] Iſta eſt limitatio Bal. in. l. eos. §. ſinautem. in fi. C. de appel. Et mouetur
b per. l. non minorem[b]. C. de tranſact. vbi trāſactio poteſt fieri de nocte: & arbitrium eſt quædam tranſactio. §. fi. in auf. vt cum de appel. cognoſci. ergo &c. ¶ Aduerte, quia eſt verum in caſibus, in quibus arbitrator procedere poteſt partibus abſentibus. Et qui ſint illi, enumerantur per Lud. in. l. ſi quis arbitratu. ff. de verbo. oblig. ¶ Secus vbi non poſſet procedere eis abſentibus: quia actus expediēdi parte vocata, non poſſunt expediri de nocte. quia pars non tenetur in ſententia arbit. Ita Bal. in loco præallegato. & Lud. in repe. l. j. in. iij. col. ff. de arbit. ¶ In iudice verò ſententia eius non valet lata in nocte: nec opus appellare. text. eſt hīc, & gloſſ. magna. in fi. §. ij. Inſtitu. de verb. obli. & glo. in. l. more. ff. de iuriſdi. om. iudi. & ita pro cōcluſione tenent docto. allegandi. ¶ Fallit, vbi res, vel iuriſdictio eſt peritura die ſequenti: quia tunc de nocte poteſt ferre ſententiam. Iſta ponit Barto. & Bal. in. d. l. non minorem. & Bal. in. l. caſus. C. de teſt. Bar. in. l. more. in fi. Ange. de Are. in. l. j. §. dies. ff. quando appel. ſit. omnes iſti allegāt iſtum tex. ¶ Sed dicit Imo. quòd iſte tex. probat contrarium, ꝙ licet ſit peritura iuriſdictio, non poteſt ferri ſententia de nocte. Et ſic fallentia eſt falſa & contra iſtum text. ſecundum Imo. hīc. & ſi ſtat firma concluſio. & no. hoc tanquam vnum miraculum, ꝙ omnes iſti hīc errauerunt. ¶ Secundò fallit, vbi iudex multitudine agē
ç dorum fuiſſet occupatus: [c] quia tūc poteſt ferre. Ita Bal. in prima conſti. ff. ſed cum. in. iij. col. & in auf. hodie. in iij. colū. de appel. dubito de hoc: quia poteſt differre in diem ſequentem, prout in tex. hīc, ſi eſſet peritura die ſequenti, & nō fuit in culpa: ſed occupatus fortè poſſet ferre de nocte. & ſic limitaretur iſte tex. ¶ Tertiò fallit, niſi partes conſentiant; quia ſententia poteſt ferri de nocte.

Ita

a ¶ Valet. Adde Pau. de ca. in. l. more Ro. ff. de fer.

b ¶ Non minorem. Et ibidē vide omnino. d. Iaſonē May. cū no. limitationibus & remiſſionib⁹ ibi per eum ſignatis,

c ¶ Occupatus. Ad. de Barba. in ru. de fi. inſtr. xxxij. char. & Lud. Pō. in. l. ſi verò. §. de viro. xv. fallen, ſolu. matri,

Ita Ioan. An. in addi. hīc allegata per omnes. Pro quibus alleg. Salic. rationem in. d. l. non minorem, quia validum eſt argu. de loco ad tempus. l. vinum. ff. ſi certum. pet. ſed partes poſſunt facere prorogationem de loco ad locum. ergo eadem modo in caſu noſtrō. ¶ Quartò fallit, vbi conſuetudo eſſet, quòd ſententia poſſet ferri de nocte. Ita Ioan. An. ibi. §. & Sali. vbi. §. Sed conſydera: quia talis conſuetudo non videtur rationabilis: cum ſit contra text. hīc. & ſic contra canonem. & ideò non valet. c. fij. de cōſuetu. Eſt verum, quòd Pau. de Ca. in. d. l. non minorem. ponit vnam diſtinctionem, quæ non ſuſtinetur. & procedit hoc tam in ordinario: quàm in delegato. ¶ Et not. quòd iſtis caſibus debet ferri ſententia accenſis magnis luminaribus. Ita Barto. in. l. nō minorem. alle. text. in. l. j. §. tria luminaria. ff. de ventre inſpi. ¶ Et eo caſu, quo licitè iudicatur de nocte, licitè appellabitur, ſecundum Bartol. in auf. hodie. in. ij. colum. C. de appel. & in. d. l. non minorem. & Philip. in. c. fi. in. viij. q. de appel. Idem puto in petitiōe apoſtolorum. & ita intellige glo. c. ab eo. in ver. loco. de appel. in. vj. Dummo.
19 do iſti caſus fiant ea hora, qua lata eſt ſententia &c. ¶ † Dicit Inno. quòd iſte text. habet etiam locum ſententia interlocutoria, & in alijs actibus. Dicit tamen, quòd iudex poteſt recipere teſtes de nocte. & ita hīc omnes tranſeunt cum hoc dicto Inno. Sed intelligo in examinatione, propter. l. nullum. C. de reſtit. ſecus vbi agitur ad reſtitutionem eorum: & ad videndum eos iurare: quia non poteſt tunc de nocte facere iurare. & ratio, quia inuitus non agitur quis comparere hora noctis: vt hīc in text. Idem generaliter de omnibus actibus expediendis iudice ſedente pro tribunali: quia de nocte expedire nō poſſunt. text. in. d. §. ſedebunt. in auf.
20 de iudi. ¶ † Collatio beneficij facta de nocte tenet: nec eſt irritāda, ſed ſuſpecta, glo. in ver. occulta. in. c. vt noſtrum. vt eccle. benefi. & ibi Imo. poſt plurima. Idem tenet Archi. & Do. in. c. ſi tibi abſenti. de præben. in. vj. Secus in electiōe: quia facta de nocte: nō tenēt ſecundum Abb. in. c. j. de clande. deſpō. allegat notata in. c. quia propter. de elect. ¶ Glo. in verbo, Lucem. Regulariter omnes actus poſſunt fieri tam de nocte, quàm de die: niſi reperiātur prohibiti. & illi, qui poſſunt fieri, habēt cōtra ſe præſumptionem. Præſumitur enim contra gerentes actum occultè: vt patet in tit. toto de clan. deſpō. ¶ Primò ego pro hoc allego vnam gl. in. l. j. C. de interdi. matrimo. quæ dicit, quòd perſonæ aliās excuſatæ ab ignorantia iuris, non excuſantur, ſi faciunt actum contra ius clam. Et iſtam glo. alleg. Bal. in. l. quicunq; in fin. pe. col. C. de ſer. fugi. & Io. de Ana. in. c. cum ex iniūcto. in. ij. co. de hære. & ibi
21 bonus text. & Ludo. ſing. dccxiij. incip. regula eſt. ¶ † Secūdō no. quòd Prælati viſitantes curiam Romanam in habitu transformato, ſunt ipſo facto excommunicati. de hoc eſt extraua. Iō. xxij. incip. & ſic deceat. Item vide Bart. in. l. ſemper. §. hoc interdictū. ff. quòd vi, aut clam. vbi dicit, quòd obligatus denuntiare maleficia excuſatur, ſi non denuntiat occulta. & eſt text. in. l. cum ipſe. C. de contrahen. empt. vbi text. dicit. Tutor emit rem pupilli: nū quid valet contractus. & dicit ſi emit palam, valet. Si clam, nō valet: quia præſumitur eſſe in fraudem. Et facit. l. non exiſtimo. alleg. in gl. & Spec. in titu. de poſi. §. vij. verſi. quid ſi ponens. vbi dicit. Ego alloquutus fui iudicem: dicit aduerſarius, habeo vos ſuſpectum. dicit ibi, quòd ſi locutus eſt clam, poteſt recuſari. ſecus ſi locutus eſſet palam. & Bald. in. l. qui in aliena. §. Celſus. ff. de acquiren. hæredi. vbi dicit, ꝙ proteſtatio clandeſtina non iuuat. & Bald. in trac. ſchiſmatis. in. xiij. colum. quæ poſuit in rubric. C. ſi quis ali. teſta. prohibue. niſi fieret ex iuſta cauſa. & Imol. in. l. poſt contractum. ff. de dona. vbi dicit, ꝙ clandeſtinitas eſt iuſta coniectura ſimulationis contractus. Et eſt tex. in. l. ab Anaſtaſio. ver. ſi quis autem occultè. C. manda. & ibi Cy. Et Adde quòd delinquens palam, leuius punitur, quàm delinquēns clam. text eſt in. l. fin. de ritu nupt. in verſi. palam committentes, vt errantes: clam, vt contumaces. Et illam legem alleg. Ia. Bu. in. l. nemo. C. de ſumma trinit. vbi dicit, ꝙ religioſus qui exiuit monaſterium, & contraxit matrimonium palam: præſumitur in errore. ſi occultè, præſumitur hæreticus. & ſequitur Ana. in. c. cum ex iniuncto. de hereti. Sed hoc dictum non procederet in his, in quibus nunquam cadere poſſet excutio. per. d. l. fi. in. j. reſpon. vbi nō fit differentia inter palā, & clā, & per. c. veſtra. de coha. cler. ¶ Cōtra iſta videtur tex. in. l. Gracchus. C. de adult. vbi text. dicit. & nox. & dolor iuſtus factum eius leuiat. Ecce, ꝙ nox leuiat delictum. & ſic mitius debet puniri. Reſponde, quòd ille tex. loquitur, vbi quis delinquit in qualitate errando, quæ malè diſcernitur in nocte: quia adulterū nō vilem, nūquam licet occidere. l. marito. ff. de adult. l. humilē. C. de ince. nup. Ideò occidēti de nocte parcitur, quaſi nō vilem nō cognouerit. Ita Sali. ibi in prin. & in fi. & eſt de hoc tex. in. c. ſi perfodiens. de homi. vbi excuſatur homicida: quia de no-
22 cte occidit: & nō poterat diſcernere. ¶ † Dicit aūt clā fieri multis modis: vt patet ex notabili Barto. in. l. ij. C. de his, qui ex publicis ratioci. lib. x. vbi dicit, ꝙ qui facit taliter actum, ꝙ non poteſt venire ad notitiam eius, cuius intereſt: dicitur facere clam. &c. Et eſt ibi glo. in. ver. occultè. & eſt text. & ibi Barto. ad fi. in. l. j. C. de præd. curia. lib. xj. & Bald. in. l. cum fratrem. C. de his, quibus vt indig. in prin. vbi dicit, ꝙ maleficium cōmiſſum de nocte, dicit cōmiſſum clam. & ibi allegat bonam glo. & idē tenet Ang. in. l. j. §. occiſorū. ff. ad Silla. ¶ Item illud dicitur fieri clam, quod fit per interpoſitam perſonam. Bal. in. l. pupillus. in fi. per illum text. ff. de autho. tut. ¶ Item tunc dicitur fieri clam, quādo fit ſpreta eius authoritate, qui eam debebat impartiri. Ita Archi. in. c. certum.
23 de conſe. diſt. j. ſuper ver. furtiuè. ¶ † Occultum quomodo cognoſcatur, vide per Ant. in repe. c. veſtra. de cohabi. cle. & multi. Sali. in repeti. l. ea quidem. C. de accu. ponderat iſtum text. ibi: ne fruſtra inſtantia iudicis euaneſcat. ꝙ ne pereat inſtantia, permittitur illud: quod aliās prohiberetur. & ſic ſentit Spec. in ti. de fer. §. ſequitur. ver. pe. vbi dicit, ꝙ iudex procedere poteſt etiā in ferijs ruſticis. & allegat iſtū tex. ergo probat hoc, quod dixi. ¶ Limita hoc: niſi fuiſſet in culpa: quia imputaſ ſibi: & nō pōt procedere inuita parte. Et hoc ſecundum Ioann. Andr. ibi: in addi. In ferijs autem ſolennibus, nunquā hoc facere poſſet. ¶ Secundò not. quòd Barto. in. l. Seius & Augerius. ff. ad leg. Fal. dicit, quòd ſi iudex videt inſtātiam perire, poteſt ex officio ſuo cauſam expedire, etiam ſi pars non inſtet. De quo facit feſtum Imo. in repeti. c. cum contingat. de iureiuran. in. xxxiij. char. dicens hoc eſſe ſolēne ad limitationem. l. iiij. §. hoc autem. ff. de dam. infect. vbi ad vtilitatem priuatam iudex non petitus, non poteſt ſe impedire. Hoc intelge, dummodò præſentibus partibus. per ea, quæ ſcribit Barto. & Bal. in. l. j. C. vt quæ deſunt aduo. Et huc adde gl. in. c. j. in verſi. abſentia. de ele. in. vj. vbi gl. dicit, quòd iudex ex officio poteſt petere & cogere partem: vt oſtendat mandatum: quia iudicium eſſet eluſorium. Pro qua eſt tex. in. c. innotuit. de elect. dum dicit: ſupplicationem, quę nomine capituli nō fiebat, non duximus admittendam. & ibi Abb.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius, an poſſit recuſari propter iudicem ſuſpectum.*
2 *Qualitates ſuſpicionis, an egrediantur perſonam.*
3 *Iudex datus in cauſa eccleſiæ recuſatur propter rectorem, qui eſt eius amicus.*
4 *Iudex poteſt recuſari ratione magnæ familiaritatis.*
5 *Principalis, ſi eſt ſuſpectus, tota ſynodus poteſt recuſari.*
6 *Literæ familiaritatis, nihil operantur ante, quā perueniant ad notitiam illius, cui conceduntur.*
7 *Familiaris & domeſticus qualiter differant.*
8 *Exceptio dilatoria ſuperueniens poſt litem cōteſtatam opponi poteſt. Quæ tamen regula fallit: vt hīc per ordinem. nu. 9.*
10 *Sententia, an reuocetur propter inſtrumenta de nouo reperta.*
12 *Exceptio dilatoria, ſi ſuperuentat, poſtquā eſt concluſum in cauſa, non poteſt opponi. Quæ fallentia non procedit in quinque caſibus: vt hīc: nume. 13. 14. cum cæteris.*
15 *Suſpicio contra iudicem ſuperueniens in cauſa, an opponi poſſit?*
16 *Actus primus, qui ſolet fieri poteſt litem conteſt. a quipoller litis conteſtationi, vbi lis non conteſtatur.*

CAP. XXV.

INſinuante.

¶ Ex noua cauſa remouetur delegatus, etiam poſtlit. conteſta. & alius ſurrogāt. ¶ Si ſuſpectus eſt vicarius, recuſari poteſt iudex. hoc voluit Abb. in. c. j. in. iij. colum. de iudi. in verſicu. & ſecundum hoc deciditur. quia vicarius aſſiſtit iudici

vt prestet ei cõsilium in iure. &c. quæ sequũtur.
1 ¶ † Sed nũquid vicarius possit recusari ꝓpter iudicem suspectũ? Bal. tetigit in l. j. in. ij. colũ. C. si quacun. prædi. dig. & dicit ibi no. quòd ordinarius est suspectus, & vicarius nõ est suspectus. & ideò recusari potest ordinarius & non vicarius. Posteà dicit, ꝙ illa lex loquit in suspicione, quæ nõ est orta in his, quæ pertinent ad officium. sed est potius quædã inhabilitatio iudicis, in pœnã illius delicti. de quo per illum. & sic respõdet ad illã legẽ. Sali. ibi tãgit, & hoc modo decidit: & dicit ipse: dubium facit. l. à procõsulibus. C. de app. vbi lex † dicit ꝙ appellari potest de vicario ad superiorem suum. & sic sunt diuersa tribunalia. & hoc de iure ciui. Secus de iure canonico: quia vicarius Epi facit vnum & idẽ tribunal. Sed, ꝙ possit recusari vicarius propter suspicionẽ iudicis superioris, est text. in. c. visis. xvj. qõ. ij. vbi text. dicit: humani moris est eum vereri, qui modò erigitur, modò deprimitur. &c. Et Ant. in. c. j. de iudic. in. iij. col. vbi dicit, ꝙ si principales in synodo sunt suspecti, potest recusari tota synodus. Et illud quod dixi de inhabilitatiõe, limita: nisi iurisdictio iudicis sit suspẽsa per excõmunicationẽ, & vicarius creetur ab Episcopo & excõicato. text. est in ca. j. in fi. de offici. vicar. in. vj. ¶ Fallit in causa commissa vicario tanquã delegato. Car. in Cle. ij. in viij. q. de rescri. & ita dicit se cõsuluisse. ¶ Item no. ꝙ ista nõ habent locũ in vicario, qui habitaret seorsum ab ordinario. & ꝙ nõ eligitur ab eo. Et ita loquitur lex à proconsulibus. & sic teneo dictum Abb. ꝙ propter suspicionem Epi-
3 scopi, posset recusari vicarius. ¶ † Dicit hîc Imo. ꝙ suspicionis qualitates, nõ egrediunt personam: sed ꝙ extendãtur: est text. in. l. liberi. C. de inoffic. test. ibi: vel cũ inimicis eius suas amicitias. Per quem dicit Bal. no. ꝙ ille dicitur inimicus meus, qui cõtrahit amicitiam cum inimico meo. ergo extenduntur. & sic tenet cõtra Imo. & facit tex. hîc. ¶ Secundò est tex. in. c. repellantur. de accu. in ver. cohabitans. ¶ Tertiò est dictum Bal. in. l. j. in. iij. col. C. si quacun. prædi. dig. vbi dicit, ꝙ citatus per iudicem amicum inimici, nõ tenetur cõparere. & est bonus text. in. c. accedens. el. ij. vt lit. non contest. Bene credo, ꝙ nõ extenderetur in infinitum. & ita credo, ꝙ isti intelligãt. ¶ Secundò no. ibi: poterat suspectus haberi. Not. tu, ꝙ recusatur iudex datus in causa ecclesiæ propter rectorem, qui est eius amicus. Sed vtrum consanguineus Prælati possit esse iudex in causa ecclesiæ ipsius Prælati? dic ꝙ non. ita omnes hîc tenent ꝙ nõ potest 7
recusari. & est vltra eos, Spe. in ti. de delegato. §. supereſt. ver. quid si Prælatus. Idẽ firmat Abb. in. c. postremo. in. ij. col. de appel. & alleg. istum text. & dicit: semper reputaui singularem ad hoc à fortiori. Et facit glo. in. c. cum super. §. e. & idem tenet Imo. in. c. j. de postu. ¶ Causa ec- 7
clesiæ uon dicitur causa propria. & ideò Prælatus potest esse iudex in ea: licet possit recusari. & hoc probat. Et primò per l. j. §. in secunda. ff. quãdo appel. sit. & est tex. in. c. biduũ. ij. q. vj. Nã ꝓpria causa est, cuius emolumentũ tãgit cõmodũ agẽtis: sed cũ ecclesiæ cõmodũ nõ tangit proprie cõmodũ agẽtis: ergo &c. Secundò vide Archi. in. c. res ecclesiæ. xij. qõ. j. vbi quærit, quæ dicatur res propria. & dicit ꝙ illud dicitur proprium, quod est meum. & ad aliũ nõ pertinet. Et dicitur proprium, quasi porro priuatum. Sed bona ecclesiæ non sunt talia: ergo causa ecclesiæ nõ est causa propria. ¶ Tertiò facit text. in. c. fin. & in. c. nulli. xij. q. j. vbi text. dicit: fint manifeste res ecclesiæ: nec clerici. ergo causa ecclesiæ non dicitur causa clerici. ¶ Ad idem Anto. in. c. cum olim. in pe. colum. de re. vbi dicit, ꝙ clericus potest esse arbiter in causa suæ ecclesiæ. & ponit Flo. in. l. fi societatem arbitrorum. ff. pro socio. & facit gloss. in. c. super prudentia. xiij. q. ij. in gloss. magna. circa medium. & tex. in c. insuper. de testi. vbi clerici in causa ecclesiæ testificari possunt. ¶ Et ratio, quare Prælatus possit recusari in causa ecclesiæ suæ, est in text. nostro: quia hîc in causa ecclesiæ recusatur dominus clerici: fortius ergo ipse clericus. Nã propter quod vnũquodq; tale, & illud magis. ¶ Modò tempus recusatur in causa clerici litigantis pro ecclesia: vt hîc: quantò ergo fortius ipse clericus, qui habet maiorem affectionem ad ecclesiam suam. & vide Abb. in c. cum venissent. in fi. de iudi. vbi dicit, ꝙ iura, quæ dicunt, quòd Prælatus potest esse iudex in causa sua, operatur hoc, ꝙ valebit 4
sententia ab eo lata: nisi recusetur. quod no. ¶ † Tertiò not. ꝙ ratione familiaritatis magnæ iudex recusari potest. Ita Hostien. & Abb. hîc. ¶ Primò scias, ꝙ Bald. in. l. j. C. de Episc. & cleri. vbi dicit, ꝙ duplex est familiaritas. vna potestatiua, quæ est multiplex. Alia est enim patris in filium. allegat Innocẽ. in. c. super. de voto. Alia est, quam habet dominus in seruum. &c. vide ibi per ipsum. Est quædam & secunda familiaritas, quæ dicit socialis. & de istis non loquitur iste text. ¶ Et ibi ponit Bal. sex effectus familiaritatis. & inter cætera vnum, ꝙ tota familia mea potest habere suspectum iudicem, qui mihi est suspectus. Et qui dicantur propriè familiares, est text. in. c. fin. de verbo. signi. in. vj. ibi Ioan. mona. & Do. in vlti. colum. ¶ † Capio glo. in vers. *familiares*. & vide glo. 5
in. c. in singulis. de statu. mo. quæ dicit, ꝙ si est suspectus principalis, tota synodus recusari potest. & vide Bal. in. l. vna. C. si quacũ. prædi. dig. vbi vult, quòd illa lex non extendatur: sed contra tenet hîc. d. Abb. & Anto. in. c. j. de iudi. ¶ Et nota, quòd isti qui habent literas familiaritatis, nõ habent priuilegia familiarium: nisi exerceant officia, propter quæ officia dantur illæ literæ. de hoc est extrauagans Inno. v. incip. ad futuram rerum memoriam. & istam alleg. Cardi. consi. cxxv. incipien. vacarunt canonicatus. & præbenda. ad fin. Item not. quòd familiares Papæ per literas ad instar familiarium descriptas in rotulo: non nocent veris familiaribus. Declaratio est Pij in conclusione incip. attẽdentes. ¶ † Itẽ 6
not. ꝙ literę familiaritatis nihil operantur ante, quàm perueniãt ad notitiam illius, cui conceduntur. Et ratio est: quia familiaritas est quidam consensus reciprocus. ideò ante notitiam nihil operatur. Est de hoc consilium Petr. de Anch. consi. ccxcviij. incip. præmitto pro clariori. Imò ibi dicit fortius, quòd idem est, si ille sciret de istis literis. sed iam est effectus insufficiẽs: puta: quia erat in extremis. Imò plus dicit ibi, quòd si ille impetrauit, & Papa declarat, ꝙ vult, ꝙ sit familiaris, licet sit mortuus; quòd ista impetratio præsumitur subreptitia. Non dicit, ꝙ nõ possit: sed ꝙ præsumitur impetratio subreptitia. Hoc nõ firmo: quia oportet videre literas impetratas. Item vide text. in. l. pronuntiatio §. familiæ. ff. de verbo. signi. & ibi Barto. ¶ Et quæ differentia sit inter 7
† familiarem & domesticum: ꝙ ille dicitur domesticus, qui pro maiori parte cohabitat. Ita Bal. in. l. ij. C. de testi. Et dic, quòd cõsanguineus nõ cohabitans, dicitur etiam domesticus. Ita Specu. in titu. de teste. §. j. versi. item, quòd est domesticus. Bald. in. l. consentaneum. in pe. colum. C. quomodo & quando iudex. vbi dicit, ꝙ ille, qui est mihi domesticus, in dubio præsumitur de familia. 7
¶ † Glo. in ver. *postmodum effectus*. Omnes hîc dicunt, ꝙ exceptio
a dilatoria superueniens post lit. contest. opponi potest. [a] Ita probat hîc text. & hoc regulariter confirma per dictum Anto. in. c. j. in. xxij. colum. de iudi. vbi dicit, quòd sicut dilatoria superueniens post lit. contesta. potest opponi: sic opponi potest, si superuenit post pactum de litigando. quod no. ¶ Secundò vide Ant. in. c. pastoralis. de excep. vbi plenè declarat hoc. Et intelligo, ꝙ exceptio ista dilatoria, quę superuenit, impedit processum sequẽtem, non autem præcedẽtem. & sic acta facta stabunt. & coram alio iudice facit fidem. Ita Bald. in. l. fi. post medium. C. de excep. & Innoc. in. c. Cumana. de elect. & tene menti: quia optima sunt,

&quæ

a ¶ Opponi põt. Adde Fran. Pad. in. l. licet. C. de pœnu. & sing. p Salic. in. l. quod qs. eo. tit. & Paul. de Cast. in cõsi. clxj.

& quæ sequũtur. ¶ Fallit primò, nisi de eo quod superuenit, est prouisum per modum agẽdi: vt est in spolio. quia nõ audietur excipiens; sed debet agere. Ita dicit Inno. in. c. cum dilectus. de ord. cog. per illum tex. hoc dictum sequitur Archi. in. c. j. in fi. ij. q. ij. & sequitur etiã in. c. j. de restitu. spol. in. vj. & Ant. in. c. cũ. M. de cõstit. in. ix. col. & Ang. in. l. si mulier. ff. sol. matri. & in. l. ij. C. de cõsor. eius. lit. & in. l. inuasor. in fi. C. vnde vi. Contrarium tenet Imo. in. d. c. cum. M. in. x. colum. Idem tenet Imo. in. c. pastoralis. de except. & Domi. in. d. c. j. de restitu. spolia. in. vj. in §. illum autem. & idem tenet Imol. in. d. l. fi mulier. ff. solu. matri. & Ludo. in. l. generaliter. §. nihil cõmune. in. xj. col. ff. de acquir. poss. Idem tenet Ant. & Abb. in. d. c. cum dilectus. Et ratio est: qa cui damus actionem, fortius exceptionem. c. qui ad agendũ. de regu. iur. in. vj. & sic teneo istam opi. ¶ Et hoc habet etiam locum, si ista exceptio fuisset in rerũ natura, sed incognita. Ita Cal. in. c. fin. de ordi. cog. quia etiam tunc
9 opponi potest post lit. contest. ¶ † Secundò [a] fallit: dũ
a modò exceptio superuenerit, post lit. conte. facto aduersarij. Ita est hîc text. secus si fine culpa sua: quia istam non poterit opponere post lit. contesta. ¶ Istam limitationem ponit Nico. de Neapo. in. l. exculantur §. munerum. ff. de excu. tut. ¶ Barto. verò tenet cõtrarium in. l. j. in vlt. ff. de exce. dicens, ꝙ quomodocũq; superueniat opponi poterit, etiã post lit. contesta. & ibi respondet ad iura allegata in contrarium. & ideò teneatis istã secũdam opi. Bar. ¶ Tertiò fallit, nisi doceatur partẽ, fuisse negligentẽ in perquirẽdo ante lit. cõtest. hanc exceptionem, quam dicit de nouo notan. Ita Cal. in. c. fi. de ordi. cogni. & Anto. in. c. cum dilectus. eo. titu. & Abb. in. c. cum speciali. in prin. in. iij. col. de appel. ¶ Et onus probandi non negligentiam, & sic diligentiam: incumbit volenti excipere. Quod primò probãtur sic: nam lapsus termini constituit quem in negligentia. tex. est in. l. desertorem §. si ad diem. ff. de re mili. Ita in casu nostro. & est etiam bonus text. in. l. qui commeatus. eo. ti. & gl. in. c. plerunq; in vers. negligentia. de rescript. ¶ Secundò probatur. Nam allegans negligentiã, videtur se fundare in vna negatiua, quæ si est pura, probari nõ potest. Ita Inno. in. c. super his. in glo. magna. de accusa. Bartol. in. l. hoc iure. ff. de verbo. obliga. ¶ Tertiò allego pro hoc Innoc. in. c. pastoralis. de excep. vbi dicit, ꝙ differẽs exceptionem dilatoriam: in dubio præsumitur malitio
10 sè distulisse. ¶ † Quartò allego Bart. in. l. j. C. si aduer. fis. lib. x. vbi dixit, ꝙ per instrumenta de nouo reperta, non reuocatur sententia. c. suborta. de re iudica. ¶ Fallit, nisi ille, qui reperit, probet se adhibuisse omnem diligentiam pendente lit. quia facta & probata hac diligẽtia reuocabitur sententia. Ita in proposito nostro. & nihil melius. Et idem vult Ang. in. l. Imperatores. ff. de re iud. & Bal. in. l. fi ex falsis. C. da transac. ¶ Quintò allego Barto. in. l. pe. ff. de adul. vbi dicit, ꝙ excusans se, quia interfecit bannitũ, habet probare se diligenter perquisiuisse. ¶ Vltimò pro hoc facit dictum Ang. & Pauli. de Ca. in. l. si ideò. per illum text. C. de his, quib. vt indig. vbi dicũt, ꝙ massarius habet probare se diligẽter requisiuisse malefactorem: aliàs nõ illi credetur. & vide Bal. in. l. j. C. de fal. monet. & in. l. j. C. ad Macedo. ¶ Quartò
11 limita: † nisi post superuenientẽ dilatoriã pars scies ligasset, faciendo etiã vnũ actum circa merita causæ: quia tunc amplius opponi nõ põt. tex. est hîc. Ita vult Io. An. in. c. cũ. M. de constitu. & Anto. ibi. & Anto. in. c. exceptionẽ. in. v. col. de excep. & plurimi, quos allegaui in. d. c. cum. M. in. iij. char. ver. & hic incidẽter. ¶ Fallit quin
12 tò, † quando superuenit post quam est conclusum in causa: quia opponi non potest. Ratio, quia post conclusionem in causa iudex amplius nõ cognoscit. Sed super exceptione requiritur causæ cognitio: ergo exceptio amplius opponi non potest. Ita dixit Ioã. An. in. c. cum dilectus. de ordi. cog. alleg. tex. in. c. auditis. de procu. & c. pastoralis. de causa pos. Sequitur hîc Lud. sing. cccl. in cip. tu scis, ꝙ exceptio declinatoria. Et sequitur Ant. in c. pastoralis. in. x. col. de except. & Ab. ibi in. v. col. sequitur Anto. & Abb. in. c. cum dilectus. ¶ Confirmo hoc primò per dictum Lap. in. c. iudex. de offic. deleg. in. vj. vbi dixit, quòd post conclusionem in causa non potest opponi aliqua exceptio delinatoria superueniens: etiã si esset iusta ad declinandum. ¶ Secundò pro hoc allego Bald. in repe. l. edita. in. iiij. &. xj. col. C. de eden. in repe. Pataui. vbi dicit, ꝙ illis casibus, in quibus licet emendare libellum post litẽ contestatam, nõ est licitũ postquã conclusum est in causa. ¶ Tertiò allego Io. mona. in. c. ij. de restitu. in integrũ. lib. vj. vbi dicit, ꝙ paria sunt lata esse sententiam: vel esse cõclusum in causa. Pro quo
a dicto allego Bald. in. l. error. in. iiij. colũ. de iuris & fac. igno. & Bartol. in. l. si mater. §. eandem. ff. de except. rei iud. ¶ Quartò allego Do. in. c. ij. de confes. vbi dixit, ꝙ ad instantiam partis nõ potest fieri aliqua positio post cõclusum in causa. ¶ Ista fallentia procedit regulariter
13 præter, quàm in quinq; casibus. ¶ Primus † est, in exceptione excõmunicationis: quia ista quantũcunq; superueniat etiam post cõclusionem in causa opponi potest. tex. in. c. pia. in fi. de excep. in. vj. in ver. quãdocũq;. & ita no. Spe. in titu. de renun §. j. in. j. col. ver. & scias post cõclusionem. ¶ Secundus in exceptione notoria iuris, vel facti: quia ista opponi potest etiã post conclusionem in in causa. Et ratio est: quia hîc cessat causæ cognitio, ex quo in notorio non requiritur examinatio: sed sed solũ requiritur allegatio. Ita Ant. in. c. dudum. el. j. in. ij. col. ver. quartò not. de elect. Et idem tenet Lap. in. d. iudex. de offic. deleg. in. vj. dicens idem de exceptione declina-
14 toria. ¶ Tertius † casus est, vbi iudex ex officio suo vel let admittere, tunc dato, quòd sit concessum in causa, potest admittere. Ita Specu. in loco proximè allegato in j. col. in tit. de renun. alleg. c. cum Io. de fide instru. & l. vbicũq;. ff. de interrog. actio. Et simile est vnum, quod dicit Bal. in. l. j. in pe. col. C. sen. rescin. nõ poss. vbi dicit, ꝙ post cõclusionẽ in causa, iudex ex officio põt admittere exceptiones. ¶ Quartus est in Papa: quia corã ipso post conclusionem in causa potest opponi dicta exceptio dilatoria superueniens. Ita Spec. in loco præallegato. Innoc. in. c. ad petitionem. de accu. ¶ Quintus casus est in causa appellationis. Et ratio est, quia appellatio reducit causam in primum statum, in quo erat in principali causa. glos. est in. c. ad audientiã. el. ij. de rescript. cũ
15 ibi notatis per nos anno elapso. ¶ No. modo † vnum, vtrum suspicio superueniens opponi possit possit post cõclusionẽ in causa. Do. in. c. iudex. de offi. deleg. in. vj. dicit, ꝙ nõ [b]. Dicit tamẽ limita, nisi effemus in materia, in qua iudex haberet procedere ex arbitrio: qa tũc reus b
iudicẽ recusare põt, etiam post cõclusionẽ in causa. sed hoc non reputo verũ: quia Imo. d. c. iudex. dicit ꝙ qñq; orif exceptio dilatoria: intellige suspicionis. Iudex recusari potest: licet Lap. ibi teneat contrariũ. tamẽ credo opi. Ioã. de Imol. veriorem. ¶ Et sic dum dixit Do. suspicionẽ notoriam proponi non posse post cõclusionẽ in causa. Dic cõtrà, secũdum Imo. in. c. si iudex. nõ facta differentia in materia arbitraria, prout ibi per do. quia etiã in illa appellari posset: vt est gloss. in. c. super his. de accu. propter qđ cessat ratio differẽtiæ. ¶ Inquantum
16 Abb. † dicit, ꝙ primus actus, qui solet fieri post litis litiscontesta. æquipollet litis cõtestationi: vbi lis nõ cõtestatur per gl. in. c. j. in ver. absentia. circa mediũ. de elect. in vj. Ex quo sequitur, ꝙ quicqd excludit litis cõtestatio, idẽ excludit ille actus. vnde &c. Adde, ꝙ idẽ tenẽt Inno. Abb. & Ant. in. c. si duobus. de app. Io. And. in addi. ad Spec. in titu. de procu. §. ratione igitur. ver. quid si cau-

b ¶ Quòd nõ Ad. de idẽ tenentem Lud. Ro. in sing. ver. exceptio dilatoria.

sa fuit. & Do. in c. quãuis. in iij. colũ. de procu. iu. vj. vbi dicit, ꝙ sicut non potest reuocari procurator post litẽ contesta. ita non potest reuocari post primũ actũ, qui solet fieri post lit. cõtest. vbi nõ fit cõtestatio. ¶ Secũdò vide do. Ant. in c. fi. in vj. co. de cõfes. vbi dicit, sicut lit. contest. interrũpit pscriptionẽ, ita primus actus, qui solet fieri post lit. cõt. vbi lis nõ cõtestaꝛ. ¶ Tertiò vide Ioan. de Imol. in l. si verò. § de viro. in xxj. col. ff. sol. matr. vbi dicit: pœna statuti imposita differẽti solutionẽ vsq; ad lit. cõte. habet locũ ad primum actũ, qui solet sequi post lit. cõtest. vbi lis non cõtestaꝛ. ¶ Quartò vide Imo. in cle. in x. col. de cã pos. & proprie. vbi dicit, ꝙ vbi non concluditur in cã ppter naturã litis, primus actus, qui solet fieri post cõclusionẽ in cã, habetur pro cõclusione in causa. Cũ istis dictis cõcor. Car. in cle. cõstitutionẽ. in fi. de elec. & Laurẽ. in trac. de vsu. q. cxliiij. & Imol. in c. ex parte Decani. de rescri. in iij. col. Pet. de Anch. in cle. sæpe. de verbo. signi. Ab. Ant. in c. ij. de dila. Bart. in extrauag. ad reprimendũ. in ver. figura. in ij. col. Ang. in l. Pomponius. § rati. ff. de procurat. Ro. in l. j. in iij. col. de arbi. Bar. in l. ab executore. in fi. ff. de app. ¶ Limita modò, nisi primus actus esset factus iudice dicẽte saluis exceptionibus: vel pars dixisset, saluis exceptionibus. quia tũc exceptiones dilatorię opponi possunt. Ita Abb. in c. ad dissoluendum. in j. col. de despon. impub. & per hoc est expeditum hoc notabile capitulum.

SVMMARIVM.

1 *Tempus qualiter dicatur continuum: aut vtile?*

2 *Condemnatus habet quatuor menses ad soluendum. quæ regula fallit multipliciter: vt hîc per ordinem habes.*

3 *Reus criminis, an statim condemnatus debeat tradi morti.*

Et ponit pro regula, quòd debent expectari decem dies. quæ fallit, vbi reus confessus est crimen. nu. 4. Item si statutum diceret statim reum ad mortem esse ducendum. nu. 5.

6 *Item ponit certos casus, in quibus executio in criminali differtur, vel aufertur.*

7 *Sententia non fertur in confessum in causa ciuili: sed præceptũ. Et intelligitur in verè confesso, non in fictè confesso: vt numero. 8.*

9 *Præceptum, quod fertur in confessum, an dicatur sententia, vel non.*

10 *Delegatus potest adiri, quandocunque infra annum: si victor turbatur in sua possessione.*

CAP. XXVI.

QVærenti. ¶ Delegatus Papæ vsq; ad integrũ annum, potest sententiam exequi. Hoc dicit. Aliquando tempus est vtile in initio & progressu. Exemplum habes in c. quia diuersitatem. de conces. præben. in capitulo. licet de supp. neg. Præla.

1 ¶ † Aliquãdo est continuum in initio & progressu: puta quadriennium ad petendam restitutionem in integrum. Nam siue sciat, siue nesciat, currit tempus. text. est in c. j. de restit. in integr. libr. vj. & in Clemen. vnica. eo. tit. ¶ Aliquando est vtile in initio in progressu cõtinuum: puta tẽpus ad appellandũ, ibi iudicatur contra absentem, & ignorantẽ: quia non currunt: nisi sciat: & statim cũ scit, currit. c. concertioni. de app. in vj. ¶ Aliquando est tẽpus continuum in initio, vtile in progressu: puta decennium datum partibus ad appellandũ: qa annus sequens datus ad prosequendũ appellationẽ, est vtilis. text. est & ibi oẽs in c. ex ratiõe. de ap. & tene bene mẽti. Et istã doctrinã ponit Do. in c. anteriorũ. in fi. ij. q. vj. Et ad hæc vide Bal. in l. genero. ad fi. ff. de infa. vbi d. ꝙ vbi tp̃s apponiꝛ ad cõuincendã negligẽtiã alicuius: semp in initio est vtile: & non currit, nisi à die notitiæ. & ibi multa de hoc per eũ. & ibi alleg. l. iij. § si quis hæredẽ. ff. de sta. lib. vbi testator dixerat à die mortis. & supplet ibi Iuriscõsultus & aditę hæreditatis. Et ibi etiam dicit ibi Bal. ꝙ vbi agitur de odio finiẽdo, tẽpus præsumiꝛ cõtinuũ: puta si habeo cõtra te actionẽ de dolo. alleg. tex. in l. si cum exceptione. § satis. ff. qđ me. cau. & in l. si cũ Hermes. C. loca. ¶ Et ibi etiã quęrit, si aliquis cõduxit vectigal pro quinquennio: vtrum tẽpus impedimẽti cõnumereꝛ. & dicit quòd sic: quia tale tempus est continuum. & vide Bal. in l. j. in vlti. colũ. & in l. siue pars. C. de dilatio. Vbi dicit, quòd dilatio data à iudice enumeratur de momẽto in momentũ. & vide etiam Bald. in l. si quando. in v. q. C. de testi. Limita, nisi daret dilationem legalem: quia tunc consyderantur verba legis. Ita Bal. in d. l. si quãdo. ¶ Vltimò de ista materia ponit Abb. in apostil. in dicta Clemen. vnica. de restitut. in integrum. & Bal. in l. ij. C. de ædi. actio. & Imo. in c. plerunq;. de rescri. & Abb. in c. quoniam. vt lite nõ cõtesta.

2 ¶ Glo. in ver. † *quadrimestre.* cõdemnatus habet quatuor menses ad soluendũ.[a] text. est in c. quo ad consultationem. de re iudica. & est text. & gloss. hîc. ¶ Fallit hoc in condemnato ex deposito: quia non dantur isti quatuor menses: quia subito, quo quis est cõdemnatus: debet statim restituere. text. est in l. si quis.[b] in ver. illico. & in ver. quàm celeriter. & ibi Bal. C. deposi. per c. ius naturale. j. dist. in ver. depositæ rei restitutio. & in deposito nõ põt allegari cõpensatio. casus est in d. l. si quis. C. deposi. ¶ Secundò fallit, quãdo appellatio est deserta:[c] qa finita desertione, cõpetit executio mera. & nõ est opus expectare quatuor mẽses. tex. est in l. quoniã. in ver. mox. C. de app. & est glos. in l. ij. in ver. executioni. C. de tẽp. app. & ibi Bald. & ita tenet Lud. in l. j. § j. ff. de verb. obli. ¶ *Sed* aduerte, quia dicta. l. quoniã. loquiꝛ in debitore fisci. & sic est speciale in fisco. & hoc no. Bal. in l. j. ff. de lib. dimisso. & Bal. in l. ij. C. quãdo fis. vel priua. nõ ergo ita in alijs. Item in casu. d. l. ij. tẽpore desertiõis erat lapsum quadrimestre. & ideò nõ mirũ, si Imperator ibi amplius nõ concessit: quia deserta appellatio est: ac si nõ esset appellatũ. l. fi. in ver. tanquã si ab initio. C. de tẽp. appell. *Secus* ergo, vbi esset deserta appellatio propter nõ petitos apostolos, vel propter lapsum termini: de quo in c. insinuatiõe. de appel. quia iste habebit supplemẽtum temporis vsq; ad quadrimestre: cũ nõ reperiaꝛ in iure cõtrariũ cautum. ¶ Tertiò limita in cõdemnato ab arbitratore. Isti enim nõ danꝛ quatuor mẽses. & hoc ponit Bal. in l. fi. in ij. co. C. de exe. rei iudi. *Secus* in sentẽtia arbitri. qa iste nõ mutat naturã à sentẽtia iudicis. l. si cũ dies. § infra quãtũ. ff. de arbi. & ibi glo. ¶ Quartò fallit in sentẽtia lata à iudice: à cuius sententia appellari nõ potest: quia istæ sentẽtiæ statim mittuntur executioni. tex. est in auf. vt sponsalitia largitas. § aliud. & ibi Ang. & tunc fiet executio infra decẽ dies præstita satisdatione, de qua ibi. ¶ Quintò fallit in causa criminali. glos. est hîc. Et ratio: quia in criminalibus sententia mãdatur executioni statim. tex. est in l. cum reis. C. de pœ. quem alleg. Ange. in l. debitoribus. ff. de re iud. & de hoc crimine fallit in xij. casibus: quos dicam paulò infra. ¶ *Sextò* fallit in casu, quem ponit Bald. in d. l. additio. ad *Spe.* in tit. de senten. prola. in vlti. colũ. vbi dixi, quòd si fideiussor soluens pro reo in causa criminali obtinuit reum sibi condemnari ad restituendum, non habebit debitor illos quatuor menses: sicut non habuit fideiussor soluens pro reo. ¶ Alias fallentias ponit glos. in l. fi. C. de exe. rei iudi. Et fallit etiã hæc conclusio in confesso, vt ponunt doct. hîc, qui solùm habet. x. dies: vt hîc notatur. ¶ In eadem gl. ibi: *in criminibus statim.* An statim[d] post sententiam tradatur reus morti?

3 Abb. hîc tangit & Ioã. de Imol. ¶ † Moder. alleg. Bart. in l. non tantum. ff. de app. vbi Barto. dicit ꝙ iniquum est, ꝙ reus statim post latam sententiam tradatur morti: quia debent expectari. x. dies: per tex. ibi notabilẽ. vbi quilibet de populo pro reo appellare potest. Angel.

a ¶ Ad soluendũ. Adde ad hãc materiã, quæ habeꝛ per do. Alex. de Imol. in l. ij. ff. de iureiur. & in l. in fidei. de vsur. & qđ per Bar. in l. Adria. C. de reb. cre.

b ¶ L. si qs. Vide tamẽ ibi Sali. qui refert Bal. tenere cõtrariũ. & adde d. Alex. de Imol. in l. j. § si psens, de verb. obli.

c ¶ Deserta. Adde d. Ias. May. in l. si arrogator. ff. de adopt. in vlti. col. cũ cõcor. ibidem per eum signatis.

d ¶ An statim. Adde Bal. post Bart. in l. si qs. § his. ff. de iniust. test. Bar. in l. si qua pœna. ff. de ver. sig. Bal. in l. fi. in vlti. col. C. si à nõ compe. judic. Ro. in l. j. ff. de re iud. Bald. Ang. & Ioan. de Imo. in l. q à latronib⁹. § j. ff. de test. Bar. in l. ob. seruare. §. psici. ff. de of. pcõ. & in l. addictos. C. de episco. au. Bald. in l. j. C. ne ex deli. defun. lvij. co. Inn. hîc in isto sext. ista voluit ponere p viã remissiõis: qa ĩ istis locis habes verant cõclusionẽ. Adde ad ista, an bãnitus possit impunè offendi infrà tp̃s datũ ad appellãdũ. Bal. in l. addictos. C. de epis. audi. ĩ l. addictos C. de ap. tenet ꝙ sic. Adde, ꝙ Bar. tenuit cõtrariũ. ĩ l. q vlt. ff. de pœ. & in l. q à latronibus. § j. in fi. ff. de testa. in l. j. in ij. col. ver. q̃rit Dy. nil innouan app. pẽ. & in l. iij. § si seru⁹. ff. de acqui. pos. in ver. Dy. inducit. Et istã puto veram opi. & cõem, quam inuenio, qđ Ro. sequiꝛ in d. l. iij. § si seruus.

Ang. tenet idem ibi. & Sali. in l. addictos. C. de app. & ibi dicit ipse, agiꝛ de maiori periculo, quàm in ciuili. sed in ciuili danꝛ. x. dies. ergo forti⁹ in criminali. Et dicit ibi. d. l. addictos. loquiꝛ in criminoso notorio: meritò nõ appellat. Bal. etiã & Ang. idẽ tenẽt in d. l. addictos. & Rapha. in l. addictos. C. de episc. aud. & Bal. in c. ij. de re iudi. & in l. j. C. ne ex delic defun. & oẽs isti tenẽt, ꝙ debẽt expectari. x. dies post latã sñiam. ¶ Moder. hîc tenẽt cõtrariũ. dicẽtes, ꝙ gl. rectè loquiꝛ, ꝙ statim debet mori post latã sñiam. Et mouenꝛ p tex. in l. nõ tm̃. ff. de ap. reci. vbi tex. dicit: nõ tm̃ ei, q ad suppliciũ, sed etiã à quolibet extraneo appellari licet. Ad qd ergo tex. diceret: dũ duciꝛ: ergo ibi est casus, ꝙ duci põt. Et si dicas appellaꝛ: dicit ipse fateor hoc, ꝙ possit appellari. Et si respõdẽtes dicũt, duciꝛ. s. de facto, dicũt Moder. p̃sumiꝛ p iudice, ꝙ de iure fecerit: ergo. &c. ¶ Secũdò dicũt ipsi: cõfessus nõ appellat. c. Romana. § cũ aũt. de ap. in vj. sed rei cõiter cõfitenꝛ ante, quã ducanꝛ ad mortẽ. Ergo nõ est mirũ, si põt fieri executio cessante appellatiõe. ¶ Tertiò di

a cunt: consuetudo est optima legũ interpres.[a] sed p totũ

b mũdũ lata sñia[b] duciꝛ ad furcas. ergo &c. & alleg. Raph. in d. l. addictos. C. de ap. q idẽ tenet. & sic sñia statim mittetur executiõi. & p hoc est dictũ Io. de Ana. in l. nõ tãtũ. ff. de ap. vbi tenet idẽ, qđ Moder. hîc alle. gl. in c. cum apud. xj. q. ij. vbi gl. idẽ tenet. ¶ Tñ tenẽda est cõis opi. &

c dũ gl. dicit, statim. intellige. s. lapsis. x. dieb⁹.[c] & hoc firmat Ab. in c. ij. de re iud. Et ad d. l. nõ tm̃. dicas, ꝙ dicta lege verbũ duciꝛ, nõ ĩtelligiꝛ, de ductiõe actuali, sed Legali: qa eoipso, ꝙ est cõdẽnat⁹, respectu legis videꝛ duci ad mortẽ: nõ ꝙ ducaꝛ ipso facto: sed ipsa lex habet eũ p mortuo. Ita rñdet Raph. in d. l. nõ tm̃. & alle. l. Luci⁹. cũ gl. e. ti. dicit ibi tex. morti dat⁹ est. & gl. ibi. d. id est pnũtiat⁹. ¶ Secũdò allegat gl. in l. si qs. ff. de dã. infe. dicit gl. ibi, in ver. missum. id est pnũtiatũ ꝙ mittereꝛ: ergo in pposito nostro, verbũ duciꝛ, positũ ĩ d. l. addictos. debet exponi duciꝛ, id est: pnuntiatus duci. & est gl. in c. periculosè: de pœ. dist. j. & sic tene cõem opi. ¶ Regula ergo est, re⁹ nõ duciꝛ ad mortẽ: nisi post. x. dies. ¶ Fallit primò, nisi renũtiareꝛ appellatiõi. Bar. in l. q vltimo. ff. de pC. & ista fallẽtia nõ est vera: qa in criminalib⁹ reus nõ põt renũtiare defensiõi. Ita Bar. ĩ l. pactũ inter hæredẽ. ff. de pac. in l. Stich⁹. ff. de penu. leg. & ibi Bar. & Io. An.

4 in c. fi. de fo. cõpe. in vj. ¶ † Fallit secũdò, vbi re⁹ cõfessus fuit crimẽ, qa statim tunc põt tradi morti lata sñia & appellare nõ põt: qa cõfessus nõ appellat. d. c. Romana. § cũ aũt. & est ibi gl. in ver. mãdeꝛ. & vult Bal. in l. vnica. in vj. co. C. ne ex delic. defun. & in l. vnica. in. viij. co. C. de cõfes. & Ab. in c. cũ spãli. § porro. in iij. col. de ap. & in c. pastoralis. ad fi. princi pij. e. ti. & Car. cõsi. cj. inci. in causa appellatiõis. & Ang. de Aretio. in l. fi. § iussus. in

5 x. col. ff. de ap. ¶ † Tertiò fallit, nisi statutũ diceret quẽ esse statim ducẽdũ ad mortẽ: qđ valet secũdũ oẽs prealegatos, & iustificaꝛ ex rõne post tormẽta. ¶ Sunt certi

6 casus, † in qbus executio in criminali, vel differꝛ, vel auferꝛ. Prim⁹ est, vbi Princeps iudicasset pœna grauiori, quã lex imponit: qa tũc debet supsederi. xxx. dieb⁹. Tex. est in l. si vindicari. C. de pœ. &c. ¶ Secũdus in sñia Principis irati, etiã iusta, & ordinaria. Tex. est in c. cũ apud. xj. q. iij. qa nõ est statim mãdãda executiõi. & ponit Ab. in c. ij. de re iud. vbi dicit, ꝙ cum apud. ponit casum specialẽ. & ibi Imol. idẽ dicit. ¶ Tertius est, qñ pater præsentat filiũ. tex. est. in l. milites. § desertorẽ. ff. de re mili. ¶ Idẽ, si duct⁹ ad mortẽ obuiat vni Car. q cooperiat eũ pileo suo, debet liberari à morte. Ita Bal. & Pau. de Ca.

d in l. addictos.[d] C. de ap. ¶ Idẽ dicas ppter excellẽtiã artis: puta est vnic⁹, q est singularis in arte. tex. est in l. ad bestias. ff. de pœnis. ¶ Itẽ, si reus accusaꝛ de grauiori delicto, debet suspẽdi executio. Bart. in l. j. § fi. ff. de custo. reorũ. ¶ Itẽ, si haberet reddere rõnes alicui⁹, q ad hoc instaret: puta, si fuit cãpsor vni⁹. tex. est in l. j. C. de bo. pscri. & ibi Ang. Idẽ tenet Abb. in c. veniẽs. in c. iij. co. de accu. ¶ Itẽ si terti⁹ appellat. l. nõ tm̃. de app. & si iudex dicit ducas eũ, nõ obstãte appellatiõe: põt armata manu eripi. Ang. ĩ d. l. addictos. ¶ Itẽ, si fingat se stultũ, nõ traditꝛ morti: ita Bal. & Iac. de Aluar. in c. j. an qui interfe. fratrẽ dñi sui. in vsi. feu. ¶ Itẽ, si esset mulier prægnans: qa differꝛ. tex. in l. pręgnãtis. ff. de pœnis. ibi. Bar. ¶ Itẽ, si cõdẽnat⁹ ad mortẽ est de maiorib⁹ ciuitatis: qa debet supersederi. tex. est in l. Diui fratres. § fi. ff. de pœ. ¶ Vltimò, si accusenꝛ testes de falso: qa ĩpediꝛ executio. Ita Sali. in l. si docueris. C. de fal. In istis aliqñ differꝛ executio, vel auferꝛ: & istos casus ponit Lud. in repetitio. l. fi. ff. de re iud. & eos vsurpat sibi. d. Bar. Cepola in primis cautelis suis. ¶ In ea. gl. ibi: *sed si confessus haberet.* ¶ In cõfessum in ciuili ferꝛ p̃ceptũ & nõ sententia. Ita Abb. hîc.

7 ¶ † Moder. alleg. & hîc gl. in § oĩm. Insti. de verb. ob. & gl. in l. fi. C. de bo. quę lib. & gl. in auf. de hære. & fal. § illud. in ver. recipiẽtibus. ¶ Limitãt, nisi esset causa ciuilis dependẽs ex crimine: puta, si qs cõdemnaꝛ in restitutione rei furtiuę, p gl. in c. cũ olim. de re. pmu. qa requiritur sñia sicut in criminalib⁹. ¶ Cõfesso in ciuili datur quadrimestre: sicut cõdẽnato. tex. est in l. cœptũ. § vlti. ff. de cõfes. vbi text. dicit cõfessis tẽpus daꝛ, qđ iudicatis daꝛ. & ita hîc. d. Imo. Et illud quod dicitur de. x. diebus, tractũ est à consuetudine, quã inducit gl. in l. si debitorum. ff. de re iudi. & pro hoc est casus in d. § vlti. ¶ Secũdò in cõfessum in ciuili nõ ferꝛ sñia, sed p̃ceptũ. gl. est in c. dudũ. el. ij. in ver. rñsionẽ. de elec. & ibi Abb. in xj. col.

8 ¶ Limita, vt habeat locũ in cõfesso:[e] sec⁹ si fictè: qa tũc

e oportet declarare illã fictã cõfessionẽ: puta in cõtumace ad rñdẽdũ positionib⁹. iuxta. c. ij. de cõfes. in. vj. Et ꝙ in cõfesso fictè reqraꝛ talis sñia declaratoria, tenet Abb. in c. cũ cã. in xj. col. de iure cal. & alle. Bar. in l. ei⁹, q delatorẽ. ff. de iur. fis. Et est in simili tex. in c. cũ secundũ. de hęre. in vj. in fi. Et hoc ponit etiã Bar. in l. ij. § ꝙ si actor. C. de iura. cal. & Ant. in c. fi. in viij. col. de cõfes. Petr. de Anc. in d. c. ij. iij. col. & Bal. in l. j. C. de pœna iudi. q malè iud. & in l. vnica. xx. colũ. C. de cõfes. & sic in confessis fictè reqritur sñia declaratoria. ¶ Vtrũ istud præceptũ

9 qđ † fit cõfessum dicaꝛ sentẽtia, vel non: dicas, ꝙ p̃ceptũ latũ nõ pręcedẽte libello, nõ est sentẽtia. Ita Ang. in l. certum. § fi. ff. de cõfes. Motus p verba ibi text. in verb. quasi iudicati. Et notat ad statutũ loquẽs de sñia, ex qua soluitur gabella: q nõ solueꝛ de hoc p̃cepto. & vide Bal. in. l. j. ff. de cõfes. vbi idẽ dicit. Et secũdũ hæc dicta intellige gl. xj. q. iij. in summa. quæ dicit ꝙ præceptũ impropriè est sententia. ¶ *Secundò* not. quòd præceptũ sequẽs libellum est sententia interlocutoria habens vim diffinitiuę. hoc voluit An. in § illud. in auf. de hære. & fal. in ver. noto istã gl. & An. cõs. cxiij. inci. primò in qramus, visis p̃dictis. Itẽ tenet Bal. in l. fi, qui. in ij. col. j. de appel. & Ant. in rub. C. de re iud. in cõsi. ix. inci. an sentẽtia datiõis insolutũ. & Rot. decisi. clxxv. &c. Et rõ est, quia nõ vocatur diffinitiua: qa in ea nõ seruãtur solẽnia diffinitiuæ. Patet, quia nõ fertur in scriptis. Itẽ põt fieri die feriata iudice stãte, secundũ Ang. in d. l. si debitori. Itẽ, nõ põt appellari interlocutoria: qa expedit negotiũ principale. & hinc est, ꝙ nõ põt reuocari. Ita Ang. in l. j. in medio. C. si de momẽ. pos. fue. app. Et hoc præceptũ regulabitur tã

10 quã diffinitiua quo ad appellationẽ, & alia. ¶ † Capio gl. in verbo: ad integrũ annũ. Dicũt hîc Mod. ꝙ delegatus põt qñcũq; adiri, si victor turbatur durãte anno in possessiõe sua ab eo adepta. alle. Bart. in d. l. inter me. ff. de arbi. vbi dicit ꝙ de natura sentẽtiæ est, ꝙ sit ppetua. ¶ *Secũdò* alle. cõsi. Ang. ccciiij. inci. Cõstãtius herculani. & idẽ tenet Car. hîc cõtra Abb. & Io. An. *Sed* tu tene cũ Io. An. & do. Abb. hîc, ꝙ sentẽtia dicitur executa, qñ certo tempore permãsit. Et allego Bar. cõsil. cxxxj. inci.

a ¶ Interpres. Adde idẽ tenentẽ. d. Sozi. cõsi. cclv. in ci. licet nulla mihi. ver. nonò pro bo. circa princ. in ij. pte. char. lxxxviij.

b ¶ Lata sententia. vide Ro. decisio. ccccxxv. fuit dubitatum. Inno. & Bal. oĩno. in d. l. j. statim in tex. alle. iij. col. C. ne ex delic. defun. & d. Alex. de Imo. in l. j. & l. si cõfessus. de custo. reo. & Spe. in tit. de confes. § j. ver. pe.

c ¶ Decem diebus. Adde Ang. ĩ auf. vt spõ. lar. § aliud. co. ix. & d. Alex. de Imo. in l. j. nil inno. app. pen. & Bal. in additione ad Spec. in tit. de execu. sen. ver. in criminali. & ver. sñia capitalis. & Bar. ĩ l. q vlt. ff. de pœni & Pau. de Ca. in cõsi. xxix. & Oldr. in consi. xviij.

d ¶ Lege addictos. & ibi ad hoc vide Petrũ de suza. & adde idem esse, si qs duct⁹ ad mortẽ, obuiat corpori Christi: qa liberari debet à morte, si cõfugiat ad ipm. Car. in Cle. j § institutiõe. in fi. de reli. & ven. sanc. & Arc. xiij. q. ij. c. quęsitũ. cũ gl. ibi. & Lud. in sing. ver. ecclesia. ver. cõfugiens. & Oldr. in suo cõsil. liij. in fi. dicit tamẽ Lu. in d. suo sing. ꝙ verũ, quãdo qs per cõmunionẽ accepit corpus Christi. vide remis. s. allega.

e ¶ In cõfesso. Adde tu, qs dicaꝛ verè cõfessus, & qs fictè. Ego inuenio Bar. in l. manifestæ. ff. de iureiur. in fi. q dicit, ꝙ ille, q nõ iurat: & sic q est cõtumax in iurando, nõ diciꝛ ꝙ sit cõfessus ipso iure: & sic verè cõfessus Et idẽ est in illo, q est contumax, in respõdẽdo positionibus vt per Bartol. in

l. eius q delatorē. ff. de iure fisci. Ad de quòd Bal. idē tenet in l. generaliter. in. §. si aūt. C. de iureiuran. & Bal. in l. j. C. de cōfes. in. xxij. colū. Ang. in l. trāsigere. C. de transact. in vlt. co. Et ideò, qa nō habeē talis pro cōfesso, necesse est, vt sequatur finia ad hoc: vt declareē, q talis sit cōfessus. Ita Bar. i d. l. manifestæ. in fi. Adde tu quòd pulchrū est scire an talis ficta cōfessio transeat cōtra hæredes. Bar. in. l. manifestæ. ff. de iureiur. in fi. dicit q talis ficta cōfessio nō trāsit cōtra hæredes, si cōtumax decesserit ante, quā pronūtietur haberi pro cōfesso. Adde, q Bal. in. l. ij. C. qui testa. fa. possunt. limitat istud dictum Barto.

præcepit arbiter. Et idem voluit Bal. in. l. j. in. x. q. C. de his, quæ pœ. no. & Spe. in tit. de arbi. §. sequitur. ver. sed pone arbiter. & est bon⁹ tex. in. l. qui sic. ff. de solu. ¶ De ista clausula, quæ ponitur in rescriptis, vt interponatur quis in possessione, & inductus defendatur, ponit Ioan. An. in. c. pro illorum. ℟. de prœben. & Cal. in repe. c. cum nostris. xiij. q. de concess. prœben. & Car. consi. x. inci. Iacobus excutor. & Do. in. c. si cui. de præben. in. vj. Communis opin. est, q illa potestas durat à die possessionis vsq; ad annum per istum tex. ¶ Glo. fi. clara. ergo &c.[3]

SVMMARIVM.

1 *Supplens, vel declarans, an aliquid de nouo adducat.*
2 *Interpretatio quotuplex sit, vide hic partim remissuè: & partim non remissuè.*
3 *Cognitio causæ, si cui sit commissa, an videatur commissa sententia.*
4 *Delegatus ab inferiori, an possit vnum articulum iurisdictionalem subdelegare.*
5 *Executor dicitur delegatus: hoc tamen limitat, vt hic.*
6 *Litis contestatio, an sit exordium litis, an verò citatio?*
7 *Episcopus, an solus possit pronuntiare sententiam per alium.*
8 *Factum præter formam, an semper sit nullum.*
9 *Assessor, quando est eligendus: an requiratur cōsensus partis.*
10 *Assessoris imperitia, an excuset iudicem?*
11 *Partes, quando discordant: iudex potest eas etiam inuitas concordare. Et vide hic multa exempla.*
12 *Appellari debet à subdelegato non in totum, ad subdelegantem: non ad primum delegantem.*
13 *Appellatio à subdelegato non in totum: debet deuolui ad delegantem: non ad Papam. Hæc regula fallit aliquot casibus.*
14 *Appellari non potest omisso medio. Et hoc est pro regula, quæ habet fallentias plurimas, vsque ad §. sequentem.*
15 *Auditor datus sine partium consensu recusari potest: non tamen sine causa.*
16 *Delegatus inferioris non subdelegat. hæc regula fallit multipliciter: vt hic.*
17 *Delegatus legati, an subdeleget?*
18 *Delegatus inferioris datus cum expressa potestate subdelegandi, an possit subdelegare. nu. 19.*
20 *Attentata post interlocutoriam, an sint.*

CAP. XXVII.

SVper quæstionum. ¶ Delegatus Papę principiū, mediū, & finē causæ cōiunctim & diuisim delegare pōt. h. d. vsq; ad. §. verū. ¶ †Dicunt hic Moder. q; ille, q; supplet, vel declarat: nihil de nouo adducit. Alle. Do. in præm. Sexti. vbi dicit, q; elapso termino pars pōt articulum antiquū declarare, & pbat ille tex. in præ. in. ij. col. Ad idē alle. Do. in. c. fi. qs viduā. xxxiiij. di. & Bal. in. l. j. §. huius⁹ stu dij. ff. de iust. & iur. vbi Bal. idē tenet. & Bal. in. j. cōstitutione. C. §. quibus. vbi dicit, q; si statuentes nō possunt facere statuta de nouo: tñ possunt statuta facta declarare. Idē alleg. Bal. in rub. C. de re. pmu. vbi dicit statutū, dicit q; de omni cōtractu soluat gabella: deinde orit debitū de illo cōtractu: pars vult declarare. d. q; nō soluit gabella de ista declaratiōe, & alleg. text. in. l. hæredes palā. ff. de testa. Ista sunt dicta Mod. Ego allego gl. in. c. loci. §. his ita. xxxv. q. ix. vbi dicit, q; licet diffinitiua snīa nō possit reuocari: tñ pōt declarari. Ad idē vide Cal. & Anto. in. c. qualiter. el. j. de accu. ¶ Secundò allego Bar. in. d. l. hæredes palā. §. sed si qd post. in fi. vbi dicit, q; si iudex repetit testē, vt declaret dictū suū: nō est necesse, q; iterū iuret. ¶ Tertiò allego Car. in Cle. cōstitutionē §. j. in. j. q. de ele. vbi dicit, q; ille q nō posuit debitas circūstātias in oppositione criminis: nō pōt eas de nouo ponere: tñ pōt de nouo declarare. Ad idē allego Bald. in. l. edita. in ij. col. C. de eden. in repe. Padua. vbi dicit ea, quæ veniunt ad declarationē, nō emendāt. ¶ Vltimò Io. An. in c. nouit. in titu. proxi. vbi dicit, q; licet Eps extra territorium nō posset aliquem excōicare: tamē potest excōmunicationē iam latam declarare. & ista cōfirmāt dicta moder. ¶ †Quotuplex sit interpretatio,[a] ponit Bar. in l. ab executore. in. iij. col. in ver. quæro. ff. de ap. & Abb. hīc tangit Bal. in. l. iij. C. de liber. præte. & ibi posuit. v. modos, quibus sumitur interpretatio. Et ibi dicit, q; est nomē cōmune ad oēm expositionē. Et ibi subdit, q; si statutū dicit q; statuta nō recipiāt aliquā interpretationem: q; debet intelligi de interpretatiōe extrinseca. Secus de interpretatiōe intrinseca. qa illa non est sublata. Itē vide Bald. in. l. ij. C. de sen. ex peri. reci. vbi dicit q; interpretās nō debet aliquid detrahere, vel addere in substantia: sed exponere verba ambigua. alleg. c. cū dilecti. de accu. Idē Bal. post gl. in. l. si vt proponis. C. de execu. rei iudi. dicit, q; interpretatio debet esse laudabilis. Et melius ibi dicit, q; iudex nō potest interpretari acta. Itē vide Inno. in. c. cum speciali. in. ij. col. de app. vbi dicit, q; interpretari pertinet ad cōditores[b] leg. & hoc est verum de interpretatione generali, quæ deberet seruari ab omnibus: sed interpretationem specialem quilibet doctor & iudex interpretari potest. Hoc dictū allegat Abb. in. c. capellanus. de fer. ¶ Itē vide gl. in. c. j. in versi. interpretatus. de postu. Præla. vbi glos. dicit, quòd duplex est interpretatio. vna necessaria, alia nō. vide eā, & ibi Abb. in. v. col. Itē à mala interpretione appellari potest. Ita Bal. in. l. quicunq; C. de sert. fugiti. nisi sit specialiter sublata. Item Dy. in regula, cum sint. de reg. iur. in vj. vbi dicit, q; interpretatio debet esse verisimilis, non dissona. Ad idem vide Bald. in repeti. Padua. l. edita. iij. col. C. de eden. vbi dicit, q; licet taliter intepretari libellum nullum, q; transeat in aliquem. & hoc voluit Old. consi. clxvij. inci. ante omnia cōsiderandū. & facit quod scribit Bar. in. l. si mater. §. an eandē. ff. de except. rei iud. vbi dicit, q; verba libelli possunt interpretari, dūmodò nō disproportionentur. & vide Bal. in. l. ea, quæ. C. cōmina. vel epist. vbi dicit, q; verba habentia præcisam & determinatā significationem, interpretari nō possunt. Petr. de Ancha. consil. xxiij. quod incipit, per statutum. ¶ Primò not. quòd vbi alicui statuto, vel dispositioni fit aliqua additio, in illa censentur repetita omnia, quæ erāt in statuto: etiā si nō dicaē in additione. Car. in Cle. statutū. in. iiij. col. de elec. & ibi allegat Pau. de Leaza. & ibi dicit hoc esse singulare ad multa: qa illud, quod fit per modū additionis: fit pars illius, cui additur. l. sed si manēte. ff. de preca. ¶ Secūdò no. q; addere, vel supplere, nō est contradicere. de hoc est glo. in. c. cum Ioannes, in ver. instrumētum. in fi. de fide instru. & Abb. alle. bonam glo. in Clemen. statutum. in verbo. declaramus. de electio. & idem cōsi. lj. quod incip. quidā magister. Pro ista glo. & dicto Abb. est tex. hīc in ver. nullatenus derogatur, imò potius suppletur. ¶ Tertiò not. vtrū adde re sit mutare. & Bar. ponit in. l. fi. C. de proxi. sacro scri. lib. x. & Arch. v. dist. in summa. Allegaui Ant. anno elapso in. c. fi. C. de consul. videre poteris. ¶ † No. *ibi causæ cognitionem ipsius & test. & c.* Not. hīc Anto. q; illi, cui committitur cognitio, non est commissa sententia. & gl. in. l. qui procuratorem dat. ff. de procur. vbi dicit, q; commissa cognitione non datur potestas iudicādi. Cōtrarium tenet Spe. in tit. de delegato. §. sequitur. versi. & no. vbi reprobat illā gl. Et mouetur per. l. de qua re. ff. de iudi. & in. c. cū super. de causa pos. & prop. quia de qua re iudex cognoscit, de ea iudicare debet. Io. And. in loco prælleg. in addi. concordat sic, dicēs: si loquimur in cō missione facta à Principe, habet locum dictum Spec. In commissione inferioris, habet locum glo. ¶ Limitat tamen Bar. in. l. à diuo Pio. in prin. ff. de sentē. & re iudi. ni si committatur simpliciter causa: quia dicitur tota commissa

a ¶ Interpretatio. Adde Barto. in. l. oēs populi. de iusti. & iur. in prin. vj. q. princ. & ibi vide do. Alex. de Imo. in pe. chart. Et adde gl. in. l. j. ff. de origi. iur. & Pau. de Ca. in cōsil. lij. & vide p d. Sozi. cōsi. cclx. inci. in causa manutenentis. versi. xx. quibus inferē ibi: duplex enim. in. ij^l. parte. charta. clxij.

b ¶ Ad cōditores. Adde idem tenē tem do. Sozi. cōsil. clxxxviij. incipien. visa bulla Pauli. ij. ver. j. allegatur statutū. in fin. in. ij. parte. char. lx.

missa. Moder. hīc alleg. Ia. Bu. in. d. l. qui procuratorem. quiponit hāc disputationē Io. An. & sic furatus est Iac. But. & ibi plus dicit Iac. q; si cōmissa est iurisdictio delegato ad vniuersitatē causarum, posset etiā diffinire. Et ratio, q; habet iā iurisdictionē. & alle. Ang. ibi in. d. l. qui procuratorē dat. & cum istis dictis cōcor. Salic. in. l. vbi. C. de fal. & Bald. in. d. l. qui procuratorē. & ibi dicit Bal. q; in mādato legis dātis cognitionē veniūt omnia: sed nos loquimur in cōmissiōe facta ab homine. ¶ Vlterius allegant glo. fi. in. c. cum super. de causa possess. & proprie. vbi dicit, q; si datur sola cognitio, nō venit decisio. Item dicunt, q; nō veniat decisio, argumentantur sic: cognoscere & decidere ponunt tanquam diuersa. c. causam quæ. de rescrip. c. quāuis. & in. c. accusatus. iij. q. vj. Ergo commisso vno, non cōmittitur reliquum. Bene est eo nuerso: cui cōmittitur decisio, cōmittitur cognitio. & etiā allegant Abb. in. d. c. cum super. ver. opp. contra fi. ¶ Modò dicūt Moder. indistinctè omissa cognitione simpliciter videtur cōmissa decisio. Et primò dicunt, q; gl. in. l. qui procuratorem dat. debet intelligi secundū legē, quā allegat: sed in. l. vbi. C. de fal. fuit commissa cognitio cum dictiōe taxatiua, quia dictum fuit: cognoscas tantùm: per. d. l. vbi. ¶ Secundò allegāt text. in. l. j. C. si contra ius, vel vti. pub. vbi tex. dicit: is cui cognitio commissa est, iudicare non tardabit: licet opponatur surreptio. Nota. Moder. dicunt ergo cōmissa cognitione, venit decisio. ¶ Tertiò dicunt, sicut cognitio & decisio sunt diuersa: ita cognitio, decisio & executio: & tamē cōmissa decisione venit executio. l. si. C. de iud. & in. c. præce. ¶ Quartò dicunt ipsi: respōderi potest ad regulā. l. de qua re. ff. di iudi. nō limitant ipsi, nisi diceretur talis audiat. tūc nō venit decisio gl. in. c. fi. de except. in. vj. & est gl. ij. dicunt tamē Mod. q; illa gl. est falsa. & alleg. Inno. in. c. ad hęc. de offi. Archi. & Ange. in. d. l. de qua re. ff. de iu. & tex. in. d. l. vbi. & sic resident hīc mod. ¶ Dicas, & est prima cōclusio: lex dans cognitionem, includit diffinitionē. Ita Bal. in tit. de pa. Cōstant. in ver. ad cognitionē. Imo. in. d. l. à diuo Pio. ff. de sen. & re iud. Ange. in. d. l. de qua re. & hoc pbat text. in. c. si iudex. de sen. exc. in. vj. & in. c. prudētiā. in prin. ℟. e. & in. c. pastoralis. in prin. de rescri. in ver. cognoscere debēt. Itē cōmissa audiētia venit decisio. Do. post Arc. in. c. plectis. in. viij. co. xxv. di. tex. & ibi Do. in. c. j. de sup. neg. Prela. in. vj. in ver. p audiēdis & terminādis. & idē tenet Imo. in. c. veniens. in vltimo notabili. de renun. Fallit in auditore data to in curia Romana per Papam. Cle. auditor. de rescri. secus extra curiā. ¶ Modò dico, q; opinio Spe. & Mod. est sustētabilior, & opi. Spe. tenet Imo. in. l. à Diuo Pio. ff. de sen. & re iudi. & tenet, q; habet cognoscere, an possit diffinire, nō facta distinctiōe. Bal. in. d. ti. de pa. Constant. in ver. ad cognitionem. & in. l. iij. §. cognoscitur. ff. de offi. præfe. vigi. & probatur in. c. significasti. ℟. e. & ibi Abb. in. ij. no. & est hīc text. qui loquitur in commissione inferioris. in ver. reseruata sentētia. Et sic commissa cognitione, venit decisio, licet aliquando exprimatur vtrumq; ad maiorem cautelam: vt patet in. c. dilectus. de offi. ordi. in ver. examinatio. & decisio in. c. ij. de arb. in. vj. in ver. examinandum & diffiniendum. & in. c. ij. de dila. iuncto prin. cum fine. c. j. de seque. pos. & fru. cū similibus, quæ ponerent similia verba. & hæc notabis diligenter. ¶ An executor recusari possit: Phi. de Perusio. in. c. nec nouit. de ap. & ibi Abb. ¶ Illud dicitur manifestè cōstare ex scriptura: quod elicitur ex ea virtualiter. Abb. hīc. & est text. in. c. cū olim. in fi. de cens. & ibi Anto. & Abb. in versi. patebat expresse. alleg. Bal. ad pbationem. la. j. C. de proba. vbi dixit, q; stipulatio præsumpta dicitur de tenore instrumenti. glo. in. l. iurisgentium. §. quod ferè ff. de pactis. ¶ Tertiò allego Angel. in ita stipulatus §. Chrysogonus. ff. de ver. oblig. vbi dicitur, q; excutio data à statuto ex scriptura propria habet locū in subscriptura. & posui ego multa in. c. translato. de constitu. Et illud, quod venit ex mente, non est extēsio. glos. in. c. j. ver. Italia. de temp. ord. in. vj. Pro qua allego. text. in. l. scire oportet. §. & si. ff. de excu. tut. in ver. legis tamen latoris mens cum similibus. ¶ Capio glos. in ver. *quicunque*. Ponunt hīc doct. † vtrum delegatus ab inferiori, possit vnum articulum iurisdictionalem subdelegare? cōmuniter tenetur, q; non. Moder. allegāt Abb. in. c. cum causam. de appellat. in pe. notabili. & in ver. in glos. in. iij. col. & in. c. cum Bertoldus. versi. opp. cōtra text. de re iudi. vbi idem replicat, quod hīc. Posteà allegat Sali. in. l. à iudice[a]. C. de iudi. vbi idem tenet, quod hīc Abb. & fortius ibi dicit: inferior à Principe nullum mysterium subdelegat: per regulam. l. à iudice. C. de iudi. Deinde allegant Car. in Clemen. j. de offic. deleg. vbi dicit, q; quasi vbiq; seruatur: q; simplices scriptores examinent testes ex mandato cuiuscunq; delegati. Et dicit, q; si contingit appellare ab istis executoribus, appellabitur ad delegatum. & allegant Raph. Fulg. in. l. j. ff. quis & à quo appel. ¶ Sed vltimò firmant Moder. quòd delegat[9] inferioris potest subdelegare articulum, etiam iurisdictionalem. & allegant text. in. c. cum Bertoldus. de sen. & re iudi. vbi Cardinalis legatus commisit in prouincia causam. & ille subdelegauit examinationem testium. Ecce, ibi est casus, q; potuit: ergo &c. Abb. ibi dicebat, q; verè loquitur ille tex. & dicit, q; legatus Apostolicæ sedis habet hāc prærogatiuam, q; delegatus eius potest articulum subdelegare. Et dicunt hīc Moder. quòd responsio Abb. non est bona. Idem quod Mod. tenet Bar. in. l. & quia. ff. de iur. om. iud. quòd pōt subdelegatus inferioris subdelegare articulum iurisdictionalem. & secūdū communē opi. dicas: q; delegatus inferioris à Principe non subdelegat totam causam: sic nec articulum iurisdictionalem. ¶ Hanc opi. tenēt Bal, Salic. & Fulg. in. d. l. à iudice. C. de iudi. Anto. & Imol. in d. c. cum Bertoldus. Domini de Ro. deci. clxiiij. quæ incipit: Item, quòd delegatus, in nouis. allegant Speculi. in titul. de delegato. §. j. sed nunquid delegatus. Idem tenet Cyn. & Bal. in. l. solet. ff. de iurisdom. iudi. & est gloss. fin. in Cle. j. de offi. deleg. & ibi omnes doct. & est text. hīc melior de iure inducendo prout hīc Abb. Et ista sit conclusio. ¶ Fallit primò in delegato legati secundum Abbatē in. d c. cum Bertoldus. versi. quintam lecturā. Et dato, sed non cōcesso, q; æquiparatio legati & procōsulis nō sit vera: sufficit ibi esse tex. De hoc secundo fallit: nisi ab inferiore à Principe hoc cōcedatur. Abb. hīc in fi. articuli. & in. d. ca. cum Bertol. ver. & hæc faciunt. quas fallentias plenius examinabo in. §. porrò j. eo. vbi videbis notabiliter. ¶ † Capio gl. in ver. executorem. de executore est glo. in. c. fi super. in ver. principalis. de offi. deleg. in. vj. vbi gl. dicit, quòd executor dicitur delegatus. ¶ Limita, nisi essemus in materia stricta: ita limitat illā Abb. in. c. si quis contra clericum. in ij. col. de foro compe. Item in. c. ij. in. iij. notabili. ℟. eod. vbi dicit, q; legatus largè potest dici executor. Item tenet Inno. in. c. sciscitatus. in. j. col. de rescrip. per illum tex. Et de executore tāgitur in. l. à diuo Pio. in prin. ff. de sent. & re iudi. & tex. & gl. in. c. proxi. §. quia verò. tex. & gl. & omnes in. c. decæterò. de senten. & re iud. Bald. in. l. executorem. C. de execu. rei iud. Inn. in. c. cum olim. el. ij. super ver. per portarium. de priui. & ponitur in. c. pro illorum. de præbē. & per gl. in cle. j. de off. dele. & per Inno. in. c. fi. de præsum. & ibi aliās plenè posui. ¶ Secundò not. quòd non est differentia quo ad appellandum inter auditorem & iudicem ordinarium. & vide Abb. hīc, qui ponit vnam distinctionē optimam. &c. ¶ Glo. in ver. *litis exordium*. Abb. hīc dicit, † q; litis cōtestatio est exordium litis. gl. in. §. fin. in versic. ex procœmijs. in authent. in mediolitis.

¶ In. l. de die. & ibidē ad hoc vide omnino. d. Alex. de Imo. & in. l. in vēditione. §. j. de bo. autho. iudic. posf. & in. l. in donationes. §. vnus. eo. titu.

a ¶ L.cauſas.&ibi. ad hoc vide oino do.Iaſo.May.vbi concludit,ꝙ modò cauſa dicitur ante lit. cõteſt. ſc quendo Cyn. & Bartol.ibi.Et ita etiam tenet ibidẽ Angel. Paul. de Ca.& Ful. & do. Alex.de Imo.cũ cõcor.ibi per eũ ſignatis: & vide etiã.d.Iaſ.ma.in in.l.poſtquã liti. in.ij.colum.C. de pact. vbi ponit differentiã inter cauſam, iudiciũ, inſtantiã,& litẽ.

b ¶ Valebit teſtamentum. Adde idẽ tenentẽ do. Sozi.cõſi.clxxij. inci. reuerẽ. pater & domine. ver, ſecũdò principaliter.ibi ſi teſtator.in.ij. parte, char.xliij.

c ¶ Teneo. Adde ad iſtud qđ dicit Felinus hîc ita ꝓnũtiãm. ꝙ teneo ꝙ male dicat: qa etiã ſi cõſuetudo põt tollere iſtam ſolẽnitatem in legendo: & ſic, ꝙ notarius poſsit le gere,etiã ex mãdato iudicis; vt tenet Iac. But. Bal. & Salic. in.l. hac conſultiſsima. C. qui teſta.fac.poſ. Arch.ij.q.j.c.ſtatutis.Do. de ſan. Gemi.& Phi.in c.fi.de re iudica. in.vj.Tamen iudex poſtquam lata eſt ſnia, debet dicere: & ita abſoluo.vel cõdemno.& ſic nõ ſuffitit dicere generaliter.ita facio:vel pronuntio.& ita tenet Sali.in. d.l. hac cõſultiſsima. in.j.col.in verſic. item per iſtũ tex.

ſacras iuſsio.nõ ſic.vbi glo.dicit,ꝙ'ꝙ citatio & alia,quę fiunt ante lit.conteſta.dicuntur eſſe prœmium iudicij. ¶ Secundò allego Bald.in auſ.clericos.C.de Epiſco. & cleri.vbi Bal.dicit à lit.cõteſta.iudiciũ habet formã rodinatoriã.& quę prœcedũt,nõ dicunt acta:ſed prœparatoria ad acta.Bene dicunt acta largè:per.c. quoniã cõtra.de proba. ¶ Tertiò Bald.in auſ.qui ſemel.in.ij.col. C.quomodo & quando iud.vbi dicit:lis dicitur cœpta per litis conteſta.& gl.eſt in Cle.j.in ver.citationem.de iudi.quæ probat,ꝙ citatio eſt præparatorium iudicij. & ita intellige glo.in rub.C.de in ius vocan.quę dicit, ꝙ iudicium incipit à citatione:verũ ſed lis incipit à litis cõte. ¶ Quartò Bal.in.l.j.§.ſimilimodo.el.ij.C.de lati. lib.tol.vbi dicit,ꝙ figura iudicij ꝓpriè incipit à lit.cõteſt.incluſiuè vſq; ad ſententiã ante & poſt,nõ eſt figura iudicij:de quo probatur in extrauaganti, ad reprimend.in verb.figura.per Bart.& allego Ange.in.l.j.C. de præſcrip.longi tempo. vbi dicit,ꝙ non dicitur eſſe inter alios querimonia, niſi lis ſit conteſtata. Allegat.l. iij.C.finium regun.Querimonia.de hoc ponitur in.d. l.Quando dicatur iudicium, ponitur in.l.j.C.de iudi. ¶ Quando dicatur controuerſia,text.in.l.cauſas,vt lites.C.de tranſac.de his verbis,ponit Bart.in.l.amplius. ff.rem rat.habe. ¶ Dicas ergo,ꝙ lis dicitur poſt lit.conteſta.& iſta ſit regula.Hoc ponit Barto.& Angel.in.l. cauſas,vt lites.C.de tranſac.& ibi reprobant gl.Et propopi.Barto.tenet Pau.de Leaza.in Clemẽ.fin.vt lit.pendẽ.per illum tex.à ſpeciali.& per text.in.c. ex parte.el ij.de verbo.ſignifi. Ad idem in.c.forus.de verbo.ſignifica.& probatur ex gloſſ.hic. ¶ Fallit hoc primò,ꝙbi ageretur de fauore liberationis:puta de peremptione litis:quia poſſet accipi lis etiam ante lit.conteſta.ita declarat Sali.in.l.poſtquam liti.C.de pact. ¶ Secundò fallit,quo ad inducendum vitium litigioſi:quia res dicitur litigioſa etiam ante lit.conteſta.gloſ.hic.& eſt text. in auſ.litigioſa.C.de litigio.& facit ſequens fal. ¶ Tertiò fallit,quo ad effectum inducendi pendentiam litis, quo ad hoc,vt nihil poſsit innouari. gloſſa & text.in dicta Clemen.ij.in verſi.quo ad hoc.ergo ſecus in alijs negotijs. ¶ Quartò fallit quo ad perpetuandam iuriſdictionem.text.hîc in ca.gratum.& in.c.relatum.ſ.eodẽ. ¶ Et nota, quòd verbum cauſa, eſt verbum generale. De hoc eſt tex.hîc:ibi,is cui cauſa cõmittit. Ad hoc allega,quod ſcribit Bald.in.l.j.ff.ſoluto matrimo.vbi dicit,quòd quamuis propriè ſumendo dicatur cauſa poſt lit.conteſta. largè tamẽ dicitur etiã ante libellũ. Hoc idem voluit Bartol.& alij,in.d.l.cauſas.a. C.de tranſact. ¶ Secundò nota, quòd negotium dicitur etiam ante litis conteſtationem.text.in. c.forus.in verſicu. negotium.de verbo.ſignifica.quem allegat Imol.in.l.acta.ff. de ſenten.& re iudica. ¶ Tertiò ſcias,quòd propriè capiendo lis,ſignificat ius in iudicio deductũ.de quo eſt vna gloſſ.quæ ſentit hoc in cap.j.§.j.de procura.in.vj. ver,litis.& ibi Do.& eſt text.in.l.litis nomẽ.ff.de verb. ſignifica. ¶ † Gloſ.in verſi.*cauſæ finem*,dicit Abb.quòd ſolus Epiſcopus poteſt pronuntiare ſentẽtiam per aliũ, c.fin.de re iudica.Sed dicas,quòd quilibet iudex committere poteſt lectionem ſententiæ alteri; dummodò dicat poſtquam eſt lecta:& ita pronuntiamus.Hoc firmant Bald.& Salice.in.l.hac conſultiſsima.C.qui teſta, facere poſſunt.Cyn.in.l.ij.C. de ſenten.ex pericu.reci. & Bald.in.l.iubemus.C.de teſta,& Bald.in.l.j.C.de ſenten.ex pericu.reci.& in.l.ſtatutis.C.eod.titu.Ioan. An. in.c.fin.de ſent.& re iudi.in.vj.dicit, quòd iſta ſeruantur de conſuetudine.Sed de rigore iuris eſt ſecus,& ibi ſaluat gloſſ.ij. ¶ Et quòd prima opin.ſit vera,adducitur ratio:quia paria ſunt aliquid fieri expreſsè,vel per relationem certam.text.in.l.in ſumma.ff.de re iudi.Pu-

talſi dico,dono tibi iſtam cauſam:videordonare ea,quę in ea ſunt.Ergo idem in propoſito noſtro:& ſic reſpondetur ad.c.fin.de ſentent.;& re iudica.in.vj.Et pro hoc alleg.vnum dictum Bartol.in.l.ſi ita reſcripſero. ff.de condi.& demonſtra.vbi dicit quòd licet nomen hæredis,& alia quæ ſcribuntur in teſtamento nuncupatiuo, debeant deſcribi:adeò,quòd teſtes audiant,valet teſtamentum,ſi teſtator vocatis teſtibus dicat:facio hæredem illum, qui eſt ſcriptus in vna ſchedula, quam dedi
b fratri talis monaſterij:& valebit teſtamentum[b] & hæredis inſtitutio. ¶ Secundò allego Bald.in.l.minoribus. ff.de his,quibus vt indig.vt quòd appellans ab interlocutoria debet exprimere grauamina:dicit ibi Bal.quòd ſufficit appellare,& dicere,appello:quia iudex me grauauit,prout continetur in actis.Et dicit quòd eſt ſatisfactum Cle.appellanti.de appel.Idem tenet Angel.conſilio.cxiiij.quod incipit:quędam domina.& in.l.vbi autem.§.qui illud.ff.de verbo.oblig.& in.l.j.ff.de liber.& poſthu.de quo vide per Angel.in.l.prętor.ff.de dam.in
c fect.Innocen.in.c.ij.de ope.no.nuntia.Et teneo[c], quòd etiam per alium poteſt legi ſententia:ſi poſtquam eſt lecta,iudex dicat:& ita pronuntiamus. Sed Epiſcopus poteſt alteri committere lectionem:& valet etiam ſi non dicat:& ita pronuntiamus.& ſic hoc differt ab alijs indicibus.quod not.diligenter. ¶ Glo.in verbo,*principio*. dicit hic Ioan.de Imol.& Abb.de iure ciuili merita cauſe delegari non poſſe:ſecus de iure canonico. Ita gl.hîc,ta men ipſi tenent contrarium non facta diſtinctione inter ius canonicum & ciuile.

Verum. ¶ A ſubdelegato cum iuriſdictione appellari poteſt:ſecus ſi ſine iuriſdictiõe, niſi modum excedat. Tũc enim recuſari poteſt niſi ſit datus de partium conſenſu. hoc
8 dicit vſque ad.§.porro.† Quare oportet appellare ab exceſſu formæ? ¶ Nota primò,quòd illud,quod fit præter formam,eſt nullum. Textus eſt in.c.ſicut.de elect. in.vj.& ibi gloſſ.& text.in cap.prudentiam.in fin.ſ.eodem.in verſicul.citra mandatum. Hoſtien.& omnes reprobant gloſ.in.c.cauſam.de ſenten.& re iudi.in verſi. mandati.& ibi Abbas in.ij.columna.& Abb.in.c.Piſanis.in.ij.columna.de reſtitut.ſpolia. ¶ De hoc vtrum oporteat appellare ab eo,quod fit præter formam mãdati:vide gloſſ.fina.in capitu.quod ad conſultationem. de re iudi.& ibi Abb.in.xj.colum.ponit quinq; vtilitates iſtius appellationis.Et prima eſt,quia prodeſt appellare:qa põt eſſe dubiũ,vtrũ faciat contra formã vel nõ &c. ¶ Gloſſa in ver.*ſtatuimus*.dicunt hîc Moder.quòd Cardina.dicit,ꝙ verbum ſtatuimus,nõ ſemper importat neceſsitatem.Et dicit quòd eſt intelligendum ſecundum ſubiectam materiam.per.c.intelligentia. de verb. ſignifica.dicunt Moder.tex.eſt in.c.j.de vita & honeſta. cleri.& ibi gl.& doc.quòd verbum ſtatuimus,non ſemper neceſsitat. De hoc vide beatũ Thomam ſecunda ſecũdę.q.clxxxvj.articulo.ix.& ibi dicit,ꝙ vbi attẽdit materia ſubiecta in dubio obligat ad mortale.& poſui in.c. Nã cõcupiſcentiam.de conſtitu.& ibi Abb. ¶ Secundò nota,quòd per verbum ſtatuimus,fertur ſententia.tex. eſt in.c.in his.de verborum ſigni.& eſt gl.in ver.ſtatuimus.in.c.cũ ab.vno.de ſen.& re iudic.in.vj. Verbũ ſtatuimus importat ius nouũ,prius non conditũ. Ita determinat Pet. de Peruſio in tractatu de rerum permu. in
penulti.char.verſi. quæro circa prędict. in quæſtione multum importanti. Et hoc eſt verum,niſi per alia iura eſſet declaratum. Ita voluit Abb.in prin.in.c. cum ſuper.de ſepul. Et quòd verbum ſtatuimus, importet ius nouum:vide Abb.in.c.ſi quis contra clericum.de foro cõpeten. ¶ Quando vis videre verba,quibus conditur

ius:vi-

ius:vide Ant.in.c.prætereà requiſiſti.el.ij.de appella. & ibi multa videbis de his verbis. ¶ Glo.in verſi.*recipiatur eſſenſu*.Notant hîc doctores multũ de aſſeſſore: declaro
9 eos.&c. ¶ † Vtrũ requiratur conſenſus partis in electione aſſeſſoris? dicũt docto.quòd nõ.eſt tex.in.c.ſtatutũ.§. aſſeſſorem.de reſcrip.in.vj.vbi tex.dicit,ꝙ iudex põt aſſeſſorẽ aſſumere:& quod propter ſuſpectum aſſeſſorem recuſatur iudex.ita Abb.in.c.j.in.vj.col.de iudi. ¶ Tenementi dictum Inn.quòd iudex tenetur ex facto aſſeſſoris.In contrarium eſt glo.in.c.hoc etiam quippe.in verſi. vel iniquo.ij.q.vj.vbi gl.dicit,quòd imperitia aſſeſſoris excuſat iudicem errãtem.& illam ſequitur Imo.in.l.iiij.
a §.in eodem.ff.de dam.infect.allegat tex.in.l.ij[a]. ff. quod quiſq; iuris.vbi tex.dicit,ſi aſſeſſor iniquũ ius tollit,eius imperitia non nocet iudici.Sed tene menti dictum Inn. de hoc eſt gl.in.d.l.ij.& eſt gl.magna in fi.quæ dicit,ꝙim peritia aſſeſſoris non excuſat iudicem à pœna iudicis malè iudicantis:ſed bene excuſat à pœna retorquutionis. quam glo.ibi omnes approbant. ¶ Et ꝙ imperitia aſſeſ
b ſoris non excuſat iudicem,voluit Ang.in.l.j.C.de his,q
10 latro.occul.& Bald.in.l.mãcipia.C.de ſeruis fugi. ¶ † Limita hoc:niſi Reſpublica elegiſſet illũ vicariũ,vel ſaltẽ eligi ſuaſiſſet. Ita Bald.limitat in.l.j.C. de pœna iudi.qui malè iudi. ¶ Sali.in.l.ſi.eo.tit.Idem dico:confirma in ſimili per vnum dictum Bald.in.c.j.ſ.eo.vbi dicit, quòd poteſtas non tenet de delicto familiæ ordinatæ per ſuperiorem.Ecce in propoſito. ¶ Secundò Bald.in.l. captatorias.in.v.oppoſitione.C.de teſta.mili.vbi dicit,ſi notarius errauit ex conſilio ſapientis,quẽ partes elegerant: non tenetur notarius ad intereſſe parti, ex quo partes ipſum ſubmiſerunt. Quod notatur diligenter:quia iſta prima fallentia excuſat iudicem,quando aſſeſſor eſt datus à populo.& tene menti. ¶ Tertiò alleg.Bal.in.l. obſeruare.§.proficiſci.xxxj.col.ff.de offi.procõ.& lega.vbi dicit,quòd ſi iudex elegit conſultorem imperitum, nõ excuſatur:ſecus ſi partes eligant.alleg.Inn.hîc.Et pro iſta limitatione eſt glo.in.l.Polla.in verſi.pupillo.ibi: tertiò poſſet eſſe.C.de his,quib.vt indig.vbi dicit,quòd ſuaſio matris pupilli,vel agnatorũ,excuſat tutorem,qui inſtituit accuſationem calumnioſam. ¶ Secundò limita: niſi aſſeſſor fuit approbatus pro doctore in ſtudijsgeneralibus:quia ex quo doc.approbarunt eũ,eſt poteſtas excuſatus. Ita voluit Sali.in.d.l.ſi.C.de pœna iud.qui malè iudi.Mouetur per.l.argentum.& per not.in.l.non tã idoneum.ff.commo.vbi ſi tu cõmodaſti mihi argẽtum:ego remitto tibi per famulũ meũ:& in itinere eſt deceptus. dicit Iuriſconſultus, ꝙ ſi ille famulus erat homo,qui de facili non ſolebat decipi,excuſatur dominus.Sic in propoſito excuſatur iudex ex quo doctores eũ approbarũt. ¶ Tertiò limita, niſi aſſeſſor etiam ſi non eſſet doctor ſed fuiſſet exercitatus ab alijs magiſtratibus,cum quibus optimè ſe geſsit:tunc excuſabitur iudex.hoc dicit Sal.in d.l.ſi allegat.l.j.C.qui & aduer.quos.vbi conceditur reſtitutio minori,ſi credidit iudici, qui eum circunuenit. Dicta iſta intellige in iudice imperito:ſed ſi iudex eſt doctor & peritus,ſemper fuit in lata culpa,mutando conſiliũ aſſeſſoris.Et hoc facit ad omnia,vbi doctor ſequeret cõſiliũ imperiti.Ita Bar.in.l.bonorum.ff.de bo.poſ.titu generali.& Bald.& Sali.in.l.iuris ignorantia.C. qui admit.ad bo.poſ.& idem quando datus eſſet cõſultor à partibus.Ita dixit Ang.in.l.ſi conuenerit.ff.de re iudi.Et ſecundũ prædicta intellige Ang.in tracta.de ſyndicatu. in notabili.cxlviij. ¶ In eadẽ glo.ibi:& inuitæ.in fin.Nota
11 quòd † vbi partes diſcordant,iudex poteſt eas etiam inuitas concordare.Hoc probat iſta glo.in fi.Primò alleg. tex.in.l.in venditione.§.fin.ff.de bo.autho.iudi.poſſ.vbi ſi creditores miſsi in poſſeſsionem rei locabilis diſcordant in locando,iudex locabit:puta vna domus.Bart.ibi

dicit no. iſtũ tex.ad mille propoſita. ¶ Et primò dicit,ſi ſi canonici diſcordant in electione,Epiſcopus eliget.Similiter,ſi partes diſcordant in eligendo ſapientẽ,iudex eliget.Gl.hîc ſi diſcordant in formando pũctum,iudex formabit.& illum tex.allegat Barto.in.l.j.§.j.ff. de vent. inſpi.Et per illam legem dicit Spe.in tit.qui fil.ſint legi. ad fin.quòd ſi habentes alienari,diſcordant in modo habendi alimenta,iudex cõcordabit & imponet modum. ¶ Similiter Spe.in tit.de requiſitione conſi.ij.§.j. verſic. ſcias igitur.Dicit quòd in electione ſapiẽtis in Lombardia ſic eligitur.Iudex dicit: præcipio vobis,quòd vos de tis mihi octo,vel decem perſonas,quæ non ſint ſuſpectę & ego eligã vnum ex iſtis.vlterius Bal.in.l.& ſuum.§ fin. ff.de pact.vbi dicit,quòd ſi ex quatuor executoribus habẽtibus facere eleemoſynam,duo tenent vnum,& aliud alij duo,præponderabit opinio,quam Epiſcopus approbabit.In dubio tamen adhęreat Epiſcopus executoribus qui eſſent cõiuncti teſtatori,ſecũdum Bald. in.l. antepe. per illum textũ.ff.de pactis. ¶ Item allego Barto.in.l.
de die.[b] in principio.ff.qui ſatiſda.coguntur.vbi dicit, quòd ſi partes coactæ à ſtatuto certo caſu pacem facere,diſcordant in capitulanda pace,iudex ipſam capitu- a
labit:& ei ſtabunt.& Bart.in.l.duo iudices. ff. de re iudicata.vbi dicit,quòd ſi ſapientes, quos iudex tenetur ſequi ſunt diſcordes, iudex eliget,niſi ex vna parte eſſet maior numerus:ſecundum Io.And.in regula, nullus.in mercu.quem ſequitur Bald.in.l.j.in.vij.q.ff.de offi. conſul.Et idem puto in caſibus prædictis,quando materia non requirit conſenſum omnium.Item text.cum gloſſa in.c.venerabilem.in.ij.columna. de electione. in verb. fauere.vbi glo.dicit,quòd ſi electores diſcordant in eligendo,Imperatorem Papa poteſt fauere vni ex partibus per illum textum.Idem dicit Abb.in.c.cum autem.in fi. de iurepat.vbi ſi patroni in præſentando diſcordant,iudex eliget vnũ ex præſentatis,non extraneum.& cũ hoc concordat Card. in Cle.ij.§.fin.in.j.q.eo.tit. ¶ Et ſcias allegare Ioan.An.in titu.de homi.§.j.verſi.ſed pone. vbi b
dicit,quòd ſi partes habent eligere medicum vtrum vel nus ſit lętale,vel non:ſi diſcordãt,iudex eliget.Pro quo eſt tex.in.l.iij.in vltimo reſponſo.C.finium regun.Item Bart.in.l.fin.ad fin.de app.reci.vbi dicit,quòd ſi conſanguinei diſcordant in maritanda puella iudex maritabit. & Bald.in.l.coniunctione.ff.de nupt. ¶ Vltimò Barto. in.l.ſi cum dotem.§.eo autem tempore.ff.ſolu.mat. vbi dicit,quòd ſi propinqui ſine cauſa recuſant conſentire mulieri contrahenti, iudex vice eorum conſentiet. ſequitur Abba.in.c.tuæ.de cleri.non reſi. ¶ Nota modò duo.Primò,quòd vbi immineret ſcandalum ex iſta conpulſione iudicis,non debet eos cogere.Hoc probat tex. in.c.quoniam.de iurepatro.& tunc poterit vti iudex alia via indirecta, qua de nolentibus fiant volentes. Et de iſta via pondero text.in.c.j.de iurepatro.& cum prædictis eſt text.in.c.placuit.xc,diſtinctione.vbi text. dicit quòd Epiſcopus poteſt diuturnos litigatores concordare,etiam excommunicando eos inuitos.Ita Abb.in rub. de treu.& pa.& in.c.humiles.de maio.& obe.in princip. & in.c.cum inter.R.de electione.& Abbas in capitulo, cum pridem.de pactis. ¶ Secundò nota, quòd ſi ſuperior aditos ab vna parte diſcordantium, non vult ſe intromittere:poteſt pars adire ſuperiorem ſuum:vt faciat eum intromittere.De hoc eſt tex.optimus in capitulo,nullus.de iurepatro. ibi:dicit tex.epiſcopo ꝓſentatus vnus Eps nõ vult admittere.Dicit ibi text.ꝙ Archiepiſcop[9] põt eũ cogere,vt admittat,per illũ tex. Dicit gl.c. ſi religioſus.in ver.obtẽta.de ele.in.vj.ꝙ ſuperior Abb. cogit Abbatẽ ad dãdã licẽtiã.Io.An.in.c.cũ ex eo.de ele. in.vj.dicit,ꝙ ſi Eps nõ vult dare licẽtiã ſacerdoti vt vadat ad ſtudium,poteſt cogere Archiepiſcopus epiſcopũ

a ¶ In.l.ij. Ibidem ad hoc ſingulariter vide.d.Alexã. de Imo.in prine.

b ¶ In.l.de die. & ibidem ad hoc vide omino dom. Ale.Imo.& in.l. in venditione. §. j.de bo.autho.iudic.poſ.&.l.in donationes.§.vnus. eo.tit.

vt illi det licentiam.

12 SPorrò. ¶ † A ſubdelegato non in totũ appellatur ad ſubdegãtẽ:non aũt ad primũ delegãtẽ ſecus ſi in totũ.in tex.ſunt notabilia clara. ¶ Gl. in ver.*transfert*. not. hîc iſtã gl.ꝙ delegatus nõ põt ſubdelegare cũ poteſtate ſubdelegandi.Et de iſta glo.facit feſtum Abb.in.c.cum Bertoldus in.xj.col. de ſen.& re iudi.ver.*Sed* dubium non eſt tactũ.& trãſit cũ iſta glo. ¶ Limita,niſi ſubdelegaret reſeruata ſibi ali qua iuriſdictione:quia tunc valet licentia data de ſubdelegando:quia dando ſpeciale mandatũ cõmittẽdi, videt ipſe cõmittere.argumento.c.pe.de procu.in.vj.&.l.vnũ ex familia.ff.de le.iij.Secus ſi ſubdelegat in totũ:quia cũ definit eſſet iudex,nõ põt ſubdelegatio fienda attribui ſibi:quia tunc definit extremũ iuriſdictionis ſuæ. arg.l. bonorũ.ff.rem ra.haberi.& ibi Bar. & nota iſta ſubtilia. Et pro gl.noſtra hîc eſt Arc.in.c.quãuis.de offi.deleg.in vj.& Ioan.An.in.c.is cui.eo.tit.&.lib.& dicunt,ꝙ nulli ſubdelegato põt dari poteſtas ſubdelegandi:ne cõtingat ſubdelegatos tranſire in infinitũ:per quã rationem cũ ſit generalis,fortè opi.Abb.nõ ſubſtineret. ¶ Gl. in verſi. *appellatione remota*.dicunt hîc Moder. ꝙ An.hîc ponderat iſtum tex in ver.laboribus & expenſis. ꝙ iſte tex.nõ procedit in delegatis cognoſcentibus in curia Romana: qa ceſſat ratio huiꝰ tex.qa à ſubdelegatis ſubdelegatorũ põt appellari ad papã:quia parcit laboribus & expenſis. Io.de Imo.dicit,ꝙ tutius eſt etiam in curia ſeruare iſtũ tex.& concludunt hîc Mod. ꝙ delegatus in curia,ſi ſub delegauerit nõ in totũ,appellatur ab eo,non ad Papam ita ipſi hîc ponunt duas limitationes, quas vide per eos hic. ¶ A ſubdelegato non in totum nõ appellaꝝ ad Papã
13 ſed ad delegantem.iſta ſit regula. ¶ † Fallit primò, niſi fieret appellatio,& proſequeretur eã appellãs, non contradicente appellato.de hoc eſt deciſio Rotæ in nouis. cclxxxvij.quæ incipit:Itẽ ſi tres ſunt dati.quæ eſt in tit. de offic.dele.xvj.Et idẽ tenet Do.poſt Io.de fantu.in.c. ſi delegatus.eo.tit.lib.vj.in pe.col.& hoc credo verũ: licet Imo.aliter dicat in.c.cũ te.ſ.eo.motus per.c.ſi ſubde legatus.in ver.debebit.quod importat neceſſitatẽ. *Sed* pro iſta fal.facit gl.j.in.c.dilecti.de ap.quæ dicit,ꝙ licet non poſſit appellari omiſſo medio ,valet parte non opponente.ergo idẽ in propoſito. ¶ Secundò fallit in curia Romana ſecundũ Ant.hîc.Sed dicas,ꝙ ſi apparet de ſtilo curiæ , illi ſtandũ eſt.c.graui.de cti.fal.aliàs nõ videtur hoc poſſe procedere,ſed Imo.hîc.Maximè cũ etiã tunc ſit habitura locũ ratio expenſarum propter nouã commiſsionem.ita Moder.hic. ¶ Tertiò fallit in delega to inferioris à Papa:quia ſi ſubdelegat non in totum ,ꝙ ab ipſo põt appellari ad papã,ſecundũ Cal.& Abba.hic. pro quibus vide Ab.in.c.cũ Bertoldus.in vlt.co.de ſen. & re iud.Amplia etiã ſi ſit legatus Papæ,qui ſubdelegauit.Et hoc eſt pulchriꝰ:quia in ipſo nõ põt dici,ꝙ repræ a ſentet Papã,ſicut delegatus:quia legatus habet ordinariã iuriſdictionẽ:ideò virtute cõmiſsionis radicatur in ipſo.Non ſic in delegato:quia eſt propria perſona ficta ipſius delegantis.Et ideò tunc non põt dici,ꝙ delegatus repræſentet perſonam ſuam:ſecus in delegato.Ita Abb. in.c.cũ Bertoldus.in vlt,col.de re iud.vbi optimè loquitur de hoc. ¶ Fallit quartò,niſi delegatus reſeruaſſet ſibi aliquos actus,& eos iã expediuiſſet ante appellantem: qa non põt appellari ad eũ,ſed ad Papã: puta, poſt li.con te.teſtium vel examinationẽ:quia expeditis iſtis actis,nihil remanet in eo.Ita Io.An.in.d.c.ſi delegatus.eo.ti.lib. vj.Et ibi refert Do.cõtra Io.de fantu.Et ratio: quia eſt tex.ibi & hîc põderant reſeruationem iuriſdictionis: ergo ſi nõ reſeruat,facit gradũ. ¶ Quintò fallit,niſi reſeruaſſet ſibi ſolũ conſiliũ:quia hoc nõ facit quominus dele gauerit in totũ.De hoc eſt gl.ſing.in.c.ſi pro debilitate. in verſi.conſulere e.ſ.eo.Et ratio eſt:quia conſiliũ non ſa pit aliquid iuriſdictionis.& ibi Abb.exclamat de ea. Idẽ dicas in omnibus actis,qui non ſapiunt iuriſdictionem. ¶ Sextò limita ſingulariter,niſi delegatus detuliſſet appellationi interpoſitæ ad papã omiſſo debito medio:qa tunc inchoata proſecutione appellationis ab vtraq; pte,non põt delegatus reuocare ad ſe cauſam.Ita Do. de Ro.deci.xxj.in tit.de ap.in antiquioribus.quæ incipit à ſubſecutore.& iſta cõcordat cũ prima fal. quia pars nõ oppoſuit. ¶ Septimò limita,niſi ambæ partes conſentirent,quòd appellaretur ad Papã.Ita Doñ.de Ro.vbi.ſ. ¶ Vltimò fallit ,qñ delegans ſubdelegaſſet collegę, non in totũ:quia non appellatur de iſto ad collegã: quia par in parẽ.&c.gl.in.§.ſi verò ī.eo.in gl.ma.de iſto debet ap-
14 pellari ad Papã. ¶ Appellari nõ põt omiſſo medio.l. Imperatores.ff.de ap.c.dilecti.el.ij.de ap. ¶ Fallit primò,niſi non excipiatur:quia valet appellatio omiſſo medio. gl.in.d.c.dilecti.el.ij.de ap.& ibi Abb.& Imol.plenè.& ibi plenè Phili.de Perufio.& idẽ tenet Ab.in.c. referente.de præbẽ.Ant.in.c.cũ Bertoldus.in.v.col.de ſentẽ.& re iudi.& Pet.de Anc.in.c.Romana.in.ij.col. de app.in vj.Cal.in ti.de ap.cõſi.vj. ¶ Itẽ fallit, niſi cõſuetudo aliter ſe haberet:quia valet talis cõſuetudo.gl.mag.in principio.in.c.jj.de cõſuetu.in.vj.Probaꝝ in.c. Romana.§.j. de appel.in.vj.& facit tex.in.c.licet ex ſuſcepto.de fo. cõpetẽ.vbi cõſuetudo defert potẽtiã appellãdi à ſeculari ad eccleſiaſticũ omiſſo medio . Itẽ dicas in præſcriptione, quãuisnõ valeret ꝓſcriptio,ꝙ nõ appellaret ad Principem.Itẽ Bal.in auf.quas actiones.C.de ſac. ſan. ecc. Itẽ ſi quis haberet de hoc priuilegium.gl. in.d.c. Romana.§ j. ¶ Item fallit in arbitris iuris electis inter Eꝑm & ſubditum litigãtẽ:ab illis emꝰ appellaꝝ ad Papã.gl.in.c.ab arbitris,de offi.dele.in.vj.in fi.tex. ¶ Itẽ fallit,vbi concurrit iuriſdictio mediata & immediata: vt ſi apꝫ ellaꝝ à ſubdi to Archidiaconi ,q̃ eſſet ſubditus Epiſcopi: quia poteſt appellari omiſſo Archidiaco. ad Papã. ponit hoc Abb. in.d.c.dilecti.el.ij.in fi.de ap.Allega tu glo.fi. in ſimili.in c.cũ ab eccleſiarũ.de offic.ordi. ¶ Itẽ fallit, vbi Eꝑs,qui recuſatur ſuſpectus,delegat cauſam alteri: qa ab illo appellatur ad Archieꝑm ex quo mediũ cenſetur inhabile. gl.in.c.is cui.de offi.dele.in.vj.& plenè Ab.ponit & oẽs in.c.ſi quis cõtra clericũ.de fo.cõpe. ¶ Itẽ fallit generaliter,vbi mediũ eſt inhabile:puta hæreticus, vel excõicatus.gl.in.d.c.is cui.& probaꝝ in.c.quia diligẽti. de elect. ¶ Itẽ fallit in delegato: quia ad eũ appellari põt omiſſo medio.Arc.in.c.puenit.xj.q.j.Ab.idẽ tenet in.c.jj. titu. j.& ibi ſentit gl.& idẽ gl.in.d.c.Romana.§.j.in verſi. curiam.de ap.in.vj.& ibi Io.An.Idẽ in Patriarcha:qa omiſſo medio ad eũ appellari põt.gl.in.c.renouãtes.xxij.diſ. Idẽ tenet Io.An.in.c.antiqua.in gl.ſi.de priuile.Specu.in ti.de app.§.nũc tractemus.in medio verſ. ſed nũquid idẽ eſt in legato.Itẽ fallit in Papaª.c.ad Romanam.ij. qõ.vj. ¶ Limita,niſi eſſet materia feudi:quia etiã ab Epiſcopo appellari debet,etiã ad ſuperiorẽ laicũ: puta ſi Eꝑs eſſet ex paribus curię.tex.cum gl.in.c.Romana.§.debet.de appel.in.vj.& notat hoc Abb.in.c.ſolitæ.in vlt.col.de ma io.& ibi plenè.& Abb.in.c.verum.in.iij.&.viij.col. de foro cõpe.& in.c.auditis.in.iij.col.de ele.Et Ab.in rub. de appel.in vl.col.& ibi dicit:à rectore ſcholariũ clerico appellaꝝ ad ſeculareꝫ.Io.de Ana.in.c.ij.in.iij.col.cum ſequẽti.de deli.puero.& Bar.in.l.j.§.ſi quis in appellatiõe. ff.de appellationi. ¶ Item limita in caſu huius Decretalis,quam ex prædictis declara. ¶ Vltimò fallit in ſcholaribus,qui poſſunt à quocunqȝ appellare . Ita Baldus in authentica habita. in decimaquarta columna. C.ne fi, patre hoc ſequitur Abbas in diſputatione ſua,quæ inci. Gandulphus.in.xxvj.col.

§.Quem

a ¶ In Papa. Adde quæ habentur p do.Alexandr. de Imola.in.l.j.§. ſi quis.de appel,

15 QUem verò. ¶ Auditor datꝰ ſine partiũ conſenſu,recuſari põt nõ tamẽ ſine cauſa.hoc dicit. ¶ † Pone, ꝙ delegatꝰ de cõſenſu pꝫtium ſubdelegauit non in totũ, poſtquã recuſarũt delegatũ ſuſpectum. Pone,ꝙ appellatur à ſubdelegato iſtius ſuſpecti:ad quẽ appellabiturꝫ Ad Papam non põt appellari:quia non in totũ ſubdelegauit, & ſtat tex.noſter. Et not.igitur,ꝙ ſi delegatus ſubdelegauit nõ in totum:quia fuit allegatus ſuſpectus , appellabitur ad ipſum,& non ad Papam.Ita Abb.in.c.ſi quis contra clericum.in.xvj.col.ver.ſed circa prædicta. de foro comp. dicens hoc eſſe nouum. Ratio: quia adhuc non eſt detecta inutilitas iuriſdictionis per ſolam propoſitionem ſuſpicionis:cum debeat legitima cauſa probari. Et ſic reſpondetur ad glo.in verbo, partibus.in fi.in cle.fæpe.de verb.ſignificatio.dum loquitur de conſenſu tacito:quã allegat Paul.de caſtro in conſi.xxv.Poſſunt tamen partes inſtare,vt prædiſcutiatur articulus recuſationis,non tamen appellabitur ad alium, quàm ad eum.quæ not.

SI verò. ¶ Si vnus ex duobus delegatis cum clauſula,appellatione remota:ſubdelegat alij acceptanti,non poteſt acceptãs ſubdelegare : nec appellatione remota procedere:quodtamen ante acceptationẽ poterat.Et ab iſto appellatur ad Papam,etiã ſi fuerit ſubdelegatꝰ in totũ.hoc dicit. ¶ Gl.
16 in ver.*nec cauſa*. ¶ No.hîc glo. † quòd delegatus inferioris non ſubdelegat.& eſt hîc tex.Et iſta ſit regula,in qua habes primò ampliare,etiam ſi in iſto delegato concurreret aliquid poteſtatis datę à principe:vt eſt in hoc tex. ¶ Fallit primò in legato proconſulis.Ita eſt glo.in.l.à iudice.C.de iudi. Ratio eſt, ſecundum Bartol.ibi :quia eſt delegatus de conſcientia legis: quia ſpecialẽ titulũ facit: l.j.ff.de officio proconſ. & lega.& non de alio. ¶ Secunda ratio eſt:quia maioris authoritatis eſt,quàm alij.Patet,quia reuocari non poteſt Principe incõſulto.l.ſolẽt. ff.de offi.procon.& lega.vbi non reuocat ſine conſcientia Principis:nõ ſic in alijs.l.iudicium ſoluitur.ff.de iud. ¶ Tertia ratio eſt:quia proconſul in prouincia , in qua eſt datus,redactus eſt ad inſtar Principis.l.nec quicquã. ff.de offic.procõ.& leg.merito.&c. ¶ Secundò fallit in
a delegato legati de latere:quia ille põt ſubdelegare.ª De hoc allego Bal.in.l.à iudice.C.de iudi.Abb.in.c.cũ Bertoldus.in.ix.col.de re iudi.Ange.in.l.cũ prætor.§.j.ff.de iud.Phil.de Peru.in.c.cum cauſam.in.viij.queſtio.de appel.Et ratio eſt,quia æquiparatur proconſuliᵇ legatus de latere.c.ij.de offi.le.in.vj. ¶ Secũda ratio eſt:quia in prouincia maior eſt omnibus poſt Papã.tex.in.c.ſi Abbatẽ. de elect.in.vj.vbi text.dicit,ꝙ põt benedicere Abbates exẽptos,qui nõ poſſunt,niſi per Papam benedici. ¶ Tertia ratio eſt:quia legatus æquiparatur præfecto prætorio.glo.in.l.j.ff.de offic.præfec.p̃to. ¶ Intellige hoc,qꝺ dixi in legato de latere non in alio,ſecundũ Philip.vbi.ſ. Et mouetur per glo.in. d.c.ij.dum legatum nõ de latere æquiparat præfidi.Et ad.c.cum Bertoldus.dicit ꝙ narrat accidentiã facti. ¶ Eſt verũ ꝙ Io.An.Archi.& Do.te
17 nent, † ꝙ delegatus legati non ſubdelegat.in.d.c.ij.& Ludo.in.l.& quia.ff.de iur.om.iudi.& Moder.hîc in princ. & ſic contra iſtã fallentiã.& oſtẽdunt,ꝙ delegatus legati,nõ æquiparatur legato procõſulis.Tñ pro opi.cõi eſt tex.in.d.c.cũ Bertold.Probans idẽ eſſe in quocunqȝ delegato.Nec obſtat,ꝙ ibi videatur ſubdelegatus vnus articu.quia imò dicit tex.cõmittentibus vices ſuas .quod importat totalem æſtimationem.& ſic ſtat firma fallentia iſta. ¶ Tertiò fallit in delegato ad vniuerſitatem cauſarũ:puta in vicario Epiſcopi foraneo:hoc eſt dato in vna parte diœceſis.de quo in Cle.ij.in ver.foraneo.de reſcri. ita tenet gl.in.c.cũ cãm.in verſi.delegatus.in fi.de appel-
la.Bart.in.l.j.ff.quis & à quo appel & Bar.in.l.more.ff. de iuri.om.iu.& in.d.l.à iudice.Ratio eſt:qa cenſeꝫ quaſi ordinarius:vt eſt gl.in.d.c.cum cauſam.cum his,quæ poſui in.c.cũ cauſam.ſ.eo.ſi æquiparatur ordinarijs, ordinarij ſubdelegãt.ergo &c. ¶ Limita:dummodò vnã cãm ſolam ſubdeleget:ſecus ſi vniuerſitatem cauſarum, quia hoc non poteſt.Ita Imo.hîc.& dicit,ꝙ idem tenẽt Anto.hîc.& Hoſti.in ſumma.§.qui delegare.de offi.delega. Tamen iſti duo hoc non dicunt:ſed fortificatur ſic:quia ordinarius habet poteſtatem delegãdi:& tamen non poſſet omnem vniuerſitatem cauſarum delegare.l.penul.&
18 ibi not.ff.de offi.præſi.ergo &c. ¶ † Fallit quartò in delegato inferioris dato cum expreſſa poteſtate ſubdelegandi,vt ſi epiſcopus cõmittens cauſam,dicit:expedias , vel per te:vel per alium.Ita tenet glo.ſi.in.c.is cui ab Apoſtolica.eo.tit.lib.vj.Ab.in.xj.col.in.d.c.cum Bertoldus.& Abb.hîc in prin.& in.§ porro. idẽ Do.de Ro.de.ecclxv iij.in nouis.& eſt in iſto tit.xiij.quæ incipit:Item ſi Epiſcopus.in fi.Item Bar.& Ful.in.d.l.& quia.Bald.idẽ in.l. non diſtinguemus.§.quæſitum.ff.de arbi.Idẽ tenent Bal. & Sali.in.d.l.à iudice.ſentit gl.j.in.l.ſolet & ibi Barto.ff. de iuriſdi.om.iud. Imo.in cle.j.in.xxij.col.verſic. ſed an hoc ſit verum.de officio deleg.& ibi dicit hanc eſſe cõmunem opinio.Et ratio eſt,quia non videtur tunc ipſe delegatus ſubdelegare,ſed ordinarius:quia ſibi expreſsè cõmiſit.argumẽto.l.vnum ex familia.§.j.ff.de lega.j.bonus tex.in.c.j.de procura.in.vj. ¶ Limita,niſi daret poteſtatem ſubdelegandi nomine ipſius delegati:quia tũc impoſsibile eſt in perſonam ſuam fundare iuriſdictionem & potentiam ſubdelegandi.Ita Ang.in.d.l.& quia.puta, ſi dicitur:ſubdelega nomine tuo. ¶ Itẽ fallit, ſi delegatus inferioris ſubdelegauit ordinario ſciẽte:qa valet qd agit Gul.de cu.in.l.j.in princi.ff.de exercito.de hoc dicetur ī. eodem titu.in.c.cum olim.el.j.in verſicul.reuerte ad cõcluſionem.Contra iſtam fallentiam tenet Specu.in titu. de delegato.§.ij.verſicu.quid ſi in delegatione. verſicu. ſequenti.& Archidia.in.c.quãuis.de officio deleg.in.vj. & multi antiqui regulati per Io.An.in.d.c.is cui.Idẽ Card i.in Cle.j.in.xij.q.tenet contrarium.Idẽ tenet Imo.in.§. b quem verò.ſ.eodẽ.licet Ioan.An.& Ant.nihil firment. & Fulg.in.d.l.à iudice.verſiculo.j. Allegatur ratio:quia conceſſa à lege ſpecialiter,ſeu in priuilegium iudiciis ordinarijs,non poſſunt per eos in alium trãſferri.tex.in l.j.ff.de offi.eius,cui manda.eſt iuriſ.tunc poteſtas delegandi conceditur ſpecialiter à lege ordinaria.d.l.cũ prætor.§.j.ff.de iudi.&.d.l.à iudice.ergo talem poteſtatẽ nõ poſſunt in alios transferre.Do.idem tenet in dicto.c. is cui. ¶ Secunda ratio eſt:quia ſequeretur,quòd poſsit dari delegatus incertus,contra.c.ad hæc.de reſcrip.Tertiò mouetur propter glo.in verbo,transfert totã.in.§ porro.ſ.eo.quæ dicit,quòd delegatus Papæ non ſubdelegat cũ poteſtate ſubdelegandi:ergo nec ordinarius. ¶ Quartò,quia hoc modo eliderẽtur regula noſtra:quia ſemper euaneſceret regula,quòd delegatus inferioris poſſet ſubdelegare.Non obſtant iſta:& primò reſpondetur,quòd iſtud nõ eſt cõceſſum ſpecialiter priuilegiũ:quia hoc nõ dicit.d.Alex.cũ ꝓtor.§.j.quia tũc eſſet in priuilegiũ,quãdo concederetur ſolùm maioribus magiſtratibus :ſed iſta poteſtas competit minimis,qui poſſunt ſubdelegare.tex.& gl.in auf.de exhibẽdis reis.§.ſi verò.Item delegare, eſt ſimplicis iuriſdictionis.l.imperium.& ibi Barto. ff.de iuriſdi.om.iud.Sed ea,q̃ ſunt ſimplicis iuriſdic.poſſ in alium transferri:dicta.l.j.ff.de offi.eius cui manda.eſt iuriſ.& ſic tollitur primum argumentũ. ¶ Ad ſecundũ de incerto delegato.Sol.eoipſo,quòd delegatus ordinarij ſubdelegat ex eius mandato,ſatis dicitur delegatꝰ certus:quia nõ eſt ſubdelegatus nominandus per partem:vt loquiſ.c.ad hæc.ſed debet nominare delegatus. Et per illam ſubdelegationem certificatur quis futurus ſubdele-

a ¶ Subdelegare. Adde domin. Alexã.de imo.in.l. more.& ſe.de iuriſ.om.iud. in .ij. c.& per Anto.in. c.ſi procu.ſ.eo.

b ¶ Proconſul. Adde Spec.in tit.de leg.§.iiij.verſi.facit.&ſeq.vbi plenè, an æquiparet proconſuli, vel ꝑfecto prætorio.

gatus.¶ Ad tertium de poteſtate ſubdelegandi, dicas ꝙ loquitur in delegato Principis: nõ in ordinario delegante. Et in hoc iſti differunt ſecũdum Rotam.vbi ſuprà.cccxlviij. Rationem differentiæ ponit Abb.in §porro.ſ.eo.quia delegatus non habet iuriſdictionem ordinariã vltra ſibi commiſſa.¶ Ad vltimum, quòd elideretur regula:dicas, quòd procedit, quando non datur illa poteſtas.ergo ſtat firma illa fallentia.Et per hoc ſaluantur cõmiſsiones Epiſcoporum.quæ fiunt ab Epiſcopis dicentibus, committo tibi hanc cauſam expediendam per te,
19 vel per alium.quæ nota:quia diſputabilia. ¶ † Fallit .v. in delegato inferioris ſubdelegante vnum articulum tãtùm.Fuit deciſio Barto.in dicta.l.more.ff. de iuriſ.om.iu.ſed communiter reprobatur:ſed remanet vera in articulo non iuriſdictionali:quia illum ſubdelegare poteſt. vidiſti in prin.huius capitul.¶ Sextò fallit: niſi conſuetudo aliter diſponat.text.eſt cum gl.in.l.cum prætor.§.j.ff.de iu.de quo exclamat ibi Angel.dicens eſſe meliorẽ textum de corpore iuris.Nec mirum quia conſuetudo poteſt dare iuriſdictionem priuatæ perſonæ, etiam in his, quæ ſunt meri & miſti imperij:capitul.cum contingat.de foro competen.ſic ergo fortius poteſt ampliare iuriſdictionem habentis.¶ Vltimò fallit, niſi lis eſſet cõteſtata coram delegato inferioris.glo.in.l. legatus.ff. de offic.proconſul.& lega.alia in.l.& quia.ff.de iuriſ.om.iudi.& alia ſentit in dicto capitul.cum Bertoldus.ſed cõmuniter reprobantur.& contrarium voluit gloſ. in dicto capitul.cum cauſam.de appella. per illum textũ. vbi iam erant recepti teſtes. ergo lis conteſtata . Idem ſentit glo.in capitul.primo.de procurat.in.vj. in verbo ab eo. ¶ Glo.in verſi.*ſi non poſſunt ambo &c.* quòd lex debet eſſe de dubitabili. Probatur in capitul. cum in iure peritus in parte deciſa infrà eo.Et hoc eſt verum intantum, quòd ſi præſentando in vno loco, non eſt dubitabilis, debet præſentari, ſi poteſt in eo loco, quòd ſit de dubitabili.vide glo.in capitul.primo.in verbo clericum. de tẽpo.ordi.in.vj.& hoc voluit Ludo.Rom.conſil.cccccix. quod incipit:omnipotentis &c.propoſita &c.in. vij. colum.& hæc glo.fuit verboſa.

SEius ergo.¶ Si delegatus Papę ſubdelegat non in totum:pars à ſubdelegato non poterit appellare, ex eo quòd ſit datus ſine conſenſu, poteſt tamen recuſari oſtendẽdo cauſam coram delegato, qui eam diffiniet, à quo etiam ſi nolit recuſationem admitere, appellabitur ad Papam.hoc
20 dicit vſque in fi.¶ † No.quòd attentata poſt appellationem ab interlocutoria non ſunt nulla. Limita niſi iudex ad quem inhiberet: tex.in.c.non ſolùm.in fin.de ap.j.Et hoc eſt verum, dummodo inhibitio ſit facta canonicè. Hoc notant do.de Rota, in nouis deciſio.ccccxij. & ita ego vidi practicari.

SVMMARIVM.

1 *Dignitati deferri debet. Fallit in pœna pecuniaria: quia eam ita ſoluit nobilis, ſicut plebeius.nu.2.*
Item fallit in proditore: quia æqualiter ſuſpenditur furca, ſicut plebeius numero.3. Item fallit in pœnis relatiuis.nu.4. vide alias fallentias.
5 *Statur aſſertioni ſubrogantis alium ratione impedimenti.*
6 *Acceptare iudicium iudicandi quis non cogitur in tribus caſibus. Adde.nu.7.*
8 *Aliqua, hoc verbum verificatur in omni parte.*
9 *Deferri, cui magis debeat Abbati, vel canonico.*
10 *Abbatia, an ſit dignitas.*
11 *Diſpenſatio Epiſcopi, de qua in.c.primo.de filijs presby.in .vi. non extenditur ad canonicatus: nec etiã papalus, niſi dicatur quæcunque beneficia.*
12 *Canonici ſunt collaterales Epiſcopi.*
13 *Item. hæc dictio, eſt continuata.*
14 *Papa, ſi ſcienter admittit appellationem interpoſitam à ſuo delegato dato cum clauſula appellatione remota: iuriſdictio primi delegati eſt interim ſuſpenſa.*
Iudex appellationis, an poßit ſtatim inhibere. poſt.nu.14. verſi. Secundò allegatur.
15 *Conſentiens inſtrumento de proprio delicto confecto, non poteſt conſentire, quo ad pœnas corporales: ſecus autem quo ad alias pœnas.*
16 *Executor miſtus cognoſcit de concernentibus executionem ſententiæ. fallit vt hîc.*
17 *Executor miſtus non iudicat ſuper exceptionibus.*
Executor merus nullam exceptionem admittit. poſt.nume.17. verſicul. Executor merus. quæ regula fallit multis modis. vt hîc numero.18.
18 *Renuntians expreßè appellationi, an poßit conqueri de iudice.*
19 *Pars, quæ potuit appellare, & nõ appellauit: vel appellauit his, & non poteſt amplius appellare: poteſt tamen adhuc iudicẽ conuenire.*
20 *Arbiter malè arbitrando, facit litem ſuam.*
Quid in arbitratore ibidem. quod limita: niſi lis eſſet in modico. numero.21.
22 *Doctor poteſt conueniri propter conſilium iniuſtum dolo, vel culpa datum, etiam ſi adhibuit omnem diligentiam pro cliente.*
23 *Iudex an debeat pronuntiare ſecundum acta & probata omiſſa conſcientia.*
Hanc materiam protendit vſque ad §ſequentem. Et eſt quæſtio vulgaris apud omnes doct. ponit autem hîc regulam, deinde fallentias.
26 *Obedire quis debet maiori potius, quàm minori: niſi vtrique obedire poßit: niſi minor iudex procuraſſet iuriſdictionem: quia vocatus à maiore excuſabit ſe ratione præuentionis. numero.27.*
28 *Remotio appellationis facta à partibus tollit omnem appellationem: ſed facta per reſcriptum, ſolùm appellationes à iure nõ permiſſas.*

CAP. XXVIII.

a PAſtoralis.¶ Delegatus[a] Papæ niſi malitiosè ſe exoneret, ſubdelegatum compellit ad ſuſcipiendã delegationem: in coactione tñ defert dignitati.hoc dicit vſque ad §itẽ
1 cũ totum.¶ Nota hîc ex iſto text. † ꝙ defertur dignitati. Abb.hîc & gl.¶ Dicunt hîc moderni, ꝙ rũpuntur regulæ ratione nobilitatis. Et primò allegant, quòd deferatur dignitati, textus in.l. quoties. C. de dignita.li.xij.vbi tex.dicit ꝙ cõſtituti in dignitate debent in ſcriptis citari.¶ Secũdò gl.in.l.deſertorẽ.§.j. ff. de re milita .vbi gl.dicit:conſtituti in dignitate non ſuſpenduntur in furca.& allegant.l.quicunque.C.de procu.vbi dicitur, quòd perſona illuſtris non poteſt litigare per ſe:ſed per procuratorem.& allegant.l.medicos.C. de profeſſo.& medi.lib.x.vbi tex.ꝙ doctores excellẽtes ſunt immunes à collectis.& allegãt tex.in.c.de multa. de præben.in fi.& Bald.in.l.ſed & reprobari.ff.de excu. tuto.in.§.& ſi maximè.Et dicit ibi Iuriſconſultus, ꝙ non excuſantur doctores à muneribus:puta à tutela, ſaluo dicit gl.niſi doctores maximè diſciplinati:vel ſi legant Romæ.Et ibi dicit glo.idem ſi in aliqua vrbe Regia, non ſi Mutinæ vel Regij. Allegãt etiã gl.in.l.j.C.de anno.ciui. lib.xj.vbi dixit, quòd ſcholaris doctus debet præcedere doctorem ignorantem.quæ not.& hæc ſunt Moder. ¶ Sed regula ſit in pœnis, defertur dignitati.tex.hîc.Ad idẽ tex.cum glo .in verſi.notabilitati.in.c.fina.de pœnis. glo.in Cle.multorum.de pœnis.verſicu.inferiorum. & glo.in.c. cum beatus.xlv.diſtinct.& eſt gl.in.c.qui cõtra pacem.xxiij.quæſtiõe prima.& omnes in locis allegatis.

Nõ obſtat,

a ¶Delegatus. Adde tu, ꝙ iſte tex. ponit regulã, videlicet, ꝙ delegatus Papæ vel principis põt ſubdelegare.Ita.d.Ab. hîc in.j.no.& alij. Sed pulchrũ eſt videre, quę ſit rõ. Itẽ in quibus caſibus fallit hæc regula.& primò rõ eſt:quia in cã delegata ipſe delegatus cẽſetur maior quocunque ordinario.l.fi.§.pe.ff. de mino.in fi.& tex. in.c.ſanè.el.ij.ſ.e. c.paſtoralis.de officio ordi.Si ergo ordinarius põt delegare, multò fortius delegatus Papæ vel principis. Extende iſtã regu.iiij.modis.Primò ſiue princeps ex of.ſuo vel motu ꝓprio, ſiue ẽt de conſenſu ptiũ dederit delegatũ. vtroque caſu poteſt ſubdelegare.tex. eſt no.in.c.fin.in prĩc.j.e.& ibi do. ab.in.j.no.ſecũdò

Non obſtat, ꝙ iſta videatur acceptio perſonarum:cõtra.c.nouit.de iud.quia acceptio eſt prohibita quo ad miniſtrandã iuſtitiã:ſed conſyderatur acceptio in coactionibus & pœnis :quia non fit in hoc vili iniuſtitia, ſecundũ Ioã.And. in.c.ij.de officio deleg.in.vj.& ibi tex.pro regula noſtra.Et nõ obſtat, quod pœna nõ reſpondet delicto contra.c.nõ afferamus.xxiiij.q.j.& delictum iſtorum eſt maius.per glo.primã. in c.cũ quidã.de iureiuran.quia pœna, quæ eſſet ꝑua in minore, eſt multò maior in maiore. gl. in.c.j.de cle.venato.& gl.fi.in dicto.c.ij.de offi. delega.in.vj.Et hoc deferre nõ facit, quin delictum augeatur, ſecũdũ Cardi. in dicta Clemẽ. multorũ.in.j.col.in prima oppoſitione.&.xij.
2 quæſtione.& iſta ſit regula.¶ † Fallit primò in pœna pecuniaria: quia in hoc ita ſoluit nobilis, ſicut plebeius.gl.in dicto.c.qui contra pacem. & doctores omnes in locis præallegatis. Ideò Bal.in.l.fi.circa mediũ.C.de ſumma trinita.dicit, quòd ſtatuta duplicantia pœnam contra nobiles, debent intelligi de pecuniaria.allegat.l.illicitas.ff.de offi.præſi.in fi.in ver.remiſſa propter inopiam mulcta.¶ Secundò fallit in pro-
3 batione:† quia ita ſuſpenditur furca nobilis, ſicut alius.Ita Bal.in.l.cum quidã. de iureiurand. Et ibi dicit, quòd in regno Franciæ nobiles cõmittentes proditionem ſuſpenduntur in altioribus furcis.¶ Tertiò fallit vbi qs deliquit denigrando & dehoneſtando officium ſuum . hoc voluit Bar.in.l.quædã.per illũ tex.ff.de pœnis. & pro hoc facit ſequens fallentia.¶ Quartò fallit, vbi agitur de puniendo tranſgreſſore ſuperioris:quia ita punitur nobilis, ſicut plebius. Bal.in.c.ij.§.ſi quis non temerario.de pace iuramen.firman.¶ Quintò fallit, vbi eſſet exceſsiua contumacia.tex.in.c.ij.in fi.de officio dele. in.vj.& ita domi.Ant.in.c.ea, quæ.de ſtatu monacho.& cano.reg.vbi bona glo.in ver.rebellibus.¶ Sextò fallit in errante in fide:quia punietur ſecundum formam iuris.Archi.in.c.qui cõtra.xxiiij.quæſtione.j.¶ Septimò fallit in Papa committente crimen depoſitione dignũ : quia contra ipſum nõ ſolùm proceditur æquali ꝑpœna:ſed magis aſperius:& etiam non ſeruato ordine iuris.glo.ij.quæſtione.iiij.in.c.de præſul.

4 ¶ Octauò fallit in pœnis relatiuis:† puta, ſi nobilis deficit in accuſatiõe plebei: quia punietur eadem pœna, qua veniebat puniẽdus plebeius. De hoc eſt gl.ordinaria in.l.ad Commentarienſem.ff.de cuſto.reo.Bal.allegat eam in.l. athletas.§.itẽ calumniator.in fi.ff. de his, qui not. infa.¶ Bal.ibi per illam gl. infert, ſi ſtatutum punit magnatem in quadruplo: & plebeiũ in ſimplo pro vno delicto.Pone, quòd accuſauit plebeium:& defecit:punietur in ſimplo, & nõ in quadruplo:quæ pœna relatiua non mutatur. Hanc fallẽtiam ſentit etiam Bal.in.l. ij.in fi. C. de fide inſtrumen. ¶ Nonò fallit in foro conſcientiæ in confeſsionibus.& de hoc eſt gloſ.in c.homo Chriſtianus.xl.diſt in.& gloſ.in.d.c. cũ quidam.de iureiur.& ibi Imo.dicit, ꝙ etiam in nobili committendo maius delictum, etiã maiorem ingratitudinem aduerſus Deũ committit.¶ Gloſ.in ver. *exonerare.* ¶ Nota ſingularẽ
a glo. quòd ſtatur[a] aſſertioni ſurrogantis alium ratione impedimenti, & de impedimento creditur ſibi.Et hoc eſt vtile ad ſtatuta:quòd notarij, vel officiales impediti poſsint ſubſtituere alium, vt ſtetur dicto eorum de impedimento. & cum iſta glo.concordat Alberic.in.l.prima. ff.de offic.eius, cui.Et ratio:quia creditur literis officialis.l.diuus.ff.de officio præſid.verſic. cum autem ex literis.& concordat Baldus in.l. imperium.in tertia columna.ff. de iuriſdictio. omnium iudicum.& Bal.in.c.de cauſis.in quinta colum. ſ.eo.Et facit dictum Barto.in.l. ambitioſa.in penultima colum.verſic.viſis & examinatis.ff.de decre.ab.ordi.facien.vbi ſtatuentes fecerent ſtatuta & appoſuerunt procemia: vtrum credatur illis procemijs?& ibi dicit Barto.quòd ſic.quia illa eſt vna aſſertio extraiudicialis.Et iſta confirmant iſtam gl.Hoc dictum Barto.allegat Baldus & Cardinalis hîc.& dicit Card.ſecus in iudicialibus:per.c.cũ in iure.j.eo. Licet credatur excuſanti:tamen admittitur ꝓbatio in contrarium tenuit Bart.in dicta.l. ambitioſa.¶ Fallit in Papa:Clementina.j .de probatio.¶ Gloſ.in verſi.compellere retinentem. Nota ex gloſſ. tres caſus, in quibus quis non cogitur acceptare munus iudicandi.¶ Primus in homine alterius iuriſdictionis adſtrinctus ab

extende, nedũ qñ ſubdelegat ex iuſta cã:vt in.c.ſi ꝓ debilitate.ſ.eo.ti.ſed etiã ſi nulla cauſa iuſta exiſtat, põt ſubdelegare:vt dicit glo.in iſto text.in verbo exoneratus.& hoc vide do.Abb. in ver.in gl.j.Tertiò extende etiã inuitis partibus:vt dixi.ſ.quartò extende, non ſolũ, qñ vnus ſolus eſt datus delegatus:ſed etiã ſi habet collegã, qui velit per ſe procedere :hoc non obſtãte põt ꝓcedere ad ſubdelegationẽ. Textus eſt in.c.quis.ſ.e. & ibi do.Abb.Limita modò iſtã regulã.xiiij.modis. Primò in ipſo delegato Papæ, vel principis immediato:ſecus in ſubdelegato delegati ille non põt vltra ſubdelegare. tex. eſt in.c.ſuper quęſtionũ.§. ſi verò. ſ.e. & ibi omnes. Limita ſecundò iſtã regulã vt procedat, qñ delegatus vult delegare totã cauſam, tunc poteſt:ſecus ſi ſolùm audientiam, vel proceſſum reſeruata ſibi ſentẽtia:quia hoc de iure ciuili non põt. aut.ad hæc.C.de iud.de iure cano. poteſt & totã cauſam & medium: & etiã reſeruare ſententiã ſolùm: vt eſt tex.in. d.c. ſuper quęſtionũ. & melior text.in c.ſi delegatus.eo. eo.tit.in.vj.Limita tertiò :& hanc bene ſigna:vt ꝓcedat in delegato à ſummo Principe:puta Papa vel Imperatore, vel alio nõ cognoſcẽte ſuperiore, de facto, vel de iure:ſecus in delega.Epiſcoporũ, comitũ, Baronum, Marchionum, vel Ducum:nã iſti non pñt ſubdelegare. Ratio, quia eorũ leges, vel conſtitutiões cẽſent ius ꝑtoriũ, & nõ ciuile:vt Bar.in.l.ij.ff.de ver.ob.Sed ad hoc vt delegat⁹ à prĩcipe poſsit ſubdelegare.& ſic ad:hoc vt habeat locũ regla iſti⁹ tex.eſt neceſſè, ꝙ delegatio fiat à tali prĩcipe. cui⁹ cõſtitutio cẽſeat ius ciuile:& nõ ꝑtoriũ.Ita ſing. dicit Bar.in.l.iiij.§.j.ff.de dã.infe.& ibi Io.de Imo. multũ extollit & ſeqtur.d.Ale.in.l.j.v.col.ff.de of. eius, cui mã.eſt iuri.Limita quartò iſtã regulã:vt ꝓcedat quo ad illas cãs, q als de ſui natura ſunt delegabiles:ſec⁹ ſi nõ ſunt delegabiles, ꝓut regulariter ſunt cauſæ meri, vł miſti imperij.q nõ põt delegari de iure ciuili.Limita qntò, niſi eſſet electa induſtria ꝑſonę delegati, & hoc apparet ex verbis delegationis.Itẽ ex qualitate ꝑſonę & ex qualitate facti.tex.eſt in.c.ſi.j.e.ti.& ibi ꝑ gl. & do.declarãt, qñ dicat induſtria ꝑſonę electa.& ſic in iſto caſu nõ põt fieri ſubdelegatio:vt dicit tex. ẽt ptib⁹ cõſentiẽtib⁹.Inter cętera dicit ibi Imo. & do. Ab.ꝙ iſta verba cõſcientiã tuã oneram⁹: quę quotidie apponunt in reſcriptis, Papa cẽſet electa induſtria ꝑſonę:adeò, ꝙ tũc ſubdelegare nõ põt.qd multũ exclamat.d.Alex.in.l.à iudice.C.de iud.Sed aduerte, ꝙ An.de Arę. tamen cõtrariũ in.d.aut.ad hęc.vbi dicit, ꝙ in cõtingẽtia facti fuit dubitatũ nun qd ſi ponerent iſta verba oneram⁹ &c.in reſcriptis Papę, an poſsit ſubdelegatio fieri:& dicit, ꝙ fuit obtẽtum. ꝙ ſic.Breuiter tene .j. opi.ꝙ ꝑ talia verba, oneram⁹ cõſcietiã tuã, ꝓhibet ſubdeleg.Ita tamen in termi.Bal.in.c.ſi ꝓ debilitate.ſ.e.in.iiij.col.Vide tñ.d.Ab.in.c.cũ in veteri.de ele.in.ij.col.in ver. & facit .vbi videtur tenere, ꝙ nõ ſit ſublata facultas ſubdelegandi . vide etiã Ludo.in ſing.ſuis.ver.executor.in ver.quæro vtrũ.conclude ergo, ꝙ ſi in reſcripto ſunt iſta verba, quæ communiter ponuntur, cõſciẽtiã tuam oneramus, prohibita ſit ſubdelegatio.Iſtam concluſionem limitat.d.Abb.c.ſi.j.eo.in.§.j.in fin. quã no.pro authoritate ſua quãuis Bal.teneat contrà vt.ſ.& ferè cõis opini.eſt.Limita ſextò, qñ eſſet dictũ, per teipſum cognoſcas nõ poſſet alteri ſubdelegare:vt dicit do. Ab.in.d.c.ſi.j.eo. & Spe.in tit.de iudic.§. excipio. verſi.idẽ limita ſeptimò, qñ verba Papę in reſcripto dicerẽt, ꝙ talis cognoſcat, & non ali⁹.vide.d.Alex. in.l.j.ff.de of. ei⁹. Limita octauò, ſi princeps diceret authoritate noſtra cognoſcat: quia ſubdelegare non põt.Ita in ſimili not.Bal.in.c.ſi.in pe.colũ.de do.& cõtu.Limita nonò in reſcripto dicente tu vel per te cognoſcas.ſecundũ Bal.in.d.c. ſi. j.eo.& ibi ſequit Imo.&.d. Cardi. &.d.Abb. ibi.in iij.colũ.limita. x. vt.d. regula procedat, quãdo delegatio fit per verbum mandamus. Si autẽ fieret ꝑ verbũ iubemus, vel præcipimus: q verba neceſsitatẽ important:tũc non poſſet ſubdelegare. glo.eſt in.l.ſæpe. de offic. præſid. Bald. & Imol. in Cle.ſæpe. de ver. ſig.& eam exclamant.Limita.xj. ꝙ ſi reſcriptum diceret:poſsit & debeat.qa iſta duo importãt neceſsitatẽ.c.j.vt eccle. bñ. l.ꝑtor.in prin.ff.de edẽ.Cle.ij.& ibi gl.in verbo debet.de ſta.mo.d.Alex. in cõſ.ccclxiiij.inci.viſis verbis.vide Bal.in.c.eã te.de reſcri.in verſic.circa hoc limita.xij.quãdo Papa delegaſſet officium ſine iuriſdictione.Hoc ꝓbatur in.c.ſi.j.e.vide ibi Bal.in.j.col.&.d Ab.Bart.in.l.imperium.in. viij. opp.ff.de iur.om.iu.Limita.xiij.quãdo Papa delegaſſet ea, quæ ſunt ſibi reſeruata in ſignum ſupremæ dignitatatis:quæ cõnumerat Bal.in.l.j.C. de iure aur.annu.& in.l.reſcripta.C.de ꝑci.Imp.off.tunc nõ poſſet alteri ſubdelegare.Adde Anto.de Butr.& Imol.in.c.quod ad ſedem.de offi. ordi.

a ¶ Statur.Adde tu, ꝙ ſtabitur aſſertioni delegati, qui dicit ſe delegare ob cauſam neceſſariæ abſentiæ.Ita vltra hîc allegatos ꝑ Feli.tenet Gul. de cu. in.l.j.de offi.eius.& idẽ tenet Alb.in cõſi.ſuo.cxix.incl.cõſultus, aliâs ego teneo cõtrariã opinionẽ:quia regula eſt, ꝙ quãdo quis nõ põt facere liberè aliquem actũ niſi certo caſu ſpeciali, nõ ſtatur eius aſſertioni.l. ſi fortè. vbi Bart.ff.de ca.pec.Bart.in.l.per diuerſas.in.ij.col.C.mãdati. & in aut. ſi quis in aliquo.in fi.C.de edẽ.Bal.in auth.hoc ius porrectũ.C.de ſac.ſan.eccle.& in.l.cũ aliqs.C.de iure delibe.& in.l.iubemus.C.ad Treb. & in præludijs feud.in.xvj.col.Io.And.in addi.Spe.in ti.de rebus eccl. nõ alie. ſup rubrica.niſi dixeris, ꝙ illa regula procedit in perſonis priuatis.Secus autẽ

in iudice.de quo multũ lex cõfidit vt inqt Bal.in rubri.de of. delega. in pe.colũ. Adde tamẽ,ꝙ secundũ oẽs admitteret̃ ꝓbatio in cõtrariũ: videlicet quòd nõ sit cã necessaria. in.d.l.diuus.C.de cust. reo.l.j.cum gl.C.de fid.instr. libro.x.

6 ordinario ¶ †Secundus in aduocato. ¶ Ter-
tius in arbitro. Limita hoc de arbitro: nisi ap-
pareret verosimile, quòd arbiter acceptando
imponeret finem controuersiæ:quia non acce-
ptando peccat mortaliter. Ita dicit Imo.hîc: &
est glossa in capitulo. sicut. vndecima quæ-
stione prima. Modernio.dicunt hîc,quòd illa
gl. dicit totum contrarium. Et dicunt, quòd
qui peccat authoritate legis,non peccat: Ergo
contra Imol. Sed Archidiaco. & glossa.ibi di-
cunt illud,ad quod eam allegat hîc Imola.& il-
lam,quæ hoc dicit,sequitur Imo.in capitul.su-
spicionis.j.eodem.& Archidiaco.in dicto capi
tul.sicut. Et limitant primò in seruo:quia non
potest esse arbiter:tertia quæstione.vij. si quis
verò. Idẽ in monacho, qui æquiparatur seruo.
7 c.nõ dicatis.duodecima quæstio.j. ¶ †Est alius
casus,in quo arbiter peccat:scilicet in arbitrio
iuris.gloss.in capitul. suspicionis.j.eodem.quia
isti coguntur acceptare.Ratio,quia habet mu-
nus de publico.Est alius casus in arbitris statu-
tarijs:vt si statutũ dicat,quòd consanguinei co
gantur compromittere,& nõ litigare,& isti ar
bitri coguntur acceptare.Ita Imo.& Innocen.
in dicto capitu.suspicionis.Pro quo facit dictũ
Bar.in.l.fina.C.de iudi.vbi dicit se milies dixis-
se,ab istis arbitris appellari potest.& est alius ca
sus,in quo quis cogitur acceptare in coniuncto
electo à coniunctis in arbitrum, etiam volun-
tariè.Ita Bald.in.l.prima §. quãuis.ff.vbi pu-
pil.educ.debe.per illum textum.vbi cõiunctus
compellitur educare pupillum coniuncto, &
8 per hoc fit expedita ista glossa. ¶ † Glossa in
ver. coerctione. nota quòd verbum aliqua,ve
rificatur in omni parte.glo.in Clemen.j.de fo-
ro compe.sequitur illam Bal.in.c.j.de contro-
uer.inuesti.in vsibus feu.& sequitur illam Bal.
in capit.primo.de alienatio.feu.Illum facit sin-
gularẽ Cardina.in dicta Clementl. prima.§.ix.
quæstione.& Domi.in.c.secundo.de decimis.
a in.vj.vbi appellatione partis,venit dimidia.[a] &
Bar.in.l. prima.per illum textum.C.quando&
quibus quarta pars debeatur.libro.x.& Abbas
in.c.cum sint homines.de decimis.& in capitu.
super eo.de eo,qui cog.consang.vxoris suæ,per
gloss.singularem in fine.in.c.j.de conse. distin-
ctione.ij.& per Domi.in.c.j.§.in secundo nota
bili,de censi.in.vj. ¶ Glossa in versi.*superiores*.
9 Bald.†hîc quærit,cui magis deferri debet,vel
Abbati,vel canonico.& dicit quòd Abbas di-
citur dignior. ¶ Et primò dicũt Moder. quòd
Abbas dignior est canonico.allegãt textum in
cap.decernimus.de iudic. ¶ Secundò dicunt,ꝙ
videtur tex.in aut.habita.C.ne filius pro patre.
¶ Tertiò allegant tex.in.c.præsenti.de offi.or-
di.in.vj. Quartò.c.fi.de offic.deleg.eodem libr.
vbi textus primò nominat Abbates quàm qui
habent personatus. ¶ Ad contrariam partem
quòd dicatur dignior canonicus,est text. in.c.
quanuis. el.primũ.de præbendis. in.vj.vbi Do
mini.de sancto Geminia.dicit nota.quòd Ab-
bas non potest habere honorabiliorem locum
quàm canonicus. ¶ Modò dicunt Modernio.
aut sumus extra ecclesiam cathedralem &extra
actus processionales:& tunc Abbas præcedit
canonicum. Aut sumus in processionibus. &
tunc aut consuetudo est,quòd Abbas præce-
dat:& tunc illi standum est,aut non est consue-
tudo:& tunc Abbas debet habere locum supra
canonicos.& per hoc iura primò allegata.& re
spondent ad textum in.c.quanuis.de præbend.
in.vj.quod verum est in casu illo:quia textus di
cit hoc casu. & sequeretur absurdũ quòd capel
lani deberent præcedere quoscunq;.Ita residẽt
10 hîc Moder. ¶ †Vtrum verò Abbatia sit digni
tas:vide Abba.in.c.decernimus.de iudic.& ibi
dicemus.Placet mihi distinctio Moder.præter
quàm in vno videlicet,quando dicant,quòd si
non est consuetudo,debet præcedere Abbas.
hoc non placet:& probat̃:quia est contra ratio
nem.c.quãuis.Item contra rationem in clemẽ.
b prima.de electione. ¶ Tertiò est contra capitu
lo.j.xj. distinctione. vbi membra non separan
tur à capite.iuncto.c.nouit.de his,quæ fiunt à
Prælatis.considerantes canonicos tanquam ca-
11 pitulum,& non tanquam singulos. ¶ † Nota
modò vnam decisionem Domi.de Rota.in an
tiquis.decisione.cccclxxxix.in titulo de officio
ordinarij.vbi dicunt, quòd dispẽsatio Episco
pi de qua in.c.primo.de filijs presbytero.in.vj.
non potest extendi ad canonicatus: nec etiam
papalis:nisi dicat quæcunq; beneficia.& allegãt
Ioannem Andræam in Specul.in rubrica de fi-
lijs presbyterorum.Item Hostiensem in capi-
tulo secundo.de officio Archipresbyteri. vbi
dicit,quòd sicut est consuetudo,& ordo curię
Romanæ,quòd nullus Cardinalis potest esse,
nisi sit in sacris,eo.modo in canonico hodie. &
est text.in Clementina secunda.de æta.& quali
12 ta. ¶ † No.text.in.l.prima.C.de petitione bo-
no.subla.libro.x.in versicu. quos nostri lateris
decus illustrat.& ibi Bald.dicentem:nota pro
canonicis,qui sunt colaterales Episcopi.& Bal.
in rubrica.ff.de officio proconsu.& lega. dicen
tem,quòd Cardinalis est dignior in curia, quã
extra:nisi sit legatus.& est textus in.l.secũda. ff.
de excusatio. tutor.tamen canonicatus non est
dignitas:capitul.statutũ.in principio. de rescri
ptis.in.vj.& ibi Domi.&not. Domin. de Ro-
ta decisio.cccclxiiij.in nouis.& est in tit.de præ
bendis.xxv.quæ incipit:item si legatus. Vbi di-
cunt:licet canonicatus non sit dignitas, tamen
ponitur in magno honore.Sed largo modo ca-
nonicus dicitur habere dignitatẽ: maximè in
choro.glossa in capitul.si canonici. de officio
ordinarij.in.vj.ibi:priuabitur dignitate. & est
glo.penultima.

a ¶ Dimidia. Adde idẽ tenẽtẽ do.Sozi.cõsi.ccxv.inci. visa prędicta facti ver.nec ob.l.si.circa fin.in.ij.parte. char.xcj.Et intellige secũdũ eũ ibi simpliciter sequẽdo.Si verò dicat̃ aliqua pars tũc venit etiam minima secũdũ eũ cõsi.cclxxij.incip.nõ ꝓsequendo.ver.septimò istã cõclusio.ver.nã licet.in dicta parte.char.clxxxv. Ad qđ addeetiam dom. Alex.de Imo. in cõsi.lvj. secunda parte.vide tñ Bal. in.l.vnĉ.C.de reuo.do.ibi partem aliquam in dimidiam.

b ¶ Est cõtinuata. an & qñ dicto itẽ adijcitur præcedẽtibus noua oratio in se perfecta oĩ perfectione, non repetionẽ,sed cõtinuationẽ inducat:vide plenè & no. per.d.Soz.cõsili.x.incip. quãuis questiones supradictæ. circa prin.xviij. co.ibi sed ad hoc respondet̃.in prima parte.charta.xiiij.de qua dictione etiã per Ang.de pi.& in dicta.l.j. & in l.Seiæ.§.Caio.& ibi Bar.de fun.instru.& in consil. quidã Thadæus. &c.& Pau.de castro in cõsi.lxxij. inci. viso puncto suprascripto.&c.

Item cũ totum.

1 ¶ †Notant hic doctores,quòd
ista dictio item, est continuati-
b ua[b].Barto.in.l.prima.ff. de pu-
blic. & in.l.repetendis.ff.de legatis tertio. in
his locis plenissimè ponit. ¶ Nota ibi,quòd ci
tans dicitur habere officium: per textum, in
versiculo.citationis officium. Adde ad hæc,
quæ diximus suprà eodem. in rubrica quando
diximus de habentibus officium. ¶ Nota ibi
glossam primam quæ arguit de toto ad partẽ:
ideò illi,cui committitur totum, fortius &
c pars; per legem, quæ de tota[c] .ff. de rei ven-
dicatione. vnde si vni prohibetur totum: er
go & pars. ¶ Et vtrum prohibitus in totum,
sit prohibitus in parte:vide Cardin.in disputa.
quæ incipit:vsurarius emit.glo.in.l.qui se fun-
dum.C.

c ¶ Quæ de tota. Et ibidem adhęc vide domi.Alex. de Imo.

dũ.C.de vsur.& gl.in.c.si quis Episcopũ.j.q.iij.
Bal.in.l.iudices.C.de fide instru.in fi.

§. Præterea. ¶ Si Papa sciẽter admit
tit appellationẽ interpo
sitã à suo delegato dato cũ clausula appellatione
remota iurisdi.primi delegati est interim suspẽ
14 sa quo ad executionẽ.hoc dicit. ¶ † No.hîc in
ver.videmur recipere.Paulum de Castro cõsil.
xxvij.quod incipit:in Christi nomine,viso pũ
cto.vbi allegat istum tex.ad propositum. ¶ Se-
cundò allegatur iste tex.vtrum iudex appella-
tionis possit statim inhibere.Abbas hoc pon-
derat in.c.dilectus. el.j.de rescriptis. ad finem.
¶ Nota quòd per commissionem appellatio-
nis videtur reuocata iurisdictio ¶ Vtrũ appel
latio suspendat pronuntiationẽ, vel extinguat.
¶ Cõclusio sit inspecto præsenti statu. ꝙ sen-
tentia per appellationẽ dicit̃ extincta,seu rescis
sa:sed inspecto futuro statu, dicit̃ suspensa, seu
pẽdere.Istã cõclusionẽ collegi ex dictis Baldi in
rubric.C.de appellatio.& Ang.in.l.tale pactũ.§.
qui ꝓuocauit.ff.de pactis. & ibi plenissimè Bal.
in repetitione.Ant.& alij.in.c.venientes.j.de iu
reiuran. & idem tenet Imo.hîc & in rubri.ff. de
appella.& Lud.Roma.in.l.j.ff.de re iud.& in ru
brica de appellatio. Petrus de Anch.in.c.si à iu
dice.in secũda col.de appella.in.vj.Bal.in.l. ita
demũ.C.de procu.& in.l.prima.in tertia col.C.
ne ex deli.defunc.& hæc intelligo in appellatio
ne à diffinitiua:secus in interlocutoria.Ita Ioã.
And.in.c.si.de appellatio.in.vj.&.Ang.in.l.iij.
in.ij.quæstiõe.ff.de appellatio.recip.& Ang.&
Bar.in.l.furti.ff.de his,qui no.infa.Spe.in tit.de
appel.§.restat videre.in fi.& ista sufficiãt. ¶ Gl.
in vers.*ex certa scientia*.de hac materia posui in
c.ad hæc.de rescrip.anno elapso.vbi videre po
a teris. ¶ Gl.in ver.*discussa*. [a] Corã primo iudice
põt peti executio sententiæ,si est ordinarius in
tentãdo actionẽ iudicati,tãquã corã iudice or
dinario in genere.Rõ,quia vbiq; intentari põt
l.fi.C.de pscri.lõgi tẽpo.Ita Inn.in.c. Romana.
in fi.de appellatio.in.vj.Declara,vt dixi:dũmo
do agẽdo:secus si intẽtat̃ officiũ iudicis pro exe
cutione sentẽtiæ.iuxta nota.in.l.intra dies.ff.de
re iudic.quia illud officiũ nõ põt intentari: nisi
corã eo qui tulit sententiã exequẽdã.& iste fuit
secundus:iuxta gl.in.l.eos.in principio.C.de ap
pellatio. Ita declarat Bal.in.l.tale pactũ.§.qui ꝓ
uocauit.in octaua col.ff.de pac.& in.d.l.eos. C.
de appellatio. ¶ Secũda cõclusio est. vbi confir
mat̃ sententia prima,dicendo appellationẽ fru
stratoriã:primus habet exequi,& nõ secundus.
gl.& ibi tex.in.c.cũ ecclesia.de appellatio. Item
si ꝓnuntiat̃ appellationem fore desertã:quia ex
prima tñ orit̃ actio.l.fi.§.illud.C.de tẽp.appel-
la.ibi tanquã,si ab initio. ¶ Tertia cõclusio. sit
si consensu partiũ fuit ab appellatiõe recessum
primus exequitur.Ita Iaco.But.& Bal.in dicto
§.qui ꝓuocauit.& Bal.in.l. pcipimus.§.officijs
C.de appellatio. ¶ Limita:nisi appellans ꝓmisis
set corã secundo iudice parere sententiæ: quia
secundus poterit exequi:ex quo liquet sibi pri-
mã mereri executionẽ.hanc limitationẽ ponit
Bar.in.l.à diuo Pio.in princ.versi.quæro.&.ff.
de re iud.& ibi Imo.& Ant.hîc dicẽtes istũ esse
singul. intellectũ dicti.§.qui ꝓuocauit. tñ Bal.
tenet cõtrariũ in.d.§.qui prouocauit.in.vj. col.
& ibi Bal.assignat duas rationes.& tenet quòd
primus exequatur.& ita tenet hîc Imo. ¶ Quar
ta conclusio sit.sentẽtia condẽnationis expẽsa-
rũ confirmata à secundo iudice, nõ põt per eũ
exequi:sed primus.Ita Bar.in.d.l.à diuo Pio.in
princ.&.in.l.iij.in fi.ff.de appellatio.recipiẽdis.
Ant.& car.hîc cõtrariũ tenẽt.hæc Imo.qa incõ
petẽs in principali est cõpetẽs in expensis.c.fi.&
ibi gl.de rescr.Cle.j.e.ti. Sed de hoc dubito:qa
illa iura loquunt̃,vbi nõ pcessit illa sentẽtia.bñ
verũ est ꝙ vbi de nouo cõdẽnasset in expẽsis cõ
firmãdo primã sententiã:quia tunc habet locũ
executio totius:vt hîc per Abba. ¶ Extra istas
quatuor cõclusiones trãseo cum dictis domini
Ab.hîc.Tangitur etiã de materia per Bar.in.l.
j.in fi.ff.nil no.appellatione penden.& Bart. in
dicta.l.pręcipimus.§.officijs.Bal.in.l.j.C.de rei
vxo. actio.Cy.& Bal.in.l.eos.C.de appellatio.
& in.l.si contra.C.eo.tit.& Bal.in aut.si quis li-
tigantiũ.C.de episc.audiẽ.& Bal.in.l. addictos.
C.de app.Imol.hîc plenè in omnibus.& Imo.&
Ro.in.d.l.à diuo Pio.& ista sufficiant.

§. Quia verò. ¶ Ordinarius ad mã
datũ delegati exequi
tur snĩa:& si sciat eã iniustã .h.d. ¶ Acquiescẽ
tia rei,nõ nocet reo in criminalibus.& sic limi
tatur iste tex.hoc dicit hîc Abb.ꝙ iste tex.fallit
in criminali:quia nemo dominus est membro-
rũ suorũ.l. liber homo.ff.ad legẽ Aquil.c.cum
contingat.de sentẽ.excõ. Voluit hîc Inn.& Do.
de san.Gemi.in.c.sicũt.ij.q.j.gl.ĩ.c.nõ inferẽda
xxiij.q.iij.& vide in.c.si qñ.s.e.& Ab.in.c.cũ o-
lim.de sentẽ.& re iud.reprobat dictũ Cy.in.l.re
scripta.C.si cõtra ius,vel vti.pu. ¶ Dicit Inno.
hîc,&Io.An.in regu.semel malus.de reg. iur.in
15 vj.†ꝙ cõsentiẽs instrumẽto cõfecto de ꝓprio de
licto,nõ põt cõsentire quo ad pœnas corporales,
sec⁹ quo alias.Alleg. hoc Ab.in.c.cũ in ecclesijs.
vltra mediũ.de maio.& obe. ¶ Secũdò Io.And.
in.c.cũ.C.laic⁹.de fo.cõp.in.vj.vbi dicit,ꝙ repe
ti põt solutũ pro reo inuito incursuro aliàs pœ
nam corporis.de quo dicto facit festũ Bald. &
Sali in.l.fi.C.de neg.gest.hoc allegãt Pau.de ca-
stro & Lud.Ro.in.l.quãuis.ff.sol.mat.& Imo.
in.c.lato.de pig.Ad idẽ est gl.in summa.lxxxiij.
dist.quæ dicit,ꝙ medicus petit mercedẽ ab in
firmo curato contra volũtatẽ suam: & etiam
b medicinã.[b] tex.in.c.ipsa pietas.xxiij.qõ.iiij.Ad
idẽ quod scribit Ang.in.l.quicunq;.C.de ser.fu
gi.vbi dicit,quòd condẽnatus ad pecuniã, vel
pœnã alternatiuè:nõ habet optionẽ,si est soluẽ
do.Ita dicit Barto.cõsuluisse & esse menti tenẽ
dum.Bal.ibi tenet idẽ.& dicit quòd potest co-
gi inuitus:vt vendat bona,& soluat.de quo An
ge.& Imo.in.l.sub conditione.ff.de sol.Bald.in
l.data opera.in.vij.col.C.qui accu.non pos.Io.
de Ana.in.c.sicut.de iud. in.vj.colum.Et est de
hoc gl.in.c.cũ homo.xviij.q.v.vbi dixit, quòd
pro reo,cui imminet pœna corporalis,si est no
cens,non potest quis fideiubere.Illam gloss se-
quitur Bald.pro singulari in.c.ex rescripto. in
tertia colum.de iureiur.& Sali.in.l.ad commen
tariensem.ff.de cu.reo.& Pet.de Anch.& Imo.
in rub.de fideiuss. ¶ Ad idem est glossa in.l.pa
ctum inter hæredem.in gloss magna.circa me-
dium.ff.de pactis.vbi glo.dixit,quòd reus non
potest renũtiare termino sibi dato ad defendẽ
dũ.Cũ qua concordat Bart.in.l.custodias.ff.de
pu.iu.& examinat hoc in.l.Stich⁹. ff.de pe.leg.
Bal.& Sali.in authẽ.iubem⁹.C. de iu.vbi idẽ te
nẽt qđ illa gl.& Maria.de Señ.in rep.c.qualiter.

a ¶ Discussa. Adde tu aliũ casum no. vltra istos quatuor casus tactos hîc p Felinũ. de quo ipse nullam facit mẽtionẽ qđ multũ admiror. videlicet ad quẽ pertinet executio sententię, si fuit appellatũ & snĩa prima remanet firma ꝓ cursu fataliũ: an ad primũ iudicẽ:an verò ad secundũ. Et dic, ꝙ aut q̃ritur de iudice ordinario, aut de dele. primo casu,si de ordinario & in hoc non est dubiũ qa ipse ordinarius poterit exequi.ita Bart. in.l.tale pactũ.§. qui ꝓuocauit.ff. de pac.in ver. aut sententia prima. & ibi cũ eo transeunt oẽs. Secundo casu de delegato:& de isto magis dubitat̃. Gul. de Cu.ibi in.d.§. q ꝓuocauit.considerauit tres casus. tñ istã suã cõsyderationẽ reprobauit Iac.but.Bart. & Ful.ibi in.d.§. qui ꝓuocauit. & Alb.& Bart.in.l. pcipimus.§. officijs.C.de ap. Ego puto,ꝙ bona sit distinctio Gul.& bona sit rõ, quã ipse assignauit in d.§.q prouocauit. quia qñ appellatio deseritur p lapsum fataliũ, certè ipse iudex delegatus datus in cã appellationis,nihil reperit corã eo factũ: ꝓpter qđ habeat se intromittere de aliqua executione: ideò tũc executio spectat ad primũ iudicẽ delegatũ: qa tunc bene fingit̃ ac si non esset appellatũ. Et istam opi.tenet Ang.in l.si cõtra maiorẽ. C.de ap.vbi dicit ꝙ iudex delegat⁹ prim⁹ poterit mãdare suam snĩam executiõi:nec erit opus ꝓnũtiare super desertione appellationis.& idẽ tenuit in cõsi.suo ccxxvij.inc.visis omnib⁹ dicas.Ad de Feli.ij.c.ex parte.de rescr.in ver. declara tamen.

b ¶ Medicinã. Adde idẽ tenentẽ. d. Sozi.consi.xxvj. incip.ex his,quæ in facto,circa fin. vj.col.j.pte.char. lj.vbi etiã habes, qua actiõe petat & ꝙ actione negotiorũ gestorũ sumptus pro ea facias.

a ¶ Falſitatis. vide ad hoc omnino Cõp.in.c.ſup litte ris.ſ.de reſcri.

b ¶ Regreſſum. vide ad hoc not. & plenè.d.Sozi.cõſil.xxiiij.inci.viſis diligẽter & maturè.verſic.ij. hęc opi. cũ ver.ſeq.in j.pte.c har.xliiij.

c ¶ Pars q̃ appellauit, ẽt bis, nõ põt ampli⁹ appellare tñ põt adhuc iudicẽ cõuenire, ex quo tulit ſñiam iniquã. Ita tenent Bal. Ang. & moder.in.l.j.ff.quod quiſq; iuris. Et rõ eſt, iudex, q iniuſtẽ iudicauit, fecit litẽ ſuã: & tenetᷣ in iudicatu ad totale intereſſe pti vt in.l.fi. ff. de vari.&extraor.cog. Et ĩtellige ẽt hoc, ſi ps potuit appellare & non appellauit, vt hic ꝑ Feli.& do.in.d.l.Et idẽ tenuit Bar.in d.l.itẽ ſi res.in prĩcip.ff.de alie.iud.mu.cã fac.& in.l.minoris.in.ij.col.in ver.ſed ſecũdũ hoc.ff.de admi.tuto.An.& Imo.in l.iiij.§.ſi tã vicinũ ff.de dã.infe.adde ꝙ iſtud habet locum ẽt ſi ps appellauit, & appellationem poſteà deſeruit.Inn.in.c.ſępe.de appel.Pau.de Ca.Lu.Ro.in d.l.j.ff.qđ quiſ.iur.Adde fortius, ꝙ ſi iudex appellationis cõfirmaſſet ſñiam iniuſtã, & ſecũdũ formã ſtatuti nõ poſſet ampli⁹ appellari: adhuc poteſt agere contra iudicẽ. Ita Paul.de Caſt. Lud.Ro.in.d.l.j. Adde quòd Ant.in.l.fi.ff.de vari.& extraordi.co. tenẽt, quòd pars poteſt conuenire iudicẽ, etiã ſi expreſsè renuntiauit appellationi. Quod etiã tenet hîc Fel. & ſic contra.d.Ab.hîc. Adde in materia iſta, quãdo pars poteſt appellare, an habeat regreſſum contra iudicem, qui facit litem ſuam: vide omnino Bart.in dict.l.ſi minoris.in.ij.col.ff.de admit.tu.& in.l.itẽ ſi res.de alie.iudi.mut.cau.fa.Adde etiam & pone, ꝙ iudex primus tulit ſentẽtiã, à qua fuit appellatũ, & ſententia fuit confirmata per iudicem ſecundum. & ab iſta ſecunda ſententia nõ fuit appellatum: quis facit litem ſuam: an primus iudex, vel ſecundus? vide Bald.in.c.j.§.iudices de pa.iu. iuramento firmã. & ibi tenet quòd ſecundus.

el.ij.de accu.qõ.xij.arti.xcij.vbi omiſſa inueni-
es,& cætera quæ ſequuntur. ¶ Limita prædi-
cta,niſi reus eſſet repertus in flagrãti crimine:
quia nulla ſibi debet dari defenſio.Bald.in.l. vt
vim.ff.de iuſti.& iur. allego gloſſ.in.l. ictus fu-
ſtium.ff.de his,qui not.infa.quæ dicit quòd ſi-
ne aliquo ꝓceſſu puniri põt.quã gl. alle.d. Ab.
in.c.ad noſtrã.el.iij.de iureiu.Facit di. Bald. in
c.qm̃.in antepe. col.de proba.vbi dicit,ꝙ ſi la-
tro,vel homicida inſtat ad defenſam:vt res pro
trahatur,debet interfici:& poſteà in qri:& hoc
ſi conſtat de calũnia.& tene menti omnia iſta.
¶ Gloſſa in verſicul. *& ſi ſcat*. Concluſio ergo
16 eſt † ꝙ miſtus executor cognoſcit de concer-
nentibus executionẽ ſñiæ.Ita Abb.hîc.& vltra
Ab.eſt gl.in.§.ſunt quorũ .ver.ab executore.ij.
q.vj.& ibi Do.& eſt glo.in.c.& ſi nõ cognitio.
xxv.qõ.ij. Fallit iſta cõcluſio,ꝙ iſte nõ admit-
tit exceptionẽ,quo ad merita cauſæ:niſi ſit cau
ſa criminalis. Aliâs niſi apponatᷣ exceptio ꝑ ma-
litiã,hoc ponit Ab.in.c.decęterò.in.iiij.col.de
iud.qa nõ debet eã admittere. ¶ Secunda cõclu
17 ſio eſt:† Executor miſtus ſup exceptiõibus nõ
iudicat. ¶ Fallit .j.niſi eſſet iudex deputatus ad
plures ſententias exequẽdas vniuerſaliter . glo.
hîc & Bar.in.l.à diuo Pio.ff.de re iu.ĩ pri.repro
bat iſtã gl.dicẽs ꝙ non eſt ſibi cõmiſſum:niſi vt
exequatᷣ.& do.in.c.ſicut.ad fi.ij.q.j.niſi ſaluetᷣ ꝑ
ſeq. limitatio . ¶ Secundò limita,niſi executor
ſit ſuperior ei⁹,q iudicauit:qa tũc põt iudicare
& admittere exceptionẽ. ¶ Iſta fuit limit. Spec.
in tit.de execu.ſent.§.ij.ver.ſi mãdatᷣ . approbat
hoc Imo.in.d.l.à diuo Pio.ſequitᷣ Do. in.d. c.ſi
cut.in.ij.colũ.ſeqtur Ab.in.c.decæterò.in . vj.
col.de re iudi.& ibi Ant.& Imo.ſequunt dictũ
Spe. ¶ Executor mer⁹ nullã exceptionẽ admit
tit.tex.hîc & gl.Fallit priò,niſi ſit exceptio no
toria,iſta põt admitti.gl.eſt in.d.c.& ſi nõ.xxv.
q.ij.Hâc limitationẽ ponit Imol.in Clem̃.j. de
ſen.& re iud.in.viij.colum.Intellige, niſi ſentẽ
tia eſſet lata ꝑſentibus partibus:quia tunc ẽt no
toria iniuſtitia opponi nõ põt.Ita Abbas in.d.c.
decæterò.in.vj.co. ¶ Secũdò fallit in exceptio
ne excõicationis:qa iſta qñcunq; & corã quo-
cunq; opponi poteſt propter periculũ cõmu-
nionis.Do.in.d.c.ſicut.gl.in.c.pia.in verſi.exe-
cutionẽ.de exce.in.vj. ¶ Tertiò fallit in cauſa
criminali:vt hîc ꝑ Inn.vt.ſ.dixi plenè. ¶ Quar
tò fallit,quando corã executore mero, propo-
neretur exceptio ex cauſa rationabili nouiter
orta:quia iſtã admittere poteſt. Et ſi fortè pri-
mus iudex ſciuiſſet hoc, non tuliſſet ſententiã.
Abb.in.d.c.decæterò. in.vj.colum.de re iudic.
a ¶ Quintò fallit in exceptione falſitatis[a] reſcri-
pti.text.eſt in.c.ſuper eo.de cri.fal. & ibi Io. de
ana. ¶ Limita,dummodò pars ipſam opponat:
ſed iudex ipſe de hoc nõ inquirit, ſecundũ Ho-
ſtien.in.c.cũ contingat.de reſcript. & ibi Imol.
in vlt.col. ¶ In ea.gl.ibi, *quòd ſi per iniuriam iudi-
cis ſit damnatus*. Omiſsio appellationis nõ vitiat
intantum, quin poſsit haberi regreſſus contra
ipſum iudicẽ:quia nõ ſequitur: Nõ appellauit:
ergo non poteſt de iure conqueri. ¶ Si pars nõ
iuſtè oppreſſa conſentit veræ ſententiæ : nõ po
teſt conqueri de iudice.ſecus ſi tacitè , puta nõ
appellando.gl.eſt hîc. Dicunt Mod. caue,quia
hoc gl.non dicit:& verũ dicunt.Sed.d.Abb.di-
18 cit & bene. ¶ † Vtrum autem renuntians ex-
preſsè appellationi ,poſsit cõqueri de iudice,&
b cõtra eũ habere regreſſum [b]? Abb.hîc dicit,ꝙ
nõ.Pro hoc allegat Bal.in.c.j.§.iudices.in fin.de
pace iur.fir.vbi dicit,ꝙ renũtiãs appellatiõi,vr̃
fateri ſñiam fuiſſe iuſtã.alle.l.iiij.C.de fide in-
ſtr. vbi ſi aduerſario volẽte argueret inſtrumẽ
tũ de falſo:& ego dico me nõ vſurũ,videor di-
cere,ꝙ ſit falſum.In cõtrariũ,ꝙ expſsè renũtiãs
põt cõqueri,& habere regreſſum cõtra iudicẽ:
eſt deciſio bal.in.l.fi.§.finautẽ.C.de tẽp.app.vbi
dicit,ꝙ renũtiare appellationi non tollit , qn iu
dex faciat litẽ ſuã.hoc idẽ voluit Bal.in.c.ſæpe.
in pe.col.de app.vbi ſentit idẽ Pe.de Anch. ſe-
cũdũ eos.& allegãt Bal.ĩ ſuo peculio in ver. ap
pellãs.Idẽ Sali.in.l.fi.§.finautẽ.&.§.illud.C.de tẽ.
ap. & allegãt cõſiliũ Ang.clxxxv.qđ inci.Sed &
nũc vidẽdũ reſtat:in penul.colũ.vbi dicit aliud
eſt ꝓmittere ſentẽtiæ nõ cõtrauenire:& aliud
ꝓmittere nõ cõqueri de iudice.Allegat ẽt Bar.
in.l.j.ff.de appel.in lectura noua.Iſtæ ſunt deci
ſiões Moder.hîc. ¶ Qñ verò omittẽs appellare
poſsit cõqueri de iudice:remitto ad Bal.in.l.fi.
de pœna iud.q malè iud.& in.l.j.ff.qđ qſq; iur.
& in.l.obſeruare.§. ꝓficiſci.ff.de of.ꝓcõ.& leg.
& in.l.fi .§.illud.C.de rẽp.app.& ĩ.l.pe. C.de pa.
19 ¶ † Cõclude ergo ꝙ ps[c],q̃ potuit appellare,&
nõ appellauit:vel appellauit bis:& nõ põt ãpli⁹
appellare:tñ põt adhuc iudicẽ cõuenire. cũ iſta
gl.cõcordat Inn.in.c.ſępe.in fi.gl.magnæ.de ap-
pella:ibi Abba.in.viij.col.& Imo.in.xij.glo.eſt
de hoc in.l.j.in ver.noui iuris.ff.qđ qſq; iu.Pro
qua allegat ibi rationẽ:qa nõ appellãdo fuit in
culpa: iudex verò iniuſtè iudicando fuit in do
lo.l.ij.eo.ti.ergo dol⁹ iudicis ꝑponderat culpæ
ipſius ꝑtis. l.itẽ ſi obſtetrix.§.fi.ff.ad leg. Aql.&
eſt deciſio Bal.in.l.itẽ ſi res.in prin.ff.de aliena.
iud.mut.cauſ.fac.Ad idẽ eſt plenisſima diſpu-
tatio Bar.q̃ incipit: Iudex q per imperitiã.aſs in
cipit à ſñia iudicis.q ibi plenè loquitᷣ.Idẽ Bar.in
l.j.ff.de appel.& ſentit glo.in.c.fi.de ẽp.& vẽ.&
ibi Imo.idẽ ſi expſsè renũtiauit appellatiõi,ꝑ ꝑ
dicta.qđ intelligo ſic niſi expſsè cõſenſiſſent ſen
20 tẽtię approbãdo eã. ¶ Itẽ dicit ab. † ꝙ arbiter[c]
c malè arbitrãdo facit litẽ ſuã:& põt cõtra eũ agi
gl.& tex.& ibi do.in.l.penul.C de arbi.& eſt gl.
in.c.j.de re iud.in.vj. ¶ Arbitrator verò tenetᷣ
ſolũ de dolo & lata culpa:ſecũdũ Ab.hîc.& lata
culpa eſt ignorãtia,iuris ita tex.& ibi Bart.in.l.
fi.ff.ſi mẽſ.fal.mod.dixe.Iſtã cõcluſionẽ firmãt
Imo.& Roma.in.l.Diuus.ff.de ſentẽ.& re iudi.
21 reprobata gl.j.in.l.fi.C.de cõtrahẽ.emp. ¶ † Li
mita primò niſi læſiſſet in modico:qa nõ tenetᷣ.
Bar.& Sal.in.d.l.pe.C.de pac.quia in hoc vr̃ ſi
bi data poteſtas.l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de ar.
¶ Secũdò limita:niſi fuiſſet ſibi data latiſsima
poteſtas:quia tũc nõ tenetᷣ,niſi ex dolo vero, vľ
ꝑſumpto.Ita Ang.de Are.in.l.j.in prin. in. iiij.
col.ff.de ap.ſaluãdo glo.in.d.l.fi.Sed cogita, ꝙ
vbi eſt læſio enormis,ꝑſumitᷣ dol⁹.eſt tex.in.l. q
ſupſtitis.C.de dolo.& ibi Pau.de Caſt.& multi
22 alij. ¶ † Propter cõſiliũ iniuſtũ ex dolo, vel ex
culpa,põt doctor cõueniri ẽtſi adhibuit oẽm di
ligentiã ꝑ partẽ,q̃ ſuccubuit ex illo malo cõſil.
Ita Spec.in ti.de reqſi.cõſilij.§.cõſiliarij.& Bar.
in.l.ex maleficij.§.ſi iudex.ff.de act.& obl. ¶ Idẽ
dicas in foro cõſciẽtiæ.ita Ant.in.c.tua nos. de
homi.& in.c.ad aures.de æta.& qualita.allegan
do ibi Pe.& Cy.in auſ.ſi hodie.C.de iudi. Ant.
tenet in.c.calũniã.ver.quartò quero ſi cliẽtul⁹.
de pœ.Spe.in tit.de aduo.§.ſi.verſi.ꝙ ſi per im-
prudentiã.

c ¶ Arbiter. Adde tu quòd arbiter, qui negligit infra terminũ arbitrari facit litem ſuam: ſicut malè arbitrãdo: Ludo.Roma. in conſil.ſuo.cccxxviij.quod incipit in caſu propoſitæ quæſtionis,ſeu conſultationis.

prudentiam.Hoſt.in ſumma de poſtula.§.fi.ver.tenetur etiam.&
Ang.pulchrè in repe.l.ſi vacantia.C.de bo.vac.lib.x.v. col.vbi di-
cit,ꝙ aduocatus tenetur ad intereſſe,ſi perdidit pars cauſam in fo
ro conſcientiæ.hoc dictum allegat Io.de Ana.in.c. excommunica
mus.de hære.in.v.col.& allegat.l.iudices.C.de annu.& trib. lib.x.
¶ De iſta materia ponit Archiepiſcopus Florentinus in ſumma
confeſsionum ſub præcepto,nõ furtum facies.ver. officiales qui-
cunque.vbi pleniſsimè.Item Franciſcus de platæa in tractatu de
reſti.in primo genere reſtitutionis.ver.cvij.cum tribus ſequenti-
bus.ibi.de aduocato iudice & procuratore. ¶ Glo.in ver. *tenetur*.
23 Regula ſit iſta.Iudex pronũtiet ſecundum acta,† & probata,omiſ
ſa conſcientia.Tangit hîc Abb. allegando vltra omnes in prælu-
dijs ad.ij.librum Decretalium.in.ij.col.vbi dicit,ꝙ propter con-
ſcientiam non recedat iudex à legum tramite.Et ratio : quia con-
ſcientia ſingulorum eſt:& nõ facit ius.lex eſt vniuerſalis ad omnes.
l.lex eſt.ff.de legi.Tenet hîc Richar.de media villa in.iiij.di. xviij.
q.iij.arti.ij.idem Thomas.vbi hîc Abb.Alleg.idem Innocen. in.c.
cum dilecta.in gl.magna.in fi.de reſcrip.& glo.in.c. paratus.xxiij.
q.j.in ver.ſecundum glo.Bar.& Bal.in.l.illicitas §.veritas.ff.de off.
præſi. ¶ Limita primò,niſi conſcientia iudicis ſit informata à no-
torio:quia illam ſequi debet.Ita voluit Do.de ſan.Gemi.in.c.iudi
cet.iij.q.vij.allegat glo.fi.in.c.presbyter.xv.q.v.dummodò de illo
notoriè conſtet iudici,vt iudici:non vt priuato.per.§.quandoq;.
ij.q.j.ibi,ſi non notorium facti permanentis:quia tunc nõ poſſunt
probationes tales eneruare notorium. ¶ Secundò limita:niſi ſit iu
dex ſupra leges:quia iſte indiſtinctè poteſt præponere cõſcientiã
actis.De hoc eſt deciſio Bar.& Bal.in.l.j.§.vt quæ deſunt aduo.&
ſic in quocunque domino,cuius dictum habetur pro lege in ſuo
territorio.Pro quibus eſt Inno.in.c.cum inter.R.de elect.& gl.j.
Facit vnum,quod ponit Bald.in rub.ſ.eod.& in.c.j.ſi de feu. fue.
contro.inter do.& vaſal.& in.l.j.C.quomodo & quando iud. vbi
dicit,ꝙ ſolus Princeps mandare poteſt,facias ſic.Alij verò dicunt:
24 facias iuſtitiam. ¶ † Tertiò limita in criminali:quia tũc debet imi
tari conſcientiam.Inno.hîc quem allegat Ang.in.l.à diuo Pio.ff.de
re iud.niſi pro crimine eſſet pœna pecuniaria,ſecundum Imo.ibi:
quia ceſſat ratio.l.liber homo.ff.ad legem Aquil.maior perplexi-
tas eſt, vbi oportet condemnare innocentem,vel abſoluere nocen
tem.Pet.de Ancha.in.c.j.de ſen.& re iudi.in.vj.Aliter verò loqui
tur Pet.in loco prææallegato,quàm Imo.in.d.l.à diuo Pio. dicens,
ꝙ poti⁹ pati debet mortem,quàm committere peccatũ mortale:
per.c.ſacris.quod me.cau.& in.c.ita ne.xxxij.q.v.& ibi in contra-
riũ arguit:qa prima charitas incipit à ſeipſo.l.præſes.C.de ſerui.&
aqua.quibus dictis ſubdit:faciat,quod ſibi placet dominus ſubdi-
tis. ¶ Quartò limita in iuriſdictione voluntaria:vt ſi agitur de ali
quo emancipando:quia iudex poterit tunc iudicare ſecundum cõ
ſcientiam indiſtinctè.glo.in.l.bonorum.C.qui admitti ad bo.poſ.
Pro qua facit quod not.Bald.in.l.fi.in penul.col.C.de pœ.iudi.qui
malè iudi.vbi dicit,quòd iudex poteſt ſequi conſcientiam ſuam,
25 vbi nemini nocet per dictam glo. ¶ † Quintò limita: niſi eſſet iu-
dex,qui poſſet pronuntiare in ſcriptis,& ſine ſcriptis & ſtaretur
ſimplici dicto ſuo:quia poteſt ſecundum conſcientiam iudicare.
Barto.in authen.niſi breuiores.C.de ſenten.ex peri.recitã. & Bal.
in l.iubemus.§.ſanè.C.de ſacroſan.eccle.& quod voluit in.l.ſi ſer-
uus.ff.de ſtipula.ſer. ¶ Sextò limita:niſi probatio in ſua formatio-
ne vnum oſtendat completa & aliud oſtendat,dum ſit:quia poteſt
limitare iudex id,quod oſtendit in fieri,non quod completa:& ſic
iudicabit ſecundum conſcientiam.Puta,ſi teſtis depoſuit cum pal
liditate:tamen bene probat illud,ad quod inducebatur : quamuis
apparebat,ꝙ tremulentus deponebat.hoc voluit Innocen.in cap.
quoniam contra.de probatio.Barto.idem tenet.in.l. Lucius.ff.de
his qui no.infa.& Bald.in.l. cum magiſtratus .C. quando prouo.
non eſt neceſ.Et ibi dant cautelam,ꝙ faciat ſibi hoc.ſ.ꝙ non inten
dit ſequi dicta iſtorum teſtium:quia cum pallore deponunt.& ſic
defendetur in ſyndicatu iudex,qui non fuerit ſecutus dicta iſto-
rum teſtium non reprobatorum.tene menti. ¶ Septimò limita:
niſi veritas eſſet iudici certitudinaliter nota:quia contra illam nõ
iudicet,licet oppoſitum ſit probatum.Ita latè Gerardus de odone.
in.v.& hîc.c.xvij.vbi omnes excellit in iſta quæſtione.Procedit
ergo regula,vbi dubitat,ſuſpicatur,vel opinatur:ſecus vbi habet
totum certitudinaliter.Et no.pro hoc illam regulam,qui ſcanda-
lizauerit.j.de regu.iur.Subdit poſteà,ꝙ cauſam taliter inſtructam,
cui ſcit regnare veritatem:non committat,nec deleget. Primum
remedium,ſi habet ſuperiorem,remittat cauſam cum inſtructio-
ne ſententiæ. ¶ Secundum,ſi ſuperior non admittit:ſed pręcisè co
git eum pronuntiare:pronuntiet pro veritate.Si verò non habet
ſuperiorem in terris ſuis,pronuntiet pro veritate.Non obſtant re
gulæ.c.primi.de re iudi.in.vj.quia dicit ſic contra conſcientiam &
iuſtitiam:ſed vbi non habet conſcientiam,prout in. vij. fallentia,
recedere ab actis, eſſet peruertere iuſtitiã.Et per hoc ſint hęc ex-
pedita.De materia ponit glo.in.c.ſaluator.de conſe.diſtin.v.& gl.
in.c.nos fruſtra.xxiij.q.v.& gl.in.c. non prohibeat.de conſecra.di
ſtin.ij.gloſſ.in verſi.ad loca.in.c.quia iudicante.de præſcrip.gloſſ.
in.c.reſoluatur.in ver.ſummopere.xj.q.iij.Pet.de Anch.in repet.
c.j.de ſenten.& re iudi.in.vj.char.& in regula , poſſeſſor.in.vj.q.
Archid.in.c.qui reſiſtit.xj.q.iij.Bal.& Salic.in.l.j.C.vt quæ deſunt
aduoca.Bal.in.l.ſed & ſi reſtituatur.§.fin.per illum text.ff.de iudi.
Ioan.de Ana.in.c.ex tuarum.iij.ij.col.de ſorti.Bal.in.l.fin.in prin.
C.de pœ.iud.qui malè iudica.Innocen.in cap.venerabili.in.ij.col.
de cenſi.glo.in verſi.ratam in.c.dilectus.de teſti.Anto.in.c.veſtra.
in vltima char.de cohabita.cleri.& mulie.Bal.in.l.ſi irruptione.in
fin.ff.finiũ regun.& in.l.j.C.de ma.vindicta.gloſſ.& Ange.in.l.ij.
ff.de iudi.gl.fi.in.l.fi.ff.de peti.hære.Archid.in.c.cum quis. de ſen.
excommuni.in.vj.glo.j.in.l.minor.xxv.annis.ff.de mino.glo.in.l.
apud eos.C.de fide inſtr.Lud.Ro.in.l.ij.in prin.in.xj.col.ff.de ver.
ob.gl.magna.in.§.ſancimus.Inſti.de actio.gloſſ.j.Inſti.quib.modis
tute.fini.gl.in.d.l.ſi irruptione.& glo.in.c.j.de offi.ordi.in his lo-
cis examinatas.

Cum autem. ¶ Delegatus,qui impeditur die ſtatuta procedere,
partem hoc procurantem puniet : & quantum ad
illam diem cauſam cõmittit,appellatione remota:
26 niſi partes negotium prorogent.hoc dicit. ¶ Gl.in
verſiculo,à Rege.† Nota.ibi: *vterque poſsit obedire*.
quia ponit limitationẽ ad .l.contra pupillum.ff.de re iudicata.vbi
tex.dicit, quòd debet obedire maiori.Intellige:niſi poſsit obediri
& maiori & minori:quia vtrique obediet.Ita probat gloſſ. noſtra
hîc.ita Imo. ¶ Secundò limita,niſi vocaretur pro diuerſis horis.
De hoc eſt gloſſa.in.l. ſecunda .§. qui exhibendi.ff. de cuſto . reo.
¶ Tertiò limita , niſi poſſet obediri vni per alium : puta nun-
tium & alteri habet ſeruire perſonaliter . quia tunc præponet a-
ctum perſonaliter etiam obediendo minori:vt ſi vocatur à iudi-
ce minori: vt teſtificetur:& à maiore pro cauſa pecuniaria : quia
obediet minori.Et maiori mittet procuratorem . Et hoc , quan
do eodem die dicitur ab ambobus.text.de hoc.in lege ſecunda.
§.primo.ff.ſi quis cautio.& ita ibi Iacob.de Aret. & Gul. de cug.
27 ¶ † Quartò limita,niſi iudex minor præoccupaſſet iuriſdictio-
nem:quia vocatus à maiore,excuſabit ſe ratione præuentionis.
Bald.in.l. ſenatus.C. qui accuſare non poſſ.& in dicta.l. prima .§.
primo in argumento.l.ſi quis poſteà.ff.de iudic.facit capit.propo
ſuiſti.de foro competen . ¶ Sed pone, ꝙ ambo ſunt æquales . Et
ſic vbi generaliter quis citatur ad duas cauſas.vide Barto.in lege
ſecunda.§.qui exhibendi.ff.de cuſto.reo.vbi pleniſsimè ponit . &
de hoc ponit Bald.in.l.generaliter . in vltima columna.C.de Epi-
ſcopis & clericis.& Bald.& Salice.in.l. qui ſenatus.C. qui accuſa.
non poſſunt & Ludoui.in lege ſecunda.§.primo.ff. ſi quis cautio.
¶ Nota primò quod dicit Innocen.in capi.in Lateranenſi.in fi.de
præben.& ſequitur Anto. in capitu. de monachis. eodem libro.
¶ Secundo eſt gloſſ.in.l.ciues.in verb.incolas.C.de incolis.libro
decimo. & Baldus in.l.adoptionem. in ſecunda columna . C. de
adoptioni.& ibi dicit illam gloſſ. auream , Et ibi ponit quæſtio-
nem de duobus capitaneis : qui ceperunt vnum in bello: & poſt-
eà vocatus ab ambobus debet prius obedire illi, cuius literas
prius aperuit.ita Anto.in capit.cum ab eccleſiarum.in fin. de of-
ficio.ordina.& in capitu.paſtoralis.in.iij. &.iiij. colum. eod. titu.
vbi allegat text.in capit.ſi epiſcopus.in verſicu.regia. xviij. diſtin.
ſciatis.gloſſ.in capit.j.de inueſti.in mari facta.in vſi.feu.quæ dicit

a ¶ Si iudex feudi citet aliquē in materia feudi, & ordinarius citet eū. Adde tu, q̄ teneo in materia ista opi. Bar. hīc relatā, per Fel. Et dic, quòd si Prælatus est vasallus alicui⁹ domini tēporalis, & rōne feudi teneē ad ali- 28 quod seruitiū temporale & p̄sonale. & cā subsistente vocaē à dño feudi: b & eadē die vocaē à superiori ecclesiastico: puta, quòd teneaē cōparere coram dño seculari, ex quo est adstrictus rōne feudi. Et hoc in simili notat Inno. in. e. cū iāduđ. de præb. Adde, q̄ idē fortè posset dici in Papa, qui vocaret aliquē Prælatū, q̄ esset etiā vocatus à dño feudi: quia sine causa nō posset impedire Papa, quo minus ille Prælatus nō teneaē obedire Principi seculari secundū iuramētū suū occasiōe feudi. Et rō est, quia Papa nō pōt tollere obligationē iuramētalē quæ fitā laico: vt est tex. in Cle. pastoralis. de re iudi. & Inn. in. c. cū inter. de renū. in. c. in quisitioni. de sen. excō. vbi dicit, q̄ nō est obediendū Papæ, si verosimiliter timeē scandalū. fateor tn̄, q̄ in dubio citatus debet obedire Papę. Adde in materia ista do. Abb. in. c. cū parati. de ap. in ij. col. in ver. quid enim.

b ¶ Quā legis. Adde Loā. de Imo. in l. si cū dotē. ff. sol. matri. v. col. & do. Alex. de Imol. in cōsi. c. iiij. parte. & limita sing. vt per gl. in ver. repel. in l. secunda. C. de ju. re emphy.

c ¶ Et hoc dixi. Vide etiā per eum de hac clausula aliqd in c. in literis. §. eo, & in capi. causam quæ. j. de testa. & quod ibi apostil. literæ.

q̄ si iudex[a] feudi citat aliquē in materia feudi: & ordinarius citat eum in eadem materia præponet dominum feudi ordinario: quam Bal. dicit non reperiri alibi. & idem Card. in. c. super literis. de rescrip. Vltimò vide Bald. in. c. exposuit. de dilatio. vbi dicit q̄ data impossibilitate & perplexitate obedientię, tūc est locus gratificatiōi & omnia alia cessant. per. l. si quis in gra. §. cum omnes. ff. ad senatusconsul. fille. & ista sufficiant pro nunc. ¶ Glo. in verb. appellatione. dicit hīc Host. † q̄ remotio appellationis facta à partibus omnem appellationem tollit: sed facta per rescriptum solūm appellationes iure non permissas. Ex hoc infertur, q̄ potētior est prouisio hominis, quàm legis[b] viuæ vel mortuæ. Allegant Moder. Abb. antiquum. in. c. vt clericorū. de vit. & honest. cleri. vbi dicit, q̄ suspensus ab homine, si celebrat, deponitur. Secꝰ si à iure: quia non deponitur. ¶ Secundò allegant Inn. in. c. fi. de procur. vbi dicit excommunicatus ab homine, nunquam toleratur: secus si à lege. ¶ Tertiò allegant gl. in. c. fi Apostolicæ. de excep. vbi gl. dicit suspensus ab homine non potest eligere. Secus si à lege. Allegāt etiā gl. vnicam. & Bal. in. c. quod translationem. de offi. leg. vbi dicit, q̄ legatus non absoluit excō municatū à canone: secus si à lege, quia potest. Allegant dictum Host. in. c. cum olim. de arbi. vbi dicit, q̄ actus factus contra legem requirē tem consilium alterius, valet. secus si homo requirit: quia si fit sine consilio hominis, non valet talis actus. Allegant etiam gl. in. l. si cum mi litaribus. C. de rest. milit. quæ dicit, q̄ præscriptio legalis non currit militi. Secus si conuentionalis: quia currit militi. Allegant Bal. in. l. j. ff. qui satisf. cog. vbi dicit, q̄ verbum satisfactio prolatum à lege, intelligitur per fideiussores, vel pignora. Secus ab homine: quia intelligitur in pecunia. & ista sunt dicta moder. ¶ Ad idem allegabitis dictum Sali. in. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. acti. vbi dicit, q̄ licet vidua, quæ ex dispositione legis debet ali in domo mariti intra, annū luctus: si laborat, acquirit hæredi mariti. gl. in. l. sicut. ff. de oper. liber. Tamen secus, si testator reliquit ei alimenta: quia quod labo rat suū erit. allegat. l. libertis, quos. §. j. ff. de alimen. & cib. leg. quia maior est prouisio hominis, quàm legis. ¶ Secūdò dictum Abb. in apostillis in Clemen. cupientes. de pœ. vbi dicit, q̄ suspensus ab officio à iure, non est suspensus à beneficio: secus in suspēso ab homine: quia etiā est suspensus à beneficio. ¶ Tertiò, Do. de Rota in antiquis, decisione. cccl xiij. & est in. iij. ti. de sen. excom. vbi dicūt suspensus à canone celebrans non est irregularis. secus si ab homine: quia est irregularis. ¶ Quartò, gl. in. c. Salonitanæ. lxiij. distinctio. & glo. fi. in. c. j. de sagitta. quæ dixerunt, q̄ ista verba sub pœna excommunicationis prolata à lege exponuntur ferendæ ab homine. s. latæ sententiæ. De quo dic, vt in. c. j. ¶ Vltimò Hostien. in. c. fin. de præb. vbi dicit, q̄ clausula iustitiam facias. prolata ab homine, dat formam: sed prolata à lege, monitionem. & hoc dixi[c] in. c. cum dilecta. de rescrip. & est text. in. l. Celsus. la. ij. §. idem ait. ff. de arbi. & quæ sequūtur. Intellige ergo, quòd illud, quod dicitur: Mitius agitur cum lege, quàm cum homine: est verum vbi loquitur de pœna extrinseca: sed vbi agitur de pœna recipiente annulla tionem actus secus: quia agitur mitius cum homine, quàm cum lege. Ita Bar. in. l. amplius. ff. rem ratam ha. per. l. si libertus. ff. de iurepa. vbi alienatio facta contra prohibitionem legis, est ipso iure nulla: secus si contra dispositionem hominis: quia venit irritanda. Sequitur Abb. in. c. cum olim. in. iij. col. de arbi. & in. c. dilectus. lo ij. ver. in glo. dixerunt. de præben. & dig. Et ita saluari potest decisio Rotæ, quæ est in nouis. cccxc. in tit. de sen. excom. vij. quæ incipit: item si pronuntietur. vbi dicunt, q̄ malè absolutus ab excommunicatione hominis non reincidit: nisi causa cognita, vel data cō tumacia. Secus in excommunicato à lege: quia statim reincidit. & sic potentior est lex in irritando, quàm sit homo. ¶ Ex dictis Bar. vbi. §. dubito de eo, quod scribit Rota decisione. dcxix. quæ est in titu. de sen. excom. xx. quæ incipit: not. quòd non admittitur. Vbi dicunt, q̄ non admittitur exceptio generalis excommunicationis lata per processus hominis generales. Secus si à iure: puta pro percusione clerici: quia dicūt ipsi: magis delinquit offendens legem, quàm hominem. Et dicunt, q̄. l. Celsus. loquitur in eo, qui delinquit contra hominem & legem. sed Bart. in. d. l. amplius. reprobat hanc responsionem: & per consequens dictum eorum. ¶ Et sub ista prima intelligentia adaptatur illud, quod dicitur, q̄ lapso termino legis ad probādum, modo purgatur mora. & de hoc est Innocen. in. c. cum in tua. qui matri. accusa. pos. per. l. ob commissa. & ibi glo. ad leg. Iul. de adulte. Bar. in authen. ad hæc. C. de vsu. in penul. colum. & in. l. diffamari. C. de inge. & manumis. & in. l. si ea. C. qui accus. non pos. & in. c. j. in princ. quo tempore miles inuesti. pet. deb. Secus in termino iudicis: quia purgatur mora eo lapso: dummodò ius aduersarij non sit factum deterius. Glo. in Clemen. sæpe. in verbo non obstat. de verbo. signi. Archid. in. c. iudicātem. xxxv. q. vlti. Ioan. And. in. c. coram. de restitu. in integ. quod est verum in dilatorijs: secus in peremptorijs: quia cū sit maioris prēiudicij: oportet q̄ de nouo superuenerit. c. pastoralis. de excep. Nec mirum attenta doctrina Bar. quæ loquitur in irritatione: & hoc modo saluantur, quæ dixi. ¶ Secundò intellige, q̄ sicut dixi maiorem esse potentiam legis: ita intellige de potentia legis viuæ, sicut mortuæ. & sic Principis & legis: secundum Abb. in. d. c. dilectus. el. ij. quia actus contra prohibitionem Papæ, vel Principis est nullus. c. j. de cōcess. præben. in. vj. in verb. adijciebatur. ¶ Tertiò aduerte: quia do. Anto. hīc æquiparat remotionem appellationis factam à lege, vel à partibus: ex quo sequūtur duo. Primò, quòd eadem est potentia legis & pacti facti à parte contra prædicta: vbi diximus: maior est potentia legis, quàm hominis. ¶ Secundò sequitur, q̄ differt lex viua à mortua: quia. d. c. pastoralis. habebit locum in Principe. quapropter tutius est simpliciter tenere, q̄ clausula appellatione remota, semper interpretetur prout in. c. pastoralis. nisi quando apposita est pacto partis: quia tunc tollitur omnis appellatio. Ita Bal. in. l. ij. ad fi. C. de appel. recipien. & Anto. in. c. pastoralis. in prin. iiij. col. de appel. licet aliter dixerit Imo. in. l. j. § interdum. in. xxv. col. ff. à quib. appel. non licet. & Bald. in. c. vt debitus. in. ij. colū. de appel. Et consydera. quia Hostien. non loquitur pro ut allegat eum do. Anto.

SVMMARIVM.

1 *Exprimendæ sunt literæ primæ in secundis: aliàs secundæ non valent.*
2 *Causa, si committatur in eo statu, in quo erat coram primo auditore, valet commissio statu non expresso. Constabit enim de eo ex actis.*
3 *Mentio est facienda in primis literis de processu inchoato coram ordinario.*
4 *Executor nudi ministerij non habet iurisdictionem. Quæ tamen regula fallit quatuor modis. vt hīc.*

CAP. XXIX.

EX literis. ¶ Subdelegatus à delegato Papæ iurisdictionem habente, potest coercere impedientem. hoc dicit. ¶ Nota istum tex. q̄ iniuria fit iudici, cuius literæ non permittuntur legi. ibi: *legi in publicum non permisit.* & sic contra iniuriantem potest agi ad satisfactionem iniuriæ. Hunc tex. allegat Bal. pro singulari in. l. præscriptione. in. xiiij. colū. C. si contra ius, vel vtili. pub. vbi dicit, q̄ dicitur impedire iurisdictionem, qui non permittit publicare literas. Et pro hoc facit. l. ossa. §. fi. ff. de religio. & sump. fune. ibi. & si non ipse, sed procurator eius prohibitus sit. Ecce, q̄ ita fit iniuria domino impe

no impediēdo procuratorē: sicut ipsum propriū. Ergo in proposito nostro illā legē allegat Bal. hīc, dicens non 4 permittendo præsentari literas, dicitūr fieri iniuria mittēti. & non fit iniuria literis, sed spiritui in eo clauso. Bal. etiam in. c. j. §. eo. dixit, q̄ interficiens Ambasiatores Principis incurrit crimen læsæ maiestatis. allegat. d. l. ossa. & Bal. in. l. sed & si quis. ff. de in ius vocan. dicit, q̄ lacerans literas Apostolicas facit iniuriā sedi Apostolicæ. & probatur in. c. cum olim j. e. & ibi etiā ponitur. ¶ Glo. in ver. expēsam. ¶ No. istam gl. & tex. quòd de alijs literis opus est facere ꝑ specialem mentionem. text. est in. c. ij. de do. & contu. Dicunt Moder. q̄ mirantur de dicto Inno. qui di
1 cit hoc verbū, expressissima: & dicunt, † quòd nō inueni tur expressissima in iure. & dicunt quòd sufficit dicere, expressa. ¶ Secundò dicunt, quòd quæcunq; rationū fit vera, siue Host. siue Inn. ex his nascitur vnū. Pone, quòd secundæ literæ committūt causam Episcopo ordinario, non facta mentione de primis, valēt tales literæ: quia nō fit iniuria illis: quia res reuertitur ad ordinarium. ¶ Tertiò dicunt, q̄ si loquimur de iure: nō potest dici, q̄ fit illis iniuria. per. c. ecclesia. de elec. Si verò de honestate, habet locū ratio Host. super hoc instituimus. in. c. cæterum. de resc. & ibi plenè diximus. Nescio quid sibi voluerint Moder. reprehendere Inn. de hoc ver. expressissima. dico, q̄ requiritur ista expressissima mētio per ea, quæ dixi in. d. c. cæterum. de resc. & ibi plenè diximus. ¶ Secundò, q̄ dicunt Moder. est falsissimū: quia etiam si cōmittitur ordinario: debet fieri mētio de primis literis: quia ita fit iniuria cōmittendo Episcopo, sicut alijs. Ratio, quia cōmittit Episcopo, vt delegato, & non vt Episcopo: quia ab eo appellabitur ad Papā, & non ad Archiepiscopum: ergo gratensi el capo e moderni qui. ¶ Dicit hīc Inn. vbi non agitur de iurisdictionis reuocatione, nō est necessaria priorū literarū mentio: dū dicit, q̄ rescriptum in causa appellationis non tenetur facere mentionem de primis literis causę principalis: quia fortitæ sunt effectū. secus si in causa appellationis erāt impetratæ aliæ: quia de illis est opus facere mentionem. & ita intellige Abb. hīc. & iura allega ta per eum. Et sequitur hoc, q̄ si committitur causa iudici, cui primò erat cōmissa fortè, quia aliqua deficiebant quo ad intentū actoris, valet commissio secūdariò facta mentione de primis. Ita ex dictis Inn. hīc infert Rota in antiquioribus, in tit. de rescrip. deci. iiij. quæ incipit: quidā dedit obiectū. Hāc decisionem allegat Do. hīc solus.
2 ¶ Secundò dicit Inn. hīc, † q̄ si cōmittitur causa in eo statu, in quo erat coram primo auditore: valet cōmissio statu non expresso: quia de eo constabit ex actis. Et licet nō dicat hoc expressè Inn. colligit ex dictis eius. & d. de Rodeci. ccxiij. quæ est in tit. de rescrip. xxv. quæ incipit: item si causa committatur. Itē si esset ista clausula. Cuius statū dignemini habere pro expresso: quia sufficit Rota ibidē. & etiam est in antiquis decisio. ccclxxxiij. sub numero. de resc. i. v. & sequit Do. hīc. Et ratio est: quia nocet primo
3 impetratori, ex quo saluus est processus. ¶ † Tertiò no. quòd etiam de processu inchoato coram ordinario est facienda mentio in primis literis. De hoc est gl. in. c. prudētiā §. fexta. in ver. causam. & ibi Abb. in. iij. colū. s. eo. reliqua vide in. d. c. cæterum. de resc. Et adde consilium Car. cxxxvij. quod inci. factum sic se habet. in. iij. char. vbi facit singulare. d. c. cæterum. in eo, quod vult fieri mētionem de consensu partium. Ex quo infert, quòd debet fieri mentio de transactione. Et allego Bal. in præscriptiōe. in. viij. col. C. si cōtra ius, vel vti. pub. vbi dicit, quòd gratia facta bannito, vt reuertatur: non valet, nisi faciat mētionē de qualitatibus homicidij. Puta si interfecerit fratrem, vel affinem. per. c. super eo. de cohabi. cleri. & muli. in ver. plenam facti seriem. & Bal. in. l. eam quam. in. viij. colū. C. de fideicom. vbi dicit, q̄ habilitatus per Papam; non est habilitatus, si est illegitimus ex patre & matre, etiam si dicat, q̄ sit illegitimus: &c. q̄ an sit verum, dicā aliās. ¶ † Gl. in ver. *si subdelegatus.* Executor nudi ministerij non habet iurisdictionem. c. fi. §. fi. j. eo. s. c. proxi. §. quia verò. ergo nec coercionem. ¶ Fallit, nisi iudex aliās sit ordinarius: quia saltem coerceret contradictores: ne videat fruſtratoriè datus, secundum Imo. hīc, per istum text. ¶ Secundò fallit, nisi committatur articulus cum expressione iurisdictionis. Ita tex. hīc, secundum Io. And. puta, si dicatur: vices nostras committimus, vel cōtradictores repellas. ¶ Tertiò fallit, vbi superior committens est remotus, secundum Vin. in. c. fi. j. eo. quia habet coercionē: & eum de æquitate sequitur Abbas hīc. ¶ Quartò fallit, vbi articulus exequēdus non fuisset discussus, secundum do. Abb. hīc: & malè: quia sentit, quòd trāsiret cognitio, quæ nunquam cadit in executorem merum. d. §. quia verò. Sed loquimur de coercione impedientium, quæ nō mutat naturam meri executoris. ¶ Gl. in ver. *fuerit satisfactum.* hæc gl. bene loquitur. & doct. non insistunt. ergo. a nec nos: sed super hoc instabimus. in. c. j. de iudi. ¶ Gloss. in ver. *irritam & inanem.* vult enim ista gloss. quòd iudici iniustè exequēti violenter resistatur, etiam per tertium, cujus nihil interest: quia quis tenetur defendere proximū. ¶ In eadē gl. ibi: *neque tenetur actione iniuriarum.* Not. q̄ non potest agi de iniuria contra illum, qui de mandato delegati aliquem publicauit excommunicatum. & ad hanc materiam vide quæ dixi in. c. significasti. s. eod. ¶ Gl. in ver. *inanem.* ¶ Notate gl. istam, q̄ Patriarcha iure ordinario interdicere potest. & sic no. quòd vbi ordinarius potest agere tanquam ordinarius, & tanquam delegatus: si facit tanquam delegatus, & nulliter, nō sustentabiiur tanquam factum ab ordinario. & hoc dependet ab his, quæ vidimus in. c. super eo. qđ potuit noluit. &c.

SVMMARIVM.

1 *Papa si dedit potestatem dispensandi alicui: si incæpit dispensare cum vno: an mortuo Papa poterit cum alijs dispensare?*
2 *Mors ciuilis æquiparatur naturali: quando in casu occurrenti tantum operatur, quantum operaretur naturalis.*
3 *Procurator in rem suam quis dicatur. vide hīc remissiuè.*

CAP. XXX.

LIcet vndique. ¶ Clausula, quòd si non omnes, duo &c. purificatur in vno vices alterius habente, & duobus impeditis. hoc dicit. ¶ No. ex tex. q̄ morte mādantis expirat mandatum[a] re integra. a
Amplia hoc habere locum in fauorabilibus. Exemplum in potestate dispensandi data alicui. Ita concluditIo. An. in additio. Spe. in titu. deleg. §. videndum. versi. quid si is. Hoc idem tenet Io. An. in. c. ex tua. de fil. presbyte. & ibi
1 do. Ant. refert, non dubitans de hoc. ¶ † Sed dubiū est, nunquid si iste cui fuit data facultas dispēsandi, incœpit dispēsare cum vno: nunquid mortuo Papa poterit cum alijs dispensare: & dicit ibi. in versic. quæro, an concessa. Do. Ant. post Io. An. q̄ sic: q̄ perpetuata est potestas dispensandi quo ad alios. Et hanc quęstionem posuit latius Archi. in. c. dudum. xviij. q. j. Contrarium voluit Gul. in Spec. in tit. de leg. §. videndum. ver. quid si is. Pro quo facit: quòd dispensatio est odiosa. c. j. de fil. presby. libr. vj. Quod confirmo per id, quod dicunt hīc. d. Ant. & Abb. referendo hīc Host. in. ij. parte glo. *Si ille cui plures causæ fuerunt commissæ*, incœpit vti iurisdictione in vna, non perpetuatur iurisdictio, quo ad alias. Fallit, si sunt causæ connexæ, secundum Host. hīc. Item si fieret citatio generalis quo ad omnes. d. Ant. limitat & tertiò, nisi fieret actus communis: puta acceptatio rescripti. & hoc dictum sequitur Abb. in. c. pastoralis. §. quoniam. de rescri. & Do. in. c. ne aliqui. de hære. in. vj. ¶ Sed dubito de hoc dicto per id, quod dixi. s. in. c. relatum. ver. secundò limita. sed contrarium est verum. & non ob. q̄ dispēsatio sit

¶ Mādatū. Adde Cy. & Bart. in. l. ij. de dona. & Bar. in l. si per epistolam. ff. de acq. hære. & Ioan. de pra. in. l. si defunctus. de procu. & Ro. in deci. clxxiij. si à procuratore. & c. in no. Et adde, quæ ad hoc habentur per Anto. in. c. eam te. s. de rescr. & quod ibi in apost. dixi. Sed licet regulariter morte finiatur: an & quando post mortē conferatur: vide no. d. Sozi. cō fi. lxj. inci. in præsenti consultatiōe. ver. sed in casu nostro. in. j. parte. char. cv. & consil. lxxxviij. incipi. in præsenti consultatione. ver. & circa princi. in. j. parte. char. cxlvj.

odiosa.c.j.de fil.presby.quia facultas dispensandi est largè interpretanda.Ita Io.an.in.c.fi.de simo.& cum per viã gratiæ concedat,vt in.d.c.ex tua.Et in ista materia ,quãdo expiret gratia facta alicui morte mandãtis.Adde tex. notabilẽ.in.c.si cui nulla.de præben.in.vj.Itẽ allego Do. in.c.ij.in.ij.col.de præbẽ.eo.lib.vbi tenet,ꝙ gratia facta Episcopo,vt cõferat beneficia vacantia in curia,non expirat morte Papæ,posset tamen successor illud priuilegium reuocare.Itẽ allego Bal.in consilio incipiente:viso facto & puncto.&c.vbi dicit ea,quæ emanãt à sede apostolica,emanant aut per viã legis,aut cõtractus,aut gratiæ,aut rescripti.¶ Ad primum, quãdo per viam legis emanant,non expirant:quia lex de sui natura est perpetua.l.cum eorũ.C.de senten.& interlo.om.iud.¶ Secundo casu,qñ emanant per viam cõtractus:& tunc etiã cõcessio durat.Ratio,quia successor nõ potest reuocare cõtractum prædecessoris.c.j.de proba.¶ Aut per viã gratiæ,seu priuilegij.& tunc distingue.Aliquando est ad beneplacitum sui:aliquando ad beneplacitum sedis Apostolicæ,aliquando simpliciter.¶ Primo casu expirat mortuo Papa.c.si gratiosè.de rescri.in.vj.Aliquando ad beneplacitũ sedis Apostolicę:& nõ expirat.d.c.si gratiosè. Aliquando simpliciter fit concessio & regulariter nõ expirat,si ante mortẽ Papæ priuilegio cœpit vti:regul. debet.lib.vj.c.ad audientiam.de præscri.Aliqñ fit concessio per viam rescripti.& tunc aut res est cœpta:& nõ expirat,vt hoc &.c.quoniam.§.eodẽ. Aut res est integra, & tunc expirat:vt hîc.¶ Item alleg.Rot.titu.de of.ord. ij.numero autem.cccclxxx.quæ incipit:Camerarius Papæ.vbi decidũt,ꝙ licentia data Camerario Papæ vni nobili de faciendo celebrare in domo, non expirat morte mandantis,secus in licẽtia data ab Episcopo alicui de eligendo sibi cõfessorem,quia expirat morte Episcopi. Ita Abb.in.c.si.vlt.col.de offi.dele.¶ Gl.magna in ver.*integra.*ibi:item quid si delegatus.& dicit gl.videtur ꝙ delegatus hoc non obstante procedet,quia non expirat hoc mandatum morte ciuili,sed naturali tamen determinat cõtrarium,vt in ea.do.Ant.& Imo. hîc reassumunt gl. Sed more nostro ex dictis eorum collige vnam conclu-
2 sionem.videlicet † mors ciuilis æquiparatur morti naturali,quando in casu occurrenti tantum operatur, quãtũ operaretur naturalis.Imo.hîc.Idẽ Bar.in.l.ex ea parte.§. in insulam.ff.de verb.obl.&.d.Ant.& Imo.hic,quæ conclusio est melior ea,quã ponit gl.magna in.c.susceptum. de rescr.in.vj.& in.c.placuit.xvj.q.j.Dum dicit,ꝙ mors ciuilis non æquiparatur naturali,nisi in casibus à iure expressis.¶ Amplia conclusionem gl.nostræ hîc etiã si materia,in qua est eadem ratio,esset correctoria,secundum Bar.in.l.Gallus.§.& quid si tantùm.ff.de lib.& posth,per illum tex.ibi:ad similitudinẽ mortis,cæteri casus admittendi sunt,Pro quo no.istas gl.Prima in.c.si propter.in ver.vacabunt.de rescrip.in.vj.vbi appellatione vacationis,venit omnis vacatio,siue per mortem,vel per renuntiationẽ:seu per aliam causam.Et ibi Do.dicit,ꝙ in odiosis venit vacatio ciuilis.& gl.in.c.cupientes.in verbo vacantibus.de elec.in.vj.& gl.in.c.quia sæpe. in ver.vacat. de præb.in.vj.gl.in.c.j.in ver.renuntiet.de renũ.in.vj.& ibi Do.de sancto Gemi.in.vij.col.Sequitur cõclusionẽ nostram,quam sequitur etiam in.d.c.susceptũ.in vlt.co. de rescrip.in.vj.allegando do.Ant.hîc.Et ex dicto Bart. sequitur,ꝙ Cle.ne Romani.de elec.dans electionẽ Cardinalibus Papa mortuo procedit,si cedit,vel deponatur, & sic eo mortuo ciuiliter.De hoc est glo.singularis. ibi in ver.moriẽte.& ita tenet Abb.in disputatione,quæ incipit:Episcopus & quidam rector Parmensis. in vltimo dubio.quamuis Abb.in.c.licet.in.vj.col.de elec. ver. sed aduerte.dicat,ꝙ ordinario concilij Pisani,scilicet ꝙ pro bono pacis.&c.allegat Imo.qui tenet primam cõclusionem nostram,in.l.j.in.v.col.ff.de testa.Idem tenet quòd Bart.in.d.§.& quid si tantũ.& in.l.cum dotem.in prin.ff. so.matr.& ibi Roma.in.vij.col.& est tex.& ibi Barto.& Bal.in.l.Deo nobis.C.de Epi.& cler.dixit Bar.per prædicta in.l.cum pater.§.hæreditatem.el.j.ff.de lega.ij. per illum tex.ꝙ professio non verificat casum mortis positę in testamento suo,quando monasterium est capax: quia non est omnino similis morti naturali.Sec⁹ si religio est incapax,sicut minorũ:quia verificatur tunc mors in testamento posita.Sed in hoc secundo dicto Bar.reprehendit:quia licet sit religio incapax:tamẽ ob expectationem mortis naturalis melior est conditio:quia tardius conuenietur hæres pro fideicom.ergo nõ est similis veræ morti.Ita Imo.in.d.§.hæreditatem.& firmat Sali.in.l.j.in.iiij. co.de hære.Insti.& sentit Imo.in.l.ex facto.ff.ad senatusconsult.Trebel.Pro quo facit consilium Pet.de Anc.ccclxxix.mihi incipiens,in vnum casum.vbi dicit,ꝙ ista clausula testamenti,si sine filijs decesserit:non verificatur , si decedat cum filio fratre minoris ordinis;quia nõ potest dici per omnia sine filijs.Ad idem quod notat in cõsi. ccccxvij.quod incipit:in his dubijs,vbi dicit,ꝙ domus relicta habitanda Titio,& eo mortuo alteri:nõ debebitur illi Titio professo:quia potest per monasterium locari. Ad idem aliud consilium suum.cclxviij.quod incipit: ꝓ & contra.vbi vult,quòd statutum dans lucrum marito, sponsa de præsenti mortua,non procedit ea professa. & ratio omnium pendet à conclusione nostra præallegata.
3 ¶ † Quis dicatur procurator in rem suam.& est gl.in.c. j.de procura.in.vj.in ver.in rem.Et nota,quòd appellatione procuratoris in materia stricta,non venit iste. de hoc est gl.in ver.suam.in.l.qui stipendia.C.de procur.&
a ibi Bal.ad idem gl.ij.& ibi Bal.in.l.j.[a]ff.eo.titu.Idem tenet Bal.in.l.j.ver.quintò quæro.C.de ac.& obli.¶ Et tamen quæstio quomodo cognoscatur vtrum procurator datus in rem intentet actionem vtilem, quam habet nomine proprio:an intentet actionem directã , quã habet nomine cõstituẽtis.Vide Bar.& Do.in.d.l.qui stipẽdia. C.de procura.dicit do.Anto.& refert hoc Abb.in fi.ꝙ si procurator datus in rem intentet actionem vtilem nomine domini,qui est excõmunicatus,ꝙ repellitur. Allegat gl.in.c.vnico.de iurepatro.in.vj.¶ Ad materiam gl. penul.in.c.j.de iurepatro.in.vj.quando obstantia cedenti obstent cessionario.de hoc ponitur per Pet.de Anch. consi.suo.ccxxxix.quod incipit:quia quæstio est dubitabilis.vbi concludit,ꝙ tutor hæredum illius,qui fuit vsurarius,non repellitur ab agendo . Ponit de ista materia etiam Pau.de Leaza.in disputatione incipient.vsurarius cessit,Bar.in.l.apud Celsum.§.si cui legitima.ff.de do.excep.& in.l.si cum dotem §.si pater.ff.solu.matri.Bal.in.l. si quis cum in rem.ff.de procura.& in.l. per diuersas. in viij.q.C.manda.Bar.in.l.iij.§.si filius.ff. quod quisꝗ iur. Bald.in dispu.sua incipien.Statuto cauetur. in.xiiij. col. Imo.in.l.si tertius.§.si plus.ff.de aqua plu.arcen.Ang.in.l. si cum emptorem.ff.de pactis.Do.post Io.An .in.c.j. de iurepatro .in.vj.Adde ista ad illam glo.suam.in.d.c.j.

a ¶In.l.j.& ibidem ad hoc vide Ioan. de prato.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet præsumitur bonus.hæc regula limitatur:nisi agatur de præiudicio alterius.in princip.Addit alias fallentias.2.3.*

4 *Testator,si commisit executori sui testamenti aliquid in secreto:an legatarij teneantur credere tali executori.*

5 *Delegatus,si citat aliquem,citatus non tenetur comparere : nisi in cieatione inseratur tota rescripti copia.*

6 *Delegatus non solùm tenetur ostendere rescriptum parti: imò etiam cogitur ei dare copiam commißionis.Fallit in duobus casibus:vt hîc.*

7 *Certitudo vbi requiritur,non sufficit probatio præsumptiua.vltimò vbi requiritur &c.*

8 *Delegatio qualiter verè probari poßit.ver.glo.in verbo,mandato.Et qualiter præsumptiuè.nu.10.*

Partem

a ¶Nisi fuisset.Adde modò tu:nunquid, quod olim fuit,pręsumitur hodie essẽ.Dic quòd aut quæritur de his, quę solo tractatu tẽporis mutant:vt est ætas:& tũc quod olim fuit in minori ætate,hodie nõ præsumit.text.est in l.si minorẽ.C.de in integ.rest.min.& tex.in.l.qd' te.C.de prob.&.l. spadonem.§.qui absolut⁹.ff.de excus.tut.secus est in maiori ætate,quia qui olim maior fuit , hodie fortior est . Aut quærit de his,quæ tractu tẽporis nõ mutant:& tũc aut in his,quæ sunt.in anima : aut in his, quę sunt extra animã.Primo casu de his,quę ornãt animã,vt sunt virtutes: & tũc qd olim fuit, hodie pręsumitur esse , donec contrariũ probet. tex.in.l. cũ quidã &.l.cũ pater.§.rogo.ff. de legat.ij. Aut quæritur de his,quæ vituperãt animã,vt sunt vitia,& tunc in eadẽ specie , qua homo olim fuit , hodie præsumit esse: & tũc locũ habet regula ,quæ dicit: Semel mal⁹, vt.ff. de accu.in.l.si cui §.ijsdem.& Bar.in ver.venio ad secũdã partẽ.& tex.in l.nõ oẽs.§.à barbaris.ff. de re milit. Limita regulam istam : nisi posset ꝓbari,quòd esset correctus virtutibus oppositis spatio triẽnij: vt in authent. de mona.§. sancimus . de qua limitatiõe vide Sali.in.d.l.si minorẽ. in.ij.col.in versi.si ergo conclusio. Adde Bar.in materia ista in.l. Cassi⁹. de senato. & i.l.si prius.ff.de no.op. nun.Canonistæ in c. insiuuatũ .de si.

b ¶In præsens. Ad quã materiã vide oĩno p.d.Alex.de Imo.in.l. publica. C.de testa.vbi etiã Pau.de Ca.& per Bar.plenè in.l. ab hostib⁹ .§.sed qd' simpliciter . ff. ex qui.cau. maior. in iiij.col.versi.sextò & Bald.in.c.j. vbi etiã glo.de pa.iur. fir.in.ij.co.& in.l. fi.§. necessitate.C. de bonis quæ lib.& in.l.siue possidetis.C.de prob.Sed quid econtra, vide tex.in.l.non rectè.& ibi per Flo.ff.de procuratoribus.

9 *Partem cõsentire in actibus iudicialibus: & præsentem esse,& non contradicere,idem est.*

11 *Iurisdictio non præsumitur in spectantibus ad ordinarium, vel delegatum non iure communi ,sed speciali : puta legitimare , restituere famæ : nisi probetur talis iurisdictio.*

12 *Commißio legationis facta Cardinali præsumitur in forma generali,etiam si non appareat.*

13 *Legitimatio personæ interuenientis in iudicio qualiter præsumatur.*

14 *Sentententia enuntians aliquem esse procuratorem ,nõ probat eum esse procuratorem.*

15 *Sententia enuntians quem esse procuratorem,non nocet domino ignoranti.*

CAP. XXXI.

CVm in iure.¶Nõ tenet quis parêre mãdato asserẽtis se legatum : nisi probet .h.d.
1 ¶ † Habes limitationẽ ad regulã,quę dicit,ꝙ qlibet pręsumitur bonus:verum nisi agatur de præiudicio alterius tex.& Abb.hîc:& etiam , quia hîc erat vna qualitas extrinseca:scilicet quòd talis sit delegatus.Et pro ista fallen. allego beatum Tho.ij.q.ij.q.lxx.ar.iij.in fi.vbi dicit:vbi imminet periculum alterius:nõ est de quolibet præsumendum bonum.sed adhibenda cautela , vt non de facili vnicuiꝗ credatur. Allegat euãge. Io.primo.c.iij.dum dicit: nolite credere omni spiritui,& est gl.in.c.si quis.l.dist.vbi glo.dicit non est semper credendum bono viro:vbi agitur de periculo tertij.& gl.est in.c.statutum.in ver.ab aliquo.de rescr.in.vj.in.§.cum verò. Et sic ad hoc faciũt omnia iura dicẽtia,quòd quilibet supectus recusari potest. Et facit ad hoc consi.Pau.de Ca.quod allegaui in.c.cum contingat.in gl.in ver.sciat.de res.dum limitat gl. in.l.Titio.ff.de condi.& de.¶ Secundò limita, vbi agitur de vtilitate animæ : quia melius in dubio præsumetur delictum,quod not.Pe.de Anch.consi.clxxv:quod incipit;prima facie videtur .vbi consuluit,ꝙ confessio defuncti,qui moriens dixit simpliciter se fuisse vsurarium: interpretari debet de toto tempore vitæ suæ: non de aliqua particula.& glo.in.c. iuuenis. de sponsa.¶ Tertiò limita,nisi ex actibus præcedentibus oriatur coniectura doli:quia tũc illæ coniecturæ arguunt dolum. Bald.in.l.j.ante fi. C.si quis omis.causa testa.quem allegat Ioã. de Ana.in capit.ad falsariorum. de crimine falsi.
2 ¶ † Quartò fallit,nisi [a] semel fuisset malus per
a regulam,semel malus.in.vj.nisi probetur contrarium.Hoc intellige in eodem genere mali. vel simili non in alio genere;quia si fuit homicida:& tu accuses de vsura, non præsumitur. Ita Bar.in.l.si cui.§.ijsdem.ff.de accusa. & in.l. Cassius.ff.de senato.& Bal.& Imo.in.l.fi. ff. de hære.insti.& Pet.de Anc.in.d.regula semel.in iiij.oppositiõe . & in cõsilio suo.ccccvij.quod incipit:primum dubium.Et ibi dicit,quòd accidens naturæ cõtrarium semper præsumitur durare:nisi probetur contra.¶ Secũdò intellige:nisi illa qualitas mali causaretur à re imitabili.Ita Bar.in.d.§.ijsdem.per.l. spadonem.§. qui absolutus.ff.de excusa.tutor.Quando verò ex
b præterito pręsumatur in præsens[b] generaliter, vide Bal.in.l.ex persona.C.de proba.Sali.in.l.si minorem.C.de in inte.rest.minorum.¶ Quin-
3 tò limita,† nisi agatur de aliquo promouẽdo: quia integritas vitæ nõ omnium præsumitur, secundum Car.in Cle.j.in.ij.notabili. de concess.præb.secus in iam promoto: secundum eũ ibi.& Archid.in.c.actor.vj.q.j.Generaliter autẽ de materia,vide Car.in.c.j.de scrutinio.vbi plenè examinat,vtrum vitia & virtutes insint nobis à natura.de qua quæstione dixi plenè in d.c.fi.de præsump.¶ Dicitur in isto tex. ꝙ nõ creditur delegato , nisi ostendat mandatum, vel probet.Pro hoc adde,ꝙ etiam executor tenetur ostendere copiam suæ potestatis petẽti. Do.de Ro.de do.& cõtu.decisio.xv. in nouis. Et ad hãc materiã allego Inn. in.c. venerabili. lij.col.de censi.vbi dicit,gesta per delegatum, qui non docuit de mandato petito , sunt ipso iure nulla.& subdit si excommunicat, excom-
4 municatio non tenet.¶ Secundò ad intellectũ huius Decretalis est Io.An.in addi.Spec.in tit. de instr.edi.§.nunc aliqua.ver.sed nunquid secundum dictum. Est datus executor in testamẽto:executor dicit,ꝙ testator commisit sibi aliquid in secreto : vtrum legatarij teneantur credere executori.d.lib.Io.An.ꝙ non creditur sibi de hoc,nisi appareat.& allegat istum text. saluo nisi in testamento essent ista verba dispẽset,prout sibi commisit:licet non dicatur qualiter.Ita allego.Inn.in.c.Romana.in gl. in verbo,idem dicimus.de ap.in.vj.vbi dicit: citatus non debet comparere,quando in citatione nõ est expressa causa concludens iurisdictionem.
5 & allegat istum tex.¶ † Fortius dicit Inn.in.c.
c præterea.de dilat.ꝙ etiam si delegatus[c] citat,vt delegatus non tenetur citatus comparere : nisi in citatione inseratur tota copia rescripti . Et hoc dictum sequitur Ant.in.c.super literis. in xxij.col.de rescri.Veritas est in contrarium,ꝙ non tenetur ponere copiam rescripti & delegationis,quare sufficit citare,dicendo se delegatum :licet parti comparenti teneatur dare copiã rescripti.per istum tex.Istam partem tenet gl.in.c.si Episcopus.iij.q.ij.Idem Spe. in ti. de cita.in vl.col.ver.sed pone is cui .Ratio est,

c ¶Si delegatus.Adde tu,quod Fel.hîc dicit,quòd veritas est in contrariũ: videlicet,quòd iudex delegatus nõ tenetur tenere copiã rescripti in citatione,sed sufficit citare dicẽdo se delegatũ.& dicit,quòd Ioã. And.An.de bu.in.c.pręterea.de dilationi.idẽ tenẽt.& Bar.in aut.quis semel.C.qũo & qñ iu.Idẽ tenet.& sic cõtra Inn.Posteà dicit quòd Spe.in ti.de citatio.§. ij.videt idẽ tenere.& ibi dicit quòd Io.An.in additione sua idẽ sentit.Adde tu & dic,quod Fel.hîc malè & corruptè allegat Spe.& Io.An.& Anto.de Bu.& Bar,in locis pręallegatis.Et primò i nuenio,ꝙ Io.An.ĩ.d.c.pręterea in.j.col.in ver.hîc habes expressum,ꝙ iudex apostolicus debet mittere tenorẽ rescripti in citatione.Ant.de But.ibi dicit,puto quòd si in citatorijs asserit se delegatũ:dato,quòd neque rescriptũ,neque copiã eius trãsmittat arctetur citatus ad cõparendũ. & sic loquitur,ꝑ verbũ puto,neque firmat pedes. Spe.in ti.de citatione.§.ij. versi.itẽ ,ꝙ rescriptum.tenet quòd rescriptum debet inseri in citatione. Sed posteà dicit, ꝙ Vinc. tenet contrariũ.& ibi nulla est additio Io.An. & sic Fel.hîc non bene dicit , quòd ibi sit additio Ioã. An.Bart.ĩ aut.quis semel . in .ij. colum'. C.quomodo & quando iud.in versiculo expeditis contrarijs . dicit ibi expressè, quòd iudex delegatus in citatione, debet mittere copiã rescripti. Adde quòd idẽ tenet expressius Bar.in l.ij.ff.si quis in ius voc.nõ ierit. in.ij. col.in ver.sed iuxta hoc quæro . vbi dicit , quòd iudex delegatus,qñ citat reum,debet in literis ponere copiã sui rescripti.& cũ Bar.ibi oẽs transeunt. & ita seruat in practica,& semper, qñ fui iudex (qd' fortasse millies fuit)feci semp copiã rescripti inseri in citationib⁹. quare dico , quòd cõis opinio est ista, quòd nisi iudex delegatus faciat in citatiõe sua inseri copiã rescripti,citatus non tenetur cõparere: qa talis citatio non arctat citatũ , vt est tex.in.d.pręterea. in princ.& tex.in d.authen.q semel. Canonistæ in cap. prudentiam.§. eo. tit.glo.in.c. si Episcopus.& ibi Archi.ij.q.ij. Bald.in authen. offeratur. in.v. colũ.C.de lit. contesta. Et ratio est, quia non præsumitur pro iurisdictione delegata: cùm sit odiosa.vt dicit glo.hîc in isto tex.& docto.Adde & limita istam communem opinionem,quando citatus esset in eodem loco , vbi iudex, vel modicum distaret,quia quamuis in citatione non inseratur tenor rescripti,sed ipse iudex citat simpliciter asserendo se delegatum,tenetur citatus comparere,aliàs potest mulctari:cum oriatur dubium iurisdictionis. & sit modicum præiudicium ei comparere,ex quo est in eodem loco.Ita limitat domi.Abb.in.d.c.præterea.de dilatio.in.ij.col.in versi.secundo ca.

su cum tractatur.
& ibi Ant. de But.

ꝙ in dubio præsumitur pro iurisdictiōe citan
tis. Host. Io. An. d. Anto. in. d. c. prætereà. de di
la. tenent contra Inno. & Bar. in auf. qui semel.
in. iiij. colũ. C. quomodo & quando iud. dicens
ita practicari, præter, quàm in tribus casibus:
quia tenetur mittere copiam rescripti in cita-
tione. ¶ Primus, quando citans est persona in-
capax delegationis: quia tunc debet in citatio-
ne inseri copia rescripti: vt si quis citatur à sim
plici sacerdote. Ita Io. An. in addi. ad Spec. in ti.
de cita §. j. ver. item quod rescriptum. Secũdus
est, quando citandus est in loco lōginquo: quia
tunc debet in citatione inseri copia delegatio-
nis. ita Abb. in. d. c. prætereà. in. ij. col. de dilat.
¶ Limita istum casum: nisi quis citaretur per
nuntium publicum, vel notum: vt sicut sunt
cursores Papę. Ita Do. de Ro. in nouis. deci. cc-
cv. & est in titu. de do. & contu. xv. q. quæ inci
pit: si executor. Et eam sequitur Ant. in. c. cum
parati. de appel. in penul. col. Ludo. de Ro. in. l.
sciendum. in. xix. col. ff. de verb. obli. vbi dicit,
ꝙ si delegatus est in loco: nunquam oportet
6 transmittere copiam in citatione. ¶ † Amplia
istam Decretalem, non solùm tenetur delega-
tus ostendere rescriptum parti: sed etiam cogi
tur ei dare copiam commissionis. Ista est glo.
iij. in. c. porro. de priuile. quia fortè iste vult re
darguere de falso, & opus est studio ad ponde-
randum falsitatem. Facit. c. accepimus. c. ex li-
teris. c. contingit. de fide instr. & tex. in. c. cum
personæ. circa mediũ. de priuileg. in. vj. ¶ No-
ta modò duas limitationes: in quibus non te-
netur dare. ¶ Prima limitatio. nisi delegatus
esset datus de commissione, & tempore, sine li
teris: quia sufficit facere fidem de commissio-
ne nuntij scripta vel non scripta. Ista sunt ver-
ba Hosti. in isto titu. in sum. sub rubricella. de
recus. in pe. col. ver. quid est de auditoribus da-
tis viua voce. Idē in Spe. in tit. de prob. §. inter-
dum. ver. quid de auditoribus. & isti idem di-
cunt de quolibet auditore dato ab ordinario
pręsente: quia de facili interrogari potest, vtrũ
sit, an non. Et hanc limitationem ponit Ludo.
Ro. in. d. l. sciendum. in. xix. col. ff. de verb. obli.
¶ Secundò limita, vt nō habeat locum in Car
dinali dicente se delegatum: quia ei creditur.
Ita Hosti. in loco præal. allegat modo. c. nobi-
lissimus. xcvij. distin. Idem tenet Spe. in. d. ver.
quid de auditoribus. idem Abb. in. c. quòd su-
per his, in. iij. col. de fide instru. per ver. credo.
quia si creditur legato, quod est plus: multò
magis delegato. Et dicit, quòd non creditur ei,
vbi diceretur aliquid præiudiciale parti. glo. in
c. sicut. de sen. excom. & pro hoc facit: quia iu-
ra exorbitantia loquentia generaliter, nunquã
ligant Cardinales. Tunc sic iste tex. est exorbi-
tans: ergo non extenditur ad Card. & Hosti. in
c. ij. de cleri. non residen. & Ioan. Mo. in. c. vni-
co. de schisma. in. vj. & Abb. in Cle. j. in princi.
de exces. Præla. & dicit, ꝙ. c. quia periculosum.
de sen. excō. in. vj. habet locum in Cardinali nō
Episcopo: licet loquatur solũ de Episcopo. &
facit consiliũ Ludo. ccccxcvij. vbi dicit, ꝙ clau
sula: & omnes alios, non comprehendit Cardi
nales in materia odiosa. & consilium Petri de
Ancha. ccxc. quod incipit: pro clariori euiden
tia. vbi dicit, ꝙ regulę cancellariæ non habent
locum in Cardinalibus, nec adstringunt eos
ad exprimendum verum valorem. ¶ Sed con-
tra istam fallen. facit vnum dictum pulchrum, quod ponit Innoc.
in. c. cum olim. el primo. de priuile. vbi dicit: legato creditur, si est
persona notabilis: sed in delegato semper est opus literis. Facit pro
hoc gl. quæ in terminis hoc dicit in extrauag. Bonifa. viij. quæ in-
cipit: excommunicamus. in ver. clerico. quæ gl. est Io. mona. & ibi
reuocat dictum suum. in. c. j. de schisma. in. vj. dicens, mihi creden-
dum non est: quia loquebar in facto proprio: cum essem Cardina-
lis, & reprehenditur. ¶ Secundò hoc tenet hîc Imo. in. vij. colũ. Et
mouetur: quia iste tex. simpliciter loquitur. ¶ Tertiò allego Abb.
in. c. prætereà. in. iij. colum. de dilatio. vbi dicit: nulli personæ quã
tuncunq; authorizabili creditur de delegatione: nisi ostendat lite
ras. Item sentit Abb. in. d. c. cum olim. in fi. dum allegat istum text.
¶ Quartò no. verba Abb. hîc in primo notabili. vbi dicit, ꝙ ideò
non creditur delegato: quia agitur de præiudicio partis: & sic vbi
agitur de præiudicio alterius, non creditur. Car. in. c. sicut. de sent.
excō. tex. in. c. licet ex quadã. in ver. præsidiali. & in. c. cum à nobis.
de testi. ¶ Quintò pondero tex. in. l. vnica. C. de man. Princ. in ver
sicu. nullius dignitate terreri. & tex. in. l. prohibitum. C. de iure fi-
sci. li. x. in ver. cum literis nostris, non ex arbitrio suo Cæsariano
nuntios. Ad idē tex. in. l. probatorias. C. de diuer. offi. lib. xij. ¶ Sex
7 tò ita tenet Anto. & Imo. in. c. quod super his. de fide instr. ¶ † Vl-
timò vbi requiritur certitudo: non sufficit probatio præsumpti-
ua. gl. in. l. j. C. de fide instr. sed credere dignitati, est adhærere præ-
sumptioni. ergo non satisfacit isti text. Non obstant contraria. Et
primò ad illud, quòd credantur maiora, credo ex verbis Cardi. in
Cle. ne Romani. §. eoipso. de elec. vbi dicit, ꝙ istud de delegatio-
ne non est de iure: sed inductũ ex stilo curię: maximè, quia legatio
nō est alteri pręiudicialis in his, quę veniũt in generali cōmissiōe:
secus in his, quæ veniũt in speciali per infrà dicenda. Pro ista respō
sione alleg. Arc. Do. in. c. nobilissimos. xcvj. di. vbi dicunt, ꝙ licet
legatus notus & honestus recipiendus sit: tamē audet iudicare tã-
quam talis sine literis. ¶ Ad id de iuribus exorbitantibus, primò
negatur, ꝙ sit ius exorbitans. Iste tex. non est exorbitans: cum aga-
tur de iudicio alterius: sed posito ꝙ esset, omnino falsum est hoc:
ꝙ imo in materia stricta verba generalia comprehendunt Cardi-
nales & Archi. Ioan. Andr. & Do. in. d. c. nemo. de elect. in. vj. vbi
dicunt, ꝙ verbum nemo positum ibi comprehendit Cardinales.
Secundò Old. consi. ccxj. quod incipit: ad proposiutm. vbi probat
ꝙ consuetudo curiæ, vel priuilegium loquens in materia stricta
comprehendit etiam Card. & magnitudo dignitatis nihil opera-
tur: quia sequeretur, ꝙ si Cardinalis percuteret clericum, nō esset
excommunicatus. ¶ Ad illud quod faciunt vnum corpus: dicitur,
ꝙ imò sunt inferiores: quia Papa præcepit Cardinali: sed essent pa
res, par in parem. &c. Ego allego Ana. in rub. de cleri. excom. mini.
in fi. vbi dicit, ꝙ. c. quia periculosum. de senten. excom. in. vj. non
habet locum in Cardinali non Episcopo: cōtra Abb. in dicta Cle.
j. de exces. Præla. Pro quo facit gloss. ibi in ver. suspensionem. quæ
dicit, quòd est odiosum. & sic non extenditur ad Cardinales non
Episcopos. Et facit: quia sequitur, ꝙ nulla canonica odiosa proces
serat in Cardinali. ¶ Secundò sequeretur, ꝙ etiam ista decretalis
non haberet locum in Episcopis: quia rationes, quę fiunt pro par-
te negatiua seruient isti: quia in materia pœnali, non comprehen-
dũtur, nisi exprimantur. & per tex. in. c. fi. de hæreticis. in. vj. Ideò
dicas, ꝙ in illis iuribus sunt casus specialiter hoc prouidentes: ergo
secus in alijs casibus, ex quo lex specialiter ita prouidet ibi. & sic
contrariũ probant à loco speciali: quia cōprehenderentur in alia
materia etiã pœnali & odiosa: quia specialiter illud prouideretur.
& sic iste tex. habet locum in Cardinalibus. & iura exorbitantia
comprehendunt Cardinales. Saluo vbi Card. diceret hoc in curia.
8 & sic saluat Imo. in. c. quod super his. ¶ Gl. in verbo, *mandato. &c.*
Quomodo possit probari verè delegatio. Inno. hîc concludit, ꝙ
registratio instrumenti, vel delegationis facta in actis, probat ori
ginale: adeò, ꝙ non est amplius opus ipsum producere. Hoc dictũ
allegant do. de Rota. decisio. xciij. & est prima sub titulo de fide
instr. & ibi dicunt, ꝙ non est opus registrare tenorē: quãdo opus
producit, vt solùm appareat de productione. Pet. de Anch. consi.
xxxvj. quod incipit: prima facie. allegat Innocen. hîc Bal. in. l. chi-
rographis. in princip. ff. de admi. tuto. Tenet idem Bald. in. l. no-
strum. in. iiij. col. C. de testa. Bal. & Ang. in authē. si quis in aliquo.
C. de

C. de eden. Inn. Host. & omnes in. c. quoniã. de prob. & alij allegati
per Lu. in. l. sciendũ. in. xxx. col. ff. de ver. ob. in ver. & hoc intelligo
verum cũ concor. Amplia primò, etiã si posteà appareat originale
abolitũ, vel abrasum, vel cassum: qa nō nocet. De hoc ponit Bart.
in. l. j. ff. si tab. test. nul. exta. Bal. in. l. sciatis. in fine. C. de test. & in. d.
l. l nostrã. in. iiij. co. & in. l. gesta. in fi. C. de sent. & re iud. & ibi dicit,
idē, si perdat. Amplia secũdò, vt procedat, etiã si originale nō fuit
registratum: sed data copia parti, quæ nihil opposuit. quia perdi-
to originali cogetur pars copiam exhibere, quæ registrata faciet
fidem. Ita Pau. de Cast. in. l. publicati. C. de testa. colligens ex dictis
Bal. in authen. si quis in aliquo. C. de eden. ¶ Limita primò, dum-
modo iudex authorizauerit exemplationi. Ita Bar. in. l. eos. §. super
his. C. de app. per authen. ad hæc. C. de fide instru. quia generaliter
idem est in omni productione: quia non sufficit facta coram solo
notario: vt not. Hostien. Ant. & Imo. in. c. quoniã contra. de pro-
ba. Bal. in. l. si ea. C. qui accusa. non pos. in. ij. notabili. Ang. & Lud.
Ro. in. l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. cum his, quæ aliâs po-
9 sui in. d. c. quoniam. & no. & tene menti istam limitationē. ¶ † Se-
cundò limita, dummodo registratio sit facta de toto tenore rescri
pti, vel instrumenti: vel de principio & fine, cum clausulis substan
tialibus. Secus si simpliciter de prin. & fine. Ita Innocē. & Imo. hîc.
& Barto. in. d. l. chirographis. ff. de admi. tut. &c. quæ sequuntur.
¶ Tertiò limita: dummodo præsente aduersario, vel citato. hoc
Ioan. And. in Specu. de rescrip. præsen. §. j. versicu. sed obijcitur. in
verbo, essemus. & Abb. in. d. c. quoniam contra. in penul. chart. &
hoc Imo. plus sustinet, ꝙ oportet, ꝙ scribatur, ꝙ pars citata nihil
opposuit: sed dubito, ꝙ non sit opus scribere propter sequentia.
¶ Secunda conclusio: paria sunt in actualibus iudicialibus partem
expresè consentire, vel præsentem esse: & non contradicere: per
text. in. l. j. C. de rela. & ibi dicit Barto. sis cautus, vt facias poni in
actis & parte præsente, & non contradicente. Quod perpetuò te-
ne menti. Pro conclusione est tex. in Cle. sæpe. in ver. contradicen
tibus. de verb. signifi. Ita Bal. & Sali. in. l. emancipatione. C. de fidę
instru. Ange. in. l. his, qui. C. de appel. Barto. in. l. ne in arbitris. C. de
de arbi. & Cepola in cautela. cclxxxvj. Cardin. in consi. lxxiiij. Lu-
do. in. l. qui aliena. ff. de acquiren. hæred. Lapus allegatione. xliiij.
Anto. in. c. j. in vlti. col. de fide instru. & consilio suo. xxxvij. quod
incipit: in quæsito prædicto. Bal. in. l. ex his. in. ij. col. C. de testa. mi
li. Anto. & Imo. in. c. conquerente. de offic. ordi. in. l. si præsens. in
prin. C. quomodo & quando iud. ¶ Fallit in sententijs, vbi appel-
lationi est locus: quia non videtur tacens consentire: nisi lapso de-
cennio. Ita Bar. in. d. l. j. C. de relatio. & ita not. Rap. Fulg. & Ang.
de Are. in. l. fi. ff. quã. ap. sit. ¶ Secũdò fallit, nisi esset casus, in quo
pars non potuisset cogi: vt esset præsens: sed procedit regula, quan
do quis poterit cogi esse in iudicio. Ita limitat Imo. in. c. in nomi-
ne domini. de testi. in. ij. col. propter dicta Barto. in. l. furioso. ff. de
sen. & re iud. dum dicit, ꝙ sententia lata contra dominum pręsen
tem, cuius procurator fuerat litem contestatus, non tenet: si do-
minus & procurator non fuerunt vocati, licet esset præsens.
10 ¶ † Quomodo probetur delegatio præsumptiua. doct. hîc. Adde
Bal. in. l. gesta. in vlt. col. C. de re iud. vbi dicit si is, qui est litem cō-
testatus opponit defectum iurisdictionis probet. ecce, ꝙ habet
probare: & sic præsumitur pro iurisdictione: secus dicit ipse, si ab-
sens nunquam comparuit. Allegat Bald. Inn. in. c. innotuit. de eo,
qui fur. or. suscep. ¶ Secundò adde Bald. in. l. licet. iiij. colum. ff. de
procu. vbi dicit, Exceptio, tu non habes iurisdictionem: non est
probanda per excipientem: sed debet liquere de mandato. allegat
Inn. Hoc intellige: nisi fuisset litem contestatus. Tertiò adde Bal.
in. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. vbi idem tenet. Pro iurisdictione or
dinaria semper præsumitur. glo. hîc quam Bal. allegat pro copio-
sa in. l. ij. in pe. col. C. de sen. Et ibi dicit, si delegatus ordinarij pro-
cedit præsente ordinario, præsumitur delegatio: secus si non con-
stat de scientia ordinarij: nec valet argumentum, de quasi posses-
sione: quia illud procedit, vbi est dubium de mandato, secundum
Bal. in. l. ea quidem. in. iiij. col. C. qui accu. non possunt. vbi dicit, ꝙ
iurisdictio ordinarij censetur notoria. Ideò non est opus de ista fa
cere fidem: secus in delegata. & allegat gl. hîc. Hoc idem tenet in. l.
fi. in. xviij. col. versi. tertio casũ. C. de edic. diui Adri. tol. & plenius
in. l. j. in fi. C. qui & aduer. quos. Quod limita ex sequenti conclu-
11 sione. ¶ † In spectãtibus ad delegatum, vel aliũ
ordinarium: non iure communi, sed speciali:
non præsumitur iurisdictio: nisi probetur: pu
ta legitimare, restituere famæ: ita Anto. Imo.
Abb. hîc. & Do. post Host. in. c. j. in penul. col.
de offic. lega. in. vj. & idem Bald. in. l. si qua per
calumniam. in vlti. col. C. de Episc. & cleric. &
allegat gl. hîc do. Anto. in. c. suam. de offic. vica.
Abb. in. c. quod translationem. de offic. leg. Io.
And. & Abb. in. c. ad eminentiam. de sen. excō.
Do. in. c. j. §. j. de senten. excom. in. vj. in fi. Lud.
Ro. in. l. sciendum. in. xxij. col. versic. xv. decidi
tur. ff. de verb. oblig. latè Pe. de Anch. in Cle. j.
in. iiij. colum. de proba. & ibi latè reprehendit
Ang. consi. clxxix. quod incipit: mandatum pri
ma fronte. Vbi voluit, ꝙ credatur dicto legati
super istis specialibus: quando nemini nocent,
sicut dispēsatio: sed cōcessit prædicta, vbi age-
retur de præiudicio alterius secundum Pet. de
Anch. in. c. nobilissimus. xcvij. dist. non loqui-
tur in reseruatis, in quibus stat regula huius ca
pituli. & l. j. C. de man. prin. Et ex hoc dicto am
plia, etiã si nemini præiudicatur. & hoc teneo.
¶ Est ergo cautela, vt is, cum quo delegatus ge
rit actum ex speciali potestate, habeat copiam
mandati insinuatam. & ita docet Spe. in titu. de
leg. §. superest. in. v. col. ver. quod si legati. & cō
muniter legati ponunt totam literam commis
sionis, quando vtuntur iure speciali: secundum
Io. And. ibi. in addi. ad Spec. ¶ Limita, nisi illa
specialia pluries exercuisset legat⁹. ita Bal. in. l.
exemplo. in fi. C. de proba. non ratiōe commu-
nis erroris: sed ratione præsumptæ veritatis.
& ibi dicit, quod voluit Io. An. in. c. cum. ex li-
teris. de resti. in integ. Et est verum: quia vult
ibi: & subdit, ꝙ legatus datus in partibus Fran-
ciæ, pro legatione ordinaria, & etiam cum le-
gatione transmarina, quæ est specialis, nō per-
dit hanc specialem legationem mortuo Papa
re integra: si iam cœpit vti legatione ordina-
ria. Quod vltimum adde ad. c. s. proximum. &
facit. c. si super gratia. de offic. deleg. in. vj. quia
perpetuatio in principali operatur in accesso-
12 rio. ¶ † Pręsumitur cōmissio legationis, etiam
a facta Cardi. in generali: etiam si nō appareat. [a]
& ita volunt prædicti & Spe. in. d. versic. quid
legati. & glo. in versi. nihilominus. in. d. c. nobi
lissimus. & Lapus allegatione. xiiij. quę incipit:
idem est dicere. & allegatione. xxxiij. quæ inci-
pit: an frater minor. & Do. de Rot. in antiquis.
decisio. clxxvj. quæ est in ti. de offic. leg. ij. quæ
incipit: item no. ꝙ legatus. & Cald. in tit. de of
fi. leg. consilio. ij. Bald. in. l. iurisiurandi. in. ij.
col. C. de testi. Ratio propter excellentiã perso
næ. d. c. nobilissimus. Item: quia nunquam, vel
rarò exeunt Cardinales curiam sine legatione.
Pro ista secunda ratione est dictum Bart. in. l.
eum, qui §. fi. ff. commoda. vbi dicit, ꝙ excusa-
tur, qui credidit nuntio tuo, quem consueuisti
sæpissime mittere sine literis. & sic facit pro cō
clusione nostra. ¶ Amplia nō solùm, vt creda-
tur de delegatione: sed etiam de ambasiata sibi
commissa: licet non ostēdat formam commis-
sionis, glo. in. d. c. ad Apostolicæ. in versi. pro-
poni. de re iud. in. vj. ¶ Amplia secundò etiam
si non sit Card. sed alia persona grauissima &
illustris. Pau. de ca. consi. xxxiij. quod incipit: in
Christi &c. incip. prius, quàm iura fierent. &
de hoc est gl. pe. in. c. ego. N. de iureiuran. & gl.

a ¶ Non appareat. Ad quam materiã, vide omnino per. d. Ias. May. in sua aurea repeti. l. admonendi. co. cl. iiij. ff. de iureiu. cũ multis alijs concordã. ibidē per eum signatis. & per. d. Alex. de Imo. in. l. j. ff. de offic. præfect. præto.

magna.in.c.cum olim.el.j.de priuil.tenet Spe. in titu.de lega.§.superest.versi.quid si delegata iurisdictione. Abb.in.d.c.ꝙ super his.in.iij.co. de fide instru.præter, quàm in duobus casibus. ¶ Primò in legatis venientibus ad curiam Romanam: quia de stilo curiæ non creditur sine literis. Ita Abb.in.d.c.quod super his. ¶ Secundus casus est, vbi legatio est alteri præiudicialis. hoc voluit Bar.in.l.palatinos.C.de collatio. fundo.fisca.lib.xj. Pro quo faciunt iura allegata heri loquendo de Cardinali circa delegatio-
13 nem. ¶ † Quomodo præsumatur pro legitimitate personarum interuenientium in iudicio: ponunt hîc doc. ¶ Quando verba enuntiatiua probent, ponit hîc Innoc. quòd probant inter contrahentes, qui enuntiauerunt: per.l. optimam.C.de contrahen.& commit.stipula. secus verò in præiudicium tertij: vt in.l.ex hac scri-
a ptura[a].ff.de donat. De quo plenè ponitur per Bar.ibi.& ibi plenius per Imo.Canonistę in.c. cum dilectus.de successio.ab intesta. per Imo. & Cardina.in clemen.prima.de probatio.per Bal.in.l.ex his.C.de testa. mili. cum similibus.
14 de quibus aliàs. ¶ † Sententia enuntians quem esse procuratorem, non probat eum esse procuratorem. Innocen.hîc sequitur Ange.in authenti.vt sponsalitia largitas.§.& hoc insuper. in ij.col.versi.sed nunc quæro.colla.ix.limitat.nisi de mandato iudicis esset transumptum mandatũ, & positum in sententia: vel in actis parte sciente.allegat glo.hîc, quod est clarum. Adde etiam Bal.in rub.C.de fide instru.in.vj.colum. vbi dixit, quòd instrumẽtum enuntians quem esse procuratorem alterius, non probat mandatum.& ita cauti notarij enuntiando de mandato, attestantur se vidisse instrumentum mandati nominato notario. ¶ Sunt duo casus, in quibus verba enuntiatiua probant mãdatum. Primus egomet pronũtiatiuè dico talem procuratorem meum: puta supplicando Papæ. Ita Lud.in singulari.ccclxiij.quod incipit: Reuerẽdus dominus Cardin.sancti Marcelli.per text. in.l.ne satisdatio.ff.rem ratam haberi.quam dicit se didicisse à solo Baldo in quodam cõsilio. Amplia, si esset materia requirens speciale mãdatum: quia probatur cõtra dominum ex verbis enuntiatiuis. Ita Anto.in.c.nonnulli.§.sunt & alij.in penulti.colum.versicu.aduerte. quia hoc est notabile.de rescript. Dicẽs generaliter, quòd instrumentum enuntians quem procuratorem, probat eum procuratorem contra eum, qui dedit causam instrumento consentiẽdo. De quo dicto exclamat ibi Domi. dicens hoc esse singulare. ¶ Secundus casus est, vbi Papa in suis literis appellat quem procuratorem: quia illa verba probant. Federi.in consilio.cxvij.quod incipit: casus talis est. Ioannes impetrauit.quem sequuntur Anto.Imo.Abb.in di-
15 cto.§.sunt & alij. ¶ † Inquantum doct. dicunt, quòd sententia pronuntians quem procuratorem, non nocet domino ignorãti. Tenet Abb. hîc post Barto.in.l.licet.C.de procurato. Idem Innocen.in.c.super literis.de rescrip.& Specu. in titu.de syndico.§.j.in versi.quid si iudex. licet aliud dixerit in titu.de excep.§.nunc videndum.versic.in summa. Et Bal.in.l.falsis.in.xj.colum.C.de fur.limitans: nisi dominus sciuisset. Pro quo facit à fortiori dictum Innoc.in.c.ex parte Decani.de rescrip.cum his, quæ ibi scripsi. ¶ Quando post lit.contesta.negatur mandatum, quis habeat probare. Prima opinio est: quòd procurator dicens habeo mandatum. Istam tenet Bart.in.l. licet.C.de procura. Abb.post Innocen. in.c. quoniam contra .de procura. Abb.post Innocen.in.c.quoniam contra.de probatio.in penulti.colum. Ratio est, per.l.actor.C.de probation. ¶ Secunda opinio verior, quòd incumbit probatio opponenti.gloss.& Ang. in.l.Pomponius. §.rati.ff.de procurato. Ad idem gloss.Bald.& Salice in.d.l.licet.Innocen.ibidem.in.c.j.in versi.absentia.de electio. in.vj.Imo.hîc plenè.& in capit.cum.M.in.xij.colum.de constitu. post domi.Anto. Ratio, quia admissus vsque ad litem contestatam inclusiuè, videtur positus in quasi possessione officij.& talis quasi possessor transfert onus probandi in admittentem eum. Facit dictum Innocen.in.c.innotuit.de eo, qui fur.ordi. suscepe. Vbi opponenti defectum mandati delegatarij post litem contesta. incumbit probatio. ¶ Et not.quòd vbi esset productum instrumentum mandati: & data copia parti, quæ nihil opposuit: tunc etiam post lit.contesta.releuatur procurator ab onere probandi mandatum: dummodò fuerit in actis productum: licet non registratum. Ita Innocen.& clarius Hostien.in.d.c.quoniam contra.per.l. fi.C. arbi.tutel.ibi: nemo ita simplex, quòd contra se aliquid scribere patiatur: si ergo passus est, imputetur sibi. Idem tenet Anto.& Imo. hîc.& Ange.in dicta authen.vt sponsa.largi.facit quod notat Bar. in.d.l.licet. dum dicit: idem, si mandatum fuerit approbatum. ¶ Glo.hîc: in fi.ponit vnum scilicet: an excommunicatus præsumatur semper excommunicatus. hoc prætermitto. quia sequitur c.cum olim.

¶ Ex hac scriptura.& ibidẽ vide oĩno.d.Alex.de Imo.q ponit multa exẽpla & in.d.l.ex his.alleg.in tex.vbi ponit multas remissiones.& in.l.non epistolis.C.de prob.& in.l.emptor.§.ancilla.de rei vẽd. Adde Ang.in.l.cũ aliqs.C.de iur.deli.& ibi Bal.in.ij.col.in ver.tertio casu qñ aliqs.& Bald.in plu.feud. in.v.char.ver.circa hoc dubitaṫ.& Ang.in.l.j.C.de cõue.fis. debili.x. Et adde, ꝙ qñ verba enuntiatiua emissa etiã ꝓpter aliud, vbicũq; ꝓferunṫ inter pręsentes, inducunt præsumptionẽ, seu ꝓbationẽ, donec ꝓbeṫ cõtrariũ: secus qñ emittunṫ à ptibus sciẽtibus sup actu, in quo partes possunt sibi pręiudicare: qa tũc non admittiṫ probatio in cõtrariũ. secũdũ d.Sozi.in suo cõsi. ccxiij.inci.in pręsenti cõsultatiõe. ver. secũda cõclusio.circa fi.in.ij.p̃te.chart. lxxxviij. Sed quid si sint geminata? dic, quòd ꝓbãt vbi aliàs non ꝓbarent nõ geminata: vt p præfatũ dñm Sozi.in cõsi. lxvij.inci.circa primã.q. versic. circa aliã.q.ibi: nã in.j. parte. char. cxiiij.
b ¶ Vtrũ sufficiat tacitus consensus in prorogatione. do. Abb.hic tenet, ꝙ sic.in.j. col.in ver. ex quo infero. Fel, hîc dicit, ꝙ moderni dicũt, ꝙ opi.d. Abb.est falsa: per tex.in.l.j.ff.de iudi. Adde tu, quòd pro opi.d.Abb. faciunt no.p Bart.in l.si cõuenerit, ff.de iuris.om. iud, in.j. col. ver, si verò. vbi notabiliter dicit, ꝙ qñ opponũtur aliæ exceptiões dilatorię ante, quàm opponaṫ exceptio iudicis, quòd amplius opponi non põt: cũ cẽseanṫ cõsensisse in psonam iudicis. Et si omissa exceptiõe incõpetẽtię iudicis opponaṫ, quòd actor sit excõicatus, vel seru⁹, vel aliter inhabilis: non habet ampli⁹ locũ pœnitẽtia: nec declinatoria iudicis. p.l. si susceperit.in prin. de iud. Ecce ergo, quòd prorogatio põt fieri p tacitũ cõsensum ante cõtestationẽ litis.& illam opi. Bar.oẽs ibi sequuntur.

SVMMARIVM.

1 *Consensus tacitus, an sufficiat in prorogatione rerum.in principio.*
2 *Consensus expressus requiritur in prorogatione de loco ad locum.*
3 *Procurator si confessus fuerit se mutuò recepisse, an agatur contra dominum, si non probetur numeratio.*
4 *Verba sequentia declarant præcedentia.*
6 *Executor vltimæ voluntatis, non potest vendere pecunia non præsente.*
7 *Dominus sciens procuratorem suum excedere fines mandati, & non contradicens, videtur consentire.*
8 *Iudex potest excedere fines mandati, si partes non contradicunt.*
9 *Procurator potest prorogare iurisdictionem delegati de tempore ad tempus.*
10 *Gesta contra formam mandati, sunt nulla. Fallit in iudicialibus: vbi transgreßio erat de natura iudicij. Exemplum ponit.*
11 *Procurator excedens mandatum, an obliget dominum.*

CAP. XXXII.

CVm olim. ¶ Per procuratorem non habentem mandatum de re ad rem iurisdictio prorogari non potest. hoc dicit.
1 ¶ † Vtrum[b] sufficiat tacitus consensus in proro-
b gatione rei, ponit hîc Abb. Mod. allegant Abb. qui idem ponit in.c.significasti.in.x.col.versi.sed vltra docto.de foro compet. Sed dicunt, ꝙ opinio sua est falsa.per text.in.l.j.ff.de iudi.vbi text.loquens de prorogatione rerum, dicit, quòd oportet, ꝙ se subijciant & consentiant. Dicunt Moder. ꝙ subijcere, intelligitur factis, & consentire verbis: ergo requiritur expressus consensus. Et ad istum text.respondent: & dicunt, ꝙ sicut expresè contradixit. Ita oportuisset expresè consentire. & Domi.de Rota.in nouis decisi.ccclxxxiij.quæ incipit: Si iudex.
2 & est in isto titu.xv.vbi dicunt, † ꝙ in prorogatione de loco ad locum, requiritur expressus consensus, adeò quòd si partes sponte litigant in alio loco, non valet processus.per text.in capitu. statutum.§.in nullo.de rescriptis.libro sexto. ¶ Secundò allego consilium Cardi.lxxiij.quod incipit: omnis amor charitatis.vbi dicit, ꝙ in toto illo capit.statutum.de rescriptis.in sexto.consensus partium nihil operatur, præter, quàm in.§.in nullo. & tunc debet esse consensus expressus. ¶ Tertiò Abbas in capitulo.P.&.G. versi.

ver.venio ad quartã.in.viij.col.j.e. vbi allegat pro singulari.d.§.in nullo.dicens, quòd requiritur in eo expressus consensus. ¶ Amplia etiam in ordinario: quia in proroganda sua iurisdictione requiritur expressus cõsensus. Ita Ang.in.l.quæro.ff.de sol.allegat.d.§.in nullo. Et idem tenet Do. in.d.§.in nullo.in notabilibus.dicẽs ita dixisse Ang.cõsi.lxxxxv. Sed ista ampliatio est falsa: quia in prorogatione ordinarij, de loco ad locum, sufficit tacitus cõsensus, secundũ Arch.& Io.And.in.c.vt litigantes. de offic.ord.in.vj.qui dicunt, ꝙ.d.§.in nullo loquitur in delegato. Et idẽ tenet Imo.in. d.l.quæro.& reprobat Angel. Ratio: quia regulariter in omni prorogatione sufficit tacitus consensus.l. & si susceperit. ff.de iudi.not. expresè Bar.in.l.j.in.fi.ff.de iud.& sic nõ extenditur §.in nullo.er-
3 go stat firma opi. Abb. † ꝙ nõ habeat locũ de re ad rẽ.& sic sufficit tacit⁹ cõsensus.quod no.p tex.hîc. ¶ Si procu-
a rator[a] cõfess⁹ est se mutuò recepisse, nõ agiṫ cõtra dñm[b]
b nisi probetur numeratio. Bart.& Pau.de Ca.in.l.ij.ff.si cer.pe.Pet.de Anc.& Do.in.c.q generaliter §.fi.de proc. in.vj.Lud.Ro.plenius in.l.p̃dia.ff.de acqr.pos.Io.An.in addi.Spec.in ti.de teste.§.j.ver.sed pone Egidius. Angel. in.l.ij.§.fi.C.de quadri.p̃scri.Ant.& Ab.in.c.si cautio.de fide instru.Imol.in.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.ff. de ver.obli.& Pau.de Ca.cõsi.vltimo. Ratio: quia aliud est numeratio, & aliud cõfessio. ĩ.l.j.in fi.C.de dote cau. nõ nu.ergo mãdatũ ad primũ nõ cõprehẽdit secũdũ tex. hîc, ibi: solũmõ. Itẽ cõfessio ꝓcuratoris spõte facta non nocet domino.l.certũ.§.sed an ipso.ff. de cõfes. Nõ obst. ꝙ cõfessio probat veritatẽ.l.Publia.ff.deposi. quia verũ est in confessione dñi, quæ probat contra ipsum dominum. Nos loquimur in cõfessione procuratoris: qui cũ non habuerit mandatũ confitendi, non nocet domino. & sic cessant motiua eorũ, q aliter tenẽt: videlicet Sal.& Ful.in.d.l.ij.Imo.in.d.c.si cautio.& in.l.si debitorẽ.ff.de solu.& in.l.à diuo Pio.§.si empor.ff.de re iudi.& Fed. cõsi.lij.quod incipit: Titius fecit ꝓcuratorẽ. Sed opin.pri-
c morũ cõis est. Fatenṫ tñ isti primi, ꝙ si dñs [c]dixisset: ad recipiẽdã pecuniã: & cõfitendum recepisse: poterit cõfiteri: quia aliâs illa verba nihil operareṫ. Itẽ Bal.& Pau. de Ca.in.d.l.ij.& Lud.in.d.l.prędia.Paul.de cast.d. cõsil. vlt.Ang.in.d.l.si debitorẽ.& ibi dicit, ꝙ cõfessio nõ nocebit dño: quia si ꝓducitur intra terminũ, poterit opponere exceptionẽ nõ numeratæ pecuniæ: post biennium habebit regressum cõtra ꝓcuratorẽ.l. Lucius.§.tutelæ. ff.de admi.tut. Et isti in hoc recedũt à Bar.in.d.l.ij.& est opi.cõis. Sed tñ sustentabiṫ nostra opi.& Bar.quã ad literam fuit secutus hîc.d.Abb.licet in specie ad hoc nõ alle-
4 get Bar. Et arguo sic primò: † Verba sequentia declarãt præcedentia.c.sedes.de rescri.ergo verbũ cõfitendũ recipit declarationem à verbo recipere: vt intelligiṫ cõfitendum.s.dũmodo recipias: sed nõ confitearis, nisi recipias. ¶ Secũdò copula, &.requirit ibi vtrumq;.s. confessionẽ & receptionẽ. Nõ obst. ꝙ nihil operareṫ verbũ ad cõfitẽdum: quia imò remanet soluẽs magis cautus ratione cõfessiõis: qa aliâs ꝓcurator nõ potuisset facere: vt in p̃cedenti cõclusione. Item nõ ob. ꝙ habeat regressum contra ꝓcuratorẽ: qa melius est iura sua intacta seruari, quã post vulneratã cãm remediũ quęrere.l.fin. C.in qb.cau. in integ.resti.nõ est neces.vbi autẽ dareṫ solũ ad cõfitendum: vel si dicereṫ etiã ad cõfitendum nõ recepta: tunc res est clara, potest cõfiteri: & nocebit dño. Tamẽ cogita, qa opi.cõis est in cõtrariũ. Nec obstat, ꝙ subintelligitur ista cõfessio qa expressio eorũ, quæ tacitè insunt nihil operatur.l.iij.ff.de legat.ij. Aliud est tamen de plano fatendum: quòd agens ex confessione illius, qui recepit proprio nomine, concluderetur, quòd agit deducendo in libello solam confessionem. d.l.Publia.& est decisio Bar.in.l.certi condictio.§.si nummos.si certum pet.Sali. in.l.si ex cautione.C.de nõ nume.pecu. quod aliter non examino propter varietates opinionum, de quibus per Imo.in.d.c.si cautio.& in. d.§.Chrysogonus. cũ his quæ
5 scripsi in.d.c.si cautio. ¶ † Procurator ad vendendũ, potest vendere, & dominium transferre, habita fide de pretio, pecunia tunc non interueniente: nisi sit procurator specialis de pretio limitato quia aliàs venderetur ad tempus: ergo minus. Et sic cõtra formã mandati.l. si prædio. in fi.ff. de in diem adiectio. Itẽ nisi sit datus ad vendendũ ex certa causa: puta ad soluendũ alijs de illa venditione: quia causa non secuta non seruasset mandatũ. d.l.à diuo Pio.§.sed si em[...]or.ff.de re iudi. Itẽ, nisi sit procurator ecclesiæ vel fisci.l. si procurator Cæsaris.ff.de iure fisci. Ratio: quia semper talis datur ex causa. Ita dicit Bartol.in d.§.sed si emptor. cum quo concordant omnes nihil mutantes.hoc sequitur Bal.in.l.inciuile.ff.de rei ven.& etiã Bal.in.l.si non donationis. C.de cõtrahen.empt.& Abb. in.c.ij.de procu.& sequitur Ang.in.l.ij.ff. de iuris. omn. iud.& Bal.in.l.cũ vendẽte.C.vbi cau.fisca.& do.Ab.hîc. & subdit Bal.in.d.l.cũ vendente. quòd licet cõtractus ecclesiæ, vel fisci, sit factus habita solũ fide de pretio, est efficax, quantũ ad obligationẽ. Sed non inducitur trãslatio dominij. & ibi allegat. d.l. si procurator Cæsaris. Itẽ creditor rẽ sibi pignoratã, potest vẽdere habita fide de pre-
6 tio.tex.in.l.elegãter.§.si vẽdiderit.ff.de re iud. ¶ † Subdit Bart.in.d.§.sed si emptor. ꝙ executor vltimæ voluntatis non potest vendere pecunia non præsente & interueniẽte. Ratio: quia sic est ad pias causas: & tunc clarũ est.d.l.si procurator. Aut est ad non piam causam. Et est idẽ: quia talis executio est limitata: scilicet pro satisfactione legatorum.ergo sumus in secunda fallen. ¶ Limita: nisi executor haberet liberum arbitrium: quia. potest vẽdere habita fide de pretio. Bart.in.l.alio. in vlti.colum.ff. de alimen.& ciba.leg. Mouetur per glo.qui Romę.§ Callimachus.ff.de ver.obliga.vbi procurator ad exigendum debita, potest prorogare solutionem, si habet mandatum cum libera. Meritò enim idem erit in executore habente liberum arbitrium. Quod intelligitur: dummodò executor non vendat vltra tempus: per quod debet fieri executio: quando esset præfixum. Hanc declarationem ponit Imo.in.d.§. sed si emptor. quia aliàs essemus in casu tertiæ fallen.& generaliter de procuratore excedente mandatum, videbimus in gloss. penulti. Dicit hîc Innocẽ. ꝙ impetrans rescriptum super iniuria sibi illata in fundo, non potest accusare criminaliter de violẽtia. Ratio: quia istud est maius expresso: ergo nõ venit.c.sedes.de rescriptis. Et hoc dictũ sequitur Imol. in dicto.c.sedes. in.viij. colum.& hic fortius dicit Inn.quòd non venit in tali rescripto aliqua actio iniuriarum.sed solùm illa, quæ consequitur rem familiarem. Et hoc secundum dictum sequitur Imo.in dicto cap. sedes.& hîc Bald. in.c. causam. de sentẽ.& re iudic.dicit, ꝙ delegatus potest cognoscerę super appenditijs rescripti, non autem super extraneis, allegat Innocẽ.hîc, per.l.si de proprietate.C.si à nõ competente iudice. ¶ Secundò Bald.in.l.fina.in.ij. colum.C. de fideicommis.liber.dicit, quòd in mãdato iurisdictionis, veniunt consequentia ad petita. allegat Innocẽ. hîc. Idem Bald.in dicta.l.si de proprietate.dicit, quòd qui impetrauit super possessorio non potest transire ad possessorium retinendæ. Subdit ibi Bald. quòd si dico Titium fecisse mihi iniuriam super tali re: venit petitorium & possessorium.allegat Innocen.hîc, & Imo.in cap.Episcopus.de rebus ecclesiæ non alienandis.& Archidiaconum in capit.quisquam.xj.quæstione.j. vbi Archidia.non ponit, sed ponit in capitul. & si illi.super versicul.ad ius. xv. quæstione.ij.& ibi dicit delegatus. nõ cognoscit, nisi in comprehensis in rescripto. Et ibi allegat Innocent. in dicto capitul.Episcopi. de reb. eccle. non alienand. Dicunt

b ¶ Si procurator. Adde tu: & dic, quòd in isto primo dicto Felini. tenenda est opin. Barto. in.l.ij. ff.si cer.pet. quam posuit circa fi.in versic. & ista sunt vtilia. & eã etiã posuit in. l. à Diuo Pio.§.si empto.ff. de re iud.d. Alex. in.d.l.ij. ff.si cert. peta.

b ¶ Contra dominum, ꝙ procurator habẽs mãdatum ad exigẽdũ & solutionẽ recipiendã, vel numerandũ de eo, qđ recipit, vel ad accipiẽdũ pecuniã mutuò: si solummodo cõfiteatur illã pecuniã recepisse, non præiudicet domino. vide plenè & not. p do.Sozi.cõsil. iij. inci.circa præsentem cõsultationẽ ver.quintò ꝓbatur. circa mediũ. in.j parte chart. iiij. Et adde ad materiã hãc, quæ habentur per Anto. in.c.j.j.vt lit. non contest.& quod ibi in apo.dixi.

c ¶ Si dominus cõstituisset procuratorẽ, & dixisset ad recipiendũ pecuniam, & cõfitẽdum recepisse: in isto secũdo dicto Feli. intricatè loquitur, & nõ bene declarat, quæ fuerit mens Bart. & quæ fuerit cõmunis opi. Adde tu, & dic clarius Barto. in.l.ij. ff.si cer.pet.in fi.dicit, quòd si dominus diceret in instrumento: facio te procuratorem ad accipiendã pecuniã mutuò, ad cõfitendum te recepisse pecuniã: ꝙ dominus non obligaṫ. Istã opi.Bartol.tenet Ant. de

But.in.c.si cautio. de fide instr. Ad de tu, quòd magis cõmuniter alij tenent contrariũ: vt Bald.Ful.Paul.de Ca.in.d.l.ij.Ang. 7 Io.de Imol.Paul. de Cast.in.l.si debitorẽ. ff.de so.d. Alex.in.d.l.ij. Et hoc modo intelligas hîc Feli.qui satis confusè loquitur. Et ista est cõmunis opi.reprobata opi.Barto.in d.l.ij.

hîc Moder.quòd non est mirum, si Inn. extẽdit iura loquentia de libello ad rescriptũ: quia rescriptũ vim habet libelli. a Ita ipse voluit in capit.super literis. de rescrip.& Bald.in.l. præscriptione. C. si contra ius, vel vtili. pub. Ideò optimè loquitur hîc Innoc.tene menti. ¶ Gl.in ver sic.*procurator*. Ista glosſ.iustificat text. non insisto, sed capio gl. in versi. *protinus contradixit*. ¶ † No ibi: *nisi statim contradicat*. quòd dominus sciens procuratorem excedere fines mandati, & non contradicens, videtur consentire, gl.hîc expresè. Anton.in.c.contingit. in vltima colũ. de transactio. dicit, quòd clausula de rato, posita in mandato, habet effectum quòd attentata vltra fines mandati obligant dominũ etiã si exigant speciale mandatum. dicit hoc esse casum ibi. est casus in.c. si. de iureiur. in.vj. quem ponderat ad hoc Card. & etiam si esset hoc fine dicta clausula: per dictũ tex.in.c.si. attento, quòd ibi excessus mandati nocuit domino ratione scientiæ ad incurrẽdam pœnam: quo casu regulariter requiretur speciale mandatum. l. si procurator. ibi sollẽniter Bart. ff. de condi. indebiti. doc. omnes in Cle. non potest. de procu. tex. & gl.in.c. procurator. de elect. in.vj. ex quo dictũ. c. si. remanet magnæ importantiæ. Reuertere ad conclusionẽ, vtrum dominus sciens obligetur à procuratore excedẽte mãdatũ? dicas, ꝙ sic. Tex. hîc. Io. And. in.c. quis. de sen. exc. in.vj. & ibi Do. in. j. col. & idẽ tenet An. de isernia. in c. vnico. §. de prohi. feu. alie. per Fede. not. Ant. c. cæterũ. ad si. de iud. & Imo. in. l. j. §. itẽ si voluntate. ff. soluto mat. idem Imo. in. l. sæpe. in. v. char. ff. de re iudi. Do. in. c. qui ad agendũ. de procu. in. vj. Et pro ista conclusionẽ adduco vnũ dictũ, quod cadit ad. c. super quæstionũ. §. si verò, ſ. eo. Adde ibi idem. si delegatus inferioris subdelegauit ordinario sciẽte: quia valet, quod agit: Gul. de Cugno. in l. j. in prin. ff. de exercito. ¶ Limita prædicta, dummodò dominus sciat infra tẽpus, infra quod habuisset ipse actũ expedire: dummodò materia sit præfinita tempore. Ita Do. de Rota. in titu. de concess. præben. decisio. xiij. in antiquioribus, quæ incipit: Item si habes. per docto. Bar. in l. bonorũ. ff. rem ratam habe. facit Cle. j. de concess. præb. ¶ † In eadem gl. ibi, *si iudex excedit fines mandati partibus scientibus*. ¶ Not. ꝙ iudex potest excedere fines mandati: si partes non contradicant. Et hoc quia tangit partem & eorum vtilitatem. de hoc dicetur in. c. si j. eo. cætera dixi in. c. ex parte Decani. de rescri. ¶ In ea. glo. ibi, *de tempore ad tempus*. vult enim ista gl. † ꝙ procurator potest prorogare iurisdictionem delegati de tempore ad tempus. Sed tu dicas, procura. non potest procurare iurisdictionem delegati de tempore ad tempus. Ita doc. hîc. & Bal. l. nam & nocere. ff. de pact. vbi dicit, ꝙ procurator non potest prorogare solutionẽ, nisi sit datus cũ libera, & oẽs hîc. Pro quibus facit. d. Bar. in. l. si in lege. ff. loca. vbi dicit, si iudex habet liberum arbitrium in iudicando, non potest prorogare tẽpus. Secus dicit ibi Bar. si habet liberũ arbitriũ in procedendo. Ecce ad propositum nostrũ: meritò procurator, q habet liberã, poterit procurare. Et hoc dictũ Bar. sequitur Bal. in. l. j §. j. ff. de iure delib. & sequitur Pe. de Anc. in repeti. c. primi de consti, in. viij. char. ver. ad prædicta facit quæstio statuti. Hoc sequitur Bal. in. l. observare. §. proficisci in. xij. q. ff. de offi. procõ. & leg. Lu. Ro. in. l. si filiusfa. ff. de dolo. & Bald. & Ang. in. l. j. ff. de test. tutel. & pro hoc remanet firmata ista fallẽ. notabilis. ¶ In eadẽ gl. ibi: *procurator potest illud quod est prope mandatum*. & sic procurator excedẽs mandatũ nõ obligat dominũ, nisi sciat. ¶ Limita, vt nõ habeat locũ in criminalibus: Bal. in. l. cũ mãdati. C. manda. & allegat text. in. c. si. de homi. in vj. Et ibi subdit, ꝙ per illũ tex. potest fieri vna cõclusio: ꝙ vbi mãdatũ põt adaptari ad vnã transgressionẽ, ad quã põt adaptari mãdatũ: semper imputatur dño excessus mãdatarij. ¶ Limitat alibi Bal. illũ tex. in. l. non iõ min⁹. in vlt. col. C. de acc. ꝙ vbi est in ptãte mãdatarij,

nõ imputat mandãti: sicut vbi nõ erat in ptãte mãdatarij. Puta, si dixi: percutias eum baculo. & percussisti eum gladio vel pugno: vel percutias eum baculo de die & extra plateam & ipse fecit de nocte: & in platea. si interficitur, nõ est clericus irregularis. quod nota diligenter. 10 ¶ † Tertiò intellige regulã in extraiudicialibus, in quibus gesta cõtra formã mandati sunt nulla: sed in iudicialibus fallit, vbi trãsgressio erat de natura iudicij: vt si man datum dicat, ꝙ nihil faceret in iudicio: quod fit inutile domino: sed faciet necessaria iudicij. Ita Bald. in rubrica C. de exercito. in. iij. colum. dicens, quòd si aliquis præsecit institorem: dicens, do tibi mandatum solùm ad vendendum: pone, quòd obligauit dominũ ad euictionem. Dicit ibi Bald. ꝙ tenebitur dominus ad euictionem. & idem dicit quod in procuratore. Et idem tenet Bald. in d.l. cũ mandati. & idem vult Bald. in. l. quæ omnia. §. plane. ff. de procu. vbi dicit, quòd si procurator habet mandatum cum clausula: promittẽs ratum habere quod legitimè factũ fuerit: dicit ibi, quòd istud mandatũ nõ valet: sed dicere: habebit ratũ quicquid faciet procurator. Allegat Bar. in. d §. quæ omnia. & gl. in Cle. j. de procu. in ver. debito modo. quæ hoc nõ dicit: bene tangit, sed nõ decidit. ¶ Sed pro dicto Bal. sciatis gl. in c. relatio. in ver. canonicè. xxj. q. j. vbi gl. expresè istud determinat. & istã gl. allegat Lu. in singulari. cxxxix. quod incipit: promitto ratã habere. & illã gl. alleg. idẽ Lud. cons. lx. quod incipit: in Christi &c. mandatũ mihi ostẽsum. & adde ꝙ tale mãdatum est nullum, si pars non opponat. Ita Ludo. Roma. in l. si bona. §. si in alieno. ff. de dam. infec. & Imo. in Cle. j. de renuntia. & Spec. in tit. de procu. §. ratione autem formę. ver. idem excipitur quodam procuratorio. ¶ Sed intelli ge hoc: dũmodò pars opponat mãdato: sed si non opponit, valet mandatũ. & ver. legtimè interpretatur secũdũ dispositionẽ iuris. Ita Bal. in. c. si. de dilatio. & ibi Abb. plenioribus verbis. & ita ibi Anto. ¶ † Fallit quartò, in casi bus gl. quia omnia potest procurator vltra mandatum. doct. hîc & glo. Et primò allego glosſ. in. c. sciscitata. in ver. postulauit. de restitu. in inte. quam Abb. facit ibi singularem in. iij. col. & Abb. in. c. cum causam. in. iij. notabili. eod. titul. vbi text. optimus pro hoc alleg. Ioann. de Imol. post omnes in. c. nonnulli. ij. in. j. colum. de rescrip. vbi dixit, quòd procurator datus ad causam, potest impetrare rescriptum super illa causa, quamuis impetratio requirat speciale mandatum. & Specul. in tit. de rescript. præsenta. §. ratione. versi. sed nunquid procurator. Ecce quòd extenditur ad incidentia cum dicto. Adde decisionem Rotæ, in antiquioribus, decisione. ij. in titulo de procura. vbi dicunt, quod procurator datus ad audiendam sententiam duntaxat, potest appellare: & tamen ibi dictum fuit solùm ad audiendã sententiam. Et mouentur: quia hoc appellare, est vicinum mandato. Nec verosimile est, quòd dominus velit præiudicare iuri suo. Ideo poterit appellare. & illa dictio operatur, quòd non poterit prosequi appellationem. Ita dicũt quòd fuit iudicatum. Pro ista decisione est consilium Pauli de Castro. xxvj. quod incipit: in Christi nomine. &c. viso puncto. vbi dicit, quòd mandatum ad comparendum in tali causa importat, quòd etiam possit appellare. Et ibi subdit: quia istud est incidens, ista veniunt etiam si requirunt speciale mandatum. allegat Imol. in dicto cap. sciscitata. Confirmo per dictum Anton. & Imol. in capi. cum inferior. de maio. & obedient vbi dicunt, est data potestas vni, quod debeat talem capere & condemnare: ille absoluit: quia non erat condẽnatus. dicit Imol. & Ant. ꝙ valet talis sententia. & illũ condemnari intelligitur, si meretur. ¶ Limita: nisi cõmissarius sit executor, vt est gl. j. ibi in fi. quia nihil potest executor, nisi illud quod mãdat secũdum eos, propter gl. j. in fi. ibi. Et facit: quia materia, quæ aliàs est stricta & non extendibilis: tamen extenditur ad con

a ¶ Libelli. Ad qđ adde q̃ habẽtur p do. Iaso. May. in. l. j. in primo not. C. quãdo lib. princ. da. vbi etiã vide Fulgo. & Bald. in j. no. & p.d. Ia. in l. j. in. v. nota. C. si cõtra ius, vel vtil. pu. & omnino Sa. in auẽ. q semel. in ij. col. C. quomodo & quãdo iu. & d. Ale. de Imol. in consil. ccij. ij. par. te. & per eum. in l. j. §. fi. de extraordi. cog. § 8

9 *adtempus*. vult enim ista gl. † ꝙ procurator potest prorogare iurisdictionem delegati de tempore ad tempus. Sed tu dicas, procura. non potest procurare iurisdictionem delegati de tempore ad tempus. Ita doc. hîc. & Bal. l. nam & nocere. ff. de pact. vbi dicit, ꝙ procurator non potest prorogare solutionẽ, nisi sit datus cũ libera, & oẽs hîc. Pro quibus facit. d. Bar. in. l. si in lege. ff. loca. vbi dicit, si iudex habet liberum arbitrium in iudicando, non potest prorogare tẽpus. Secus dicit ibi Bar. si habet liberũ arbitriũ in procedendo. Ecce ad propositum nostrũ: meritò procurator, q habet liberã, poterit procurare. Et hoc dictũ Bar. sequitur Bal. in. l. j §. j. ff. de iure delib. & sequitur Pe. de Anc. in repeti. c. primi de consti, in. viij. char. ver. ad prædicta facit quæstio statuti. Hoc sequitur Bal. in. l. observare. §. proficisci in. xij. q. ff. de offi. procõ. & leg. Lu. Ro. in. l. si filiusfa. ff. de dolo. & Bald. & Ang. in. l. j. ff. de test. tutel. & pro hoc remanet firmata ista fallẽ. notabilis. ¶ In eadẽ gl. ibi: *procurator potest illud quod est prope mandatum*. & sic procurator excedẽs mandatũ nõ obligat dominũ, nisi sciat. ¶ Limita, vt nõ habeat locũ in criminalibus: Bal. in. l. cũ mãdati. C. manda. & allegat text. in. c. si. de homi. in vj. Et ibi subdit, ꝙ per illũ tex. potest fieri vna cõclusio: ꝙ vbi mãdatũ põt adaptari ad vnã transgressionẽ, ad quã põt adaptari mãdatũ: semper imputatur dño excessus mãdatarij. ¶ Limitat alibi Bal. illũ tex. in. l. non iõ min⁹. in vlt. col. C. de acc. ꝙ vbi est in ptãte mãdatarij,

ad continguà. Primò allego glo. fina. in princi. in. c. cum dilectus. de arbit. vbi potestas arbitri est stricta. Tamen dicit glosſ. arbiter datus super certa re, potest cognoscere super continguis. & ibi no ta Ant. in. v. col. & Inn. in. c. ex parte. post princ. eodem tit. vbi dicit, quòd arbiter potest condemnare in expensis: & vltra hoc in fructibus preceptis à tempore li. contesta. quia potest ista: quia cõtigua expensis. ¶ Secundò allego: testis non debet deponere extra articulum: sed si deponit super contiguis articuli, valet. Hoc est di ctum Bal. in. l. peremptorias. in fi. in ver. quæro actor. C. sententiá rescin. nõ pos. ¶ No. tertiò, iuramentum est stricti iuris. c. si. de iureiuran. tamen trahitur ad cõsecutiua. l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. el. primò. ff. de iureiu. Aduersarius iurauit stare iuramẽto aduersarij, si ille dicit venditionem factam, quòd ille tenetur caue re de euictione & ad tradendam rem. & videbitis gl. in ver. postulatio. in. c. in causis. de ele. quæ dicit, quòd habens mandatum ad eligendum, potest postulare. & ibi Abb. in. v. col. & est tex. in. l. qui tamen. allegata in gl. Et adde quæ dixi in. c. causam. de re iudica. de excessu. circa contingna mandato. ¶ Limita modò omnia: nisi cõtenta in mandato expediri possent sine istis præparatorijs: incidẽtibus, vel accessorijs: sed si potest expediri principale sine istis, nõ valebit istud, quòd agit. ita Lud. consi. ccccl xj. quod incipit omnipotentis & c. in eo quod quæritur. & hoc allegaui in. c. præterea. §. eo. vbi vide hoc. Ad idem est consilium suum. cccxxx. in. iij. colũ. vbi replicat hoc plenioribus verbis. & scias consilium. liij. Mariani de Senis, quod incipit: do. Angel. Mauracenus. vbi consuluit in hac materia: vbi dicit, quòd adeò est verum, quòd fines mandati a sunt seruandi, a quòd si procurator expedit per æquipollens, non tenet quod agit. allegat Bal. in. l. si institorem. ff. si cer. pe. & vbi cõsuluit, quòd procurator, qui poterat obligare commune Senarũ, non poterat obligare singulos ciues.

SVMMARIVM.

1 *Vicegerens, an habeat omnem potestatem, quã habet cõstituens eũ. in prin.*
2 *Aperiens literas alienas, an dicatur falsarius.*

CAP. XXXIII.

1 b Vm olim magister. ¶ Qui acta causæ relationis iudicum delegatorum aperuit: non auditur postmodum contra illa. hoc dicit. ¶ † An vicegerẽs[b] habeat omnẽ potestatẽ: quã habet cõsti tuens. Lu. Ro. in singulari. ccclxxij. quod incipit. Bar. in. l. si filius. ff. delega. j. vbi dicit, ꝙ vicerector debet honorari prout rector. Dicit Lu. tex. est pro hoc in. c. præcipimus. xciij. distin. & Bar. limitat in dicta. l. si filius. nisi esset datus vicerector ab ipso rectore, qui non habet omnem potestatẽ: secus si est factus ab vniuersitate. & Bart. ponit. in. l. aliquando. ff. de offici. proconſ. & legati. & Cardi. in Clemen. j. in. vj. oppositione. de offi. vicar. & ibi dicit, quòd est standum consuetudini. de hoc est alter text. in. c. grandi. de sup. negli. Præla. in. vj. vbi text. probat, quòd administra tori dato in regno, debetur idem honor, quod Regi. & ita autho ritas illius in iuramento est ita excepta sicut authoritas Regis. Idẽ Ang. in. l. sed si prætor. §. fi. ff. qui potio. in pig. habe. & ibi text. dicit, ꝙ locum tenenti debetur prærogatiua, quæ ipsi Principi. tex. & Bal. in. l. sed & si hac. §. semp. ff. de in ius vocã. vbi dicit, ꝙ maior honor debetur Episcopo, quã suo vicario propter plures prærogatiuas. ¶ Sed, ꝙ non debeat eadẽ progatiua, videt text. in. d. l. sed & si hac. vbi tex. dicit, ꝙ libertus põt vocare tutorẽ sui patroni in iudicio, si nõ veniat. Hoc mouet Pet. de Anc. in. d. c. grandi. & non soluit. Mod. in. c. sanè. el. ij. ſ. eo. tangunt & dicunt, quòd istud est: quia ius petendi veniam est concessum personę: & ideo non debet egredi personã. Et ꝙ nõ extendatur ius personale, text. in. l. seruus si hæredi. ff. de sta. lib. in ver. personæ, quæ demonstratur. Sed ista nõ satisfacit: quia idẽ esset in omni iniuria. Sed vera solu. est ista, ꝙ idem ius debetur vicegerẽti in actibus, in quibus repręsentat prin cipales: in alijs verò quos exercet: vbi non repręsentat secus. Et ita ꝓprię fuit in. d. l. sed & si hac. vt ibi: nõ litigo cũ eo, tanquã cũ tuto re pupilli: quia nõ in actis pupilli propriè. &c. ¶ Gl. in ver. *figilla*. ¶ No. istã gl. ꝙ aperiẽs literas alienas, dicitur falsarius. Inno. dicit, c quòd aliud[c] est aperire literas, & mutare: & aliud est solùm aperi 2 rire, & legere. Et dicit, † ꝙ procedũt iura alle. in gl. in primo casu. Et dicit, ꝙ in secundo casu ponitur pœna arbi a traria. & ita hic: quia punit: quia non audietur. Contra illa opponit Bart. in. l. quid sit falsum. ff. de fal. vbi optimè distinguit. Mod. hîc dicũt, b ꝙ Car. hîc sequitur Bart. in. d. l. quid sit falsum. ¶ Secũdò Bal. dicit hîc, quòd aperiẽs acta non punit, nisi quod non auditur contra ea. & Mo. alleg. Bartol. in. l. Titio cum esset. ff. ad munic. in. l. si quis aliud. §. instrumenta. ff. de pœnis. vbi idẽ replicat. & alle. Lu. in suo cõsil. ccclv. in ij. dubio. ¶ Vlterius illego ego Bartolũ. in. l. si quis in graui. §. qui tabulas. ff. ad senatusconsul. Sillania. vbi dicit, quòd frangens solùm illam chartulam, cum qua literæ clauduntur, non punitur aliqua pœna. vnde statutum Episcopi excõmunicans aperientes literas, nõ comprehen dit istã. ¶ Secundò Barto. in. l. Paulus. ff. de fal. vbi dicit, quòd qui leuat plumbũ literis Apostolicis, incidit in criminẽ falsi. Et hoc dictũ limitat dictũ præcedens: quia qui aperit & leuat chartã, nõ tollit vim literis: secus de illo, qui leuat plũbũ. ¶ Secundò dicit generaliter omnis actus factus, vt verũ non appareat, inducit falsum. Et pro hoc facit. c. primũ. de crimine fal. c & de ista materia ponit Angel. de Are. in tract. male. in ver. falsari⁹. ¶ Inquantũ dicebãt Mod. ꝙ iste est falsarius: quia ostendit sibi ipsi: qui erat aduersarius: intellige Bar. in. d. l. quid sit fal sum. ꝙ loquitur, quando quis ostẽdit alterius d ius alteri parti, d quãdo solum tangit vnũ ex ad uersarijs: sed hoc iã erat effectũ cõmune. meritò Papa nõ punit de falso: quia tãtũ ius habebat in eo quãtũ habebat aduersari⁹. & sic aperiẽs literas: vt ostẽdat illis, cuius sunt oĩa, nõ dr falsarius. Cas⁹ est hic, & erit vna limitatio ad. d. Bar. in. d. l. qd sit falsũ. ff. de fal. De falsante acta, ponit Bart. in fraudem. §. quoties. ff. de iure fisci. & oẽs. in. c. cũ venerabilis. de excep. sequif. c. corã.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio in dubio interpretatur ad frequentiora. in prin.*
2 *Amicus, an admittatur pro amico in iudicio.*
3 *Coniunctus an admittatur pro coniuncto cũ cautione erati. Et ista est regula, quæ patitur quinque fallentias. vt hîc. nu. 4.*
5 *Coniunctus non admittitur pro coniuncto, etiã cũ cautione rati: vbi actus requirit speciale mandatũ. Hoc fallit in septẽ casib. hîc enumeratis. et nu. 6.*
7 *Procurator de quo dubiũ est, an habeat mãdatũ: quãdo admittatur cum cautione rati. & regulariter. quod semper fallit in quatuor casibus.*
8 *Mandatũ procuratoris, an efficiatur dubiũ per negationem. & ponit regulã, quòd sic. Quæ regula fallit quatuor modis. vt hîc per ordinem.*
9 *Mandatũ procuratoris quando dicatur dubium, dicit quòd tunc, quando ostenduntur iura ad causam facientia. an hoc sit verum, vide hîc.*
10 *Mandatum procuratoris efficitur dubium: quãdo negatur illum qui facit mandatum, esse notarium.*
11 *Delegatus nõ tenetur admittere ſubdelegatũ collegæ.*

CAP. XXXIIII.

Oram. ¶ Delegatus subdelegatum collegæ impediti, non tenetur admittere, si in rescripto est clausula, ꝙ si ambo. Hoc dicit secundum vnum intelle d ctum. vel sic. Si delegatus non tenetur admitte re collegam sibi adiunctum per literas surre-

a ¶ Seruandi. Ad qđ vide plenè p And. de Iser. in. c. j. quo temp. mil.

¶ An vicegerens, Adde de istis ge rẽti vices alienas, quid possint: ꝙ habes bonũ text. in authẽ. de collatori. §. ad hoc. ver si. prohibẽtur. gl. in. l. ij. C. de his, qui vices alter. gerũt. Bar. in. l. j. §. hi qui bus. ff. de lega. iij. in prin. & Bar. in l. j. ff. de offi. eius cui manda. est inrif. Adde bo. tex. in. l. comperimus. C. de proxi. sacr. scrini. li. xj. & bo. text. in. l. j. C. qui, bus mu. ex cõ. fit qui post implem. mil.

¶ Aliud. Adde tu pro clariori intel ligẽcia pro opin. Inno. inuenio, ꝙ Bar. retigit hãc. j. q. in Tit. ff. admunici. l. ij. col. iij. ver sic. venio ad tertiã qõ. vbi dicit, ꝙ q abradit nomẽ alterius in literis pri uatis, vel alibi: & ponit nomẽ suũ, committit crimẽ falsi. Adde tu, ꝙ idem in simili te nuit Bald. in rub. C. de fisp. instru, in xviij. col. in versi. quæritur. vbi dicit, ꝙ abradẽs & inscribens falsum in libro rationũ, punitur de falso & etiã producẽs falsam scripturã priuatã potest pu niri de falso. l. fi. C. de fi. instr. ibi Bal. & in. l. si quis. C. e. Adde consi. Pau. de Cast. in consil. j. Sed quid si in li teris nihil erat re scriptũ? dicit ꝙ non dicit falsarius: nec tenet: vt per Bal. in. l. quod si bene. ff. de iniusto test. sed quid si literas mihi scriptas non præsentauit: sed alteri dedit & manifestauit. Dic, ꝙ dr falsarius: vt per Bart. post gl. in. l. Titio. in princ. & ibi per. d. Ale, di cit Imo. ff. ad mu. ¶ Alteri pti. vide Lu. Põ. in. d. cõsi. cccxcij. in. ij. dubio. ſ. alle. in tex-

ptitias: nec eius subdelegatum. h. d. secundò.

1 ¶ Nota, † ꝙ in dubio dispositio interpretatur ad frequentiora. text. est hîc. in ver. si interesse nequieritis. & pro hoc alle. glos. in. c. literas. de sponsa. & est text. in. l. nã ad ea. ff. de leg. de hoc ponit beatus Thomas. ij. ij. quæst. cxlvij. argu. quarto. vbi dicit, quòd statuta cõmunia debẽt fieri ita cõmuniter: vt conueniãt multitudini. & sic cõsyderãt illud, quod cõmuniter accidit, & in pluribus accidit. ¶ Aliquãdo tñ lex dispo nit de eo, quod raro cõtingit, quãdo illud est ta le, ꝙ frequenter non contigit. de hoc est tex. in Cle. quia cõtingit. de reli. do. & ibi not. Car. in ver. aliquando. Ad idem est tex. in. l. fiã sponso. in ver. quod accidit. C. de dona. ante nupt. cum his allegat gl. in. l. neq; natales. C. de proba. q̃ dicit, ꝙ argumentũ â communiter accidentibus validat probationẽ æquiuocam. & tunc cessat illud, quod nõ probat hoc esse. &c. ¶ Adde, ꝙ dispositio specificans certos casus, qui sæpe oc currunt, extendi potest ad raros eandem ratio nem habentes. Et de hoc glos. in Cle. prima. in ver. præsidentes. in fi. de resci. vbi glos. voluit, quòd hoc habeat locum, etiam in materia cor rectoria & pœnali. Est aliain. c. ij. in versi. reus. de confes. in vj. vbi text. loquitur in reo. & gl. extendit ad actorem. Sed ideò dixit de reo: quia frequẽtius occurrit. gl. est & text. c. j. in. §. si quis rusticus. de pace tenen. in vsib. feud. vbi glos. extendit illum text. qui loquitur de rustico por tante arma ad alios. & etiam alia glos. in. l. j. C. de rap. virg. in princ. vbi eadem pœna punitur mulier rapiens virum, sicut vir rapiens virgi nem. & ideò tex. dicit de viro ratione proprio ris accidentis. & Ioã. And. in addi. Spe. in tit. de loca. §. j. prope prin. vbi dicit, ꝙ pactũ de quar ta parte vitiũ plantandarũ, extẽditur etiã ad a lias plantas: sed ideò de vitibus, quia frequen tius plantãt vites, quàm alios fructus. ¶ Glos. in ver. absque literis de ratihabitione &c. Con iunctio spiritualis non supplet mandatum. Ita tenent omnes in. c. cum. M. de consti. in glos. vbi vide in voce, & in scriptis nostris. ¶ De a mico verò, vtrũ admittatur † pro amico. quòd admittatur pro amico cum cautione rati, tenet Sali. in. l. exigendi[a]. C. de procur. Idem Spe. in titu. de aduocato. §. obijcitur. ver. est ordo. Io. An. in. c. fi. de postu. & facit. c. requisiti. de test. iuncta gl. penul. in fi. & in. c. ij. de testa. in. vj. ibi idẽ disponitur in affectione præstita ratione a micitiæ, quod ratione affinitatis. ¶ Tamẽ cõis opinio est in contrariũ, vt latè probat Lu. Ro ma. in. l. si verò §. de viro. in. xxxj. fal. ff. solu. ma tri. Ang. in. l. sed & hæ personæ. ff. de procura. Bald. in. l. j. in. xxij. colũ. qui accusare non poss. Anto. & Imol. in. d. cap. fin. de postula. & Imo. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. in. x. colum. ff. ad senatusconſ. Trebellian. maximè per text. in. l. j. C. si per vim, vel alio modo. vbi speciale est odio spoliantis: vt contra eum amicus possit agere pro amico. ¶ † De coniuncta persona facies vnam conclusionem vltra Abb. hîc. Cõ iunctus admittitur pro coniũcto[b] cum cautio ne rati. ista est regula. Et quæ dicatur persona coniuncta, dixi in cap. nonnulli. de rescrip. Am plia etiam si coniunctus pro quo vellem agere, esset minor. Ita Bald. in. l. exigendi. in. l. fi. C. de procura. & Bart. in. l. si actor. in fi. C. de appell. de quo per Spe. in tit. de coniuncta persona. in prin. ista sit regula. ¶ Fallit primò in coniuncto volẽte agere pro coniuncto habente tutorẽ, vel curatorẽ: quia non auditur: qa hoc spectat ad ipsos. text. est in. l. senatus. C. qui accu. nõ poss. vbi Bal. in prin. ¶ Secũdò fallit, nisi coniunctus dimisisset procuratorẽ: quia videtur omnẽ aliũ prohibuisse. Hoc voluit Spe. in tit. de cõiuncta persona. ver. itẽ ꝙ agit. Angel. in. l. cũ prætor. de iudi. Imo. in. c. ex parte Decani. de rescri. quæ duæ fal. nõ procedunt, vbi isti essent negligẽtes. Ita Paul. de Cast. in. l. si longius. ff. de iud. vbi si non sit, qui patris nomine agat. ¶ † Fallit tertiò in cõiũcta persona agente cõtra voluntatẽ eius pro quo agit. tex. in. l. Pomponius. in fin. ff. de procu. etiam si offerat cautionem rati. Et ex hoc nascitur, quod di xit Ioan. And. in addi. Spe. in tit. de coniũcta persona. in ver. Vber tus dicebat, ꝙ si coniunctus meus facit me procuratorẽ specialiter in vna causa, non possum agere in alia præter illam: quia videtur alias prohibuisse. per. l. maritus. C. de procur. &. d. l. Pomponius. ¶ Quartò fallit, vbi cõiunctus vellet præferri magis cõiuncto: qa nõ admittitur, sed proximior admittit. si essent pares cõiũctiones, magis idoneum iudex admittet. Ita ponit Sal. in. d. l. exigendi. arg. l. si plures. ff. de popu. actio. ¶ Vltimò fallit in † requirẽte speciale mandatũ: quia etiã cum cautione de rato cõiunctus nõ admittit. tex. in. l. patri. ff. de mino. Abb. hîc gl. in. c. constitutus. de restit. in integrũ. præterquã in. vij. casibus, extra istos septẽ, fallentia est ve ra. ¶ Primus, vbi coniunctus, pro quo agit esset prodigus, vel furiosus, aliũ curatorẽ non habẽs: quia potest agere. tex. in. d. l. patri. in fi. prin. ¶ Secundus in interpretatione rescri. c. nõnulli. in fin. de resci. & ibi de regula & fallentia. & in. c. ex parte Decani. eod. tit. ¶ Tertius casus est, vbi materia est leuis præiudicij: quia tunc aditur. est de hoc decisio Ioan. And. in. c. constitutus. de restit. in integ. De quo facit festũ ibi Abb. in. v. col. Pro quo habetis allegare Bar. & plenius Lud. in. l. qui bona. §. si alieno. ff. de dam. infec. inquã tum tenent, quòd coniunctus, qui agit, potest iurare de calumnia: dato quòd in iuramẽto calũniæ requiratur speciale mandatum. c. fi. de iura. calũ. in. vj. Et ratio: quia tale iuramentũ est leuis præiudicij: & ideò potest iurare: quia videtur frustra agere, si nõ posset iurare de calũnia. ¶ Quartus casus est, quãdo esset consors eiusdẽ litis. Ita probat tex. in. d. c. cõstitutus. de resti. in inte. vbi frater pro fratre agebat. & facit. c. cũ pridẽ. de pac. & Cle. religiosus. de proc. bonus tex. in. d. l. patri. in prin. & ibi Bar. optimè loquẽs. ¶ † Quin tus casus est vbi cõiunctus facit fidẽ de mãdato: quia tunc admitti tur. tex. in. l. ꝙ fide speciali. ff. de mino. Ita no. hic. d. Abb. ¶ *Sextus* casus est in causa matrimoniali. text. in. c. accedens. de procura, vbi pater auditur pro filia: & tamen requiritur speciale mandatũ. glo. fi. in. c. qui ad agendũ. de procu. in. vj. & gl. in. c. fi. eo. tit. & li. in ver. contrahendũ. ¶ *Septimus* casus est in materia spirituali: vt voluit. gl. sing. in. c. cũ pridem. de pact. prima in ordine. Sed vtrum sit ve rum, ꝙ in spiritualibus requiratur speciale mandatũ: Abb. dicit, ꝙ in causa spirituali cõiunctus non admittitur. Et ratio: quia in illis requiritur speciale mandatũ. & tenet Rot. in nouis decis. cxlij. quæ inci. in causa beneficiali. & est. vj. ti. de procu. Et mouẽtur propter duas rõnes. Prima, propter grauitatẽ materiæ. Secũda, qa nõ cadit cautio rati in spiritualibus. Idẽ tenet Abb. in. d. cũ pridẽ. in pen. co lũ. contra gl. ibi. Idẽ tenet Lap. alle. lxx. in. ij. colũ. Lud. fin. ccxxvj. quod inci. Tu audiisti. l. exigendi. Car. in. Cle. j. in. vj. q. de proc. in. c. non potest. in. iiij. q. eo. tit. Bart. in. l. si stipulatus fuerim illud, aut illud. ff. de ver. obli. in fi. & Abb. in. c. nonnulli. de resci. ¶ Sed dicas, quòd de rigore iuris contrarium est verum: videlicet quòd ad agitandum causam spiritualem, non requiritur speciale manda tum. & ita fit vera glo. in. d. c. cũ pridẽ. Allego dictum Card. in. d. Cle. j. de proc. vbi mouetur per. c. fi. de procu. in. vj. per locũ â spe ciali. vbi tex. dicit, quòd ad contrahendũ matrimoniũ requiritur speciale mandatũ. Dicit ergo, si est speciale in cõtrahendo, nõ erit speciale ad agendũ in causa matrimoniali. ¶ Secundò mouetur: quia inter casus requirentes speciale mandatum: nõ reperitur enu meratus iste casus. c. procurator. de elect. in. vj. vbi procurator nõ potest sine speciali mandato obligare dominũ ad iuramentum. Et est alius casus in Cle. non potest. de procur. ergo si est speciale in his: secus in aliis. Et alius casus in acceptãdo beneficium: glos. in. c. si tibi absenti. de præben. in. vj. Tamen dicit Card. ꝙ ad euitandas opi. debet mandari mandatũ. Firmant hanc opi. do. de Rot. deci.

ccclxxv.

a ¶ In. l. exigẽdi. & ibidẽ vide ad hoc d. Ale. de Imol. in l. non solũ. §. qui alieno. ff. de proc. vbi etiã per Bart. in. j. colũ. in versi. fallit in coniuncta psona. & per do. Alex. in. d. cũ alie nã. C. de leg. Et ad de Lud. in sing. in ver. amicus. & vi. de Ful. in. l. sed & hæ. de procu. qui dicit eũ intelligen dũ de amico con iuncto maxima amicitia.

b ¶ Pro coniuncto. ad quã materiã vi de omnino dom. Iaſ. May. in. d. l. exigendi. alleg. in tex. ꝙ istã regulã quatuor modis extendit, & eã li mita. xvij. modis. a vbi etiam vide. d. Fran. de Aret. qui dicit, ꝙ quãdo cõ iuncta psona vult admitti ad defen dendũ, habet locũ satisdatio. vnde se cundũ eũ tenetur cauere de iudicato soluendo. & adde quę ad hoc haben tur etiã per Ant. in. c. sunt & alij. §. de resc. cũ remiſ. quas ibi in apost, adduxi.

ecclxxv. in nouis quæ est in ti. de proc. xxvij. q. q̃ inc. fuit dubitatũ. & ibi dicunt, ꝙ in causa spũali nõ requiritur spãle mandatũ: ita di cunt fuisse decisum in Rota. & ibi dicunt, ꝙ agitare causam spiritualẽ non est tãti præiudicij: sicut facere actum spirituale. Et ratio, quia laicus potest esse procurator in causa spirituali. c. j. de procu. in. vj. ¶ Secundò mouẽtur ipsi: quia nõ est verũ, ꝙ in causa spiri tuali nõ possit præstari cautio de rato: quia imò caueri pót de ra to. alle. gl. fing. hîc, & pro ista parte pót induci gl. in Cle. j. in ver. ciuili. de offi. dele. quæ probat, ꝙ causa spiritualis magis accedit ad causam ciuilẽ, quã criminalẽ: ergo poterit admitti cõiuncta perso
7 na. ¶ Quãdo faciẽs dubiũ † de mandato admittatur cũ cautione rati? dicas, ꝙ regulariter semper. gl. hîc. & in. c. j. de procu. & tex. in l. j. apud Legistas. C. de procu. ¶ Fallit primò, quãdo per cautio nẽ non esset plenè consultũ aduersario. Ita Bar. in. l. non solũ. §. qui alieno. ff. de procu. in. j. col. ver. tertius casus. & in. d. l. j. in. ij. colũ. alle. text. qui ponit exemplum. in. l. qui ita. ff. ad Treb. in ver. posse restitui hæreditatem. & c. ¶ Fallit secundò in eo, qui dicit se habere mandatũ publicũ: puta, si est delegatus. De hoc est decisio gl. & Bar. in. d. §. qui alieno. & tex. in §. eos. in authẽ. de colla. c. cum in iure. s̃. eo. & l. j. C. de man. Prin. ¶ Tertiò fallit in solutione recipiẽ da. hoc voluit Abb. hîc. & est decisio gl. & Cyn. in. d. §. qui alieno. & malè: secundũ Bar. ibi. & in. l. si fiue. ff. rem ra. ha. per text. in. l. ꝙ si de speciali. ff. de mi. & sic admittitur cum cautione rati. ¶ Quar tò fallit, qñ dominus esset p̃sens, quo casu verificari pót mãdatũ: quia non auditur, si facit dubiũ de mandato. Ita Ange. in. l. mutus. §. si is qui. ff. de procu. Et adde, ꝙ subſtitutus à procuratore faciẽs dubiũ de subſtitutione, debet cauere procuratorẽ ipsum ratũ habiturũ, nõ dominum. & hoc si post lit. conte. datus est: secus si ante: quia tunc cauet dominũ habiturũ ratũ: secundũ Bar. in. l. de cu ratore. in fi. principij. ff. de cura. bo. dã. Et idẽ tenẽt Io. An. & Do. de san. Ge. & Pe. de Anc. in. c. is qui. de procu. in. vj. Itẽ adde, ꝙ ista cautio rati pót peti etiã corã arbitro. Ita Bal. in. l. causæ. §. hæc autẽ
8 cognitio. ff. de procu. ¶ Vtrũ per negationẽ † fiat dubiũ de manda to? difficile est intelligere. Abb. hîc in responsione primi arg. Ra tio est, quia sicut nõ præsumitur quẽ esse debitorẽ: ita nõ præsumi tur quẽ esse procuratorẽ: ergo sicut negatio asserti debitoris facit rem dubiam: ita negatio negantis quẽ procuratorem. ¶ Pro vera intelligentia facias regulã, ꝙ negatio facit rem dubiam. l. iij. C. qui. ad liber. proclama. non licet. vbi negans se seruum: dum dicatur seruus facit rem dubiam. gl. in. c. j. de dele. offi. in. vj. & glos. ma. in medio. & gl. in. c. veniens. de renunc. ¶ Fallit primò, vbi dubietas oriens ex dubitatione tenderet ad incommodum negantis. Ita Abb. in. c. j. in. j. colum. de procu. ita respondeas ad arg. prædictũ. Et est responsio Bart. approbata in. d. §. qui alieno. & in. d. l. j. ad fin. C. de procur. quem ibi omnes sequuntur. Mouetur, quia si negãs quem procuratorem, faceret rẽ dubiã, semper quilibet admittere tur cũ cautione rati, quod est inconueniẽs: ergo. &c. & probatur, quia aliãs reo negãte & actore nõ probãte iudex absoluere nõ pos set: quia in re dubia nõ fertur sñia. xj. qõ. iij. c. graue. quod tamẽ est falsum p. c. j. vt eccle. benefi. & ideo negatio nõ nocuit reo. Ad idẽ tex. optimus in. l. j. in prin. cũ gl. in ver. iure. iuncto text. ibi alleg. in gl. ff. si cui plus, quã per legẽ fal. vbi nõ sufficit quælibet dubitatio oriens ex allegatione partis: vt res dicatur dubia. & ibi Ang. dicit, ꝙ simplex negatio nõ dat causam cautioni rati. Præterea è sto, ꝙ transactio oritur aliquando ex negatione rei faciente rem dubiã, etiã actore nihil docẽte: tamẽ si negatio facit rem dubiã, pót trãs actio prodesse negãti. l. de fideicõ. ff. de transac. vbi transigens non dicit se læsum. ¶ Fallit secundò, vbi negatur id, in quo nulla cadit probabilis inficiatio. Ita Abb. in. c. sup eo. in. ij. no. de test. cog. Idẽ tenet Inn. in. c. tua. de coha. cle. & mu. & in. c. ex pte. in Christo. de ver. sig. Faciũt duo dicta. Primũ dictũ Bal. primò. in. c. ad nostrã. in fi. de proba. vbi dicit, ꝙ reus factis legitimis probationibus sem per cõdẽnari potest. Ad idẽ gl. & Bar. in. l. post rem. ff. de transac. vbi dicit, quòd si contra negantem sunt probationes paratæ, ne sit res dubia. ¶ Fallit tertiò vbi est præsumptio contra negantem. Inn. in. d. c. ex parte. vt si Eps petit iura episcopalia à clerico, cleri cus negat. Dicit Inn. ꝙ hęc negatio nõ facit rẽ dubiã. Arch. ij. q. j. c.
9 si peccauerit*. §. qñ. & Ant. in. c. venerabilis. de cẽsi. in. vij. col. & . d. de Ro. in no. deci. ccxxij. quæ inci. si cõtra petentẽ. Ab. in. c. si cleri cus. in. iij. no. de fo. cõpe. & est gl. in. l. si verò. §. qui pro rei qualita te. in ver. dubitetur. ff. qui satisf. cog. quã ita alle. Ang. in. l. tale pa ctum. §. qui prouocauit. ff. de pac. ¶ Fallit quartò in negatione fa cta extra iudicium. Ita Inn. in. c. venerabili. de censi. & ibi Ant. ita restringens. d. l. iij. licet aliter intelligat eam Bar. in. l. tres fratres. ff. de pac. ¶ Quando dicatur dubiũ de mandato: tunc fit dubium quãdo † ostenditur iura ad cãm faciẽtia. Ita est tex. hîc melior de iure ibi: cum instrumẽtis eiusdẽ ecclesiæ. & hîc Inn. gl. & omnes. Idẽ tenet Bar. in. l. vulgo. in fi. ff. de admi. tu. & in. l. iij. §. causæ. ff. de Car. edi. Idẽ Bal. & Ang. in. l. Meuia. ff. sol. mat. & ibi clarius Imo. & Pau. de Lea. & Imo. in. c. j. de procu. & Pau. de Cast. in. l. j. eo. ti. Cõtrarium firmat Bar. & Sal. in. d. l. j. C. de procu. Bal. in. l. j. §. La beo. ff. de pac. quia potuisset iura subtraxisse. saluo, ꝙ in. l. fi. C. de pac. conuen. vbi probatur in marito volente agere in bonis para phernalibus. ¶ Ant. hîc tenet idem, nisi probet duo. Primò se ha bere dicta iura. Secundò se habuisse à domino. Tamen prima opi. cõis est, secundũ Imo. hîc. Tenet Bal. in. l. si qua per calũniã. C. de Epis. & cle. in fi. & Ant. in. c. cum dilectus. de reli. do. & Imo. in Cle. j. in. ix. col. de. pcu concludẽs idẽ esse etiã si non apparet dñm dedisse. per tex. hîc. ¶ Limita primò, nisi ꝓbetur dñm dedisse in strumẽta: quia tũc non solũ fit dubiũ de mãdato: imò nõ est opus cauere de rato: quia præsumitur mãdatũ. Ita Bal. & Imo. hîc. Rõ, vt illa traditio aliquid operetur, per. d. l. fi. C. de pac. cõuen. & ibi est tex. expressus in ver. nulla ratihabitione ab eo exigenda. & hoc solũ ponunt hîc Mod. Vide tu Ludo. fin. dcl. quod inci. nunquid. vbi idẽ tenet. Primò alle. quia cõtrariorũ eadẽ est natura: tũc si re stitutio instrumentorũ facta inducit expirationẽ mandati. tex. in l. negociorũ. secundũ Ang. sing. §. fi. ff. de app. Ergo eodem modo, datio instrumentorũ inducit mandatum. ¶ Secundò arguit. ostẽ sio sigilli personæ principalis absq; probatione traditionis eiusdẽ facit præsumi mandatũ. Ita Io. An. post Host. in. c. ij. de so. ¶ Tertiò ostensio instrumenti debiti cãcellati facta à debitore inducit præsumptionẽ liberatiõis. l. si chirographũ. ff. de prob. & Bart. in l. fullo. §. qui tabulas. ff. de fur. ergo in. simili præsumitur mãdatũ. ¶ Secũdò limita: nisi ostẽdens dicta iura, & nõ probans, sibi data esset persona domestica & cohabitans dño, facit dubium ostendẽ do iura. De hoc est deci. Lud. Ro. in. d. sing. & plenius consil. suo ccccxlvj. quod incipit: Primus propositæ consultationis arti. vbi consuluit hoc in terminis. Et mouetur per tex. in. l. vnica. §. ille au tem. C. de lati. lib. tol. vbi tex. dicit, ꝙ instrumẽtũ debiti, qđ reperitur cãcellatũ penes domesticũ, non puobat eũ fuisse liberatũ. & ratio, ne det occasio domesticis furãdi scripturas ipsi dño: eo mo do in casu nostro. Ita pulchrè Lu. ibi. De hoc tamẽ est dubiũ: quia tex. noster loquit indistinctè. & loquit de clerico, qui erat clericus eiusdẽ ecclesiæ: ergo videbatur domesticus. & ita text. in. l. j. C. Et non ob. d. §. ille autẽ. quia ibi est inductũ hoc propter euidens cõ modũ, ad quod tenet domesticus aspirare: sed faciẽdo se reputari procuratorẽ, nullũ euidẽs commodum censetur. Et ideo dato, ꝙ sit domesticus, faciet dubiũ de mandato, si ostẽdit iura. Et hoc te nemenți. ¶ Tertiò limita: nisi ille, qui ostendit iura, esset perso na consueta procurare: quia vidẽdo, ꝙ habeat instrumẽta, præsu mitur potius quædã custodia, quã vt causam agitet. Hoc voluit Imola hic argumento eorum, quæ habentur in. l. cum quid. ff. si cer. pe. Tamẽ hoc videtur cõtra istũ text. iuncto dicto Inn. in. c. j. de obli. ad ratio. Nisi dicas Imo. sensisse, ꝙ ista ostẽsio nõ probet mãdatũ verè, sed faciat dubiũ de mandato. Ita tex. hic. ¶ Fit etiã dubiũ de mandato, qñ ostẽditur sigillũ dñi, secũdũ Io. An. in. c. ij. de sol. dũmodo ostẽdat dominũ dedisse: aliàs dictũ est falsum: se cundũ Do. latè in. c. quãuis. de procu. in. vj. Et aliquãdo ostensio. sigilli ideo probat mandatũ: ꝙ nõ est de cautione rati cauendum. ¶ Primò, qñ cõsuetudo ita se haberet, secũdũ Do. in. d. c. quãuis, & ibi dicit se vidisse Senis ita practicari. Idẽ dicas, quando sigillũ est determinatũ solũ ad sigillanda mandata procuratoria. De hoc est decisio Bald. hîc, & Imo. in. d. c. ij. de sol. in. iiij. col. Pro quibus facit dictum Ang. in. l. consentaneũ. C. quomodo & quando iu. vbi d. ꝙ ostendẽdo sigillũ delegantis probatur delegatio: si cum illo cõsueuit sigillare mandata delegatoria. ¶ Et vltra prædicta ponit Bal. in ti. de pa. Cõstan. in ver. muniri. & in. l. falsus. in fin. C. de fur. & in. l. procuratorẽ. ff. de procu. & in. l. j. in vlt. col. C. eo. &

10 Lud. in fin. & cõſi. præall. ¶ †Tertiò ſit dubiũ de mandato, quãdo negaretur, qui confecit mã datum, fuiſſe notarium: quia tunc iſto caſu ſit dubium: tamen admittitur cum cautione. Hoc voluit Ang. in l. j. C. de procu. Idem, ſi negatur præſentantem mandatũ eſſe illum, de quo mãdatum loquitur. Hoc intellige, niſi talis veniret de partibus remotis: quia habendo mandatum, præſumitur eſſe ille, de quo loquitur mãdatum. Ita Bal. in l. ſi qua per calumniam. C. de Epiſcop. & cler. Idem tenet Imol. in Clemen. j. in. vij. colum. ver. quid ſi dicatur. de proc. Fortifico per dictum Spe. in tit. de inſtrum. edi. §. reſtat. ver. quid ſi producatur. ibi dixit, quòd creditur literis officialis atteſtantibus quem eſſe notarium, vbicunq; literæ producantur. quod plenè etiam ponunt Anto. & Imol. in capit. ij. de fi. inſtrum. ¶ Cõſydera quia: ſi iſte vltra mãdatum habet iura, res eſt clara: quia præſumetur procurator. Sed vbi haberet ſolùm mandatum, videtur quòd literæ teſtimoniales non ſufficerent ad probandum illum eſſe Titium, vel notarium: & hoc propter dictum Angel. in authent. de tabellionibus. in. iij. colum. & Paul. de Caſt. plenè conſil. ccciiij. incip. Videndum eſt, vtrum fides ſit adhibẽda. vbi latiſsimè probat, quòd literæ teſtimoniales non probant. Et ſic iſta pars contraria eſt verior: niſi conſuetudo aliter ſe haberet: & ita vbicunque oritur probabilis dubitatio mandati. & ſic ſunt iſta expedita. ¶ Not. ibi gloſſ. *eſtimabitur quantum læſa ſit eccleſia.* quæ dicit, ꝙ in cauſa ſpirituali quis admittitur ad agẽdũ. & tenebit ad intereſſe, ſi nõ habebit dominus ratũ, quod per iſtũ geſtũ erit. quod no. ¶ Gl. in ver. *horum veritate.* ¶ No. iſtã gl. ꝙ ſicut debet fieri mẽtio de proceſſu, qñ reuocatur iudex per ſecũdũ reſcriptũ: ita quãdo nõ reuocatur, ſed datur ſibi adiũctus. Et eſt iſta gl. no. Hanc glo. ſequitur Imo. in. c. ex literis. ſ. eo. ibi allegaui. & in. c. cæterũ. de reſcr. ¶ Gl. in ver. *admittere noluit.* cum ea capio gloſ. ſi. quia dependet à penultima. Facias vnam regulam, †ꝙ delegatus tenetur admittere ſubdelegatũ collegæ. ¶ Fallit primò, vbi eſt clauſula vnus, vel alter veſtrũ. Secundò, vbi eſt impedimẽtũ perpetuũ. Tertiò, vbi eſt tẽporale & ineuitale. Quartò, vbi eſt clauſula prælectionis. ſ. quòd ſi nõ omnes, tu frater Epe. Quintò, vbi eſt clauſula, appellatiõe remota: vt hic per doc. ¶ Et pro intellectu ſecundæ fal. & ſequẽtis dicas, ꝙ vbi impedimentũ eſt perpetuũ, vel tẽporale, ſed ineuitabile, ꝙ dicit delegatũ nõ poſſe: nec verificat clauſula ex vi verborũ: ſed ex quadã iuris interpretatione: qđ ius vult etiã ex voluntate dictã clauſulã verificari. c. prudentiã §. adijcimus. ſ. eo. Rectè ergo loquitur hîc gl. in ver. quòd nõ intelligitur capiendo impotentiã verè, quãdo nullatenus poteſt: quia tũc omnino verificatur clauſula: & ideò ſubdelegare nõ poteſt. Sed vbi verè poſſet, ſed nõ vult, ratione incommodi: non eſt verificata clauſula: & ideò ſubdelegare poteſt, niſi in caſibus prædictis,

a ¶ Tutus. Ad quã materiã adde, quę habentur per Anto. in. c. accedens. el. ij. & quod ibi in apoſt. dixi.

b ¶ Verius. Adde idem tenentẽ do, Ale. de Imol. in. l. ſi conuenerint. in x. fallent. de iuriſ. omn. iud.

c ¶ Saluuſconductus. Adde tu, ꝙ tex. in. c. trãſmiſſa. de reſti. ſpo. dicit, ꝙ quis non tenetur credere ſaluoconductui: vt ſe cõmittat capitali inimico. & idẽ tenet Lud. in. l. iij. §. ſi ſerui. ff. de acquiren. poſſ. in. l. recuſare. §. ſi quis alio. ff. ad Trebel. Bar. & Ang. in. l. j. ad le. Iul. maie.

SVMMARIVM.

1 *Recuſare poteſt quis ciuitatem propter inimicitias ciuitatis. hoc limita. vt nu. 2.*

3 *Citatus ad locum notoriè non tutum, nõ tenetur ire: ſed neque ſe excuſare allegando locum notoriè non tutum.*

4 *Canonicus poteſt eſſe teſtis pro canonico; ita ſcholaris pro ſcholare: frater pro fratre.*

CAP. XXXV.

1 Vm. R. canonicus. ¶ Locus adquę reus accedere non poteſt: & canonicus in cauſa canonici recuſari poteſt. hoc dicit. Dicunt hîc Moder. quòd pro iſto † text. eſt in Clemen. paſtoralis in ver. Piſani. de reg. iur. vbi text. dicit, quòd propter inimicitias ciuitatis poteſt quis recuſare ciuitatem. & alleg. cap. accedens. el. ij. vt lit. non conteſt. vbi text. dicit quòd quis non tenef cõparere in terris inimicorũ, etiã ſi haberet ſaluũ conductũ. Dicit tũ, ꝙ vbi ſunt guerræ generales in loco, ſi poſſunt citati venire cũ literis ſaluicõductus Principis vel guerrã faciẽtiũ, ꝙ nõ excuſanf: vt eſt deci. do. de Rota. cccxv. inci. licet guerrę. & eſt de do. & cõtu. xij. in nouis. Itẽ dicũt, ꝙ locus iudicij debet eſſe tutus a parti, aduocato, teſti & ꝓcuratori. all. gl. in. c. hortamur. iij. q. iiij. ¶ Itẽ ꝙ nõ eſt opus appellare â loco notoriè nõ tuto. alle. Bal. in. l. executorẽ. C. de excu. rei iud. Nõ ob. gl. in. Cle. appellãti. de appel. vbi notiũ debet allegari: ꝙa fallit iſto caſu ſecũdũ eos. All. Inn. in. c. ꝓtereà. de dila. ¶ De ſecuritate reſpectu iudicij allego tex. vltra doc. in. c. ꝓceptũ. ij. q. & tex. in. c. ſiue. de cõiug. xxxiij. q. ij. Et hoc eſt verũ, nedũ reſpectu partis & teſtiũ: ſed etiam reſpectu iudicis. Et eſt iſta vna limitatio ad §. in nullo. in. c. ſtatutũ. de reſc. in. vj. & de hoc eſt tex. in. c. ſtatuimus. de offi. dele. lib. vj. Et hoc intellige. ſ. dũmodò delegatus eligat locũ proximiorẽ & ſecurũ. Ita Io. And. ibi alle. tex. in. Cle. j. in prin. de ſo. cõp. Secũdò. c. vbi maius periculũ §. porro. de ele. in. vj. Et iſtã declarationẽ no. Mari. in. c. qualiter. el. ij. q. iiij. arti. x. & eſt text. in. c. cũ dilecta. in fi. de cõfir. vti. vel inuti. ver. tutũ & cõmodũ. & tex. in. c. venerabilib⁹. §. ſecus. de ſent. exc. in. vj. & in. c. accepim⁹. de fi. inſtr. in. ver. cõgruo. & ſecuro. & in. c. cũ ꝓſonæ. de priui. in. vj. & tex. in. l. Fulcinius. §. qd ſit autẽ litigare. ff. ex q. cau. in poſ. ea ibi: tyrãni crudelitatẽ timẽs. & ſic iſta ꝓbant, ꝙ loc⁹ iudicij debet eſſe tutus. ¶ Amplia etiam, ſi quis obligaſſet ſe poſſe cõueniri vbicũq; inuenit: ꝙa tũc etiã põt allegare ſibi locũ nõ tutũ. Hoc fuit dictũ Ang. in. l. cũ res. in prin. ff. dele. j. qđ Imo. reprobat ibi: ꝙa ꝓmittẽs debuit cogitare hoc potuiſſe venire: tñ primũ b dictũ eſt verius, [b]per id, quod no. Ant. & Imo. in. c. j. de iudi. vbi dicũt, ꝙ dicta clauſula nũquã intelligit de loco, vbi qs nõ fuiſſet ſpecialiter ꝓmiſſur⁹: modò ſic nõ eſt veriſimile, ꝙ qs ſe obligaſſet ad locũ nõ tutũ: ergo &c. & ſic optimè probat iſta doctrina. ¶ Amplia ſecũdò, etiã ſi haberet literas ſaluicũductus: ꝙa tũc etiã nõ tenef credere inimico. tex. in. c. c. accedẽs. el. ij. vt lit. nõ cõteſt. ¶ Primò limita hoc eſſe verũ, †qñ qs timet gẽtes inimicas, populũ, vel ſtatutũ: ſecus vbi timet ſolũ iudicẽ, fortè ꝓpter ſentẽtiã bãni contra eũ latã: ꝙa tũc ſaluuſcõductus c plenè tollit cauſam timoris. iuxta ea, qđ ponit gl. & Bar. in. l. is q reus. ff. de pub. iud. & iſta fuit limitatio Ang. in diſpu. inci. Bononien. ſuæ ciuitatis bãnitus. in. xv. co. in. v. q. Idẽ tenet Sali. in. l. reos. C. de accu. in. xv. col. expeditis contrarijs. Quod dictũ limita: niſi ſecũdũ morẽ patriæ talis ſaluuſcõductus iudicis nõ redderet illũ tutũ: ꝙa nõ tenetur illi credere. Ita Io. And. in addi. ad Spe. in ti. de accu. §. ſi. ver. qd ſi bãnitus. vbi exẽplificat in bãnito ꝓpter offenſam tyrãnizãtis in loco. ¶ Secũdò limita prædictã ampliationẽ: niſi poſſet cõparere per procuratorẽ: quia tũc debet cõparere, ex quo habet ſaluũcõductũ. An. in. d. diſpu. in. xiiij. col. ver. ſuper quarto. alle. l. Papinianus exuli. ff. de minori. ¶ Fallit hoc in tribus caſibus. ¶ Primò, ſi nõ reperit procuratorẽ, vel nõ idoneũ: quia excuſatur. tex. & ibi Bar. in. l. idemq; ff. ꝓ ſo. ¶ Secũdò, vbi timeret nedũ inferre vim perſonæ, ſed etiã cauſæ: quia nõ tenef mittere ꝓcuratorẽ. Ita limitauit Ang. in. d. diſpu. in. xiiij. col. & ita loquif Cle. paſtora. §. Piſana quoq; ciuitas. ¶ Tertiò, vbi eſt cauſa ardua: quia in cauſis arduis non tenetur mittere procuratorem. l. pen §. ad crimen. ff. de pub. iu. & Imo. in. l. de ætate. ff. ad Trebel. text. in cap. querelam. de procu. Et in iſto tex. concurrebat alter ex iſtis duobus caſibus: aliter reſpõderi non poſſet ad cõtrariũ. ſaut erat cauſa ardua, aut timebat vim cauſæ & perſonæ. ¶ Amplia tertiò, etiam ſi locus iudicij eſſet tutus: ſed oporteret tranſire per locum non ſecurum. de hoc eſt text. in. d. capit. accedens. el. ij. ¶ Amplia quartò, etiam ſi locus eſſet ſecurus. ſed ciuitas habet ibi diuerſum ſtatutũ. Puta ſi citatur Guelfus, vbi regnant

gnãt Gibellini. de hoc eſt gl. in. c. ſtatutũ. §. ij. in ver. nõ audiens. de reſcri. in. vj. ¶ Amplia quintò, etiã ſi ſola ciuitas citati eſſet inimica loci, ad quem citatur. de hoc eſt text. 3 fing. hîc ſecundũ. d. Abb. ¶ Amplia ſextò, †vt nedũ citatus non teneatur ire: ſed neq; ſe excuſare, allegando locũ notoriè nõ tutum, ſecundũ Abb. in apoſtil. in Cle. appellanti. de app. & in. c. ex parte. el. j. in fi. de app. Ita limitatẽ gl. in. d. c. appellati. ¶ Nominatus demandato alterius dicetur nominatus à mãdante. tex. eſt hic cum gl. in fi. & ita no. hic. d. Abb. alle. Mod. tex. in. l. vnũ. §. j. ff. de leg. ij. & ibi Dyn. quòd religioſi priuilegiati ſuper legatis pijs fiendis locis, vel perſonis incertis, non capiunt legata facta perſonis, vel locis nominatis, nõ à teſtatore: ſed à commiſſario ſuo. quod perpetuò no. Item dixit ibi Bart. poſt Dy. quòd Epiſcopi, qui debent habere quartã de relictis ad pias cauſas: niſi ſint relicta ad certos ac determinatos vſus: vt ad faciendam eccleſiã, vel ſimilia: vt extra de teſta. c. fi. de non habebunt. quartam relicto centũ, quod fecit teſtator ad pias cauſas diſtribuẽdo, prout executor elegerit, ſi ipſe executor eligat fabricã eccleſię: quia perinde eſt, acſi teſtator ipſe elegiſſet ipſam fabricã in teſtamẽto. Vos verò ad hoc allegabitis gl. inver. obuẽtionib⁹. in Cle. dudũ. §. verũ. de ſepul. d. Abb. in. c. cauſis. in iij. col. de elec. & ibi tex. cum glo. in ver. conſenſu. vbi. d. ꝙ illud, quod fit per commiſſarium, dicitur factum à committente. & ibi inſert hoc de fabrica. & alle. Bar. in. d. l. ex familia. & Bar. cõ. fil. cxxxvij. inci. conſtitutione Cameracẽ. Epiſcopi. vbi latẽ conſuluit ſuper hoc ſecundo. Mod. ipſi alle. Bar. in. l. j. ff. de op. leg. vbi dicit, quòd officialis electus ab habente poteſtatem à concilio generali, dicitur electus ab ipſo cõcilio. ¶ Vltimò tu no. text. in. l. pater ex prouincia. ff. de manu. vin. vbi manumiſſus à filio de mãdato patris, qui præcepit ſeruum literis manumittẽdum: dicitur à patre manumiſſus: & ibi ſolam electionẽ filio conceſsit: ſed ipſe manumiſit. ¶ Secũdò tex. in. l. item eorũ §. parui. ff. quòd cuiuſquev ni. no ibi: parui enim refert, an ipſe ordo elegerit, an is cui negocium cõmiſit. & facit. q. Bar. Brix. clxv. iij. inci. canonici cuiuſdam eccleſię. ¶ Gl. in ver. cum ſint 4 eiuſdẽ ſocij. † Not. quòd canonicus poteſt eſſe teſtis pro concanonico: ita ſcholaris pro ſcholari habitãti ſimul, & frater pro. fratre. c. literas. de præſump. tñ plus, vel minus creditur ſecundũ qualitatẽ affectionis. ¶ Gl. ibi: *a dictum prohibitorũ.* Supple certarũ perſonarũ, & permiſſoriũ regulariter. l. j. ff. de teſti. & c. cũ apud. de ſpõſa. ita loquitur & declarat hîc Imo. ¶ In ea. gl. ibi: *pater in cauſa filij.* Fallit a in cauſa criminali: quia nõ eſt idoneus iudex. [a] Item fallit in cauſa ciuili, quando eſt ordinarius: niſi actio eſſet tẽpore peritura: quia tunc poteſt eſſe iudex vſque ad conte. li. incluſiuè. Delegatus nõ tamẽ poteſt eſſe in cauſa filij: ꝙa fungitur vice delegãtis. Et ita intellige gl. in §. tria. in ver. iudicẽ alle. hîc in glo. intellige ſaluo iure recuſationis. Nã ſi conſanguineus recuſatur ca. poſtremò. de app. fortius pater. Reſpectu nanq; patris in filiũ non erit differentia quo ad alios conſanguineos: vt hîc, per Imo. cui adde quę dixi in cap. cauſam, quæ. ſ. eo. ¶ In eadem ibi: *cominoſi iudices ſunt.* Ratio differentiæ eſt: quia à iudice appellatur: à teſte nõ. Et iõ cautius agẽdũ in admittẽdo teſtẽ, quã iudicem. Intellige de iudice criminoſo non infame: quia ſi eſt infamis, non poteſt eſſe iudex: cap. ſciſcitatus. de teſti. Teſtis etiam criminoſus non infamis, ſemper repellitur. c. teſtimonium. de teſti. ¶ In ead. gl. in fi. ibi: *de purgatione canonica.* Intellige, quòd par cauſa affectionis tollit omnem ſuſpicionem. ¶ Gl. in ver. eligat. hanc gl. declarat in notabilibus. ideò non inſiſto.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ob manifeſtam offenſam, non abſoluitur: niſi prius ſatisfaciat: dato, quòd ex ſola iniuſtitia agatur. hæc regula fallit in quinque caſibus. vide per ordinem. nu. 2. 3. 4. 5.*

6 *Teſtes qualiter & quando concordari poſſunt, vt eorum dicta ſaluentur.*

7 *Iudex tenetur pronunciare ſuper probationibus congruo tempore admiſſis: puta, ſuper ſententia, cuius iniuſtitia probata eſt poſt rem iudicatam.*

9 *Probationes factæ coram iudice appellationis, appellatione deſerta, non valent: quia factæ coram iudice incompetenti.*

10 *Probatio admiſſa contra præſumptionẽ iuris & de iure, valet.*

11 *Clauſula, & ſi & in quantum de iure poſſum: quid importet?*

12 *Satiſdatio cum clauſula: ſi & in quantum poſſum, an valeat?*

13 *Appellatio ſi interponitur: & iudex admittendo eam, ſi & in quantum: videtur ei detuliſſe. Iſta autem clauſula, nihil operatur: quando quis offendit in facto, licet operetur quo ad iuris miniſterium. nu. 14.*

15 *Acceptatio beneficij, ſi placuerit ei, non valet.*

16 *Renunciatio beneficij, ſi Duci meo placuerit: valet.*

17 *Confero tibi beneficium, ſi vacat: valet collatio.*

18 *Iudex, an poſſit omittere cognitionem ſuper exceptione, reſeruando ad finem cauſæ.*

19 *Libellus alternatiuus admittitur, vbi dubium eſt probabile.*

CAP. XXXVI.

1 Vm contingat. ¶ Si mãdatur de legato, vt eum abſoluat, qui dicit ſe in iuſtè excõicatũ, ante probationẽ illũ a abſoluere debet. Si autẽ dicat excõicationem nullã, probationẽ nullitatis ante abſolutionem admittet. ¶ Excõicatus ob manifeſtã offenſam, †nunquã abſoluitur: niſi prius ſatisfaciat, [b]da 1 b to, ꝙ ex ſola iniuſtitia agatur. Abb. hîc: & eſt text. in. c. ex parte. el. j. de ver. ſig. ¶ Fallit primò in abſolutione impetrãda in articulo mortis: quia tũc ſufficit cautio de ſatisfaciẽdo. Ita Gof. in. c. in literis. de rap. quẽ ſequif Abb. ibi, dicens hoc eſſe dictũ ſolẽne. Ratio propter periculũ, ne moriatur in excõicatione. Facit in ſimili text. inc. j. xxvj. q. vij. vbi tex. dicit ꝙ iſtis moriẽtib⁹ nõ eſt inducẽda pœnitẽtia: ſed debet illi pœnitentiã dicere, & innoteſcere illi, & notificare quã pœnitentiã debet agere. Idẽ tenet Abb. in. c. ſi. in. iij. not. de ſepul. ꝓ illũ tex. quẽ dicit no. b ¶ Intelligerẽ hoc eſſe verum: niſi facultates illius ſuppeterẽt ad ſatisfaciẽdũ, & tẽpus adeſſet. Tex. eſt de hoc in Cle. j. in fi. de hære. & ibi gl. in ver. & tũc. quæ propriè vtitur præmiſſis verbis. ¶ Fallit ſecundò, vbi ſatisfactio exigit 2 longum factum: †quia tunc ſufficiet cautio. Ita elegan-ter Abb. in. c. quæſtioni. in vlt. col. de app. per illum text. aureum. in ver. pro poſſe. Idem Abb. in. d. c. fin. de ſepul. Puta, ſi eſt excommunicatus: quia non fecit certam capellã, quã tenebatur facere. & eſt bonus tex. in. c. ſignificauit. de off. or. vbi tex. ponit de illis, qui promiſerunt ſtare iniudicio: vbi cauſa incipiat habere progreſſum. ¶ Fallit tertiò, vbi ſatisfactio exigit actum† non congruentem excommunicato. glo. fing. in. c. folet. in verſic. emenda. de ſent. excom. in. vj. Et fuit originaliter dictum Inno. in. ca. pro illorũ. in ver. receperint. de præben. & ibi Ant. Ioan. And. & Abb. in. c. ex publico. de conuer. coniu. in. ij. col. in ver. ex quibus capias regulam. & ibi ponit exemplũ in excommunicato, qui noluit recipere ordines. ¶ Fallit quartò, †quando offenſa tangit ſolùm Deum: puta quãdo quis blaſphemauit. de hoc eſt deciſio Cardi. in. c. qua fronte. de appel. & dom. Anto. in ca. j. in iiij. colum. quod me. cau. per illum text. vbi fuerunt ligati illi excommunicatione, qui fecerant actum concernentẽ Deum ſolũ. Et idem tenet Abb. in. c. ex. parte in Chriſto. de verb. ſignificationibus. Et intellige quãdo concernit Deum immediatè: ſecus ſi mediatè & ſecũdariò. Puta, in iniuria facta clerico, text. eſt in capitul. accuſatio. ſecunda quæſt. vij. ſecundum vltimam expoſitionem literæ. ¶ Fallit vltimò, †vbi materia eſt apta recipere ſatisfactionem: quia tunc ſufficit agere pœnitentiam: vt ſi iuſſus ducere ſponſam de futuro ſub pœna excommunicationis fuit contu-

a ¶ Iudex. Ad quod vide omnino do. Ale. de Imol. in. l. in. l. qui iuriſdictioni. de iu. om. iudi.

b ¶ Satisfaciat. Ad. de Spe. in titu. de ſatisfac. §. fina. & Phili. in. d. c. qua fronte. alle. in tex. de app. & Car. in Cle. j. de ſen. exc. xvij. q. & vide eũ in. Cle. j. de de pœnis. §. & quia.

max.& cũ alia cõtraxit de præsenti: quia in absolutione satisfacere nõ potuit. Hoc ponit Ray. in sũ. in tit. de spõ. §. in summa. ¶ Vbi verò offensa est dubia, sufficit cautio de satisfaciẽdo post absolutionẽ. d. c. ex parte in Chro. de ver. si. ¶ Fallit. j. vbi iniuria facta est ecclĩæ. qa p̃cedere debet satisfactio. Gl. est fin. c. in accusatio. ij. q. vij. vbi spãle est in eccl̃ia, vt p ecclĩa priꝰ satisfaciat. & necessaria intelligit de dubia: qasi intelligeret de publica & manifesta, nõ esset spãle. Et rõ: qa p ecclesia p̃sumit asserere se in iurata, dato etiã q̃ sit dubiũ Cõsydera: qa fortè istud est cõtra. d. c. ex parte. vbi Papa loquitur de ca. Carnotensi prætendente violationẽ priuilegiatorum ecclesiæ. & sic credo, q̃ ista fal. non sustineretur. ¶ Secundò declara, q̃ si excommunicatio est lata ad instantiã partis: tunc debet esse cautio fidejussoria, vel pignoratitia: etiã hîc in offensa dubia. Gl. in ver. cautione. in. c. qua frõte. de app. & ibi
5 Abb. in fi. ¶ Gl. in ver. *vtriusque partis*. dicũt hîc Mo. † q̃ Bar. in. l. ij. §. fi. ff. si cer. pet. vbi. d. q̃ tunc demũ fit cõcordia, qñ testes sunt pares, all. gl. hîc. & dicũt, quòd est alia similis in. c. in nostra. de testi. & istã all. Bal. in. j. cõst. C. §. qbus. Sed dicunt ipsi q̃ ista gl. est falsa: qa hoc habet locũ, etiã si testes sint disparesnumero. &c. qa. c. cũ tu. loqr indistinctè. Itẽ rõ euitãdi piurij, de qua ibi in illo tex. ita vrget, quando testes partium sunt inæquales: sicut quando sunt æquales. &c. & ita residẽt Mo. hîc. Opin. tamen gl. hîc tenet Pau. de Ca. in. d. l. ij. §. creditũ. & istã gl. etiam sequitur Flo. de sancto Pet. in. l. cũ de ætate. ff. de proba. & Bar. in. l. Gallus. §. ille casus. ff. de lib. & posthu. Tñ contra glo. cõmuniter tenef: qd̃ dicũt Mod. verũ est. Primò: quia gl. voluit cõtrariũ in. c. nostra. de test. in. gl. j. & non est, vt dicũt Mod. similis isti: sed oĩno cõtraria isti. & illã gl. sequif ibi Abb. & est alia gl. cõtra istã in. c. fi testes. iiij. q. iij. Tertiò cõtra gl. istã tenet hîc Do. Cõtra istã glo. tenet & Imo. in. l. inter stipulanté. §. j. de ver. ob. Dicit tñ, q̃ fortè teneref cõtrariũ in practica ꝓpter authoritatẽ ei⁹, & Inn. hîc. & Abb. etiã re. pbat istã gl. in. d. c. cũ tu. de testi.
¶ Itẽ no. q̃ c. cũ tu. nõ habet locũ, qñ est discordia inter dicta ptiũ, & dicta testiũ: qa tũc nõ fit cõcordia. Ita Inn. hîc. & hoc dictũ Inn. alle. Bal. in prœmio. C. ad. §. quibus. in. j. co. Hoc dictũ etiam alle. Flo. d. l. de ætate. ff. de proba. & & ipsum alle. Bar. Paul. de Ca. & Ro. in. d. l. iij. §. creditũ. ff. si cer. pe. Hoc dictũ alle. An. Abb. & Imol. in. cũ tu. de testi. Et dicũt esse bonũ tex. in. c. in præsentia. de. pb. vbi pars dixerat quẽ maiorem. xiiij. annis. & tñ nõ fuit hoc dictũ cõcordatũ cũ dicto testiũ dicentiũ illum simpliciter maiorẽ. ¶ Sed declara hoc esse verũ, vbi pars est cõfessa vno modo, & probatiões sunt factæ alio modo: sed probatio tamẽ vnius partis dubia potest recipere lumẽ mediante cõfessione alterius. De hoc est tex. in. c. cũ Io. de fi. instr. & ibi hoc dicit Abb. in. iij. col. reassumpto spãliter dicto Inn. hîc. Nã ibi ne testes cõtradicerẽt instro, Papa p̃sumisset multiplicitatẽ actus: nisi ex cõfessione partis vnicus actus apparuisset. i. quòd fuit vnus actus. ¶ Secũdò declara, licet dicta partiũ nõ cõcordẽtur cũ testibus: tamẽ ipsamet dicta partiũ apparẽter repugnantia cõcordari possunt. Ita Bal. in. in. l. j. ff. ne quis eũ. in aliquibus le
ctu. prout ibi refert, & sequitur Pau. de Ca. vbi dixit: qdam in positionibus petebat liberari à petitiõe alicuius: quia petita non promisit. & petitioni præscripsit, nõ saluatur. i. dato, q̃ promisissem præscripsi. cũ hoc concor.
Sali. in. l. cũ* precum. *in fi. C. de li. causa. & sentit Bald. in l. cũ falsa. ad fi. C. de iu. & fac. ign. ¶ Gl. in ver. *nihilominus*.
7 No. † ex dictis Abb. hîc, q̃ quãtum ad rem nostrã, iudex tenetur pronuntiare super probationibus in cõgruo tẽpore admissis: puta super sententia, cuius iniustitia probata est post rem iud. Ita tenet Ant. Ab. & Imol. in. c. qñ contra de proba. Itẽ Abb. in. c. j. de cõsr. vti. & Imo. in. c. in præsentia. in. x. col. de rescrip. ¶ Sed si diceretur, nõ valet sentẽtia cõtra sententenã. c. inter monasteriũ. de re iu

a ¶ Dictio fortè, de hac dictione vide etiam quæ habẽtur per Ant. in. c. j. j. vt lit. non conteſt. & quod ibi in apostill. dixi.

b ¶ Quòd valeat. Adde Barto. in. l. cum procurator. de ope. no. nũt. & d. Ale. de Imo. in d. l. iudex. hîc statim in tex. alle. in vlti. ĩ. col. in ver. si. & similiter hîc Angel. ff. de re iudicata.

di. respõde, q̃ illud est verũ: nisi appereat de notoria iniustitia, secundũ Inn. in. c. fraternitatis. de frigi. Et hoc ita est, quia probationes faciunt notoriũ. c. cũ olim. de ver. sig. Itẽ si diceretur, sentẽtia facit notoriũ. c. si. de coha. cle. sed non valet sentẽtia cõtra notoriũ. l. ciues. C. de ap. ergo posset ferri sñia cõtra primũ. Respõde, quia verum est, q̃ sñia facit notoriã præsumptionẽ: nos loquimur in notorio vere; pbationis, cui primũ succũbit. iuxta gl. fi. in simili in. c. trãmissæ. qui fil. sint legi. & text. in. l. si q̃ adulteri. C. de adul. ¶ Si diceret: partes nõ possunt renũtiare sñiæ quę trãsiuit in rẽ iudi. in. l. si diuersa. C. de trãsac. ergo acquiescẽdo. &c. Rñdeq̃ hoc est verũ trãsigẽdo: quia trãsactio de sui natura nõ fit, nisi de re dubia. l. j. ff. de trãsa. sed bene aliàs per pactũ renũtiare pñt. l. iurisgẽtiũ. & ibi Bal.
8 in. §. fi pacisc. ff. de pac. ¶ Noto ad hæc primò, † q̃ sufficit partẽ victricẽ protestari, q̃ probationes non admittant: & dicere de nullitate, etiã si non appellet. Ita probat ex verbis Bal. in. l. certi condictio. § quoniã. in fi. ff. si cer. pe. dũ dixit, q̃ si cõtra instrumentũ guarentigiatũ nõ debet admitti probatio ex forma statuti: si pte psente & p. testãte de nullitate admittit: nõ valet etiã, si nõ appellet.
9 ¶ Secũdò nota, † q̃ iste probationes factæ coram iudice appellatiõis appellatione deserta, nõ valẽt tanquã factæ corã incõpetẽti. Ita dicũt. d. Ant. & Abb. in c. qm contra. de prob. per Cle. si appellationẽ. de app. Saluo, nisi fuisset dubitatũ sup appellatione: & p̃nũtiatũ appellationẽ non desertã: & ab hoc nõ appellatũ: qa valebũt probationes: secundũ Imo. in. c. p̃sentia. de. pb. in. x. colũ. Et inquãtũ. d. Abb. q̃ probatio admissa cõtra p̃sumptionem iuris: & de
10 iure valet. no. p limi. ad Cle. j. de. pb. & similia. † ¶ Adde Bar. idẽ tenẽtẽ in. l. inter stipulantẽ. § j. in. j. col. ff. de verb. obl. quod summè no. ibi Imo. idẽ tenet Lu. in. l. si duo. ff. de acq. hære. Idẽ tenet & Ant. in. c. qa plerique. in vlt. char. de immu. ec. & in. c. cũ dilecta. de reg. & Ant. & Imo. in. c. quãtò. de præsum. Fortifico p dictũ Bal. in. l. filiũ, quem habentẽ. in. xvij. col. ver. & quia feci mẽtionẽ. C. fa. er. dũ dixit hæredẽ, qui nõ cõfecit inuentariũ, non teneri vltra vires hæreditarias: prout aliàs teneref, si legatarij cõfessi sint hæreditatem non esse soluendo: quia ratio finalis, q̃ præsumitur heres subripuisse bona testatoris: vt in. §. j. in auth. de hære. & fal. tollitur per talem confessionem legatariorũ. Hoc sequif Paul. de Castr. in. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad legem fal. ¶ Sed cõtra hoc tenet Alex. in. d §.
a vulgo. in. vij. col. quia in. d. §. j. de dictione fortè a: quæ dictio non denotat causam finalẽ: vt voluit glo. in Cle. j. in gl. in. glo. ij. de appellationib. ¶ Limita hæc cõfessione & probatione admissa: nisi lex præsumẽs concernat animã: & probatio vel confessio peccatum inducat: quia tunc nec cõfessio neque probatio aliquid operantur. Ita intelligitur. c. is, qui fidem. de spon. quòd per per hęc non limitatur secundum doct. ibi: alias fal. ad dictam regulam po
11 sui in. d. quantò. ¶ In ea. gl. † ibi: nisi iudex sub illa protestatione. De clausula: si & inquantũ de iure possum: & alle. hîc Mod. Bart. in. l. & si conditionalis. ff. autho. tu. vbi quærit vtrũ valeat decretum iudicis dicentis: si & inquãtum. dicit gl. ibi: cogitatum. dicunt Mod. Bald. in. l. j. in vl.
b colũ. C. qui admit. tenet qaòd valeat b decretum cum ista clausula. In aditione enim hæreditatis, quando non aditur cum conditione etiam de præsenti, est speciale: ergo nõ debet extendi ad alium casum. Et quòd non valet decretũ cum conditione, est verum de futuro; secus si de præsenti, per text. in. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. vbi mobilia non sunt, capiantur immobilia. Et hæc
b conditio est de præsenti, & non suspendit: ergo eodem
12 modo in casu isto. ¶ Sed quid in satisdatione: † vtrum valeat ad missio satisdactionis cum hac clausula? certè sic. l. prætor ait. ff. de dam. infe. ¶ Quid autẽ in libello admisso cum dicta clausula? alle. Mod. hîc Bald. in repe. l. edita. C. de eden. in pe. col. Alle. etiam Bar. in. l. si quando. ff. de leg. j.

le. j. Quid de sentẽtia: absoluo te si iurauerit. alle. Mod. gl. in. l. cũ iudex. C. de sent. & interlo. om. iudi. Allegant etiã Mod. Bar. vbi ponit aliã decisionem in proposito, in. l. cum propter. ff. de le. præst. & Bar. in. l. iudex postquã. ff. de re iud. vbi dicit q̃ si iudex dicit: *Si ex tali delicto tantam pœnã mereris, condẽno te in ea*: si aũt plus, vel minus punit, statuta volũt, q̃ talis sententia valeat: quia habet cõditionẽ de præsenti. & dicit, q̃ hoc nõ est fiendũ sine causa: quia ex hoc demonstratur ignorantia assessoris. ¶ Limita, nisi prius in sententia poneret verbũ condẽnamus: & deinde sequeretur ista clausula: quia tunc nõ valet talis sentẽtia. Et cũ hoc concordat Bal. in
a l. & si seuerior. C. de insa. & in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. eo. ti. & in. l. si quis filio. § fi ff. de iniu. testa. & in l. nõ dubiũ. in. viij. col. quod legi. ¶ Tamen cõtrariũ est verius: quia põt illa reseruatio sequi condẽnationem. & ita tenet Ang. in. d. l. iudex. & Bal. in. l. cætera. C. quãdo prouo. nõ est necesse. Et rõ est: quia ante, quã sententia fit absoluta, iudex põt eam corrigere. gl. est in. c. prædicator. xvj. q. j. quæ dicit quòd valet illa sentẽtia: Condẽno imò absoluo. ¶ Secundò propter gl. in. l. item Labeo. §. sed si purè. in versi. purè. ff. fa. erc. quæ dicit, quòd valet sentẽtia, in qua iudex ponit hoc. i. saluo eo, quod j. dicã, & posteà in fi. addit. ergo eodem modo in casu nostro. quã gl. facit sin. Car. in. c. præsentata. de arbi. & Ang. cõ fi. cclxxxix. & Sal. in. l. ea quidem. in. xx. col. C. de accu. & Bal. in. l. terminato. C. de fru. & lit. expen. Non ob. q̃ videatur incerta: quia sufficit, q̃ est certa per relationẽ ad certũ. l. in summa. ff. de re iud. l. ait prætor. eo. ti. ¶ Vltrius est cõsi. Lud. ccccj. inci. omnipotẽtis. &c. vt declarationẽ accipiat, vbi ponit ea, quę s. dixerunt Mod. hîc, &
13 multò plura. Et ibi subdit, † q̃ si appellatio interponitur ex cã rationabili: iudex admittendo eã, si & inquantũ, dicitur ei detulisse, & eam admisisse. Mouetur: quia nõ dicitur ista cõditio facere sũspẽsionem aliquam: sed habet in se latentẽ veritatem: quia cum rationabilis admittit eam: licet dicat, si & inquantũ: quia rationabilem tenetur admittere: ergo si est rationabilis, videtur admissa sub illa clausula: si & inquãtum. Secus si est irrationabilis per superius dicta: & per dicta, maximè per Phi. in. c. fæpe. de app. & Ang. in consi. ccxvij. & Ro. in repe. l. j. ff. de arbi. in. j. col. & alle. ibi Ludo. Bal. in. l. edita. in xxxj. col. ver. item dubitatur. C. de eden. vbi dicit, quòd censetur iudicẽ detulisse, sicut erat de iure: licet dixerit, si & inquantũ. Et dicũt Mod. in. c. fæpe. in. ij. no. de app. q̃ hoc multi non intelligunt. Et de ista declaratione facta hoc modo, ponit Car. in Cle. quãuis, in fi. ver. tertiò quæro. de ap. vbi videtur dicere, q̃ ista nõ procedũt in iudice vtente verbis negatiuis: puta non admitto: nisi quatenus de iure teneor. & hoc saltem quo ad literas di
14 missorias: sed de hoc dubito per prædicta. ¶ Noto, † q̃ nihil operatur ista clausula: quando quis offendit in facto: licet operetur quo ad iuris mysterium. Ita Bal. per ver. singularia. in. c. j §. hoc quoq; de suc. feu. Exemplũ: puta si vasallus irrequisito dño alienat castrum difficilè recuperabile, cũ clausula, saluo iure dñi: & si, & inquantum de iure possum. Nã poterit puniri in amissione castri: quia quo ad factum, ista clausula nihil operatur, & hoc dixi in. c. quæ in ecclesiarũ. in fin. de consti. col. xxx.
¶ Itẽ noto, q̃ confirmatio facta cũ ista clausula, non ad mittat materiã cõfirmationis. Imo. in. l. si qñ. ff. de leg. j. quod no. Tamen præbet cãm præscribendi. Ita do. Anto. in. c. dudum. el. ij. in vl. col. de ele. Facit quod. d. Ang. in. l. post mortẽ. ff. de adop, vbi dicit, q̃ titulus iniustus dat cãm præscribendi. Itẽ vide Ludo. in repe. l. j. in vlti. col. de arbi. vbi cõmendat Bart. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa. maximè, dũ dicit, q̃ statutũ inualidũ factũ cum. d. clausula, erit ipso iure nullũ: qd̃ sine clausula fuisset irritandũ. & idẽ crederẽ in omni casu, qui aliàs es

a ¶ In. l. j. & ibidẽ vide do. Pet. de Suza.

set irrigãdus. Itẽ, ista verba admitto, si & inquantũ possum: intelliguntur. ſ. de iure. & ita declarat Bal. in. l. j. a in j. col. C. quo & quando iu. ¶ De materia ista ponit etiã Bar. in. l. si quando. ff. de leg. j. & in. l. cũ propter. ff. de le. præstan. ¶ Iuxta prædicta noto remissiuè octo conclu-
15 siones. ¶ † Prima. Accepto beneficiũ, si placuerit Regi nõ valet acceptatio: quia debet esse pura. Ita Do. in. c. ij. in. iiij. col. de ele. in. vj. per illũ tex. & ibi ponitur de materia. ¶ Secũda cõclusio. Si executor dicit: cõfero tibi, si tibi debetur: non valet collatio: quia debet esse pura. Ita Do. in. c. dudum. in fi. de præb. in. vj. ¶ Tertia cõclusio.
16 † Renuncio beneficio, si Duci meo placuerit: valet renuntiatio. Ita do. de Rota in ti. de renun. cõclu. vj. in antiquioribus. ¶ Quarta. Peto mihi deferri iuramentum inquãtũ expediat: valet petitio. & est vtilis practica, nõ publicatis testibus. Ita Bald. in. c. j. in. iij. colũ. de proba.
¶ Quinta conclu. Si dicitur: Dispenso tecum, si beneficium tibi canonicè cõferatur: valet dispensatio. Ant. in
17 c. dudum. el. ij. de ele. in vlt. col. ¶ Sexta. Si dicitur: † confero tibi beneficium, si vacat: valet collatio, si vacat. De cisio est Abb. antiqui in. c. significasti. in. ij. col. de ele. & vide Bal. in. l. pen. in fi. C. de sen. quæ sine cer. quanti. & gl. in. c. ij. de ele. in. vj. & ibi Do. & facit qd̃ ponit Abb. a Mod. in. d. c. significasti. post Collecta. ¶ Septima. Consentio in vos tanquã in iudicem, si nõ satisfecero: valet ista prorogatio. Abb. anti. in. c. significasti. de fo. cõpe. in iij. not. ¶ Octaua. Absoluo te à iuramẽto, si probaueris te læsum: valet absolutio. Bal. in. c. j. in. iij. col. de iureiu.
18 ¶ † An aũt iudex possit omittere cognitionẽ super exceptione, reseruãdo ad finem causæ? Cõclude, q̃ põt iudex dictã reseruationẽ facere: adeò q̃ etiam si reseruet impedientes processum, tenet: si nõ appellatur. tex. & ibi oẽs. in. c. ad dissoluendũ. de despon. impuber. ¶ Secũda conclu. Põt pars appellare ab eo, ob hoc, & habet iustã causam cõtradicendi, etiã si reseruentur secundũ Host. & omnes hîc cũ gl. ¶ Fallit primò, vbi iudex mouetur ex præsumpta malitia. Ita Host. hîc, per. c. nullus. de prę sum. Nisi excipiens offerret se incontinẽti probaturũ, secundũ Imol. hîc: qui subdit, q̃ tanta posset esse præsumptio malitiæ, q̃ non purgaretur per probationem incontinẽti. Ita intelligit gl. in. c. susceptata. de testi. in inte. & Inn. in. c. post electionem. in fi. de concess. præben. quod no. diligenter per tex. in. c. literas. de testi. spol. Se cũdò fallit, quãdo est dubiũ, an exceptio sit admittenda vel nõ. & cognitio exigit longã indaginẽ. Ita omnes hîc alle. gl. iij. in. c. Cumana. de ele. & est tex. in. l. iij. §. ibidem ff. ad exhib. & est tex. in. l. ille à quo. §. si de testamento. ff. ad Velleia. Idẽ Bar. in. l. nam & posteà. per illũ text. ff. de iureiu. & in. l. si pupilli. §. videamus. de nego. gest. & in. l. pe. C. de po. & in. l. fi. C. de compen. Et illa dicitur requirere altiorẽ indaginẽ, in qua occuparetur tãtũ tempus, quantũ requireret negociũ principale. Vel dicas cõiter, q̃ hoc est arbitriũ. Ita Inn. in. c. cũ in iure. §. e. sed. Bar. latè in. l. iiij. §. cõdemnatũ. ff. de re iudi. & in. l. si is à quo. ff. vt in pos. leg. & in extrauag. ad reprimendũ. in ver. sum marijs. cũ concor. & vide etiam Bal. in. l. si ex falsis. C. de transac. & in. l. fi. C. de or. cogni. ¶ Credo, q̃ ista secunda fallentia debeat restringi. ſ. nisi sit exceptio: qua omissa iudicis ordo peruerteretur: quia ante omnia debet discuti. Puta, non est is iudex: vel, tu non es procurator. & ita intelligo Host. hîc, vt latè probat. d. Abb. consi. xiiij. inci. in cã, seu qõne, vbi semper vide in. j. vol. ¶ Et eo ca su, quo iudex nõ vult admittere dilatoriã, sed reseruare potẽrit opponi post li. cõte, contra regulas iuris. tex. est in. c. ex cõquestiõe. & ibi gl. in ver. post. in fi. de rest. spo. & gl. in. c. in primis. in verbo, quęrendũ. ij. q. j. Et de ista
materia ponit Lu. & Imo. in. d. §. si de testamẽto*. & Bal. in. l. peremptorias. in. v. col. C. senten. rescin. non pos. & in l. exceptionẽ. in vlti. col. C. de excep. & Ant. in. c. exhibi-

19 ta. in vlti. col. de iud. ¶ Gl. ſi. † vbi dubiũ eſt probabile:
a admittitur libellus alternatiuus. [a] Ita colligitur ex dicto Inn. hîc. & eſt de hoc tex. in. c. cõſtitutus. de reſti. in inte. & ibi pulchrè Abb. in. iiij. col. & ibi dicit, ꝙ præiudicat ſibi: licet non vtilẽ elegerit: vt eſt tex. in. l. quod in hære de. §. eligere. ff. de tributo. & ibi dicit gl. tale montone, ta le bochone. & illa gl. loquitur vulgariter. & vide gl. ma gnã. in prin. in. c. Abbate. de re iud. in. vj. & Abb. in. c. ex parte. in. j. col. de fo. cõpe. & in. c. ſi. in. j. co. de frigi. & ma leſi. & Pet. de Anc. cõſi. cclxxxiij. inci. primò & ante oĩa conſyderãdũ. De libellis cõtrarijs ponit Inn. hîc aliq d. & vide ſemper do. Phil. in. c. dilecto. in. xxxvj. col. verſi. xviij. quæritur de appel. vbi ſemper recurre. ¶ Vltimò tene mẽti Inn. hîc, ꝙ nullitas non includit iniuſtitiã: ſed bene ecõuerſo: quia dicens iniuſtum, & probãs nullum habet intentũ. de quo per Imo. in. l. ſi expreſsim. ff. de ap pel. & ibi per Ang. de Aret. in. xxxiij. col. & dixi aliquid in. c. ex literis. ſ. eo. vbi vide, quæ nota diligenter.

a ¶ Alternatiuus. Ad qđ' adde, quę habentur per. d. Alex. de Imo. in l. vbi aũt. §. quando illud. de verb. obli.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituas verbum, intelligitur cum omni vtilitate, & integri tate. in princi.*
2 *Spoliatus ante, quàm inquiratur de crimine, debet reſtitui, & tandiu poſſidere, quandiu caruit poſſeſſione.*
3 *Proceſſus ſuper dilapidatione bonorum eccleſiæ, qualiter for metur hîc remißiuè.*
4 *Prohibitus alienare, ſi alienat vendendo, quid iuris?*
5 *Prohibito principis de alienando, habet vim legis prohibentis: in tantum, quòd ſi prohibitus alienaret, non transferretur dominium.*

CAP. XXVII.

b ¶ Litigioſa. In q bus caſibus res li tigioſa alienari poſsit: vide Ang. 1 in aut. de liti. §. j. colla. viij. & Spe. in ti. de ceſ. ad. §. j. verſi. ſic aũt. & p. d. Ale. de Imo. in. l. quanquã. §. Iul. de aqua plu. ar. & vide glo. in c. eccleſi. ſan. Ma riæ. vt lite pendẽ.

VEnerabili. ¶ Si ſubdelegatus delegati Papæ iuriſdictiõe vti cœpit, remoueri nõ po teſt. & ſi faceret cõtra mãdatũ, ſiue ex cederet formã, non tenet proceſſus. ¶ No. ꝙ ver. reſtituas, intelligit † cũ omni vtilitate & integritate: vt hîc per Abb. & eſt glo. mag. in prin. in. c. quanuis. de reſcr. in. vj. & glo. in. c. j. in ver. beneficiũ. de reſti. in inte. in. vj. & eſt conſi. Ant. xix. inci. quia hîc agitur. in. ij. colũ. & eſt glo. plenè apud Le giſtas. in. l. Attilicinius. in gl. fin. ff. de ſerui. ruſt. prædio. ¶ Limita: niſi agatur de præiudicio tertij: quia niſi ver ba aliquid clarificẽt, intelligitur, vt reſtituatur, quate nus nõ præiudicetur tertio. tex. eſt in. d. c. quãuis. de re ſcri. in. vj. ¶ No. ꝙ illud dicitur poſitũ ad maiorẽ expreſ ſionẽ: quod ſubintelligitur p alia iura. Et de hoc eſt tex. in Cle. j. in verbo ipſius verõ filij. de pœnis. ibi: per line am maſculinã. & ibi Cardi. dicit, ꝙ non ſequitur: ſi hoc nõ fuiſſet expreſſum, veniſſet quælibet linea ſcilicet fœ minina: quia nõ eſſet verũ. Et ſic nõ venirent fœminæ. per tex. in. c. vbicũq; de pœnis. in. vj. ¶ Secundò eſt tex. in. c. nimis. ad fi. de excef. Præla. in ver. vniuerſis & ſingu lis. ibi Io. An. dicit ſæpe bis idẽ imponitur ad euitãdum malitioſam & ſophiſticã interpretationẽ: & ſic ad maio rem expreſsionẽ. ¶ Tertiò allego Car. in Cle. j. in prin. de priui. in. ix. no. dũ dicit per illum tex. vt eorũ vtamur verbis. No. ꝙ quandoq; vtimur locutionibus impro prijs, cã maioris expreſsionis. ¶ Quartò allego Paul. de Caſt. cõſi. xcix. inci. Notandũ eſt, ꝙ dictũ ſtatutũ. vbi di cit, ꝙ in lege & ſtatutis ſæpe replicatur idẽ per diuerſa verba, nõ differentiæ gratia: ſed eſt inculcatio verborũ: per glo. in. l. lecta & in. l. certi condictio. ff. ſi cert. peta. ¶ Quintò, de hoc ponit ibi do. Abb. quẽ vidiſtis. Et ſic quãdoq; ponuntur verba ad maiorẽ expreſsionẽ. quod no. ¶ No. ſecũdò ſecundum do. Abb. ꝙ inquãtũ. c. freq uens. de reſti. ſpo. dicit, ꝙ ſpoliatus in cã criminali vna re tantũ, nõ reſtituitur. Intellige hoc ſanè, ſi non fuiſſet ſpoliatus ab accuſatore: quia nõ habet tũc locũ. d. c. freq uens. quia accuſator tanquam inimicus repellitur. Ita Abb. in. c. accedens. el. ij. vt lite non conteſta. in. ij. not. ¶ No. quòd vbi agitur de dilatiõe ſtatim põt inquiri ſu per veritate. Ita Archi. in. c. nobis. xij. qõ. ij. & ſequitur Abb. hîc: & ſic nõ agitur primò de ſuſpicione: ſed ſtatim in quiritur de veritate. ¶ No. hîc ſecundũ Abb. ꝙ conſenſus partis nihil operatur, quãdo forma cõcernit vti litatẽ eccleſiæ. Inn. in. c. cum dilecta. in vlti. col. de reſcri. 2 ppriè in terminis noſtris. ¶ Gl. in ver. plenariè. † Spolia tus ante, quã inquiratur de crimine, debet reſtitui: & tã diu poſsidere, quãdiu caruit poſſeſsione. ita Vincẽ. hîc. ¶ Limita: niſi eſſet periculũ aliquod in iſta tarditate: pu ta in caſu iſtius tex. vel ſi eſſet hæreticus, ſecundũ Abb. ſed in exemplo de hæreſi reprehẽdi põt: quia hæreticus ſpoliatus non reſtituitur. gl. eſt in. c. in nomine domini. xxiij. di. cũ concor. Niſi ſalues in eo, qui eſt ſuſpectus de hæreſi: puta, quia negat ſe hæreticũ. Item conſydera, ꝙ dictũ Vin. nõ videtur neceſſariũ: quia Abb. in. j. no. di cit, ꝙ debet reſtitui ad fructus: ergo nõ erit iſte inermis ſi debet habere fructus: & ſic erit idẽ ac ſi expectaſſet tã tũ tẽpus, ꝙ poſſet habere fructus ex agro, ex quo etiã 3 reſtituitur ad fructus. ¶ Glo. in ver. dilapidatione. † De materia proceſſus in dilapidatiõe dic, vt per oẽs hîc: ma ximè per Imo. & Abb. in. c. licet Heli. de ſimo. & omnes doc. in. c. fi. de accu. & eſt gl. in. §. ſi quis. Inſti. de ſuſpe. tu. & ponit Bal. & Imo. in. l. ſi fortè. §. j. ff. de ſuſpe. tu. & la tiſsimè Mod. hîc. ¶ Quid ſi ꝓhibitus † alienare alienat 4 vendẽdo, quid erit? de hoc vide Pet. de Anc. cõſil. cclxj. incip. ex his, quæ ſuperius narrata ſunt. vbi dicit, ꝙ im putatur emptori. & hoc habet locũ in Prælato: ſecus in alienatione alterius prohibiti. ¶ Sed quid ſi Papa inter dicit alienationẽ alicui: interim iſte alienat: quid erit? di cas, ꝙ alienatio facta per ꝓhibitũ alienare hoc ignoran tem, nõ valet. tex. eſt in. c. j. in. v. col. ver. adjciebatur. de cõcef. præben. & ibi Do. & Lud. in. l. is cui bonis. in. vj. col. ff. de ver. ob. Vbi dicit, quòd geſta per ꝓdigũ, cui in terdicta erat alienatio: & ſi nõ fuit notificata: non tenẽt. tñ ſoluẽtes iſti tanquã Prælato, liberãtur: vt plenè pro batur in. l. ſi vrbana. ff. de condi. inde. & per do. Abb. in c. qualiter. de elec. & Barto. in trac. de tyrann. in. vij. qõ. & Anto. in. c. in literis. in pe. char. de reſti. ſpo. & Pet. de Anc. conſi. clxxxiij. inci. viſis conſilijs cũ multis alijs. & iſtis adde, quæ dicam in gl. pe. ¶ Gl. in ver. alienationis. omnis † alienatio eſt huic ꝓhibita intantũ, ꝙ nõ trãſfer 5 tur dominiũ, ſi alienaret. Ita Inn. ampliãs iſtã decretalẽ in. c. ſi. de accu. quia iſta prohibitio Principis habet vim prohibitiõis legis: ex quo eſt prohibitio Principis: non eſt ſic in prohibitione priuati. in. l. ea lege. C. de cõdi. ob cau. Et generaliter quãdo prohibita alienatione trãſferatur dominiũ, poſt alienationẽ: vide per oẽs in. c. Ray naldus. de teſt. & in. l. filiusfa. §. Diui. ff. de leg. j. ¶ Secun dò amplia, etiã ſi ſit alienatio, ex qua nõ trãſfertur do miniũ. Ita Car. in. d. c. ſi. per tex. hîc in ver. omne genus. & ibi in ver. qũlibet. & ita limitatur in. l. quorũ. & ibi Bar. ff. de pig. vbi ꝓhibita alienatiõe non eſt ꝓhibita pi gnoratio. Facit dictũ Bal. in. l. volũtas. C. de fideicõ. vbi dicit, ꝙ ſi trado tibi rẽ cũ pacto, ꝙ nõ exeat manus tuas. ſi tu pignoras, cõtrauenis. ¶ Limita primò: niſi vende ret aliquid recuperatis expenſis. Ita Car. in. d. c. ſi. p no. in. c. j. & iij. de pig. Facit. c. cũ ſecundũ. de præb. ¶ Limi ta ſecũdò, niſi alienaret bona, quæ ſeruãdo ſeruari non poſſunt. Ita d. Abb. hîc: quia iſta poterit alienare, p tex. in. l. lex quæ tutores. C. de admi. tu. & eſt glo. ſi. in. c. j. de cle. egro. in. vj. quæ dicit, ꝙ etiã prohibita omni alienatiõe: poterunt alienari talia bona. & eſt gl. in. c. Abbatibus. xij. q. ij. ad idẽ dictũ Bart. in. l. ſi oleũ. ff. de dolo. vbi b per illũ tex. dicit, quòd res litigioſa, [b] vel ſequeſtrata eſt talis, quæ ſeruãdo ſeruari non põt: quòd alienari põt. & hoc voluit gl. iiij. in. c. is cui. de elect. in. vj. Adde tex. in l. ꝓpter. & ibi Bal. ff. de pro. Et ꝓ hoc facit tex. in. l. pro

hæredę

hærede. § ſeruos. ff. de acqui. hær. vbi dicit, ꝙ ſi hæres vẽ dit res perituras hæreditatis: nõ dicitur ꝓ hoc adire hæ reditatẽ. Et caue, quia in caſu huius Decretalis vẽdẽdo talia bona, nõ debet ꝓcũ exponere: ſed debet deponere.

SVMMARIVM.

1 *Interlocutoria per quam finitur iuriſdictio, revocari non po teſt. in prin. Limita, niſi ab interlocutoria eſſet appellatum. numero. 2.*
3 *Iudex, qui eſt datus non principaliter in cauſa: ſed acceſſoriè: puta executor, ſi pronunciat ſe non eſſe executorem, non fi nitur iuriſdictio, quin poſsit revocare.*
4 *Iudex ſecularis, ſi ſit negligens: an & quando ſit recurrendum ad iudicem eccleſiaſticum.*
5 *Pauperi, qui non poteſt proſequi appellatiõem ob paupertatm, debet dari biennium ad proſequendam appellationem.*
6 *Perſonæ miſerabiles, quæ dicantur.*
7 *Legatum factum perſonis miſerabilibus, dicitur factum ad pias cauſas.*
8 *Vidua dicitur, cuius maritus mortuus eſt: nec aliũ habet. Partes, ſi dant iuriſdictionem de facto cum pœnæ appoſitione: & vna pars non ſeruat ſententiam: an incidat in pœnam.*

CAP. XXVIII.

SIgnificantibus. ¶ Si de legat' ꝓ nunciauit ſe iuriſdictionẽ nõ habere: ipſam etiã de cõſenſu partiũ nõ reaſſu mit. ¶ † Interlocutoria per quã fini 1 tur iuriſdictio: revocari non põt. tex. eſt hîc: regulariter ſecus. c. cũ ceſſante. de app. vbi Abb. facit iſtũ tex. fin. & Ang. in. l. j. C. ſenten. reſcin. nõ poſ. & Bal. in. l. poſt ſentẽtiã. circa prin. C. de ſenten. & in. l. pen. ad ſi. C. de pac. & in. l. j. in. xxij. col. de cõſeſ. & ibi dicit: ꝙ arbitro pronũciante ſe nõ arbitrũ, expirat compromiſ ſum. & cũ iſta Decreta. concord. tex. in. l. dicere. ff. de ar bi. & ibi Bar. tenet idẽ. Hoc firmat Bart. Imo. in. l. quod iuſsit. ff. de re iud. ¶ Limita primò, vt procedat in dele gatis: ſecus in ordinario. Iſta fuit limitatio Bal. in. l. præ ſes. in. j. oppo. C. quomodo & quãdo iud. Idẽ ſentit in. d. l. penul. C. de pact. Hanc approbat Paul. de Caſtr. in. d. l. a quod iuſsit. [a] & in. l. pater. in fi. ff. ſi quis ius di. nõ obtem. Ratio: quia ſi delegatus dicit ſe incõpetentem, nõ habet poſteà fundamentũ, ſi velit reuocare: ſecus in ordinario quia illi remanet firma iuriſdictio ordinaria. ¶ Cõtrariũ firmat Lud. in fin. cxxxj. inci. ſi iudex. Et mouetur; quia in ordinario habet eadẽ rõ, ſicut in delegato: quia 5 expirat officiũ ordinarij in illa cã: ergo nõ poterit revo cari. Idẽ tenet Mari. in. d. c. qualiter. el. j. de accu. tñ pri 2 ma opi. videtur verior. ¶ † Limita ſecũdò iſtũ text. niſi ab iſta interlocutoria eſſet appellatũ: quia poſſet tũc de legatus revocare iſtã interlocutoriã: quia per appellatio nẽ eſt extincta ſententia. c. veniens. de iureiur. cũ ſi. & ideò de præſenti fingitur nõ lata. & ſic poteſtas iudicis rema net integra: ergo ſuccedit regula. c. cũ ceſſante. de appe. Ita do. de Ro. deci. lxxj. inci. item ſi auditor. in nouis. de app. viij. & deci. lxxxvj. inci. itẽ ſi à pronũciatione. de ap pel. xj. vbi volũt, ꝙ ſi iudex ad quẽ pronũciauit appella tionẽ deſertã, & ab iſta ſentẽtia appelletur, põt reponere appellãtẽ in primis terminis revocãdo ſententiã. & ita limitãt iſtum tex. Hoc dictũ do. de Ro. ſequitur Ant. & Abb. in. c. peruenit. de app. el. ij. & Abb. & Imo. in. c. ceſ ſante. de app. & Abb. in. c. cũ dilectus. vltimo. de præbẽ. b & ibi tex. de hoc valde ſing. ſecũdũ vnũ intellectũ. ¶ Li mita tertiò, vt procedat, quãdo dixit ſe incõpetentẽ ſu per negocio principali: ſecus ſi ſuper aliquo dependẽte à principali negotio. Ita Sal. in. l. poſt ſentẽtiã. C. de ſen. Et ita dicit ſe intelligere tex. in. d. c. dilectus, quẽ intelle ctũ approbat Pau. de Ca. in. d. l. quod iuſsit. Fortifico ex c vno. d. Do. in. c. ſi. in. viij. col. de elec. in. vj. vbi dicit, ꝙ li cet interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, revocari non poſsit: vt eſt ibi gl. in ver. inanes. Tamẽ fallit, quãdo eſt lata nõ ſuper principali: ſed ſuper incidenti, puta ſu 3 per exceptione perẽptoria: quia revocari põt. ¶ † Limi ta quartò, vt procedat iſte tex. quãdo iudex, qui ſic pro nũciauit, eſt datus principaliter in cã: ſecus ſi acceſſoriè vt eſt executor in cã beneficiali: quia ſi pronũciat ſe non eſſe executorẽ, nõ finitur iuriſdictio, quin poſsit revo care. Ita Paul. de Lea. in. c. ſi ſuper gratia. de offi. dele. in vj. & ibi Do. in vlti. col. dicẽs ita limitari hoc capitulũ. Et ita eſt tex. ſecundũ aliũ intellectũ in. d. c. dilectus. Ra tio, quia ex quo durat principalis gratia, cui iſte datur acceſſoriè, nõ potuit eius pronũciatio auferre ius par tis. Et ꝙ ſit acceſſoria, probat. d. c. ſi ſuper gratia. & facit gl. mag. in fi. c. ſi ſoli. de cõſeſ. præb. in. vj. vbi iniqua pro nũciatio executoris nõ nocet impetrãti. ¶ Nõ ob. præ dictis fallẽtia, ſi dicatur, ꝙ interlocutoria habẽs vim dif finitiuæ revocari nõ põt: vt eſt gl. in. d. c. ſi. in ver. inanes, quia poteſt dici, ꝙ illud nõ procedat, vbi iudex revocat parte tolerãte: iuxta dictũ Inn. in. c. cũ dilecta. de reſcri. cũ ſi. Vel dicas, ꝙ gl. in ver. inanes. nõ procedit in inter locutoria, de qua loquimur: vt puto ſenſiſſe oẽs prælle gatos, in quo tamẽ cogita: quia adhuc mihi nõ ſatisfacit iſta ſol. poteris per te cogitare, ſi aliã inueneris. ¶ Gl. in pauperẽ ſe dixiſſe. dicũt hîc Mod. ꝙ nõ eſt verum illud, quod dicit hîc Imol. videlicet, ꝙ in defectũ iuſtitiæ põt recurri ad iudicem eccleſiaſticũ: † ſed dicit, ꝙ eſt recur 4 rendũ ad Antianos ciuitatis, etiã ſi nõ ſit ibi iudex. alleg. tex. in auſ. vt nulli iudicũ. ver. primates ciuitatis, & Bar. in. l. vbi ſunt. ff. de tut. & cu. da. ab his. & Bal. in. l. j. C. qñ ſiſ. vel priua. Itẽ dicũt, ꝙ perſona miſerabilis habitu tantũ non põt recurrere ad eccleſiaſticũ, niſi data negligen tia cuiuſcq; ſecularis ſuperioris. Et ſic cõtra Inn. mouen tur primò: quia cõtra tarditatẽ iudicis, eſt remedĩ. Nã ab ea põt deduci querela corã ſuperiore. text. eſt & ibi Bar. in. l. ſi. §. illud. C. de tẽp. app. ¶ Secũdò, per id, quod no. Inn. in. c. v venerabilis. de relig. do. & gl. in Cle. j. de re ſcri. vbi dicitur, ꝙ ꝓpter cõtumaciã Prælati inferioris; nõ fit miſsio in poſſeſsionẽ: niſi data negligẽtia ſuperio ris. ¶ Tertiò dicũt: hîc agitur de præiudicio, vel ſaltem onere ſuperioris. ¶ Quartò: quia licet ſit hoc dictũ Inn. tamẽ nõ ꝓbatur de iure ſecũdũ eos: tñ põt reſpõderi, ꝙ b eo ipſo, quòd pauperi fit iniuſtitia, ꝙ opprimitur. Itẽ dicũt, ꝙ ex dictis Inn. hîc debemus notare vnũ priuile giũ paupertatis: hoc valet, ꝙ põt agere corã eccleſiaſti co. ¶ Et tu notabis. vj. priuilegia paupertatis, † de quí 5 bus ponit vnũ Bal. in. l. ij. §. ſi quis in iudicio. ff. ſi qs cau, vbi dicit, ꝙ ſi perſona pauper nõ ꝓſequitur appellatio nẽ propter paupertatẽ: eſt iuſta cã dandi ſibi biennium. Hoc eſt dictũ Inn. in. c. ex rõne. de ap. ¶ Secũdum ponit c Bal. in. l. acceptã. C. de vſu. vbi dicit Bal. ſtatutũ dicit nõ ſoluẽti onera, nõ redditur ius. Fallit dicit ipſe in miſera bilibus perſonis. ¶ Tertiũ eſt: quia Bar. in. l. oẽs. C. de an no. & tri. li. x. dicit quòd adminiſtrator reipu. põt remit tere collectã pauperi. Idẽ tenet An. Abb. in. c. ſcientes. de decimis. ¶ Quartũ eſt, vbi dicit Bal. in. c. ſedes. de reſcri. quòd per clauſulã, quoſdam alios: non poſſunt cõueniri pauperes. ¶ Alle. quintò Mod. Bal. in. l. magis puto. §. in primis. ff. de re. eo. ¶ Sextò vide Ang. in. l. nõ facilè. ff. ſi cui plus, quã. per legẽ Fal. vbi dixit, ꝙ propter pauper tatẽ remittitur onus cautionis. ¶ † Quæ dicãtur perſo 6 næ miſerabiles [b]. d. Inn. quòd eſt in arbitrio iudicis. Mo. b alle. Bar. in. l. j. quando Impe. inter pupillũ & viduã. vbi etiã dixit, quòd eſt arbitrariũ. & idẽ tenet Lud. in. l. ſi cõ ſtante. ff. ſol. mat. in prin. & Bar. in. l. cũ aliena. C. de legi. ¶ Vltra Moder. no. primò Inn. hîc: quòd ſi mercatores grauant in pedagijs ſoluẽdis iniuſtè, poſſunt cõqueri co rã iudice eccleſiaſtico, [c] quando ſunt in itinere: quia di c cuntur miſerabiles cũ ſuſtineãt in itinere multos labo res & pericula. & alle. Ioan. de Ana. & Pe. de Anch. in. c.

a ¶ L. quod iuſsit, Adde Lud. in fin. ver. ſententia qua quis.

¶ 'Miſerabiles. Vide etiã. Alex. de Imol. plenè in l. ne ęquã. §. fin. de offi. procõ. & le. & in ſuo conſi. cxxj. j. p. & Pau. de Ca. in cõſi. vij.

¶ Eccleſiaſtico. & facit quod habetur per Spe. in ti. de compe. iud. adit. §. j. verſi. xx. viij.

fi.in.iij.col.de Iudæis.vbi dicunt,quòd negociatores exiſtentes in nũdinis poſſunt agere corã eccleſiaſtico. ¶ Itẽ not.quòd ſi quis à Papa,vel ab alio impetrat reſcriptũ cõtra miſerabilẽ perſonã, niſi dicatur, qua miſeria ſit ille affectus,nõ valet reſcriptũ.Ita Inno.hîc & hoc didici à do.Card.cõſi.cxxxvj.col.v. ad fi.incip. factũ ſic ſe habet vacantibus canonicatu & præbẽda,in.v.chart. ¶ Itẽ no. do.Abb.in.c.licet ex ſuſcepto.in.vij.co.de fo.compe. ꝙ perſona miſerabilis habitu,tantùm non poteſt appellare â iudice ſeculari ad eccleſiaſticũ. ¶ Itẽ not.† ꝙ relictũ, ſeu legatũ factũ perſonis miſerabilibus dicitur factũ ad pias cauſas.Spe.in ti.de inſtr.edi §.nunc aliqua.xvj. colũ. verſi.vt ſcias. ꝙ relicta.Ex quo ſequitur,ꝙ omnes fauores,qui præſtantur piæ cauſæ,præſtabũtur iſtis miſerabilibus perſonis.¶ Itẽ no.quòd in cauſa miſerabiliũ perſonarum ſi leges variãtur canonibus,debẽt ſeruari canones pro ipſis etiã in foro ſeculari, ſecundũ Ant. & Imol. in.c.clerici.de iud.& eſt limitatio ad gl.in regula,poſſeſſor.de regu.iu.in.vj.& hoc fauore miſerationis.¶ † Illa verò dicitur vidua,cuius maritus mortuus eſt: nec aliũ
a habet[a].c.vidua.xxxiiij.di.Itẽ,ſi eſt bãnitus poteſt dicere ſe viduã:vt eſt.gl.in.l.ſi.C.de plagi.quod eſt vtile ad ſtatuta diſponẽtia, quòd in cauſis viduarũ procedatur de æquitate.largè verò poteſt dici vidua, quæ nupſit nunquam.l.malũ.§.vidua.ff.de ver.ſig.tamẽ in materia ſtricta,vbi verba capiũtur propriè:credo,ꝙ intelligatur ſolũ de illa,cuius maritus mortuus eſt.Ita ſentit Ab. in.c. ex tenore.in fi.de fo.compe.pro quo alle.tex.in auf.qũo opor.epiſ.§.j.ver.ex virginitate.ibi non viduã:neq; ſeiũ ẽam viro. ¶ Itẽ no.quòd priuilegia data viduis,intelliguntur de viduis honeſtam vitam ſeruantibus.tex. in.l. his ſolis.C.de reuo.dona.& ibi Bar.& Salic.& eſt tex.in auf.iudex pius.C.de ſecun.nup.Itẽ vide Ang.in.l.cũ quę dam puella.ff.de iur.om.iud.& Spe.in ti.de tuto.§.nunc dicendũ.ver.item excipitur.& Bar.in.l.quæ ſub conditione.in.vij.colũ.de teſta.tute.& Bal.in.§.hos aũt.in.xij. col.Inſti.de Attili.tuto.& ibi oẽs tenent,ꝙ vidua inhoneſtã vitam ſeruans:non gaudebit priuilegijs conceſsis viduis.Et facit pro hoc,illud quod dixit Io. An.in prœm.Gregoriano.vbi dicit,quòd ſcholaris non ſtudens vel non intrãs,ſeu ludẽs,vel blaſphemans,nõ gaudet priuilegijs ſcholarium.Itẽ dicit tex.in.c.cauete.xxij. q.v. ꝙ ille mẽtitur ſe Chriſtianũ,qui opera Chriſtiana non facit.¶ Itẽ no.ꝙ Iudæa nouiter baptizata dicitur miſerabilis perſona.Ita Inn.in.c.Iudæi.de Iud. ¶ Gl.in ver. *non debere*.Nota ſingulariter,ꝙ ibi reſcriptum eſt elidibile, & iudex pronũciat ſe nõ eſſe indicẽ,expitat iuriſdictio ſua in totum,ita probat hîc ſingulariter iſta gl. ¶ Gl. fi.
9 dicunt hîc Mod.† ꝙ Bal.ponderat hîc iſtam gl. quòd ſi partes dant iuriſdictionẽ de facto cũ pœnæ appoſitiõe, & vna pars nõ ſeruat ſententiã, ꝙ non incidit in pœnã. ¶ *Secũdò* Bal.in.l.nõ dubiũ.in.ij.col.C.de legi. vbi ſtatutũ.d.quòd de quolibet cõtractu debet ſolui gabella, intelligitur de cõtractu valido. ¶ Tertiò alleg.tex.in.l. nõ putauit.§.nõ quæuis.ff.de cõtratab.& ibi Bar. ꝙ verba debent intelligi:dũmodò actus valeat. *Sed* tu alle.gl. in.l.ſi patronus heres.§.fi.& gl.inci.hac.ſ.ratione.ff.ſi qd in frau.pat.Item eſt cõſi.Bal.inci.in Dei nomine amen. certũ eſt,ꝙ filia.vbi Bal.conſuluit:quidam donauit certa bona nõ facta inſinuatiõe,quæ donatio trãſcendebat ſummã à iure ſtatutã:& in inſtrumento poſuit iſtã clauſulã,ꝙ ſi vnquã perueniret ad eũ, reſtitueret illa. Modò ille facit,quòd iudex annullauit inſtrumentũ tanquã inualidũ,quia nõ eſt inſinuatũ:reuocato eo,bona puenie bant ad eũ.Bal.cõſuluit,quòd ille non tenebatur ad reſtituendũ,ex quo inualidus fuit actus. ¶ Item no. ſecun dum Bal.in auf.habita.C.ne ſi.pro pa.vbi quidam fecerunt ſtaturũ,quod nõ tenuit:quidam cõtrauenit:dicit, ;
quòd non debet puniri:quia ex quo non tenet ſtatutũ; ergo nec pœna.& hoc ponit etiã Bar.in extraua.qui ſint reb. ¶ Item alle.Car.conſi.lxxv.inci.dominus Nic.marchio Aſteñ.vbi cõſuluit quòd ille Marchio,qui promiſerat dare certas terras Bononien.non incurrit pœnam appoſitã in promiſsione:ex quo promiſsio nõ tenebat. Et ita.d.Car.habent locũ in cõtractu, qui eſt contra legem,quia valeret cum adiectione pœnæ per gl.in.l.pacta.ff.de pac.Item vide Ang.conſi.ccxxv.incip.punctus talis eſt.Marti.de Florẽ.vbi dicit, ꝙ promittẽs non reuocare procuratorem,poteſt eum reuocare abſq; metu pœnæ:etiam ſi pœna eſſet ibi appoſita. Itẽ vide Abb.in c.ſuper eo.de condi.appo.vbi dicit:aliquis cõtraxit matrimonium cum pœna:& eſt in caſu non permiſſo: puta promitto cõtrahere tecum,ſi Papa nobiſcũ diſpenſet nunc pœnituit eum.Dicunt doct.quòd ſi ille non petiuit diſpenſationẽ,non tenetur ad pœnam appoſitã:quia contractus fuit nullus.meritò nec tenuit pœna.*Sed* pro iſta glo.ponderabitis gl.in.c.P.&.Gj.eo. & ibi eſt caſus ſingularis iudicio meo.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri,ſi diſcordant,quis teneatur eligere tertium.*
2 *Arbitri iuris,ſi ſint in maiori parte,an poſſint altero abſente procedere.Et quæ dicũtur de iſtis arbitris,habent locum in arbitris ſtatutarijs.ibi.nu.3.*

CAP. XXXIX.

SVſpicionis. ¶ Arbitri electi ad cauſam recuſationis,aſsignãt partibus terminum ad probandã ſuſpicionẽ: ſed iudex recuſatus cõpellit arbitros ad cauſam finiendã. ¶ No.hîc, ꝙ ſecundum
1 do.Abba. † quis teneatur eligere tertiũ cum arbitri diſcordant.cui adde,& ſuper eo depinge,quæ inferius dicã. ¶ Et primò Bal.in.c.hac edictali.§.his illud. C. de ſecun.nup.vbi dicit,ꝙ ſi arbitratores diſcordãt:partes tertiũ eligant:ſed partibus diſcordãtibus iudex venit in electione,vt cõpulſor,nõ electo.Contrariũ tamen voluit Bal.in.l.ij.in pen.col.in lectura.C.de reſcin.ven. vbi dicit,ꝙ æſtimatoribus à partibus electis diſcordãtibus iudex eligit tertiũ.& tñ iſti eſtimatores videtur arbitratores:ſed poteris dicere,ꝙ loqtur in æſtimationibus.Item Card.cõſi.lxxxvj.incip.in cauſa,quæ verſa eſt. vbi tenet ꝙ. l. item ſi vnus.§.,principaliter.ff.de arbitr.non habet locũ in arbitratoribus.& vide Bal.in.l.fi.in.x.q.C. de cõ trahen.emp. ¶ Vtrum verò tertius ſolus debeat pronũ
b ciare,vel cum altero ex iſtis?[b] Ab.hîc ponit,pro quo alleg.Bal.in.l.j.in.ij.oppo.C.de his,quæ pœ.nom.vbi ſentit,ꝙ ſolus pronũciet.Aliter ſentit Bal.in.l.iubemus. C. de app.vbi dicit ſtatutũ,quòd cauſa cõmittatur in duos & eis diſcordantibus iudex ſit tertius.dicit quòd in iſto caſu ſtabitur arbitrio ſolus poteſtatis:ſecus ſi eſt electus à partibus:quia tũc non habet, niſi vnam vocem. Idem ſentit Bal.in.c.paſtoralis.in princ.ſ.de re.permu.text. in c.legitima.de app.in.vj.ibi:cũ ambo, vel alter ipſorum. quod no. ¶ Gl.in ver.*ad quos omnia*. † Dicũt Mod. quòd
2 Bart.in.l.ſi vnus.§.ſi plures.ff.de arbit.dicit,quòd maior pars iſtorum arbitrorum iuris,poſſunt pronũciare altero abſente.non ſic in voluntarijs.c.ij.de arbi.in.vj. ¶ Secundò alle.Bald.in.c.cũ vigeſimumj̃.eo. vbi dicit,quòd l.cum Iulianus.ff.de arbi.nõ habet locũ in arbitris,de qbus hîc:& ſic in arbitris iuris. ¶ Primò ergo pro hoc alle.Bal.in.l.j.C.de peri.& cõmo.rei ven.vbi dicit, q. ſententia iſtorũ arbitrorum vocatur propriè ſententia.Sed Bal.alibi dicit,ꝙ arbitrorũ ſententia non dicitur ꝓpriè ſentẽtia,ſed laudum.ſ.in.l.j.in.iij.col.C.ne li.ter. prouo. Et omnia,quæ dicuntur de iſtis arbitris, habent locum in arbitris ſtatuarijs.Pro quo vide Abba.in.c. cum dilectus.in.x.col.de arbi.† vbi dicit,quòd ab arbitris ſtatu;
tarijs poteſt appellari,ſicut ab iſtis:vt in cap.ab arbitris.

de offi.

a ¶ Nec aliũ habet. Adde Bal.in.l.cle ganter.§. qui reprobos.de pi.ac, & ibi per.d.Ale. de Imo.

b ¶ Ex iſtis. Sed ſi duo ſunt electi, vnà cũ tertio, & arbitri ſint cõcordes:& tertius diſcordaret, cui ſententiæ ſtandũ ſit an ſentẽtiæ arbi- 9
trorum: an ſentẽtię tertij.vide no. & plenè per do. Sozi.conſ.liiij.in ci.abundè & ſubtiliter.cum omnibus verſ.ſeq. vſq; ad fin.in.j. parte. char.xcix. vbi ẽt an per electiõem tertij arbitri,videantur admitrere poteſtatem laudandi.

de offi.dele.in.vj.Idem Imo,in.l.j.in pe.col.ff.ſol. matri. & Do.in.d.c.ab arbitris.& Ang.in repe.l.ſi vacantia.C. de bo.va.lib.x.vbi dicit,ꝙ licet arbiter non poſsit puni re teſtem falſum corã ſe dicentẽ:tamen arbiter iuris,vel electus à ſtatuto,poteſt eum punire: quia iuriſdictionẽ habet.Vltimò vide Abb,in.c.fin.in vlti,col.de re iu.vbi omnia ponit,quæ ipſe ponit etiã hîc. ¶ Glo,in ver.ſunt cogendi.Extra gl.ponit hîc Abb.vnum dictum.An ſint vocandi arbitri,qui dicunt ſe diſcordes ante ſentẽtiam ab illo tertio,qui eſt electus poſtmodum.vide quæ dixi in.c.prudentiam.ſ,eo.in prin. ¶ Et no.ꝙ ſicut pro recuſatione habentis expedire actum extraiudicialem,recurritur ad arbitros:ita pro recuſatione habentis expedire actum extraiudicialem.Ita Anto.& Io.de Imo. & Abb. per gl.ibi in ver.oſtẽſum.in.c.jj̃.de his, quæ fiunt à ma, par.capi.Sequitur.c.P.&.G.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe damni emergentis & lucri ceſſantis, peti poteſt.in prin.*
2 *Laicus,an poſsit ſe ſubmittere alteri epiſcopo:ſine licentia ſui Epiſcopi ratione excommunicationis.*
3 *Sententia valet etiam data impotentia.*
4 *Pactũ tale:ſi non fecero tale quid,amittã beneficiũ:an valeat.*
5 *Delegati poteſtas prorogari non poteſt. Quod limitatur ſex modis:vt hîc per ordinem.*
7 *Prorogatio non habet locum in cauſa appellationis. Appellatio enim debet eſſe gradatim:non ergo poteſt ventilari apud incompetentem.*
8 *Iudex cuius iuriſdictio prorogatur,nõ exequitur ſententiã ſuã.*
9 *Prorogatio non habet locum in cauſa criminali mota per modũ inquiſitionis.*
10 *Minor.xxv.annis non poteſt prorogare iuriſdictionem alterius iudicis declinato ſuo:ſine authoritate tutoris etiam cũ iuramento. Rationem annecti.*
11 *Procurator ex generali mandato non poteſt prorogare iuriſdictionem.*
12 *Poteſtas officialium ex forma ſtatuti limitata, ſicut viduarum & mercantiæ,non poteſt prorogari ad alias materias.*
13 *Exemptus ab ordinario,ſi promittit coram eo ſtare lapſo certo termino:& prorogat iuriſdictionem:prorogatio non tenet: nec excõmunicatio inde ſequens:etiã hoc iudice ignorante.*
14 *Excipitur vnus caſus hîc.*
15 *Error facti non ſolũ impedit prorogatiõem:ſed etiã error iuris.*

CAP. XL.

1 DI.&.G. ¶ Delegati iuriſdictio ad perſonas in reſcripto non comprehenſas, prorogari non poteſt h.d. ¶ † Põt peti intereſſe dãni emergentis & lucri ceſſantis.gl.eſt in.c.cõqueſtus.de vſu.& tenet ibi Io,de Ana, in.iiij.col.& Abb.& idem tenet Abb,plenius in.c. cum venerabilis.in.vj.col.de exce.& Inn,in,c,in ſacro.in ver. intereſſe.de ſen.excõ.& ponit Abb,in cõſi,xxxviij. inci. illud de iure quæritur.in.ij.vol.vbi dicit, ꝙ põt peti intereſſe prout.ſ.& hoc eſt verum de intereſſe reſultante poſt morã.Secus ſi ante morã:quia intereſſe ante morã peti non põt.Addatis Abb.conſi.lxiiij.col.iiij.vol.j.vbi dicit, quòd etiam hodie de iure canonico hoc intereſſe poſt morã peti põt,per ſummã Piſanam in verbo reſtitutio.§.j.in addi.noua inci. ¶ Ad prædictorum intelligẽtiam & bea.Tho.ij.q.lxij.ar.iiij.in.ij.arg.& eius ſol. vbi dicit eſſe duplex dãnum.Primò ablatio eius,quod quis actu habet,vbi eſt opus reſtitutiõe.Secũdò dãnũ in impediméto nequis adipiſcatur,puta,ſi effodi ſemina agri vel fui in mora reſtituendi mutuũ: & tũc non eſt opus recõpenſare aliqualiter:quia minus eſt habere in virtute,quã habere in actu.Exiſtens aũt in via adipiſcẽdi,habet illud tantũ virtute,vel poteſtate.Modò ſi reddãtur
2 erit habere hoc in actu,quòd eſt ablatũ,non ſumptum, ſed multiplicatũ;quod nõ eſt de neceſsitate reſtitutiõis tenetur tñ aliquã recõpenſationem facere ſecundũ qualitatem & cõditionẽ perſonarũ & negotiorũ,ſecũdum ipſum. ¶ Secũdò allego Fran.de Platæa in tract. reſtitutionũ.in ver.reſtitutio.§.vj.& ponit Bal.latè in.l.vnica. C.de ſen,quæ pro eo,quod inter. ¶ Gl.in ver.termino. & loco quæ eſt prima gl.de iſta glo.non curat hîc Abb. vt vidiſti,ſed etiam optimè declarat.d.Anto.& Imo.& quæ ſequũtur. ¶ Gl.in ver.*ſententiam promulgares*. ¶ An laicus ſine licentia Epiſcopi poſsit ſe ſubmittere alteri Epiſcopo,quã ſuo,ratione excõicationis. Abb, hîc declarat:& etiam vtrũ valeat pactũ,ꝙ ego poſsim excõicari ſine monitione lapſo termino.Dicũt hîc Mod. ꝙ valet hoc pactũ contra opi.Inn.& Abb.& aliorũ hîc.Primò dicunt ipſi non eſt iure cautũ,ꝙ monitio ſit in fauorẽ publicũ:ergo eſt iuris priuati,cui renũtiari poteſt. c. ad apoſtilicam.de reg. ¶ Secũdò dicunt, ꝙ monitio eſt inducta,vt quis ſe corrigat.Ita oẽs in.c.ſacro. de ſenten. excõ.ergo huic fauori renuntiari poteſt. ¶ Tertiò,vbi apparet de incorrigibilitate,non requiritur monitio.c, cũ non ab homine.de iudi.ſed ita eſt hic:ergo.&c. Allegãt ſimile,ꝙ vbi cõſtat de non iure abſentis,nõ eſt opus eum citare.c.cum olim.de re iud.ſed monitio eſt quædã citatio:ergo.&c. ¶ Quartò dicũt,vbi dies eſt appoſita, a
a illa interpellat pro homine[a].c.potuit.de loca.l.magnam C.de contrahẽ.& commit.ſtipu. ſed iſte promiſit intra meſem:ergo finito meſe,eſt in mora. & ex quo dies monuit,nõ dicetur excõicatus ſine monitione. ¶ Quintò, monitio ſtatuti ſynodalis priuãs executorẽ non exequẽtem habet effectũ ſine aliqua monitione.Ita Lud. plenè cõſi.ccxxviij.Inn.in.c.humilis.de maio & obe.Nõ ob.c. ſacro. qa loquit vbi nõ præceſsit monitio:ſed hîc præceſſit ſaltem in cõfuſo,licet nõ ſpecialiter.Et ſic dicũt: valet hoc pactũ:volo excõicari ſine monitione,ſi non ſoluẽ intra tale tẽpus. ¶ Sed,ꝙ non valeat tale pactum,primò facit.Nam pactũ turpe & cõtra bonos mores non valet.c.ſi.de pac.etiã cum iuramento.regula, nõ obligatoriũ. de re.iu.in.vj.Sed ꝙ innocẽs,qui nõ deliquit ſeparetur à chriſto eſt cõtra bonos mores.c.inquiſitioni. de ſen.excõ.& no.Inno.hîc.ſed pactũ,de quo agimus,eſſet tale:ergo nullũ. ¶ *Secũdò*,pactũ contra naturam rei eſt nullum.l.cũ precatio.ff.de preca.& gl.mag.in.c.ij. de cõ ſuet.in.vj.Sed natura excõicationis,quæ non profertur à lege,eſt ita vt nunquã feratur,niſi præcedẽte culpa:ergo pactum in cõtrariũ non valet. ¶ Tertiò,licet appoſitio diei ſit apta imponere incorrigibilitatẽ & cõtumaciã:non eſt apta apponere culpã:ſed vbi duo requiruntur copulatiuè,non ſufficit vnũ ſine altero:ergo.&c.Et ſi tu diceres:imputetur pacíſcenti.reſponde,ꝙ licitè poteſt contrauenire pacto nullo:caſus eſt hîc. ¶ Item non ob.ſi dicas,cur ergo valet ſentẽtia non data culpa: dum modo tẽpus eueniat.reſpõdeo,ꝙ eſt hoc ſpeciale inductũ in ſentẽtia,quòd etiã iniuſta teneat: & ad eius nullitatẽ requiritur error expreſſus.vel reſpõde per ea, quæ j̃.dicam, ꝙ imò non ligat impotentẽ & inculpabilẽ.&c. ¶ Subdũt Mod.† hîc,ꝙ ſentẽtia valet etiã data impotẽtia,& omnes hîc. ¶ Limita ſecundũ eos, niſi iudici conſtet de impedimento:quia ſentẽtia non valet.Et mouentur per.l.quæſitũ.ff.de re iu.vbi valet ſentẽtia contra in firmum,ſi iudex ignorabat eũ infirmũ :ſecus ſi ſciebat: ergo in caſu noſtro idẽ.Et addũt,quòd vbi iudex ignorat impedimentum,eo detecto,facilimè debet abſolui. Ita omnes hîc.& pro hoc Mod.alle.l.j.§.hoc edicto. ff.ſi muli.ven.no.Adde,quòd imò doc.de impedimento in dici prius incognito,nõ eſt opus abſolutione: ſed ſi allegatur impedimentũ,& adhuc non probatur à prin.debet abſolui,ſi petat.Ita decidit Abb.in.c.ij.in.iiij.col.de teſt.cog.ver.ego in hac.q.Et quòd non ſit opus abſolu-

¶ Pro homine. Quòd dies interpellat pro homine,quando aũt locum habeat,vide per.d.Sozi.cõſil. cvij.inci.vt in qõne.ver.ſit ergo cõcluſum.in fin. in j.pte chart.lxxxij. Et adde.d.Alc.in l.quoties.de ver. ob.& in.l. virum ff.ſi cer.pet. & in l.ſi ita ſtipulatus. de ver.obli.

tione.tenet Spe.in ti.de cõtumacia.§.pe.ver.quid ſi non veniẽs.& Hoſti.& Bal.in.d.c.ij.de teſti.cog.& do.Ant. ibi.Abb.in.c. Odoardus.de ſol.cõtra gl.ibi in ver. non valentẽ.¶ Item dicunt hîc Mod.Pactum,per quod corpus affligi poteſt:non valet.& hoc per.l.liber homo.ff. ad legem Aquil. tunc ſi anima preciosior eſt corpore, ergo anima per pactum ligari non poteſt à fortiori.Reſpondebat,ꝙ hîc anima affligitur per iudicẽ. Prætereà iſta non eſt pœna:ſed medicina.Item dicas,ꝙ pœna corporalis durat,& eſt irreparabilis.ſed excõicatio reparari põt petendo abſolutionẽ.¶ Dicit hîc Inno. ꝙ ſententia habens errorem virtualiter: ſed non expreſsim, eſt ipſo iure nulla.Poſui in.c.translato.de conſti.in lec.vbi videas.¶ In gl.ibi.ſub pœna beneficij ſui. valet pactum de amittendo beneficio,ſi nõ fecero tale quid. ¶ Declara hoc primò:dummodò iſta obligatio fiat in manibus ordinarij,qui poſsit recipere reſignationẽ:aliter nõ valebit:quia iſtud eſt vnũ renunciare tacitè:ſed renunciatio facta non in manibus ſuperioris,nõ eſt valida.Ita dicit Roma.deci.xxxvj.inci.Itẽ ſi actor. in fi. de renun. & eſt.iij.in nouis.& ita limitatur.c.fi.de crimi.fal. ¶ Secũda declaratio,ad euitandã iſtam pœnam, ſufficit ſemiplenè probare,etiã per vnum teſtem:& hęc intellige cũ quis ſe obligauit ad probandum aliquid. Hoc eſt dictũ Io.de Ana.in.c.fi.de cri.fal.in.j.col.alleg.Io.An.in.c. cũ dilecti.de elect.alle.no.in.c.ij.de calumnia. vbi ad probandum vitium calumniæ ſufficit probare ſemiplenè. ¶ Tertia declaratio.ꝙ inuito ſuperiore fieri nõ poteſt. hoc ita Abb.in.c.cũ dilecti.in fi.de elect.per no.in.c. admonet.&.c.quod in dubijs.de renun.& ita intellige. Et vide Bald.in.c.j §.porro. quæ fuit prima cauſa benefi. amit.vbi dicit,ꝙ qui non poteſt ſoluere in termino nõ eſt periurus.alle.Inno. hîc.Pro quo videte omnes. in.l. quod te.ff.ſi cer.pet.gl.& omnes in.c.breui. de iureiur. Bar.in.l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.ob.Lu. in.l.fi.ff. qui ſatiſd.cog.¶ Glo.in verſi.nulla &c.Dicta Abb.hîc ſunt bene declarata: † tamen ſuper iſto tex. facias vnam conclusionẽ.ſ. Quòd poteſtas delegati prorogari non põt.[a] tex.eſt hîc in fi. ¶ Limita primò:niſi ſit reſcriptũ, non ad lites:quod extẽdatur ad certũ genus perſonarũ in materia ad alios adaptabili: quia ad alios prorogari poteſt.Ita dixit Do.ſ.in ſaluta.Greg.Mouetur ex gl.ibi in ver.ex cõtra morantibus.iuncta ſuppletione Io.An. ¶ Secũdò limita:niſi cã quoquomodo tangat alias perſonas in reſcripto non comprehenſas.Ita Abb.hîc poſt Bal.in.l.ſi qui ex cõſenſu.C.de epi.audi. Adde Inn. Ab. in.c.veniẽs.el.ij.de teſti.vbi dicit,ꝙ tertius pro ſuo intereſſe poteſt proponere ius ſuum corã delegato.Iſtud dictum alle.Rota in antiquis.deci.dcxvj.inci.item ſi cã committitur.& dicit hoc eſſe pulchrum dictũ. ¶ Tertiò limita iſtum tex.vt procedat quo ad perſonas principales:ſecus quo ad acceſſorias:puta fideiuſſores. Vnde ſi laicus lædit clericum fideiuſſorẽ coram delegato Papæ,talis clericus licet ſit perſona extranea non contẽta in reſcripto:videtur tamen ſubijci iuriſdictioni iudicis delegati,& illius iuriſdictionem prorogare:quia Papa quem delegatus repræſentat, eſt ordinarius omniũ clericorum in omni diœceſi totius mundi.Sing.eſt deciſio Cy.poſt Pet.in.l.pe.ff.ſi quis in ius voc. ¶ Dubito tñ de hoc: † quia ſequeretur,ꝙ quilibet poſſet prorogare iuriſdictionẽ delegati Papæ contra iſtũ tex.Nec ob. ꝙ repræſentet Papã:quia repræſentat ſolũ in illa cã,nõ in alijs:vt hîc per doc.Nec ob. ꝙ veniãt acceſſoriè: qa modus cognoſcẽdi diuerſificabit:cogita tñ quia notabile eſt. ¶ Quartò limita,niſi partes cõprehẽſæ in reſcripto prorogẽt iuriſdictionẽ cõſentiẽdo in delegatũ: cui delegãs non potuit cõmittere cauſam: & tñ iuriſdictio delegantis potuiſſet ꝓrogari:licet nõ fuerit prorogata: quia partes litigãdo corã ſuo delegato,ita videntur eius iuriſdictionẽ prorogare:ſicut potuiſſet prorogare iuriſdictionem delegãtis. Ita Abb.conſil.lxj.inci. Saluatores eius &c.in.ij.col.in.j.volu.quia cũ gerat per omnia vicẽ delegantis,videtur eius iuriſdictio prorogari. ¶ Quintò fallit:niſi eſſet perſona,quæ ſucceſsiſſet perſonæ cõprehenſæ in reſcripto.c.j.de alie.iudi.facit text.in.c.quia v.de iu.& quod habetur in.c.ſignificauit.de reſcri. tamẽ nõ eſt propriè prorogatio,ex quo ſucceſſor fingitur eadem perſona. ¶ Sextò fallit in delegato ad vniuerſitatẽ cauſarum.Ita gl.in.l.j.ff.de iu.de qua tamen glo. dubitat hîc.d.Ab.in.j.col.Poteſt autem prorogari iuriſdictio iudicis,de cuius tamen iuriſdictione dubitatur:ſecus,ſi nõ dubitatur.Hoc eſt dictum Inn.in.c.paſtoralis. in princi. de reſcrip.ſequitur Ang.in.l.j.ff.de iu.& plenius in l.ſi p errorẽ.ff.de iur.om.iu. ¶ Si verò Papa,vel Imperator reſeruant ſibi certam cognitionem,vel iuriſdictionẽ:partes velint nolint,erunt ſub eo:nec alterius iuriſdictionẽ poterunt prorogare.De hoc eſt dictum Inno.in.c.inter dilectos.de excef.Prela.& in.c.cum.M.de Cõſti.& ponit Arch.in.c.tibi,quæ.de reſcri.in.vj.Bal.in.c.j.§.preterea. Io vlt.de proh..feud.alie,per Feder.facit.c.vt noſtrũ. cũ materia.de appel. ¶ Item not. † ꝙ in cauſa appellationis non habet locum prorogatio:quia appellatio debet eſſe gradatim:ideò non poteſt ventilari apud incompetentẽ. Ita Bal.in ti.de pace Conſta.in ver. ſecundum mores illius ciuitatis.alle.auth.ad hæc.C.de iudic. ¶ Si verò partes litigant coram ordinario,tanquam coram delegato, & nulla eſt delegatio:quia facta ab incompetenti:nõ valet proceſſus ex vi prorogationis.De hoc eſt deciſio Bal di in.l.j.C.qui pro ſua iur.& in.l.falſus.circa prin. ver.ad tertiam.C.de fur.& Lud.in.l.j.§.ſi quis ita.de ver. oblig. & eſt gl.in.c.prudentiam.in ver.canonicè.ſ.eo. ¶ Si autem partes cõpromittunt in delegatos,nõ videtur in dubio renũtiare reſcripto:imò vtrãq; poteſtatẽ amplectit: & poteſt ſententia ex vtraque parte ſuſi entari.Ita dicit Bal.in.c.ſi inter partes.in prin.in titu.de lege Conrardi. per tex.in.c.niſi eſſent j.de præb.& quòd quis poſsit procedere ex duplici authoritate:tenet Bal.in.l.j. ad fi.C. de furt. ¶ † Iudex verò,cuius iuriſdictio prorogatur: non exequitur ſuam ſententiam.Tex.eſt gl.& Bal.in.l.epiſcopale.C.de epiſ.audiẽ.& ponit Lud.in.l.j.§ & poſt operis. ff.de ope.no.nun.& latè Io.An.in ti.de compe.iud.adi.§. j.ſubdẽs,quòd ordinarius hoc poterit ad mãdatũ iſtius. ¶ A ſentẽtia verò Epiſcopi,cuius iuriſdictionẽ laici ꝓrogant,nõ appellatur.Tex.eſt in.d.l.epiſcopale.quod verum eſt in laicis,quibus Imperator poteſt præiudicare: ſecus eſt in clericis prorogãtibꝰ iuriſdictionẽ vnius Epi. Ita Abb.in.cauſam.de re iudi.in.j.colũ. ¶ † In cauſa autẽ criminali mota per viã inquiſitionis nõ habet locũ prorogatio.Ita Bal.hîc,& in.l.j.C.de ſicarijs, quia in prorogatione requiritur cõſenſus vtriuſq; partis.in.l.j. [b] ff. de iudi.& Io.de Ana.in.c.ad petitionẽ.in.vj.col.de acc. ſed in inquiſitione vtraq; pars non cõſentit: quia iudex non eſt pars.ergo &c. ¶ Cõtra tenet Fran.de Are.in.c.j.in vlti.char.de iudi.dicẽs,quòd vbi agitur de præiudicio duorum,requirit eorũ cõſenſus:ſed quãdo tractatur de præiudicio vnius, ſufficit eius conſenſus.l. Neſennius.ff.de neg.ge.Pro quo Sal.in.l.j.C.vbi de cri.agi oport.vbi idẽ tenet:quia iudex obtinet vim reipub.ergo partis.Idem ſentit in.l.j.ix.in.ix.in.ix.q.C.de iu.om.iu.om.iud.Et ad de,quòd etiam in accuſatione requiritur aliud.t. conſenſus iudicis,vbi fuit commiſſum delictum ſecundũ Paul. de Caſt.in.d.l.j.C.vbi de cri.agi opor. Quod puto verũ per id,quod.d.Abb. hîc de intereſſe vindictæ, vel confiſcationis:quæ vbi non concurrerit, fortè tenenda eſſet opi.d.Abb. ¶ † Minor.xxv.annis ſine authoritate curatoris,etiam cum iuramento non poteſt prorogare iuriſdictionem alterius iudicis declinato ſuo:quia non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio.l.clarum.c.de author

a ¶ Non põt. Adde Pe.de ſuza. in l.j.alle.hic in tex. i.vj.fal.de iu.poſt glo.& ibidẽ vide Gul.de Cugn.de dicta prorogati. vide do,Alex.de Imo.in conſi. cl. xxx.ij. par.

b In.l.j. & ibidem ad hoc vide.d. Alex.de Imol,

autho.præſt.Ita Ang.in.l.j.ſi quis in ius vo.diçẽs,ꝙ auf. ſacramẽta.C.ſi aduer.ven. nõ habet locũ in actibus,qui ſiunt in iudicio.ita Spec. in ti.de actio.§.j. ¶ Limita:niſi iſta prorogatio eſſet omnino vtilis minori, ſecundum Bal.in.l.j.C.de iur.om.iud.quia teneret iudicium tunc per eũ agitatũ.per text.in.l.eo minus.C. de procu.& ibi Bal.ſubdit,ꝙ illa lex habet etiã locũ in pupillo.alle.glo. in.l.neq; tutores.C.de admi.tut.&. d. ſe ita conſuluiſſe
11 Ferrariæ in fauorẽ pupilli expulſi ex Bononia. ¶ † Procurator ex generali mãdato non põt prorogare iuriſdictionẽ.oẽs ita doc.in.c.cũ olim.el.j.ſ.eo. Primò no. tamen circa hoc,ꝙ ſufficeret mandatũ generale cũ libera. ¶ Secũdò no.ꝙ ſi prorogat patiẽte domino,ꝙ valet prorogatio:vt in.d.c.dictũ fuit. ¶ Coram arbitro,non põt fieri prorogatio.ita Bal.in repe. l.ex cõpromiſſo. ff. de arbi.ibi:in.vij.q.quia nõ habet iuriſdictionẽ,ſed notionem.l.ait prætor.ff.de re iud. Põt tamẽ ipſius notionis fieri prorogatio in eadem materia: & dũmodo fiat intra tẽpus cõpromiſſi:ſed ſi fieret poſt, dicetur nouũ cõ-
12 promiſsũ. ¶ † Poteſtas officialiũ ex forma ſtatuti limitata:ſicut viduarũ,vel mercantię,nõ põt ad alias materias prorogari,ſecundũ Abb. hîc.pro quo vide Mar. in c.ſignificaſti.de fo.cõpe.vbi refert ſe ita cõſuluiſſe.Mouetur per iſtum tex.& per ea,quæ dicũtur de delegato. ¶ Secũdò mouetur: quia qualitas dãs iuriſdictionẽ iudici,habet allegari,vt per Inn.in.c.cũ ſit.de fo. cõpe.ſed hoc nõ põt allegari:niſi ſua propria: ergo &c. ¶ Tertia ratio:quia prorogatio non põt fieri ad ſpẽm omnino diuerſam.gl.in.c.hi,qui.de præben.in.vj. ¶ Si quis litigat corã iudice non ſuo,nõ intelligitur in dubio,ꝙ velit prorogare iuriſdictionẽ.Ita Inno.in.c.cũ cauſam.ſu-
13 per verbo,preſumptionẽ.de teſt. ¶ † Si exemptus ab ordinario promittit ſtare corã eo,& lapſo certo termino, prorogat iuriſdictionẽ:prorogatio nõ tenet: nec excõicatio ſequẽs etiam iudice hoc ignoraṫe.Iſta cõcluſio eſt Io.An.in regula,ſcienti.in Mercu. diſputata per quẽda ſuũ ſcholarẽ:& intellige de exempto,qui exẽptioni ſuæ renuntiare non põt:vt ſunt ſubiecti Papæ.per tex. in.c. cũ tempore.de arb.ſecus in alio exempto. ¶ Error litigãtiũ impedit prorogationẽ.gl.eſt or.hîc:quia impedit cõſenſum,ſine quo prorogatio fieri non põt.l. ſi per er-
14 rorẽ.ff.de iuriſd.om.iudi. ¶ † Excipitur primò caſus ꝓrogatiõis,quæ fit per vniuerſitatẽ, vel populũ litigãtes corã incõpetenti per errorẽ.Ita Bal.in.l.ij.C. quæ ſit lõ. conſue. Dicit enim ibi:conſuetudo dat iuriſdictionẽ. c. cũ contingat.de fo.cõpe.ſed cõſuetudo induci põt,non obſtante errore.l.quod nõ ratione.ff.de leg.Ergo ſi per errorem populus litigauit errãdo, valebit talis proro-
a gatio. ¶ Secundus caſus eſt,quando iudex [a] prorogatus per errorẽ pronũtiaſſet ſe cõpetentẽ: quia ſi ab iſta ſententia non fuit appellatũ,habebitur & oportebit ei ſtari.De hoc eſt deciſio Inno.in.c.ſuper literis.de reſcri.& Bar.in.l.ij.ff.ſi quis in ius voca. ¶ Tertius caſus eſt, vbi litigatur coram iudice habente iuriſdictionem:ſed non plenũ exercitium iuriſdictionis:quia tunc error litigantiũ non attẽditur.Ita Inn.in.c.prudẽtiã. in verbo excõicationis.ſ.eo.loquens in vno ex pluribus delegatis.& ſic facilius prorogatur vſus,quã iuriſdictio. Hoc dictũ ſequitur Ang.cõſi.clxij.inci.petita fuit.& in.l.j.ff. de iud. & in.d.l.ſi per errorẽ.& in.l.Pomponius.aliãs,ſi vni. ff. de re iu.ꝙ Bal.in.l.ſi cõuenerit.ff.de iur.om.iud. ¶ Cõtrarium tenet Io.in.d.c.prudentiã.& ſentit ibi. Abb. in vij.col.per tex.ibi:& probatur à fortiori per.c. cum ſuper.ſ.eo.vbi ille,qui erat cõpetens per ſe tantũ:& putauit errorẽ non poſſe procedere:niſi cũ alio,qui erat incõpetẽs:aliãs error vitiat proceſſum. Ergo fortius, vbi iſte ſolus procedere nõ põt.& vide Abb.in.c.dilecta. in iiij.col.ver.hæc ratio.de reſcrip.vbi dicit,ꝙ ideo in caſu.l.Barbarius.error litigãtiũ prorogat iuriſdictiõem: quia in prorogatione illa agebatur de prorogatione publica & plurimorũ:ſed hîc nec de vtilitate publica,nec plurimorũ agitur. & facit quod dixi in caſu proximo.
15 ¶ † Secũdò no.ꝙ nõ ſolũ error facti:ſed etiã error iuris impedit prorogationẽ.Ita Inn.in.c.ad petitionẽ.de acc. & Abb.ibi.in.iiij.col.ver. no. bene hoc vltimum. ſecũs vbi iudex poterat aliqua exceptiõe repelli:vt puta,quia ſuſpectus:quia tũc ſi non repellitur per errorẽ iuris:nõ põt amplius repelli.l.ſi non conuenerit.de iuriſ.om. iudic.quod nota. ¶ Eſt etiã quartus caſus, in quo vltima concluſio nõ procedit:quia debet intelligi in prorogatione erronea illius,cui nullo modo partes ſubijciũtur: ſecus ſi realiter habet iuriſdictionem in litigantes excepto certo caſu: quia prorogatio facta in illo caſu, non vitiatur.Ita Inno.in. d.c.ad petitionem.de quo Lu. Ro. fin.dclxxvij.inci.tu habes.l.ſi per errorem. ¶ De prorogatione de tempore ad tempus:vide in.c.de cauſis.ſ.eo. de prorogatione clericorum,dicetur in.c.fi.de fo.compe.vbi ſequẽti anno dicemus ea,quæ ſequuntur.qd no.

SVMMARIVM.

1 *Scientia,vbi requiritur alicuius qualitatis, quando quis capitulat:ſi non exprimit illam qualitatem,capitula non tenent.*
2 *Commiſſio facta minori.xviij.annis:an teneat de conſenſu partium.*
3 *Populus,an poſsit ſtatuere,quòd proximus pubertati poſsit teſtari.*
4 *Pupillus,an poſsit ſuccedere ad principatum ante pubertatem dato ei tutore.*
5 *Princeps,ſi ſciat ætatem minorem: & ſcienter committat cauſam,an teneat commiſsio?*
6 *Papa,ſi commendat alicui laico certum plebanum,an talia verba nuntiatiua probent eum eſſe plebanum.*
7 *Papa,ſi mandat prouideri alicui impuberi: & non apponat clauſulam,diſpenſamus:ſufficit,vt dicatur diſpenſaſſe.*
8 *Ætas epiſcopi,in quibuſdam ordinandorũ, Abbatiſſæ, & aliorum,qualis debeat eſſe.vide nu.9.10.& 11.*

CAP. XLI.

1 VMviceſimũ. ¶ Maior xx. annis põt à quocunq; dari delegatus. Idẽ in maiore.xviij.dũmodò cõſentiãt partes.Minor verò.xviij.dari nõ põt:niſi Principe.h.d. ¶ Vtrũ minor.xviij. annis poſsit eſſe iudex.vide hîc.d.Abb.quẽ hîc approbant Mod.Et ideò, † ꝙ dicũt de ſcientia ipſius, qui cõmittit cauſam tali minori:vnde inferunt,quòd oportet, ꝙ dicat ſciẽter. Allegãt glo.in.c.concertationi.de app.in. vj. in verbo,ſciẽtia.quæ dicit,ꝙ vbi requiritur ſcientia alicuius qualitatis,quãdo quis capitulat,ſi nõ exprimit illã qualitatẽ,ꝙ capitula non tenent. ¶ Secundò allegant Ang.in.l.j.C.de Nili agger.nõ rũpẽ.ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ præſtans opem nobili,incurat talẽ pœnã,ꝙ ſi quis præſtitit,& nõ fuit dictũ,ꝙ ſcienter: ꝙ debet liberari. Item allegant Bar.in.l.oẽs.C.de agr.& cenſi.li.xj. vbi dicit, ꝙ ſi ſtatutũ dicit, ꝙ quicũq; præſtiterit opẽ bannito, puniatur tanta pœna:ꝙ accuſatio,quę nõ dicit illũ ſciuiſſe bãnitũ fuiſſe, nõ tenet. Allegãt etiã gl.in.l.ex maleficio. §.longè minus.in verbo ignorans.ff.de act. & obl. quæ dicit,ꝙ ignorans,nõ punitur.& propter hoc dicũt,ꝙ ferẽt ſolẽne cõciliũ tpe quo Cardinalis quatuor coronatorũ gubernabat Bononiam,in tali materia: vbi dicũt euaſiſſe quẽdã, qui fuerat allocutus exercitiũ,quia dicebatur,ꝙ ex forma ſtatuti incurrerat quãdã pœnã: conſuluerũt notabiliter,ꝙ ex quo inquiſitio nõ dicebat illũ fuiſſe ſcienter alloquutũ, nõ tenebatur.& ſic eũ euaſerũt. ¶ Et ad hoc fecerunt aliud motiuũ.ſ. ꝙ alloquens bannitũ cõtra formã ſtatuti,nõ dicitur incurrere pœnã bãni,ſi eſt eũ alloquutus de alia materia,quã non tangit ſtatutũ reipu. Allegãt.l.j.ff.ad leg.Iul.maie. Vos addatis

a ¶ Quãdo iudex, Adde tu & limita dictũ Inno.& Bar. vt procedat in illo, q ꝙ cõpiritionẽ põt prorogare. ſecus eſt in clerico. qa non põt,imò ſi eſt cõtumax,proceſſus eſt nullus, p tex. inic. ſi diligẽti.de fo.cõpe.Bal.in.l. ij.ff.ſi quis in ius vo.non ie.in.iij. col.luxta hoc q. rit Bal.in.d.l.ij.de vtili.q.pone Poteſtas fecit citari aliquẽ pro delicto,qui erat cleri cus:tũ ptãs ignorabat eũ eſſe clericũ & quia erat cõtumax, banniuit eũ ex forma ſtatuti:nunquid occidens clericũ ſic bannitũ, excuſet ab homicidio Ita te ſtatuto,ꝙ bãnitus poſsit impunè occidi Arguit adpartes,& finaliter determinat, ꝙ ſic.ſ.ꝙ excuſetur.Adde ꝙ iſtã q. latè diſp. Ioã. An. in regula, ꝙ qs de re iu.iij.vj. vbi refert idẽ fuiſſe desiſum.Idem tenet Alberi. de Ros.in.iiij. parte ſtatutorum.in.q. xxvj.& ſeq.quæ incipit,quærit an ipſe gandinus. ſequitur. d. Ale.in conſi.cccxxxx.in ci.attẽta diſpõne

ſtatuti.in.iiij.col. Adde, ꝙ contrarium notabiliter tenet ipſemet Baldus ſibi cõtrarius in.l.j.C.ſi à nõ cõpe.iud.vbi tenet, ꝙ nõ excuſetur, qui occidit clericũ bannitũ, quãuis ignorauerit eſſe clericũ. Seqtur do. Alex. ſibi cõtrarius, in conſil. ſuo.ccccxxij.inc. viſis dubitationibus. Adde tamẽ, ꝙ prima opi. plus placet.& eſt tenẽda. in criminalibus quãdo variæ ſunt opi. ſemper tenẽda eſt illa ps, quæ tendit ad abſoluendum.l. interpretatione. & l.ſanctio legũ. ff. de pœn. Secũdò, quia ad hoc quòd quis teneatur de homicidio, requiritur quòd homicidiũ ſit dolo cõmiſſum. ita dicit Bartolus.in.l. qd ergo. §. pœna grauior.iij.col.ff. de inſa. Bald.in.l. omnes populi.in xvij.col.ff. de iuſti.& iure. An.& Pau.de Caſt.in.l.j.ff.de legi. Paul. de Caſt.in.l. & ſi ſeuerior.C. de inſa.ſed quelibet cã excuſat à dolo: vt in.l.ſi quis. ff. de iuriſ.om. Et quãuis iſte poſsit eſſe in aliqua culpa: tamen in criminalibus lata culpa nõ æquiparatur dolo.gl.in.l.in actionibus. in verbo non ob culpã. ff. de in lit.iuran.

a ¶xx. annos. Ad quod vide omnino Ang. Are. In ſti.de ſin.tu. vlti. col.

Bal.in.l.data opera.in.xj.col. C.qui accu.vbi dicit, ꝙ gl.
in.d.§.longè minus.eſſet ſcribẽda literis aureis.Illã gl.al-
legat Io.de Ana.in rub.de accu.in fi.& Ang.in aut. de ec
cle.ti.§.fi.in fi. ¶ Sed in hoc reperio Bal.in.l.j. C. qui ac-
cu.in.xxx.co.ver.ſuper ſecundo puncto. vbi dicit iſtud
de allegãda ſciẽtia: habet locũ, qñ quis accuſatur, ꝙ non
fecit tale qd: vel omiſit facere. Secus ſi quis accuſatur, ꝙ
aliquid fecit: ꝙ ꝓbat accuſatio: licet nõ fecerit mẽtionẽ
de ſciẽtia, vel ſupina ignorãtia. Allegat gl.in.d.§. lõgè mi
nus.& vide Lud.Ro.vbi limitat iſta dicta in cõſi.cv. in-
cip.viſo themate. in prin. ¶ Quod nõ intelligũtur, vbi
quis fecit, qd eſt de genere malorũ, ſicut occidere: fura-
ri.&c.ſecus vbi fecit actũ nõ prohibitũ: niſi ꝓpter aliud
accidẽs, ſicut alloqui bãnitũ: tunc oportet capitulari de
ſcientia. ¶ Secundò dicunt Moder. ꝙ Bal. hoc apponit
cõtra iſtũ tex. ꝙ de cõſenſu partiũ nõ teneat cõmiſsio fa
cta minori.xviij.annis. In contrariũ.d.Bal. videtur tex.
in.l.quidã cõſulebãt.ff.de iud.vbi dicit, ꝙ imò valet. Sol
uit Bal.quòd de iure canonico non põt cõmitti minori
xviij.annis. De iure aũt ciuili põt: & cũ iſtis trãſeũt hîc
Mod. ¶ Vos dicatis, ꝙ imò etiã de iure ciuili nõ põt fie
ri cõmiſsio minori.xviij.annis.de cõſenſu partiũ. Ita vo
luit Io.de Imo. Nã vbi ſunt opiniones inter Legiſtas, in
dubio debet ſtari iuri canonico etiã in foro Cæſaris. ita
doct.in.c.ex literis. de reſcri.& ſcripſimus in.c. eccleſia
ſanctæ Mariæ.de cõſti. ¶ Do.Abb.hic nõ vult, ꝙ Prin-
ceps etiã ſciẽter poſsit cauſam cõmittere pupillo: quia
impubes patitur defectũ nataliũ: vt hîc per eũ. Mod.hîc
arguũt cõtra Abb.primò de dicto Bar.in.d.l.quidã.vbi
dicit: populus põt eligere in Principẽ, vel iudicẽ, etiam
infantẽ, vel pupillũ: ergo ſi hoc poteſt populus: fortius
Princeps, qui eſt maior populo. ¶ Secũdò arguũt ex di
cto Bart.in.l.iij.ff.de teſta. vbi dicit, ꝙ populus põt ſta-
tuere, ꝙ proximus pubertati poſsit teſtari. ſi populus
hoc põt: fortius Princeps. ¶ Demũ arguũt pro do. Ab.
& dicũt, ꝙ pro eo eſt caſus, in.d.l.cũ prætor.§. cum aũt.
vbi ponitũr impubes pro pupillo à natura: & nõ à præ-
ſumptiõe iuris. Et ad proximẽ dictũ Bar.ſic reſpõdent,
ꝙ non eſt verũ, quòd populus poſsit habilitare ꝓximũ
pubertati ad teſtãdũ, ſecundũ Ang.l. ſi quæramus. ff.de
teſta.& mouẽtur per.l.pe.ver.vllo modo. C. qui teſt.fa.
poſ. ¶ Modò ſic, vbi ponitur verbũ vllo modo inferior
2 à Principe, diſpẽſare non põt.gl.in Cle.ij.in †. vllo mõ.
de æta.& quali.& in ver. nullatenus. ¶ Sed populus eſt
inferior à Principe. ergo diſpẽſare nõ põt. ¶ Tamen te-
nent oĩno cõtra do.Ab. Mouetũr per dictũ Bal.in.l.fi.
C.de teſta.mili.vbi dicit, ꝙ ciuitates Lõbardiæ ſæpe eli
gunt in gubernatores infantes filios magnificorũ domi
norũ. Cõſydera ſi ipſe dicit infantẽ in gubernatorẽ: mul
tomagis in iudicẽ. ¶ Itẽ ſubdit ibi Bal. ꝙ dignitas ꝓue-
niẽs ex radice, vt in dñis Alemaniæ: trãſit ipſo iure etiã
in infantẽ, & adminiſtrabit per tutores. ¶ Ad.l. cũ præ-
tor.reſpõdẽt, ꝙ loquiẽ in pupillo nõ proximo puberta-
ti: vt puta in.viij.vel.ix.anno, nõ in.xiij.qui eſt ꝓximus
pubertati. Et ex hoc tenẽt, ꝙ Princeps tali proximo pu-
bertati poſsit cãm committere. ¶ Vos per Abb.addatis
Pau.de Ca.in.d.l.quidã.vbi expreſsè tenet, ꝙ pupillo nõ
põt cã cõmitti p rõnes Abb. ¶ Tñ teneo opi. contrariã.
& moder.hîc.& allego gl.in terminis, ꝙ Papa põt com-
mittere cãm pupillo, in.c.ſtatutum.in ver.canonicis.de
reſcri.in.vj quę dicit, ꝙ ſi Papa ex certa ſciẽtia cõmittat
cãm pupillo: ꝙ valet cõmiſsio. ¶ Ad.l.prætor. rñdebo,
ꝙ licet Princeps ex certa ſciẽtia nõ diſpenſet cũ his, quę
ſunt iuris naturalis, eſſe verũ in totũ: ſed nõ in vna cã. qa
in vna põt & huic defectui ꝓuideri poterit per accepta
tionẽ aſſeſſoris.d.ca.quod ſtatutũ.§.aſſeſſorẽ.de reſcrip.
in.vj. ¶ Ad ſecundã limitationẽ ſcilicet dũ dicũt: dũmo
do cõmittat minori ſciẽs: hoc eſt verũ. ꝓ quo vide quæ
ſcripſimus in.c.ad hæc.de reſcri. ¶ Dicit Abb. ꝙ pupil-

lus ſuccedit ad principatũ ante pubertatem: ſed datur ei
tutor, penes quẽ erit adminiſtratio. Et dicũt hîc Mod.
quòd Bar.in.d.l.cũ quidã.non dicit hoc. ¶ Secũdò alle-
gat Old.cõſi.lij.inci.an finitã tutelã.vbi diſputat, an fini
ta tutela pupilli, qui erat Rex, detur ei curator, ſi non
vult eũ. tandẽ ibi cõſuluit, ꝙ ſit dandus ei curator finita
tutela, per.c.primũ.de ſupplenda negli.præla.in.vj.& ꝑ
alias ratiões ibi per eũ. ¶ Vos dicatis, ꝙ imò Bar. ponit
ea quæ do.Abb.allegat ſuprà cõtra Moder. Secũdò dica
tis, ꝙ cũ Old.tenet Domi.in.c.grauis.de ſupplen.negli-
gen.Pręla.in.vj.tamẽ Imo.tenet cõtra Old.prout refert
ibi Domi.mouetur: quia ex quo iure ꝓprio ſuccedit in
regno: omnia põt ſine curatore.allegat.l.ſi curatorẽ ha-
bens.C.de in integ.reſti.mino. Et ad legẽ contrariã alle-
gatã in gl.reſpõdet, ꝙ loquitur in illis, qui non ſuccedũt
iure ꝓprio, ſed iure electionis. Tñ ego puto primã opi-
nionẽ eſſe veriorẽ: quia nõ video rationẽ differentię, an
veniat iure ꝓprio, an iure electiõis. ¶ In gl.j.&.ij.aut ni
hil, aut parũ ſcribũt doc. quia faciles ſunt: ideò pertrãſea
mus & nos. ¶ Illud, qd dicit de arbitro, ꝙ debet attinge
a re.xx.an. [a] Amplia etiã ſi pendente cõpromiſſo attinge-
ret. Ita Spe.in ti.de arbi.§.ij.ver.itẽ minor.& eſt tex.in ſi
mili.in.c.ſi eo tẽpore.de reſcrip.in.vj. Idẽ puto in iudi-
5 ce per.d.c. ¶ † Limita iſtũ tex. & dicta doc. inquãtũ di-
cũt, ꝙ ſufficit, quòd Princeps ſciẽter: & ſic, ꝙ ſufficit ſo
la ſciẽtia ætatis in cõmittẽte. ¶ Limita: vt nõ habeat lo-
cũ in beneficialibus. Ita Cal.plenè in ti.de reſ.conſi.viij.
Primò per Cle.j.de præbend.vbi bonus text.qui dicit,
ꝙ nõ dicitur data gratia ad curã animarũ: etiã ſi Papa di
cat: prouiſo ne cura animarũ negligatur. ¶ Secũdò, qa
literæ cõtra ſtilũ curiæ nõ valẽt.c.quã graui.de crimine
fal. Contrariũ puto verius per id, quod ſcribit.d.Car.in
certis notis cauſarũ.no.cxlvij.incip. obijcitur cõtra iu-
ra.vbi in eodẽ facto contrariũ cõſuluit: videlicet, ꝙ ſuf
ficiat Papã mãdare ſcienter ꝓuideri inhabili: licet ſuper
inhabilitate aliter nõ diſpẽſet.allegat tex.cũ gl.in.c. eam
te.de æta.& quali. ¶ Secũdò vide ꝑ hoc, quod no.Cõp.
in.c.cũ adeò.& ibi oẽs de reſcr.quorum dicta probant,
ꝙ ſufficit, quòd conſtet Papã voluiſſe tali prouideri. Et
ſubdit ibi Cõpo.nõ eſſe verũ, ꝙ oporteat, ꝙ Papa diſpẽ
ſet. Ad Clemẽ.j.de præb. reſpõde, ꝙ loquitur, qñ nõ ſit
mentio in ipſa gratia, ſi in clauſula adiectæ gratiæ ſit mẽ
tio acceſſoriè de aliquo: ſecus ergo, vbi in ipſa gratia ſit
mentio: vt loqmur nos. ¶ Ad illud de ſtilo curiæ reſpõ
det Cardina.quòd iſte ſtilus eſt ad abũdantẽ cautelã, nõ
quòd oporteat. ¶ Nõ obſt.c.licet.&.c.quã graui.de cri-
mi.fal.quia hoc eſt verũ.vbi aliquid exprimitur contra
ſtilũ: ſecus vbi aliquid omittitur præter ſtilũ: quia ponũ
tur aliquãdo multa in bullis, quæ nõ ſunt de neceſsitate.
puta ſi dicitur, pro alio non ſcripſerimus. Ita Cardi. ibi:
6 ¶ † Ad idẽ facit, qd ſcribit Lap.allegatiõe.vij.incipi. di
ſputat, an literæ &c.& ibi dicit, ꝙ ſi Papa cõmendat iu-
dici laico quendã plebanũ: ꝙ iſta verba probãt ſatis illũ
eſſe plebanũ, etiam ſi ſint verba enũtiatiua: puta, ſi dicit
defendas talẽ plebanũ.&c. quia videtur Papa fundari in
illis verbis. Allegat tex.in Cle.j. de probat.vbi eſt opti-
mus tex. ¶ Adde Domi.in.c.ſi eo tẽpore.de re.in.vj.di-
cit, ꝙ ſi Papa mandat prouideri alicui impuberi: & non
apponat clauſulã diſpenſamus: ſatis eſt, vt dicatur diſpẽ
ſaſſe.& Pe.de Anch.conſi.lxv.incip.pro clariori. vbi di
cit, ꝙ ſi apparet ex literis Papæ ipſum ſciuiſſe de incom
paſsibilitate beneficiorũ, ſatis eſt: vt dicatur diſpenſaſſe.
Allegant.l.idem Vlpianus.ff.de excuſa.tutor.vbi bonus
tex.Pet.de Anch.conſi.ccxxviij.inci.vltra alia ſolennia.
vbi dicit, ꝙ ſufficit quòd cõſtet de certa ſciẽtia Papæ ex
verbis ſuis: licet non dicat expreſsè ſe diſpenſare. per gl.
7 in.c.ſtatutum.in ver.canonis.de reſcrip.in.vj. ¶ † Limi
ta iſta: niſi reſcriptũ ſit contra ius, habẽs clauſulam dero
gatoriam ad reſcripta: quia tũc oportet derogare illi iu
ri per

ri per clauſulã, nõ obſtante: vel non obſtãtibus. Ita Do-
mi.in.c.j.in.xj.col.de cõſti.in.vj.vbi plenè declarat gl.in
verſi.noſcatur. quæ ita intelligitur ſecundum prædicta.
¶ Quãdo verò annus debeat eſſe cõpletus, vel nõ: vide
gl.in.c.ad noſtrã.in gl.ij.de reg.& glo.in.c.ſubdiaconus.
lxxvij.diſt.& gl.in Cle. generalẽ. de ætate & quali. ¶ Si
dicitur in.xx.anno.&c. Iſto caſu ſufficit inchoaſſe. Quid
ſi dicatur tibi annorũ.xvij.oportet, ꝙ ſint cõpleti.gl.eſt
in Cle.ſi.de æta.& quali.in verbo, decẽ & octo. Quid ſi
dicatur: tali cũ peruenerit in.xix. annũ? dic ꝙ ſufficit, ꝙ
inceperit. ¶ Sed quid ſi dicatur cũ peruenerit ad annũ.
a xviij.dic, quòd tũc debet impleuiſſe: quia dictio ad,[a] de
notat extrinſecã qualitatẽ. Ita Bar.in.l.nec putabã.ff.de
cõdi.& demon.& Abb.in.d.clemen.ſi. De iſta differen-
tia ponit plenè Lud.in.l.qui hoc anno.ff.de ver.ob.poſt
Imo.ibi: & Imo.in.l.ſi cui legetur.ff.de leg.j. cũ concor.
alijs. ¶ De ætate Epiſcopi habes.c.cũ in cunctis. de ele.
8 vbi requiritur, ꝙ perfecerit annũ.xxx. ¶ † De ætate in-
quiſitoris habes, ꝙ debet eſſe in anno.xl. Cle.volẽtes.de
hære. ¶ De ætate ordinandorũ, eſt tex.in Cle.ſi.de ęta.
& qualita. ¶ De ætate in alijs inferioribus dignitatibus
dic, ꝙ debet eſſe.xxv.an.&.c.cum in cũctis. & vide tex.
9 in.c.j.de æta.& qua.in.vj. ¶ De ætate Abbatis.dic, † ꝙ
eſt trigeſimus annus.c.indenitatibus, de ele.in.vj. ¶ De
ætate canonici, dic ꝙ debet cõpleuiſſe.xiiij.annum.c.ſu
10 per inordinata.de præbẽ. ¶ † An & quãdo pueri ſint ca
paces beneficiorũ: vide Domi.in.c.de his.xxviij. diſt.&
ibi dicit inter cætera, ꝙ in beneficio non curato, ſufficit
ꝙ expleuerit ſeptimum. ¶ De ætate aduocati, quòd de
b bet cõplere.xvij.annũ[b].per tex.in.l.j.§.pueritia.ff. de po
ſtu.& ibi Bar.dicit vnũ, qd eſt ad limitationẽ huius De
cretalis, ſcilicet ꝙ doctor ante viceſimũ annum, poteſt
eſſe iudex in cauſa ſcholariũ: iuxta auſ. habita. C. ne fil.
pro patre. ¶ De ætate doctoris. omnis ętas ſufficit data
ſufficientia. ita Car. in gl.Decretalium.in.ij. col. tamen
alibi dicit, ꝙ debet exceſsiſſe ſaltem.xvij.annum. videli
cet in Cle.ij.de magiſtra. ¶ Vltimò de ætatibus homni
c um,[c] eſt gl.in proœ.vj.in verbo perfectis.& ponit Ioan.
And.in.c.literas.ſuper verbo, compleuiſſe.de deſponſa.
impu.& Archi.in.c.j. de cler.ægro.in.vj.& plenè Io.de
Ana.in rub.de delic.puero.vbi vide.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus & arbiter, in quo conueniant, vel differant? in prin
cipio.*

CAP. XLII.

VNo delegatorum.

¶ Tempus pluriũ arbitrorum, vel de
legatorũ ſimpliciter datorũ, expirat
1 per mortẽ vnius. ¶ † In quibus æqui-
paretur arbiter & delegatus. hæc eſt
vna ſimilitudo. Eſt alia ſimilis: quia delegatus nõ cogno
ſcit, niſi de expreſsis in reſcripto.c.cũ olim.el primo. ſ̃.
eo. Ita nec arbiter.l. non diſtinguemus.§.de officio.ff.de
arb. Item delegatus non põt facere præceptum in cõfeſ-
ſum: de quo præcepto ponitur in.l.ſi debitori.ff.de iud.
per tex.in.l.ſi reus paratus.ff. de procura. Vidimus in.c.
quęrenti.ſ̃.eo. Ita nec arbiter facit præceptum in cõfeſ-
ſum. Ita Bal.in.l.eos.C.de execu.rei iudi.allegat iſtũ tex.
¶ Differunt tamen in pluribus. Primò coram delegato
habet locum reconuentio.c.j.de mutu.peti. Secus corã
arbitro.c.cum dilectus de arbi.de quo per Abb.in.d.c.j.
in.j.notabili. ¶ Item arbiter non põt ferre ſententiã: ni-
ſi partibus præſentibus.l. diem proferre.§. ſi quis litiga-
toribus.ff.de arbi.ſecus in delegato.c.conſultationibus.
ſ̃.eo. ¶ Item delegatus non cogit partes: vt perſonaliter
veniant.c.j.de iud.in.vj.ſecus in arbitro.d.l. non diſtin-
guemus.§.ſi domini. ¶ Item differunt in.c. ſi. de arbi. in
vj. ¶ Item per ſententiã arbitri non inducitur conſuetu
do: ſecus ſi ſentẽtia delegati. Ita Bal.in. c.j. de feud. cog.
¶ Itẽ cõpromiſſum nõ finietur triennio. Bal.in.c.ſi aũt.
de re.ſecus ſi eſt in delegato.l.properãdũ. C.de iu.& hoc
de iure ciui. ¶ De iſta vltima differentia dic: vt per Car.
in Cle.quãdiu.in.iij.q.de app.& per Abb.in.c.cum dile
ctus.in ſi.de arbi.& Lud.in.l.ſi quis arbitratu.in.xiij.co.
ff.de ver.ob. ¶ Dicas tamẽ, ꝙ regulariter æquiparãtur
arbitri, & dele.vt per Abb.in.c.trãſlato.de cõſti. Et no.
quòd requiritur, ꝙ allegans ſimilitudinẽ inter iſtos, alle
get in caſu occurrẽti: & eam oſtendat: vt per Abb. in ſi-
mili.in.d.c.trãſlato. ¶ Iura canonica, quę loquuntur de
arbitris habẽt locũ & in arbitratoribus. ita hîc Io. An.
ſingulariter. ¶ Limita iſtũ tex.primò, niſi reſcriptũ ha-
beat clauſulã, ꝙ ſi non omnes. Idem, quòd ſi ambo.&c.
gl.eſt hîc. Ad quod vide Arch.in.c.ſi.lxv.di.vbi dicit, ꝙ
quãdo eſt iſta clauſula, ꝙ iſti &c.ſi collega rogatus, vt ve
niat, vel cõmittat, vel ſe excuſet, & nõ facit: alij procede
re poſſunt. Et ita dicit ſeruare curiam Romanã: remit-
tens ad notata ad.c.cum cauſam.ſ̃.eo. ¶ Secundò limita
niſi vnus committeret vices alteri, qui cœpiſſet vti ante
mortem cõmittentis. Gl.eſt hîc, & tex.in.c. cum plures.
eo.ti.in.vj. ¶ Tertiò limita, niſi eſſet datus collega ſub
nomine dignitatis.c.quoniam. Abb.ſ̃.eo.

SVMMARIVM.

1 *Actus geminatus, quid importet.*
2 *Verba denotantia propriam perſonam, non verificãturi n actu
per alium expedito.*
3 *Perſonaliter, vel per teipſum, vel manibus proprijs: an hæc ver
ba ſemper importent electam induſtriam perſonæ. Item, an
ſola magnitudo perſonæ faciat videri electam eſſe induſtri-
am perſonæ.nu.4.*
5 *Induſtria perſonæ quando eſt electa: an quis poßit expedire a-
ctum per filium.*
6 *Miniſterium nudum expedire debens, an poßit expedire per
alium.*
7 *Procurator generalis ad negotia, poteſt ſubſtituere etiã in præ
iudicium domini: poſt nu.7.ver.procurator generalis. Quæ
tamen regula patitur ſeptem limitationes, vſq; ad finem.c.*
8 *Procurator ad negotium ſpeciale non poteſt ſubſtituere: quia
videtur electa induſtria perſonæ.*

CAP. XLIII.

QVoniam.

¶ Delegatus Papæ
ſubdelegare põt: li-
cet datus ſit ex officio, vel cũ clauſula
præelectiõis: videlicet, ꝙ ſi nõ omnes.
tu cũ alio exequaris.h.d.vſq; ad.§.is au
tem. ¶ Quid importet actus gemina
d tus[d]? vide Lud.in.l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol. mat. in. xxxj.
fal. de quo plura aliãs dicam. Sed nunc no.primò, quòd
do.de Ro.deci.dcccclviij.de præb.xxxj. in antiquis. di-
1 cunt, † quòd reſeruatio Papæ geminata, operatur mul
ta: præſertim, quòd reuocata prima reſeruatione, non
eſt reuocata ſecunda. ¶ Secũdò no. quòd Bal. in tracta.
ſchiſma.in.xviij.colum. quem ponit in rubri. C. ſi quis
alibi teſta.prohi.d. quòd contra actum geminatum, nũ
quam poteſt opponi de inconſyderatione, vel inaduer-
tentia: quia præſumitur deliberatio. ¶ Tertiò facit gl.
ſingu.in.c. ex literis.in verſicu.admonita.in ſi.de diuor.
quæ dixit, quòd confeſsio deliberata eſt irreuocabilis:
tamẽn cõmuniter illa gl.reprobatur per rationem Ioã.
An.in.c.ſi.de iureiuran.in.vj.quia ſequeretur, ꝙ confeſ
ſio iudicialis, nunquam reuocari poſſet: quia in iudicio
dantur dilationes ad deliberandum. Itẽ vide Pau.de Ca.
conſi.lxxxij.incip.quòd præfata ſentẽtia.ad ſi. vbi dixit
e quòd confeſsio extraiudicialis geminata nocet.[e] ¶ Item
vide Bald.in.l.nec damnoſa. C.de preci.Impera. offe.&

a ¶ Dictio ad. De hac dictiõe ad, vide Archi.in. c. ſi gratioſè.de reſcr. in ver.&.lxxviij. diſt.c. presbyter.

b ¶ Xvij.an. Adde Bald.in.l.j. C.qui & aduer.quos. ꝙ minor põt eſſe aduocat⁹ in ꝓpria. & non reſtituitur aduerſus omiſſas allegationes.

c ¶ Hominũ. quotuplex aũt ſi ętas hominũ vide Flo. in.l.inuiti.ff.de teſti.& gl.in.l. hæreditatum. ff. ad leg. Fal. & Aul. Gel.lib.ix.c.xxviij.

d ¶ Geminat⁹. Ad quod adde, quæ per auẽ. habẽtur in.c.ſi quando. ſ̃. de reſcri.in verſ. geminatio reſcri. & qd ibi in apo. dixi.& adde Bal. in tra.de ſchiſma. xix.col.& tex.in l. talis ſcriptura. & ibi Ang. de lega.j.

e ¶ Nocet. Adde quæ habẽtur per Auẽ.in.c. olim.ſ̃. de reſcri.& quod ibi dixi in apoſt, & adde ꝙ confeſſio geminata operatur, ꝙ non poſſit opponi exce. non nu.pe.vt per do.Sozi.cõſi.lxvij.inci. circa primam.q.ver. circa aliam.q. circa fin. in.j. parte. chart. cxiij.quod no.

in extraua.de pace Cõſtan.in ver.priuilegia. vbi dicit,q verbũ fututi tẽporis geminatũ,importat nullitatẽ ipſo iure:ſecus ſi ſimplex.& vide gl.in ver.innodetur.in. c.q cunq;.de hære.in.vj.& glo.in ver.oſa & ſingula.in. c.vt circa.de ele.in.vj.quæ dicit,q vbi ponũtur talia verba, nõ ſufficit ſimpliciter narrare factũ: ſed etiã qualitates omnes ipſius facti.¶ Et virtutes prædictas intellige habere locũ in actis,quę fiunt per interuallũ tẽporis:ſecus ſi vno & eodẽ cõtextu:vt in iuribus allegatis, per Mod. hîc.Pro quibus vide gl.in.c.ab eo.in ver.inſtãter.de appel.in.vj.quæ dicit,q dicens,appello: dicitur ſemel appellaſſe,&nõ ſæpius.Ad idẽ gl.in.c.Lotharius.xxxj.q.ij. facit cõſiliũ Bar.cvj.incip.in quæſtiõe vertẽte inter do. Nico.vbi dicit,q dicẽs multa verba iniurioſa vno momento:vnã tãtũ iniuriã intulit.Facit tex.in.l.qui bis.ff. de ver.obligat.vbi qui bis promittit,nõ tenetur,niſi ſemel.& in.l.planè.§.ſi eadẽ.ff.de leg.j.vbi idem legatũ ſæpius eodẽ teſtamẽto factũ,vnũ legatũ eſt. Ex quibus nõ videtur illud dictũ Bal. de quo hîc Abb.procedere. & ipſum reprobat Card.& Imo.nõ per prædicta: ſed quia nũquã electa eſt induſtria perſonæ:niſi in caſibus à iure expreſsis.& dicũt ipſi duo,q hoc raro occurreret: ſimiliter dictũ Bal.de verbo futuri tpis,non videtur ꝓcedere.¶ Hãc limitationẽ intellige ſanè:niſi vno cõtextu ponerẽtur plures actus cũ interuallo tẽporis:quia tũc dicẽtur plures,propter gl.in.c.conſtitutionẽ.de ſen.excõ.in vj.Circa quam vide ſemper do.Car.in Cle.j. in prin.in viij.q.de vita & honeſtate cleri.

a ¶Poſsit. Adde Ioan.de por.in.l. qui liberis.§.hęc verba.de vulg. & pup.& d. Alex. de Imo.in.l. more.vj.col.de iuriſ. om.iu.& Lud.in ſin.ver.executor. ver. quæro vtrũ.

SIs autem.¶ Is cui cõmittitur,vt negotiũ perſonaliter exequatur,alteri ſubdelegare nõ põt:niſi de partiũ cõſenſu.Fallit in caſibus hîc expreſsis,vel in ſimilibus,ſecundũ.d. Abb. hîc,vſq; ad.§.cæterũ.¶ †No.ꝙ verba denotantia propriã perſonã,non verificãtur in actu per alium expedito.quod facit ad gl.in Cle.j.de vita&ho.cleri.de qua hîc Moder.facit ſingularẽ do.Car.in Cle.j.in.x.col. de iure iur.ver.xxj.noto.Et ſubdunt aliud,ꝙ vbi dicitur manibus proprijs:quòd nõ põt fieri per aliũ. Itẽ allegãt tex.in c.cupientes.de elec.in.vj.in verbo,perſonaliter cõpareas & in.c.fi.in eod.verbo.de accu.& tex.in.l.ſeruus ſi hæredi.ff.de ſta.li.in ver. Pſonæ * eius,qui demõſtratus eſt* adhæret.& Bal.in.l.j.§.ne aũt.C.de cad.toll.vbi dicit,ꝙ ſi teſtator mãdauit alicui, vt perſonaliter viſitet monaſteriũ:ꝙ nõ poterit fieri per aliũ:& Bar.in.l. per hãc. C. de erog.mil.anno.lxxij.in verbo manu propria.vbi dicit,ꝙ ſtipẽdiarij debẽt capere ſalariũ manu propria. Et idẽ dicit de doctoribus,per tex.in.§.in criminali.v.q.iij. vbi verbũ faciat perſonaliter, importat,ꝙ nõ per aliũ. allegãt etiã.c.periculosè.de pœ.diſt.j. vbi verbũ manibus.denotat actũ perſonalẽ.& allegãt tex.in.l. probatorias.C.de diuer.offi.li.x.&in.d.Cle.j.de iureiurã.in ver. per manus noſtras.Itẽ allegãt Bal. in.c.j.§.ſi quis.de pace iura.firmã.vbi vindicta permiſſa à ſtatuto,non põt per aliũ expediri.Et allegãt Io. And.in.c.ſicut dignũ.de homi.vbi ſtatutũ punit occidẽtẽ proprijs manibus:nõ habet locũ in eo,qui occidit per aliũ.Allegãt etiã tex.in.l. nulli.C.de Epiſ.& cleri.in ver.pro ſua cõſcientia.& allegãt gl.in.l.ſi cui.ff.de arbi.gl.in.l.ſingulos.ff.de teſtamẽ. vbi quis tenetur ſigillare proprio ſigillo,non põt cũ alieno.Allegãt & Bal.in rubri.ff.de iureiur.vbi dicit,quòd teſtis non põt iurare per aliũ:text.in.c. licet ex quadam. de teſti.& ibi dicit Ant.de but.Item allegãt tex.in.l. ſæpe.ff.de offi.procõſu. vbi dicũt quòd ver. ipſe. denotat actũ perſonalẽ. Pro quo facit tex.in.c.corã.ſ.eo.in ver. tu ipſe.¶ Vltimò allegãt Do.in.c.ij.de teſt.in.vj.vbi dicit,quòd executor teſtamẽti habẽs diſtribuere ſecundũ ſuã conſcientiã, non põt alteri cõmittere.Ad idem allegant Old.cõſi.xcvj.& Bal.in.l.nulli.C. de Epiſ.& cle. in ver.qui pro ſua conſcientia. Vltra ipſos allegabitis Do. plenẽ.in.c.vt circa.§.pe.de elect.in.vj.&hoc propter gl. ibi,in verſi.proprium iuramentũ.Item gl.ij.in.c.fi.de dilatio.Per quæ infert ibi Abb.in.v.col.ꝙ vbi requiritur pñtia alicuius, nõ põt actus fieri per procuratorẽ. Item tex.in.l.fi.ff.de excuſ.tut.& ibi Bal.per illum tex.in ver. dummodò per ſe exerceat.Itẽ tex.in.c.licet.de deci.vbi priuilegium datum facientibus actum proprijs manibus,nõ habet locum in his,qui faciũt per alios. & ibi.d. Abb.in notabilibus,facit illum tex.ſingu.¶ Item Bal.in c.quamuis.ſ.eo.vbi dicit,ꝙ ſi ex quatuor cõſulibus debent intereſſe tres ad cõſulendum & pronuntiandũ, illi tres non poſſunt alios ſubſtituere.¶ Declara primò,ꝙ verba denotantia actũ perſonæ,reducuntur ad aliã perſonã:quando materia,in qua proferuntur eſt prohibita perſonę ad quã diriguntur.tex.eſt cum gl.in ver.carere. in.c.cũ Epiſcopus.de off.ord.in.vj.& ibi Do.in pen. co. ¶ Secũdò declara,ꝙ vbi dicitur manibus: & nõ dicitur proprijs:nõ videtur denotari propria perſona. Ita probatur in.c.ſi quis ſuadẽte.xvij.q.iiij. iuncto.c. mulieres. de ſenten.excom.in.vj.in quo non eſt verbum.noui iuris promulgatorium.&c.¶ Tertiò declara in actu, qui eſt in poteſtate Principis non præiudiciali:quia tũc verbum manibus proprijs,non habet effectum.De quo ſu prà ſecundũ Car.in Cle.j.de iureiur.per illũ tex.inquantũ dicit Imperatorẽ coronari manibus proprijs,quę declaratio pendet ab his,quæ dicã. ¶ Vtrũ partes poſsint renũtiare formæ.Primò opponitur de tex.in.l.ſeruus ſi hæredi.ff.de ſtatulibe.iuncto.d.Bal.in.c.j.§.ſi quis.de pace iuræfirman.vbi dicit,ꝙ ſtatutum permittens vindictam:non habet locum in expediẽte per alium. Ecce, ꝙ verba denotantia perſonam in fauorem partis,non poſſunt per aliũ expediri.ergo &c. ¶ Primò dicunt Moderni,ꝙ iſtud dictũ eſt dubium.Itẽ reſpondent, ꝙ illud eſt pœnale,& cõtra ius cõmune.vel dic,vt dixi in.c.quæ in eccleſiarũ.de cõſti.in primis chartis.in ver. nouus caſus,ꝙ illud dictum Bal.nõ procedit ex eo, quòd lex foueat vindictam:ſed quia excuſat illũ, qui facit vindictã quia nõ põt tẽperare iuſtũ dolorẽ.quæ ratio ceſſat in expediente per alium.¶ Secundò opponitur de dicto Bal. in.l.j.in.xx.colũ.C.qui admit.vbi dicit,quòd in ſtatuto prohibẽte mulierẽ cõtrahere ſine cõſenſu propinquorũ non ſufficit ratificatio:quia in forma ſtatuti nõ põt mulier recedere.Ecce,ꝙ iſta forma eſt data in fauorem partis,& tamẽ ab ea nõ põt recedere.¶ Dicũt Moder.ꝙ illud dictũ Bal.nõ eſt in fauorẽ partiũ.Sed in fauorẽ reipublicæ:qa intereſt,ne qs malè tractẽt.vel reſpõdẽt,ꝙ non valet renũtiatio ſtatuti:quia qua facilitate induceret ad cõtrahẽdũ malè,eadẽ ad renũtiãdũ.¶ Tertiò opp. de dicto Bal.in auf.iubemus.C.de iudi.vbi dicit,ꝙ vbi eſt data forma:cõſenſus partiũ nihil operat.Reſpõdẽt,ꝙ debet intelligi:niſi forma ſit data in fauorẽ partis.¶ Quarto opponiſ de vna gl.in.l.à diuo Pio.ff.de ritu nup. quæ dicit,ꝙ vbi actus eſt nullus ipſo iure:cõſenſus partium nihil operatur.dic,vt ſtatim dicetur.¶ Addeꝙ iſte tex.fallit in forma data in literis ad beneficia fauore impetrantis:quia illi renuntiari non poteſt:per tex.in.c.cui de nõ. de præbend.in. vj. ¶ Secundò limita:niſi eſſet clauſula decreti:quia tunc non poteſt recedi ab iſta forma ẽt ſi ſit in fauorẽ partis.gl.in.c..dilecto.in ver.in clauſula de prębẽ.cũ his,quæ dixi in.c.cũ acceſsiſſent.in prin.in ver.tertia declaratio.Et ſic intelligitur gl.in.d.l.à diuo Pio.ꝙ loquiſ,vbi clauſula eſt decreti:& iõ renũtiari nõ põt.¶ Vltimò no.ꝙ vbi Papa tacitè,vel expreſsè elegit induſtriã perſonæ:nõ põt alteri ſubdelegari.hodie eſt tex.in.c. is cui. de of.dele.li.vj.& tex.hîc notabilis.¶ Vtrũ per iſta verba:cõſcientiã tuam oneramus:is cui diriguntur, ſubdelegare poſsit[a]. Abbas ponit,& hoc Moder. allegant Ioan. And.& omnes in.c.ij.de teſta.in.vj.vbi dicit,ꝙ verbum conſcientiæ

a

cõſcientiæ tuæ:impedit ſubſtitutionẽ.Secũdò Bal. in.l. nulli.C.de Epi.& cler.vbi tenet idẽ. Tamẽ dicũt,ꝙ pro d.Ab.eſt deciſio Ang.in auf.ad hoc.C.de iud.vbi refert Ang.fuiſſe expertũ in facto id,quod dicit.d. Abb. Primò mouetur Ange.quia expreſsio eorũ, quæ tacitè inſunt,nihil operatur.l.j.ff.deleg.j.ſed omnino intelligebatur,ꝙ deberet facere ſecũdũ cõſcientiã.ergo &c.Secũdus eſt caſus in Cle.exiui.de ver.ſig.vbi Papa onerat cõſciẽtias:multa tamẽ delegati poſſunt.&cũ hoc tranſeũt moderni.¶ Primò,ꝙ per verba iſta:cõſcientiã tuã onera mus:nõ fit electa induſtria perſonæ: tamen ipſe Abb. in.c.cũ in veteri.de ele.in prin.& ibi etiã dicit ita cõſuluiſſe,& ꝙ põt ſubdelegari.¶ Secũdò vide Pe.de Anch. in Cle.j.in.xv.notabili.de fo.cõpe. vbi tenet idẽ, quod Abb.hîc.¶ Tertiò allego Ro.deci.ccccxlj.inci.fuit dubitatũ,vtrũ executor. in nouis: vbi latiſsimè diſputant iſtum paſſum:& dicũt fuiſſe pronũtiatũ ꝙ ſic:licet collector dicat ſe & plurimos tenuiſſe cõtrariũ. ¶ Contra do. Abb.ꝙ imò denotet electã induſtriam perſonæ, facit deciſio prælegata in fi.Secũdò vide Bal.in.c. ſi pro debilitate.ſ.eo.in ſecundo cõmento.ibi dicit, quòd nõ põt ſubdelegare.& Bal.in.l.& in epiſcopalia. C. de fidei cõ.prope fi.vbi dicit,quòd executor datus ſuper cõſciẽtiam,non põt delegare.Itẽ Do.in.c.ij.in.§.ſanè.in.v. co. in ver.no.incidẽter.de teſta.in.vj.& Bal.in.d.l. nulli.in ij.col.Idem tenet Imo.hîc in.x.col.dicens de clauſula de tua prudẽtia,vel circũſpectione plenius confidẽtes. Et allegat Inn.hîc,& dicit eius dictum eſſe diligenter notãdum:quia ſæpiſsime iſta verba apponũtur in literis. Et tu perpetuò no.quia poteris infringere mille ſubdelegationes.Pro hoc facit gl.in.l.ficuti.ff. de arbi. quæ dicit,quòd motus animi non põt alteri cõmitti.Facit dictum Bal.in.l.cũ magiſtratus.C.quando prouo.non eſt neceſ.vbi dicit,ꝙ arbitri,tutores, executores non poſſunt animi ſui motus alteri cõmittere. ¶ Vltimò cõtra Abb.facit dictũ Arch.& Io.An.in.c.vnico.ne ſede vac. & Alber.in.ij.parte ſtatutorũ.q.cj.vbi dicit, ꝙ is, cum cuius cõſilio habeo aliquid expedire pro me: nõ poteſt ipſum ſubdelegare.quod no.Et ſic eodẽ mõ cũ conſcientia. ¶ Dic tu circa hæc:quòd aliquando in cõmiſsione alicuius dicitur:ſuper quo conſcientiã tuam oneramus. adijciẽdo hoc in vim executionis, vel monitionis.& in iſto caſu procedat opi.domi.Abb.&Domi.de Ro.Rõ, quia videtur potius appoſita ad tenorẽ delegationis:& ſic in vim monitionis.Facit tex.in Clemen.j.de præbẽ. Aliquãdo verò nõ apponitur dicta clauſula,ſed dicitur decidas ſecundũ conſciẽtiã:& tũc habent locũ rationes & authoritates cõtrariæ:quia non põt dici,ꝙ hoc ſit in vim tenoris:ſed in vim executiõis:niſi ſubdelegaret dãdo formã,dicendo:decidas ſic,&ſic.Et ita limitatur iſte ſecundus caſus,vt vidimus in.c.ſi pro debilitate. ſ.e. Et pro hoc adduco dictũ Bal.in rub.C.de exercito. in. iij. col.vbi dixit,ꝙ prohibitus ſubſtituere põt per nuntiũ explicare. ¶ †Vtrũ hoc verbũ perſonaliter, vel per teipſum,vel manibus ꝓprijs:importet ſemper electã induſtriã perſonæ?dicũt hîc Mod.quòd in negotio paruo nõ videtur electa induſtria perſonæ.Ita Inn.hîc.Et pro hoc allegãt gl.in auf.minoris debitor.C.qui da.tut.poſ. vbi ſtatutũ loquẽs in debitore:nõ habet locũ in debito re paruo.Itẽ allegant.l.ſenatus.§.Marcellus.ff.de le.j.vbi lex prohibẽs emere domum: nõ habet locũ in domuncula.Item allegant Bald.in.l.j.C.de ædil.actio.vbi dicit, ꝙ ſtatutũ loquens in vulnere,non habet locũ in vulnuſculo.¶ Tamen iſtis non obſtantibus tenent opinionẽ Abb.videlicet, quòd in materia etiã parui præiudicij, videtur electa induſtria perſonæ: quia aliàs hoc verbũ nihil importaret.¶ Tu adde primò cõtra do.Abb.pro Inn.tex.in Clemen.j.in.ij.col.de iureiuran.& ibi Car.in xxj.notabili.Tamẽ hoc non obſtante teneo cum Abb. Et pro hoc allego Bal.& Imolam,in.l.j.ff.de lib.& poſthu.vbi dicunt,ꝙ vbi aliquid eſt datum pro forma, etiã ſi videatur modicæ ſolennitatis,eſt omnino ſeruãdum. &non habet locũ regula dicens, quòd de modico non eſt curandum.¶ Adde etiam do.Abb.conſi.xcvj. in penult.colũ.vbi dicit,quòd leuis ſolennitas aliquando eſt omnino neceſſaria:vt ſatisfaciat iuri.¶ Item adde Ant. in c.Piſanis ac Lucanis.de reſtitu.ſpolia.in.ij.col.vbi dixit,ꝙ proceſſus formæ in minima parte ꝓceſſus vitiat proceſſum.Adde etiam Ang.in.l.hac conſultiſsima. C. qui teſtamen.facere poſſ.vbi dicit,ꝙ ſi ſtatutum in certo caſu requirit conſilium ſapientis:dicit, ꝙ hoc debet requiri in caſu claro.Ad Clemen.j.de iureiuran.reſpondeꝙ ibi non fuit commiſſum ſuperiori: in quo lateret aliquid intrinſecum, prout conſiderat hîc Abb. ideò ipſemet ſtatuens potuit actum intrepidè committere. An autem ſola magnitudo cauſæ faciat videri electam induſtriam perſonæ.& ſic impediat ſubdelegationem. Mod.tenent hoc pro indubitata opinione.† Inn.Et ſic mouentur propter arduitatem rei: receditur à regulis iuris communis, ſi receditur ergo ab illa regula, quòd delegatus à Principe ſubdelegat:receditur propter materiam arduam.¶ Item hoc probant per tex.in.c.per venerabilem.§.rationibus.qui ſil.ſint legi.vbi in rebus arduis Papa nihil facere poteſt ſine conſenſu Cardinaliũ. ¶ Item allegant Inno.in.c.j.de procu.vbi dicit,quòd in arduis ſolus Prælatus non poteſt conſtituere procuratorem ſine conſenſu capituli. ¶ Item allegant Hoſti.in c.literas.de reſtit.ſpol.vbi dixit, quòd conſuetudo in arduis non dat iuriſdictionem,licet aliàs ſecus.per.c. cum contingat.de fo.compe.¶ Item allegant Bal.in.l.j.§.j.ff. de magiſt.conuen.vbi dicit,quòd in arduis, quæ ſiunt à capitulo debent exprimi nomina ſingulorum.Idem tenet Specu.in titu.de ſyndi.§.j.ver.item,ꝙ nullæ. Item allegant Innoc.in.c.edoceri.de reſ.vbi dixit: quòd in rebus arduis Epiſcopus nihil poteſt, niſi cum capitulo. Item allegant Inno.in.c.cauſam,quæ.de re. vbi dixit nõ poteſt conuentus in bonis menſæ ſuæ conſtituere procuratorem ſine Abbate,& eius conſenſu. Allegant etiã Abb.in.c.at ſi clerici.de iud.§.de adulterijs. vbi dixit, ꝙ in rebus arduis non valet diſpenſatio Epiſcopi ſine conſenſu capituli ſui.Item allegant Inno.in.c.ij.de no.operanun.vbi in arduis vocantur canonici.& Bal. in.l. iudices.C.de iudi.vbi notarius in arduis non poteſt ſcribere propriam commiſsionem,& in.l.nonnulli.C.de iudi. Et hoc vbi dicit,quòd materia ardua non tranſit in ſucceſſorẽ,etiam nominata dignitate.¶ Item allegant tex. in.l.fiſtulas.§.frumenta.ff. de contrahen.emp. vbi dicit aſſumens in ſe caſus fortuitos,nõ intelligitur de arduis inſolitis.Contrarium tñ tenet per.l.j.§. finautem.ver. ſi verò talis.C.de cadu.tol.ibi:verborum conceptio,& facti natura.Pro opi.Abb.hîc,addeeundem in.c.quoniã Abb.ſ.eo.& tex.in.c.venerabili.ſ.eo.iuncto.c.j.de cleri.ęgro.in.vj.&.c.maiores.de baptiſ.&.c.nullus.xvij.di. tamẽ de iure ciuili ſuſtineri poſſet opi.Inn.per id quod ſcribit Bar.in.l.j.[a]ff.de offi.eius,cui manda.eſt iuriſdi.& Cyn.in.l.j.in.ij.q.C.qui pro ſua iuriſdi.& Bal. in. l.nec quicquam.§.vltra decretum.in.iiij.col.ff.de offi.procõ. & Io.an.in Spe.in titu.de iudi.deleg.§.fi.ver.idemꝙ eſt delegatus.vbi dicunt,ꝙ ideò cauſæ meri & miſti imperij de iure ciuili,non poſſunt delegari: quia in eis propter magnitudinem cauſæ & rei: videtur electa induſtria perſonæ iudicis: & ſic eſt impedita ſubdelegatio per iſtum tex.& per.l.j.ff.de offi.præfec.præto.ibi:pondus rei.& Bal.ſequitur expreſsè Inno.hîc.¶ Sed quia de iure canonico dictæ cauſæ delegari & ſubdelegari poſſunt: capitu.quod ſedes.de officio ordin.Ideo ratio Lo

a ¶In.l.j.Et ibidẽ omnino vide.d. Ale.de Imo.in.l. iubere.de iuriſd. om.iudi.

giſtarum non vrget apud nos, prout ſentit Ioã. And. in loco prælallegato. ¶ Fallit in reſeruatis Principi in ſignũ ſpecialis priuilegij: quia etiã â delegato Papæ de iu re canonico delegari non poſſunt: ſecundũ Ant. & Imo. in. d. c. quod ſedes. & Bal. in. l. geſta. in. ij. col. C. de re iud. & in rub. ſ. eo, in. viij. col. & in. c. cauſam. el. ij. ſ. eo. dicẽtes, quòd poteſtas legitimandi non eſt ſubdelegabilis. ¶ Verũm poſſet dici, ꝙ extra iſtum tex. opinio Abb. eſſet verior, pro qua non facit. d. l. vnica. d. ver. ſi verò, C. de cadu. tollen, quia eſſet cõtra iſtum tex. in. §. is aũt, vbi ſufficiunt ſola verba ſine natura facti. ¶ Quomodò, ꝙ aũt cognoſcat electa induſtria perſonæ. Dic primò, ꝙ vbi committitur factum, quod nõ põt per alium adimpleri. tex. eſt in. l. fideicom. §. j. ff. de lega. ij. ibi Bar. & tex. in. l. inter artifices. ff. de ſol. ¶ Limita hoc eſſe verum in facto, in quo habet oriri certum corpus, quod non eſt in rerum natura: ſecus ſi eſſet in rerũ natura: put aſi promiſi tibi tradere librum. Ita declarat Imo. hîc. ¶ Secundò fallit, niſi ex perſona promittentis aliud eſſet præſumendum: puta ſi in hoc non eſt peritus: quia faciet per alium. Ita Imo. hîc, & allegat. l. continuus. §. ſi ab eo. ff. de verb. obli. Vbi verò mentio ſit hæredis, nunquam videtur electa induſtria perſonæ: quia induſtria non tranſit ad hæredem. Ita Cy. & Bal. in. l. quiſquis. la prima. C. de Epiſ. & cleri. de quo facit feſtum Petr. de Ancha. in. c. is cui. de offi. deleg. in. vj. in. j. colũ. Ad quod vide Bal. in. l. fi. in. xxvj. col. C. de hæred. inſti. ¶ Secundus modus cognoſcendi eſt, vbi dicitur talis expediat, & non alius. vi detur enim ex hoc electa induſtria perſonę. Ita Benedi. de plumbi. in. l. Imperator. ff. de fideicom. li. allegat tex. in. l. j. §. de his. ff. de ſeparatio. in verſ. nullius alterius. Idẽ renet Ro. deci. cccl xviij. incip. ſi Epiſcopus. ad fi. de offic. delega. hodie. xiiij. in nouis. Item in mandato alienã di eſt electa induſtria perſonæ ita Bald. in. l. mandatum ff. manda. ¶ † Item, vbi eſt electa induſtria perſonæ, poteſt quis expedire per filium: [a] quia cenſetur eadem perſona cum patre. Ita Ludo. in. l. j. ff. de in ius voc. allegat tex. in. l. ſciendum. §. legati. ff. de leg. vbi tex. delegati aliũ non mittant: niſi proprium filium: coniuncto vno dicto Bal. hîc, dicentis: quòd vbi qa habet facere, ambaſia tam, videtur electa induſtria perſonæ: quod non credo verum: quia. l. ibi vltra proceſſit diſpenſando, & loquitur in caſu ſuo: quia non ſemper filius eſt ſimilis patri. Et quòd dicatur eadem perſona, eſt per fictionem: ideò non extenditur. ¶ Item, executor teſtamentarius non ſubdelegat: quia videtur electa induſtria perſonæ. Ita Bal. in. l. nulli. C. de Epiſ. & Cle. per tex. ibi. in ver. ſecundum eorum conſcientiam. Idem Ioan. An. in titu. de inſtru. edit §. nunc verò aliquid. Idem Ang. in. l. cum debitorem. ff. rem ra. hab. & ſentit Bar. in. l. in venditione. §. fi. ff. de bo. auf. iudi. poſſid. hoc eſt verum in executore dato ab homine: ſecus in executore legis, vel canonis: vt eſt Epiſcopus. Ita Bal. in. l. j. ff. de leg. ij. & Bal. in. d. l. nulli. ver. ſed nunquid. Et facit, quia ordinarius habens iuriſdictionem â lege poteſt ſubdelegare. l. â iudice. C. de iud. ¶ Conceſſio autem facta â priuato concernens facultatem facti, videtur in dubio eſſe perſonalis: quando factum eſt indeterminatum & in qualitate & in tempore. tex. eſt in. l. apud Iulianum. §. ſi quis alicui. ff. de leg. j. & ibi Bal. & Ange, ſecus, ſi factum eſſet determinatum: quia tranſit ad hæredem. ¶ Obligatus verò ad factum, nõ poteſt per alium expedire: nec poteſt ſoluere intereſſe. Ita Fran. de Ramp. & ibi Imo. in. l. ſtipulationes nõ diuiduntur. ff. de verbo. obli. ſed ibi Lud. impugnat in iiij. col. qa illa lex ſimpliciter loquitur. ¶ † Omnis etiã actus, qui habet fieri in conſpectu Principis: dicitur cõcernere induſtriam perſonæ. Ita Bartol. in. l. ſi quis. C. quæ res. lib. xj. Intellige autem, ꝙ his caſibus, vbi eſt electa induſtria perſonæ: ꝙ quis non poſſit ſeruire per ſubſtitutum: niſi ille, qui eſſet obligatus, mutet ſtatum. Ita Bal. hîc, in. c. in præſentia. de proba.

7 §. Cæterũ. ¶ † Is cui committitur nudum miniſterium, non poteſt vices ſuas alteri cõmittere. Fallit in legato Apliçæ ſedis. ¶ Vtrum habens expedire nudum miniſteriũ poſsit expedire per aliũm. conſydera: quia glo. in. c. penul. de elect. in. vj. verſi. de certa. nõn contratiatur Bar. in. l. fi. de diuo. Ratio, quia gl. intelligitur, quando mandatum eſt de certa perſona eligenda: & vbi, quòd ſi nõ eſſet gl. nõ haberet locum. Ita Lap. Pau. & Domi. ibi. ¶ Quando verò procurator ad negotia poſsit ſubſtituere: facias primò concluſionem. ¶ Procurator generalis ad oĩa negotia poteſt ſubſtituere etiam in preiudicium domini. tex. eſt. in. l. ſi procurator. §. j. ff. mand. & in. c. j. in fin. de procura. in vj. ¶ Limita, dũmodò velit ſubſtituere in vno particulari negotio: ſecus ſi in omnibus & in totum. Ita Salice. b & Alexan. in. l. quod quis[b]. C. de procur. quia in generali commiſsione videtur electa induſtria perſonæ propter magnitudinem rei: vt in gl. iij. ¶ Secundò no. procurator ad negotium ſpeciale non poteſt ſubſtituere; 8 quia † videtur electa induſtria perſonæ: per tex. in. l. pe. verſi. item adijciendum. ff. de diuer. & tempo. præſcri. & ibi Bar. & Bald. in. l. j. ad fin. ff. de offi. procura. Cæſa. ¶ Limita, niſi forma mãdati ſit adeò limitata, quòd per ſubſtitutum mutari non poſsit: puta, ſi in emendo ſit limitatum pretium. Ita Bar. vbi. ſ. & Bart. in. l. ſi ergo. ff. quod vi aut clã & Bal. & Salic. in. d. l. quod quis. Et text. in. c. is cui. de offi. deleg. in. vj. & ita intelligo gl. penul. in c. ex parte Decani. de reſcrip. dicit, quòd procurator ad impetrandum poteſt ſubſtituere: quia intelligitur dũmodò habeat mandatum de certo iudice. Et hoc reſtringe, vt non procedat in caſu. c. fi. §. j. de procura. in. vj. Nõ obſtat, quòd mandatum videatur limitatum: vt ibi per gl. in verbo ſpeciale: quia vltra hoc poterant cõcurrere ſpecialis & tractatus inter mãdãtem & procuratorem, ſecundum Paul. & Do. ibi: ex quo ſingulariter inferri poſſet in ſimilibus caſibus. ¶ Vbi dictum eſt procuratorem ad negotia nõ poſſe ſubſtituere. Limita, niſi ſub ſtitueret nuntium cum ſpecifica ſubſtitutione. Ita Baldus in rubrica. C. de exercito. in tertia columna. vbi dicit, quòd faciens per nuntiũ, propriè dicitur facere per ſeipſum. allegat. l. qui autem §. finali. & ibi Bartolus. ff. de conſtitut. pec. Non eſſet tutum affirmare, quòd hoc habeat locum general iter: niſi fortè materia eſſet apta committi, cum tãta limitatione mandati, quòd forma omnino eſſet intranſgreſsibilis: ſicut eſſet abſoluere excommunicatum poſt cauſæ cognitiõem adhibitam â committente: ſed in prædicando eſſet ſecus. ¶ Limita primò iſtum textum, niſi diſpenſatio, vel quid ſimile, eſſet commiſſa ſub nomine dignitatis. Ita Hoſtien. Bal. Io ann. An. Anto. & Abb. hîc. Contrarium tenet Innocen. dicentes, quòd ſi eſt commiſſa diſpenſatio, non trãſit in ſucceſſorem, per iſtum textum. Sed prima opinio verior eſt: niſi in commiſsione eſſent appoſita verba denotantia electam fore induſtriam perſonæ: puta: Diſpẽſare ſine cauſæ cognitione. Firmat primam opinionem Cardi na. in clementina prima. de offic. delega. ¶ Glo. in verſic. *nulli.* vide circa hoc quæ dixi in capitul. ex literis. ſuprà eodem, vbi poſui &c. ¶ Secundò limita iſtum text. niſi nudum miniſterium competat alicui ex priuilegio, non ex commiſsione: quia talis poteſt delegare. de hoc eſt gl. in. c. fi. in verbo, caſibus. de offic. ordin. infrà. de qua facit ibi feſtum Abb. Neque tunc dicitur priuilegium egredi perſonam: quia faciendo per alium, ipſe videtur facere: vt ibi per Abba. ¶ Tertiò limita illud, quod dicitur de abſolutione, vt habeat locum quãdo nuda abſolutio cõmittitur: ſecus ſi delegatus in cauſa tulit excõicatiõem: qa tunc abſoluere põteſt per aliũ & cõmittere abſolutionem

a ¶ Per filiũ. Adde tex. in. l. nullus, ꝙ nexu. C. de decu, li. x. Et ꝙ filius cenſeatur eadem perſona cum patre, vide Sozi. cõſi. xxx. inci, proſequendo ordin. ver. circa tertiam q. circa med. cum ver. ſe. in. j. parte 5 char. xij. vbi etiã a dicit, ꝙ vox patris, dicitur vox filij, ad quod vide etiam quæ habẽtur per Ant. in. c. ſuper eo. j. de teſti. & quod ibi dicitur in apoſt.

b ¶ In. l. quod quis & ibidem ad hoc vide omnino do. Fran. de Aret. & d. Iaſo. May. qui ad hãc materiam ponit quãplurimas notabiles limitationes.

c

tionẽ alteri. De hoc eſt gl. prælallegata. in fi. & ibi Abb. ¶ Quartò limita, quod dictũ eſt de diſpẽſatione: vt intelligatur in cõcernentibus factũ cõmiſſæ diſpenſatiõis tamẽ quæ ſunt cognitiõis in actu diſpẽſationis cõmitti poſſunt: puta informatio de moribus legitimãdi. Rota in antiquioribus. de offi. ordi. concluſione. iij. incipien. Epiſcopus cõſtituit vicariũ. Et no. illã deciſionẽ, ꝙ vicarius Epiſcopi, qui ex mãdato põt diſpẽſare in omnibus caſibus epiſcopalibus, nõ poteſt diſpenſare in caſibus ex poſt cõmiſsis ipſi Epiſcopo. ¶ Quintò limita: niſi committatur nudũ miniſteriũ in materia omnino aliãs ſpectante ad ipſum cõmiſſariũ: quia nõ videtur noua commiſsio, licet ſit iuriſdictiõis ſuę excitatio. Ita Do. de Ro. in nouis. deci. ccclxviij. incip. itẽ ſi Epiſcopus. in iſto tit. xiiij. puta, ſi mandatur Archidiacono, vt inſtallet bene 9 ficiatũ. ¶ † Limita ſextò: niſi ſit nudũ miniſteriũ parui momẽti: quia in eo nõ videtur electa induſtria perſonę: ſecundũ Roma. in loco prælallegato. & omnes doct. hîc. ¶ Septimò & vltimò in legato ſedis Apoſtolicæ: vt hîc. Rõ, propter multitudinẽ agẽdorum. ¶ Amplia etiã in procuratore dato ad negotium ſine certa forma: & materia nõ eſt apta expediri per vnum, ſicut per alium. Ita Bar. in. d. l. pe. ff. de diuer. & temp. præſcrip.

Felinus de Sandeis Canonicus ferrarienſis. Anno domini. M. cccclxxxiiij. & xvij. lectionum: quas ordinariè legit partim Ferrariæ, partim Piſis: ætatis autem ſuæ xl. Piſis.

¶ ADDE, ꝙ licet ſuper Secunda parte Primi Decretal, nẽpe de officio delegati, item ſuper prima Secundi, collecta fuerint permulta in ſcholis. d. Fel. qui bis eaſdẽ ipſas partes publicè Piſis prælegit: ea tamẽ à Calcographis euulgari non ſuſtinuit, ob id, quòd cũ voce ea tradidiſſet, variè ac cõfuſè collecta fuerint. Verũm, quia ſub anni finẽ, quo ſecundo tit. de offi. deleg. relegit ab Auditoribus rogatus, eiſdẽ tranſcribenda dictauit à cap. ad Reprimendã. hoc ti. de offi. ordinar. ad cap. primũ. de pact. vſque incluſiuè. Ac rurſus anno ſequẽti idem fecit à Ti. de litiſ cõ. vſque ad cap. quoniã. §. in aliis. excluſiuè. Ac proinde, quoniã in prædictis recollectis multa ſunt & ſtilo nouo, & vtiliſsimè extenſa, non recuſauit cõprimenda calcographis tradere. Quæ ex vetuſtimo exẽplari ſubdere collubuit, vt & diligẽtiã & ergà poſteritatẽ fidẽ & beneuolentiã Felini intelligas, ſimul ſcriptorũ ipſius partitionis primariã rationem, quando quidẽ hodie aliter ſecta ſunt.

De officio ordinarij Rubrica. & Cap. Ad Reprimendam. VIII.

✠ *SVMMARIVM.* ✠

1 *Excommunicatus ab vno Epiſcopo, eſt ab alijs, euitandus: & Archiepiſcopus illum non abſoluat per querelam aditus: ſi non primò remittat.*

2 *Citatio non præſumitur poſt decennium: niſi probetur.*

Ontinuando additiões, quę aliâs collectæ fuerũt, dũ legi in voce duos præcedentes titulos vſq; ad hanc decretalem, ſufficiet in omni capitulo perſtringere aliqua principaliora puncta, apoſtillãdo dicta domi. Ab. non autem omnia, quæ doctores tangunt: neq; ea, quæ remiſsiuè tangit Abbas, aut quæ ego alibi tetigi. & vtar breuitate maxima potius enumerando, quàm extendendo rerum nouarum ſummam: omiſſo ſtilo, quo vti cõſueui in ſcriptis ordinarijs, vt fiat proceſſus. ¶ Ab vno Epiſcopo excõieatus ab alijs eſt euitãdus: & illũ Archiepiſcopus per querelam aditus, nõ abſoluit: niſi primò remittat. h. d. de quo plenius in. c. venerabilibus. de ſen. exc. in. vj. ¶ † Dum dicit Abb. nõ ſemper ſufficere cautionem iuratoriam in iſta abſolutione: vide Phil. de ap. qua fronte. in. iiij. col. vbi ex dictis doctorũ colligit quatuor caſus: in quibus non ſufficit iuramentum. Sed tenementi caſum, quem ponit hîc Vincen. & alij, videlicet inſpecto de periurio. per tex. opti. in. c. clericos. de coha. cleri. & mulie. Per quem dixit Spe. de iura. calũ. §. nunc dicamus. in prin. ꝙ in iuramento calumnię debet omitti, de non petendis dilatorijs fruſtratorijs, quia ratio eſſet, quia litigãtes eſſent periuri. ſequitur Abb. in. c. j. in. iiij. colũ. de iur. cal. Per illum tex. dicit etiam Abb. in. c. cæterum. in. ij. col. eo. ti. cõtra Io. An. in locis ibi allegatis nõ valere conſuetudinem, ꝙ exigatur iuramentum calumniæ in calculo ſententiæ. Nam ſi quis reſpondit falſum, vel petijt falſas dilationes, iurabit in fi. contrariũ, ne puniatur. Idẽ dicas, quando verosimiliter quis ignorat materiam: quia non eſt arctandus: vt iuret. de ea loquitur Pau. conſi. lxxxvij. vnde hominibus vnius loci, non debet deferri iuramentum: vt deponãt de geſtis in cõſilio alterius loci: per notata in. l. admonendi. ff. de iureiur. fa cit ad hoc. c. paruuli. xxij. qõ. v. vbi qui ſemel fuit periu- a rus: amittit in alia cauſa beneficium iurandi[a]. quem tex. valde no. Lud. in. d. l. admonendi. poſt prin. & Bal. Ang. & Alex. in. l. ij. §. quod diximus. ff. ſi quis cautio. & multi alij. ¶ Sed caue. Nam aliud eſt, ꝙ non deferatur iuramẽtum ei, qui ſemel fuit periurus: & ſic inſpecto ſtatu præterito. & aliud eſt non deferre iuramentum ei, qui vero ſimiliter deierabit, inſpecto ſtatu præſenti. In primo caſu iſtud nõ ſit: quia præſumatur verosimiliter deierare: ſed in odium ipſius. vnde quando ageretur de iuramento ei oneroſo, non releuatur â iuramento. c. cum in eccleſijs. de maio. & obe. quem tex. not. ibi gl. pen. & Abb. ibi ad fi. & in. c. intelleximus. in pen. qõ. de iudi. inferens, b quòd periurus[b] non excuſatur â iuramento calumniæ. Et ex hoc videns, ꝙ licet in periuro ſit aliqua præſumptio periurij futuri propter regulam, ſemel malus. lib. vj. & de teſti. c. teſtimonium. Tamen non eſt ſuſpicio tãta, quòd ſit deſiſtendum â iuramento oneroſo. Sed in caſu. c. clericos. licet iuramentum ſit oneroſum: præſumitur ſuſpicio deierationis ex ſtatu præſenti illius perſo- c næ, quæ habet iurare[c] & ex coniecturis ſuſpicio eſt euidentior, quàm in eo, qui ſolum ſemel fuit periurus. & ſic inæqualitas præſumptionis inducit diuerſum effectũ. Et cum iſta notaſſem, reperi Abb. eadem ſententem. de ap. c. quæſtioni. in fi. aliqua alia ad prædicta inuenies per Zochum. in. c. ij. qui cle. vel vo. & dicit Bal. in. l. quæ ſub conditione. in princip. ff. de condi. inſti. quòd facili, vel prompto ad iurandum non defertur iuramentum in ſupplementum. & ſequitur Lud. in. l. admonendi. in. xxiiij. col. de iureiu. in tex. ibi.

Reducere non omittas. ¶ Circa iſtã reductiõem dicit hîc Abbas, quòd in ea requiritur noua ſententia: & non fit ipſo facto: niſi in caſu. c. eos. de ſenten. excommuni. in. vj. Ex quo infert dominus meus Fran. de Areti. in. c. veniens. ij. quaſi in fin. de teſti. quòd excõmunicatus abſolutus, vt poſsit teſtificari: nõ eſt excommunicatus poſt teſtificatum: niſi reducatur in excommunicationẽ. Sicut videmus econtrà: ꝙ excõmunicatus ad tẽpus incontinẽti lapſo tẽpore, nõ eſt abſolutus: quia excõicatio requirit abſolutionẽ formalem. Inn. de æta. & quali. c. cum bonæ. Facit glo. in ver. donec. in cle. j. de deci. dubito de hoc: quia ſequeretur, ꝙ abſolutus per literas Apoſtolicas, in quibus fit abſolutio ſolùm quo ad effectũ: vt literæ ſortiant effectũ, remaneret ille abſolutus poſt illũ effectũ, ꝙ nemo cõcederet: neq; practicaf-

a ¶ Iurandi. Adde idem tenentẽ do. Soz. cõſi. clvj. incipreſtantiſsime doct. in ver. iij. & vl. in. jj. pte. char. vij.

b ¶ Periurus. Adde tu, ꝙ quãdo timetur periurij, iudex non debet deferre iuramentũ. tex eſt expreſſus in. d. c. clericos de cohab. cle. & mulie. & ibi do. Abb. in. j. no. Ad de text. cum glo. xxij. qõ. v. c. ille. Ideò cogita, an Fe. bene dicat.

c ¶ Iurare. Adde prout eſt in ruſtico, cũ ei de facili iuramentum nõ deferatur, ex quo nõ dicitur legalis imò facilis ſit ad deierandum. ſecũdum. d. Soz. cõſi. clv. inci. præſtantiſsime do. ver. ij. requiritur: Ludo. Romanus ibi, ſed in caſu noſtro. in ij. parte. chart. vij.

Nõ ob.ꝙ poſt excõicationẽ ad tẽpus requiratur abſolutio: quia illud eſt propter formã datã abſolutioni, quæ ſi nõ interuenit, nõ dicitur quis abſolutus. Et ꝙ ſit ſpeciale in excõicatione, ſentit expreſsè gl. in d. Cle. j. ſed in reductione, non eſt data forma. Patet in d. c. eos. in ver. ipſo iure. qui tex. loqr̃ de abſoluto ex impedimẽto, quo ceſſante reincidit. ¶ Nec ob. tex. hîc. Quia loquitur de abſoluto purè cũ iniũctione ſatisfactionis, in qua ſi poſteà deficit, reincidit: ſed in caſu d. c. veniens. intẽtio abſoluẽtis eſt limitata ad tẽpus: ideò eo finito reuiuiſcit ex cõicatio: cũ de eſſentia reductiõis non ſit, ꝙ fiat cũ mini ſterio hoĩs. vñ dicit Io. An. in d. c. veniẽs. ꝙ illa eſt potiꝰ quædã ſuſpẽſio excõicatiõis, quã abſolutio. Imo. Hoſti. & oẽs ibi tenẽt, ꝙ ille ſtatim reincidit, ſicut etiã dicitur in ſimili in c. cũ eccleſia ſticæ. de excep. ꝙ canonicus abſolutus, vt poſsit eligere, facta electiõe reincidit ſtatim in excõicationẽ. Bñ facit dictũ Bald. in l. ex ſcripturę. ff. de cõdi. & demon. dũ dicit, ꝙ ſi abſolutus â iuramẽto, q dicebat Sempronĩ vſurariũ, ſuccũbit in cauſa: tenetur amodò vinculo eiuſdẽ iuramẽti: quia perẽpta eſt cã abſolutiõis: vñ in priſtinã cõditionẽ reuertitur. Et quia lis fruſtratorię agitata, nõ debet illi ꝓdeſſe: vt ibi ꝓ eũ. Et adde, ꝙ licet excõicatio, quæ nõ prætẽdit nulla, ſit ſemp abſoluẽda ab illo, qui eã ꝓtulit: vt hic, cũ cõcor. tñ fallit in abſolutiõe, quæ cõferr̃ per ordinariũ ꝓ ferẽdo teſtimonio: quia de cõſuetudine eccleſiæ Ro. põt fieri à iudice cauſæ. Old. cõſi. cclxxviij. licet quãtũ. ver. ſup tertio.

¶ Fallit etiã in aliis caſibus: quos dixĩ. eo. c. paſtoralis. §. j. & adde, ꝙ in iſta reductiõe requirit cauſæ cognitio, & monitio: ſicut qñ fertur noua excõicatio. & hoc in ſentẽtia hominis: ſecus in ſnĩa canonis, in qua reincidit ipſo iure. ꝓ. d. c. eos. ita Rot. de ſen. exc. vij. deciſ. in nouis. Ad idẽ vide Rotã ibidẽ deci. xj. & eo. ti. xxj. in antiquis. vbi poſteà ſubdũt, ꝙ in excõicatione hoĩs fit iſta reductio ꝓ eundẽ iudicẽ: qn abſolutus cũ cautiõe, de qua hîc, nõ ſeruauit ꝓmiſſa. Imo ſi ille abſoluẽs eſt delegatus, põt reducere etiã poſt annũ: quia vr̃ abſoluiſſe ſub cõditione. & ſic nõ vr̃ functus officio ſuo: niſi ceſſet cõditio. ſecundũ Ro. & ſequiſ. Do. in d. c. eos. §. j. qd̃ ſigna. Ad idẽ. c. quærẽti. de off. deleg. ¶ Et adde tex. de iureiur. ad noſtrã. el. j. vbi ꝓbatur idẽ, qd̃ hîc, ſecũdũ Abb. ibi in vltimo nota. Ad idẽ. c. quæſtioni. de app. & ibi Abb. ij. no. vbi etiã ad fi. tractat, ꝙ difficilius cõceditur iſti reincidẽti ſecũda abſolutio. vñ nõ ſufficiet ſimplex cautio de ſatisfaciẽdo ſed requiritur, ꝙ incipiat ꝓ poſſe parere mandato: quia præſumit cõtra eũ tanquã relapſum. Et bñ facit. c. ſignificauit. §. eo. cũ gl. fi. vbi no. Abb. ꝙ taliter ſuſpecto non præſtat in primis abſolutio: vt agat. iuxta. c. per tuas. de ſen. excõ. ſed expectaſ, vt incipiat obedire. ¶ Dixit etiã Domi. in. c. j. in princi. in. ij. col. qd̃ met. cau. in. vj. ꝙ vbi abſolutio fuit iniuſta, nõ requiritur in reductiõe ſoleni tas. c. ſacro. de ſen. excõ. Secus vbi fuit iuſta: quia ex quo ſemel eſt ſublata excõicatio per abſolutionẽ, iſta reindu ctio eſt noua excõicatio: quæ debet fieri cũ illis ſolẽnita tibus. & dicit ſe pridie ſuper hoc fuiſſe cõſultũ. ¶ Cõſy dera, ꝙ idẽ vr̃ in abſolutione iuſta: qa etiã per iſtã ſublata fuit excõicatio. c. venerabilibus. §. vbi aũt. de ſen. exc. in. vj. Et vult expreſsè Rot. de ſen. excõ. vj. in nouis. ꝙ in reductiõe facta de malè abſoluto, requirat dicta ſolẽnitas. Bene credo, ꝙ vbi abſolutio nõ tenuit, vel quia facta ab incõpetenti iudice: vel in materia, in qua abſolutio facta de facto nõ ꝓdeſt: vt in abſolutiõe à ſuſpẽſiõe: tũc ſi fit reductio in eã pœnã, eſt potius declaratio nullitatis abſolutiõis, quã propria reductio. Vñ ita põt de facto fieri, ſicut de facto fuit abſolutio. & adduco tex. cũ gl. pe. de priui. c. tuarũ. Et no. quòd ſi iudex ad quẽ reuocat abſolutionẽ ab excõicatiõe facta ꝓ iudicẽ à quo nõ põt reintrudere: ſed debet de nouo excõicare. Rota de ap. lxij. deciſ. in antiquis. Si aliquis iudex. Tñ videtur per præmiſſa, ꝙ poſsit reintrudere, ſeruatis ſolẽnitatibus: quia perinde eſt, ac ſi de nouo excõicaret. & iſta no. vt noua. ¶ Signa dicta doct. hîc, tanquã aurea: ex qbus habes notabiles effectus, quorũ reſpectu, ſentẽtia quæ aliãs nõ trãſijt in rẽ iudicatã, in ipſis tñ trãſit. Nã ex ipſis limitatur materia. c. lator. de re iud. & ibi ſcripſi oppor tunè. ¶ Ex dictis Abb. contra But. habes nouam limitationem ad notata in c. venientes. de iureiuran. videlicet quòd in caſibus, in quibus valent ſtatuta prohibentia appellationẽ, debet intelligi quo ad effectũ ſuſpenſiuũ: non quo ad deuolutiuũ, quãdo p rohibetur ſimpliciter quòd ſentẽtia nõ ſuſpẽdatur per appellationẽ: ſecus quã do ſimpliciter prohibetur appellatio: quia tũc data validitate ſtatuti, intelligit quo ad vtrũq; effectũ: vt hîc ꝙ Abb. reprehẽdẽtẽ But. qui re vera in libro meo nõ ponit iſtos errores: nec puto eos fuiſſe ab eo ſcriptos: quia nec ꝙ Domi. nec ꝙ Imo. veri relatores Butr. hîc, iſta attribuunt ſibi, ob quæ Abb. inſurgit in eũ. De materia aũt vide Io. And. & Do. in. c. fi. de appella. in. vj. ¶ Nõ placet id, quod dicit Ab. tanquã nouũ: ꝙ pendẽte tẽpore ad appellandũ, præſumatur pro iuſtitia excõicationis: quia ꝓſumptio, quæ eſt pro ſentẽtia nõ cauſatur ex acquieſcẽtia ptis: ſed ex authoritate iudiciaria. Patet in. c. in ꝓſentia. de renũ. vbi text. fundat ſe in authoritate iudiciaria. Et propter officiũ & authoritatẽ iudicis præſumitur quod iuſtè proceſſerit, donec cõtrariũ probetur. Et ita de omni ſententia firmat Abb. de prob. c. quoniam. xvj. col. ver. in ſecũdo mẽbro. Secus quãdo eſt appellatũ: qa ſuſpẽſa eſt virtus ſentẽtiæ: vt ibi per eũ. Fateor, ꝙ reſpectu proceſſus nõ ꝓſumatur pro ſententia excõicationis, etiam ante appellationẽ: quia ille eſt probandus per ſcripturã. d. c. quoniã. & vbi requiritur ſcriptura, ibi non præſumitur. Inn. de accu. c. ſuper his. Et quòd de pendẽte tempore ad appellandũ præſumatur pro ſententia: tenet Imo. in. d. c. in præſentia. in. iij. col. facit. l. propter veneni. §. fina. & ibi Barto. ff. ad Sillan. ¶ Vltimò † dũ dicit Abbas non[a] præſumi citationem poſt decennium, niſi probetur: vide eundem latè idem tenentem conſili. expreſſo. xcij. contra ſententiam. & in capitul. tenor. in. v. colũ. cum ſeq. de re iud. Sed contrariũ efficaciter tenet Alex. in. l. de vno. ij. col. ff. de re iud. principaliter per. c. bonæ. lo. j. ver. cõtra legati. de elec. & ipſum ſecutus fuit quibuſdã additis, in. d. c. tenor. reſpondendo etiã motiuis Abb. de quo Alex. non facit mentionem.

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ meri & mixti imperij nõ poſſũt delegari de iure ciuili. Et procedit hæc regula in his, quæ ſunt reſeruata principi etiã de iure canonico. Nam in illis non fit delegatio vel ſubdelegatio propter grauitatem & excellentiam negotij, propter quam videtur electa induſtria perſonæ. nu. 2.*
3 *Cauſa fidei dicitur eſſe ardua: ideò non poteſt delegari.*
4 *Imperator ſi concedat eccleſiæ omnem iuriſdictionem, includit etiam merum imperium.*

CAP. X.

QVod ſedem. ¶ Archiꝑs impedit[b]: põt cõſecrationẽ ſui ſuffraganei alteri cõmittere: & cõſecrandus tenet munus conſecrationis ab illo recipere. h. d. Et de hoc verbo ſedes, & de multiplici ſede, accumulauit infinita Fran. Paui. in tracta. de ſed. vac. fol. ſexto. ¶ Omnia quæ adduntur ad Bar. in. l. imperiũ. ff. de iuriſdi. om. iud. poſſent hîc addi ad Abb. qui ſe dilatauit in cognitione terminorum, non tamen recitans Bar. in totum. Ideò omitto tranſplantare hîc dicta Legiſtarum: contentus breui commemoratione certorum locorum. ¶ Datur enim pro regula: † quòd de iure ciuili non poſſunt delegari cauſæ meri & miſti imperij: vt latè per Abb. hîc. quæ regula fallit, quando ordinarius

natius eſt impeditus: vt latiſsimè per Alexã. recitantem omnes in. l. j. in. xvj. col. ff. de offi. eius cui mãda. eſt iur. & ibi limitat: excepta cauſa vltimi ſupplicij, vel abſciſſionis membri niſi eſſet periculũ in differendo ſententiam capitalẽ vſq; ad reditum præſidis: vt ibi per Bart. & Ang. Are. l. ſi quis filio. §. hi autem. ff. de iniuſto teſta.

a Item[a] infirmitas eſt ſufficiẽs cã delegandi talia de iure ciuili, ſicut abſentia: vt hîc Abb. & ſequitur Alex. in. d. l. j. poſt multa argumenta ad partes, vbi etiã latè probat, ꝙ ordinarius propter impedimentũ publicarũ occupatio

b nũ, nõ põt talia delegare[b]. ¶ Dũ firmat hîc Abb. ꝙ delegatus cui eſt delegata cauſa meri & miſti imperij, quæ aliãs eſt indelegabilis, põt ſubdelegare: contra But. hîc. Adde Ana. poſt Bart. de Ram. in archiepiſcopatu. in. j. col. vbi idẽ tenet. Sed opin. But. licet latiſsimè Ale. in. d. l. j. in vlt. char. per octo latiſsima fundamenta maximè: quia in hoc non reperitur mutata regula volẽs, ꝙ talia nõ delegãtur. Reſpondet ad. c. venerabili. de off. dele. ꝙ illud eſt, quoniã de iure cano. talia ſunt delegabilia. Item quia propter infirmitatẽ fuit facta ibi ſubdelegatio. & hoc licet etiã de iure ciuili. ¶ Ad. c. fi. de of. dele. reſpondet, ꝙ ibi nõ ſumitur arg. à contrario: niſi qñ appareret ex qualitate negotij nõ eſſe electã induſtriã perſonæ. Et dicit Io. An. in addi. Spe. in ti. de leg. §. fi. ver. tẽ, ꝙ eſt delegatus. ꝙ licet in talibus videatur electa induſtria perſonæ: vt etiã no. Bal. in. l. nec quicquã. §. vbi decretum. iiij. col. ff. de off. procon. Tamẽ ſecus de iure canonico, ſecũ

2 dũ quod talia poſſunt ꝑdelegari: vt dicetur ꝑpe. ¶ †Pro

c cedit etiã dicta regula iuris ciuilis indubitanter in his,[c] quæ ſunt de reſeruatis Principi, etiã de iure canonico: quia in illis nõ fit delegatio, vel ſubdelegatio ꝓpter grauitatẽ & excellẽtiã negotij: propter quã videtur electa induſtria perſonæ. But. & Imo. hîc Bal. in. l. geſta. ij. col. C. de re iud. & in rub. ſ. de of. dele. viij. col. ver. itẽ no. ꝙ non põt delegari. & in. c. fi. in fi. eo. titu. vbi infert, quòd comites palatini habẽtes à Principe poteſtatẽ legitimãdi, non poſſunt de iure canonico ſubdelegare. Idẽ ſentit Imo. loquẽs de habente poteſtatẽ creandi tabelliones in c. cum. p. circa fi. de fi. inſtr. & ibi Bal. facit. d. Bal. in. l. iij. poſt medium. C. quãdo prouo. nõ eſt neceſ. vbi dicit, ꝙ ea quæ ſunt volũtariæ iuriſdictionis, nõ delegãtur propter gl. in. l. ab ea parte. ff. de proba. optimè facit. c. fi. §. fi. de offi. dele. vbi nudus articulus nõ iuriſdictionalis, non põt ſubdelegari. latè Pet. de Anc. in cle. j. in. iij. oppo. de offi. dele. Pro iſta fallentia vide gl. ſolitariã. de hære. c. in quiſitores. li. vj. quæ ſentit, ꝙ licet conſilium prouincia le poſsit audire cauſam criminalẽ epi: vt referat ad Papãtẽ nõ põt alteri hoc delegare. Et põt eſſe rõ propter rei arduitatẽ. Datur alia regula cõtraria de iure canonico, ꝙ ea quæ ſunt meri imperij, poſſunt delegari. glo. & oẽs hîc Spec. de iuriſdi. om. iu. §. j. ver. ſecundũ canones, quẽ ſequitur Bal. in. l. j. in. ij. col. ibi, quòd dictum eſt. C. vbi de cri. agi oportet. & in. l. ſolẽt. in prin. ff. de off. procõ. Idem gl. ij. in Cle. ij. de of. dele. & Lu. & Pau. in. l. j. §. j. ff. de off. eius, cui mã. eſt iur. Bal. in. l. à iudice. C. de iudi. Inn. in. c. venerabili. in glo ij. de offi. dele. Do. in. c. pen. j. col. per illum tex. de of. vica. in. vj. poſt Io. And. & Io. de Fan. idem Abbẽ. c. proxi. in prin. iij. no. per illũ tex. Ange. in. l. iubere. in fin. ff. de iuriſ. om. iu. & in. l. imperiũ. in fi. eo. ti. vbi dicit fratrem ſuum Bal. conſulendo dixiſſe, ꝙ de iure canonico quicqd eſt cognoſcibile, eſt delegabile. In terris ergo eccleſiæ ſeruetur ius canonicũ: in terris imperij ius ciuile. iuxta gl. in. c. ij. de reg. in. vj. ſecũdũ eum. Et iſta opi. cõis probatur per iura hîc allegata per Abb. & per eundẽ de rap. in archiepiſcopatu. per illum tex. vbi hoc cõiter tenent alij. ¶ Ab illa cõi opinione nõ recedas: tamen ſine magno periculo ſuſtineretur: quòd non differt ius canonicum à ciuili in hoc. & ita firmat Inn. in. c. ſuper quæſtionum. ſ. allegato. & Car. & Ana.

a ¶ Itẽ. Adde tu, ꝙ iſta eſt cõis opi. quã tenent doct. in. l. j. ff. de of. eius, cui mand. eſt iuriſ. Idẽ tenet Bal. in. l. imperiũ. ff. de iuri. om. iu. Sal. in. l. placet. C. de pœna in. Cano niſtæ in iſto tex. quia cauſa abſentiæ & infirmitatis æquiparantur. l. filongius. ff. de iudi. l. ſi aut valitudine. ff. de procu. l. licet. ff. de arb. Bar. in. l. ſi. in. j. col. in fi. ff. de in in te. reſti. & in. l. quadã. §. nihil. ff. de eden. Hinc videmus, quòd ſicut ſentẽtia lata cõtra abſentẽ eſt nulla: ita lata cõtra infirmũ. l. queſitũ. ff. de re iud. facit qđ vult Bal. in. l. fin. ad fin. C. de excu. tu. ꝙ ratiõe infirmitatis põt quis ꝑ ſubſtituti ſeruire: vbi aliãs nõ poſſet. & idem tenet Bal. in. c. ſi de ceſſerit, ſi de feu. fuer cõ. inter do. & agna. Ad idem facit: quia in cauſis exceptuatis à regula licitũ eſt arguere ex idẽtitate rõnis. c. cum dilecta. §. nos igit & ibi no. Imo. & d. Abb. de confir. vtil. vel inuti. Et idẽ. d. Abb. in. c. ad audientiã. in. j. no. de cle. nõ reſi. facit bonus text. in. c. poſt tranſlationẽ in ver. quãquã. quem multũ ibi no. Bal. de re run. & ita teneas qcquid dicat Ful. & Ro. in. d. l. j. ff. de off. eius. & Io. An. in tit. de iur. om. iud. ſ. ver. ad primas. Nã eorũ dicta magis limitant cõem ſententiã, quàm impugnent. Fac ergo cõclusionem, ꝙ ordinari[a] poteſt cauſas meri & miſti imperij delegare ex cauſa infirmitatis, ſicut ex cã abſentiæ. extẽ de hoc nõ ſolùm propter infirmitatẽ ſuã, ſed etiã ſuorũ, puta vxoris, vel filiorum. c. cõis. & ibi glo. in ver. ſuorũ. xxiij. di. limita niſi eſſet ifirmitas modi co tẽpore duratura. l. ſi longius. in prin. ff. de iud. ſecundũ Ful. in. d. l. j. ff. de off. eius. & eſt tex. no. in. l. pe. §. fi. ff. de vacã. mu. Et ita in ſimili tenet Bar. in. l. j. ff. de off. cõſul. Bar. & doc. in. l. quidam. §. intereſt. ff. de re iudi. Secũdò limita, niſi eſſet leuis infirmitas. l. quæſitũ. ff. de re iu. Tertiò limita, quando cauſa eſſet adeò grauis, ꝙ non poſſet expediri ſine deleg. c. ſi pro debilitate. de offi. delega. ſecundũ Lud. in. d. l. j. ff. de offi. eius. Quartò limita, niſi fuiſſet recuſatus: vt ſi ſpectus: quia ſi poſteà ſuperueniet infirmitas non poſſet ſubdelegare. c. ſi iudex. de off. deleg. in. vj. intelligẽdo tñ, vt per Gul. Alb. & Ang. in. l. prætor. ff. de iur. om. iu.

b ¶ Delegare. An per ordinarium, merum & miſtum imperium delegari poſsit, vide Ro. in deci. cccxx. Fuit dubitatum.

c ¶ In his. Adde tu, ꝙ idem tenet Bar. in. l. nequaquã. §. vbi decretum. ff. de offi. procõ. & Ie. Io. An. in addi. Spe. in ti. de iudi. deleg. §. fi. Iſtã fallentiã, ꝙ in reſeruatis Papæ de iure canonico, etiã ſi vni delegantur, ſubdelegari nõ poſſunt, tenuit expreſsè Anto. de Bu. & Imo. in iſto tex. moderniores in. l. j. ff. de off. eius, cui mã. eſt iuriſdi.

e ¶ Non. Adde tu, ꝙ in ſentẽtia auti qua præſumitur citatio. Ita dicit. Bald. in. c. j. in. v. col. ver. quæro ſi apparet. de mi. vaſ. qui con. eſt. aliãs regulariter ſecus eſt. nõ præſumitur: niſi pro betur. & idẽ tenet Bal. in aur. ſi quis in aliquo. C. de eden. in pen. col. ver. ſed hîc quæri tur. & in titul. de pa. iur. fir. §. ad hæc.

luiſſe Old.& eſt cõſi.cclij.ad queſtionẽ.ſicut in donatione facta Silueſtro Papæ nõ fuit datũ de mero imperio: & tamẽ venit.Patet ex.c.fundamento,de ele.in.vj.cum ſimi.vt per Old.latiſſimè.¶ Obſtat dictũ Bal.de iudi. c.quãto.vlt.col.dicẽtis,ꝙ ſi Epiſcopus dicat:committo tibi omnẽ iuriſdictionẽ.nõ venit merum imperiũ:quia illud omnẽ intelligit de pluribꝰ differẽtibus ſpecie,ſeu numero.Et iſta ſuprema requirunt ſupremũ, vel ſpecialem mandatũ.Idem dicit ſi Princeps daret omnẽ iuriſdictionem talis caſtri:quia licet illud caſtrum haberet ex priuilegio merum & miſtũ imperiũ:nõ venit id,qđ eſt ſpecialiſſimũ & abſtractũ & ſeparatũ à natura generis. Ad idẽ dictũ Bal.in.l.ij.iiij.col.ibi:iuxta prædicta quæro.C.de peda.iudi.dicẽtis latè,ꝙ ſi princeps dicat:cõcedimus tibi omnia, quę ſunt miſti imperij & iuriſdictionis in tali caſtro:nõ includunt,niſi ciuiles cauſę.i.cognitio & diſpoſitio ciuiliũ cauſarũ, quarũ quędã ſunt miſti imperij:quędã iuriſdictionis.Adde idẽ dictũ Bar.in l.ij.in,ij.col.ibi:ſed cõtra hoc opponit.de iuriſ.om.iud. dicẽtis,ꝙ ſi eſt mãdata iuriſdictio in loco ſimpliciter: veniũt ea ſine quibus iuriſdictio nõ exerceꝫ,etiã ſi ſunt maioris iuriſdictiõis:dum tamẽ ſint maioris ſpeciei de iuriſdictione.Secus ſi eſſent alterius ſpeciei:vt de mero & miſto imperio.Nam tunc illa nõ videnꝫ mãdata:vnde qui habet iuriſdictionẽ,nõ põt mittere in poſſeſſionem ex primo decreto.l.ea quæ.§.magiſtratus.ff.ad muni.Et iſtã cõtrarietatẽ authoritatũ nõ reperi cõcordatã per modernos.& pro hac ſecũda parte facit.c.ij.de pœni.& remiſ.in.vj.&.c.fi.de offi.vica.eo.lib. ¶ Cogitabã duos caſus.Aliquãdo Princeps donat alicui locũ cũ illis verbis:dono tibi iuriſdictionẽ.& tũc intelligãt de iuriſdictione,prout eſt generis:quia cũ hoc ſit beneficiũ, fit larga interpretatio.de dona.c.cũ dilectus.d.l.beneficium.& ibi Bal.& ita propriè loquuntur cõſilia Dy.& Old.de quibus per Io.And.vbi.ſ. Aliquãdo cõmittitur alicui iuriſdictio:nõ per viã donatiõis:vel inueſtituræ: ſed vt exerceat magiſtratũ:& tũc capiãt iuriſdictio, vt ſpecies:quia ceſſat ratio prædicta.Saluo,niſi diceretur omnẽ iuriſdictionẽ tibi cõmitto:vt illud verbũ operetur,iuxta gl.in.d.Cle.in verbo omnimodã.de for.cõpe. Per quã ita tenet Abb.hîc,& Lu.Rom.de acqui.hære. in.l.ſi duo,addeas in ſimili glo.in Cle.j.de proba. tamẽ cogitabis. ¶ An aũt cõceſſo territorio, vl̃ caſtro ſimpliciter,videatur cõceſſa iuriſdictio:[a] vide remiſſiones allegatas per Alex.in.l.j.in fi.ff.de iuri.om.iud.& in.l.ſi quãdo.C.de bon.vac.lib.x.& in.l.inter eos.ff.de acqui.rerũ domi.in apoſtillis:& omnino Andr.Sic.in.c.prætereà. in.viij.col.de offic.dele.poſt Pet.de Anch.& Ang.in locis per eum allegatis. ¶ Et quando ſimpliciter venditur caſtrum,an veniat territorium,ſi de eo nõ fuit dictum: dic,vt per Alex.poſt Lud.in.l.iij.ad fi.prin.ff.de acqui. poſ. ¶ Et an merũ,vel miſtũ imperium poſſit acquiri præſcriptione:vide Pet.de Ancha.conſil.mihi.cxxxvj. clarior & breuior.& Abb.de foro compet.cõ contingat.iiij.col.Et circa diffiniones imperij,vide Old.cõſil. x.& dũ Ab.ponit,quę ſint meri imperij de iure noſtro: vide Spec.de iuriſ.om.iudi.§.j.ver. ſecundum canones. ¶ Demũ ſcias,ꝙ promotũ in Epiſcopum à Papa inferiore nõ conſecrat ſine eius mãdato,c.ſi eo tempore.cũ glo.ſi.de elec.in.vj.Hodiè Papa dat Epiſcopis à ſe promotis poteſtatem recipiendi cõſecrationem à quocũq; voluerint Epiſcopo:gratiam ſedis Apoſtolicę habente. ſecundum Brix.in verbo conſecratio.

a ¶ Conceſſa iuriſ. dictio. Adde. d. Sozi.cõſi.lxxiiij. inci. in præſenti cõſultatione.ver. j.quia ex quo. in j.parte.char.cxxxvij.

b ¶ Non vinco te, Adde Sal.in auẽ. licet.C.de ſtat.li, & de hac ſubtili difficultate,ſi vinco vincentem te: ergo vinco te. vide ſuccinctè & ſubtiliter cũ cõſi deratiõibꝰ pluriũ caſuũ per do.Sozi.conſi.ccij,inci, circa ſecũdam.q. in prin.cũ ver.ſe, vſq; ad fin. in. ij, pte.char.lxxvij,

SVMMARIVM.

1 *Regula,ſi vinco te:à fortiori vinco te, hæc regula fallit in iſto,&c.*

2 *Iuriſdictio competens inferiori:an dicatur competere priuatiuè ad ſuperiorem,an accumulatiuè.Et hæc eſt materia multum intricata.Concludit tamen regulariter, quòd iudex inferior in eodem loco habet iuriſdictionem accumulatiuè,nõ priuatiuè.*

Super qua regula ponit octo fallentias.nu.3.4.5.

6 *Actus,an deuoluatur ad Archiepiſcopum propter negligentiam epiſcoporum.*

7 *Archiepiſcopus.an poſſit tollere prauam conſuetudinẽ in dioceſi ſuffraganeorum: & excommunicare eam ſeruantes.*

8 *Archiepiſcopus poteſt aſſignare terminum epiſcopo:vt conſtituat ſibi vicarium, vel officialem:quo elapſo Archiepiſcopus prouidebit.*

9 *Excommunicatus ab homine:non poteſt ab alio, quàm ab excõmunicante abſolui.Et hoc eſt regulare.fallit quinque modis vt hic.nu.10.11.12.13.& 14.*

CAP. XI.

PAſtoralis. ¶ Archiepiſcopꝰ cauſam ad ſe p appellationẽ delatã: ſubdito ſuffraganei cõmittere põt:illum tamẽ ad ſuſcipiẽdam iuriſdictionẽ compellere nõ poteſt.h.d. vſq; ad.§.prætereà. Et de practica in adeũdo Archiepiſcopum, vide Car.in Cle. ij.§. j.in.j.col.de priuile.dũ dicũt hîc do.† ꝙ iſte eſt vnus caſus,in quo ſi vinco vincentẽ te:non vinco te.[a] licet regulariter ſecus.de cõceſ.præben.c.authoritate.lib.vj.Adde Cy.in auſ.licet.C.de natu.lib.vbi etiã dixit per illum tex.quòd dicta regula:ſi vinco.&c.non habet locũ,quãdo eadẽ vis,quæ eſt in vincente te,nõ concurrit in vincendo illũ,quẽ tu vincis. Allegat etiã. l. Claudius Felix. ff.qui po.in pig.ha.& ſequitur Lud.conſi.cccxxxvj.ad fi.Et idem Do.latè poſt loã.An.in.d.c.authoritate. dicẽs,ꝙ vbi cauſæ vincendi,ſunt diuerſę,nõ habet locum dicta regula.Dum tangit Abb.an & quãdo prælatus inferior præſcribat ſpectantia ad iuriſdictionẽ ſuperioris adde, quæ ipſe latiſſimè ponit.de fo.cõpe.cum contingat. ¶ †Dum aũt tangit vtrũ iuriſdictio cõpetens inferiori:an dicatur cõpetere priuatiuè ad ſuperiorẽ:an accumulatiuè?dic,quòd iſta materia eſt valde intricata,ſe cundũ Ang.in.l.teſt.C. de teſt. propter qđ ipſe ibi,& in locis infrà allegãdis,vario modo locutus eſt. Alij etiam allegandi vtũtur varijs diſtinctionibus:tamen gl.& oẽs ponunt hîc.Conatus fui rem valde dilatabilem breuiſſimè perſtringere ordine claro:& à nemine in hoc paſſu viſitato præmiſſa regula demũ ſubiunctis octo limitationibus.Regulariter videtur dicendũ, ꝙ iudex inferior in eodẽ loco habeat iuriſdictionem accumulatiuè, non aũt priuatiuè:vt per Io. An.& alios. vnde eſt locus prætioni.& iſtã regulã firmat copioſè Ang.Are.in.l. j.§.ſi quis in appellatione.in pe.col.ff.de ap.& Frã. Are. cõſi.cij.ſpectabilis domine.& etiã Do.in.c. per hoc. de hære.in.vj.& Ana.in.c.excõicamus.§.volumus. de hære.& Bar.in.l.ſtudẽtibus.C.de offi. præfe.vr.per illum tex.vbi iudices ſpeciales in ciuitate nõ præiudicãt potestati loci.Facit.l.ſi aliquã.&.l.nec ẽquã.ff.de off. ꝓcõ. vbi ꝓconſul habet ordinariã,ſiue alij ſint extraordinarij,ſiue ordinarij.Et idẽ firmat Ab.ſ.e.c. cũ ab eccleſiarum.quaſi in fi.de ꝓſcri.c.auditis.iij.col.& de iudi.cæterũ.ij.col.& pulchrẽ Lud.cõſil.cccxciij. præſens cõſultatio &c.vbi pro iſta regula adducit nouẽ tex.& plures deciſiões.Itẽ Pe.de Anc.cõſi.mihi.clix. de iuribus & efficacia.& ibi ad finẽ latiſſimè probat, ꝙ iuriſdictio cõceſſa cæteris officialibus Florẽtiæ in vna ſpecie iuriſdictiõis: puta ſup bonis ceſſantiũ,nõ derogat iuri ordinario . Similiter dixit Pet.de Anch.de reſcri.in.c. tibi,qui.lib.vj. ꝙ ſpalis viſitator non derogat generali: & dicit Petr.de Anc.in.d.c.per hoc.ꝙ licet Patriarcha Grandẽſis dederit ſpãlem viſitatorẽ monaſterijs ſuis:tamen Epiſcopus Caſtellanus poterit more ſuo viſitare:per text.& quod ibi Bar.in.l, in ꝓuinciali.ff.de ope.no.nun.& ꝓ Bar.in.l. j.§.dixit aliquis. ff.de ꝓblic. & intellige hoc de viſitatore:vt dicetur in.v, limitatione.Similiter dixit Bal.in.l. nulli.in princi.ibi:& in hac ciuitate.ff.quod cuiuſq; vni.

no.ꝙ

no.ꝙ ſi conſuetudo præbet ptãtem agendi certæ perſonæ:& vniuerſitas conſtituit aliũ,videtur conſtitutus accumulatiuè.Similiter dixit Abbas cõſi.xxv. canonicus regularis.ꝙ inter Epm & inferiorẽ Prælatũ eſt locus ꝓuentioni:vt hîc per gl.& nõ habet locũ.c.ſignificaſti .de fo.cõpe.Similiter,dixit Bal.in.l.j.ver.extra quæritur.ff. de offi.conſul.ꝙ vbi poteſtas vnius iudicis ſubalternat ptãti iudicis ſpecialis:tunc ptãs ſpecialis non derogat generali.Ideò licet per ſtatutũ ſit data aſſeſſoribus ſpecialis iuriſdictio,tñ ptãs,quæ illos deputauit, põt eã exercere per ſe cũ aſſeſſores exerceãt eã nomine ipſius ptãtis. Similiter dixit Bal.in.d.l.ſi qñ.in prin.ver.vl.no.ff.de of. procon.ꝙ officium vicarij generalis alicuius prouincię non tollit per aliquã cõmiſsionẽ ſpãlem:quia omni alij intelligitur commiſſum tanquã ſub eodẽ.allegat.d.c.per hoc.¶ Similiter dixit Benedi.de plum.in.l.Thais.§.ff.de fideicom.lib.quòd ſi poteſtas poteſt cognoſcere de damnis datis poſteà deputatur aliquis officialis ſpãliter ſupdãnis,erit locus præuentioni inter eos.¶ Dicit tñ notabiliter, ꝙ ſi ptãs non punit dãnificantes: non incidit in pœnam ſtatuti punientis eius negligentiam.Similiter dixit Bald.in.l.ij.in.iij.col.ibi:denuo quæro.C.quãdo fiſc. vel priua.ꝙ ſi ſunt creati duo exactores debitorũ fiſcaliũ & vni ſpecialiter eſt commiſſa cura exigendi quædã nomina debitorũ,fiſcus primò aget cõtra illũ,& eo nõ exiſtente ſoluendo:aget contra aliũ. Et iſtã regulã ſ̃ppounnt etiã alij infrà allegandi. ¶ Et no.ꝙ qñ in citatione concurrunt ſimul maior & minor, ꝓualet citatio maioris.Io.An.in addi.Specu.in iſto tit.§.j.ver.prætermiſi .ꝓ l.contra pupillũ.§.is qui ad maius.ff.de re iudi.& notant But.Bal.& Abb.hîc. ¶ Limita primò. Niſi eſſet conceſſum priuilegium alicui caſtro,quòd cauſæ debeãt agitari in ipſo per vicarium ibi ponendũ,& ex mente concedentis apparet,ꝙ illa iuriſdictio daretur priuatiuè.Ita videtur loqui Ludo. conſil.præalleg. de quo ipſe facit mẽtionem ſing.xxj.viget pactum.dicens,ꝙ licet eſſet pactũ inter Senenſes & homines cuiuſdã territorij:ꝙ non derogabũt iuriſdictiõi ptãtis eorũ:tñ ponẽdo in certo loco vnũ vicariũ,videt dari ſibi iuriſdictio priuatiuè ad illã ptãtẽ.Et iſta datio vicarij non dicitur diminuere iuriſdictionẽ ptãtis.Ad hoc vltimũ allegat tex.& Bar.in.l. tam collatores.C.de re mili.li.xij.Et ita etiam no.Marti. Laudenſis in tractatu de cõſiderationibus dñorũ.q.xvij. & Bapt.in repe.l.oẽs populi.in.xiij.col.ff.de iuſt.& iud. ¶ Cõſidera bene quõ poſſunt ſtare iſta ſimul:ꝙ dicatur dari iuriſdictio priuatiuè:& nõ diminuatur iuriſdictio maior,quo ad illã ſpeciẽ.Ad illã.l.tã collatores poſſet dici,ꝙ loquitur qñ ille inferior cui cõmittitur ſpãlis iuriſdictio,eſt ciuis:& ſubditus ipſi maiori officiali:vt conſyderat etiam Bart.ibi. Vel põt dici & melius,ꝙ licet text. ibi dicat,ꝙ ideò cõfert iuriſdictionẽ nõ ad minuẽdã iuriſdictionẽ maiorẽ ſed pro ſecuritate militum:tñ voluit denotare,ꝙ principaliter intendit ad vtilitatẽ militum: licet ſecundariò eueniat diminutio alterius ptãtis:quod tex.non videtur negare:ſed innuit,ꝙ ad illũ finẽ,nõ fuit creata illa iuriſdictio.Cogitabis:quia iſti non declarãt. Et aduerte:quia iſta prima limitatio vt nunc conſydero põt potius poni pro quadã generali rõne ſequẽtiũ. ¶ Limita ſecũdò:niſi iuriſdictiones differant tanquã genus & ſpecies:quia tũc ſpẽs derogat generi.Bart. inter multa.tit.præce.in.c.ſtuduiſti.per.l.ſolemus.§.latrũculator. ff.de iud.Sed vbi iuriſdictio venit ad aliã coadiuuãdã in eadẽ ſpecie:tunc procedit regula.per.d.c.per hoc. ¶ Itẽ dicit Ang.in.d.l.cũ prætor.ff.de iud.dicens inter alia,ꝙ vbi ſunt diuerſæ ſpecies iuriſdictionis.vna nõ intromittit ſe de altera:ne iudicia confundantur,per.l.cõſulta.C. de teſt.& alia iura.Idẽ Bal.in.d.l.j.ff.de off. cõſu.dicẽs,ꝙ ſi eſt deputatus ſpecialis iudex ad inſinuationes,alius ſe non intromittit:per.d.l.conſulta. Idẽ Ange.in hoc exẽplo.l.ſiva.xj.col.Cod.de bo.va.libr.xj.Idẽ Bald.in.l.nec quicquã.in prin.de off.procõ.dicẽs legatus nõ intromittit ſe de officio collectorum cameræ apoſtolicæ:neq; de extraordinarijs cõmiſsionibus,quas Princeps facit alteri.Idem etiã Bal.in auſ.habita.in.viij.col.in.x.opp.C. ne fil.pro pa.Idẽ Bal.in.c.pe.iij.col.ibi quęro de tali dubio. ff.de of.dele.dicẽs inter multa pulchra,quę ponit in ꝓpoſito,ꝙ in hac materia ſpecies derogat generi: quando euellitur de genere,tãquã ſpecies ſeparata à toto. vel ſicut vna ouis remota ab ouili.Sed quãdo ſpecies ponitur pro gratia coadiuuãdi,vel ſupplendi genus: tũc ſecus,[a] vt latius per eum.Idẽ Imol.in.l.Titiæ.ff.de leg.j. dicens, ꝙ ſi poteſtas ex forma ſtatuti debet eſſe iudex in cauſis pupillorum ,Capitaneus verò in cauſis:à decem libris ſuprà,quòd in cauſa pupilli excedente ſummã decem librarũ,poteſtas nõ erit iudex:quia ſtatutũ voluit diuidere iuriſdictionẽ circa cauſas ſeparatas,& diſtinguere ſpecies iuriſdictionis:quicquid dixerit Bald. ibi,qui in alijs multis locis,& etiam plerię alij tenẽt iſtud in hoc exẽplo:vt poteſtis videre ex cõcordãtijs allegatis per Alex. in.d.l.Titiæ.dicentẽ,quòd regula.ſ. poſita loquiſ , quãdo exprẽſsè apparet:quòd ſecũdo iudici erat conceſſa iuriſdictio ſuper eo,quod cõpetebat primo iudici:ſed hîc expreſsè apparet ,ꝙ ſtatutũ voluit diuidere iuriſdictionem circa cauſas ſeparatas:vt latius per eũ.Et ad hoc vide etiã Bart.in.l.ſi in ſacris. circa med. ibi dicit ſtatutũ, quòd hoſpitale.C.de prox.ſa.ſcri.lib.xij.& Bald.in.l. j.§. vbi autem.ij.colũ.ibi: illud ſcias.C.de cad.tol. ¶ Limita tertiò:Niſi ſtatutum diceret,quòd ſolus talis iudex cognoſcat.Ang.in.l.j.C.vbi & apud quẽ.quia per hoc verbum ſolus,videt adẽpta iuriſdictio alijs,propter gl. ibi: quã dicit eſſe no.digná.Et ex hoc fuit olim cõſultũ per Ana.& docto.Perufinos in fauorẽ capituli noſtri eccleſiæ maioris Ferrariẽſis.cui eſt indultũ per priuilegium: vt habeat iuriſdictionẽ in certis capellis:iũcta clauſula, quòd ſuper illis nõ licet alijs iuriſdictionẽ exercere: vt per iſta verba ſit adẽpta iuriſdictio Epiſcopi in illis capellis.Intelligit , vbi alteri cõpetebat iuriſdictio de iure cõi:ſed ſi cõpeteret de cõſuetudine,non eſſet ſublata. per dicta verba Bar.in.l.viros.j.no.C.de diuer.offi.lib. xij.dicẽtis,quòd ſi ſtatutũ diſponit ſcholares poſſe cõueniri cotã Epõ tñ,& tamẽ de conſuetudine ſit,ꝙ etiã rector cognoſcat de cã ſcholaris: per iſtud ſtatutũ non eſt derogatũ iuriſdictioni, quã tribuit cõſuetudo rectori: Secus dicit,ſi illã haberet à lege per notata in.c.j.de cõſti.in.vj.facit.l.militis.§.militia.ff.de mili.teſt.Et ſub iſta limitatione põt inferi text. hîc, & in.c.venerabilibus.de ſen.excom.in.vj.vbi taxatiuè diſtinguitur ptãs inter Archidiaconum & Epm. ¶ Limita quartò:niſi eſſent dati plures delegati & vni committat ſpãliter expeditio alicuius cauſæ:quia omnibus intelligitur,quo ad illam derogatũ.Ang.in.l.teſtamenta.per.l.cum prætor.ff.de iudi.aliàs tale ꝓceptũ nihil operetur.Idem,qñ poſt cõmiſſionem factam vni derogatur ei ſicut de ſecundo procuratore dicitur . de procu.c.nõ iniuſtè.Idẽ dicit qñ plures habent iuriſdictionẽ vniuerſalẽ,& vnus habet iuriſdictionem in certa ſpecie earũ contenta ſub genere:deinde ſuperior mandat de illa ſpecie cognitionem fieri per iudicem habentem in ea ſpecialem cõmiſsionem.nã hoc caſu intelligitur omnibus derogatum: niſi in mandato aliud exprimatur.alle.d.l.j.ff.de off.ꝓfec.vrb. ¶ Limita quintò. Niſi concederet iuriſdictio in materia cõpetente iuriſdictioni alterius:& conceſsio fieret in fauorem certarũ perſonarũ: & fauor eſſet eis, quòd illa ſpecialis deroget generali. Ang.in.d.l.teſtamẽta.dicens,quòd viſitator impetratus à Papa ſolus viſitabit,& nõ alius. Sic intelligitur Iac.de Are.in.l.quòd ſi rerum.§.j. de lega. j. Si autem eſſet fauor habere plures iudices,vt in ſcholaribus:tunc non intelligitur alijs adẽpta. Idẽ qñ iuriſdictio

a ¶ Tunc ſecus. Adde hoc vide omnino Bar.in.l.collectores.C. de remi.lib.xij. Et adde Bald. in addit. ad Specu. de feu. in verſi. publica,

nō attribuitur fauore certarū ꝑsonarū: sed potius odio ipsarum: qa tūc ꝓcedit regula de qua. s. alle. d. c. per hoc. Et dicit Bal. in. d. aut. habita. q si est potiꝰ visitator motu ꝓprio superioris, non reuocaꝫ generalis. Secus si est datꝰ ad postulationē subditorū: sed magis cōsonat, quod est dictū. Vñ dixit Bal. in. l. j. de offi. consul. q specialis visi-
3 tator derogat generali. ¶ † Limita. vj. in dno feudi: quia tributa est sibi iurisdictio priuatiuè ad ordinariū. Abb. de iud. cæterū. in. iij. col. ibi fateor tñ per tex. ibi. & in. c. imperialem. de prohi. feu. alie. & in. c. extrāmissa. & in
a ¶ In ꝑlatis. Adde tu, q intm̄ vera a est hæc opi. q vē dicat sibi locū in cā criminali. vnde monachus licentiatus, si anteq̄ in ueniret aliud mo nasterium, committit furtū, vel aliud crimē: correctio & castigatio spectat ad Abbatē illi⁹ loci, vbi ꝓfessus fuit, & non ad Epm̄ loci delicti commissi. & hoc quia Ab. habet iurisdictionē in monachos, & in criminalibus. c. ea quę. & c. singulis. de sta. reg. vbi cunq; deliquerit. Adde. d. abb. in. c. cū ab ecclesiarū. in. iiij. col. ſ. eod. q idē tenet. Nec obst. regula iuris tradita in. l. fin. C. de iurisdom. iudi. & in gl. fi. in. d. c. cū ab ecclesiarū. quæ dicit, q isti ꝑlati & iudices inferiores habēt iurisdictionē in subditos, non exclusō superiore, sed accumulatiuè ad ipsum superiorē. Fallit in istis Prælatis regularibus. ita tenuit do. Ab. hīc in isto tex. in iij. col. in versi. sed & eam appobant hīc Fel & omnes.

c. extenore. de fo. cōpe. ¶ † Limita septimò, in ꝑlatis regularibus[a] quia illi habēt iurisdictionē supra monachos priuatiuè ad Epm̄. Ab. hīc & latissimè de fo. cōp. c. cū cōtingat. xxj. col. ibi: quidā sunt habentes territoriū. vbi latè inuenies rōnē diuersitatis inter istos & ꝑlatos seculares. ¶ † Limita octauò & vltimò, in iurisdictione acqsita per ꝓscriptionē: quia videt in dubio acquisita priuatiuè ad maiorē. Ab. hīc. & in. c. auditis. iij. col. ibi: aliud est singulare. de præscrip. per illū text. & j. eo. irrefragabili. in prin. Itē no. quòd in dubio per illū tex. Idem But. post Innj. e. c. cōquerēte. pe. col. ver. ad qōnē. & Petr. de Anc. in. c. j. in. iiij. col. de præscri. in. vj. Idē sentit Cal. de sentē. excō. cōsi. vj. in fin. Et procedit in dubitanter: qñ Eps voluisset semel exercere iurisdictionē, & fuisset prohibitus per inferiorē: quia decursa est ꝓscriptio cū ista qualitate exclusiuè deducta in quasi possessione iurisdictionis, secūdū eū. Pro quo vide tex. in simili. de ap. c. significante. per quē dicit ibi Abbas post alios in primo no. q si longo tempore aliquis iuit ad furnum, vel molendinum alicuius: licet propter hoc non obligetur ad continuandum. Cynus in. l. ij. C. quæ sit lon. consue. Inno. de cau. pos. c. cum ecclesia. Barto. ff. de vsu. l. cum de in rem verso. Ab. ti. ꝓcedenti. quod transla. & ibi dixi. Tū si ille volens mutare molendinū fuit prohibitus, & acquieuit inhibitioni, per tps legitimū ad præscriptionē inducendā, inducitur ꝓscriptio. De quo exclamat Philippus ibi in. j. col. pulchrè hoc dilatans. Pro quo vide ad idē Abb. de resti. spo. c. fi. in fin. Et amplia etiā si dicta prohibitio fuit facta iudicialiter, & pro bono pacis ei obtēperatum fuisset, Abbas de verb. sig. c. Abbate. ij. col. extollens illū tex. ad hoc. ¶ Tempera istas limitationes duobus modis. Primò, dūmodò ille qui acqsiuit iurisdictionē cōtra superiorē, sit vigil in cā exercēda. sed data ipsius negligētia superior eā exercere poterit ex sua generali ptāte. c. irrefragabili. in prinj. eo. De quo facit ibi festū Abb. j. col. & alij ibi: addendi. intellige dūmodò ille iudex maior sit: aliās ordinarius iudex, & generalis loci, in quo est ille minor: sed si nullam habet iurisdictionē, suppleteius negligentiā: per id, qđ dicit Ab. hīc, & alij de quibusj. volentes Archiepm̄ nō supplere negligētiā Epōrū suorum quia non est iudex generalis in eorū diœcesibus. ¶ Tempera secundò, nisi ille inferior esset absens & officiū vacaret: quia superior expedit actū. An. in. d. l. si vacātia. ij. col. dicēs se ita obtinuisse per. l. vbi absunt. ff. de tu. & cu. datis ab his. Et benefacit præcedens tēperamētū æqparā do impotentiā negligentiæ, vel voluntati. Et habet locū istud, etiā si inferiori esset data ptās, per verba taxatiua iuxta tertiā limitationē. de qua. s. secundū Ang. Cui ad de, quæ dixi in rub. de app. v. col. vbi post Abb. apostilla ui Bar. in. d. l. vbi absunt. Intellige proximè dicta dūmodò ille, qui non vult: vel nō pōt vti iurisdictione spāli, sit inferior alteri. Sed si esset eo maior, vel æqualis, & haberet iurisdictionē priuatiuè ad aliū: nō credo, quòd in dictis casibus posit se alius intromittere. per. c. ij. tit. ꝓce. & per dictū Host. & aliorū. s. eo. c. significauit. dū dicūt, q data desidia, vel malitia delegati extra materiā pacti: nō habet locū ille tex. Si aūt essemus in casu, in quo daretur vni expresse facultas procedendi data negligentia alterius: etiam æqualis: tunc res est clara. Exemplum in. c.

cā. de offi. deleg. & eo. tit. c. cū pluribus. lib. vj. cū si. ¶ Et cū ista clara & breui adunantia ptranseo: licet in locis ꝑallegatis sis inuenturus multa inuoluta: maximè ꝓpter longas distinctiones, quas tradit Bal. in. d. c. studuisti. & Ang. in. d. l. testamenta. & in. d. l. cū ꝓtor. Et ibi Ang. attē tis mēbris suæ distinctionis, videtur pro maiori parte ponere ꝓ regula: quòd imo iurisdictio spālis veniat priuatiuè. Sed dicta sua pōt adaptari sublimitationibus ꝓę dictis. & alios sensus habuit ipse in hac materia: in. d. l. testamenta. de qua etiam per Bald. & Sal. C. de iurisdi. om. iu. l. fi. Bal. & Imo. ff. de lib. & posth. l. Gallus. ſ. ille casus. ad fi. cū concor. de quibus etiam per Alexā. in. d. l. Titiæ. & per Firmanū in verb. iurisdi. pe. colū. ver. iurisdictio generalis. in quibus locis non inuenies materiā ita ordinatā. ¶ Inquātū datur regula, q Archiepus tm̄ pōt circa subditos suffraganeorum, quātū est iure expressum, & nō amplius: per tex. in. c. j. de sup. neg. Præla. in. vj. Adde, q in simili dicit de pœnis. c. qbusdā. Simile habeť. xviij. q. ij. hoc tm̄. Simile in. c. is, q. de sen. excō. in. vj. Simile dicit glo. magna in. c. susceptum. de rescri. in. vj. cū suis cōcor. Simile dixit Bu. de præscrip. c. fi diligenti. Simile dixit gl. de cle. cōiug. c. diuersis. &. lv. di. c. pœnitentes. in q bus locis diuersis propositus est modus loquendi: q in
6 multis aliquid nō inducitur: nisi in casibus à iure expres sis. ¶ † Circa nouā opi. Ab. q propter negligētiam Episcoporū non deuoluitur actꝰ ad Archiepm̄. vide eundē latissimè in repet. c. fi quis contra clericū. xxvij. colū. de fo. cōpe. ver. aggredior, nūc materiā extrinsecā. vbi idem firmat exceptis duobus casibus. Primus est in absolutione ab excōicatione. s. eo. ad reprimē. Secundus in correctione criminum notoriorum. de cēsi. Romana. ſ. notoria. in. vj. Ratio ſpecialis est ꝓpter periculum, qđ posset mora afferre. Nec remanebunt delicta impunita in alijs casibus: qa Archiepus coget Epm̄, vt procedat, qđ pōt nō ne peccati. c. quorundā. lxxiij. di. idē Abb. de iurep. nullus. in fi. dicens, quòd in casu illo pōt Archiepus cōpellere Epm̄: sed ipse non pōt prouidere. Idē Cardin. ibi. & s. eo. c. duo. & hīc. & Brix. in repe. in verbo, metropolitanus. ij. col. propter theoricā Inn. de concess. ꝑbē. c. quia. q pœna deuolutionis de vno in alium, nūquā imponitur nisi iure exprimatur. Idē etiā tenet. d. Abb. in. c. graue. ad fij. eo per istū text. in verbo. nullā. iuncto. d. lo. ibi: q dicit q hęc dictio vniuersalis excludit iurisdictionē media tā & immediatā. itē principalē & accessoriā. ¶ Vniuersus mundus tenet oppositum, secundū Paul. de leaza. in d. c. j. de sup. neg. Præla. in. vj. videlicet, q negligētia Epi deuoluit iurisdictionē ad Archiepm̄. & hanc opi. credit ibi Do. in. iiij. col. esse verā. per tex. ix. qō. iij. c. cū simus. vbi in concernētibus etiā exercitiū iurisdictiōis, Archiepus supplet negligētiā suffraganeorū. Et per hoc cessat fundamentum partis cōtrariæ: dū dicitur hoc non esse iure expressum. & hanc opinionem tenent multi, quos allegat Abb. in dicta repe. ¶ Considerabā tria. Primò, q ad. c. cum simus. non vidit Do. rnsionē Abba. hīc, & in dicta repe. quæ videtur sufficiens: maximè dum considerat, quòd ibi dicitur pariter de supplenda negli. Epi scopi per Archiepiscopum in casu illo. Et quòd absurdū esset dicere: q Archiepiscopi semper supplerēt negligentiam Episcoporū. & sicut ille tex. probat opinionē communem secundum Do. ita probaret & hoc. secundū dictum, quod nemo concederet. ¶ Considera secundò vltra omnes pro opinione communi, dictū. ſ. notoria. non in eo, quod ibi deciditur: sed in ratione decidēdi, quæ generalis est: dum dicit: cum super his meritò notari posit Episcoporum negligentia: quasi expresse arguat sic. Constat de negligentia Episcopi: ergo actus deuoluitur ad Archiepiscopum. ¶ Consydera tertiò, quòd quando Episcopus esset negligens in ministrā do iustitiam subdito: videtur posse recurri ad Archi.

epiſcopum

a Episcopumª per viā querelæ. iuxta. c. venerabilibus. ſ. j. de senten. exc. in. vj. vbi de grauamine illato per Episcopum subdito, pōt fieri querela ipsi Archiepiscopo. Qđ autē à tarditate iudicis posit recurri ad superiorem per viā querelæ, licet propter tarditatē nō posit appellari: vide Bal. in. l. fi. ſ. illud. per illū tex. C. de tēp. appel. per eūdem in. l. fi. j. co. C. de sen. & in. l. sed si. ſ. ait ꝓtor. ff. ex qb. cau. ma. latissimè per Phi. de app. c. ex ratione. xxvij. col. & per Ale. de Imo. de ope. no. nun. l. pupillo. ſ. siquis ipsi. v. col. & ibi Eps requisitus ter, vt iustitiā ministret, recusat: tūc ab illa tarditate appellari pōt: per id, quod no. Io. An. de appel. c. dilecto. quē extollit Abb. de ap. ex parte. lo. vltimo. in prin. & Alexā. pulchrè. de dā. infec. quāuis. ad fi. Et isto casu credo deuolui ad Archiepiscopū cognitionē illius causæ: quia appellatio operat effectū deuoluti uū: vt habuimus. s. e. ad reprimē. secus fortè in casu q relæ: quia Archiepiscopus remittit illum ad Episcopū adstringēdo, vt faciat iustitiā: prout in simili dicit in. c. nullus. & si Episcopus nō facit iustitia, ꝑsequit Archiepiscopus exaggerando in eū pœnas adeò, q tandē inducatur ad iustitiā reddēdā: nisi agať de peccato: vel periculum esset in mora: vt hīc per Abb. Est verū, q Host. in c. j. de sup. neg. Præla. in. vj. voluit, q elapso termino assignato per Archiepiscopū, posit Archiepiscopus supplere: sed Do. ibi. & Ab. hīc. & in. d. c. fi qs. nō videnť eū sequi. & hæc no. tanquā disputabilia & noua. ¶ † Vltra
7 scribētes sunt alij casus hinc inde sparsi. circa gl. hīc. vnde not. q Archiepiscopus potest tollere prauā cōsuetudinem in diœcesi suffraganeorū, & excōicare eam seruantes. tex. & Inn. in. c. ex frequētibus. de inst. qđ casum reputat ibi Abb. iij. notabili nō gustatum. ¶ Sed certè ex quo consuetudo non potest esse notoria: videť q absq; alia mētione cōmittať negligētia ordinarij. & simus in casu trito. d ſ. notoria. Archiepiscopus non dispensat cum subditis suffraganeorū suorū. Butr. & Do. de fil. ꝑsby. c. ad extirpandas. reputantes hoc bene notandū, q dispensatio nō pōt exerceri cū nō subdito. Rndet ad. c j. de pœni. & re. in. vj. & c. fi. de censi. eo. lib. quòd loquuntur in his, quæ respiciunt forū pœnitētiale. Limita dictū istorū: nisi in casibus, in quibus pōt Archiepus iudicare qa in eisdē pōt cū prędictis dispēsare. Spe. de leg. ſ. sunt quoqꝫ. j. col. ver. Archiepus. & ibi etiā dicit, q pōt dispensare cū
9 malè instītutis à suo suffraganeo. de quo dubito per ꝑdicta. Et de dispensatione Archiepi quo ad subditos suos vide aliquid in Spe. de leg ſ. nunc de Eporū. quasi in fin. Archiepus debet conferre sacramenta, vel ordines subditis suffraganeorū. gl. vij. c. j. de offi. ordin. in. vj. Dom. de censi. c. fi. eo. lib. ¶ Nō cōcedit priuilegiū subditis suffraganeorū suorū. gl. fi. xvj. q. vj. cū qua trāsit ibi Arch. & sequitur Bu. de re iu. c. cū inter. & ibi bonus tex. vbi confirmatio Archiepi fuit subscripta ab Epo: quia aliās nō valuisset. Ad idem. c. sicut vnire. de excēs. Præla. ¶ Limita, nisi concederet priuilegium cū consensu omniū Eporū prouinciæ secundū glo. in. d. c. placuit. & Archi. ix. q. iij. Archiepus. & Abb. in. d. c. cū inter. v. colū. dicit tñ ipse in ver. ego dico. quòd istud de consensu episcoporū procederet in concernentibus statum totius prouinciæ. Sed in facto concernente præiudicium vnius Epi, sufficit illius consensus secundū eum. & sic etiā intellige Imo. ibi in. ij. colū. dum reprobat. d. gloss. circa consensum Eporum, non valet statutū cōcilij prouincialis: quòd Archiepiscopª posit cognoscere de causis subditorū suffraganeorū, eis etiā inuitis in sua propria diœcesi. Rota de cōsti. ij. in antiquioribus. & de consue. xiij. in antiquis. Sec⁹ si subditi vellent, vt per gl. tit. ꝓcedēti, nouit. Intellige de subditis laicis: quia in clericis vltra volūtatē eorū requiritur cōsensus sui ordinarij. de fo. cōp. c. significasti. Subdit latè Rota, quòd sicut Archiepus posset punire aliquos delinquētes in sua diœcesi: ita pōt cōsentire, q Eps offen

sus ab eis existentibus in eadē diœcesi, puniat eos dando sibi territorium: quia ex quo ipsemet Archiepus hoc posset: ita pōt alij cōmittere, vt per eos latius. quod gusta ad
8 ad materiā. c. fi. de fo. cōpe. ¶ † Potest Archiepus assignare terminū Episcopo: vt cōstituat sibi vicariū, vel officiales: quo elapso Archiepus prouidebit. Abb. latè. j. e. qm̄. circa mediū. dū dicit Abbas hīc valere cōsuetudinē cuiuscū que ecclesiæ in diuinis. vide eūdē j. e. qm̄. ij. notabili, per illū tex. qñ Archiepus per loca exēpta trāsit intra prouinciam, potest ante se facere deferri crucē & bndicere: tex.
b cum gl. in cle. j. b & fi. de priuile. & ibi latè Do. & Nic. Milius in verbo, Archiepiscopus. ſ. iij. Archiepiscopus non potest petere charitatiuū subsidiū à suffraganeis: neq; ab eo subditis. Brix. in verbo, metropolitanus. allegat Inn. de cēsi. c. cum Apostolus. qui nō dicit hoc, sed q Archiepiscopus nō pōt cōpellere subditos suffraganeorum: vt soluant ipsis suffraganeis: quia nō est eorū iudex: vt hīc quod nota. Tū in istis verbis pōt colligi, qđ est dictum. hæc quo ad potestatē Archiepiscopi in subditis suffraganeorū. Plura generaliter de metropolitano ponit Brixi. vt suprà doctius cæteris. ¶ Sed dictis suis adde notabilē theoricā Io. An. de voto. c. magnæ. ij. col. super verbo ad strictus. vbi quęrit, quare de licentia Archiepiscopi non pōt Episcopus peregrinari. Rndet secundum Hostien. ibi, quòd in materia Episcoporū metropolitanis intelligitur prohibitum, quicquid expresse non inuenitur cōcessum. Facit quod no. Io. An. de iurepat. c. nullus. dicēs, quòd Metropolitanus nō est iudex Episcopi, nisi in casibus hīc notatis. vnde in casu illo dicitur recurrēdum ad Papā. Ex quibus dictis habes theoricā, quòd sicut Archiepiscopus nō impedit se de subditis suorum suffraga
a neorum, nisi inquātum de iure exprimitur: ita neq; de ipsis suffraganeis. quod apertius non legi alibi.

¶ Ad Archiepm̄. Adde quæ habētur ad materiam per Cardi. in cle. ni. ſ. j. in fine de re li. do.

Prætereà. ¶ Mortuo delegato Papæ, qui excōicauit reū vel actorē inpossessionē induxit si eiꝰ successor in delegatione succedit, absoluere & restituere possessionem poterit. aliās solus Papa restituet & absoluet, ꝓterquā in mortis articulo: ne tñ currat annalis ꝓscriptio reus corā ordinario, vel publicis personis de standō iurī cautionē præstabit. ¶ † Est ergo regula, quòd ab excōicatiōe lata ab homine alius hō nō absoluit. ita quotidiè allegatur iste text. secundū Ab. hīc. Facit tex. s. eo. cū ab ecclesiarū. &. c. j. de treu. & pace. est gl. magna circa fi. xj. q. iij. si inimicus. vn de dixit glo. in. Cle. j. in verbo à canone, de priuile. & ibi Imo. x. col. quòd pœna apposita ibi absoluenti excōicatū
b à statuto alterius, non habet locum in excōmunicato per sententiam: quia licet absolutio non teneat, non incidit in illam pœnam, cum sit diuersa. Et pro intellectu huius regulæ reduxi fallentias examinatas, quas in literis, neq; in appostillis alienis reperi cumulatas. ¶ Et istam regulā deduxit etiam Lud. consi. cccbxxxviij. ij. col. volēs, quòd à sententia excommunicationis lata per hominem, confirmata per Romanū pontificem nullus absoluit, præter Papam sine speciali mandato. per tex. cum gl. de insti. in. c. ex frequentibus. in verbo confirmantes. Et illam gl. sequitur etiam Abbas ibi in fi. post alios. nisi excōicatio esset lata per constitutionem inferioris: quia licet esset cōfirmata à Papa: tñ si absolutio non est reseruata in cōstitutione, alius absoluet: per ea, quæ dicentur in j. fallētia. Et sic etiam not. Io. An. in Specu. de senten. prola. ſ. vt aūt: versi. quid si Papa. Ampliat regulam etiam in suspensione lata per sententiā hominis: quia ab illa non pōt aliꝰ absoluere. Card. post Pau. copiosè in cle. j. versi. si quis. iij. q. de reb. eccl. nō alie. & ibi Imo. in. iiij. col. post Io. de lig. & Imo. in. c. graue. v. col. de præb. per. c. cū ab ecclesiarū s. eo. & c. inferior. xxj. di. ¶ Fallit primò dicta regula in excōicatione lata p cōstitutionē hominis. Io. An. Ab. &

¶ In Cle. j. & ibi dē vide Cardi. & adde gl. in. c. fi. vti pen.

Imo. de ꝓba. graue. p. c. nup. de ſen. excō. æ qparādo cōſtitutionē inferiorū canōi Papę. Idē Ab. in. d. c. nup. j. co. & Car. poſt Paul. in. d. verſi. ſi qs. in. v. & . vj. q. & Imo. hīc, & Do. latè. xvij. di. in ſumma. p tex. de inſti. c. ex frequētib⁹. vbi Pa. mādat ſuffraganeis, ne relaxēt excōicatio. latā ſta tuto arehiepi, niſi p̄miſſa ſatisfactione. & illū tex. extollit ēt Ab. ibi vltimo notabili. & Imol. in. d. c. graue. iiij. col. Ampliat hoc, ēt ſi ſtatutū inferioris eēt cōfirmatū ꝑ Papā: vt ꝑ Ab. in. d. c. ex frequētibus. in fi. ꝑ illū tex. cū gloſ. Eſt verū ꝙ But in. d. c. graue. nō tenet hāc fallētiā: ga Papa in. d. c. nuper. hoc prouidit ſpecialiter in ſuo canōe, ꝓpter locorū diſtantiā. Sed p̄dicti eū reprehendūt: quia ſe cūdū Ab. ibi Papa in. c. nuper. proceſsit ſolū ex cōiectura mētis cōditoris canonis: & nō fecit ſpecialē ꝓuiſionē. Prætereà ſecundū Do. vbi. ſ. ſtatuta inferiorū interpretant ſecundū ius cōmune. c. ex literis. de cōſti. c. cū dilect⁹ de cōſue. ſed ius diſponit, ꝙ qñ cōditor canonis ſibi non reſeruat abſolutionē: videt alijs cōcedere. Ergo eā interpretationē debent pati ſtatuta inferiorū. Nec mirū eſt ꝙ c. nuper. loquat ſpecialiter: de cōſti. Papæ ſed de cōditore canonis. & ita ſe habet ibi interrogatio & rñſio ſecundū Do. Pro quo facit: qa appellat. canonum veniunt ēt ſtatuto inferiorū. Cal. de re. cōſi. xix. de cōſti. cōſi. xvj. dixi. de cōſti. c. j. in ꝓrin. cū iſtis cōcordat Cald. de ſen. excō. cōſi. vj. dicēs, ꝙ ab excōicatione incurſa ex conſtitutione regulæ, pōt ſuperior immediatè abſoluere religioſum, p d. c. nuper. Niſi cōſuetudo hanc ptātē reſeruet magiſtro ordinis, vel alteri Prælato: quia in his opaī cōſuetudo. al legat de ſo. cōpe. c. cū cōtingat. ¶ Fortius voluit Imo. in d. c. graue. ver. aduerte tñ. quòd ab excōicatiōe lata ab homine, per ſnīam gñalē, ita poſsit alius abſoluere, ſicut ſi eſſet lata ꝑ ſtatutū: & ꝙ regula p̄dicta procedat in excōicatione ſpeciali, mouef per. d. c. ex frequentibus. vbi fuit lata ſententia gñalis, nō per viā ſtatuti, ſecūdū eū. Nō legi hoc alibi. Et obſtat. d. ca. nuper. diſponēs ſpecialiter de ſnīa lata per viā canonis. & ideò cū tex. hīc & in alijs iuribus dicat ſecus de excōicatione lata per ſententiā: non videntur iſta iura eſſe reſtringenda, ex quo iure nō caue tur. Nec obſtat. d. c. ex frequētibus. quia re vera oēs do. ibi excepto Imo. intelligunt, ꝙ archiep⁹ tulerit ſnīam ꝑ viam ſtatuti. quod veroſimilius eſt: cū fuerit gñalis pro futuris culpis, quæ regulariter, ferenda non eſt per viam ſententiæ. c. Romana. §. caueant. de ſen. excō. in. vj. Licet poſsit ferri per ſtatutum. c. ij. de cōſti. in. vj. & vtrobiq; per gl. & doc. ¶ Et eſt verū, ꝙ in. c. ex frequētibus. ꝓceſſit culpa & mora illorū intruſorū quo caſu pōt ferri ſnīa generalis. d. §. caueant. Sed ex quo fuit lata ſnīa excōicatio nis, ēt in eos, qui decæterò occupabant: ꝓcedit veriſimilitudo, quā dixi, ꝙ fuit ꝑ viā ſtatuti. Et poſito, ꝙ aliās ferretur vna generalis excōicatio ꝑ viā ſnīæ: qñ ꝓcedit culpa, mora vel offenſa: adhuc crederē habere locū iſtū tex. per p̄dicta: vt dixi: regula iſta nō eſt limitata, p. c. nuper. niſi in excōmunicatione lata p cōſtitutionē. ergo extra illū caſum ſtabit firma iſta regula. l. nā quod liqdē. §. fi. ff. de penu. leg. cū ſi. & iſta nota, vt nouiſsima. ¶ Hāc primā fallētiā amplia in ſuſpēſione: qa ſi abſolutio à ſuſpēſione lata p cōſtitutionē nō eſt reſeruata: cōpetit alteri. Inn. de ſol. c. ſi quorūdā. quod dicit ibi But. circa fi. eſſe bene notandū pro extenſione. d. c. nuper. itē gl. ij. poſt prin. in c. ſi quis deinceps. xvj. q. vij. licet Brix. ibi cōtra. Idē ēt ab. in. c. quā ſit. in fi. de excef. Pręla & Imo. d. cle. j. de re. ec. allegat Inn. & multos alios. de ele. c. quiſq;. & Ioā. de lig. in d. c. ex frequentibus. Idē Imo. latè poſt Card. in. c. graue. v. col. allegat Inn. d. c. quorūdā. & Pau. i. d. cle. j. Et quia ex cōicatio, ſuſpenſio, & interdictū, cōtinentur ſub vno vocabulo, ſcilicet cēſuræ. de ver. ſig. c. quærenti. Et facit de ap. c. ad hoc. qm̄ ſecūdū eū: niſi ſuſpenſio eſſet lata à canone ad tps certū: quia licet abſolutio non eſſet reſeruata, nō poſſet inferior abſoluere. gl. in. c. cupientes. §. cæterū.

a ¶ Vel perpetua. Adde Spe. in tit. de accuſa. §. ij. loco. in. iij. col. verſ. item quæritur. & Bal. in au. habita vij. col. C. ne fil. ꝓ patre.

in verbo ſuſpenſos. de elect. in. vj. & in Cle. j. in verbo excōicationis. circa fi. de hęre. & ibi Car. in §. verū. in tertia oppoſitione. & Ab. in. d. c. quā ſit. in fi. & Do. poſt Imo. de regula. non ſolū. v. col. in. vj. & in. d. §. cæterū. in vl. col. poſt Paul. ibi vide. Habet igitur locū iſta ampliatio, qñ ſuſpenſio non eſt ad tps, ſed pro cōtumacia: id eſt donec aliquid factū fuerit, vt ēt declarat Abb. in. d. c. ſi quorūdā. & Car. in. d. c. ſi quis. Si aūt eſſet ſuſpenſio perpetua & in pœnā, quæ haberet vim priuationis: tūc oportet videre, an ſit tale crimē, ſup quo Eps poſsit diſpēſare. & vtrū diſpoſitio. d. c. nuper. habeat locū in diſpenſatione: ita ꝙ vbi canō nō reſeruat eā ſibi, videat concedere inferiori. quę duo ponunt oēs. in. d. §. de adulterijs. de iu. & ibi aliās dixi. Et iſta ēt ſentit Abb. de teſti. c. tā literis. vltimo notab. ¶ An autē ſuſpenſio intelligatur in dubio tpalis, vel perpetua, a tangit Imo. in. d. Cle. j. dixi poſt alios. de conſti. ex literis. ¶ Limita hāc primam fallētiā: † Niſi incurrens excōicationē, vel ſuſpenſionē legis, eſſet exēptus ab ordinario: quia ēt ſi excōicatio non ſit reſeruata in canone, & licet ſuſpenſio ſit pro contumacia, nihilominus ſolus Papa abſoluet. Fed. conſi. xiiij. monachus Perufinus. & ſequitur Do. in. d. c. nō ſolū. v. col. quia ſolus Papa cenſet Eps exēptorū. alle. gl. in. d. c. authoritate. in verbo, ſed Apo. de priui. in. vj. Nec poſſunt tales abſolui à Prælatis regularibus: quia vbicunq; dicit, ꝙ canon videtur relinquere abſolutionē inferioribus: intelligitur de ſolis Epīs non de inferioribus. Et ita dixit do. Berēgarius, qui fuit vnus de cōpilatoribus Sexti, ſecundū Fed. Pro quo facit ſolēne dictū Inn. in. c. ij. de eo, qui furti. ord. ſuſce. dū dicit, ꝙ pmiſſa diſpenſatione à canone: intelligitur pmiſſa ſolis Epīs. Et idē Inn. in. c. fi. in fi. de poſtu. Præla. Spec. de leg. §. ſunt quoq; in fi. Arch. in. c. eccleſi. xvj. q. j. Ab. in. c. j. ij. col. de voto. in. c. j. de priui. in. c. cū ad mona. pe. col. de ſta. mo. Do. in. c. cum ex eo. ij. col. de electio. in. vj. in c. cū nullus. vl. col. de tēp. or. eo. lib. Ab. in. c. nup. de ſen. excō. dixi in. d. §. de adul. & vide Abb. in. c. ij. de ſen. excō. vbi latè ſequif. d. cōſi. Fede. cū ergo Epi nō poſsint abſoluere exēptos: vt eſt dictū: ſequif, ꝙ ſolus Papa eos abſoluet. & de hoc eſt ampla diſputatio Abba. duo clericali. in primo dubio. de qua ipſe meminit. de fo. cōpe. ſigniſi caſti, iiij. col. Ex quibus dubito de cōcef. Cal. de ſen. excō. in. vj. dub. dū dicit, ꝙ Prælati religioſorū poſſunt eos ob ſoluere in caſu. c. vt periculoſa. ne cler. vel mo. in. vj. Sed in quantum poſteà loquif de excōicatione incurſa ex conſtitutionibus regulæ. Credo dictū eius ꝓcedere, & erit notabilis declaratio ad. d. cōſil. Fed. Quid aūt de legato? pendet ex notatis per Doc. de elect. c. ſi Abbatē. in. vj. & de excef. Præla. c. j. e. lib. iij. col. ibi: quæro, an legatus. & ex ibi dictis videf, ꝙ nō poſsit abſoluere. ¶ † Fallit ſecūdò regula huius tex. in delegato Papæ: quia data negligētia, vel iniuſta denegatione illius, qui excōicauit, poterit ipſe abſoluere: quantū ad effectum, vt poſsit agitari cā ſibi cōmiſſa. c. prudētia. §. ſexta. &. §. fi. de offic. deleg. & rōnē aſsignat ibi Ab. in. §. fi. in fi. poſt alios. vbi vide. ¶ Fallit terìò in eo, q̄ ſuccedit excōicato in ipſa cā. Et intelligunt do. idē, ſi non ſuccederet in honore: ſed in onere: ꝑ quibus vide Do. poſt Lap. de of. deleg. cū plures. in fi. in vj. vbi dicit, ꝙ ſi in caſu illius cap. vnus ex delegatis cœperat ꝓcedere & excōicauit partē; & poſtea eſt mortu⁹ vel impeditus: vel nō vult procedere: poterit collega. qa virtute illius cap. reaſſumit cām illū abſoluere p tex. hīc & in regula, is qui. libr. vj. Et idē dicit in ſubdelegato de leg. q excōicauit & ſubdelegauit in totū: ꝙ ipſe ſi ſubdelegatus poſsit abſoluere. ſi aūt ſubdelegans reſeruaſſet ſibi abſolutio. nō poſſet ſubdelegatus abſoluere. ſed ſi ſubdelegās eſſet impeditus adeò, ꝙ nō poſſet ꝓcedere: tūc ſubdelegat⁹ poſſet abſoluere, ēt ſi ille inhibuiſſet: qa delegatus in caſu impedimēti aſſumit iuriſdictionē nō virtute ſubdelegatiōis: ſed à lege. & ideò cū ſit par ipſi delegato impedito

impedito, non pōt ille inhibere abſolutionē, ſecūdum prædictos.

12 ¶ † Fallit quartò in articulo mortis: vt eſt tex. hic. & de rapto. in literis. cū gl. & de ſpō. nō eſt. cū cōcor. & no. ꝙ requirit ſatisfactio in tali abſolutiōe, vel cautio de ſatisfaciēdo. Ab. & Ana. poſt Gof. in. d. c. in literis. in fi. Eſt verū, ꝙ Imo. poſt Lap. in cle. ij. col. de hære. dicit eſſe ibi caſum mirabilem: in quo non ſufficit cautio in articulo mortis: quicquid dicat gl. ibi, in verſi. & tunc ſecundū eos. Sed verior eſt opinio gl. ibi, ꝙ ſi tps nō patitur, ſufficit cautio: ſecundū Car. ibi in. §. verū. iiij. op. quia ad impoſsibile nemo tenetur, ſecundū eū. propter verbū puto, ꝙ vbi nec ſatisfacere, neq; cauere poſſet, adhuc abſolueref: quia non omittit abſolutio: licet deficiat totalis impotētia ſatisfaciēdi, vt cauendi, vt iuribus allegatis per gl. j. in regula peccatū. lib. vj. Bene eſt hic vna ſpecialitas, ꝙ vbi aliās ꝑ manifeſta offenſa non ſufficit cautio, ſed requif ſatisfactio c. ex. parte. de ver. fi. lo. iij. iſto caſu ſufficit cautio, ſecundū p̄dictos poſt Gof. in. d. c. in literis. dixi de offic. dele. c. cū cōtingat. Hoc modo intellige verba cōſtitutionis Martini quinti, excōmunicamus. de qua per Arch. florē. de cenſuris. clxxvj. vbi in excōicatione, quę fertur annuatim in curia in cœna dñi, reſeruatur abſolutio: niſi in articulo mortis. & tunc ꝑ ſtita ſatisfactione, vel cautione ſufficiēti. Et idē de iure ſecundū Ana. poſt Car. & Ho. in. c. excōicamus. §. credentes. in. ij. col. de hære. vbi dicit ſnīam oris Papæ non eſſe canonem generalē. Tñ hoc dictū videtur deſtrui, ꝑ id qđ no. Inn. in c. graue. in fi. iiij. col. ibi, & ex prædictis videtur. de præbē. Vbi in iſtis terminis colligit ex dictis Io. An. ibi, æqparari ſnīam generali tet latā & per viā ſtatuti quo ad poteſtatē abſoluēdi: licet nō quo ad aliā: vt ꝓtet vltra eū ex. c. Romana. §. caueant. de ſen. excō. in. vj. iuncto. c. ij. ij. reſponſo. de conſti. eo. tit. cū gl. vnde retuli. ſ. in. j. fallentia. Et no. ꝙ Pau. ij. addit dictæ cōſtitutione Martini, ꝙ abſoluentes taliter excōicatos in cœna dñi incidāt in eādē excōicationē papalē, à qua nō poſsint abſolui per inferiorē à Papa, niſi in articulo mortis. ¶ Fallit. v. in Papa, qui abſoluit excōicatū ab alio ēt à cōcilio. Lud. cōſi. cccliiij. circa ꝓpoſitā. poſt prī. inducit ꝑ fin. gl. fi. ſ. eo. ad repri. dū dicit ordinariū poſſe abſoluere excōicatū à plebano ſubdito ſuo. ¶ † Fallit. vj. in abſolutione, quæ fit teſti pro ferēdo teſtimonio, iuxta. c. veniēs. el. ij. de teſti. quia poteſt fieri à iudice cauſæ. Old. conſi. cclxxviij. licet quantū. verſ. ſuper tertio. Pro quo faciunt, quæ habētur in. c. prætereà. de offi. dele. & in. l. ij. ff. de iur. om. iud. Et etiā nō eſt mirū: quia iſta non eſt ꝓpriè abſolutio: vt dixi. ſ. e. ad reprimēdum. ij. col. tamen Oldr. met. tenet cōtrariū cōſi. cxlv. quæritur. in prin. & Io. An. in Spe. in rub. de teſta. & Domi. in. c. ſolet. in prin. in. vij. col. de ſen. excō. in. vj. cōtra Archi. & Io. Mo. ibi ſequendo Io. An. qui reſpōdet ad. d. c. prætereà. ꝙ non veniunt ea, ſine quibus poteſt cauſa agitari: licet non ita cōmodè. Sed iſti loquuntur in delegato. Fallentia aūt procedit in ordinario. Et ita loquuntur. d. conſilia Oldr. Et de ordinario eſt deciſio Hoſt. in. d. c. veniens. quem omnes referūt. & per ipſam ita debet limitari iſta materia, ſecundum Belencinum ibi in apoſtillis impſſis. in fi. remittentem ſe in hac materia ad ſuam apoſtillam in. c. ex frequentibus. de inſti. quæ non eſt impreſſa. habentur autem ſolū illæ impreſſæ: aliæ non. ideò alias non allego. Et ex dicto Hoſt. colligit ipſe Bellen. vnum generale de quo poſſet fieri alia fallentia: videlicet, ꝙ regula ſuprà poſita habēt locum in abſolutione perpetua, ſed abſolutio ad tempus pōt fieri ab alio, quā excōicatore, per illud dictū. Et pro hoc facit ſtylus curiæ quo oratores impetratores beneficiorū abſoluūtur, quātūm expediat reſpectu actus tunc imminentis: licet ſint ab alio excōicati, quāuis per præcedentem fallentiam poſſet dici ſpeciale eſſe in Papa. Licitum eſt conſiteri laico in neceſsitate. gl. hic, quæ ſemper allegatur ſecundū doc. a concordat gl. fi. in. c. ij. de pœni. & re. in. vj. & in. c. à nobis. lo. ij. in verſi. potuerit. de ſen. excō. & in. c. veniēs. de tranſ. & in. c. inferior. xxj. di. & Ab. in. c. quāto. de cōſue. & in Spe. in reper. de pœn. & remiſ. §. nunc aliquas. circa prin. & ibi, ꝙ etiā mulieri. Notat etiā Hoſtien. in ſum. de pœ. & re. §. cui confitendū. ij. colū. ibi. vij. pro tēpore neceſsitatis, in quo nota duas declarationes. ¶ Prima declaratio. Iſtud procedit quo ad oſtendendam fidem ſacramenti. vnde ſiſic moritur, ſaluatur. de baptiſ. capit. debitum. Sacramentum tamen deficit: vt ibi: quia nullus poteſt abſoluere: vt verum ſit ſacramentum: niſi ſacerdos, capitu. primo. §. vna. de ſum. Tri. ita gloſ. & b

oēs hīc. & Hoſt. in. d. ver. vij. vnde dicit Tho. in iiij. di. xx. q. j. ar. j. ꝙ talis actus ꝓdeſt quo ad dā nationē æternā euitādā: nō tñ diminuit de pœnapurgatorij vt faceret abſolutio ſacerdotis. & hinc eſt ēt, ꝙ finito periculo, debet cōfeſsio reiterari ſacerdoti. Tho. in. iiij. di. xvij. q. iij. ar. iij. & Ho. vbi. ſ. ¶ Fortius dixit Imo. in. l. ij. vj. col. ver. adde in eo qđ dicit. ff. de pu. iudi. ꝙ ex quo iſte non eſt abſolutus ab excōicatione quātūad eccleſiā: vt in hac gl. quā reputat ſingularē nō ſe pelietur corpus eius in cœmiterio, tanquā cor pus excōicati. per. c. ſacris. de ſepul. niſi apparuerint ſigna cōtritionis, & de illis conſtet. Nā tūc poſt mortē declarabitur abſolutus. defen. excō. à nobis. lo. ij. ſecundū eū. ¶ Conſydera vtrū; ſi cōſtat, ꝙ fuit confeſſus laico, videantur apparere ſigna cōtritionis? & certè videf, quòd ſic. Et ſi diceres, ꝙ fortè ſuperuixit per tps poſt periculū hoc nihil eſſet: quia tunc certū eſſet alium

14 actum cōfeſsiōis expiraſſe per prędicta. ¶ † Secunda declaratio. Itē caſus eſt de conſilio, non de præcepto in ſumma Piſana, in verbo. confeſſio. iij. §. vtrū licet confiteri laico. & ſequitur ibi nic. allegat ſummā cōfeſſorū. cōtrariū tenet do. poſt Vgu. in. c. *vnū orar*. §. criminis. iij. col. ibi ad ſecundū. xxv. diſt. per. c. q. vult. de pœni. di. j. & c. quē pœnitet. in ver. confiteari laico. quòd videtur, vt ꝓceptiuum. ¶ Itē propter verecundiā, quæ fuit cā inducēdi cōfeſsionē ſacramentalē. & ita limitat erga laicum: ſicut erga clericū ſecundū ipſum. ¶ Conſydera bene: ꝙ licet iſta ſit opinio tutior: tñ prima videf benignior: qa per iſtā ſequeref ꝙ nō cōfitens incurreret pœnā c. oīs. de pœni. & remiſſ. attēta æquiparatione, quā faciunt iſti de ſacerdote & de laico in caſu neceſsitatis. Prætereà laicus audiēs confeſsionē nō adſtringitur ad cælationē per pœnā. d. c. oīs. loquētis de ſacerdote licet peccet mortaliter reuelādo hoc, quod eſt ſibi dictū in ſigillo ſecreti nō in ſigillo cōfeſsiō is: vt per Richar. in. iiij. di. xxj. q. v. art. iiij. Sed ꝙ ibi cadat ſigillū confeſsionis, nō reperio ſcriptū. vnde aſperū videtur ad b ſtringere quē inuitū ad reuelāda peccata ſua homini ad cælationē non obligato. Nā contingere pōt, ꝙ ꝓductus in teſtē cogeretur id teſtificari, per ea quæ dixi. ſ. eod. c. ſacerdos. vbi ſolus ſacerdos dicit ſcire, vt Deus. & nō ſufficit dicere: dico tibi in pñia: niſi ibi ſit poteſtas clauſa. Vnde nō eſt mirū, ſi gl. & oēs de materia loquētes, vtunt verbo pōt, aut licet. Nullus autem dicit debet, vel tenetur. & verba. d. c. quē pœnitet. videntur permiſsiua. cogita: quia punctus eſt nouus. ¶ Signa glo. hīc, quis dicatur in articulo mortis? & adde Bart. in. l. j. xij. col. ibi quęro ergo circa hoc. C. de ſacroſanc. eccle. vbi ſequitur iſtam glo. licet dicat, quòd hoc verbum in lata interpretatione poſsit verificari in quolibet viuēte: qa omnes ſumus continuè in pericu lo mortis a: tamen propriè loquendo procedit iſta glo. ¶ Quando autem dicatur aliquid factum à laborantibus in extremis: vide Bald. in c. j. ad fi. de pac. vbi dicit, quòd omnis ille, qui ex illa infirmitate procedit abſq; ſanis interualis, dicitur laborare in extremis: per text. vnicū in. l. alumnæ. §. fi. ff. de an. leg. Et multa de conſtituto in extremis, accumulat And. Sic. de teſt. c. Raynutius. j. char. Et an conſtitutus in articulo mortis, poſsit examinari in teſtem b, vide Bald. vt lit. non conteſt. c. qm̄. v. col. But. de iureiu. c.

a ¶ Mortis, Adde maximè Regum & dominorū quā reorum mors frequēs ſit, vt per. d. Sozi. cōſi. clxv. in ci. viſis inueſtitu ris. ver. j. ꝙ diſpoſitio. in fi. in. §. ꝑ te. charta. xxvij.

b ¶ In teſtē. Adde Bar. in. l. admonē di. in. xij. col. ver. q̄d ſi dictū teſtis. ff. de iureiu. & ange. in. l. ſi vacātia, de bo. va. libr. x.

si.vj.col.Bal.de pace Cõstã.in verb. vasalli. circa fi.cõcor.de quibus per Alex.C.de test.hac cõsultissima.iiij.col. Et an possit facere pacẽ:& an stet dicto solius sacerdotis, q eũ audiuit in confessione:vide Are.de test.c.nuper.j.char. Et an pax euanescat, si nõ moritur, vide in lib.malefi. fo.clxxxij.in col.de eo, qui inculpat, vel exonerat aliũ in articulo mortis:dicẽdo, ꝙ fuit vel nõ fuit ab eo vulneratus.vide ibidem.¶ Et de eo, qui despõsat concubinã in articulo mortis:vide Butri.& omnes, qui filij sint legi.c.tanta. & de
a renuntiãte beneficio in articulo mortis[a], vide in.c.ij.de renũ.in.vj.& Ana.de collu. c.ij. aliàs iij.Et de baptizato à laico in articulo mortis: vide tex.& do.in.c.j.§.sacramẽta.de sum.tri. & in.c.sanctũ.& in.c.mulieri.de cõse.di.iiij.Tho. in.iiij.di.vij.q.j.artic.ij.glo.fi.in cle.j.de baptis. cũ concor.Et scias, ꝙ nutrices Christianæ possent baptizare clãculò infantulos Iudæorũ cõstitutos in articulo mortis.Frã.Paui.in cõsil.qđ fecit his annis in cã beati Simõis, impresso post cõsilia Old.alleg.quendã theologũ sup summa Raymũdi:vt ibi per eũ.& in his tanquã impertinẽtibus sufficit ista dilatabilis breuitas.

a ¶ Mortis. Adde Bal.Ang.& Ale. in.l.sed & est quęsitũ.§.spadonem. deli.& posthu.& Io.de Imo.in.l.si quis posthumos. in fi.princi.& ibi per Alex.eo .tit.

SVMMARIVM.

1 *Potestas ordinarij, quando alteratur, efficitur delegatus.*
2 *Signa cognoscendi, quando videatur dari iurisdictio delegata:non autem excitatur ordinaria, enumerantur. & nu.3.*
4 *Summariè, verbum positũ in cõmißione facta iudici, aliàs competenti:facit eũ delegatũ, quando causa de sui natura non est summaria.*
5 *Verba rescripti in sui apparẽtia si non videantur alterare, diminuere, vel augere iurisdictionem ordinariam: tamen si reipsa augent, præsumitur, quòd princeps in dubio videatur dare delegatam, quando aliàs poßet reddi proceßus nullus.*
6 *Princeps, licet in concernentibus iurisdictionem voluntariam imponat neceßitatem alicui inferiori faciendi aliquid, non tamen videtur adstringere, vt delegatam:sed vt ordinariam iurisdictionem excitet.*
7 *Verba authoritate, vel vice nostra:quãuis importent delegatam iurisdictionem:hoc tamen verum est, quando illa verba apponuntur in dispositiõe principali.Exemplum ponit ibi.*
8 *Religiosi, an veniant appellatione clericorum.*
9 *Religiosi, qui propriè dicantur. vide remißiuè.*

b ¶ Authoritate apostolica Quid aũt verba authoritate apostolica, significẽt, & cuius importãtiæ sint, vide do.Sozi.cõ. cclx.inci.in causa manutẽsis.versic. ij. principalis cũ versi.seq.in.ij.parte.charta.clx.

CAP. XII.

LIcet in corrigendis.
1 ¶ Datur † vna principalis regula, ꝙ vbicunq; alteratur in cõmissione potestas ordinarij, efficitur delegatus secundũ oẽs ita limitantes istũ tex.Et dicit do. hoc esse bñ notãdũ, ꝑpter cõmissiones, q̃ quotidie fiũt officialib⁹ p dños. & dicit Imo. istud esse magni effectus ꝑpter appellationẽ interponẽdã.Itẽ ꝑpter sportulas, q̃ nõ dant ordinarijs. de vi.& ho. cũ ab omni.sed bene delegatis etiã ecclesiasticis.& hoc de cõsuetudine secundum ipsum, de cuius validitate traditur.in.c.cum ab omni.& dicit Pe.de Anch.de pbẽ.c. hi q.in.vj. ꝙ vbi aliquid additur, vel detrahit iurisdictiõi ordinariæ:tũc datur delegata:propter gl. fi. ibi per quã dicit ipse:vt sequitur ibi Do.ad fi. ꝙ si Papa cõcedit alicui ordinario, ꝙ ꝑcedat contra exẽptos de hęresi erit delegat⁹.Itẽ ꝙ si Eps cõmittat vicario suo, ꝙ possit cõferre bñficia, vel inqrere super criminibus:erit delegatus. De quo lati⁹ p Do.post Lap.de offi.vi.c.ij.v.col.in.vj.vbi idẽ tenet:nisi à principio cõmittant ista specialia cũ clausula generali, quo ad alia eodẽ mandato:vt per Io.An.& Spe.super rub.de offi.vi.Hoc mõ intellige Rotã.de offi.vic.vij decisi.in nouis.vbi dicit, ꝙ à collatiõe facta per vicariũ virtute specialis mãdati, appellat ad Epm:quia vicarius cẽset in hoc delegatus.¶ Adde ẽt Bald.ff.de iusti.& iu. in.l. ius ciuile.j.col.vbi dicit, ꝙ si princeps cõmittit cãm ordinario in forma iuris cõis:ista non est noua cõmissio.Sed si cõmittit extra formã iuris cõis:tũc dicitur noua cõmissio.allegat.c.cũ aliquibus de rescri.in.vj.qđ est vtile scire propter modũ ꝑcedẽdi secundum Ang.ibi.ij.col.& Imo.de pscr.c.cũ ex officij.Et dicit Ang.de iurisd. om.iu.l.& quia. ꝙ semper iunctũ est ordinario nisi sint expressa aliqua verba augẽtia, diminuentia, aut alterãtia iurisdictionẽ.Alleg. Inn.hîc, & Do.in.d.l.ius ciuile.Tu dic, vel nisi cõmissio etiam simpliciter facta redderet elusoria intelligẽdo, ꝙ non facit delegatum vt dicetur.j.in.j.declaratione post exẽpla.Et vide Iud.in.l.j.§.si quis simpliciter.iiij.col.ff.de ver.ob.vbi dicit ꝙ cõmissio facta ordinario in spectãtibus ad eũ, operatur regulariter excitationẽ.text. & gl.in.l.sæpe.cũ.l.seq.ff.de offi.psi.adeò, ꝙ cõmissa correctione criminũ, nihil põt in exẽptos.j.eo.c.graue.¶ Fallit primò, secundũ eũ:vbi dicitur, authoritate nostra.d.c.cũ aliquibus.Secũdò vbi addit ordinariæ potestati.Ita intelligit gl.in.l.si ptor.de off. eius cui
2 mand.est iur.¶ † Signa cognoscẽdi, qñ videat dari delegatã iurisdictio:nõ aũt excitatur ordinaria, enumerant per doc.hîc, & alibi Quibus adde, ꝙ si dicit:ꝑcedas authoritate nostra& tua.sicã esset talis, in qua ordinarius nõ poterat ꝑcedere, cẽseretur delegatus. Inn.Ho.de corp.vitia.c.significauit.& do.hîc.Sed certè secundũ Do.ibi, idẽ est si aliàs poterat:quia illa verba hoc innuũt. Nõ enĩ dixisset tua:si nõ potuisset ibi authoritate ꝑpria dispẽsare.¶ Verbũ concedimus, est signũ iurisdictionis delegatæ.Do.hîc p.c.hi q. cũ gl.fi.palleg.de quo dubito per.d.c.cũ aliquibus.Non ob.c.hi q quia ibi solũ verbũ cõcedimus, nõ videtur mutare potestatẽ: sed
b verbum, authoritate apostolica[b], vt ibi per Do. iij.not.¶ † Ver-
3 bum pcipimus.importat delegationẽ.gl.j. in verbo facultatẽ.d.c. cũ aliquibus.& But.& Imo.& Do.hîc.& Do.ibi in.iiij.col. notãs accuratè illã gl.& dicens esse vtile ꝑpter appellationẽ.Contarium sentit Iac.bu.in.d.l.sæpe.quia exprimit, qđ tacitè inest. ergo nihil debet operari:quia iudex tenebat iudicare.l.munerũ.§.iudicãdi.ff. de mu.& ho.respondet Alex.in.d §.si qs simpliciter.ad fi. ꝙ expressio fit aliter, quã insit:quia vbi sine expsione tenet cognoscere ꝑ se, vel delegatũ:tunc propter verbũ pceptiuũ, tenebitur per se tãtum.iuxta gl.in.d.l.sæpe.de qua satis scripsi sequẽdo eã.de rescrip. eã te.¶ Cogitabã tunc super ista respõsione: quia licet præceptũ operet, quòd non subdeleget:tamen non sequitur, quòd cõmissio fiat aliter, quam inesset:fateor, quòd modus exercẽdi iurisdictionem aliter inerat.sed ipsa iurisdictio ita adstringebat iudicem, sicut nũc.Tñ negari nõ põt, quin alteret iurisdictio ordinaria.Erat enĩ prius in aliũ trãmissibilis iure delegatiõis.l.à iudice.C. de iudi. nũc est cõsolidata in ipso ordinario.vñ adde apparẽtẽ alterationẽ habitu & exercitio.Hoc ꝑcedit tenendo gl.in.d.l.sæpe.sed si esset falsa ꝑut dicunt multi allegati, in.d.c.eã te.caderet ista rñsio Alex. Præterea nõ probaret dictũ do.in.d.c.cũ aliqbus. cõsidero enĩ, ꝙ Abb.hîc non dicit prout alij: ꝙ præceptum inducat delegationẽ. sed præceptum circa id, ad quod ordinarius tenebatur non ita præcisè.sic etiam videt propriè loqui Doct.viij.q.j. licet.ij.col.dicens quòd si præcipitur ordinario, vt conferat:non dicẽdo, cui.dicitur collatio facta authoritate ordinaria.sed vbi dicit, cui tũc est delegata.Nõ dicas cauillãdo, quòd Abb. hîc nõ vtit verbo præcipio, sed verbo mando.inter q est differentia, vt p gl.in.d.l.sæpe.dixi in.c.eã te.quia nõ habuit hîc Abb.respectũ ad istã strictã ꝑprietatẽ:imò sentit simpliciter de pcepto:dũ fundat se super gl.in.d.c, cũ aliquib⁹. ꝙ vtit verbo pcipio.Neq; dicas ibi esse gl. ꝑ cõi dicto. quia ibi ante pceptũ nõ tenebat ordinarius eo mõ, quo nũc tenet post pceptũ:quia licet teneret cõferre, iuxta gl.fi.de pben.c.relatũ non tñ tenebat cõferre ei, quo nunc pceptiuè scribit.vñ non mirũ, si altera potestate ordinaria dicit delegatus, vel executor Apostolicus

stolicus, & nõ ordinarius.¶ Sed vt dixi tenẽdo gl.in.d.l.sæpe.trãsire põt cõmune dictũ:quãuis nõ ꝑbet in.d.c.cũ aliqbus.vbi nõ dicunt delegati rõne solius pcepti:sed propter alterationem potestatis causatã à pcepto.Si aũt dicit mandamus, tũc fatentur oẽs nõ induci delegatã.p istũ tex.in ver.mãdatis.ꝑpter qđ dubito, dũ dicũt de verb.cõmittimus.ꝙ dat delegatã:qa ꝑfecto hoc nõ reperio iure ꝑbari:neq; videt differre à mãdato. Vñ Matthesilan⁹ no.xc.no. ꝙ vbicũq; &c.faciẽdo doctrinã de isto tex.simpliciter dicit, ꝙ verbũ mandamus, & verbũ cõmittimus. sunt excitatoria ptãtis ordinariæ.Cogita super
a istis:quia nouissima sunt.¶ Verbũ summariè,[a] positũ in cõmissione facta iudici, aliàs cõpetenti, facit eũ delegatũ, qñ cã de sui natura non est summaria. Iaf.in repe.c.qm̃.ij.char.ver. & est notandũ.de proba.allegat Inn.hîc.& dicit ꝙ legistæ transportauerũt hoc dictũ in.l.quia.ff.de iuris.om.iud.Adde Bal.idẽ tenentẽ in addi.Specu.de leg.vl.col.& Ang.cõsil. mihi.cxxxvij. visis oĩbus statutis.ad fi.dixit ẽt Ang.cõsi. ccxiiij. in cã accusationis.j.co. ꝙ si scribit ordinario, vt cognoscat & ante executionẽ referat, ista alteratio iurisdictionis circa relationẽ, ad quã non tenebat, facit eũ delegatũ.allegat nota.hîc.¶ Vbi mãdat simplr iudici ordinario, ꝙ cognoscat de certis causis inter aliquas personas sibi subditas: psumit tũc fieri delegat⁹. secus quãdo scribit ei ꝙ audiat generaliter causam aliquorũ subditorũ suorũ.Ita formaliter Inn.hîc, & seqtur Do. & alij trãseunt.Sed certè nõ capio hãc differentiã.Sicut enĩ cõmissio generalis causarũ nõ facit eũ delegatũ inter subditos:qa solũ videtur excitari iurisdict.ordinaria: ita pari rõne videtur fieri delegatus:qñ fit spãlis cõmissio de vna cã aliquorũ:qa vtroq; casu exprimit id qđ inest & psupponit, ꝙ cõmissio fit simplex.vñ ex quo non cõcurrit aliquod signũ alternatiuũ iurisdictionis ordinariæ, nõ videt ꝙ isto casu sit recedendũ à regula huius literæ.&.c.pe.j.e.¶ Et adde, ꝙ cõmissio ꝑpetua facit quẽ ordinariũ temporalis delega.Bal.latè in.l.j.ix.q.ff.de offi.consulis.& si Rex scribit magistratib⁹ locorũ faciẽdo eos delegatos, nõ tenent seruare formas statutorũ loci, cui psunt. Sec⁹, si excitat ordinariã potestatẽ.Bal.hîc dicẽs ad hoc esse istud.c.bene no.¶ Vltra effect⁹, qui resultant, qñ vr̃ dari deleg.ord.de qbus hîc p do.cõsydera aliũ effectũ vltra eos;quia morte delẽgãtis re integra expirabit ista cõmissio.Et si est sub noĩe ꝑprio, expirabit morte delegati vt scis:qa sicut ipi dicũt cã exẽpli istũ haberi ꝑ delegato quo ad sportulas, sic quo ap.Ita sentiũt generaliter quo ad alios effect⁹.¶ Obstãt no.p Bar.& oẽs in.l.fundi.ff.de acq.pos.per illũ tex.& per do.de of.deleg.c.si super gratia.p illũ tex.lib.vj.cũ cõcor.vbi mãdatũ factũ sup eo, ad qđ quis tenebat ex officio ordinario, nõ expirat morte mãdãtis, vel mandatarij, põt dici ꝙ docto.ibi loquunt, qñ mãdatũ nõ alterat naturã potestatis mãdatarij.s. ꝙ nõ facit eũ delegatũ, vel executorẽ pricipalr.Sed hîc loqmur, vbi ipsa cõmissio facit eũ delegatũ absque alia cõsyderatiõe, vel mistura potestatis ordinariæ.Et istud est de mẽte Bar.in.l.&.qa.j.co. ibi:declaro &c.de iuris.om.iud.dũ dicit, ꝙ vbi mãdatũ fit ei, q aliàs habet iurisdictionẽ in his q pertinent ad officiũ suũ, dicit ꝑpriè iussus: non aũt delegatio.quia ante sibi cõpetebat :ideò nõ expirat morte mãdãtis:ergo sentit ꝙ si aliter cõmitteret sibi, ꝙ efficeretur delegatus:tũc expiraret.& sic intellige ea, quæ dixi in.d.c.eam te.

a Verbũ summariè. Adde tñ inquãtũ in dictis iuribus habetur, ꝙ qñ superior delegat cãm ordinario:& mutat in aliquo formã iurisdictionis suæ, ꝙ censet eũ facere delegatũ.Et istud notabiliter limitat Ia. Bu.in.l. qui procuratorem dat.in princi.ff.de procur.vt nõ procecet, qñ alteratur iurisdictio ordinaria in nõ procedẽdo. Nã erit delegatus q̃tũ ad procedendũ:sed ordinarius q̃tũ ad sententiandũ: puta, si Papa delegat, Episcopo causam vertẽtẽ iter duos clericos, quæ oĩa erant de sua iurisdictiõe.& mãdat vt in ea summariè ꝑcedat, & fine debito decidat certè ex quo solũ cõmissio discrepatà iure cõi in nõ ꝑcedendo, q̃tũ ad ꝑcessum erat delegatus:sed in iudicando erit ordinari⁹.Iõ si appellatur ab aliquo actu circa processum, debet appellari ad Papã:qa q̃tũ ad ꝑcessum censetur delegatus Papæ.Sed lata snĩa diffinitiua in qua cẽsetur ordinarius appellat ad Metropolitanũ.Et idẽ dicit in statutis Bono. ꝑmittentibus causis homicidij plenum arbitriũ in procedendo. Nã non intelligitur cõcedere tale arbitriũ in sententiando.non obstat secundum eum qui concedit antecedentia, intelligitur concedere, etiam consequentia .l.indebitam. ff.de condict.indе.l.iij.ff. mi.in ru.quod est verũ quando illa consequẽtia essent necessaria, quod nõ est in proposito: quoniam potest delegari solus ꝑcessus absq; sentẽtia.aut.ad hæc.C. de iudic. Paul.de Cast.in.l.& si prętor.ff.de offic. eius. Refert quòd habuit istũ casum de facto, & audiuit à Bal.reprobari illam opi. Iaco. Butr. quia iudex debet esse talis in iudicando, qualis fuit in procedendo & cognoscendo.ar. d.l. qui ꝑ.

5 Prædicta † oĩa recipiũt tres notabiles declarationes.¶ Prima est ꝙ ẽt si verba rescripti in sui apparentia nõ videat alterare, diminuere, vel augere iurisdictionẽ ordinariã:tñ si re ipsa augent, psumit ꝙ princeps in dubio videat dare delegatã:maximè, qñ aliàs posset reddi ꝑcessus nullus.Ita eleganter Card. hîc, dicẽs ꝙ appellatũ fuerat à delegato Prĩcipis prĩcipẽ, qui cõmisit cãm potestati ordinario loci dicẽdo fiat ius pes potestatẽ. Nã licet aliqui dicerent, ꝙ erat excitatio sui officij : tñ Card.rñdit cõtrariũ Paduæ:quia de ista cã ap.non poterat cognoscere potestas cũ esset inferior delegato, sed solũ delegans.Ideò commissio Principis nõ valuisset:nisi importasset delegationẽ.vnde in dubio debet fieri interpretatio, vt res potius valeat, quã pereat. de verb.sig.c.Abbate.& seq tur hîc Imo.& est etiã positũ formaliter in lec. But.impressa non nominato Cardi.sed puto ꝙ sit additio:& est dium aureum.

6 Secunda † declaratio.In cõcernẽtibus iurisdictionẽ voluntariã, licet Princeps imponat necessitatẽ alicui inferiori faciendi aliquid, non tñ videt adstringere:vt delegatũ, sed vt ordinariã iurisdictionem excitet.Rap.& Are.in.l.j.§.si quis in appellatione.p illũ tex.ff.de ap.quia si consul fuisset sibi delegatus à Principe:videtur victus ad minorẽ appellasse:cũ delegatus Principis sit maior quocũq; ordinario.de offi.dele.sanè.& tñ ibi dicit appellasse ad parẽ.ergo erat ordinarius nõ delegatus. ¶ Consydera tria.Primò, qũo ageret ibi de iurisdictione voluntaria. Secũdò, quomodo esset ibi alterata iurisdictio ordinaria: quia certè hoc non apparet.¶ Tertiò, quomodo responderetur ad.d.c.cum aliquibus.&.d.c.hi qui.vbi in actu voluntariæ iurisdictionis, si scribitur alterando iurisdictionem, videtur data potestas delegata, non excitata ordinaria.

7 Tertia declaratio. Quãuis verbum authoritate, vel vice nostra:importẽt delegatã iurisdictionem, secundũ oẽs hîc.& Bart.in.l.ambitiosa.vlt.col.ff.de decre.ab or.fa.& in.l.ij.§. fin. ad fi.ibi:itẽ debetis.ff.de opti.lega.& oẽs in.d.l. & quia.& in.d.c.hi, qui.& Matthes.d.no.xc.tamen istud est verũ dũmodò illa verba apponãtur in dispositione principali.vt, quia dicat, authoritate nostra cognoscas.Secus si apponũtur in confirmatione ipsius dispositiõis: vt quia cõmittitur iurisdictio in certo loco, & adijcitur posteà clausula: ꝙ cõmittẽs habebit ratum quicquid eius authoritate factũ fuerit. Nã per hoc non minus erit ordinarius:quia clausula accessoria nõ mutat naturã principalis.cle.j.de pbẽ. ita Imo.post Bu.de off.dele.quoniã.vlt.col. qđ est notabile.secũdũ Ale.in.d.l.& quia.¶ Cõfirmo dictis notabilib⁹ & nouis fundamẽtis ꝑ maiori parte sup tex.aureo.d.Cle.j.Dixit enĩ Ab. de cõcess.præ.c.cũ nostris.vlt.colũ. ꝙ clausula, amoto exinde quolibet illicito detẽtore. posita in executione gratiæ, vel in literis executorijs:non purgat subreptionẽ:de qua in illo tex. s.taciturnitatis coloratę possessiõis.Et ita dicit dixisse Lap & Cald.per.d.Clem.j. ꝙ Ab.extollit & notat Cal.de præben.consil.xxv.Et t gusta

curatorem dat in prin. Adde q̄ potuit allegare Bal. in addi. Spe. in ti. de lega. in verſic. delegatus eſt ordinarius. vbi recitat opi. Iac. But. & eam reprobat dicta ratiõe: quia eadẽ res non debet diuerſo iure cenſeri. l. cũ qui ædes. ff. de vſu. cum tuæ. de cẽſi. facit. l. j. verſi. nec ratio patitur. ff. de re. permu. Sed facile eſt huic reſpondere: quia ſi eſt eadẽ res, ꝑceſſus & ſententia, vt patet in auc. ad hæc. C. de iudic. vñ ipſemet Bald. in d. l. qui procuratorẽ dat. in vlti. col. tenet illam opinio. Iaco. But. quam dicit ſe habuiſſe ex lib. ſcripto manu ꝓpria Bar. pro iſta opi. quæ in puncto iuris eſt verior: qa limitata cã limitatum producit effectum. l. in agris. ff. de acqui. re. do. l. age. C. de tranſa. ad idem facit, qđ mirabiliter conſuluit Bar. in conſi. incip. conſiliũ populi. in. v. dubio, quòd ſi per ſtatutum ciuitatis fuit ordinatũ, quòd iudex procedat non obſtante preſcriptione, certè cum iſtud ſtatutum ſolùm diſponat ſuper modo procedendi, & non ſuper iuſtitia cauſæ certæ quatuis poſſit procedi non obſtãte præſcriptione tantùm in ſententiando, obſtat exceptio præſcriptiõis: quia iſtud vltimũ eſt omiſſum in ſtatuto, ergo relinquitur diſpoſitioni ꝺ iuris communis. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolut. matrimonio. Sed caue: quia tunc in effectu il. lud ſtatutum eſſet impoſitum verbis, & non rebus. contra. l. ſecundã. in fine. C. communia dele-

dum purificãt iſta: videlicet, quòd fiat mentio ſolùm in executione gratiæ, vel in literis executorijs. Ad quod conſydera, quæ dixi in. cap. in noſtra. de reſcrip. in. xxxvj. corollario. verſic. ij. not. & dicit Imo. in. d. Clemẽ. j. col. quòd tales clauſulæ executiuæ apponuntur in cancellaria præter intentionem Pape, quæ non exprimit: niſi diſpoſitiua fundantia gratiam. ergo ſolùm illa excludunt ſubreptionem non alia: vt latius ꝓ eũ. qué vide ver. no. ſecũdò. Facit dictum Bar. in. l. j. in fi. ibi. ꝙro ſecũdũ Pe. de of. ꝓcu. Ceſa. aliquis fecit ꝓcuratorẽ cũ mãdato ad iſta & iſta, in fine inſtrumẽti dicit ſic ꝓmittens ratũ & firmũ habere quicqd ꝓ eũ fiet, an iſta verba importent liberã adminiſtrationẽ? videt q̄ ſic: vt aliqd operẽtur. Nãin exꝑſis nihil operarent cũ ea, q̄ dñs mãdauit, nõ fit neceſſe rata habere. cõtrariũ decidit Bar. & ibi ét Albe. de Roſa. quia nõ debet concedi per verba gñalia, ſed ſpãlia & exꝑſſa. l. quã Tuberonis. §. j. ff. de pec. Et iſta verba ponunt ad maiorẽ cautelã: nõ q̄ aliud concedat, ſecũdũ Bar. cũ quo cõiter cõcordãt alij: vt ꝓ Alex. C. de ꝓcu. l. ꝓcurator. ij. col. facit qđ notat Rota. de procu. xxiij. in antiquis & e. ti. j. in antiquioribus. dicẽs, q̄ iſta clauſula releuãs dictũ ꝓcuratorẽ, vel eius ſubſtitutũ, nõ dat facultatẽ ſubſtituẽdi: qa verba q̄ ꝑſupponũt, nihil diſponũt ſup eo quod ꝑſupponũt: niſi de illo appareat. p. d. cle. j. & ſequit Do. in. c. j. §. j. in. j. col. de ꝓcur. in. vj. & ſic nõ ſubſtituet an litẽ cõteſt. p. d. c. j. ij. rñſo. ¶ Sed adde, q̄ illa verba operabũtor releuationẽ ſubſtitutiõis, caſu quo ꝓcurator iure ſuo ſubſtituere poterit: puta poſt lit. cõteſta. d. c. j. Ita Egid. deciſ. Rotæ, viij. Facit ét quod ſcribit Do. in. c. j. §. j. cõfirmator. ad fi. de reli. do. in. vj. vbi decidit diſputationẽ gl. ibi in verbo cæterorũ. q̄ illud verbũ nõ includit bona mobilia, cũ de ipſis. ſ. nõ ꝓhibuiſſet: & clauſula decreti nõ debet referri, niſi ad id tm̃ quod erat ꝓhibitũ: per. d. Cle. j. Per quã infertq̄ clauſula poſita ad validãdũ, vel infirmãdũ id, quod ꝓcedit: nõ cõprehendit niſi tm̃ præcedentia. & ét lati⁹ loquat. & ſic cũ. d. c. j. ꝓhibeat alienationẽ immobiliũ, illã gñalitas verbi cæterorũ. nõ ampliat diſpoſitionem ad mobilia. quod no. ad multa. facit diſputatio Cal. incip. dominus Papa dedit conſeruatorem. vltima colũ. in datiõe conſeruatoris erat clauſula, quòd de quibuslibet iurijs cognoſcat per ſe, vel per alium, ſiue requirant iudicialem indaginem ſiue nõ: non obſtãtibus iuribus in cõtrariũ faciẽtibus. cõmiſit vices ſuas non canonico: non valet commiſſio. quia clauſula non obſtantibus, non operatur, niſi quo ad expreſſa. ſ. ad requirẽtia indaginẽ. Et ſequit Do. in. c. fi. §. j. in fi. de of. deleg. in vj. faciunt q̄ dixi, de reſcrip. c. ſedes. in. vj. declaratione probãdo multis deciſionib⁹ reſtrictionẽ verbi, quòlibet, qñ cũq̄, & ſimiliũ: imitando in ſimili ana. de accu. c. fi. in. viij. col. ibi. ꝙrit hîc do. Florẽtinus. ¶ Sup iſtis cõſydera, q̄ ꝓcedũt qñ iſta verba poſita in executione, ꝑſupponũt aliquid fuiſſe dictũ in diſpoſitione: quod tm̃ nõ fuit dictum. Sed vbi hoc non præſupponunt: tunc videntur diſponere. puta, quando apponuntur clauſulæ derogatorię, de quibus dixi. de reſcriptis. capitul, nonnulli. vel clauſulæ pœnales, & ſimiles. quæ apponuntur diſpenſatiuè. Idẽ videtur poſſe generaliter dici de omni clau-

ſula: cuius virtus veroſimiliter comprehendit in his, quæ de ſtilo curiæ ponuntur in fine ſup plicationis ad partem: & per Papam ſignantur ſub certa virgula amplexãte omnia: quia tunc de omnibus illis qualiacũq̄ ſint, videt papa habuiſſe notitiã. Et adde iſtis Imo. in. l. q̄ romæ. §. duo fratres. viij. col. ver. Itẽ pro hoc, & tertiò. ff. de ver. ob. vbi allegat. d. Cle. j. quòd clauſula adiecta ad executionem principalis diſpoſitionis, nõ ampliat illã. Et illũ tex. ad idẽ inducit ét Cal. de præbẽ. cõſi. xvj. & Bal. in. l. eã, quã. xiij. col. C. de fidei. quẽ retuli in. c. nõnulli. in princ. ad fi. in. xv. cõlu. de reſcri. & illũ tex. allegat etiã Pau. conſi. clxxij. notãdũ. in prin. & Butri. cõſi. xxix. viſis puncto &c. ¶ Prædicta omnia procedũt, qñ iudici ordinario aliquid cõmittitur: qñ autẽ cõmittitur aliquid non habẽti aliàs iuriſdictionẽ: quo cognoſcitur, an detur ordinaria, vel delegata? vide Inn. & alios. ſ. e. c. cũ ab ecleſiarũ. cũ concor. quas ibi dedi poſt Imo. prædictis aũt adde Bal. in. l. fi. ad fi. C. vbi ſenat. vel clariſ. vbi dicit, q̄ legatus habẽs duos auditores ordinauit ad hoc, vt nõ procederẽt indiſcretè: vel nullus poſſet ꝓcedere ſine ſpeciali cõmiſſione, vtrũ procedẽdo cũ cõmiſſione dicãtur procedere: vt delegati, an vt ordinarij: per. l. ij. C. e. ti. Nec ob. q̄ requiratꝰ ſpecialis cõmiſſio: quia non eſt delegatio, ſed cauſarum diſtributio: & quæ dã partio curæ: vt per eum ſubtilius. C. de appel. l. præcipimus. in princip. & iſta omnia bene nota tanquã vtilia, & hactenus non reducta ab alio. ¶ † Dum tangitur hîc, quando appellatione clericorum ſecularium veniunt religioſi, & econtrà. Adde tex. in. cap. ad Apoſtolicæ. de re iudicata. in. vj. in Clementina. j. ad finem. de vita & honeſtat. cler. in. c. j. in fi. de præben. in. vj. in. c. quoniẽ. & ibi Ana. in. ij. col. de ſimo. in. c. ad abolendam. in princ. de hære. in Clemẽ. cupiẽtes. §. ſanè. de pœ. in. c. inter quatuorde religio. do. in. c. ad audientiam. lo. ij. de eccle. ædiſi. in. c. tua nos. de teſta. in. c. j. de ſepult. in. vj. in. c. accuſatus. §. fi. & in. c. vt officium. §. ad conſcribendas. de hære. in. vj. glo. fin. in. c. ad hoc. de officio vica. vt gloſ. ſecunda in capitu. religioſus. de teſtamen. in. vj. glo. in verb. religioſi. in Clementina prima. de decimis. & in Clementi. prima in ver. regulares. de ſuppleda negli. Præla. & in Clementina. prima. in verbo religio. de rebus eccle. non alie. in quibus locis ponũtur, vt diuerſa religioſi & clerici ſeculares: vt hîc. Et hinc eſt, quòd diſpoſitio. c. licet. de regula. non procedit in clericis ſecularibus. glo. ſecunda, in in capitu. admonet. de renuntiatio. quia ſine licentia poſſunt profiteri, vt ibi etiam latius per Imolã in penultima & vltima columna. Tamẽ in fauorabilibus, & vbi ratio ſubiectæ materiæ aliud ſuadet, veniunt clerici appellatione religioſorum. vide gloſſ. in capitul. præſens. in verbo. religio. vigeſima. quæſtione tertia. cum gl. in verbo religioſi. in capitulo. nullus itaque. j. quæſtione prima. & gloſſa in capitul. ex multa in verbo, religio. de voto. gloſſa in Clementina prima. in verbo, præſidentes. de reſcriptis. gloſſa ſecunda & tertia. & ibi Archidiaconus in capitu. obeuntibus. lxiij. diſtinctione. & in capitul. in nomine domini. in verbo, religioſi. vigeſimatertia. diſtinctio. tex. & ibi Dom. in. c. ſacerdotes. & ibi Dominic. xlix. diſtincti. & in. c. ex anti-

ga. nota multum prædicta. Nam ex his datur ſolennis limitatio ad iſtam theoricam Felini, & ad prædicta iura cõmunia.

ex. antiquis. & ibi Dom. liiij. & in. c. generalis. & in. c. ſi quilibet. vtrobiq̄ Domi. ea. Et adde, q̄ appellatione ſecularium, veniunt laici & clerici ſeculares. & Do. in. c. accuſat⁹. §. fi. ij. col. de hęre. in. vj. & ſi teſtator mãdat celebrari miſſas à ſacerdotibus: intelligit de ſecularib⁹ ꝓpter cõem vſum loquendi. Car. cõſi. lix. quæ dã domina
9 Agnes. ¶ † Qui aũt dicant religioſi, vide Abb. in. c. dilecti. in. j. cõſi. j. de maio. & obed. in. c, cãm. lo. j. de iud. in Cle. j. de ſup. neg. Pręla. Do. in. d. c. in nomine. Imo. in. c. eccleſi. ij. col. de conſti. & ibi dixi in prin. Io. An. & Do. in. c. vt officiũ. §. verũ. de hære. in. vj. Abb. in rub. de vi. & ho. cle. Et an appellatione religioſorũ veniat religioſus præfectus eccleſiæ ſecularis? gl. ſentit, q̄ ſic: in Cle. j. in verb. regulares. de ꝺeci. & gl. in. c. quorundã. in princ. in verbo, mendicantium. de elect. in. vj. Cõtrariũ dixit gl. j. in Cle. religioſus. de procur. & ſequitur ibi Car. in j. oppo. & idem glo. ij. in prin. in. c. religioſus. de teſt. in vj. Sed dic inſpiciendam eſſe ſub certam materiã, an cõueniat talibus, an nõ. vt per Do. in. d. c. quorundã. §. j. in fi. Et dum tangitur de habente delegatam & ordinariã ſimul ſecũdum quam videatur procedere. vide quæ dixi poſt alios. de præſcrip. c. cum ex officij.

SVMMARIVM.

1 *Negligentia eſt iuſta cauſa priuandi aliquem exercitio ſuo.*
2 *Actus conſiſtens in facto, competit ſingulis de capitulo. &c.*
3 *Epiſcopus, an in cauſis criminalibus teneatur requirere conſenſum capituli.*
4 *Aduocatus in aliqua cauſa, non poteſt eſſe iudex in eadẽ cauſa.*
5 *Iudex eccleſiaſticus poteſt imponere pœnam pecuniariam: ſi ipſa magis timetur.*
6 *Epiſcopuss, an poſſit ꝑ ſtatutum imponere pœnam pro quolibet delicto.*
7 *Prælatus inferior ab Epiſcopo, non poteſt commutare pœnam iuris in pecuniariã. Soli enim epiſcopi diſpenſant in pœnis.*
8 *Iudex eccleſiaſticus, quando per ſtatutum imponit pœnam: an poſſit illam ſibi retinere. Tamen honeſtius eſt, vt applicet eam vſibus pijs. nu. 9.*
10 *Iudex eccleſiaſticus, ſi imponit pœnã damnificati alium, non applicatur iudici: neque pauperibus: ſed damnificato.*
11 *Epiſcopus non dicitur propriè habere fiſcum.*
12 *Sententia arbitri, an in ſamet: & an dicatur propriè ſententia. nu. 13.*

CAP. XIII.

IRrefragabili. ¶ Iſtum tex. extollit Abb. in. cæterum. iiij. no. dicens illum ſupplerì ab iſto in hoc: q̄ ſi domin⁹ feudi erit negligens: poterit ordinarius ad iuſtitiam actoris aſsignare ei terminũ, a
intra quem iuſtitiam faciat: quo elapſo, iudicabit. Facit quod no. in ſimili. de cõceſ. prębẽ. c. ex parte Aſten. ſecũdum eum. ¶ Iſtũ tex. notat etiam Abb. in. c. ſi quis contra clericum. in repet. xxviij. col. de fo. compe. & Ludo. ſing. cccclxxiij. inferior præſcribit. &c. Exclamãs de iſta practica ſtatuendi hũc terminũ, per iſtũ tex. dixit Abb. de fo. compe. c. licet ex ſuſcepto. vj. col. ibi: hęc dicta mihi nõ placẽt, q̄ ſi domini nõ recognoſcẽtes de facto Imperatorẽ, ſunt negligẽtes: nõ ſupplet Papa, ſed Imperator. cõtra But. & alios ibi: quia ſi præſcribentes iuriſdictionẽ cõtra inferiorẽ: & ſic vtentes via ordinaria & iuridica: non præſcribũt, niſi quatenus ſunt vigiles: vt hîc: quantò magis illi de facto nõ recognoſcentes? & de hoc aliquid ꝺ. propriè. Per iſtum text. dixit Abb. de fo. cõpe. c. cũ contingat. vij. col. ibi: ſed quæro, q̄ inferior ab Epiſcopo põt præſcribere exercitium meri & miſti imperij: ſed impoſsibile eſt, quòd ita præſcribat: vt faciat caput perſe in diœceſi excluſo Epiſcopo, etiã quo ad habitũ. Operabitur aũt iſte habitus, q̄ data eius negligentia, poterit ipſius iuriſdictionem exercere, quã ille præſcripſerat. per illum tex. Et vacante, vel mortuo illo Prę lato exercitium deuoluitur ad Epiſcopum. Per iſtũ tex. dicit Car. de præſcri. c. ſi diligenti. in fi. dominũ ſuum cõ ſuluiſſe, q̄ licet ciuitas Perufina ſit ſubdita Papæ: & de patrimonio beati Petri: tamẽ potuit ipſa ciuitas præſcribere merum, miſtum imperiũ in ſuos ciues: ſicut hîc capitulum habet iuriſdictionem in ſingulos de capitulo acquiſitam ex præſcriptiõe. & tamẽ capitulũ ipſum ſubeſt Epiſcopo ſi cõueniretur ſicut ipſa ciuitas perufina cõueniretur coram Papa. iſtum tex. allegat etiam Ludo. cõ ſi. ccclxxj. in fi. ¶ Declara prędicta, vt per Car. poſt Pau. in Cle. j. ver. ne igitur. j. nota. de celeb. miſſa. vbi dicit, q̄ iſte tex. & tex. ibi probantes q̄ de iuriſdictione minorũ Prælatorum nõ ſe intromittunt dicœceſani, niſi in caſu negligentiæ: procedunt ſolùm quando ad inferiorẽ ſpectat iuriſdictio de iure cõmuni, Priuilegio, vel conſuetudine. Secus ſi eſt actus, qui ad plures ſimul pertinet: quia tunc eſt locus præuentioni. c. vt debitus. de app. c. iij. de offi. Archiepiſ. Et ſi dubitatur quis præuenerit, de fertur maiori. de præben. ſi à ſede. in. vj. niſi minor iuriſdictionẽ habeat à minore: quia tũc prohiberi põt à maiore. l. iudicium ſoluitur. ff. de iu. Et iſta limita: niſi potestas ſit ita acquiſita inferiori, q̄ ſimul acquiſierit ſibi aliũ ſuperiorẽ: puta ſi quis fuit exẽptus & ſubiectus Papæ, quia data negligentia ipſius: nõ ſuccedet ordinarius. Sed Papa: ſecundũ Abb. in. c. graue. ad fi. per illũ text. eo. ex quo poſſet attẽtari, q̄ ſi princeps præſcribit libertatẽ cõtra Imperatorẽ: nõ ſupplebit Imperator ſuã negligentiam: quia ſubijcitur Papæ, vt deduxi in. c. cum non liceat. de præſcri. quod eſt cõtra Abb. in. d. c. licet ex ſuſce
1 pto. Quòd aũt negligẽtia ſit iuſta cauſa priuãdi quem a
ſaltem pro illa vice exercitio ſuæ poteſtatis, facit totus ti. de ſup. ne. Præla. &. c. ij. cum ſimi. de conceſ. prębẽ. & ſpecialiter tex. in c. j. de offi. cuſto. & ibi But. vbi cuſtos negligẽs priuatur. Idẽ Cõmentarien. l. carceri. in fi. ff. de cuſto. reo Idem in Prælato negligente reparare eccleſiã: quia punit, vt dilapidator. Io. de Lig. in extraua. execrabilis. Idem in vaſallo negligente. Car. de feu. conſi. vj. Idẽ in emphyteota negligente circa melioratione. Spec. de loc. §. nunc aliqua. ver. lxxxix. Idem in iudice negligente iu totali exercitio ſui officij. Bald. in. l. j. §. quoties. ff. de offic. Præfec. vr. ſecus ſi eſt negligẽs pro parte: quia pro illa priuatur. Ang. in. l. ſi vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. per tex. & Bartol. in. l. iudices. C. de anno. & tribu. lib. x. ¶ Dicit etiam ibi Ang. q̄ aſſeſſori negligenti poteſt diminui ſalarium. Idem etiam dic de teſte negligente: puta in reddenda ratione dicti ſui, quando neceſſaria eſt: quia tenetur parti læſæ. But. de reſti. c. cum cauſam. generaliter verò de peccato negligentiæ a, vide Archiepiſcopum florẽtinum in. ij. parte ſummæ ſub rub. de acedia. & vtrum propter negligentiam poſsit Prælatus deponi, dicetur poſt Abb. in. c. j. de treu. & pace. ¶ Intelliguntur fortè iſta omnia, quando negligentia eſt notabilis. ſecus ſi parua: per id, quod dicit Abb. de ſtatu monachorum. ea. quæ. ij. col. Modos autem probandi negligentiã, vbi à iure, vel à ſuperiore, non eſt præfixum tẽpus, vide per Bart. latè conſi. ccij. incip. chariſsime domine: iſtiveſtri, cum concor. de quibus tetigi. de reſcrip. ſi autem, & habetur in repertorijs in verbo negligentia. Quibus adde prædicta aliàs reaſſumenda latius. ¶ Inquantum dicit Inn. quòd capitulum eſt iudex in hac materia, penes ipſum eſt iuriſdictio: & non penes ſingulos canonicos. Nã de nullo põt dici hîc eſt iudex, vel cõiudex. ſed verba reſoluẽtia actũ de eis dici poſſunt, ſicut electio eſt penes capitulũ, nõ ſingulos. & tm̃ ſinguli eligunt. Adde Flo. de ſancto Petro in repet. l. ciuitas. iiij. colum. ibi: ſed reſpon de. ff. ſi cert. peta. vbi extollit iſtum modum loquendi:
2 quòd † verba reſonantia in factum, concernunt perſo-

a Negligentia eſt iuſta cauſa priuãdi aliquem exercitio ſuo.

¶ Peccato negligentiæ. Adde qđ dixi. §. in. c. ſi aũt. de reſcri. in apoſtillis.

¶ Actus conſiſtens in facto cõpetit ſingulis de capitulo. Conſiſtens in iure, vniuerſis, & vt capitulo.

nas vniuersitatis. Sonantia verò in ius, cõcernũt vniuersitatẽ. & sic electio est ius: actus eligẽdi est factũ. Et ade Imo. de postu. Prẽla. c. bonę. ij. super verb. temerè recedit. & alibi latè But. xv. col. ibi no. gl. vbi latè inuenies ꝙ actꝰ cõsistẽs circa merũ factũ, vt est recipere in canonicũ illũ, quẽ Papa iã creauit canonicũ, pòt expediri per canonicos nõ collegialiter. Idẽ voluit Cõpo. de rescript. c. eã te. & alij, quos ibi allegaui ordinaui. in ver. aliud sin guli. declarãdo qũo intelligaf regula*. c. Eps §. q* manumittitur. xij. q. ij. Quomodò aũt intelligaf, ꝙ actꝰ consistens in re debet expediri colligialiter, nõ separatim. vide no. de cõsti. c cũ oẽs. & ibi dixi ponẽdo etiã de eo, qđ tãgit hĩc Ab. dicẽs nõ videri factũ à populo illud, qđ fit nõ cõicato prius cõsilio. ¶ †In vẽtilatiõe causarũ criminaliũ, quã facit Eps nõ tenef requirere cõsensum, sed cõsiliũ capituli. Ita videf velle gl. magna hĩc, ad fi. Idẽ gl. in c. ex literis. in versi. segregari. de diuor. & ibi Zochus in vj. nota. facit. c. nõ in verbo. cõsi. de consue. in. vj. & in. c. nouit. in verbo destitutis. & in. c. quãto. circa mediũ. de his, quæ fi à Prẽla. Sed dic, ꝙ imò vltra cõsiliũ requirit cõsensus. Old. cõsi. clj. nos Rheginus Eps. ad fin. & sentit Do. post Archi. in. c. j. in. j. col. de hære. in. vj. & not. glo. in. c. Eps. xxiiij. di. & gl. j. in. c. cũ vos. de his, quæ fi. à Prẽla. & tex. cũ gl. fi. in. c. si qd verò. lxxxvj. di. & gl. xv. q. vij. in summa. & sentit gl. magna circa mediũ in. c. ex pœnitentibus. l. di. & Imo. in. d. c. quãtò. j. no. & idẽ sentit Inn. de præbẽ. graue. vltra mediũ. facit. c. Eps nullius. ibi: de præsentia clericorũ firmef. xvij. q. vij. ¶ Hoc modo verbum liberè, de quo in. c. j. ℞. eo. nõ excludit cõsensum capituli requisitũ per alia iura: sed operaf excusionẽ consensus aliarũ pſonarũ & aliorũ iudicũ: sicut etiã dicit. xj. q. j. si qs cũ clerico. ibi: nullã cõionem cũ alijs iudicibus. *Sic* etiã intellige. c. demũ. de cap. mo. in verbo, soli⁹ Epi. quia dictio soli⁹. excludit cõsensum religiosorũ, nõ capituli: vt in simili dicit gl. no. in. c. Eps. ¶ Scias etiã, ꝙ in beneficijs spectãtibus ad collationẽ Epi iure deuoluto, nõ succedit capitulũ eo negligẽte. Inno. de ele. cũ in cunctis. sup verbo, capitulũ. Puta si ꝓpter negligẽtiã aliorũ collatio deuoluta ẽst ad Epm: qa in his, quæ iure ꝓprio pertinẽt ad Epm, maior est cõiunctio capituli, quã in ꝓuenientibꝰ aliũde: vt pulchrè per Abb. ibi. in. §. fi. in. ij. col. in verb. capituli, in fi. in Cle. j. de hæreti. & Idẽ Butr. in c. ij. de cõcef. preben. Et hinc est etiã, ꝙ in spectãtibus ad Epm iure deuoluto, nõ tenef Eps requrere capitulũ: vt probat gl. in verbo cõsilio. in fi. ibi de honestate. in. c. ne ꝓ defectu. de ele. & ibi pulchrè Abb. iij. co. qa in istis nihil habet cõmune cũ capitulo. ¶ Hoc vltimum declara subtiliter duobꝰ modis. Primò, dũmodò sint talia, in qbus añ deuolutionẽ Eps nullũ jus habeat, neq; habuerat, prout in casu. d. c. ne ꝓ defectu. Secus in his, in quibꝰ de iure cõi habeat Eps saltẽ habitũ iurisdictiõis, in qua per didit exercitiũ ex iure speciali cõpetẽti inferiori: qa si illo negligẽte reuertif exercitiũ ad Epm, habet requirere capitulũ: sicut habuisset quondam iure illo nõ amisso: quoniã res reuersa ad antiquũ ſtatũ reassumit ipsum per omnia. gl. aurea hĩc in gl. magna quasi in fi. Quã ſtelligũt But. Imo. & Ab. Et ex ipsa colligit hic Do. ꝙ licet qs per dat potestatẽ assistendi actu: nõ tn perdit potestatẽ assistendi illi actui. Ad idẽ allegat Cle. cõstitutionẽ. de elec. & c. ij. de procu. in. vj. Similiter ex hoc infert hĩc Imo. post But. ꝙ si maritus perdidit potestatẽ accusandi per lapsum. lx. dierũ, iuxta. l. miles. § lx. ff. de adul. tn pòt assistere alteri accusanti vxorẽ adulterã: sicut etiã prohibitus appellare post. x. dies, pòt assistere tertiò appellanti pro suo interesse. De quo in. l. si quis separatim. ff. de ap. in. c. vna sentẽtia. de ap. vbi etiã per Imo. ¶ Declara secũdò gl. in. d. c. ne pro defectu. nisi ex delicto illius Prælati actus deuolueretur ad aliũ: quia ex quo capitulũ nõ deliquit, debet ille surrogatus Epi copo: requirere capitulum in illo actu: sicut tenebaf Eps. Ita intelligas tex. not. in simili in Cle. ne in in agro. iiij. col. ibi Abbate. de statu mo. Et sic habes casum, in quo succedẽs de iure deuoluto requiritur capitulũ. *Sed* ratio specialitatis est clara, ꝓpter quã ꝓcedit solũ in casu suo, & simili habẽte ean. rationem. ¶ †Qui fuit [a] aduocatus, nõ potest in eadem causa esse iudex. ff. de iurisd. om. iud. l. prætor. dũmodò ꝓpalauerit animũ suum: aliãs nõ. Inn. Io. An. Imo. & Abb. hĩc: neq; sufficit sola notitia secretorũ causæ. gl. de testi. c. dilecto. per quã Imo. & Abb. hĩc reprehendunt Butr. aliter tenentẽ hĩc: tamẽ But. in. d. dilecto. videtur appro basse illã glo. dum limitat eã: nisi aduocatus propalasset animum suum. Et cũ istis concordat Philip. de ap. c. postremò. xj. col. ibi. vij. licet sit error, inquantũ refert Inn. & Io. An. hĩc tenere idẽ: quod But. Et intellige, ꝙ recusetur ab illo, quẽ dixerit fouere iustitiã: secus si ab alio: quia sua nõ interest, secundũ Imo. in. d. c. dilecto. ante finem. & facit gl. in ver. testem. in prin. de. testi. c. fi. in. vj. Vbi aliãs deuouit actus de capitulo ad Episcopũ ꝓpter negligentiam. Tamẽ si Episcopus hoc ꝓcurauit, nõ deuolueretur. Inno. hĩc. & bonus tex. de cõcef. Præbẽ. c. postulasti. in fi. Ex quo infert Archidiaco. de offi. delega. si contra vnum. in. vj. & Io. An. de app. legitima. e. lib. Philip. in. d. c. postremò. ver. xxiiij. causa. ꝙ qui procurauit causam sibi cõmitti: potest exhoc recusari. cõfirmari potest ex multis, de quibus per Lud. in. §. de viro. xxxvj. fal. solu. matri. dum probat, quòd ratione affectatæ commoditatis quis priuatur commodo ipsius commoditatis. Plura posui. de testi. c. fi.

Cæterum. ¶ Materiã cessationis ꝓsequere, vt hodiè habetur eo. tit. c. fi canonici. & c. quãuis. in. vj. Est aũt breuissimè insistendũ: † an & quãdo posit iudex ecclesiasticus imponere pœnã pecuniariã. de quo ordine ariè ponitur hĩc, per istum text. sed reductis insimul pluribus hactenus sparsis ordinaui quatuor nouissimas conclusiones cum certis limitationibus, adaptando vberem apostillã à me repetito calamo glomeratam.

Prima conclusio. Potest iudex ecclesiasticus imponere pœnam pecuniariam: si illa magis timetur. gl. de pœnis. licet. Host. & Ioan. And. de homi. c. j. lib. vj. Abbj. eo. dilectus. j. no. maximè, vbi certa pœna nõ est à iure statuta. per. c. de causis. de offi. delega. Ita pro regula firmat Abb. hĩc post Host. Ioan. An. & alios hĩc. Idem Abb. in. d. c. de causis. vlt. no. per illum text. & in penul. col. Idem Do. latè. xviij. di. quoniam. ad fi. etiã si puniat laicum pro crimine ecclesiastico. Abb. in. d. c. licet. per. c. statuimus. xvj. q. j. & c. quisquis. xvij. q. iiij. licet pro faciliori expeditione posit hoc committere seculari. c. ij. de maledi. & c. postulasti. de Iudæis. & sic intellige illa iura allegata per Ioan. And. in. d. c. j. de homi. in. vj. cum quo transit ibi Do. in. §. j. in. ij. colũ. Et dixit Abb. Anti. in. c. j. de emptio. & ven. ꝙ Episcopus potest punire laicum aromatarium immiscentem farinam fabarum in cera. Item sequuntur ibi alij scribentes post Ioan. And. & Lud. fin. cxxxix. fui aliãs interrogatus. ¶ Adde etiam istis Archi. in. c. si vos. xxiij. q. v. vbi dicit, quòd non repugnat prælato agere pro pœna pecuniaria imposita subditis per statutum, vel consuetudinem: & sequitur glo. fin. ibi, dicentem quòd Prælatus potest infligere pœnam pecuniariam: quando illa magis timetur. Latius hoc firmat Arch. in. c. ea vindicta. xxiij. q. iiij. declarando glo. iiij. ibi, de quo meminit Do. in. d. c. de causis. v. col. dicens, ꝙ clerici possunt puniri pecuniariter, per. c. quãquã. xxiij. di. d. c. quoniã. xviij. di. & c. de liguribus. xxxiij. q. v. Non solũ in proprijs bonis, sed in ecclesiasticis: dũmodo ecclesia nõ multũ lædaf secũdũ Vgo. sed in hoc Arch. cõtra hãc regulã. delictum. li. vj. ¶ Cũ istis

istis cõcordat etiã Ana. post alios in. d. c. de maledi. viij. col. ibi: circa prædicta. dicẽs etiã si iudex laicus punit pecuniariter ad reqsitionẽ ecclesiasticiꝰ: ipse laicus habebit illã pœnã. secus si ipse ecclesiasticus punit, vt etiam pulchrè per Host. de maledi. §. fi. ad fi. ibi, sed cui. Est verũ, ꝙ Pe. de Anch. cõsi. xij. spiritualis iudex. ad fi. dicit generaliter, ꝙ etiã vbi punitio criminis spectat ad ecclesiasticũ: tn ipsa pœna pecuniaria applicatur seculari: per c. cũ secundũ. de hære. in. vj. sed hoc repugnat cõmuni opi. doc. in. d. c. ij. & Hostien. in. d. ver. sed cui. Et cõtrarium tenti Do. in. d. c. j. §. sacri. ij. col. de homi. in. vj. & expresse Car. in Cle. ij. §. j. ij. q. de hære. & in Cle. ad nostrum. in fi. eo. tit. Nec ob. d. c. cũ secũdũ. qa licet isti nõ respõdeãt: pòt dici, quòd bona confiscata sunt ibi Principis: qa ad eũ spectat executio pœnæ declaratæ ꝓ Episcopũ. Et nõ dicas: ergo nunquã in crimine hæresis pœna pecuniaria est iudicis ecclesiastici: cũ fiat confiscatio cõtra quẽlibet hæreticũ. Ad hoc enim respõdit Car. latè in. d. §. j. vbi refert etiã Matthęus, ꝙ aliquãdo hæreticus est culposus & nõ purus hæreticus: vt quia per iram vel blasphemiã errauit. & tunc punitur pecuniariter: & pœna nõ est iudicis secularis. Cum istis etiã concordat Host. But. Car. & Ana. de fi. ad aures, dicẽtes valere statutũ Episcopi, ꝙ excõicatus soluat decẽ libras pro quolibet mense, quo stetit excõicatus. & sequit Lud. singu. ccclviij. statutum Episcopi. Cum istis etiã concordat latè Io. An. hĩc, in. ij. col. super verbo, pecuniæ. & But. latè j. e. c. dilectus. ij. additio. ¶ Et quãdo fui Romæ tẽpore Sixti: vidi in libraria Papæ in libro de inquisitoribus hæresis multas extrauagantes, in quibus derogatur dispositioni. d. c. cũ secũdũ. taxãdo, ꝙ bona cõdemnati de hæresi applicent sedi Apostolicæ, & ordinario inquisitori. Et omnia reduxit Frã. Paui. auditor Rotæ in consilio suo inci. vt veritas eluceſcat sup hoc arti. vbi reuelauit multa secreta more suo. ¶ †Limita hanc conclusionẽ. Primò, nisi Eps ꝓ statutũ velit imponere ꝓ quolibet delicto pœnã pecuniariã: quia nõ pòt. Esset enim incitare ad delinquendũ. Host. de cõsue. §. qualiter. ver. fi. & oẽs. in. c. ij. de delic. puer. & Io. An. in. d. c. fi. de consue. & dixi ibi. & in rub. de homi. Posset tn addere pœnã pecuniariã pœnæ à iure impositæ. Abb. in. d. c. licet, quiã pœnã iuris augere pòt: vt dicef tit. ij. c. qđ sup his. ¶ Limita secũdò: nisi velit prælatus extra iudiciũ exigere pœnã ꝓ delicto: qa nõ pòt Abb. d. c. licet. Sunt enim statuti à iure certi modi ꝓcedẽdi cõtra delinquẽtes. & puta, ꝙ ita faciebãt illi, de quibus ibi: qa extra iudiciũ fine causæ cognitione exigebãt pecuniã pro delicto cõmisso. & sic sustinebãt criminosos accepta pecunia. *Secus* si procederẽt iudicialiter: qa tũc etiã vbi est imposita certa pœna, possunt istã per snĩam tẽperare: vt ibi per eũ. & dixi ti. ꝓcedẽti. c. nisi. Et ita etiã declarat Imo. j. e. dilectus. vlt. co. bonꝰ tex. xvj. q. vj. c. cognouimꝰ. vbi reprehendunt illi, qui secundũ Archi. ibi videbant inducere correctionẽ morũ, & gerebant curã Marsupij, cõtra. l. ij. C. de secun. nup. ibi: ne fiſci videamur habere

7 rationẽ. ¶ †Limita tertiò: nisi fit Prælatus inferior ab Epo: quia nõ pòt cõmutare pœnã iuris in pecuniariã. Nã soli Epi dispẽsant in pœnis. gl. ij. ad fin. in. c. licet. de pœnis. quã extollit Do. in. d. c. quoniã. ad fi. xviij. di. Bene facit dictũ Bal. in rub. ℞. de cõsti. ij. col. ibi: quæro, an Epi. vbi dicit, ꝙ Eps habet merũ imperiũ. Ideò pòt in suo statuto apponere pœnã pecuniariã: sed inferior eo nõ pòt. Crederẽ tn, ꝙ vbi pœna esset à iure imposita: inferior habẽs ptãtem statuẽdi posset imponere pecuniariã: sicut de delegato dicit. de of. deleg. c. de causis. ¶ Limita quartò: nisi Papa adiref in defectũ superioris alicuius Principis nõ recognoscẽtis superiorẽ: qa licet de iure adiri possit: vt Inn. in. c. licet ex suscepto. de fo. cõp. nõ tn pòt adiri: vt exigat pœnas applicãdas suo fiſco. sed solũ vt faciat iustitiã, & ꝓ snĩam cẽsuræ cogat ad obseruantiã. Ita dixit d. Abb. in. c. & si necesse. ad fi. de do. inter vir. & vxo. Pòderans ad hoc singulariter gl. ibi. De hoc facit festũ Bal. nouellꝰ. in lib. de iur. do. fo. cxxxiiij. & idẽ no. Abb. in. d. c. licet. in. v. col. ver. ego verò.

8 Secunda cõclusio. † vbi ꝓ statutũ imponit ecclesiasticus pœnã pecuniariã: pòt ipsã sibi retinere. Host. hoc tit. §. quid ptinet. ver. nõ tn debet leuare pecuniã. Et sic dicit intelligi à quibusdã. c. dilectus j. e. & c. referẽte. de deli. pue. Et licet Host. dubitet de validitate statuti: tn hęc cõclusio pòt ꝓcedere eo casu, quo statutũ valeat, ꝓut dixi in prima ℞limitatione. Et istud sequif Abb. in. d. c. licet. ad fi. Idẽ sentit Archi. in. d. c. dilectus. in parte decisa, vbi dicebat, ꝙ illę emendę cedebant in vsus cõuentus. Et dicit Bald. in. l. ij. in. ij. no. C. de Episc. & Cle. ꝙ si pœna applicat episcopali camerę, idẽ debet censeri de ipsa, quod de cæteris prouentibus cameræ: licet Pet. ibi simpliciter dicat eam cõuertendam in vsus pauperum.

9 Tertia cõclusio. Vbi imponif hæc pœna ꝓ snĩam licet Eps posit eam retinere: tn honestiꝰ est, ꝙ ꝓ euitãda suspitione cupiditatis deputet in piũ causum. Host. in. d. §. qd ptinet. ver. gñaliter. Ab. in. d. c. de causis. & hĩc. & in. d. c. licet. post gl. ij. Io. An. in. d. c. j. de homi. in. vj. & Car. in Cle. ij. ver. in qstionibꝰ. ij. q. de hære. & Bu. post Hostj. e. dilectꝰ. ij. col. & Bal. in rub. ℞. de cõsti. iij. co. ibi: ẽro, si Eps. & pulchrè Io. An. hĩc. & Imo. in. d. c. dilectꝰ. vlt. co. dicẽtes, ꝙ Prẽlati malè seruãt hoc qa oĩa sibi imbursant. Imò dicit Ang. in. §. quoniã. in fi. in auf. vt nul. iud. ꝙ Eps, qui punit aliquẽ clericũ, nõ potest in snĩa dicere, ꝙ pœna applicef sibi. tn intellige secũdũ ꝑdicta. Nõ aperiũt isti, quare honestè posit sibi applicare pœnã ſtatutariã, & nõ sic pœnã snĩę. Nisi dicas, ꝙ ex quo ſtatutũ punit, & nõ ipse: videf cessare suspicio cupiditatis. Et si ista est vera rõ, tũc posses dubitare, qd si ipsemet cõditor statuti vellet retinere pœnã: qa turc videf, ꝙ honestè nõ posit, cũ ipse eã induxerit. Cogita.

¶ Limita dupliciter hãc cõclusionẽ. Primò, nisi Eps indigeret euidẽter. Host. Io. And. & oẽs hĩc, & Imo. post But j. e. dilectus. vlt. col. & Do. in. d. c. quoniã. xviij. dist. ad fi. qa ordinata charitas. & c. de autho. & vsu pallij. c. nisi facit dictũ Tho. in. iiij. dist. xv. q. ij; arti. vj. & ij. q. ij. clxxxv. arti. vij. ad fi. Card. in Cle. j. q. xxij. in fi. de testa. Pau. cõsi. ccxcj. prope. prin. Abb. cõsi. xxxiiij. ad fi. Cal. de testa. cõsi. xxxj. Pet. de Perusi. in. iiij. episcopali. c. ix. in. vj. col. Imo. in. c. j. de coha. Cle. & inc. cũ tibi. de testa. a & ibi And. Sicul. xxij. col. & multorũ aliorũ, de quibus aliãs: qui dicũt, ꝙ obligatus ad faciendã eleemosynã nomine alterius, pòt eã facere sibi ipsi, fi est in necessitate

a euidẽti. [a] vnde dicit Car. post Matthęũ in. d. cle. ad nostrum. in fi. ꝙ si inquisitores cõdemnant hæreticum in pecunia, debent eã erogare pauperibus: nisi retineãt ꝓ

10 vtilitate & necessitate officij. ¶ Limita secundò: Nisi pœna imponaf dãnificãti aliũ: quia nõ applicatur neq; iudici, neq; pauperibus: sed dãnificato. Ita sentit Host. in. d. §. quid pertinet. verb. generaliter. Pro quo videtur tex. de pœ. c. presbyteri. Quę ad hoc precisè videf indu cere Archi. in. d. c. si vos. prope fi. xxiij. q. v. & ipsum extollit Lud. ad hoc singu. ccccliiij, sed posito vsu. & l. stipulatio ista. §. alteri. in fi. de ver. ob. Facit glo. in fi. de iurepa. qa clerici. & c. si canonici. § fi aut̃. de offi. ordi. in vj. vbi dicit, ꝙ pœna apposita cõtẽplatione tertij, applicatur sibi. Et notat Lud. in sing. dcciij. regula est, ꝙ cum quis. Est aut̃ potius emendatio damni in casu prædicto, quã pœna. l. Hinc est, ꝙ vbi pœna duplicatur respectu dãni: nõ debetur lęso, nisi simplum: residuum verò pauperibus. de immu. eccle. quia pleriq.

11 Quarta cõclusio. Episcopꝰ nõ dicif ꝓpriè habere fiſcũ. Bal. in ru. C. de priui. fiſci. in fi. &

a ¶ Qui fuit. Adde tu pro limitatione, ꝙ licet aduocatus alterius partis posit à me recusari: tamẽ ego nõ possum propter hoc recusare illũ, qui fuit meus aduocatus, si effi ciatur iudex: licet propalauerim ei omnia secreta. Et est ratio: quia iudicat per probata. Ita gl. no. in. c. dilecto. de test. in verbo, recusatus. Secũdò limita, ꝙ licet aduocatus si efficiatur iudex, posit recusari: tamen si aduocatus aduersarij mei est cõmensalis iudicis, vel familiaris, nõ potero eũ recusare. tex. in. c. j. vbi glos. de iudi. Adde ꝙ sicut aduocatus suspectꝰ est iudex: ita suspectus est, si producereſ in testẽ. l. fi. ff. de testi. c. fi. de testi. in. vj. Vide aliquas limitationes per Bal. in capi. ex literis. de transl.

In causis criminalibus, an Episcopus teneaf requirere consensum capituli. 3

ſic nihil pōt cōfiſcare ſuæ cameræ ſecūdū ipſum. & ſi qs cōtrahit cum eo, vel ep̄atu: nō ideò bona ſua ſunt tacitè obligata: qa nulla lege cauet: ſecūdū ipſum. Et ideò Bal. in aut. bona dānatorū. C. de bo. dā. dicit, q Ep̄s cōdēnās ad pœnā pecuniariā: debet eam applicare fiſco Romane eccleſiæ, nō autē cameræ ſuæ: quia eſſet iudex in cauſa propria. Sed de facto fit contrariū, & malè ſecūdum eū. Similiter dicit Ang. latè in aut. vt nulli iudi. §. vt aūt. q licet Ep̄i imburſent iſtas pœnas: tn̄ hoc nō poſſunt: niſi cā neceſsitatis ſubſit: ſed debēt erogare pauperib⁹. allegat Jo. An. hīc, &. §. e. c. dilectus. niſi ſit Ep̄s habēs dominiū tēporale: vt latius per eum. ¶ Contrariū videntur præſupponere oēs allegati: pro quib⁹ videſ gl. de cōceſ. præben. c. qu ia. in verbo præter. in fi. quæ eſt ſingu. ſecundū But. ibi in fi. & ſequif Imo. in. v. col. ibi: & nota bene. dicēs, q vbi ex aliquo delicto veniūt de iure cōfiſcanda bona laici: tunc in clerico, cōfiſcatio trāſit ad cameră Epiſcopi. Eſſet tn̄ conſyderandū ſecundū Imo. an lex ciuilis generaliter puniens extendatur ad clericos. de qūo de conſti. c. eccleſia. & de fo. compe. q clerici. ad idē text. cū gl. in ver. eccleſiæ. in Cle. ij. de hære. Et iſtas gloſ. intelligunt quidam de fiſco Papæ. ſed But. Imo. & Abb. in. d. c. quia. intelligunt illā glo. de fiſco Ep̄i. & illā glo. approbant etiā Abb. Ana. & Maria. de hære. c. excō municamus. in prin. vbi Ana. ſequitur ponderationem Butr. in. d. c. quia. Quā etiā facit Car. in Cle. nolentes. de hęre. in. §. j. in. vj. q. Cum iſtis concordat Car. poſt alios in. d. §. j. in. iij. q. latè deducens, q Ep̄s habeat fiſcū. Sentit etiā Old. cōſi. cccij. in. ij. col. Eſt verū Abb. de pœ. c. tuę. ad fi. reprobat gl. in. d. c. quia. quo ad terminos, de quib⁹ loquitur: quia nō eſt cautū iure, q bona clerici damnati applicet fiſco eccleſiæ: niſi in caſu. d. c. excōicamus. j. § dānati. ¶ Sed nihilominus iſta ſecūda opin. videtur verior maximè propter dictum Rotæ: de teſta. iiij. deci. in anquis mortuo Titio. vbi firmāt, q Ep̄s habet fiſcū: & q bona clerici decedentis ab inteſtato deuoluunt ad curiā eccleſiaſticam: & nō ad fiſcū Principis propter gl. in. d. c. quia. Sequif Nic. de vbal. in tract. de ſucceſ. ab inteſta. in fi. primi tractatus ſucceſſionis clericorū ſecularium. vide quæ not. in auf. licētiam. C. de Epi. & cle. ¶ Similiter Albe. de Roſ. in ſuo dictionar. in ver. fiſcus. dicit, q eccleſia habet fiſcū. Allegat Inn. de ſen. excō. c. cū p causa. in fi. & gl. in. d. c. qa. ſed putat hoc nō ꝓcedere de proprio ſignificato vocabuli, licet cōditores Decretalium hoc ſicut & multa alia ſibi approprient ad libitū, cōtra iura ſua, ſecundū eū. Cōcludendo vtar verbis Frā. Pauiauditoris Rotæ in conſilio edito in cauſa beati Simonis, impreſſo poſt cōſilia Old. xxxiij. col. ibi: circa quartum. vbi dicit, q quicquid ſit de iure, hodiè de cōſuetudine generali eps̄ habet fiſcum. Omnia prædicta diligēter repone, tanquam penitus nouiſſima: & alibi nō reducta. etiam per moderniſſimos apoſtillatores. † Dato, q ſnīa arbitri habeat paratam executionem ex forma ſtatuti: tamē cōdemnatus ab eo in materia criminali ciuiliter mota, nō eſt infamis. Abb. hīc latè. & ſingulariter ſubtili rōne. ¶ Sed adde Bar. in. l. quid ergo §. ex cō promiſſo. ff. de his, qui no. infa. vbi punct ualiter firmat oppoſitum: dicens, ſi ex forma ſtatuti ſententia arbitri meretur executionē, ſicut ſnīa iudicis infamaret: quia ſententia eſt. Idē ſentit Bal. in. l. j. in. iij. col. C. de peri. & commo. rei ven. dum dicit: q ſententia arbitrorū iuris, vel ſtatutorum eſt ſententia: quando partes adſtringuntur ad compromittendū ¶ † Ad idem quod no. Ioā. de Imol. in. c. ſuper queſtionum. de offi. dele. in prin. in. vj. col. dicens, q ſi ſtatutum irritat ſententias non regiſtratas: habet locum in ſententia arbitri in caſibus: in quibus ſententia arbitri meretur executionem. & ſic vult, q tunc dicatur ſententia. Ad idem quod no. Alex. cōſil. mihi. xiij. an promiſſio, vel cōfeſſio. in. v. colum. ibi, nec obſtat, ſi diceretur. vbi dicit, q ſtatutum diſponens, vt ſententia arbitri mādetur executioni: videtur ei tribue re iuriſdictionem. tamen non inuenio reſpondentem rationibus Abb. hīc: de quo non ſolet in hoc fieri mentio. Poſſet dici ejus opinionem procedere limitando ex verbis Bal. in. d. §. ex compromiſſo. dum dicit, q ſi arbitri proceſſerunt extra ordinem, & de facto, vel tanquā arbitratores: q eorum ſententia non infamat: quia ad infamiam requiritur, q ſit proceſſum ſeruato ordine, dicta. l. quid. in. §. quantum. Item laudum arbitratoris non eſt propriè ſententia: nec coram eo eſt propriè iudicium ſecundum eum, qui ex his ſentit, q ſi iſti procedunt iuridicè, non habebit locum opinio Bartoli. ibi: Et ſic videtur ſentire idem, quod Abb. hīc cum dicta limitatione declarante, quando ſit ceſſatio, de qua hīc. Adde Ioan. An. & Domi. e. ti. c. ſi canonici. in. vj. vbi in ceſſatione ſpecialitatis: nō incurrit irregularitatem. & procedit glo. iiij. ibi & Innoc̄. de app. dilectis. Secus ſi ceſſatio eſt generalis in tota ciuitate, vel dicœceſi: quia habet vim interdicti. Clemen. j. de ſent. excom. & procedit opi. Inno. de ſpon. c. non eſt.

SVMMARIVM.

1 *Habitantes in eadem ciuitate: habentes ibi domicilium, an dicuntur de populo. in prin.*
2 *Habitare quis dicitur, vbi habet familiā: licet ibi nō ſit præſens*
3 *Ciuis poteſt dici, etiam qui non habitat, ſi ſoluit onera, quæ imponuntur pro rebus, quas habet in loco.*
4 *Iudæus habitans in aliquo loco, & mutuans ad vſuram, non dicitur ciuis: ſed incola.*
5 *Incola, & accola qualiter differant.*

CAP. XIIII.

1 QVoniam. ¶ † Dū dicit Abb. quòd habitātes in eadē ciuitate, habentes ibi domiciliū, dicuntur de populo. &c. Adde omino, quæ ſcripſi de conſti. c. eccle. iij. q. ponendo vtrum clerici dicātur de populo. & ibi etiā allegaui Bal. in. c. j. de forma fide. vbi dixit, quòd omnes homines habentes incolatum in ciuita te, veniunt appel. populi & popularium. & allegat tex. in auf. de quæſtio. in verbo, ciuitas noſtra populoſa, & vrbs diuerſorum hominum. quem tex. allegat etiam Bald. ad hoc in. c. j, §. eo. & . l. de quibus. xv. col. ff. de legi. Nor. Bald. de pace Conſtan. in ver. nos Romanorum. & in. l. iij. §. hæc verba. in fi. ff. de neg. geſt. & ibi dicit, quòd etiā forenſes dicuntur de populo. per. d. auf. de quæſto. poſt princi. vnde ſub verbo populorum comprehenduntur ciues incolæ, ſecnndū eū. ¶ Eſt verum, quòd Bal. in ru. C. qui accu. ad fi. dicit, quòd nomine populi non veniūt forēſes. reſpondet ad illam auf. de quæſtore. quòd loquitur de noua Roma, quæ eſt communis patria. ſicut Roma vetus. Sed poſſet dici, quòd prędicta procedūt in forenſi habente domicilium. hoc aūt dictum Bald. loquitur in nō habente. Ita expreſsè ſentit Abb. & clarius Bal. in dictis locis, maximè in. d. c. j. dum dicit de populo eſſe aduenas habentes incolatum. Nam incolam eſſe & habere domicilium, idem eſt. gl. in. l. relegatorum. §. interdicere. in verbo reſcripti. ff. de interdi. & relega. Bart. in l. eius qui. §. ſi qs negotia. per illū text. ff. ad muni. Probatur in. l. pupillus. §. incola. ff. de ver. ſig. & in. l. eius. & ibi Bar. C. de incolis. li. x. ¶ † Dicitur aūt habitare in loco, vbi retinet familiā, licet non ſit ibi præſens. glo. in. l. j. §. j. in verbo, maneat. & ibi pulchrè Bar. ff. de lib. agno. nota t Ang. conſi. xxiiij. Conſtantius. Et facit quod ipſe notat in. l. j. ff. de flumi. cū concor. bonus text. in. l. is qui. de ſepul. in. vj. vnde dixit Bar. ff. de dā. infect. l. iiij. §. prętor. quòd qui tribus menſibus ruratur, nihilominus dicitur habitare in ciuitate. Facit. l. maiorem. ff. de verbor. ſigni fi. & gl. in verbo cōiter. in Clem. cauſam. de elec. & quod not.

a ¶ Familiam. Ad de Bar. in. l. cū de lanionis. §. Fabi. ff. de fun. inſtruc. & in. l. ſi mulieri. ff. quib. mo. vſuf. fruc. amit.

An ſententia arbitri infamet.

not. Bald. in. l. j. ad fi. ff. de ſta. ho. dicens, quòd ſi lego tibi domum quam habito: non venit domus ruralis, quàm raro habitabam. ¶ Et not. q qui non eſt in hoſpitio: nō dicitur ibi habitare. Bart. & Bal. in. l. j. §. habitare. per illū text. ff. de his, qui deiec. vnde dicit gloſ. in. l. & habet. §. j. ff. de precar. quòd hoſpites dicuntur potius haberi, ſeu detineri in domo, quàm ipſi habere, aut retinere domum. Ideò dicit Bal. C. quomodo & quando iud. l. ea quæ. in fin. q domus habitationis dicitur domus manſionis: non domus peregrinationis. ¶ Quid autem de aſsiduè conuerſante. vide Ang. conſi. xxvij. in Dei. &c. pro deciſione quæſtionis. dixi opportunè. de reſcri. dilectus. ij. Ad hoc vide omnino Maria. de fo. cōpet. c. fi. ij. co. Pau. & Alex. ff. de no. ope. nun. in prouinciali. §. fi. Alex. conſi. mihi. ccix. an forenſibus, &c. & allegatos per iſtos. ¶ Et ad-

3 de † q etiam, a qui non habitat, poteſt dici ciuis, ſi ſoluit onera,
a quæ imponuntur rebus, quas habet in loco. Barto. in conſi. quidam eſt effect⁹ ciuis. & Bar. in. l. ſiue poſsidetis. circa mediū. C. de proba. & eoipſo, quòd quis eſt receptus ad ciuitalitē: intelligitur q ibi habeat ſubire onera. Pau. in. l. ſi duo. ff. de acquirē. hæred. & quomodo iſta ſtant, q aliquis habeat in vno loco domicilium, & alibi habitet. dixi in. d. c. dilectus. vide etiam multa per Firmanū in verbo forēſis. ¶ Cui adde, q in dubio nullus præſumitur forenſis. vnde ſtāte ſtatuto, q puniatur acrius occidens ciuem, quā forenſem: & occidatur homo incognitus, in dubio præſumitur ciuis. Ang. in. l. ſi cum exceptione. §. in hac. ff. quod metus cau. per text. in. l. j. & ibi Barto. ff. ad munici. Ad quod vide ſcribentes in rubr. ff. ſol. ma. & adde, q ſi pater meus eſt ciuis certi loci, ratione originis patris ſui, non ex propria origine: illam ciuilitatē ego non habeo. Do. poſt Lap. in. c. j. in. iij. colum. de tempo. or. in. vj. & vide Moder. in li. maleſi. fo. xlj. vbi ſunt multa: & maximè quot modis quis dicatur ciuis. Et an quilibet in dubio præſumatur ciuis: vide Franc. Areti. conſil. lxxvij. Et ratio ſcribendi ibi ponit,

4 quòd incola dicitur, qui non ſubijt munera: & nō eſt ciuis. † Vnde Iudęus ſtans in loco, & dans ad vſuram: non dicitur ciuis, ſed incola. Et ibi quid dicatur de comitatu & de diſtrictu. quod ſeruit ad ea, quæ extensè poſui in. c. Rodulphus. de reſcript. Et etiā ponit, q tantùm eſt dicere de ciuitate Florentiæ, quantum florē tinus. de quo per Moder. in rub. ſolu. matr. Multa etiam ad hæc ponit Are. conſi. cxxxvj. clariſsimè domine collateralis. dum defendit quendam tāquam nō habētem domicilium Venetijs. vide ipſum. ¶ Et quis dicatur propriè ciuis in ſtatutis: vide Petr. de Anch. conſi. mihi. ccccxxviij. iſta ſententia. Et quando Florentinus habitans Piſis dicatur Florentinus. vide Bar. in tractatu repreſalia. in. ij. q. vij. partis. ¶ Et qui ſolùm poſsidet hīc bona, pōt dici forēſis: Bal. in. l. j. in. v. col. C. de mulie. & in quo loco. ¶ Multa ponit Firmanus in verbo. domicilium, & copioſè Alexā. in. l. aſſumptio. ff. ad muni. in apoſtillis. & Bal. in. d. l. de quibus. in. xvj. col. ff. de legi. aliquid Abb. in. c. fin. de paro. Ex quo tribus modis poteſt quis dici habitare in loco: vide Bald. in quodam conſi. decretum magnifici domini tale eſt. & in alio cōſi. verba decreti domini noſtri Principis dicunt, q quitenent domos. &c. Et de habitatione, aliquid Lud. conſi. cclxiiij. vt is Nurſinus de quo quærit. Vide eundem cōſi. clxj. viſis quæſtionis propoſitæ. vbi ponit, an Aretinus transferens ſe Florentiam: poſsit ſcribi in æſtimo com muni Florētiæ pro bonis ſitis Aretij: & de eo, qui eſt forēſis tēpore cōtractus, vel delicti tēpore, quo cōuenitur. Nō pōderat Bal. in. l. j. in. iij. oppo. C. an ſeruus ex ſuo facto. & Pau. conſi. cccl. vide tur, q dictam ſententiam. in. iij. col. dicit etiā Bal. in. c. j. de forma fidelitatis: quòd aduenæ habentes incolatum dicūtur de populo.

5 ¶ † Et differentiam inter incolā & accolā ponit Valla in elegātijs cccxxxv. inci. incola qui in alterius. Aliquid etiam Alb. & Brix. & Firma. in dictionarijs, in verbo incola. ¶ Et ex prædicta cumulatione poſſent in loco pertinentiori multa extendi: cum quibus bene cōueniunt dicta in. c. Rodul. in verſi. territorium. de reſcri. Additio. ¶ Cogi poteſt Epiſcopus tenere vicariū. Abb. hīc neq alibi legi. ¶ Sed conſydera: quòd iura quæ allegantur loquuntur de œconomo, qui peregerit vicem Epiſcopi in colligendo reditus eccleſiæ & diſtribuendo ſclericis & pauperibus. Neq obſtat c. in nona. xvj. q. ij. quia Archi. ibi poſt alios exponit vicariū: ideſt œconomum. Et q loquatur de œconomo, firmat etiam Archi. lxxxix. diſt. c. quoniam. Non reſpōdet ad verbū iudicare, poſitum in. d. c. in nona. niſi dicas, q nō capitur pro actu iudiciali contentioſæ iuriſdictionis: ſed pro quadā authorizatiōe; quā habet œconomus in exigendis reditibus: in quibus poteſt præcipere et iā clericis. Et iſtud præcipere eſt quoddam iudicare conueniens etiam exactioni rationum, dum cognoſcit de introitu & exitu redituum: & iudicare quomodo diſtribuantur. Et re vera text. in. d. c. in nona. loquitur ſolūm de œconomo. Patet ex rub. & ex principio text. in ver. œconomos. & ver. œconomum. & ex fi. ibi, eccleſiaſticam rem teſtimonio œconomi gubernandam. Nam ſi loqueretur de vicario, diceret iudicio, nō teſtimonio.

¶ Quando autem Abb. ponderat, q habemus titulum de offi. vicarij. Profecto conſequentia non tenet: ergo officium vicarij eſt neceſſariū. Patet, qa habemus titulum. de procu. & tamen nemo cogitur procuratorē conſtituere: de procu. c. querelam. Et habemus de offi. dele. & ſub delegati. & tamē nemo cogit delegare, vel ſubdele. & idē in ſimilibus. Pōt etiā negari, q nō ſit poſsibile Ep̄m diligentiſsimū poſſe omnibus ꝓuidere: qa nō oēs ep̄atus habēt tantā curā, q ſemper iſta ratio militet. Et poſito, q haberēt, quis ꝓhibet Ep̄m cauſas nō per ſe audire? Imò a tex. in. c. j. §. eo. cōmittit cauſarum audientiam Ep̄is: nihil dicens de vicarijs. Sunt enim cōmuniter Epiſcopi dotati prudentia & ſcientia. de elect. cū in cunctis. in prin. poſſunt etiā cauſas delegare peritis. c. j. in fi. de cōſan. & affi. ¶ Præterea nō pōt Archiep̄s ſupplere negligentiam Ep̄i: niſi quantum canō permittit, vt firmauit Abb. §. eo. c. paſtoralis. in prin. Et in propoſito reperiť pmiſſa Ep̄o cōpulſio ſolū cōſtitutione œconomi. d. c. cū ſumus. ergo ſecus in vicario, quæ duo. officia valde differunt adeò, q dixerit Lap. alle. lxxxj. nō valuit act⁹. & But. de iura. calū. Imperatorū. q vicarius Ep̄i non pōt dare œconomū: niſi habeat ſpeciale mandatū. tn̄ cogitabis ꝓpter authoritatē dn̄i Ab. dū dicit hoc mōſtroſum eſſe: vt in eodē regimīe ſint duo capita. Adde plures authoritates quas poſui de cōſti. q in eccleſiarū. vl. char ibi hāc declarationē.

SVMMARIVM.

1 *Prædicator dicitur habere officium. in prin.*
2 *Prædicator & Prælatus proficere debeut nō tàm verbo, quàm exemplo.*
3 *Terra multis plena miraculis, vbi fideliū credulitas plus actibus, quàm lectionibus eruditur.*

CAP. XV.

1 INter cætera. ¶ † Dū notat Ab. q prędicator dicit habere officiū: & infert ad ſtatuta. vide eundē. de ſta. mo. qđ Dei. p illū tex. dixi ſup. rub. de off. dele. Et de hoc verbo offiū, copioſiſsimè ponit Frā. Paui. in trac. ne ſedeva. fo. ij. dū dicit hīc quātū fructuoſum & vtile verbum Dei. vide pleniſsimè & eleganter fratrem Robertū in ſuo quadrageſimali ſermone. viij. incipi. Semen eſt verbū Dei. & ſeq. vbi etiā inuenies quomodo qs teneat audire verbū Dei.

2 ¶ † Dū Abb. infiſtit moraliter qūo prædicator & Prælatus proficere debent: nō tam verbo, quàm exemplo: vide multa iura de exemplo allegato per Fran. Paui. in li. viſitationum,

¶ Adde q etiam ꝓpter iſta verba Feli. videť, q poſſeſſoribus forenſibus poſſet imponi collecta, qđ eſt contra mentē Bart. in. l. libert⁹. §. ſola. ff. ad municipal. vbi dicit, q collecta non pōt imponi poſſeſſoribus forenſibus. Et ratio, quia collecta eſt munus, quod imponitur pſonæ pro rebus. ergo ſi pſona nō eſt ſubdita ratiōe domiciliī, vel originis, non pōt eis imponi. Ita Bart. ibi. Adde Bart. in l. reſcripto. §. fin. ff. de mune. & hono. & ibi. d. Alex. Adde an per ſtatutū poſsit collecta imponi poſſeſſoribus forenſibus. & dic, q dc. Bald. no. in. l. j. in vj. col. C. de ſentē. quæ pro eo. Et de modo & cautela prout dendi per ſtatutū, vide Bald. in. l. fi. C. ſi ſine cēſu. vel reli. Adde. d. Alex. in d. l. reſcripto. ff. de mu. & ho. & hoc modo ſuſtinebis opin. Feli. hīc.

a Dum Abb. Adde tu vltra allegata hîc per Fel. q etiam gl. tangit. q. iſtam j. l. fi. ff. de in ius vo. Ex qua habes in prima parte, quòd ſolidus & aureus idem important in iure. quam gl. ibi Bart. ſequitur. Adde, quòd. lxxij. aurei faciunt vnam libram auri. & in hoc vltra hîc allegata per Feli. vide gl. in §. nos autem. Inſtit. de Attilia. tu. & in. §. fin. inſti. de pœ. te. liti. & in. c. ij. in glo. fi. vbi Do. de male. & in. c. fin. vbi doct. de deci. Hodie autem aurei, quib⁹ vtimur puta Veneti ſunt minoris ponderis. & ducatus nō eſt, niſi octaua pars vnciæ: ſecundum Bart. in. d. l. quoties. C. de ſuſce. & arca. libr. x. d. Abbas hîc, & in. c. nulli. de iud. quæ ſit vtilitas hoc ſcire, ponit Feli. hîc quē poteris videre: & notare, quia aliquādo iſta habebis de facto. Adde libram argenti, vi. delicet. x. aureos, ſecundum Albe. in. d. l. fi. ff. de ius vocā. ponit etiā Io. fa. in dict. c. §. nos autē. Inſtit. de Attilia. tut.

b ¶ Faciunt libra. Adde Salic. in. l. j. C. vt. j. cer. tē. & l. quicūq;. C. de ſer. fugi. & in. l. ſup chirographū. C. ſi cer. pe. in quib⁹ dicit j, q de iure lxxij. aurei faciūt vnā libram. Ad qđ adde. d. Sozi. cōſi. xj. vij. inci. in prima cōſultatione. ver. circa ſecundā dubitationē circa medium in. j. parte, charta xcvj. vbi idē. & quod. xcvj. ducati Senēſes faciūt vnā libram. & ſic q hodie libra auri cōſtat ex. xcvj. ducatis Venetis: Bar. in. l. quoties. allega. in text. & Alex. in. l. cū de indebito. de. pb. Itē adde, q vncia auri ſecundū vſum regni Sicilię intelligitur de vj. aureis. Itē ad. de, q quando quę dicit libra ex centum aureis: Bart. & doc. in aut. ſed nouo. C. ſi cer. pe.

c ¶ In. l. ſtatuæ. vide omnino ibidem glo.

in. iij. parte. j. partis. in prin. Adde Archi. xl. diſ. c. multi. vbi allegant illud Matthę. vij. qui fecerit. & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. & allegat Chryſoſtomum dicentem iſtum eſſe q qui docet alterū facere: prior incipiat. & Seneca: magna miſeria eſt inquit neſcire, & nolle diſcere: maior ſcire, & nolle docere: maxima docere & nolle operari. ¶ Adde quod 2
ſcribit Hieron. ſuper Marcum in fine. † Terra 3
multis plena miraculis, vbi fidelium credulitas plus actibus, quā lectionibus eruditur. & Hierony. ad Fabiolam Multò plus intelligitur, qđ oculis videtur, quàm quod aure percipitur. & Hierony. ad Ocenum. Caput artis eſt docere, quod facies. Et Hiero. ad Fabiolam: Prius doceamus: & ſic doceam⁹, ne doctrinę authoritas caſsis operibus deſtruatur. Et Hiero, ad Nepotianum: Non cōfundant opera ſermonem tuū: vt dum in eccleſia loqueris: tacitus ibi quiſpiā dicat: cur hæc quæ dicis, ipſe non facis. Accuſare auaritiam etiam latro poteſt: hoc autem os cum mente concordet. & Seneca de cōſolatione ad matrem, ſic dicit de filia: Multum ſibi dabis, etiam ſi nihil dederis, præter exemplum. & Valerius. j. li. c. ij. Adduci non poſſum, vt credā vrbi vtilem, quem domi ſceleſtum cōcerno. & in Euangelio Ioannis. x. Exemplum do vobis, vt ſicut ego feci &c. ij. q. j. c. Deus omnipotens. Dicit Petrus in prima canonica: Chriſtus p nobis paſſus eſt: nobis relinquens exemplum, vt ſequamur veſtigia eius. Et Terētius in adelphis: Inſpicere tanquā in ſpeculo vitas hominum iubeo: atq; ex alijs exemplū ſibi ſumere. & ſcribit Suetonius & Plutarchus de Cæſare, quòd cum quæſtor vlteriorem Hiſpaniam ſortitus veniſſet ad Gades⁹: viſa in templo Herculis imagine Alexandri, vehemēter doluit, quòd nihil iam à ſe memorabile actum eſſet in ea ætate, qua Alexan. provincias ſubiugaſſet. Quo exemplo motus occaſione magnarum rerum affligebatur: proxima verò nocte, ſomniauit ſtuprū inferri matri: quod â coniectoribus interpretatum eſt ipſum orbis terrarum futurum dominum: ob quod animo magna concepit. Simile fuit exemplum Antonij magni, cuius vitam cum audiſſet Augu. ſtupendo feruore commotus clamauit: Surgunt indocti, & rapiunt regnum cælorum: nos cū ſcientijs noſtris mergimur in profundum.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in confeſsionibus, item & Prælati ad quem re currere debeant?*
2 *Solidus quid, & quot libram conſtituant?*

CAP. XVI.

Onquerente.

¶ Ad tertiū ius epiſcopale. ſ. reuerentiæ. Adde q ad iſtud tenentur etia exempti. Bal. in l. fi. per illum tex. C. de bo. lib. dicens, q ſi eccleſia eſt exēpta, nihilolomin⁹ tenetur Epiſcopo reuerētiam exhibere. Idē Ang. per illum tex. in. l. alia. § eleganter. & ibi Ludo. in. j. not. ff. ſolu. matr. & Ang. in. l. ſed & ſi hac. §.

patronum. ff. de in ius vocan. vide quod dixi de præſcri. c. accedētes. ver. generalis exemptio. & Rotam. de re. vij. in antiquis. & gl. & Do. de dona. c. paſtoralis. in ver. cathedraticum. præſcripta inſtitutione: non eſt præſcripta deſtitutio. Hoſt. & omnes de hære.
1 cum ex iniuncto. dixi latè de præſcrip. c. auditis. ¶ † Dum dicit Abb. poſt Hoſt. quòd clerici omnes & Prælati in dioecesi tenentur in confeſsionibus recurrere ad Epiſcopum. Intellige, niſi ſub ſint alicui inferiori ſpiritualiter: vt per Hoſt. in ſum. de pœniten. & remiſ. §. cui presbyter parochialis. & non valet conſuetudo: per quam clerici eligūt ſibi ſacerdotes ad libitum: vt latius per Abb. j. ſuper glo. in verbo pœnitentias. valeret tamen conſuetudo: vt alij exēpto in dignitate: puta Abbati Archidiacono, vel alij Prælato fierit confeſsio: vt latius hîc per eum. ¶ † Dum Abb.
2 a tāgit quid ſit ſolidus. & quot ſolidi faciant vnam libram, ſequēdo Bar. in. l. quoties. C. de ſuſcep. & arca. lib. x. Addegl. in. l. ij. C. de ſportu. & glo. in rub. C. de vete. numiſma. impoſitione. lib. x. Cyn. in. l. penul. C. de dona. glo. & ibi omnino Bal. in. l. fi. C. communia deleg. Bal. in. l. quicunq;, v ltima col. C. de ſer. fugi. & ibi etiam Salice. & Bald. in. l. illud. vltima colū. C. de ſacroſan. eccleſi. cum ibi allegatis per eum Ioan. And. in Spe. de inſtru. edit. § porro. in fin. Glo. ij. & doct. in. c. ij. & de maledi. & glo. & doct. in. c. fin. de deci. & in. l. fi. ff. de in ius vo. vbi Alexan. allegat iſta. vide eundem in conſilio iij. circa primum quæſitum. vbi dicit, quòd ſolidi de quibus in. l. penulti. C. de dona. intelliguntur de ſolidis, quorum. xxij. faciūt vnam libram auri. Hodiè verò ad conſtituendum libram auri legalem, requiruntur octuagintaſex ducati Veneti, vel Florenti. Et vide Paul. de Caſt. in. d. l. fi. C. communia deleg. vbi dicit, quòd cum in iure fit mentio de ſolidis: intelligitur de illis, de quibus
b lxxx. faciunt libram. b & ideò cū ſit prohibita donatio vltra. ccccc. ſolidos aureos. d. l. penul. C. de dona. hodie valeret donatio vſq; ad octingentos aureos currentes: quia facta conſyderatione ponderis: faciunt dictos quingentos ſolidos. Et ita etiam Angel. in. l. ſancimus. in princip. C. de dona. de qua materia vide etiam Ana. poſt Abb. in. c. nulli. ij. colum. de Iudæ. vbi dicit, quòd ſi in ſtatuto, vel ab homine fit mentio de ſolido: intelligitur de ſolido paruo, ſcilicet monetæ minutæ. & idem Paul. in. d. l. fin. de quo etiam per Anani. in. c. j de Iudæ. & per glo. §. nos autem. in verſi. ſolidos. inſtit. de Attil. tuto. & in §. fin. Inſti. de pœna teme. litig. Et in conſyderatione valoris monetæ: vtrum attendatur tempus obligationis, vel tempus ſolutionis: vide plenè Bartol. in. l. Paulus. ff. de ſolu. cum concor. de quibus ibi. & per doct. de iureiur. c. quanto. & Martinum de laud. in tract. de moneta.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes, quæ fiunt imagini affixæ in pariete alicuius eccleſiæ, vel alicuius priuati, cuius eſſe debent.*
2 *Oblationes factæ celebranti intra parochiam alterius cedunt presbytero parochiano: non ipſi celebranti.*
3 *Legatum factum altari alicui poſito in eccleſia cui debeatur. & numero. 4.*
5 *Eccleſia vna poteſt præſcribere contra reliquum clerum in vna eccleſia in oneribus præſcriptibilibus.*
6 *Religioſi, an poſsint compelli ad hoſpitalitatem per excommunicationem.*
7 *Clerici totius dioecesis tenentur venire in proceſsione ad maiorem eccleſiam ſemel in anno.*
8 *Iuriſdictio epiſcopalis, qualiter poteſt tota reduci ad tres partes.*

CAP. XVII.

Dilectus. ¶ Inquantū cōcludit Ab. in iſto c. dilect⁹. q oblationes, quę fiunt imagini religioſę extāti intra parochiā in quo cunq; loco ſpectāt ad presbyterū parochianū: nō aūt ad dūm domus, in cui⁹ muro imago eſt depicta. & reprobat Ang. vide Abb. idē tenentem. de deci. c. quoniā. & de his, quę fiunt à Præla. paſtoralis. & in rub. de paro. licet ibi dicat ſe legiſſe Ioan. And. in addi. Specu. pro Epiſcopo. Et ex hoc infertur cōtra opi. Ang. qui ſæpe tenuit pro Epiſcopo, quo ad diſtributionē: ſed pprietates obligationū & relictorum acquirunt ipſi imagini, ſecundū Ang. in. l. in rē. ver. itē
c quæcūq;. ff. de rei ven. & in. l. ſtatuæ. c. ff. de vſufr. & per eundē in aut.

auf. ſimiliter. C. ad legē Fal. & in auf. omnes peregrini. C. cōmunia de ſucceſ. & plenè in diſpu. ſua inci. in refulgenti delitiarum palatio. vbi hoc dubium diſputauit. & vbi q allegat gl. in. d. l. ſtatuæ. quæ ſentit, q donata vultui ſancto Lucano, ſunt ipſius vultus. dicit tamen Ang. in. d. diſpu. q bona ſunt ad ſubſtentationē pauperū per Dioecesanum diſtribuēda. Et ſi ſtatuę Dei, vel alicuius ſancti donarētur pes, aut brachiū, quod illi ſtatuæ deficiebat: tūc bene eſt donū domini illius ſtatuæ: quia corpus principale trahit ad ſe illam partē. d. §. itē quæcunq;. Idem ſi ſtatua, vel imago nihil diuinitatis repręſentat. quia donatū illi eſt domini: iuxta gl. in. d. l. ſtatuæ. dum exēplificat in donantibus nummū: vt videāt leones florentię. Reſpondet Ang. ad. §. œconomos. in auf. de ſanc. epiſ. vbi donatio facta alicui ſancto pertinet ad locum, vbi eſt ſanctus: q illud procedit quando locus eſt ipſius ſancti. vnde loquitur de oratorio, quod nō eſt in bonis noſtris. & ſic locus eſt Dei. nos loquimur, vbi locus eſt tēporalis, & in dominio laici. Et pro opi. Abb. hic & in dictis locis cōtra Ang. vide Bu. rubj. de paro. poſt prin. Tamen opi. Ang. fortè procederet tum per ea, quę ipſe reducit in dicta diſputatione: tum per ea, quæ latiſsimè melius omnibus ſcribit ſuper hoc Petr. de Perufio in tracta. quartæ epalis. c. iiij. in. l. vij. colū. illius. c. ver. xvij. principaliter. vbi poſt multa, licet neminem de prædictis alleget, cōcludit, q dictæ oblationes nō debētur eccleſiæ parochiali. Reſpōdet ad. c. cū inter vos. de verbo. ſig. & c. paſtoralis. de his, quæ fiūt à Præla. q loquūtur, quādo oblationes fiunt per reſpectum ad eccleſiā paro chialem: quia tunc ſiue fiant in eccleſia: ſiue extra: bene debētur eccleſiæ parochiali. Secus qñ fiunt per reſpectū ad ipſam imaginē. Deinde concludit, q erit in diſpoſitione Epi per. c. præter hæc. xxxij. di. vnde valet cōſuetudo ſecūdū eū, q ad cuſtodiā eorum, quæ offeruntur ibi: ponantur quādoq; laici: qñq; clerici: & oblata cōuertit
1 in pios vſus: vt latius per eū. † ¶ Et pro reſpōſione data ad. c. paſtoralis. faciūt verba Bu. & Imo. ibi dū dicunt ſimpliciter, q oblatiōes, quę fiuut imaginibus poſitis in pariete alicuius eccleſię, debent presbytero parochiano: nō videntur loqui quādo fiunt imagni affixæ muro alicuius priuati. Et pro opinio. Angel. vide Imo. in Cle. per literas. in. iiij. col. ibi: per hoc etiā credidit. de præb. & ita intellige Angel. in. d. §. œconomos. vbi dicit, q iſta applicant illi loco priuato, nō prout priuato, ſed Deo illi imagini eū repręſentāti. per illū tex. qué reputo ſingularē. ¶ Et iſtis adde Bal. in. l. fi. C. de fideicō. lib. vbi dicit, q ſi relinquitur hoſpitali nō legitimè cōſtructo, valet relictū: quia nō intelligit legatum muris, vel domui, ſed vſui & hoſpitalitati in genere & in abſtracto: & accipiet Epūs. & erogabit pauperib⁹. Et idē dicit, ſi relinquitur maieſtati de volta Peruſina. Idē Bal. in auf. hoc ius. ij. col. ibi: Sed hic quæro. C. de ſacroſan. ecc. vbi dicit, q ſi fit legatum hoſpitali nō eccleſiaſtico: nō applicat ſibi cū ſit domus prorſus ſecularis: & nō priuilegiata. Tamē quia legatū eſt factū intuitu pauperū, diſtribuet inter eos iudicio Epi. & ſequit Car. in Cle. ij. §. illi. in fi. de religio. domibus. ¶ Adde etiam iſtis Lap. alle. lxxvij. vlt. col. vbi dicit, q ſi fit legatū eccleſiæ, quæ nō reperit in dioecesi: acquirit eccleſiæ cathedrali. allegat Io. And. in Specu. de inſtru. edit. § nunc verò aliqua. ¶ Et adde, q ſi Archiepūs celebrat in eccleſia exempta: oblationes ſibi factę debent, ad quē ſpectant iura parochialia. Card. in Cle. ij. in prin. in. viij. q. de priui. Idē puto, ſi in alia eccleſia nō exempta per prædicta. ¶ Ex his infert, q oblationes factæ celebrāti intra parochiā alterius cedunt paro chiano, nō ipſi celebranti. Ita Abb. in. d. c. paſtoralis. facit. c. requiſiſti. de teſta. vbi relictum ēpo ab extraneo,
2 videt factū cōtemplatiōe eccleſiæ. ¶ † Et iſtud nota, p oblationibus, quæ fiunt eccleſiæ: vt nō ſint vicarij: nec capellani poſiti ibi ad certū tēpus: ſed rectoris. De quo quando interrogaberis, nō dicas, q offerentes habent reſpectū ad ſacramenta. & illa etiā præſtantur per capellanum. ergo debent ei cedere: quia imo multa offerunt ex deuotiōe & intuitu Dei pro ſalute offerētis, vel defunctorū: in quib⁹ offerēs nō cōſyderat ſi quis ſit perceppturus. Prætereà ex quo rector exhibet ſacramēta per aliū, ſatis dicitur quo ad hoc exhibere per ſeipſum: per id quod ſcribit Abb. de paro. c. fi. iij. no. aperte ſentiens, q decimæ & alia tēporalia debentur ſeruienti eccleſiæ per aliū: ſicut ſi ſeruiret per ſeipſum. quod credo procedere, qñ perceptio fructuū & redituū ſpectat ad rectorē taxata certa portione vicario iure ſtipēdij. Secus ecōtra: puta, ſi certa portio reſeruatur rectori, & perceptio fructuū ſit vicarij: per id qđ no. Car. in Cle. j. q. ix. de offi. vic, vbi etiā loquit de oblatiōib⁹, quę debent rōne curæ. Facit etiā, qđ ipſe ponit in Cle. j. q. ix. de deci. & etiā qđ ponit Pet. de Peru. in tract. quartę paro. c. iij. penul. col. & hoc not. ¶ † Et ſcias, q obuentiones, ſeu legata, & ſimilia, q̄ obueniūt alicui altari poſito in eccleſia, nō debent altari: licet rectori eccleſiæ: niſi altare habeat bona diſtincta à bonis eccleſię; & alia reſquanſ intuitu ipſi⁹ altaris. Sed ſi nō fierēt intuitu ipſi⁹ altaris, ſed eccleſiæ: tūc etiā deberent rectori eccleſiæ: & nō rectori altaris. Abb. in. c. j. ad fi. de ſucceſ. ab inte. Et reputat oblationes, q̄ fiūt altari, fieri cōtemplatiōe eccleſiæ. Quod intelligo, niſi in ipſo altari eſſet aliqua imago, vel titul⁹ ſancti, cuius intuitu fierēt oblatiōes. Et hoc apparet ex cōiecturis: qa deberentur rectori altaris: vt dixi. s. poſt Ange. in. d. diſpu. dū reſpōdet ad. §. œconomos. Et circa dicta Ab. in. c. j. vide Pe. de Peruſi. in quarta epali. c. vij. xxxj. co. ver. qd ſi teſtator. q̄ oſa nota. in. c. vt quotidiana. Et p do. Ab. in. d. c. j. bene facit qđ ipſe no. hîc: dū dicit, q oblatiōes factæ intra parochiā in eccleſia, nō curata, cedunt eccleſiæ parochiali. Quod etiā intelligerē: vt eſt dictū de altari. Scias etiā, q oblatiōes q̄ fiūt occaſiōe a ſacramētorū receptorū in aliena eccleſia: cedūt illi eccleſiæ: & nō debeſ quarta eccleſiæ parochiali. Ab. in. c. relatū. circa mediū. de ſepul. nota tñ firmiter: qa in hoc de
4 quarta aliud volūt ibi doct. ¶ † Circa ea, quę enumerat hîc Abb. de ſpectantibus ad Epm de lege dicœceſana: cōſidera, q multa de his tanguntur alibi. Patet, dum ipſe ſe plerunq; remittit. ideò dic, vt in illis locis: vt euitemus trāſportatiōes. ¶ Sed aduerte, quia ſępe Abb. hîc maximè in. iiij. membro, multùm inhęret verbis capit. quàm ſit. xviij. q. ij. vnde ſi ille tex. debet ita ſtrictè intelligi, remanēt poſteà dubia quædā dicta Abb. hîc. & maximè ea, quæ ponit in. iij. mēbro. vnde videtur ille text. intelligendus: niſi quando per alia iura expreſsè, vel tacitè per identitatem rationis monaſteria tenētur ad ali-
5 qua. ¶ † Circa nonum membrum, dum dicit Abb. q in oneribus præſcriptibilibus vna eccleſia præſcribere poteſt cōtra reliquū clerum. vide eundē conſi. xciiij. Quædam eccleſia nō curata: vbi latè hoc proſequitur maximè per tex. cū gl. in Cle. j. de cenſi. Sunt aūt quædam in præſcriptibilia, vt charitatiuum ſubſidium, procuratio & ſimilia. & illud cōſilium ipſe reaſſumit. de præſcri. c. accedentes: iij. col. de quo etiā per Car. in. d. Cle j. q. xiij.
6 ¶ † Circa decimū de hoſpitalitate. Adde Car. in Cle. ij. Inn. de cenſi. vbi refert Laudunū dicentē, q imò religioſi poſſunt cōpelli ad hoſpitalitatē per excōicationē. allegat. §. hinc etiā. xliiij. di. Sed cōtrarium de cōpulſione tenet ſecundū eum Imo. & Hoſt. de emp. & ven. c. j. Dicit aūt Car. q reſpectu clericorū habentiū beneficia ſufficientia hoſpitalitati: bene poſſunt compelli per prędictā
7 reſpectu verò aliorū ſecus. ¶ † Circa vndecimū de proceſsionibus adde Archi. xxxviij. di. qñ vbi tenet contra Laurē. q omnes clerici epiſcopatus tenetur ſingulis an
a niſ⁸ venire ad litanias ad eccleſiam maiorem: per tex. ibi

a ¶ Singulis annis. Adde, q ante feſtum aſcentionis ſingulis annis liţaniæ fieri debēt. tex. eſt de cōſue. di. iij. c. rogatiōis, Cle. j. ver. in die. & ibi Car. de reli. & ven. ſanct. Sed nunquid poſsint cantari per laicos, dic quòd nō: niſi interſint clerici cum cruce. text. eſt authē. de ſan. epiſc. & d. §. ſi qs autem. Io. viij. & ibi Ange. col. ix

æquiparantẽ litanias & cõciliũ. Et certũ est, ꝙ omnes tenẽtur venire ad cõciliũ: ergo ad litanias. Hoc procedit de iure: sed secũdũ Do. ibi nõ seruatur de cõsuetudine. sed clerici positi in territorio baptismalis ecclesiæ, accedunt ad ipsas in litanijs. & vide Abba. de excess. Prẽla. c. nimis. secũdo. vbi tenet, ꝙ religiosi nõ tenenẽ venire ad processionem, nisi fiat ex magna causa. Nec obstat ꝙ ibi fiat mẽtio de prædicatoribꝰ & minoribus: qa fit causa exẽpli. Patet ibi, vt puto. ¶ Non videnẽ isti tãgere qd de exẽptis, de quibus dicit Bal. in. l. fi. C. de bo. lib. ꝙ per Old. fuit resp̃ōium Archiepiscopo Rauenatensi, ꝙ monasteriũ exemptũ per Episcopũ à iure eẽpali: tenetur ire obuiã processionaliter Ep̃o, si alĳ clerici tenenẽ ex consuetudine ad hoc: per illũ tex. Tamẽ Bal. videt loqui de exẽptis per Ep̃m. sed de exẽptis per Papã, fortè secꝰ: qa illa exemptio est plenaria: vt per Abb. de re iudic. cum inter. v. còl. Prætereà venire ad synodum & ad litanias, parificanẽ. d. c. quando. & ibi Arc. sed exempti non tenẽtur venire ad synodũ. de priui. ex ore. ergo: nec ad litanias. Ad idẽ vide Cal. de priui. consi. viij. vbi firmat, ꝙ exempti non tenentur venire ad processiones, quæ fiũt singulo anno, ex ordinatione ecclesiæ. Tamen si fiat ex causa graui & vrgẽti, potest Episcopus eos vocare, per d. c. nimis. ij. ver. eis quoq;. Tamen si nolunt venire, non possunt per Episcopũ excõmunicari, per. c. j. de priuil. in. vj. etiam si pluries vocati accessissent: quia priuilegium est facultatis. Et possunt ire, si volunt: & si nolũt, abstinere; & quia precario videntur fuisse. & sic nullũ ius est Episcopo acquisitum. de præscript. si diligenti.

8 ¶ † Vltimò videBu. consi. xix. in nomine &c. quia hîc agitur. vbi dicit istum modum loquendi de lege Diœcesana, & iurisdictionis, nõ esse bene doctrinalem. & ꝙ episcopalis iurisdictio potest tota reduci ad tres partes. Quædam sunt Episcopo competentia ratione ordinis. Quædam ratione iurisdictionis. Quædam sunt simplicis potestatis, seu dignitatis. Et de isto consi. facit mentionẽ Do. hîc, & in. d. cõsi. tractat But. solennissimè de multis discurrendo plures casus, qñ dicanẽ de materia prædicta, concludẽs principaliter, ꝙ priuilegium concessum Abbati, ꝙ posit omnia liberè, sicut verus Episcopus & ordinarius: tã in his, quæ sunt iurisdictionis, quã in alijs quibuscunq; ad forũ ecclesiasticũ spectantibus: non operatur in his, quæ sunt ordinis Episcopalis. & ibi tractat de actu benedicendi, vniendi, dandi indulgentias, & similibus: vbi semper vide.

SVMMARIVM.

1 *Literæ ad beneficia certæ diœcesis, an includãt beneficia exempta. in princ. & habes adnotatum in margine.*
2 *Locus exemptus, an & qualiter dicatur esse de diœcesi. n. 2.*
3 *Delegatus Papæ super correctione criminum, an possit procedere contra exemptos.*
4 *Verba ista, nullam iurisdictionem habeant: excludunt iurisdictionem mediatam & immediatam, principalem & accessoriam.*

CAP. XIX.

An literæ ad beneficia certæ diœcesis includãt beneficia exempta,

GRaue. ¶ Si Papa mãdat Ep̃o, vt prouideat de beneficio in sua diœcesi: poterit, ꝙ uidere in ecclesia exẽpta. Io. And. But. Imo. Abb. & Do. hîc, & in. c. Abbatẽ. de reſcri. per istũ tex. probantẽ beneficiũ exemptũ esse in diœcesi. Nõ obst. decisio huiꝰ tex. qa rñsio est clara: vt per prędictos. dixit tñ Abb. Anti. d. c. Abbatẽ. Secus si Papa mãdaret, vt prouideret in aliqua ecclesiarũ sibi subiectarum. Idẽ gl. in ver. primi anni. in Cle. j. de ex ces. Præla. dicebant etiam aliqui: secus si nõ diceretur in diœcesi: sed de diœcesi: quia licet ecclesia exempta sit in diœcesi: tñ non est de diœcesi. Istos reprobat Imo. in. d. c. Abbatem. & Cle. ij. in. j. colum. de priui. quia imo talis locus est de diœcesi. fatetur bene, quòd nõ est de iurisdictione diœcesis. & ita procedat gl. in. d. cle. j. de excess. Præla. licet Car. d. cle. ij. §. j. iiij. q. & Ab. in. c. Apostolicæ. j. col, de dona. videãtur trãsire cũ dicta differentia inter in & de: quã etiã reprobat Domin. post Lap. de rescrip. c. si propter. ij. col. in. vj. per. d. Cle. ij. de priuil. vbi patet, quòd locus exẽptus dicitur de tua diœcesi. vnde concludit, quòd si dicitur ecclesiarũ tuarũ. nõ includũtur exẽptę. Sed si dicitur tuæ diœcesis includuntur: propter gl. in. d. ver. primi anni. Et † quòd locus exẽptus dicatur de diœcesi, aperte voluit gl. in Cle. j. in ver. aut earum. de fo. cõpe. & eã not. ibi Ab. dicẽs bene facere tex. hîc. & no. Do. in. c. si propter. ij. col. de rescr. in. vj. & aliquid in. c. si pro clericis. in prin. de præb. in. vj. Cardi. in Cle. ne Romani. §. sanè. in. v. q. de elec. ad idẽ tex. de offic. ordi. cũ Episcopus. in. vj. dũ dicit, in qualibet parte suæ diœcesis: dũmodò in loco nõ exẽpto. ergo locus exemptus est de diœcesi. & ita no. Do. n. ij. no. inferẽs, ꝙ dispũtatiões & mãdata, quæ fiũt in diœcesi includũt loca exẽpta: dũ tamẽ fiãt per habentẽ iurisdictionẽ in exẽptos. & remittit ad notata hîc, & in. d. c. Abba. bo. tex. de sent. ex com. de monialibus. vbi dicitur, ꝙ moniales absoluũtur ab Episcopo, in cuius diœcesi est monasteriũ. & tamẽ gl. ibi etiã intelligit de exẽptis. Dicebat aũt Io. de lig. se audiuisse à Paul. de Lea. ꝙ si dicatur, in aliqua ecclesiarũ tuæ diœcesis, non veniũt in illo mãdato ecclesiæ exemptæ: secus si dicatur in aliqua ecclesiarũ Bononiẽsis diœcesis. Et sic ponderat illud tuæ, fortè motus secundum Car. in. d. c. Abbatẽ. j. col. licet prædicta nõ adducat. Quibus adde Abb. in Cle. j. in fin. de exce. Præla. vbi pulchrè infert ex illa gl. in verbo primi anni. ꝙ priuilegium cõcessum episcopo de percipiẽdis fructibus primi anni beneficiorũ vacantiũ in sua diœcesi, comprehẽdit beneficia spectantia ad exẽptos: aliàs non exempta. Et illam gl. sequitur etiã ibi Car. in ver. Abbates. quasi in fi. & plenius ibi Imo. in vlt. col. Ad hoc bonus tex. de præben. c. pro illorũ, per quem dicit ibi Abb. primo not. quòd si dicitur: prouideas in aliqua ecclesiarum tuarũ: poterit prouidere in ecclesia suffraganei sui: quæ in veritate nõ est sua: dummodò in ea habeat iurisdictionem ille, cui scribitur: quòd latius discutit ibi Imo. in. iij. co. ¶ † Omnia ista videntur procedere in materia larga. sed vbi essemus in materia stricta & odiosa facta mentione beneficiorum diœcesis: non veniunt exempta. Et sic decisio doct. hîc, & in. d. c. Abbatem. non procedet. Ista fuit opinio singularis Pet. de Ancha. in repe. c. si propter. xxxj. col. ver. & ista faciunt. de reſcri. in. vj. vbi dicit se consuluisse Venetijs, quòd gratię expectatiuę ad beneficium vacaturum in diœcesi Castellana, non comprehendunt beneficia, quæ sunt in illa diœcesi, & exempta ab Episcopo, & subiecta Patriarchæ Grandensi: quia paria sunt locum esse exemptum & esse extra territorium: vt dicit Ioan. And. in. c. ij. de constit. in. vj. Vnde sicut statutum Episcopi non ligat delinquentem extra territoriũ, vt ibi: ita nec delinquẽtem in loco exempto. secundum Ioan. And. ibi. ¶ Ad idem in simili allegat Inno. de iure iur. c. nimis. vbi dicit secundum eum, licet non in libr. meo: quòd si sunt alia loca in prouincia habentia dominium separatim, non dicuntur esse de regno illo. vnde in concessione illius regni, vel prouinciæ, non venirent illa loca. Voluit allegare Host. in. d. c. nimis. quem ibi refert Io. And. & But. & latius Abb. in. ij. col. ibi: hæc vera secundum Hostiẽ. De quo etiam meminit Car. post Lau. in. d. Cle. ij. §. j. iiij. q. de priuile. dicens, ꝙ possessiones & nes & castra quæ sunt pro franco allodio licet sint in regno, nõ tamen sunt de regno. ¶ Mouetur etiã Pet. de anc. appellatione diœcesis, quæ, de vera & naturali significatione, debet intelligi de illa, quæ subest Ep̃o: quia ita se habet cõis proprius & vulgaris intellectus, qui sequendus est. de spon. c. ex literis. cum si. Et ita dicit tandẽ se cõsuluisse quẽdã aliũ egregium doctorem. Tamẽ subdit, ꝙ dñi curiales tenent contrarium innitentes cortici verborum gratiæ, in qua dicebaꝫ in ecclesia castellana. Nã præpositio in, secundum eos, videtur includere oẽs ecclesias existẽtes intra diœcesim: neq; est quærẽdũ ad quẽ spectet collatio. Et vulgares & parũ subtiles tenerent istam opi. sed ipse nõ putat eã veram in literis gratiosis odiosis. Et hanc opi. curialiũ sequitur Brix. in ver. exemptio. licet nihil dicat de Pet. de Anch. & non legi, nec audiui hanc opini. Pet. de anch. fuisse adhuc ab aliquo impugnatã, quãuis more meo curiosissimè plura perquisierim. & solus An. Sic. in. d. c. Abbatem in pe. col. extollit hanc opi. Pet. de anc. nihil addẽs, neq; diminuẽs. ¶ Considera bene, ꝙ rõnes Pet. de anc. fortè nõ vrgent. Nam prima, ꝙ paria, sint locum extra territoriũ esse, & esse exemptũ, est falsa, vt per plures instantias probat subtiliter Fede. cõsi. ij. Maximè, quia cõcesso hoc: sequeretur, ꝙ si Ep̃s vellet exigere tribunal in loco exempto suæ diœcesis, requireretur licentia Papæ vel eius legati. c. j. de priuil. vbi ifti dicuntur superiores loci exempti, & tamen sufficit licẽtia Abbatis. c. luminoso. xv ij. q. ij. item si Episcopus Floren. non vult euitare excõicatũ à Senẽsi, nõ pot Senẽsis eũ punire. & tamẽ posset punire exẽptũ in sua diœcesi talia facientẽ. vt per gl. & doc. in cle. j. de sent. excõ. & latius per Fed. in. d. consi. quẽ vide. Vbi firmat contra Io. an. in. d. c. ij. ꝙ imò Episcopus possit punire subditum suũ delinquentem in sua diœcesi in loco exẽpto. Hoc cõsi. Fede. est inducendũ ad dãdam instantiam ad argu. Pet. de anc. non aũt, vt videamus quæ sit vera opi. Ioan. andr. an Fed. Hoc enim esset hîc impertinens, in quo vide Domi. in. d. c. fi. v. col. vbi sequitur Io. and. cõtra Fed. cõsyderans duo requisita, ad hoc vt Episcopus posit aliquem punire, videlicet, territorium ꝓprium. & ꝙ persona sit subdita: per illũ tex. Sed Do. non aduertit, ꝙ Fed. bene fatetur, ꝙ vbi talis delinquens nõ est subditus, Ep̃s eũ nõ puniet. sed loquitur in subdito: quo casu posset dici, ꝙ licet locus non sit de iurisdictione Episcopi, tamen est de territorio & de diœcesi. & sic delictum non est extra territoriũ, & persona est subiecta, ergo punibilis. Bene facit quod no. Do. post Lap. i. c. j. §. porro. circa medium. ibi. sed pone, de statu regu. in. vj. & plenè disp. Cal. inci. quærit. & quod dixi de off. leg. nouit. Et de hoc aliàs posset etiã dici, vt dicit hîc Abb. ꝙ in qõne prædicta inspicitur Papæ scribentis, potestas, cui totus mundus est pro diœcesi. j. q. iij. c. cũcta. ¶ Sed parificatio de qua per Pet. de anch. respicit ordinarium in quo verũ est dicere æquiparari locum exemptũ & locum extra territorium, nõ aũt inspicit hîc, vt ordinarius, sed vt gerens vices Papæ. Ad dictũ Host. & aliorũ in. d. c. nimis. posset dici, ꝙ licet ipa pars regni cõpetens alteri, non sit de iurisdictione regni: tñ est in regno, sicut per iura probatũ est suprà, ꝙ locus exẽptus est in diœcesi, & de diœcesi. Et ꝙ sit in regno patet, quia si esset extra regnũ nulli dubium esset, ꝙ non veniret in donatione, sed voluit dicere Host. ꝙ cũ sit ista pars de iure alterius, nõ venit in donatione. Præterea si ista inductio de dicto Host. esset bona, inferret absurdum & contrarium eius, quod vult Pet. de anc. videlicet, ꝙ etiam literis fauorabilibus facta mentione beneficiorum diœcesis, non venirent beneficia exempta. Nam Host. loquitur in donatione Principis, & sic materia latissimè interpretanda. de dona. c. cũ dilectus. Intelligatur igitur dictum suum non per viam restringendi verba sed interpretandi mẽtẽ concedentis, quæ nõ debet ita interpretari, vt in dubio tollatur ius alteri cõpetens. de deci. c. ex multiplici cũ concor. vbi aũt mandatur prouideri in diœcesi, mentio mandãtis est efficere quodcunq; beneficium in ea existens. Nec etiã videtur vera illa ratio, ꝙ de proprio sensu verborum ille locus solũ dicatur diœcesis, qui est subiectus Ep̃o, quia cõtrariũ expresse ꝓbãt iura. s. allegata. & eo. ti. c. cum Eps. in. vj. & gl. in. d. cle. j. in ver. aut earum. de fo. compe. Imò videt ꝙ nõ sit dare locũ, qui non sit in aliqua diœcesi. Et si vulgares interrogarẽtur: in qua diœcesi est talis locus exemptus: non dicerent, ꝙ in nulla. Cũ ergo non sit de alia, oportet ꝙ sit de illa, in qua est situatus. Et sic etiã de cõi vsu loquendi est in diœcesi. Secũdum prædicta intellige verba Ang. cõsi. mihi. ccxxx. quædã domina Margarita. in. ij. co. dum dicit, ꝙ testamentum confectum in monasterio exempto non dicitur factũ in territorio Senensi, quia paria sunt simpliciter locũ esse extra territorium, vel esse intra, sed exemptum. dicit tamen ꝙ hoc non posset sine magno dubio pertransire. & videtur falsum per prædicta. Sic etiam intellige verba Pau. consi. cxxxij. notãdum est, ꝙ imperiali. in penul. col. dum allegat. c. cum Episcopus. de ordi. in. vj. & vult ꝙ locus exemptus non censetur in diœcesi vt Episcopus ibi posit corrigere. Itẽ vult Pau. ꝙ si Papa imponit decimas, vel alia onera in diœcesi: non includuutur exempti. Sic etiam intelligẽ etiam Cal. de fo. cõpe. consi. xiiij. dum parificat existentem in loco exempto & existentẽ extra diœcesim, de quo meminit. Do. in. c. j. ad fi. de priui. in. vj. Ista enim & similia non debent poni, vt regulæ, sed quo ad certos effectus. Recipiunt eñ instantiam multiplicem, vt. §. dictũ est. Et hæc nota: quia sunt nouissima & disputabilia, & alibi non discussa. & multipliciter dilatari possent, vt in voce dixi. ¶ † Delegatus à Papa super correctione criminum clerici: potest procedere contra exemptos. Abb. hîc contra oẽs alios de mente gl. j. in fi. quia non derogatur exemptioni, ex quo qui est iudex ipsorum procedendo per alium, videtur procedere per ipsum. Adde quod no. Io. an. in. c. j. de pœnis. in. vj. in. iiij. co. sequitur ibi Do. in. §. eos. in. j. col. vbi dicit, ꝙ exemptio eximens ab oñi ordinario: intelligitur de omnibus excepto Papa, vel eius legato de latere, per. c. j. in fi. de verb. sig. in. vj. quasi sentiens, ꝙ per legatũ non impeditur exemptio, cum faciat vice Papæ. & sic multò magis in delegato, qui specialius repræsentat Papam. vnde dicimus, quòd legatus habet ordinariam. c. ij. de offi. deleg. in. vj. nõ sic delegatus. Et vide Io. an. in. d. c. j. in. j. col. de ver. sig. in. vj. vbi dicit legatos posse cognoscere de causis exemptorũ, quod alibi ita bene non probatur secundum eum post Abb. & sequitur ibi Domi. in prin. Tũ credo, ꝙ difficilè recedetur in practica ab opi. Hostiẽ. & aliorum hîc, licet solus Abb. resistat. ¶ Primò, quia vt ipsi dicunt tangere exemptos, est de reseruatis Papæ, vt traditur. s. ti. proxi. quod ẽtranslat. & reseruata indigent speciali mentiõe. vt ibi. ¶ Secundò, quia ex quo specialiter est statutum, ꝙ legatus de latere habeat iurisdictionem in exemptos, videtur ꝙ in omni alio sit secus ar. l. ius singulare. ff. de leg. ¶ Tertiò, quia mandatum super correctione criminum: videtur interpretandum strictè, sicut aliæ commissiones factæ delegatis. iuxta. P. &. G. de offi. dele. Tunc arguitur sic. In materia stricta appellatione simplicis, nõ venit simplex qualificatũ. c. statutũ. de elec. in. vj. col. l. vím passam. §. præscriptione. ff. de adul. omnes post Bar. in. l. ij. in prin. ff. de verb. obli. dixi post Ana. in. c. fi. de simo. Ergo facta mentione clerici, non veniũt clerici exempti, quia ipsa qualitas exemptionis alterat & mutat naturam simplicis clericatus. ¶ Quartò, quia si committitur correctio criminum generaliter, & comprehendantur etiam exempti, videtur ista parificatio & generalitas vilificare statum exemptorum. Cum enim sint immediatè subditi Papæ, profectò si delegatus intelligitur pariformiter datus, etiam cõtra eos, redditur ex hoc diminutio prærogatiuæ, quã aliàs habent exempti inter alios de clero. quod non præsumitur de mente Papæ. ¶ Quintò non videtur vera consequentia Abb. videlicet, nullus disponit de talibus personis: nisi Papa, delegatus repræsentat Papam. Ergo si delegatus disponat de talibus, dicitur disponere ipse Papa. Patet instantia. Nam iudex datus contra clerum, non præcedit constitutos in dignitate, quia non veniunt in materia stricta: vt notatur per Ab. in rub. de vi. & hone. cle. per do. in. c. per exemptionem. de priui. in. vj. & in. d. c. fi. de simonia. ergo processus, qui fit à delegato non videtur per omnia dici factus à Papa. Non quia iste non repræsentet Papam, sed quia mens Papæ in commissione non extenditur ad maiora expressis. de rescrip. c. sedes. Nec ad ea, quæ habent speciale excellentiam ab alijs. d. c, quo ad. Patet enim instantia ex. c. inquisitores. de hær. in. vj. Nam inquisitor habet delegatum, c. per hoc. eo. ti. & li. Et tamen per commissionem generalem non repræsentat Papam in his, quæ non veniunt in generali commissione, vt sunt Episcopi. Multæ aliæ instantiæ dari possent ostendendo, ꝙ mandatum deleganti non debet latè interpretari, ita vt gesta per ipsum attribuantur Papæ. & per consequens dicantur

a ¶Epiſcopus. Adde tu, ꝙ idē tenet d. Abb. in c. ſignificaſti. de for. cōpe. in vlt. colū. in ver. vlti. gl. quærit. ſed cōtra Ab. ibi. & contra Feli. hîc tenuit Ange. in l. cui iuriſdictioni. ff. de iu. om. iud. Et dicit pone, ꝙ Epiſcopus delegauit cauſam petitionis hæreditatis vni laico Nā ſi contingat opponi, quòd ille non ſi verè filius. & ſic ꝙ matrimonium de iure non tenuit, non poterit laicus de matrimonio cognoſcere, ꝗuis vltra non poſsit in cauſa principali procedere eò, quia laicus non eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis, nec principaliter. nec incidēter. c. tuam. de or. co. & c. lator. ꝙ fi. ſint leg. & reputat hîc Ang. eſſe ſingulare. Adde tu, ꝙ iſta limitatio, ſi eſt vera in terminis Ang. qñ Epiſcopus delegauit laico, quia laicus cum fungatur vice delegantis. l. j. §. fin. ff. de offi. eius cui man. eſt iuriſ. dicitur habere iuriſdictionem eccleſiaſticā non laicalem, vt expreſsè inquit d. Abb. in d. c. ſignificaſti. de for. cōpe. in fi. Sicut econtrà, ſi laicus committeret cauſam Epiſcopo, diceretur Epiſcopus in illa cauſa habere iuriſdictionē ſecularem ex perſona delegantis: non autem eccleſiaſticam. Et ideò non poſſet in illa cauſa excommunicare, vt no. Bal. in auſ. quis litigātium. C. de epiſc. audiē. in vlti. no. Iſta ergo limitatio procederet, quando talis delegatio eſſet facta à laico: quia tunc de cauſa ſpirituale, ꝗuis impediret principalē cōmiſsionem, non poſſet cognoſce.

fieri à Papa. Facit. d. c. P. & G. Eſt verum, ꝙ in his, quæ poteſt facere de mēte Papæ dicitur facere Papa. c. ſanè. & c. cū olim. de offi. dele. Sed negatur, ꝙ in dubio mens Papæ ſit tribuere ei talem poteſtatē, ꝙ in materia ſibi commiſſa, quicquid poteſt fieri à ſede Apoſtolica, fiat ab ipſo. Nam ſequerentur inconuenientia plura. Tamen cogitabis: quia punctus non eſt tritus.

4 ¶ † Iſta verba nullā iuriſdictionē habeāt, excludunt iuriſdictionē mediatam & immediatā, & principalē & acceſſoriā, ſecūdū Io. and. hîc, de quo facit feſtū Abb. Guſta hoc dictū ad gl. cle. j. in verbo omnimodā. de for. cōpe. vt quantū operatur, & cōcedit illa dictio vniuerſalis omnimodam: tantū tollat iſta negatiua nullā. & illā gl. allegat Abb. ſ. eo. c. quod ſedē. ij. col. inferens, ꝙ conceſſa iuriſdictione, venit omnis ſpecies iuriſdictionis. Per illā gl. dixit Ludo. in l. ſi duo. ff. de acqui. hære. & in l. qui bona. & l. qui dāni. ff. de dā. infect. ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ iuramētū faciat probationē omnimodā: talia verba excludūt probationē in contrariū, quia perindè eſt, ac ſi dixiſſet pleniſsimā, vt ſentit ipſa gl. ſecundum eū. ¶ Idem, ſi ſtatutū diceret dandam eſſe plenariam fidē iuramēto, per id, quod no. gl. in cle. in verbo, feciſſe. de probat ſecūdū eū. Et adde Bu. cōſi. xix. quia hîc agitur. in ij. colum. vbi dicit, ꝙ iſta verba omnia & ſingula & alia quæcūꝗ æquipollent iſti omnimodā. Et adde Bu. qui fil. ſint legi. c. per venerabilē. in vlti. char. vbi ſequitur dicta gl. ꝙ verbū plenam ſubiectionē, vel plenā poteſtatē, intelligitur in ſpiritualibus & temporalibus. Allegat. c. querelam. de elec. Et aliquando refert ad ſola tēporalia, vt ibi, & quando dicitur omnimodā, tūc ſignificat merū & miſtum imperium. allegat. d. gl. adde cle. j. in fi. vt lit. pen. facit cle. j. ad fi. de iureiu. in verbo, iuriſdictionē qualēcunꝗ. Per quæ verba Pe. de anc. conſi. mihi. ccccxvj. inci. primū dubiū non eſt nouum. decidit illud tritum dubiū, ꝙ Imperator non poteſt legitimare in terra eccleſiæ, quia prohibetur ibi exercere iuriſdictionem etiam voluntariam, per illam vniuerſalē negatiuam, qualemcunꝗ. Allega. l. Baliſta. ff. ad Trebel. & bene facit gl. in d. verſi. omnimodam.

SVMMARIVM.

1 *Monachus ſolus non poteſt recipere aliquem ad profeſsionem: mandato verò Abbatis poteſt hoc facere.*

CAP. XX.

HIs, quibus. ¶ Per iſtum tex. poteſt inferri ad notabile dictum Inn. in c. decæterò. ibi alij autē dicūt. de ſenten. excom. vbi dicitur, ꝙ licet ſacerdotes non poſsint abſoluere ab excommunicatione, cuius abſolutio eſt ſpecialiter cōceſſa Epiſcopis: tamē inferiores ab Epiſcopo poſſunt hoc miniſterium exercere ad mandatum epiſcoporum. Sed quando ipſi abſoluunt in neceſsitate, iuxta. c. paſtoralis. §. j. ſ. e. tunc ſua authoritate abſoluunt, nō autem mandantis. & quòd abſolutio ab excōmunicatione poſsit alteri committi, vide Imo. poſt But. de reſcript. c. ab excomunicato. vij. col. Facit etiā iſte text. ad dictum Archi. de pœni. di. vj. c. placuit. dū dicit, ꝙ licet ad ſolū epiſcopum ſpectet imponere pœnitentiam publicā, vt per gl. in verbo pœnitentias. ſ. eo. c. conquerente. Tamen ſacerdos de mandato Epiſcopi, poteſt cōponere. Allegat. c. pœnitentes. & c. in capite. l. di. Et ſentit, ꝙ ſi Epiſcopus dat poteſtatem audiendi confeſsiones, nō videtur dare poteſtatē imponendi hanc pœnam. Facit etiam iſte tex. ad dictū Do. in c. cum ex eo. in prin. in ij. col. ibi per præmiſſa. de ele. in vj. dū dicit, ꝙ licet diſpenſatio à iure conceſſa intelligatur cōceſſa ſolis Epiſcopis. Inn. in c. innotuit. de eo, qui fur. or. ſuſcep. dixi in §. de adulterijs. de iudi. Tamen ex commiſsione Epiſcopi poteſt inferior diſpenſare. allegat tex. hîc. & ſ. eo. quod ſedē. Reſpondet ad c. ſi. de offi. deleg. vbi miniſterium nō committitur, quod loquitur in delegato, cuius induſtria eſt electa. hîc autē in eo, qui habet cōmiſsionem à iure, vt latius firmat etiam Fed. cōſi. xxxvj. ſecundū

1 eū. pro quo bene facit gl. hîc. ¶ † Facit etiā iſte tex. ad dictū Abb. poſt Inn. de regul. porrectū. iij. co. vbi dicit, ꝙ ſolus monachus nō poteſt recipere aliquē ad profeſsionē, ſed de mādato Abbatis poteſt. Imò dicit Rota. de regula. iiij. in antiquis, quòd iſtud procedit, etiam ſi conſtitutio ordinis dicat, ꝙ non valeat profeſsio, niſi facta in monaſterio præſente conuentu. Imò dixit Io. de lig. de regula. ad Apoſtolicā. ꝙ etiā laicus de mandato Ab. poteſt recipere ad profeſsionē. Facit etiā iſte tex. ad dictū Archi. xcvj. diſt. c. bene

a quidem. ad fi. vbi dicit, ꝙ Epiſcopus[a] poteſt committere laico cauſam merè ciuilē clericorum, clericis etiā conſentientibus, & nō inuitis. Secus ſecus vbi ſimpliciter conſentirent, ꝙ laicus iudicaret. Aſsignat rationē diuerſitatis pulchrā, quia quando Epiſcopus cōmittit expreſsè, tūc ille vtitur iuriſdictione Epiſcopi, & ſic ipſe cognoſcere videtur. Sed non ita, quando ſimpliciter conſentiret, vt laicus cognoſcat, & iudicet. ¶ Ex quibus verbis guſta ſingularem theoricam & optimā declarationē ad prædicta, ꝙ in dictis caſib⁹ non poteſt inferior exercere ea, quæ ſunt conceſſa ſolis ſuperioribus eis conſentientibus tantū, ſed ſolū poſſunt eis delegantibus, & ſic non videantur facere authoritate propria licentiati per ſuperiorem, ſed authoritate ſuperioris ſibi cōmiſſa. Et ſic in caſu huius Decre. fiet abſolutio authoritate cōmittentis: non aūt ſolùm de eius licentia. ¶ Vnde habes, ꝙ licet ille, qui de iure eſt inhabilis ad actum, nō poſsit habilitari per illum, qui nō pōt ſuper ius diſpēſare, vt per doct. de fi. presbyt. c. veniens. tamē pōt exercere actum nomine illius ſuperioris ꝓhibiti eum habilitare. Ratio differentiæ, quia ſi habilitaretur, faceret iure proprio diſpēſato, quod nō poteſt concedere ille inferior à Principe. Sed quando facit vice ſuperioris, actus attribuitur deleganti. Et iſtum ſenſum puto habuiſſe omnes prædictos. Nam ſi aliter intelligerent: deciderent caſum à iure deciſum in locis allegatis. ſ. eod. c. quod ſedē. Quòd omne cognoſcibile eſt delegabile ſecundum noſtros, ſed voluerunt denotare, ꝙ non omne delegabile, poteſt inferiori competere de licentia eius, qui delegare poteſt. Hoc modo habes, ꝙ multa poſſunt fieri de mandato ſuperioris, & vice ipſius, quæ non poſſunt fieri de licentia ipſius. Quod nota ad materiam. c. cum conſuetudinis. de conſue. & l. ſi quis mihi bona. § iuſſum. ff. de acqui. hære. Et adde Bu. & Do. in c. cum ſatis. in prin. de offi. Archi. vbi dicūt ꝙ illa, quæ non ſunt quæſibilia conſuetudine, ſunt quæſibilia ex delegatione: per illum tex. & iſta perpetuò nota.

De officio iudicis Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus, an poſsit compelli ad patrocinandum.*

2 *Aduocatus, an poteſt compelli ad patrocinandum gratuitò pro pauperibus. Et an pauperi competat actio ad patrocinandum. vide nu. 3.*

CAP. I.

1 EXliteris. ¶ † Inquantum cōcludit Abbas poſt alios, aduocatum poſſe compelli ad patrocinandum. Adde gl. in l. ij. verbo. conſenſum. C. de proxi. ſacro. ſcri. x. quæ dicit doctorem poſſe compelli ad conſulendum, etiam eam ſequitur But. de offic. deleg. ſi pro debilitate. iij. col. ibi, an qs poſsit. Idem Bal. inſti. de emp. & vend. in fi. & Sali. in l. ſancimus. C. de aduo. di. iud. dum ſubdit

2 Abb. † poſſe cōpelli aduocatū ad patrocinium gratuitū pro pauperibus: ad Spe. de ſala. § fi. verſi. ex præmiſsis. & gl. in c. ſtatutū. § inſuper. in ver. pauperes. in fine. de reſcri

a ptis. in vj. Idē in Medico circa ęgrotum pauperem,[a] gl. lxxxiij. di. in ſumma. quia plus debet valere apud Deum vita illius, quā propria pecunia. ¶ Limita, dūmodò cauſa pauperis importet eius extremam neceſsitatem, adeò ꝙ ſi cauſa rueret, moreretur fame. Tunc enim iſta denegatio patrocinij, poſſet eſſe occaſio mortis, quę imputaretur bene aduocato. lxxxvj. di. c. paſce. Secus ſi non agit de tanto periculo, quia tunc aduocatus nō compellitur gratis aduocare pro paupere. Nemo enim compellitur ad bouum faciendum. xxiij. q. v. ad fi. Et idem in Medico ſi poteſt ſubuenire infirmo, aliundè non tenetur curare eum. Aliâs enim oportet aduocatum & medicum oīa negotia prætermittere, & pro ſolis pauperibus intendere. Ita diſputando concludit beatus Thomas. ij. ij. q. lxxj.

3 arti. j. ¶ † An autem pauperi competat actio contra aduocatum, vt cogatur patrocinari, pendet ex eo, quod tāgit gl. in c. ſicut. in verſi. eſurientiū. xlvij. di. quæ dicit ꝙ pauperes poſſunt petere eleemoſynam nō directo iudicio, ſed denūtiare eccleſiæ illum, qui non dat. & eccleſia eum coget. Idē gl. in c. domino ſancto. in verbo neceſſe. l. di. & in c. exigunt. in gl. j. in fi. j. q. vij. Et cum hac ſentētia concordat Abb. & Ana. in c. ſi quis per neceſsitatem. de fur. Ana. in c. Apoſtolicam. in prin. de ſimo. But. in c. j. de emp & vendi. Abb. in c. ij. clerici. § de adul. xiiij. col. de iud. Lud. in l. ij. in prin. in vj. co. ver. quinquageſimuſquintus. ff. ſol. mat. Iac. Zochus in c. inter opera. de ſponſa. Spe. de inſtrumen. edi. § nunc aliqua. xvij. col. verſi. ſed an pauperes habeant actiones. Abb. in c. j. j. diſtin. vbi de hoc latius ſcripſi. & attentis dictis Thomæ, vbi ſuprà, credo iſtud procedere ſolùm in paupere conſtituto in extrema neceſsitate. Et adde Baldum in l. ſi ad excludendam. ver. iij. C. de rebus credit. vbi dixi ꝙ iuramentum aduocati de non aduocando ſine ſalario, non intelligitur pro cauſis, vel perſonis pauperum. Et idem dicit de iuramento præſtito à doctoribus, de non doctorādo aliquē gratis, quia non extenditur ad pauperes. reliqua de aduocatis habentur j. titu. de poſtulando.

SVMMARIVM.

1 *Officium iudicis, an propriè idem ſit, quod actio & quid latius ſumpto vocabulo. nu. 4.*

2 *Officium iudicis, quando duntaxat cōpetit, an interpellatio parti facta, eum in mora conſtituat?*

3 *Officium iudicis implorare non prohibetur quis, quanquā ſtatutum actionem vel exceptionem deneget.*

5 *Libellus quid continere debeat, & qualiter concludere.*

6 *Officium ſuum ad priuatam vtilitatem, iudex impartiri, niſi petatur, non tenetur. cum fallen.*

7 *Officij duplicis nobilis ſcilicet & mercenarij explicatio. Et ſub hæc quid merum? nu. 8.*

9 *Officium iudicis vbi aduerſus certam perſonam intentetur, an lis conteſtanda ſit, ſi plena cauſæ cognitio exigatur? Et quid contrà? & ſub hæc limitationes aliquot.*

CAP. II.

IVdicis officiū. ¶ Materia eſt aurea & ſubtilis longo commento repe-

1 tita per Imo. hîc. Primò † inquantum Abb. concludit, ꝙ officium iudicis nō eſt propriè idem, quod actio, poſt Barto. clarè loquentē in l. j. v. col. ibi: quæro tamen. de iuriſdi. omni. iud. adde tex. in l. ꝙ ſi minor. § fi. ff. de mino. vbi expreſsè dicitur, ꝙ pro reſtitutione danda non competit actio, ſed iudicis officium. & no. latè Ange. aret. inſti. de act. in prin. in iiij. col. bonus tex. in l. hæreditas. in fi. ff. de pet. hæredi. vbi dicitur, ꝙ licet ſtricto iure nulla actione teneantur hæredes ad monumentū faciendū, de quo teſtator dixerat, tamē officio ſuperioris compelluntur ad præſtandū obſequiū ſupremæ volūtatis. Ad idē l. Quintus. in prin. ff. de an. leg. Per quem dicit ibi Bar. ꝙ fratres minores, qui nō poſſunt petere iure actionis aliquid, quod eſt eis relictum, per cle. exiui. de ver. ſig. poſſunt implorare iudicis officiū, vt hęredes cōpellat. & notat Bal. in l. j. C. de fideicōmiſ. & Bar. in l. ſeruos. ff. de ali. & cib. le. & in l. nec quicquā. § fi. ff. de off. procon. & in l.

2 ſeruo. de lega. j. ¶ † Ex his ſequūtur effectus vtiles. Nam interpellatio facta parti, non conſtituit eā in mora, quādo cōpetit ſolū officiū iudicis. l. cum poſtulaſſem. in pri. ff. de dā. infect. quia pars non erat ad hoc obligata. Ergo nulla interpellatio eidem facta potuit eam in mora cōſtituere, ſed iudex poteſt cogere partē ad ſic faciēdū. Ergo eſt à iudice. & per conſequens in iudicio poſtulandū: ſecus in eo, quod mihi cōpetit iure actionis, quia interpellatio vnica etiā extraiudicialis, conſtituit quē in mo-

b ra. tex. in l. mora.[b] ff. de vſu. in l. qui Romæ. § cohæredes. de verb. obli. Ita Bar. in d. l. j. & Ange. aret. vbi Domi. & Imo. hîc. Similiter ſequit, ꝙ quādo cōpetit officium iudicis, dicitur implorari miſericorditer. gl. ſingu. ſecundū Flo. ibi, in rubrica. ff. de inter. act. quia pars nō eſt ad hoc obligata: neꝗ iſtud, quod actor vult dicitur ſibi deberi: ſed iudex ex ſua gratia & miſericordia poteſt facere, vt actori illud præſtetur. Dixit tamē Bar. in l. j. & ſequitur hîc Imol. ꝙ etiā, quando miſericorditer imploratur, tamen ſi aliquando denegatur per iudicē, dicitur grauare partem, per l. j. § permittitur. & ibi etiā ſingulariter Bar. ff. de aqua quo. & æſti. niſi aliquid reſideret in mero arbitrio iudicis, quia ſi vult poteſt illud denegare. Inno. in fi. de fer. Et de hoc vltimo opportunè ſcripſi de except. c. exceptionem. in prin. vbi habes, an & quādo poſsit appellari, ſi non impartit index off. petitū, vel non facit id,

3 quod facere pōt ex poteſtate ſibi attributa à lege. ¶ † Sequitur etiam ex his, ꝙ ſi ſtatutū denegat actionē, vel exceptionem, per hoc non impeditur pars implorare officiū iudicis, ſi cōpetat ſibi, & probat in l. planè. ff. de peti. hære. Per quā dicūt ibi Bar. Bal. & Ange. ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ contra inſtrumentū guarentigiæ, non poſsit opponi exceptio, per hoc non repellitur pars volens implorare officium iudicis, per quod repellatur actor ab agēdo. Secus ſi ſtatutum diceret, ꝙ nulla exceptio, vel defenſio

c admittatur. Tūc enim poſſet officiū iudicis implorari.[c] Bar. in l. j. § & parui. ver. item aduerte. quia ſtatutum. ff. quod vi aut clam. De quo exclamat Ange. aret. inſtit. de act. vbi. ſ. dando aliquas remiſsiones. quas etiā repetit inſti. de excep. in rub. in pe. col. & in l. ab executore. § fi. xj. col. ff. de appel. ſed vide bonā apoſtillā Alex. in d. l. planè.

4 & quæ dixi de off. dele. c. ex parte. j. ¶ † Dicit tamen hîc Imo. ꝙ licet ſtrictè officiū iudicis nō ſit actio: tamen latē ſumpto vocabulo, poteſt dici actio. & ita ſaluatur opin. Marti. & ſequaciū. Inſtitu. de actio. in prin. & facit quod no. Bar. in d. l. j. v. col. ff. de iuriſ. om. iudi. bonus tex. in l. actionis verbo. in ver. inſtar. ff. de act. & obli. vbi officiū iudicis habet inſtar actionis. ¶ Ex quo infert ſingulariter Alex. in l. j. pe. char. ff. de iuriſ. om. iu. ꝙ ſtatutū etiam exorbitans à iure cōi, loquens in actione, cōprehēdit officium iudicis, quia etiā in exorbitantibus fit extēſio ad caſum: qui ſublata ſignificatione vocabuli poterat comprehendi, vt probatur in l. filiū habeo. ff. ad Maced. iuncta. l. iuſta. ff. de ver. obli. cō concor. de quibus per eum poſt Imol. in l. ſi verò. § de viro. Imo. in j. fallentia. ff. ſol.

5 matri. ¶ † Inquantū dicūt etiā hîc Bu. Abb. & Imo. poſt Bart. in d. l. j. narrandū eſſe in libello tale quid, per quod concludatur iudicē debere, vel poſſe facere id, quod petitur, non autē, ꝙ pars teneatur. Adde Spe. de lit. cont. § fi. verſi. ſis autem cautus. vbi etiam videtur velle, ꝙ ſi libellus in hoc peccaret, & ille q debet implorare officiū

re delegatus: ſicut nec delegās. ſed in laico delegato epiſcopi eſt ſecus vt prædixi.

a ¶ AEgrotū pauperem. Adde Barto. in l. Archiatri. C. de ꝓfeſ. & medi. libro. x.

b ¶ In l. mora. Adde do. Alexā. de Imo. in l. ſi ex legati cauſa. de ver. ob. & in l. interdum. §. fi. eo. tit.

c ¶ Implorari. Adde Pet. de anc. in clemē. j. §. j. & ibi Car. de prohi. ſequeſt. & Pau. de caſt. conſi. lxxj.

iudicis,diceret in libello,ago cõtra.T.& in cõclusione
libelli imploraret officiũ iudicis.certè talis libellus susti
neretur,quia nomen actionis est generalissimum.d.l.a-
ctionis verbo.Et pro hoc facit,quia licet officium iudi
cis nõ præsupponat propriè debitũ,vel obligationẽ.l.q
per collusionem.ff.de act.emp.tamẽ præsupponit quasi
debitum ab aduersario:vt est gl.no.in.l.si seruum.§.fi.in
ver.peti posit.ff.de verb.ob.quã ad hoc pro no.ponde
rat ibi Ang.& refert Imo.Et idem notat Bar.in.l.fi.ff.de
iniur.dicens,ꝙ officiũ iudicis largo modo præsupponit
a obligationem,[a]vt ibi probat,& verba libelli possunt im
propriari,vt saluetur Bar.in.l.olei.C.loca.cũ si.Crederẽ
tamẽ,ꝙ esset ineptus libellus,in quo proponeret actio:
& in eo non imploraretur officiũ iudicis,quia ita sentit
Spe.vbi.s.licet Io.an.in additio.Spe.super rub. de offic.
iud.videatur simpliciter velle post Gof.ꝙ ipsa proposi-
tio actionis importet implorationẽ officij iudicis.¶ In-
quantũ Ab.ponit de multiplici officio iudicis post Bar.
plenius loquẽtẽ in.d.l.j.de iuris.om.iud.vide Spe.latissi-
6 mè in tit.de of.iud.Et † datur vna regula,ꝙ ad vtilitatẽ
priuatã,nõ tenetur iudex impartiri officiũ suũ,nisi peta
tur.l.iiij.§.hoc autẽ.ff.de dã.infec.¶ Fallit in multis casi-
bus,de quibus per scribentes ibi.Vide etiã Firmanũ in
suo reper.in verbo,officiũ iudicis,vbi pulchrè accumu
lauit multos casus,in quibus cõpetit parti officium iudi
b cis,[b]tamẽ cũ dicimus officiũ cõpetit parti,est locutio im
propria.Continet enim repugnãtiã in seipsa,videlicet,
ꝙ officiũ iudicis sit partis,vel in partem,vt per Bar.in.d.
l.j.in.vj.col.ibi,sed aduertendũ.Ideò dicit,ꝙ officiũ iu-
dicis prout parti cõpetit,aliter debet nominari de iure.
¶ Quãdoq; enim nominatur proprio nomine:vt resti-
tutio in integrum,& excusatio à tutela.Est enim ius in-
terpretãdi officiũ iudicis super excusatione:& tamẽ ap-
pellatur excusatio.vbi aũt nõ reperitur propriũ nomẽ,
appellatur prosecutio.l.pecuniæ.§.prosecutionis.ff. de
verb.sig.¶ Inquantũ dicitur,ꝙ officiũ iudicis nõ exten-
ditur ad ea,quæ occurrũt ante litis conte.sed pòst per.l.
ædiles.allegatã in gl.vide Imo.in rub.j.de re iudi.But.in
c.j.in.iiij.co.eo.ti.Bal.in.l.ampliationem.in prin.in.j.co
lũ.C.de appel.Io.an.in Spe.de dispu.& alle.§.satis.ver.qd
de fructibus.Ang.in.l.Paulus.ff.de re iudi.Imo.& Abb.
de fi.instru.inter Bu.in.c.grauis.antepe.col.de resti.spo.
& in.c.cũ.M.in.xxiiij.col.de consti.& in.c.ij.j.col.de ꝓ-
cur.in quibus locis inuenies,ꝙ in libello debent peti fru
ctus percepti.Neq; est necesse,ꝙ petãtur percipiẽdi: qa
illi veniũt officio iudicis.Et intellige de percipiẽdis post
litem conte.non autem de his,qui non percepti,sed per
cipi potuerunt,quia illa debent peti in libello,sicut ꝑ-
cepti.& bonam practicam in petitione fructuum ponit
Ang.in.l.ait prætor §.per hanc.ff.de his,quæ in frau.cre
7 dito.¶ † De duplici officio nobili.s.& mercenario,sub
tiliter scribit Bal.in.l.incerti.in vlt.col.C.de inter.dicẽs
inter alia,ꝙ nobile dicitur,qñ iudex aditur prĩcipaliter
ob hoc ipsum.Mercenariũ verò quãdo principaliter ob
aliud,sed aditur in consequentiã.allegat notata in.l.j.ff.
de præto.stipu.Et ꝙ officiũ iudicis dicatur nobile,quan
do non deseruit actioni principaliter intentatę,declarat
pulchrè Bar.in.l.iubere.in vlt.col.ff.de iuris.om.iu.Bal.
in.l.episcopale.C.de epis.audien.Facit quod no.glo.in.l.
iiij.C.deposi.& dicit Bal.in aut.cõtra,qui propriã.C.de
nõ nu.pe.in pe.co.ꝙ officiũ iudicis mercenariũ deseruit
quandoq; actori,quãdoq; reo.Et idẽ Pau.in.l.nã posteà,
§.si minor,ff.de iureiur.ad fi.dicens officiũ iudicis posse
proponi agendo,& etiã excipiendò.Et nota,ꝙ quando
iudex est aditus proposita actione,sua pronuntiatio fit
officio iudicis mercenario,adeò ꝙ per talẽ pronũtiatio
nem functus est officio suo:etiã in interlocutoria,post-
quam non speratur diffinitiua.per.c.significantibus.de
of.dele.Ita no.Bar.in.l.quod iussit.vlt.co.ff.de re iu.ibi;

a ¶ Obligationem. Facit quod habetur per.d.Soz.cõ si.clxiij.in.c.visa bulla Bonifacij.ver.non omitto.in fi.in.ij.part.char.xxiiij.

b ¶ Officium iudicis.Cui officium iudicis competat vide.d.Soz.cons.cclxvj.incip.in cã quę vertitur.ver.postremò alia via circa medium.in ij.par.char.clxxv.& quando cõpetat,vide per eũ in consi.cviij.in.ci.in hac consultatione.cir.fin.vj.co.in.j.parte.charta.clxxiiij.

c ¶ Idest purum. Adde.d.Alex.de Imo.in.l.stipulationum.in princ,de verb.obli.

quæro quid in sentetia,dicens,secus quando iudex adit
implorato of.iudicis nobili,vt ꝙ detur tutor,vel inter-
ponatur decretum super alienatione rei minoris.Tunc
enim non finitur offi.iudicis nobile.& adhuc super illo
poterit adiri,& causa cognita poterit reuocare.l.quãuis
ff.de reb.eo.secũdũ eũ,cuius dicta reassumũt ibi scriben
tes.& Imo.post Ang.in.l.j.§.fi.in vlt.col.ff.de præto.sti-
pu.& ꝙ mercenariũ finiatur lata sententia,vide etiam
Bar.in.l.à diuo.§.sententia.ij.col.ff.de re iudi.Dicit im
plorari incidenter offi.iudicis,quando petitur non prin
cipaliter propter se,sed propter causam.Idem ibi pro-
pter se petitur,sed ratione rei postmodum habendæ,vel
litis proponendæ,& cũ petitur missio in possessionẽ.l.
j.C.vt in possessio.leg.Et idẽ vbicunq; interponenda est
cognitio summaria.Ita Inno.hîc & sequitur Domi.post
alios,& latè Rota in nouis.deci.xix.quæ est in tit.de res.
8 in integ.iij.in additio.¶ † Merũ officiũ iudicis est,quan
do non mouetur ad instãtiam partis. Zenze.in extraua.
execrabilis.super verb.inquisitionẽ.allegat.c.j.vt eccle
siastica beneficia.& Inn.de simo.licet Hely. Et hoc tam
per iudices ecclesiasticos,quàm seculares,quod est not.
dignum,secundũ Frã.Paui.in consi.beati Simonis,posi
to post consilia Ol.in prin.Facit secundũ eũ gl.j.in.c.ij.
de accu.in.vj.vel expone merum.i.liberũ.Allegat Bart.
in.l.imperium.ff.de iuris.om.iud.vel merũ.i.motu pro
prio,secundum Bal.de consue.c.cum inter.& merum di
c citur.i.purum[c]& syncerum.allegat Archi.in.c.statutum
§.insuper.de rescri.in.vj.& tex.in.c.j.de consue.dist.ij.
& in.c.cum dilecti.de accu.& tex.cum gl.insti.de diuisio
ne stipu.in verbo mero.& Ang.in.l.v.in prin.ff.de ver.
obl.Et quando proceditur ex mero officio inquirendo,
non est opus,ꝙ pręcedat diffamatio,neq; traditio copię
per articulos.Ang.in.l.si vacantia.ver.v.nota.& ver.itẽ
fallit,vbi iudex.C.de bo.vacan.lib.x.& But.de accu.qua
liter.ij.iij.colum.Ita scribit Ange.de aret.in lib.malefi.
in verbo mero officio.tamen Ange.ibi in addi.sup ver-
bo,hæc est quædam inquisitio.in.xix.col.videtur dubi
tare de hoc propter Gandinum & Hostiẽ.de quibus per
9 eũ,quem vide.¶ † Inquantum concludit Ab.hîc in duo
bus locis,ꝙ vbi offi.iudicis imploratur principaliter cõ
tra personam certam,& requiritur plena causæ cogni-
tio,tunc debet dari libellus,& fieri contestatio litis,aliàs
non.Adde Hosti.in summa in isto ti.§.vtrũ.vbi de hoc
latè ponit.de quo etiã optimè per Bal.in.l.nec quicquã.
§.vbi decretum.in.viij.col.cum tribus sequentibus.ff.
de offi.procon.vbi tandem concludit,ꝙ non fit in hac
materia litis contestatio,nisi concurrentibus duobus.
¶ Primò,ꝙ iudicium sit formatum ex tribus personis.
s.iudice,actore & reo.¶ Secundò,ꝙ causæ ordo hoc de
sideret,vt ibi latius.vbi etiã de libello & de citatione.Et
dicit Bal.in rubricà.ff.de interro.ac.ꝙ vbi officium iu-
dicis misericorditer imploratur propter aliud non pro
pter se:ibi nõ est necessarius libellus.Aut officio iudicis
petitur datio,vel factum principale,& tunc bene requi
ritur libellus,nisi vbi concluderetur,non contra certam
personam,sed ad remotionem cuiusdam obstaculi.alle-
gat.d.aut.si omnes.& ibi gl.& dicit Ang.in.§.illud quo-
q;.ij.in vlt.col.in aut.de trien.& semis.Propter gl.ibi,ꝙ
quando aliquid emergeret in iudicio post litis contesta.
debet officio iudicis explicari super emergenti,non cõ
testata lite.sed sufficit contestatio in causa principali.Si
verò ante litem conte.emergeret super illo,debet fieri
specialis litis contestatio.De isto articulo vide copio-
sius & elegantius,quã alibi per.d.Marianũ in.c.quoniã.
in prin.in.xxix.col.vt lite non contest.vbi inter alia con
cludit:ꝙ vbi petitur aliquid dari,vel fieri per partem,&
petitur à persona certa exigitur litis contest.& libellus,
quæ duo quãtũ ad istos terminos,regulantur eadem ra-
tione secundum eum,per tex.hîc.vnde si imploratur of-
ficium

ficium iudicis pro habendo salario,debet lis cõtestari.
allegat Bart.in.d.§.vbi decretũ.& in.l.j.ff.de eden.¶ Li-
mita hoc:nisi imploretur officiũ iudicis sup causa sum-
maria,puta super alimentis,quæ petunt prętari officio
iudicis nobili à parentibus,vel econtra,quia talis causa
expeditur sine libello & litis contest.l.si quis à liberis.§.
si vel parens.ff.de libe.agno.Et post multos casus cõclu-
dere videtur cũ Imo.hîc,ꝙ vbi iudicis officiũ non succe
dit loco actionis,nõ est necessaria contestatio litis aliàs
a secus[a].Vide de hoc etiã Bal.in.d.authen.contra,qui pro
priam.in pe.col.in fi.& eius dicta pulchrè cõiungit.& se
quitur Sali.ibi in.viij.q.dixit etiam Rota de resti.in in-
teg.tertia in nouis.ꝙ si petitur restitutio in integrũ pro
pter lapsum fatalium,non est necessaria cõtestatio litis,
quia non petitur principaliter,sed incidenter.tandẽ re-
fert ibi collector se audiuisse Richardũ de Saliceto Bo
noniæ ita distinguentem,ꝙ aut imploratur officium iu
dicis,duntaxat rescindens etiã principaliter,vt quia pe
tatur sententiam cõtra minorem,vel cõtra maiorẽ ha-
bentem latam rescindi.Et tunc non est necessaria litis
contestatio.Aut imploratur principaliter officiũ nedũ
rescindẽs,sed rescissorium,vt quia nedũ petitur senten-
tiã rescindi,sed etiã aliquid adiudicari,& tũc necessaria
est litis contestatio.& sic intelligit istũ tex.& est maxima
declaratio,quam etiã sequitur Rota de litis conte.v.ad
fi.in nouis.¶ Et de hoc officio rescindẽte,an possit intẽ-
tari simul cũ actione rescissoria:vide latè Abb.de restit.
in inte.c.cũ ex literis.antepe.col.post Inn.ibi super ver-
bo præsentibus.De ista materia vide etiã Ange.are.in-
sti.de acti.in prin.in.v.col.Bal.in.l.j.in antepe.col.C.de
de inter.& in authen.sed si quis.iiij.col.C.de testi.& ibi
Sali.q.iij.Bal.in.l.ij.q.iij.C.de testa.& Bar.in.l.Papinia-
nus.§.fi.ff.de mino.¶ Inquãtũ Ab.in duobus locis post
Bal.in.d.authen.si omnes.cõcludit hîc,ꝙ vbi petitio nõ
dirigitur etiam in personã,tamen citantur quorũ inter-
est,& si cõparent,fit litis cõtestatio propter glo.aureã in
c.per venerabilẽ.in verbo non seruatum,qui si.sint legi.
Adde Bal.in.l.si quis.in prin.C.fini.regũ.vbi dicit,ꝙ vn
de vtraq; pars est præsens,nõ potest ferri diffinitiua lite
non conte.per.d.gl.Per illã gl.dicit etiam Bal.in authen.
qua in prouincia.ij.col.C.vbi de cri.agi opor.istã esse re
gulam,ꝙ licet interdũ possit procedi lite non conte.ta-
men hoc verum,quando reus est absens.Sed quando est
præsens in iudicio,debet lis cõtestari & seruari ordo iu
diciarius ad plenum.Per illã gl.dixit Bal.in authen.sed &
& si quis.iiij.col.C.de testi.ꝙ in omni petitiõe,per quã
desyderatur diffinitiua sentẽtia,si partes sunt præsentes
semper debet lis contestari.Sed si actus solũ ordinaret
ad interlocutoriã,puta ad nuntiandũ testibus fidẽ perpe
tuã esse adhibendã,tũc secus,vt ibi latius per eum.& Sa-
li.ibidem in.iij.q.post Ia.bu.Per illã glo.dixit Bal.in.l.j.
C.ne lic.ter.prouo.ꝙ in causis,quę sunt priuilegiatæ,vt
procedi possit lite non conte.intelligitur,nisi partes sint
præsentes,videt tamẽ velle,ꝙ si partes præsentes de con
cordia procedunt lit.nõ cõte.valet iudicium.Cui dicto
obstat gl.de of.dele.c.de causis.cũ concor.vbi dicitur li-
tis conte.nõ potest omitti de partium cõsensu,nisi dicas
ꝙ illa loquuntur quando sumus in causa,in qua litis cõ-
testatio de iure est necessaria.Sed Bal.loquitur,vbi non
est necessaria,nisi quo casu partes sint præsentes,qa tũc
de earũ cõsensu posset omitti,sicut omitti posset absen-
te parte.Illã gl.sequitur etiã Bal.in addi.tit.de teste.ver.
vbicunq;.& vide Spe.ibi in §.nunc tractemus.in fin.vbi
dicit,ꝙ in omnibus casibus,quibus procedi potest lit.
non conte.intelligendum est altera parte se contumaci-
ter absentãte.Sic enim fit,quando non valet processus,
nisi quo ad omnia iuris ordo seruetur.& allegat.d.glos.
quã etiam sequitur Bal.in.l.j.in antepe.col.C.de interdi
ctis.Et pro dicto Ab.hîc vide Bal.in authen.qui semel.
vj.co.ibi:consilium puto verũ.C.quõ & quando iudex.
vbi dicit,ꝙ in officio iudicis non requiritur conte.lit.si
non est cum quo fiat.quia processus est extraordinarius
per.d.authẽ.si oẽs.Et dicit Lud.in rub.de arbi.v.co.ver.
x.pone.in fi.illius ver.ꝙ in causa summaria debet lis con
testari partibus præsentibus.Allegat gl.in.d.c.per vene-
rabilem.in ver.seruatum.& Bal.in authen.offeratur.C.
de litis conte.qui in libro meo non ponit de hoc.¶ Li-
mita prædicta,nisi essemus in casu,in quo lex expressè
dispensaret,non posse procedi lite non conte.Ita volũt
cõiter omnes in.d.c.per venerabilẽ.exẽplificãtes in cau-
sis summarijs per cle.sæpe.in versi.litis contestationem
non postulet.de ver.sig.per quẽ tex.iuncta deci.dcij.de
iudi.dicunt correctam esse.d.gl.tamen extra terminos,
de quib[9] loquitur illa gl.videtur,ꝙ prædicta procedãt:
quæ sunt quotidiana valde.¶ Considerabãtñ,ꝙ si dicta
iura corrigunt illã gl.sequitur,ꝙ erit correcta in causa
summaria,per.d.cle.sæpe.propter quod cadarent mul-
ta ex dictis Bal.præallegatis.Nisi dicas,ꝙ cle.sæpe.intel
ligitur,quando partes etiam præsentes concorditer no-
lunt litem contestari,vt sonat illud verbũ exigat.sed vbi
sunt præsentes & actor,vel reus vult,ꝙ fiat litis cõtesta
tio,videt tunc fienda:per.d.gl.quæ hoc mõ erit magnæ
importantiæ.Tamẽ cogita,ꝙ prædicta cõglutinatio est
ardua & insolita ad gl.in.d.c.per venerabilem.¶ Inquã
tum Abb.tangit de illa theorica Legistarũ,ꝙ vbi nõ est
prouisum de remedio missionis in possessionẽ,põt ꝓ-
cedi ad diffinitiuã.vide ad saturitatem Alex.in.l.si fini-
ta.§.Iulia.xlviij.col.ver.in eadem gl.ibi:in quibus actio-
nibus cũ sex co.seq.ff.de dam.infect.vbi tandẽ sequitur
opi Bar.& communem Legistarum contra Imo.ibi.&
refert.Lu.& Pau.ibi tenentes communem per plura.Et
respondet ad.c.tuæ.vt lit.non conte.ꝙ licet ibi permit-
tarur excommunicatio,tamen non negatur,quin con-
tra contumacem possit procedi ad diffinitiuam,secũdũ
Lud.& dixit Alex.ibi,ꝙ non velit sumi argumentum à
contrario in.d.c.tuæ.quia induceretur correctio aliorũ
iurium.de quibus ibi per doc.videlicet tex.in.l.qui se di
xit.& ibi Bart.ff.de iud.& in.c.j.de eo,qui mit.in pos.in
vj.& in.d.authen.si omnes.cum similibus.& vide quę di
xi in.d.c.tuæ.¶ Vltimò dum Ab.allegat gl.in.l.si soror.
C.de colla.Adde decem cõcordãtias de quibus per.d.l.
Firmanũ in verbo offi.iudicis ad fi.ij.col.cui adde,quæ
dixi de exce.c.exceptionem.iij.co.Reliqua ad istum titu
lum,vide ad saturitatẽ per Spe.in ti.de of.iud.& ibi Ioã.
an.& Bal.in addi.& Host.in summa hui[9] ti.& Imo.hîc.

a ¶ Aliàs secus.Adde do.Alexan.de Imo.in.l.ab hostibus.ex quibus caus.maio.& in.l.ij.§.si publico.de adult.

De maioritate & obedientia Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Maioritas quotuplex sit?*
2 *Doctor quis præcedere debet alios doctores.*
3 *Licentiatus,posteà doctor effectus præcedit eum,qui medio tempore fuit doctoratus.*
4 *Doctor præcedit militem.*
5 *Clericus secularis,an præcedat regularem.*
6 *Religiosi qualiter debent ordinari in processionibus,& alijs actibus.*
7 *Vita actiua,an sit dignior vita contemplatiua,vel econtrà?*
8 *Præeminentiæ qualiter cognoscantur,vide nu.10.*
9 *Iudex debet honorare consistoriales Principis.*
11 *Dauid,an fuerit maior omnium prophetarum.*
12 *Ioannes Baptista,an sit maior Ioanne Euangelista.*
13 *Maiores & antecessores dicuntur vltra tritauum,& parentes dicuntur vsque ad tritauum.*
14 *Frater maior in diuisione ille dicitur,qui diutius administrauit,non qui primò natus est.*

Quotuplex eſt maioritas.

1 ¶ †Pro notabili ornamento huius rubricæ. Quæritur
quotuplex eſt maioritas.& de hoc vide Abb.j.e.c.proxi.
in princi. &.j.eo.c.ſtatuimus.ij.notabili.Brix .in verbo
maio.§.vij.gl.in.c.lex eſt.ij.di.in.c.pluribus.in verbo ma
ioris.de præben.in.vj.Abb.in.c.quæſiuit.in prin.de his
quæ fiunt à maio.parte ca.text.& doct. in.c.ſuper eo .ij.
de teſti.glo.in.c.ſedes.in ver.digniores.de reſcript.Bar.
zab.Archiepiſcopum Spalatenſem latiſsimè cōſi.xj.Mar
tinum Epiſcopum.iiij.char.Abb.j.e.ſolitæ.vij.notabili.
vbi dicit per illum tex.ꝙ etiam dignitate ſubditorū co-
gnoſcitur maioritas.pulchrè Arch.& Do.ij.q.vij.quā-
quā.vbi etiā dicūt,ꝙ rōne dignitatis,ſeu maioritatis of-
ficij aliquis dicitur maior altero.Hac rōne Archidiaco
nus maior eſt archipresbytero,ſed in ordine minor, ſi-
cut Abbas in minoribus maior eſt presbytero in digni-
tate vel officio,minor in ordine.Et hoc dicit Do.in. c.
Epiſcopus.xvij.diſt.ꝙ in diuinis Archipresbyter præce
dit Archidiaconū,nō in alijs.vn̄ extra miſſam præcedit
Archidiaconus in loco,in voce:iuriſdictiōe & ſimilib⁹.
Et ꝙ minor ordine maior,tn̄ adminiſtratione prefera.
allegat.c.placuit.xvij.di.ſic intellige gl.j.& tex.ibi: & in
c.j.de offi.Archipresby.& quod notat Ana.de Iudæ . c.
ad liberādā.x.col.vbi dicit ſe vidiſſe bis dubitari de hoc
Bononiæ.Et dubitatio fortè ipſum tetigit cum eſſet ibi
Arch.de iſtis Prælationibus inter eccleſiaſticos.vide me
lius,quā alibi per Do.in.d.ca.Eps.ponit etiam Do. ibi,
quō ſedeāt prælati in cōſiſtorio Papæ. & ꝙ poſt Papam
Hoſtiēſis eſt primus,deinde quatuor Patriarchę,& etiā
alij patriarchæ,licet de iſtis ſit dubiū.poſteà Cardinales,
niſi aliud habeat cōſuetudo. De quo etiā optimè ponit
Petrus de monte in ſua monarchia.xxiiij.col.ibi.v.quę-
ro.ponēs ordinē ſeſsionū cōcilij.Et quid de Archiepi-
ſcopo Mediolanenſi & Rauēnatēſi.de quibus per gl.xc-
vj.di.bene qdē.ver.Mediolanēſi.dixi.in.c.cū dilecta . de
reſcri.in ver.ordo ſcripturæ.& vtitur Pet.multa indagi
ne circa ſupraſcriptiones Decretaliū & ordinē literæ,ar
guēdo ab illis,& decidit multa,de quibus fuit interroga
tus in cōcilio Baſiliēſi,vt dixi in voce.de quo etiā per Al
2 be.in.l.iij.C.de ſum.tri.¶ †Et in præcedēdo attenditur
quis ſit de meliori ſanguine.& ille præcedit cæteris par
bus.Bal.in.l.nemini.per illū tex.C.de aduo.diuer.iudic.
Et Eps,qui eſt doctor,præcedit Epm non doctorē,etiā
prius promotū.Do.in.c.Iſidorus.xvj.di.propter glo.j.
ibi dicētē,ꝙ nō attenditur prioritas tēporis,ſed maiori-
tas authoritatis.per quam gl.dixit Do.in.c.Epiſcopus.j.
col.xvij.di.ꝙ ſi vnus canonicus eſt maior altero notabi-
litate,vel ſcientia,præcedit aliū etiā prius receptū . Ad
quod etiam allegat,quod no.gl.in.c. ſexta ſynodus . xvj .
di.& Archi.in.c.quoniā.ea.di.vbi infert Archi.in fi .ſuæ
gl.maioris,ꝙ maior præponi,quāuis tempore ſit poſte
rior,quia ibi vna ſynodus poſterior tēpore , præfertur
propter maiorē authoritatē.Pro quo etiā dicit facere,
quod habetur in.l.j.iuxta fi.C.de conſulibus.li.x. vbi vi
de ſecundū eū,ꝙ habēs plures gradus,quorū nullus per
ſe ſufficit ad præcedendum alium,non præcedet virtu-
te oīm ipſorū.Lud.cōſi.cccxxxiij.quo ad primum .ver.
quo ad ſecūdum.volens,ꝙ licentiatus in decretis,& ma
giſter in artibus,non præcedit decretorū doctorē. vide
3 ibi.¶ †Primò licentiat⁹,poſteà doctoratus præcedit il
lū,qui medio tempore fuit doctoratus.Ange.Are. in.§.
quædā.x.col.inſtitu.de ac.per tex.ſing.in.l.j.C .de cōſu-
libus.li.x.quæ tene menti,quia fuit in facto ſecundū eū,
cuius verba ponit Ale.in.l.j.ff.de obſequijs.in apoſtillis.
Iunior excellens virtute & probitate prefertur antiquio
ri.gl.in.§.ordinatione.in ver.oīno.in authenti. de mona.
quam ſequitur Ang.ibi,& Lud.in.l.cum quid.ff.ſi cert.
peta.& ibi Alex.ij.col.& notat Sali.in. l. prouidendum.
per illū tex.C.de poſtulā.& Lud.in.l.ſi verò.§. de viro.
iiij.fallentia.ſol.ma.Addens tex.in.c.Epiſcoporū.lxxiiij.
diſt.& in.l.vnicuiq;.C.de proxi.ſacro ſcri.lib.xij .& ibi
dicit eſſe tex.ꝙ talis maior excellentia probatur per .xv.
teſtes.¶ Scholaris optimi intellectus,& ſummę peritię,
præferendus eſt doctori in honoribus & cōmoditatib⁹.
Lud.in.d.l.ſi verò.§.de viro.alleg.gl.j.in.l.j.C.de anno.ci
ui.lib.xj.de qua exclamat.ſed non credo verū, quia nul-
la peritia confert alicui priuilegia doctoratus , ſecundū
Card.in cle.ij.ij.q.ver.viij.de magi.tamen illa gl.pōt pro
cedere eo modo,quo loquitur dicens facilius aduocari
ſcholares optimos,quā doctores inſufficientes. Quam
etiā allegant Lud.& Alexā.in.d.l.cū quid.addentes text.
in.l.ſed & reprobari.ff.de exc.tut.in ver.* valde tamē di
ſciplinis inſtructos.* & quod ibi Bal.dicēs propter ſciē-
tiam multum eminentem maiorem prærogatiuam de-
beri,& poſſe à ſtatuto recedi. Et hoc verbum quotidiè
allegatur ad multa:vt etiā per Lud.in.l.ſi cū dies.§ ſi arbi
ter.ff.de arbi.per illum text.in verſi.quod puto verum.
& eius ſit authoritatis arbiter.&c.vbi conceditur arbi-
tro magnæ authoritatis,ꝙ poſsit pronuntiare in ſeceſsi
bus.expone in viridarijs vel alijs locis delectabilibus quę
ſunt extra ciuitatē,ſecūdum gl.in.§.multæ.in ver.adytis.
in authen.de teſti.& Alb.in.d.§.ſi arbiter.in fi.¶ Præce-
dit etiam, qui diu legit,& maiora ſtipēdia habuit.Abb.
in.c.clerici de iu.ij.col.Pro quo facit.l.j.C.de offi.magi
ſtri.offi.ſecundum Alex.in.d.l.cum quid.quē & ſi aliâs
nō ſolitū in talibus inſtare,puto ibi ſe extendiſſe,qdū Pa
duæ legeret propter accerrimam contentionem,quā de
præceſsiōe habuit cū Bartholomęo cepola, vtpote for
tè ſibi imparem ex aliqua dictarū imparitatū. & ſubdit
iuniorem præferri,quando habet dignitatem , & anti-
quior eam non habet.allegat notata in.c.ſtatuim⁹.¶ Et
de his etiā per Io.de platæa in.l.j.C.de cōſulibus . & ibi
etiam per An.de Barulo ſecundum eum. Præcedit etiā
canoniſta Legiſtam,legiſta artiſtā:doctor vtriuſq; iuris
merum canoniſtam:Theologus omnes. Hæc latè per
Ab.An.Sic.& Fran.are.in.c.clerici.de iud.vbi etiam in-
uenies,ꝙ legiſta,qui habet titulū in vtroq; iure, & igno
rat canones,nō præcedit bonum Canoniſtam,poſt Pe.
de Anc.in.c.j.de paro.dum loquitur de legiſtis neſcienti
bus decretum.& hodie videmus multos tales.Et quādo
canoniſta preferatur theologo ī ꝓmotionibus,vide o-
4 mnes poſt Hoſt.in.c.j.de cōſan.& affini.¶ †Doctor prę
cedit militē.Bal.in proœ.ff.in fi.& in.l. quod conſtitu-
tum.ff.de teſta.mili.poſt gl.ibi.fallit in doctorellis,ſecū
dum Bal.in.d.procœmio.& ſequitur Alex.in.l.centurio.
in.iij.co.ibi.vij.ff.de vulg.& pu.Pro quibus vide ſtupē
dum verbum Ang.Sic.in procœmio clementinarū . xiij.
col. vbi dicit fuiſſe deciſum in curia Ro. tempore Euge
nij.iiij.ꝙ prærogatiuæ datæ per regulas cancellariæ do
ctoribus,non cōpetunt doctorellis imperitis & idiotis.
¶ Ex quo ipſe infert fortius,ꝙ impetrans beneficium,
nulliter impetrat ,ſi narrat ſe doctorem & eſt merus oc
cupator illius tituli propter excellentem ignorantiam.
¶ Sed certè vtrūq; dictum eſt falſum . quoniā doctor ,
quāuis ignarus gaudet priuilegio doctoris , vt acutiſsi
mè ꝓbat Frā.are.preceptor meus in.d.c.cleri.ij.co.de iu
di.vbi vide.Adde etiā,ꝙ miles,qui militat ad latus Prin
cipis præcedit doctorem.Ang.in.l.in teſtamēto.ff.de te
ſta.mili.facit.l.j.C.de præpo.libe.lib.xij.ibi,quos noſtri
lateris decus illuſtrat.per quem dicit Bal.in rub.ff.de of.
procō.ꝙ dignior eſt cardinalis,qui aſsiſtit Papæ in curia
quā qui extra curiam.Item in actibus militaribus præce
dit indiſtinctè miles.Alex.in.d.l.centurio.per tex.qui be
ne facit in.l.j.in prin.C.de offi.vi.& ita per illum text.di
ſputando terminauit ſignor . de Homodęis de mediola
no ſecūdū Marti.de lau.in trac.de dignitatibus. conclu
a ſiōe.xvj.Et prędicta procedūt in actibus indifferētib⁹.[a]
¶ Miles imperialis pręcedit ducalē.Fran. Tigri.in.l.ij.ꝑ
illū text.ff.de albo inſcrib.ſecundum Andrę Sicul.in . c.
quod

a ¶ Indifferentib⁹. Adde.d.Sign. de medio.in ſuo conſi.inci.in nomine domini , amen. vtrum doctor in ſignum honoris &c.

quod clericis pe.col.de fo.cōpe.Facit quod not.Abb. in
c.poſtulaſti.iij.col.de conceſ.præben.dicens,ꝙ inter mi
lites ille eſt dignior,qui à digniore eſt factus.vnde miles
papalis alios præcedit ſecundū eū.Rector ſtudij nō præ
cedit Epm,niſi ſit ſcholaris in illo ſtudio.Abb.in ca.au
ditis.iij.colū.de elect.& in.d.c.poſtulaſtis.in.iij.col . Epi
ſcopus,qui eſt in capitulo vt canonic⁹,nō præcedit capi
tulū,tamē ratione dignitatis debet ſaltē habere ſecundū
locū in.c.Abbas.in.d.c.poſtula.& ſi canonicus eſt vica-
rius ſui Epiſcopi,ſedebit in capitulo, & choro in loco
aliâs ſuo,quando eſt ibi vt canonicus.Do.in.c.à collatio
ne.ad fi.de app.in.vj.& ibi etiā de Epo ſcholari,quē re-
ctor præcedit ſcdm eū.Arc.prefer ꝑpoſito.Bal.in cōſi.
inci.Archi.qd poſsit in iſtis præceſsionibus cōſuetudo,
dicā poſt Ab.j.e.ſtatuimus.in prin.Ille dicitur dignior,q
eſt magis dignus rōne naturalis originis & antiquioris.
Do.in.c.j.di.colligens hoc ex gl.ibi.Ex quo no .ſecundū
eū,quando habes ordinare hoīes,vel prælatos , quē de-
beas præferre.Præfertur habēs dignitatē in nobiliori lo
co,licet ſit eiuſdē noīs.Inn.in.c.fraternitatē.in fi.de don.
dicēs,ꝙ dignior eſt canonicus eccleſię cathedralis,quàm
canonicus alterius eccleſię.licet in reditibus æqualiter
ſuperabūdēt.Facit.c.ſtatutum.§.j.de reſcri.in.vj.& facit
gl.j.in.c.à ſenatus.§.ſanè.de hær.in.vj.quæ dicit,ꝙ magis
5 priuilegiatus præfertur.¶ †Clericus ſecularis præcedit
regularē,patet in.c.legi epiſtolam.&.c.alia.xvj.q.j.notat
Io.an.in regula,delictū.li.vj.in mer.in.iij.co.& gl.fi.in.c.
qualiter.lo.ij.de accu.dicēs,ꝙ dignior eſt cœtus clerico-
rum,quā monachorū.Notat Do.in.c.Eps.xvij .di.& di
cit Chryſ.in ſuo dialogo:Si talē mihi aliquē adducas mo
nachum,qualis,vt ſecundū exaggerationē dicā,fuit He
lias,non tamē illi cōparandus eſt qui traditus populis, &
multorū peccata ferre cōpulſus īmobilis perſeuerauit.
& ſubdit:Si adminiſtranti ſacerdotiū monachales ſudo-
res cōferas,tamen eos diſtare reperies,quātū inter priua
tum diſtat & Regē,ſed caue,quia iſta verba Chryſo. lo-
quuntur de Epis ſecundū Tho.in quolibetis ,quolibeto
iij.art.xvij.vbi latiſsimè diſputat,vtrū presbyteri ,paro-
chiales & Archidiaconi ſint maioris perfectionis,quā re
ligioſi,& per multa cōcludit,ꝙ nō:maximè per talē ra-
tionē,lex priuata,quæ eſt lex ſpūſſancti,vt eſt.c.licet .de
reg.nunquā ducit hoīem de ſtatu magis perfecto ad ſta-
tum minus perfectū.Sed facit hoīem aſcēſiōes in corde
ſuo diſponere,vt in Pſal.ſed lex priuata ducit clericos ſe
culares ad vitā regularem.c.duæ ſunt.xix.q.j. ergo ſtat⁹
religioſorū eſt perfectior,quā ſtatus plebanorū,vide ibi
ſoléniter.Et cū dictis ſuis coniunge omnino Aug.de an
cho.in ti.de poteſtate eccleſiæ.q.ciiij.ar.ij.vbi tripliciter
præfertur religioſus presbyteris,etiā curatis,quo ad ſta
tum perfectionis facta mentione Chryſo.vbi.ſ.Et dicit
c.duæ ſunt.non muto,per hoc quod eſt dictū de præceſ
ſione clericorū.Hoc enim ſuadet antiquitas ſtatus , ſup
quā procedūt.Non enim ſequitur,talis ſtatus eſt perfe-
ctior,ergo honorabilior.ſed inſpici anterior origo .gl.
in.c.quorundā.in ver.prædictorū.de ele.in.vj.&.j. dicā.
¶ Simplex ſacerdos præfertur militi ſeculi.Io.and.in.c.
quo libentius.de ſeruis non or.p.c.ante oīa.xl.di.&.c.Iu
lia.xj.q iij.& ſequitur But.& Domi.in.d.c.eod.Quibus
adde bo.tex.in.c.quis dubitet.xcvj.di. vbi ſacerdotes di-
cuntur patres Regū & Principū.¶ Quę iura & ſimilia
no.contra illos miſeros ſacerdotes,qui hodie faciunt ſe
familiares capellanos & caſtaldos.& quod certius eſt ple
rūq; lenones potētū laicorū,exiſtimantium eſſe ſibi ad
vnū gradū gloriæ imperare & conculcare in viliſsimis
obſequijs illos,quibus data eſt poteſtas ligandi & ſoluen
di,quaſi habentes clauigerū in famulū ac vile mācipiū,li
ceat eis liberę peccare,quibus licet clauiū miniſtro inſo
lenter abuti.Et hi ſunt qui de nobis dicūt,vbi eſt Deus
eorum.Cui abuſioni prębent magnam cauſam diſpen-
ſationes,quæ per ſimoniam & ſubreptionē obtinentur
à multis religioſis à Papa & religionū vicarijs generali-
bus,per quas à iugo clauſtri abſoluti vagantur per curias
potentū,dicentes:laqueus cōtritus eſt.&c.vt per gloſ.in
cle.in pleriſq;.de elec.Iſtos quoties loqueris,inſere text.
in.c.quātūlibet.in fi.xlvij.diſt.Fratres prędicatores prę-
cedūt minores.gl.in.c.quorūdā.in ver. prędicatorū . de
elec.in.vj.& gl.ij.in.c.fi.de pac.e.li.Io.an.in.c.Ioannes.de
a teſta.ratione antiquioris inſtitutionis. [a]vnde ordo literę
hoc indicat in dictis iuribus.& in.c.in his.de priui. & in
c.j §.ſanè.de reli.do.in.vj.& in.c.j.de priui.e.li.& in.c.ni
mis.ij.de exc.præ. Notat Bal.ī.d.l.obſeruare .§.antequā .
& Pe.de mo.in.d.tracta.de Papa & conci.xxiiij.co.verſ.
v.quæro.Facit etiam.c.j.de deci.in.vj.in ſupraſcriptio-
ne.Notat Pet.de an.ponens tempora inſtitutionis dicto
rō ordinū,cōſi.mihi.ccx.Franciſcus antiquus parochia-
nus ſancti Romani.quæ tempora ponit etiam Ioā.an.in
6 d.c.quorūdā.¶ †Et ſequitur ibi Do.in prin.dicens per il
lam gl.haberi qualiter religioſi debeant ordinari in pro
ceſsionibus,& alijs actibus , quibus interſunt religioſi,
monachi precedūt canonicos regulares.Abb.anti.& mo
dernus in.c.auaritiæ.de præb.reſpōdēdo ad ſubſcriptio
nem illius cui etiā reſpondetur per Car.& Imo.ibi, idē
tenentes.facit.c.Deus,qui.de vi.& hone.cle.& in rubri.
de ſtatu mo.& cano.re.vbi preponuntur monachi.¶ Et
de origine & antiqtate vitæ monachalis,latè ſcribit Po
licratus.in.vij.li.c.xxj.quod inci.licet autem.facit etiā.c.
ij.de ſup.negli.Præla.vbi primò nominantur monachi.
Ad idē.c.pernicioſam.xviij.q.ij.vbi Papa enuntiās quaſ
dam regulas approbatas,incipit à regula ſancti Benedi-
cti & Baſilij.& poſteà nominat Auguſtinū,à quo dicun
tur regulam habuiſſe canonici regulares.Ergo arguēdo
ab ordine literę:monachi præcedūt.de quo arg.dixi ſa-
tis.de reſcrip.c.cū dilecta.ver. ordo ſcripturæ.Et ſecun-
dū prędicta vidi conſultum per ſingularem & ſolénē vi
rum.d.Baptiſtam de dacialupis tunc conſiſtorialem , &
principalem aduocatum,cui conſilio multi ſe ſubſcripſe
runt,& requiſitus nolui me impedire inter hos religio
ſos propter parem & magnam deuotionē in ipſis meam
ac familiariſsimā charitatem.Et licet fortè vita canoni-
corum fuerit antiquior,nō tn̄ ſequitur,ꝙ fuerit primò
approbata.Et de priori approbatione vitæ monachorū
patet ex dictis & allegatis ſuprà ad hæc.c.quod Dei. de
ſta.mo.vbi dicitur,ꝙ canonici habēt regulā laxiorē.Nec
propter digniorē authoritatē inducit maioritas in præ-
cedēdo.Patet inter minores & prędicatores,vbi non cō
ſyderat.ꝙ.S.Frāciſcus fuerit accenſioris deuotionis Do
minico .nec inſpicit,an vita actiua,de qua participāt ca-
nonici,excedat cōtemplatiuā monachorū,quia ſequere-
7 tur,ꝙ mendicantes deberēt præcedere,†nō mendicātes,
cōtra præmiſſa.Nec expeditū,an actiua vita ſit dignior:
imo eſt diſputatio de hoc,vt per gl.Arch.& Do.in.c.ſan
cta quippe.ij.q.vj.& latè Arch.in.c.ſcripturis.viij.q.j.in
ij.col.ſuper ver.proximus.& per Aug.in Omelijs beati
Io.Euāgeliſtæ.& Archi.in.c.qui Epiſcopatū.in gl.ſua in
cip.de vita actiua.viij. q.j.& elegāter Aug.de ancho. de
poteſtate ecc.q.xcviij.per totū.&.S.Thomā.ij.ij.q. clxx
ij.arti.j.& gl.magnā.Lucæ.x.c.in fi.ſuper verſ.Maria o-
ptimam partē elegit.Et ſuper eodē euangelio moraliter
beatū Tho.in ſua cathena aurea,quæ dici cōtinuū.text.
gl.& doc.in.c.niſi cū pridem.§.verū.de renū . ex quibus
videnī ſolubiles rationes adductæ in libello dn̄i Euſebij
de Mediolano canonici regularis,in quo impugnat opi.
doc.in.d.c.auaritiæ.Pro quibus vltra omnes prefatos cō
ſulentes,adduco rotūdā deciſionem Dominici,quā mi-
ror eos omiſiſſe,in.d.c.Eps.iij.co.xvij.diſt. vbi dicit , ꝙ
monachi debent præferri canonicis regularib⁹,quia Be
nedictus qui cōpoſuit regulā monachorū,quę eſt appro
bata:vt patet in.c.ſup eo.de regula.fuit approbatus ante

a ¶ Inſtitutiōis.Adde:ꝙ ordo prædicatorum ſancti Dominici incæpit anno do.M.ccxvj.& ordo fratrum minorū incepit anno domini.M.ccxvj .Ordo verò ſeruorū ſanctæ Mariæ incepit anno do. M.ccxxxiiij .& adde ꝙ ſanct⁹ Dominicus obijt anno domini. M.ccxxj.

regulâ Auguſtini, q fecit regulâ canonicorũ regulariũ. Rndet ad ſupraſcriptũ. c. auaritiæ. vt ibi per Hoſt. & Io. an. ꝙ canonici ibi præmittuntur in vitio auaritiæ, nõ in merito religionis. Et inducit Do. dictũ Archid. in. c. j. de deci. in. vj. vbi ex ordine literæ infert præferendos prædicatores minoribus. nõ eſt ergo dicẽdũ ſolũ dictos Abbates fauiſſe monachis: cũ & Do. & alij idẽ dicãt, vt vides. Et pro illa reſponſione ad capi. auaritiæ. adde tex. in c. de regularibus. de ſimo. vbi in vitio ſimonię prænominant canonici regulares. Nõ eſt tñ temerè inferendũ, ꝙ vbicunq; in actu vitij, aliqui prius nominant, illi ſint minus digni. Hoc enim eſſet cõtra ordinem ſeruatum in c. j. de deci. in. vj. vbi fratribus prædicatoribus & minoribus, qui Piſanos à ſolutione decimarũ retrahebãt, ſcribitur reprehenſoriè. & tamẽ præmittũtur prędicatores ſicut etiã in actu honorabili. Ad idẽ. c. ij. de ſup. neg. prę-
8 la. ¶ † Cæterũ ad cognoſcendũ præeminentias vnius religionis ad aliã. & quæ dicat arctior, vide. s. oẽs Theologos & Canoniſtas elegãtiſsimè Io. an. i. c. ſanè. de regula. cuius dicta abbreuiatè ſequit Archi. Flo. in. ij. parte. iij. partis ſuæ ſummæ. titu. xvj. verſic. præeminentia vnius religionis ad aliã. Et cõueniunt remiſsiones, quas. s. dedi, de vita actiua & cõtẽplatiua. Et multa de ſimilibus perfectionibus ſtatuũ religioſorũ ponit Aug. de ancho. in. d. li. de poteſtate eccleſię. q. ciij. cũ. iiij. ſequẽtib⁹. ¶ No. etiã ꝙ q ſedet à manu dextera ſuperioris, dicit magis honorari ſedente ad miniſtrã. gl. in. l. decernimus. C. de ſac. ſanc. eccle. & ibi Bal. in. iij. no. dicẽs, ꝙ primogenit⁹ Regis ſedet à dextris Regis. & eſt gl. ij. in. c. quã periculoſum. vj. q. j. Et qui ſedet, dicitur honorari magis, quã ſtãs. Bald. in. l. quoties. C. vbi ſena. vel cla. ꝑ illũ tex. in ver. ſedẽti quoq; in alia parte. vbi vir in dignitate cõſtitutus litigãs coram iudice, nõ debet ſtare, ſed ſedere paulò inferi⁹. Et arguit Bal. ad Eꝑm accuſatũ. qui nõ debet ſtare coram iudice, ſed a
ſedere, vt eſt dictũ. Et ille cui Rex aſſurgit, dicitur ab eo præhonorari. Ang. in. l. cũ ſalutatus. C. de ſen. paſſ. per illũ tex. in ver. ꝓceſsit. vbi Imperator ſalutatus ab illuſtribus, aliquãtulũ aſſurgit. Carolus aũt. iiij. Imperator Cardinali eũ viſitãti in totũ aſſurgebat, ſecũdũ Ange. ibi. Et dicit tex. in. c. præcipim⁹. xciij. diſt. ꝙ ſi inferior intrudit ſe temere in loco maioris, debet expelli & priuari loco proprio, vltimusq; poſt alios in opprobriũ poni. facit l. neminẽ. C. de of. magiſtri officiorũ. ibi: in locũ, ex quo indecenter emerſerat, reuertat. vbi nõ poniť in vltimo ſed in priſtino loco. & ex hoc fortè. d. c. præcipimus. ſeruabiť in caſu ſuo. ¶ Et limita, vt dicit text. in. d. c. præcipimus, niſi minor eſſet ſubſtitutus maiori, quia tunc in actu in quo eſt, vt vicarius ſuus, ſedebit in loco maioris quẽ tex. in hoc extollit Lud. ſing. cccxl. Bar. in. l. ſi filius. inferẽs, ꝙ vicerector honorat, vt rector. Ad quod etiam vide Abb. in. c. cũ olim. in. j. no. de offi deleg. Gar. in cle. j. in. vj. op. de offi. vica. And. Sic. oĩno in. c. ſanè. lo. j. in. j. col. de offi. dele. & melius Alex. in rub. ff. de offi. eius, cui mã. eſt. in antepe. col. ver. tñ circa hoc aduertendũ puto. & Ang. are. in rub. inſti. de excep. in. vij. col. ver. ij. ex dicto gl. Et loca ab iſtis Moder. allegata, quos nõ extra materiã nominaſſe ſufficiat. ¶ † Et adde, ꝙ iudex debet re-
9 uerenter ſalutare & facere ſedere cõſiſtoriales Principis ad eũ accedentes, aliãs punit. l. ſi. C. de off. diuer. iudi. Fallit, vbi litigant & vadũt horis iuridicis ad iudicẽ, quia nõ ſedebunt, ſecus horis non iuridicis. l. j. C. de offi. ciui. iudi. cũ gl. Filius doctoris debet cæteros præcedere in collegio & matricula doctorũ, ſecũdũ Martinũ de laude in trac. de dignitatibus. cõcluſiõe. xvij. dicentẽ ſe ita aliãs dixiſſe. Propter dictũ Bal. in. l. Gallus §. quidã rectè. ad fin. ff. de lib. & poſth. vbi dicit, ꝙ tales debẽt gratis doctorari, & cæteris paribus præferri alijs, allegãdo gl. in. l. iubemus. in ver. ſumptibus. C. de aduo. diuer. iudicũ. Cardinalis non Eps præcedit Epiſcopum. Abb. poſt Car. in, c.

a ¶ In. c. dilectus. Vide ad hoc ibidem per Gemi. & adde Cardi. in clem. j. vij. no. de ſeq. poſſeſ.

eccleſia. Io. ij. vlt. col. de elec. quia eſt maior in offic. licet Eps ſit maior ordine. c. quãquã. cũ gl. ij. q. vij. Idem Ab. in. c. ꝙ ſuper his. in lectura Parmenſi. de fide inſtru. & ibi latè Bellẽcinus in. xx. col. allegando Bar. in. l. j. §. ſi quis in app. circa prin. ff. de appel. vbi dicit, ꝙ Cardinales nõ habent maiorẽ dignitatẽ, quã Eꝑi, ſed habẽt maius officiũ, ſicut dicimus in cõſule, qui eſt maior prefecto, quo ad dignitatẽ: ſed præfectus eſt maior cõſule, quo ad adminiſtrationẽ. Et iſta diſtinctio maioritatis inter Cardinalẽ & Epiſcopũ, ponitur etiã per Do. poſt Hoſt. in. c. j. de ſo fi. le. in. vj. in. ij. co. Et ita intellige quod no. Abb. in cle. j. circa prin. de excel. præ. dum allegat. d. c. quãquã. ij. q. vij. Et dicit ꝙ gl. in. d. cle. j. in verſi. ſuperiores. ſentit ꝙ Cardinales ſint ſuperiores Epiſcopis, dũ eos non nominat. Dicit Domi. in. d. c. quãquã. in fi. ꝙ quicquid ſentiat ibi gl. Arch. & Io. de Li. dignitas Cardinalatus eſt maior poſt Papã quacũq; alia dignitate. cũ Cardinales vnà cũ Papa iudicent omnes, & ipſi à nemine iudicentur. ix. q. iij. c. nemo. & c. aliorũ. cum ſequentibus allegat Hoſt. in. c. dilectus. Io. j. de præben. Et tu vide etiam Io. an. ibi, qui hoc refert dicens, quòd hodie nõ fieret ſicut ibi. vbi de cardinali factus eſt Epiſcopus. Nã eſſet deſcendere. Et quòd curia Ro. tenet hodie, quod eſt dictũ, non eſſe maiorem dignitatem Cardinalatu. & ſequitur ibi Imo. in. j. col. Et ſtante iſto ſtylo curiæ, nõ erit verũ, ꝙ Epiſcopatus dicat culmen dignitatũ, vt dicit gl. ij. in. c. ij. de præben. in. vj. & Car. in cle. j. in. v. nota. de renũ. per illũ tex. fing. & Ab. in. c. ſolitæ. in. iij. co. j. e. dicens idẽ de ſummo põtifi. ¶ Sequitur etiã, ꝙ ſicut facta mentione dignitatis, non venit epiſcopatus, vt dicunt iſti nũc allegati. & Domi. pulchrè limitans in. c. auatitiæ. in. ij. co. ver. quæro, an iſte tex. de elec. in. vj. & facit. c. quia periculoſum. de ſen. excõmu. in vj. & c. inquiſitores. de hære. e. li. & gl. in. c. felicis. in ver. pontificalẽ. de pœnis. eo. li. & no. Inn. in. c. dilectus. a ibi. & ex hoc dicimus. de cõ. præbẽ. & Car. in cle. ne in agro. §. ſi quis. in. iiij. q. de ſta. mo. & Inno. in. c. ſedes. in. iij. col. de reſcrip. & Pet. de anc. in repe. c. ſi propter. xxix. col. de reſcrip. in. vj. & But. in. c. cũ vintoniẽſis. in. ij. colum. de elec. & Spec. de leg. §. poſtremò. ver. quid ſi diſpenſatũ. Ita etiã nõ veniet Archiepiſcopatus, nec cardinalatus facta mentione dignitatis in materia reſtringibili: niſi lex indefinitè loquať verbis prægnãtibus. Primũ probatur in c. ſi quis ſuadente. xvij. q. iiij. cũ infinitis iuribus ſimpliciter loquentibus. & tamẽ ligãt oẽs. ſecundũ probatur ex his, quæ dixi in. c. ad aures. in. viij. cõclu. de reſcri. ponendo, ꝙ verba generalia ligant cardinales. Et conſidera, ꝙ licet Epiſcopat⁹ dicatur culmẽ dignitatũ. c. venerabilis. de præb. tamẽ Papatus eſt etiã culmen, vt dicit Abb. in in. d. c. ſolitæ. Vnde ſicut Epiſcopatus non eſt ſupremum culmẽ: ita põt fortè dici culmẽ, & tamẽ cardinalatus dicatur aliud culmen, vt dignius. Et idẽ de Archie. Patria. & primatu. Cardinalatus etiã dicit officiũ. Cal. de trãſla. Epiſ. cõſi. j. Bal. in. c. bonę. j. de poſtu. Præ. in prin. dicens ꝙ eſt officiũ, nõ ordo Epiſcopalis, & dicit Car. poſt Matthæ. in cle. ne Romani. §. porro. in. iij. no. de ele, ꝙ eſt ſummus gradus in eccleſia poſt Papã. Cætera de Cardinalibus vide per Martinũ de laude An. Sic. & Fran. Pa, in ſuis tractibus de Cardinalibus. Pauinus poſuit ſuũ poſt tractatũ, de ſede va. Alia etiã ponũt dictionarij. in ver. Car. & oẽs titulos Cardinaliũ ponit Pe. de monte, in li. de Papa & cõſi. lxvj. col. & plenius Albe. de Roſa. in rub. ff. de ſtatu ho. in. j. cõmẽto. in. vj. co. & ibi poſteà latiſsimè ponit nomina oĩm ſedium Epiſcopi Archiepiſcopi, & Patriarcharũ, quæ ſunt in mũdo. & fortè ab ordine literæ, quam puto eũ habuiſſe ex Ro. curia poſſunt inſeri, quæ
10 præcedũt inter illos ibi enumeratos. ¶ † Signa maioritatis ſunt hæc, ſedere immediatè poſt Epiſcopum, ſubſcribere primo loco, imponere literas ſigillari, ſeruare iura capituli. & ideò ſi contingeret, ꝙ vni competerent hæc: alteri

alteri verò cõpeteret plena adminiſtratio vacan. ſe. Epiſcopali: tamẽ primus diceretur maior, etiã ſi ille gerens vices Epiſcopi imperaret illi aliãs maiori. Io. an. in. c. fi. de offi. leg. in. vj. & ibi Do. in prin. in. iij. colũ. & ita dicit ibi Io. an. ſe cõſuluiſſe in eccleſia Taurinẽſi, cõtra Archidiaconũ pro præpoſito, cui ex cõſuetudine cõpetebãt dicta ſigna, licet vacante ſede Archidiaconus gereret vices Eꝑi, quia iſta poteſtas tẽporalis, & nõ duratura, nõ facit eũ haberi maiorẽ, vt ipſe latiſsimè ꝓbat. Et eiſdẽ rõnib⁹ dicit ſe cõſuluiſſe, ꝙ in caſu extrauagantis execrabilis, nõ comprehendiť prælatus eccleſiæ, aliãs nõ curatę, cui ſede Epiſcopali vacante deferť adminiſtratio ſpiritualium & tẽporaliũ, per ſtatutũ eccleſiæ. cõſtat eũ, ꝙ poſſet habens tale beneficiũ quãdiu viueret, illud exercitiũ nõ habere, vt quia tẽpore ſuo nõ vacat ſedes. Ad quod etiã vide Io. an. ſuper rub. de cõceſ. ꝓben. Et poſsibile eſt duas eſſe dignitates eiuſdem eccleſiæ. & non appareat, quę ſit maior, puta ſi quẽlibet inſolidũ, vel ambę cõiũctim exercent omnem maioritatem, vel vicibus alternis. Io. An. in. d. c. fi. inferens, ꝙ nullã illarũ poterit ſibi reſeruare legatus. per illũ tex. Dixit etiã Rota in nouis. ccccxlix. item fuit dubitatũ. hodiè. de elect. iiij. ꝙ vbi dignitas eſt electiua, & habet adminiſtrationem bonorum tẽporaliũ: & prærogatiuam in cap. iſta tria ſigna denotant maioritatem, niſi aliud habeat cõſuetudo. & loquunť de præpoſito, & Decano. ¶ Quomodo aũt cognoſcať dignitas: vide Io. an. & omnes. de præbẽ. c de multa. Do. de cõſue. c. a
j. in. vj. & in hoc multum inſpicitur conſuetudo. Dicta ſigna maioritatis reaſſumit etiam Car. cõſi. xxxiij. in hac dubia cã. ij. char. dicens ex ipſiscauſari maioritatem, etiã ſi nullam iuriſdictionem, vel curã habeat. Poſsibile eñ eſt: ꝙ vbi non eſt Archipresbyter, neq; Archidiaconus, Decanus gerat vices vtriuſq;: & ſit primus poſt Epiſcopum, ſed aliãs vbi ſunt illæ duæ dignitates præceđt. De canũ, & ipſe nõ ſit primus poſt Epiſcopum. Car. pulchrè cõſi. lxiij. in eccleſia Belunenſi. in prin. Nõ valet cõſuetudo, ꝙ Archidiaconus præcedat vicariũ Epiſcopi. Abb. cõſi. xxj. quia caret rõne, & non poteſt induci, niſi ex qua dam ambitione, vel ſtultitia, per ca. legimus. xciij. diſt. Et ꝙ de iure debeat præcedere vicarius Epiſcopi, latè ꝓbat Abb. cõſi. ibi præce. incip. caſus ſuper quo cõſiliũ petiť, talis eſt. quod prin. conſilij deficit in cõſilijs impreſsis, in quibus deficit magna pars cõſilij. xx. & j. co. conſilij. xxj. & in dictis duobus cõſilijs, quæ fecit cõtra Archi. Vulteranũ inuenies multa facientia ad huiuſmodi materiã præceſsionum. ¶ Item pro iucunda & larga recreatione circa prædicta, vide gl. Nic. de lyra in præludijs ad librũ Pſalmorum, dum in. ij. col. cũ ſequentibus ſolenniter di-
11 ſputat, vtrũ † Dauid fuerit maior omniũ prophetarũ, & facit cõparationẽ de eo ad Moyſen. Et in reſpõſionibus, quas fecit ibi pulchrè Burgenſis, & in correctorio ibi poſito ad glo. Biblię inuenies, an ea quæ extrinſecus aduenium, faciant quem dici maiorem, puta ſi homo habens magnam gratiã & virtutem, dicat excellẽtior, licet gratia & virtus nõ ſit de eſſentia hominis, ſed accidẽs. & ibi ſimilia valde accõmodabilia ad multa & iter noſtros
12 nunquã nominata, ne dicã guſtata. ¶ † Cõuenit etiã pulchra diſputatio magiſtri Roberti de letio in ſermonib⁹ de aduentu Chriſti. xxiiij. inc. dilectus meus mihi & ego illi. dũ pulchrè examinat, quis fuit maior, an Ioánes Euã geliſta, an Ioannes Baptiſta. Et ſimilis eſt diſcurſus elegans Leonardi vtinenſis in ſuo feſtiuali: in ſermone Ioã. Euangeliſtæ, inci. ſic eũ volo. dũ ponit, quis fuerit maior an Petrus, an Ioannes Euãgeliſta, de quo etiã aliquid per Robertum, vbi. s. & adde Imo. in. l. qui ſoluendo. la. ij. ff. de hære. inſti. vbi dicit poſt Ang. ꝙ ordo ambulationis notat præeminentiam honorũ. Et claritas tituli deſignat claritatem & præeminentiã honorum. Allegant iura de quibus per eos. Ille dicitur maior, qui ſedet in altiori loco, & qui ſtat proximior prope dñm. gl. inſtitu. de bon. poſſ. §. alia verò. in verbo altiore. ſequitur Imo. in. d. l. q ſoluendo. la. ij. ff. de hære. inſti. Facit quod eſt in ſymbolo, ſedet ad dexterã Dei patris. Nõ dicitur pati præiudicium in reditibus ille cui alius præfertur in ſeſsionibus. tex. de conſue. cum olim. & colligit ibi Bal. in prin. ꝙ antiquiores clerici & doctiores debent alios præcedere, poſteà reliqui per ordinem. In quo verbo innuit, ꝙ doctor etiam tardius recept⁹ præcedere debeat. Abbas nõ præcedit capitulum eccleſiæ maioris. Do. in. c. quãuis. el j. de præb. in. vj. per illum tex. tamen præcedit ſingulos canonicos. Do. in. c. fi. de off. dele. in. vj. de quo per And. Sic. de offi. dele. c. paſtoralis. in prin. in vlti. char. Doctoratus ab Imperatore præcedit alium, licet prius doctoratum ab inferiore. dicetur in. c. per tuas. ver. per iſtũ text. dixit Ludj. eo. ¶ De excellentia obedientiæ dicetur aliquidj. e. c. illud. & in alijs locis huius ti. Si teſtator iuſsit, vt poſt obitũ quorundã hæredum, hęreditas deuoluere a
tur ad maiorem de certa domo, non intelligitur de maiore ſcientia, dignitate, pecunia, aut diuitijs, ſed ętate, quia verba habentia intellectum naturalem, debent intelligi naturaliter. l. fi. C. de his, qui ve. ęta. impetra. de reſcri. in. vj. Ita conſuluit Bal. quem ſequitur Pet. de anch. in repe. c. j. de conſti. fo. xlvj. ver. ego habui hoc etiam de facto. Pro quo facit tex. in. l. j. in prin. in ver. maiores ac poſteros liberamus. C. de impo. lu. deſ. lib. x. vbi ille dicitur maior, qui eſt maior natu. a & illum tex. extollit ad a
hoc Andrę. Sicu. in repe. l. cum acutiſsimi. fo. xviij. C. de fidei. Adde tex. in. c. is qui. in ver. maiorum ſepultura. de ſepult. in. vj. & in cap. lex eſt. in ver. maiores natu. ij. diſt. cum concor. de quibus per Alberi. in dictionario. in ver ſicu. maior. ibi maiores natu. & vide Alexand. conſil. mihi. ccccl xxxviij. ponderatis verbis ſtatuti. vbi etiam latè probat, quòd in vltimis voluntatibus appel. maioris, in telligitur de maiore natu. poſt Pet. de ancha. vbi. s. Bene facit vltra ipſum quod not. Pet. de ancha. in conſi. xxiij. non ſeruato ordine dubiorum. in quinta columna, di- b
cens, quòd ſi teſtator in loco aliorum deficientium ſubſtituit duos antiquiores, non ſolùm veniunt antiquiores exiſtentes tempore teſtamenti, vel mortis teſtatoris: ſed etiam antiquiores omnes gradatim, quia cum teſtator ſubſtituerit nomine appellatiuo, & non proprio videtur in dubio ſubſtituiſſe, non reſpectu perſonæ eorũ, ſed agnationis. ¶ Ex quo conſi. infert Ludo. conſi. cccc-xxxviij. penulti. col. quòd ſi teſtator in ſubſtitutione vocauit filium maiorem ex filijs maſculis Titiæ, non intelligitur ſolùm de filio maiore Titię, qui extat tempore teſtamenti, ſeu mortis teſtatoris, ſed etiam qui tempore ſubſtitutionis maior eſt, licet defunctus ſit alius maior.
13 & hęc no. ¶ † Maiores & anteceſſores dicuntur b vltra b
tritauum, & parentes dicuntur vſq; ad tritauum. l. Iuriſ conſultus. §. parentes. ff. de gradi. l. iij. §. parentes. & ibi gl. ff. de in ius voc. per quæ iura dicit Alberic. in. j. parte ſtat. queſtio. lxxviij. ſi ſtatutum dicit, quòd ſi oriundus de aliqua communitate recedat. & probetur, quòd ſui maiores & anteceſſores fuerunt inde oriundi, compelluntur redire ad ſtandum cum dicta communitate. Modò probatum eſt, quòd aliquis, & pater eius, & auus, fuerunt in de oriundi: iſta probatio non ſufficit, per dicta iura. ¶ Limita hoc, niſi eſſemus in materia larga, in qua veroſimiliter cenſeretur cogitatum de patre & auo: vt per Oldra. eleganter conſil. xxv. thema tale eſt. quem ſequitur Ioan. Andrę. in addi. Specu. ſuper rubri. de ſepul. & Domi. in. d. c. is qui. dum dixit, quòd mortuo aliquo, ſepultura non electa: ſepelietur in ſepulchro patris & aui: non autem proaui, vel tritaui, quia veroſimile eſt, ꝙ elegiſſet ſepulturã illorũ ratione maioris dilectionis: & qa etiã in patre & auo verificat hoc verbũ maiores. all. l. ſi cohortalis. ibi, cui maiorũ ſuorũ. C. de cohorta. li.

a ¶ Maior natu. Qui autem dicat maior natu. vide do. Sozi conſi. cc lij. incip. viſis inſtrumentis. verſ. ex quibus verbis in. ij. parte. chart. cxlvj.

b ¶ Dicuntur. Ad de dom. Alex. de Imo. in ſuo conſ. iiij. quarta parte.

xij. vt latius per Old. & prædictos. Pro quibus bene facit l. si in emptionem. in ver. quod maiorũ eius fuisset. ff. de mino. Et secundũ hãc limitationẽ põt procedere, quod scribit Cicero cõtra Saluſtiũ ibi: Ego meis maioribꝰ vir tute mea præluxi. vbi Cicero non intelligit ſe præluxiſſe his tantũ, qui ſupra tritauũ fuere, ſed proximioribus. Et per illum text. Ciceronis multum inuehit Valla cõtra Iuriſconſultum in. d. §. parentes. ſua elegantia. cccclxxv. inci. patres inquit Pau. ibi vide. Et iſtis adde, ꝙ in diuiſio
a ne patrimonij, ille dicit frater maior, qui diutius admi- niſtrauit, ª non qui primò natus eſt. Abb. poſt Hoſtiẽ. & alios in. c. j. ij. co. de paro. per illum tex. Facit quod dicitur j. c. proximo. ad fi. & iſta omnia bene nota.

SVMMARIVM.

1 *Prior collegij, vel caput capituli, ſi deficit, quis debeat congrega re collegiatos, vel canonicos. in prin.*
2 *Antiquitas, quas prærogatiuas confert.*
3 *Imperator quando congregat concilium.*

CAP. I.

1 Vm certũ. ¶ Inquã tum con cludit. Abb. poſt Inno. & oẽs hîc, † ꝙ vbi deficit prior colle gij, vel caput capituli, & con gregatio nõ ſpectat ad aliquẽ de iure ſpeciali. tunc antiqor congregat, & cõſtituit in con tumacia non venientes. ſed nõ mulctat, niſi aliud habeat cõſuetudo. Adde Abb. de ele. c. in cauſis. iiij. co. ibi: ſed aduerte. vbi dicit, ꝙ idem tenet Inn. in. c. ij. de ope. no. nun. Sed re vera Inno, potius vult ibi contrariũ. in ver. qñ autem clerici ſunt diſperſi. * Nã primò dicit, ꝙ ſi clerici ſunt diſperſi, *debent vocari per illũ, qui eſt caput capituli, ſiue ſit præpoſitus, ſiue alius, ad quem ſpectat vocatio capituli, poſteà ſubdit: Si autẽ nullus eſt ad quem pertineat ex officio vocare ad hoc, vt teneat, quod fit, oportet quomodocunq; eis placet, ꝙ ad minus conueniãt duæ partes illorũ, ad quos pertinet facere illum cõtractũ. & illi debent vocare alios, qui modò vocari poſſunt. In iſtis verbis vult expreſsè Inno. ꝙ antiquior non conuocet, quia dũ loquitur de capite, intelligit de perſona habente officiũ. Patet dũ dicit, ſi autem nullus eſt ad quẽ ex of. &c. Et vult, ꝙ cõuocatio ſpectet ad duas partes præſentiũ, vbi non eſt caput. Et iſta fuit etiã opinio Bar. in. l. omnes populi. vj. col. ibi: quæro ſecundò principaliter, ff. de iuſti. & iur. quã latè impugnat Abb. in. d. c. in cauſis. & cũ Bart. vide Nic. Millũ in reperto. in ver. vniuerſitas. §. j. ¶ Quæ ſit verior opinio, ſcripſi de conſti. cum oẽs. vlt. char. & ibi dictis adde Bal. in tractatu de ſyndico. q. xxxv. vbi dixit, ꝙ ſi ſententia in ſyndicatibus debet ferri in præſentia Antianorũ, & Antiani nolunt intereſſe. ſufficit eos legitimè requirere, & eorũ cõtumacia habebitur pro præſentia. & dixit Iac. de are. in. l. ſi à legatarijs. §. ſi à duobus. & in. l. nõ tamẽ. ff. de fidei. liber. per illa iura, ꝙ ab electione faciunt ſe alienos, qui per contumaciã abſunt, & electioni intereſſe nolũt: Et ꝙ ad ſuos collectores transfertur ius eligendi. Alleg. etiam. c. cũ nobis olim. de elec. & ſic iſti innuunt, ꝙ non requirantur duæ partes. Si aũt ſunt cõgregati in ſufficiẽti numero, tamẽ multi noluerunt dare vocem, illi habẽtur pro affirmantibus. Baptiſta in. d. l. omnes populi. fo. viij. dicens ſe ita rñdiſſe Senis. Pro ipſo adduco doctrinam Inn. de loca. c. veſtra. ꝙ vbicũq; aliquis vocatur, vt conſentiat vel contradicat, ſi eſt poſtea in actu præſens & tacens, habetur pro conſentiente. ſequitur Fede. cõſil. xvij: Archi. de cõſe. diſt. iij. c. pronuntiandũ. in fi. Abb. in c. fi. iij. col. de ferijs. But. de cõſti. cũ oẽs. viij. col. & eo. ti. c. quæ in eccleſiarũ. vlt. col. quãuis loã. an. & But. in. d. c. veſtra. dicant cõtrarium, quando materia eſſet onoroſa tacentibus, propter doctrinã Inn. de elec. c. in Geneſi cũ ſimilibus. ſed guſtando Inn. vt facit Abb. in. d. c. veſtra. in fi. procedit dictum Inn. quia non ſimpliciter eſt iſte præſens & tacens, ſed illa vocatio, vt animum ſuũ dicat, operatur ꝙ tacendo affirmat, quod perpetuò no. Si tamen ageretur de alienatione rei eccle. non ſufficeret taciturnitas, quia de iure requiritur conſenſus expreſſus capituli. Archi. in. c. ſacerdotes. xvj. q. iij. & in. c. exceptiones. xij. q. ij. & & Io. an. in regula, is qui tacet, niſi eſſet alienatio ad tẽpus. quia ſufficit conſenſus tacitꝰ. gl. de his, quæ fiũt à præla. c. continebaſ. & de re. eccl. non alie. c. j. lib. vj. in ver. perpetuis. Io. an. in Spe. ſuper rub. de reb. eccle. Reliqua ad dictum Inno. in. d. c. veſtra. proſequere, vt dixi in c. cũ oẽs. de cõſti. circa. viij. col. ver. iuxta. Hoc poſuit Inno. vbi ipſum limitaui, etiã duobus modis vltra limitationem prædictã, adaptãdo dictũ Abb. in. d. c. in cauſis. j. col. Si actus cõgregationis capituli nõ fit iuridicè, tũ capitulũ cõgregatũ expediat actũ ſoleniter, valet actus, niſi abſentes velint agere de cõtẽptu. c. egregiè. de iurepa. conſi. xj. Pro quo vide Bar. C. de decur. lib. x. l. obſeruare. vbi dicit, ꝙ ſi nõ apparet, ꝙ materia fuerit propoſita in vniuerſitate prout ſtatutum requirit, tamẽ ſi cõſtat de voluntate cõcilij, & aliqd ſtatuit, valet. vnde dicit Pau. de ca. in. l. vniuerſis. C. de preci. Imper. offe. & in. l. j. ff. de cõſti. Prin. ꝙ ſi cõcilio debet cõgregari ad ſonũ cãpanę & vocẽ prẽconis, & materia certo mõ ꝓponi, dein de cõtingat fuiſſe cõgregatũ, ac reformationẽ fuiſſe ordinatã, tenet, ᵇ licet nõ appareat de obſeruãtia dictarũ cẽremoniarũ. Vñ infert valuiſſe deliberationẽ vniuerſitatis ſcholariũ factã olim Paduæ ſup facto noui Rectoris, omiſſa requiſitiõe veteris Rectoris reqſita à ſtatuto, ſi aliàs interuenit debitus cõſenſus. Intellige ſanè, dũmodò illi cõgregati habeãt ptãtẽ cõdẽdæ legis, & derogãdi illi ſtatuto. Bal. in. l. j. ij. col. ff. de legib. cuius dicta impugnat Alex. in. l. j. ij. co. ff. ad leg. fal. tũ conatus fui ſuſtinere dictũ Bal. de reſcr. c. cũ dilecta. in prima limitatione data ſuper obſeruãtia formæ, & hæc no. vt nouiſſima: ꝓtereà quæ dixi in. d. c. cũ oẽs. ¶ Demũ circa aureũ dictũ Inn. hîc adde Bal. de pace Conſtan. in ver. ego. v bi ex hoc infert, ꝙ ille qui eſt nobilior & potentior in liga, intelligit ſuperior ad cõuocãdũ illos. & iſtud dictũ Inn. ſequit etiam Bal. in rub. pro ſocio. in prin. & dicit Bar. in tract. de Tyranno. in. iiij. col. ꝙ qui antiquior eſt in domo, habet quaſi prærogatiuã cogendi etiam alios de domo. Et appel. ſeniorũ eccleſiæ, intelligitur de canonicis. Do. in c. nõ eſt. ad fi. de cõſue. in. vj. facit gl. fi. ibi, ſi ſit mẽtio de maioribus canonicis, nõ intelligitur de maioribus. i. potentioribus, ſed de maioribus receptione, vel ſcientia. Abb. in. c. quæſuit. in prin. de his, quæ fi. à ma. par. c. quã do aliquis habet citare capitulũ, ſufficit ſi det literas maiori de capitulo. Arc. xliij. di. c. comeſſationes. ceſſante cõ ſuetudine nõ eſt maior in capitulo antiquiore. de elect. c. auditis. ij. col. & de re iud. cũ olim. v. colũ. non inſpicit in ꝓpoſito antiquitas rõne ætatis: ſed reſpectu ſeruitij diuturnioris. gl. in. c. fi. de cõſuetu. in. vj. de qua facit feſtum Do. ad fi. prin. Sic intellige Bar. in. l. ij. C. de decu. lib. x. dũ dixit, ꝙ ſenior congregat capitulũ. Allegat Inn. hîc. Et ſi conſtitutio eccleſiæ dicit primus eligat, vel conferat: intelligitur de primo, qui eſt maior in dignitate: nõ autem de illo, qui eſt primus rõne tẽporis. Do. in. c. quamuis. in fi. xxj. di. propter gl. ibi. in ver. prima. in fi. Exqua notat ꝙ ille põt dici primus, qui eſt primus rõne dignitatis: nõ autẽ, qui eſt primus rõne tẽporis. ¶ † Multa priuilegia, quæ competunt viris antiquioribus, ponit Lud. Ro, inferens etiam iſtud in. l. ſi verò. §. de viro. liij. fal. ff. ſolu. mat. Et. x. ponit Arc. in. c. domino ſancto. ad fi. l. di. aliqd Bal. hîc. & in. c. j. §. de renũ. vbi dixit per illum tex. quod plus valet vmbra ſenis, quàm eloquentia iuuenis. Et ꝙ ſenes præferantur in electione, reſponſione, & ſubſcriptione: vide gl. j. in. c. ſtatuimus. lxj. diſt. ¶ Et dicta Innoc. hîc inducuntur

a ¶ Adminiſtrauit. Adde Bar. in. l. fodales. ff. de colle. illicitis.

b ¶ Tenẽt. Ad huiꝰ articuli materiam vide plenè & no. d. Sozi. con ſil. lx. incip. viſo elegantiſimo conſi. ver ſi. circa ſeptimã, & vl. cũ ver. ſeq. in. j. parte. chart. ciiij.

ducuntur ad materiam congregendi conciliũ, maximè, quando Papa in hoc eſt negligens, aut duo contendunt de papatu. Ad quod vide car. in rep. c. licet. de elec. v bi al
3 legat Inn. hîc ad probandũ, † ꝙ negligente Papa & cardinalibus, Imperator tanquã cæteris maior poſsit cõciliũ congregare. Ad quod etiã vide Domi. c. propter. lo. j. in fi. xvij. di. vbi probat, ꝙ in caſu neceſsitatis poſſunt etiã Præla. cõgregare concilium ſine Papa. Notat Nic. Milliꝰ in ver. Papa. liij. diſt. dixi aliquid in. c. ſuper literis. de reſcri. in ver. an ſua ſit iuriſdictio. ibi: octauõ facit. Et latè per Pet. de monte in trac. de pa. & cõcilio. ix. col. verſic. poſtquã viſum eſt. & vide eundẽ ibi. xxvj. co. ver. vj. quæro. vbi dicit, ꝙ ſtãte ſchiſmate in eccleſia & duobus contendẽtibus de papatu, minor pars congregata poteſt cõ ſtituere maiorem in negligentia, ita vt illa non veniente poſsit per minorem procedi, præmiſſa pronuntiatione, qua declaret ſe conſtituere generale concilium, & reputat hæc noua, & probat. ¶ Inferunt etiam aliqui ex dicto Inn. hîc ſecundum Bal. in. l. j. §. prætereà ducatus. ad fi. de prohi. feu. alie. per Fede. ꝙ mortuo domino relictis pluribus filijs, vaſallus faciet fidelitatem antiquiori. ¶ Intulit etiam Imo. in. c. cum omnes. antepeñ. col. ibi. & ſecundum prædicta. de conſti. ꝙ vbi populus non haberet rectorẽ, poterit populus cõuocari authoritate antiquiorum de populo. Meminit etiam Abb. de Inn. hîc, in. c. cũ cauſa. ad fi. de of. deleg. dum dixit Inno. antiquiorem canonicum. & ſi ius congregãdi capituli habeat capite deficiente, non poſſe tamen nõ venientem mulctare. ¶ Voluit etiam ex hoc dicto Bal. in. c. j. vj. co. ver. quæro, qui debeant. de iudi. ꝙ cõgregatio concilij eligat illos, qui dicentur præſidentes concilio. Car. etiã poſt Lap. in cle. j. §. Abbate. in fi. de ſtatu mo. dicit ꝙ ſi vacante ſede Abbatiali, non eſt prior, vel alius prælatus maior, ad quẽ deuoluatur Abbati poteſtas, deuoluetur ad ed eũ, qui erit maior ordine, vel antiqtate. allegat notata hîc. Pulchrè etiã ex hoc dicto Inn. decidit Bal. in. c. quoniam contra. xvj. col. ver. quid ſi iudex. de ꝓba. ꝙ qui antiquior eſt ex duobus notarijs ad cautelã accerſitis, tenebit originalia actorum cæteris paribus. Et idem dicendũ, ſi quæratur penes quem debeant ſtare codices rationũ pluriũ mercatorũ. allegat etiã pro Inn. Bal. hîc tex. eccleſiaſtici. xxxij. c. loquere maior natu. Decet eum te primum verbũ: ſupplet Bal. & potiſsimum dicit ibi gl. Bibliæ, ꝙ intelligitur de prælato, qui debet eſſe maturus moribus. & ſic ſenex venerabili ſenectute. Nam vt habetur Sapientiæ iiij. ætas ſenectutis vita immaculata. & dicit Bal. in. c. j. per illũ tex. de renũ. ꝙ vmbra ſenis plus valet, quã arma
a iuuenis. ª ¶ Et iſta adde ad tractatum Fran. Paui. audito ris Apoſtolici. ne ſe. vac. fo. v. ij. col. vbi aliena interſerit 3 de congregatione capituli, allegando Inn. hîc. Et ſubdit, ꝙ ſi talis nollet congregare capitulum, põt cõpelli ab ordinario, vel delegato pro expeditione cauſæ ſibi cõmiſſæ. allegat Inn. c. prætereà. de offi. deleg. & gl. in. c. ſi capitulo. de conceſ. præben. in. vj. Tamen in præmiſsis repete de antiquitate reſpectu receptionis, non ætatis. dixit Domi. in. d. c. fin. de cõſue. in. vj. vt ſuprà retuli. Vltimò
b vtrum verbum concorditer, ᵇ importet nemine diſcrepante, ſcripſi latiſsimè de re iudi. c. non poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia clericorum ſunt de iure diuino.*
2 *Papa, an poſsit tollere priuilegium clericorum quo ad forum.*
3 *Papa, an poſsit dare vni principi poteſtatem iudicandi clericos.*
4 *Iudex ſecularis, quid facere debeat in cauſa criminali intentata contra clericum.*
5 *Papa poteſt imponere pœnam mortis ſtatuendo, ſed non exequendo.*
6 *Contractus mulieris, vel minoris, an valeat cum iuramẽto omiſſa ſolennitate ſtatuti.*
7 *Inobediens, an ſemper dicatur contemnere.*

CAP. II.

Siquis. ¶ Inquãtum Abb. allegat tex. cum gl. de cenſi. c. quãquam in. vj. conſidera. † ꝙ non loquitur de priuilegio fori, ſed exemptionis perſonalis realis, competente clericis ab onere laicorum. Et inquantum pulchrè allegant doc. gl. aureã. xcvj. di. c. ſi Imperator. ꝙ iura canonica loquentia de priuilegijs clericorum reſpectu fori ſunt declaratoria iuris diuini, adde. Rotam latè de conſue. x. in antiquis. & ij. in antiquioribus. vbi latiſsimè concluditur, ꝙ ex nulla conſuetudine quãuis vetuſtiſsima potuit rex Angliæ acquirere iuriſdictionem in clericos, maximè propter repugnantiam iuris diuini. & ſequitur Domi. c. in iſtis §. lege. ij. col. iiij. di. allegat gl. in d. c. ſi Imperator. Idem Abb. in repe. c. eccleſia. in prin. de conſti. & j. eo. ſolitè. vj. nota. & de fo. cõpeten. ſi diligenti. Illã gl. ſequitur etiam Old. conſi. lxxxiij. pe. col. Ludo. ſing. cccxxiiij. inci. ſed an poſsit facere Papa. & in §. de viro. vij. fal. ſo. mat. Abb. in. c. at ſi clerici. in prin. in. xiiij. co. de iudi. in. c. fi. x. col. de ſo. in. c. propoſuit. iiij. col. de conceſ. præb. in. c. literas. v. col. de reſt. ſpo. in. c. j. de conſue. & in. c. non minus. in. iiij. col. de immu. eccl. Imol. in cle. j. j. col. de of. ordi. bonus tex. xj. q. j. c. ſylueſter. ibi: cõtra diuinas leges. & x. di. c. certum. ibi: cum de cauſis Dei agitur, ſtudeatis ſubdere Regiã voluntatem ſacerdotibus Chriſti. illã gl. reaſſumit ſoleniter Car. in repe. c. per pendimus. de ſenten. excõ. in. v. col. ver. & primò ſcias. dicens, ꝙ priuilegium canonis, ſi quis ſuadente. eſt de iure poſitiuo, ſecundũ Inn. de ſenten. excõ. c. nouerint. ſed priuilegium fori, eſt de iure diuino, propter. d. gl. Et impugnat Car. quaſdam allegationes antiquorũ hîc, ponẽs vl timatè duas concluſiones aureas. ¶ Prima, ꝙ Papa põt etiam ſine cauſa auferre priuilegium dicti canonis, ſi qs ſuadente. quia ſine cauſa tollit ius poſitiuum, dummodò nõ tollat quo ad omnes clericos. Nam iſtud eſſet, qd arduum concernens vniuerſalem ſtatum eccleſiæ, tamẽ vult, ꝙ cum concilio Cardinaliũ poſsit tollere. ad quod etiam vide Do. in. c. nulli. de ſentẽ. excõ. & But. cõſi. xix.
2 quia hîc agit. vj. col. ¶ Secundò cõcludit Card. † ꝙ Papa non poſſet tollere priuilegium fori, quia eſt de iure diuino, nõ cæremoniali, contra quod Papa non diſpenſat: xxv. q. j. c. ſunt quidam. Et hoc quando vellet tollere ex toto, quo ad vnum autem, vel quo ad alios in particulari, bene poſſet. allegat. ic. lector. xxxiiij. di. & quod no. Archi. in. d. c. ſunt quidam. pro hoc. c. j. de cleri. coniuga. in vj. ſecundũ eum. Pro quo optimè facit. c. verum. de for. a compe. & c. Romana §. debet. de app. in. vj. & qd' dicitur j. eo. ſolitæ. de clerico habẽte temporalia à Rege. ¶ † Videtur etiam quod ex cauſa poſſet dare Papa vni Principi poteſtatem iudicandi de clericis, quia prohibitio diſponendi contra ius diuinum in Papa, procedit in diſpo b ſitione vniuerſali, quæ tollit ius diuinũ, nõ in particulari, vt dixi. in. c. quæ in eccleſiarũ. de cõſti. Et fortè dicã in fi. huius ti. tangendo de diſpenſatione ſuper homicidio. Et ideò qua rõne dicit Car. vbi. §. ꝙ vnum clericum poteſt ſubijcere laico, eadem videtur poſſe dici de vno clerico reſpectu vnius Principis, ſicut in. c. officiũ. xxxij. di. Papa commiſit duobus ducibus cauſam clericorũ ſimoniacorum. Facit. c. Mennã. ij. q. vj. & c. nos ſi incompetenter. ij. q. ij. Sicut vni laico poteſt dare poteſtatem conferendi beneficia. gl. j. in fi. in. c. imperium. x. diſtin. & xv. q. vj. in ſumma. & Io. an. in Spe. de legato §. nũc tractemus. ver. ſed nunquid legatus. & Inn. in. c. quod ſicut. in quę inci. Epiſcoporum. de elec. & ibi Io. an. But. & Abb. & Io. an. Pe. de an. & Do. in. c. ij. de præb. in. vj. vbi vide. Et multi, quos aliàs dixi. in. c. dilecto. de teſti. in. cauſam de præſcrip. ſecus ſi ex conſuetudine vellet hoc acquiſiuiſſe Io. an. & Do. in. d. c. ij. Card. conſi. lxvj. Tamen iſta concluſio, quòd vni laico poſsit Papa generaliter dare

a ¶ Arma iuuenis. Adde Bal. in. l. ſenium. paulòpoſt prin. C. qui teſta. poſſ.

b ¶ Cõcorditer. De quo verb. vide omnino per. d. Alexand. de Imol. in ſuo conſi. cxxiiij. ij. parte.

a ¶ Nõ. Adde tu, ꝙ
cõis opi. est in cõ
trariũ, qa si istud
eēt verũ, sequeret
ꝙ ꝓhibere iura
menta, spectaret
ad statuta laicorũ,
qḋ est falsũ. Quã
opi. vltra istos al-
legatos hîc p Fel.
tenuit. d. Abb. in
in. c. cũ cõtingat.
de iureiurã. j. xj.
co. i ver. d. An. hîc
tenet. Et idẽ te-
net Imo. ibi i. iij.
mẽbro Cy. fal. i. l.
fi. & ibi Paul. de
ca. C. si cõtra ius,
vel vti. Pau. de ca.
i auẽ. sacrã pube-
rũ. i pe. co. C. si ad
uer. vẽdi. d. Ale. i
cõsi. suo. ccccij. ꝙ
incipit visa peti-
tiõe, & videas cõ-
siliũ illud. qa rñ-
det ad oĩa iura fa-
ciẽtia in cõtrariũ
Et idẽ p oĩa i pe.
met. d. Ale. tenet
i cõsi. suo. clxxx-
ij. inci. vr prima
facie. de quo arti
culo vide plenè p
d. Ias. may. in auẽ.
sacrã. C. si aduer.
vẽ. in vlti. char. &
Pau. de ca. cõs. xc
vij. & cõsi. lxxv.
& cõsi. ccxiij. &
Lu. Põ. i cõs. xij.
qḋ ici. viso facto
ꝓposito cæteris.
ꝗ cõsilijs. & do.
Ale. de Imo. i cõ
si. lxxxij. iiij. pte
& p. d. Sozi. cõsi.
clvij. inci. visa fa-
cti cõtigẽtia. ver.
ij. rñdet. in. j. pte
char. ccxxij. & in
cõsi. cclxxix. inc.
visa donatiõe fa-
cta. ver. circa pri-
mũ, nõ insistẽdo.
ibi: qb⁹ p̃suppoſi
tis. in. ij. pte char.
cxcviij. & cõsi. lx
viij. incip. frustra.
ver. ij. principalr
circa mediũ in. j.
part. chart. cxvj.

b ¶ Is cui. Et ibidẽ
ad hoc vide. Ang.
& Pau. de ca. in. l.
hæredi. §. filia. ff.
de pact. & adde
Bal. in. l. fi. §. filijs
C. de bo. quæ lib.
& in. l. ij. in. x. q.
C. de rescin. vẽ. de
quo latissimè. &
vide. d. Alexã. de
Imo. in. d. l. is cui.
i. vij. col. in ver. q̃-
rit vlt. Bal. vbi al-
legat nonnullas
concordantias.

iurisdictionẽ supra clericos certi loci, est noua: ideò nõ
affirmanda audacter. Sed si vellet dare delegatã, esset cõ-
clusio minus dubia: per. d. s. tit. ij. c. fi. de prædictis posui
4 etiã in. c. ecclesia. iiij. col. s. ti. proxi. ¶ † In quãtũ gl. fi. di-
cit, ostẽdit, quid iudex secularis facere habeat. Adde simi
lẽ. in. c. delatori. v. quõ. vlti. & in. c. qui occiderit. xxiij. q.
iiij. & in. c. omnis lex. in ver. qui cedẽ. iij. dist. ibi habes de
clerico respõdente de iure super pœna sanguinis impo-
nenda per secularẽ. Et dicitur, ꝙ si nõ respondet in casu
occurrẽti, sed super dispositione legis, loquit etiã instruẽ
do, non est irregularis. & ita procedit capi. ex literis. in
versicu. consuluit. de exces. Præla. & ibi latè docet. & pul
chrè Specul. de delegato. §. iuxta. versicu. quid si iudex ha
bens latronẽ. & Bal. in authen. habita. in prin. C. de fi. pro
5 pa. & Ray. in summa. de homi. §. circa fi. ibi: item not. † ꝙ
episcopus. & Dom. in. c. fi. iij. dist. & Abb. in. c. j. de fur. &
Imo. de homi. ad audientiã. & dicit Bal. hîc post Inno. ꝙ
Papa potest imponere pœnã mortis statuẽdo: sed nõ exe
quendo. Et si Papa proprijs manibus occideret aliquem,
statim fieret irregularis secundũ Bal. hîc, dicentẽ hoc es
se valde notã. ¶ Pro quo facit: quia irregularitas ex ho-
micidio, est de iure diuino: vt tenẽt multi in. d. c. ad audiẽ
tiã. sed sequendo illos, qui dicũt, ꝙ est de iure positiuo,
istud dictũ esset dubiũ. Et ideò ꝓ plena informatiõe da
bo remissiones de hoc i fi. hui⁹ ti. in ver. extra materiã. Et
dum gl. ponit de multiplici morte. Adde latius Arch. in
cap. placuit. ij. q. vij. & in cap. præcipuè. xj. quęstio. iij. spi
ritualis mors dicitur monachi quo ad seculũ. c. placuit.
xvj. q. j. gl. in. c. ex parte. in ver. alios. de accu. & gl. & Bal.
a & Imo. in. l. j. ff. de test. ¶ † In quantũ dicit But. hîc non[a]
valere contractũ minoris, vel mulieris omissa solẽnitate
statuti, etiã cũ iuramẽto: quia inducit contrauentionem
p̃cepti superioris, quod est mortale: vt hîc. Allegat Bald.
in. l. si quis pro eo. ff. de fideius. Addit Imo. hîc, ꝙ istud de
peccato mortali intelligitur de pręcepto, cuius trãsgres-
sio aliâs de sui natura inducit mortale. Nam præceptũ &
dispositio regulant secundũ subiectã materiã. l. si vno. ff.
locati. No. But. de consti. c. nõ concupiscẽtiã. Puta, si ex
contẽptu, vel superbia, quis nõ obediret. vide per Arch.
lxvj. di. c. vtinã. aliâs aũt no videtur, ꝙ ex transgressione
præcepti iudicis secularis, quis inducatur ad mortale,
quia vt res spũalis, subest ecclesiæ. c. ij. de iud. Ideò in po
testate secularis nõ videtur esse ipsum ligare ad mortale,
neq; etiã videtur in dubio mens iudicis secularis ligare
quẽ ad peccatũ mortale, sed ad pœnã extraordinariam, si
alia non reperiat, vel ad pœnã nullitatis actus. vt p Bald.
post Iac. but. C. de legi. nõ dubiũ. xvij. op. ¶ Si aũt intelli
gas hunc tex. de Principe ecclesiastico, tũc nõ facit secũ
dũ Imo. hîc. Ad idẽ vide Imo. in repe. c. cũ cõtingat. xvj.
char. Et ex prędictis dicit posse inferri. de iureiu. vbi ista
extẽdit latissimè cõcludẽs, quia iuramẽtũ validat talẽ cõ
tractũ. Et rñdet ad illud de peccato, vt est dictũ. Et ifert
subtiliter, ꝙ cõtrauẽniẽs statuto nõ peccat mortaliter, ni
si disponat in materia aliâs prohibita à lege diuina, vel ca
nonica. & tunc incurrit pœnã virtute ipsius legis nõ sta
tuti. & de illis dictis Imo. nunquã obliuiscaris, maximè
ad ea, quæ dixi i. c. j. in. vj. fal. de cõsti. ¶ Qũo aũt cogno
scat, qñ lex Canonica, vel diuina sit præcepti, dixi. de cõ
sti. c. nã cõcupiscentiã. Est verũ ꝙ Cato saccus inter Pa-
piẽses doc. tpe suo celeberrimus, in repe. d. l. si quis ꝓ eo.
lj. co. ver. nũc aũt mihi placet. conat reprobare Imo. Sed
ad tollendas rõnes suas recurre ad Ab. in dispu. stãte sta-
tuto. in primo dubio. vbi super hoc scribit. s. omnes, dif
finiens tandẽ, ꝙ valet dictũ iuramentũ, qñ statutũ exigẽs
solẽnitatẽ nullã fraudẽ præsumit in cõtractu, sed simpli
citer prohibet cõtrahere sine solẽnitate. Secus si præsu-
mit fraudẽ, & verè interuenit. Ibi etiã latè probat in. xj.
col. & seq. ꝙ legi præceptiuæ & prohibitiuæ, fauẽti prin
cipaliter priuatis, põt priuatus cõtrauenire, quod mul-

tũ attinet ad intellectũ istius cap. Et multa habuit Abb.
& Pet. de anc. in repe. c. ij. iij. q. de cõsti. In alijs locis spar-
sim hoc tractatur, maximè de virib⁹ statuti laicalis, super
iuramento. Ad quod vide. xl. remissiones, quas dedi. de
cõsti. ecc. q. j. ver. octaua declaratio extensiua. Per istum
b tex. dixit etiã Bar. ff. de ver. obl. is cui.[b] nõ valere cõtractũ
prodigi, quia esset nutritiuũ peccati propter cõtrauẽniẽ
tiã superioris, sed ipsum reprehendit ibi Lud. latè p aut.
sacramenta. C. si aduer. ven. & c. quãuis. de pac. in. vj. & c.
cũ cõtingat j. de iureiur. vbi ponunt tres casus, in quibus
valet cõtractus iuratus, & tamẽ est cõtra præceptũ le-
gis vetantis illũ cõtractũ. Et ad respõsionẽ istius tex. vti-
tur verbis Imo. vbi. s. licet ipsum taceat. & sequit Alexã.
vbi ad fi. ¶ Nõ oĩs trãsgressio mandati Principis est di-
gna morte. Esset eñ absurdũ, ꝙ nõ obediẽs pręcepto de
dãdo decẽ, vel simili puniret morte, sed intelligitur iste
tex. quando nõ obediens transgredit legẽ, adeò ꝙ incur-
rit hæresim, vel quando nõ obediret in his, quæ tendũt
ad vindictã malefactorũ. gl. iiij. q. j. in summa paulòpost
mediũ. quã extollit hîc solus Imo. Idẽ dicit Arch. ibi, qñ
quis non obediret Principi inducẽdo schisma. per id qḋ
habet. vij. q. j. c. deniq;. Idẽ in nõ obediẽdo p̃cepto facto
sub pœna mortis, puta de nõ exeũdo extra ciuitatẽ p mu
ros, iuxta. l. fi. ff. de re. di. ¶ De pœna aũt cõtẽnẽtis man-
datũ legis, pulchrè examinat Bal. in. l. legis virtus. in pri.
ff. de legi. & decidens, ꝙ vbi in mandato nõ est determi-
nata pœna, põt imponi arbitraria etiã mortis, qñ quali-
tas excessus hoc suaderet. Ad qḋ de morte, vide quę dixi
in. c. ex literis. de cõsti. Inobediẽtia, quæ nõ cõcernit sta-
tũ Principis, nõ est propriè rebellio. Bar. qui sint rebel.
ver. rebellando. in prin. vñ But. & Ab. j. eo. c. inter qua-
tuor. dicũt, ꝙ nõ omnis inobediẽtia est rebellio, per illũ
tex. ¶ Similiter dicit But. Abb. & Imo. de offi. dele. c. sa-
nè. ij. per illum tex. ꝙ statutum loquẽs de rebellione nõ
habet locum in inobedientia, si Princeps præcipit sub
pœna indignationis suæ, importat priuationẽ feudi glo.
j. in. c. j. §. porro. quæ fuit prima causa benefi. amit. & ibi
dicit Bald. ꝙ in clerico cui Papa sic præciperet, impor-
tant priuationem beneficij. Idem Bal. in. l. cunctos popu
los. ver. no. pro literis apostolicis. C. de sum. tri. Dixit ta
men Bal. in aut. statuimus. ij. col. C. de epis. & cle. & qui
meretur incurrere indignationem Principis, non mere-
6 tur amittere iuris, ab eo datam. ¶ Vltimò circa prædicta
scias, quòd non omnis inobediens dicit cõtẽnere. Do. in
c. de libellis. ad fi. xx. di. Sola enim inobedientia non indu
cit cõtẽptũ, vt ibi p glo. in ver. conuincitur. Et ideo licet
quis non obediat sententiæ excõmunicationis, per hoc
non sequitur, ꝙ cõtẽnat secũdũ Do. quod no. cognoscit
aũt cõtẽpt⁹ in dubio ex coniecturis: puta, qñ quis venit
scienter, & cõtra prohibitionem superioris. But. in. c. si
celebrat. iiij. col. de cle. ex. mi. dicẽs ad hoc esse tex. fin. Et
bene no. ibi. & facit ad intellectũ. c. ij. & iij. eo. tit. Facit
etiã ad intellectũ. c. notandũ. xxiiij. q. iij. & per tuas. de
sen. excõ. Per quæ iura dicit Pau. de leaza. in. d. c. si cele-
brant. iiij. colũ. quòd propter contemptũ ligat, qui aliâs
nõ est ligatus. & ille dicitur celebrare in cõtẽptũ clauiũ,
qui scienter. i. sciens se excõicatũ, & dolosè celebrat. per
ignorantiã enim excluditur cõtẽptus. Similiter si sine do
lo celebrauerit. Cal. de ver. sig. cõsi. xj. Et qui facit cũ ali
qua cã, nõ dicit cõtẽnere, etiã si sit iniusta, gl. in. c. Metro
politanũ. ij. q. vij. quã sequit Cal. in. d. cõsi. dicit etiã con
tẽnere scdm eũ ille, qui motiuus ptinaciter se ingerit, p
d. c. si celebrat. Qḋ no. ad intellectũ bullæ, dicẽtis nõ in-
telligi dispẽsatũ cũ his, q in cõtẽptũ celebrarũt. Et dicit
Do. post alios in. d. c. Metropolitanũ. ꝙ cõtẽnere est a-
spernari, & nõ curare p. c. q & hũanis. xij. q. ij. & c. excellẽ
tissimos. i fi. xj. q. iij. Pulchrè hoc declarat prę cæteris oĩ
bus Do. i. c. null⁹. lv. di. post Arch. q alleg. in. c. quicunq;.
lxxxj. di. dicẽs, ꝙ qs dicit i cõtẽptũ facere, qñ volũtas ei⁹
contẽnit

cõtemnit se subijci ordinationi legis, vel regulę. & ex hoc
ꝓcedit ad cõtrauẽniẽdũ legi, vel regulæ. Quãdo aũt ecõ-
uersò, ꝓpter particularẽ aliquã causam: puta, ex cõcupi-
scẽtia: vel ita inducitur ad cõtra faciendũ, nõ peccat ex cõ
temptu: vt latius p eũ. & per Car. post Stepha. in cle. j. in
iij. notabili. de sepul. & idẽ Cal. de sent. excom. in cõsi. iiij.
ver. cõtenere dicitur. vbi alleg Steph. in. d. cle. j. Quòd au
tẽ faciẽs sciẽter cõtra ius, dicat in dubio cõtemnere: vide
gl. in. c. cũ illorũ. in ver. cõtemptũ. de sen. excõ. & glo. ter-
tia. in. l. j. ff. de fer. ¶ Et no. quòd faciẽs actũ ꝓhibitũ ca-
sualiter nõ præmissa deliberatiõe: nõ dicit contẽnere. gl.
in *vnũ orariũ*. §. aliâs ea demũ. in ver. plus accipit. xxv.
di. dũ dicit: casu, nõ cõtemptu. quasi velit, ꝙ actus casua-
lis & improuisus nõ dicit cũ cõtẽptu, secundũ Do. ibi: in
iiij. co. in. d. c. nullus. Et dũ dixi, quòd aliud est cõtẽnere,
aliud nõ parere: adde gl. in. c. qs autẽ. x. di. quæ dicit, ꝙ ille
dicit cõtẽnere, q venit cõtra legẽ præcepti. Non parere
verò, qui venit cõtra legẽ concilij. quod no. quia facit ad
dubiũ, qñ quis dicat in contẽptũ celebrare, secundũ Do.
ibi. Ad quæ verba vide Tho. in. iiij. sen. di. xviij. q. ij. arti.
iiij. quasi in fi. Dũ dicit, ꝙ participãs cũ excõicato in diui
nis, facit cõtra præceptũ: & peccat mortaliter. Si partici
pat in alijs facit pręter pręceptũ, & peccat venialiter. De
cuius tamen dicti veritate ponunt oẽs post Io. An. in. c. sa
cris. quod metus causa. Et quia Arch. in. d. c. nullus. dicit
se vidisse sæpius dubitari in curia, quis dicat celebrare in
cõtẽptũ clauiũ: infert ex prædictis Do. ibi, se extẽdẽdo:
quòd qui cõpellit alios celebrare publicè tẽpore genera
lis interdicti, dicit cõtẽnere. c. fi. de exces. Præla. Et excõi-
catus ingerẽs se cõioni contra præceptũ superioris, dicit
facere in cõtẽptũ: licet faciat sub spe veniæ. c. illud. & c.
fi. de cle. excõ. mi. c. honoratus. lxxiiij. di. Idẽ in eo, q scien
ter durat in excõicatione, per annum. c. fi. de pœ. Et ista
tria verba ponit Io. An. post Host. in. c. fi. de exces. Præla.
in prin. Itẽ, quãdo nõ intrat ecclesiã, sed ad valuas audit
officiũ: qḋ est ꝓhibitũ. c. qḋ in te. de pœ. & re. ¶ Et hunc
casum & alios ponit Io. An. in. c. dilecto. de sentẽ. excõ. in
vj. Et licet quãdo sunt opiniones, an locus sit interdict⁹:
nõ debeat quis celebrare: tamẽ si celebrat sequẽdo opi. ne
gantium esse interdictũ, nõ dicit celebrare in contẽptũ.
Io. An. in. c. fi. de sen. excõ. in. vj. & facit dictũ Archi. in. c.
quicunq;. quẽ etiam pulchrè refert Albe. in dictionario,
in versi. contemnebat. ad fi. Aliqua etiam pulchra ponit
Brix. in reperto. in verbo, contemptus. quæ habeas pro
hîc ꝓ repetitis: ne videar alienas plumas induere. Firma
nus nihil ponit. & hæc nota: vt quotidiana & noua.

SVMMARIVM.

1 *Ductus ad carceres, si spernatur fideiussor idoneus, quem offert an ei fiat iniuria.*
2 *Captus pro crimine, quod meretur pœnam corporalem, non relaxatur offerendo fideiussorem.*
3 *Officialis non potest conueniri durante officio. ab hac regula excipiuntur plures casus.*

CAP. III.

1 LEgebatur. ¶ † In quãtũ dicit
a Abb. fieri[a] iniuriã
ducto ad carceres, spreto fideiussore
b idoneo,[b] adde Do post Arch. xxix. di.
c. in memoriã. ij. col. & Ang. post Bar.
in. l. si verò. §. j. ff. qui satis. cog. vbi excla
mat cõtra iudices, q detinẽt inuẽtos cũ armis afferentes
fideius. Idẽ dicit Bal. i. l. sed & si is. ff. de in ius vo. Bñ facit
l. si creditores. i fi. ff. de priui. credi. no. Ang. de are. i li. ma
lefi. fo. clv. j. col. tñ mulier inuẽta cũ armis, ẽt si nõ inue-
niat fideiussorẽ, nõ debet duci ad palatiũ. p. l. ij. ff. de cus.
reo. Sed debet relaxari p̃stita iuratoria cautiõe de stãdo
iuri. aut. nouo iure. C. de cu. reo. quod no. secũdũ Bal. i. d.
2 l. sed & si is. ¶ † Et caue, qa captus ꝓ crimine merẽte pœ
nã corporalẽ, nõ relaxat offerẽdo fideiussorẽ. xxiij. q. v.

c. cũ hõ. circa q vide gl. ij. i. c. arguta. ij. q. vj. p Bar. i. l. si à
reo. §. fi. ff. de fideius. tex. & Bar. i. l. ij. i pri. ff. de cust. reo.
tex. Bar. & Bal. in. l. eos. §. sup his. C. de ap. Arch. in c. qsqs
vj. q. j. Pau. de ca i. l. ꝓmissor. §. fi. ff. de cõsti. pe. Bar. i. l. itẽ
liberat. §. j. ff. qui. mo. pig. vel hyp. so. Bal. & Sal. in. l. ad Cõ
mẽtariẽsem. C. de cust. reo. Bal. in. c. ex rescripto. iij. col.
de iureiur. Do. in. c. si clericos. vlt. col. de sen. exc. in. vj. &
in. c. iurisgẽtiũ. in fi. j. di. Mod. i li. malefi. fo. clxxiiij. j. co.
Maria. in repe. c. qualr. ij. q. xj. ar. xc. de acc. Pet. de anc. &
Imo. in ru. j. de fideius. Bal. in. l. j. C. ne fi. ꝓ pa. in. l. pe. i. iij. a
col. C. de pac. in ti. de pace Cõstã. in ver. ab vniuersitate.
aliâs in ver. dãnũ. Cy. in. l. pe. C. de cust. reo. Lud. in sing.
cxxx. tu scis. Bal. in. l. de quib⁹. ff. de legi. Ale. in. l. sæpe. vj.
co. ff. de re iu. Bal. in ru. C. res inter alios acta. Io. an. i Spe.
de fideius §. j. ver. q̃ aũt differẽtia. Bal. i. l. ij. C. de cõsti. pe.
Lud. in. l. si filiofamiliâs. ij. xvj. co. ff. so. mat. Ana. in. c. ij.
ix. col. de deli. pue. Lu. cõsi. xv. Bal. in. l. executorẽ. xiiij. co
lũ. C. de exe. rei iu. oĩno Alb. in. j. parte statu. q. lj. Bald. in
leg. Cornel. in fi. ff. ad Sil. Pe. de anc. in rep. c. j. xviij. char.
de cõsti. & qḋ dixi. i. d. c. ius gñale. ad fi. ex quibus apostil
3 labis dictã gl. in. c. cũ hõ. ¶ † Regulr[c] nõ põt officialis cõ
c uenirri pẽdẽte offõ. l. pars literarũ. ff. de iud. l. ij. ff. de i ius
vo. c. ꝓhibent. ij. q. j. Excipiunt plures casus. Puta si est iu
dex inferior hñs simplicẽ iurisdictionẽ. Bar. in. l. nec ma-
gistratibus. p illũ tex. ff. de iniur. Bu. Imo. Do. Abb. hîc.
Io. de fan. in. d. c. prohibent. & Do. ibi. Idẽ si deliquit in
officio. c. iubemus. j. q. j. & c. sancimus. ij. q. vij. glo. Io. de
fan. & Do. in. d. c. ꝓhibent. l. iubem⁹. C. ad leg. Iul. repet.
Bal. in. l. mãcipia. C. de ser. fugi. ponẽs qũo remoueat tũc
ab offõ. Idẽ, si cõtrahit p̃cedẽte offõ. l. interdũ. §. j. ff. de iu.
Facit. l. ij. §. legatis. & §. oẽs. e. ti. Et hoc, qñ cõtrahere põt.
Est eñ regulr ꝓhibit⁹. l. non licet. ff. de cõtrahẽ. ẽmpt. in
principalib⁹. cũ. l. seq. ff. si cer. pe. nisi in septẽ casibus, de
quibus per Alex. post alios in. d. l. principalibus. vbi adde
Imo. de iureiur. c. cũ cõtingat. xxiij. char. vbi ponit, an cõ
tractus suus firmet iuramẽto. Idẽ, si pẽdẽte offõ subijcit
examini alterius. l. est receptũ. ff. de iuris. om. iud. no. Ca-
taldinus de viso, in. l. obseruare. §. proficisci. in. v. q. ver. &
p̃dicta. ff. de offi. ꝓcõ. i trac. syndicatus. Et hinc est, ꝙ pos
set conueniri citatiõe nõ arctatoria: puta ad defendẽdũ
ꝓcessum suũ sup inquisitione, vt dixi in. d. c. dilectus. de
resc. rñdẽdo ad motiuũ Saly. in. l. ij. C. si reus, vel acc. Idẽ
si delegatus Papæ deliquit, quia põt accusari coram or-
dinario, & puniret finito offõ. gl. fi. i. c. fi. de rescri. & ibi
Imo. ix. col. Facit tex. & ibi Abb. in. c. fi. de sta. mo. ¶ Idẽ
si cõuenit sup furto. tex. est, quẽ Ang. facit sing. in auth.
4 vt iud. sine quo suf. §. si quis. & §. illud. ij. ¶ † Idẽ, si cõue-
nit in pria sua in cã p ꝓcuratorẽ agitabili. Abb. in. l. sena
tus. vl. co. ibi, scdo casu. ff. de of. p̃si. all. gl. j. in. l. si p̃ses. de
epis. aud. Et alia ẽt ponit latè in hac materia. Idẽ, si offm
est ppetuũ. Bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi. iij. col. de ope.
no. nũ. But. de iur. cal. c. cæterũ. ad fi. Bal. in. l. nisi finita. p
illũ tex. ff. de tut. & ra. distr. & doc. c. ꝓhibent. & hîc. Et
d. Bal. de pa. Cõstã. in ver. credẽtia. in fi. ꝙ vbi à iure ipo-
nit pœna remotiõis ab offõ, põt cognosci de illo crimi-
ne durãte officio. Nã si expectaremus finẽ officij, frustra
fieret amotio. all. l. iubemus. C. ad leg. Iul. rep. idẽ si offm
est ad beneplacitũ superioris, secundum proximè allega
tos per. l. iurisperitos. §. cũ oriũdus. ff. de exc. tu. Cõfirma
vt per Alex. in. d. §. si quis. vj. co. Idẽ, qñ officialis cõueni
tur, vt habeat cõparere finito officio, & nunc cauere de
comparendo. Bar. in. l. ij. in prin. ff. de in ius voc. gloss. ij.
dicto cap. prohibentur. But. & Imo. & Abb. hîc, est tex.
in. l. si adulterium. §. fin. ff. de adulter. Idem si res, vel a-
ctio esset peritura, quia saltem tenetur litem contestari
secundum oẽs hîc. per. l. senatus. ff. de of. præsi. Et qñ res
esset pitura, finiret cã. Reliqua dic, vt p scribẽtes i. d. l. si
pars literarũ, & per Flo. in. l. queadmodũ. §. magistratib⁹.
ff. ad legẽ Aquil. & per Firma. in ver. officialis cõuenit

a ¶ Fieri. Adde &
amplia istud, ꝙ
nõ solũ habet lo
cum in causis ci-
uilibus, sed etiã
in criminalibus:
vbi pœna pecu-
niaria venit impo
nẽda. l. j. ij. & iij.
ff. de custo. reo.

b ¶ Fideiussore ido
neo. Sed nunquid
fiat iniuria fideius
sori: ita ꝙ talis fi
deiussor, cum sit
idoneus cõtra op
ponentem eum
pauperem, possit
agere actione in-
iuriarũ. dic, ꝙ sic.
& tenetur oppo-
nens actione iniu
riarum: vt per. d.
Sozi. cõsi. cxviij.

c ¶ Regulariter. Ad
de tu, quòd re-
gula istarũ legũ:
adeò procedit, ꝙ
non põt conueni
ri officialis: vt sal-
tem procuratorẽ
mittat: aliâs priui
legium istarum
legum, nihil ope-
raretur. Ita Bart.
in. l. ij. §. si quis in
iudicio. ff. si quis
cau. in ver. aut nõ
tenet venire priui
legio temporali.

¶ Qualiter aũt cõueniatur finito officio,vide gl.& Bar
to.in.l.ij.ff.ad leg.Iul.repe.vbi dicitur,ꝙ etiã in propria
prouincia poterit cõueniri de geſtis in officio. Quod li
mita,vt ſing.per Ab.poſt Car.de iudi.c.venerabilis.vij.
co.ibi,& attende.niſi præceſsiſſet edictũ in loco officij
ſentẽtia imponens ſilentiũ his,qui nõ cõparuerãt .quod
no.Et adde Pet.de anch.de reſ.c.ſtatutũ.§.cũ verò.ver.
incidenter quęritur.li.vj.vbi ponit de practica conue-
niendi iſtos in diœceſi,vel extra.¶ Quid aũt ſi ageretur
de crimine commiſſo ante officiũ,& de quo fuiſſet con
demnatus,vide Spe.de acto.§.j.ver.item ſi illuſtris. Bar.
& alios in.l.ſi appellationẽ.C.de appel.

SVMMARIVM.

1 *Rex cui debet confiteri.*
2 *Prædium habens in confinibus,cui ſoluat decimam.*

CAP. IIII.

OMnes.¶ Dũ tangit Ab. cui con-
fiteatur Rex, adde Hoſtiẽ.
de pœni.& remiſ.§.ſcui confitendũ.verſ.
1 an Rex.vbi.d.† ꝙ ſi habet propriũ do-
miciliũ in certa parochia, debet confite
ri parochiano: niſi aliud eſſet de con-
ſuetudine,quæ alicui eccleſiæ dediſſet priuilegiũ audiẽ
di confeſsionẽ Regis.Nõ aũt poſſet cõſuetudo induce-
re,ꝙ ipſe eligeret quẽ vellet,ſecũdũ eũ.Pro quo eſt ho-
dię.c.ij.in fi.de pœ.& re.li.vj.& de his etiã vide Spec in
repe.de pœ.& remiſ.§.vt aũt.ij.col.ver.Imperator. cir-
ca gl.hîc,quæ ſemp allegať de habẽte plura domicilia,ad
de quæ dixi de reſcrip.c.dilectus.ij.& de offi.ord.c.qm̃.
Et quãtũ ad decimas,vide gl.de deci.c.ad Apoſtolicę.in
ver.perſonales.& Tho.ij.ij.q.lxxxvij.ar.iij.in fo.ij.ar. &
Io.an.in Spec.in rub.de paro.& ibi de ſepultura talium
perſona.Et refert Do.de ſepul.c.cũ quis.§.j.in.ij.col.lib.
vj.vbi bo.tex.cũ gl.in ver.domicilia. quæ etiã ponit de
re ſita in duabus parochijs,puta in confinibus.¶ Et no.
2 Inn.de paro.c.ſup eo.Et gl.fi.xvj.q.iij.licet.dicens,† ꝙ ſi
domus eſt in cõfinio duarum parochiarũ, vtriq; debeť
decima.De qua meminit Bal.de teſti.cũ cauſa. ij. colũ.
ibi:ſed exceptis,dicit vidi.Et ſi dubitatur,de qua paro-
chia ſit domus,inſpicitur ſitus ianuæ ipſius domus.Bar.
in.l.quod cõclaue.in fi.ff.de dã.infe.& dicit ibi Ange.ꝙ
ſi domus habet duo oſtia,quorũ vnũ dicitur anterius.
ab illo cognoſcitur parochia tanquã à nobiliori.Et dicit
Bar.in.l.ſiqs in graui §.ſurdus.ff.ad Sil.ꝙ dato,ꝙ duæ do
mus ſint proximæ,tñ ſi vna habet oſtium in vna via,alia
in alia,non dicunť vicinæ,Dicit etiã Lud.in.l.ſi tertius,
ff.dè aqua plu.ar.ꝙ ſtatutum aggrauans pœnã percutiẽ-
ti aliquẽ iuxta domũ per decẽ pedes,intelligitur , vt fiat
menſuratio pedũ ab angulo proximiori ipſi percuſsio-
ni,facit.c.quiſquis.&.c.ſicut.xvij.q.iiij.dum diciť de cir
cuitu eccleſiæ. & vide Do.in.c.j.de conſe.ecc.vel alta.in
vj.vbi latè ponit,quando duo cœmiteria.& facta eſt ſan
guinis effuſio in porta poſita in medio,an debeat vtrũq;
reconciliari.Ad hoc facit gloſ.in cle.cauſam . in verbo
communiter.de elec.

a ¶ Capitur occaſio. De hac dictione vide plenè per do.Soz.cõſi.clvj. inci. pro fundamento præſentis conſultatiõis. ver ſi.cõfirmenť.Nã licet verbũ occaſio.in.ij.par.char. ix.vbi,ꝙ licet dictio occaſio, denotet cauſam remotiſsimam, qualiter intelligatur & limitetur.

SVMMARIVM.

1 *Miles egreſſus aciem,ſi fugat hoſtem,non punitur capite.*

CAP. V.

ILlud.¶ Eſt caſus notabilis ad mul-
ta,ſecundũ Bal.hîc ,inferen-
tem contra Caſtellanos de ſua cuſtodia
exeuntes,quia nõ debent exire etiã pro
ſubſidio ciuitatis.Dixit tñ Richar.malũ,
1 ꝙ † ſi miles egreſſus aciẽ,fugat hoſtes, non puniť pœna
mortis,licet dux belli illi prohibuiſſet ſub pœna capita
li.per.l.ad beſtias.ff.de pœ.vbi ꝓpter peritiã & factum
inſigne effectualiter perpetratũ,quis euadit pœnã. Pro
hoc facit.c. griť.xxij.q.ij.ſcd̃m Io.de lig.in trac. de bello.
cxxix.Sed voluit alle.tex.in.c.fi.ea.cã.&.q.vbi filius Saul
Regis ĩ bello bñ geſto,cõtraueniẽs mãdato paterno ,da-
mnat⁹ fuit ad mortẽ:demũ diſpẽſatiuè ꝑ patrẽ abſolut⁹.
Tñ dicit Io.de lig. Ric.erraſſe.ꝑ text.in.l.iij.§.in bello. ff.
de re mi.vbi talis puniť nõ obſtãte ꝓſpero ſucceſſu, ino
bediẽtię ſuæ.Eſt bñ iuſta cã remittẽdi pœnã ꝑ principẽ.
& ſic loquunť iura ꝑdicta,q̃ ĩ hoc faciũt cõtra Ric.dũ ꝑ
ſupponũt op⁹ eſſe grã:ergo pœna erat icurſa,quãtũcũq;
ſit meritoria inobediẽtia.vide bea.Tho.ij.ij.q.ciiij.art.
ij.&.iij.& Arch.Flo.iiij.part.ſuæ ſummę.ti.v.c.xj.& ibi
ſunt multę authoritates ſacrę ſcripturę de obediẽtia.Et
ꝙ iſta virt⁹ excellit oẽs ptes ꝓfeſsiõis,vide bea.Tho . ij.
ij.q.lxxxvj.art.vl.Quòd aut ꝓpter aliqđ bonũ,nõ ſit pec
cãdũ,vide.c.ſup .e.de vſur.c.ſacris.de ſepul.c.fortè.xiiij.
q.v.c.cũ ex iniũcto.ver.ꝙ licet opa .de hęre.Et vt ali⁹ eui
tet mai⁹ malũ.gl.xiij.&.xiiij.di.ĩ ſum.& gl.plena,ne cle.
vel mo.c.non magno.in ver.languentium . Et vltra in-
famiam,quam incurrit violator canonis.per iſtũ textũ.
in ver.notã. Vide alia,quæ dixi in.c.j.de cõſti.poſt prin.

SVMMARIVM.

1 *Papa licet ſcribat alicui ſub nomine dignitatis,an per hoc intelli gatur eum approbare in dignitate.*
2 *Cauſa conſiſtit in iure:occaſio verò in facto.& ibi multa de hoc verbo cauſa.*
3 *Tanquam hæc dictio,quid ſignificet?*
4 *Appellatio fit ad ſuperiorem à clerico habente iuriſdictionem temporalem iure feudi.*
5 *Donatio facta à Conſtantino Imperatore Syluęſtro Papæ,an valuerit.*

CAP. VI.

SOlitæ.¶ Dicit gl.ij.in.c. ĩ apib⁹.
vij.q.j.ꝙ iſte Imperator
Gręcorũ vocať Gręcul⁹,quẽ gręci ere
xerãt,qñ Ro.eccľia trãſtulit ĩperiũ ab
oriẽte ĩ Germanos,vt ĩ. c. venerabilẽ.
de ele.vbi gl.in verbo,germanos.facit
mentionẽ de iſto.de quo etiã loquiť gl.xcvj.di.c.ſi Impe
rator.ĩ ver.diuinitus.Et fuit facta illa trãſlatio,qa Grę-
ci nõ recognoſcebãt eccleſiã Ro.ſcd̃m Arch.& do. in.d.
in apib⁹.Per hoc nõ habem⁹ duos Imperatores , qa iſte
nõ erat Imperator,ſed hæretic⁹ ſciſmatic⁹ , ſecũdũ Do.
& Vgo.xxj.di.c.nũc.ij.co.¶ Ex qbus colligit Imo.hîc iũ
1 cto iſto tex.† ꝙ licet Papa ſcribat alicui ſub noĩe digni-
tatis,ꝑ hoc nõ ĩtelligiť illũ approbare in illa dignitate.
Eſt tex.ĩ cle.ſi ſumm⁹.de ſen.exc.Imperator verò vniuer
ſalis, appellať ſupilluſtris,vt hîc ꝑ Imo.cui adde Bal.de
cõſti.cũ acceſsiſſet. Ang.ĩ.l.ꝑcipim⁹.C.de ap.& latè Ale.
poſt Ful.& Ro.in.l.j.ff.de off.ei⁹,cui mã.eſt iur.vij.co.
vbi latè ponit , q ſint illuſtres & ſupilluſtres. Vide eũdẽ
in ru.ff.de om.iu.vbi ponit,q dicanť ſpectabiles & clariſ
ſimi.Et ꝓ plena inſtructiõe trãſlatiõis imperij,vide la-
tè Frãc.Paui.cõmẽto extrauagãtis.ſi fratrũ.xj.col. verſ.
& breuiter circa trãſlationẽ.& eſt poſt ſuũ tractatũ, de
ſede vac.vbi cõmẽmorat opportunè hiſtorias.Et de au-
thoritate Papæ in hac trãſlatiõe imperij,vide ſex qõnes
examinatas ꝑ Aug.de ancho.in li.de ptãte eccľiaſtica. q.
2 xxxvij. ¶ † Inquãtũ dicũt hîc oẽs poſt Hoſ.ꝙ cã cõſiſtit
in iure,occaſio verò ĩ facto,& eſt irrõnabilis.Adde Do.
poſt Arch.xj.diſ.c.cõſequẽs.in prin.vbi ſeqť hoc. Idem
Abb.in.c.j.in.j.co.ibi,eccľiaſtica bñficia.ſubdẽs , ꝙ etiã
a aliqñ capiť occaſio[a] in ptẽ bonã,vt ibi. Et adde Io. an.ĩ.c.
poſt trãſlationẽ.de renũ.vbi dicit ſe vidiſſe dubitari,&
obtineri in practica,ꝙ cã in dubio intelligiť eſſe finalis,
occaſio verò ĩpulſiua,ꝑ iſtũ tex.Vñ ſi danť decẽ ob cãm
vt vadas Romã,illa eſt cã finalis.Sec⁹ ſi occaſiõe eundi
Romã,ſecũdũ eũ.Et de hoc,an in dubio cã ꝑſumat im-
pulſiua,vel finalis,vide Imo.& Lu.in.l.ij.§.fi.ff.de do .&
Imo.in.d.c.poſt trãſlationẽ.& Ab.& Phi.in.c.cũ ceſſan
te.de ap.¶ Põt ẽt dici occaſio,qñ qs inducit aliquẽ ad fa
ciẽdũ idẽ,qđ aliàs erat factur⁹,vt qa accepit vſurã ab hoĩe
parato aliàs fœnerari.Cã aũt diceret,qñ aliàs nõ erat fœ
nerator⁹,vt ꝑ Arch.in.c.ſi qs vſurã.xiiij.q.iiij.Et ſequiť
Do.in

Do.in.d.c.conſequens.remittẽs etiã ad Pau.in cle.d udũ.de ſepul.
in ver.ratione,vel cã.& vide Pau.de ca.in.l.certi cõdictio.in prĩ.
ff.ſi cer.pe.vbi not.tanquã diuerſam cauſam & obligationẽ.Nam
ibi cã ponitur pro cauſa remota.,vt eſt cõtractus,vel quaſi:& de-
lictũ,vel quaſi.Obligatio verò eſt cauſa proxima & immediata,
ex qua oritur actio.l.licet.§.ea obligatio.ff.de ꝓcu.¶ Pro qua dif-
ferentia inter cauſam mediatã & immediatã,eſt glo.ordi . de hoc
c.decæterò.dicens cauſam mediatam non imputari ad delictũ . &
declarat ibi Ana.poſt alios.in fi.& eam ſequitur Lud.in.l.alia.§.ele
ganter.viij.col.ſol.ma.Abb.de eo,qui cogno.conſan.c.diſcretio-
nẽ.& de conceſ. præben.quia diuerſitatẽ.vlt.co.Et Dyn.in regula
priuilegium.lib.vj.facit.l.item Mela.§.Celſus.ff.ad leg.Aquil.vbi
ſi quis vulnerat aliquem mortaliter,& poſteà alius eũ examinat,
nõ teneť primus,ſed ſecundus à quo eſt cauſa proxima.no.Bal.eo.
ti.ita vulneratus .& And.de Iſer.in.c.qui.mo.feu.amit . Similiter
dicit Imo.poſt Compo.& Car.de reſc.Abb.iiij.colũ.ꝙ cõſecutus
penſionẽ propter literas ad beneficia,nõ dicitur aſſecut⁹ gratiam
ſuã,per.c.quãuis.de præb.in.vj.quia illæ literæ dederint cauſam
huic penſioni,tñ eſt cã mediata,cui nõ attribuitur effectus. alleg.
gl.in.d.c.decæterò.Dixit etiã Sal.poſt Bar.in.l.fori.C.de aduoc.di
uer.iud.per illũ tex.ꝙ aliud eſt eſſe ex aliquo aliud ei⁹ occaſiõe.Et
dixit Bar.in.l.nõ dubiũ.vlt.col. C.de legi.ꝙ dictio ex,denotat cau
a ſam proximã[a],dictio verò propter, cauſam remotam,vt aliquan
do cauſatum ſequatur poſt occaſionẽ.vide.c.ſtudeat.c.de his.&.c.
ſi putator.l.di.&.c.ſicut dignũ.de homi.¶ Inquantum Abb.dicit
non teneri tonſorẽ,qui extraxit ſanguinem.&c.Adde Bar.idẽ te-
nentẽ in.l.non dubiũ.iij.col.C.de legi.& in.l.nunquã.C.de agri.&
cen.lib.xj.Pet.de anc.in repe.c.j.de cõſti.fo.xxx.& in.c.ſi poſtquã.
ij.col.ibi:pone exemplum ſtatuto cauetur.de ele.in.vj.& Bald.ff.
de legi.&.C.de adul.l.Gracchus.Facit gl.in.c.j.in ver.ſeminis .de
conſe.eccle.vel alta .in.vj.& gl.in.c.j.in verbo cauſa.de ſta.reg. in
vj .vnde dicit Bal.in auť.ingreſsi. ij.col.C.de ſac.ſanc.ecc.ꝙ ſi di-
cit ſtatutum magnatem non poſſe ingredi palatiũ ,non procedit
in medico,vel alio artifice neceſſariò habitãtibus in palatio,quã-
uis ſit de magnatibus.Non ob.iſtis.de ſent.excom.c.contingit . j.
quia ille percutiebat malo animo,non hic. quinimò ſi quis face-
ret ſe vulnerari non ad finem corporalis curæ,tunc percutiens pu
niretur non obſtante illius permiſsione.arg.l.liber homo.ff.ad le
gem Aqui.ſecus vbi corpus non frangitur,neq; deſtruitur,vt in
alapa,quia dans eam volenti,non incidit in pœnã in quã incide-
ret dãs nolenti.Bar.in.l.j.§.vſq; adeò.ff.de iniur.Ange.& Alex.in
l.quãuis.ff.de in ius vo.Et ad hæc facit quod no.Bal.in.l.decurio
3 nes.in fi.ff.de infa.Sal.in.l.ij.C.de nox.¶ † Inquãtũ tangunt hîc o-
b mnes de dictione tanquã,[b] adde tex.cũ glo.fi.in.c.cũ pro cauſa. de
ſen.exc.& text.in.c.ex parte.de deſpon.de illo,qui dicit: tractabo
te tanquã vxorem.Et vide Bar.pulchrè in.l.ſi is,qui pro empto-
re.xxiiij.col.ibi,tuo.ver.ex prędictis.ff.de vſu.& in.l.ſi maritus.ij.
.§.j.ff.de adul.quẽ ſequitur But.de Biga.nuper.in fi.ꝙ ſi lex,vel ſta
tutum diſponit in materia,in qua poteſt diſponere verè,vt in his
quæ ſunt iuris,tunc dictio tanquam eſt expreſsiua veritatis: puta
c talis habeatur[c] tanquã ciuis.Secus in his,quæ ſunt facti,vt ſi dicat,
habeať tanquã ciuis originarius.Iſta enim eſt fictio,quia non põt
ſtatutũ facere,ꝙ hoc non factũ habeatur pro verè facto.Idẽ ſi di-
cit,talis habeatur pro pręſente,eſt fictio ſimilitudinaria.Et ad iſta
exempla ciuitatis:vide Abb.qui fi.ſint leg.c.tanquã.& de ſpõ.c.ex
parte.& Pet.de anc.in.c.j.de conſti.xxxviij.char.verſi.ij. oppono.
Dixit etiã eleganter Bal.de reſc.nonnulli.ij.col.ſi ſtatutũ dicit,ꝙ
aliquis puniatur tãquã falſarius,nõ intelligitur de pœna legis Cor
neliæ de fal.ſed de pœna arbitraria:per illũ tex.iuncta expoſitione
Io.an.qui dicit illũ non puniendũ,vt verè falſariũ,ſed tanquã fal-
ſariũ.¶ Et ꝙ iſta dictio ſit regulariter nota improprietatis , vide
Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſt.& iur.Aliquãdo tñ eſt expreſsiua ve
ritatis,vt copioſè per Ale.conſi.mihi.xv.viſo proceſſu inquiſitio
nis.ix.col.per Archi.& Do.in.c.quædam.ij.di.& per Brix.in ver
bo,tãquã,& in dictis repertorijs,vide de alijs ſimilibus dictioni-
4 bus:puta perinde,ſicut,quaſi,quẽadmodũ.¶ † Inquãtũ dicit hîc
ſingulariter Inn.ꝙ à clerico habente iuriſdictionẽ tpalẽ iure feu-
di appellatur ad ſuperiorẽ ſecularẽ.Adde Bar.in.l.ſi quando.C.de
app.vbi per hoc dixit,ꝙ ſi Rex iudicat,vt comes,appellatur ad ſu
periorem in comitatu non attẽta Regia digni
tate.vide etiam in terminis tex.cũ gl.in verbo,
alio in.c.Romana.§.debet.de appel.in.vj .& ibi
doc.& Bar.in.l.j.§.ſi quis in appellatione.ff. de
app.poſt alios.in.c.ij.in.iiij.co.de deli.pue.Ab.
de fo.cõpe.c.verũ.iiij.col.&.viij.col.Lud.in.l.
ij.in prin.viij.co.ver.quid ſi in eadẽ.de ver.ob.
Arch.in.*c.ſi quæ cauſæ*.§.his ita.in fi.xj.qõ.j.
vbi allegat Spe.& Hoſt.Idẽ Abb.in.c. dilectus.
iij.in prin.de præb.facit quod no.Arch.de epi
ſcopo vaſallo Regis.in.c.duo ſunt.xcvj.diſtin.
¶ Limita primò, niſi tẽporalia eſſent in totũ
tranſlata in eccleſia,quia tunc ab Epo iudican-
te appellabitur ad Archiepm.gl.fi.in.d.c.ij . de
deli.pue.& tex.in.d §.debet.& ibi Do.ad fin. &
in dubio bona tẽporalia cenſentur tranſlata ad
eccleſiã totaliter. Io.an.in Spe.de iur.om. iudi.
ver.quæ aũt.additione,vidiſti duas.& Abb.de
acc.veniens.ij.col.niſi transferantur, vt feuda
per prædicta.¶ Ex quibus not.ꝙ in laico tranſ
ferente vtile dñium feudi in eccleſiã , rema-
net ſuperioritas ſupra clericũ feudatariũ, aliàs
nõ poſſet ad eũ appellari ,ſi nõ eſſet ſuperior.c.
ij.de cõſue.in.vj.Et iſta ſuperioritas permiſſa
â canone hîc,& in.d.§.debet.fundatur ſuper na
tura ſubiectæ materiæ.Nõ aũt poſſet conſue-
tudo hîc operari,vt declarat Io.an.in. d . addi.
vidiſti duas.¶ Limita ſecũdò,dũmodo cleric⁹
iudicet de materia tẽporali,in qua non requiri
tur in eo clericatus de eſſentia,adeò ꝙ etiã lai-
cus iudicare poſſet.Sed ſi non poſſet de tali ma
teria tẽporali iudicare,niſi eſſet clericus . Et ſi
qualitas clericatus eſt de ſubſtantia,tunc debet
appellari ad eccleſiaſticum.Ab.nouiſsimè.in di
ſpu.Gandulfus.xxij.col.ibi,quarto & vltimo
caſu.inferens,ꝙ ſi clericus rector ſcholarium
iudicat in cauſa ſcholaris laici,põt appellari ad
ſuperiorẽ laicũ,quia qualitas clericatus nõ ha-
betur,tunc in conſyderatione ,vtpote non ne-
ceſſaria .ſed ſi iudicat in cauſa ſcholaris clerici,
tunc debet appellari ad eccleſiaſticũ:quia iudi
cat,vt clericus.& clericatus eſt de ſubſtãtia.Vn
de concurrit in eadẽ neceſsitate duplex quali-
tas:ſcilicet clericalis & temporalis. in qua mi-
ſtura fit denominatio à digniore,vt per Bar.in
ſimili. C.de ap.c.præcipimus.§.eo.Et iſtud re-
putat Abb.nouum,& ab alio non tactũ & quo
tidianũ.¶ Conſydera quid ſi in propoſito no-
ſtro,illi inter quos iudicat Epiſcopus iure feu-
di,eſſent clerici. Nam per hoc dictũ Ab. vide-
tur,ꝙ tunc eſſet appellandũ ad eccleſiaſticum,
quia propter perſonas eorum,qualitas clerica
tus erat neceſſaria in iudicante . Dic contrà:
quia ſi erãt vaſalli,potuiſſent conueniri coram
eo,etiam ſi non fuiſſet clericus,vt not.in dicto
cap.verum.Et ſic clericatus non erat neceſſa-
rius in iudicante,ſecus in ſcholari clerico , in
quo non concurrebat materia feudalis. Cæte-
ra dic,vt per docto.in dicto.§.debet.Hæc au-
tem guſta,vt ſubtilia & noua . ¶ Inquantum
gloſſ.& docto.hîc declarant,quomodo verba
debent aliquid operari,ſi fieri poteſt,adde quę
opportunè dixi in capitu.primo.de reſcrip.po
nendo de priuilegio, deinde remiſsiones , ex
quibus habentur plures fallentiæ.Ad iſtam re
gulam,maximè remittendo ad Domi.de pro-
cu.c.ſi duo.in.vj.& de priui.e.li.c.ſi Papa. in fi.
prin.& in.c.ſi Romanorũ.iiij.co.xix.di.& Ale.
cõſi.xxxiij.viſo themate.& vide Do.in prœ,

a ¶ Cauſam proximam.Adde idẽ tenentem.d.Soz. conſi.xiiij.inci.ſequendo ordinem. verſi.iij.probatur in prima parte. char.xx.Et de ei⁹ importantia,vide d.Alex.de Imo. in.l.j.§.j.de incẽ.rui.nau.& in.l.liberorum.iij.col. de verbo.ſigni.& Pau.de ca.conſil. xxxix. & Oldr. cõſi.xlix.vbi plenè.& qualiter differant ex,& propter,vide.d.Ale. loco.ſ.alle.

b ¶ Tanq;.Adde.d. Sozi.conſi.ix.inci. proſequendo ordinẽ.circa princi.x.col.ver. xij. probatur ibi,non obſtat aliud .arg. in.j.parte . chart. xij.& dicit Ale. Imol.in.l. pecuniam.ff.ſi cer. peta.& in cõſil.ſuo xxix.iiij.parte.

c ¶ Talis habeatur. Adde tu,ꝙ Bald. in.l.ciues.ff.de appel.dicit,ꝙ appellatione ciuiũ,non veniunt,niſi ciues originarij,& non ciues ex priuilegio,vbi agitur de odio.ſecus ſi de fauore.

Decre. pouentē quinq; fallentias, in quibus toleratur ſuperfluitas. & ibi retuli. in fi. De quo etiam per Bal. in l. cōtractus. v. vol. de fide inſtru. & Do. in c. licet. ſuper gl. ij. de elec. lib. vj. & Imo. in cap. qualiter. j. de accu. & in c. ad aures. de app. & in c. ij. vt lit. nō cōte. Toleratur enim ſuperfluitas, qñ in diſpoſitione ſuperflua eſt miſtū aliquid noui. Do. in c. ſi tibi. vij. col. ꝓpter glo. j. de præben. in vj. Idē ſi ſequeretur abſurdum volendo, ꝙ verba aliquid operent. Bal. in l. terminato. C. de fruct. & lit. expen. Idem quando concedi tur alicui id, quod ei competit de iure cōmuni, vt mos ſibi geraſ. Abb. de præben. licet. poſt prin. facit. c. in cauſis. Idem in caſu cle. j. de præben. Idē, vt aliquid plus timeatur, Abb. & Ana. de hære. c. ſi aduerſus. per illū tex. ītē, qñ ad diuerſum effectū replicatur, quod aliàs eſt dictum: Domi. x. diſt. quoniam. in prin. Lud. in. l. quāquā. ff. de aqua plu. ar. ¶ Idē, quando id, quod erat expreſſum ſimpliciter, replicat in alia lege implicitē. Do. in. c. ait autē. ad fi. iij. diſt. & in. c. j. pe. col. de ſum. tri. in. vj. propter gl. ibi. in ver. & filio. ¶ Idē, quando eſt inducta conſuetudo inculcandi verba ſuperflua, vt quā do notarius dicit in inſtrumento: talis fecit, conſtituit, & creauit talem procuratorem, Spec. de proc. §. vt autem. verſi. ſed opponit. Idē, quādo exprimitur aliquid ad cautelam cauſa tollendæ dubitationis. Abb. hīc. & de ſepul. certificari. iiij. col. Et iſta faciunt ad ſtatuta prohibentia ſuperfluos articulos, quia dictis modis excuſabitur ſæpe ſuperfluitas. Et dicit Abb. in. l. j. in. vj. col. ff. de offi. ꝓcura. Cæſa. ꝙ illud, quod dicitur verba debere aliquid operari, eſt verum in vltimis voluntatibus, vbi latior debet fieri interpretatio. Et ita loquitur. l. ſi quando. de le. j. Sed in contractibus inter vi uos, reſtringunt ad præcedentia. & eſt quaſi quædam declaratio & inculcatio verborū. per. l. pediculi. §. Labeo. ff. de auro & argen. leg. Et infert, ꝙ iſta verba generalia: habeo ratum quicquid per te factum, vel geſtum fuerit, nō dāt liberam. Vide etiā oīno Bald. in c. cum ordinem. vj. col. ver. pone ergo. de reſcrip. & vide do. Ab. in diſpu. ſtante ſtatuto. in vlti. char. vbi latè ponit, quo modo verborum plenitudo adiecta, ex ſtilo notariorū, nihil operatur, quo ad præſumendam donationē, vel aliud præiudiciale, nō veroſimiliter cadent in mentem partium. ¶ Quomodo aūt interpretentur ſtatuta, vt aliquid operentur, vide opportunè Alex. in. l. iiij. §. prætor. ff. de dā. infec. & And. Sic. de reſcrip. cauſam. ¶ Vltimò in quantū ſemper allegatur iſta Decre. de poteſtate Papæ in temporalibus. vide oēs doc. in. c. nouit. de iud. & in ſpecie de iſta æquiparatione ſolis & lunæ ad imperium & eccleſiam. vide mirabiliter Dantem poetam Florentinū in ſuo lib. de monarchia impetij in. iij. li. ver. iſti verò ad quos erit tota diſputatio. Et pro reſponſio ne confutationū ſuarū, cōſule Theologos, videdo ſolēnes remiſſiones, quas aggregauit Fran. Paui. auditor Rotæ. in fi. gl. quas fecit ſuper extrauag. vnam ſanctam. quā poſuit poſt tractatū de poteſtate capituli, ſede vacan. vbi etiā ad propoſitum commemorat dicta Egidij Bel. hīc, reprehendentis Io. mo. qui in ſuis gloſ. ſuper illa extrauagan. ſemper tendit ad reſtrictionē poteſtatis Papæ in temporalibus, fortè cupidus fauoris Regij, cū tunc eſſet legatus in Francia. Et fortè occaſione ſuarum gloſſarum, fuit facta extrauagans, meruit. poſita inter extrauagantes impreſſas, poſt tractatum Pauini. de viſitatione. Vide etiam vltra Pauinum de iſta temporali poteſtate eccleſiæ, & vnde ſit adeò aucta: & multa alia per Papā, in ſuo dialogo. fa. xxiij, cum ſeq. & Archi. florē. in. ij. parte tertiæ partis ſuæ ſummę. ti. xxiij. ver. de poteſtate iuriſdictionis. & ver. de prioratu papatus ad imperiū. ¶ Et de hoc vtrū papatus fuerit ante imperiū, vide etiā oīno Aug. de Ancho. in lib. de poteſtate eccleſiaſtica. quādo. xxxvj. & ibi, vtrū Papa ſaltē temporale dñium ab Imperatore recognoſcat, † & vtrum Imperator in dominio temporali ſit major Papa. Quæ omnia introducunt etiam ad. q. tertiā, vtū valuerit donatio facta per Cōſtantinū Syluestro Papæ, de qua in palæa, Conſtantinus. xcvj. di. & habetur latius ex originali ad literā. per Albe. de Roſa. in. l. j. §. j. ff. de off. præfec. vr. De quo in primis, vide latè in. d. dialogo Pij. fo. xxj. vbi per multa tenet, ꝙ dicta palæa, Conſtantinus. ſit falſa. Et inuehit cōtra miſeros Legiſtas, qui laborāt in diſputando, an valuerit id, quod inquā fuit. & oſtēdit vnde ſit aucta poteſtas ſedis Apoſtolicæ, in tēporalibus. Puto, ꝙ ſi poſt eā Pius factus pontifex maximus ſcripſiſſet in eadem materia, in qua ſcripſerat, dū erat in minoribus, forte aliter ſcripſiſſet dixiſſet, nunquā intellexi materiā prēter modò vt dixit ille Theologus, qui habitis beneficijs curatis, mutauit opinionē ſuam de illicita pluralitate beneficiorum, vt in chronica moderna, quæ dicitur faſciculus temporū. in. c. dè victore Papa ij. ¶ Et de validitate dictæ donationis Conſtātini, vide latè Aug. de Anch. in tractatu de poteſtate eccleſię. q. xliij. vbi concludit, ꝙ valuit ſi non poteſt per ſucceſſores reuocari: vide etiā Platinā de vita pontificum in. c. de Marco primo Papa. vbi reputat fabuloſum illud, quod dicitur de Conſtātino mūdato à lepra. Vide duo loca, in quibus ſunt oēs remiſſiones in iure de validitate dictę donationis. Primò vide Bar. Bellem. præceptorē meū. in. c. inter dilectos, in. xxxvij. col. de fide. in ſecundo. Alex. poſt Imo. in rū. ff. de verbo. obli. Et audio, ꝙ dominus meus Franc. de are. fecit etiā ibi noua argumenta ad proḃandū validitatē dictę donationis, de qua etiam miranda ſcripſit Dantes in ſua monarchia. quē cōis ſchola canoniſtarum reprobat in locis ab iſtis allegatis, vt etiā per Arc. Flo. in. ij. parte tertiæ partis ſuæ ſummæ. titu. xxxiij. c. incip. de donatione facta eccleſiæ per Conſtantinum. & per Brix. in repet. in verbo, donatio, iij. col. ver. an donatio facta per Conſtantinum. ¶ Et de materia poteſtatis Papæ vide latiſsimè in toto opere Augu. de Anc. præalle. Et in quo conſiſtat iuriſdictio Papę, vide Cardi. poſt Matthæ. in cle. ne Romana. §. irritum. v. q de electio.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus à Papa quo gaudeat priuilegio?*
2 *Miles factus à maiore, præfertur facto à minore.*
3 *Doctores creati à Papa, vel Imperatore, quali gaudeant priuilegio.*
4 *Abbas, quando poſsit reuocare priorem manualem confirmatum per papā.*
5 *Capellani papæ, quando gaudeant priuilegijs famliarium papæ.*

CAP. VII.

1 PEr tuas. ¶ † Inquantū dicit Abb. ꝙ prælatus exemptus nō præcedit ordinatū prius. ¶ Conſidera vtrū intelligatur de nō exempto ordinato ab inferiore, vel à Papa, quia ſi intelligit de ordinato à Papa, cōcedendū ꝙ eſt deferendū ordinatori, per iſtum tex. licet ſecundò ordinatus ſit exemptus. Sed ſi intelligit, ꝙ ille ſecundò ordinatus ſit ordinatus ab inferiore, tunc nihil eſſet ſpeciale in exēpto, qa etiam ſi nō eſſet exemptus: præcederet ſecūdò ordinatū. c. j. §. eo. Vnde puto Abb. habuiſſe primum intellectū: dicēdo, ꝙ eſt deferē dū ordinatori. tamē tex. quē alle. in. c. fi. xviij. di. dicit deferendū eſ ſe priori ordinationi, non dicit de ordinatore. Dū Abb. cōcludit cōtra cōmunem, ꝙ ordinarius poteſt iſtū deponere ab offi. & beneficio, placet opinio ſua licet Bal. §. e. illud. ſequatur cōmunē. Pro qua facit: quia non ſequitur, iſte eſt ſubditus Epiſcopo, vt hīc, ergo poteſt ab eo deponi. Patet inſtantia in Epō, qui eſt ſubdit⁹ Archiepiſcopo. & tamē nō pōt ab eo deponi, vt ſcis. Sed ride, ꝙ illud eſt, quia ſic eſt ſtatutū ſpecialiter in Epō, nō ſic in materia iſta. Inquantū Ab. poſt Hoſt. concludit, ꝙ ſi de licentia Papæ iſte recipit ordinē ab inferiore amittit priuilegiū. De quo hīc. Adde ꝙ Imo. hīc tenet cōtrariū. quia ex quo per receptionē diaconat⁹, vel præsbyteratus non extinguitur ordo ſubdiaconatus, imò remanet in ſua obſeruantia tanquā gradus, per ſe ſubſiſtens, videtur ꝙ nō ſimpliciter procedat dictū Hoſti. ideò diſtinguit Imo. an iſte incedat tanquā ſubdiaconus. & tunc gaudet priuilegio, de quo hīc. Aut incedit tanquā diaconus, vel presby. & tūc nō attendatur priuilegiū ſubdiaconatus. Et ſic procedit dictū Hoſt. iuxta no. per Bar. in. l. legatis ſeruis. §. ornatricibus. ff. de lega. iij. Placet iſta opi. quia nō eſt veroſimile, ꝙ iſte recipiat maiores ordines animo renuntiādi priuilego annexo precedenti ordini. ſed potius ad euitādū iter ad Papā, à quo fuit prima vice ordinat⁹, dū fortè eſſent in curia, & nūc de licentia Papæ in partibus. ¶ Conſidera tū diſtinctionem Imo. quia clerici in ſacris nō differūt inter ſe in habitu, niſi quando celebrant diuina. vnde ſi ageret de deponēdo iſtū ab ordine: & eſſet vera opi. cōis: nō video, quō poſsit cognoſci, in quo habitu incedat ad fi. ſciendi, an poſsit deponi, ſed tenendo Abb. vt. §. nō erit opus hac diſtinctione. Poſſet tamē diſtinctio Imo. operari in diuinis officijs, in quibus iſte honorabitur inter ſubdiaconos in apparatu ſubdiaconali. Sed in exercitio aliorū ordinum attenderetur ordo prioris

prioris ordinationis inter ipſum & alios ab Epo ordinatos: quicquid dicat Hoſt. ¶ Circa intellectū. c. præſul. ij. q. iiij. adde But. & Abb. in. c. licet. j. de teſti. & Arch. & Dom. in. d. c. præſul. vbi tenēt illud fuiſſe olim priuilegiū clericorū Ro. eccleſiæ propter inſolentiam clericorum & malorum, qui Papam & Cardinales volebant accuſare: vt eis amotis ſubſtituerentur in locum eorum. Dixit etiam Lud. in auth. ſimiliter. C. ad legem Fal. in. xxxviij. priuilegio. ver. iij. principaliter. ꝙ. c. præſul. loquitur vbi teſtes ſunt ſuſpecti, vel nō omni exceptione maiores. ¶ Sed btūs Tho. ij. ij. q. lxx. art. iij. intelligit. d. c. præſul. ꝙ ponat ſpeciale priuilegiū clericorū Ro. eccleſiæ. Et aſſignat tres rationes ſpecialitatis. tamē Gratia. in c. fi. ij. q. iiij. expreſsè tenet illū intellectū. de quo. §. ſ. de cōpeſcēda inſolentia malorū. & ſequitur Lu. in fine. ccij. Itē ad idem quæro. Et propter authoritatē Gra. ita tranſeundū eſt: licet verba. d. c. nullum ex iſtis intellectibus patiantur. ¶ Et vide Augu. de Anchona. in tract. de poteſtate eccleſiaſtica. q. v. vbi dicit, ꝙ. d. c. præſul. procedit etiā in Papa, quicquid dicat gl. in ſumma. ij. q. iiij. quæ ſecundū eū poteſt procedere, qñ hæreſis Papæ eſſet ſic aperta & manifeſta, ꝙ nō poſſet tergiuerſatione aliqua cælari. ar. c. prudētia. de acc. aliàs procedat in eo. d. c. præſul. Si enim talis multiplicatio teſtiū. ordinata eſt per canones de clericis Romanæ curiæ vel propter illius ſedis dignitatem: vel quia pluribus efficiuntur odioſi, propter cauſas eis cōmiſſas: multò fortius hoc eſt neceſſariū in Papa. Quæ verba mihi placēt. & fuit incognita dominis meis Canoniſtis excla mātibus vbiq; de. d. gl. vt patet ex dictis. d. Abb. hic: & in. c. j. iij. colū. de procur. & in. c. at ſi clerici. in. j. no. de iud. & in. c. ſuper eo. de teſti. in. c. quoties. e. tit. & do. Ant. in. c. licet. penul. colū. de elect. & Imol. in. c. j. in. iiij. col. de cōſt. cū fi. ¶ Et pro dicta impugnatione, quā facit Augu. adduci pōt. c. ſi Papa. cū gl. xl. di. vbi in cauſa mota criminaliter cōtra Papā: proceditur longè ſtrictius & rarioribus caſibus, quā contra cæteros. ergo qua ratione difficillimè & ferè vnico caſu deponitur: ſcilicet hæreſis: eadē ratione maiori cumulo
2 probationū cōuincendus videtur. † ¶ Inquantum Abb. hīc dixit, ꝙ miles creatus à maiore, præcedit militē creatū à minore: quāuis prius. Adde Fran. Tigri. in. l. ij. ff. de albo ſcrib. prout refert And. Sic. de ſo. compe. c. clericis. pe. co. vbi dixit per illum text. ꝙ factus miles per Imperatorē, præcedit militē factū à Comite, vel Rege. Et ſic canonicus factus à Papa, præfertur canonico facto ab inferiore ſecundū eū. Facit etiā iſte tex. ad gl. ſi. de elect. c. ſi eo tēpore. in. vj. ꝙ Epiſcopū à Papa promotū inferiores nō cōſecrāt. & ſequitur Ana. de accu. meminimus. j. notabili. Hodie tamen datur licētia in ipſis literis promotionis: vt à quolibet catholico Epiſcopo conſecrentur. Brix. in verbo cōſecratio. Et no. ꝙ verbū decens ſit, de quo hīc: quātū ab ſubditos importat neceſsitatē. gl. ſi. in prin. in regula, decet lib. vj. ¶ † Per iſtū. tex. dixit Lud. in. l. ſi verò §. de viro. xlix. fal. ff. ſol. mat. ꝙ doctoratus ab Imperatore ꝓcedit doctoratū ab inferioribus: quāuis ad idē alle. l. ij. ff. de albo ſcrib. & gl. in. c. j. §. eo. Facit optimè gl. in. c. fi. xvij. di. & tex. in. C. fi à fede. & in. c. hi qui. de præbē. in. vj. Idem tenet Marti. lauden. in tracta. de dignitatibus §. xv. alle. tex. cum glo. ſi. in. l. reſtituendæ. C. de aduo. diuer. iudi. & eſt text. cum gloſ. in verbo, elegit. in cap. dominus noſter. xciij. diſt. ¶ Limita primò: Dummodò ille doctoratus à Principe ſit creatus cum rigore examinis: ſecus ſi per ſimplex verbum eſt doctor: vt communiter fit. Mar. in. c. qualiter. ij. in. iij. notabili. de acc. And. Sic. in proœ. Cle. in. xiiij. col. per. l. nemo. C. de aduo. diuer. iudi. Et de iſtis creatis ſine examine, loquitur Bar. in. l. profeſſores. C. de profeſ. & me. lib. x. dicens, quòd præſumitur paruæ doctrinæ. ¶ Limita ſecundò: dummodò Imperator creet iſtos in terris imperij. Nam ſi creat in terris eccleſiæ, non videtur valere actus: per id, quod no. Pet. de Anch. conſil. cccxvj. primum dubium non eſt nouū. quē retuli in. c. ſi pe. ad fi. de offi. or. dum notat cle. j. de iureiu. per quam iurat Imperator nullam iuriſdictionem exercere in terris eccleſiæ. & ſic neq; doctorare: quod eſt voluntarię iuriſdictionis: vt hīc firmat Bu. qui fil. ſint legi. c. per venerabilem. tamen ſi teneretur opinio multorum, qui dicunt Imperatorem poſſe legitimare in terris eccleſiæ: iſta limitatio non procederet. Limita tertiò: niſi Imperator crearet doctorem in iure canonico, aut in ſacra pagina. quòd de iſtis non videtur ſibi data poteſtas. Et verba intelliguntur, ſecūdum quod patitur qualitas illius, in quem proferuntur. l. plenum. §. equitij. ff. de vſu & habitat. Dixi latè de reſcri. cauſam. & cum Imperator ſubſit iſtis ſcientijs, per nota. in eccleſia. de conſtitu. non videtur talis doctoratus poſſe emanare ab eo in tali materia. Ita audiui aliàs attentari: tamen quia ſcriptum non reperio, non affirmo. Quæcunque dicta ſunt de Imperatore: procedunt in dubio in habente ab eo poteſtatem creandi doctores. ¶ Inquantum concludit hīc Ioann. And. quòd beneficiatum à Papa poteſt inferior deponere per not. in cap. j. &. ij. de confir. vti. vel inuti. & de præben. Niſi obſtet dictum Pau. in Cle. j. de ſup. neg. Præla. vbi dicit, quòd ſi Papa cōtulit beneficiū regulare manuale ſupplendo negligentiā Prælati inferioris, non mutatur natura beneficij: per. d. Cle. j. ſecus ſi contuliſſet gratioſè proui dendo: quia tunc talis cui confert, videtur factus obediētiarius Papæ, nō alterius: vt ſic beneficiū Principis ſit perpetuū. Reſpōdent hic But. & Imo. ꝙ dictū Paul. procedit, quando quæritur, vtrum ad nudum, hoc eſt ad ſimplicem voluntatem inferioris Prælati poſsit remoueri. ſed nos loquimur, quando ex cauſa propter delictum poſteà cōmiſſum. Quo caſu videtur, quòd bene poſsit remoueri inferiore Prælato: per id, quod habetur in. d. c. j. de confir. vtil. vel inuti. ¶ † Pro iſta differentia vtrum Papa cōferat prio
4 ratum manualem ſupplendo negligentiam: an verò gratioſè prouidendo: vide ſolenniter Paul. de Leaza. poſt argumenta ad partes in diſputa. quæ incipit: religioſo Papa contulit beneficium. vbi melius, quàm alibi deducit iſtos terminos. ſequitur Cardin. in. d. Clemen. j. §. præmiſſa. in. l. oppo. & ibi Imo. & Lap. alleg. ix. Et Abbas eleganter de confir. vti. vel inuti. cap. ad noſtram. vltima colū. Limitans primum membrum de negligentia, niſi Papa opponat clauſulam quo ad vixeris. & dictam differentiam approbat etiam Dom. de offic. ordinar. capit. præſenti. in princip. ij. colum. in. vj. ¶ Quòd autem Abb. non poſsit ad libitū remouere priorem manualem, cui Papa gratioſè prouidit, niſi committat delictum priuatione dignum: vide Inno. But. & Dom. in. c. cum inter. R. ſuper glo. j. de elec. Inno. in. d. c. niſi. Do. in. d. c. præſenti. Pau. in. d. diſpu. & in. d. Cle. j. & ibi doct. Lap. alle. xxxiiij. an frater minor. & in. d. alleg. ix. vbi dicit ita diſputaſſe Cal. Idem But. ibi. in addit. Fede. de re, permu. q. vij. pulchrè Bal. §. eo. c. illud. in fi. Ana. in. c. excommunicamus. §. quia verò. de hære. But. in. c. porrecta. ij. colum. de confir. vti. vel inuti. Inn. de re iu. c. vij. c. in. c. decætero. Arc. xvj. q. nona. & Archi. Spalaten. cōſi. xj. Martinus epiſcopus. Fed. conſil. lxxxviij. reuerēde pater & dñe. quaſi in fi. ponēs etiā quod dixi de delicto. de quo vide Bu. copioſè, de offi. dele. c. ſuper eo. vlt. col. & in d. c. decæterò. in fi. & in. c. cum acceſſiſſent. iiij. co. de conſti. & Bal. pulchrè in. d. c. decæterò. ad fi. vbi dixit poſt Imo. ꝙ ſi Papa contulit ſuo familiari præbēdā per ſimoniā, poteſt puniri familiaris per diœceſanū. Et hoc confirmat quinq; rationibus reputās eſſe valde notabile. Hoc modo intelligas. c. cum ad monaſteriū. §. tales. de ſtatu mona. Et ſcias, ꝙ eo caſu, quo Abb. poteſt ad libitū tales reuocare, ſic intelliguntur morte Abbatis. Abb. in. c. fi. j. col. de preca. per illū text. ¶ Intellige prædicta ſanè: ꝙ collatio gratioſa, vel confirmatio, quā facit Papa, ſit facta ex certa ſcientia ipſius intendentis perpetuare priuatum: vt declarat Abb. ſeriosè in. d. c. ad noſtrā. & Imo. in. d. c. niſi. in pe. colū. & Lap. alle. xxvij. in diſpu. an præceptor. & non ſufficeret motus proprius. Imol. in. c. conſtitu. x. col. de reſcr. vbi dixi. Et ideò dixit Rota de regula. deciſ. tertia. in antiquis: ꝙ beneficiū manuale obtentū per expectatiuā à Papa, nō efficitur perpetuū in eo caſu, nō monachus eſt remouibilis à prioratu ad nutū Abbatis, nō poteſt implorare officiū ſuperioris: ne remoueatur propter naturā beneficij, & bonū obedientiæ: cui repugnaret omnis reſiſtentia monachi. Car. in. d. §. prætermiſſa. in fi. primæ opp. & de præbē. cū ſingula. li. vj. quicquid dicat Inno. qui cle. vel vouen. c. inſinuāte. & Arch. in. d. c. cū ſingula. & Abb. in. d. Cle. j. & Do. in. d. c. præſenti. meritò dixit Bald. in. l. cū affirmes. C. de lib. cauſa. ꝙ monachus ſpoliatus prioratu manuali ab Abbate, non poteſt conqueri de eo: ſecus de tertio: per text. ibi, quem etiā allegat Do. poſt Imo. in. d. c. cū ſingula. Si tamē eſſet prioratus perpetuus: tūc habenti ipſum cōpetit interdictū vnde vi, contra prælatū. Rota. de reſtit. ſpol. vj. in nouis: ſubdēs ſecus eſſe, ſi eſſet prioratus manualis. & hæc nota: quia afferent honorē & lucrū. Et qñ tales prioratus habent curam, licet inſtitutio collatoria pertineat

Abbatẽ:tamen cõmiſsio curæ debet fieri per Epiſcopũ. & ideò ſine Epiſcopo nõ videt taliter inſtitutus poſſe reuocari, ſecundum Fran.de Are.conſil.xiij.incip.in præſenti cõſultatione.alleg.Hoſt. & But.in.c.ij.de ſta.mo.vnde infert,ꝙ in bonis illius prioratus diſtinctis à bonis Abbatis,non habet Abb.adminiſtrationẽ,vt ibi p eũ.Et adde Cal.de præben.conſi.xxvj.vbi habes, an reſeruationes includant manualia beneficia.Et ſcias, ꝙ Spalaten. d.conſi.xj. ponit ꝙ qñ collatio facta à Papa de tali prioratu dicat ex certa ſciẽtia. & qñ iſte poſsit ab ordinario priuari: & quid operetur perpetuatio facta per Papã de tali prioratu.Et iſta no.cõtra And.Sicu.in.d. c.cũ dilecti.in fi.de dona.vbi ſimpliciter dicit, ꝙ beneficiũ manuale collatũ per Papam : intelligitur cõferri perpetuò. & ita dicit ſe cõſuluiſſe Romæ.allegat ſimpliciter verba Bald.in.l. beneficiũ.ff. de cõſti.Prin.Vbi dicit,ꝙ qñ Princeps cõcedit alicui bñficiũ:videtur cõcedere illud pleno iure.Sed rẽ vera Bal.nõ loquit̃ de beneficio manuali.Et obſtant huic cõſilio Siculi allegata,ſuperius : quæ ipſe nõ vidit:nec ſunt vulgo nota.Et nota,ꝙ iſti ordinati per Papam tenẽtur reſidere in curia Romana.c.filium.j.q.j. intellige de ordinato in ſubdiaconatu.& ſ.Sed ſi eſt ordinatus ad ſubdiaconatum & infrà non cogitur manere in curia:vt in.c.latorem . quod præcedit illud.c.filium.Ita illa iura adaptat Arc.ibi poſt Vgu. Et in hoc eſt onus eſſe ordinatum à Papa. Eſt etiã onus in caſu.c. cũ in diſtribuendis.de tem.ordi.ſed in pluribus alijs eſt honor:vt ibi
5 perǀglo.in ver.indultum. ¶ †Demum ſcias, ꝙ prærogatiuæ cõceſſæ per regulas cancellariæ,vel per ſpeciales gratias iſtis Diaconibus, Acolytis,vel Capellanis Papæ non habent locum, niſi exerceant ſe obſequialesin ſeruitio Papæ.Pe.de Anc.cõſi.mihi. ccxxviij.primò inquirendum eſt.per.c.ſi.de ver.ſig. in.vj. Idem Card. conſi.cxxvij.vacarunt.alleg.extraua.Inn.v.ad futuram.Idem Maria.in repe.c.ex tuæ.de'cle.nõ reſi.xxvij.colũ.ver.decima cauſa.& ſeq.col.verſi.xiij.Et Abb.de cleri.non reſi.cum dilectus.in fin.dicens eſſe bonum tex.in.d.c.ſi.Et exclamat contra habentes literas familiaritatis Cardinalium:quoniam ſi non ſunt verè familiares, non gaudent priuilegio familiarium:dixi in.c. in noſtra.corollario.xxj.de reſcri.Demum adde,quòd receptus in canonicum authoritate Papæ:precedit receptos authoritate inferioris.Imolaj. eo.c.ſtatuimus.dixi ibi:ad fin.Et dum dixi.ſ.quid ſi iſte ordinatus Papa recipit ordinem ab inferiore.Adde vnum verbum quod dixi in.c.cum inferior.in fij.eo.allegando vnum conſilium Old.

SVMMARIVM.

1 *Princeps quando poſsit procedere contra non citatum.*
2 *Apoſtaſia iuſta cauſa eſt priuandi aliquem ſententialiter dominio rerum ſuarum.*
3 *Eccleſia nõ perdit iura ſua propter hæreſim Prælati quo ad proprietatem: licet bene quo ad poſſeſſionem.*
4 *Reſtitutus ad bona,an recuperet bona in alium translata. Hoc limitat duobus modis: & nu.5.& 6.*
7 *Remiſsio iniuriarum facta in foro conſcientiæ, licet non operetur in foro contentioſo:fallit tamen ſi dixiſſet ſe facere omnem remiſsionem.*

CAP. VIII.

1 INter quatuor.† ¶ Quando Princeps poſsit procedere cõtra non citatũ:adde quæ dixi latiſsimè de re iudi. c.cũ olim.ix.colũ.ver.proceſſus Papę. ¶ Signa Abb.dũ dicit,ꝙ citatus ſi efficitur rebellis,pòt Princeps exi mere caſtra ab obediẽtia ciuitatis: q̃ poſteà non recuperabit,licet reuertat̃ ad obedientiã. Et ad iſtũ tex.quaſi ad ſuos terminos,adde, ꝙ ſubditi recedere poſſunt ab obediẽtia Prælati manifeſtè hæretici:quãuis nõdũ cõdẽnati.gl.maior de p̃ſcr.c.cum nõ liceat.& facit gl.ij.c.ſacerdotes.bo.text.de hære.c.ſi. ¶ Amplia
2 etiã ſi prælatus incideret in errorẽ,qui ſaperet ſpeciẽ hæreſis.† licet nõ eſſet vera hæreſis.c.ſi.de pœ. Et adde Tho.ij.q.xij.ar.ij.vbi pulchrè declarat, quomodo apoſtaſia infidelitatis eſt iuſta cã priuãdi quem ſentẽtialiter dominio rerũ ſuarũ.Tamen fuerũt aliq̃ tpa,in quibus eccleſia hoc nõ poterat ꝓpter hæreticorũ potẽtia. Ita intelligit Tho.c.Iulianus.xj.q.ij. ¶ Similiter ſubdit: nõtenentur obedire ſuperiori excõmunicato.c.nos ſanctorũ.& c.iuratos. xv.q.vj.gl.in.c.Iul.Bal.de iud.intelleximus.Pet. de Anch.de excõ. præla.lib.vj.tamẽ dño abſoluto tenentur ſtatim obedire.glo.in.d. c.Iulianus.Et cõfirmatur,quod eſt dictũ de hęretico: cũ omnis hęreticus ſit excõicatus.de hære.c. excõmunicamus. ¶ Iuquantũ cõcludit Abb. † Quòd ꝓpter hæreſim Prelati, eccleſia nõ perdit iu
3 ra ſua quo ad proprietatẽ:ſed bene quo ad poſſeſsionẽ. Addit hîc Imo.ꝙ poſſeſsionẽ rerum vacantiũ recuperat ſtatim poſt reuerſionem.per.c.quia.de electi.§.ſi deportatus. allegatum in glo.poſſeſſionẽ verò rerũ occupatarũ nõ recuperat :niſi facta reſtitutiõe in integ.l.ait prætor-§.itẽ ei.ff.ex qui.cau.ma. Poſſeſsionem autem rerum in alium tranſlatarũ, non recuperat: niſi aliud prouideatur. per no.in.l.ſi.C.de ſen. paſ.Ideo nõ mirũ ſi iſte nõ recuperabit ipſo iure ius obedientiæ contra Archiepm.& epiſcopos regni , quibus fuerat conceſſa exẽptio.Illud autẽ certũ eſt,ꝙ poſſeſſori nõ debet auferri poſſeſsio,eo non vocato.de præben.licet.in.vj. & dum dicunt But.& Imo.ꝙ qñ Prælatus & capl̃m ſimul incidunt in hæreſim,vel ſchiſma:tũc eccl̃a perdit poſſeſsionẽ bonorũ.Sec⁹ vbi ſolus Prælatus.Addit Imo.ꝙ imò perdit etiã dñiũ, quãdo Prælatus & conuentus deliquit: ſed bene iure poſtliminij recuperat dñium poſt reuerſionẽ ad fidẽ & vnionẽ:per ea, quæ habentur in.d.c.qa. & in.d.§.ſi deportatus.Et ſic vult Imo.contrariũ eius, quod Abb. qui dixit non habere hîc locũ ius poſtliminij : tamẽ qñ mutat ſuã primã opi.videtur recedere ab hoc : & fortè melius. Neq; obſtat quod ipſe dixerat iſtũ fieri hoſtem.eccleſię.& materia poſtliminij datur capto ab hoſtibus : quia inſpecta eccleſia , quæ nõ deliquit, poteſt nouus Prælatus nõ hæreticus,vel prior emẽdatus intentare nomine eccleſiæ ius peſtliminij.Et no.ꝙ ſi eccleſia præſcribens rem aliquã efficiatur ſchiſmatica ante præſcriptionẽ cõpletã : tũc interrũpit̃ p̃ſcriptio:cum deſinat habere poſſeſsionẽ,ſecũdũ Imo. hîc, neq; fingitur p̃ſcriptio cõpleta per fictionẽ poſtliminij:licet reuertatur ad fidẽ.quia illa fictio nõ operat̃ quo ad præſcriptionẽ, q̃ requirit factũ poſſeſsióis cõtinuæ,& nõ interruptæ : vt probatur in.l.ſciendũ.& in.l.idẽ q̃.ff.qui.cau.ma. ¶ Dicta iſtorũ habẽt in ſe difficilẽ contrarietatẽ:vt in voce oſtẽditur.vnde cogitabã duos cauſas pro clara intelligentia. ¶ Primus , qñ Prælatus ſolus incidit in hæreſim.& tunc videtur,ꝙ eccleſia nihil perdat, neq; in proprietate neq; in poſſeſsione,per regulã delictũ.& ad iſtũ text.reſpõdet hîc Abb.ꝙ hîc nõ dicitur,ꝙ eccleſia perdiderit:ſed alia pars debet audiri.per.c.licet.de præben. in.vj. Si tamẽ hæreſis eſt manifeſta, credo ꝙ in eccleſia perdat ius obedientiæ:per ea,quæ.ſ. dixi: & in recuperatione talis iuris , in quo eſt̃omiſſa ſola poſſeſsio, ſufficit Prælati emẽdatio : vt bona nõ alienata in aliũ nõ reuertantur iure poſtliminij.& ita ſentit Abb.in.d.c.quia.in fi. ¶ Secũdus caſus eſt, qñ Prælatus cũ capitulo incidit in hæreſim. & tunc placet opin. Imo.ꝙ non ſolũ eccleſia perdat quaſi poſſeſsionẽ ſubiectionis: ſed etiã dominiũ:quia cõmuniter dicimus , ꝙ delictũ Prælati & capituli nocet eccleſiæ.c.ij.cũ gl.de ordi.cogni.plenè Abb.in. c.j.ad fi. de dolo.facit.l.iubemus nullã.C.de ſac.ſan.eccle.de qua per glo.in regula,delictũ. ſed eccleſia recuperabit ſua iura per ius poſtliminij aſq; alia reſtitutione in integrũ.vbi dicit hîc Imo.& ideo aduerte: quia erit vna ſpecialitas in hoc crimine hæreſis, ꝙ bona recuperabuntur iure poſtliminij per eccleſiã:quia quãdo aliàs delictũ prælati & capituli nocet eccleſiæ illud eſt : quia videtur committi delictũ nomine eccleſiæ , quã ipſi repræſentant. Effectus delicti attribuitur eccleſiæ,cuius habent adminiſtrationẽ: & fingitur ab ipſa fieri,ſicut quando præſcribuntur bona eccleſiæ per negligentiam Prælati: ſicut etiã per perſonas iſtorum acquiritur eccleſiæ tanquã per iſtos repræſentatæ. Deinde , ſi eccleſia læditur ex geſtis iſtorũ, opus eſt reſti.in integ.petẽda,infra quadrienniũ:vt declarat gl.in.c.j.de reſtitu.in integ.in. vj. & pulchrè Abb.in.c. j.ad fi.de præſcri. ¶ Cæterũ , vbi iſti incidunt in hæreſim,committũt delictum:in quo non eſt poſsibile, ꝙ Epiſcopus repreſentet eccleſiã:neq; faciat, vt eius adminiſtratores vice & nomine eius : quia ipſa quo ad fidem errare non poteſt.xxiiij.q.j.c.loquitur.& c.hæc eſt fides. ¶ Si diceres: ergo eccleſia nihil deberet perdere.negatur: quia cũ oporteat prouidere ſubditis exiſtentibus in periculo hæreticæ infectionis , amittit eccleſia domininm ſuperioritatis & obedientiæ:& ſic dictũ iſtorũ punitur.dãnũ verò eccleſiæ infontis nõ habetur in cõſyderatione:quia eſt tẽporale duraturũ donec habuerit paſtorẽ nõ errantẽ in fide.quo habito recuperet iura ſua, iure poſtliminij.Sed ſi eſſent in alium alienata per Principem , opus

pus eſt iudicio:per iſtum tex.In his autẽ delictis Prælati, nocentibus eccleſię,opus eſt reſti.in inte. ¶ Cõſydera tamẽ vnũ:quia prædicta videtur procedere ſolũm quo ad præiudiciũ obedi'tiæ, quã aliàs habebat iſta eccleſia,taliter,nõ violata,ꝓpter periculũ capitis infecti. Propter qđ conceditur ſubditis libertas recedẽdi.Sed quo ad alia bona tẽporalia,videtur ceſſare iſtud periculũ. & iõ fortè in ipſis nõ habẽt locũ prædicta : neq; de talibus bonis loq̃t̃ tex.hic:neq; d.c.qa.Et hinc eſt , ꝙ propter hęreſim Prelati non cõfiſcãt bona eccleſiæ,ꝙ tali tẽpore nõ currit in is p̃ſcriptio: quia habeẽ eccleſia pro vacãte.c.j,cũ gl.ij.de præſcri.tamẽ But.Imo.& Abb.hîc ſimpliciter loquũtur de bonis eccl̃æ:dicẽdo,ꝙ eccleſia amittit poſſeſsionẽ eorũ.& ideò cogita. ¶ Cõſydera etiã,ꝙ licet ſubditi iſto caſu poſsint recedere à Prælato,& etiã in certis alijs caſib⁹, de quibus per Abb.poſt alios de præſcrip.c. cũ nõ liceat. iiij.col.tñ nõ videtur , ꝙ alius p̃ſcribat iſtã ſuperioritatẽ in illos ſubditos durãte.hæreſi per.d.c.j.ſed tex. hîc.in.d. quia p̃ſupponũt,ꝙ ſit in eis q̃ſitũ ius aliquod ex tit.cano. Et dũ Abb.in mutatione opinionis nõ reſpõdet.ad.c. ita nos.reſpõde,vt per gl.in regula debitũ.& hęc nota tãquã nõ diſcuſſa bene per alios. ¶ Inquantũ autẽ Imo.& Abb.
4 hîc reaſſumũt† incidẽter dictũ Bar.in.l.ſi.C.de ſen.paſ.in iiij.col.ibi iſta cõclufio eſt multum vtilis, nõ multũ inſiſtere oportet:niſi adductis quibuſdã locis nõ vulgatis. Et autẽ materia ſatis trita:maximè per Alex.poſt alios.ff. de li.& poſt.l.Gallus-§.& quid ſi tantũ.ix.co,Cõiter dicitur, ꝙ etiã reſtitutus ad bona non recuperat bona in aliũ alie
a nata[a].Bart.vbi,ſ.cũ concor.de quibus per Alex.in.d.§ & quid.Ad idem vide Alb.& Raph.in auth.Idem eſt,quod de Neſtorianis.C.de hære.Pet.de Anch.in.c.j. de ſucceſ. ab inteſt.& in.c.quãuis.de reſcrip.in.vj.per illũ tex,de paroc.Ana.in.c.vergẽtis.ij.col. de hære.Car.& Imo.in.d.c. quia.Imol.in.Clemen.j.in fi.de hæret. & in capit.noſtra. de procura & alij j. allegandi. ¶ Facit dictum Bartoli in.l.ij.ff.de decu.quòd reſtitutus ad collegiũ: nõ recuperat locũ ab alio occupatũ: meritò dixit Bal.in.c. cõſtitutus.ij.colũ.ibi:ſed an reſtitutus. de reſcri.& Abb.in.c.ex tuæ.ad fi.ibi:ſed dubiũ.de cle. nõ reſi. ꝙ clericus depoſitus reſtitutus ad priſtinũ ſtatũ , non recuperat beneficiũ alteri collatũ.bona gl.& ibi doct.in.c.ex parte. in ver.mi nori.in fi.de reſti.ſpo.& gl.ſi.in fi.de pact.cũ pridẽ. ¶ Similiter dixit Bal.in.l.j.q.ij. ff. de re.di.ꝙ diſpẽſatio Papæ cũ illo,qui per inceſtũ perdiderat feudũ,nõ prodeſt feudo.Facit dictũ Abb.in.c. at ſi clerici.§. de adulterijs. xiij. col.de iu.vbi dixit poſt Ioan. de lig. quòd diſpenſatio cũ clerico criminoſo:non nocet ei,cui eſt quæſitũ ius beneficio ex crimine clerici.vide,quæ ibi dixi. Facit glo.ij. Et ibi Bal.in.l.venia.C.de in ius voc. ¶ Et dixit Bart. in tractatu minoricarũ.fo.vlti.ver cõtingit interdũ , ꝙ ſi profeſſus ordinẽ minorũ,trãſit ad epatũ, vel ad aliã regulã, quę poteſt habere bona in cõmuni : non recuperat bona
5 ſuã,ãã alteri quæſita. ¶ Limita primò†. Dũmodò ius q̃ſitum tertio trahat cauſam & originẽ à condemnatione: ſed à nouo pacto.& cõtractu inito inter fiſcũ & tertiũ. ſed vbi ipſa acquiſito trahit cãm immediatè ab ipſa cõdemnatione: tũc reſtituꝰ recuperat illa bona,ac ſi eſſent penes fiſcũ.Bal.ind.d.§.& quid ſi tantũ. & alij de quibus ibi per Alex. cui adde Pe.de Anch.in terminis.d.c.quãuis.ij.cover.& cõclude ex prædictis.& conſil.miħi.cccc.probata tanta.ad fi.vbi ita conſuluit in fauorẽ mulieris, cuius bona aquiſiuerat maritus ex quadam condẽnatione lata cõtra vxorẽ, quæ poſteà fuerat reſtituta non obſtante illa ſententia. & vult ꝙ recuperet illa bona.Ad idẽ vide Bal. in.l.ſi pater.ff.de adopi.vbi dixit,ꝙ reſtitutio porrigitur ad bona alienata ex eadem cauſa , ſed ad alienata ex alia: puta ex venditione. Et de iſta limitatione ſcripſit ſupra omnes longo & celeberrimo Egi. Bel.ſtylo. deci Rotæ. dcclij.incip. concluſio patet.& ſequenti.vbi per.xiiij.colum diſputando concludit,quòd ſi Papa priuauit quen-
b dam nobilem dominio & bonis , & omnia publicauit; deinde fuit reconciliatus eccleſiæ : & per Papam reſtitutus:recuperabit feuda, quæ fuerant reuerſa ad dominos: quia liberatio rerum feudalium proceſsit immediatè ab ipſa priuatione,nullo videlicet alio actu intermedio ꝓcedente.Et ideò taliter amiſſa reuertẽtur ad priſtinũ ſtatũ facta ſimplici reſtitutione.Induxit tex. in.l.C.de ſen.paſ. & multa alia pulchra & nõ vulgata.& intellige in reſtitutione:vt ipſe loquitur:ſecus in diſpenſatione per dictum
a Bal.in.d.l.j.ff.de re.diui. Et hæc adde ad conſilium Abb. mihi.cxcij.in.q. hæredum quondã domini Petri de chiarauallis.in.v.colũ. vbi firmat,ꝙ reſtitutus per Papam ad bona confiſcata:recuperat res emphyteoticas,etiam per
6 Papã iam alteri conceſſas. ¶ Limita ſecundò:† Niſi reſtitutio concederetur expreſsè quo ad bona alienata,quod fieri poteſt per Principem ex cauſa. Bald. in.l.quicunq;. C.de fide inſt.li.x.& Alexan.in.d.§.& quid.Cui adde Card. in.d.c.quia.vbi dixit,ꝙ aliquando conceditur reſtitutio in forma pleniſsima:puta ſi quis reſtituitur per Principem in integ.nõ obſtante aliqua condẽnatione,quã voluit haberi pro non facta:nec de ea poſſe obijci. Et tunc dixit ſe vidiſſe de facto,ꝙ nullus contractus factus in bonis confiſcatis valuit:licet malè faciat Princeps ſic facien do:quia decet Principem obſeruare contractus cap.j.de proba.Poſſet tamen fortè tunc dici, ſecundũ Ioann. ibi, ꝙ exemptor poteſt habere recurſum aduerſus fiſcũ pro ſuo intereſſe,ex quo ab ipſo emit.iuxta.l.j.& ij.C.de quadrien.præſcrip.Pro quo vide,quæ dixi de conſti.c. quæ in eccleſiarũ.ponẽdo, ꝙ quãdo Princeps ex cauſa aufert alicui rem ſuã ſine culpa ipſius,tenetur ad pretiũ:& dixit Pe.de Anc.in.d.conſi. ꝙ vbi in ſimplici gratia ponit̃ ver
b bũ liberẽb:puta , cãelletur cõdẽnatio liberè:tunc recuperantur bona cõfiſcata , etiã quæſita alteri non ex contractu:ſed ſolũ ex ipſa condẽnatione. Dixit etiam in hac materia And.Sic.in repe.c.teſtimoniũ.pe.char. ver.illuſtris do.Marchio Ferrarien.de teſti.& in.c.eã te. xij. col. ver.ego conſului.de reſcri.ſe obtinuiſſe Ferrariæ.ꝙ licet iſta verba:facimus tibi gratiã.importent ſimplicẽ indulgentiã & remiſsionem pœnæ : nõ autẽ reſtitutionẽ bonorũ:vt tandẽ concludit Sali.contra Bar.in.d.l.fin.ad fi.
c C.de ſen.paſ.tamẽ fallit,vbi Princeps diceret:facimus tibi plenam gratiã:quia tunc recuperabit bona non aliena ta per fiſcũ.Inducit verba Bal.de pac.Conſtã. in verſi.in plenitudine gratiæ noſtræ recipimus. Adde Car. in.d.c. quia.vbi idẽ ſentit:bene facit dictũ Bal.in.l.j.§.iniuria.de pa.ju.fir.& Bal.in addi.in.l.nõ ſolũ.§.j.ff.de iniur.& Lud. in.l.ij.ff.ad Silla. vbi dicũt , † ꝙ licet remiſsio iniuriarũ facta in foro conſcientiæ,non operetur in foro contentioſo:vt per Bartol.in.d.l. non ſolum.& l.ſi tibi.§.j.ff.de pac.cũ cõcor. Tamẽ fallit,ſi dixiſſet ſe facere plenam remiſsionẽ.& ſequitur Ale.in.d.l. ſi tibi.§.j. Et bñ facit qđ no.Spe.in ti.de legato.§.j.ver. qđ ſi delegatus.vbi dicit,ꝙ licet reſtitutio degradati: & priuati beneficio nõ trahat ad beneficiũ:tñ fallit:niſi ſit plenè reſtitutus.& ſequitur Io.An.in.d.c.quãuis.& ibi Do.in fi.nõ aperiũt, qđ ſi beneficiũ eſſet alteri collatũ. & nõ auderẽ affirmare,quòd tunc debeat alteri auferri:per.d.c.quãuis.& per id quod ſ.dixi in regula.Niſi aliud appareat de intẽtione Papæ,ꝙ in talibus multa pòt,vt ſcis:& dixi de cõſti.c. q̃ in eccleſiarum. Dũ tãgit Ab.poſt Inn.cõtra quẽ dirigat petitio in materia ſubiectionis.Adde quæ dixi de re.iudi, cũ ſuper.qñ aũt ſentẽtia cõtra ſubditos noceat dño:& ecõtra, vide opportunè Ale.ff.de re iudi.c.fæpe.col.xxv. ¶ Vltimò , dum ſemper allegatur iſte text. quòd citatio eſt de
d ſubſtantia proceſſus[d], vide plures fallentias, per Alexã. ff.de re iud.l.de vnoquoq;.in lectura & apoſtillis.ſed pleniuspònit maximè in repe.rubricæ de dila.ibi: Septimo principali.arg.quæ eſt fol.vij.vbi ampliat regulam iuris lxvij.modis.deinde limitat ponderando.xxxiiij.caſibus, in quibus omitti poteſt citatio. Ad ſupradicta adde Bal.

a ¶ Alienatæ. Adde no.per dom.Iaſo. May.in.l.ſi. in.ij. co.cũ ſe.C.ſi cõtra ius, vel vti.pu. & Pan.in.c.ſi. de paroc.& Do.ſed nũqd fructus bonorũ, vide Angel in aut. de hæ. & fal. in prin.ij. colũ: in ver. itẽ nec ratione fructuũ. Et ꝓbatur ꝙ nc.in authen.idẽ eſt. C. de hære.& adde Bal. expreſsè in.l.ſi.in pen.col.in ver.hîc eſt , ꝙ reſtitutio non trahit̃ ad fructus.de ſent. paſ. & d.Alex.in.d.§. & quid ſi tantum, alleg.in tex.

b ¶ Verbũ liberè. de hoc liberè, cuius importantiæ ſit, vide dom, Iaſ. May. in. l.j. C.de ſac.ſanc. eccl.circa mediũ.col. x.do. Alex.in.l. ſi mihi & Titio.in ante. pe. col.de verbo.

c ¶ Remiſsio iniuriarũ. Adde tu ꝓiſta opi. ꝙ actio iniuriarum,non ſit ſublata per ſolã remiſſionem ipſarũ iniuriarum in foro conſcientię. quod idem tenuit gl.in c.q̃ præſulatus. j. q.iiij. & gl.in.c.& q.xlv.diſt. & glo. in.c.j.de male.cõtra tenuit Io. An. in addi. Spe.in ti. de inſtr.edi.§.nũc verò. Adde Ang. de But. & Imo.in c.his. de accuſ. & do.Abb.in.c.j.de iniu. pro concordia vide Bal. in. l. ſolũ.q.j. ff. de iniu.& Lu.Ro.in.l. ij. ad Sillania.Ad de.Ioãnem.And. in addi.Spe.in tit. de accuſato.in.iij. col.& ibi Bald. in additione ſua.

d ¶ Proceſſus. Ad de idem tenẽtem do. Sozin. conſil. xij.incip. quoniã

in preſentiarum. verſi. quo ad primam. ibi: citatio. in prima parte. char. xv. & plenè per eum. in conſi. cclxvj. incip. in cauſa, quæ vertit. verſic. ſed tamen non obſtantibus. eum verſic. ſeq. in ij. parte. char. clxxviij. vbi, an & quãdo, & in qua cauſa, & per quẽ tolli poſsit.

in.l. beneficium. ij. cõmento. ff. de conſti. Prin. vbi dicit, quòd ſi Princeps ſimpliciter rebanniuit bannitum, videtur in integrum reſtituere.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi, quando venire teneantur ad ſynodum.*
2 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere contra ius canonicum.*
3 *Laici quare ſtatuere poſſunt contra leges, & non clerici contra canones.*
4 *Epiſcopus non põt ſtatuere cõtra canones: niſi ex cauſa vrgẽti.*
Et hæc eſt vna fallentia à regula, quòd Epiſcopus non poteſt ſtatuere contra canones. vel niſi quis ſtatueret contra ius commune ſolum in ſuum præiudicium. nu. 5.
5 *Epiſcopus poteſt ſtatuere contra ius canonicum, quando per ſuũ ſtatutum rediretur ad ius commune antiquum. Item, quando ſtatutũ diſponens coutra canonem acceptatur à ſubditis voluntario conſenſu. nu. 6. Item, quando ſtatutum Epiſcopi eſt contra canonem editum poſt ſtatutum. nu. 7. Item, quando Epiſcopus ſtatuit contra ius cõſuetudinarium. nu. 8. Item, quando Epiſcopus adderet iuri communi, ſicut imponendo nouã pœnã. nu. 9. Item, quãdo ſtatutũ diſponit contra ius canonicum in materia, in qua induci poteſt conſuetudo contra ius canone permittente. nu. 10.*
11 *Epiſcopus, licet non poſsit committere cauſam appellatione remota: poteſt tamen ſtatuere, vt in ſua dioecesi in certis cauſis procedatur ſummariè.*
12 *Epiſcopus, an poſsit ſtatuere, quòd in ſua curia non opponatur exceptio, non numeratæ pecuniæ.*

CAP. IX.

1 QVod ſuper his. ¶ Inquantum tãgit Abb. poſt alios, † quando religioſi teneantur venire ad ſynodum epiſcopi: addde Domi. plenius xviij. diſtin. epiſcopus. vbi dicit, ꝙ ad cõciliũ prouinciale non tenẽtur venire Abbates. per. c. ſi. e. di. tamẽ expedit eis, vt veniant propter ſtatuta, quæ ibi fiunt: quãdoq; in eorũ præiudiciũ. vnde ſi preſentes fuiſſent, potuiſſent impedire, ne fierẽt. xxxj. diſtin. Nicena. Fratres verò mendicãtes nõ tenẽtur venire ad ſynodũ. c. nimis. ij. de excel. Prælа. Prælati non mendicantes, ſi ſuper hoc non ſunt priuilegiati: aliàs tamẽ exempti nõ tenẽtur ire: gl. hic, quia tales nõ adſtringuntur ſynodalibus ſtatutis. Do. in. c. j. de cõſti. in. vj. Si autẽ exẽpti habẽt capellas, tenentur ire: tamen ſufficit mittere capellanos: vt hîc per Abb. antiquum. & Moder. Si verò nõ ſunt exẽpti: tunc vocatio eſt de lege Dioecesana, & ideo Abba. per eã nõ attenduntur, niſi habeant curã animarũ. ſed quæ in ſynodo ſtatuũtur, ſunt de lege iuriſdictionis & ſtatutis ſubij ciũtur. Simplices autẽ monachi, non debent venire. glo. in. c. cõueniẽtibus. j. q. xij. intellige in monachis clauſtralibus: ſecus in trãſlatis ab eccleſia parochiali: quia regulãtur, vt alij curati. c. de mona. &. c. ne p ciuiuſlibet. xvj. q. j. Et ipſi presbyteri curati tenẽtur venire: vt hîc. ergo & ipſi. Ita Do. vbi. ſ. ¶ Inquantũ Abb. optimè ponderat verba Inn. quomodo citatio nõ arctat ſubditũ, qñ fit ex cauſa notoriè iniuſta. Guſta melius Inn. hîc: ꝙ non ſolũ ſi cauſa eſt notoriè iniuſta: ſed etiã ſi ſubditus eſt certificatus, ꝙ vocatio ſit ex cauſa, quam vocatus non auderet impugnare, ſi eſſet præſens, non arctatur venire: puta ſi agitur de dãdo fauore Principi excõicato. & iſta verba ſequitur But. & Bal. hîc. Ex quibus infert Bal. quòd ſi fit edictũ ex parte rectoris: vt oẽs vadãt in vniuerſitatẽ: & aliàs ſcholaris ſciat tractandũ eſſe de re iniuſta, nõ tenet ire. & dicit facere tex. hîc. Et iſta adde ad Inn. & oẽs, in. c. ij. de dila. & Do. in. l. ij. ff. ſi quis in ius voc. nõ ie. vbi plenè tractatur, quãdo citatio iniuſta dicatur non arctare.

a ¶ Octauo. Adde Sapien. ix. c.

2 Quotidie allegatur † iſte tex. ꝙ Eps nõ põt facere ſtatuta cõtra ius canonicum. & hanc regulam firmat Ludouic. per iſtũ tex. in. l. j. ff. de iu. omn. iud. & Alb. de Roſa. in. j. parte ſtatu. q. vij. ver. ſed quid ſi ſtatutũ. & allegat plures cõcor. Et ibi latè impugnat illos, qui dicũt laicos nõ poſſe ſtatuere contra ius ciuile. niſi ſit populus non ſingularis, ſed vniuerſus mũdi. Et ſic reſpõdebant ad. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iu. Sed difficile eſt inueſtigare rationẽ, quare laici differunt à clericis derogando iuri. & dixit Abb. in. c. ſi. vij. col. de cõſuet. ꝙ laici poſſunt proprio fauori renũtiare & ſic etiã tollere ius ciuile: quod eſt principaliter editũ in eorum fauorẽ: dũmodò nihil inhoneſtũ, aut cõtra ſuperiorẽ ſtatuant. ¶ † Sed cũ lex canonica non ſit data principaliter fauore clericorũ: ſed tẽdat dirigere hominẽ in Deũ: vt per gl. de iureiu. c. cũ cõtingat. Ideò indecens eſt, ꝙ etiã ex conſuetudine poſsit fieri lex cõtra eã. Et ſi diceres, qũo poſſunt clerici inducere cõſuetudinẽ rationabilẽ cõtra canones: vt in. d. c. fi. reſpondet ibi laboriosè do. Abb. volẽs in effectu, ꝙ cõſuetudo aſſumit vires authoritate illius Decretalis: nõ autẽ ex ptãte clericorũ. ¶ Actus verò ſtatuẽdi etiã cũ ratione ſapit ſuperioritatẽ & quãdã ambitioſam authorizationẽ: quod nõ eſt in introductione cõſuetudinis, quæ naſcitur ex tacito cõſenſu: & multiplicatus actibus habẽtibus vim præſcriptionis. Ex quo apparet, quare ſit opus ſpatio tanti tẽporis: qa cũ clerici nõ poſsint directè tollere canones: opus eſt, ꝙ quaſi præſcribãt. ¶ Sed ſoleo dubitare de illa ratione differentiæ, quam dixit Abbas inter clericos & laicos: quia licet largo modo finis canonis ſit dirigere in Deũ. tamen plurimi ſunt caſus iuris canonici. præci puè iudiciales concernẽtes merum fauorem clericorum. Et ideò ceſſante hac ratione Abbat. videretur, quòd clerici poſſent cõtra illos ſtatuere: qd̃ eſt falſum. Quapropter magis placẽt verba Io. de Imo. in. c. ſi. ij. col. de off. leg. ꝙ ideò populꝰ poteſt ſtatuere cõtra ius: qa poteſtas ſtatuẽdi fuit cõceſſa & ap. pbata p Imperatorẽ. in. d. l. omnes populi. Et ideò fortè nõ poſſet populus ſtatuere cõtra legẽ, niſi hoc eſſet ei cõceſſum: quia populus trãſtulit poteſtatẽ cõden di legẽ in Imperatorẽ. vt tradit in. l. fi. C. de leg ſecundum eũ. pro quo etiã facit: qa inferior nõ tollit &c. cle. ne Romani. de elec. dixit etiã Do. in. c. ſi oẽs. xix. diſt. & in. c. ij. ſ. eo. in vlt. col. poſt But. ibi. & Imo. in. c. quæ in eccleſiarũ. v. col. de cõſti. Et ſentit Do. in. c. ij. j. col. de cõſti. in. vj. ꝙ ptãs legis cõdẽdæ in Papa proceſsit à Deo. per. d. c. ſi oẽs. ex quo inferũt rationẽ quare inferiores, non poſſunt ſtatuere cõtra legẽ Papæ. Et idẽ tenet Inn. in. c. latè in. c. j. ꝓpter gl. ibi, de tranſla. Epiſc. ſed Imo. ibi. in. iij. col. reputat melioré rationẽ præcedentẽ, & eam latius ibi reaſſumit. pro quo adduco: quia ſi ideò prohiberẽtur clerici ſtatuere contra canones: quia ptãs legis cõdendæ in Papa eſt à Deo: ſequeretur, ꝙ nec etiã laici poſſent ſtatuere contra canones in nõ cõcernentibus animã: quia in eis eſſet par ratio prohibitionis. Tamen hoc eſt falſum, etiam in laicis ſubiectis tẽporaliter eccleſiæ: vt per Cal. de cõſue. conſil. xviij. Abb. in. c. quod clericis. in vlti. col. de fo. cõp. Do. in c. eccleſia. de conſti. & ibi latè poſui in. iij. no. Quare autẽ nõ licet clericis ſtatuere cõtra canones in nõ concernẽtibus animã, ſicut laicis. Collige ex dictis doc. in dictis locis. Pro quibus etiã facit: quia poteſtas Papę in laicos ſibi ſubditos, eſt ex donatione Conſtantini nõ principaliter à Deo, quod nõ eſt in ptãte, quã habet ſupra clericos. Et facit quod no. Inn. de ſen. exc. c. inquiſitioni. cum cõcor. ¶ Cõſydera etiã, ꝙ ptãs legis condendæ tam in populo, quã Imperatore, & in quacunq; iuſta poteſtate à Deo. c. c. quid culpatur, in fi. xxiij. q. j. c. neq; mirũ. xxvj. q. v. quæſitũ. xxiij. q. iiij. & prouerbio. viij. a c. ꝓ me regnãt. Reges & potẽtes ſcribũt iniuſtitiã. facit. xj. q. iij. qui reſiſtit. Per quod dicta ratio differentiæ, quæ cõiter tenetur, videtur inſufficiens. & melior eſt ratio Imo. in. d. c. fin. de offi. dele. ¶ Dixit etiã Lap. all. cẽteſima, n ſtatutũ in. c. principio. ꝙ Imperator dedit populo poteſtatẽ condendi legẽ: quia

non po

nõ potuit per ſuas leges prouidere ſingulis occurrẽtijs locorũ. Ad. quod vide etiã Bar. & Bal. d. l. omnes populi. & Bal. in. c. j. quæ ſint regalia. & in. c. ij. ſ. de cõſti. Per dictã regulã infert Abb. de iu. c. venerabilis. iiij. col. non valere ſtatutũ Epiſcopi ponẽs inſtantiã cauſis: per illũ tex. Et dixit Abb. de iud. c. diligenti. iij. col. ꝙ non valet ſtatutũ Epiſcopi diſponens, ꝙ ex pacto nudo nõ poſsit agi: quia repugnat. c. j. de pact. Idẽ ſi dicas in ſtatuto Epi, ꝙ ſola nuda fama probet quẽ vſurariũ, ſecundũ Bald. in. l. ij. in. xx. co. de iureiu. Sed ſi cõſtat, ꝙ aliquis ſit vſurarius: bene poteſt eps adijcere maiorẽ pœnã: vt ꝙ probato delicto oĩa inſtrumẽta vſurarij præſumãt eſſe de populo. Circa qd̃ vide Fede. conſi. xvij. Bu. & Abb. de vſu. quia in oĩbus. & plenè Ana. & Car. in Cle. j. j. q. xix. de vſu. & Bal. & Sali. in l. cõſultra. C. de teſta. Laurẽ. in tract. de vſur. q. lxxxviij. xc. cxxxij. Cal. de vſu. cõſi. vj. & de cõſue. cõſi. v. & vj. Ang. in diſpu. Aſtẽſis miles. vij. q. Bal. in. l. eos. ſ. j. C. de vſu. Sali. in cõſi. in nomine ſaluatoris noſtri. Bal. in cõſi. veritas eſt, ꝙ de iure cõi. Reperio tamẽ ad iſtã regulã. viij. ſolẽnes fallẽtias per aliquẽ nõ reductas: licet quædã ex ipſis videantur

4 difficilis pſuaſionis. ¶ Fallit. j. † Niſi eps ſtatueret, ꝙ canones ex cã vrgẽti & veroſimiliter nõ ꝓuiſa à canone. Abb. in. d. c. ſi. de cõſue. dicẽs hoc eſſe dictũ Bal. quod ipſe miriſicè extollit. & licet nõ dicat in quo loco, vide Bal. in. d. l. oẽs ppi. vj. co. ibi: ſed hîc dubitat. & in repe. d. l. ij. de iuſt. & iur. xxj. char. ver. venio ad ſecundũ. Itẽ Abb. in. c. at ſi clerici. ſ. de adulterijs. de iu. & ibi Alleg. Rot. quæ hodie eſt de iur. patro. v. deciſ. in nouis. & incipit de religioſo. q̃ tamẽ loquitur in diſpenſatione. ¶ Et pro iſta limitatione allego in ſimili tex. famoſum. ff. man. l. ſi hominẽ. quæ multipliciter ornauit de cõſtit. c. j. vij. fallent. ſed vt dixit ibi in ſimili: ita puto dicendũ hîc: videlicet, quòd hoc nõ procedat, niſi quãdo ſuperior cõſuli nõ poteſt ſine periculo morę: prout erat in caſu dictæ. l. ſi hominẽ. Aliàs au tẽ ſeparet in Epo. ambitionẽ, ſi ſtatueret cõtra ius. Et hoc puto de mente Abb. de app. c. dilecti. ij. colũ. Et hic adde, quod dicã̃. poſt fallẽtias. in verſic. dixit etiam mirabiliter

5 Bal. ¶ Fallit ſecũdò: † Niſi epiſcopus ſtatueret cõtra ius cõe ſolũ in pręiudiciũ ſuũ: vt ꝓbat text. de cõſue. c. cũ dilect9. iuncta gl. in ver. cõſtitutũ. de quo facit ibi feſtũ Bu. in. vj. col. pro ſolutione cõtrariorũ. Et intellige, dũmodò ſtatuat, antequã ſit factus actus: per quẽ ius cõe cõfert ius Epiſcopo: quia tũc bene valet ſtatutũ: prout fuit in caſu illo. aliàs autẽ nõ valeret in præiudiciũ ſucceſſorũ, ſecundũ Do. ibi in. iij. col. Pro quo facit quod no. gl. in. ſ. ex his. xvj. q. vj. Inn. in. c. fraternitatem. de do. Fede. conſil. ix. & Car. in. c. tua. de his, quæ fiunt à Præla. & Bal. in. l. ſi pupil lorũ. C. de rep. hær. & gl. in regula delictũ. lib. vj. cũ ſi. In qbus dicit, ꝙ Prælatus poteſt præiudicare eccl̃ię in quærendis, licet non in quæſitis. ¶ Fallit tertiò, † Qñ Epiſcopus faceret ſtatutũ contra ius canonicũ: & per ſuũ ſtatutũ rediretur ad ius cõmune antiquũ, ſecundũ Abb. de cõſti. c. cũ acceſsiſſent. Quẽ ita allegat & multum ſequitur Maria. in. c. qualiter. ij. q. j. arti. vj. de acc. Sed dato & non cõceſſo, ꝙ Abb. diceret hoc: & licet poſsit cõfirmari per c. ab exordio. cũ ſi. xxxv. di. tamen nõ video, ꝙ hoc ſuſtineri poſsit: qa ſi lex noua debet obſeruari, & antiqua ſit correcta: negari nõ poteſt, quin iſtud ſtatutũ ſit cõtra ius cõe: aliàs ſequeretur, ꝙ Epiſcopus per ſuum ſtatutũ poſſet tollere diſpoſitionẽ. c. nõ debet. de conſan. & affi. redu cendo conſanguinitatẽ ad ſeptimũ gradũ: iuxta canones antiquos, quod nemo cõcederet: niſi fortè attẽtis notatis in. d. c. cũ acceſsiſſent. Intelligamus hoc de ſtatuto cõtrario canoni: per quod materia reuertit ad priſtinũ ſtatũ ec cleſiæ olim inductũ ex cõſuetudine cõtraria canoni: quia attento primordio rationabilis cõſuetudinis, videtur po tius quædã ipſius reuocatio, quàm ſtatuti noui promulgatio. Tamen etiã iſtud eſt malè ſecurũ: quia ſi illa priſca conſuetudo fuit abolita nouo canone: non videtur per ipſam poſſe calefieri hoc ſtatutũ contrariũ canoni. ¶ Fa

7 lit quartò: † Quando ſtatutũ Epiſcopi diſponens contra canonem acceptatur à ſubditis ex voluntario & ſpontaneo eorũ conſenſu: quia per pactum ſubditi dicitur ſubditus potius ſe ligare ex ſua ſpontanea voluntate: quàm Conſtitutione Epiſcopi. Arch. in. c. certè. xij. q. j. De quo facit feſtum Domi. in. c. placuit. v. col. xxxij. diſtin. dicens eſſe menti perpetuò tenendum tanquam magnam limitationem huius materiæ. Dixit enim Archi. poſt Hugo. quòd Epiſcopus cum conſenſu cleri poteſt facere ſtatutum, quòd decætero nullus ordinetur in acolytum: niſi proprijs abrenuntiet, & caſtitatem promittat. Et ideò dicitur ſtatuere cõtra ius, qa nõ eſt cõtra ius, quod vult cõtrariũ. in. d. c. placuit. cũ ibi allegatis: quia nõ eſt Eps, qui auferat clerico hãc licentiã. ſed ipſemet clericus, qui ſciẽs ſtatutum & aſſumens ordinem: videtur ſibi auferre dictam licentiam habendi proprium vel nubẽdi. & hoc dictum ſequitur etiam Domi. xviij. diſt. in ſumma. ij. colũ.

¶ Sed profectò eſſet magna limitatio: & de ipſa multum dubito propter quinque rationes. Primò, quia tale ſtatutum eſſet irrationabile. Patet ex. d. c. certè. vbi Ang. qui ſic ſtatuerat, mutat propoſitum tanquam non bene fecerit. ¶ Secundò, quia etiam in alia materia non videtur hoc dictũ procedere: quoniã cõſenſus clericorũ iam ordinatorum eſt ille, qui per viam voti obligat eos, & ſta

a tutũ nihil operaretur: niſi vt pactum. a ar. l. ij. C. cõmunia vtriuſ. iudi. Cõſenſus verò clericorum ordinatorum videtur eſſe inuitus & exactus: quia vt dicũt doc. de conſti. c. M. declarando materiã. c. Ia. de ſimo. paria ſunt expreſsè petere: vel cũ editione ſtatuti. No. Bar. in. l. creditor. ff. de ſol. vnde dixit Bal. in. l. oẽm. C. ad Tertul. ꝙ metus ſtatuti eſt met9 territibilis. licet ergo clerici volẽtes ordinari poſt hoc ſtatutum ſubijciant ſe in conſequentiam ſtatuto: tamen ex quo aliter ordinari non poſſent: & talia ſunt one roſa, nõ videtur, ꝙ ex tacito & neceſſario actu iudicatur approbatio ſpontanea. & ſaltẽ talis, quæ faciat valere ſtatutum nullũ: in pręiudiciũ omniũ recipiendorũ in poſterũ. ¶ Tertiò, quia ſi hoc eſſet verũ: poſſet Epiſcopus indi ſtinctè ſtatuere cõtra canones, cũ conſenſu cleri in materia concernente clerũ: quia valeret ex eorũ cõſenſu, quòd eſſet cõtra ſolẽnẽ determinationẽ Io. And. & ſequaciũ. in c. fi. de app. in. vj. vbi poſt ampliſſimã diſputationẽ cõclu dit Epm conſentiẽtibus ſubditis nõ poſſe ſtatuere, ꝙ ab interlocutoria, quæ ſit cũ diffinitiua reparabilis appellari nõ poſsit: licet hæc eõſonet iuri ciuili. Et concordant multi, quos allegat Lũ. cõſil. ij. Et ſequitur Abb. de iureiu. veniẽtes. iij. col. ibi: ptæterea per hũc text. ¶ Quartò: quia ſequeretur, ꝙ ſi multo tẽpore duraſſet tale ſtatutũ: illi, qui hodie vellẽt ordinari, & nõ cũ illo grauamine, non poſſent opponere de nullitate ſtatuti: qa jam ſumpſiſſet robur ex acquieſcẽtia primorũ. & hoc eſſet cõueniens & contra mentẽ iuris. De quo in. ſ. ſed hoc præſenti. in auc. de ſanct. Epiſcop. vbi nulla diſpoſitio impeditiua religionis tenet. ¶ Quintò & vltimò: quia ſecundũ hoc clerici poſſent per ſuũ ſtatutũ renuntiare omnibus iuribus tẽdẽ tibus in eorũ fauorẽ: ſicut ipſi laici, ſuis ſtatutis tollũt leges renũtiãdo eis: cũ tendat ad eorũ bonũ: vt per Abb. in d. c. fi. de conſue. Si autẽ hoc poſſet etiã clerici, non differrent à laicis. Fateor ꝙ ex cõſuetudine poſſent talia inducere inter clericos. Sed ꝙ ſtatuto poſsit induci, nõ cõſonat. Nõ enim ſolũ ſtatutũ tollit ius: neq; conſenſus fundatus in ſtatuto põt ipſum ſtatutũ facere de inualido validum, cõtra in conuenientia prædicta. Si diceres: imò nõ poteſt in his induci cõſuetudo: quia dictũ eſt in primo motiuo, quòd tale ſtatutũ eſſet irrationabile: ergo cõſuetudo irrationabilis. Sol. cogere per ſtatutum, vel legem eſt irrationabile. d. c. certè. ſecus ſi per cõſuetudinẽ & per multiplicationem actuũ inducitur ſpontaneum vinculũ, aſſumens roburvirtute. c. fi. de conſue. Sed ſtatutũ, de quo. ſ.

a ¶ Vt pactũ. Facit quod habetur per d. Sozi. cõſi. cl. inci. & nos introducere. circa princ. iiij. col. in. j. parte char. ccxxvij. & in cõſil. ccxl. inci. circa præſentẽ cõſultationẽ. ver. ſecundò quia. in. ij. parte. char. cxviij.

assumit robur ab homine, cui hoc est interdictũ. Dicũt tamẽ Inno. & Host. de loc. c. vestra. ꝙ quando Eps statuit tollẽdo ius cõcessum inferiori sudito, si subditi cõtra dicũt, non valet statutũ Epi. ar. illius. c. & c. pe. de his, quæ fi. à Præla. Aut ipsi cõsentiũt expresè, vel tacitè: vt quia sunt præsentes: & nõ cõtradicũt: & tunc valet, secundum eos. Ad hoc. c. fi̅j. eo. & ita firmat Do. s̃. e. c. ij. alle. Arch. in. d. c. certè. & in. c. j. super glo. de cõsec. di. iij. Sed certè si intelligimus, ꝙ in isto casu Episcopus statuat directò cõtra ius cõe, nõ credo, ꝙ cõsensus subditorũ sufficiat, per prædicta. Vbi aũt præiudicaret clericis nõ cõtraueniendo iuri canonico, procedat do. Inn. in. d. c. vestra. de quo dixi. c. s̃. eo. de cõsti. cũ omnes. Idẽ dicas, ꝙ quãdo faceret statutũ ad p̃iudiciũ alicuius inferioris id, qd̃ cõcederet sibi cõeante, quã inferiori sit ius q̃stio. Ita dixit Do. de cõ sue. c. cũ dilectus. iiij. col. ver. ex isto no. colligẽs hoc ex dicto Inn. ibi. Et dixit ex hoc haberi vnã limitationẽ ad hãc materiã. & ſuper p̃dictis cogitabis: quia alibi nõ discutiũ

a ¶ In. l. ius ciuile. Adde quæ habentur ibidẽ per Bar. & Pau. de Cast. & per Ange. in. l. fcire. de verb. obli. & per dom. Alexãdre Imo. in. l. j. §. si quis simpliciter. de ver. oblig.

tur. ¶ Fallit quintò. † Quando statutum Epi est contra canonẽ editũ post statutũ: quia nisi ex ipso iure nouo cognoscatur irrationabilitas statuti, nõ valet statutũ: & nõ dicitur reuocatũ. & sic est dare casum, in quo tenet statutũ cõtra canonẽ. Ita tex. in. c. j. de consti. in. vj. Et pulchrè no. ibi Do. post Imo. in pe. colũ. quia lex noua nõ cẽsetur tollere statuta præcedentia, nisi id exprimatur. ¶ Fallit

7

sextò, † Quando Episcopus statuit contra ius consuetudinariũ: quia valet statutũ. Do. xj. di. c. in his. Abb. de cleri. non resi. c. ad audientiã. Facit. c. cũ oẽs. de cõsti. vbi valuit statutũ contra antiquas consuetudines. xj. dist. c. catholica. & per totũ. latè Arch. in. d. c. in his. Imò maior videtur potestas cõsuetudinis: quia tollit canonẽ. d. c. fi ergo nõ videtur posse tolli cõsuetudo ab eo, qui nõ potest canonẽ tollere, iuxta illud, si vinco vincentẽ. &c. de consc. præ. authorita. in. vj. quia in tolleda cõsuetudine cessat cõstitutio. de Cle. ne Romani. Nec est cõsuetudo sem per potẽtior lege: sed habẽt se, vt excedẽtia & excessa, secundũ Io. And. in rub. de cõsue. enumerãtẽ plura iura reprobãtia consuetudinẽ. Ista tamẽ fallentia propriè non limitat regulã, quæ loquitur in. l. superiori. ¶ Fallit septi

9

mò, † quando statutũ Episcopi adderet iuri communi: puta imponendo nouã pœnã: quia hoc potest. gl. in Cle. ne Romani. in ver. tolli. de elec. & ibi Car. in prin. in. j. q. & Car. in cle. fi. §. ꝙ fi. in prin. de pœnis. per illũ tex. & glo. j. in Cle. ij. de æta. & quali. & Ho. & Io. And. in. c. ex parte post. de ver. sig. Do. in. c. ij. ix. co. de consti. in. vj. Abb. in. c. quoniã. §. porro. vij. col. vt lit non cõtest. & in. c. cũ dilectus. de consue. Feder. consi. clxxxij. Cal. de constitu. consi. xiij. Bu. in. c. innotuit. de eo, qui fur. ord. suscep. no tans ex illo tex. ꝙ Eps potest reprobare pœnas canonũ & statuere excommunicationẽ contra non seruantẽ ipsos. Vnde dicit Io. And. latè in. c. fi. de off. Arc. in sua gl. maiori, ꝙ istud non est constitutiones Papales subuertere: sed eis deseruire, & illas suppelere. quod licet: per. c. j. de ope. no. nun. & ij. de priui. Plus voluit But. in. ij. col. s̃. e. cum quo transit Imo. ꝙ Episcopus potest statuere nedũ addẽdo, sed etiã detrahẽdo aliquid iuri canonico: sicut Papa & Imperator non statuũt cõtra ius diuinũ: & tũ sibi addũt, vel detrahũt: vt no. in. c. quæ in ecclesiarũ. de cõst. & in. c. fi. de consue. secundũ Pro quo vide Ana. in. c. cũ in diœcesi. v. col. ibi, tamẽ consydera ad prædicta. de vsu. & Baptistã in repe. l. omnes populi. de iust. & iur. fol. xiij. per Fran. Vercellen. vbi dicit, ꝙ etiã contra ius canonicũ potest inferior statuere, nõ tollẽdo legẽ superioris ex toto, sed particulariter. alle. gl. in. c. ij. de ver. sig. in. vj. & Inn. & Benedict. de Peru. in. d. Clem. ne Romani. ¶ Hoc vltimũ de detractione impugnat efficaciter Do. xviij. dist. in summa. ij. col. & in. d. c. ij. co. s̃. eo. propter tex. in. c. institutionis. in ver. mutari. xv. q. j. in. d. cle. ne Romani. in ver. mutari. iũcto eo, quod no. Arch. v. dist. in prin. vbi dicit post beatũ Tho. ꝙ prohibitus mutare, non potest aliquid detrahere. Non obst. simile de Papa, q̃ aliqn̄ potest detrahere: quia ipse Papa habet potestatẽ latiorem erga legẽ, cuius est vicarius. ix. q. iij. c. cuncta. Non sic Prælati, qui non sunt vocati in plenitudinẽ potestatis pontificalis. c. ad honorẽ. de aut. & vsu pal. secũdũ ipsum. Pro quo etiã vide Io. An. in. c. j. de sepul. in. vj. vbi dicit, ꝙ inferior à Papa non potest aliquid detrahere ad ius: nec ipsum arctare: quia hoc est solius Papæ: secundũ eũ, quẽ sequitur ibi Do. in §. fi. notãs illud verbũ arctare. per id, quod patet Episcopũ non posse limitare canones. ¶ Sed aduerte bene: Quia si habetur respectus ad verbũ mutare, positũ in dictis iuribus: videt, ꝙ nec̃ etiã poterit Episcopus addere canoni, propter solẽne dictũ Bar. in. l. fi. in fi. C. de proxi. sacr. scrin. lib. xij. vbi dicit per illũ tex. ꝙ si statutũ prohibet, ne propter casum fortuitũ possit à priore mutari: intelligitur etiã prohibitũ, ne numerus eorũ augeatur: quia si est prohibita mutatio, multò fortius additio, secundũ eũ. quem valde sequitur Maria. consi. liij. Dom. Ang. maurocen⁹. facit. l. iurisgẽtiũ. §. adeò. ff. de pac. vbi quãdo aliquid additur, vel detrahit actui, dicit actus nouus, vel mutatus. Facit. l. ius ciuile. ff. de iust̃. & iu. & videt text. in. d. cle. ne Romani. in ver. detrahi, mutari, vel addi. Per quẽ ita firmat Old. consi. cclix. impugnatur electio. in penul. colum. versic. & est satis expressum. ¶ Sed

8

per hoc non recederem ab ista fallẽtia, qua quotidie vtimur. & est casus. d. c. ij §. statuto. de consti. in. vj. quæ ad hoc no. Bald. in. d. l. omnes populi. vj. colum. & text. in. c. innotuit. & in. d. cle. fi. de pœnis. Non obst. d. cle. ne Romani. quia illa verba respiciũt cõstitõẽ. c. vbi periculum. de ele. in. vj. Nõ autẽ generaliter ius cõe, quod patet: quia prohibetur ibi etiã dispensatio cõtra illã cõstitõẽ: & tn cõtra ius cõe nõ est semp̃ phibita dispensatio inferioribus: vt tradit in. c. de adulterijs. c. at si cler. de iudi. Quinimo d. Cle. pót adduci p hãc fallẽ. qa ponit, vt diuersa mutare & addere. Ergo addẽs, nõ mutat. ¶ Nõ ob. d. c. institutionis, ver. mutari. quia respondẽ ex dictis Arc. v. dist. in summa. in prĩ. dũ dicit post beatũ Tho. ꝙ lex dicit mutari dupliciter. Quædã est mutatio additiua. & ista nõ prohibet etiã respectu legis diuinæ, seu naturalis, quę in hoc dicitur immutabilis. Alia est subtractiua, vel detractiua. & isto respectu lex diuina dicitur immutabilis. & sequitur Do. ibi. Et idẽ dicit ipse in terminis istis in. d. c. ij. s̃. eo. ¶ Non ob. dictũ Bar. in. d. l. fi. quia vel non procedit: vel tex. in quo ipse fundat se, nõ ꝓbat: qa expresè prohibet augeri illũ numerũ. Vel loquitur, vbi à lege est data forma: quo casu nulla additio est permissa: vt latè dixi: de resci. c. cũ dilecta. probãdo, ꝙ tunc præter & contra æquiparãtur. Vel loquitur, vbi mutatio non coadiuuat primam naturã, sed alterat. Nos autem loquimur, vbi fit additio nõ mutãs, sed adiuuans & fortificãs. Prætereà, ꝙ ille, qui addit alicui materiæ, nõ dicatur propriè mutare, expresè sentit Abb. in. c. ij. de libel. obla. xiij. col. vers. nunc venio ad aliã particulã. vbi post Io. An. & alios ibi. & post Legist as in. l. edita. C. de edẽ. facit expressam differẽtiam inter eũ, qui mutat libellũ: & eũ, qui addit libello cõcludẽdo: quòd addẽs, non dicitur libellum mutare. Vnde posset dici, quòd quãdo additio dicit ſapere mutationẽ: debet inspici ratio ſubiectæ materiæ: vt dixi in d. ij. vl. char. versi. vnũ vltra oẽs. Et facit quod no. Lu. cõ fi. xj. dicens, quòd addẽs, vel detrahens dicitur nouã rem facere: quãdo ex hoc antiqua dispositio augetur, vel diminuitur. Allegat Bal. in. l. ius ciuile[a]. ff. de iusti. & iure.

3

¶ Omnia autẽ dicta in ista. vij. fallẽ. intellige procedere: quando dispositio statuti auget vires canonis: non tamẽ est expresè cõtra canonẽ. Puta si Episcopus ante Cle. ij. de æta. & quali. statuat, ꝙ canonicus qui est in minorib⁹ non possit eligere. Nam ius cõmune nõ disponebat anteà expresè cõtrarium. sed simpliciter admittebat canonicum

ver. ex quo infertur. ꝙ licet nõ valeat, per illũ text. secundum vnũ intellectum. Et not. hoc: quia nõ habes alibi secundũ eũ. Et hoc de dicto posset fieri noua fallẽtia. ¶ Dixit etiã mirabiliter Bal. in. c. cũ omnes. pe co. ver. sed nũqd. s̃. de cõst. it. † ꝙ licet Eps nõ possit cõmittere cãm appellatione remota gl. in. c. fi. de hære. in. vj. dixi: in. c. j. de rescrip. tamẽ potest facere statutũ, vt in sua diœcesi procedatur in certis causis summariè. Et ita dicitur seruari de facto: quia aliud est cõmittere: a liud est statuere. Nam statutũ est generale & fauorabile: sed delegationes sunt particulares, & quodãmodo odiosæ. Cõsydera, ꝙ si non põt cõmittere ex eo, qa nõ põt tollere ius: certè eadẽ rõne nõ põt statuere. Et multũ obstãt dicta ipsius Bal. in. d. l. oẽs populi. vj. col. tamẽ fortè ex maxima causa hoc facere pót: per id, quod dixi in. j. fallẽ. sed etiã tũc videt requirendus superior: vt ibi dixi. Posset tamẽ facere cõmissionẽ de processu summario ex iusta causa: vt per Imo. in. c. per illũ tex. de transact. quia tunc causa imminẽs iustificaret cõmissionẽ, si nõ posset adiri superior: sed nõ iustificat statutũ: attento, ꝙ in omni casu posteà occurrẽti nõ semper subesset: fortè illa cã inductiua summarietatis. & vbi illa posset semper subesse: tũc putarẽ distinguẽdũ: ꝙ aut Papa potuit requiri in editione statuti: & si nõ fuit requisitus, statutũ nõ valet. Aut nõ potuit requiri, & valet à principio: posteà verò si non fuit requisitus pro confirmatione, quã citò commodè potuit adiri: nõ crederẽ, ꝙ statutũ valeat. ar. c. eos. de sent. exc. in. vj. Et ista cõsyderatio fundatur ex dictis Abb. in. d. c. dilecti. de ap. Et ista adapta etiã ad primã fal. de qua s̃. circa quã vulgares ruditer discurrũt. ¶ Ponit etiã Bal. in. d. l. cũ omnes. † anva

12

leat statutũ Episcopi, ꝙ in sua curia possit opponi excea ptio non numeratæ pecuniæ vsque ad quatuor annos.[a] Quòd si fatueret, ꝙ clerici non possent opponere hanc exceptionẽ: scias etiã, ꝙ Epi & legati possunt facere statuta cõtra leges ciuiles. Do. in. c. ij. ante fi. s̃. eo. dicẽs hoc sentire gl. pe. in fi. c. j. de loca. ¶ Et no. ꝙ etiã qn̄ plati statuũt circa casus à iure determinatos, possunt statuere super negotijs maioribus. glo. in. c. ij. s̃. e. Et exẽplificat ibi But. & Do. puta, super his, quæ sunt. reseruata Principi: vt circa restitutionẽ famæ. de re iudi. c. cũ te. vel circa legitimationẽ: vel circa creationẽ notariorũ, & similia: de quibus per Inn. in. c. cũ. Pe. P. de fi. instr. & ita intelligunt gl. in §. porro. iij. di. & xviij. di. in summa. ¶ Et adde Ioan. And. in regula, ea q̃. vbi disputat de validitate statuti Epi prohibentis fucationes & superflua ornamẽta mulierũ. Et eũ refert Pet. de Anc. in. c. j. xviij. ver. super hoc membro. de cõsti. subiungens etiã q̃dã alia ad materiã istã. Dixit etiã Arc. in. c. Eleuterius in fi. xcj. di. ꝙ Epi nõ possunt immutare id, quod ab Apostolis, vel sanctis patribus statutũ est. Sed in his, quæ circa solẽnitatẽ tantùm ecclesiæ cõsistũt, q̃ consuetudine nõ p̃cepto maiorũ sunt introducta, mutare possunt & statuere. & de hoc verbo meminit Bal. in rub. de cõsue. iiij. col. An autẽ in condendis statutis teneatur Episcopus requirere cap̃m: vide Arch. & Co. xviij. dist. in summa. Bu. & Abb. in. c. quanto. de his, si. à præla. Do. in c. in. iiij. col. de cõsti. in. vj. Abb. post alios de consue. ca. cũ consuetudinis. Quando autẽ possit Episcopus disponere contra canones per viam dispositionis, vide Innoc. in. c. dilectus. de temp. & plenè Spe. de leg. §. nũc de Episcoporũ. vbi ponit. clxviij. casus, in quibus Eps potest dispensare: & multos, in quibus nõ potest dispẽsare. Plenè scribunt But. Imo. & Abb. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. de iudic. & ibi soleo ponere. Et nota bene regulã, ꝙ vbi lex dat Episcopos executores iurĩ, expresè nõ pnt dispẽsare cõtra talia iura, secundũ Arc. & Io. Ant. in. c. decet. de immu. ecc. in. vj. Quod multum no, ibi Do. in §. ordinarij. post prin. Et de potestate Episcopi circa statuta concilij prouincialis: vide Do. xvij. dist. in summa. in fi. & ista oĩa perpetuò no. quæ aliàs po

a ¶ Ad quatuor annos. Adde, quod ad hoc singulariter habetur per dom. Sozi. consil. ccxlj. incip. circa primã difficultatẽ. ver. confirmo hoc, per ea quæ. in. ij. pte. char. cxxij. ꝙ ex quo lex ciuilis valebat, ꝙ exceptio nõ numeratæ pecuniæ infra quinquẽniũ posset opponi: & hodie sit limitata vt infra biennĩũ, posit opponi, tamen ex quo semel cõpetijt ecclesiæ & pſonæ ecclesiasticæ, potestas opponendi excẽ. nõ nu. pecu. infra quinquẽniũ ex dispositiõe legis antiquæ: hodie etiã poterit opponere. j. quinquẽniũ. & non tenebitur ꝓbare, sed creditor: quia non potuit quinquennĩũ ad biennĩũ reduci in præiudiciũ ecclesiæ & personæ ecclesiasticæ.

sui in repe. c. fi. de cõsue. sed nõ ita plenè, & alibi nõ inue-
nies materiã ita reductã: nisi paulò post alius cõmenta-
tor laruatus hæc eadẽ propria esse dicat, sperãs loquacita
te sua nostrum quietũ silentium pessundare.

SVMMARIVM.

1 *Crimen non potest probari per instrumentum. hæc regula patitur octo fallentias: vt hîc per ordinem. nu. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.*

CAP. X.

a ¶ L. in senatus. Et ibidem vide do. Alexand. de Imo. in princ. & in. l. prætor, de eden.

1 CVm in eccleſiis. ¶ Datur regula, † q̃ crimen non probatur in instrumẽto: vt p̃ Io. And. in regula semel. & p̃ Abb. hîc: q̃ reus debet conuinci testibus. Itẽ, qa in instrumẽto posset esse scriptus te ſtis minor. xx. annis. & tamen eius vòci nõ crederetur in criminali. de verbórum significationibus. c. forus. Item quia in criminali testes exhibentur corã iudice. l. iudices. C. de fide instrumentor. ergo non ſtabitur instrumento, vbi testes nõ exhibentur. Itẽ, quia testes nõ debent testifi cari per ſcripturam, ſed viua voce. iij. q. ix. cap. testis. Et officiũ notarij nõ extenditur ad talia: vt latius per Ioan. And. vbi. s. cuius disputationẽ reassumit Cy. in. l. sciant. C. de proba. Et de ipſa ſepe meminit Bar. remittẽdo sem
a per ad seipſum in. l. in senatus a. ff. ad Tur. vbi etiã firmat hanc regulã, quã etiam ipſe firmat post Iacob. de Are. in l. diuus. ij. in fi. ff. de cuſt. reo. & in authẽ. ſi quis in aliquo. ij. col. ibi. Itẽ nõ potest notarius esse rogatus. C. de eden. per. l. iij. §. diuus. ff. de testi. vbi in criminali opus est testi-
bus nõ testimonijs. Idẽ Bal. in addi. Spe. ti. de accu. ver. cti
men non probatur. & in. l. contra negantẽ. in fi. C. ad leg. Aql. & in. l. ij. ad fi. ff. de fer. aſsignãdo pulchrè rationẽ re gulæ, quam etiã ipſe ponit in. l. nec̃ fatales. iiij. colum. ver. & ſi dicatur, imò debet. C. de proba. & in. l. fi. §. cõ igi tur. viij. col. verſi. alterius quæro. C. de iure deli. Et pul-
chrè Lud. in dicta. l. ij. de ferijs. & p̃ Io. And. in addi. Spe. ſuper rub. de fi. instru. iiij. col. Dixit tamen Oldr. consil. cxcix. pro fundamento. j. colũ. q̃ maleficium non potest probari instrumẽto, inquãtum est rude factũ: ſed inquã-
tum est vbi iuris diſpositio: puta, an homicidiũ ſit cũ de-
fenſione licita, an non: potest tamen probari instrumen-
to. Allegat ad primũ dictũ iura. de quibus per Io. And. in d. regula. ſemel. in argumentis ad partem affirmatiuã. Ad ſecunda dicta allegat Inn. de off. dele. c. ſtatuimus. qd̃ hodie est. c. j. eod. ti. in. vj. ¶ Sed per prædicta videtur, q̃ primũ dictũ Old. non procedat: tamen ex verbis Oldr. puto factã fuiſſe pulchram addi. Io. And. in Spe. de accu. §. j. ver. quid ſi accuſatus. vbi declarat, q̃ multi actus ex quibus maleficiũ eſſe poteſt, cadunt in intellectũ testis, p̃ quorum tamen depoſitionem maleficiũ no probatur. Nã licet testis deponat, q̃ ego occidi: poteſt eſſe, q̃ id fe ci me defendendo: vel caſu, ita q̃ maleficiũ nõ est probatũ. Sed iudex ex depoſitionibus illis percipere poterit, q̃ 5
maleficiũ cõmiſi ſic aggrediendo, vel inſultando, occidẽ-
do. Habet enim diſcernere licitũ ab illicito. & tamen fa-
teri oportet: quòd etiam testes viderunt aggreſsionẽ, in-
ſultũ, & volũtatẽ occidendi: & ſic de prædictis depone-
re poſſunt. & facit gloſſ. ij. in cap. j. de of. deleg. in. vj. ſe-
cundum eum remittentem ſe ad vnam aliam ſuam addi-
tionem Spec. Prædicta regula videtur recipere octo fal-
2 lentias. ¶ Fallit primò. † Quando agitur de probatione criminis, quæ orit indirectẽ ex ipſo inſtrumento, vel co-
adiuuat probationem criminis: puta accuſo te, quòd in-
cendiſti domum meam: teſtibus probo incendium: do-
minium domus inſtrumento. Ioann. Andr. in. d. regula ſemel. ponens plura alia reſponſa. & ita intelligit capit. pleriq̃. ij. qõ. vij. cap. cum ad ſedem. de reſtit. ſpo. c. ij. de ver. ſig. in. vj. c. j. de ſchiſma. e. lib. c. quãto. cum gl. de his, quæ fi. à Prẽla. Et idẽ firmãt But. Imo. & Do. hîc, & Bal
in. l. fi. pe. col. C. de proba. & Dom. in. d. c. pleriq̃. & Cy. Bal. & Sali. in. d. l. ſciant. C. de probat. & Sali. in. l. ſinguli. C. de accu. & Bar. in. d. l. in ſenatus. Facit dictũ Bart. in. l. j. §. itẽ illud. ff. ad Silla. vbi dicit, q̃ notarius poteſt eſſe ro gatus de vulneribus corporis mortui: & ex illa ſcriptura poterit iudex procedere ad inueſtigandũ de ipſo maleficio. ¶ Dixit tamẽ Bal. in ru. ff. de fide inſtru. viij. col. ibi: ſed adhuc dubitatur, quòd illud inſtrumentũ nõ probat vulnus: niſi eſſet tabellio, qui de hoc haberet cauſæ cognitionẽ cõmiſſam ſibi, quando poteſtas mittit notariũ. ad ſcribenda vulnera. Adde etiã hîc Bal. in. d. l. cõtra negantem. ad fi. vbi dicit, q̃ vbi circũſtãtiæ delicti poſſunt probari per inſtrumentũ: vt puta in lege Aquilia dominiũ, vel poſſeſsio, quæ requirũtur ex parte agentis. ¶ Et q̃ inſtrumẽta adminiculẽtur ad maleficiũ: tenet Bald. in d. l. ij. ad fi. ff. de ferijs. propter glo. ibi. Sic intelligi debet, quod ſcribit Io. An. de reſti. ſpo. c. cũ ad ſedẽ. ij. col. ſuper verbo, inſtrumenta. vbi dicit eſſe argumẽtũ expreſſum, ſecundũ Hoſt. ibi: q̃ violẽtia poteſt probari per inſtrumentũ. b Ad quod vide omnino Tho. faſtoli dubio Ro-
tæ. j. ¶ Fallit ſecundò, † niſi producatur inſtrumẽtũ ad probandum crimẽ. ad fi. vt ille, qui cõſenſit inſtrumẽto, puniatur pœna cui potuit ſe obligare, nõ alia pœna corporali. Abb. hîc ſingulariter. Et hoc modo intelligi põt dictũ Ioan. Mo. in. c. cõſtitutionẽ. de verb. ſign. in. vj. vbi dixit: prout refert ibi Do. in. §. cæterũ. in fi. diſputãdo ter minaſſe, q̃ per inſtrumẽtũ poteſt probari crimẽ, quando eſt cõfectũ de volũtate illius, contra quẽ producitur: aliãs nõ. Ita intelligit tex. ibi: in. c. fi. lxxvij. diſt. Sed hanc declarationẽ Ab. intelligo, vbi producitur inſtrumẽtũ, vt principaliter probet delictũ cõmiſſum extra ipſam ſcripturam. Sed ſi ipſum inſtrumentum, vel ſcriptura cõ tineret in ſe delictum: quod eſſet commiſſum ſcriben-
do: tunc videtur, quòd probet delictum quo ad omnẽ pœnam illi conuenientem: per id, quod dicitur in proxi-
mis fallen. ¶ Fallit tertiò: Niſi delictum fuerit commiſ 4
ſum per ſcripturam: puta faciendo ſtatutum cõtra liber-
tatem eccleſiaſticam: quia hoc probatur per ipſam ſcri-
pturam. per. c. nouernit. de ſent. excommu. ita Bartol. in d. l. in ſenatus. & Imo. & Dom: hîc. Sali. in. d. l. ſciant. Bal. in. l. contra negantem. Dom. in. d. c. plerique. dans etiam exemplum, ſi quis ſcriberet ſe credere aliquid, quod eſ-
ſet hæreticũ. allegat. c. ſanè. ij. aliãs. incipit: ſi fortè iſti li-
bri. xxiiij. q. ij. ad hoc. c. j. xv. q. vj. ita procedit text. in. c. fi de iureiur. in. vj. Quem declara quo ad popoſitũ: vt ele-
ganter per Fed. conſi. lv. domine Alexã. ¶ Et dicit Bald. hîc, quòd delictum probatur per inſtrumentem, quãdo eſt commiſſum per ipſum, vel in ipſo: puta, quia eſt fal-
ſum. cum iſtis concordat Flo. poſt Bar. in. l. iij. §. itẽ diuus. ff. de testi. facit. c. ſi quis presbyterorũ. de re. eccl. non ali. & duæ ſequẽtes fallentiæ videntur ponere eundem ca-
ſum cum iſta: licet Dom. hîc ponat tanquam caſus ſepa-
ratos. ¶ Fallit quartò: † Niſi agatur de probãdo delicto, 5
quod committitur contrahendo. vnde ſi aliqui faciunt coniurationes ſubſcribendo ſe promiſsioni, talis coniu-
ratio probatur per illam ſcripturã. Domi. hîc, & in. d. c. plerique. allegat. d. c. ij. cũ gl. de verbo. ſignifi. in. vj. Idem Bar. in. d. l. in ſenatus. & Bald. & Sali. in. d. l. ſciant. & gloſ. & Bart. in. l. non intelligitur. §. tacita. ff. de iure fiſci. & Sa. li. in. l. ſinguli. C. de acc. ¶ Ampla, etiam ſi talis ſcriptura eſſet facta manu priuata: vt patet in ſcribente ſe recipiſ-
ſe vſuras. Ita probat gloſſ. in. d. cap. ſanè. in ver. eorum li-
brorum. & text. in Clemen. j. de vſuris. ¶ Fallit quintò: 6
Niſi † inſtrumentum fuerit factum de mandato ipſius delinquẽtis, & probari poſsit. Ita procedit gloſſ. in cap. fina. lxxxvij. diſtinct. vnde ſi mando ſcribi tutorem à le-
ge prohibitum in teſtamento: tale teſtamentũ probabit me deliquiſſe ex tali denominatiõe: vt vult illa gl. fecũdũ
7 Domin. hîc, & in. d. cap. pleriq̃. ¶ Fallit ſextò: † vbi agi-
tur de

tur de præiudicio leui & ſcriptura authẽtica eſt perfecta à pſona in dignitate cõſtituta. Ita eſt caſus hîc. Nã de iſto text. opponit hîc But. r. contra regulam. de qua. §. vt refert Do. hîc. & in. d. c. pleriq̃. licet in But. meo nõ habeã hoc. Et ſoluendo dicit, q̃ aut inſtrumẽ tum eſt confectum à perſona nõ cõſtituta in dignitate, nõ probat. Aut à perſona cõſtituta in dignitate: & tunc ſi producit in his quę ſunt grauis prẽiudicij, eſt idẽ. Aut in his, quæ ſunt leuis prẽiudicij: & probat: quia nõ erat magnũ præiudiciũ, q̃ iſte eſſet excõicatus: cũ ex præſtatione cautionis veniat abſoluendus. c. ex parte. de ver. ſign. Et iſtud videt voluiſſe Inn. hîc, dicens q̃ nõ probatur delictũ quantum ad depoſitionem: ſed quantum ad abſolutionẽ. Et fortè idẽ eſſet, ſi ſcriptura non eſſet confecta à perſona in dignitate con ſtituta: licet hoc ita euenerit de facto: quia Inn. non habet reſpectũ ad qualitatẽ ſcribentis. ¶ Pro iſta fallentia facit quod notat Flo. in l. j. in. ij. col. ver. demũ no. ff. de teſt. vbi dicit, q̃ inſtrumentũ ꝓbat in paruis criminibus: vt ſi dicatur tabellioni, vt faciat inſtrumentũ, quo denũtio Titio, q̃ non ingrediatur fundum meũ, me inuito. & ſi ingrediatur, facit mihi violẽtiã. Ita dicit tenere Ia. But. ibi, ſub dubio fortè. Ad idem quod no. Lu. conſi. ccclix. dũ quæritur, an ad excõicationẽ. vbi latè cõſuluit, q̃ per inſtrumentũ põt probari violẽta iniectio manũ in clericum, ad finẽ, vt ꝓbetur excõica tio in vim dilatorię, nõ in vim peremptoriæ: quia nõ agitur de ma gno præiudicio: cum ſtatim actori competat remediũ abſolutio-
nis contra hanc dilationẽ iudicij. Et probat multipliciter, q̃ faci-
lius proceditur in probanda excõicatione in vim dilatoriæ, quàm 2
vim peremptoriæ. ¶ Fallit ſeptimò. † Niſi agatur de crimine ciui liter. per iſtũ tex. vbi agebat ad iuſtificandã excõicationẽ. Nã tunc probatur per inſtrumentũ. & ita etiam procedat tex. in. c. cũ ad ſe-
dẽ. de reſt. ſpol. quia ibi nõ agebat, vt ſpolians puniret de ſpoliatio-
ne: ſed vt reſtitueret rẽ, qua ſpoliauerat aliũ. Et ita firmat Do. hîc, dicens iſtud fuiſſe dictum Lap. de Caſt. hîc. pro quo vide Bal. in. d. l. contra negantẽ. quaſi in fi. vbi dicit Iac. But. dixiſſe, q̃ quãdo agi-
tur ciuiliter, facili9 probat crimẽ per inſtrumẽtũ. ¶ Fallit octauò. 8
& vltimò, † in inſtrumẽto cõfeſsionis factæ in iudicio. vel ſenten 9
tiæ condẽnatoriæ: quia per talia inſtrumenta legitimè cõfecta, p-
batur plenè maleficiũ. Bal. in. d. l. ſciant. pe. col. ita intelligens illum. tex. in ver. apertiſsimis documentis. Et facit ſecundũ eũ. l. quoniã. cũ ſua gl. ff. de inſa. & ſequit Flo. in. l. iij. §. item diuus. ff. de teſt. facit quod no. Abb. de iud. At ſi clerici. in princ. in primo notabili. per illum tex. & dicit Bal. in. l. j. ad fi. C. quo. ap. non reci. q̃ contumacia poteſt probari per inſtrumẽtum: licet vergat ad crimẽ: quia debet ſcribi in actis. l. properãdum. in fi. C. de iu. Et ex his habes ordina-
tum iſtũ paſſum melius, quàm alibi. Et quando ſuſpecto de periu-
rio deferatur iuramentũ. dixi ſatis de offi. ordi. c. ad reprimẽdam.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales habent in ſuis titulis in eccleſijs ſibi ſubiectis iuriſdictionem epiſcopalem.*

2 *Capitulum & eccleſiæ inferiores, an ſuccedant ſede vacante. & conclu dit, quòd ſic.*

CAP. XI.

1 HIs, quæ. ¶ † Cardinales habent in titul. ſuis in eccleſijs ſibi ſubiectis iuriſdi-
ctionem epiſcopalẽ. tex. hîc: quẽ omnes extollũt. Adde Innoc. de cap. mo. c. dilectus. in glo. hoc ius. verſicul. poſſet dici. vt dicit per iſtũ tex. q̃ Car-
dinales in ſuis titulis pinguius habent ius, quàm plebani: quia in ipſis inſtitutio & deſtitutio ſpectat ad Cardinales: ſed in alijs eccleſijs ſpectat ad epiſcopum. de of. ord. c. conquerẽte. Et iſta verba Inn. ſequitur Io. An. & etiam But. de off. Arc. dilecto. vj. col. ibi: oppono gl. j. Idem Imo. in Cle. ne Romani. vj. colũ. ibi: quartò quæro. de elec. dicens quia Cardinales in ſuis titulis haben tur loco Epiſcoporum quo ad iuriſdictionalia, & quo ad epiſcopa lia, ſi ſunt Epiſcopi: aliãs quo ad iuriſdictionalia tãtùm. allegat tex. hîc. vnde habent ſub ſe pleno iure capellas, quas de iure communi non habet aliqua eccleſia non epiſcopalis. allegat Inn. vbi. s. Et vi-
de Bart. in. d. Cle. ne Romani. verſi. irritum. iij. col. vbi concludit, quòd tituli Cardinalium cõparantur eccleſijs epiſcopalibus: quia habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem in ſuis parochijs. & ibi ponit, an comparentur eccleſijs matricibus. ¶ Et dicit Bald. hîc, quòd Cardinales non Epiſcopi non habent in iſtis titulis ea, quæ ſunt ordinis epiſcopalis, ſed ſolùm ea, quæ ſunt iuriſdictionis epi-
ſcopalis. Iſtũ tex. allegat etiam pulchrè Do. in §. j. in. vj. co. xxj. diſt. dicens, quòd inſtitutio & deſtitutio talium eccleſiarum ſpectat ad Cardinales in eis intitulatos. Idem Do. poſt alios in. c. j. in. v. colũ. de maio. & obe. in. vj. ¶ Et dicit Car. de excep. cum venerabilis. ad fin. quòd plebes non fundant intentionem ſuam in capellis de iu-
re communi: niſi eccleſia matrix eſſet ti. Card. per iſtum tex. & ita dicit ſe ſæpius conſuluiſſe: maximè in ardua lite inter plebem de Cento & eccleſiam Centi. & eſt conſilium ſuum. lxvij. thema tale eſt: plebs ſanctæ Mariæ de cento. de quo meminì in. d. c. cum vene rabilis. xiij. col. ver. ad tertium notabile. vbi tradidi regulam cum fallentijs nouis ſuper hoc, q̃ regulariter plebs non fundat intẽtio-
nẽ in capellis ſibi ſubditis. ¶ Et iſtis adde Fran. Pauì. in trac. viſita-
tionum. fo. iiij. vbi dicit, q̃ Cardi. in iſtis ſuis titulis habent faculta tem viſitandi, ſicut Epiſcopi in ſuis epiſcopatibus. per iſtum text. & vide eundem Fran. Pauì. in trac. de ſede vac. fo. xxxviij. dum enu merat aliqua priuilegia Cardinaliũ, inter quæ dicit fuiſſe eis con-
ceſſum à Sixto quarto, q̃ liberè poſsint conferre omnia beneficia eccleſiarũ, in quibus intitulati ſunt, vel cõmendatarij: nõ obſtanti bus expectatiuis, nec̃ reſeruationibus: niſi vacent in curia. Et de illis Papa non prouidebit: niſi de expreſſo ipſius Cardinalis ordi-
narij, vel cõmẽdatarij cõſenſu. Quæ aũt ſint eccleſiæ, in quib9 Car dinales intitulant, enumerat Pet. de mõte. in tra. de Papa. xlvij. col. & Alb. in rub. de ſtatu ho. ¶ † Nedum in eccleſia cathedali ſucce- 2
dit capitulum vacãte ſede, ſed etiam in eccleſia inferiori. Abb. hîc eleganter per iſtum tex. Idem Abb. de appel. c. bonæ. iiij. col. ibi: no tabis bene duo. & in. c. cum dilectus. de cõſue. iij. col. ibi: nullus tamẽ doc. licet referat Inn. ſentire. de cõſtitu. cũ eccleſiſſent. Idẽ etiã Car. poſt Laudi. in Cle. ne in agro. §. Abbate. ij. q. de ſta. mo. dicens, q̃ mortuo Abbate tota adminiſtratio ſpiritualis & temporalis tranſit ad conuentũ. & ita dicit ſeruari de facto. & idem Imol. ibi. xxv. col. ver. quid de caſu mortis. Idẽ etiam Abb. latè. de ſta. mo. ea quæ. ij. co. Facit dictum Do. poſt Lau. & quoſdã alios in. c. ij. in. ij. col. de teſt. in. vj. vbi dicit, q̃ ſede vacante poteſt conuentus mona chorũ dare monacho licentiam acceptandi executionem teſtamẽ ti: quia ſecundũ eum conuentus ſuccedit in temporalibus & ſpiri tualibus: vt probãt iura allegata per Lap. ibi: ſed re vera nõ loquũ tur de capitulo eccleſiæ inferioris. ¶ Limita primò. Niſi eſſemus in caſibus, in quibus iura prohibẽt ne capitulũ ſe intromittat. Pu-
ta in alienationibus in litigando: in conferendis beneficijs: & ſimi libus: de quibus j. ne ſede vacan. per totũ & aliquid. j. e. cũ olim. Ita Car. & Imo. in. d. cle. ne in agro. ¶ Limita ſecundò: Niſi inter illos de capitulo naſcatur ſcandalũ: adeò, q̃ ſuſpecta ſit eorũ adminiſtra tio. Abb. de reſcr. cum dilecto. iij. notabili. ad hoc extollẽs tex. ibi. & in. c. fi. de ſtatu reg. ¶ Limita tertiò. Niſi Abbas eſſet remouen-
dus propter culpam ſuam, & conuentus eſſet ſuſpectus de eadem culpa. Abb. in. d. c. ea quæ. per illum tex. ¶ Sed aduerte, q̃ pro opi. contraria, q̃ capitulum eccleſiæ inferioris non ſuccedat in iuriſdi ctione vacante ſede. induco nouiſsimè ſeptem motiua. Primò eſt deciſio Inn. in. c. cum acceſsiſſent. in gl. ſed nunquid. in fi. de conſti. vbi dicit ſe non credere, q̃ vniuerſitates poſſunt exercere iuriſdi-
tionem deficientibus rectoribus. Et q̃ iſta verba intelligantur de vniuerſitate eccleſiaſtica: vide Card. conſi. xxxiij. in hac dubia. q. j. col. licet But. in. d. c. cum omnes. in. ij. verſi, in tantum videatur in-
telligere de vniuerſitate ſeculari, colligens ex hoc non eſſe tantam communicationem inter vniuerſitates ſeculares, & eorum capita: quãta eſt inter Prælatum & capitulum. Sed ex quo Inn. loquit ſim pliciter: põt. intelligi de vtraq̃, ſcilicet eccleſiaſtica & inferiori ab Epiſcopo. & de ſeculari, de qua vide etiã Bal. in. l. j. q. xix. ff. de offi, cõſu. & quod ſcripſi in rub. de app. v. col. ver. ad quintam. ¶ Secũ-
dò eſt deciſio Inn. hîc, quẽ ſequitur But. Imo. & Do. hîc dicentes, q̃ ſi eſt capitulum eccleſiæ tit. cardinalatus: tunc capitulum ſucce dit, niſi reſeruetur: prout hîc fuit factum. Et ideò ſicut capitulum eccleſiæ cathedralis ſuccedit j. eo. cum olim. ita ſuccedit capitulum titulorum Cardinalium. Si autẽ loquimur de alijs matricibus ec-
cleſijs habentibus eccleſias: tunc capitulum de iure nihil vendicat ſibi vacãte eccleſia in talibus capellis: quia licet aliqua iura p̃cipiãt prælati in talibus capellis: vt no. Inn. de off. ord. c. dilectus. & de ca

pel.mo.c.dilectus.iſtud eſt de cõſuetudine nõ de iure.& ideò in hoc ſtandum eſt conſuetudini,ſecundũ But.& Do.¶ Ecce quomodo ponunt differentiã manifeſtã inter eccleſiam cathedralẽ & inferiorẽ quo ad ſuccedendum vacante ſede.& ideò dicit Imo.hîc in fi.φ fruſtra quæritur,an mortuo Prælato matricis eccleſiæ poteſtas trãſeat in alium:quia ſi ille Prælatus nõ eſt Cardinalis:nõ habet poteſtatẽ, neq; iuriſdictionem in eccleſijs ſibi ſubditis. Tamẽ dicas,φ non quærimus poſito,φ Prælatus haberet iuriſdictionẽ de iure ſpeciali: vtrum illa ſpecialis poteſtas tranſeat in capitulũ ſuum vacante ſede.¶ Conſydera etiam verba Bar.in.l. vbi adſunt.ff.de tuto.& cura.da.ab his.dum dixit,φ capitulũ ſuccedit vacante ſede epiſcopali.& collegiũ Cardinalium vacãte papatu.allegat Inn.hîc,quaſi ex preſsè ſentiens,φ hoc non competat inferioribus capitulis,vel collegijs. ¶ Tertiò facit,quia iſte tex.pont vnã ſpecialitatẽ in eccleſijs & capellis ſubditis eccleſiæ, q̃ eſt tit.Cardinalis.Et φ ſit in eis ſpeciale firmat hîc Imo.j.col.ver.ſed certè,volens cõtra Bu. hîc,φ capitula inferiorũ eccleſiarũ poſſunt cõgregari ſine licẽtia ſuperioris & ſcrutinium & baptiſmũ facere,quia ſi hoc ſpecialiter eſt,phibitũ in eccleſijs ſubditis eccleſiæ Cardinalis,ergo ſecus in alijs.l.ius ſingulare.ff.de le.ſecundũ eũ.Vnde videtur etiã idẽ in facultate ſucceden di,quæ cõpetit talibus eccleſijs.per iſtum tex. dum ſit in eis ſpecialis reſeruatio Papæ,innuẽs manifeſtè,φ aliãs capitulũ ſucceſsiſſet.¶ Quarto arguitur ſic:omnis iuriſdictio eſt,aut à lege,aut ab homine.Inn.de of.ord.cum ab eccleſiarũ.ſed iſta iuriſdictio cõpetens ſpecialiter alicui Prælato inferiori nõ reperiẽ de iure apertè trãſire in capitulũ vacante ſede,neq; ex diſpoſitiõe legis,neq; hominis.Ergo tranſibit ad ſuperiorem.Minor probatur,quia oĩa iura,quę dicũt capitulũ ſuccedere vacante ſede, loquuntur de capitulo eccleſię cathædralis.Et iſte tex. loquit de eccleſia,quæ eſt ti.cardinalis.vñ Do. fuit motꝰ in caute.in.d.c.de teſt.in.vj.dũ dixit φ iura ibi allegata p̃ Lap.probãt,φ conuentus ſuccedit Abbati in iuriſdictione.Imo. Arch.& Io.an.ibi firmãt,φ Eps ſuccedit Abb.i in dãda illa licẽtia,qa ſecũdũ eos Eps habet curã ſtatus monaſterij vacãte ſede.& ipſe dat adminiſtrationẽ in tẽporalibus & ſpũalibus.& ſic expſsè decidũt pro iſta parte.¶ Quintò facit & fortiter.Nã prælati inferiores ab Epo nõ poſſunt habere iuriſdictionẽ: niſi ex iure ſpeciali.quia ſolus Epiſcopus habet de iure communi iuriſdictionẽ in omnibꝰ eccleſijs ſuæ dioœceſi s. xvj. q.vij.c.omnes Baſilicæ.tunc ſic.Ea,quæ competunt alicui Prælato de iure ſpeciali,non trãſeunt in capitulum vacante ſe.gl.in ver.tẽpore. in,c.ſcriptum.de elec.& ibi Abb.v.co.Inno.de ſo.cõpe.verum.& ibi ſatis dixi in prin. ergo iuriſdictio cõpetens Prælato inferiori ab Epiſcopo,cum competat iure ſpeciali,non eſt tranſitoria ad capitulum.¶ Sextò ſic iuſtificãdo prædicta,nam maior eſt cõmunio inter Epiſcopũ & capitulũ,quã inter prælatos inferiores & cõuentus.Patet,quia capitulũ ſuccedit epiſc opo negligẽti in collatiõe bñficiorũ.c.ij.de conceſ. Sic cõuẽtus Abbati:cle.j.de ſupplẽ.negligẽ.prela.vñ dicit R.ot.de ſup.ne pla.prima.in anti. & antiquioribꝰ.φ ꝓpter negligẽtiã Abbatis, vel alterius inferioris ab Epiſcopo,non tranſfertur collatio ad conuentum:ſed ad Epiſcopũ:quia conuenientius eſt,φ per ſuperiorẽ ſuppleatur negligentia inferioris,quàm per parem & inferiorem. Facit dictum Inn.in.c.ij.de conceſ.præb.dum dicit deuolutiones debere regulariter aſcendere,non deſcendere. ¶ Septimò facit.c. ea,quæ.§.quòd ſi Abbas.de ſta.mona.& non induco inquantum conuentus non ſuccedit ibi Abbati:quia reſpõderet quiſpiã illud eſſe propter ſuſpicionem,quæ eſt contra conuentum:vt in ſimili dicit Abb.de reſcri.cum dilecta.iij.notabili.ſed põdero illum tex. in verſi.per illum detur.& in ver.prouideatur.vbi non ſunt verba,quæ in caſu illo dãt epiſcopo commiſsionem nouam:ſed excitatur officium eius,iuxta gl.in.l.ſi ſoror.C.de collat.& Abb. in.c. ij.in fi.de off.or.in.vj.Facit quod habetur in.c.grauẽ. de off. ordi. ¶ Aduerte tamen in hoc vltimo circa prædicta,quia videtur concedendi duo caſus.¶ Primus eſt,quando non quærimus de iuriſdictione competente ſpecialiter Prælato inferiori.ſed de adminiſtratione bonorum:& hoc caſu videtur,φ conuentus ſuccedat Prælato inferiori.per.d.c.ea quæ.&.c.fi.de regula.&.c. cum dilecta.& d.Cle.ne in agro.& no.expreſsè Abb.in.d.c.ea quæ.niſi remouea tur propter ſuſpicionem per prædicta iura.Quanuis Archi.& Io. Andr.in.d.c.ij.de teſta. in.vj. aliud dicant. Quibus obſtat etiam quod no.Imo.in.c.vnico.pe.colum.vt eccleſiaſtica beneficia.vbi dicit Ioan.And.φ in eccleſia collegiata inferiori,cuſtodia eccleſiæ ſpectat ad collegium ipſius eccleſiæ:per.c.non licet.&.c.illud.xij. quæſtio.ij. Niſi illi de collegio ſint ſuſpecti,per.d.c.ea quę.vel ſint inſufficientes:quia tunc cuſtodia ſpectat ad Epiſcopum:niſi ad alĩ quem ſpectaret ex priuilegio,vel conſuetudine per id,quod habetur.de inſti.c.cum veniſſent.¶ Secundus caſus,† quando materia ſpectat iure ſpeciali ad Prælatum inferiorem & ſuum capitulum ſimul:quia tunc vacante ſede ipſius prælati bene ſuccedit conuentur.per.c.fina.de reg.in.vj.& facit.c.vnicum.ne ſede vacante.eod. lib.Vbi autem iuriſdictio ſpectat de iure ſpeciali ad ſolum Prælatum inferiorem:tunc,vt vidiſtis communiter tenetur,φ capitulum ſuccedat in illa.Et iſta opinio ſequenda eſt:tum propter authoritatem Abb.hîc,& eorum,quos allegat:tum propter conſuetudinem,quæ eſt optima dubiorum interpres.c.de conſuetudi.c, cum dilectus.Et de ipſa atteſtantur docto.in dicta Cle.ne in agro. Tamen in puncto iuris poſſent ſuſtineri prædicta:quæ intelligas dicta ſolùm,vt cognoſcatur materiam eſſe dubitabilẽ,& per doc. non digeſtam.¶ Et iſta adde ad Fran.Paui.quem vidi,eis iam editis,in aureo libello de poteſtate capituli ſede vac.fo.vij.ver.ſeptima ſedes eſt Abbatialis.vbi inſiſtit,quis ſuccedat in iuriſdictione mortuo Abbate,vel Priore.& per prædicta plus ornantur, quæ ipſe ponit,quã iſta ex ſuis.¶ Vltimò,dum probat latè Abb. quòd habens iuriſdictionem,in.c.fi.de off.ord.&† quod dicitur: poteſt quis per alium expedire,quæ ſunt ordinis.adde text.optimum. de ele.c.is cui.li.vj.& gl.in.c.pe.in ver.ſpiritualibus.de ſup.neg. Præla.eod.li.& quod dicetur j.c.proxi.de monialibus habentibus curam animarũ.¶ Et dum Abb.ponit pulchrè de pœnitẽtiario capituli vacante ſede:guſta,vt dixi de reſcri.eam te.per Car.

SVMMARIVM.

1 *Mulier ſuccedens in dignitate efficitur capax iuriſdictionis.*
2 *Canonicæ ſeculares,an dicantur perſonæ religioſæ: & an gaudeant priuilegio canonis, Si quis ſuadente?*
3 *Mulier non eſt capax eorum,quæ ſunt ordinis.*
4 *Etiam ſi eſſet conſuetudo,quòd Abbatiſſa poſſet excommunicare.quia talis conſuetudo non valet.*
5 *Mulier recipit ordinem,ſeu benedictionem ſufficientem ad dicẽdum ſolenniter horas,ſeu officium:licet non ſit de ſeptem ordinibus eccleſiæ:nec recipiat characterem.*

CAP. XII.

Dilecta. ¶† Dum tendit Abb.φ mulier[2] ſuccedens in dignitate,efficitur capax iuriſdictionis.Adde Ang.in repe.l.eã,quã.C.de fideicõ.& in.l.fœminæ.ff.de re.iur.& in.l.cũ ꝓtor ff.de iud.vbi idẽ tenet dicẽs,φ põt adminiſtrare iuriſdictionalia,etiã p̃ ſeipſam.Et ita dixit feciſſe Reginã Ioannã,quã vidi ſedentẽ in ſolio regali,& ferentẽ ſnĩam capitalẽ cõtra illos de Balſo.& exẽplificat etiã in comitiſſa Matilda,de qua facit mentionẽ gl.in.l.vlt.C.de arbi.Et cũ iſtis concordat Abbas.de reſcri.c.ſignificauit.& aliãs dicetur.& per iſtum tex.& dictum Hoſt.hîc infert Rota.de præb.xxj.in antiquioribus.q̃ licet cura animarũ nõ poſſit cadere in mulieribus,quo ad exercitium actuale:tamẽ ius curę poteſt competere monaſterio monialiũ:vt exercitium committat viro capaci illius poteſtatis. Et guſta quod habetur hîc de inuocatiõe brachij alterius iudicis: vt competat non ſolũ habenti ordinariam de iure cõmuni:ſed etiam idẽ dicitur in delegato.& per Io.And.c.oẽs. de off.dele.c.ſignificaſti.optimus tex.in.c.dilecto.in fi.de ſen.excõ.in.vj.iuncta gl.ij.ibi.¶ Dum tangit Abb.vltra
2 alios:† nunquid iſtæ canonicæ ſeculares dicantur perſonæ religioſæ.& vult φ nõ gaudeant priuilegio canonis,ſi quis ſuadente. Adde Rotam.de regu.prima in antiquis. vbi tandem idẽ tenet. Allegat Io.And.hîc.dicit tamẽ aliquos diſtinguere,vtrum verberentur eo tẽpore,quo ſeruiunt in eccleſia,& habẽt habitum religionis:& tũc verberans incurrit excõmunicationẽ. Aut tempore,quo nõ ſeruiunt:& non habent habitum religionis,& nõ incurrat.¶ Et hãc diſtinctionem ſequitur Rota.& Do. hîc dicẽs,quòd pro ea poteſt adduci tex.de ſent.excom.c. religioſo.in.vj.vbi nouiti[3] gaudet priuilegio dicti canonis: licet poſsit contrahere matrimonium.Et ita etiam dicit Rota,quòd licet iſti poſsint contrahere:tamen quia de præſenti religioſè viuunt,videntur perſonæ eccleſiaſticæ:ſicut clerici in minoribus non ligantur alio voto :& tamen gaudent priuilegio canonis.Vide etiam Rotã de iurepa.vij.deciſ.in fi.in antiquioribus.quæ dicit benignè ſunt conueniendæ coram eccleſiaſtico, tanquã perſonæ miſerabiles.& non videntur merè perſonæ ſeculares:maximè cum portant habitũ,& gaudẽt priuilegio canonis. & ita dicit intelligi Io.An.hîc.¶ Item quòd ſolum votũ caſtitatis & paupertatis cum mutatione habitus,non facit quem religioſum,niſi ingrediatur religionẽ. vide gl. ij.ad fi.in.c.de viduis.xxvij.q.j.bonus tex.& doct.in.c.ex
3 parte.de conuer.coniug.¶ Not.bene dicta Abb.† ea, quæ ſunt ordinis non poſſunt competere mulieribus. & guſta ad ea,quæ dixi de offi.ord.in.c.ſi ſacerdos.dũ dixi, φ ad validitatẽ excommunicationis nõ requiritur ſacerdotium in excommunicante:vt per Abb.de elec.trãſmiſſam.primo notabili.de reſcr.ab excommunicato.vj.col. & Hoſt.in ſumma.de ſent.excõ.§.ſi quis poſsit.ad fi.ver. nedũ autẽ ius.tamen requiritur ordo.Et cogita,an ſufficiant ordines minores.nam iſti ſentiunt,φ ſic,quaſi ſufficiat clericatus aptus ad habendum beneficium,vel iuriſdictionem ſpecialem.de tranſac.ex literis.¶ Amplia etiã
4 ſi conſuetudo eſſet,† φ Abbatiſſa poſsit excõicare : quia non valet.Ita Inn.hîc.¶ Obſtat dictum Inn.de reſti.ſpolia.c.olim.iij.cum concor.quas dixi de offic.ordi.c.ſi ſacerdos.vbi conſuetudo poteſt dare facultatem excõmunicandi ſimplici clerico.ergo fortius Abbatiſſæ,quæ dicitur habere dignitatẽ.vt.c.indemnitatibus. de electio. in.vj.So.in muliere eſt incapacitas ordinis:vt per Dom. hîc,per.c.ſacratas.xxiij.di.& conſuetudo nihil operatur a
circa perſonam incapacem.de preſc.cauſam.Io. And.de præb.c.ij.in.vj.omnes.in.c.quanto.per illum tex.de conſuetu.¶ Sed dices:mulier poteſt eſſe Diaconiſſa.auf. diaconiſſa.C.de Epi.& cle.&.c.Diaconiſſam.xxvij.q.j. Soluit gl.in.d.c.Diaconiſſam.φ non ordinatur,ſed cõſequitur quoddam ſpirituale officium fortè legẽdi homilias: vel Euãgelium ad matutinum:vel aliud,quod nõ licebit aliis.Et ſi mulier ordinaretur,non reciperet characterẽ: vt latè per Arch.ibi.& in alio loco ibi per eum allegato. Et eius dicta reaſſumit Pau.in repe.c.ſi celebrat. de cler.
5 excom.mi.vij.col.ibi:eſt tamen ſciendum,† φ moniales licet nõ alleget Arch.& concludit mulier recipit ordinẽ, ſeu benedictionem ſufficientem ad dicendum ſolenniter officium:licet non ſit de ſeptem ordinibus eccleſiæ:nec conferatur character.Et illa dicta Archi.fuerunt Goſ.in ſumma.de æta.& qua.§.quid de muliere. Ex quibus latè infert Maria.in repe.c.ad audientiam.arti.v.ad fi. de homi.φ mulier non poteſt incurrere irregularitatem:quia ex quo ordinari non poteſt,ceſſat in ea effectus irregularitatis.qui videtur eſſe ad impediendum promotionẽ ad ordinem promotum : vel adminiſtrandum in ſuſceptis.Neque placet ſibi,φ poſsit incurrere irregularitatẽ, etiam quo ad benedictionem prædictam: vt latius per eum reputantem hoc nouum . Cogita an idem velint docto.hîc,dicendo Abbatiſſam non poſſe ſuſpendere ſuſpẽſione apta & irregularitatem inducere.Demum multa prohibita,& multa permiſſa mulieri ponit Firmanus in verbo,mulier.& ſcias gl.in.c.neq; illud.in verbo,conſtat.xxxiiij.q.v.quæ ponit quare mulier fuit creata ex coſta.

SVMMARIVM.

1 *Canonici veniunt appellatione capituli,non autem Archipreſbyter,Archidiaconus,& ſimiles.*
Iuramenta diuiduntur in multas & varias formas, vide poſt nu.1.verſi.dum Abbas.
Dominus alicuius loci,an poſsit hominibus illius loci inuitis aliẽare & ſubijcere illum locum alteri.poſt nu.1.in altera col. verſi.hominibus inuitis.
2 *Eccleſia,quando patitur intereſſe,quilibet auditur in fauorem eccleſiæ:ſicut in concernentibus intereſſe populi.*
3 *Quilibet de populo auditur ad inſtaurandum matrimonium malè ſeparatum.*
4 *Conſuetudo,an valeat introducta ſuper certa præſtatione iuramentorum.*

CAP. XIII.

Dilecti. ¶† Tenementi dictũ Abb. φ ſoli canonici veniunt appellatione capituli: non autem Archipresbyter,Archidiaconus,& ſimiles.Idem Domi.latẽi n.c.fi.in. iiij. col. de præb.in.vj.& Abb.de re iudi. cum olim.v.col. & de conceſ.præben.poſt electionem.iij.co. Et ibi,φ appellatione capituli,non venit caput.quod latius reaſſumpſi in procemio Decretalium.verſi. cæterũ in propoſito.& ibi dictis adde omnino Imol.in Cle.j. in.vj.col.ibi,à voce autem.de regu.& Abb.hîc.¶ Dum Abb.allegat iura de diuerſis formis iuramentorum: adde.c.tibi domino.lxiij.diſt.vbi eſt forma iuramenti Regis erga Papam . Iuramentum Imperatoris in coronatione habes in Cle.j.de iureiu.Iuramentum reuertentis ab hæreſi,habes in.c.quoties.j.q.ij.& per Ioan.An. in.c. commiſsi.de hære.in.vj.Iuramentum vaſalli habes in.c. de forma.xxij.q.v.& in.c.j.de forma fideli.in vſi.feu.Iuramentum clericorum,contra quos inquiritur,in.c.qualiter.el.ij.§.debet.de accuſ. Iuramentum teſtis ſynodalis in.c.Epiſcopus ſynodo.xxxv .q.vj. Iuramentum clerici purgantis ſe de hæreſi.in.c.ego Berẽgarius.de conſe.di. ij.Iuramentum teſtis.glo.in.c.fraternitatis.de teſt. Iuramentum Iudei.[a]Spe.de iur.cal.§.reſtat.ver.ſed nunquid. a
Iuramentum ingredientis nouum magiſtratum.in auf. vt iuſiurandum,quod præſtatur ab his.iuramentum notarij in creatione.Hoſti.& alij ne cle.vel mo.ſicut iuramentum comparationis literarum.in.c.comparationis. C.de fide inſtru.Iuramentum æſtimatorum,in.l.hac edi ctali.C.de ſecun.nup.Iuramentum obſtetricum, glo. & doc̃to.c.de probat.c.propoſuiſti. Iuramentum tutoris, Specu.de tuto.poſt princip.Barto.& alij in.l. prætor.in princ.de oper.no.nun.Iuramentum nuntij publici, Spe. de cita.§.ſequitur.ver.ſed nunquid creditur . Iuramentũ aduocati,in.l.rem non nouã.§.patroni.C.de iudi.Iuramẽtũ calũniæ.gl.iij.in.c.j.de iur.calũ.Iuramẽtũ pũrgatiõis canonicæ.Hoſti.de purga.cano.§. qualiter.in prin. Iuramẽtum abſolutionis excommunicati,in.c.cũ deſyderes.

Diuerſæ formę iuramentorum:quæ debẽt præſtari ſuperiori.

¶ Iudæi. qualiter autem Iudæus iurare habeat, vide not. per do . Sozi. conſi.lxviij.incip. fruſtra.ver. primꝰ quidẽ effectus . cũ ver.ſeq.in.j.parte. char.cxvj.

¶ Mulier. Adde tu,quòd quædam ſunt dignitates,ſeu officia merè pſonalia. Et illa mulier poteſt habere. l.fœminę.ff.de Senato. Adde bonũ tex.in.c.dilecti.de arb.& in.c. ſignifi cauit.de reſcri. Et de materia vltra hîc ſcribẽtes, vide in.c.noua,de pœni.& remiſ. Adde, φ etiã mulier põt habere dignitatẽ cũ adminiſtratiõe in duobus caſibus. Primo, qñ Princeps cõceſsit & in reſcripto dicat:nõ obſtante tali lege. Secũdo ex cõſuetudine:aliãs ſecus: vt in.l.fi.C.de arb. Adde, an mulier poſsit eſſe executrix in teſtõ:dic,φ ſi iſtud officiũ eſt explicandũ in iudicio,non poteſt: vt in.l.alienã.C.de procu. Si autẽ eſt explicandũ extra iudiciũ, tunc põt l.iij.§.j.ff.de negget.& Bar.in.l.fœmine.ff.de re.iur. Adde tũ,φ aliqui tenuerunt indiſtinctè,φ fauore defunctorum poſsit, de quo paſſũ vide per Bar.ã.l.à filio. in prin.ff.de ali. & cibaria.legat. & vide Bart.d.l.fœminæ, & adde Spe.in tit. de ſyndico.ver. qd de mulieribus. Et adde ad materiam no.in.l.cum te.& ibi Cyn.C. de nuptijs.& gl.in aut. de conſul.§.ſi autẽ etiã vxorẽ, col.iij,

de ſen. excom. Iuramentum Rectorise eccleſiæ, Io. An. de iureiu. tua nos. Iuramẽtũ quod præſtãt vicarij poſiti per Papã in terris de tẽporali iuriſdictiõe eccleſiæ: ponit extrauagans Sixti quarti dilectis filijs. &c. poſita in tracta. Fran. Paui. de ſede vacãte. in fi. Et de modo iurãdi in cõmuni, & de prædicto iuramento, quod facit Imperator Papæ. Et de forma iuramẽti, quod faciũt Epiſcopi Papę: & de iuramẽto, quod faciũt presbyteri curati Epiſcopo: vide Arch. Floren. in. ij. parte ſuæ ſummæ. li. x. c. iiij. Iuramẽtum multiplex, quod præſtatur per partẽ in iudicio. Hoſt. de iureiur. §. quot ſpecies. in princ. pulchrè Abb. in repe. c. per tuas. vj. col. de arb. de his etiã per Bal. in repe. l. ij. xiiij. char. vbi videamus de iuramento. ff. de iureiu.

a ¶ Alteri. Adde ad huius arg. materiã Imo. in. c. ad quæſtiões. in. vj. nota, de re. permu. & in c. potuit. in glo. ñ, de loc. &. d. Alex. de Imo. in. l. prohibere. §. planè. qđ vi, aut clã. & Pau. de Ca. in. l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur,

Hominibus inuitis nõ põt dominus alicuius, ſubijcere locũ alteri. [a] Hoſt. hîc: quẽ alij latè extollũt. & ſequitur Bal. in c. in generali. ſi de feu. fue. cõtro. inter do. & agna. inferens, q Rex Frãciæ nõ põt vendere vnã de ciuitatibus regni, inuitis ciuibus. Et ideò Cõſtantinus, qñ donauit vrbẽ beato Silueſtro fecit cũ cõſenſu populi Romani, ſecũdũ eũ. Vide eundẽ. in. c. j §. ſi quis. in prin. in ti. quo tẽpore miles. vbi dicit, q ſi alicui dns vult terrã ſuã ſubijcere alteri: admittit cõtradictio omnium ſuorũ: & maximè, ſi velit alienare partẽ: & partẽ retinere: quia intereſt ſubditorũ nõ habere tot dominos. allegat Io. An. hîc. Et dũ Abb. allegat tex. in §. prætereà ducatus. dic, q eſt tex. clarior in c. j. §. ex eadẽ. de lege Cõrardi. per quẽ datur doctrina ſecundũ Iac. de Alua. ibi, q ius domini, & ius vaſalli, iudicãtur ferè in oĩbus ad paria. & ad idẽ allegat. c. j. in fi. de forma fide. Vnde ſicut vaſallus nõ alienat ſine volũtate domini, aliãs pdit feudũ. c. j. de phi. feu. alie. p Lothariũ. ita dominus alienãdo feudũ vaſallo inuito, priuat ſua pprietate. & hoc ſentit gl. in. d. c. j. & hoc putat verũ Iac. de ſtricta iuris rõne. & idẽ videt ſequi And. de Iſer. in. d. §. ex eadẽ, licet Bal. teneat cõtrariũ. in. c. ij. quo tẽpore miles. Sed cõtra ipſum tenet etiã pulchrè ibi Iac. de Alua. ibi: in. iij. co, ver, quæro ab extra, dicẽs, quòd nedũ cõtrach[a] eſt nullus: vt dicit Bal. ſed etiã ipſe priuat pprietate. Et cũ iſtis concordat etiã Iac. in. d. c. j. poſt prin. de lege Conra. in. j. notabili. Bene facit tex. in. c. de forma. in fi. xxij. q. v. vbi ſi dominus non ſeruat vaſallo ea, quæ ipſe ſibi promittit cẽ ſetur malefidus. Et dicit ibi gl. in ver. meritò. q ſi dominus nõ ſeruat priuat dominio, quod habet in vaſallũ, & trãſit feudũ ad ſuperiorẽ. & cũ iſtis cõcordat Abb. in. c. fi. ij. colj. eo. & dũ Abb. allegat p rõne dictũ Inn. de præſcrip. c. auditis. ij. co. q intereſt ſubditorũ nõ mutare dominos, vide ad idẽ Abb. de iudi. c. cũ deputati. ix. co. Imo. de dilatio. c. expoſuit. in princ. & ibi Abb. viij. col. & latè Alex. ff. de re iu. ſæpe. lxxv. co. ¶ Eodẽ modo homines alicuius domini, non poſſunt ſe ſubijcere alteri domino in præiudiciũ domini ſui: Inn. de reſt. ſpo. olim. iij. & in. c. ij. de reſt. in integ. Abb. de relig. do. c. cũ dilectus, poſt mediũ. cũ cõcor. Ideò dixit Bal. de prob. licet. vij. col. ver. & ſic argues. q homines mei ſine cõſenſu meo, nõ poſſunt ſe facere cẽſuales alterius. Quod dicit mẽti tenẽdũ remittẽdo ad notata de fo. cõp. c. verũ. Vide etiã ad hæc ſolẽne dictũ * Hoſt. de iureiur. c, *quãto. vbi dixit, q ſi Principes faciens pacẽ cũ inimicis ponit in certis capitulis pacis, q de damnis hinc inde datis, nõ fiat querela per ſubditos: talis trãſactio nõ nocet ſubditis. Et hoc dictũ ſequunt multi, quos ordinaui de cõſti. c. quæ in eccleſiarũ. ad fi. tertiæ cõcluſionis. ver. ij. no. Et circa prædicta vide etiã Bal. in l. j. C, cõmunia de leg. & in. l. j. viij. col. C. de ſer. fugi. & in l. ij. in prin. ff. ſol, ma. & in quibuſdã alijs locis allegatis ibi per Alex. ¶ Amplius dixit Pau. de ca. in. l. ſed & ſi hac. in prin. ff. de in ius vo. q ſicut. quãdo emphyteota frangit fidẽ domino priuatur ſuo vtili dño. l. ij. C. de iure emphy. Ita econtrà, ſi dominus frangit fidẽ emphyteotæ: debet priuari directo dominio, quod applicatur emphyteotę.

b ¶ Quilibet. Adde tu, q imò, quando offendit eccleſia, vel clericus, eſt publicũ crimẽ: vt in l. ſi quis in hoc. C, de Epiſ. & cle. ibi. & Bar. & ſic quilibet de populo auditur. Adde quòd crimẽ ſimonię, eſt crimẽ publicũ: vt in. l. ſi antiqui. C. de Epi. & cle. vide Bar. & Bal. in rub. C, qui acc. nõ poſſ. in. iiij. & pe. colũ. Adde Bald. in. l. reos. in. vj. co. C. de acc, Bar. in. l. j. §. huius ſtudij, ff. de iuſti. & iure.

Vaſallus debet fidelitatẽ domino; ita etiã dominus debet præſtare vaſallo, quæ pmiſit.

& ita dicit tenuiſſe Gul. de Cu. ibi. Sed dicit Alexã. ibi in lec. Ferratiẽ. q Gul. de Cu. nõ dicit hoc in libro ſuo: neq alij id referũt. & ipſum reprobat. Poſteà in additionibus, quas fecit Paduę ſequitur ipſum per rex. in. c. domino cõmittente. ſi de feu. contro. fue. inter do. & agna. & in. c. j. qualiter dominus propri. pri. vbi ex quo vaſallus priuare tur etiã dominus proprietate: ad quæ omnia nota nouiſſimè quatuor declarationes. ¶ Intellige primò prędicta: niſi fieret alienatio vniuerſalis multarũ rerũ feudalium: quia nõ requirit cõſenſus vaſallorũ. Lud. conſi. xxvj. in fi. Contrarium tenet Iaco. de Alua. in §. ſi quis. in. j. col. quo tẽpore miles. vbi no. gl. j. in fi. ibi, q dominus põt diſponere de tota eius curia vaſallorum eis inuitis. ſed hoc dicit eſſe intelligendum in ciuitate Mediolani, vbi viget talis conſuetudo: vt in. d. §. ex eadẽ. In alijs autem locis ſecus per. d. §. prætereà. & idem repetij in. d. §. prætereà. in. iiij. col. ſuper gl. fi. ¶ Conſydera, vtrũ poſſet ſaluari iſta limitatio, quãdo alienat vniuerſitas bonorũ nõ feudaliũ, inter quæ aliqua ſunt feudalia. ar. c. ex literis. de iurepat. cũ concor. quibus per Lu. in. d. cõſi. cũ quo ſimpliciter concordat Alex. licet eũ nõ alleget, in. d. l. ij. in fi. prin. fol. ma. Et ita videtur tenere Abb. in. c. auditis. ix. col. ver. in ſecundo laribus verò. de præſc. & ibi etiã ponit aliam limitationẽ ad prædicta: videlicet, niſi conſuetudo haberet, quòd dominus poſſet ſolus alienare, nõ requiſitis ſubditis. p text. in. d. §. ex eadẽ. Et probat ex eo, quod pximè dictũ eſt de ciuitate Mediolanenſi, qđ bene not. ¶ Secũdò intellige, niſi agatur de pœna conuentionali: quia iſta nõ extendit. Bal. in. c. j. qualiter do. propri. pri. in princ. verſi. pone, q emphyteota. vbi dicit: q iſta viciſſitudo pœnæ reciprocæ inter habentẽ vtile & habentẽ directũ dominiũ, procedit ſolũ in pœna legali. vnde ſi emphyteota promiſit duos denarios annuos ſub pœna centũ librarũ: & demũ dominus veniat cõtra pacta, nõ tenet ad ſimilẽ pœnã: qa iſtud pactũ eſt ex vna parte tãtũ: nõ ex altera. & ſequitur ibi Ia. de Alua. & Alex. in. d. l. ſed & ſi. ¶ Tertiò intellige: vt per Spe. de loca. §. nunc aliqua. ver. xxix. dum dicit, q licet emphyteota ſit prohibitus à lege vẽdere rem emphyteticã nõ requiſito domino. l. ij. C. de iure emphy. tamẽ dominus nõ eſt prohibitus vẽdere alteri pẽſionem: quia diſpoſitio. l. dudũ. C. de contrahen. empt. nõ eſt correcta quo ad hoc, quod dictũ ſequit Alex. in. d. l. ſed ſi in lectura Ferratiẽ. Et videtur poſſe tranſire non obſtante dicto Pau. de ca. quia iſta venditio domini nõ ſapit fidei violationem: neq intereſt emphyteotæ ſoluere penſionẽ magis vni, quàm alteri. ¶ Quartò intellige, niſi dominus ex cauſa neceſſitatis cõpellat vaſallũ ad iurandum fidelitatẽ alteri. Latè And. de Iſer. in. d. §. prætereà. niſi vaſallus per hoc efficeretur deterioris conditionis: quia eo inuito nõ fiet iſta tranſlatio. Alex. in. l. ij. in fi. prin. ita intelligens la. de Alua. ibi, quæ omnia ſigna tãquam alibi nõ ordinata.

b Quilibet [b] de clero [z] auditur in concernentibus intereſſe ecclesiæ: & ſic in concernentibus intereſſe populi. Ita dicũt doct. hîc poſt Hoſt. adde varias quæſtiones & deciſiones ex pluribus allegationibus, quas non duxi extendendas: ne nimium me dilatarem contra naturam præſentis temporis. vide Arch. in. c. non liceat. xij. q. ij. But. in. c. edoceri. in fi. de reſcr. & ibi Imo. in. iij. col. Glo. in. c. vt circa. in ver. aliqui. de elec. in. vj. gl. in. c. ex literis. in ver. irritam. de offic. dele. & ibi Abb. Per. de Anch. conſi. mihi. cxlj. ex narratis in facto. Ana. in. c. dilectus. lo. ij. xj. col. de ſimo. & in. c, ſuper his. penul. co. de acc. gl. in. c. cupiẽtes. §. quod ſi. ver, vnicus. in fi. de elec. in. vj. Bu. & Abb. in. c. ex parte Adæ. de teſt. Bar. in. l. quę ſenat. ff. de iniur. & in. l. j. circa mediũ. ibi, quæro vtrũ. ff. de pub. iud. & Ana. in. c. nõnulli. ij. co, de Iudæ. gl. in. c. ij. in ver. denuntiare. de reb. ecc. nõ alie. in. vj. But. in. c. quãto. prima op. de priuile. Bar. in l. generali. per illum text. C. de decu. lib. x. & text. in. l. fin. C. de

C. de male. & Matt. Inn. in. c. dudũ. el. ij. nõ lõgè poſt prin. de elec. Abb. in. c. venerabilis. iiij. co. de iud. Alex. omnino in. l. ſæpe. xviij. col. ff. de re iud. Et omnino Lud. in. l. ſi cũ dotẽ. §. finautẽ. v. col. ſo. mat. & in auf. ſimiliter. v. char. ibi. tertia q quilibet ad legẽ fal. Abb. in. c. dilecti. de exce. Alex. pulchrè poſt alios in. l. in prouinciali. §. fi. ff. de oper. no. nunc. Imo. poſt Inn. in. c. cum inter. j. col. vbi nota, q licitũ. de cõſue. in. c. ſi ſacerdotes. xvj. q. iij. Bal. & Alex. in l. ne quiſquã. ff. de edẽ. Abb. poſt Inn. in. c. fi. vlt. co. de reſti. ſpo. Inn. in. c. veniens. in. xxiij. col. de renun. Abb. in. c. ſi quis contra clericum. in fi. ff. de fo. cõpe. tex. & omnes in. c. ſi quis presbyterorum. de re. ecc. Lap. alleg. lj. diceba tur. tex. op. & ibi latè doc. maximè Abb. & Aret. in. c. cũ olim. de teſt. In quibus locis & in locis in eis allegatis inuenies magna & dilatabilia circa titulũ. ff. de po. act. & ne ſola copia nauſeam pariat, nota extẽſe vltra prædicta certas breues concluſiones. ¶ Vbicunq eſt offenſa iuriſdictio iudicis: vt fracti fines, vel ſpretum eius præceptum, admittitur quilibet de populo ad agendum ſuper hoc. Bal. in. l. ſi quis. j. col. ff. de iuriſ. om. iudi. dicens ita conſuluiſſe notanter Dy. per illam legẽ. In actionibus popularibus, qui poteſt proprio nomine agere, non poteſt conſtitui procurator. l. licet in popularibus. ff. de prob. Bal. in. c. cum. I. &. A. ad fi. de re iudi. Valet iſta conſequentia: iudex poteſt hoc ex officio: ergo materia cõcernit publicum intereſſe & competit actio cuilibet de populo. Car. in. c. exceptionẽ. vj. q. de excep. Pro iniuria illata clerico, cõpetit actio cuilibet de populo. Abb. de ſen. excõ. c. parochiano. & ibi dixi contra fractorẽ pacis auditur quilibet, quando pars pœnæ applicatur fiſco. Firma. in verſi. pax rumpitur. in fi. j. col. allegat Bar. in. l. j. in fi. ff. de iure fiſci. & in. l. ſi arbiter. ff. de arb. qui expreſsè nõ dicit hoc: ſed poteſt procedere per id, quod infrà dicetur. Idem dic cõtra eũ, qui ſubtraxit acta iudicij: vt veritas occultetur. Ang. in. l. j. ff. de pub. iud. Ana. cõſi. xij. & ibi in additionibus. ¶ Appellatiõe cauſæ criminalis, non venit actio popularis ſtrictè ſumendo. Do. poſt Io. An. in. c. j. in. iij. col. de iudi. in. vj. vbi ſententia non tranſit in rem iudi. actio popularis non conſumitur vno agente. Abb. poſt But. in c. cum inhibitio. ad fi. de clande. deſpon. in. c. conſanguinei. iij. col. de re iud. regulariter ſecus. ff. de iureiu. in. c. eũ qui. §. in popularibus. & no. gl. in. c. cum dilectus. de elect. quando Abb. facit ſin. in. c. licet. in. xiij. col. de prob. & eã etiam ipſe no. in. d. cap. cum dilectus. in fi. ¶ Excommunicatus non agit actione populari. Abb. poſt alios de iudi.

a exhibita. iiij. col. actio popularis competit[a] etiam illi, qui non eſt propriè de populo. Imo. in. l. j. ff. de pub. iudi. contra Ang. in rub. eod. titu. ſequitur Ana. de accu. qualiter. ij. col. Barto. & Imo. ff. de pub. iudi. l. is qui. latè Moder. in maleficijs. fol. xiij. j. col. Exceptio excommunicationis

b competit cuilibet de populo. [b] Card. in. c. exceptionem. ad fi. de excep. Ad inſtaurandum matrimonium malè ſeparatum auditur quilibet de populo. Abb. poſt Hoſtiẽ. de re iu. lato. iij. col. quãdo obijcitur, quòd peruentũ eſt per inquiſitionẽ: tũc cõparẽs tanquã quilibet de populo non auditur. Bal. in auf. nunc ſi hæres. C. de litig. vbi agitur de intereſſe publico, admittitur quilibet de populo, etiã ſi ſua priuatim non interſit. Bal. in. l. vbi pactũ. pe. co. C. de tranſ. dixi de re iud. c. cum ſuper. vlt. col. ¶ Vbi venit applicanda pœna fiſco: quilibet poteſt accuſare gl. in rub. C. de pop. ac, Moder. in lib. malefi. fo. xij. ij. co. quædam alia ſunt in repertorijs. in verſi. actio popularis. Sed non iſta ex quibus iunctis dictis remiſsionibus facilè fieret oſtentatio longa & noua. Et tene menti, q ſicut hîc deuoluitur poteſtas ad capitulum negligente Epiſcopo: ita deuoluereturad vnum de capitulo, non negligentem negligente capitulo. Abb. in. c. cum olim. in. iij. colũ. Nec obſtat quòd ſecundum hoc, erit idẽ in caſu. c. ij. de cõceſ. præb. quod pro abſurdo habet Fran. Are. in. d. c. cũ olim. in. iij. col. quia profecto, qua ratione in vnum de capitulo reſidet capitularis poteſtas, toto. c. delinquente. c. gratum. cum gl. de poſtu. Præla. eadem ratione. c. negligente. Si diceres: delictũ transfert ſtatim: ſed negligentia per ſemeſtre, in quo etiam includitur totũ capit. Ergo & illevnus. Reſpõderetur, q licet proteſtatio facta infra ſemeſtre nõ conſtituat capi. in negligẽtia. quia ſupereſt de tẽpore: tñ ſufficit, q oſtẽdat illũ nõ fuiſſe negligẽtem: eſto, q tũc quãdo proteſtabatur, nõ eſſet adhuc cap. negligẽs. Nã finito ſemeſtri effectus diligentiæ illius vnici, & ſuæ proteſtationis, trahitur retro ad oſtendendum, q lapſus temporis non poſuit eum in negligentia: vt facilè meditari potes. De quo non ſis oblitus: quia eſt pũctus nouus & ſeruiens ad multa. Et ad hoc ſcito, † q pro executione piæ volũtatis auditur quilibet de populo negligẽte Epiſcopo. tex. in §. ſi autẽ locorũ. in auf. de ecc. tit. quẽ allegat Spec. de inſtr. edi. §. nũc aliqua. ver. ſed nonne quilibet. & Bar. in. l. nec quicquã. §. fi. ff. de off. procon. & Lud. in auf. ſimiliter. xvij. col. ver. iij. q quilibet. C. ad legẽ Fal. & in. l. ſi cum dotem. §. finautem. v. col. ff. ſol. ma. & Are. pulchrè in. c. cum olim. v. col. de teſt. allegãs tex. & Bal. in. l. ciuitatibus. de ſi. Dum dicit Abb. q valeret conſuetudo ſuper iuramento, de quo hîc: quãdo eſſet tanti temporis, cuius initij. &c. Cõtra hoc arguitur ſic: quãdo lex nõ reprobat ſimpliciter conſuetudinẽ, ſed cũ aliquo ſigno vniuerſali: puta nõ obſtãte cõſuetudine aliqua intelligitur etiam de illa, cuius initij nõ eſt memoria. Glo. in verbo, quãuis. in Cle. ij. de re. ec. & iſte tex. dicit alicuius conſuetudinis: ergo cõprehenditur etiã iſta. Sol. aut quis fundat ſe in conſuetudine: & tũc ꝓcedit argumẽtũ. Aut fundat ſe in alio iure, ad cuius probationem adducit præſumptiuè contia ¶ Cõpetit. cui cõpetat, vide Spe. in ti. de emp. & vẽ. §. nunc dicendũ. ver. quartò competit.

nuationem vetuſtiſsimæ conſuetudinis. & tũc procedit dictum Abb. & per Io. An. & Bart. quos ipſe allegat. dixi in ſimili. de præſcri. cauſam. Materia appellationis extraiudicialis tangitur ſolenniter & perfectiſsimè per Phi. de ap. c. bonæ. in rep. facta principaliter propter hoc, in qua cõmemorat etiã, quæ hîc tanguntur: ideò nihil addo exceptis quibuſdã breuibus fragmẽtis: non tamẽ intendẽs per hoc aliquã diminutionẽ arguere in dictis ſuis. ¶ Gu ſta principaliter dictum Innoc. hîc, q licet in interdicto vnde vi, debeat neceſſariò probari ſpoliatio & poſſeſsio tẽpore ſpoliationis. de reſti. ſpol. c. cũ ad ſedẽ. Tamen in hac via reuocandi attẽtata pẽ. ap. extraiudiciali interpoſita ex legitima & probabili cauſa imploratur officiũ iudi b ¶ Cuilibet de popu. Vide de hoc Flo. in. l. loci. §. cõpetit. ſi ſer. ven.

cis: vt fiat reductio in priſtinũ ſtatum non ſolùm cõtra appellatum: ſed etiã contra nõ ſpoliantẽ, neq ſuccedẽtẽ in vitiũ, cõtra quos nõ habet locũ interdictum, vnde vi. neq conditio. c. ſæpe. de reſti. ſpo. Vnde in remedio attẽtati, ſatis eſt probare poſſeſsionem & ſimplicẽ ſtatum: in quo erat tẽpore appellationis interpoſitæ. & quòd nunc poſſeſsio reperiatur penes iſtum tertium. Ita Inn. & oẽs hîc, & Phi. poſt Abb. vbi. ſ. in. vj. co. verſic. fallit. iij. Adde Rotã. de reſti. ſpo. ij. deciſ. in nouis. & Old. cõſi. cxcix. in prin. vbi ſequitur hoc dictum Inn. dicẽs, q iſtud remedium attentatorum pen. ap. eſt pinguius, quàm interdictum recuperandæ poſſeſsionis, vel vnde vi. Ad quod latè inſtat Phi. vbi. ſ. v. col. poſitis ſeptem excellẽtijs huius remedij ſupra interdicta poſſeſſoria. Pulchrè ſcribit Card. conſi. x. Iacobus executor. j. col. dicẽs in hoc remedio, non opus eſſe docere de ſpoliatione: ſed ſufficit ſolùm docere q tempore motæ litis, vel appellationis interpoſitæ poſsidebat, & q aduerſarius hodie poſsidet. Allegat Inn. de reſcri. c. ex parte. ſ. Et licet Inno. loquatur de pendentia appellationis, idem eſt de pendentia litis, ſecundũ Car. ſignanter. Et q remedium attentatorũ ſit pinguius, probat etiam Car. quia interdicto datur libellus & ſeruatur ordo iuris. c. olim. cum tribus ſequen. de reſti. ſpo. ſed in iſto remedio ꝓceditur de plano ſine libello & lit. conte. Allegat Hoſtiẽ. & Ioan. And. in. c. j. vt lit. penden.

¶ Limita Inno. hîc: Niſi ille contra quem petuntur attẽtata reuocari: præſumatur poſsidere de iure cõmuni ex cauſa verosimili: quia tunc non reuocarentur attentata: niſi ille contra quẽ eſt attẽtatum probaret ſe verè poſſediſſe tempore attẽtationis. Rota de app. xj. in antiquis. quia vbi aliàs de iure cõmuni præſumitur poſsidere, nõ videtur pen. ap. attẽtaſſe: ſed vſus fuiſſe poſſeſsione, quã prius habebat. & ſic non videtur attentatum. arg. notato rum in c. ad decimas. de reſtit. ſpolia. in. vj. Facit dictum Rotæ. de reſtit. ſpoliato. in. iij. col. in antiquioribus. vbi dicit, ꝙ remedium attentatorum non competit ei, qui vult reduci ad ſtatum illicitum. Conſydera etiam vtrum iſtud remedium excellat remedium canonis. reintegranda. iij. q. j. Et videtur, ꝙ non: quia etiam illud datur cõtra quencunq; poſsidentem: & non eſt opus in illo probare ſpoliationem: ſed ſolam poſſeſsionem[a]. Abb. latè in. d. c. cum ad ſedem. xv. col. Tho. faſto. dubio Rotæ. lxiij. Do. in. d. c. reintegrãda. & ideò remedium illius canonis ſubueniet: vbi quis non appellauit. vnde Abb. in. d. c. bonæ. viij. col. dicit cautelam optimam eſſe, vt timens ſpoliari, aut turbari ſuo iure: appellet extraiudicialiter: vt poſteà habeat hoc remedium attentatorum. quod eſt facile & priuilegiatum. ¶ Reliqua de remedio attentatorum lite pen. pertinerent ad titulum, vt lit. pẽ. de quo vtiliter tractat Rota per totum illum titulum. ¶ De attentatis autem pen. appellatione iudiciali, vide omnes de appel. nõ ſolum. in. vj. Et ſcias, ꝙ in appellatione extraiudiciali reuocantur ſolùm, quæ ſunt contra appellationem. Sed in iudiciali reuocantur omnia materiam tangentia. c. cum nobis olim. de elec. latè Phil. in. d. c. bonæ. xv. col. ver. xiij. & pulchrè Abb. de re iudi. cum. I. & A. vj. col. ibi ſed certè hæc ſolutio. & Phi. in. c. j. ij. col. de app. & ibi dixi. Item extraiudicialis non ſuſpendit geſta, ſed gerenda: iudicialis omnia: Abb. hîc Philip. in. d. c. bone. ver. iij. Et quomodo intelligatur, ꝙ ſi appellatio extraiudicialis nõ fuit ex cauſa legitima, & probabili, non competit hoc remediũ: dixi in. c. j. de app. inſtãdo præ cæteris. & quomodo etiã à iudice poteſt aliquando appellari extraiudicialiter. Puta, quando procedit extraiudicialiter: vide Philip. vbi. ſ. viij. col. Demum dum tangit Abb. poſt alios, an excommunicatus appellet extraiudicialiter. vide quæ dixi de excep. c. cum inter. x. col.

[a] ¶ Sed ſolã poſſeſſionẽ. Quid autẽ neceſſe ſit probare in remedio canonis, reintegranda. & in quolibet poſſeſſorio, vide plenè & no. per. d. Sozi. cõſi. cclvj. inci. in cauſa quę vertitur. verſũ. quartò videndũ eſt. cum ver. ſeq. in. ij. parte. charta. clxxiiij, vbi etiã, & cui cõperat, & quãdo: vide etiã per eum in cõſi. xviij. inci. ꝓſequẽdo ordinem. verſi. tertiũ remediũ. in. j. pte char. xxxj, & cõſi. lxij, inci. in preſenti cõſultatione. verſic. iij. concluſio. in. d. parte. chart. cviij.

SVMMARIVM.

1 *Fratres mendicantes, an poſsint eſſe delegati Apoſtolici, ſi habeant requiſita, quæ traditur in c. ſtatutum. de reſcr. li. vi.*
2 *Collatio beneficiorum, computatur inter fructus epiſcopales.*
3 *Capitulum an ſuccedat in collatione ſpectante ad Epiſcopum, vacante ſede.*
4 *Capitulum, an poſsit recipere reſignationes beneficiorum vacante ſede.*
5 *Capitulum ſuccedit in poteſtate ſpecialiter competente Epiſcopo, ratione additamenti.*
6 *Capitulum, an ſede vacante ſuccedat in poteſtate commẽdandi eccleſias. Item an ſuccedat in dandis indulgentijs nu. 7.*
8 *Iura facientia de ordinarijs mentionem, an extendanur ad capitulum vacante ſede.*
9 *Capitulum vacante ſede, an teneatur conſtituere vicarium.*

CAP. XIIII.

1 CVm olim. ¶ Inquantum not. Abb. † q fratres mẽdicantes poſſunt eſſe delegati Apoſtolici, ſi habent requiſita: de quibus in. c. ſtatutum. de reſcrip. in. vj. Adde Do. in c. nullus. ij. col. de elec. in. vj. vbi ponderat gl. in verſi. prælaturam. ꝙ guardianus minorum & priores mendicãtium, poſſunt habere dignitatem: & ſic poſſunt dari delegati ab Apoſtolica ſede. Secundò facit gl. in Ce. j. in verbo, Prælatum. de elec. per quam dicit ibi Card. in. x. q. probari ſingulariter, quòd miniſter fratrũ minorum & cuſtos, poteſt dici Prælatus. & dicit ſe ſuper hoc obtinuiſſe ſemel in quæſtione facti: cum opponeretur cuidam prouinciali prædicatorum: ꝙ non poterat eſſe procurator. per Clemen. religioſus. de procura. Fuit enim pronuntiatum contrarium: quia glo. in. d. cle. religioſus. intelligit illam Cle. j. de non Prælato. Facit glo. in Cle. dudum. §. ſtatuimus. de ſepul. vbi Car. idem replicat dicens idem eſſe in priore, per illum tex. Et ita etiam refert Card. ſe obtinuiſſe in. d. Cle. religioſus. q. xiiij. Facit etiam. c. quòrundam. de ele. in. vj. in ver. ſolum prælaturæ. ¶ Item vltra docto. no. iſtum tex. ibi: ipſo iure, ac vice. & ibi: eligendi, ſeu poſtulandi. quòd eligentes indignũ ſunt priuati, nedum poteſtate eligendi: ſed etiam poſtulandi. Amplia ergo gl. pe. in. c. j. de poſtu. Præla. quam extollit ibi Abb. viij. col. vult enim, ꝙ pœna capituli, cum in cunctis. §. fi. de elect. habeat locum in poſtulatione: licet loquatur in electione. Nam iſtud ampliatur ſic, ꝙ nõ ſolùm poſtulantes indignum ſunt priuati poteſtate eligendi: vt ibi: ſed etiam eligentes ſolùm indignum ſunt priuati vtraque poteſtate per iſtum text. optimum & malè guſtatum. ¶ Et no. ꝙ econtra poſtulantes indignũ ſunt priuati poteſtate eligendi. c. ſcriptum. in fi. de elect. Et qui patitur defectum indigentem diſpenſatione, non tamen eſt criminoſus: poteſt poſtulari, quamuis non eligi. c. innotuit. de elect. Pro his facit magna conformitas, quæ eſt inter electionem & poſtulationem. vnde cõpromiſſarius datus ad eligendum poteſt poſtulare. c. in cauſis. & ibi Abb. de elec. Facit. c. poſt tranſlationem. de renun. Similiter ſi appellaretur, ne procedatur ad electionẽ: non poteſt fieri poſtulatio. c. bonæ. lo grande. in prin. ver. deinde. de poſtu. Præla. Et dum allegaui. c. innotuit. adde gl. in Cle. j. in ver. eligere. de elec. Inquantum Abb. aſsignat nouam rationem: quia capitulum vacante ſede non confert: & tamen confirmat, & inſtituit: adde eundem in. c. verum. iij. col. de fo. compe. quamuis Do. in. c. presbyter. ij. colum. xxiiij. di. dicat non poſſe de hoc reddi rationem: quia eſt de conſiſtentibus in voluntate Principis, iuxta gl. de reſcrip. c. ſi quando. Et ſubdit ſignanter, ꝙ in hac materia tantum poteſt capitulum, quantum eſt iure expreſſum. Vnde aliquãdo dicitur, ꝙ poſsit aliquid: aliquando prohibetur poſſe: ideò inueſtigare rationem, quare aliquando permittatur, aliquando prohibeatur, eſt ſuperfluum. Sic enim placuit legiſlatori. Facit. l. non omnium. ff. de leg. Et dum dicit gloſſ. & Abb. † ꝙ collatio computatur inter fructus epiſcopales: adde Imo. in Cle. ne in agro. xvij. col. de ſta. mo. & ibi Car. in. §. ſi quis. in. j. q. Similiter dicimus, ꝙ præſentatio eſt fructus iuriſpa. gl. ſi. de re iudi. cum Bertoldus. Imo. de iurepa. c. conſultationibus. prope fi. Rota de iurepat. vij. Item ꝙ collatio. in nouis. Tamen caue, quia vbi ſit mentio de fructibus deputatis ad alicuius ſuſtẽtationẽ, nõ veniat talis fructus: Imo. poſt But. in. c fi. in fi. de conſ. præb. dicens, ꝙ licet maritus habeat fructus dotis, non tamen præſentationem ſpectantem ad ipſa iura dotalia: quia talis fructꝰ non attinet ad onera matrimonij. & ſic impugnat Rotã. de iurepa. x. in nouis. quæ dixit, ꝙ in maritum tranſit iuſpatro. Et hoc de marito dixit ante eum latè Pau. de Leaza. in diſputatione: patronus eccleſiæ ſancti Martini. ix. col. verſi. diſtingue ergo, aut mulier. & in repe. c. nobis. xxviij. col. verſic. diſtingue ergo de iurepat. vbi, quo ad hoc eadem repetit. & de hoc aliàs. Similiter præſtatio vocis, eſt fructus canonicatus. Innoc. in. c. literis. de reſtitu. ſpo. in glo. j. quam allegat Domi. in. c. beneficium. in. iiij. colum. de regu. in. vj. & Ang. in. l. momentaneæ. C. vnde vi. Vnde dicit Innoc. de cauſa poſ. cum regula. iuxta fi. ꝙ ſicut poma ſunt fructus agri, ſic eligere eſt fructus iuris eligendi. & ſequitur ibi Butri. v. colum. & But. de conſti. cum. M. pe. col. & Abb. in. c. cum olim. j. col. de cauſa poſ. & in. c. examinata. viij. col. de iudi. in vlt. propoſito. & in c. cum

c. cum veniſſent. viij. col. de reſti. in integ. Idem Inno. in. c. Cumana. in. ij. col. de elect. & Imo. in. d. c. cum. M. xxiiij. col. Facit gloſſ. fi. poſt prin. in. d. c. cũ veniſſent. & dicit Imo. in. c. j. in. viij. col. de cõſti. ꝙ fructus quaſi poſſeſsionis iuriſdictionis eſt ipſum exercitium iuriſdictionis. Allegat Innocen. in dictis locis, & concordat Imol. cum prædictis. in Clemen. ij. ij. col. de æta. & quali. dicens, ꝙ præſtatio vocis eſt fructus canonicatus & præbẽ. Et videndo dictas remiſsiones guſtabis, quid hoc importet. ¶ Circa. xv. quæſtiones
3 Abb. † hîc collige quædam alibi non reducta, omiſſa. q. ix. xij. & xiij. quæ additione non indigent. Et ad primam ſatis difficilem, Primò videtur quòd ſit vera opi. Ioan. An. in. c. quãquam. de elec. in. vj. ꝙ capitulum ſuccedat in collatione ſpectante ad Epiſcopũ iure deuoluto vacante ſede, per id quod ſcribit Abbas in hoc ſibi contrarius. in. c. ij. circa medium. ne ſede va. Vbi extollens Io. An. addit talem rationem: quia capitulum ideò non ſuccedit in collatione beneficiorum: quia collatio computatur inter fructus. & vi detur quidam fructus ratione honorificentiæ: & quia in ea exerce tur gratia: vt ſuprà: ſed hoc non poteſt dici in beneficijs deuolutis. Nã deuolutio nõ fit ad Epiſcopũ fauore ſui: ſed fauore beneficij: ergo nõ debet expectari nou⁹ ſucceſſor. Et iſta ratio ſtringit multũ ſecundũ eũ. Facit quod etiã ipſe no. in. c. Ioannes. ij. col. de teſt. vbi dicit cõtra Io. An. ꝙ in executione teſtameti ſpectante ad Epiſcopũ iure deuoluto, capitulũ ſuccedit: quia hæc executio eſt iuriſdictiõis epiſcopalis: & potius oneris, quàm honoris. Sed in collatione beneficiorũ ſecus eſt: quia honorificẽtia quædã cõputatur inter fructus, non tamen ibi aperit Abb. quid de collatiõe ſpectãte iure deuoluto. Vide etiam And. Sic. ibi. xiij. colũ. vbi non tangit hoc de poteſtate exequendi iure deuoluto: ſed de poteſtate exequẽdi iure cauoni. & tenet cõtra cõem ibi. ꝙ in illa capitulũ nõ ſuccedat per rationes partũ vrgentes. Sed aduerte: quia contra opi. Ioan. An. in. d. c. quãquã. vrget ratio Abb. hîc. ſtẽ, quia videtur, ꝙ ſi Epiſcopus confert iure deuoluto, nõ ſit illa poteſtas apta tranſire in capitulũ: ſicut, qñ cõfert iure ꝓprio. Patet ex dicto Inn. & aliorũ. de ele. cũ in cũctis. vbi dicũt, ꝙ diſpoſitio. c. ij. de conſ. præb. nõ habet locũ, quãdo Epiſcopus negligit cõferre beneficiũ: cuius collatio eſt ad ipſum deuoluta. Ergo ſicut ſede repleta, capitulum nõ ſuccedit in deuolutis: ita nec ꝙ ſede vac. Et rõnẽ illi⁹ dicti pulchrè aſsignat ibi Abb. in §. clerici. ij. col. ſed non tangit, quid ſi ſedes vacat. Do. in. c. quãquam. in. iij. referens diſtinctionem Butr. in. d. c. cum in cunctis. obſcurè loquitur. & ſi bene perſpicis ſecũdũ mẽbrũ ſuæ diſtinctiõis, videſ in effectu deſtruere dicta Inn. Sed Do. clarius. in. d. c. cũ in cunctis. §. ſaluãdo omnia tenet dicta Io. And. in d. c. quãquã. videlicet, ꝙ capitulũ ſuccedit vacante ſede in iure deuoluto. Reſpondet ad dicta Inn. in. c. cum in cunctis. ꝙ cauſa immediata illius deuolutionis eſt delictum inferioris: ſed capitulum nõ habet cõionẽ cũ Epiſcopo: niſi in eis, quæ originant à iuriſdictione. Dictũ verò Io. An. procedit, quia cauſa immediata ꝓpter quã deuoluit collatio eſt iuriſdictio: in qua eſt cõmunio inter Epiſcopũ & capitulũ, ſecundũ eũ. Et ita vides, ꝙ ipſa vacatio ſedis eſt illa, quæ träſſert poteſtatẽ in. c. repræſentans tunc epiſcopũ in illa deuolutiõe. quæ fit fauore ipſius beneficij. ſed repleta ſede nulla poteſtas deſcẽdit de Epiſcopo in capitulũ: niſi in caſu. c. ij. de cõceſ. ꝓb. quæ eſt ſpãlis, ſecundum Inn. ibi dicentẽ naturã deuolutionis eſſe: vt ſemper tranſmittat actũ ad maiorẽ. Ideò quãdo agitur de deuolutione ab Epiſcopo negligẽte in aliũ: iſta ſecũda deuolutio tranſit ad ſuperiorẽ, nõ ad capitulũ ſede repleta: quia nõ eſt iure cautum. Secus ſi ſedes vacat: quia cautum eſt iuriſdictionẽ tranſire in capitulũ. quod nũc nõ eſt inferior Epiſcopo, ſed par: vt dicẽt in. viij. q. ¶ Ex quibus videſ poſſe teneri opi. Io. An. in. d. c. quãquam. tamẽ multũ operareſ in practica ratio Abb. hîc: quia nũquã negabis, ꝙ etiã in iſta cõclufione ſpectãte iure deuoluto, nõ ſit illa liberalitas & præeminentia faciens, ꝙ iſta collatio computetur inter fructus, ſicut collatio ſpectãs iure ꝓprio: dato, ꝙ nõ veniãt ambæ eiſdem vijs. Et voluiſſem, ꝙ Abb. in. c. ij. reſpõdiſſet huic rationi. Ratio autem, quæ ponitur ibi, videſ euitabilis: quia licet actus deuolutionis principaliter ꝓpriam beneficio: tamẽ ipſa poteſtas cõferẽdi eſt liberalitas apta cõputari inter fructꝰ, ſicut qñ cõfert iure proprio. Et hæc nota tãquam ſubtilia & nouiſsima. Additio. ¶ Quibus omnino adde Fran. Paui. in tracta. de ſede vac. in. ij. parte. q. j. verſi. quæro deinde. & ver. ſequẽ. inci. quæro, an Epiſcopus Eboracẽſis.

4 ¶ Ad ſecundã. q. Abb. de licẽtia dãda clerico: adde Do. latè in. d. c. fi. Abbatẽ. ij. col. vbi reprobat certas gl. in cõtrariũ. Et adde Do. in c. cũ ex eo. ſuper gl. in ver. Epiſcopi. de elec. in. vj. vbi dicit, ꝙ capitulum vacante ſede poteſt dare clerico licentiam eundi ad ſtudiũ. Dic idem in vicario habente generale mandatum. Abb. cõſi. lx. & cxxix. in eccleſia Cathenenſi. vij. col. Et dixit Arch. in. c. ſtatuimus. xix. q. iij. ꝙ Epiſcopus ſuccedit in danda licentia monacho de trãſeundo ad religionẽ ſtrictiorẽ: quãdo vacat ſedes Abbatialis. Quod nota pro his, quę dixi. ſ. e. c. his, quæ. Et facit quod no. Archi. in. c. ij. de teſt. in. vj. ꝙ licentia de qua ibi nõ poteſt dari per conuentus vacante ſede, quicquid dicat ibi Do. & ſic dictũ Abb. hîc, cum con cor. non procedit in capitulo eccleſiæ inferioris. ¶ Ad tertiam. q. Abb. aduerte, quia non eſt verum, ꝙ capitulũ authorizet permutationẽ: niſi beneficia ſpectẽt ad Epiſcopũ & capitulũ ſimul. gl. magna in Cle. ij. de re. ꝓmu. & ibi Imo. in. iiij. col. Car. in. xj. q. & Car. in Cle. j. ver. duro. in. xj. q. de hære. & Imol. in. vj. col. ver. nunquid autẽ capitulũ. Poſſet tamen recipere reſignationes beneficiorum: vt j. q. vj. ¶ Ad quartã de inquiſitiõe cõſydera, quòd vbi nõ ſperatur de proximo paſtore, nõ videtur procedere opi. Abb. Nec obſtat, ꝙ viſitatio videatur neceſſaria: quia intelligitur tempore debito. Sed vbi de proximo ſperatur ſucceſſor: non videt neceſsitas. Et limita, quod ipſe dicit de viſitatione neceſſaria, niſi ſpectet ad Epiſcopũ iure ſpeciali: quia non tranſit ad capitulũ: vt per Abb. in q. ſeq. Pro quo vide Car. poſt Steph. in. d. Cle. attendẽtes. in prin. in iij. q. & Maria. latè in. c. qualiter. ij. q. v. arti. xvj. de accuſ. licet inſiſtat contra Abb. quia Cle. attendentes. reducit poteſtatem Epiſcopi ad naturam ſuã. Tamen ſequitur Abb. quia capitulum videtur exercere iuriſdictionalia quodã iure ſpeciali: vnde conceſsio, quæ ſit per dictã Cle. nõ extẽditur ad illã ſpecialẽ poteſtatẽ, quã habet capitulũ Bonifacij. gl. in. c. ſcriptũ. in ver. tẽporis. de elec. & quod diceſſ. q. x. & vide Frãc. Paui. in li. viſitationũ. ij. parte. ad fi. vbi ſequitur gl. in. d. Cle. ij. de hære. & ſic tranſeat etiã. v. q. Abb. ¶ † Ad ſextã, quòd poſsit capitulũ recipere reſignatiões vacãte ſede: Adde Fed. de rerũ permu. q. xxxvj. Et ſequitur ibi Lap. in addi. adducens ſimile: ꝙ Epiſcopus põt recipere reſignatiões beneficiorũ reſeruatorũ: licet non poſsit ea conferre. Et iſtud de capitulo firmat Rota. de re. permu. vj. deciſ. in nouis. & But. de renũ. quod in dubijs. iij. col. ibi: nũquid autẽ capitulũ. & ibi Imo. v ij. colũ. ſex iuxta prædicta. & Do. in. c. j. iij. col. de maio. & obe. in. vj. Facit extraua. execrabilis. §. qui verò. ibi: capitula earundẽ. & dũ Abb. guſtat verba Rotæ, ꝙ capitulũ ex cauſa põt quẽ priuare beneficio: vide glo.
5 quæ ſentit cõtrariũ. lxxix. di. nullus. & Abb. in* c. at ſi clerici* §. de adulterijs. de iud. xj. co. ibi. ſed circa hoc moueo. vbi vult, ꝙ capitulum vacante ſede non põt cognoſcere de cauſa depoſitiõis clerici: qđ eſt ordinis epiſcopalis. vt gl. de elec. c. tranſmiſſam. tamẽ dicit, ꝙ poteſt alteri committere cognitionẽ, & deciſionem ſicut facit in literis, quas tradit ordinandis. c. iij. de tempo. ordin. in. vj. vbi per eum, quod fortè intelligitur de depoſitione ab ordine: ſecus ſi à beneficio tantùm. Et dum dicit de præſcriptione: vide doc. in. c. ij. j. de præſcrip. Dic tamen, ꝙ aliquid præſcribere poſſunt ſpectantia ad capitulum ſede vacante. Rota de rerum permu. vj. in nouis.

¶ Ad. vij. q. adde, quæ opportunè dixi de conſti. c. cũ oẽs. fal. ij. ibi: fallit qn ſedes epiſcopalis vacat. ¶ Ad. viij. q. ꝙ capitulũ diſpenſet vacãte ſede: adde Imo. latè poſt Car. in. c. ij. ne ſede vac. ad fi. & Do. in. d. c. cum ex eo. ij. col. & plenè conſi. xxx. an capitulum ſede vacã. eſt gloſſ. ij. in. c. eccleſia habet ſenatum. xvj. q. j. Notat Abb. in. d. §. de adulterijs. xj. col. dicens, quòd poteſt diſpenſare ſuper diſpoſitione clerici. Idem etiam Car. conſi. xxxviij. quidam habens vnum filium. in ſecundo dubio. Non obſtat dictũ Inn. de eo, qui furt. or. ſuſcep. c. ij. quòd diſpenſatio permittitur in dubio à canone ſolis Epiſcopis, & non inferioribus: quia hîc capitulum nõ eſt inferior, ſed par Epiſcopo. vnde licet iure capituli non diſpenſet, gl. iij. de ſimo. ex inſinuatiõe. tamẽ iure epiſcopi põt, ſecundũ Car. Crederẽ iſtam procedere, vbi diſpenſatio eſt debita: quia tunc eſt actus voluntarius & neceſſarius. Sed vbi nõ eſt debita, ſecus: quia eſt omnino volũtaria. & ſic tranſeat dictum Io. And. de fil. presby. in. c. j. in vj. in prin. vbi dicit, quòd hoc ſuprà, an capitulũ vacante ſede poſſit diſpenſare, egeret declaratiõe Papę. ¶ Ad. x. q. dum Abb. cõclu-

dit, † q capitulum ſuccedit in poteſtate ſpecialiter competente Epiſcopo ratione additamẽti. Pro hoc facit dictũ Card. in cle. ij. ſtatutum. ij. oppo. de electio. dum dicit, q quando alicui diſpoſitioni fit additio: iudicatur de addito, vt de principali. Et dicit eſſe ſingulare dictũ Pau. ibi ad intellectum. l. ſed ſi manente. ff. de precario. pulchrè Ludo. conſil. cccxlv. circa primũ. vlti. col. Tamen contraria opinio eſt verior: & eam firmat Abb. in. c. ſcriptum. v. col. de elect. propter gloſſ. ibi, in ver. tẽporis. q in his, quæ competunt Prælatis ratione cõſuetudinis, maximè contra ius inductæ: non ſuccedit capitulum ſede vacante. Idem Domi. in. c. j. ver. xj. de maio. & obe. in. vj. Et idem in his, quæ competunt Epiſcopo de iure ſpeciali: ſecundum But. Car. & Abb. de fo. compe. verum cum cõcor. quas ibi dixi in prin. Et argumentum poſſet dici, q eadem ratio eſt in additamento, quando naſcitur eadem via, qua naſcitur principale: ſed hîc fit additio per ius ſpeciale: principale autẽ eſt ex iure cõmuni. ¶ Similiter videmus, quòd in poteſtate competente Epiſcopo, vt Epiſcopo per viam delegationis capitulum non ſuccedit. Car. in Cle. j. verſi. duro. vij. q. de hære. latè Domi. in. d. c. j. ver. xj. Ludo. conſi. ccccvj. in re præſenti. in fi. Rota de offi. dele. iij. in antiquis. Etiam ſi delegato fiat â canone. Io. And. in. c. ad abolendam. in fi. de hære. & ibi latè Maria. vj. col. & Car. in Cle. attendentes. in prin. in. iiij. q. de ſta. mo. & tamen talis iuriſdictio competit Epiſcopo, vt Epiſcopo: ſed, quia eſt inducta ſpeciali modo, non tranſit in capitulum. & ita in propoſito bene facit, quod dicitur infra. q. xv. ¶ † Ad. xj. q. q capitulum ſuccedit in poteſtate commendandi eccleſias: idem Abb. in. c. ij. ne ſede va. Do. in. c. vnico. §. j. ne ſede vacan. in. vj. in. c. vnico. de maio. & obe. eo. li. & Abb. de app. c. bonæ. v. col. ibi: notabis ſemper hoc dictum. & Fede. de re. permu. qõ. xxxvj. Rationem aſſignat plenè Do. xxij. di. presbyteri. iij. col. ver. ex his infertur. quia commendatarius non eſt Prælatus: ſed tanquam cuſtos [a] iurium eccleſiæ. glo. in. c. nemo. de elec. in. vj. plenè Lu. conſil. cccl. in caſu propoſitæ conſultationis. Vnde ſicut capitulum poteſt ponere œconomum in eccleſia ſpectante ad collationem Epiſcopi: ita commendatarium: quia licet commẽ datarius dicatur habere aliqualem titulum in eccleſia: non tamẽ ita firmum, ſicut ille, cui fit collatio. Patet ex. d. c. nemo. Et Epiſcop⁹ potest beneficium illud conferre, etiam inuito & non vocato commẽdatario. Lap. in. d. c. nemo. & ſic non præiudicatur Epiſcopo. Præterea cõmenda videtur quaſi neceſſaria, propter ſtatum eccleſiæ in melius conſeruãdum, & in his quæ ſunt neceſſaria capitulum ſuccedit. glo. in d. Cle. j. de hæret. Si tamen ſedes nõ vacat, licet capitulum poſſit conferre negligente Epiſcopo. c. ij. de concef. præben. tamen non commendare: quia illud ſpeciale ius extendatur. Do. in d. c. nemo. in fi. Quòd autẽ poſſit ponere œconomum vacante ſede, notat etiam Abb. de off. or. cum vos. in princi. per illum tex. ¶ Ad. xiij. q. Primò conſydera, dum Abb. dicit capitulũ eſt in iuriſdictione voluntaria: quia hoc eſt magnum verbum ſeruiens ad multa in hac materia: tamen difficilè ſuſtineretur propter authoritatem glo. communiter approbatę. in. d. Cle. j. de hære. quæ vult, q in iuriſdictione voluntaria capitulum non ſuccedit, niſi ſit neceſſaria. ¶ † Quòd autem ſuccedat in dãdis indulgentijs, tenet Ioan. An. in. c. accedentibus. de priui. Cal. in repe. c. noſtro. ad fi. de pœ. & remiſ. Do. poſt Arch. in. c. j. de pœ. & re. in vj. Imo. in Cle. j. xiij. col. ibi: an autem capitulum. de priui. Card. in d. ver. duro. q. xj. & vide Ia. Zochum in repe. c. omnis. de pœ. & refol. paruo impreſſo. lxxxix. vbi accuratè inſiſtit. verſi. eſt vera igitur hæc conſy. ponens an hoc ſit iuriſdictionis voluntariæ. ¶ Ad vltimam. q. Abb. Primò pro hoc, q poteſtas doctorandi non competat Epiſcopo de iure communi, eſt glo. fi. in Cle. ij. de magi. ibi. Imo. & Car. ad fi. Et dicit ibi Abb. q licet gl. hoc non firmet, tamẽ ipſe firmat: per iura, de quibus per eum. Et idẽ ipſe tenet in. c. tuæ. de cle. non reſi. dicens communiter teneri, q hoc non competit Epiſcopo de iure communi. Item, q in hoc capitulum non ſuccedat, vide Car. in. c. verum. in prin. de fo. cõpe. & ibi Abb. in. ij. col. & Do. in. c. j. ij. col. de ma. & obe. lib. vj. Et ſcias, q ſi datur Epiſcopo per priuilegium poteſtas doctorandi: non intelligitur, q hoc faciat cum conſilio, vel conſenſu capituli. Abb. in. c. cum Apoſtolica. de his, quæ fi. à Præla. per illum tex. probantem, q quando in materia indifferenti fit mẽtio de Epiſcopo intelligitur de Epiſcopo ſolo. ¶ Vltra Abb. de iſta materia, vide ſemper Do. in. c. vnico. de maio. & obe. in. vj. vbi tangit. xxiij. dubia. multa etiam per Imo. in. c. ij. ne ſede va. vbi etiam multa poſuit Bellẽzinus, qui ſuper illo titu. cum quatuor ſequentibus eleganter ſcripſit. Multa etiam reduxit Fran. Paui. auditor modernus Rotæ, in trac. de poteſtate capituli ſede vacante. Ex cuius dictis poſt hæc à me edita viſis, multa addi poſſent ad omnia præmiſſa & ſequentia. Additio. ¶ Sed quo ad quæſtiones tactas hîc per Abb. habes multa. s. quæ nõ ſunt in dictis locis, & vltra omnes iſtos no. doctrinam Domi. in. c pref byteri. iiij. col. q capitulum vacan. ſede non ſuccedit in pertinẽtibus ad Epiſcopum: niſi in caſibus à iure expreſsis. Probatur ſecundum eum in. c. ij. ne ſede vac. Et ita no. glo. in. d. Cle. j. in ver. capitulum. de hære. ¶ † Vtrum iura facientia mentionem de ordinarijs, extendantur ad capitulum vacante ſede: vide Fede. conſi. ccxcij. Domine mi vellem declarari. Et ibi, an capitulum poſſit viſitare exemptos vacante ſede, non tenetur capitulum requirere coadiutorem, quem habebat Epiſcopus. & ſi Papa dedit adminiſtratorem expirat eius poteſtas mortuo Epiſcopo. Bal. in. l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. ¶ Dixit gl. ij. in. l. hactenus. ff. de conſti. pecu. † q ea, quæ fiunt pendente dignitate valent. Non tenetur capitulum vacante ſede conſtituere vicarium: ſed per ſe poteſt exercere iuriſdictionem. Eſt tamen vtile conſtituere propter contradictionem & abſentiam multorum. Abb. de offi. ordi. irrefragabili. in prin. ij. col. Poteſt capitulum vacante ſede abſoluere â iuramento, ſicut Epiſcopus. Car. egregiè cõſil. xxxviij. quidam habens vnũ filium quem retuli in. c. j. de iureiu. Mouetur maximè per id, quod s. dictum eſt in. viij. q. de diſpenſatione. Et eaſdem rationes ipſe ponit in. c. ij. ne ſede vac. prout refert ibi Imola ad fi. Si electio ad aliquam dignitatem, vel canonicatum ſpectet ad capitulum: & confirmatio ad Epiſcopum: poteſt capitulum vacante ſede eligere: & confirmare eligendo iure capitulari, & confirmando iure epiſcopali. gloſſ. ſing. in. c. pe. in verſi. debebit. de ſup. neg. Præla. in. vj. Et ita me conſulente fuit ſeruatum hîc Piſis, quamuis multi reſpõdiſſent oppoſitum. ¶ Vtrum vicarius datus à capitulo, ſede vacante, poſsit abſoluere quẽdam, cuius abſolutionẽ Papa committit Epiſcopo vel vicario: dixi de reſcr. in. c. eam te. ad fi. ¶ Adminiſtrator datus ſede vac. per Papam in quo ſuccedat: vide Ludo. conſi. cvj. Abbas electus poteſt confirmari à capitulo vac. ſede. glo. ij. de ſimo. c. ſicut tuis. per text. & poteſt capitulum vnire beneficia in caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus: dummodò nihil pereat epiſcopali iuri. Imo. poſt Lap. in Clemen. j. xiiij. colum. in ver. cum glo. concordat Lap. de ſta. mo. & ibi Cardi. in §. ad hæc. q. vj. & Pet. de Peru. in tractatu de vnione. xxvj. colum. verſic. vj. quæritur. allegat Ioan. de Lig. in cle. ij. de re ec. Poteſt etiam capitulum va. ſe. dimembrare beneficia vnita illis caſibus, in quibus hoc poteſt Epiſcopus. Pet. de Per. in tractatu de diuiſione vnionis. viij. col. verſi. nunc videamus. & ibi latè, q iſta reuocatio durat etiam creato noua Epiſcopo. Et rationes quas adducit, ſeruiunt ad multa in materia iſta ad probandum, q actus geſti per capitulum, debent durare creato

a ¶ Cuſtos. Adde, d. a Alexã. de Imo. in l. Lucius. ff. de poſti. & Ange. in ſuo conſi. xxxv.

re creato Epiſcopo ex iſtis, iunctis his, quæ habenturán dictis locis reſpondebis promptè ad ea, de quibus valde ſæpiſsimè interrogaberis.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, quæ præter ius tempore induci poteſt decem annis. Niſi conſuetudo, quæ eſt præter ius veniat ad detrahendũ iuri alicuius eccleſiæ. nu. 2.*

3 *Item, niſi conſuetudo, quæ eſt præter ius, ſit contra rationem expreſſam.*

4 *Capitulum ſi aliquem recipiat, quamuis ille receptus non habeat ius affectiuum ad præbendam poſt vacaturam: ſi tamen capitulum recipiat alium ad præbendam vacantem: quando poteſt recipere primum, tenetur illi primo ſpreto prouidere de alimentis.*

CAP. XV.

STatuimus. ¶ In quãtum dicit Abb. nõ eſſe validã, neq; honeſtam conſuetudinẽ: p canonicus primò receptus præcedat ſecundò receptum habentem maiorem ordinem. Adde Hoſt. tenẽtem contrariũ. j. tit. proxi. c. j. & ſequũtur alij. & etiam Abb. ij. col. ver. & ad §. leges. Nec videtur cõtra honeſtatem: quia ratione alicuius qualitatis poteſt hoc induci: vnde videmus, q habẽs dignitatẽ præcedit maiorem ordine: vt hîc in gl. fi. ad fi. ¶ Similiter receptus authoritate Papæ præcedit aliũ ſecundò receptum, etiam authoritate Papę: quãuis maiorem in ordine: vt firmant omnes hîc poſt Inn. cõtra Hoſt. vnde videtur, q ſi iſtud ſaperet inhoneſtatem, nullo iſtorum caſuum: hoc induceretur: tamen cõſuetudo, quẽ hodie videt vniuerſalis põt hoc inducere: neq; caret ratiõe: vt in ſimili habetur. c. fi. de conſue. in. vj. vbi prioritas receptionis, operatur ius in optionibus, nõ habito reſpectu ad qualitatem ordinũ. & Imo. hîc ſæpe vult cõſuetudinẽ cõtra iſtũ tex. valere. Facit quod no. Do. in. c. Eps. in fi. xvij. dift. dicens valere cõſuetudinẽ Roma. curiæ, q Diaconus Cardinalis præferatur presbyteris. Allegat gl. in. c. legimus. in ver. nec altera. cxiij. dift. quæ tamen dicit, q valeret cõſuetudo, q Diaconus Cardinalis præcederet presbyterum Cardinalẽ: licet verba illius glo. habeãtur vario modo, & eã quidẽ impreſſores intricauerint. ¶ Et de iuribus conſuetudinis in hac materia, adde Bal. in. c. cũ olim. de cõſue. vbi dicit per illũ tex. q conſuetudo deſignat loca ſedendi: & nõ debet præpoſterari, & antiquiores clerici, & doctores debent habere primũ locum: deinde cęteri. Et dicit Bald. in. l. obſeruare. §. antequã. ff. de offic. procon. per illum tex. quod attendiť conſuetudo circa iſta, & q in Tuſcia fratres minores vadunt ante prędicatores: qa ibi eſt conſuetudo, q digniores ſequuntur: & altior locus ſecundũ eum eſt, qui magis eſt propinquus domino. alleg. gl. in §. aliâ. Inſti. de bo. poſ. in verſi. altiore loco. Et in Eccleſiaſtico ſcribit: Loquere maior natu: te enim decet primum loqui. ſecundũ eũ. & dicit Bald. in. c. j. §. marchio. iij. col. qui feud. dare poſ. quòd Barones debent ſedere penes Regem ordine cõſueto. Et iſte honor appellatur priuilegium: vt notatur de Archiepiſcopis Rauẽnæ & Mediolani, in. l. decernimus. C. de fac. ſan. eccle. ſecundũ eum, ſubdentẽ in additione: q attẽditur, in quo loco ſedere debeat cantor in choro. Allegat glo. âme non repertam. & dicit Abb. conſil. xxij. fuit à me poſteà quæſitum non valere conſuetudinem, q Archidiaconus prędecat vicarium Epiſcopi. Et probat ex eius irrationabilitate, & rationes ſuæ ſeruient ad infringendas ſimiles corruptelas, cõtra quas inducit inter alia text. expreſſum in. c. legimus. xciij. di. vbi reprobatur inſolentia quorundam Diaconum, qui ſe maioribus præferebant. ¶ Dum dicit Abb. haberi diſtinctionem perſonarum, nedum in veſtibus, ſed etiam in cibis: adde quod dixi de cõſtit. c. cum omnes. penul. col. Et de iſta differẽtia in veſtibus: vide etiam Arch. in. c. j. xvj. q. vij. Nec obſtat tex. ibi, prohibens dari aliquibus taliter, q alij moueant ſcrupuloſo corde: quia debet ex poni moueant. i. debeant rationabiliter moueri, ſecundũ Inn. in. d. c. cũ omnes. Tamẽ iſta diſtinctio inter ciba ria & veſtes, nõ reperiť bene expreſſa iure: ſed inducta ex æquitate ad concordanda iura. De quibus hîc in gl. ſecundũ Imo. hîc, qui poſteà tractat optimè intellectũ. c. vobis. & c. Vulteranę. & c. cõceſſo. xij. q. ij. referẽ do cõſilium Cal. & Lau. de Pinu. quo diuidantur reditus eccleſiæ inter rectorem & clericũ & fabricã & pauperes. de quo facias mentionem ad dicta iura. ¶ Attende, dum dicit Abb. q in cõſuetudine [a] prẽter ius ſufficiunt decem anni, iuxta gl. iij. in. c. fi. de de conſue. in. vj. Adde gl. in. c. cõſuetudo. xij. diſt. & in. c. vt litigantes. in ver. ſtatuimus. de offi. ordi. in. vj. & Do. in. c. mos eſt. j. diſt. & in. c cõſuetudinis. xj. di. & Rotã de conſue. vj. in nouis. & Abb. in. c. j. in fi. de ſta. mo. & omnes in. c. fi. de cõſue. Quicquid dixerit glo. in. c. inter cætera. xj. q. j. Et habet locũ iſta cõcluſio, etiã in cõſuetudine, quæ eſt cõtra ius, qđ nunquã fuit receptũ moribus vtẽtium. Cal. & Car. & Imo. in. c. jj. ti. proxi. & ibi dicẽt. ¶ Limita primò ſingulariter: † niſi conſuetudo præter ius veniat ad detrahendum iuri alicuius eccleſiæ: quia ſicut in prę ſcriptione contra eccleſiam requiruntur quadraginta anni. de præſcript. c. de quarta. Ita in iſta conſuetudine. Inno. de conſue. c. cum dilectus. in gloſ. fin. quem valde extollunt But. Abb. & Do. in Cle. fi. de cõſue. Do. pulchrè in. d. c. cũ mos eſt. & in. d. c. conſuetudinis. & Ludo. in ſing. ciij. cõſuetudo. & Bal. in auſ. quas actiones. pe. colum. C. de ſacroſan. eccle. Rationẽ huius limitationis, p ſequitur Rota latiſsimè: vbi. s. & Dom. in. c. fi. in prin. in vj. col. de conſue. in. vj. & But. & Do. in. c. fi. quia quando vult detrahere iuri alicuius, iſta non eſt propriè conſuetudo, ſed præſcriptio: vt patet ex dictis doc. in. d. c. fi. de conſue. in differentijs inter præſcriptionẽ & cõſue. ſic intelligitur. c. cum de beneficio. cũ gl. iij. de præb. in. vj. & c. cum eccleſia. de cauſa poſ. & c. Abbate. de verb. ſig. quia licet lato ſumpto vocabulo loquantur in conſue. tamen illa eſt propriè præſcripto. Et per multas rationes concludit Rota, quòd imò in inducenda conſuetudine optandi, de qua in. c. fi. de conſue. in. vj. requiruntur xl. anni, quicquid dicat ibi glo. quia illa conſuetudo non eſt præter, ſed contra ius: quoniam per illam acquiritur nouus titulus præbẽdæ pinguioris abſq; collatiõe quod contra ius. de quo in. c. j. de reg. iur. in. vj. Item, tenet renuntiatio non facta in manibus ſuperioris contra. c. admonet. de renun. & ſequitur Domi. in. d. c. fi. concludo, q reſpectu expectantis eſt præſcriptio: per quæ dubito de eo, quod dixit Card. conſi. lxiij. in eccleſia Bellunienſi, dum voluit q Decanus potuit acquirere ius conferendi excluſo capitulo ſpatio decem annorũ: propter gl. in. d. c. fi. quia inſpecto iure capituli videť potius præſcriptio. Et amplia hanc regulam, ſiue ſit conſuetudo cõtra eccleſiam particularẽ, ſiue vniuerſalẽ: cũ ſit eadem ratio ſecundum Abba. in. d. c. fi. de cõſue. viij. col. ver. de iure verò canonico. ¶ † Limita, ſecundò, niſi cõſuetudo, quę eſt præter ius, ſit cõtra rationẽ expreſſam in. l. quia ita requirũtur. xl. anni, ac ſi eſſet cõtra legẽ. ita probat gl. in ver. ſtatuim⁹. in. d. c. vt litigantes. quã extollit ibi Do. in. ij. col. & idẽ Do. xj. di. in ſumma. allegando Pau. in clemen. j. de elec. bene facit dictũ Bald. in auſ. quas actiones. ij. col. C. de ſacroſan. eccle. & Pe. de Anc. in repe. c. j. de cõſti. xj. col. vbi dicũt, q licet lex antiqua nõ dicatur correcta, niſi quatenus exprimitur iure nouo. C. de appellat. præcipim⁹. Tamẽ ſi ratio expreſſa in le. noua facit ad correctionẽ legis antiquæ, habeť perinde ac ſi expreſsè corrigeret antiquã. Ad idẽ quod no. Inn. de ap. c. cũ ſpeciali.

3 ¶ In conſuetudine. Adde tu, ſi q̃rit quãtum tẽpus requirať ad inducendã cõſuetudinẽ dic, q aut quęritur de iure ciuili: aut de iure canonico. primò caſu cõiter teneť, vt ſufficiat tẽpus. x. annorũ, etiã ſi cõſuetudo ſit cõtra ius: quod probãt Legiſtæ hoc modò: iura requirũt longum tẽpus ad inducendã cõſuetudinẽ: vt. C. quæ ſit lon. conſue. in rub. & nig. & in l. jj. C. de ſer. ſed lõgum tẽpus dicitur. x. annorũ: vt C. de præſcri. lon. tẽp. ergo &c. Et idẽ tenet Bart. in l. de quibus. ff. de legib. in. d. l. jj. de iure verò canonico, dic, q aut conſuetudo eſt præter ius, & ſufficit tempus. x. annorum: vt hîc per ſcribentes.

dicens, ꝙ sicut sententia lata cōtra legem expressam, est
nulla.c.j.de re iud.Ita si est lata contra rōnē legis.Sequi-
tur Bu.in.d.c.j.& ibi dixi in prima ampliatione. ¶ Pri-
mò, receptus authoritate Papæ, præcedit secundò re-
ceptū eadem authoritate, quāuis maiorē ordine.Inno.
Butr.Imo.Abb.& Do.hîc.Sed Host.hîc, & Arch.in.c.
ordinationes.ij.lxxv.dist.intelligunt hoc in præbenda
assignata.secus vbi simpliciter receptis istis duobus est
adiudicāda præbenda vacās:quia tunc prefertur maior
ordine.¶ Tamē dic idē etiam in assignāda:quia primus
præcedit.per.c.tibi, qui.de rescri.in.vj.vbi primus im-
petrans prefert̃ in præbēda, etiā assignāda secūdò impe
trāti, nō distiguēdo, an secūdus sit maior ordine, vel nō.
Ad idem.c.duobus.de rescri.in.vj.Ad istū tex.respōdet
Abb.ꝙ habet locū in receptis authoritate capituli.Me-
lius respōdet Imo.ꝙ loquitur in sessionibus, aut in por
tione, nō in præbēda, vel in canonicatu.Et istud dictū
Inn.sequitur Imo.in.c.fi.xvj.col.de consti.inferens con
tra Barto.in.l.omnes populi.de iusti.& iure.in pulchra
quæstione, vt latius recitaui in.d.c.fi.vbi vide.& istud
dictum Inn.quotidie allegatur in materia præcedenti,
ꝙ licet secūdò promotus sit dignior, aut ratiōe faculta-
tis, aut respectu honoris:tamen per hoc non præcedit
priorē in tēpore.de quo tamē vide, quæ allegaui suprà
4 in rubrica.¶ Quamuis receptus † authoritate capituli
nō habeat ius affectiuum in præbendā post vacaturam
c.relatum.& quod ibi notat̃ de præben.tamen si capitu
lum recepit alium ad præbendā vacantem, quādo pōt
recipere primū:tenetur illi primo spreto prouidere de
alimentis.Inno.hîc, quē omnes sequunt̃. Hoc dictū ap-
pellat Abb.peregrinum.de præben. inter cetera.ad fi.
Et de ipso etiam exclamat eo.tit.c.dilectus.lo.ij.vltimo
notabili.tanquā valde amplians illum tex.vbi dicitur, ꝙ
si capitulum habens potestatē cōferendi, & nō conferat
illi, quem receperat de mandato Papæ:tenetur illi pro-
uidere de reditibus:donec prebendam habeat.Amplia-
tur enim hoc nō solū in præcepto hominis & legis vi-
uæ.i.Pape, sed etiā in præcepto legis mortuæ.Nam ea
nō vult, ꝙ canonici prouideāt recepto à sede:de præb.
d.c.relatum.Et sic est mādatū legis mortuæ, cuius trās-
gressio ita obligat isto casu:sicut transgressio præcepti
Papalis.Non obstat, ꝙ mitius debet agi cū lege, quā cū
homine.l.Celsus.ff.de arbit.quia illud nō procedit re-
spectu pœnæ incurrēdæ, in quo potentior est lex, quā
homo.Barto.ff.rem ra.ha.amplius.& Abb.in.d.c.dile-
ctus.dicens istā extēsionem pœnæ illius capitis esse quā
propter idētitatē rationis, licet hoc dictum prima facie
sit forte secundū eum.Et dictum Inno.hîc sequitur etiā
Abb.in.cum super.in.ij.col.de concess. præben.Et pro
dicta æquiparatione legis viuæ & mortuæ:facit dictū
Inno.in.c.j.de accu.de quo meminit Abb. in.d.c. dile-
ctus.& in.c.ad dissoluendum.de despon.impu. Et pro
intellectu respōsionis date ad.l.Celsus.esto memor eo-
rum, quæ scribit Cardi.in Cle.constitutionem.§.insu-
per.iiij.col.de elec.vbi nouissisimè mordet vulgata illa
verba Bar.in.d.§.amplius.

a ¶ Duo domini. Adde tu, ꝙ hoc verum est, quando ciuitas, vel Prīceps, aut Rex, q̃ non cognoscit superiorem, hoc faciunt non coacti, quia si volūt possunt se submittere iurisdictioni minoris, vel equali. Ita Bartol. in l. est receptū. ff. de iu.om.iud. Fallit in Papa, quia nō potest se submittere laico. De quo vide, quæ posui in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. & hoc modo intelligas hîc Felin.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus delinquens in diœcesi sui suffraganei, non sortitur ibi forum: secus in diœcesi alterius suffraganei: nisi crimen exigat depositionem.*

2 *Maior non tamen superior, an poßit puniri à minore, si delinquat in suo territorio?*

3 *Domini duo eiusdem loci fungentes pari imperio, si vnus delinquit, vel contrahit in eodem loco, intelligitur eoipso se submittere iurisdictioni sui condomini.*

4 *Condemnare, qui potest, potest etiam absoluere. hæc regula patitur duas fallentias. nu. 5.*

6 *Delegatus potest post annum reinducere in excommunicationem à se excommunicatum, si non paruit mandatis eius.*

CAP. XVI.

1 CVm inferior. ¶ † Archi-
episcop⁹ de-
linquens in diœcesi sui suffraganei: nō
sortitur ibi forū. Secus si in diœcesi al
terius suffraganei: nisi crimen exigat
depositionem. verba Inno.& omniū
hîc.adde glo.j.in fi.in.c.j.de rapto.& ibi plenè Cald.&
alterius suffra.quos refert Ana.pe.& vlti.col.ibi cōclu-
dēdo, etiā ꝙ Archiepiscopus nō ligatur statuto sui suf-
fraganei, licet ibi delinquat:in quo recurre semper ad
Io.And.in regula, cui licet.in merc.qa secūdū eū ibi ne-
gari nō pōt, quia Archieps q̃ diœcesi sui suffraganei ha
beat ordinariā potestatē metropolicam.Et si dicas illā
restringi ad certos casus.de offi.ordi.c. pastoralis.fatet̃
quo ad subdito Epi:sed nō quo ad ipsum epm:qa si im-
mediatè sibi subest, vt clericus Epo:ratione igitur illius
immediatę iurisdictionis statuto Epi ligari nō poterit.
2 ¶ † Quod aūt ille, qui est maior, nō tñ superior, possit
puniri à minore, si delinquat in eius territorio, no.Pet.
de Anch.in Cle.j.no.de fo.cōpe.dicēs, ꝙ etiā si Patriar-
cha delinquat in diœcesi Bononię, potest puniri ab illo
Epo.Sequitur Ana.vbi suprà referens etiā dictū Bal.in
c.j.§.ad hæc.de pace iur.fir.& l.si quis seruo.ad fi.C.de
fur.& alia de quibus per eū.¶ Et adde Arch.& Do.in
c.j.in.iij.q.vj.vbi quicquid dicat ibi glos.cōcludunt, si
Archieps delinquit in diœcesi sui suffraganei:dicit̃ de-
linquere infra terminos suæ iurisdictionis:& ideo cō-
ueniendus est corā Patriarcha, vel Papa: per.c.submit-
titur.xxj.dist.Sed si delinquens nō est proprius Archi-
episcopus, sed extraneus:tunc ratiōe illius delicti, pote-
rit Eps eū excōmunicare.Et procedat ita additio Bart.
posita per gl.in.d.c.j.& gl.in.c.si qs.in ver. dignitate.in
fi.xcij.dist.Cum istis cōcordat latè Pet.de Anch.in re-
pe.c.postulasti.xx.col.ver.vj.op.de fo.compe.& Cal.in
c.cum excōmunicatio.xj.q.iij.in pe.q.& Do.in.c.ij.iiij.
col.ibi:quæro, an Archieps.de constit.in.vj.& aliquid
Abb.in.c.sanè.ij.col.de fo.comp.dicens, ꝙ Eps in diœ-
cesi alterius censetur persona priuata.Et infert contra
But.in.q.de qua ibi:& ex his infert Abb.de testi.c.dile-
cto, vl.col.ꝙ maior testificans falsum coram minore,
non pōt ab eo puniri, quādo ille maior habeat iurisdi-
ctionē in minorē:secus si iste testificatus est, sed nō su-
perior.arg.l.iiij.ff.de offi.præsi.Et ita intellige Spec.de
teste §.j.ver.quid si is tulit.vbi aliter loquitur.¶ Decla
3 rantur ista duobus modis. ¶ Primò, † nisi essent duo
a domini [a] eiusdē loci fungētes pari imperio:quia si vnus
delinquit:vel cōtrahit in eo loco, intelligitur eoipso se
submittere iurisdictioni & imperio cōdomini.Ang.in
l.est receptū.ver.vnde duo si domini.ff.de iuris.om.iu.
Sicut dicimus in clerico delinquente, vel contrahente
in foro alterius Episcopi.Nā eoipso tacitè se submittit:
licet aliâs nō possit expressè sine licētia Episcopi.de fo.
compe.c.significasti.Nō ob.l.qui duos.ff.de procu. vbi
vnus procurator non exercet mādatum cū procurato
re:quia hoc non videtur ei permissum. Sed in casu pre-
dicto tacitè videtur ille se subijcere iurisdictioni, secun
dum Ang.Cōtrarium tenet Pau.de Ca.in.d.l.receptū.
quia par in parem.&c.¶ Et sequitur ibi Alexā.copiosè.
Allegat etiam nostros doctores:maximè Imo.in.c.pru-
dentiā.in prin.de offi.deleg.vbi dixi.Non obstat, ꝙ ra-
tione delicti quis sortitur forū.c.fi.de foro cōpe.quia
fallit quo ad pares, vel minores:vt clarè probatur in.l.
iij.in.§.fi.cum.l.seq.ff.de arbi.vbi iudex cogit arbitrū,
qui acceptauit:nisi sit superior, vel par.Et pro ista re-
spōsione:vide optimè Imo.hîc in pe.col.q̃ reprehēdit
But.hîc titubantem super communi. per.d.c.fi. ¶ De-
clara secundò ampliando, etiam si Episcopus vnius lo-
ci vellet

ci vellet punire suum Archiepiscopum delinquentē in alio Epi-
scopatu, quem Episcopus tenet:vt hîc per Innoc. quem sequun-
tur hîc communiter alij.& Archi.& Domi.in.c.j.iij.q.vj. & Pe.
de Ancha.in.d.c.postulasti.ver.vj.oppo. Contrarium tenet hîc
subtiliter Abb.Pro quo facit:quia videmus in multis casibus, ꝙ
illud quod non potest vna persona consyderata vno modo: sæpe
potest cōsyderata alio modo respectu alteri⁹ qualitatis:vt *in.c.
infames*.§.item si contra patrē.iij.q.vij.& in.c.postulasti.de cō
cess.prebēn.& in.c.à collatione.de app.in.vj.& faciunt multa iu-
ra allegata per Ludo.in.l.ij.in princip. de ver.obli. probantem.
multipliciter, quòd in eadem persona potest concurrere mistu-
ra diuersarum qualitatē, secundum quas diuersimodè de ipsa iu
dicatur.Et facit optimè in proposito text. peregrinus.in.§.is ita.
in ver.item cum Dauid.ij.q.vij.vbi ponitur text.de quo in pri-
mo libro Regū.in.c. xij.& xxij.dū dicitur:Nathā propheta, qui
erat subditus Regi Dauid, redarguit ipsum Regē de adulterio
& homicidio.Et dicit, ꝙ propheta inquantum erat Rege sepe-
rior, executus est suum officium:non autem vsurpauit suum offi
cium, in quo erat Rege inferior. Monuit eum, vt per pœniten-
tiam suam expiaret peccata:nō tulit in eum sententiā, qua mor-
ti traderetur, tanquā adulter & homicida.Ecce, ꝙ etiam ille qui
est subditus, si tamen alio respectu iste superior potest exercere
quod ad ipsum spectat iure superioritatis, non obstāte, ꝙ ex alio
capite sit inferior:ita hîc licet iste sit subditus Archiepiscopo:ta-
men si ex alio capite est superior, nō repugnat prima qualitas se-
cundæ, quominus possit exercere officium suum.¶ Si diceres:
Nathan non puniuit Regem. ergo Archiepiscopus non punie-
tur. Respondetur, ꝙ Nathan habebat officium reprehendendi
vice Dei:non autem puniendi.sed Episcopus potest punire de-
linquentem in sua diœcesi.& iste qui deliquit, superior est:sed nō
in eo loco.Cogitabis.quia punctus est disputabilis.¶ Regula est,
4 ꝙ † qui potest condemnare, potest absoluere:vt hîc in glo.vnde
dicunt hîc vtiliter But.Imo.& Do.ꝙ si mandatum est alicui, vt
causa per ipsum examinata compellat debitorem ad soluendum:
poterit etiam eum absoluere, si appareat eum non esse debitorē.
¶ Similiter si in compromisso dicitur, quòd arbiter condemnet
Titium, si apparet eum debitorem:poterit etiam eum absoluere.
Fortius dixit Butr.de re iudi.c.causam.iiij.notabili, quòd si com
mittitur alicui, vt condemnet Titium, si est debitor Sempronij:
poterit eum absoluere, etiam si Sempronius videatur probasse
eum esse debitorem:quia licet probet, & tamen feratur contra
eum sententia:nō est ex hoc nulla:quia verba mandati intelligun
tur si probauerit, ita quòd iudici videantur probatiōes fore suffi
cientes:quia non semper animus iudicis.&c.vt ibi in text.¶ Per
istam regulam infertur etiam, quòd sicut concilium prouinciale
non potest Episcopum condemnare:ita nec absoluere.But.in.c.
j.x.col.ver.op.v.quòd causæ.de iudi.Abb.de re iudi.non potest.
Domi.iij.q.vj.c.accusatus.& xij.dist.præceptis.in fi.& ibi etiam
alleg.glos.ij.in medio.in Clemen.cum à repulsione.de app.& sic
reprobat Archi.ix.q.iij.saluo.& Hosti.in sum.de sent.excom.§.
cum quis possit.x.col.ver.est & alia regula.¶ Fallit primò dicta
regula, quando ius dat vtranq; potestatem vni:& ius nouum cor
rectorium aufert ei potestatem condemnandi absq; certa solen-
nitate:quia poterit absoluere absq; illa solennitate, prout prius
poterat. Non enim receditur à iure communi, nisi quatenus ap-
pareat esse correctum.glo.in Clemen.j.in versicu.contra eos.de
here.& eam sequitur ibi Card.respondendo motiuis Pet.de An-
cha.ibi, contrarium tenentis.Sed difficultatur illa gloss, volendo
inuestigare, vtrū regula iuris antiqui æquiparans duo, si corriga
tur in vno, dicatur correcta in alio. Vnde audio, quòd do.meus
de Aret.in rubr.ff.de acquiren.posses.reprehendit glos.& Card.
vbi suprà.¶ Sed adde vltra eum, quòd Ioan.Andr. in certis ad-
ditionibus ad glos.Clementinarum reprobat dicta glos.quia nō
minus periculum est in absolutione.Tamen illam glos.sequitur
ibi Imo.iiij.colum.allegat notata in simili per glos.in.l.hæres ab-
sens.ff.de iudic.& in cap.j.ne cleri.vel mona.& in.c.licet canon.
in versic.parochialis.de elect.eodem libr.¶ Posset dici d. glos.
non procedere non ex eo, quòd ista fallentia sit falsa: sed quia in
absolutione est per omnia eadem ratio: quæ in eadem ratione
exprimitur in prœmio dictæ Cle. Et ideò sufficit, ꝙ ratio legis
nouæ possit corrigere legem veterē, iuxta theoricā Bald.in auth.
quas actiones. C. de sac.sanc. eccle. de qua dixi.s̃.eo. c. statuimus.
Vbi autem non esset eadem ratio, transibit ista fallentia, quam fir
5 mat Do.in.c.inferior.xxj.distin. ¶ † Fallit secūdò, quando alicui
competit potestas absoluendi per priuilegium: quia ille talis non
poterit ligare:licet possit absoluere.Ioan. Andr. in.c.canonica.de
sen.excom.& sequitur Domin. in.c.inferior. vnde prior ordinis
Hierosolymitani potest ex priuilegio absoluere generalem ab ex-
communicatione propter iniectionem manuum in clericum licet
ille generalis sit superior illius:non tamen potest eum excom-
municare.¶ Ad idem, quod dicimus de legato de latere, qui absol
uit non subditos ab excommunicatione.c.pe. de offic. lega.& ta-
men non posset illos ligare.Et rationem ponit Io. And. vbi suprà
& Imo.hic:quia absolutio est iurisdictionis volūtariæ, & fit qua-
si extra iudicium.Ideò potest fieri extra legationem, sed excōmu-
nicatio non debet fieri causa cognita.c.sacro.de sen.excom.c.j.eo.
ti.in.vj.Et videtur esse actus iudicialis & iurisdictionis: ideò non
potest fieri extra legationem.arg.c.fi.de consti.in.vj.¶ Fallit ter-
tiò, quando committitur excommunicatio alicui tanquam execu
tori:quia non habet potestatem absoluendi. Cēsetur enim nudus
executor, & nihil potest expedire extra actum nudi ministerij si-
bi commissi.gl.j.& omnes hîc, & gl.fi.vij.q.j.peruenit.& ibi Do-
mi.in fi.& Arch.& Do.in.d.c.inferior.¶ Intellige primò, nisi Pa
pa expressè absolutionem committat.gloss.ij.in.c.si homo.xxvij.
Intellige secundò, nisi committatur iurisdictio:quia excommu-
nicando in causa sibi delegata potest etiam absoluere.Butr.Imol.
& Abb.hîc.Do.in.d.c.inferior.gl.in.d.c.si homo.& sentit gl. hic.
¶ Sed si delegatus esset datus ad tempus: & vellet absoluere post
tempus, distingue: aut tempus est statutum iurisdictioni, & post
ipsum absoluere non potest;quia absoluere est iurisdictionis.glo.
de elect.c.transmissam.& post tempus non habet iurisdictionem
etiam ad exequendum.Io.An.& alij de offic.deleg. de causis.ergo
non absoluit.Et ita procedit glo. in.d.c.si homo. de qua meminit
Car.in.d.Cle.vnica.§.secus.viij.q.de concess. præben. Aut non est
statutus terminus iurisdictionis, sed diffinitioni:& tūc potest ab-
soluere post terminum: quia durat potestas exequēdi etiam post
pronuntiationem.de offi.deleg. quærenti.& absolutio concer-
nit executionem ipsius sententiæ, Ita infertur ex dicto Ioā.And.
in.d.c.de causis.ad fi.secundum Do.in.d.c.inferior.¶ Hoc intel-
lige secundū ipsum, quādo causa fuit determinata infra mensem:
& iudex excōicauerat nō comparentē propter cōtumaciā.Sed si
excommunicasset contumacem:neq; causam principalem termi
nosset infrà mensem, vel aliud tempus ei statutum:nō posset po-
steà illum absoluere:quia cum diffinitiua sit prolata, non potest
dici, ꝙ duret iurisdictio.d.c.de causis.& in.c.super eo.ij.de offic.
deleg.Allegat Io.An.de re iudi.quod ad consultationem.qui hoc
disputādo firmat in.ij.col.super ver.prorogari.Et eius dicta ab-
breuiatè sequuntur But.Imo.& Abb.ibi, in fi.recurrat ergo tunc
excommunicatus ad Papam, & condemnetur in expensis, & ad
hoc interesse, secundum Io.An.subdentem, ꝙ si tamē veniēs in-
fra mensem, vellet prorogare terminū à delegato statutū, & sa-
tisfacere de expēsis & interesse, posset absolui:per.c.pastoralis.
in fi.de offi.dele.& nō aliter inuito actore:quia nec aliter esset ve
ra pœnitētia.c.si res.xiiij.q.v.de vsu.cū tu.Et pro prædicta dif-
ferentia, an tēpus adijciatur in delegatione iurisdictioni:an verò
diffinitioni quo ad propositū executionis: vide pulchrè Cardi.
6 post Pau.in Cle.j.q.xxxij.de deci.¶ † Scias etiam, ꝙ post annum
à die sententiæ potest delegatus reinducere in excōmunicationē
absolutum à se:qui non paruit mandatis.Rot.de sent.excom.xj.
in nouis.quia videtur eum absoluisse sub conditione, si paruerit.
& sic non videtur functus officio:nisi esset conditio. Et ad istas
regulas, quòd qui potest ligare potest absoluere:& qui potest sol
uere potest condemnare:vide etiam plures fallentias in summa-
Hostien.de senten.excommu.§.quis possit.ix.col.ver.si verò sen
tentia.vbi ad primam ponit.vij.fallen.ad secundam duas.¶ De-
mum vide Oldr.consi.cclxx.quòd domino Episcopo, vbi latissi-
mè probat, quòd prioratus erectus in ecclesiam cathedralem nō
perdit priuilegia, quæ habebat, vt prioratus:dummodò sint pri-

uilegia apta conuenire dignitati epiſcopali. Et faciunt motiua ſua ad quæſtionem, de qua ſuprà eodem.c.per tuas.de ordinato per Papam, qui ordinatur ad alios ordines per inferiorem à Papa: an perdat priuilegium. Et faciunt etiã ad quæſtionẽ de Pedona facta Regina.de qua per doct.in capitulo, quoniam.de offi.dele.

SVMMARIVM.

1 *Corpora plura quando coniungi poſſunt, vt faciant vnam congregationem.in prin.*
2 *Renunciari an poßit reductioni ad arbitrium boni viri.*
3 *Citandus eſt nemo, niſi ille contra quem dirigitur petitio.*
4 *Citandus eſt, quem negocium tangit principaliter, nõ ille, quem tangit ſecundariò. Qualiter hoc intelligatur, vide nume.5.*
6 *Irregularitas proueniens ex homicidio voluntario, an ſit de iure diuino: vide hic remißiuè.*
7 *Argui quando non debet de toto ad partem.*
8 *Papa, an poßit diſpenſare ſuper horis dicendis. verſi. non poſſet ſtatuere &c.*
9 *Papa nõ poſſet ſtatuere, quòd iuramentum nõ ligaret.*

CAP. XVII.

HVmilis. ¶ Multa tacta hîc maximè ab Inno. & Io. de Imo. reduxi de conſti.c.cum omnes. ideò breuiter tranſeundo,
1 Primò † no. dum. Abb. ponit quando plura corpora coniunguntur ad faciẽdum vnam congregationem. Et ad idem vide ipſum.de ſtatu.mona.in ſingulis.col.j.& in.c.j. in fi.de parro.& cõſi.lvij.& Ang.in.l.j.ff.de rei vend.& Barto.in.l.fi.ff.de colleg.illicit.& omnia Abb.in.c.paſtoralis.ad fi.prin.de reſcrip.& quod ibi addidi. ¶ Item dum tangitur per Inn. de vocatione per edicta: vide Domiñ.in.c.fin. ad finem de electio.in.vj.& quod dixi de conſti.c.ij.verſi.circa tertium. Et dum dicit Innoc. quòd ſufficit conuocare Prælatos & capitula: non autem totum clerum. Facit gloſ.in rubr. C.quæ ſit long.conſue. dicens, illud dici factũ à toto populo, quod fit per conſilium populi. Quam facit ſingu. Ana. de ſimo.c. dilectus.ij. xij.col.& Imo.de conſtit.c. cum omnes. xviij. colum.de quo per Oldrad.limitantem, niſi delinquat: conſi. lxvj.an ex delicto. Facit etiam gloſ.j.in.l.ſed ſi hac §.qui manumittitur.ff. de in ius vocã.& per Alexã.in.l.omnibus.in prin. ff.ad Trebell.& de hoc aliàs. ¶ Dum tangitur hîc, quando abſentes vocentur, & qui dicãtur abſentes. Adde, quæ dixi in.d.c.cum omnes.de conſti.ſi partes committentes dederunt poteſtatem arbitratori arbitrãdi altè & baſsè prout ipſe voluerit. Non poteſt prætextu læſionis peti reductio ad arbitriũ boni viri.[a] Hoſti. hic ſingu.quem omnes hîc extollunt. & Bald. in.c.j.§.inter pares.de lege Conra.& Ludo.in rubr.de arb.x.col.ver.pone.xj. & Bald. in.l.& in maioribus.C.de app. Sed iſtud dictum pen-
2 det ab alio magno dubio: videlicet, † an poſsit renuntiari per pactum dictæ petitioni redu-
b ctionis.& ſi [b] renunciatio valet, vſq; ad quem gradum læſionis extendatur.de quo pleniſsimè per omnes, de iureiur.c.quintauallis.& ibi
c latè Abb.colum.xix. ¶ Et quòd [c] ſimplex renũciatio non valeat, ſi poſteà lædatur: probatur in.d.c. quintauallis. & in.l.ſi libertus ita.ff.de ope.lib.& in.c.veniens.cum gl.j.de iureiur.Bal.optimè in.l.pe.C. de arbi.Sali. poſt Bartol.in.l. ſi ſocietatem.§.arbitrorum.ff. pro ſoc.Ang.ſolenniter in diſputa.duo adinuicem litigantes.penult. chart. ¶ Sed quando partes promittunt adinuicem non petere reductionem ad arbitrium boni viri ratione læſionis qualiſcunq;: tunc eſt maius dubium: tamen adhuc reſtringuntur iſta verba ſecundum diuerſos gradus læſionis: vt per docto.in dictis locis. Eleganter per Ang. Areti.in.l.j.§.ſi quis ante.ff.*à quib.app.* non licet. Et interim ſit verum, quòd laudum poſsit homologari ante, quàm feratur.de quo hic per Abb.vide text.& docto.
3 in.d.l.penulti.C.de arbit. Et † de prædictis poſſent allegari multa conſilia, præcipuè famoſum conſilium Butr.xxiiij.qõ.hæc dubia habet vulgaria, &c. Sed meli9 eſt reſeruare ad.d.c. quintauallis. ¶ Quædam verba Innocen.hîc quotidie allegantur.& vide Bald.in.l.ab eo.in fin.C.quomodo & quando iud.vbi dicit, quòd pro ſubſtantia iudicij, nemo eſt citandus: niſi contra quem diri-
d gitur petitio[d].alleg.Innocen. hîc.ſed pro extenſione præiudicij debent citari omnes, quorum intereſt, ſecundum Bald.& iſtud dictum Innocen.ſequitur etiam Imol.poſt Angel.in.l.j.xvj.col. ff.de verb.oblig.& Paul.de Caſt.in.l.de vnoquoq;.ff.de re iudi. & in.l.cum filius.in fi.princ.ff.de verbo.obliga.& Ludo.in.l.peregrè.§.quibus.in.j.colum.ff.de acquiren.poſſeſ. ¶ Et tene men-
4 ti iuxta hoc, † quòd citandus eſt ille, quem negocium tãgit principaliter: non autem ille, quem tangit incidenter, vel ſecundariò. text.in.l.j.§.denunciari.C.de ven.inſpi.ibi: primo gradu hærede inſtituto, non etiam ſubſtituto. Quem text.pro not.ad hoc, alleg.Bald.in rubr.C.de ſucceſ.edi.ad fin.& in.l.iubemus.ij. colũ. ver.citabũtur ergo.C.ad Treb.& in. l.obſeruare.§.proficiſci.ff. de offi.procõſu. &.ſ.e.c.inter quatuor. & in.l.ſi curatoris.C.de iure delib., & Bartol. conſil.xcj.in quæſtione vertente.pen.col. & Bald.in.ſi ſuſpecta.in fin.prin.ff.de inoffi.teſt.& eſt glo.not.in l.de vnoquoq;.ff.de re iud. Et facit quod not.gloſ.fi.in.c. quamuis.de pact.in.vj.dicens, quòd licet iuramentum non operetur in præiudicium tertij: tamen ſi eſt in præidiuciũ tertij ſecundariò non autem principaliter valet. Et per ipſum dicit ibi Domi. quòd ſtante ſtatuto, quòd citetur ille, cuius intereſt: citabitur prætendens intereſſe principaliter, non autẽ ſecundario. ¶ Quomodo autem dicatur actus tangere aliquem principaliter, vel ſecundariò: vide Bald.in.l.principaliter.la.ij. C.de lib.cau.vbi dicitur pertinere principaliter ad illum, cuius magis intereſt. Secundariò autem ad illum, ad quem pertinet per quandam conſequentiam. Puta manumiſi ſeruum: quidam tertius dicit eſſe ſuũ ſeruũ: ego dico eſt libertus meus. quæſtio libertatis principaliter pertinet ad manumiſſum: ſed quia ex manumiſsione inſurgit iuſpatronatus: intereſt etiam mea per quandam conſequentiam.
5 ¶ Intellige prædicta, quo ad hoc, vt actus valeat: quia non requiritur citatio illius, cuius intereſt ſecundariò. Sed quo ad hoc, vt ſibi præiudicetur, oportet eum citari, ſaltem per generale proclama. Bald.in.l.ſi eo tempore.per illum text.C.de remiſ.pig.& per Bartol.in extrauag.ad repri.in verſi.per edictum.facit gloſſ. in.l.cum miles.in ver.facienda.ff.ex quib.cau.maio. Et ita declarat Ludo.in.d.l.peregrè.§.quibus.ff.de acqui.poſſ.& Alex.in.d.l. de vnoquoq;.ad fi.princip. Facit quod not. And.de Iſer.in.c.ſi vaſallum.ſi de feud.fue.contro.inter do.& agna.vbi dicit, quòd ſententia lata contra vnum vaſallum habentem feudum antiquum: non nocet ſequentibus agnatis, ad quos illo deficiente feudum veniebat, ſi non fuerunt citati: vel non ſciuerint cauſam agi. Reſpõdet ad.l.j.ff.de vend.inſpi.quòd ibi non erat præiudicium irreparabile. Erat enim ſaluum ius ſubſtituto probandi partum fuiſſe ſuppoſitum.l.j §.fi.ff.de Carbo.edi. Facit quod not. Bartol.in l.filiusfami.§.diui.ff.de leg.j.vbi dicit, quòd ſententia lata contra prohibitum alienare: non nocet ei, in quem ex fideicommiſſo res illa erat peruentura, ſi non fuit citatus: tamen in hoc eſt concertatio inter Legiſtas, vt videbis per Alexan.ibi.in.v.colum. Et ex his dictis pendet tota iſta intelligentia, & vltra reſponſionem da-
6 tam ad.l.j.poteſt dici † etiam vbi præiudicium eſt reparabile: non nocet actus iſti tertio non citato, per prædicta. ¶ Extra materiam, quam tetigi.c.ij.ſ.eo.ver.& dicit Bal.hîc, vtrum irregularitas ex homicidio volũtario ſit de iure Diuino.& promiſi dare hîc re-

a ¶ Boni viri. Vide ad hoc Pau.de Caſt.no.& plenè in cõſi.lxx.& in conſi.lxxxij.

b ¶ Et ſi. Adde tu, ꝙ ex dictis hîc p Feli. colligit, ꝙ vbi renunciatum eſt in cõpromiſſo de nõ reducendo laudũ ad arbitrium boni viri: vel vbi data eſt poteſtas arbitratoribus, ꝙ poſſint altè & baſsè arbitrari: ꝙ ſi læſio erit nimia: tũc poteſt fieri reductio ad arbitrium boni viri, nõ ob. ꝙ poteſtas fuerit amplè concuſſa. Adde tu, pone, ꝙ in terminis iſtis fuit fuit iuratũ: & iurans fuit enormiter læſus ab arbitratoribus, an poterit venire cõtra iuramentũ, licet non appareat de dolo ex ꝓpoſito. vide p.d.Abb. in.c.cũ cõtingat. de iureiu.in. xxij.colum.

c ¶ Et ꝙ. Adde ſi renunciatum fuit in inſtrumẽto cõpromiſſi, reductioni ad arbitriũ boni viri, intelligiẽ ſi arbitrator fuerit iuſtè arbitrat9. Ita Bar.in.l. Iul. in ver.& prædicta faciunt.ff. de cõdi.indebi.& in l.quæro. §. inter locatorẽ.ff. loca. in princip. Adde Pau.de Ca.in cõſi.ſuo. lxx.lxxi. lxxij.d.Alexã.in l.q Romæ.§.duo fratres.ff.de verb. oblig.

d Petitio. Facit qđ no.habeẽ per do. Sozi.cõſi.cclj. in cip. quoniam in præſenti conſultione. ver. prima concluſio, cũ ver. ſeq. in.ij. parte. char.cxliiij.

hîc remiſsiones petitas ſcripta iam lectione illa: ideò vide Ana.poſt Car.in.c.petito.vlt.col.de homi.Ana.in rubri.de cle.excom.mi.v.colum. poſt Imo.in.c. niſi.pridem.de renun.vbi etiam vide Innocen in ver.irregularitas.& eundem in.c.ſi celebrat.circa medium.de cleri. excom.mi.But.in.c.ſuper eo.iij.col.de biga.gloſſ.in.c. fi.in ver.homicidij. de temp.ordi.& in.c. ponderet.in ver.Dauid.l.di.glo.& Archid.in.§.j.xxj.diſt.& ibi Do. in fin.Abb.in.c.clerici.lo.ij.de vi.& ho.cleri.& in.c.ſicut dignum.iij.colum.de homi.poſt glo.peñ.vbi Ana. poſt Abb.in.c.fin.ad audientiam.j.col.de homi.Spe.de lega.§.iuxta.quaſi in fi.gloſ.in.c.de his.j.di.Do.in.c.miror.circa medium, ibi: quæro, an Papa.l.diſt.in.c.ſi quis poſt acceptum. iiij. not. ea.diſt.in.d.c.clericum. prope fi.ea.diſt.Abb.in.c.j.qui cle.vel vo.& in.c.ego enim.in fi.de iureiu. In quibus locis inuenies, ꝙ licet irregularitas ex homicidio voluntario habeat in ſe rationem & mentem iuris diuini: per text.in.c.j.de conſe.diſt.j. Tamen ſuper ea põt Papa ex cauſa diſpenſare: licet de hoc nõ ſit plena cõcordia inter ſcribentes: vt etiã per Mari. in repe.d.c.ad audiẽtiam.de fo.cõpe.ver.ſed hîc inſurgit dubium.& Augu.de Ancho.in li.de pote.ecc.q.lij.
7 ar.ij. ¶ † Et plerunq; dixi & tetigi in.d.c.ij.ſ.e. videretur, quãdo fit mẽtio de poteſtate Papæ in his, quę ſunt de iure diuino. Nõ debetis arguere de toto ad partẽ, dicendo tollit hoc ius in toto.c.quidam.xxv.q.j.ergo nec in parte. ¶ Multiplex enim inſtãtia datur ad oſtẽdendũ aliud eſſe loqui de particulari conſtitutione limitatiua iuris diuini, ſeu de diſpẽſatione ex cauſa: & aliud eſt loqui de vniuerſali cõtraria ordinatione. Ecce exempla. ¶ Non poſſet Papa ſtatuere vniuerſaliter ſuper nõ ſolutione decimarum: & tamẽ particulariter ſtatuit, & diſpẽſat cum aliquibus.gl.ij.in.c.à nobis.de deci.& ibi docto. ¶ Non poſſet Papa ſtatuere, ꝙ ſtaretur dicto vnius teſtis in omni cauſa.iij.q.ix.c.indicas.dixi in. c. conſtitutus.de reſcri. Nec quòd duo teſtes non ſufficerent: quia eſſet contra illud: in ore duorum.&c.c.in omni. de teſti. Et tamen certis caſibus ſtatuit ſtari dicto vnius: vt per Spe.de teſte §.reſtat de numero. Et aliquando auget numerum teſtium.c. Præſul.ij.q.iiij. dixi in.c.per tuas.ſ.e.
8 ¶ † Non poſſet Papa ſtatuere generaliter, ꝙ clerici in ſacris non eſſent obligati ad horas canonicas: quia hoc eſſet contra ius diuinũ: ſepties in die, &c.c.j.de cele.miſ.& tamen cum vno poteſt diſpenſare, ſi non ſuper toto, ſaltem ſuper tanto. Card.poſt Lau.in cle.j.in.xvj.no.de cele.miſ.per Abb.in.c.fi.iij.col.e.tit. ¶ Non poſſet ſtatuere, quòd die Dominico quilibet exerceret artem ſuam: quia eſſet contra ius diuinũ: Sabbata ſanctifices.c.j.de ferijs. Tamen diſpenſat ex cauſa cum aliquibus: vt poſsint piſcari die Dominica.c.licet de fer. Non poſſet ſtatuere generaliter contra deciſionẽ Apoſtoli: quia vt ipſe dixit ad Gal.j. Etiã ſi Angelus de cælo aliud Euangelizauerit, quã quod euangelizati ſumus, anathema ſit.xj.qõ.iij.c.ſi is qui præeſt. Tamen ex cauſa diſpẽſat Papa cum aliquo contra dicta Apoſtoli.Inn.& omnes in.c.ſuper eo. de biga.gl.ij.Do.in.c.lector.xxxiiij.diſ.Tho. quodlibeto.iiij. art.xiiij.Pe.de Anc.cõſ.mihi.cxviij.circa bigamos.Imo. in.c.propoſuit.xiiij.col.de conceſ.præb.Io.de Turre cremata Car.ſancti Sixti, in trac.de Papa.q. lxiij.Ro. de bigamis.j.deciſ.in nouis.Dom.in.c.poſt.iiij.colũ.de renũ.
9 Gof.in ſumma.de biga.in fi. ¶ Non poſſet ſtatuere, † ꝙ iuramentum non ligaret propter reſiſtentiã iuris diuini, de quo in.c.& ſi Chriſtus.cũ ſi.de iureiur. Tamen ex cauſa diſpenſat cum aliquo. Dixi in.c.cõſtitutus.verſi. generaliter autem.de reſcrip. Non poteſt ordinare, quòd cõiuncti matrimonialiter ſeparentur ex toto, per ca. quos Deus.xxxiij.q.ij.c.j.de coniu.lepro. Tamẽ ex cauſa diſ-
2 ſoluit [a] ex toto matrimonium.c. gaudemus. de diuor. Item facit ex cauſa, ꝙ duret ad tempus. Io. And.in regula actus legitimi.lib.vj.in Mercu.vbi refert, ꝙ dicentes, ꝙ.d.c.ſunt quidã.nõ prohibet cõtra Euangeliũ diſpẽſare: ſed Euãgeliũ deſtruere. Non poſſet gñaliter ſtatuere, ꝙ vſuræ eſſent permiſſę, propter Euangeliũ: Mutuũ dãtes, nihil inde ſperãtes. Et tamẽ ex cauſa ſtatuit, ꝙ aliquando fructus non computentur in ſortem.c.ſalubriter.cum ſimi.de vſur. Demum faciunt quæ dixi in.c.ſi quando.de reſcript.ponendo, ꝙ etiam ſuper voto continentiæ poteſt ex cauſa diſpenſare, faciendo de monacho non monachum. Per quæ & alia vndiq; occurrentia reſpondebis ſæpe ad multa: & remanet etiam ſuſtentabile, quod dixi in.d.c.ij.ſ.eo. Papã poſſe ex cauſa ſubijcere vnum clerum iudici ſeculari. Videtur etiam.q. de homicida: ꝙ etiam cum voluntario poſsit ex cauſa diſpenſare, ſicut & Paulus, qui prius fuit vir ſanguinis, & Chriſtianorum ſæuiſsimus macellator: meruit diſpẽſatiuè inter Apoſtolos præhonorari.

De treuga & pace *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex an poßit partes compellere ad concordiam? in Rubrica.*
2 *Offenſus eſt ſuaſionibus inducendus, vt remittat iniuriam: nõ cogendus. Fallit in cauſa criminali.nu.3.*
4 *Princeps, qui non habet ſuperiorem, poteſt quandoque compellere partes ad concordiam.*
5 *Iudex poteſt compellere partes ad concordiam, quando lis diu durauit.*
Item quando imminet timor armorũ, vel rixæ. ver. fallit quartò. Item quando eſt diſſenſio inter partes inſignes, per quã Reſpublica turbatur.nu.6.
7 *Iudex poteſt compellere partes ad concordiam, quando diſcordia tendit ad incommodum alterius. &c.*
8 *Conſanguinei ſi diſcordant de maritanda puella, appellabitur ad iudicem, qui ſe interponet.*
9 *Iudex eccleſiaſticus poteſt compellere etiam laicos ad faciendas treugas.*
10 *Timens offendi ab aliquo, poteſt implorare officium iudicis: vt ipſum compellat ad præſtandam cautionem de non offendendo. Hæc regula recipit nouem pulchras declarationes, quas hîc vide per ordinem.*
11 *Adhærentes qui dicantur.*

¶ Regulariter non poſſunt partes litigantes compelli per iudicem ad concordiam. Bartol.in.l. congruit.de offi.præſi.Abb.hîc, & text.in.§.fin.in authen.vt liti.iu-
1 rent. † vbi iudices prohibentur cogere partes, vt faciãt pacta, aut tranſactiones cũ aduerſarijs. Et ibi dixit Angel. ꝙ compromiſſa pacta & tranſactiones, quæ fiunt per coactionẽ poteſtatis, vel capitanei, nullius ſunt momenti: per illum text. ¶ Similiter dixit Bartol.in.l.furtis §.qui iuſſu.ff.de infami. ꝙ iudex nõ põt cogere partes ad tranſigendum: neq; ad compromittendum in arbitratores propter glo.ibi: quam dicit eſſe not.& ſequitur ibi Bal. Similiter dicit Bald.in.l. ex ſtipulatione. C. de ſen. ꝙ concordia poteſt perſuaderi, non imperari: ideò non poſſunt partes cogi ad compromittendum in arbitratorem, etiam ſi timeatur ſcandalum: neq; poteſt cogi offenſus ad pacem faciendam: imò debet poteſtas vindicare & punire. ¶ Similiter dicunt Bald.& Angel.in.l.æquiſsimum.ff.de vſufru. ꝙ in ciuilibus iudex poteſt hortari: ſed non arctare ad cõcordiam amicabiliter faciendam, ſeu per viam iuris, ſeu per viam facti. Idem Butr.in.c.peñ.colum.de mutu.pe.alleg.gloſſ. in.l.j §.& poſt operis.ff.de ope.noui nuncia. Idem Abb. pulchrè in.c.cum pridem. vltimo not.j.tit.proxi.& in c.cum inter. R.iij.colum.de electio. ¶ Similiter dicit Bald.in.l.j.§.quies.ff.de offic.præfect.vr. ꝙ offenſus eſt

a ¶ Diſſoluit. Potentia Papæ, quę ſit tam ſuper matrimonio, quàm ſuper verbis Euãgelij: vide no.per do. Sozi. conſil. xxviij.inci.circa primum quæſitum. ver. quartò principaliter. cũ ver.ſeq.vſq; ad fi.

suadendus,non cogendus,vt remittat iniuriam:† quia æquitatis ratio non patitur, vt quis cogatur inuitus parcere iniurianti:nisi in foro pœnitentiali.Sed ante factum bene debet obuiare iudex,ne iniuria cõmittatur vt ibi per eum.¶ Similiter dicit Bald.in.c.j.§.fin.de pace tenẽ:quòd licet partes posint hortari ad pacem ante factum,tamen post factum debent puniri,& non possunt partes cogi ad compromittendum in amicum conuersiam,quam habent.& sequitur Iac. Alua.in.d.c.j.§.si ministeriales. Alleg.etiam Bald.in.l.j.§.quies.ff.de offi.præfect.vrb.¶ Et ꝙ extra casum statuti cogentis compromittere[a] non compellantur generaliter partes compromittere:not.etiam Alexã.consi.mihi.lxxxij.in causa vertente inter Petrum & Ioannem.in prin.¶ Fallit primò in causa criminali.Barto.in.d.l.congruit.in fi. & Abb.hîc:quia per talem causam posset respublica lædi.l.si quis ingenuam.§.fin.ff.de cap.& dicit Butr.in.d.c.j.de mutu.peti.ꝙ vbi materia ast criminalis:& in qua posset cadere transactio:ibi non fit concordia:neq; prætor cogit:secus si potest cadere transactio.¶ Quæ autẽ sint crimina transigibilia,vide glo.in ver.gratiam.in.c.j.de collusio.& glo.magnam.in.c.præuaricator.ij.q.iij. & in.l.transigere.in ver.prohibitum.C.de transact.& aliquid per glo.in.c.fi.in ver.sacramentum.de transac.¶ Similiter dixit glos.j.in.c.studendum.xc.dist.ꝙ partes inducuntur ad pacem,qnãdo ciuiliter agitur de crimine,vel dum agitur de crimine iniuriarum: secus vbi ageretur merè criminaliter.Expedit enim peccata nocentum esse nota.Idem glos.in.l.j.xc.distin.dicens,ꝙ sicut partes regulariter non possunt transigere in criminibus,ne crimina remaneant impunita:ita non possunt cogi componere.Et dicit Archid.in.d.c.statuendum.ꝙ in priuatis criminibus potest induci concordia,non in publicis:& vbi iudex non potest dispensare,siue sint ciuilia,siue criminalia:ibi non potest cõpellere.Nõ enim potest dispensare,vel cogere,vt vir sua vxore dimissa habeat aliã.c.fi.de transac.vel vt monachus habeat prorium.Istis modis debent intelligi verba Bald.in.d.l.ex stipulatione.¶ Consydera tamen †,ꝙ nõ multum differt causa criminalis à ciuili.Nam etiam in criminali,in qua potest transigi non fit compulsio,nisi dubitetur de turbatione reipublicę.& certè quando hoc est,potest fieri compulsio,etiam in ciuilibus:vt dicetur in.iiij.fal.¶ Quando autem materia est criminalis,in qua non potest transigi:ibi nõn fit compulsio ad hoc,vt delictum puniat.Et sic iste casus comprehẽditur sub regula,quãuis Barto.in.d.l.congruit.& Abb.hîc faciant differentiam inter criminalia & ciuilia.Nam in alijs locis Bart. est indistinctè loquutus.& sic etiam But.in.d.c.j.¶ Dicas tamen,ꝙ in criminalibus potest partes compellere ad concordiam ante,quã nascatur delictum.Et hoc modo poterit ista esse vera fall.quæ probatur in.l.denunciamus.C.de his,qui ad ecc.cõfu.& in.l.illicitas.§.ne potentiores.& ibi Bar.ff.de offi.præsi.& not.Bal.in.d.ex stipulatione.dicens,ꝙ iudex ante factum debet obuiare iuxta posse.Item Bald.in.d.l.æquissimum.dicẽs,ꝙ ante factum debet iudex reducere partes ad concordiam: sed post delictum commissum debet studere ad vindictam;ne delictum sit impunitum.Dicit tamen Bald.in l.transigere.vj.col.ibi:ista sol.est no.C.de transac.ꝙ iudex non debet se intromittere ad concordiam partium delicto iam commisso ante,quàm puniat:sed post quam puniuit,potest studere de concordia ipsarum.& sequitur ibi Sali.viij.opp.& Alex.in pe.col.& in.d.§.& post operis.propter glos.in.d.l. transigere.¶ Fallit secundo.d.regula in principe.Inno.in.c.cum inter.R.in primis verbis.de elec.per illum tex.in ver.inuitum coẽgit. & eius verba & illum text.clarius not.ibi Abb.in.j.nota.dicens non reperiri ita alibi expressum:& illum text. notat etiam Paul.de Castr.in.l.quidam æstimauerunt. in secunda colum.fi cert.peta.dicens,† quòd Princeps, quib nõ habet superiorem,compellit interdum partes ad compromittendum.& idem Alexã.ibi,in.d.§.& post operis.¶ Tempera,vt per Butr.in.d.cap.ad fin.de mut. pe.vt hoc procedat in his,in quibus Princeps habet liberam administrationem:sed in priuatis iuribus aliorum non putat,quòd possit compellere ad concordiã, nisi causa subsit.¶ Item pulchrè Abb.in titu.seq.c.cum pridem.vlti.nota.dicens,quòd Papa non cogit ad componendum:nisi res,de qua litigatur,sit in libera dispositione Papæ.Et infert,quòd sicut nullus Prælatus cõpellitur inuitus permutare:vt in statuto concilij Basilien.de quo iple mentionem sepe facit:ita litigans super Prælatura non cogitur,ad compromittendum,vel cõponendum:ita vt habeat Prælaturam dimittere. Tamen videtur,quòd ex causa vrgenti hoc posset Papa: sicut potest cogere.Episcopum insontem: vt ex causa vrgenti renunciet dato sibi cambio:vt per Innocen.de renun.c.nisi cum pridem.Et ita Abb.in dicto cap.cum inter.R.iij.colum.ibi:an autem possit Papa,vbi vide. Et procedit hoc in beneficialibus:in alijs autem materijs procedit dictum Butr.in dicto cap.j.¶ Et pro ratione diuersitatis inter beneficialia & alia,vide quæ dixi in.c.quæ in ecclesiarum.de constit.Et consydera bene,quòd Legistæ in dictis locis non habent respectum ad beneficialia:& ideò dictum eorum videtur parum importare apud Principem secularem: nisi dicamus, quòd possit cogere ad componendum, quando concurrit aliqua ex illis causis,de quibus in sequentibus fall.¶ Si diceres:Princeps non aufert alicui dominium rei suæ:vt not. omnes in.d.capitu.quæ in ecclesiarum. & tamen cogendo aliquem compromittere,inducit ad periculum amissionis rei,propter sententiam futuram arbitri,cui stare oportet.l. diem proferre.§.stari.ff. de arbi.Respondet solus Domi.in.d.c.quæ in ecclesiarum iiij.colum.quòd maior huius argu. procedit, quando Princeps aufert alicui certitudinaliter dominium rei. Sed quando non certitudinaliter, sed occasionatiuè, tunc secus:vt quando compellit ad compromittendũ: quia licet possibile sit,quòd arbiter auferat sibi de iure suo:tamen istud non est certum: qa poterit esse,ꝙ arbiter non auferet.Et per hoc dicit posse saluari statuta cogentia aliquod genus personarum ad compromissum.quod vltimum firmat etiam per prædicta Paul.in dicta.l.quidam.dicens,quòd talia statuta concernunt publicam vtilitatem.& alleg.Bald. in prœmio feud.in prima constitutione. ¶ Consydera bene,quòd longè plus est compellere ad componendum,quàm ad compromittendum: quia coactus compromittere,potest appellare.Petr. de Ancha.in.c.ab arbitris.de offic.delega.in.vj.per illum text. Bartol.in.l.fin.C.de iudi.dixi de re iudic.c.vlti.Tamen illud est in coacto à statuto: fortè secus in coacto à Principe,qui non dicitur cogere,sed inducere inductione sibi à lege permissa in certis casibus & modis,de quibus.s. Tamen hoc non reperiotactum:licet videatur per omnia eadem ratio:ex quo præsupponitur, quòd necessitate præcepti Principis deueniatur ad compromissum.¶ † Fallit tertiò,quando lis magno tempore durauit:& est adeò intricata, quòd de facili extirpari nõ potest.Nam tunc iudex potest compellere partes ad concordiam,licet causa sit ciuilis.text.in.c.placuit.xc.distinct.De quo facit festum Butr.& Imol.in.d.c.j.ad fin.de mut.petiti.& Abb.hîc, & in.d.c.cum inter.R.iij.colum.& in.c.fina.in.iiij.nota.s.titu.proximo.& in.d.capitu.cum pridem.& in.c. nouit.iij.colum.de iudi.& Pau.& Alex.in.d.l.quidã.& Lud.in.l.ij.in prin.ff.sol.ma.& Alex.in.d.§.post operis. iij.colũ.& Lud.& Alex.in.l.si quis mihi bona.§.iussum. ff.de ff.de dã.infec.¶ Et pondera bene:quia iste est casus,in quo Episcopus potest coercere laicos.Nã dicitur in ca. placuit.ꝙ Episcopus potest tales excõmunicare & tu scis ꝙ delictũ excõmunicatione dignũ,est fori ecclesiæ.Ab. de foro cõpe.cum sit.iiij.col.& ideò videt,quòd Episcopus peccet mortaliter non intromittens se per censuram ad pacificandos ciues cum scandalo dissentientes:quia licet aliàs non obtians delicto nõ peccet,vt delinquens:tamẽ fallit in Prælato.Abb.de senten.excom.c.quantę.Et negligentia in prælato est peccatum mortale,etiã in cõcernentibus pacẽ.j.c.proximo.& ibi Abb.ij.nota.¶ Et ꝙ negligentia in reuocando discordes ad cõcordiã sit peccatum mortale in Prælato,est glo.singu.in.c.vnũ orar.§. aliàs ea demũ.in ver.neglexerit.xxv.dist.licet in alio sit veniale.vt ibi.& dicit Abb.in.c.j.ad fi.de offic.ord.ꝙ episcopus debet excõmunicare & interdicere ciues expellẽtes alios iniustè ex ciuitate.Et dixit Bal.in.l.j.§.quies.ff.de offi.præfec.vrb.ꝙ officialis videns rixãtes,& nõ se interponens,cum possit,põt ab officio per hoc remoueri.Et istę inductiones meæ fuerunt trãsmissæ reuerendissimo Cardinali Senensi nepoti Papæ Pij ab illis, qui de facto expulsi erant à ciuitate Senẽsi tẽpore moderni põtificis Sixti quarti.¶ Pro ista fallẽtia,dũ dicit de lite intricata: vide Bal.de elec.cũ ecclesia Vulterana.ad fi.vbi dicit,ꝙ si ꝓbationes sunt hinc inde pares:& materia non est[a] diuisibilis:vt est iurisdictio:tũc vter ꝙ inquãtũ reus,debet absolui:& debet cõpelli cõpromittere in aliquos amicos cõmunes,ita ꝙ possint iudicare nõ adstringẽdo ad formã alicuius libelli.¶ Fallit quartò:Quando imminet timor armorum.& rixæ:quia tunc ad euãdendũ rixas,terrore armorum,põt iudex cogere ad transigendum. Ange.in dicta auf.vt liti.iurent.in fi.per.d.l.si cuius.§.æquissimũ.aliàs est.l.ff.de vsuf.Idẽ Pau.& Alex.in.d.l.qdã.dicẽtes partes posse hoc cogi etiã ad cõpromittendum,quie quid dixerit Bal.in.d.l.ex stipulatione.Ad idẽ quod no. Lud.post Ang.in.l.ij.§.ex his.v.col.ibi:sed succedit dubitatio.ff.de verb.obli.vbi dixit,ꝙ licet partes non cõpellãtur ad concordiã,quando discordia tendit solùm ad eorũ incõmodum ibi per Bar.tamen vbi ex ea cauſaretur rixa,vel probabiliter dubitaretur,ne veniretur ad arma, tunc iudex eos cõpellet ad cõcordiã.per.d.l. æquissimũ. & idẽ dicit Imo.in.d.§.ex his.iiij.col.¶ Fallit.v.† Quando est dissensio inter personas insignes,ex qua respublica turbatur. Bald.in.d.l.æquissimum.per tex.in. l.si qs ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de cap.hîc alle.per Abb.quia iudex debet studere ad sedandam illã discordiã:ne transeat in præiudiciũ.Sicut debet debet studere ad generalẽ pacem & quietẽ prouinciæ sibi cõmissæ.d.l. cõgruit. ff.de offi.præsi.Idẽ Auge.in.d.l.æquissimũ.dicens,quòd etiã si de facto põt ciuilis discordia tendere in exitiũ rei publicæ:possunt partes cõpelli ad concordiã,per illum tex.& remittit ad Barto.in.l.huiusmodi.§.fin.de lega.j. Idem Ang.in.d.l.furti.dicens, ꝙ si respublica inquietatur propter litem priuatorũ,possunt cõpelli ad cõpromittẽdũ de lite,per tex.in.§.eos.in aut.de mã.Prin.Idem Bal.in.d.l.j.§.quis.in prin.ff.de of.ꝓfec.vrb.dicens,ꝙ plerũq; status publicus turbat ex priuato: & ideò propter hunc,timorẽ possunt subditi nedũ hortari, sed etiã cogi ad quętè.viuẽdũ.Et in hoc recedit Bald.ab eo quod dixit in.d.l.ex stipulatione.& hoc dictũ sequitur Ana.in.c.primo.in.xv.col.de maledi.¶ Similiter dixit Bald.C.de lib. cau.l.cum affirmes.quòd iudex potest suadere pacẽ:sed non componere partibus inuitis:nisi timeatur de præiudicio reipub.Et cum istis concordat Abbas hîc:& pulchrè Bart.in.l.ambitiosa.quarta colum.ibi declaremus istas regulas.ff.de decret.ab ordine faciend.icens, quòd habentes arbitrium super pacifico statu ciuitatis, possunt homines habẽtes simul inimicitias cogere ad pacẽ, ne Respub.lædatur:vt latius per eum.Et dicit Bar.in.d. §.in ciuilibus.quòd tales priores possunt facere statuta per quæ tollatur materia brigarũ & dissensionũ inter ciues:quia per hoc reipu.cõsulitur. Cæterũ si ex dissensiõne priuatorũ cõtingat secundario modo casualis turbatio reipub.nõ tamẽ ipsi priuati ex hoc puniũtur,vt seditiosi,vel reipu. turbatores:cũ ad hoc principaliter non intenderent:vt dicit tex.elegans in.d.§.in ciuilibus. Inde refert Cataldinus de viso,in trac.syndicatus.§.cxxiiij. ꝙ si statutũ punit leuãtes rumorẽ,& vnus alium inimicũ suũ percusit,ex quo incidẽter secutus est rumor, nõ habet locũ pœna statuti:quia ille principaliter nõ intendebat offendere rẽpub.Et ita dicit cõsuluisse Bal. in ciuitate Assisij,per.§.in ciuilibus. Et quia regulariter nõ inspicitur,qd̃ secundariò fit,sed quod principaliter.l.si quis nec cãm.ff.si cer.pet.quæ ratio gustatur ad vtilia proposita,vt vides.& quædam pulchra dicta no.Alex.in.d.l.si quis.in apostil.& alia dicta data opportunitate materię. Sed dicit Alexã.in.d.§.in ciuilibus.in apostill. illum text. sequi,quãdo occurrit turbatio ciuitatis occasionaliter, & per cãm valde remotã:secus si immediatè, & ex actibus proximis est deuentũ ad concitationẽ & rumorem populi.alle.Bal.in cõsi.in Christi.& c.ex insultu percussit.Quædã alia allegat circa.d.§.de qbus vide ibi.¶ † Fallit.vj.vbi discordia[a] aliquor ũ tendit ad incõmodum alterius:& non loquor de discordia rixosa,sed potius de dissensu:quia tũc põt implorari officiũ iudicis:vt cogat eos cõuenire.Bar.post Old.in.l.ij.§.ex his.de ver. ob. Et ibi habes exemplũ,quãdo in soluẽdo certo corpore,& obligatiõe generis alicui debito,debitores discordãt in pari numero:quia propter cõmodum creditoris cogũtur concordare.Alle.Bar.in.l.huiusmodi.§.fi.de leg.j. & sequitur Ludo.in.d.l.ij.post alios, dicens melius facere text.insti.de satisd.tu.§ finaũt.&.ff.de admi.tut.l.ij.§.fanè. ff.de bonis authoritate iudi.poss.l.in venditione.ad finem.C.de nup.l.prima.& illud dictum Barto.sequitur etiam Imol.in dicto.§.ex his.tertia columna.ibi: aduerte primò. Vbi verò iudex non potest partes discordantes in alio actu reducere ad concordiam,si est actus, qui per iudicem expediri possit, ipse expediet, secundum Barto.pulchrè in dicta.l.in venditione.§. si vnus.per illum textum dicentem inter alia,quòd si partes discordant in eligendo,sapiens iudex eliget.Nota etiam Spec. de requi.consilio.§.primo.verticul.scias igitur.Et si partes non concordant in formando punctum quæstionis, iudex debet formare. Barto.in dicto.§.si vnus.& Barto. & Angel.in.l.prima.C.de relatio.& Philip.in capitul.in timasti.iij.no.de appella.Et idem in electione assessoris dixit glossa peregrina in capitul.super quæstionum.§. verum.in verticu.assensu.prope finem.de officio deleg. Et dicit Bald.post Specu.in.l.& sum.§.finali.ff.de pactis, quia habentes distribuere bona testatoris,si discordant pari numero in electione pauperũ,Eps eliget.Debet tn in dubio seq arbitriũ executorũ magis cõiunctorũ testatori.Bal.in.l.antep.per illũ tex.ff.de pac.Et dicit Bar.in l.de die.in prin.ff.q satisd.cog.ꝙ si partes coactæ per statutũ certo casu facere pacẽ nelciũt capitulare ipsum, iudex capitulabit.vide ibi Alex.in.ij.not.& seq.¶ Et dicit Bar.in.l.duo iudices.in fi.ff.de re iu.ꝙ si sapiẽtes adhibiti in cõsiliũ iudicis,discordãt,iudex adhærebit,cui voluerit,nisi plures essent ꝓ vna parte & statutũ actaretiu dicẽ ad sequẽdũ cõsiliũ.Bal.in.l.j.vj.q.ff.de of.cõsu.vt ꝓ Alex.in.d.l.duo.in fi.Et si ꝑtes discordãt in eligẽdo me dicũ,vel peritos in arte,iudex eliget.Ab.in.c.ꝓpositi, v.col.de ꝓba.post 10.An.in addi.Spec.de homi.§.j.ver, pone facit.l.iij.ibi:iusiõe Prætoris.C.fini.re.Et dicit abbas.n.c.cũ aũt.ad fi.de iurep.ꝙ si patrõi ꝑsentãtes discordãt pari numero:cps gratificabit cui vòlet ex ꝑsentatis, & idẽ Car.in Cle.ij.§ fi.j.q.eo.tit.¶ Et dicit Bart.in.l.fi. ad finem.ff.de ap.re.† quòd si cõsanguinei discordant in

a ¶ Compromittere.Adde.d. Sozi. idẽ tenẽtẽ in suo cõsil.ccxxj. inci. visa diligenter facti.ver.concurrit etiam quia.in.ij. parte.char.xcvij. Et an,& quãdo necessitaẽ,vide ꝙ eũ in cõsi.iiij. incip. visis actis & actitatis . circa prin.cũ versi.seq. in.j.pte. char.iiij.

b ¶ Princeps.Adde tu,ꝙ an Princeps possit indifferenter de iure cõpellere partes ad cõpromittendũ:Feli. hic non aperit,sed ꝙ Princeps possit, facit totus tit.qd̃ met. cau.Nã cõpulsus ad aliquid faciendum, põt agere ad rescindẽdum actum actiõe,qd̃ met.cau.ff.quod met. cau. ꝓtotũ. Quare dic,ꝙ firma cõclusione,ꝙ Princeps,põt cõpellere partes ad compromittendum in his, quæ pendẽt à potestate sua:vt puta Papa põt in beneficialibus & alijs.

a ¶ Vbi discordia. Adde tu,ꝙ contra Bart.in. d.l.ij. §.ex his.tenuit sol lus Bal.ibi quem scribentes non allegãt,& dicit ibi ꝙ salua reuerẽtia Bar. malè põderauit tex.in.l.huiusmodi.§.fi.de leg. j. Et adde, ꝙ Bar. fuit sibi cõtrarius in.l.iij.§.cato. de ver.ob.ibi eũ vide,quę scribẽtes ibi sequuntur. Si partes discordãt in expeditione actus,iudex se intromittit.

maritanda puella: appellabitur ad iudicem, qui se interponet. & sequitur Bal. in coniunctione. C. de nup. Et dicit Bar. in. l. cum dotē. §. eo autē tempore. ff. sol. mat. cum concor. de quibus ibi per Alex. & Abb. in. c. tuę. de cleri. non resi. quòd si propinqui puellæ, vel minoris discordant in cōsentiendo cōtractui taliū personarū, iudex supplebit. ¶ Et dicit Rota de testi. xlv. decisi. est & sciendū. in antiquis. ꝙ si partes corā auditore sacri palatij discordant in eligendo iudicē remissoriæ remittūtur ad auditorē contradictoriarū: vt ibi cōueniāt de iudicibus, si volunt. Et dicit Abb. in. c. fi. j. col. de re iudic. ꝙ vbi duo domini nō possunt cōcordare in regimine terrarū suarū cōmunium & non diuisarum: superior inducet eos ad concordiam: vt regant alternis vicibus. Allegat gl. fi. in fi. in c. licet. xvj. qō. iij. Et si canonici discordant pari numero in gratificādo alteri ex duobus impetrātibus per omnia paribus, superior eos cōpellet ad electionē in termino, quo elapso ipse eliget. gl. in. c. duobus. in ver. teneātur. de rescript. in. vj. Ang. in. l. si duobus. C. cōia delega. Ana. in c. fi. vij. col. de sortile. ¶ Et si plures discordāt in eligēdo legatū in damnū tertij, potest ille tertius implorare officium iudicis, ne sibi damnū in bonis inferatur. l. huiusmodi. §. fi. de leg. j. & etiā appellare secundū Ang. Are. in d. l. fi. in. iij. col. ff. de app. reci. Et si illi, quibus debētur alimenta discordant in modo percipiēdi: iudex eos componet. Spec. qui fi. sint legi. ad fi. ver. quid si discordāt. ¶ Et si aliquis etiā superior recusat sine causa consentire: pōt adiri alius superior, qui eum cōsentire cōpellat. c. nullus. de iurepatro. & ibi copiosè Bellēci. in apostil. impresis. Hæc & similia intellige, qñ sumus in materia requirente consensum omnium: sed quando sufficit cōsensus maioris partis, semper præualet maior pars. l. quod maior. ff. ad muni. ¶ Quādo autē requiratur consensus omnium: & quādo sufficiat cōsensus maioris partis: dixi. c. cū oēs. xv. col. cū seq. de cōsti. Et ex prædictis poteris apostillare
9 apostillantes. Bar. in. d. l. in vēditione. ¶ † Fallit septimò & vltimò in treuga, ad quā potest ecclesiasticus cōpellere etiam laicos ex causa: vt per Abb. j. c. proxi. no. & tenementi dictū Ab. hîc: cū vult singulariter, ꝙ in omnibus casibus, quibus partes possunt compelli ad pacē, possunt etiam compelli ad treugam. ¶ Demum scias circa prædicta, quòd quando pars scit, quòd alia pars fouet iustitiam peccat mortaliter inducendo eam ad concordiam: quando aliquid relaxat de eo, quod sibi debetur: secus si non est dubium de iure partis. Butrius in dicto capitul. primo. ad finem. de mut. peti. Et si sciret pars, quòd fouet iustitiam, tamen eam probare non potest: non credit Butrius quòd ille offendat Deum laborando ad concordiam: vt aliquid habeat de eo, quod sibi iustè debetur. Et ita intelligit dictum Specu. de proba. §. nunc dicēdum. versi. in summa nota. ¶ Et de parte, quæ fouet iustitiam, & licitè dat pecuniam aduersario, vt desistat à vexatione, etiam in beneficialibus: vide Abb. j. titu. proximo. c. cū pridem. iij. col. propter glo. ibi plenè habetur de simo. c. dilectus. & c. ad aures. & ibi Ana. ad fi. & Imo. in. c. super hoc. in pe. col. de renū. & gl. in. c. altare. & c. q̄situ. j. q. iij. & Ray. in summa de dec. §. qd si miles. & Tho. ij. ij. q. c. arti. ij. & Ana. in. d. c. dilectus. lo. j. de simo. & Oldr. cōsi. cclxxx. Et dū dixit, ꝙ peccat tentādo cōcordiā is qui non fouet iustitiam: fortè illud debet intelligi nisi alia pars relaxet sibi de eo, quod sibi debetur sciēter: quia tūc videtur donare. Iudex etiā qui scit, ꝙ iura partis sunt dubia, potest cum bona conscientia tentare compositionem inter partes. Sed si sunt clara, Specu. relinquit cogitandum, in tit. de præpa. in. §. primo. versicul. ceterū. & versi. sed quid tamen. Ioā. Andræas ibi decidit, & eius verba sequitur Butri. in dicto capitul. primo. ad finē. & Abb. in. c. fi. ij. col. ibi: sed quæro nunquid. j. de transacti. quibus adde omnino Tho. ij. ij. qō. lxxj. arti. iij. & etiam ibi de quæstione præcedenti.

a ¶ De nō offendēdo. Adde Ang. in d. l. qui bona. in. §. dāni. alle. in text. & Paul. de Ca. in §. de illo, in ea. l. & latè per. d. Alexā. de Imol. in. d. l. q bona. in. §. si quis iuxta. in. j. col. cū se. cum cōcor. ibidem per eum signatis. & in. l. eū. de accusa.

10 Qui timet † verosimiliter offendi ab aliquo, pōt iudicis officiū implorare, vt
a ipsum cōpellat ad præstādā cautionē de nō offendēdo,[a] Ab. hîc post Bar. l. illicitas. §. ne potētiores. ff. de offi. pręsi. Idē Bar. pulchrè in. l. sanctum. ff. de re. diui. in. l. denunciamus. C. de his, qui ad eccle. cōfug. in. l. j. ad fi. C. in qui. cau. colo. censi. do. ac. poss. lib. xj. in. l. qui bona. §. qui dāni. & plenius. §. si pars. ff. de dā. infec. Bal. in aut. habita. v. col. ibi, ex quo diligēter no. C. ne fi. pro pa. in. l. fi. ff. de offi. præfec. vr. Floria. in. l. æquissimū. in prin. ff. de vsufru. Inn. in. c. j. ad fi. gl. mag. de offi. delega. Et vt melius intelligas istud dictū quotidianum, ordinaui super eo nouē declarationes.

Prima declaratio. Non debet iudex aliquē cogere ad dictam cautionē de nō offendendo: nisi præmissa causæ cognitione: & discusso, an subsit iusta causa timoris: siue moueatur ex officio, siue ad instantiam partis: quia grauare quē ad satisdādū, est sæpe laboriosum. l. ij. §. si dubitetur. ff. de iudi. Ita scribit Imo. in. l. ij. §. j. in fi. ff. solu. matr. reprobando Dyn. qui dixit non esse opus causæ cognitione, quando iudex mouetur ex officio. ¶ Et no. quòd solæ minæ non semper inducūt hāc petitionē cautionis: sed statur arbitrio iudicis. Bar. in. l. hæc aūt. in prin. ff. si cui plusquā, per leg. fal. & ibi etiā Imo. Cōsiderabitur ergo vtrū sit persona consueta exequi minas: vt etiam per Abb. in. c. j. in. j. col. de offi. dele. & j. & quod me. cau. Ab. cōcor. de q̄bus per Firma. in ver. minæ. §. vij. & per Moder. in terminis in lib. malefi. in versi. verba contumeliosa. fol. xcj. in. iij. columna. versiculo, quid si verba minatoria. Et istis adde Bartol. in. l. capitalium. §. ad statuas. ff. de pœnis. vbi dixit, quòd dicta securitas non potest postulari, nisi appareat causa. Non enim præsumitur quis velle alium offendere, nisi causa appareat secundū eum. Facit dictum Bal. in addi. Spe. in tit. de testa. in vlti. col. vbi dicit, quòd protestans ne fiat nouitas super tali possessione, debet exprimere ius exclusiuum iuris agēdi. Et dicit Bal. in. l. fi. viij. oppo. C. de edic. di. Adr. tol. ꝙ protestatio, quæ in iudicio inhibendo, vt nulla fiat nouitas super tali possessione, debet fieri cum expressione causæ: aliàs est inanis. Ad quod vide, quæ dixi de constit. c. cum M. in. iij. parte protestationis. versic. ij. conclusio. Et cauē, quia opi. Dy. reprobata per Imo. in. d. §. j. dum dicit non esse opus causæ cognitione: vbi pars istam cautionem: vbi non petit: saluabitur in secunda declaratione.

Secunda declaratio. Non sufficit cautio nuda sed fideiussoria. c. ex trāsmissa. cū gl. in versi. sufficienti cautione. & c. literas. in fi. in ver. sufficiens securitas. cum glo. de resti. spo. Limita illa iura nisi mulier nihil allegaret de suspicione viri: quia tunc sufficit cautio iuratoria. glo. iij. in. c. de Benedicto. xxxij. q. j. Et sic nota differentiā, an iudex ꝑcedat ad hanc cautionē ex officio, an ad instantiam partis: vt primo casu sufficiat cautio nuda, nō in secundo. Et hoc mō posset ꝑcedere dicta opi. Dy. l. ij. sol. matri. quia si verū est, ꝙ vbi ex officio iudicis petitur ista cautio: tunc sufficiat nuda: non erit opus causæ cognitione quia cessat ratio Ioan. de Imo. ꝙ sit laboriosum cauere & gusta hoc, vt nouum.

Tertia declaratio. Ista cautio nō erit ad tp̄s perpetuū: sed debet moderari arbitrio iudicis. Gul. de cu. & Barto. in. d. l. illicitas. §. ne potentiores. Ang. & Imo. in. l. iij. in prin. ff. de dam. infec. Imo. in. l. qui bona. §. finali. eo. ti. & ibi Ro. in. §. si quis iuxta. Ang. & Imo. in. l. pen. ff. de præto. stipu. Et ibi dicunt per illum tex. in versi. longum tēpus. quòd iudex poterit arbitrari de tempore decem annorum. Item Ang. in. l. ita stipulatus. ij. col. de ver. ob.

Quarta

Quarta declaratio. Si aliquis forensis inimicus meus venit ad istam ciuitatē: non possum ab eo petere istā cautionē de nō offendendo: quia adhuc non fecit aliquid propter quod hîc possit conueniri. Bart. in l. sed & si susceperit. §. fi. ff. de iudi. Nisi multum hîc cōuersaretur. Et hoc vltimum reassumit ibi Bald. loquens affirmatiuè, ꝙ si suspicor de aliquo forēsi, qui hic conuersaretur, ne me offendat, cogitur hic satisdare de non offendendo: quia hîc imminet suspicio ex facto suo: & sic quodammodo ex delicto suo, secundum eum. ¶ Consydera, quia ista ratio infert idem, si non cōuersatur: tamē dictum Bar. sequitur ibi Ang. dicens, quòd si esset vagabūdus, potest cogi ibi cauere. ¶ Quòd aūt non cōuersans, neq; vagabūdus nō cogitur cauere, est rationabile: quia facilè potest euitari timor tandiu latendo, quādiu durat peregrinatio.

Quinta declaratio. Possum petere, quòd caueat non solùm de non offendendo me: sed nec etiam meos. Item, quòd neque ipse neq; sui familiares & cōplices offendāt. Bar. in. d. §. ne potētiores. in. ij. col. Idē Bal. in. l. j. ad fin. ibi: sextò operatur. C. de Episco. & Cleri. dicens, quòd omnis faciens pacem debet promittere de familiaribus, socialibus adherentibus, vt si vult esse fidelis. alleg. c. ad Apostolicæ. in versi. adhærentes. de re iu. in. vj. & ibi Inno. Et dicuntur adhærentes illi qui assistunt consilijs & filij familiares & domestici. Bar. Bald. & Sali. in. l. j. C. si rector prouinciæ. & omnes illi, qui spōte sunt eiusdem voluntatis, cuius est principalis. Ange. in authentica de hæredit. & Fal. in princ. iij. colum. Et illi, qui assistunt intentione, opibus, consilijs, & fauoribus, dicuntur sequaces, & ei adhærentes. Pet. de Ancha. in repe. c. j. de consti. fol. xlvij. versi. vidi dubitari q dicantur. dicens Angel. ita consuluisse per. l. inter claras. C. de sum. tri. & l. j. §. si quis autem. C. de rapto. vir. Et sunt verba Ange. cōsi. mihi. ccliiij. inter capitula pacis. antepe. col. versi. his non obstant. ¶ Complices dicuntur, qui sunt socij ad malum, & non ad bonū. Io. An. in. c. cum oporteat. de accu. & sequitur Ana. in. iij. col. dicēs esse vtile dictum ad intellectum statutorum. Differūt autem proximi & consortes. Proximus enim intelligitur per lineam sanguinis. Consors intelligitur per participationem dominij. Bald. in. l. dudū. in fi. C. de contrahen. empti. dicēs hoc facere ad statutū Florentinum prohibens alienare extra consortariam. Et probant hoc duæ glossellæ primæ in. d. l. dudum. Tamen in Tuscia communis vsus loquēdi appellat etiam consortes illos, qui sunt de eadem ca-
a sata, seu parentela[a] non tamen sunt propinqui in quarto gradu. Et dicit Brixiensis in versicul. adhæreo. quòd pax facta pro aliquo & suis adhærentibus, intelligitur de illis, qui sponte sunt eiusdem voluntatis, cuius est principalis. allegat dictum. c. ad Apostolicæ. ¶ Et de adhærentibus meminit tex. in cap. olim. de accusa. & in. c. vt circa. de electio. in. vj. Et quòd qui adhæret alteri, dicatur vnus spiritus cū illo: facit. c. dānamus. in. j. col. de sum. Tri. ibi qui adhæret Deo, vnus spiritus est cū illo. Facit illud Psalmistæ: Adhęsit anima mea post te. P. sal. lxij. Deus meus. vbi gl. Nic. dicit: adhæsit feruenti dilectiōe. facit etiā. c. j. de postu. Pręla. ibi: qui Regi tunc temporis adhærebat. & in. c. conquesti. ibi: & eius sequaces. de sen. excō. quē alle. Ang. in. d. aut. de hęre. & fal. ¶ Et per verbū adhærentes. significantur illi, qui adhærent, & nō sunt subditi. Angel. in. c. œconomis. in aut. de alie. & emphyteo. Et quando in capitulis pacis promittitur de nō offendendo adhærētes: intelligitur de offensione ratione guerræ, non de alijs inimicitijs hominis ad hominē: nisi materia, super qua fit pax, aliud innuat. Bal. in. l. fin. ad fin. C. de ædi. act. Et quòd dicantur adhęrentes illi, qui habent eundem spiritum: vide Old. consi. ccxc. contra articulos. post prin. dū loquitur de adhærētibus appellationi. & alle. d. c. dānamus. & alia iura de identitate spiritus loquentia.

Sexta declaratio. Si petis à me cautionem prædictam, non teneor eam præstare nisi etiam tu caueas de me non offendendo, quando etiam ex parte mea est timor iustus: secus si vanus. Bart. in. l. qui bona. §. si quis circa. in fi. ff. de dam. infect.

Septima declaratio. Ista cautio non potest peti per superiorem ab illo, qui est ei subditus, vel debet reuerentiam: quia præsumitur peti causa onerandæ libertatis. Paulus de Castro. in dicta. l. qui bona. §. qui damni. Et per. l. primam. §. quæ onerandę. ff. quarum rerum actio non da. Alexan. contrà. in dicto. §. si quis iuxta. quia textus. in. §. quæ onerandæ. non loquitur quando præcessit iusta causa timoris.

Octaua declaratio. Ille, qui dedit causam timori, non potest petere hanc cautionem: nisi quando offensus repetit eum: puta dominus seruum, qui ab eo aufugit. vel maritus vxorē, quę diffamata de adulterio, recessit à marito. Ang. in. d. §. qui damni. ita intelligens. l. pręsenti. C. de his, qui ad eccle. confu. & c. literas. de resti. spo. Quanuis Barto. in. §. si quis iuxta. dixerit simpliciter dantē causam timori posse indistinctè petere hanc cautionem. & cum Angel. concordat Pau. in. §. si quis. nisi iudex officio pro bono pacis iniungeret hanc cautionem, per. d. l. æquissimum. Idem Roma. in. d. §. si quis iuxta. nisi inimicitia diu durasset. per. d. c. placuit. xc. distinc. ¶ Sed dicas, quòd etiam ad instantiā illius, qui dedit causam timori, potest iudex cogere offensum ad cauendum: vel si non potest cauere: prohibere sub pœna, nec accedat vsq; ad certos fines, secundum Ioan. An. in addi. Specu. in tit. de pignoribus. §. sequitur. ver. quid si timeo. Et sic procedat opi. Bart. quam etiam reputat æquiorem Imol. in dicto. §. qui dāni. & eam approbat a Alex. in. d. §. si quis iuxta. per dicta. l. denunciamus. loquentem indistinctè. ¶ Non obst. quòd ille, qui commisit in legem, non iuuatur beneficio legis. de vsuca. capitu. quia frustra. quia verum est, qui commisit delictum, nō iuuatur beneficio legis quominus puniatur: non tamē punitur, & offendi poterit à priuato, cui vindicta non est ꝑmissa. C. vt nemini liceat se sine iudicis authoritate vindicare. Non obstat. l. si mulier. in prin. ff. quod metus causa. vbi quis non potest allegare metum, cui dedit causam: quia loquitur, vbi quis timet inferri sibi aliquid grauę iustè. Nos loquimur, quando quis timet vim sibi inferri contra ius, secundum Alexandr. in dicto. §. si quis. Pro quo facit: quia etiam dans causam metui, potest metum allegare ad euitandum grauamen iniustum: capitul. veniens. secūda. de sponsa. glossa magna in capitul. Abbas. in secunda colum. versic. quarta. &c. vbi etiam ita intelligit dictā. l. si mulier. de qua plenius loquitur Do. in. c. ad eius verò. quinta distinctio.

a ¶ Parentela. Ad de Sali. in. d. l. dudum. alle. in tex. & Bal. in. c. j. quid sit inuestitu.

2 **Nona** † declaratio & vlti. Ille, qui grauatur, vel grauari timet ex facto alterius: pōt officiū iudicis implorare, vt iudex ante factū inhibeat. l. si pater. C. qui bo. ce. poss. q̄d alibi non reperit̄ ita expressum, secundū Bald. ibi: post factū autē bene reperitur ꝙ debet reuocari. l. ob maritorū. & ibi plenè no. C. ne vxor ꝓ ma. secundū eū. Et dicit Sal. in. d. l. j. §. q̄es. ꝙ q̄libet timēs vim inferri in sua possessione: pōt adire iudicē, & absq; libello petere: vt euitet̄ ne iniuria cōmittat̄. Et multa allę. Et subdēs idē esse, si alicui fiat impedimētū in sua libertate. ad idē q̄d no. Bal. in. l. si seru⁹. C. q̄d cū eo. dicēs, ꝙ si ꝑs timet ꝓbabiliter se turbari in possessione, pōt implorare officiū iudicis ꝑ q̄d petat se defendi. Et sequit̄ Are. de proba. c. in p̄sentia. iiij. col. ibi & primò adde. Idem Bal. in. l. fina. ij. colū. C. de edi. diui. Ad. tol. Et ibi etiam dicit, ꝙ vbi aliquis timet, ne alius suam possessionem inuadat,

ſufficit ad conſequẽdum iudicis interdictum facere fidem de poſſeſsione ſine libello & ſine ordine iudiciario. Et dicit Bal. in l. ſi ſuper poſſeſsione. C. de tranſ. ꝙ timens vim fieri ſibi in poſſeſsione, poteſt impetrare à iudice ne vis fiat: per illum tex. Alleg. Inn. in. d. c. in præſentia. & ſequitur Alex. in. d. l. ſi de poſſeſsione. dicens eſſe bo. tex. in. l. ſi. in prin. & ibi Bar. ff. quod met. cau. & in. d §. ne potentiores. & ibi Bar. ¶ Et vide circa hoc ſecundũ eum no. practicã, quã dedit Bar. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi. circa vl. co. ff. de ope. no. nũ. Adde elegans conſic. Pau. v. vbi latè probat, quis põt agere non intentando petitorium, neq; poſſeſſorium: ſed ſolũm, vt inhibeat aduerſario: ne turbet alium in poſſeſsione. & ſuper hoc poteſt fieri præceptum, & interlocutoria: quæ non valet, quantũ ad effectũ obtinẽdi diffinitiuam ſuper proprietate, vel poſſeſsione: vt ibi latè per eum, quem ſemper vide. Fortius dixit Ro. de reſcrip. xlv. j. &. ij. in fi. in antiquis. ꝙ ratione imminentis periculi poteſt delgatus inhibere, ne quid innouetur, etiam ſi cauſa nõdũ ſit adeò cœpta, quòd ſit in ſtatu inhibendi. Dixit etiam Spe. de delegato. §. ſequitur. ij. col. ver. porro. ꝙ ſi quis actu non turbat iuriſdictionem delegati: ſed eſt præſumptio, vel dubitatio de turbatiõe, poteſt delegatus ipſum cogere: vt caueat de non turbando. Et idẽ But. & Imo. in c. j. de offi. dele. ¶ Demum pro multiplici ornamẽto huius rubricæ, poteris videre Brixi. in ver. pax. & plenius Firmanum in eo. ver. & ſcias, quòd ad iudicem eccleſiaſticum poteſt recurri contra violatorem pacis. Abb. in. c. ſuper quibus. in fi. per illum tex. de verbo. ſigni.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus in vno loco, eſt excommunicatus quocunque vadat.*
2 *Prælatus non deponitur propter ſimplicem negligentiam: ſi autem monitus ſe non emendat, imponitur excommunicatio duorum menſium.*
3 *Negligentia eſt digna excommunicatione.* 4.
5 *Vbi non apparet, quis fregerit pacem: nullus tenetur ad pœnã fractæ pacis.*
6 *Treuga, ſi frangatur ab vno, alter poteſt etiam illam frangere.*
Lex noua non acquirit vires quando plures actus fiunt contra eam, ſcien te conditore legis, poſt nu. 6. *verſiculo. lex noua.*
7 *Lex conſilij tollitur indiſtinctè per deſuetudinem & ſeruantes eam, non incurrunt peccatum.*
8 *Lex poſitiua, etiam ſi conſonæ iuri diuino: ſi tamen ei aliquid adijcitur, illo addito, iudicamus de ipſa idem, quod de iure poſitiuo.*
9 *Lex, ſi per omnia idem diſponit: quod ius diuinum: tunc non poteſt tolli per deſuetudinem.*
10 *Obſeruantia, quando non repugnat directè legi contrariæ: quia homines non ſunt vſi lege: non tamen fecerunt actum contrarium, tunc talis nõ obſeruantia non tollit vllo tempore legem: quia non habet vim actus contrarij.*
11 *Lex ſi à principio ab aliquibus ſuſcipitur in eodem loco: ab alijs verò non, & Papa ſimpliciter ſuſtinet, nec aliquid ſuper illo diſponit: illa tolerantia Papæ non excuſat à peccato: nec inducit diſpenſationem. Et hæc declaratio recipit tres limitationes.*
13 *Lex, quando violatur primi, qui incipiunt eam violare, incurrunt peccatum mortale. Nam non obſeruantia, & inobedientia grauant peccatũ.*
13 *Lex, quando non obſeruatur, ſi talis inobſeruantia, vel deſuetudo non habet ſecum notitiam ſuperioris, qui legẽ condidit, requiritur præſcriptio xl. annorum: & quòd ſit ſun data ratione.*

CAP. I.

1 Reugas. ¶ Dũ dicit Abbas † ꝙ excõmunicatus in vno loco, eſt excommunicatus quõcunq; vadat. Adde gl. ſi. in. c. ſi quis presbyter. vij. q. j. in. c. q; ſquis. in ver. communiter. in. iij. q. j. Arc. in. c. ſi autem. xj. q. iij. & gl. mag. in. c. paſto. §. verũ. de ap. Facit qd notat Bart. in. l. cunctos. C. de ſum. tri. & ibi Bald. in vltima col. ponit de muliere cõdẽnata ad mortẽ: & erepta violẽter de manibus familiæ, q̃ remanet ſerua pœnæ quõcunq; vadat: vnde non põt contrahere, neq; ſimilia facere. Aliquando tamen poteſt quis priuari communione quorundã hominum tantũ. c. ſi quis de alterius. lviij. diſtin. c. quorũdã. in fi. cũ gl. fi. xxxiij. di. c. placuit. & ibi gl. in ver. rationẽ. & c. ſi quis aũt. xviij. diſtin. & Archi. in. c. ptæſenti. in fi. v. qõ. ij. & But. de cõſti. c. ex literis. per illũ tex. & pulchrẽ Abb. de foro cõpe. c. poſtulaſti. v. col. ponens q̃ probationes factæ alicubi, operẽtur in alijs territorijs. ¶ † Dũ tangit Abb. de pœna Prælatorũ negligentiũ: vide Do. in. c. j. iiij. col. de ſup. negli. Præla. in. vj. & videtur regulariter dicendũ, ꝙ propter negligentiã ſimplicẽ Prælatus nõ deponitur: ſed ſi monitus ſe non emendat, imponitur excõmunicatio duorũ menſium. c. quicquid. & ibi gl. in ver. excõmunicatio. ni. j. q. j. Et ſi cũ negligentia cõcurrit timiditas & remiſsio in exercendo ſibi iniuncta, datur ei coadiutor. c. ea, quæ. §. quòd ſi Ab. de de ſta. mo. Fallit, vbi cũ negligentia concurrunt alia delicta: quia tunc remouetur à dignitate ſua. Ita proprè loquitur. c. ſi quis Abbas. xviij. q. ij. Idem ſi negligentia tranſit in aliam ſpeciẽ delicti: vt quia negligit res eccleſiæ & poſſeſsiones: quia iſta non eſt mera negligentia: vnde poteſt deponi Ita intelligitur. c. dictũ. cum gloſ. ij. lxxxviij. diſt. &. c. cum ad monaſterium. §. ſi. de ſtatu mona. Ita etiã gl. ſi. in. c. ſæpe. xij. q. ij. Idem ſi eſt negligentia magna, quæ põt appellari neglectus: vt quando monitus eſt, & non deſiſtit. arg. c. placuit. xij. q. iij. Nam pro tali negligentia põt deponi: ſecundum Io. And. in. d. c. j. Pro quo eſt caſus in. c. j. de offi. cuſt. & gl. in verſi. negligens. in. c. cum ad monaſterium. de ſta. regula. quæ dicit, quòd propter negligentiam Prælatus deponitur: q̃n eſt magna & craſſa. Idem glo. iij. in. c. ea, quæ. de offic. Archidi. ¶ Et dicit ibi Butr. caudam illius gloſſæ eſſe bene notandam: dum dicit de negligentia craſſa. & per illam gloſſ. dixit Cardi. in Cle. j. ij. notabi. de cele. miſ. quòd propter negligentiam nunquã videtur Prælatus remouendus: niſi ſit valde perniciosus eccleſiæ, & monitus non ſe corrigat. Nam etiam per inquiſitionẽ non proceditur contra Prælatũ: niſi quando inualeſcit clamor, qui ſine ſcandalo tolerari non poteſt. de accu. qualiter. ij. §. verum. Secundum prædicta intelligũtur varia dicta gl. & doct. ¶ Sic intellige Abb. in. d. c. ea, quæ. de ſtatu mona. ſecundo notandum dixit, quòd propter negligentiam parua Prælatus non deponitur. & dicit Bald. in. l. mancipia. verſic. quæro, an officiales. C. de ſeruis fugiti. quòd ab officio perpetuo quis non deponitur propter negligentiã: niſi culpa inducat depoſitionem: vt quia delinquit in officio. alle. l. ſi aliquid. C. de ſuſcep. & arca. & gl. in. l. ij. §. mulier. ff. de his, qui no. infa. Dicit etiam Do. c. diſpenſatio. per illum text. xliij. diſtinct. quòd Prælatus negligẽs circa ſibi iniuncta ratione ſuæ adminiſtrationis, peccat mortaliter. Eſt tex. cum glo. in ver. neſcit. c. quãuis. de reg. iur. dicit etiam text. in. c. ſi cuſtos. in fi. xxvij. q̃. ij. quòd neglectus geminat culpã.

2 Dicit tex. cum gl. j. xj. q. iij. c. placuit. † quòd negligentia eſt digna excommunicatione. Dicit tex. in. c. excommunicamus. §. fin. de hæreticis. quòd Prælatus negligens in perſequendis hæreticis, eſt deponendus. Facit. c. qui crimen. v. q. j. vbi punitur pater carnalis non corrigens filios hæreticos. Intellige, dummodò conſtet de eius negligentia. glo. ibi. in verb. Chriſtum. ſed dicit, quòd in dubio præſumitur contra patrem, quòd per eum ſteterit: ex quo familia nõ eſt correcta. Do. poſt Archi. *c. ſicut hi. §. neceſſe. *xlvij. diſtin. arg. c. peruenit. xviij. diſtin. dixit etiam glo. in. c. ſancta. ij. q. vij. & gloſ. j. in. c. ſi Papa. x. diſt. *capi. vnum orarium* §. criminis. in verſi. plus tacet. xxv. diſtin. quòd nimia taciturnitas in Prælato, eſt peccatũ mortale, in alijs veniale. Eſt etiam ibi gloſ. in ver. neglexerit. quòd Prælatus negligens ſedare diſcordias ſubditorum, peccat mortaliter. dixi. §. eo. in rubr. ibi: fallit. iij. Dixit etiam Do. in. d. c. j. de ſupplen. negli. Prælat. in. vj. quòd minor negligentia inducit diſpoſitionem tam Prælati regularis, quã ſecularis. arg. c. qualis. ij. in fi. de accu. & ita poteſt intelligi gloſ. in. d. c. ſi quis Abbas.

4 ¶ † In dignitatibus autem ſecularibus dic, vt per glo. in ver. regi. in. d. ca. j. quę habent locum in Ducibus & Comitibus, ſecũdum Io. An. & Do. ibi. Et de negligẽtia quo ad alios officiales, vel ſubditos, vide quæ dixi copioſè. de ordi. irrefragabili. in prin. Et guſta glo. quam hîc alleg. Ab. in. c. clericis. in pe. de immuni. eccle. in. vj. quòd etiã diſſimulatio in Prælato, eſt peccatum mortale: id eſt, quando ſua negligentia non eſt notoria: quia ſimulat ignorare exceſſus corrigendos. De inſufficiẽtia autem propter illiteraturam, diſtingue, vt latè per Do. in. c. ſedulò. xxxviij. diſt. Demũ vide multa moralia contra negligentiam Prælatorum per Archiepiſcopum Florẽ ti. in. ij. parte ſuæ ſummæ. titul. ix. capi. v. rubr. de negli. Præla. vbi

assumit

aſſumit qd̃ habetur. ij. Paralipo cñ. xxix. c. nolite negligere. Vos em̃ elegit dominus, vt ſtetis coram eo pro ſalute
5 populorũ. ¶ † Dũ dicit Abb. ꝙ vbi nõ apparet quis primò fregerit pacẽ, nullus tenet ad pœnã fractę pacis, poſt Bar. in loco per eũ alle. Adde tex. j. de pœn. conſtitu. ibi But intelligit ipſum, q̃n non appareat quis poſt offende
a rit. Idẽ Bar. in l. §. j. cũ arietes. ff. ſi quadru. pau. feciſ. dic. per illũ tex. cum gl. ibi dixit, ꝙ ſi vnus incœpit, ille tenet, & non ſecundus. & de illo tex. meminit gl. j. ſeruiens inſimili. in. c. ſi ęs bos. j. de iniur. alle. etiã. §. cum teſtamẽta. ff. ad legẽ Aquil. facit. l. ſi hi, qui inuicem. ff. de do. cau. mor. vbi ſi illi, qui donauerãt ſibi inuicem cauſa mortis moriantur, vt neſciatur quis prædeceſſerit, non debet donatio hæredibus. Et cum iſtis concor. Ang. in diſp. renouata guerra. & Bar. in. l. ſi ſeruum §. ſequit. ff. de verb. ob. & ibi copioſè Alex. in fi. dicens hoc cõiter teneri: facit qd̃ no. Bal. in. l. j. xij. q. C. vnde vi. & in. l. vt vim. quaſi in fi. ff. de iuſti. & iur. & Ana. de homi. fignificaſti. ij. xxix. col. di centes, ꝙ ſi inter duos ſit inſultus reciprocus, & nõ apparet de prioritate, nullus punitur quantũ ad intereſſe partis: tamen reſpectu reipub. nõ fit cõpẽſatio doli cũ dolo. Cogita, quid ſi vnus ex inſultantibus eſſet robuſtior, vel audacior altero: an præſumat illũ incœpiſſe? Et videtur prima facie, ꝙ ſic: per id, qd̃ de animalibus brutis ſcribit Floria. in. d. §. cum arietes. ita limitando illũ tex. Pro quo facit. l. qui duos. §. ſi maritus. ff. de reb. dub. cũ cõcor. quas dedi. de reſcrip. in. c. capitulũ. ad fi. ponens, ꝙ inter duos geminos robuſtior præſumitur primò natus: tamẽ hoc non affirmo. ¶ Dũ dicit Abb. poſt Bar. ꝙ primò inſultans de pace fracta, licet alius poſteà eũ offẽdat: nec ipſe tenetur: adde Ioan. An. in addi. Spe. ſuper rub. de treuga & pa. & Iac. de Are. Bal. Imo. & Pau. de Caſtro in. l. ſemel mora. ff. ſol. ma. & ibi plenius & elegantius omnibus per Lud. de Ro. quorũ dicta pluribus additis oportunè adaptat ibi Alex. adeò, ꝙ ſuperfluum putarẽ inſiſtere aliter.

6 ¶ † Conſidera tamen diligẽter, quia Ab. hîc vult expreſsẽ, ꝙ ſi vnus frangit treugam: põt alius eandẽ frangere impunè. c. iij. de iureiur. & l. cũ pponas. C. de tranſa. Nã contrarium firmat Io. Butri. in dicto capitulo tertio. & Ioannes Andræ. in addi. Specu. ſuper rubrica de treuga & pace. in prin. dicens fuiſſe originale dictũ Vincẽ. hîc. Idẽ Arch. in. j. c. illi qui. ante mediũ. xxiiij. q. iij. & dicit Io an. An. ita ſeruari in Hiſpa. Et cũ iſtis tranſeunt Ange. & Imol. in. l. ſi ex legati. ff. de ver. obli. & An. Raph. & Pau. de Ca. in. l. qui ſeruum. eo. tit. & Bal. ſ̃. eod. in rub. in vlti. col. ¶ Eſt verũ, ꝙ Imo. in. d. l. qui ſeruũ. ver. ſed certè. dicit iſtud potius procedere de cõſuetudine, quã de iure, per regulã. d. c. iij. &. l. cũ proponas. ij. C. de pac. Reſpondet ad. c. inter verba. xj. q. iij. ꝙ loquitur in foro cõſcientiæ. Et ita tranſit Alex. & Ant. de Alexã. in. d. l. cũ proponas. verſ. ij. fallit. & Alex. in. l. ſemel. ij. col. & in. d. l. qui ſeruũ. in fi. quã legit ſub. l. qui inſulã. Quibus adde Imo. idẽ dicentem in. d. c. iij. per illũ tex. cũ ſuis concor. loquentibus indiſtinctè. Et idem Abb. hîc. Nihilominus pro opi. Archi. conſuluit Mari. conſi. mihi. xvij. lanuenſium dux. ix. col. aſsignans rationẽ differentiæ inter pacẽ & treugã: b quia pax eſt finis diſcordiæ perpetuò duraturus. c
b
c Hoſti. & alij in ſumma huius tit. ſed treuga fit ad tẽpus, qua finita, poteſt aduerſarius illatas ſibi iniurias vlciſci: ideò videtur expectandus lapſus temporis: cum poſsit ſi dem ſeruare intra tempus, vlciſci poſt tempus. Non ſic in pace quia cum ſit perpetua: nunquam poſſet offenſus vlciſci iniuriam acceptam poſt pacem. Ideò inconueniens eſſet, ꝙ puniretur pœna fractæ pacis offendẽdo primum violatorem fidei. Dat ſimile exemplum in officia li perpetuo & in temporali. Nam primus poteſt conueniri durante officio: quia non eſt dare tempus, quod ſit expectandum, attenta perpetuitate officij. Secundus autem non conuenitur durante officio: cum ſit ſaltum

ius parti: vt eum poſteà conueniat: vt traditur in. l. principalibus. ff. ſi cer. pe. & in. l. pars. literarũ. ff. de iudi. dixit. proxi. legebatus. Et cum iſta ratione tranſeo. Nunc venio ad glo. famoſam hîc.

Lex noua non acquirit vices, quãdo fiunt plures actus contra eam: ſciente conditore & volẽte contradicere. & nõ contradicẽte: quia nõ dicitur moribus vtentiũ recepta. & ſuperior videtur acquieſcere illi cõtrauentioni, ſeu inobſeruantiæ. Ita firmat Abb. hîc per iſtam glo. & per tex. in. c. §. leges. iiij. di. a Et ad hoc totus mundus quotidie alle. iſtam glo. pro ſingulari & magiſtra. & eam approbant communiter doct. hîc. & Pe. de anc. & Imo. prope fi. in. c. j. & in. c. vt quiſq;, de vita & hone. cle. Imo. in. c. cũ olim. ij. no. de cle. cõiug. Pe. de Anc. elegãtiſsimè cõſi. cclxxviij. iure ſtatuto, conſuetudine. quẽ recitat Ana. in. c. j. j. col. de tornea. Et idẽ Bald. in. l. rem non nouam. in fi. C. de iu. Barto. in. l. j §. ſed cum antiquitas. C. de cura. furi. & conſi. clxiiij. iudex cõmunis Aſsiſij. But. Abb. & Mod. in. c. quia circa. de conſan. & affi. Io. An. in addi. ad Spec. in rub. de clan. deſpon. Old. con. cclix. impugnatur electio. Imo. in. c. cũ iandudum. vj. col. de præben. Ludo. copioſõ conſi. dxij. quo ad primum. ad fi. Mari. recitans Abb. hîc, in. c. cum conſuetudinis. x. col. de conſue. Alex. pulchrẽ cõſil. mihi. cxxxij. viſa facti narratione. & etiam conſi. vj. viſo themate. & in dubijs. ij. col. & cõſi. cccciij. viſis & conſideratis. multi
alij de quibus j̃. Ad idem bene facit textus in. *c. Syracuſanæ* §. eccle. verſi. illud autẽ Gregorij. xxviij. diſt in. & tex. cum gl. in. c. j. xx. diſt. & in. c. cũ olim. de cle. coniu. & in. l. ij. in princ. C. de conſti. pecu. inuſitato receſsit veſtigio. & ibi Bal. & tex. in auf. de hære. & fal. §. j. ibi: leges iã neglectas venimus reparare. & in auf. qui mo. nat. eff. ſui. §. fi. prope fi. ibi: quoniam non vtendo perempta eſt. & prima conſtitu. C. §. quibus. ibi: in deſuetudinẽ abierunt. Facit glo. in. d. l. rem non nouam. dum dixit deſijt eſſe in vſu. & multi alij tex. inducti per An. Are. in præ. Inſti. §. igitur. ij. col. & tex. in. l. de quibus. ff. de legi. ibi per deſuetudinem abrogetur. & gloſ. fin. ibi. ibi per abuſum perdiderũt. in. c. in ſynodo. lxiij. di. & text. in. §. ij. xv. q. j. ibi: conſuetudine receptum eſt moribus approbatum. & gl. & Do. in. c. ſi quis virorum. xxx. diſt. ¶ Per iſtam glo. dixit Pet. de Anc. in cle. j. de reb. eccle. non alie. ꝙ valet ſententia lata contra ſtatutum antiquum non vſitatum. & ſequitur Alex. in. l. cum prolatis. ad fi. ff. de re iudic. & de hoc aliquid j̃. in. iiij. declaratione. ¶ Per iſtã gl. dixit Matth. in procœmio cle. vt recitat ibi Car. in pe. col. & ſequit Do. hîc: ꝙ ſi ſtatutũ Epiſcopi prohibeat ſub pœna excõi
cationis, ne mulieres ferant perlas vel veſtes ſericas: ſi à c principio tale ſtatutum non fuit vniuerſaliter obſeruatũ, nõ incurritur talis pœna: tamen poſſet à principio ſuperior cõpellere retinentem ad obſeruantiam talis ſtatuti, patetin. c. in iſtis. de liguribus. xxiij. q. v. ſecundum Archid. in. d §. leges. & Domi. hic. ¶ Per iſtam glo. dixit Car. conſi. cxxxij. c. Archipresbyteri. iij. col. ꝙ ſtatutum Epiſcopi Ferrariẽ. adſtringẽs Archipresbyteros plebeiũ ad reſidentiam perſonalem eſt abrogatum per deſuetudinem, quam Epiſcopus ſcit & tolerat. Reſpondet ad dictum Hoſtien. hîc: quòd imò de tacita conſcientia illius qui poteſt legem tollere poteſt induci conſuetudo contra ſtatutum præceptiuum. alleg. Inno. in rub. de conſuetudi. in fine. ¶ Per iſtam glo. infertur ad dictum Bald. in authen. omnes peregrini. C. cõmu. de ſuc. vbi dicit quòd ſi fuit facta quædam reformatio contraria ſtatuto: tamẽ ſtatutum ante & poſt fuit practicatum prævalet ſtatutũ: ex quo reformatio fuit more vtentium approbata: quia non dicitur interruptum, quod ſemper viguit. allegat Archidiaconum in. c. fin. iiij. diſtinctio. ¶ Rationem iſtius gloſſæ aſsignat etiam Petr. de ancha. cõſi. mihi ccxj. iuxta ordinem. ij. colum. quia multæ leges mori-

a ¶ In. l. j. Vide ibi dem omnino. d. Alex. de Imo. & in ſuo cõſil. xcvj. iiij. parte. & Bal. & Pau. de Ca. in l. quæ fidẽ. ff. de tranſact.

b ¶ Et treu. Ad qd̃ facit, quod habetur per Paul. de Caſt. & per dom. Alex. de Imol. in l. conuentionũ. de pac. quod no. pro ſtatutis: qa habẽt treugã, non gaudet beneficio ſtatuti de pace. Quæ autem ſit noſtra treuga. vide. do. Bart. filiũ præfati d. Mar. ſo. in ſuo conſi. cclxij inci. in cauſa. M. Pet. verſiculo. ij. verõ proba. in. ij. char. clxvj.

c ¶ Curaturus. Ad. de. d. al. Imo. poſt Ang. in. l. ij. Ang. in. l. ij. c. de li. & eorum li. & Bart. in ſuo cõſil. ad declarationem queſtio. prædictæ.

bus patriæ nõ cõueniũt. ideò permittit cuilibet ꝓuincię abundare in ſenſu ſuo. c. certificari. de ſepul. plenius Pet. de Anc. in repe. c. j. de conſti. fo. xxij. ver. ſed q̃rꝰ reperit conſtitutio. vbi inter alia tollit egregiè rationẽ Hoſt. qa non eſt verũ, ꝙ conſtitutio adeò obliget à princi. ꝙ hodie & omni tẽpore duret talis obligatio: quaſi lex ſemper loquatur. l. Arriani. C. de hære. Nã ſi nõ fuit recepta moribus v tentiũ: fingitur à principio me non obligaſſe. qd̃ pat et: quia abrogat̃ per non vſum. d. §. leges. &. c. deniq. iiij. di. Sicut etiã vitiũ contractus initi contra iura purgatur tẽpore. c. paſto. cũ gl. de iurepa. Videmus etiã ſecundũ cõem opi. poſſe p̃ſcribi merũ & miſtũ imperiũ. Bald. plenè in diſpu. Apulus. & omnes. de fo. cõpe. cũ cõtingat Et tñ cõſtat, ꝙ p̃ſcriptio habuit vitioſum initiũ, vt progreſſum vſurpando ſibi tale officiũ homines carcerãdo, torquendo, decapitando, & ſimilia: quę ſunt de mero imperio. Nõ em̃ ſequit̃, à principio cõſtitutio obligat: ergo ſemper: qa imò vſus & conſuetudo cõtraria tollit effectꝰ legis. alle. quod no. Io. An. de cle. coniu. Ioã. vj. q. Et adde Bal. in. d. c. fi. x. col. ibi: deinde quæro. de conſue. vbi dicit, ꝙ iſta verba moribus vtẽtiũ ſignificant pluralitatem: vt qñ̄q̃ ſufficiant duæ vices: quãdoq̃ plus quã pluralitatẽ. a Nã ſi caſus emergit centũ vicibus in anno, probare duas vices, eſt ꝓbare exẽpla, nõ mores. l. nemo. C. de ſen. opor tet ergo, ꝙ probẽtur actus quãplurimi, & pluries geminati, ita ꝙ tranſierint ad conſenſum totiꝰ populi: vt ibi per eum ¶ Sed aduerte diligenter: quia propter magnam varietatem, imò contrarietatem, quæ eſt inter Abbatem Imo. & Do. hîc, quorum vnus non vidit dicta alterius. & propter quædã dicta aliorũ multũ aduerſantia p̃ dictis, omnium hîc. & alibi, texere ſepte declarationes enucleãtes iſtum arti. cõatus fui inſerere dictis vtiliſsimũ paſſum lõgè clarius, quã hactenus ſcripſerint alij. & ſi qd̃ noui dicetur, intelligat̃ ſemper dictum non animo ponẽ di ſententiam inter tot certamina tantorũ virorum: ſed ſolo deſyderio & ſtimulo concordandi ſcipturas, quas referre, vt iacent, eſſet facilè, vt tutius: ſed turpiſsimũ ac debito meo, & veſtræ expectationi omnino cõtrarium.

Vtrum lex velcõ ſtitutio tollatur per deſuetudinẽ.

7 **Prima declaratio.** † Lex conſilij tollitur indiſtinctè per deſuetudinẽ: & nõ ſeruãtes nõ incurrũt peccatũ. xiiij. q. j. quiſquis. & c. quod præcipitur. Ita tenet Hoſt. hîc, & Archi. & Do. in. d. §. leges. & Do. intelligens hoc in conſilio per fectionis. Secus in conſilio reuerentiæ, de quo per gl. fin. in. c. ad aures. de æta. & qualita. & in. c. Matthęus. in ver. conſulis. de ſimo. Eius enim tranſgreſsio inducit peccatum veniale. Archi. v. ad eius verò cõcubitũ. Et peccata etiã venialia vitanda ſunt. gl. & Archi. in. c. ſi aliquid. xxij. q. iiij. & quomodo cognoſcatur lex cõſilij & præcepti dixi de conſtitu. c. nã concupiſcentiam. Et quòd non peccet mortaliter veniens contra conſilium & reuerentiã, not. Arch. & Do. in. c. teſtamentũ. vj. diſtin. & Domi. in c. ſponſus. xxxiij. diſtinctione. & in. c. generali. penul. colum. de electio. in. vj. & in. §. criminis. xxv. diſtinction. & Archidiaco. in. c. quiſquis. xxiiij. quæſtione. j. Tho. j. ij. quæſtio. cviij. articu. iij.

a ¶ Cõſuetudine. Sed nunqd ex cõ ſuetudine minui poſſunt: vide no. per. d. Sozi. conſi. ccvij. inci. viſo pri uilegio conceſſo. ver. ij. ea. cõcluſio in. ij. parte. charta ccxviij, ſed nunquid põtifex poſſit aliquos into tũ à ſolutione de cimarum exime re vel in totũ tolli ꝙ ab omnibus nõ ſoluãtur vide plene & nota. per eũ in conſi. ſ. allega.

8 **Secunda declaratio.** † Etiã ſi lex poſiti ua ſit conſona iuri diuino: tamen ſi aliquid ei adijcio: de illo addito iudicamus idem, quod de iure poſitiuo. Dom. hîc, & in. d. §. leges. per. c. ij. ſecundo reſponſo. de conſtit. in. vj. Nã vt ibi patet, ſtatutum epiſcopi prohibens furtũ, quod aliãs eſt dãnatum lege diuina in additione pœnæ: limitatur ſecundum ius poſitiuum, vt non liget extra territorium ſtatuentis. Et ideò in iſto addito idem dicendum eſt in propoſito, quod dictum eſt, & j. dicetur de iure poſitiuo ſecundũ eum. Et ex hoc habes intellectum ad dictũ Car. poſt Paul. in Clemen. ſtatutum. iiij. col. de elect.ꝰ dum dicunt, quòd idem iudicatur de additamẽto, quod de principali. Nam procedit cæteris paribus: vt quia habent ſimilitudinẽ de origine & natura: vt etiam dixi ti. proxi. cum olim. circa. x. q. Abb.

Tertia declaratio. † Sic lex per omnia idẽ diſponit, quod ius diuinum, tunc deſuetudine tolli non põt: quia ſicut non licet ſtatuere contra ius diuinum: ita non poteſt conſuetudo illi repugnans tollere illud. c. fi. in prin. de conſue. ita Inn. in rub. de conſue. & no. de cõſue. in antiquis. & in antiquo ribus. & Abb. in. c. cũ olim. ij. col. ibi. Sed intellige de clericoniug. & Domi. hîc. & in. d. §. leges. qui infert ad tria. ¶ Primò ad dictũ Petr. in rub. de conſuetu. & ibi refert But. in fi. ꝙ conſuetudo non poſſet facere, vt quis cõtraheret cũ ſponſa fratris: propter perpetuam prohibitionẽ, quæ eſt de iure diui. c. literas. de reſti. ſpol. ¶ Secundò ad id, quod no. Rota. vbi ſ. & retuli in. c. ij. tit. præceden. ꝙ ex conſuetudine non poſſet laicus acquirere iuriſdictionẽ in clericos: cum de iure diuino ſint exẽpti. xcvj. di. ſi Imperator. ¶ Tertiò ad id, quod dixit But. de conſang. & affini. c. quia circa. ꝙ contra ſolutionem decimarum nõ currit præſcriptio: neq; tolli poteſt conſuetudine: aꝰ cũ ſint debitæ de iure diuino. & notat Inno. In rub. de deci. gl. in. c. ij. de deci. in. vj. latè Butr. in. c. parochianos. de deci. & But. & Imo. in. c. ſtatuimus. penulti. co. de trãſact. Bal. in cõſi. cõſtitutio Epiſcopi. Tho. ſecũda ſecũ dæ. q. lxxxvij. arti. j. Do. in. d. c. ij. Raymun. in ſum. de de ci. §. itẽ quæritur. Pet. de Anc. cõſi. cxcij. magnifice & illuſtris. j. col. cũ concordan. & dicit Bal. in propoſito in dicta auſ. omnes peregrini. ad fi. ꝙ quãdo prohibitio iuris cõmunis importat neceſsitatem, non valet conſuetudo contraria. Verbi gratia: Non mechaberis. allegat Archidia. in. c. de concilijs. xix. diſtin. vult dicere in. c. j. in fine. ea. diſtin. Et de tolerantia Papæ ſuper ieiuniis, vide aliquid per Abb. in conſilio poſt medium. de obſer. ieiu. & vide ipſum in. c. vir aũt. in fi. de ſecun. nup. vbi extollit gl. ibi, quòd in ſacramentalibus cõſuetudo requirit tacitum conſenſum Papæ: vt etiam dicetur infrà ver. ſi fortè quiſpiam.

10 **Quarta** † declaratio & magna. Quando obſervantia non repugnat directè legi contrariæ: quia homines non ſunt vſi lege: non tamen faciunt actum contrarium: tunc iſta obſeruantia nõ tollit vllo tempore legem: quia nõ habet vim actus cõtrarij. Ita concludit Io. And. in. c. Ioannes. ad fi. de cleri. coniu. per no. de reſti. ſpolia. olim. ij. Et infert ad exempla: maximè, ꝙ ſi à mille annis citra non accidit, ꝙ naſceretur aliquis Hermaphroditus: certè per iſtum non vſum tollitur lex dicens, ꝙ debeat iudicari in eo ſexu, in quo magis incaleſcit. ff. de ſtatu homi. l. quæritur. iiij. q. iij. §. itẽ Hermaphroditus. & ſequtur Do. hic, & in. d. §. leges. Adde omnino, quæ dixi de conſtit. c. cum acceſſiſſent. circa. v. char. verſi. limita primò dummodo priuilegiatus. vbi habes quòd iura, quæ dicunt, ꝙ per non vſum perditur priuilegium. Intelliguntur, quando euenit caſus, in quo qs potuit vti priuilegio: & non fuit vſus: vt etiã per Cal. in ſimili. de præb. cõſilio. xix. ad fi. ¶ Et in propoſito dixit Bar. in prœmio. ff. §. & anteà. quòd deſuetudine, quę deuiat à lege, ſeu diuertit à vero intellectu, tollitur lex. Sed ex eo, ꝙ nullus vtatur lege, ſubſit à ſeculo, vt dicatur tolli. l. illa. Idem Cyn. & Bart. in. l. ff. C. de iudot. impe. dicentes, quòd lex, vel ſtatutum nunquã tollitur per non vſum: ſed per contrarium vſum ſic. Mouetur per illum tex. vbi corrigitur, quod vſitatum non fuit tanto tempore, cuius initij non eſt memoria: ergo tenet: quia priuatio præſupponit habitum. de deſponſ. impu. ad diſſoluendum. cum ſimi. ¶ Similiter dixit pulchrè Car. in ſuis notis cauſarum, nota. cxlvj. inci. ad excludendam. &c. ꝙ ſi mille annis, ſemper appellatur ad Papã, & non ad Patriarcham: non per hoc foret ſublata poteſtas

poteſtas appellãdi ad Patriarchã. Nã cõſuetudo nõ induciſ ex mero nõ vſu: ſed oportet, ꝙ habeat implicitũ actũ cõtrariũ. alle. Io. An. in. d. c. Io. hoc modo poſſunt intelligi verba Ab. in. j. par. ſtatu. q. cxliij. in fi. dũ dicit ſe putare, ꝙ ſtatutũ nõ tollit̃ p̃ deſuetudinẽ: ſicut nec lex cõis: vt dixit ſe dixiſſe in prœmio. ff. p̃ illũ tex. ibi: quas æternas fieri optamus. vbi vide eũ in fi. prin. dicẽtẽ ſe de hoc plenè dixiſſe, in. l. j. §. quibus. C. de nouo Co. cõponẽ. & in ru. C. quæ ſit lõ. cõſue. ver. & quia ſupràdixim⁹, ꝙ cõſuetudo. Et dicit ſe pleniſsimè dicturũ in. l. de qbus. ff. de legib. vbi nõ iuueni, ꝙ hoc tangat, ꝙ per deſuetudinẽ tollat̃ lex. alle. ipſe in. d. prœ. tex. in. eo. prœ §. & anteà. ibi: cęteris iã deſuetis. & gl. hîc. & iiij. di. c. in iſtis. ¶ Intellige hęc ſanè, vt dicũt̃ ꝓximè allegati: niſi iſte nõ vſus habeat in ſe tacitũ actũ cõtra diſpoſitionẽ iuris: puta lex defert hæreditatẽ indiſtinctè maſculis & fœminis. l. maximè. C. de lib. præt. Sed cõſuetudo defert primogenito, & nũquã fœminæ. vnde licet iſti nunquã ſint vſi illo iure cõi: tñ inducta eſt cõſuetudo cõtra illud ius nõ vſitatũ p̃ actus cõtrarios. Et ita intelliguñ iura alleg. in regula loquẽtia de inuſitatiõe, vel deſuetudine. & ita declarat latè Io. an. in. d. c. Ioã. iiij. op. & ibi oẽs præſertim Imo. in. vj. col. ver. in quarta. & etiã Abb. ibi ad fi. & Abb. in. c. fi. xvj. col. ibi. vltimò circa hãc remiſsionẽ. de fo. cõpe. & latè Mari. de cõſue. cum cõſuetudinis. xj. col. ibi: ſed circa prædicta aliqd Abb. de reſc. c. inter cæteras. in fi. & elegantiſsimè Ang. Are. in. d. ꝓœ. Inſti. §. igit̃. ij. co. Bu. in. c. fi. xxiiij. co. ibi, ex his infert. de cõſue. Et ſunt dicta antiquorũ in. l. de quibꝰ. ff. d. è legi. & in. l. ij. C. quę ſit lon. cõſue. & Hoſt. in ſumma de cõſue. §. fi. ver. ſed nũquid. Et ſecũdũ hæc intellige etiã gl. xxj. q. iiij. in ſumma. circa med. ibi per non vſum &c. ¶ Ex iſta intelligẽtia dixit Ang. are. in. l. j. in fi. prin. & in. l. fi expreſſim. v. col. ff. de ap. nõ eſſe verũ dictũ Pe. de anc. in. d. Cle. j. de reb. ec. nõ alie. de ſnĩa cõtra ſtatutũ non vſitatũ: quia ſecũdũ eũ, verũ eſt dicere ſnĩam eſſe cõtra conſtitutionẽ, ergo nulla. Et multæ ſunt leges, quæ nõ ſeruant̃: & tamẽ ignorãtia nõ excuſat. Sed putat Pe. de anc. intellexiſſe dictũ ſuũ ſecũdũ prædicta: videlicet, ꝙ ſtatutũ ſit inuſitatũ p̃ deſuetudinẽ habẽtẽ in ſe actꝰ tacitè cõtrarios ipſi ſtatuto. Et ita intellige, q̃ dixi de reiud. c. j. in fi. ij. ampliatiõis: dubito etiã ex prædictis, an ſit vera gl. iiij. in. c. cũ multæ. xv. q. vlt. quã extollit hîc Ab. ꝙ licet eccleſia nõ ſit vſa illo iure, tñ nõ extat memoria, ꝙ cõſtitutus in ſacris duxerit vxorẽ. & ideò nõ videt̃ eueniſſe caſus deſuetudinis, quæ ſufficiat ad legis abrogationẽ. Et ita illã gl. mordet Abb. de ſc. cõpe. c. cum ſit. viij. co. ibi: ſecũdò, p̃ſequẽdo gl. Tamẽ ſi caſus occurriſſet in aliquo loco: & illa pœna nõ fuiſſet ſeruata, tũc in illo loco, ꝓcederet dictum illius gl. quia eſſet inducta ſufficiẽs deſuetudo. & tñ in alio loco nõ opaꝛet illa deſuetudo. Abb. in. c. ij. ad fi. de coha. cleri. & mu.

Quinta declaratio. Si à principio aliq ſuſpiciunt legẽ in eodẽ loco: aliqui nõ: & Papa ſimpliciter ſuſtinet: nec aliqd ſup illo diſponit: tunc toleratia Papæ nõ excuſat è peccatio: nec diſpẽſationẽ inducit. Abb. hîc. p. c. iãdudũ. de præb. Idẽ Abb. in. d. c. cũ olim. ij. col. ibi, & ex hoc no. de cle. cõiu. & Bu. in. c. quia circa. ad fi. de cõſang. & affi. & ibi alij. ¶ Limita hoc tripliciter. Primò, niſi tolerãtia Papæ ſit ſpecificata, & excerta ſcientia: vt quia dicat tolerãdos eſſe illos in obſeruantes: maximè cauſa expreſſa: puta ad euitãdũ ſcãdalũ: qa quãtũ ad illos nõ ſeruãtes, hoc cõtinet vim diſpẽſatiõis. Ita Do. hîc, dicẽs eſſe, ꝓriè caſum in. d. c. qa circa. ſecũdũ cõem intellectũ. Et idẽ etiã dicit Abb. ad fi. dicẽs, ꝙ qñ̄ cõſtitutio fuit à principio recepta: & ex poſt aliqui trãſgrediunt̃: tũc tolerãtia Papæ nõ pdeſt, p. d. c. cũ iãdudũ. niſi Papa ſpecificè ſcribat ꝙ vult certũ actũ diſſimulare, ſeu tolerare: qa talis diſſimulatio habet vim diſpẽſationis: vt ibi. Et p̃ illũ tex. dicit Abb. in. c. niſi eſſent. iiij. col. ver. mihi placet. de præb. ꝙ vbicũq; Princeps ſcribẽdo, vel reſpõdẽdo, dicit

a Maior pars populi. Ad quodam de no. & plenè do. Sozi. in conſi. vij. inci. nunc quæſitorum. verſ. circa ſecundam principalẽ. q. cum verſi. ſeq. in. j. par. charta vij.

fidat. l. diſt. ꝙ Papa tacet, & permittit ꝙ Epiſcopi ordinẽt quotidiè illiteratos: ideò excuſant quaſi ex generali cõſuetudine eccleſiæ: cõtra quã tamẽ eſt hodie. c. fi. de tẽp. ord. li. vj. Faciũt verba Arc. x. q. j. c. (tanctorũ. dũ dicit ſiue hoc fiat de iure, ſiue nõ: quotidie tñ fit ab Epis, & Papa tolerat. Et de iſtis dictis feci mẽtionẽ in. c. oẽs leges. j. diſ. facit quod ſcribit Ana. in. c. j. j. col. de ſchiſma. dum allegando Bar. & Bal. ponit de Imperatore tolerãte, ꝙ Ianuẽſes eligãt ſibi ducẽ. Facit qã no. Ana. in. c. ij. vij. col. de cle. vena. referẽdo Ang. in. l. iniuriarũ actio. §. ſi quis me ꝓhibet. ff. de iniur. ¶ De tolerãtia Imperatoris circa Venetos prætẽdẽtes dñium in Gulfo maris Adriatici[a]. Facit quod no. Ana. de Iudæ. c. ſicut. v. col. dũ ponit dict. Sali. C. de Iudẽ. l. nullus. ꝙ ſi Princeps tolerat bannitũ in ciuitate, videt eũ rebãnire. de quo dubitaui in. d. c. ſicut. ꝓ cle. fi. de ſent. exc. Tamẽ ipſum ſequitur Alex. cõſil. mihi. ccxlviij. ꝓ inueſtigatione ꝓdictorũ. ad fi. Et iſta dicta vide impreſſa in certis apoſt. ad Butr. in. d. c. quia. attributis cuidã moderno. Sed Deũ teſtẽ habeo, & Angelos eius ſuper animam meã, ꝙ ego apoſtillã dũ eſſem ſcholaris, crebra diligentia glomeraui ad But. meũ: quo mihi ſubtracto deuenerunt hæc ad vulgi notitiam. Sed quæ ibi inueniliter inuenies, excuſari debẽt attẽta ætate mea, de qua ibi dicit: & attenta domeſticę ſcripturæ tũc nõ veroſimili ꝓpagatiõe. Et conueniũt quæ dixi de preſe. c. cũ nõ liceat. quando inferiores ab Imperatore poſſint præſcribere iura imperij. ¶ Et de iſta patiẽtia Papæ circa ea, quæ ſunt de gñe malorũ de iure poſitiuo: vide oĩno Hoſt. in ſumma. de ſnia. §. quot ſunt eius ſpecies. verſ. ſed nũ ꝙd hoc eſt ſimpliciter verũ. per vnã col. & ibi etiã, quòd patientia inferiorum Prælatorũ circa nõ ſeruãtes ius poſitiuũ, nihil operatur. Quod etiã firmat Bu. in. d. c. quia circa. & clarius Præpoſitus ibi ad fi. Cui adde Hoſt. in. d. loco. Cogitabã tamen nunquid dictũ Bu. de quo in prin. huius tertię limitationis poſſet habere locũ eodem modo, quo ipſe videtur loqui, videlicet in deſuetudine vniuerſali omniũ fideliũ, nõ ſeruatiũ canonẽ Papa ſciẽte: impugnatiões aũt ꝓdictę habeant locũ in deſuetudine particulari quorundã locorũ.

12 **Sexta** declaratio. ¶ † Primi incipiẽtes violare legẽ præceptiua incurrũt peccatum mortale: quia nõ obſeruãtia & inobediẽtia potiꝰ grauat peccatũ. c. fi. in prin. de cõſue. & facit. c. ij. §. tit. proxi. Ita ꝓcedit dictum Hoſt. hîc, quẽ ita intelligit Pau. in Cle. fi. de æta. & quali. & etiã dicẽt in tertia cõſyderatiõe ſeptimę declarationis. Sed quãtũ ad illos, qui poſteà venerũt reperientes legem nõ ſeruari, & qui eam nõ ſeruauerunt, poteſt induci conſuetudo: quia potuerunt exiſtimare, ꝙ ex aliqua rõnabili cauſa illa lex nõ fuit ſeruata. Ita declarat Abb. & Do. hîc. arg. notatorũ per gl. de præſc. c. de quarta. & de iurepa. c. cura. ¶ Intellige hæc quatuor modis. Primò, niſi illi primi mouerentur ex aliqua iuſta & rationabili cauſa, propter quã ipſemet ſuperior induxiſſet relaxationẽ legis, ſi eam ſciuiſſet: quia tunc non peccãt. Abb. hîc propter dictum Arch. in. c. vtinam. lxxvj. di. vbi dicit, ꝙ licet veniẽs contra ius diuinũ peccet mortaliter: non tamẽ ſic ligatur veniens contra ius humanũ. Nam poteſt euitare mortale, ſi habet aliquam cauſam rationabilem contraueniendi. & ſequitur etiam Abb. de teſti. c. licet ex quadã. iij. col. de proba. c. quoniã. vlti. nota dixi in. c. j. vj. fallen. & in. c. nã concupiſcentiam. de conſti. bene facit. d. c. fi. de cõſue. vbi poteſt induci cõſuetudo rationabilis contra legem: & tamen primi inducentes non peccant: quia adeſt ibi ſaltem tacitus conſenſus Principis. & ita etiam adeſt hîc, vt dicetur proximè in quarta intelligentia. ¶ Intellige ſecũdò: Niſi, qui cõcedit legẽ, ſciat de inobſeruãtia alicuiꝰ populi, vel maioris partis: quia videt tacitè diſpẽſare, ſi non cõtradicit, cũ poſſit per prædicta: licet Car. in Cle. fi. de æta. & quali. in fi. iij. op. videat velle, ꝙ primi violatores nõ excuſantur ꝓpter ſciẽtiã ſuperioris: ſed bene ſucceſſores. Nam in vtriſq; videtur eadẽ ratio. Saluo, niſi ſubtiliter dicas, ꝙ iſta intelligentia, vt differat à præcedẽti, loqutur de inobſeruãtia non rationabiliter inducta: quo caſu bene poſſunt differre primi à ſucceſſoribus. Nã per prædicta ſucceſſores credentes primos bene motos, excuſantur. non aũt primi de proprio errore conſcij. ¶ Intellige tertiò: niſi præceptũ legis nouæ reſpiciat cõmodum priuatorum: quia tũc ſine peccato tolli põt deſuetudine per ipſos priuatos: ſicut per pactũ & remiſſionẽ poteſt tolli ipſa lex. de regula ad apoſtolicã. ita glo. in. l. de quibus. & Butr. & Imo. & Do. hîc. ¶ Intellige quartò aduertenter: Quando illi primi cœperũt prius ſeruare legẽ aliquo tẽpore: poſteà deſtiterunt: quia ſi ſumus extra caſus proximè dictos; peccãt mortaliter, ex quo lex iam erat firmata moribus vtentiũ. Sed ſi à principio noluerunt legẽ nouã obſeruare, nõ peccant ſecũdum Do. valde ſingulariter in d. §. leges. ad fi. non volens tollere rationẽ Hoſti. hîc: dicit iſta aurea verba, quòd nõ eſt veroſimile Principem velle ſubditos ligare, ex quo lex moribus vtentiũ nõ approbatur: qa videt à principio ſtatuere ſub tali conditione: videlicet ſi moribus vtẽtiũ recipienẽ: Patet in. d. §. leges. Facit vltra eũ. d. l. de quibus. ibi: nulla alia cauſa tenẽt, quàm ꝙ iudicio populi receptæ ſunt. Et ſic deſuetudo habet ſaltem tacitum conſenſum principis qui condendo legem facit eam ſubiectã tali cõditioni. ergo nõ ſeruãtes eã non dicuntur venire cõtra præceptũ ſuperioris ſecundũ eũ: quæ verba ſunt noua & ſubtilia in hac materia. ¶ Et hinc eſt, ꝙ Do. hîc, dũ dicit hãc declarationem de peccato, loquitur expreſsè, quando primò cœperũt obſeruare, poſteà deſtiterũt: & tunc notantur de peccato: non autem quãdo ſtatim recuſarũt legem obſeruare. Et dicit Do. in c. de libellis. in fi. xx. di. declarãdo gl. fi. ibi, ꝙ licet eccleſia orientalis non receperit canones loquentes de continentia clericorum: tamen non incidit in hæreſim: quia canõ dicitur approbari per admiſionem inferiorũ. d. §. leges. Et caue, quia quod dictũ eſt ſucceſſores excuſari, videtur procedere, quo ad hoc, vt poſsit in eis inchoari præſcriptio legitima cõtra legem: in qua præſcriptione nõ computatur tempus anteceſſorum: ſed tempus ſuæ præſcriptionis: vt notatur in. d. c. de quarta. &. d. c. cura. & debet eſſe. xl. annorum contra canonem: vt dicetur in fi. huius materiæ, ibi: ſecundo modo poſſumus.

13 **Septima** † & vltima declaratio cæteris difficilior. Vbi talis inobſeruantia vel deſuetudo, non habet ſecum notitiam ſuperioris, qui legem condidit: requirit præſcriptio. xl. annorũ: & ꝙ fit fundata in ratiõe. Abb. hîc ſingulariter: & ſequit ad literã Maria. de conſue. cũ cõſuetudinis. x. col. quibus adde Car. in procle. pen. col. ver. ſecundò quæro. vbi dicit, ꝙ ſi abuſio eſt talis, quæ inducat conſuetudinem ſecundum modos de quibus in. c. fi. de conſue. illa tollit legem, ſi autem illa eſt ſimplex inobſeruantia, vel non receptio legis, tunc excuſat nõ recipiẽtes: qñ per cõſuetudinẽ cõtrariã nõ eſt recepta: quã cõſuetudinẽ generalẽ Princeps ſcit & tolerat. Ita loquit. c. in literis. &. c. ſequẽs. iiij. di. Aſs aũt nõ vſus, ſeu nõ receptio, nihil operaꝝ, ſecũdũ Car. inferẽtẽ ad monia les, ꝙ nõ receperũt cõſtitutionẽ de clauſulis, de qua in. c. j. de ſta. re. in. vj. ¶ Conſidera tria diligẽtiſsimè. Primò, ꝙ hoc ſecũdũ mẽbrũ diſtinctiõis. Abb. hîc, nihil affert noui quo ad iſtã gl. ſed eſt decidere id, qđ decidit de directo in. c. fi. de cõſuet. Et vide expreſsè Ab. quòd eaſdẽ qualitates debeat habere deſuetudo, quæ inducit ad impediẽdũ vinculũ legis nouæ ignoratẽ Principe, quas habet cõſuetudo, quæ inducit ad ꝓſcribẽdũ cõtra legẽ. Et reverajſta parificatio eſt cõtra id, quod ipſe dicit in primo mẽbro, qñ vult, ꝙ ſciente Principe nõ requiritur tẽpus ad firmãdam deſuetudinem: ſed ſufficiũt actus cõtrarij. Ratio eſt: quia ſecũdum eũ nõ agitur ibi de præſcribẽdo contra legẽ, ſed de impediẽdo vinculo legis nouæ, ergo per illã rationem,

tionem, videlicet cum nõ agatur, niſi de impediẽdo vinculo legis nouæ, nõ videtur, ꝙ ſolẽnitas. c. fi. de cõſue. requiratur in impediẽda lege noua: cum differat ab vſitata. & ideò Abb. in. d. c. cũ olim. de cle. coniug. ij. col. nihil dicit de. xl. annis, quando Princeps ignorat: ſed ſolũ dicit, ꝙ non recipientes ſaltem per longa tempora excuſantur. ¶ Conſydera ſecundò, ꝙ Cal. hîc vult plus: videlicet ꝙ etiam ſuperiore ignorante ſufficit tempus. x. annorũ. & ſequit hîc Imo. in prin. dicent hanc opi. eſſe multum notandam, & approbari per Bu. & Car. hîc, quia præſcrip. x. ann, dicitur longũ tempus: adeò, ꝙ ſufficiat ad tollendam legem ciuilem. vt. l. non omnes. §. de quibus. ff. de leg. & in. d. c. fi. Quòd autẽ dicitur ibi de præſcriptione. xl. ann. ad tollendam legem canonicam, habet locũ quando agitur de tollenda lege iam firmata per obſeruantiam. & ita loquuntur notata in. d. c. fi. & gl. j. in. c. decreuit. xxij. q. v. ¶ Sed hîc agitur de impediendo vinculo legis nondum acceptatæ; in quo non eſt opus conſuetudine quadragenaria: ideò ſufficit deſuetudo longi temporis, quod eſt. x. ann. ſecundum gl. iij. in. c. fi. de conſue. in. vj. & eſt ampliatio pulchra ad gl. iſtam. ¶ Si diceres: quare non ſufficiunt hîc aliqui actus contrarij abſq; inobſeruãtia decennali ignorante Principe: ſicut ſufficiunt illi actui, quando princeps ſcit, vt eſt dictũ in regula, poſt Abb. Reſponderetur, ꝙ vbi concurrit notitia Principis, quæ ſola ſufficit ad inducendam tacitam diſpenſationem, & ad coniecturandam tacitam voluntatem Principis: in illa diſpenſatione, oportet elicere eam duobus concurrentibus: videlicet tolerantia ſua, & actibus contrarijs. Sed vbi ignorat inobſeruantiam: opus eſt longo tempore, per quod appareat de cõtinuata & vniformi inobſeruantia ſubditorũ: quæ non cognoſcit ex paucis actibus. Vnde dicit Do. in. c. ex parte. vlt. col. de cõſtit. ꝙ momentañ. obſeruantia ſtatuti, non tollit ſtatutum. Ita dicit incidenter probari ex verbis Io. An. ibi. Cum iſtis poſſumus tranſire propter authoritatem Cal. & ſequacium: quamuis fortè ſine periculo attentari poſſet, ꝙ etiam vbi Princeps ignorat, ſufficiat generalis inobſeruãtia per aliquos actus publicè factos: vt ex illis inducaꝝ quo ad hoc deſuetudo. iuxta. c. ita nos. xxv. q. ij. ¶ Ex quo ſequeretur in effectu, quòd nullo caſu eſſet neceſſariꝰ cõſenſus Principis. Induco verba Do. in. d. §. leges. ad fi. vbi dicit, ꝙ in iſta materia ſufficit tacitus conſenſus Principis, vel tacita ſcientia: quia ex quo diſpoſuit, ꝙ conſuetudo legitima tollat legem. d. c. fi. videtur in talibus conſuetudinibus præſtare aſſenſum: dato, quòd alio modo non innoteſcant ſibi in indiuiduo. Ita dicit fuiſſe de mente glo, ibi: dum refert opi. Bri. & hoc dicit velle Arch. ibi. & ita tenet Innoc. in. c. cum. P. in fi. de fi. inſtru. Nam difficile eſſet, ꝙ Papa ſciret particulares conſuetudines & conſenſum præſtare, ſecundum gl. in. d. §. leges. Pro quo allego tex. optimum in auſ. de fideiuſ. in prin. ibi: vſu verò (neſcimus quemadmodum) approbatam. Prætereà authoritates allegatæ. §. in regula, ſimpliciter loquuntur de deſuetudine: & nihil de expreſſa ſciẽtia Principis. & bene facit, quod notat Abb. hîc, dum impugnat But. per. c. fi. de conſuetu. ¶ Si fortè quiſpiam diceret: Fateor ꝙ tacitè approbat ſuperior conſuetudinem præſcriptam & rationabilem. d. c. fi. ſed non approbat meram deſuetudinem non præſcriptam. Reſpõdet Do. vbi. §. ꝙ imo eam etiam approbat: quia ipſa deſuetudo habet tacitum conſenſum Principis. Præſumitur enim in ſua lege appoſuiſſe tacitam* conditionẽ, *ſi obſeruabitur: vt dixi in fine ſextæ declaratiõis. ¶ Quòd autem in inducenda conſuetudine contra legẽ, nõ requiratur ſciẽtia Principis: vide Alex. allegantem loca ordinaria cõſi. mihi. cxlij. viſa facti. ij. col. notant omnes in. d. c. fi. nõ obſtante varietate gloſarum, ibi, & alibi. Niſi agatur de inducenda conſuetudine in ſacramentalibus: quia non tenẽt ſine ſcientia Papæ. gl. fi. in fi. de ſecun. nup. in ver. vir autem. quam extollit ibi Abb. & ſequitur eam hîc. Item requiritur conſenſus Principis in certis alijs caſibus, quos enumerat Do. in. d. c. fi. v. col. verſi. tu dic latius. in. d. paſſu: de quibus feci ſex fallen. legendo. d. c. fi. ¶ Conſyderabam tertiò, iam ſcriptis prædictis, ꝙ Ioan. de Imo. hîc in fi. videtur dubitare de eo, de quo. ſ. fecit feſtum, poſt Cal. & But. de tempore. x. annorum. Nam dicit illum poſſe procedere ſecundum leges: ſed ſecundum canones eſt magis dubium. Et videtur, ꝙ requirantur. xl. anni ad inducendam deſuetudinem contra legem nouam: quia tantum tempus requiritur ad tollendum canonem. d. c. fi. cum gl. Neq; obſtat glo. iij. in. d. c. fi. de conſue. in. vj. quia loquitur in cõſuetudine, quæ eſt prẽter non contra ius. Nõ obſtat tex. in. d. §. leges. quia ille eſt text. Gratiani, qui nõ habuit poteſtatẽ condendæ legis: vt dicũt omnes poſt Io. An. in. c. ij. de reſcri. & dicit iſtud fortè eſſe verius, licet dictum Cal. & But. ſit menti tenendum. Et idẽ tenet Imo. in. d. Cle. fi. ij. col. de æta. & quali. quæ verba mirabiliter turbant hanc materiam: maximè tollẽdo tex. radicalem in hac materia in. d. §. leges. & cogerent quemlibet de hac materia incautè loquentem ſubſtituere. ¶ Nihilominꝰ ex prædictis cõſydera accuratiſsimè, ꝙ duobus modis loquimur in hac materia circa deſuetudinem. Vno modo in deſuetudine circa legem, nũquã obſeruatam. alio modo circa legẽ à principio, & hactenus obſeruatam. ¶ Primo modo. Si cõditor legis ſcit deſuetudinem, non eſt opus tempore: ſed ſufficiunt tot actus maioris partis populi. Ex quibus eliciatur ſuperioris tolerantia. & procedet tex. in. §. leges. allegatus & approbatus vniuerſaliter per omnes gloſſatores & magiſtros noſtros. & conueniunt multi tex. allegati in regula. & difficilẽ, vt puto, audiretur in practica, qui negaret. d. §. leges. toties allegatum. Sed ſi conditor legis ignorat deſuetudinem: tunc quicquid. ſ. dictum ſit tutius eſt tenere, ꝙ requirantur. x. anni. & illi ſufficiant: vt per Cal. & But. licet ſitetiam probabilis illa opi. ꝙ ſufficiant plures actus continuati cõtra legem: vt dixi in proxima conſyderatione. non obſtant notata in. d. c. fi. de conſue. quia loquuntur in conſuetudine, quæ venit ad tollendam legem iam firmatam moribus vtentium. Sed hîc ad impediendum ne liget: quo minus tempus ſufficit, quaſi illa non ſit lex omni integritate perfecta: iuxta ſententiam Pau. & Matthe. in prœmio cle. qui dicunt tria requiri ad eſſe legis. Primò, ꝙ conſtituatur. Secundò, ꝙ promulgetur. Tertiò, ꝙ moribus vtentiũ approbetur. & ſi quid horum deficit, nõ eſt: nec poteſt dici conſtitutio. per dictũ. §. leges, ſecundũ eos. Eſt verum, ꝙ gl. magna in dicto prœmio in ver. & ꝙ ligauerit. tenet, ꝙ imò publicatio ſit vltimꝰ actus perfectiuus legis; per. l. humanum. C. de legi. Et hoc verius, ſecundum Car. ibi: tamen poteſt dici, ꝙ licet publicatio perficiat legem: videtur poſteà neceſſaria obſeruãtia propter gl. hîc. & per prædicta. Bene facit quod in ſimili dixi, in rub. de conſti. poſt Bal. in. d. l. humanum. ad fi. C. de leg. & Pet. de Anc. in regula, nemo, in fi. lib. vj. in illa quæſtione longa, vtrum de eſſentia legis ſit ſcriptura. nam ſecundum iſtos quo ad formam ſubſtantialem, non eſt de eſſentia. Sed bene quo ad accidentalem. i. ad inducendam obligationem ex lege. ¶ Secundò modo poſſumus loqui de conſuetudine contra legem à principio approbatam: & tunc quicquid dicat But. in. d. c. quod circa, videtur vera iſta opi. Imo. ꝙ hoc caſu requirantur. xl. anni. vt etiam tẽtigi in. iij. limitatione quintæ declarationis. Neq; credo, ꝙ tunc ſufficit ſcientia Principis; quia eſt potius quædam patientia, quàm tolerantia diſpenſatiua. iuxta. c. cũ iandudum. Sed non eſt ſic in legenouiter promulgata: quia vt eſt declaratum in proxima declaratione: videtur lata ſub tacita conditione, ſi vniuerſaliter, vel à maiore parte populi recipitur. In lege autem vſitata, iam eſt adimpleta illa cõditio. ¶ Nec videtur bene probari iſta limitatio ad. c. fi. de conſue. videlicet, ꝙ reſpectu temporis non habeat locum, quando Princeps ſcit & tolerat inobſeruantiam legis firmatæ ſemel vtentium moribus. Et pro iſta differentia inter legem nunquam receptam, & legem ſemel receptam, poſteà vſitatam: vt in prima operetur conſenſus Principis, non in ſecunda: videtur aperta deciſio Car. in Cle. fi. in fi. tertiæ oppo. de æta. & quali. ſi bene legatur, iunctis verbis Pauli, ibi relatis per eũ. ¶ Demum aduerte: quia dato, ſed non conceſſo, ꝙ eſſet vera indicta opi. Abb. & Ioã. de. xl. annis, quæ videtur placere Cardi. in prœmio Cle. tamen procederet in deſuetudine contra ius canonicum. ſed contra ius ciuile, vel ſtatutorũ procederet indubitãter quod eſt dictũ de decennio: vt fatetur hîc Imo. & conſuluit Alex. d. conſi. cxlvij. Per quæ idem puto in deſuetudine contra ſtatutũ Epiſcopi: tamen quando Epiſcopus, vel alius ſciret de inobſeruantia: tunc viderentur ſufficere actus cõtrarij: vt hîc per Abb. Si autem ignorat & ſuum ſtatutum à principio non ſeruatur: adhuc videntur ſufficere actus contrarij. Si autem ſeruatur, poſteà incipit non ſeruari: tunc illa noua deſuetudo requirit decennium. Et idem in. l. ciuili. Lex autem canonica à principio tollitur per actus contrarios ſciente ſuperiore. Expoſt autem requiruntur. xl. anni,

a ¶ Adriatici. Adde, ꝙ Veneti ſunt domini maris Adriatici & litorũ eius in genere tãtùm, non autem in ſpecie: qa litora ſunt ciuitatũ adiacẽtiũ litori, ſecundum Bald. in. l. pe. C. de cõdi. inſer. vide Sali. i. l. iij. C. de nau. foe. Bar. in. l. quominus. ij. q. de flu. & in. l. ſanè. ff. de iniurijs. & Barto. Cæp. in. l. eũ qui vectigal. de verb. ſign. & in trac. de fer. ruſti. titu. de ma. re.

ſi fuit à principio obſeruata,etiam ſi Princeps
ſciat.Per.ſ.dicta omnia reducuntur ad iſta vlti
ma verba.Ruminabis iſtum paſſum nullibi ita
plenè & ordinatè examinatum. Reliquis autē
qui de hac materia loquuntur, alleuiauimus la
borē ordinandi tot varietates:ſupereſt eis ſol[9]
labor aliquid altius meditandi.¶ Vltimò not.
bene gl.hîc,ſecūdum Abb.ꝙ vbi confirmatio
exigitur à pari:capitur pro obſeruantia. vnde
infert,ꝙ ſi quis promiſit,ꝙ Titius cōfirmabit
talem contractū:debet intelligi,ꝙ ille obſerua
bit,& approbabit,quod in eo erit. quod bene
no.ſecundum eum.Sed Do.hîc notat iſtam gl.
ꝙ quis dicitur cōfirmare actum, quādo ipſum
ſeruat:licet aliter expreſsè non cōfirmet. vnde
infert notanter,ꝙ ſi aliquis promiſit cōfirma-
re laudum latum,vel facturum & curaturum:
ꝙ aliquis confirmabit:talis dicitur hoc feciſ-
ſe,ſi ille ſeruat:licet aliter non confirmet.quod
nota ſecūdū eum.¶ Pro dicto Abb. vide Bal.
in.l.fi.ver.vlterius nota.C.de legi.vbi dicit, ꝙ
confirmatio eſt manifeſtum ſignum ſuperiori
tatis.& dixit Hoſt.in.c.qualiter.ij.de elec.ꝙ cō
ſiliū non confirmat conſtitutiones:ſed appro-
bat.Papa eas confirmat,quæ fiunt in concilio:
quia cōfirmatio eſt act[9] ſuperioritatis.& ſequi
tur Car.in.c.licet.in.x.contrario.de elect.facit
ad dicenda in.c.j.in prin.tit.proximo.

a ¶ Redeundi.Adde Bar.in aut.habita.ne filius pro patre.in.j.co.in ver.quæro iſtud priuilegiū.&.d.Alex.de Imo.in ſuo conſi.xlvj.ij.parte.vide tamen gl.cōtrariā in aut.de mā.prin.§.neq; autē.in glo.in verſi.cogemur.

SVMMARIVM.

1 *Securitas ſi detur aliqui in eundo debet etiam gaude re eadem ſecuritate in redeundo.in prin.*
2 *Iudex ſecularis,ſi relaxat illum,quem capit in eccle ſia:& dum ad eccleſiam iterum capitur,non dici tur liberè relaxatus.&c.*
3 *Sermo ſimplex regulariter verificatur in prima vi ce,vnde ſecuritas data bannito veniendi, intelli gitur in dubio pro prima vice.hæc regula recipit vij.fallentias.*
4 *Diſpenſatio ad duo curata,intelligitur de primis.*
5 *Diſpoſitio,ſiue obligatio generaliter prolata, cenſe tur impleta vna vice tantùm.*

CAP. II.

INnouamus.

1 ¶ †Dum dicit Abb.ꝙ ſecu-
ritas data in eundo,debet in-
telligi etiam in redeūdo,poſt
Bart.in.l.vtimur.ff.de ſepul.
vio.Idem Abb.& Imo.in.c.quia diuerſitatem.
j.col.de cōceſſ.præb.per illum tex.& Imo.hîc
ſubdens per iſtum text.ꝙ ſi detur alicui ſecuri-
tas:vt poſsit venire ad ciuitatem.& ipſe nō poſ
ſit venire,niſi cum equo;intelligitur data ſecu
ritas pro equo.Item,ꝙ ſi alicui data eſt ſecuri-
tas,vt poſsit conducere mercantias,videtur da
ta,ꝙ etiam poſsit reducere.Adde tex.in tit.de
pace Conſtan.in verſic.nobis intrantibus. per
quem no.ibi Bal.ꝙ quando Imperator intrat
Lombardiam debent viæ & pōtes adaptari ſuf
ficienter in eundo & redeundo.Et adde tex.ſi-
milem iſti,in.c.ego enim.de iureiuran.in ver.
eundo & redeundo.& ibi Abb.in.iiij.col.dicit
idem,quod hîc.& tex.in.c.ſtatutum.§.fi.de re-
ſcri.in.vj.ibi veniendo ſtando & redeundo.Fa
cit dictū Bar.in.l.j.ff.de acqui.re.do.vbi dicit,
ꝙ ſi ſecularis iudex relaxat illum, quem cœpit
in eccleſia:& dum fugit ad eccleſiam iterum ca
pitur:non dicitur relaxatus liberè : quia debet
2 eſſe relaxatus,data ſibi tali libertate,† ꝙ diffici

b ¶ Pro prima vice.Adde do.Alexā.Imo.in.d.l.j.ff.ad l.Iuliā maie.alleg.in tex.& Gemi.in c.j.§.ille verò.in ij.no.de fi.presby.Facit.l.bonæ.§.hoc ſermone,de ver.ſig.&.d.Alexan.ſuo conſi.xv.iiij.parte.

lis ſit eius proſecutio:per illam legem.& per.l.qui neq;.§ ſolutum.
cum ſua glo.ff.de verbo.ſigni.Idem Arch.c.minor. xvij.q.iiij.di-
cens,ꝙ non dicitur fieri reſtitutio,niſi fiat in eodem loco.per.c.
reintegranda.iij.q.j.eſt tex.opt.j.de procu.c.accedens.probans,ꝙ
qui tenetur aliquem reſtituere,non liberatur ab obligatione rela-
xando eum in ſuo territorio:ſed debet illum facere ſecurè produ-
ci extra territorium ſuum ad locum,vbi poſsit morari ſecurè.&
ideò ſecundum Abb.ibi,non valent contractus facti per carcera-
tos,qui extrahuntur ex carceribus,& ſtatim facto contractu repo
nuntur.quod bene no.¶ Sed Domi.hîc tenet contra prædicta, ꝙ
imò ſecuritas data pro eundo ad locum non tutum : non videtur
includere ſecuritatem,etiam redeundi.Inducit illum tex.qui non
expreſsiſſet de redeundo,ſi fuiſſet ſatis dicere de eundo : aliâs iſta
expreſsio fuiſſet fruſtratoria.Idem tenet Domi.in.c.diſciplina.in
antepenul.no.xlv.diſt.& in.d.c.ſtatutum.§.pen.per illos tex.ponē-
tes iſta,vt diuerſa.ergo vnum non comprehendit aliud.¶ Pro re-
ſponſione vide Bar.in.l.j.ad fi.C.de nauicula.lib.vj.vbi primò di-
cit per illum text.ꝙ ſecuritas veniendi includit ſecuritatem rece-
a dendi & redeundi.[a] Et ſi diceres,ꝙ imò ille tex.facit in contrariū:
quia non expreſsiſſet de eundo & redeundo,niſi neceſſe fuiſſet.Re
ſpondet Bar.ꝙ imò eo ipſo,ꝙ conceditur ſecuritas veniendi, vi-
detur conceſſa ſecuritas redeundi.Non enim dicitur ſecurê veni-
re,qui ſecurè redire non poteſt.l.ſciendum.ff.de leg.l.de ætate. ff.
ad Treb.&.d.l.vtimur.Idem Bart.in.l.relegati.in fin.ff.de pœ. Et
ſic tollitur fundamentum Domi.cui etiam reſponderi poſſet, ꝙ
plerunq; cauſa maioris expreſsiōis lex vtitur verbis plenioribus,
quàm ſit neceſſe:vt dixi in.c.ſolitæ.ſ.tit.proxi.ponēdo de verbis,
quæ aliquando nihil operantur. Cognoſcitur autem verborum
ſuperfluitas,quando vnum de ſui natura ſufficiebat.& ita in pro-
poſito:vt dixit Bar.vbi.ſ.& Abb.hîc.¶ Tene menti concluſionē
Abb.ꝙ ſimplex ſignatura refertur ad narrata.& ꝙ ſignatura non
ſimplex ſed determinata inſpicienda eſt,& non ſimplex narratio:
confirmaui multis modis.de reſcrip.c.ſuper literis.ver.quarta cō-
3 cluſio omnia obſtantia &c.¶ †Tene etiam menti famoſam regu-
lam,de qua hîc per Abb.quòd ſimplex ſermo regulariter verifica
tur in prima vice,per.l.boues.§.hoc ſermone.ff.de verbo. ſignifi.
vbi hoc ſermone,dum nupta erit:primæ nuptię intelligūtur.vn-
de ſecuritas veniendi data bannito,intelligitur in dubio pro pri-
b ma vice.[b] Abb.hîc poſt Bar.in.l.j.ff.ad leg.Iuliam maie.Idem Bar.
in.l.dotis.ij.ff.de iure do.& Ang.in.l.vtimur.ff.de ſepul.viola.&
Raph.in.l.ſi mihi & Titio.de verbo.obliga.Corobora regulā plu
ribus aureis dictis ab alio non reductis.Deinde limita per.vij.fal-
len.quibus erunt ordinata multa,quæ apud me paulatim glome-
raueram,apoſtillando apoſtillantes.d.§.hoc ſermone. licet de his
non tractet aliquis modernus,prout atteſtari poſſum: cū omniū
moderniſsimorum & apoſtillatorum habeatur copia in mea bi-
4 bliotheca,rerum omnium curioſiſsima.¶ †Diſpenſatio ad duo
curata intelligitur de primis.c.non poteſt.§.j.de pręben.in.vj.Ad
quod vide Cardi.in Cle.fi.in.j.oppo.de præben.Illegitimus diſpē
ſatus ſuper curato,intelligitur de primo.Ita pronuntiauit Boni.
vij.vt refert Archi.in.c.j.de fil.presby.in.vj.Tamen Io.An.& alij
ibi latè inſiſtūt:vt ibi per Do.qui videtur cum Lapo velle,vt hoc
procedat in diſpenſatione.Secus in legitimatione,de quo eſt per
Rotam de fil.presby.in.j.no.& Pe.de Anch.conſi.mihi. cccxcvij.
tria dubia in cauſa vltrici.iiij.co.Et ibi etiam inuenies multiplici-
5 ter probatum,† ꝙ ſufficit ſemel impleuiſſe obligationem: nec eſt
opus eam iteratò implere.vide etiam Nic.Millium,in ver.diſpen-
ſatio.§.ij.Similiter ſi eſt dictum,ꝙ arbitri poſſent prorogare ter-
minum compromiſsi:& non eſt dictum ſemel,vel pluries,intelli-
gitur de prima prorogatione Bal.in.c.fi.x.col.ibi:dubitatur inſu-
per.de conſuetu.& in.c.olim.de reſcri.& Specu.de arbit.§.excipi
tur.verſicu.quid ſi fuerit actum.per.d.l.boues. Si autem eſſet di-
ctum,ꝙ poſſet prorogare pluries,vide tunc Bald.in locis allega-
tis,per Alexan.in.l.qui bona.§.fi.ff.de dam.infect.Cui adde Bald.
in.c.præſentata.iiij.colum.de teſti.& in.d.c.fi.facultas data patri-
bus concilij generalis de eligendo locum concilio: intelligitur de
prima electione.ideò non variant.Abb.in ſermone habito in cōci
lio Baſileæ inci.maximum.xxiiij.colū.ſi quis emit vuas viridarij,
vel roſas,quæ fructificant bis in anno,debet habere primum fru-
ctum

ctum tantùm,non ſecundum.Bal.in.l. diuortio.§.quod
in anno.ff.ſol.mat.dicens ita fuiſſe diſputatum vltra mō
tes,per illum text.& ſequitur ibi Imo.per.d.l. boues. re-
ſpondens ad quædam contraria formata:ibi per Bald.&
non ſoluta.Si eſt data poteſtas arbitrandi intelligitur ſe-
mel tantùm.Bal.in.l.ſi vt proponis.ad fi.C.quomodo &
quando iud.allegat Inno.de iureiu.veniēs.ſi teſtator reli
quit ſimpliciter eleemoſynam tali conuentui in feſto ſan
cti Laurentij:intelligitur ſolùm de primo feſto venturo
poſt mortem teſtatoris.Bart.in.l.pe.ff.de annuis leg.Li-
centia data monacho,vt poſsit eſſe procurator: intelligi
tur de vna vice tantùm. Idem in licentia data clerico de
abſentando.Idem in licentia data parochiano de cōfiten
do alteri.& idem in ſimilibus.Cal.in diſpu. inci.ex octo
ſtudentibus.iiij.col.ibi:prima licentia. &c. Si promitto
dare in*Calēdis*.intelligitur de primis:niſi illa die eſſent
Calendæ.l.eum qui Calendis.ff.de verb.obl. latê Maria.
in.c.de illis.viij.col.ver.viij.no.de condi.app.allegat alia
multa.Et ꝙ ſi emo fructus prædij,intelligitur de primis:
b vt eſt dictum.¶ Si teſtator[b] reliquit vxorem dominā &
vſufructuariam,& ſuperuiuens ducat ſecundam vxorē:
non intelligitur teſtamentum de illa ſecunda :Bal. in.l.fi.
iiij.col.C.de ind.vidu.ſequitur Fran.de Crema,notabili
ſuo.viij.ſed ipſum impugnat Alexā.conſi.allegando.j.in
iij.fallen.ibi:pro iſta fallentia. & ibi aliquid dicetur. Si
princeps dat tibi priuilegium pro te & hærede tuo : in-
telligitur de primo.Alb.de Roſa.poſt Pe.in.l. beneficiū.
in.vj.col.verſi.ſi autem in priuilegio.ff.de conſti.Princ.
per.l.cum antiquitas.C.de vſufr.¶ Promittens reaptare
molendinum:intelligitur pro vna vice obligari: ſecus ſi
promiſit reaptare & manu tenere reaptatum.Bal.in.l.li-
cet in.iiij.q.C.mand.¶ Licentia de ingrediendo mona-
ſterium monialium expirat per vnum actum : etiam ſi
ille ingrediatur eo die,quo licet omnibus ex priuilegio
ingredi.Albe.in.ij.parte ſta.q.clxxxj.per dominum fra-
trem Vbertū.de quo tamē ibi latius. Epiſcopus vel alius
Prælatus habēs poteſtatem nominandi in prima ſui crea
tione,ꝙ recipiatur in canonicum in aliqua eccleſia:ſi no
minet vnum qui acceptet :poſteà renuntiet : non poteſt
nominare,ſecundum Rotam.de præb.j.in antiquis:quia
per illius acceptationē nominatio ſortita eſt effectum:
ſecus ſi non acceptaſſet.Ita procedat.c.ſi electio.de elect.
in.vj.Si ille,qui eſt obligatus ad dotem, conſtituit illam
ſemel,non tenetur amplius dotare.Bal.in.l.fi.iij.co.C.de
do.promiſ.Statutum,ꝙ ſi locator nihil dixit ante finitā
locationem,intelligatur domus reconducta eiſdem pa-
ctis:habet locum ſolum in prima locatione. Alex. conſi.
mihi.d.Breuiter in caſu præmiſſo edictum,ꝙ ſi quis re-
ceperit vexillum hoſtium habeat tale præmium:intelli-
gitur de primo.Bar.in.l.hoc articulo.ff.de hære.inſtitu.
Promittens repręſentare aliquem coram iudice ad ipſius
iudicis mandatum:liberatur per primam præſentatio-
nem.gl.in.l.duobus.§.j.ver.exhibuerit.ff. de iureiur.Per
quam dicunt ita ibi Benedi.de plum.& Pau.de Ca.Idem
Ioan.An.in Spe.in.iij.parte.de accu.additiōe inci.Odof.
ſi promitto iactum retis,vel fructus:intelligitur de pri-
mis.& ſi prima vice nihil capiatur , vel fructus non na-
ſcuntur:nihil debeo in ſecunda vice.& obligatus ſeruire
certo tempore,ſi non poteſt ſeruire illo,nō tenetur ſup-
plere in alio.Do.poſt Arch.allegando caſus legum,in.c.
ſi propter.viij.colū.de reſcri.in.vj.Et omnia iſta ſimilia
ſunt fundata per regulam.d.l.boues.§.hoc ſermone.cum
ſimilibus.Nec credo,quòd ſis inuenturus ab alio aggre-
gata.¶ Fallit primò dicta regula,quando primus actus
non tenuit:quoniam reiterandus eſt Bal.de reſcr.c.olim.
ij.colum.dicens,ꝙ ſi datur poteſtas arbitro prorogandi,
neq; aliud adijcitur:intelligitur de prima prorogatione.
& hoc ſi prorogatio valuit.Sed ſi nō valuit, intelligitur
de prima,quæ valebit.per.l.hæc conditio.la.j.ff.de con-

di.& demon.&.l.qui ſalutem.ff.de iureiur.Faciunt quæ
habentur per Bal.in.l.ij.ff.de optio.lega.quando faciens
actum fecit nulliter,an poſsit reiterare. de quo pulchrè
per Inno.in.c.in literis.de offi.dele.& ibi dixi in octaua
limitatione.per Bal.in.l.ſi vt proponis.la.j.ad fi.C. quo-
modo & quando iud.& in.l.fi.pen.col.C.de eden.& in.l.
quod quis,in fi.C.de proc.omnino per Alexā.in.l. ſerui
electione.de leg.j.aliquid in.d.l.qui per ſalutem.ff.de iu-
reiuran.Domi.poſt Imo.in.c.ſi compromiſſarius.§.j.de
elec.in.vj.& in.c.nec aptandæ.iiij.co.de conceſ. pręben.
eo.lib.Bal.pulchrè in.l.fi.vj.colum.ibi : quartò quæro.
C.de contrahen.empt.Rotam de præben.j.in antiquis.
Lud.conſi.cccxxix.& facit,quod dicetur.j. in.v. fallentia
de compromiſſo,quod expirauit.Et faciunt multa,quæ
dixi in.c.ex tenore.de reſcrip.ordinando gl. ibi, & regu-
lam,non præſtat.de regu.iur.in.vj.¶ Fallit ſecundò,vbi
ſimplex ſermo profertur in materia,quæ de conſuetudi
ne requirit iterationem.Bal.in.l.j.ij.col.C.de fideicom.
dicens,ꝙ ſi teſtator mandat hæredi,ꝙ debeat veſtire vi
duam,intelligitur donec in viduitate permanſerit:per.l.
plenum.§.equitij.ff.de vſu.& habi.Et non ſufficit, ꝙ det
vnum veſtimentum pro tota vita mulieris : quia veſtes
tritæ non ſufficiunt ad viuendum:ſed moris eſt,ꝙ reno-
uentur quolibet anno, ſecundum eum . ¶ Fallit tertiò.
Vbi datur licentia in materia fauorabili,& quæ recipiat
benignam interpretationem.Cald.latiſsimè.in.d. diſpu.
ex.viij.ſtudentibus.in vlti.char.decidens permulta, ꝙ ſi
ſcholaris debitor iurauit non exire deſtrictum ſine licē-
tia creditoris,deinde licentia exeundi ſimpliciter,& ſim
pliciter concedatur,intelligitur licentiatus: vt non ob-
ſtante iuramento poſsit exire,quoties voluerit.Secus, ſi
licētia eſſet determinata:vt ibi per eum.Illud autē quod
ipſe dixerat in argumentis:vt retuli.ſ.ꝙ licentia data cle
rico de ſe abſentando,& ſimilis: verificatur in prima.Et
diſpenſatio verificata in prima, intelligitur in materia
odioſa & ſtricta.¶ Sed iſta licentia eſt fauorabilis : quia
reponit debitorem in libertate ei conceſſa à iure com-
muni.Poſteà finita diſputatione habuit Calde.notitiam
de diſputa.Old.concludendis,ꝙ ſecuritas data bannito
ſimpliciter qui eam ſimpliciter petijt,intelligitur de pri
ma vice:& reprobat eius deciſionē reſpondendo omni-
bus legibus per eum adductis:& ita reſidet . ¶ Re vera
opinio Oldr.allegatur & approbatur per Barto.in.d.l.j.
ad legem Iuliam maie.quem ſequitur Abb.hîc,& multi
ſuprà allegati. Sed quod mirandum eſt, illi qui allegant
Barto.non reſpondent rationibus Cald. neq; eum no-
minant.Si diceres,ꝙ loquitur in diuerſis terminis: quia
Barto.loquitur in ſecuritate.Cald.autem loquitur in li
centia data debitori.Profectò iſti caſus ſunt valde ſimi
les.Nā ſecuritas data bannito,videtur benignê interpre
tāda : ſicut illa licētia data debitori de exeūdo.Nā vtraq;
reponit quodāmodo ligatū in libertate:vnde quæſiui ſa
tis,& non inueni aliquē decidentem,quis melius loqua-
tur:an Old.an Cald.cogitabis vſq; in craſtinum.¶ Cre-
derem dictum Cald.eſſe verum,propter rationes ſuas.
& quia iſtud videtur conſonum,ꝙ ſi dico ſimpliciter de-
bitori:do tibi licentiam exeundi.intelligitur relaxatum
in totum iuramentum:ex quo ipſe indefinitè petijt , &
materia eſt fauorabilis.Sed dictum Oldr. & Barto.lo-
quitur in ſecuritate data bannito:quæ videtur expirare
per primum actum duplici ratione.¶ Primò,quia vide-
tur odioſa.Intereſt enim reipu.vt bannitus, qui eſt ho-
ſtis patriæ non reuertatur ad eam.Secundò,quia ad re-
laxationem banniti communiter datur certa forma can
cellando de libro bannitorum.vnde ſimplex ſecuritas de
veniendo non videtur operari eam cancellationem:me-
ritò verificatur in prima vice.Cogita tamen:quia multi
tenent contra Cald.per.d.§.hoc ſermone.cui ipſe non vi
6 detur dare ſpeciale reſponſum.¶ Pro iſta fallentia facit

a ¶ Per.l.inter veteres.Ibidē vide Sal.& adde Bart.in.l.omnes populi.iij.q.v.in prin.de iuſt.& iu.& ibi per.d.Alexā.xj.colū.& Ol.cōſi.clxxij.& d.Alex.de Imol.cōſi.xxv.iij.pte.& Pau.de ca.cōſi.cxlviij.&.d.Sozi.cōſi.xliij.inci.viſa prouiſiōe.ver.primò,qa cū ſe.in.j.parte.char.lxxx.iij.& cōſi.cl.inci.& nos introducere.verſic.ſuccedit alia.cir.prin.in.d.part.char.ccxxvj.Sed nunquid videatur æquipollere vniuerſali,à qua vniuerſali negatiua,nihil excipi ſolet:vide per præfatū.d.Sozi.cōſi.cccxxxviij.inci.circa primam.q.ver.primū probatur.circa prin.in.ij.pte.char.ccix.& cōſi.ccxxix.inci.primo aſpectu cōcludendū.ver.rūdeo.in.d.pte.chart.cvj.Et adde Bal.ī marga.ver.teſtator.in fi.& adde Flo.in.l.ſi ſeruitus.in prin.ff.de ſer.vrb.præ.

b ¶ Si teſtator.Adde ꝙ Bar.in.l.hoc ar.ff.de here.inſt.poſuit.q.ſimilē : pone ꝙ teſtator legauit cuilibet ſuæ filiæ,quæ fuerit vidua,centū: quærit an ad legatū admittētur illæ,q̄ viduę erāt tpe teſtamēti:an illæ,quas poſteà cōtigerit viduari.& ibi Bar.tenet ꝙ in dubio in vltimis voluntatibus verbum fuerit,debet intelligi in futuro ſubiunctiui.

conſi.Oldra.ecij.quidam in ſuo teſtamento.vbi dixit, ꝙ in diſpoſitione fauorabili, ſermo indefinitus æquipollet vniuerſali.per.l.inter veteres.verſi.maximè.C. de fideicom.liber.& alia de quibus per eum. Ex quo conſuluit Alex.conſi.mihi.cccxj.viſo proceſſu cauſę.quòd ſi teſtator legat alimenta vxori Titij: intelligitur tam de prima,quã de omnibus fauore alimentorum. Sicut vidimus,ꝙ fauore teſtamenti,ſi quis inſtituit poſthumũ ſibi naſciturum:intelligitur non ſolũm de primo:ſed de pluribus.l.placet.cum.l.ſeq.ff.de lib.& poſthu. Fed.conſil.xliij.teſtator inſtituit.Io.an.in addi.Ṡpecu.in rub. de teſt.pe.col.Ad idem quod concludit Bart.& alij, in.l.ſi pluribus.in prin.de leg.ij.dum per illum tex.&.l.ſi quis ita.ff.de aur.& arg.lega. volunt quòd indefinita appoſita circa perſonas æquipollet vniuerſali ſi ſumus in materia fauorabili.¶ Bene facit elegans conſilium But. xxx. caſus,Titius quidam teſtator.aliàs incipit:dubium ingerit.vbi latè tenet,ꝙ ſi teſtator reliquit habitationem domus filiæ ſuæ in caſu viduitatis:nõ intelligitur de prima viduitate tantũm:ſed de qualibet: quia indefinita locutio refertur ad omnem viduitatẽ. Et quia iſte actus eſt de ſui natura multiplicabilis, adeò quòd teſtator verosimiliter hoc cogitauit:vnde inſpecta eius mente eſt eadem ratio in omni viduitate.Reſpondet ad.d.l.boues.§. hoc ſermone.quatuor modis,ꝙ loquitur vbi agitur inter viuos:quo caſu voluntas obligandi ſemper eſt ad id quod eſt minus.l.inter ſtipulantem.ff.de ver.obli.& reſtringitur.l.quicquid.eo.ti.vel loquitur,quando mutatur pars:cui effectus quæritur obligationis. Vel quãdo ad graue prę̃iudiciũ cõtingit iterationẽ fieri:quia nõ idẽ reiteraſ,ſed diuerſum multiplicaſ:vel quãdo ratio ſuadet poti⁹ reſtringi diſpoſitionẽ,quàm ampliari.quę reſponſiones,ſi veræ ſunt,multũ declarãt dictã regulam. ¶ Sed profecto in ſtricta diſputatiõe,neſcio quo trãſiret:maximè ꝓpter dictũ Bald.in.l.ſi.C.de indi. vidui.& per alia allegata in regula.Sed ex dictis Alex.in.d.cõſi.viſo proceſſu.ſuſtẽtari põt dictũ But.& dictũ Bal.nõ procedit.vel loqtur vbi teſtator habebat vxorẽ tẽpore teſtamẽti,cuius affectio,vel meritũ mouet teſtatorẽ ad legatũ.l.cũ alienã.C.de leg.l.nec adiecit.ff.pro ſo. Meritò nõ extẽditur ad ſecundã vxorẽ:& ſic ratio ſubiectæ materiæ ſuadet intelligi de prima.In caſu autẽ Alexã.teſtator relinquebat id cõtẽplatiõe Titij,nõ vxoris ſuæ :quã nõdũ habebat.& ſic eſt clara ratio extẽdẽdi legatũ vltra primã vxorẽ .Sic & in caſu But.in.d.cõſi.xxx.cõiecturatã mẽs teſtatoris nedũ reſpiciebat primũ caſum viduitatis:ſed omnẽ viduitatẽ:ex quo indefinitè de filia vidua locutus eſt.vnde vt dicit Bu.per inſpectionẽ ſubiectæ materiæ & mẽtis diſponẽtis,cognoſcitur,quãdo ſermo verificaſ in prima occurrẽtia,& qñ nõ: vt etiã denotãt hîc omnes fallentiæ. ¶ Fallit quartò. Vbi licentia veniẽdi & recedẽdi eſt data vſq; ad certũ tẽpus:quia nõ intelligit ꝓ prima vice:ſed quoties voluerit infra illud tẽpus.Raph. in.l.ſi mihi & Titio.ff.de ver.ob.per nota .ꝙ Bart.ibi,& per.l.ſicut in anno.ff.qb.mo.vſuf.amit.vbi ſi alicui relictus eſt vſuſfructus,quãdiu viuat,videt repetitũ legatũ quoties amiſſum eſt.Idẽ dicas,ſi cõceſsio fit ꝓ certa causa:vt puta cõceſſa eſt ſecuritas veniẽdi,& redeũdi ꝓ pace fiẽda.Tũc enim debet intelligi,ꝙ poſsit ipſe ire & redire,donec pẽdet iſte tractat⁹ pacis.Bar.in.d.l.j. ad legẽ Iul.maie.& Abb.hîc,argumẽto.l.cõtinu⁹.§.qui inſulã.ff. de ver.ob. ¶ Fallit quintò:Quãdo per primũ actũ nõ eſt ſatisfactum menti diſponentis.Bal.in.l.fideicommiſſa §. ſi quis decem.de legat.iij.inferens ad ſtatutum de compromiſsis propinquorum:vt non ſit ſatiſſactum ſtatuto per primum compromiſſum,quod expirauit:ſed debet iterum compromitti:[a]cum adhuc vendicet ſibi locum ratio ſtatuti,quæ eſt, vt lites ſiniantur:& ſic reſpondet ad.§.hoc ſermone.Et de hoc dicto loquitur copioſè Lu.cõſi.diiij.in caſu ꝓpoſitæ.j.co.Ad idem allegat Bal. optimè in.l.inuitus.ad fi. C.de proc.vbi dixit,ꝙ verbũ, qđ põt referri ad plures act⁹:tũc debet referri ad primũ actũ,quãdo primus actus cõſumit effectũ ſecundũ intentionẽ loquẽtis.Sed quãdo nõ eſt ita:tũc ipſa verba intelligunt etiã de actu vlteriori.per.l.hæc cõditio.là grãde.ff. de cõdi.& demõ.& ideò infert ibi Bal.ꝙ procurator cõſtitutus ad appellandũ,nõ intelligit de prima appellatione tantũ,ſed etiam de ſecũda:quia per primã appellationẽ ſolã,nõ eſt cauſa totaliter examinata: ideò nõ ſatiſſit animo cõſtituẽtis.Et ampliat hoc Lud.etiã ſi lex loquatur per verba denotãtia certũ numerũ:vt eſt expreſſum ſecũdũ eũ,in.l.veluti.§.hæc vox.ff.de edẽ.Et iſtud de cõ promiſſo firmat etiã Bal.in.d.§.hæc vox.vbi Alexã.allegat ad idẽ Bal.in.l.qui per ſalutẽ.ff.de iureiur.& Lud.in l.prætor.§.hoc autẽ interdictũ cõpetit.ff.de dã.infe.& in l.ij.in vlt.no.ff.de reſt.in integ.& per Raph.in.l.ſi cũ dotẽ. §.j.ſo.ma.Idẽ Alex.in.l.qui bona.§.ſi.prope fi.ff.de dã. infe.Et facit quod in ſimili no.Bal.in.l.ea,quę .pen.col. ibi:tu aduerte.C.de cõd.indebi.Vide etiã Bal.in.l.j.viij. cel.ibi:quartò quæro,teſtator.C.de his,quæ pœnæ no. Pro iſta fallẽ.vide etia Maria.in c.de illis,de condi.appo. ix.col.ibi & prædicta faciunt:vbi dicit ſe cõſuluiſſe Florentiæ ſtãte ſtatuto ibi:ꝙ dotes puellarum poſsint cõſtitui ſuper monte,cũ nubũt:tamẽ mulier, quæ fuit ſemel dotata,poteſt ſibi amplius facere dotẽ ſuper mõte,ſi forte remanſit vidua:quia cũ adhuc poſsit nubere:nõ eſt ſatisfactũ mẽti ſtatuti,propter primã cõſtitutionẽ dotis. Et allegat doctrinã Bal.in.d.l inuitus.& Pau.de Ca.in.l. ij.§.ſi.ff.qui ſatiſ.cog.Dũ pulchrè ponit,quãdo promittẽs ſimpliciter præſentare quẽ iudici,liberetur per vnicã præſentationem.& diſtinguitur,vt per eũ:& copioſius ibi ꝑ Alex.quã vide.quoniã faciũt illa dicta ad hanc materiã. ¶ Fallit ſextò,vbi ꝓferſ ſermo negatiu⁹:qa extẽdit ad quẽlibet actũ.Ol.cõſi.xvj.thema tale eſt,Titius habẽs vnã filiam.dicẽs,ꝙ ſi teſtator dicit inſtituo filiam meã,ſi nupſerit nobili.& ſi nupſerit mercatori,priuo eã hæreditate. Filia nupſit primò mercatori : deinde illo mortuo vult nubere nobili:priuaſ hæreditate:quia ſermo negatiuus actu primario nõ finiſ.alle.l.ſi.ff.de verb. ob.&.l.hoc gen⁹.ff.de cõd.& dem.Credo dictũ eſſe verũ:ſed exẽplũ iſtud de matrimonio pẽdet ex notatis per doc.in.c.j.de ſpõ.vtrũ valeat ꝓhibitio pœnalis tollẽs libertatẽ nubẽdi.vide quæ ibi dixi in quadã mea repet.& tex.in.l.Titio,ſi nõ nupſerit.ff.de cõdi.& demõ.& Bald. & Imo.in.l.hoc modo.ff.de cõd.& dem.& tex.in.l.præcedẽti.Bar.in.l.ij.ff.de his,quę pœ.no.Et iſtud cõſi.Old. ſequiſ Pau.de ca.in.d.l.hoc genus.dicẽs,ꝙ ſemel,fuit recordatus de illo conſi.& de illo tex.& habuit honorẽ:tñ non allegat conſilium in diuiduo.Facit quod no. Raph. in.l.iuriſgẽtiũ §.ſed ſi fraudãdi.ff.de pac.dicẽs,ꝙ licet regulariter indefinita æquipolleat vniuerſali ex benignitate,nõ ex proprietate ſermonis,vt traditur in.c.vt circa. de ele.in.vj.tñ vbi ꝓfertur negatiuè æquipollet vniuerſali propriè.vnde iſta propoſitio nullus faciat,æquipollet;iſti,nullus quicunq; ſit. ¶ Fallit ſeptimò & vltimò, quãdo diſpoſitio inducta per viam priuilegij effet tẽporalis,intelligendo de prima vice,quialhoc eſſet cõtra naturam priuilegij,quæ eſt,vt ſit perpetuum.regul. decet. lib.vj.Ita Do.poſt Io.an.in.c.licet.§.j.de priui.in.vj .volens latè,ꝙ priuilegiũ dãs alicui licẽtiã ingrediendi eccleſiã tẽpore interdicti in familiaribus,intelligit etiã de familiaribus accipiẽdis loco primorũ.Sic etiã Do.poſt Io. an.in.c.ſi.v.col.ibi.ſed pone,ꝙ Eps.de ver.ſig.in.vj.dicit ꝙ licentia data prælato,vt quatuor clerici ſecũ reſidentes percipiant fructus in abſentia,ꝙ non intelligitur de clericis tantùm,qui nunc ſint,ſed etiã de futuris loco illorum ſubrogandis,.& omnia iſta nota,quia non reperi per aliquem accumulata,& quotidie inſeruient.

De pactis

a ¶ Iterũ cõpromitti.Adde do.Sozi. cõſi.ccxxxj. inci. viſa & diligẽter ſtãti.verſi.j.circa ea. ver.ſe.in.ij. parte. chart.cxcvij.quòd quãdo ex diſpoſitiõe.l.quis tenetur facere cõpromiſſum,& fecerit:nec habuit effectũ: qa nõ fuerit latũ laudũ,tunc tenet,itẽrum facere, donec res decidat.ſec⁹ autẽ quando quis tenet ex diſpoſitione hominis: quia tunc dicitur ꝓ ſuũ actũ ſatisfactũ, licet non habuerit effectum.

De pactis. *Rubrica:*

SVMMARIVM.

1 *Supraſcriptio concilij,quid importet ſine nomine Papæ.in prin.*
2 *Actio non oritur ex pacto nudo:de iure ciuili.*
3 *Exceptis certis caſibus.num.4.Quid autem de iure canonico,vide poſt numerum.4.verſi.circa ſecundum.& nu.5.& 6.*
7 *Agi non poteſt ex ſimplici pollicitatione:etiam de iure canonico. Item qualiter:& iſte intelligitur.nu.8.*
9 *Obligatus ad factum compelli debet de æquitate canonica ad implendum, ſi poteſt facere.*
10 *Pactum nudum,quòd producat actionem de iure canonico.hoc non habet locum inter ſubiectos imperio,ſed bene denuntiatio euangelica ad implenda ea,quæ pacto nudo ſunt promiſſa: quæ in detũtationem practicari poſſunt.*
11 *Nuda promiſsio,quot modis accipi poteſt.*
12 *Pactum nudum in ſponſalibus,an obliget promittentem.*
13 *Pactum nudum,quibus caſibus producat actionem.*
14 *Fideiuſſor non obligatur ex pacto nudo:etiam de iure canonico.*
15 *Pactum nudum ſine cauſa non producit actionem: etiam de iure canonico.*

CAP. I.

1 ANtigonus. ¶ Inquantũ Abb. pulchrèponit† qd importet ſupraſcriptio concilij ſine nomine Papæ.Et quid ſi habet nomẽ Papæ & concilij:vide ad idẽ Ab.in.c.j. de ſpon.& in.c.cõſenſus.de reb. eccle. non alie.dicit etiã Card.in proœ.Cle.in.iij. col.ꝙ aliquando dicitur in concilio generali:aliquãdo dicitur nomẽ loci. Sed dicit,ꝙ nomen conciliũ Papę dicitur generale. xvij.diſ.in princi. &.c.ij.ſed apponitur nomen loci vt poſsit apponi in cõtractu: vt per eundem in.d.procœmio.facit gl.in.c.vbi periculũ.§.j.in ver.cõcilio.iuncta ſupraſcri.de elect.in.vj. Et adde, ꝙ vbi lex renouatur in alio concilio:denominaſ congruẽtius à ſecundo , quã à primo, ſecundũ gl.ibi.Et adde,ꝙ cõciliũ dicitur etiã vbi eccleſia caret paſtore,ſi Prælati ſe cõgregãt.Do.in.c.prope.lo.j.in fi.xviij. diſt.loquẽs de cõgregatione facta Piſis. Et adde quòd ſentẽtia Papę præualet ſentẽtiæ cõcilij:niſi vbi de fide agitur.gl.in.c.in iſtis.iiij.diſt. & in.c.quocũq; xxiiij.q.j. & in.c.ex multis. in ver. principali.j.q. iij.dixi in.c.j.de conſti.in ampliatis.& ad hoc vide, q̃ dixi de iudic, at ſi clerici.§.de adulterijs.& adde , ꝙ vbi Papa dicit,ſtatuimus de cõſenſu cõcilij : vel nobis deferẽte cõcilio: vt facit in.c.ſcelus.ij.q. j.& in.c.nimis. de iureiur. cũ ſi.Tuncilla eſt potius cõſtitutio cõcilij,quàm Papæ,ſecundũ Abb.ſing.in ſermone , quẽ fecit in cõcilio Baſilienſi.incip.maximũ.ver.lv.in vltima parte huius particulæ.Inducit pulchrè quod not.Archi.xvij.diſt.in prin.vbi dicit, ꝙ ſtatutũ cõcilij prouincialis dicitur,ſiue dicatur,nos conciliũ : ſiue Archiepiſc de cõſenſu cõcilij.Secus ſi diceret,de,cõſilio cõcilij:quia cõciliũ nõ neceſsitat.c.cũ olim.de arbit.cũ concor. Et guſta etiã hoc,vt dixi in.c.eã te.verſi.ſi Papa ſcribit.de reſcri.& adde,ꝙ aliãs vnus canõ intitulatur duobus põtificibus.xij.q.j.c.neceſſaria.fortè,quia ſecundus aliquid addidit.facit.l.ſi.de ope.pub.ibi:manenti bus priorũ titulis.vbi idẽ opus intitulatur inchoanti & perficienti,vel ornãti.Et adde,ꝙ cõciliũ non cõfirmat cõſtitutiones Papæ, ſed approbat:dixi in.c.j.in fi.ṡ.tit.proxi. ¶ Circa.q.tritã,vtrum de iure canonico oriatur actio ex nudo pacto : videẽda ſunt breuiſsimè quatuor.Primò aliquid circa regulã iuris ciuilis, quę eſt negatiua.Secũdò aliquid contra opi.canoniſtarũ.Tertiò corroborãda eſt ipſa cõmunis opi. Quartò circa eã colligẽdæ ſunt nouẽ declarationes.¶ † Circa primũ eſt regula firma : ꝙ de iure ciuili nõ oritur actio ex pacto nudo.l.iuriſgẽtiũ.§.igitur nuda.ff. de pac.& ibi vide Alex.qui multa ponit in cognoſcendo pactum nudũ & veſtitũ.& vltra alia exẽpla pacti nudi addit aliud : videlicet ſi in inſtrumẽto dicitur.T. couenit cũ .S.dare ſibi decẽ.Nã intelligitur pacto nudo. Ita importat illud verbum conuenitur. l.lecta. ver. conuenit q̃.ff.ſi cer.pet.& ibi gloſſ.& plenius Bartol. ſecus,ſi in inſtrumento,vel alia ſcriptura priua ta reperiatur hoc verbum promiſit : quia intelligitur per ſtipulationem. & ſic eſt pactum veſtitũ.§.ſi ſcriptũ.Inſtit.de inuti.ſtipula.plenè nota.in.l.j.C.de vſur.& in.l.ſciẽdũ.de ver.obli. ¶ † Caſus autẽ[a] quibus de iure ciuili oritur actio ex pacto nudo,enumerat Hoſt. hîc, quẽ referũt alij excepto Abb.ſunt etiã certi alij caſus vltra illos,quos ponit Ale.vbi.ṡ.aliũ caſum ponit Bal.de off. deleg.c. ſi pro debilitate. iiij. col.ibi:ſecundo modo.dicẽs,ꝙ bona fides reqũritur in his,quæ plurimũ negotiãtur. & in his nõ differt pactũ nudũ à ſtipulatione. allegat.l. j.ff.de conſti.pec. vnde campſores , qui tenent mensam authoritate publica nõ habent beneficium excuſsionis ſecundum eum. Et eſt hoc pulchrum ſecundum Alexand. vbi. ṡ. in fin. tamen nõ ponit pro cõſtanti. Aliũ caſum poſuit gl.ff.man.Quintus dicẽs, ꝙ verecundia eſt alicui recuſare,quod promiſit pacto nudo.Et idẽ Sali.C.de iudi.l.placuit.vnde dixit egregiè Bar. in.d.l.Quintus.ꝙ in curia mercatorũ, vbi poteſt decidi negotiũ bona æquitate :nõ poteſt opponi iſta exceptio,nõ interuenit ſtipulatio: ſed fuit pactũ nudũ. Ad quod vide Bar. in.l.ſi.deiuſſor.§.q̃dã.ff.mand. & in.l. ſi fideiuſſor.in fi.ff.de fideiuſſ.cũ concor.allegatis per Alex.in apoſtillis impreſsis ad.d.l. Quintus.vbi omnino vide:quia de hoc dubitauit Lud. in.l. filiuſſa.ff.de dona. Et obſtat deciſio Bal.C. de ſentẽ. nemo. vbi dicit,ꝙ ſi cauſa cõmittitur de iuſtitia & veritate,nõ poteſt agi ex pacto nudo. Tamen dixit Lud.in rubri. de arbi.ij. col. quòd ſi in cõpromiſſo dicitur,ꝙ arbiter procedat ſecũdum æquitatem poterit arbitrari nõ obſtante exceptione,ꝙ pactũ fuit nudũ. & quia æquum eſt pacta ſeruari, [b]licet ſtipulatione vallata non ſint.l.j.ff.de conſtit.pec.& l.j.ff.de pact.¶ † Eſt etiã alius caſus de iure ciuili : quando interuenit pactũ nudũ in iudicio:quia aſſumit ſufficiẽs veſtimentũ calore iudicij.Lu. & Alex.in.l.j.ff. de verb.obl.propter glo.pe. in.l.j.de interrog. acti.volẽtem,quòd cautio nuda à cauſa ſi facta ſit in iudicio habet effectum,ac ſi facta eſſet cũ cauſa,& vltra alia , quæ allegant, vide Paul. dc [b] Caſt.in.l.tale.§.qui prouocauit in princi.ff. de pact.vbi dicit, quòd nedum pactum nudum ſactum in iudicio debet mitti executioni , iuxta gloſſ.ſing.in authen.generaliter.in verb.cõſcribat.C.de epiſcop.& cleri. ſed imò tale pactum nudum habet executionem paratam. Facit dictum Angel.in.l.ſi vnus.§. pactus.iij. colum.ff. de pact. quòd licet , quando quis facit pactum nudum de non petendo parte abſente:& nemine recipiente non obliget : tamen fallit , ſi ſit in iudicio.alle.l.poſtquam liti.C. de pact. & allegat etiam gloſſ.in.d.l.prima.de interrog.acti. Idem Angel.in.l.duobus.verſicu.ſi.ad fin. ff.de pact.Eſt etiam alius caſus de iure ciuili:videlicet in pacto veſtito iuramento.Matthæ. nota. xxxv.nouã. vbi dicit,ꝙ licet ex iuramento ſimplici de aliquid præſtando in futurrũ,nõ oriatur actio de iure ciuili.l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſ. Tamen ſi pactũ eſt ſuffultum iuramento,ſtatim vel ex interuallo appoſito producit actionẽ:per.l.ſi quis maior.C.de trãſac. Ad qđ vide Salic. in.l.legem.C.de pact. Bald.in d.l.iu-

a ¶ Caſus autẽ. Add. de tu aliosvltra cõmuniter enumeratos hîc per ſcribẽtes. & primò,vbi per pactũ nudum eſt facta promiſsio in inſtrumento guarentigiato. Itẽ quando eſt de ductũ aliquid in pacto nudo,quod erat primò debitũ de iure cõi.glo. in l. legitima. ff. de pac. Adde etiam, ꝙ ſi eſt ꝓmiſſum aliquid per pactũ nudũ, quod erat debitũ de iure naturali. Adde ad iſta Frã. de Are.in l.in bonæfidei.C. de pac.Adde etiã, ꝙ pactũ nudũ in inſtr. deductũ habet executionem paratã ſtante ſtatuto,ꝙ inſtrumẽta habeãt executionẽ paratam.Ita Bal.in.l.ij. in fi.C. de exe.rei iud. & in.l. ex placito.in fi.C.de re. permu.

¶ Seruari. Dic verũ de pactis & cõuentionibus validis,nõ autẽ de ꝓhibitis & inualidis : vt per d.Sozc. conſi.clxiij.incip. nõ fuiſſe opus vlteriori diſcuſsione. ver. ad ſecundum verò. quod in fin. ij. ꝑte. chart. xxij.

riſgentiũ.§.j.vj.col.ff.de pact.& Lud.in.d.l.j.ff. de ver.obl.Idẽ etiã dicũt Legiſtæ, qñ pactũ nudum eſt geminatũ.per text. in.§.de cõſtit. Inſti. de act.iũcta.l.j.§.debitũ. in ver. vel natura ſufficit.ff.de cõſti.pec.ita Bal.& Ang. in.l.fi. C.ad legẽ fal.& eſt de mẽte Hoſt.j.de arbi.c.per tuas, & ibi But.in nota.& Sali.C.de pactis.petens. & Mathe.d.not.xxxv.& Lud.in.l.ſi verò.§. de viro.xxxj.fal.ff.ſol.mat. corroborãs in ſimili per alios effectus, quos operatur geminatio actus. & ad caſum dotis,qui etiã exceptuaꝛ de iure ciuili.l.ad exactionẽ.C.de do.ꝓmiſ.gl. in.l.j.ff.ſolu.mat.vide latè Bal.in nouellũ in lib.de iure do.fo.xvj.¶ Circa ſecundũ de obſtaculis,quæ habet cõmunis opi.Canoniſtarum. vide Inno.& Car.hic,quos recitant Imo. & Abb. voluerũt enim ipſi, ꝙ etiã de iure canonico regulariter nõ detur actio: ſed imploretur officiũ iudicis. Et hanc opi.egregiè defendit Io. de Imo.in repe.c.cũ cõtingat.xj.char.ver.de iure canonico. &c.de iureiur.tenens, ꝙ etiã ex iuramento nõ oriatur actio de iure canonico:quia illud quod eſt in officio iudicis,nõ eſt in obligatiõe.l.qui ꝑ colluſionẽ.ff.de act.emp.Et officiũ iudicis, nõ eſt ꝓpriè actio: dixi in ca.fi.de off.iudic.Quòd autẽ pro obſeruãtia iuramenti cõpetat officiũ iudicis:patet in.c.fi. de fo.cõpet.in.vj. vbi dicitur,ꝙ coactione præmiſſa cogatur iurans per cenſurã ad obſeruantiam iuramẽti.Nõ obſtat, quod habetur in.l.ſtatuas.ff.de acquir.rer. do. vbi dicitur,ꝙ ſi lex dat remediũ,agitur ex illo: quia illud procedit, vbi nõ reperitur ꝓuiſum qualiter debeat fieri obſeruãtia iuramenti: ꝙ ceſſat in caſu iſto:cũ reperiatur prouiſum qualiter ſeruari debeat.d.c.fi. Nõ obſtãt multa iura loquentia de obſeruãtia iuramẽti: quia non dicũt,ꝙ oriaꝛ actio.Nõ ob.iſte tex. quia nõ dicit,ꝙ oriatur actio ex pacto nudo. vnde pōt dici,ꝙ cõpetit officiũ iudicis. Dũ dicit hîc ꝙ per eccleſiaſticã diſciplinã quis pōt cogi,ſicut de iuramento dicitur, in.d.c. fi. Hãc opi. reaſſumit Imo. poſt Car.in.c.cũ veniſſent.vlti.char.j.co. de inſti.quia iuramentũ eſt quædã aſſeueratio, hoc eſt aſſertio affirmatiua,vel negatiua:addẽs vinculũ religionis ſimplici aſſertioni.Et ſic iuramẽtũ nõ includit cõſenſum,per quẽ iurãs velit obligari alteri:ſed formalitas iuramẽti cõſiſtit in hoc ſolo:vt addat vinculũ religiõis, hoc eſt,ꝙ per reuerentiã, quæ debetur Deo, obliget ſe Deo ipſe iurãs. Et ideò ſecundũ eũ nõ oritur actio ex iuramẽto: qa ad hoc nõ videtur tẽdere. Verũ,quia nõ debet permitti, ꝙ iurans violet religionẽ:ideò ex officio eccleſiaſtici iudicis pōt quis cogi ad obſeruãtiã iuramẽti.c.debitores.de iureiu. & d.c.fi.de fo.cõpet.in.vj.Et idẽ per oĩa dicit in pacto nudo: quia iura loquẽtia de ipſo,& de iuramẽto, vidẽtur pro obſeruãtia eorũ inducere officiũ iudicis:cũ dirigãt verba ad iudicẽ. Fatetur tamẽ,ꝙ in practica ſeruareꝛ cõmunis opi.Canoniſtarũ,quicquid dixerit Inn.Hãc opi.ſentit Pet.de Anch.cõſi.mihi.ccxxvij.viſis diligẽter actis.vlt.col.reſpondẽs ad iſtũ tex. dũ facit mentionẽ de pacto:vt intelligaꝛ de pacto ſolẽni,non autẽ nudo. Hãc opi. efficaci-

a ter tenet Sali.in.l.legẽ.[a]vij.q.C.de pact.poſt Richar.& Sali.ibi: volẽs poſt multa adducta pro vtraꝗ parte, ꝙ imò de iure canonico nõ oriatur actio ex pacto nudo:quia iſte tex.poteſt intelligi de pacto veſtito,nõ de nudo.Patet,quia nõ addit iſte tex.nouum robur pacto nudo:ſed dicit ſuã firmitatẽ obtineat.Et ſic ꝑ illũ verbũ ſuã, cõfirmat robur antiquũ:ſicut diciꝛ in ſimili cõfirmatiõe priuilegiorũ in forma cõi.c.j.cũ materia de cõfir.vti.vel inuti.Bene facit vltra eũ.l. omnes.in ver.ſuo robore. C.de pſcri.xxx.anno.& ibi Ange.cũ concor.quas dixi de clauſula ſaluo iure .in.c. inter monaſteriũ.de re iu.ſic ergo ſuã firmitatẽ obtinet in agẽdo,ſi eſt veſtitum: vel in excipiẽdo, ſi eſt nudũ.Hanc opi. Sali. & in aliorũ approbat Ang.Are.in.§.pſona.vlt.col.Inſti.de act.ꝙ cũ iſte tex.nõ ſit clarus, nõ debet ꝑ ſubauditionẽ induci correctio iuris ciuilis. gl. vulgata in.c.cupiẽtes.§.fi.in ver.petere.de cleri.in.vj.ergo nõ ſubaudiamus pacta ſcilicet nuda.Nõ obſtat arg.Bart. in.d.l.ſi quis pro eo.de dicta.l.ſtatuas.quia ad hoc Ang.dat reſpõſionẽ, quã in effectu dedit Imo.in.d.c. cũ cõtingat. licet eũ non alleget. Subdit tamen Areti. quòd ſubmittit ſe dominis Canoniſtis. Voluiſſem, ꝙ iſti reſpondiſſent ad c.qualiter.j.eod.niſi reſpondeas, quòd verba compellantur, importãt denunciationem euangelicam. ¶ Circa tertium.

b ¶ Pro corroboratione[b] cõis opi.quã firmãt hîc But.Bald.Imol. Do.& Abb.Adde Bal.in.l.legitima.& in.l.petẽs.C.de pac.& Angel.in.l.ſi certis annis.iij.col.C.de pac.But.& Imol. in.c.ꝑ tuas. de arbi.gl.& Archi.in.c.iuramẽti.xxij.q.v.gl.in c.quicũꝗ ſuffragio. xij.q.ij.Lud.in.l.ij.§.ex his.ij.col.de verb.obl.gl.ij.in.c.j.xvij.qõ.j. Imo.in.c.quintauallis.in.xix.differẽtia.j.de iureiu.quæ in vtili propoſito refert Ale.in.l.j.vj.col.ibi ex quo inferꝛ.ff.de leg.ij. & idem tenẽt multi.j.alleg. ¶ Probaꝛ iſta cõis opi.multipliciter:præſertim triplici rõne,ſecundũ Do.hîc.Et prima eſt talis:canõ ꝓuidet principaliter cõtra pctm̃,& arctat ad obſeruandũ oẽ id,quo non ſeruato,eſſet peccatũ.c.fi.de cõſue.c.ij.de maio.& obe.Pactũ aũt nudũ ſeruatũ inducit mortale:ergo tale pactũ ſcd'm ius canonicũ habet firmitatẽ.Sed iſta decretalis mãdat ſeruari pacta,q̃ habẽt firmitatẽ:ergo mãdat pacta nuda ſeruari.¶ Secũda rõ:ius canonicũ inſequiꝛ iuſtũ & æquũ ſecundũ eũ:ſed Deus inter ſimplicẽ loquelã & iuramẽtum.&c.c.iuramẽti.hîc all.in gl.ergo pactũ nudũ habet firmitatẽ ſecundũ ius canonicũ: quia habet ſecundũ Deũ. ¶ Tertia ratio eſt:qa pactum nudum habẽs cõcurſum leg. ꝓducit actionẽ. l.legitima.ff.de pact.¶ Sed hîc daꝛ cõcurſus iuris naturalis & iuris diuini:& ius diuinũ inſequiꝛ lex canonica.de teſtib.relatũ.C.de pſcri.c.fi.ergo neceſſariò ex pacto nudo oritur actio, ſecundũ Do. hîc.Et iſta tertia ratio reſtringit adeò,ꝙ per ipſam Imo. hîc ſequitur cõem.Et ſi diceres,ſi daꝛ cõcurſus iuris diuini:ergo etiã ſecundum leges deberet dari actio.Rñdet Imol. ꝙ illud contingit:quia principaliter ius ciuile nõ inſequiꝛ finẽ iuris diuini, ſed finẽ publicæ vtilitatis.gl.in regula poſſeſſor.& de iureiu.cũ cõtingat. Et iſtã rationẽ ponit etiã hîc Abb. ꝓ principali.& adducit Imol.pro cõi c.ꝑ tuas.de arbi.vbi laudũ nullũ validaꝛ per homologationẽ,& ꝓducit actionẽ.Facit etiã alia ratio:quia maius periculũ fraudis eſt in teſtamentis,quã in pactis.& tñ in teſtamẽtis relaxat canõ ſolẽnitates legales.de teſt.c.relatũ.&.c.cũ eſſes.ergo & in pactis.c.j.de ꝓba.Et ibi dicit But.in prin.ꝙ corã eccleſiaſtico pōt laicus agere ex pacto nudo.& dicit Ab.in.c.dilecti.j.col.de iudi. ꝙ licet remedium actionis ſit neceſſariò exprimendũ in libello de iure cano.ꝑ illũ tex.nõ tñ improbaꝛ actio de iure canonico. vnde cõpetit etiã

6 pro pacto nudo,quicqd dicat vbi Bu. ¶ † Pro iſta opi. cõi facit in ſimili ſolẽne dictũ Arc.in.c.ſunt nõnulli.j.q.vbi dixit,ꝙ licet incertitudo rei aliqñ ſecũdũ rigorẽ iuris ciuilis habeat vitiare cõtractũ. l.ita ſtipulatus.cũ ſi.de ver.ob.tñ de æquitate cano.oĩs cõtractus, oĩs ꝓmiſſio,diſpoſitio & valet:non obſt.incertitudine.& poterit ſemꝑ agi, vt ꝓmiſſio certificeꝛ ſecũdũ arbitriũ boni viri.Et ſic illud, qđ eſt ſpãle ĩ dote ſcđm.ll.l.cũ poſt.§.gener.ff.de iur.dot.extẽditur

a ¶ In.l.legẽ.& ibi vide.d.Bart.Soz.qui dicit, ꝙ licet cõmunis opi. ſit,ꝙ de iure ca.oriatur actio ex pacto nudo: & vt tenẽt cõmuniter canoniſtæ per hunc tex.in ver.pacta cuſtodiãtur: tamẽ in pũcto iuris cõtrariũ ſuſtineri poſſet intelligendo,ꝙ pacta cuſtodiatur, prout intelligit Iuriſcõſultus, in tex.§.prætor ait. Nec eſt abſonũ, ꝙ lex canonica à lege veteri ciuili interpretationem recipiat. Alle.l.nõ eſt nouũ. & l. Nã & poſteriores.& ibi Barto.ff. de de le. prout etiam tenet Ric.& Sal.ibi, in d.l.legẽ.ſed tenẽdo cõmunẽ opi. pro ea habes tex. quẽ ibi ponderat dom. Ant.in. c.j. de iu. & text.quẽ etiã ponderat. d. Ant. ſubtiliter in c.j.j. de probatio. Quod limitat do. Soz.in.d.l.legem. quem omnino vide:qa plenè & pulchrè cõprobãdo ſuas limita.adductas per plures cõcluſiões:vt ibi. Et adde.d. Iaſ. May. in.l.lecta.ff.ſi cer. pet. vbi ponit & enumerat nonnullas fal. ꝙ nudũ pactum regulariter non producit actionem. & plenius eun.in.d.l.iuriſgentium. ff. de pact.s.alle in tex. Ad quã materiã adde notandas & peregrinas limitationes, quas ponit d.Fran.de Are.in l.bonæ fidei.C.de pact. vltra ꝑ doc. cõmuniter dicta. primò ꝙ fallit, vbi inſtrumentũ, in quo eſt pactũ nudum, continet guarẽtigiã. Item fallit,quãdo illud, quod eſt deductũ in pacto nudo, erat primò debitũ de iure cõmuni: vt aſsignãter dicit tenere gl.in.l.legitima.ff.e.Pro hoc vide no.tex. in.l. inter ſocerũ. §.cõuenit.ff. de pact, dot. & idẽ dicit eſſe dicendũ, quando illud,quod eſt deductũ in pacto nudo, erat primò debitũ naturaliter vt not.dixit Bar.in.d.l.fi.C.ad leg.fal.s.in tex.alle.dicendo,quòd ibi eſt tex. qui tamen ſecundum Fran. Aret.non rectè probat.

b ¶ Pro corroboratione. Adde tu, ꝙ iſta eſt cõis opi.videlicet, ꝙ ex pacto nudo de iure canonico,oritur actio:à qua non eſt recedendũ,nec iudicando:nec cõſulẽdo. Et iſtam opin.vltra hîc allegatos, tenuit glo. ij.in.c.j.vij. q.j.& tex.in.c.iij.e.tit.multũ ſtringit pro iſta opi. Adde,ꝙ ex iſta opi. infert not.Inn.in.c.quintauallis.in.xix. differentia.de iniur. quẽ ſequitur do.Alexan.in.l.j.in.v.col.ff.de le.ij. quòd licet de iure ciuili compromiſſum factũ pacto nudo ſine adiectione pœnæ,nihil valet:quia laudũ eſſet eluſoriũ.l.non diſtinguemus. §.j.ff. de arbi. Tamen de iure ca.valet: cum ex pacto nudo oriatur actio.& ita de iu.ca.derogatur illi legi, non diſtinguemus.§.j.quod nota pro ampliatione iſtius opi.

diꝛ de æquitate canonica ad oẽs cõtractus. Et hoc dictũ ſequitur But.de cẽſi.c.ex parte.dicẽs hoc eſſe verbũ no. & perpetuò mẽti tenẽdũ.& dixit Alex.in.d.l. ita ſtipulatus.iij.col.ꝙ hoc dictũ eſt Legiſtis incognitum.Tu adde Io.de Ana.in.c.cũ in iuramento.j.col.de ho. vbi extollit hoc dictũ.alleg.etiã But.in.d.c.ex parte. vide Abb.in.c. ij.poſt mediũ.de deci.vbi exclamat de iſto dicto, dicens eſſe bonũ tex.ibi:in verſ. at primitiæ.& vide eundem in d.c.ex parte.ij.col.vbi pulchrè loquitur.Et illud dictum Arch.Sequiꝛ etiã Bal.in.l.qui mutuã.§.ſalariũ.in lect.anti.ff.mã.Bene facit,quod ſcribit Flo.de ſan.Pe.in.l. cum quidã.§.fi.ff.de vſu.ꝙ ſi teſtator dicat: Lego pro anima: & nõ exprimat quid:vel quantũ:valet legatũ:& taxabitur arbitrio cõmiſſariorũ inſpectis inſpiciẽdis.per.l. quidam in teſtamẽto.de le.ij.vbi fauore religionis valet relictũ incertũ.Idẽ dicit in relicto pro redẽptione captiuorũ,vel pro maritãdis puellis. & putat ſe dicere nouũ: ſed de hoc eſt deciſio Matt.in Cle.j. de teſt. quẽ ſequitur ibi Car.q.xxviij.Dixit etiã Spe.de inſtr.edi.§.nũc aliqua. in.vj.col.ꝙ ſi teſtator dicit:Relinquo pro aĩa mea,quod iuſtũ viſum fuerit: valet fauore religionis. & ſequiꝛ ibi Io.An.& cũ iſtis apoſtillabis Arc.vbi.s.& videberis ſcire non trita.Cõem opi.ſequitur etiã Bald. in auꝛ. ad hoc iiij.col.ibi:ſed dubitaꝛ primò.C.de vſu.reprehẽdẽs Inn. in.c.nouit.de iud.q dixit obligatũ ex pacto nudo eſſe denunciandũ eccleſiæ.Nã imò cõpetit via ordinaria.ſ.cõdictione ex iſto canone:ideò ſuperuacuũ eſt ad iſtam extraordinariã denunciationẽ recurrere. Reliqua fundamẽta cõis opi.vide ꝑ doc.hîc, & in locis alꝛ. & allegãdis.

7 Circa quartũ de declarationibus huius opin. cõis, not.viij.declarationes. ¶ Prima declaratio. non pōt agi de iure canonico ex ſimplici pollicitatione. Ab.j.c.cũ inter vniuerſas.in fi.de elec.quia iſte tex.loqui

a tur de pacto,quod differt à pollicitatione:[a]ſed bene peccat recuſando ille,qui pollicitus eſt:& nõ ſeruat ꝓpter illud Pſalmiſtæ:quæ procedũt ex labijs meis, nõ faciã irrita.Pro hoc facit:nã ſpãle eſt, ꝙ pōt agi ex pollicitatione in cauſis pijs.Bar.& Bal.in.l.illud.C.de ſac.ſan.ecc.Abb. in.c.ex ꝑte.de cẽſi.Io.And.Spe.in tit.de ceſſio. act.Imol. in.c.ij.de cõſue. ergo in cõtrariũ eſt ius cõe. ¶ Sed cõtra iſtam declarationẽ tenet Abb.j.e.c. qualiter. per illũ tex. in ver.ꝓmittunꝛ.Poſſet rñderi, ꝙ intelligitur ſcđm Ioã. And.ibi.ſ.per ſtipulationẽ,vel pactũ & nõ per pollicitationẽ.Itẽ poſſet ꝓcedere.c.quaꝛr.in cauſis pijs.Itẽ,qñ acceptilatio eſſet acceptata: qa tũc cõcurrit cõſenſus duorũ,ſicut in pacto.tñ Bu.de cẽſi.c.ex ꝑte.vlt.col.diſtinctè vult,ꝙ ex pollicitatione oriaꝛ actio de iure cañ.Nã ex ea obligaꝛ quis,cõpelliꝛ per eccleſiã:vt ibi:& ſic ex nudo cõſenſu, ſub rõne voti, & ex ſimplici pollicitatione. Facit gl.in.c.ſcimus.xij.q.j.Latè Th.ij.ij.q.lxxxix.cõcludẽs, ꝙ qs vouit ingredi religionẽ:pōt cõpelli. Intellige de voto habẽte diſpoſitionẽ deductã ad actũ: ſec[9] ſi eſſet ſimplex diſpoſitio.But.in.c.ij.in.j.opp.de voto.per c.ij.eod.titu.

8 Secunda † declaratio. Iſte tex.ꝓcedit in pacto facto inter te & me de dãdo, vel faciẽdo mihi. ſed ſi ꝓmiſiſti mihi dare vel facere alteri ꝑ pactũ nudũ,nõ oriꝛ actio illi,cui eſt facta ꝓmiſſio.Nõ enĩ poterit agi ꝑ ipſum,cui eſt promiſſum: quia ſua nõ intereſt. nõ per iſtũ cuius fauore eſt ꝓmiſſum:quia illi abſenti per aliũ quæri nõ potuit.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ver.obli. ita Abb.de fi.inſt.c.ſi cautio.antepe.co. poterit tamẽ iſte agere remedio denũtiationis Euãgelicæ. & ſic ſoluatur gl.trita in.c. quoties cordis oculus.j.q.vij.de qua opportunè ſcripſi in gl.in ver. ſeruus.in proœ.Decreta.no. Ludouic.in auth.ſimiliter.vij.col.C.ad l.fal.& in.l. ſi tutor. ff.ſi quis cau.& in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi ſtipuler.

9 Tertia † declaratio de æquitate canonica obligat[9] ad factũ ſi implere pōt,cõpelli pōt ꝑciſè ad faciẽdũ.Lu.l.ſtipulatiões nõ diuidũꝛ. xliiij.col.ibi: octaua cõcl.de ver.ob.¶ Primò ꝓpter doctrinã.c. qualiter.j. vbi text. loquẽs de promiſſione in genere deſyderat eius e.implementũ formale & ſpecificũ. Patet in ver. opere. ¶ Secundò,quia inter ſimplicem loquelã.&c.ſed ſi promiſſio eſſet iurata,poſſet cogi præciſè.l.ſi quis maior.C. de trãſac.gl.in.l.ſi pecuniã.ff.de cõdi.inde.cũ concor. ergo idẽ ſi ſimpl'r ꝓmiſit. rñdit Lud.ad.d.c.dilecti. de arbi. vbi nõ exiſtẽte cõpromiſſo iurato, nõ cogiꝛ quis præciſè ad obſeruãtiã laudi:ſed liberatur præſtãdo pœnam, vel ſoluẽdo intereſſe: quod ibi ideo hoc eſt: quia cũ grauetur pars cõpromittẽs,in hoc, ꝙ arbiter ſine timore retractationis pōt arbitriũ ferre, quãuis iniquũ.l. diẽ proferre.§.ſtari.ff.de arbi.ideò releuatur in hoc, ꝙ ſi pœnã ſoluit ſtatim, vel intereſſe non cõpellitur. Hãc tñ deciſionẽ dicit ſe deciſiuè nõ affirmare. ¶ Cõſydera,ꝙ ꝓmittẽs factũ,promittit duo.ſ. factũ & aliud tacitè.ſ. intereſſe.d. l.ſtipulationes.§.Celſus.& eſt in electione cõpromittentis,quod velit dare.l.plerũꝗ.ff.de iu.dot.ergo ſoluendo intereſſe adimplet. & hoc voluit Io. And. poſt Vincen.j. eo.c.qualiter.Præterea ſecũdũ hoc dictũ eſſent duæ ſpecialitates de iure cano.Vna, ꝙ agaꝛ ex pacto nudo:alia,ꝙ quis cõpelletur præciſè ad factũ. hoc eſt contra.l.j.C. de do.promiſ.nec ſatisfacit reſpõſio. data.d.c.dilecti.

10 Quarta † declaratio. Inter laicos ſubiectos imperio nõ habet locũ iſta cõmunis opi.Ang. loquẽs de ciuitate Piſarũ cõſi.xxvj. punctus, & caſus talis eſt: Arnoldus.v.col. & in.l.ſi certis annis.v.colũ.C.de pact.Bal.in.l.auꝛ.ad hæc.iiij.col.C. de vſur. ſed inter eos habet locũ denũtiatio Euangelica,quã poſſunt practicare in curia Epĩ ſecundũ omnes hîc.& not.Imol.in.c.ij.ij. co.de proba.But.in.c.dilecti.iij.not.de iudi.Sed in terris ſubiectis eccleſiæ bene habet locũ cõis opi. etiã in foro ſeculari.Imo.in.c.quæ in eccleſiarũ.xij.col.de cõſti.quia in terris eccleſiæ præualet Canon Legi,& in foro ſeculari:dixi in.c.eccleſiæ.j.q.de conſti. quanuis Pet. de Anch. dicto cõſi.viſis diligẽter.videaꝛ velle,ꝙ dato, ꝙ opi.Canoniſtarũ ſit vera,non procedit in foro ſeculari, neꝗ in terris imperij.

11 Quinta † declaratio.Circa forũ cõſciẽtiæ ſumiꝛ ex dictis Richardi de media villa. in. iiij. ſent.diſt.xxxviij.q.iij.vbi dicꝛ,ꝙ nuda promiſſio, aliqñ dicꝛ,q̃ nõ eſt firmata fidei interpoſitiõe, neꝗ iuramento. Et qñꝗ ex promiſſione ſic nuda,oriri poteſt obligatio,ſi promittẽs intendit ſe obligare. ¶ Si accipiaꝛ nuda promiſſio,q̃ nõ eſt firmata fidei interpoſitione, neꝗ iuramento:neꝗ promittẽs intẽdit ſe obligare ad illud, qđ promiſit ex promiſſione ſic nuda:nõ oritur in foro conſcientiæ obligatio,cuius impletio neceſſaria ſit ad ſalutẽ. Pro hoc inducit.c.literaturã.de voto. vbi ille dixit: non diu hîc morabor. proponẽs in animo,ꝙ religionis habitum eſſet aliqñ ſuſcepturus. ꝙ ſi plus nõ eſt in voto proceſſum,trãgreſſor iudicari non poterit:ſi nõ impleat,qđ dixit.Et gl.ibi dicit,ꝙ nõ dixit hoc animo ſe obligãdi: & nemo ſe obligat,niſi qui habet animũ ſe obligãdi.Quanuis enim ex iure naturæ obligeꝛ promittẽs ad implẽdũ, quod promittit: illa tñ obligatio nõ eſt neceſſitatis: niſi ſic ſe obligare intẽderit: ſed honeſtatis & cõgruitatis.Et ideò cõtraueniẽs nõ peccat mortaliter,ſed venialiter:nec mireris.quia ſicut in.l. ſcripta cõprehendũtur aliqua tanquã ad ſalutẽ neceſſaria, & aliqua ad ſalutẽ nõ neceſſaria, ſed expedientia. Ita in legẽ naturæ cõprehẽdũtur quædã obligãtia de neceſſitate,& q̃dã obligãtia de cõgruitate & honeſtate.Et hoc vr̃ rõnabile: qa multi ex deliberatione aliqua bona dicũt ſe facturos:q hoc nõ dicerẽt,ſi per hoc crederent ſe obligatos faciendũ tanquã neceſſaria ad ſalutẽ. Refert Rich. aliã opi. ꝙ nuda promiſſio ex deliberatione facta, promittentem obligat obligatione neceſſaria ad faciendum,quod promittit, ſi vult conſequi ſalutem.per.c.quicũꝗ ſuffragio.xij.q.ij.& c.quia Ioannes.

a ¶ A pollicitatione.Adde.d. Bart. Soz.in rubr.C.de pact. ponẽtẽ iſtã differẽtiam inter pollicitationẽ & pactũ: cũ pollicitatio ſit ſolius offerẽtis ꝓmiſſio. Et ſic in pollicitatione dicit ipſe eſſe tantũ conſenſum promittentis: ſed in pacto cõſenſum duorũ. alle.j.ff.de pac.& l.pactũ.ff. de pollicita. tenet ipſe in ſuo conſi. clxxix. inci. viſo teſtamẽto.in.d.ver. ſed poſſum contra hoc. in.ij. par. charta.lxij.Tamẽ cõtrariũ dicit facere, ſi pollicitatio fiat alicui præſenti & tacẽti: ex quo tendit in cõmodũ eius cenſeꝛ ille cõſentire.alle. tex.in.l.qui patiꝛ. ff.mand.ergo erit dicit ipſe conſenſus duorum:& ſic pactũ & nõ pollicitatio. Cui obiectioni reſpondet ipſe,ꝙ dicatur fieri præſenti & tacẽti: puta ſi fuerit promiſſio ex tit. oneroſo.Et no. ꝙ pollicitatio diciꝛ, quãdo ſit abſenti vel præſenti: qui dicat ſe,nec cõſentire: nec diſſentire,prout dicere co acti fuerũt. Io.de Imo.in.c.cũ contingat. de iureiur. & Abb.in.c.per tuas. de arbit. & Pau.de Caſt.in.l. j.ff.eo.ti.in recollectis Florẽtinis. & quidã Mod.in q.rub. C.de pact. qa tũc dicit ipſe, nõ præſumeretur conſenſus ex quo promiſſio poſſet haberi etiã ad cõmodũ: iuxta not. per Bart.in.l.quæ dotis. ff.ſo. matr. & conſequenter ibi eſſet cõſenſus vnius,& eſſet pollicitatio.

a ¶ Actionē. Quas autē actiones pariat: vide Spec. in ti. de act. ſeu peti. §. ſequitur videre. ver. ſed & vbi.

xij.q.v. quamuis promittens intendat ſe obligare obligatione neceſſaria explicita. Et ita tranſit Richar. non aperiens, quæ opi. ſit melior: ſed primam magis videtur acceptare. Iſta vltima opi. videtur procedere in foro contentioſo canonico: ſed in foro conſcientiæ diſtingue: vt clarius per Abb. poſt alios. in. d. c. literaturam. & per beatū Th. ij. ij. q. lxxxviij. arti. j. quia dicūt in effectu, ꝙ aut præcedit ſola ꝓmiſsio abſq; deliberatiõe, & nõ obligat. Aut præcedit deliberatio cū propoſito & obligat: & capitur deliberatio pro cogitatione: vt per fratrē Nico. de Auſmo. in ſumma Piſana. in prin. & vide qđ no. Abb. de iure iurando. ſicut. lo. ij. Et ꝙ aliqñ capiatur deliberatio, pro cogitatione, induco optimè text. in. c. ſi tranſiens. lxxix. diſt. iuncta gl. viij. q. in ſumma.

12 Sexta † Declaratio. In ſponſalibus de futuro non habet locū iſta regula, ꝙ ex pacto nudo aliqs cõpellatur ab eccleſia. Abb. in. c. requiſiuit. in fi. de ſpon. per tex. ibi: vbi etiam ſi iuramentū interuenerit, ſponſa nõ compellitur, Sed dic contra, ꝙ imò cõpellitur etiã ſi nõ interuenit iuramentum. Abb. in. c. ex literis. ij. in. iij. no. de ſpon. tex. in. c. j. de ſpõ. duo. & ibi Abb. ij. no. & tex. in. c. ſicut ex literis. de ſpõ. & ibi Abb. poſt Inn. iij. not. & no. plenè Ia. zoc. in. c. is, qui, pe. & vlt. col. de ſpon. dũmodò ambo eſſent in ętate tẽpore ſpõſaliorũ. Abb. pulchrè in. c. de illis. lo. j. quaſi in fi. de deſpõ. imp. & ibi latè Zoc. vlt, char. ſed ſi ſequereť ſcandalũ, non compellũtur. Abb. in. d. c. ex literis. in fi, ſic intelligens. d. c. requiſiuit. Facit quod no. Abb. in. c. j. verſi. ſed quæro, quid ſi mulier, de diuor. Et idẽ in hoc de ſcãdalo dicit Raymundus in ſumma de ſpon. tamẽ eccleſia nõ ita ſtudioſè cõpellit nõ iurãtem ſponſalia, ſicut iurantẽ. Abb. in. d. c. ex literis. iij. not. Et ſi ſponſus de futuro contrahit cum alia de præſenti, diſſoluũtur illicò prima ſpõſalia. d. ſicut ex literis. Idem, ſi ambo ſponte recedant à ſpõſalibus. c. ij. eod. tit. & tene monti hanc ſucci plenam declarationem.

13 Septima † Declaratio. Aliquãdo pactum nudũ habet æquitatẽ præſtationis. & tunc de iure canonico oritur obligatio naturalis & canonica. & per cõſequẽs actio: vt hîc. aliqñ nõ habet in ſe æquitatem præſtationis vt in cõtractibus innominatis: puta permutationis ante implementũ. l. ex placito. C. de re. permu. Et tunc etiam de iure canonico pro illo, qui nõ implet ex pte ſua, non eſt obligatio naturalis contra alium. Bal. in. l. cũ quis. ix. col. ibi vlterius. etiã poſſunt poni exẽpla. C. de iur. & fact. ign. Et ex hoc infert An. Are. in §. in perſona, pe. co. Inſti. de act. ꝙ oĩa pacta, quæ ſunt nuda quo ad ſolẽnitatẽ verborũ: ſed nõ reſpectu cauſæ; vt in cõtractibus nominatis, induc ũt actionẽ de iure canonico: ſed non in cõtractibus innominatis, niſi implemẽto ſecuto. Inducit etiã quod ſcribit Bal. in. l. ſiue apud acta. ij. col. ibi: vnde oĩa iura. C. de trãſ. vbi dicit, ꝙ omnia iura ciuilia, quæ loquũtur de cõtractibus innominatis, habẽt etiam locũ de iure canonico; vnde contractus innominatus nõ parit actionẽ[a], etiam de iure canonico: niſi poſt implementũ. alle. no. de elect. cũ inter. R. ¶ Et in hoc dicas, ꝙ ſi aduerſarius paratus eſt ſeruare fidẽ, nõ poſſum ego recedere à promiſsione, etiã in contractibus innominatis. & ſic de iure canonico habet locũ. l. ſi pecuniã. ff. de cõdi. inde. volens in cõtractibus innominatis eſſe locũ pœnitentiæ re integra, ſoluto intereſſe. Ita Bald. in rub. C. de re. permu. & An. in. l. traditionibus. in fi. ff. de pact. Pro quibus adducit Ale. cõtra Lu. in. d. l. ſi pecuniã. viij. col. quia de iure canonico ex nuda conuentione oritur actio, ſicut ex ſtipulatione, vt hîc. Et quando interuenit ſtipulatio, nõ eſt locus pœnitẽtiæ in contractibus innominatis. d. l. ex placito. quia ſtipulatio eſt cõtractus nominatus. Bar. in. l. ij. C. de cõdi. ob cau. Pau. in rub. de verb. oblig. & cõſi. ix. ergo idẽ de iure canonico: vbi eſt nuda cõuentio, nõ erit locus pœnitentiæ, ſi alius vult fidẽ ſeruare. Si autẽ aduerſarius nõ eſt paratus fidẽ ſeruare, non poteſt ipſe agere contra aliũ ad obſeruantiã. & aduerſarius cõtra quem ille eſt in mora, poteſt recedere re integra à cõtractu: vt per Alex. vbi. §. & ſic vides, ꝙ de iure canonico ille, qui deſyderat, ꝙ cõtractus innominatus adimpleatur, tollit aduerſario viam pœnitẽtiæ: ſi ipſe eſt paratus fidẽ ſeruare. Vbi autẽ non eſt paratus, no poteſt agere ex pacto nudo: etiã de iure canonico. Et ſic intelliges iſtã declarationẽ ponentem in hoc caſu ſubtilẽ, & notabilẽ conformitatem inter Leges & canones in materia pacti. Et ad hoc vide etiã Bald. in. l. de diuiſione. in fi. C. fa. ercif. & in. c. cum pridem j. eo.

14 Octaua † Declaratio. Fideiuſſor non obligatur ex pacto nudo, etiã de iure canonico. Bal. hîc in pe. col. ver. pactum nudũ. quia iſte tex. debet intelligi in illis, qui ſuo nomine agunt, & fideiuſſor nõ poteſt obligari pacto nudo: niſi interueniat ſtipulatio. l. v. §. ſatiſacceptio. ff. de ver. obli. & l. blãditus. C. de fideiuſ. Niſi fideiuſſor fideiubeat apud acta: ſecundũ eum, per. l. cũ oſtendimus. §. fi. ff. de fideiuſſ. tu. Et pro hoc facit: quia ius ciuile non reperitur correctum iſto caſu. ergo &c. c. j. de ope. no. nun. Tamen ratio iſtius tex. videtur eadẽ in caſu fideiuſsionis. & facit. c. qualiter j. e. in ver. permittuntur. quod eſt verbũ generale. Adde tamẽ, quòd ad pias cauſas fideiuſſor nudo pacto obligatur. Lud. in authẽ. ſimiliter. vj. co. ver. quartum. C. ad le. fal. dicens eſſe tex. in fi. in. l. fi. C. ad Velleia.

15 Nona † & vltima Declaratio. Pactum[b] nudum ſine cauſa, non producit actionẽ de iure canonico. Bal. in. l. ſi de diuiſione. in fi. C. fa. er. & in. l. petẽs. ad fi. C. de pact. vnde ſi ꝓmiſi nudo pacto & ſine cauſa dare alicui decem: non obligor de iure canonico: quia nõ plus poteſt pactũ nudũ de iure canonico, quàm ſtipulatio de iure ciuili: vt colligitur ex iſto tex. Et ideò ſicut ſtipulatio eſt inefficax de iure ciuili ſine cauſa. l. ij §. circa. ff. de do. exce. ita & pactũ. ¶ Quid autem, ſi habet cauſam præſumptã? dicit Bal. in. d. l. petens. ꝙ non procedit actionẽ de iure canonico: ne concurrãt duo ſpecialia, videlicet ꝙ pacto nudo agatur, & ꝙ fingatur cauſa. In contrariũ facit: quia in ſtipulatione præſumptio donationis eſt efficax. l. Campanus. ff. de ope. lib. ergo idem de iure canonico. Neque dicuntur hîc eſſe duo ſpecialia: quia ius canonicũ nõ curat de veſtimento pactiſ: ſed ſufficit ſecundum Bal. hîc, ꝙ veſtimentũ robore canonicæ ſanctionis: vnde dicit iſtud veſtimentũ eſſe addendũ ad veſtimẽta pactorũ. ¶ Demum vide Arch. in. d. c. quicunq; ſuffragio. vbi dicit, ꝙ apud Chatelanos non datur actio ex promiſſo: tamen Cathelanus, qui detinet viatorẽ varijs promiſſionibus, & inutilibus inuitationibus, debet teneri ſaltem de dolo. alleg. Vincen. in procœ. Decreta. quẽ refert etiã & ibi Io. And. in. iiij. co. in ver. fratrẽ Raymundũ. & Abb. in. d. c. cũ inter vniuerſas. ¶ Scias etiam non valere ſtatutũ Epiſcopi, ꝙ ex pacto nudo agi nõ poſsit, ſecundũ Abb. in. d. c. dilecti. iiij. co. de iudi. Et ex his habes iſtũ paſſum melius ordinatum, quàm alibi. Et iſta ſufficiant pro hoc anno, M. cccclxxxij.

b ¶ Pactũ nudum. Adde tu, ꝙ etiam iuramentũ introductoriũ obligationis præſtitum ſine cauſa, non inducit obligationẽ. & ſic non oritur actio ex eo: verbi gratia: Iuro, ꝙ ego dabo, tibi centũ: nulla præcedente cauſa: tũc iuramentũ nõ eſt modus inducen- 13 de obligatiõis. Ita Bal. in. l. iuſiurandũ, quod ex conuentione. in prin. ff. de iureiur. Adde Bal. in. l. j. C. de oper. lib. & in. l. cũ anteà. C. de arbi. Canoni. in ca. nouit. de iudi. & in. c. cũ veniſſent. de reſti. in integ. Io. de Imol. in. c. cũ contingat. de iureiuran. & in. x. char. Et magis cõmunis opin. eſt cũ Bar. in. d. l. iuſiurãdum, ꝙ non inducat obligationẽ.

a

Commentariorum Domini Felini Sandei
in Decretalium Lib. Primum,
Partis Primæ
FINIS.

Regeſtum.

A.B. C.D.E.F, G.H.I.K, L.M. N.O.P.Q.R.S.T.V. X. Y.Z. A A. B B. C C. D D. E E. F F. G G. H H. I I. K K. L L. M M. N N. O O. P P. Q Q. R R. Omnes ſunt quaterniones: præter Q Q. & R R. terniones.

Titulorum ſimul & Capitum, quæ hac tomo interpretatus eſt Felinus, elegans & fidelis ſyllabus.

¶ Procemium. 2
De ſumma trinitate. 8

¶ De conſtitutionibus. 8
c. Canonum ſtatuta. 10
c. Cognoſcentes. 17
c. Translato. 19
c. Nam concupiſcentiam. 21
c. Ne innitaris. 22
c. Cum omnes. 23
c. Quæ in eccleſiarum. 30
c. Cum acceſſiſſent. 41
c. Cum. M. Ferrarienſis. 46
c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. 55
c. Ex literis. 72
c. Ex parte. 75
c. Quoniam. 77

¶ De reſcriptis. 82
c. Sicut romana. 83
c. Ex parte. j. 87
c. Cæterum. 94
c. Inter cæteras. 99
c. Si quando. 101
c. Cum ordinem. 104
c. Eam te. 109
c. Ad aures. 114
c. Si autem. 117
c. Ad hæc. 119
c. Ad audientiam. 120
c. Ex parte. ij. 120
c. Sciſcitatus. 123
c. Paſtoralis. 125
§. Quoniam. 127
c. Sedes. 129
c. Ex tenore. 132
c. Cum adeò. 135
c. Cauſam quæ. 137
c. Conſtitutus. 141
c. Super literis. 145
c. Edoceri. 152
c. Cum dilecta. 154
c. Plerunque. 162
c. Cum contingat. 162
c. Olim. 164
c. Dilectus. 166
c. Poſtulaſti. 168
c. Nonnulli. 174
§. Sunt & alij. 185
c. Dilectus. ij. 191
c. Capitulum. 194
c. Ad audientiam. lo. ij. 200
c. In noſtra. 206
c. Ex parte Decani. 214
c. Significante. 219
c. Rodulphus. 220

¶ De officio & poteſtate iudicis delegati. 230
c. Quia quæſitum. 230
c. Sanè. 233
c. Si pro debilitate. 233
c. De cauſis. 235
c. Quanuis. 237
c. Significaſti. 237
c. Si quando. 237
c. In literis. 238
c. Conſultationibus. 239
c. Sanè. 240
c. Ex parte. N. 241
c. Ex parte. 241
c. Quoniam Abbas. 243
c. Super eo. 245
c. Cauſam matrimonij. 245
c. Cauſam quæ. 247
c. Cum te. 247
c. Relatum. 248
c. Gratum. 249
c. Prudentiam. 250
c. Cum cauſa. 252
c. Cum ſuper. 253
c. Conſuluit. 255
c. Inſinuante. 257
c. Quærenti. 258
Super quæſtionum. 259
c. Paſtoralis. 262
c. Ex literis. 265
c. Licet vndique. 266
c. Cum in iure. 267
c. Cum olim. 268
c. Cum olim. ij. 270
c. Coram. 270
c. Cum. R. canonicus. 271
c. Cum contingat. 272
c. Venerabili. 273
c. Significantibus. 274
c. Suſpicionis. 274
c. P. & G. 275
c. Cum viceſimum. 276
c. Vno delegatorum. 277
c. Quoniam. 277

¶ De officio ordinarij. 279
c. Ad reprimendam. 279
c. Quod ſedes. 280
c. Paſtoralis. 280
c. Licet in corrigendis. 283
c. Irrefragabili. 258
c. Quoniam. 286
c. Inter cætera. 287
c. Conquerente. 287
c. Dilectus. 287
c. Graue. 288
c. His, quibus. 289

¶ De officio iudicis. 289
c. Iudicis officium. 290

¶ De maioritate & obedientia. 291
c. Cum certum. 293
c. Si quis. 294
c. Legebatur. 295
c. Omnes. 295
c. Illud. 295
c. Solitæ. 295
c. Per tuas. 296
c. Inter quatuor. 297
c. Quod ſuper his. 298
c. Cum in eccleſia. 300
c. His, quæ. 301
c. Dilecta. 301
c. Dilecti. 302
c. Cum olim. 303
c. Statuimus. 304
c. Cum inferior. 309
c. Humilis. 306

¶ De treuga & pace. 307
c. Treugas. 309
c. Innouamus. 312

¶ De pactis. 314
c. Antigonus. 314

FINIS.